Бїблїа сирѣчь книгы

ветхаго и новаго завѣта, по языку словенску.

Ѿ еврейска, въ еллиньскїи языкъ, седми десятъ и двѣма, богомудрыми преводники. Преже воплощенїа г҃а б҃а и сп҃са нашего і҃с х҃а, т҃ и н҃ лѣта, на желаемое повелѣнїе Птоломеа Филадельфа ц҃ря Египетска. Преведенаго зводу сътщанїемъ, и прилѣжанїемъ елико мощно, помощїю б҃жїею послѣдоваса, и исправиса. В лѣто, по воплощенїи г҃а б҃а и сп҃са нашего і҃с х҃а.

҂аф҃ п҃а.

Острог 1581 р.б.

Львів 2006 р.б.

ББК 86.37
Б.59

Українське Біблійне Товариство
03190, м. Київ — 190, вул. Баумана 18

Благодійний Фонд „КНИГА”
79000, м. Львів, пл. Св. Юра, 5
тел.: (0322) 72-80-12

Віддруковано з готових діапозитивів
ТзОВ „Мастіг”
79039, м. Львів, вул. Луцького, 28
тел./факс: (0322) 33-62-74

ОСТРОЗЬКА БІБЛІЯ
Опрацював та приготовив до друку єрмн. архимандрит др. Рафаїл (Роман Торконяк)

В цьому томі подано повністю текст **Острозької Біблії** з 1581 р.б з українським перекладом, включно з усіма передмовами. Текст друковано такими самими черенками, що й оригінальний текст, тільки додано пробіли між словами та вкінці критичний апарат, в якому вказано старогрецькі, єврейські та латинські тексти, вживані при перекладі Біблії. Паралельно подано також український переклад.

ISBN 966-7136-37-X

Зри сїѧ знаменїѧ кнѧжате славнаго.
Иже съдръжитъ домъ его ѿ вѣка давнаго.
И разумѣй ꙗко не тꙋне. и не безъ причины,
о чом властнѣй и ширѣй повѣсть ти кто иный.
Но ꙗко достойнъ дѣлатель своеѧ заплати,
не щадѧще здравїѧ никоеѧ оутраты.
Крѣпко побѣждалъ различныхъ съпостатъ полки.
И разгонѧлъ скор оны драпѣжныа волки.
И еще можетъ,
аще Бгъ поможе.

Гляди на це знамя князя славного,
що оберігає рід його від віку давнього,
і збагни, що не марно, ні без причини,
про це саме і широко розповість тобі
хто інший.
Але як робітник гідний своєї заплати,
не зважаючи на деяке здоров’я утрати
кріпко побіджував він ворогів полки
і швидко розганяв він ті хижі вовки.
І ще він зможе,
як Бог допоможе!

Вооруженъ воинъ ѕмїѧ поправъ мужественно.
копїемъ сего посредѣ пронзе ꙗвственно.
Ꙗко древнѧго враждебника чл҃ческаго рода,
понеже злому з добрымъ не бываетъ згода.
Боди в кнѧѕе избранный мысльнаго сопостата,
сего бо побѣждающимъ вѣчнаѧ заплата.
І инымъ подавай сїе непобѣдимо оружїе,
остреише меча обоюду остра слово бжїе.
Въ времѧ рати
потреба дбати.

Озброєний лицар змія побив мужньо,
списом наскрізь його прошив явно,
як давнього ворога людського роду,
бо добро зі злом не знайде згоду.
Бий, вибраний княже, умного ворога,
бо тих, що перемагають, вічна нагорода.
Та й іншим давай це вістря непобідиме –
слово боже, що двосічного меча остріше.
В часі війни
потрібно дбати.

Вторый воинъ храбростїю пръвому подобный.
токмо оружїемъ ѿмѣненъ и то посел гробный.
Мечь бо обнаженъ в десницы имѣа острый обоюду
имже крѣпцїи на враги прїемлютъ побѣду.
Ѿсѣкай Константине мракъ идолскїа лести,
хощетъ бо Бгъ всѣмъ чл҃комъ сѧ спасти.
И ѿгонѧй еретиковъ полки оумоврѣдныѧ,
прїидоша бо в миръ волки нещадныѧ.
Иже не свыше щепитсѧ,
сїе скоренитсѧ.

Другий вояк хоробрістю першому подібний, –
тільки зброєю відмінний і він посол гробний.
Бо держачи в правиці гострий меч двосічний,
яким сильні одержують побіду проти ворогів,
рубай, Константине, морок ідольської обмани,
бо хоче Бог, щоб всі люди спаслись.
І проганяй єретиків нищівні полки,
бо прийшли вони у світ, як безпощадні вовки.
Хто згори не нащеплений,
той буде викорінений!

К К

К Ѡ

Ясно на сході засяяла звізда,
ідучи за першою сповіщеною пророком,
І приводить вона з Персії трьох царів з дарами,
щоб з вірою поклонилися вони царю над царями.
Сьогодні звізда твоя йде за тим же царем,
бажаючи всіх зробити жителями раю.
І заходить місяць старого завіту,
бо сяє сонце неприступного світла.
Хто в ньому ходить – не спотикнеться,
і з певністю спасеться.

Всїѧла ѕвѣзда ꙗсно ѿ востока,
послѣдуѧ првеи взъвѣщенои ѿ пррка.
И приводитъ ѿ прьсиды трехъ цреи съ дары,
поклонитисѧ съ вѣрою цреви на црь.
Твоѧ ѕвѣзда нн҃ѣ томуже послѣдуе цреви,
хотѧ всѣхъ сътворити жителѧ раеви.
И убываетъ луна ветхаго завѣта,
сїѧетъ бо слнце неприступнаго свѣта.
в немже ходѧ не потикнетсѧ,
но паче спсетсѧ.

Спасіння Христос Бог вчинив посеред землі,
пригорнув він всіх до себе, коли простягнув руки на хресті.
На ньому подерши письмо з нашими гріхами, –
зі старої людини створив він нову.
І ти знак хреста не даремно носиш,
ним великому Костантинові ти себе подібним робиш.
Бо він, побачивши його на небі, побідив ворогів,
ти ж побіджуй єретичних і бісівських начальників.
Бо хрест – похвала для царів
і незносне ярмо для бісів.

Спсенїе Хс Бъ съдѣѧ посредѣ землѧ,
на крстѣ руцѣ простръ всѣ к себѣ прїемлѧ.
На немже рукописанїе грѣхъ наших растерзавъ,
из ветхаго члка нетлѣнно новаго создавъ.
И ты крстное знаменїе не туне носиши,
великому Константину им сѧ подобиши.
Онъ бо на небеси сїе видѣвъ побѣдилъ съпостаты,
ты же побѣждаи еретикъ и бѣсовъ тристаты,
Крстъ бо похвала цремъ,
бѣсомъ же незносныи яремъ.

Княже, що носиш ім'я превеликого богослова,
хай дасть тобі Господь Бог одержати нетлінний вінець,
чесно в тілі прожити довгі дні в здоров'ї,
і з вибраними в небесному царстві радісно веселитись.
Бо всім належно подав ти божественне писання
на правдивого Бога і правди його похвали і пізнавання,
щоб кожний, хто читає, належно дякував Творцеві
і пам'ятав гідного своєї нагороди працівника.
У того, хто добру часть вибирає,
від нього її ніхто не забирає.

Великоѧ глубины бгослова кнѧже съименныи.
да сподобитъ тѧ Гь Бъ вѣнецъ прїѧти нетленныи.
въ здравїи же телеснѣ блгообразно долгоднествовати.
и въ црствїи нбно съ избранными радостно ликоствовати.
Ꙗко всѣмъ по чину представилъ еси бжтвное писанїе,
истиннаго Ба и правды его, въ похвалу и познанїе.
Да всѧкъ читаѧй бголѣпно блгодаритъ създателѧ.
и да не забываетъ достоина мзды своеѧ дѣлателѧ.
Иже блгую часть избираетъ.
ѿ него сѧ не ѿимаетъ.

Бжє ѿче вседръжителю. превѣчныи, пребезначалныи, и всеси́лныи. єдинъ имѣай бесмертїе, и въ свѣтѣ живыи неприступнѣ. вѣдыи вса прежде бытїа єго. всаческаа бо са твориши якоже хощеши слово́м повелѣнїа твоєго. Ты вѣси Ги Бе мои єди́не съвѣдыи ср҃дчнаа, яко въ твоє престое има оумыслих и начах сие пречтное дѣло єгоже нынѣ твоєго млрдїа блговоленїем и щедротами, сподобихса видѣти съвершенїе. Сего ради благодарю и величаю твое прстое има. и преклонаю колѣнѣ мои руцѣ въздѣвал, страшныа власти твоєа прстла подножїю. величеству же неизреченныа славы твоєа се дѣло прелагаю. дръзнух бо на сє оуповаа млрдїю твоєму. вѣдыи яко не оудобно члкомъ спстиса, токмо хранєнїе заповѣдеи твоих с вѣрою. ихже роду члческому блгоизволилъ єси преложити, и възвѣстити бжтвеным своим, и всесвѣтлым писанїем. єже блговоли нынѣ прїати ѿ менє грѣшнаго, и оумаленаго раба твоєго. твоа бо ѿ твоих яко въистинну тебѣ приносаса. всє бо єже далъ ми єси Бе мои твое єсть, якоже и азъ. и аще за немощь прегрѣшенїи моихъ, и мнѣ повинующихса дѣлателеи недооумѣнїем, оукратиса, или приложиса, или ѿмѣниса. Самъ исправи своимъ блговоленїем, дѣиством престго твоего дха. тѣми онихже болших дарованїи по достоанїю своєму ѿ тебє сподобишас. да всѣми съгласно слависа твое великолѣпное и

Θεὲ πάτερ παντοκράτωρ αἰώνιε ἄναρχε και παντοδύναμε. σὺ οὖν μόνος ἀθανασιοσ και φαιδρύνων ἀιδίως, οὐθὲν οὖν γειτνιάζων ἐν σοὶ. συνιστάνων τὰ πᾶντα προ τοῦ γὲ ἀπαρτίσθαι ταυθὰ, καὶ ἁρμόζων τὰ πᾶντα ὡς οὖν κατανέυει σὺ λόγου προςτάγματος. εἰδὼς τε καὶ συνίστων τὰ της καρδίας οὖν παντῶν. ὦ κ̄ ὲ θεὲ. μνηςθεις σου τοῦ παναγίνου ὀνόματος. ἠρξάμην γὲ τοῦ πᾶν ἐντίμου ἔργου σου, νῦν γὲ σοὶ χάριτι ἐυδοκίᾳ και οἰκτιρμῷ, ἠξίωσασ μὲν εἰδεῖν με δὲ καὶ πληροῦσθαι τὸ ἔργον ἐμοῦ. εὐχαριστῶ σου γὲ τῷ παναγίῳ και μεγίςτῳ ονόματι. καὶ γονυπετῶν δὲ τῷ θαυμαστῷ θρῴνῳ τῆς δόξησου. και τῇ μεγίστῃ και ἄῤῥιτή σου δόξῃ. ὅτι οὖν τολμησασ τὸ παρὸν ἔργον προτέθεικα, ἐλπίζων δὲ τὴν ἐυσπλαχνίαν σου. ἔιδα γὲ σωθῆναι τοὺς ἀνθρωπουσ δυσχερὲσ. ἐι μὴ τῶν ἐντολῶν σου φυλακῆ, οἷς ἐυδόκησας γὲ σὺ, τῇ γενεᾷ ἄνθρώπων ἐντίθεσθαι. καὶ τὴν μὲν ἱεράν σου καὶ θειάν τε γραφὴν πεφανῶς ἀπηγγῆλαι. ἧ γὲ νῦν ἐυδόκησον ἐξ ἁμαρτολοῦ δούλου σοὺ τοῖς ἄνθρώποις οὖν δέξασθαι. ὅτι δὲ τὰ σὰ ἐκ τῶν σῶν ὡς ἀληθές σοὶ προςφέρονται. καὶ πᾶν μοι δὴ τὸ δοθέν σοι ὡς αυτὸς οὖν σό ἐστιν. νῦν δὲ ἐαν τὶ ἀσθενες πλημμελεἰασ μου εἰ γὲ τῶν ἐργάτῶν μου συνετεθέντι βραχὺ, εἰ τοῦ σχηματιςθέντοσ πλεοναςμὸσ, ἐν παντὶ γὲ τη σῇ ἐυλογίᾳ ἐυθέτησον. ὧν παρα σοῦ σχέωντων ἐν ἀυτοῖσ οὖν πν̄ε̄μα ἅγιον. ἵνα σοῦ τὸ ὑπέρτιμον και μεγαλόπρε-

Боже, Батьку, Вседержителю, превічний, без початку, і всесильний, єдиний, що маєш безсмертя і що живеш у неприступному світлі, ти знаєш все, заки станеться.Бо сам ти твориш усе, як хочеш, словом твого приказу. Ти знаєш, Господи Боже мій, єдиний, що знаєш серця, що для твого пресвятого імені задумав я і почав я це дуже шляхетне діло, якого завершення я сьогодні удостоївся побачити через щедрість і доброзичливість твого милосердя. Тому дякую Тобі і прославляю твоє пресвяте імя, тож, піднімаючи руки, клякаю я перед підніжжям престолу твоєї подивогідної влади і величності твоєї невимовної слави я це діло передаю. Адже ж відважився я на це, надіючись на твоє милосердя, знаючи, що нелегко людям спастися, хіба зберіганням твоїх заповідей з вірою. Їх ти зволив подати людському родові, і сповістити через своє божественне і пресвітле письмо. Його зволь ти сьогодні прийняти від мене грішного і нікчемного раба твого, бо поправді тобі приносимо твоє від твоїх. Бо це, що ти мені дав, мій Боже, є твоїм, так як і я сам. І якщо через неміч моїх гріхів і незнання працівників мені підвладних, щось скорочено, або додано, або змінено, Сам Ти виправи в своїй доброті через дію пресвятого твого Духа, послуговуючись тими, що за твоїм промислом удостоїлися більших дарів, щоб всі одноголосно прославляли твоє величне і шани

гідне і'мя. разом з твоїм єдинородним сином і всесвятим, добрим і оживляючим твоїм Духом, амінь.

А вам в Христі за передбаченням вічного Бога перед віками вибраним з руського народу, синам східньої Церкви, і всім, що спілкуються словянською мовою, і що єднаєтеся в православі тієї ж Церкви, християнським людям кожної професії, я, Константин, що у святому хрещенні був названий Василем, з божої ласки Князь Острозький, Воєвода Київський, Маршалок Волинської Землі, і так далі, улюбленим братам, не лишень за тілом, але в Дусі Святому, всім усюди, що православні, сповіщаю таке: З божої волі, Його милосердя і ласкавості я удостоївся почати і побачити завершення цього чесного і превеликого діла, яке сьогодні бачите перед собою: книга з двома завітами, що грецькою мовою називається Біблією, в якій все за порядком надруковане в Богом спасенному і матірному місті моїм Острозі, що на Волинській землі, в 7089 році від створення світу, а 1581 році від втілення через Святого Духа і народження з Діви Марії Христа, нашого Спасителя, в 12 дні місяця серпня. Прийміть її не як людську річ, але як духовний подарунок, який сходить з висот. Шукайте за дорогою свого спасіння, а Тому, Хто дав вам це побачити, віддавайте хвалу і подяку.

πον ὄνομα σύντονος δοξασθήσεσθαι. Κἀγὼ κωνσταντίνος ἀγορευώμενος καὶ ἐν ἁγίῳ βαπτίσματι βασίληος. χάριτι σωτῆρος ἡμῶν θεοῦ δούξ ὀστροβίασ, βοηβόδας κιοβίας καὶ πρόέδρος βολινδίασ τοῖσ δὲ ἐκλελεγμένὸις ἐν χρστῷ και πεφιλιμενόις ἀδὲλφοῖς μὴ μόνον κατὰ σάρκα ἀλλα ἐν πνι ἁγίῳ πάσοις τοῖσ ἑυρισκομενόις πανταχοῦ ἐν σλοβαϊκῇ γλῶττα. τοῖς κοινωνοῦσ οις ἐν πάσῃ τάξεως οὖν ὀρθοδοξως, κατά τὴν ἀποστολικὴν τε καὶ καθολικὴν ἐκκλισίαν, ποθεινῶς ἀγορέυω ὅτι ουν ευλογίᾳ, καὶ ὀικτιρμῷ καὶ φιλανθροπίᾳ θῦ ἠξιώθην ἀρχη ποιῆσαι καὶ ἰδεῖν με οὖν τὸ τέλος ἕνεκεν τοῦ παρόντοσ. ὅν νῦν γὲ ὑμῖν πανταχοῦ θεωρῆσθαι ὥστε οὖν τετυπομένην παλαίαν τε και νέαν διαθήκην δηλοῦσθαι ἐν θεωφύλακτη πόλει και ἀρχηκίᾳ ἡμῶν ὀστροβιασ ἐν βολινδίᾳ ἔτει ἀπο κτίσεως κόσμου ἑπταχιλιοστῷ, ὀγδοηκοστῷ ἐνάτω και χῦ γονίας χιλιοστῳ, πεντακοσιοστῷ, ὀγδοηκοστω, πρώτῳ. Βοηδρημιῶνος ισταμένου. καῒ ὁι γὲ λαμβάνοντεσ ἀυτὴν μὴδὲ ὡς ἔργον ἀνθρώπου λαβεῖν γὲ ἀυτὴν. ἀλλ᾽οὖν οἷος ἄνωθεν ἀφικνούμενον δόρον πνῒκόν. και ὁδόν γὲ σωτηρίου ἡμῶν ἀιτεῖσθαι. τῶδε εὐδοκοῦντι ὑμὶν γνῶναι αυτὴν δόξαν τε οὖν καὶ ἑυχαριστιᾳ ἀναδιδόσθε·

прєчтноє имѧ. купно съ єдинороднымъ ти сномъ. и всеститымъ и блгимъ и животворѧщимъ дхомъ твоимъ, аминъ·

вам же о хѣ избранным прежде вѣкъ. по преоувѣдению вѣчнаго ба въ народѣ рускомъ сномъ црькве востоныѧ. и всѣмъ съгласующимсѧ ıазыку словенскому, и съєдинаıющимсѧ тоѧжде црькве православию. всѧческаго чина христоименитымъ людемъ. азъ константинъ, нареченый въ стомъ крщении василие. блгтию бжиею кнѧжа остроское, воевода киевскии, маршалокъ земли волынское и прочаа. братии возлюбленои не точию еже по плоти но и по дху стнѧ. всѣ по всюду православным съ любовию се възвѣщаю. ıако блговолениемъ, щедротами, и чл̃колюбиемъ бжиимъ, сподобихсѧ начало положити и съвръшение видѣти дѣла сего чтнаго, и всѧ превъсходѧщаго. еже вамъ нынѣ по всюду предлагаемо зрисѧ, книги обоего завѣта, глемыѧ греческимъ ıазыкомъ вивлию, всѧ порѧду напечатана, въ богоспасаемомъ и домоначалномъ градѣ моемъ острозѣ, в земли волынской· в лѣто ѿ создания мира, ,з пд. ѿ въплощениѧ же ѿ дха ста, и мариѧ двы воучл̃чениа ха спса нашего, ,а ф па, мца августа ві дня· еже приимѣше не ıако вещи чл̃ческиа, но ıако съвыше съходѧщее дарование дховное. путь правъ своего спсениа изъобрѣтаите. изволившему же вамъ сие видѣти, хвалу и блгодарение въздаваите·

Ѡ҆ на́шем же и҆зволе́нїи. и҆́же ва́шеа ра́ди люб-
ве, и҆ дꙋше́вныѧ по́лзы нѣ́когда прѐꙋмы́сли-
хомъ, не хощꙋ да не разꙋмѣ́ете. помѧнꙋхъ
ма҃ ѕ за҃ ді лꙋ҃ ві за҃ ѯѕ ѱло҃ лн бо гл҃ы г҃а б҃а и҆ сп҃са на́шего і҆с҃ х҃а ꙗ҆́же рече. *и҆-
щѣ́те пре́жде цр҃ствїѧ бж҃їѧ, и҆ пра́вды є҆го, и҆
сїа всѧ приложа́тсѧ ва́мъ. тѣ́мже въжеле́нї-
емъ жела҃ пре́жде да́же не ѿи҆дꙋ, ва́шемꙋ бл҃-
гоче́стїю, нѣ́кое дарова́нїе дх҃овное ѡ҆ста́вити,
в не́мже цр҃ствїе бж҃їе и҆ пра́вдꙋ є҆го хотѧ́ще ѡ҆-
брѣ́стѝ възмо́жете. и҆ ѡ҆ се́мъ всегда б҃га бл҃-
годарѧ́ще па́мѧть твори́те. вне́гда бо ви-
гала҃ г҃ за҃ сѕ дѣхъ цр҃ковь х҃вꙋ *чс҃тною є҆го кро́вїю и҆скꙋпле́нꙋю
ѿ клѧтвы зако́нныѧ, ѿ всю́дꙋ враги проти-
дѣа҃ к҃ за҃ мд вѧ́щимисѧ попира́емꙋ, *и҆ нещд҃ными во́лки
пришє́шими в ми́рь безмл҃рдїа пожира́емꙋ.
тѣ́мже помина́хъ словеса прр҃ческаѧ, ꙗ҆́же нѣ́-
ѱло҃ ѯи іѡа҃ в за҃ з когда и҆ г҃ь на́шъ і҆с҃ х҃с рече. *жа́лость до́мꙋ
твоє́го снѣ́сть мѧ. кто̀ бо є҆сть ѿ бл҃говѣ́р-
ныхъ, и҆ бг҃оразꙋмныхъ. є҆гоже не по҃движе жа́-
лость зрѧ́ще в҃ехость цр҃кве х҃вы на паде́нїе
клонѧ́щꙋсѧ. и҆ли кто̀ не смири́тсѧ, и҆ не смꙋ-
ти́тсѧ видѧ̀ виногра́дъ бг҃омъ насаж҃еный,
ѱло҃ ѻд *є҆гоже ѡ҆бъи҆маютъ вси мимохода́щеи пꙋте
разоре́нїѧ ра́ди ѡ҆плотовъ є҆го, и҆ поѧда́етъ и҆̀
и҆нокъ ди́вїи, и҆ ве́пръ ѿ лꙋга ѡ҆зоба̀ и҆̀. и҆ ник-
є҆фе҃ ѕ за҃ слг і҆саїа нд а҃ селꙋ е҃ за҃ соа то́же може҃ ста́ти проти́вꙋ ꙗ҆́рости є҆го *скꙋ-
дости ра҃ дх҃овныѧ бро́нѧ, є҆же є҆сть слово бж҃їе.
и҆ли кто̀ не ꙋ҆мили́ ср҃ца своє́го, и҆ не пла́чесѧ
зрѧ́ще разоре́нїе цр҃кве х҃вы і҆ и҆спрове́рженꙋ хвалꙋ
іѡа҃ і за҃ лѕ є҆го. и҆ *ꙗ҆́ко волци тѧ́цы неща́дно расхищаю́ и҆
распꙋжаю́ ѡ҆вчее ста́до х҃во. разли́чныѧ бо съпо-
ста́ты, и мно́го ѡ҆бразныѧ лꙋка́вства ѡ҆бъ-
стоѧ́тъ ны· Сего ра́ди не а҃ ра́бъ г҃а моє́го
сътвори́ се, но всеси́лнаа десни́ца є҆го съста́ви.
не по достоѧ́нїю бо моє́мꙋ ни по си́лѣ подви-
га моє́го, но по бл҃говоле́нїю млрдїа своє́го, сла́-
вы ра́ди прехва́лнаго своє́го и҆́мене, и҆ на́шего ра-
ди сп҃сенїѧ вл҃ка мой х҃с и҆зволи сїа всѧ· Нача́ло
же на́шего дѣ́иства се є҆сть, произволе́нїе бо
в҃ кр҃н д҃ за҃ роѕ всеси́лнаго б҃а. *ѡ҆н же рече и҆з тмы свѣ́тꙋ въсї-
ѧ́ти, и҆же въсїа̀ въ ср҃цех на́шихъ къ просвѣ-
щенїю ра́зꙋма сла́вы бж҃їѧ, ѡ҆ лицѝ і҆с҃ х҃вѣ.
тѣ́мже жела́нїемъ възревнова҃ на дѣло сїе. и҆
разꙋмѣхъ ꙗ҆ко се не бы҃ ѿ пло́ти ни ѿ кро́ви,
ꙗ҆ко в҃ похва́лꙋ пло́тьскꙋю, но бл҃гтїю и҆ чл҃ко-
в҃ кр҃н г҃ за҃ рог любїемъ бж҃їимъ. да писа́нїꙋ исполнитсѧ. *ꙗ҆́ко
нѣсмы дово́лни є҆же ѿ себе что̀ добро твори́-
ти, и҆ли мы́слити. но дово́льство на́ше ѿ б҃а.
а҃ кр҃н а҃ за҃ рке і҆ере д҃ а҃ цр҃ в҃ *да не похва́литсѧ всѧка плоть пре҃ вели́чес-
твїемъ пр҃тла сла́вы бж҃їѧ. но и҆ а́ще хва́-

Не бажаю, щоб ви зле зрозуміли на-
ше рішення, яке ми колись прийняли
з любові до вас і для *вашої* духовної
користі. Бо згадав я слова Господа
Бога і Спасителя нашого Ісуса Хрис-
та, який сказав: *Шукайте скорше бо- мат. 6 зач.19 лук. 12 зач. 66 пс. 38
жого царства і його справедливості, і
все вам додасться. Тому я дуже ба-
жав скорше, ніж відійду, залишити ва-
шій високоповаженій *особі* якийсь ду-
ховний дар, яким, якщо забажаєте,
зможете знайти боже царство і його
справедливість. І завжди пам’ятайте
про це, постійно віддаючи подяку Бо-
гові. Адже коли я побачив, що Хрис-
тову Церкву, яка його *чесною кров'ю гал. 3 зач. 206
викуплена від клятви закону з усіх
сторін топчуть вороги-противники і її
пожирають *безпощадні вовки, які дія. 20 зач. 44
прийшли у світ, тоді згадував я слова
пророка, які і колись вимовив Гос-
подь наш Ісус Христос: *Ревність тво- пс. 68 ів. 2 зач. з
го дому з’їла мене. Бо кого з вас, що
вірні та побожні, не огорнув жаль, ко-
ли бачите, що древня Христова Цер-
ква клониться до упадку, або хто не
відчує впокорення і не засмутиться,
бачачи, що Богом засаджений вино-
градник *обскубує кожний, хто йде пс. 79
дорогою, тому що знищена його ого-
рожа і на ньому пасеться дикий осел,
і його погриз дик польовий. І ніхто
не спроможний протиставитися його
люті *через брак духовної зброї, яко- еф. 6 зач. 233 іс. 59 сол1. 5 зач. 271
ю є Слово боже. Або в кого серце не
сповниться жалощами і хто не запла-
че, коли дивиться на руїну Христової
Церкви і в землю затоптану її хвалу,
*і *бачить* як жорстокі вовки безпо- ів. 10 зач. 36
щадно граблять і розганяють стадо
христових овець. Адже нас оточили
різні вороги і різнородні нещастя. То-
му не я, раб Господа мого, зробив це,
але зробила *це* Його всесильна прави-
ця. Не через мою гідність, ані задля
великого мого подвигу, але з превели-
кого милосердя свого і задля слави
свого прехвального ім’я, і задля нашо-
го спасіння мій Владика,Христос, зро-
бив це все. Це правило нашого діяння
– *чинити*, згідно з бажанням всеси-
льного Бога. *Бо ж Він сказав, щоб з кор2. 4 зач. 176
темряви засяяло світло, яке засяяло в
наших серцях, щоб просвітити розум
славою божою, образом Ісуса Христа.
Тому я дуже захопився цим ділом і я
зрозумів, що це не було від тіла ні від
крові, наче на тілесну похвалу, але з
благодаті і божого чоловіколюбя,
щоб сповнилося писання, *бо ми не кор2. 3 зач. 173
спроможні від себе щось доброго ро-
бити чи думати, але спроможність
наша від Бога, *щоб ніяке тіло не по- кор1. 1 зач. 125 єре. 9 црс1. 2
хвалилося перед величністю престо-
лу Божої Слави. Але, і хоч хто хва-

литься, хай в Бозі хвалиться. Од-
наче, ми не знаходили ні чим діло
почати, ані робітників на це спро-
можних. Бо і книг, що називаються
біблія, на виконання цього діла на
початку ми не мали, які за нашою
думкою, щоб почати це діло, в
усьому були б задовільні. Але і в
усіх країнах нашого роду і слов'ян-
ської мови не знайдено ні однієї,
що містила б всі книги Старого За-
віту, хіба що у шляхетного і у
видатного світоча православ'я, пана
і Великого Князя Івана Васильови-
ча московського, і так далі. Ревним
проханням випрошену боговибра-
ним чоловіком Михайлом Гарабур-
дою, писарем Великого Литовсько-
го Князівства, повну біблію ми у-
достоїлися одержати, що з грецької
мови сімдесять і двома переклада-
чами, більше ніж п’ятьсот літ тому
перекладена на слов’янську *мову*
ще за великого Володимира, який
охрестив Руську землю. Ми також
знайшли і багато інших біблій, різ-
ні письма і різними мовами, і ми
приказали дослідити їх вміст, чи
всі відповідають в усьому божест-
венному писанні. І знайдено багато
відмінностей, не лише відмінності,
але і зіпсутий текст, через що ми
були дуже розстроєні. До цього ж,
нашіптуванням диявола, против-
ника всякого добра, повстало бага-
то противників і хулителів цього
преславного і небуденного діла, а
видавців-помічників дуже мало. Це
ж все я дослідив докладно і був ду-
же здивованим та задумався, вва-
жаючи, що нелегко буде завершити
це пресвяте діло з таких причин. І
так роздумуючи у своєму серці чи
робити, чи перестати, тоді, тому що
так забажав Бог, я рішив мої не-
гативні думки підкорити добрим,
знаючи, що те, що в людей вважа-
ється за неможливе, це Богові дуже
можливе. Бо, де бажає, там Він пе-
ремагає закони природи, і вхопив-
шись за це непохитною вірою і смі-
ливим умом, я впевнено взявся зру-
шити *справу*, промовляючи з Дави-
пс. 118 дом: *Наскільки солодкі моєму гор-
лу твої слова, більше, ніж мід для
моїх уст. І милий мені закон твоїх
уст, більш, ніж тисячі золота і срі-
бла. Тому своїми посланнями і пись-
мами, обходячи численні країни сві-
ту, як римські краї, так і кандійські
острови, також і численні грецькі,
сербські і болгарські монастирі, я
прийшов аж до самого намісника а-
постолів і голови правління всієї
східньої Церкви, пречесного Єре-
мія, архиєпископа Константинопо-

литсѧ, въ бг҃ꙋ да хвалитсѧ· Ѡбаче ни дѣла
зачати ниже дѣлателеи еже творити на сїе и-
зобрѣтохомъ. ибо и книгъ гл҃емыхъ вивлїа, въ
зводъ сего дѣла начальствомъ не имѣхомъ.
дабы нашемꙋ изволенїю, к начальствꙋ сего съ-
дѣанїѧ въ всемъ была доволна. но и въ
всѣхъ странахъ родꙋ нашего ѧзыка словенскаго,
ни єдина обрѣтесѧ съвръшена въ всѣ книгахъ
ветхаго завѣта. токмо ѿ бл҃гочестива, и въ
православїи изрѧдно сїателна гдрѧ, и великаго.
кнзѧ, Їоанна василїевича московскаго, и прочаѧ.
бг҃о избраннымъ мꙋжемъ, михаиломъ гарабꙋр-
дою, писаремъ великаго кнѧства литовскаго. съ
прилѣжнымъ моленїемъ испрошенꙋю, сподоби-
хомсѧ прїати съвръшенꙋю вивлїю. з греческа
ѧзыка, седмьдесѧтъ и двѣма преводники,
множае пѧтисотъ лѣтъ на словенскїи преведе-
нꙋю еще за великаго владимера, крстившаго зе-
млю рꙋскꙋю. таже і иных вивлїи много изобрѣ-
тохомъ, различныхъ писменъ, и ѧзыковъ. и
сихъ слѣдованїемъ испытати повелѣхомъ. а-
ще вси съгласꙋютсѧ въ всемъ бж҃твеномъ пи-
санїи. и обрѣтесѧ много различно, не токмо
разньствїѧ, но и развращенїѧ. чесо ради велїе
смꙋщенїе прїѧхомъ. к семꙋ же наважденїемъ
противника всѧкомꙋ добрꙋ дїавола, много разо-
рителеи, и хꙋлниковъ. сеѧ преславныѧ, и неизре-
ченныѧ вещи показовашесѧ. помощников же изи-
дателеи велми мало· Се же все оувѣдѣхъ из-
вѣстно. въ оудивленїи и размышленїи бѣ вели-
цѣ. непщꙋѧ ѧко неоудобно сїе дѣло престое съ-
връшитисѧ можетъ винъ ради сицевыхъ. и се
размышлѧѧ въ срдци своемъ, аще дѣлати, или
престати по сем же хꙋждьшее размышленїѧ
моего бг҃ꙋ тако хотѧщꙋ. покорити изволих лꙋч-
шемꙋ. вѣдыи ѧко еже члкомъ мнитсѧ невъз-
можно. сїе бг҃ꙋ ѕѣло оудобно. идеже бо хощетъ
тои побѣжаютсѧ и естества чинове. и сего не-
сꙋмнѣнною вѣрою, и оумысломъ мꙋжественымъ
емшисѧ подвигнꙋти крѣпко потщахсѧ. глѧ
съ двдомъ, *коль сладка грътани моемꙋ словеса ѱлѡ рн
твоа и паче меда оустомъ моимъ. и бл҃а мнѣ
закон оустъ твоих паче тысѧщ злата и сребра.
сего ради посланьми и писаньми своими много
странъ далекихъ вселенныѧ проходѧ· ѧко рим-
скїѧ предѣлы, тако и кандїискїѧ островы.
паче же много монастырей грецкихъ, сербъских, и
болгарских. даже и до самаго апслов намѣстника.
и всеѧ цркве восточныѧ строенїю чиноначалника.
пречтна Їеремїѧ архиепспа констѧнтина града,
новаго рима, вселенныѧ патрїарха, высоко прстол-

ныѧ цр҃кве дойдохъ. требуѧ съ тщанїемъ, и моленїемъ прилежнымъ. тако люди и наказаныѧ въ писанїи стыхъ еллинскихъ и словенскихъ. ѧкоже и зводовъ добрѣ исправленыхъ, и порока всѧкаго кромѣ свѣдительствованыхъ. и сицевымъ всесилныи бг҃ъ по обычнои своеи бл҃гости сподобити ми сѧ бл҃гоизволи. книгъ бо и книгочїи ѧкоже преречесѧ настоѧщему дѣлу прстому, по достоѧнїю изобрѣтох. с ними же купно, и съ инѣми многими наказаными добрѣ в писанїи бж҃твеныхъ доволно совѣтовав. и съ общимъ совѣтомъ, і изволенїемъ единомысльныхъ, зводъ древнѧго писанїѧ славнаго, и глубочаишаго ѧзыка, и писма еллинскаго. ѿ о҃в блаженныхъ и бг҃омудрыхъ преводниковъ, на умоленїе желаемое книгорачителѧ птоломеѧ филаделфа црѧ егѵпетска. ѿ ѧзыка еврейска во еллинскїи преведену избрахъ. она же паче инѣхъ множае со еврейскою и словенскою съглашашесѧ. и сего въ всемъ неизмѣнно, и несуменно послѣдовати повелѣхъ. нн҃ѣ же бл҃гостїю и щедротами бг҃а вседръжителѧ съвръшенїе сподобихсѧ видѣти. емуже сїе прстое дѣло съ бл҃годаренїемъ, и моленїемъ прелагаю, ѧко всевидцу, и съдѣтелю жизни нашеѧ· Потом же вамъ бл҃гочтивымъ, и православнымъ хртїаномъ повсюду. еже прїемлите, не ѧко вещи земныѧ, но ѧко дарованїе нб҃ное. творѧще и хранѧще всѧ заповѣди гн҃ѧ непорочны. да сподобимсѧ достигнути въ вѣчныи его покои неприкосновенныѧ славы. идеже будетъ житїе всѣмъ вѣрующимъ въ имѧ г҃а б҃а и сп҃са нашего іс҃ хр҃а. и възлюбившимъ хвалное ѧвленїе пришествїа его. емуже буди чтъ и слава, цр҃тво, и дръжава. и всѧко поклоненїе на нбси и на земли съ безначалны его ѿцемъ и пртымъ бл҃гымъ и животворѧщимъ дх҃омъ. нн҃ѣ и всегда въ безконечныѧ вѣки, аминь.

ля, нового Риму, вселенського патріярха високопрестольної церкви, просячи уклінно та ревно як людей обізнаних з грецькими та слов'янськими святими писаннями, так і добре справлені списки, які з певністю без помилок. І всесильний Бог за своєю великою добротою подав це мені, бо, як раніше було сказано, знайшов я потрібні книги і працівників для пресвятого цього діла. Добре порадившись з ними і з багатьма іншими, що добре вишколені в божественних писаннях, і зі спільною порадою та однозгідним рішенням я вибрав список древнього славного письма і преглибокої мови, і тексту грецького 72-ма блаженними і богомудрими перекладачами на ревне благання любителя книг Птоломея Филадельфа, єгипетського царя, перекладений з єврейської мови на грецьку. Він більше, ніж інші, годився з єврейським та грецьким *текстами*, і я наказав в усьому його держатися упевнено і без змін. Сьогодні ж з благодаті і щедрот Бога Вседержителя я удостоївся побачити завершення; і Йому це пресвяте діло я передаю з вдячністю і молитвою, як Всевидцеві і Творцеві нашого життя, а відтак і вам шановним і всюди православним християнам. Приймайте його не як земні речі, але як небесний дар, чинячи і зберігаючи всі господні заповіді непорочними, щоб ми удостоїлися увійти у вічний спокій його недосяжної слави, де буде життя для всіх, що вірять в ім'я Господа Бога і Спасителя нашого Ісуса Христа, і тим, що полюбили славну появу його приходу. Йому хай буде честь, і слава, і влада, і панування, і всякий поклін на небі і на землі з його безначальним Отцем і пресвятим і животворним Духом, нині і завжди на безконечні віки, амінь.

Въ градъ крѣпокъ невозможно внити, развѣ враты. и въ дворъ овчїи недостоитъ входити, токмо дверми· Тако и всѧкъ хотѧи внити в сеи градъ црѧ великаго, и въ дворъ овецъ пастырѧ нбснаго, бж҃твенаго писанїа. подобаетъ входити искусно съ тщанїемъ. въземше ключъ совѣсти съ вѣрою, сквозѣ двери, сего преславнаго възвѣщенїа. да ѧвитсѧ гражданинъ нбсныи. и овца знающа пастырѧ своего·

іѡа̃ і за̃ л҃е Инакоже входѧщихъ, вѣждь како именуетъ писанїе.

Не можна ввійти до сильного міста, хіба брамою. І до загороди овечої не можна входити, хіба дверима. Так і кожний, хто хоче ввійти до цього міста великого царя і до загороди овець небесного пастиря, до божественного писання, треба йому входити з вмінням і старанням, взявши ключ совісті з вірою, крізь двері вступу цієї передмови, щоб став він небесним громадянином і овечкою, що знає свого пастиря.

Довідайся як писання називає тих, що іншим способом входять. ів. 10 зач. 35

ПЕРЕДМОВА

До віруючого і православного читача всякого стану, віку ж і сану

Пр͞еслові́є

Къ бл͞говѣ́рномꙋ, и҆ правосла́вномꙋ· всѧ́каго чи́на, во́раста же и҆ са́на, чита́телеви

ів. 5 зач. 17 Дослідіть писання, бо ви вважаєте, що в них маєте вічне життя, і вони свідчать про мене.

И҆спыта́йте писа́нїѧ, ꙗ҆́ко вы̀ мни́те в ни́хъ ҆ію̃а е҃
и҆мѣ́ти живо́тъ вѣ́чный· и҆ та̑ сꙋ́ть свѣди́тель- за̑ зі
ствꙋ́юща ѡ҆ мнѣ̀·

І знову:

И҆ па́ки·

мат.19 зач. 78 Хто може вмістити, хай вмістить.

Могі́и въмѣсти́ти, да вомѣсти́тъ· ма̑ ді за̑ ѻи

І ще:

І҆ є҆щѐ·

мат. 7 зач. 23 Не кожний, що каже мені Господи! Господи! – ввійде до небесного царства, але хто чинить волю мого Батька, що є на небесах.

Не всѧ́къ гл͞аи ми г͞и г͞и, вни́детъ въ ц͞ртво н͞бное, но творѧ́и во́лю ѡ҆ц͞а моєго и҆́же є҆́сть на н͞бсѣхъ· ма̑ з за̑ кг

Шановний чатачу, треба руками ума пильно і сильно держати ці три керма христово корабля, коли пускаєшся на море недослідимої глибини божественних і всесвітлих писань обох завітів; і потрібно неземними очима пильно стежити, щоб кожне з них, належний йому напрям несхибно держав, коли бажаємо спастися від бушування противних вітрів єретичного хитрування, обмани, гордості з дії антихриста, освободитися від недуги самовпевненості, недбання ж і недбалості з лінивством, та прибути до пристані горішнього Єрусалиму, ревно молячись до того, що панує над морем і над вітрами.

Амінь.

Сїѧ три кормилца корабля х͞ва ѡ҆ бл͞гочестивый чита́телю, пꙋска́ющесѧ на́ море неизслѣди́мыѧ пꙋчины, бж͞твеныхъ, и҆ всесвѣтлы҃ ѡ҆боєго завѣта писа́нїи. потреба въ мысльныхъ рꙋка́хъ ѡ҆па́сно, и҆ крѣпко съдержати. и҆ невеществеными зѣницами непомиза́ѧ назира́ти. да коє҆ж͞до ѿ ни́хъ настоѧщее себѣ строе́нїє неизмѣ́нно съдръжи́тъ· Хо́щемъ ли и҆зба́витисѧ треблъне́нїѧ проти́вныхъ вѣтровъ є҆рети́ческаго ѹ҆хищре́нїа, само мнитѣ́ныа пре́лести а҆нтихристова дѣйства. нерадѣ́нїѧ же, и҆ небреже́нїѧ съ ѹ҆ны́нїемъ свободи́тисѧ самовлъна́го недꙋга. и҆ дости́гнꙋти въ приста́нище го́рнаго і҆ер͞лима. молѧ́щесѧ прилѣ́жно моремъ, и҆ вѣтры ѡ҆блада́ющемꙋ.

а҆ми́нь·

Творець закону і Творець усього – Христос, що є одним з Батьком і
єв. 1 зач. 303 Святим Духом, *що сидить по правиці престола величності на висотах.
кол. 1 зач. 250 *В ньому ми маємо спасіння його кров'ю і відпущення гріхів. Він є
єв. 1 зач. 303 образом невидимого Бога, первородний усього створіння, бо в ньому все було створене, що на небі і на землі видиме, чи то престоли, чи господства, чи начала, чи влада, все ним і в ньому створене. І Він є раніше всіх, і все в ньому деріс. 53 петІ. 2 зач. 59 іві. 3 зач. 71 житься. *Він гріха не вчинив і обмани не знайдено в його устах. Його чисті і пречесні уста сказали і приказали, улюблений читачу, досліджувати писання, і знаходити в них вічне життя. Адже і верховний апостол, згадуючи про віру і спасінпетІ. 1 зач. 58 ня, сказав *про те спасіння, яке шукали й досліджували пророки; і пророк, що держав скипетр, повний

Съдѣтель зако́нꙋ, и҆ всѧческимъ творецъ х͞с. є҆
ді́но сы́и съ ѡ҆́цемъ и҆ сты́мъ д͞хомъ. *сѣдѧ́и єѵре̑ а за̑ тг
ѡ҆деснꙋ́ю пр͞тла величествї́ѧ на высо́кихъ· *ѡ҆ *кола̑ а за̑ тн
немже и҆́мамы и҆збавле́нїє кровї́ю є҆го, и҆ ѡ҆ставле- єѵре̑ а за̑ тг
нїє грѣхомъ. и҆́же є҆ ѡ҆бразъ б͞а неви́димаго. прь-
ворожде҃ всеѧ̀ тва́ри. ꙗ҆ко ѡ҆ немъ създа́на бы́ша
всѧческаѧ. ꙗ҆́же на н͞беси, и҆ ꙗ҆́же на земли̇. види-
маѧ. а҆́ще пр͞тли, а҆́ще гдьствї́ѧ, а҆́ще нача́ла,
а҆́ще вла́сти, всѧческаѧ тѣмъ, и҆ ѡ҆ немъ съз-
да́шасѧ. и҆ той є҆сть пре́жде всѣхъ. и҆ всѧческа-
ѧ ѡ҆ немъ състоѧ́тсѧ. *и҆́же грѣ҃х не сътвори̇, і҆саїа нг
и҆ лесть не ѡ҆брѣ́тесѧ въ ѹ҆стѣ́хъ є҆го· Сего ч͞- а̑ пе̑р в за̑ нд
таѧ, и҆ пре́чтнаѧ ѹ҆ста̀ реко́ша, и҆ повелѣ́ша а̑ ію̃а г за̑ ѻа
възлюбле́нный чита́телю, и҆спытова́ти писа́-
нїѧ, и҆ ѡ҆брѣта́ти в немъ живо́тъ вѣчный. и҆
а҆п͞ломъ бо верхо́вный, въспоминаѧ вѣрꙋ, и҆ сп͞се-
нїє, рече. *ѡ҆ немже сп͞сенїи взыска́ша, і҆ и҆спы- а̑ пе̑р а за̑ ни
та́ша пр͞рцы. ѡ҆ сем же и҆ скѵ́птро дръжа́вный

ψлѡ рні пррѡкъ дха стго исполнъ, се преварѧѧ гла. *вра-
зуми мѧ, рече, і испытаю законъ твои. не
просто же, но и съхраню и всѣмъ срцемъ моимъ·
Знаменаи сїѧ словеса съ вниманїемъ, і искусно
разумѣи. и ѡвръзи оумныѧ зѣница срца тво-
его, и остави тщеславїе, и самомнителное
іакѡ г за не мудрованїе. *земно, душевно, и бѣсовско, не съ-
выше съходѧщее. но горнѧѧ мудръствую-
ще, разумѣи словесемъ гнимъ. ꙗко не просто
читати повелѣваетъ но і испытовати. ис-
пытавши же, и съхранѧти. могущаѧ же
въмѣстити въмѣщати. невъмѣстимаѧ же
црькви съ вѣрою прелагати, она же не обыче
в кри г за рог заблуждати. *читанїе бо писменное оумръщ-
влѧетъ, испытанїе же дховное оживлѧетъ. и-
накоже мудръствующе прельстишасѧ мнози,
и на пути погибели сташа. сїе же, молю да
никогоже ѿ чтущихъ, и слышащихъ ожес-
титъ. не къ всѣмъ бо речесѧ. но токмо къ
ненаказанымъ, и не оутверженымъ. приникшии
закону гню оутро, въ вечер же оучителми зва-
тисѧ изволѧющии. искусныи же и бгоразум-
ныхъ, въ писанїахъ бжтвеныхъ, и в добро-
дѣтелехъ, прилѣжно молю. да и азъ недос-
тоиныи ѿ нихъ наказанъ, і исправлен буду.
ма д за л *ꙗкоже бо здравїи не требуют врача. тако і ис-
куснїи сицеваго възвѣщенїѧ. но понеже не вси
искусни. ниже вси читаютъ съ испытанї-
емъ, и вниманїем, ѿ них же и заблудиша
мнози. аще оубо невѣрующимъ повелѣ хс ис-
пытати писанїѧ. обличаѧ ихъ безумїе и
слѣпоту. ꙗко безъ разсужденїѧ дховнаго чи-
таютъ телесне, мнѧт в писанїахъ живот вѣч-
ныи имѣти. неразумїемъ же писанїи живота
ѿмѣтаютсѧ. глетъ бо и та суть свѣди-
тельствующа о мнѣ. сирѣч о животѣ вѣч-
іѡа ді за мз нѣмъ. ꙗкоже инде рече. *азъ есмь путь, і ис-
іѡа s за кв тинна, и животъ. *и вѣруѧи в мѧ имать
животъ вѣчныи. аще же они въ ветсѣмъ сѣн-
нѣм писанїи, неразумїем помрачени суще, мнѧ-
ще животъ имѣти, не вѣдѧтъ живота
вѣчнаго. обличаеми, и оукорѧеми ѿ живота
ꙗвлѧютсѧ. Кому оуподобасѧ сїи, иже в но-
вѣи паче слнца сїающеи блгти, тщеславїемъ,
и самомнѣнїем ослѣпше. ха единосущна, и съ-
пртлна ѿцу же, и стому дху, прежде всѣхъ
вѣкъ суща прелщенныхъ оухищренїемъ, по
лѣты токмо, и тварїю ѕлохулно съ арїемъ
в пер г за зи исповѣдати дръзаютъ. *на соблазнъ не оут-
верженымъ, на свою же погибель· о немже оубо
іс. ѕ *оугль горѧщь въ оуста прїемыи пррѡкъ, дхом

Святого Духа, випереджуючи, сказав
це: *Врозуми мене, сказав, і досліджу пс. 118
твій закон, не тільки ж, але й зберіга-
тиму його всім серцем моїм. Уважно
запам'ятай ці слова, і правильно зро-
зумій, і відкрий духовні очі твого
серця, і відкинь марнославство і гор-
ді роздуми – *це* *земське, душевне і бі- як. 3 зач. 55
сівське, що не сходить згори. Але ду-
маючи про горішнє, зрозумій господ-
ні слова, що не просто Він наказує
читати, але й досліджувати; а дослі-
дивши, й зберігати; що можна помі-
стити, вміщати, а те, що не можна по-
містити, з вірою церкві представляти;
а вона не має звичаю помилятись. *Бо кор2. 3 зач. 173
читання письма забиває, а духовне
дослідження оживляє. Думаючи по
іншому, численні впали в оману і
стали на дорогу погибелі. Це ж про-
хаю, щоб ніхто з читачів і слухачів не
став твердим. Бо не до всіх сказано,
але лишень до ненавчених і не утвер-
джених, що вранці приступили до
господнього закону, а ввечері вже у-
чителями називатися хочуть. Досвід-
чених же і богорозумних в божест-
венних писаннях і в чеснотах ревно
благаю, щоб і мене недостойного мат. 9 зач. 30
вони повчили і виправили. *Бо так,
як здорові не потребують лікаря, так
і досвідчені *не потребують* цього за-
клику. Але тому що не всі досвідчені
і не всі читають і досліджують уваж-
но, то з них і численні заблудили.
Адже ж, отже, Христос наказав тим,
що не вірять, досліджувати писання,
оскаржуючи їхню безумність і слі-
поту, бо вони без духовного розсуду
читають, потілесному думають, що в
писаннях мають вічне життя, а не ро-
зуміючи писання, вони відрікаються
життя. Він каже: Бо і те свідчить про
мене, – значить про вічне життя, – ів. 14
так як в іншому місці Він сказав: *Я є зач. 47
дорогою, і правдою, і життям; *і хто ів. 6
вірить у мене – має вічне життя. Як- зач. 22
що ж вони у старому писанні – в тіні,
затьмарені нерозумінням, вважаючи,
що мають вічне життя, не знають Віч-
не Життя, є оскаржені і докір прий-
мають від Життя – до кого подібни-
ми будуть ці, що в новій благодаті, я-
ка сяє понад сонце, осліплені марно-
славством і гордістю, єдиносущного
Христа і сопрестольного Батькові ж і
Святому Духові, що є перед віками,
відважуються хульно визнавати за ви-
гадками обманених з Арієм, що він
тільки в часі і створіння, *на згіршен- пет2. 3
ня не утвердженим, а на свою поги- зач. 68
бель. Його, отже, наперед духом по-
бачивши *пророк, що до уст взяв го- іс. 6
рюче вугілля, ясно сповістив, кажучи,
що нам народилася *дитина – син, і іс. 9
дано його нам. Його влада на його

раменах, і його мирові немає межі.
І його імя називається Ангел великої поради, Подиву гідний радник, Бог сильний, Володар, Князь лагідності, Батько майбутнього віку. Йо-
пс. 71 му з вірою *царі принесли дари, як страшному, і тому, хто забирає духи князів, і що страшніший понад всіх
кор2. 12 зач. 194 царів землі. Про нього і *пречудно піднятий до третього неба є вірогідним свідком і великим розповідачем божествених таємниць, який там чув невимовні слова, яких не можна людині говорити; він зміцнюючи і скріплюючи господню Церкву, так написав до Тимотея:
тим1. 3 зач. 284 *Справді великою є таємниця віри. Бог з'явився в тілі, оправдався в дусі, показався ангелам, був проповідуваний між народами, в нього повірили у світі, він піднявся у славі.
ів. 20 зач. 61 *Один же з дванадцятьох, що звався Близнюк, за божим передбаченням не був з учнями, коли вони побачили Господа. А по вісьмох днях знову з'явився їм Ісус, бажаючи і його до віри привести, а радше нас, і сказав: Мир вам. Потім сказав він Томі: Принеси сюди свій палець, і поглянь на мої руки. І принеси твою руку і вклади в мої ребра, і не будь невірним, а вірним. А він, доторкнувшись, сказав: Господь мій і Бог мій. Коли сказав: Господь мій, – вказує на людську природу, а коли сказав: Бог мій, – на божественну сутність вказує. Його одного Тома визнає Господом і Богом, Господа баченням з дотиканням, Бога ж думкою з вірою, промовляючи з псаль-
пс. 76 мом: *Шукав я Бога моїми руками, і не був я обманутий. Чому ж йому не відповів Христос за безглуздям марнодумних: Чому ти мене Богом називаєш? – Бо немає Бога, хіба Той один, що на небесах. Але це прийнявши від нього, як єдиносущний з Батьком, сказав до учнів, що з ним
ів. 20 зач. 61 стояли: *Тому що ти мене побачив, – ти повірив; блаженні ж ті, що не бачили і повірили. Одначе, православний читачу, галузка не нащеплена згори, що не досліджує писання, але взяла вудку обмани, представляє тобі Христове слово, яке Він на
мат. 19 зач. 79 запит юнакові відповів: *Чому мене звеш добрим? Ніхто не добрий, хіба один Бог. І цим словом та іншими йому подібними нищить уми не утверджених, бажаючи захопити в свою обманою сплетену сітку. О безумність! О засліплення! О нетверезе похмілля, не лише він не розсуджує господніх слів, але й робить його двоїстим, там приймає що Христос визнає себе Богом, а тут

провидѣвъ, ꙗ́сно прѣвозвѣстѝ гл҃ѧ. *ꙗ́ко ѡ̑троча ісаїа д҃
родисѧ нам̑ сн҃ъ, и҆ дастьсѧ намъ. є҆мꙋже
власть бы҃ на ра́мѣ є҆го. и҆ мирꙋ є҆го нѣсть пре-
дѣла. и҆ нарица́етсѧ и҆мѧ є҆го вели́к҃ совѣта аг-
г҃лъ. чю́денъ совѣтни́к҃. б҃ъ крѣп҃. влк҃а. кнѧ́зь
смире́нїа. ѿц҃ъ бꙋдꙋщаго вѣка. є҆мꙋже съ вѣ-
рою *цр҃їе дары принесо́ша, ꙗ́ко стра́шномꙋ, и҆ ѿ- ѱло҃ оа
є҆млющемꙋ дꙋхи кн҃зе҃, и҆ стра́шномꙋ паче цр҃еи
земныхъ. ѡ̑ немже *и҆ въсхище́ныи пречю́дно до в҃ кри҃ ві за҃ рчд
тре́тїаго нб҃се, достовѣренъ свѣдитель, и҆ бж҃-
твеныхъ таинъ сказа́тель вели́кїи. слы́шавыи
та́мо неи҆зрече́нныѧ гл҃ы. и҆хже не лѣтъ є҆сть
чл҃кꙋ гл҃ати. се́и оу҆вѣрѧ́ѧ и҆ оу҆тверж҃а́ѧ цр҃кꙋь
гн҃ю, къ тимоѳею сице написа̀. *въи҆стиннꙋ ве- а҃ ти҃ г҃ за҃ спд
лїа є҆сть бл҃гоч҃тїѧ таина, б҃ъ ꙗ҆ви́сѧ въ пло́-
ти. ѡ̑правда́сѧ въ д҃сѣ. показа́сѧ а҆гг҃ломъ.
пропо́вѣданъ бы҃ въ ꙗ҆зы́цѣх҃. вѣрова же сѧ въ
ми́рѣ, възнесе́сѧ въ сла́вѣ. *є҆ді́н же ѿ ѡ̑бо́юна- іоа҃ к за҃ ѯа
десѧте гл҃емыи близнецъ, по смотре́нїю бж҃їю
не ѡ̑брѣтыи́сѧ съ оу҆ч҃ники є҆гда ви́дѣша г҃а. по
ѡ̑смих҃ же дн҃ехъ, па́ки ꙗ҆ви́сѧ и҃ х҃с, хотѧ̀ и҆ сего
оу҆вѣрити, паче же на́съ. и҆ ре҃ ми́ръ вамъ. по-
то́мъ гл҃а домѣ, принесѝ прьстъ твои сѣмо. и҆
виждь рꙋцѣ моѝ. и҆ принесѝ рꙋкꙋ твою и҆ вложѝ
въ ре́бра моѧ. и҆ не бꙋди невѣренъ, н҆о вѣренъ.
ѡ̑н҃ же ѡ̑сѧза́въ и҆ рече, г҃ь мои, и҆ б҃ъ мои. є҆же
рече г҃ь мои, чл҃ческое є҃ство показꙋ҃ а҆ є҆же рече б҃ъ
мо́и, бж҃твеное сꙋщество ꙗ҆влѧ́етъ. є҆ді́наго же
того г҃а и҆ б҃а и҆сповѣдꙋетъ домà. г҃а бо виде́нї-
емъ съ ѡ̑сѧза́нїемъ, б҃а же смышле́нїемъ съ
вѣрою. ѱалом̑ски гл҃ѧ, *б҃а взыска́хъ рꙋка́ма ѱло҃ ѡѕ
мои́м҃ и҆ не прелщенъ бы́хъ. почто не ѿвѣща̀ є҆-
мꙋ х҃с по сꙋемꙋдрьныхъ ѕлооу҆мїю, что мѧ гл҃е-
ши б҃а. никто҃ бо б҃ъ, токмо є҆ді́нъ и҆же на́ нб҃-
сехъ. н҆о сїе ѿ него прїемъ ꙗ҆́ко є҆ді́носꙋщен ѿ-
ц҃ꙋ, и҆ рече пр҃естоѧ́щимъ є҆мꙋ оу҆ч҃нико҃, *ꙗ́ко вид҃ѣ іоа҃ к за҃ ѯа
мѧ вѣрова, бл҃жни не ви́дѣвшеи, и҆ вѣровавшеи.
сирѣч҃ ꙗ́коже ты вѣрова, і҆ и҆сповѣда· ѡ̑баче
правосла́вныи чита́телю, не свы́ше прицепле́наѧ
ѿра́сль, не и҆спытꙋѧ писа́нїа. н҆о ꙗ́ко ѡ̑у҆дицꙋ
пре́лести въсхи́тивъ, пр҃елага҃е тѝ сло́во х҃во. и҆же
въпроси́вшемꙋ ю҆́ноши ѿвѣща. *что мѧ гл҃еши ма҃ ді за҃ ѡд
бл҃га, никтоже бл҃гъ то́кмо є҆ді́нъ б҃ъ. и҆ си́мъ
словесе́мъ, і҆ и҆нѣми семꙋ̀ подобными поврежда-
етъ ѡ̑умы неоу҆твръж҃еныхъ хотѧ̀ оу҆лови́ти въ
своюю̀ козноплетеннꙋю плени́цꙋ. ѡ̑ безꙋмїа, ѡ̑
помраченїѧ, ѡ̑ пїа́нства неи҆стрезвенаго, не
то́кмо не ра́ссꙋждаѧ слове́съ гн҃их҃, н҆о и҆ несъ-
гласна сего̀ тво́ритъ. тамо б҃а себе и҆сповѣ́даю-
ща х҃с прїе́млет҃. зде́ же ѿрица́етъ бл҃гость. не
само́е ли помраче́нїе въ тмѣ хо́дѧщихъ неразꙋ-

мїа. и҆на́ко бо х҃с ѿвѣщаваа́ше вѣ́рꙋющимъ по вѣ́рѣ. и҆на́ко же не вѣ́рꙋющимъ, и҆ не вѣ́дꙋщимъ по невѣдѣ́нїю. се́и оу҆́бо ꙗ҆́ко чл҃ка про́ста мнѧ̀ гл҃етъ, оу҆чи́телю бл҃гый. х҃с же вѣ́дый ср҃це є҆го ꙗ҆́ко създа́вый є҆̀, невѣ́дѣнїемъ, и҆ сребролю́бїемъ и҆́же є҆́сть всемꙋ ѕлꙋ ко́рень помраче́но. ѡ҆блича́ѧ є҆го невѣ́дѣнїе, и҆ неразꙋмїе гл҃е, никтоже бл҃гъ, то́кмо є҆ді́нъ бг҃ъ. до́мꙋ же ꙗ҆́ко а҆п҃ла бг҃оразꙋмна, бг҃а себѐ и҆сповѣда́юща прїе́млетъ. вѣ́дый ꙗ҆́ко ѿ все́ѧ дш҃а и҆ ѿ всегѡ̀ помышле́нїѧ съ вѣ́рою несꙋме́нною се твори́тъ. что̀ бо оу҆добїе прїѧ́ти, бг҃а себе и҆сповѣда́ющаго. и҆лѝ ѿрещи бл҃га себе гл҃ющемꙋ· Сїе же сло́во не то́кмо бг҃ꙋ, но и҆ чл҃комъ бо́ѧщимсѧ є҆го, са́мъ х҃с ѡ҆́бще твори̂. гл҃тъ бо прїе́мшимъ тала́нты, и҆ сꙋгꙋбо ѿда́вшимъ. *бл҃гый ра́бе до́брый, и҆ вѣ́рный, и҆ про́чаѧ. дв҃дъ же *бл҃гъ мꙋжъ милꙋѧ́й, и҆ даѧ́й. х҃с лѝ по и҆́хъ сꙋемꙋдрїю въ словесе́хъ свои́хъ не съгласꙋ́етсѧ, и҆лѝ ѡ҆ни. да не бꙋ́де. х҃с бо и҆́стиннаѧ пра́вда, гл҃етъ. *нб҃о и҆ землѧ̀ мимоидетъ, словеса́ же моѧ̀ не мимои́дꙋтъ. но сїи въ и҆стиннꙋ ходѧ́щеи въ тмѣ̀, и҆ не видѧ́щеи свѣ́та. *лжа̀ ѿца̀ и҆мꙋ́щеи, и҆ сн҃ове лжѝ ѡ҆брѣта́еми ꙗ҆влѧ́ютсѧ· что же бо́лше тре́бовати и҆мамы възыска́нїѧ, и҆лѝ свѣ́дительства ѿ писа́нїи, па́че прележа́щаго, и҆ є҆мꙋ послѣ́дꙋющаго, и҆́же дх҃ъ ст҃ый и҆́стиннаѧ премꙋ́дрость, въ ве́тсѣмъ, и҆ но́вѣмъ завѣ́тѣ є҆ді́нѣмъ писа́нїемъ бж҃ство х҃во ꙗ҆́вѣ възвѣща́етъ. проро́ча бо словеса̀ а҆п҃лъ зае́млетъ, *бл҃гти бж҃їѧ бога́тно па́че и҆́нѣхъ сподо́бивыйсѧ, жиды̀ оу҆вѣ́рѧ́ѧ. въ свѣди́тельство и҆сти́нное сїѧ прелага́ѧ гл҃етъ. къ сн҃ꙋ же рече. *престо́лъ тво́й бж҃е въ вѣ́ки вѣ́ка. же́злъ пра́вости. жезлъ цр҃твїѧ твоє҆го. възлюби́лъ є҆си пра́вдꙋ, и҆ възненави́дѣ беззако́нїе. сего ра́ди пома́за тѧ̀ бж҃е бг҃ъ твой є҆лео́мъ ра́дости, па́че прича́стникъ твои́хъ· И҆ па́ки, *ты в нача́лѣ г҃и зе́млю ѡ҆снова̀. и҆ дѣ́ла рꙋ́кꙋ твоє́ю сꙋ́ть нб҃са тѧ̀ поги́бнꙋтъ, ты же пребыва́еши и҆ всѧ̀ ꙗ҆́ко ри́за ѡ҆бетша́ютъ, и҆ ꙗ҆́ко ѡ҆де́ждꙋ свїеши ѧ҆̀, і и҆змѣнѧ́тсѧ. ты же то́жде є҆си, и҆ лѣ́та твоѧ̀ не ѡ҆скꙋдѣ́ютъ· ви́диши лѝ ꙗ҆́ко про҃ча словеса̀ а҆п҃лъ въ оу҆вѣ́ренїе жидо́мъ прелага́етъ. и҆ мно́ги въ позна́нїе и҆сти́нны наста́ви, не бг҃о лѝ бо́рци сꙋ́ть, и҆ жидомъ невѣ́рꙋющимъ ра́вни, си́мъ противѧ́щеисѧ. са́м же сн҃ъ, бг҃ъ сы́и и҆́стиненъ. ѿц҃ꙋ же, и҆ ст҃мꙋ дх҃ꙋ є҆ді́носꙋщенъ. оу҆чи́телеи зако́нꙋ въпроша́ѧ гл҃етъ. *что сѧ ва́мъ мни́т ѡ҆ х҃ѣ чі́и є҆сть сн҃ъ· ѡ҆нѝ ꙗ҆́коже и҆ нн҃ѣшнїи бг҃опроти́вницы,

ма҃ ке за҃ ре
ѱло҃ рдı
ма҃ кд за҃ ра
їоа҃ кн! за҃ ла и҃ лв
а҃ кри҃ єı за҃ рни
ѱло҃ мд єврео҃ а за҃ тд
ѱло҃ ра єврео҃ а за҃ тд
ма҃ кв за҃ чв ма҃ вı за҃ нѕ лу҃ к за҃ рв

відкидає доброту. Чи це не сама засліпленість тих, що ходять в темряві безумності? Бо інакше відповідав Христос тим, що вірили по вірі, а інакше тим, що не вірили і не знали з незнання. Бо цей, вважаючи його простою людиною, каже: Добрий учителю. А Христос, знаючи як Сотворитель, що його серце затьмарене незнанням і грошелюбством, що є коренем всякого зла, оскаржуючи його незнання і безумність, каже: Ніхто не є добрий, хіба один Бог. А тому він приймає, як розумного апостола, що Богом його визнає, знаючи, що з усієї душі і всієї думки, з безсумнівною вірою це робить. Бо що легше прийняти, чи того, хто Богом визнає, чи відповісти тому, що добрим його називає? Це ж слово не тільки Богові, але й людям, що його бояться, сам Христос спільним чинить. Бо Він говорить тим, що одержали таланти і подвійно віддали: *Добрий, добрий рабе і вірний, і далі. А Давид *добрий чоловік, що милував і давав. Чи Христос за їхньою безумністю в своїх словах є двоїстим, чи вони? Хай не буде! Бо Христос, істинна правда, мовить: *Небо і земля мине, мої ж слова не минуть. Але вони справді ходять в темряві і не бачать світла, – *за батька брехню мають, і вони сини брехні. Навіщо нам ще пошуків, або свідчень з писань, опріч покладеного і того, що слідує, якими Святий Дух – правдива премудрість, – у старому і новому завіті одним писанням явно сповіщає Христове божество. Бо апостол, що щедро, більше від інших, *удостоївся божої ласки, вживає слова пророків, коли переконує жидів, і це кладучи, як правдиве свідоцтво, говорить: До сина ж сказав: *Престіл твій, Боже, навіки-віків, – жезл праведності, жезл царства твого. Ти полюбив справедливість і зненавидів беззаконня. Тому помазав тебе, Боже, Бог твій олією радості понад спільників твоїх. І знову: Ти, Господи, *на початку заснував землю, і небеса є ділом твоїх рук. Вони згинуть, а Ти остаєшся, і все постаріється, наче одіж, і наче одіж ти їх згорнеш, і вони зміняться. Ти ж тим самим є, і тобі літа не зменшаться. Чи бачиш, що апостол, переконуючи жидів, послуговується словами пророків, і він багатьох наставив на пізнання правди. Чи не богоборцями є і рівними невіруючим жидам ті, що цьому протиставляться? Сам Син, будучи правдивим Богом, єдиносущним з Батьком і Святим Духом, ставлячи запитання учителям закону, каже: *Що вам здається про Христа, чий він син?

мат. 25 зач. 105
пс. 114
мат. 24 зач. 101
ів. 28!=8 зач. 31 і 32
кор1. 15 зач. 158
пс. 44 єв. 1 зач. 304
пс. 101 єв. 1 зач. 304
мат. 22 зач. 92 мат. 12 зач. 56 лук. 20 зач. 102

Вони так як і сьогоднішні богопро-
тивники відповіли з писання по-ті-
лесному, кажучи: Давидів. А Хрис-
тос їх по-духовному випитує, бо так
їм сказав: Як же Давид духом його,
пс. 109 господом називає, коли каже: *Ска-
зав Господь моєму Господеві: Сядь
по моїй правиці доки не покладу
твоїх ворогів, як підніжок твоїм но-
гам. Отже, якщо Давид його нази-
ває Господом, як він йому син? І
ніхто не міг відповісти йому й сло-
ва. Тако і ти, православний читачу,
відповідай по-духовному з божес-
пс. 1 твенного писання, *і заніміють всі
обманливі уста, що з гордості гово-
рять хули й образи проти правед-
ного божого Сина; що син Давида є
під роками і є створінням без бо-
жественної природи. Ви не бажаєте
цього зрозуміти, ви горді, що пов-
стаєте проти божого розуму, бо зем-
ний ум не знає божої таємниці, ані
створіння не доходить до розуму
Творця. Бо Господь, що народився
лук. 10 від Діви перевищає людський ум,
зач. 52 так як Він сам сказав: *Ніхто не
знає Сина, лиш Батько, ані Батька,
– лиш Син, і кому захоче син відкри-
ти. Це ж і блаженний апостол, розу-
іс. 59 міючи не людським умом, взявши
рим. 11 пророцтво Ісаї, каже: *Спаситель
зач. 107 прийшов з Сіону і ведверне від Я-
кова безчестя. І ось їм від мене за-
віт, коли Я відніму їхні гріхи. Тоді,
як Він це вкладає і чинить, захо-
рим. 11 плений недослідимими божими
зач. 107 присудами, заклич: *О глибина ба-
гацтва і премудрости, і божого ро-
зуму! Адже недослідимі його при-
іс. 40 суди і недослідимі його дороги.
муд. 9 *Хто ж зрозумів господній ум, або
сир. 1 хто був його радником, і далі. Хоч і
кор1. 2 багато іншого свідчення з божес-
зач. 127 твенного писання можна навести,
тому що слово передмови звичайно
не є довгим, тому по-можності ко-
ротко подано, і це дещо дивним вва-
жається відносно діла представлен-
ня божественного писання обох за-
вітів. Але тому що не знаю, чи ко-
мусь не є явним, що в цьому тепе-
рішньому останньому часі через не-
дбання за гріхи і наше погане ви-
ховання, розгорівся великий полу-
мінь підступних і багатоголових є-
ресей, що поволі в часі, хульно ви-
ступають проти церковних пере-
дань з одного на друге, що аж і до
самої голови Церкви прийшли, від-
новлюючи всі давні єресі своїх на-
чальників, і насмілилися торкнути-
ся троїчного божества, що єдинстві
славно по світі славиться. Але так як
сіно вкидають в огонь і як нозі шко-
дить удар об камінь, так і вони цьо-

ѿвѣщаша ѿ писанїи телеснѣ, глюще. двдвъ.
хс же ихъ дховнѣ испытуетъ, сице бо рече
имъ· Како убо двдъ дхомъ га его нарицаетъ
гла. *рече гь гви моему седи ѡдеснꙋю мене, ѱло р҃ѳ
дондеже положꙋ враги твоѧ, подножїе ногама
твоима. аще убо двдъ нарицаетъ его га, и
како снъ ему есть. и никтоже можаше ѿвѣща-
ти ему словесе· Такѡ и ты православный чита-
телю дховнѣ ѿвѣщай ѿ писанїи бжтвеныхъ.
*и нѣмы бꙋдꙋтъ вса ꙋстны лстивыѧ, глю- ѱло а҃
щаѧ на праведнаго сна бжїѧ хꙋленїе гордынею,
и ꙋничиженїем, ꙗко снъ двдвъ есть подъ лѣ-
ты, и тварь кромѣ сꙋщества бжтвенаго· Сего
не хотѧще разꙋмѣти, ѡ само мнивїи, и пре-
възносѧщеисѧ на разꙋмъ бжїи, ꙗко земныхъ
ꙋмъ нбныѧ тайны не свѣсть. ни тварь
творча разꙋма домыслитсѧ. преходитъ бо ꙋ-
ма члча ѿ двы раждаѧсѧ гь. ꙗкоже сам рече,
*никтоже вѣсть кто есть снъ токмо ѿцъ. и лꙋ і҃ за нв
кто есть ѿцъ, токмо снъ. и емꙋже аще хощетъ
снъ ѿкрыти· Се же и блаженный апслъ. не пло-
тьскимъ ꙋмомъ разꙋмѣваѧ ѿ ісаина пррчес-
тва прїемъ глетъ. *прїидетъ ѿ сїона избавлѧѧй, ісаїа нд кри аі за рз
и ѿвратитъ нечестїе ѿ іакова. и се имъ ѿ
мене завѣтъ егда ѿимꙋ грѣхи ихъ. посем же
како се ꙋстраѧетъ и творитъ, неислѣди-
мымъ сꙋдбам бжїимъ ꙋдивльсѧ возъпи. *ѡ кри аі за рз
глꙋбина богатства, и премꙋдрости, и разꙋма
бжїѧ. ꙗко неиспытани сꙋдове его, и неисслѣдо-
вани пꙋтїе его. *кто бо разꙋмѣ ꙋмъ гнь, или ісаїа м мдро д сира а а кри в за ркз
кто совѣтникъ емꙋ бысть. и прочаѧ· Аще ꙋбо і и-
наго свѣдительства ѡ семъ много ѿ писанїи
бжтвеныхъ привести бы моглосѧ. но понеже
предсловное сказанїе не ѡбыче длъготы словесъ
въмѣщати. сего ради елико мощно въкратцѣ
предложисѧ. и се ꙗко бы нѣчто мнитсѧ стран-
но вещи предлежащеи, възвѣщенїю бжтвеных пи-
санїи ѡбоего завѣта. но понеже не вѣмъ аще
комꙋ нѣсть ꙗвно, ꙗко в настоѧщее се времѧ
последнее, по грѣхомъ нераденїѧ, и ненаказанїѧ
нашего, разгорѣсѧ великий пламень, злохитрыхъ, и
многоглавныхъ ересеи, по малѣ по временехъ въ-
стꙋпающихъ ѕлохꙋлно на преданїѧ црковнаѧ,
ѿ единоѧ, на единꙋ. даже и до самыѧ главы
црькве прїидоша. вса древнаѧ ѡбновлѧюще на-
чалникъ своихъ ереси. таже и въ единъствѣ
свѣтозарно по вселеннѣи славимаго тресъставна-
го бжества, коснꙋтисѧ дрьзнꙋша. но ꙗко сѣно
ѡгню постоитъ, и ꙗко нога камень претыка-
нїѧ вредитъ. тако и тїи сего гонзнꙋти мо-
гꙋтъ. исчезнꙋтъ бо, и погибнꙋтъ по ѡбразꙋ

началникъ своихъ. обаче прежде намъ подоба-
етъ явитися искусными, въ вѣрѣ и добро-
дѣтелех по преданию црковному. на насъ бо
нинѣ в нерадении сущихъ събыстъся апл҃ьское
а кор҃ї аі за҃ рми слово, иже гл҃а. *подобаетъ иересемъ въ васъ быти,
да искусении явятся. Сего ради православныи
читателю. видяще толикъ облежащь ны
облакъ ругателеи различныхъ, и многохула-
ныхъ съпостатъ. неискусныхъ же, и неутверже-
ныхъ, паче же незлобивыхъ, мнящихъ истин-
ную вѣру обрѣсти, толь велико поплъзновение.
и сицевыя ради вины сие преложися. понеже
врачем достоитъ съ прилежаниемъ прилагати
пластырь тамо идеже есть телесная язва.
воином же въздвизати оружие, и ополъчати-
ся крѣпко тамо, идеже есть съпостатная
брань. строителемъ же корабелных искусство
хитрости своея показовати, въ время зимы,
и бурнаго противления. Тако и намъ достоит
ефе҃ ѕ за҃ слг вся чувъствия наша очистивше. и *облекше-
ся въ вся оружия бж҃ия, зрѣти, и обраща-
а пе҃р е за҃ ѯг ти тамо, *ѿкуду диаволъ рыкая яко левъ
приходитъ искии црковь бж҃ию растерзати,
ополчатися, и бранити мужественно. повину-
ющеся под крѣпкую руку бж҃ию. и ничтоже
насъ вредити можетъ. Тебе же вторицею мо-
лю не прогнѣвайся мои сверъстнику, ненаказа-
ныи добрѣ, и неутвержденыи. рече бо бж҃тве-
ѱло҃ рі҃и ныи пррокъ. *коль сладка грътани моему словеса
твоя, и паче меда устомъ моимъ. ты же чи-
тающе сладость бж҃твеных писании, блюди у-
дицы снѣсти самозаконныя прелести. многи
бо суть бѣсовъския козни, и прелестнича соблазны.
ѱло҃ нд *умякчаютъ бо словеса своя паче елея и та
*ма҃ ді за҃ ои суть стрѣлы. Но поминай слово хр҃тово иже гл҃а,
*ефе҃ д за҃ скд *могии въмѣстити да въмѣститъ. *не едино
а кор҃ї ві за҃ рн и рна бо дарование дх҃а ст҃аго всѣмъ дается, но по
мѣрѣ. ты же елико можеши въмѣщай.
*кор҃ї и за҃ чѕ плотьски же не высоко мудръствуи. *плотьское
бо мудрование смрть есть а мудрование дхов-
в пе҃р г за҃ ѯи ное животъ и миръ. суть бо в писаниахъ *неу-
добь разумна нѣкая яже ненаоучени, и неу-
твержени, развращають къ своей погибели имъ.
іако҃ а за҃ н но паче проси *ѿ дающаго всѣмъ премудрость
духовную и тебѣ дастъся. токмо читай
дѣа҃ и за҃ к прилѣжно, ревнуя учению. *послетъ бгъ филиппа
якоже иногда силному евнуху, въ наставление
твое. црковнаго блгочестия, и предания безъ
сумнения крѣпко придръжися и яже в неи
ѱло҃ рі при а добродѣтели наслѣдуи. *начало же всеи премуд-
рости, имѣи выну въ срдци, иже есть страхъ

го оминути не зможуть, бо зникнуть і згинуть так, як їхні начальники. Одначе потрібно нам раніше показатися досвідченими у вірі і чеснотах за церковним переданням, бо на нас, що сьогодні недбалі, сповнилося слово
апостола, що каже: *Треба, щоб у вас кор1. 11
були єресі, щоб виявити досвідчених. зач. 148
Тому, православний читачу, бачачи таку велику хмару різних кепкунів і дуже хульних ворогів, що нас оточує, і такий великий упадок недосвідчених та не утверджених, а також невинних, які вважають, що вони знайшли правдиву віру, задля того це подано. Адже лікарям треба уважно прикладати пластир на те місце де на тілі є рана, а вояки мають брати зброю і впевнено ставати до бою там, де йде війна з ворогами, а керманичам корабля дісвідчено за своїм вмінням провадити в часі морозів і
лихої бурі. Так і нам потрібно, очис- еф. 6
тивши всі наші почуття *і зодягнув- зач. 233
шись в усю божу зброю, глядіти і по- пет1. 5
вернутися туди, *звідки приходить зач. 63
диявол, рикаючи, наче лев, і намагається роздерти божу Церкву, *потрібно* ставати до бою і сміливо боротися, підкоряючись під сильну божу руку, і ніщо не зможе нам пошкодити. Тебе ж вдруге прохаю не гнівайся, мій співмандрівнику, що не навчений як належиться і не утверджений. Бо бо-
жественний пророк сказав: *Які со- пс. 118
лодкі для мого горла твої слова, і вони *солодші* від меду для моїх уст. А ти, читаючи з насолодою божественні писання, вважай, щоб ти не схопив принаду, що на вудці обмани власних законів, бо багато бісівських затій, і обманливих згіршень. Та вони *по-
м'якшують свої слова понад олію, то є *пс. 54
стріли. Однак згадуй слово христове, *мат. 19
що каже: *Хто може вмістити, хай зач.78
вмістить. *Всім не дано один дар * еф. 4
Святого Духа, але за мірою, Ти ж, на- зач. 224
скільки можеш, вміщай, а тілесно не кор1. 12
носися думками високо, *бо тілесне зач. 150
мудрування – це смерть, а духовне – і 151
життя і мир. Бо в писаннях є *дещо * рим. 8
нелегко зрозумілого, що ненавчені і зач. 96
неутверджені перекручують собі на * пет2. 3
власну погибель, то радше проси *у зач. 68
того, хто дає усім духовну премудрість, і тобі буде дано, лишень читай як. 1
пильно, бажаючи навчитися. *Тоді* Бог зач. 50
тобі *пошле Филипа, так як колись дія. 8
послав сильному скопцеві, щоб він зач. 20
тебе настановив. Непохитно і сильно тримайся церковного навчання і передання, і наслідуй ті чесноти, що в них
є. *Постійно держи в серці початок пс. 110
всієї премудрості, яким є страх гос- при. 1
подній і добрий розум всім, що за ним живуть; а в ньому зможеш ви-

як. 3 повнити всі заповіді. *Бо нечислен-
зач, 54 ні повинні бути учителями, і їм
приписано це раніше самим чинити,
*лук. 4 а тоді інших навчати. Бо сам голова
зач. 14 учителів сказав: *Лікарю вилікуй
* рим. 2 себе самого. *Також і не ті, що слу-
зач. 81 хають закон, праведні перед Богом,
а творці закону – вони оправда-
як. 1 ються. І знову: *Будьте творцями за-
зач. 51 кону, а не тільки слухачами, бо Хри-
лук. 11 стос блаженними назвав тільки *та-
зач. 58 ких, що слухають боже слово і його
зберігають. А пророк *передав кля-
тві всіх, що відступають від гос-
подніх заповідей. І також знову ка-
же: Я побачив нерозумних, я ослаб,
бо вони не зберегли твоїх слів. Та
сам, показуючи шляхетний образ і
чинячи, мовить: Дай мені розумін-
ня, і я досліджу твій закон, і збережу
пс. 102 його всім серцем моїм. І знову:
*Господнє милосердя від віку і до
віку на тих, що його бояться; і його
справедливість на синах синів, що
зберігають його заповіді і чинять
їх. Також і сама природа нас навчає
лук. 12 і христовий наказ підсилює: *Якщо
зач. 68 хтось знає бажання свого пана і не
чинить, одержить більший осуд, ніж
ті, що не знають. Спаситель сказав,
мат. 10 *що відраднiше буде содомянам і
зач. 35 гоморянам в день суду, ніж тим, що
мат. 6 не прийняли божого слова, а тим
зач. 23 більше яка *може бути* відрада для
всіх, що прийняли і не зберегли.
Про це ревно дбай, адже верховний
пет1. 1 апостол наказав, *щоб ви завжди
зач. 60 були готові відповісти з лагідністю
та страхом кожному, що вас запи-
тує про вашу надію, маючи добру
совість, і т.д. Чи ти зможеш, якщо
як. 1 ти ненавчений? *Будь швидким
зач. 51 слухати, а повільним говорити, од-
нак прикладайся до науки наскільки
можеш і проси у того, хто дає,
тим1. 2 мудрість і добру відповідь. *В
зач. 294 особливий спосіб стережися безум-
тит. 3 них та нерозумних диспутів, знаю-
зач. 302 чи, що вони породжують сварку. А
господньому рабові не годиться
сваритися, але в усьому бути ти-
хим, повчальним і невинним, що ла-
гідно картає противників. Нечистих
рим. 16 балачок цурайся, бо вони радше
зач. 121 провадять до безчестя. *Треба сте-
регтися тих, що вводять сварки і
роздори, бо такі не служать нашому
Господеві, Ісусові Христові, але
власному череву. Завжди слід сте-
регтися поганих розмов, бо вони
нищать добрі звичаї. Бо каже про-
пс. 17 рок: *З праведним будеш правед-
тим1. 6 ним, а з зіпсутим – зіпсутим. *По-
зач. 287 гані розмови нищать уми людей, і
позбавляють їх правди. Ти ж пиль-
но слухай божественне писання, і

гнь и разумъ благъ всѣмъ творящїи и, в нем
же вся заповѣди, исполнити можеши. *оучите- іакѡ г
лемъ бо не многїи подобаетъ бывати. и симъ за нд
прежде самѣмъ творити, таже инѣхъ оучити
заповѣдано. самъ бо оучителемъ началникъ ре- *лу д
че. *врачу себе исцѣли. такоже, *и не слышателе за ді
законꙋ праведни пре бгмъ, и творци законꙋ, сїи *крй в за па
оправдятся. и паки, *бывайте творци законꙋ, а іакѡ а
не точїю слышателе. сихъ бо токмо хс бла- за на
женъством почте, *и слышатъ слово бжїе, и лу аі
хранятъ е прркъ же клятвѣ предасть всѣхъ за ни
*оуклоняющїися ѿ заповѣдеи гниx, якоже и па- ѱло рӣі
ки рече, видѣхъ неразумѣвающая, истаяхъ, я-
ко слове твоихъ не съхраниша. сам же
благочестивыи обраꙁ показуя, и творя глетъ·
вразуми мя, і испытаю законъ твои, и съхра-
ню и всѣмъ срцемъ моимъ· и паки, *млть же ѱло рв
гня ѿ вѣка и до вѣка на боящихся его, и
правда его на снохъ сновъ· хранящихъ завѣтъ
его, и помнящихъ заповѣди его, творити я·
якоже и самое естество оучитъ ны и повеленїе
хво понуждаетъ· *иже аще кто вѣсть волю лу ві
гдина своего, и не творитъ, болшее осуждение за зй
прїемлетъ, нежели не вѣдущїи· *ѿраднѣе оубо ма і
будетъ, спсъ рече, содомляномъ, и гомора- за ле ма ѕ
номъ въ днь судныи, нежели не прїемшим слова за кг
бжїя. прїемшимъ же, и не съхраншимъ, коль-
ми паче, или кая ѿрада· и о семъ словеси при-
лежанїе и попеченїе тщися творити, иже ап-
ломъ верховныи повелѣ, *готовою быти прно къ а пер а
ѿвѣту всякому въпрошающому вы, слово о за ѯ
вашемъ оуповании съ кротостїю, и страхом, со-
вѣсть имуще благу, и прочая, можеши ли, аще
ли не оумѣеши, *буди скоръ слышати, глати іакѡ а
же косенъ. обаче оученїю елико можеши прилежи, за на
и проси ѿ дающаго премудрость, и ѿвѣтъ
благъ· Паче же, и наипаче *блюдися буиx, и не- а тй в
наказаныхъ стязании, вѣдыи яко раждаютъ за сч̃д тй г
свары. рабу же гню не подобаетъ сваритися, но за тв
тиху быти къ всѣмъ, оучителну, и незлоби-
ву. съ кротостїю наказующу противныя·
Скверныхъ же тщегласїи ѿмѣтаися, наипаче
бо преспѣютъ въ нечестїе· *Блюсти же ся дос- крй ѕі
тоитъ ѿ творящихъ распря, и раздоры· та- за рка
ковїи бо гви нашему іс хꙋ не работаю, но свое-
му чреву. бесѣд же злыхъ о всемъ хранися по-
неже тлятъ обычая благи· *съ прпбным бо прп- ѱло зі
бенъ, гла прркъ, съ строптивым же развра-
щенъ будеши· *бесѣды бо злы, растлѣваютъ а тй ѕ
члкомъ оумы, и лишаютъ истинны· ты же за спз
буди оусрьденъ на послушанїе бжтвеныи писа-

нїи. и сихъ глы ꙗко водою напаѧй свою дшꙋ.
в тим г зач сз *Всѧко бо писанїе бгодхновенно, полезно есть къ
оученїю, къ обличенїю, къ исправленїю, къ
наказанїю еже въ правдꙋ. да съвръшенъ бꙋде
члкъ бжїи, и на всѧко дѣло бго оуготованъ.
и тщисѧ елико мощно по сихъ творити.
при д *симъ бо образомъ многа поживеши лѣта, и
приложатъ ти сѧ лѣта животꙋ. ꙗкоже и
псало лг прркъ рече, *кто е члкъ хотѧи животъ, и лю-
бѧи дни видѣти блги. оудръжи ꙗзыкъ свои ѿ
зла, и оустнѣ свои не глати лести оуклонисѧ
ѿ зла и твори бго. велїе въистиннꙋ о-
бращенїе, і изъмѣненїе. и вѣчныхъ бгъ при-
обрѣтенїе. аще кто оуклонисѧ ѿ злаго въ
бгое. ѿ нечестїѧ въ бгочтїе, ѿ прегрѣше-
лук еі зач он нїи въ покаанїе. *о семъ бо и множество аггль
радꙋютсѧ на нбсѣхъ, о єдиномъ възыскаю-
щимсѧ ѿ погибели грѣховныѧ. ѿ смрти въ
животъ. ѿ истленїѧ въ нетленїе. ѿ много-
образныхъ и многоразличныхъ мꙋкъ непре-
станныхъ в неизгланныѧ, и прно пребываемаѧ
а кри в зач рк з въдворенїѧ радости нбныѧ. *ихже око не ви-
дѣ, и оухо не слыша, и на срце члкꙋ не взыде,
ꙗже оуготова бгъ любѧщимъ его. се же вее и-
ща обрѧщеши, възлюбленныи читателю, въ
прележащихъ ти обоего завѣта бжтвеныхъ
книгахъ. еже вѣмъ твоею рꙋкꙋ творенїю да-
рꙋи полꙋчити, ѡ много млтиве, молимсѧ
прилѣжно, ꙗко члколюбче бе нашъ. ꙗко твое
есть бговоленїе, вѣмъ члкомъ спстисѧ. и
въ познанїе твоеѧ истинны прїити.

амин.

його словами, наче водою, напоюй
своюдушу. *Бо всяке богом надхнен- тим2. 3 зач. 297
не писання є корисне для навчання,
оскарження, виправлення, наставлян-
ня до праведності, щоб божа людина
була досконалою і готовою до всякого
доброго діла. І ти старайся, наскільки
можливо, так чинити, *бо так пожи- при. 9
веш багато літ і додані будуть тобі
роки життя. Адже так сказав пророк:
*Хто є та людина, що бажає мати жит- пс. 33
тя і любить бачити добрі дні? Обере-
жи свій язик від зла і свої губи, щоб
не говорили обмани; відступи від зла
і твори добро. Це поправді великий
поворот і переміна і придбання віч-
них дібр, якщо хто перейде від зла до
добра, від безбожності до побожнос-
ті, від гріхів до покаяння. *Адже цим лук. 15 зач. 78
на небі радіє і безмежне число анге-
лів – одним, що відвернувся від грі-
ховної погибелі, від смерті до життя,
від зітління до нетлінності, від різно-
родних і різновидних безперервних
мук до невимовного і вічного перебу-
вання в небесній радості, того, *що кор1. 2 зач. 127
око не бачило і ухо не чуло, і людині
на серце не спало те, що Бог при-
готовив тим, що його люблять. Ша-
новний читачу, шукаючи за цим всім,
ти знайдеш в божественних книгах
обох завітів, що перед тобою лежать.
О Багатомилосрдний, ревно прохає-
мо, щоб ти дав це осягнути всім ді-
лам рук твоїх, бо ти маєш бажання,
щоб всі люди спаслися і прийшли до
пізнання твоєї правди.

Амінь.

Видѣх же много различно въ писанїѧх инаѧ цр-
кве и ꙗзыка. в сицевыхъ преловїахъ, о зац-
ности и пожиткꙋ слова бжїѧ пишꙋщихъ мно-
го. аз же многогрѣшныи, и недостоиныи, сего
зацности и пожиткꙋ, сирѣчь величїа и ползы,
изрещи не могꙋ. ни преловномꙋ сказанїю въ-
а кри г зач рки мѣстити непщꙋю. *ꙗкоже бо основанїѧ иного
никтоже положити можетъ паче лежащаго,
иже есть іс хс. тако и сего на немъ зиданїѧ съ-
ставити никтоже можетъ, паче съставлена-
го, иже есть бжтвеное писанїе, ветхаго завѣ-
та и новыѧ блгти. подобно бо есть морю о-
блежащемꙋ вселеннꙋю, ѿ негоже исходѧтъ
вѣѧ морѧ. і истѣкаютъ различныѧ рѣки і
источники, напаѧти члкы и скоты, и вѣѧ
движащаѧсѧ по земли. тако и се море пꙋчи-
ны неизслѣдимыѧ объемлетъ, и напаѧетъ,
не токмо вселеннꙋю. но и всѧ превыспрънѧѧ,

Я побачив багато різного в писаннях
іншої церкви та мови в таких перед-
мовах, що багато пишуть про шля-
хетність і пожиточність божого сло-
ва. А я многогрішний і недостойний,
не спосібний подати виклад про його
шляхетність і пожиточність, значить
велич і користь, і вважаю, що слово
передмови цього охопити не може.
*Адже, так як ніхто не може покласти кор1. 3 зач. 128
іншої основи за винятком існуючої,
якою є Ісус Христос, також і на нього
му збудованого ніхто не може поста-
вити, за винятком існуючого, яким є
божественне писання старого завіту і
нової благодаті. Бо воно подібне до
моря, що огортає світ, від нього ви-
ходять всі моря і витікають різні ріки
та джерела, щоб напоювати людей і
скотину, і все, що рухається по землі.
Так і це море містить недослідимі
глибини і не тільки напоює світ,
але й всі вершини та преглибокі

безодні, і сягає до самого престолу величі на висотах, наскільки дозволяє Той, що сидить на ньому на свою прославу, а для нашого спасіння. А що Він мовчанням оповив людський ум зовсім збагнути не спроможний. Адже той, хто чув
кор2. 12 зач. 194 невимовні слова, він сказав, *що їх не можна людині вимовити. Для сіна дотик огня є страшним. І оскільки Він є Богом, *що духів робить
пс. 103 своїми посланцями, і палаючий огонь своїми слугами, *тож і його
єв. 4 зач. 310 слово є живим і діяльним, та гострішим від всякого обосічного меча, і проходить воно до поділу душі і тіла, членів та мозгів, і судить думки та задуми серця, і немає створіння невідомого йому. Все наге і явне перед його очима, воно дорожче від золота, срібла та дорогоцінного каміння, і солодше від солодості меду. Коротко сказавши, який пан, така й його будова. Це не потребує великої похвали, бо саме добро хвалить. Відкрий лежачі книги; і поглянь на них з божим страхом і покірною мудрістю, і досліди божественні писання з розумінням, а не недбайливо, і на кожній сторінці знайдеш велич і похвалу божественного писання, користь і правильну дорогу свого спасіння, і винагороду – одержання різнородних вічних благ. Бо сама правда виявляє правду і явно оскаржує тих, що їй противляться. Тільки, читаючи, розумій і ревно дякуй тому, що дав тобі це побачити, і не забувай про робітника, що гідний своєї нагороди, бо в раніших часах ніколи ніхто з царів і побожних князів не поспішився ні не удостоївся такого скарбу, що більший від тисячі різних скарбів цього світу; ввесь подати за порядком, так як сьогодні *дав* цей побожний князь, якого ім'я вгорі і вдолі звісне, який всі божественні писання обох завітів передав всім усюди православним християнам, як також і інші книги, які він вже видрукував і які має на меті видати. Треба ревно молитися до Бога, щоб і його ім'я було записане в книгах життя разом з його батьками і прабатьками, що раніше побожно відійшли, і також з благословенними нащадками з роду в рід на вічні часи.

Амінь.

Перейшовши цю передмову, мій пане – шановний читачу, прийми як бажаєш, тільки прохаю не зненавидтіти, ані не погордити мене, що недостойний через ненавченість, але

и преисподнаа. та и самаго престола величествіа касаѣса на высокихъ, елико благоволитъ седаи на немъ. въ славословіе свое, въ спасеніе же наше. что еже се умолча, умъ человечь никакоже дрѣзнути можетъ. иже бо слыша неизреченныа глы, сеи рече *нако сихъ не лѣть есть человеку глати. страшно к кри ві за рчд
бо сѣну огньное прикосновеніе. и накоже богъ есть. *творяи аггелы своа духы, и слуги своа ѱло рг
огнь палащъ. *тако и слово его живо, и дѣист- євре о д за ті
вено. и острѣише паче всакаго меча обоюду остра. и прохода даже до раздѣленіа души и духу, членов же и мозговъ. и судително помышленіемъ, и мысле сердечнымъ. и нѣсть тварь не нвлена пред нимъ. вса же нага, и обънавлена пред очима его. над злато же и сребро, и каменіе честно есть дражаише. и сладчаише паче меда и всакоа сладости. Кратко же рещи, нако господинъ, такова и строеніа его. не требуетъ многа похваленіа, се бо само все благое хвалитъ. разгни книги предлежащаа. и възри съ страхомъ божіимъ, и съ смиреною мудростію, і испытаи божественаа писаніа съ вниманіемъ, не нерадиво. и обращеши в коемждо листѣ величіа, и похвалу божествена писаніа. ползу же, и путь правъ своего спасеніа. и много различно вѣчных благъ въсприатіа въздание. сама бо правда навлаетъ истинну. и обличаетъ извѣстно противащааса еи. токмо чтуще разумѣи. И благодари прилѣжно изволившаго тебѣ видѣти се. и не забываи достоина дѣлателя мзды своеа. иже бо николиже никтоже мимошедших времен, от царей, и князей благочестивыхъ таково съкровище, паче тысащь всачеcкихъ съкровищь мира сего, всѣх по чину преложити потщаса, и сподобиса. нако в настоащее врема, сеи благочестивыи князь. егоже има горѣ и долѣ, по достоанію възвѣстиса. иже вса божественаа писаніа обоего завѣта, всѣх повсюду православнымъ христіаномъ предаде. такоже і иныа книги, ихже напечата, и о них же еще попеченіе имать. молитиса богу прилѣжно достоитъ, нако да и его има написано будетъ въ книгах жизни, купно съ прежде благочестно усопшими родителми, и прародителми его, такожде съ благословеными отраслми от рода в родъ въ вѣчное врема,

амин.

Сіе предсловіице прозрѣвъ мои господине читателю благочестивыи, пріемли накоже хощеши. токмо молю, мене недостоинаго неизученіа ради, не възненавиди, ни поноси. но паче нако пра-

в҃ѣникъ, покажи м҃лтїю, и обличи. готовъ есмь прїѧти паче нежели грѣшника елеѡ главꙋ мою мастѧща. вѣмъ оубо въистиннꙋ вѣмъ, ꙗко сїѧ всѧ превъсходѧщаѧ вещь, требоваше кратшихъ гл҃ъ, множайша разꙋма. Ѧз же съставихъ елико могохъ оумаленїемъ ѥи смысла, ибо оучилища николиже видѣхъ. но понеже людїе молчатъ, каменїе вопити понꙋдисѧ. и аще своею волею дръзнꙋлъ быхъ на сїе, безъѿвѣтенъ оубо былъ быхъ. но повеленїѧ бл҃гочтиваго кнѧзѧ ѿрещисѧ ѿнꙋдъ не възмогохъ. оба же сицеваѧ вещь, искꙋсныхъ понꙋждаетъ показати образъ лꙋчша. ненаказанных же влече къ оученїю, нерадивых же и самомнивыхъ ничтоже ползꙋетъ.

радше, як праведник, повчи з милосердям і напімни; я готовий це прийняти радше ніж грішника, що олією намащує мою голову. Тож знаю, поправді знаю, що це діло, що все перевищує, потребувало коротшого, розумнішого слова. Я ж склав, так як міг своїм малим розумом, адже школи я ніколи не бачив, та оскільки люди мовчать, каміння було вимушене закричати. І якщо б я з власного бажання на це відважився, я не мав би виправдання, але я аж ніяк не міг відмовитися від прохання шани гідного князя. Одначе це діло досвідчених спонукає показати образ кращого, ненавчених тягне до навчання, а недбалим і гордим ніякої користі не приносить.

Словеса х҃ва въ началѣ, въ мѣсто основанїѧ преложеннаѧ, имѣи въ ср҃дцы вынꙋ. сирѣчъ, писанїѧ испытꙋи. могꙋщаѧ въмѣстити въмѣщаи, творити прилѣжно не престаи. довлѣешисѧ оубо сими, и инымъ образъ бл҃гъ покажеши. паче же еретикомъ, и поганомъ, они же видѣвше наша добраѧ дѣла въ православнои вѣрѣ. с нами прославѧтъ ѿц҃а нашего иже на нб҃сехъ, кꙋпно съ единороднымъ его сн҃омъ, и всест҃ымъ бл҃имъ и животворѧщимъ его дх҃омъ, въ трехъ съставѣхъ въ единомъ же сꙋществѣ. емꙋже бꙋди бл҃годаренїе по достоѧнїю, слава честь и дръжава, нн҃ѣ и всегда и въ вѣки вѣкомъ,

амин.

Постійно в серці держи христові слова, що на початку були покладені як основа – значить: досліджуй писання. Те, що можеш вмістити, вміщай, і не переставай ревно працювати, бо це тобі буде достатнім, і ти іншим покажеш добрий образ *життя*, особливо ж єретикам і поганам. А вони, побачивши наші добрі діла в православній вірі, з нами прославлять нашого Батька, що на небесах, разом з його єдинородним Сином і з його всесвятим, добрим і життєдайним Духом, в трьох особах, а в одній природі. Йому хай буде належна подяка, слава, честь і влада сьогодні і завжди, і на віки віків.

Амінь

Сїѧ преословнаѧ сказанїѧ, и двострочное съгласїе, многогрѣшнымъ герасимомъ даниловичемъ съставлено бѣ.

Ця передмова і дволінійне слово було складене многогрішним Герасимом Даниловичем.

Всѧкаго чина православныи читателю,
Гꙋ бгꙋ бл҃годаренїе въздаимо ꙗко бл҃годателю.
Сподобилъ оубо насъ аще и напослѣдокъ лѣтомъ,
Познати волю свою съ бл҃гим ѿвѣтомъ.

Въ се времѧ люто и плача достоино,
Оужасаетсѧ сїе зрѧ ср҃дце бг҃обоино.

Ꙗкихъ много съпостатъ, ꙗкї хищныѣ волковъ,
Бѣсовскихъ наважденїи еретическихъ полковъ.

Всякого сану православний читачу,
Добродієві Господеві Богові віддаймо подяку.
Адже він удостоїв нас, хоч і вкінці віків,
З доброю відповіддю пізнати його волю.
В цей лютий час і плачу гідний,
Жахається на вид цього серце богобійне
Які численні вороги та безпощадних вовки,
Бісами під’юджені єретиків полки.

Бог же поклав у серце благовірного князя,
щоб через нього показати нам душеспасенні стежки
Східної Церкви в руськім народі,
Якої ясність сяє серед поганської незгоди.
Поглянув бо на дім цей Бог на початку,
Про це прочитай в *листі* до Римлян у 99-му початку.
Він покликав тих, кого раніше назначив,
А кого оправдав, цих Він і прославив.
Бо діє Бог, як сам Він знає,
Свого створення людський ум не пізнає.
Слово ж боже в нічому не зміниться,
Праведних рід в усьому благословиться
Слава і багатство в його домі браку не зазнає,
І по дочасних добрах він на вічні надію покладає.
З блаженного кореня виріс добрий плід,
Бо так Бог благословить православний рід.
Його раніше Великий Володимир хрещенням просвітив,
Всю Руську землю побожністю *віри* він просвітив.
І послав він вибраних послів, щоб пильно розвідали
В якій церкві правила для божої слави,
Щоб вміли вони за ними належно іти,
І на літа вічні їх потомству передати.
Вони, як досвідчені, пильно сприймали,
І добрим умом вивідавши, тому, хто послав, дали:
Східної Церкви, як дня, правило!
І богоподібними діями неабияке світило,
Західної Церкви, як правило ночі –
І збагнули, якого дерева овочі.

Бгъ же положи въ срце блговѣрна кнѧзѧ,

да имъ ꙗвитъ намъ дше спсны стезѧ·

Восточныѧ црквє в рꙋсїнскомъ народѣ,
Еꙗже свѣтлость сїѧєтъ в поганскои незгодѣ·

Прозрѣнъ бо єсть домъ сеи ѿ Бга в началѣ,

Ѡ чомъ читаи до римлѧнъ въ чд зачалѣ·

Тѣхъ и призва, ихже предъоуставы,

А ихже оправда сихъ и прослави·

Дѣиствуєтъ бо Бгъ ꙗкоже самъ вѣсть,
Своимъ създанїемъ оумъ члчь не съвѣсть·

Слово бо бжїє ни в чомъ не мѣнитсѧ,

Родъ правыхъ въ всемъ блвитсѧ·

Слава и богатъство в домꙋ єго не оскꙋдѣєтъ,
И по временныхъ благахъ вѣчных сѧ надѣєтъ·

Ѿ блаженна бо корене блгїи прозѧбе плодъ,

Тако бо блвисѧ ѿ Бга православныи родъ·

Прежде бо великїи Владимеръ крщенїемъ просвѣтилъ,
Всю землю рꙋскꙋю бгоразꙋмїемъ освѣтилъ·

И слалъ послы избранны да оувѣдатъ ꙗвѣ,

В коеи црькви оуставы къ бжїеи славѣ·

Зразꙋмѣютъ достоины сихъ послѣдовати,

И на лѣта вѣчныи потомъствꙋ подати·

Ѡни ꙗко искꙋсни прилѣжно внимали,

И благоразꙋмно оувѣдѣвши пославшемꙋ дали·

Восточныѧ црквє ꙗко дневи начало,
И дѣиствы бгоподобными изрѧдно сїѧло·

Западныѧ же црквє ꙗко начало нощи,
И поразꙋмѣли древо поєго овощи·

Нн҃ѣ же конъстантинъ ѻстрозское кн҃жа,	Сьогодні ж Константин, князь Острога,
Єгоже бг҃ъ самъ избра ꙗко вѣрна стража·	Якого сам Бог вибрав, як вірного сторожа
Праѡ҃тцъ своихъ изволенїю православныѧ вѣры,	Любові своїх прабатьків до православної віри,
в немъ бо сѧ показали бж҃твенныѧ дары·	В ній бо з’явилися божественні дари.
Нам же преславно ꙗвисѧ всемирнаѧ радость,	А нам преславно з'явилася всесвітня радість –
всесвѣтлыхъ писанїи неизглаголаннаѧ сладость.	Всесвітлого писання невимовна солодість.
Владимеръ бо свои народ кр҃щенїемъ просвѣтилъ,	Адже Володимир свій народ хрещенням просвітив,
Конъстантинъ же бг҃оразумїѧ писанїемъ ѻсвѣтилъ·	А Константин богорозумними писаннями освітив.
Тогда многобожїе ᲂупразнисѧ идольскїѧ лести,	Тоді зникла многобожність ідольської омани,
Нн҃ѣ же славитсѧ бж҃тво єдиноѧ власти·	Сьогодні ж прославляється божество єдиної влади.
Єрославъ зиданїемъ цр҃ковныѡ кїевъ и черниговъ ᲂукраси,	Ярослав церковними будовами Київ та Чернігів прикрасив,
Константин же єдинꙋ съборнꙋю цр҃ковь писанїемъ възвыси·	А Константин єдину соборну церкву писанням прославив.
Болше ѡ семъ недоᲂумѣю ниже дръзаю писати,	Більше про це не вмію і не смію писати,
Ини бо ѡ семъ множае могꙋтъ и лꙋчше сказати·	Бо інші про це можуть ще більше і краще сказати.
Паче же польска кронника, и рꙋскїи лѣтописецъ,	Особливо ж польська хроніка і руський літописець,
Свѣдительствꙋютъ домъ сеи ꙗко побѣдоносецъ·	Свідчать про дім цей, що він побідоносець.
Ꙗвлѧшесѧ преславно ѿ начала даже и до нн҃ѣ,	Таким є він преславно від початку й до сьогодні,
Видимыхъ бо врагъ и невидимыхъ низлага гръдынѣ·	Бо видимих і невидимих ворогів торощить він гордощі.
Вѣчныи и всесилныи бж҃е всѧкоѧ бл҃гти,	Вічний і всесильний Боже всякої благодаті,
Своимъ мл҃рдїемъ бл҃говоли намъ се дати·	Своїм милосердям Ти зволь нам це дати.
Да домъ сеи бог҃ано бл҃витсѧ на многїе лѣта,	Хай дім цей благословенним буде на численні літа,
И да не ѡскꙋдѣетъ слава єго до скончанїѧ свѣта·	І слава його хай не зменшиться до кінця світу.
В день же страшныи ѡдеснꙋю себе стати,	Щоб у страшному дні вони праворуч тебе стали,
И съ избранными радостныи гл҃ ᲂуслышати·	І з вибраними вони голос радості почули.

Тут слідує список книг, поміщених у біблії, старого і нового завітів.	Послѣдѹетъ сице рѧдовыи чинъ егоже съдръжитъ книга библїа. ветхаго и новаго завѣта·
1. Перша книга Мойсея, Буття. глав 50	а҃ Прьвые книги мѡѵсїовы бытїа· главъ, н҃.
2. Друга книга Мойсея, Вихід. глав 40	в҃ Вторые книги мѡѵсїовы исходъ· главъ, м҃.
3. Третя книга Мойсея, Левіт. глав 27	г҃ Третїе книги мѡѵсїовы левитъ· главъ, кз҃.
4. Четверта книга Мойсея, Числа. глав 36	д҃ Четвертые книги мѡѵсїовы числа· главъ, лѕ҃.
5. П’ята книга Мойсея, Повторення Закону, глав 34	е҃ Пѧтые книги мѡѵсїовы вторыи законъ, главъ, лд҃.
6. Ісус Навин. глав 24	ѕ҃ Ісѹсъ навѵнъ · главъ, кд҃·
7. Суддів ізраїльських. глав 21	з҃ Сѹдеи ізлевы҃ · главъ, ка҃·
8. Рут. глав 4	и҃ Рѹдь главъ, д҃·
9. Царства 1 (Самуїла 1). глав 21	ѳ҃ Прьвые цр҃твъ· главъ, ка҃·
10. Царства 2 (Самуїла 2). глав 24	і҃ Вторые цр҃твъ· главъ, кд҃·
11. Царства 3 (Царства 1). глав 22	аі҃ Третїе цр҃твъ· главъ, кв҃·
12. Царства 4 (Царства 2). глав 25	ві҃ Четвертые цр҃твъ· главъ, ке҃·
13. Паралипоменон 1 (Хроніка 1) глав 29	гі҃ Прьвые паралипоменонъ, или словеса днїи· главъ, кѳ҃·
14. Паралипоменон 2 (Хроніка 2) глав 36	ді҃ Вторые паралипоменонъ, или словеса днїи· главъ, лѕ҃·
15. Ездра 1. глав 10	еі҃ Прьвые ездра· главъ, і҃·
16. Неемія. глав 13	ѕі҃ Неемїа· главъ, гі҃·
17. Ездра 2. глав 9	зі҃ Вторые ездра· главъ, ѳ҃·
18. Ездра 3. глав 16	иі҃ Третїе ездра· главъ, ѕі҃·
19. Товит. глав 14	ѳі҃ Товидъ· главъ, ді҃·
20. Юдита. глав 16	к҃ Юдидъ· главъ, ѕі҃·
21. Естира. глав 9	ка҃ Есдиръ· главъ, ѳ҃·
22. Йов. глав 42	кв҃ Іѡвъ· главъ, мв҃·
23. Псалтир. псалмів 150	кг҃ Ѱалтырь· ѱалмовъ, рн҃·
24. Притчі Соломона. глав 31	кд҃ Притчи соломони· главъ, ла҃·
25. Еклезіяст (Проповідник) глав 12	ке҃ Еклесїа҃ сир҃ цр҃ковни҃· гл҃а, ві҃·
26. Пісня пісень. глав 8	кѕ҃ Пѣсни пѣснемъ· главъ, и҃·
27. Премудрість Соломона глав 19	кз҃ Премѹдрости соломони· гл҃а, ѳі҃·
28. Ісус Сирах. глав 51	ки҃ Ісѹсъ сирахѡвъ· главъ, на҃·
29. Ісая, пророк. глав 66	кѳ҃ Ісаїа пррк҃ъ· главъ, ѯѕ҃·
30. Єремія, пророк. глав 52	л҃ Іеремїа пррк҃ъ· главъ, нв҃·
31. Плач Єремії. глав 5	ла҃ Плачь іеремїевъ· главъ, е҃·
32. Варух, пророк. глав 6	лв҃ Варѹхъ пррк҃ъ· главъ, ѕ҃·
33. Єзекиїл, пророк. глав 52	лг҃ Іезекїиль пррк҃ъ· главъ, нв҃·
34. Даниїл, пророк. глав 14	лд҃ Данїилъ пррк҃ъ· главъ, ді҃·
35. Йосія, пророк. глав 14	ле҃ Іѡсїа пррк҃ъ· главъ, ді҃·
36. Йоіл, пророк. глав 3	лѕ҃ Іѡиль пррк҃ъ· главъ, г҃·
37. Амос, пророк. глав 9	лз҃ Амосъ пррк҃ъ· главъ, ѳ҃·
38. Авдій, пророк. глав 1	ли҃ Авдїа пррк҃ъ· глава, а҃·
39. Йона, пророк. глав 4	лѳ҃ Іѡна пррк҃ъ· главъ, д҃·
40. Михея, пророк. глав 7	м҃ Михеа пррк҃ъ· главъ, з҃·

Наоу́мъ прⷪ҇ркъ· главъ, г҃· м҃а	41. Наум, пророк. глав 3
А҆ввакꙋ́мъ прⷪ҇ркъ· главъ, г҃· м҃в	42. Аввакум, пророк. глав 3
Софо́нїа прⷪ҇ркъ· главъ, г҃· м҃г	43. Софонія, пророк. глав 3
А҆гге́и прⷪ҇ркъ· главъ, в҃· м҃д	44. Ангей, пророк. глав 2
Захарі́а прⷪ҇ркъ· главъ, д҃і· м҃є	45. Захарія, пророк. глав 14
Малахїа прⷪ҇ркъ· главъ, д҃· м҃ѕ	46. Малахія, пророк. глав 4
Прьвые макавеискїе· главъ, ѕ҃і· м҃з	47. Макавеї 1. глав 16
Вторые макавеискїе· главъ, є҃і· м҃и	48. Макавеї 2. глав 15
Третїе макавеискїе· м҃д главъ, з҃·	49. Макавеї 3. глав 7

О҆главле́нїе кни́гъ но́ваго завѣ́та·

Список книг нового завіту.

при́иде бо и҆сти́нна гь҃ на́шъ і҆с҃ хс҃ снъ҃ и҆ сло́во бж҃їе, начинаетъ є҆ѵⷢ҇лїе·

Прийшла бо правда Господь наш Ісус Христос, Син і Слово боже, починаються євангелія.

Є҆ѵⷢ҇лїстъ маⷴ҇ гла҃ ки҃· за҃ рѕ҃і· н҃	50. Євангелист Матей. глав 28, п.116
Є҆ѵⷢ҇лїстъ маⷬ҇ гла҃ ѕ҃і· за҃ о҃а· н҃а	51. Євангелист Марко. глав 16, п.71
Є҆ѵⷢ҇лїстъ лꙋ҃ гла҃ к҃д· за҃ р҃дї· н҃в	52. Євангелист Лука. глав 24, п.114
Є҆ѵⷢ҇лїстъ іѡ҃ гла҃ к҃а· за҃ ѯ҃ѕ· н҃г	53. Євангелист Іван. глав 21, п.67
Дѣѧ̑ а҆пⷭ҇льскаѧ гла҃ к҃и· за҃ н҃а· н҃д	54. Діяння апостолів. глав 28, п.51
Іа́ковле посла́нїе гла҃ є҃· за҃ и҃· н҃є	55. Послання Якова. глав 5, п.8
Петрово поⷭ҇ а҃ гла҃ є҃· за҃ ѕ҃· н҃ѕ	56. Послання Петра 1. глав 5, п.6
Петрово поⷭ҇ в҃ гла҃ г҃· за҃ є҃· н҃з	57. Послання Петра 2. глав 3, п.5
І҆ѡа҃ново поⷭ҇ а҃ гла҃ є҃· за҃ з҃· н҃и	58. Послання Івана 1. глав 5, п.7
І҆ѡа҃ново поⷭ҇ в҃ гла҃ а҃· за҃ а҃· н҃д	59. Послання Івана 2. глав 1, п.1
І҆ѡа҃ново поⷭ҇ г҃ гла҃ а҃· за҃ а҃· ѯ҃	60. Послання Івана 3. глав 1, п.1
І҆оу́дино поⷭ҇ гла҃ а҃· за҃ в҃· ѯ҃а	61. Послання Юди. глав 1, п.2
Къ римлѧнѡⷨ послаⷩ҇ гла҃ ѕ҃і· за҃ м҃д· ѯ҃в	62. До Римлян. глав 16, п.44
Къ корин҃ послаⷩ҇ а҃ гла҃ ѕ҃і· за҃ м҃з· ѯ҃г	63. До Коринтян 1. глав 16, п.47
Къ корин҃ послаⷩ҇ в҃ гла҃ г҃і· за҃ л҃в· ѯ҃д	64. До Коринтян 2. глав 13, п. 32
Къ гала҃ посла́нїе гла҃ ѕ҃· за҃ д҃і· ѯ҃є	65. До Галатів. глав 6, п.19
Къ є҆фе҃ посла́нїе гла҃ ѕ҃· за҃ к҃а· ѯ҃ѕ	66. До Ефесян. глав 6. п.21
Къ фили҃ послаⷩ҇ гла҃ д҃· за҃ д҃і· ѯ҃з	67. До Филип'ян. глав 4, п.14
Къ коло҃ посла́нїе гла҃ д҃· за҃ г҃і· ѯ҃и	68. До Колосян. глав 4, п.13
Къ солꙋ҃ послаⷩ҇ а҃ гла҃ є҃· за҃ в҃і· ѯ҃д	69. До Солунян 1. глав 5, п.12
Къ солꙋ҃ послаⷩ҇ в҃ гла҃ г҃· за҃ є҃· о҃	70. До Солунян 2. глав 3, п.5
Къ тимоѳ҃ послаⷩ҇ а҃ гла҃ ѕ҃· за҃ д҃і· о҃а	71. До Тимотея 1. глав 6, п.14
Къ тимоѳ҃ послаⷩ҇ в҃ гла҃ д҃· за҃ і҃· о҃в	72. До Тимотея 2. глав 4, п.10
Къ титꙋ послаⷩ҇ гла҃ г҃· за҃ д҃· о҃г	73. До Тита. глав 3, п.4
Къ филимо́нꙋ поⷭ҇ гла҃ а҃· а҃· о҃д	74. До Филимона. глава 1, п.1
Къ є҆вреѡ҃ послаⷩ҇ гла҃ г҃і· за҃ л҃в· о҃є	75. До Євреїв. глав 13, п.32
На концы же всѣхъ си҃ а҆покалѵ́пⷭ҇· о҃ѕ гла҃, к҃в·	76. Вкінці цих всіх Апокаліпсис глав 22.

Коне́цъ о҆главле́нїа кни́гъ ве́тхаго и҆ но́ваго завѣ́та

Кінець списка книг старого та нового завітів.

Прьвыѧ книги Мѡисеѡвы бытїѧ

Гла҃, а҃·

сира҃ ні, двѧ҃ ді, ѱло҃ рме, и рле, апо҃ ді, іѡ҃ ли

Искони *сътвори бг҃ъ нбо и землю. землѧ же бѣ невидима и неоукрашена. и тма верху бездны. И дхъ бж҃їи ношашесѧ верху воды. и ре бг҃ъ, да будетъ *свѣтъ, и бысть свѣтъ· И видѣ бг҃ъ свѣтъ ꙗко добро· И разлучи бг҃ъ между свѣтом и между тмою· И нарече бг҃ъ свѣт днь, (а)[1] тму нарече нощъ, и бысть вечеръ и бысть оутро днь єдинъ· И рече бг҃ъ *да будетъ твердь посредѣ воды, и будетъ разлучаѧ посредѣ воды и воды, и бысть тако· И сътвори бг҃ъ твердь. и разлучи бг҃ъ между водою, ꙗже бѣ подъ твердїю. и посредѣ воды, ꙗже [бѣ][2] надъ твердїю. и нарече бг҃ъ твердь нбо. и видѣ бг҃ъ ꙗко добро. и бысть вечеръ, и бысть оутро днь вторый· И рече бг҃ъ, *да съберетсѧ вода ꙗже подъ нбсемъ, въ совокупленїе єдино. и да ꙗвитсѧ суша, и бысть тако· И събрасѧ вода ꙗже подъ нбсемъ въ сонмы своѧ, і ꙗвисѧ суша· И нарече бг҃ъ сушу землю, (а)[3] составы водныѧ нарече (море)[4] и видѣ бг҃ъ ꙗко добро· И рече бг҃ъ, да прорастит землѧ былїе травное, сѣюще сѣмѧ по роду и по подобїю, и древо плодовито творѧщее плодъ, ємуже сѣмѧ єго въ немъ по роду на земли, и бысть тако· І изнесе землѧ былїе травное, сѣюще сѣмѧ по роду и по подобїю и древо плодовито творѧщее плодъ, ємуже сѣмѧ єго въ немъ по роду на земли, и видѣ бг҃ъ ꙗко добро. и бысть вечеръ и бысть оутро днь третїи· И рече бг҃ъ, *да будутъ свѣтила на тверди нбнѣи, освѣщати землю, [и][5] разлучати между днемъ и между нощїю· И да будутъ въ знаменїѧ и въ времена, и въ дни и въ лѣта· И да будутъ въ просвѣщенїе на тверди нбнѣи, ꙗко свѣтити по земли и бысть тако· И сътвори бг҃ъ двѣ свѣтилѣ велицѣ свѣтило великое, въ начатокъ дни. свѣтило (же)[6] меньшее, въ начатокъ нощи и ѕвѣзды. И постави ихъ бг҃ъ на тверди нбнѣи, ꙗко свѣтити по земли, и

євреѡ҃ аі, ѱло҃ пи

єре҃ і, и на, ѱло҃ лв, и рле, и рми

ѱло҃ рле

ѱло҃ рле

Перша Книга Мойсея
Буття

Глава 1

1 Спочатку Бог *створив небо і землю. **2** Земля ж була без вигляду і невпорядкована, і над пропастю *була* темрява. І божий дух носився над водою. **3** І сказав Бог: Хай буде світло, і повстало *світло. **4** І побачив Бог світло, що *воно* добре. І розділив Бог між світлом і між темрявою. **5** І назвав Бог світло днем, а темряву назвав ніччю, і був вечір, і був ранок, перший день. **6** І сказав Бог: *Хай буде твердь між водою, і *хай* буде поділ між водою і водою, і сталося так. **7** І створив Бог твердь, і розділив Бог між водою, яка була під твердю, і між водою, що була над твердю. **8** І назвав Бог твердь небом. І побачив Бог, що добре. І був вечір і був ранок, другий день. **9** І сказав Бог: *Хай збереться вода, що під небом, в один збір, і хай з’явиться суша, і сталося так. І зібралася вода, що під небом, у свої збори, і з’явилася суша. **10** І назвав Бог сушу землею, а збори вод назвав морем, і побачив Бог, що добре. **11** І сказав Бог: Хай видасть земля зілля трави, що сіє насіння за родом і за подобою, і плодовите дерево, що родить плід, якого насіння його в ньому за родом на землі, і сталося так. **12** І земля видала зілля трави, що сіє насіння за родом і за подобою, і плодовите дерево, що родить плід, якого насіння його в ньому за родом на землі, і побачив Бог, що гарне; **13** і був вечір і був ранок, третій день. **14** І сказав Бог: *Хай будуть світила на небесній тверді, щоб освічувати землю і розділяти між днем і між ніччю. І хай будуть на знаки, і на пори, і на дні, і на роки. **15** І хай будуть на світіння на небесній тверді, щоб світити на землю, і так сталося. **16** І створив Бог два великі світила: велике світило на володіння днем, менше ж світило на володіння ніччю, і зірки. **17** І поставив їх Бог на небесній тверді, щоб світили на землю, **18** і володіли днем і ніччю, і розлучали між світлом і між темрявою. І

сир. 18, дія. 14, пс. 145 і 135, апо. 14, йов. 38

єв. 11, пс. 88

єре. 10 і 51, пс. 32 і 135 і 148

пс. 135

пс. 135

побачив Бог, що добре; **19** і був
вечір, і був ранок, четвертий день.
20 І сказав Бог: Хай виведуть води
плазунів живих душ і птахів, що лі-
тають над землею по небесній твер-
ді, і так сталося. **21** І створив Бог
великих китів, і всяку живу душу
плазунів, яких вивели води за їхнім
родом, і всяку оперену птицю за
родом. І побачив Бог, що добре. **22**
І Бог поблагословив їх, кажучи:
Ростіть, і множтеся і наповняйте
води, що в морях, і птахи хай роз-
множаться на землі. **23** І був вечір, і
був ранок, п’ятий день. **24** І сказав
Бог: Хай земля виведе живу душу
за родом: четвероногих, і плазунів,
і диких звірів землі за родом; і ста-
лося так. **25** І створив Бог диких
звірів землі за родом, і скотину за
їхнім родом, і всіх плазунів землі за
їхнім родом. І побачив Бог, що доб-
ниж. 5 і 4 ре. **26** І сказав Бог: *Створім людину
муд. 2 за нашим образом і за подобою. І
сир. 17 хай володіє рибами моря, і небес-
ними птахами, і звірами, і скоти-
ною, і всією землею, і всіма плазу-
мат. 19 нами, що плазують по землі. **27** *І
кор1. 11 створив Бог людину. За божим о-
кол. 3 бразом створив її. Чоловіком і жін-
ниж. 8 і 9 кою створив їх. **28** І поблагословив
їх Бог, кажучи: Ростіть і множіться,
і наповніть землю, і势 пануйте над
нею. І володійте рибами моря, і зві-
рами, і небесними птахами, і всією
скотиною, і всією землею, і всіма
плазунами, що плазують по землі.
29 І сказав Бог: Ось Я дав вам вся-
ку траву з насінням, що сіє насіння,
що є на всій землі. І всяке дерево,
що має в собі плід насіння, що сі-
ниж. 9 ється – буде вам *на їжу; **30** і всім
диким звірам землі, і всім небесним
птахам, і всякому плазунові, що
плазує по землі, що має в собі душу
життя, і всяку зелену траву на їжу, і
сталося так. **31** І побачив Бог все,
що створив, і ось дуже добре. І був
вечір, і був ранок, шостий день.

владѣти днем и нощїю· И разлучати межу свѣто
и межу тмою· И видѣ бгъ ꙗко добро, и бысть
вечеръ, и бысть оутро днь четвертыи· И рече
бгъ, да изведутъ воды, гады душъ живыхъ, и
птицы летающа на земли по тверди нбнѣи,
и бысть тако· И сътвори бгъ киты великїа, и
всяку душу животныи га. ꙗже изведоша воды
по роду ихъ, и всяку птицу пернату по роду·
И видѣ бгъ ꙗко добро· И блви а бгъ гла, рас-
титеся и множитеся, и наполните воды ꙗже
въ морѣхъ, и птицы да оумножатся на зем-
ли· И бысть вечеръ и бысть оутро днь пя-
тыи· И рече бгъ, да изведе земля душу живу по
роду, четвероногa и гады, и ѕвѣря земли по ро-
ду. и бысть тако, и сътвори бгъ, ѕвѣря зем-
ныя по роду и скоты по роду [ихъ][7], и вся га-
ды земли по роду и· И видѣ бгъ ꙗко добро И
рече бгъ, *сътворимъ члка по образу нашему, и ниж е и д
по подобїю· И да обладаетъ рыбами морскими, мдр в
и птицами нбными, и ѕвѣрми и скоты, и сирах ѕі
всею землею, и всѣми гады пресмыкающимися
по земли. *И сътвори бгъ члка· По образу бжїю мат ді
сътвори его· Мужа и жену сътвори их· И блви а кор аі
и бгъ гла, раститеся и множитеся и напол- кола г
ните землю, и обладаите ею· І обладаите ры- ниж и и д
бами морскими (и ѕвѣрми) и птицами нбны-
ми, и всѣми скоты, и всею землею, и всѣми
гады пресыкающимися по земли· И ре бгъ, се
дахъ вамъ всяку траву сѣменную сѣюще сѣ-
мя иже есть верху (земля вся)[8]· И всяко древо
иже имать в себѣ плод сѣмене сѣменна, вамъ
будетъ *въ снѣдь· И всѣмъ ѕвѣремъ земныи, ниж д
и всѣмъ птицам нбнымъ, и всякому гаду
пресмыкающемуся по земли, иже имать в себѣ
душу животну, и всяку траву зелену въ
снѣдь, и бысть тако· И видѣ бгъ вся елика
сътвори, и се добра ѕѣло· И бысть вечеръ, и бы
оутро днь шестыи·

Глава 2

1 І довершені були небо і зем-
2 мой. 20 ля, і все їх упорядкування. **2** *І за-
і 31 кінчив Бог в шостім дні свої діла, які
єв. 4 зробив. І спочив у сьомім дні від
всіх своїх діл, які створив. **3** І Бог
поблагословив сьомий день і освя-
тив його, бо в ньому спочив від
всіх своїх діл, які Бог почав твори-
ти. **4** Це книга буття неба ж і землі.
Коли сталося, в той день, в якому
створив Господь Бог небо і землю,
5 і всю зелень поля раніше, ніж бу-
ли на землі, і всю траву поля рані-
ше, ніж посходила. Бо ані не дав

Глава, в·

И съвершишася нбо и земля, и все оукра-
шенїе ихъ. *и съверши бгъ въ днь шес- в мо к
тыи дѣла своя ꙗже сътвори· И препочи и ла
въ днь седмыи ѿ всѣхъ дѣлъ свои, евре д
ихже сътвори И блви бгъ, днь седмыи, и освти
его, ꙗко въ тои почи ѿ всѣх дѣлъ своихъ,
ихже начатъ бгъ творити· Сїя книга бытїю
нбси же и земли· Егда бысть, въньже днь съ-
твори [гь][1] бгъ нбо и землю, и всяк злакъ сел-
ныи преже даже быти на земли, и всяку тра-
ву сельну прежде даже прозябнути· Ни бо одо-

ждѝ бг҃ъ на землю, и҆ чл҃къ не бѧше дѣлати
[ю][2]· И҆сточникъ же и҆схожаше и҆зъ землѧ̀, и҆
напаѧше всѐ лицѐ земли̇̀· И҆ създа бг҃ъ чл҃ка,
перстъ [възем̾]3 ѿ землѧ̀, и҆ вдъꙋнꙋ въ лицѐ
а҃ корі҃ єі єго дыха́нїе жизни, *и҆ бысть чл҃къ въ дш҃ꙋ
живꙋ· И҆ насадѝ (-)[4] бг҃ъ раи [на востоцѣхъ въ
є҆демѣ][5], и҆ въведѐ тꙋ чл҃ка єгоже създа̀· И҆ про-
зѧбе. бг҃ъ є҆щѐ ѿ землѧ̀ всѧко древо, красно въ
видѣнїе, и҆ добро̀ въ снѣдь· И҆ древо жизни по-
средѣ раѧ. и҆ древо є҆же вѣдѣти разꙋмно добрꙋ
и҆ лꙋкавꙋ. Рѣка же и҆сходитъ и҆зъ є҆дема напа-
ѧти раи· Ѿтамо разлꙋчаетсѧ въ четыри нача-
ла· И҆мѧ є҆діному фисо҃ сїѧ ѡ҆бходитъ всю зем-
лю є҆вилатъскꙋ, тамо ѹ҆бо є҆сть злато, злато
же (ѡ҆ноѧ̀ землѧ̀)[6] добро̀· [Тамо][7] є҆сть а҆нђраѯъ
и҆ камень зеленый· (-)[8] И҆мѧ рѣцѣ вторѣй ге-
ѡ҆нъ, сїѧ ѡ҆бходѧщи всю землю є҆дїѡпьскꙋ· И҆
рѣка̀ третїѧ тїгръ, сїа и҆дꙋщи прѧмо а҆сѵ-
рѣѡмъ· Рѣка же четвертаѧ (-)[9] є҆фратъ· И҆
поѧтъ гь҃ бг҃ъ чл҃ка єгоже създа̀, и҆ въведѐ єго
въ раи [пищ̾а][10], дѣлати єго и҆ хранити· И҆
заповѣда̀ гь҃ бг҃ъ а҆дамꙋ гл҃ѧ, ѿ всѧкаго древа
и҆же въ раѝ снѣдїю снѣси. ѿ древа же є҆же ра-
зꙋмѣти добро̀ и҆ лꙋкаво, не снѣсте ѿ него̀·
Вонже ѹ҆бо дн҃ь а҆ще снѣсте ѿ него̀, смр҃тїю
ѹ҆мрете· И҆ рече гь҃ бг҃ъ, не добро̀ быти чл҃кꙋ
є҆діномꙋ, сътворим̆ ємꙋ помощника по немꙋ·
И҆ създа̀ бг҃ъ є҆щѐ ѿ землѧ̀, всѣ ѕвѣри селныѧ,
и҆ всѣ птицы нб҃ныѧ, и҆ приведѐ тѧ къ а҆да-
мꙋ видѣти что наречет̆ тѧ и҆ всѧко є҆же а҆ще
наречѐ [-][11] а҆дамъ дш҃ꙋ живꙋ, се и҆мѧ ємꙋ· И҆
наречѐ а҆да҃ и҆мена̀ всѣмъ скотомъ, и҆ всѣмъ
птицамъ нб҃нымъ, и҆ всѣмъ ѕвѣремъ зем-
нымъ· А҆дамꙋ же не ѡ҆брѣтесѧ помощникъ
подобенъ ємꙋ· И҆ вложѝ бг҃ъ сонъ въ а҆дама, і
ѹ҆спе. И҆ възѧтъ є҆діно ѿ ребръ єго, і и҆сп҃лни
плотїю в него̀ мѣсто· И҆ създа̀ гь҃ [-][12], ребро̀
є҆же възѧтъ ѿ а҆дама, женꙋ, и҆ приведѐ ю къ
а҃ корі҃ аі а҆дамꙋ· И҆ рч҃е а҆дамъ, *се нн҃ѣ кость ѿ костей
мои҃ и҆ плоть ѿ плоти моеѧ, сїѧ наречесѧ
жена̀, ꙗко ѿ мꙋжа своєго възѧта̀ бысть
ма҃ ді мр҃ і а҃ корі҃ ѕ є҆фе҃ є [си][13]· *Сего̀ ради ѡ҆ставй чл҃къ ѿц҃а своєго и҆
мт҃рь, и҆ прилѣпи́сѧ къ женѣ своей, и҆ бꙋдета
ѡ҆ба въ плоть є҆дінꙋ·

Гл҃а, г҃·

мꙋдро҃ в И бѣста ѡ҆ба нага а҆дамъ же и҆ жена̀ єго
и҆ не стыдѣстасѧ. *ѕмїи же бѧше
мꙋдрѣиши всѣхъ ѕвѣрїи сꙋщихъ на
земли̇̀ и҆же сътворѝ гь҃ бг҃ъ· И҆ рече ѕмїи
женѣ, что ꙗко рч҃е бг҃ъ, да не ꙗсте ѿ всѧкаго

Бог дощу на землю, і не було лю-
дини, щоб її обробляти. **6** Джерело ж
виходило з землі і напоювало все об-
личчя землі. **7** І створив Бог людину,
взявши порох з землі, і вдихнув в її
лице подих життя, *і людина стала корі. 15
живою душею. **8** І Бог насадив рай на
сході, в Едемі, і ввів туди людину,
яку створив. **9** І виростив Бог ще з
землі всяке дерево гарне на вигляд і
добре до їжі, і дерево життя посеред
раю, і дерево пізнання добра і зла. **10**
Ріка ж виходить з Едему, щоб напо-
їти рай. Звідти розділяється на чоти-
ри начала. **11** Ім'я одного Фісон: вона
окружає всю Евілатську землю, отже
там є золото, **12** золото ж тієї землі
добре. Там є антракс і зелений ка-
мінь. **13** Ім'я другої ріки Ґеон: вона
та, що окружає всю ефіопську землю.
14 І третя ріка Тигр: вона та, що про-
пливає напроти Ассирійців. Ріка ж
четверта Евфрат. **15** І взяв Господь
Бог людину, яку створив, і ввів її до
раю їжі, щоб його обробляла і охоро-
няла. **16** І заповів Господь Бог Ада-
мові, кажучи: З усякого дерева, що в
раю, з'їси як їжу, **17** з дерева ж піз-
нання добра і зла, не їстимите з ньо-
го. В тому ж отже дні, в якому з'їсте
з нього, смертю помрете. **18** І сказав
Господь Бог: Не добре, щоб чоловік
був сам; створім йому помічника та-
кого, як він. **19** І створив Бог ще з
землі всіх пільних звірів, і всіх не-
бесних птахів, і привів їх до Адама,
щоб побачити, як їх назве, і всіляко,
як лиш назвав Адам живу душу - це її
ім'я. **20** І назвав Адам імена всім ско-
там, і всім небесним птахам, і всім
земним звірам. Для Адама ж не знай-
шлося помічника подібного до нього.
21 І наклав Бог сон на Адама, і він
заснув. І взяв одне з його ребер, і на-
повнив тілом замість нього. **22** І ство-
рив Господь ребро, яке взяв від А-
дама, в жінку, і привів її до Адама. **23**
І сказав Адам: *Це сьогодні кість з корі. 11
моїх костей і тіло з мого тіла; вона
називається жінкою, бо з свого чолові-
ка вона взята була. **24** *Задля цього мат. 19
полишить чоловік свого батька і мар. 10
матір і пристане до своєї жінки, і корі. 6
обоє будуть одним тілом. еф. 5

Глава 3

2,25 І оба були нагі, Адам же і
його жінка, і не соромилися. **1** *Змій муд. 2
же був найхитріший з усіх звірів, що
є на землі, яких же створив Господь
Бог. І сказав змій жінці: як то, що Бог
сказав: Не їжте з усякого дерева, що

в раю? **2** І сказала жінка: З плоду
дерева, що є в раю, можемо їх їсти,
3 з плоду ж дерева, що є посеред
раю, сказав Бог: Не їжте з нього, а-
ні не доторкайтеся до нього, щоб
ви не померли. **4** І сказав змій жін-
ці: Не помрете смертю; **5** бо знав
Бог, що в тім дні, в якому з'їсте з
нього, відкриються ваші очі, і бу-
дете як боги, що знають добро і
зло. **6** І побачила жінка, що дерево
добре до їжі, і що приємне очам на
вид, і є гарним пізнати, і, взявши з
його плоду, і з'їла, і дала його сво-
му чоловікові, що з нею, і їли. **7** І
відкрилися обом очі, і пізнали, що
були нагі. І пошили листя фіґи, і
зробили собі опаски. **8** І почули го-
лос Господа Бога, що ходив в раю в
полудне, і поховалися, Адам же і
його жінка, від лиця Господа Бога
посеред дерев раю. **9** І закликав
Господь Бог до Адама, і сказав йо-
му: Адаме, Адаме, де ти є? **10** І ска-
зав: Я почув твій голос, як ти ходив
в раю, і я злякався, бо я є нагий, і
сховався. **11** І сказав йому Бог: Хто
сповістив тобі, що ти є нагий? Хіба
не від дерева, з якого я наказав, то-
бі з цього одинокого, не їсти з ньо-
го, ти їв? **12** І сказав Адам: Жінка,
яку ти мені дав зі мною, вона мені
дала з дерева, і я їв. **13** І сказав Бог
жінці: Що це ти зробила? І сказала
жінка: Змій мене обманув, і я з'їла.
14 І сказав Господь Бог змієві: То-
му що ти це зробив, проклятий ти
з-поміж всіх скотів і з-поміж всіх
диких звірів землі, і на твоїх грудях
і животі пересуватимешся, і їсти-
меш землю всі дні свого життя. **15** І
покладу ворожнечу між тобою і
між жінкою, і між твоїм насінням і
між її; воно стерегтиме твою голо-
ву, і ти стерегтимеш його п'яту. **16**
І сказав жінці: Множачи, помножу
твої болі і твій стогін, в болях ро-
дитимеш дітей, і до твого чоловіка
кор1. 4 ти звертатимешся, *і він пануват-
име над тобою. **17** І Адамові сказав:
Тому що ти послухав голос твоєї
жінки, і з'їв з дерева, з якого Я тобі
заповів, з цього одинокого, не їсти
з нього, ти їв – проклята земля в
твоїх ділах, в болях їстимеш її всі
дні твого життя. **18** І терня, і хабаз
виростить тобі, і їстимеш траву по-
ля, **19** і в поті твого лиця їстимеш
твій хліб, доки не вернешся в зем-
лю, з якої ти був узятий, бо ти є
земля і в землю відійдеш. **20** І на-
звав Адам ім'я своєї жінки Життя,
бо вона матір всіх живих. **21** І Гос-
подь Бог зробив Адамові і його
жінці шкіряну одіж і зодягнув їх.
22 І сказав Бог: Ось Адам став наче
один з нас, що знає добро і зло. І

древа иже въ раи. И рече жена [-][1] ѿ плода древа
сущаго, въ раи да ямы (и). ѿ плода же древа
иже есть посредѣ рая рече Богъ, да не ясте ѿ
него ниже прикоснетеся ему да не умрете· И
рече ѕміи женѣ, не смертію умрете, вѣдяше
бо Богъ яко вънь же день аще снѣсте ѿ него, ѿ-
верзутся [очи ваши][2], и будете яко бози, вѣ-
дяще добро и зло· И видѣ жена яко добро древо
въ снѣдь, і яко угодно очима видѣти, и
красно есть еже разумѣти, и въземши ѿ плода
его (и) яде, и дастъ (и)[3] мужу своему съ со-
бою и ядоста· И ѿверзостася очи обѣма, и
разумѣша яко нази бѣша· И съшиста листвіе
смоковное, и сътвориста себѣ препоясаніа· И
слышаста гласа Господа Бога ходяща въ раи въ по-
лудне, и съкрыстася адамъ же и жена его, ѿ
лица Господа Бога посредѣ древа раискаго· И призва [-][4]
Богъ адама, и рече ему. Адаме (адаме), гдѣ еси·
И рече [-][5] гласа твоего слышахъ ходяща въ раи и
убояхся, яко нагъ есмь и съкрыхся· И рече е-
му [Богъ][6], кто възвѣсти тебѣ яко нагъ еси,
аще не бы ѿ древа егоже заповѣдахъ тебѣ, се-
го единаго не ясти ѿ негоже ялъ еси· И рече а-
дамъ, жена юже [ми][7] дасть съ мною, та ми
даде ѿ древа и ядохъ. И рече Богъ женѣ, что се
сътворила еси· И рече жена, ѕміи прельсти мя
и ядохъ· И рече Господь Богъ змію, яко сътворилъ еси
се, проклятъ ты ѿ всѣхъ скотъ, и ѿ
всѣхъ звѣріи земныхъ, (и) на персехъ твоихъ і
чревѣ да пресмыкаешися, и землю яси вся дни
живота своего· И вражду положу посредѣ тебе, и
посредѣ жены, и посредѣ сѣмене твоимъ, и по-
средѣ (-)[8] тоя. то тебѣ блюдетъ главу, и ты
блюдеши ему пяту· И женѣ рече. умножа у-
множу печали твоя, и въздыханія твоя, въ
болѣзнехъ родиши чада, и къ мужу твоему
възвращеніе твое, *и тои тя обладаетъ· [И][9] а корі д
адаму рече, яко послушалъ еси гласа жены тво-
ея, и ялъ еси ѿ древа егоже заповѣдахъ тебѣ
сего единаго не ясти ѿ негоже [ялъ еси][10]. про-
клята земля въ дѣлехъ твоих, въ печалехъ
снѣси ту вся дни живота твоего· [И][11] терніе
и влъчецъ възрастит тебѣ, и яси траву сел-
ную, [и][12] въ потѣ лица твоего снѣси хлѣбъ
твои, донелиже възвратишися въ землю ѿ не-
яже взятъ бысть, яко земля еси и въ землю
поидеши· И нарече адамъ имя женѣ своеи жизнь,
яко та мати всѣмъ живущим· И сътвори Господь
Богъ адаму и женѣ его ризы кожаны, и облече их·
И рече Богъ, се адамъ бысть яко единъ ѿ насъ,
еже разумѣвати добро и лукаво· И нынѣ да не

когда̀ простре̑ руку, и̂ возметъ ѿ древа жизни и̂ снѣсть, и̂ живъ будетъ во вѣки· (-)[13] И̂згна̀ є̂го г҃ь б҃ъ и̂з раа пища, дѣлати землю ѿ неѩже взѧ҃ бысть· І̂ и̂зѧть а̂дама, и̂ всели є̂го прѧмо раю пища· И̂ пристави херувимъ и̂ пламенно ѻ̂ружїе, ѻ̂бращающееса хранити путь древа жизни·

Гл҃а, д҃·

Адам же позна̀ є̂вву жену свою̀, и̂ зачѐнши ро҃ каина. И̂ рече, приѻ̂брѣтохъ ч҃лка бг҃а ра҃· И̂ приложи родити брата є̂му а̂вела, І̂ бысть а̂вель пастырь ѻ̂вцам· Каин же бѣ дѣлаа землю· И̂ бысть по днехъ, принесѐ каинъ ѿ плодовъ земла̀ жертву (бг҃у)· І̂ а̂вель принесѐ и̂ той, ѿ первородных ѻ̂вецъ є̂го, и̂ ѿ туковъ и̂хъ· И̂ *призрѣ (г҃ь)[1] на а̂вела, и̂ на дары є̂го. на каина же и̂ на жертвы є̂го не вн҃а. и̂ ѻ̂скорбѣ каин ѕѣлѡ̀, и̂ и̂спадѐ лице [є̂го][2]· И̂ рече г҃ь б҃ъ каину, что ѻ̂скорбленъ бысть, и̂ вскую и̂спадѐ лицѐ твое. не (убо) а̂ще праведно принесе [ми][3], правѣ же не приносиши· Согрѣшилъ є̂сѝ умолкни, к тебѣ ѻ̂бращенїе є̂го и̂ ты̀ [тѣмъ ѻ̂бладаеши][4]. и̂ речѐ каинъ къ а̂велю брату своєму, пойдевѣ убо на поле, і̂ бысть внегда̀ быти и̂мъ на поли, и̂ воста̀ каинъ на а̂вела брата своєго *и уби̂ є̂го· И̂ рече [г҃ь][5] б҃ъ къ каину, гдѣ є̂сть а̂вель бра҃ твой. Ѻ̂н же речѐ, не вѣдѣ, є̂да стражъ брату моему є̂смь а̂зъ· И̂ речѐ [г҃ь][6], что сотворилъ єси [се][7], гл҃а крове брата твоєго вопїетъ къ мнѣ ѿ земла̀, и̂ нн҃ѣ прокла́тъ ты̀ на земли̂, ѩже разверзе уста̀ своа̀ приѧти кровь брата твоєго ѿ руку твоєю· (І̂) є̂гда̀ дѣлаєши землю (-)[8] не приложи̂ силы своєа дати тебѣ, стена̀ и̂ трасыйса будеши на земли̂· И̂ ре҃ каинъ къ [г҃у б҃у][9], ва́щшаа вина̀ моа̀ є̂же ѻ̂ставити ми са· [І̂][10] а̂ще и̂згониши ма̀ днесь ѿ лица̀ земли, и̂ ѿ лица̀ твоєго скрыюса, и̂ буду стена и̂ трасыйса на земли̂, и̂ будетъ всакъ ѻ̂брѣтаай ма убїетъ ма̀· И̂ рече є̂му г҃ь б҃ъ, не тако, всакъ убивый каина седмь ѿмщенїи прїиметъ· И̂ положѝ г҃ь б҃ъ, знаменїе на каинѣ, є̂же не убити є̂го, всакому ѻ̂брѣтающему є̂го. [І̂ и̂зыйде][11] каинъ ѿ лица̀ бж҃їа, и̂ вселиса въ землю найдъ, прамо є̂дему· И̂ позна̀ каинъ жену свою̀, и̂ зачѐнши родѝ є̂ноха· І̂ бѣ ѕижда̀ градъ, І̂ и̂менова и̂ма граду, въ и̂ма̀ сн҃а своєго є̂нохъ· Роди же са є̂ноху гайдадъ, И̂ гайдадъ родѝ [малелеила][12]· И̂ [малеле

Margin (left): є̂вреѡ҃ аі; мудро҃ і, ма҃ кг, а҃ іоа҃ кг, і̂юда а҃

тепер, щоб часом не простягнув руки, і не взяв з дерева життя, і не їв, і не жив навіки. **23** Вигнав його Господь Бог з раю їжі, щоб обробляти землю, з якої був узятий. **24** І забрав Адама, і поселив його напроти раю їжі. І поставив херувимів, і полум'яний меч, що повертається, щоб стерегти дорогу до дерева життя.

Глава 4

1 Адам же пізнав Еву, свою жінку, і зачавши, породила Каїна. І сказала: Я придбала людину задля Бога. **2** І додала родивши йому брата Авеля. І Авель був пастирем овець. Каїн же був працівником на землі. **3** І сталося, що по днях приніс Каїн з плодів землі в жертву Богові. **4** І Авель приніс, і він з первородних своїх овець і з їх лою. І *споглянув Господь на Авеля і на його дари, **5** на Каїна ж і на його жертви не звернув уваги. І Каїн дуже засмутився, і спохмурніло його лице. **6** І сказав Господь Бог Каїнові: Чому ти став сумним, і чому спохмурніло твоє лице? же, **7** Чи не, отже, якщо правильно приніс мені – правильно ж не приносиш. Згрішив ти, замовкни, до тебе звертатиметься він, і ти над ним володітимеш. **8** І сказав Каїн до Авеля, свого брата: Підім, отже, на поле, і сталося, як були вони на полі, і наскочив Каїн на Авеля, свого брата, *і убив його. **9** І сказав Господь Бог до Каїна: Де є Авель, твій брат? Він же сказав: Не знаю: чи я є сторожем мого брата? **10** І сказав Господь: Що це ти зробив? Голос крові твого брата кричить до мене з землі, **11** і тепер проклятий ти на землі, яка відкрила свої уста, щоб прийняти кров твого брата з твоїх рук. **12** І коли оброблятимеш землю, не добавить своєї сили, щоб тобі дати, будеш стогнати і тремтіти на землі. **13** І сказав Каїн до Господа Бога: Дуже велика моя провина, щоб мені відпустити. **14** І якщо виганяєш мене сьогодні з лиця землі, і від твого лиця сховаюся, і буду стогнати і тремтіти на землі, і станеться, що кожний, хто знайде мене, уб'є мене. **15** І сказав йому Господь Бог: Не так: кожний, хто вб'є Каїна, одержить сім помст. І поклав Господь Бог знак на Каїні, щоб його не убив кожний, хто його знайде. **16** І відійшов Каїн від божого лиця, і поселився в землі Наїд напроти Едему. **17** І пізнав Каїн свою жінку, і, зачавши, породила Еноха. І будував місто, і назвав ім'я міста іменем свого сина Енох. **18** Народився ж Енохові Гаїдад. І Гаїдад породив Малелеїла. І Малелеїл породив Матуса-

Margin (right): єв. 11; муд. 10, мат. 23, ів1. 3, юда 1

ла, Матусал же породив Ламеха. **19** І взяв собі Ламех дві жінки: ім'я однієї Адда, а ім'я другої Селла. **20** Породила ж Адда Йовила: цей був батьком тих, хто живе в шатрах, що годують худобу. **21** Й ім'я його брата Йовал: цей був тим, хто винайшов псалтир і гуслі. **22** Селла ж породила Товела, цей був молотобійцем, ковалем міді і заліза. Сестра ж Товела – Ноема. **23** І сказав Ламех своїм жінкам: Адда і Селла, послухайте мій голос, жінки Ламеха, зважте на мої слова. Бо мужа забив я за мою рану і молодця за мій струп. **24** Бо сім разів відімститься за Каїна, за Ламеха ж – сімдесять разів по сім. **25** Пізнав же Адам свою жінку Єву, і зачавши, породила сина, і назвав йому ім'я Сиф, кажучи: Бо Бог воскресив мені інше насіння замість Авеля, якого забив Каїн. **26** У Сифа ж був син, і назвав його ім'я Енос. Цей надіявся прикликати ім'я Господа Бога.

ил҄ъ][13] роди́ мадꙋса́ла. мадꙋса́лъ (же)[14] роди́ ламе́ха· И҆ взѧ́тъ себѣ̀ ламе́хъ двѣ̀ женѣ̀, и҆́мѧ є҆ди́нои а҆́дда, і҆ и҆́мѧ вторѣ́и се́лла. роди (же)[15] а҆́дда і҆ѡ҆ви́ла, се́и бѧ́ше ѿц҃ъ живꙋ́щи въ селе́нихъ скотопита́телныхъ. І҆ и҆́мѧ бра́тꙋ є҆го і҆ѡ҆ва́лъ се́и бѧ́ше показа́выи пѣвни́цꙋ и҆ гꙋ́сли· Се́лла же родѝ [-][16] дове́ла, [се́и][17] бѧ́ше млатобі́ецъ кова́чъ мѣди и҆ желѣ́зꙋ· Сестра́ же дове́лова, ноє҆́ма· [И҆ ре́че][18] ламе҃ свои́ма жена́ма а҆́дда и҆ се́лла, ѹ҆слы́шите [гла́съ мо́и][19] жены̀ ламе́ховы вънꙋши́те моѧ̀ словеса̀· Ꙗ҆́ко мꙋ́жа ѹ҆би҃ въ ѧ҆́звꙋ себѣ̀ и҆ ю҆́ношꙋ въ стрꙋ́пъ мнѣ̀· Ꙗ҆́ко се҆ми́цею ме́ститсѧ ѿ ка́ина, ѿ ламе́ха се́дмьдесѧ́тъ се҆ми́цею· Позна́ же а҆да́мъ (женꙋ̀ свою є҆́вꙋ)[20], и҆ заче́нши родѝ сн҃а і҆ и҆менова̀ и҆́мѧ є҆мꙋ̀ си́фъ, гл҃юще, въскр҃си́ бо ми б҃ъ сѣмѧ дрꙋго́е въ мѣ́сто а҆́велѧ, є҆гоже ѹ҆бѝ ка́инъ· Си́фꙋ (же)[21] бы҃ сн҃ъ, [и҆ и҆менова̀][22] и҆́мѧ є҆мꙋ̀ є҆но́съ· Се́и ѹ҆пова̀ призва́ти и҆́мѧ г҃а б҃а·

Глава 5

бут. 1 ниж. 9 муд. 2 сир. 17 **1** Це книга буття людей: в якому дні Бог створив Адама, *за божим образом створив його, **2** чоловіком і жінкою створив їх, і поблагословив їх, і назвав йому ім'я Адам, в тім дні, в якому створив їх. **3** Пожив же Адам 130 літ і породив сина за своїм видом і за своїм образом, і назвав йому ім'я Сиф. **4** Були ж дні Адама, які пожив після того, як народив Сифа, 8 сот літ і породив синів і дочок. **5** І всі дні Адама, які пожив, були 9 сот і 30 літ, і помер. **6** Пожив же Сиф 205 літ і породив Еноса. **7** І пожив Сиф, після того як породив Еноса, 7 сот і 7 літ, і породив синів і дочок. **8** Були ж всі дні Сифа 9 сот і 12 літ, і помер. **9** Пожив же Енос 190 літ і породив Каїнана. **10** І пожив Енос, після того як породив він Каїнана, 7 сот і 15 літ, і породив синів і дочок. **11** І були всі дні Еноса 9 сот і 5 літ, і помер. **12** І пожив Каїнан 170 літ, і породив Малелеїла. **13** І пожив Каїнан, після того, як він породив Малелеїла, 7 сот 40 літ, і породив синів і дочок; **14** і були всі дні Каїнана 9 сот і 10 літ, і помер. **15** І пожив Малелеїл 165 літ, і породив Ареда. **16** І пожив Малелеїл, після того як породив Ареда, 7 сот і 30 літ, і породив синів і дочок. **17** І були всі дні Малелеїла 8 сот і 95 пять літ, і помер. **18** І пожив Аред 162 літа, і породив Еноха. **19** І пожив Аред, після того як породив Еноха, 8 сот літ і породив синів і дочок. **20** І були всі дні Ареда 9 сот і 62 літа, і

Гл҃а, е҃·

Сїа кни́га бы́тїа ч҃лча, въ и҆же д҃нь сътворѝ б҃ъ а҆да́ма. *по ѡ҆́бразꙋ б҃жїю сътворѝ є҆го, мꙋ́жа и҆ женꙋ̀ сътворѝ и҆҃, и҆ бл҃ви и҆́мъ. и҆ наречѐ и҆́мѧ [є҆мꙋ̀][1] а҆да҃ вънже д҃нь сътворѝ и҆҃. Жи́тъ же а҆да́мъ лѣ́тъ, (р҃л)[2], и҆ родѝ [сн҃а][3] по видѣ́нїю своє҆мꙋ̀ и҆ по ѡ҆́бразꙋ своє҆мꙋ̀, и҆ наречѐ и҆́мѧ є҆мꙋ̀ си́фъ, бы҃ же д҃нїи а҆да́мовы҃ [и҆а́же пожи́тъ][4] [ро́ж҃ь][5] си́фа лѣ́тъ, (и҃)[6], с҃о, и҆ родѝ сн҃ы и҆ дщ҃е́ры· И҆ бы́сть всѣ́хъ д҃нїи а҆да́мовыхъ и҆́же поживѐ лѣ́тъ, д҃, с҃о и҆ л҃, и҆ ѹ҆мрѣ́тъ· Поживѐ же си́фъ лѣ́тъ, с҃е, и҆ родѝ є҆но́са, и҆ поживѐ си́фъ ро́ж҃ь (-)[7] є҆но́са, лѣ́тъ, з҃, со́тъ и҆ з҃, и҆ р҃о сн҃ы и҆ дщ҃е́ры· Бы́сть (же)[8] всѣ́хъ д҃нїи си́фовыхъ лѣ́тъ, д҃, с҃о и҆, в҃і, и҆ ѹ҆мрѣ́тъ· [Поживе́ же][9] є҆но́съ, лѣ́тъ, р҃ч, и҆ родѝ каина́на· И҆ жи́тъ є҆но́съ повнегда̀ роди́ти є҆мꙋ̀ каина́на, лѣ́тъ, з҃, со́тъ [и҆][10] е҃і, и҆ родѝ сн҃ы и҆ дщ҃е́ры, и҆ бы́сть всѣ́хъ д҃нїи є҆но́совы҃, лѣ́тъ, д҃, с҃о и҆ е҃ и҆ ѹ҆мрѣ́тъ· И҆ жи́тъ каина́нъ, лѣ́тъ р҃о, и҆ родѝ малеле́ила, и҆ поживѐ каина́нъ повнегда̀ роди́ти є҆мꙋ̀ малеле́ила, лѣ́тъ, з҃, со́тъ м҃, и҆ родѝ сн҃ы и҆ дщ҃е́ры, и҆ бы́ша вси д҃нїе каина́новы, лѣ́тъ, д҃ со́тъ [и҆][11] і҃, и҆ ѹ҆мрѣ́тъ· И҆ поживѐ малеле́илъ лѣ́тъ р҃ѯе, и҆ родѝ а҆́реда· И҆ жи́тъ малеле́илъ роди́въ а҆́реда, лѣ́тъ, з҃, со́тъ [и҆][12] л҃, и҆ родѝ сн҃ы и҆ дщ҃е́ры· И҆ бы́сть всѣ́хъ д҃нїи малеле́иловыхъ, лѣ́тъ и҃, со́тъ и҆ ч҃е, и҆ ѹ҆мрѣ́тъ· И҆ поживѐ а҆́редъ, лѣ́тъ, р҃ѯв, и҆ родѝ є҆но́ха, и҆ жи́тъ а҆́редъ ро́ж҃ь є҆но́ха лѣ́тъ, и҃ с҃о, и҆ родѝ сн҃ы и҆ дщ҃е́ры· И҆ бы́сть всѣ́хъ д҃нїи а҆́редо- бы҃ а҃ ни҃ д҃ мꙋдро в҃ сира҃ з҃і

вы҃ лѣтъ д҃, со [и]13 з҃в, и оумрѣтъ. И живѐ
енохъ, лѣтъ, р҃з҃е, и родѝ мадусала. оугоди же
енохъ бг҃у. [И живѐ енохъ]14 по рожденіи мадꙋ-
саловѣ, лѣтъ, с҃, и родѝ сн҃ы и дщери. И бы-
сира̃ м҃д еврео̃ а҃і ша вси дн҃іе еноховы, лѣтъ т҃з҃е. *И оугодѝ
енохъ бг҃у, и не обрѣташеся зане престави
его бг҃ъ. И житъ мадусалъ, лѣтъ, [р҃п҃з]15, и
родѝ ламеха. [Житъ же]16 мадусалъ рождь ламеха,
лѣтъ, з҃, сотъ и [п҃в]17, и родѝ сн҃ы и дщеры.
И быстъ всѣхъ дн҃іи мадусаловыхъ яже жи̃
лѣтъ, д҃, со и з҃д, и оумрѣтъ. И житъ ла-
мехъ лѣтъ, р҃п҃и, и родѝ сн҃а, и наречѐ имя
ему ное, гл҃я. Сей покоитъ насъ ѿ дѣлъ на-
ши̃, и ѿ печали рукъ наши̃, и ѿ земля юже
проклятъ г҃ь бг҃ъ. І житъ ламе̃ родивъ ноя,
лѣтъ, е҃, со [и]18 з҃е, и родѝ сн҃ы и дщеры. І
быстъ всѣхъ дн҃іи ламеховыхъ лѣтъ, з҃, сотъ
н҃г, и оумрѣтъ.

помер. **21** І пожив Енох 165 літ, і породив Матусала. **22** Вгодив же Енох Богові. І пожив Енох, після того як породив Матусала, 200 літ, і породив синів і дочок. **23** І були всі дні Еноха 365 літ. **24** *І вгодив Енох Богові, і не знаходився, тому що Бог його переставив. сир. 49 єв. 11 **25** І пожив Матусал 187 літ, і породив Ламеха. **26** Пожив же Матусал, після того як породив Ламеха, 7 сот і 82 літа, і породив синів і дочок. **27** І були всі дні Матусала, які пожив, 9 сот і 69 літ, і помер. **28** І пожив Ламех 188 літ, і породив сина, **29** і назвав йому ім'я Ной, кажучи: Цей дасть нам спочинок від наших діл, і від болів наших рук, і від землі, яку Господь Бог прокляв. **30** І пожив Ламех після того, як породив Ноя, 5 сот і 65 літ, і породив синів і дочок. **31** І були всі дні Ламеха 7 сот 53 літа, і помер.

Глава̀, ѕ҃.

И бѣ ное лѣтъ, е҃, со и родѝ [-]1 [сн҃ы
три]2, сима, хама иафета. И быстъ
егда начаша чл҃вцы мнози бывати на
земли, и дщеря родишася имъ. Ви-
дѣвше же сн҃ве дщеря родишася имъ. Видѣв-
ше же сн҃ве бж҃іи дщеря чл҃ча яко добры
суть, [и]3 пояша себѣ жены ѿ всѣхъ яже
избраша. И рече г҃ь бг҃ъ, не имать дх҃ъ мой
пребывати въ чл҃вцѣхъ сихъ [-]4, занѐ суть
[-]5 плъть. Будутъ же дн҃іе ихъ, [лѣтъ,
р҃к]6. исполини же бяху на земли въ дн҃и оны.
И потомъ якоже въхождаху сн҃ве бж҃іи къ дщере̃
чл҃ческим, и рождаху себѣ (сіи), (и) тіи бяху ис-
полини, иже ѿ вѣка чл҃вцы именити. Видѣвъ
же г҃ь бг҃ъ, яко оумножишася злобы чл҃вкомъ
ни̃ и ма̃ еі на земли, *и всякъ кто помышляетъ въ ср҃-
цы свое̃ прилѣжно всякъ кто помышляетъ
въ ср҃цы свое̃ прилѣжно на злая вся дн҃и. І по-
мысли бг҃ъ яко сътвори чл҃вка на з҃ели, и раз-
мысли. И рече [-]7 да потреблю чл҃вка егоже съ-
творихъ ѿ [-]8 земля, ѿ чл҃вка даже (и до)
скота, и ѿ гадъ даже (и) до птицъ не̃-
ныхъ, яко размыслихъ иже сотворихъ (-)9 Ное
же обрѣте бл҃гть пре г҃мъ бг҃м. Сія же бы-
сира̃ м҃д тія ноева. *ное [бѣ]10 чл҃къ праведенъ, (и) съ-
вершенъ въ (все̃) родѣ своем̃, (и) (оугодѝ ное
бг҃у)11. Роди же ное три сн҃ы, сима, хама, иа-
фета оскверни же ся земля предъ бг҃мъ, и
наполнися [-]12 неправды. І видѣ г҃ь бг҃ъ землю
(иже)13 бѣ осквернена, яко осквернѝ всяка
плъть путь свой на земли. І рече [г҃ь]14 бг҃ъ

Глава 6

5,32 І мав Ной 5 сот літ, і породив трьох синів: Сима, Хама, Яфета. **1** І сталося, коли почали люди численними ставати на землі, і їм народилися дочки. **2** Побачивши ж божі сини людських дочок, що є гарні, і взяли собі за жінок з усіх, яких вибрали. **3** І сказав Господь Бог: Мій дух не перебуватиме в цих людях, бо вони є тілом. Будуть же їхні дні 120 літ. **4** Велетні ж були на землі в тих днях. І після того, як входили божі сини до людських дочок, і ці собі родили, і це були велетні, які від віку славні люди. **5** Побачив же Господь Бог, що розмножилося зло людей на землі *і кожний-хто роздумує пильно ниж. 8 мат. 15 в своїм серці про зло всі дні, **6** і подумав Бог, що створив людину на землі, і роздумався. **7** І сказав: Знищу з землі людину, яку я створив: від людини і аж до скотини, і від плазунів і аж до небесних птиць, бо я розкаявся, що створив. **8** Ной же знайшов ласку перед Господом Богом. **9** Це ж покоління Ноя: *Ной був сир. 44 праведний чоловік і досконалий в усім своїм роді, і вгодив Ной Богові. **10** Породив же Ной трьох синів: Сима, Хама, Яфета. **11** Земля ж була опоганеною перед Богом, і наповнилася неправедністю. **12** І побачив Господь Бог землю, яка була опоганена, бо всяке тіло опоганило свою дорогу на землі. **13** І сказав Господь Бог Ноєві: Вік кожної людини прой-

шов передімною, бо земля наповнилася неправедністю від них, і ось я знищу *землю*. **14** Ти ж, отже, зроби собі ковчег з негниючих чотирикутних дощок, зробиш в ковчезі переділки, і посмолиш всередині і зі зовні смолою. **15** І так зробиш ковчег: 300 ліктів в довжину ковчега, 50 в ширину, 30 йому в висоту; **16** і зібраним зробиш ковчег, закінчиш вгорі на один лікоть. Двері ж ковчега зробиш зі сторони: кімнати, і переділки з подвійними і потрійними поверхами зробиш в ньому. **17** І ось Я наведу потоп на землю, щоб знищити всяке тіло, в якому є дух життя під небом, і все, що є на землі, вимре. **18** І покладу мій завіт з тобою. Ввійдеш же до ковчега ти і твої сини, твоя жінка і жінки твоїх синів з тобою. **19** І з усієї скотини, і з усіх плазунів, і з усіх звірів, і з усякого тіла – два *і* два з усіх введеш до ковчега, і прогодуєш з собою: хай будуть чоловічого і жіночого роду, **20** з усіх птахів за родом і з усієї скотини за родом. І з усіх плазунів, що повзають по землі, за родом – два *і* два з усіх цих ввійдуть до тебе, щоб прогодуватись з тобою, чоловічого і жіночого роду. **21** Ти ж візьми собі з усякої їжі, яку будете їсти, і збереш до себе, і буде для тебе і для них їжа. **22** І зробив Ной все, що заповів йому Господь Бог, так зробив.

нѡ́ю, вре́мѧ всѧ́кого чл҃вка прїи́де прⷣе мѧ, ꙗ́ко
наполъ́нисѧ землѧ̀ непра́вды ѿ ни́хъ, и҆ се а҆́зъ
раз̾сы́плю (-)[15] [Ты́ же [оу҆бо] сътвори̇][16] себѣ̀ ков-
че́гъ ѿ дре́въ [негнїю́щихъ][17] на четы́ри оу҆́глы,
предѣ́лы сътвори́ши въ ковче́зѣ, и҆ посмо́лиши
[-][18] въ́нꙋтрьꙋдꙋ и҆ внѣꙋ́дꙋ смоло́ю, и҆ та́ко
съверши̇ ковче́гъ, т҃, лакѡ́тъ въ долготꙋ̀ ков-
че́гꙋ, н҃ (-)[19], въ широ́тꙋ, л҃ (-)[20], въ высо́тꙋ
є҆мꙋ̀. и҆ оу҆зѧ̀, сътвори́ши ковче (-)[21] въ є҆ди́нъ
ла́коть сконча́еши (-)[22] съве́рхꙋ. две́рь [ковче́гꙋ][23]
сътвори́ши въ странꙋ̀, пола́ти (и҆ предѣ́лы) съ
стропы̀ сꙋгꙋ́бы и҆ трегꙋ́бы сътвори́ши въ не́мъ. [И҆
се а҆́зъ][24] (пото́пъ наведꙋ̀)[25] [-][26] на́ землю погꙋ-
би́ти всѧ́кꙋ пл҃ть въ не́йже є҆́сть дꙋ́хъ живо́-
тенъ подъ нбсе́мъ, и҆ є҆ли́ко є҆́сть на земли̇
и҆зъ́мретъ. И҆ поставлю завѣ́тъ мо́й к тебѣ. вънѝ-
деши̇ въ ковче́гъ ты̀, и҆ сн҃ве твои̇, (-)[27] жена̀
твоѧ̀, и҆ жены̀ сн҃въ твои́хъ с тобо́ю. и҆ ѿ
всѧ́кого ско́та, и҆ ѿ всѣ́хъ га҃, и҆ ѿ всѧ́кого
звѣ́ри, и҆ ѿ всѧ́кїѧ пл҃ти двое двое, ѿ
всѣ́хъ въведе́ши въ ковче́гъ, (и҆) да пита́еши
съ собо́ю, мꙋ́жескїи по́лъ и҆ же́ньскїи, да бꙋ́детъ
ѿ всѣ́хъ пти́цъ (-)[28] по́ родꙋ. и҆ ѿ всего̀ скота
по́ родꙋ. И҆ ѿ всѣ́хъ га́дъ по́лзающи́хъ по земли̇
по́ родꙋ [-][29], двое двое ѿ всѣ́хъ (си́хъ), вънѝ-
дꙋтъ к тебѣ̀ пита́тисѧ с тобо́ю мꙋ́жескїи
по́лъ и҆ же́ньскїи. Ты́ же възми̇ себѣ̀ ѿ всѣ́хъ
бра́шенъ ꙗ́же и҆́мате ꙗ́сти, и҆ съберѐши къ се-
бѣ̀ и бꙋ́детъ тебѣ̀ и҆ ѡ҆нѣ́мъ бра́шно. И҆ сътвори̇
но́е всѐ є҆ли́ко заповѣ́да є҆мꙋ̀ гь бъ҃, та́ко съ-
твори̇.

Глава 7

1 І сказав Ноєві Господь Бог:
пет2. 2 *ввійди до ковчега ти і ввесь твій
дім, бо я побачив тебе праведним
передімною в цім роді. **2** З скотини
чистої ж введи до себе сім *і* сім,
чоловічого і жіночого роду, з
скотини ж нечистої — два *і* два,
чоловічого і жіночого роду, **3** з
птахів же небесних чистих — сім *і*
сім, чоловічого і жіночого роду, з
птахів же нечистих — два *і* два, чоловічого і жіночого роду, щоб
прогодувати плем'я по всій землі. **4**
Бо ще сім днів, і я наведу дощ на
землю 40 днів і 40 ночей. І знищу
все, що рухається, що я створив, з
мат. 24 лук. 17 пет1. 3 лиця всієї землі. **5** *І зробив Ной
все, що йому заповів Господь Бог.
6 Мав же Ной 6 сот літ, і був потоп
на землі. **7** Ввійшов же Ной і його
сини, його жінка і жінки його синів
з ним в ковчег через води потопу. **8**
І з чистих птахів, і з нечистих пта-

Глава̀, з҃.

И҆ ре́че гь бъ҃ но́еви, *вънїиди ты̀ и҆ ве́сь до́мъ в҃ пет в҃
твои̇ въ ковче́гъ, ꙗ́ко (видѣ́хъ тѧ̀)[1]
пра́ведна предо мно́ю въ ро́дѣ се́мъ. ѿ
ско́тъ же чи́стыхъ въведи̇ къ себѣ̀ се́дмеро
се́дмеро, мꙋ́жескїи по́лъ и҆ же́ньскїи. ѿ ско́тъ же
нечи́стыхъ двое двое мꙋ́жескїи по́лъ и҆ же́ньскїи.
[ѿ пти́цъ же][2] нбныхъ [-][3] чи́стыѧ, се́дмь се́дмь
мꙋ́жескїи по́лъ и҆ же́ньскїи. [ѿ пти́цъ же][4] не-
чи́стыхъ двое двое мꙋ́жескїи по́лъ и҆ же́ньскїи,
препита́ти племѧ̀ по все́й земли̇. Є҆ще́ бо дн҃їи
се́дмь, [и҆][5] а҆́зъ наведꙋ̀ до́ждь на́ землю м҃ дн҃їи, и҆
м҃ но́щїи. И҆ потреблю̀ всѧ̀ движꙋ́щаѧсѧ ꙗ҆́же
сътвори́хъ ѿ лица̀ [всеѧ̀][6] землѧ̀. *И҆ сътвори̇ ма҃ кд҃ лꙋ҃ зі а҃ пе҃ г҃
но́е [-][7] є҆ли́ко заповѣ́да є҆мꙋ̀ гь бъ҃. Но́е же бѣ̀
лѣ́тъ ѕ҃ со҃, и҆ пото́пъ бы́сть [-][8] на земли̇.
Вънїиде же но́е, и҆ сн҃ве є҆го (-)[9] жена̀ є҆го, и҆ же́ны
сн҃въ є҆го съ ни́мъ въ ковче́гъ, воды̀ ра́ди по-
то́пныѧ. И҆ ѿ пти́цъ [чи́стыхъ, и҆ ѿ пти

нечистыхъ][10], и ѿ [всѣхъ][11] скотъ чистыи, и ѿ скотъ нечистых, (и ѿ звѣреи), и ѿ всѣхъ гадъ [пол҄зающихъ][12] по земли двое двое, вънидоша до ноа въ ковчеꙉ мужескіи полъ и женьскіи, ꙗкоже заповѣда ему бг҃ъ· [Бысть же][13] по семи днїи [-][14] вода потопнаꙗ (-)[15] на землю. въ ѕ҃ сотное [а҃ е][16] лѣто житїꙗ ноева втораго мц҃а въ кз҃ днь [-][17]· въ (сїи днь)[18] разъверзошасꙗ вси источницы безднꙑꙗ и хлаби нбныꙗ ѿверзошасꙗ, и бысть дожь на землю м҃ днїи и м҃ нощїи· въ (сїи днь)[19] вънїиде ное, [и сн҃ве его][20], симъ, хамъ, иафетъ, и жена ноева, и три жены снвъ его съ нимъ въ ковчегъ· І всак звѣрь по роду и всѣ скоти по роду, и всакъ гадъ движущїисꙗ на земли по роду. и всака [птица][21] пернатаꙗ по роду внидоша къ ноеви въ ковчегъ двое двое [мужескїи полъ и женьскїи][22] ѿ всакїꙗ плоти, въ неи же есть духъ животенъ· І въходаще (ѿ всакїꙗ плоти вънидоша мужескїи полъ и женьскїи)[23], ꙗкоже заповѣда (ноеви бг҃ъ)[24]· І затвори гь бг҃ъ внѣоуду [-][25] ковчегъ и бысть потопъ м҃ днїи и м҃ нощїи, на земли, и оумножисꙗ вода и възꙗ ковчегъ, и възнесесꙗ ѿ землꙗ· І одръжашесꙗ вода и множашесꙗ ѕѣло на земли, и ношашесꙗ ковчегъ верху воды, вода же одръжашесꙗ ѕѣло [-][26] на земли, и покры всꙗ горы высокїꙗ, ꙗже баху по нбсем. ЕI, лакотъ верху възнесесꙗ вода, и покры всꙗ
мд҃і горы высокїа· *І оумре всака плоть движущаꙗсꙗ по земли птиць (же) и скотовъ, и звѣреи и все (-)[27] движущеесꙗ по земли, и (вси члцы)[28] и все еже имать дыханїе животно, и все елико бѣ на сусѣ оумре, и потреби всꙗ движущаꙗсꙗ иже баху на лицы всеꙗ землꙗ. ѿ члка до скота гд҃а (же)[29] и птиць нбныи, [-][30] потребишасꙗ на земли. и оста единъ ное, и сущїи съ нимъ въ ковчезѣ, и стоꙗше вода на землею (рн҃ днїи)[31].

хів, і з усієї чистої скотини, і з нечистої скотини, і з звірів і з усіх плазунів, що повзають по землі – **9** два *і* два, ввійшли до Ноя до ковчега, чоловічого і жіночого роду, так, як заповів йому Бог. **10** Після ж сімох днів була вода потопу на землю. **11** У 6 сот 1-у році життя Ноя, в другім місяці, в 27 дні. В цім дні відкрилися всі джерела безодні, і небесні загати відкрилися, **12** і був дощ на землі 40 днів і 40 ночей. **13** В цьому дні ввійшов Ной, і його сини Сим, Хам, Яфет, і жінка Ноя, і три жінки його синів з ним до корабля. **14** І всі звірі за родом, і вся скотина за родом, і всякий плазун, що просувається по землі, за родом, і всякий оперений птах за родом **15** ввійшли до Ноя в ковчег – два *і* два: чоловічий і жіночий рід з усякого тіла, в якому ж є дух життя. **16** І те, що входило з усякого тіла, ввійшло чоловічого і жіночого роду, так як заповів Ноєві Бог. І Господь Бог замкнув з зовні ковчег. **17** І був потоп 40 днів і 40 ночей на землі, і помножилася вода, і взяла корабель, і він піднявся з землі. **18** І вода набрала сили і дуже помножилася на землі, і ковчег носився по поверхні води. **19** Вода ж дуже дужчала на землі, і покрила всі високі гори, які були під небом. **20** Вода піднялася вгору *на* 15 ліктів, і покрила всі високі гори. **21** *І померло муд. 10
всяке тіло, що рухається по землі: птахів же, і скотини, і звірів, і всякий, що рухається по землі, і всі люди, **22** і все, що має дух життя, і все, що було на суші, померло; **23** і *вода* знищила все, що рухається, що було на лиці всієї землі: від людини до скотини, плазунів же і небесних птахів; вони були знищені на землі. І остався сам Ной і ті, що були з ним в ковчезі. **24** І вода стояла над землею 150 днів.

Глава, и҃·

Ипоману бг҃ъ ноа, и всакъ звѣрь, и всакъ скотъ, и всꙗ птица, и всꙗ гады, иже баху с ни҃ въ ковчезѣ. И наведе бг҃ъ вѣтръ на землю и оуста вода. и заключишасꙗ источницы безднꙑꙗ, и хлаби нбныꙗ и оуста дожь ѿ нбси, и въспать поиде вода (-)[1] съ землꙗ· Начатъ сакнути и оубывати воды по рн҃ днїи· И сѣде ковчегъ въ мцъ з҃, въ кз҃ [днь][2], на горахъ араратъскихъ· Вода же оуходащи малашесꙗ

Глава 8

1 І згадав Бог Ноя, і всіх диких звірів, і всю скотину, і всіх птахів, і всіх плазунів, які були з ним в ковчезі. І навів Бог вітер на землю, і вода стала, **2** і замкнулися джерела безодні, і небесні загати, і перестав дощ з неба, **3** і спала вода з землі. Вода почала спадати і зменшуватися по 150 днях. **4** І сів корабель в 7 місяці, в 27 дні на Араратських горах. **5** Вода ж, ідучи, маліла до десятого місяця. В 11 місяці, в 1 дні місяця, з’явилися

шпилі гір. **6** І сталося, по 40 днях відкрив Ной віконце корабля, яке зробив, **7** і послав ворону, щоб побачити чи відступила вода з лиця землі, і полетівши, не повернулася, доки не висохла вода з землі. **8** І послав голубку після нього, щоб побачити чи відступила вода з лиця землі, **9** і голубка не знайшла спочинку для своїх ніг, і повернулася до нього в ковчег, бо вода була на лиці всієї землі, і простягнувши свою руку, взяв її і вніс її до себе до ковчега. **10** І почекавши ще 7 днів, знову випустив голубку з ковчега, **11** і повернулася до нього коло вечора, *і* мала галузку оливки з листям в своїх устах. І пізнав Ной, що вода відійшла з лиця землі, **12** і почекавши ще других 7 днів, знову випустив голубку, і більше не додала до нього повернутися. **13** І сталося в шістьсот і першому році життя Ноя, в 1 дні, 1 місяця, зійшла вода з лиця землі. І відкрив Ной покрівлю ковчега, якого зробив, і побачив, що вода уступила з лиця землі. **14** В другому ж місяці, в 27 дні місяця, висохла земля. **15** Сказав Господь Бог Ноєві, мовлячи: **16** Вийди з ковчега, ти і твої сини, твоя жінка і жінки твоїх синів з тобою. **17** І виведи з собою всяке тіло від птахів і до скотини, і всякого плазуна, що повзає по землі, ростіть *і
бут. 1 ниж. 9
множіться на землі. **18** І вийшов Ной і його сини, його жінка і жінки його синів з ним. **19** І всі дикі звірі, і вся скотина, і всякий птах, і все, що рухається, за своїм родом на землі, вийшли з корабля. **20** І збудував Ной жертовник Господеві, і взявши з усієї чистої скотини і з чистих птахів, і приніс на всепалення на жертовнику. **21** І понюхав Господь милий запах. І сказав Господь Бог: Більше не додам прокляти землю через діла людини,
бут. 6 мат. 15
*бо задуми людини пильно звернені до зла від її молодості, і задля того не додам більше убити всяке живе тіло, так як я зробив **22** в усі дні на землі. Сівба і жнива, холод і спека, літо і осінь, день і ніч не перестануть.

до десѧтаго м҃ца· въ (-)[3] а҃і м҃цъ, въ а҃ (д҃нь) м҃ца, ѧвишасѧ верси горамъ· И бысть по м҃ д҃нїи ѿверзе ное (ковчегꙋ оконце)[4] ѩже сотвори, и посла вранъ видѣти аще есть оуступило воды [ѿ лица земли][5], и шедъ не обратисѧ дондеже изъсѧче вода ѿ землѧ· И посла голꙋбицꙋ по немъ, видѣти аще есть оуступило воды ѿ лица земнаго, и не обрѣте голꙋбица покоѧ ногама своима, (и) възвратисѧ къ немꙋ въ ковчегъ, вода бо бѧше на [-][6] лицы всеѧ землѧ, и простеръ рꙋкꙋ свою ѩтъ ю, и вънесе ю къ себѣ въ ковчегъ· И премедливъ еще, [з҃ д҃нїи][7], паки испꙋстивъ голꙋбицꙋ ис ковчега, и обратисѧ къ немꙋ [-][8] къ вечерꙋ, (-)[9] имѣаше сꙋчецъ масличенъ съ листвїемъ въ оустѣхъ своихъ. И разꙋмѣ ное ѩко ѿстꙋпи вода ѿ [лица][10] земли, и оудержавъ еще [з҃ д҃нїи][11] дрꙋгихъ, паки испꙋсти голꙋбицꙋ, и не приложи (къ немꙋ обратитисѧ)[12] потомъ· І бысть въ едино и въ шестьсотное лѣто житїѧноева въ а҃ д҃нь [-][13], а҃ го м҃ца, исъсѧче вода ѿ [лица][14] земли· И ѿкры ное покровъ ковчегꙋ иже сътвори, и видѣ ѩко исъсѧче вода ѿ лица земли· Въ м҃цъ же вторыи, въ к҃з [д҃нь][15] м҃ца исъше землѧ· [-][16] рече г҃ь б҃ъ ноеви г҃лѧ, изыди ис ковчега ты, и [с҃нве твои, (-) жена твоѧ][17], и жены с҃нвъ твоихъ с тобою· (-)[18] И всѧка плоть ѿ птицъ (и) до скота, и всѧкъ гадъ движꙋщїисѧ по земли изведи съ собою, (-)[19] растѣтесѧ *и множитесѧ на земли· І изыиде ное [и с҃нве его (-) жена его][20], и жены с҃нвъ его съ нимъ. бы͡т а҃ ни д҃
И вси звѣрїе и вси скоти, и всѧ птица, и всѧ (-)[21] движꙋщаасѧ (по родꙋ своемꙋ на земли)[22], изыидоша ис ковчега И създа ное требникъ г҃ви, и възем ѿ всѣхъ скотъ чисты, и ѿ [-][23] птицъ чисты и възнесе всесъжигаемое на требникъ, и обонѧ г҃ь [-][24] воню б҃гооухнїѧ· И рече г҃ь б҃ъ (-)[25], не приложꙋ ктомꙋ проклѧти землю за дѣла ч҃лка. *зане прилежи помышленїе ч҃лкꙋ прилѣжно на злаѧ ѿ юности [его][26] (и того ради) не приложꙋ (-)[27] ктомꙋ оубити всѧкїѧ плоти живыѧ, ѩже сътворихъ всѧ д҃ни на земли· Сѣѧтва и жатва, зима, и зной, лѣто, и осень, д҃нь и нощь не престанꙋт· бы͡т ѕ҃ ма͡т еі

Глава 9

бут. 1 і 8
1 І Бог поблагословив Ноя і його синів, і сказав: *Ростіть і множіться, і наповніть землю, і володійте нею. **2** І страх, і ваше тремтіння хай буде на всіх диких звірах землі, і на всіх скотах, на всіх не-

Глава, д҃·

И б҃лви б҃ъ ноѧ и с҃ны его, и рече [-][1], *растѣтесѧ и множитесѧ, и наполъните з҃млю, и обладаите ею· И [страхъ и трепетъ вашъ][2] да бꙋдет на всѣхъ звѣрехъ земныхъ, и [на всѣхъ скотехъ][3], на бы͡т а҃ и и҃

всѣхъ птицахъ нбныхъ, и на всѣхъ движу-
щихся по земли, и на всѣхъ рыбахъ морь-
скихъ, въ руцѣ ваши въдах (а). І всякъ [-][4]
иже есть живъ, вамъ будетъ въ снѣдь, яко
г мо зі зеліе травное дахъ вамъ все, *точію мяса въ
крови (его) душа да не снѣсте, [-][5] крови бо ва-
шеи душъ вашихъ [-][6], ѿ руки всякого звѣри и-
ма кѕ зыщу (-)[7], И ѿ руки члчки брата изыщу [ея][8].
апока гі *Проливаяи (бо) кровь члчу, въ неяже мѣсто (-)[9]
бы а его пролиется, *яко въ образъ бжіи сътво-
бы а рихъ члка. *Вы же раститеся и множитеся, и
и и наполните землю и множитеся на неи. І рече
бгъ ноеви и сноме его [-][10] гля, се азъ поставлю
завѣтъ мои вамъ, и сѣмени вашему по васъ, и
всякои души живущеи съ вами, ѿ птицъ до
скота, и всякого звѣри земнаго [иже есть съ
вами][11], ѿ всѣхъ изъшедшихъ ис ковчега, И
поставлю завѣтъ мои къ вамъ, и не оумретъ
всяка плоть ксему ѿ воды потопныя, и не
будетъ ([потопъ][12] ксему)[13] на погубленіе всеи
ісаїа нд земли. І рече бгъ ноеви, се *знаменіе завѣта, еже
азъ даю, между мною и вами, и между вся-
кою душею живою яже есть съ вами въ роды
вѣчныя. Дугу мою (на облацехъ поставлю)[14],
и будетъ знаменіе завѣта [вѣчнаго][15], между
сїра мг мною (и) [вами][16] и землею. *І будетъ егда по-
облачу облаки землю, [и][17] явится дуга моя
на облацехъ, и помяну завѣтъ мои, еже есть
между мною и вами, и между всякою душею жи-
вою, и всякою плотію. И не будетъ по семъ вода
въ потопъ, яко потребити всяку плоть. И
будетъ дуга моя на облацехъ, и оузрю и помяну
завѣтъ вѣчныи, (иже поставихъ) между мною [и
между землею][18], и между всякою душею живою, и
всякою плотію иже есть на земли. И рече бгъ
ноеви, се знаменіе, завѣта яже [есть][19] между
мною, и между всякою плотію яже есть на
земли, быша же снве ноевы, изъшедше ис ков-
чега, симъ, хамъ, іафетъ, хамъ [же][20] бяше
ѿцъ ханаань. (Сіи суть тріе)[21] снве ноевы, ѿ
сихъ расплодишася по всеи земли, и начатъ ное
члкъ дѣлатель [быти][22] земли (-)[23] насади ви-
ноградъ, и пи ѿ вина, (-)[24] оупися [и оуспе][25]. І
обнажися въ дому своемъ, и видѣ хамъ
ѿцъ ханаань наготу ѿца своего, і изшедъ вонъ
повѣда обѣма братома своима [-][26], І въземша
симъ [-][27] іафетъ ризу [и][28] възложиста ю на
обѣ рамѣ свои І идоста въспять, и покрыста
наготу ѿца своего, и лице ею въспять зряще, и
наготы ѿца своего не ви дѣста. Истрезви же
ся ное ѿ вина, и разумѣ елико сътвори ему

бесних птахах, і на всьому, що ру-
хається по землі, і на всіх рибах
моря; у ваші руки Я їх віддав. **3** І
все, що живе, вам буде на їжу. Так,
як зілля трави, Я дав вам все, **4**
*лиш м’яса в крові його душі не мойЗ. 17
їстимете, **5** бо вашу кров, душ
ваших, вимагатиму з руки всякого
дикого звіра. І з руки людини брата мат. 26
вимагатиму її. **6** *Бо, хто проливає апо. 13
людську кров, замість неї його
проллється, *бо на образ Божий Я вищ. 1
створив людину. **7** *Ви ж ростіть і вищ. 1
множіться, і наповняйте землю, і і 8
множіться на ній. **8** І сказав Бог Но-
єві і його синам, мовлячи: **9** Ось Я
покладу мій завіт вам і вашому на-
сінню по вас, **10** і всякій душі, що
живе з вами, від птахів до скотини,
і всякому дикому звіру землі, що є
з вами, з усіх, що вийшли з
корабля. **11** І покладу мій завіт з
вами, і більше не помре всяке тіло
від води потопу, і більше не буде
потопу на вигублення всієї землі.
12 І сказав Бог Ноєві: Ось *знак іс. 54
завіту, який Я даю між мною і
вами, і між всякою живою душею,
яка є з вами, на вічні роди. **13**
Покладу на хмарах мою веселку, і
буде знаком вічного завіту між
мною і вами, і землею. **14** *І буде, сир. 43
коли Я наведу хмари на землю, і
з’явиться моя веселка в хмарах, **15** і
пригадаю мій завіт, який є між
мною і вами, і між всякою живою
душею, і всяким тілом. І після
цього вода не буде на потоп, щоб
знищити всяке тіло. **16** І моя
веселка буде на хмарах, і побачу, і
згадаю вічний завіт, який я по-
ставив між мною і між землею, і
між всякою живою душею, і уся-
ким тілом, що є на землі. **17** І
сказав Бог до Ноя: Ось знак завіту,
який є між мною і між усяким
тілом, яке є на землі. **18** Сини ж
Ноя, які вийшли з корабля, були:
Сим, Хам, Яфет; Хам же був батько
Ханаана. **19** Це є три сини Ноя, від
цих розплодилися по всій землі. **20**
І Ной почав бути чоловіком-
рільником землі, насадив виноград
21 і випив вина, упився і заснув, і
обнажився у своїй хаті. **22** І
побачив Хам, батько Ханаана, на-
готу свого батька, і вийшовши
надвір, розповів двом своїм братам.
23 І взявши Сим і Яфет плаща, і
накинули його на оба рамена свої, і
пішли задом, і накрили наготу
свого батька, і їх обличчя дивилося
відвернене взад, і не побачили на-
готу свого батька. **24** Ной же витве-
резився від вина і впізнав, що
зробив йому його молодший син,

25 і сказав: Проклятий будь Ханаан
– буде рабом своїм братам. **26** І
сказав: Благословенний Господь
Бог Сима, і Ханаан буде йому
рабом, **27** і хай Бог розширить Яфе-
та, і хай поселиться в мешканнях
Сима, і хай буде Ханаан його
рабом. **28** Ной же пожив після
потопу 350 літ. **29** І всі дні Ноя
були 9 сот і 50 літ, і помер.

Глава 10

1 Це ж є роди синів Ноя, Сима,
Хама, Яфета, і народилися їм сини
пар1. 1 після потопу. **2** *Сини Яфета: Ґе-
мер, і Маґоґ, і Мадай, і Онан, і Ели-
са, і Товал, і Мосох, і Тирас. **3** Си-
ни ж Ґемера: Асханаз, і Риват, і
Тормаґ. **4** Сини ж Йонана: Елиса і
Тарсис Критський і Родійський. **5** З
цих розділилися острови всіх на-
родів в їхній землі, кожний за мо-
вою і племенами і в їхніх народах.
6 Сини ж Хама: Хус і Месраїм, Фуд
і Ханаан. **7** Сини Хуса: Сава, і
Евила, і Савата, і Реґма, і Саватака.
Сини ж Реґми: Сава і Дадан. **8** Хус
же породив Неврода: цей почав бу-
ти великаном на землі. **9** Цей був
великаном мисливцем перед Гос-
подом Богом. Задля цього говорять:
Як Неврод великан перед Господо-
дом. **10** І початок його царства був
Вавилон, і Орех, і Архад, і Халаан
на землі Сенаар; **11** з землі ж тієї
вийшов Ассур, і збудував Ниневгію
12 між Халахом, це є велике місто.
13 Месраїм же породив Людиїма, і
Неталима, і Енеметиїма, і Лавиїма,
10,14 і Патросиніїма, і Хазмоніїма,
звідти вийшов Филистим і Гафто-
риїм. **15** Ханаан же породив і Си-
дона первородного, і Хеттея, **16** і
Евусея, і Аморея, і Гергесея, **17** і
Евея, і Арукея, і Асенея, **18** і
Арадия, і Самария, і Матию; і після
цього розсіялися хананейські пле-
мена. **19** І хананейські границі були
від Сидона і аж до Герари і Гази,
доходячи до Содому і Гомори, і до
Адами і Севоїма, і до Даси. **20** Це
сини Хама в своїх племенах, і в
своїх народах, і в своїх поселеннях,
і в своїх країнах. **21** Сим, той що
був батьком всіх синів Евера, бра-
пар1. 1 том Яфета старшого. **22** *Сини
Сима: Елам, і Асур, і Арфаксад,
Люд, і Арам і Каїнан. **23** І сини
Арама: Ос, і Ул, Ґатер, і Мосох; **24**
Арфаксад породив Каїнана, Каїнан
породив Салю, Саля ж породив
Евера. **25** І народилися Еверові два
сини, ім’я одному Фалек, бо в його

с҃нъ є҆го ю҆нѣишїи· И҆ рече, проклѧтъ бꙋди ха-
наа҃н, рабоⷨ бꙋдеⷮ братома своима. И҆ рече, бл҃внъ
г҃ь б҃ъ симовъ, и҆ бꙋдетъ ханаанъ рабъ є҆мꙋ,
(и҆) да распространитъ б҃ъ а҆фета и҆ да въселӣ-
сѧ в села симова, и҆ да бꙋдеⷮ ханаанъ рабⷭ [є҆го][29]·
(Ное же житъ)[30] по потопѣ (лѣтъ, т҃н)[31]. и҆
быша всѝ дн҃ие ноевы (лѣтъ ѳ҃ сⷪ, и҆ н҃)[32]. и҆
оу҆мрѣтъ·

Глава, ї҃·

Сѝ же (сꙋть) бытїѧ сн҃въ ноевыхъ, сима
хама, и҆аѳета, и҆ родишасѧ и҆мъ сн҃ве по
потопѣ· *Сн҃ве а҆ѳетовы, (гемеръ)[1], и҆ ма- а҃ пар҃а а҃
гⷢо и мадаи, і҆ [о҆ианъ][2], и҆ є҆лиса, и҆ (до-
валъ)[3], и҆ мосоⷯ, и҆ дирасъ· (-)[4] Сн҃ве (же) гемеровы
а҆сханазъ, и҆ ривадъ, и҆ (дормагъ)[5]· (-)[6] Сн҃ве (же)
(и҆ои҆ани)[7], є҆лиса и҆ дарсисъ, (критьстїи)[8], и҆
родъстїи. ѿ сиⷯ раздѣлишасѧ о҆строви странъ
(всѣхъ) въ землѝ и҆, кождо по ꙗ҆зыкомъ и҆ ро-
женїѧ҃ [-][9], и҆ въ страна҃ и҆хъ· Сн҃ве же хамовы,
хꙋсъ, и҆ месъраимъ, ѳꙋдъ, и҆ ханаанъ· Сн҃ве
(-)[10] хꙋсовы, савà, и҆ евила, и҆ савата и҆ регмà, и҆
[савадака][11]· Сн҃ве же регмановы, савà и҆ дада҃,
хꙋсъ же родѝ неврода, сеи начатъ (гигантъ
быти)[12] на землѝ, сеи бѣ и҆сполинъ, ловецъ
предъ г҃мъ б҃омъ· Сего ради рекꙋтъ ꙗ҆ко не-
вродъ и҆сполинъ [-][13] предъ г҃мъ· И҆ бысть на-
чало цр҃тва є҆го, вавилоⷩ, [и҆][14] о҆рехъ, и҆ а҆рхадъ, и҆
(халаань)[15], на землѝ сенааръ. ѿ землѧ (же)
тоѧ҆· И҆зыде [а҆сꙋръ][16], и҆ създà (и҆ниневгию)[17] (-)[18]
посредѣ [халахоⷨ][17], се (є҆сть) гра҃ великїи· (-)[20]
Месраиⷨ (же) роди людиима, (и҆ недалима и҆ є҆неме-
тиима, и҆ лавиима)[21], и҆ (патросинїима)[22] и҆
[хазмонїима][23] ѿнюдꙋже и҆зыиде филистимъ, и҆
(гафдорїимъ)[24]· Ханаань же родѝ (и҆) сидона пер-
веньцà, и҆ хеттъдеѧ, и҆ є҆вꙋсеѧ, и҆ [а҆мореѧ][25], и҆
гергесеѧ, и҆ є҆веѧ и҆ а҆рꙋкеѧ, и҆ [а҆сенеѧ][26], и҆ а҆ра-
диѧ, и҆ самариѧ, и҆ (мадию)[27], и҆ посемъ разсѣ-
ѧ҆шасѧ племенà хананеискаѧ· И҆ быша предѣлы
хананеистїи ѿ сидона даже (и҆) (-)[28] до герара, и҆
газы, доидꙋще содоⷨ и҆ гоморъ [и҆][29] (до) а҆дамы,
и҆ севоима, даже (и҆ до) (даса)[30]. сѝ сн҃ве хамовы
въ племене҃ своихъ, [и҆][31] въ ꙗ҆зыцехъ своихъ, и҆
въ селехъ своихъ, и҆ въ странахъ своихъ· (-)[32]
Симꙋ бывшꙋ томꙋ ѿц҃ꙋ всѣхъ сн҃въ є҆веровы҃,
братꙋ а҆ѳетовꙋ старѣишемꙋ· *Сн҃ве симовы, а҃ пар҃а а҃
є҆ламъ, и҆ а҆сꙋръ, и҆ а҆рѳаѯа҃, [-][33] людъ, и҆ а҆рамъ,
и҆ каинанъ· И҆ сн҃ве а҆рамли, о҆съ, и҆ оу҆ль, [-][34] га-
теръ, и҆ мосохъ, (-)[35] а҆рѳаѯадъ родѝ каинана.
(-)[36] Каинанъ роди салю, Салѧ же родѝ евера· и҆
(родистасѧ є҆верꙋ)[37] двà сн҃а, и҆мѧ є҆дїномꙋ ѳа-

лекъ, (въ дни бо)[38] его раздѣлися земля. (-)[39]
Имя брату его иектанъ, иектан же роди елмо-
дада, и [саледа][40] и асармода, (-)[41] иараха, и
[одора][42], и [евила][43], и декла, и авимеила и
совева, и уфира, и евила, и овава вси сии сынове
иектановы. И бысть вселение их от маси, да-
же идуще сафира, горы восточныя. Сии сынове
симовы въ племенехъ своих, по языкомъ ихъ
въ селехъ их, и въ странах ихъ. си племена
сынвъ ноевых, по роду ихъ, по языкомъ ихъ,
(въ селехъ их и въ странах ихъ,) от сихъ раз-
сѣяшася острови странъ, на земли по по-
топѣ.

днях поділилася земля. Ім’я його
брата Єктан. **26** Єктан же породив
Ельмодада, і Салета, і Асармота,
Яраха **27** і Одора, і Евиля, і Декля, **28**
і Авимеїля, і Совева, **29** і Уфира, і
Евила, і Овава. Всі ці сини Єктана. **30**
І їх поселення було від Маси аж до
приходу до Софира, східної гори. **31**
Це сини Сима в своїх племенах, за
їхніми мовами, в їхніх поселеннях і в
їхніх країнах. **32** Це племена синів
Ноя за їхніми родами, за їхніми на-
родами, в їхніх поселеннях і в їхніх
країнах. Від цих розсіялися острови
країн на землі після потопу.

Глава, аі

И бѣ вся земля уста едина и гласъ
единъ всѣмъ. и бысть егда поити
имъ от востока, (и) обрѣтоша поле
въ земли сенааръ, и вселишася тамо, и
рече человѣкъ къ другу своему, приидѣте (и) да
сотворимъ плинфы, и испечем я огнемъ, и бы-
ша имъ плинфы въ камень, и брение [-][1] (въ
мѣсто) мела. И рѣша приидѣте да созиждем
себѣ градъ и столпъ емуже (будетъ верхъ)[2] до
небесе. И сотворим себѣ имя, прежде даже не ра-
зыидемся по лицу всея земля. И сниде господь ви-
дѣти градъ и столпъ, иже здаша сынове человѣ-
ческии. И рече господь, се родъ единъ, и языкъ единъ
всѣмъ, и се начаша творити. и [-][3] не пре-
станутъ (дондеже скончаютъ)[4] · Приидѣте и
изшедше смѣсимъ [их тамо][5] языки (их), да не
услышат кождо [-][6] друга [своего][7]. И расѣя их
(оттуду господь)[8] по лицу всея земля, и преста-
ша зиждуще градъ и столпъ. Сего ради нарече-
ся имя (мѣсту тому)[9] смѣшение, яко тамо
смѣси господь уста (всѣхъ языкъ)[10]. И оттуду
а пара а расѣя их господь [-][11] по лицу всея земля. [-][12] *Си
бытия симова, симу [бѣ][13] [-][14] р лѣтъ, егда роди
арфаксада, въ второе лѣто по потопѣ. И жи
симъ рождь арфаксада [лѣтъ, тле][15], и роди
сыны и дщеры, и умретъ. (-)[16] (Арфаксад (же)
житъ)[17] лѣт рле, и роди каинана, и житъ
арфаксадъ рождь каинана, лѣтъ тл, и роди сыны
и дщеры, и умретъ. И житъ каинанъ
лѣтъ, рл, и роди салу, и жи каинанъ рождь
салу, лѣтъ тл, и роди сыны и дщеры, и у-
мретъ. И житъ сала лѣтъ рл, и роди евера,
и жи сала рождь евера лѣтъ тл, и роди сыны
а пара а и дщеры, и умретъ. И житъ *евера лѣтъ,
рлд, и роди фалека, и жи евер рождь фалека,
лѣтъ то, и роди сыны и дщеры, и умретъ.

Глава 11

1 І вся земля була одними уста-
ми, і один голос в усіх. **2** І сталося,
коли вони пішли зі сходу, і знайшли
поле в землі Сеннаар, і поселилися
там. **3** І сказав чоловік до свого
друга: Прийдіть і зробім цегли, і
випечім огнем. І цегла була їм за-
місць каменя, і глина замість розчи-
ну. **4** І сказали: Ходіть, збудуймо собі
місто і башту, якої вершок буде до
неба. І зробім собі ім’я раніше, ніж
розійдемося по лиці всієї землі. **5** І
зійшов Господь побачити місто і
башту, яку будували людські сини. **6**
І сказав Господь: Ось рід один і мова
одна в усіх, і ось зачали робити, і
тепер не перестануть – доки не закін-
чать. **7** Ходіть, і зійшовши, помішай-
мо їм там їхні мови, щоб не почув
кожний свого друга. **8** І Господь
розсіяв їх звідти по лиці всієї землі, і
перестали будувати місто і башту. **9**
Задля цього названо ім’я того місця
Змішання, бо там Господь змішав ус-
та всіх народів. І звідти Господь роз-
сіяв їх по лиці всієї землі. **10** *Це пар1. 1
роди Сима: Симові було 100 літ, коли
породив Арфаксада: в другому році
після потопу. **11** І пожив Сим після
того, як породив Арфаксада, 335 літ,
і породив синів і дочок, і помер. **12**
Арфаксад же пожив 135 літ і породив
Каїнана, **13** і пожив Арфаксад після
того, як породив Каїнана, 330 літ, і
породив синів і дочок, і помер. І по-
жив Каїнан 130 літ, і породив Салу, і
пожив Каїнан після того, як породив
Салу, 330 літ, і породив синів і дочок,
і помер. **14** І пожив Сала 130 літ, і
породив Евера, **15** і пожив Сала після
того, як породив Евера, 330 літ, і по-
родив синів і дочок, і помер. **16** І
пожив *Евер 134 літа, і породив Фа- пар1. 1
лека, **17** і пожив Евер після того, як
породив Фалека, 370 літ, і породив
синів і дочок, і помер. **18** І пожив
Фалек 130 літ, і породив Рагава, **19** і

пожив Фалек після того, як поро-
див Рагава, 209 літ, і породив синів
і дочок, і помер. **20** І пожив Раґав
132 літа, і породив Есеруха, **21** і по-
жив Раґав після того, як породив Е-
серуха, 207 літ, і породив синів і
дочок, і помер. **22** І пожив Есерух
130 літ, і породив Нахора, **23** і по-
жив Есерух після того, як породив
Нахора, 200 літ, і породив синів і
дочок, і помер. **24** І пожив Нахор 79
літ, і породив Тару, **25** і пожив На-
хор після того, як породив Тару,
129 літ, і породив синів і дочок, і
іс нав. 24 пар1. 1 помер. **26** *І пожив Тара 70 літ, і
породив Аврама, і Нахора, і Арана.
27 Це ж роди Тари: Тара породив
Аврама, і Нахора, і Арана. Аран же
породив Лота. **28** І помер Аран пе-
ред своїм батьком Тарою в землі, в
якій народився, в поселеннях хал-
дійських. **29** І Аврам, і Нахор взяли
собі жінок; ім'я жінки Аврама –
Сара і імя жінки Нахора – Мельха,
дочка Арана; він є батько Мельхи і
батько Єсхи. **30** Була ж Сара не-
іс нав. 24 плідною і не родила дітей. **31** *І
взяв Тара Аврама, свого сина, і Ло-
та, сина Арана, сина свого сина, і
Сару, свою невістку, жінку Аврама,
свого сина, і вивів їх з халдейської
землі, щоб піти до ханаанської зем-
лі, і прийшли аж до Хари, і там по-
селилися. **32** Були ж всі дні Тари в
Хараані 205 літ. І Тара помер в Ха-
раані.

И҆ жи́тъ фале҃к лѣ́тъ р҃л, и҆ родѝ рага́ва, и҆
жи́тъ фале́къ ро́ждь рага́ва лѣ́тъ с҃д, и родѝ
сн҃ы и҆ дщє́ры, и҆ оу҆́мрѣтъ· И҆ жи́тъ рага́въ,
лѣ́тъ р҃лв, и҆ родѝ (є҆серу́ха)[18], и҆ жи́тъ рага́въ
ро́ждь (є҆серу́ха)[18] лѣ́ть, с҃з, и҆ родѝ сн҃ы и҆ дщє́ры,
и оу҆́мрѣтъ· И҆ жи́тъ (є҆серу́хъ)[18] лѣ́тъ р҃л, и҆
родѝ нахо́ра, и҆ жи́тъ (є҆серу́хъ)[18] ро́ждь нахо́ра
лѣ́тъ с҃, и҆ родѝ сн҃ы и҆ дщє́ры, и҆ оу҆́мрѣтъ· И҆
жи́тъ нахо́ръ лѣ́тъ о҃д, и҆ родѝ да́ру, и҆ жи́тъ
нахо́ръ ро́ждь да́ру лѣ́тъ р҃кд, и҆ роди сн҃ы и҆
дщє́ры, и҆ оу҆́мрѣтъ· *И҆ жи́тъ да́ра лѣ́тъ о҃, и҆ ісу на҃в кд а҃ пара҃ а҃
ро́ди а҆вра́ма, и҆ нахо́ра і [а҆ра́на][19]. Си́ же бы́тїа
да́ры, да́ра родѝ а҆вра́ма, и҆ нахо̀ра, и҆ [а҆ра́на][20]· [а҆-
ра́н же][21] ро҃ди ло́та· И҆ оу҆мре [а҆ра́нъ][22] предъ да́рою
ѡ҆́ц҃емъ свои́мъ, въ земли в неиже са родѝ въ
се́лехъ халдѣ́искихъ· И҆ поа́ста а҆вра́мъ и҆ нахо́ръ
себѣ жє́ны, и҆ма жєнѣ а҆вра́мли са́ра. І҆ и҆ма же-
нѣ нахо́ровѣ ме́льха дщи а҆ра́на, (се є҆́сть) ѡ҆ц҃ъ
ме́лшинъ, и҆ ѡ҆ц҃ъ (є҆́схи)[23] (-)[24] Бѧ́ше (же) са̀ра
непло́ды, и҆ не ра́жаше дѣте́и. *И҆ поѧ҃ да́ра ісу на҃в кд
а҆вра́ма сн҃а своего, и҆ ло́та сн҃а а҆ра́на, сн҃а, сн҃а
своє́го и҆ са́ру сно́ху свою̀ жєну а҆вра́млю сн҃а своє́го,
І҆ и҆зведе а҆̀ и҆з землѧ̀ халдѣ́иски, и҆ти на́ з҃елю
ханаа́ньску, и҆ прїндо́ша да́же и҆ до [ха́ры][25], и҆
всели́шасѧ ту҃· (-)[26] Бы́ша (же) [вс҃и][27] дн҃їе да́ры
въ хараа́нѣ л҃ѣ, с҃е, и҆ оу҆́мрѣтъ, да́ра въ [хара-
а́нѣ][28]·

Глава 12

1 І Господь сказав Аврамові:
дія. 7 *Вийди з твоєї землі, і з твого роду,
і з дому твого батька, і йди до зем-
лі, до якої тобі покажу, **2** і зроблю
тебе у великий народ, і поблагосло-
влю тебе, і звеличу твоє ім'я і бу-
деш благословенний, **3** і поблагос-
ловлю тих, що тебе благословлять,
і проклену тих, що тебе проклина-
ниж. 8, 22, 26 гал. 3 ють, *і в тобі будуть благословенні
всі племена землі. **4** І пішов Аврам,
так як йому сказав Господь, і з ним
ішов Лот. Аврам же мав 75 літ, ко-
ли вийшов з хараанської землі. **5** І
взяв Аврам свою жінку Сару, і Ло-
та, сина свого брата, і всі свої маєт-
ки, які придбали, і всі душі, які
придбали в Хараані, і ті вийшли до
хананейської землі. **6** І обійшов Ав-
рам всю землю до місця Сихем, до
високого дуба. Ханането ж тоді жи-
ли на тій землі. **7** І з'явився Гос-
ниж. 13, 15, 26 мой5. 34 подь Аврамові, і сказав йому: *Тво-
му насінню дам цю землю. І збуду-
вав там Аврам жертовник Господе-
ві, який йому з'явився. **8** І відійшов
звідти до гори на сході, лицем на-
проти Ветилю, і поставив своє шат-

Глава̀, в҃і·

И рече г҃ь а҆вра́му, *и҆зы́иди ѿ з҃елѧ твоеѧ̀, дѣа҃ з҃
и҆ ѿ ро́да твоє́го, и҆ ѿ до́му ѿц҃а тво-
є́го, [і҆ и҆ди][1] въ зе́млю ѵ ню́же ти по-
кажу, и҆ сътворю̀ тѧ̀ въ ꙗ҆зы́къ ве́лїи,
и҆ бл҃влю тѧ, и҆ възвели́чю и҆мѧ̀ твоѐ, и҆ бу-
деши бл҃вн҃ъ, и҆ бл҃влю бл҃вѧ́щаѧ тѧ̀, и҆ кле-
нущаѧ҃ тѧ̀ проклену, *и҆ бл҃вѧ́тсѧ ѻ҆ тебѣ̀ ни҃ и҆і кв кs гала҃ г҃
всѧ племена̀ зе́мнаѧ. І҆ и҆де а҆вра́м ꙗ҆́коже гл҃а є҆-
му г҃ь, (-)[2] и҆дѧ́ше с ни́мъ и҆ ло́т҃· А҆вра́м же
бѧше лѣ́тъ о҃е, є҆гда̀ и҆зы́иде ѿ (землѧ̀) хара-
а́нѧ· И҆ поѧ̀ а҆вра́мъ (жєну свою̀ са́ру)[3], и҆ ло́та
сн҃а бра́та своє́го, и҆ всѧ и҆мѣ́нїа своѧ̀ є҆ли́ко при-
тѧжа́ша, и҆ всѧ̀ дш҃а ꙗ҆же притѧжа́ша въ ха-
раа́ни, (-)[4] и҆зы́идо́ша (и҆ ті́и) (-)[5] въ зе́млю ха-
нане́ю (-)[6]· І҆ ѻ҆бы́иде а҆вра҃ зе́млю (всю̀) [-][7], до
мѣ́ста, сихе́мска, къ дубу высо́кому, ханане́и
же тогда̀ живѧ́ху на з҃ели [то́и][8]. И҆ ѧ҆ви́сѧ г҃ь
а҆вра́му, и҆ ре҃ є҆му *сѣ́мени твоє́му да҃ зе́млю ни҃ г҃і е҃і кs є҃ мо҃ л҃д
сїю̀· И҆ създа̀ ту҃ а҆вра҃ тре́бникъ г҃у ꙗ҆вльше-
мусѧ є҆му· И҆ въступѝ ѿту́ду въ го́ру на въ-
сто́къ (лиц҃е прѧ́мо) веди́ль, и҆ постави [-][9]

хра́мъ свои въ веди́ль к̾ мо́рю [-][10] къ востоко́мъ, и̂ созда̀ тꙋ̀ тре́бникъ г҃ꙋ, и̂ помоли́вся во и́мя г҃а. [ꙗ́вльшагося є̂мꙋ̀][11]· И̂ въздви́жеся а̂вра̃, і̂ и́де въ о̂рꙋ́жїи сквозѣ̀ пꙋсты́ню, и̂ бы́сть г҃ла на земли̇̀· И̂ прїи́де а̂вра̃ въ є̂гѵ́петъ, (хотя̀) жи́ти тꙋ̀, ꙗ́ко со̂одолѣ́лъ бя́ше г҃ла на земли̇̀· Бы́сть же є̂гда̀ приближи́ся а̂вра́мъ вни́ти въ є̂гѵ́петъ, рече а̂вра̃ са́рѣ женѣ̀ своей, вижꙋ̀ а̂зъ ꙗ́ко (добра̀ є̂си жена̀ в̾ лицѐ)[12], бꙋ́детъ оу̂бо є̂гда̀ оу̂ви́дятъ тя̀ є̂гѵ́птяне, (и̂) рекꙋ́тъ ꙗ́ко жена̀ (є̂си є̂мꙋ̀)[13] и̂ оу̂бїю́тъ мя а̂ тебѐ пои́мꙋтъ, *рцы̀ оу̂бо ꙗ́ко сестра̀ є̂мꙋ̀ є̂смь, да (и̂) (мнѣ̀ добро̀)[14] бꙋ́детъ тебѐ ра́ди. и̂ бꙋ́детъ жива̀ дш҃а моя̀ тебѐ ра́ди· Бы́сть же є̂гда̀ вънїи́де а̂вра̃ въ є̂гѵ́петъ, (и̂) видѣ́вше є̂гѵ́птяне женꙋ̀ [є̂го][15], ꙗ́ко добра̀ бя́ше ѕѣло̀· [-][16] ви́дѣша ю̀ кн҃ѕи фарао́ни, и̂ похвали́ша ю̀ къ фарао́нꙋ, и̂ въведо́ша ю̀ въ до́мъ фарао́новъ і̂ а̂вра́мꙋ добрѣ̀ бя́ше є̂я̀ дѣля· И̂ бы́ша (а̂вра́мꙋ)[17] о̂вца̀ (-)[18] говя́да и̂ о̂сля́та, рабы̀ и̂ рабы́ня [и̂][19] мщата и̂и̂ вельблю́ди· И̂ мꙋчи [г҃ь][20] (мꙋ́ками вели́кими фарао́на)[21] и̂ до́мъ є̂го, са́ры дѣля жены̀ а̂вра́мля. Възва́ же фарао́нъ а̂вра́ма, (и̂) речѐ [є̂мꙋ̀][22] что̀ сѐ сътвори́ ми, (-)[23] не повѣда̀ [-][24] ꙗ́ко на̀ ти̇̀ є̂сть, почто́ ли рече ꙗ́ко сестра̀ ми є̂сть, (-)[25] поꙗ́хъ ю̀ себѣ̀ в женꙋ̀· И̂ нн҃ѣ сѐ жена̀ твоя̀ пр҃е тобо́ю поє́мъ [ю̀][26] ѿи́ди· И̂ повелѣ̀ фарао́нъ мꙋже̃ а̂вра́ма дѣля, проводи́ти є̂го и̂ женꙋ̀ є̂го, и̂ вс҄е є̂лико бя́ше є̂го, и̂ ло́та с ни́мъ

нй і

ро у Ветилі до моря, на сході, і збудував там жертовник Господеві, і помолився в ім'я Господа, що йому з'явився. **9** І піднявся Аврам, і пішов в зброї крізь пустиню, **10** і був голод на землі. І прийшов Аврам до Єгипту, бажаючи жити там, бо голод запанував на землі. **11** Сталося ж, коли приблизився Аврам, щоб ввійти до Єгипту, сказав Аврам Сарі, своїй жінці: Бачу я, що ти лицем є вродливою жінкою, **12** отже буде, коли тебе побачать єгиптяни і скажуть, що ти є його жінка, і уб'ють мене, а тебе візьмуть; **13** *отже, скажи, що: Я є його сестрою, щоб і мені добре було задля тебе, і живою буде моя душа задля тебе. **14** Сталося ж, коли ввійшов Аврам до Єгипту, і побачили єгиптяни його жінку, що була дуже вродлива. **15** Побачили її князі Фараона і розхвалили її перед Фараоном, і ввели її до дому Фараона. **16** І Аврамові було добре задля неї. І були в Аврама вівці, телята і осли, раби і рабині, і мули, і верблюди. **17** І мучив Господь Фараона і його дім великими муками через Сару жінку Аврама. **18** Покликав же Фараон Аврама і сказав йому: Чому це ти мені зробив – не звістив, що вона є твоєю жінкою? **19** Чому ти сказав, що: Є моєю сестрою? Я взяв її собі за жінку. І тепер ось твоя жінка перед тобою, взявши її, відійди. **20** І Фараон заповів мужам про Аврама, *щоб* провести його і його жінку, і все, що було його, і Лота з ним.

ниж. 20

Гл҃а, г҃і·

И̂зы́иде же а̂вра́мъ ѿ є̂гѵ́пта са́мъ и̂ жена̀ є̂го, и̂ вс҄е є̂ли́ко є̂го (въ пꙋсты́ню, и̂ ло́тъ с ни́мъ)[1]· А̂вра́мъ же бя́ше бога́тъ ѕѣло̀, ското́мъ, [-][2] зла́томъ, и̂ сребро́мъ· І̂ и́де ѿню́дꙋже бѣ̀ прише́лъ, въ пꙋсты́ню до веди́ля. до мѣ́ста и̂дѣже бѣ̀ (є̂мꙋ̀ хра́мина)[3] пе́рвѣе ме́ждꙋ веди́лемъ, и ме́ждꙋ а̂́гге, въ мѣ́стѣ тре́бища, *и̂де́же сътвори́лъ бѣ̀ пе́рвѣе [хра́мъ][4], и̂ моли̇̀ тꙋ̀ (и̂мя а̂вра́мъ)[5] г҃а· И̂ ло́тꙋ (же) и̂же хожда́ше съ а̂вра́момъ бя́хꙋ о̂вца и̂ говя́да, и̂ [скота̀][6] (много), и̂ не въмѣща́ше и̂хъ земля̀ жи́ти въкꙋпѣ, *ꙗ́ко (и̂мѣнїе и̂хъ бя́ше)[7] мно́го, и̂ не можа́хꙋ жи́ти въкꙋпѣ. (-)[8] Бы́сть (же) сва́ръ ме́ждꙋ пастꙋхи̇̀ скота̀ а̂вра́мля, и̂ ме́ждꙋ пастꙋхи̇̀ скота̀ ло́това, хананéи же, и̂ ферезéи тогда̀ насéлницы бя́хꙋ въ зе́мли (той). Рече же а̂вра́мъ ло́тꙋ, да не бꙋ́детъ

вй ві

нй лг

Глава 13

1 Вийшов же Аврам з Єгипту, сам і його жінка, і все, що його, до пустині, і Лот з ним. **2** Аврам же був дуже багатий скотиною, золотом і сріблом. **3** І він пішов звідки був прийшов: до пустині, до Ветилю, до місця, де він раніше мав шатро, між Ветилем і між Анге, **4** до місця жертовника, *де поставив був перше шатро; і там призвав Аврам ім'я Господа. **5** І в Лота ж, який ходив з Аврамом, були вівці, і телята, і багато скотини, **6** і земля не поміщала їх, *щоб* жити разом, *бо їх маєток був великий, і не могли жити разом. **7** Була ж бійка між пастухами скота Аврама і між пастухами скота Лота. Хананеї ж і Ферезеї тоді були поселені на тій землі. **8** Сказав же Аврам Лотові: Хай не буде бійки між

вищ. 12

ниж. 33

мною і тобою і між твоїми пастухами і між моїми пастухами, бо ми є собі чоловіки – брати. **9** Чи ось не вся земля перед тобою, відлучися ти від мене. Або ти на-ліво, а я на-право; або ти на-право, а я наліво. **10** І Лот, піднявши свої очі, і побачив усю околицю Йордану, що вона вся була наводнена водою, раніше від знищення Содоми і Гомори, наче божий рай, і наче єгипетська земля, і аж до Зогора. **11** І вибрав собі Лот усю йорданську околицю, і відійшов Лот від сходу, і відлучилися оба брати від себе. **12** Аврам же поселився в ханаонській землі. Лот же поселився в місті околиці, і замешкав у Содомі. **13** Люди ж, що в Содомі, дуже погані й грішні перед Богом. **14** Сказав же Бог до Аврама, як Лот відлучився від нього: Підніми свої очі і глянь з місця, де ти тепер є, на північ, і на

вищ. 2
ниж. 15, 26
мойб. 39

схід, і до моря, **15** *бо всю землю, яку ти бачиш, Я її дам тобі і твому насінню навіки. **16** І зроблю твоє плем'я, як пісок землі. І якщо хтось може почислити пісок землі, то й почислить твоє насіння. **17** Вставши, й пройди землю по її довжині і по ширині, бо дам її тобі і твому насінню навіки. **18** І відселився Аврам, і, прийшовши, поселився при мамврійському дубі, який був у Хевроні, і там збудував жертовник Господеві.

Глава 14

1 Сталося ж, в царство Марфала, царя Сеннаара, і Аріох, цар еласарский, і Ходологомор, цар еламерський, і Таргал, цар народів, **2** і звели війну з Валаком, царем содомським, і з Варсавою, царем гоморським, і з Сеннааром, царем адаманським, і Симовором, царем севоімським, і царем Валаком, цей є Сигор, **3** і всі погодилися на долину ликію, це є море солі. **4** 12 літ служили Ходологоморові, тринадцятого ж року відкинули його. **5** І в 14 році прийшов Ходологомор і царі, що з ним, і вирубали велетнів, і тих, що в Настароті і в Канаїмі, і сильні народи разом з ними, і Соміїв, що в місті Саві, **6** і Хорреїв, що в сиірських горах, до терпетинного дерева фараона, що є в пустині. **7** І повернувшись, прийшли до джерела суду, що є Кадис, і вирубали князів Амалика і Аморреїв, що мешкали в Асан Тамарі. **8** Вийшов же цар содомський, і цар гоморський, і цар адаманський, і цар се-

сва́ръ между мно́ю и҆ тобо́ю, и҆ ме́ду пастꙋхи̇̀
твои҆́ми, и҆ [ме́ждꙋ][9] пастꙋхи̇̀ [мои҆́ми][10], ꙗ҆́ко
чл҃ка бра́та є҆све̑ себѣ̑ Не се́ ли всѧ̀ землѧ̀ пре҃
тобо́ю [-][11], ѿлꙋчи́сѧ ты̀ ѿ менѐ, любо ты̀ на́
лѣво (а҆̑) а҆́зъ на́ десно, любо (-)[12] ты̀ на десно (а҆̑)
а҆́зъ на́ лѣво· И҆ възве́дъ ло́тъ о҆́чи свои̇̀ (и҆̑) ви-
дѣ̑ ве́съ предѣлъ и҆о҆рда́не́скъ, ꙗ҆́ко ве́съ (навод-
не́нъ бѧ́ше)[13] (водо́ю), пре́же рассыпанїѧ (-)[14] со-
до́мска и҆ гомо́ска, ꙗ҆́ко ра́и бж҃їи, и҆ ꙗ҆́ко землѧ
є҆гѵ҆пе́тска, да́же (и҆̑)[15] до зогора· І҆ и҆збра̀ себѣ̑
ло́тъ ве́съ предѣлъ и҆о҆рда́не́скъ, и҆ ѿи҆де ло́тъ
ѿ въсто́ка, и҆ разлꙋчи́стасѧ (о҆́ба бра́та ѿ се-
бе)[16]· А҆вра̑ же всели́сѧ в зе́млю ханао́ньскꙋ· Ло́т
же всели́сѧ въ гра҃ предѣлескъ, и҆ всели́сѧ в со-
до́мѣ· Чл҃цы же и҆́же в содо́мѣ зли̇̀, и҆ грѣшни пре҃
бм҃ъ ѕѣло̀· Ре́че же бг҃ъ къ а҆вра́мꙋ, ꙗ҆́коже ѿлꙋ-
чи́сѧ ло́тъ ѿ него, въздви́гни о҆́чи свои̇̀ (и҆̑)
виждь, ѿ мѣста и҆дѣже (ты̀ нн҃ѣ)[17] є҆си, к сѣ-
верꙋ и҆̑ (-)[18] (ко) въсто́кꙋ и҆̑ (къ) мо́рю, *ꙗ҆́ко всю̀ вї в
зе́млю ю҆́же ты̀ видиши, тебѣ̑ да́мъ ю҆̀, и҆̑ сѣ- нї ві кѕ
мени твое́мꙋ въ вѣки, и҆̑ сътворю̀ племѧ̀ твоѐ є мо лд
ꙗ҆́ко пѣсо́къ зе́мныи· (И҆̑) а҆́ще (кто мо́жетъ)[19]
и҆счести̇̀ пѣсо́къ зе́мныи, то̀ и҆̑ сѣмѧ̀ твое и҆зоч-
те· Въста́въ (и҆̑) о҆́бынди зе́млю въ длъготꙋ еѧ̀
и҆ въ ширꙋтꙋ, ꙗ҆́ко тебѣ̑ да́м ю҆̀, [и҆̑ сѣмени
твое́мꙋ въ вѣки][20], і҆ ѿсели́сѧ а҆вра́мъ, (и҆̑) при-
ше҃ въсели́сѧ оу҆̑ дꙋба ма́мврїѧ, и҆́же бѧ́ше въ
хевро́нѣ, и҆ създа тꙋ̀ тре́бникъ гв҃ꙋ·

Гл҃а, д҃і·

Бы́сть же въ цр҃тво [марфа́ле][1] цр҃ѧ сенна-
а́рьска, (и҆̑) арио́хъ цр҃ь [є҆ласа́реск][2], и҆̑ [хо-
до́логоморъ][3] цр҃ь є҆ламе́реск, и҆̑ даргалъ цр҃ь
ꙗ҆зы́ческїи· (И҆̑) сътвориша ра́ть, съ [вала́-
комъ][4] цр҃емъ содо́мьскимъ, и҆̑ съ варса́вою
цр҃емъ [гомо́рскїмъ][5], и҆̑ [съ][6] сеннаа́ромъ цр҃емъ
а҆дама́ньскимъ, и҆̑ симово́ромъ цр҃ем севои҆́мскимъ·
И҆ цр҃емъ вала́комъ се́и є҆́сть сиго́ръ, (и҆̑) вс҃и (-)[7]
совѣща́шасѧ на де́брь (лѵ҆кїю)[8], се [є҆сть][9] море
соли́ное в҃і лѣ̑, рабо́таша [ходологомо́рю][10]· трє́тї-
а҆го же на́десѧть лѣта, ѿвергъго́шасѧ [є҆го][11]·
[И҆̑][12] въ д҃і лѣто, прїи́де [ходологомо́ръ][13], и҆̑ цр҃и
и҆́же с ни҆̑ и҆̑ съсѣко́ша гига́нты (і҆̑) е́же въ (нас-
таро́дѣ)[14] [и҆̑][15] (въ) [канаи́ме][16], и҆̑ ꙗ҆зы́цы крѣп-
ки въкꙋпѣ с ни́ми. и҆̑ [съмѣѧ][17] и҆́же въ са́вѣ
гра́дѣ и҆̑ хо́ррєѧ и҆́же въ гора̑ сѵ҆и́ръскї. до тере-
ми́нда (фарао́нѧ)[18], и҆́же є҆сть въ пꙋсты́ни· І҆
о҆́братившесѧ прїидо́ша къ и҆сто́чникꙋ сꙋдно-
мꙋ. е҆́же є҆сть кади́съ, и҆̑ съсѣко́ша [-][19] кн҃ѕѧ а҆-
мали́чески, і҆ а҆мо́ррєѧ живꙋщаѧ въ [а҆са̑][20] дама́-
рѣ, и҆зы́де же цр҃ь содо́скїи и҆̑ цр҃ь [гомо́рскїи][21], и҆̑

црь адаманьскїи, и црь севоимскъ, и црь [ва-
ла]22 си есть сигорскїи, и въполчишасѧ на сѣ-
чю въ юдолїи (лукїи)23 на [ходологомора]24, црѧ
еламска. и даргала црѧ ꙗзыческа, і амарфала
црѧ сеннаарска. і арїоха црѧ [еласарска]25, че-
тыри цри на є҃ ю. долина же алукїѧ, (имѧше)
кладези [-]26 вѣверны· [И]27 побѣже црь содомъ-
скїи, и црь гоморскїи и въпадоша в нѧ, ос-
тавльшїи же (бѣжаша въ гору)28 (і одержаша
ю)· [И]29 поѧша [вєѧ конѧ]30 содомскїи и [го-
морскїи]31, и все [оружїе]32 ихъ и ѿидоша· По-
ѧша же и лота сна брата аврамова, і имѣнїе
его и ѿидоша· Бѣ бо (въ содомѣх живыи)33,
пришє же (единъ ѿ исцелѣвшии)34 повѣда авра-
му пришелцу· (Авра)35 же житъ оу дуба мам-
врїѧ· Амореи (же) брата есхолѧ, и брата [еоу-
нанѧ]36, иже бѣша ротницы аврамовы· оуслы-
ша же аврамъ, ꙗко (плѣниша)37 лота снвца
его, (и) събра (вєѧ)38 домочаца (-)39, т҃ и и҃і. и
гнаша въ слѣдъ их до (дона)40, и нападе на
нѧ нощїю, са и отроцы его [с нимъ]41. и по-
рази ихъ и гони ихъ до [совала]42, ꙗже есть
ошуюю дамаска· И възврати вєѧ и кони со-
домъска и лота [сна]43 брата своегѡ возъвра-
ти, и [вєѧ]44 имѣнїа его и жены и люди·
Изыде же црь содомскїи въ стрѣтенїе ему,
егда възвратисѧ ѿ сѣчѧ [ходологомора]45 и
цреи сущии с ни въ оудоле савинѣ, сїе бѧше
єврєѡ з поле црво· И *мелхиседекъ црь салимеск, изнесе
хлѣб и вино, бѧше же свщенни Ба вышнего. и
блви аврама и рече, блвен аврамъ Бу вышнему,
иже създа нбо и землю, и блвенъ Бъ вышнїи,
иже преда враги твоѧ в руцѣ твои, и дасть
ему десятину [авра]46 ѿ всего· Рече же црь со-
домескъ къ авраму. дажь ми мужа, а конѧ
възми себѣ. рече же авра къ црю содоску, въз-
двигну руку мою къ [Гу]47 Бу вышнему, иже
сътвори нбо и землю, аще ѿ верви до въз-
вузы сапожныѧ, възму ѿ все твоего, да не
речеши [-]48 обогатих аврама, развѣ иже суть
изъѧли отроцы, и часть мужїи, иже суть
ходили со мною, есхолъ і (еоунанъ)49 мавре, сїи
да возмутъ части [своѧ]50.

воїмський, і цар Валак, це є сигорсь-
кий, і отаборилися на битву в долині
ликій **9** проти Ходологомора, царя
еламського, і Тарґала, царя народів, і
Амарфала, царя сеннаарського, і А-
ріоха, царя еласарського; чотири царі
проти п'ятьох. **10** Долина ж аликія
мала джерела смоли. І втік цар со-
домський і цар гоморський, і впали в
них, а ті, що зосталися, втекли в гір-
ську околицю і вдержали її. **11** І взя-
ли всіх содомських і гоморських ко-
ней, і всю їхню зброю, і відійшли. **12**
Взяли ж і Лота, сина брата Аврама, і
його майно, і відійшли; бо він жив в
Содомах. **13** Прийшовши ж, один з
тих, що спаслися, сповістив Аврамо-
ві-приходькові. Аврам же жив при
мамврійському дубі. Аморей же, бра-
ти Есхола і брати Еунана – вони були
союзники Аврама. **14** Почувши ж Ав-
рам, що взято в полон Лота, його бра-
танича, і зібрав всіх, що народилися в
домі, 300 і 18, і гнали вслід за ними
до Дана; **15** і напав на них вночі сам і
його слуги з ним. І побив їх, і гнався
за ними до Совала, що є по лівиці
Дамаску. **16** І повернув все: і содом-
ські коні, і Лота, сина свого брата,
повернув, і ввесь його маєток, і жі-
нок, і нарід. **17** Вийшов же цар со-
домський йому назустріч, коли по-
вернувся з битви Ходологомора і ца-
рів, що з ним, до долини Сави – це
було царське поле. **18** І *Мелхиседек, єв. 7
цар салимський, виніс хліб і вино:
був же священиком Бога вишнього;
19 і поблагословив Аврама, і сказав:
Благословенний Аврам Богові виш-
ньому, який створив небо і землю, **20**
і благословенний Бог вишній, що пе-
редав твоїх ворогів у твої руки; і Ав-
рам дав йому десятину з усього. **21**
Сказав же цар содомський до Авра-
ма: Дай мені мужів, а коней візьми
собі. **22** Сказав же Аврам до царя
содомського: Підніму мою руку до
Господа Бога вишнього, який ство-
рив небо і землю, **23** якщо візьму з у-
сього твого від шнурочка до ремінця
обуви, щоб ти не сказав: Я збагатив
Аврама, **24** за вийнятком того, що
з'їли молодці, і часть мужів, які пі-
шли зі мною: Есхол й Еунан Мамвре
– ці хай візьмуть свої часті.

Гла, еі·

По гланїи же сем, бысть слово Гне къ
авраму въ видѣнїи [въ нощи]1 глѧ не
боисѧ авраме азъ защищу тѧ мзда
ти (будетъ ѕѣло многа)2· Гла же а-
врамъ влко [Ги]3 что ми даси аз же ѿпущу-
сѧ без чада. снъ же масековъ домочадица

Глава 15

1 Після ж цієї мови було гос-
поднє слово до Аврама у видінні вно-
чі, кажучи: Не бійся Авраме, Я тебе
обороню, твоя винагорода буде дуже
велика. **2** Сказав же даси? Аврам:
Владико, Господи, що мені Я ж
відійду бездітним. Син же Масека,
що народився в моїм домі, він Да-

маск Еліезер. **3** І ще сказав Аврам:
Оскільки ж мені ти не дав плоду,
той, що народився в моїм домі,
буде по мені наслідником. **4** І зараз
до нього був господній голос, ка-
жучи: Не буде цей твоїм наслідни-
ком, але той, що вийде з тебе, той
буде тобі наслідником. **5** І вивів йо-
го надвір, і сказав до нього: По-
глянь на небо і почисли зірки, якщо
рим. 4 зможеш почислити, і сказав: *Так
гал. 3 буде твоє насіння. **6** Повірив Аврам
як. 2 Богові і почислено йому за правед-
ність. **7** І сказав до нього: Я є Бог,
що вивів тебе з халдейської країни,
щоби дати тобі цю землю одержати
її. **8** І сказав: Владико, Господи, з
чого це пізнаю, що маю її одер-
жати? **9** Сказав же до нього: Візьми
мені трилітню ялівку, і трилітню
козу, і трилітнього барана, і голуба
з горлицею. **10** Як взяв же він усе, і
єре. 34 поділив їх пополам, *і поклав їх
напроти себе; птахів же не розсік –
11 злетіли ж птахи на розтесані тіла
і сів з ними Аврам. **12** Як же захо-
дило сонце, захват напав на Авра-
ма, і ось великий темний страх на-
пав на нього. **13** І було сказано Ав-
дія. 7 рамові: Знаючи, знай, *що мешкан-
цем буде твоє насіння в не своїй
землі, і будуть рабами, і заподіють
їм зло, і упокорять їх чотириста літ.
14 Нарід же, якому будуть рабами,
судитиму Я. Після того ж вийдуть з
великим маєтком; **15** ти ж, пожив-
ши, з миром відійдеш до твоїх
мой2. 12 батьків в добрій старості. **16** *Чет-
верте ж покоління повернеться сю-
ди. Бо не сповнилися гріхи амореїв
дотепер. **17** І коли сонце було на за-
ході, був полумінь, і ось піч, що ди-
мілася, і огняні свічі пройшли між
цими розрубаними. **18** В тому дні
завіщав Господь Аврамові завіт, ка-
жучи: Твоєму насінню дам цю зем-
вищ. 12 лю, *від єгипетської ріки до вели-
і 13 кої ріки Евфрат. **19** Кенеїв, і Кене-
ниж. 26 зеїв, і Кедмонеїв, **20** і Хеттеїв, і Фе-
мой2. 34 резеїв, і Рафаїнів, **21** і Аморреїв, і
Хананеїв, і Евуеїв, і Енесеїв, і
Евусеїв.

моѧ, сей дамаскосъ елїезеръ· І (еще) рече аврамъ,
ельмаже мнѣ не дасть плода, домочадецъ мой
наслѣдникъ будетъ по мнѣ· І абїе гласъ
[гнь][4] бысть къ нему глѧ, не будетъ [сей нас-
лѣдникъ твой][5], но иже изыдетъ ис тебе, той
будетъ наслѣдникъ тебѣ· (И) изведе (-)[6] и вонъ
и рече къ нему, възри на нбо и счти ѕвѣзды,
аще можеши исчести [-][7] и рече *тако будетъ крим д
сѣмѧ твое· (-)[8] вѣрова аврамъ бу и вмѣнисѧ галат г
ему въ правду· [И][9] рече къ нему азъ есмь бгъ iакоб в
изведый тѧ ѿ страны халдѣйскїа, яко дати
тебѣ землю сїю прїѧти [ю][10]· (И) рече (-)[11] влко
гди по чесому [се][12] разумѣю, яко прїѧти ю и-
мамъ· Рече же къ нему. възми ми юницу три-
лѣтну, и козу трилѣтну і овенъ трилѣтен,
и (съ горлицею)[13] (-)[14] голубъ· възѧвшу же ему
всѧ (-)[15] и претеса ѧ на полы, *и положи ѧ ерем лд
различно прѧмо къ себѣ, птицъ же не претеса.
сълетѣша же птица на телеса растесанаѧ
[-][16], и сѣде съ ними аврамъ· Заходѧщу же слнцу
оужасъ нападе на аврама, и се страхъ темен ве-
лїи нападе нань· И речено бысть авраму вѣдѧ
вѣждь, *яко обытални̇цы будутъ сѣмѧ твое дѣян з
в земли не своей, и поработѧтъ [-][17] и зазлѧтъ
ихъ, и смирѧтъ ѧ четыриста лѣт языку же емуже
поработаютъ сужду азъ· Посем же изыдутъ
[-][18] съ имѣнїемъ многимъ, ты же ѿидеши
къ ѿцем твоимъ, [живъ съ миромъ][19] въ старос-
ти добрѣ· *Четвертое же колѣно обратитсѧ сѣ- в мо ві
мо· Не суть бо скончалисѧ грѣси аморрѣи досе-
лѣ· (І) яко (-)[20] бысть слнце на заходѣ, пламы
бысть и се пещъ курѧщисѧ, и свѣща огнены
проидоша между полотми сими· въ (той днь)[21]
завѣща гь авраму завѣтъ глѧ, сѣмени тво-
ему дамъ землю сїю, *ѿ рѣки егѵпетскїѧ, до вып ві
рѣки великїѧ [-][22] ефратъ. кенеѧ, и кенезеѧ, и и гі
кедмонеѧ и хеттеа и ферезеа, и рафаины, і ниж кѕ
аморреа и хананеѧ, і еувеѧ, і (енесеѧ)[23], і еву- в мо лд
сеѧ·

Глава 16

1 Сара ж, жінка Аврама, не
родила йому. Була ж у неї рабиня,
єгиптянка, якій ім'я Агар. **2** Сказа-
ла же Сара до Аврама: Ось мене
замкнув Господь, щоб не родити,
отже, ввійди до моєї рабині і по-
родиш від неї. Послухав же Аврам
мову Сари, **3** і взяла жінка Аврама
свою рабиню Агар, єгиптянку, по
10-ох роках поселення Аврама у
Ханаанській землі, і дала її за жінку
Аврамові, своєму мужеві. **4** І він

Глава, ѕі·

Сара же жена аврамлѧ, не раждаше ему·
Бѧше же раба оу неѧ егѵптѧныни, сей
имѧ агаръ, рече же сара къ авраму, се
заключи мѧ гь не раждати, вниди оубо
къ рабѣ моей и родиши ѿ неѧ· Послуша же
аврамъ гланїѧ сарина, и поимши [-][1] жена ав-
рамлѧ, агаръ егѵптѧныню [рабу свою][2] по і
мъ лѣтѣ вселенїа аврамлѧ въ землю ханаану,
и даде ю (въ жену авраму мужу своему)[3]· И

въни́де къ а҆га́рѣ и҆ зача́тъ· И҆ ви́дѣ ꙗ҆́ко въ
ѹ҆тро́бѣ и҆мать, и҆ въ ѹ҆кори́знѣ бы́сть г҃жа
е҆ѧ̀ предъ не́ю· (И҆) рече (-)[4] са́ра къ а҆вра́мѹ,
ѡ҆би́да ми ѿ тебе, (се) а҆зъ да҃ рабѹ̀ мою [въ
рѹцѣ][5] твои· ѡ҆́на же ви́дѣвши ꙗ҆́ко въ ѹ҆тро́-
бѣ и҆мать, въ ѹ҆кори́знѣ быхъ ѿ неѧ̀, сѹди
б҃ъ межꙋ мно́ю, и҆ тобо́ю· Рече же а҆вра́мъ къ
са́рѣ, се раба̀ твоѧ̀ въ рѹкѹ твое́ю, твори е́й
ꙗ҆́коже ти е҆сть го́днѣ· И҆ бѣ́дно е́й сътвори
са́ра и҆ пробѣже ѿ лица̀ е҆ѧ̀· (І) ѡ҆брѣте [-][6] ю
а҆гг҃лъ г҃а б҃а, ѹ҆ и҆сто́чника воды̀ въ пѹсты́ни
[на земли][7], на пѹти сѹ́ръ· И҆ рече е́и а҆гг҃лъ
г҃нь а҆га́ръ раба̀ са́рина ѿкѹдѹ и҆деши и҆ камо
грѧде́ши· ѡ҆на́ же ѿвѣща̀ ѿ лица̀ са́ры г҃жа
моеѧ, а҆зъ пробѣга́ю· Рече же [-][8] а҆гг҃лъ г҃нь,
ѡ҆братисѧ къ г҃жи своеи, и҆ покори́сѧ по҃ рѹкѹ
е҆ѧ̀· И҆ рече (-)[9] а҆гг҃лъ г҃нь, мно́жа ѹ҆мно́жѹ сѣ-
мѧ твоѐ, и҆ не съчтѣсѧ ѿ мно́жества. И҆ рече
е́и а҆гг҃лъ г҃нь, се ты въ ѹ҆тро́бѣ и҆маши и҆
роди́ши с҃нъ и҆ нарече́ши и҆мѧ е҆мѹ и҆змаи́лъ·
Ꙗ҆́ко призрѣ г҃ь на смире́нїе твоѐ· Се́й бѹдетъ
по́лныи ч҃лкъ, рѹцѣ е҆го на в҃сѣ и҆ рѹки в҃сѣ на
не́мъ, и҆ пре҃ лице́мъ всеѧ̀ брати́а своеѧ
въселитсѧ· И҆ призва̀ а҆га́ръ и҆мѧ г҃не г҃лющаго
къ не́и, ты б҃ъ и҆же призрѣ на́ мѧ, ꙗ҆́ко
реко́хъ се (видѣхъ прѧмо)[10] мнѣ видѧщаго
нѝ к҃д мѧ, *сего ради прозва̀ кла́дѧзь [то́и][11] кла-
дѧзь и҆же пре҃ ними видѣхъ се межꙋ̀ кади҃ и҆
гала҃ д҃ межꙋ̀ вара́дъ· *И҆ роди а҆га́ръ (с҃на а҆вра́мѹ)[12], и҆
нарече а҆вра́мъ и҆мѧ с҃нѹ своемѹ и҆же роди е҆мѹ
а҆га́ръ и҆змаилъ а҆вра́м же бѣ [л҃ѣ п҃ѕ][13], е҆гда̀
роди а҆га́ръ [а҆вра́мѹ и҆зма́ила][14]·

Гл҃а, з҃і·

Бы́сть же, а҆вра́мѹ л҃ѣ ч҃д· І ꙗ҆ви́сѧ г҃ь а҆в-
ра́мѹ, и҆ рече е҆мѹ а҆зъ е҆смь б҃ъ твои, бл-
гоѹ҆годи предо мно́ю, и҆ бѹди непоро́ченъ·
И҆ положѹ завѣ́ мои межꙋ̀ мно́ю и҆ межꙋ̀
тобо́ю, і ѹ҆мно́жѹ тѧ ѕѣло̀· И҆ падѐ а҆вра́мъ
сира҃ м҃д на лицы̀ свое҃· И҆ г҃ла е҆мѹ б҃ъ рекі́и, [-][1] *а҆зъ
ри҃ д҃ [и҆][2] завѣтъ мои с тобо́ю, и҆ бѹдеши ѿц҃ъ
мно́гимъ ꙗ҆зы́комъ· И҆ не прозове́тсѧ ктомѹ
и҆мѧ твоѐ а҆вра҃ но бѹдетъ и҆мѧ твое а҆вра-
а́мъ· Ꙗ҆́ко ѿц҃а мно́гим ꙗ҆зы́комъ положи҃ тѧ,
и҆ възра́щѹ тѧ ѕѣло̀ ѕѣло̀ и҆ поставлю тѧ
въ наро́ды, и҆ ц҃ри и҆с тебѐ изы́дѹтъ, и҆ пос-
тавлю завѣт мои межꙋ̀ мно́ю и҆ межꙋ̀ то-
бо́ю, и҆ межꙋ̀ сѣменемъ твои́, по тебѣ в ро҃
и҆хъ, въ завѣтъ вѣчнъ· (И҆ бѹдѹ)[3] тебѣ б҃ъ,
и҆ сѣмени твоемѹ по тебѣ, и҆ да҃ тебѣ и҆ сѣ-
мени твоемѹ [-][4], землю въ не́йже ты ѡ҆би-

ввійшов до Агар, і зачала. І побачила,
що має в лоні, і її господиня була в
упокоренні перед нею. **5** І сказала Са-
ра до Аврама: Обида мені від тебе:
ось я дала мою рабиню у твої руки,
вона ж, побачивши, що має в лоні —
я була упокорена перед нею; хай Бог
судить між мною і тобою. **6** Сказав
же Аврам до Сари: Ось твоя рабиня в
твоїх руках, роби з нею, як тобі зав-
годно. І Сара завдала їй зла, і вона
втекла від її лиця. **7** І знайшов її ан-
гел Господа Бога при джерелі води в
пустині, на землі, на дорозі Сир. **8** І
сказав до неї господній ангел: Агар,
рабине Сари, звідки ідеш і куди пря-
муєш? Вона ж відповіла: Я втікаю від
лиця Сари, моєї господині. **9** Сказав
же господній ангел: Повернися до
своєї господині і впокорися під її ру-
ки. **10** І сказав господній ангел: Мно-
жучи, помножу твоє насіння, і не по-
числиться від великого числа. **11** І
сказав їй господній ангел: Ось ти ма-
єш в лоні, і породиш сина, і назвеш
його ім’я Ізмаїл. Бо Господь спогля-
нув на твоє упокорення. **12** Цей буде
пільною людиною, його руки на всіх,
і руки всіх на ньому, і перед лицем
усіх своїх братів поселиться. **13** І А-
гар прикликала ім’я Господа, що го-
ворив до неї: Ти Бог, що споглянув
на мене, бо я сказала: Ось я побачила
передімною того, що мене бачить. **14**
*Задля цього прозвала ту криницю ниж. 24
Криниця, де перед ними я побачила,
ось, між Кадисом і між Варадом. **15**
*І породила Агар сина Аврамові, і гал. 4
Аврам назвав ім’я свого сина, якого
йому породила Агар, Ізмаїл. **16** Ав-
рам же мав 86 літ, коли Агар поро-
дила Аврамові Ізмаїла.

Глава 17

1 Було ж Аврамові 99 літ. І Гос-
подь з’явився Аврамові, і сказав йо-
му: Я є Бог твій. Добре вгоди переді-
мною і будь непорочним. **2** І покладу
мій завіт між мною і між тобою, і ду-
же тебе помножу. **3** І впав Аврам на
своє лице. І сказав йому Бог, мов-
лячи: **4** *Я і мій завіт з тобою, і сир. 44
будеш батьком великого числа наро- рим. 4
дів. **5** І не називатиметься більше
твоє ім’я Аврам, але твоє ім’я буде
Авраам. Бо батьком численних наро-
дів Я тебе поставив, **6** і дуже, дуже
тебе побільшу, і покладу тебе в наро-
ди, і з тебе вийдуть царі, **7** і покладу
мій завіт між мною і між тобою, і між
твоїм насінням після тебе в їхнім
роді, на вічний завіт. І буду тобі
Богом, і твому насінню по тобі, **8** і
дам тобі і твоєму насінню землю, в
якій ти жив, всю Ханаанську землю

на вічне посідання, і буду їм Богом.
дія. 7 **9** І сказав Бог до Авраама: *Ти ж
збережи мій завіт і твоє насіння з
тобою в їхньому роді. **10** Це є завіт,
який збережеш між мною і тобою, і
твоїм насінням по тобі в їхніх
мойЗ. 12 родах. *Обріжеться кожний з чоло-
лук. 2 вічого роду, **11** обріжете ваше тіло
ів. 7 на переді, і буде на знак завіту між
мною і вами, **12** і вашими дітьми. В
8 дні обріжете ввесь чоловічий рід
у вашім роді. Народжений в домі, і
куплений, і всякий, хто не є з твого
плоду. Обрізанням обріжеться ро-
джений у твоїм домі і куплений. **13**
І мій завіт буде на вашім тілі на
вічний завіт. **14** Необрізаний же з
чоловічого роду, який не обріже
собі тіла на своїм переді у вось-
мому дні, – та душа буде вигублена
зі свого роду, бо знищила мій завіт.
15 І сказав Бог Авраамові: Сара,
твоя жінка, не зватиметься більше
Сара, але Сарра хай буде її ім'я. **16**
І поблагословлю її, і дам тобі з неї
дитину, і поблагословлю її, і буде в
народи, і царі народів вийдуть з
нього. **17** Впав же Авраам на своє
лице, і засміявся, і подумав у своїм
умі, кажучи: Чи 100-літньому чоло-
вікові народиться син, чи ж і Сарра,
будучи 90-літньою, родитиме? **18** І
сказав Авраам до Бога: Ізмаїл – цей
ниж. 18 хай живе перед тобою. **19** Сказав
і 21 же Бог до Авраама: Хай буде, *і
ось Сарра, твоя жінка, породить то-
лук. 1 бі сина, і назвеш його ім'я Ісаак, *і
покладу мій завіт з ним на вічний
завіт, щоб бути йому за Бога, і його
насінню по ньому. **20** Ось я вис-
лухав тебе про Ізмаїла, і я побла-
гословив його, і побільшу його, і
дуже його розмножу. 12 Народів
породить, і зроблю його великим
народом. **21** І покладу мій завіт з
Ісааком, якого тобі породить Сарра
у цім часі в наступному році. **22**
Закінчив же Бог говорити до Авра-
ама, і піднявся Бог від Авраама. **23**
І взяв Авраам Ізмаїла, свого сина, і
всіх роджених в його домі, і всіх
своїх куплених, і кожного, і чоло-
вічий рід свого дому, і обрізав тіло
на переді в них в часі того дня, так
як йому сказав Бог. **24** Авраам же
мав 90 і 9 літ коли обрізав тіло в
себе на переді; в часі того дня обрі-
зався Авраам **25** **26** і Ізмаїл, його
син, **27** і всі мужі його дому, і всі
народжені в домі, і куплені з усіх
народів. Їх він обрізав.

тамъ єси, всю землю ханаанськꙋ, въ ѡдръжаніє
вѣчно, и бꙋдꙋ имъ бгъ. И рече бгъ къ авраамꙋ,
*ты же завѣтъ мои сънабди, [-][5] и сѣмѧ дѣѧ҃ з
твое с тобою въ родъ и҃, [-][6] се (є) завѣтъ єгоже
съблюдеши межꙋ мною и [тобою][7], и (-)[8]
сѣменемъ твои по тебѣ в родѣхъ ихъ. *Об- г҃ мѡ҃ ві
рѣжетъ (же) сѧ (-)[9] всѧк мꙋжескъ полъ, [-][10] ѡ- лꙋ в
брѣжете плоть конечнꙋю вашꙋ, и бꙋдетъ въ іѡа з
знаменіє завѣтꙋ, междꙋ мною и вами. (и мла-
денцы ваши), (въ и днь ѡбрѣжете)[11] весь мꙋ-
жескіи полъ въ родѣ вашемъ. домочадець [-][12]
и кꙋпленыи (-)[13], (и всѧкъ) иже нѣста ѿ пло-
да твоєго ѡбрѣзаніємъ ѡбрѣжетсѧ, домоча-
дець домꙋ твоєго и кꙋпленыи. И бꙋдеть за-
вѣтъ мои на плоти вашеи въ завѣтъ вѣ-
ченъ. (-)[14] Неѡбрѣзаныи (же) мꙋжескыи полъ,
иже не обрѣже єи плоти конечныѧ ємꙋ въ днь
осмыи погꙋбитсѧ дша та ѿ рода своєго, ꙗко
завѣтъ мои разори. И рече бгъ авраамꙋ сара жена
твоа, не прозовесѧ [ктомꙋ][15] [-][16] сара. но сарра
бꙋди имѧ єи, [и][17] блвлю ю, и дамъ тебѣ ѿ
неа чадо, и блвлю (є)[18], и бꙋде въ ꙗзыкы. и
цри ꙗзыкомъ из [него][19] [изыидꙋтъ][20]. (-)[21] Па-
де (же) авраамъ на лицы [своємъ][22], и посмѣ-
ѧсѧ и помысли въ оумѣ [свое][23] глѧ. аще, р.
лѣтъ (мꙋжꙋ) родисѧ снъ, аще же (и) сарра, ч
лѣтъ сꙋщи роди. (И) рече [-][24] авраамъ къ бꙋ.
измаилъ єи да живетъ пре тобою. рече бгъ къ
авраамꙋ бꙋди, [*и][25] се сарра жена твоа родитъ ни҃ ꙗі
тебѣ снъ, и наречеши имѧ ємꙋ ісаакъ, *и и҃ ка
положꙋ завѣ мои къ немꙋ, въ завѣтъ вѣченъ, лꙋ а
[быти ємꙋ въ бгъ][26], и сѣмени єго по не из-
маила же ради, се послꙋша тебе. [и][27] блвихъ
и, и възвращꙋ и, и оумножꙋ и ѕѣло. ві. ꙗзыка
родит. и сътворю и въ ꙗзыкъ веліи. (и) завѣ
[-][28] мои поставлю къ ісаакꙋ єго родитъ тебѣ
сарра, въ врѣмѧ нн҃ѣшнеє. въ лѣто второє,
сконча же [бгъ][29] глъ къ (авраамꙋ)[30], и възыде
бгъ ѿ авраама. И поѧ авраамъ. измаила сна
своєго, и всѧ домочаца своѧ. и всѧ кꙋпленыѧ
[своѧ][31], и весь и мꙋжескъ полъ домꙋ [своєго][32],
и ѡбрѣза пло конечнꙋю и, въ врѣмѧ дни того,
ꙗкоже гла ємꙋ бгъ. Авраамꙋ же бы [лѣтъ, ч и
д][33]. єгда ѡбрѣза плоть конечнꙋю ємꙋ, (-)[34] въ
врѣмѧ дни того ѡбрѣзасѧ авраамъ, і измаилъ
снъ єго, и вси мꙋжи домꙋ єго, и (вси) домо-
чацы. и кꙋпленыи, ѿ (всѣхъ)[35] народовъ. ѡбрѣ-
за ѧ.

Глава, иі·

дѣѧ҃ гі
Яви* же сѧ ему бг҃ъ оу дуба мамврїа, сѣдѧщему прⷣе двѣми храму его въ полудне. възрѣв же очима своима. (и) оузрѣ, и се трїе мужи стоѧху прѧмо ему, и видѣвъ (и) притече въ срѣтенїе имъ ѿ дверїи храма его, и поклонисѧ до землѧ, и рече Гй аще обрѣтохъ благть, пред (лицемъ твоимъ)[1], не мини раба своего, да сѧ принесетъ вода, и омыютсѧ ногы ваша. и прохладитесѧ по (дубомъ)[2]. и принесу [хлѣбы][3] (-)[4] да ꙗсте· И посем минете на путь свои его ради съвратистесѧ сѣмо къ рабу своему. и рѣша тако сътвори, ꙗкоже гла· И потъщавсѧ авраамъ въ храмину къ саррѣ и рече ей, оускори (-)[5] (взѧти)[6] три спуды муки чисты, и сътвори потребники· И (тече авраамъ въ кравы)[7]. и поѧ телецъ млад и добръ, и дасть и рабу, и оускори приготовити е, [И][8] взѧ масло, и млеко, и теле, еже приготова, и постави пред ними и ꙗдоша, сам же стоѧше пред ними. под древомъ· (И) [рекоста][9] къ нему гдѣ сарра жена твоѧ, он же ѿвѣщавъ рече се въ храминѣ· (*И) рече (се)[10] обращьсѧ прїиду к тебѣ, о времени семъ въ часѣ, и родит снъ сарра жена твоа, сарра же оуслыша пред двермi храмины сущи за нимъ· Авраам же и сарра стара (бѣста), живши дни (многы), (и) минула (-)[11] баше сарры женскаѧ немощь, [и посмѣасѧ][12] сарра (глющи в себѣ)[13], не оубо (было ми)[14] доселѣ, (*се)[15] мужъ мои старъ· И рече гь къ аврааму, что ꙗко посмѣасѧ сарра въ себѣ глющи, и аще право рожду, азъ бо състарѣхсѧ. еда немощно есть ѿ бга [всѧко][16] слово, въ (се времѧ)[17] възвращусѧ [-][18] въ часѣ. и будет саррѣ снъ· (И) ѿвръжесѧ [-][19] сарра глющи, не посмѣахсѧ, оубоѧ бо сѧ, и рече ни но посмѣасѧ, въставши же [мужи ѿтуду][20] (и) (обратиша лица своѧ)[21] къ содомѣ, и къ гоморѣ, авраам же идѧше с ними проводѧ ѧ· Рече же гь, не потаю азъ ѿ авраама раба моего, еже азъ творю, авраам же будыи будет въ ꙗзык великъ, и многъ· *И бл҃гвѧтсѧ о нем вси ꙗзыци земнїи, вѣмъ оубо ꙗко скажетъ снмъ своимъ, и дому своему по себѣ, [да сънабдѧтъ][22] (заповѣди)[23] гⷭ҇а [бга][24] творити правду и суд· дондеже сътворитъ гь аврааму все елико гла к нему· [И рече][25] гь вопль содомскїи, и гоморскїи оумножисѧ [ко мнѣ][26] и грѣсї ихъ велицы ѕѣло, сшед оубо да вижду, аще по во-

вѣи зі / нѣи ка / крй д (margin, beside verse 10)
а петр г (margin, beside verse 12)
вѣи ві / нѣи кв (margin, beside verse 18)

Глава 18

1 З'явився* ж йому Бог при мамврійському дубі, як сидів перед дверима свого шатра в полудень. **2** Поглянувши ж своїми очима, і побачив: і ось три мужі стояли напроти нього; і побачивши, і вибіг їм назустріч від дверей свого шатра, і поклонився до землі, **3** і сказав: Господи, якщо я знайшов ласку перед твоїм лицем, не мини свого раба; **4** хай принесеться вода, і вмиються ваші ноги, і прохолодіться під дубом, **5** і принесу хліби, і їстимете. І після цього підете своєю дорогою, задля якої звернули сюди до свого раба. І сказали: Так зроби, як ти сказав. **6** І поспішившись Авраам у шатро до Сарри, і сказав їй: Поспішися взяти три мірки чистої муки, і зроби паляниці. **7** І побіг Авраам до корів, і взяв молоде і гарне теля, і дав його рабові, і поспішився його приготовити. **8** І взяв масло, і молоко, і теля, яке приготовив, і поклав перед ними – і поїли. Він сам же стояв перед ними під деревом. **9** І сказали до нього: Де Сарра, твоя жінка? Він же, відповівши, сказав: Ось у шатрі. **10** *І сказав: Ось, повернувшись, прийду до тебе коло цього часу, у годину, і Сарра, твоя жінка, породить сина; Сарра же почула перед дверима шатра, будучи за ними. **11** Авраам же і Сарра були старі, поживши багато днів, і минула у Сарри жіноча неміч, **12** і засміялася Сарра, кажучи в собі: Отже, не було в мене дотепер, *ось мій чоловік старий. **13** І сказав Господь до Авраама: Чому то засміялася Сарра в собі, кажучи: І чи поправді народжу, бо я постарілася. **14** Чи безсильним у Бога є всяке слово? У цім часі повернуся, в годині, і в Сарри буде син. **15** І Сарра заперечила, кажучи: Я не засміялася, бо побоялася. І сказав: Ні, але ти засміялася. **16** Вставши ж мужі звідти, і звернули свої лиця до Содоми і до Гомори; Авраам же ішов з ними, супроводжаючи їх. **17** Сказав же Господь: Я не сховаю від Авраама, мого раба, те, що Я роблю, **18** Авраам же, будучи, стане великим і численним народом, *і благословенні будуть в ньому всі народи землі. **19** Знаю, отже, що скаже своїм синам і своєму домові по собі, щоб зберегли заповіді Господа Бога, щоб чинити справедливість і суд, поки зробить Господь Авраамові все, що сказав до нього. **20** І сказав Господь: Крик содомський і гоморський збільшився до мене, і їхні гріхи дуже великі; **21** отже, зійшовши, погляну, чи згідно з їхнім криком, що приходить до мене, кінчаються або

дія. 13 (margin, beside verse 1)
вищ. 17 ниж. 21 рим. 9 (margin, beside verse 10)
петі. 3 (margin, beside verse 12)
вищ. 12 ниж. 22 (margin, beside verse 18)

ні, щоб я знав. **22** І повернувшись мужі звідти, прийшли до Содому, Авраам же ще стояв перед Господом. **23** І приступивши, Авраам сказав: Чи знищиш праведника з неправедними і буде праведник, як неправедний? **24** Якщо є 50 праведників в місті, чи знищиш їх? Чи не відпустиш всякому містові задля 50 праведників, якщо є у ньому? **25** Зовсім не зробиш за цим словом: щоб убити праведника з неправедними, і будуть праведні, як неправедні. Зовсім ні: ти суддя всієї землі, чи не зробиш суд? **26** І Сказав Господь: Якщо знайдеться в Содомі 50 праведних – відпущу усій околиці задля них. **27** І відповівши, Авраам сказав: Тепер я почав говорити до мого Господа, я ж є земля і попіл; **28** якщо забракне з 50 праведників 5 – чи погубиш задля 45 праведних усе місто? І сказав: Не вигублю, якщо знайду там 45. **29** І додав ще говорити до нього, і сказав: Якщо знайдеться їх там 40? І сказав: Не вигублю, якщо знайдеться 40. **30** І сказав: Ще, Господи, заговорю. Якщо знайдеться їх 30? І сказав: Не вигублю задля 30. **31** І сказав: Що ще скажу, Господи, якщо знайдеться їх 20? І сказав: Не вигублю задля 20. **32** І сказав: Але, Господи, що коли заговорю ще раз. Якщо знайдеться їх там 10? І сказав: Не вигублю задля 10. **33** Відійшов же Господь, як закінчив говорити до Авраама, і Авраам повернувся до свого місця.

плю и҆, приходѧ́щꙋ къ мнѣ. кончаю́сѧ и҆ли и҆̂ни, да разꙋмѣ́ю· И҆ ѡ҆̂братившесѧ [мꙋжѝ ѿтꙋдꙋ][27], прїидоша въ содо́мъ а҆̂враа́м же бѧ́ше є҆щє стоѧ пре҆ гдмъ· И҆ приствпивъ а҆̂враа́мъ рече, погꙋби́ши ли праве҃наго съ нечести́выми, и҆ бꙋдетъ праве҃ныи ꙗ҆́ко нечести́вын· А҆́ще є҆сть, н҃, праве҃ныхъ въ градѣ погꙋби́ши ли ѧ҆̀, не ѡ҆̂ставиши ли всѧкомꙋ градꙋ. н҃. праве҃ныхъ ради, а҆̂ще сꙋть в немъ, никакоже сътвори́ши по словесѝ семꙋ, є҆̂же оу҆̂бити праве҃наго, съ нечести́выми, и҆ бꙋдꙋть праве҃нїи ꙗ҆́ко нечести́вїи, никакоже ты сꙋдїѧ̀ (земли всеи҆)[28], не сътвори́ти сꙋ҃· [И҆ рече][29] гь҃ а҆̂ще ѡ҆̂брѧщетсѧ въ содо́мѣхъ, н҃. праве҃ны [-][30], оставлю весь предѣлъ тѣхъ ради· И҆ ѿвѣщавъ а҆̂враа́мъ рече, нн҃ѣ нача глати къ гꙋ҃ моє́мꙋ [-][31], а҆̂з же є҆̂смь землѧ̀ и҆ пепелъ, да а҆̂ще оу҆̂бꙋдетъ, ѿ н҃, праве҃ныхъ є҃. погꙋбиши а҆̂и, [м҃є][32], ради [праве҃ныхъ][33] весь гра҃· И҆ ре҃ не погꙋблю̀, аще ѡ҆̂брѧ́щꙋ тꙋ, м҃є· И҆ приложѝ є҆̂ще глати къ немꙋ. и҆ ре҃, аще [-][34] ѡ҆̂брѧ́щетсѧ и҃ тꙋ м҃· И҆ рече, не погꙋблю̀, (а҆̂ще ѡбрѧщꙋсѧ). м҃. і рече є҆̂лма̃ гн҃и и҆ма̃ глати, а҆̂ще (-)[35] ѡ҆̂брѧ́щетсѧ (и҃)[36] л҃· И҆ рече не погꙋблю̀ л҃, [ради][37]· и҆ рече, да что є҆̂ще глю· (гн҃и)[38], а҆̂ще (-)[39] ѡ҆̂брѧщꙋсѧ (и҃)[40], к҃· И҆ ре҃ не погꙋблю̀. к҃ ради· И҆ рече, є҆̂да гн҃и что а҆̂ще глю [є҆̂ді́ною є҆̂ще][41]· А҆́ще [-][42] ѡ҆̂брѧ́щєсѧ (и҃) тꙋ, і҃· И҆ рече не погꙋблю̀ і҃. ра҃ ѿи҆де же гь҃, ꙗ҆́ко скончa глѧ къ а҆̂враа́мꙋ, и҆ а҆̂враа́мъ ѡ҆̂брати́сѧ на мѣсто своѐ·

Глава 19

1 Прийшли ж два ангели до Содому ввечері. Лот же сидів перед содомською брамою, і коли побачив їх Лот, встав і зустрів їх, і поклонився лицем до землі. **2** І сказав: Ось пани, заверніть до дому вашого раба, спочиньте і помийте ваші ноги, як же засвітає, вийдете на свою дорогу. Сказали ж: Ні, отже, спочинемо на вулицях. **3** І спонукав їх, і завернули до нього, і прийшли до його дому. І зробив їм прийом, і подав їм спечених опрісноків, і поїли **4** перед спанням. Мужі ж содомського міста окружили його дім, від молодих аж і до старих, увесь народ разом; **5** і викликали Лота, і говорили до нього: Де є мужі, які прийшли до тебе вночі? Виведи їх до нас, щоб ми були з ними. **6** Вийшовши же Лот перед двері до них, двері ж замкнув за собою, **7** і сказав їм: Зовсім ні, брати, не робіть, **8** бо є у мене дві доч-

Гла҃, ді҃·

Прїидоста же два а҆̂ггла въ содо́мъ вечеръ, ло́тъ же сѣдѧ́ше пре҆ вра́ты содомскыми, (и҆) є҆̂гдà (-)[1] видѣ [и҆хъ][2] ло҃ въстà (и҆ срѣте)[3] ѧ҆̀, и҆ поклони́сѧ лицє҆ до землѝ· И҆ рече є҆се гдїе оу҆̂клони́тесѧ въ домъ раба ва́шего, (да)[4] почи́єта и҆ ѡ҆̂мы́єта нозѣ ваши, (-)[5] ѡ҆̂свѣтша (же) и҆̂зы́дета на пꙋть свой, рѣша же и҆̂ни оу҆̂бо на стъгнахъ, почи́євѣ· И҆ нꙋжда́ше ѧ҆̀, и҆ съврати́стасѧ к немꙋ, и҆ прїидоста въ домъ є҆̂го, и҆ сътвори и҆́ма оу҆̂чреждéнїє, и҆ ѡ҆̂прѣсноки (спече́ны пре҆ставѝ)[6] и҆́ма, и҆ ꙗ҆̀доста пре҆ спа́нїемъ· Мꙋжїе [же][7] града [содо́мска][8] ѡ҆̂бы́доша до́мъ (є҆̂го) ѿ юнос҃ даже и҆ до ста́рецъ, весь наро҃ въкꙋпѣ і и҆̂ззываxꙋ ло́та и҆ глахꙋ къ немꙋ, где є҆̂ста мꙋжа ꙗ҆́же прїидоста к тебѣ но́щїю, и҆̂зведи ѧ҆̀ к на́мъ, да бꙋдемъ с ни́ми и҆̂зше҃ же лотъ (пре҆ две́ри къ нимъ)[9], двери же затворѝ за собо́ю [и҆][10] рече и҆̂мъ, никакоже бра́тїа не дѣи́те, є҆̂ста бо мѝ (дще́ри двѣ)[11], и҆́же

не зна́ета мꙋ́жа ѝзведꙋ и̂ къ ва́мъ. и̂ сътво-
ри́та с ни́ма, ꙗ̂коже го́дѣ є̂сть ва̑· ѕо́чїю мꙋ-
же́ма си́ма не сътвори́те [-][12] зла, поне́же прїи-
до́ста по̑ кро́въ до́мꙋ мое̂го· [и̂][13] рѣ́ша ѿи́ди
ѿсе́лѣ, приш҄е́ є̂си сѣ́мо, (оу̂ на̑) ѡ̂бита́ти, (а̂)
не (-)[14] сꙋда̀ сꙋди́ти· нн҃ѣ бо̂ тѧ (бо́лее оу̂бї-
емъ)[15] нежели ѡ̂ны· и̂ наси́лѣе твора́хꙋ [-][16] ло-
тꙋ ѕѣ́ло, и̂ приствпи́ша да разбїю́тъ две́ри·
и̂сѧ́гша [-][17] мꙋ́жа рꙋ́кама въсхити́ста ло́та
къ себѣ́ въ хра́минꙋ, и̂ две́ри хра́мꙋ заключи́с-
мꙋдро ді та *мꙋ́жа же сꙋ́ща пре̑ две́рми до́мꙋ поби́ста
слѣпото́ю ѿ ма́ла до вели́ка, и̂ погибо́ша и̂-
щꙋ́щеи две́реи· рѣ́ста же мꙋ́жа (тї́и) къ ло-
тꙋ. є̂ста ли кто̑ здѣ̀ твои̂ за́тїе, и̂ли
сн҃овъ, и̂ли дщє́ри, и̂ли кто и̂нъ (-)[18] въ гра-
дѣ, и̂зведї [ѧ̀][19] ѿ мѣ́ста сего̀, ꙗ̂ко погꙋ-
блѧ́емъ (-)[20] мѣ́сто є̂е. поне́же възвыси́сѧ
вопль и̂хъ пре̑ бг҃омъ, и̂ посла̀ (-)[21] гь потреби-
тї ѧ̀· и̂зы́иде же лот и̂ гл҃а къ за́темъ сво-
и̂мъ, пои́мъшемъ дщє́ри є̂го· и̂ рече, въста́-
нѣте [-][22] и̂зыидѣте во̑ ѿ мѣ́ста сего, ꙗ̂ко
погꙋблѧ̂е гь гра. [и̂ мнѣ́ша][23] (за́тѧ є̂го и̂-
гра́юще к ни̑)[24]. ꙗ̂коже оу̂́тро бы́сть тща́хꙋ
а̂гг҃ли ло́та гл҃ще, въстав поими̂ женꙋ твою̀
и̂ двѣ дщє́ри [твои̂][25] ꙗ̂́же и̂́маши, і̂ и̂зы́иди
да не и̂ ты̀ поги́бнеши въ безако́нїи гра́да, и̂
оу̂жасо́шасѧ· и̂ є́мши а̂гг҃ли за рꙋ́кꙋ є̂го, и̂ за́
рꙋ́кꙋ женꙋ̀ є̂го, и̂ за́ рꙋ́кꙋ двѣ дщє́ри є̂го, по-
мꙋдро і неже пощадї (и̂̀ гь)[26]· *и̂ бы̑ егда̀ и̂зведо́ша ѧ̀
вонъ, и̂ рѣ́ста спаса́и (и̂) спс҃и (дш҃ꙋ твою)[27],
не ѡ̂зира́исѧ въспѧть, и̂ни посто́и въ всемъ
предѣлѣ (семъ). (н̂о) въ горѣ спс҃е́шисѧ, да и
тѧ̂ сїе не ѡ̂бы́идетъ· рече же лотъ к ни́ма,
молю́ тѧ гн҃и, є̂лмаже ѡ̂брѣ́те рабъ твои
бл҃гть пре̑ тобо́ю, и̂ оувели́чи правдꙋ твою ю-
же сътвори мнѣ, да живетъ дш҃а моѧ· а̂з же
не могꙋ̀ цѣлити до горы̀ є̂гда̀ пости́гне (-)[28]
ѕло и̂ оу̂мрꙋ, се (бли̂ є̂сть град, во́ньже оу̂бѣга́-
ю)[29], ѡ̂́нже є̂сть малъ въ томъ спс҃ꙋсѧ,
нѣсть бо̂ малъ, н̂о живе́тъ дш҃а моѧ̀ [тебе
ра́ди][30]· и̂ рече є̂мꙋ се чюди́сѧ [лицꙋ твоє̂мꙋ][31],
и̂ словꙋ семꙋ, да не поги́бнетъ гра, ѡ̂́ немже
мꙋдро і гл҃еши· *потщи́сѧ оу̂бо да сѧ спс҃еши тꙋ̑. не
могꙋ бо̂ сътвори́ти дѣтели, дондеже вни́де-
ши тамо· Сего ра́ди прозва и̂́мѧ градꙋ [то-
мꙋ][32] сиго́ръ· (възы́иде (же) сл҃нце)[33] н̂а зе́млю.
є мо ка [-][34] ло́тъ (же) внїиде въ сиго. (-)[35] *гь (же)
ісаїа ги надожди́въ содомъ, и̂ гомо, камы горѧщїи
єрєм и єзе ві (-)[36] ѡ̂гнь ѿ га съ нб҃си, и̂ преврати грады
амо д лу зі [-][37] и̂ весь предѣл, (и̂ все вселенїе въ ѡ̂градѣ).
іюда а в петр в и̂ всѧ живꙋщаѧ въ градѣхъ, и̂ все прозѧбъ-

ки, які не знають мужа, виведу їх до
вас, і вчиніть з ними, як вам завгод-
но. Лишень цим мужам не зробіть
зла, тому що прийшли під крівлю
мого дому. **9** І сказали: Відійди
звідси: ти прийшов сюди у нас жити,
а не суд судити. Бо тепер тебе більше
уб'єм ніж їх. І дуже чинили Лотові
насильство, і приступили, щоб роз-
бити двері. **10** Простягнувши *руки*,
мужі руками схопили Лота до себе,
до хати, і замкнули двері дому. **11**
*Мужів же, які були перед дверима муд. 19
дому, побили сліпотою від малого до
великого, і згинули, шукаючи дверей.
12 Сказали ж ті мужі до Лота: Чи є
хтось тут з твоїх: зяті, чи сини, чи
дочки, чи хтось інший в місті; виведи
їх з цього міста, **13** бо вигублюємо це
місто, бо їх крик піднявся перед
Богом, і Господь послав вигубити їх.
14 Вийшов же Лот і сказав своїм
зятям, які взяли його дочок. І сказав:
Встаньте, вийдіть геть з цього міста,
бо Господь вигублює місто. І зяті ду-
мали про нього, що він з ними жар-
тує. **15** Коли настав ранок, ангели
підганяли Лота, кажучи: Вставши,
візьми твою жінку і дві дочки твої,
які маєш, і вийди, щоб і ти не згинув
в беззаконні міста; **16** і перелякалися.
І ангели, взявши його за руку, і його
жінку за руку, і його дві дочки за ру-
ку, тому що його пощадив Господь;
17 *і сталося, коли вивели їх геть, і муд. 10
сказали: Спасаючи, і спаси твою ду-
шу, не оглядайся назад, ані не ос-
танься в усій цій околиці. Але спа-
сешся в горі, щоб і тебе це не за-
хопило. **18** Сказав же Лот до них:
Благаю тебе, Господи, **19** оскільки
знайшов твій раб ласку перед тобою і
звеличив ти твою справедливість, яку
ти вчинив на мені, щоб жила душа
моя. Я ж не можу спасатися до гори,
коли захопить *мене* зло, і помру; **20**
ось близько є місто, до якого втікаю,
воно є мале, в ньому спасуся; бо чи
не є мале? Але житиме моя душа
задля тебе. **21** І сказав йому: Ось я
зачудувався твоєму обличчю і цьому
слову, щоб не згинуло місто, про яке
ти говориш. **22** *Поспішися, отже, муд. 10
щоб ти там спасся. Бо не можу зро-
бити діло доки ти не ввійдеш туди.
Задля цього назвав ім'я того міста
Сигор. **23** Зійшло ж сонце на землю, мой5. 29
Лот же ввійшов до Сигору. **24** *Гос- іс. 13
подь же зіслав дощ на Содом і Го- єре. 8
мору, горіючу сірку, вогонь від Гос- єз. 16 ам. 4
пода з неба, **25** і знищив міста, і всю лук. 17
околицю, і все поселення в огорожах, юда 1
і всіх, що жили в містах, і все, що пет2. 2
виростало з землі. **26** *І його жінка лук. 17

озирнулася взад, і стала стовпом соли. **27** *Вставши ж Авраам вранці на місці, де стояв перед Господом, **28** і поглянув до лиць Содоми і Гомори, і до лиць землі їхньої околиці, і побачив: і ось підносився полумінь з землі, наче дим з печі. **29** І сталося, що коли *Бог* знищив усі міста і їхні околиці, і згадав Бог Авраама, і випустив Лота з землі знищення, коли Господь знищив міста, в яких жив Лот. **30** Вийшов же Лот із Сигору, і сів на горі і дві дочки його з ним, бо боявся жити в Сигорі, і поселився в печері сам і його дочки з ним. **31** Сказала ж старша до молодшої: Наш батько старий і немає нікого на землі, хто ввійде до нас, за звичаєм всієї землі. **32** Ходи, отже, упоїмо нашого батька вином, і будемо з ним, і піднімемо від батька насіння. **33** Упоїли ж свого батька вином тієї ночі, і прийшовши, старша була з своїм батьком тієї ночі – він же не взнав, коли отверезів, що був з нею, і встав. **34** Сталося ж на другий день, і сказала старша до молодшої: Ось я вчора була з своїм батьком; отже, упиймо його вином і цієї ночі, і ввійшовши, будь з ним, і піднімемо насіння від свого батька. **35** Упоїли ж його вином – ввійшовши, молодша була з своїм батьком; і не взнав, коли витверезився, що був з нею, і встав. **36** І зачавши обі дочки Лота від свого батька, **37** і породила старша сина, і назвала його ім’я Моав, кажучи: Цей є від мого батька; і той батько Моавітів і до сьогоднішнього дня. **38** Породила ж і молодша сина, і назвала його ім’я Амман, кажучи: Син мого роду; він є батько аммонитів до сьогоднішнього дня.

вищ. 18

шее ѿ землѧ. *И озрѣсѧ жена его вспѧть, и бысть столпъ сланъ. *свѣнув же авраам заоутра, на мѣстѣ, идѣже бѣ стоѧ. пред гдмъ и възрѣ къ (содомѣ и гоморѣ лицъ)[38], и къ (земли лицъ)[39] предѣла (ихъ), и видѣ и се въсхождаше пламы ѿ землѧ, аки дым пещныи. И бысть егда превратити [-][40] вся грады (и предѣлы их)[41]. (И) помѧну бгъ авраама, і испусти лота ѿ землѧ, превращеныѧ, егда превратити гь грады, въ нихже житъ лотъ. Възыиде же лот ѿ сигора и сѣде въ горѣ и двѣ дщери его с ним. боѧше бо сѧ жити в сигорѣ, и въселисѧ въ пещеру самъ, и [-][42] дщери его с нимъ. Рече же старѣишаа къ юнѣишеи, ѿцъ нашъ старъ, и (нѣсть никтоже)[43] на земли, иже вниде к нам по обычаю всеѧ землѧ. Ходи [оубо][44] оупоимы ѿца нашего виномъ, и будемъ с ним, и въставимо ѿ ѡца (-)[45] сѣмѧ. Оупоиста же ѿца своего виномъ на (тую нощъ)[46], и пришедши старѣишаа бы съ ѿцем своим, (тои нощи)[47], (-)[48] онже не разумѣ (егда истрезвисѧ), иже бывъ с нею и въста. Бысть же наоутріе, и рече старѣишаа къ юнѣишеи, се азъ быхъ вчера съ ѿцем [своимъ][49], оупоимъ (оубо) его вином, и въ (сію нощъ)[50] і въшедши буди с нимъ, и въставимо ѿ ѡца своего сѣмѧ. Оупоиста же и (-)[51] виномъ, (-)[52] въшедши юнѣишаа бысть съ ѿцемъ своимъ, и не разумѣ (егда истрезвисѧ) иже бывъ с нею, и въста. И зачентши обѣ дщери лотовѣ ѿ ѡца своего, и роди старѣишаа снъ, и прозва имѧ ему моавъ, [рекущи][53] ѿ ѡца моего (сии), (и) тои ѿцъ моавитомъ, (и) до нынѣшнего дне. Роди же и меншаа снъ, и прозва имѧ ему амманъ, (рекущи) снъ рода моего, сии ѿцъ, аммонитомъ, до нынѣшнего дне.

л҃у з҃і
в҃и и҃і

Глава 20

1 І пішов звідти Авраам на південну землю, і поселився між Кадисом і між Сиром, і замешкав в Герарах. **2** Сказав же Авраам про Сарру, свою жінку: Вона є моєю сестрою; бо побоявся сказати: Вона є моєю жінкою, щоб часом не убили його мужі міста через неї. Послав же Авимелех, цар герарський, і взяв Сарру, **3** і прийшов Бог до Авимелеха вночі у сні, і сказав йому: Ось ти вмираєш через цю жінку, яку ти взяв, бо вона жила з мужем. **4** Авимелех же не доторкнувся до неї. І сказав: Господи, чи вигубиш народ-невіжу і справедливий? **5** Сам мені сказав: Вона є моєю сестрою, і ця мені сказала: Він є моїм

Глава, к.

И поиде ѿтуду авраамъ на землю полуденную. И вселисѧ между кадисомъ, и между суромъ, и обита въ герарехъ. Рече же авраам о саррѣ женѣ своеи, [-][1] сестра ми есть. оубоѧ бо сѧ рещи [-][2] жена ми есть, еда побиютъ и мужи градніи еѧ ради. Посла же авимелехъ црь герарьскыи и взѧ сарру, и пріиде бгъ къ авимелеху [нощію въ снѣ][3] и рече [ему][4]. се ты оумреши жены ради (сеѧ). юже поѧ, та бо есть жила съ мужемъ. Авимелех же не прикоснусѧ еи, И рече гі языкъ невѣдущіи, и праведныи погубиши. (-)[5] самъ ми вѣща сестра ми есть, и сіа ми рече братъ ми есть, чистымъ срцемъ и праведною рукою

сътвори се. Рече же ему бгъ въ снѣ, и азъ вѣмъ яко чистымъ срдцемъ сътвори се, и пощадѣ тя да не съгрѣши къ мнѣ. сего ради не дахъ ти коснутися ея. Нинѣ же възврати жену мужу, яко пррокъ есть, и молитъ за тя и живеши. аще ли не възвратиши, вѣжь яко умреши ты, и все твое. (-)[6] въста (же) (рано авимелехъ)[7], [-][8] призва вся отроки своя, и гла (имъ) словеса (сия вся)[9] въ уши и, убояша же ся вси члцы зѣло. И възва авимелехъ, авраама, и рече ему. что еси сътворилъ намъ, еда что съгрѣшихомъ тебѣ, да възложи на мя и на цртво мое грѣхъ великъ (зѣло). (И) дѣло егоже никтоже сътвори, ты сътвори мнѣ. (И) рече (-)[10] авимелехъ къ аврааму, что умысливъ сътвори се. Рече же авраамъ, рекохъ (-)[11] еда нѣсть боязни бжия въ мѣстѣ семъ, да мя убиютъ жены ради моея.
бн ві (-)[12] *Право бо сестра ми есть отцемъ но не мтрию, (и) (поняхъ)[13] (-)[14] (ю) себѣ въ жену. (И) бысть (-)[15] егда изведе мя бгъ от дому отца моего, и рѣхъ ей (правду сътвори съ мною сию)[16], въ всѣхъ мѣстехъ в няже приидемъ, тамъ рцы (-)[17] братъ ми есть. Взя же авимелехъ тысящу дидрагмъ (сребра), овца, и волы, рабы, и рабыня, и дасть аврааму, и възврати (-)[18] сарру жену его. И рече авимелехъ къ аврааму се земля [-][19] предъ тобою, идѣже ти есть годѣ уселися. Саррѣ же рече. се дахъ тысящу дидрагмъ брату твоему, то да будетъ [-][20] почесть лицу твоему, и всѣмъ яже суть с тобою, и [все][21] правдуи. Помоли же авраамъ бга, і исцѣли бгъ авимелеха, и жену его, и рабыня [-][22], и начаша раждати, заключа бо заключилъ гь вънѣудуду всю роженицу. въ дому авимелеха, сарры ради жены авраамля.

братом. Чистим серцем і праведною рукою я це зробив. **6** Сказав же йому Бог у сні: І я знаю, що чистим серцем ти це зробив, і я тебе пощадив, щоб ти не згрішив проти мене, задля цього я не дав тобі доторкнутися до неї. **7** Тепер же поверни жінку чоловікові, бо пророком є, і помолиться за тебе, і житимеш; якщо ж не віддаси, знай, що помреш ти і все твоє. **8** Встав же вранці Авимелех, прикликав всіх своїх слуг, і сказав їм всі ці слова до їхніх вух – злякалися ж усі мужі дуже. **9** І прикликав Авимелех Авраама, і сказав йому: Що ти нам зробив? Чи ми чимось згрішили проти тебе, що ти навів на мене і на моє царство дуже великий гріх? І ти зробив мені діло, яке ніхто не вчинив. **10** І сказав Авимелех до Авраама: Що задумавши, зробив ти це? **11** Сказав же Авраам: Я сказав... Може немає божого страху в цьому місці, і мене уб'ють задля моєї жінки. **12** *Бо по- вищ. 12
правді вона є моєю сестрою від батька, але не від матері, і я взяв її собі за жінку. **13** І сталося, коли мене вивів Бог з дому мого батька, і я сказав їй: Вчини зі мною цю справедливість: на всіх місцях, до яких прийдемо, там скажи: Він є моїм братом. **14** Взяв же Авимелех тисячу дідрахм срібла, овець і волів, рабів і рабинь, і дав Авраамові, і повернув Сарру, його жінку. **15** І сказав Авимелех до Авраама: Ось земля перед тобою, поселися де тобі до вподоби. **16** Саррі ж сказав: Ось я дав тисячу дідрахм твоєму братові; хай це буде на честь твого лиця і всім, що є з тобою; і все чини правду. **17** Помолився же Авраам до Бога, і Бог вилікував Авимелеха, і його жінку, і рабинь і почали родити; **18** бо, замикаючи, замкнув Господь ззовні кожне лоно в домі Авімелеха через Сарру, жінку Авраама.

Гла, ка.

бн ѕі и иі
И гь присѣти сарру, яко рече, *и сътвори гь саррѣ, якоже гла. *и зачеңши [сарра. роди][1] аврааму снъ въ старости въ
дѣя з кга д евреом аі мф а
время якоже гла ему гь. И нарече авраамъ имя сну своему [-][2], иже роди [-][3] сарра ісаакъ. Обрѣза же авраамъ. ісаака въ осмый
бн зі
днь, *якоже заповѣда ему бгъ. авраамъ же бѣ. (р. лѣтъ)[4]. егда бысть ему ісаакъ снъ его. (И) рече (-)[5] сарра радость [сътвори мнѣ][6] гь, иже бо кто услыши обрадуется съ мною. и рече, кто възвѣститъ аврааму, (яко родихъ снъ въ старости (-)[7], и яко доитъ

Глава 21

1 І Господь відвідав Сарру, так як сказав, *і зробив Господь Саррі, так як сказав, **2** *і зачавши, Сарра породила Авраамові сина у старості, в часі, так як сказав йому Господь. **3** І назвав Авраам ім'я свого сина, якого породила Сарра, Ісаак. **4** Обрізав же Авраам Ісаака восьмого дня, *так як заповів йому Бог. 5 Авраам же був 100-літним, коли народився йому Ісаак його син. **6** І сказала Сарра: Господь зробив мені радість, бо той, хто почує, зрадіє зі мною. **7** І сказала: Хто звістить Авраамові, що я породила сина в старості, і що Сарра грудьми годує дитину. **8** І виросла дити-

вищ. 16 і 18
дія. 7 гал. 4 єв. 11 мат. 1
вищ. 17

на, і була відлучена, і Авраам зробив велике прийняття в день, коли був відлучений Ісаак, його син. **9** Побачивши ж Сарра сина Агари, єгиптянки, який народився Авраамові, як грався з Ісааком, її сином,
гал. 4 **10** *і сказала до Авраама: Прожени цю рабиню і з її сином, бо не унаслідить син цієї рабині з моїм сином Ісааком. **11** Дуже жорстоким же здавалося це слово перед Авраамом задля його сина Ізмаїла. **12** І сказав Бог до Авраама: Хай не буде тобі жорстоким це слово перед тобою про дитину і про рабиню, все, що тобі скаже Сарра, послухай її
рим. 11 слів, *бо в Ісааку назветься тобі насіння. **13** Сина ж цієї рабині... у великий народ його зроблю, бо є твоє насіння. **14** Вставши ж Авраам вранці, і взяв хліби, і міх води, і дав Агарі; і завдав же на плечі їй і дитину, і відпустив її. Вона ж, пішовши, заблукала в пустині коло колодязя клятви. **15** Скінчилася ж вода в міху, і вкинула дитину під одну елію; **16** пішовши ж, сіла напроти нього здалека, як на постріл з лука. І сказала: Щоб я не бачила смерть своєї дитини, – і сіла напроти нього здалека. Закричала ж дитина і заплакала. **17** І почув Бог голос дитини з місця, де була. І закликав божий ангел до Агари з неба і сказав їй: Що є, Агар? Не бійся. Бог почув голос дитини з місця, де є. **18** Встань, візьми дитину і держи її за її руку, бо зроблю її великим народом, **19** І Бог відкрив її очі, і побачила колодязь живої води, і пішовши, налила в міх води, і напоїла дитину. **20** І Бог був з дитиною, і виріс він, і поселився в пустині, і став стрільцем, **21** і жив у пустині Фаран. І привела йому його матір жінку з Єгипту. **22** Сталося ж в тім часі, що сказав Авимелех і Хозаф, його друг, і Філох, воєвода війська і його округи, до Авраама, мовлячи: Бог з тобою є в усьому, що чиниш. **23** Тепер, отже, клянися мені Богом, що не вчиниш зла мені, ані моєму насінню, ані моєму імені; але за справедливістю, яку я вчинив з тобою, вчиниш і зі мною в землі, на якій ти замешкав, на ній. **24** І сказав Авраам: Я клянуся, **25** і заговорив Авраам у гніві Авимелехові про криницю води, яку відібрали раби Авимелеха. **26** І сказав йому Авімелех: Не взнав я хто зробив це діло, ані ти мені не сповістив, ані я не почув, аж до сьогодні. **27** І пригнав Авраам овець і телят, дав же Авімелехові, і оба склали завіт. **28** І оставив Авраам 7 ягниць окремо.

дѣтищь сарра)[8]. и възрасте отроча, и ѿдоено. и сътвори авраамъ оучреженіе веліе, въ днь егда ѿдоніса ісаакъ снъ его. видѣвши же сарра, сна агарина егуптаныня, иже бысть аврааму, играюще съ ісаакомъ сномъ своимъ· *И рече къ кга҃ д
аврааму, ѿжени рабу сію, и съ сномъ ея, не причастить бо ся снъ рабы сея, съ сно моимъ ісаакомъ. пороко же яви слово (се) ѕѣло, пре авраамомъ сна ради его [измаила][9]· (И) рече [-][10] бъ къ аврааму, да не (будетъ (ти) порочно)[11] слово [се][12] прѣ тобою, о отроцѣ, и о рабѣ. все елико ти речетъ сарра, послушаи словесъ ея,
*яко въ ісаацѣ прозовется ти сѣмя. (-)[13] сна (же) рабы [сея][14], въ языкъ великъ сътворю и, яко сѣмя твое е· въставъ же авраамъ заоутра, и взя хлѣбы, и мѣхъ воды, и дастъ агарѣ, и задѣ (же) за плещи (ей) и отрокъ, и пусти ю. она же ѿшедши заблудися въ пустыни, оу кладязя клятвенаго. скончя же ся вода із мѣха. и поверже отроча подо (елію единою)[15]. шедъши же сѣде прямо ему подали. якоже [достреляти з лука][16]. (и) рече (-)[17] да не вижду смерти дѣтища своего, и сѣде прямо ему [здалече][18]. въскрича же отроча [и][19] въсплакася. [и][20] оуслыша бъ гла отрочяте, ѿ мѣста идѣже бяше· И възва агглъ бжіи агарь съ небси, и ре ей, что есть. агарь. не бойся. послуша [-][21] бъ гласъ отрочища [-][22] ѿ мѣста идѣже есть. въстани поими отроча, і ими (его) [по руку его][23], въ языкъ бо великъ сътворю и, и ѿверзе бъ очи ея, и оузрѣ кладязь воды живы. и ѿшедши (-)[24] налія мѣ воды. и напои отроча, и бяше бъ съ отрочатемъ, и възрасте, и въселися въ пустыню, (и) бысть (-)[25] стрѣлецъ. и житъ въ пустыни фаран. и приведе ему мти [его][26] жену ѿ (-)[27] египта. бы же в (то время)[28], [-][29] рече авимелехъ, и (хозафъ)[30] другъ его, и [филохъ][31] воевода вои, (и области) его, къ аврааму гля. бъ с тобою (есть) въ всемъ еже твориши. нн҃ѣ оубо клени ми ся бгомъ, да не вредиши мене, ни сѣмени моего, ни имени моего. но по правдѣ юже сътворихъ с тобою, сътвори, (и) съ мною, (-)[32] въ земли, юже ты обита на ней· И рече авраамъ, азъ кленуся, и гла въ гнѣвѣ авраамъ авимелеху, о кладезь водныи, яже ѿяша раби авимелеховы. и рече ему авимелехъ. не разумѣхъ кто сътвори вещь сію, ни ты ми повѣда, ни азъ слышахъ аже до днесь· И пригна авраамъ, овца, и юнца, (-)[33] дасть (же) авимелеху. и завѣщаста оба завѣтъ. и остави авраамъ, з҃,

кри д҃ евреом аі

агнецъ [-][34] на единѣ. и рече авимелехъ, авра-
аму. что суть, з҃, (сїи агнецъ овчиихъ)[35],
яже постави едины· И рече авраамъ, яко, з҃,
(сию агнецъ)[36] възмеши у мене, да будетъ
ми въ послушество. яко азъ ископахъ кла-
дѧзь сїй· Сего ради прозваша имѧ мѣсту
тому кладѧз клѧтвеныи, яко ту клѧстасѧ
оба, и завѣщаста [оба][37] завѣтъ у кладѧ-
зѧ клѧтвенаго· въставъ же авимелехъ, и о-
хозафъ другъ его, и [филохъ][38] воевода вой (и
области) его, и възвратиша сѧ въ землю
филистимску· И насѣѧ авраамъ нивы у кла-
дѧзѧ клѧтвенаго. и призва ту имѧ г҃а б҃а
вѣчнаго. обита же авраамъ в земли филис-
тимстѣи дн҃и многи·

Гл҃а, кв҃·

євреѡ аі И быстъ по гл҃анїи семъ, *б҃ъ искуша-
ше авраама. и рече къ нему, аврааме,
аврааме, сей же рече се азъ. и рече,
поими сн҃а своего възлюбленнаго, его
възлюби исаака, ї иди на землю высоку, и
възведи и [тамо][1] въ требу, на едину ѡ
горъ юже ти [покажу][2]· въставъ же (заоутра
авраамъ)[3], осѣдла ослѧ свое, [и][4] поѧ съ со-
бою два раба, ї исаака сн҃а своего, ї исцѣпивъ
дрова требѣ. [и][5] въставъ поиде и прїиде на
мѣсто, на неже бѣ ему реклъ б҃ъ, [въ тре-
тїи дн҃ь][6]. и възрѣвъ авраамъ очима оузрѣ
мѣсто издалече, и рече авраамъ рабома своима,
сѧдѣта ту съ ослѧтемъ, азъ же и дѣ-
тищь доидевѣ до онде, и поклонившасѧ въз-
вратимъсѧ къ вамъ· взѧ же авраамъ дрова
требнаѧ, и задѣ исааку сн҃у своему· взѧ же и
огнь в руку, и ножь, ї идоста оба въ купѣ·
[И рече исаакъ][7] къ аврааму ѡц҃у своему, ѡч҃е,
онже рече что есть чадо. (-)[8] се огнь и дрова,
гдѣжъ есть овча на требу. [и рече][9] авраамъ,
б҃ъ да оузритъ себѣ овча еже на требу чадо.
[ї][10] идоша оба купно, прїидоста на мѣсто,
на неже бѣ ему реклъ б҃ъ. и създа ту авраа
требникъ, и възложи дрова и свѧза исаака сн҃а
своего, [и][11] възложи (-)[12] на требникъ, връху
дровъ· (-)[13] Изъсѧ (же) авраамъ руку свою,
взѧти ножь да заколе сн҃а своего. и възва и
агг҃лъ г҃нь съ н҃беси и ре (-)[14], аврааме аврааме,
сей же рече се азъ, и рече не възложи руки
твоеѧ на отрочищъ, ни сътвори ему нич-
тоже. нн҃ѣ бо разумѣ, яко боишисѧ ты б҃а,
и не пощадѣ сн҃а своего любимаго мене ради. И
възрѣвъ авраа очима своима (и) оузрѣ, и се

29 І сказав Авімелех Авраамові: На
що є цих 7 ягниць овечих, яких ти
поставив осібно? 30 І сказав Авраам,
що: 7 цих ягниць візьмеш від мене,
щоб були мені на свідчення, що я
викопав цю криницю. **31** Задля цього
назвали ім'я того місця Криниця
клятви, бо там оба клялися, **32** і оба
склали завіт при Криниці клятви.
Вставши ж, Авимелех і Охозаф, його
друг, і Філох, воєвода війська і його
округи, і повернулися до филис-
тимської землі. **33** І посіяв Авраам
ниву при Криниці клятви, і прикли-
кав там ім'я Господа Бога вічного. **34**
Проживав же Авраам у филистимсь-
кій землі численні дні.

Глава 22

1 І сталося, що після цієї мови
*Бог випробовував Авраама, і сказав єв. 11
до нього: Аврааме, Аврааме! Він же
сказав: Ось я. **2** І сказав: Візьми свого
улюбленого сина, якого ти полюбив,
Ісаака, і йди до високої землі, і при-
неси його там у жертву на одній з гір,
яку тобі покажу. **3** Вставши ж вранці,
Авраам засідлав свого осла, і взяв з
собою двох рабів й Ісаака, свого си-
на, і наколовши дров на жертву, і,
вставши, пішов; і прийшов до місця,
про яке йому сказав Бог, на третій
день. **4** І поглянувши Авраам, очима
побачив місце здалека. **5** І сказав Ав-
раам своїм рабам: Сидіть тут з ослом
– я ж і дитина підемо аж туди, і по-
клонившись, повернемось до вас. **6**
Взяв же Авраам дрова на жертву і
поклав на Ісаака, свого сина. Взяв же
й вогонь в руку і ніж, і йшли оба ра-
зом. **7** І сказав Ісаак до Авраама, сво-
го батька: Батьку. Він же сказав: Що
є дитино? Ось вогонь і дрова – де ж є
вівця на жертву? **8** І сказав Авраам:
Хай Бог постарається собі вівцю, що
на жертву, дитино. І йшли оба разом.
9 Прийшли до місця, на яке йому
вказав Бог, і збудував там Авраам
жертовник і поклав на ньому дрова, і
зв'язав Ісаака, свого сина, і поклав на
жертовник на дрова. **10** Простягнув
же Авраам свою руку, щоб взяти но-
жа, щоб зарізати свого сина, **11** і за-
кликав до нього господній ангел з
неба, і сказав: Аврааме, Аврааме! Він
же сказав: Ось я. **12** І сказав: Не на-
кладай твоєї руки на дитину, і не вчи-
ни йому нічого, бо тепер я пізнав, що
ти боїшся Бога, і не пощадив свого у-
любленого сина задля мене. **13** І по-
глянувши Авраам своїми очима, і по-
бачив, і ось один баран заплутався
рогами в саді Савек. І пішов Авраам,

і взяв барана, і приніс в жертву замість Ісаака, свого сина. **14** І назвав Авраам ім’я того місця Господь побачив, і щоб сказали і до сьогодні: На горі Господь з’явився. **15** І закликав господній ангел вдруге до
пс. 140 Авраама з неба, **16** кажучи: *Собою
сир. 44 поклявся Я, каже Господь, тому що
мак1. 2 ти це вчинив і не пощадив свого
лук. 1 улюбленого сина задля мене; 17 то-
єв. 6 му, благословляючи, поблагословлю тебе, і розмножуючи, розмножу твоє насіння як небесні зірки, і як пісок при березі моря, і твоє насіння одержить міста ворогів, **18** *і в
вищ. 12 і 18 твоїм насінні будуть благословенні
ниж. 26 всі народи землі, за те, що ти по-
сир. 44 слухав мій голос. **19** І повернувся
дія. 3 Авраам до своїх рабів, і вставши,
гал. 3 відійшли до криниці клятви. І поселився Авраам при криниці клятви. **20** Сталося ж після цієї мови, сповістили Авраамові, кажучи: Ось породила Мелха, і вона, синів твоєму братові Нахорові: **21** Окса первородного, і Вакса, його брата, і Камуела, батька Сирійців, **22** і Хазада, і Назава, і Фалдаса, і Елдафа, і Ватуїла. **23** Ватуїл же породив Ревеку. Ці вісім – сини, яких породила Мелха Нахорові, братові Авраама. **24** І його наложниця, якій ім’я Реїма, породила і вона Тавека, Таама, і Тохоза, і Моха.

ѻвенъ єдинъ ꙋвѧзе (по рогъ в садѣ савековѣ)[15],
і иде авраамъ и поѧ овенъ, и положи (-)[16] требꙋ
въ исаака мѣсто сн҃а своего. и прозва авраамъ
имѧ мѣстꙋ томꙋ г҃ь видѣ, и да рекꙋтъ (и
до) дн҃е на горѣ г҃ь ꙗвисѧ· И възва аггелъ гн҃ь
[второе авраама][17] ѿ неси гл҃ѧ, *собою клѧхсѧ ꙋ҆лоⷨ рм҃ сирахⷪ мд҃
гл҃е г҃ь, понеже сътвори єси (-)[18] се, (иже)[19] не по- а маха в҃
щадѣ сн҃а своего, любимаго мене ради. тѣмже лꙋ а҃
бл҃гва бл҃гвлю тѧ, и множа ꙋмножꙋ сѣмѧ евреѡ ѕ҃
твое, ꙗко звѣзды н҃бныѧ, и ꙗко пѣсокъ по
краю морскꙋ. и прїиметъ сѣмѧ твое грады
сꙋпостатъ, *и бл҃гватсѧ о сѣмени твоемъ вн҃ ві
вси ꙗзыцы земнїи, иже послꙋшалъ єси [гласа и ні
моего][20]· [И][21] възвратисѧ авраамъ къ рабома ни кѕ
своима, и въставше отыдоша [-][22], къ клада- сирах мд
зю клѧтвеномꙋ, и вселисѧ авраамъ ꙋ клада- дѣѧ г҃
зѧ клѧтвенаго· Бысть же по гл҃анїи семъ, по- кга г҃
вѣдаша авраамꙋ гл҃юще, се роди мелха и та
сн҃ы (братꙋ твоемꙋ нахорꙋ)[23], окза прьвенецъ, и
[ваза][24]. брата его и камꙋела ѿца сирска, и
[хазада][25], и (назава)[26], и фалдаса и (єлдафа)[27],
и вадꙋила· [вадꙋил же][28] роди ревекꙋ. осмь сїи
сн҃овъ ꙗже роди мелха нахорꙋ братꙋ авраамлю· И
заложница его, єнже имѧ реима, роди и си [та-
века][29], [таама][30], и тохоза, и моха·

Глава 23

1 Було життя Сарри 127 літ, **2** і померла Сарра в місті Авруці, яке є в долині, це ж є Хеврон в ханаанській землі. Прийшов же Авраам голосити по Саррі і ридати. **3** І вставши Авраам від свого мерця, і сказав хеттеовим синам, мовлячи: **4** Мешканець я, прийшов я до вас, дайте мені, отже, місце для гробу у вас, щоб я поховав мого мерця. **5** Відповіли хеттеові сини Авраамові, кажучи: **6** Ні, пане, послухай нас. Царем від Бога ти є в нас, в знатних наших гробівницях поховай твого мерця. Бо ніхто з нас не заборонить тобі свого гробу, щоб поховати свого мерця в ньому. **7** Вставши ж, Авраам поклонився народові землі, хеттеовим синам, **8** і заговорив до них Авраам, кажучи: Якщо маєте в умі вашім, щоб поховати мого мерця перед моїм лицем, послухайте мене, і заговоріть про мене до Ефрона Саорового, **9** хай дасть мені подвійну печеру, що є його, що є в часті його поля, за відповідну ціну, і хай дасть мені її перед вами в посілість гробу. **10** Ефрон же сидів серед хеттеових синів. І відповівши, Ефрон хеттейский сказав до

Гл҃а, кг҃·

Бысть житїе саррино, [лѣ ркз][1], и ꙋмре
сарра въ градѣ аврꙋцѣ, иже єсть въ раз-
долїи, се же єсть хевронъ въ земли хана-
анстѣи· Прїиде же авраамъ битисѧ, по
саррѣ, и плакати· И въставъ авраамъ ѿ мер-
твеца своего, и рече сн҃омъ хетдеовомъ гл҃ѧ, оби-
талецъ, (прїидохъ)[2] азъ єсмь въ васъ, дадите
(ми ꙋбо)[3] мѣсто гробꙋ въ васъ, (да)[4] погребꙋ
мртвецъ свой [-][5]. ѿвѣщаша [-][6] сн҃ове хетдео-
вы, къ авраамꙋ гл҃юще, ни, гд҃не слꙋшай [-][7]
насъ црем ѿ б҃а (ты єси)[8] в насъ, въ чтн҃ыхъ
гробехъ нашихъ погреби мртвеца своѧ· Никтоже
бо ѿ насъ возбранитъ гроба своего тебѣ, погре-
сти мртвеца своѧ в немъ· Въстав же авраамъ
поклонисѧ народꙋ селномꙋ, сн҃омъ хедеовымъ, и рече
к нимъ авраамъ гл҃ѧ· Аще имате въ ꙋмѣ си, ꙗ-
ко погрести мртвецъ мои пред лицемъ моимъ· По-
слꙋшайте мене, и погл҃ите о мнѣ, єфронꙋ (са-
оровꙋ)[9], (да)[10] дастъ ми пещерꙋ сꙋгꙋбꙋю, ꙗже
єсть єго, єи є на предѣлѣ села єго, на цѣнѣ
подобнѣ. (и) да дасть ми єе предъ вами, въ
имѣнїе гробꙋ. єфрон же сѣдѧше посредѣ сн҃овъ
хетдеовъ· [И ѿвѣщавъ][11] єфронъ хеденскый къ

а҆враа́мꙋ гл҃ѧ, слы́шащимъ сн҃ови́мъ хеттде́ѡ́вомъ, и҆ всѣ́мъ приходѧ́щи҆мъ въ гра҃ рече· Приступѝ здѣ̀ гд҃не, и҆ послꙋ́шаи менѐ. село̀ и҆ пеще́рꙋ ꙗ҆́же в не҆ тебѣ̀ даю̀ пре҃ всѣ́ми граждан́ы мои́ми, (даю̀)[12] тебѣ, [и҆][13] погребѝ мр҃твецъ свои· И҆ поклони́сѧ а҆враа́мъ пре҃ наро́домъ насе́лнымъ, и҆ рече є҆фронꙋ въ слы́шанїе пре҃ [всѣ́мъ][14] наро́домъ насе́лнымъ· Є҆́лма же (є҆си по мнѣ)[15], послꙋ́шаи же менѐ, цѣ́нꙋ се́лнꙋю въ́зми̇ ѹ҆ мене, и҆ погребꙋ мр҃тве свои тꙋ. Ѿвѣщав же є҆фро́нъ а҆враа́мꙋ гл҃ѧ, ни, гд҃не, слы́шахъ бо ꙋ҃. дидра́гмъ сребра̀· Ѡ҆між̃ди мною и тобою. что ѹ҆бо є҆сть се, ты (ѹ҆бо)[16] (погребѝ свои мр҃тве́ць)[17] (та́мъ)· *И҆ послꙋша а҆враа҃,
дѣѧ҃ ѕ҃ і҆с на҃ кд҃ нї҃ ке҃ и҃ н҃ є҆фрона и҆ даде [-][18] (є҆мꙋ) сребро̀, є҆же гл҃а въ слꙋхъ сн҃овъ хеттдеѡвъ. ꙋ҃, дидра́гмъ, сребра̀ чи́ста кꙋпе́чьска· И҆ бы́сть село̀ є҆фро́ново. и҆же бѣ въ сꙋгꙋбѣи пеще́рѣ. є҆же є҆сть къ (ма҃врїи ли́цє)[19], село̀ и҆ пеще́ра ꙗ҆́же бѣ в немъ, и҆ всѐ садо́вїє є҆же бѣ в селѣ, и҆ є҆же є҆сть въ предѣлє҃ є҆го ѻ҆крт҃, а҆враа́мꙋ (бы́сть) въ и҆мѣнїє пре҃ сн҃ы хеттдеѡвыми, и҆ пре҃ всѣми приходѧ́щими въ гра҃· По се́м [же][20] погребѐ а҆враа҃ са́ррꙋ женꙋ свою, въ пеще́рѣ се́лнѣи сꙋгꙋбѣи, ꙗ҆́же є҆сть проти́вꙋ ма҃врїи се́и є҆сть хевро́нъ въ земли̇ ханаа́ньстѣи. и҆ ѹ҆тверждено є҆сть село̀ и҆ пеще́ра ꙗ҆́же [-][21] въ не́мъ а҆враа́мови въ и҆мѣнїє гробꙋ ѿ сн҃овъ хеттдеѡвъ·

Авраама, як слухали хеттеові сини, і всі, що приходили до міста, сказав: **11** Приступи сюди, пане, і послухай мене. Поле і печеру, що в ньому, тобі я даю, перед всіма моїми громадянами даю я тобі, і поховай свого мерця. **12** І поклонився Авраам перед народом землі, **13** і сказав Ефронові вголос перед всім народом землі: Оскільки ж ти є за мною, послухай же мене: Візьми у мене ціну за поле, і поховаю там свого мерця. **14** Відповів же Ефрон Авраамові, кажучи: **15** Ні, пане... Бо я чув, що 400 дидрахм срібла. Між мною і тобою, що, отже, є це? Ти, отже, поховай свого мерця там. **16** *І послухав Авраам Ефрона, і дав йому срібло, яке сказав вголос хеттеовим синам, 400 дидрахмів чистого купецького срібла. **17** І стало поле Ефрона, яке було з подвійною печерою, яке лицем є напроти Мамврії, поле і печера, що була в ньому, і все насаджене, що було на полі, і що є в границях його довкруги, **18** Авраамові було в посілість перед хеттеовими синами і перед всіма, що приходили в місто. **19** Після цього ж поховав Авраам Сарру, свою жінку, в подвійній печері поля, що є напроти Мамврії, це є Хеврон в ханаанській землі. **20** І затверджено поле і печеру, що в ньому, Авраамові в посілість гробу хеттеовими синами.

дія. 6 іс нав. 24 ниж. 25 і 50

Гл҃а, кд҃·

Авраа́мъ (-)[1] (же) бѧше ста́рецъ, [и҆][2] бы́въ дн҃и (мно́гы), (-)[3] г҃ь (же) бл҃сви а҆враа́ма въ все҃· И҆ ре҃ а҆враа́мъ рабꙋ своє҆мꙋ старѣ́ишемꙋ до́мꙋ є҆го, ѻ҆блада́ющемꙋ
нї҃ мд҃ всѣмъ є҆го· *Положѝ рꙋкꙋ твою по҃ стегно҃ мi, и҆ заклене тѧ г҃мъ б҃мъ нб҃нымъ, и҆ б҃мъ землѧ̀, да не приведе́ши (сн҃ꙋ моє҆мꙋ и҆саа́кꙋ жены̀)[4] дщерїи хананеискъ, съ нимиже а҆́зъ живꙋ въ нихъ, но до землѧ̀ [-][5] и҆дѣ а҆́зъ бѣхъ, и҆деши до племе́ни моє҆го и҆ по́и҆меши женꙋ сн҃ꙋ моє҆мꙋ и҆саа́кꙋ, ѿтꙋдѣ. рече҃ [рабъ к немꙋ][6], а҆ є҆гда не восхо́щетъ [и҆тѝ жена][7] (въ слѣдъ со мно́ю)[8] на землю̀ сїю̀, (то) ѻ҆бращꙋ ли сн҃а твоє҆го въ зе́млю ѿ неꙗ҆́же и҆зы́де ты [-][9]· Рече́ же к немꙋ а҆враа́мъ, блю҃ са́мъ себѐ, да не ѻ҆брати́ши сн҃а мое҃ та́мо, г҃ь б҃ъ нб҃ныи и҆ б҃ъ землѧ, и҆же пои҆́ ма и҆з до́мꙋ ѻ҆ц҃а моє҆го, и҆ ѿ землѧ̀ в не́иже роди́сѧ, и҆же гл҃а мнѣ
вї҃ ві҃ г҃і и҆ є҃і нї҃ кѕ҃ и҆ клѧ́сѧ къ мнѣ, гл҃ѧ, *тебѣ дам зе́млю сїю̀, и҆ сѣ́мени твоемꙋ. (и҆ тои) по́слетъ а҆гг҃ла своє҆го предъ тобо́ю, и҆ по́имеши женꙋ сн҃ꙋ мо-

Глава 24

1 Авраам же був старим і мав багато днів, Господь же поблагословив Авраама в усьому. **2** І сказав Авраам своєму рабові, старшому над його домом, що володів усім його: *Поклади твою руку під моє стегно, ниж. 44
3 і заклену тебе Господом Богом небесним і Богом землі, щоб ти не привів моєму синові Ісаакові жінку з ханенейських дочок, з якими я живу між ними, **4** але підеш до землі, де я був, до мого плем'я і візьмеш жінку моєму синові Ісаакові звідти. **5** Сказав же раб до нього: А коли не захоче жінка піти вслід за мною до цієї землі, то чи поверну твого сина до землі, з якої ти вийшов. **6** Сказав же до нього Авраам: Вважай на себе самого, щоб ти не повернув мого сина туди. **7** Господь Бог небесний і Бог землі, який взяв мене з дому мого батька і з землі, в якій я народився, що мені сказав і мені поклявся, мовлячи: *Тобі дам цю землю і твоєму вищ. 12 13 і 15 ниж. 26
насінню, і він пошле свого ангела перед тобою, і візьмеш жінку моєму синові Ісаакові звідти. **8** Якщо ж не

бажає жінка прийти з тобою до цієї землі, будеш чистим від цієї клятви, тільки не поверни туди мого сина. **9** І поклав раб свою руку під стегно Авраама, свого пана, і поклявся йому про це слово. **10** І взяв раб 10 верблюдів з верблюдів свого пана і з усіх дібр свого пана взяв з собою, і вставши, пішов до межиріччя, до міста Нахора. **11** І поставив верблюдів поза містом під вечір коло криниці води, куди виходять черпати воду. **12** І сказав: Господи Боже мого пана Авраама, вчини передімною сьогодні: зроби милість з моїм паном Авраамом. **13** Ось же я стою біля криниці води, дочки ж тих, що живуть у місті, вийдуть зачерпнути води; **14** хай буде, щоб дівиця, якій же я скажу: Схили мені твоє відро, щоб я пив, і скаже мені: Пий ти і напою твоїх верблюдів, аж доки нап'ються, – цю ти приготовив твому рабові Ісаакові; і з цього пізнаю, що ти зробив милосердя моєму панові Авраамові. **15** І сталося, як ще не скінчив говорити в своїм умі; і ось виходила Ревека, яку породив Ватуїл, син Мелхи, жінки Нахора, брата Авраама, держачи відро на раменах. **16** Дівиця ж була дуже вродливою, була ж дівчиною, що не знала мужа. Приступивши ж до криниці, зачерпнула відро води і пішла. **17** Підбігши ж раб їй назустріч, і сказав: Дай мені пити трохи води з твого відра. **18** Вона ж сказала: Пий, пане. І поспішившись, зняла відро на свої руки і дала йому пити, доки не напився. **19** І сказала: Влию твоїм верблюдам, доки всі не нап'ються. **20** І поспішившись, влила відро до корита, і побігла знову до криниці, зачерпнула води, і влила всім верблюдам. **21** Чоловік же вивчав її, і мовчав, щоб пізнати, чи добре повів Бог його дорогу, чи ні. **22** Сталося ж, коли перестали всі верблюди пити, і взяв чоловік золоті кульчики, міркою драхми, і дві запинки на її руки, і 10 мір золота, **23** і питав її, і сказав: Чия ти дочка? Скажи мені, чи є у твого батька місце для нас завітати? **24** І сказала йому: Я дочка Ватуїла від Мелхи, якого породила Нахорові. **25** І сказала йому: І соломи, і сіна у нас є багато, і місце завітати. **26** Задоволений же був чоловік, і поклонився Господеві, **27** і сказав: Благословенний Бог мого пана Авраама, який не полишив справедливість і правду від мого пана Авраама; мене в дорозі Господь добре повів і завів до хати брата мого пана. **28** І побігши, дівчина сповістила своїй матері всі ці слова. **29** В Ревеки ж був брат, якому ім'я Лаван. І побіг Лаван до чоловіка

емꙋ ӥсаа̂кꙋ ѿтꙋ́дꙋ, а̂́ще же не хо́щетъ [прїитѝ жена̀][10] с тобо́ю въ зе́млю сїю̀, чи́стъ да бꙋ́деши ѿ заклѧ́тїѧ сего̀, то́чїю сн҃а моего не ѡ̂братѝ тамо· Ӥ положѝ ра҃ рꙋкꙋ свою, подъ стегно̀ а̂враа́ма гн҃а своего, и̂ клѧ́сѧ є̂мꙋ словеси ра҃ сего̀· Ӥ поѧ̀ рабъ, і҃, вел҃бл҃ю ѿ вел҃бл҃ю гдн҃а своего и̂ ѿ всего добра гдн҃а своего (взѧ҃) съ собо́ю. и̂ въста҃ и̂де въ междорѣчїе, въ гра҃ нахо́ровъ. и̂ поста́ви вел҃блю́ды вн҃ѣ града оу̂ кла́дѧзѧ во҃наго по҃ ве́черъ, гдѣ̂ и̂схо́дѧтъ почръпати воды̀· Ӥ рече г҃и бж҃е гн҃а моего а̂враа́ма, оу̂стро́и прѣдо мно́ю днесь, (-)[11] сътворѝ мл҃ть, съ (мои҃ гн҃омъ)[12] а̂враа́момъ· се (же) а̂́зъ стою̀ оу̂ кла́дѧзѧ во́днаго, дще́ри же живꙋщихъ, въ́ градѣ, и̂зы́дꙋть почерпати воды̀, да бꙋдетъ дв҃ца, е́й же а̂зъ рекꙋ̀ прѣклони́ ми вѣдро̀ твоѐ да пїю̀, и̂ рече́т ми пї́и ты и̂ вельблю́ды твоѧ̀ напою̀, до́ндеже напї́ютсѧ, тꙋ̂ оу̂готовалъ еси рабꙋ̀ твое̂мꙋ̀ и̂саа́кꙋ, и̂ по се́мъ оу̂вѣмъ, ꙗ̂ко сътворѝ є̂си мл҃ть гн҃у моемꙋ а̂враа́мꙋ. Ӥ бысть даже не кончѧ̀ гл҃ѧ въ оу̂мѣ [с҃и][13], и̂ се̂ ревекка и̂схождаше, є̂ѧ́же родѝ вадꙋ́илъ сн҃ъ ме́лхинъ жены̀ нахо́ровы, бра́та [-][14] а̂враа́млѧ, дръжа̀ вѣдро̀ на рамꙋ, дв҃ца же бѧ́ше доброзра́чна ѕѣло, дѣва (же) бѣ̂ и̂же мꙋжа не знаа́ше, съступи́вши же на кладѧзь начерпѐ (воды̀ вѣдро)[15] и̂ и́де· Текъ же рабъ противꙋ̀ е́й и̂ рече, напои мѧ мало воды̀ ѿ вѣдра̀ твое̂го. сїѧ́ же рече пїи гдн҃е и̂ потща́всѧ (-)[16] снѧ̀ вѣдро на рꙋцѣ своѝ, и̂ напо́и ѧ̀ до́ндеже напи́сѧ. и̂ рече вел҃блю́домъ тїи въливю̀, до́ндеже вси̂ напї́ютсѧ. и̂ потща́всѧ [-][17] вълїѧ̀ вѣдро̀ въ пои́ло, и̂ течѐ па́кы на кла́дѧ҃, почерпѐ [воды̀][18] и̂ волїѧ̀ (вельблю́до҃ всѣ̂)[19]. мꙋжъ же вырозꙋмѣва́ше ю̀, и̂ помо́лчеваше да оу̂разꙋмѣ́етъ, а̂́ще оу̂стро́илъ (бъ҃)[20] пꙋть є̂мꙋ, и̂ли ни̂. бысть же ꙗ̂ко преста́ша всѝ вельбл҃ю пию́ще, (и̂) взѧ̀ мꙋжъ оу̂серѧ́зи златы, въ мѣрѣ драхмы, и̂ два̂ запѧстїѧ на рꙋкꙋ е́й, (и̂) і҃, (мѣ́ръ злата)[21] и̂ въпраша́ше ѧ̀ и̂ рече, чїѧ̀ є̂си дще̂ повѣждь ми, а̂́ще є̂сть оу̂ ѿц҃а ти мѣ́сто намъ ѡ̂битати· І̂ рече є̂мꙋ дщерь вадꙋилева є̂смь мелхи́нна, є̂гоже родѝ нахо́рꙋ. и̂ ре҃ є̂мꙋ, и̂ плѣвы и̂ сѣ́на много (є̂́сть) оу̂ насъ, и̂ мѣсто ѡ̂битати, (-)[22] бл҃говоли́ (же) мꙋжъ (и̂) поклони́сѧ г҃у, и̂ ре҃, бл҃венъ [-][23] бг҃ъ гдн҃а мое̂го а̂враа́ма. и̂́же не ѡ̂ста́ви пра́вды і̂ и́стинны гдн҃а мое̂го [а̂враа́ма][24], менѐ на пꙋтѝ оу̂строѝ г҃ь, и̂ въ домъ брата гдн҃а моего (въведѐ)· Ӥ те́кши дв҃ца повѣ́да [мт҃ри][25] свое́й (вси̂) гл҃ы сїа̀ ревецѣ́ же

[бѣаше бра҃][26], ѥмꙋже ймѧ лаванъ· Й тече ла-
ванъ къ мꙋжꙋ вонъ на кладѧзь. й бысть
ѥгда видѣ оусеразѧ й запѧстїѧ на рꙋкꙋ сес-
тры своеѧ, й ꙗко слыша словеса [-][27] ѿ сестры
своеѧ гл҃юща, сице гла къ мнѣ мꙋ҃. й прїиде
[лаванъ][28] къ мꙋжꙋ стоѧщꙋ, оу вельблюдъ оу
кладѧзѧ [воды][29], й рече ѥмꙋ ходи й вниди,
бл҃венъ г҃ь, почто стоиши внѣ азъ [-][30]
(клѣть оуготовахъ)[31], й станїе вельблю-
домъ· (Й) въниде (-)[32] мꙋжъ въ домъ й (вель-
блюды вьгна)[33], й дасть плѣвы й сѣно вель-
блюдомъ, й водꙋ [оумыти][34] нозѣ ѥмꙋ й (-)[35]
мꙋжемъ, йже (бахꙋ) с нимъ. Й постави ймъ
хлѣбъ ꙗсти. й ре҃, не ꙗ҃ дондеже не гл҃ю бе-
сѣды своеѧ. й рече гл҃и· (-)[36] Рече (же) рабъ ав-
раамль ѥсмь азъ [й г҃ь][37] бл҃вилъ ѥсть гд҃на
моего ѕѣло й възвеличисѧ. й далъ ѥмꙋ овца й
волы, [-][38] [злато, й сребро][39]. [-][40] рабы й рабы-
нѧ, вельблюды й ослы. й роди сарра жена гд҃на
моего сн҃а (ѥдинородна)[41] гд҃нꙋ моемꙋ, съста-
рѣвшꙋсѧ, й дасть ѥмꙋ елико ймѣ. й заклѧ
мѧ гд҃нъ мои глѧ, не поѥмли жены сн҃ꙋ мое-
мꙋ ѿ дщерїи ханнаонскы҃, въ нихже а҃ оби-
тахъ въ земли йхъ, но в домъ ѿц҃а моего
йдеши (-)[42] въ племѧ мое, й поими женꙋ сн҃ꙋ
моемꙋ ѿтꙋдꙋ. р҃ѣ же азъ гд҃нꙋ своемꙋ, ѥда
не [похощѥ҃ жена по мнѣ ити][43]. й рече ми г҃ь
[б҃ъ][44], ѥмꙋже оуголи҃. пре҃ (лицем҃) ѥго, онже пос-
леть агг҃ла своего с тобою, й оустроитъ пꙋть
твои, й поимеши женꙋ сн҃ꙋ моемꙋ, ѿ племени
моего, й ѿ домꙋ ѿц҃а моего, тогда (бꙋдеши
простъ)[45] ѿ заклинанїа моего. ѥгда же донде-
ши въ [племѧ мое][46], й не [дадѧт ти][47],
[-][48] бꙋдеши простъ ѿ заклинанїѧ моего. й
прише҃ днесь на҃ кладѧзь, рекохъ, г҃и бж҃е гд҃на
моего авраама аще оустроиши пꙋть мои, вонь-
же нн҃ѣ йдꙋ [-][49], (й) се стахъ на кладѧзѣ
воднѣмъ, дщери же гражданъ йзыидꙋть по-
чрпати воды, й да бꙋдетъ дв҃ца ѥиже рекꙋ
напои мѧ (воды мало)[50] (-)[51], й да речетъ [-][52]
(-)[53] (пїи ты)[54] й вельблюдомъ твоимъ
волїю, си (бꙋдетъ) жена ю҃ оуготова (б҃ъ)[55]
[рабꙋ своемꙋ][56] йсаакꙋ, й по семъ разꙋмѣю ꙗ-
ко сътворилъ ѥсть мл҃ть гд҃нꙋ моемꙋ авраа-
мꙋ· Й бысть даже не кончахъ (въ оумѣ [сво-
ѥмъ][57] глѧ)[58] вънезаапꙋ ревека йсхождаше,
дръжащи вѣдро на рамꙋ, [-][59] въстꙋпивши
же на кладѧзь, й почръпе (вѣдро воды), [й ре-
кохъ][60] ѥи напои мѧ, й потщавсѧ снѧ вѣдро
съ себе й рече [ми][61] пїи ты й вельблюды
твоѧ напою. й напи҃сѧ й вельблюды моѧ на-

надвір, до криниці; **30** і сталося, коли
побачив кульчики і запинки на руках
своєї сестри, і коли почув слова від
своєї сестри, що говорила: Так сказав
до мене чоловік, і прийшов Лаван до
чоловіка, що стояв коло верблюдів
при криниці води, **31** і сказав йому:
Ходи й увійди, благословенний Гос-
подь, чому ти стоїш надворі? Я при-
готовив кімнату і місце для верблю-
дів. **32** І увійшов чоловік до хати, і
загнав верблюдів, і дав соломи і сіна
верблюдам, і води, умити ноги йому і
мужам, що були з ним. **33** І поклав їм
хліби їсти. І сказав: Не їстиму доки
не скажу своєї бесіди. І сказав: Гово-
ри. **34** Сказав же: Я є раб Авраама.
35 І Господь дуже поблагословив мо-
го пана, і він прославився. І дав йому
овець і волів, золото і срібло, рабів і
рабинь, верблюдів і ослів. **36** І поро-
дила Сарра, жінка мого пана, одного
сина моєму панові, коли він постарів-
ся, і дав йому все, що мав. **37** І закляв
мене мій пан, кажучи: Не візьмеш
жінку моєму синові з ханаонських
дочок, між якими я жив в їхній землі,
38 але підеш до дому мого батька, до
мого племені, і візьмеш жінку моєму
синові звідти. **39** Сказав же я своєму
панові: Якщо жінка не захоче за
мною піти? **40** І сказав мені: Господь
Бог, якому я угодив перед його ли-
цем, він пішле свого ангела з тобою, і
добре поведе твою дорогу, і візьмеш
жінку моєму синові з мого племені і з
дому мого батька. **41** Тоді будеш
вільний від моєї клятви. Коли ж
дійдеш до мого племені і не дадуть
тобі – будеш вільний від моєї клятви.
42 І прийшовши сьогодні до криниці,
я сказав: Господи Боже мого пана
Авраама, чи ти добре поведеш мою
дорогу, по якій сьогодні я іду? **43** І
ось я став при криниці води, дочки ж
громадян вийдуть зачерпнути води, і
хай буде, щоб дівчина, якій скажу:
Дай мені пити трохи води, **44** і хай
скаже: Пий ти, і налию твоїм верблю-
дам, – ця буде жінка, яку Бог приго-
товив своєму рабові Ісаакові, і з цьо-
го знатиму, що вчинив милосердя
моєму панові Авраамові. **45** І стало-
ся, що я ще не закінчив в своїм умі
говорити, зразу виходила Ревека,
держачи відро на раменах; підійшов-
ши ж до криниці, і зачерпнула відро
води, і я сказав їй: Дай мені пити. **46**
І поспішившись, зняла відро з себе, і
сказала мені: Пий ти, і напою твоїх
верблюдів. І напився я, і напоїла моїх
верблюдів. **47** І я питав її, і сказав:
Чия ти дочка? Вона ж мені сказала: Я
дочка Ватуїла, сина Нахора, якого
йому породила Мелха. І я дав їй

кульчики і запинки на її руки, **48** і я
став щасливий, я поклонився Гос-
подеві і поблагословив Господа Бо-
га мого пана Авраама, який добре
повів мене в цій дорозі правди, щоб
взяти дочку брата мого пана його
синові. **49** Якщо ж, отже, чините
милосердя і справедливість моєму
панові, скажіть мені, щоб я повер-
нувся або направо, або наліво. **50**
Відповівши ж, Лаван і Ватуїл ска-
зали: Від Господа прийшла ця за-
повідь, не можемо тобі відповісти
злого за добре; **51** і ось Ревека пе-
ред тобою, візьми її, і йди, і хай
буде жінкою сина твого пана, так
як сказав Господь. **52** Сталося ж,
коли раб Авраама почув цю мову,
поклонився до землі Господеві, **53** і
раб, взявши золотий і срібний по-
суд і одяг, дав Ревеці, і дар її бра-
тові і її матері. **54** І поїли, і попили
вони і мужі, що були з ним. І пе-
респавши, вставши вранці, сказав:
Відпустіть мене, щоб я ішов до мо-
го пана. **55** Сказали ж її брати і ма-
тір: Хай дівчина перебуде з нами
десять днів, і після цього підете. **56**
І сказав до них: Не держіть мене,
бо Бог добре повів мою дорогу.
Відпустіть мене, щоб я пішов до
мого пана. **57** Вони ж сказали: По-
кличмо дівчину і запитаємо її з уст.
58 І покликавши Ревеку, сказали їй:
Чи підеш з цим чоловіком? Вона ж
сказала: Піду. **59** І відпустили Ре-
веку, свою сестру, і її майно з ра-
бом Авраама і тими, що були з ним.
60 І поблагословили Ревеку, і ска-
зали їй: Ти є нашою сестрою, стань
тисячами десятьох тисяч, і хай твоє
насіння одержить міста ворогів. **61**
І вставши, Ревека і її рабиня, і сіли
на верблюдів, і пішли з чоловіком, і
раб, взявши Ревеку, відійшов. **62**
вищ. 16 Ісаак же ходив крізь пустиню *ко-
ло криниці видіння. Він же жив у
землі на півдні. **63** І вийшов Ісаак у
поле пройтися під вечір, поглянувши ж очима, побачив верблюдів, що йшли. **64** І поглянувши ж, Ревека очима побачила Ісаака і зіскочила з верблюда. **65** І сказала до раба: Хто є цей чоловік, що іде по полю нам назустріч? Сказав же раб: То мій пан. Вона ж, взявши намітку, і зодягнулася. **66** Розповів раб Ісаакові слова, які зробив. **67** Прийшов же Ісаак до хати своєї матері і взяв Ревеку, і стала йому жінкою, і полюбив її, і потішився Ісаак по Саррі, своїї матері.

поѝ, и̂ въпраша̑ еѧ̀, и̂ рекохъ, чиѧ̀ е̂си дщéрь.
сїѧ̑ (ми) ре̑ дщéрь вадꙋилева е̂смь, сн҃а нахóрова,
и̂же родѝ е̂мꙋ мéлха· И̂ дах̑ éи ꙋ̂серя̂зѧ и̂
запѧ́стїа на рꙋцѣ еѝ, и̂ бл҃гов̑ъли́въ е̂смь поло-
ни́хсѧ г҃ꙋ, и̂ бл҃вихъ г҃а б҃а, гд҃на моего а̂враáма
и̂же оу̂строѝ мн҃ѣ на пꙋтѝ (семъ) и̂стинны,
поѧ́ти дщéрь брáта гд҃на мое̑ сн҃ꙋ е̂го· а̂ще (же)
оу̂бо твори́те млт҃ь и̂ прáвдꙋ гд҃нꙋ моемꙋ, по-
вѣ́дите ми̂ (-)[62] да сѧ ô̂бращꙋ, (и̂ли) нá десно,
и̂ли нá лѣво. ѿвѣщáв же лавáнъ, и̂ вадꙋи̂ рекóс-
та, ѿ г҃а пришла̀ зáповѣдь сїа̀ не мóже̑ [-][63]
ти ѿвѣщáти злáа за бл҃гаа (и̂) е̂се ревека пре̑
тобóю поймѝ [ю̀][64] (і̂) и̂дѝ, и̂ да бꙋдетъ жена̀
сн҃ꙋ гд҃на твоего, ꙗ̂коже гл҃а г҃ь· Бы́сть же е̂гда̀
слы́ша раб̑ а̂враáмль, рѣч̆ [сїю̀][65], поклони́сѧ до
землѧ̀ г҃ꙋ, и̂ възéмъ рабъ съсꙋды [злáты и̂
срéбрены][66] и̂ ри́зы дасть ревéцѣ и̂ дáрь (-)[67] бра-
тꙋ еѧ̀, и̂ мт҃ри [еѧ̀][68]. и̂ ꙗ̂дóша и̂ пиша
(ô̂ни)[69], и̂ мꙋжи и̂же (бахꙋ с нимъ)[70]· И̂ (пре-
лежáвъ)[71] (-)[72] въстáвше заоу̂тра, рече, ѿпꙋсти́-
те мѧ. да и̂дꙋ къ гд҃нꙋ моемꙋ· Рѣша же
брáтїа еѧ̀ и̂ мт҃и, да пребꙋдеть дв҃ца с нами
[дéсѧть дн҃їи][73], и̂ по семъ да и́дете. [И̂ рече][74]
к нимъ не дръжите мѧ, (-)[75] б҃ъ (б҃о) оу̂строѝ
пꙋть мнѣ ѿпꙋстите м̂ѧ, да и̂дꙋ къ гд҃нꙋ
моемꙋ· Сии же рѣша да възовéмъ дв҃цꙋ, и̂ въ-
прошае̑ ([еѧ̀ и̂з ꙋстъ][76])[77]. и̂ [възвáвше][78] рéвекꙋ
[-][79] рѣша éи, и̂деши л̂и съ мꙋжемъ сѝ, ô̂на же
рече и̂дꙋ, и̂ ѿпꙋсти́ша ревéкꙋ сестрꙋ̀ своюю, і̂ и̂-
мѣнїе еѧ̀ (с рабо̑)[80] а̂враáмлимъ, і̂ и̂же с ни̑
[быша][81]· И̂ бл҃ви́ша ревекꙋ [-][82], и̂ рѣша еи сес-
тра̀ нáша е̂си бꙋди въ ты́сꙋщи темъ, и̂ да
прїиметъ сѣмѧ твое грады съпоста̑· [И̂ въ-
ставши][83] ревéка и̂ рабы́нѧ еѧ̀, [и̂][84] въсѣдоша
на в҃еблю́ды, і̂ и̂дóша с мꙋжемъ, и̂ пои́мъ ра̑
ревéкꙋ ô̂ты́де· І̂саáкъ же хождáше сквозѣ пꙋс-
ты́ню, *оу кладѧ́зѧ видѣннаго, сéи же живáѧ- бн ѕі
ше на землѝ на полꙋ́дне. і̂ и̂зы́иде і̂саáкъ поглꙋ-
митисѧ нá поле кꙋ вéчерꙋ. (-)[85] възрѣв̆ (же) ô̂чима̀
вѣдѣ в҃еблюды и̂дꙋща. и̂ възрѣвше (же) ревéка
ô̂чи́ма ви́дѣ і̂саáка, и̂ скочѝ со вельблю́да· И̂ ре̑ к
рабꙋ̀ кто̑ е̑ мꙋжъ ô̂нъ, и̂же и́де̑ пó полю про-
тивꙋ на̑· Рече̑ рáбъ, то̑ [-][86] господи́чичъ мои
сїѧ же взе̑ши. ри́зы оу̂творéныѧ (и̂) ô̂блечесѧ·
(-)[87] И̂сповѣ́да ра̑ і̂саáкꙋ (-)[88] словесá, ꙗ̂же сътво-
ри прїиде же і̂саáкъ в домъ мт҃ри своеѧ̀, и̂
поѧ̀ ревéкꙋ, и̂ бы̑ е̂мꙋ жена̀, и̂ възлюби ю̀, и̂ оу̂-
тѣшисѧ, і̂саáкъ ô̂ сáрѣ, матери своéи·

Глава, ке

И приложивше (-)[1] авраам. поѧ женꙋ ейже
имѧ хеттꙋра, (и) роди же емꙋ земъвра-
ма, [-][2] [ектана][3], и мадана, и мадїа-
ма, и [евока][4], и соена. (Нектанъ)[5] же
а пара а роди савана, и демана, и дедана. *Сынове же де-
дани быша, рагꙋилъ, и навдеилъ, и асꙋрим, и
[латꙋрїимъ][6], и [лоомимъ][7], сынове же мадїамли,
(ефаръ)[8], и афиръ, и енохъ, и [авида][9], и [ель-
дага][10], сїи [же][11] бѣша сынове хеттꙋрины. Дасть
же авраамъ все (свое имѣнїе)[12] iсаакꙋ сынꙋ свое-
мꙋ, (-)[13] сыномъ (же) заложниць своихъ дасть ав-
раамъ дары, и ѿпꙋсти ѧ ѿ iсаака сына своего,
еще живъ сый, [-][14] до земли въсточныѧ, си же
(дни и лѣта)[15] авраамлѧ, елико житъ, (лѣтъ, р,
о, е)[16], и скончавъ ꙋмре авраамъ въ старости
добрѣи, старець [-][17] исполненъ дни, и приложи-
сѧ къ людемъ своимъ. И погребоша его iсаакъ
i измаилъ [два][18] сынове его, в пещерѣ, сꙋгꙋбѣи,
на селѣ ефроновѣ сына саарова хетдеанина, еже
вй кг есть прѧмо мамврїи. *Село, и пещерꙋ, юже при-
тѧжа, авраамъ ѿ сыновъ хетдеовъ, тꙋ погребоша
авраама и (женꙋ его саррꙋ)[19]. Бысть же по ꙋ-
мртвїи авраамли, блгви бгъ iсаака сына его, и
вй ѕі и кд ꙋселисѧ iсаакъ *ꙋ кладѧзѧ видѣннаго. Си же
бытїа измаила сына авраамлѧ, егоже роди агарь
раба сарина авраамꙋ. (-)[20] Си имена сыновъ изма-
а пара а илевъ по имени (ихъ, и в) родѣхъ ихъ *перве-
нець измаилевъ, наваоѳъ, [-][21] кыдаръ, и нав-
деилъ, [масанъ][22], (масман)[23], [-][24] идꙋма, и
[маси][25], и (ходан)[26], [-][27] деманъ, (-)[28]нетꙋръ, и
нафесъ, и кедма. Си сꙋть сынове измаили, и си
имена ихъ в домѣхъ ихъ. и въ селѣхъ и, ві,
кнѧзѧ, въ ѩзыцѣхъ ихъ. (-)[29] (лѣта (же) си)[30]
житїѧ измаилѧ, [лѣтъ, р, лз][31], (-)[32] кончавъ
ꙋмре, и приложисѧ къ рожденїю своемꙋ. Въсели
же сѧ ѿ еꙋлата, до сѵра, иже есть лицъ е-
гѵптꙋ, даже доходѧще сѵрїи, предъ лицемъ (-)[33]
братїѧ своеѧ ꙋселисѧ. [Сїи же][34] бытїѧ iсаа-
кова сына авраамлѧ, авраамъ роди исаака, бѧше
(-)[35] iсаакъ, (м, лѣтъ)[36] егда поѧ ревекꙋ, дщерь
вадꙋилевꙋ, сѵрина [-][37] (въ женꙋ себѣ)[38]. Молѧше
же сѧ iсаакъ [-][39] ревекы ради жены своеѧ, ѩко
неплоды бѧше. Послꙋша же его бгъ, (-)[40] зачатъ
въ ꙋтробѣ ревека жена его. Играста же младен-
ца въ ней, [и рече][41] аще (хощетъ сице [-][42])[43]
быти, то что (се ми)[44] (есть). (І) иде (-)[45] въ-
к рй д прашати га, и рече (ей гь)[46], *два ѩзыка въ
ꙋтробѣ твоей еста, и двои людїе, ѿ ꙋтробы
твоеѧ, разлꙋчатсѧ, и людїе людїи преспѣ-

Глава 25

1 І додавши, Авраам взяв жін-
ку, якій ім'я Хеттура. **2** І породила
ж йому Земврама, Єктана, і Мада-
на, і Мадіама, і Евока, і Соена. **3**
Нектан же породив Савана, і Те-
мана, і Дедана. *Сини ж Дедана пар1. 1
були: Рагуїл, і Навдеїл, і Асурим, і
Латуріїм, і Лоомим. **4** Сини ж
Мадіама: Ефар, і Афир, і Енох, і А-
вида, і Ельдага. Це ж були сини
Хеттури. **5** Дав же Авраам всі свої
маєтки Ісаакові, своєму синові; **6**
синам же своїх наложниць Авраам
дав дари, і відпустив їх до східної
землі від Ісаака, свого сина, ще як
він жив. **7** Це ж дні і літа Авраама,
які він прожив, 175 літ. **8** І за-
кінчивши, помер Авраам в гарній
старості, старцем повним днів, і
додався до свого народу. **9** І його
поховали Ісаак і Ізмаїл, два його
сини, в подвійній печері на полі
Ефрона, сина Саарового, хетте-
янина, що є напроти Мамврії; **10**
*поле і печеру, яку придбав Авраам вищ. 23
у хеттеових синів, там поховали
Авраама і його жінку Сарру. **11**
Сталося ж, після смерті Авраама
Бог поблагословив Ісаака, його
сина. І поселився Ісаак *при кри- вищ. 16
ниці видіння. **12** Це ж роди Ізмаїла, і 24
сина Авраама, якого ж породила
Авраамові Агар, рабиня Сарри. **13**
Це імена синів Ізмаїла за їхніми
іменами, і в їхніх родах: *первород- пар1.
ний Ізмаїла Наваоф, Кидар, і
Навдеїл, Масан, **14** Масмай, Ідума,
і Маси **15** і Ходан, Теман, Нетур, і
Нафес, і Кедма. **16** Це є сини Із-
маїла, і це їх імена в їх домах і в їх
поселеннях, 12 князів в їхніх
народах. **17** Це ж літа життя Ізмаїла
– 137 літ; скінчивши, помер і до-
дався до свого роду. **18** Поселився
ж від Еуалата до Сира, який є в
лице Єгипту, як доходити до Сирії,
поселився перед лицем своїх бра-
тів. **19** Це ж роди Ісаака, сина
Авраама. Авраам породив Ісаака.
20 Ісаак був 40 літнім, коли взяв
Ревеку, дочку Ватуїла, сирійця, со-
бі за жінку. **21** Молився же Ісаак
задля Ревеки, своєї жінки, бо була
неплідною. Вислухав же його Бог –
зачала в лоні Ревека, його жінка. **22**
Скакали ж діти в ній. І сказала:
Якщо так має бути, то навіщо це
мені? І пішла питатися в Господа,
23 і сказав їй Господь: *Два народи рим. 9
є в твоїм лоні, і два народи роз-
діляться з твого лона, і народ народ
перевищить, і старший хай послу-

жить меншому. **24** І сповнилися її
дні родити, вони були близнята в її
лоні. **25** Вийшов же первородний
син ввесь рудий і волохатий, наче
кожух, і назвала його ім'я Ісав. **26**
йос. 12 дія. 7 *І по цьому вийшов його брат, його
ж рука держалася п'яти Ісава, і
назвала його ім'я Яків. Ісаак же мав
60 літ, коли йому породила Ревека.
27 І виросли юнаки. І був Ісав
чоловіком-мисливцем і орачем, Я-
ків же був нелукавим чоловіком,
що жив в хаті. **28** І полюбив Ісаак
Ісаву, бо його лов був його їжею;
Ревека ж любила Якова. **29** Зварив
же собі Яків варене, і прийшов же
Ісав з поля змучений, **30** і сказав до
Якова: Дай мені їсти з цього
вареного, щоб я підкріпився, через
це прозвано його ім'я Едом; **31** і
сказав Яків Ісаву: Віддай же сьо-
годні мені своє первородство. **32**
Сказав же Ісав: Ось я іду вмерти,
навіщо мені це первородство. **33** І
сказав йому Яків: Клянися мені
єв. 12 ниж. 27 сьогодні. І поклявся йому. *І віддав
Ісав Якову своє первородство. **34**
Яків же дав Ісаву хліб і зупу з
сочевиці, він з'їв же і випив, і
вставши, відійшов, і за ніщо вважав
собі Ісав первородство.

ютъ, и старѣишїи да поработаетъ меньше-
му. И кончашася днїе родити ей, (-)[47] сїи бѣс-
та близнята, въ оутробѣ ей. Изыде же снъ
первенецъ чръменъ весь, [и][48] яко кожа кос-
матъ, (и) нарече (-)[49] има ему исавъ. *И по Іѡсїа ві дѣа з
семъ изыде братъ его (-)[50] рука (же) его придер-
жася пятѣ исавовѣ, и нарече има ему іаковъ.
Исаакъ же имаше, [ѯ, лѣтъ][51], егда роди [е-
му][52] [ревека][53], (и) възрастоста (-)[54] юнотѣ. И
бысть ісавъ мужь [ловецъ][55] (и) орачь, іаковъ же
[бысть][56] мужь нелукавъ живыи въ дому. (И)
възлюби (-)[57] ісаакъ исава, яко ловитва его
[бяше][58] брашно его, ревека же любляше іакова.
звари же (себѣ) іаковъ варенїе. [и][59] прїиде же
ісавъ с поля, оутрудився, и рече [-][60] къ іако-
ву напитаи мя, варенїа [-][61] сего, яко да у-
крѣплюся, сего ради прозва има ему едом. [и
рече][62] іаковъ ісааву. Ѿдаи (же) [-][63] днесь прѣ-
венъство свое мнѣ. Рече же ісав се азъ иду
оумрѣти, [-][64] въскую ми [первенъство се][65], и
рече (іаковъ ему)[66] клени ми ся днь, и кляся
ему. [*И ѿдасть][67] ісавъ, [іакову первенъство][68] Єврео ві нї кз
[свое][69]. Іаков же дасть ісаву хлѣбъ, и варенїе
сочевно, (-)[70] ясть (же) и питъ, и въставъ
отыде, и нивъчтоже вомени себѣ, ісавъ пер-
веньство.

Глава 26

1 Був же голод на землі після
голоду, що був передше в роки Ав-
раама. Відійшов же Ісаак до Ави-
мелеха, до филистимського царя,
до Герари. **2** З'явився же йому Гос-
подь і сказав: Не іди до Єгипту,
поселися в землі, про яку тобі ска-
жу, **3** і живи в тій землі, і буду з то-
бою, і поблагословлю тебе. Бо тобі
вищ. 12 13 і 15 і твоєму насінню дам цю землю, *і
поставлю клятву, якою Я клявся
Авраамові, твому батькові. **4** І по-
множу твоє насіння як небесні зорі,
і дам твоєму насінню усю цю зем-
вищ. 12 і 8 і 22 ниж. 28 лю. *І благословенні будуть у тво-
єму насінні всі народи землі, **5**
тому що твій батько Авраам послу-
хав мій голос, і зберіг всі мої запо-
віді, і мої накази, і мої оправдання,
і мій закон. **6** Поселився же Ісаак у
Герарах. **7** І питали його мужі, що
там мешкали, про Ревеку, його жін-
ку. І сказав: Вона є моя сестра: бо
побоявся сказати: Вона є моя жін-
ка, щоб не убили його місцеві мужі
задля Ревеки, його жінки, бо була
вродлива. **8** Був же там багато літ.
Схилившись же Авимелех, цар ге-
рарський, крізь вікно, побачив, що
Ісаак грається з Ревекою, своєю

Гла, кѕ.

Бысть же гла на земли, по гладѣ, иже
бѣ прьвѣе въ лѣта авраамля. отыде
ісаакъ къ авимелеху, къ црю филисти-
мъску, въ герару. Яви же ся ему гь, и
рече не ходи въ егупетъ, вселися [-][1] въ земли,
въ нейже ти реку, и обитаи въ земли той, и
буду с тобою. и блвлю тя. Тебѣ бо и сѣмени
твоему дам, [-][2] землю сїю, *и оуставлю клят- вї ві гі и еі
ву [-][3], еюже кляхся къ аврааму ѿцу твоему.
И оумножу сѣмя твое, яко ѕвѣзды нбныя, и
дамъ сѣмени твоему всю землю сїю. *И бла- вї ві и и і кв нї ки
вятся о сѣмени твоемъ вси языцы земнїи,
понеже послуша [ѿцъ твои авраамъ][4] [гласа мо-
его][5], и съблюде [вся][6] заповѣди моа и повелѣ-
нїя моя, и оправданїя моя, и законъ мои.
[всели же][7] ся ісаакъ въ герары [и въпрашаху
его][8] мужи тамо обитающеи, о [ревецѣ][9] женѣ
его. И рече сестра ми есть, оубоя бо ся рещи [-][10] жена ми есть, да не оубїютъ его мужи
обитателнїи, [ревекы][11] ради [жены его][12], поне-
же (бѣ доброзрачна (-)[13])[14]. Бысть же многа лѣ-
та ту, преклонив же ся авимелехъ црь герар-
скїи, окномъ, видѣ ісаака играюща съ ревекою

женою своєю, възва же авимелехъ ісаака, и рече ему ꙗко жена ти єсть, почто [рече ꙗко][15] сестра ми єсть. Рече же ему ісаакъ. Рѣхъ бо да не оумру єѧ ради. Рече же ему авимелехъ что се єси сътворилъ намъ, мало, не бы, нѣкто ѿ рода моєго съ женою твоєю, и възложилъ бы на ны съблазнъ. Заповѣда же авимелехъ [-][16] людемъ своимъ гл҃ѧ, вьсакъ иже прикоснетсѧ мужи сему, или женѣ єго, (повиненъ будетъ смрти)[17]. Сѣѧ же ісаакъ въ земли тои, и приобрѣте въ (то лѣто)[18] стократныи плодъ ꙗчменю, (ꙗко) бл҃ви [-][19] єго [бъ][20] и възвысисѧ (-)[21], и (-)[22] оумножисѧ, даже (и) великъ бывъ ѕѣло. Бысть же ему скотъ овчїи. и скотъ говѧжїи, и притѧжанїѧ многа. (И) възрѣвноваша (-)[23] ему филистимове, и вьсѧ кладѧзѧ, ꙗже ископаша раби ѿчи ему въ лѣта ѿца єго. насыпаша ѧ филистимове, (пльны земли)[24] · (И) рече (-)[25] авимелехъ къ ісааку отыди ѿ насъ. ꙗко силнѣє (єси насъ)[26] (здѣ). И отыде ѿтуду ісаакъ, и обита въ дебри герарьстѣи, и вселисѧ ту. (-)[27] Пакы (же) ісаакъ ископа кладѧза водныꙗ, ꙗже ископаша раби авраамли ѿчи ему. (ꙗже)[28] бѣша насыпали (-)[29] филистимѧне. По оумртвїи авраамли ѿца єго. и прозва имъ имена [-][30], ꙗкоже бѣ прозвалъ [авраамъ][31] ѿцъ єго. [Ископаше же][32] раби ісаакови въ дебри герарьстѣи, и обрѣтоша же ту кладѧзь воды живы. И прѧхусѧ пастуси герарьстѣи, съ пастухы ісааковыми гл҃юще, (наша)[33] єсть вода, и прозва имѧ кладѧзю [тому][34] обида обидаху бо и. (И) въставъ (-)[35] ѿтуду [ісаакъ][36], ископа кладѧзь другїи, прѧху же сѧ и о томъ, [прозва же][37] имѧ єму вражда. Въстав же ѿтуду, ископа (же) кладѧзь другїи, и не прѧхусѧ о томъ, и прозва имѧ ему пространство гл҃ѧ. Ꙗко нн҃ѣ оупространи гь намъ, и въстави насъ на земли. (И) възыде (-)[38] ѿтуду къ кладѧзю клѧтвеному, и ꙗвисѧ ему гь въ (ту нощь)[39], и рече [ему][40], азъ єсмь бъ (ѿца твоего авраамль)[41], не боисѧ с тобою бо єсмь. и бл҃влю тѧ и оумножу сѣмѧ твоє авраама ради ѿца твоєго. И създа ту требникъ, и призва имѧ гнє, и постави ту, кущу свои. Ископаша же ту раби ісаакови [въ дебри герарьстѣи][42] кладѧзь. (-)[43] Авимелехъ (же) прїиде къ нему ѿ гераръ, и охозадъ другъ єго, и фихолъ воєвода людїи єго, и реч имъ ісаакъ, въскую (къ мнѣ прїидосте)[44], вы бо ненавидѣсте мене, и ѿпустисте мѧ ѿ себе. [Они же][45] рѣша видѣвше [тѧ][46] оузрѣхом ꙗко бѣ гь с тобою, и глахом буди клѧтва

жінкою. **9** Покликав же Авимелех
Ісаака і сказав йому: То вона є
твоєю жінкою, чому ти сказав, що:
Вона є моєю сестрою? Сказав же
йому Ісаак: Бо я сказав, щоб я не
вмер задля неї. **10** Сказав же йому
Авімелех: Як це ти нам зробив?
Мало що не був хтось з мого роду з
твоєю жінкою, і наклав би на нас
згіршення. **11** Заповів же Авімелех
своєму народові, кажучи: Кожний,
хто доторкнеться до цього чолові-
ка, чи його жінки, буде винен
смерті. **12** Посіяв же Ісаак в тій
землі, і одержав в тому році сто-
кратний плід ячменю, бо його по-
благословив Бог, **13** і прославився, і
помножився так, що й став дуже
великим. **14** Був же в нього скот
овець, і скот волів, і багато майна. І
позаздрили йому филистими – **15** і
всі криниці, які викопали йому ра-
би батька в роки його батька, заси-
пали їх филистими повними землі.
16 І сказав Авимелех до Ісаака: Ві-
дійди від нас, бо ти є сильнішим
від нас тут. **17** І відійшов звідти
Ісаак, і замешкав в герарській до-
лині, і там поселився. **18** Знову ж
Ісаак викопав криниці води, які ви-
копали раби Авраама, його батька,
які засипали филистими по смерті
Авраама, його батька, і назвав їх і-
менами так, як був назвав Авраам,
його батько. **19** Викопали ж раби І-
саака в герарській долині і знайшли
ж там криницю живої води. **20** І би-
лися герарські пастухи з пастухами
Ісаака, кажучи, що вода є наша, і
назвав ім’я тієї криниці Обида, бо
його обидили. **21** І вставши звідти,
Ісаак викопав другу криницю, зма-
галися ж і про неї, прозвав же її
ім’я: Ворожнеча. **22** Вставши ж
звідти, викопав же іншу криницю, і
не билися за неї, і прозвав її ім’я:
Широта, кажучи: Тому що нині
Господь нам поширив і підняв нас
на землі. **23** І вийшов звідти до кри-
ниці клятви, **24** і з’явився йому
Господь в тій ночі, і сказав йому: Я
є Бог твого батька Авраама; не бій-
ся, бо я є з тобою, і поблагословлю
тебе, і розмножу твоє насіння задля
Авраама, твого батька. **25** І збуду-
вав там жертовник і прикликав гос-
подне ім’я, і там поставив своє
шатро. Викопали ж там криницю
раби Ісаака, в герарській долині. **26**
Авімелех же прийшов до нього з
Герар, і Охозат, його друг, і Фихол,
воєвода його народу. **27** І сказав їм
Ісаак: Чому ви до мене прийшли?
Ви бо зненавиділи мене і відпусти-
ли мене від себе. **28** Вони ж ска-
зали: Бачачи тебе, ми побачили, що
Господь був з тобою, і ми говори-

ли: Хай буде клятва між нами і тобою, і завіщаймо між нами і тобою, **29** щоб ти не зробив з нами злого, так як і ми тебе не відкинули, і так як ми тобі зробили добро і відпустили тебе з миром, і тепер ти благословенний Господом. **30** І зробив їм гостину, поїли і попили, **31** і вставши вранці, поклялися друг другові; і відпустив їх Ісаак, і відійшли від нього з миром. **32** Сталося ж в тім дні: прийшли раби Ісаака, і звістили йому про криницю, яку викопали, і сказали: Ми не знайшли води; **33** і назвав її Клятвою. Через це назвав ім'я того міста Криниця клятви і до сьогоднішнього дня. **34** Ісав же мав 40 літ і взяв жінку Юдин, дочку Веїла, хеттеїна, і Васемат, дочку Елома
ниж. 27 Евсу, **35** *і ревнували Ісаакові і Ревеці.

Глава 27

1 Сталося ж, коли постарівся Ісаак, і осліпли його очі до небачення, і покликав Ісава, свого старшого сина, і сказав йому: Сину мій. Як Ісав відповів до нього: Ось я. **2** Сказав же йому: Ось я постарівся і не знаю дня мого кінця. **3** Тепер, отже, візьми твою зброю, сагайдак же і лук, вийди на поле, і вполюй мені дикого звіра, **4** і зроби мені їжу, так як люблю, і принеси мені, щоб я їв, щоб тебе поблагословила моя душа раніше, ніж помру. **5** Ревека ж почула, як Ісаак говорив до свого сина Ісава. І пішов Ісав на поле вполювати дичину своєму батькові. **6** Сказала ж Ревека до Якова, свого меншого сина: Ось я почула твого батька, що говорив до Ісава, твого брата: **7** Принеси мені дикого звіра і зроби мені страву, щоб поївши, і поблагословив я тебе перед Богом раніше, ніж помру. **8** Тепер, отже, послухай мене, мій сину, як я тобі накажу: **9** Пішовши між овець, візьми з них двоє молодих і гарних козлят, і зроблю страву твоєму батькові, так як любить; **10** і внесеш твоєму батькові, і поїсть, і поблагословить тебе твій батько скорше, ніж помре. **11** Сказав же Яків Ревеці своїй матері: Мій брат є волохатим мужем, а я ж голий муж; **12** коли обмацає мене мій батько, і буду перед ним як обманець, і принесу на себе клятву, а не благословення. **13** Сказала ж йому матір: На мені твоя клятва, дитино, лиш послухай мого голосу, і пішовши, принеси мені. **14** Пішовши ж, взяв і приніс матері, і зробила йому матір страву, так як любив його батько.

межꙋ нами и [-][47] тобою, и завѣщаимъ междꙋ (нами и) тобою (-)[48]. да не сътвориши с нами зла, ꙗкоже [и][49] мы тебе не ѿвръгохомсѧ, и ꙗкоже сътворихомъ тебѣ добро, и ѿпꙋстихо тѧ съ миромъ, и нн҃ѣ ты бл҃венъ ѿ г҃а. И сътвори имъ гоститвꙋ (-)[50] ꙗдоша и пиша, и въставъ заоутра клѧтсѧ (дрꙋгъ)[51] къ дрꙋгꙋ, и ѿпꙋсти ѧ ісаакъ. и ѿидоша ѿ него съ [миро][52]. Бысть же въ (тои дн҃ь)[53] [-][54] прїидоша раби ісаакови, [и][55] повѣдаша емꙋ о кладѧзи еже ископаша, и рекоша не обрѣтохом воды, и прозва и клѧтва. Сего ради прозва имѧ гра [тои][56], кладѧзь клѧтвеныи, (и) до дн҃ешнѧго дн҃е. Бѧше же ісавъ, [м҃ лѣ][57], и поѧ женꙋ іоудинъ дщерь [веилъ][58] хеденина, и [васематъ][59] дщерь еломлю (евсꙋ)[60], *и быша ревнꙋющи ісаакови и ревецѣ. нѝ кз

Гл҃а, кз.

Бысть же ꙗко състарѣсѧ исаакъ, и ослѣпоста очи емꙋ въ [не][1] видѣнїе. И възва исава (сн҃а своего)[2] старѣишаго, и рече емꙋ сн҃е мои, ѿвѣща [иса к немꙋ][3] се азъ, [рече же емꙋ][4], се а състарѣхсѧ, и не вѣмъ дн҃и скончанїю моемꙋ, нн҃ѣ оубо възми съсꙋд свои тꙋл (же) и лꙋкъ, (-)[5] изыди на поле, и оулови ми звѣрь, и сътвори ми ѧдь ꙗкоже люблю, и принеси ми да ѧмъ, да бл҃вит тѧ дш҃а моѧ прежде даже не оумрꙋ, [ревека][6] же слышавши гл҃ща ісаака къ (сн҃ꙋ своемꙋ исавꙋ)[7], [і иде][8] исавъ на поле лови ловꙋ ѿц҃ꙋ своемꙋ. [Рече же [ревека][9]][10] къ іаковꙋ сн҃ꙋ своемꙋ меншемꙋ, се азъ слыша ѿц҃а твое [-][11] къ исавꙋ братꙋ твоемꙋ гл҃юща, принеси ми звѣринꙋ, и сътвори ми ѧдь, да ѧдше [и][12] бл҃влю тѧ пре б҃мъ прежде нежели оумрꙋ. Нн҃ѣ оубо послꙋшаи мене [сн҃е мои][13], ꙗкоже (ти азъ)[14] повелю. (-)[15] шедъ въ овца поими (-)[16] (ѿ нихъ)[17] два козлища юна, и добра и сътворю [-][18] ѧдь ѿц҃ꙋ твоемꙋ, ꙗкоже любить, и внесеши ѿц҃ꙋ твоемꙋ и бꙋдеть ꙗсти, (и)[19] бл҃вит тѧ ѿц҃ъ твои прежде даже не оумре. Рече же іаковъ [ревецѣ][20] мт҃ри своеи, ([-][21] братъ мои есть)[22] мꙋжь косматъ, (а) аз же мꙋжь голъ егда обыщеть мѧ ѿц҃ъ мои, и бꙋдꙋ пред нимъ ꙗко обидлив, и принесꙋ на сѧ клѧтвꙋ а не бл҃венїе. Рече же емꙋ мт҃и на мнѣ клѧтва твоѧ чадо, точїю послꙋшаи гласа моего, и шед принеси ми, шед же поѧ и принесе матери, и сътвори (емꙋ) мт҃и (-)[23] ѧдь, ꙗкоже люблѧше ѿц҃ъ его. (-)[24] въземши (*) [ревека][25] ризы исавлѧ, сн҃а своего ста-

рѣ́ншаго кра́сны, ꙗ҆́же бѧ́хꙋ ѹ҆ неѧ̀ в домꙋ,
и҆ ѡ҆блечѐ (сн҃а своѐго ме́ншаго і҆а́кова)[26], и҆ (коз-
ли́нама ко́злищю)[27] ѡ҆бви̇̀ (є҆мꙋ рꙋцѣ̀)[28]. и҆ на-
го́е шиѧ̀ є҆го. и҆ вда̀ ꙗ҆́дь, и҆ хлѣбы ꙗ҆́же съ-
твори̇̀, в рꙋцѣ і҆а́ковли сн҃а своѐго· И҆ принесѐ
ѡ҆ц҃ꙋ своѐмꙋ, [и҆ рече][29] ѡ҆́ч҃е, се́й же рече се а҆зъ
кто̀ є҆си ты ча́до, и҆ рече і҆а́ковъ ѡ҆ц҃ꙋ а҆зъ
[є҆смь][30] и҆са́въ прьвене̑ твой, сътвори́х ꙗ҆́коже
[ми гл҃а][31], въста́вши сѧ́ди, да ꙗ҆си ловит-
вꙋ мою̀, да бл҃ви́т мѧ дш҃а твоѧ̀· Рѐ же і҆саа̑
сн҃ꙋ своѐмꙋ, что̀ се ꙗ҆́ко ско́ро ѡ҆брѣте. ѡ҆̀ ча́-
до, се́й же рѐ, є҆же вда̀ г҃ь б҃ъ твой пре̑ (лице̑
мой)[32]. Рѐ же і҆саа̑ къ і҆а́ковꙋ, приступѝ (ча́до)
ко мнѣ̀ (да)[33] (тѧ ѡ҆сѧжю)[34], (-)[35] а҆ще ты́
є҆си сн҃ъ мо́й і҆са̑ и҆́ли ни̇̀. приступи́х і҆ако̑ къ
[-][36] ѡ҆ц҃ꙋ своѐмꙋ и҆ ѡ҆сѧза и҆̀, и҆ рѐ се гл҃а ꙗ҆́ко
гласъ і҆а́ковль, рꙋцѣ же (ꙗ҆́ко) рꙋцѣ и҆са́вовѣ, и҆
не позна є҆го, бѣста бо рꙋцѣ є҆го ꙗ҆́ко рꙋцѣ
и҆савовѣ бра́та є҆го косма́тѣ· (-)[37] Бл҃ви (же)
є҆мꙋ и҆ рѐ ты́ ли є҆си сн҃ъ мой и҆са̑, ѻ҆́н же рѐ
а҆зъ є҆смь. и҆ рѐ принеси́ ми (да)[38] ꙗ҆́мъ ло-
ви́твꙋ твою̀ ча́до, да бл҃вить тѧ дш҃а
моѧ̀, и҆ принесѐ є҆мꙋ і҆ ꙗ҆сть, и҆ принесѐ є҆мꙋ
вино̀ и҆ пи̑· (-)[39] Рече (же) є҆мꙋ і҆саа́къ ѡ҆ц҃ъ є҆го,
приступѝ къ мнѣ̑. (да)[40] (мѧ̑ лобыжеши)[41]
ча́до, (-)[42] приступи́в (же и҆) лобза̀ и҆̀· и҆ ѡ҆бонѧ̀
євр҃ аі вонью ри́зъ є҆го, *и҆ бл҃ви є҆мꙋ и҆ рѐ се въ нѧ̀ сн҃а
моѐго, ꙗ҆́ко въ нѧ̀ ни́въ по́льны́, є҆мꙋже бл҃ви
г҃ь, да да́сть тебѣ [г҃ь][43] ѿ росы̀ нб҃ныѧ̀, и҆
ѿ вла́гы земны́ѧ· [-][44] ѹ҆мно́жество̀ пшени́чно
и҆ ви́нно, и҆ да (ти̇̀ рабо́тають)[45] ꙗ҆зы́цы, и҆
да покло́нѧт ти сѧ кн҃ѕи, и҆ бꙋди г҃нъ
братꙋ твоѐмꙋ, (да)[46] (ти сѧ покланѧ́ють)[47]
сн҃ве ѡ҆ц҃а твоѐго, проклинаѧ тѧ бꙋде̑ про́-
клѧ̑, (и҆) бл҃вѧй (-)[48] тѧ бꙋдеть бл҃венъ· И҆
бы́сть ꙗ҆́ко сконча̀ и҆саа́къ бл҃вѧ і҆а́кова сн҃а
своѐго и҆ [-][49] ꙗ҆́ко ѡ҆ты́де і҆ако̑ ѿ лица̀ і҆саа́ка
ѡ҆ц҃а своѐго· [-][50] И҆са́въ братъ є҆го прі́иде з ло-
ви́твы, (-)[51] сътвори́ (же) и҆ се́и ꙗ҆́дь, и҆ прине-
сѐ ѡ҆ц҃ꙋ своѐмꙋ, и҆ рече [-][52] въстани ѡ҆́ч҃е мой
і҆ ꙗ҆́ждь ѿ лови́твы сн҃а своѐго, да бл҃ви́ть
мѧ дш҃а твоѧ̀, (-)[53] рече (же) є҆мꙋ і҆саа́къ
ѡ҆ц҃ъ є҆го, кто̀ є҆си ты, (и҆са́въ)[54] же рече а҆зъ
є҆смь сн҃ъ твой прьве́нецъ и҆са́въ· Чю́ди́ же сѧ
і҆саа́къ чю́днѣ вельми ѕѣло [-][55], кто̑ ѹ҆бо (ло-
ви́твꙋ)[56] принесѐ мн҃и. и҆ ꙗ҆до̑ ѿ (него̀)[57], пре̑
пришє́ствїемъ твоимъ, и҆ бл҃вихъ є҆мꙋ, и҆
бл҃венъ є҆сть· Бы́сть же ꙗ҆́ко слы́ша и҆са́въ
рѣчь і҆саа́ка ѡ҆ц҃а своѐго, и҆ възопѝ гласомъ ве-
лі́ємъ, и҆ го́ркымъ ѕѣло, и҆ рече бл҃ви и҆ менѐ
ѡ҆́ч҃е, рече̑ є҆мꙋ приш҃е братъ твой съ ле́стїю

15 Взявши ж Ревека гарну одіж Ісава,
свого старшого сина, яка була в неї в
хаті, і зодягнула свого молодшого сина
Якова, **16** і шкурами козлів обвинула
йому руки, і нагі části його шиї, **17** і
дала страву і хліби, які приготовила, в
руки Якова, свого сина. **18** І приніс
своєму батькові, і сказав: Батьку. Цей
же сказав: Ось я! Хто ти є, дитино? **19** І
сказав Яків батькові: Я є Ісав, твій пер-
вородний, я зробив так, як ти мені ска-
зав; вставши, сядь, щоб їсти мою ди-
чину, щоб мене поблагословила твоя
душа. **20** Сказав же Ісаак своєму сино-
ві: Що це, що швидко ти знайшов, ди-
тино? Цей же сказав: Те, що дав твій
Господь Бог перед моїм лицем. **21** Ска-
зав же Ісаак до Якова: Приступи до ме-
не, дитино, щоб я тебе обмацав, чи ти є
мій син Ісав, чи ні. **22** Приступив же
Яків до свого батька, і обмацав його і
сказав: Ось голос, наче голос Якова,
руки ж, наче руки Ісава. **23** І не впізнав
його, бо його руки були волохаті, як
руки Ісава, його брата. Поблагословив
же його, **24** і сказав: Чи ти є мій син І-
сав? Він же сказав: Я є. **25** І сказав:
Принеси мені, щоб я їв твою дичину,
дитино, щоб тебе поблагословила моя
душа. І приніс йому – і з'їв, і приніс
йому вина – і випив. **26** Сказав же йому
Ісаак, його батько: Приступи до мене,
щоб мене поцілувати, дитино. **27** При-
ступивши ж, і поцілував його, і поню-
хав запах його одежі, *і поблагословив єв. 11
його, і сказав: Ось запах мого сина, як
запах пільних нив, якого поблагосло-
вив Господь. **28** Хай дасть тобі Господь
від небесної роси і від земної вологи,
багато пшениці і вина, **29** і хай тобі
служать народи, і хай тобі поклоняться
князі, і будь паном твоєму братові, хай
тобі покланяються сини твого батька.
Хто тебе проклинає, буде проклятий, і
хто тебе благословить, буде благосло-
венний. **30** І сталося, коли скінчив Іса-
ак благословити Якова, свого сина, і як
відійшов Яків від лиця Ісаака, свого
батька: Ісав, його брат, прийшов з по-
лювання. **31** Приготовив же і він стра-
ву, і приніс своєму батькові, і сказав:
Встань, мій батьку, і їж з дичини свого
сина, щоб мене поблагословила твоя
душа. **32** Сказав же йому Ісаак, його
батько: Хто ти є? Ісав же сказав: Я є
твій первородний син Ісав. **33** Зачуду-
вався ж Ісаак дуже великим дивом:
Хто, отже, приніс мені дичину? І я з'їв
з неї перед твоїм приходом, і я його по-
благословив, і він є благословенним. **34**
Сталося ж, коли почув Ісав мову Іса-
ака, свого батька, і закричав великим і
дуже гірким голосом, і сказав: Побла-
гослови і мене, батьку. **35** Сказав же
йому: Прийшовши, твій брат обманом
взяв твоє благословення. **36** І сказав

Ісав: Справедливо названо його і-
м'я Яків, бо обманув мене ось
вищ. 25 вдруге. *І моє первородство забрав,
і тепер забрав моє благословення.
Сказав же Ісав своєму батькові: Чи
не зосталося мені благословення,
батьку? **37** Відповівши ж Ісаак, ска-
зав Ісаву: Вже я його зробив паном
над тобою, і всіх братів я зробив
його рабами, я його закріпив пше-
ницею і вином, що ж тобі зроблю,
дитино? **38** Сказав же Ісав своєму
батькові: Чи є одне благословення
у тебе батьку? Поблагослови, отже,
і мене, батьку. Розжалобився же І-
саак, і закричав великим голосом
Ісав, і заплакав. **39** Відповівши ж, І-
саак, його батько, сказав йому:
єв. 11 *Ось від вологи землі хай буде твоє
життя і від небесної роси зверху. **40**
І житимеш своїм мечем, і своєму
братові послужиш. Буде ж час, ко-
ли розіб'єш і скинеш його ярмо з
ав. 1 своєї шиї. **41** *Противився же Ісав
Яковові через благословення, яким
батько його поблагословив, і сказав
Ісав у своїм умі: Коби наспіли дні
смерті мого батька, щоб я убив Я-
кова, свого брата. **42** Звіщено ж бу-
ло Ревеці слова її старшого сина, і
пославши, покликала Якова, свого
молодшого сина, і сказала йому:
Ось Ісав, твій брат хоче тебе убити.
43 Тепер, отже, дитино, послухай
мій голос, вставши ж, втечи до ме-
жиріччя, до Лавана, мого брата до
Харану, **44** і будь з ним декілька
днів, доки не мине лють і гнів твого
брата на тебе, **45** і забуде те, що ти
йому зробив, і пославши, приведу
тебе звідти, щоб часом не стала я
бездітною від вас обох в один день.
46 Сказала же Ревека до Ісаака:
вищ. 26 *Набридло мені моє життя задля
дочок синів хеттеових, якщо візьме
Яків жінку з дочок цієї землі, то
навіщо мені жити?

Глава 28

1 Прикликав же Ісаак Якова, і
поблагословив його, і заповів йому,
кажучи: Не візьмеш жінки з хана-
анських дочок. **2** Вставши ж, відій-
ди до межиріччя, до дому Ватуїла,
батька твоєї матері; звідти візьми
собі жінку з дочок Лавана, брата
твоєї матері. **3** Ось мій Бог побла-
гословить тебе, побільшить тебе і
розмножить тебе, і станеш збором
народів. **4** І хай дасть тобі благос-
ловення мого батька Авраама, тобі
і твоєму насінню по тобі, щоб о-
держати землю твого замешкання,
йос. 12 яку Бог дав Авраамові. **5** *Послав
же Ісаак Якова, і він відійшов до

взѧтъ бл҃венїе твоѐ· И҆ рече [і҆са́въ][58] поправдѣ
прозва̀ и҆́мѧ є҆мꙋ і҆а́ковъ, прельсти бо мѧ ѕ҃е
вторицею, *и҆ прьвеньство мое взѧ̀, и҆ нн҃ѣ взѧ̀ вї ке
бл҃венїе моѐ, [рече же][59] і҆са́въ ѿц҃ꙋ своемꙋ, н҃ѣ ли
ѻ҆ста́ло мн҃ѣ (ѿ҃че бл҃венїа)[60]. ѿвѣща́в же і҆саа́къ
рече і҆са́вꙋ, [ꙋже][61] гдн҃а є҆го сътворихъ тебѣ и҆
всю бра́тїю (-)[62] сътвори҃ (рабы̀ є҆мꙋ)[63], пшени́-
цею и҆ вино҃ оу҆твердѝ є҆го, тебѣ же что сътворю̀
ча́до· Рече же і҆са́въ ѿц҃ꙋ своє҆мꙋ, є҆да̀ (є҆ди́но є҆сть
бл҃венїе оу҆ тебѐ)[64] ѿ҃че, бл҃ви оу҆бо и҆ менѐ ѿ҃че.
съмили́ же сѧ і҆саа́къ, (и҆) възопѝ гла́сомъ [вели-
имъ][65] і҆са́въ, и҆ въсплакаса. ѿвѣща́в же і҆саа́къ
ѿц҃ъ є҆го речѐ є҆мꙋ, *се ѿ влаги земныѧ бꙋди є҆вре҃ аі
(ти веселе́нїе)[66], и҆ ѿ росы̀ нбн҃ыѧ̀ съвыше, и҆ ме-
че́мъ своимъ живъ бꙋди, и҆ братꙋ своемꙋ да
поработа́єши· Бꙋдет же часъ є҆гда̀ рассы́плеши,
и҆ ѿрѣши́ши ꙗ҆ре́мъ є҆го, ѿ выѧ своє҆ѧ· (-)[67]
*Съпротивлѧ́ше (же) сѧ і҆са́въ і҆а́ковꙋ, ѻ҆ бл҃ве́нїи а҆вдѐ а҃
и҆же бл҃вѝ [-][68] ѿц҃ъ є҆го, [и҆ рече][69] і҆са́въ въ оу҆мѣ
[свое҃][70], а҆ще быша приспѣ́ли дн҃їе [смр҃ти][71] ѿц҃а
моє҆го. да быхъ оу҆билъ і҆а́кова брата своє҆го· Въз-
вѣщена же быша [ревецѣ][72] словеса̀ [-][73] сн҃а еѧ̀
старѣ́йшаго, и посла̀ призва̀ і҆а́кова сн҃а своє҆го
юнѣ́йшаго, и҆ рече є҆мꙋ ѕ҃е і҆са́въ братъ твой [-][74]
хоще҃ оу҆бити тѧ· Нн҃ѣ оу҆бо ча́до послꙋшай
[гла́са моє҆го][75]. (-)[76] въста́в (же) бѣжѝ в междо-
рѣ́чїе, къ лава́нꙋ братꙋ моє҆мꙋ въ харанъ, и҆
бꙋди с нимъ (нѣколико дн҃їи)[77], до́ндеже мине҃
лютость и҆ гнѣ́въ брата твоє҆го ѿ тебѐ, и҆ за-
бꙋдетъ є҆же (є҆мꙋ сътвори́лъ є҆си)[78], и҆ посла́въ
приведꙋ тѧ ѿтꙋдꙋ, да не когда̀ бесча́дꙋ
бꙋдꙋ ѻ҆бою̀ ва́ю въ є҆ди́н дн҃ь. Рече же [ревека][79]
къ і҆саа́кꙋ. *стꙋжихъ ѕ҃и жизнїю своє́ю, дщерей вї кѕ
ра́ди сн҃овъ хе҃де́ѻвъ, а҆ще поиметъ і҆а́ковъ женꙋ
ѿ дщерей землѧ̀ сеѧ̀, то въскꙋю ми є҆сть
жи́ти·

Гл҃а, ки·

П(ризва̀)[1] же і҆саа́к і҆а́кова (и҆) благослові и҆, и҆
заповѣда є҆мꙋ гл҃ѧ, да не по́имеши жены̀
ѿ дщерїи ханаа́нскі҃и, въставъ [же][2] ѿ-
бѣжи въ междорѣ́чїе, въ домъ вадꙋи-
левъ ѿц҃а матере твоеѧ̀· (-)[3] (ѿтꙋдꙋ поимѝ)[4]
себѣ женꙋ ѿ дщерий лавана брата мт҃ре тво-
еѧ̀, сеже б҃ъ мо́и бл҃витъ тѧ, (-)[5] възрастит
тѧ, и҆ оу҆мно́жи҃ тѧ, и҆ да бꙋдеши въ собо́ръ
ꙗ҆зыкомъ· И҆ дастъ ти бл҃венїе [ѿц҃а мое҃ а҆вра-
а́ма][6], тебѣ и҆ сѣмени твоє҆мꙋ по тебѣ, прїа-
ти землю̀ ѻ҆бита́нїѧ твоє҆го, юже дасть б҃ъ
а҆враа́мꙋ· (-)[7] *Посла́ (же) і҆саа́къ і҆а́кова, и҆ ѻ҆тыде і҆осїа ві
въ междорѣчїе къ лава́нꙋ (-)[8] вадꙋилевꙋ сирий-

ну, къ брату же [ревекы][9] мтре іаковлѧ і исавлѧ· видѣвъ же ісавъ ѧко блви ісаакъ іакова, і иже отыиде въ междорѣчїе сурьско, поѧти (ѿтуду себѣ)[10] жену· И вънегда блви (-)[11] и заповѣда ему гла, да не поимеши жены ѿ дщерїи хананеискъ, и послуша іаковъ ѿца и мтре своеѧ, и отыде въ межорѣчїе [сурьско][12]. И видѣ ісавъ ѧко злы суть дщери хананьскы пре ісаакомъ ѿцемъ его, и ше ісавъ къ измаилу и зва маеледъ дщерь измаила сна авраамлѧ. сестру навеодову жену (предъ)[13] женами своими (-)[14]. И отыиде іаковъ ѿ кладѧза клѧтвенаго, і изыде в харан и обрѣте мѣсто, и успе ту (слнце бо зайде)[15], и взѧ ѿ каменїа мѣста [того][16], и положи възглавїе себѣ, и успе на мѣстѣ томъ, и видѣ сонъ· И се лѣствица утвръждена на земли, еѧже коне досѧзаше до нбси, и агглы бжїи въсхождаху, и нисхождаху, по неи, *Гь же утвръждашесѧ на неи, и рече азъ бгъ авраамов ѿца твоего, и бгъ ісааковъ, не боисѧ землѧ идѣже ты спиши на неи, тебѣ дамъ ю и сѣмени твоему, и будетъ сѣмѧ твое ѧко песокъ земныи, *и распространитсѧ до морѧ, и до (въстокъ, и запад, и до сѣвера)[17]. *И блсловатсѧ о тебѣ вси ѧзыци земнїи въ сѣмени твоемъ· [-][18] Се (же) азъ с тобою, [съхраню][19] тѧ, на [всемъ пути][20] аможе идеши, и възвращу тѧ на землю сїю, ѧко не оставлю (тѧ) дондеже сътворю все еже глахъ тебѣ· И въставъ іаковъ ѿ сна своего, и рече ѧко есть Гь въ мѣстѣ семъ, аз же не вѣдахъ. (-)[21] убоѧ (же) сѧ и рече ѧко страшно мѣсто се, нѣсть се но домъ бжїи, и си врата нбнаа· И въставъ іаковъ заоутра, *и взѧ камень иже бѣ положилъ [-][22] възглавїе себѣ, и постави то въ столпъ, и възлїѧ елеи верху его, и прозва іаковъ имѧ мѣсту тому домъ бжїи. (-)[23] (улимаоусъ)[24] (же) бѣ имѧ граду прьвѣе· И молисѧ іаковъ млтвою глѧ, аще Гь бгъ съ мною и да (мѧ снабдитъ)[25] на пути семъ, вонь же азъ иду, и дасть ми хлѣбъ ѧсти, и ризы облещисѧ, и възвратитъ мѧ съ [миромъ][26] в домъ ѿца моего· И да будетъ ми Гь въ бгъ, и камень сеи егоже поставихъ въ столпъ, будеть ми въ домъ бжїи, и ѿ всего ѧже ми даси, (или) (одесѧтьствую тебѣ десѧтину [-][27])[28].

нѝ ле и ми сира мд

е мо ві и ді

ві кѕ

нѝ ла

межиріччя, до Лавана Ватуїлевого, сирійця, до брата ж Ревеки, матері Якова й Ісава. **6** Побачивши ж Ісав, що Ісаак поблагословив Якова, і що відійшов до сирійського межиріччя взяти звідти собі жінку, і коли поблагословив його, заповів йому, кажучи: Не візьмеш жінки з хананейських дочок; **7** і послухав Яків батька і свою матір, і відійшов до сирійського межиріччя. **8** І побачив Ісав, що ханаанські дочки є поганими перед Ісааком, його батьком, **9** і пішовши Ісав до Ізмаїла, і взяв Маелет, дочку Ізмаїла, сина Авраама, сестру Навеота, як жінку перед своїми жінками. **10** І відійшов Яків від криниці клятви і вийшов до Харану. **11** І знайшов же місце, і заснув там, бо сонце зайшло; і взяв з каміння з того місця, і поклав собі під голову, і заснув на тому місці. **12** І побачив сон. І ось драбина закріплена на землі, якої верх досягав до неба, і божі ангели піднімалися і сходили по ній. **13** *Господь же закріплявся на ній, і сказав: Я Бог Авраама, твого батька, і Бог Ісаака. Не бійся, земля, де ти спиш на ній, тобі її дам і твоєму насінню. **14** І твоє насіння буде як пісок землі, *і пошириться до моря, і до сходу, і заходу, і до півночі. *І благословенні будуть в тобі всі народи землі, в твоєму насінні. **15** Ось же я з тобою, збережу тебе на всій дорозі, куди підеш, і поверну тебе до цієї землі, бо не покину тебе доки не зроблю все, що я тобі сказав. **16** І вставши Яків зі свого сну, і сказав, що: Є Господь на цьому місці, я ж не знав. **17** Злякався же, і сказав, що: Страшне це місце, це не є хіба дім божий і це небесні двері. **18** І вставши Яків вранці, *і взяв камінь, який був поклав собі під голову, і поклав його як стовп, і вилив олію на його верх. **19** І назвав Яків ім’я того місця Божий Дім, Улимаус же раніше було ім’я міста. **20** І помолився Яків молитвою, кажучи: Якщо Господь Бог зі мною, і хай мене оберігає на цій дорозі, по якій я іду; і дасть мені хліб їсти і одіж зодягнутися, **20** і поверне мене з миром до дому мого батька, і хай буде мені Господь за Бога, **22** і цей камінь, якого я поклав як стовп, буде мені за божий дім; і з усього, що мені даси, поправді дам тобі десятину.

ниж. 35 і 48 сир. 44

мой5. 12 і 19

вищ. 26

ниж. 31

Глава 29

1 І вставши Яків на ноги, пішов до східної землі, до Лавана Ватуїлевого, сирійця, до брата Ревеки, матері Якова і Ісава. **2** Поглянув же: і ось криниця на полі, і були там три стада овець, що спочивали при ній, бо з тієї криниці напували стада. Камінь великий же був над отвором криниці; **3** і збиралися туди всі стада, і відкочували камінь з отвору криниці, і напували стада, і знову клали камінь на отвір криниці, на своє місце. **4** Сказав же їм Яків: Браття, звідки ви є? Ці ж сказали: Ми є з Харану. **5** Сказав же їм: Чи знаєте Лавана, сина Нахора? Сказали йому: Знаємо. **6** Сказав же їм: Чи здоровий є? Ці ж сказали: Здоровий. І ось Рахиль, його дочка, йшла з вівцями. **7** І сказав Яків: Ще день довгий, ще не час збирати худобу, напоївши овець, відійшовши, пасіть. **8** Вони ж сказали: Доки не зберемося всі пастухи, не можемо відкотити камінь від отвору криниці, щоб напоїти овець. **9** Ще як він говорив до них і Рахиль, дочка Лавана, ішла з вівцями свого батька. Бо вона пасла вівці свого батька. **10** Сталося ж, як побачив Яків Рахиль, дочку Лавана, брата своєї матері, і вівці Лавана материного брата, і приступив Яків, відкотив камінь від отвору криниці, **11** і напоїв овець Лавана, брата своєї матері. І поцілував Яків Рахиль, і закричав своїм голосом, заплакав, **12** визнав Рахилі, що є братом її батька. Вона ж, побігши, сповістила своєму батькові за цими словами. **13** Сталося ж, як почув Лаван ім'я Якова, сина своєї сестри, і побігши йому назустріч, і взявши його, поцілував його, і ввів його до своєї хати. Він же визнав Лаванові всі свої слова. **14** І сказав йому Лаван: Ти є з моїх костей і з мого тіла. І був з ним дні місяця. **15** І сказав Лаван до Якова: Отже, не працюватимеш мені даром, тому що ти є моїм братом. Скажи мені, яка, отже, буде твоя винагорода. **16** У Лавана ж були дві дочки, ім'я старшої Лія, ім'я ж меншої Рахиль. **17** Очі ж Лії хворі, Рахиль же була вродлива і гарна на вид. **18** Полюбив же Яків Рахиль, і сказав: Працюватиму тобі сім літ за Рахиль, твою молодшу дочку. **19** І сказав йому Лаван: Краще мені тобі її дати, ніж віддати іншому мужеві, тільки живи зі мною. **20** І працював Яків за Рахиль сім літ, і були перед ним наче мало

Гл҃а, к҃д·

И въставъ ӏаковъ на́ нозѣ. и҆де на землю̀ въсточну́ю, къ лава́ну (-)[1] вадуилеву сѵ̑ринꙋ, къ бра́тꙋ [-][2] [ревекы][3] ма́тере ӏакова, ӏ и҆савла· (-)[4] Оу҆зрѣ (же) и҆ ҆се кла́дазь на́ поли, (и҆) бахꙋ (-)[5] тꙋ̑ три ста́да о҆вець почива́юще при немъ, ѿ (того́ бо кла́даза)[6] напоꙗ́хꙋ ста́да· Ка́мень же (ве́лїи ба́ше)[7] надъ оу҆́стїе҃ кла́даза, и҆ събира́хꙋса тꙋ̑ вса ста́да, и҆ ѿвала́хꙋ ка́мень, ѿ оу҆́стїа кла́даза̀, и напаꙗ́хꙋ ста́да, и҆ [па́ки][8] полага́хꙋ ка́мень на оу҆́стїи кла́даза на мѣстѣ свое҃· Рече же и҆мъ ӏаковъ бра́тїа ѿкꙋдꙋ е҆сте вы. сїи҆̀ же рѣша ѿ хара́на е҆смы̀ ре҃ же и҆мъ, зна́ете л҆и лава́на с҃на нахо́рова. рѣша (е҆мꙋ)[9] зна́емъ. рече́ же и҆мъ здра́въ л҆и е҆сть. сїи҆̀ же рѣша здра́въ, и҆ ҆се рахи́ль дщи҆̀ е҆го и҆да́ше съ о҆вца́ми· И҆ рече ӏа́ковъ е҆щѐ (-)[10] д҃нь до́лгъ не оу҆̀ (събира́ти ча́съ)[11] скота̀, напои́вше о҆вца̀ ѿше́ше пасе́те. сїи҆̀ рѣша не мо́жемъ до́ндеже събере́мса вси̇̀ пастꙋси̇̀ [-][12] [ѿвали́ти][13] ка́мень ѿ оу҆́стїа̀ кла́дазю̀, да напои́мъ о҆вца̀. Е҆щѐ е҆мꙋ гл҃юще к ни́мъ, и҆ рахи́ль дщи҆̀ лава́на гряда́ше съ о҆вца́ми ѿц҃а своего, о҆на̀ бо паса́ше о҆вца̀. ѿц҃а свое҆го̀· Бы́сть же ꙗ҆́ко оу҆зрѣ ӏа́ковъ рахи́ль дще́рь лава́ню бра́та м҃тре своеа̀, ӏ о҆вца̀ лава́на бра́та ма́терна, и҆ присту́пи̇̀ ӏа́ковъ ѿвали̇̀ ка́мень ѿ оу҆́стїа кла́дазю, и҆ напои̇̀ о҆вца̀ лавана бра́та м҃три своеа̀ и҆ цѣлова̀ ӏа́ковъ рахи́ль, и҆ възопи̇̀ гла́сомъ свои́мъ проплакаса, (-)[14] и҆споврѣда рахи́ли ꙗ҆́ко бра҃ ѿц҃а еа̀ е́сть. (-)[15] [сїа же][16] (повѣ́да те́кши)[17] ѿц҃ꙋ свое҆мꙋ по слове́семъ симъ· Бы́сть же ꙗ҆́ко оу҆слы́ша лава́нъ и҆́ма ӏа́кова с҃на сестры̀ свое́а (и҆ те́кши)[18] проти́вꙋ е҆мꙋ, и҆ прїи́мъ (и҆)[19] лобза́ [и҆̀][20], и҆ въведе́ и҆̀ в до҃ свои́. (-)[21] и҆сповѣда́ (же) лава́нꙋ вса словеса̀ своа̀· И҆ рече е҆мꙋ лава́нъ, ѿ ко́стей мои́хъ и҆ ѿ пло́ти моеа е҆си ты и҆ бѣ с ни́мъ (д҃ни м҃ца)[22]· [И҆ рече][23] лава́нъ къ ӏа́ковꙋ, ꙗ҆́ко оу҆бо бра́тъ мо́и е҆си ты, да не трꙋди́шиса мнѣ тꙋне, повѣждь ми что̀ (оу҆бо) мзда̀ твоа̀ бꙋдеть· Оу҆ лава́на же бѣста двѣ дще́ри, и҆́ма старѣ́ишеи лі́а, (-)[24] и҆́ма (же) ме́ншеи рахи́ль, о҆́чи же лі́инѣ болѣ́зниві, рахи́ль же [бѣ][25] доброо҆бра́зна и҆ красна̀ възо́рꙋ· Възлюби́ же ӏа́ковъ рахи́ль, и҆ рече да ти рабо́таю се́дмь лѣтъ за рахи́ль дще́рь твою̀ ме́ншꙋю· [И҆ рече][26] е҆мꙋ лава́нъ оу҆́че (ми тебѣ да́ти ю҆̀)[27] не́жели (и҆но́мꙋ ѿда́ти мꙋжеви)[28], (то́кмо) (со мно́ю живи̇̀)[29]· И҆ рабо́та ӏа́ковъ за рахи́ль [се́дмь лѣ][30]. и҆ бахꙋ пред ни́мъ ꙗ҆́ко

(мало днїи)[31], занеже любяше ю. (И) рече (-)[32] Iаковъ къ лавану даждь [ми][33] жену мою, понеже съвръшишася днїе (съвѣщанїя)[34] да вниду къ неи. Събра же лаванъ вся мужа населники, и сътвори бракъ и [яко][35] бысть вечеръ [-][36] поимъ лаванъ [дщерь свою лию][37], [и][38] въведе ю къ Iакову, и вълниде къ неи Iаковъ. Дасть же лаванъ (зелфу рабу дщери своеи лїи)[39] (-)[40], [и][41] бысть же заоутра и се бяше лїа. [И рече][42] Iаковъ лавану что се сътвори еси [-][43] (азъ)[44] рахили ради работах оу тебе, [-][45] въскую (же) обиди мя. Рече же лаванъ нѣсть тако въ (нашемъ мѣстѣ)[46], вдати меньшаа прѣжде старѣишеи сконча и убо (седмь днїи)[47], и дам ти. (-)[48] сїю за (-)[49] неже дѣлаеши оу мене, (и) еще седмь лѣтъ другую, сътвори же Iаковъ тако и сконча седмицу сїю, и дасть [-][50] лаванъ рахиль дщерь свою ему въ жену. Дасть же лаванъ рахили дщери своеи валлу рабу [-][51] [-][52], и вълниде [Iаковъ][53] къ рахили. Възлюби же рахиль паче, нежели лию, и работа ему седмь лѣтъ другую. Видѣв же Господь [Богъ][54] яко не любимъ лїи, отвръзе оутробу еа, рахиль же бяше неплоды. И (зачєнши)[55] лїа (-)[56] роди [Iакову сынъ][57] [и нарече][58] имя ему рувимъ, сирѣчь яко призрѣ (Господь на мое)[59] смиренїе [и даде ми сынъ][60], нынѣ мя възлюбитъ мужъ мои. И (зачєнши)[61] паки лїа и роди сынъ вторыи Iакову, и рече яко оуслыша Господь яко не любима азъ и прида ми и сего [и нарече][62] имя ему симеонъ, и зачатъ паки и роди сынъ и рече въ нынѣшнее врѣмя, оу мене будеть мужь мои, родихъ бо ему три сыны, сего ради нарече имя ему левгїи. И зачєнши паки, (и) роди сынъ. и рече нынѣ еще [-][63] исповѣмъ Господу, сего ради нарече имя ему *Iуда. и преста раждати.

мѳ҃ а

днів, тому що її любив. **21** І сказав Яків до Лавана: Дай мені мою жінку, бо сповнилися домовлені дні, щоб я увійшов до неї. **22** Зібрав же Лаван всіх мужів, жителів, і зробив весілля. **23** І як був вечір, Лаван, взявши свою дочку Лію, і ввів її до Якова, і Яків ввійшов до неї. **24** Дав же Лаван Зелфу, рабиню своїй дочці Лії. **25** І сталося ж вранці, і ось була Лія. І сказав Яків Лавановi: Чому це ти зробив? Я працював у тебе за Рахиль, чому ж ти мене обманув? **26** Сказав же Лаван: Не так є у нашому місці, щоб віддати молодшу раніше від старшої. **27** Отже, закінчи сім днів і дам тобі цю, за яку попрацюєш у мене іще других сім літ. **28** Зробив же Яків так, і закінчив той тиждень, і Лаван дав Рахиль, свою дочку, йому за жінку. **29** Дав же Лаван Рахилі, своїй дочці, Валлу, рабиню, **30** І ввійшов Яків до Рахилі. Полюбив же Рахиль більше ніж Лію, і працював йому других сім літ. **31** Побачивши ж Господь Бог, що не любить Лії, відкрив її лоно. Рахиль же була неплідною. **32** І зачавши, Лія породила Якову сина, і назвала його ім’я Рувим, значить що: Господь поглянув на моє впокорення, і дав мені сина, тепер мене полюбив мій муж. **33** І знову зачавши Лія, і породила другого сина Якову, і сказала, що: Почув Господь, що я не улюблена, і додав мені і цього, і назвала його ім’я Симеон. **34** І зачала знову, і породила сина, і сказала: В нинішній час у мене буде мій муж, бо я породила йому трьох синів, задля цього назвала його ім’я Левгій. **35** І зачавши знову, і породила сина, і сказала: Тепер ще визнаюся Господеві, задля цього назвала його ім’я *Юда. І перестала родити.

мат. 1

Глава, л.

Видѣвши же рахиль яко не родить Iакову, и възревнова рахиль сестрѣ своеи и рече Iакову даждь ми чада. аще ли ни то оумру азъ. Разгнѣва же ся Iаковъ на рахиль, и рече [еи][1], еда въ Бога [есмь азъ][2] мѣсто. (или)[3] лиших тя плода оутробнаго. Рече же [рахиль][4] къ Iакову, се раба моя валла вълниди къ неи и да родить на [лоно][5] мое, (-)[6] сътворю (же) и сынъ, азъ от нея и дасть ему валлу рабу свою [-][7] въ жену. И вниде к неи Iаковъ, и зачатъ валла раба рахилина и роди [сынъ Iакову][8]. и рече рахиль право суди ми Богъ. и послуша гласа моего, и дасть ми сынъ,

Глава 30

1 Побачивши ж Рахиль, що не родить Якову, і заревнувала Рахиль своїй сестрі, і сказала Якову: Дай мені дітей, якщо ж ні, то я помру. **2** Розгнівався ж Яків на Рахиль, і сказав їй: Чи я є замість Бога? Чи я тебе позбавив плоду лона? **3** Сказала же Рахиль до Якова: Ось моя рабиня Валла, ввійди до неї, і хай вродить на моє лоно, народжу ж і я сина від неї. **4** І дала йому Валлу, свою рабиню, за жінку. І ввійшов до неї Яків. **5** І зачала Валла, рабиня Рахилі, і породила сина Якову. **6** І сказала Рахиль: Правильно судив мені Бог, і вислухав мій голос, і дав мені сина, задля цього

назвала його ім'я Дан. **7** І зачала зно-
ву Валла, рабиня Рахилі, і породила
Якову другого сина. **8** І сказала Ра-
хиль: Підняв мене Бог, і я зрівнялася
з моєю сестрою, і побідила, і назвала
його ім'я Нефталим. **9** Побачивши ж
Лія, що перестала родити, взяла Зел-
фу, свою рабиню, і дала її Якову за
жінку. **10** І зачала Зелфа, рабиня Лії, і
породила Якову сина. **11** І сказала
Лія: Добро трапилося, і назвала його
ім'я Ґад. **12** І зачавши знову Зелфа,
рабиня Лії, породила Якову другого
сина. **13** І сказала Лія: Я блаженна, бо
блаженною зватимуть мене всі жін-
ки, і назвала його ім'я Асир. **14** Пі-
шов же Рувим в день жнив пшениці, і
знайшов мандраґорове яблуко на по-
лі, і приніс до Лії, своєї матері. Ска-
зала ж Рахиль до своєї сестри Лії:
Дай мені з мандраґорів свого сина. **15**
Сказала ж Лія: Чи не досить тобі, що
ти забрала мого мужа, але й мандра-
ґори мого сина забереш? Сказала ж
Рахиль: Не так, але хай буде цієї ночі
з тобою за мандрагори твого сина. **16**
І прийшов Яків з поля ввечері, і вий-
шла Лія йому назустріч, і сказала:
Сьогодні ввійди до мене, бо я найня-
ла тебе за мандраґори мого сина. Був
же з нею тієї ночі **17** і Бог вислухав
Лію, зачавши, породила Якову п'ято-
го сина. **18** І сказала Лія: Бог мені дав
мою винагороду, тому що ж я дала
мою рабиню моєму чоловікові, і наз-
вала його ім'я Ісахар, що значить
Винагорода. **19** І зачавши, Лія поро-
дила Якову шостого сина. **20** І ска-
зала Лія: Мені мій Бог дав гарний дар
в цьому часі. Мене полюбив мій муж,
бо я йому породила шістьох синів. І
назвала його ім'я Завулон. **21** І після
цього породила йому дочку, і назвала
її ім'я Діна. **22** Згадав же Бог Рахиль,
і Бог її вислухав, і відкрив її лоно; **23**
і зачавши, породила Якову сина, і
сказала Рахиль: Господь відкрив моє
лоно, відняв мою обиду, **24** і назвала
його ім'я Йосиф, кажучи: Бог мені
додасть другого сина. **25** Сталося ж,
як Рахиль породила Йосифа, Яків
сказав до Лавана: Пусти мене, щоб я
пішов до мого місця і до моєї землі.
26 Дай мені моїх жінок і моїх дітей,
задля яких я тобі працював, щоб я ві-
дійшов. Бо ти знаєш роботу, яку я
для тебе робив. **27** Сказав же Лаван:
Якщо я знайшов ласку перед тобою,
треба мені дивитися, тому що знаю,
що мене Бог поблагословив твоїм
приходом. **28** Відлучи твою зарплату
від мене, і дам тобі. **29** Сказав же
Яків: Ти знаєш як я для тебе працю-
вав, і скільки твоєї худоби було у ме-
не. **30** Мало твого було у мене, і ви-
росло в множество, і тебе поблаго-

сего ради прозва имѧ ему данъ. И зачатъ
паки валла раба рахилина, и роди с҃нъ вторыи
іакову. и рече рахиль подъѧ мѧ б҃ъ и съравних-
сѧ съ сестрою моею и възмогохъ, и прозва и-
мѧ е нефталимъ. видѣвши же лиѧ, яко пре-
стала есть раждати, [-][9] поѧ зелду рабу свою,
и дасть ю іакову въ жену, [-][10] и зача зелфа
раба лиина, и роди іакову с҃нъ, и ре лиѧ б҃го
случисѧ и нарече имѧ ему гадъ. И (заченши)[11]
(паки) зелда раба лиина (-)[12] роди [-][13] іакову
с҃нъ вторыи, и рече лиѧ блажена а, яко обла-
жать мѧ [вьсѧ][14] жены, и прозва имѧ ему а-
сиръ. Иде же рувим въ д҃нь жатвы пшеница,
и обрѣте яблоко мандрагорова на поли, и при-
несе (-)[15] къ лии матери своеи. Рече же рахиль
[къ сестрѣ своеи][16] лии, даждь ми ѿ мандра-
горъ с҃на своего. рече же лиа не довлѣ ли ти я-
ко ѿприѧни мужа моего, но и мандрагоры с҃на
моего возмеши. Ре же рахиль не тако [но][17] да
будеть (сеѧ нощи с тобою)[18], за мандрагоры
с҃на твоего, [І иде][19] іаковъ с полѧ въ вечеръ, і
изыде лиа противу ему. и рече къ мнѣ въ-
ниди д҃несь наѧла бо тѧ есмь, за мандрагоры
с҃на моего. [Бысть же][20] с нею (тои нощи)[21] и
послуша б҃ъ лии, (-)[22] заченши роди іакову с҃нъ
пѧтыи. и рече лиѧ да [ми][23] б҃ъ мзду мою,
занеже да рабу мою мужу моему, и прозва
имѧ ему исахаръ, сеже есть мзда, и (за-
ченши)[24] [-][25] лиѧ (-)[26] роди с҃нъ шестыи, іако-
ву. и рече лиа дасть ми б҃ъ [мои][27] дарь добръ
въ н҃нѣшнее врѣмѧ. възлюби мѧ мужь мои.
родихъ бо ему (шесть с҃новъ)[28], и прозва имѧ
ему завулонъ. и посемъ роди (ему) дщерь, и
прозва имѧ еи дина. Помѧну же б҃ъ рахиль, и
ѹслыша еѧ б҃ъ и ѿверзе [ѹтробу еѧ][29] и за-
ченши роди іакову с҃нъ. [и ре][30] рахиль (ѿверзе
г҃ь ѹтробу мою), (ѹкоризну мою ѿѧть)[31], и
нарече имѧ ему іосифъ, г҃лющи придасть [ми
б҃ъ][32] с҃нъ другіи. Бысть же яко роди рахиль
іосифа, рече іаковъ къ лавану, пусти мѧ, да
иду на мѣсто мое, и в землю мою даждь
[ми][33] жены моѧ и дѣти [моѧ][34], ихже ради.
работахъ тебѣ, да ѿиду, ты бо вѣси
работу юже работахъ ти. Рече же [-][35] лаванъ,
аще есмь обрѣлъ бл҃гть прѣд тобою. да смо-
трю понеже вѣ (яко) б҃лви (-)[36] мѧ б҃ъ [при-
шествіемъ твоимъ][37], ѿлучи мзду свою ѿ
мене и дам [ти][38]. Рече же [-][39] іаковъ ты вѣ-
си еже работа тебѣ и колико бѣ скота тво-
его ѹ мене, мало (-)[40] бѣ твоего ѹ мене, и
възрасте въ множество. И б҃лви тебѣ г҃ь

[б~ъ][41] пришествїемъ моимъ, н~нѣ убо да (і азъ сътворю)[42] себѣ домъ· И рече къ нему лаванъ что ти да~. рече же іаковъ не даждь ми ничтоже, аще сътвориши [-][43] [се слово][44] (и) паки да пасу овца твоѧ, и съхраню. обыди [вса][45] овца твоѧ н~нѣ, и разлучи ѿтуду всѧку овцу пелѣсую въ овца~ и всю бѣлу, и пестрое [у овнахъ и][46] в коза~ да будеть ми мзда [и будеть мое][47]. и послушаетъ мене правда моѧ въ (утрешнїи д~нь)[48], ѧко есть мзда моѧ предъ тобою· [И][49] все еже не (-)[50] пестро ни бѣло в козахъ, и не пелесо въ овцахъ (ѿлученое), украдено да буд~е мною· Рече же ему лаванъ буди ѧко~ (г~лешни)[51], и разлучи въ (тои д~нь)[52] козы (бѣлыѧ и пестрыѧ)[53], и всѧ козы еже (б~ѣ) (бѣло и пестро)[54] (-)[55] в нихъ, и все еже (-)[56] пелесо въ овцахъ, и въдасть въ руцѣ с~ном своимъ, и распусти (ѧ) (три д~ни пути)[57] между ими и между іаковомъ· Ѧков же пасѧше овца лавановы оставшаа. взѧ же (іаков себѣ)[58] жезлъ стураки-нинъ [-][59] и орѣхов и репиненъ, и обѣли ѧ іаковъ пестренїемъ бѣлымъ състругаѧ кору ѧвлѧше же сѧ на жезлахъ бѣло еже обѣли пестрымъ· И положи жезлы ѧже обѣли в корытехъ полн~ы воды да гдѣ прїидутъ овца пити, въ жезлы зрѧть. (и) пришедши (овца)[60] пити (зрѧще)[61] въ жезлы, и раж~аху овца бѣло и пестро (-)[62]· Ѿвны же разлучи іаковъ, и постави прѧмо овцамъ, овенъ бѣлъ, и весь пестръ въ овцах, и разлучи [-][63] стадо к себѣ, и не смѣси сихъ съ овцами лавановыми· Бысть же въ времѧ въ неже овца зачинающи въ чревѣ, положи іаковъ жезлы предъ овцами в корытехъ, да зачинають зрѧще въ жезлы, егда родиша овца не положи· [И быша][64] незнаменыа лаванѧ а знаменыѧ іаковлѧ. и разбогатѣ мужъ ѕело ѕело, и бысть ему ско~ многъ (-)[65] вълове (-)[66] рабы и рабынѧ, и в~еблюды и ослы·

Г~ла, ~ла·

С(лышав)[1] же іаковъ рѣчь с~нвъ лавановъ г~лющихъ, взѧ іаковъ все ѿ~ца нашего, и ѿ~цемъ наш~и, сътвори [себѣ][2] всю славу (свою)[3]· И узрѣ іаковъ лице лаване, и се не бѧше къ нему, ѧко вчера и третїемъ д~ни· Рече же г~ь къ іакову, възвратисѧ въ землю ѿ~ца твоего в р~о твои и буду с тобою· (Посла)[4] же іаковъ (и) възва лию и рахиль на поле, идѣже стада [бѧху][5], и рече

словив Господь Бог моїм приходом;
тепер, отже, хай і я зроблю собі дім.
31 І сказав до нього Лаван: Що тобі
дам? Сказав же Яків: Не давай мені
нічого. Якщо зробиш це слово, і зно-
ву пастиму твої вівці і стерегтиму. **32**
Обійди всі твої вівці сьогодні, і від-
лучи звідти кожну чорну вівцю між
вівцями і кожну білу, і переполасу
між вівцями і між козами; хай буде
мені винагородою, і буде моїм. **33** І
свідчитиме мені моя праведність у
завтрашній день, бо моя винагорода є
перед тобою. І все, що не переполасе
і біле в козах, і не чорне в вівцях,
відлучене, хай буде мною украдене.
34 Сказав же йому Лаван: Хай буде
так, як говориш. **35** І в тому дні він
розлучив білих кіз і переполасих, і
всі кози: те, що було біле і переполас-
се в них, і все, що чорне в вівцях, і
дав у руки своїх синів. **36** І розділив
їх трьома днями дороги між ними і
між Яковом. Яків же пас вівці Лава-
на, які осталися. **37** Взяв же Яків собі
палицю з тополі, й горіхів, і з каш-
тану, і оббілив їх Яків на білі паси,
зістругуючи кору – показувалося ж
на палицях біле, що обілив, пасастим.
38 І поклав палиці, які оббілив, в ко-
ритах повних води, щоб, де прийдуть
вівці пити, дивилися на палиці. І
вівці, прийшовши пити, дивилися на
палиці, **39** і вівці родили біле і поло-
систе. **40** Баранів же відлучив Яків, і
поставив перед вівцями білого бара-
на і всякого переполасого в вівцях. І
відлучив стадо по собі, і не змішав їх
з вівцями Лавана. **41** Сталося ж в
часі, в якому вівці зачинали в лоні:
поклав Яків палиці перед вівцями в
коритах, щоб зачинали, дивлячись на
палиці; **42** коли породили овець, не
поклав. І непозначені – були Лавана,
а позначені – Якова. **43** І чоловік ду-
же-дуже розбагатів, і було в нього ба-
гато худоби, волів, рабів і рабинь, і
верблюдів, і ослів.

Глава 31

1 Почув же Яків мову синів Ла-
вана, що говорили: Забрав Яків все,
що нашого батька, і нашим батьком
зробив собі всю свою славу. **2** І Яків
побачив лице Лавана, і ось не було
до нього, як вчора і третього дня. **3**
Сказав же Господь до Якова: По-
вернися до землі твого батька, до
твого роду, і буду з тобою. **4** Послав
же Яків і покликав Лію і Рахиль на
поле, де були стада, **5** і сказав їм: Я
бачу лице вашого батька, що не є

до мене, як учора і третього дня. Ось же Бог мого батька є зі мною, **6** і ви знаєте, що я всією силою попрацював на вашого батька. **7** Ваш батько ж обманув мене, бо перемінив мою винагороду десяти ягниць, але Бог мого батька не дав йому зло мені вчинити. **8** Якщо, отже, так сказав: Пасасте – хай буде винагорода твоя, – всі вівці родять пасасте. Якщо ж сказав так: Білі хай будуть твоєю винагородою, – всі вівці родять біле. **9** Відібрав Бог всю скотину вашого батька і дав її мені. **10** І сталося, коли вівці зачинали в лоні, я у сні побачив своїми очима: Ось козли ганяли за вівцями: і білі кози, і пасасті, і різної вовни. **11** І сказав мені божий ангел у сні: Якове. Я ж сказав: Що є? **12** І сказав: Поглянь твоїми очима і подивись на козлів, що гоняться за вівцями: і білі кози, і пасасті, і всі різнородні, бо я побачив скільки тобі зробив Лаван. **13** Бо я є твій Бог, що з'явився тобі в божому місвищ. 28
ці, *де ти мені помазав там стовп, і помолився до мене там молитвою. І нині, отже, встань і вийди з цієї землі, і йди до землі твого народження, і буду з тобою. **14** І відповівши, Рахиль і Лія сказали йому: Немає нам більше части чи насліддя в хаті нашого батька. **15** Наче чужі ми йому стали. Бо продав нас і їдженням з'їв нашу ціну. **16** Усе багатство і славу, яку Бог забрав у нашого батька, буде нам і нашим дітям; тепер, отже, чини, що тобі сказав Бог. **17** Вставши ж, Яків взяв своїх жінок і своїх дітей, посадив обох на верблюдів, **18** і забрав ввесь свій маєток і все майно, що придбав у межиріччі, і все своє, щоб відійти до Ісаака, свого батька, до ханаанської землі. **19** Лаван же відійшов стригти своїх овець, і вкрала Рахиль ідоли свого батька. **20** Яків же затаїв від Лавана, сирійця, щоб не сповістити йому, що відходить. **21** Відійшов же Яків з усім своїм, і перейшов ріку, і вийшов на гору Галаад. **22** І сказали Лавановi, сирійцеві, третього дня, що Яків втік, **23** і взяв всіх своїх братів з собою. Гнався же у слід за його дорогою сім днів, і окружив його на горі Галаад. **24** Прийшов же ангел до Лавана, сирійця, вночі у сні, і сказав йому: Вважай на себе, щоб ти не заговорив до нього зле. **25** І наздогнав Лаван Якова. Яків же поставив своє шатро на горі. Лаван же розставив своїх братів в горі Галаад. **26** Сказав же Лаван до Якова: Що це ти зробив? Чому

и҆́ма ви́ждꙋ а҆́зъ лицѐ ѿца̀ ва́шего, ꙗ҆́ко нѣ̑ къ мнѣ̑, ꙗ҆́ко вчера̀ и҆ тре́тїемъ дни̑· Се́ же бг҃ъ ѿца̀ моѐго съ мно́ю (є҆́сть)[6], и҆ вы [-][7] вѣ́сте ꙗ҆́ко всѐю си́лою (-)[8] рабо́тахъ ѿцꙋ̀ ва́шемꙋ. ѿц҃ъ же ва́шъ ѡ҆би́ди мѧ, (-)[9] и҆змѣни (бо) мъздꙋ̀ мою̀ де́сѧть а҆гн҃е но не да́сть є҆мꙋ̀ бг҃ъ ѿца̀ (моѐго) зла̀ сътвори́ти мнѣ̑· А҆́ще ᲂу҆̑бо тако рече̑ пе́стрыѧ̀ да бꙋ́де твоѧ̀ мзда̀ (-)[10] рода̑ вса ѡ҆вца̀ пе́стра· А҆́ще ли речетъ та́ко бѣ́лыѧ да бꙋ́деть ти мзда̀. (-)[11] рода̑ вса ѡ҆вца̀ бѣ́ло (-)[12] ѿѧ́ бг҃ъ весь ско́тъ ѿца̀ ва́шего, и҆ да́стъ мнѣ̑ є҆го· И҆ бы̑ є҆гда̀ (ѡ҆́вца зачина́ющи)[13] [въ чревѣ]̀[14], [-][15] ви́дѣхъ (въ снѣ̑ ѡ҆чи́ма свои́ма)[16] [-][17] (-)[18] (се ко́зли)[19] гонѧ́хꙋ ѡ҆вца̀ и҆ ко́зы бѣ́лы и҆ пе́стры и҆ разли́чны во́лны· И҆ рече ми а҆́гг҃лъ бж҃їи въ снѣ̑, і҆а́кове а҆́з же рѣ́хъ что̀ є҆́сть· И҆ рече възри ѡ҆чима твои́ма и҆ ви́ждь. ко́злы (-)[20] гонѧща ѡ҆вца̀ и҆ ко́лы бѣ́лыѧ и҆ пе́стрыѧ̀, и҆ всѣ̑ разноли́чны, ви́дѣхъ бо коли́ко ти лава́нъ сътворѝ· А҆́зъ [бо][21] є҆смь бг҃ъ [твой][22] ꙗ҆ви́выисѧ тебѣ̑ на мѣстѣ̑ бж҃їи, *є҆́же пома́за ти мн҃и тамо столпъ, и҆ моли́сѧ мнѣ̑ тамо мл҃твою̀· (И҆) нн҃ѣ ᲂу҆̑бо въста́ни. і҆ и҆зы́ди ѿ землѧ̀ се́ѧ, і҆ и҆дѝ в зе́млю рожде́нїа твоѐго, и҆ бꙋдꙋ с то́бою· И҆ ѿвѣща́вши рахи́ль и҆ лиѧ реко́ста є҆мꙋ̀. нѣ̑ ли нама еще части ни прїа́тїѧ въ домꙋ̀ ѿца̀ на́шего (-)[23] ꙗ҆́ко чꙋ́жди быхомъ є҆мꙋ̀· Прода бо ны и҆ (ꙗ҆де́нїемъ снѣ́сть)[24] цѣнꙋ̀ нашꙋ̀. все бога́ство и҆ сла́вꙋ ю҆́же ѿꙗ҆́тъ бг҃ъ ѿ ѡ҆ц҃а на́шего на́ма бꙋ́детъ и҆ чадом на́шим, нн҃ѣ ᲂу҆̑бо є҆ли́ко (ти гл҃а)[25] бг҃ъ твори́ ти· Въста́в же і҆а́ковъ поѧ̀ жены свои и҆ дѣти своа [всадѝ ѡ҆бѣ̀][26] на вельблю́ды, и҆ забра̀ все и҆мѣ́нїе своѐ, и҆ вса и҆мѣ́нїа [-][27] ꙗ҆́же притѧжа̀ въ междорѣ́чїи, и҆ все своѐ ꙗ҆́коже ѿитѝ къ і҆саа́кꙋ ѿцꙋ̀ своѐмꙋ, въ зе́млю ханаа́нскꙋю· лава́нь же ѿи́де стрещѝ ѡ҆́вецъ свой, (и҆) ᲂу҆̑кра́де (-)[28] рахи́ль и҆долы ѿца̀ своѐго, [і҆а́ков же пота́й][29] лава́нꙋ сѵ́ринꙋ, не повѣ́дати є҆мꙋ̀ ꙗ҆́ко ѿхо́дитъ· (-)[30] ѿи́де (же) (і҆а́ковъ)[31] (съ)[32] [всѣ́мъ свои́м][33], и҆ пре́иде рѣ́кꙋ, и҆ възы́иде на горꙋ̀ галаа́дъ. [и҆ повѣ́даша][34] лава́нꙋ сѵ́ринꙋ. [тре́тїи дн҃ь][35] ꙗ҆́ко побѣ́же і҆а́ковъ, и҆ (поѧ)[36] всю̀ бра́тїю свою̀ съ собо́ю. гна (же) въ слѣ́д (пꙋтѝ є҆го)[37] (се́дмь дн҃їи)[38]. и҆ обы́иде є҆го на горѣ̀ галаа́д· Прїи́де же [а҆́гг҃лъ][39] къ лава́нꙋ сѵ́ринꙋ (нощїю въ снѣ̑)[40], и҆ рече є҆мꙋ̀ съблю́дисѧ самъ, да не възгл҃еши [є҆мꙋ̀][41] зла̀· И҆ пости́же лава́нъ і҆а́кова, і҆а́ковъ же потъкнꙋ̀ кꙋщꙋ̀ свою въ горѣ̀. лава́н же растави бра́тїю свою̀ въ горѣ̀ галаа́дъ· Рече же лава́нъ къ і҆а́ковꙋ. что̀ сѐ сътворѝ, въскꙋ́ю (-)[42] ѿти́де и҆ ѡ҆кра́де мѧ и҆

бг҃ъ і҆єи

ѿведе дщери моѧ ꙗко плѣнънниць оружїемъ.
но аще бы (ми повѣда)[43] ѿпустилъ тѧ быхъ
съ веселїемъ, (-)[44] (съ) тимпаны и гуслми. не
быхъ лї а подобенъ цѣловати дѣти (-)[45], ни
дщерїю [моею][46]. Нн҃ѣ же несмыслнѣ сътвори,
нй мз [*нн҃ѣ бо][47] (рука моѧ можетъ)[48] вредити тѧ.
но бг҃ъ ѡ҃ца твоего вчера рече къ мн҃ѣ гл҃ѧ съ-
хранисѧ самъ, егда възгл҃еши къ їакову зл҃ѣ.
Нн҃ѣ убо иди, помышленїемъ бо помысли ѿи-
ти въ дом ѡ҃ца твоего, въскую (же) украде
богы моѧ. ѿвѣща же їаковъ рече къ лавану,
рѣ҃ бо да не ѿимеши дщери своѧ ѿ мене, и
всѧ моѧ. (-)[49] И рече їаковъ у негоже аще об-
рѧщеши боги твоѧ, да не будетъ ти живъ
пре братїею нашею. (сеже мое все ищи и позна-
вай, и что есть твоего у мене възми. и не
позна у него ничтоже,) не вѣдѣ бо їаковъ ꙗко
рахиль жена его украде ѧ. [внide][50] же лаванъ
[въ кущу лїину изыска][51] (имѣнїе еѧ), и не о-
брѣте. (-)[52] [изъшедъ][53] (же) ѿ кущи лиины,
(-)[54] изыска кущу їаковлю. и кущу обою рабы-
ню и не обрѣте. Прїиде же въ кущу рахилину,
рахиль же (въземши)[55] идолы, и положї е по сѣ-
дло велбуже, и сѣде връху и҃. (-)[56] Рече ѡ҃цу сво-
ему не (имѣи си тѧжка)[57] гд҃не не могу [бо][58]
въстати пре тобою ꙗко вещъ женьска ми
есть. иска же лаванъ въ всей кущи и не обрѣ-
те идолъ. Разгнѣва же сѧ їаков. и свари лавану.
(И) ѿвѣщав же їаковъ рече лавану, что ли
(правда)[59] моѧ, [-][60] что ли грѣ҃ мой, ꙗко (жене-
ши)[61] въ слѣ҃ мене, и ꙗко изыска всѧ съсуды
моѧ. что обрѣте ѿ всего съсуда дому тво-
его. Положи здѣ пре братїею твоею, и братїею
моею, и да разъсудѧтъ между обѣма нама
се, к҃, лѣтъ азъ есмь с тобою овца твоѧ и
козы твоа не быша бес плода. овенъ (твой
стадъ)[62] нѣсмь изъѧлъ, звѣроꙗдины не прине-
в мо кв сохъ к тебѣ. *Азъ напо҃нихъ ти татьбины
дн҃ьныѧ и [-][63] нощъныѧ, быхъ дн҃ью жегомъ
зноемъ, (а)[64] студенїю в нощи, и ѿхожаше со҃
ѿ очїю моею. Си мн҃ѣ, к҃. лѣтъ, азъ [бѣхъ][65]
въ дому твоемъ работа҃ ти, д҃і, лѣтъ, двою
ради дщерїю твоею. и ѕ҃, лѣтъ за овца твои,
и преобидѣ мзду мою, і҃, агнецъ. аще не бы
бг҃ъ ѡ҃ца моего авраама [и страхъ їсааковъ не
бысть мн҃ѣ][66], нн҃ѣ убо тща бы мѧ ѿпус-
тилъ, на смиренїе мое и трудъ руку моею у-
видѣвъ бг҃ъ, и наказа (мѧ)[67] вчера. ѿвѣщав же
лаванъ рече къ їакову, дщери дщери мои, и
сн҃ове. сн҃ове мои, [-][68] скотъ, скотъ мои, и все
елико видиши мое есть, и дщерїю мои что съ-

ти відійшов і обікрав мене, і відвів
моїх дочок, як полонених зброєю.
27 Але, якщо б мені ти звістив, я
відпустив би тебе з радістю, з тим-
панами і гуслями. **28** Чи не був я
гідний поцілувати дітей і моїх до-
чок. Тепер же ти вчинив безглуздо,
29 *бо тепер моя рука може тобі ниж. 47
пошкодити. Але Бог твого батька
вчора промовив до мене, кажучи:
Стережися сам, щоб ти не загово-
рив до Якова зле. **30** Тепер, отже,
іди, бо думкою ти задумав відійти
до дому твого батька. Чому ти ви-
крав моїх богів? **31** Відповівши ж,
Яків сказав до Лавана: Бо я сказав:
Щоб ти не відібрав від мене своїх
дочок і все моє. **32** І сказав Яків: В
кого лиш знайдеш твоїх божків,
хай не буде тобі живим перед на-
шими братами. Ось обшукай все
моє і пізнавай, і що є твого у мене,
візьми. І не впізнав у нього нічого.
Бо Яків не знав, що Рахиль, його
жінка, викрала їх. **33** Увійшов же
Лаван до шатра Лії, обшукав її май-
но – і не знайшов. Вийшовши ж з
шатра Лії, обшукав шатро Якова і
шатра обох рабинь, – і не знайшов.
Прийшов же до шатра Рахилі. **34**
Рахиль же, взявши ідоли, і поклала
їх під верблюдже сідло, і сіла на
них. **35** Сказала своєму батькові:
Не бери собі за зле, пане, бо не мо-
жу встати перед тобою, бо мені є за
звичаєм жінок. Обшукав же Лаван
по всім шатрі і не знайшов ідолів.
36 Розгнівався ж Яків і сварив на
Лавана. І відповівши ж, Яків сказав
Лаванові: Яка ж справедливість
моя, який же мій гріх, що ти же-
нешся вслід за мною, **37** і що ти об-
шукав ввесь мій посуд? Що знай-
шов ти з усього посуду твого дому?
Поклади тут перед твоїми братами
і моїми братами, і хай це розсудять
між нами обома. **38** Ось я є з тобою
20 літ. Твої вівці і твої кози не були
без плоду. Баранів твоїх стад я не
з'їв. **39** Вбитого звірем я не приніс
до тебе. *Я відшкодував тобі вкра- мой2. 22
дене вдень і вночі. **40** Днем я був
палений спекою, а в вночі морозом,
і відходив сон від моїх очей. **41** Це
мені 20 літ, що я був у твоїм домі.
Я працював для тебе 14 літ задля
двох твоїх дочок і 6 літ за твоїх о-
вець, і ти підмінив мою зарплату 10
ягниць. **42** Якщо б не Бог мого бать-
ка Авраама і страх Ісаака не був на
мені, нині, отже, порожнім ти б ме-
не відпустив. Бог поглянув на моє
приниження і труд моїх рук, і скар-
тав мене вчора. **43** Відповівши ж,
Лаван сказав Якову: Дочки – мої
дочки, і сини – мої сини, скотина –

моя скотина, і все, що бачиш, є моїм і моїх дочок. Що сьогодні зроблю їм і їхнім дітям, яких породили? **44** Тепер, отже, ходи і завіщай завіт, я і ти, і буде свідком між мною і тобою. І сказав йому: Ось з нами немає нікого, Бог побачив і є свідком між мною і тобою. **45** І взявши ж камінь, Яків поставив його як стовп. **46** Сказав же Яків своїм братам: Зберіть каміння – і зібрали каміння, і зробили могилу, і поїли ж там при могилі. Сказав же йому Лаван: Ця могила свідок між мною і тобою сьогодні. **47** І назвав Лаван: Могила свідчення; Яків же назвав: Могила – свідок. **48** Сказав же Лаван до Якова: Ця могила і стовп, який ти поклав між мною і тобою, ця могила є свідком, і свідком є і цей стовп, є свідком. Задля цього назвав: Могила свідчення **49** і Бачення, бо сказав: Хай бачить Бог між мною і тобою, якщо відречемося друг від друга, **50** і якщо упокориш моїх дочок, і візьмеш жінок над моїх дочок, – гляди; немає нікого з нами, хай бачить Бог і є свідок між мною і тобою. **51** І сказав Лаван Якові: Ось могила – свідок і цей стовп. **52** Отже, якщо я не перейду до тебе, то й ти не перейди до мене, цю могилу і стовпа, зі злобою. **53** Бог Авраама, Бог Нахора, хай судить між нами. І поклявся Яків за страхом свого батька Ісаака. **54** І Яків приніс жертву на горі, і закликав своїх братів, їли ж, і пили, і спали на горі. **55** Вставши ж Лаван вранці, поцілував своїх синів і своїх дочок, і поблагословив їх, і повернувся Лаван, пішов до свого місця.

Глава 32

1 Яків пішов своєю дорогою, поглянувши, і побачив божі полки, що вишикувалися в лави, і зустріли божих ангелів. **2** Сказав же Яків, коли їх побачив: Це божий полк. І назвав ім'я того місця: Полки. **3** Послав же Яків послів перед собою до Ісава, свого брата, до землі Сир, до околиці Едом, **4** і заповів їм, кажучи: Так скажіть моєму панові Ісаву: Так говорить твій раб Яків. Я жив у Лавана і забарився дотепер, **5** були в мене воли, і осли, і вівці, раби і рабині, і я послав сповістити моєму панові Ісаву, щоб твій раб знайшов ласку перед тобою. **6** І повернулися посли до Якова, кажучи: Ми ходили до твого брата Ісава, і сам іде тобі назустріч, і з ним 400 мужів. **7** Дуже злякався ж Яків, і був розгублений, і поділив свою челядь: волів, овець і верблюдів –

творю́ и́ма дн҃ь и̑ чадомъ еа̀, ꙗ̑же роди́ста· Нн҃ѣ оу҆бо ходѝ, [и̑][69] (завѣща́и)[70] завѣтъ а̑зъ и̑ ты. и̑ бꙋ҆де в послꙋша́нїе междꙋ мно́ю и̑ тобо́ю· [И̑ рече][71] е̑мꙋ се (нѣсть с нами никого́же)[72], ви́дѣ бг҃ъ (и̑) по́слꙋхъ (е̑сть) междꙋ мно́ю и̑ тобо́ю· (И̑) взъе́м же (камень і̑а́ковъ)[73] поствї и̑ въ стола́пъ, рече же і̑а́ков бра́тїи свое́и, събери́те ка́менїе, и̑ събра́ша каменїе и̑ сътвори́ша моги́лꙋ, и̑ ꙗ̑до́ша [-][74] (же) тꙋ оу҆ моги́лы· [Рч҃е же][75] е̑мꙋ лава̑ моги́ла си [послꙋ][76] междꙋ мно́ю и̑ тобо́ю дн҃ь, и̑ прозва̀ [-][77] лава̑ моги́ла послꙋшнаа̀, і̑ако̑ же прозва (-)[78] могила послꙋ· Рече же лава́нъ къ і̑а́ковꙋ, (-)[79] моги́ла си и̑ стола́пъ, и̑же [поста́вилъ е̑си][80] междѝ мною и̑ тобо́ю, по́слꙋхъ е̑сть моги́ла си, и̑ [по́слꙋх][81], и̑ сто́лпъ си (по́слꙋхъ)[82]· Сего ради (прозва̀) моги́ла [послꙋшнаа][83], и̑ видѣ́нїе е̑же рече да ви́дѣ бг҃ъ междѝ мно́ю и̑ тобо́ю· А̑ще ѿвръжевѣса дрꙋгъ ѿ дрꙋга, (и̑) а́ще съменшѝ дще́ри моѝ, [и̑][84] поимеши жоны̀ надъ дще́ри мои, ви́ждь (нѣсть никогоже с нама)[85], [ви́ди][86] [бг҃ъ (и̑) по́слꙋхъ (е̑сть) междꙋ мно́ю и̑ тобо́ю· И̑ рече лава́нъ і̑а́ковꙋ се моги́ла (по́слꙋхъ) и̑ сто́лпъ си][87], а̑ще оу҆бо а̑зъ не минꙋ к тебѣ, то и̑ ты̀ не минѝ къ мнѣ моги́лы сеа̀, и̑ столъпа̀ [-][88] съ зло́бою, бг҃ъ а̑враа́мль (-)[89] бг҃ъ нахо́ров сꙋдѝ междꙋ на́ма, и̑ кла́са і̑а́ковъ по боа́зни ѿц҃а своего і̑саа́ка· И̑ сътворѝ требꙋ і̑а́ковъ на горѣ. и възва бра́тїю свою (-)[90] ꙗ̑до́ша (же) и̑ пиша. и̑ спа́ша на горѣ· Въста́в же лава̑ заоу҆тра, цѣлова̀ сн҃ы своа̀ и̑ дще́ри своа̀ и̑ бл҃вї а, и̑ възвратиса лава́н ѿи́де на мѣсто свое·

Гл҃а, лв·

И (-)[1] а́ковъ и̑де на [сво́и пꙋть][2], (-)[3] възрѣвъ (и̑) видѣ полкы бж҃їа вополъчишаса, и̑ срѣто́ша а̑гг҃ли бж҃їи· Рече же і̑а́ков е̑гда (и̑ видѣ)[4] плъкъ бж҃їи си, и̑ прозва̀ и̑ма мѣстꙋ томꙋ по́лкы· Посла́ же і̑а́ковъ послы̀ пре собо́ю, къ і̑са́вꙋ бра́тꙋ свое̑мꙋ въ зе́млю си́ръ, въ село̀ е̑до́мъ, и̑ заповѣ́да и̑м гл҃а· Ꙗко рецѣте гд҃нꙋ мое̑мꙋ і̑са́вꙋ, тако гл҃етъ ра́бъ твои і̑а́ковъ, оу҆ лава́на о̑битахъ и̑ оу҆мѣ́лѣхъ досе́лѣ. [-][5] быша ми̑ воло́ве и̑ о̑слы̀. і̑ о̑вца [-][6] рабы̀ и̑ рабы́на, и̑ посла̑ повѣ́дати гд҃нꙋ мое̑мꙋ і̑савꙋ, дабы о̑брѣ́лъ ра́бъ твои бл҃гть предъ тобо́ю· И̑ възвратиша́са послы̀ къ і̑а́ковꙋ гл҃ще, ходихомъ къ братꙋ твое̑мꙋ і̑савꙋ. и̑ [самъ][7] и̑детъ противꙋ тебѣ, и̑ у҃ мꙋжъ с нимъ· Оу҆боа́ же са і̑а́ковъ ѕѣло, и̑ въ недооу҆мїи бысть, и̑ разлꙋчѝ че́ладь [свою][8] (-)[9] говя́да

(-)[10] ѻвцы, [и велбꙋлюды][11] на два плъка. И рече
іаковъ аще пріидетъ ісавъ на [єдін полкъ][12], і
исъсѣчетъ и. [-][13] бꙋдетъ (вторыи полкъ)[14]
въ спⷭнїи. Рече же іаковъ бже ѡ҃ца моего авраама,
и бже ѡ҃ца моего ісаака [и ги бже][15] єже глаголавыи
мнѣ, иди въ землю рожденїа твоего и блга
тѧ сътворю, довлѣетъ ми ѿ всеѧ правды, и
ѿ всеѧ истины, юже сътвори рабꙋ своемꙋ. Съ
жезлом бо [симъ][16] преидохъ іорданъ сїи, нн҃ѣ же
бѣхъ въ два полка, избави мѧ ѿ рꙋкꙋ брата
моего ісава ꙗко боюсѧ его, єгда пришедъ оуби-
єтъ мѧ, и мтри с чады. Ты же рече добрѣ
блга тѧ сътворю, и поставлю сѣмѧ твое ꙗко
пѣсокъ морскїи иже сѧ не изочтетъ ѿ мно-
жества. И спа тꙋ (той нощи)[17], и взѧ даръ
[ѿ негоже имыи][18] [в рꙋцѣ свои][19], и посла ісавꙋ
братꙋ своемꙋ, козъ, с҃, [и][20] козловъ, к҃, овецъ,
с҃, [и][21] овенъ, к҃, велбꙋлюдовъ доиныхъ (со)[22]
жребѧты ихъ, л҃, воловъ, м҃. быкъ, і҃ (и) ос-
лицъ, к҃, [-][23] жребецъ (ихъ), і҃, (и) и дасть [и][24]
в рꙋцѣ рабомъ своимъ коеждо стадо кромѣ. [И
рече][25] рабомъ своимъ идѣте предо мною и
межда сътворите междꙋ стадомъ, и ста-
домъ. И заповѣда старѣишемꙋ глѧ, аще ли
тѧ ([-][26] братъ мои срѧщетъ)[27], и (аще) въ-
прошаетъ тѧ глѧ. чии єси, (или)[28] камо идеши,
и чїе се иже предъ тобою идетъ, [рцы][29] [є-
мꙋ][30] раба твоего іакова даръ, посла гдⷭнꙋ [сво-
ємꙋ][31] ісавꙋ, и се самъ за нами [идетъ][32].
И заповѣда прьвомꙋ (-)[33] второмꙋ и третїемꙋ
и всѣмъ предидꙋщимъ (и) заднимъ (-)[34]. (И ре-
че)[35] по (семꙋ словеси)[36] глѣте ісавꙋ, єгда дости-
жетъ вы (-)[37] глите, се рабъ твои іаковъ идетъ
за нами, рече бо оумолю оукрощꙋ лице єго, (да-
ромъ)[38] [моимъ][39], предидꙋщимъ єго и по семъ оузрю
лице єго [и да][40] пріиметъ лице мое лице єго. И
преидаше даръ [пред][41] нимъ сам же лежа той
нощи въ полцѣ. Въстав же (той нощи)[42] поѧ
обѣ женѣ [свои][43]. и обѣ рабыни. и ѳ҃і, снвъ
своихъ, и преиде бродъ [ѧводъ][44], и (поимъ)[45]
ѧ мину водотечь, и преведе все свое. Оста же
іаковъ єдінъ, и боряшесѧ [с ним мꙋжъ][46] до оу-
трїа. Видѣв же ꙗко не можетъ противꙋ ємꙋ,
и прикоснꙋсѧ [-][47] въ стьгна єго. и оутерпе пре-
сѣча стьгна іаковлѧ, єгда боряшесѧ с нимъ.
(-)[48] Рече (же) ємꙋ пꙋсти мѧ възыде бо
свѣтъ, сеи же рече не [пꙋщꙋ тебе][49], аще не
[блгвиши мене][50]. (и) рече (-)[51] ємꙋ како (ти и-
мѧ)[52] єсть, сеи же рече іаковъ. Рече же ємꙋ
нӣ ле (*николиже) не прозоветсѧ имѧ твое іаковъ, но
інль бꙋдетъ имѧ твое, понеже оукрѣписѧ съ

на два полки. **8** І сказав Яків: Якщо
прийде Ісав на один полк, і його
вирубає, другий полк буде в спасін-
ні. **9** Сказав же Яків: Боже мого
батька Авраама, і Боже мого батька
Ісаака, і Господи Боже, що сказав
мені: Іди до землі твого народжен-
ня і зроблю тобі добро, **10** вистачає
мені з усієї справедливості і з усієї
правди, яку ти вчинив своєму ра-
бові. Бо з цією палицею я перейшов
цей Йордан, тепер же я став двома
полками. **11** Визволи мене з руки
мого брата Ісава, бо боюся його,
щоб прийшовши, не убив мене і
матері з дітьми. **12** А Ти сказав:
Добре, добро тобі вчиню і постав-
лю твоє насіння як морський пісок,
що не почислиться через велике
число. **13** І спав там тієї ночі, і взяв
дар з того, що мав у своїй руці, і
послав Ісавові, своєму братові: **14**
200 кіз і 20 козлів, 200 овець і 20
баранів, **15** 30 дійних верблюдів з
їхніми жеребями, 40 волів, 10 би-
ків, і 20 ослиць, 10 їхніх ослят. **16** І
дав їх в руки своїм рабам, кожне
стадо осібно. І сказав своїм рабам:
Ідіть передімною, і зробіть відстань
між стадом і стадом. **17** І заповів
старшому, кажучи: Якщо тебе зу-
стріне мій брат і якщо тебе запитає,
кажучи: Чий є ти, або куди ідеш, і
чиє це, що йде перед тобою? **18**
Скажеш йому: Твого раба Якова,
послав дар своєму панові Ісаву, і
ось сам іде за нами. **19** І заповів
першому, другому і третьому і
всім, що випереджали, і тим, що
позаду. І сказав: За цим словом
промовите до Ісава, коли вас доже-
не, **20** скажіть: Ось твій раб Яків
іде за нами. Сказав, отже: Умило-
стивлю його лице моїм даром, що
йде перед ним, і після цього побачу
його лице. І хай моє лице прийме
його лице. **21** І йшли перед ним да-
ри, він сам же спав тієї ночі в пол-
ку. **22** Вставши ж тієї ночі, взяв обі
свої жінки і обі рабині і 11 своїх
синів, і перейшов брід Явот, **23** і
взявши їх, перейшов струмок, і пе-
ревів все своє. **24** Залишився же
Яків сам, і боровся з ним чоловік
до ранку. **25** Побачивши ж, що не
може проти нього, і доторкнувся до
його стегна, і затерпло в перебитті
стегно Якова, коли з ним боровся.
26 Сказав же йому: Відпусти мене,
бо зійшло світло. Він же сказав: Не
пущу тебе, якщо не поблагословиш
мене. **27** І сказав йому: Яке є твоє
ім’я? Цей же сказав: Яків. **28** Ска-
зав же йому: *Ніколи не назветься ниж. 35
твоє ім’я Яків, але твоє ім’я буде
Ізраїль, бо ти скріпився з Богом, і

будеш же сильний з людьми. **29** Запитував же Яків, і сказав: Скажи мені твоє ім'я. І сказав: Навіщо питаєш моє ім'я? Бо є чудне. І поблагословив його там. **30** І назвав Яків ім'я того місця Божий Образ, бо я побачив Бога лицем в лице, і моя душа спаслася. **31** І зійшло сонце, коли відійшов Божий Образ. Він же кульгав своїм стегном. **32** Задля цього не мають їсти ізраїльські сини нерва, бо затерп в перебитті його стегна, і до нинішнього дня, тому що перебиті нерви його стегна, і *стегно* затерпло.

Глава 33

1 І поглянувши, Яків побачив, і ось Ісав, його брат, іде і 400 мужів з ним. І розділив Яків дітей Лії, і Рахилі, і двох рабинь; **2** і поставив дві рабині і їхніх синів першими, Лію ж і її дітей нижче, Рахиль же і Йосифа зізаду. **3** Сам же вийшов першим перед ними, і поклонився до землі сім разів доки не приблизився до свого брата. **4** І прийшов Ісав скоро йому назустріч, і обнявши, поцілував його, і припав йому до шиї, і оба заплакали. **5** Поглянувши ж, побачив жінок і дітей, і сказав: Хто є ці? Він же сказав: Діти, якими Бог помилував твого раба. **6** І приступили ж рабині і їх діти, і поклонилися; **7** приступила ж Лія і її діти, і поклонилися; після цього ж приступила Рахиль і Йосиф, і поклонилися. **8** І сказав: Що це є ці всі полки, які я зустрів? Він же сказав: Щоб твій раб знайшов ласку перед тобою, пане. **9** Сказав же йому Ісав: Вистачає мені, брате, ти ж твоє собі задержи. **10** І сказав Яків: Якщо я знайшов ласку перед тобою, прийми дар з моїх рук. Задля цього я побачив твоє лице, наче хто бачить боже лице; покажи мені любов, **11** і прийми моє благословення, яке я тобі приніс, як мене помилував Бог; я маю все. І змусив його, і взяв. **12** І сказав: Вставши, підемо по-простому. **13** І сказав Яків: Пане, знаєш, що мої діти малі, вівці ж і воли стомлені. Якщо, отже, пожену їх один день або два – вимре вся худоба. **14** Ти піди вперед, мій пане, перед своїм рабом; я, отже, скріплюся в дорозі за можливістю мого часу, що передімною, і як зможуть іти мої діти, доки не прийду до мого пана до Сиір. **15** І сказав Ісав: Чи оставлю з тобою з мужів, з тих, що є зі мною? Він же сказав: Навіщо це?

бгомъ, и съ чл҃кы (же) силенъ [будеши][53]. въпрошаше же іаковъ и рече, повѣждь ми имѧ твое, и ре҃ вьскую [-][54] въпрашаеши имени моего. (чюдно бо есть)[55]. И бл҃ви его тꙋ, и прозва іаковъ имѧ мѣсту тому образъ бж҃іи. видѣхъ бо б҃а лице къ лицу, и сп҃се ми сѧ [дш҃а моа][56]. (и) възыиде (-)[57] [-][58] сл҃нце егда ѡиде обра҃ бж҃іи. Сеи же похрама стъгномъ своимъ сего ради не имуть ꙗсти сн҃ве ін҃левы жилы, ꙗкоже оутръпѣ (-)[59] въ пресѣченіи стъгна (его и) до (дн҃ешнего дн҃и)[60], того ради иже (пресѣчены)[61] (жилы)[62] стегна [его][63], и оутерпѣ.

Гл҃а, лг҃.

И () възрѣвъ (-)[1] іаковъ, видѣ и се ісавъ братъ его идыи и ѵ҃, мужъ съ нимъ. И разлучи іаковъ дѣти, лии и рахиль и двѣ рабынь, и постави обѣ рабыни и сн҃ы ею въ пръвыѧ. (-)[2] лию (же) и дѣти еѧ пониже, [рахиль же][3] і иосифа съзади. сам же изыде пръвѣе пре҃ ними и поклонисѧ до землѧ седмижды, доньдеже приближисѧ къ брату своему. И пріиде ісавъ въскорѣ противу ему, и объимъ [-][4] цѣлова [и][5], и припаде къ выи его. и плакастасѧ оба. [възрѣвъ же][6] видѣ жены и дѣти, и рече что си суть. сеи же рече дѣти имиже помилова б҃ъ раба твоего. И приступиста (же) рабыни и дѣти еѧ, и поколонишасѧ. (-)[7] приступи(*) лїѧ и дѣти еѧ, и поклонишасѧ. (-)[8] посем (же) приступи рахиль і иосифъ, и поклонистасѧ. И рече что (се)[9] суть (полцы си вси)[10] ꙗже срѣто҃, сеи же ре҃ да обрѧще҃ рабъ твои бл҃ть пре҃ тобою г҃не. Рече же (ему) ісавъ довлѣет ми брате. ты же твое собѣ съдержи. (И) рече (-)[11] іаковъ, аще обрѣтохъ бл҃годать пре҃ тобою, пріими даръ ѿ (руку моею)[12], сего ради видѣ҃ лице твое, ꙗкоже (видитъ кто)[13] лице бж҃іе, (-)[14] покажи ми любовъ. [и][15] пріими бл҃веніе мое еже принесохъ ти, ꙗкоже помилова мѧ б҃ъ, [-][16] имамъ все. и принуди его и взѧ. И рече въставше поидемъ попросту. (и) рече (-)[17] [-][18] [іаковъ][19] господине (-)[20] [вѣси][21], ꙗко дѣти [мои][22] юны, (-)[23] овца (же) и говѧда истомлены, аще оубо пожену ѧ единъ дн҃ь, [или два][24] измреть весь скотъ. Преди ты пойди г҃не мой пре҃ рабомъ [своимъ][25], азъ (оубо)[26] крѣпѣю на пути, по поможенію года моего иже прѣдо мною. и ꙗко да возмогут ити дѣти [мои][27], доньдеже пріиду къ г҃ну моему въ сіиръ. (И) рече (-)[28] ісавъ оставлю ли (ѿ му҃ с тобою)[29] иже съ мною (суть). сеи же

ре въскую се довлѣетъ ми яко обрѣто благть предъ тобою гдне. Възврати же ся Исавъ в (томъ дни)[30] (своимъ путемъ)[31] в Сиръ, [Іаковъ же][32] прииде въ (сохотъ)[33], и постави себѣ [-][34] храмину и (разби кущу скоту (-)[35])[36], (и)[37] нарече имя мѣсту тому (сохотъ)[38], (еирѣчъ станы). [Прииде же][39] Іаковъ въ салимъ гра сикемъскъ иже есть въ земли ханаанѣстѣи, егда прииде ѿ междорѣчія сурьска, и ста пре лицемъ, града и купи часть села, въ немже постави [хра свои ту][40] ѿ еммора ѿца сухемля стомъ овенъ. И поставы ту олтарь, и помоли Ба Іилева.

Гла, лд.

Изыде же дина дщи лиина, юже роди Іакову, познати дщери обытателеи. (-)[1] Видѣв (же) ю сихемъ снъ еммировъ. Хорьреосъ, кнзь тоя земля, и поимъ ю бысть с нею и смири ея. И възлюби дшу динину, дщерь Іаковлю, и възлюби дѣцу и гли (къ неи по мысли дѣца)[2]. Рече же сихемъ [снъ][3] еммировъ ѿцу своему гля, поими ми отроковицу сію въ жену. Іаков же слышав яко осквени [дину дщерь его снъ еммировъ][4], снове же его бяху съ скоты [-][5] на поли, премолчав же Іаковъ дондеже приидут сіи. Изыде же (самъ) еммиръ ѿцъ сихемль къ Іакову глати к нему. Снове же Іаковли приидоша с поля, (и) якоже слышаше смутишася мужи, и жалостно (пре ними бысть)[6] зѣло яко не лѣпо сътвори Іилю бывши съ дщерію Іаковлею, и не (будетъ сице)[7]. (-)[8] Рече (же) имъ еммиръ гля сихе снъ мои избра дши [своеи][9] дщерь вашу, дадите [убо][10] ю (въ жену ему)[11], [и][12] сватитеся с нами. дщери ваша дадите [сномъ нашимъ][13], и дщери наша поимите сновомъ своимъ. и у насъ уселитеся, и земля [-][14] пространна пре вами, уселитеся, и притяжите на неи, и въздѣлаите на неи. (Сихемъ же рече)[15] ѿцу ея, и братіи ея гля, да обрящу благть пре вами. и еже аще речете дади. умножите вѣно зѣло, и [дадимъ][16] (вам). якоже речете [-][17], (-)[18] дадите (же) ми отроковицу сію въ жену. Ѿвѣщаша (-)[19] снве Іаковли сихему, и еммору ѿцу его, на лукавствѣ, и глаша к нимъ яко оскверни дину сестру ихъ. (-)[20] Рекоста (же) имъ симеонъ и левіи брата динина снове ліи. не възможе сътворити словеси сего, дати сестру свою чл̃ку иже имать конечну плоть необрѣзанну, есть

Досить мені, що я знайшов ласку перед тобою, пане. **16** Повернувся же Ісав в тому дні своєю дорогою до Сиира. **17** Яків же прийшов до Сохот, і поставив собі хату, і розставив шатро скотові, і назвав ім'я того місця Сохот, значить табір. **18** Прийшов же Яків до Салиму, сикемського міста, яке є в ханаанській землі, коли прийшов з сирійського межиріччя, і став перед лицем міста, **19** і купив частину поля, в якому поставив там свою хату, від Еммора, батька Сихема, стома баранами. **20** І поставив там жертовник, і помолився до Бога ізраїлевого.

Глава 34

1 Вийшла ж Діна, дочка Лії, яку породила Якову, запізнати дочок мешканців. **2** Побачивши ж її Сихем, син Еммора Хорреос, князь тієї землі, і взявши її, був з нею, і упокорив її. **3** І полюбив душу Діни, дочки Якова, і полюбив дівчину, і говорив до неї за задумами дівчини. **4** Сказав же Сихем, син Еммора, своєму батькові, мовлячи: Візьми мені цю дівчину за жінку. **5** Яків же, почувши, що син Еммора опоганив Діну, його дочку, сини ж його були з скотом в полі; промовчав же Яків доки вони не прийдуть. **6** Вийшов же сам Еммор, батько Сихема, до Якова, говорити до нього. **7** Сини ж Якова прийшли з поля, і як почули, мужі засмутилися; і дуже болісним було перед ними, бо негарно зробив Ізраїлеві, бувши з дочкою Якова, і так не буде. **8** Сказав же їм Еммор, мовлячи: Сихем, мій син, вибрав вашу дочку своїй душі, дайте, отже, її йому за жінку **9** і сватайтеся з нами; ваші дочки дайте нашим синам, і наших дочок беріть вашим синам. **10** І поселіться в нас, і перед вами широка земля. Поселіться, і придбайте на ній, і працюйте на ній. **11** Сихем же сказав її батькові і її братам, мовлячи: Хай знайду я ласку перед вами, і що тільки скажете, дамо. **12** Дуже помножіть віно — і дамо вам, як скажете; дайте ж мені цю дівчину за жінку. **13** Відповіли сини Якова Сихемові і Еммору, його батькові, з лукавством, і промовили до них, тому що опоганив Діну, їх сестру. **14** Сказали ж їм Симеон і Левій, брати Діни, сини Лії: Не зможемо вчинити це слово: дати свою сестру чоловікові, який має кінцеву скіру необрізану; отже, це є для нас зневагою. **15** Цим уподібнимося до вас, і поселимося у вас, якщо будете як і

ми, коли обріжете ввесь чоловічий рід, **16** і дамо наших дочок вам, і візьмемо собі з дочок наших за жінок, і поселимося серед вас, і будемо як один рід. **17** Коли ж не послухаєте нас, і не обріжетеся – взявши своїх дочок, відійдемо. **18** І вгодили ці слова перед Еммором і перед Сихемом, його сином; **19** і не забарився молодець зробити це слово, бо любив дочку Якова. Він же був найславніший з усіх, що в домі його батька. **20** Прийшли ж Еммор і Сихем, його син, перед браму їхнього міста, і сказали до мужів свого міста, мовлячи: **21** Ці чоловіки є мирні, хай з нами поселяться на землі, і хай придбають на ній, перед ними ж широка земля. І візьмім їхніх дочок, дочок же наших даймо їм. **22** Лиш в цьому уподібняться ці люди, щоб жити з нами, щоб стати одним народом, коли себе обріжемо, кожного з чоловічого роду, так як вони є обрізані. **23** І чи їх скотина, і їх маєтки не будуть наші? Тільки в цьому уподібнимося їм, і поселяться з нами. **24** Вислухали ж Еммора і Сихема, його сина, і всі, що виходили з брами їхнього міста, і обрізали тіло їхньої передньої шкіри в усього чоловічого роду. **25** Сталося ж третього дня, коли були в болі: і взяли два сини Якова, Симеон і Левій, брати Діни, кожний свій меч, і безпечно ввійшовши
ниж. 49 до міста, *і забили ввесь чоловічий рід. **26** Еммора ж і Сихема, його сина, забили вістрям меча, і взяли Діну з хати Сихема, і вийшли. **27** Сини ж Якова, ввійшовши на побитих, розграбували місто, в якому опоганили Діну, їхню сестру, **28** взяли вівці, і їхні воли, і осли, і все, що в місті, і все, що на полі, **29** і все ними поховане, і ввесь їхній посуд, і взяли в полон їхніх жінок, і ограбили все, що було в місті, і що було в хатах. **30** Сказав же Яків до Симеона і Левія: Ви мене зробили зненавидженим, так що я є злим для всіх, що живуть на землі, в хананеїв і в ферезеїв. Мене ж є мало числом, і зібравшись, вигублять мене, і згину я і мій дім. **31** Вони ж сказали: То чи матимуть нашу сестру за розпусницю?

(убо)[21] укоризна намъ. Симъ сподобимся къ вамъ, и вселимся у ва҃, аще будете яко (и) мы (-)[22], вънегда обрѣжете весь мужескїи полъ, и дамы дщери наша вамъ. и ѡ дщерїи нашихъ поимемъ себѣ жены, и уселимся у васъ и будемъ яко (единъ ро҃)[23], аще ли не послушаете насъ, [и не][24] обрѣжетеся, поимъше дщери своя ѿидемъ. И угодиша словеса (си) пре҃ еммором, и пре҃ сихемомъ сн҃омъ [его][25], и не премѣли юноша, сътворити словеси сего, любляше бо дщеръ iаковлю. сей же бяше славнѣе всѣхъ, иже в дому ѻтца его. Прїидоста же еммор и сихемъ сн҃ъ его, пре҃ врата града ихъ, и глаголаста къ муже҃ града своего рекуще. Члцы си мирни суть, съ нами да ся уселятъ на земли, и да въстяжа҃ на неи, земля же [-][26] пространна пре҃ ними. (И) дщерї ихъ да поимемъ (-)[27]. (-)[28] дщери (же) наша дадимъ имъ. точїю си҃ да сподобятся (-)[29] члци [си][30]. жити с нами еже быти людемъ единѣ҃мъ обрѣзанїемъ на҃, всего мужеска полу, якоже [-][31] си суть обрѣзани, и скоти ихъ, і имѣнїе ихъ, [-][32] не наше ли будетъ. Точїю симъ сподобимся и҃ и вселятся с нами. [Послушаше же][33] еммора и сихема сн҃а его, [и][34] вси исходящїи из вратъ града и҃. И обрѣзаша плоть конечную ихъ, всего мужеска полу. Бысть же въ (третїи дн҃ь)[35], егда бѣху в болезни, (и) взяста (сн҃а два)[36] iаковля симеонъ, и левїи, братїа дины. кождо (свои ме҃)[37]. и въшеша въ градъ безъ съблазна, (-)[38]
*и съсѣкоста весь мужескъ полъ, еммора же и сихема сн҃а его усѣкнуста острїемъ орүжїя, нп мд
и поясте дину ѿ дому сихемля і изыидоста. Сн҃ове же iаковли въшеше въ мртвеца (-)[39] разграбиша гра҃ въ немже осквръниша дину сестру ихъ [-][40] овца [-][41] и говяда ихъ, и ослы. и вс҃е иже въ градѣ и (вс҃е) еже на поли взяша. и вс҃е съпрятанїе ихъ, и вся сосуды ихъ, и жены ихъ плѣниша, и разграбиша, (вс҃е) еже бѣ въ градѣ, и еже бѣ в домѣхъ. Рече же iаковъ къ симеону и левїи, ненавистна мя сътвористе, яко злу мнѣ. быти всѣмъ живущимъ на земли въ хананеи и въ ферезеи. Азъ же есть мало числомъ. и събравшеся [-][42] погубя҃ мя. и погибну азъ и домъ мои. Они же рекоша, то ли яко блудницу имут сестру нашу.

Гл҃а, л҃є·

Рече (-)[1] (їа́кѡвꙋ бг҃ъ)[2], востáвъ и҆зы́ди в
мѣ́сто ведїи́лево (-)[3] живи тꙋ̀, (-)[4] сотво-
бы҃ ки ри (же) [-][5] ѻ҆лтáрь бг҃ꙋ. *ꙗ҆вльшемꙋсѧ вищ. 28
тебѣ̀, є҆гдà бѣжà ѿ лица (брáта своегѡ
і҆сáва)[6]. Рече же і҆а́кѡ҆ дóмꙋ своемꙋ, и҆ всѣмъ и҆же с
ни́мъ, повéрзѣте (вы) богы чꙋждáѧ, и҆же с вá-
ми, (и҆) ѿ срéдꙋ (и҆х)[7] (-)[8] ѻ҆чисти́тесѧ, і҆ и҆змѣ-
ни́те ризы своѧ̀. и҆ востáвше и҆дѣ́те въ веде́-
иль, да сотворю̀ тꙋ̀ ѻ҆лтáрь бг҃ꙋ, и҆же послꙋ́ша
менѐ въ дн҃ь скорбѣ́нїа [моегѡ][9], и҆же бѣ̀ со
мно́ю, и҆ снабдѣ̀ мѧ̀ на пꙋтѝ вонь же ходи́х. И҆
вдáша і҆а́кѡвꙋ богы чꙋждаѧ, и҆же бѧ́хꙋ въ
рꙋкꙋ̀ и҆хъ, и҆ ѹ҆серѧ́зи (ѹ҆ше́съ)[10] и҆хъ. и҆ скры
ѧ҆̀, і҆а́кѡвъ по҆ дꙋбомъ, и҆же въ сике́мъ, и҆ погꙋ-
бї ѧ҆̀ до днешнѧгѡ дн҃е. И҆ воздви́жесѧ і҆и҃ль ѿ
сике́ма, и҆ бысть стрáхъ бж҃їи на грáдѣхъ, и҆же
ѻ҆крест̾ и҆хъ, и҆ не гнáшасѧ въ слѣ́дъ сн҃овъ і҆и҃-
левъ. Прїи́де же і҆а́кѡвъ в лю́зꙋ ꙗ҆̀же є҆сть в зем-
лѝ ханаа́ньстѣй, ꙗ҆̀же є҆сть (сáмъ веде́иль)[11], и҆
всѧ̀ че́лѧдь ꙗ҆̀же бѧ́хꙋ с ни́мъ. И҆ создà тꙋ̀
ѻ҆лтáрь, и҆ прозвà и҆́мѧ мѣ́стꙋ [томꙋ][12] виде́ль,
тꙋ̀ бо сѧ (є҆мꙋ ꙗ҆вѝ)[13] бг҃ъ, є҆гдà бѣжà ѿ лица
(брáта своегѡ і҆сáва)[14]. Ѹ҆мре же девóра доилица
ревéчина, [и҆ погребо́ша ю҆̀][15], ниже веде́илѧ, по҆
дꙋбомъ и҆ прозвà и҆́мѧ є҆мꙋ дꙋбъ плáченъ. Ꙗ҆ви́
же сѧ (гь҃)[16] і҆а́кѡвꙋ, (и҆) є҆щѐ [сꙋщꙋ][17] в лю́зѣ, є҆г-
дà прїи́де ѿ междорѣ́чїа сѵ́рска, и҆ бл҃ви є҆мꙋ
бы҃ лв бг҃ъ. (-)[18] *Рече (же) є҆мꙋ бг҃ъ и҆́мѧ тебѣ̀ [-][19] не про- вищ. 32
зове́тсѧ і҆а́кѡвъ, но і҆и҃ль бꙋдет̾ и҆́мѧ тебѣ̀, [и҆
возвà и҆́мѧ є҆мꙋ і҆и҃ль][20]. [И҆ рече][21] є҆мꙋ бг҃ъ, а҆́зъ
[є҆смь][22] бг҃ъ твой растѝ и҆ мно́жисѧ, ꙗ҆зы́цы (бо
мнѡ́ѕи)[23] бꙋдꙋтъ ѿ тебѐ, и҆ цр҃и ѿ чре́слъ
твои́хъ и҆зы́дꙋтъ. и҆ землю̀ ю҆̀же дáхъ а҆враа́мꙋ,
і҆ и҆сáакꙋ, тебѣ̀ (дáю)[24] (-)[25], [-][26] и҆ сѣ́мени тво-
є҆мꙋ, по тебѣ̀ дáмъ землю сїю̀ [въ ро҆̀ и҆хъ][27].
Возы́де же бг҃ъ [-][28] ѿ мѣ́ста и҆дѣже гл҃а съ
ни́мъ, и҆ постáви і҆а́кѡвъ столпъ на мѣ́стѣ и҆-
дѣже (с ни҆̀ гл҃а)[29] столпъ кáменный, и҆ [жрѧ́-
хꙋ][30] на не́мъ (же́ртвы)[31], (-)[32] ѻ҆блїѧ [-][33] (ви-
но́мъ и҆) є҆лео́мъ, и҆ прозвà і҆а́кѡ҆в и҆́мѧ мѣ́стꙋ
[то́мꙋ][34], и҆дѣже гл҃а [-][35] [бг҃ъ с ни́мъ][36] виде́ль.
Востáв же і҆а́кѡвъ ѿ виде́илѧ, [и҆][37] постáви
кꙋщꙋ свою̀ недалéче сто́лпа гаде́ръ. [И҆ бысть][38]
є҆гдà приближи́сѧ (харáдѣи)[39] [преитѝ до зем-
лѝ][40] є҆фрáда. роди́ (же) рахи́ль, и҆ возбѣдновà ро҆-
ствомъ. [И҆ бысть][41] є҆гдà болѣзнено е́й роди́ти,
рече е́й бáба не боисѧ (-)[42] (се бо)[43] тебѣ̀ є҆сть
сн҃ъ. Быст̾ є҆гдà ѻ҆ставлѧше свою̀ дш҃ꙋ, ѹ҆ми-
раше бо, [и҆][44] прозва и҆́мѧ є҆мꙋ сн҃ъ болѣзни мо-

Глава 35

1 Сказав Бог Якову: Вставши, вийди до місця Ветиль, жий там, зроби ж жертовник Богові, *що з'явився тобі, коли ти втікав від лиця свого брата Ісава. **2** Сказав же Яків свому домові і всім, що з ним: Ви викиньте чужих богів, що з вами, і очистіться зпосеред них, і змініть свою одіж, **3** і вставши, підіть до Ветиля, щоб ми там зробили жертовник Богові, що мене вислухав в день мого смутку, який був зі мною, і спас мене в дорозі, якою я ходив. **4** І дали Якову чужих богів, які були в їхніх руках, і кільця їхніх вух, і Яків заховав їх під дубом, що в Сикемі, і знищив їх до сьогоднішнього дня. **5** І піднявся Ізраїль, з Сикема, і божий страх був на містах, що довкруги них, і не гналися вслід за ізраїлевими синами. **6** Прийшов же Яків до Лузи, яка є в ханаанській землі, яка є самим Ветеїлом, і вся челядь, яка була з ним. **7** І збудував там жертовник, і назвав ім'я того місця Витель, бо там йому з'явився Бог, коли він втікав від лиця свого брата Ісава. **8** Померла же Девора, годувальниця Ревеки, і поховали її нижче Ветеїла, під дубом, і назвав його ім'я: Дуб Плачу. **9** З'явився ж Господь Якову, і як він ще був у Люзі, коли прийшов з сирійського межиріччя, і Бог його поблагословив. **10** *Сказав же йому Бог: Твоє ім'я не зватиметься Яків, але твоє ім'я буде Ізраїль, і назвав його ім'я Ізраїль. **11** І сказав йому Бог: Я є твій Бог; рости і множся, бо з тебе будуть численні народи, і царі вийдуть з твоїх стегон. **12** І землю, яку я дав Авраамові й Ісаакові, Я даю тобі і твоєму насінню після тебе, дам цю землю в їхній рід. **13** Піднявся же Бог з місця, де говорив з ним, **14** і Яків поставив стовп на місці, де з ним говорив, камінний стовп, і приніс на ньому жертви: злив вином й олією. **15** І назвав Яків ім'я того місця, в якому Бог говорив з ним, Витель. **16** Вставши ж, Яків з Витеїла, і поставив своє шатро недалеко від стовпа Ґадер. І було, коли приблизився до Харатії, щоб перейти до землі Ефрата, породила ж Рахиль, і тяжко їй було в родах. **17** І сталося, коли тяжко їй було родити, сказала їй повитуха: Не бійся, бо ось в тебе є син. **18** Сталося ж, коли відпускала свою душу, бо вмирала, і назвала його ім'я: Син мого болю. Батько ж назвав

ниж. 48 його Веніамин. **19** *Померла ж Ра-
хиль, і поховали її в дорозі Ефрати,
це є Вифлеом, **20** і Яків поставив
стовп на її гробі. Це є стовп гроба
Рахилі і до цього дня. **21** Вийшов
же звідти Ізраїль, поставив шатра
за стовпом Ґадер. **22** І сталося, коли
ниж. 49 Ізраїль поселився в тій землі: *пі-
шовши Рувим, і спав з Валлою, на-
ложницею свого батька. Почув же
Ізраїль, поганим було перед ним.
Синів же Якова було 12. **23** Сини
Лії: Рувим, первородний Якова, Си-
меон, Левій, Юда, Ісихар, Заулон.
24 Сини ж Рахилі: Йосиф і Вені-
амин. **25** Сини Валли, рабині Ра-
хилі: Дан і Неталим. **26** Сини ж
Зелфи, рабині Лії: Ґад і Асир. Це є
сини Якова, які йому народилися в
сирійськім межиріччі. **27** Прийшов
же Яків до Ісаака, свого батька, і як
ще він був живим в Мамврії, в місті
на рівнині, і це є Хеврон в хана-
анській землі, де жив Авраам й Іса-
ак. **28** Були ж дні Ісаака, які пожив,
180 літ, **29** і скінчившись, помер, і
додався до свого роду старцем пов-
ним днів, і його поховали Ісав і
Яків, два його сини.

ся. ѿцъ же прозва и веньаминъ· *Оумре же ра- ни ми
хиль. и погребоша ю на пути ефраты. сїи е
(вифлеомъ)[45], и постави іаковъ стлъпъ на гробѣ
ей сии есть столпъ гроба рахилина (и) до сего
дне. изыде же ѿтуду ілъ. [постави кущи за
столпомъ гадеръ][46]. (И) бысть (-)[47] егда оуселися
іль в земли той, (*шедъ)[48] рувимъ и спа съ ни мд
валлою, заложницею ѿца своего, (-)[49] слыша (же)
іль (-)[50] злѣ явися пред ним· Бѣша же снове іа-
ковли, ві, снове лии (рувимъ пръвенецъ іаковль)[51],
симеонъ, левїи. іоуда, (исихаръ)[52] заоулонъ. Сно-
ве же рахили, иосифъ, и венїаминъ. снове [-][53]
валлиины рабы рахиля данъ и (недалим)[54]. снове
же зелды рабы лиины гадъ, и асиръ· Си (суть)
снове іаковли еже быша ему в междорѣчїи сурь-
стѣи· Прїиде же іаковъ къ ісааку ѿцу своему,
(и) [еще живу сущу ему][55] въ мамврїи, въ гра-
дѣ польномъ, (и) си есть хевронъ, въ земли, хана-
анъстѣи. идѣже обита авраамъ і исаакъ· Бы-
ша же днїе ісааковы, яже житъ, (рп, лѣтъ)[56],
и скончавъ оумре. и приложися къ рожденїю сво-
ему, старецъ исполнъ днїи. и погребоста и і-
савъ і иаковъ [два][57] снове его·

Глава 36

1 Це роди Ісава, він є Едом. **2**
Ісав же взяв собі жінок з ханаансь-
ких дочок: Аду, дочку Елона-хет-
тея, Оливаму, дочку Анана, сина
Севеґона Евія, **3** і Васемату, дочку
Ізмаїла, сестру Навеота. **4** Породи-
ла ж Ада Ісавові Елифаса, і Ва-
семат породила Раґуїла, 5 і Оли-
вема породила Іуса, і Еґлома, і Ко-
рея. Це сини Ісава, що народилися
йому в ханаанській землі. **6** Взяв же
Ісав своїх жінок, і своїх синів, і
своїх дочок, і все майно свого до-
му, і ввесь маєток, і ввесь скот, і
все, що придбав, і все, що зробив в
ханаанській землі, і відійшов з
ханаанської землі від лиця Якова,
свого брата. **7** Бо їхній маєток був
великий і не було можливим їм
разом жити, бо замешкана земля не
могла їх помістити через числен-
ність їхнього маєтку. **8** Поселився
же Ісав в горі Сир. Він є Ісав –
пар1. 1 Едом. **9** *Це є роди Ісава, батька
Едома, в горі Сир, **10** це ж імена си-
нів Ісава: Елифас, син Ади, жінки І-
сава, і Раґуїл, син Васемати, жінки
Ісава. **11** Сини ж Еліфаза були: Те-
ман, Оман, Софар, Готом і Кенез.
12 Тамна ж була наложниця Ели-
фаса, сина Ісава; породив же Ели-
фас Амалика. Це є сини Ади, жінки

Глава, лѕ·

Сїи [-][1] бытїа ісавля, сїи есть едомъ, і-
сав же поя [себѣ жены][2] ѿ дщерїи хана-
аньскъ, аду дщерь елоню хеттеи, (-)[3] о-
ливаму дщерь ананю. сна севегоня евію,
и [васемаду][4], дщерь измаилю сестру навеодову.
Роди же ада. ісаву, елифаса, и [васемафъ][5]· Роди
рагуиля и оливема роди иоуса, и егломъ, и
корея, сїи снове исавли еже быша ему въ земли
ханаанъстѣи· Поя же ісавъ жены своя, и сны
[своа][6] и дщери [свои][7] и все съпрятанїе дому
своего, и все имѣнїе и весь скотъ, и все яже
притяжа, и [все][8] еже сътвори въ земли ха-
нанстѣи и ѿиде съ земля ханаанскыя. ѿ ли-
ца іаковля брата своего· Бяше бо [имѣнїе
ихъ][9] много, (и не бяше лзѣ жити има
вкупѣ)[10], (-)[11] не можаше (бо) земля обителнаа
[-][12] въмѣстити ихъ ѿ множества, имѣнїя
ихъ оуселиже ся ісавъ на горѣ (сиръ)[13]. (сей
есть ісавъ едомъ)[14]. *сїи есть рожденїя ісавля, а пара а
ѿца едомля, на горѣ сиръ· (-)[15] Сїи (же) имена
сновъ ісавлихъ. елифасъ, снъ ады, жены ісавля и
рагуиль снъ [васемадъ][16] жены ісавля· Быша же
снове (елифасу)[17], деманъ, [оманъ][18], софаръ,
годомъ, и кенезъ, дамна же бяше заложница,
[елифаса][19] сна ісавля, [роди же][20] [елифасъ][21] а-
малика, сїи (суть) снове, ады жены ісавля· Ч

сі́и (сꙋ́ть) сн҃ове рагꙋи́левы, нахо́дъ, заре, со́ме, и҆ мозе́и. сі́и бѣ́ша сн҃ове [васема́ди][22] жены̀ і҆са́вли· ѧ҆ сі́и бы́ша сн҃ове [є҆ливе́маши][23] дщ҃е́ри а҆нана, сн҃а севего́на жены̀ і҆са́вли. роди́ же і҆са́вꙋ є҆оу́са, и҆ є҆гло́ма и҆ ко́реа сі́и (сн҃ове) старѣ́йшины сн҃ове і҆са́вли сн҃ове [є҆лифа́си][24]· Прьвене́цъ і҆са́вль старѣ́йшина, дема́нъ, старѣ́йшина, (ѡ҆вмаръ)[25]. старѣ́йшина, содаръ. старѣ́йшина, кене́, старѣ́йшина, ко́рен. старѣ́йшина годомъ. старѣ́йшина, а҆мали́къ. сі́и старѣ́йшины [є҆лифаса][26], въ землѝ и҆дꙋме́йстѣ· Сі́и сн҃ове а҆да́сы, (а҆)[27] сі́и сн҃ове рагꙋили. сн҃а і҆са́вли. старѣ́йшина, нахо́дъ. старѣ́йшина, за́ре. старѣ́йшина, со́ме. старѣ́йшина, мо́зе сі́и, старѣ́йшины, рагꙋилевы, в землѝ є҆до́мъ. сі́и сн҃ове, (а҆васема́ды)[28] жены̀ и҆са́вли· Сі́и [-][29] сн҃ове, ѡ҆ливемасы жоны̀ і҆са́вли старѣ́йшина є҆оу́съ. старѣ́йшина є҆гло́мъ. старѣ́йшина ко́рен, сі́и [же][30] старѣ́йшины, ѡ҆ливемаши [дщ҃е́ри а҆на́на жены̀ и҆са́вли][31], сі́и [сꙋ́ть][32] сн҃ве и҆са́вли и҆ є҆и старѣ́йшины и҆хъ, є҆и сꙋ сн҃ове є҆до́мли· ѧ҆ сі́и [сꙋ́ть][33] сн҃ове сиръ хорре́овы є҆же жи́ша в землѝ (є҆до́мли). лота́нъ, съва́лъ севего́нъ, а҆́на, и҆ дисо́нъ, и҆ а҆са́ръ, и҆ рисо́нъ. є҆и (сꙋ сн҃ове) старѣ́йшіи хорре́овы, сн҃а (си́р)[34] в землѝ є҆до́мъ· Бы́ша же сн҃ове лота́ни, хо́рри, и҆ є҆ма́нъ, сестра́ же лота́на да́мна. (а҆) сі́и же сн҃ове (сава́ли)[35], (ѡ҆гло́мъ)[36], и҆ (мана́и, ха́дъ)[37], и҆ гевилъ, и҆ [содарь][38], и҆ [ѡ҆ма́нъ][39]· [-][40] Сі́и сн҃ове севего́ни, (гаі́є)[41], и҆ [ѡ҆на́нъ][42], сі́й є́сть (и҆) [ѡ҆на́нъ][43], и҆же ѡ҆брѣ́те і҆а́минъ в пꙋсты́ни є҆гда̀ паса́ше волы̀ севего́на ѿц҃а своє҆го· Сі́и же сн҃ове а҆на́ни, дисо́нъ, и҆ ѡ҆ливе́ма, дщ҃ѝ а҆нана. сі́и же сн҃ове дисо́нъ, а҆ма́да і҆ (а҆зва́нъ)[44], і҆ (є҆сра́нъ)[45], и҆ харра́нъ· Сі́й сн҃ове а҆са́рь, [вала́мъ][46], и҆ зꙋка́мъ, [-][47] [і҆ои҆ка́мъ][48], и҆ [оу҆ка́мъ][49]. а҆ сі́и сн҃ове, рисо́ни, ѡ҆́съ, и҆ [а҆ра́нъ][50]· Сі́и [же][51] старѣ́йшины хорре́овы, старѣ́йшина лота́нъ, старѣ́йшина, (сово́ль)[52], старѣ́йшина, севего́нъ, старѣ́йшина, а҆наа́нъ, старѣ́йшина дисо́н старѣ́йшина а҆са́ръ, старѣ́йшина рисо́нъ, сі́и старѣ́йшины хорре́овы въ ѡ҆́бласти и҆хъ, въ землѝ є҆до́мли· (-)[53] Сі́и (же) ц҃ри и҆же ц҃рствова́ша въ є҆до́мѣ прѣ́жде ц҃рствова́ні҆а ц҃рей въ і҆и҃ли, и҆ ц҃рствова́ша въ є҆до́мѣ, [валаа́къ][54], сн҃ъ (вейр)[55], (-)[56] и҆мѧ (же) гра́дꙋ є҆го, деньна́ва· Оу҆мре же [валаа́къ][57], и҆ ц҃рь бы́ по не́мъ, и҆ѡ҆ва́въ, сн҃ъ за́ринъ ѿ [въсо́ры][58]· Оу҆мре́ же и҆ѡ҆ва́въ, и҆ ц҃рь, бы́сть по не́мъ, а҆со́мъ ѿ землѧ̀, дема́нонъ· Оу҆мре же а҆со́мъ [є҆же (бы́) съ дема́нонъ][59], и҆ ц҃рь бы́сть по не́мъ а҆да́дъ сн҃ъ вара́ждъ, и҆же и҆ссѣчѐ мадіа́ма на́ поли моа́вли, (-)[60] и҆мѧ (же) гра́дꙋ є҆го (сетде́мъ)[61]· Оу҆мре же а҆да́д и҆ ц҃рь бы́сть по немъ [сама́да][62] ѿ [масека́съ][63]· Оу҆мре́ же [сама́-

Ісава. **13** А це є сини Раґуїла: На-
хот, Заре, Соме і Мозей. Це були
сини Васемат, жінки Ісава. **14** А
це були сини Еливеми, дочки А-
нана, сина Севеґона, жінки Ісава.
Породила ж Ісавові Еуса, і Еґ-
лома, і Корея. **15** Це сини стар-
шини, сини Ісава. Сини Еліфаза:
первородний Ісава, старшина Те-
ман, старшина Овмар, старшина
Сотар, старшина Кенез, **16** стар-
шина Корей, старшина Готом,
старшина Амалик. Це старшини
Елифаса в ідумейській землі. Це
сини Ади. **17** А це сини Раґуїла,
сина Ісава: старшина Нахот, стар-
шина Заре, старшина Соме, стар-
шина Мозе. Це старшини Раґуїла
в землі Едом. Це сини Авасемма-
ти, жінки Ісава. **18** Це сини Оли-
веми, жінки Ісава: старшина Еус,
старшина Еглом, старшина Ко-
рей. Це ж старшини Оливеми,
дочки Анана, жінки Ісава. **19** Це є
сини Ісава, і це їхні старшини. Це
є сини Едома. **20** А це є сини Си-
ра Хоррея, що жили в землі Едо-
ма: Лотан, Совал, Севеґон, Ана,
21 і Дисон, і Асар, і Рисон. Це є
сини старшини Хоррея, сина Си-
ра, в едомській землі. **22** Сини ж
Лотана були: Хорри і Еман, сес-
тра ж Лотана Тамна. **23** А це ж
сини Совала: Оглом і Манай, Хат
і Ґевил, і Сотар, і Оман. **24** Це си-
ни Севеґона: Гає і Онан. І це є
Онан, що знайшов Яміна в пусти-
ні, коли пас воли Севеґона, свого
батька. **25** Це ж сини Анана: Ди-
сон і Оливема, дочка Анана. **26**
Це ж сини Дисона: Амада, і Аз-
ван, і Есран, і Харран. **27** Це ж
сини Асара: Валам, і Зукам, і Іо-
ікам, і Укам. **28** А це сини Рисо-
на: Ос і Аран. **29** Це ж старшини
Хоррея: старшина Лотан, стар-
шина Совол, старшина Севеґон,
старшина Анан, **30** старшина Ди-
сон, старшина Асар, старшина
Рисон. Це старшини Хоррея в їх-
ніх володіннях в землі Едом. **31**
Це ж царі, що царювали в Едомі
раніше, ніж царювали в Ізраїлі
царі. **32** І царювали в Едомі: Ва-
лаак син Веіра, ім’я ж його міста
Деннава. **33** Помер же Валаак і
царем був після нього Йовав, син
Зари з Восори. **34** Помер же Йо-
вав, і царем був після нього Асом
з землі Теманон. **35** Помер же А-
сом, що був з Теманон, і царем
був після нього Адад, син Варада,
що вибив Мадіама на полі Моава,
ім’я ж його міста Сеттем. **36** По-
мер же Адад, і царем був після
нього Самада з Масекас. **37** По-

мер же Самада, і царем був після нього Саул з Роговот, що є недалеко ріки. **38** Помер же Саул, і царем був після нього Валаенон, син Аховора. **39** Помер же Валаенон, син Аховора, і царем був після нього Аряд, син Варяда, ім'я його міста Фогор, ім'я його жінки Метевеїл; а *(вона)*, дочка Матраїта, сина Мезова. **40** Це імена старшин Ісава в їхніх племенах, і в їхніх поселеннях, і в їхніх народах: старшина Фрамна, старшина Гола, старшина Етар, **41** старшина Оливемас, старшина Ілас, старшина Финон, **42** старшина Кенез, старшина Теман, старшина Мазар, **43** старшина Маедил, старшина Зафой. Це старшини Едома, що жили в землі своєї посілості. Це Ісав, батько Едома. **37,1** Поселився же Яків в землі, де жив Ісаак, його батько, в ханаанській землі. **2** Це роди Якова.

да][64], и ц҃рь бы҃ по немъ, саоулъ съ (роговодъ)[65] еже (есть) недалече рѣки· Оумре же саоу҃ и ц҃рь бысть по немъ, (валаенонъ)[66], с҃нъ аховоръ. оумре же валаенонъ, с҃нъ аховоръ, и ц҃рь бы҃ по не҃ [арѧ҃][67] с҃нъ варѧдъ, [-][68] имѧ градꙋ его фогоръ, имѧ [-][69] женѣ его метевеилъ, (а) дщери матраидъ с҃на [мезовъ][70], сїи имена стрѣишинъ исавль, въ племенехъ ихъ, [-][71] (и) въ селѣхъ ихъ, (и) въ ꙗзыцехъ ихъ. старѣишина (фрамна)[72], старѣишина гола. старѣишина [едаръ][73]. старѣишина оливемасъ. старѣишина иласъ. старѣишина финонъ. старѣишина кенезь. старѣишина демаи. старѣишина мазаръ. старѣишина (маедилъ)[74], старѣишина (зафои)[75]· Сїѧ старѣишины едомли, (живꙋщїи)[76] в земли притѧжанїѧ ихъ, сїи исавъ ѿ҃цъ едомль· Оуссели же сѧ іаковъ в земли идѣже обита [ісаакъ][77] ѿ҃цъ его в земли ханаани, сии бытїа іаковлѧ·

Глава 37

Йосиф же мав 17 літ, він пас вівці свого батька з своїми братами будучи молодим: з синами Валли і з синами Зелфи – жінок свого батька. Нанесли на Йосифа погану хулу до Ізраїля, свого батька. **3** Яків же любив Йосифа більше від усіх своїх синів, бо син народився йому в старості, і зробив йому гарну одіж. **4** Побачивши ж його брати, що його любить батько більше від усіх своїх синів, і зненавиділи його, і не могли говорити до нього нічого мирного. **5** Побачив же Йосиф сон і розповідав своїм братам, **6** і сказав їм: Послухайте мій сон, який я побачив. **7** Мені здавалося, що ми серед поля в'язали снопи, і мій сніп встав прямо, ваші ж снопи, стоячи довкруги, покланялися моєму снопу. **8** Сказали ж йому його брати: Чи царюючи, царюватимеш над нами; чи панучи, пануватимеш над нами? І додали ще більше його ненавидіти через сни і його мову. **9** І побачив другий сон, і розповідав своєму батькові і своїм братам, і сказав: Ось я побачив інший сон, наче сонце, і місяць, і одинадцять зірок мені поклонялися. **10** Заборонив же йому батько, і сказав: Що це за сон, цей, який ти побачив? Чи ж, прийшовши, я і твоя матір з твоїми братами, поклонимося тобі до землі? **11** Позаздрили ж йому його брати, а його батько зберіг це слово. **12** І пішли його брати пасти вівці свого батька до Сихему. **13** Сказав же Ізраїль Йосифові: Чи твої брати не пасуть в Си-

Гл҃а, л҃з·

Іосифъ же (бѧше з҃і, лѣ҃)[1], пасыи (овца [ѿ҃ца своего][2] съ братїею своею)[3], (юнъ сыи)[4], съ с҃нъми валлы, и съ с҃нъми зелдины (ѿ҃ца своего женъ)[5]· Приложиша на іосифа (злꙋ хꙋлꙋ)[6] къ і҃илю ѿ҃цꙋ своемꙋ, іаковъ же люблѧше іосифа паче всѣхъ с҃новъ свои, ꙗко с҃нъ въ старости (емꙋ бысть)[7], (и) сътвори (-)[8] емꙋ ризꙋ краснꙋ· Видѣвше же братїа его ꙗко [любитъ его ѿ҃цъ][9] паче всѣхъ с҃новъ его. (и) възненавидѣша и, и не можахꙋ г҃лати к немꙋ, ничтоже мирнаго· [Видѣ][10] же іосифъ сонъ, [и][11] повѣдаше братїи своеи, и рече имъ. послꙋшаите с҃на [моего][12] [-][13] иже видѣ· Мнѣхомсѧ (средѣ полѧ, вѧжꙋще снопы)[14]. и ста мои снопъ простъ (ваши же снопове окрестъ стоѧще)[15] (кланѧшесѧ)[16] моемꙋ снопꙋ· Рѣша же емꙋ братїѧ [его][17], егда ц҃рствꙋѧ ц҃рствовати бꙋдеши над нами. или владыи владѣти бꙋдеши над нами, и приложиша еще ненавидѣти (его сновъ ради)[18] и [-][19] рѣчи его· (И) видѣ (-)[20] сонъ дрꙋгїи и повѣдаше [-][21] ѿ҃цꙋ своемꙋ, и братїи своеи. и рече се видѣхъ (дрꙋгїи сонъ)[22] аки с҃лнце и м҃ць, и единънадесѧть звѣздъ покланѧхꙋ ми сѧ· (-)[23] Запрѣти (же) емꙋ ѿ҃цъ [-][24], и рече [-][25], что (есть) сонъ сеи, иже еси видѣлъ. еда ли пришедше [-][26] азъ и м҃ти твоѧ (съ)[27] братиею твоею. [поклонимсѧ][28] тебѣ до землѧ· Възревноваша же емꙋ братїѧ его, а ѿ҃цъ его съблюдѣ слово [се][29]· (И) ѿидоша (-)[30] братїѧ его пасти овецъ ѿ҃ца своего въ сихемъ. (-)[31] рече (же) і҃иль іосифꙋ, еда ли братїѧ твоѧ не пасꙋтъ в

сихемъ. ходи да пошлю тѧ къ нимъ. рече же
[-][32] се азъ· [И рече][33] ему ійль шедъ виждь аще
ли (братїѧ твоѧ здрави)[34] и овца и повѣси
ми· И посла (Іосифа)[35] ѿ разлои хеврона, и при-
шедъ в сихемъ. и срѣте и мужь (-)[36] глѧ.
что ищеши сеи же рече братїѧ своеѧ ищу, по-
вѣждь ми гдѣ пасутъ· Рече же ему мужь ѿ-
идоша ѿсюду слышахъ бо (глюща ихъ)[37]. пои-
демъ доданмъ· І иде іосифъ въ слѣдъ братїа
своеѧ и обрѣте ѧ в доданмъ· (И) оузрѣша (-)[38]
и издалече, прежде приближенїѧ его къ ним и
злѣ умыслиша (и оубити)[39], вѣщаша бо кождо
(ихъ) брату своему. о се сновидецъ онъ и-
детъ, нинѣ оубо ходите, да оубїемъ и, и въ-
връжемъ и въ единъ ровъ, и denемъ звѣрь лютъ
снѣлъ и есть, и да оузримъ что будетъ
сонъ его· Слышавъ же рувимъ хотѧ избавити
его ѿ руку и. и рече не оубїемъ его на дшу.
нѝ мв рече же имъ рувимъ *не пролеите кровы. [но][40]
въвръзите и въ ровъ тои еже есть въ пус-
тыни. а руку не възложите нань. (и тщаса)
ꙗко да избавитъ его ѿ руку ихъ. и (ѿпус-
титъ)[41] (-)[41] къ ѿцу своему· Бысть же егда
прїиде іосифъ къ братїи своеи. съвлекоша съ
іосифа ризу красную иже на немъ (бѣ). и по-
имше (въврьгоша и)[43] в ровъ (въ немже)[44] (не
бѣ вода)[45]. [и сѣдоша][46] ꙗсти хлѣбъ· И въ-
зрѣвше очима, видѣша и се путници измаил-
тѧне идутъ ѿ галада, и вельблюди ихъ пол-
ны димїана. и смолы і истакти идоша [-][47]
въ египе· Рече же иоуда къ братїи своеи что
потребно аще (брата нашего оубїемъ)[48]. и съ-
крыемъ кровь его. (но) идѣте (и) ѿдадимъ и
измаилтѧномъ симъ. а руцѣ наши не будета
на немъ. ꙗко братъ нашь и плоть наша
ѱло рд мудро і есть· Послушаша же братїа его. (-)[49] *минаша
(же) мужи (мадїанѣ)[50] и купцы· І извлекоша
(вонъ)[51] іосифа ѿ рова. и ѿдаша [и][52] [-][53] на
двадесѧти златника. и поведоша іосифа въ
египетъ· Възврати же сѧ рувимъ ко рову. (-)[54]
не оузрѣ іосифа в ровѣ. и развер зе ризы своѧ. и
прїиде къ братїи своеи, и рече, отрочища
нѣсть, азъ бо камо иду [-][55]. Веземше же ризу
нѝ мд іосифову, *заклаша козлище (-)[56], и помазаша
(кровїю. ризу)[57] (его красную), и послаша ризу
(окровавлену)[58]. И принесоша къ ѿцу своему и
рекоша. (ризу) сїю обрѣтохомъ познавай (оубо),
аще ли риза сна твоего есть (се) или ни· И поз-
на ю, и рече, риза сна моего есть се звѣрь лютъ
изъѣлъ есть его, звѣрь въсхити іосифа. [и рас-
терза][59] іаковъ ризы своѧ. и възложи ризы вла-

хемі? Ходи, щоб я послав тебе до
них. Сказав же: Ось я. **14** І сказав
йому Ізраїль: Пішовши, подивися,
чи здорові твої брати і вівці, і
скажеш мені. І послав Йосифа з до-
лини Хеврону. І як він прийшов до
Сихему, **15** і зустрів його чоловік,
кажучи: Що шукаєш? **16** Він же
сказав: Шукаю своїх братів, скажи
мені де пасуть. **17** Сказав же йому
чоловік: Відійшли звідси. Бо я чув
як вони говорили: Підемо в Дотаїм.
І Йосиф пішов вслід за своїми
братами, і знайшов їх в Дотаїмі. **18**
І побачили його здалека, раніше
ніж він наблизився до них, і зле за-
думали, його убити. **19** Бо кожний з
них сказав до свого брата: О, ось
іде той сновида, **20** тепер, отже, хо-
діть, уб'ємо його і вкинемо його в
одну з ям, і скажемо: Жорстокий
звір його з'їв, і побачимо, що буде з
його сну. **21** Почувши ж, Рувим,
бажаючи його спасти з їхніх рук, і
сказав: Не уб'ємо його до душі. **22**
Сказав же їм Рувим: *Не проли- ниж.42
вайте крові, але вкиньте його в цю
яму, що є в пустині, а рук на нього
не піднесіть. І старався, щоб спасти
його з їхніх рук, і відпустити до
свого батька. **23** Сталося ж, коли
прийшов Йосиф до своїх братів,
скинули з Йосифа гарну одіж, що
була на ньому, **24** і взявши, вкин-
ули його до ями, в якій не було во-
ди, **25** і сіли їсти хліб. І поглянувши
очима, побачили, і, ось, мандрів-
ники ізмаїлтяни ідуть з Ґаладу, і
їхні верблюди повні ладану і смо-
ли, й істакту; ішли до Єгипту. **26**
Сказав же Юда до своїх братів: Яка
користь, коли заб'ємо нашого брата
і скриємо його кров? **27** Але ходіть
і віддаймо його цим ізмаїлтянам, а
наші руки хай не будуть на ньому,
бо є нашим братом і нашим тілом.
Послухали ж його брати. **28** *Про- пс. 104
ходили ж люди: мадіяни і купці. І муд. 10
витягнули Йосифа з ями, і віддали
його за двадцять золотих, і повели
Йосифа до Єгипту. **29** Повернувся
ж Рувим до ями, не побачив Йо-
сифа в ямі, і роздер свою одіж. **30** І
прийшов до своїх братів, і сказав:
Хлопця немає, я ж куди піду? **31**
Взявши ж одіж Йосифа, *зарізали ниж. 44
козла і замазали кров'ю його гарну
одіж, **32** і послали окровавлену о-
діж, і принесли до свого батька, і
сказали: Цю одіж ми знайшли, піз-
навай, отже, чи це є одіж твого
сина, чи ні. **33** І впізнав її, і сказав:
Це є одіж мого сина, жорстокий
звір його пожер, звір схопив Йоси-
фа. **34** І роздер Яків свою одіж, і
наклав на себе одіж з мішка, і опла-

кував свого сина багато днів. **35**
Зібралися ж всі його сини і його
дочки, прийшли потішити його, і
не бажав потішитися, кажучи, що:
Коби я зійшов до мого сина до аду,
плачучи. І плакав його батько. **36**
Мадіяни ж віддали Йосифа до Є-
гипту Пентефрієві, евнухові фара-
она, воєводі його вояків.

Глава 38

1 Сталося ж, в тім часі відій-
шов Юда від своїх братів і пішов
до одного чоловіка-оделамита, яко-
пар1. 2 му ім'я Ірас. **2** *І побачив там Юда
дочку хананейського чоловіка, якій
ім'я Сава, і взяв її, і ввійшов до неї.
3 І зачавши, породила сина, і назва-
мой4. 26 ла його ім'я Ір. **4** *І зачавши знову,
ниж. 46 і породила сина, і назвала його ім'я
пар1. 2 Аннан. **5** І додавши, ще породила
і 4 третього сина, і назвала його ім'я
Силом. Вони ж були у Хазві, коли
їх породила. **6** І привів Юда жінку
своєму первородному Ірові, якій і-
м'я Тамар. **7** Був же Ір, первород-
ний Юди, злий перед господнім ли-
цем, і Бог його забив. **8** Сказав же
Юда Аніянові: Ввійди до жінки
твого брата, і злучися з нею, і вос-
креси насіння твоєму братові. **9**
Зрозумів же Аніян, що не йому бу-
де його насіння. І сталося, коли він
ввійшов до жінки свого брата, і ви-
лив насіння на землю, щоб не було
насіння його братові. **10** Поганим
же виказався перед Богом, бо зро-
бив це, і Він його забив. **11** Сказав
же Юда до Тамари, своєї невістки,
по смерті двох його синів: Сиди
вдовою в домі твого батька доки
Силом, мій син, не стане великим.
Бо сказав у своїм умі: Щоб часом
не помер і цей, так як його брати. І
відійшовши, Тамара сіла в домі
свого батька. **12** Помножилися ж
дні і померла Сава, жінка Юди. У-
тішившись же, Юда пішов до стри-
жіїв своїх овець і Ірас, пастух його
стад, оделамит – до Тамни з ним.
13 І сповістили Тамарі, його невіст-
ці, кажучи: Ось твій тесть входить
до Тамни стригти свої вівці. **14** Во-
на ж, скинувши з себе одіж свого
вдівства, і зодягнулася в гарну о-
діж, і прикрасилася, і сіла перед
брамою Еннану, що є в дорозі до
Тамни. Бо вона знала, що Силом
став великим – він же не дав йому
її за жінку. **15** Побачивши ж її, Юда
подумав, що вона є розпусницею,
бо покрила своє лице, і не впізнав
її. **16** Повернув же до неї дорогою, і
сказав їй: Дозволь мені ввійти до
себе, бо не впізнав, що вона є його

сѧ́ныѧ на (сѧ)[60]. и҆ сѣтова сн҃а своѐго дн҃и мно́-
ги· Сѡбра́ша же сѧ вси сн҃ове є҆го и҆ дщéри [є҆го][61]
[-][62] прїидо́ша оу҆тѣ́шити є҆го. и҆ не хотѧ́ше
оу҆тѣ́шитисѧ гл҃ѧ ꙗ҆́ко да сни́дꙋ къ сн҃ꙋ мо-
є҆мꙋ сѣтꙋѧ въ а́дъ. и҆ пла́касѧ (-)[63] ѿц҃ъ є҆го·
(Мадїа́не)[64] же ѿдаша і҆о́сифа въ є҆гѷпетъ пен-
тефрі́ю є҆внꙋхови фарао́новꙋ воєво́дѣ вои҆̆ (є҆го)·

Гл҃а, л҃и·

Бысть же в (то врéмѧ)[1] ѿи҆де и҆оу́да ѿ
бра́тїѧ своѐѧ. і҆ и҆́де до мꙋ́жа є҆дїнаго,
(ѻ҆делами́тина)[2] є҆мꙋ́же и́мѧ и҆ра́съ. *И҆ а҃ пара҃ в҃
ви́дѣ тꙋ̑ і҆оу́да дщéрь чл҃ка хананéиска,
є҆̆нже и́мѧ сава̀. и҆ поѧ҃ ю҆̀, и҆ вни́де къ нéи, и҆
зачéнши роди̑ сн҃ъ. и҆ нарече и́мѧ є҆мꙋ и́ръ· *И҆ д҃ мо҃ ѕ҃і
зачéнши пакы (и҆) роди̑ сн҃ъ, и҆ нарече и́мѧ є҆мꙋ нѝ м҃ѕ
[а҆нна́нъ][3] и҆ приложивъ є҆щѐ роди сн҃ъ [трéтїи][4], а҃ пара҃ в
и҆ нарече и́мѧ є҆мꙋ сило́мъ. сии же бѣ́ша в ха́з- и҃ д҃
вѣ, є҆гда̀ роди сїѧ̀· И҆ приведѐ і҆оу́да женꙋ̀ (пръ-
вéнцꙋ̀ своѐмꙋ и́рꙋ)[5], є҆̆нже и́мѧ дама҃· Бы́сть же
и́ръ пръвенéцъ і҆оу́динъ, зо́лъ пред̑ (лицéмъ гд҃и-
нимъ)[6], и҆ оу҆би̑ є҆го б҃ъ. рече же і҆оу́да, (а҆нїа́нꙋ)[7],
вни́ди къ женѣ̀ бра́та твоѐго, и҆ съвокꙋписѧ
с нéю, и҆ въстави сѣмѧ бра́тꙋ твоѐмꙋ. разꙋ-
мѣ же (а́нїа́нъ)[8] ꙗ҆́ко не себѣ̀ бꙋде̑ (є҆го) сѣмѧ·
(И҆) бысть є҆гда̀ вни́де къ женѣ̀ бра́та своѐго
(и҆) пролїѧ̀ [сѣмѧ][9] на́ землю, да не бꙋде̑ сѣ-
мени бра́та є҆го, зо́л же сѧ ꙗ҆ви̑ пред̑ б҃мъ, по-
нéже сътвори̑ се і҆ оу҆би̑ [-][10] є҆го· Рече же і҆оу́да къ
дама́рѣ невѣ́стъцѣ своéи [по смр҃ти двꙋ̑ сн҃ов̑ є҆-
го][11], сѣди̑ вдово́ю в домꙋ̀ ѿц҃а твоѐ до́ндеже
вели́къ бꙋдеть сило́мъ сн҃ъ мои̑, рече бо [въ оу҆-
мѣ̂ си][12] є҆да̀ оу҆мре̑ и҆ сéи ꙗ҆́ко бра́тїѧ є҆го· (И҆)
ѿше́ши [-][13] дама҃ сѣде въ домꙋ̀ ѿц҃а своѐго, оу҆-
мно́жиша же сѧ дн҃їе. и҆ оу҆мрѐ сава̀ жена̀ і҆оу́-
дина, (-)[14] оу҆тѣ́шив (же) сѧ і҆оу́да взы́де къ
стригꙋ́щим̑ ѻ҆вца̀ є҆го, (-)[15] і҆ и҆ра́съ пасты́рь
ста́дъ є҆го, (ѻ҆делами́тъ)[16] въ да́мнꙋ [с ни́мъ][17].
И҆ повѣда́ша дама́рѣ невѣ́стце є҆го, гл҃юще се
свéкр҃ твои̑ въхо́дитъ въ да́мнꙋ стри́щи ѻ҆-
вéцъ є҆го, (ѻ҆на́же)[18] съвръгши ризы вдовъства̀
[своѐго][19] съ себѐ, (и҆) ѻ҆блечéсѧ въ ри́зы лѣ́пот-
ныѧ и҆ оу҆краси́сѧ, и҆ сѣде пре҃ вра́ты (є҆нна́ни)[20],
ꙗ҆́же сꙋ́т на пꙋти̑ дамни́нъ, вѣ́дѧше бо ꙗ҆́ко
вели́къ бы́сть сило́мъ сéи̑ же не да̀ [є҆мꙋ еѝ][21]
въ женꙋ̀· [ви́дѣв же][22] ю҆̀ і҆оу́да мн҃ѣ ю҆̀ (ꙗ҆́ко) лю-
бодѣ́ю сꙋ́ща, покры̀ бо лицѐ свое, и҆ не позна̀ еѧ̀,
съвратѝ сѧ къ нéи пꙋтéмъ, и҆ рече éи. попꙋс-
ти̑ ми̑ вни́ти къ себѣ̀, не разꙋмѣ̀ бо, ꙗ҆́ко не-
вѣ́стка є҆мꙋ є҃· Сїа же ре҃ что ми̑ даси̑ є҆же вни́-
деши къ мнѣ̀ ѻ҃ же ѿвѣща а҆зъ тебѣ̀ пошлю̀

кѡзлищь (-)[23] ѿ стадъ [своихъ][24]. Сїѧ же рече
аще даси залогъ, дондеже пришлеши. сей же рече
кїи залогъ тебѣ дамъ. Ѡна же рече пръстень
твои и гривнꙋ, и жезлъ иже въ рꙋцѣ твоей,
и дасть ей, и вьниде къ ней, и (зача въ ꙋ-
тробѣ)[25], ѿ него. (-)[26] въставши (же) ѿиде,
и съвръже ризы лѣпотныѧ съ себе, и ѡблече-
сѧ в ризы вдовства своего. Посла же Їꙋда коз-
лищь ѿ козъ, рꙋкою пастырѧ своего [ѡдоло-
мита][27], (и) взѧти залогъ ѿ жены, и не ѡб-
рѣте еѧ. въпроша же мꙋжей населныхъ, [и ре-
че имъ][28]. гдѣ есть любодѣѧвшаѧ еже бѧ-
ше въ енанѣ на распꙋтїи. [си же][29] рѣша
нѣсть здѣ любодѣи. (-)[30] възвратисѧ къ Їꙋ-
дѣ, и рече не ѡбрѣтох, и мꙋжи населнїи рѣ-
ша, не бываетъ здѣ любодѣица. Рече же Їꙋда
да имать то, но егда когда посмѣют ны
сѧ, азъ бо послах козлищь [-][31] а ты не ѡбрѣ-
те. Бысть же (третїи мцъ)[32], (и) повѣдаша
Їꙋдѣ глщи, съблꙋди дамар невѣстъка тво-
а, и се въ ꙋтробѣ имать ѿ блꙋда. рече же
Їꙋда изведите ю да ю сожгꙋтъ. Сей же егда
ведомѣ, (и) посла къ свекрꙋ своемꙋ глщи, ѿ
негоже члка есть се (ѿ тогоже и) азъ (имамъ
въ ꙋтробѣ)[33], и рече познай чий (се) пръстень
и гривна и жезлъ сїй. [И позна][34] Їꙋда, и рече,
ѡчистисѧ дамаръ паче мене, і иже азъ не дах
еѧ силомꙋ снꙋ своемꙋ, и не приложи посемъ
прилѣпѧтисѧ еѧ. Бысть же егда раждаше, и
бѣста близнѧта въ ꙋтробѣ еѧ. бысть же
въ рожденїи еѧ, единъ извлече рꙋкꙋ, възьемши
же баба навѧза на рꙋкꙋ его, чръвлень. глще
сей изыидетъ пръвѣе, ꙗко (-)[35] въвлече рꙋкꙋ,
и абїе изыде братъ его. Сїѧ же рече что пре-
а пара в рѣзасѧ тебе ради преграждение, и прозва *имѧ
емꙋ фаресъ. и по семъ изыиде братъ его, е-
мꙋже бѣ на рꙋцѣ его чръвлень, и прозва имѧ
емꙋ зара.

невістка. Вона ж сказала: Що мені даси, якщо ввійдеш до мене? **17** Він же відповів: Я тобі пошлю козля з своїх стад. Вона ж сказала: Якщо даси залог доки не пришлеш. **18** Він же сказав: Який залог тобі дам? Вона ж сказала: Твій перстень, і ланцюжок, і палицю, що в твоїй руці. І дав їй і ввійшов до неї, і вона зачала в лоні від нього. **19** Вставши ж, відійшла і скинула гарну одіж зі себе, і зодяглася в одіж свого вдівства. **20** Послав же Юда козля з кіз рукою свого пастуха-одоломита, і щоб взяти залог від жінки, і не знайшов її. **21** Запитав же місцевих мужів, і сказав їм: Де є розпусниця, що була в Енані при дорозі? Вони ж сказали: Не було тут розпусниці. **22** Повернувся він до Юди, і сказав: Я не знайшов; і місцеві чоловіки сказали: Немає тут розпусниці. **23** Сказав же Юда: Хай має те, але щоб часом нас не висміяли. Бо я послав козеня, а ти не знайшов. **24** Був же третій місяць, і сповістили Юді, кажучи: Розпустилася Тамара, твоя невістка, і ось має в лоні від розпусти. Сказав же Юда: Виведіть її, хай її спалять. **25** Вона ж, коли провадили, і послала до свого тестя, кажучи: Від чоловіка, якого це є, від того і я маю в лоні. І сказала: Пізнавай чий це перстень, і ланцюжок, і ця палиця. **26** І пізнав Юда, і сказав: Тамара чистіша від мене, і тому що я не дав її Силомові, своєму синові. І не додав після цього приставати до неї. **27** Сталося ж, коли родила, і були близнята в її лоні. **28** Сталося ж, коли вона родила, один витягнув руку. Повитуха ж, взявши, нав'язала на його руку червону нитку, кажучи: Цей вийде першим. **29** І як він втягнув руку, і зараз вийшов його брат. Вона ж сказала: Як то перервано тобою перегородку? І назвала *його ім'я Фарес. пар1. 2
30 І після цього вийшов його брат, в якого була на його руці червона нитка, і назвала його ім'я Зара.

Гла, лд.

Іѡсифа же приведоша въ египет, и кꙋпи
его [пентефрїи][1] евнꙋх фараоновъ воево-
да вои мꙋж египетьскъ, ѿ рꙋкꙋ изма-
илтескꙋ, иже приведоша тамо. И бѣ гь
съ Іѡсифомъ, и бѧше мꙋжъ хꙋдогъ, и
бысть (ꙋ гдна в домꙋ)[2] ꙋ египтенина, вѣ-
дѧше бо гдинъ его ꙗко гь с нимъ [есть][3], и е-
лико сътвори, гь ꙋстроѧше [в рꙋкꙋ его][4]. И ѡ-
брѣте Іѡсифъ благодать предъ гдномъ своимъ,
[и ꙋгождаше][5] емꙋ и постави его в домꙋ сво-
емъ, и въ всемъ елика имѧше дастъ в рꙋцѣ

Глава 39

1 Йосифа ж привели до Єгипту, і його купив Пентефрій, євнух фараона, воєвода вояків, муж-єгиптянин, з руки ізмаїлітів, які привели туди. **2** І Господь був з Йосифом, і він був здібним чоловіком, і був у пана, у єгиптянина, в домі, **3** бо його пан знав, що Господь є з ним, і що він зробив; Господь добре провадив в його руках. **4** І Йосиф знайшов ласку перед своїм паном, і догоджував йому, і поставив його над своїм домом, і все, що мав, дав в руки Йосифа. **5** І ста-

лося, коли його поставив над всім
своїм домом і над усім, що мав, і
поблагословив Бог дім єгиптянина
задля Йосифа. І Господнє благосло-
вення було на всьому його маєтку в
домі і в полях, **6** і він передав все,
що було його, в руки Йосифа, і не
знав про своє майно нічого, хіба
про хліб, який сам їв. І Йосиф був
гарний на вид і дуже красивий ли-
цем. **7** І сталося після цих слів, жін-
ка його пана накинула очі на Йоси-
фа, і сказала: Будь зі мною. **8** Він
же не бажав. Сказав жінці свого па-
на: Хоча мій пан не знає через мене
нічого, що в своїм домі, і все, що
має, дав в мої руки, **9** і немає нікого
вищого від мене в цій хаті, і нічого
не забрано від мене, за вийнятком
тебе, тому що ти є його жінкою; як
вчиню це погане діло, і згрішу пе-
ред Богом? **10** Коли ж говорила
день за днем Йосифові, і не слухав
її, щоб лежати і бути з нею. **11**
Сталося ж, що в один якийсь день
Йосиф прийшов до дому робити
свої діла, і в хаті не було домашніх,
12 і схопила його за його одіж, ка-
жучи: Лягай зі мою. І оставивши
свою одіж в її руках, і втік і вийшов
геть. **13** **14** І закликала до себе тих,
що були в домі, і сказала їм, мовля-
чи: Глядіть, ввів раба-еврея, щоб
насміявся з нас, прийшов до мене,
кажучи: Будь зі мною – і я закри-
чала великим голосом. **15** І коли він
почув, що я підняла голос і закри-
чала, залишивши свою одіж у мене,
втік, і вийшов геть, **16** і залишив
свою одіж у мене доки не прийде
пан до свого дому. **17** І розповіла
йому за цими словами, кажучи: До
мене ввійшов раб-еврей, якого ти
ввів до нас, щоб поглузувати з ме-
не, бо сказав до мене: Щоб я був з
тобою. **18** Коли ж почув, що я, під-
нявши свій голос, і закричала, зали-
шив свою одіж, втік, і вийшов геть.
19 І сталося, як почув його пан сло-
во своєї жінки, що казала: Так мені
вчинив твій раб, і розгнівався зліс-
тю, **20** і взявши пан Йосифа, кинув
його до в'язниці, до місця де дер-
жаться там в'язні царя, у в'язниці.
21 І Бог був з Йосифом, і пролив на
нього милосердя, і дав йому ласку
перед лицем сторожа в'язниці. **22** І
старшина сторожі в'язниці дав в
руки Йосифові всіх в'язнів, які у
в'язниці, і все, що там чинили, чи-
нив їм. **23** Старшина ж сторожі
в'язниці не знав нічого, бо все було
в руках Йосифа, тому що Господь
був з ним, і все, що він чинив, Гос-
подь чинив його руками.

іѡсифовы· [И][6] бысть егда постави его на (всѣмъ)
домомъ своимъ, и на всѣмъ елико имѣаше. и
блгви (бгъ)[7] домъ егѵптѧнина, іѡсифа ради· И
бысть блгвеніе гдне на всемъ имѣніи его, въ
домꙋ, и в селехъ, и предасть все елико бѧше его
в рꙋцѣ іѡсифови, и не вѣдѧше въ свое (имѣ-
ніи) ничтоже развѣ хлѣба, ꙗже [самъ ꙗдѧше][8].
и бѧше іѡсифъ добра образꙋ и лѣпа възорꙋ ѕѣ-
ло· И бысть по словесѣхъ сихъ, [-][9] положи жена
господина емꙋ очи (-)[10] на іѡсифѣ, и рече бꙋди съ
мною, сеи же не хотѧше· Рече (-)[11] женѣ гдна
своего, ꙗко гднъ мой не вѣсть мене ради нич-
тоже въ домꙋ своемъ, и все елико имать вда в
рꙋцѣ мои, и нѣсть (никтоже выше мене в до-
мꙋ семъ)[12]. и (ничтоже взѧто есть ѿ мене)[13],
развѣ тебе, имже жена [еси емꙋ][14], [-][15] какоже
сътворю дѣло злое се, и съгрѣшꙋ пре бгомъ· Ег-
да же глаше (днь дне іѡсифꙋ)[16] и не послꙋшаше
еѧ, лежати (-)[17] (и) быти с нею· Бы же въ е-
дінъ нѣкіи днь пріиде іѡсифъ въ домъ дѣлати
дѣлесъ своихъ, и (не бѧше въ домꙋ домаш-
нихъ)[18], и похвати и за ризы [его][19] глющи, лѧ-
зи съ мною, и оставив ризы [своа][20] въ рꙋкꙋ еѧ,
и ѿбѣже, і изыде вонъ· [-][21] И възва (к себѣ)
иже бѧхꙋ въ домꙋ, и рече имъ глюще, видите
привелъ есть [-][22] отрока жидовина нарꙋгатисѧ
намъ, пріиде къ мнѣ глѧ бꙋди съ мною. и
възпих гласомъ великимъ· [И][23] егда оуслыша ꙗко
въздвигохъ гласъ (-)[24], и възопих оставль ризы
своѧ оу мене ѿбѣже, і изыиде вонъ. и остави
ризы своѧ оу мене дондеже пріидетъ гднъ в
домъ свои. и повѣда емꙋ по словеси семъ глющи·
Вънііде къ мнѣ отрокъ жидовинъ, егоже еси
въвелъ къ намъ. порꙋгатисѧ мнѣ. [рече бо][25] ми
ꙗко да бꙋдꙋ с тобою. егда же слыша, ꙗко
въздвигнꙋвши гласъ свой, и възопихъ. остави
ризы [своѧ][26] (-)[27] ѿбѣже. і изыиде вонъ· [И][28]
бысть ꙗко оуслыша гднъ его глъ жены своеѧ
[глюща][29]. сице сътвори ми отрокъ твои· И
разгнѣвасѧ ꙗростію, и пріимъ господинъ іѡ-
сифа въверже и въ темницꙋ, въ мѣсто идѣже
оужники црвы дръжатъ. тꙋ въ твердилѣ· И
бѧше (бгъ)[30] съ іѡсифомъ. и поліѧ и мltію и
дасть емꙋ блгть. пре (лицем) [стража темни-
ца][31]. и вдасть старѣишина стражеи темница
въ рꙋцѣ іѡсифꙋ. (-)[32] вся темъничьники. ели-
коже ихъ въ темницы. и все елико творѧхꙋ
тꙋ (творѧше имъ)· Старѣишина (же) стража
темница. невѣдыи ничтоже, все бо бѣѧше въ
рꙋкꙋ іѡсифовꙋ. иже гь [бѧше с нимъ][33] и все елико
творѧше гь творѧше въ рꙋцѣ его·

Глава, м҃.

Бысть же по словесѣхъ сихъ, съгрѣши старѣишина винарьскъ. цр҃а єгѵпетьска, и старѣишина житарскъ (євнухистъ). г҃ну ихъ цр҃ю єгѵпетьску. И разгнѣвасѧ фараонъ на оба рабичища своѧ. на старѣишину винарьска. и на старѣишину житарьска. И въвръже ѧ въ темницу. у стража темница въ узницы въ мѣстѣ, идѣже Іосифъ въвърженъ бѧше. таможе и съвъкупи (ѧ старѣишина темница къ Іосифу)[1]. и пр҃ѣстоѧ [єму][2]. (И) бѣста (-)[3] (има) дн҃и (нѣкїѧ) въ темници. и видѣста оба (-)[4] коже҃до ихъ сонъ, въ єдину нощь. видѣнїе сонное [-][5]. старѣишины винарьска. и старѣишины житарьска. ѩже бѣста цр҃ѧ єгѵп҃еска. (і) иже бѣста въ темници. Въниіде же [Іосифъ к нимъ][6] заутра. (-)[7] видѣ ѧ (иже)[8] бѣста смущенна, и въпрашаше євнуху, фараоню, ѩже бѣста [въ темницы с нимъ][9] (всажена) ѿ г҃на своего рекуще. Что ѩко лица ваю унылa днесь, она же (єму рекоста)[10] сонъ видѣховѣ, и разумѣвающаго нѣсть. Рече же има Іосифъ єда не на б҃а належитъ проповѣданїе єю. повѣдѣта [ми убо][11]. И повѣда старѣишина винарьскъ, [Іосифу сонъ свои][12], и рече. въ снѣ моемъ бѧше виноградъ предо мною, въ винограде же три лѣторасли, (-)[13] сїи (же) прозѧбоша, лозїе принесше зрѣлы. грозны винныѧ, и чаша фараонова в руцѣ моеи, (-)[14] и съжахъ (грознъ)[15] в чашу, и вда҃ чашу въ руцѣ фараону. [-][16] Рече єму Іосифъ, се разумъ сему. три лѣторасли, три дн҃и суть, (и) єще три дн҃и. и помѧнетъ фараонъ санъ твои, и пр҃ѣставитъ тѧ старѣишинъству винарьску (-)[17]. и подаси чашу [в руцѣ фараони][18] по сану [прьвому ти][19], о (винѣ и службѣ)[20]. Но помѧни мѧ съ собою, єгда бл҃го ти будетъ. и сътвори съ мною м҃лть, и помѧнеши [фараону мене][21], і изведеши мѧ ѿ твердыни сеѧ, ѩко татбою украдоша мѧ, изъ землѧ жидовъскїѧ. и здѣ нѣсмь, сътворилъ ничтоже [зло][22]. [и][23] въвръгоша мѧ в ровъ сеи. И видѣ старѣишина житарьскъ, ѩко прѧмо сказа. и рече Іосифу. и азъ видѣхъ сонъ. и мнѧхсѧ три кошница хлѣба [на главѣ моеи, и дръжа][24]. въ кошницы же верхнеи ѿ всеѧ твари. ѩже [-][25] фараонъ ѩстъ дѣло пекарьско, и птица н҃бныѧ ѩдаху (-)[26] ѿ кошница ѩже на главѣ моеи. Ѿвѣщавъ же Іосифъ ре҃ єму. се разумъ тому. три кошница, три днїе суть. [и][27] єще три днїе. (и) възметъ фарао҃ главу твою, ѿ тебе. и повѣситъ тѧ на древѣ, (-)[28] изъѩдѧтъ

Глава 40

1 Сталося ж, після цих слів згрішив старшина-підчаший єгипетського царя і старшина-пекар євнух перед їхнім паном, єгипетським царем. **2** І розгнівався фараон на обох своїх рабів, на старшину-підчашого і на старшину-пекаря. **3** І кинув їх до в'язниці, до сторожа в'язниці, до в'язниці, до місця, куди кинено Йосифа, **4** і там причислив їх старшина в'язниці до Йосифа, і він служив йому. І були деякі дні у в'язниці **5** і оба побачили, кожен з них, сон в одній ночі. Сонне видіння старшини-підчашого і старшини-пекаря, які були при єгипетському царі, і які були у в'язниці. **6** Ввійшов же Йосиф до них вранці, побачив їх, що були стривожені, **7** і питав євнухів фараона, які були з ним посаджені до в'язниці від свого пана, кажучи: Чому то ваші лиця сьогодні занепалі? **8** Вони ж йому сказали: Ми побачили сон і немає пояснювача. Сказав же їм Йосиф: Чи не Богові належить їх пояснювання? Розповіжте, отже, мені. 9 І старшина-підчаший розповів Йосифові свій сон, і сказав: У моєму сні був виноград передімною. **10** У винограді ж три галузки, вони ж розрослися, видали галузки, дозрілі грона винограду. **11** І чаша фараона в моїй руці, і я видушив грона до чаші, і я дав чашу в руки фараонові. **12** Сказав йому Йосиф: Це значення цього: Три галузки – є три дні, **13** і ще три дні – і фараон згадає твоє становище, і поставить тебе старшиною-підчашим, і подаватимеш чашу в руки фараона за твоїм попереднім саном, як підчаший і служачий. **14** Але згадай мене з собою, коли тобі буде добре, і вчини зі мною милосердя, і згадаєш мене фараонові, і виведеш мене з цієї в'язниці, **15** бо крадіжжю мене викрали з єврейської землі, і тут я не зробив нічого злого, і кинули мене до цієї ями. **16** І побачив старшина-пекар, що прямо вияснив, і сказав Йосифові: І я побачив сон, і мені здавалося, що три коші хліба на моїй голові. **17** І я держав. У верхньому ж коші з усякого роду, що фараон їсть, пекарське діло, і небесні птахи їли з коша, що на моїй голові. **18** Відповівши ж, Йосиф сказав йому: Це пояснення того: три коші – є

три дні, **19** і ще три дні – і фараон забере в тебе голову твою, і повісить тебе на дереві, небесні птахи з'їдять твоє тіло. **20** Були ж третього дня уродини фараона, він робив гостину усім своїм рабам, і згадав сан старшини-підчашого і старшини-пекаря серед своїх рабів. **21** І поставив старшину-підчашого на свій сан, і дав чашу в руки фараона. **22** А старшину-пекаря повісив на дереві, так як їм сказав Йосиф. **23** Старшина ж підчаший не згадав Йосифа, і забув про нього.

Глава 41

1 Сталося після цього, в другий рік днів, фараон побачив сон. Здавалося йому, що він стояв при березі ріки, **2** і ось, наче з ріки виходило сім корів, гарних на вид і вибраних тілом, і паслися при березі. **3** І інших же сім корів вийшли після цих з ріки, погані на вид і худі тілом, і паслися з коровами при березі ріки. **4** І з'їли сім, погані видом і худі тілом, сімох корів гарних на вид, вибраних; і цих не видно було, що ввійшли в їхні животи. Вставши ж фараон, **5** і побачив другий сон, і ось виходило сім колосків з одного стебла, вибрані і гарні, **6** другі ж сім колосків, тонкі, висушені вітром, виростали після них. **7** І пожерли сім, тонкі і висушені колоски, сім вибраних і повних колосків. Вставши ж фараон зі сну, **8** бо був ранок, і був стурбований своєю душею, пославши ж, покликав усіх єгипетських пояснювачів і всіх їхніх мудреців, і розповів їм фараон сон; але не було нікого, хто пояснив би це фараонові. **9** І сказав старшина-підчаший до фараона, мовлячи: Я сьогодні згадав мій гріх. **10** Коли фараон розгнівався на своїх рабів, і кинув нас до в'язниці в домі воєводи вояків, мене і старшину-пекаря, **11** і ми оба побачили сон в одній ночі, я і він, кожний побачив свій сон. **12** І був там з нами молодець Пентефрія, хлопець-еврей, і ми йому розповіли, і він вияснив нам. **13** І було ж так, як нам вияснив, так і сталося, що я є у своїм старшинстві, а його повішено. **14** *Пославши ж, фараон покликав Йосифа, і вивели його з в'язниці, і підстригли його, і змінили його одіж, і він прийшов до фараона. **15** Сказав же фараон Йосифові: Я побачив сон, який коби мені хто його пояснив, такого немає, я ж чув про тебе, що кажуть, що послухавши, ти пояснюєш сни.

пс. 104

птица нб҃ныѧ пло́ть твою̀ [-][29]· Бы́сть же въ
(тре́тїи дн҃ь)[30] [-][31] рожества̀ [-][32] фарао́на, [-][33]
творя́ше пиръ всѣмъ о҆́трокомъ своимъ. и҆ по-
мѧнꙋ старѣ́йшинъство, старѣ́йшины вина́рь-
ска и҆ [-][34] старѣ́йшины жита́рьска, посредѣ
о҆́трокъ свои́хъ· И҆ поста́ви старѣ́йшины ви-
на́рьска въ старѣ́йшинство своѐ, и҆ вда̀ (в рꙋцѣ
фарао́ни чашꙋ)[35]· А҆ старѣ́йшинꙋ жита́рьска по-
вѣ́си [на́ древѣ][36], ꙗ҆́коже сказа̀ и҆́ма и҆ѡ́сифъ· Не
помѧнꙋ же́ старѣ́йшина вина́рьскъ і҆ѡ́сифа (и҆)[37]
забы̀ є҆го·

Гл҃а, м҃а·

Бысть (-)[1] (посе́ вѣ второ́е)[2] лѣто дн҃и.
(видѣ фарао́нъ)[3] со́нъ. мнѧ́шесѧ стоѧ̀
[на́ брезѣ][4] рѣчнѣмъ, и҆ се а҆́ки ѿ рѣки̇̀
и҆схожда́ше се́дмь кравь до́бра взорꙋ і҆ и҆з-
бра́нны телесы̀, и҆ пасѧ́хꙋсѧ по́ брегꙋ· [И҆ дрꙋ-
гїѧ][5] же [кравы седмь][6], (по си́хъ и҆зыдо́ша)[7] и҆з
рѣки̇̀ з҆лы, о҆́бразо҆ и҆ (телесы̀ хꙋды)[8] и҆ пасѧ́хꙋсѧ
съ кравами по́ брегꙋ рѣчномꙋ. І и҆зыидо́ша се҃мь
[-][9] злыѧ [възо́ромъ][10], и҆ хꙋдыѧ телесы̀ се҃мь кра-
вы до́брыхъ. о҆́бразо҆ (-)[11] и҆збра́нны. [и҆ сїѧ невй-
дими быша, и҆́же вънидо́ша въ чресла̀ и҆҃][12]· Въс-
та́в же фарао́нъ и҆ видѣ со́нъ вторы́и, и҆ се
се҃мь кла҃ и҆схожда́хꙋ и҆с стебле́їѧ є҆ді́наго и҆збра́нїи
и҆ до́бры· [дрꙋга́ѧ же][13] се҃мь кла́съ то́нцы (-)[14]
и҆стонче́ни вѣтромъ, и҆зница́хꙋ по ни́хъ, и҆ по-
жро́ша се҃мь кла҃ то́нцы (-)[15] и҆стончени. се҃мь кла́съ
и҆збра́нныхъ и҆ пла҃ны҃· Въста́въ же фарао́нъ [ѿ
сна̀][16], (ꙗ҆́ко) бѣ҃ (-)[17] заоу́тра. и҆ възмꙋти́сѧ дш҃а
є҆го. [-][18] посла́вши (же) съзва̀ всѧ сказа́телѧ є҆гѷ-
петъскы, и҆ всѧ мꙋдрыѧ и҆́хъ. і҆ и҆сповѣ́да и҆мъ
фарао́нъ со́нъ. (и҆о)[19] не бѧ́ше никто́же сказа́ти
то фарао́нꙋ· И҆ рече старѣ́йшина вина́рьскъ къ
фарао́нꙋ гл҃ѧ, грѣ́хъ мои (помнꙋхъ)[20] днесь. фа-
рао́нъ (є҆гда̀) разгнѣвасѧ на рабы̀ своѧ̀, и҆ въ-
вро́ъже ны въ темни́цꙋ, в домꙋ̀ воє҆во́ды вои ме-
нѐ и҆ старѣ́йшинꙋ жита́рьска· И҆ видѣ́ховѣ со́нъ
[о҆́ба][21] [є҆ді́нои̇̀ нощи][22], а҆́зъ и҆ о҆҃ ко́ждо свои́ сонъ
видѣ́ховѣ· (И҆) бѧ́ше [-][23] тамъ с нама о҆́т-
рокъ, ю҆́ноша жидови́нъ (пентефри́євъ)[24]. і҆ и҆спо-
вѣ́даховѣ є҆мꙋ и҆ сказа̀ намъ· (И҆) бысть же ꙗ҆́ко
сказа̀ на́мъ, та́ко и҆ слꙋчи́сѧ мнѣ҃ быти въ
(свое́мъ старѣ́йшинъствѣ)[25] а҆ о́ного повѣ́сити·
*Посла́вши же фарао́нъ възва̀ і҆ѡ́сифа і҆ и҆зведо́ша ѱло҃ р҃д
и҆̀ с тверди́ла и҆ о҆стриго́ша и҆̀. і҆ и҆змѣни́ша ри-
зы є҆мꙋ̀, и҆ прїиде къ фарао́нꙋ· Рече же фарао́нъ
і҆ѡ́сифꙋ. с҃о видѣхъ (-)[26] и҆же бы ми кто҃ сказалъ
є҆го, нѣ́сть сего̀, а҆́зъ же слы́шахъ о҆ тебѣ гл҃ю-
ща, слы́шавшаѧ тѧ сны проповѣ́дающа [-][27]·

ѿвѣщав же іѡсифъ [рече фараѡну][28], безъ бг҃а не ѿвѣщаютсѧ (фараѡнови спсеныѧ вещи)[29]. ре҃ же фараѡнъ, іѡсифу гл҃ѧ, въ снѣ моемъ мнѧсѧ стоѧ на брезѣ рѣчнѣм и аки ѿ рѣки исхожаше се҃мь кравъ. избранныхъ телесы и добры ѡбразо҃ и пасѧхусѧ по брегу. и се (другїѧ) седмь кравъ иныхъ исхождаху въ слѣ҃ ихъ, из рѣки, (и) злы (-)[30] не добры ѡбразомъ и худы телесы, ѧцѣхъ (же) нѣсмъ видѣлъ. тацѣхъ в (-)[31] земли єгv-петьстѣи [-][32]· І изъѧдоша се҃мь кра҃ злыѧ и не добрыѧ (ѡбразомъ) (-)[33] худыѧ се҃мь (-)[34] прѣ-выхъ добрыхъ і избранны҃· И вънидоша въ оутро-бу ихъ и не ѧвишасѧ. ѧко вънидоша въ оу-тробу ихъ, и ѡбличїѧ (же) и҃ зла (быша) ѧко и спрѣва· въставъ же [паки][35] лего҃, и видѣхъ па-ки въ снѣ [-][36], (-)[37] аки се҃мь кла҃ исхождаше изъ (єдінаго стеблїѧ)[38] полны и добры. другаѧ же седмь класъ тонци и тщи вѣтромъ истончени, изницаху въ слѣдъ ихъ· И пожроша седмь класъ тщи, и вѣтромъ истончени. седмь класъ доб-рыхъ и полныхъ, [и повѣдахъ][39] (се) сказате-лемъ, и не бысть кто повѣдыи (-)[40]· [Рече же][41] іѡсифъ фараѡну, сонъ фараѡне єдино єсть, єлико бъ҃ твори҃. оуказа фараѡну седмь (сїю) кравъ до-брыхъ, се҃мь лѣтъ єсть· И се҃мь класъ добрыхъ седмь лѣтъ єсть, сонъ фараѡне єдино єсть· (-)[42] Се҃мь кра҃ худыхъ ѧже изыдоша по сихъ, седмь лѣтъ єсть, и седмь класъ тщи҃, (-)[43] истонче-ныхъ вѣтромъ. [седмь лѣтъ єсть][44], [и][45] буде҃ седмь л҃ѣ гладъ· Се҃ же слово єже рекохъ фараѡну єлико бъ҃ творитъ оуказа фараѡну· (И) се, се҃мь лѣтъ прїидетъ ѡбилность [-][46], въ всю землю єгvпетьскую· Прїидетъ же (по сихъ се҃ми, седмь лѣтъ гладу)[47], и забудетъ (по всеи земли єгv-петстѣи сытость)[48]. и погубитъ гладъ землю и не будет҃ знати, ѡбилїѧ земнаго, ѿ глада будущаго по семъ, (и) великъ [-][49] будет҃ ѕѣло· ѡ҃ вторици же сна фараѡне єже двоично (видѣ) ѧко право єсть слово се ѿ б҃а, (-)[50] оускоритъ бъ҃ слово (се сътворити)[51]· Нн҃ѣ оубо ищи ч҃лка мудра и смыслена, и пристави єго [всеи][52] земли єгv-петьстѣи· И да сътворитъ фараѡнъ (-)[53] ста-рѣишины по (всеи) земли и да събираютъ всѧкъ плодъ житенъ [-][54] тыхъ седмь лѣтъ ѡбилны҃ (єже имутъ быти). (-)[55] И да събере҃ (пищу и) пшеницу въ руцѣ фараѡни, [и][56] пища въ гра-дѣхъ да сѧ съблюде҃, и будетъ пища съблюде-на на земли. на седмь лѣтъ гладныхъ. єже и-мут҃ быти в земли єгvпетьстѣ (-)[57] да не по-гибнетъ землѧ въ гладъ· Оудивиша же сѧ сло-веса пре҃ фараѡномъ. и пре҃ всѣми рабы єго· И рече

16 Відповівши ж, Йосиф сказав
фараонові: Без Бога не сповістять-
ся фараонові діла спасіння. **17**
Сказав же фараон Йосифові, мов-
лячи: В моїм сні мені здавалося,
що я стояв при березі ріки, **18** і
наче з ріки виходило сім корів,
вибраних тілом і гарних видом, і
паслися по березі. **19** І ось других
сім корів інших виходили вслід
за ними з ріки, і погані, недобрі
видом і худі тілом, яких же не
бачив я таких в єгипетській землі.
20 І сім корів, погані і негарні ви-
дом, худі, з'їли сімох перших, гар-
них і вибраних. **21** І ввійшли в їх
черева, і не було видно, що ввій-
шли в їхнє черево, і вид же їхній
був поганий, так як і спочатку.
Вставши ж, я знову ліг, **22** і я
знову побачив в сні, наче вихо-
дило з одного стебла сім повних і
гарних колосків. **23** Інші ж сім
колосків, тонкі і порожні, спалені
вітром, виходили вслід за ними.
24 І сім порожніх колосків і спа-
лених вітром пожерли сімох гар-
них і повних колосків, і я розпо-
вів це пояснювачам, і не було ні-
кого, хто пояснив би. **25** Сказав же
Йосиф фараонові: Фараоне, сон є
один. Те, що Бог чинить, Він по-
казав фараонові. **26** Ці сім гарних
корів – є сім років. І сім гарних
колосків – є сім років, фараоне;
сон є один. **27** Сім худих корів,
що вийшли після них, є сім літ, і
сім порожних колосків, спалених
вітром, є сім літ, – і буде сім літ
голоду. **28** Це ж слово, яке я ска-
зав фараонові: Бог показав фарао-
нові те, що чинить. **29** І ось іде
сім літ достатку в усій єгипетсь-
кій землі. **30** Прийде ж, після цих
сімох, сім літ голоду, і забудеться
достаток в усій єгипетській землі,
і голод знищить землю, **31** і не
буде пізнати достатку на землі че-
рез голод, що буде після цього, і
буде дуже великим. **32** Що ж до
повторення сна, фараоне, що дві-
чі ти побачив, бо це слово від Бо-
га, є правдивим; Бог поспішить
виконати це слово. **33** Тепер, от-
же, шукай мудрого і розумного
чоловіка, і настанови його над
всією єгипетською землею. **34** І
хай фараон настановить старшин
по всій землі, і хай збирають у-
весь урожай жита тих сімох літ
достатку, які мають бути. **35** І хай
збере їжу і пшеницю в руки фара-
она, і їжа хай буде збережена в
містах, **36** і їжа буде збережена на
землі на сім літ голоду, які мають
бути в єгипетській землі, щоб

земля не згинула в голоді. **37** Подиву-
гідними ж видалися слова перед фа-
раоном і перед всіма його рабами. **38**
І фараон сказав усім своїм рабам: Не
знайдемо такої людини, яка має в со-
бі божого духа. **39** Сказав же фараон
Йосифові: Тому що ж тобі Бог по-
пс. 104 казав все, і немає мудрішої ані розум-
мак1. 2 нішої людини від тебе, **40** *ти будь
дія. 7 над моїм домом, і хай ввесь мій на-
род слухається твоїх уст. Тільки прес-
толом я буду більший від тебе. **41**
Сказав же фараон Йосифові: Ось сьо-
годні настановляю тебе над усією
єгипетською землею. **42** І фараон,
знявши перстень зі своєї руки, і по-
клав його на руку Йосифові, і зо-
дягнув його в червону одіж, і поклав
золотий ланцюжок на його шию, **43** і
посадив його на свою другу коліс-
ницю, і перед ним голосив пропо-
відник, і поставив його над усією
єгипетською землею. **44** Сказав же
фараон Йосифові: Я фараон, без тебе
ніхто не піднесе своєї руки в усій
єгипетській землі. **45** І фараон назвав
ім'я Йосифа Псонтомфаних. І дав йо-
му Асенту, дочку Пентефрія, жерця
міста Сонця, за жінку. **46** Йосиф же
мав 30 літ, коли прийшов перед фара-
она, єгипетського царя. Відійшов же
Йосиф від лиця фараона і пройшов у-
весь Єгипет. **47** І земля в сімох роках
видала обильні жнива. **48** І він зібрав
їжу в сімох роках, в яких був доста-
ток в єгипетській землі, і поклав їжу
в містах тих піль, поклав їх з довко-
лішних міст. **49** І Йосиф зібрав багато
пшениці, як морський пісок, дуже
багато, доки не можна було почис-
лити, бо була безчисленна. **50** *В Йо-
ниж. 47 сифа ж було двоє синів перед сімома
і 48 роками голоду, яких йому породила
Асента, дочка Пентефрія, жерця міс-
та Сонця. **51** І Йосиф назвав ім'я пер-
вородного Манассій, кажучи: Бо мені
Бог дав всі мої болі і все мого батька.
52 І другому назвав ім'я Ефрім, ка-
жучи: Бо Бог виростив мене в землі
мого упокорення. **53** Минули ж сім
літ достатку, які були в єгипетській
пс. 104 землі, **54** *і почали надходити сім літ
голоду, так як сказав Йосиф. І був
голод в усій землі, і в усій же єги-
петській землі не було хліба. **55** І вся
єгипетська земля зголодніла, закри-
чав же народ до фараона за хлібами.
Сказав же фараон усім єгиптянам:
Ідіть до Йосифа, зробіть же те, що
вам скаже. **56** І ось був голод на лиці
всієї землі. Йосиф же відкрив усі
шпихлірі і продавав всім єгиптянам,
57 і всі країни прийшли до Єгипту,
до Йосифа, купувати, бо голод охо-
пив всю землю.

фараон всѣмъ рабомъ своимъ, не обрящемъ чл҃ка
сицеваго, иже имать дх҃ъ бж҃їи в себѣ. Рече же
фараонъ Іосифу, єлмаже (ти показа б҃ъ)[58] все
(-)[59], [и][60] нѣсть чл҃ка мудрѣиша, ни смысленѣи-
ша тебе. *Ты буди въ дому моемъ. и оустъ Ѱло р҃д
твоихъ да послушаютъ вси людїе мои, развѣ а҃ ма҃к в
прстоломъ (азъ более тебе буду)[61]. Р҃е же фара- дѣа҃ з
онъ Іосифу. се поставляю тя днь въ всеи
земли єгупетстѣи. И сънемъ фараонъ прьстень
с руки своея, (и) възложи єго [Іосифу на руку][62].
и облече и въ ризу чрьвлену, и възложи грив-
ну злату на выю єго. и всади єго на колесни-
цу (свою вторую)[63], и проповѣдая пре нимъ про-
повѣдателникъ, и постави єго всеи земли єгу-
петьстѣи. Р҃е же фараонъ Іосифу, азъ фара-
онъ бе тебе не въздвигнетъ (руки своея. ни-
ктоже)[64] въ всеи земли єгупетстѣи. И прозва фа-
раонъ имя Іосифу Ѱонъдомъфанихъ. и дасть
єму Асенду дщерь Пентефрїину, жерца (града сол-
нечна)[65] [-][66] въ жену. Іосифъ же имѣяше [л҃,
лѣтъ][67]. єгда прїиде пре фараона цр҃я єгупетъ-
ска, ѿыиде же Іосифъ ѿ лица фараоня, и прои-
де весь (-)[68] єгупетъ. И сътвори земля в седмь
лѣтъ обилну жатву, и събра [-][69] пищу в седмь
лѣтъ. въ нихъже бяше обилность, въ зем-
ли єгупетъстѣи, и положи пища въ гра-
дѣхъ (-)[70] селъ тѣхъ из градъ окрстныхъ
положи я. И събра Іосифъ пшеницу [многу][71],
яко пѣсокъ морьскыи много ѕѣло, дондеже не
можаху изчести без числа бо бѣяше. *Іосифу нѝ м҃з
же бѣста два сн҃а, прѣжде се҃ми лѣтъ, глад- и м҃и
ныхъ. яже роди єму (Асенъда)[72], дщерь Пенте-
фрїина, жрьца (града солнечна)[73]. [И нарече][74] Іо-
сифъ имя прьвенцу Манасїя [гл҃юще][75], яко (-)[76]
мнѣ сътвори б҃ъ вся болѣзни моя и все ѿц҃а
моєго. [І имя][77] (нарече второму)[78] Єфрѣ [гл҃юще][79],
яко възрасти мя б҃ъ въ земли, смиренїя мо-
єго. Ѿину же седмь лѣтъ обилныхъ, якоже
быша въ земли єгупетъстѣи. *И начаша се҃мь Ѱло р҃д
лѣтъ гладныхъ приходити, якоже рече Іо-
сифъ. И бысть гладъ по всеи земли, (и) въ
всеи же земли єгупетъстѣи [не][80] бяше хлѣ-
ба, и възалче вся земля єгупеская, възопи же
народъ къ фараону о хлѣбехъ. Рече же фара-
онъ всѣмъ єгуптяномъ, идѣте къ Іосифу
[-][81] єже (бо) речетъ вамъ сътворите, и (се)
гладъ бяше на лицы всея земля. Ѿврьзе же
Іосифъ вся житница, и продаяше всѣ єгуп-
тяномъ, и вся страны прїидоша въ єгупе, ку-
повати къ Іосифу. обьдрьжаше бо гл҃а всю
землю.

Гл҃а, мв҃·

дѣа҃ з҃ Видѣвъ* же Іаковъ ѧко [купла єсть][1] [пшеницы][2] въ Єгѵптѣ рече сн҃омъ своимъ. Почто нерадите, се (слышахомъ)[3] ѧко (пшеница єсть)[4] въ Єгѵптѣ, идѣте тамо [-][5] купите намъ мало пища да живи будемъ, и не оумремъ· (І) идоша [-][6] братїа Іосифла десать купити пшеницы [въ

ни҃ мг҃ *Єгѵпе҃][7] Веніамина же брата Іосифова не пусти съ братїєю єго, рѣша бо єгда случитса ([на пути][8] єму зло)[9]· Прїидоша же сн҃ове Ізл҃еви, купити съ приходащими, бѧше бо гладъ въ [всеи][10] земли ханаанъстѣй· Іосифъ же бѧше кнѧзь [всеи][11] земли, сїи продаѧше всѣмъ людемъ населнымъ· Прїидоша же братїа Іосифовы, [и][12] поклонишасѧ єму ниць до землѧ, видѣвъ же Іосифъ братїю свою, (и) позна [ѧ][13] и ѿметашесѧ ихъ, и г҃лаше имъ пороко· [Рече же][14] имъ ѿкуду ходите, сїи же рѣша ѿ землѧ ханаанскїа, купити пища· Позна же Іосифъ братїю свою, сїи же не познаша єго. И помѧну Іосифъ сны [своѧ][15] ѧже видѣ, и рече имъ прелагатаѧ єсте. съглѧдати путїи землѧ (сїѧ) прїидосте· Сїи же рѣша ни г҃не раби твои (купити пища [прїидоша][16])[17], вси [бо][18] єсмы сн҃ове єдиного мужа мирницы єсмы, не су раби твои прелагатаи· Ре҃ же и҃ ни но пути (съглѧдати прїидосте из землѧ сеѧ)[19]· Сїи же рѣша дванадесѧ єсмы [братїа, (и) раби твои][20] въ земли ханаани, и се мнїи [насъ][21] оу ѿца [-][22] днесь (єсть), а другаго нѣсть. рече же имъ Іосифъ се єсть. єже рекохъ вамъ г҃лѧ, ѧко прелагатаи єсте, сим сѧ ѧвисте, тако ми здравїа фараона, не изыдете ѿсюду, аще не (прїидетъ братъ вашъ меншїи)[23] сѣмо· Пошлѣте ѿ себе єдинаго и поимѣте брата ваю, а вы ждѣте дондеже ѧвѣ будетъ г҃лъ ва҃ аще истинъствуете или ни, аще ли то тако ми здравїа фараона оубо прелагатаи єсте, и даде ѧ по страж, г҃ дн҃и· Рече же имъ въ дн҃ь третїи се сътворите (да)[24] живи будете б҃а бо сѧ азъ бою· Аще мирницы єсте братъ вашъ [-][25] да сѧ дръжитъ в темницы, вы же [шедше][26]

ни҃ мг҃ (-)[27] донесите купленую пшеницу (-)[28]. [*а][29] брата ваю меншаго приведѣте къ мнѣ, и вѣрна будетъ рѣчь ваша, аще ли ни то оумрете· Сътвориша же тако, и рѣша кождо къ брату своєму, въ грѣсѣ бо єсмы брата ради нашего, ѧко презрѣхомъ скръбѣнїе д҃ша єго, єгда молѧшесѧ нам, и не послушахомъ єго. сего ради,

Глава 42

1 Побачивши* ж Яків, що є купівля пшиниці в Єгипті, сказав своїм синам: Чому ви не дбаєте, 2 ось ми почули, що є пшениця в Єгипті – підіть туди купіть нам трохи їжі, щоб ми жили і не померли. 3 І десять братів Йосифа пішли купити пшениці до *Єгипту. 4 Вениамина же, брата Йосифа, він не впустив з його братами. Бо сказав: Йому може трапитися в дорозі зло. 5 Прийшли ж сини Ізраїля купити з тими, що приходили, бо був голод в усій ханаанській землі. 6 Йосиф же був князем всієї землі, він продавав всьому народові землі. Прийшли ж брати Йосифа, і поклонилися йому лицем до землі. 7 Йосиф, побачивши ж своїх братів, і впізнав, їх і відсторонювався від них, і говорив до них жорстоко. Сказав же їм: Звідки ідете? Вони ж сказали: З ханаанської землі, щоб купити їжу. 8 Йосиф же впізнав своїх братів – вони ж його не впізнали. 9 І Йосиф пригадав свої сни, які побачив, і сказав їм: Ви є розвідники, ви прийшли розвідати дороги цієї землі. 10 Вони ж сказали: Ні, пане, твої раби прийшли купити їжу, 11 бо ми всі є синами одного чоловіка. Ми є мирні, твої раби не є розвідниками. 12 Сказав же їм: Ні, але ви прийшли підстежити дороги цієї землі. 13 Вони ж сказали: Ми є дванадцять братів, і твої раби в ханаанській землі, і ось наймолодший з нас сьогодні є з батьком, а іншого немає. 14 Сказав же їм Йосиф: Це є те, що я вам сказав, мовлячи, що: Ви є розвідниками, 15 ви цим виявилися, так мені здоров'я фараона, не вийдете звідси, якщо ваш наймолодший брат не прийде сюди. 16 Пошліть одного зпоміж себе і візьміть вашого брата; а ви чекайте доки ваша мова не стане явною, чи кажете правду, чи ні. Якщо ж ні, то так мені здоров'я фараона, отже, ви є розвідниками. 17 І дав їх під сторожу 3 дні. 18 Сказав же їм третього дня: Зробіть це, щоб ви жили, бо я боюся Бога. 19 Якщо ви є мирними, один ваш брат хай буде затриманий у в'язниці, ви ж, пішовши, донесіть куплену пшеницю, 20 *і приведіть до мене вашого найменшого брата, і ваша мова буде вірною, якщо ж ні – то умрете. Зробили же так. 21 І кожний сказав до свого брата: Бо ми є в грісі задля нашого брата, бо ми не зважали на біль його душі, коли нас благав, і

дія. 7
ниж. 43
ниж. 43

ми не вислухали його. Задля цього найшов на нас ввесь смуток. **22** Відповівши ж, Рувим сказав їм: вищ. 37 *Чи не сказав я вам, мовлячи: Не робіть дитині зла, і ви не послухали мене. І ось домагаються його крові. **23** Вони ж не знали, що Йосиф розуміє, бо не було між ними перекладача. **24** Йосиф же відвернувся від них і заплакав, і знову повернувся, промовив до них, взяв від них Симеона і зв'язав його перед ними. **25** І Йосиф наказав насипати в їхній посуд пшеницю і повернути їм ціну, кожному до свого мішка, і дав їм поживу на дорогу, і було їм. **26** Вони поклали пшеницю на своїх ослів і відійшли звідти. **27** Один же з них, розв'язавши свій мішок, щоб нагодувати своїх ослят там, де стали, побачив вузол своїх грошей при отворі мішка. **28** І сказав своїм братам: Мені повернено гроші, і ось є в моїм мішку. І їхнє серце жахнулося, і злякалися, кажучи: Що це Бог нам зробив? **29** Прийшли ж до Якова, свого батька, до ханаанської землі і розповіли йому все, що їм трапилося, кажучи: **30** Чоловік, пан мешканців, заговорив до нас жорстоко, і кинув нас до в'язниці, наче: Ви прийшли розвідати нашу землю. **31** Ми йому говорили: Ми є мирні, а ми не є розвідниками. **32** Ми є дванадцять братів, сини одного нашого батька. І одного немає, а найменший сьогодні є у батька в ханаанській землі. **33** Сказав же нам чоловік, пан місцевих: З цього пізнаю, що ви є мирними: оставте у мене одного брата, а взявши ваші ціни і пшеницю, підіть до вашого дому. **34** Приведіть же вашого найменшого брата до мене, і пізнаю, що ви не є розвідниками, але, що ви є мирними, і дам вам вашого брата, і робіть закупи в землі. **35** Сталося ж, коли висипали свої мішки, і вузол грошей був у мішку кожного. І побачивши вузли їхніх грошей, вони самі і їхній батько, і перелякалися. **36** І сказав їм Яків, їх батько: Ви мене зробили бездітним: Йосифа немає, Симеона немає, і візьмете Веніамина. На мене впало це все. **37** Рувим же сказав своєму батькові, мовлячи: Убий моїх двох синів, якщо його не приведу до тебе. Дай його мені в руки, я ж приведу його до тебе. **38** Він же сказав: Мій син не піде з вами, бо його брат помер. Цей же один остався. Коли йому трапиться зло в дорозі, якою лиш підете, і зведете старість мою зі смутком до аду.

прїиде на ны [все][30] скръбѣнїе (-)[31], ѿвѣщав же
рꙋвимъ рече имъ, *не рекох ли вамъ гла. не вн҃ ӑз
преобидѣте дѣтища. и не послꙋшасте мене,
и се кровь его взъыскается, сїи же не вѣдахꙋ
ꙗко (їосифъ разꙋмѣетъ)[32] толмача бо (не) (бя-
ше междꙋ ими)[33]. ѿврати же ся ѿ них (и)
проплакася їосифъ, и паки възвратися [-][34] рече
имъ, (-)[35] поя симеона ѿ нихъ и связа и пред
ними. [И повелѣ][36] їосифъ насыпати съсꙋды
ихъ пшеница, и възвратити цѣнꙋ [имъ][37], ко-
мꙋждо въ вретище свое и въдасть [брашно
имъ][38] на пꙋть, и бысть имъ (-)[39]. (възложиша)[40]
пшеницꙋ на ослы своя [и][41] ѿидоша ѿтꙋдꙋ.
ѿрѣшив же ([их][42] єдинъ)[43], вретище свое, напи-
тати ослята [своя][44], идѣже сташа видѣ
оузолъ сребра своего, [-][45] въверхꙋ оустїа вретищ-
наго. И рече братїи своей, възвращено ми есть сре-
бро, и се (есть) въ вретищи моемъ. И оужасеся
срдце их и възмятошася глаголюще, что се съ-
твори богъ намъ. Прїидоша же къ їаковꙋ ѿцꙋ
своемꙋ въ землю ханааню, и повѣдаша емꙋ все
слꙋчшееся имъ глаголюще. Гла мꙋжъ (населникъ
господь)[46] намъ пороко, и въврьже ны в темницꙋ,
аки съглядающе землю (наша прїидосте). Гла-
холомъ (-)[47] емꙋ мирницы есмы, (а) нѣсмы прела-
гатаи, двана десять братїа есмы сынове [единаго][48]
ѿца нашего. (ї) единаго нѣсть, а мнїи оу ѿца
[-][49] есть днесь в земли ханаани. Рече же намъ
мꙋжъ господь населникъ, по семꙋ оувѣмъ ꙗко
мирницы есте, брата единаго оставите [-][50] оу
мене, а цѣны (ваша и пшеницꙋ възeмше до
домꙋ вашего)[51] идѣте. [-][52] Приведѣте (же)
брата вашего меншаго къ мнѣ, и оувѣмъ ꙗко
нѣсть прелагатаи, но [-][53] мирницы есте, и
брата вашего (вамъ дамъ)[54] и (кꙋплю твори-
те в земли)[55]. Бысть же егда высыпахꙋ врети-
ща своя, и бяше оузолъ сребра въ вретищи ко-
егождо. И видѣвше оузлы сребра их сами и ѿцъ
ихъ, и оубояшася. [И рече][56] имъ їаковъ ѿцъ
ихъ, мене бесчада сътвористе, їосифа нѣсть
симеона нѣсть и венїамина поимѣте, на мя
бысть (се все)[57]. (Рꙋвим же рече)[58] ѿцꙋ своемꙋ
гла. (сына моя оба)[59] оубїи, аще не приведꙋ его
к тебѣ, дажд его (мнѣ въ рꙋцѣ)[60] (аз же)[61]
приведꙋ и к тебѣ. Сеи же рече не идетъ сынъ
мой с вами, ꙗко братъ емꙋ оумре. (сїи же)[62]
единъ оста, (егда)[63] ся емꙋ лꙋчитъ зло на
пꙋти, наньже аще поидете, и проводите [ста-
рость мою][64] съ печалїю въ адъ.

Глⷡа, м҃г·

Гла́д же ѡ҆долѣ̀ на землѝ. (и҆) бы́сть (-)[1]
є҆гда̀ скѡнча́ша (пшени́цꙋ ꙗ҆̀дꙋщїе)[2], ю҆̀же
принесо́ша и҆з̾ є҆гѵ́пта, [-][3] рече (же) и҆̀мъ
ѻ҆те́цъ и҆́хъ па́кы и҆ди́те кꙋпи́те на́мъ (пи-
ща ма́ло)[4]· (и҆) рече (-)[5] є҆мꙋ̀ і҆ꙋ́да гл҃ѧ послꙋша́-
ємъ ꙋ҆крѣпѝ на́съ под кла́твою мꙋ́жь [гдⷭ҇ь][6]
гл҃ѧ, не ꙗ҆ви́те ми сѧ прⷣе лицемъ (-)[7], а҆́ще бра́
ва́шъ мнїи не (прїидетъ) с ва́ми (-)[8]. (и҆) а҆́ще
ли [-][9] по́слеши бра́та на́шего с на́ми то и҆́демъ
(кꙋпи́ти)[10] тебѣ̀ пи́щꙋ а҆́ще ли не по́слеши бра-
та на́шего с на́ми, то не и҆́демъ· Мꙋ́жъ бо рⷱ҇е на́мъ
вї м҃в гл҃ѧ *нѣ́сть ва́мъ ви́дѣти [лица мое́го][11], а҆́ще
бра́тъ ва́шъ мнїи не (прїидетъ) с ва́ми (-)[12].
(и҆) рече (-)[13] і҆и҃ль что̀ ꙗ҆́ко зло сотвори́сте ми,
повѣда́вше мꙋ́жꙋ ꙗ҆́ко е́сть [на́мъ][14] бра́тъ. сї-
и же рѣ́ша вопраша́ѧ вопросѝ на́съ мꙋ́жъ и҆ ро́да
на́шего гл҃ѧ, и҆ є҆щѐ ли ѻ҆те́цъ ва́шъ жи́въ є҆́сть, и҆
е́сть ли ва́мъ бра́тъ (-)[15] повѣдахо́мъ є҆мꙋ̀ по
вопро́сꙋ семꙋ̀, и҆лѝ вѣ́дахо́мъ ꙗ҆́ко рече́тъ на́мъ
приведи́те бра́та ва́шего, (и҆) рече же і҆ꙋ́да къ
і҆и҃лю ѻ҆тцꙋ̀ своемꙋ̀, пꙋстѝ ѻ҆тро́чища съ мно́ю и҆
воста́вше да и҆́демъ и҆ да жи́ви бꙋ́демъ, (а҆)[16]
нї м҃д не ꙋ҆мре́мъ и҆ мы̀ и҆ ты̀, *и҆ [все][17] и҆мѣ́нїе на́ше а҆
же возмꙋ̀ є҆го, [и҆][18] ѿ рꙋ́кꙋ моє́ю взы́щи є҆го·
а҆́ще не приведꙋ̀ є҆го к тебѣ̀, и҆ поста́влю и҆̀
пре́дъ тобо́ю, грѣ́шенъ бꙋ́дꙋ к тебѣ̀ вс҄ѧ дни.
а҆́ще бо бы́хомъ не ꙋ҆ме́длили, возврати́лисѧ бы-
хомъ два́жды· Рече же и҆̀мъ і҆и҃ль ѻ҆те́цъ и҆́хъ, а҆́ще
та́ко є҆́сть, (-)[19] сотвори́те возми́те ѿ плода̀
земна́гѡ въ сосꙋ́ды своѧ̀ и҆ донеси́те мꙋ́жꙋ да́ры
смо́лꙋ, (-)[20] ме́дъ, [и҆][21] димїа́ма і҆ и҆ста́кти, и҆
теревї́ндꙋ і҆ ѻ҆рѣ́хїю и҆ сребро̀ сꙋгꙋ́бо возми́те в
рꙋ́цѣ своѝ· Сребро̀ є҆́же (ѻ҆брѣ́тесѧ)[22] въ вре́ти-
щихъ ва́шихъ, ѻ҆брати́те съ собо́ю, є҆да̀ со-
блазнъ є҆́сть, и҆ бра́та своего по́имѣте, и҆ вос-
та́вше и҆ди́те къ мꙋ́жꙋ бг҃ъ же мой да́сть
ва́мъ бл҃го́ть прⷣе мꙋ́жемъ (-)[23] да ѿпꙋ́ститъ
бра́та ва́шего є҆ди́наго, и҆ венїами́на а҆́зъ бесча́-
денъ бы́хъ и҆ бесча́денъ бꙋ́дꙋ. Во́земше же мꙋ-
жи да́ры [-][24], и҆ сребро̀ сꙋгꙋ́бое [-][25] въ рꙋ́цѣ своѝ,
и҆ венїами́на, и҆ воста́вше прїидо́ша въ є҆гѵ́петъ и҆
ста́ша прⷣе і҆ѡ́сифомъ, ви́дѣв же [а҆̀ і҆ѡ́сифъ][26], и҆
венїами́на бра́та своего, и҆ рече строи́телю до́мꙋ
своего введѝ мꙋ́жи [си][27] в до́мъ, и҆ заколѝ ѿ ско-
та̀ и҆ ꙋ҆гото́ван, съ мно́ю бо ꙗ҆́сти мꙋ́жемъ
[си́мъ][28] хлѣ́бъ въ по́лꙋдне· Сотвори́ же стро-
и́тель, ꙗ҆́коже рече і҆ѡ́сифъ, и҆ введѐ мꙋ́жа въ
до́мъ і҆ѡ́сифовъ· Ви́дѣвше же мꙋ́жи, ꙗ҆́ко введо́шаа в
до́мъ і҆ѡ́сифовъ, рѣ́ша сребра̀ ра́ди возвраще́ннаго

Глава 43

1 Голод же заволодів на землі.
2 І сталося, коли закінчили їсти
пшеницю, яку принесли з Єгипту,
сказав же їм їх батько: Знову підіть,
купіть нам трохи їжі. **3** І сказав
йому Юда, мовлячи: Свідчачи, по-
твердив нам під клятвою чоловік,
пан, кажучи: Не з’явіться мені пе-
ред лицем, якщо ваш найменший
брат не прийде з вами. **4** І якщо ж
пошлеш нашого брата з нами, то
підемо купити тобі їжу. **5** Якщо ж
не пошлеш нашого брата з нами, то
не підемо. Бо чоловік сказав нам,
мовлячи: *Не можна вам побачити вищ. 42
мого лиця, якщо ваш найменший
брат не прийде з вами. **6** І сказав Із-
раїль: Чому ви мені вчинили зло,
сказавши чоловікові, що є у нас
брат? **7** Вони ж сказали: Питаючи,
запитав нас чоловік і про наш рід,
кажучи: І чи ще живе ваш батько? І
чи є у вас брат? Ми йому розповіли
за цим запитом. Чи знали ми, що
нам скаже: Приведіть вашого бра-
та? **8** І сказав же Юда до Ізраїля,
свого батька: Пусти хлопця зі мно-
ю, і вставши, підемо, і будемо живі,
а не помремо: і ми, і ти, *і ввесь ниж. 44
наш маєток. **9** Я ж його візьму, і до-
магайся його з моєї руки. Якщо не
приведу його до тебе і поставлю
його перед тобою, буду грішним
перед тобою всі дні. **10** Бо якщо б
ми не забарилися, повернулися б
двічі. **11** Сказав же їм Ізраїль їхній
батько: Якщо так є, зробіть: віз-
міть з плодів землі до вашого посу-
ду і принесіть дари чоловікові: смо-
лу, мед, і ладан, й істакт, і терпен-
тину, й горіхи, **12** і візьміть в свої
руки подвійні гроші. Гроші, що
знайшлися у ваших мішках, повер-
ніть з собою: чи часом не є помил-
ка. **13** І візьміть свого брата, і
вставши, підіть до чоловіка. **14** Бог
же мій дасть вам ласку перед чоло-
віком: хай відпустить одного вашо-
го брата і Веніамина. Я був бездіт-
ним і бездітним буду. **15** Взявши ж
мужі дари, і подвійні гроші в свої
руки, і Веніамина, і вставши, прий-
шли до Єгипту, і стали перед Йоси-
фом. **16** Як же їх побачив Йосиф і
Веніамина, свого брата, і сказав на-
глядачеві свого дому: Ввівши цих
людей до хати, і заколи зі скота і
приготов, бо зі мною мають їсти
хліб в полудне ці люди. **17** Зробив
же наглядач так, як сказав Йосиф, і
ввів людей до хати Йосифа. **18** По-
бачивши ж люди, що ввели *їх* до
хати Йосифа, сказали: Через гроші,

повернені раніше в наших мішках, вводять нас, щоб оскаржити нас, щоб взяти в рабство нас і наших ослів. **19** Приступивши ж до наглядача дому Йосифа, сказали йому перед брамою дверей, **20** мовлячи:
вищ. 42 Благаємо, пане, *ми прийшли передше купити їжу. **21** Сталося ж, коли ми прийшли на спочинок і відкрили свої мішки — і ось гроші кожного в його мішку. Наші гроші в міру, які ми взяли в наші руки, повертаємо, **22** і ось ми принесли з собою інші гроші, щоб купити їжу, бо не знаємо хто вклав гроші до наших мішків. **23** Сказав же їм: Мир вам, не бійтеся, ваш Бог і Бог вашого батька дав вам скарб у ваших мішках; гроші ж ваші добрі маю. І вивів до них Симеона. **24** І приніс воду, щоб помити їм ноги, і дав сіно їхнім ослам. **25** Приготовили ж дарунки, поки не прийде Йосиф в полудень, бо почули, що там їм обідати. **26** Прийшов же Йосиф до хати, і принесли йому дари, які мали в своїх руках з дому, і поклонилися йому лицем до землі. **27** І питав їх: Чи ви є здорові? І сказав: Чи є здоровим ваш батько, старець, про якого ви говорили? Чи ще є живим? **28** Вони ж сказали: Твій раб, наш батько, є здоровий і є ще живий. І сказав: Благословенний цей чоловік Богові. Схилившись же, поклонилися йому. **29** Поглянувши же очима, Йосиф побачив Веніямина свого одноматірного брата, і сказав: Чи цей є ваш найменший брат, про якого ви сказали, що приведете до мене? Сказав же: Хай Бог помилує тебе, дитино. **30** Зворушився же Йосиф, і його лоно ридало через свого брата, і хотів плакати; ввійшов же до кімнати, заплакав, **31** і помивши лице, і вийшов, здержувався, і сказав: Покладіть хліб; **32** і поклали йому самому і їм окремо, єгиптянам, що з ним їли, після них: бо єгиптяни не могли їсти хліб з євреями, бо єгиптянам огидний всякий пастух овець. **33** Сів же напроти нього первородний за своїм старшинством і найменший за своєю молодістю; і люди дивувалися, кожний до свого брата. **34** Взяли ж собі часть від нього, бо найбільшою була часть Веніямина понад всіх частей, п'ять разів більша від них; пили ж і повпивалися з ним.

въ врѣтищихъ нашихъ, прьвѣе, (въводѧт
ны)[29] ѡболгати насъ, (-)[30] да ны поимꙋтъ въ
работꙋ и ѡслы наша· Приствпивши къ строи-
телю домꙋ Іѡсифова рекоша ємꙋ прѣ враты
двѣрными глюще. Молимтисѧ гдне, *прїидо- вї мв
хомъ прьвѣе кꙋпити пища, бысть же єгда
прїидохомъ на станъ, и ѿрѣшихо врѣтища
своѧ, и се сребро коєгождо въ врѣтищи (єго)[31].
(сребро наше мѣрно єгоже взѧхомъ въ рꙋкꙋ свою
възвращаємъ,) и (се) сребро дрꙋгоє принесохо съ
собою кꙋпити пища, не вѣмы (бо) кто вложи
сребро въ врѣтища наша· Рече же имъ миръ
вамъ не боитесѧ бъ вашъ, и бъ ѿца вашего
даде вамъ богатьство въ врѣтищихъ ваших сре-
бра же вашего бл҃говолѧщаго имамъ і изведе к
нимъ симеона. и принесе водꙋ ѡмыти ноѕѣ
имъ, и дасть сѣно ѡсломъ ихъ· Оуготоваша
даръ, дондеже прїидетъ іѡсифъ въ полꙋдне,
слышаша бо ꙗко тамо (и) ѡбѣдовати· Прїиде
же іѡсифъ въ домъ, и принесоша ємꙋ дары иже
имѣѧхꙋ в рꙋкꙋ своєю (из домꙋ)[32], и поклони-
шасѧ ємꙋ ницы до земли· (И) въпрашаше (-)[33]
ѧ здрави ли єсте, и рече [-][34] здрав ли єсть
ѿцъ вашъ старецъ єгоже рекосте єще ли живъ
єсть, сїи же рѣша здравъ єсть рабъ твой
ѿцъ нашъ, и еще живъ єсть· И рече блвенъ
чл҃къ сїи бꙋ, (-)[35] преклоньша (же) сѧ, поклониша-
сѧ ємꙋ· възрѣв же ѡчима [Іѡсифъ][36] видѣ ве-
нїамина брата своєго єдїноматерня. и рече сеи
ли єсть братъ вашъ меншїи, єгоже рекосте къ
мнѣ привести, (-)[37] рече (же), бъ помилꙋєт тѧ
чадо. възмꙋти же сѧ іѡсифъ, [и][38] рыдаше оу-
троба єго брата ради своєго, і искаше плакатисѧ,
вниде же въ клѣть плакасѧ [-][39], и оумывъ
лице (і) изыде, въздръжашесѧ, и рече положите
хлѣбъ, и положиша ємꙋ єдїномꙋ, и симъ ѡ-
собѣ, (-)[40] єгѵптѧномъ єже (с нимъ ꙗдѧхꙋ)[41]
подлѣ ни, не можахꙋ бо єгѵптѧне ꙗсти [хлѣ-
ба съ єврѣи][42], хꙋлно бо [-][43] єгѵптѧномъ
[всѧкъ пастꙋхъ ѡвчїи][44]· Сѣде же прѧмо ємꙋ
прьвенецъ по старѣишиньствꙋ своємꙋ, и мен-
шїи по меньшествꙋ своємꙋ, [и дивлѧхꙋсѧ][45]
мꙋжи къждо къ братꙋ своємꙋ· Взѧша же
часть (къ себѣ ѿ него)[46] вѧщши бо бысть
часть венїаминова, паче (всѣхъ [частїи][47])[48],
пѧть кратъ съгꙋбѣиши ѡнѣхъ, пиша же и
оупишасѧ с нимъ·

Глава, мд.

И заповѣда іосифъ домостроителю своему гла, наполните вретища мужъ пища єлико могутъ въздвигнути, (-)[1] вложите (же) къмуждо и сребро връху оустїа вретищу, и чашу [-][2] сребраную вложите въ (меншего вретище)[3], и цѣну пшеничную [-][4]. Бысть же по словесѣхъ іосифовыхъ ꙗкоже гла, заоутра [же][5] на свитанїи (-)[6] мужи ѿпустишася [-][7] и ѡслята ихъ [і изшешим имъ][8] из града, не ѿидоша далече. И [ре іосифъ][9] домостроителю своему [гла][10], въставъ иди въ слѣдъ мужїи, и постигни а и (съ гнѣвомъ) рцы имъ. Почто тако ми въздасте зло за добро, въскую оукрадосте (чашу ми)[11] сребряну, та є єже пїєтъ гдⷭ҇ъ мои самъ (и)[12] влъхвованїемъ волхвуетъ въ неи. злѣ скончаетеса єже сътворисе. Постигше же а (мужъ) рече имъ по словесемъ симъ. Сїи же рѣша [-][13] въскую глетъ гдⷭ҇ъ словеса си. не буди рабомъ твоимъ сътворити (сего) по словесе сим. понеже сребро єже ѡбрѣтохомъ въ вретищихъ своихъ. възвратихомъ къ тебѣ ѿ земля ханаана. како оубо да оукрадемъ (сребро и злату (чашу) ѿ дому гдⷭ҇на твоего)[14]. Оу негоже ѡбращеса чаша ѿ рабъ твои да оумре, [-][15] а мы будем раби гдⷭ҇на (твоего)[16]. Се же рече (ен), [-][17] нынѣ ꙗкоже глете тако будетъ, оу негоже са ѡбращетъ чаша. да будетъ (гдⷭ҇у моему рабъ)[18], а вы будете чисти. [И потщавшеса][19] съврьже кождо вретище свое (-)[20], и ѿтвориста кождо (свое вретище)[21]. изыска же, ѿ старѣишаго. заченъ дондеже прїиде до меншаго, и [скончише][22] ѡбрѣте чашу въ вретищи венїамини. И растрьзаша ризы своя, и възложиша кождо вретище свое на ѡслы своя, и ѡбратишася въ градъ. Вънииде же іуда и братїя єго къ іосифу. єще єму сущу тү, и припадоша прѣд нимъ до земля. Рече же имъ іосифъ что дѣтель сїю [-][23] сътвористе. не вѣсте ли ꙗко (нѣсть вражбитъ)[24] члкъ ꙗкоже азъ. Рече же іуда что ѿвѣщаемъ гдⷭ҇у, или что ѿглемъ, или чимъ ѡправдимся. бъ бо ѡбрѣте зло рабовъ твоих. (и) се мы раби гдⷭ҇на нашего, и мы и оу негоже ѡбрѣте чаша. Рече же іосифъ не (буди ми)[25] сътворити словеси сего, мужъ оу негоже ѡбрѣтеса чаша (сїя), тои да будетъ ми рабъ, а вы да идете в цѣлости къ ѿцу своему. Приступивъ же [-][26] іуда, (и) ре молюся гдⷭ҇е да речетъ рабъ твои [-][27] пре тобою, и не прогнѣ-

Глава 44

1 І Йосиф заповів своєму нас-
тавникові, кажучи: Наповніть міш-
ки людей поживою, скільки мо-
жуть підняти, вкладіть же кожному
і гроші при отворі мішка, **2** і срібну
чашу вкладіть в мішок наймен-
шого, і ціну за пшеницю. Сталося
ж за словами Йосифа, так як сказав.
3 Вранці ж, на світанку, були від-
пущені чоловіки і їхні осли. **4** І, як
вони вийшли з міста, не відійшли
далеко. І сказав Йосиф наставни-
кові свого дому, мовлячи: Вставши,
іди вслід за чоловіками, і дожени
їх, і з гнівом їм скажеш: Чому ви
так мені віддали: зло за добро? **5**
Чому ви мені вкрали срібну чашу,
це є та, з якої п'є сам мій пан, і
ворожбою ворожить в ній. Зле за-
кінчиться, тому що ви *це* зробили.
6 Догнавши ж їх, муж сказав їм за
цими словами. **7** Вони ж сказали:
Навіщо пан говорить ці слова. Хай
не буде, щоб твої раби вчинили це
за цими словами. **8** Якщо гроші, які
ми знайшли в своїх мішках, ми тобі
повернули з ханаанської землі,
отже, як украдемо гроші і золоту
чашу з дому твого пана? **9** У кого з
твоїх рабів знайдеться чаша – хай
помре, а ми будемо рабами твого
пана. **10** Це ж сказав: Так! Так як
тепер кажете, так буде. У кого
знайдеться чаша, хай буде рабом
моєму панові, а ви будете чисті. **11**
І поспішившись, стягнули кожен
свій мішок, і відкрили кожен свій
мішок. **12** Пошукав же, почавши
від старшого, доки не прийшов до
наймолодшого, і закінчивши, знай-
шов чашу в мішку Веніамина. **13** І
розірвали свою одіж, і поклали ко-
жен свій мішок на свої осли, і по-
вернулися до міста. **14** Ввійшов же
Юда і його брати до Йосифа, ще як
він був там, і припали перед ним до
землі. **15** Сказав же їм Йосиф: Що
це за діло ви вчинили? Чи не знаєте
ви, що немає чоловіка ворожбита,
як я? **16** Сказав же Юда: Що відпо-
вімо панові, або, що скажемо, або
чим оправдаємося? Бо Бог знайшов
зло твоїх рабів. І ось ми раби
нашого пана, і ми, і той, у кого
знайшлася чаша. **17** Сказав же Йо-
сиф: Хай не буде мені, щоб я
зробив це слово. Чоловік, у якого
знайшлася ця чаша, він хай буде
мені рабом, а ви ідіть цілими до
свого батька. **18** Приступивши ж
Юда, і сказав: Благаю, пане, хай
твій раб заговорить перед тобою, і
не прогнівайся на твого раба, бо ти

є по фараонові. **19** Володарю, пане,
вищ. 42 *ти запитав твоїх рабів, кажучи: Чи
не маєте батька і брата? **20** І ми, пане,
сказали: Є у нас старий батько, і
наймолодша дитина на старість у
нього, брат же його помер; цей же
одним остався у своєї матері, батько
ж його полюбив. **21** Ти ж сказав
своїм рабам: Приведіть його до мене,
щоб я його побачив. **22** І ми, пане,
сказали: Дитина не може залишити
батька, коли ж залишить батька, то
він помре. **23** Ти ж відповів своїм
вищ.43 рабам: *Якщо не приведете сюди ва-
шого наймолодшого брата, то не до-
дасьте більше побачити моє лице. **24**
Сталося ж, коли ми прийшли до тво-
го раба, нашого батька, і розповіли
йому мову пана. **25** Сказав же нам
наш батько: Ідіть знову, купіть нам
трохи поживи. **26** Ми ж сказали: Не
можемо піти, але хіба, що наш най-
молодший брат піде з нами, то пі-
демо. Бо не можемо побачити лице
чоловіка, якщо найменший брат не є
з нами. **27** Сказав же твій раб, наш
батько, до нас: Ви знаєте, що двох
вищ. 37 мені породила жінка. **28** *І один пі-
шов від мене, і ви сказали, що його
звір з'їв, і я не побачив його дотепер.
29 Якщо бо візьмете і цього з перед
мого лиця і трапиться йому зло в до-
розі, зведете мою старість зі смутком
до аду. **30** Тепер, якщо підемо, отже,
до твого раба, нашого батька, і з на-
ми не буде дитини, бо його душа
прив'язана до його душі; **31** і буде,
коли сам побачить, що немає з нами
дитини, – помре; і ось твої раби зве-
дуть старість твого раба, нашого
батька, з болем до аду. **32** Бо твій
раб, наш батько, передав дитину в
вищ. 43 мої руки, і я сказав: *Якщо не приве-
ду його до тебе і не поставлю його
перед тобою, – буду грішним перед
батьком всі дні. **33** І тепер, отже, я
буду твоїм рабом на місце хлопця,
рабом моєму панові, а дитина хай
піде з братами. **34** Бо, як підемо до
батька, як з нами немає дитини? Щоб
я не побачив зло, яке має найти на
мого батька.

Глава 45

1 І Йосиф не міг здержатися, ба-
чачи всіх, що стояли перед ним, і
сказав: Відступіть всі від мене. І ні-
хто не стояв перед Йосифом, коли о-
б'являвся своїм братам, **2** і підняв го-
лос з плачем. Почули ж усі єгиптяни,
і було чути в домі фараона. **3** І сказав

ванся на раба твоего. яко ты еси по фарао-
нѣ (властелинъ) гдне, *ты въпроша рабъ вй мв
твои гла, не имате ли ѿца и брата, и
рѣхомъ (гдне)[28], есть ны ѿцъ старъ. и о-
трочищъ на старость мнїи єму. (-)[29] братъ
(же) єму оумре, сеи же единъ оста оу мтре
своея, ѿцъ же [възлюби и][30]. Ты же рече ра-
бомъ своимъ приведѣте его къ мнѣ (да)[31] (и
вижду)[32]. и рѣхомъ (гдне)[33] не можетъ (ос-
тавити отрочищъ)[34] ѿца. аще ли оставитъ
ѿца, то оумретъ. Ты же ѿвѣща рабомъ сво-
имъ, *аще (не приведете)[35] брата вашего мен- вй мг
шего (сѣмо)[36], (то) не приложите ктому ви-
дѣти лица моего. Бысть же егда прїидохомъ
къ рабу твоему ѿцу (-)[37] нашему, (и) повѣ-
дахомъ єму рѣчь гдна. Рече же наш ѿцъ
нашъ. идѣте паки купите намъ мало пи-
ща, мы же рекохомъ не можемъ ити. [а-
ще ли][38] братъ наш мнїи идетъ с нами.
(то) идемъ, не можемъ бо видѣти лица му-
жу. брату меншему не сущу с нами. Ре же
рабъ твои ѿцъ нашъ къ намъ, вы вѣсте
яко дву ми есть породи жона *і изыиде е- вй лз
динъ ѿ мене и рекосте [-][39] звѣрь изъѣлъ и
есть, и не видѣхъ его доселѣ. Аще бо поиме-
те и сего ѿ лица моего. и случитсѧ єму зло
на пути [-][40] спроводите [старость мою][41] с
печалїю въ адъ. Ннѣ [-][42] аще идемъ (оубо)
къ рабу твоему ѿцу [-][43] нашему. и от-
рочища не будетъ с нами, душа бо его связа-
на есть съ [душею сего][44]. И будетъ яко оуз-
ритъ самъ. не суща отрочища съ нами. оу-
мретъ, и (се) проводятъ раби твои старость
раба твоего ѿца (-)[45] нашего съ болѣзнїю въ
адъ. Рабъ бо твои [ѿцъ нашъ][46] вда отрока
(в руцѣ мои. и азъ рекохъ)[47] *аще не приведу вй мг
его к тебѣ. и не поставлю его пре тобою
грѣшенъ буду къ ѿцу вся дни. (И) ннѣ оубо
буду азъ [рабъ твои][48] въ отрочища мѣсто
рабъ гдну [моему][49]. А отрочищь да идетъ
съ братїею. како бо [идемъ][50] къ ѿцу ѿ-
трочищу не сущу с нами. да не вижу зла еже
имать быти на ѿца моего.

Гла, ме.

И не можашеся іосифъ оудръжати. (зря)
всѣхъ престоящихъ єму. [и][1] рече [ѿ-
ступите][2] (ѿ мене [вси][3])[4]. И не стоя-
ше никтоже [-][5] пре іосифомъ, егда поз-
навшеся братїи своеи, и въздвиже гласъ съ
плачемъ. Слышаша же вси егуптяне. и оу-

слы́шано бы́сть въ домꙋ̀ фараѡ́ни· [И҆ рече][6] і҆ѡ́-
сифъ бра́тїи свое́и. а҆́зъ є҆смь і҆ѡ́сифъ. а҆́ще ли
ѻ҆́тецъ мо́и живъ· [-][7] Не можа́хꙋ бра́тїѧ [є҆го][8]
ѿвѣща́ти (словесѝ) є҆мꙋ̀ ѹ҆страши́ша бо сѧ· Рече
же і҆ѡ́сифъ бра́тїи свое́и. приствꙋпи́те къ мнѣ̀.
дѣѧ҃ з҃ и҆ приствꙋпи́ша· *И҆ рече а҆́зъ є҆смь і҆ѡ́сифъ бра́тъ
вашъ. є҆гоже вы̀ прода́сте въ є҆гѵ́пе̑· Нн҃ѣ ѹ҆̀бо не
пецѣ́теса. ни поро́ко вы̀ бꙋди. и҆̀же прода́сте
вї и мѧ̀ сѣмо. *на жизнь бо пꙋсти мѧ̀ бг҃ъ пре̑ ва́-
ми. се̑ бо двѣ̀ лѣтѣ гла́дъ на земли̇̀. и҆ є҆щѐ
(пѧть л҃ѣ ѻ҆ста̀)[9] въ нихже не бꙋ́детъ ѻ҆ра́-
твы (и҆)[10] жа́твы· Пꙋсти̇̀ бо мѧ̀ бг҃ъ пре̑ ва́ми
(ѻ҆ста́нокъ вамъ ѻ҆ста́вити)[11] на зе́мли̇̀. и҆ пре-
кръми́ти васъ ѻ҆ста́вленїе вели́ко· Нн҃ѣ ѹ҆̀бо не
вы̀ [посла́сте мѧ̀][12] сѣмо. н҆о бг҃ъ, и҆ сътвори̇̀
мѧ ꙗ҆́ко ѻ҆тца фараѡ́нꙋ. и҆ власте́лина всемꙋ̀ до́-
мꙋ є҆го, и҆ кнѧзѧ все́й земли̇̀ є҆гѷпетъстѣи· По-
тща́вшесѧ [-][13] и҆дѣте къ ѻ҆тцꙋ̀ мое́мꙋ, и҆
рцѣте є҆мꙋ· Та́ко гл҃тъ сн҃ъ тво́и і҆ѡ́сифъ. съ-
твори̇̀ мѧ̀ бг҃ъ гд҃на все́и земли̇̀ є҆гѷпетъстѣи·
прїиди̇̀ ѹ҆̀бо къ мнѣ̀, и҆ не преме́дли, и҆ ѹ҆се-
ли́шисѧ въ земли̇̀ гесе́мли въ а҆равїи. и҆ бꙋ́деши
близъ мнѣ̀, ты̀ и҆ сн҃ве твои̇̀, и҆ сн҃ве сн҃овъ тво-
и҆̀· (и҆) ѻ҆вца̀ твоѧ̀. и҆ воло́ве твои̇̀, и҆ [все̑][14] є҆ли́ко-
же ти є҆сть. и҆ прекоръмлю тѧ̀ тꙋ̀· (И҆) є҆щѐ бо
пѧть лѣтъ гла́дъ [бꙋ́детъ на земли̇̀][15]. и҆ да
не поги́бнеши ты̀ и҆ сн҃ове твои̇̀. и҆ все̑ и҆мѣ́нїе
твое̇̀. [и҆][16] се̑ (ѻ҆́чима видита)[17], і҆ ѻ҆́чи венїа-
ми́на бра́та мое́го. ꙗ҆́ко ѹ҆ста̀ моѧ̀ гл҃ю к ва̑
повѣ́дите ѹ҆̀бо ѻ҆тцꙋ̀ мое́мꙋ всю сла́вꙋ мою̀. ꙗ҆̀же
въ є҆гѷптѣ. и҆ є҆ли́ко ви́дѣсте. и҆ потща́шесѧ,
приведѣте ѻ҆тца мое́го сѣмо· И҆ припа̑ на вы́ю
венїами́на бра́та свое́го пла́касѧ ѻ҆ не̑· и҆ ве-
нїами́нъ пла́касѧ ѻ҆бы́й вы́ю є҆го. и҆ цѣлова̀ всю
бра́тїю свою̀. [и҆][18] пла́касѧ ѻ҆ ни́хъ. и҆ посе́мъ
гл҃аша бра́тїѧ є҆го къ немꙋ̀· И҆ пронесе́сѧ рѣчь
до до́мꙋ фараѡ́на гл҃юще. прїидо́ша бра́тїѧ
і҆ѡ́сифова. (и҆) възра́довасѧ (-)[19] фараѡ́нъ и҆ раби̇̀
є҆го· Рече же фараѡ́нъ къ і҆ѡ́сифꙋ, рцы̀ бра́тїи
свое́и се̑ сътвори́те. напо́лните съсꙋ́ды ва́ша, і҆
и҆дѣте в зе́млю ханаа́ню. (-)[20] пои́мше (же) ѻ҆тца
ва́шего і҆ имѣ́нїе ваше. (и҆) прїидѣте къ мнѣ·
И҆ да́мъ вамъ ѿ всего̀ добра̀ є҆гѷпетъска. и҆ да
ꙗ҆́сте бл҃готꙋ̀ земнꙋ́ю· Ты̀ же заповѣжди (и҆̑)[21]
да възмꙋ́тъ ко́ла ѿ землѧ̀ є҆гѷпетъски дѣ-
темъ (и҆́хъ)[22] и҆ женамъ (и҆́хъ). и҆ пои́мше ѻ҆тца
своего, (да и҆̀ приведꙋ́тъ)[23]. (-)[24] не пощади́те (же)
ѻ҆чи́ма съсꙋ́дъ свои̑, все̇̀ бо до́бро є҆гѷпет̾ско
вамъ бꙋ́де̑· Сътвори́ша же (сн҃ове і҆и҃левы та́-
ко)[25]. да́сть же [и҆мъ і҆ѡ́сифъ][26] ко́ла. по повелѣ́-
нїю фараѡ́на цр҃ѧ [є҆гѷпетъска][27] и҆ да́стъ и҆мъ

Йосиф своїм братам: Я є Йосиф. Чи
ще мій батько живий? Не могли
його брати відповісти йому слово,
бо перелякалися. **4** Сказав же Йо-
сиф своїм братам: Приступіть до
мене, і приступили. *І сказав: Я є дія. 7
Йосиф, ваш брат, якого ви продали
в Єгипет. **5** Тепер, отже, не жу-
ріться, ані хай вам не видається
поганим, що ви мене сюди про-
дали, *бо мене послав Бог перед ва- вищ. 8
ми на життя. **6** Бо ось два роки го-
лод на землі і ще зосталося п'ять
літ, в яких не буде оранки, ані
жнив. **7** Бо мене Бог послав перед
вами, щоб залишити вам останок
на землі, і перегодувати вас, вели-
кий останок. **8** Тепер, отже, не ви
мене сюди послали, але Бог, і зро-
бив мене, наче батьком, фараонові і
володарем всього його дому, і
князем всієї єгипетської землі. **9**
Поспішившись, підіть до мого
батька, і скажіть йому: Так гово-
рить твій син Йосиф: Бог зробив
мене паном всієї єгипетської землі.
Отже, прийди до мене і не барися,
10 і поселишся в землі Ґесем, в
Аравії, і будеш близько мене, ти і
твої сини, і сини твоїх синів, і твої
вівці, і твої воли, і все те, що є твоє,
11 і там тебе годуватиму. Бо іще
п'ять літ буде голод на землі, і щоб
не згинув ти, і твої сини, і ввесь
твій маєток. **12** І ось очима бачите,
і очі Веніамина, мого брата, що мої
уста до вас говорять. **13** Сповістіть,
отже, моєму батькові всю мою
славу, що в Єгипті, і те, що ви по-
бачили, і поспішившись, приведіть
сюди мого батька. **14** І припавши
на шию Веніамина, свого брата,
заплакав на ньому, і Веніамин
плакав, обнявши його шию. **15** І він
поцілував усіх своїх братів і за-
плакав на них, і після цього заго-
ворили до нього його брати. **16** І
понеслася чутка до дому фараона,
кажучи: Прийшли брати Йосифа. І
зрадів фараон і його раби. **17** Ска-
зав же фараон до Йосифа: Скажи
твоїм братам: Це зробіть: Напов-
ніть ваш посуд і підіть до хана-
анської землі, **18** взявши ж вашого
батька і ваше майно, і прийдіть до
мене. І дам вам з усього добра
Єгипту, і їстимете доброту землі.
19 Ти ж заповідж їм, щоб взяли
вози з єгипетської землі для їхніх
дітей і їхніх жінок, і взявши свого
батька, хай їх приведуть. **20** Не
щадіть же очима свій посуд, бо все
єгипетське добро буде для вас. **21**
Зробили ж ізраїльські сини так. Дав
же їм Йосиф вози згідно з приказом
фараона, єгипетського царя, і дав

їм харчі на дорогу, **22** і всім дав дві
одежі. Веніаминові ж дав 300 золо-
тих і п'ять одежей на зміну. **23**
Своєму батькові послав так само: і
10 ослів, що везли з усього єги-
петського добра, і десять ослиць,
що везли хліб на дорогу їхньому
батькові, **24** і відпустив своїх
братів, і відійшли. Сказав же їм: Не
гнівайтеся в дорозі. **25** Вийшли ж з
Єгипту і прийшли до ханаанської
землі, до Якова, свого батька, **26** і
розповіли йому, кажучи, що: Твій
син Йосиф є живий, і панує по всій
єгипетській землі. І Яків здиву-
вався у своїм умі, бо не вірив їм. **27**
Сказали ж йому всі ці слова, які
сказав їм Йосиф, все, що сказав їм.
Побачивши ж Яків вози, які Йосиф
послав, щоб узяти його, і ожив дух
Якова, їхнього батька. **28** І сказав
Ізраїль: Велике мені є це, якщо мій
син Йосиф є живий; пішовши, по-
бачу його, поки я ще не помер.

брашно на пꙋть. И всѣмъ дасть сꙋгꙋбы ризы·
веніаминꙋ же дасть. т҃, златни и пѧтеры
[ризы измѣненыѧ][28], [-][29] ѿцꙋ своемꙋ посла та-
кожде, и і҃, осел҃, носѧще ѿ всего добра єгѵ-
петьска. И десѧть мьскъ носѧще хлѣбъ (на
пꙋть ѿцꙋ [ихъ][30])[31], [И ѿпꙋсти][32] братїю
свою· и ѿидоша. (-)[33] рече (же) имъ не гнѣваи-
тесѧ на пꙋти· (-)[34] Изыдоша (же) изъ єгѵпта,
и прїидоша в землю ханааню, къ іаковꙋ ѿцꙋ
своемꙋ, и повѣдаша ємꙋ глщи, ꙗко снъ твои
іосифъ живъ єсть, и [-][35] владѣєтъ въ всеи
земли єгѵпетьстѣи· И въчюдисѧ въ оумѣ си
іаковъ, не вѣроваше бо имъ, глаша же ємꙋ вьсѧ
[словеса][36] си, ꙗже гла имъ іосифъ, єлико (же)
рече имъ· Оузрѣвъ же кола (іаковъ) ꙗже посла
іосифъ, ꙗко възъдвигнꙋти и (и) ожи дхъ іа-
ковль ѿца ихъ· [И рече][37] іиль велико ми єсть
(се) аще (-)[38] єсть [іосифъ снъ мои][39] живъ,
шедъ да виждꙋ єго дондеже не оумрꙋ·

Глава 46

1 Вставши ж, Ізраїль і все
його прийшов до криниці клятви і
приніс жертву Богові свого батька
Ісаака. **2** Сказав же Бог до Ізраїля в
видінні вночі, мовлячи: Якове,
Якове. Він же сказав: Що є? **3** Він
же сказав: Я є Бог твоїх батьків, не
бійся піти до Єгипту, бо зроблю те-
бе там великим народом; **4** і Я піду
з тобою до Єгипту, Я ж тебе виведу
до кінця, Йосиф покладе свої руки
дія. 7 на твої очі. **5** *Вставши ж Яків від
криниці клятви, і взяли сини Із-
раїля, свого батька, і їхнє майно, і
їхніх жінок на вози, які послав Йо-
сиф, щоб їх взяти, **6** і взявши своє
йос. 24 пс. 104 іс. 52 майно і все придбане, що придбали
в ханаанській землі, і *прийшов же
Яків до Єгипту, і все його насіння з
ним, **7** і його сини, і сини його
синів з ним, і його дочки, і дочки
мой2. 1 його дочок, і все його насіння з ним
ввійшло до Єгипту. **8** *Це імена си-
мой2. 1 і 6 нів Ізраїля, які прийшли до Єгипту
з Яковом, їхнім батьком. Це ж його
мой4. 26 сини: *первородний Якова Рувим.
пар1. 5 **9** Сини ж Рувима: Енох, і Фалюс,
Асрон, і Ахармій. **10** *Сини ж Си-
пар1. 4 меона: Емуїл, і Амін, і Аод, і Ахин,
пар1. 6 мой2. 6 і Саар, і Саул, син ханаанейки. **11**
мой4. 3 *Сини ж Левгія: Герсон, Кат і Ме-
вищ. 38 рари. 12 *Сини ж Юди: Ір, і Аннан,
пар1. 2 і 4 Силом, і Фарес, і Зара. Померли же
Ір і Аннан в ханаанській землі.
Сини ж Фареса були: і Асрон, і
пар1. 7 Емуїл. **13** *Сини ж Ісахара: Толя, і
Фуа, і Асув, Замвран. **14** Сини ж

Глв, мѕ·

Въставъ же іиль, [-][1] и все єго прїиде къ
кладѧзю клѧтвеномꙋ, и положи жертвꙋ
бгꙋ ѿца своего ісаака· Рече бгъ къ іилю,
въ видѣнїи в нощи гла. Іакове іакове,
сеи же рече что єсть, [он же ре][2]· Азъ єсмь бгъ
ѿцъ твои, не боисѧ ити въ єгѵпетъ, въ
ꙗзыкъ бо велїи сътворю тѧ тамо, и азъ и-
дꙋ с тобою въ єгѵпетъ, (-)[3] аз (же) възведꙋ
тѧ до конца. [-][4] іосифъ возложитъ рꙋцѣ
[свои][5] на очи твои· *Въставъ же іаковъ ѿ дѣѧ з
кладѧзѧ клѧтвенаго, и взѧша снве [-][6] іилѧ
ѿца своего и стѧжанїе [и][7] и жены ихъ на ко-
ла, ꙗже посла іосиф възъдвигнꙋти (и)[8], и възем-
ше имѣнїе свое, и все притѧжанїе єже притѧ-
жаша в земли ханааньстѣи· И *прїиде (же) [іа- іосіа кд ѱало рд исаіа нв
ковъ въ єгѵпетъ][9], и все сѣмѧ єго с нимъ (и)
снве [єго][10] и снве сновъ єго с ни, и дщери [єго][11],
и дщери [дщерїи][12] єго и все сѣмѧ єго (с нимъ)
вънидє въ єгѵпетъ· *Си [-][13] имена снвъ іи- в мо а
левъ пришешихъ въ єгѵпетъ [съ іаковомъ ѿ-
цемъ ихъ][14]. [Си же][15] снове єго· *Пръвенецъ іа- в мо а и ѕ
ковль рꙋвимъ, снове же рꙋвимли єнохъ и [фа- а мо кѕ а пара є
люсъ][16], асронъ, и (ахармїи)[17], *снове же симеони,
ємꙋилъ, и (аминъ)[18], и аодъ, и ахинъ, и са- а пара д
аръ, и саоулъ. снъ ханаанитѧны. *снве же лев- а пара ѕ в мо ѕ
гиии, герсонъ, кадъ, и мерари. *Снове же іоу- а мо г
дины, иръ, и [аннанъ][19], [-][20] сило, и фаресъ, и вы ли а пра в и д
зара. оумроша же иръ и [аннанъ][21] в земли
ханаани· Быша же снове фаресꙋ, (і) асронъ, и є-
мꙋилъ· *Снове же [исахари][22], долѧ, и фꙋа, и а пара з

[асувъ][23], (-)[24] (замвра)[25]. Снове же (заоулони)[26], середъ, [-][27] аллонъ, и [еилъ][28], сіи снове ліини яже роди іакову въ междорѣчіи сѵрьстѣмъ, и дину дщерь его. всѣхъ (же) душъ [сновъ и дщеріи][29] лг. Снове же галъ, сафонъ, и (аннъгисъ)[30], и [санънисъ][31] (-)[32] дасованъ, (-)[33] айдисъ и (адисъ,) (іодисъ)[34] и (ареилисъ)[35]. [*Сіи же снове][36] асировы,
а҃ пара҃ з҃ емна, і есуа, и еуль, и варіа, и [сарра][37] сестра ихъ. снове же варіини, ховоръ, мелхіилъ. Сіи снове зелфины, яже далъ лаванъ [дщери своеи ліи][38], еже роди [-][39] іакову (душъ, ѕі)[40]. снове же рахилини
в҃і м҃а жены, іаковля, іосифъ и веніаминъ. *Быша же снове іосифли, въ земли егѵпетьстѣи, яже роди ему (асенда)[41], дщи пентефріина жрьца (града слнчна)[42], [манасію][43], и [ефрѣма][44]. Быша же снве [манасіины][45] яже роди ему заложница сѵра, махиръ, махиръ же роди галаада, снове же [ефрѣмли][46], брата [манасіина][47], [сутталамъ][48], и таамъ снове же [сутталали][49] едемъ. *Снове же ве-
а҃ пара҃ з҃ и҃ и҃ ніамини вала и ховоръ, и (асфи)[50]. Быша же снове вала, гира, и ноема и (нъхимъ)[51], и росъ, и мамъфинъ, и [офимимъ][52]. Гира же роди арада. сіи [же][53] снове рахили, яже роди іакову всѣхъ душъ, иі. Снове же дановы, асомъ, и снове (же) (недалимли)[54], иасилъ, [-][55] [гоніи][56], [-][57] [исахаръ][58], и [силимъ][59], (-)[60] снове (же) валлины, юже дастъ лаванъ рахили дщери своеи, [и][61] роди [-][62] іакову всѣхъ душъ, з. всѣхъ [-][63] душъ яже пріидоша съ іаковомъ, въ егѵпетъ, яже изыдоша ис чреслъ его, развѣ жен. сновъ іаковль, всѣ душъ, ѯ, и ѕ, снове же іосифли еже быша ему въ земли егѵпетъстѣи [-][64]. (И) всѣ [же][65] душъ дому іаковля, яже пріидоша [с нимъ][66] въ египетъ, ое. Іоуду же (послаша)[67] предъ собою къ іосифу, срѣсти и, оу иромска града в земли (рацѣсіинѣ)[68]. Въпрягъ же іосифъ колесницу свою, (і) изыде противу іиля отца своего, к (афирону)[69] граду, (показа же ся)[70] ему (самъ). (и) припаде на выю его, и плакася (-)[71] много. (рече)[72] іилъ къ іосифу, да оумру по семъ, елмаже видѣхъ лице твое, еще бо ты еси живъ. Рече же іосифъ къ братіи своей шедъши повѣмъ фараону, и реку ему братіа моа, и домъ отца моего, иже бѣша въ земли ханаани. пріидоша ко мнѣ. сіи же (суть мужи)[73] пастуси, (скотопитателницы)[74]. (-)[75] скотъ (же) и волове и все ихъ еже имѣша привели суть (съ собою). Аще [-][76] възоветъ вы фараонъ, и речетъ вамъ, что дѣло ваше есть, рцѣте (-)[77] скотопи тателницы есмы, (издѣтъска раби твои)[78] [и][79] доселѣ [-][80] мы, и отцы наши. да въселитеся въ землю гесемлю

Заулона: Серед, Аллон і Еіль, **15** Це сини Лії, яких породила Якову в сирійськім межиріччі, і Діну, його дочку. Всіх же душ синів і дочок, тридцять три. **16** Сини ж Гала: Сафон, і Аннгис, і Саннис, Тасован, Айдис, і Адис, Йодис, і Ареілис. **17** *Це ж сини Асира: пар1. 7
Ємна, і Єсуя, і Єуль, і Варія, і Сарра, їхня сестра. Сини ж Варії: Ховор, Мелхіїл. **18** Це сини Зелфи, яку Лаван дав своїй дочці Лії, яка породила Якову 16 душ. **19** Сини ж Рахилі, жінки Якова: Йосиф і Веніамин. **20** *Були ж сини вищ. 41
Йосифа в єгипетській землі, яких йому породила Асента, дочка Пентефрія, жерця міста Сонця: Манасія і Ефрім. Були ж сини Манасії, яких йому породила наложниця Сира: – Махир, Махир же породив Галаада. Сини ж Ефріма, брата Манассії: Суталам і Таам. Сини ж Суталама: – Едем.
21 *Сини ж Веніамина: Вала, і пар1. 7 і 8
Ховор, і Асфил. Сини ж Вали були: Гира, і Ноеман, і Нхим, і Рос, і Мамфин, і Офимим. Гира ж породив Арада. **22** Це ж сини Рахилі, яка породила Якову. Всіх душ 18. **23** Сини ж Дана: Асом. **24** І сини ж Неталима: Ясил, Гоній, Ісахар, і Силим. **25** Сини ж Валли, яку дав Лаван Рахилі, своїй дочці, і породила Якову; всіх душ 7. **26** Усіх душ, які прийшли з Яковом до Єгипту, які вийшли з його бедер, за винятком жінок синів Якова, всіх душ 60 і 6. **27** Сини ж Йосифа, які народилися йому в єгипетській землі, і всіх же душ дому Якова, які прийшли з ним до Єгипту, 75. **28** Юду ж послали перед собою до Йосифа, щоб зустріти його у місті Іромску, в землі рацисійній. **29** Запрягши же Йосиф свою колісницю, і вийшов назустріч Ізраїлю, своєму батькові до міста Афирона. Показався ж йому сам. І припав на його шию, і плакав багато. **30** Сказав же Ізраїль до Йосифа: Хай помру по цім, бо ж я побачив твоє лице, бо ти ще є живим. **31** Сказав же Йосиф до своїх братів: Пішовши, сповіщу фараонові, і скажу йому: Мої брати і дім мого батька, які були в ханаанській землі, прийшли до мене, **32** вони ж є мужі-пастухи, скотарі скотів і волів, і все своє, що мали, привели з собою. **33** Якщо вас покличе фараон і скаже вам: Яка є ваша праця? **34** Скажете: Ми, твої раби, є скотарі від дитинства і дотепер, ми і наші батьки, щоб ви

поселилися в землі Ґесем, в Аравії, бо єгиптянам огидний є кожний пастух овець.

Глава 47

1 Прийшовши ж, Йосиф сповістив фараонові, і сказав: Мій батько, і мої брати, і скот, і воли, і все їхнє прийшли з ханаанської землі; і ось є в землі Ґесем. **2** З братів же своїх взяв 5 мужів, поставив перед фараоном. **3** І сказав фараон до братів Йосифа: Яка ваша праця? Вони ж сказали фараонові: Ми, твої раби, є пастухи овець, ми і наші батьки, від дитинства і дотепер. **4** Сказали ж фараонові: Ми прийшли жити в *твоїй* землі, бо немає пасовиська для скота твоїх рабів, бо голод заволодів на ханаанській землі. Тепер, отже, хай твої раби поселяться в землі Ґесем. **5** Сказав же фараон Йосифові, мовлячи: Твій батько і твої брати прийшли до тебе. Ось же єгипетська земля є перед тобою. Посели ж твого батька і братів на добрій землі, і хай живуть в землі Ґесем. Якщо ж знаєш, що в них є сильні мужі, то постав їх старшинами мого скоту. І Яків, і його сини прийшли до Єгипту, до Йосифа, і почув фараон, єгипетський цар. **6** **7** Ввів же Йосиф Якова, свого батька, і поставив його перед фараоном, і Яків поблагословив фараона. **8** Сказав же фараон до Якова: Скільки літ дні твого життя? **9** Сказав же Яків фараонові: Дні літ мого життя, які живу, 130 літ. Малі і погані були дні літ мого життя, бо не досягли днів літ життя моїх батьків, які дні вони жили. **10** І Яків поблагословив фараона, і відійшов від нього геть. **11** І Йосиф поселив батька і своїх братів, і дав їм посілість в єгипетській землі на добрій землі, і в землі Рамеси, так як заповів фараон. **12** І Йосиф виділяв пшеницю своєму батькові, і своїм братам, і всьому домові свого батька: кожному за числом осіб. **13** Пшениці ж не було в усій землі, бо панував голод на землі, бо єгипетська земля і ханаанська земля гинули від голоду. **14** Зібрав же Йосиф всі гроші, які знайшов в єгипетській землі і в ханаанській землі, за пшеницю, яку купували, і оцінював їм. І Йосиф вніс всі гроші до дому фараона. **15** І закінчилися всі гроші в єгипетській і ханаанській землі. Прийшли ж всі єгиптяни до Йосифа, кажучи: Дай нам хліб, навіщо ми вмираємо перед тобою? Бо

въ аравїи, хꙋлно бо [єгѷптѧномъ єсть][81], (пастꙋхъ всѧкъ)[82] ѻвчїи·

Гла, мз·

Пришедъ же їѡсифъ, повѣда фараѡнꙋ, (и рече)[1]. ѡцъ мои и братїа моѧ и скоти и волове [-][2] и вс҄е ихъ прїидоша изъ землѧ ханаана, и се сꙋть в земли гесемли. Ѿ братїа же своеѧ поѧ, є, мꙋжїи, (-)[3] постави [-][4] пре фараѡнō· И рече фараѡнъ къ братїи їѡсифли, что дѣло ваше, сїи же рѣша фараѡнꙋ, пастꙋси ѻвчїи раби твои [єсмы][5], (-)[6] мы, и ѡцы наши, [ѿ дѣтьска и доселѣ][7]· Рекоша же фараѡнꙋ, ѡбитати въ землю прїидохомъ нѣсть бо пастьвы скотꙋ рабъ твоихъ, съѡдолѣ бо гла на земли ханаани, нн҃ѣ ѹбо да въселѧсѧ раби твои, в землю гесемлю. рече фараѡнъ їѡсифꙋ [глѧ][8] [ѡцъ твои и братїа твоа прїидоша к тебѣ. се (же) землѧ єгѷпетьскаѧ пре тобою єсть. на добрѣи (же) земли (ѡца твоєго и братїю (-)[9] ѹсели)[10]][11], [и][12] да живꙋть въ земли гесемли· Аще ли вѣси ꙗко сꙋть (мꙋжи в нихъ)[13] силнїи, (то) постави ѧ старѣишины [скотомъ моимъ][14]· (И) прїидоша (-)[15] въ єгѷпетъ къ їѡсифꙋ їаковъ и снове єго, и слыша фараѡнъ цр҃ь єгѷпетьскыи [-][16]· Въведе же їѡсифъ їакова ѡца своєго, и постави єго предъ фараѡномъ, и блви їаковъ фараѡна рече же фараѡнъ къ їаковꙋ, колико лѣтъ дни житїа твоєго. (-)[17] рече (же) їаковъ фараѡнꙋ, днїи лѣтъ житїѧ моєго ꙗже ѡбитахъ, рл, лѣтъ, мали и зли быша днїе лѣтъ житїѧ моєго, не постигоша (бо) днїе лѣт житїа ѡцъ моихъ, ꙗже днїи ѡбиташа· И (блви)[18] їаковъ фараѡна, (и) ѿиде ѿ него (вонъ)· И ѹсели їѡсифъ ѡца и братїю свою, и дасть им ѡбдръшанїе в земли єгѷпестѣи, на добрѣи земли, (и) в земли [рамесїинѣ][19]. ꙗкоже повелѣ фараѡнъ· И дѣлѧше їѡсифъ пшеницꙋ ѡцꙋ [своємꙋ][20] и братїи своєи и всемꙋ домꙋ ѡца своєго (-)[21] (коємꙋждо) по числꙋ лицъ· Пшеница же не бѧше въ всеи земли, съѡдолѣваше бо гла (-)[22] [на земли][23], сконцеваше бо сѧ землѧ єгѷпетьскаѧ, и землѧ ханаана ѿ глада· Събра же їѡсифъ вс҄е сребро, єже ѡбрѣте в земли єгѷпетьстѣ, и в земли ханаани, за пшеницꙋ єже кꙋповахꙋ и цѣнѧше имъ· И внесе їѡсифъ вс҄е сребро въ домъ фараѡновъ, и скончасѧ [вс҄е][24] сребро ѿ землѧ єгѷпеcкїа и (-)[25] ханаанькїа· Прїидоша же вси єгѷптѧне, къ їѡсифꙋ глюще, даждъ намъ хлѣбъ, [-][26] въскꙋю мы ѹмираемъ пре тобою, сконча бо

са сребро̀ на́ше· Рече же и҆ ї҆о́сифъ, прижени́те
ско́тъ свои, (да)[27] да҃ вамъ за ско́тъ вашъ
хлѣбъ, а҆́ще са скончало сребро̀. пригна́ша҃ скотъ
къ ї҆о́сифꙋ, и҆ дасть и҃ ї҆осиф хлѣбы за кони и҆ за
о҆вца̀, и҆ за говада, и҆ за о҆слы. и҆ прекорми а҆
хлѣбы за [-][28] скотъ и҆хъ в [томъ лѣтѣ][29].
И҆зыде же (то лѣто)[30], (-)[31] (пришедши)[32] [же][33]
[-][34] въ (второе лѣто)[35] (-)[36] реко́ша е҆мꙋ, е҆да̀ по-
гибне҃ ѿ г҃на нашего, е҆гда̀ бо скончишаса
сребро̀ ї и҆мѣнїе и҆ скотъ к тебѣ г҃не. и҆
нѣсть о҆стало намъ предъ [тобо́ю][37] (г҃не
нашъ)[38], но точїю (-)[39] тѣло и҆ земла̀ наша,
да [-][40] (-)[41] ᲂу҆мремъ предъ тобо́ю, и҆ земла̀ о҆-
пꙋстѣетъ, кꙋпѝ на҃, и҆ зе́млю нашꙋ хлѣбы, и҆
да бꙋдемъ мы и҆ земла̀ наша рабо҃на фарао́нꙋ,
даждь [намъ][42] сѣма, да въсѣемъ и҆ живи бꙋ-
демъ, (да)[43] не ᲂу҆мремъ и҆ земла̀ не о҆пꙋстѣ-
етъ· И҆ кꙋпѝ (всю зе́млю е҆гѵ҆пескꙋю ї҆о́сифъ)[44]
фарао́нꙋ, [и҆ поѿдаваше][45] е҆гѵ҆птане [всю][46] зе́-
млю [-][47] фарао́нꙋ, съо҆долѣ бо и҆мъ гладъ, и҆
бысть земла̀ фарао́нꙋ· И҆ люди поработи е҆мꙋ в
рабы, ѿ краа предѣлъ е҆гѵ҆петъскъ до краа
[е҆а][48], развѣ земла̀ жречески (-)[49], [тоа̀ бо][50] не
кꙋпѝ ї҆осиф дань бо дасть [-][51] жрьцемъ фара-
о́нъ. и҆ ꙗ҆дахꙋ дань ю҆же дасть и҆мъ фарао҃н
сего̀ ради не ѿдаша земла̀ своеа· Рече же ї҆о-
сифъ всѣмъ е҆гѵ҆птѣном се кꙋпихъ васъ и҆
(всю) зе́млю вашꙋ (фарао́нꙋ дн҃ь)[52]. възмѣте
(-)[53] сѣмена и҆ сѣите на нивахъ, (а҆)[54] и҆же бꙋ-
дꙋтъ жита по нихъ, да дасте патꙋю
часть фарао́нꙋ, четыре (-)[55] части бꙋдꙋтъ
вамъ, сѣмена нивамъ, и҆ на препитанїе вамъ,
и҆ всѣмъ домо́мъ вашимъ, и҆ реко́ша о҆живилъ
ны е҆си о҆брѣто́хо҃ бл҃годать пре҃ [тобо́ю][56], госпо-
диномъ нашимъ, (да)[57] бꙋдемъ рабѝ фарао́ни·
И҆ ᲂу҆ставї имъ [заповѣдь ї҆о́сифъ][58], до [днеш-
наго дн҃е][59] на земли̇ е҆гѵ҆пе҃стѣи, патꙋю
часть давати фарао́нꙋ, кромѣ земла̀ жреческы
(-)[60], (та̀ бо точїю) не баше фарао́на· Всели же
са ї҆и҃ль в земли̇ е҆гѵ҆пе҃стѣи, на земли̇ гесе́мли,
и҆ прїаша ю҆ и҆ расплодишаса и҆ ᲂу҆множишаса
(на не́и) ѕѣло̀, живе́ же ї҆а́ковъ в земли̇ е҆гѵ҆-
петъстѣи, з҃і, лѣтъ· [Бысть же][61] дн҃їи ї҆а́ков-
ли҃ лѣтъ жизни е҆го. р҃м (и҆) з҃· [И҆ приспѣша][62]
же дн҃їе ї҆и҃ла ᲂу҆мрѣти. и҆ призва̀ [ї҆о́сифа сн҃а
своего][63], и҆ рече е҆мꙋ. а҆́ще е҆смь о҆брѣлъ бл҃гть
вй мд нй н пре҃ тобо́ю *положи рꙋкꙋ твою по҃ стегно моѐ,
(да)[64] сътворишши со мно́ю м҃лть, ї и҆стиннꙋ, да
не [погребе́ши менѐ][65] въ е҆гѵ҆птѣ. но̂ (положиши
ма)[66] съ ѿц҃ы моими, ї и҆знесе́ши ма и҆з е҆гѵ҆п-
та и҆ погребе́ши ма въ (гробѣ)[67] и҆хъ. Се́и же

скінчилися наші гроші. **16** Сказав же їм Йосиф: Прижените свою скотину, щоб я дав вам хліб за вашу скотину, якщо скінчилися гроші. **17** Пригнали ж скотину до Йосифа, і Йосиф дав їм хліби за коней, і за овець, і за волів, і за ослів, і прогодував їх хлібами за їхню скотину в тому році. **18** Вийшов же той рік, прийшовши ж в наступному році, сказали йому: Чи маємо загинути перед нашим паном? Бо, якщо не стало грошей, і маєтку, і скотини перед тобою, пане, і не остало нам перед тобою, наш пане, але тільки тіло і наша земля. **19** Хай помрем перед тобою і запустіє земля, купи нас і нашу землю хлібами, і будемо ми і наша земля підчинені фараонові. Дай нам насіння, щоб ми посіяли, і були живими, щоб не померли, і земля не запустіла. **20** І Йосиф купив фараонові усю єгипетську землю, і єгиптяни повіддавали всю землю фараонові, бо над ними заволодів голод. І земля стала фараона. **21** І поставив народ йому в рабів від краю єгипетської границі до її краю, **22** за винятком землі жерців, бо тієї Йосиф не купив, бо даром дав жерцям фараон; і їли дар, який дав їм фараон. Задля цього не віддали своєї землі. **23** Сказав же Йосиф всім єгиптянам: Ось я купив вас і всю вашу землю сьогодні фараонові. Візьміть насіння і сійте на нивах, **24** а той врожай, що буде по них, дасьте п’яту часть фараонові, чотири частини будуть вам на насіння для нив і для прогодування, вам і всім вашим домам. **25** І сказали: Ти дав нам життя, ми знайшли ласку перед тобою, нашим паном, щоб ми були рабами фараона. **26** І Йосиф постановив їм заповідь до сьогоднішнього дня: в єгипетській землі давати п’яту частину фараонові, за винятком землі жерців, бо тільки вона не була фараоновою. **27** Поселився ж Ізраїль в єгипетській землі, в землі Ґесем, і одержали її, і розплодилися, і дуже розмножились на ній. **28** Пожив же Яків у єгипетській землі 17 літ. Були ж дні Якова, літ його життя, 140 і 7. **29** І приблизилися ж дні Ізраїлю померти, і прикликав Йосифа, свого сина, і сказав йому: Якщо я знайшов ласку перед тобою, *поклади твою руку під моє стегно, щоб ти зробив зі мною милосердя і правду, щоб ти мене не поховав в Єгипті; **30** але покладеш мене з моїми батьками, і винесеш мене з Єгипту, і поховаєш мене в їхніх гробах. Він же сказав:

вищ. 44 ниж. 50

Зроблю за твоїми словами. **31** Сказав же йому: Поклянися мені. І поклявся йому. І поклонився Ізраїль на кінець своєї палиці.

Глава 48

1 Сталося ж, після цієї мови сповістили Йосифові, що: Твій батько знемагає. І взявши ж обох своїх синів, Манасію і Ефрема, і прийшов же до Якова. **2** Сказали ж
Якову, мовлячи: Ось твій син Йосиф прийшов до тебе, і скріпившись Ізраїль, і сів на ліжку. **3** Ска-
вищ. 28 зав же Яків Йосифові: *Мій Бог
з'явився мені в Люзі, в ханаанській землі, поблагословив же мене, **4** і сказав мені: Ось Я побільшу тебе, і розмножу, і зроблю тебе в збір народів, і дам цю землю тобі і твому насінню по тобі у вічне наслід-
вищ. 41 дя. **5** *Тепер, отже, оба твої сини,
які народилися в єгипетській землі перед моїм приходом до тебе до Єгипту, моїми є, Ефрім і Манасія, як Рувим і Симеон, моїми будуть. **6** Сини ж, якщо народиш після цього, твоїми будуть в імені твоїх братів, і прозвуться в їхній части. **7** Бо коли я йшов з сирійського межиріччя,
вищ. 35 *померла Рахиль, твоя матір, в ха-
наанській землі, як я був близько до іподрома Хаврата, в землі, як я входив до Ефрати; і я її поховав в дорозі іподрома, і це є Вифлеом. **8** Побачивши ж Ізраїль синів Йосифа, і сказав: Хто є ці тобі? **9** Сказав же Йосиф своєму батькові: Це мої сини, яких Бог мені тут дав. Сказав же Яків: Приведи мені їх, і поблагословлю їх. **10** Очі ж Ізраїля не бачили від старости, і не міг дивитися. Привів же їх до нього, і поцілував їх, і прийняв їх, **11** і сказав Ізраїль до Йосифа: Ось я побачив твоє обличчя, і Бог мені показав і твоє насіння. 12 Відвів же Йосиф *їх* від його колін, і поклонився йому лицем до землі. **13** Взявши ж Йосиф обох своїх синів, Ефріма в правицю, напроти лівиці Ізраїля, Манасію ж в лівицю, напроти правиці Ізраїля, і привів їх до нього. **14** Простягнувши ж Яків правицю, і поклав на голову Ефрімову – цей же був молодший, – а лівицю – на голову Манасії, перехрестивши ру-
єв. 11 ки, **15** *і поблагословив їх, і сказав:
Бог, якому вгодили мої батьки, Авраам, Ісаак, перед ним, Бог, що мене прогодував від молодості і до
вищ. 11 сьогоднішного дня, **16** *і ангел, що
мене спасає від усякого зла, хай поблагословить цих дітей. І хай прикличеться моє ім'я й ім'я моїх бать-

рече҆ сътворю̀ по словесѝ твоемꙋ. рече же [ѥмꙋ][68], клени ми сѧ, и҆ клѧтсѧ ѥмꙋ, и҆ поклонисѧ і҆и҃ль конецъ жезла его·

Гл҃а, м҃и·

Бысть же по гл҃ѣ семъ, (-)[1] повѣдаша і҆осифꙋ, ꙗ҆ко ѿц҃ъ ти и҆знемогаетъ. и҆ пои҆ (же) о҆ба сн҃а своꙗ҆ [манасїю][2] і҆ [ефрема][3]. [и҆][4] прїиде (же) къ і҆аковꙋ· Повѣдаша же
і҆аковꙋ гл҃юще, се сн҃ъ твои і҆осифъ прїиде к тебѣ, и҆ оукрѣпивсѧ і҆и҃ль и҆ сѣде на о҆дрѣ· [рече
же][5] і҆аковъ і҆осифꙋ. *б҃ъ мои ꙗ҆висѧ мнѣ в лю- вї҃и кі҃и
зѣ въ землѝ ханаани, (-)[6] благослови (же) мѧ и҆ рече ми. се азъ възращꙋ тѧ и҆ оумножꙋ [-][7] и҆ сътворю тѧ въ соборъ ꙗ҆зыкомъ. и҆ дамъ ти землю̀ сїю, и҆ сѣмени твоемꙋ по тебѣ, въ
прїатїе вѣчное· *Нн҃ѣ оубо о҆ба сн҃а твоа, ꙗ҆же вї҃и м҃а
быста [-][8] въ [земли][9] егѵпетьстѣи, прежде пришествїа моего [въ егѵпетъ к тебѣ][10]· мꙋоа҆ еста̀ [ефрѣмъ][11] и҆ [манасїѧ][12], а҆ки рꙋвимъ и҆ симеонъ, бꙋдета мн҃и· Сн҃ы же [а҆ще][13] родиши посемъ [бꙋдꙋтъ ти][14] въ и҆мѧ братїа твоеѧ, [и҆][15] прозовꙋтсѧ къ (причащенїю о҆н҃ѣ)[16].
а҆зъ бо е҆да и҆да҃х ѿ междорѣчїа сѵрьска, *оумре вї҃и л҃е
рахиль мт҃и твоа҆, въ землѝ ханаани близъ сꙋщꙋ ми и҆подрома, хаврада, землѧ̀ егда вхождахъ до ефрады, и҆ погребохъ ю҆ на пꙋти и҆подрома, (и҆) то есть вифлеомъ· видѣв же і҆и҃ль сн҃а і҆осифлѧ (и҆) рече, что (еста сїѧ тебѣ)[17]. рече же і҆осифъ ѿц҃ꙋ своемꙋ сн҃а ми еста̀, ꙗ҆же дасть ми б҃ъ зд҃ѣ· [рече же][18] і҆аковъ приведи ми ѧ҆ [и҆][19] бл҃влю и҆хъ, о҆чи же (і҆и҃лю)[20] невидѣста ѿ старости, и҆ не можаше гладати. (-)[21] приведе (же) ѧ҆ к немꙋ и҆ лобза и҆, и҆ прїѧ҃ ѧ҆, и҆ рече і҆и҃ль, къ і҆осифꙋ се лице твое (-)[22] (видѣхъ)[23], и҆ [-][24] показа ми б҃ъ и҆ сѣмѧ твое· (-)[25] ѿведе (же) і҆осифъ ѿ колѣнꙋ его, и҆ поклонисѧ емꙋ ниць до землѧ̀· Пои҆м же і҆осифъ о҆ба сн҃а своѧ (ефрѣма)[26] въ десницꙋ прѧмо левицы (-)[27] і҆и҃лѧ. [манасїю][28] же в лѣвꙋю прѧмо десницы [-][29] і҆и҃львы [и҆][30] приведе ѧ҆ к немꙋ· Простеръ же (і҆аковъ)[31] десницꙋ (и҆) возложѝ на главꙋ [ефрѣмлю][32], сеи҆ же бѣше мнїи, а҆ лѣвицꙋ на главꙋ [манасїинꙋ][33] премѣнив рꙋцѣ, *и҆ бл҃вї ѧ҆ и҆ евре҃ а҃і
рече. б҃ъ емꙋже оугодиша ѿц҃ы мои̇. пре҃ нимъ а҆враа҃м, (-)[34] і҆саакъ б҃ъ и҆же (мѧ кормѝ)[35] и҆з млада (и҆) до (дн҃ешнѧго дн҃е)[36], [*и҆][37] а҆гг҃лъ и҆же вї҃и л҃а
(мѧ и҆збавлѧетъ)[38] ѿ всего зла, бл҃ви дѣтища сїѧ· И҆ да прозоветсѧ (-)[39] и҆мѧ мое, і҆ и҆мѧ ѿц҃ъ мои҆хъ. а҆враама, (-)[40] і҆саака, (да)[41] сѧ (оумножитъ)[42] въ множество велико на землѝ· ви-

дѣв же ї҆ѡсифъ ꙗ҆́ко възложѝ ѻ҆ц҃ъ [є҆го][43] дес-
ни́цꙋ свою на главꙋ [є҆фрѣмлю][44], [и҆][45] тѧ́жко
є҆мꙋ бысть, и҆ прїѧ́тъ ї҆ѡсифъ рꙋкꙋ ѻ҆ц҃а сво-
є҆го ѿѧ́ти [-][46] ѿ главы̀ є҆фрѣмлѧ на главꙋ
манасїи́нꙋ. [И҆ рече][47] ї҆ѡсифъ ѻ҆ц҃ꙋ своє҆мꙋ, не
та́ко ѻ҆́ч҃е, се бо [є҃][48] пръвенецъ, възложѝ [рꙋ-
кꙋ][49] деснꙋю [-][50] на главꙋ є҆го и҆ не хотѧ́ше·
(и҆)[51] рече вѣ҃ чадо вѣмъ, и҆ то́й бꙋдетъ в
лю́дъ и҆ то́й възнесе́т сѧ, но братъ є҆го мнїи
[бꙋдетъ бо́лїи є҆го][52], и҆ сѣмѧ є҆го бꙋдетъ въ
мно́жество ꙗ҆зы́комъ, и҆ бл҃вї ѧ҆ в (томъ
дн҃и)[53] гл҃ѧ, въ васъ бл҃витсѧ ї҆и҃ль гл҃ѧ съ-
твори тѧ҃ б҃ъ ꙗ҆́ко [є҆фрѣма][54] и҆ [-][55] [ма-
насїю][56], и҆ поста́ви (є҆фрѣма)[57] выше [мана-
сїи][58]· р҃е же ї҆и҃ль ї҆ѡсифꙋ. [-][59] а҆́зъ ꙋ҆мира́ю. (-)[60]
бꙋди (же) б҃ъ с вами, и҆ възврати́т вы [-][61]
ї҆ѡсиа ки / ї҆ѡа҃ д ѿ землѧ сеѧ̀, на́ землю ѻ҆ц҃ъ ва́ших, *азъ же
даю ти҃ (сикемъ)[62] и҆збранъ и҆злиха братїа
твоеѧ ю҆же взѧ҃ и҆з рꙋки [аморїискы][63], мечемъ
свои҆мъ (-)[64].

ків, Авраама, Ісаака, хай розмножать-
ся у дуже велике число на землі. **17**
Побачивши ж Йосиф, що його батько
поклав свою правицю на голову Еф-
рімову, і тяжким йому видалося; і
взяв Йосиф за руку свого батька, щоб
забрати з голови Ефріма на голову
Манассії. **18** І сказав Йосиф своєму
батькові: Не так, батьку, бо цей є
первородний; поклади праву руку на
його голову. **19** І не хотів. І сказав:
Знаю, дитино, знаю: і цей стане наро-
дом, і той піднесеться; але його мо-
лодший брат буде більшим від нього,
і його насіння буде в множество на-
родів. **20** І поблагословив їх в тому
дні, кажучи: У вас поблагословиться
Ізраїль, мовлячи: Хай Бог тебе зро-
бить, як Ефріма і Манасію, і поставив
Ефріма вище від Манасії. **21** Сказав
же Ізраїль Йосифові: Я вмираю, хай
же Бог буде з вами і поверне вас з
цієї землі до землі ваших батьків. **22**
*Я ж даю тобі Сикем, вибраний по- йос. 28 / ів. 4
над твоїх братів, якого я взяв з амо-
рійської руки своїм мечем.

Гл҃а, м҃д·

Призва же ї҆а́ковъ сн҃ы своѧ̀, и҆ р҃е [и҆][1] събе-
ри́тесѧ да повѣ́м вамъ чемꙋ быти въ
васъ в послѣднѣѧ дн҃и, съвокꙋпи́тесѧ
и҆ послꙋша́ите [менѐ][2], сн҃ове ї҆а́ковли, по-
слꙋша́ите [-][3] ѻ҆ц҃а вашего· Рꙋви҃ перване́цъ
мои, ты҃ крѣпость моѧ̀ и҆ зача́ло ча҃ мои҃ по-
ро́къ бысть, и҆ поро́къ лютъ (и҆) ꙋ҆кори́въ (и҆)
вї лє / а҃ пара҃ є а҆ки вода (расплыне́шисѧ)[4]. *взы́де бо на ло́же
ѻ҆ц҃а своє҆го, тогда̀ ѻ҆скверна́ви постелю, и҆дѣже
въниде, симео́нъ и҆ левгїи братїа скон҄ча́ста
ѻ҆бидꙋ во́лею своею̀. (не прїиди дш҃е моа въ съ-
вѣтъ и҆хъ)[5], и҆ въ ꙋ҆ста҃ и҆хъ, да не пре-
лепи́тсѧ внꙋтренѣа моѧ̀, ꙗ҆́ко гнѣвомъ (-)[6]
и҆збиста чл҃кы и҆ по́мысломъ свои҆мъ прерѣ́зас-
та жилы воло́вы. проклѧ́та лю́тость и҃ ꙗ҆́ко
лю́та (быста), и҆ гнѣвъ и҆хъ, ꙗ҆́ко поро́къ раз-
дѣлю̀ и҆хъ въ ї҆а́ковѣ, и҆ разъсѣ́ю и҆хъ въ ї҆и҃ли·
Ї҆ꙋ́до тебе похвали́ша братїа твоа́ рꙋцѣ твоѝ
на плещꙋ врагъ твои҆́хъ, покло́нѧ҃ ти сѧ сн҃о-
а҃ пара҃ є ве ѻ҆ц҃а твоє҆го. (*сн҃ъ ї҆ꙋ́да скиме́нъ)[7], ѿ лѣ-
торасли сн҃е мои възы́де, възле́гъ (и҆) поспа̀ ꙗ҆-
ї҆ѡа҃ а / и҆ є ко левъ и҆ ꙗ҆́ко скиме́нъ, кто҃ възбꙋдит и҆̀· (*ї)
не скончае́сѧ кн҃зь ѿ ї҆ꙋ́ды [ни][8] старѣ́ишина
ѿ чре́слъ є҆го. дондеже прїиде҃ намѣне́нїе є҆мꙋ,
и҆ то́и чаа́нїе ꙗ҆зы́комъ привѧза́ѧ къ вино-
гра́дꙋ ѻ҆слѧ̀ свое, и҆ ви́нничїю ѻ҆сли́чищъ свои,
и҆спере́тъ (ризы своѧ вино́мъ)[9], и҆ во крови гро́з-
новѣ ѻ҆де́ждꙋ свою, ве́селы ѻ҆́чи є҆мꙋ ѿ вина̀, и҆
бѣлы зꙋбы є҆го паче мле́ка· Завꙋло҃ на бре́гꙋ

Глава 49

1 Прикликав же Яків своїх си-
нів, і сказав їм: Зберіться, щоб я ска-
зав вам, що має статися у вас в остан-
ніх днях. **2** Зберіться і послухайте ме-
не, сини Якова, послухайте вашого
батька. **3** Рувим, ти мій первородний,
моя сила і початок моїх дітей: вадою
ти був, і поганою вадою, **4** і впокорю-
ючим – і наче вода розплинешся. *Бо вищ. 35 / пар1. 5
ти ввійшов на ліжко свого батька, то-
ді ти забруднив постелю, куди ввій-
шов. **5** Симеон і Левгій: брати спов-
нили обиду своєю волею. **6** Не прий-
ди, моя душе, на їхню раду, і до їхніх
рішень хай не пристане моє нутро, бо
в гніві вигубили мужів, і в своїм за-
мислі перерізали жили биків. **7** Про-
клятий їхній гнів, бо вони були жор-
стокими, і їхня лють; наче ваду, роз-
ділю їх в Якові і розсію їх в Ізраїлі. **8**
Юдо, тебе похвалили твої брати. Твої
руки на раменах твоїх ворогів, тобі
поклоняться сини твого батька. **9**
*Син Юда – левеня; мій сину, ти вий- пар1. 5
шов з трави, лігши, і ти поспав, як
лев і як левеня; хто його розбудить?
10 *І не забракне князя з Юди, ані ів. 1 / і 5
старшини з його лона, доки не
прийде йому призначене. І той, очі-
кування народів, **11** що прив’язує
своє ослятко до винограду і свого ос-
ла до лози, випере свою одіж у вині і
свій одяг в крові лози. **12** Веселі в
нього очі від вина, і його зуби білі
більше, ніж молоко. **13** Завулон при
березі моря хай поселиться і при

пристані кораблів, і простягнеться до Сидону. **14** Ісахар же задумав добро, спочиваючи серед наслiддя. **15** І побачивши спочинок, що добрий, і землю, що добра, схилив свої рамена на працю, і став чоловіком-працівником. **16** Дан хай судить свій народ, бо є одне плем'я в Ізраїлі. **17** І хай буде Дан змією на дорозі: сидячи на дорозі і хапаючи за п'яту коня, – **18** і впав кіннотчик назад. Він очікує господнє спасіння. **19** Ґад випробовуванням випробує те саме, щоб випробувати і за п'яти. **20** Асир, добрий його хліб, бо цей дасть їжу князям. **21** Неттали, наче вітка випущена, що додає, ростучи, красу саду, галузці. **22** Йосиф, син дорослості, завидний син дорослості, мій наймолодший син, і до мене повернувся. **23** До нього, змовляючись, обмовлять його; і противилися йому пани, знавець стріляння, **24** і силою знищені були їхні луки, і охляли нерви їхніх правиць рукою сильного Якова – звідти скріпив тебе Ізраїль від Бога твого батька. **25** І тобі поможе мій Бог, і поблагословить тебе небесним благословенням згори і благословенням землі; маючи всі благословення задля грудей і лона, **26** благословення твого батька і твоєї матері, скріпився в благословенні вічних гір і в благословенні вічних вершків, що будуть на голові Йосифа, і на його версі, який став старший над братами. **27** Веніамін – вовк, що схоплює вранці, що їсть ще і на вечір сховає їжу. **28** Це всі сини Якова – 12; це сказав їм їхній батько, і благословлячи кожного з них благословенням, за своїм благословенням, **29** і сказав їм: Я переставляюся до свого народу, поховайте мене з моїми батьками в печері, яка є в полі Ефрона-хеттея, **30** в подвійній печері, що напроти Мамврії, в ханаанській землі; печера, яку купив Авраам у Ефрона-хеттея, щоб зробити гроби, **31** там поховали Авраама і Сарру, його жінку, там поховали й Ісаака і Ревеку, його жінку, і там поховали Лію, **32** в купленім полі і печері, що є в ньому, у синів хеттея. **33** І Яків замовк, заповідаючи своїм синам, *і
дія. 7 Яків витягнув ноги на ліжку, і помер, і переставився до свого народу.

мора да сѧ вселитъ и [-][10] на пристанищи ко-
раблей, и продолжитсѧ до сидона. исахар (же) до-
брое помысли, почиваѧ посредѣ предѣлъ. и ви-
дѣвъ покой ꙗко добръ и землю ꙗко блгу, пре-
клони рамѣ свои на дѣло и бысть, мѫ ста-
жатель. данъ да судитъ [людемъ своимъ][11]
ꙗко [-][12] єдино (єсть) племѧ въ ініли, и да бу-
детъ данъ змїѧ на распутїи сѣдѧ на пути
[и][13] хаплѧа пѧту коньску, и спадетсѧ конникъ
въспѧть спсенїѧ ждыи гдна. гадъ віскусомъ
искуситъ (-)[14], тоже (искусити)[15] и за пѧти.
асиръ блгъ єго хлѣбъ (-)[16] сей (бо) дасть пищу
кнѧзем. [Недталимъ][17] (ꙗко) лѣторасль пущенъ придаѧ
растущи (доброту садовныѧ вѣтвѣ)[18]. [Іѡсифъ
снъ возрасли][19] снъ възрасли завистныи, снъ мои
юнѣишїи, (и) ко мнѣ сѧ возврати до негоже
завѣщающе ѡболгахуть (и), и спротивлѧхусѧ
єму господїє оумѣтель стрѣлѧнїа, и сътро-
шасѧ ѡдолѣнїємъ луки и, и раслабиша жилы
мышца [-][20] ихъ. рукою силнаго іаковлѧ ѿ-
туду оукрѣпи [тѧ][21] ініль ѿ бга ѿца твоєго.
и поможет ти бгъ мой, и блви тѧ блвенїємъ
нбнымъ свыше. и блвенїє земное имуще вси
блвенїѧ ради сосцу и оутробы. блвенїє ѿца тво-
єго, и мтре твоеѧ, преспѣвъ блвенїѧ горъ пре-
бывающихъ. и въ блвенїи холмовъ вѣчныхъ [є-
же][22] будутъ на главѣ іосифовѣ, и на версе
(єго) ꙗже бысть старїи братїѧ. веньꙗминъ,
волкъ, восхищаѧ заоутра, ꙗдыи єще и на ве-
черъ сокрыєтъ пищу. вси (снове си)[23] іаковли, бі,
(-)[24] се гла имъ ѿцъ ихъ, и блвѧ а коєгождо
(ихъ) по блвенїю своєму (блвенїа)[25] и рече имъ.
азъ прилагаюсѧ къ [людемъ своимъ][26], погре-
бѣте мѧ съ ѿцы моими въ пещерѣ, ꙗже
єсть в селѣ єфроновѣ, хетдеанина въ пещерѣ
сугубѣи прѧмо мамврїи въ земли ханаани, ю-
же прикупи авраамъ пещеру, оу єфрона хетдеанина
на сътворенїє гробомъ, тамо погребоша авраа-
ма, и сарру жену єго. (-)[27] тамо погребоша (і)
исаака. и ревеку жену єго и (лїю таможе по-
гребоша)[28], въ прикупленїємъ села и пещеры ꙗ-
же єсть въ немъ, оу сновъ хетдеѡвѣхъ, и оу-
молча іаковъ заповѣдаѧ сномъ своимъ, *и въ- дѣа з
зложи [іаковъ][29] нозѣ на ѡдрѣ (и) оумре, и при-
ложисѧ къ людемъ своимъ.

Глава 50

1 І Йосиф припав до лиця свого батька, і гірко плакав по нім, і поцілував його. **2** І наказав Йосиф своїм рабам, що хоронили, похоронити свого батька; похоронили ж

Гла, н.

И (припаде)[1] іосифъ на лице ѿца своєго, (и)
плакасѧ [горко][2] по немъ, и лобыза єго и
повелѣ іосифъ рабомъ своимъ иже погрѣ-
бахꙋ, погрести ѿца своєго. погребоша (же)

погребатели ї҆и҃лѧ и҆ скончасѧ є҆мꙋ, м҃, дн҃їи. тако бо оу҆читаютсѧ дн҃и погребалныѧ. и҆ плакахꙋсѧ по нем [є҆гѵ҆птѧне][3], о҃ дн҃їи. Ꙗ҆коже минꙋша дн҃и плачꙋ, рече [же][4] ї҆ѡсифъ къ велможамъ фараѡновѣмъ гл҃ѧ, а҆ще є҆смь ѡ҆брѣлъ бл҃гть пред вами гл҃ите въ оу҆ши фараѡнꙋ гл҃юще,
вй мз ѿц҃ъ *мой заклѧ мѧ гл҃ѧ [прежде нежели оу҆мре][5], въ гробѣ и҆же и҆скопа себѣ. въ земли ханаани, тамо мѧ погреби. нн҃ѣ оу҆бо ш҃е да погребꙋ ѿц҃а моє҆го, и҆ паки же сѧ ѡ҆бращꙋ [И҆ рекоша фараѡнꙋ по словеси ї҆ѡсифовѣ][6], и҆ рече фараѡнъ [къ ї҆ѡсифꙋ][7] и҆ди [и҆][8] погреби ѿц҃а своє҆го ꙗ҆коже заклѧ тѧ. І҆ и҆де ї҆ѡсифъ погребъсти ѿц҃а своє҆го. ї҆ и҆доша с нимъ всѧ слꙋги фараѡни и҆ старѣишины домꙋ є҆го и҆ вси старцы землѧ є҆гѵ҆петъскїѧ и҆ весь домъ ї҆ѡсифовъ, и҆ братїа є҆го и҆ весь домъ ѿц҃а є҆го. и҆ сердоболѧ [є҆го][9] (скот же весь) [волы и҆ ѡвца][10] ѡ҆ста в земли гесемли, (-)[11] и҆доша (же) с нимъ [-][12] колесница и҆ конницы, и҆ бысть полкъ великъ ѕѣло. И҆ прїидоша на гꙋмно а҆тадово є҆же є҃ ѡ҆бонꙋ странꙋ (рѣки) ї҆ѡрдана, и҆ плакашасѧ ([тамо][13] по нем)[14] плачемъ великимъ (-)[15] ѕѣло, и҆ плакахꙋ по ѿц҃ы є҆го, з҃ дн҃їи. И҆ видѣша населницы землѧ ханаанѧ, плачь на гꙋмнѣ а҆тадовѣ, и҆ рѣша плачь великъ є҆сть [-][16] є҆гѵ҆птѧномъ, сего ра҃ прозваша и҆мѧ мѣстꙋ [томꙋ][17] плачь є҆гѵ҆петскъ ꙗ҆же є҆сть ѡ҆б ѡнꙋ странꙋ ї҆ѡрдана. И҆ сътвориша є҆мꙋ (с҃нове є҆го тако)[18] ꙗ҆коже заповѣда и҆мъ (-)[19]. и҆ взѧша є҆го [-][20] до земли ха-
дѣѧ҃ з҃ наани, *и҆ погребоша и҆ въ пещерѣ сꙋгꙋбѣи, *є҆же
вй кг прикꙋпи а҆враамъ, [-][21] на сътворенїе гробомъ, (пещерꙋ) оу҆ ефрона (хетдеанина)[22], прѧмо мамврїи. И҆ възвратисѧ ї҆ѡсифъ въ є҆гѵ҆петъ самъ и҆ братїа є҆го ї҆ и҆же бѣша шли погрести ѿц҃а є҆го. видѣвше же братїа ї҆ѡсифовы ꙗ҆ко оу҆мре ѿц҃ъ и҆хъ, [и҆][23] рѣша є҆да како въспомѧнетъ злобꙋ нашꙋ ї҆ѡсифъ. и҆ ѿмщенїе ѿмстить на҃ все зло є҆же сътворихомъ є҆мꙋ. И҆ [прїидоша къ ї҆ѡсифꙋ гл҃юще][24], ѿц҃ъ твой заклѧ [тѧ][25] прежде оу҆мрътвїа є҆го гл҃ѧ. Тако рците ї҆ѡсифꙋ прости (-)[26] (неправости грѣха)[27] и҆хъ, ꙗ҆ко зло (сътвориша тебѣ)[28], и҆ нн҃ѣ ѡ҆стави кривинꙋ рабъ б҃а ѿц҃а твоє҆го. И҆ проплакасѧ ї҆ѡсифъ є҆гда гл҃ахꙋ є҆и к немꙋ, и҆ [-][29] рекоша се є҆смы твои раби, (-)[30] рече (же) к нимъ ї҆ѡсифъ, не боитесѧ
вй ме б҃жїи бо є҆смь а҆зъ, *вы съвѣщасте на мѧ ѕлаѧ. а҆ б҃ъ (претвори)[31] мнѣ на добраѧ да бꙋдетъ а҆ки днесь, да сѧ прекормлѧтъ люді҆е мнози, [рече же][32] и҆мъ не боитесѧ а҆зъ прекор-

погребники Ізраїля, **3** і йому сповнилося 40 днів, бо так начисляються дні похорону. І єгиптяни оплакували його 70 днів. **4** Коли ж минули дні плачу, сказав же Йосиф до вельмож фараона, мовлячи: Якщо я знайшов ласку перед вами, заговоріть у вуха фараона, кажучи: **5**
*Мій батько мене закляв раніше, ніж він помер, кажучи: У гробі, який я собі викопав в ханаанській землі, там мене поховай. Тепер, отже, пішовши, поховаю мого батька і знову ж повернуся. І сказали фараонові за словами Йосифа. **6** І сказав фараон до Йосифа: Іди і поховай твого батька, так як тебе закляв. **7** І пішов Йосиф поховати свого батька, і з ним пішли всі слуги фараона, і старшини його дому, і всі старшини єгипетської землі, **8** і ввесь дім Йосифа, і його брати, і ввесь дім його батька, і його кревні; скотина ж уся, воли і вівці, залишилася в землі Ґесем. **9** Пішли ж з ним колісниці і вершники, і був дуже великий полк. **10** І прийшли до току Атада, що є на другому боці ріки Йордан, і там його оплакували дуже великим голосінням. І голосили 7 днів по його батькові. **11** І побачили мешканці ханаанської землі голосіння на току Атада, і сказали: Це велике голосіння для єгиптян. Через це назвали ім'я того місця Єгипетський плач, що є на другому боці Йордана. **12** І його сини зробили йому так, як їм заповів, **13** і взяли його до ханаанської землі, *і поховали його в по- дія. 7
двійній печері, *яку купив Авраам, вищ. 23
щоб зробити гроби, печеру в Ефрона-хеттея, напроти Мамврії. **14** І повернувся Йосиф до Єгипту, сам і його брати, і ті, що були, пішли поховати його батька. **15** Побачивши ж брати Йосифа, що помер їх батько, і сказали: Щоб часом Йосиф не згадав нашу злобу і помстою не відімстив нам все зло, яке ми йому зробили. **16** І прийши до Йосифа, кажучи: Твій батько закляв тебе перед його смертю, кажучи: **17** Так скажіть Йосифу: Прости несправедливість їхнього гріха, бо зробили тобі зло, і тепер прости кривду рабів Бога твого батька. І заплакав Йосиф, коли вони говорили до нього, **18** і сказали: Ось ми є твої раби. **19** Сказав же до них Йосиф:
Не бійтеся, бо я є божий. **20** *Ви вищ. 45
змовилися проти мене на зло, а Бог перетворив мені на добро, щоб сталося, так як сьогодні, щоб прокормився численний народ. **21** Ска-

зав же їм: Не бійтеся, я прогодую
вас і ваші доми, і потішив їх, го-
ворячи їм до серця. **22** І поселився
Йосиф в Єгипті, сам і його брати, і
ввесь маєток його батька. Пожив
мой4. 32 же Йосиф 110 літ, **23** і Йосиф по-
бачив Ефраїмових дітей до третьо-
єв. 11 го роду, і *сини Махира, сина Ма-
насії, народилися при бедрах Йоси-
фа. **24** *Сказав же Йосиф своїм бра-
там, мовлячи: Я вмираю. Відвіди-
нами ж відвідає вас Бог і виведе вас
з цієї землі до землі, яку обіцяв на-
шим батькам: Авраамові, Ісаакові,
Якову. **25** І Йосиф закляв синів Із-
раїля, кажучи: У відвідинах, якими
мой2. 13 вас відвідає Бог, *винесете звідси з
йос. 24 собою мої кості. **26** І Йосиф помер,
маючи 110 літ, і поховали його в
єгипетській труні.

Кінець першої з книг Мойсея,
і має в собі 50 глав.

млю вы и домы ваша, и оутѣши а, (гла)[33] и
прилѣжно, и оуселися іосифъ въ египтѣ самъ
и братіа его, и весь имѣніе оца его. (-)[34] Живе
(же) іосифъ лѣтъ, рі, и видѣ іосифъ, [ефремля]35 дѣти, до третіаго рода, и *сынове махи-
ровы, сна [манасіина][36], родишася при бедрѣ іо- д мо лв
сифовѣ. (-)[37] *Рече (*) іосиф братіи своей, гла,
азъ оумираю, посѣщеніемъ же присѣтитъ евре аі
васъ бъ, і изведе вы ѿ земля сіа въ землю
юже обѣща [-][38] ѿцемъ нашим, авраамꙋ. [-][39]
ісаакꙋ, (-)[40] іаковꙋ. И закля іосифъ сны ілевы
гла. посѣщеніемъ имже посѣтитъ васъ бъ,
(*да)[41] изнесете кости моа ѿсюдꙋ съ собою, и
скончася іосифъ [бывъ][42] лѣтъ, рі, и погребоша в мо гі
и [-][43] в рацѣ [египетьстѣи][44]. іосіа кд

Конецъ, а, книгъ моѵсіовыхъ.
И имаютъ в себѣ, гла, н.

ДРУГІ КНИГИ МОЙСЕЯ - ВИХІД

Вторыя книги моисіовы исходъ

Глава 1

мой1. **1** Це* імена синів Ізраїля, які
входили до Єгипту разом з їхнім
батьком Яковом. Кожен ввійшов з
мой1. усім своїм домом: **2** *Рувим, Симе-
ниж. 6 он, Левій, Юда, **3** Ісахар, Завулон і
Веніямин, **4** Дан і Неталім, Ґад і
Асир. **5** Йосиф же був у Єгипті.
Було ж усіх душ, що вийшли з Я-
кова, 75 **6** Помер же Йосиф і всі йо-
дія. 7 го брати і ввесь той рід. **7** *Сини ж
пс. 104 Ізраїля побільшилися і розмножи-
лись. і стали численними, і ставали
сильними, дуже-дуже; земля ж роз-
множилася від них. **8** Повстав же в
Єгипті інший цар, який не знав Йо-
сифа. **9** І сказав до свого народу:
Ось рід синів Ізраїля – велике чи-
сло, стає сильнішим від нас. **10** Хо-
діть, отже, перехитрім їх, щоб ча-
сом не розмножилися; і коли лиш
трапиться нам війна, і ті приста-
нуть до наших ворогів, і, переміг-
ши нас, вийдуть з нашої землі. **11** І
він наставив наглядачів над робо-
тами, щоб їх гнітили в роботах.

Гла, а.

Си* имена сномъ ілевымъ входящии въ а мо мв
египетъ, выкꙋпѣ съ іаковомъ ѿцемъ дѣа гі
ихъ, кождо съ всѣмъ домомъ своимъ вни-
доша. *Рꙋвим, симеонъ, левіи, іоуда, иса- а мо мв
харъ, завꙋлонъ: и веніаминъ, данъ, и недалим, ни в
гадъ и асиръ. Іосиф же бяше въ египтѣ. Бѣ
же всѣх дшъ [изшедших][1], изъ іакова, ое, оу-
мретъ же іосифъ, и вся братіа его, и весь
родъ онъ. *Сынове же ілевы возрастоша, и оу- дѣа з
множишася, и многи быша. И крѣплахꙋся ѱло рд
ѕѣло ѕѣло, оумножи же ся земля ѿ нихъ. Въ-
ста же црь инъ въ египтѣ, иже не знаше
іосифа. [И рече][2] къ людемъ своим се народ сновъ
ілевыхъ. велико множество (-)[3] оукрѣпляется
паче насъ. Пріидѣте оубо премꙋдримъ ихъ, да
не когда оумножатся, и внегда аще приклю-
чится намъ брань, приложатся и тіи к сꙋ-
постатомъ (нашимъ). и одолѣвше на изы-
дꙋтъ, из земля [нашея][4], и пристави (-)[5] нас-
тоятеля дѣломъ, да озлобятъ я в дѣлѣх. И

оузиждаша грады твердыя, фараону. (пидо)[6], и [рамеси][7], і онъ, ѥже ѥсть солнцу градъ. По ѥлику же ихъ смиряху, толико множайши бываху, и оукрѣпляхуся [велми зѣло][8]. И гнушахуся ѥгуптяне ѿ сыновъ ізраилевъ, и насильствоваху ѥгуптяне сыномъ ізраилевымъ нуждею. И болѣзнену жизнь творяху имъ въ дѣлехъ жестокыхъ бреніемъ, и плинъдами, и всѣми дѣлы ѥже в полехъ въ всѣхъ (-)[9] ихже порабощаху ихъ съ нуждею. И рече царь ѥгупетьскыи бабамъ ѥврейскимъ, имя ѥдінои сепфора, (-)[10]
мудро ні — имя второи фуа, и глагола [имъ][11]. *Ѥгда бабите ѥврѣяныня, и суть къ рожденію, аще оубо мужескыи полъ будетъ, оубіите и, аще ли женьскіи соблюдѣте и. оубоявше же ся бабы бога, и не сътвориша, якоже повелѣ имъ царь ѥгупетьскыи, и живляху мужескыи полъ. Призва же царь ѥгупетьскыи бабы, и рече имъ, что яко сътвористе вещь сію, и оживляѥте мужескіи полъ. Рекоша же бабы фараону, не тако жены ѥгуптяныня, яко жены ѥврѣяныня (суть) раждають бо прежде. ѥгда же не внити къ нимъ бабамъ. И раждаху (и того ради) благо [-][12] творяше богъ бабамъ. И множахуся людіе и крѣпляхуся зѣло, ѥльма же бояхуся бабы бога, сътвориша себѣ хлѣвины. Заповѣда же фараонъ всѣмъ людемъ своимъ глаголя, весь мужескіи полъ, иже ся родитъ ѥврѣомъ, въврьзѣте (и) в рѣку, и весь женьскіи полъ снабдите и живо.

Глава, в.

нй и / д мо кѕ / а пара / кг / діа з / ѥвре аі

Бяше же ѥдінъ ѿ колѣна левіина, иже поятъ ѿ дщеріи левіиныхъ. і имѣ ю. *и зачатъ въ чревѣ, и роди мужескыи полъ. Видѣвше же ѥго добра (и лѣпа), ша ѥго три мѣсяцы. Ѥгда же не можаху (-)[1] оукрыти ѥго, (и) взятъ мати ѥго, ковчежецъ ситовыи и посмоли и кліемъ и смолою, и вложи отроча вонь, и положи ѥго в лузѣ, при брегу рѣки. [блюдяше же][2] сестра ѥго издалеча да видитъ что будетъ ѥму.
діа з — *Изыде же (тогда) дщерь фараонова. изъмытися в рѣцѣ, и рабыня ея. (И) хождаху по брегу рѣки, (-)[3] оузрѣвши (же) ковчежецъ в лузѣ, (посла)[4] рабыню (и) взятъ и, (и) ѿврьзши (-)[5] видѣ отроча плачющеся въ ковчежцѣ, и пощади ѥ дщерь фараона, и рече. ѿ дѣтеи ѥврѣискыхъ (ѥсть) се. И рече сестра ѥго дщери фараоновѣ, хощеши ли призову ти жену доилицу ѿ ѥврѣи, и въздоитъ (и въскормитъ) ти отро-

I будували фараонові сильні міста: Піто і Рамеси, і Он, яке є Місто Сонця. **12** На скільки ж їх впокоряли, настільки ставали численнішими і ще більше ставали дуже сильнішими. І єгиптяни мали огиду до синів Ізраїля. **13** І єгиптяни силою чинили насильство синам Ізраїля. **14** І чинили їх життя заболеним в тяжких роботах глиною і цеглою, і всіма ділами, що на полях, згідно з усім, чим їх уярмували силою. **15** І єгипетський цар сказав єврейським повитухам, – ім'я однієї Сепфора, ім'я другої Фуа, – **16** і сказав їм: *Коли услуговуєте єврейкам, і як вони при родах: якщо ж буде чоловічого роду – забийте його, якщо ж жіночого – збережіть його. **17** Злякалися ж повитухи Бога, і не зробили так, як їм наказав єгипетський цар, і оставляли чоловічий рід при житті. **18** Прикликав же єгипетський цар повитух і сказав їм: Чому то ви зробили це діло і оставляєте чоловічий рід при житті? **19** Сказали ж повитухи фараонові: Жінки-єгиптянки не є такі, як жінки-єврейки, бо вони родять раніше; поки не прийдуть до них повитухи – і вродили. **20** І задля того Бог чинив добро повитухам, і народ множився і ставав дуже сильним. **21** А томущо повитухи боялися Бога, збудували собі доми. **22** Заповів же фараон всьому своєму народові, кажучи: Кожного з чоловічого роду, який народиться євреям, вкиньте його в ріку; і кожну з жіночого роду оставте її живою.

муд. 18

Глава 2

1 Був же один з племени Левія, який взяв з дочок Левія, і мав її. **2** *І вона зачала в лоні, і породила дитину чоловічого роду. Побачивши ж, що він гарний і красивий, і скривали його три місяці **3** Коли ж не могли його скрити, його матір і взяла кошик з тростини, і посмолила його клеєм і смолою, і вклала до нього дитину; і поклала його в очерет при березі ріки. **4** Його ж сестра стежила здалека, щоб побачити, що з ним буде. **5** *Вийшла ж тоді дочка фараона і рабині її помитися в ріці, і ходили по березі ріки. Побачивши ж кошик в очереті, вона послала рабиню і взяла його; **6** і відкривши, побачила дитину, що плакала в кошику; і пощадила його дочка фараона, і сказала: Воно є з єврейських дітей. **7** І сказала його сестра дочці фараона: Як хочеш, покличу тобі жінку-годувальницю з єврейок; і тобі вигодує і викормить дитину? **8** І сказала їй дочка фараона:

ниж. 8 / мой4. 26 / пар1. 23 / дія. 7 / єв. 11

дія. 7

Іди. Пішовши ж, дівчина покликала
матір дитини. **9** Сказала ж до неї доч-
ка фараона: Припильнуй мені цю ди-
тину, і мені її вигодуй; я ж тобі дам
твою винагороду. Жінка ж взяла ди-
тину й годувала її. **10** Як же хлопчи-
на змужнів, вона і впровадила його
до дочки фараона; і став їй за сина. І
назвала його ім'я Мойсей, кажучи:
єв. 11 Що з води я його забрала. **11** *Ста-
лося ж по багатьох тих днях, коли
Мойсей став великим, і вийшов же
дія. 7 до своїх братів, синів Ізраїля. *Піз-
навши ж їхнє терпіння, побачив чо-
ловіка-єгиптянина, що б'є якогось
єврея з його братів, синів Ізраїля. **12**
Оглянувшись же сюди і туди, і не по-
бачив нікого – і вбивши єгиптянина, і
дія. 7 сховав його в піску. **13** *Вийшовши
ж і на другий день, побачив двох
мужів-євреїв, що билися; і сказав
тому, що кривдить: Чому ти б'єш
ближнього? **14** Він же сказав: Хто
тебе наставив володарем і суддею
над нами? Чи ти не хочеш забити
мене, так як ти забив вчора
єгиптянина? Злякався ж Мойсей і
сказав: Хіба таким явним стане це
слово? **15** Почувши ж фараон цю мо-
ву, шукав забити Мойсея. Мойсей же
відійшов від лиця фараона, і посе-
лився в мадіямській землі. І коли
прийшов до мадіямської землі, і сів
при криниці. **16** У мадіямського ж
священика було сім дочок, що пасли
вівці свого батька Йотора. І прий-
шовши, черпали, доки не наповнили
корита, щоб напоїти вівці свого бать-
ка Йотора. **17** Прийшовши ж,
пастухи відігнали їх. Вставши ж,
Мойсей визволив їх, і налив їм, і на-
поїв їхніх овець. **18** Прийшли ж вони
до свого батька Йотора, а він сказав
їм: Що це ви сьогодні поспішилися
прийти? **19** Вони ж сказали: Чоловік-
єгиптянин спас нас від пастухів; і на-
брав нам води, і напоїв наших овець.
20 Цей же сказав до своїх дочок: Де
він? І чому ви так оставили чоловіка?
Отже, покличте його, щоб їв хліб. **21**
Поселився ж Мойсей у чоловіка, і він
ниж. 18 дав Мойсеєві за жінку Семфору,
пар1. 23 свою дочку. **22** *Зачавши ж в лоні,
жінка породила сина, і Мойсей
назвав його ім'я Гирсем, кажучи: Бо я
є приходьком в чужій землі. І знову
зачавши, породила другого, і назвав
його ім'я Елиезер, кажучи: Бог мого
батька мені помічник; Він визволив
мене з руки фараона. **23** А після
багатьох тих днів помер єгипетський
цар. І сини Ізраїля застогнали від
робіт, і закричали; і їхній крик від
робіт піднявся до Бога. **24** І Бог почув
їхній стогін, і згадав Бог свій завіт,
що з Авраамом, Ісааком, Яковом. **25** І

ча· [И҆ рече][6] є́и дще́рь фарао́нова, и҆ди. ѿше́ши
же ѻ҆трокови́ца призва̀ мт҃рь ѻ҆трочате· рече к
не́и дще́рь фарао́нова, съблюди ми ѻ҆троча сїе, и҆
въздои ми є҆, а҆з же да́мъ ти мзду [твою̀][7]·
взѧт же (ѻ҆троча̀ жена̀)[8], и҆ доа́ше є҆го, възму-
жавшу же ѻ҆трочати, (и҆) въведе и҆ къ дще́ри
фарао́новѣ, и҆ бысть є́и въ сн҃а· [И҆ нарече][9] и҆́мѧ
є҆му мѡѷсїи, гл҃юще, ꙗ҆́ко ѿ воды̀ [вз꙽ѧхъ є҆го][10]·
*Бысть же въ дн҃и мно́гиѧ ѻ҆ны̀ є҆гда̀ вели́къ євре҃ а҃і
бывъ мѡѷсїи, (і҆) и҆зы́де (же) къ бра́тїамъ сво-
и҆мъ сн҃омъ і҆и҃левы, *разумѣ́в же болѣ́знь и҆х, дѣѧ҃ з҃
ви́дѣ чл҃ка є҆гѷптѧнина, бию́ща нѣ́коего є҆врѣа-
нина ѿ [бра́тїа є҆го][11] сн҃овъ і҆и҃левы· ѻ҆зрѣ́в же
сѧ та́мо, и҆ са́мо, (и҆) не ви́дѣ никогоже, и҆ у-
би́въ є҆гѷптѧнина, (и҆) скры̀ є҆го в пескѣ· *И҆зше́ дѣѧ҃ з҃
же (и҆) въ вторы́и дн҃ь, ви́дѣ два мужа є҆врѣ-
а́нина. прѧ́щасѧ, и҆ гл҃а, къ ѻ҆би́дѧщему,
что ради ты бїє́ши и҆скренѧго· ѻ҆́н же рече кто
тѧ̀ поста́ви кн҃ѕѧ и҆ судїю̀ на҃ нами, є҆гда̀ у-
би́ти мѧ ты̀ хо́щеши, ꙗ҆́коже убѝ вчера̀ є҆гѷп-
тѧнина, убоа́в же сѧ мѡѷсїи и҆ рече, а҆́ще си́це
ꙗ҆вле́нъ будетъ гл҃ъ сїи· (Услы́шав)[12] же фара-
ѻ҆́нъ рѣчь сїю̀, (-)[13] и҆ска́ша уби́ти мѡѷсїѧ. ѿ-
и҆де же мѡѷсїи ѿ лица̀ фарао́нова, и҆ въсели́сѧ
въ земли̇̀ [мадїа́мъстѣи][14]· (И҆ є҆гда) же пришє́дъ
въ зе́млю [мадїа́мъскую][15], [и҆][16] сѣ́де при кла́дѧ-
ѕи· Сщ҃енни́ку же [мадїа́мъскому][17] бѣша, з҃,
дще́рїи пасуще ѻ҆́вца ѿц҃а своє҆го, [іѻ҆до́ра][18]· (И҆)
пришє́ше [-][19] черпа́ху до́ндеже напо́лъниша коры́-
та, напои́ти ѻ҆́вца ѿц҃а своє҆го [и҆ѻ҆до́ра][20], при-
шє́ше же па́стырїе и҆згна́ша ѧ҆̀· въста́в же
мѡѷсїи и҆зба́ви и҆хъ, и҆ налїа̀ и҆мъ, и҆ напои̇̀
ѻ҆́вца и҆хъ· Прїидо́ша же къ [і҆ѻ҆дору][21] ѿц҃у сво-
є҆му, се́и же рече и҆мъ, что ꙗ҆́ко ускори́сте прї-
ити дн҃ь· ѻ҆ни̇̀ рекоша, чл҃къ є҆гѷптѧнинъ и҆з-
ба́ви насъ ѿ па́стыреи, и҆ начерпа̀ на҃, и҆ напои̇̀
ѻ҆́вца [наша][22]· Се́и же рече къ дще́ремъ сво-
и҆мъ, [-][23] гдѣ є҆сть (ѻ҆́нъ) и҆ въскую си́це ѻ҆с-
та́висте чл҃ка, възовѣте убо є҆го да ꙗ҆стъ
хлѣбъ· Всели́ же сѧ мѡѷсїи у чл҃ка, и҆ дадѐ
[семъфо́ру][24] дще́рь свою̀, мѡѷсїю въ жену· (*За- ни҃ ӏи҃
че́нши же въ утро́бѣ)[25] жена̀ роди сн҃а, и҆ нарече а҃ пара҃ ӏг҃
[и҆́мѧ є҆му мѡѷсїи][26], [гирсе́мъ][27] гл҃ѧ, ꙗ҆́ко приш-
ле́цъ є҆смь [а҃][28] въ земли̇̀ чужде́и· [(И҆) па́ки (-)[29]
зачен҃ъ породи̇̀ (-)[30] другїи и҆ нарече и҆́мѧ є҆му
є҆лиє҆́зеръ [гл҃ѧ][31], б҃ъ (-)[32] ѿц҃а моє҆го, помощникъ
мнѣ, (-)[33] и҆зба́ви мѧ и҆з руки̇̀ фарао́новы][34]· По
дн҃ех же мно́гыхъ тѣхъ, умрѣтъ цр҃ь є҆гѷпе-
скыи, и҆ въстенаша сн҃ове і҆и҃левы ѿ дѣлъ, и҆
възопи́ша, и҆ възы́де во́пль и҆хъ къ б҃гу ѿ ра-
ботъ· И҆ услы́ша б҃ъ стена́нїе и҆хъ. и҆ помѧну б҃ъ

завѣ́тъ свой, и҆̀же къ а҆враа́мꙋ, і҆саа́кꙋ, і҆а́кѡвꙋ. и҆ въ-
зрѣ̀ бг҃ъ на сн҃ы і҆и҃левы, и҆ възвѣ́стисѧ и҆̀мъ·

Бог, поглянувши на синів Ізраїля, і дав себе їм знати.

Гла҃, г҃·

[мѡѷсі́и же][1] бѧ́ше, пасы́и ѻ҆вца̀ і҆ѡ҆дора
те́стѧ своегѡ, сщ҃енника [мадїа́мска][2], и҆
гнаше ѻ҆вца̀ въ пꙋсты́ню. и҆ прїи́де въ
дѣѧ̃ з҃ го́рꙋ [бж҃їю][3] хори́въ· *Ꙗ҆ви же сѧ е҆мꙋ а҆́г-
гелъ гн҃ь въ пла́мени ѻ҆́гненѣ и҆з кꙋпины, и҆ ви-
дѣ ꙗ҆́ко кꙋпи́на гора́ше ѻ҆́гнемъ, [и҆ не сгара́-
ше][4]· Рч҃е же мѡѷсі́и мимошед (и҆) вижꙋ (что) ви-
дѣні́е вели́кое се, [-][5] ꙗ҆́ко не сгара́ше кꙋпи́на·
(И҆) е҆гда̀ (-)[6] видѣ гь ꙗ҆́ко приствпаетъ видѣ-
ти, (и҆) възва̀ е҆го гь и҆з кꙋпи́ны гл҃ѧ· мѡѷсі́и,
мѡѷсі́и, ѻ҆н же рече [се а҆зъ гн҃и][7]· [рече][8] [гь][9] не
приближа́исѧ сѣмо, и҆ззꙋи сапоги̑ ѿ ногъ тво-
ма҃ кв҃ и҆хъ, мѣсто бо, на не́мже ты сто́иши землѧ̀
ма҃ бі ст҃а е҃· И҆ рече е҆мꙋ, *азъ е҆смь бг҃ъ ѻ҆ц҃а твоегѡ,
лꙋ̃ к бг҃ъ а҆враа́мовъ, (-)[10] бг҃ъ і҆саа́ковъ, (-)[11] бг҃ъ і҆а́ковль.
Ѿвратилъ же (лице своѐ мѡѷсі́и)[12], не смѣ́аше
бо възрѣти пре бг҃а· [И҆ рече][13] гь къ мѡѷсі́ю, ви-
дѧ видѣхъ бѣдꙋ, людїи моихъ и҆же въ е҆гѵ́п-
тѣ, и҆ во́пль и҆хъ ᲂу҆слы́шахъ ѿ дѣлъ настоѧ́-
те҃. (и҆) видѣхъ (-)[14] болѣ́зни и҆хъ, и҆ снидо́хъ
и҆зѧти и҆хъ ѿ рꙋкꙋ е҆гѵпетскꙋ, і и҆звести̑ ѧ҆̀
и҆з землѧ̀ тоѧ̀, и҆ ввести̑ и҆хъ въ зе́млю бл҃гꙋ
и҆ мно́гꙋ, въ зе́млю кипѧщꙋ млеко̑ и҆ медо̑· въ
мѣсто хананеискѡ, и҆ хетте́искѡ, и а҆морре́искѡ, и҆
ферезе́искѡ, (-)[15] и҆ гергесе́искѡ, и҆ е҆вꙋсеискѡ· (-)[16] Нн҃ѣ
(бо)[17] во́пль сн҃овъ і҆и҃левы прїиде къ мнѣ, и҆ а҆́зъ
видѣхъ тꙋгꙋ [и҆хъ][18], и҆же е҆гѵптѧне стꙋжа́-
ψ҃ло р҃д ютъ и҆мъ· (*Ты же)[19] ходи̑ да (тѧ пошлю̀)[20] къ
фараѡ́нꙋ црю е҆гѵ́петскомꙋ, да и҆зведе́ши лю́ди
моѧ, сн҃ы і҆и҃левы, ѿ землѧ̀ е҆гѵ́петскы· [Рече же][21]
мѡѷсі́и къ бг҃ꙋ, кто е҆смь [а҆́зъ][22], ꙗ҆́ко да и҆дꙋ
къ фараѡ́нꙋ црю е҆гѵ́петскомꙋ, [-][23] да и҆зведꙋ
сн҃ы і҆и҃левы, ѿ землѧ̀ е҆гѵ́петскы· [И҆ рч҃е][24] бг҃ъ къ
мѡѷсі́ю гл҃ѧ бꙋдꙋ с тобо́ю, (-)[25] се (же) ти зна-
мені́е, ꙗ҆́ко а҆з тѧ посылаю, и҆звести лю́ди моѧ̀.
и҆зъ е҆гѵ́пта. (да̀)[26] сѧ помолѧтъ бг҃ꙋ въ горѣ
се́и· (-)[27] Рече (же) мѡѷсі́и, къ бг҃ꙋ, се а҆з и҆дꙋ к
сн҃омъ і҆и҃левы, и҆ рекꙋ к ни́мъ· бг҃ъ ѻ҆ц҃ъ [на́шихъ][28]
посла̀ мѧ къ ва́мъ. [а҆́ще же][29] въпрашати нач-
нꙋть мѧ, ка́ко (е҆мꙋ е҆сть и҆мѧ)[30], (и҆) что ѿвѣ-
апока̃ а҃ щаю къ нимъ· И҆ рече бг҃ъ къ мѡѷсі́ю *азъ е҆смь
е҆́же е҆смь, и҆ рече тако гл҃и сн҃ом і҆и҃лвымъ сый
[мѧ посла̀][31] къ ва҃ бг҃ъ· И҆ рече [паки бг҃ъ][32]
мѡѷсі́ю, тако гл҃и сн҃омъ і҆и҃лвымъ. гь бг҃ъ ѻ҆ц҃ъ
[на́ших][33] бг҃ъ, а҆враа́мовъ, [-][34] бг҃ъ і҆саа́ковъ, (-)[35]
бг҃ъ і҆а́ковль посла̀ мѧ къ ва́мъ. се ми (-)[36] и҆мѧ
вѣчное и҆ па́мѧть ѿ рода въ ро҃· Пришедши

Глава 3

1 Мойсей же пас вівці свого тестя Йотора, мадіямського священика, і гнав овець до пустині, і прийшов на божу гору Хорив. **2**
*З'явився ж йому господній ангел у дія. 7
вогнянім полум'ї з куща; і він побачив, що кущ горів огнем, і не згоряв. **3** Сказав же Мойсей: Пройшовши, й подивлюся, що це за велике видіння: що кущ не згаряв. **4** І коли Господь побачив, що він приходить подивитися, і закликав до нього Господь з куща, кажучи: Мойсеє, Мойсеє. Він же сказав: Ось я, Господи. **5** Сказав же Господь: Не приближайся сюди; визуй обуву з твоїх ніг, бо місце, на якому ти стоїш, – є свята земля. **6** І мат. 22
сказав йому: *Я є Бог твого батька, мар. 12
Бог Авраама, Бог Ісаака, Бог Якова. лук. 20
Мойсей же відвернув своє лице, бо не смів поглянути перед Богом. **7** І сказав Господь до Мойсея: Бачачи, Я побачив біду мого народу, що в Єгипті, і Я почув їхній крик від наставлених над роботами, і Я побачив їхні болі; **8** і Я зійшов вирвати їх з руки єгиптян і вивести їх з тієї землі, і ввести їх до доброї і великої землі, до землі, що кипить молоком і медом, до місця хананеїв і хеттеїв, і амореїв, і ферезеїв, і ґерґесеїв, і євусеїв. **9** Бо тепер крик синів Ізраїля прийшов до мене, і Я побачив їхню тугу, якою єгиптяни
їх гноблять. **10** *Ти ж ходи, щоб Я пс. 104
тебе послав до фараона, єгипетського царя, щоб ти вивів мій народ, синів Ізраїля з єгипетської землі. **11** Сказав же Мойсей до Бога: Хто є я, що маю піти до фараона, єгипетського царя, щоб я вивів синів Ізраїля з єгипетської землі? **12** І мовив Бог до Мойсея, кажучи: Я буду з тобою. Це ж тобі знак, що Я тебе посилаю вивести мій народ з Єгипту, щоб помолилися Богові на цій горі. **13** Сказав же Мойсей до Бога: Ось я піду до синів Ізраїля і скажу до них: Бог наших батьків послав мене до вас; якщо ж зачнуть мене питати: Як йому на ім'я, – і що відповім їм. **14** І сказав Бог до Мой-
сея: *Я є той, що є. І сказав: Так апо. 1
скажеш синам Ізраїля: Той, що є, послав мене до вас, Бог. **15** І сказав знову Бог Мойсеєві: Так скажеш синам Ізраїля: Господь Бог наших батьків, Бог Авраама, Бог Ісаака, Бог Якова, послав мене до вас. Це моє вічне ім'я і пам'ять з роду в рід.

16 Прийшовши ж, збери старшин
синів Ізраїля, і скажеш до них: Гос-
подь Бог наших батьків мені з'я-
вився, Бог Авраама, Бог Ісаака, Бог
Якова, кажучи: Відвідинами Я вас
відвідав – і те, що вам трапилося в
Єгипті. **17** І сказав: Виведу вас з
землі і від гніту єгиптян до землі
хананеїв і хеттеїв, і евеїв, і амор-
реїв, і ферезеїв, і ґерґесеїв, і євусеїв
до землі, що кипить молоком і ме-
дом. **18** І послухаються твого голо-
су. І ввійдеш ти і старшини Ізраїля
ниж. 5 і 8 до фараона, єгипетського царя, ска-
жеш же до нього: *Господь Бог єв-
рейський покликав нас; і підемо до-
рогою три дні в пустиню, і прине-
семо жертву нашому Господеві Бо-
гові. **19** Я ж знаю, що фараон, єги-
петський цар, не відпустить вас,
щоб піти, хіба рукою сильною. **20** І
простягнувши свою руку, вигублю
ниж. 11 і 12 єгиптян всіма моїми чудами, які
зроблю в них. *Після цього ж від-
пустить вас, **21** і дам ласку цьому
народові перед єгиптянами. Коли ж
відходите, не відходіть порожні. **22**
Але хай жінка випросить у сусідки
срібний і золотий посуд і одіж, і
прикрасите ваших синів і ваших
дочок – і обманите єгиптян.

(же)[37] събери старца сновъ ійлевъ. и рцы къ
нимъ· Гь бъ ѿцъ [нашихъ][38] ꙗви ми сѧ, бъ
авраамовъ, [-][39] бъ исааковъ, (-)[40] бъ іаковль,
гла· Посѣщенїемъ. посѣтихъ васъ, и елико
случисѧ вамъ въ єгѵптѣ. и рече изведꙋ вы [ѿ
землѧ][41] (и) ѿ работы єгѵпетъскїѧ въ землю
хананейскꙋ и хеттейскꙋ, и евейскꙋ, і аморрейскꙋ, и
ферезейскꙋ, и гергесейскꙋ, и евꙋсейскꙋ, въ землю
кипѧщꙋ млекомъ и медомъ, и послꙋшаютъ
[гласа твоєго][42]· И внидеши ты. и старѣишины
ілвы къ фараонꙋ црю єгѵпетскомꙋ, (-)[43] глеши (же)
къ немꙋ· [*Гь][44] бъ еврейскїи възва насъ (и) да ниж є и и
идемъ [-][45] пꙋтемъ три дни въ пꙋстыню, [и][46]
положимъ требꙋ гꙋ бꙋ нашемꙋ· Азъ же вѣмъ
ꙗко не ѿпꙋститъ васъ фараонъ црь єгѵпетскїи
ити, дондеже рꙋкою крѣпкою, и простеръ рꙋкꙋ [сво-
ю][47] погꙋблю єгѵптѧны, всѣми чюдесы моими ꙗ-
же сътворю в них· (-)[48] *По сем (же) ѿпꙋститъ ниж аі и бі
вы, и дамъ блгть людемъ симъ предъ єгѵп-
тѧны· Егда же ѿходите не ѿходите тще.
но да испроситъ жена ѿ сꙋседы (-)[49], съсꙋды
сребрены и златы, и ризы и (ꙋкрасите)[50] сны
ваша, и дщери ваша, и (прелестите)[51] єгѵп-
тѧны·

Глава 4

1 Відповівши, Мойсей і сказав:
Якщо, ж не повірять мені, ані не
вислухають мого голосу, бо ска-
жуть, що Бог мені не з'явився; що
їм скажу? **2** І сказав йому Господь:
Що є в твоїй руці? Він же сказав:
Палиця.**3** І сказав йому: Вкинь її на
землю. І вкинув її на землю – і ста-
ла гадиною; і Мойсей втік від неї. **4**
І Господь сказав до Мойсея: Про-
стягни руку і візьми її за хвіст. І
Мойсей простягнув руку і взяв її – і
стала знову палицею в його руці. **5**
І сказав йому: Щоб тобі повірили,
що тобі з'явився Господь Бог твоїх
батьків, Бог Авраама, Бог Ісаака,
Бог Якова. **6** Сказав же йому знову
Господь: Вложи твою руку за твою
пазуху. І він вложив свою руку за
свою пазуху, і вийняв її з-за своєї
пазухи – і його рука стала прока-
жена і біла, наче сніг. **7** І знову ска-
зав йому Господь: Вложи твою ру-
ку за твою пазуху. І він вклав свою
руку за свою пазуху, і вийняв її з-за
своєї пазухи – і знову була в нього
рум'яною, як його тіло. **8** І, отже,
якщо тобі не повірять і не послуха-
ють голосу першого чуда, то пові-
рять *через* голос другого чуда. **9**
Якщо тобі не повірять через ці два
чуда, ані не послухають твого голо-

Гла, д·

Ѿвѣщавъ (-)[1] моусїи и рече, аще ли не ꙋ-
вѣрꙋют ми, ни послꙋшаютъ гласа мо-
его, рекꙋтъ бо ꙗко нѣсть (бъ. ꙗвилъ
ми сѧ)[2] что рекꙋ к ним· [И ре][3] к немꙋ
гь, что е въ рꙋцѣ твоей, сей же ре жезлъ· И
рече [емꙋ][4] поврьзи его на землю, и верже и на
землю, и бы змїи, и ѿбѣже моусїи ѿ него· И
ре гь къ моусїю, простри рꙋкꙋ, і ими (и) за
хвостъ, [и (простре)[5]][6] [моусїи][7] рꙋкꙋ (и) ꙗть
(его)[8] и бысть (пакы) жезлъ в рꙋцѣ его· [И рече
емꙋ,][9] да ꙋвѣрꙋют ти, ꙗко ꙗви ти сѧ есть
гь бъ ѿцъ (твои)[10] бъ авраамовъ, [-][11] бъ іса-
аковъ, (-)[12] бъ іаковль· Рече же емꙋ гь паки.
вложи рꙋкꙋ твою в надра твоа, и вложи рꙋкꙋ
(свою) въ надра своа, і изѧ [еа][13] ѿ надръ
своихъ, и бысть рꙋка его (прокаженна и бѣла)
ꙗко снѣгъ· И ре паки [емꙋ гь][14], вложи рꙋкꙋ
твою въ надра твоа, и вложилъ рꙋкꙋ [свою][15]
въ надра своа, і изѧть ю ѿ надръ своихъ,
и (бысть пакы)[16] рꙋманїа емꙋ плоти своеѧ· (І)
аще ꙋбо не ꙋвѣрꙋютъ ти и не послꙋшаютъ
гласа чюда прьваго, (то) вѣрꙋютъ (-)[17] гласꙋ
чюда [вторагo][18]· (-)[19] Аще не вѣрꙋютъ ти, (си-
ма двѣма чюдома)[20], ни послꙋшаю гласа тво-
его. да възмеши ѿ воды рѣчныѧ. и пролиеши

на́ сꙋхо, ѝ бꙋдетъ вода̀ ю҆же въземеши ѿ рѣкѝ
кро́вїю, на́ сꙋсѣ· Рече же моѷсїи къ г҃ꙋ, молю́
ти сѧ г҃и, (ꙗ҆́ко) нѣсмь рѣчи́стъ ѿ вчера́ш-
нѧго (ѝ)[21] третїаго д҃не ни понели́же начатъ
г҃лати рабꙋ твоемꙋ хꙋдогла́сенъ, ѝ косноꙗ҆зы́-
ѱло ҷд ченъ а҆́зъ є҆смь· (Ѝ) рече (-)[22] г҃ь къ моѷсїю *кто
дастъ ꙋ҆ста̀ ч҃лкꙋ. (-)[23] кто ли сътвори́лъ є҆сть
нѣма ѝ глꙋха, [ѝ слѣпа, ѝ ви́дѧща][24]. не а҆́зъ
ма҃ꙋ ӏ ли, г҃ь б҃ъ· (-)[25] (и҆ди нн҃ѣ)[26], (-)[27] *а҆́зъ (б҃о) ѿ-
лꙋ ка верзꙋ ꙋ҆ста̀ тво́ѧ, ѝ ꙋ҆стро́ю тѧ, є҆́же ти бꙋде
г҃лати· [Рече же][28] моѷсїи, молю́ ти сѧ г҃и, и҆з-
берѝ могꙋща и҆ного є҆гоже по́слеши· Ѝ [разгнѣ́-
васѧ][29] ꙗ҆́ростїю г҃ь на моѷсїѧ, [ѝ][30] рече· Нѣсть
ли се братъ твой а҆а҆ро́нъ леви́тинъ, вѣмъ (бо)
ꙗ҆́ко г҃лѧ възг҃летъ (-)[31]. (-)[32] се (же) се́и и҆зы́-
детъ проти́вꙋ тебѣ, ѝ ꙋ҆зрѣвъ тѧ̑ възра́дꙋ-
сїра ме ется въ себѣ· *И рече́ши є҆мꙋ, ѝ вꙺдасѝ (є҆мꙋ)
словеса̀ моѧ въ ꙋ҆ста̀ є҆го. (-)[33] А҆́зъ (же) ѿвръзꙋ
ꙋ҆ста̀ твоа, ѝ ꙋ҆ста̀ є҆го, ѝ ꙋ҆стро́ю вамъ є҆же
и҆́мате твори́ти· (-)[34] Се́и (же) [г҃летъ ѿ те-
бе][35] къ лю́демъ. ѝ се́и (же ꙋ҆бо) да бꙋдетъ
(ꙋ҆ста̀ твоѧ)[36] ты́ же (бꙋди є҆мꙋ)[37] въ б҃а· Ѝ
же́злъ се́и и҆спроверѓї́сѧ въ змї́ю. възмѝ, въ
рꙋкꙋ твою, си́мъ (б҃о) сътвори́ши [-][38] чюдеса̀·
И҆́де же моѷсїи, ѝ възвратисѧ къ ї҆ѻдо́рꙋ те́с-
тю своемꙋ, ѝ рече и҆́дꙋ [-][39] възвращꙋсѧ къ
бра́тїи своей є҆́же сꙋть въ є҆гѷптѣ, (да)[40] виж-
дꙋ, є҆ще́ ли живи· [Рече же][41] ї҆ѻдо́ръ къ моѷсїю.
и҆дѝ здра́въ· по днехъ же [ѻ҆ны́х мно́гихъ][42], ꙋ҆мре
ц҃рь є҆гѷпетскїи· (Ѝ) рече (-)[43] г҃ь къ моѷсїю въ
[землѝ][44] мадїа́мстѣи, ходѝ, [ї][45] и҆дѝ (пакы)
въ є҆гѷпе, и҆зморо́ша б҃о всѝ и҆́щꙋщеи [дш҃а тво-
еа][46]· Поѧ́т же моѷсїи женꙋ [свою̀][47], ѝ ѻ҆троча́-
та [ѝ][48] всадѝ ѝ на ѻ҆слѧ́та, ѝ ѻ҆братисѧ въ
є҆гѷпетъ· (Ѝ) взѧ́тъ (-)[49] моѷсїи же́злъ и҆́же
(и҆мѣ) ѿ б҃а в рꙋкꙋ своею· Рече же г҃ь къ моѷ-
сїю, и҆дꙋщꙋ тебѣ, ѝ възвраща́ющꙋсѧ въ є҆гѷ-
петъ, смотри всѣхъ чюде́съ ꙗ҆̀ да́хъ въ рꙋцѣ
твоѝ, да сътвори́шї ꙗ҆̀ предъ фарао́номъ· А҆́зъ
же ѻ҆жещꙋ с҃рце є҆го, (ꙗ҆́ко не и҆спꙋсти́ти)[50] лю-
дїи· Ты́ же г҃леши фарао́нꙋ, си́це г҃летъ гь [б҃ъ
є҆вре́искїи][51], (ѝ) с҃нъ [мои првенец][52] ї҆и҃ль. рѣхъ же
тебѣ ѿпꙋстѝ люди моѧ да ми̑ требꙋ поло-
жа́тъ, не хо́щеши ли ѿпꙋсти́ти и҆хъ, блюдѝ
се а҆́зъ ꙋ҆бїю̀ (првене́цъ с҃нъ твой)[53]· Бысть же
на пꙋтѝ, на станꙋ, срѣте ѝ а҆́г҃глъ г҃нь, (-)[54]
и҆ска́ше є҆го ꙋ҆бити ѝ въземши семфо́ра, [камень
несѣко́мъ и҆зощренъ][55]· (Ѝ) обрѣза коне́чьнꙋю
плоть, с҃на своего. ѝ (припа́ши)[56] к нога́мъ ѝ ре-
че, бысть кро́вь ѻ҆брѣзанїѧ с҃на моє҆го· [-][57] Рече
же г҃ь къ а҆а҆ро́нꙋ и҆зы́ди противꙋ моѷсїю въ пꙋ-

су – візьми води з ріки і вилиєш на
сушу; і стане вода, яку візьмеш з
ріки, на суші кров'ю. **10** Сказав же
Мойсей до Господа: Прохаю тебе,
Господи, бо я не є промовистим від
вчорашнього і третього дня: ані від
коли ти почав говорити твоєму слу-
зі. Я є гикавим і повільної мови. **11**
І сказав Господь до Мойсея: *Хто пс. 94
дав людині уста? Хто ж створив ні-
мого і глухого, і сліпого і видючо-
го? Чи не я, Господь Бог? **12** Тепер мат. 10
іди, *бо Я відкрию твої уста, і Я то- лук. 21
бі дам те, що ти маєш говорити. **13**
Сказав же Мойсей: Прохаю тебе,
Господи, вибери іншого, спосібно-
го, якого пошлеш. **14** І Господь роз-
гнівався гнівом на Мойсея, і сказав:
Чи ось не Аарон Левіт є твій брат?
Знаю бо, що, говорячи, заговорить.
Ось же він вийде тобі назустріч, і
побачивши тебе, зрадіє в собі. **15** *І сир. 45
скажеш йому, і даси йому мої слова
в його уста. Я ж відкрию твої уста і
його уста, і дам вам, що маєте ро-
бити. **16** Цей же говоритиме від те-
бе до народу, і цей же, отже, хай
буде твоїми устами; ти ж будь для
нього за Бога. **17** І цю палицю, що
змінилася в гадину, візьми в твою
руку, бо нею зробиш чуда. **18** Пі-
шов же Мойсей і повернувся до
свого тестя Йотора, і сказав: Піду,
повернуся до своїх братів, що є в
Єгипті, щоб подивитися, чи ще жи-
ві. Сказав же Йотор до Мойсея: Іди
здоровий. **19** А по багатьох тих
днях помер єгипетський цар. І ска-
зав Господь до Мойсея в мадіям-
ській землі: Ходи і піди знову до Є-
гипту, бо вимерли всі, що шукають
твоєї душі. **20** Взявши ж Мойсей
свою жінку і дітей, і посадив їх на
ослята, і повернувся до Єгипту. І
Мойсей взяв палицю, яку мав від
Бога, в свої руки. **21** Сказав же Гос-
подь до Мойсея: Як ти будеш іти і
повертатимешся до Єгипту, гляди,
щоб всі чуда, які я дав в твої руки,
ти їх зробив перед фараоном. Я ж
зроблю його серце твердим, щоб
він не відпустив народу. **22** Ти ж
говоритимеш фараонові: Так гово-
рить Господь Бог єврейський й Із-
раїль мій перворoдний син: **23** Ска-
зав же я тобі: Відпусти мій народ,
щоб мені принесли жертву. Якщо
не бажаєш їх відпустити – гляди,
ось я уб'ю твого первородного си-
на. **24** Сталося ж в дорозі, на спо-
чинку: зустрів його господній ан-
гел – шукав його убити. **25** І Сем-
фора, взявши вигострений несіко-
мий камінь, і обрізала передню
шкіру свого сина; і припавши до
ніг, і сказала: Була кров обрізання

мого сина. **26**, **27** Сказав же Господь до Аарона: Вийди назустріч Мойсеєві до пустині. І він пішов, і зустрів його на божій горі; і поцілували один одного. **28** І Мойсей розповів Ааронові всі господні слова, які послав, і всі знаки, які йому заповів. **29** Пішовши ж, Мойсей і Аарон зібрали всіх старшин синів Ізраїля. **30** І Аарон сказав їм всі ці слова, які Господь сказав Мойсеєві; і він зробив чуда перед всім народом. **31** І народ повірив їм і зрадів, що Бог відвідав синів Ізраїля, і що поглянув на їх скорботу; і народ схилився, поклонився.

Глава 5

1 Після цього ж ввійшов Мойсей і Аарон до фараона і сказали йому: Так говорить Господь Бог Ізраїля: Відпусти мій народ, щоб мені принесли жертву в пустині. **2** Сказав же фараон: Хто Він є, якого голос я вислухаю, щоб відпустити ізраїльських синів. Не знаю Господа – не відпущу
вищ. 3 Ізраїля. **3** *Сказали йому: Єврейський Бог наказав нам, щоб ми пішли дорогою три дні в пустиню, і принесли жертву нашому Господеві Богові; щоб часом не трапилась нам смерть чи війна. **4** Сказав же їм єгипетський цар: Навіщо мені, Мойсею і Аароне, відвертаєте мій народ від їхніх робіт; ідіть же кожний з вас до своєї роботи. **5** І сказав фараон: Ось тепер цей народ став дуже численним на землі – не полегшимо їм робіт. **6** Приказав же фараон наставникам над роботами людей і писарям, кажучи: **7** Відтепер не можете давати народові соломи на творення цегли так, як вчора, і третього дня, і нині. Але самі, пішовши, хай збирають солому. **8** І кількість виробленої цегли, яку вироблять, хай роблять всі дні. Додайте – а нічого не відніміть, бо вони є бездільні, і задля цього кажуть: Підім і принесім жертву нашому Богові. **9** Тяжчими зробіть роботи цьому народові, щоб дбали за них, і не вигадували своїми думками марноти. **10** Приспішували ж наставники і писарі, і говорили народові, кажучи: Так каже фараон: Відтепер не дам вам соломи, **11** але, пішовши, самі собі збирайте солому, де знайдете; і норму виготовлення щоб ви дали, бо не відніметься від вашого обов'язку анітрохи. **12** І ввесь народ розійшовся по всій єгипетській землі, щоб зібрати тростину на солому. **13** Наставники ж змушували їх, кажучи: Кінчайте ваші роботи за нормою кожного дня так, як і коли ми вам давали

стыню, і иде. И срѣте и въ горѣ бж҃їи и цѣ-
ловастася оба. И повѣда моѵсїи аарону вся
словеса гн҃я яже посла и вся чюдеса яже за-
повѣда ему. (шедше)[58] же моѵсїи і ааронъ,
(-)[59] събраста [вся][60] старца сн҃овъ іи҃левыхъ. И
гл҃а [имъ][61] ааронъ вся словеса сїя яже гл҃а
[г҃ь][62] моѵсїови, и сътвори чюдеса пре [всѣ-
ми][63] людми. И вѣроваша [имъ][64] людїе, и възъ-
радовашася. яко посѣти б҃ъ сн҃ы іи҃левы, і
яко призрѣ на ихъ скорбѣнїе, [и преклониша-
ся][65] людїе, поклонишася.

Гл҃а, е҃.

Т(о сем же)[1] въниде моѵсїи, і ааронъ, къ
фараону, и рекоста ему. Сице гл҃етъ г҃ь
б҃ъ іи҃левъ. ѿпоусти люди моя, да
[требꙋ положа ми][2] въ пꙋстыни. [Рече
же][3] фараонъ кто (тои) есть егоже азъ послꙋ-
шаю гласа [-][4], яко ѿпꙋстити има сн҃ы іи҃ле-
вы, не вѣмъ г҃а (-)[5] іи҃ля не ѿпꙋщꙋ. [-][6] *Ре- вѣі г
коста ему. б҃ъ еврейскїи, повелѣ намъ, да
идемъ (-)[7] пꙋтемъ три дн҃и въ пꙋстыню,
(и)[8] положимъ требꙋ [г҃ꙋ][9] б҃ꙋ нашемꙋ, да не
когда слꙋчися намъ смертоносїе или рать.
[Рече же][10] има цр҃ь егѵпетскїи, въскꙋю (ми),
моѵсїи, і ааронъ, обращаета люди моя ѿ
дѣлъ [ихъ][11], идѣта (же) кождо васъ на
дѣло свое. И рече фараонъ, се нн҃ѣ оумножи-
шася людїе [сїи][12] [на][13] земли, не (-)[14] полег-
чимъ имъ дѣлесы. Заповѣда же фараонъ при-
ставникомъ дѣлесъ людьскыхъ и книгочїамъ
гл҃я. ѿселѣ не мозите даяти плѣвъ людемъ
къ зданїю плинъдомъ якоже вчера и третї-
его дн҃е [и нн҃ѣ][15]. [но][16] сами (шедше)[17] да съ-
бираю (-)[18] плѣвы, и зарокъ зданїя плинъ-
деннаго яже [-][19] сътворятъ, [да творят][20]
вся дн҃и. [Приложите][21] (-)[22], (а) не [оуемлите][23]
ничтоже, празныя бо дѣютъ, [и][24] сего ради
(гл҃ютъ)[25] да идемъ и положимъ требꙋ б҃ꙋ
нашемꙋ. отягчите дѣла людемъ симъ, (-)[26]
да ся (ими пекꙋтъ)[27], и не помыслятъ мысль-
ми (своими) сꙋесловїя. Тщахꙋ же ся пристав-
ницы, и книгочїя, и гл҃ахꙋ людемъ рекꙋще.
Се гл҃етъ фараонъ, ѿселѣ не дамъ вамъ плѣвъ
[но][28] (шедше сами себѣ)[29] събирайте (-)[30] плѣ-
вы, идеже обрящете. (и зарокъ зданїя да
даете,) не оуиметъ бо ся ѿ завѣта вашего,
ни маложе. И разыдошася [вси][31] людїе по всей
[земли][32] егѵпетьстѣи, да съберꙋтъ тростїе
на плѣвы. Приставницы же нꙋждахꙋ ихъ, гл҃ю-
ще, скончевайте дѣла [ваша][33] зарочнаа на всякъ

дн҃ь ꙗ́коже и҆ є҆гда̀ пле́вы дана́хꙋ вамъ· И҆ даꙗ́ше (же) ра́ны книгочі́ѧ наро́дꙋ сн҃овъ і҆и҃левыхъ, и҆̀же бѣ́ша пристав́леніи и҆́хъ ѿ престав́никъ фарао́новыхъ гл҃юще, почто̀ не скончаст́е. заро́ка ва́шего плинде́ннаго ꙗ́коже вчера̀ и҆ тре́тіего дн҃е та́коже и҆ дн҃е· Вшедше же книгочі́ѧ сн҃овъ і҆и҃левъ, възопи́ша ко фарао́нꙋ гл҃юще, почто̀ та́ко твори́ши (рабо́мъ твои́мъ)[34] плевелъ не дада́тъ рабо́мъ твои́мъ (-)[35] [велѧ́тъ (же) на́мъ пли́нды твори́ти][36]. (-)[37] се (же) рабѝ твоѝ мꙋ́чими сꙋть, кри́вдꙋ твори́ши [-][38] лю́демъ свои́мъ· И҆ рече и҆мъ (ꙗ́коже) пра́здныѧ дѣ́єте пра́здныѧ [-][39] (и҆ гл҃ете), [и҆][40] сего ра́ди гл҃ете, ꙗ́ко да и҆́демъ [и҆][41] положи́мъ тре́бꙋ бг҃ꙋ на́шемꙋ· Ны́нѣ ᲂу҆̂бо (дѣ́лаите ше́дше)[42], а҆̂ плевъ не (дамъ)[43] вамъ, (-)[44] заро́к (же) зда́нїѧ плинде́ннаго да даєте· Видахꙋ же книгочі́ѧ сн҃овъ і҆и҃левыхъ себе (бы́ти) въ злѣ, гл҃юще не [съста́нетсѧ][45] плиндъ заро́ка дн҃и. Срѣто́ста же (и҆́хъ) мѡѷсі́и, і҆ а҆арѡ́нъ [-][46] и҆дꙋ́ща ѿ фарао́на, и҆ рѣ́ша и҆́ма, ви́ждь [вамъ бг҃ъ][47], и҆ сꙋдѝ [ва́ма][48], ꙗ́ко ѡ҆гнꙋсисте (насъ)[49] пред фарао́номъ. и҆ пред мꙋжмѝ є҆го, да́ти ме́чъ въ рꙋцѣ (-)[50] ᲂу҆би́ти насъ·

Гл҃а, ѕ҃·

Възвра́ти же сѧ мѡѷсі́и къ гд҃ꙋ, и҆ ре҃. [мо́лю ти сѧ][1] гд҃и, почто̀ вредѝ лю́ди сїѧ, (-)[2] вскꙋю (же) (мѧ̂ посла̀)[3]. Ѿнели́же [бо][4] [въхождꙋ][5] къ фарао́нꙋ. гл҃ати твои́мъ и҆́менемъ, ѡ҆́нъже вредѝ лю́ди [твоѧ̀][6]. и҆ не и҆зба́ви лю́дїи твои́хъ· [Рече же][7] гд҃ь къ мѡѷсі́ю, се ᲂу҆зри́ши что̀ сътворю̀ фарао́нꙋ, рꙋ́кою бо крѣ́пкою и҆спꙋсти́тъ и҆́хъ, и҆ мы́шцею высо́кою и҆зжене́тъ ѧ҆̀ ѿ земли̇̀ своеѧ́· Гл҃а же гд҃ь къ мѡѷсі́ю, и҆ ре҃ є҆мꙋ. а҆́зъ гд҃ь [-][8] (ꙗ҆влє́нсѧ)[9] а҆враа́мꙋ, і҆ и҆саа́кꙋ, (-)[10] і҆а́коввꙋ, бг҃ъ сы́и и҆́хъ, (-)[11] и҆́мѧ (же) ми гд҃ь, [сего̀][12] не ꙗ҆ви́хъ и҆́мъ· (-)[13] По ста́вихъ (же) завѣ́тъ мои к ни́мъ, ꙗ́ко да́ти и҆́мъ зе́млю ханаа́нꙑскꙋ, зе́млю пришест́вїа и҆́хъ на не́йже ѡ҆бита́хꙋ (-)[14]· (-)[15] А҆́зъ (же) ᲂу҆слы́шахъ стена́нїе сн҃овъ і҆и҃левыхъ, и҆́мже є҆гѷптѧне порабо́тиша и҆́хъ. И҆ помѧнꙋ̀ завѣ́ [мои][16], и҆дѝ [и҆][17] рцы̀ сн҃омъ і҆и҃левымъ гл҃ѧ· А҆́зъ гд҃ь [бг҃ъ][18] [-][19] и҆зведꙋ̀ васъ ѿ наси́лїѧ є҆гѷпетъска, і҆ и҆зба́влю васъ ѿ рабо́ты [и҆́хъ][20], и҆ ѿи́мꙋ вамъ мы́шцею высо́кою, и҆ сꙋдо́мъ вели́кимъ. и҆ прїимꙋ̀ вы (себѣ въ лю́ди)[21], и҆ бꙋ́дꙋ ва́мъ бг҃ъ. и҆ вразꙋмѣ́єте ꙗ́ко а҆́зъ [є҆смь][22] гд҃ь бг҃ъ ва́шъ, и҆зведы́и васъ ѿ [землѧ̀ є҆гѷпетъски. и҆][23] ѿ наси́лїѧ є҆гѷпетска· И҆ въведꙋ̀ васъ въ зе́млю на ню́же простро̀ рꙋ́кꙋ мою да́ти ю̀ а҆враа́мꙋ, [-][24] і҆саа́кꙋ, (-)[25] і҆а́ковꙋ, и҆

солому. **14** І завдавали ж ран писарям народу синів Ізраїля, які були настановлені над ними наглядачами фараона, кажучи: Чому ви не закінчили вашої норми цегли, так як вчора і третього дня, також і сьогодні? **15** Увійшовши ж, писарі синів Ізраїля закричали до фараона, кажучи: Навіщо так чиниш з твоїми рабами? **16** Соломи не дадуть твоїм рабам, велять же нам робити цеглу – ось же твої раби карані; чиниш кривду своєму народові. **17** І сказав їм: Тому що ви байдикуєте – ви бездільні; і говорите, і задля цього кажете, що: Підім і принесім жертву нашому Богові. **18** Тепер, отже, пішовши – працюйте; а соломи вам не дам, а норму виготовленої цегли давайте. **19** Бачили ж писарі синів Ізраїля, що вони є в біді, кажучи: Не зменшиться денна норма цегол. **20** Зустріли ж їх Мойсей і Аарон, як ішли від фараона, **21** і сказали їм: Хай на вас гляне Бог і хай вам судить: бо ви нас зробили огидними перед фараоном і перед його слугами, щоб дати меч в руки, щоб нас забити.

Глава 6

22 Повернувся ж Мойсей до Господа і сказав: Благаю тебе, Господи: чому ти вчинив зло цьому народові? **23** Чому ж ти мене послав? Бо відколи я входжу до фараона говорити твоїм іменем: він же вчинив зло твоєму народові, і не визволив твій народ. **6,1** Сказав же Господь до Мойсея: Ось побачиш, що зроблю фараонові; бо сильною рукою відпустить їх, і високим раменом вижене їх з своєї землі. **2** Заговорив же Бог до Мойсея і сказав до нього: Я Господь, **3** що з'явився Авраамові й Ісаакові, і Якову, будучи їхнім Богом, а моє ім'я Господь; цього я їм не об'явив. **4** Я ж поклав з ними мій завіт, щоб дати їм ханаанську землю, землю, куди вони прийшли, на якій жили. **5** Я ж почув стогін синів Ізраїля, яким єгиптяни їх пригнобили. І Я згадав мій завіт; **6** іди і скажи ізраїльським синам, мовлячи: Я Господь Бог; виведу вас від єгипетського насильства і визволю вас від їхнього рабства, і відберу вас високою рукою і великим судом, **7** і візьму вас собі за народ, і буду вам Богом; і пізнаєте, що Я є ваш Господь Бог, що вивів вас з єгипетської землі і з єгипетського насильства. **8** І введу вас до землі, на яку Я простягнув мою руку, щоб

її дати Авраамові, Ісаакові, Якову; і
дам її вам в спадщину. Я Господь. **9**
Заговорив же Мойсей так до ізра-
їльських синів, і не вислухали Мой-
сея через насильство душ і гнітючі
роботи. **10** І сказав Господь до
Мойсея, мовлячи: **11** Ввійди і заго-
вори до фараона, єгипетського ца-
ря, щоб відпустив ізраїльських си-
нів з своєї землі. **12** Сказав же
Мойсей перед Господом, мовлячи:
Ось сини Ізраїля не вислухали ме-
не, і як мене вислухає фараон? Я ж
є некрасновний. **13** І сказав Гос-
подь до Мойсея і Аарона: Ідіть і
скажіть фараонові, єгипетському
цареві, щоб відпустив ізраїльських
мой1. 46 синів з єгипетської землі. **14** Це ж
мой4. 26 старшини домів їхнього роду. *Си-
пар1. 5 ни Рувима, первородного Ізраїля:
Енох і Фалус, Асрон і Хармі; це рід
пар1. 4 Рувима. **15** *Сини ж Симеона: Ему-
їл і Амин, і Аод, і Ахин, і Саар, і
пар1. 6 Саул, що з Тинисина. Це роди си-
і 23 нів Симеона. **16** *Це імена синів
мой4. 3 Леві за їхніми родами: Ґирсон, Каат
1 26 і Мерарі. Роки ж життя Леві 137. **17**
мой4. 3 *Це ж сини Ґирсона: Ловені і Се-
пар1. 6 мени. Це доми їхніх родин. **18** Си-
ни ж Каата: Амврам і Саар, і Хев-
рон, і Оезіїл. Роки ж життя Каата
130. **19** Сини ж Мерарі: Моолі, і
вищ. 2 Омусі. Це доми родин Леві за їх-
мой4. 26 німи родинами. **20** *Взяв же Ам-
пар1. 3 врам Йохавету, дочку брата свого
і 23 батька, собі за жінку; породила ж
йому Аарона і Мойсея, і Маріяму,
їхню сестру. Роки ж життя Ам-
врама 137. **21** Сини ж Ісаара: Коре,
Нефек і Зехрі. **22** Сини ж Йозеіла:
Місаїл, Елисафан, Сегри. **23** Аарон
же взяв Елисавету, дочку Амина-
дава, сестру Нассона, собі за жінку.
мой4. 3 Породила ж йому *Надама, і Авию-
да, і Елиазара, і Отамара. **24** Сини
ж Коре: Асир і Елкана, і Аваасар.
Це роди Коре. **25** Елиазар, син Аа-
рона, взяв дочку Футина, собі за
жінку; вона ж йому породила Фи-
неєса. Це старшини Левітів за їхні-
ми родами. **26** Це Аарон і Мойсей,
яким же сказав Бог вивести з
Єгипту ізраїльських синів з їхньою
силою. **27** Це є ті, що говорили до
фараона, єгипетського царя, щоб
вивести ізраїльських синів з єги-
петської землі. Це Мойсей і Аарон;
28 в дні, в якому Господь заговорив
до Мойсея в єгипетській землі. **29** І
сказав Господь до Мойсея, мовля-
чи: Я Господь; скажи фараонові,
єгипетському цареві, те, що я до
тебе говорю. **30** Сказав же Мойсей
перед Господом: Ось я є гикавий, і
як мене може вислухати фараон?

да́мъ (ю̀ вамъ)[26] въ прича́стїе. а́зъ г҃ь. Гл҃а же
мѡ҃усїи тако сн҃омъ ї҆и҃левымъ, и҆ не послꙋ́шаша
мѡ҃усїа наси́лїа ради дш҃ъ и҆ рабо́тъ жесто́-
кихъ. [И҆ рече][27] г҃ь къ мѡ҃усїю гл҃а вни́ди (и҆)
гл҃и къ фарао́нꙋ црю є҆гѵ̑петъскомꙋ да и҆спꙋ́с-
титъ сн҃ы ї҆и҃левы ѿ землѧ̀ своеа. Рече же мѡ҃у-
сїи пре г҃мъ гл҃а, се сн҃ове ї҆и҃левы не послꙋ́шаша
менѐ, (да)[28] како послꙋшати (фарао́нꙋ менѐ)[29],
а́зъ же не оу҆миле́нъ е҆смь. [И҆ рече][30] г҃ь къ мѡ҃у-
сїю, и҆ а҆а҆ро́нꙋ, (и҆дѣте и҆ завѣща́йте)[31], къ фа-
рао́нꙋ црю є҆гѵ̑петъскомꙋ, да ѿпꙋ́ститъ сн҃ы
ї҆и҃левы ѿ землѧ̀ є҆гѵ̑петъскїа. (-)[32] Сїа (же) а мо мѕ
старѣ́йшины до́мꙋ родꙋ и҆хъ. *сн҃ове рꙋви́мовы. д мо кѕ
пе́рвенца̀ ї҆и҃лева, е҆но́хъ, и҆ [фалꙋсъ][33], а҆сро́нъ, и҆ а пара е
ха́рми, се племѧ̀ рꙋви́мово. (-)[34] *Сн҃ове (же) симе- а пара д
о́новы, е҆мꙋи҆лъ, и҆ [а҆ми́нъ][35], и҆ (а҆о́дъ)[36], и҆ [а҆-
хи́нъ][37], и҆ саа́ръ, и҆ саоꙋ́лъ, и҆же ѿ динисина. сїи а пара ѕ
рож҃енїа сн҃овъ симео́новы. [-][38] *Си и҆мена сн҃овъ и кг
левїиныхъ по сродъствꙋ и҆хъ, [гирсо́нъ][39], [-][40] д мо г
каа́дъ, и҆ мера́ри. (-)[41] лѣтъ (же) житїа левїи́- и кѕ
на, рлз. (-)[42] *Си́ (же) сн҃ве [гирсо́ни][43], лове́ни, и҆ д мо г
[семе́ни][44]. се до́мове рождѣнїа и҆хъ. (-)[45] Сн҃ове а пара ѕ
(же) каа́довы, [а҆мвра́мъ][46], и҆ (саа́ръ)[47], [и҆][48] хев-
ронъ, и҆ [о҆е҆зїи҆ль][49]. (-)[50] лѣ (же) житїа каа́дова,
рл [-][51]. (-)[52] Сн҃ве (же) мера́ри, моо́лѣ, и҆ о҆мꙋси.
се до́мове ѿ рож҃енїа левїи́на. по сродствꙋ и҆х. (-)[53] вн в
*Поѧ́тъ (же) [а҆мвра́мъ][54], [и҆о҆хаве́дъ][55] дще́рь бра- д мо кѕ
та ѿца своего, себѣ въ женꙋ̀. (-)[56] роди (же) е҆- а пара г
мꙋ а҆а҆ро́на, и҆ мѡ҃усїа, и҆ марїа́мъ сестрꙋ̀ и҆хъ. и кг
лѣтъ же житїа [а҆мвра́мова][57], [рлз][58]. (-)[59] Сн҃ве
(же) и҆саа́ровы, ко́ре, [-][60] [нефе́къ][61], и҆ зе́хри. (-)[62]
Сн҃ове (же) (ї҆о҆е҆зїи҆ловы)[63], мисаилъ, [-][64] е҆лиса-
фанъ, [-][65] [сегри][66]. Поѧ́тъ же а҆а҆ронъ, [е҆лиса-
ведъ][67], дщерь а҆минада́вовꙋ, сестрꙋ̀ нассо́новꙋ, се-
бѣ в женꙋ̀. (-)[68] Породи́ (же) е҆мꙋ, [*нада̑][69], и҆ ави- д мо г
оу҆́да, и҆ [е҆лиа҆за́ра][70], [-][71] [и҆о҆дамаръ][72]. Сн҃ве же ко-
ре́о҆вы, а҆си́ръ, и҆ е҆лка́на, и҆ (а҆ваа҆са́ръ)[73]. се рожде́-
нїа коре́о҆ва. [-][74] Е҆лиа҆за́ръ, сн҃ъ а҆а҆ро́новъ, по-
ѧ́тъ [дще́рь][75], [фꙋти́на][76], себѣ въ женꙋ̀. (-)[77]
породи́ (же) е҆мꙋ финее́са. Сїи старѣ́йшинъства
(-)[78] леви́тъска по сродъствꙋ и҆хъ. Се а҆а҆ро́нъ, и҆
мѡ҃усїи, и҆ма (же) ре (-)[79] б҃ъ, и҆звестѝ сн҃ы ї҆и҃лвы,
[ѿ][80] є҆гѵ̑пта въ крѣ́пости и҆хъ. Си сꙋть ꙗ҆же
гл҃аста къ фарао́нꙋ црю є҆гѵ̑петъскомꙋ, [ꙗ҆ко и҆з-
вестѝ][81] сн҃ы ї҆и҃лвы ѿ [землѧ̀][82] є҆гѵ̑петъскїа. Се
[мѡ҃усїи ї а҆а҆ро́нъ][83], въ нъже дн҃ь гл҃а г҃ь къ мѡ҃у-
сїю въ земли̇ є҆гѵ̑петъстѣи. И҆ рече г҃ь къ мѡ҃у-
сїю гл҃а, а҆зъ г҃ь, гл҃и къ фарао́нꙋ црю є҆гѵ̑пет-
скомꙋ. е҆ликоже а́зъ гл҃ю к тебѣ. (-)[84] Рече (же)
мѡ҃усїи пре г҃мъ, се а́зъ хꙋдорѣ́чивъ е҆смь (да)[85]
ка́ко послꙋшати мене и҆мать фарао́нъ.

Гла҃, з҃.

И҆ рече гь къ моѵсїю гла. се дахъ тѧ ба
фараѡну. (-)[1] (бра (же) твои ааронъ)[2], бу-
детъ тебѣ пррк҃ъ. Ты же глеши [-][3] все
елико ти (заповѣдахъ)[4]. ааронъ е братъ
твои, да глетъ къ фараѡну, да ѿпуститъ
сн҃ы і҆илевы ѿ землѧ его. А҆зъ же ожещу срце
фараѡну, и оумножу знаменїѧ [-][5] и чюдеса [мо-
ѧ][6] въ земли егѵпетьстѣи. И не послушаетъ
васъ фараѡнъ, и възложю руку мою на егѵ-
петъ, і изведу съ силою моею люди моѧ, сн҃ы
і҆илевы ѿ землѧ егѵпетьскїѧ, съ ѿмщенїемъ
великимъ. И оувѣдатъ вси егѵптане ꙗко
азъ есмь гь простираѧ руку на егѵпетъ, [-][7]
[изводѧ][8] сн҃ы і҆илевы ѿ среды ихъ. Сътвориста
же моѵсїи, і ааронъ, ꙗкоже заповѣда имъ гь
[-][9]. Моѵсїи же бѣ (тогда), (п҃, лѣтъ)[10]. ааронъ
(-)[11] [-][12], (пг҃, лѣтъ)[13]. егда гласта къ фараѡну.
ѱа҃ ра҃д И рече гь къ моѵсїю і аарону гла, [-][14] *аще ре-
четъ фараѡнъ къ вамъ гла, покажите намъ
знаменїе или чюдо. и речеши брату твоему (а-
арону), възми жезлъ и поверзи [-][15] [-][16] пре фа-
раѡномъ, и пре мужми его, и буде ѕмїи. [Вні-
ндоста][17] же моѵсїи і аарѡ пре фараѡна и [пре][18]
мужи его, и сътвориста тако ꙗкоже заповѣда
има гь. (-)[19] Поверже ааронъ жезлъ пре фараѡнѡ, и
пре мужми его, и бысть ѕмїи. Съзва же фара-
ѡнъ [всѧ][20] мудрьца егѵпетьскїѧ, и влъхвы.
в҃ тм҃ г҃ (-)[21] *сътвориша (же)[22] влъхвы егѵпетьстїи,
чарованїемь своимъ такожде. и повергоша кож-
до жезлъ свои, и быша ѕмиеве. и пожре жезлъ
аароновъ онѣхъ жезлы. И оукрѣпи срце фараѡнъ,
(да)[23] не послушаетъ ихъ, ꙗкоже гла има гь.
[И рече][24] гь къ моѵсїю, отѧгчисѧ срце фара-
ѡну (и не хощетъ ѿпустити)[25] людїи, иди
къ фараѡну, заоутра, се (бо) тои исходитъ на
воды, (-)[26] буди (же) срѣтаѧ его на брезѣ рѣч-
нѣмъ, и (възми жезлъ въ руку твою иже бѣ
испровергъсѧ въ ѕмїю)[27], и речеши къ нему. Гь
бъ еврѣискїи посла мѧ к тебѣ глѧ, ѿпусти
люди моѧ, да ми помолѧтсѧ въ пустыни,
(ты же)[28] не послушалъ доселѣ. Се глетъ гь
по сему оувѣси, ꙗко а҃ [есмь][29] гь. се азъ оударю
жезломъ, иже в руцѣ моеи въ воду рѣчную, и
спровержетсѧ въ кровь, и рыбы иже в рѣцѣ из-
мрутъ, и въсмердитсѧ рѣка, и не възмо-
гутъ егѵптане пити воды ѿ рѣки. [И ре][30]
ни҃ и гь къ моѵсїю. *рцы аарону брату твоему. възь-
ми жезлъ твои и простри руку [твою][31] на во-
ды егѵпетьскїѧ. и на рѣки и, и на всѧ кла-

Глава 7

1 І сказав Господь до Мойсея,
мовлячи: Ось я тебе дав, як бога
для фараона, а твій брат Аарон бу-
де тобі пророком. **2** Ти ж скажеш
все, що Я тобі заповів, а брат твій
Аарон хай говорить до фараона,
щоб відпустив ізраїльських синів з
його землі. **3** Я ж вчиню серце фа-
раона твердим і помножу мої знаки
і чуда в єгипетській землі. **4** І фа-
раон не вислухає вас, і Я накладу
мою руку на Єгипет, і моєю силою
виведу мій народ, синів ізраїльсь-
ких, з єгипетської землі з великою
помстою. **5** І всі єгиптяни пізнають,
що Я є Господь, що простягає руку
над Єгиптом, виводячи зпосеред
них ізраїльських синів. **6** Зробили ж
Мойсей і Аарон, так як їм заповів
Господь. **7** Мойсей же тоді був ві-
сімдесятилітнім, Аарон 83-літнім,
коли говорив до Фараона. **8** І сказав
Господь до Мойсея й Аарона, мов-
лячи: **9** *Якщо фараон скаже до пс. 104
вас, промовляючи: Покажіть нам
знак, чи чудо; і скажеш твоєму бра-
тові Ааронові: Візьми палицю і
кинь перед фараоном і перед його
слугами – і буде змією. **10** Ввійшли
ж Мойсей і Аарон перед фараона і
перед його слуг, і зробили так, як
Господь їм заповів. Аарон вкинув
палицю перед фараоном і перед йо-
го слугами – і стала змією. **11** При-
кликав же фараон всіх єгипетських
мудреців і ворожбитів – *а єгипет- тим2. 3
ські ворожбити зробили своїми ча-
рами так само. **12** І вкинули кож-
ний свою палицю – і стали зміями;
і палиця Аарона пожерла їхні па-
лиці. **13** І фараон скріпив серце і не
послухав їх, так як їм сказав Гос-
подь. **14** І сказав Господь до Мой-
сея: Серце фараона стало твердим і
не хоче відіслати народ. **15** Іди
вранці до фараона, бо ось той ви-
ходить на воду; зустрінь же його на
березі ріки, і візьми у свої руки па-
лицю, яка була обернулася в змію;
16 і скажеш до нього: Господь Бог
єврейський послав мене до тебе,
кажучи: Відпусти мій народ, щоб
мені помолилися в пустині. Ти ж не
вислухав дотепер. **17** Ось говорить
Господь: З цього пізнаєш, що Я є
Господь. Ось я ударю палицею, що
в моїй руці, по воді ріки – і пере-
твориться в кров; **18** і риби, що в
ріці, вимруть, і ріка засмердиться, і
єгиптяни не зможуть пити води з
ріки. **19** *І сказав Господь до Мой- ниж. 8
сея: Скажи Ааронові, твоєму брато-
ві: Візьми твою палицю і простягни

твою руку на єгипетські води, і на
їхні ріки, і на всі їхні колодязі, і на
їхні мочари, і на всю їхню питну
воду – і хай будуть кров'ю в усій
єгипетській землі, у дерев'яних і
кам'яних посудинах. **20** Зробили ж
так Мойсей і Аарон, так як їм на-
ниж. 17 казав Господь. *Аарон же, взявши
свою палицю, і вдарив по воді ріки
перед фараоном і перед усіма його
пс. 78 слугами – *перетворив всю воду рі-
ки у кров. **21** І риби, що були в ріці,
вимерли, і ріка засмерділася, і єгип-
тяни не могли пити води з ріки, і
була кров по всій єгипетській зем-
муд. 17 лі. **22** *Зробили ж і єгипетські воро-
жбити своїми чарами так само; і
серце фараона стало твердим, і він
їх не вислухав, так як їм сказав
Господь. **23** А фараон, повернув-
шись, і прийшов до своєї хати, не
поклав собі цього в ум. **24** Вико-
пали ж усі єгиптяни по березі ріки,
щоб пити; бо не могли пити води
ріки. **25** І сповнилося сім днів після
того, як Господь ударив ріку.

дѧзѧ и҆́хъ, и҆ на де́бри и҃, и҆ на всѧ (во́ды пи-
тїѧ)[32] и҆́хъ, и҆ да бꙋ́дꙋ въ кро́вь, (-)[33] по все́и
земли̇̀ є҆гѵ҆пе́стѣи въ съсꙋдѣхъ древѧны҃ и҆ ка́-
менны҃· (-)[34] Сътвори́ста (же) тако мѡѷсїи, і҆
а҆аро́нъ, ꙗ҆́коже повелѣ и҆ма гь҃· (*Въземъ же)[35] ни҃ зі
а҆аро́нъ жезлъ свои, (и҆) оу҆да́ри въ во́дꙋ рѣчнꙋю
пре҃ фараѡ́номъ. и҆ пре҃ [всѣми][36] людми є҆го, (-)[37]
*и҆спровѣ́рже всю во́дꙋ рѣчнꙋю въ кро́вь, и҆ ры́бы ѱало ои
ꙗ҆́же (быша) в рѣцѣ и҆змро́ша· И҆ въсмердѣ́сѧ
рѣка̀, и҆ не можа́хꙋ є҆гѵ҆птѧне пити воды ѿ
рѣки̇̀. и҆ бѧше кро́вь, по все́и земли̇̀ є҆гѵ҆пе́стѣи·
*Сътвори́ша же (и҆ волхвы̇̀ є҆гѵ҆пе́стїи волхвова́- мꙋдро зі
нїемъ свои́мъ та́кожде)[38]. И҆ ѡ҆жестѣ срⷣце фара-
ѡ́нꙋ, и҆ не послꙋшаше и҆́хъ, ꙗ҆́коже (и҆́мъ) ре́клъ
гь҃· ѡ҆братив же сѧ фараѡ́нъ. (и҆) прїиде въ
до́мъ свои, (-)[39] не положи̇̀ (себѣ сего̀ въ оу҆мѣ)[40].
И҆скопа́ша же вси є҆гѵ҆птѧне (по́ брегꙋ)[41] рѣки̇̀ да
пїютъ (-)[42], (-)[43] не можа́ше (бо) (воды̇̀ рѣчны́ѧ
пити)[44]. и҆ скончáсѧ се́дмь днїи по оу҆дарéнїи
гдⷭни в рѣкꙋ·

Глава 8

26 І Сказав Господь до Мой-
сея: Ввійди до фараона і скажи йо-
му: Так говорить Господь: Відпус-
ти мій народ, щоб мені помолився.
27 Якщо ж не відпустиш – ось я
побю всі твої границі жабами. **28** І
ось ріка видасть жаби, і вилізши,
ввійдуть до твоїх домів, і до твоїх
спалень, і на твої ліжка, і в доми
рабів, і твого народу, і в твої тіста, і
в твої печі. **29** І на тебе, і на твоїх
слуг, і на твій народ вилізуть жаби.
вищ. 7 **1** *І сказав Господь до Мойсея:
Скажи Ааронові, твоєму братові:
Простягни твою руку і твою па-
лицю на ріки і на джерела, і на
мочари, і вижени жаб на єгипет-
ську землю. **2** Простягнувши ж
пс. 77 і 104 Аарон руку на єгипетські води, *і
вигнав жаб. І жаби вилізли на єги-
петську землю і покрили всю єги-
муд. 17 петську землю. **3** *Зробили ж так
само і єгипетські ворожбити своїми
чарами: вигнали жаби на єгипет-
ську землю. **4** Закликав же фараон
Мойсея й Аарона і сказав їм: Бла-
гайте Господа за мене: хай віджене
жаби від мене і від мого народу – і
відпущу народ, хай принесуть жер-
тву Господеві. **5** Сказав же Мойсей
до фараона: Погодь зі мною, коли
благатиму за тебе, і за твоїх рабів, і
за твій народ: щоб жаби згинули
від тебе і від твого народу, і з ва-
ших хат. Але тільки хай залишать-
ся в ріці. **6** Він же сказав: Вранці. І
сказав: Хай буде так, як ти кажеш,

Гла҃, и҃·

И҆ рече][1] гь҃ къ мѡѷсїю, въни́ди къ фараѡ́-
нꙋ, и҆ рцы̇̀ є҆мꙋ. си́це глаголетъ гь҃, ѿпꙋсти̇̀
лю́ди моѧ да ми помо́лѧтъсѧ· А҆́ще ли
не (ѿпꙋ́стиши)[2], се а́зъ (побїю̀)[3] (предѣ́-
лы твоѧ всѧ)[4] жа́бами. и҆ (се) и҆звéрже
рѣка жа́бы, і҆ и҆злѣзъше въниидꙋтъ въ домы̇̀
твоѧ и҆ въ клѣти ѡ҆́дръ твои́хъ, и҆ в постéлѧ
твоѧ̀. и҆ в домы̇̀ рабо́въ (-)[5] и҆ людїи твои́хъ,
и҆ въ тѣ́ста твоѧ, и҆ въ пе́щи твоѧ, и҆ на́
тѧ. и҆ на мꙋжа твоѧ. и҆ на́ люди твоѧ въз-
лѣзꙋ жабы· [*И҆ рече][6] гь҃ къ мѡѷсїю. рцы̇̀ а҆аро́нꙋ вищ з
братꙋ твоє҆мꙋ. простри рꙋкꙋ [твою][7], (и҆) жéзлъ
твои на рѣки, и҆ на и҆сто́чники и҆ на дéбри. і҆
и҆зжени̇̀ жа́бы [на́ землю є҆гѵ҆петъскꙋю][8]. (Прос-
трѣтъ же)[9] а҆аро́нъ рꙋкꙋ на́ воды
є҆гѵ҆петъскїѧ, *і҆ и҆згна жа́бы, і҆ (и҆злѣзо́ша ѱало оз и рд
жа́бы)[10] [на́ землю є҆гѵ҆петъскꙋю][11], и҆ покры́ша
[всю][12] зéмлю є҆гѵ҆пе́скꙋю· *Сътвори́ша же си́це и҆ мꙋдро зі
волхвы є҆гѵ҆пе́стїи, волхвова́нїемъ свои́мъ, (-)[13]
и҆згна́ша жа́бы на́ землю є҆гѵ҆пе́скꙋю· Призва́ же
фараѡ́нъ мѡѷсїѧ і҆ а҆аро́на, и рече [и҆́ма][14].
моли́те (гаа за мѧ)[15], (да)[16] ѿжене́тъ (ѿ менѐ
жа́бы)[17], и҆ ѿ [людїи мои́хъ][18], и҆ ѿпꙋщꙋ лю́-
ди, [да][19] трéбꙋ гꙋ положа́тъ· Рече же мѡѷсїи
къ фараѡ́нꙋ. завѣща́и съ мно́ю къгда̀ молю̀ за́
тѧ, и҆ за рабы̇̀ твоѧ̀, и҆ [за́][20] люди твоѧ̀, да
поги́бнꙋтъ жа́бы ѿ тебѐ, и҆ ѿ людїи твои҃, и҆
ѿ домо́въ ваши҃· Нѡ̂ то́чїю въ рѣцѣ да
ѡ҆стáнꙋтъ. се́и же рече оу҆́тро (и҆) рече (-)[21] ꙗ҆́ко

ты гл҃еши (буди). (но) да оувѣси ꙗко нѣсть
иного развѣ г҃а· И ѿженутся жабы ѿ тебѐ, и
ѿ домовъ вашихъ, и ѿ селъ, и ѿ рабовъ тво-
ихъ. и ѿ людїи твоихъ, точїю в рѣцѣ да оста-
нутъ· (І) изыде (-)[22] моѵсїи і ааронъ ѿ фарао-
на. и възопи моѵсїи къ г҃у, о заречєнїи жабъ,
ꙗкоже съвѣщà съ фараѡномъ· Сътвори же г҃ь, ꙗ-
коже рече моѵсїи, і изъмроша жабы ѿ домовъ
[ихъ][23], и ѿ селъ (и), и ѿ нивъ (ихъ), и съ-
браша ѧ̀ въ стоги (и) стоги· И въсмердѣсѧ
землѧ̀. видѣвъ же фараонъ ꙗко бысть покои.
ожесточа (же) ср҃це єго, и не послуша єю̀, ꙗкоже
реклъ г҃ь· [И рече][24] г҃ь къ моѵсїю, рцы̀ аарону
прострѝ рукою жезлъ твои, и оудари в персть
земную, и да будутъ скнипы въ ч҃лцѣхъ, и въ
скотѣхъ. и [на фараонѣ и дому єго и рабохъ
єго, и весь пѣсокъ земныи станетъ скнипами][25]
въ всеи земли̇ єгѵптъстѣи, [и простеръ][26] аа-
ронъ рукою жезлъ и оудари в персть земныи, и
бысть скнипы въ ч҃лцѣхъ въ скотѣхъ, и на
всѧкомъ пѣску земномъ бысть скнипы, въ
всеи земли̇ єгѵпетъстѣи· (И) твориша (-)[27] та-
кожде вълсви̇ вълхвованїємъ своимъ извести̇
скнипы и не възмогоша. и быша скнипы въ
ч҃лцѣхъ и [-][28] скотѣхъ· [И][29] рѣша (-)[30] волъсвы
фараону пръстъ б҃жїи [се єсть][31]· [ожесточа же][32]
ср҃це фараоново, и не послуша ихъ, ꙗкоже ([имъ][33]
бѣ реклъ)[34] г҃ь· [И рече][35] г҃ь къ моѵсїю, (въ-
ставъ)[36] заоутра, (-)[37] стани пре фараѡномъ, се (бо)
онъ изыдетъ на [воды][38], и речеши єму, сице
гл҃етъ г҃ь· ѿпусти̇ люди моꙗ да ми помо-
лѧтсѧ [въ пустыни][39]· Аще ли не (ѿпусти-
ши)[40] людїи моихъ. се азъ [пущу][41] на тѧ и на
рабы̀ твоꙗ̀, и на люди твоѧ̀, и на домы̀ ваша
песїѧ мухи, и наполънѧтсѧ домове єгѵпетъ-
стїи песїихъ мухъ, и в земли̇ на неиже суть
(-)[42]· И сътворю в (тои дн҃ь)[43] дивну землю ге-
семску, на неиже людїе мои сташа (-)[44], на
неиже (ту не будетъ)[45] песїѧ мухи. (и) да оу-
вѣси, ꙗко азъ г҃ьствуѧ [-][46] всеи земли̇· И по-
ложу разлученїє между [людми моими][47], и [-][48]
(людми твоими)[49]. въ оутрѣи же да будетъ
знаменїє се на земли̇· Сътвори же г҃ь тако *и
прїидоша песїа мухи многы въ домы̀ фарао-
новы, и въ домы̀ рабовъ єго, и въ всю̀ землю є-
гѵпетъску, и погыбе землѧ̀ ѿ песїѧ мухи·
Възва же фараонъ моѵсїѧ і аарона, гл҃ѧ. (пои-
дѣте)[50], положите требу [г҃у][51] б҃гу вашему в
тои земли̇· [Рече же][52] моѵсїи не можетъ се (тако
быти)[53], (хулно бо се)[54] єгѵптѧномъ, [не поло-
жимъ требу][55] г҃у б҃гу нашему· Аще бо поло-

мудро ѕі / ѱло рд

але щоб ти знав, що немає іншого за вийнятком Господа. **7** І жаби будуть прогнані від тебе, і від ваших домів, і від поселень, і від твоїх рабів, і від твого народу; хай останутьcя тільки у ріці. **8** І вийшов Мойсей і Аарон від фараона; і Мойсей закликав до Господа про пошесть жаб, так як погодив з фараоном. **9** Зробив же Господь так, як Мойсей сказав – і жаби вимерли з їхніх домів, і з їхніх поселень, і з їхних піль: **10** і зібрали їх на купи і купи, і засмерділася земля. **11** А як фараон побачив, що був спокій – ствердло ж його серце; і не вислухав їх, так як сказав Господь. **12** І сказав Господь до Мойсея: Скажи Ааронові: Простягни рукою твою палицю і вдар в порох землі, і хай будуть блохи на людях, і на скотині, і на фараоні, і його домі, і його слугах, і ввесь пісок землі стане блохами в усій єгипетській землі. **13** Й Аарон, простягнувши рукою палицю, і вдарив в порох землі – і були блохи на людях, на скотині, і на всякому поросі землі, були блохи в усій єгипетській землі. **14** І ворожбити робили так само своїми чарами, щоб вивести блохи, – і не змогли. І були блохи на людях і скотині. **15** І сказали ворожбити фараонові: Це є палець божий. Ствердло ж серце фараона, і не послухав їх, так як їм сказав був Господь. **16** І сказав Господь до Мойсея: Вставши вранці, стань перед фараоном: бо ось він вийде на воду; і скажеш йому: **17** Так каже Господь: Відпусти мій народ, щоб мені помолився в пустині. Якщо ж не відпустиш мій народ – ось Я нашлю на тебе, і на твоїх рабів, і на твій народ, і на ваші доми псячі мухи; і єгипетські доми наповняться псячими мухами, і земля, на якій вони є. **18** І в тім дні подиву гідною зроблю Ґесемську землю, на якій є мій народ на ній: там не буде псячої мухи. І щоб ти знав, що я паную всією землею. **19** І поставлю поділ між моїм народом і твоїм народом. Завтра ж хай буде цей знак на землі. **20** Зробив же Господь так, *і прийшли численні псячі мухи до домів фараона і до домів його рабів, і на всю єгипетську землю; і згинула земля від псячої мухи. **21** Закликав же фараон Мойсея й Аарона, кажучи: Підіть, принесіть жертву вашому Господеві Богові в тій землі. **22** Сказав же Мойсей: Не може це так бути, бо це огидне єгиптянам; не принесемо жертви нашому Господеві Богові. Бо якщо

муд. 16 / пс. 104

принесемо жертву за єгипетськими гидотами перед ними, поб'ють нас камінням. **23** Але, пішовши в пустиню, три дні дороги, принесемо жертву нашому Господеві Богові,
вищ. 3 *так як нам сказав. **24** І сказав фараон: Я відпущу вас, щоб ви принесли жертву вашому Господеві Богові в пустині, але не простягнетеся іти далеко, помоліться ж і за мене до Господа. **25** Сказав же Мойсей: Так, то я вийшовши від тебе, помолюся за тебе до Бога, щоб псячі мухи відійшли від фараона, і від слуг, і від його народу завтра. Але не додай більше ще нас обманути, щоб не відпустити народ і принести жертву Богові. **26** Вийшовши ж Мойсей від фараона, і помолився до Бога. **27** Зробив же Господь так, як сказав Мойсей: і відігнав псячі мухи від фараона, і від його рабів, і від його народу, і не осталося ані одної. **28** І фараон твердим вчинив же серце в цьому часі, і не захотів відпустити народ.

жи́мъ тре́бꙋ по хꙋле́нїю є҆гѵ̈петьскꙋ, пр҃е нимѝ, каменїе́мъ побїю́тъ на́ꙑ. ([Но҆])[56] три дн҃и пꙋ́ть)[57] (шє҃ше)[58] въ пꙋсты́ню, (-)[59] положи́мъ
тре́бꙋ г҃ꙋ б҃гꙋ на́шемꙋ, *ꙗ҆́коже є҆́сть ре́клъ вй г
на́мъ. И҆ рече фарао́нъ, а҆́зъ ѿпꙋщꙋ в҆ы, (да)[60] положи́те тре́бꙋ г҃ꙋ б҃гꙋ ва́шемꙋ въ пꙋсты́ни. Н҆о не дале́че сѧ протѧ́гнете и҆тѝ, моли́те (же)[61] сѧ [и҆][62] за́ мѧ къ г҃ꙋ. Рече же мѡѷсі́и, та́ко а҆́зъ (и҆зъшє҃)[63] ѿ тебѐ, (-)[64] молю́сѧ [за тѧ][65] къ б҃гꙋ, да ѿи҆дꙋтъ пе́сїѧ мꙋхи [ѿ фарао́на][66], и҆ ѿ мꙋже́и (-)[67], и҆ ѿ люде́и [є҆го][68] оу҆́тро. (Н҆о) не приложѝ є҆ще [-][69] прельсти́ти (насъ ктомꙋ) не ѿпꙋсти́ти людїи, и҆ положи́ти требꙋ [б҃ꙋ][70]. (И҆зшє҃ же)[71] мѡѷсі́и ѿ фарао́на, и҆ помолисѧ б҃ꙋ. Сътвори́ же г҃ь ꙗ҆́коже рече мѡѷсі́и, и҆ ѿгнà пе́сїѧ мꙋхи ѿ фарао́на, и҆ ѿ рабо́въ є҆го, и҆ ѿ людїи є҆го, и҆ не о҆стà ни є҆ді́на. И҆ ѿтѧгчи́ (же) [с҃рце фарао́нъ][72] [-][73] в (сїе време)[74], и҆ не хотѣ̀ ѿпꙋсти́ти лю́дїи.

Глава 9

1 І сказав Господь до Мойсея: Ввійди до фараона і скажи йому: Так каже Господь Бог єврейський: Відпусти мій народ, щоб мені помолився. **2** Якщо ж не хочеш відпустити мій народ, але й ще його задержиш **3** – ось господня рука на твоїй скотині в полях, і на конях, і на ослах, і на верблюдах, і на рогатій худобі, і на вівцях – дуже велика смерть. **4** І Я зроблю себе подиву гідним в тім часі між єгипетською скотиною і між скотиною синів Ізраїля. І ані одне ж не помре з усього скота ізраїльських синів. **5** І Господь Бог дав час, кажучи: У завтрішнім дні Господь Бог зробить це слово на землі. **6** І Господь зробив це слово на другий день – і вимер ввесь єгипетський скот, а з скота ізраїльських синів не померло ні одне. **7** Побачивши ж фараон, що з скотини ізраїльських синів не померло ні одне – затвердло серце фараона, і не відпустив народ. **8** І Сказав Бог до Мойсея й Аарона, мовлячи: Візьміть собі повні руки попелу з печі: хай посипле його Мойсей до неба перед фараоном і перед його слугами. **9** І хай буде порох по всій єгипетській землі. І хай будуть на людях і на скотині великі загноєні струпи, на людях і на скотині, і по всій єгипетській землі. **10** І Мойсей взяв попіл з печі перед фараоном і висипав до неба – і були загноєні струпи, що пекли, на людях і

Гл҃а, д҃.

И [рече][1] г҃ь къ мѡѷсі́ю, вьни́ди къ фарао́нꙋ, и҆ рцы̀ є҆мꙋ. Си́це гл҃етъ г҃ь б҃ъ є҆врей́скїи ѿпꙋстѝ лю́ди моѧ, да ми̑ помо́лѧтсѧ. А҆́ще ли (-)[2] не хо́щеши ѿпꙋсти́ти лю́дїи мои́хъ, но [и҆][3] є҆щѐ (и҆хъ оу҆дръжи́ши)[4], с҆е рꙋка̀ г҃нѧ. (-)[5] на ско́ты твоѧ в по́лѧхъ, и҆ на ко́нѧ, и҆ на о҆слы̀, и҆ на вельблю́ды и҆ на говѧ́да, и҆ на о́вца, см҃рть вели́кꙋ ѕѣло. И҆ ди́вна сътворю̀ себѐ а҆́зъ [в (то́и часъ)[6]][7] междꙋ ско́ты є҆гѵ̈петьскими, и҆ междꙋ ско́ты с҃нѡвъ і҆и҃левыхъ. (и҆) н҆и (є҆ді́но же) оу҆́мретъ ѿ всѣхъ скотъ с҃нѡвъ і҆и҃льскыхъ (-)[8]. И҆ даде [г҃ь][9] б҃ъ за ро́къ гл҃ѧ, въ оу҆́тръньїи д҃нь сътвори́тъ г҃ь [б҃ъ][10] слово с҆е на землѝ. И҆ сътворѝ г҃ь (с҆е сло́во)[11] на оу҆́трїи, [-][12] и҆змре ве́сь скотъ є҆гѵ̈пет҇скыи, а҆ ѿ скота́ же с҃нѡвъ і҆и҃левѣхъ не оу҆́мре н҆и є҆ді́но. Ви́дѣв же фарао҃н ꙗ҆́ко (ѿ ско́тъ с҃нѡвъ і҆и҃левыхъ не оу҆́мре)[13] ни є҆дїно, о҆́тѧжчà с҃рце фарао́нꙋ, и҆ не ѿпꙋстѝ людїи. [И҆ рече][14] (б҃ъ)[15] къ мѡѷсі́ю і҆ а҆арѡ́нꙋ гл҃ѧ. Възми́те себѣ̀ по́лны рꙋцѣ̀ пе́пела пе́щнаго, (да)[16] въсы́плетъ (и҆) мѡѷсі́и, къ н҃беси пр҃е фарао́номъ, и҆ пр҃е мꙋжьми є҆го. И҆ да бꙋдетъ пра҃ по все́и землѝ є҆гѵ̈петьстѣи. И҆ да бꙋдетъ на ч҃лцѣх и҆ на скотѣхъ, (гно́иныѧ стрꙋпы, вели́кы)[17] на ч҃лцѣхъ, и҆ на скотѣхъ, и҆ по все́и землѝ є҆гѵ̈петьстѣи. И҆ взѧ́тъ пе́пелъ пе́щныи пр҃е фарао́номъ, и҆ всы́па (-)[18] мѡѷсі́и къ н҃беси, и҆ бы́ша гно́иныѧ стрꙋпы, (горѧ́щїи)[19]. на ч҃лцѣхъ и҆ на скотѣхъ. И҆ не мо́жахꙋ

волъхвы стоѧ́ти пре̑ мѡѷсі҆ѡ̑ стрꙋ́повъ ради·
Бы́ша бо стрꙋ́пы на во́лъхвѣхъ, и҆ на все́и земли̇̀
є҆гѵ̑петьстѣи· ѡ҆жесточи́ же г҃ь срⷣце фараѡ́ново, и҆ не
послꙋша́ и҆́хъ, ꙗ҆́коже повелѣ г҃ь мѡѷсі́ю· [И҆ рече]^20 г҃ь
къ мѡѷсі́ю (въста́въ)^21 заоу҆́тра, (-)^22 ста́ни пре̑
фараѡ́номъ, и҆ рцы к немꙋ· Си́це гл҃етъ г҃ь бг҃ъ
є҆врѣ́искыи· ѿпꙋсти̇̀ лю́ди моа̀ да (ми сѧ по-
мо́лѧ̑)^23 в сі́и бо часъ· А҆́зъ [и҆спꙋщꙋ]^24 вс҃ѧ ка́з-
ни моа̀ въ срⷣце твое, и҆ рабовъ твои́хъ, и҆ лю-
ді́и твои́хъ, да оу҆вѣси, ꙗ҆́ко нѣсть ([и҆́нъ б҃ъ]^25
ꙗ҆́коже а҆́зъ)^26 по все́и земли̇̀· И҆ нн҃ѣ оу҆бо (пꙋщꙋ)^27
рꙋ́кꙋ мою (и҆) побі́ю̀ тѧ, и҆ лю́ди твоа̀ [и҆зморю̀
мо́ромъ]^28, и҆ потреби́шисѧ ѿ землѧ̀· *И҆ сего (бо)
ради пощадѣсѧ [досе́лѣ]^29, да покажꙋ тобо́ю
крѣпость мою̀· И҆ ꙗ҆́ко проповѣ́стьсѧ и҆́мѧ моѐ
по все́и земли́· А҆́ще оу҆бо ты̀ се твори́ши лю-
демъ мои́мъ, и҆ не ѿпꙋстиши и҆́хъ· Се а҆́зъ и҆с-
пꙋщꙋ в то́и (же) часъ оу҆́тро гра́дъ мно́гъ ѕѣ-
ло· [Ꙗ҆́ковъ]^30 (же) нѣсть былъ въ є҆гѵ̑птѣ, ѿ
него́же днⷭ҇е ꙗ҆́ко сътвори́сѧ и҆ до днⷭ҇е· Нн҃ѣ оу҆бо
потщи́сѧ събра́ти [ве́сь]^31 скотъ свои, и҆ (все)
є҆́же ти є҆сть на́ поли. вси́ бо чл҃цы и҆ скоти, (і҆)
и҆́же (сꙋть)^32 на́ (поли)^33, (а҆́ще)^34 не вни́дꙋтъ въ
домы̀. паде́тъ же ли на нѧ гра́дъ и҆змрꙋтъ·
Оу҆боѧ́вши же сѧ сло́ва гн҃ѧ ѿ мꙋжі́и фараѡ́-
новѣ̑. въгна́ша скоты своа въ домы̀, а҆ и҆́же не
прі́ѧ́ша (сло́ва гн҃ѧ въ оу҆мѣ)^35, (сі́и) ѡ҆ста́виша
скоты [своа̀]^36 на́ поли· [И҆ рече]^37 г҃ь къ мѡѷсі́ю,
простри́ рꙋ́кꙋ [-]^38 на нб҃о, и҆ да бꙋ́детъ гра́дъ
по все́и земли̇̀ є҆гѵ̑петьстѣи, на чл҃кы, и҆ на ско-
ты, и҆ на всю̀ травꙋ (земнꙋ́ю)^39· *Простре́ же
мѡѷсі́и рꙋкꙋ на нб҃о, [г҃ь же]^40 дасть гла̑ гро́ма,
и҆ гра́дъ, и҆ (ѡ́гнь течѧ́ше)^41 по земли̇̀. и҆ на-
дожди̇̀ г҃ь гра́дъ, по все́и земли̇̀ є҆гѵ̑пе́стѣи· Бѣ
же гра́дъ и҆ ѡ҆гнь горѧ́ше въ гра́дѣ, (и҆) гра̑ же
мно̑ ѕѣло ѕѣло, ꙗ҆́ковъ (же) (не бысть си́цевъ)^42
въ є҆гѵ̑птѣ. понеликω, (и҆) бы́ша (лю́ди в немъ)^43·
И҆зби́ же гра̑ [все́ю зе́млю]^44 є҆гѵ̑петьскꙋю, ѿ чл҃ка
(и҆) до ско́та, и҆ все (-)^45 и҆́же бѧ́ше на́ поли, (и҆
всю травꙋ земнꙋ́ю) и҆збилъ гра̑· И҆ все дре́во по́льное,
сътре гра́дъ, ра́звѣ землѧ̀ гесе́мьски и҆дѣже
бѧ́хꙋ сн҃ове і҆и҃левы не бысть гра̑· [Посла́]^46 же фа-
раѡ́нъ, [и҆]^47 призва̀ мѡѷсі́ѧ, і҆ а҆арѡ́на. и҆ рече и҆́ма,
съгрѣшихъ до нн҃ѣ, г҃ь пра́веденъ, а҆́з же и҆ лю-
ді́е мои̇̀ безако́нни, моли́тесѧ [-]^48 за мѧ къ
г҃ꙋ (-)^49 дабы преста́ли гро́ми бж҃і́и, и҆ гра̑, и҆ ѡ҆гнь
[на земли̇̀]^50, и҆ ѿпꙋщꙋ вы и҆ ктомꙋ не приложи́-
те преме́длити· Рече же є҆мꙋ мѡѷсі́и, ꙗ҆́ко и҆зы́дꙋ
и҆зъ града, [и҆]^51 въздви́гнꙋ рꙋцѣ [-]^52 ([на нб҃о]^53
къ г҃ви)^54, и҆ гро́ми оу҆ста́нꙋтъ, (-)^55 гра́да и҆
дожда не бꙋ́детъ ктомꙋ· (*И҆) да оу҆вѣси, ꙗ҆́ко

Marginal notes (left): кр҃и д҃ (beside line "мо́ромъ]^28…"); мꙋдро̑ ѕ҃і, ѱа҃ло ѻ҃з и҆ р҃д (beside "ты, и҆ на всю̀ травꙋ…"); ѱа҃ло к҃д (beside "дожда не бꙋ́детъ…").

на скотині. **11** І чародії не могли
стояти перед Мойсеєм через стру-
пи; бо були струпи на чародіях і на
всій єгипетській землі. **12** Твердим
же зробив Господь серце фараона, і
не вислухав їх, так як приказав Гос-
подь Мойсеєві. **13** І сказав Господь
до Мойсея: Вставши вранці, стань
перед фараоном і заговори до ньо-
го: Так говорить Господь Бог єв-
рейський. Відпусти мій народ, щоб
мені помолився, **14** бо в цьому часі
Я випущу всі мої кари у серце твоє
і твоїх рабів, і твого народу: щоб ти
знав, що немає іншого Бога, такого
як Я, в усій землі. **15** Тепер, отже,
пущу мою руку і поб'ю тебе, і твій
народ виморю мором, і будеш зни-
щений з землі. **16** *Бо і задля цього рим. 9
Я тебе пощадив дотепер, щоб Я ви-
казав на тобі мою силу, і щоб моє
ім'я було розголошене по всій зем-
лі. **17** Отже, якщо ти це робиш моє-
му народові: і не відпустиш їх, **18**
ось Я випущу в ту ж годину завтра
дуже великий град, якого не було в
Єгипті від того дня, коли його ство-
рено, і до сьогодні. **19** Тепер, отже,
поспішися зібрати всю твою скоти-
ну і все те твоє, що є на полі, бо всі
люди, і скотина, і те, що є на полі,
якщо не ввійдуть до домів, а впаде
на них град, вимруть. **20** Дехто з
рабів фараона, злякавшись же гос-
поднього слова, вгнали свою скоти-
ну до домів; **21** а хто не сприйняв
господнього слова в умі – ці оста-
вили свою скотину на полі. **22** І
сказав Господь до Мойсея: Прос-
тягни руку до неба – і хай буде
град по всій єгипетській землі; на
людей, і на скотину, і на всю траву
землі. **23** *Простягнув же Мойсей муд. 16
руку до неба, а Господь дав голос пс. 77
грому і град, і огонь пробігав по і 104
землі, і Господь послав град на всю
єгипетську землю. **24** Був же град, і
огонь горів в граді, і град же дуже-
дуже великий, якого ж не було, та-
кого, в Єгипті відколи і був у ньо-
му народ. **25** А град побив всю єги-
петську землю від людини і до ско-
тини, і все, що було на полі, і всю
траву землі побив град. І град зни-
щив всі дерева на полях. **26** Тільки
в Гесемській землі, де були ізраїль-
ські сини, не було граду. **27** Післав
же фараон і покликав Мойсея й Аа-
рона і сказав їм: Я згрішив дотепер.
Господь справедливий, я ж і мій
народ беззаконні. **28** Помоліться за
мене до Господа, щоб перестали бо-
жі громи, і град, і огонь на землі; і
відпущу вас, і більше не додасьте
забаритися. **29** Сказав же йому Мой-
сей: Як вийду з міста й підніму ру-

пс. 24 ки до неба, до Господа – і громи перестануть, граду й дощу більше не буде. *І ти щоб знав, що земля є господня. **30** Ти ж і твої раби, знаю, що зовсім ви не побоялися Господа. **31** Льон же й ячмінь побиті, ячмінь, отже, видавав колоски, а льон же цвів. **32** Пшениця ж і жито не пропали: бо були пізні. **33** Вийшовши ж Мойсей від фараона, з міста, й підняв свої руки до Господа, і перестали громи і град, і дощ більше не падав на землю. **34** Побачивши ж фараон, що перестав дощ, і град, і громи – і додав ще згрішити, і зробив твердим своє серце і його слуг; **35** ствердло ж його серце і його рабів – і не відпустив ізраїльських синів, так як Господь сказав до Мойсея.

гн҃ѧ [єсть][56] землѧ̀. (-)[57] ты́ (же) и҆ рабѝ твоѝ, вѣмъ ꙗ҆́ко николи́же оу҆боѧ́стесѧ г҃а. ле́н же и҆ ꙗ҆чме́нь поби́тъ є҆сть, ꙗ҆чмень (оу҆бо)[58] и҆спꙋщаше кла́сы, (а҆) ле́н же (процвѣташе)[59]. пшеница же и҆ жито не и҆згыбнета по́зн҃ы бо бѧ́ше. (И҆шеⷣ)[60] же мѡѷсі́и ѿ фараѡ́на и҆з гра́да, и҆ въздви́же рꙋцѣ [своѝ][61] къ г҃ꙋ, и҆ [преста́ша гро́мове][62], и҆ граⷣ, и҆ дождь не оу҆ка́нꙋ (на́ землю бо́лее)[63]. ви́дѣв же фараѡ́нъ, ꙗ҆́ко преста до́ждь, и҆ гра́дъ, и҆ гро́ми, [и҆][64] приложѝ (съгрѣши́ти [є҆ще][65])[66], и҆ ѡ҆́тѧгча [срⷣце є҆мꙋ][67]. и҆ мꙋжі́и є҆го, (-)[68] ѡ҆жесточа́ (же) срⷣце [є҆го, и҆ ра́бовъ є҆го][69], и҆ не ѿпꙋстѝ сн҃овъ і҆и҃левыхъ, ꙗ҆́коже гл҃а г҃ь къ мѡѷсі́ю.

Глава 10

1 І сказав Господь до Мойсея, мовлячи: Ввійди до фараона. Бо я тяжким вчинив серце його і його слуг, щоб іще сталися на них ці знаки. **2** Щоб ви визнали в уха своїм дітям і своїм внукам скільки Я наглумився над єгиптянами, і мої знаки, які Я в них зробив, і щоб ви пізнали, що Я Господь. **3** Ввійшовши ж Мойсей і Аарон перед фараона, вони і сказали йому: Так говорить Господь Бог єврейський: Доки не бажаєш засоромитися переді мною? Відпусти мій народ, щоб мені по-
пс. 104 молилися. **4** *Якщо ж не хочеш відпустити мій народ, ось Я завтра наведу велику саранчу на всі твої границі, **5** і вона покриє все лице землі, і не зможеш побачити землі. І вона поїсть весь останок, що остався від граду, і з'їсть всяке дерево, що виростає з землі. **6** І наповняться твої доми, і доми твоїх слуг, і всі доми по всій єгипетській землі таким, чого ніколи ж не побачили твої батьки ані їхні прадіди від того дня, коли були на землі, і до сьогоднішнього дня. І сказавши це, він вийшов від фараона. **7** Сказали ж слуги фараона до нього: Доки нам цей є мукою, відпусти відпусти народ, щоб помолився своєму Господеві Богові. Якщо ж ні, то знай, що Єгипет згине. **8** І повернули Мойсея і Аарона перед фараона. І сказав їм фараон: Ідіть моліться вашому Господеві Богові. Хто і хто є ті, що підуть? **9** Сказав же Мойсей: Підемо з нашими дітьми і з старцями, з синами і дочками, і з вівцями, і нашим скотом, бо буде великий день нашого Господа Бога. **10** І сказав їм фараон: Хай так буде Господь з вами, як я вас відпущу з

Гл҃а, і҃.

И҆ [рече][1] г҃ь къ мѡѷсі́ю гл҃ѧ, въни́ди къ фараѡ́нꙋ. а҆зъ бо ѡ҆тѧгчи́хъ [срⷣце є҆го][2], и҆ мꙋжі́и є҆го, да (и҆) є҆щѐ пребꙋдꙋтъ зна́меніѧ сі́ѧ на ни́хъ. Ꙗ҆́ко дабы̀ и҆сповѣ́дали є҆сте (ча́домъ своимъ въ оу҆́ши)[3], и҆ (внꙋкомъ своиⷨ)[4], є҆ли́ко сѧ нарꙋга́хъ є҆гѵ̈птѧномъ. И҆ зна́меніѧ моѧ є҆́же (в ни́хъ сътвори́хъ)[5], и҆ да оу҆вѣсте ꙗ҆́ко (-)[6] (г҃ь [є҆смь][7])[8]. (Въшеⷣ)[9] же мѡѷсі́и, і҆ а҆арѡ́нъ преⷣ фараѡ́на, и҆ рѣста є҆мꙋ, си́це гл҃етъ г҃ь б҃ъ є҆вре́искый. доко́лѣ не хо́щеши оу҆срамлѧ́тисѧ менѐ, ѿпꙋстѝ лю́ди моѧ̀. да [мѝ помо́лѧтсѧ][10]. а҆́ще ли не хо́щеши
ѿпꙋстити лю́ди моѧ, *се а́зъ (заоу҆́тра (-)[11] ѱлⷪ рд
пꙋщꙋ)[12] прꙋги мно́ги на всѧ предѣлы твоѧ, и҆ покры́ютъ [все][13] лицѐ земно́е, и҆ не възмо́жеши ви́дѣти землѧ̀. И҆ поꙗ҆́дѧтъ ве́сь ѡ҆ста́нокъ, и҆́же ѡ҆стà (ѿ гра́да)[14], і҆ и҆зъꙗ҆́дѧтъ всѧко дре́во растꙋщее [-][15] и҆з землѧ̀. И҆ напо́лнѧтсѧ [до́мове твоѝ][16] и҆ до́мове мꙋжі́и твои́хъ, и҆ вси до́мове по все́и земли̇̀ є҆гѵпетъстѣи. є҆го́же не ви́дѣли никогда́ же ви́дѣли ѿц҃и твоѝ ни пра́дѣди и҆́хъ. ѿ него́же дн҃е бы́ша на земли̇̀, (и҆) до [днешнѧ̀го дн҃е][17], и҆ (сі́ѧ ре́кши)[18] и҆зы́де ѿ фараѡ́на. [Реко́ша же][19] мꙋжи фараѡ́новы к немꙋ, доколѣ (намъ (є҆сть)[20] сі́ѧ̀)[21] мꙋ́ка, ѿпꙋстѝ лю́ди, да помо́лѧтсѧ г҃ꙋ б҃гꙋ своѥмꙋ а҆́ще ли ни, то да вѣси. ꙗ҆́ко поги́бне є҆гѵ̈петъ. И҆ ѡ҆брати́ша мѡѷсі́ѧ і҆ а҆арѡ́на, предъ фараѡ́на. И҆ рече и҆ма [фараѡ́нъ][22], и҆дѣта моли́тасѧ г҃ꙋ б҃ꙋ вашемꙋ. кто (-)[23] и҆ кто сꙋть и҆дꙋщі́и. [Рече же][24] мѡѷсі́и, съ ю́нотами [нашими][25], и҆ [съ][26] ста́рцы, да и́демъ, съ сынми, и҆ дще́рми, и҆ [съ][27] ѡ҆вца́ми, и҆ гова́ды нашими. бꙋдетъ бо вели́къ дн҃ь г҃а

б҃а нашего. И҆ ре҃ (и҆ма [фараѡ҃][28])[29]. да бꙋдетъ
та́ко г҃ь с вами, ꙗ҆́коже (васъ [пꙋщꙋ][30])[31] [съ][32]
[-][33] стѧжа́нїемъ ваши҃. ви́дите (ꙗ҆́ковѡ)[34] лꙋ-
ка́вьствїе ѡ҆брѣта́етсѧ въ ва҃. не та́ко, н҆о да
и҆́дꙋтъ (точїю) мꙋжи и҆ да сѧ помо́лѧтъ б҃ꙋ,
сего бо вы̀ са́ми про́сите, [ї и҆згнаша][35] и҆́хъ ѿ
лица̀ фараѡ́нова. [И҆ рече][36] г҃ь мѡѵ҆сїю, прострѝ рꙋ-
кꙋ [твою][37] на з҃елю є҆гѵ҆петьскꙋю, и҆ да и҆злѣзꙋ
прꙋзи на зе́млю [є҆гѵ҆п҃ескꙋ][38], и҆ да снѣ́дѧт
вс҃ю травꙋ̀ земнꙋ́ю и҆ весь плодъ древный є҆́же ѡ҆с-
та̀ ѿ града. И҆ въздви́же мѡѵ҆сїи. же́злъ на н҃бо,
(-)[39] г҃ь (же) наведѐ вѣтръ (въстѡчный)[40] на (всю̀
зе́млю)[41], въ (то́и д҃нь)[42] и҆ (тои̇)[43] нощи. (Бысть
(же) заоу҆́тра)[44] [-][45] вѣтръ (въсто́чный)[46] (за-
и́мъ)[47] прꙋги, (-)[48] наведѐ [-][49] на всю̀ зе́млю є҆гѵ҆-
ѱа҃ло о҃ѕ петѷскꙋ, *и҆ налѧго́ша на вс҃ѧ предѣлы є҆гѵ҆п҃ески
мно́ги ѕѣло, прежде (б҃о) сихъ не бы́ша сицевїи
прꙋѕи (на земли̇), [ниже][50] по се́мъ бꙋдꙋтъ (-)[51].
ѱа҃ло р҃д И҆ покрыша лицѐ земно́е, ї и҆стлѣ землѧ̀, *и҆ съ-
нѣдо́ша вс҃ю травꙋ̀ земнꙋ́ю, и҆ ве́сь плодъ дре́в-
ный, (ї) є҆ли́ко (же) б҃ѣ ѡ҆ста́ло ѿ гра́да. (И҆) не
ѡ҆ста̀ зеле́но ничто̀ на́ древѣхъ и҆ въ все́и тра-
вѣ є҆́же на́ поли, по все́и земли̇ є҆гѵ҆петьстѣи.
(Потща́в)[52] же сѧ фараѡ́нъ, (възва̀)[53] мѡѵ҆сїѧ ї
аа҆ро́на г҃лѧ, съгрѣшихъ къ г҃ꙋ б҃ꙋ вашемꙋ и҆ к
ва́мъ, простѣте мои грѣхъ. (ї) еще н҃нѣ. да
моли́те г҃а б҃а вашего, дабы ѿнѧ́лъ (смр҃ть
сїю ѿ мене̇)[54]. (И҆зшедъ)[55] же мѡѵ҆сїи ѿ фараѡ́-
на и҆ моли́сѧ къ [г҃ꙋ][56]. и҆ прѣмени̇ г҃ь [ѿ морѧ
вѣтръ вели́къ][57], и҆ (заи́мъ)[58] прꙋги и҆ въгна̀
и҆́хъ въ [мо́ре чермно́е][59]. и҆ не ѡ҆ста [ни][60] (є҆дін
прꙋгъ)[61] на все́и земли̇ є҆гѵ҆петьстѣй. (-)[62] ѡ҆-
жесточи́ (же) г҃ь с҃рце фараѡ́ново, и҆ не ѿпꙋсти̇
с҃новъ ї҆и҃левѣхъ. [И҆ рече][63] г҃ь мѡѵ҆сїю простри̇ рꙋ-
кꙋ [твою][64] на́ н҃бо, и҆ да бꙋдетъ (-)[65] [тма̂
ѡ҆сѧжи́ма по все́и земли̇ є҆гѵ҆п҃естѣи][66]. Простре
ѱа҃ло р҃д же мѡѵ҆сїи [на́ н҃бо рꙋкꙋ][67] [свою][68], и҆ *бысть
тма̂, мгла̀ (и҆) ды́мъ по все́и земли̇ є҆гѵ҆петь-
мꙋдр҃о з҃і и҆ и҃і стѣи, три д҃ни. И҆ *не видѣ никто́же брата
своє҆́го. и не въста̀ никто́же ѿ ѡ҆дра̀ своего три
д҃ни. всѣм же с҃номъ ї҆и҃левымъ бѧ́ше свѣтъ
[въ всѣхъ предѣлехъ][69], в ни́хже пребыва́хꙋ.
[Призва же][70] фараѡ́нъ, мѡѵ҆сїѧ, ї аа҆ро́на г҃лѧ. И҆-
дѣте помоли́тесѧ г҃ꙋ б҃ꙋ вашемꙋ, развѣ ѡ҆ве́цъ
и҆ говѧ҃ (-)[71], (-)[72] стѧжа́нїе (же) (все)[73] да и҆дет
с вами. (-)[74] Рече (же) мѡѵ҆сїи [ника́коже][75]. н҆о [-][76]
ты ли (намъ даси)[77] [тре́бꙋ, и҆ вс҃есъжеже́нїе][78],
(да)[79] положи́мъ г҃ꙋ б҃ꙋ нашемꙋ, (н҆о) да и҆
скотъ нашъ и҆детъ с нами, (да)[80] не ѡ҆ста́-
вимъ и҆ копы́та. ѿ си́х же (възе́мше, положи҃
требꙋ)[81] г҃ꙋ б҃ꙋ нашемꙋ, (и҆) м҃ы (-)[82] не вѣмы

вашим маєтком. Бачите, яке лукав-
ство знаходиться у вас. **11** Не так!
Але хай підуть тільки мужі, і хай
помоляться Богові, бо цього ви самі
просите, і вигнали їх з-перед лиця
фараона. **12** І Господь сказав Мой-
сеєві: Простягни твою руку на єги-
петську землю, і хай саранча вилізе
на єгипетську землю, і хай виїсть
всю траву землі, і ввесь плід дерев,
який залишився від граду. **13** І
Мойсей підняв палицю до неба, а
Господь навів східний вітер на всю
землю в тім дні і тієї ночі. Сталося,
що вранці східний вітер, взявши
саранчу, **14** навів на всю єгипетсь-
ку землю, *і дуже багато її насуну- пс. 76
лося на всі околиці Єгипту. Перед
цим не було такої саранчі на землі,
ані після цього не буде. **15** І вона
покрила лице землі, і земля зітліла.
*І вона поїла всю траву землі, і пс. 104
ввесь плід дерев, і те, що осталося
було від граду. І не зосталося ні-
чого зеленого на деревах і на всякій
траві, що на полі, в усій єгипет-
ській землі. **16** А фараон, поспі-
шившись, покликав Мойсея і Ааро-
на, кажучи: Я згрішив перед вашим
Господом Богом і проти вас. **17**
Простіть мій гріх, і ще тепер бла-
гайте вашого Господа Бога, щоб
забрав від мене цю смерть. **18** А
Мойсей, вийшовши від фараона, й
помолився до Господа. **19** І Гос-
подь повернув сильний вітер з мо-
ря, і схопивши саранчу, загнав її в
Червоне море, і не осталося ні
одної саранчі в усій єгипетській
землі. **20** Господь же твердим вчи-
нив серце фараона і він не відпус-
тив ізраїльських синів. **21** І Господь
сказав Мойсеєві: Простягни твою
руку до неба і хай буде відчутна
темрява по всій єгипетській землі.
22 Простягнув же Мойсей свою
руку до неба – і *була темрява, і пс. 104
мла, і дим по всій єгипетській землі
три дні. **23** І *ніхто не побачив сво- муд. 17 і 18
го брата, і ніхто не встав зі свого
ліжка три дні. А для всіх ізраїльсь-
ких синів було світло в усіх око-
лицях, в яких вони були. **24** Покли-
кав же фараон Мойсея й Аарона,
кажучи: Ідіть, помоліться вашому
Господеві Богові без овець і скота,
а все майно хай іде з вами. **25** Ска-
зав же Мойсей: Зовсім ні! Але чи
ти нам даш жертву і всепалення,
щоб ми принесли нашому Госпо-
деві Богові? **26** Хай з нами піде і
наш скот, не оставимо й копита. А
з них, взявши, принесемо жертву
нашому Господеві Богові. І ми не
знаємо, що принесемо нашому Гос-
подеві Богові, доки не прийдемо

туди. **27** Твердим же стало серце
фараона і він не забажав їх від-
пустити. **28** І сказав йому фараон:
Відійди від мене! Вважай на себе
далі, щоб ти не додав побачити моє
лице. Якщо ж ні, то в тому дні, в
якому з'явишся мені, помреш. **29**
Сказав же Мойсей: Так як ти го-
вориш, не покажуся тобі перед
лицем.

што принесемъ г҃у б҃у нашему. дондеже доид҃е
тамо· ѡжесточа же (-)[83] ср҃це фараѡново, и не хо-
тѣ ѿпустити ихъ· И [рече ему][84] фараѡнъ,
ѿиди ѿ мене. блюди (же) сѧ ктому, да не
приложиши видѣти [лица моего][85]. (аще ли ни),
то воньже д҃нь ꙗвишисѧ мнѣ оумреши. гл҃а же
моѵсїи [ꙗко][86] гл҃еши не ꙗвлю ти сѧ предъ ли-
цемъ·

Глава 11

1 І Сказав Господь до Мойсея:
Я наведу на фараона і на Єгипет ще
одну кару, і після цього вас від-
пустить. Коли ж вас відпустить, то
й вижене вас з усім майном. **2** Ска-
жи, отже, потайки в вуха народу:
хай випросять у сусіда і жінка у
своєї сусідки золотий і срібний по-
вищ. 3 суд і одіж. **3** *Бо Господь дав ласку
своєму народові перед єгиптянами
сир. 45 – і дали їм. *А чоловік Мойсей став
дуже великим перед єгиптянами, і
перед фараоном, і перед його слу-
гами, і перед очима всього народу.
4 І сказав Мойсей: Так говорить
Господь. Опівночі Я пройду посе-
муд. 18 ред Єгипту **5** *і помре кожний пер-
вородний в єгипетській землі, від
первородного фараона, який сидить
на престолі, аж до первородного
рабині, що при жорнах, і до пер-
вородного всієї скотини. **6** І буде
великий крик по всій єгипетській
землі, якого не було, і такого біль-
ше не буде. **7** А між всіма ізраїль-
ськими синами ані пес не заїнчить
своїм язиком, від людини і до ско-
тини, щоб ти побачив наскільки
прославиться Господь між єгиптя-
нами й ізраїльськими синами. **8** І
всі ці слуги закричать до мене і по-
клоняться мені, кажучи: Відійди ти
і ввесь твій народ, якого ти про-
вадиш. А після цього відійду. Вий-
шовши же Мойсей від фараона з
гнівом. **9** І сказав Господь до Мой-
сея: Фараон не вислухає вас, щоб я
помножив знаки і чуда в єгипет-
ській землі. **10** Мойсей же й Аарон
вчинили знаки і всі ці чуда перед
фараоном. І Господь твердим вчи-
нив серце фараона, і він не забажав
відпустити ізраїльських синів з єги-
петської землі.

Гл҃а, аі·

И [рече][1] г҃ь къ моѵсїю, (и) еще едї вредъ
приведу на фараѡна, и на егѵпетъ, и по
семъ ѿпуститъ вы (-)[2]· Егда же ѿ-
пуститъ вы, (то и) съ всѣ [(имѣнїемъ)[3]
изженетъ вы][4]· Гл҃и оубо ѡтаи въ оуши лю-
демъ, (-)[5] да [испросѧтъ][6] (-)[7]. оу суседа, и
жена оу суседы [своеи][8], съсуды (златы, и среб-
рены)[9] и ризы, *г҃ь бо далъ бл҃гть людемъ сво- вы҃ г҃
имъ, пред егѵптѧны, и даша имъ· (-)[10]
*ч҃лкъ (же) моѵсїи великъ быстъ ѕѣло предъ сира҃ ме
егѵптѧны, и предъ фараѡномъ, и предъ [-][11]
мужми его, [и пре ѡчима всѣхъ людїи][12]· И рече
моѵсїи сице гл҃етъ г҃ь. въ полунощи азъ прїи-
ду посредѣ едгѵпта, *і изметъ весь пръвенецъ мудро ͡ні
въ земли егѵпестѣи ѿ пръвенца фараѡнова еже
сѣдитъ на пр҃толѣ, даже до прьвенца рабынѧ
ꙗже оу жерновъ, и до прьвенца всего скота· И
будетъ въпль великъ по всеи земли егѵпетъ-
стѣи. ꙗковъ (же)[13] не бѣ, и сицевъ ктому не
будетъ· ч҃ въ всѣхъ с҃нѣхъ ї҃илевѣхъ. не въс-
комлетъ ни песъ ꙗзыкомъ своимъ ѿ ч҃лка. (и)
до скота, да оузриши елико прославитъ г҃ь,
между егѵптѧны, и [с҃нъми][14] ї҃илевыми. и въ-
скликнутъ вси ѡтроцы [-][15] си къ мнѣ. и по-
клонѧтсѧ мнѣ гл҃юще, ѿиди ты и вси людїе
твои, ихже ты водиши. (-)[16] по семъ (же) ѿи-
ду· Изшед же моѵсїи ѿ фараѡна съ гнѣвомъ·
[И рече][17] г҃ь къ моѵсїю, не послушаетъ васъ
фараѡнъ, да оумножу [-][18] знаменїѧ и чюдеса
въ земли егѵпетъстѣи· Моѵсїи же і ааронъ,
сътвориша [знаменїѧ и вси][19] чюдеса сїи [-][20]
пре фараѡномъ [и ѡжесточи][21] г҃ь ср҃це фараѡново,
и не хотѣ ѿпустити с҃новъ ї҃илевѣхъ ѿ зем-
лѧ егѵпетъскїѧ·

Глава 12

1 І сказав Господь до Мойсея й
Аарона в єгипетській землі, мовля-
чи: **2** Цей місяць для вас - початок
місяців, буде для вас першим в
місяцях року. **3** Промов до всього
збору ізраїльських синів, кажучи: В

Гл҃а, ві·

И [рече][1] г҃ь къ моѵсїю, і аарону, въ земли
егѵпестѣи гл҃ѧ. мц҃ь сеи вамъ начало
мц҃ем. пр҃ъвыи будетъ вамъ въ мц҃ехъ
лѣту· Рцы къ всему сонму с҃новъ ї҃и-
левъ гл҃ѧ. въ, і, мц҃а сего да прїиметъ кождо

ѻвча на домъ, въ ѿчество [своѐ][2]. ѻвча на домъ. Аще ли же мало ихъ есть въ домꙋ, ꙗко не довольномъ быти на ѻвча, да прїиметъ съ собою сꙋседа ближнего своего, по числꙋ дш҃ь, кождо довольное себѣ, [съчтетъ][3], на [-][4] ѻвча съвершено, мꙋжеска полꙋ [непорочно][5] (и) єдінолѣтно (-)[6], ѿ агнецъ, и (ѿ) козлищъ прїимѣте. И да бꙋде вам съблюдено, даже до четвертаго надесѧть дн҃е мц҃а сего, и заколю то, все множество събора с҃нвъ і҃илевыхъ къ вечерꙋ. И прїимꙋтъ ѿ крови, и помажꙋтъ на ѻбою подвою и на прагъ, [и][7] въ домѣхъ, (єгоже сънѣдатъ в нихъ)[8] (сеѧ нощи масa)[9] (та) печена ѻгнемъ. и ѻпрѣснокъ съ желтаницею, сънѣдатъ. [И][10] не сънѣсте ѿ нихъ сꙋрово, ниже съварено въ водѣ, но печено ѻгнемъ. (съ главою)[11] съ ногами, и съ ѹтробою. [І][12] не ѻставите ѿ него. (ничтоже) на заѹтръ. и кости не съкрꙋшите ѿ него, (въ ѹтрѣи) же ѻстанки сꙋщаѧ ѿ него рано, ѻгнемъ съжжете. (И) тако (-)[13] ꙗсти бꙋдете [ѿ него][14], чресла ваша препоꙗсана, и сапози [ваши][15] на ногах ваших, и жезлы [ваши][16] въ рꙋкахъ вашихъ. И сънѣсте (-)[17] съ тщанїем скоро, пасха есть [г҃нѧ][18]. И проидꙋ землю єгѵпетьскꙋю. (сеѧ нощи)[19] (ѹбиваѧ)[20] всѧкъ пръвенецъ въ земли єгѵпетьстѣи, ѿ ч҃лка до скота. и въ всѣхъ бозѣхъ єгѵпетьскихъ сътворю ѿмщенїе азъ г҃ь. И (да) бꙋде кровь вамъ въ знаменїе на домохъ. в нихъ (же) вы [бꙋдете][21] тамо, и (ѹзрѣ)[22] кровь (-)[23] покрыю вы, и не бꙋдетъ въ вас вреда погибнꙋти, єгда ѹбїю землю єгѵпетьскꙋю. И (да) бꙋдетъ [вамъ дн҃ь сей][24] въ памѧть, и чтете [-][25] празник г҃ꙋ въ родѣхъ вашихъ, законно [и][26] вѣчно, празнꙋйте [-][27] з҃ дн҃їи ѻпрѣсноки, да ꙗсте. ѿ (-)[28] [пръваго дн҃е][29] измѣте квасъ, ѿ домовъ вашихъ. всѧкъ бо иже сънѣсть кисело, погибнетъ дш҃а та ѿ і҃илѧ. ѿ дн҃е перваго, [и][30] до дн҃е седмаго. (-)[31] [Первыи (же) дн҃ь][32] да сѧ прозоветъ с҃тыи, (а)[33] (з҃емыи дн҃ь)[34] нарочитъ с҃тъ да бꙋдетъ вам. всего дѣланїѧ работна да не сътворите в онь, развѣ єлико (сънѣсть), сътворитсѧ всѧкои дш҃и, (точїю сїѧ)[35] да сътворѧтсѧ вамъ. (-)[36] Сънабдите (же) заповѣди сїѧ, в (сїи бо дн҃ь)[37] изведꙋ силꙋ вашꙋ ѿ землѧ єгѵпетьскїѧ, и да сътворите въ сїи дн҃ь въ роды

г҃ мо҃ і҃г
д҃ мо҃ і҃и
ваша, законно (и) вѣчно починающе. *въ, д҃і, дн҃ь. [перваго мц҃а][38] съ вечера да ꙗсте ѻпрѣсноки, до (двадесѧти, и єдінаго дн҃е)[39] мц҃а до вечера. седмь дн҃їи квасъ да сѧ не ꙗвитъ въ домѣхъ вашихъ. всѧкъ иже аще ꙗсть квасно, погꙋбитсѧ дш҃а та ѿ сонма [с҃новъ][40] і҃илевыхъ. и въ

10 дні цього місяця хай кожний візьме вівцю на дім, для свого роду, вівцю на дім. **4** Якщо ж мало їх є в домі, так що немає досить на вівцю, хай візьме з собою свого близького сусіда за числом душ. Кожний для себе вичислить: скільки вистачає **5** на вівцю без вади, чоловічого роду; непорочну і однолітну візьмете з ягнят і з кіз. **6** І хай буде вам збереженою аж до чотирнадцятого дня цього місяця, і заріжуть його все множество збору синів ізраїлевих увечері. **7** І візьмуть з крові, і помажуть на обох одвірках, і на порозі, і в хатах, в яких їстимуть там **8** цієї ночі те м'ясо, печене огнем, і їстимуть опрісноки з гіркими зелами. **9** І не їстимете його сирим ані звареним в воді, але печеним на вогні, з головою, з ногами і з нутрощами. **10** І не оставите з нього нічого до ранку, і кості в ньому не зломите. А вранці останки, що є з нього, рано огнем спалите. **11** І так його будете їсти: стан ваш підперезаний, і ваша обува на ваших ногах, і ваші палиці у ваших руках. І їстимете з поспіхом, скоро: це господня пасха. **12** І Я пройду цієї ночі по єгипетській землі, вбиваючи кожного первородного в єгипетській землі, від людини до скотини, і вчиню помсту на всіх єгипетських богах. Я Господь. **13** І хай кров буде вам на знак на домах, в яких ви там будете; і як Я побачу кров – покрию вас, і не буде у вас пошесті знищення, коли поб'ю єгипетську землю. **14** І хай цей день буде вам на пам'ять; і святкуватимете празник Господеві у ваших родах, святкуватиме за законом і вічно. **15** – 7 днів їстимете опрісноки, з першого дня заберіть квас з ваших домів. Бо кожний, хто з'їсть квашене, з першого дня і по сьомий день, та душа буде вигублена з Ізраїля. **16** Перший день хай назветься святим, а сьомий, святковий день, хай буде вам святий. Всяке робоче діло не робитимете в ньому, лише те, що їсться, зробиться кожною душею; тільки це хай вами робиться. **17** Збережіть же ці заповіді, бо в цьому дні Я виведу вашу силу з єгипетської землі, і в цьому дні у ваших родах чинитимете за законом, і вічно; **18** починаючи *в 14 мой3. 23
дні першого місяця з вечора, їстимете опрісноки до двадцять мой4. 28
першого дня місяця до вечора. **19** Сім днів квас хай не знайдеть-

ся у ваших домах. Кожний, хто з'їсть
квашене, вигубиться та душа зі збору
ізраїльських синів і з приходців
землі. **20** Не їстимете ніякого квасу, а
в усіх домах їстимете опрісноки. **21**
Мойсей же скликав усю ізраїльську
старшину і сказав їм: Пішовши, візь-
міть собі вівцю за родом вашим і
єв. 11 жертвуйте пасху. **22** *Візьміть же
в'язанку іссопу, а замочивши в крові,
помажете кров'ю пороги дверей і оба
одвірки, що є при дверях. А ви не
виходьте ніхто до ранку з дверей
свого дому. **23** І Господь, коли про-
ходитиме вигублюючи єгиптян, по-
бачить кров на порозі і на обох од-
вірках, і Господь мине двері, і не доз-
волить нищителеві ввійти до ваших
домів, щоб убивати. **24** Збережіть же
це слово як закон собі і вашим синам
навіки. 25 Коли ж увійдете до землі,
яку Господь дасть вам, так як сказав,
збережете цю службу, **26** щоб було,
коли ваші сини скажуть вам: Що це
за служба? **27** То скажете їм: Це
жертва пасхи Господеві, який покрив
доми ізраїльських синів в Єгипті,
коли побив єгиптян, а наші доми
спас. І народ, схилившись, поклонив-
ся. **28** А ізраїльські сини, пішовши,
пс. 77 зробили так як Господь заповів Мой-
і 135 сеєві і Ааронові, так ці зробили. **29**
і 104 *Сталося ж, що опівночі Господь по-
і 134 бив кожного первородного в єгипет-
муд. 18 ській землі, *від первородного фара-
она, що сидить на престолі, до перво-
родного полоненої, що в ямі, і кож-
ного первородного зі скотини. **30**
Встав же вночі фараон, і всі його слу-
ги, і всі єгиптяни, і був великий крик
по всій єгипетській землі. І не було
дому, в якому не було мерця. **31** По-
кликав же фараон вночі Мойсея й
Аарона та сказав їм: Вставши, вий-
діть з мого народу; і ви, й ізраїльські
сини ідіть помолитися вашому Гос-
подеві Богові, так як ви сказали. **32** І
взявши овець і вашу скотину, ідіть;
поблагословіть же й мене. **33** І єгип-
тяни силкувалися скоро випустити
народ з землі, бо сказали, що: Всі
вимремо. **34** Взяв же народ муку
перед викисненням їхнього тіста і
зав'язавши в одежі, поклали на свої
рамена. **35** І вони зробили так, як
заповів їм Мойсей. І випросили в
вищ. 3 єгиптян срібний і золотий посуд і
пс. 104 одежу. **36** *А Господь дав своєму
народові ласку у єгиптян – і дали їм; і
мой4. 33 вони пограбували єгиптян. **37** *Ізра-
20 і 24 їльські сини піднялися з Рамеси до
пс. 135 Сокхоту, до шістьсот тисяч піших
мужів без челяді, 38 і численні при-
ходьки вийшли з ними, і дуже багато
овець, і худоби, і скотини. **39** І ви-
пекли тісто – муку, яку винесли з

пришельцѣхъ (-)[41] земли, всякого кваса да не
ꙗсте. въ всѣхъ (же) (домѣхъ)[42] [-][43] да ꙗсте
опрѣсноки· Съзва же моѵсїи вся старца, їилє-
вы. и рече имъ. шедше поимѣте себѣ агнъца
по сродству вашему, и жертвуите пасху· *възь- єврє аі
мѣте же кисть иссопа (-)[44] омочивши (же) въ
кровь, дверныя [-][45] помажете праги, и обою
подвою ѿ крови ꙗже єсть близу дверей. а вы
да не исходите, никтоже ѿ дверїи дому свое-
го до заоутрїя· И миная гь избивая єгѵп-
тяны, и оузрить кровь на празѣ, и на обою
подвою, и минеть гь двери, и не попустить
оубивающему вънити въ домы ваша оубива-
ти· (-)[46] Снабдите (же) слово, се законно себѣ,
и снѡмъ вашимъ до вѣка· Аще же вънидете
въ землю юже дасть гь вамъ, ꙗкоже гла. снаб-
дите служенїе се· (да)[47] будеть єгда възъ-
глють вамъ снове ваши, что (єсть) служенїе се,
(то)[48] речете имъ, жертовнаа пасха (єсть)[49]
гу. иже покры домы сновъ їилєвыхъ въ єгѵп-
тѣ· Єгда поби єгѵптяны, а домы наша из-
бави· И преклоншеся (поклонишася людїє)[50]. (-)[51]
шедше (же) [снове їилєви сътвориша][52] ꙗкоже за- ѱло оз
повѣда гь моѵсїю, і аарону такоже сътвори- и рлє
ша (сїи)· *Бысть же въ полунощи, (-)[53] гь из- и рд
би всякъ первенецъ въ земли єгѵпетьстѣи, и рлд
*ѿ первенца фараонова. сѣдящаго на престолѣ, мудро ні
до первенца плѣннича. ꙗже въ долѣ· и [всякъ
первенецъ][54] скотїи· [Въста же][55] фараонъ но-
щїю, и вся мужи єго, и вси єгѵптяне, и
бысть вопль велїи по всеи земли єгѵпетъ-
стѣи, (и) не (-)[56] бы домъ в немъже не бѣ
мертвеца· [Възва же][57] фараонъ моѵсїа, і аарона
въ нощи, и рече има. (въставше)[58] ѿидѣта
ѿ людїи моихъ, и вы и снове їилєвы, идѣте
да ся помолите, гу бгу вашему, ꙗкоже
[глаете][59]. и овца и говяда ваша поимше, и-
дѣте, блвите же и мене· И нужахꙋ єгѵпта-
не (ѿпустити люди скоро)[60] [-][61] ѿ земля, ре-
коша бо ꙗко вси измремъ· Взяша же людїє му-
ку прежде въскисенїя тѣсту ихъ, [и въвя-
завше][62] в ризы (-)[63] [възложиша][64] на рамы
[своя][65]. (и)[66] сътвориша ꙗкоже заповѣда имъ
моѵсїи· І испросиша ѿ єгѵптянъ съсуды,
сребряны, и златы, и ризы, [*гь же][67] дасть вї г
блгть людемъ своимъ предъ єгѵптяны, и даша ѱло рд
имъ, и плѣниша єгѵптяны, *въздвигоша д мо лг
же ся снове їилєвы, ѿ рамеси въ сокходъ до кс на кд
шести сотъ тысущь, пѣшихъ мужїи развѣ ѱло рлє
челяди, и пришелцы (же) мнози изыдоша с
ними, и овца и волы и скоти мнози зѣло· І

испеко́ша тѣ́сто (мꙋ́кꙋ) е҆́же и҆знесо́ша и҆з е҆гѵ́п-
та, (-)[68] ѻ҆прѣ́сноки не вскисѐша бо· И҆згна́ша
же и҆̀хъ е҆гѵ́птѧне, и҆ не могоша пребы́ти ни
и҆ мо̀ і҃є бра́шна сътвори́ша (-)[69] на пꙋ́ть· *ѻ҆битанї́а
же сн҃овъ і҆и҃левѣ́хъ. е҆́же обита́ша въ земли̑ е҆-
гѵ́петьстѣи, и҆ въ земли̑ ханаа́ни, [сі́и, и҆
ѿцы и҆́хъ][70], ѵ҃, л҃, (и҆) л҃· И҆ бы́сть по четы́рехъ
стѣ́хъ, [и҆][71] тридесѧти лѣтѣ́хъ, и҆зы́нде всѧ̀
си́ла гн҃ѧ ѿ землѧ̀ е҆гѵ́пескї́ѧ, в но́щи̑ стра-
жьба̀ е҆сть гв҃· И҆звести и҆̀хъ ѿ землѧ̀ е҆гѵ́пет-
скї́а, (и҆) сї́ѧ но́щь (-)[72] стражьба̀ гв҃, ꙗ҆́ко
всѣ́мъ сн҃омъ і҆и҃левымъ, бꙋ́детъ въ ро́дъ и҆́хъ·
[И҆ рече][73] гь҃ къ мѡѵсі́ю, і҆ а҆арѡ́нꙋ, се зако́нъ па́с-
хи. всѧ́къ и҆ноплеме́нникъ да не ꙗ҆́сть ѿ неѧ̀,
и҆ всѧ́кого раба̀ (-)[74] кꙋ́пленаго ѻ҆брѣ́жеши [-][75], и҆
тогда̀ да ꙗ҆́сть ѿ неѧ̀, пришле́ [и҆][76] кꙋпле́нн҃
да не ꙗ҆́сть ѿ неѧ̀· въ хра́мѣ є҆ди́номъ да
снѣ́стьсѧ· (А҆́ще же ѻ҆ста́нетъ мѧсъ на ꙋ҆́тр-
д҃ мо̀ д҃ і҆ѡа̑ ді рї́ѧ, и҆) не и҆зно́сите (мѧ҃ вонъ и҆з хра́ма)[77], *и҆
ко́сти не съкрꙋши́те ѿ него. ве́сь со́нмъ сн҃овъ
і҆и҃левы҃ сътвори́тъ сі́ѧ· А҆́ще ли кто̀ прі́идетъ
(пришле́цъ к ва́мъ)[78], [и҆ сътвори̑][79] па́схꙋ гв҃·
ѻ҆брѣ́жеши е҆го всѧ́къ мꙋ́жескі́и полъ, и҆ тогда̀
да прі́идетъ сътвори́ті ю҆̀, и҆ да бꙋ́детъ а҆́ки
[-][80] съжи́тель [-][81]. всѧк [же][82] необрѣ́заныи да
не ꙗ҆́сть ѿ неѧ̀· Зако́нъ е҆ді́нъ да бꙋ́де, (и҆)
съжи́телю и҆ пришелцꙋ пришѐшемꙋ въ ва́· И҆ съ-
твори́ша сн҃ове і҆и҃левы, ꙗ҆́коже заповѣ́да гь҃ мѡѵ-
сі́ю і҆ а҆арѡ́нꙋ [-][83], тако сътвори́ша. и҆ бы҃ въ
(иже дн҃ь)[84] и҆зведе гь҃ сн҃ы і҆и҃левы ѿ землѧ̀ е҆-
гѵ́пескі́ѧ съ си́лою и҆̀·

Гл҃а, г҃і

ни҃ кв и҆ лд г҃ мо̀ кз д҃ мо̀ г҃ и҆ и҃ е҆зе҃ мд лꙋ҃ в
И҆ [рече][1] гь҃ къ мѡѵсі́ю гл҃ѧ, *ѻ҆свѧти́те ми
всѧ́къ перве́нц҃ перворожде́ныи ѿверзаѧ (бо)
ꙋ҆́тробꙋ всю, въ сн҃охъ і҆и҃левыхъ, ѿ чл҃ка
до скота̀, ([да бꙋ́детъ][2] мнѣ̀)[3]· Рече же
ни҃ кг мѡѵсі́и къ лю́демъ, *по́мните дн҃ь се́и. въ нже
и҆схо́дите ѿ [землѧ̀][4] е҆гѵ́петскы, ѿ домꙋ ра-
бо́тнаго. рꙋко́ю [-][5] крѣпко́ю. и҆зведе ва́съ гь҃ ѿ-
тꙋ́дꙋ. и҆ не ꙗ҆́ди́те ква́сна, поне́же въ днешні́и
дн҃ь и҆схо́дите въ мѣ́сѧцъ жи́тъ новы́хъ· И҆
бꙋ́детъ е҆гда̀ въведе́т тѧ гь҃ б҃ъ твои, въ
зе́млю ханане́искꙋ, и҆ хеде́искꙋ, (і҆ а҆море́искꙋ, і҆ е-
ве́искꙋ, і҆ евꙋсе́искꙋ, и҆ гергесе́искꙋ, и҆ ферезе́искꙋ)[6],
е҆́юже клѧтсѧ къ ѿце́м҃ твои҃ да́ти тебѣ̀
зе́млю точа́щꙋю мле́ко и҆ ме́дъ· И҆ сътвори́ши
(ꙋ҆бо) слꙋ́жбꙋ сі́ю [сего мц҃а][7]. шесть дн҃і́и да
ꙗ҆́сте ѻ҆прѣ́сноки, въ (се҃мыи же дн҃ь)[8] пра́зн҃ гв҃.
ѻ҆прѣ́сноки да ꙗ҆́сте се́дмь дн҃і́и, да сѧ не ꙗ҆-
ви́тъ тебѣ̀ ква́сно. и҆ да не бꙋ́детъ [-][9] ква́съ

Єгипту – на опрісноки, бо не ви-
кисли. А єгиптяни вигнали їх, і во-
ни не змогли остатися ані не приго-
товили харчів на дорогу. **40** *А пе- мой1. 15
ребування ізраїльських синів, яке
прожили в єгипетській землі і в ха-
наанській землі, вони і їхні батьки,
було 430 літ. **41** І сталося, що після
чотириста і тридцятьох років вий-
шла вся господня сила з єгипетсь-
кої землі вночі. **42** Це сторожа Гос-
подеві, щоб їх вивести з єгипетсь-
кої землі. І ця ніч – сторожа Госпо-
деві, щоб була для всіх ізраїльських
синів в їхні роди. **43** І Господь ска-
зав до Мойсея і Аарона: Це закон
пасхи. Жодний чужинець хай з неї
не їсть; **44** і всякого купленого раба
обріжеш, і тоді хай з неї їсть. **45**
Приходько і куплений – хай з неї
не їсть. **46** Хай з'їсться в однім по-
кою. Якщо ж зостане м'ясо до ран-
ку, не винесете м'ясо надвір з хати, мой4. 9
*і кістки не зломите в ньому. **47** Це ів. 19
зробить ввесь збір ізраїльських си-
нів. **48** Якщо ж хто прийде при-
ходьком до вас і зробить пасху Гос-
подеві – обріжеш в нього кожного з
чоловічого роду; і тоді хай прийде
її зробити, і хай буде так, як міс-
цевий мешканець; а всякий необрі-
заний хай з неї не їсть. **49** Один за-
кон хай буде і для місцевого жите-
ля, і для приходька, що до вас
прийшов. **50** І зробили ізраїльські
сини так, як Господь заповів Мой-
сеєві і Ааронові, так вони зробили.
51 І так було в тому дні, в якому
Господь вивів ізраїльських синів з
єгипетської землі з їхньою силою.

Глава 13

1 І промовив Господь до Мой- ниж. 22 і 34
сея, кажучи: **2** *Освятіть мені кож- мой3. 27
ного первородного, що першим на- мой4. 3 і 8
родився; бо те, що відкриває всяке єз. 44
лоно між ізраїльськими синами, від лук. 2
людини до скоту, хай Мені буде. **3**
Сказав же Мойсей до народу: *За- ниж. 23
пам'ятайте цей день, в якому вихо-
дите з єгипетської землі, з дому не-
волі. Господь вивів вас звідти силь-
ною рукою, і не їжте квашене, **4** то-
му що виходите в сьогоднішнім
дні, в місяці нового збіжжя. **5** І бу-
де, коли твій Господь Бог введе те-
бе до хананейської, і хеттейської, і
аморейської, і евейської, і євусей-
ської, і гергесейської, і ферезейсь-
кої землі, яку поклявся твоїм бать-
кам тобі дати, до землі, що тече мо
локом і медом; і принесеш цю слу-
жбу в цьому місяці. **6** Шість днів
їстимете опрісноки, а в сьомім дні
– празник Господеві. **7** Їстимете о-

прісноки сім днів. Хай не появиться в
тебе закваска, і хай не буде закваски
в усіх твоїх границях. **8** І розкажеш
твому синові в тому дні, кажучи:
Задля цього зробив мені Господь Бог,
коли я виходив з Єгипту. **9** І хай буде
в тебе знак на твоїй руці, і пригадка
перед твоїми очима, щоб господній
закон був у твоїх устах. Бо Господь
вивів тебе з Єгипту сильною рукою.
10 І зберігатимеш цей закон у належ-
ному часі, з року до року. **11** І буде,
коли твій Господь Бог введе тебе до
хананейської землі, так як поклявся
ниж. 22 твоїм батькам, і її тобі дасть: **12** від-
і 34 лучиш *Господеві кожного з чолові-
єз. 44 чого роду, що відкриває лоно. Кож-
ний, що відкриває лоно зі стад і з
твоєї скотини, і яке буде чоловічого
роду, освятиш Господеві. **13** Все, що
відкриває лоно ослиці, заміниш вів-
цею. Якщо ж не заміниш, то викупиш
його. Кожного первородного людини-
ни, з твоїх синів, викупиш. **14** Якщо
ж запитає тебе твій син після цього,
кажучи: Що це? То скажеш йому,
що: Господь сильною рукою вивів
нас з єгипетської землі, з дому не-
волі. **15** Бо коли фараон зробився за-
тверділим, щоб нас не відпустити,
Господь вигубив всіх первородних в
єгипетській землі, від первородного
людини до первородного скотини.
Задля цього я приношу в жертву Гос-
подеві кожного, хто відкриває лоно
чоловічого роду, – він Господеві, і
кожного первородного з моїх синів
викуплю. **16** І хай буде на знак на
твоїй руці, і непорушним перед тво-
їми очима, бо сильною рукою Гос-
подь нас вивів з Єгипту. **17** А коли
фараон відпустив народ – Господь не
попровадив їх дорогою филистимсь-
кої землі, хоч близько було. Бо Гос-
подь сказав: Щоб часом народ, поба-
чивши бій, не розкаявся і не повер-
пс. 77 нувся до Єгипту. **18** *І Бог обвів на-
род дорогою до пустині, до Червоно-
го моря. В п'ятому поколінні вийшли
ізраїльські сини з єгипетської землі.
мой1. 50 **19** І Мойсей взяв з собою *кості Йо-
іс нав. 24 сифа. Бо Йосиф клятвою закляв був
ізраїльських синів, кажучи: У відві-
динах, коли вас відвідає Господь Бог,
винесіть з собою звідси мої кості. **20**
мой4. 33 *Піднялися ж ізраїльські сини з Сок-
хота і отаборилися в Отомі при пус-
ниж. 14 тині. **21** *А Бог провадив їх в дні
мой5. 1 стовпом хмари, щоб показати їм до-
і 4 рогу, а вночі стовпом огня, щоб сві-
пс. 77 тити їм. **22** І не забракло стовпа хма-
і 104 ри в дні і огняного стовпа вночі пе-
єз2. 9 ред всім народом.

въ всѣхъ предѣлехъ твоихъ· И повѣси сн҃у тво-
ему въ дн҃ь онъ гл҃а. сего ради сътворилъ г҃ь
б҃ъ мнѣ егда исхождахъ ѿ егѵпта· И да бу-
детъ тебѣ знаменїе на руцѣ твоеи, и поми-
нанїе пр҃е очима твоима. ꙗко да будетъ за-
конъ гн҃ь въ оустѣхъ твоихъ, рукою бо крѣп-
кою извелъ тѧ г҃ь и егѵпта· И [снабдиши][10]
законъ сей. въ времѧ подобно. ѿ дн҃е до дн҃е,
и будетъ егда въведетъ тѧ г҃ь б҃ъ твои
въ землю хананеиску, ꙗкоже есть клѧлсѧ ѿ-
цемъ твоимъ, и дасть (ю тебѣ)[11]. [-][12] ѿлу- нѝ к҃в
чиши весь ѿверзающъ оутробу, *мужескъ полъ и л҃д
г҃у, весь ѿверзающїи оутробу, ѿ стадъ [и][13] езе҃кїа м҃д
ѿ скотъ твоихъ, (и) еликоже будетъ [-][14]
мужеска полу ост҃иши г҃у· весь ѿверзаа оу-
тробу ослю, измѣниши овцею. аще ли не из-
мѣниши, (то) избавит (и)[15] всѧкъ первенецъ
чл҃чь сн҃овъ твоихъ да избавиши· Аще же въпра-
шаетъ тѧ сн҃ъ твой по семъ гл҃а, что се
(есть). то речеши къ нему, ꙗко рукою крѣп-
кою, изведе насъ г҃ь, ѿ землѧ егѵпетски. ѿ
дому рабонаго· Егда бо ожесточѣ фараонъ. не
ѿпустити насъ, изби [г҃ь][16] всѧ первенца в
земли егѵпетстѣи, ѿ первенца чл҃ча до пер-
венца скотїѧ· Сего ради азъ покладаю требу
г҃у. весь ѿверзаай оутробу мужескъ полъ [г҃у][17]
(да)[18] весь первенецъ сн҃овъ моихъ избавлю· И да
будетъ въ знаменїе на руцѣ твоеи, и не о-
слаблено пр҃е очима твоима· Рукою бо крѣпкою
изведе [насъ][19] г҃ь изъ егѵпта· Егда же ѿпус-
ти фараонъ люди, не веде ихъ (г҃ь)[20] путемъ,
землѧ филистимскїѧ, ꙗко близь бѧше. Рече бо
[г҃ь][21], да не когда раскаютсѧ людїе видѣвше
рать и възвратѧтсѧ въ егѵпе· *И обведе ѱал҃о о҃з
б҃ъ люди путемъ, въ пустыню къ чрьмному
морю. пѧтого же колѣна изыдоша сн҃ове ї҃илевы
ѿ землѧ егѵпетьскїѧ· И взѧть моѵсїи *кос- а҃ мо҃ н҃
ти їосифовы съ собою, клѧтвою бо бѣ заклѧ і҃с на҃ к҃д
їосифъ сн҃ы ї҃илевы гл҃а. въ присѣщенїи, имже
посѣтитъ васъ г҃ь (б҃ъ), (да)[22] изнесете (ѿ-
туду кости моѧ)[23] съ собою· (*възвигоша)[24] д҃ мо҃ л҃г
же сѧ сн҃ове ї҃илевы, ѿ сокъхода, (и) ополчиша-
сѧ въ одомѣ при пустыни. *б҃ъ же вождаа- нѝ д҃і
ше ихъ въ дн҃ь столпо҃, облачномъ, показати д҃ мо҃ д҃і
имъ путь. нощїю же столпомъ огненымъ е҃ мо҃ а҃
[свѣтити имъ][25]. [И][26] не оскудѣ столпъ и д҃
облачныи въ дн҃е, и столп огненыи нощїю, ѱал҃о о҃з
пр҃е всѣми людми· и р҃д
в҃ езра д҃

Глава, ді

И рече гь къ моѵсїю гла, рцы сном іилевымъ, (-)[1] обратившеся да ополчатся прямо придворїю, посредѣ магдалы, и посредѣ моря. прямо веельсепфону, пред ними [ополчитеся][2] при мори· И речетъ фараонъ людемъ своимъ [о снохъ][3] іилевыхъ. блудятъ си по земли, затвори бо ихъ пустыня· Азъ же ожесточю срце фараоново, и поженетъ съзади ихъ, и прославлюся о фараонѣ, и о всѣхъ воехъ его, и разумѣютъ вси егѵптяне яко азъ есмь гь, и (сътворивыи)[4] сице· (-)[5] възвѣщено (же) бы цръю егѵпетьскому, яко бѣжаша людїе. и превратися срце фараоново, и слугъ его на люди. и рекоша, что се сътворихомъ, еже отпустити сны іилевы, да не поработаютъ намъ· (И) въпряже (-)[6] фараонъ колесница своя, и вся люди своя събра съ собою, и поятъ, х҃, колесницъ избранныхъ, и вся коня егѵпетска, и тристаты на всѣми· І ожесточи гь срце фараона цря егѵпетска, и погна съзади сновъ іилевыхъ.

іс нав кд а мах д — сnове же іилевы, исхождаху, рукою высокою· *И погнаша егѵптяне въ слѣдъ ихъ, и обрѣтоша ихъ. ополчившися при мори. и (-)[7] коня. и колесница фараоновы, (и воинство его (-)[8] конницы)[9] прямо придворїю, противу веельсепфону. и фараонъ приближашеся· [Възрѣвше же][10] снове іилевы очима, видѣша, і [се][11] егѵптяне ополчишася въ слѣдъ ихъ, и убояшася зѣло· [И възопиша][12] снве іилевы къ гу, и рекоша къ моѵсїю, зане (лучши ли бытии)[13] гробомъ (нашимъ) въ егѵптѣ, извелъ еси насъ умрѣти въ пустыни. что се сътворилъ еси намъ, [извелъ еси на][14] изъ егѵпта· Не сей ли бяше глъ иже рекохомъ [въ егѵптѣ. к тебѣ][15] глюще. остави насъ работати егѵптяномъ, лучше бо [бяше][16] намъ работати егѵптяномъ, нежели умрѣти въ пустыни сей· Рече же моѵсїи къ людемъ дерзайте стоите, и зрѣте спснїе еже от га, еже сътворитъ намъ днесь якоже [-][17] узрѣсте егѵптяны днесь, не приложите ктому видѣти ихъ въ вѣчное лѣто, гь [бо][18] поборитъ по [насъ][19] (-)[20] вы (же) умолкнѣте· [И рече][21] гь къ моѵсїю что въпиеши къ мнѣ, рцы сном іилевымъ (-)[22] да съберутся. (-)[23] ты (же) възми жезлъ твой, и простри руку твою на море, и раздѣли е. и да вънидутъ снове іилевы посредѣ моря по суху· И се азъ ожесточу срце

Глава 14

1 І промовив Господь до Мойсея, кажучи: **2** Скажи ізраїльським синам, щоб повернувшись, отаборилися перед селом, між Маґдалом і між морем, напроти Веельсепфона. Перед ними отаборитеся при морі. **3** І фараон скаже своєму народові про ізраїльських синів: Вони блукають по землі, бо їх замкнула пустиня. **4** Я ж вчиню серце фараона твердим і гнатиметься за ними, і Я прославлюся над фараоном і над усіма його вояками, і всі єгиптяни пізнають, що Я Господь, і що Я так зробив. **5** Сповіщено ж було єгипетському цареві, що народ утік. І серце фараона і його слуг повернулося проти народу, і вони сказали: Що це ми зробили, що відпустили ізраїльських синів, щоб не працювали на нас? **6** І фараон запряг свої колісниці, і зібрав з собою ввесь свій народ, **7** і взяв 600 вибраних колісниць, і всіх єгипетських коней, і тристатів над усіма. **8** І Господь твердим вчинив серце фараона, єгипетського царя, і він погнався вслід за ізраїльськими синами. А ізраїльські сини виходили рукою сильною. **9** *І єгиптяни погнали вслід за ними, і знайшли їх отабореними при морі. І коні і колісниці фараона, і його військо, і кінnотники – перед селом, напроти Веельсепфона; **10** і фараон наближався. А ізраїльські сини, поглянувши, побачили очима: і ось єгиптяни отаборилися вслід за ними, і вони дуже налякалися. І закричали до Господа ізраїльські сини, **11** і сказали до Мойсея: Чи томущо наші гробниці в Єгипті кращі, ти вивів нас умерти в пустині? Що це ти нам зробив і вивів нас з Єгипту? **12** Чи не це було слово, яке ми тобі сказали в Єгипті, мовлячи: Остав нас служити єгиптянам. Бо краще нам служити єгиптянам, ніж померти в цій пустині. **13** Сказав же Мойсей до народу: Будьте мужні! Стійте і дивіться на спасіння, що від Господа, яке Він зробить нам сьогодні. Так, як ви сьогодні побачили єгиптян, більше їх не побачите на вічний час. **14** Бо Господь воюватиме за нас, ви ж замовчіть. **15** І Господь сказав до Мойсея: Чому ти до мене кричиш? Скажи ізраїльським синам, щоб зібралися. **16** А ти візьми твою палицю і простягни твою руку над морем, і розділи його, і хай ізраїльські сини ввійдуть посеред моря по суші. **17** І ось Я твердим вчиню серце фараона і всіх єгиптян, і вони ввійдуть вслід за ними; і Я прославлюся над фараоном,

іс нав. 24 мак1. 4

і над всіма його вояками, і над ко-
лісницями, і над його кіньми. **18**
Хай впізнають всі єгиптяни, що Я
Господь, що прославляється над
фараоном, і над колісницями, і над
вищ. 13 його кіньми. **19** *І божий ангел, що
йшов перед полком ізраїльських
синів, піднявся і пішов позаду них,
піднявся і стовп хмари з-перед їх-
нього лиця і став зізаду них. **20** І
він увійшов між єгипетський полк і
між полк ізраїльських синів. І була
темрява і мряка, і прийшла ніч, і не
пс. 77 і 105 зійшлися один з одним усю ніч. **21**
*А Мойсей простягнув руку над
морем, і Господь відігнав море по-
іс нав. 4 пс. 113 тужним південним вітром всю ніч,
і зробив море сушею, *і вода роз-
пс. 78 юдт. 5 кор1. 10 єв. 11 ступилася. **22** *І ввійшли ізраїльсь-
кі сини посеред моря по суші, і во-
да була їм стіною справа і стіною
зліва. **23** Погналися ж єгиптяни і
ввійшли вслід за ними, і всі коні
фараона, і колісниці, і кіннотники –
посеред моря. **24** Сталося ж, що в
ранішню сторож Господь поглянув
на єгипетський полк з вогняного
стовпа і хмари, і послав замішання
в їхній табір. **25** І Він зв'язав колеса
їхніх колісниць, і провадив їх з тру-
дом. І сказали єгиптяни: Втікаймо
від лиця ізраїльтян, бо Господь їм
помагає проти єгиптян. **26** І Гос-
подь промовив до Мойсея: Простя-
гни твою руку над морем, і розірви
його, щоб вода злучилася, і хай по-
криє єгиптян, колісниці і вершни-
ків. **27** Простягнув же Мойсей руку
над морем, і вода повернулася на
дно, на своє місце, перед днем. Є-
гиптяни ж втекли під водою, і Гос-
пс. 105 і 135 подь стряс єгиптян посеред моря.
28 *І вода, повернувшись, покрила
колісниці, і вершників, і всю силу
фараона, що йшла вслід за ними у
море. І не остався ні один з них. **29**
Сини ж ізраїльські пройшли по су-
хому посеред моря, а вода була їм
стіною справа і стіною зліва. **30** І
Господь в тому дні визволив Ізра-
їль з єгипетської руки, й ізраїльські
сини побачили мертвих єгиптян при
березі моря. **31** А коли побачили ве-
лику руку, те, що Господь вчинив є-
гиптянам, і злякався народ Госпо-
да, і повірив Богові й Мойсеєві, йо-
го угодникові. **15,1** І тоді заспівав
Мойсей та ізраїльські сини цю піс-
ню Господеві, і сказали, мовлячи:

Глава 15

Заспіваймо Господеві, бо й
славно прославився. Коня і верш-
пс. 117 іс. 12 ника Він скинув у море. **2** *Він був
мені помічником і покровителем на
спасіння. Він Бог, і я його просла-

фараоново и [вѣхъ египтянъ][24], и вънидутъ
въ слѣдъ ихъ, и прославлюся о фараонѣ, и о
вѣхъ воехъ его, и о колесницахъ, и о конѣхъ
его. (да)[25] оувѣдатъ вси египтяне, яко азъ
есмь Гь прославляющіися о фараонѣ и о колес-
ницахъ и о конехъ его· [*И][26] въздвижеся агглъ бӣ гі
бжїи ходяи пре полкомъ сновъ іилевыхъ, и пои-
де съзади [ихъ][27], вънесеся [-][28] и столпъ об-
лачныи ѡ лица ихъ и ста съзади ихъ, и
вънидe посредѣ полка египеска, и посредѣ полка
[сновъ][29] іилевы· И бысть тма и мгла, и прї-
иде нощь и не съвокупишася другъ другу всю
нощь· *Простре же моvсїи руку на море, и въз- ѱло оз и ре
гна Гь море вѣтромъ южнымъ нужнымъ всю
нощъ, и сътвори море сушу, *и разступися во- іс на д ѱло ргі
да, *и внидоша снове іилевы посредѣ моря по
суху. и вода имъ стѣна (бысть) одесную, и ѱло ои юдиѳь е а кор і евре аі
стѣна ошуюю· Гнаша же египтяне и внидо-
ша в слѣ ихъ, [и][30] всякъ конь фараоновъ, и
колесница, и всадники посредѣ моря. Бысть же
въ стражу оутренюю, и възрѣ Гь на полкъ е-
гѵпетскїи, въ столпѣ огненомъ и облачномъ,
и смяте полкъ [ихъ][31], и связа кола колесницъ
ихъ. и водяше я съ нуждею и рекоша египт-
тяне. бѣжимъ ѡ лица іилева, Гь бо пособъ-
ствуетъ по нихъ. на египтяны· (И) рече (-)[32]
Гь къ моvсїю, простри руку твою на море, [и
растръгни е][33], (-)[34] да съвокупится вода, и
да покрыетъ египтяны. на колесница же и
всадники· Простре же моvсїи руку на море, и
оустроися вода (ко дну [на мѣсто свое][35]. предо
днемъ)[36]· Египтяне же бѣжаша по водою, и
сътрясе Гь египтяны посредѣ моря, *и обра- ѱло ре и рле
тившися вода покры колесница и всадникы, и
всю силу фараонову, идущую въ слѣдъ ихъ въ
море, [и][37] не оста ѡ нихъ ни единъ· Снове же
іилевы пройдоша по суху посредѣ моря, вода же
и стѣна [бысть][38] одесную, и стѣна ошуюю,
і избави Гь іиля въ днь онъ из руки египетски·
И [видѣша снове][39] іилевы египтяны измерша
при краи моря, (видѣвше)[40] же (-)[41] руку вели-
кую, яже сътвори Гь египтяномъ [и оубо-
яшеся][42] людїе Га, и вѣроваша Бу, и моvсїю
оугоднику его· [И][43] тогда възопи моvсїи, и
снове іилевы пѣснь сїю [Гви][44], и рекоша глюще·

Гла, еі·

Поимъ Гви славно бо (и) прославися, коня
и всадники въверже въ море· *Помощни и ѱло рзі ісаїа ві
покровитель бысть мнѣ въ спсенїе· [Се][1]
(-)[2] Бъ и прославлю и, Бъ ѿца моего и

възнесѹ и҆, г҃ь сокрѹшаѧ брани, г҃ь имѧ емѹ·
Колесница фараѡновы, и҆ силѹ его въверже въ
море, и҆збранъныѧ всадники тристаты, потопи
въ чръмнемъ мори, пѹчиною покрыи и҆хъ,
погрѧзоша въ глѹбинѣ ꙗко камень. десница
твоѧ г҃и прослависѧ въ крѣпости. деснаѧ ти
рѹка г҃и сокрѹши враги, и҆ множество҃ славы
твоеѧ стерлъ еси сопостаты, (посла)[3] гнѣвъ
свои, поꙗстъ и҆хъ ꙗко стеблїе, и҆ дх҃омъ ꙗрос-
ти твоеѧ растѹписѧ вода. ѡ҆гѹстѣша ꙗко
стѣна воды, ѡ҆гѹстѣша волны посредѣ морѧ·
Рече вра҃ гнавъ постигнѹ раздѣлю користь, и҆с-
полню дш҃ѹ мою, ѹтнѹ мечемъ моимъ, по-
ѡ҆бладаетъ рѹка моѧ· Посла́лъ еси дх҃ъ твои,
покры и҆хъ море. погрѧзоша ꙗко ѡлово въ во-
дѣ зелнѣи· Кто подобенъ тебѣ въ бозѣхъ г҃и,
кто подобенъ тебѣ, прославленъ въ ст҃ыхъ
дивенъ, въ славѣ творѧи чюдеса· (Простръ)[4]
десницѹ свою, пожрѣт и҆ землѧ· Наставилъ еси
правдою твоею люди твоѧ сїѧ, ꙗже и҆збави.
ѹтѣшил еси крѣпостїю своею, въ обитель
ст҃ѹю твою· Слышаша (же) ꙗзыцы и҆ прогнѣ-
вашасѧ, болѣзни прїѧша живѹщаѧ въ фи-
листимѣ· Тогда потщашасѧ влк҃и едомскїѧ,
и҆ кнѧѕи моавитстїи, прїѧтъ и҆хъ тре-
петъ· Растаѧшасѧ вси живѹщїи въ ханаа-
нѣ, [нападе][5] на нѧ страхъ и҆ трепетъ· вели-
чїемъ мышца твоеѧ да ѡ҆каменѧтсѧ· дон-
деже проидоша людїе твои г҃и, дондеже прои-
доша людїе твои сїи, и҆хъже стѧжа· въведъ
насади ѧ҆ въ горѹ достоѧнїѧ твоего. въ го-
товое жилище твое, еже содѣла г҃и, ст҃ыню
г҃и, еже ѹготовастѣ рѹцѣ твои Г҃ь црьствѹѧ
вѣки, и҆ на вѣкъ, [-][6] еще ꙗко вниде конь
фараѡновъ, съ колесницами, и҆ всадники въ мо-
ре, и҆ наведе на нихъ г҃ь водѹ морскѹю· Сн҃ове
же і҆илевы проидоша по сѹхѹ посредѣ морѧ· (-)[7]
Поꙗтъ моѵсїи сн҃ы і҆илевы ѿ морѧ чръмнаго,
и҆ въведе и҆ въ пѹстыню сѹръ. і҆ и҆дахѹ три
дн҃и въ пѹстыни, и҆ не ѡ҆брѣтахѹ воды (-)[8]
пити· Прїидоша же въ меррѹ, и҆ не можахѹ
пити воды ѿ мерры, горка бо бѣ. сего ради
наречесѧ имѧ мѣстѹ томѹ горесть, и҆ ропта-
хѹ людїе на моѵсїѧ гл҃юще, что пїемъ· возо-
пи же моѵсїи къ г҃ѹ, и҆ показа емѹ г҃ь древо,
сира҃ ли и҆ вложи и҆ въ водѹ *и ѹсладисѧ [-][9]· Тѹ (бо)
положи емѹ ѡ҆правданїѧ и҆ сѹдбы, и҆ тѹ [его
и҆скѹси][10], и҆ рече. аще слѹхо҃ ѹслышиши гласъ
(-)[11] б҃а твоего, и҆ ѹгоднаѧ пред нимъ сотво-
риши, и҆ внѹшиши заповѣдем его, и҆ сохрани-
ши всѧ ѡ҆правданїѧ его. всѧкѹ болѣзнь юже

влю, Бог мого батька, і я його підне-
су. Господь, що нищить війни, Гос-
подь йому ім'я. **4** Колісниці фараона і
його силу він кинув у море, потопив
у Червоному морі вибраних вершни-
ків, тристатів. **5** Морем Він їх по-
крив, вони потонули в глибині, як ка-
мінь. **6** Твоя правиця, Господи, про-
славилася в силі, твоя права рука,
Господи, знищила ворогів, **7** і велич-
чю твоєї слави Ти розгромив против-
ників. Ти послав твій гнів, він пожер
їх, як тростину, **8** і духом твого гніву
розступилася вода. Води згусли, наче
стіна, згусли хвилі посеред моря. **9**
Сказав ворог: Погнавши, я наздоже-
ну, розділю здобич, наповню мою ду-
шу, зарубаю моїм мечем, пануватиме
моя рука. **10** Ти послав твій дух, море
їх покрило, вони потонули, наче оло-
во, у глибокій воді. **11** Хто подібний
до тебе між богами, Господи? Хто
подібний до тебе, прославлений у
святих, подиву гідний у славі, Ти, що
твориш чуда? **12** Ти простягнув свою
правицю – їх пожерла земля. **13** Ти
твоєю справедливістю наставив цей
твій народ, якого Ти визволив, Ти по-
тішив твоєю силою до твого святого
помешкання. **14** Почули ж народи й
розгнівалися. Болі охопили тих, що
живуть у Филистимі. **15** Тоді поспі-
шилися едомські володарі й моавіт-
ські князі, їх охопило тремтіння; роз-
танули всі, що живуть у Ханаані. **16**
На них напав страх і тремтіння. Від
величі твоєї руки хай закаменіють,
доки не пройшов твій народ, Госпо-
ди, доки не пройшов цей твій народ,
якого Ти придбав. **17** Ввівши, насади
їх в горі твого насліддя, у твому при-
готованому помешканню, яке Ти зро-
бив, Господи, у святині, Господи, яку
приготовили твої руки. **18** Господь
царює на віки і на віки, і ще, **19** бо
ввійшов кінь фараона з колісницями і
вершниками в море. І Господь навів
на них морську воду, а ізраїльські си-
ни пройшли по сухому посеред моря.
22 Мойсей взяв ізраїльських синів від
Червоного моря і запровадив їх у пу-
стиню Сир. І вони ходили три дні в
пустині і не знаходили води пити. **23**
Вони прийшли до Мерри і не могли
пити води з Мерри, бо гірка була.
Задля цього прозвано ім'я того місця
Гіркота. **24** І народ нарікав на Мой-
сея, і Господь показав йому дерево, і
він кинув його у воду – *і стала со- сир. 38
лодкою. **25** Там же Він поклав йому
оправдання і суди, і там його випро-
бував. **26** І Він сказав: Якщо слухом
послухаєшся голосу твого Бога, і зро-
биш те, що миле перед ним, і сприй-
меш його заповіді, і збережеш всі
його оправдання – не наведу на тебе

усі хвороби, які Я навів на єгиптян. Бо Я адже Господь, що тебе оздоровляє.
мой4. 33 **27** *І вони прийшли до Елиму, і було там 12 джерел води і 70 пальмових дерев. І вони отаборилися там при воді.

Глава 16

муд. 11 дія. 7 і 13 **1** Вони ж піднялися з Елиму, *і ввесь збір ізраїльських синів прийшов до пустині Син, що є між Елимом і між Синаєм. А в п'ятнадцятім дні другого місяця, після того, як вони вийшли з єгипетської землі, **2** ввесь збір ізраїльських синів почав нарікати на Мойсея і Аарона. **3** І сказали до них ізраїльські сини: Краще було, щоб ми були померли побиті Господом в єгипетській землі, коли ми там сиділи при котлах м'яса, і ми їли хліби досита, ніж щоб ви нас вивели у цю пустиню, щоб голодом виморити цей збір. **4** І сказав Господь до Мойсея: Ось Я вам дам хліб з неба, і народ вийде, і хай збере кожного дня, щоб Я їх випробував чи вони підуть за моїм законом, чи ні. **5** І буде в шостому дні, що приготують те, що винесуть, і те, що зберуть; хай буде подвійним в порівнанні до кожного дня. **6** Сказав же Мойсей і Аарон до всього народу ізраїльських синів: У цьому вечорі пізнаєте, що Господь – Той, хто вивів вас з єгипетської землі. **7** Вранці побачите господню славу, тому що Господь почув ваше нарікання проти Бога. Отже, чим є ми, що ви нарікаєте на нас? **8** І сказав Мойсей: Коли Господь дасть вам ввечері м'ясо їсти і хліби вранці до сита, зрозумієте; бо Господь почув ваше нарікання, яким ви нарікаєте проти нас. А чим є ми? Отже, ваше нарікання не проти нас, але проти Бога. **9** І сказав Мойсей до Аарона: Скажи до всього збору ізраїльських синів: Прийдіть перед Бога, бо він почув ваше нарікання. **10** Коли ж Аарон говорив до всього збору ізраїльських синів, і вони повернулися до пустині, господня слава з'явилася на хмарах. **11** І Господь заговорив до Мойсея, кажучи:
сир. 45 **12** *Я почув нарікання ізраїльських синів. Промов же до них, кажучи: Ввечері їстимете м'ясо, а вранці насититеся хлібом, щоб ви пізнали,
мой4. 11 пс. 77 і 104 що Я ваш Господь Бог. **13** Настав же вечір, *і прийшли перепилиці та покрили ввесь табір. Вранці ж, як
мой4. 11 пс. 77 муд. 16 випала роса довколо табору: **14** *і ось на лиці пустині наче біле насіння, наче лід на землі. **15** А ізраїльські сини, побачивши, сказав один

наведохъ егѵптѧномъ, не наведꙋ на тѧ. азъ бо есмь гь исцѣлѧѧй тѧ· *И прїидоша въ Елимъ, и бѣ тꙋ, ві, источника водъ, и о҃, стеблїи финиковъ, [и ополчишася][12] тꙋ при водахъ· ~д мо~ лг

Гл҃а, ѕі·

Ӡзашa же сѧ ѿ Елима, *и прїиде весь сонмъ сн҃овъ ї҆и҃левъ въ пꙋстыню синъ. ꙗже есть междꙋ Елимъ, и междꙋ синаю· въ пѧтыи же надесѧтыи дн҃ь, (втораго мц҃а)[1], изшедшимъ ѿ землѧ егѵпетьски. възропташа весь събоoръ сн҃овъ ї҆и҃левыхъ, на моѵсїа, и аарона· И рекоша к нимъ сн҃ове ї҆и҃левы, оуне бѣ да быхомъ, измерли оуꙗзвени ѿ га в земли егѵпетьстѣи, егда сѣдахомъ (тамъ), на котлы мѧсными, и ꙗдахомъ хлѣбы до сытости, нежели ꙗко изведосте ны въ пꙋстыню сїю, оуморити [-][2] сонмъ сеи гладомъ· (И) рече (-)[3] гь къ моѵсїю, се азъ ѡдождꙋ вамъ хлѣбъ съ нб҃се, і изыидꙋтъ людїе, и да съберꙋтъ на всѧкъ дн҃ь ꙗко да искꙋшꙋ ихъ, аще идꙋтъ въ законѣ моемъ или ни· И бꙋдетъ въ дн҃ь шестыи, (да)[4] оуготовѧтъ, иже изнесꙋтъ и да бꙋдетъ сꙋгꙋбо, ꙗже съберꙋтъ ѿ дн҃еи (всего)[5] дн҃е· Рече же моѵсїи и ааронъ къ всемꙋ [народꙋ][6] сн҃овъ ї҆и҃левыхъ. въ вечеръ (сеи) оувѣсте, ꙗко гь (изведыи)[7] вы ѿ землѧ егѵпетьски, [-][8] заоутра оузрите славꙋ гню, понеже ([гь][9] оуслыша)[10] роптанїе ваше на бга, мы (оубо)[11] что есмы, да ропщете на ны· И рече моѵсїи, егда дасть гь вамъ вечеръ мѧса ꙗсти, и хлѣбы заоутра до сытости. понеже (гь слыша)[12] роптанїе ваше, иже [-][13] ропщете на ны, а мы что есмы, не (на ны (оубо)[14])[15] роптанїе ваше [-][16], но на бга· (И) рече (-)[17] моѵсїи къ ааронꙋ, гли къ всемꙋ сонмꙋ сн҃овъ ї҆и҃левъ, прїидѣте пре бга, оуслыша бо [роптанїе ваше][18]· Егда же глаше ааронъ, всемꙋ сонмꙋ сн҃овъ ї҆и҃левъ, и обратишасѧ въ пꙋстыню, и слава гнѧ ꙗвисѧ на ѡблацѣхъ· И рече гь къ моѵсїю глѧ, *слышахъ роптанїе сн҃овъ ї҆и҃левыхъ, рцы (же) к нимъ глѧ. на вечеръ да ꙗсте мѧса, (а)[19] заоутра насытитесѧ хлѣба. И да оувѣсте, ꙗко азъ [есмь][20] гь бгъ вашъ· Бысть же вечеръ, (-)[21] *прїидоша крастели, и покрыша [весь][22] полкъ. заоутра же (-)[23] ѡсѧзающи росѣ ѡколо полка, *и се на лицы пꙋстыни (-)[24], ꙗко сѣмѧ бѣло аки ледъ на земли· Оузрѣвше же [-][25] сн҃ове ї҆и҃левы, рече дрꙋгъ къ дрꙋгꙋ, что (се есть)[26]. не вѣдахꙋ бо что (се) [есть][27]· Рече же моѵсїи к нимъ, *се хлѣбъ, иже

Margin notes (right): муд҃ро аі; дѣѧ з; и гі; сира ме; д мо аі; псало оз; и рд; д мо аі; псало оз; мꙋдро ѕі; а кри і; иоа ѕ

да́сть г҃ь (ꙗ҆́сти ва҃мъ)[28], [и҆][29] се сло́во е҆́же (обѣ-
ща̀)[30] г҃ь, сꙍберѣ́те ѿ него̀ ко́ждо ва҃съ, въ
(сво́и)[31] го́моръ, на главꙋ̀ по числꙋ̀ дꙋ҃шъ ва́-
шихъ, ко́ждо (васъ). съ дома́шними свои́ми
събира́йте· [И҆ сътвори́ша][32] та́ко сн҃ове і҆и҃левы,
и҆ събра́ша о҆́въ мно́го (-)[33] о҆́въ (же) ма́ло, (в
а҆ кр҃и и҆ мѣ́рꙋ ко́ждо го́моръ свои)[34], (*и҆) не и҆збы́сть ꙋ҆
него́же мно́го, и҆ (недоста̀ ꙋ҆ него́же ма́ло)[35],
ко́ждо (е҆ли́коже бѣ̀ е҆мꙋ̀)[36] събра̀· [И҆ рече][37] мѡѷ-
сі́и к ни҃мъ, никто́же да ѡ҆ста́витъ на ꙋ҆́трїа
ѿ него, и҆ не послꙋ́шаша мѡѷсі́а, но ѡ҆ста́-
виша дрꙋ́зїи ѿ него̀ на ꙋ҆́трїа, и҆ съгнїа́сꙗ
чрь́вми и҆ въсмерде́сꙗ. (-)[38] ѡ҆скорби́ (же) сꙗ [на́
нꙗ мѡѷсі́и][39], и҆ забра̀ [-][40] ра́но ра́но ко́ждо дос-
та́точное е҆мꙋ̀, и҆дѣ́же ѡ҆грѣва́ше слн҃це, раста́-
ꙗше· Бы́сть же въ дн҃ь шесты́и, [и҆][41] събра́-
ша доста́точное сꙋгꙋ́бо два го́мора въ е҆ди́но,
(комꙋ́ждо,) прїидо́ша же вси кнѧ́зи со́нма, и҆
повѣ́даша мѡѷсі́ю· Рече же мѡѷсі́и к нимъ, се
е҆сть сло́во е҆́же гл҃а г҃ь, сꙋбо́та поко́и ст҃ъ г҃ꙋ·
Ѹ҆́тро е҆ли́ко а҆́ще и҆спече́те, пецѣ́те, и҆ е҆ли́ко а҆-
ще сва́рите, свари́те, (-)[42] все (же) и҆збы́точное
ѡ҆ста́вите въ скро́вѣ, на ꙋ҆́трїа· И҆ ѡ҆ста́виша
(-)[43] до ꙋ҆́трїа, ꙗ҆́коже заповѣ́да и҆мъ мѡѷсі́и. и҆
не въсмерде́сꙗ, и҆ че́рвь не бы́сть въ не́мъ·
Рече же [и҆мъ][44] мѡѷсі́и ꙗ҆́дите дн҃ь. е҆сть бо
сꙋбо́та [поко́ище][45] [г҃ꙋ дн҃ь][46]. не ѡ҆брѧ́щете на́
поли. ше́сть бо дн҃їи да събира́ете, а҆ въ сед-
мы́и дн҃ь сꙋбо́та. не [ѡ҆брѧ́щете][47] в немъ·
Бы́сть же въ [седмы́и дн҃ь][48], и҆до́ша нѣ́цыи
(-)[49] събира́ти, и҆ не ѡ҆брѣто́ша· Рече же г҃ь
мѡѷсі́ѡви, доко́лѣ не хо́щете послꙋ́шати запо-
вѣ́деи мои́хъ, и҆ зако́на мое҆го (блюстѝ)[50]. г҃ь бо
далъ вамъ (сїи дн҃ь)[51] сꙋбо́тꙋ, сего̀ ра́ди далъ
вамъ въ дн҃ь шесты́и хлѣ́ба на два дн҃и, да
сѣди́те ко́ждо васъ въ домꙋ̀ свое҆мъ [ѡ҆ се-
бѣ][52], [и҆][53] да никто́же [ва҃съ][54] и҆схо́дитъ [ко́-
ждо][55] ѿ мѣ́ста свое҆го, въ дн҃ь седмы́и· И҆ (сꙋ-
боть́ствꙋꙗ)[56] лю́дїе въ дн҃ь се҃мы́и. и҆ прозва́-
ша сн҃ове і҆и҃леви и҆́мꙗ е҆го [ма́нна][57]. [ѡ҆на́ же
бѧше][58] ꙗ҆́ко сѣ́мꙗ корїа́нъдрово. (и҆ ꙗ҆́ко мꙋ-
ка̀) бѣ́ло, а҆ вкꙋше́нїе е҆ѧ̀ а҆́ки мꙋка̀ с ме́-
домъ· Рече же [и҆мъ][59] мѡѷсі́и, се сло́во е҆́же вѣ-
ща̀ г҃ь, напо́лните го́моръ ѿ [ма́нны][60] въ
кро́вь роже́нїи ва́шихъ. да вѣ́дѧтъ хлѣ́бъ е҆-
го́же е҆сте ꙗ҆́ли [-][61] въ пꙋсты́ни, е҆гда̀ и҆зведѐ
вы г҃ь ѿ землѧ̀ е҆гѵ́петьски· И҆ рече мѡѷсі́и
къ а҆а҆ро́нꙋ, възми съсꙋ́дъ златы́и е҆ді́нъ, и҆
вложѝ в него̀ (го́моръ по́лныи)[62] ѿ [ма́нны][63], и҆
положи́ши тое пре҃ (г҃мъ)[64], въ снабдѣ́нїе ро-
же́нїю ва́шемꙋ. ꙗ҆́коже заповѣ́да г҃ь мѡѷсі́ю. и҆

до одного: Що це? Бо не знали, що це
є. Сказав же Мойсей до них: *Це кор1. 10
хліб, який Господь дав вам їсти. 16 І ів. 6
це слово, яке обіцяв Господь. Зберіть
з нього кожний з вас до свого гомора,
по одному на голову, за числом ва-
ших душ; кожний з вас збирайте з
своїми домашніми. 17 І зробили так
ізраїльські сини, і зібрали один бага-
то, а один мало. 18 За мірою, кожний
свій гомор, *і у кого багато, він не кор1. 8
мав понад міру, і у кого мало, не мав
браку. Кожний, скільки було йому
належно, зібрав. 19 І Мойсей промо-
вив до них: Хай ніхто не залишить з
нього до ранку. 20 І вони не послу-
хали Мойсея, але деякі оставили з
нього до ранку, і воно зігнило від
червяків і засмерділося. А Мойсей
засмутився на них. 21 І кожний рано-
вранці взяв собі скільки потрібно, а
де гріло сонце, воно топилося. 22 А в
шостому дні сталося: що зібрали по-
двійно за потребою, два гомори на
одного в кожного. Прийшли ж усі
князі збору і розповіли Мойсеєві. 23
А Мойсей сказав їм: Це слово, яке
Господь сказав: Субота - це святий
відпочинок Господеві, завтра. Те, що
печете – печіть, і що варите – варіть.
А все, що зостанеться, залишіть в по-
судині на завтра. 24 І вони оставили
на завтра, так як їм заповів Мойсей, і
воно не засмерділося, і не було в ньо-
му хробака. 25 Сказав же їм Мойсей:
Їжте сьогодні, бо це субота, сьогодні
спочинок Господеві, не знайдете ні-
чого на полі. 26 Бо шість днів будете
збирати, а в сьомому дні – субота, в
ній не знайдете. 27 Сталося ж, що
деякі пішли збирати в сьомому дні, і
не знайшли. 28 Промовив же Господь
до Мойсея: Доки не хочете слухати
мої заповіді і зберігати мій закон? 29
Бо Господь дав вам цей день в су-
боту, задля цього Він дав вам у шос-
тому дні хліби на два дні, щоб ви
сиділи, кожний з вас, у своїм домі
самі, і щоб ніхто з вас не виходив з
свого місця у сьомому дні. 30 І народ
у сьомому дні зберігав суботу. 31 І
прозвали ізраїльські сини йому ім'я
Манна. Вона була, наче насіння ко-
ріяндра і наче біла мука, а її смак,
наче мука з медом. 32 Сказав же їм
Мойсей: Це слово, яке сказав Гос-
подь: Наповніть гомор манною, щоб
сховати для ваших поколінь, щоб
знали про хліб, який ви їли в пустині,
коли Господь вивів вас з єгипетської
землі. 33 І сказав Мойсей до Аарона:
Візьми одну золоту посудину, і вкла-
ди до неї повний гомор манни; і по-
кладеш те перед Господом на збе-
рігання для ваших поколінь, 34 так
як Господь заповів Мойсеєві; і Аарон

поклав її перед свідченням на зберігання. **35** А ізраїльські сини їли манну сорок літ, доки не прийшли до заселеної землі. І вони їли манну, поки не прийшли до финикійського краю. **36** А гомор був десятою частиною трьох мірок.

Глава 17

1 І ввесь збір ізраїльських синів, піднявшись з пустині Син за своїми полками, за Господнім сло-
мой4. 20 вом, стали в Рафиді. І не було пит-
мой5. 32 ної води для народу. **2** *І народ хулив Мойсея, кажучи: Дай нам води, щоб ми пили. Промовив же Мойсей: Чому хулите на мене, і чому спокушаєте Господа? **3** А народ там був спрагнений води і нарікав на Мойсея, кажучи: Навіщо ти нас вивів з Єгипту, щоб спрагою заморити нас, і наших дітей, і нашу худобу? **4** Закричав же Мойсей до Господа, кажучи: Що зроблю з цим народом? Іще трохи й поб'ють мене камінням. **5** І Господь промовив до Мойсея: Піди перед народ, і візьми з собою старшин народу, і візьми в
вищ. 7 твою руку палицю, *якою ти вда-
пс. 80 рив море, і піди. **6** *А Я стану там, перед твоїм приходом, при скелі, в
мой4. 20 Хориві. *І вдариш в скелю, і з неї
пс. 77 вийде вода, щоб народ пив. Зробив
і 104 же так Мойсей перед синами Ізра-
муд. 11 їля. **7** І назвав ім'я місця, того місця
кор1. 10 Спокуса і Хула, через хулу ізраїльських синів і тому що спокусили
мой5. 27 Господа, кажучи: Чи є в нас Гос-
юдт. 4 подь, чи ні? **8** *Прийшов же Ама-
муд. 11 лик і воював проти Ізраїля в Рафидині. **9** А Мойсей сказав до Ісуса: Вибери собі сильних мужів, і, пішовши, ополчися завтра проти Амалика. А ось я стану на верху гори, і палиця божа в моїй руці. **10** І зробив Ісус так, як сказав йому Мойсей, і ополчився проти Амалика. Мойсей же, й Аарон, і Ор вийшли на верх гори. **11** І сталося, що коли Мойсей піднімав руки, – перемагав Ізраїль, коли ж опускав руки, – перемагав Амалик. **12** А руки Мойсея стали тяжкі, і взявши камінь, підклали йому, і він сидів на ньому. Аарон же й Ор піддержували його руки, один звідси а один звідти. І руки Мойсея були скріплені до заходу сонця. **13** І розгромив Ісус Амалика, і порубав ввесь народ мечем. **14** І сказав Господь до Мойсея: Запиши це на пам'ять до книги, і дай у вуха Ісуса, що: Знищенням знищу пам'ять Амалика з землі. **15** І Мойсей збудував жертовник Господеві, і назвав його ім'я

положи [ю][65] ааронъ, пре свѣдѣнїемъ, въ снабдѣнїе· Сн҃ве же іи҃левы ꙗдоша [маннꙋ][66], л҃ѣ четырийдесатъ донъдеже прїидоша въ землю обитающꙋю, [и][67] (ꙗдоша [маннꙋ][68])[69] доиндеже прїидоша къ краю финичномꙋ, гоморъ же десатаа часть тре мѣръ баше·

Гл҃а, з҃і·

И (въставше)[1] весь сонмъ сн҃въ іи҃левъ, ѿ пꙋстынꙗ синъ. по полкомъ ихъ, словесем гн҃и, и сташа в рафидѣ, [и не баше][2] воды [пити люде][3], *и хꙋлахꙋ лю- д҃ мо҃ к҃ е҃ мо҃ л҃в
дїе мовсїа гл҃юще, даж҃ь намъ водꙋ да пїемъ· [рече же][4] [-][5] мовсїи, что хꙋлите ма. и что искꙋшаете г҃а. жаждаша же тꙋ людїе воды, и роптахꙋ [-][6] на мовсїа гл҃юще. въскꙋю (на изведе)[7] из егѷпта. оумори- ти насъ, и чада наша, и скоты [наша][8] жаждею· возъпи же мовсїи къ г҃ꙋ гл҃а. что сътворю людемъ симъ, (и) еще мало и побїютъ ма каменїемъ· И рече г҃ь къ мовсїю, поиди пре людми, [и поими][9] съ собою ѿ старецъ люскихъ, и жезлъ
*имже преби море възми в рꙋкꙋ твою, и поиди. вы҃і з҃
[*азъ же][10] [станꙋ тꙋ][11] преж҃е пришествїа ѱ҃ло п҃
твоего оу камени въ хоривѣ. *и оударишии въ д҃ мо҃ к҃
камень, і изыдетъ ѿ него вода, (да)[12] пїютъ ѱ҃ло о҃з
людїе· Сътвори же [тако мовсїи][13] пре сн҃ы и р҃д муд҃ро а҃і а҃ кр҃и і҃
іи҃левыми. и прозва има мѣстꙋ томꙋ искꙋсъ, и похꙋленїе хꙋлы ради сн҃овъ іи҃левъ. і
искꙋшенїа ради г҃а гл҃щи, аще есть в насъ г҃ь, е҃ мо҃ к҃з
или ни· *Прїиде же амали҃, и въева на іи҃ла въ юд҃и д҃
рафидинѣ, рече же мовсїи къ і҃сꙋ, избери себѣ мꙋ҃дро а҃і
мꙋжа силны. и ше ополчиса къ амаликꙋ, оутрѣ, (-)[14] се (же) азъ [станꙋ][15], на верхꙋ горы, и жезлъ (же) б҃жїи в рꙋцѣ моеи· И сътвори ісꙋсъ, ꙗкоже рече емꙋ мовсїи, и ополчиса къ амаликꙋ, [мовсїи же][16], і ааронъ, і оръ, възыидоша въ верхъ горы· И бысть егда въздвизаше мовсїи рꙋцѣ, одолѣваше іи҃ль, егда же пригинаше рꙋцѣ, одолѣваше амали҃· рꙋцѣ же мовсїовѣ тажцѣ бѣша, и въземше камень положиша емꙋ, и сѣдаше на немъ. ааронъ же і ор, подержаста рꙋцѣ емꙋ, (единъ ѿсюдꙋ)[17] (а дрꙋгїи ѿтꙋдꙋ)[18], и быша (мовсїовѣ рꙋцѣ)[19] оукрѣплени, до захода сл҃нцꙋ, и одолѣ ісꙋсъ амаликꙋ, и вса люди (посѣче мечемъ)[20]. [И рече][21] г҃ь къ мовсїю въпиши се на памать въ книги, и въдаи въ оуши исꙋсꙋ ꙗко пагꙋбою погꙋблю памать амаликовꙋ ѿ (земла)[22]. И създа мовсїи олтаръ г҃ꙋ, и прозва има емꙋ г҃ь мои, прибѣжище [мое][23]. ꙗко рꙋкою крѣпкою

бо́ретъ г҃ь на а̂мали́ка, ѿ рода въ ро́дъ·

Мій Господь – моя охорона, **16** бо сильною рукою воює Господь проти Амалика з роду в рід.

Гл҃а, и҃і·

Оуслы́ша же і̂о́доръ і̂ерѣ́и мадиа́мъскїи. те́сть мѡ҃се́овъ, вс҃е є̂ли́ко сътвори̂ г҃ь і̂и҃лю свои́мъ лю́демъ. (и̂) [ꙗ́ко и̂зведе̂][1] г҃ь і̂и҃ла и̂з є̂гѵ҃пта· [и̂ поѧ̀][2] і̂о́доръ, те́сть мѡ҃сїо́въ, (сепфи́рꙋ)[3] женꙋ̀ мѡ҃сїо́вꙋ, съ и̂мѣ́нїемъ є̂ѧ̀, и̂ съ двѣма сн҃ома є̂го. *имѧ є̂ді́номꙋ, герса́мъ, гл҃ѧ пришле́ць [є̂смь][4] въ земли̇ чюж-де́и. (-)[5] и̂мѧ второ́мꙋ є̂ли́є̂зе́ръ, [гл҃ѧ][6], б҃ъ [-][7] ѿц҃а моє̂го помо́щникъ мои, (-)[8] и̂зба́ви мѧ и̂з рꙋкѝ фарао́нѧ· и̂ прїиде і̂о́доръ. те́сть мѡ҃сї-о́въ, и̂ сн҃ове и̂ жена̀ къ мѡ҃сїю въ пꙋсты́ню, и̂деже стоѧ́хꙋ (въ пꙋсты́ни) при горѣ б҃жїи· възвѣсти́ша же мѡ҃сїю гл҃юще, (се́и)[9] і̂о́доръ те́сть твои и́детъ к тебѣ, и̂ жена̀ [твоѧ̀][10], и̂ о́ба сн҃а твоѧ̀ с ни҃· и̂зы́де же мѡ҃сїи проти́-вꙋ те́стю своє̂мꙋ, и̂ поклони́сѧ є̂мꙋ, и̂ цѣлова и̂, и̂ пыта́лъ дрꙋгъ дрꙋга здра́вїа, и̂ въведѐ и̂ [мѡ҃сїи][11] въ кꙋщꙋ́, і̂ и̂сповѣда мѡ҃сїи те́стю [своє̂мꙋ][12], вс҃е є̂ли́ко сътвори̂ г҃ь фарао́нꙋ, и̂ є̂-гѵ҃птѧно҃ і̂и҃ла ради. и̂ ве́сь трꙋдъ и̂мъже бы҃ (-)[13] на пꙋтѝ. и̂ ꙗ́ко и̂зба́ви и̂хъ г҃ь ѿ рꙋкѝ фарао́нѧ, и̂ ѿ рꙋкѝ є̂гѵ҃петъски· чю́ди́ же сѧ і̂о́доръ всеи бл҃гти, ꙗ́же сътвори̂ [г҃ь съ ни-ми][14], ꙗ́ко и̂зба́ви [г҃ь][15] и̂хъ ѿ рꙋкѝ є̂гѵ҃-петъски и̂ ѿ рꙋкѝ фарао́нѧ· и̂ рече и̂о́доръ бл҃гве́нъ г҃ь [и̂же][16] и̂зба́ви лю́ди (-)[17] и̂з рꙋкѝ є̂гѵ҃пе́скїа, і̂ и̂з рꙋкѝ фарао́нѧ· ннѣ оу̂вѣ҃дѣ ꙗ́ко вели́къ (є̂сть) г҃ь, паче всѣ҃ боговъ, сего ра́ди ꙗ́ко налего́ша на нихъ (възда̂ и̂мъ г҃ь). и̂ положѝ і̂о́до́ръ те́сть мѡ҃сїо́въ, всесъжеженїа и̂ же́рт-вы (-)[18]· прїиде же а̂а́ро́нъ, и̂ вс҃и ста́рцы̀ і̂и҃левы ꙗ́сти хлѣба съ те́стемъ мѡ҃сїо́вымъ, пре҃ бг҃омъ· и̂ бы́сть [по се҃][19] на оу̂́трїе. сѣ́де мѡ҃-сїи, сꙋди́ти люди. стоѧ́хꙋ же пре҃ [мѡ҃сїо́мъ вс҃и лю́дїе][20], ѿ оу̂́тра и̂ до ве́чера. [ви́дѣв же][21] ([те́сть мѡ҃сїо́въ][22] і̂о́доръ)[23], вс҃е є̂ли́ко творѧ́-ше лю́демъ· [и̂][24] рече что̂ се̇ ты̂ твори́ши лю́-демъ, почто̀ ты̂ (є̂ді́нъ сѣди́ши)[25], а̂ вс҃и лю́-дїе пре҃стоѧ҃ тебѣ, ѿ оу̂́тра до ве́чера· [рече же][26] мѡ҃сїи те́стю, поне́же прихо́дѧтъ [лю́дїе къ мнѣ][27], въпраша́юще сꙋда̀ ѿ бг҃а, є̂гда́ же бꙋ́детъ и̂мъ прѧ̀, и̂ прїидꙋтъ къ мнѣ, разъсꙋждꙋ комꙋ́ждо. и̂ накажꙋ̀ ѧ̀, по повелѣ́нїю б҃жїю, и̂ зако́нꙋ є̂го· рече же те́сть мѡ҃сїо́въ къ немꙋ, непра́ведно твори́ши сло́во се̂, (се̇ бо) разсы́панїемъ разсы́плеши [-][28] ты̂ и̂ вс҃и лю́дїе сїи, и̂же с тобо́ю. тѧ́жко тебѣ сло́во се̂, (и̂) не

вы̑ ѓ

Глава 18

1 Почув же Йотор, мадиямський священик, тесть Мойсея, все, що зробив Господь для свого народу Ізраїля, і що Господь вивів Ізраїль з Єгипту. **2** І тесть Мойсея Йотор взяв Сепфиру, жінку Мойсея, з її маєтком **3** і з двома його синами. *Ім'я одного Герсам, кажучи: Я є приходьком в чужій землі. **4** Ім'я другого Елиезер, кажучи: Бог мого батька – мій помічник; Він визволив мене з руки фараона. **5** І прийшов тесть Мойсея Йотор, і сини, і жінка до Мойсея в пустиню, де стояли, в пустині при божій горі. **6** Сповістили ж Мойсеєві, кажучи: Ось Йотор, твій тесть, приходить до тебе, і твоя жінка, і оба твої сини з ним. **7** Вийшов же Мойсей назустріч своєму тестеві, і поклонився йому, і поцілував його, і випитував один одного про здоров'я; і Мойсей ввів його до шатра. **8** І Мойсей визнав своєму тестеві все, що Господь зробив фараонові і єгиптянам задля Ізраїля, і ввесь труд, який був в дорозі, і що Господь визволив їх з руки фараона і з руки єгиптян. **9** Здивований же був Йотор всім добрим, яке вчинив Господь з ними, бо Господь визволив їх з руки єгиптян і з руки фараона. **10** І сказав Йотор: Благословенний Господь, що визволив народ з руки єгиптян і з руки фараона. **11** Тепер я пізнав, що Господь великий, понад всіх богів; задля цього, що на них налягли, Господь їм віддав. **12** І Йотор, тесть Мойсея, приніс всепалення і жертви. Прийшов же Аарон і всі ізраїльські старшини їсти перед Богом хліб з тестем Мойсея. **13** І сталося після цього, натупного дня, Мойсей сів судити народ. А увесь народ стояв перед Мойсеєм від ранку й до вечора. **14** Тесть же Мойсея Йотор, побачивши все, що він робив для народу, й сказав: Що це ти чиниш для народу? Чому ти сам сидиш, а ввесь народ стоїть перед тобою від ранку до вечора? **15** Сказав же Мойсей тестеві: Тому що народ приходить до мене, просячи суду від Бога. **16** Коли ж буває в них спір і приходять до мене, я розсуджую кожному, і повчаю їх за божим приказом і його законом. **17** Сказав же тесть Мойсея до нього: Неправильно чиниш це слово, **18** бо ось знесилишся знесиленням ти і ввесь цей народ, що з тобою. Тяж-

вищ. 2

ке тобі це слово, і не зможеш ти сам один виконати. **19** Тепер же послухай мене, щоб я тобі порадив, і буде з тобою Бог. Ти будь для народу в тому, що відноситься до Бога, і донесеш їхні слова до Бога. **20** І засвідчуй їм Божі заповіді і його закон, і звістиш їм його дороги, якими підуть, і діла, які чинитимуть. **21** А ти вибери собі з усього народу сильних мужів, що бояться Бога, праведних мужів і що ненавидять звеличування. Постав же над ними тисяцькими, і сотниками, і п'ятдесяцькими, і десяцькими, **22** і писарями, щоб судили їх в усі години. А надмірно тяжку справу принесуть до тебе, малі ж суди хай вони судять; і зменшать тобі труд, і поможуть тобі. **23** Якщо виконаєш це слово, Бог тебе скріпить; і зможеш служити, і ввесь народ прийде на своє місце, кожний з миром. **24** Послухав же Мойсей голос свого тестя і вчинив все, що він сказав йому. **25** І Мойсей вибрав сильних мужів з усього Ізраїля, і зробив їх над ними тисяцькими, і сотниками, і п'ятдесяцькими, і десяцькими, **26** і писарями; і вони судили народ кожної години. Кожну ж надмірно важку справу приносили до Мойсея, а малу судили самі. **27** Відпустив же Мойсей свого тестя, і він відійшов до своєї землі.

възмо́жеши твори́ти ты̑ є҆ді́нъ· Нн҃ѣ (же)[29] по-
слꙋ́шаи менѐ, (да)[30] съвѣ́тꙋю тебѣ, (-)[31] бꙋ-
детъ бг҃ъ с тобо́ю. бꙋди ты лю́демъ ꙗ҆́же къ
бг҃ꙋ. и҆ донесе́ши словеса̀ и҆́хъ къ бг҃ꙋ· И҆ възвѣ-
щаи҆ и҆мъ повелѣ́нїа бж҃їа, и҆ зако́нъ є҆го. и҆ по-
вѣ́си и҆мъ пꙋтѝ є҆го, в на́же по́идꙋтъ [-][32], и҆
дѣлеса̀ ꙗ҆́же сътворѧ́тъ, (а҆)[33] ты [и҆зберѝ се-
бѣ][34] ѿ всѣ́хъ людїи мꙋжа си́лны, бг҃а боѧ́-
щихъсѧ. мꙋ́жа пра́ведны. [и҆][35] ненави́дѧщаѧ
величѧ́нїѧ· (Поста́ви же)[36] [-][37] над ни́ми ты́-
сѧщники, и҆ сотники, и҆ пѧтьдесѧ́тъники, и҆
десѧ́тники, [и҆ кни́гочїѧ][38], (да)[39] сꙋдѧтъ
(ѧ҆)[40] по всѧ часы̀, а҆ рѣчь оу҆си́лнаѧ, донесꙋтъ
до тебѐ малы́ѧ же сꙋды̀ да сꙋдѧтъ о҆нѝ, и҆
оу҆ма́лѧ́тъ ти трꙋда̀. и҆ по́помо́гꙋтъ тѧ· А҆́ще
(сътвори́ши сло́во сє)[41], оу҆крѣпи́тъ тѧ бг҃ъ. и҆
възмо́жеши слꙋжи́ти, и҆ вси лю́дїе [-][42] прї-
и́дꙋтъ въ своѐ мѣ́сто (ко́ждо) с миромъ· Послꙋ-
ша же мѡѷсїи гласа те́стѧ [своє҆го][43], и҆ сътво-
рѝ [всє][44] є҆ли́ко [рє҃ є҆мꙋ][45]· І҆ и҆збра̀ мѡѷсїи мꙋ́жа
си́лны ѿ всего̀ і҆и҃лѧ. и҆ сътворѝ ѧ҆̀ на̑ ними
ты́сѧщники и҆ со́тники, и҆ па҃десѧ́тники и҆ де-
сѧ́тники, [и҆ кни́гочїѧ][46], и҆ сꙋжа́хꙋ лю́демъ по
всѧ̀ часы̀. (всю)[47] же рѣчь оу҆си́лнꙋю приноси́ша
къ мѡѷсїю, (а҆ ма́лꙋю же)[48] (сами сꙋжа́ше)[49]· Ѿ-
пꙋсти́ же мѡѷсїи те́стѧ своє҆го, и҆ ѿи́де въ
(своѭ̀ зе́млю)[50].

Глава 19

1 А в третьому місяці, після
виходу ізраїльських синів з єгипет-
ської землі, в цьому дні вони прий-
шли до синайської пустині, **2** і під-
нялися з Рафидина, і прийшли до
синайської пустині. І там став Ізра-
дія. 7 їль напроти Гомори, **3** *а Мойсей
вийшов на божу гору, і Бог покли-
кав його з гори, кажучи: Так ска-
жеш домові Якова. І скажи ізраїль-
мой5. 29 ським синам: **4** *Самі бачите, що Я
зробив єгиптянам; і Я взяв вас, на-
че на крилах орла, і Я привів вас до
мой5. 5 себе. **5** *І тепер, якщо слухом по-
слухаєте мій голос і збережете мій
завіт, будете мені особливим наро-
пс. 23 дом з усіх народів. *Бо вся земля
пет1. 2 моя. **6** *Ви ж будьте мені царським
священством і святим народом. Ти
скажеш ці слова ізраїльським си-
нам. **7** А Мойсей, прийшовши, по-
кликав всіх старшин народу, і ска-
зав, і визнав їм всі ці слова, які Бог
їм заповів. **8** Відповів же ввесь на-
род разом і сказав: Все, що сказав
Бог, зробимо і слухатимемось. А
Мойсей доніс ці слова до Бога. **9** І
сказав Господь до Мойсея: Ось я

Гл҃а, д҃і·

Мц҃а же тре́тїаго и҆зшествїа сн҃овъ і҆и҃левъ
ѿ землѧ̀ є҆гѵ́петъскїѧ, в (сїи дн҃ь)[1],
прї и҆до́ша въ пꙋсты́ню сина́искꙋю, и҆ въ-
здвиго́шасѧ ѿ рафиди́на, и҆ прїидо́ша въ
пꙋсты́ню сина́искꙋю. и҆ ста̀ тꙋ̑ і҆и҃ль прѧ́мо го-
мо́рѣ. [*Мѡѷсїи же][2] възы́иде на горꙋ̀ бж҃їю, и҆ дѣѧ҃ ꙁ҃
възва̀ и҆̀ бг҃ъ ѿ горы̀ гл҃ѧ. си́це гл҃еши до́мꙋ і҆а-
ковлю, и҆ повѣ́ждь сн҃омъ і҆и҃левымъ. *са́ми ви́ди- є҃ мѡ̑ к҃д
те є҆ли́ко сътвори́хъ є҆гѵ́птѧномъ, и҆ взѧ҃ вы
ꙗ҆́ко на крилѣ̑ о҆́рли, и҆ приведо҃ вы к себѣ· *И҆ є҃ мѡ̑ є҃
нн҃ѣ а҆́ще послꙋша́нїемъ послꙋ́шаете (гла́са моє҆-
го)[3], и҆ снабди́те завѣтъ мои. бꙋдете ми лю́-
дїе сꙋ́щє ѿ всѣ́хъ ꙗ҆зы́къ, *моѧ̀ бо є҆сть всѧ ѱ҃ло к҃г
землѧ̀. *вы́ же бꙋдѣте ми ц҃рьское ст҃ѣнїе, и҆ ꙗ҆- а҃ петр҃ в҃
зы́къ ст҃ъ. сї словеса̀ да гл҃еши сн҃омъ і҆и҃ле-
вымъ· (Пришедъ)[4] же мѡѷсїи (-)[5] възва̀ всѧ
ста́рца лю́дъски, [и҆ рече][6], і҆ и҆сповѣ́да и҆мъ всѧ
словеса̀ сї, ꙗ҆́же завѣща̀ [и҆̑][7] бг҃ъ· Ѿвѣща́ша же
вси лю́дїе кꙋпно и҆ реко́ша. всє є҆ли́ко ре́клъ бг҃ъ,
сътвори́м, и҆ послꙋшаемъ. доне́съ же мѡѷсїи сло-
веса̀ [сї][8] къ бг҃ꙋ· [И҆ рече][9] гь҃ къ мѡѷсїю сє а҆́зъ
прїидꙋ̀ к тебѣ въ стол пѣ̀ о҆́блачнѣ. да оу҆-

слышатъ людїе гл҃юща мѧ к тебѣ, и да
тебѣ вѣрꙋютъ въ вѣки. повѣда же моѷсїи,
словеса людїи къ г҃ꙋ· [И рече][10] г҃ь моѷсїю съ-
ниди, възвѣсти людемъ, и ѡчисти ѧ днесь
и оутрѣ. и да исперꙋт ризы, и да бꙋдꙋтъ
готови, въ дн҃ь третїи, въ [третїи бо
дн҃ь][11] снидет г҃ь на горꙋ синаискꙋю, пред ли-
цемъ всѣхъ людїи, и оустроиши люди ѡбоня-
мо гл҃ѧ, внемлите себѣ не въсходити на го-
євр҃ еі рꙋ и (ничимже коснꙋтисѧ)[12] еѧ, *всѧкъ [бо][13]
прикоснꙋвыйсѧ горѣ смр҃тїю оумретъ. (прием-
шаѧсѧ ея рꙋка)[14] каменїемъ [-][15] побїетсѧ,
или стрѣлою оустрѣлитсѧ. любо звѣрь, любо
ч҃лкъ, не бꙋдетъ жи҃ егда (же) гласъ (-)[16]
трꙋбы и ѡблакъ ѿиде ѿ горы, сїи да въ-
зыидꙋтъ на горꙋ· Изыде же моѷсїи съ горы
къ людемъ и ѡчисти ѧ, і испраша ризы [сво-
ѧ][17], (-)[18] рече (же) людемъ, бꙋдите готови
три дн҃и (и) не ходите къ женамъ· Бысть же
въ [третїи дн҃ь][19], къ свитанїю, [и][20] быша
гласи, и молнїѧ, и ѡблакъ молнїанъ на горѣ
синаистѣи [и][21] гласъ трꙋбныи. глашаше си-
льно (ѕѣло), и оубояшасѧ вси людїе въ полцѣ·
(-)[22] Изведе (же) моѷсїи, люди противꙋ б҃ꙋ, ѿ
є мо д полка, и сташа подъ горою. *гора же синаи-
скаѧ кꙋрѧшесѧ всѧ. схожденїѧ ради бж҃їѧ
на ню, въ ѡгни. и схождаше [же][23] дымъ, я-
ко дымъ пещныи. и оужасошасѧ вси людїе
ѕѣло· Быша же гласи трꙋбнїи, сходѧще крѣп-
дѣа з цѣ ѕѣло. *моѷсїи [же][24] гл҃аше, а б҃ъ ѿвѣща-
ваше емꙋ гласомъ· Сниде же г҃ь на горꙋ си-
наискꙋю, на верхъ горы, и възва г҃ь моѷсїѧ на
верхъ горы, и възыде моѷсїи· (-)[25] Рече (же) б҃ъ
к [немꙋ][26] гл҃ѧ. (съниди, и)[27] възвѣсти лю-
демъ. да не когда приствпл҃ѧ [къ горѣ][28],
къ б҃гꙋ разꙋмѣти, и падꙋтъ ѿ нихъ мно-
ѕи, и жерцы [же][29] приствпаѧи къ г҃ꙋ б҃ꙋ да
сѧ ѡс҃тѧт. да не когда измѣнитъ ѿ нихъ
г҃ь· [Рече же][30] моѵсїи къ б҃ꙋ, не возмогꙋтъ
людїе възыти на горꙋ синаискꙋю, ты бо за-
вѣщалъ еси насъ гл҃ѧ. предѣлити, оу горы, и
ѡс҃тити ю· [И рече][31] емꙋ г҃ь. иди съниди, и
възыди ты, і ааронъ с тобою. жерцы же и
людїе да сѧ не нꙋдѧтъ възыти къ б҃ꙋ. да
не когда погꙋбитъ ѿ ни҃х г҃ь. сниде же моѷ-
сїи, къ людемъ и рече и҃м·

прийду до тебе в стовпі хмари, щоб
почув народ, як Я розмовляю з то-
бою, і щоб тобі повірили навіки. Спо-
вістив же Мойсей слова народу Гос-
подеві. **10** І повелів Господь Мойсеє-
ві: Зійди, сповісти народові, і очисть
їх сьогодні і завтра; і хай виперуть
одіж, **11** і хай будуть готові на третій
день. Бо в третьому дні Господь зійде
на Синайську гору перед лицем усьо-
го народу. **12** І поставиш народ дов-
кола, кажучи: Вважайте на себе, щоб
не виходити на гору і нічим не до-
торкнутися до неї. *Бо кожний, хто єв. 12
доторкнеться до гори, смертю помре.
13 Та рука, що доторкнеться до неї,
буде побита камінням або буде за-
стрілена стрілою, чи то звір, чи то
людина; не буде живою. Коли ж від
гори відійде голос труби і хмара,
вони хай вийдуть на гору. **14** Зійшов
же Мойсей з гори до народу і очис-
тив їх, і вони випрали свою одіж. **15**
А він сказав народові: Будьте готові
три дні, і не входіть до жінок. **16**
Сталося ж в третьому дні на світанку:
і були голоси, і блискавки, і хмара з
блискавками на Синайській горі, і
голос труби лунав дуже сильно, і
ввесь народ в таборі перелякався. **17**
А Мойсей вивів народ назустріч Бо-
гові з табору, і вони стали під горою.
18 *Та Синайська гора вся курилася, мой5. 4
тому що на неї зійшов Бог в огні. І
дим підносився, наче дим з печі, і
ввесь народ дуже перелякався. **19**
Були ж дуже сильні голоси труби, що
сходили. *А Мойсей говорив, та Бог дія. 7
відповідав йому голосом. **20** Зійшов
же Господь на Синайську гору, на
вершок гори, і покликав Господь
Мойсея на вершок гори, і Мойсей
вийшов. **21** Сказав же Бог до нього,
кажучи: Зійди і сповісти народові,
щоб часом не приступив до гори, до
Бога, щоб поглянути, і впаде багато з
них. **22** І священики, як хто наближа-
ється до Господа Бога, хай освятять-
ся, щоб часом не відступив від них
Господь. **23** Сказав же Мойсей до
Бога: Народ не зможе вийти на си-
найську гору, бо Ти завіщав нам, ка-
жучи: Відділити гору і освятити її. **24**
І сказав йому Господь: Іди, зійди і
вийди ти і Аарон з тобою. А свяще-
ники і народ хай не намагаються вий-
ти до Бога, щоб часом не погубив
Господь декого з них. **25** Зійшов же
Мойсей до народу і сказав їм.

Глава 20

1 І промовив Господь всі ці сло-
мой5. 5 пс. 80 ва до Мойсея, кажучи: **2** *Я є Го-
сподь Бог твій, який вивів тебе з є-
гипетської землі, з дому рабства. **3**
Ти не матимеш інших Богів, окрім
мой3. 26 мой5. 5 пс. 96 мене. **4** *Ані не зробиш собі ідола і
будь якої подоби, яка на небі, – вгорі,
і яка на землі, – вдолі, і яка в водах і
під землею. **5** Не поклонишся їм, ані
не послужиш їм. Бо Я є Господь Бог
твій, Бог ревнивий, який віддає гріхи
батьків на дітях до третього і до че-
твертого покоління, тим, що ненави-
ниж. 34 мой5. 5 дять мене, **6** *а що чинить милосердя
в тисячі, тим, що люблять мене, і бе-
мой3. 19 мой5. 5 мат. 5 режуть мої заповіді. **7** *Не бери ім'я
Господа Бога твого надаремно, бо
Господь не очистить тих, що беруть
мой5. 5 єз. 20 ниж. 31 мат. 12 його імя надаремно. **8** *Пам'ятай про
день суботи, щоб його святити. **9**
Шість днів працюй, і робитимеш в
них всі твої діла; **10** а сьомий день,
субота Господеві Богові твому. Не
зробиш ніякого діла в ньому ти, і твій
син, і твоя дочка, і твій раб, і твоя
рабиня, і твій віл, і твоє осля, і вся
твоя скотина, і твій приходько, що
мой1. 2 ниж. 31 єв. 4 живе в тебе. **11** *Бо в шістьох днях
Господь створив небо і землю, море і
все, що в них, і спочив у сьомому дні.
Задля цього Господь поблагословив
мой5. 5 мат. 15 еф. 6 мар. 7 сир. 3 сьомий день і освятив його. **12** *Ша-
нуй твого батька і твою матір, щоб
тобі було добре, і ти був довголітнім
на добрій землі, яку тобі дасть твій
мой5. 5 мат. 5 і 19 мар. 10 Господь Бог. **15** *Не убий, **13** не чини
перелюбу, **14** не кради, **16** не свідчи
на твого ближнього ложним свідчен-
ням. **17** Не жадай жінки твого ближ-
мой5. 5 рим. 7 і 13 нього. *Не жадай дому твого ближ-
нього, ані його поля, ані його раба,
ані його рабині, ані його вола, ані
його осла, ані будь якої його скоти-
ни, ані всього, що твого ближнього.
18 А ввесь народ дивився на голос і
блискавки, і голос труби, і гора ку-
рилася; і ввесь народ перелякався та
став здалека. **19** І вони сказали Мой-
мой5. 18 єв. 12 сеєві: *Ти говори з нами, хай не гово-
рить до нас Бог, щоб часом ми не по-
мерли. **20** Сказав же їм Мойсей: Май-
те надію, не бійтеся, бо задля випро-
бування прийшов до вас Бог, щоб йо-
го страх був у вас, щоб ви не гріши-
ли. **21** А ввесь народ стояв здалека,
Мойсей же ввійшов у мряку, де був
Господь. **22** І сказав Господь до Мой-
сея: Це скажеш домові Якова, і спо-
вісти ізраїльським синам: Ви поба-
чили, що Я з неба заговорив до вас,
23 щоб ви самі собі не зробили сріб-
них богів, і самі собі не зробите золо-
тих богів. **24** А зробіть мені жертов-

Глⷡа, к҃.

И҆ гл҃а гь҃ всѧ̑ словеса̀ сїи [ко мѡѷсїю][1] гл҃ѧ.
*а҆зъ є҆смь гь҃ бг҃ъ твои, и҆зведыи тѧ ѿ є мѡ є ѱло п
землѧ̀ є҆гѵ́петьскы, ѿ домѹ работна-
го· да не бѹдѹтъ тебѣ бози и҆ни раз-
вѣме не. *ни сътвори̇ себѣ кѹми́ра, и҆ всѧ́кого г мѡ кѕ є мѡ є ѱло чѕ
подо́бїа, є҆́же на́ нб҃си горѣ, и҆ є҆ли́ко на́ земли
ни́зѹ, и҆ є҆ли́ко въ вода́хъ и҆ подъ землѐю. да
сѧ не поклони́ши и҆мъ· ни да послѹжиши
и҆мъ, а҆зъ бо є҆смь гь҃ бг҃ъ твои. бг҃ъ ревни́въ,
ѿдаѧ грѣхы̀ ѿц҃ъ на ча́да, до тре́тїаго и҆
до четве́ртаго ро́да, ненавидѧщихъ менѐ. (-)[2]
*творѧ́и (же) мл҃ть въ ты́сѧщахъ любѧщимъ нї лд є мѡ є
мѧ, и҆ снабдѧ́щимъ заповѣди моа̀· *Не прї- г мѡ дї є мѡ є мѳ є
е́мли имени̇ гаⷭ҇ ба твоего всѹе, не оу҆чѣсти̇ бо
гь҃, прилага́ющихъ и҆мѧ є҆го тѹнѐ· *По́мни дн҃ь є мѡ є езе к нї ла мѳ вї
сѹбо́тныи, стити є҆го шесть днїи дѣлаи и҆ съ-
твори́ши (в нихъ) всѧ дѣ́ла твоа. а҆ дн҃ь се҆-
мы́и сѹбо́та гв҃ѹ бг҃ѹ твоемѹ· да не сътвори́ши
[всего̀ дѣ́ла во́нь][3]. ты и҆ сн҃ъ твои, и҆ дщи́рь
твоа̀, [и҆][4] ра́бъ твои, и҆ раба̀ твоа̀, и҆ во́лъ
твои, и҆ о҆слѧ̀ твоѐ, и҆ ве́сь ско́тъ твои, и҆
пришелець [твои][5] о҆битаѧ оу҆ тебѐ, *занѐ в а мѡ в нї ла евре д
шести̇ днехъ сътвори̇ гь҃ нбо и҆ землю̀, [-][6] мо́ре
и҆ всѧ ꙗ҆же на ни́х. и҆ почи̇ въ дн҃ь се҆мыи. сего є мѡ є мѳ єї ефе ѕ
ради блг҃ви гь҃ дн҃ь се҆мыи и҆ о҆сти̇ его· *Чти ѿ- мр з
ц҃а твоего, и҆ мт҃рь [твою̀][7], да бл҃го ти бѹ- сирѧ г
детъ. и҆ (-)[8] долголѣтенъ бѹдеши на земли̇
блаѕѣ, ю҆́же гь҃ бг҃ъ твои да́ тебѣ· [*Не оу҆бїи є мѡ є мѳ є
не любодѣи не оу҆кради][9], не послѹшествѹи на и҆ дї мр ї
дрѹга своего свѣдѣтельства ложна· Не пожелаи
жены̀ и҆скренего твоего, *не пожелаи домѹ ближ- є мѡ є рї з и҆ гї
него твоего, ни села̀ его, ни раба̀ его, ни рабы-
ни его, ни вола̀ его, ни о҆сла̀ его, ни всего ско-
та̀ его, ни (всѐ) елико ближнего твоего· [Вси же
лю́дїе][10] смотрѧхѹ гласа и҆ свѣщъ, и҆ гласа
трѹбнаго, и҆ горѹ кѹрѧщѹсѧ, (и҆ оу҆боашасѧ)[11]
вси лю́дїе ста́ша пода́лѣ· И рекоша мѡѷсїю
*гли ты с на́ми, да не глетъ к на́мъ бг҃ъ да не є мѡ ӥ евре вї
когда̀ оу҆мремъ· (-)[12] [Рече][13] (же) и҆мъ мѡѷсїи оу҆-
пова́ите не бо́итесѧ и҆скѹше́нїа [-][14] бо ради.
прїиде бг҃ъ к ва́мъ, ꙗ҆ко да бѹдетъ стра́хъ
его въ ва́съ, да не съгрѣша́ете· Стоахѹ же
[вси][15] лю́дїе пода́лѣ. мѡѷсїи же вни́де въ
мглѹ, и҆дѣже бѧше (гь҃)[16]. [И рече][17] гь҃ къ
мѡѷсїю. се рцы̀ домѹ ї҆а́ковлю. и҆ възвѣсти̇
сн҃омъ ї҆и҃левым. вы видѣсте, ꙗ҆ко с нбⷭ҇е гл҃ахъ
к ва́мъ. да не сътвори́те себѣ са́ми бого́въ сре́б-
реныхъ, и҆ бого́въ златыхъ не сътворите са-
ми себѣ· о҆лътара съ земли̇, да сътвори́те ми. и҆

положите на немъ, всесъжеженїа и спсенїа ва-
ша. овца, и телца ваша, на всакомъ мѣстѣ.
идѣже нарекꙋ има мое, тꙋ и прїидꙋ к тебѣ,
є мѡ кз іс на и и благословлю тѧ· *аще же олтарь ѿ каменїа
сътвориши ми, да не гладиши его сѣчивомъ,
сѣчиво бо [свое][18] аще възложиши на, то ос-
квернниши [и][19]. да не въсходиши на стоѧла
олътара моего, яко да не явиши осквръненїа
своего на немъ·

Гла, ка·

И сїа оправданїа (и сꙋды) [-][1] положи пре
є мѡ еі ѥрѣа лд ними, *аще притѧжеши ра евреинъ,
шесть лѣ да (ти работаетъ)[2]. а въ
[семое лѣто][3] [ѿпꙋстиши его свободъ][4]
тꙋне· аще самъ единъ внидетъ то единъ (і)
изыдетъ, аще ли [и][5] жена внидетъ с нимъ,
то и жена ѿидетъ с нимъ· аще ли господи
дастъ емꙋ женꙋ, и родитъ емꙋ снъ или
дщерь, жена и дѣти да бꙋдꙋтъ господинꙋ
его, а самъ единъ. да ѿидетъ· аще ли ѿвѣ-
щавъ [рабъ речетъ][6], възлюби гдна моего и же-
нꙋ [мою][7] и дѣти [мои][8]. не ѿхождꙋ свобо-
денъ. да приведе и господи его пре сꙋдище
бжїе. (-)[9] тогда (же) приведе его пре двери на
стоѧла, и да проврътитъ емꙋ (оухо гднъ
[его][10])[11] шиломъ, и да работаетъ емꙋ въ вѣ-
ки· аще кто продастъ свою дщерь в рабыню,
(и) да не ѿидетъ, якоже ѿходѧтъ рабынѧ.
аще же не оугодитъ [пред очима][12] господина
своего яже емꙋ помысливъ обѣща, да ѿпꙋсти
ю. языкꙋ же чюжемꙋ (гднъ да не продастъ)[13]
еѧ, понеже погордѣ ею· аще ли снꙋ своемꙋ обе-
щалъ еѧ, по оправленїю дщерню да сътво-
ритъ ей. аще ли инꙋ поиметъ себѣ, (и) по-
требныа и ризы и вѣно еѧ (дастъ ей.) не оу-
меншитъ, аще ли (сего троего)[14] не творитъ
г мѡ кд ей, да ѿидетъ (бес цѣны тꙋне)[15]. (*И) аще (-)[16]
(кого кто оударитъ)[17] и оумретъ, смртїю да
оумре [и тои][18]. аще ли не хотѧ, но бъ бꙋ-
є мѡ ді детъ предалъ въ рꙋцѣ его, *то дамъ ти
мѣсто, в неже бѣжитъ тамо оубивыи· аще ли
кто приложитъ (оубити ближнего своего)[19] о-
таи, [-][20] прибѣгнетъ [къ олтарю][21], [и][22] ѿ
олтарѧ моего възметсѧ (-)[23] оумрѣти· иже
бие ѿца своего, или мтрь [-][24], смртїю да оу-
г мѡ к при к ма еі ма з мретъ, *иже аще кто злорѣчитъ ѿцꙋ или
мтри [-][25] смртїю да оумре· (И) (аще кто оу
кого оукрадетъ)[26] сновъ ійлевъ, и съодолѣвъ се-
мꙋ продасть [и][27], и явитсѧ нань, смртїю да
скончаетсѧ· аще же сваритасѧ два мꙋжа. и

ник з землі, і принесете на ньому
цілопалення і за ваше спасіння, ва-
ші вівці й телята, в кожному місці,
де назву там моє ім'я; і прийду до
тебе, і поблагословлю тебе. **25** *Як- мой5. 27 іс нав. 8
що ж зробиш мені жертовник з ка-
міння, щоб ти його не вигладжував
знаряддям, бо якщо прикладеш до
нього своє знаряддя – то його опо-
ганиш. **26** Щоб не виходив ти на
сходи мого жертовника, щоб ти не
відкрив на ньому твого сорому.

Глава 21

1 І покладеш перед ними ці
оправдання і суди. **2** *Якщо при- мой5. 15 єре. 34
дбаєш раба-єврея – хай тобі слу-
жить шість літ, а в сьомому році
даром відпустиш його свобідним. **3**
Якщо сам один ввійде, то один і
вийде. Якщо ж з ним ввійде і жінка,
то і жінка вийде з ним. **4** Якщо ж
пан дасть йому жінку – і народить
йому синів чи дочок, жінка і діти
хай будуть його пана, а він сам
один хай відійде. **5** Якщо ж, відпо-
вівши, раб скаже: Я полюбив мого
пана, і мою жінку, і моїх дітей, не
відходжу на свободу. **6** Хай його
приведе його пан до божого суди-
лища, тоді приведе його перед две-
рі, до одвірка; і хай проколе йому
шилом вухо його пан, і він хай
служить йому навіки. **7** Якщо хтось
продасть свою дочку в рабиню, і
хай не відійде, так як відходять
рабині. **8** Якщо ж не догодить пе-
ред очима свого пана, в тому, що
для неї задумавши, обіцяв, хай її
відпустить. А чужому народові хай
пан її не продасть, бо він погордив
нею. **9** Якщо ж обіцяв її своєму си-
нові, за правилами дочок хай вчи-
нить з нею. **10** Якщо ж візьме собі
іншу, і дасть їй потрібне: й одежі, й
її віно не зменшить. **11** А якщо ці
три речі не робить її, хай вона
відійде даром без грошей. **12** *І як- мой3. 24
що когось хто ударить і він помре,
хай смертю помре і той. **13** Якщо ж
це нехотячи, але Бог його видав в
його руки, *то дам тобі місце, до мой5. 19
якого втече вбивця туди. **14** Якщо
ж хто додасть підступно убити
свого ближнього і прибіжить до
жертовника, і буде забраний від
мого жертовника, щоб вмерти. **15**
Хто б'є свого батька або матір –
смертю хай помре. **16** *Той, хто мой3. 20 при. 20 мат. 15 мар. 7
проклинає батька або матір, хай
помре смертю. **17** І якщо хто у кого
вкраде ізраїльських синів і, заволо-
дівши ним, продасть його, і дока-
жеться йому – хай смертю помре.
18 Якщо ж сперечаються два чоло-

віки, і один одного вдарить каменем або п'ястуком, і не помре, але цей ляже на ліжко; **19** якщо ж чоловік, вставши, ходитиме з палицею, той, хто його вдарив – невинний, лише хай дасть за втрату його праці і на лікування. **20** Якщо ж хто палицею б'є свого раба або свою рабиню, і помре від його руки – судом хай мститься на смерть. **21** Якщо ж проживе день або два, не буде йому помсти, бо цей – його гроші. **22** Якщо б'ються два чоловіки і вдарять вагітну жінку, і вийде її дитина не вповні сформована, хай заплатить кару, яку накладе чоловік жінки; з оцінкою хай віддасть ціну.
мой3. 24 мой5. 19 мат. 5 **23** Якщо ж буде вповні сформована, хай дасть душу за душу, **24** *око за око, руку за руку, зуб за зуб, ногу за ногу, **25** опік за опік, рану за рану, удар за удар. **26** Якщо ж хто виб'є око своєму рабові або око своїй рабині, і осліпить, хай їх відпустить свобідними задля їхнього ока. **27** Якщо виб'є зуб своєму рабові або зуб своїй рабині, хай відпустить їх свобідними задля їхнього зуба. **28** Якщо віл рогами поколе чоловіка або жінку, і помре, той віл хай буде побитий камінням, і хай не їдять його м'яса; а пан вола буде чистий. **29** Якщо ж віл коле рогами передучора і третім днем, і говорять його панові, і він не вигубить його, і рогами заколе чоловіка або жінку, хай віл буде вигублений, і його пан хай помре. **30** Якщо ж накладуть на нього викуп, хай дасть викуп за свою душу, згідно з тим, що накладуть на нього. **31** І якщо заколе рогами сина або дочку, то за цим же приписом хай з ним зроблять. **32** Якщо ж віл заколе рогами раба або рабиню, хай дасть їхньому панові тридцять дідрахм срібла, а віл хай буде побитий камінням. **33** Якщо хто відкриє колодязь чи викопає яму, і її не закриє, і до неї впаде теля або осля, **34** пан ями віддасть панові скотини оплату; а те, що згинуло, хай буде йому. **35** Якщо чийсь віл заколе рогами вола свого сусіда, і він помре, хай живого вола продадуть і розділять його ціну, і хай поділять вола, що згинув. **36** Якщо ж про вола відомо, що він коле рогами, раніше, відучора і третього дня, і говорили його панові, і той його не охороняє, або його не уб'є, хай дасть вола за вола; а мертвий хай йому буде.

оударитъ єдинъ (другаго)[28] каменемъ, или пѧстїю, и не оумретъ, но (сей) лѧжетъ на одрѣ,
аще [же][29] въставъ мужь. [и][30] походитъ [-][31] о
жезлѣ, чистъ (-)[32] (єго) оударивыи, точїю на
дѣланїє єго да дастъ и на цѣлбу· Аще же
кто биєтъ раба своєго, или рабу свою жезломъ,
и оумретъ ѿ руки єго, судомъ да сѧ
мститъ (оубити). аще ли пребудетъ днь или
два, да не мститсѧ (єму), сребро бо єго єму
єсть· Аще сѧ биюще два мужи, и оуразита
жену непраздну, [-][33] изыдетъ младенецъ єѧ не
обличенъ желѣдбою да жълѣдетъ, ꙗкоже задежетъ
мужъ жены (с подобою да ѿдасть цѣну)[34]. аще ли обличенъ будетъ, да дастъ
душу за душу· *око въ очесѣ мѣсто. (руку въ руку мѣсто, зубъ въ зуба мѣсто)[35]. нога въ
ноги мѣсто. ижеѡнїє въ ижеѡнїа мѣсто. вредъ вре-
да мѣсто, ꙗзву въ ꙗзву мѣсто· Аще ли кто
истыкнетъ око рабу своєму, или око рабыни своей,
и ослѣпитъ. свободъ да ѿпуститъ ѧ въ
ока мѣсто ихъ· Аще [-][36] зубъ рабу [своєму][37],
или зубъ рабѣ своей, избиетъ, свободъ да ѿпуститъ
ѧ въ зуба мѣсто ихъ· Аще [-][38] (волъ оубо-
детъ)[39] мужа, или жену, и оумретъ, каменї-
ємъ да сѧ побиєтъ волъ (тои), и да не ꙗдѧтъ
мѧса єго. а господинъ вола чистъ будетъ· Аще же
волъ бодливъ будетъ прѣжде вчерашнего и
третїаго дне, и глютъ гдну єго, и не изгу-
битъ єго, (и) оубодетъ (-)[40] мужа или жену
волъ да сѧ погубитъ. а гднъ єго, да оумретъ·
Аще ли вину задежутъ єму, да дастъ вину
за душу свою, єлико задежутъ єму· (И) аще (-)[41]
сна [или дщерь оубодетъ][42], (то) по (семуже
оправленїю)[43] да сътворѧтъ єму· Аще ли раба,
(или рабу, оубодетъ волъ)[44], сребра, л дидрагмь,
да дастъ гдну ихъ, (а)[45] волъ каменїємъ да
сѧ побиєтъ· Аще [-][46] кто ѿврьзетъ кладѧзь,
или ископаєтъ ꙗму, и не покрыєтъ єѧ и
впадетсѧ (в ню)[47] телѧ, или оселѧ, гднъ ꙗ-
мы ѿдастъ (гдну скотїю цѣну)[48], а оумръ-
шеє єму да будетъ· Аще [-][49] (чїи волъ оу-
бодетъ)[50] вола подруга [своєго][51] и оумретъ, да
продастъсѧ волъ живыи, и раздѣлита цѣну є-
го и вола оумръшего да раздѣлита· Аще же
знаютъ вола ꙗко бодливъ є прежде вчерашнего,
и третїаго дне и суть глали гдну єго, и (тои
не брежетъ и или) не оубїєтъ єго, да дастъ волъ
въ вола мѣсто, мртвыи же єму да будетъ·

г мо кд е мо ді ма е

Гла, кв·

Аще [-][1] кто оукрадеть телѧ или овцу,
и заколеть и, или продасть пѧтеро телѧт да въздасть въ телѧте мѣсто.
є҃ цр҃ ві (*а)[2] четыри овцы въ овцы мѣсто· Аще
(-)[3] в подкопании застанетсѧ тать, и ѧзвенъ
оумре, нѣсть єму (вины крови єго)[4]. аще же възыдеть слнце нань повиненъ є оумрѣти (за
него)· аще ли не има, да сѧ прода въ татьбы
мѣсто· Аще ли ѧ буде и обрѧщетсѧ (татьбы обра въ руку єго)[5] ѿ ослѧте до овца живо
сугубъ [-][6] да ѿдасть. аще [-][7] [кто испустить скоть єго і испасеть ниву (другаго), или виноградъ][8] (друга своєго) да дасть цѣну
ѿ нивы своєѧ (и) ѿ жита своєго· Аще (-)[9] всю
ниву испасеть оунее нивы своєѧ, [и][10] оуние винограда своєго да тѧжить· Аще (-)[11] исшедъ
огнь, [и][12] обрѧщеть тръние, и запалить
гумно, или стогъ, или ниву, (и) тѧжи, иже [възгнѣщь огнь][13]· Аще же кто дасть другу
сребро, или сосудъ съкрыти, и оукрадетсѧ, из
дому мужа (того), (и) аще обрѧщетсѧ оукрадыи, да въздасть сугубо. аще ли не обрѧщетсѧ тать. да приидеть гднъ дому пре бга
(-)[14] да сѧ кленеть, аще самъ єго (не корыстовалъ и) не лукавъствова, на все положеніе друже· По сему словеси въ крывину, о телѧти, и
ослѧти, и овцы, и о ризѣ, и о всеи погибели
єѧже именуєть (своєю прѣніе оубо да єсть)[15]
пре бгмъ, да приидеть судъ обою, (кого судіа
повинить)[16] да тѧжи сугубо оу ближнего· Аще
же кто дасть другу осла, (или телецъ, или
овцу)[17], или всѧкъ скоть, снабдѣти. и оумреть, или погибнеть, или плѣнать є, и
никтоже не вѣсть, клѧтва да будеть бжіа
между има. аще самъ нѣсть слукавствовалъ,
до всего (дружнего положеніѧ)[18], и тако приемлеть господинъ єго· и да не тѧжить [гдну
а҃ мо҃ ла єго][19]· *Аще [-][20] оукрадетсѧ ѿ него, да тѧжить гдну· Аще [-][21] ѕвѣрь сънѣлъ, да ведеть (ихъ)[22] на ѕвѣроѧдину, и да не тѧжеть· Аще же [кто испросить][23] оу друга и
погибнеть, или оумреть, [или плѣнитсѧ][24], а
гднъ [єго][25] не будеть с ним, (тое) да тѧжить, аще [-][26] гднъ [єго][27] будеть с нимъ,
(то) да не тѧжить. аще ли наємникъ єсть, да
є҃ мо҃ кв будеть єму въ мзду єго· *Аще же (кто прельстить не обѣщану девицу)[28], и будеть с нею
вѣномъ да вѣнить єѧ, (и пойметь єѧ) себѣ
въ жену· Аще възбранѧа възбранить, и не хо-

Глава 22

37 Якщо хто вкраде теля або
вівцю, і їх заріже або продасть, хай
за теля віддасть п'ять телят, *а за црс2. 12
вівцю чотири вівці. **22,1** Якщо в
розбої застануть злодія, і він зранений помре, немає йому вини за
його кров. **2** Якщо ж на нього зійде
сонце, він є винним, щоб за нього
вмерти. Якщо ж він не має вкраденого, хай буде проданий за вкрадене. 3 Якщо ж його зловлять, і в його руці знайдеться образ крадіжі
живим: від осла до вівці, хай віддасть подвійно. **4** Якщо хто випустить свою скотину і випасе чуже
поле або виноград свого друга, хай
віддасть ціну з свого поля і з свого
зерна. Якщо випасе усе поле, хай
віддасть найкраще свого поля і
найкраще свого виноградника. **5**
Якщо вогонь, вийшовши, знайде
терня і запалить тік, або стіг, або
ниву – віддасть той, хто запалив вогонь. **6** Якщо ж хто дасть другові
срібло або посуд на зберігання, і
буде викрадене з хати тієї людини,
і якщо знайдуть хто вкрав, він хай
віддасть подвійно. **7** Якщо ж не
знайдуть злодія, хай прийде пан дому перед Бога, хай поклянеться, якщо сам цим не скористався і не
вчинив лукавства, відносно всього
даного другом на зберігання. 8 За
цим словом, відносно несправедливості до теляти, і осла, і вівці, і плаща, і всякої втрати, яку називає
своєю; отже, хай спір буде перед
Богом, хай буде суд обом, і кого
суддя визнає винним, хай віддасть
подійне ближньому. **9** Якщо ж хто
дасть другові осла, або теля, або вівцю, або будь яку скотину на зберігання, якщо помре, або згине, або
його візьмуть в полон, і ніхто не
знає; **10** хай між ними буде божа
клятва, якщо він сам не вчинив зло
щодо всього повіреного другом. І
так прийме його пан, і хай не віддасть його панові. **11** *Якщо украденим буде у нього, хай віддасть мой1. 31
панові. **12** Якщо з'їв звір, нехай веде їх до розшматованого, і хай не
заплатить. **13** Якщо ж хто попросить у друга, і воно згине, або помре, або попаде в полон, а його пана
з ним не було – те хай віддасть. **14**
Якщо його пан буде з ним, то хай
не віддає. Якщо ж це найманий, нехай буде йому за його наєм. **15** *А мой5. 22
якщо хто обманить незаручену дівчину і буде з нею, віном хай її вивінує, і візьме її собі за жінку. **16**
Якщо, забороняючи, заборонить і

не захоче батько віддати її йому за
жінку, дадуть ціну грошей батько-
ві, згідно з віном дівчат. **17** Чародій
хай не живе. **18** І потім кожного,
що буває з скотом, смертю уб'єте.
19 А хто приносить жертву богам,
але хіба що одному Господеві, того
мой3. 19 вигубите. **20** *І не шкодьте при-
ходькові, ані не засмутіть його, бо
ви були приходьками в єгипетській
зах. 7 землі. **21** *І ніякій вдові і сироті не
чиніть шкоди, **22** бо якщо зашкоди-
те їм зі злобою і ті, застогнавши,
закричать до мене; Я слухом вислу-
хаю їх голос, **23** і розніваюся гні-
вом, і поб'ю вас мечем, і ваші жін-
ки будуть вдовами, і ваші діти си-
ротами. **24** Якщо ж даси гроші в
позичку бідному братові, що є у те-
бе, не спіши його, не накладеш на
нього лихву, **25** і якщо в залог
дасть твій друг одіж, віддаси йому
до заходу сонця. **26** Бо це його о-
дяг, одиноке покриття його встиду,
в якому йому спати. Бо якщо закли-
че до мене – слухом вислухаю, бо
Я милосердний Бог. **27** Не говори-
дія. 23 тимеш зла, *ані володарям твого
народу не скажеш зла. **28** А перво-
вищ. 12 плоди твого току і точила мені при-
лук. 2 несеш, *первородних твоїх синів
єз. 44 мені даси. **29** Так вчиниш з твоїм
телям і тим, що від твоєї вівці і від
твоєї ослиці. Сім днів хай буде у при
матері, а в восьмому дні віддаси
мой3. 22 його мені. **30** *Будьте для мене свя-
єз. 44 тим народом. І роздертого звірами
не їжте, псам же хай віддасться.

щетъ ѿцъ єа дати [-][29] єму въ женꙋ, [цѣнꙋ
дадѧтъ сребра][30] ѿцꙋ, ꙗкоже єсть вѣно дѣчь-
ско· Волхвъ да не живетъ. (И потомъ) всего (съ
скотомъ бывающа)[31], смертїю оубиєта [-][32]· (Ѥ)
иже требꙋ кладетъ богомъ да потребитє (и), но то-
чїю гꙋ єдиномꙋ *и пришелца не вредитє, ни г҃ мѡ ді
сжалитє ємꙋ, [пришелцы бо бѣсте][33] въ землѝ
єгѵпетьстѣи· (*И) всѧкоа вдовы̀, и сироты̀ не заха з
вредитє, аще бо злобою вредитє ѧ, и (тїи) въ-
стенавше възопїютъ къ мнѣ, слꙋхомъ оуслы-
шꙋ гласа ихъ, и разгнѣваюсѧ ꙗростїю и побїю
вы мечемъ, и бꙋдꙋтъ жены̀ ваша вдовы̀, и
чада ваша сироты̀. Аще же даси сребро̀ взаємъ
братꙋ нищемꙋ иже оу тебе є, не бꙋди [тща-
ливъ ємꙋ][34] ни зажедѝ ємꙋ лихвы въ залогъ,
(и) аще (-)[35] [-][36] [заложитъ][37] ризꙋ дрꙋгъ [тво-
и][38] до захода слнцꙋ ѿдаждъ ємꙋ єсть бо (о-
дежда ємꙋ си)[39], єдина (-)[40] риза стыденїємъ
єго, въ чемъ ємꙋ спати, аще [бо][41] възопїєтъ
къ мнѣ [слꙋхомъ][42] оуслышꙋ, млстивъ бо єсмь
богомъ да не глешьи зла· (*ни кнѕю)[43] людїи дѣа кг
твоихъ [не рцы зла][44]· Начатки (же) ѿ гꙋмна̀ и
ѿ точила твоєго (да ми принесеши)[45]. *прьвен- вы ві лꙋ в єзе мд
ца сновъ твои, да ми даси· Такожде сътво-
риши ѿ телца твоєго, и ѿ овцы̀ твоєѧ, и ѿ
ослѧте твоєго седмь днїи да бꙋде оу матери,
а [въ осмыи же днь][46] ѿдаси [ѧ мнѣ][47]· [-][48]
*Люди сти да бꙋдете ми и звѣрогꙗдины да не г҃ мѡ кв єзе мд
ꙗсте, (псомъ)[49] (же) (да дастъсѧ)[50].

Глава 23

1 Не сприймай безглуздих чу-
ток. Не приставай з неправедними,
щоб стати неправедним свідком. **2**
Не будеш з багатьма на зло. Не
пристанеш з багатьма, щоб часто
сваритися, щоб відхилити суд. **3** І
не помилуєш бідного на суді. **4**
мой5. 22 *Якщо ж зустрінеш скотину твого
ворога, або коли його осля заман-
друвавши, блукає – повернувши,
віддаси йому. **5** Якщо ж, побачиш
осла твого ворога, що впав під сво-
їм тягарем, не минеш його, але під-
ведеш його з ним. **6** Не зміниш ви-
рок бідного на його суді. **7** Відсту-
пиш від всякого несправедливого
слова. Не уб'єш невинного і пра-
ведника, ані не виправдаєш непра-
мой5. 16 ведного задля хабарів. **8** І *не віз-
сир. 20 меш хабарів, бо хабар засліплює
очі видючих і нищить справедливі
слова. **9** На приходька не воро-
гуйте, ані не докучайте йому, бо ви
знаєте душу приходька, тому що і
мой1. 46 ви були *приходьками в єгипет-

Глава, кг·

Да не прїимеши слышанїѧ сꙋєтна, да не
приложишисѧ съ строптивыми быти.
послꙋхъ неправеденъ. да не бꙋдеши съ
многими на злоє. да не приложиши съ
множествомъ (сваритисѧ)[1] многажды, ꙗко превра-
тити сꙋдъ. и нищаго да не милꙋєши на сꙋ-
дѣ· *Аще же срѧщеши говѧдо врага̀ твоєго, и- є мѡ кв
ли осла єго (блꙋдитъ зашедъше)[2]. обративъ
даси ємꙋ· Аще же оузриши осла̀ врага̀ твоєго
падъшесѧ съ бременемъ єго, да не минеши
єго, но да въздвигнеши єго с нимъ· да не пре-
вратиши сꙋда̀ нищаго въ сꙋдѣ єго. ѿ всѧкого
слова неправа да ѿстꙋпиши· Чиста и правдива
да не оубїєши. ни оправдиши нечтиваго, мъ-
зды̀ ради· И *да (не възмеши мъзды̀)[3], мъзда̀ є мѡ ѕі сира к
бо ослѣплѧєтъ очи видѧщимъ, и разсыпа-
єтъ словеса̀ праведна. [-][4] пришелцꙋ [не вражꙋите,
ни стꙋжите ємꙋ][5], вы бо вѣсте дꙋшꙋ пришел-
чю, (понеже и вы)[6] (бѣсте *пришелцы)[7] въ зем- а мѡ мѕ
ли єгѵпетьстѣи, ѕ, *лѣтъ да сѣєши землю г мѡ кг

твою̀, и҆ да събере́ши пло́ды є҆ѧ̀. въ седмо́е же
ѡ҆ставле́нїе да сътвори́ши, и҆ пꙋ́стиши ю҆̀. (да)[8]
ꙗ҆́дѧтъ оу҆бо́зїи ꙗ҆зы́ка твое҆го. ѡ҆ста́нокъ же
да ꙗ҆́дѧтъ звѣ́рїе ди́вїи. та́ко да сътвори́ши
(и҆) виногра́дꙋ твое҆мꙋ, и҆ ма́сличїю твое҆мꙋ·
вы҃і к҃ *шесть дн҃їи да сътвори́ши дѣ́ло твоѐ, въ
[седмы́и же дн҃ь][9], да почи́еши, да почи́етъ
во́лъ твои, и҆ ѡ҆се́лъ твои. (-)[10] да почи́етъ сн҃ъ
рабы̀ твое҆ѧ̀, и҆ пришле́цъ: все є҆ли́ко гл҃ахъ вамъ
снабди́те, (-)[11] и҆ме́нъ (же) бого́въ и҆нѣ́хъ не по-
мина́йте, ни да слы́шатсѧ и҆зъ оу҆́стъ ва-
шихъ· По три кра́ты в лѣтѣ (сътвори́те)[12]
вы҃і г҃і мѝ *вели́къ дн҃ь. ѡ҆прѣ́сноки, снабди́те [-][13],
се́дмь дн҃їи. (и҆) ꙗ҆ди́те ѡ҆прѣ́сноки, ꙗ҆́коже запо-
вѣ́дахъ [ва́мъ][14], по вре́мени новомѣ́сечїа, въ
сир҃а л҃е то́и бо [и҆зы́досте][15] и҆зъ є҆гѵ́пта, *да не ꙗ҆ви́-
ни҃і л҃д шисѧ предо мно́ю то́щь· *И вели́къ дн҃ь въ
є҆ мо҃ ѕ҃і [пръвыхъ, жа́твъ жи́тъ][16] [твои҆хъ][17] (-)[18] ꙗ҆́ко-
же сѣ́еши на ни́вѣ твое́й· И вели́къ дн҃ь скон҄ча́-
нїѧ преходѧ́щꙋ лѣтꙋ, въ събра́нїе дѣ́лесъ [-][19]
ѿ ни́въ твои҆хъ· въ три времена̀ лѣ́тныѧ да
сѧ ꙗ҆ви́тъ всѧ́къ мꙋ́жескъ по́лъ твой пр҃е
гм҃ъ бг҃омъ твои́мъ. є҆гда же ѿженꙋ̀ ꙗ҆зы́ки
ѿ лица̀ твое҆го, и҆ разширю̀ предѣ́лы твоѧ̀, (и҆)
[(никто̀ не пожадае҃)[20] землѝ твое́й][21]. да не по-
ложи́ши на ква́съ крови (и҆) жрътвы мое҆ѧ, и҆ да
не долежи́тъ тꙋ́къ вели́ка дн҃е мое҆го на оу҆́т-
рїѧ· Нача́токъ пръвы́х жи́тъ землѧ̀ твое҆ѧ, да
ни҃і л҃д є҆ мо҃ д҃і внесе́ши въ до҃ г҃а бг҃а твое҆го. *да не свари́ши
ꙗ҆́гнѧте въ млецѣ̀ мт҃ре є҆го. (-)[22] Се́ (же) а҆́зъ
пошлю̀ а҆́гг҃ла мое҆го пр҃е лице́мъ твои́мъ, да
(тѧ снабди҃)[23] на пꙋтѝ, ꙗ҆́ко да въведе́тъ
тѧ въ землю, ю҆́же оу҆гото́вахъ тебѣ. вонмѝ
себѣ и҆ послꙋ́шаи є҆го и҆ не ѡ҆слꙋ́шаисѧ є҆го, не
(-)[24] ѡ҆пꙋ́ститъ тѧ, и҆мѧ бо моѐ є҆сть на
не́мъ· А҆́ще слꙋ́хомъ послꙋ́шаеши гласа мое҆го, и҆
сътвори́ши [-][25] є҆ли́ко а҆́з [запо́вѣдахъ][26] тебѣ,
вра́гъ бꙋдꙋ враго́мъ твоимъ, и҆ съпроти́влюсѧ
ни҃і л҃г є҆ мо҃ з҃ і҆с на҃ к҃д съпроти́вникомъ твои́мъ *по́идетъ бо а́гг҃лъ
мои (пр҃е тобо́ю)[27], и҆ въведе́тъ тѧ въ а҆мор-
ре́ѧ, и҆ хеттде́ѧ, и҆ ферезе́ѧ, и҆ ханане́ѧ, и҆ герге-
се́ѧ, и҆ є҆ввеѧ, и҆ евꙋсе́ѧ, и҆ потреблю̀ ѧ̀ [ѿ лица̀
ва́шего][28]· Не (поклонѧ́итесѧ)[29] бого҃ и҆хъ, и҆ не
послꙋ́шаите и҆хъ. да не сътвори́те по дѣ́ломъ
и҆хъ. но ѡ҆чище́нїѧ [и҆хъ][30] разори́ши, и҆ сокрꙋ-
ша́ѧ сокрꙋши́ши сто́лпы и҆хъ, и҆ послꙋ́жиши
г҃ꙋ бг҃ꙋ твое҆мꙋ. и҆ бл҃влю хлѣ́бъ твои, и҆ вино̀
твоѐ, и҆ во́дꙋ твою, и҆ ѿвращꙋ̀ разслабле́нїа
а҃ мо҃ з҃ (твоѧ̀)[31]· [*И][32] не (бꙋ́дете)[33] бесча́дны, ни не-
пло́ды на землѝ твоеи, (и҆) число̀ дн҃їи твои҆хъ
[съвръша́ѧ][34] съвръшꙋ̀, и҆ стра́хъ пошлю ве́дꙋщи

ській землі. **10** 6 *літ засіватимеш мой3. 23
твою землю і збереш її плоди; **11** а
в сьомому зробиш відпущення і
облишиш її, хай їдять бідні твого
народу, останок же хай їдять дикі
звірі; так зробиш і з твоїм вино-
градником і з твоїми оливками. **12**
*Шість днів робитимеш твоє діло, а вищ. 20
в сьомому дні спочинеш, щоб
спочив твій віл і твій осел, щоб
спочив син твоєї рабині і при-
ходько. **13** Збережете все, що Я вам
сказав. А імена інших богів не
згадаєте, ані не почується з ваших
уст. **14** По три рази в році свят-
куватимете мені *великий день. **15** вищ. 13
Зберігайте опрісноки сім днів, і
їжте опрісноки, так як Я вам за-
повів, за часом новомісяччя; бо в
ньому ви вийшли з Єгипту. *Не з'я- сир. 35
вишся переді мною порожнім. **16** І
великий день в перших жнив твого
хліба, якого сієш на твоїй ниві. *І ниж. 34 мой5. 16
великий день закінчення, як минає
рік на зібрання діл з твоїх нив. **17** В
три часи в році з'явиться кожний з
твого чоловічого роду перед твоїм
Господом Богом. **18** Коли ж ви-
жену народи з-перед твого лиця, і
поширю твої границі, і ніхто не
пожадатиме твоєї землі – не при-
несеш кров і мою жертву в квасі, і
не лежатиме лій мого великого дня
до ранку. **19** Первоплоди перших
жнив твоєї землі принесеш до дому
твого Господа Бога. *Не звариш ниж. 34 мой5. 14
ягня в молоці його матері. **20** Ось
же Я пошлю мого ангела перед
твоїм лицем, щоб тебе стеріг в до-
розі, щоб ввів тебе до землі, яку Я
тобі приготовив. **21** Вважай на себе
і слухайся його, і не будь непо-
слушний йому; він не відступить
від тебе, бо на ньому є моє ім'я. **22**
Якщо слухом почуєш мій голос, і
зробиш те, що Я тобі заповів, буду
ворогом для твоїх ворогів, і про-
тивитимуся твоїм противникам. **23** ниж. 33
*Бо мій ангел піде перед тобою і мой5. 7
введе тебе до Аморрея, і Хеттея, і іс нав. 24
Ферезея, і Хананея, і Ґерґесея, і
Еввея, і Євусея, і знищу їх з-перед
вашого лиця. **24** Не поклоняйтеся
їхнім богам, і не слухайтеся їх, щоб
ви не вчинили за їхніми ділами; але
знищиш їхнє очищення, і нищачи,
знищиш їхні стовпи. **25** І послужиш
твоєму Господеві Богові, і побла-
гословлю твій хліб, і твоє вино, і
твою воду, і відверну хвороби від
тебе. **26** *І не буде бездітного ані мой1. 7
неплідної на твоїй землі. І завер-
шуючи, завершу число твоїх днів
27 і, ведучи тебе, пошлю страх і пе-
релякаю всі народи, до яких ти вхо-
диш, до них. І зроблю твоїх против-

мой5. 7 ників втікачами, **28** *і пущу шер-
іс нав. 24 шнів перед тобою; і вижену Амор-
рея, і Еввея, і Євусея, і Хананея, і
Хеттея від тебе. **29** Не вижену їх в
одному році, щоб земля не була
пусткою, і численними не стали
проти тебе дикі звірі. **30** Помало –
помало вижену їх від тебе, доки не
побільшишся і не забереш землю.
31 І покладу твої границі від Чер-
вонего моря до Филистимського
моря, від пустині до великої ріки
Євфрат. І віддам у ваші руки тих,
ниж. 34 що сидять на землі, і віджену їх від
мой5. 7 тебе; **32** *щоб ти не змішався з
ними, і щоб ти не уклав завіту з
їхніми богами, **33** і щоб вони не
осталися на твоїй землі, щоб не
привели тебе до гріха проти мене.
Бо, якщо послужиш їхнім богам,
вони будуть тобі на спотикання.

тебѣ, и оустрашꙋ вся ꙗзыки, в наже ты вхо-
дишi к нимъ· И вдам [-][35] съпротивники твоѧ
в бѣгꙋны, *и пꙋщꙋ шершены пре тобою, и [ѿ- е мо з іс на кд
женꙋ][36] аморрея, и еввея, [и евꙋсея][37], и хана-
нея, и хеттеа ѿ тебе. не изженꙋ ихъ въ лѣ-
тѣ единомъ, да не бꙋдетъ земля пꙋста· И
мнози бꙋдꙋтъ на тя звѣріе (дивіи)[38], пома-
лꙋ помалꙋ ѿженꙋ я, ѿ тебе, дондеже възрас-
тешi, и пріимешi землю. и положꙋ предѣлы
твоя ѿ чрьмнаго моря. до моря филистим-
ля, (-)[39] ѿ пꙋстыня до рѣки великіа ефрат· И
предамъ в рꙋцѣ ваши сѣдящаа на земли, и
ѿженꙋ я ѿ тебе, *да не смѣсишися с ними, ни лд е мо з
и богомъ ихъ да [не завѣщаешi][40] завѣта, и
да не останꙋтъ на земли твоей, да (тебѣ не
сътворятъ съгрѣшити)[41] къ мнѣ, аще бо ра-
ботаешi богомъ их, си бꙋдꙋтъ тебѣ на съ-
блазнъ·

Глава 24

1 А до Мойсея сказав: Вийди
до Господа ти, й Аарон, і Надав, і
Авиюд, і 70 старшин Ізраїля – хай
поклоняться здалека Господеві. **2** І
приступив Мойсей сам до Бога. І
вони хай не приступають та народ,
ів. 7 що з ним, не вийде. **3** *Прийшов же
Мойсей, визнав народові всі Божі
слова і суди. Відповів увесь народ
гучним голосом, кажучи: Всі слова,
які Господь сказав, зробимо і по-
слухаємось. **4** І Мойсей написав всі
господні слова. А Мойсей, вставши
вранці, збудував жертовник під го-
рою і 12 каменів за 12 ізраїльських
племен. **5** І розіслав молодь ізраїль-
ських синів, і принесли всепалення,
і принесли телят в жертву спасіння
єв. 9 Господеві Богові. **6** *А Мойсей,
взявши половину крові, налив до
чаші, а половину крові вилив на
жертовник. **7** Взявши книги завіту,
він прочитав народові до ух; і всі
сказали: Зробимо все, що сказав
Господь, і послухаємося. **8** А Мой-
сей, взявши кров, покропив народ і
сказав: Ось кров завіту, який запо-
вів Господь з вами про всі ці слова.
9 І вийшов Мойсей, і Аарон, і На-
дав, і Авиюд, і 70 з старшин ізра-
їльських **10** і побачили місце, де
стояв ізраїльський Бог, і під ногами
його, наче діло каменя сапфіра, і
світле, наче вигляд небесної тверді;
11 і з вибраних з Ізраїля ні один не
заперечив, а з'явилися на Божому
місці, і їли, і пили. **12** І сказав Гос-
подь до Мойсея: Вийди до мене на
гору і стань там, і дам тобі кам'яні
таблиці: закон і заповіді, які Я на-

Глава, кд·

Моусію (же)[1] рече възыиди къ Гꙋ, ты и
ааронъ, и надавъ, и авиоудъ, и о, ста-
рецъ іилевъ, (да)[2] ся поклонятъ издале-
ча Гꙋ· И приствпи моусіи единъ къ
Бгꙋ, (и) они (-)[3] да не приствпаютъ, (и) людіе
(-)[4] (еже с нимъ) не взыдꙋтъ (-)[5]· *Пріиде же іоа з
моусіи, (-)[6] исповѣда людемъ вся словеса бжіа,
и сꙋды· ѿвѣщаша (-)[7] вси людіе гласом [вели-
кимъ][8], глюще, вся словеса яже гла гь, сътво-
римъ и послꙋшаем. и написа моусіи вся словеса
гна· обꙋтрѣвъ же моусіи заоутра, създа ол-
тарь по горою, и ві, каменіи, въ ві, племенъ
іилевъ. и распꙋсти юноты сновъ іилевъ, и при-
несоша всесъжеженаа, и положиша требꙋ спсе-
нꙋю [Гꙋ][9] Бгꙋ телца· *Въземъ же моусіи полъ євро д
крови въліа въ чашꙋ, полъ же крови възліа
на олтарь, (-)[10] въземъ книги завѣтныя поч-
те [людемъ въ оуши][11]. и рекоша (вси), все еже
гла гь сътворимъ и послꙋшаемъ· Въземъ же
моусіи кровь окропи люди, и рече, си кровь завѣ-
та еже завѣща гь къ вамъ, о всѣхъ словесехъ
сихъ· И възыиде моусіи, и ааронъ, и надавъ, и
авиоудъ, и о, ѿ старець іилевъ, и видѣша
мѣсто идеже стоя [-][12] Бгъ іилевъ, и под нога-
ма его яко дѣло камени сапфира, и яко видѣ-
ніе тверди нбныя свѣтлы, і избранныхъ іи-
левъ не разгласи ни един же, [-][13] явишася на
мѣстѣ бжіи і яша, и пиша· И рече гь къ
моусію, възыди къ мнѣ на горꙋ и стани тꙋ,
и дам ти дсцѣ каменнѣ, законъ и заповѣди,
яже писахъ законъ положити имъ· И въставъ

моѵсїи, і нс (предъстоѧше)[14] ему, (въшедше же)[15] на гору бжїю, и старцемъ рѣша. пождите въ молчанїи тѹ, дондеже възвратимсѧ к вамъ, (-)[16] се (же) ааронъ и оръ, с вами, аще кому случитсѧ прѧ, да идутъ к нима· И взыде моѵсїи [-][17] на гору и покры облакъ гору, и сниде слава бжїѧ на гору синаискую и покры еѧ облакъ, шесть днїи· И възва гь моѵсїѧ въ днь седмыи. ѿ среды облака обличїе же славы гнѧ ꙗко огнь пламенуѧ, верху горы пре сны їилевы. и вниде моѵсїи, въ среду облака, и възступи на гору.
нї лд є мѡ д и нї *и бѣ тѹ на горѣ, м, днїи, и м, нощїи·

Гла, ке·

нї ле гла гь къ моѵсїю, рекїи, *рцы снмъ їилевымъ, (да)[1] [принесутъ][2] ми начатки ѿ всего имже възлюбисѧ въ срцы [ихъ][3]. [-][4] възмѣте начатки моѧ· (-)[5] Се (же) есть начатки, иже возмете ѿ нихъ злато, сребро мѣдь, [и][6] синету, [и][7] багрѧницу [и][8] чрьвленицу, сугубо прѧденую, и виссонъ тканыи, и волну козїю, и кожа овна, очрьмнены, (-)[9] кожа синѧ, и древо негниющее· (-)[10] Камени сардионъскїѧ, [и елеи къ свѣтилом димїамъ (омазанъ въ иелеи)[11], въ сложенїе димїаму][12]. и камени въ валѧнїе, епимида (окрину), и подира· И да сътвориши ми осщенїе, и ꙗвлюсѧ въ васъ, и сътвориши ми
нї кѕ по всему елико *азъ [покажу тебѣ][13] на горѣ образъ храму, и образъ (съсудъ его всѣ)[14]. сице да сътвориши· И сътвориши киотъ свѣденїа ѿ дре негниющихъ двою лактїи, и полъ въ длъготу. (-)[15] лакти (же), и полъ въ широту. (-)[16] лакти (же) и полъ въ высоту, и позлатиші и златомъ, чистымъ вънутроуду, и внѣоуду, позлатиші и· И сътвориши (на верху его вѣнецъ, златомъ обоюду)[17], и скуеши ему, (ободи четыри)[18] златы, и възложиши на четыри оуглы [ему][19] двѣ ободи на (единъ оуголъ)[20], (-)[21] двѣ (же) [-][22] на (вторыи оуголъ)[23]· Сътвориши же носила ѿ древа негниюща и позлатиші и златомъ [чистыі][24], и въставиши носила въ ободи ꙗже (суть) на оуглѣхъ киоту, да носѧсѧ (ими киотъ [завѣта][25])[26], (и да)[27] будутъ носила незыблющисѧ, и положиши въ киотъ завѣтъ, ꙗже дамъ тебѣ· И да сътвориши покровъ оцыщенїю златомъ, чистымъ, двою лактїи (-)[28] полъ въ долготу. (-)[29] лакти, и

писав щоб покласти їм закон. **13** І Мойсей, вставши, вийшов на Божу гору, й Ісус служив йому. **14** І старшинам сказали: Почекайте в мовчанці тут, доки не повернемося до вас. А ось з вами Аарон і Ор; якщо кому трапиться суперечка, хай ідуть до них. **15** І Мойсей вийшов на гору, і хмара покрила гору. **16** І Божа слава зійшла на синайську гору та її покрила хмара, шість днів. І покликав Господь Мойсея в сьомому дні з-посеред хмари. **17** А вид господньої слави наче палаючий огонь на верху гори перед ізраїльськими синами; **18** і Мойсей ввійшов у середину хмари, і
піднявся на гору, *і був там на горі ниж. 34 мой5. 9 і 18
40 днів і 40 ночей.

Глава 25

1 І Господь заговорив до Мойсея, кажучи: **2** *Скажи ізраїльським ниж. 35
синам: Хай принесуть мені первоплоди з усього, що сподобалося їхньому серцю. Візьміть мої первоплоди. **3** Це ж є первоплоди, які візьмете в них: золото, срібло, мідь, **4** і синє полотно, і багряницю, і подвійно прядений кармазин, і тканий виссон, і козячу вовну, **5** і шкіри баранів забарвлені на червоно, сині шкіри, і негниюче дерево, **7** сардійський камінь, і олію для світел, ладан помазаний в олії на виготовлення ладану, і каміння для різьби нагрудника, для бедр, і довгий одяг. **8** І зробиш мені освячення, і Я з'явлюся у вас, **9** і зробиш мені згідно
з усім, що *Я тобі покажу на горі: ниж. 26
образ храму і образ всього його посуду. Так зробиш. **10** І зробиш кивот свідчення з негниючого дерева: два лікті і пів в довжину, та лікоть і пів в ширину, та лікоть і пів у висоту. **11** І позолотиш його щирим золотом, позолотиш його всередині і ззовні. І на його верху зробиш вінець з золота довкруги, **12** і викуєш йому чотири золоті перстені, і покладеш йому на чотири кути: два перстені на одну сторону, а два на другу сторону. **13** А зробиш носилки з негниючого дерева, і його позолотиш щирим золотом. **14** І вкладеш носила в перстені, що є по боках кивоту, щоб носити ними кивот завіта; **15** і хай носила будуть непорушні. **16** І покладеш до кивоту завіта те, що Я тобі дам. **17** І зробиш покриття очищенню з щирого золота: два і пів ліктів у довжину, лікоть і пів у ширину. **18** І зробиш два золоті, ковані херувими, і покладеш їх з сторони обох боків очищення. **19** Хай один херувим буде зроблений з однієї сторони, а другий з другої сторони очищення. Також

зробиш двох херувимів з обох сторін **20** з простягненими крилами зверху, що отінюють очищення своїми крилами, а їх лице до себе, до очищення; **21** і покладеш очищення на кивот згори, а до кивоту вкладеш свідчення, які Я тобі дам. **22** І звідти Себе дам тобі пізнати, і говоритиму до тебе з-над очищення, між двома херувимами, що є над кивотом свідчення, і згідно з усім, що Я тобі заповів для ізраїльських синів. **23** І зробиш трапезу з негниючого дерева: два лікті в довжину, а лікоть в ширину та лікоть і пів у висоту, **24** і позолотивши щирим золотом, зробиш йому золоте покриття, вповні округле. **25** І зробиш вінець в долоню довкруги, і зробиш окружаючі вінці довкруги. **26** І зробиш 4 золоті перстені, і покладеш 4 перстені на боки її ніг, **27** що піднімають вінцями; і хай будуть перстені на вкладання, щоб підносити на них трапезу. **28** І зробиш її носилки з негниючого дерева, і позолотиш чистим золотом, іноситимуть на них трапезу. **29** І зробиш посудини, і кадильницю, і потрібний посуд, і чаші, до яких вливаєш, зробиш їх зі щирого золота. **30** І на трапезу покладеш хліби предложення переді мною завжди. **31** І зробиш світильник зі щирого золота, кованим зробиш світильник. І його стебло, його галузки, і його чашки, і його кружки, і його квіти хай будуть з нього. **32** Шість галузок, що виходять з боків свічника: три галузки з одного боку свічника, а три галузки свічника з другого боку свічника, **33** і три чашки на вид горіха на кожній галузці, кружок і квітка, так само на шістьох галузках, що виходять з свічника. **34** А в свічнику по три чашки на вид горіха на кожній галузці, її кружки і квітки: **35** кружок під двома галузками з нього і кружок під його чотирма галузками, так само і для шістьох галузок, що виходять з свічника, і в свічнику чотири чаші на образ горіха; **36** галузки і кружки з нього хай будуть ковані з одного, з щирого золота. **37** І зробиш сім світел, і вставиш його світла, щоб світили з одного лиця. **38** І йому зробиш його щипці та його підставки зі щи-

по́лъ въ широ́тꙋ. и҆ сътвори́ши два҃ херꙋви́ма злата, и҆зва́ꙗна, и҆ въꙁложи́ши ѧ҆ на́ полы (ѹ҆́глꙋ ѻ҆бою̀)[30] ѻ҆цыщє́нїѧ. да сътвори́тсѧ херꙋві́мъ є҆диньъ ѿ ѹ҆́гла (є҆динаго, а҆ дрꙋгі́и)[31] ѿ ѹ҆́гла втора́го ѻ҆цыщє́нїю· (Таковже)[32] сътвори́ши два҃ херꙋви́ма ѿ ѻ҆бою̀ ѹ҆́глꙋ. (-)[33] [-][34] раскрылѧ́ющисѧ врьхꙋ ѻ҆сенѧ́юще крылы своими ѻ҆цыщє́нїє, (-)[35] лице́ (же) є҆ю̀ к себѣ къ ѻ҆цыщє́нїю (-)[36], и҆ да въꙁложи́ши ѻ҆цыщє́нїє, на кио́тъ врьхꙋ, (-)[37] въ кио́тъ (же) да вложи́ши свѣдѣнїѧ, ꙗ҆́же дамъ тебѣ· И҆ възвѣщꙋсѧ тебѣ ѿтꙋдꙋ, и҆ гл҃ю тебѣ съвы́ше ѻ҆цыщє́нїѧ, междꙋ двѣма херꙋви́момa, ꙗ҆́же сꙋть на҃ кио́томъ свѣдѣнїѧ, и҆ по всемꙋ є҆ли́ко заповѣдахъ тебѣ къ сн҃омъ і҆и҃левымъ· И҆ сътвори́ши трапе́зꙋ [ѿ дре́ва негнию́ща][38] двою̀ лакти̇и въ долготꙋ, (-)[39] ла́кти (же) в широтꙋ, (-)[40] ла́кти же и҆ полъ въ высотꙋ [и҆ позлати́вши (-)[41] зла́том чисты̇̄][42], и҆ сътвори́ши є҆мꙋ (покро́въ зла́тъ. ѻ҆сѧза́ющи ѻ҆боѧ́мо)[43], и҆ сътвори́ши (-)[44] вѣне́цъ пѧ́ди ѻ҆боѧ́мо, и҆ сътвори́ши (ѻ҆сѧза́юща)[45] (ѻ҆боѧ́мо вѣнца̀)[46]· И҆ сътвори́ши, д҃, ѻ҆́боди зла́ты, и҆ въꙁложи́ши, [д҃][47], ѻ҆́боди на (-)[48] ѹ҆́глы но́гъ є҆ѧ̀. (по҃ѻ҆бъе́млющим)[49] вѣнце́мъ, и҆ да бꙋдꙋтъ ѻ҆́боди въ ѻ҆бнѧ́тїє (-)[50], ꙗ҆́коже въꙁдвиза́ти на ни҃ трапе́зꙋ· И҆ сътвори́ши носи́ла [є҆ѧ̀][51], ѿ дре́ва негнию́ща, и҆ позлати́ши (-)[52] зла́томъ чи́стымъ, и҆ въꙁдви́гнетсѧ на нихъ трапе́за· И҆ сътвори́ши блю́да [-][53], и҆ димї́амикъ, и҆ съсꙋ́ды тре́бныѧ, и҆ ча́ша в нѧ́же влива́єши (-)[54], ѿ зла́та ч҃та. да сътвори́ши ѧ҆̀, и҆ положи́ши на трапе́зѣ хлѣбы пр҃ложе́нїѧ предо мно́ю пр҃но· И҆ да сътвори́ши свѣти́лникъ ѿ зла́та чи́ста, ва́ꙗнно сътвори́ши свѣти́лникъ, и҆ стеблі̇є є҆го, (-)[55] вѣтви є҆го, и҆ ча́ша [є҆го][56], и҆ крꙋѕи [є҆го][57], и҆ цвѣцы̀ [є҆го][58] ѿ него да бꙋдꙋ́т· шесть (-)[59] вѣтвї̇и, и҆сходѧ́щи ѿ странꙋ [свѣти́лнꙋю][60]. три҃ вѣтви свѣти́лныѧ, ѿ страны̀ [-][61] є҆диноѧ, (-)[62] три҃ (же) вѣтви свѣти́лныѧ ѿ страны̀ вторы́ѧ, и҆ три҃ ча́ши въ ѻ҆́бразъ ѻ҆рѣ́ха въ є҆ди́нои вѣтви крꙋ҃г и҆ цвѣтецъ, та́коже по шестѝ вѣтвї̇и и҆сходѧ́щихъ, ѿ свѣти́ла· (-)[63] въ свѣти́лѣ (же) по (три҃)[64] ча́ши въ ѻ҆́бра҃ ѻ҆рѣ́ха, (въ є҆ди́нои вѣтви) крꙋѕи и҆ цвѣтцы є҆го, крꙋгъ п҃о двѣма вѣтвѣма ѿ него. и҆ крꙋгъ п҃о четы́рма вѣтви є҆ѧ̀, та́коже [и҆][65] по шестѝ вѣтвемъ и҆сходѧ́щимъ ѿ свѣти́ла, [и҆ въ свѣти́лѣ четы́ри ча́ши въ ѻ҆́бра҃ ѻ҆рѣ́ха][66], вѣтви и҆ крꙋзи ѿ неѧ̀, да бꙋдꙋтъ ѹ҆ва́ꙗна, ѿ є҆ди́наго злата чиста· И҆ да сътвори́ши свѣти́лъ [-][67] се́дмь, и҆ въста́виши свѣти́ла [є҆го][68], (да)[69] свѣтѧтъ.

ѿ є̑ди́наго лица̀ [є̑мꙋ][70] и̂ щипцы̀ є̑го, и̂ по̑ста́вы
є̑го ѿ злата чиста сътвори́ши. (тала́нтѡ̑ злата
чиста, [сътвори́ши][71] вс̑ѧ съсꙋ́ды сїѧ)[72].
дѣа҃ з евре҃ и *Смотрѝ, да сътвори́ши по (-)[73] ѹ̑каза́нномꙋ
тебѣ̀ на горѣ̀·

рого золота. **39** З таланту щирого золота зробиш ввесь цей посуд. **40** *Гляди, щоб ти зробив за вказаним тобі на горі. дія. 7 єв. 8

Гл҃а, к҃ѕ·

Хра́мъ (же)[1] да сътвори́ши ѿ десѧтѝ ѻ̑-
по́нъ, ѿ багрѧни́ца прѧ́дены, и̂ ѿ сине-
ты̀, (-)[2] и̂ ѿ чрьвлени́ца прѧ́дены, и̂ (мно́-
жествомъ) херꙋвимъ дѣ́ломъ шве́нны̑ да
сътвори́ши ѧ̑, въ долготꙋ ѻ̑по́ны є̑ди́ноѧ, [к҃. и̂
и҃, ла́ктїи][3]. (а̂)[4] широта̀ (е́й), д҃, ла́ктїи. (и̂ да
бꙋ́детъ ѻ̑по́на є̑ди́ноѧ мѣ́ры)[5]. (та́коже)[6] (всѣмъ
ѻ̑по́намъ да бꙋ́де)[7]· Пѧ́ть же ѻ̑по́нъ, да бꙋ́-
дꙋтъ вкꙋпѣ̀ съдрьжа́щисѧ, дрꙋ́га ѻ̑ дрꙋ́зѣ. и̂
пѧ́ть ѻ̑по́нъ съдрьжа́щисѧ дрꙋ́га ѻ̑ дрꙋ́зѣ· И̂
сътвори́ши [-][8] пе́тлѣ съ синеты̀, ѹ̑ крáѧ ѻ̑по́-
ны (-)[9] є̑ді́наго конца̀ въ сложе́нїе, (-)[10] си́це (же)
сътвори́ши на кра́и ѻ̑по́ны вы́шнеѧ, къ сложе́нїю
второ́мꙋ, н҃ же [сътвори́ши пе́тлей][11], (є̑ді́нои ѻ̑по́-
ны)[12], (-)[13] н҃. пе́тлеи да сътвори́ши ѿ кра́ѧ ѻ̑-
по́ны, по сложе́нїю второ́мꙋ лицѐ къ лицꙋ̀ състо-
ѧ́щаасѧ к себѣ̀ ка́ѧждо· И̂ сътвори́ши, (н҃. крю-
чко́въ)[14] зла́тыхъ, и̂ съвокꙋпи́ши ѻпо́ны дрꙋ́гъ
ко́ дрꙋ́зѣ крючка́ми, и̂ бꙋ́детъ храмъ є̑ді́нъ· И̂
сътвори́ши ѻ̑по́нъ, (а҃і,) ѿ волны въ покро́въ
храмꙋ (-)[15], длъгота̀ ѻ̑по́ны є̑ді́ноѧ, да бꙋ́детъ,
л҃, ла́ко́тъ, (-)[16] д҃ (же) ла́кти широта̀ ѻ̑по́ны є̑ді́-
ноа, (и̂) во є̑ді́нꙋ мѣ́рꙋ, (та́ко) да бꙋ́детъ, а҃і,
ѻ̑по́нъ· И̂ съвокꙋпи́ши, є҃, ѻ̑по́нъ вкꙋпѣ̀, и̂
ше́сть ѻ̑по́нъ вкꙋпѣ̀, и̂ пригне́ши ѻ̑по́нꙋ шес-
тꙋ́ю въ вхо́дъ храма· И̂ да сътвори́ши пе́тлеи.
н҃, на кра́и ѻ̑по́ны є̑ді́ноѧ, сре́днѧ по сложе́нїю, (-)[17]
н҃ [да сътвори́ши пе́тлей][18] на кра́и ѻ̑по́ны по съ-
вокꙋпле́нїю вторы́ѧ· И̂ (та́ко) сътвори́ши крючко̑
мѣдѧ̑ н҃, (-)[19] съвокꙋпи́ши крючки с петлѧми
[ве́рхними][20], и̂ да совкꙋпи́ши ѻ̑по́ны, и̂ бꙋ́детъ
є̑ді́но· И̂ да положи́ши (-)[21] и̂збыва́ющее (-)[22] ѻ̑по́нъ
хра́мныхъ, (закры́ти)[23] за́днѧѧ храмꙋ, лакти
є̑ді́наго ѿ сего̀ (-)[24] ла́кти (же) ѿ (дрꙋга́го)[25], ѿ
и̂збыва́ющихъ (-)[26] в долготꙋ̀ ѻ̑по́нъ хра́мныхъ,
(и̂) да бꙋ́детъ покрыва́ѧ съ странꙋ̀ хра́ма, ѿсю́-
дꙋ и̂ ѿѻ́нꙋдꙋ, да покры́етъ· И̂ да сътвори́ши
покро́въ храмꙋ, ко́жами ѻ̑внѧми, червле́ными, и̂
(све́рхꙋ покро́въ ко́жами си́нѧми)[27]· И̂ да сътвори́-
ши столпы̀ хра́мꙋ, ѿ дре́въ негнию́щихъ, і҃, лак-
тїи [-][28] (въ высотꙋ̀) сто́лпъ є̑ді́нъ, (-)[29] ла́кти
(же) є̑ді́наго и̂ по́лъ. въ ширинꙋ̀ столпꙋ̀ є̑ді́номꙋ.
два ла́кти столпа̀ є̑ді́наго, ѿстоѧ́щꙋ дрꙋ́гъ ѿ

Глава 26

1 А храм зробиш з десяти завіс, з пряденої багряниці, і з синього полотна, і з пряденого кармазину, і з багатьма херувимами, вишиваним ділом зробиш їх. **2** Довжина однієї завіси – 28 ліктів, а її ширина – 4 лікті, і хай завіса буде однакової міри. Так само хай буде з усіма завісами. **3** Нехай же п'ять завіс будуть злучені разом одна до одної, і п'ять завіс злучені одна до одної. **4** І зробиш петлі з синього полотна на краю завіси з одного кінця на злуку; так же зробиш на краї горішньої завіси на злуку другій. **5** Зробиш же 50 петельок одній завісі; 50 петельок зробиш з краю завіси на другу злуку; лицем до лиця собі співпадаючими кожна. **6** І зробиш 50 золотих кілець і злучиш завіси одну з одною кільцями, і буде один храм. **7** І зробиш 11 завіс з вовни на покриття храму. **8** Довжина однієї завіси хай буде 30 ліктів, а ширина однієї завіси – 4 лікті; і так хай буде: 11 завіс на одну міру. **9** І злучиш 5 завіс разом і шість завіс разом. І пригнеш шосту завісу на вході храму. **10** І зробиш 50 петельок на краю однієї, – середньої завіси, по злуці. Зробиш 50 петельок на краю завіси по другій злуці. **11** І так зробиш: 50 мідяних кілець, злучиш перстені з верхніми петельками, і злучиш занавіси, і буде одне. **12** І покладеш надмір занавіс храму, щоб закрити зад храму: **13** один лікоть – з цього, а лікоть – з другого, з надміру – в довжину занавіс храму, і хай покриває зі строни храму, звідси і звідти хай покриє. **14** І зробиш покриття храму зі шкір баранів, забарвлених на червоно, і зверху покриття синіми шкірами. **15** І зробиш стовпи храму з негниючого дерева: **16** 10 ліктів в висоту один стовп, а один і пів ліктів у ширину одного стовпа, **17** два лікті одному стовпові, відповідно один до одного. Так зробиш всі стовпи храму. **18** І зробиш 20

стовпів храму з північної сторони. **19** А зробиш їм 40 срібних стояків для двадцятьох стовпів: два стояки для одного стовпа на оба його кінці і два стояки одному стовпові на оба кінці. **20** З другої сторони, до північі, – 20 стовпів; **21** а для них 40 срібних стояків: два стояки для одного стовпа, на оба його кінці, два стояки для одного на оба його кінці. **22** І зізаду храму, на стороні що до моря (=західній), зробиш шість стовпів. **23** Два стовпи зробиш в куті храму зізаду, **24** і хай будуть однакові з долу і до верху на один вид, так зробиш з обома, хай мають рівні кути. **25** І буде 8 стовпів, і їхніх 16 срібних стояків: два стояки для одного стовпа і два стояки для стовпа другого, на обі його сторони. **26** І зробиш поперечки з негниючих дерев: 5 поперечок для одного стовпа з одного боку храму, **27** а 5 поперечок стовпові для другої сторони храму, 5 же поперечок для стовпа з задньої сторони храму, що до моря (=заходу). **28** Середня ж між стовпами: два проходять від однієї сторони до другої сторони. **29** А стовпи позолотиш золотом, перстені ж зробиш золотими, до яких вкладеш поперечки, і позолотиш поперечки золо-
вищ. 25 том. **30** *І поставиш шатро, за образом, показаним тобі на горі. **31** Зробиш завісу з синього полотна, і порфіри, і кармазину, і пряденого виссону. Ділом тканим – витканим зробиш в ньому херувимів. **32** І розтягнеш на чотирьох негниючих і позолочених золотом стовпах. І їхні верхи золоті, і їхні 4 стояки срібні. **33** І повісиш занавісу на стовпах. Внесеш туди, до середини, за завісу, кивот свідчення. І хай розділяє завіса, між святим і між святим, святих. **34** І завісою закриєш кивот свідчення в святому святих. **35** І покладеш трапезу ззовні завіси і світило перед трапезою, на боці храму, що до полудня, а трапезу поставиш зі сторони храму, що до півночі. **36** Зробиш закриття в дверях з синього полотна, і порфіри, і пряденого кармазину, і тканого виссону, діло вишите. **37** І зробиш для завіси п'ять стовпів з негниючого дерева, і позолотиш їх золотом, і їхні верхи золоті, і їм зробиш 5 мідяних стояків.

друга, тако [сътвори][30] всѣмъ столпомъ храмным. И да сътвориши столпы храму, к [-][31], ѿ оугла сѣверна. (-)[32] м, (же) стоѧлъ (имъ) сребрѧнъ да сътвориши двѣма десѧтма столпѡ двѣ стоѧлѣ (єдиному столпу)[33], на обою концу єму. и двѣ стоѧлѣ (єдиному столпу)[34] на обою концу (-)[35] (въ оуглѣ вторѣмъ)[36], къ [сѣверу][37], к, столпѡ, (-)[38] м. (же) стоѧлъ имъ сребреныхъ, двѣ стоѧлѣ столпу єдиному, на обою концу єму, (-)[39] двѣ (же) стоѧлѣ єдиному на обою концу єму. И съ зади храму по странѣ ѩже къ морю, да сътвориши шесть столповъ. (-)[40] два (же) столпа сътвориши в оуглу храма ѿ запада, и да будутъ равна, ѿ долу и (до верха, въ составъ єдинъ)[41], тако сътвориши [-][42] обѣма оугломa [равна][43] да будутъ. И будетъ, и. столповъ, и стоѧла ихъ сребрѧна, ѕі, двѣ стоѧлѣ столпу єдиному, и двѣ стоѧлѣ столпу єдиному. на обою концу єму. И да сътвориши разворы, ѿ древесъ негниющихъ, є, [разворъ][44] [столпу єдиному][45], ѿ єдиноѧ страны храма, (-)[46] є (же) разворъ столпу (второму оуглу храма)[47], (-)[48] є (же) разворъ столпу заднему оуглу храма, иже къ морю. (-)[49] Среднѧѧ (же) межи столпы, два проходѧтъ ѿ єдинаго оугла, въ другїи оугол. (-)[50] Столпы (же), да позлатиши златомъ, (-)[51] ободи (же) сътвориши златы, в нѧ вложиши разворы. [-][52] позлатиши, (и) разворы златомъ, *и съставиши храмъ по образу показанному тебѣ на горѣ. (-)[53] Сътвориши завѣсу ѿ синеты и порфиры, и червленица (-)[54] и виссону прѧденаго дѣломъ тканомъ (влачено). да сътвориши ей, херувим, и распрострешии [-][55] на четырехъ столпѣх негниющихъ, [и][56] позлащеныхъ златомъ и верхи ихъ златы, и стоѧла ихъ, д. сребрена, и повѣсиши завѣсу на столпѣхъ. (-)[57] внесеши ту внутръ завѣсы кивоту свѣдѣнїѧ, и да раздѣлѧєтъ завѣса (-)[58] между стынѧ, и между стаѧ стыхъ. и закрыєши завѣсою, кивотъ свѣдѣнїа въ стаѧ стыхъ. И поставиши трапезу внѣоуду завѣсы, и свѣтило прѧмо трапезы, на странѣ храма ѩже къ югу. (-)[59] трапезу (же) поставиши на странѣ храму, ѩже къ северу. (да)[60] сътвориши закровъ въ дверехъ, ѿ синеты, и порфиры, и червленица съпрѧдены, и виссону тканаго, дѣломъ пестрѧщаго. И да сътвориши завѣсѣ пѧть столпъ (ѿ древъ негниющих), и позлатиши ихъ златомъ, и верхи их златы, и да сдѣлаеши им, є стоѧлъ мѣдѧнъ. вѣі ке

Гла҃, к҃з.

ни̑ л҃и И҆ да сътвори́ши *ѻлтарь ѿ дре҃ негнию́щихъ, е҃, лакотъ въ долготꙋ, (-)[1] е҃ же лакотъ в широтꙋ, на д҃, ꙋ҆глы, да бꙋдетъ ѻ҆лта́рь, (-)[2] г҃, ла́кти высота̀ є҆го. и҆ да сътвори́ши ро́ги, на четы́рехъ ꙋ҆глѣ́хъ, и҆з него̀ да бꙋдꙋтъ ро́ги, и҆ покры́еши є҆̀ мѣ́дїю. и҆ да сътвори́ши вѣне́цъ ѻ҆лтарꙋ, и҆ покро́въ є҆го, и҆ па́ивица є҆го, и҆ ви́лицы є҆го, (кади́лникы)[3] є҆го, и҆ вс҄а съсꙋ́ды є҆го, да сътвори́ши (є҆мꙋ) мѣда́ны. И҆ да сътвори́ши [-][4] ѻ҆́гнище въ подо́бїе мре́жи (-)[5], и҆ сътвори́ши ѻ҆́гнищꙋ, д҃, ѻ҆́боди мѣ́даны, на д҃ ꙋ҆́глы, и҆ подложи́ши (-)[6] по̑ ѻ҆́гнище ѻ҆лтара, ни́же. (и҆) бꙋдетъ (-)[7] ѻ҆́гнище до среды̀ ѻ҆лтара. И҆ да сътвори́ши [ѻ҆лтарю носи́ла][8], (по странѣ̑), ѿ дре́весъ негнї́ющихъ, и҆ ѻ҆кꙋ́еши и҆̀ мѣ́дїю. и҆ вложи́ши носи́ла въ ѻ҆́боды, и҆ да бꙋдꙋтъ носи́ла (ѻ҆лтарю, на двꙋ страна́хъ)[9] по̑держа́ти є҆го, (*и) (сътвори́ши є҆го внꙋтрь ꙋ҆́дꙋ тощъ съ до́скъ)[10] по ꙋ҆каза́нномꙋ тебѣ̑ на горѣ̑, тако сътвори́ши [и҆̀][11]. И҆ да сътвори́ши притво́ръ храмꙋ на ꙋ҆́глы, и҆́же на въсто́къ, къ сѣ́верꙋ, [и҆][12] (да бꙋдꙋтъ) ѻ҆́поны притво́рꙋ съ виссо́нꙋ тка́наго. долгота̀, сто лакотъ, [ꙋ҆́глꙋ є҆ді́номꙋ][13], и҆ столпо́въ и҆́хъ, к҃, и҆ стоѧ́лъ и҆́хъ, к҃. мѣ́даныхъ (-)[14] крю́чкѝ и҆́хъ, и҆ ѻ҆́боди [и҆̃][15] сре́бренѣ. Си́це (же) въ ꙋ҆́глѣ къ [ю҆́гꙋ][16] ѻ҆по́ны, р҃. лако́тъ въ долготꙋ, и҆ столпо́въ є҆мꙋ, к҃, и҆ стоѧ́ла є҆мꙋ, к҃. мѣ́даны. (-)[17] ѻ҆́боди и҆ верхѝ сто́лпнї́и, и҆ [вс҄а][18] стоѧ́ла посре́брена сребро́мъ. широта́ же притво́рꙋ ѧ҆́же (є҆сть) къ мо́рю ѻ҆по́ны, н҃, лако́тъ. столповъ є҆го і҃, и҆ стоѧ́ла и҆́хъ, і҃. [-][19] И҆ є҃і лако́тъ [высота̀ ѻ҆по́нъ][20] ꙋ҆́глꙋ є҆ді́номꙋ, столпы̀ и҆́хъ, г҃, и҆ стоѧ́ла и҆́хъ, г҃. (-)[21] ꙋ҆́глꙋ (же) второ́мꙋ (ѻ҆по́нъ, є҃і, лако҃)[22], высота̀, столпы̀ и҆́хъ, г҃. и҆ стоѧ́ла и҆́хъ, г҃, (-)[23] вратомъ притворны́мъ завѣ́са, к҃, лако́тъ высота̀, ѿ синеты̀, и҆ порфи́ры, и҆ червлени́ца [-][24], и҆ виссо́нꙋ прѧ́денаго, пестре́нї́емъ шве́ннымъ. столпы̀ еѧ̀, д҃. [-][25] стоѧ́ла еѧ̀, д҃, вс҄и столпы̀ притво́рные ѻ҆боѧ́мо ѻ҆ко́вано сребро́мъ, и҆ верхѝ и҆́хъ сре́брени, и҆ стоѧ́ла и҆́хъ мѣ́даны, долгота́ же притво́рꙋ, р҃, до, р҃, (-)[26] широта́ (же), н҃. до, н҃, (-)[27] высота́ же, е҃, лако́тъ ѿ виссо́нꙋ прѧ́денаго, (-)[28] стоѧ́ла (же) и҆́хъ мѣ́даны и҆ вс҄а ꙋ҆́тварь и҆ вс҄и съсꙋ́ды и҆ ко́лкѝ притво́рꙋ мѣ́даны, [и҆ сътвори́ши ри́зы, съ синеты̀, и҆ порфи́ры, и҆ червлени́цы, и҆ да слꙋ́жиши в ни́хъ въ ст҃ы́ни][29]. (-)[30] Ты́ (же) заповѣ́ждь сн҃ом і҆и҃левымъ (да)[31]

Глава 27

ниж. 38 **1** І зробиш *жертовник з негниючого дерева: 5 ліктів в довжину та 5 ліктів в ширину; хай чотирокутним буде жертовник, 3 лікті його висота. **2** І зробиш роги на чотирьох кутах. З нього хай будуть роги. І покриєш його міддю.**3** І зробиш вінець для жертовника і його покривало, і його казани, і його вилки, його кадильники, і зробиш йому ввесь його посуд мідяним. **4** І зробиш посуд на вогонь подібний до сітки, і зробиш посудині на вогонь 4 мідяні обручки на 4 кутах. **5** І покладеш їх під посудину на вогонь вдолі жертовника. І посудина на вогонь буде до половини жертовника. **6** І зробиш жертовникові носилки збоку, з негниючого дерева, і окуєш їх міддю. **7** І вкладеш носилки до каблуків, і хай будуть носилки жертовника на двох сторонах, щоб його піддержувати. **8** *І зробиш його всередині порожнім, з дощок, за взором показаним тобі на горі, таким його зробиш. **9** І зробиш притвір храмові на сторонах, що до сходу, до півночі; і хай будуть завіси притвору з тканого виссону: довжина однієї сторони сто ліктів, **10** і до них 20 стовпів, і до них 20 мідяних стояків; їхні кільця і їхні защіпки – зі срібла. **11** Так же на стороні до півдня. Завіси – 100 ліктів в довжину, і для них 20 стовпів, і для них 20 мідяних стояків, кільці, і вершки стовпів, і всі стояки посріблені сріблом. **12** Широта ж притвору, що є до моря (=заходу), завіси – 50 ліктів, для них 10 стовпів і 10 їхніх стояків. **14** І 15 ліктів висота завіс однієї сторони. Для них 3 стовпи і для них 3 стояки. **15** А на другій стороні завіси – 15 ліктів висоти; для них 3 стовпи і для них 3 стояки. **16** Для дверей притвору завіса – 20 ліктів в висоту, з синього полотна, і порфіри, і кармазину, і пряденого виссону, діло вишите. Стовпи її – 4, стояки її – 4. **17** Всі стовпи притвору довкола оковані сріблом, і їхні верхи з срібла, і їхні стояки з міді. **18** А довжина притвору – 100 на 100, ширина ж – 50 на 50, а висота – 5 ліктів; з пряденого виссону, а їхні стояки з міді. **19** І ввесь посуд, і все знаряддя, і кілки притвору з міді. І зробиш одіж з синього полотна, і порфіри, і кармазину, і служитимеш в них в святині. **20** Ти ж заповіж ізраїльським синам: хай візь-

ниж. 38 (margin note beside verse 8)

муть собі для світла олію з оливок,
чисту, биту, і хай постійно світить
в храмі свідчення **21** ззовні завіси,
що висить над моїм завітом. Хай
його запалює Аарон і його сини, з
вечора до ранку, перед Господом.
В закон вічний, на роди ваші, між
ізраїльськими синами.

въ́змꙋтъ себѣ̀ і҆еле́й ѿ ма́сличїѧ, чи́сто съмле́-
но въ свѣти́ла, (и҆) да свѣ́титъ (-)[32] въ хра́мѣ
свѣдѣ́нїѧ. (всегда̀) внѣ̑ꙋ́дꙋ завѣ́сы, ꙗ҆́же (ви-
ситъ) ѹ҆ завѣ́та (моѐго) да въжиза́етъ є҆ѧ̀, а҆а-
ро́нъ, и҆ сн҃ове є҆го съ ве́чера до заѹ҆́трїѧ пр҇е гмъ
въ зако́нъ вѣ́чныи, въ ро́ды ва́ша ѹ҆ сн҃овъ і҆и҃левъ·

Глава 28

1 Ти ж приведи до себе твого
брата Аарона і його синів, з синів
Ізраїля, щоб мені приносили жер-
тви: Аарона, і Надава, й Авиюда, й
Елиазара, і Фамара, синів Аарона. **2**
І зробиш святу одіж для твого
брата Аарона на честь і славу. **3** Ти
ж скажи всім мудрим, умним, яких
Я наповнив духом мудрості і хис-
том, і хай зроблять святу одіж для
Аарона, в якій хай приносить мені
жертви у святому. **4** Ці ж ризи хай
зроблять: нагрудник, її верхню ри-
зу, і довгу ризу, і мережану ризу, і
мітру, і пояс. І хай зроблять святі
ризи для Аарона і його синів, щоб
мені приносили жертви. **5** Вони ж
хай візьмуть золото, і синє полот-
но, й порфіру, і кармазин, і виссон.
6 І хай зроблять верхню ризу з пря-
деного виссону, діло шите, митця.
7 Дві верхні ризи хай будуть злу-
чені одна з одною, простягнені на
обі сторони. **8** А тканина верхних
риз, що є на ній, хай буде за її ді-
лом зі щирого золота і з синього
полотна, й багряниці та тканого
кармазину і пряденого виссону. **9** І
візьмеш два камені, смарагдові ка-
мені, і вкарбуєш на них імена синів
Ізраїля: **10** шість імен – на одному
камені, а шість імен – на другому
камені, за їхніми родами. **11** Діло
митця в камені: карбування печаті,
оба камені з іменами синів Ізраїля.
12 І покладеш оба камені на оба
рамена наплечника. Камені в па-
м'ять синів Ізраїля; й Аарон носи-
тиме імена синів Ізраїля перед Гос-
подом на обох своїх раменах, в па-
м'ять від них. **13** І зробиш два щити
зі щирого золота, **14** і зробиш два
ланцюжки зі щирого золота, пере-
мішані з цвітами, діло плетіння, і
покладеш плетені ланцюжки на
щити, злучиш їх при раменах. **15** І
зробиш судове слово, діло мистець-
ке. За складом ризи зробиш його: з
золота і синього полотна й багря-
ниці та кармазину, прядеными і з
тканого виссону зробиш. **16** А хай
буде чотирокутним, подвійним:
долоня в довжину, долоня ж в
ширину. **17** І нашиєш на ній шви,

Гл҃а, к҃и·

Ты́ же][1] приведѝ к себѣ̀, а҆аро́на бра́та тво-
є҆го и҆ сн҃ы є҆го, ѿ сн҃овъ і҆и҃левъ, жре́ти
мнѣ̑, а҆аро́на, и҆ нада́ва, и҆ а҆виѹ҆́да, и҆ є҆ли-
а҆за́ра, и҆ (фама́ра)[2], сн҃ы а҆аро́нѧ· И҆ да съ-
твори́ши ри́зы ст҃ы, а҆аро́нꙋ бра́тꙋ твоє҆мꙋ на
че́сть и҆ сла́вꙋ· (-)[3] Ты́ (же) гл҃и къ всѣ́мъ пре-
мꙋ́дрымъ ѹ҆́мнымъ, ꙗ҆̀ напо́лнихъ дх҃а [мꙋдрос-
ти, и҆][4] смышле́нїѧ, и҆ да сътворѧ̑ ри́зы ст҃ы,
а҆аро́нꙋ (въ ни́хже въ ст҃омъ)[5] да жре́тъ мнѣ̀·
(-)[6] Си́ѧ (же) ри́зы (-)[7] (да) сътворѧ́тъ на пе́рси
(є҆́й)[8] ри́зꙋ ве́рхнюю, и҆ до́лгꙋю ри́зꙋ, и҆ ри́зꙋ трес-
нови́тꙋ. и҆ нагла́вїе, и҆ по́ѧсъ. и҆ да сътворѧ́тъ
ри́зы ст҃ы а҆аро́нꙋ, и҆ сн҃омъ є҆го, жрѣ́ти мнѣ̑· (-)[9]
Сїи (же) да во́змꙋтъ зла́то, и҆ сине́тꙋ, и҆ пор-
фи́рꙋ и҆ червлени́цꙋ, и҆ виссо́нъ. и҆ да сътворѧ́тъ
ри́зꙋ ве́рхнюю ѿ виссо́нꙋ съпрѧ́денаго дѣ́ло шве́нно
пестрѧ́ще. двѣ̀ ри́зы ве́рхнїѧ да бꙋ́дета [-][10].
съдержа́щисѧ, дрꙋ́га дрꙋ́ѕѣ. на ѻ҆бѣ̀ странѣ̀ и҆с-
хода́ще· (-)[11] Наволоче́нїе (же) ри́зъ ве́рхнй є҆́же
є҆́сть на не́й по сътворе́нїю є҆ѧ̀, да бꙋ́детъ ѿ
зла́та [чи́ста][12], и҆ ѿ сине́ты̀, и҆ багрѧни́ца, и҆
червлени́ца, съткáныѧ, и҆ виссо́нꙋ прѧ́денаго· И҆
во́змеши (ка́мени) два̑ ка́менѧ змара́гда, і҆ и҆зва́-
еши на ни́хъ и҆мена̀ сн҃овъ і҆и҃левъ. ѕ҃, и҆ме́нъ на
ка́мени є҆ді́номъ, (-)[13] ѕ҃ (же) и҆ме́нъ [-][14] на ка́-
мени дрꙋго́мъ. по ро́дꙋ и҆̀ дѣ́ло ка́менныѧ хи́т-
рости, вáѧнїе зна́менїѧ (-)[15] ѻ҆́ба ка́менѧ и҆ме-
не́мъ сн҃овъ і҆и҃левъ· И҆ положи́ши ѻ҆́ба ка́менѧ,
на (ѻ҆бѣ̀) ра́мѣ ра́мныхъ ри́зъ ка́менѧ, въ па́-
мѧть [-][16] сн҃овъ і҆и҃левъ. и҆ въздви́гнетъ а҆а-
ро́нъ, и҆мена̀ сн҃овъ і҆и҃лев пр҇е гмъ, на ѻ҆бѣ̀ ра́мѣ
свои̇̀ въ па́мѧть ѿ ни́хъ· И҆ да сътвори́ши
(два̑) щита̀, ѿ зла́та чи́ста, и҆ да сътвори́ши
двѣ̀ тресно́вици ѿ зла́та чи́ста, съмѣше́нїе
цвѣ́тꙋ, дѣ́ло плѣте́нїѧ, и҆ положи́ши тресно́ви-
ца плете́нїи на щи́тꙋ, на ра́мꙋ и҆̀ съпрѧжѐ· И҆
да сътвори́ши сло́во сꙋ́дное, дѣ́ло пестрѧ́щаго,
по съста́вꙋ ри́зы, сътвори́ши є҆̀ ѿ зла́та, и҆
сине́ты̀ и҆ багрѧни́ца, и҆ червлени́ца съпрѧ́дены, и҆
виссо́нꙋ тка́наго. сътвори́ши (же)[17] на четы́ри
ѹ҆́глы, да бꙋ́детъ сꙋгꙋ́бъ. пѧ́ди въ долготꙋ̀,
(-)[18] пѧ́ди (ж҃) въ ширꙋтꙋ̀· И҆ наши́еши на не́й

швы̀ по ка́мени, четы́рми ря́ды, ря́дъ ка́ме-
нїи да бꙋ́детъ, сардїи топазио́нъ змара́гдъ,
ря́дъ е҆ді́нъ. (-)[19] ря́дъ (же) вторы́й, а҆ндра́ксъ, и҆
(санфи́ръ)[20] и҆ а́списъ. (-)[21] ря́дъ (же) тре́тїи ли-
гирио́нъ и҆ а҆ха́тисъ, и҆ а҆медисто́съ· (-)[22] ря́дъ (же)
д҃, хрисолидо́съ и҆ вирилліо́нъ, и҆ ѻ҆нихио́нъ, ѻ҆-
бя́та зла́томъ, (и҆) съплете́на въ зла́тѣ, да
бꙋ́детъ по́ рядꙋ и҆́хъ· (-)[23] Ка́мени (же) да бꙋ-
дꙋтъ ѿ и҆ме́нъ, (в҃і, сн҃овъ і҆и҃левъ)[24], [пр҃е г҃мъ
на двѣ̑ ра́мѣ е҆го, в҃і,][25] по и҆мене́хъ и҆́хъ, [и҆ по́ ро-
дѣхъ и҆́хъ][26], въ ваа́нїи зна́менїи, ко́ждо и҆ме́-
немъ да бꙋ́дꙋ в҃і, племе́нъ, и҆ да сътвори́ши
въ сло́вꙋ тре́сни плете́ны, и҆ ѻ҆бли́чїемъ вѣри́ж-
нымъ ѿ зла́та чи́ста· И҆ възметъ а҆аро́нъ и҆-
мена̀ сн҃овъ і҆и҃левъ, на сло́вѣ сꙋднѣмъ на пе́р-
сехъ входя́ще, въ (сщ҃е́нїе) ст҃ое, на па́мять
пр҃е б҃мъ· И҆ да положи́ши на словесѣ́ сꙋднѣмъ
тре́сны плѣте́нїя, на ѻ҆́ба ѹ҆́гла слове́сная въ-
зложи́ши. и҆ ѻ҆́ба щита̀ възложи́ши на ѻ҆́бѣ ра́-
мѣ, ри́зъ съпря́женїя (-)[27], [-][28] възложи́ши на
сло́во сꙋ́дное, пропо́вѣданїе, і҆ и́стинꙋ. и҆ да бꙋ-
детъ на пе́рсехъ а҆аро́нꙋ. е҆гда̀ (вни́детъ)[29] въ
ст҃ое предъ б҃а. и҆ да но́ситъ а҆аро́нъ, сꙋ́ды
сн҃овъ і҆и҃левъ на пе́рсехъ пр҃е (лице́мъ г҃нимъ)[30]
всегда̀· И҆ да сътвори́ши ри́зꙋ (ѹ҆́трьнюю) до зе-
мля̀ си́ню, и҆ да бꙋ́детъ ѹ҆́стїе [-][31] посредѣ,
(и҆ ѻ҆жере́лїе ѿ него̀,) ѻ҆́меты и҆мѣ́а ѻ҆бою́дꙋ ѻ҆же-
ре́лїя дѣ́ло шве́нно, съста́въ шве́нъ ѿ него̀ да
не раскриля́ется· И҆ да сътвори́ши на ѻ҆ме́тѣ
ри́знѣмъ до́лѣ, а҆ки (ши́пка цвѣтꙋ́щїа)[32], пꙋг-
вица съ синето́ю и҆ багряни́цею, и҆ червленицею
съпря́деною и҆ висо́нꙋ тканаго на ѻ҆ме́тѣ ри́зы
ѻ҆бою́дꙋ· в то́и же ѻ҆́браз пꙋгвичьныи, [и҆ зла-
ты][33] звонца, меж҃ꙋ си́ми ѻ҆бою́дꙋ, при пꙋгвицы
зла́тъ звоне́цъ, и҆ цвѣтъ на ѻ҆ме́тѣ ри́знѣмъ,
сира̑ м҃е ѻ҆боня́мо. *и҆ да бꙋ́детъ а҆аро́нꙋ, е҆гда̀ слꙋ́житъ.
ѹ҆слы́шится гла́съ е҆го входя́щи въ сщ҃е́нїе пр҃е
г҃мъ, і҆ и҆сходя́щи да не ѹ҆́мретъ· И҆ да сътво-
ри́ши доскꙋ зла́тꙋ чи́стꙋ, и҆ да сътвори́ши в
не́и ѻ҆́бразъ зна́менїя ѻ҆сщ҃е́нїя г҃ня· И҆ да въ-
зложи́ши е҆я̀ на синетꙋ съпря́денꙋ. и҆ да бꙋ-
детъ на ѹ҆вя́слѣ, съ предѝ ѹ҆вя́сла да бꙋ-
детъ. и҆ да бꙋ́детъ на челѣ́ а҆аро́нꙋ, и҆ да ѿ-
и́метъ а҆аро́нъ съгрѣше́нїя [и҆́хъ][34], е҆ли́коже да
ѻ҆ст҃ятъ сн҃ове і҆и҃левы всего̀ (дѣя́нїя)[35] ст҃ыхъ
(-)[36]. и҆ да бꙋ́детъ на челѣ́ а҆аро́нꙋ всегда̀,
прїя́то и҆̀мъ предъ г҃мъ· (-)[37] тре́снови ри́зъ, ѿ
черьвлени́ца, и҆ да сътвори́ши клобꙋ́къ червле́нъ,
и҆ по́ясъ да сътвори́ши дѣ́ла пестря́щаго. и҆
сн҃омъ а҆аро́новымъ, да сътвори́ши ри́зы, и҆
по́ясы, и҆ клобꙋкы, да сътвори́ши и҆̀ въ ч҃е и҆

наче каміння, чотирма рядами. Хай
ряд каміння буде сардія, топаза,
смарагда, – перший ряд. **18** А дру-
гий ряд – антракс, і сапфир, і ас-
пис. **19** Ряд же третій – лігурій і
ахат та аметист. **20** А 4 ряд – хри-
золіт і вириллій та оних. Вони ок-
ружені золотом і заплетені в золоті,
хай будуть у своїм ряді. **21** Камені
ж хай будуть від імен 12 синів
Ізраїля перед Господом, на двох ра-
менах у нього: 12 за їхніми імена-
ми, і за їхніми рядами в карбуванні
печатей, кожний за іменем хай буде
для 12 племен. **22** І зробиш на слові
плетені мережки і на вид ланцюж-
ка, зі щирого золота. **29** Й Аарон
візьме імена синів Ізраїля на суднім
слові, на грудях, як він входить до
священого святого, на пам'ять пе-
ред Богом. І покладеш на суднім
слові плетені мережки, на обох сто-
ронах слова покладеш, і покладеш
два щити, на обох раменах риз, –
злука. **30** На суднім слові покладеш
проповідь і правду. І хай буде на
грудях Аарона, коли він увійде до
святого, перед Бога. І хай носить
Аарон суди синів Ізраїля на грудях,
перед господнім лицем, завжди. **31**
І зробиш доземну синю ранню ри-
зу. **32** І хай буде отвір посередині, і
рубець з нього, що має мережку
довкола отвору; діло плетене, злука
шита з нього, щоб не роздиралася.
33 І зробиш на рубці ризи, вдолі:
наче цвітучий ґранат, ґранатові яб-
лука з синьої тканини і пряденим з
багряниці та кармазину і з тканого
виссону на рубці одежі, довкола.
На такий же вид ґранатових яблук
– і золоті дзвіночки між ними,
довкруг. **34** При ґранатовім яблуку
золотий дзвіночок і цвіток на рубці
ризи, довкруг. **35** *І хай буде для сир. 45
Аарона, коли служить, і чути буде
його звук, коли він входить до
святого, перед Господа, і коли ви-
ходить, щоб не помер. **36** І зробиш
чисту золоту дошчину, і зробиш на
ній образ печаті, господнє освячен-
ня. **37** І покладеш її на прядену
синю тканину, і хай буде на мітрі,
хай буде на переді мітри. **38** І хай
буде на чолі Аарона, і хай забере
Аарон їхні гріхи, все, що освятять
сини Ізраїля, з всякого діла святих.
І хай буде на чолі Аарона завжди,
прийнятне для них перед Госпо-
дом. **39** Рубці одежі з кармазину, і
зробиш червоний клобук, і зробиш
пояс, діло вишите. **40** І для синів
Аарона зробиш одежі й пояси та
клобуки; зробиш їм на честь і сла-
ву. **41** Вбери ж у них Аарона, твого
брата, і його синів з ним, і пома-

жеш їх, і сповниш їхні руки, і освятиш їх, щоб мені приносили жертви. **42** І зробиш для них льняні штани, щоб покрити встид їхнього тіла: від бедр аж до стегон. **43** І їх матимуть Аарон і його сини, коли входять до храму свідчення, і коли приходять служити до жертовника святині, щоб не навели на себе гріх, щоб не померли. Це хай буде на вічний закон йому і його насінню після нього.

Глава 29

1 Це ж є те, що зробиш їм, і освятиш їх, щоб вони мені прино-
мойЗ. 9 сили жертви. *Візьмеш одне теля з скота і двох чистих баранів, **2** і прісні хліби, вимішені в оливковій олії й опрісноки вимішені з олією. Зробиш їх з пшеничної муки. **3** І покладеш їх до одного кошика, понесеш, і віднесеш в кошику це теля і двох баранів. **4** Та Аарона і двох його синів приведеш перед двері храму свідчення, і помиєш їх водою. **5** І взявши святі ризи, зодягнеш Аарона, твого брата, в доземну ризу і ранню ризу, і слово. Прикріпиш йому слово до ранньої ризи. **6** І покладеш клобук на його голову, і покладеш дошку освячення на мітру. **7** І візьмеш олію помазання, і злиєш на його голову, і помажеш їх. **8** І приведеш його синів, і зодягнеш їх в ризи, **9** і підпережеш їх поясами, і покладеш їм клобуки. І хай вони приносять мені жертви навіки. І завершиш руки
мойЗ. 1 Аарона і руки його синів. **10** *І приведеш теля перед двері храму свідчення, й Аарон та його сини покладуть свої руки на голову теляти, перед Господом, при дверях храму свідчення. **11** І заколеш теля перед Господом, при дверях храму свідчення. **12** І візьмеш з крові телята, і покладеш на головах жертовника твоїм пальцем, а осталу кров вилиєш при ногах
мойЗ. 3 жертовника. **13** *І візьмеш ввесь жир, що на нутрощах, і чепець печінки, і дві нирки, і жир, що на них, і покладеш на жертовник. **14** А м'ясо теляти й шкіру, і кал спалиш на вогні, поза табором: бо це за гріх. **15** Візьмеш же одного барана, й покладе Аарон та його сини руки на голову барана, **16** і заколеш його; та взявши кров, вилиєш перед жертовником довкруг. **17** А барана розшматуєш на

славꙋ. (-)[38] ѡ҆блецы (же) в ня̀ а҆арѡ́на брата тво-
є҆го, и҆ с҃ны є҆го с ни́мъ, и҆ пома́жеши ѧ҆̀, ї и҆спол-
ниши [рꙋцѣ и҆хъ][39], и҆ ѡ҆ст҃иши ѧ҆̀, да (м҃и жер-
твꙋютъ)[40]. И҆ да сътвори́ши и҆мъ надра́гы по-
лотнѧ́ны, покрыва́ти стыдѣнїа плоти и҆хъ, ѿ
бе́дръ даже до сте́гнъ [-][41] и҆ да (ѧ҆̀ и҆́мать а҆а-
ро́нъ)[42], и҆ с҃нове є҆го, є҆гда̀ въхо́дѧтъ въ хра̑ свѣ-
дѣнїа. (ї)[43] егда̀ прихо́дѧтъ слꙋжи́ти, къ жерт-
вени́кꙋ ст҃ыни. да не възлажа́тъ на сѧ грѣха̀
да не оу҆́мрꙋтъ. въ зако́нъ вѣчный є҆мꙋ, (да бꙋ-
детъ се) и҆ сѣмени є҆го по не́мъ.

Гл҃а, к҃д.

Се (же)[1] є҆сть є҆же сътвори́ши и҆̑ [и҆][2] [ѡ҆ст҃и-
ши][3] ѧ҆̀ ꙗ҆́ко жре́ти (и҆м мнѣ)[4]. *да по́име- г мо д
ши теле́цъ [є҆ді́нъ ѿ говѧ́дъ][5], и҆ ѡ҆вна̀
[два чи́ста][6], и҆ хлѣбы прѣсны смѣшены с
ма́сломъ древѧны̑. и҆ ѡ҆прѣснокы пома́заны є҆ле́-
омъ. с мꙋкѝ пшени́чны сътвори́ши ѧ҆̀. И҆ да
възложи́ши ѧ҆̀ в ко́шъ є҆ді́нъ, [понесе́ши][7], и҆
ѿнесе́ши се в кошѝ (-)[8] теле́цъ, и҆ ѡ҆́ба ѡ҆́вна. (-)[9]
а҆аро́на (же) и҆ [ѡ҆́ба][10] с҃на є҆го приведе́ши (ѧ҆̀) пр҃е
две́ри храмꙋ свѣдѣнїѧ, ї и҆змы́єши ѧ҆̀ водо́ю, и҆
взе́мъ ри́зы ст҃ыѧ, [и҆][11] ѡ҆блече́ши а҆аро́на бра́та
твоє҆го, (-)[12] до землѝ ри́зою и҆ ри́зꙋ оу҆́тренюю, и҆
сло́во (-)[13] съвокꙋ́пиши є҆мꙋ, сло́во къ оу҆́тренїи ри-
зѣ. И҆ възложи́ши (на главꙋ є҆го клобꙋкъ)[14], и҆ въ-
зложи́ши доскꙋ ѡ҆сщ҃енїа на оу҆вѧ́сло, и҆ да во́зме-
ши ѿ є҆леѧ пома́заннаго, и҆ да възлї́єши [-][15] на
главꙋ є҆го, и҆ ма́жеши и҆̀. И҆ с҃ны є҆го приведе́ши, и҆
ѡ҆блече́ши ѧ҆̀ въ ри́зы, и҆ ѡ҆поѧ́шеши ѧ҆̀ по́ѧсы, и҆
възложи́ши и҆ма клобꙋка̀, и҆ да бꙋдетъ и҆ма
жре́ти мнѣ въ вѣкы. и҆ съверши́ши рꙋцѣ а҆аро́ни
и҆ рꙋцѣ с҃нов є҆го. *И҆ да въведе́ши теле́цъ, пр҃е г мо а
две́ри хра́мꙋ свѣдѣнїѧ, и҆ възложи́тъ а҆аро́нъ и҆
с҃нове є҆го рꙋцѣ своѝ на главꙋ телцꙋ, пр҃е г҃мъ оу҆
две́рїи хра́ма свѣдѣнїа. и҆ да зако́леши теле́цъ
предъ г҃мъ оу҆ две́рїи хра́ма свѣдѣнїа. И҆ да во́з-
меши ѿ кро́ви телча, и҆ положи́ши на (глава́хъ)[16]
ѡ҆лтарю̀, пръстомъ твои̑ ѡ҆ста́нокъ же [-][17] кро́ви
пролие́ши, оу҆ стоѧ́ла ѡ҆лтарю̀. *И҆ да возмеши весь г мо г
тꙋкъ, и҆же на оу҆тро́бѣ и҆ повра́зъ ꙗ҆тренїи, и҆
ѡ҆бѣ и҆сте́сѣ, и҆ тꙋкъ и҆же на нею̀, и҆ възложи́ши
на ѡ҆́лтарь мѧ́са же те́лча, и҆ ко́жꙋ, и҆ моты́ла
да съжеже́ши на ѡ҆гнѝ. вънѣ полка̀ грѣ́хъ є҆бо
є҆сть. (-)[18] ѡ҆ве́н (же) да по́имеши є҆ді́нъ, и҆ да
[възложи́тъ][19] а҆аро́нъ, и҆ с҃нове є҆го рꙋцѣ [-][20] на
главꙋ ѡ҆́вню, и҆ (зако́летъ)[21] и҆̀. и҆ възе́м кро́вь про-
лие́ши предъ ѡ҆лтаремъ ѡ҆бою́дꙋ, (-)[22] ѡ҆ве́н (же)
да распла́таєши на оу҆́ды. (-)[23] и҆змы́єши оу҆тро́бꙋ,
и҆ но́ги въ водѣ. (И҆ во́змеши оу҆́ды и҆ главꙋ)[24]. и҆

въложиши [весь ѻвенъ][25] на ѻлтарь, въ всесъже-
женїе (бꙋ)[26] въ ѻбонѧнїе блгооухáнїѧ жéртва
г҃ мѡ а гꙋ ѥсть· *И да пóимеши (вторыи ѻвéнъ)[27], и
възложитъ аарóнъ и снове ѥго, рꙋцѣ на главꙋ
ѻвню, и заколеши и, и вóзмеши ѿ крóви ѥго,
(-)[28] възложиши на слꙋхъ, оушеси аарóнѧ дес-
наго, и на конéцъ [рꙋки деснаѧ][29], и на ко-
нéцъ ноги десныѧ, и на слꙋхъ оушеси сновъ ѥ-
го деснꙋю, и на конéцъ рꙋкꙋ ихъ деснꙋю, и на
конéцъ ногꙋ и деснꙋю· И да возмеши ѿ крóве
ꙗже на ѻлтари, и ѿ ѥлеѧ помáзанаго, и да
въскропиши на аарóна, и на ризꙋ ѥго и на сны
ѥго, и на ризы сновъ ѥго, съ нимъ, и ѻстит-
сѧ сáмъ, и ризы ѥго, и сны ѥго и ризы сновъ
ѥго съ нимъ. крóвь же ѻвню да пролїѥши оу
г҃ мѡ а ѻлтарѧ ѻбонюдꙋ· *И да возмеши ѿ ѻвна
тꙋкъ ѥго, и тꙋкъ иже (на оутрóбѣ ѥмꙋ)[30], и
повразъ ꙗтренїи, и ѻбѣ истесѣ и тꙋкъ, иже
на нихъ и рáмо десное. ѥсть бо съвершéнїе то·
И хлѣбъ ѥдинъ мáсличенъ, и ѻпрѣснокъ ѥдинъ
ѿ коша, ѻпрѣсноковъ. положéныхъ предъ гмъ,
и възложиши все на рꙋцѣ аарóнѣ, и на рꙋцѣ
сновъ ѥго, и наречéши ѧ нарóкъ предъ гмъ, [и
положиши все на рꙋцѣ аарóновы][31]· (Посéм же)[32]
вóзмеши ѿ рꙋкꙋ ихъ, и възложиши на ѻлтáрь
въ всесъжежéнїе (пред гмъ, въ вонꙋ блгооухá-
нїѧ)[33] жертва ѥсть гꙋ· И да вóзмеши грꙋди
ѿ ѻвна съвершенаго, (ї) иже ѥсть аарóнꙋ. и
наречéши ѥмꙋ нарóкъ предъ гмъ, и да бꙋ-
детъ тебѣ въ чáсть· И ѻстиши грꙋди ѻс-
щенны, и рáмъ ѿлꙋчéнїѧ (наречéтсѧ)[34], иже
ѿлꙋчисѧ ѿ ѻвна съвершéнаго, ѿ аарóна и ѿ
сновъ ѥго [-][35] да бꙋдетъ аарóнꙋ и сномъ ѥго,
закон вѣчныи, ѿ сновъ їилевъ· Ѥсть оубо ѿлꙋ-
чéнїе се, и наречéнїе да бꙋде ѿ сновъ їиле-
выхъ, ѿ требъ спсéнїи ѿлꙋчéнїе гꙋ· (-)[36] Ризы
(же) посщены, ꙗже сꙋть аарóновы, да бꙋдꙋ
сномъ ѥго по немъ. помáзатисѧ имъ въ
нихъ, и съвершити рꙋцѣ ихъ, седмь днїи,
да сѧ ѻблачитъ в нѧ їерéи [великїи][37], иже
(ѥсть) в негò мѣсто ѿ сновъ ѥго, иже въни-
детъ въ храмъ свѣдéнїѧ слꙋжити, въ сты-
ни· І ѻвéнъ съвершéнъ да [возмеши][38], и да
свариши мѧса въ мѣстѣ стѣ, и да ꙗ-
г҃ мѡ и дѧтъ аарóнъ, и снове ѥго, мѧса ѻвна, *и
и кд хлѣбъ ꙗже в коши, оу двéрїи храма свѣдéнїѧ
мѳа вı ꙗдѧ сїи, ими же сѧ ѻстиши в нихъ, съвер-
мр в шити рꙋцѣ ихъ, (и) ѻстити ѧ (-)[39] иноплe-
лꙋ ѕ мéнникъ да не ꙗсть ѿ нихъ (сти бо сꙋть)[40].
Аще же ѻстáнетъ ѿ мѧса трéбнаго. съвер-
шéнїа и ѿ хлѣбовъ на оутрїе да съжжéши

частини, помиєш нутрощі й ноги в
воді. І візьмеш частини й голову; **18**
та покладеш цілого барана на жер-
товник, на цілопалення Богові, на
милий запах – це жертва Господеві.
19 *І візьмеш другого барана, і по- мойз. 1
кладе Аарон та його сини руки на
голову барана, **20** і заколеш його; і
візьмеш з його крові – покладеш на
кінець правого вуха Аарона, і на кі-
нець правої руки, і на кінець правої
ноги, і на кінці правого вуха його
синів, і на кінці їхніх правих рук, і на
кінці їхніх правих ніг. **21** І візьмеш з
крові, що на жертовнику, і з олії
намащення, і покропиш на Аарона і
на його ризу, і на його синів, і на
ризи його синів з ним. І освятиться
він сам і його ризи, і його сини, і
ризи його синів з ним. А кров барана
вилиєш при жертовнику, довкруг. **22**
*І візьмеш з барана його жир і жир, мойз. 1
що на його нутрощах, і чепець пе-
чінки, і обі нирки, і жир, що на них, і
праве рамено: бо це завершення, **23** і
один хліб з олією, і один опріснок, з
коша опрісноків, що покладені перед
Господом, **24** – і покладеш все на
руки Аарона і на руки його синів, і
назвеш їх: Відділене перед Господом.
І покладеш все на руки Аарона. **25**
Після цього ж візьмеш з їхніх рук і
покладеш на жертовник, на всепа-
лення перед Господом, як приємний
запах – це жертва Господеві. **26** І
візьмеш груди барана, завершення, і
це є для Аарона, і назвеш йому:
Відділене перед Господом, і хай буде
тобі, як частка. **27** І освятиш освячені
груди, і назветься раменом відділен-
ня, те, що було відділене від барана,
– завершення від Аарона і від його
синів. **28** Хай воно буде для Аарона і
для його синів на вічний закон від
синів Ізраїля. Отже, це відлучення, і
хай буде названим: від синів Ізраїля,
з жертв спасіння, відлучене для
Господа. **29** А посвячені ризи, які є
Аарона, хай будуть для його синів по
ньому, щоб помазати їх в них, і за-
вершити їхні руки. **30** Сім днів хай їх
зодягає великий священик, з його си-
нів, що є замість нього, який ввійде
до храму свідчення, щоб служити у
святині. **31** І візьмеш барана-завер-
шення – і звариш м'ясо на святому
місці. **32** І хай їдять Аарон і його мойз. 8
сини м'ясо барана *і хліб, що в коші і 24
при дверях храму свідчення. **33** Їсти- мат. 12
муть ці, якими освятишся в них, щоб мар. 2
завершити їхні руки, і освятити їх. лук. 6
Чужинець хай не їсть з них, бо це
святе. **34** Якщо ж останеться з м'яса
жертви завершення і з хлібів до ран-
ку – спалиш те, що осталося, вогнем,
щоб не їлося, бо воно освячене. **35** А

зробиш Ааронові та його синам так
за всім, що Я тобі заповів. В сімох
днях завершиш їхні руки. **36** А теля
за гріх принесеш на очищення, і
очистиш жертовник, коли освячу-
єш на ньому, і помажеш його, щоб
він був освячений. **37** В сімох днях
очистиш жертовник і освятиш йо-
го, і жертовник буде святе-святих.
Кожний, хто доторкнеться до жер-
товника освятиться. **38** Це ж те, що
мой4. 28 принесеш *на жертовнику. Двох
однолітних чистих ягнят, кожного
дня принесеш жертву, завжди. **39**
Одне ягня принесеш вранці, а друге
ягня принесеш ввечері **40** і десяту
частину пшеничної муки, виміше-
ної в олії: в мірі – четверта часть
іна, й напиток: четверту часть іна
вина, для одного ягнати. **41** А друге
ягня принесеш звечора, так як ран-
ню жертву, і принесеш його напи-
ток – на милий запах, постійна
жертва Господеві; **42** на вислухан-
ня і у ваші роди, перед дверима
храму свідчення, перед Господом, в
яких Я тобі об'явлюся звідти, щоб
говорити з тобою. 43 І там заповім
ізраїльським синам і освячу їх у
моїй славі. 44 І освячу храм свід-
чення і жертовник, і Аарона та його
синів, освячу, щоб мені приносили
жертви. 45 І прикликуватимуся в
синах Ізраїля, і буду їм Богом, 46 і
впізнають, що Я є їхній Господь
Бог, що вивів їх з єгипетської землі,
щоб бути прикликаний ними, і бу-
ти для них Богом.

ѡ҆стано҃ ѡ҆гнемъ, да не ꙗ҆́стьсѧ, ѡ҆с҃щенїе бо
є҆́сть· (-)[41] Сътвориши (же) а҆арону, и҆ с҃номъ є҆го
тако по всемꙋ є҆ли́ко заповѣда́хъ тебѣ, седмь
д҃нїи съверши́ши [рꙋцѣ и҆́хъ][42]· (-)[43] Телец (же)
грѣха̀ ра҃, да сътвориши въ (-)[44] ѡ҆чищенїе. и҆
да ѡ҆чи́стиши ѡ҆лта́рь въне́гда ѡ҆с҃щаеши на
не́мъ, и҆ пома́жеши є҆го да бꙋдет посщенъ.
седмь днїи ѡ҆чи́стиши ѡ҆лта́рь и҆ ѡ҆с҃тиши є҆го и҆
бꙋде ѡ҆лта́рь с҃тая с҃тых· всякъ прикоснꙋвыи-
ся ѡ҆лтарю̀ ѡ҆с҃титсѧ. (-)[45] се (же) є҆сть є҆́же съ-
твори́ши *на ѡ҆лтарѣ а҆́гньца є҆дїнолѣтна [два, д҃ мо кн
чи́ста][46] [-][47] на всякъ д҃нь (же́ртвꙋеши п҃рно)[48].
а҆́гнецъ є҆ді́нъ да сътвори́ши ра́но, (-)[49] (вторы́и
(же) а҆́гнецъ)[50] да сътвори́ши въ ве́черь, и҆ деся́-
тꙋю ча́сть мꙋкѝ пшени́чны въ ма́слѣ вмѣ-
ше́ны въ (мѣ́рꙋ) четве́ртꙋю ча́сть и҆́на, и҆ пролї-
я́нїе четве́ртꙋю ча́сть и҆́на. вина̀ [є҆ді́номꙋ ѡ҆́в-
нꙋ][51]· (-)[52] а҆́гнецъ (же) вторы́и да сътвори́ши
ѿ ве́чера, ꙗ҆́коже (ѹ҆́тренюю тре́бꙋ)[53], и҆ пролїа́нїе
є҆го, сътвори́ши въ ѡ҆бонянїе бл҃гоѹ҆ханїя требꙋ
г҃ꙋ. (всегда̀ въ послꙋша́нїя)[54], (и҆) в ро́ды ва́ша,
п҃ре две́рми хра́мꙋ свѣде́нїя предъ г҃мъ, въ ни҃
(же) ꙗ҆влю́ся тебѣ тꙋ, ꙗ҆́коже г҃лати тебѣ· И҆
завеща́ю тꙋ с҃номъ і҆и҃левымъ, и҆ ѡ҆с҃щꙋ (я҆) въ
сла́вѣ мое́и, и҆ ѡ҆с҃щꙋ хра́мъ свѣде́нїя, и҆ ѡ҆л-
та́рь, и҆ а҆аро́на, и҆ с҃ны є҆го, ѡ҆с҃щꙋ жрѣти мнѣ·
И҆ прозовꙋ́ся въ с҃нохъ і҆и҃левыхъ, и҆ бꙋдꙋ и҆́мъ
б҃ъ, и҆ ѹ҆вѣда҃ ꙗ҆́ко а҆́зъ є҆смь г҃ь б҃ъ и҆́хъ, и҆зве-
ды́и я҆̀ ѿ земля̀ є҆гѷпетски, прозва́тися и҆́мъ,
и҆ (бы́ти и҆͂ б҃ъ)[55].

Глава 30

1 І зробиш мені кадильний
жертовник для ладану, з негнию-
чого дерева його зробиш. **2** Лікоть
в довжину і лікоть в ширину, квад-
ратним хай буде, а два лікті в висо-
ту; з нього хай будуть його роги. **3** І
позолотиш щирим золотом: його
вогнище, і його стіна довкруг, і
його роги. І зробиш йому золотий
вінець довкруг, **4** і по два обводи зі
щирого золота йому зробиш під
його вінцем довкруг на обох кутах,
зробиш йому по обох сторонах; і
будуть носила і шнури, щоб ними
держати. **5** І зробиш носила з не-
гниючого дерева, і позолотиш їх
золотом. **6** І положиш їх перед за-
навісою, що є перед кивотом свід-
чення, в яких Я об'явлюся тобі,
звідти. **7** І хай кадить над ним Аа-
рон зложеним запашним кадилом
рано в ранці, коли готує світила,
щоб кадити на ньому; **8** коли Аарон
запалює світила з вечора, хай ка-

Г҃ла, л҃·

И да сътвори́ши [м҃и][1] ѡ҆лта́рь кади́ленъ,
(димїя́мꙋ,) ѿ дре́ва негнїю́ща· [-][2] Съ-
твори́ши и҆̀ ла́кти в долготꙋ. (-)[3] ла́кти
(же и҆) въ широ́тꙋ, на д҃, ѹ҆́глы да бꙋ-
детъ, (-)[4] двою́ (же) ла́кти въ высо́тꙋ, ѿ са-
мого да бꙋдꙋт ро́ги є҆мꙋ· и҆ позлати́ши [-][5]
зла́томъ чи́стымъ, ѡ҆́гнище є҆мꙋ, и҆ стѣ́нь є҆го
ѡ҆́коло и҆ ро́ги є҆го· И҆ да сътвори́ши є҆мꙋ [-][6] вѣ-
не́цъ зла́тъ ѡ҆́коло, и҆ по двѣ ѡ҆́боди зла́та чис-
та, да сътвори́ши є҆мꙋ, п҃о [-][7] вѣнце́мъ є҆го
(ѡ҆́коло) на ѡ҆бою̀ ѹ҆́глꙋ, да сътвори́ши (є҆мꙋ), по
ѡ҆бѣма страна́ма, и҆ бꙋ́дꙋтъ носи́ла и҆ ве́рви ꙗ҆́-
коже держа́ти (-)[8] и҆́ма· И҆ да сътвори́ши носи́ла
ѿ древе́съ негнїю́щи҃ и҆ позлати́ши я҆̀ зла́-
томъ, и҆ да положи́ши я҆̀ пря́мо завѣсѣ, ꙗ҆́же
є҆сть ѹ҆ кио́та свѣдѣнїя, в ни́хже ꙗ҆влю́ся
тебѣ ѿтꙋ́дꙋ· И҆ да кади́тъ на҃ ни́мъ а҆аро́нъ
димїя́момъ сложе́но҃ бл҃говонномъ ра́но ра́но, є҆гда̀
потворя́етъ свѣти́ла кади́ти ѹ҆ него̀, [-][9] є҆гда̀

въжигаетъ ааронъ. свѣтила с вечера, да кадитъ
оу него, димиамъ всегда присно предъ гдмъ въ
роды ихъ· И да не [принесетса][10] к немꙋ димі-
амъ инъ. приносъ, [и][11] треба и проливаніа.
евреѡ а да не пролиеши нань· *И да очиститъ [оу не-
го][12] ааронъ, оу роговъ его единою лѣтом, ѿ кро-
ви оцыщеніа грѣхъ оумоленіа единою лѣта,
очистити е въ родъ и, стаа стыхъ есть гдꙋ·
а мѡ а И гла гь къ моусію рекіи, *аще възнемлеши
смышленіе сновъ ілевъ, въ присѣщеніе ихъ, и
дадатъ кождо избавленіе за дша ихъ гꙋ, и
не бꙋдетъ (паденіе междꙋ ими)[13] въ посѣщеніе
ихъ· (-)[14] Се (же) есть елико дадатъ (ихъ)[15],
егда приходатъ, въ присѣщеніе полъ ди-
е мѡ из а мѡ г езе ме драгмъ, еже есть *дидрагмꙋ стомꙋ, к, цатъ
(-)[16] полъ дидрагма дань гꙋ, всакъ въходаи
въ присѣщеніе ѿ, к, лѣтъ и выше да-
дꙋтъ дань гꙋ. богатыи да не приложитъ, и
нищіи да не оумнитъ, ѿ полъ дидрагмы· Ег-
да даютъ дань гꙋ [ѿ сновъ ілевыхы][17], оумо-
леніа о дшахъ вашихъ, и да возмеши сребро да-
ни ѿ сновъ ілевыхъ, (-)[18] даси (же) (-)[19] на съ-
дѣланіе храмꙋ свѣдѣніа, и да бꙋдетъ сномъ
ілевымъ памать предъ гмъ, оумоленіа о
дшахъ вашихъ· И рече гь моусію гла, сътвори
оумывалницꙋ мѣданꙋ, и стоала еи мѣдана,
якоже оумыватиса· И да поставиши ю междꙋ
храмомъ свѣдѣніа, и (-)[20] олтаремъ, и да
влиеши в ню водꙋ, и оумываетъ ааронъ, и снове
его, рꙋки [свои][21], и ноги [-][22], егда ходатъ въ
храмъ свѣдѣніа, да са омываютъ водою, и
не оумрꙋтъ· Или егда приходатъ къ олтарю
слꙋжити, и [приносатъ][23] [требы][24] гꙋ, оумы-
ютъ рꙋцѣ и нозѣ водою. [егда входатъ въ
храмъ свѣдѣніа][25] да не оумрꙋтъ, и да бꙋ-
детъ (емꙋ)[26] (се) въ законъ вѣчныи, [-][27] и
[сномъ][28] (его) [въ роды ихъ][29] по немъ· И рече гь
къ моусію гла, (-)[30] ты (же) възми вона, цвѣ-
та мирра избранна, пать со сикле и цыномонꙋ
бговонна полъ сего, с, [и][31] н, (-)[32] маты бго-
вонны, с н и ерео, пать со сиклевъ. стго (-)[33]
масла древанаго ин (-)[34] сътвориши е елеи по-
мазаніе стꙋ воню, хитрости варащаго вона
(и) елеи, (стое помазаніе)[35] бꙋдетъ· И да пома-
жеши ѿ него храмъ свѣдѣніа, и кіотъ свѣ-
дѣніа, [и вса (его съсꙋды)[36]][37] и свѣщникъ и
вса съсꙋды его, и олтарь кадилныи, и олтарь
всесъжеженіа и вса его съсꙋды, и трапезꙋ и
вса [еа съсꙋды][38], и оумывалницꙋ и (вса) сто-
ала еа· І остиши (-)[39] и бꙋдꙋтъ стаа
стыхъ, [и][40] всакъ прикоснꙋвыиса (-)[41], ос-

дить на ньому; кадило постійно,
завжди перед Господом, в їхні ро-
ди. **9** І не принесеться до нього ін-
шого кадила в принос і в жертву, і
проливання не пролиєш на ньому.
10 *І Аарон очистить його роги раз єв. 9
в році від крові очищення гріхів,
молитви раз у році, щоб очистити
його в їхніх родах – це святе-святих
Господеві. **11** І промовив Господь
до Мойсея, кажучи: **12** *Якщо візь- мой4. 1
меш перечислення синів Ізраїля в
їхніх відвідинах, і кожний дасть ви-
куп за свою душу Господеві, – і не
буде погиблих між ними в їхніх
відвідинах. **13** Це ж є те, зі свого,
що дадуть, коли прийдуть у відві- мой5. 27
дини: пів дідрахми згідно з *свя- мой4. 3
тою дідрахмою. Пів дідрахми – єз. 45
дань Господеві. **14** Кожний, що
приходить у відвідини, від 20-літ-
них і вище, дадуть дань Господеві.
15 Багатий хай не додасть і бідний
хай не зменшить від пів дідрахми,
коли дають дань Господеві від си-
нів Ізраїля, щоб помолитися за ваші
душі. **16** І візьмеш гроші данини у
синів Ізраїля та даси на діла храму
свідчення, і хай буде синам Ізраїля
на пам'ять перед Господом, щоб
помолитися за ваші душі. **17** І про-
мовив Господь до Мойсея, кажучи:
18 Зроби мідяну вмивальницю і мі-
дяні ноги для неї, щоби вмиватися.
І поставиш її між шатром свідчення
і жертовником, і влиєш до неї води.
19 І Аарон та його сини вмиють
свої руки і ноги, **20** коли входи-
тимуть до храму свідчення; хай ми-
ються водою – і не помруть. Або,
коли приходять до жертовника слу-
жити, і приносять жертви Госпо-
деві; **21** помиють руки і ноги во-
дою, коли входять до храму свід-
чення, щоб не померли. І хай це
йому буде на вічний закон і його
синам, в їхні роди після нього. **22** І
промовив Господь до Мойсея, ка-
жучи: **23** Ти ж візьми пахощі: цвіту
вибраної смирни, пятсот сиклів і
запашного циннамону пів цього –
250, пахучої м'яти – 250, **24** та ірея
п'ятсот сиклів, ін святої олії з оли-
вок. **25** З цього зробиш святу за-
пашну олію помазання – діло ви-
робника миру. І олія буде святим
помазанням. **26** І помажеш нею
храм свідчення і кивот свідчення, і
ввесь його посуд, **27** і свічник і
ввесь його посуд, і кадильний жер-
товник, **28** і жертовник цілопалення
і ввесь його посуд, і трапезу і ввесь
її посуд, і вмивальницю і всі її
ноги. **29** І освятиш, і будуть святе-
святих. І кожний, хто доторкнеться,
освятиться. **30** Аарона ж і його

синів помажеш і освятиш їх, щоб мені приносили жертви. **31** І синам Ізраїля скажеш, мовлячи: Олія - масть святого помазання – хай це буде вам у ваші роди. **32** Тіло людини хай не буде помазане нею, і за цим складом не зробите самі собі іншої в такий спосіб. Вона є святою і буде для вас святою. 33 Якщо ж хтось так зробить, або якщо хто дасть з неї чужинцеві – хай буде вигублений зі свого народу. **34** І сказав Господь до Мойсея: Візьми собі пахощі: стакту, і ониха, і запашного й білого халвану, і чистого ладану – все те хай буде в рівну міру. **35** І зробиш ладан, запашну суміш; діло того, що виготовляє запахи, вимішане, чисте і святе діло. **36** І це роздробиш намілко і покладеш перед свідченням в храмі свідчення, звідки Я тобі об'явлюся, звідти, і цей ладан буде для вас святе-святих. **37** А за цим складом не зробите собі самим. Бо воно хай буде вам на освячення, для Господа. **38** Якщо ж хтось зробить так, щоб ним кадити, – та душа згине зі свого народу.

Глава 31

1 І промовив Господь до Мойсея, кажучи: **2** *Ось Я назвав по імені Веселеїла, що є син Урі, сина Ора, з племені Юди. **3** І Я його наповнив божим духом і мудрістю, і розумом, і хистом в усякому ділі, **4** щоб почати працювати проєктуванням в золоті, і сріблі, і міді, і синій тканині, і багряниці, і пряденому кармазині, і тканому виссоні, **5** і ділі з каменів, і різне столярство, в усіх ділах. **6** Бо Я дав йому Ахимасового Еліава, з племені Дана; і цьому Я дав розумне серце і розуміння, і хай вони роблять і творять все, що Я тобі заповів: **7** Храм свідчення і кивот завіту і очищення, що над ним, посуд храму **8** і жертовники, і трапезу та ввесь її посуд, і чистий світильник та ввесь його посуд, **9** і умивальницю і її ноги, **10** і священні ризи Аарона і ризи його синів, щоб мені приносили жертви, **11** й олію помазання; і зроблять складений ладан в святині за всім, що Я тобі заповів. **12** І промовив Господь до Мойсея, кажучи: **13** Ти ж скажи синам Ізраїля, *мовлячи: Глядіть і дотримуйте мої суботи, бо вони є знаком між мною і вами у ваші роди; щоб ви знали, що Я Господь, Який вас освячує. **14** І зберігайте суботу, бо вона є свята для Господа і для вас. Бо хто осквернить – смертю помре. І хто в

ниж. 35

вищ. 20
єз. 20

тится. (-)[42] Аарона же и сны его помажеши,
и освятиши а҆, жрети мнѣ. И сномъ ійлевымъ
да глеши рекіи. елеи масть помазанія стго
да будеть се вамъ, въ роды ваша. плоть члка
да са непомажетъ имъ, и по образу сего, да
не сътворите сами себѣ (иного) сице. сто есть,
и сто буде ва. Аще (же) кто (сице сътво-
рит)[43], (или)[44] аще кто дасть ѿ сего, ино-
племеннику да потребися ѿ людіи свои. И рече
гь къ моусію, възми себѣ вона, стакти, [и][45]
ониха, [и][46] халвану, благовонна (и бѣла), и
димійамъ чистыи. все то в равну мѣру да
буде и да (сътвориши)[47] димиамъ, вонно дѣло
варащаго вона, смѣшено (дѣло чисто (и)
сто)[48], и съдробиши (тонко ѿ сего)[49], и положи-
ши прямо свѣдѣнію, въ храмѣ свѣдѣнія ѿ-
нудуже явлюся тебѣ, ѿтуду стаа стыхъ
(и) будетъ вамъ димійамъ (сеи). По сложенію
(же) сему, да не сътворите себѣ сами, въ ос-
щеніе (бо) да будетъ вамъ гу. аще же кто
сътворитъ сице обоневати ѿ него, погибнетъ
[дша та][50] ѿ людіи своихъ.

Гла, ла.

И рече гь къ моусію гла, *се нарекохъ, и- ни҃ лє
менемъ, веселеила еже есть оури сна орова,
с племене іоудина. И наполнихъ и дха
бжія, (и) премудрости и смышленія, и
оумѣнія. въ всяком дѣлѣ, (начати дрeво-
дѣльством дѣлати)[1]. Злато и сребро и мѣдь,
и синету, и багряницу, и червленицу съпряде-
ну, и виссонъ тканыи, и каменное дѣло, и (раз-
личное древодѣльство)[2] въ всѣхъ дѣлехъ. (-)[3]
Азъ (бо) дахъ [ему][4] [-][5] еліава ахисамахова, ѿ
племене данова. и (сему)[6] смыслено срце, дахъ (и)
смысл и да дѣлаютъ (и творятъ) все елико
[заповѣдахъ тебѣ][7]. Храмъ свѣдѣнія, и кі-
отъ завѣта и очищеніе еже верху его, [-][8] оу-
тварь храма, и потребникы и трапезу, и вся
съсуды его, и свѣтилникъ чистыи, и вся съ-
суды его. и оумывалницу и стояла ея. и ризы
жреческія, аарона и ризы сновъ его жрѣти мнѣ.
и масло помазанія, и димійамъ сложенія въ
стыни, по всему елико повелѣхъ тебѣ сътво-
рятъ. И рече гь къ моусію гла, (-)[9] ты (же)
[гли][10] сномъ ійлевымъ, *рекіи смотрите, и су- вы҃ к ѥзе҃ к
боты моя сънабдите, есть бо знаменіе меж-
ду мною и вами. въ роды ваша, да вѣсте я-
ко аз гь, осщаа вы. И да сънабдите суботу,
яко ста [-][11] есть [гу и][12] вамъ. оскверниввыи
(бо) [-][13] смртію оумретъ. (і)[14] иже сътворитъ

в нѭ дѣло, потребитсѧ дша҃ та ѿ среды
людїи своихъ, ѕ҃, днїи да (сътворите)[15] дѣлеса,
въ днь҃ же седмыи сꙋбота. покои стъ҃ гꙋ҃, всѧ
иже сътворитъ дѣло, въ (седмыи днь҃)[16], смр҃-
тїю оумретъ· И да сънабдѧт сн҃ове і҃илевы
сꙋботы, держати [-][17] въ роды ихъ, въ за-
а҃ мо҃ в҃ вѣтъ вѣчен въ мнѣ, и въ сн҃охъ і҃илевыхъ.
вы҃ к҃ знаменїе есть вѣчное. *ꙗко въ ѕ҃, дне҃ сътвори
евре҃ д҃ гь҃ нбо҃ и землю, (-)[18] въ (седмыи (же) днь҃)[19]
пресста и почи· (-)[20] дасть (же бъ҃) моусїю егда
пресста гла҃ ему, на горѣ синаистѣи двѣ
досцѣ свѣдѣнїѧ досцѣ каменнѣ написанѣ,
прьстом бжїимъ·

Гла҃, лв҃·

В[идѣвше же][1] людїе ꙗко оумедли моусїи
снити съ горы, въсташа людїе на аарѡ-
дѣѧ҃ з҃ на, и глаша ему, въстани *и сътвори
намъ боги, иже поидꙋтъ пред нами.
моусїи бо сїи члкъ (і) иже изведе нас [ѿ][2] егѵп-
та не вѣмы что (ему бысть)[3]. (-)[4] [рече][5] (же)
имъ аарон измѣте оусерѧзѧ златыѧ, [изъ][6] оу-
шїю женъ вашихъ и дщерїи, и принесѣте къ
мнѣ· (-)[7] Изимаша (же) вси людїе, оусерѧзи зла-
ты, иже въ оушесѣхъ [женъ ихъ и дщерїи][8], и
ѱло҃ р҃е принесоша, къ аарону· *И взѧ ѿ рꙋкꙋ ихъ, и
(съліѧвъ)[9] [-][10] образъ, и сътвори [имъ][11] те-
лецъ лїѧнъ. и [рекоша][12] си бози твои і҃илю, и-
же [тѧ изведоша][13] из землѧ егѵпетъски· (-)[14]
видѣв (же) ааронъ създа олтарь прѧмо ему, и
проповѣда ааронъ глѧ вели҃, днь гнь, оутрѣ· И
обꙋтривъ наоутрїа, и възнесе [и][15] съжеженїѧ,
а҃ кори҃ і҃ и принесе требꙋ спсенїѧ *и сѣдоша людїе ѧс-
ти и пити, и въсташа и грати· И рече гь
е҃ мо҃ д҃ къ моусїю глѧ [-][16] *съниди скоро ѿсюдꙋ, беза-
кониша бо людїе твои, ихже извелъ еси из зем҃лѧ
египетски· Престꙋпиша (с пꙋти скоро)[17], иже
(заповѣдалъ еси)[18] имъ, [и][19] сътвориша себѣ
телецъ, и поклонишасѧ ему, и жертвоваша
г҃ цр҃ ві҃ (глюще)[20] *си бози твои і҃илю иже изведоша тѧ
ни҃ лг҃ из землѧ егѵпески· (-)[21] *Нн҃ѣ (же) не дѣи мене,
е҃ мо҃ д҃ (да)[22] възъꙗривсѧ гнѣвомъ на нѧ потреблю
ѧ, и сътворю тѧ въ ꙗзыкъ великъ· И моли-
ѱло҃ ре҃ сѧ (пре гмъ бмъ своимъ моусїи)[23], и рече *въ-
скꙋю ги ꙗришисѧ гнѣвом на люди твоѧ ихже
извелъ еси из землѧ егѵпетъски. крѣпостїю
д҃ мо҃ ді҃ великою, и мышцею [твоею][24] высокою· *да не ког-
да рекꙋтъ егѵптѧне глюще, на лꙋкавъствѣ
изведе ѧ погꙋбити в горахъ, [-][25] сътребити
а҃ мо҃ ві҃ и҃ еі҃ ѧ ѿ землѧ. оустави гнѣвъ ꙗрости твоеѧ, и
и҃ ми҃ ѱло҃ рд҃ млтивъ бꙋди до злобы людїи твоихъ, *помѧ-

ній чинитиме роботу, та душа буде
вигублена зпоміж свого народу. **15**
6 днів чинитимеш діла, а в сьомий
день, суботу – святий відпочинок,
Господеві. Кожний, хто зробить ді-
ло в сьомому дні, – смертю помре.
16 І хай сини Ізраїля зберігають су-
боти, щоб дотримуватись, в їхні ро-
ди, в завіт вічний. **17** В мене і в си- мой1. 2
нах Ізраїля – це вічний знак, *бо в 6 вищ. 20
днях Господь створив небо і землю, єв. 4
а в сьомому дні перестав, і спочив.
18 А Бог дав Мойсеєві, коли пере-
став до нього говорити на Синай-
ській горі, дві таблиці свідчення,
таблиці кам'яні, записані божим
пальцем.

Глава 32

1 А народ, побачивши, що
Мойсей забарився зійти з гори, на-
род повстав проти Аарона, і гово-
рили до нього: Встань *і зроби нам дія. 7
богів, які йтимуть перед нами. Бо
цей чоловік, Мойсей, який і вивів
нас з Єгипту, – не знаємо, що з ним
сталося. **2** Сказав же до них Аарон:
Зніміть золоті кульчики з вух ва-
ших жінок і ваших дочок і прине-
сіть мені. **3** Зняв же ввесь народ зо-
лоті кульчики, що в вухах їхніх жі-
нок і їхніх дочок, і принесли до Аа-
рона. **4** *І він взяв з їхніх рук, і ви- пс. 105
лив образ, і зробив їм вилите теля. І
вони сказали: Це твої боги, Ізраїле,
які вивели тебе з єгипетської землі.
5 Аарон же, побачивши, збудував
перед ним жертовник, й Аарон про-
голосив, кажучи: Завтра великий
господній день. **6** І вставши вранці,
на другий день, він і приніс всепа-
лення, і приніс жертву спасіння, *і кор1. 10
народ сів їсти і пити, і встали, за-
бавлятися. **7** І Господь промовив до
Мойсея, кажучи: *Скоро зійди звід- мой5.
си, бо твій народ, який ти вивів з є-
гипетської землі, вчинив беззакон-
ня. **8** Швидко вони зійшли з доро-
ги, яку ти їм заповів, і зробили собі
теля, і поклонилися йому, і принес-
ли жертву, кажучи: **9** *Це твої боги, црс3. 12
Ізраїле, які тебе вивели з єгипетсь-
кої землі. **10** *Тепер же не спиняй ниж. 35
мене, щоб розгнівавшись на них мой5. 9
гнівом, Я їх вигубив. І зроблю тебе
великим народом. **11** І помолився
Мойсей перед своїм Господом Бо-
гом, і сказав: *Навіщо, Господи, Ти пс. 105
гніваєшся гнівом на твій народ, я-
кий Ти вивів з єгипетської землі ве-
ликою силою і твоєю сильною ру-
кою? **12** *Щоб часом не сказали є- мой4. 14
гиптяни, мовлячи: Він їх вивів з лу-
кавством, щоб вигубити в горах,
знищити їх з землі. Спини гнів тво-

її люті і будь милосердним до злоби
мой1. 12 і 15 і 48 пс. 104 твого народу, **13** *згадавши твоїх рабів, Авраама й Ісаака та Якова, яким Ти поклявся Собою, сказавши до них: Дуже розмножу ваше насіння, як небесні звізди множеством, і всю цю землю, про яку ти сказав, що Ти її даси їхньому насінню, і що одержать її навіки. **14** І очистив Господь злобу, яку сказав, що зробить цьому народові. **15** І Мойсей зійшов з гори, і дві таблиці завіту в його руках, кам'яні таблиці написані з обох своїх сторін; вони були записані звідси і звідти. **16** І таблиці були – боже діло, і письмо – боже письмо викарбоване на таблицях. **17** А Ісус, почувши голос народу, що кричав, то сказав до Мойсея: В таборі голос війни. **18** А Мойсей каже: Я чую не голос тих, що зачинають перемагати ані голос тих, що зачинають знемагати, але голос тих, що упиваються вином. **19** Коли ж наближався до табору, і побачив теля та хороводи, Мойсей, розлютившись гнівом, кинув зі своїх рук обі таблиці і розбив їх під горою. **20** І взявши теля, яке зробили, він спалив вогнем і роздробив намілко; і розсипав його по воді, і напоїв нею синів Ізраїля. **21** І сказав Мойсей до Аарона: Що зробив тобі народ, що ти навів на них великий гріх? **22** Промовив же Аарон до Мойсея: Не гнівайся, пане, бо ти знаєш наглість цього народу. **23** Бо він мені говорив: Зроби нам богів, які йтимуть перед нами, бо цей чоловік, Мойсей, що вивів нас з Єгипту, – не знаємо, що з ним сталося. **24** Я ж сказав їм: Хто має золото – зніміть. І вони його зняли і дали мені. І я його кинув у вогонь, і вилито це теля. **25** А Мойсей, побачивши, що народ розділився, бо їх розділив Аарон, на потіху їхнім ворогам, **26** Мойсей став у брамах табору і сказав: Якщо хто є Господа, хай іде до мене. І прийшли всі сини Левві. **27** Тож він сказав їм: Так говорить Господь Бог Ізраїля: Підпережіть кожний свій меч на бедра й ідіть, і поверніться від брами до брами, крізь табір, та убийте кожний свого брата, і кожний свого друга, і кожний свого сусіда. **28** І сини Леві зробили так, як сказав їм Мойсей, і у тому дні упало з народу до трьох тисяч чоловік. **29** І сказав до них Мойсей: Сьогодні ви посвятили ваші руки Господеві, кожний у сині своєму і у браті своєму, і вам дано благословення. **30** І сталося наступного ранку, що Мойсей сказав до народу: Ви згрішили великим гріхом. Тепер же я піднімуся до Бога, щоб надолужити за ваш гріх. **31** І повернувся Мойсей до Господа, і промовив:

нꙋвъ а҆враа́ма, і҆ и҆саа́ка, і҆ ꙗ҆́кова, твоа̀ рабы̀, и҆̓мже са є҆си клалъ собо́ю, (ре́клъ)[26] къ нимъ гл҃а. ѕѣло оу҆мно́жꙋ сѣма ваше, ꙗ҆́ко звѣ́зды нб҃ныа мно́жествомъ, и҆ всю̀ (сі́ю землю)[27] ю҆ рече, да́ти (ю҆) сѣмени и҆̃, и҆ да прі́имꙋтъ ю҆ въ вѣкы. и҆ ѡ҆чи́сти г҃ь зло́бꙋ ю҆́же рече творити лю́демъ (си҃)[28]. И҆ [-][29] [сьни́де мѡѷсі́и][30] со горы̀, и҆ двѣ досцѣ свѣдѣні́а в рꙋкꙋ є҆го. до́сцѣ каме҃нѣ написаны ѡ҆бѣ странѣ є҆ю̀, сюдѣ, и҆ ѡ҆нꙋдѣ. быша напи́саны, и҆ до́сцѣ (бж҃іе дѣло)[31] бѣста, и҆ написа́ніе. писа́ніа бж҃іа (-)[32], въва́ано въ доска́х. (-)[33] Оуслы́шав (же) і҆с҃ꙋ гласъ лю́діи крича́щих. (и҆) [рече][34] къ мѡѷсі́ю, гласъ ра҃ныи въ полцѣ. (-)[35] [рече (же) мѡѷсі́и][36], нѣсть гласъ начина́ющихъ си́лою, ни гл҃а побѣжда́емыхъ ѡ҆долѣ́ніемъ. но гласъ напива́ющи́хса вино҃ а҆́зъ слы́шꙋ. Е҆гда же приближа́шеса къ по҃кꙋ, [и҆ оу҆зрѣ][37] теле́цъ и҆ ли́кы, и҆ възарива̀са гнѣвомъ мѡѷсі́и, повръ́же и҆с рꙋкꙋ свое́ю ѡ҆бѣ до́сцѣ. и҆ скрꙋшѝ а҆ подъ горо́ю. И҆ взе́мъ теле́цъ, и҆́же сътвори́ша. съже́жѐ [-][38] на ѡ҆гнѝ, и҆ сътрѐ [-][39] по́ тонкꙋ, и҆ разсы́па и҆ по водѣ, и҆ напо́и є҆ю̀ сн҃ы і҆и҃леви. И҆ рече мѡѷсі́и къ а҆аро́нꙋ. что сътвори́ша (лю́діе тебѣ)[40] [-][41], да приведѐ на́ на грѣх великъ. (-)[42] Рече (же) а҆аро́нъ къ мѡѷсі́ю не гнѣ́ваиса г҃не, ты̀ бо вѣ́си (лю́діи сихъ нра́вы)[43], (г҃лаше)[44] бо мѝ, сътворѝ на́мъ богѝ, и҆́же по́идꙋтъ предъ на́ми. мѡѷсі́и бо се́и ч҃лкъ и҆́же и҆зведе ны̀ [ѿ][45] є҆гѷпта, не вѣмы что (є҆мꙋ бысть)[46] (-)[47] рекохъ (же) и҆мъ и҆́же и҆матъ злато и҆змѣте, [і҆ и҆за́ша][48], и҆ да́ша а҆ мнѣ и҆ въвергохъ [и҆][49] въ ѡ҆гнь, и҆ оу҆лі́аса теле́цъ сі́и. (-)[50] Ви́дѣв (же) мѡѷсі́и лю́дѝ ꙗ҆́ко раздѣли́шаса, раздѣли бо и҆хъ а҆аро́нъ, въ пора́дованіе сꙋпоста́тѡ и҆хъ. (ста́в)[51] же мѡѷсі́и въ вратѣхъ полкꙋ, и҆ рече. [а҆́ще][52] кто є҆сть г҃нь, да и҆детъ къ мнѣ, [и҆ снидо́шаса][53] [-][54] вс҃и сн҃ове левви, и҆ [рече][55] и҆мъ. Се г҃лтъ г҃ь б҃ъ і҆и҃левъ, препоа́шитеса ко́ждо свои́мъ мечем по бедрѣ, и҆ по́идѣте, и҆ възврати́теса, ѿ вра́тъ до вра́тъ сквозѣ полкъ, і҆ оу҆бі́ете ко́ждо брата своє҆го, и҆ ко́ждо дрꙋга своє҆го, и҆ ко́ждо сꙋсѣда своє҆го. И҆ сътвори́ша сн҃ове леві́инѣ, ꙗ҆́коже г҃ла и҆м мѡѷсі́и, и҆ падѐ ѿ лю́діи, въ [то́и дн҃ь][56] до трехъ ты́сащъ мꙋжі́и. И҆ рече и҆мъ мѡѷсі́и, пост҃исте рꙋкы ваша днесь г҃ꙋ ко́ждо въ сн҃ꙋ [своемъ][57] и҆ въ бра́тѣ [своє҆мъ][58], (и҆ дастьса)[59] на вы бл҃веніе. И҆ бысть на оу҆́трѣе, рече мѡѷсі́и къ лю́демъ, вы съгрѣши́сте грѣхъ великъ. (-)[60] нн҃ѣ (же) възы́дꙋ къ б҃ꙋ. да ѡ҆чи́щꙋ ѡ҆ грѣсѣ

вашемъ· [И възвратися][61] моусїи къ Гу, и рече молю ти ся Ги, съгрѣшиша людїе сїи грѣхъ великъ, (сътворивше)[62] сами себѣ, боги златы. (-)[63] нн҃ѣ аще оставиши имъ грѣ [ихъ][64], то остави, аще ли ни, изложи мя ис (книгъ)[65] яже въписа· (-)[66] Рече (же) Гь къ моусїю, иже кто съгрѣшилъ къ мнѣ, извергу и ѿ (кни своихъ)[67]. нн҃ѣ же иди [и сниди][68], и възведи люди [-][69] на мѣсто еже есмь реклъ тебѣ, се агглъ мои прѣидетъ прѣ лицемъ твоим, вонже днь присѣщу (и), [и][70] възложу на ня грѣхъ ихъ· И поби Гь люди, сътворенїя ради телча, иже сътвори ааронъ·

мовив: Благаю Тебе, Господи. Цей народ згрішив великим гріхом, зробивши самому собі золотих богів. **32** Тепер, якщо відпускаєш їм їхній гріх, то відпусти. Якщо ж ні – викресли мене з книги, в яку ти вписав. **33** А Господь сказав до Мойсея: Той, хто згрішив переді мною, його Я викреслю з своїх книг. **34** Тепер же іди й зійди, та поведи народ до місця, про яке Я тобі сказав. Ось мій ангел ітиме перед твоїм лицем. В той день Я навідаюся до них і наведу на них їхній гріх. **35** І Господь побив народ за те, що зробили теля, яке зробив Аарон.

Глава, лг·

И рече Гь къ моусїю, иди [и][1] възыди ѿсюду ты, и люди твоя, ихже изведе ѿ земля егvпетьски, на землю еюже клях ся къ авраамоу, і исаакоу, і якову гля
вї ӏг ӏсу на кд є мо з — сѣмени (твоему)[2], дамъ ю· *И послю аггла моего предъ тобою, и [ѿженеши][3] [хананея][4], аморея, и хеттеа, и ферезея, и гергесея, і евея, евусея. и [въведу][5] тя въ землю текущую млекомъ, и медомъ. (и сам) же не пойду с
вы ӏв — тобою, *яко людїе жестоковыйи суть, да не оубїю тебе на пути· (-)[6] Оуслышавше (же) людїе слово [-][7] се, (боязнено) въскорбѣша, (и въстужиша)[8]· И рече Гь [къ моусїю][9], [гли][10] сномъ ізлевымъ, вы людїе жестоковыи блюдѣтеся, да не вредъ другїи възложу на вы, и потреблю вы, (и) нн҃ѣ оубо съимѣте ризы славы вашея, и оутвари, и покажу [-][11] еже сътворю тебѣ· І ѿяша снове ізлевы оутварь ихъ, и ризы ѿ горы хорива· (-)[12] Възем (же) моусїи, [свой храмъ][13], потче [и][14], внѣ полка, (и) подалѣ ѿ полка, и прозвася храмъ свѣдѣнїя· И бы всякъ възыщаи Га, изыде въ хра иже внѣ полка· Егда же [исхождаше][15] моусїи (ѿ полка)[16], стояху вси людїе смотряще кождо прѣ дверми храму своего, и разумѣваху ѿходящу моусїю, якоже внити ему въ хра· (І) яко (-)[17] въхождаше моусїи въ храмъ, сниде (же) столпъ облачныи, и ста прѣ дверми храма, и гла [Гь][18] моусїю· (-)[19] Видяху (же) вси людїе, столпъ облачныи стоящъ прѣ дверми храму. и ставше вси людїе поклонишася кождо си, з дверїи храма своего· И глаше Гь къ моусїю, лицемъ къ лицу, якоже кто възглетъ, (другъ къ другу своему)[20], и посылаше (и) въ полкъ. слуга же ісу снъ навинъ юноша, не исхождаше из храма· (-)[21] Рече(~) моусїи къ Гу, се ты мнѣ глеши, изведи

Глава 33

1 І сказав Господь до Мойсея: Іди і піди звідси ти і твій народ, якого вивів з єгипетської землі до землі, про яку Я клявся Авраамові й Ісаакові та Якову, кажучи: Я дам
її твоєму насінню. **2** *І Я пошлю вищ. 23
мого ангела перед тобою, і виженеш хананея, амморея, і хеттея, і іс нав. 24 мой5. 7
ферезея, і ґерґесея, і евея, євусея; **3** і Я тебе введу до землі, що пливе молоком і медом. А сам же не піду з тобою, *томущо це народ тверд- вищ. 32
дошийний, щоб Я не забив тебе в дорозі. **4** А народ почувши це слово, засумував зі страхом і засмутився. **5** І промовив Господь до Мойсея: Скажи ізраїльським синам: Ви твердошийний народ. Вважайте, щоб Я не навів на вас іншу пошесть, і не винищив вас. І тепер, отже, зніміть одіж вашої слави й прикраси; і покажу, що тобі зроблю. **6** І зняли ізраїльські сини їхню прикрасу й одіж з гори Хориву. **7** А Мойсей, взявши своє шатро, поставив його поза табором і подальше від табору, і воно назване було храмом свідчення. І було, що кожний, хто шукав Господа, вийшов до храму, що поза табором. **8** Коли ж Мойсей виходив з табору, увесь народ стояв, дивлячись, кожний перед дверима свого шатра, і стежили як відходив Мойсей, доки він не ввійшов до храму. **9** І як входив Мойсей до храму, то сходив стовп хмари і ставав перед дверима храму; й Господь говорив до Мойсея. **10** А ввесь народ бачив стовп хмари, що стояв перед дверима храму, і ввесь народ, ставши, поклонився сам, кожний від дверей свого шатра. **11** І говорив Господь до Мойсея, лицем до лиця, так, як якийсь друг говорить до свого друга, і Він посилав його до табору. А

молодий слуга Ісус, син Навина, не
виходив з храму. **12** Промовив же
Мойсей до Господа: Ось ти мені ка-
жеш: Виведи цей народ. Ти же не
сказав мені кого посилаєш зі мною.
Ти ж мені сказав: Знаю тебе понад
всіх, і маєш у мене ласку. **13** Якщо ж
я знайшов ласку перед тобою, пока-
жися мені сам, явно і зрозуміло, щоб
я тебе побачив, оскільки я знайшов
ласку перед тобою, щоб я пізнав, що
цей народ є твоїм народом. **14** І ска-
зав йому Господь: Я сам піду, перед
тобою, і заспокою тебе. **15** А він ска-
зав до нього: Якщо Ти сам не йдеш з
нами, то не виводи нас звідси. **16** Як
же, поправді, явним буде, що я знай-
шов ласку перед тобою, я і народ
твій; але Ти іди з нами, і прослав-
люся я і твій народ понад всі народи,
які є на землі. **17** І сказав Господь до
Мойсея: Це слово, яке Я тобі сказав; і
зроблю, бо ти знайшов ласку переді
мною, і Я знаю тебе понад всіх. **18**
Сказав же: Покажи мені твою славу.
19 І сказав Господь до Мойсея: Я пі-
ду перед тобою з моєю славою і наз-
ву моє ім'я перед тобою, Господь, і
помилую, кого лиш помилую, і зми-
лосерджуся, над ким лиш змилосер-
джуся. **20** І сказав: Не зможеш поба-
чити моє лице, бо людина, якщо по-
бачить моє лице, не може живою бу-
ти. **21** І сказав Господь: Ось місце ко-
ло мене, і станеш на камені. **22** Коли
ж прийде моя слава, і Я покладу тебе
до кам'яної печери і покрию моєю
рукою над тобою, доки не мину. **23** І
Я заберу мою руку – тоді побачиш
Мене ззаду; а моє лице тобі не
покажу.

люди сїѧ, ты же не повѣда мнѣ, кого посы-
лаеши съ мною, ты мнѣ рече вѣдѧ тѧ,
паче всѣхъ, и блгть имаши ѿ мене, аще
(же)[22] обрѣтохъ блгть предъ тобою, ꙗви ми
сѧ самъ, (ꙗвѣ и) разꙋмно да вижꙋ тѧ. ꙗ-
коже обрѣтохъ блгть предъ тобою [-][23] да
познаю, ꙗко людїе твои, ꙗзыкъ сїи. И [рече
емꙋ гь][24], азъ самъ пойдꙋ предъ тобою, и
оуставлю тѧ. (-)[25] [Рече][26] (же) к немꙋ, аще
самъ ты не идеши с нами, то не [изводи
насъ][27] ѿсюдꙋ, (-)[28] како ли ꙗвѣ бꙋдетъ ис-
тинною ꙗко обрѣтох блгть предъ тобою,
азъ и людїе твои. но (иди)[29] ты с нами, и
прославленъ бꙋдꙋ азъ и людїе твои, паче
всѣхъ ꙗзыкъ елико на земли есть. [И рече][30]
гь къ мѡѵсїю, (-)[31] се (-)[32] слово еже (вѣщахъ)[33]
(тебѣ, и) сътворю. обрѣлъ бо еси блгть пре-
до мною, и вѣмъ тѧ паче всѣхъ. (-)[34] [Рече][35]
(же) покажи ми [славꙋ твою][36]. И рече [гь къ
мѡѵсїю][37], азъ идꙋ предъ тобою съ славою
моею, и прозовꙋ имѧ мое (предъ тобою гь)[38].
и помилꙋю, егоже аще помилꙋю, и оущедрю,
егоже аще оущедрю. И рече, не възможеши ви-
дѣти [лица моего][39]. нѣсть бо, (аще) ви-
дитъ члкъ лице мое, (-)[40] живъ быти. И рече
гь се мѣсто оу мене, [и станеши][41] оу камене,
егда же прїидетъ [слава моѧ][42], и поставлю
тѧ оу пещеры каменны. и покрыю рꙋкою моею
надъ тобою, дондеже минꙋ. и ѿимꙋ рꙋкꙋ
[мою][43]. (-)[44] тогда оузриши заднѧа моа. лице
мое не ꙗвитъ ти сѧ.

Глава 34

мой5. 10 **1** І сказав Господь до Мойсея:
*Витеши собі дві кам'яні таблиці, та-
кі як були й раніше; і вийди до мене
на гору, хай напишу на таблицях сло-
ва, які були на перших таблицях, які
ти розбив. **2** Будь же готовий вранці,
щоб вийти на Синайську гору, і ста-
неш там на версі гори. **3** І хай з то-
бою ніхто не вийде ані хай хто не
покажеться в усій горі. І вівці, й ско-
тина хай не пасуться близько тієї го-
ри. **4** І він витесав всі кам'яні таблиці
такими, як же й перші, і Мойсей,
вставши вранці, вийшов на Синай-
ську гору, так як йому заповів Гос-
подь. І Мойсей взяв з собою дві ка-
м'яні таблиці. **5** І Господь зійшов у
хмарі і став перед ним там; і закликав
пс. 85 Господнім іменем. **6** І Господь прой-
йон. 4 шов перед його лицем. І закликав:
йоі. 2 Господи, Господь *Бог щедрий і ми-
вищ. 20 лосердний, терпеливий і правдивий,
мой5. 5 єре. 32 **7** Він держить справедливість *і чи-

Гла, лд.

И рече гь къ мѡѵсїю, *истеши себѣ двѣ ѕ҃ мѡ ї
досцѣ каменнѣ, ꙗцѣ (бѣста) и (пер-
вѣе)[1], и възыди къ мнѣ на горꙋ. (да)[2]
въпишꙋ [словеса на доскꙋ][3], ꙗже бѣша
на (первꙋю доскꙋ)[4], ꙗже еси съкрꙋшилъ. (-)[5]
Бꙋди (же) готовъ заоутра, (да)[6] възыдеши на
горꙋ синаискꙋю, и станеши [-][7] тꙋ, на версѣ
горы. и да никтоже възыдетъ с тобою, ни
да сѧ ꙗвитъ (кто) в (сеи)[8] горѣ, и овца и
говѧда, да сѧ не пасꙋтъ, близь горы тоѧ. І
истеса двѣ досцѣ каменны, ꙗцѣ (же) и
прьвѣи, и (оурани)[9] мѡѵсїи заоутра, (и) възыде
на горꙋ синаискꙋю, ꙗкоже завѣща емꙋ гь. и
възѧтъ мѡѵсїи съ собою двѣ досцѣ
каменнѣ. И сънide гь въ облацѣ, и ста пред
нимъ тꙋ, и възва именемъ гнимъ. и минꙋ
гь предъ лицемъ его. И призва (га)[10], *гь бъ ѱл пе іѡна д
щедръ, и млтивъ, терпели (-)[11] і истиненъ, [-][12] іѡи в

вы҃і ѕ҃ є҃ мѡ҃ є҃ єр҃ лв҃
правду снабдя *и творяи м҃лть въ тыся-
щахъ, ѡтмщая беззаконія и неправды, и грѣхи,
и не потребится вина єго, възлагаа грѣхи
ѡ҃цъ на чада, и на с҃ны с҃новъ, до третіяго и
до четвертаго роду. и потщався моѷсіи, (пре-
клонися)[13] до земля, (и) поклонися [б҃у][14], и ре-
че. аще ѡбрѣтохъ бл҃гть предъ тобою (молю
ти ся г҃и) да (идеши)[15] с нами, людіє бо жес-
токовыи суть, (да)[16] ѡставиши [-][17] грѣхи и
неправости наша, и да будемъ твои· И рече г҃ь
къ моѷсію, се азъ полагаю тебѣ завѣтъ, пре҃
всѣми людми твоими, сътворю [великаа и][18]
славнаа, якоже не бѣша по всеи земли. (ни
въ всѣхъ странахъ,) ни въ всѣхъ языцехъ, и
оузрятъ вси людіє в нихже [суть][19] дѣла г҃ня,
якоже чюдна суть, яже сътворю азъ тебѣ.
вънми (же) ты все єлико азъ заповѣдаю тебѣ·
Се азъ [ѿжену][20] предъ лицемъ ваши҃, аморрея,
и хананея, и хеттея и ферезея, и евея, и гер-
гесея, и евусея· Вонми себѣ самъ, да не когда
завѣщаєши завѣтъ сѣдящи҃ на земли. в нюже
внидеши (-)[21], да не будетъ съблазнъ въ
васъ· [И][22] ѡлтаря ихъ разсыплете, и кумиры
и҃ да съкрушите, и сады ихъ да посѣчете и
ваянія богъ и҃, да съжежете на ѡгни· да ся
не поклоните богу иному, (-)[23] г҃ь б҃ъ ревно
вы҃і кг҃ є҃ мѡ҃ з҃
имя. б҃ъ ревни҃ єсть, *да не когда завѣщаєши
завѣ҃ сѣдящимъ на земли, и съвратяся въ
слѣдъ боговъ ихъ, и требу положатъ богомъ
г҃ цр҃ аі҃
ихъ, и възовутъ тя, і яси (требу)[24] ихъ. *и
поимеши дщери ихъ с҃номъ твоимъ, и дщери
твоя, даси с҃номъ ихъ, и съвратятся дщери
твоя въ слѣдъ боговъ ихъ, и (с҃нове твои
съвратяся)[25] въ слѣдъ боговъ ихъ· И богъ
сълиянъ да не сътвориши себѣ, [-][26] праз-
дникъ ѡпрѣсночныи снабдиши. з҃, д҃ніи да яси
ѡпрѣснокы, якоже (ти заповѣдахъ)[27] (вся)[28]
вы҃і гі҃ и҃ ві҃ и҃ кв҃ єз҃ мд҃ лу҃ в҃
лѣта в новыи м҃цъ, въ м҃цъ бо новыи. изшелъ
єси ѿ [земля][29] єгѷпетскы· *Всякъ ѿверзаяи
ложесна мн҃ѣ мужеска полу (да будетъ) перве-
нецъ телца, и первенецъ агньца, (-)[30] первенецъ
ѡслята измѣниши ѡвцею, аще ли не измѣни-
ши [-][31], (то) цѣну [єго][32] даси. [и][33] всякъ пер-
венецъ с҃новъ твоихъ измѣниши, да ся не я-
виши предо мною тощь· В шесть дніи дѣлає-
ши. въ [седмыи же д҃нь][34] да почіеши, сѣя-
твы, и жатвы престанеши. и великъ д҃нь не-
дѣлень да сътвориши ми, начала жатвъ пше-
ница. и великъ д҃нь съвокупленія посредѣ лѣ-
вы҃і кг҃
та· *Въ три времена в лѣтѣ, да ся явитъ
всякъ мужескъ полъ твои, предъ г҃мъ б҃мъ

нить милосердя в тисячах, мстить
беззаконня і неправди, й гріхи, і
його вина не буде усунена. Він кла-
де гріхи батьків на дітей і на синів
синів, до третого й до четвертого
покоління. **8** І Мойсей, поспішив-
шись, прихилився до землі і покло-
нився Богові, **9** і сказав: Якщо я
знайшов ласку перед тобою, бла-
гаю тебе, Господи, щоб Ти йшов з
нами. Тому що народ є твердоший-
ний, відпусти наші гріхи і безза-
коння, і щоб ми були твої. **10** І Гос-
подь сказав до Мойсея: Ось Я кла-
ду тобі завіт; зроблю перед усім
твоїм народом велике і славне, я-
кого не було в усій землі, ані в усіх
країнах, ані в усіх народах; і увесь
народ, в яких вони є, побачить, бо
подиву гідними є господні діла, які
Я тобі вчиню. **11** Вважай же ти на
все, що Я тобі заповідаю. Ось я ви-
жену перед вашим лицем аморрея, і
хананея, і хеттея, і ферезея, і евея, і
ґерґесея, і євусея. **12** Вважай на се-
бе самого, щоб часом ти не уклав
завіт з тими, що живуть на землі,
до якої ввійдеш; щоб у вас не було
спотикання. **13** І знищите їхні жер-
товники і розіб'єте їхніх бовванів, і
вирубаєте їхні гаї, та образи їхніх
богів спалите на вогні, **14** щоб ви
не поклонилися іншому богові. Гос-
подь Бог – ревниве ім'я, Він ревни- вищ. 23
вий Бог; **15** *щоб часом ти не уклав мой5. 7
завіт з тими, що живуть на землі, і
ви не повернулися вслід за їхніми
богами, і не принесли жертву їхнім
богам, і вони не покликали тебе, і
ти не їв їхню жертву; **16** *і ти не црс3. 11
взяв їхніх дочок для твоїх синів, і
ти не дав твоїх дочок їхнім синам, і
щоб твої дочки не зверули вслід за
їхніми, і щоб твої сини не звернули
вслід за їхніми богами. **17** І не зро-
биш собі вилитих богів. **18** Зберіга-
тимеш празник опрісноків: 7 днів
їстимеш прісне так як Я тобі запо-
вів, в усі пори в новий місяць, бо в
новому місяці ти вийшов з єгипет-
ської землі. **19** *Все чоловічого ро- вищ. 13
ду, що відкриває лоно, мені хай бу- і 12 і 22
де: первородне з телят і первородне єз. 44
з овець. **20** Первородне з ослят за- лук. 2
міниш вівцею. Якщо ж не заміниш,
то даси його ціну. І заміниш кожно-
го первородного з твоїх синів, щоб
ти не з'явився переді мною порож-
нім. **21** Впродовж шістьох днів пра-
цюй, а в сьомому дні, щоб ти спо-
чив. В часі сівби і жнив спочинеш
22 і великий день тижнів Мені свя-
ткуватимеш, початок жнив пшени-
ці і великий день збору посеред ро-
ку. **23** *Три рази в році хай кожний вищ. 23
в тебе чоловічого роду з'явиться пе-

ред Господом Богом Ізраїля. **24** Бо
коли прожену народи зперед твого
лиця і поширю твої границі – бо
ніхто не задумає чогось проти твоєї
землі, коли ж прийдеш з'явитися пе-
ред твоїм Господом Богом три рази в
році. **25** Не заколиш з квасом кров
моєї жертви і не зостане до ранку
жертва великого дня пасхи. **26** Пер-
воплоди зерна твоєї землі внесеш до
вищ. 13 мой5. 15 дому твого Господа Бога. *Не звариш
ягнати в молоці його матері. **27** І
сказав Господь до Мойсея: Запиши
собі ці слова, бо в цих словах у-
мой5. 9 кладаю тобі завіт, Ізраїле. **28** *І Мой-
сей був там перед Господом, 40 днів і
40 ночей. Хліба він не їв ані води не
пив. І Мойсей записав на плитах ці
слова завіту, 10 слів. **29** Як же Мой-
сей сходив з синайської гори, і дві
таблиці були в руках Мойсея. А як
він сходив з гори, Мойсей же не знав,
що прославився вид шкіри його лиця,
коли він говорив з ним. **30** І побачив
Аарон та всі сини Ізраїля Мойсея, що
був прославлений вид шкіри його ли-
ця, і побоялися до нього приступити.
31 І закликав їх Мойсей, і повер-
нулися до нього Аарон і всі князі
збору. І Мойсей до них промовив; **32**
і після цього вони прийшли до нього,
всі ізраїльські сини, і він їм заповів
все, що сказав до нього Господь на
Синайській горі. **33** Коли ж він
кор2. 3 перестав до них говорити, *він по-
клав покривало на своє лице. **34** Коли
ж Мойсей входив перед Господа,
щоб говорити до нього, він знімав
покривало, доки не виходив. І вий-
шовши же, говорив до всіх синів
Ізраїля те, що йому заповів Господь.
35 І побачили сини Ізраїля, що про-
славилося лице Мойсея, і Мойсей
клав покривало на своє лице, доки не
приходив говорити до них.

Глава 35

1 І зібрав Мойсей усю громаду
синів Ізраїля, і сказав до них: Це сло-
ва, які Господь сказав,щоб їх чинити.
2 Працюй шість днів, а в сьомому дні
відпочинеш, він святий, субота, спо-
чинок Господеві. Кожний, хто чи-
нить діло в ній, хай помре. **3** Не запа-
літе вогонь в усіх ваших домах у
день суботи. Я Господь. **4** І промовив
Мойсей до всього збору синів Ізраїля
кажучи: Це слово, яке Господь запо-
вів, кажучи: **5** Візьміть в себе самих
вищ. 25 часть Господеві. *Кожний за бажан-
ням свого серця хай дасть на часть
Господеві: золото і срібло, і мідь, **6** і
синю тканину, і багряницю, і подвій-
ний прядений кармазин, і тканий вис-
сон, і козячу вовну, **7** і на червоно

іилевымъ. Єгда бо ѿженꙋ ꙗзыкы ѿ лица
твоег, и разширю предѣлы твоꙗ, нѣсть (бо)
помыслити никомꙋже на землю твою. Єгда
(же) аще прїидеши ꙗвитися предъ гмъ бмъ
твоимъ, въ три времена лѣта, да не зако-
леши съ квасомъ крови требы моеꙗ, и да не
прележитъ на оутрїа, заколенїа велика дни
пасхи. Начала житъ землꙗ твоеꙗ, да внесе-
ши въ домъ га ба твоего, *да не свариши вы гі є мо ді
агньца въ млецѣ матере его. И рече гь къ
моѷсїю, пиши себѣ словеса си, въ словесѣхъ бо
сихъ полагаю тебѣ завѣтъ [-][35] іилю. *И бѣ є мо д
тамо моѷсїи предъ гмъ, м, днїи, и м, но-
щїи, хлѣба не ꙗдыи ни воды пїꙗ, и въписа
(моѷсїи) [въ досцѣ словеса си][36] завѣта, і,
словесъ. Сходащꙋ моѷсїю съ горы [синаиски][37],
и обѣ досцѣ въ рꙋкꙋ (бѣста) моѷсїинꙋ. схо-
дащꙋ же емꙋ съ горы, моѷсїи же не вѣда-
ше, ꙗко прославися обличїе плоти лица его,
егда глаше с ним. І оузрѣ ааронъ, и вси [снове][38]
іилевы моѷсїа, (-)[39] бѧше (бо) прославлено об-
личїе плоти лица его. и оубоꙗшася присту-
пити ко немꙋ, и възва ꙗ моѷсїи, и възвра-
тишася к немꙋ, ааронъ, и вси кнѧѕи сонма.
И гла (моѷсїи къ нимъ)[40], и посемъ прїидо-
ша к немꙋ вси снове іилевы, и заповѣда имъ
все елико гла [к немꙋ гь][41] на горѣ синаистѣи.
(-)[42] Єгда (же) преста гла к нимъ, *възложи в кори г
на лице свое покровъ. егда же въхождаше моѷ-
сїи предъ га глати к немꙋ, снимаше покровъ,
дондеже схождаше. И съшеши (же) глаше къ
всѣмъ сномъ іилевымъ елико заповѣда емꙋ
гь. И видѣша снове іилевы, [ꙗко прославися ли-
це моѷсїово][43]. и възложи моѷсїи покровъ на
лице свое, донде прїидетъ глати (к нимъ)[44]

Гла, ле.

Исъбра моѷсїи весь сонм снов іилевъ, и ре-
че к нимъ, си словеса ꙗже гла гь тво-
рити ꙗ. шесть днїи дѣлаи, а въ днь
седмыи почиеши. ста сꙋбота покои гꙋ,
всꙗкъ твораи дѣло в ню да оумретъ. да не
възгнѣтите огнꙗ, въ всѣхъ домѣ вашихъ.
въ днь сꙋботныи, азъ гь. И рече моѷсїи къ
всемꙋ сонмꙋ сновъ іилевъ, глꙗ се слово, еже
завѣща гь глꙗ, възмѣте ѿ себе сами оу-
частїе гꙋ, *всꙗкъ по воли срдца [своего][1]. да вы іс
дастъ на оучастїе гꙋ, злато [и][2] сребро, [и][3]
мѣдь, [и][4] синетꙋ, [и][5] багрꙗницꙋ, [и][6] червле-
ницꙋ, сꙋгꙋбъ съпрꙗденꙋ, и виссонꙋ тканаго,
и (козлїю волнꙋ)[7], и кожа овнꙗ червлены, и

ко́жа си́нѧ, и҆ древеса̀ негнию́щаѧ, и҆ ка́мени сар-да́ньскы· И҆ ка́мени въ валѧ̑нїе ризѣ, ве́рхнеи, и҆ а҆ до землѧ̀. и҆ всѧ́къ премꙋ́дрыи оу҆мо҃ въ ва́съ, пришедъ да дѣ́лаетъ, все̑ е҆ли́ко заповѣ́да г҃ь· Хра́мъ [-][8] о҆по́ны, и҆ покро́вы, и҆ разво́ры, и҆ затво́ры, и҆ столпы̀. и кїотъ свѣдѣнїѧ и҆ носи́ла е҆го и҆ о҆чище́нїе е҆го, и҆ завѣсꙋ· и҆ о҆по́нꙋ притвора, и҆ столпы̀ е҆го, [-][9] ка́мени и҆змара́г-довы· И҆ димиѧ̑ и҆ ма́сло древѧно́е пома́занное [и҆ ма́сло свѣти́лное, и҆ а҆рама́ты на и҆еле́и по-ма́занїѧ, и҆ димїа́мъ слꙋже́нїѧ][10]· И҆ трапе-зꙋ, и҆ вс҃ѧ съсꙋды е҆го и҆ свѣщникъ свѣще́нїѧ, и҆ вс҃ѧ съсꙋды е҆го, [и҆ димїѧмъ слꙋже́нїѧ, и҆ о҆по́нꙋ оу҆ две́ри храмꙋ][11]. и҆ о҆лтарь, и҆ вс҃ѧ съ-сꙋды е҆го и҆ ри́зы ст҃аѧ а҆аро́на жерца̀, и҆ ри́зы в ни́х (же слꙋжитъ)[12] въ (ст҃ыни)[13], и҆ ри́зы с҃номъ а҆аро́новы҃ жре́ческїѧ [-][14]· (-)[15] И҆зы́де (же) весь со́нмъ с҃новъ і҆и҃левъ, ѿ мѡ҃сїѧ, и҆ принесо́-ша ко́ждо (и҆хъ), ꙗ҆ко (с҃рце и҆хъ о҆блюби̇)[16], и҆ ꙗ҆коже помы́сли д҃ша е҆го, (наро́къ и҆) принесо́ша оу҆ча́стїе г҃ꙋ. на вс҃е дѣло храмꙋ свѣдѣ́нїѧ, и҆ на вс҃ѧ съсꙋды е҆го, и҆ на вс҃ѧ ри́зы ст҃ыѧ. (-)[17] принесо́ша (же не то́чїю) мꙋжи (н҆о и҆)[18] же́ны, ко́ждо, ꙗ҆коже помы́сли оу҆мо҃· Принесо́ша печа́-ти, и҆ оу҆сера́зѧ, и пе́рстени плени́ца, и҆ мони́с-та, [и҆][19] всѧкꙋ кꙋзнь зла́тꙋ. (-)[20] вс҃и е҆ли́ко принесо́ша оу҆ча́стїе [-][21] г҃ꙋ· И҆ [всѧ́къ][22] оу҆ не-го́же сѧ о҆брѣ́те виссо́нъ, [и҆ (всѧ́къ оу҆ него́же сѧ о҆брѣте) ко́жи о҆вни черъвле́ны, и҆ ко́жа си́-нѧ][23]· (-)[24] вс҃е (же) оу҆чащаѧ оу҆ча́стїе, сребро̀ и҆ мѣдь. принесо́ша оу҆ча́стїе г҃ꙋ, и҆ в ни́хже сѧ о҆брѣто́ша древеса̀ негнию́щаѧ, на вс҃е съдѣлова-нїе съсꙋдовъ принесо́ша· и҆ всѧ́ка жена̀ мꙋдра оу҆мо́мъ, (и҆) рꙋкама [прѧде][25], принесо́ша прѧ́-денїе синетꙋ, и҆ багрѧни́цꙋ, и҆ червлени́цꙋ, и҆ виссо́нъ, и҆ вс҃ѧ же́ны, и҆мже любовь въ оу҆мѣ и҆хъ, хи́тростїю, съпрѧдо́ша во́лнꙋ ко́злїю· [Кнѧ́-ѕи же][26] принесо́ша ка́мени и҆змара́гдовы, и҆ ка́-мени на соверше́нїе. ризѣ врьхнеи, и҆ на сло́во и҆ зложе́нїѧ, и҆ дре́вѧно ма́сло пома́занїѧ, и҆ сло-же́нїѧ димиа́ма· И҆ всѧ́къ мꙋж҃ и҆ жена̀, и҆мже разꙋмѣва́ше оу҆мъ и҆хъ. въше́дше твори́ти вс҃ѧ дѣлеса̀, е҆ли́ко заповѣда г҃ь [-][27] мѡ҃сїомъ, [и҆][28] принесо́ша с҃нове і҆и҃левы оу҆ча́стїе г҃ꙋ· (-)[29]
вы҃і ла *Рече (же) мѡ҃сїи с҃номъ і҆и҃левымъ, с҃е нарече б҃ъ и҆менемъ веселе́ила оу҆рї́ина с҃на о҆́рова ѿ племенѐ і҆оу́дина, и҆ напо́лни и҆ д҃ха б҃жїѧ. премꙋдрости, и҆ ра́зꙋма, оу҆мѣнїа всего̀ древа дѣланїа. въ вс҃ѣ дѣлесѣхъ древодѣлныхъ твори́ти зла́то, и҆ сребро̀, [-][30] мѣдь, и҆ ва́ѧти, ка́мени, и҆ дѣ-лати дре́во, и҆ твори́ти по всемꙋ дѣлꙋ премꙋ-

забарвлені шкіри баранів і на синьо забарвлені шкіри, і негниюче дерево, **9** і камені сардія, і камені на карбування для верхньої ризи, і те, що для доземної. **10** І кожний мудрий умом у вас, прийшовши, хай робить усе, що Господь заповів: **11** храм, занавіси, і покриття, і поперечки, і засуви, і стовпи; **12** і кивот свідчення, і його носила, і його очищення, і занавісу; і занавісу притвору, і його стовпи; смарагдові камені, і ладан, і олію з оливок на помазання, і олію для світла, й аромати для олії помазання, і ладан для служіння, **13** і трапезу, і ввесь її посуд; **14** і свічник світла, і ввесь його посуд, і ладан для служіння, і занавісу при дверях храму; **16** і жертовник, і ввесь його посуд; **19** і святі ризи священика Аарона, і ризи, в яких він служить у святині, і ризи священичі для синів Аарона. **20** Вийшов же увесь збір синів Ізраїля від Мойсея. **21** І вони принесли, кожний з них, як сподобалося їхньому серцю, і вибране, як задумала його душа; і принесли дар Господеві на кожне діло храму свідчення і на ввесь його посуд, і на всі святі ризи. **22** А принесли не тільки мужі, але й жінки, кожний, як задумав умом. Принесли печаті, й кульчики, і перстені, ланцюжки, і каблучки, і всяку ковану золоту річ: всі, що принесли, – дари Господеві. **23** І кожний, у кого знайшовся виссон, і кожний, у кого знайшлися шкіри баранів забарвлені на червоно, і шкіри забарвлені на синьо. **24** Все, що відносилося до дару: срібло і мідь – принесли в дари Господеві. І ті, у кого знайшлося негниюче дерево на всі діла посуду, принесли. **25** І кожна жінка, мудра умом і руками, пряла і принесла прядиво: синє полотно, і багряницю, і кармазин, і виссон. **26** І всі жінки, в яких була любов в їхньому умі, вміло випряли козлячу вовну. **27** Князі ж принесли камені смарагду і камені на виконання для верхньої ризи і для слова, **28** складники і олію помазання з оливок, і складники ладану. **29** І кожний чоловік і жінка, в яких спр722ймав їх ум, прийшли робити всі діла, які заповів Господь Мойсеєм; і принесли сини Ізраїля дар Господеві.
30 *Сказав же Мойсей до синів Ізраїля: Ось назвав Бог по імені Веселеїла, сина Урія, сина Ора, з племені Юди; **31** і наповнив його божим духом, мудрістю і розумом, хистом всякого **32** виду виробів в усіх виробничих ділах: щоб опрацьовувати золото і срібло, і мідь, **33** і обробляти камінь, і робити столярку; і працювати в кожному мудрому ділі. **34** І до- вищ. 31

дати ж в умі, дав цьому і Еліаву, синові Ахисамаха, з племени Дана; **35** і наповнив їх мудрістю і розумом, і умом, щоб усе розуміти, чинити діла для святині: ткане, шите, виткати кармазин і багряницю, і виссон, робити всяке мистецьке діло уміння.

Глава 36

1 Зробив Веселиїл і Еліав, і кожний мудрий умом, якому дано мудрість і вміння розуміти і чинити всі гарні діла, що є для святині за всім, що Господь заповів. **2** І Мойсей покликав Веселеїла та Еліава і всіх, що мали мудрість, яким Бог дав розум і хист у серці, і всі, що свобідно приходили на діла, щоб завершити їх. **3** І вони взяли в Мойсея всі дари, які принесли сини Ізраїля на все діло святині, щоб їх чинити; ці ж далі приймали після цього все те, що приносили від тих, хто приносив рано-вранці. **4** І приходячи, всі мудрі, які виконували діла святині, кожний за своїм ділом самі робили. **5** І сказали Мойсеєві, що народ приносить багато для всіх діл, які Господь заповів зробити. **6** І Мойсей приказав, і проголосили у таборі, кажучи: Чоловік і жінка більше хай не приносять на дари для святині, і після цього народ перестав приносити. **7** А праці було їм багато, щоб робити потрібне; і вони закінчили. **8** І зробив кожний мудрий і між працівниками святі ризи, які є для Аарона, священика, так як заповів Господь Мойсеєві. **9** Зробили ж ризу верхню з золота, і синього полотна, і багряниці, і пряденого кармазину, і тканого виссону. **10** І вони розділили золото по волоску, щоб зішити з синім полотном, і з багряницею, і з пряденим кармазином, і з виссоном; зробили його досконалим ділом. **11** Ризу ж верхню – злучену з обох сторін: **12** діло шите одне з одним, сплетене само від себе зробили за його ділом, з золота, з синього полотна, й багряниці, і пряденого кармазину, і тканого виссону, так як Господь заповів Мойсеєві. **13** Зробили ж оба камені смарагду защіплені брошкою і обложені золотом, викарбовані кабруванням печаті з іменами синів Ізраїля. **14** І поклали на оба рамена верхньої ризи камені, – це память синів Ізраїля, так як Господь заповів Мойсеєві. **15** І зробили слово, діло шите з вишиттям, на діло верхньої ризи з золота, і синього

дростѝ· И҆ приложи́ти же, (въ оу҆мѣ̀ дастъ семꙋ)[31], [-][32] і҆ елїа́вꙋ а҆хисама́хꙋ, ѿ племенѐ да́нова, и҆ напо́лни а҆̀ премꙋдрости, и҆ ра́зꙋма, оу҆мо́мъ вса разꙋмѣ́ти. Твори́ти дѣло ст҃ыни (-)[33] тка́нїа и҆ спестре́нїѧ, и҆стка́ти червлени́цꙋ (и҆ багрѧни́цꙋ), и҆ виссо́нъ, твори́ти все дѣло древодѣли хꙋдо́жна·

Гла҃, л҃ѕ·

[Сътвори́лъ][1] веселеи́лъ, і҆ елїа́въ, и҆ всѧ́къ мꙋ́дрый оу҆мо́мъ, є҆мꙋ́же дана̀ є҆́сть премꙋ́дрость, и҆ хи́трость разꙋмѣ́ти. твори́ти всѧ дѣлеса̀ лѣпо́тна, [ꙗ҆́же ст҃ыни][2] по всемꙋ̀ є҆ли́ко заповѣ́да гд҇ь· И҆ въ́зва̀ мѡѷсі́и веселеи́ла, і҆ елїа́ва, и҆ всѧ и҆мꙋ́щаѧ премꙋ́дрости. [и҆́мже][3] да́стъ б҃ъ [ра́зꙋмъ и҆][4] хи́трость въ ср҃цы, и҆ всѧ во́лею приходѧ́щаѧ къ дѣлесѝ, ꙗ҆́ко съверши́ти є҆̀· И҆ взѧ́ша ѿ мѡѷсі́а всѧ приноше́нїѧ ꙗ҆́же принесо́ша сн҃ове і҆и҃левы на все дѣ́ло ст҃ыни твори́ти а҆̀, (-)[5] си́ (же) прїима́хꙋ. посе́мъ бо́лее всѧ приноси́маѧ, ѿ приносѧ́щихъ заоу́тра, заоу́тра· И҆ [приходѧ́ще][6] вси мꙋдрїи, и҆́же творѧ́хꙋ дѣлеса̀ ст҃ыни, ко́ждо по своемꙋ̀ дѣлꙋ [сами][7] дѣла́хꙋ. и҆ реко́ша мѡѷсі́ю, ꙗ҆́ко мно́го прино́сѧтъ лю́дїе (всѧ)[8] дѣлеса̀, є҆ли́ко же заповѣ́да гд҇ь сътвори́ти· И҆ повелѣ̀ мѡѷсі́и [пропровѣ́дати][9] въ по́лцѣ гл҃ѧ, мꙋ́жъ и҆ жена̀, ктомꙋ̀ не приноси́тѣ, въ прино́съ ст҃ыни, и҆ преста́ша лю́дїе посе́мъ приноси́ти. (-)[10] дѣлеса́ (же) бѧ́хꙋ и҆мъ (мно́га)[11], на сътворе́нїе твори́ти, и҆ скончаша· И҆ сътворѝ всѧ́къ премꙋ́дрый, (и҆) въ дѣ́лающихъ ри́зы ст҃ыѧ, ꙗ҆́же сꙋ́ть а҆арѡ́нꙋ жерцꙋ̀, ꙗ҆́коже заповѣ́да гд҇ь мѡѷсі́ю· (-)[12] Сътвори́ша (же) ри́зꙋ ве́рхнюю, ѿ зла́та, и҆ сине́ты, и҆ багрѧни́ца, и҆ червлени́ца съпрѧ́дены, и҆ виссо́нꙋ тка́наго. и҆ раздѣли́ша (зла́то)[13] по вла́сꙋ, ꙗ҆́коже съши́ти съ сине́тою, и҆ багрѧни́цею, и҆ съ червлени́цею прѧ́деною, и҆ съ виссо́нѡмъ [-][14] дѣло (съверше́ное)[15] сътвори́ша [в не́мъ][16]· Ри́зꙋ (же) ве́рхнюю съдръжа́щꙋсѧ, съ ѻ҆бою̀ странꙋ̀, дѣло шве́нно к себѣ̀ съплете́но, са́ми ѿ себѐ сътвори́ша, по є҆гѡ̀ тва́ри ѿ зла́та, ѿ сине́ты, и҆ багрѧни́ца, и҆ червлени́ца съпрѧ́дены, и҆ виссо́нꙋ тка́наго, ꙗ҆́коже заповѣ́да гд҇ь мѡѷсі́ови· (-)[17] Сътвори́ша(*) ѻ҆́ба ка́мени и҆змара́гдова състѣ́гана сво́рою, и҆ ѻ҆бложена зла́томъ. (-)[18] и҆зва́ѧно и҆зва́ѧнїемъ знаме́нїѧ, ѿ и҆ме́нъ сн҃овъ і҆и҃левъ, и҆ възложи́ша (-)[19] на [ѻ҆́бѣ][20] рамѣ̀ ри́зы ве́рхнѧѧ. ка́менїе па́мѧть [є҆ста̀][21] сн҃овъ і҆и҃левъ, ꙗ҆́коже заповѣ́да гд҇ь мѡѷсі́ю· И҆ сътвори́ша сло́во дѣло шве́нно пестрото́ю на дѣло ри́зы ве́рхнѧѧ, ѿ

злата и синеты, и багрѧница, и червленица съпрѧдены, и виссонꙋ ткана́го четвероуголно (же), сꙋгꙋбо сътвориша слово. пѧди в долготꙋ, (-)[22] пѧди (же) в широтꙋ сꙋгꙋбъ. И съшиста в нё швеніемъ (по три камени)[23] четырми рѧды, рѧдъ камені и сардїонъ, топазїонъ, и змарагдъ, (сими єдін рѧдъ)[24]. (-)[25] рѧд (же) вторыи ангъдраксъ и сапфиръ і аспис. (-)[26] рѧд (же) третїи, лигирїонъ, і ахатисъ, і амедистъ, (-)[27] рѧд (же) четвертыи хрисолидъ, и вирилїонъ і онихїон. окованѣ около златомъ, і осажено въ златѣ. (-)[28] Камени (же) бахꙋ, ѿ именъ сновъ ійлевъ, ві, по именемъ ихъ извалнно знаменїѧ кождо своимъ имене, въ, ві. племенъ. И сътвориша около. слова тресны съплетены, дѣло плетенично ѿ злата чиста. и сътвориша два щита злата, и двѣ ободѣ златѣ, и възложиша (-)[29] на оба конца слова. И вложиша плетеница златы въ [обѣ][30] ободѣ, съ обою концꙋ слова. [-][31] въ обѣ сложенїи двѣ плетеница. и възложиша на оба щита, и възложиша на [обѣ][32] рамѣ ризы верхнѧа, съпротивъ лицемъ [єго][33]. И сътвориша двѣ ободѣ златѣ, и възложиша на оба (-)[34] оугла слова до конца съзади ризѣ, внꙋтрьоудꙋ (ризѣ верхнеи). И сътвориша двѣ ободѣ златѣ, и положиша въ обѣ рамѣ ризѣ верхнеи ниже (-)[35] на лицы по съставленїю, выше състава ризнаго, и стѧгнꙋша слово ободми, иже на немъ. въ ободѣ ризныѧ съдръжащисѧ, синетою съпрѧдены, въ швенїи ризнѣ, да не спадетъ слово ѿ ризы, ꙗкоже заповѣда гь моусїю. И сътвориша подолнꙋю ризꙋ еже подъ верхнею. дѣло (швено) плетено все синетою. ожерелїе же внꙋтренеи ризѣ, на средѣ швенно, съплетено. ометы, имꙋщи около ожерелїе нераздлꙋчено. И сътвориша ометы, ризѣ оутренеи долѣ ꙗко процвѣтающа шипка пꙋгви, ѿ синеты, и багрѧница. и червленица, съпрѧдены, и виссонꙋ тканаго. И сътвориша звонца златы, и възложиша звонца на ометы ризы внꙋтренѧа, окрꙋтъ междꙋ пꙋгвами, звонца златы. таже пꙋгви на ометахъ ризы окрꙋтъ въ слꙋжбꙋ, ꙗкоже повелѣ гь моусїю. И сътвориша ризы съ виссонꙋ дѣло ткано ааронꙋ, и сномъ єго, и клобꙋки съ виссонꙋ, и оувѧсло съ виссонꙋ, и надрагы со виссонꙋ тканаго и поѧсы и съ виссонꙋ, и синеты и багрѧница, и червленица [-][36] дѣло пестрѧщаго, ꙗкоже заповѣда гь моусїю. И сътвориша доскꙋ златꙋ (въ осщенїе)[37] стыни. ѿ злата чиста. и въписаша на неи писмена въваѧные знаменїѧ осще-

го полотна, і багряниці, і пряденого кармазину, і тканого виссону. **16** Чотирикутним, подвійним зробили слово: долоня в довжину, долоня ж у ширину, подвійним. **17** І нашили в ньому шиттям по три камені в чотири ряди; ряд каменів: сардій, топазій і смарагд – з цих один ряд. **18** А другий ряд: антракс, і сапфір, і яспис. **19** Ряд же третій: лігурій, і ахат, і аметист. **20** Та четвертий ряд: хризоліт, і верилій, і оних. Вони кругом оковані золотом і всаджені в золото. **21** Камені ж були за іменами синів Ізраїля, 12 за їхніми іменами викарбовані як печать, кожний за своїм іменем, на 12 племен. **22** І зробили довкруги слова плетені мережки, діло плетене з чистого золота. **23** І зробили два золоті щити і два перстені, і поклали на обох кінцях слова. **24** І поклали золоті плетінки на оба перстені з обох кінців слова, **25** на двох припинках дві плетінки; і поклали на оба щити, і поклали на оба рамена верхньої ризи, навпроти, його лицем. **26** І зробили два золоті перстені, і поклали на обох кутах слова: на кінці, зізаду ризи, всередині верхньої ризи. **27** І зробили два золоті перстені, і поклали на обох раменах верхньої ризи: нижче – на лиці, після припинки, вище – від злуки ризи; **28** і стягнули слово перстенями, які на ньому в перстені ризи, що прикріплені з синього полотна, спрядені в шитті ризи; щоб не відпало слово від ризи, так як Господь заповів Мойсеєві. **29** І зробили доземну ризу, що під верхьою: діло шите, плетене, усе з синього полотна. **30** А отвір у внутрішній ризі на середині, шитий, сплетений, що має мережки довкола отвору нерозлучно. **31** І зробили мережки на ранній ризі вдолі, наче квітучого ґранату, ґранатові яблука з синьої тканини, і багряниці, і пряденого кармазину, і тканого виссону. **32** І зробили золоті дзвіночки, і поклали дзвіночки на рубці внутрішньої одежі довкруги, між ґранатовими яблуками; **33** золотий дзвінок і ґранатові яблука на рубцях одежі довкруги – для служіння, так як Господь заповів Мойсеєві. **34** І зробили ризи з виссону, діло ткане, для Аарона і його синів, **35** і клобуки з виссону, і мітру з виссону, і штани з тканого виссону, **36** і їхні пояси з виссону, і синього полотна, і багряниці, і кармазину, діло вишите, так як Господь заповів Мойсеєві. **37** І зробили золоту дощину на освячення святині, з чистого золота; і вписали

на ній викарбовані слова, як на пе-
чаті: Освячення Господеві. **38** І по-
клали її на синє тло, щоб лежало на
мітрі зверху, вгорі, так як Господь
заповів Мойсеєві. **37,1** І зробили
для храму 10 занавіс: **2** 28 ліктів –
довжина однієї занавіси. Такими ж
були всі. А чотири лікті – ширина
кожної занавіси. **3** І зробили зана-
вісу з синьої тканини, і багряниці, і
пряденого кармазину, і тканого
виссону; діло шите, херувим на за-
навісі, херувим нашитий шиттям. **4**
І поклали її на 4 негниючі позоло-
чені золотом стовпи, і їхні верхи
золоті, і їхні 4 стояки срібні. **5** І
зробили занавісу для дверей храму
свідчення з синьої тканини, й баг-
ряниці, та пряденого кармазину, і
тканого виссону: херувим – діло
вишите. **6** І для неї п'ять стовпів; і
їхні каблуки, і їхні запинки, і їхні
вершки позолотили золотом, і 5 їх-
ніх стояків з міді. **7** І зробили при-
твір до сходу і до півдня; широта
притвору з виссону тканого – 100
на 100. **8** І їхніх стовпів – 20, і їхніх
стояків – 20 з міді. **9** І сторона до
півночі 100 на 100 і їхніх стовпів
20, і їхніх стояків 20 – з міді. І сто-
рона до півночі 100 на 100, його
стовпів – 20, і їхніх стояків 20 – з
міді. **10** І сторона до моря (=заходу)
завіси – 50 ліктів, її стовпів – 10 і
їхніх стояків – 10. **11** І сторона до
сходу – 50 ліктів; **12** занавіси – 50
ліктів до півдня, їх стовпи три, і їх-
ні стояки три; і на другій, до пів-
дня, звідси і звідти при дверях при-
твору, занавіси на 15 ліктів **13** і їхні
стовпи три, і їхні стояки три. **14** Всі
ж занавіси храму з тканого виссо-
ну, **15** і їхні стояки для стовпів мі-
дяні, і їхні краї срібні, і їхні верхи
посріблені сріблом, і їхні стовпи
посріблені сріблом, всі стовпи при-
твору. **16** І занавіса дверей притво-
ру – діло шите з синьої тканини, і
порфіри, і пряденого кармазину, і
тканого виссону, – 20 ліктів довжи-
на і висота, а ширина – п'ять ліктів;
рівні до занавіс притвору. **17** І їхні
4 стовпи, і їхні 4 стояки з міді, і їхні
краї срібні, і їхні верхи посріблені
сріблом. **18** І всі колики притвору
довкруги з міді. **19** І це будова хра-
му свідчення, так як Господь запо-
вів Мойсеєві, щоб було на служін-
ня левітам через Ітамара, сина Аа-
рона, священика **20** і Веселеїла, си-
на Урія, з племені Юди; зроблене
було так, як Господь заповів Мой-
сеєві; **21** і Елієва, сина Ахісамаха, з
племені Дана, який творив ткані ре-
чі і шиті, оздоблені, з кармазину і
виссону.

нїе г҃у. и̂ въꙁложиша (ю̂) на по̂меть си́нь, ꙗ̂-
коже лежа́ти, на оу̂вѧслѣ верхꙋ̂ свыше ꙗ̂коже за-
повѣ́да г҃ь моѷсі̂ѡви· И̂ сътвориша храмꙋ, і҃, ѻ̂-
по́нъ, (к҃. и̂, и҃)[38]. лако́ть долгота̀ (є̂ді́ноа ѻ̂-
по́ны)[39], [(-)[40] си́це (же) бѣша вс҃и, (-)[41] четы́ре
(же) лако҃ широта̀ (коѥждо̀ ѻ̂по́ни)[42]][43]· И̂ сътво-
ри́ша завѣсꙋ ѿ синеты̀ и̂ багрѧни́ца, и̂ чер-
вленица спрѧ́дены, и̂ виссо́нꙋ тка́наго, дѣло
шве́нно (на завѣсѣ) херꙋви́мъ, (шве́нїем навла-
че́нъ херꙋви́мъ)· И̂ въꙁложиша ю̂ на д҃, стол̾пы̀
негнїю́щꙗ позлаще́ны зла́томъ. и̂ верхи̂ и̂хъ
зла́ты. и̂ стоѧ́ла и̂хъ. д҃, сре́брѧны, и̂ сътвори-
ша (две́ре́м запо́нꙋ)[44] храмꙋ свѣдѣнїѧ, ѿ сине-
ты̀ и̂ багрѧни́ца. и̂ червлени́ца съпрѧ́дены. и̂
виссо́нꙋ тка́наго, дѣло шве́нно херꙋви́мъ и̂
стол̾пы̀ є̂ѧ пѧть. и̂ ѻ́боди и̂хъ, и̂ разво́ры
и̂хъ, и̂ верхи̂ и̂хъ позлати́ша зла́томъ, и̂ сто-
ѧ́ла и̂хъ, є҃ мѣдѧна. и̂ сътвори́ша притворъ
къ (восто́кꙋ і̂ ю́гꙋ)[45]. простра́нство притво́ра съ
виссо́нꙋ тка́наго, р҃. до р҃ и̂ стол̾пы̀ и̂хъ, к҃, и̂
стоѧ́ла и̂х, к҃ [мѣдѧна][46], і̂ оу̂гол къ сѣ́верꙋ, р҃
до р҃ и̂ стол̾пы̀ и̂хъ, к҃, и̂ стоѧ́ла и̂х, к҃ [мѣ-
дѧны][47]. (і̂ оу̂гол къ сѣ́верꙋ, р҃ до р҃ стол̾пы̀ є̂го.
к҃, и̂ стоѧ́ла и̂хъ. к҃ мѣдѧна,) і̂ оу̂голъ къ мо́-
рю, попо́ны, н҃, ла́ктїи, стол̾пы̀ є̂го·, і҃, и̂ стоѧ́-
ла и̂хъ, і҃, і̂ оу̂голъ къ восто́кꙋ, н҃, ла́ктїи.
ѻ̂по́ны. (н҃)[48], ла́ктїи къ ю́гꙋ. [-][49] стол̾пы̀
(є̂го)[50] три̂. и̂ стоѧ́ла и̂хъ три̂. и̂ на (второ́м
оу̂ ю́га)[51] ѿсю́дꙋ и̂ ѻ̂бꙋдꙋ. оу̂ две́рїи притво́рꙋ
ѻ̂по́ны, єі҃, ла́ктїи. и̂ стол̾пы̀ и̂х три̂, и̂ сто-
ѧ́ла и̂хъ три̂, всѧ́ (же) ѻ̂по́ны хра́мꙋ съ виссо́нꙋ
тка́наго. и̂ стоѧ́ла стол̾по́въ [и̂хъ][52] мѣдѧны
и̂ кра́ѧ и̂хъ сре́брѧны. и̂ верхи̂ и̂хъ посре́брены
сре́бромъ, и̂ стол̾пы̀ [и̂хъ][53] посре́брены сре́бром.
вс҃и стол̾пы̀ притво́рꙋ, и̂ покрыва́ло две́рїи при-
тво́рꙋ, дѣло шве́нно ѿ синеты̀ и̂ порфи́ры и̂ чер-
влени́ца прѧ́дены, и̂ виссо́нꙋ тка́наго. к҃, ла́к-
тїи долгота̀ и̂ высота̀. (-)[54] широта́ (же)
пѧть ла́ктїи ра́вны ѻ̂по́намъ притво́рꙋ. и̂
стол̾пы̀ и̂хъ, д҃. и̂ стоѧ́ла и̂хъ. д҃, мѣдѧны,
и̂ кра́ѧ и̂хъ сре́брены, и̂ верхи̂ и̂хъ посре́брены сре́-
бром, [-][55] и̂ вс҃и колки̂ притво́рꙋ ѻ́коло мѣдѧ-
ны. и̂ сїе ѕижде́нїе хра́мꙋ свѣдѣнїа ꙗ̂коже за-
повѣда [г҃ь][56] моѷсі̂ю въ слꙋже́нїе быти леви́-
томъ. чрезъ и̂дама́ра сн҃а а̂аро́на жерца̀, и̂ весе-
леи́ла оу̂рї̂ина ѿ племенѐ і̂оу̂дина сътворе́но є̂ѣ
ꙗ̂ко заповѣда г҃ь моѷсі̂ю. і̂ є̂лиа́ва а̂хисама́хова
ѿ племенѐ да́нова, ꙗ̂же съѕида́ше тка́ныѧ ве́-
щи и̂ швеныѧ (-)[57] пестрѧ̀ [-][58] є червлени́цы и̂
виссо́нꙋ·

Гл҃а, л҃з·

Исътвори̑ веселеи́лъ кїо́тъ, и҆ позлати̑ и҆ зла́томъ чи́стымъ, внꙋтрьꙋ́дꙋ и҆ внѣꙋ́дꙋ. (-)[1] сътвори̑ є҆мꙋ (злато обводъ)[2] ѡ҆бою́дꙋ, и҆ сътвори̑ є҆мꙋ, д҃ ѻ҆́боды зла́ты, [на, д҃, страны̑ є҆го][3] два̑ (є҆ді́номꙋ оу҆́глꙋ)[4], и҆ два̑ (дрꙋго́мꙋ оу҆́глꙋ)[5] широки̑ носиламъ ꙗ҆́ко носи́ти є҆го и҆́ми. и҆ сътвори̑ ѡ҆цыще́нїе надъ кїо́томъ ѿ зла́та чи́ста. и҆ два̑ херꙋви́ма зла́ты, херꙋві́мъ є҆ді́нъ ѿ оу҆́гла (є҆ді́на ѡ҆цыще́нїѧ)[6]. и҆ херꙋві́мъ [дрꙋгі́и][7] ѿ (втора̑ оу҆́гла)[8] ѡ҆цыще́нїѧ ѡ҆сѣнѧ́юще кры́лами и҆́хъ на̑ ѡ҆цыще́нїемъ. и҆ сътвори̑ трапе́зꙋ предложе́нїѧ ѿ зла́та чи́ста. и҆ сътвори̑ є҆́й, д҃, ѻ҆́боды зла́ты, два̑ [ѻ҆́боды][9] (є҆ді́номꙋ оу҆́глꙋ)[10], и҆ два̑ ѻ҆́боды (оу҆́глꙋ второ́мꙋ)[11] широ́ки ꙗ҆́ко подноси́ти носи́лами є҆ѧ̀. и҆ носи́ла кѷо́тꙋ и҆ трапе́зѣ (-)[12] позлати̑ зла́томъ. и҆ сътвори̑ съсꙋ́ды трапе́зѣ блю́да, и҆ димїа̑никъ и҆ ча́ша (зла́ты), (-)[13] в ни́хже пролїа́нїе вълїа́ти (-)[14]. и҆ сътвори̑ свѣти́лникъ ꙗ҆́же свѣти́ти зла́тыи крѣ́пкїи [і][15] (-)[16] и҆ сте́блїе по ѻ҆бо́ю странꙋ̀ є҆го. [и҆][17] ѿ сте́блїи є҆го вѣтви (и҆схожда́хꙋ)[18], три̑ ѿ (є҆ді́нoѧ)[19]. и҆ три̑ ѿ (втори́ѧ)[20] (страны̑) ра́вны кꙋпно. и҆ свѣти́ла и҆́хъ ꙗ҆́же (-)[21] на верхꙋ̀ [и҆́хъ][22] въ ѻ҆́бразъ ѡ҆рѣ́ха ѿ ни́х, и҆ цвѣтцы ѿ ни́х, (и҆ крꙋ́зи и҆́хъ,) (и҆) да бꙋ́дꙋтъ (свѣти́ла на ни́х)[23]· и҆ крꙋ́гъ седмы́и на кра́ю свѣти́ла, на верхꙋ̀ крѣ́пкїи ве́сь зла́тъ, и҆ се́дмь свѣти́лъ на не́мъ зла́тыхъ, и҆ щипцы̑ є҆го зла́тыи. (-)[24] по-ста́вы є҆го зла́ты, си́це (же) посребри̑ столпы̑, и҆ сътвори̑ столпо́мъ ѻ҆́боды зла́ты. [и҆ съверши̑][25] и҆ позлати̑ разво́ры зла́томъ. и҆ (посрѣбри̑)[26] столпы̑ завѣ́се зла́тыи· и҆ сътвори̑ лꙋкоты̑ зла́ты. Си́це сътвори ѻ҆́боды хра́ма зла́ты, и҆ ѻ́боды ѡ҆понѣ, и҆ ѻ́боды на роспростре́нїе ѡ҆по́ны сверхꙋ̀ мѣ́дꙗны. та́ко сътвори̑ [ча́ши][27] сре́брены хра́ма, и҆ верхи̑ мѣ́дꙗны две́рїи хра́ма, и҆ две́рїи притво́ра· и҆ лꙋкоты̑ сътвори̑ сребрꙗны на̑ столпы̑, си́це посребри̑ и҆ та́коже сътвори̑ и҆ ко́кы̑ хра́ма и҆ ко́ки̑ притво́ра мѣ́дꙗны·

Глава 37

38,1 І Веселеїл зробив кивот, **2** і позолотив його щирим золотом всередині і зізовні, і зробив йому золотий вінець довкруги. **3** І він зробив йому 4 золоті перстені на його 4 сторонах: два на одній стороні і два на другій стороні; **4** широкі для носил, щоб носити його ними. **5** І він зробив очищення над кивотом зі щирого золота, **6** і два золоті херувими: **7** один херувим з одного боку очищення і другий херувим з другого боку очищення, **8** що отінювали їхніми крилами над очищенням. **9** І він зробив трапезу предложення зі щирого золота. **10** І він зробив для неї 4 золоті перстені: два перстені з одного боку і два перстені з другого боку; широкі, щоб підносити її носилами. **11** І носила кивоту, і трапези він позолотив золотом. **12** І він зробив посуд трапези: полумиски, й кадильницю, й золоті чаші, якими зливати виливання. **13** І він зробив світильник, щоб світити, золотий, сильний; **14** і рамена з обох його сторін, **15** і галузки, що виходять з його рамен: три з одного і три з другого боку, рівні, однакові; **16** і їхні лампи, які наверху в них, на вид горіха, з них і квіти, з них і їхні круги, і щоб були на них світила, і сьомий круг на краю світильника наверху – сильний, увесь золотий. **17** І на ньому сім золотих світил, і його золоті щипці, його золоті підставки. **18** Він так же посріблив стовпи і зробив для стовпів золоті перстені, і завершив, і позолотив палиці золотом, і посріблив стовпи, золоті занавіси, і зробив золоті запинки. **19** Він так зробив: золоті перстені храму, і перстені притвору, і мідяні перстені зверху для розвішання завіси. **20** Так зробив він срібні чаші храму, і мідяні вершки дверей храму і дверей притвору. І він зробив срібні запинки над стовпами, так їх посріблив. **21** Так само зробив він і колики храму, і мідяні колики притвору.

Гл҃а, л҃и

вы̑ ѯз в҃ пара̑ а҃

Сице* сътвори̑ ѻ҆лта́ръ мѣ́дѧнъ (и҆)[1] ѻ҆́гнище мѣ́дꙗно ꙗ҆́же бы̑ лю́демъ стоѧ́щимъ (со́нмища коре́ова)[2], [и҆][3] та́ко сътвори̑ вєѧ съсꙋ́ды ѻ҆лта́рѧ и҆ стоѧ́ла є҆го, и҆ ѻ҆́гнищѐ (є҆го) и҆ ча́ши, и҆ вилицы (є҆го)[4]. си́це сътвори̑ ѻ҆лтарю̀, ѻ҆́крестъ положе́нїе дѣ́ломъ, мрежны̑ ѻ҆́гнище, под ни̑м до среды̀ є҆го. и҆ положи̑ на немъ, д҃. ѻ҆́боды ѿ четырехъ стра̑нъ положе́нїѧ

Глава 38

вищ. 27 пар2. 1

22 Так* зробив він мідяний жертовник та мідяне вогнище, які були для мужів з громади Корея, що стояли. **23** І так він зробив ввесь посуд жертовника, і його стояки, і його вогнище, і чаші, і його вилки. **24** Він зробив так для жертовника: довкруг додаток мереженим ділом, під ним вогнище до його половини. І він поклав на ньому 4 мідяні пер-

стені з чотирьох сторін додатку жертовника, широкі, для носил, щоб на них носити жертовник. **25** І так він зробив святу олію помазання і склав ладан, діло чисте запашне. **26** Він так зробив і мідяну умивальницю, і її мідяний стояк, дзеркала тих, що постили, які постили при дверях храму свідчення; в тому дні він його поставив. **27** І він зробив умивальницю, щоб у ній умивали Мойсей і Аарон, і його сини їхні руки і ноги, коли вони входили до храму свідчення, чи коли приходили служити до жертовника; щоб умивалися в ньому, так як Господь заповів Мойсеєві. **39,1** А все золото, яке було вжите на діла за кожною роботою з первоплодів святих, було з золота первоплодів: 29 талантів і 720 сиклів за святим сиклем. **2** І срібло - це дар від переписаних чоловіків, зі збору 100 талантів і 1775 сиклів: **3** одна драхма на голову, пів сикля за святим сиклем; і кожний, що приходив до перепису від 20 літ і вище, до 60 *літ* 10,000 і 3,550. **4** І було 100 талантів срібла на завершення, 100 вершків храму і завітного вершка, 100 вершків по 100 талантів і талант на вершок. **5** А тисячу сімсот і 75 сиклів вони вжили на запинки стовпів, і позолотили їхні вершки, і їх прикрасили. **6** А мідь дару: 70 талантів і 2,400 сиклів; **7** і з неї вони зробили стояки дверей храму свідчення, **8** і стояки храму довкруги, і стояки дверей притвору, колики храму і колики притвору довкруги, **9** і мідяний додаток довкруг жертовника, і ввесь посуд храму свідчення. **10** І сини Ізраїля зробили так, як Господь заповів Мойсеєві, так вони зробили. **11** А з зосталого золота дару вони зробили посуд, щоб служити в ньому перед Господом.

олтаря мѣдяны широкы носиламъ носити олтарь на нихъ. сице (же) сътвори (и) елеи помазаніа стыи и сложеніе димїама (дѣло чистое)[5] (бл҃гооуханїа)[6]. Сице сътвори (и) оумывалницу мѣдяну и стоало ея мѣдяно смотреніа постящихъ ѧ҃ постишася оу двеpїи храма свѣдѣніа, воньже днь постави и. и сътвори оумывалницу (яже)[7] оумываxуся ѿ нея, моѵсїи и ааронъ и сн҃ове его, руцѣ ихъ и нозѣ входящимъ имъ въ храмъ свѣдѣнїа. или когда прихождаxу къ олтарю служити омываxуся ѿ него, якоже заповѣда гь моѵсїю. всякое (же) злато еже дѣлано бысть в дѣлѣ по всякому дѣланїю [первѣчества][8], стыхъ. бяше злата первенъства. кд, талантъовъ, и ѱемь сотъ. и (к)[9]. сиклевъ по сиклю стому. и сребра оучастнаго ѿ смотреніа людїи сонму, р, талантовъ. и а, и седмь со, и седмьдесятъ и пять сиклевъ, драхма едина на главѣ полъ сикля, по сиклю стому. [и][10] всякъ приходяи къ присѣщенїю. ѿ к лѣтъ. и вышшеи, на ѯ темъ, и на г пятьсотъ, и н и быша р талантъ сребра, на съвершеніе [р][11] (доскъ)[12] храму и (доски)[13] (завѣтныя)[14], р (доскъ)[15] р талантъ. и талантъ (доскъ)[16]. (а)[17] тысящу [-][18] ѱемьсотъ, и ое сикль, сътвориша на лукоты столпныя. и позлатиша (доски)[19] ихъ и оукрасиша я. (ч)[20] мѣдь оучастная, о, талантъ, и в и у сиклевъ. и сътвориша ѿ него стояла дверная храму свѣдѣнїа, и стояла храму окрстъ. и стояла двеpїи притвору. колкы храму и колкы притвору окрестъ, и обложеніе мѣдяно [окрстъ][21] олтаря и вся съсуды (-)[22] храму свѣдѣнїа. и сътвориша сн҃ове іилеви, якоже заповѣда гь моѵсїю, тако сътвориша. Избывающим же златомъ оучастїа створиша съсуды, служити в нихъ пре гмъ.

Глава 39

12 А з зосталої синьої тканини, й багряниці, й кармазину, і виссону вони зробили ризи для служби для Аарона, щоб він служив в них у святині. **13** І вони до Мойсея принесли ризи, і храм, і ввесь його посуд, і його підставки, і стовпи, і його стояки, **14** і кивот завіту, і його підпори, **15** і жертовник, і ввесь його посуд, і олію помазання, і зложений ладан, **16** чисте світило, і світильники для палення, і олію для світла, **17** і трапезу предложення, і ввесь її посуд, і хліб предложення, **18** і святі ризи, в яких слу-

Глава, лд

Отъ избывающаа (же)[1] синеты, и багряница и червленица [и виссону][2] сътвориша ризы служебныя аарону, якоже служити в нихъ въ стыни. и принесоша ризы къ моѵсїю. и храмъ и [вся][3] съсуды его. [и разворы его и столпы и стояла его][4]. и киотъ завѣта, и подпоръ его. и олтарь и вся съсуды его, и елеи помазаніа, и дїмиямъ сложенїа, свѣтило чтое. и (-)[5] свѣтила въжиганїа, и масло свѣщенїа. и трапеза прелаганїа и [вся съсуды ея][6], и хлѣб преложеныи, и ризы стыя яже служитъ ааронъ, и ризы сн҃овъ его въ жречество. И

ѻ҆по́ны притво́рꙋ и҆ стол҃пы̀ и҆ стоѧ́ла є҆го, и҆ завѣ́са две́рїй хра́мꙋ, и҆ две́рїй притво́рꙋ. и҆ всѧ сꙋ́сꙋды хра́ма, и҆ всѧ дѣ́ла є҆го, и҆ (-)[7] ко́жи ѻ҆́внѧ ѻ҆червле́ны и҆ покро́вы ко́жа си́нѧ. и҆ (всѣхъ)[8] ѻ҆по́нъ, и҆ колъко́въ и҆ всѧ дѣ́ла на сдѣ́ланїе хра́ма свѣдѣ́нїю, є҆ли́ко (же) (завѣ́да)[9] г҃ь моѷсі́ю, та́ко сътвори́ша с҃нове ї҆и҃лви все схожⷣе́нїе. И҆ ви́дѣ моѷсі́и всѧ дѣ́ла (иже)[10] сътвори́ша ѐ, ꙗ҆́коже заповѣ́да г҃ь моѷсі́ю, та́ко сътвори́ша ѐ, и҆ бл҃ви ѧ҆̀ моѷсі́и.

Гл҃а, м҃.

И҆ рече г҃ь къ моѷсі́ю гл҃ѧ. въ (прьвыи дн҃ь)[1] м҃ца прьваго (-)[2] поста́виша хра́мъ свѣдѣ́нїа, и҆ да положи́ши кио́тъ свѣдѣ́нїѧ. и҆ да покры́єши кїо҃ завѣ́сою, и҆ да принесе́ши тра́пе́зꙋ, и҆ прⷣеложи́ши прⷣеложе́нїе єѧ̀, и҆ да внесе́ши свѣти́лникъ, и҆ да въста́виши свѣти́ла є҆го. и҆ зложи́ши ѻ҆лта́рь зла́тыи въ ка́жде́нїе прⷣе кїо́томъ [свѣдѣнїѧ][3], и҆ да положи́ши закро́въ завѣ́сы, ꙋ҆ две́рїи хра́ма свѣдѣ́нїѧ и҆ ѻ҆лта́рь приноше́нїа, поста́виши ꙋ҆ две́рїи хра́ма свѣдѣ́нїѧ. и҆ да поста́виши храмъ [и҆ все є҆же в не́мъ, и҆ да ѻ҆с҃ти́ши][4] (и҆̀) ѻ҆́крⷭтъ. и҆ во́змеши ма́сло помаза́нїѧ, и҆ да пома́жеши храⷨ и҆ все є҆же в немъ, и҆ ѻ҆с҃ти́ши и҆̀, и҆ всѧ сꙋ́сꙋды є҆го, и҆ да бꙋдетъ с҃тъ. и҆ да пома́жеши ѻ҆лта́рь, приноше́нїи, и҆ всѧ (сꙋ́сꙋды є҆го)[5], и҆ ѻ҆с҃ти́ши ѻ҆лта́рь, и҆ да бꙋдетъ ѻ҆лта́рь с҃таѧ с҃тыхъ. и҆ да приведе́ши а҆аро́на, и҆ с҃ны є҆го, прⷣе две́ри хра́мꙋ свѣдѣ́нїѧ и҆ да и҆змы́єши ѧ҆̀ водо́ю, и҆ да ѻ҆блече́ши а҆аро́на, в ри́зы с҃тыѧ, и҆ пома́жеши и҆̀ и҆ ѻ҆с҃ти́ши и҆̀, и҆ да жрⷮе мнѣ̀ и҆ с҃ны є҆го да приведе́ши (и҆̀), (-)[6] ѻ҆блече́ши ѧ҆̀ в ри́зы, и҆ да пома́жеши ѧ҆̀, ꙗ҆́коже пома́за ѿц҃а и҆мъ, и҆ да жрꙋтⷮ мнѣ̀, и҆ да (бꙋтъ)[7], ꙗ҆́коже бы́ти и҆мъ в пома́занїе жре́чествꙋ въ вѣкы в роⷣ и҆хъ. и҆ сътворѝ моѷсі́и все є҆ли̇̀ко заповѣ́да є҆мꙋ г҃ь си́це сътворѝ. И҆ бысть въ (прьвыи м҃цъ)[8] въ второ́е лѣто и҆сходѧ́щимъ и҆мъ ѿ є҆гѷпта, [въ прьвыи (дн҃ь) м҃ца][9] ста̀ хра́мъ. И҆ поста́ви моѷсі́и хра́мъ, и҆ въложѝ (доски)[10], и҆ въве́рзе разво́ры, и҆ поста́ви столпы̀, и҆ прострѐ ѻ҆по́ны ѻ҆коло хра́ма, и҆ възложѝ ѻ҆поны хра́ма на́нь горѣ, ꙗ҆́коже заповѣ́да г҃ь моѷсі́ю. И҆ взе́мъ свѣдѣ́нїѧ вложѝ в кио́тъ, и҆ поста́ви но́ги поⷣ кїо́тъ, и҆ внесѐ кїо́тъ въ хра́мъ и҆ вложѝ покро́въ, (и҆ завѣсы)[11] и҆ закры̀ кио́тъ свѣдѣ́нїѧ ꙗ҆́коже

жить Аарон, і ризи священства для його синів, **19** і занавіси притвору, і стовпи, і його стояки, і завісу дверей храму і дверей притвору, і ввесь посуд храму, і все його приладдя, **20** і на червоно забарвлені шкіри баранів, і покривала з шкіри забарвленої на синьо, і всі покривала, **21** і колики, і все приладдя для діл храму свідчення; **22** все, що Господь заповів Мойсеєві; так зробили сини Ізраїля, зробили все, що потрібно. **23** І побачив Мойсей всі діла, які зробили; так як заповів Господь Мойсеєві, так їх зробили. І Мойсей поблагословив їх.

Глава 40

1 І промовив Господь до Мойсея, кажучи: **2** В першому дні першого місяця поставили храм свідчення. **3** І поставиш кивот свідчення, і закриєш кивот занавісою, **4** і принесеш трапезу, і покладеш її предложення, і внесеш свічник, і поставиш його світила, **5** і зложиш золотий жертовник для кадження перед кивотом свідчення, і покладеш покриття завіси на дверях храму свідчення. **6** І поставиш жертовник дарів при дверях храму свідчення. **8** І поставиш храм та все, що в ньому, й освятиш його довкруг. **9** І візьмеш олію помазання, і помажеш храм і все, що в ньому; й освятиш його та ввесь його посуд; і хай буде святим. **10** І помажеш жертовник дарів та ввесь його посуд, і освятиш жертовник; і хай буде жертовник святеє-святих. **12** І приведеш Аарона та його синів перед двері храму свідчення, й умиєш їх водою. **13** І зодягнеш Аарона у святі ризи, і помажеш його, й освятиш його; і хай мені приносить жертви. **14** І приведеш його синів, і зодягнеш їх в ризи, **15** і помажеш їх, так як ти помазав їхнього батька; і хай приносять мені жертви, і хай буде, щоб вони були на помазання священства навіки в їхні роди. **16** І Мойсей зробив все, що йому Господь заповів, так він зробив. **17** І сталося, що в першому місяці, в другому році після того, як вони вийшли з Єгипту, в першому дні місяця поставлено храм. **18** І Мойсей поставив храм, і поклав вершки, й поставив поперечки, та поставив стовпи; **19** й розтягнув занавіси довкруги храму, й поставив на них згори покривала храму, так як Господь заповів Мойсеєві. **20** І взявши свідчення, він вклав до кивоту, й поставив під кивот ноги; **21** та вніс кивот до храму, і поклав покриття й занавіси та закрив кивот свідчення, так як Господь заповів Мойсеєві. **22** І він поставив трапезу в

храмі свідчення, поклав його на
стороні храму свідчення, що до пів-
ночі, поза занавісою храму; **23** і по-
клав на ній хліби предложення перед
Господом, так як Господь заповів
Мойсеєві. **24** І він до храму поклав
свічник свідчення, і на боці храму,
що до півдня; **25** і поклав його сві-
тила перед Господом, так як йому
заповів Господь. **26** І він поставив
золотий жертовник в храмі свідчення
перед занавісою, **27** і покадив його
зложеним ладаном, так як Господь
заповів Мойсеєві. **29** І він поставив
жертовник дарів при дверях храму
свідчення, **33** і поклав занавісу дов-
кола храму й жертовника. І Мойсей
мой4. 9 закінчив все діло. **34** *І хмара по-
црс3. 8 крила храм свідчення, і храм напов-
нився господньою славою. **35** І Мой-
сей не міг ввійти до храму свідчення,
бо хмара його отінила; і храм напов-
нився господньою славою. **36** Отже
ж, коли відступала хмара з храму, си-
ни Ізраїля піднімалися зі своїм май-
ном. **37** Якщо б не відступила хмара,
не піднімалися б аж до дня, в якому
піднялася хмара. **38** Бо хмара була
над храмом вдень, а вогонь був над
ними вночі, перед усім Ізраїлем в
усіх їхніх подорожуваннях.

заповѣда гь мѡѵсїю. И постави трапезꙋ въ
храмѣ свѣдѣнїа, (вложи) на ꙋгол храмꙋ
свѣдѣнїа, иже къ северꙋ, внѣꙋдꙋ завѣсы
храмꙋ, и възложи на ню хлѣбъ прѣложеныи прѣ
гмъ, ꙗкоже заповѣда гь мѡѵсїю. И постави
свѣтило въ храмѣ свѣдѣнїа и на ꙋголъ
храмꙋ ꙗже къ югꙋ, и въстави свѣтила его
прѣ гмъ, ꙗкоже заповѣда [емꙋ][12] гь. И по-
стави олтарь златыи въ храмѣ свѣдѣнїа
противъ завѣсѣ, и окади и дїмиꙗмомъ сло-
женымъ, ꙗкоже заповѣда гь мѡѵсїю, и олъ-
тарь приношенїа постави ꙋ дверїи храмꙋ
свѣдѣнїа и положи опонꙋ окрестъ храма и
олтара, и скончѧ мѡѵсїи все дѣло. *И покры а҃ мо҃ а҃ / г҃ ц҃р и҃
облакъ храмъ свѣдѣнїа, и славы гна напол-
нисѧ хра. и не можаше (внїити мѡѵсїи)[13], въ
хра свѣдѣнїа, ꙗко осѣнѧше и облакъ, и
славы гна наполнисѧ храмъ. Егда же ꙋбо въ-
стꙋплѧше облакъ (въ)[14] храмъ въздвигахꙋ-
сѧ снове їилеви съ имѣнїе свои. аще бы не въ-
стꙋпилъ облакъ не въздвигнꙋлибысѧ ажъ до
дне, воньже въстꙋпи облакъ. облак бо бѧше на
храмо въ днь, (-)[15] огнь бѧше на ними в нощи
прѣ всѣмъ їилемъ, въ всѣхъ пошествїи ихъ.

ТРЕТІ КНИГИ МОЙСЕЯ - ЛЕВІТІВ

ТРЕТЇИ КНИГИ МОИСЇЕВЫ ЛЕВИТЪ

Глава 1

1 І Господь покликав Мойсея, і
промовив до нього з шатра свідчен-
ня, кажучи: **2** Говори до ізраїльських
синів, і скажи їм: Коли з вас чоловік
принесе дар Господеві, приносіть ва-
ші дари: від скотини, і від волів, і від
овець. **3** Якщо ж його дар цілопален-
ня, хай принесе з волів, чоловічого
мой2. 29 роду, непорочне. *І хай принесе його
до дверей шатра свідчення, прийнят-
ним перед Господом. **4** І хай покладе
руку на голову дару, воно прийнятне
для нього, щоб за нього помолитися.
5 І хай заріжуть бичка перед Госпо-
дом, і сини Аарона - священики хай
принесуть кров і хай виллють кров
довкруг на жертовник, що у дверях
шатра свідчення. **6** І здерши шкіру з
цілопалення, хай розділять його на
частки. **7** І хай сини Аарона – свяще-
ники покладуть вогонь на жертовник,
і хай накладуть дрова на вогонь; **8** і

глава, а҃.

И възва [гь][1] мѡѵсїа и рече [-][2] емꙋ ис хра-
ма свѣдѣнїа гла, гли сномъ їилевы, и
рцы к нимъ. члкъ ѿ васъ аще принесе
даръ гꙋ ѿ скота, и ѿ говѧ и ѿ овец,
да принесете дары ваша. аще [же][3] съжженїа
даръ его ѿ говѧ, мꙋжескъ полъ непороченъ, да
принесетъ прѣ двери храма свѣдѣнїа, [*и][4] да в҃ мо҃ к҃д
принесе е прїатно прѣ гмъ, и да възложи рꙋкꙋ
на главꙋ приношенїю, прїѧто емꙋ молитисѧ
о немъ. И да заколю юнецъ прѣ гмъ, и да при-
несꙋтъ снове аароновы, жерцы кровь и да пролїю
кровь на олтарь окрестъ, иже ꙋ дверїи храма
свѣдѣнїа. И одравши всесъжженїе, да раздро-
бѧ е на ꙋды. И да възложа снове аарони жер-
цы огнь на олтарь, и да въскладꙋтъ дрова
на огнь, и да въскладꙋтъ снове аарони жер
цы, раздробленое, и главꙋ и тꙋкъ, на дрова (го-

рѧ́щаѧ)[5] ꙗ҆́же [-][6] на ѻ҆лта́ри· ѹ҆тро́бꙋ же и҆ но́гы да и҆змы́ютъ водо́ю, и҆ да възложи́тъ жре́цъ вс҄ѧ на ѻ҆лта́рь, приношені́а (жрътва е҆сть)[7] вонѧ бл҃гоѹ҆ха́нїа гв҃ꙋ. А҆́ще ли же ѿ ѻ҆вецъ да́ръ свои гв҃и [принесе́тъ][8] ѿ а҆́гнецъ, (и҆лѝ)[9] ѿ ко́злищъ, въ всесожже́нїе, мꙋ́жескъ полъ чи́стъ да принесе́тъ и҆̀, и҆ да възложи́тъ рꙋ́кꙋ на главꙋ̀ е҆го. И҆ да заколю́тъ е҆̀ въ странѣ̀ ѻ҆лта́рѧ къ сѣ́верꙋ пред гмъ҃· И҆ да пролїю́тъ сн҃ове а҆арони жерцы̀ кро́вь е҆го ѹ҆ ѻ҆лътарѧ [-][10]. И҆ да раздробѧ́тъ е҆го на ѹ҆́ды, и҆ главꙋ̀, и҆ тꙋкъ [е҆го][11] [-][12] да въскладꙋ̀ е҆̀ жеръцы̀ (на ѻ҆лта́рь на дрова̀ ꙗ҆́же на ѻ҆гни)[13]. Ѹ҆тро́бꙋ [же][14] и҆ но́ги и҆змы́ютъ водо́ю. И҆ принесе́тъ жре́цъ вс҄е, и҆ да възложи́тъ на ѻ҆лта́рь, принесе́ное е҆҃ жрътва вонѧ̀ бл҃гоѹ҆ха́нїа гв҃ꙋ· А҆́ще ли ѿ птицъ даръ приноситъ (-)[15] гв҃ꙋ, и҆ принесе́тъ ѿ го́рлицъ, и҆лѝ ѿ го́лꙋбовъ, даръ сво́и, и҆ да принесе́ жре́цъ къ ѻ҆лта́рю, и҆ да ѹ҆то́ргнетъ главꙋ̀ [е҆го][16], и҆ да възложи́тъ жре́цъ на ѻ҆лта́рь. І и҆сцѣ́дитъ кровь ѹ҆ стоѧла ѻ҆лтарѧ̀. И҆ да ѿлꙋ́чи горта́нь с пе́рїемъ. И҆ да и҆знесетъ (-)[17] ѿ ѻ҆лта́рѧ на восто́къ, на мѣсто попела, и҆ да и҆зломитъ е҆го ѿ крилꙋ̀ и҆ да не раздѣлитъ. И҆ да възло́житъ е҆̀ жре́цъ на ѻ҆лта́рь, на дрова̀ (горѧ́щаѧ)[18], принесеное е҆сть жрътва вонѧ̀ бл҃гоѹ҆ханїа гв҃ꙋ.

хай сини Аарона – священики покла-
дуть розчленоване: і голову, і жир на
горіючі дрова, що на жертовнику; 9 а
нутрощі та ноги хай помиють водою
і хай священик покладе все на жер-
товнику. Принос – це жертва, приєм-
ний запах для Господа. 10 Якщо ж
Господеві принесе свій дар націло-
палення – хай його принесе з овець, з
ягнят, або з козенят, чоловічого роду,
без вади; і хай покладе руку на його
голову. 11 І хай його заріжуть з пів-
нічної сторони жертовника, перед
Господом. І хай сини Аарона – свя-
щеники виллють його кров при жер-
товнику. 12 І хай розділять його на
члени; і його голову та жир – хай їх
священики покладуть на жертовник,
на дрова, що на вогні. 13 А нутрощі і
ноги хай помиють водою. І священик
принесе все, і хай покладе на жертов-
ник. Принесене – це жертва, приєм-
ний запах для Господа. 14 Якщо при-
носить Господеві дар з птахів, і при-
несе свій дар з горлиць або з голубів;
15 і хай священик принесе до жерто-
вника, і хай скрутить йому голову; і
хай священик покладе на жертовник і
зліє кров при ногах жертовника. 16 І
хай забере воло з пір'ям, і хай відне-
се від жертовника до сходу, на місце
попелу; 17 і хай розломить його при
крилах, і хай не розділить, і хай
покладе його священик на жертов-
ник, на горіючі дрова. Принесене - це
жертва, милий запах для Господа.

Гл҃а, в҃·

А҆́ще ли (безъ) дш҃а принесе́тъ даръ гв҃ꙋ, мꙋка̀ пшени́чна да бꙋ́детъ даръ е҆го. И҆ да възлїе́тъ на ню̀ е҆ле́и, и҆ да възложи́тъ на ню̀ дїмїа́мъ бѣ́лыи жрътва е҆сть, и҆ да несе́тъ [ю҆̀][1] къ сн҃омъ а҆аро́нимъ жерцемъ· И҆ [възметъ][2] ѿ неѧ̀ по́лнꙋ го́рсть мꙋкѝ пшени́чны съ е҆лео́мъ, и҆ весь дїмїа̑ бѣлыи еѧ̀, и҆ да възложи́тъ жре́цъ въ па́мѧть е҆го на ѻ҆лта́рь, жрътва вонѧ̀ бл҃гово́нїа гв҃ꙋ· *И҆ ѻ҆ста́нокъ ѿ жрътвъ а҆аро́нꙋ и҆ сн҃омъ е҆го, ст҃аѧ ст҃ыхъ, ѿ жертвъ гн҃ь· А҆́ще же принесе́ да́ръ тре́бꙋ пече́нꙋ в пещѝ ѿ мꙋкѝ пшени́чны, (жрътвꙋ) хлѣбы прѣ́сны спрѧ́жены со е҆леѡ҃ и҆ ѻ҆прѣсноки, пома́занны е҆леѡ҃· А҆́ще ли тре́ба скова́на да́ръ твои, мꙋка̀ пшени́чна спрѧ́жена со е҆лео́мъ прѣсна да бꙋ́детъ. И҆ да сла́млеши ю҆̀ на ѹ҆крꙋхи, и҆ да възлїе́тъ на нѧ е҆ле́и. Жрътва е҆сть гв҃ꙋ· А҆́ще ли жрътвꙋ ѻ҆гни́чнꙋю (сътвори)[3] ѿ мꙋкѝ пшени́чны съ е҆лео́мъ да ю҆̀ сътвори́тъ, и҆ да принесе́тъ тре́бꙋ ю҆́же а҆́ще твори ѿ си́хъ гв҃ꙋ· И҆ да принесе́тъ къ жерцꙋ,

д҃ мѡ҃ и҃і / і҃с сн҃ ꙁ҃

Глава 2

1 Якщо ж бездушне принесе в
дар Господеві, хай буде його дар –
пшенична мука. І хай поліє на неї
олію, і хай покладе на неї білий
ладан – це жертва; 2 і хай несе її до
синів Аарона – священиків. І він візь-
ме з неї повну пригорщу пшеничної
муки з олією і ввесь її білий ладан, і
хай священик покладе на його па-
м'ять на жертовник, жертва – милий
запах для Господа. 3 *І останок з мой4. 18
жертви є для Аарона та його синів, сир. 7
святе-святих з жертов Господніх. 4
Якщо ж хто принесе в дар жертву пе-
чену в печі з пшеничної муки, жертва
– прісні хліби замісені в олії і прісні
пляцки помазані олією. 5 Якщо ж
твій дар жертва з сковороди – пше-
нична мука замісена в олії, хай буде
прісною. 6 І розломиш її на шматки, і
полієш на них олію. Це жертва для
Господа. 7 Якщо ж він зробив жертву
печену на вогні, зробить її з пше
ничної муки з олією; 8 і хай принесе
жертву, яку лиш з цих приносить, до
Господа. І хай принесе до священика,
і приступить до жертовника. 9 І свя-

щеник хай візьме з жертви в пам'ять її, і хай священик покладе на жертовник – це дар на милий запах для Господа. **10** А що зостало з жертви – для Аарона і його синів. Святе-святих з жертов для Господа. **11** Всяка жертва, яку лиш приносите Господеві, хай не буде зроблена з квасом, бо всякий квас і всякий мід – хай з нього не приноситься в дар Господеві. **12** Тільки дар первоплодів принесете Господеві. А на жертовник же хай не приноситься в милий запах для Гос-
мар. 9 пода. **13** *І всякий дар ваших жертов сіллю посолите. І хай не забракне солі господнього завіту на ваших жертвах, на кожнім дарі принесете сіль. **14** Якщо ж принесеш Господеві жертву первоплодів твого хліба: нове зерно, спечене, розмелене – для Господа; і принесеш жертву первоплодів, **15** і полиєш на неї олію, і покладеш на неї білий ладан – це жертва. **16** І хай принесе священик в пам'ять її зі спеченого з олією і ввесь її білий ладан – це дар Господеві.

Глава 3

1 Якщо ж жертва спасіння – буде його дар для Господа; якщо ж її принесе з волів, чи чоловічого чи жіночого роду, хай принесе його чистим перед Господом. **2** І покладе свої руки на голову дару, і хай заріжуть його при дверях шатра свідчення. І хай сини Аарона – священики виливають кров на жертовник довкруг, **3** і хай принесуть з жертви! спасіння дар
мой2. 29 Господеві. *І жир, що покриває нутрощі, і ввесь жир, що є у нутрощах, **4** і обидві нирки, і жир, що на них і що на стегнах, і чепець печінки хай забере з нирками. **5** І хай сини Аарона – священики принесуть це до жертовника на всепалення, на горіючі дрова на жертовнику; дар – милий запах для Господа. **6** А якщо його дар з овець – жертва спасіння для Господа – чоловічого або жіночого роду, без вади хай його принесе. **7** Якщо ж ягня принесе як свій дар, хай принесе його перед Господом; **8** і хай покладе руки на голову його дару, і хай заріже його при дверях шатра свідчення, і хай сини Аарона – священики виливають кров довкруг жертовника, **9** і хай принесуть з жертви спасіння дар Господеві: жир і задню частину, хай її чисто відлучить від хребта, і ввесь жир, що покриває нутрощі, і ввесь жир, що у нутрощах, **10** і обі нирки, і жир, що на них і що на стегнах, і чепець печінки хай забере з нирками. **11** Хай принесе священик до жертовника на милий запах для Господа,

и҆ [приступитъ][4] къ ѻ҆лтарю [и҆][5] да ѿи́ме҃ жрецъ ѿ требы памѧть еѧ̀. и҆ да възложитъ жрецъ на ѻ҆лтарь, приносъ въ вонѧ̀ бл҃гово́нїа г҃ꙋ. ѻ҆ста́нокъ же ѻ҆ требы а҆аро́нꙋ и҆ с҃нѡмъ е҆го ст҃аѧ ст҃ыхъ, ѿ приносъ г҃ꙋ· всю требꙋ ю҆́же а҆́ще приносите г҃ꙋ, да сѧ не сътворитъ ква́сна, всѧ́къ бо ква́съ и҆ всѧ́къ ме҃, да не принесе́тсѧ ѿ него̀ прино́съ г҃ꙋ· (то́чїю) даръ нача́тковъ да принесе́те (-)[6] г҃ꙋ. на ѻ҆лта҃ же да не принесе́тсѧ въ воню̀ бл҃гово́нїа г҃ꙋ· *и҆ ма҃ д҃
всѧ́къ даръ требъ ваши҃ со́лїю да со́литсѧ, [и҆][7] да не ѻ҆ста́нетсѧ со́ль завѣта г҃нѧ ѿ требъ ваши҃, въ всѧ́комъ да́рѣ [-][8], да [сѧ принесе́тъ][9] [-][10] со́ль· а҆́ще ли принесе́ши требꙋ нача́тки житъ (твои҃) г҃ꙋ, но́во спрѧ́жены кла́сы и҆стла́чены г҃ꙋ, и҆ принесе́ши требꙋ нача́тки, и҆ да възлїеши на ню̀ е҆ле́и, и҆ да възложи́ши на ню̀ бѣлыи дїмїа́мъ, треба е҆сть· и҆ да принесе҃ жрецъ памѧть еѧ̀, ѿ спрѧ́женыхъ съ е҆лео́мъ, и҆ весь дїмїа́мъ бѣлыи еѧ̀ приносъ е҆сть г҃ꙋ·

Гл҃а, г҃·

А҆́ще ли жрътва сп҃се́нїа (бꙋде҃) даръ е҆го г҃ꙋ. а҆́ще ѹ҆бо ѿ говѧдъ е҆ принесе҃, а҆́ще мꙋ́жеск полъ и҆ли же́неск, чи́стъ (и҆) да принесе́тъ е҆ пре҃ г҃ь. и҆ възложи́тъ рꙋцѣ [свои̇][4] на главꙋ дарꙋ. и҆ да (зако́лютъ)[1] и҆̀, ѹ҆ две́рїи хра́ма свѣдѣ́нїа, и҆ да възлїютъ с҃нове а҆аро́ни жерцы̀ кро́вь на ѻ҆лта́рь [-][2] ѻ҆кр҃тъ, и҆ да принесꙋтъ ѿ требы сп҃се́нїа прино́съ г҃ꙋ.
[*и҆][3] тꙋ҃ (же) покрыва́ющїи ѹ҆тро̀бꙋ, и҆ весь в҃ мѡ҃ к҃д
тꙋкъ и҆же е҆сть въ ѹ҆тро́бѣ, и҆ ѻ҆бѣ и҆сте́си, и҆ тꙋк и҆же на не́ю̀, [и҆][4] е҆же на стегна́хъ, и҆ по́вразъ ꙗ҆тре́нїи, съ и҆стесами да ѿи҆ме́сѧ. и҆ да принесꙋтъ сїѧ с҃нове а҆аро́ни жерцы̀ къ ѻ҆лта́рю, въ всесъжже́нїе на дрова̀ (горѧ́щаѧ)[5] [на ѻ҆лта́рь][6], прино́съ вонѧ̀ бл҃гово́нїа г҃ꙋ· а҆́ще ли ѿ ѻ҆ве҃ да́р е҆го треба сп҃нїа г҃ꙋ, мꙋ́жескъ по҃ и҆ же́neскъ, непоро́чена да принесе҃ е҆̀· а҆́ще ли а҆гнеца принесе́тъ даръ е҆го, да принесе́тъ и҆̀ пре҃ г҃ь, и҆ да възложи҃ рꙋкꙋ на главꙋ да́ра е҆го, и҆ да зако́лет е҆го ѹ҆ две́рїи хра́ма, свѣдѣ́нїа и҆ да пролїю҃ с҃нове а҆арони жерцы̀ кро́вь (ѻ҆кр҃тъ ѻ҆лта́рѧ)[7], и҆ да [принесꙋтъ][8] ѿ требы сп҃се́нїа прино́съ [г҃ꙋ][9]. тꙋ҃ (же) и҆ чресла̀ чи́сто ѿ хребта̀ да ѿлꙋчи҃ и҆̀, и҆ [ве́сь][10] тꙋкъ покрыва́ющїи ѹ҆тро́бꙋ, и҆ [весь][11] тꙋкъ и҆же въ ѹ҆тро́бѣ, и҆ ѻ҆бѣ и҆стеси и҆ тꙋкъ и҆же на ни҃, [і][12] и҆же на стегна҃, и҆ по́вразъ ꙗ҆тре́нїи, съ и҆стесеми да [ѿлꙋчитъ][13]. да принесе́тъ жрецъ къ ѻ҆лта́рю, въ воню̀ бл҃гово́нїа (г҃ꙋ) прино́съ г҃ви· а҆́ще

ли ѿ козелъ даръ его Гу, и да принесетъ
предъ Га и възложитъ руку на главу его, и
да заколютъ е пре Гмъ, оу двеоріи храма свѣ-
дѣніа и да проліютъ сынове ааронни жерцы кровь (о-
коло олтаря)[14], и да принесутъ ѿ него при-
носъ Гу, тукъ (иже)[15] на оутробѣ, и весь туку
иже въ оутробѣ, и обѣ истеси, и весь тукъ
иже на нихъ, [и][16] еже на стегнахъ, и повразъ ятъ-
реніи съ истесема да ѿлучитъ, и да принесетъ
жрецъ къ олтарю, приносъ воня благовоніа
Гу. весь (бо) тукъ Гу, законъ въ вѣкы, в
роды ваша въ всемъ, обитаніи вашем всего
тука, и всея крови да не ясте·

Гла, д·

Ирече Гь къ моусію гла, гли къ сыномъ
ізраилевымъ, рекіи душа аще съгрѣшитъ
предъ Гмъ, не хотящи ѿ [всѣхъ][1] пове-
лѣніи Гнихъ, ихже не лѣпо творити,
и сътворитъ (ѿ сихъ едино что)[2]· Аще ли
оубо архіереи помазанныи съгрѣшитъ, иже и
людіе грѣшатъ. и да приведетъ грѣха ради
своего, еже есть съгрѣшилъ, юнецъ ѿ воловъ не-
порочна Гви, грѣха ради [-][3] и да приведетъ юнецъ
къ дверемъ храма свѣдѣніа пре Га, и да възло-
житъ руку свою на главу юнцу [-][4], и да за-
колетъ юнца пре Гмъ· И въземъ жрецъ пома-
заныи емуже съврьшенѣ руцѣ, ѿ крови юнца,
[-][5] да принесетъ ю въ храмъ свѣдѣніа, и да
омочитъ жрецъ перстъ въ крови и да окро-
питъ кровію седмижды, перстомъ пре Гмъ, оу
завѣсы стыни· И да възложитъ жрецъ ѿ
крови юнча на (оуглы)[6] олтаря дімїама сложе-
наго иже пре Гмъ. иже есть, въ храмѣ свѣ-
дѣніа. (-)[7] всю (же) кровь юнчю да проліетъ,
оу стояла олтаря (приносънаго)[8], еже есть оу
двеоріи храма свѣдѣніа· И весь тукъ юнца
грѣховнаго, да възметъ ѿ него тукъ иже (на)[9]
оутробѣ· И весь тукъ иже въ оутробѣ, и
обѣ истеси и тукъ иже на нихъ, (і) иже
есть на стегнахъ, и повразъ ятреніи съ истесе-
ма да възметъ [-][10], якоже възметъ и оу
юнца требы спасеніа· И да възложитъ жрецъ
на олтарь приносныи (-)[11] кожу юнчу и все его
тѣло съ главою, и с ногами, и съ оутробою,
и съ мотылы и да изнесутъ всего юнца ис
полка на мѣсто чисто, идѣже иссыпываютъ
пепелы. и да съжгутъ и дровы на огни, на
(мѣсте) просыпаніа пепела да ся съжжетъ·
Аще ли не хотящи весь сонмъ [сыновъ][12] ізраилевъ

дар для Господа. **12** А якщо з козлів
його дар для Господа, і хай принесе
перед Господа, **13** і покладе руки на
його голову; і хай заріжуть його пе-
ред Господом при дверях шатра свід-
чення, і хай сини Аарона – священи-
ки вилиють кров довкруг жертовника
14 і хай принесуть з нього дар Госпо-
деві: жир, що на нутрощах, і ввесь
жир, що у нутрощах, **15** і обі нирки, і
ввесь жир, що на них і що на стегнах,
і чепець печінки хай відлучать з нир-
ками; **16** і хай принесе священик на
жертовник дар – милий запах для
Господа. Бо ввесь жир для Господа.
17 Закон навіки в роди ваші: в кож-
нім вашім поселенні не їстимете
ввесь жир і всю кров.

Глава 4

1 І промовив Господь до Мойсе-
я, кажучи: **2** Промов до синів Ізраїля,
кажучи: Якщо душа згрішить перед
Господом несвідомо проти однієї з
усіх господніх заповідей, яких не ли-
чить робити, і зробить щось одне з
цих; **3** якщо ж, отже, архиєрей пома-
заний згрішить те, що і народ грі-
шить, і хай приведе за свій гріх, яким
згрішив, теля з волів, без вади, Гос-
подеві за гріх. **4** І хай приведе теля до
дверей шатра свідчення, перед Гос-
подом, і хай покладе свою руку на
голову теляти, і хай заріже теля пе-
ред Господом. **5** І помазаний свяще-
ник, в якого були посвячені руки,
взявши з крові теляти, хай принесе її
до шатра свідчення. **6** І хай священик
замочить палець в крові, і хай по-
кропить кров'ю сім разів пальцем
перед Господом, напроти занавіси
святині. **7** І хай священик покладе з
крові теляти на кути жертовника
складеного ладану, що перед Госпо-
дом, який є в шатрі свідчення. А всю
ж кров теляти хай проліє при ногах
жертовника приношення, який є у
дверях шатра свідчення. **8** І ввесь жир
теляти, що за гріх, хай забере в ньо-
го: жир, що на нутрощах, і ввесь жир,
що у нутрощах, **9** і обі нирки, і жир,
що на них, і той, що на стегнах, і хай
забере чепець печінки з нирками, **10**
так як забирає його в теляти жертви
спасіння. І хай священик покладе на
жертовник приношення **11** шкіру те-
ляти і все його м'ясо: з головою, і з
ногами, і з нутрощами, і з калом; **12**
та хай винесуть ціле теля за табір, на
чисте місце, де висипають попіл. І
хай його спалять на дровах, на вогні.
Хай буде спалене на місці, де виси-
пається попіл. **13** Якщо ж несвідомо
згрішить увесь збір синів Ізраїля, і
слово затаїться перед лицем збору, і

вчинять одну з усіх господніх запо-
відей, яку не личить творити, і
згрішать, **14** і відомим стане їм
гріх, яким згрішили, то хай збір
приведе теля з волів, без вади, за
гріх. І приведуть його перед двері
шатра свідчення. **15** І старці збору
хай покладуть свої руки на голову
теляти перед Господом, і хай зарі-
жуть теля перед Господом. **16** І по-
мазаний священик хай внесе з крові
теляти до шатра свідчення. **17** І хай
священик замочить свій палець у
крові теляти, і хай покропить сім
разів перед Господом, перед зана-
вісою святині. **18** І хай священик
покладе з крові на кути жертовника
складеного ладану, який є перед
Господом, що є в шатрі свідчення.
Всю ж кров хай вилиє при ногах
жертовника приношення, що є при
дверях шатра свідчення. **19** І з
нього хай візьме ввесь його жир і
покладе на жертовник; **20** і з цим
телям зробить, так як зробив з те-
лям, що за гріх, так буде зроблено.
І хай священик помолиться за них,
і їм будуть відпущені гріхи. **21** І
хай винесуть ціле теля за табір, і
хай спалять теля, так як спалили
перше теля за гріх, бо це гріх збо-
ру. **22** Якщо ж згрішить князь, і не-
свідомо вчинить одну з усіх запо-
відей свого Господа Бога, яку не
личить чинити, і зробить; **23** і йому
гріх, яким згрішив, стане відомий,
хай за гріх принесе свій дар: козеня
з кіз, чоловічого роду, без вади. **24** І
покладе свою руку на голову козе-
няти, і хай заріжуть його на місці,
де ріжуть цілопалення за гріх перед
Господом, бо це за гріх. **25** І хай
візьме священик з крові, що за гріх,
пальцем *покладе* на кути жертовни-
ка цілопалення, а всю його кров
хай проліє при ногах жертовника
цілопалення. **26** І ввесь його жир
покладе на жертовник, так як і жир
жертви спасіння. І хай помолиться
за нього священик за його гріх, і
буде йому відпущений. **27** Якщо ж
несвідомо згрішить одна душа з
народу цієї землі, і зробить одну з
усіх господніх заповідей, яку не го-
диться робити, і згрішить, **28** і відо-
мим стане йому гріх, яким згрішив,
хай принесе свій дар: козу з кіз,
жіночого роду, без вади, хай при
несе за свій гріх, яким згрішив. **29**
Хай покладе свою руку на голову
кози, і заріже її, що за гріх, на
місці, на якому ріжуть цілопалення.
30 І хай священик візьме з її крові
пальцем, і хай покладе на кути
жертовника цілопалення, а всю її
кров хай проліє довкруг ніг жер-

съгрѣшити и оутаитсѧ слово ѿ лица сонма, и
сътворѧть єдінꙋ ѿ всѣхъ заповѣдїи гнихъ,
єѧже нѣсть лѣпо творити, и съгрѣшать, и
ѧвитсѧ имъ грѣхъ иже съгрѣшиша в немъ·
И да приведеть сонмъ, юнецъ ѿ воловъ чистъ
грѣха ради, и приведꙋть и пре двери храма
свѣдѣнїѧ. и да възложать старци сонма рꙋки
своѧ на главꙋ юнца пре гмь, и да заколють
юнца пре гмь. и да вънесеть жрецъ помаза-
ныи, ѿ крови юнца въ храмъ свѣдѣнїа· И да
омочить жрецъ перстъ [свои][13] въ крови юнчи
и да покропить седмижды пре гмь, пре завѣсою
стни· И ѿ крови да възложить жрецъ на (оуг-
лы)[14] олтарѧ, димїама сложенаго иже єсть пре
гмь, иже єсть въ храмѣ свѣдѣнїа· (-)[15] всю
(же) кровь да пролїєт оу стоѧла олтарѧ прино-
наго, иже єсть оу дверїи храма свѣдѣнїа· И весь
тꙋкъ [єго][16] да възметъ ѿ него и възло-
жить на олтарь, и сътворить юнцꙋ (семꙋ),
якоже сътвори юнцꙋ єже о грѣсѣ, тако съ-
творитсѧ. и да помолитсѧ о нихъ жрецъ, и
оставатсѧ имъ грѣси· И да изнесꙋть юнца
всего внѣ полка, и да съжгꙋть юнца, якоже
сожгоша юнца перваго [о грѣсѣ][17] грѣхъ (бо)
сонма єсть. Аще ли кнзь съгрѣшить, и съ-
творить єдінꙋ ѿ всѣхъ заповѣдїи га ба своє-
го не хотѧ єже нѣсть лѣпо творити (-)[18] (и
сътвори)[19], и оувѣстьсѧ ємꙋ грѣхъ, имже съ-
грѣши в немъ. (да)[20] принесеть даръ свои,
козелъ, ѿ козъ мꙋжескъ полъ чистъ [грѣха ра-
ди][21]· И възложить рꙋкꙋ [свою][22] на главꙋ коз-
ла, и да заколют и на мѣстѣ, идѣже закала-
ють всѧсъжженїа (грѣха ради) пре гмь, [о
грѣсѣ][23] бо єсть· И да възметь жрецъ ѿ кро-
ви єже о грѣсѣ перстомъ на (оуглы)[24] олтарѧ,
всегосъжженїѧ, (-)[25] всю (же) кровь єго да пролї-
єтъ оу стоѧла олтарѧ всесъжженыхъ· И весь
тꙋкъ єго възложить на олтарь, якоже (и)
тꙋкъ требы спсенїа· И да помолитсѧ о немъ
жрецъ грѣхъ єго ради, и оставитсѧ ємꙋ· Аще
ли дша єдіна (презрѣвъ съгрѣшить)[26] ѿ лю-
дїи из землѧ (сеѧ), (и сътвори)[27] єдінꙋ ѿ [за-
повѣдеи всѣхъ][28] гнихъ, єже нелѣпо творити,
и съгрѣши, и оувѣстсѧ ємꙋ грѣхъ иже съгрѣ-
ши в немъ· [-][29] да принесеть [даръ свои][30] козꙋ
ѿ козъ женескъ полъ непорочнꙋ, да принесеть
грѣха ради [своєго][31] имъже съгрѣши· (да)[32] въ-
зложи рꙋкꙋ [свою][33] на главꙋ (козѣ)[34], и заколет
(ю)[35], яже грѣха ради, на мѣстѣ, на немже
закалають всесъжженїа· И да възметь жрецъ
ѿ крови єѧ перстомъ и да възложить на (оу-

глы)[36] олтаря, всесъжженія, и всю (же) кровь ея пролиет окрест стояла олтаря [всесъжженіа][37]. И весь тук да отимет (и) якоже [отемлет][38] тук от требы спніа, и да възложит жрец на олтарь, в воню благовоніа Гу, и да помолится [жрец о нем][39] и оставится ему. аще ли овцу принесет дар свои греха ради женеск по, непорочен да принесет ю. И да възложит руку [свою][40] на главу еже о грѣсѣ, и да заколют ю [грѣха ради][41], на мѣсте на немже закалают всесъжженія [на мѣстѣ стѣ][42]. и взем жрец от крови еже о грѣсѣ перстом [своим][43] [и][44] да възложит на (оуглы)[45] олтаря всесъжженых, и всю [кровь ея][46] да пролиет оу стояла олтаря всесъжженіа, и весь [тук ея][47] да отлучи, якоже отемлет тук овцы от требы спніа. и да възложит [-][48] жрец на олтарь на всесъжженіе гне, и да помолится о нем жрец, о грѣсѣ [его][49] иже съгрѣши, и оставится ему.

товника цілопалення. **31** І хай за-
бере ввесь жир, так як забирає жир
з жертви за спасіння, і хай свя-
щеник покладе на жертовник – на
милий запах для Господа. І хай
священик помолиться за нього, і
йому відпуститься. **32** Якщо ж в
дар принесе вівцю за свій гріх, жі-
ночого роду, без вади, хай її при-
несе. **33** І хай покладе свою руку на
голову її, що за гріх, і хай заріжуть
її за гріх на місці, на якому ріжуть
цілопалення, на святому місці. **34** І
священик, взявши своїм пальцем з
крові її, що за гріх, хай покладе на
кути жертовника цілопалення, і
всю її кров хай виллє при ногах
жертовника цілопалення. **35** І ввесь
її жир хай забере, так як забирає
жир вівці за жертву спасіння. І свя-
щеник хай покладе на жертовнику
на всепалення Господеві, і хай за
нього помолиться священик за його
гріх, яким згрішив, і йому відпус-
титься.

Гла, е.

Аще ли дша съгрѣшит, (слышащи)[1] гла клятвеныи и (послух сего будуще)[2], аще есть видѣл, или совѣсть, (и) аще не повѣсть, пріимет грѣх. Или дша яже аще прикоснеся к всякои вещи нечистѣи, или мертвечинѣ, или ѕвѣрояденинѣ нечистѣи, или мертвечинах или гнусе нечистых (или) мертвечины ско нечисты, (и мертвечине гад нечисты и забыв их оскверниться,) или прикоснется нечистотѣ члчи, от всякоя нечистоты его, иже прикоснувся оскверніся, и забуде (-)[3]. посем же оувѣсть повинен грѣху. (-)[4] дша иже аще обѣщает (-)[5] оустнама [своима][6] злѣ или добрѣ сътворити, по всему елико намѣнит члк с клятвою, и забудет [-][7] [-][8], (а потом)[9] оувѣсть (иже)[10] съгрѣшит едино от сих, і исповѣсть грѣх, егоже дѣлма съгрѣшил есть в нем. И да принесет (Гу о грѣсѣ имже съгрѣши)[11], женеск по от овец, агницу, или козу от ко грѣха ради, и да помолится о не жрец грѣха ради имже съгрѣши и оставится ему [-][12]. Аще ли не може рука его спостигнути с овцу, да принесет грѣха ради своего имже съгрѣши, двѣ горлицы или два птенца голубина Гу, един грѣха ра и един в всесъжженіе. и да принесет я к жерцу, и възмет жрец еже за грѣх преже. и да оурѣжет жрец главу его, съзади но да не перерѣжет, и да покропит от крови иже за

Глава 5

1 Якщо ж душа згрішить, чу-
ючи голос клятви, і будучи свідком
цього: чи побачив, чи знає, і якщо
не звістить – візьме на себе гріх. **2**
Або душа, яка лиш доторкнеться до
будь-якої нечистої речі, або мерт-
вечини, або нечистого, розшарпа-
ного звірами, чи мертвечин, чи о-
гидних нечистих, чи мертвечин не-
чистих звірів, **3** і мертвечини не-
чистих гадів, і забувши про них,
стала нечистою; чи доторкнеться
до нечистоти людини, з усякої не-
чистоти її, яка доторкнулася – ста-
не нечистою і забуде, *а* після цього
ж пізнає, що вчинила проступок; **4**
душа, яка лиш поклянеться своїми
устами, щоб чинити зло чи добро в
усьому, що намітить людина з
клятвою, і забуде, а потім дізнаєть-
ся, що згрішила в одному з цих, **5** і
визнає гріх, який вчинком згрішила
у ньому. **6** І хай принесе Господеві
за гріх, яким згрішила, жіночого
роду з овець, ягня чи козеня з кіз за
гріх; і хай помолиться за неї свяще-
ник, за гріх, яким згрішила, і від-
пуститься їй. **7** Якщо ж не спромо
жеться рука її на вистарчальне для
вівці, хай принесе за свій гріх, яким
згрішила, дві горлиці чи два пташе-
нята голубині Господеві: одне за
гріх і одне на всепалення. **8** І хай
принесе їх до священика, і візьме
священик те, що за гріх, перше. І
хай надріже священик голову його
ззаду, але хай не переріже; **9** і хай

покропить кров'ю того, що за гріх, на стіну жертовника, зосталу ж кров хай зцідить при ногах жертовника; бо є за гріх. **10** З другим же хай зробить всепалення, так як має бути. І хай помолиться за неї священик, за гріх, яким згрішила, і відпуститься їй. **11** Якщо ж не знайде її рука пару горлиць чи двох пташенят голубиних, хай принесе свій дар за гріх: десяту частину міри ефи пшеничної муки за гріх; і хай не наліє на неї олії, ані хай не покладе на неї білого ладану, бо є за гріх; **12** але хай принесе її до священика, і хай візьме священик з неї повну пригорщу в пам'ять її, і хай покладе на жертовник господнього всепалення, бо є за гріх. **13** І хай помолиться за неї священик, за гріх, яким згрішила в одному з цих; і відпуститься їй, остале ж буде для священика, так як жертва пшеничної муки. **14** І сказав Господь до Мойсея, кажучи: **15** Душа, якщо несвідома буде через забуття, і згрішить несвідомо в святих речах господніх, і хай принесе за свій проступок Господеві барана без вади – з овець, якого оцінка два сиклі срібла, за сиклем святим, – за те, в чому згрішила **16** у святих речах, хай віддасть, і п'яту частину додасть до нього, і дасть це священикові. Священик же хай помолиться за неї перед Господом за проступок її, і відпуститься їй. **17** І душа, яка лиш згрішить, і зробить одне з усіх заповідей господніх, яких не годиться чинити, і не знає; згрішить і пізнає свій гріх. **18** Хай принесе до священика барана без вади, з овець, оціненою сріблом за гріх. І хай помолиться за нього священик за його незнання, в якому несвідомий був, і відпуститься йому; **19** і сам, бо несвідомий був, бо зробив через забуття гріх перед Господом.

грѣхъ, на стѣну олтаря. Останокъ же крови да исцѣдитъ оу стоала олтаря, о грѣсѣ бо есть, (-)[13] вторыи (же) да сътворитъ всесъжженіе, якоже есть. И да помолится о немъ жрецъ, грѣха ради [-][14] иже съгрѣши и оставится ему. Аще ли не обрящетъ [рука его][15] супруга горлицъ, или двою (-)[16] голубичищу, (да)[17] принесетъ даръ свои за грѣхъ, десятую часть мѣры ефи муки пшеничны за грѣхъ, (и) да не възливаетъ на ню елея, ни да възложитъ на ню діміама бѣлаго, понеже о грѣсѣ есть, (но)[18] да принесетъ ю къ жерцу, и да възметъ жрецъ ѿ нея полну горсть в память его, [и][19] да възложитъ на трѣбникъ всесъжженія гн҃я, [о грѣсѣ бо есть][20]. И да помолится о не҃ жрецъ, грѣха ради [-][21] имже съгрѣши ѿ единаго сихъ и оставится ему, останокъ же будетъ жерцу, якоже трѣба муки пшеничны. И рече г҃ь къ моѵсію гл҃я д҃ша аще забывшися забвеніемъ, и съгрѣшитъ не хотя ѿ ст҃ынь гн҃ь, и да принесетъ о преступленіи свое҃ г҃у, овенъ непороченъ ѿ овецъ, (емуже) цѣна сребра сиклевъ (два), по сиклемъ ст҃ымъ, о нихже съгрѣши, (-)[22] ѿ ст҃ыхъ да ѿдасть, и пятую часть приложитъ нань, и да҃ е жерцу. (-)[23] жрец (же) да помолится о немъ [пр҃е г҃мъ][24] преступленія его, и оставится ему. И д҃ша яже аще съгрѣшитъ и сътвори едину ѿ всѣхъ заповѣдіи гн҃ь, ихже не лѣпо творити, и не оувѣде, (-)[25] съгрѣшитъ, и оувѣсть грѣхъ свой. (да)[26] принесетъ овенъ непороченъ ѿ овецъ цѣною сребра, грѣха ради къ жерцу. И да помолится о немъ жрецъ о невѣденіи его егоже невѣде (и оставится ему, и самъ (бо) невѣдаше)[27], сътвори бо забвеніемъ гр҃ѣ пр҃е г҃мъ.

Глава 6

20 І сказав Господь до Мойсея, і незглядаючись, не зважила на господні заповіді, і обманить ближнього в позиченому, чи в спільному, кажучи: **21** Душа, якщо згрішить, чи в пограбуванні, чи зло вчинив чимось ближньому, **22** чи знайшла, що згублене, і обманить в цьому, і клястиметься неправедно *в одному з усіх, з яких лиш зробить людина, тому що в них гріх; **23** і буде, коли згрішить, і вчинить проступок, і віддасть забране, яке забрала, чи зло, яке вчинила, чи позичине, яке передане було, чи згубу, яку лиш знайшла – **24** з усіх речей,

мой4. 5

Гл҃а, ѕ҃.

Ирѣ҃ г҃ь къ моѵсію гл҃я, д҃ша аще съгрѣшитъ, и презрѣвъ презритъ заповѣди гн҃я, и солъжетъ къ другу о вданіи, или о обшинѣ, или о хищеніи, или преобидилъ что҃ друга, или обрѣлъ что погублена҃ и солжетъ о немъ, и кленется въ неправду, *единаго ради о всѣхъ, ѿ нихже аще сътворитъ чл҃къ, яко съгрѣшеніе в нихъ, и будетъ егда съгрѣшитъ и преступитъ, и ѿдасть ѿнятіе еже есть ѿня҃, или обиду еюже преобидѣ, или вданіе емуже есть вдано, или погибшее иже аще обрѣлъ ѿ всѣхъ вещіи егоже ради кляся въ неправду, [-][1] да ѿдастъ

д҃ мо҃ ѣ

самое то истое, и пятую часть [свою][2] прило-
житъ к тому, егоже есть тому да ѿ-
дастъ· вонь же днь обличится, (-)[3] о прес-
тупленіи своемъ, да принесетъ гу овенъ ѿ
овецъ непороченъ, цѣны по рассужденію пре-
ступленія, и да помолися (жрецъ о немъ)[4]
пре гмъ, и оставися ему (всякъ грѣхъ)[5] е-
гоже сътвори (преступленіемъ)[6]· И рече гь къ
моусію гла, заповѣжъ аарону и сномъ его
рекіи сіи законъ всесъжженія· Сіе всесъжженіе
(-)[7] его, оу олтаря всю нощь до заоутра [-][8]
огнь олтаря да горитъ оу него [и][9] не оуга-
саетъ, и да облечется жрецъ въ срачицу
льняну, и надраги льняны да възвлечет на
тѣло свое· и да изнесетъ прино иже аще
иажжетъ огнь. всегосъжженіа, ѿ олтаря, и
да поставитъ [-][10] подлѣ олтаря· И да съ-
влечетъ ризы своя, и да облечется в ризы
ины, и да изнесетъ приносъ внѣ полка на
в мл а мѣсто чисто· (*ч)[11] огнь оу олтаря да го-
ритъ на немъ и не оугасаетъ, и да ижжетъ
(оу него жрецъ)[12] дрова по вся оутра, и да въ-
складет нань, всесъжженіе, и да възложит на
ня тукъ о мирѣ, (-)[13] огнь (же) по вся часы
да горитъ ([и][14] не оугасаетъ на олтари)[15].
[И][16] сіи законъ требы юже принесутъ ея сно-
ве аарони [жрецы][17] (прямо олтаря пре гмъ)[18].
И да възметъ [-][19] [жрецъ][20] [горъсть][21] муки
пшеничны, (ѿ олтаря)[13], съ елеомъ [-][23] и
съ діміямомъ бѣлымъ ея сущимъ съ тре-
бою, (да)[24] принесетъ къ олтарю приносъ въ
воню бговоніа, въ память ея гу· (И) ѿ
избытка (-)[25] ея да ястъ ааронъ и снове его,
прѣсна да ядятся въ мѣстѣ стѣ, въ
притворѣ храма свѣдѣніа да ядя я, да не
испечется квасна, зане часть ея далъ есмь
имъ ѿ приносъ гнь, стая (бо) стыхъ есть·
Якоже грѣха ради, [тако и][26] преступленіа
вся мужескъ по жреческъ да ясть я, законно
вѣчно въ роды ваша. (И) ѿ приносъ гнь,
всякъ иже аще прикоснется ихъ остится·
И рече гь къ моусію гла, сіе дарованіе аарону
и сномъ его, иже принесутъ гу. въ днь вън-
же аще помажеши ихъ, десятую часть мѣ-
ры ефи муки пшеничны въ требу всегда, пол
ея заоутра, полъ же ея ѿ вечера, въ сковрадѣ
въ елею да сътворится, съпряжену да прине-
сетъ ю, [-][27] требу ѿ оукрухъ, требу въ во-
ню бговоніа гу· Жрецъ помазаныи иже въ не-
го мѣсто ѿ сновъ его, да сътворит ю закон-
но вѣчно, всегда да съвершися· И всяка жер-

про що клялася неправедно, хай від-
дасть саме власне те і п’яту частку
від себе додасть до того, кого є, тому
хай віддасть. В тому дні, в якому ос-
карженою буде, **25** хай принесе за
свій проступок Господеві барана, з
овець без вади, оціненого за мірою
проступку; **26** і хай помолиться свя-
щеник за неї перед Господом, і від-
пуститься їй всякий гріх, який вчи-
нила проступком. **6,1** І сказав Гос-
подь до Мойсея кажучи: **2** Заповіси
Ааронові і його синам кажучи: Це за-
кон цілопалення. Це його цілопален-
ня на жертовнику: цілу ніч до ранку
вогонь жертовника хай горить на
ньому, і не загасає; **3** і хай вдягне
священик льняну одіж, і льняні шта-
ни хай зодягне на своє тіло. І хай ви-
несе приношення, які лиш спалив во-
гонь всепалення від жертовника, і
хай покладе під жертвоником. **4** І хай
стягне одіж свою, і хай зодягнеться в
іншу одіж, і хай винесе принос за та-
бір, на чисте місце. **5** *А вогонь на мак2. 1
жертовнику хай горить, на ньому, і
не згасає; і хай палить на ньому свя-
щеник дрова кожного ранку, і хай на-
кладає на ньому цілопалення, і хай
покладе на ньому жир за мир; **6** во-
гонь же на всі часи хай горить і не
згасає на жертовнику. **7** І це закон
жертви, яку принесуть, її, сини Ааро-
на – священики напроти жертовника,
перед Господом. 8 І хай візьме свя-
щеник пригорщу пшеничної муки з
олією з жертви і з її білим ладаном,
що є з жертвою, хай принесе на жер-
товник приношення – на запах ми-
лий, в пам’ять її Господеві. **9** І з ос-
талого з неї хай їсть Аарон і його
сини, прісним хай їдять на святім
місці, в притворі шатра свідчення хай
їдять їх, **10** хай не спечеться квашене.
Тому що її частку дав я їм з при-
ношень господніх, бо є святе-святих.
Так, як те, що за гріх, так і те, що за
проступок; **11** кожний чоловічого ро-
ду, з священиків, хай їсть їх, законно,
вічно в роди ваші. І від господніх
приношень кожний, хто лиш дотор-
кнеться до них, освятиться. **12** І ска-
зав Господь до Мойсея, кажучи: **13**
Це дар Ааронові і його синам, який
принесуть Господеві. В день, в якому
лиш помажеш їх, десяту частину мі-
ри ефи пшеничної муки в жертву по-
стійно: половина її вранці, половина
ж її ввечері, – **14** на скоровородці в
олії хай буде зроблена, замісеною
хай принесе її, жертву з кусків, жер-
тву на милий запах Господеві. **15** По-
мазаний священик, який замість
його, з його синів, хай принесе її за-
конно, вічно, завжди хай буде звер-
шена. **16** І всяка священича жертва

хай буде цілопаленою, і хай не їсться. **17** І сказав Господь до Мойсея, кажучи: **18** Скажи Ааронові і його синам, і це закон гріха: в місці, на якому ріжуть всепалення, хай заріжуть його, те, що за гріх, перед Господом, бо є святе-святих. **19** Священик же, що приносить її, хай їсть її, на місці святому хай їсться, в притворі шатра свідчення. **20** Кожний, що доторкнеться до її м’яса, освятиться. На кого покапає її кров, на одіж, на кого лиш покапає, на неї, – хай випраною буде на святому місці. **21** І всякий глиняний посуд, в якому вариться, хай буде розбитий. Якщо ж в мідяному посуді буде вареним, хай його випалить і вимиє водою. **22** Кожний *з* чоловічого роду, в священиках, хай їсть її, бо є святе – святих Господеві. **23** *Приношення ж, яке за гріх, з якого кров вноситься до шатра свідчення на очищення, в святому хай не їсть, але на вогні хай спалиться.

вищ. 4 єв. 13

тва жреческа, всесъжженіа да будут, и да не ꙗстса. И рече Гь къ Моvсїю гла, гли Аарону и снвомъ его (-)[28], (и) сїи законъ съгрѣшеніа, на мѣстѣ, на немже закалают всесъжженїа. да закалают (и) еже грѣха ради пре Гмъ стаа (бо) стых есть. жрец (же) приносай ю да ꙗсть ю, въ мѣстѣ стѣ, да ꙗстьса, въ притворѣ храма свѣдѣніа, всакъ прикасаайса масе еа остится. Емуже са въскропи ѿ крови еа на ризу, емуже са аще въскропит на ню да са исперет на мѣстѣ стѣ. И (всакъ) съсудъ глинанъ в немже са вари [-][29] да разбїетса. аще ли в (мѣданѣ съсудѣ)[30] са сварит, да (и пожже)[31] и омыет водою. всакъ мужескъ полъ въ жерцѣхъ да ꙗсть ю стаа (бо) стыхъ е Гу. (*Приношеніа же)[32] еже грѣха ради ѿ негоже (кровь вноситса)[33] въ храмъ свѣдѣніа, къ очищенїю въ стыни да са не ꙗсть (но)[34] на огни да съжжеса.

вєі д єврєѡ гі

Глава 7

1 І це господній закон про проступок, що є святе-святих. **2** На місці, на якому ріжуть всепалення, хай заріжуть барана, що за проступок перед Господом, а кров хай виллють довкруг ноги жертовника; **3** і ввесь його жир хай принесе з нього, і задню частину, і жир, що покриває нутрощі. І ввесь жир, що у нутрощах, **4** і обі нирки, і жир, що на них і що на стегнах, і чепець печінки з нирками – хай забере їх **5** і принесе їх священик до жертовника – принос на милий запах Господеві, бо є за проступок. **6** Кожний *з* чоловічого роду, з священиків, хай їсть їх на святому місці; хай їдять їх тому що є святе-святих. **7** Так як за гріх, так і за проступок – один закон має; священик, який молиться за нього, для нього хай буде. **8** І священик, що приносить людські всепалення, шкіра всепалення, яку він приносить, йому хай буде. **9** І кожна жертва, яку зроблять в печі, і кожна, яку роблять на вогні чи на скороворідці, для священика, який її приносить, для нього хай буде. **10** І всяка жертва замісена на олії і яка не замісена, для всіх синів Аарона: кожному порівну хай буде. **11** Це закон мирної жертви, яку принесуть Господеві. **12** Якщо, отже, її принесуть на похвалу: і хай принесе з жертвою похвали хліби з пшеничної муки, замісені на олії, і прісні пляцки помазані олією, і пшеничну муку, замісену в олії; **13** з прісними хлібами хай принесе дар свій; з жертвою жертви –

Гла, з.

Ие законъ Гнь о преступленїи, (иже) (есть стаа стых)[1]. На мѣстѣ на немже закалают всесъжженїе, да заколют овенъ иже преступленїа ради пре Гмъ, а кровь да [пролиютъ][2] окрстъ стоала олтара, и весь тукъ его да принесетъ ѿ него. и чресла и [-][3] тукъ покрывающїи утробу. І весь тукъ иже въ утробѣ и обѣ истеси и тукъ иже на нею, (і) иже на стегну. и поразъ ꙗтренїи съ истесами да ѿимет а, и принесе а жрецъ къ олтарю, приносъ въ [воню бговонїа][4] Гу преступленїа (бо) ради есть. всакъ мужескъ полъ ѿ жрецъ да ꙗстъ а на мѣстѣ стѣ да ꙗдатъ ю [понеже][5] (бо) стаа стых е. Ꙗкоже грѣха ради, тако и преступленїа ради законъ, единъ (иматъ)[6], жрецъ иже молитса о немъ, ему да будетъ. І жрецъ приносаи всасъжженїа члча, кожа всесъжженїа, еже [приноситъ онъ][7] ему да будетъ. И всака треба ꙗже сътворитса в пещи, и всака еже творитса на огнищи, или въ сковрадѣ, жерцу иже приноси ю, тому да буде. И вса треба съпражена съ елеомъ, и ꙗже не съпражена, всѣмъ снвомъ аароннимъ (комуждо равно да буде)[8]. Сїи законъ требы мирны, юже принесут Гу. аще убо похваленїа ра принесутъ ю. и да принесетъ съ требою похваленїа хлѣбы, ѿ муки пшеничны пражены въ єлею, и опрѣсноки помазаны елеомъ. и муку пшеничну съ елеомъ

съ хлѣбы прѣсными. да принесе даръ его, съ
требою требы похваленїа спсеннаго и да при-
несетъ (ѿ него единъ)[9] ѿ всѣхъ даръ свои оу-
частїе гꙋ, жерцꙋ възливающемꙋ кровь жертвы
спсеныѧ томꙋ да бꙋдетъ, и мѧса требы
похваленїи [мирныхъ][10] томꙋ да бꙋде· [-][11]
воньже днь принесетсѧ, да изъѣстъсѧ, да не
остане ѿ неѧ на оутрїа· (-)[12] аще ли млтвꙋ
волнꙋю (даръ свои принесетъ)[13], воньже днь (жер-
твꙋ свою принесетъ)[14] (въ тои) да сѧ из-
ѣстъ и на оутрїе, и оставшее мѧс (олтарь-
ныи)[15] до (дне третїаго)[16] на огни да съжже-
сѧ. аще ли ꙗдыи ꙗсть ѿ мѧсъ, въ днь
третїи не прїимесѧ приносѧщемꙋ ю, не [и][17]
въмѣнитсѧ емꙋ, оскверненїе (бо) есть. [и][18]
дша ꙗже аще ꙗстъ ѿ нихъ грѣхъ прїиметъ, и
мѧса ꙗже аще сѧ притекнꙋтъ къ всемꙋ не-
чистꙋ, да сѧ не ꙗдѧтъ, [но][19] на огни да съ-
жгꙋтсѧ, (и) всѧкъ чистыи да (не) ꙗстъ
мѧса· И дша ꙗже аще ꙗстъ ѿ мѧса требы
спсеныѧ ꙗже есть гꙋ, и нечистота его на
немъ, погꙋбитсѧ дша она ѿ людїи своихъ·
І дша ꙗже аще притекнесѧ къ всѧкои вещи
нечистѣи. или ѿ нечистоты члча, или ѿ
четвероногихъ нечистыи, и всѧкои оскверненѣи
нечистотѣ, и ꙗстъ ѿ мѧса требы спсенїѧ
иже есть гнѧ, погꙋбитсѧ дша та ѿ людїи
своих· І рече гь къ моѵсїю глѧ, рцы сномъ
їилевым рекꙋїи, всего тꙋка говѧжа, и овча, и
козїа, да не ꙗсте, и тꙋкъ мертвечиненъ и
ѕвѣроꙗдныи да сътворитсѧ на все дѣло, въ
ꙗденїихъ [же][20] да сѧ не ꙗстъ. всѧкъ
ꙗдыи тꙋкъ ѿ скота, иже [принесете][21] ѿ
них даръ гꙋ, погꙋбитсѧ дша та ѿ людїи
своих, [и][22] всеѧ крови да не ꙗсте, въ всѣхъ
селенїих вашихъ, [и ѿ скота и ѿ птицъ][23].
[и][24] всѧ дша аще ꙗстъ кровь погꙋбитсѧ
дша та ѿ людїи своих· І рече гь къ моѵсїю
глѧ, [-][25] (да рьши сномъ їилевым)[26] рекꙋїи. при-
носѧи требы спсенїа гꙋ, да принесетъ даръ
свои гꙋ, ѿ требы спсенїѧ· рꙋцѣ (же) его да
принесета приносъ гꙋ, тꙋкъ иже на грꙋдехъ,
и поврасъ ꙗтренїи, да да принесе ѧ, ꙗкоже
(възложи ѧ)[27] пре гь. и да възложитъ жрецъ
тꙋкъ [иже на грꙋдехъ][28], на олтарь, (а)[29]
(грꙋди да бꙋдꙋ)[30] ааронꙋ и сномъ его, и рамо
десное (да сѧ дастъ)[31] оучастїе жерцꙋ, ѿ
требъ спсенїи вашихъ· [И][32] приносѧщемꙋ (же)
кровь спсенꙋю и тꙋкъ, ѿ сновъ аароновым то-
мꙋ да бꙋдетъ рамо десное оучастїе. грꙋди [-][33]
възложенїѧ, (-)[34] рамо (же) оучастїѧ взѧхъ ѿ

похвали спасіння. **14** І хай принесе
від нього один з усіх своїх дарів, як
частку Господеві, священикові, що
зливає кров жертви спасіння, для
нього хай буде; **15** і м’ясо мирної
жертви похвали йому хай буде. В
тому дні, в якому принесеться, хай
з’їсться, хай не зостане з неї до
ранку. **16** Якщо ж принесе свій дар –
добровільну молитву – в якому дні
принесе свою жертву, в тому хай
з’їсть, і на наступний; **17** і останки з
м’яса жертви до третього дня хай
спаляться на вогні. **18** Якщо ж, ївши,
з’їсть з м’яса в третьому дні – не
прийметься тому, що її приносить, і
не припишиться йому, бо є нечисто-
тою. І душа, яка лиш їсть з нього,
гріх одержить; **19** і м’ясо, якщо якесь
доторкнеться до всього нечистого,
хай не їдять, але на вогні хай спа-
литься, і кожний чистий хай не їсть
м’ясо. **20** І душа, яка лиш їсть з м’яса
жертви спасіння, яке є Господеві, і її
нечистота на ній – вигубиться та
душа зі свого народу. **21** І душа, яка
лиш доторкнеться до всякої нечистої
речі, чи з людської нечистоти, чи з
чотироногих нечистих, і всякої не-
чистої огиди, і з’їсть з м’яса жертви
спасіння, яке є господнім, – вигу-
биться душа та зі свого народу. **22** І
сказав Господь до Мойсея, кажучи:
23 Скажи ізраїльським синам, кажу-
чи: Ввесь жир рогатої худоби, і
овець, і кіз не їстимете, **24** і жир
мертвечини, і убитого звірами хай
вжиєтся на всяке діло, а їжею ж хай
не їсться. **25** Кожний, хто їсть жир з
скота, якого принесете, з них, дар
Господеві, вигубиться та душа зі
свого народу; **26** і всю кров: і з скоти-
ни, і з птахів не їстимете в усіх ва-
ших поселеннях. **27** І всяка душа,
якщо з’їсть кров, вигубиться та душа
зі свого народу. **28** І сказав Господь
до Мойсея, кажучи: **29** Скажи синам
ізраїльським, кажучи: Хто приносить
жертву спасіння Господеві, хай при-
несе свій дар Господеві з жертви спа-
сіння. **30** Руки ж його хай принесуть
принос Господеві: жир, що на грудях,
і чепець печінки – хай їх принесе,
щоб покласти їх перед Господом. **31** І
хай покладе священик жир, що на
грудях, на жертовник, а груди хай бу-
дуть Ааронові і його синам, **32** і
праве рамено хай дасться, як частка,
священикові з ваших жертв спасіння.
33 І тому ж з синів Аарона, хто при-
носить кров спасіння і жир, тому хай
буде праве рамено, як частка. **34** Гру-
ди принесеного і рамено жертви взяв
я в ізраїльських синів з ваших жертв
спасіння, і дав я їх Ааронові-свяще-
никові і його синам в закон вічний

від ізраїльських синів. **35** Це пома-
зання Аарона і помазання його синів
від господніх жертв в той день, коли
приведе їх приносити жертви Гос-
подеві, **36** так як заповів Господь їм
дати. В тому дні, коли помазав їх з-
поміж ізраїльських синів – закон віч-
ний в їхні роди. **37** Це закон ціло-
палення і жертви за гріхи, або за про-
ступок, або завершення жертви спа-
сіння; **38** так як заповів Господь
Мойсеєві на Синайській горі. В тому
дні, коли заповів ізраїльським синам
приносити свої дари перед Господом,
у Синайській пустині.

Глава 8

1 І сказав Господь до Мойсея,
кажучи: **2** Візьми Аарона, і його си-
нів, і його одіж, і олію помазання, і
теля, яке за гріх, і двох баранів, і ко-
шик опрісноків, **3** і ввесь збір церки,
який був перед дверима шатра свід-
чення. **4** І зробив Мойсей так, як на-
казав йому Господь, і зібрав збір пе-
ред двері шатра свідчення. **5** І сказав
Мойсей до збору: Це є слово, яке за-
повів Господь чинити. **6** І привів
Мойсей Аарона і його синів, і помив
їх водою, **7** і зодягнув його в сорочку,
і підперезав його поясом, і зодягнув
його в одіж, і поклав на нього верхню
ризу, і підперезав його поясом ефуда,
і стягнув його на ньому. **8** І поклав на
нього слово, і поклав на слово пропо-
відь правди, **9** і поклав мітру на його
голову, і поклав на мітру, спереду йо-
го, золоту плитку освячену святим,
так як наказав Господь Мойсеєві. **10** І
взяв Мойсей олію помазання, **11** і по-
кропив нею на жертовник сім разів, і
помазав жертвник, і освятив його, і
ввесь його посуд, і умивальницю, і її
стояки, освятив він їх. І помазав ша-
тро, і ввесь його посуд і освятив йо-
го. **12** І злив Мойсей олію помазання
на голову Аарона, і помазав його, і
освятив його. **13** І привів Мойсей си-
нів Аарона, і зодягнув їх в сорочки, і
підперезав їх поясами, і поклав на
них клобуки, так як заповів Господь
Мойсеєві. **14** І привів Мойсей теля,
що за гріх, і поклав Аарон і його си-
ни руки на голову теляти, що за грі-
хи, **15** і зарізав його Мойсей. І взяв з
крові пальцем своїм, і поклав на роги
довкруг жертовника, і очистив жер-
товник. І кров вилив у ногах жертов-
ника, і освятив його, щоб молитися
на ньому. **16** І взяв Мойсей ввесь
жир, що у нутрощах, і чепець печін-
ки, і обі нирки, і жир, що на них, і
приніс Мойсей до жертовника. **17** А
теля: і шкіру його, і м'ясо його, і кал
його спалив на вогні поза табором,

сн҃овъ ії҃лвъ, ѿ требъ сп҃сеныхъ вашихъ, и дахъ
ѧ аарону жерцу и сн҃омъ его въ зако вѣчныи, ѿ
сн҃овъ ії҃лвъ. Сїе помазанїе аарону, и помазанїе
сн҃омъ его ѿ приносъ гн҃ь, вонже дн҃ь приведетъ ѧ
жрѣти гу҃, ꙗкоже заповѣда гь҃, дати имъ.
воньже дн҃ь помаза ѧ ѿ сн҃овъ ії҃лвъ, законъ
вѣчныи в роды ихъ. Сеи законъ всесожженїи и
требы [-][35] за грѣхи. (или)[36] за преступленїе, (и-
ли)[37] съвершенїю [-*και*][38] требы сп҃сенїа, ꙗкоже за-
повѣда гь҃ моѵсїю, на горѣ синаистѣи. вонже
дн҃ь заповѣда сн҃омъ ії҃львымъ, приносити дары
своѧ пре г҃а, въ пустыни синаистѣи.

Гл҃а, и.

И рече гь҃ къ моѵсїю гл҃ѧ, поими аарона и
сн҃ы его и ризы его, и елеи помазанїа. И
юнецъ иже за грѣхъ и два овна, и ко-
шницу опрѣсночную. и весь соньмъ [црк-
ви ꙗже бѣ][1] пре двери храма свѣдѣнїа, и сътвори моѵсїи ꙗкоже повелѣ ему гь҃, и зве
сонмъ пре двери храма свѣдѣнїѧ. И ре моѵсїи
къ сому, се есть слово иже завѣща гь҃ твори-
ти. и приведе моѵсїи аарона и сн҃ы его, і из-
мы ѧ водою и облече его, въ срачицу, и опо-
ѧса его поѧсомъ и облече и в ризу, и възвлече
нань верхнюю ризу, и опоѧса его поѧсомъ ефу-
дымъ и стисну его въ не. и възложи нань
слово, и възложи на слово (проповѣданїе истин-
ны)[2] и възложи оуваѧсло на главу его, и възло-
жи на оуваѧсло противъ лица его, дьску зла-
тую осщ҃ную ст҃ым ꙗкоже повелѣ гь҃ моѵсїю.
И взѧ моѵсїи ѿ елеѧ помазанїа, и въскропи
ѿ него на олтарь седмижды, и помаза ол-
тарь и ост҃и и и всѧ сосуды его, и оумывал-
ницу, и стоѧла еѧ, [-][3] ост҃и ѧ. и помаза
храмъ и всѧ [съсуды его][4] и ост҃и ѧ. И
възлїѧ моѵсїи елеи помазанїа на главу ааро-
ню, и помаза и и ост҃и и. И приведе моѵсїи
сн҃ы аарона и облече ѧ въ срачица, и опоѧса
ѧ поѧсы, И възложи на на клобуки, ꙗкоже
повелѣ гь҃ моѵсїю. И приведе моѵсїи телецъ и-
же за грѣхъ, и възложиша ааронъ и сн҃ове его
руки на главу телцу иже за грѣхи, и закла
его (моѵсїи. И взѧ)[5] ѿ крови, (перъстѡ его), и
възложи на (оуглы)[6] (окрꙋтъ олтарѧ)[7] (-)[8], и
оцыстити олтарь, и кровь пролїѧ оу стоѧла
олтарѧ, и ост҃и и еже молитисѧ оу него. И
взѧ моѵсїи весь тукъ иже въ оутробѣ и по-
вразъ ꙗтренїи, и обѣ истеси, и тукъ иже
на нею, и принесе моѵсїи къ олтарю. (ч)[9] те-
лецъ и кожу его, и мѧса его и мотылы его,

съжже [-][10] на огни внѣ полка, ꙗкоже повелѣ,
гь моѵсїю. И приведе моѵсїи овенъ, иже въ все-
съжженїе. И възложи ааронъ и сн҃ове его рꙋцѣ
свои на главꙋ овню. и закла моѵсїи овенъ, и
пролїа моѵсїи кровь [окрꙋтъ олтара][11], (а)[12]
овенъ раздроби на ꙋды [его][13]. И възѧ моѵсїи
главꙋ и ꙋды и тꙋкъ, и ꙋтробꙋ и ноги (і)
измыи (ѧ) водою. И възложи моѵсїи весь о-
венъ на олтарь въ всесъжженїе, (иже есть)[14]
вонѧ блговонїѧ, приносъ есть гꙋ ꙗкоже запо-
вѣда гь моѵсїю. И приведъ моѵсїи овенъ
вторый, овенъ съвершенїа. и възложи ааронъ
и сн҃ове его рꙋцѣ свои на главꙋ овню, и закла
и. И взѧ моѵсїи ѿ крови его и възложи на
обꙋшїе ꙋха аарона десного, и на конецъ рꙋки
[его][15] деснылѧ, и на конецъ ноги [его][16] деснылѧ.
И приведе моѵсїи сн҃ы аарона, и възложи моѵ-
сїи ѿ крови на обꙋшїе ꙋшесꙋ [и][17] деснꙋю, и
на конецъ рꙋкꙋ ихъ деснꙋю и на конецъ ногꙋ
ихъ деснꙋю. И пролїа моѵсїи кровь (окрꙋтъ
олтара)[18]. И взѧ [моѵсїи][19] тꙋкъ и чресла и
тꙋкъ иже на ꙋтробѣ, и повразъ ꙗтренїи и
обѣ истеси и тꙋкъ иже на нею, и рамо дес-
ное (-)[20] ѿ кошницы съвершенїю иже есть пре
гмъ. [И][21] взѧ хлѣбъ единъ прѣсный, и хлѣбъ
елеенъ еди и опрѣснокъ единъ, и възложи на
тꙋкъ, и рамо десное. И възложи все на рꙋцѣ
аарони, и на рꙋцѣ сн҃овъ его, и приведе ѧ ꙋ-
частїе пре гь. И взѧ [и][22] моѵсїи ѿ рꙋкꙋ и,
и принесе ѧ [-][23] къ олтарю къ всесъжженїю
съвершенїѧ, еже есть вонѧ блговонїѧ, при-
носъ (бо) естъ гꙋ. И [взѧ][24] моѵсїи грꙋди ѿ-
лꙋчи ѧ положенїа пре гмъ. ѿ овна съверше-
нїа, и бысть моѵсїю ꙋчастїе, ꙗкоже повелѣ
гь моѵсїю И взѧ моѵсїи ѿ елеѧ помазанїа. и
ѿ крови ꙗже на олтарꙋ. И въскропи на аарона
и на ризы его, и на сн҃ы его и на ризы сн҃овъ
его с нимъ. И освѧти аарона, и ризы его, и сн҃ы
его и ризы сн҃овъ его с нимъ. И рече моѵсїи аа-
ронꙋ и сн҃омъ его. сварите мѧса ꙋ дверей хра-
ма свѣдѣнїа. въ мѣстѣ стѣ, *и тамо да
изъѧсте ѧ, и хлѣбы иже въ кошницы съвер-
шенїа (да ꙗдѧтъ ѧ, ааронъ и сн҃ове его,
ꙗкоже заповѣда мнѣ (гь) гла)[25]. и останокъ
мѧсъ и хлѣбовъ на огни [да съжжете][26] (-)[27]
из дверїи храма свѣдѣнїа, да не исходите. з,
днїи, доньдеже (скончаетсѧ днь дне)[28] съвер-
шенїѧ вашего. въ седмь бо днїи да съвер-
шите рꙋцѣ ваши, ꙗкоже сътвори въ днь сїи,
вонже заповѣда гь творити, ꙗко молитисѧ о
васъ. И да ꙋ дверїи храма свѣдѣнїа, сѣдите

в мо кд
ма ві
ма в
лꙋ ѕ
ни кд

так як заповів Господь Мойсеєві. **18** І
привів Мойсей барана, що на ціло-
палення. І поклав Аарон і його сини
свої руки на голову барана. **19** І
зарізав Мойсей барана, і вилив Мой-
сей кров довкруг жертовника; **20** а
барана розділив на його часті. І взяв
Мойсей голову, і частки, і жир, **21** і
нутрощі, і ноги, і помив їх водою. І
поклав Мойсей всього барана на жер-
товник на цілопалення; що є запах
милий – це принос Господеві, так як
заповів Господь Мойсеєві. **22** І, при-
вівши Мойсей другого барана, ба-
рана посвячення. І поклав Аарон і йо-
го сини свої руки на голову барана,
23 і зарізав його. І взяв Мойсей з
його крові і поклав на кінець правого
вуха Аарона, і на кінець його правої
руки, і на кінець його правої ноги. **24**
І привів Мойсей синів Аарона, і
поклав Мойсей з крові на кінці їхніх
правих вух, і на кінці їхніх правих
рук, і на кінці їхніх правих ніг. І
вилив Мойсей кров довкруг жертов-
ника. **25** І взяв Мойсей жир, і задню
частку, і жир, що на нутрощах, і
чепець печінки, і обі нирки, і жир, що
на них, і праве рамено **26** з кошика
посвячення, що є перед Господом. І
взяв один прісний хліб, і один хліб з
олією, і один пляцок, і поклав на жир
і праве рамено. **27** І поклав все на
руки Аарона і на руки його синів, і
привів їх, як частку, перед Господом.
28 І взяв їх Мойсей з їхніх рук, і
приніс їх до жертвоника на цілопа-
лення – посвячення, що є милий за-
пах, бо є принос для Господа. **29** І
взяв Мойсей груди барана посвячен-
ня, відділив їх, щоб покласти перед
Господом, і було Мойсеєві часткою,
так як заповів Господь Мойсеєві. **30** І
взяв Мойсей з олії помазання і з
крові, що на жертовнику, і покропив
на Аарона, і на його одіж, і на його
синів, і на одіж його синів з ним. І
освятив він Аарона, і його одіж, і
його синів, і одіж його синів з ним.
31 І сказав Мойсей до Аарона і його
синів: Зваріть м’ясо в дверях шатра мой2. 29
свідчення, на святім місці, *і там мат. 12
з’їсьте його і хліби, що в коші по- мар. 2
свячення. Хай їдять їх Аарон і його лук. 6
сини, так як заповів мені Господь, ниж. 24
кажучи. **32** І зостале з м’яса і хлібів
на вогні спаліть. **33** Від дверей шатра
свідчення не відходьте сім днів, доки
скінчиться день за днем вашого по-
свячення. В сімох бо днях посвятите
ваші руки, **34** так як зроблено в
цьому дні, в якому заповів Господь
чинити, щоб молитися за вас. **35** І
сидіть при дверях шатра свідчення
сім днів, день і ніч, і збережіть гос-
подні накази, щоб ви не померли. Так

бо мені наказав Господь. **36** І зробив Аарон і його сини всі слова, які Господь заповів Мойсеєві.

Глава 9

1 І сталося в восьмому дні, і прикликав Мойсей Аарона, і його синів, і старших Ізраїля. **2** І сказав Мойсей до
мой2. 29 Аарона: *Візьми собі теля, зі скоту, за гріх і барана без вади на цілопалення, і принеси їх перед Господом. **3** І старшим Ізраїля скажеш, кажучи: Хай візьмуть одного козла, з кіз, за гріх, і барана, і теля, і однолітнє ягня без вади для приносу. **4** І теля, зі скотини, і барана для жертви спасіння перед Господом, і пшеничну муку, замісену в олії, бо сьогодні Господь з'явиться у вас. **5** І взяли, так як заповів Мойсей, перед шатром свідчення. І прийшов ввесь збір, і став перед Господом. **6** І сказав Мойсей: Це слово, яке сказав Господь, зробіть, і з'явиться у вас господня слава. **7** І сказав Мойсей Ааронові: Приступи до жертовника, і зроби те: що за гріх свій – цілопалення своє; і помолися за себе і за дім твій. І принеси дар народу, і помолися за них, так як заповів Господь. **8** І приступив Аарон до жертовника, і зарізав теля, що за гріх його. **9** І принесли сини Аарона до нього кров, і замочив свій палець в крові, і поклав на роги жертовника, а кров вилив при ногах жертовника. **10** Жир же, і обі нирки, і чепець печінки, що за гріх, поклав на жертовник, так як заповів Господь Мойсеєві. **11** М'ясо ж і шкіру спалив на вогні поза табором. **12** Зарізав же для цілопалення, і принесли сини Аарона до нього кров, і вилив довкруг жертовника, **13** і принесли до нього цілопалення, і ті частки, і голову, і поклав на жертовник, **14** і помив нутрощі і ноги водою, і поклав на цілопалення на жертовнику. **15** Приніс же і дар народу, і взяв козла, що за гріх народу, і зарізав його, і очистив його, так як попереднього; 16 і приніс цілопалення, і зробив, як належиться. **17** Приніс же і жертву, опріч раннішнього цілопалення, і наповнив нею руки, і поклав на жертовник. **18** Зарізав же теля і барана з жертви – спасіння народу. І принесли сини Аарона до нього кров, і вилив довкруг жертовника. **19** Жир же теляти і барана, і задню частку, і жир, що покриває нутрощі, і обі нирки, і жир, що на них, і чепець печінки; **20** і поклав жир на груди, і приніс жир на жертовник. **21** Груди ж і праве ра-

седмь днїи, днь и нощъ, и съхраните повелѣнїа гнѧ, да не оумрете тако бо (ми повелѣ)[29] гь. И сътвори ааронъ и снове его, вся словеса, ꙗко повелѣ гь моѵсїю.

Гла, д.

Ибысть въ днь осмыи, [и][1] призва моѵсїи аарона и сны его и старцы інлвы. И рече моѵсїи къ аарону. *поими себѣ те-
в мо ид лецъ ѿ говѧ, грѣха ра и овенъ (непороченъ въ всесъжженїе)[2] и принеси ѧ пре га. И старцемъ інлевымъ. речеши гла, (да възмутъ)[3] козелъ ѿ козъ единъ грѣха ради, [и овенъ][4] и телецъ и агнецъ единолѣтныи, (непорочныи, въ приносы)[5]. И телецъ [ѿ говадъ][6], и овен на жертву спсенїа пре гь, и муку пшеничну съпраженꙋ съ елеомъ зане днь гь ꙗвится въ васъ, и поѧша ꙗкоже заповѣда моѵсїи пре храмомъ свѣдѣнїа. И прїиде весь сонмъ и [ста][7] пре гмъ. И рече моѵсїи, се слово иже, рече гь сътворите, и ѧвится въ васъ слава гнѧ. И рече моѵсїи аарону, приступи къ олтару. и сътвори грѣха ради своего (-)[8] всесъжженїе свое, и помолися о себѣ, и о дому твоемъ. и сътвори даръ людскїи, и помолися о нихъ ꙗкоже заповѣда гь [-][9]. И приступи ааронъ къ олтару, и закла телецъ иже грѣха ради [его][10]. И принесоша снове аарони кровь к нему, и омочи пръстъ [свои][11] въ кровь, и възложи на (оуглы)[12] олтаря, (а)[13] кровь пролїи оу стоѧла олтаря. (-)[14] Тукъ (же) и [обѣ][15] истеси, и повразъ ꙗтренїи иже грѣха ради, възложи на олтаръ, ꙗкоже заповѣда гь моѵсїю. (-)[16] Мясо (же) и кожу съжже [-][17] на огни внѣ полка (-)[18] закла (же) въвсесъжженое, и принесоша снове аарони кровь к нему. и пролїѧ (окрѣтъ олтаря)[19], и всесъжженїе принесоша к нему, [и][20] оуды оны и главу, и възложи на олтаръ і измы оутробу и ноги водою, и възложи въ всесъжженїе на олтаръ. (-)[21] Принесе (же) (и) даръ людскїи, и взѧ козла иже грѣха ради людска, и закла и, и очисти и ꙗкоже [-][22] первыи, и принесе всесъжженїе и сътвори (-)[23] ꙗкоже достоитъ. (-)[24] Принесе (же и) требу и наполни руцѣ ѿ неѧ, и възложи на олтаръ, кромѣ съжженїѧ заоутренаго. (-)[25] Закла (же) телецъ и овенъ требы спсенїа людска. и принесоша снове аарони кровь к нему, и пролїѧ (окрѣтъ олтаря)[26]. (-)[27] Тукъ (же) телчїи и овнїи (и) чресла, и тукъ покрывающїи оутробу. и обѣ истеси, і тук иже

на нею̀, и҆ поѡбра́зъ ѧ҆̀ѡтре́нїи, и҆ възложѝ тꙋ́ки на
гр꙽ꙋ́ди. И҆ принесѐ тꙋ́ки на ѻ҆лта́рь, (-)[28] гр꙽ꙋ́ди
(же) и҆ ра́мо десно́е. раздѣлѝ а҆а҆ро́нъ оу҆ча́стїе пре́д
гдⷭ҇мъ, ѧ҆́коже повелѣ̀ [-][29] [мѡѷсі́и][30]. И҆ въздви́гъ
а҆а҆ро́нъ рꙋцѣ̀ к лю́дем [и҆][31] блⷭ҇ви ѧ҆̀ и҆ снї́иде [съ-
твори́ти][32] [приноше́нїе][33] грѣха̀ ра́ди, и҆ всесъж-
же́нїе, и҆ е҆́же ѡ҆ сп҃се́нїи. И҆ въше́дъ мѡѷсі́и і҆
а҆а҆ро́нъ въ хра́мъ свѣдѣ́нїа, і҆ и҆зше́дше блⷭ҇ви́ста
вс҃ѧ лю́ди, и҆ ѧ҆ви́сѧ сла́ва гдⷭ҇нѧ всѣ́мъ лю́демъ.
ма҃ ві *І҆ и҆зы́иде ѻ҆́гнь ѿ га҃, и҆ съжже̑ е҆́же на ѻ҆лта́-
ри, и҆ всесъжже́нїе и҆ тꙋ́, И҆ ви́дѣша вс҃и лю́дїе
и҆ оу҆жасо́шасѧ, и҆ падо́ша на лица̀.

Гл҃а, і҃.

[възѧ́ста][1] ѻ҆́ба сн҃а а҆а҆ро́нѧ нада́въ, и҆
д҃ мо҃ г҃ а҆виоу́дъ, ко́ждо (своѝ кади́лницꙋ)[2], [*и][3]
и҆ кѕ҃ въложи́ста в нѧ̀ ѻ҆́гнь. и҆ възложи́ста
на́нь дїмїа̑, и҆ принесо́ста пре́д га҃ ѻ҆́гнь
чю́жь е҆го́же не повелѣ̀ [и҆́ма гь҃][4]. (-)[5] И҆зы́иде (же)
ѻ҆́гнь ѿ га҃ и҆ потре́би ѧ҆̀, и҆ оу҆мро́ста пре́д гдⷭ҇мъ.
И҆ рече мѡѷсі́и къ а҆а҆ро́нꙋ се е҆́сть и҆́же рече гь҃
гл҃ѧ. въ приближа́ющихъсѧ мнѣ̀ ѡ҆ст҃ꙋсѧ, и҆
въ все́мъ со́нмѣ прославлю́сѧ. (Оу҆боѧ́ же сѧ) (а҆-
а҆ро́нъ и҆ ѡ҆печа́лисѧ)[6] и҆ възва̀ мѡѷсі́и миса́ила, и҆
е҆лисафа́на. сн҃ы ѻ҆зи́илевы, сн҃ы бра́та ѻ҆тц҃а а҆а҆ро́-
нѧ, и҆ ре́ и҆́ма приститꙋпи́та и҆ възмѣ́та бра́та
своѧ̀ ѿ (мѣ́ста ст҃а)[7] внѣ̀ по́лка. И҆ присттꙋ-
пи́ша и҆ взѧ́ша [и҆́хъ][8] в ри́зы своѧ̀, (і҆ и҆знесо́-
ша) внѣ̀ полка̀ (ѧ҆́коже рече мѡѷсі́и). И҆ рече мѡѷ-
сі́и къ а҆а҆ро́нꙋ и҆ е҆леа҆за́рꙋ и҆ [дама́рꙋ][9], сн҃ома е҆го
ѡ҆ста́вшима. гла́въ ва́шихъ не ѿкрыва́йте, и҆
ри́зъ ва́шихъ не раздира́йте, да не оу҆́мрете, и҆
на ве́сь сънмъ бꙋ́детъ гнѣ́въ. Бра́тїѧ же ва-
ша ве́сь до́мъ і҆и҃левъ да сѧ пла́чють запале́-
нїѧ, и҆̀мже запали́шасѧ ѿ га҃, і҆ и҆з две́рїи хра́-
ма свѣдѣ́нїа не и҆сходи́те, да не оу҆́мрете. Е҆ле́й
бо помаза́нїѧ е҆́же (е҆́сть) ѿ га҃ на ва́съ [е҆́сть][10]
и҆ сътвори́ша по словесѝ мѡѷсі́ѡвꙋ. И҆ гл҃а гь҃
къ а҆а҆ро́нꙋ рекі́и, вина̀ и҆ сике́ра не [пі́и][11] ты̀ и҆
сн҃ове твоѝ с тобо́ю. Е҆гда̀ въхо́дите въ хра́мъ
свѣдѣ́нїа. и҆лѝ приститꙋпа́ющимъ ва́мъ къ ѻ҆л-
тарю̀, (да)[12] не оу҆́мрете, (и҆ бꙋ́детъ се) въ за-
ко́нъ вѣ́чныи въ ро́дѣхъ ва́шихъ. [ѿлꙋчи́те][13]
межд꙽ꙋ ве́щьми ст҃ыми, и҆ межд꙽ꙋ скверна́выми,
и҆ межд꙽ꙋ нечи́стыми, и҆ межд꙽ꙋ чи́стыми. и҆ да
оу҆строи́те сн҃ы і҆и҃левы все зако́нное е҆́же гл҃а гь҃ к
ни́мъ рꙋко́ю мѡѷсі́ѡвою. И҆ рече мѡѷсі́и къ а҆а҆ро́-
нꙋ, и҆ е҆ли́а҆зарꙋ, и҆ [дамарꙋ][14] сн҃ома [е҆го][15] ѡ҆ста́в-
шима. възъмѣ́те тре́бꙋ ѡ҆ста́вленꙋю ѿ при-
но́съ гнь҃. и҆ ѧ҆ди́те ѡ҆прѣ́снокы оу҆ ѻ҆лтарѧ̀, [ѧ҆́-
ко][16] ст҃аѧ ст҃ыхъ е҆́сть, и҆ да ѧ҆́сте ѧ҆̀ в мѣ́с-
тѣ ст҃ѣ. Зако́нно бо тебѣ̀ е҆́сть, и҆ зако́нно

мено відняв Аарон – частка перед
Господом, так як заповів Мойсей. **22**
І, піднявши Аарон руки до народу, і
поблагословив їх, і зійшов, щоб зро-
бити приношення за гріх, і цілопа-
лення, і те, що за спасіння. **23** І ввій-
шовши, Мойсей і Аарон, до шатра
свідчення, і вийшовши, поблагосло-
вили ввесь народ; і господня слава
з'явилася всьому народові. **24** *І мак2. 12
вийшов вогонь від Господа, і пожер
те, що на жертовнику: і цілопалення,
і жир. І побачив ввесь народ, і жах-
нувся, і припав до землі.

Глава 10

1 І взяли два сини Аарона – На-
дав і Авіюд, кожний свою кадильни-
цю, *і вклали до них вогонь, і кинули мой4. 3 і 26
на нього ладан, і принесли перед Гос-
подом вогонь чужий, який не заповів
їм Господь. **2** Вийшов же вогонь від
Господа і знищив їх, і вмерли перед
Господом. **3** І сказав Мойсей до Аа-
рона: Це є те, що сказав Господь, ка-
жучи: В тих, що приближаються до
мене, освячуся, і в усьому зборі про-
славлюся. Злякався ж Аарон і за-
смутився. 4 І покликав Мойсей Ми-
саїла і Елісафана, синів Озіїла, синів
брата батька Аарона, і сказав їм:
Приступіть і візьміть своїх братів зі
святого місця за табір. **5** І при-
ступили, і взяли їх в своїй одежі, і
винесли поза табір, так як сказав
Мойсей. **6** І сказав Мойсей до Ааро-
на, і Елеазара, і Тамата, його осталих
синів: Голів ваших не відкривайте і
одежу вашу не роздирайте, щоб ви не
померли, і на всьому зборі не було
гніву. Брати ж ваші, ввесь дім Із-
раїля, хай оплакують спалення, яким
спалені були від Господа. **7** І від две-
рей шатра свідчення не відходьте,
щоб не померли ви. Бо олія помазан-
ня, що є від Господа, є на вас; і зро-
били за словами Мойсея. **8** І сказав
Господь до Аарона кажучи: 9 Вино і
кріпкий напій не пий ти і твої сини з
тобою, коли входите до шатра свід-
чення чи ви приступаєте до жертов-
ника, щоб не померли; і буде це у
вічний закон у ваші роди. **10** Відлу-
чіть між речами святими і між опога-
неними, і між нечистими і між чис-
тими. **11** І наставте ізраїльських синів
на все законне, що сказав Господь до
них рукою Мойсея. **12** І сказав Мой-
сей до Аарона, і Елеазара, і Тамара,
його осталих синів: Візьміть жертву,
що осталася з господніх дарів, і їжте
прісне при жертовнику, бо це святе-
святих, **13** і їжте їх на святому місці.
За законом, бо є для тебе, і за за-
коном для твоїх синів – це з гос-

подніх приносів. Так бо мені заповів
Господь. **14** І груди участі, і плече
участі їжте на святім місці, ти, і твої
сини, і твій дім з тобою. Бо за
законом тобі і за законом твоїм си-
нам дано із жертв спасіння ізраїльсь-
ких синів. **15** Рамено участі, і груди
участі, з жертв жиру – хай принесуть
участь, яку приносять перед Госпо-
дом. І хай буде тобі, і твоїм синам, і
твоїм дочкам з тобою у вічний закон,
так як заповів Господь Мойсеєві.
мак2. 2 *Після цього **16** ж Мойсей, шукаючи,
шукав за козлом, що за гріх, – він же
був спалений. І розгнівався Мойсей
на Елеазара і Тамара, осталих синів
Аарона, кажучи: **17** Чому не їли ви на
святім місці те, що за гріх, бо є святе-
святих. Це вам дано їсти, щоб ви від-
няли гріх збору, і помолилися за них
перед Господом. **18** Бо не внесено з
його крові до святого. Перед лицем,
всередині їжте його, на святім місці,
так як мені заповів Господь. **19** І ска-
зав Аарон до Мойсея, кажучи: Хіба
сьогодні принесуть за їхній гріх і їхнє
цілопалення перед Господом? І тра-
пилося мені це, і їстиму сьогодні те,
що за гріх, чи буде миле Господеві?
20 І почув Мойсей, і було йому до
вподоби.

с҃нома твои́ма, ѐе ѿ прино́съ г҃нь. си́це ѿ бо [ми
заповѣда̀][17] [г҃ь][18]. И҆ гру́ди оу҆ча́стїа, и҆ ра́мо оу҆-
ча́стїѧ. да ꙗ҆́дите в мѣстѣ ст҃ѣ ты и҆
с҃нове твои̇ и҆ до́мъ твои, с тобо́ю· зако́нно бо
тебѣ̂ и҆ зако́нно с҃нома твои́ма, да́стъсѧ (и҆)
ѿ тре́бы сп҃се́нныѧ с҃новъ і҆и҃левъ· Ра́мо оу҆ча́стїѧ
и҆ гру́ди оу҆ча́стїѧ, въ прино́сехъ ту́чныхъ да
принесꙋтъ, оу҆ча́стїѧ (и҆́же прино́сѧтъ)[19] пр҃е г҃ь·
И҆ да бꙋдетъ тебѣ и҆ с҃номъ твои́мъ, и҆ дще́-
ремъ твои́мъ с тобо́ю, въ зако́нъ вѣ́чныи, ꙗ҆́-
коже повелѣ г҃ь мѡѷсі́ю· (*Посем же)[20] (мѡѷсі́и въ- ѣ м҃а ѣ
зыска́ѧ възыска̀ козла̀, и҆́же грѣха̀ ра́ди)[21], (-)[22]
се́иже съжже́нъ ба́ше· И҆ разгнѣвасѧ мѡѷсі́и на
е҆лиа҆за́ра, и҆ (дама́ра)[23] с҃ны а҆а҆ро́на ѡ҆ставшаѧ,
г҃лѧ· Почто не ꙗ҆́сте (въ мѣстѣ ст҃ѣ, е҆́же грѣха̀
ра́ди)[24]. ꙗ҆́ко [-][25] ст҃аѧ ст҃ыхъ е҆́сть· Се да́стъсѧ
вамъ ꙗ҆́сти. да ѿве́ржете грѣхъ со́нма̀, и҆ по-
моли́тесѧ ѡ҆ ни҆х пр҃е г҃мъ· Не внесѐ бо сѧ ѿ кро́-
ви е҆го въ ст҃ое. на лице внꙋтрь да ꙗ҆́сте е҆̀, въ
мѣстѣ ст҃ѣ, ꙗ҆́коже [повелѣ мнѣ г҃ь][26]· И҆ рече а҆а҆-
ро́нъ къ мѡѷсі́ю г҃лѧ, а҆́ще дн҃е принесꙋтъ грѣ-
ха̀ ра́ди и҆х и҆ всесъжже́нїе и҆́хъ пр҃е г҃а· И҆ лꙋчи́тъ
ми сѧ тако, и҆ ꙗ҆́мъ е҆́же грѣха̀ ра́ди дн҃е. бꙋ-
детъ ли го́де г҃ꙋ. и҆ слы́ша мѡѷсі́и и҆ оу҆годно е҆-
мꙋ бы́сть·

Глава 11

1 І сказав Господь до Мойсея і
Аарона, кажучи: **2** Скажіть ізраїльсь-
мой4. 14 ким синам, кажучи: *Це звірі, яких
їстимете, з усіх звірів, що на землі. **3**
Кожного звіра, що ділить на два ко-
пито, і роздвоює на два копита, що
румиґає між звірами, цих їстимете. **4**
Тільки з цих не їстимете, які не руми-
ґають, і які на два ділять копита, а не
роздвоюють. Верблюда, бо румиґає,
але копито не ділить на два – нечис-
тий він вам. **5** Хирогрил, бо не ру-
миґає і копита не ділить – нечистий
він вам. **6** І заяць, бо румиґає, але ко-
пита не ділить на два – нечистий він
мак2. 2 вам. **7** *І свиня, бо ділить на два ко-
пито і копито розділює, але не руми-
ґає – нечиста вона для вас. **8** З м'яса
їх не їстимете і мертвечини їхньої не
доторкнетеся – нечисті вони для вас.
9 І це їстимете з усього, що у водах.
Все, що має плавники і луску в во-
дах, і в морях, і в озерах, це їстимете.
10 І все, що не має плавників і луски
в водах, і в морях, і в озерах, з усього
цього, що виносить вода. І всяка ду-
ша, що живе в воді, є нечиста, **11** і
гидотою хай буде для вас. З їхнього
м'яса не їжте і гидуйте їхньою мер-
твечиною. **12** І все, що не має плав-
ників і луски, що в водах, – нечисте
це є для вас; **13** і цим гидуйте. І з

Г҃лa, а҃і·

И речѐ г҃ь къ мѡѷсі́ю і҆ а҆а҆ро́нꙋ г҃лѧ, г҃лите
с҃номъ і҆и҃левы҃ рекꙋ́ще. *сі́и ско́ты и҆́же ꙗ҆́сте д҃ мѡ҃ д҃і
ѿ всѣхъ скотъ и҆́же на земли̇· Всѧ́къ
ско́тъ на двое дѣлѧ̀ па́зноготь, и҆ ко-
пы́то копытѧ на́ двое, (-)[1] ѿрижа́и жва́нїе,
въ ско́тѣхъ сі́ѧ̀ да ꙗ҆́сте· Ра́звѣ ѿ си́хъ да
не ꙗ҆́сте, и҆́же [не][2] ѿры́жꙋтъ жва́нїе· І҆ и҆́же на́
двое дѣ́лѧтъ па́зногти, (а҆)[3] [не][4] копы́тѧтъ.
вельблꙋда, ꙗ҆́ко и҆зно́ситъ жва́нїѧ [-][5] но па́з-
ногти не дѣ́литъ на́ двое, нечи́стъ сі́и
ва́мъ· [[-][6] Хирогри́ль ꙗ҆́ко [не][7] и҆зноси҃ жва́нїа [-][8]
и҆ па́зногти не дѣ́литъ нечи́стъ сі́и ва́мъ· И҆
заѧ́цъ (и҆́же)[9] ѿры́жетъ жва́нїе [-][10] [но][11] па́з-
ногти не дѣли҃ на́ двое, нечи́стъ сі́и ва́мъ][12].
*И҆ свинї́а ꙗ҆́ко дѣ́литъ па́зногти на двое [-][13], ѣ м҃а ѕ҃
и҆ копы́то копы́титъ, (н҆о)[14] [-][15] не ѿры́же҃
жва́нїа, нечи́ста сі́ѧ̀ вамъ. ѿ мѧ́съ и҆́хъ да
не ꙗ҆́сте, и҆ мертвечи́не и҆҃ да не прикаса́етесѧ
нечи́ста сі́а ва҃, и҆ сі́ѧ̀ да ꙗ҆́сте ѿ всѣхъ ꙗ҆́же
въ вода́х· Всѣмъ и҆́мже сꙋть [-][16] пера̀ и҆
чешꙋѧ̀ въ вода́хъ и҆ въ мори́хъ, и҆ въ е́зерехъ.
сі́ѧ̀ да ꙗ҆́сте· И҆ всѣмъ и҆́мже нѣсть [-][17] пера̀
и҆ чешꙋѧ̀. въ вода́хъ [и҆][18] въ мо́ри҃ и҆ въ е́зере҃,
ѿ всѣхъ (и҆́хъ) ꙗ҆́же и҆зъно́сѧтъ воды· И҆ всѧ́-
ка дш҃а живꙋ́щаѧ̀ въ водѣ. скве́рна е҆́сть, и҆

скверна да будутъ вамъ ѿ мѧсъ ихъ да не ѧсте, и мертвечины ихъ гнушайтесѧ· И всѣмъ имже нѣсть (-)[19] пера и чешуѧ иже въ водахъ скверна сїѧ есть вамъ, и сихъ гнушайтесѧ· ѿ птицъ, и да не [ѧсте ихъ][20] гнуси суть. орла и нога, и морьскаго орла и неѧсыти, и (ктина)[21], и еже к сѝмъ подобна. (врабїѧ, и врана, и совы и подобнаѧ имъ)[22]. и выпелица, и сухолаплѧ, і иже имъ подобнаѧ, и ѧстреба иже подобно к нему, и врана нощнаго, и лилика і ивина и порфуриона. [-][23] пеликана (-)[24], и (ородиона)[25], и харадриона, и еже подобна [симъ][26], и вдода и нощна нетопырѧ, и вѧ гады птичїѧ, иже ходѧтъ на четырехъ скверны [вамъ да будутъ][27]· Но сїѧ (же) да ѧсте, ѿ [всѣхъ][28] гадъ птичныхъ иже ходѧтъ четвероно иже имутъ голени выше плесну ихъ скакати ими ѿ землѧ· И сїѧ да [не][29] ѧсте, ѿ сихъ, оусеница и еже подобно есть еи. Сверчекъ и еже подобно к сему, и пруги (-)[30] иже подобно к нимъ и супротивлѧющагосѧ змиѧ, и еже подобно к нему· (И) всѧкъ гада ѿ птицъ имже суть четыриноги. скверна бо вамъ есть, и в сихъ да [не][31] оскверна витесѧ, [и][32] всѧкъ иже прикасаѧсѧ мертвечинѣ ихъ нечистъ будетъ до вечера· И всѧкъ носѧи мертвечину ихъ да испереть ризы [своѧ][33], и нечистъ будетъ до вечера· [-][34] въ всѣхъ скотѣхъ, имже дѣлитсѧ на двое пазноготь, и копыто копытитъ и жванїѧ не жуетъ нечисти да буду вамъ. всѧкъ прикасаѧсѧ мертвечинѣ ихъ нечистъ будетъ (і) и всѧкъ иже ходитъ на лапахъ. въ всѣхъ ѕвѣрехъ иже ходѧтъ на четырехъ нечисто есть вамъ· всѧкъ прикасаѧсѧ мертвечинѣ ихъ нечистъ будетъ до вечера, и носѧи мертвечину ихъ да испереть ризы [своѧ][35] [-][36] нечистъ будетъ до вечера, нечиста сїѧ [будутъ вамъ][37]· И сїѧ вамъ нечиста ѿ гада плѣжущихъ по земли. ласица, (черепаха,) и мышъ, [-][38] коркодилъ (земныи), пнѧвица (ежь) мигали, хамалеонъ, (бѣлка), и калавотисъ, и ѧщеръ, и кроторыѧ· Сїи нечисти вамъ, ѿ всѣхъ гадъ [плѣжущихсѧ][39] по земли. всѧкъ прикасаѧсѧ [мертвечинѣ ихъ][40], нечистъ будетъ до вечера· И всѧкъ [иже][41] аще впадетъ ѿ нихъ в нѣчто, ѿ мертьвечины ихъ нечисто будетъ· въ всѧкъ съсудъ древѧнъ, или въ ризу, или въ мѣхъ, или въ вретище [или][42] въ всѧкїи сосудъ в немже творитсѧ дѣло (-)[43]. въ водѣ да измочитсѧ, и нечистъ будетъ до вечера, и (паки) чистъ будетъ· И всѧкъ съсудъ глиненъ вонже аще впадетъ ѿ сихъ внутрь (а) еже (есть в немъ)[44]. нечисто будетъ, и (сосудъ)[45]

птахів, не їжте їх, гидотою є: орел, і
шуліка, і морський орел, **14** і кі-
бець, і сокіл, і те, що подібне до
них. **15** Горобець, і ворона, і сова, і
подібне до них. **16** І страус, і су-
холапля, і те, що подібне до них. І
яструб, і те, що подібне до нього.
17 І нічна ворона, і лилик, й ївин,
18 і порфиріон, пелікан, **19** і оро-
дион, і харадрион, і те, що подібне
до них. І вдод, і кажан, **20** і всі
птичі гади, що ходять на чотирьох,
– нечистими для вас хай будуть. **21**
Але ці ж їстимете з усіх птичих
гадів, які ходять на чотирьох, які
мають коліна над стопами їхніми,
щоб ними відскакувати від землі.
22 І ці, не їстимете з них: гусеницю
і те, що подібне є до неї, цвіркуна і
те, що подібне до нього, і саранчу і
подібне до неї, і богомольця і те,
що подібне до нього. **23** І всякий
плазун з птиць, який має чотири
ноги, – нечистим є для вас; **24** і
цими не знечиститесь. І кожний,
хто доторкається до їхньої мертве-
чини, буде нечистий до вечора. **25** І
кожний, що носить мертвечину їх-
ню, хай випере одіж свою; і нечис-
тий буде до вечора. **26** В усіх ско-
тах, в яких ділиться надвоє копито,
і розділюють копита, і не румига-
ють – нечисті хай будуть для вас.
Кожний, хто доторкається до їхньої
мертвечини, нечистим буде, **27** і
кожний з усіх звірів, що ходить на
лапах, що ходить на чотирьох, не-
чистим буде для вас. Кожний, що
доторкається до їхньої мертвечини,
нечистим буде до вечора; **28** і хто
несе їхню мертвечину – хай випере
свою одіж – нечистим буде до ве-
чора. Нечистим буде це для вас. **29**
І це для вас нечисте: з плазунів, що
повзають по землі. Ласиця, чере-
паха, і миша, крокодил, що на суші,
30 пнявиця, що є мигали, хамелеон,
білка, і калавотис, і ящірка, і кріт.
31 Ці нечисті для вас з усіх пла-
зунів, що повзають по землі. Кож-
ний, хто доторкається до їхньої
мертвечини, нечистим буде до ве-
чора. **32** І кожний, хто тільки впаде,
з них в що – будь, з їхніх мервечин,
нечистим буде – від всякого дере-
в'яного посуду, чи одежі, чи шкі-
ряного міха, чи мішка, чи кожна
посудина, в якій робиться діло, – в
воді вимочиться і нечистим буде до
вечора, і знову буде чистим **33** І
кожний глиняний посуд, до якого
лиш впаде з цього всередину, а те,
що всередині, в ньому, нечистим
буде, і посуд хай буде розбитий; **34**
і всяка їжа, яку їсьте, до якої лиш
поліється вода і впаде з їх мер-
твечини, нечистою буде вам; і вся-

кий напиток, який п'єте, в кожній
посудині, нечистим буде для вас;
35 і все, куди лиш впаде, до нього з
їхньої мертвечини, нечистим буде.
Печі хай будуть розбиті, бо є
нечисті, і нечистими хай будуть
для вас. **36** Тільки джерела вод, і
потоків, і збірників води, хай бу-
дуть чистими. А хто доторкається
їхньої мертвечини, нечистим буде;
37 і якщо впаде з їхньої мертвечини
на всяке насіння, що сіється, яке
засівається, чистим буде; **38** якщо
ж зллється воду на всяке насіння, і
впаде з їх мертвечини на нього– не-
чистим буде для вас. **39** Якщо ж
згине скот, який вам *можна* їсти, а
хтось доторкнеться до його мертве-
чини – нечистим буде до вечора. **40**
І хто їсть з їх мертвечини, хай
випере свою одіж, – нечистим буде
до вечора. І хто носить їхню мер-
твечину, хай випере свою одіж, –
нечистим буде до вечора. **41** І
всякий плазун, що плазує по землі,
огидним є це для вас; хай не їсть.
42 Кожний, що ходить на животі, і
кожний, що ходить на чотирьох, і
всяке, що має багато ніг, в усіх пла-
зунів, які плазують по землі, не
пет1. 1 ниж. 19 їжте їх, бо нечистим для вас є; **43** *і
не знечистите ваших душ в усіх
плазунах, що повзають по землі. Не
осквернитеся в них, і не будете не-
чистими в них. **44** Бо Я є Господь
Бог ваш, – і освятитеся, і будете
святими, – бо святим є Я, Господь
Бог ваш. І не знечистите ваших
душ в усіх плазунах, що рухаються
по землі, **45** бо Я є Господь, що
вивів вас з єгипетської землі, щоб
бути для вас Богом; і будете святі,
бо Я є святий. **46** Це закон про
скотину, і про птахів, і всяку душу,
що рухається в воді, і всяку душу,
що плазує по землі, **47** щоб роз-
ділити між нечистими і між чис-
тими, щоб навчити синів Ізраїля
розрізняти між тваринами, що
їдяться і між тваринами, що не
їдяться.

да разбиєтсѧ, и всѧку ꙗдь юже ꙗсте. на нюже
аще възлиєтсѧ (-)[46] вода, [и впадетъ ѿ мертве-
чины ихъ][47] нечисто будетъ [ва][48] и все питїе
еже пїете въ всѧкомъ сосудѣ, нечисто будетъ
[вамъ][49], и все еже аще въпадетъ (в не ѿ мер-
твечины ихъ)[50] нечисто будетъ· Пещи (-)[51] огни-
ща да съкрушатсѧ нечисты [бо][52] [-][53] сутъ, и
нечисты [-][54] [да будутъ вамъ][55] развѣ источ-
никъ водныхъ, и пото и снемъ водны, да бу-
дутъ чисты· а иже прикасаетсѧ мертвечинамъ
ихъ нечистъ будетъ, (и) аще (-)[56] впаде ѿ мер-
твечины ихъ на все сѣмѧ сѣмѧнное еже сѣ-
етсѧ чисто будетъ, аще ли возлиєтсѧ вода на
все сѣмѧ, и въпадетъ ѿ мертвечины и на не,
нечисто будетъ вамъ, аще ли оумретъ ѿ ско-
та, иже вамъ [-][57] ꙗсти, (а) прикасаѧсѧ мер-
твечинѣ (его)[58], нечистъ будетъ до вечера. и
ꙗдыи ѿ мертвечинъ ихъ, да исперетъ ризы
[своѧ][59], (-)[60] нечистъ будетъ до вечера. и носѧи
мертвечину ихъ, да измыєтъ ризы [своѧ][61] [-][62]
[-][63] нечистъ будетъ до вечера· И всѧ гадъ плѣ-
жущїисѧ по земли, скверново [вамъ][64] [есть се][65]
да сѧ не ѧстъ· [-][66] всѧкъ ходѧи чревомъ и всѧкъ
ходѧи на четверехъ, (и всѧко)[67] многоножное, въ
всѣхъ гадѣхъ, иже плѣжутъ по земли. да не
ѧсте ихъ, ꙗко скверново вамъ есть, и да не
осквернавите душъ вашихъ· въ всѣхъ гадѣхъ
плѣжущихсѧ на земли, (да)[68] не осквернавитесѧ
в нихъ и да не (будете нечисти)[69] в нихъ. ꙗко азъ
есмь гь бъ вашъ, и да осттитесѧ и [будете
стии][70], ꙗко стъ есмь азъ гь бъ вашъ· *И да а петр а ни ді
не осквернавите душъ вашихъ въ всѣхъ га-
дѣхъ, движущихсѧ по земли, ꙗко азъ есмь гь,
изведыи васъ ис землѧ егѵпетскїѧ да буду вамъ
бъ, и будете стии, ꙗко (азъ есмь стъ)[71] [-][72]· Се
законъ о скотѣхъ, и о птицахъ и всѧкои дши
движущеисѧ въ водахъ, и всѧкои дши движу-
щеисѧ по земли· Разлучити между нечистыми
и между чистыми. [къ наоученїю снoвъ ї-
левы][73] (-)[74] между оживлѧющими, ꙗдомыми и
между оживлѧющими неꙗдомыми·

Глава 12

1 І сказав Господь до Мойсея,
кажучи: **2** Скажи ізраїльським си-
нам і скажеш до них, кажучи:
лук. 2 *Жінка, яка лиш зачне і вродить
чоловічого роду, нечистою буде
сім днів, і за днями природного
мой1. лук. 2 ів. 7 відлучення її нечистоти нечистою
буде. **3** *І в дні восьмому хай
обріже його кінцеве тіло, **4** і хай
сидить тридцять і три дні в крові її

Глава, ві·

И рече гь къ моѵсїю гла. гли снoмъ ї-
левымъ, и речеши к нимъ гла. *жена лу в
иже аще зачне и родитъ мужескъ полъ
[-][1] нечиста будетъ з днїи, [и][2] по днехъ
естественаго разлученїѧ скверны еѧ нечиста бу-
деть· *И въ день осмыи да обрѣжетъ плоть ко- а мо зі
нечную его, и да (сѣдитъ, л, и г дни)[3], въ лу в
крови [очищенїа][4] еѧ, [и][5] всѧкои вещи стѣи да іоа з

не прикаса́ется, и҆ въ ст҃илище да не вхо́-
дитъ, до́ньдеже скончаю́тся дні́е ѡ҆чище́нїю
є҆ѧ̀. а҆́ще ли же́нескъ полъ родитъ. [-][6] нечи́ста
бꙋде́тъ д҃і днїи. по е҆стественѣи скве́рнѣ
[є҆ѧ̀][7], (-)[8] [л҃г, и҆ ѕ҃ днїи][9] да сѣди́тъ въ кро́ви
нечистоты̀ є҆ѧ̀· И҆ є҆гда̀ сѧ скончаю́тъ днїе
ѡ҆чище́нїѧ є҆ѧ̀. ѡ҆ сн҃ꙋ и҆́ли дщери да принесе́тъ
а҆́гнецъ [непоро́ченъ є҆ді́нолѣте́нъ][10], въ всѐсъж-
женїе· И҆ голꙋби́чища, и҆́ли го́рличища грѣха̀ ра҃,
п҃ре две́ри хра́ма свѣдѣнїа къ жерцꙋ̀, и҆ да при-
несетъ є҆̀ п҃ре г҃ь. и҆ помолится ѡ҆ не́и жре́цъ, и҆
да ѡ҆чи́ститъ ю҆̀ ѿ вре́да кро́ви є҆ѧ̀· Се́и за-
ко́нъ ража́ющеи мꙋжескъ полъ [и҆][11] же́нескъ, а҆́ще
ли не [пости́гнетъ] рꙋка̀ є҆ѧ̀ (-)[12] съ а҆́гнеца, и҆ да
възме́тъ двѣ̑ го́рлицѣ и҆́ли два голꙋбичища·
Є҆ді́нъ на всѐсъжже́нїе (а҆́ дрꙋгїи)[13] грѣха̀ ра́ди,
и҆ помо́лится ѡ҆ неи жре́цъ, и҆ ѡ҆цы́стится·

Гл҃а, г҃і·

И҆ гл҃а г҃ь къ мѡѷсїю і а҆аро́нꙋ рекїи. ч҃лкꙋ
є҆мꙋже а҆́ще бꙋдетъ на ко́жи плоти є҆го
ст҃рꙋ знаме́нїа, (и҆́ли нача́ло) прокаже́нїю,
и҆ бꙋдетъ на ко́жи плоти є҆го бле́скъ
прокаже́нїѧ. [-][1] да прїведется къ а҆аро́нꙋ жръ-
цꙋ, и҆́ли къ є҆ді́номꙋ ѿ сн҃овъ є҆го жръцꙋ̀, и҆ ѹ҆з-
ри҃ жре́цъ бле́скъ на ко́жи плоти є҆го, и҆ вла́съ в
бле́скꙋ и҆змѣни́лсѧ бꙋдетъ в бѣ́ло· И҆ взо́ръ бле́скꙋ
ѹ҆̑малѧ́етсѧ ѿ ко́жа плотныѧ [є҆го][2]. бле́скъ
прокаже́нїѧ є҆́сть и҆ ѹ҆́зритъ жрѐцъ, и҆ ѡ҆скверна́-
витъ и҆̀· А҆́ще ли прокаже́нїе бѣ́ло є҆́сть на ко-
жи пло́тнѣи [є҆го][3], и҆ не хꙋдѣе бꙋдетъ взо́ръ
(плоти) є҆го ѿ кожа (пло́тныѧ), и҆ вла́съ є҆го
нѣ́сть сѧ и҆змѣни́лъ в [бѣ́ло][4], (и҆) сїе (-)[5] є҆́сть
теменъ и҆ ѿлꙋчи́тъ жре́цъ бле́скъ на з҃ днїи
и҆ ѹ҆́зритъ жре́цъ бле́скъ въ дн҃ь се́дмы́и· И҆ сѐ
бле́скъ пребыва́етъ п҃ре нимъ, [и҆][6] не и҆змѣни҃-
сѧ бле́скъ в кожи и҆ ѿлꙋчи́тъ є҆го жре́цъ [на
дрꙋгꙋю з҃, днїи][7], и҆ ѹ҆́зритъ є҆го жре́цъ в [сед-
мы́и дн҃ь][8] втори́цею, и҆ сѐ (бле́скъ потемнѣ̑)[9]
[и҆][10] не и҆змѣни́лъсѧ бле́скъ в ко́жи, и҆ ѡ҆цис-
титъ є҆го жре́цъ знаме́нїе бо є҆́сть· (-)[11] И҆с-
пра́въ ризы [своѧ][12] чи́стъ бꙋдетъ. а҆́ще ли
и҆змѣнѧ́ющи и҆̆змѣни́тсѧ знаме́нїе в кожи. по
видѣнїи є҆го же́рцꙋ и҆ ѡ҆цы́ститъ є҆го, и҆ ѩ҆́-
ви́тсѧ второ́е жръцꙋ̀. и҆ ѹ҆́зритъ є҆го жре́цъ, и҆
є҆се и҆змѣни́сѧ знаме́нїе в ко́жи, и҆ да ѡ҆скверна́-
витъ и҆̀ жре́цъ прокаже́нїе бо є҆́сть· И҆ бле́скъ про-
каже́нїѧ а҆́ще бꙋдетъ на ч҃лцѣ, и҆ прїи́де къ
жерцꙋ и҆ ѹ҆́зри҃ [и҆̀][13] жре́цъ и҆ є҆се стрꙋпъ бѣлъ
на ко́жи. (-)[14] сїи (же) и҆змѣни́лъ бꙋдетъ вла́-
сы въ бѣлы· И҆ ѿ здра́вїѧ пло̀ти живы́ѧ въ
стрꙋпѣ прокаже́нїа, ве́тхо є҆сть въ ко́жи плоти

очищення, і хай не доторкається до
всякої святої речі, і хай не входить до
святого місця, доки не закінчаться
дні її очищення. **5** Якщо ж вродить
жіночого роду, нечистою буде **14**
днів за природною її нечистотою, **60** і
6 днів хай сидить в крові її нечис-
тоти. **6** І коли закінчаться дні її очи-
щення по сині чи дочці, хай принесе
однолітнє ягня без вади в цілопален-
ня. І пташеня голубине або горлиці за
гріх перед двері шатра свідчення, до
священика; **7** і хай принесе його пе-
ред Господом. І помолиться за неї
священик, і хай очистить її від не-
чистоти її крові. Такий закон тієї, що
родить чоловічого і жіночого роду. **8**
Якщо ж не спроможеться її рука на
ягня, і хай візьме дві горлиці або два
пташенята голубині. Одне для ціло-
палення, а друге за гріх, і помолиться
за неї священик, і очиститься.

Глава 13

1 І сказав Господь до Мойсея і
Аарона, кажучи: **2** Людину, в якої
лиш буде в шкірі її тіла знак струпа
або початок прокази, і буде на шкірі
її тіла блеск прокази, хай буде приве-
дена до Аарона-священика або до од-
ного священика з його синів; **3** і по-
бачить священик блеск на шкірі її
тіла, і волос в блеску змінився набі-
ло. І поле блеску нижче від шкіри її
тіла – це блеск прокази. І побачить
священик, і проголосить її нечистою.
4 Якщо ж є біла проказа на шкірі її
тіла і не гіршим буде вигляд її тіла
від шкіри тіла, і її волос не змінився
набіло, і ось є темний – і відлучить
священик блеск на сім днів, **5** і
побачить священик блеск в сьомому
дні. І ось блеск остається перед ним, і
не змінився блеск в шкірі – і від-
лучить її священик на других сім
днів. **6** І побачить її священик в сьо-
мому дні вдруге: і ось блеск потем-
нів, і не змінився блеск в шкірі; і
очистить її священик, бо це знак,
виправши свою одіж, чистою буде. **7**
Якщо ж, міняючись, зміниться виг-
ляд в шкірі після того, як оглянув її
священик, і очистить її; і з'явиться
вдруге перед священиком. **8** І поба-
чить її священик: і ось змінився вид в
шкірі; і хай священик проголосить її
нечистою, бо це проказа. **9** І якщо
буде на людині блеск прокази, і
прийде до священика, **10** і огляне її
священик: і ось на шкірі білий струп,
він же змінив волоски на білі. І з здо-
рового тіла, живого в струпі прокази,
11 старим є в шкірі його тіла, – і свя-
щеник проголосить його нечистим і
відлучить його, бо є нечистим. **12** Як-
що ж, процвітаючи, зацвіте проказа в

шкірі, і покриє проказа всю шкіру
блеском, від голови до його ніг, –
по всьому виду священика; **13** і по-
бачить священик: і ось проказа по-
крила всю шкіру його тіла; то хай
очистить священик блеск, бо ввесь
змінився набіло, він чистий. **14** І в
той день, коли в ньому з’явиться
живе тіло, – проголоситься нечис-
тим. **15** І побачить священик здоро-
ве тіло, і нечистим проголосить йо-
го здорове тіло: він нечистим є, це
проказа. **16** Якщо ж обновиться
здорове тіло і зміниться на біле, – і
прийде до священика; **17** і побачить
священик: і ось блеск змінився на-
біло – і хай очистить священик
блеск, він чистий. **18** І тіло, якщо ж
буде на його шкірі загноєна боляч-
ка, і виздоровіє, **19** і буде на місці
болячки білий струп або проказа,
що біліє або червоніє, – і з’явиться
перед священиком. **20** І побачить
священик: і ось вигляд гірший від
шкіри, і волос його змінився набі-
ло, і священик проголосить його
нечистим – це блеск прокази, вона
на болячці зацвіла. **21** Якщо ж по-
бачить священик: і ось немає в
ньому білого волоска, і не є гіршим
від шкіри тіла, і він же є темний – і
відлучить його священик на сім
днів. **22** Якщо ж, розходячись, ро-
зійдеться в шкірі – хай священик
проголосить його нечистим, – це
блеск прокази, в гної зацвів. **23** Як-
що ж в тілі остається проказа і не
розходиться, це струп болячки, –
хай очистить його священик. **24** І
тіло, якщо в його шкірі буде вог-
няне запалення, і в його шкірі буде
оздоровлення: біле або червоне за-
палення прокази, що блещить або
біліється; **25** і побачить його свя-
щеник: і ось змінився волос на бле-
щачий, і вид його гірший від шкіри
– це проказа. В запаленні процвіло.
І хай священик нечистим його про-
голосить – це блеск прокази. **26** Як-
що ж огляне його священик: і ось
немає в блеску білого волоска, і не
є гіршим від шкіри, сам же він тем-
ний, – хай відлучить його священик
на сім днів. **27** І огляне його свяще-
ник у сьомому дні. І якщо, розходя-
чись, розійдеться в шкірі, хай про-
голосить його священик нечистим,
– це блеск прокази, він зацвів з за-
гноєнням. **28** Якщо ж в тілі оста-
неться блеск і не розійдеться в
шкірі, він же є темним, – це струп
запалення. Хай очистить його свя-
щеник, бо це знак запалення. **29**
Чоловік же або жінка, в яких лиш
буде, в них, блеск прокази на голо-
ві або на бороді. **30** І огляне свяще-

(єго)[15], и осквернавитъ и жрецъ и ѿлучитъ и
ꙗко нечистъ єсть. Аще ли же процвѣтаѧ про-
цвѣтетъ прокаженіе въ кожи, и покрыетъ
прокаженіе всю кожу блескомъ, ѿ главы до ногу
[єго][16], по всему взору жерьцову. И оузритъ жрецъ.
и се покрыло прокаженіе всю кожу плоти [єго][17],
и да оцыститъ [-][18] жрецъ блескъ. ꙗко весь из-
мѣнился єсть въ бѣло, чистъ єсть. И во иже
днь аще ꙗвится в немъ плоть жива оскверна-
вится, и оузритъ жрецъ плоть цѣлу, и ос-
квернавитъ ю плоть здрава [-][19] нечиста єсть,
прокаженіе єсть. Аще ли съставится плоть
здравая, і измѣнится въ бѣло, и прїидетъ
къ жерцу. и оузритъ жрецъ, и се измѣнилъся
блескъ въ бѣло, и да оцыститъ жрецъ блескъ
чистъ єсть. И тѣло аще ли будетъ на кожи
єго болячка гноина, і исцѣлѣетъ, и будетъ на
мѣстѣ болячки струпъ бѣлъ, или прокаженіе
бѣлуяся или рдяся и явится жрьцу. и оуз-
ритъ жрецъ и се взоръ худѣе кожи, и власъ єго
измѣнилъся въ бѣло, и осквернави ю жрецъ
[блескъ прокаженія][20] єсть, на болячки проц-
велъ. Аще ли види жрецъ, и се нѣсть в нє҃
власъ бѣлъ и не худѣи єсть ѿ кожа плот-
ныя. и сїи (же) єсть теменъ, и ѿлучитъ єго
жрецъ на з҃. днїи. Аще ли расыпанїемъ разсы-
плется в кожи [-][21] да осквернавитъ и жрецъ
блескъ прокаженія єсть, въ гнои процвелъ. Аще
ли в тѣле пребываетъ прокаженіе и не разсыпа-
ется, струпъ болячки єсть, [-][22] да оцыс-
титъ и жрецъ. И плоть аще будетъ в кожи
єго ижженіе огнено, и будетъ въ кожи єго не-
мощь исцѣлѣвши, ижженіе блескуяся прокаже-
нія бѣло [или][23] червлено, или пробѣлуется и
оузритъ и жрецъ и се премѣнился єсть власъ
въ блещаніе. и взоръ єму худѣе ѿ кожа. про-
каженіе єсть, въжженію процвело, и да осквер-
нитъ и жрецъ, блескъ прокаженія єсть. Аще
ли оувидитъ и жрецъ, и се нѣсть въ блеща-
нію власа бѣла, и не худѣе єсть ѿ кожа, само
же темно. [-][24] да ѿлучитъ и жрецъ на, з҃,
днїи, и оузритъ и жрецъ въ днь седмыи. [и
аще][25] разсыпанїемъ разсыплется в кожи. [-][26]
да осквернави и жрецъ блескъ прокаженія єсть,
съ гноемъ процвелъ. Аще ли в тѣлѣ пребу-
детъ блещаніе, и не разсыпается в кожи. сїе
же [темно єсть][27], струпъ съжженія єсть. [-][28]
да оцысти и жрецъ, образъ бо съжженїа єсть.
(-)[29] Мужу (же) [или][30] женѣ, [ємуже][31] аще бу-
детъ в нихъ прокаженія, на главѣ, или на
брадѣ. И оузри жрецъ блескъ. и се обличїе єго ху-

дѣе кожа, в немже власъ желтꙋаса тонокъ,
и ѡскверна́витъ и жрецъ вредъ есть, прокаже-
нїе главы, или прокаженїе брады есть· И аще
оувидитъ жрецъ блескъ вредныи и се не
[бꙋдетъ][32] ѡбличїе хꙋдѣе кожа, и власъ жел-
тꙋаса не бꙋдетъ в нем, и да ѿлꙋчитъ
жрецъ блескъ вредныи на з҃, днїи· И оузритъ
жрецъ блескъ въ днь семыи, и [-][33] не разсыпа-
са вред, и власъ съжелтꙋаса нѣсть в не, и
ѡбличїе вреда нѣсть хꙋдѣе кожа, и ѡстри-
жетъ кожꙋ. а вредъ да са не броснетъ, да
ѿлꙋчитъ жрецъ вре на з҃, днїи второе, и оу-
зритъ жре вредъ въ днь седмыи, и се не раз-
сыпаса вре въ кожи по ѡброснѣнїю его, и ѡбли-
чїе вреда нѣсть хꙋдѣе кожа, и да ѡцыс-
титъ и жрецъ, і исправъ ризы чистъ бꙋ-
детъ· Аще ли разсыпанїемъ разсыплетса
вредъ въ кожи по ѡцыщенїю его. и оузритъ и
жре и се разсыпаса вредъ въ кожи, да не при-
сѣщаетъ жрецъ ѡ власѣ желтꙋющемса, [-][34]
нечистъ есть· Аще ли (-)[35] пребꙋдетъ [в тѣ-
ле вредъ][36], и власъ чернъ ꙗвитса в немъ, (і)
исцѣлѣ вре чистъ есть, и ѡцыститъ и
жрецъ· (-)[37] Мꙋжꙋ или женѣ [емꙋже][38] аще бꙋ-
детъ на кожи плоти его блещанїа блещаса
бѣлꙋющеесa, и оувидитъ жрецъ, и се на кожи
плоти его блескъ, (и) блещаса бѣлꙋетса, вла-
га есть, [-][39] процвела кожа плоти его чистъ
е· Аще [-][40] комꙋ ѡползе глава [-][41] плѣшив
есть чистъ есть. аще ли съ преди ѡползе гла-
ва (-)[42] възлысъ есть, чистъ есть. аще ли
бꙋдетъ на плѣши его, или на възлысинѣ его,
блескъ бѣлъ, [или][43] червленꙋаса, прокаженїе
процвитающе [-][44] на плѣши его, (и)[45] на въз-
лысинѣ его· И оувидитъ и жрецъ и се ѡбличїе
блеска бѣла, [или][46] червлена, на плѣши его, и-
ли на възлысинѣ его ꙗко ѡбличїе прокаженїа
на кожи плоти его· Чл҃къ прокаженъ есть, ѡск-
верненїемъ ѡскверна́витъ (-)[47] жрецъ на главѣ
его блескъ (есть)[48]. И прокаженъ на немже есть
блескъ, ризы его да бꙋдꙋтъ взаты, и глава
его непокровена, и ѡколо оустъ его да ѡбвї-
етса, (-)[49] нечистъ прозоветса. вса дни в
наже бꙋдетъ в немъ блескъ нечистъ
[есть][50], [и][51] нечистъ бꙋдетъ ѿлꙋченъ кро-
мѣ да сѣдитъ внѣ полчища да бꙋдетъ е-
мꙋ пребыванїе· И риза аще бꙋдетъ на неи
блескъ прокаженїа, на ризѣ сꙋкнанѣ, или на
(-)[52] изгребнѣ или на праденѣ, или на кло-
кахъ, или на лнѣхъ, или на волнѣ, или на ко-
жи, или на всакои (кожи квашенѣ)[53]. И ꙗвит

ник блеск: і ось вид його гірший від
шкіри, в ньому ж тонкий волосок, що
жовтіє, – і нечистим проголосить йо-
го священик: це хворе *місце*, це про-
каза голови або проказа бороди. **31** І
якщо побачить священик блек хворо-
би: і ось не буде вид гіршим від шкі-
ри, і волосок в ньому не буде жов-
туватим – і хай відлучить священик
блек хворого на сім днів. **32** І огляне
священик блеск в сьомому дні: і не
розійшлася хвороба, і в ньому немає
волоска, що жовтіється, і вид хворого
не є гіршим від шкіри, **33** і обстриже
шкіру, а хворе хай не обстриже. Хай
вдруге відлучить священик хворе
місце на сім днів. **34** І огляне свя-
щеник хворе *місце* в сьомому дні: і
ось не розійшлася хвороба в шкірі
після її обстриження, і вид хворого
місця не є гіршим від шкіри – і хай
очистить його священик, і виправши
одіж, чистим буде. **35** Якщо ж, роз-
ходячись, розійдеться хворе *місце* в
шкірі після того, як його очищено, **36**
і огляне його священик: і ось хвороба
розійшлася в шкірі – хай не дивиться
священик за волоском, що жовтіє, він
нечистий. **37** Якщо ж зостане в тілі
хворе місце і в ньому з’явиться чор-
ний волос – і виздоровіло хворе міс-
це, він чистий, і очистить його свя-
щеник. **38** Чоловік або жінка, в яких,
якщо будуть на шкірі тіла їх блески,
що блещать біліючись; **39** і огляне
священик: і ось на шкірі тіла його
блеск і блещачи біліється – лишаєм є,
процвіла шкіра його тіла, чистим є.
40 Якщо кому облисіє голова – ли-
сим є, чистим є. **41** Якщо ж спереду
облисіє голова – лисим є спереду,
чистим є. **42** Якщо ж буде на його
лисині або на його лисині спереду
білий блеск, або який червоніє – про-
каза, що процвітає на його лисині, і
на його лисині спереду. **43** І огляне
його священик: і ось вид блеску бі-
лий або червоний, на його лисині,
або на його лисині спереду, наче вид
прокази в шкірі його тіла. **44** Чоловік
є прокаженим. Проголошуючи не-
чистим, нечистим проголосить свя-
щеник: на його голові є блеск. **45** І
прокажений, на якому є блеск, – його
одіж хай буде забрана, і голова його
непокрита, і хай завинеться довкруг
його уст – назветься нечистим. **46** Всі
дні, в яких буде на ньому блеск, він
нечистим є і нечистим буде: відлу-
чений хай сидить окремо, хай поза
табором буде йому перебування. **47** І
одіж, якщо буде на ній блеск прока-
зи: в одежі сукняній, чи на повздов-
жній, **48** чи на прямовистій, чи на
поземній нитці, чи на лляних, чи на
вовняних, чи на шкірі, чи на всякій

виправленій шкірі. **49** І з'явиться зелений або червонявий блеск на шкірі, або на одежі, або на прямовистій, або на поземній нитці, і на усякій посудині з виправленої шкіри, – це блеск прокази. І покаже священикові, **50** і огляне священик блеск, – хай відлучить священик блеск на сім днів; **51** і хай огляне священик блеск в сьомому дні. Якщо розійшовся блеск по одежі і по прямовистій або по поземній нитці, або по шкірі, за всім, що робиться виправленням зі шкіри, – поправді є прокаженим, блеск є нечистим. **52** Хай спалить одіж і прямовисту чи поземну нитку, або на вовняному, або на льняному, або на усякому шкіряному посуді, на якому лиш буде проказа: бо це поправді проказа, – хай буде спалене на вогні. **53** Якщо ж огляне священик: і не розійдеться блеск по одежі або по прямовистій і по поземній нитці, або по усякому посуді шкіряному – **54** хай прикаже священик: хай виперете, на чому буде блеск, хай відлучить священик блеск на других сім днів; **55** і хай побачить священик після прання його блеск. І якщо блеск не змінив свій вигляд і блеск не розійшовся – він нечистий, на вогні хай спаленим буде або те, що на одежі, або на прямовистій, або на поземній нитці. **56** І огляне священик: і блеск буде темнішим після його випрання, – хай відкине його з одежі, або з прямовистої, або з поземної нитки, або зі шкіри. **57** І якщо появиться знову на одежі, або на прямовистій, або на поземній нитці, або на усякому шкіряному посуді, проказа, що цвіте,– на вогні хай буде спалене те, на чому є блеск. **58** А одіж, і прямовиста, і поземна нитка, і всякий шкіряний посуд, який випереться, і відійде від нього блеск, і випереться вдруге – і чистим буде. **59** Це є закон блеску прокази шерстяної чи сукняної одежі, чи прямовистої і поземної нитки, і всякого шкіряного посуду на його очищення або на неочищення.

Глава 14

мат. 8 мар. 1 лук. 5 і 17

1 І сказав Господь до Мойсея, кажучи: **2** Це закон прокаженому, в тому дні, коли очиститься *і приведеться до священика. **3** Хай вийде священик поза табір і огляне священик: і ось виздоровів блеск прокази з прокаженого. **4** І накаже священик, і хай візьмуть очищеному дві живі чисті курки, і кедрове дерево, і тканий кармазин, і іссоп. **5** І накаже священик, і хай заріжуть одну курку до святого: у глиняний посуд над

сѧ блескъ зеленъ или червленѹѧсѧ на кожи, и-
ли на ризѣ, или на прѧденехъ, или на кло-
кахъ, и на всемъ съсѹдѣ квашенѣ (-)[54] блескъ
прокаженїа есть· И покажѐ жерцѹ, и ѹвидитъ
жрецъ блескъ (да)[55] ѿлѹчитъ жрецъ блескъ
на з҃, днїи и да ѹвидитъ жрецъ блескъ въ
днь седмыи аще (-)[56] сѧ разсыпалъ блескъ по
ризѣ, (и)[57] по прѧденѹ или по клокахъ или по
кожи. по всемѹ елико творитсѧ кожа квашенї-
емъ. прокажено исто есть, блескъ нечистъ
есть. да съжжетъ ризѹ (и)[58] прѧденїа, (и)[59]
клоки, (или) на волнѣ, или на лнѣ, или на
всѧкомъ сосѹдѣ кожанѣ. на нѣже аще бѹ-
детъ (прокаженїе)[60], понеже прокаженїе исто
есть на огни да сожжетсѧ· Аще ли ѹзритъ
жрецъ, и не разсыплетсѧ блескъ по ризѣ, или
по прѧденѹ, (и)[61] по клоком, или по всѧкомѹ со-
сѹдѣ кожанѣ [-][62] да повелитъ жрец (-)[63] да ис-
перетъ, на немже бѹдетъ (-)[64] блескъ, (да)[65]
ѿлѹчитъ жрецъ блескъ на (дрѹгѹю седмь
днїи)[66], и да види жрец по испранїи его блескъ·
И аще не бѹдетъ (блескъ измѣнилъ лица)[67]
[своего][68] и блескъ не разсыпалъсѧ нечистъ
есть, на огни да сѧ съжжетъ, (или)[69] на ри-
зѣ, или на прѧденѣ· Или на клокахъ, и (-)[70]
видитъ жрецъ. и бѹде темнѣе блескъ по ис-
пранїи его, да ѿвержетъ е ѿ ризы, (или ѿ
прѧдена или ѿ кожа)[71], или ѿ клокъ· (И) аще
(-)[72] сѧ ѹвидитъ еще на ризѣ, или на прѧде-
нѣ, или на клокахъ, или на всѧкомъ съсѹдѣ
кожанѣ. прокаженїе процвѣтаа [-][73], на огни
да сѧ сожжетъ на немже есть блескъ. (а)[72]
риза [и][75] прѧдено (и)[76] клоки, [и][77] всѧкъ со-
сѹдъ кожан иже исперетсѧ, и да ѿидетъ ѿ
него блескъ, і исперетсѧ второе, и чистъ бѹ-
детъ· Сїи (есть) законъ блескѹ, прокаженїа
ризѣ сѹкнѧнѣ или згребнѣ, или прѧденѣ, (и)[78]
клоком (и)[79] всѧкомѹ съсѹдѹ кожанѹ на очи-
щенїе емѹ, или не на очищенїе [-][80]·

Гла, ді·

И рече гь къ мѹсїю гла, се законъ про-
каженомѹ, воньже днь аще очиститсѧ,
*и приведетсѧ къ жерцѹ. [-][1] да и- ма и / ма а / лу є / и зі
зыидетъ жрецъ вонъ полка, и ѹзритъ
жрецъ, и се исцѣлѣ блескъ прокаженїа ѿ про-
каженнаго· и повелитъ жрецъ (да)[2] [сѧ воз-
метъ][3] очищеномѹ двѣ кѹрати живѣ чистѣ
и древо кедрово, и сосканѹ червленицѹ і иссопъ·
И повелитъ жрецъ. (да)[4] заколютъ кѹра едино
(въ стое), въ сосѹдъ глинанъ, на водою жи-

во́ю (-)[5] (живо́ є́же кꙋ́ра)[6] да въз́метъ [-][7] и҆ дре́во ке́дрово и҆ сосканꙋ̀ червленицꙋ і҆ ѵ҆ссо́пъ, и҆ да ѡ҆мо́читъ и҆̀хъ и҆ кꙋ́рѧ живо́е въ кро́ви (закла́наго) кꙋ́рѧти, є҆́же сѧ закла̀ на̑ водо́ю живо́ю, и҆ да въскропи́тъ на ѡ҆чи́стившагосѧ ѿ прокаже́нїѧ, сє҆́мижды, и҆ чи́стъ бꙋ́детъ. И҆ да ѿпꙋ́ститсѧ кꙋ́ра живо́е на́ по́ле, и҆ да и҆спере́тъ ѡ҆чи́стивыисѧ ри́зы своѧ̀ и҆ да ѡ҆бро́снетъ [вс҄ѧ вла́сы є҆го]‌[8], и҆ да и҆змы́етсѧ водо́ю, и҆ чи́стъ бꙋ́детъ. и҆ по се́мъ да вни́детъ въ полкъ, и҆ да хо́дитъ в полчищи, (з҃, дні́и, кромѣ̀ до́мꙋ своє҆го)[9], и҆ бꙋ́детъ въ дн҃ь седмы́и, да ѡ҆бро́снꙋтсѧ вс҄и вла́сы є҆го главꙋ̀ є҆го, и҆ брадꙋ̀, и҆ бро́ви, и҆ всѧ́къ вла́съ є҆го, да ѡ҆бро́снетсѧ, и҆ да и҆спере́тъ ри́зы [своѧ̀][10], и҆ да ѡ҆мы́етсѧ пло́ть є҆го водо́ю, и҆ чи́стъ бꙋ́де҃ (-)[11] въ дн҃ь (же) ѡ҆смы́и да въз́метъ два̑ а҆́гньца є҆ді́нолѣтна непоро́чна, и҆ ѡ҆вцꙋ̀ є҆ді́нꙋ є҆ді́нолѣтнꙋ непоро́чнꙋ. И҆ три́десѧте ча́сти мꙋки пшени́чны въ тре́бꙋ съпрѧ́женꙋ съ є҆леѡ́мъ, и҆ ча́шꙋ є҆леѧ є҆ді́нꙋ. И҆ да поста́витъ жре́цъ ѡ҆чища́ѧ чл҃ка ѡ҆чища́ема҃. (-)[12] се (же) пр҃е гм҃ъ ѹ҆ две́рїи хра́ма свѣдѣ́нїѧ. и҆ да въз́метъ жре́цъ, а҆́гнецъ є҆ді́нъ. и҆ да приведе́тъ є҆го престꙋпле́нїѧ ра́ди и҆ ча́шꙋ є҆ле́ѧ, и҆ да ѿлꙋчи́тъ є҆го [жрецъ][13] ѿлꙋче́нїє пр҃е гм҃ъ. и҆ заколю́тъ а҆́гнецъ на мѣ́стѣ, и҆дѣ́же закала́ютъ всесъж҄же́нїе, [-][14] є҆́же грѣха ра́ди на мѣ́стѣ ст҃ѣ, є҃ бо є҆́же грѣха ра́ди ꙗ҆́коже [и҆][15] престꙋпле́нїѧ ра́ди да бꙋ́детъ жрьцꙋ̀, ст҃аѧ ст҃ыхъ є҆сть, и҆ въз́метъ жре́цъ ѿ кро́ви ꙗ҆́же престепле́нїѧ ра́ди. И҆ възложи́тъ жре́цъ на ѡ҆бꙋ́шїе ѹ҆́ха (десна́го ѡ҆чища́емаго)[16], и҆ на коне́цъ рꙋкѝ [є҆го][17] десны́ѧ, и҆ на коне́цъ ногѝ є҆го десны́ѧ. И҆ възе́мъ жрецъ ѿ ча́ши є҆ле́ѧ, да възлі́етъ (жре́цъ на́ рꙋ́кꙋ лѣ́вꙋю свою̀)[18], и҆ да ѡ҆мо́читъ [жре́цъ][19] прьстъ [свои][20] десны́и, въ є҆ле́и є҆́же є҆сть въ рꙋцѣ̀ [є҆го][21] лѣ́вѣи. И҆ да въскропи́тъ [ѿ є҆ле́ѧ][22] [прьстом, з҃ жды][23], пр҃е гм҃ъ (і҆) и҆збы́вшеє̀ (-)[24] є҆ле́ѧ є҆́же є҆сть въ рꙋцѣ̀ [є҆го][25] да възложи́тъ жре́цъ, на ѡ҆бꙋ́шїе ѹ҆́ха, ѡ҆чища́емаго десно́е, и҆ на коне́цъ рꙋки [є҆го][26] десны́ѧ, и҆ на коне́цъ ноги [є҆го][27] десны́ѧ, [и҆][28] на мѣ́сто кро́ви є҆́же престꙋпле́нїѧ. ѡ҆ста́вшеє́ же є҆ле́ѧ, є҆́же въ рꙋцѣ̀ жрьцꙋ̀ да възлі́етъ жре́цъ на главꙋ̀ ѡ҆чище́номꙋ, и҆ да помо́литсѧ ѡ҆ не́мъ жре́цъ пр҃е гм҃ъ, и҆ да сътвори́тъ жре́цъ є҆́же грѣха̀ ра҃ и҆ да ѡ҆чи́ститъ жре́цъ ѡ҆чищаю́щагосѧ ѿ грѣха̀ є҆го. (-)[29] По се́м (же) заколе҃ жре́цъ всесъж҄же́нїе, и҆ да възнесе́тъ жре́цъ всесъж҄же́нїе, и҆ тре́бꙋ на ѡ҆лтарь пр҃е гм҃ъ. (да)[30] помо́литсѧ ѡ҆ не҃ жре́цъ, и҆ ѡ҆чи́ститсѧ, а҆́ще ли ѹ҆́богъ є҆сть и҆ рꙋ́ка є҆го не

живою водою. **6** І хай візьме курку, що є живою, і кедрове дерево, і тканий кармазин, і іссоп; і хай замочить їх і живу курку в крові зарізаної курки, яка була зарізана над живою водою; **7** і хай покропить на очищеного з прокази сім разів – і буде чистим. І хай відпустить живу курку на поле, **8** і хай очищений випере свою одіж, і хай обголить все своє волосся, і хай помиється водою, – і буде чистим. І після цього хай ввійде до табору, і хай ходить в таборі сім днів поза своїм домом. **9** І буде в сьомому дні: хай обголене буде все його волосся, його голова, і борода, і брови, і все його волосся хай обголить, і хай випере свою одіж, і хай помиє своє тіло водою – і буде чистим. **10** В день же восьмий хай візьме два однолітні ягнята без вади, і одну однолітню вівцю без вади, і три десяті частини пшеничної муки, вимісені з олією, на жертву, і одну чашу олії. **11** І хай поставить священик, що очищує, чоловіка, який очищується, і це ж перед Господом, при дверях шатра свідчення. **12** І хай візьме священик одне ягня, і хай приведе його і чашу олії за переступ, і хай відлучить його священик, як відлучення перед Господом. **13** І заріжуть те ягня, що за гріх, на місці, де ріжуть цілопалення, на місці святім, бо те, що за гріх, є так, як і за переступ, – хай буде для священика, воно святе-святих. **14** І візьме священик з крові того, що за переступ, і покладе священик на кінчик правого вуха того, що очищується, і на кінець його правої руки, і на кінець його правої ноги. **15** І священик, взявши з чаші олії, хай священик вилиє на свою ліву руку, **16** і хай священик замочить свій правий палець в олії, що є в його лівій руці. І хай пальцем покропить олією сім разів перед Господом. **17** І зосталу олію, що є в його руці, хай покладе священик на правий кінчик вуха очищуваного, і на кінець його правої руки, і на кінець його правої ноги, і на місце крові, що за переступ. **18** Осталу ж олію, що в руці священика, хай виллє священик на голову очищуваного, і хай священик помолиться за нього перед Господом, **19** і хай зробить священик те, що за гріх, і хай священик очистить очищуваного від його гріха. Після цього ж заріже священик цілопалення; **20** і хай принесе священик цілопалення і жертву на жертовник перед Господом. Хай помолиться за нього священик – і о

чиститься. **21** Якщо ж є бідним і йо-
го рука неспроможна, хай візьме од-
нолітнє ягня одне за те, що пере-
ступив, на відлучення, щоб очис-
титися за нього, і десяту частину
пшеничної муки, замісеної в олії,
на жертву, і одну чашу олії, **22** і дві
горлиці або дві пташини голубині:
наскільки спроможеться його рука;
і хай буде одна за гріх, а друга на
цілопалення. **23** І хай принесе їх в
восьмому дні, щоб очистити його,
до священика перед двері шатра
свідчення, перед Господом. **24** І хай
візьме священик ягня, що за пере-
ступ, і чашу олії, і покладе їх, як
дар, перед Господом. **25** І заріже
ягня, що за переступ; і хай візьме
священик з крові того, що за пере-
ступ, і хай покладе на правий кін-
чик вуха очищуваного, і на кінець
його правої руки, і на кінець його
правої ноги. **26** І священик виллє з
олії на свою ліву руку **27** і хай по-
кропить своїм правим пальцем олі-
єю, що в його лівій руці, сім разів
перед Господом. **28** І з олії, що є в
руці священика, хай покладе на
правий кінчик вуха очищуваного, і
на кінець його правої руки, і на
кінець його правої ноги, на місці
крові, що за проступок. **29** Остале
ж з олії, що є в руці священика, хай
виллє на голову очищуваного, і хай
помолиться за нього священик пе-
ред Господом. **30** І хай зробить од-
ну з горлиць або пташенят голуби-
них, так як спромоглася його рука:
31 одну за гріх, а другу на цілопа-
лення з жертвою; і хай помолиться
священик за очищуваного перед
Господом. **32** Це закон, в якому є
блеск прокази, і не спроможний він
рукою на своє очищення. **33** І ска-
зав Господь до Мойсея і Аарона,
кажучи: **34** Як лиш ввійдете до
ханаанської землі, яку Я даю вам в
посілість, і дам блеск прокази в ха-
ті, в усіх землях придбаних вами;
35 і прийде до якогось їхнього до-
му, і сповістить священикові, кажу-
чи: Наче блеск являється у моїй
хаті. **36** І хай зарядить священик:
випорожнити посуд дому раніше
ніж ввійде, і побачить священик
блеск; і якщо не буде нечистим – є
все, що в хаті. Після цього ж ввійде
священик поглянути на хату, **37** і
огляне священик блеск: і ось блеск
на стінах хати, заглиблення наче
зеленкуваті або червоніються, і вид
їх гірший від стін. **38** Вийде ж свя-
щеник з хати до дверей дому – хай
відлучить священик дім на сім
днів. **39** Хай повернеться священик
сьомого дня і огляне хату: і ось
розійшовся блеск по стінах хати;

постигнетъ да пойметъ агнецъ [єдінолѣтенъ][31] єдінъ, вонже єсть преступилъ на ѿлученіє, яко очиститися о нем. И десять частіи муки пшеничны спражены съ єлеом въ требу, и чашу єлея єдіну, и два горличища, или два голубичища, яко постигнетъ рука єго, и да будетъ єдінъ грѣха ради, (а другіи)[32] въ всесъжженіє. И да принесетъ а въ день осмыи, въ еже очистити єго къ жрецу, пред двери храма свѣдѣнія пред Гь, и (да пойметъ)[33] жрецъ агньца еже преступленія ради, и чашу єлея възложи я, яко възложеніє пред Гмъ, и заколетъ агньца преступленія, и да възметъ жрецъ ѿ крови преступленія. И да възложитъ на обушіє уха очищаемаго десное, и на конецъ руки [єго][34] десныя, и на конецъ ноги [єго][35] десныя. И ѿ єлея възліетъ жрецъ на руку [свою][36] лѣвую, и да въскропитъ прьстомъ [своимъ][37] десным ѿ єлея еже въ руцѣ єго лѣвѣи, седмижды пред Гмъ. И [ѿ єлея сущаго въ руцѣ жрецу, да възложитъ][38] на обушіє уха очищаемаго десное, и на конецъ руки єго десныя, и на конецъ ноги єго десныя на мѣстѣ крови яже преступленія. Оставши же ѿ єлея еже єсть въ руцѣ жрецу. да възліетъ на главу очистившемуся, и да помолится о немъ жрецъ пред Гмъ. И да сътворитъ єдіну ѿ горлицъ, или голубичищъ, якоже постигнула [рука єго][39], єдінъ грѣха ради, (а другіи)[40] въ всесъжженіє съ требою, и да помолится жрецъ о очищаемѣмъ пред Гмъ, сіи законъ въ немже єсть блескъ прокаженія, и не обрѣтающе рукою очищенія своєго. И рече Гь къ мовсію і аарону гла, яко аще внидете въ землю (ханаонську)[41] юже азъ даю вамъ въ притяжаніє, и дамъ блескъ прокаженія въ дому въ всѣхъ землях притяжанныхъ вами и пріидетъ къ которому (дому ихъ)[42], и повѣсть жрецу гла аки блескъ являєтся [въ дому моємъ][43], и да вели жрецъ испразнити сосуды дому. Преже внитія и видѣнія жрецу блеска и аще не не будетъ, нечисто єсть все еже въ дому. (-)[44] По сем (же) внидетъ жрецъ съглядати домъ, и оузри [жрецъ][45] блескъ, [и се блескъ][46] на стѣнахъ дому, оудоли яко зеленующася, или червленующася, и обличіє ихъ худѣє стѣнъ. (-)[47] [Изыиде][48] (же) жрецъ ис дому къ дверемъ дому, да ѿлучи жрецъ домъ на з, днїи, (да)[49] обратится жрецъ въ (з днь)[50], и оузритъ домъ, и се разсыпался блескъ по стѣнахъ дому, и да повелитъ жрецъ [-][51] да измутъ камыки на нихъже єсть блескъ, и да изнесутъ (-)[52] вонъ из града на мѣсто

нечисто. И да постружу (из внутри домъ)[53] окрестъ, и да просыплютъ перстъ [пособстроганую][54] внѣ града на мѣстѣ нечистѣ. И да възмутъ камыки [ины остроганы][55], и да вложатъ (я) въ камыкъ мѣсто и перстъ ину да възмутъ, да истребятъ домъ. Аще ли [паки найдетъ][56] блескъ, и явится в дому, по изнесенію камыкъ, и по строганію дому и по истребленіи, и вънидетъ жрецъ, и оузритъ аще разсыпался будетъ блескъ по дому, въ прокаженіе пребываетъ въ дому, нечистъ есть, и да (разоритъ)[57] домъ, и древа его и каменіе его, и всю перстъ [дому][58] извнѣ града на мѣсто нечисто, и входяи въ домъ вся дни, в няже (есть ѿлученъ)[59] нечистъ будетъ до вечера. (И)[60] лежяи въ дому да исперетъ ризы своя, и нечистъ будетъ до вечера, и ядыи въ дому, да исперетъ ризы своя, и нечистъ будетъ до вечера, аще ли пришедыи внидетъ жрецъ, и видитъ, и се разсыпаніемъ не разсыпался есть блескъ въ дому. По построганіи дому, [-][61] да очиститъ жрецъ домъ, яко исцѣлѣлъ есть блескъ и да възметъ очистити домъ два куряти живѣ чистѣ. И древо кедрово и сосканую червленицу, і иссопъ и да заколетъ куря едино, въ сосудѣ глинянѣ надъ водою живою. И да възметъ древо кедрово, и съсканіе чеpвленое, і иссопъ, и куря живое, и да омочитъ я въ кровь (заколенаго курятѣ)[62] надъ водою живою, и да окропитъ ими въ дому з жды, и очиститъ домъ кровию курячію, и водою живою, и курятемъ живымъ, и древомъ кедровомъ і иссопомъ и сосканою червленицею, и да ѿпуститъ куря живое вонъ из града на поле (очиститъ)[63] о дому и чистъ будетъ, сіи законъ о въсемъ блеску прокаженія (-)[64]. И прокаженія ризы и дому и язвы и знаменія [-][65] блещащагося, [-][66] исповѣдати воньже день нечисто и воньже день (очистите)[67], сіи законъ прокаженія.

40 і хай прикаже священик: хай виберуть каміння, на яких є блеск, і хай викинуть їх геть з міста на нечисте місце. **41** І хай зішкребуть зсередини хату довкруг, і хай висиплять порох зіструганого поза містом, на нечисте місце. **42** І хай візьмуть інше обстругане каміння, і хай покладуть їх на місце каміння, й іншу глину хай візьмуть, хай обліплять хату. **43** Якщо ж знову прийде блеск і з'явиться в хаті після того, як вибрано каміння, і після того, як обшкрябано хату, і після того, як обліплена, **44** і ввійде священик, і побачить. Якщо розійшовся блеск по хаті – в проказі перебуває хата, нечистою є; **45** і хай знищить хату: і її дерево, і її каміння, і всю глину дому винесуть поза місто на нечисте місце. **46** І хто входить до хати всі дні, в яких є відлученою, – нечистим буде до вечора. **47** А хто спить в хаті, хай випере свою одіж, і нечистим буде до вечора, і хто їсть в хаті, хай випере свою одіж, і нечистим буде до вечора. **48** Якщо ж, прийшовши, ввійде священик і побачить: і ось, розходячись не розійшовся блеск в хаті після того, як обшкрябано хату, – хай очистить священик хату, тому що вилікувався блеск. **49** І, щоб очистити хату, хай візьме дві живі чисті курки, і кедрове дерево, і тканий кармазин, й іссоп. **50** І хай заріже одне курча до глиняної посудини над живою водою. **51** І хай візьме кедрове дерево, і тканий кармазин, і іссоп, і живе курча; і хай замочить їх в крові курчати заколеного над живою водою; і хай покропить ними в хаті сім разів; **52** і очистить хату кров'ю курчати, і живою водою, і курчам живим, і деревом кедровим, і іссопом, і тканим кармазином. **53** І хай відпустить живе курча геть із міста, на поле, і очистить хату – і чистою буде. **54** Це закон, про всякий блеск прокази: **55** і прокази одежі, і хати, **56** і струпа, і знаку, що блистить, **57** щоб визнавати, в якому дні нечисте і в якому дні очистите. Це закон прокази.

Глава, еі.

И рече Господь къ моусею і аарону глаголя, глаголи сыномъ ізраилевымъ и речеши к нимъ, мужу мужу емуже аще будетъ изліяніе ѿ тѣла его, изліяніе его нечисто есть. (-)[1] Сіи (же) законъ нечистоты (есть)[2] изливаяи сѣмя ѿ тѣла его, ѿ изліянія имже съставлено есть тѣло его, въ изліяніе. Сія нечистота его (есть) [3], вся дни изліяніе тѣла его, имже съставлено есть тѣло его

Глава 15

1 І сказав Господь до Мойсея і Аарона, кажучи: **2** Скажи ізраїльським синам, і скажеш до них: Чоловік, в якого лиш буде вилив з його тіла, його вилив є нечистим. **3** Це ж є закон нечистоти: хто виливає насіння з його тіла, з виливу, з якого складається його тіло, у виливі. Це є його нечистота всі дні вилиття його тіла, з якого складається його тіло, у його вилитті, це його нечистота. **4** Всяке

ліжко, на якому лиш спатиме той, хто виливає насіння, нечистим буде, і всякий посуд, на якому лиш, на ньому, сяде той, хто проливає насіння, нечистим буде. **5** І людина, яка лиш доторкнеться до його ліжка, хай випере свою одіж хай помиє своє тіло водою – і нечистим буде до вечора. **6** І хто сідає на посуд, на якому лиш, на ньому, сяде той, хто проливає насіння, хай випере свою одіж і хай помиється водою – і нечистим буде до вечора. **7** І хто доторкнеться до тіла того, хто проливає насіння, хай випере свою одіж і хай помиється водою – і нечистим буде до вечора. **8** І якщо до чистого доторкнеться той, хто проливає насіння, хай випере свою одіж і хай помиється водою – і нечистим буде до вечора. **9** І хай кожне осляче сідло, на яке лиш сяде той, хто проливає насіння, нечистим буде до вечора. **10** І кожний, хто доторкнеться, – з усього, що лиш є під ним, – нечистим буде до вечора. І хто підносить їх, хай випере свою одіж і помиється водою – і нечистим буде до вечора. **11** І кого доторкнеться той, хто проливає насіння, і не обмив своїх рук водою, хай випере свою одіж і помиє собі тіло водою – і нечистим буде до вечора. **12** І посуд глиняний, до якого лиш доторкнеться той, хто проливає насіння, хай буде розбитий, а посуд дерев'яний хай буде обмитий водою, і чистим буде. **13** Якщо ж очиститься той, хто проливає насіння зі свого проливу, хай почислить собі сім днів на своє очищення, хай випере свою одіж і хай помиє своє тіло живою водою – і буде чистим. **14** І в восьмий день хай візьме дві горлиці, або два пташенята голубині, і хай принесе їх перед Господа, до дверей шатра свідчення, і дасть їх священикові; **15** і хай зробить з ними священик, – один за гріх, а другий на цілопалення. І хай помолиться за нього священик перед Господом за його проливання. **16** І чоловік, в якого лиш вийде з його ложа насіння, і хай помиє водою все своє тіло,– і буде нечистим до вечора. **17** І всяка одіж, і всяка шкіра, на яких же лиш буде ложе насіння, хай випереться водою, – і нечистим буде до вечора. **18** І якщо спатиме чоловік зі своєю жінкою ложем насіння, хай помиються оба водою – і нечистими будуть до вечора. **19** І жінка, якщо матиме сплив крові, і її сплив буде в її тілі – сім днів хай буде в її відлученні. І кожний, хто дотор

въ излїанїе [єго][4] нечистота єго єсть, всѧко ложе на немже аще лѧжетъ [-][5] изливаѧй сѣмѧ нечисто будетъ, и всѧкъ сосудъ на немже аще сѧдетъ верхъ єго изливаѧи сѣмѧ, нечистъ будетъ· И члкъ иже аще прикоснетсѧ ложа єго, да исперетъ ризы своѧ, и да омыєтъ [тѣло своє][6] водою, и нечистъ будетъ до вечера, и сѣдаи на сосудѣ на немже аще сѧдетъ верхъ єго изливаѧи сѣмѧ, да исперетъ ризы своѧ, и да омыєтсѧ водою, и нечистъ будетъ до вечера, и прикоснувыисѧ къ плоти изливающаго сѣмѧ да исперетъ ризы [своѧ][7], и да омыєтсѧ водою и нечистъ будетъ до вечера, (и) аще (-)[8] прикоснетсѧ изливаѧй сѣмѧ къ чистому да исперетъ ризы [своѧ][9], и да измыєтсѧ водою и нечистъ будетъ до вечера· И на всѧко сѣдло ослее на неже аще всѧдетъ [-][10], изливаѧй сѣмѧ, нечисто будетъ до вечера, и всѧкъ прикоснувыисѧ ѿ всѣхъ иаже суть подъ нимъ, (и) нечистъ будетъ до вечера· І иже въздвижетъ ѧ, да исперетъ ризы своѧ и омыєтсѧ водою, и нечистъ будетъ до вечера· І иже сѧ прикоснетъ изливаѧи сѣмѧ, и рукъ своихъ не омытъ [водою][11], да исперетъ ризы [своѧ][12] и омыєтъ (єи) тѣло водою, и нечистъ будетъ до вечера· И сосудъ глиненъ ємуже аще прикоснетсѧ изливаѧи сѣмѧ, да разбиєтсѧ (а)[13] сосудъ древѧныи да сѧ измыєтъ водою, и чистъ будетъ· Аще ли очиститсѧ изливаѧи сѣмѧ, ѿ изливанїѧ своєго, да съчтетъ себѣ седмь днїи на очищенїе єго, да исперетъ ризы своѧ, и да омыєть тѣло [своє водою живою][14] и чистъ будетъ· И въ днь осмыи да възметъ [-][15] два горличища, или два голубичища, и да принесетъ ѧ предъ гь, къ дверемъ храма свѣдѣнїа и дасть ѧ жрьцу, и да сътворитъ ѧ жрецъ, єдинъ грѣха ради, (а другїи)[16] въ всесъжженїе· И да помолитсѧ о немъ жрецъ предъ гмъ, о излиѧнїи єго· И члкъ ємуже аще изыдетъ ѿ (ложа єго)[17] сѣмѧ, и да омыєтъ водою все тѣло своє, и нечистъ будетъ до вечера, и всѧка риза, и всѧка кожа на нихъ же аще будетъ (-)[18] ложе сѣмѧнное, [-][19] да иссперетсѧ водою, и нечисто будетъ до вечера· И (-)[20] аще лѧжетъ мужъ съ (женою своєю)[21] ложа сѣмени, [-][22] да измыютсѧ (оба) водою и нечисты будутъ до вечера, и жена аще будетъ (кровь точащи)[23], [и][24] будетъ теченїе єѧ въ тѣлеси єѧ з҃ днїи, да будетъ въ скверни єѧ· [И][25] всѧкъ прикасаѧисѧ єи нечистъ будетъ до вечера, и все на немже аще сѣдитъ [-][26] въ теченїю єѧ

нечи́сто бꙋ́детъ, и҆ всѧ́ко на не́же а҆́ще присѧ́детъ (ѻ҆на̀)[27] нечи́ста бꙋ́де҃ и҆ всѧ́къ и҆́же а҆́ще прикосне́тсѧ ло́жа є҆ѧ̀ да и҆спере́тъ ри́зы своѧ̀ и҆ да ѻ҆мые́тъ (водо́ю тѣ́ло своѐ)[28], и҆ нечи́стъ бꙋ́детъ до̀ ве́чера. И҆ всѧ́къ прикаса́ѧйсѧ всѧ́комꙋ сосꙋ́дꙋ, на не́мже а҆́ще сѣди́тъ (-)[29], да и҆спере́тъ ри́зы своѧ̀, и҆ да и҆змые́тсѧ водо́ю и҆ нечи́стъ бꙋ́детъ до̀ ве́чера. А҆́ще же (и҆) на ло́жи (сꙋ́щи е҆́и)[30], и҆́ли на сосꙋ́дѣ на не́мже а҆́ще (сѣди́тъ ѻ҆на̀)[31] (-)[32], є҆́льма же прикосне́тсѧ е҆́и, нечи́стъ бꙋ́детъ до̀ ве́чера, а҆́ще ли (кто̀ бꙋ́де҃ на ло́жи с не́ю)[33] и҆ бꙋ́детъ нечистота̀ є҆ѧ̀ на не҃ [-][34] нечи́стъ бꙋ́детъ з҃ днїи, и҆ всѧ́ко ло́же на не́мже а҆́ще лѧ́жетъ (-)[35] нечи́сто бꙋ́детъ. И҆ жена̀ а҆́ще тече́тъ, тече́нїе кро́ви, дни҃ мно́ги не въ вре́мѧ скве́рны є҆ѧ̀, и҆ а҆́ще тече́тъ по скве́рненїи є҆ѧ̀, всѧ̀ дни҃ тече́нїѧ нечистоты̀ є҆ѧ̀. Ꙗ҆́коже въ дни҃ скве́рны [є҆ѧ̀][36], нечи́ста бꙋ́детъ. И҆ всѧ́ко ло́же на не́мже а҆́ще лежи́тъ (-)[37] всѧ̀ дни҃ тече́нїе (є҆ѧ̀) ꙗ҆́коже (скве́рны є҆́сть)[38], и҆ всѧ́къ сосꙋ́дъ на не́мже сѧ́детъ (-)[39] нечи́стъ бꙋ́детъ. По нечистотѣ̀ скве́рны [є҆ѧ̀][40], [и҆][41] всѧ́къ прикаса́ѧйсѧ е҆́и нечи́стъ бꙋ́детъ, [-][42] да и҆спере́тъ ри́зы [своѧ̀][43], и҆ ѻ҆мые́тъ (водо́ю тѣ́ло [своѐ][44])[45], и҆ нечи́стъ бꙋ́детъ до̀ ве́чера, а҆́ще ли ѻ҆чи́ститсѧ ѿ тече́нїѧ [є҆ѧ̀][46], [-][47] да сочте́тъ себѣ̀ з҃ днїи, и҆ по си҃ да ѻ҆чи́ститсѧ. И҆ въ [о́смыи дн҃ь][48] да во́зметъ [-][49] два҃ го́рличища, и҆́ли два҃ птенца̀ голꙋ́бина и҆ принесе́тъ ѧ҆̀ къ же́рцꙋ, къ две́рем хра́ма свѣдѣ́нїа, и҆ да сотвори́тъ жре́цъ є҆ди́нъ грѣха̀ ра́ди, (а҆ дрꙋгїи)[50] въ всесожже́нїе, и҆ да помо́литсѧ ѻ҆ не́и жре́цъ пре҃ гм҃ъ, ѻ҆ тече́нїи нечистоты̀ є҆ѧ̀, и҆ бл҃гобоѧ́зненны сотвори́тъ сн҃ы і҆и҃лвы. ѿ нечисто́тъ и҆҃ (-)[51] да не ᲂу҆́мрꙋтъ нечистоты̀ ра́ди и҆҃, внегда̀ ѻ҆скверни́ти и҆́мъ хра́мъ [свѣдѣ́нїа][52] собо́ю. Сїи зако́нъ и҆злива́ющемꙋ сѣ́мѧ, [-][53] а҆́ще комꙋ̀ и҆зы́иде҃ и҆з негѡ̀ ло́же сѣ́менное, ꙗ҆́коже ѻ҆сквернѧ́витисѧ в не҃, и҆ точа́щеи кро́вь въ скве́рнѣ є҆ѧ̀. [-][54] И҆злива́й сѣ́мѧ и҆злиѧ́нїемъ свои҃ мꙋ́жескꙋ по́лꙋ и҆ же́нскꙋ, и҆ мꙋ҃ и҆́же а҆́ще бꙋ́де҃ со скверна́вою.

Гла́в, ѕ҃і.

И҆ гл҃а гь҃ къ мѡѷсе́ю по ᲂу҆́мрътвїи двꙋ̀ (а҆а҆ро́нихъ сн҃овъ)[1], внегда̀ принесо́ста ѻ҆́гнь чꙋ́ждь пре҃ гь҃, и҆ скончаста́сѧ и҆ речѐ гь҃ къ мѡѷсе́ю. гл҃и а҆а҆ро́нꙋ бра́тꙋ твое́мꙋ, [-][2] *да не вни́де҃ по всѧ̀ часы̀ въ ст҃ое, внꙋ́тръ завѣ́сы, пре҃ лицѐ ѻ҆цыще́нїю, и҆́же є҆́сть пре҃ кио́томъ свѣдѣ́нїѧ (-)[3] да не ᲂу҆́мре҃, въ ѻ҆́блацѣ бо ꙗ҆вл́юсѧ ᲂу҆ ѻ҆цыще́нїа,

в҃ мѡ҃ л҃
є҆вреѡ҃ д҃

кнеться до неї, буде нечистим до ве-
чора, **20** і все, на чому лиш сидить в її
спливі, нечистим буде, і все, на що
лиш сяде вона, нечистим буде, **21** і
кожний, хто тільки доторкнеться до її
ложа, хай випере свою одіж, і хай
помиє водою своє тіло – і буде не-
чистим до вечора. **22** І кожний, хто
доторкається до всякого посуду, на
якому лиш сидить, хай випере одіж
свою і хай помиється водою – і не-
чистим буде до вечора. **23** Якщо ж і
на ложі є вона або на посудині – на
якому лиш сидить вона – як тільки ж
доторкнеться до неї – нечистим буде
до вечора. **24** Якщо ж хто буде на ло-
жі з нею, і її нечистота буде на ньому
– нечистим буде сім днів, і всяке ло-
же, на якому лиш ляже, нечистим бу-
де. **25** І жінка, якщо тече сплив крові
багато днів, не в часі її нечистоти, і
якщо тече після її нечистоти, – всі
дні спливу її нечистоти, так як в дні її
нечистоти, буде нечистою. **26** І всяке
ложе, на якому лиш лежить всі дні її
спливу, – так як *дні* нечистоти є, і
кожний посуд, на який сяде, буде
нечистим, за нечистотою її відлучен-
ня; **27** і кожний, хто доторкається до
неї, нечистим буде; хай випере свою
одіж і помиє водою своє тіло – і не-
чистим буде до вечора. **28** Якщо ж
очиститься від її спливу, хай почис-
лить собі сім днів, – і після цих хай
очиститься. **29** І в восьмому дні хай
візьме дві горлиці або два пташенята
голубині, і принесе їх до священика,
до дверей шатра свідчення; **30** і хай
зробить священик – одного за гріх, а
другого в цілопалення,– і хай помо-
литься за неї священик перед Госпо-
дом за сплив її нечистоти. **31** І по-
божними зробить синів ізраїльських
від нечистот їхніх, хай не помруть
через їхню нечистоту, коли занечи-
щують вони шатро свідчення собою.
32 Це закон тому, хто проливає на-
сіння, – якщо комусь вийде з нього *в*
ложе насіння, – щоб занечиститись в
ньому, **33** і кровоточивій в її нечис-
тоті; хто виливає насіння виливанням
своїм, чоловічого роду і жіночого, і
чоловікові, який лиш спатиме з не-
чистою.

Глава 16

1 І сказав Господь до Мойсея
після смерті двох Ааронових синів,
коли принесли чужий вогонь перед
Господом, і померли, **2** і сказав Гос-
подь до Мойсея: Скажи Ааронові,
твоєму братові, *хай не входить кож-
ної години до святого, всередину за-
навіси, перед лице очищення, що є
перед кивотом свідчення, щоб не по-
мер, бо в хмарі Я появлюся на очи-

мой2. 30
єв. 9

щенні. **3** Так ввійде Аарон до свя-
того: з телям, з волів, за гріх а з
бараном на цілопалення. **4** І хай зо-
дягнеться в освячену полотняну о-
діж: полотняні штани хай будуть на
його тілі, і хай підпережеться по-
лотняним поясом, і хай поклададе
полотняний клобук – це святі ризи;
і хай помиє водою все своє тіло, і
хай зодягнеться в них. **5** І від збору
ізраїльських синів хай візьме два
козли, з кіз, за гріх і одного барана
на цілопалення. **6** І хай приведе Аа-
рон теля, що за його гріх, і хай по-
молиться за себе і за свій дім, **7** і
хай візьме двох козлів і поставить
їх перед Господом, при дверях шат-
ра свідчення. **8** І хай кине Аарон на
обох козлів жереби, один жереб –
Господній, а другий жереб – від-
пущення. **9** І хай приведе Аарон
козла, на якого випав жереб Гос-
подеві, і хай принесе за гріх. **10** А
козла, на якого випав жереб відпу-
щення, хай його поставить живим
перед Господом, щоб помолитися
над ним і щоб відпустити його у
відпущення. І хай відпустить його в
пустиню, **11** і хай візьме козел на
себе їхній гріх у непрохідну землю;
і хай приведе Аарон теля, що за
його гріх, і хай помолиться за себе і
за свій дім, і хай заріже теля, що за
його гріх. **12** І хай візьме кадиль-
ницю повну жевріючого вугілля з
жертовника, що перед Господом, і
хай наповнить руки чистим складе-
ним ладаном. І хай принесе до се-
редини занавіси, **13** і хай покладе
ладан на вогонь, перед Господом, і
покриє дим ладану очищення, що є
над їхнім свідченням, і хай не пом-
ре. **14** І хай візьме з крові теляти, і
хай покропить пальцем на очищен-
ня до сходу, перед лицем очищення
хай покропить сім разів кров'ю
своїм пальцем. **15** І хай заріже коз-
ла, що за гріх, що за народ, перед
Господом, і хай внесе його кров до
середини занавіси, і хай зробить з
кров'ю його так, як зробив з кро-
в'ю теляти, і хай покропить його
кров'ю на жертовник перед лицем
очищення. **16** І хай очистить святе-
святих від нечистот ізраїльських
синів і від їхньої неправди, за всі
лук. 1 їхні гріхи; і так зробить з шатром
свідчення, *тому, що зроблене в
них, посеред їхньої нечистоти. **17** І
ніяка людина хай не буде в шатрі
свідчення, як входить молитися в
святе, аж доки не вийде, і хай по-
молиться за себе, і за свій дім, і за
ввесь збір ізраїльських синів. **18** І
вийде до жертовника, що є перед
Господом, і хай помолиться за ньо-
го. І хай візьме з крові теляти, і з

сице вниидетъ ааронъ въ стое, съ телцемъ ѿ
говядъ грѣха ради, (а̂)[4] овенъ въ всесъжженїе,
и въ ризу платнагу осщенну да ся облече·
(-)[5] Надраги платняны да будутъ на тѣло
его, и поясомъ платняным да ся опоя-
шетъ, и клобукъ платнянъ да възложитъ,
ризы стыи суть, и да омыетъ водою все тѣло
свое, и да облечеся в ня, и ѿ сонмa снoвъ ін-
лвъ, да възметъ два козла ѿ козъ грѣха ра-
ди, и овенъ единъ въ всесъжженїе· И да приве-
детъ ааронъ телецъ иже грѣха ради своего и да
помолится о себѣ, и о дому своемъ, и да
възметъ два козла, и поставитъ я пре гмъ,
оу дверїи храма свѣдѣнїя, и да възложитъ
ааронъ на оба козла жребїя, жребїи единъ гнь,
(а̂)[6] жребїи (другїи)[7] ѿпущенїю, и да приве-
детъ ааронъ козла на немже палъ есть [-][8] жре-
бїи гу, и да принесетъ грѣха ради· (а̂)[9] козла
на немже палъ есть [-][10] жребїи ѿпущенїа да
поставитъ и [пре гмъ жива][11], яко помолити-
ся о немъ (и) яко ѿпустити его въ ѿпуще-
нїе· [И][12] да пуститъ его въ пустыню, [и да
възметъ козелъ на ся безаконїя ихъ въ
землю непроходиму,][13] и да приведе ааронъ тел-
ца иже грѣха ради своего и да помолится о
себѣ и о дому свое, и да заколетъ телца иже
грѣха ради своего, и да възметъ кадилникъ
полнъ оуглия огнена ѿ олтаря иже пре гмъ,
и да наполнитъ руцѣ димїама сложенаго чис-
та· И да принесетъ внутрьоуду завѣсы, и да
възложитъ димїама на огнь пре гмъ, и по-
крыетъ дымъ димиямныи оцыщенїя еже (есть)
на свѣдѣнїи (ихъ), и да не оумретъ, и да
възметъ ѿ крови телца, и да въскропи пер-
стомъ на оцыщенїю на въстоки пре лицемъ
оцыщенїю, да въскропи седмижды, ѿ крови пер-
сто [свои][14]· И да заколет козелъ иже грѣха ра-
ди еже за люди пре гмъ, и да внесетъ ѿ кро-
ви его внутрь завѣсы, и да сътворитъ кровь
его, якоже сътвори крови телчи, и да въскропи
кровїю его на олтарь пре лице очищенїю· И да
оцыститъ [ѿ стыхъ стое][15], ѿ нечистотъ
снoвъ інлвъ, и ѿ неправды ихъ, о всѣхъ грѣ-
сѣхъ ихъ, и тако сътвори храму свѣдѣнїя·
*Сътворену в нихъ посредѣ нечистоты ихъ, и лꙋ҃ а҃
всякъ члкъ да не будет въ храмѣ свѣдѣ-
нїя, егда въходи молитися въ стое. дондеже
изыдетъ, и да помолится о себѣ, и о дому
своемъ и о всемъ съньмѣ снвъ інлвъ· І изыи-
детъ къ олтарю, иже есть пре гмъ, и да по-
молится о немъ, и да възме ѿ крови телца
и ѿ крови козла, и да възложитъ на оугглы

ѻ҆лтарѧ ѻ҆́крⷭ҇тъ, и҆ да въскропитъ (пръстомъ
[своимъ][16] нань седьмижды, ѿ крови)[17], и҆ ѻ҆чис-
титъ и҆̀, и҆ ѻ҆ст҃итъ [-][18] ѿ нечистоты с҃нвъ
і҆и҃лвъ, и҆ съвершитъ ѻ҆цыщаѧ ст҃ое и҆хъ, и҆ хра́мъ
свѣдѣні́ѧ, и҆ ѻ҆лта́рь, и҆ ѻ҆ жерцѣхъ ѻ҆цыс-
титъ· И҆ да приведе́ козла̀ жива́го, и҆ да възло-
житъ а҆а҆ро́нъ [ѻ҆бѣ][19] рꙋцѣ свои, на главꙋ̀ козла̀
жива́го, и҆ да и҆сповѣсть на не́мъ вс҄ѧ безако́ніѧ
с҃нвъ і҆и҃лвъ. и҆ вс҄ѧ непра́вды и҆хъ, и҆ вс҄ѧ грѣхи̂
и҆хъ, и҆ възложи́тъ ѧ҆̀ на главꙋ̀ козла̀ жива́го, и҆
да ѿпꙋститъ рꙋко́ю ч҃лка ꙋ҆гото́ваннаго, въ
пꙋсты́ню и҆ възметъ козе́лъ на́ сѧ непра́вды
и҆̂, въ зе́млю непроходи́мꙋ, и҆ да ѿпꙋститъ
козла̀ (жива́го) въ пꙋсты́ню, и҆ да вни́идетъ
а҆а҆ро́нъ въ хра́мъ свѣдѣні́а, и҆ да съвлече́тъ
ри́зы платнѧ́ны в нѧ́же ѻ҆болче́нъ въходѧ́щꙋ
є҆мꙋ̀ въ ст҃ое, да положи́тъ ѧ҆̀ та́мъ, (да)[20]
ѻ҆мы́етъ тѣ́ло своѐ водо́ю на мѣ́стѣ ст҃ѣ, и҆
да ѻ҆блече́тсѧ в ри́зы своѧ̀ і҆ и҆зше́дъ да съ-
твори́тъ всесъж҄же́ніе своѐ и҆ (-)[21] лю́дское, и҆ да
помо́литсѧ ѻ҆ себѣ и҆ ѻ҆ до́мꙋ свое́мъ, и҆ ѻ҆
лю́дехъ ѩ҆́коже и҆ ѻ҆ жерце́хъ· (ч҃)[22] тꙋ́къ и҆́же
грѣха̀ ра́ди да възложи́ на ѻ҆лта́рь, (-)[23] ѿпꙋс-
тивы́ (же) козла̀ ѿпꙋще́наго, въ ѿпꙋще́ніе,
да и҆спере́ ри́зы [своѧ̀][24], и҆ да ѻ҆мы́етъ пло́ть
ѥвреѡ҇ гı свою̀ водо́ю, и҆ посе́мъ да и҆де́тъ въ по́лкъ· *И҆
те́лца̀ и҆́же грѣха̀ ра́ди и҆ козла̀ и҆́же грѣха̀ ра-
ди, и҆хже кро́вь вънесе́сѧ ѻ҆цы́стити въ (мѣс-
то) ст҃ое да и҆знесꙋтъ ѧ҆̀ внѣ́ полка̀, и҆ да съ-
жгꙋтъ ѧ҆̀ на ѻ҆́гни, и҆ ко́жи и҆хъ и҆ мѧ́са и҆хъ,
и҆ моты́ла и҆хъ· И҆ жгі́и (-)[25] ѩ҆́же (жжетъ) да
и҆спере́тъ ри́зы [своѧ̀][26], и҆ да ѻ҆мы́етъ тѣ́ло
своѐ водо́ю, и҆ по се́мъ да вни́детъ в по́лкъ, и҆ да
нӣ кг бꙋ́детъ се ва́мъ зако́нъ вѣ́чный, *въ мцⷭ҇ъ з҃ (и҆)
въ і҃, (днь) мцⷭ҇а, покори́те дш҃а ва́ша, и҆ вса́ка
дѣ́ла да не сътвори́те ни тꙋзе́мецъ ни при-
ше́лецъ прилежа́и въ ва́съ· въ (то́и бо днь)[27]
мо́литсѧ ѻ҆ ва́съ, [и҆][28] (ѻ҆чи́ститесѧ)[29] вы̀ ѿ
(-)[30] грѣхъ ва́шихъ, пре́д гмъ, и҆ чи́сти бꙋде-
те· Сꙋбота сꙋбо́тъ поко́и (да бꙋ́детъ сі́ѧ)[31]
ва́мъ, [-][32] покори́те дш҃а ва́ша, зако́нъ вѣч-
ны́и· [И҆][33] да помо́литсѧ (за нѧ) жре́цъ, є҆гоже
а҆́ще помажꙋтъ (и҆́мъ)[34], [-][35] є҆мꙋже съвръше́-
нѣ рꙋцѣ є҆го, жре́ти [є҆мꙋ][36] по ѻ҆тцы своѐмъ, и҆ да
ѻ҆блече́тсѧ в ри́зы платнѧ́ны [ле][37], ри́зы ст҃ы,
и҆ да ѻ҆цы́сти ст҃ое ст҃ого и҆ хра́мъ свѣдѣні́ѧ,
и҆ ѻ҆лта́рь да ѻ҆цыститъ, и҆ ѻ҆ жрецѣхъ и҆ ѻ҆
все́мъ сонмѣ да ѻ҆цыститъ, и҆ да бꙋ́детъ сѐ
ва́мъ зако́нъ вѣ́чный· Молитисѧ ѻ҆ с҃нѣхъ і҆и-
лвыхъ, ѻ҆ всѣхъ грѣсѣхъ и҆хъ, є҆ди́ною въ лѣто
да сътвори́те ѩ҆́коже заповѣда гь мѡѷсі́ю·

крові козла, і хай покладе на роги
жертовника довкола; **19** і хай покро-
пить своїм пальцем на нього сім разів
кров'ю, і очистить його, і освятить
від нечистоти ізраїльських синів. **20** І
очищаючи, завершить їхнє святе: і
шатро свідчення, і жертовник, і очис-
тить за священиків. І хай приведе жи-
вого козла, **21** і хай Аарон покладе
обі свої руки на голову живого козла,
і хай визнає над ним всі беззаконня
ізраїльських синів, і всі їхні неправ-
ди, і всі їхні гріхи, і покладе їх на
голову живого козла, і хай відпустить
в пустиню рукою приготовленої лю-
дини. **22** І козел візьме на себе їхні
неправди в непрохідну землю, і хай
відпустить живого козла до пустині.
23 І хай ввійде Аарон до шатра свід-
чення, і хай скине полотняну одіж,
якою зодягнений був, коли він вхо-
див до святого, хай покладе її там, **24**
хай помиє своє тіло водою на святім
місці, і хай зодягнеться у свою одіж, і
вийшовши, хай зробить своє ціло-
палення і народу, і хай помолиться за
себе, і за свій дім, і за народ так, як і
за священиків; **25** а жир, що за гріх,
хай покладе на жертовник. **26** Той
же, хто відпустив козла відпущення у
відпущення, хай випере свою одіж, і
хай помиє своє тіло водою, і після
цього хай іде до табору. **27** *І теля, єв. 13
що за гріх, і козла, що за гріх, яких
кров внесена була в святе місце, щоб
очистити, хай винесуть їх поза табір,
і хай спалять їх на вогні, і їхні шкіри,
і їхнє м'ясо, і їхній кал. **28** І хто
спалює, той, що спалює, хай випере
свою одіж і хай помиє своє тіло
водою, і після цього хай ввійде до
табору. **29** І хай це буде вам вічним
законом, *в **7**-му місяці і в **10**-му дні ниж. 23
місяця, упокорите ваші душі і ніяк-
кого діла не чинитимете ви, ані ту-
земець, ані приходько, що проживає
у вас. **30** Бо в тому дні молиться за
вас, і ви очиститеся з ваших гріхів
перед Господом, і будете чисті. **31**
Субота субот – спочинок хай буде
вона вам, упокорите ваші душі – це
вічний закон. **32** І хай помолиться за
них священик, якого лиш їм пома-
жуть, якому наповнять його руки,
щоб бути йому священником після
свого батька, і хай зодягнеться в його
полотняну одіж, святу одіж; **33** і хай
очистить святе-святого, і шатро свід-
чення, і хай очистить жертовник, і
хай очистить за священиків і за ввесь
збір, **34** і хай буде це вам вічним
законом. Моліться за ізраїльських си-
нів, за всі їхні гріхи; раз у році зро-
біте так, як заповів Господь Мой-
сеєві.

Глава 17

1 І сказав Господь до Мойсея, кажучи: **2** Скажи Ааронові і його синам, і до всіх ізраїльських синів, і скажеш до них: Це слово, яке заповів Господь, кажучи: **3** Чоловік з ізраїльських синів або з приходьків, що живуть у вас, який лиш заріже теля, чи вівцю, чи козу в таборі, хто заріже за табором – **4** і хай не принесе перед двері шатра свідчення, щоб принести його в цілопалення чи за спасіння Господеві, як прийнятне в милий запах. Хто лиш заріже поза – і хай не принесе його перед двері шатра свідчення, щоб принести в дар Господеві перед шатром свідчення. Кров зарахується тому чоловікові, він кров пролив – хай вигубиться та душа зі свого народу; **5** щоб принесли ізраїльські сини жертви свої. Що ж лиш вони ріжуть на полі, і хай принесуть його до дверей шатра свідчення, до священика, – і принесуть жертву спасіння Господеві. **6** І хай проллє священик кров на жертовнику, довкола, перед Господом, при дверях шатра свідчення, і хай принесе жир – на милий запах Господеві. **7** І після цього хай не приносять своїх жертов марним *богам*, за якими вони самі підуть, услід за ними. Це буде вічний закон вам у ваші роди. **8** І скажеш до них: Людина: з ізраїльських синів і з синів приходьків, що мешкають у вас, яка лиш зробить цілопалення чи жертву – і хай не принесе до дверей шатра свідчення, щоб зробити її Господеві. Вигубиться та душа зі свого народу. **10** І людина: з ізраїльських синів чи з приходьків, що мешкають у вас, яка лиш їсть всяку кров, – то покладу моє лице проти душі, що їсть кров, і вигублю її зі свого на-
мой1.9 роду. **11** *Бо душею всякого тіла є його кров – Я ж дав її вам, щоб на жертовнику очищати за ваші душі, бо їх кров за душі очищує. **12** Через це сказав Я ізраїльським синам: Всяка душа з вас хай не їсть крові а також приходько, що мешкає у вас, не їстиме крові. **13** І людина: з ізраїльських синів або з приходьків, що мешкають у вас, хто лиш зловить звіра чи птаха, що їсться, і проллє він кров їх, і покриє її землею, – **14** бо його кров є душею всякого тіла. І Я сказав ізраїльським синам: Не їстимете кров всякого тіла, бо його кров є душею всякого тіла; кожний, хто їсть її, вигубиться. **15** І кожна душа з місцевих чи з приходьків, яка їсть мертвечину чи розірване звірами, хай випере свою одіж, і

Гла҃, зı҃

И рече гь҃ къ моѵсїю гла҃, гли҃ аарону и
сно҃м его, и къ всѣ сно҃мъ їилевым, и
речеши къ нимъ. се слово еже заповѣда
гь҃ гла҃, члкъ [-][1] ѿ снвъ їилевъ, [или
ѿ пришелецъ иже прилежатъ въ васъ][2]· иже а-
ще заколе телецъ, или овцу или козу, въ пол-
ку· (-)[3] иже заколетъ внѣ полка, и пре двери
храма свѣдѣнїа да не принесетъ, якоже (съ-
творитъ)[4] е въ всесъжженїе, или спсенїе гу
прїятно въ воню блговонїа· (-)[5] иже аще зако-
летъ внѣ и пре двери храма свѣдѣнїа да не
принесетъ его, яко принести даръ гу, пре
храмъ [свѣдѣнїа][6] [-][7]· [Кровь въмѣнится члку
тому][8] кровь пролиа, да потребится дша она
ѿ людїи своихъ, яко да принесу снове їилвы
требы своа· Елико же аще сїи закалаютъ на
поли и да принесутъ (е)[9] къ дверемъ храма
свѣдѣнїа къ жерцу, и положатъ требу спсе-
нїа гу [-][10], и да възлиетъ жрецъ кровь на
олтарь окртъ, пре гмъ, оу дверїи храма свѣ-
дѣнїа· И да възнесетъ тукъ, въ воню бл-
говонїа гу, и посемъ да не полагаютъ треб
своихъ, суетнымъ. имже сами [изыидутъ][11]
въ слѣдъ ихъ, законъ вѣчныи будетъ вамъ
в роженїи ихъ вашихъ, и да речеши к нимъ·
члкъ [-][12] ѿ снвъ їилвъ, и ѿ сновъ пришелецъ
иже прилежитъ въ васъ, иже аще сътворитъ
всесъжженїе, или требу и къ дверемъ храма свѣ-
дѣнїа, да не принесетъ сътворити е гви. по-
требится [дша та ѿ людїи своих][13]· И члкъ
ѿ снвъ їилвъ, или ѿ пришелецъ, прилежащихъ
въ васъ, иже аще ястъ всякую кровь, то опру
лице мое на дши ядущеи кровь, и погублю ю
ѿ людїи своихъ· *Занеже дша всякїа плоти а мо а
кровь его есть, (-)[14] аз (же) дахъ ю вамъ оу
олтаря очищати о дшахъ вашихъ, кровь бо
ихъ въ дши мѣсто очищается· Сего ради ре-
кохъ сномъ їилвымъ, всяка дша ѿ васъ да
не ясть крови, (или)[15] пришелецъ прилежащїи
въ васъ не ясть крови· И члкъ [-][16] ѿ сновъ
їилвъ [или][17] ѿ пришелецъ прилежащихъ въ
васъ, иже аще оуловитъ [-][18] звѣрь, или птицу,
еже ся ястъ, и (пролию)[19] кровь [ея][20] и покрыi-
ютъ ю землею· дша бо всякїа плоти кровь
ея есть. и рекохъ сномъ їилвымъ крови вся-
кїа плоти да не ясте, яко дша всякїа пло-
ти кровь ея есть, всякъ ядыи ю потребит-
ся· И всяка дша яже ясть мертвечины или
звѣрояддину ѿ тозем ецъ, или ѿ пришелецъ,
да исперетъ ризы своа, и да омыетъ [тѣло][21]

водо́ю, и҆ нечи́стъ бу́детъ до́ ве́чера, (-)[22] [посе́м][23]
(же) чи́стъ бу́детъ. А҆́ще ли не и҆спере́тъ ри́зъ
[свои҆́хъ][24], ни҆ (ѡ҆мы́етъ тѣ́ла)[25] водо́ю, то
прі́иметъ беззако́нїе своѐ.

Гла҃, и҃і.

И҆ рече Гдь къ мѡѷсе́ю гла҃, гл҃и сн҃омъ і҆и҃лвымъ, и҆ рцы̀ къ ни́мъ, а҆́зъ Гдь бг҃ъ
ва́шъ. По тваре́нїемъ земла̀ є҆гѷпетьскі́а в не́иже ѡ҆бита́сте [-][1] да не сътвори́те. [-][2] по тваре́нїемъ земла̀ хананеи́скїа в
нюже а҆́зъ веду̀ вы та́мъ да не сътвори́те, и҆ по
зако́номъ и҆́хъ да не ходи́те. Су́ды моа̀ да съ-
єзе҃ к҃ кри҃ і҃ гала҃ г҃ неемиа д҃ твори́те, и҆ повелѣ́нїа моа̀ снабди́те, *да хо-
ди́те в ни́хъ, а҆́зъ Гдь бг҃ъ ва́шъ. И҆ снабди́те
вса̀ повелѣ́нїа моа̀, и҆ вса̀ су́ды моа̀ (да)[3] съ-
твори́те а҆̀, (а҆̀) сътвори́вы а҆̀ чл҃къ живъ бу-
детъ в ни́хъ, а҆́зъ Гдь бг҃ъ ва́шъ. Чл҃къ [-][4] (свое-
му бли́жнему)[5] да не престу́питъ ѿкры́ти
стыдѣ́нїе, а҆́зъ Гдь. Стыдѣ́нїе ѻ҆тца̀ твое҆го, и҆
стыдѣ́нїе ма́тери твое҆а̀ да не ѿкры́еши,
мт҃и бо твоа е҆сть. [-][6] да не ѿкры́еши сты-
а҃ кри҃ є҃ дѣ́нїа е҆а̀. *Стыдѣ́нїа жены̀ ѻ҆тца̀ твое҆го да
не ѿкры́еши, стыдѣ́нїе [бо][7] ѻ҆тца̀ твое҆го е҆сть.
Стыдѣ́нїе сестры̀ твое҆а̀ [ꙗ҆́же][8] ѿ ѻ҆тца̀ твое҆го
(и҆)[9] ма́тери твое҆а́ роже́нои ѿ ни́хъ, и҆ли роже́нои
внѣ̀, да не ѿкры́еши стыдѣ́нїа [и҆][10]. Стыдѣ́-
нїа дще́ри сн҃а твое҆го, и҆ли дще́ри дще́ри твое҆а̀
да не ѿкры́еши стыдѣ́нїа и҆́хъ, ꙗ҆́ко твое
стыдѣ́нїе е҆сть. Стыдѣ́нїа дще́ри жены̀ ѻ҆тца̀
твое҆го, не ѿкры́еши е҆ди́нако роже́ны ѿ ѻ҆тца̀ тво-
е҆го, сестра̀ (бо) тѝ е҆сть, да не ѿкры́еши сты-
дѣ́нїа е҆а̀. Стыдѣ́нїа сестры ѻ҆тца̀ твое҃ да
не ѿкры́еши, и҆з до́му бо ѻ҆тца̀ твое҃ е҆сть. Сты-
дѣ́нїа сестры ма́тери твое҆а̀ да не ѿкры́еши,
ѹ҆́жика бо ма́тери тѝ е҆сть. Стыдѣ́нїа бра́та
ѻ҆тца̀ твое҃ да не ѿкры́еши и҆ къ женѣ̀ е҆го да
не вни́деши, сро́дни бо тѝ е҆сть. Стыдѣ́нїа не-
вѣ́стки твое҆а̀ да не ѿкры́еши, жена̀ бо сн҃а
твое҆го е҆сть, да не ѿкры́и стыдѣ́нїа е҆а̀. Сты-
дѣ́нїа жены̀ бра́та твое҆го да не ѿкры́еши,
стыдѣ́нїе бра́та твое҃ е҆сть, стыдѣ́нїе жены̀ и҆
дще́ри е҆а̀ да не ѿкры́еши, дще́ри сн҃а е҆а̀ и҆
дще́ри дще́ри е҆а̀ да не по́имеши ѿкры́ти сты-
дѣ́нїа̀ и҆́хъ бли́жнїи бо тѝ су́ть, бесче́стїе
е҆сть. Жены̀ сестры̀ е҆а̀, не приводѝ на ню̀, ре́внос-
ти, ѿкры́ти стыдѣ́нїе е҆а̀ пре́ не́ю е҆́же живѣ̀
сущи е́и. И҆ къ женѣ̀ ѿлуче́нои въ нечистотѣ̀
е҆а̀, да не вни́деши ѿкры́ти стыдѣ́нїа̀ е҆а̀. И҆
нм҃ и҃ къ женѣ̀ дру́га свое́го да не дасѝ ло́жа сѣ́мени
д҃ цр҃ кг҃ твое҆го ѡ҆скверни́тиса къ не́и. *и ѿ сѣ́мени тво-
молоху е҆го да не дасѝ работати *кназю (и҆долу). (да)[11]

хай помиє тіло водою – і нечистим
буде до вечора; після цього ж буде
чистим. **16** Якщо ж не випере своєї
одежі ані не помиє тіло водою, то
візьме він своє беззаконня.

Глава 18

1 І сказав Господь до Мойсея,
кажучи: **2** Скажи ізраїльським си-
нам, і скажеш до них: Я Господь
Бог ваш. **3** За звичаями єгипетської
землі, в якій ви жили, не чиніть, за
звичаями ханаанської землі, до якої
Я вводжу вас, туди, не робіть, і за
законом їхнім не ходіть. **4** Чиніть
мої суди і зберігатимете мої накази, єз. 20
*щоб ви ходили в них, – Я Господь рим. 10
Бог ваш. **5** І зберігатимете всі мої гал. 3
накази, і будете чинити всі мої су- нее. 9
ди, а коли хто вчинить їх, – людина
живою буде в них; Я Господь Бог
ваш. **6** Людина хай не приступить
до свого ближнього, щоб відкрити
встид, – Я Господь. **7** Встид твого
батька і встид твоєї матері не від-
криєш, бо є твоя матір; не відкриєш
встид її. **8** *Встид жінки твого кор1. 5
батька не відкриєш, бо встид є тво-
го батька. **9** Встид твоєї сестри, що
від твого батька і твоєї матері, що
народилася від них чи народилася
поза, не відкриєш встиду їх. **10**
Встид дочки твого сина чи дочки
твоєї дочки, не відкриєш їхнього
встиду, бо є твоїм встидом. **11**
Встид дочки жінки твого батька не
відкриєш, що від одного батька на-
роджені, від твого батька, бо є тобі
сестрою, не відкриєш її встид. **12**
Встид сестри твого батька не від-
криєш, бо є з дому твого батька. **13**
Встид сестри твоєї матері не від-
криєш, бо тобі є кревною матері. **14**
Встид брата твого батька не відкри-
єш і до його жінки не ввійдеш, бо є
тобі кревним. **15** Встид твоєї не-
вістки не відкриєш, бо є жінкою
твого сина, не відкриєш її встид. **16**
Встид жінки твого брата не від-
криєш, це є встид твого брата. **17**
Встид жінки і її дочки не відкриєш,
не візьмеш дочки її сина і дочки її
дочки, щоб відкрити їхній встид, бо
тобі є кревними, – це безбожне. **18**
Жінку – її сестру не приводи до неї,
задля ревнощів, щоб відкрити
встид її перед нею, як ще вона є
живою. **19** І до жінки, відлученої в
її нечистоті не ввійдеш, щоб від-
крити її встид. **20** І жінці твого бли-
жнього не даси ложа твого насіння, ниж. 8
щоб занечиститися з нею. **21** *І з црс4. 23
твого насіння не даси на службу
*володареві – ідолові – не опога- молохові
ниш святе ім'я, – Я Господь. **22** І з
чоловіком не спатимеш жіночим

ложем, бо є нечистим. **23** І всякому
чотироногому не даси твого ложа
для насіння, щоб опоганитися з
ним, і жінка хай не стане перед
всяким чотироногим, щоб опога-
нитися, – нечистим є. **24** Не опо-
ганитеся, бо всіма цими опогани-
лися народи, які Я вижену з – перед
вашого лиця. **25** І земля занечис-
тилася, і Я віддав їм за їхню не-
праведність через це, і земля зоги-
діла тих, що живуть на ній. **26** І
зберігатимете всі мої закони і всі
мої накази: і ви не зробите з усіх
цих гидот, туземець і приходько,
що прийшов між вас. **27** Бо всі ці
гидоти зробили люди землі, що
були перед вами, і земля опогани-
лася. **28** І щоб не зогиділа вас
земля, коли ви її занечищуєте та-
ким чином, як засмутилася наро-
дами, що *були* перед вами. **29** Бо
кожний, хто лиш вчинить з усіх
цих гидот, вигублені будуть зі сво-
го народу ті душі, що це чинять. **30**
І зберігатимете мої накази: щоб не
чинити усі огидні закони, які були
перед вами, – не опоганитеся в них
– бо Я Господь Бог ваш.

не ѡ҆скверни́ши и҆́мени ст҃а́го, а҆́зъ г҃ь. И҆ съ мꙋ-
жемъ да не ля́жеши (же́нъска ло́жа)[12], ѡ҆скверне́нїе
бо є҆́сть. И҆ къ всѧ́комꙋ четвероно́гомꙋ да не да́си
ло́жа своего, въ сѣмене́нїе, ѡ҆скверни́тисѧ в не́мъ, и҆ же-
на да не ста́нетъ къ всѧ́комꙋ четвероно́гомꙋ, ѡ҆с-
кверни́тисѧ, нечи́сто [-][13] є҆́сть. да не ѡ҆скверня́й-
тесѧ [-][14]. въ всѣ́хъ бо си́хъ ѡ҆скверни́шасѧ ꙗ҆зы́-
цы, и҆̀хже а҆́зъ [ѿженꙋ][15] пре́д лице́мъ ва́шимъ. и҆
ѡ҆скверни́сѧ землѧ̀ и҆ въздахъ непра́вдꙋ и҆́хъ є҆ѧ̀ ра-
ди, и҆ възненави́дѣ землѧ̀ сѣдѧ́щихъ на не́й. И҆ да
съхрани́те всѧ зако́ны моѧ̀, и҆ всѧ повелѣ́нїѧ
моѧ̀, и҆ да не сътвори́те ѿ всѣ́хъ гнꙋсъ си́хъ
тꙋзе́мецъ и҆ прибы́вшихъ прише́лецъ въ васъ.
всѧ̀ бо (сїѧ̀ гнꙋсы)[16] сътвори́ша чл҃цы зе́мнїи,
бы́вшїи пре́же васъ и҆ ѡ҆скверни́сѧ землѧ̀. И҆ да
не ѡ҆печа́литсѧ ва́ми землѧ̀ внегда̀ ѡ҆скверни́ти
вамъ ю҆̀, и҆́мже ѡ҆́бразомъ ѡ҆печа́лисѧ ꙗ҆зы́ками, и҆̀же
пре́жде васъ ꙗ҆́ко всѧ̀ и҆́же а҆́ще сътвори́тъ ѿ
всѣ́хъ гнꙋсъ си́хъ потреби́тсѧ дꙋ́ши творѧ́щїѧ
[сє][17] ѿ люді́й свои́хъ. И҆ да съхрани́те повелѣ́нїа
моѧ̀. ꙗ҆́ко да не сътвори́те ѿ всѣ́хъ зако́нъ
гнꙋ́сныхъ, и҆̀же бѣ́ша пре́жде васъ. (да)[18] не ѡ҆скве-
рни́тесѧ в ни́хъ, ꙗ҆́ко а҆́зъ г҃ь б҃ъ ва́шъ.

Глава 19

1 І сказав Господь до Мойсея,
кажучи: **2** Скажи всьому зборові із-
раїльських синів, і скажеш до них:
вищ. 11 пет1. 1 *Святими будете, бо Я є святий,
Господь Бог ваш. **3** Кожний хай
боїться свого батька і своєї матері, і
берегтимете мої суботи – бо Я Гос-
подь Бог ваш. **4** Не ідіть вслід за
ідолами, і не зробите собі вилитих
богів – Я Господь Бог ваш. **5** І якщо
принесете Господеві жертву спа-
сіння, принесете вашу прийнятну
жертву. **6** В якому лиш дні прине-
сете, в тому дні хай з'їдять їх і на
другий день. І якщо останеться до
третього дня – на вогні хай буде
спалене. **7** Якщо ж їдою з'їсться в
третьому дні – не жертвованим є, і
не прийметься; **8** і хто їсть його –
гріх прийме, бо опоганив господні
святощі; і вигублена буде з народу
ниж. 23 свого та душа, що їсть. **9** *І як жне-
те ви жнива ваших нив, і не закін-
чуйте жнива ваші – жаття твоєї ни-
ви і те колосся, що паде з твоїх
жнив, не збиратимеш. **10** І не обри-
ватимеш вдруге твого виноградни-
ка, ані грона винограда твого не
збереш. Бідному і приходькові ос-
тавиш їх. Я Господь Бог ваш. **11** Не
крастимете, не говоритимете не-
мой2. 20 правди, і не свідчитимете неправ-
мой5. 5 диво – кожний проти ближнього,
і 20 **12** *і не клястиметеся іменем моїм
мат. 5 на неправду, і не опоганите святе

Гл҃а, д҃і

Рече г҃ь къ мѡѷсе́ю гл҃ѧ, гл҃и [всемꙋ][1]
со́ньмꙋ с҃нвъ і҆и҃левъ и҆ рече́ши к ни́мъ, вы́ ѕі
*ст҃и бꙋ́дете, ꙗ҆́коже а҆́зъ ст҃ъ [є҆́смь][2] г҃ь а҆ петр҃ а҃
б҃ъ ва́шъ. Ко́ждо ѿца своего и҆ м҃три
своеѧ да бои́тсѧ, и҆ сꙋббѡ́ты моѧ̀ да съхрани́те
[ꙗ҆́ко][3] а҆́зъ г҃ь б҃ъ ва́шъ, не послѣ́дꙋите и҆доломъ, и҆
бо́гъ слїѧнъ не сътвори́те себѣ, а҆́зъ г҃ь б҃ъ
ва́шъ, и҆ а҆́ще поло́жите же́ртвꙋ сп҃се́нїѧ г҃ꙋ,
прїѧ́тнꙋ ва́шꙋ да поло́жите. во́нже дн҃ь а҆́ще
поло́жите (въ то́й дн҃ь) да и҆зъѧ́дѧтъ ю҆̀, и҆
наоу́трїѧ. И҆ а҆́ще ѡ҆ста́нетсѧ до (тре́тїаго
дн҃е)[4], на ѻ҆гни́ да съжже́тсѧ. А҆́ще ли ꙗ҆де́нї-
емъ съѧ́стъсѧ въ дн҃ь тре́тїи нетре́бно є҆́сть,
(и҆) не прїиметсѧ, (і) и҆́же ꙗ҆́стъ ю҆̀ грѣ́хъ прї́и-
метъ. ꙗ҆́ко ст҃аѧ г҃нѧ ѡ҆скверни́, и҆ потреби́тсѧ
дꙋша и҆́хъ ꙗ҆дꙋ́щаѧ ѿ люді́и свои́хъ. *И҆ пожина́ю- ни́ кг
щимъ ва́мъ жа́твꙋ нивъ ва́шихъ, (и҆) да не
скончава́ете жа́твы ва́шеѧ, ни́вы (твоеѧ) пожи-
на́нїѧ, и҆ ѿпада́ющїй кла́сь жа́твы ва́шеѧ, да
не побира́еши. И҆ виногра́да твоего да не ѡ҆бира́е-
ши, и҆ зе́рно виногра́да твоего да не събира́еши,
ни́щемꙋ и҆ прише́лцꙋ да ѡ҆ста́виши ѧ҆̀. А҆зъ [-][5]
г҃ь б҃ъ ва́шъ, да не оу҆кра́дете, ни съл́жете (и҆) в мо і
не [ѡ҆болже́те][6] ко́ждо подрꙋга, *и҆ не клени́тесѧ є҃ мо є и҃ к
и҆́менемъ мои́мъ на непра́вдꙋ, и҆ да не ѡ҆скверни́- ма є
те и҆́мени [ст҃го][7] б҃а ва́шего. а҆́зъ [-][8] г҃ь б҃ъ сира і є҃ мо і҃д
ва́шъ. *да не ѡ҆би́диши бли́жнѧго, и҆ да не ѿ- товиа д

имеши, и да не прележитъ мъзда наемника
[твоего][9] оу тебе до оутріа зла да не речеши
глухому, и пред слепымъ да не положиши пре-
поны, и да оубоишися Га Ба твоего, азъ [-][10]
е мо а Гь Бъ вашъ· (И) да не сътворите неправды въ
и ѕі
сира мв судѣ. *не презри лица нищаго, ни възри лица мо-
при кд гущаго, по правдѣ да судиши ближнему твое-
іако в му, да не ходиши лестію въ (своемъ языцѣ)[11], [и][12] не въстани на кровь ближнаго твое
ма иі
лу зі азъ [-][13] Гь Бъ вашъ· *да не възненавидиши
іако е брата твоего въ оумѣ своемъ, обличеніемъ да
обличиши ближнего твоего, [-][14] да не пріимеши е рады грѣха [-][15] да не ѡмститъ ти са
ма е рука, и да не дръжиши лютости до сыновъ
и кв людіи своихъ, (-)[16] *люби (же) ближнаго своего
ма ві
кри гі
іако в аки самъ себе, азъ [-][17] Гь Бъ [вашъ][18]· Законъ
мои съхраните, [и][19] скота твоего да не спра-
жеши съ инымъ ярмомъ, и винограда твоего
да не насадиши различь, и в ризу истикану раз-
нoличну не одежися в ню· [-][20] Аще кто бу-
детъ съ женою, ложе сѣменѣ, (-)[21] и (же) раба
снабдѣніа члку, (-)[22] и (же) цѣною да не из-
бавлена есть, или свобода не дана есть ей, даби
ты будутъ, (а) не оумрутъ, яко не свободи-
са· И да приведетъ за преступленіе свое Гу къ
двеіи храма свѣдѣніа, овенъ преступленіа,
и да помолитса о немъ жрецъ, въ овнѣ пре-
ступленіа пред Гмъ, грѣха ради имже съгрѣ-
ши, и оставитса ему грѣх его иже сътвори ег-
да же внидете въ землю, юже Гь Бъ вашъ
дасть вам и насадите всяко древо снѣдное, и
очистите нечистоту его, плодъ его три лѣта
(нечистъ да будетъ вамъ)[23] да не ястъса,
[в лѣто же][24], д е (-)[25] вся плодъ его стъ [и][26]
похваленъ Гу· е лѣто же пятое да ясте
плодъ [его][27], прибытокъ вамъ плодъ его, азъ
[-][28] Гь Бъ вашъ· Не (ядите с кровію скота и
не ходите)[29] на горы, и не вражите, и ни сря-
ща смотрите ѡт птицъ, (и) да не сътворите
стриженіа власъ главъ вашихъ, ниже бриете
брадъ вашихъ, и кроеніа на души да не съ-
творите, въ тѣлѣ вашемъ, (-)[30] язвъ настре-
канны да не сътворите въ васъ, азъ [-][31] Гь
Бъ вашъ. да не осквернитe дщери твоея пре-
блудити ю, и да не прелюбы дѣетъ земля, и
[наполнитса земля][32] безаконіи· Суботы моя
да съхраните, и ѡт стыхъ моихъ оубоитеса,
азъ [-][33] Гь. да не послѣдуите оутробнымъ бас-
нем и къ волхвомъ не пріидите (и не оскверни-
теса)[34] въ них, азъ [-][35] Гь Бъ вашъ. пред ли-
цемъ сѣдаго въстани, и почти лице старче, и
да боишиса [Га][36] Ба твоего, азъ [-][37] Гь Бъ

ім'я вашого Бога. Я Господь Бог сир. 10
ваш. **13** *Не кривдитимеш ближ- мой5. 24
нього, і не грабуватимеш, і не ле- тов. 4
жатиме заробіток твого наємника у
тебе до ранку. **14** Зла не говорити-
меш до глухого, і перед сліпим не
покладеш перепони, і боятимешся
Господа Бога твого. Я Господь Бог
ваш. **15** І не чинитимете неправди мой5. 1
на суді, *не погордиш лицем бідня- і 16
ка ані не захоплюватимешся лицем сир. 42
могутнього – в справедливості су- при. 24
дитимеш ближнього твого. **16** Не як. 2
ходитимеш обманою в твоєму на-
роді, і не повстанеш проти крові
твого ближнього. Я Господь Бог
ваш. **17** *Не ненавидітимеш твого мат. 18
брата в своїм умі,– оскарженням лук. 17
оскаржиш твого ближнього, – не як. 5
візьмеш за нього гріх. **18** Не мсти-
тиме тебе рука і не держатимеш
злість проти синів свого народу – мат. 5
*полюби ж свого ближнього, як се- і 22
бе самого. Я Господь Бог ваш. **19** мар. 12
Закон мій зберігатимете: і твоєї рим. 13
скотини не спряжеш з іншим яр- як. 2
мом, і твого виноградника не наса-
диш різнородними *рослинами*, і в
одіж, виткану з різнородної *мате-
рії,* не зодягнешся в неї. **20** Якщо
хто буде з жінкою ложем насіння, а
вона рабиня бережена для чоловіка,
вона ціною не була викуплена, або
свободи не дано їй, – щоб тобі бу-
ли, вони не помруть, бо не звільнені.
дженi. **21** І хай приведе за свій про-
ступок Господеві: до дверей шатра
свідчення барана за проступок. **22** І
хай помолиться за нього священик
бараном переступу перед Господом
за його гріх, який зробив. **23** Коли
ввійдете до землі, яку Господь Бог
ваш дасть вам, і насадите всяке їс-
тивне дерево, і очистите його не-
чистоту, – плід його три роки хай
буде вам нечистий, хай не їсться.
24 А в 4-ий рік всякий його плід
святий і похвали гідний – Господе-
ві. **25** В п'ятому році ж їстимете
плід його, його плід – прибуток для
вас. Я Господь Бог ваш. **26** Не їжте
скотину з кров'ю, і не ходіть на
гори, і не ворожитимете, ані не роз-
глядайте політ птахів; **27** і не зро-
бите обстригу волосся ваших голів,
ані не оголите ваших борід, **28** і
нарізки за душу не чинитимете на
вашому тілі, ран наколених не чи-
нитимете в себе. Я Господь Бог
ваш. **29** Не опоганиш твоєї дочки,
щоб зробити її розпусницею, і хай
земля не чинить перелюбу, і не на-
повниться земля беззаконня. **30** Су-
боти мої збережете, і моїх святощів
боятиметеся. Я Господь. **31** Не хо-
дитимете за ворожбитами і не при-
станете до чародіїв – і не опогани-

теся в них. Я Господь Бог ваш. **32** Перед лицем сивого встань і пошануй лице старця, і боятимешся Господа Бога твого. Я Господь Бог ваш. **33** І якщо хто прийде до вас, – приходько у вашу землю, – не докучайте йому, **34** буде між вами, як туземець.
мой2. 22 *Приходька, що прийде до вас, полюбиш його, як себе самого, бо і ви були приходьками в єгипетській землі. Я Господь Бог ваш. **35** Не чинитимете несправедливості на суді, в мірках, і в вагах, і в мірилах, – **36** справедливі ваги і праведний суд хай завжди будуть у вас. Я є Господь Бог ваш, що вивів вас з єгипетської землі. **37** Зберігайте ж мої свідчення і ввесь мій закон, і чиніть всі мої накази, бо Я Господь.

ва́шъ· (И҆) а҆́ще (-)[38] кто̀ прїидетъ [к вамъ пришелецъ][39] въ зе́млю ва́шꙋ да не стꙋжи́те є҆мꙋ, ꙗ҆́ко тꙋзе́мецъ [бꙋ́детъ въ ва́съ][40]· *Пришелецъ и҆́же прїидетъ къ ва́мъ, [-][41] да лю́биши и҆̀ ꙗ҆́ко са́мъ себѐ, ꙗ҆́ко [и҆ вы][42] пришє́лцы (въ землѝ бѣсте)[43] є҆гѷпетъстѣ́и, а҆́зъ [-][44] гь бгъ ва́шъ, да не сътвори́те непра́вды въ сꙋдѣ, въ мѣрилехъ, и҆ въ стоѧ́лехъ и҆ въ превѣсѣ (прно правди́вы мѣ́ры, и҆ сꙋдъ праведенъ)[45] да бꙋдетъ въ ва́съ. а҆́зъ є҆смь гь бгъ ва́шъ, и҆зведы́и вы̀ ѿ землѧ̀ є҆гѷпетскїѧ, (-)[46] снабди́те (же) (свѣдѣ́нї̈а моѧ и҆) ве́сь зако́нъ мои и҆ всѧ повелѣнї̈ѧ моѧ̀ [-][47] сътвори́те [-][48], [ꙗ҆́ко][49] а҆́зъ [-][50] гь [-][51]·

в мо їв

Глава 20

1 І сказав Господь до Мойсея, кажучи: **2** Скажи ізраїльським синам,
вищ. 18 кажучи: *Якщо хтось з ізраїльських
црс4. 23 синів чи народжених в Ізраїлі приходьків, – хто лиш дасть своє насіння
молохові *князеві – ідолові, – смертю хай помре; народ землі хай поб’є його камінням. **3** Я ж покладу моє лице проти того чоловіка і вигублю його з
молохові його народу, тому що дав *князеві – ідолові своє насіння, щоб опоганити мої святощі і щоб опоганити ім’я мною освячених. **4** Якщо ж незважанням незважатимуть тубільці землі своїми очима щодо того чоловіка,
молохові – коли він дасть насіння *князеві – ідолові, – щоб його не вбити; **5** і покладу моє лице проти того чоловіка і проти його кревних, і вигублю його і всіх однодумців з ним, тому що розпуствували вони з ідолом, з їхнього народу. **6** І душа, яка лиш піде за ворожбитами чи до чародіїв, щоб повернутися вслід за ними, поверну моє лице проти тієї душі і вигублю її
пет1. 1 з її народу. **7** *І будете святі, бо Я
вищ. 11 Господь Бог ваш – святий. **8** Збе-
і 19 рігайте ж мої заповіді і чиніть їх, бо
мой2. 21 Я Господь, що вас освячує. **9** *Лю-
при. 20 дина, людина, яка лиш зло говорити-
мат. 15 ме до свого батька чи до своєї матері,
мар. 7 хай смертю помре. Хто сказав зло своєму батькові і своїй матері – вин-
мой5. 22 ний буде. **10** *Чоловік, чоловік, який
ів. 8 лиш чинить перелюб з заміжньою жінкою чи який чинить перелюб з жінкою свого ближнього, хай смертю помруть перелюбодій і перелюбодійка. **11** І той, хто лиш буде з жінкою свого батька, відкрив встид свого батька, – смертю хай помруть обоє, вони винуваті. **12** І якщо хто буде з своєю невісткою, – смертю хай помруть обоє, нешляхетне вчинили, вони винні. **13** І якщо хто буде з чо-

Гла, к·

И҆ рече гь къ мѡѷсїю гла, [рцы снѡмъ і҆илвымъ гла][1]. *а҆́ще кто̀ ѿ снѡвъ і҆илвъ, и҆́ли роди́вшихсѧ пришє́лецъ въ і҆илѝ· и҆́же а҆́ще (кто̀) дастъ сѣмени своє҆го
*кнѧ́ѕю (и҆́долꙋ), смртїю да ᲂу҆́мретъ, лю́дїе землѧ̀, да побию́тъ и҆̀ ка́менїемъ. (-)[2] а҆́зъ (же) ѡ҆прꙋ лицѐ мое на члка того̀ и҆ погꙋблю̀ и҆̀ ѿ лю́дїи є҆го, ꙗ҆́ко сѣмени своє҆го да́стъ *кнѧ́ѕю (и҆́долꙋ). да ѡ҆скверни́тъ стыни моѧ, и҆ да ѡ҆скверни́тъ и҆́мѧ ѡ҆сщенꙑ мнѣ· а҆́ще ли презрѣнї̈емъ пре́зрѧтъ тꙋзе́мцы землѧ̀ ѡ҆чи́ма свои́ма, [ꙗ҆́же][3] ѿ члка того въненгда̀ дати є҆мꙋ ѿ сѣмени *кнѧ́ѕю (и҆́долꙋ), є҆́же не ᲂу҆би́ти є҆го. и҆ ѡ҆прꙋ лицѐ моѐ на члка того̀, и҆ на сро́дники є҆, и҆ погꙋблю̀ и҆̀ и҆ всѧ смыслѧ́ющїи є҆дина́ко с ни́мъ, ꙗ҆́коже съблꙋжа́ти и҆́мъ къ и҆́долꙋ ѿ лю́дїи и҆́хъ. и҆ дша ꙗ҆́же а҆́ще послѣ́дꙋєтъ ᲂу҆тро́бнымъ ба́снемъ, и҆́ли къ волъхвованї̈ю, ꙗ҆́ко ѡ҆братитисѧ въ слѣдъ и҆́хъ. ѡ҆прꙋ лицѐ моѐ на́ дшꙋ тꙋ, и҆ погꙋблю̀ ю҆̀ ѿ лю́дїи є҆ѧ̀. *и да бꙋдете сти, ꙗ҆́ко (а҆́зъ стъ)[4] гь бгъ ва́шъ· (-)[5] Снабди́те (же) повелѣнї̈ѧ моѧ̀ и҆ сътвори́те ѧ҆̀, [ꙗ҆́ко][6] а҆́зъ гь ѡ҆сщаѧ вы· *Члкъ члкъ и҆́же а҆́ще злорѣчи́, ѻ҆́тцꙋ своє҆мꙋ, и҆́ли мтри своє҆и смртїю да ᲂу҆́мретъ, ѻ҆́тца своє҆го и҆ мтрь свою̀ злорѣчивъ повиненъ бꙋдетъ· *Члкъ [члкъ][7] и҆́же а҆́ще прелюбы̀ дѣ́єтъ с мꙋжескою жено́ю, и҆́ли кто̀ прелюбы̀ дѣ́єтъ съ жено́ю по́дрꙋга [своє҆го][8], смртїю да ᲂу҆́мрета, прелюбодѣи и҆ прелюбодѣица· І и҆́же а҆́ще кто̀ бꙋдетъ съ жено́ю ѻ҆́тца своє҆го, стыдѣнї̈е ѻ҆́тца своє҆го ѿкры́лъ є҆сть, смртїю да ᲂу҆́мрета ѻ҆́ба пови́нна сꙋть. И҆ а҆́ще кто̀ бꙋдетъ с невѣстікою своє҆ю̀ смртїю ᲂу҆́мрета ѻ҆́ба, безче́ствоваста [-][9], пови́нна сꙋть· И҆ а҆́ще кто̀ бꙋдетъ с мꙋжескимъ по́ломъ ло́же же́ньско гнꙋсъ

вѕі и҆і д црі кг
молохꙋ
молохꙋ
молохꙋ
а петр а
вѕі аі и҆ ді
в мо іа при к ма еі ма з
е мо кв іоа и

сътворили ѡ҆́ба, съмертїю да ѹ҆́мрета, повин҃на
сѹть· [І][10] и҆́же а҆́ще поиметъ женѹ̀ и҆ мт҃рь є҆ѧ̀
безаконїе є҆сть въ ѻ҆гни̇̀ да съжгѹт҃ є҆го і и҆хъ,
и҆ да не бѹ́детъ безаконїе въ васъ· І и҆́же а҆́ще
дастъ ло́же своѐ четвероно́жномѹ смр҃тїю да ѹ҆́-
мрета (-)[11] четвероно́жное (же) да [побї́єсѧ][12]. и҆
женà ꙗ҆́же (а҆́ще) приствѹпит҃ къ всемѹ скотѹ
быти с ни́мъ, (да поби́ютъ)[13] женѹ̀, и҆ ско́тъ
смр҃тїю да [ѹ҆́мретъ][14], пови́нни сѹть· [І][15] и҆́же
а҆́ще кт҃о по́иметъ сестрѹ своѭ̀ ѿ ѻ҆ц҃а своє҆го
и҆́ли ѿ мт҃ри своє҆ѧ̀, и҆ ѹ҆види́тъ стыдѣ́нїе є҆ѧ̀,
и҆ ѻ҆на ѹ҆види́тъ стыдѣ́нїе є҆го, ѹ҆кори́зна (бо
є҆мѹ) є҆сть, да потреба́тсѧ пре҇ сн҃ы ро́да и҆́хъ,
стыдѣ́нїе сестры̀ своє҆ѧ̀ ѿкры́лъ грѣхъ [себѣ̀][16]
прїемлю́. и҆ мѹжъ и҆́же бѹдет҃ съ жено́ю скверна-
вою и҆ ѿкры́етъ стыдѣ́нїе є҆ѧ̀, тече́нїе є҆ѧ̀ ѿ-
кры, и҆ ѻ҆нà ѿкры̀ тече́нїе кро́ви своє҆ѧ, да потре-
ба́тсѧ ѡ҆́ба ѿ ро́да и҆́хъ· (-)[17] Стыдѣ́нїѧ (же)
сестры̀ ѻ҆ц҃а твоє҆го, и҆ сестры̀ мт҃ри твоє҆ѧ̀ да
не ѿкры́єши, ѹ҆жичьство бо ѿкры̀ грѣхъ ѿне-
сѹтъ. и҆́же а҆́ще бѹдет҃ съ сро́дницею своє́ю,
стыдѣ́нїе с҇роства є҆ѧ̀ ѿкры̀, без чадъ да и҆з-
мрѹтъ· [И҆ чл҃къ][18] и҆́же а҆́ще поимет҃ женѹ̀ бра́-
та своє҆го нечист҃ є҆сть, стыдѣ́нїе бра́та своє҆го
ѿкры́лъ є҆сть бес ча҇ и҆змрѹт҃· И҆ снабди́те всѧ
повелѣ́нїѧ моѧ, и҆ [всѧ][19] сѹдбы̀ моѧ̀, и҆ съ-
твори́те ѧ҆̀· И҆ (а҆́ще ли ни,) да не ѻ҆печа́литсѧ
ва́ми землѧ̀, в ню́же а҆́зъ въведѹ вы̀, та́мо все-
литеса на не́и, и҆ да не ходи́те въ зако́ны
стра́ньскїѧ и҆хже а҆҇ ѿгонѭ̀ ѿ ва́съ, ꙗ҆́ко сїѧ
всѧ сътвори́ша, и҆ гнѹси бы́ша мнѣ̀. и҆ рѣхъ
къ ва́мъ вы наслѣдите зе́млю и҆́хъ, и҆ а҆́зъ да҇
вамъ є҆ѧ̀ въ приѧжа́нїе· Землѧ̀ и҆з неѧ́же те-
че҇ [ме́д и҆ мле́ко][20], а҆зъ г҃ь б҃ъ ва́шъ, ѿлѹчи́вый
ва́съ ѿ всѣх҃ стра́нъ· И҆ да ѿлѹчи́те себѐ межи̇̀
скотомъ чи́стымъ, и҆ межи [-][21] нечи́стымъ, и҆
межи̇̀ пти́цами чи́стыми и҆ нечи́стыми· И҆ да
не ѻ҆скверни́те дш҃ь ва́шихъ, въ ско́тѣхъ и҆ въ
пти́цахъ, и҆ въ всѣ́хъ га́дехъ земли̇̀, ꙗ҆́же а҆́зъ раз-
дѣли́х [ѧ̀][22] въ нечистотѣ̀, и҆ да бѹдете ми ст҃и
ꙗ҆́ко а҆́зъ ст҃ъ [є҆смь][23] г҃ь б҃ъ ва́шъ· И҆же ѿлѹчи́хъ
а҃ цр҃ ки є҃ мо҃ ꙗі вы ѿ всѣ́хъ ꙗ҆зы́къ бы́ти мои́мъ, *и҆ мѹжъ (и҆)[24]
женà, и҆́же а҆́ще бѹдетъ в ни́хъ въ ѹ҆тро́бѣ ба́с-
ни и҆́ли вълъшвленїе, смр҃тїю да ѹ҆́мрета ѻ҆ба.
ка́менїем да побї́єте ѧ҆̀ пови́нни сѹть·

ловіком ложем жінки, – огиду зро-
били оба, смертю хай помруть, во-
ни винні. **14** І хто лиш візьме жінку
і її матір – це беззаконня, в вогні
хай спалять його і їх; і хай не буде
у вас беззаконня. **15** І хто лиш дасть
своє ложе чотириногому – смертю
хай помруть, чотириногого ж хай
уб'ють. **16** І жінка, яка лиш присту-
пить до всякої скотини, щоб бути з
нею, – хай уб'ють жінку і скотину
на смерть хай уб'ють, вони винні.
17 І той, хто лиш візьме свою сес-
тру від свого батька чи від своєї ма-
тері, і побачить її встид, і вона по-
бачить його встид, – це ж зневагою
йому є, хай вигублені будуть перед
синами їхнього роду – він відкрив
встид своєї сестри – вони беруть на
себе гріх. **18** І чоловік, який буде з
нечистою жінкою і відкриє її встид,
– відкрив її джерело і вона відкрила
тік своєї крові, – хай вигублені бу-
дуть обоє з їхнього роду. **19** Встид
же сестри твого батька і сестри тво-
єї матері не відкриєш, бо відкрив
ти кревність – гріх понесуть. **20**
Хто лиш буде зі своєю кревною, –
відкрив встид її кревності, – хай
помруть бездітними. **21** І чоловік,
який лиш візьме жінку свого брата,
нечистим є, – відкрив встид свого
брата, – бездітними вимруть. **22** І
зберігайте всі мої накази, і всі мої
суди, і чиніть їх. І якщо ж ні, хай не
засмутиться вами земля, до якої Я
вас введу, там ви поселитеся, на ній.
23 І не ходіть в законах сторін, я-
ких Я виганяю від вас, бо це все во-
ни вчинили, і огидними мені стали.
24 І сказав Я до вас: Ви унаслідите
їхню землю, і Я вам дам її в посі-
лість. Земля, з якої пливе мед і мо-
локо. Я Господь Бог ваш, що ви-
лучив вас з-поміж усіх народів. **25** І
відлучіть собі :між скотом чистим і
між нечистим, і між птахами чис-
тими і нечистими. І не занечистите
ваших душ скотом, і птахом, і всіма
плазунами землі, яких Я, їх, відді-
лив до нечистоти. **26** І будете мені
святі, так як Я є святий – Господь
Бог ваш, Той, хто відлучив вас з-
поміж всіх народів, щоб бути моїм.
27 *І чоловік, і жінка, що лиш буде црс1. 28 мой5. 18
в них ворожіння чи чарування, –
смертю хай помруть обоє. Камін-
ням їх закаменуєте, вони винні.

Гл҃а, ка҃·

И҆рече г҃ь къ мѡѷсїю [-][1], гл҃и жерцемъ сн҃омъ
є҆зе҃ мд а҆аро́немъ, и рцы̀ и҆́мъ, *въ дш҃ах да сѧ
не ѻ҆скверна́ите в лю́дехъ (-)[2]. но развѣ
въ домѹ̀ бли́жнего ва́шего, къ ѻ҆ц҃ѹ и҆́ли къ

Глава 21

1 І сказав Господь до Мойсея:
Скажи священникам, синам Аaро-
на, і скажи їм: *Хай за душі не опо- єз. 44
ганяться в народі, **2** але хіба в хаті
вашого ближнього: за батька і за

матір, і за синів і за дочок, і за брата
3 і за свою сестру – дівчину, що є
кревною йому, яка не віддана чоловікові, – в цих хай занечистяться. **4**
Хай не занечиститься нагло у своєму
народі, в його опоганенні. **5** І хай не
оголять голови за мерця, і хай не
оголять вид бороди. І на їхньому тілі
хай не чинять нарізів, **6** хай будуть
святими їхньому Богові, хай не опоганять ім'я їхнього Господа Бога.
Бо самі принесуть господні жертви, –
дар їхньому Богові, – і будуть святі. **7**
Жінку – розпусницю, опоганену, не
візьмуть і жінку, відпущену від її мужа, не візьмуть, – бо святими є своєму Господеві Богові. **8** І освятиш його, бо дари вашого Господа Бога цей
приносить. Будуть святими, бо святим є Я Господь Бог ваш, що освячує
їх. **9** І якщо дочка чоловіка – священика опоганиться, вчинить розпусту,
– вона опоганює ім'я свого батька, –
хай буде спалена вогнем. **10** І великий священик, з його братів, на якого
вилито, на голову, олію помазання і
освячено, – що зодягнеться в одіж, –
хай не відкриє голови і свою одіж
хай не розідре, **11** і хай не ввійде до
всякої душі, що померла, ані до його
батька, ані до матері, хай не занечиститься. **12** Зі святих хай не вийде і
хай не опоганить імені свого святого
Бога, бо на ньому свята олія пома-
єз. 44 зання його Бога. Я Господь. **13** *Цей
хай візьме жінку – дівицю з роду свого народу. **14** Вдову ж, і відпущену, і
розпусницю – цих хай не візьме. Але
дівицю з свого роду хай візьме за
жінку. **15** Хай не опоганить своє насіння в своїм народі. Я Господь Бог,
що його освячує. **16** І сказав Господь
до Мойсея, кажучи: **17** Скажи до Аарона, кажучи: Чоловік,з твого роду, в
роди ваші, і якщо в когось буде порок на ньому, хай не приходить приносити дар свого Бога. **18** Кожний
чоловік, в якого лиш буде порок в
ньому, хай не приходить: чоловік сліпий, чи кульгавий, чи з носом несформованим, чи з вухом відрізаним,
19 чи чоловік, в якого є зломана рука
чи зломана нога, **20** чи горбатий, чи
має гнійні очі, чи в нього більмо на
оці, чи чоловік, на якому є дивні струпи чи лишай, чи з одним ядром; **21**
кожний з насіння Аарона – священика, в якого лиш буде на ньому порок,
хай не приступить принести жертви
твоєму Богові, бо на ньому порок,
хай не принесе божі дари; **22** дари
його Бога – святе-святих. А з святих
хай їсть. **23** Лиш до занавіси хай не
приступить і до жертовника хай не
приблизиться, бо має порок, і хай не
опоганить імені свого святого Бога, –
бо Я Господь, що освячує їх. **24** І

ма́тери, и҆ къ сн҃омъ, и҆ къ дщере́мъ, [и҆][3] къ
бра́ту, и҆ къ сестрѣ̑ [свое́и][4] дв҃ци, е҆́же е҆́сть
бли́жнѧа е҆мꙋ не да́нои мꙋжеви в си́хъ да
[ѡ҆скверна́тсѧ][5]. да не ѡ҆скверна́тсѧ внеза́апꙋ
в людє́хъ свои́хъ, въ ѡ҆скверне́нїи е҃. И҆ да не ѡ҆бросн҃ꙋсѧ главы по мр҃твѣмъ, и҆ ѡ҆бли́чїе брады̀
да не ѡ҆бро́снꙋтъ. И҆ на пло́ти и҆́хъ да не сътворѧ́тъ ꙗ҆́звы, ст҃и да бꙋ́дꙋтъ б҃ꙋ и҆́хъ, (-)[6]
да не ѡ҆скверна҃т и҆́мени [г҃а][7] б҃а и҆́хъ. тре́бы б҃о
г҃ни да̑ б҃а и҆́хъ, са́ми принесꙋ́тъ, и҆ бꙋ́дꙋтъ ст҃и,
жены̀ блꙋдни́ца (-)[8] ѡ҆скверне́ны да не пое́млютъ, и҆ жены̀ ѿгна́ныѧ ѿ мꙋ́жа е҆ѧ̀ [да не
пое́млютъ][9], ꙗ҆́ко [ст҃и сꙋ́ть][10] г҃ꙋ б҃ꙋ своемꙋ. И҆
да ѡ҆ст҃иши е҆го, да́ры [бо][11] г҃а б҃а ва́шего сїи
да прино́ситъ [ст҃и бꙋ́дꙋтъ][12], ꙗ҆́ко ст҃ъ а҆́зъ
е҆смь г҃ь [б҃ъ ва́шъ][13], ѡ҆ст҃аѧ и҆́хъ, и҆ дщи
ч҃лка жрьца̀, а҆́ще ѡ҆скверни́тсѧ проблꙋди́тъ и҆́мѧ ѿц҃а своего сїѧ ѡ҆скверна́етъ, ѡ҆гне́м да
съжже́тсѧ и҆ жре́цъ вели́кїи ѿ бра́тїѧ е҃,
е҆мꙋже возлїе́нъ на главꙋ̀ е҆ле́и пома́занїѧ, и҆
съверше́нныи. е҆́же ѡ҆блачи́тсѧ в ри́зы. Главы̀
да не ѿкрые́тъ, и҆ ри́зъ [е҆го][14] да не раздре́тъ,
и҆ на всю̀ дш҃ꙋ ꙋ҆ме́ршꙋ да не вни́детъ, [ни][15]
на̑ ѿц҃а е҆го ни на̑ мт҃ръ [-][16], да не ѡ҆скверна́витсѧ. (-)[17] ѿ ст҃ыхъ да не и҆зы́детъ, и҆ да
не ѡ҆скверни́тъ [и҆́мени][18] ст҃го б҃а своего, ꙗ҆́ко
ст҃ыи е҆ле́и пома́занїѧ б҃га [е҆го][19] на не́мъ, а҆́зъ
г҃ь. *се́и женꙋ̀ дв҃вою ѿ ро́да (людїи) свои́ да їез҃ мд
по́име. вдови́цы же, и҆ пꙋще́ницы, (-)[20] и҆ блꙋдницы, си́хъ да не по́иметъ. Но дв҃ви́цꙋ ѿ
племе́ни своего да по́иметъ въ женꙋ̀. [-][21] да
не ѡ҆скверни́тъ сѣ́мени своего в лю́дехъ свои́хъ,
а҆́зъ г҃ь [б҃ъ][22] ѡ҆ст҃аѧи е҃. И҆ рече г҃ь къ мѡѷсїю
гл҃ѧ рцы̀ къ а҆арѡ́нꙋ [гл҃ѧ][23]. ч҃лкъ ѿ ро́да твоего в роже́нїѧхъ ва́ших, (и҆) а҆́ще коемꙋ бꙋ́детъ
на немъ поро́къ, да не прихо́дитъ приноси́ти
да́ръ б҃а своего, всѧ́къ ч҃лкъ е҆мꙋже а҆́ще бꙋ́детъ
на не́мъ поро́къ, да не прихо́дитъ ч҃лкъ [слѣ́пъ
и҆ли хро́мъ][24] и҆ли корнъ, и҆ли ꙋ҆́хомъ ꙋ҆рѣза́номъ и҆ли ч҃лкъ е҆мꙋже е҆сть (-)[25] съкрꙋше́нїе
рꙋцѣ, и҆ли съкрꙋше́нїе нозѣ̑, и҆ли горба́тъ, и҆ли
гноеточ҃и ѡ҆чима, и҆ли бѣ́лмо на́ оцѣ [е҆мꙋ][26].
И҆ли ч҃лкъ на немже сꙋ́ть (-)[27] кра́сты ди́вїѧ̀,
и҆ли лиша́и, и҆ли ѡ҆ е҆ді́номъ и҆сте́сѣ, всѧ́къ е҆мꙋже а҆́ще бꙋ́детъ на немъ поро́къ, ѿ сѣ́мени а҆арѡ́на жерца̀, да не присѫ́питъ принестѝ
тре́бъ б҃ꙋ твоемꙋ, занѐ порокъ на не́мъ да́ровъ
б҃жїихъ да не [-][28] принесе́тъ, да́ры б҃а [е҆го][29]
ст҃аѧ ст҃ыхъ. [ч҃][30] ѿ ст҃ыхъ да ꙗ҆́стъ ра́звѣ
къ завѣсѣ да не прист꙽пи́тъ, и҆ къ ѡ҆лтарю
да не приближи́тсѧ ꙗ҆́ко порокъ и҆́матъ, и҆ да
не ѡ҆скверни́тъ [и҆́мени][31] ст҃го б҃а своего, ꙗ҆́ко

а҆́зъ [-][32] гь҃ ѡ҆свѧща́ѧ и҆́хъ· И҆ гл҃а мѡѷсі́й ко а҆арѡ́нꙋ и҆ сн҃омъ є҆гѡ, и҆ ко всѣ̑мъ сн҃омъ і҆и҃лвымъ·

Гла҃, кв҃·

И҆ рече гь҃ къ мѡѷсе́ю гл҃ѧ. рцы̀ а҆арѡ́нꙋ и҆ сн҃омъ є҆гѡ да сѧ блюдꙋ́тъ ѿ (прино́съ) ст҃ыхъ є҆же ѿ сн҃въ і҆и҃лвыхъ, и да не ѡ҆скверня́тъ и҆́мени [мо҃є ст҃го][1] є҆ли́ка ѡ҆ни̇̀ ст҃ѧ́ютъ ми а҆́зъ гь҃. рцы̀ и҆мъ в рожені́ѧ ваша, всѧ́къ чл҃къ и҆́же а҆́ще (и҆) присту́питъ ѿ всего̀ (племе́ни)[2] ва́шего къ ст҃ы́мъ є҆ли́ко ст҃ѧ́тъ сн҃ве і҆и҃лвѣ гꙋ҃. и҆ нечистота̀ є҆гѡ на не́мъ, потреби́сѧ дш҃а (є҆гѡ)[3] ѿ менѐ, а҆́зъ гь҃ [-][4], и҆ чл҃къ ѿ сѣ́мени а҆арѡ́на жерца̀ (-)[5] прокаженъ и҆́ли сѣ́мѧ и҆зливаѧ, ѿ ст҃ыхъ да не ꙗ҆́стъ до́ндеже ѡ҆чи́стится, [-][6] прикасаѧ́йсѧ всѧ́кой нечистотѣ̀ дш҃а и҆́ли чл҃къ є҆мꙋ́же а҆́ще и҆зы́идетъ ѿ є҆гѡ ло́жа сѣ́мѧ, (і҆)[7] и҆́же а҆́ще кто̀ прикосне́тсѧ всѧ́комꙋ га́дꙋ нечи́стꙋ [ѡ҆скверни́тсѧ][8]· И҆ли ѿ чл҃ка и҆́же є҆сть ѡ҆скверне́ный по всѧ́кой нечистотѣ̀ є҆гѡ дш҃а и҆́же а҆́ще прикосне́тсѧ и҆́хъ, нечи́ста бꙋ́детъ до̀ ве́чера, да не ꙗ҆́стъ ѿ ст҃ыхъ· А҆́ще (-)[9] ѡ҆мы́етъ пло́ть свою водо́ю, и҆ за́идетъ слн҃це [-][10] чи́стъ бꙋ́детъ, и҆ тогда̀ да ꙗ҆́стъ ѿ ст҃ыхъ, ꙗ҆́кѡ хлѣ́бъ [є҆гѡ є҆сть][11], *мертвечины и҆ звѣрорѧ́дины да не ꙗ҆́стъ, ѡ҆скверна́витьсѧ въ ни́хъ. а҆́зъ гь҃, и҆ да [снабди́те][12] [свѣдѣні́ѧ моѧ̀][13] да не пріи́мꙋтъ сихъ ра́ди грѣха̀, [-][14] и҆змрꙋ́тъ за ни́хъ а҆́ще ѡ҆скверня́тъ и҆́хъ· А҆́зъ гь҃ [-][15] ѡ҆свѧща́ѧ и҆́хъ, и҆ всѧ́къ и҆ноплеме́нникъ да не ꙗ҆́стъ ст҃ыхъ, [и҆][16] се́лникъ (и҆́ли нае́мникъ і҆ере́євъ)[17] да не ꙗ҆́стъ ст҃ы̑· А҆́ще же жре́цъ приꙗтѧ́житъ дꙋ́шꙋ. приꙗтѧжані́емъ сребра̀, сі́й да ꙗ҆́стъ хлѣ́бъ є҆гѡ, и҆ домоча́децъ є҆гѡ [-][18] да ꙗ҆́стъ хлѣ́бъ є҆гѡ· И҆ дщи чл҃ка жерца̀ а҆́ще посѧ́гнетъ къ мꙋ́жꙋ и҆ноплеме́нникꙋ, сі́ѧ ѿ прино́съ ст҃ыхъ да не ꙗ҆́стъ· И҆ дщи̇̀ жреца̀ а҆́ще бꙋ́детъ вдова̀ и҆́ли ѿпꙋще́на, [и҆ плода̀][19] не бꙋ́де ѿ неѧ̀, ꙗ҆́же възврати́тсѧ въ до́мъ ѻ҆́тца [єѧ̀][20], (-)[21] въ ю҆́ности єѧ̀, ѿ хлѣ́бъ ѻ҆́тчь (-)[22] да ꙗ҆́стъ, и҆ всѧ́къ и҆ноплеме́нникъ да не ꙗ҆́стъ ѿ ни́хъ· И҆ чл҃къ и҆́же а҆́ще ꙗ҆́стъ ст҃аѧ не разꙋмѣ́въ, и҆ да приложи́тъ пѧ́тꙋю є҆гѡ ча́сть къ и҆стово́мꙋ и҆ да да́стъ (є҆) жрецꙋ ст҃ое· И҆ да не ѡ҆скверна́вѧтъ (прино́съ ст҃ыхъ)[23] є҆́же ѿ сн҃овъ і҆и҃лвъ, ꙗ҆́же ѡ҆ни̇̀ прино́сѧтъ гꙋ҃, и҆ да (не) приведꙋ́тъ на ни́хъ беззако́ніє престꙋпле́ніѧ, вънегда̀ ꙗ҆дѧ́тъ ст҃ыня и҆̀, ꙗ҆́кѡ а҆́зъ гь҃ ѡ҆свѧща́ѧ и҆́хъ· И҆ рече гь҃ къ мѡѷсі́ю гл҃ѧ, гли а҆арѡ́нꙋ и҆ сн҃омъ є҆гѡ, и҆ всемꙋ со́ньмꙋ і҆и҃лвꙋ, и҆ рече́ши к ни́мъ. чл҃къ чл҃къ ѿ сн҃въ і҆и҃лвъ, и҆́ли ѿ прише́лецъ

в҃ мѡ҃ кв҃ і҆є҃з м҃д

сказав *це* Мойсей до Аарона і його синів, і до всіх ізраїльських синів.

Глава 22

1 І сказав Господь до Мойсея, кажучи: **2** Скажи Ааронові і його синам, хай стережуться від приносів святих, що від ізраїльських синів, і хай не опоганять моє святе ім'я в тому, що вони освячують мені. Я Господь. **3** Скажи їм: У родах ваших кожна людина, яка лиш прийде з усього вашого племені до святого, – те, що освятять ізраїльські сини Господеві, і на ньому його нечистота – вигубиться його душа від мене. Я Господь. **4** І чоловік з насіння Аарона – священика, що прокажений чи виливає насіння, хай не їсть з святого, доки не очиститься. Хто доторкнеться до всякої нечистоти душі чи чоловік, в якому лиш вийде, з нього, *в* ложе насіння, **5** і той, хто лиш доторкнеться до всякого нечистого плазуна і опоганиться, або, хто є опоганений від людини за всією її нечистотою, **6** душа, яка лиш доторкнеться їх, – нечистою буде до вечора, хай не їсть з святого. Якщо помиє своє тіло водою, **7** і зайде сонце – чистим буде; і тоді хай їсть з святого, бо є його хліб. **8** *Мертвечини і вбитого звірем хай не їсть, щоб *не* осквернитися в них. Я Господь. **9** І збережіть мої свідчення, щоб не одержали через них гріх, не померли через них, якщо опоганять їх. Я Господь, що освячує їх. **10** І жодний чужинець хай не їсть святого, і мешканець чи наймит священика хай не їсть святого. **11** Якщо ж священик придбає душу придбанням грошей, цей хай їсть його хліб, і його домашній хай їсть його хліб. **12** І дочка чоловіка-священика, якщо вийде заміж за чоловіка іншого племені, вона хай не їсть з святих дарів. **13** І дочка священика, якщо буде вдовою чи відпущеною, і не буде від неї плода, яка повернеться до дому її батька, як в її молодості, хай їсть з хлібів батька; і жодний чужинець хай не їсть з них. **14** І чоловік, який лиш з'їсть святе з незнання, і хай додасть п'яту його частину до нього, і хай дасть це святе священикові. **15** І не опоганять святих дарів, що від ізраїльських синів, які вони приносять Господеві. **16** І хай не наведуть на них беззаконня переступу, коли їдять їхні святощі, – бо Я Господь, що їх освячує. **17** І сказав Господь до Мойсея, кажучи: **18** Скажи Ааронові і його синам, і всьому ізраїльському зборові, і скажеш до них: Людина, людина з ізраїльських синів чи з приходьків, що мешкають у вас в Ізраїлі,

мой2. 22 єз. 44

мой5. 15 сир. 35 *хто лиш принесе дар, за всім їхнім визнаванням чи за всім їхнім баженням, те, що лиш принесуть Господеві в цілопалення, – **19** в прийнятне від вас чоловічого роду – непорочне з стад волів, або з овець, або з кіз. **20** Все, що лиш має на собі ваду, хай не приноситься Господеві, бо не буде прийнятим від вас. **21** І людина, яка лиш принесе жертву спасіння Господеві, вимовивши моління за вибором чи в празники ваші, і з стад волів чи з овець, непорочне хай буде в прийняте, хай не буде ніякої вади на ньому. **22** Сліпе, чи побите, чи ранене, чи з болячками, чи з струпами, чи з лишаями– хай не приносять їх Господеві, і в цілопалення хай не дасться з них на жертовник Господеві. **23** Коли ж маєш теля чи вівцю зі скорченими членами, заріжеш за бажанням; в молитву ж твою хай не приведеться. **24** Оскоплене ж і пошкоджене: і те, що з вадами, і оскоплене, - цих не принесете Господеві, і в вашій землі не зробите. **25** З руки ж чужинця не принесете дари вашому Богові, з усіх цих, бо на них є ушкодження і на них вада – це не прийметься від вас. **26** І сказав Господь до Мойсея, кажучи: **27** Теля, чи ягня, чи козеня, як народиться, хай буде сім днів при своїй матері, а з восьмого дня і пізніше принесеться в дар, дар Господеві. **28** Теля ж і ягня разом з матір'ю не заріжете в одному дні. **29** Якщо ж принесеш - жертву молитви радості Господеві, щоб було прийняте від вас, принесете її. **30** Це в тому дні хай з'їсться, хай не зостане з м'яса до ранку. Я Господь. **31** І збережете мої заповіді, і зробите їх – Я Господь. **32** І не опоганите святого ім'я, і Я освячуся посеред ізраїльських синів. Я Господь, що вас освячує, **33** що вивів вас з єгипетської землі, щоб бути вам Богом. Я Господь.

Глава 23

1 І сказав Господь до Мойсея, кажучи: **2** Скажи ізраїльским синам, і промовиш до них: Празники
мой2. 20 господні, що їх назвете святими
мой5. 5 зібраннями, це є мої празники. **3** *6
єв. 4 днів чинитимеш діла, а в сьомому дні – субота – спочинок, названий святим, Господеві; ніяке діло не вчиниш – це субота Господеві. В усьому поселенні вашому **4** це празники Господеві, названі святі, так
мой2. 12 як назвете їх в їхніх порах. **5** *В 1-
мой4. 20 му місяці: у 14-му дні місяця, між вечорами, – пасха Господеві. **6** І в

прилежащий въ [васъ][24] въ Іили, *иже аще при- є҃ мо҃ єі іпра҃ лє
несетъ даръ [-][25], по всему исповѣданію ихъ, и-
ли по всему изволенію ихъ, елико аще принесутъ
[Гу][26], на всесъжженіе въ пріятіе ѿ васъ му-
жескъ полъ непороченъ, ѿ стадъ воловъ [или][27]
ѿ овецъ, (или)[28] ѿ козъ. всяко иже аще и-
матъ порокъ на себѣ, да не (приноситъся)[29] Гу,
понеже непріятно будетъ ѿ васъ· И члкъ елико
аще принесетъ требу спсенія Гу, разлучи молбу
по избранію или въ празники ваша, (и) ѿ
стадъ воловъ или ѿ овецъ, непорочно да
будетъ въ пріятіе, (да не будетъ никоего
порока)[30] на немъ, слѣпо или сыкрушено, или
уязвено или червиво, или краставо, (-)[31] или лиша-
во, да не приносятъ тѣхъ [Гу][32], и въ все-
съжженіе да не дастъся ѿ нихъ на олтарь Гви·
(-)[33] Телецъ (же) или овцу (-)[34] или слаки уды
имѣя, въ закол́енія сътвориши (по изволе-
нію)[35], въ молбу же твою да не приведется·
Ищена (же) и тре[б]еннаго, и врежена, и скопца,
да не принесете сихъ Гу, и въ земли вашеи да
не сътворите· (-)[36] ѿ руки (же) иноплеменикъ
да не принесете даровъ Бу вашему ѿ всѣхъ
сихъ, яко врежения есть на нихъ [и][37] порокъ
на нихъ не пріиметъся сія ѿ васъ· И рече Гь
къ моуссію гла, телча или овча или козла
егда ся родитъ, [Г-ai][38] да будетъ седмь днїи подъ
мтрію [своею][39], а ѿ дне осмаго и далеи при-
несетъся въ даръ приносъ Гу· (-)[40] телца (же) и
овчате, (выкупѣ съ мтрію)[41] да не [заколе-
те][42] въ (единъ днь)[43], аще ли положиши требу
млтву радованія Гви, въ пріятіе вамъ да
положите ю· [Сія][44] въ днь тои да изъяс-
тъся, да не [останетъ][45] ѿ мясъ наутрія.
азъ [-][46] Гь, и да снабдите заповѣди моя, и
сътворите я [а Гь][47] и не оскверните имени
стго и осщуся посредѣ снвъ Іилвъ, азъ Гь ос-
щая вы изведыи вы изъ земля египетскія яко-
же быти вамъ Бу азъ Гь

Глва, кг·

И рече Гь къ моусію гла, гли снмъ Іил-
вымъ, и речеши къ нимъ, празники Гня,
якоже прозовете сія нарцены стымъ, се в҃ мо҃ к҃
суть празницы мои, *ѕ҃ днїи да сътво- є҃ мо҃ є҃ еврео д҃
риши дѣла· [ч҃][1] въ (седмыи днь)[2] суботы покои
нареченыи стъ Гви, всякого дѣла да не [твори-
те][3] субота есть Гви· въ всемъ обитаніи ва-
шемъ, сіи празницы Гу [-][4] наречены сты, я-
коже наречете сія въ времена ихъ· *въ а҃. мцъ, в҃ мо҃ ві д҃ мо҃ к҃
ді, и днь мца, между вечерными пасха Гу· И
въ ві, днь, мца [а го][5], празникъ опрѣснокъ Гу·

Се́дмь дні́и да (ꙗ́сте ѻ҆прѣ́снокы)[6], (-)[7] (прь́вый (же) де́нь)[8] нарече́нъ ст҃ъ бꙋ́детъ ва́мъ. вса́кого дѣ́ла слꙋ́жна да не твори́те, и҆ да принесе́те всесъжже́нїе гв҃ꙋ, з҃, дні́и, (-)[9] [седмы́и (же) де́нь][10] нарече́нъ ст҃ъ бꙋ́детъ ва́мъ, вса́кого дѣ́ла слꙋ́жна да не твори́те· И҆ рече гд҃ь къ мѡѷсі́ю гл҃ѧ, гл҃и сн҃омъ і҆и҃лвымъ, и҆ рече́ши къ ни́мъ, є҆гда̀ вни́дете въ зе́млю ю҆́же а҆́зъ даю̀ ва́мъ, и҆ пожнѣ́те жа́твꙋ є҆ѧ̀, и҆ да принесе́те пе́рвыѧ снопы̀ жа́твы ва́шеѧ, къ же́рцꙋ, и҆ принесе́тъ сно́пъ пре́д гд҃ь прїѧ́тенъ ва́мъ· На заꙋ́трїе пе́рваго [дн҃ѧ сꙋбо́ты][11], да възнесе́тъ и҆̀ же́рецъ, и҆ да сътвори́те въ де́нь во́нже а҆́ще принесе́те сно́пъ, ѻ҆вча̀ непоро́чно є҆ді́нолѣ́тно, въ всесъжже́нїе гв҃ꙋ, и҆ тре́бꙋ є҆го, два̀ деса́тые ча́сти мꙋкѝ пшени́чны, спра́жены въ є҆ле́ю, тре́бꙋ гв҃ꙋ въ во́ню бл҃гово́нїѧ гв҃ꙋ, и҆ възлїѧ́нїе є҆го четве́ртꙋю ча́сть и҆́нъ вина̀, (-)[12] хлѣ́б (же) и҆ пра́жены кла́сы но́вы да не ꙗ́сте, да́жъ до того̀ дн҃и само́г, до́ндеже принесе́те вы̂ да́ры бг҃ꙋ ва́шемꙋ, зако́нъ вѣ́чный в роже́нїѧ ва́ша въ все́мъ вселе́нїи ва́шемъ и҆ сочтете себѣ̀, ѿ наꙋ́трїѧ сꙋбо́ты (до)[13] дн҃е во́ньже а҆́ще принесе́те снопы̀ възложе́нїѧ се́дмь неде́ль цѣ́лых· [да сочте́ши][14] даже до наꙋ́трїѧ послѣ́днїѧ неде́ли, да сочте́те, н҃, дні́и, и҆ да принесе́те тре́бꙋ но́вꙋ гв҃ꙋ. ѿ вселе́нїа ва́шего, да принесе́те хлѣ́бы· възложе́нїѧ, в҃, хлѣ́ба, з двꙋ̀ деса́тыхъ ча́стей мꙋкѝ пшени́чны, да [бꙋ́детъ хлѣ́бъ є҆ді́нъ][15] (ква́шеный)[16]· да сѧ и҆спекꙋ́тъ с пе́рвыхъ жи́тъ гв҃ꙋ, и҆ да принесе́те съ хлѣ́бы з҃, а҆́гнецъ, непоро́ченъ є҆ді́нолѣ́тныхъ, (и҆ ѻ҆вна̀ два̀ непоро́чна, и҆ теле́ч є҆ді́нъ ѿ ста́д)[17], [и҆][18] да бꙋ́дꙋтъ въ всесожже́нїе гв҃ꙋ, и҆ тре́бы и҆хъ и҆ възлїѧ́нїѧ и҆́х, тре́ба вонѧ̀ бл҃гово́нїѧ гв҃ꙋ· И҆ да сътвори́те ко́зелъ ѿ ко́зъ є҆ді́нъ грѣха̀ ра́ди и҆ два̀ а҆́гньца є҆ді́нолѣ́тна въ тре́бꙋ сп҃нїѧ съ хлѣ́бы прьвы́х жи́т, и҆ да возложи́т ѧ҆̀ жре́ч. съ хлѣ́бы пе́рвых жи́т, възложе́нїе пре́д гд҃мъ, съ ѻ҆бѣ́ма а҆́гньцема. ст҃а бꙋ́дꙋ гв҃ꙋ (и҆) жрьцꙋ и҆́же прино́сит ѧ҆̀ томꙋ̀ да бꙋ́дет· И прозове́те сїи де́нь, наро́чит ст҃ъ да бꙋ́детъ ва́м, вса́каго дѣ́ла слꙋ́жна да не твори́те вонь· Зако́н вѣ́чный в роже́нїѧ ва́ша, въ все́мъ въселе́нїи ва́шемъ, (-)[19] *є҆гда̀ пожне́те жа́твꙋ земла̀ ва́шеѧ, да не потреби́те ѻ҆ста́нка жа́твы (-)[20] своеѧ̀, внегда́ жне́те, и҆ ѿпада́ющаѧ жа́твы (ва́шеѧ)[21], да не [побира́ете][22], ни́щемꙋ (и҆ чю́жемꙋ) и҆ пришельцꙋ да ѻ҆ста́вите ѧ҆̀ а҆́зъ гд҃ь бг҃ъ ва́шъ· И҆ рече гд҃ь къ мѡѷсі́ю гл҃ѧ, гл҃и сн҃омъ і҆и҃лвымъ рекі́и *мц҃а се́дмаго, въ а҃, де́нь мц҃а да бꙋ́детъ ва́мъ поко́и, па́мѧть

вы́ш. дї є мо кд

вы́ш. ѕї

15-му дні 1 го місяця– празник прісних Господеві. Сім днів їстемете прісне. **7** Перший же названий день буде вам святий. Ніякого діла служіння не вчините, **8** і приноситимете цілопалення Господеві 7 днів, а сьомий день буде називатися вам святим, – ніякого діла служіння не вчините. **9** І сказав Господь до Мойсея, кажучи: **10** Скажи ізраїльським синам, і скажеш до них: Коли ввійдете до землі, яку Я даю вам, і пожнете її жнива, то принесете перші снопи ваших жнив до священика; **11** і він принесе сніп перед Господа, як прийнятний від вас. Вранці першого дня суботи хай принесе його священик, **12** і зробите в дні, в якому лиш принесете сніп: непорочне однолітнє ягня в цілопалення Господеві; **13** і його жертву: дві десятини пшеничної муки замісеної в олії, – жертву Господеві, на запах милий Господеві, і його дар напитку: четверту частину іна вина. **14** Хліб же і зв’язані нові колоски не їстимете аж до того самого дня, доки ви не принесете дари вашому Богові, – закон вічний у ваші роди, в усім вашім поселенні. **15** І почислите собі: від ранку суботи до дня, в якому лиш принесете снопи покладення, сім цілих тижнів. **16** Почислиш аж до ранку останнього тижня, почислите 50 днів, і принесете нову жертву Господеві. **17** Від вашого поселення принесете хліби предложення. **2** Хліби з двох десятин пшеничної муки, – один хліб хай буде квасний, – хай будуть спечені з перших жнив Господеві. **18** І принесете з хлібами: 7 непорочних однолітних ягнят, і два непорочні барани, і одне теля зі стад, і будуть на цілопалення Господеві; і їхні жертви, і їхні дари – напитки – жертва, милий запах Господеві. **19** І зробите одного козла, з кіз, за гріх і два однолітні ягнята в жертву спасіння з хлібами первоплодів жнив. **20** І священик покладе їх з хлібами первоплодів жнив, як предложення перед Господом, з двома ягнятами. Святими будуть Господеві, і священикові, що їх приносить, тому хай буде. **21** І назвете цей день славним – святим хай буде для вас. Всяке діло служіння не зробите в ньому. Закон вічний у ваші роди, в усьому вашому поселенні. **22** *Коли пожинаєте жнива вашої землі – не зберете останку ваших жнив, коли жнете, і те, що з ваших жнив впаде, не збирайте – бідному, і чужинцеві, і приходькові оставите їх. Я Господь Бог ваш. **23** І сказав Господь до Мойсея, кажучи: **24** Скажи ізраїльським синам, кажучи: *Сьомого місяця, в 1-й день місяця, хай буде вам спочинок, – па-

вищ. 19 мой5. 24

вищ. 16

м’ять труб – назване святим Госпо-
деві. **25** Ніяке діло служіння не чини-
тимете, і принесете цілопалення Гос-
подеві. **26** І сказав Господь до Мой-
сея, кажучи: **27** В 10-му дні цього, 7-
го місяця, – день очищення, названий
святим, хай вам буде. І впокорите ва-
ші душі, і принесете цілопалення
Господеві. **28** Ніяке діло не чинити-
мете в цьому дні, бо він є днем очи-
щення для вас, щоб очистити за вас
перед вашим Господом Богом. **29** Бо
всяка душа, яка не впокориться в то-
му дні, вигубиться зі свого народу, **30**
і всяка душа, яка чинить діло в цьому
дні, вигубиться та душа зі свого на-
роду. **31** Ніяке діло не чинитимете –
закон вічний у ваші роди, в усіх ва-
ших поселеннях; **32** празником праз-
ників хай вам буде; і впокорите ваші
душі, від 9 го дня місяця, ввечері, аж
до десятого дня місяця, до вечора,
святкуйте ваш празник. **33** І сказав
Господь до Мойсея, кажучи: **34** Ска-
жи ізраїльським синам, кажучи: В **15**-
ів. 7 му дні цього, 7-го місяця, *празник
шатер 7 днів – Господеві. **35** І пер-
ший день хай буде названий святим,
ніякого діла служіння не чинитимете.
36 7 днів приноситимете цілопалення
Господеві, восьмий же день хай буде
названий святим вам: принесете ціло-
палення Гоподеві; він вихідним є, ні-
які діла служіння не чинитимете. **37**
Це господні празники, які назвете
славними й святими, щоб Господеві
принести дар: і цілопалення, і їхні
жертви, і їхні жертви – напитки на
кожний день, удень, **38** за винятком
господніх субот, і за винятком ваших
дарів, і за винятком всіх ваших моли-
тов, і за винятком ваших добровіль-
них жертов, які дасьте Господеві. **39**
В 15–му дні цього, 7 го місяця, коли
закінчите жнива землі, святкуйте
Господеві **7** днів. В перший день –
спочинок і в 8-й день – спочинок. **40**
І візьмете собі в 1-й день: гарний
плід дерева, і гілки пальм, і галузки
дерева з густим листям, і верби з
потоку – і звеселитеся перед вашим
Господом Богом 7 днів в році. **41**
Закон вічний у ваші роди, в 7-му мі-
сяці святкуватимете його: **42** желити-
мете в шатрах 7 днів. Кожний тузе-
мець в Ізраїлі хай живе в шатрах, **43**
щоб бачили у ваші роди, що Я в шат-
рах поселив ізраїльських синів, коли
виводив Я їх з єгипетської землі. Я
Господь Бог ваш. **44** Переказав Мой-
сей ізраїльським синам всі Господні
празники.

(тре́бъ)[23] нарече́на ст҃а [г҃ꙋ][24], вса́каго дѣ́ла
слꙋжна да не твори́те, и҆ да принесе́те все-
съжже́нїе г҃ꙋ· И҆ рече г҃ь къ мѡѷсїю гл҃а, (-)[25]
въ ҃і и, дн҃ь, (з҃, мц҃а)[26] сего дн҃ь ѡ҆чище́нїа,
нарече́нъ ст҃ъ, да бꙋдетъ ва́мъ· И҆ да по-
кори́те дш҃а ва́ша, и҆ да принесете всесъжже́нїе
г҃ꙋ, вса́каго дѣ́ла да не твори́те в сїи дн҃ь,
є҆сть бо дн҃ь ѡ҆чище́нїа сїи ва҃ ѡ҆чи́стити ѡ҆
ва́съ, пр҃е г҃мъ б҃мъ ва́шимъ, вса́ка [бо][27]
дш҃а ꙗ҆́же не покори́тса въ то́и дн҃ь, да по-
треби́тса ѿ людїи свои́хъ, и҆ вса́ка дш҃а ꙗ҆-
же твори́тъ дѣ́ло в сїи дн҃ь, поги́бнетъ дш҃а
т҃а ѿ людїи свои́хъ· Вса́каго дѣ́ла да не
твори́те, зако́нъ вѣчны́и в роже́нїа ва́ша, въ
всѣхъ селе́нїй ва́шихъ, пра́здникъ пра́здниковъ
да бꙋде́тъ ва́мъ, и҆ да покори́те дш҃а ва́ша,
ѿ ѳ҃ го, дн҃е мц҃а, ѿ вече́ра даже до [деса́-
таго дн҃е мц҃а][28] до ве́чера пра́зднꙋите пра́здникъ
ва́шъ· И҆ рече г҃ь къ мѡѷсїю гл҃а, гл҃и сн҃омъ
і҆и҃лвы҃ рекїи, въ ҃еі, дн҃ь, мц҃а з҃ го сего,
*пра́здникъ кꙋщныи, з҃, дн҃їи г҃ꙋ, и҆ (первыи іѡа҃ з҃
дн҃ь)[29] нареченъ ст҃ъ [да бꙋдетъ][30] вса́каго дѣ́-
ла слꙋжна да не твори́те з҃, дн҃їи да прино-
си́те всасъжже́нїа г҃ꙋ, (-)[31] (ѡ҆смы́и (же) дн҃ь)[32]
нареченъ ст҃ъ да бꙋдетъ ва́мъ, (да)[33] прине-
се́те всесъжже́нїе г҃ꙋ, и҆схо́дно є҆сть, вса́каго
дѣ́ла слꙋжна да не твори́те· се пра́здницы г҃ни
ꙗ҆́же наречете наро́читы ст҃ы, ꙗ҆́коже (принесе́-
те)[34] прино́съ г҃ꙋ, (и҆) всесъжже́нїа, и҆ тре́бы
и҆хъ, и҆ възлїанїа и҆хъ ѿ дн҃е до дн҃е, ра́звѣ
сꙋботъ г҃нь, и҆ ра́звѣ да́ръ ва́шихъ и҆ ра́звѣ
всѣхъ моле́нїи ва́шихъ, и҆ развѣ бл҃говолныхъ
ва́шихъ, ꙗ҆́же да́сте г҃ꙋ, (-)[35] въ ҃еі, дн҃ь мц҃а,
з҃ го сего, є҆гда скончаете жи́та земла̀, да
пра́зднꙋете г҃ꙋ, з҃, дн҃їи, въ дн҃ь первы́и поко́и,
и҆ дн҃ь и҃, поко́и, (и҆) и҆ да възме́те [себѣ][36] въ
дн҃ь а҃, пло́дъ дре́ва кра́сенъ, и҆ вѣтвь фини́чес-
кꙋю и҆ вѣтви дре́ва ча́стаго ли́стїа, и҆ ве́рби
[-][37] [-][38] ѿ водоте́чи, [и҆ възвесели́тесa][39] пр҃е
г҃мъ б҃мъ ва́шимъ, з҃, дн҃їи въ лѣ́тѣ зако́нъ
вѣ́чныи, в роже́нїа ваша, въ мц҃ъ, з҃. пра́з-
нꙋите [-][40], [и҆][41] въ кꙋщах, да пребꙋ́дете, з҃,
дн҃їи вса́къ тꙋзе́мецъ въ і҆и҃ли, да пребꙋ́-
детъ въ кꙋщахъ ꙗ҆́ко ви́дятъ в роже́нїа
ва́ша, ꙗ҆́ко въ кꙋщахъ всели́хъ сн҃ы і҆и҃лвы· Є҆гда̀
и҆збожꙋ а̀ и҆хъ, и҆з земла̀ є҆гѵ́петьскїа· А҆зъ
г҃ь б҃ъ ва́шъ, (-)[42] и҆сповѣда мѡѷсїи (вса̀) пра́з-
дники г҃на сн҃омъ і҆и҃лвымъ·

Гла҃, кд҃·

И҆ рече Гь҃ къ Мѡѵсі́ю гл҃ѧ, заповѣждь
с҃номъ і҆и҃лвымъ, (да)[1] принесꙋ ти елеи ѿ
дрєва чиста, (и҆) цѣжена въ свѣтѣні́е.
да гори́тъ свѣтило всегда̀. внѣоу́дꙋ за
вѣсы въ храмѣ свѣдѣні́ѧ, и҆ да жгꙋтъ є҆, а҆а-
ронъ и҆ с҃нове е҆го, ѿ вечера до заоу́тра пре Гм҃ъ,
не престаю́ще закон вѣчный в рожені́ѧ ваша,
на свѣтилѣ чисте да [жжетъ][2] въ свѣтилѣ
пре Гм҃ъ до заоу́тра, и҆ да възмете мꙋки пше-
ничны, и҆ да сътворите ѿ неѧ, ві҃ хлѣбовъ.
двꙋ десѧтинъ да бꙋдет хлѣбъ є҆ді́нъ, и҆ въз-
ложите и҆хъ на два положені́ѧ· По ѕ҃, хлѣбовъ
(-)[3] на трапезѣ чистѣ пре Гм҃ъ. и҆ да възло-
жите на [є҆ді́но][4] положені́е димиа чистъ и҆
со́ль, и҆ да бꙋдꙋтъ хлѣбы въ памѧть пре-
лежа́щїи пре Гм҃ъ, въ дн҃ь сꙋботы, да пре-
в҃ мо҃ кд҃ вы҃ и м҃а ві҃ м҃а в҃ лежитъ пре Гм҃ъ всегда̀ ѿ с҃новъ і҆и҃лвъ, завѣт мой2. 29 вищ. 8 мат. 12 мар. 2
вѣчный, *и҆ да бꙋдет а҆аронꙋ и҆ с҃ном е҆го, и҆ да
ꙗ҆дѧтъ ѧ҆ въ мѣстѣ ст҃ѣ сꙋть бо стаѧ
ст҃ыхъ. се [и҆][5] ѿ требы Гꙋ закон вѣчный· І҆
и҆зы́де с҃нъ жены̀ і҆и҃льтески, и҆ се же бѣаше с҃нъ
є҆гѵпътанина въ с҃нѣхъ і҆и҃лвых, и҆ [которо-
а҆шесѧ][6] въ полчищи, и҆же ѿ і҆и҃льтеныѧ (-)[7]
мꙋжъ і҆и҃льтанинъ [-][8] нарекъ с҃нъ жены̀ і҆и҃ль-
таныни и҆мѧ [Гн҃е][9] прокла· И҆ приведо́ша и҆ къ
Мѡѵсі́ю, (-)[10] и҆мѧ (же) мт҃ри е҆го саломи́дъ.
дщи давріи́на ѿ племенѝ да́нова, и҆ въвергоша
и҆ въ темницꙋ ѡ҆сꙋдити и҆ по велѣні́емъ
Гн҃имъ· И҆ рече Гь҃ къ Мѡѵсі́ю гл҃ѧ, и҆зведите
клѧвшаго внѣ полчища, и҆ да възложа вси
слы́шавшїи рꙋцѣ свои на главꙋ е҆го, и҆ да
побиютъ и҆ каменіемъ весь со́нм· И҆ с҃номъ
і҆и҃лвы гл҃и, и҆ рече́ши к нимъ, чл҃къ чл҃къ и҆же
а҆ще проклене́тъ Бг҃а [своє҆го][11] грѣх прі́иметъ·
Кленыи же и҆мѧ Гн҃е, смр҃тїю да оу҆мретъ каме-
ніемъ да побиютъ и҆ весь со́нмъ [-][12], а҆ще ли
[земецъ и҆ли пришелецъ][13], внегда̀ проклене́тъ,
в҃ мо҃ ка҃ и҆мѧ Гн҃е да оу҆мретъ· *И҆ чл҃къ и҆же а҆ще
оу҆біетъ [всѧкꙋ][14] дш҃ꙋ чл҃чꙋ смр҃тїю да
оу҆мретъ, и҆же а҆ще кто оу҆біетъ говѧдо и҆
оу҆мрет, да тѧжет дш҃ꙋ въ дш҃и мѣсто, и҆
а҆ще кто сътворитъ порокъ ближнемꙋ, ꙗ҆коже
сътворѝ е҆мꙋ такоже (и҆) (емꙋ сътворѧтъ)[15],
в҃ мо҃ ка҃ є҃ мо҃ ді҃ м҃а є҃ и҆зломлені́е въ и҆зломлені́ѧ мѣсто, *ѡ҆ко въ ѡ҆ка
мѣсто, зꙋбъ въ зꙋба мѣсто. ꙗ҆коже сътво-
рилъ порокъ чл҃кꙋ такоже сътворѧ (и҆) емꙋ, и҆же
а҆ще кто оу҆даритъ чл҃ка и҆ оу҆мрет [и҆ то́и][16]
смр҃тїю да оу҆мре· ѡ҆правлені́е є҆ді́но є҆сть, при-
шелцꙋ и҆ населникꙋ, ꙗ҆ко а҆зъ [-][17] Гь҃ Бг҃ъ вашъ,
и҆ гл҃а Мѡѵсі́и къ с҃номъ і҆и҃лвымъ, і҆ и҆зведо́ша

Глава 24

1 І сказав Господь до Мойсея,
кажучи: **2** Заповіси ізраїльським си-
нам, хай візьмуть тобі чисту і ці-
джену олію з *оливкового* дерева,
щоб світити. Хай горить світило
завжди **3** ззовні занавіси, в шатрі
свідчення, і хай запалюють його
Аарон і його сини, з вечора до
ранку, перед Господом, безупинно
– закон вічний у ваші роди. **4** На
чистому світилі хай запалює, в сві-
тилі перед Господом, до ранку. **5** І
візьмете пшеничну муку, і зробите
з неї **12** хлібів: дві десятини хай бу-
де в одному хлібі; **6** і покладете їх у
два ряди по **6** хлібів на чистій тра-
пезі перед Господом. **7** І покладете
на один ряд чистий ладан і сіль, і
хай будуть хліби на пам'ять, хай
лежать перед Господом. **8** У субот-
ній день – хай лежать перед Госпо-
дом завжди від ізраїльських синів –
завіт вічний; **9** *і хай буде Ааронові
і його синам, і хай їдять їх на свя-
тому місці, бо це святе-святих. Це
їм з жертвуваного Господеві – за-
кон вічний. **10** І вийшов син жінки-
ізраїльтянки, і він же був сином є-
гиптянина, між ізраїльськими сина-
ми, і билися в таборі, той чоловік,
що від ізраїльтянки, і ізраїльтянин;
11 *і* прикликавши, син жінки-ізра-
їльтянки, господнє ім'я, прокляв. І
привели його до Мойсея, ім'я ж ма-
тері його Саломіт, дочка Дабрі з
племені Дана, **12** і кинули його до
в'язниці, щоб судити його за гос-
подним приказом. **13** І сказав Гос-
подь до Мойсея, кажучи: **14** Виве-
діть поза табір того, що прокляв, і
хай покладуть усі, хто чув, свої ру-
ки на його голову, і хай ввесь збір
поб'є його камінням. **15** І скажи із-
раїльським синам, і промовиш до
них: Людина, людина, яка лиш про-
клене свого Бога, одержить гріх. **16**
Хто ж проклинає господнє ім'я, хай
смертю помре, хай ввесь збір поб'є
його камінням: чи приходько, чи
туземець, як проклене господнє і-
м'я; хай помре. **17** *І людина, яка
лиш уб'є всяку душу людини,
смертю хай помре. **18** Той, хто лиш
уб'є худобу, – і помре, хай віддасть
душу за душу. **19** І якщо хто вчи-
нить ваду ближньому, так як збро-
бив тому, так само і йому зроблять.
20 Злом за зло, *око за око, зуб за
зуб. Так, як зробив ваду людині,
так зроблять і йому. **21** Той, хто
лиш вдарить людину, і вона помре,
і той хай смертю помре. **22** Закон
один є приходькові і місцевому, бо
Я Господь Бог ваш. **23** І промовив
Мойсей до ізраїльських синів, і ви-

мой2. 21
мой2. 21 мой5. 19 мат. 5

вели того, що прокляв, поза табір, і
ввесь збір ізраїльських синів побив
його камінням; зробили те, що Гос-
подь заповів Мойсеєві.

Глава 25

1 І сказав Господь до Мойсея
на Синайській горі, кажучи: **2**
Скажи ізраїльським синам, і
скажеш до них: Коли ввійдете до
землі, яку Я вам даю, хай спочине
мой2. 23 даю, – суботи Господеві. **3** *6 літ
засіватимеш твою ниву і 6 літ
різатимеш твій виноград, і збереш
його плід. **4** А в 7-му році субота, –
хай буде спочинок землі, – субота
Господня: не сіятимеш твоєї ниви,
не різатимеш твій виноград, **5** і те,
що само від себе *виросте* на твоїй
ниві, не жатимеш, і винограду
твого відлучення не збиратимеш –
буде землі рік спочинку. **6** І будуть
суботи землі їжею тобі, і твоїй
дитині, і твоєму рабові, і твоїй ра-
бині, і твоєму наємникові, і ту-
більцеві, що проживає з тобою, **7** і
твоїй скотині, і звірам, що на твоїй
землі, – хай буде всякий плід його
(=поля) в їжу. **8** І вичислиш 7 літ
спочинку, це є **7** літ по сім; і будуть
тобі цих **7** літ спочинку – 49 літ; **9** і
сповістите трубним голосом по
всій вашій землі в **7**-му місяці, в 10-
му дні місяця, в день очищення
сповістите трубою по всій вашій
землі, **10** і освятите цей рік, рік 50-
ий. І розголосите відпущення всім,
що живуть на ній, рік відпущення,
це буде вам знаком; і хай кожний з
вас відійде до своєї власності, і всі
відійдете до своєї батьківщини. **11** І
відпущення, хай це буде вам знак:
рік 50 ий, рік хай вам буде – не сія-
тимете ані не жатимете те, що саме
зійде на ній, і не збереш остав-
леного на ній, – **12** бо це знак, хай
буде вам відпущення святе. З нив
їстимете її плоди, **13** і в році від-
пущення – знак їх, хай прийде
кожний до своєї посілості. **14** Якщо
продажжю віддаси ближньому тво-
єму, якщо ж купиш у твого ближ-
нього, хай не засмучує людина
ближнього. **15** За числом років, пі-
сля знаку, хай купить у ближнього,
за числом років жнив хай дасть
тобі. **16** Як лиш є більше років –
побільшить *вартість* його посі-
лості, як менше років – зменшить
вартість його посілості, так і хай
тобі віддасть число жнив. **17** Хай
не засмутить людина ближнього, і
боятимешся Господа Бога свого. Я
Господь Бог ваш. **18** І зробите всі
мої оправдання і всі мої суди, їх
збережете і зробите, і поселитеся

клавшаго вне полчища и побиша и [каме-
нием весь сонмъ][18] (снвъ иилвъ)[19], сотвориша
еже заповеда гь моусию.

Гла, ке.

Гла гь къ моусию на горе синаистеи
рекии, гли снмъ иилвымъ, и речеши къ
ним внегда внидете въ земл юже азъ
даю вамъ, да почиетъ земля юже азъ
даю вамъ суботы гу, *ѕ, летъ да сееши ни- в мо кг
ву твою, и ѕ, лет, да режеши виноградъ твои
и обьемлеши плодъ его. А въ [з е лето][1] субо-
та покои да будетъ земли, субота гня, ни-
вы своея не сееши, (-)[2] винограда своего да не ре-
жеши, и никнущая о себе, нивы твоея да не
жнеши, и винограда отлучениа твоего да не о-
бьемлеши, лето покоя буде земли. И будутъ
суботы земли ядь тебе и детищу твоему,
и рабу твоему и рабыни твоеи, и наемнику
твоему и обитаннику прилежащему тебе и
скоту твоему, и звери сущему въ земли тво-
еи, да будетъ всяк плодъ его въ ядь. И сочти-
теши (-)[3] з, (летъ покою)[4] (се есть) з, летъ
седьмижды, и будутъ тебе, з, (-)[5] лет (сихъ
покою), мд летъ, и да расповесте трубнымъ
гласомъ въ всеи земли вашеи. Мца з го, і го
дня мца, въ днь очищениа, да расповесте
трубою въ всеи земли вашеи и да остите сие
лето, (лето н е)[6], и да прославите оставление
(-)[7] всемъ живущимъ на неи, лето оставле-
ниа, знамение се будетъ вамъ, и да отидетъ
кождо (васъ) въ приттяжание свое, и кождо въ
отчство свое отидетъ. (И) оставление, знамениа
(да будетъ) се (вамъ), лето, н е, лето буди
вамъ, да не сеете ни жнете еже само изник-
нетъ на неи и да не обьемлеши оставленыхъ,
на неи, яко знамение есть, (оставлениа) сто
да будетъ вамъ. От нивъ да ясте жита ея,
[и][8] въ лето оставлениа знамениа ихъ, да
приидетъ кождо въ притяжание свое, аще (-)[9]
отдаси куплю ближнему твоему аще ли при-
тяжеши от ближнаго твоего да не оскорбля-
етъ члкъ ближнаго. по числу летъ по знаме-
нию да притяжитъ от ближнаго по числу лет
житъ да дасть ти, якоже ащеболии летъ,
оумножитъ притяжание его, [-][10] якоже мнее
летъ, оуменшитъ притяжаниа его. Тако (и)
число житъ [-][11] да (ти отдасть)[12], да не ос-
корбитъ члкъ ближнаго, и да оубоишися га
ба своего, азъ [-][13] гь бъ вашъ и да сотвори-
те вся оправданиа моя и вся суды моя, [-][14]
снабдите и сотворите я, и вселитеся на зем-

ли̇̀, ѹ҆пова́юще. И҆ да́стъ землѧ̀ пло́дъ свой, и҆ ꙗ҆́сте в сы́тость, и҆ всели́тесѧ (на не́й ѹ҆пова́юще)[15], а҆́ще [-][16] глаго́лите что̀ ꙗ҆́сти бу́детъ, въ [седмо́е лѣ́то][17], а҆́ще не сѣ́емъ, ни събира́емъ жи́тъ свои́хъ, [-][18] послю̀ бл҃гослове́нїе моѐ ва́мъ, въ лѣ́то ѕ҃ е, и҆ сътвори́тъ жи́та ѥ҆ѧ̀, въ г҃ лѣ́та [-][19] да сѣ́ете (до) лѣ́та о҆́смаго, и҆ да ꙗ҆́сте ѿ жи́тъ ве́тхихъ да́же до лѣ́та д҃ го, до́ндеже приспѣ́ютъ жи́та ѥ҆ѧ̀, да ꙗ҆́сте ве́тхаѧ ве́тхихъ, (-)[20] землѧ́ (же) не преда́сте въ о҆скверне́нїе, моѧ̀ бо ѥ҆сть землѧ̀, ꙗ҆́ко пришелцы и҆ о҆бита́тели вы ѥ҆сте предо мно́ю (-)[21] по все́й земли̇̀ о҆дръжа́нїѧ ва́шего, и҆скупъ да да́ете земли̇̀, а҆́ще ли нищу́етъ бра́тъ твой и҆́же с тобо́ю, и҆ ѿда́стъ ѿ о҆дръжа́нїѧ своего (-)[22] да прїи́детъ, ѹ҆́жикъ бли́жнїи ѥ҆му̀ и҆ да и҆скупи́тъ прода́нїѧ бра́та своего, а҆́ще ли не бу́детъ ѥ҆му̀ ѹ҆́жикъ, и҆ възмо́жетъ ру́ка (ѥ҆го) (постигну́ти)[23] дово́лныи и҆ску́пъ ѥ҆го, и҆ да съчтутсѧ лѣ́та ку́пли ѥ҆го и҆ да възда́стъ ѥ҆́же и҆мать чл҃ку ѥ҆му́же долженъ бѣ, и҆ възврати́тсѧ въ о҆дръжа́нїе ѥ҆го. А҆́ще ли не пости́гнетъ рука̀ ѥ҆го дово́лное ꙗ҆́коже ѿда́ти ѥ҆му̀ [-][24] да бу́детъ притѧжа́нїе прода́вшему сїѧ, до лѣ́та о҆ставле́нїѧ. (Е҆гда̀)[25] и҆зы́иде (лѣ́то о҆ставле́нїѧ)[26] и҆ прїи́детъ въ о҆дръжа́нїе ѥ҆го, а҆́ще ли кто̀ прода́стъ до́мъ всел́енїѧ (о҆гражде́нїѧ въ градѣ)[27], [-][28] да бу́детъ и҆скупле́нїе ѥ҆го, до́ндеже скончаю́тсѧ лѣ́та дн҃и. (и҆) да бу́детъ и҆скупле́нїе ѥ҆го, а҆́ще ли не и҆скупи́тъ до́ндеже скончае́тсѧ лѣ́то все, да о҆дръжи́тсѧ до́мъ сущїи въ градѣ, и҆му́щему о҆гражде́нїе, въ тве́рдь притѧжа́вшему ѥ҆, (и҆) в роже́нїѧ ѥ҆го, и҆ да не възврати́тсѧ въ о҆ставле́нїе. До́ми же и҆́же на се́лехъ и҆́мже нѣсть (о҆́коло и҆хъ о҆гражде́нїѧ)[29], къ селу̀ земли̇̀ да сѧ приложа́тъ, и҆скупи (ѥ҆го) всегда̀ да бу́дутъ, и҆ въ о҆ставле́нїе да сѧ възвратѧтъ. (-)[30] Гра́ди (же) леви́тьстїи [и҆][31] до́мы (-)[32] о҆дръжинїѧ (и҆хъ) и҆скупи (да бу́дутъ, при́сно)[33] леви́томъ. И҆но и҆́же кто̀ а҆́ще и҆скупи́тъ ѿ леви́тъ да и҆зы́идетъ прода́нїе [-][34] дворовъ гра́дныихъ о҆дръжа́нїѧ и҆хъ, въ о҆ставле́нїе, ꙗ҆́ко дворо́ве гра́дъ леви́тьскихъ, о҆дръжа́нїѧ и҆хъ посреди сн҃овъ і҆и҃левъ, и҆ се́ла нарече́нїѧ въ граде́хъ и҆хъ, да сѧ не прода́дутъ ꙗ҆́ко о҆дръжа́нїе (и҆хъ вѣ́чное (-)[35] ѥ҆сть)[36], а҆́ще ли же нищу́етъ бра́тъ твой, [и҆же с тобо́ю][37] и҆ знемо́жетъ (ѹ҆ тебѐ рука́ми)[38], по́дъими ѥ҆го. ꙗ҆́ко пришелца и҆ о҆бита́лника. (да)[39] поживе́тъ бра́тъ твой с тобо́ю не възме́ши ѿ него̀ ли́хвы, ни́же сугу́бины и҆ ѹ҆бои́шисѧ Бг҃а твоего, а҆́зъ Гь҃, (да)[40] поживе́тъ бра́тъ твой с тобо́ю. сребра̀

впевнено на землі. **19** І земля дасть свій плід, і їстимете до ситості, і поселитеся на ній впевнено. **20** Якщо скажете: Що нам буде їсти в сьомому році, якщо не сіємо ні не збираємо своїх плодів? **21** Я пошлю вам моє благословення у 6-му році, і вона дасть свої плоди на 3 роки, **22** щоб ви сіяли до восьмого року, і їстимете з плодів старих аж до 9-го року, поки не настануть її жнива, їстимете старе-старих. **23** Землю ж не передасьте на опоганення, бо моя є земля, ви є переді мною так, як приходьки і мешканці **24** по всій землі вашої посілості; дасьте викуп за землю. **25** Якщо ж бідним є твій брат, що з тобою, і віддасть з своєї посілості, хай прийде близький йому родич і хай викупить продаж свого брата. **26** Якщо ж не буде у нього родича, і спроможеться його рука роздобути досить для його викупу, **27** і хай почисляться роки його продажі, і хай віддасть те, що має, людині, якій був винен, і повернеться в його посілість. **28** Якщо ж не роздобуде рука його досить, щоб віддати йому, хай посілість буде того, що продав його, до року відпущення. Коли ж закінчиться рік відпущення, – і відійде до його посілості. **29** Якщо ж хто продасть дім мешкання з мурами в місті, хай буде його викуп, доки не сповниться рік днів, і хай буде його викуп. **30** Якщо ж не викупить, поки не скінчиться повний рік, хай підтверджений буде дім: що є в місті, що має мури, на постійно тому, що вкупив його, і в його роди; і хай не повернеться в відпущення. **31** Доми ж, які на селах, в яких немає довкруг їх муру, хай причисляться до поля землі. Його викуплення хай завжди будуть *можливі*, і хай повернуться в відпущення. **32** Міста ж левітів і хати їхньої посілості – хай завжди будуть до викуплення для левітів. **33** Інше, що хто лиш викупить у левітів, – хай вийде продажа хат в місті їхньої посілості в відпущення, бо доми в місті левітів – це їх посілість серед ізраїльських синів, **34** і поля, відділені в їхніх містах, хай не продадуть, бо є їхньою вічною посілістю. **35** Якщо ж бідним є твій брат, що з тобою, підупаде у тебе руками, підніми його, як приходька і мешканця; хай твій брат живе з тобою. **36** Не візьмеш у нього надмірних відсотків ані подвійних відсотків, і боятимешся твого Бога. Я Господь. Хай твій брат живе з тобою. **37** Не даси йому твоє

срібло під відсотки і твою їжу не
даси йому за подвійні відсотки. **38**
Я Господь Бог ваш, що вивів вас з
єгипетської землі, щоб дати вам
ханаанську землю, щоб бути мені
вашим Богом. **39** І якщо збідніє
твій брат у тебе, і продасться тобі,
хай не служить тобі службою раба,
40 хай буде тобі, як найманий чи
місцевий до року відпущення, щоб
працювати у тебе. **41** І хай вийде
від тебе і його діти з ним в рік
відпущення, і хай іде до свого роду,
і хай іде до його батьківської посі-
лості, **42** тому що вони є мої раби,
яких Я вивів з єгипетської землі; –
хай не буде проданий продажжю
раба. **43** Не гнітитимеш його ро-
ботою, боятимешся Господа Бога
твого. **44** Раб же твій і рабиня, які
лиш будуть у тебе, з народів, які
навколо тебе є, з них купите раба і
рабиню. **45** І з синів поселенців, які
є у вас, з цих купите, і від їхніх
кревних; всі, що лиш будуть у
вашій землі, хай будуть вам в
посілість, **46** і розділите їх вашим
дітям по вас, і хай будуть вам в по-
сілість на-віки; братів же ваших –
ізраїльських синів, ніхто свого бра-
та хай не гнітить роботою. **47** Якщо
спроможеться рука приходька і по-
селенця, що з тобою, і збіднівши,
твій брат, і продасться приходькові
чи поселенцеві, що у тебе, чи тому
приходькові, що тут народився, –
48 після продажі йому, хай йому
буде викуп. Один з братів хай його
викупить: **49** брат його батька чи
син брата його батька, хай його
викупить, або з кревних по тілі, з
його племені, викупить його. Якщо
ж спроможеться його рука вику-
пити себе, **50** хай розчислиться з
тим, хто його купив від року, в
якому продав себе йому, аж до
року відпущеня. І хай буде срібло
його купівлі, як день найманця, від
року до року хай буде з ним. **51**
Якщо ж в кого є більше років, згід-
но з цим, віддасть свій викуп зі срі-
бла купівлі. **52** Якщо ж зостанеться
мало років до року відпущення, і
хай почислить йому за його ро-
ками, і хай віддасть його викуп; **53**
як і найманець з року до року, хай
буде з ним. Не гнітитимеш його
працею перед тобою. **54** Якщо ж не
викупиться після цього, хай вийде
в році відпущення сам і його діти з
ним, **55** бо ізраїльські сини – мої
раби, вони є мої раби, яких Я вивів
з єгипетської землі.

твоего не даси ему въ лихву· и (пища твоеѧ
не даси ему въ сугубину)[41], азъ гь бъ ваш, из-
ведыи вы изъ землѧ егупетъскїѧ, дати
вамъ землю ханааньску. ꙗко быти (мнѣ бу
вашему)[42]. (И) аще (-)[43] оубожаеть братъ твои оу
тебе. и продастъсѧ тебѣ, да не работаетъ
тебѣ работы рабїѧ, аки наемникъ, или насел-
никъ да будетъ ти до лѣта оставленїѧ, да
дѣлаетъ оу тебе, и да изыидетъ [-][44] [ѿ
тебе][45] и дѣти его с ним въ (лѣто оставле-
нїѧ), и да идетъ в роженїе свое, и въ одръжа-
нїе ѿчества его да идетъ· Понеже раби (суть
сїи мои)[46], ꙗже изведохъ изъ землѧ егупеть-
ски, да сѧ не продаст проданїемъ рабїем, да не
стужиши ему трудомъ, [-][47] да оубоишисѧ га
ба твоего, (-)[48] рабъ (же твои) и раба иже аще
будет оу тебе ѿ ꙗзыкъ, иже окрътъ тебе
суть ѿ тѣхъ, да притѧжитсѧ рабъ и ра-
быня, и ѿ снвъ населныхъ иже суть въ васъ
ѿ сихъ да притѧжите, и ѿ роженїѧ ихъ. е-
лицы иже аще будутъ в земли вашеи да
будет вамъ въ одръжанїе и да раздѣлите ѧ
дѣтемъ вашимъ по васъ, и да будетъ вамъ
во одръжанїе въ вѣки, братїѧ же вашеѧ снвъ
іилвъ коиждо брата своего, да не стужитъ [-][49]
трудомъ, аще (-)[50] постигне рука пришелцу и
обитанику иже оу тебе, и оубожалъ братъ
твои (и) продастьсѧ къ пришелцу, или къ оби-
талику иже оу тебе, или родившемусѧ ту
пришелцу по проданїи к нему, искупъ да бу-
дет ему, единому ѿ братїѧ [-][51] да иску-
питъ его братъ ѿца [его][52], или снъ брата
ѿца [его][53], да искупитъ его или ѿ своиствe-
ныѧ плоти [-][54] рода его, искупитъ его, аще
ли возможет рука его искупити себе (да)[55] съ-
чтетсѧ съ притѧжавшим его, ѿ лѣта еже
вдасѧ ему, даже до лѣта оставленїѧ· И да
будетъ сребро проданїѧ его, аки днь наемъ-
нику, ѿ лѣта до лѣта да будетъ с нимъ,
аще ли кому болїи лѣ есть, противу тому ѿ-
даст искупъ свои· ѿ сребра проданаго (-)[56], аще
ли мало останетсѧ ѿ лѣтъ, до лѣтъ ос-
тавленїѧ, и да съчтетъ ему по лѣтом его, и
да ѿдастъ искупъ его аки наемникъ ѿ года
до года, да будет с нимъ· да не стужиши
ему трудом пред тобою, аще ли не искупитсѧ,
посемъ да изыидетъ въ лѣто оставленїѧ,
самъ и дѣти его с нимъ, ꙗко мои (раби снове
іилвы)[57], раби мои си суть, ихже изведох изъ
землѧ егупетскїѧ (-)[58].

Глава, кѕ.

в мо к / е мо е / ψло чѕ Не* сътворите себѣ образа рукотворена,
ниже начертаныхъ, ниже столпа поста-
вите себѣ, и (не поставите (себѣ бол-
ванъ) каменъ истуканъ)[1] въ земли ва-
шей, (и не поклонитеся имъ)[2], азъ есмь Гь Бъ
вашъ, суботы моя снабдите, и ѿ стыхъ мо-
в мо кн ихъ убоитеся азъ есмь Гь. *Аще въ повелѣнї-
ихъ моихъ ходите и заповѣди моя снабдите
и сътворите я, и дамъ дождь вамъ въ время
свое, и земля дасть плодъ свои, и древеса сел-
ная дадутъ овощь свои, и спостигнетъ васъ
млаченїе житъ (і) иманїе вина, (-)[3] иманїе же
вина постигнетъ время сѣянїя, и ясте хлѣбъ
іов аі вашъ в сытость, *и вселитеся безъ страха на
земли вашеи и рать не пройдетъ сквозѣ землю
вашу, и дамъ миръ в земли вашеи, и уснете, и
не будетъ [устрашаяй васъ][4], и погублю ѕвѣ-
ри лютыя ѿ земля вашея [и рать (сквозѣ зем-
ля вашея не пройде)[5]][6] и пожените враги ваша,
и падутъ пре вами убоемъ. И поженутъ ѿ
васъ е р, (а)[7] р, васъ поженетъ тму и падутъ
врази ваши пре вами мечемъ. И призрю на васъ
[и блгвлю васъ][8], и възвращу васъ и умножу
васъ, и поставлю завѣтъ мои с вами. и ясте
ветхая, и ветхая ветхихъ и ветхая ѿ лица
новыхъ изнесете и поставлю [завѣтъ][9] мои въ
в кри ѕ васъ и не похулитъ дша моя васъ. *И похож-
ду въ васъ, и буду вамъ Бъ, (а)[10] вы будете
ми въ люды. Азъ [-][11] Гь Бъ вашъ, изведыи
вы изъ земля египетьскїя сущимъ вамъ ра-
бомъ, и съкрушихъ узы ярма вашего, (-)[12] из-
е мо кн / пла в / мала в / вару в ведохъ вы съ властїю. *Аще ли не послушаете
мене и не сътворите повелѣнїи моихъ сихъ, (и
супротивитеся мнѣ)[13], и судомъ моимъ не
угодитъ дша ваша, якоже [не сътворити
вамъ][14] всѣхъ заповѣдїи моихъ, [и][15] яко раз-
сыпати завѣтъ мои, и азъ сътворю сице
вамъ, и приставлю на вы неимѣнїе, и раны и
красты, [-][16] врѣжающи очи ваши, и душу ва-
шу сушащу, и всѣете въ тще сѣмена ваша,
(-)[17] изъядятъ (бо) [е][18] супостаты ваша. И
опру лице мое на васъ, и падете пре враги ва-
шими, и поженутъ вы ненавидящїи васъ, и
пробѣгнете не гоними никимже. И аще до сего
не послушаете мене, и приложу наказати вы
вредъ з. за грѣхи ваша, и съкрушу укоризну
презора вашего, и положу нбо вамъ аки желѣзно
и землю вашу аки мѣдяну. И будетъ въ-
тще крѣпость ваша, и не дастъ земля ваша
сѣмени своего, и древа села вашего не дадутъ

Глава 26

1 *Не зробите собі образа: мой2. 20 мой5. 5 пс. 96
зробленого руками, ані різьблених,
ані не поставите собі стовпа, і не
поставите собі камінного різьбле-
ного божка у вашій землі, і не по-
клонитеся їм, – Я є Господь Бог
ваш, – 2 зберігайте суботи мої, і
бійтеся моїх святощів. Я є Господь.
3 *Якщо ходитимете за моїми на- мой2. 28
казами, і збережете мої заповіді, і
виконаєте їх – 4 і дам вам дощ у
час свій, і земля дасть свій плід, і
пільні дерева дадуть свої плоди. 5 І
захопить вас молотіння жнив і збір
винограду, збір же винограду захо-
пить час посіву, і їстимете хліб ваш
до ситості, *і поселитеся без страху йов. 11
на вашій землі, 6 і війна не перейде
через вашу землю; і дам мир у
вашій землі, і спатимете, і не буде
нікого, хто страшитиме вас, і ви-
гублю лютих звірів з вашої землі, і
війна не перейде через вашу землю;
7 і поженете ваших ворогів, і впа-
дуть перед вами вигубленням. 8 І 5-
ть з вас поженуть 100, а 100 з вас
пожене десять тисяч; і ваші вороги
впадуть перед вами від меча. 9 І
погляну на вас, і поблагословлю
вас, побільшу вас, і розмножу вас, і
покладу мій завіт з вами. 10 І їс-
тимете старе і старе старих, і ви-
несете старе з – перед лиця нових,
11 і покладу мій завіт у вас, і не
зогидить вас моя душа. 12 *І ходи- кор2. 6
тиму у вас, і буду для вас Богом, а
ви будете мені народом. 13 Я Гос-
подь Бог ваш, що вивів вас з єги-
петської землі, як ви були рабами, і
розбив Я кайдани вашого ярма, Я
вивів вас з владою. 14 *Якщо ж не мой5. 28 пл.єр. 2 мал. 2 вар. 2
послухаєтесь мене, і не зробите цих
моїх наказів, 15 і будете мені про-
тивитися, і ваша душа зневажить
мої суди, щоб не чинити вам всі
мої заповіді і щоб знівечити мій
завіт, 16 і Я так з вами зроблю: і
наведу на вас бідноту, і рани, і
хвороби, і те, що нищить ваші очі і
сушить вашу душу, і надармо по-
сієте ваше насіння, бо його з'їдять
ваші противники. 17 І покладу моє
лице проти вас, і впадете перед ва-
шими ворогами, і поженуть вас ті,
що вас ненавидять, і втікатимете,
хоч ніхто не женеться за вами. 18 І
якщо до цього не послухаєте мене,
і додам карати вас 7-ма пошестями
за ваші гріхи, 19 і знищу заро-
зумілість вашої гордості, і покладу
вам небо, як залізне, і вашу землю,
як мідяну. 20 І даремною буде ваша
сила, і ваша земля не дасть свого
насіння, і дерева вашого поля не

дадуть свого плоду. **21** І якщо після
цього заблудите на сторони, і не
забажаєте мене послухатися, додам
проти вас сім пошестей, за вашими
муд. 11 гріхами. **22** І *пошлю на вас лютих
звірів землі, і пожеруть вас, і ви-
гублять вашу скотину, і зроблю вас
нечисленними, і ваші дороги запус-
тіють. **23** І якщо цим не будете на-
правлені, але підете до мене в не-
правді, **24** і піду і Я проти вас в
моїм гніві, з розгоном, і поб'ю вас
Я всемеро за ваші гріхи. **25** І наведу
на вас меч, що мстить суд завіту, і
як втечете до ваших міст, пошлю
на вас смерть, і впадете в руки
ваших ворогів. **26** Коли ви будете
пригнічені голодом хліба, тоді де-
сять жінок спечуть ваші хліби в
одній печі, і віддадуть ваші хліби в
міру, і їстимете, і не насититеся. **27**
Якщо ж і цим не послухаєтеся ме-
не, але підете до мене боком, **28** і Я
піду проти вас в гніві з розпалом, і
Я вас покараю всемеро за ваші
гріхи. **29** І їстимете тіла ваших си-
нів, і їстимете тіла ваших дочок. **30**
І зроблю ваші храми запустілими, і
винищу ваші дерев'яні ручні виро-
би, і покладу ваші трупи на трупи
ваших ідолів, і вас зненавидить моя
душа. **31** І зроблю ваші міста пус-
тими, і розсиплю ваші святощі, і не
нюхатиму запах ваших жертов. **32** І
Я зроблю запутілою вашу землю, і
здивуються з неї ваші вороги, які
живуть на ній; **33** і розсію вас по-
між народи, і вигубить вас надхо-
дячий мечем, і ваша земля буде
пустою, і ваші міста стануть пус-
тими. **34** І ви будете в землі ваших
ворогів, і тоді земля святкуватиме і
милуватиметься її празниками в усі
дні її опустіння, **35** святкуватиме
те, чого не святкувла у ваші праз-
ники, коли ви на ній жили. **36** І на
ваш останок наведу страх в їхні
серця, в землі їхніх ворогів, і гна-
тиме їх голос листка, що паде, і
втечуть так, як ті, що втікають від
бою, і впадуть, хоч ніхто не же-
неться. **37** І знехтує брат братом,
так як в бою, – ніким не пере-
слідувані, – і не зможете проти-
ставитися вашим ворогам. **38** І зги-
нете в краïнах, і пожере вас земля
ваших ворогів. **39** І остали з вас
зітліють через їхні гріхи і за гріхи
їхніх батьків, зітліють в землі їхніх
ворогів. **40** І вони визнають свої
гріхи і гріхи своїх батьків, бо пе-
реступили і знехтували мною, і
тому що ходили переді мною в
неправді, **41** і Я піду проти них в
гніві, в люті, боком, і введу їх до
землі їхніх ворогів. Тоді упоко-
риться їхнє непокірне серце, і тоді

плода̀ своегѡ· И а́ще посе́мъ соблꙋдите на стра-
ны̀, и не изво́лите послꙋшати мене, приложю̀ на
вы вре́дъ се́дмь по грѣхо́мъ ва́шимъ· И *напꙋ- мудро ді
щꙋ на вы ѕвѣри лю́тыѧ зе́мныѧ, і изъѧ́-
дѧтъ вы, и потреба́ ско́тъ ва́шъ, и ма́ли
[сътворю̀][19] вы, и пꙋсты бꙋдꙋт пꙋті́е ва́ши, і
аще си́мъ не нака́жетесѧ, но по́йдете къ мнѣ
[в непра́вдѣ][20], (и) пойдꙋ и а́зъ противꙋ ва́мъ
во ꙗ́рости (мое́и) съ рве́ніе и погꙋблю̀ вы (-)[21]
а́зъ се́дмижды грѣхъ ра́ди ва́ших· И наведꙋ на́
вы мечъ мьстѧ́и сꙋда̀ завѣтнаго, и въбѣгне-
те ли въ гра́ды ва́ша, [-][22] пꙋщꙋ (на́ вы смртъ)[23],
и въпаде́те въ рꙋцѣ вра́гъ [ва́шихъ][24]· бънег-
да̀ скорбѣти ва́мъ пи́ща хлѣ́бовъ. (тогда̀)[25] ис-
пекꙋтъ де́сѧть же́нъ хлѣ́бы ва́ша, въ (едíнои
пе́щи)[26], и ѿдада́т хлѣ́бы ва́ша въ мѣрꙋ, и
ѧ́сте и не насыти́тесѧ· Аще же [и][27] симъ не
послꙋшае́те менѐ, [и][28] по́идете къ мнѣ стра-
но́ю и а́зъ пойдꙋ проти́вꙋ ва́мъ въ ꙗ́рости съ
рве́ніемъ и накажꙋ вы а́зъ се́мижды грѣхъ ра́-
ди ва́шихъ· И ѧ́сти бꙋдете плоти снвъ ва́-
ших, и пло́ти дще́рей ва́шихъ ꙗ́сте· И сътво-
рю̀ пꙋсты́ѧ ка́пища ва́ша, и потреблю̀ древе-
нѧ́ѧ рꙋкотворе́ніа ваша, и положꙋ трꙋпы ваша
на трꙋпѣх кꙋми́р ва́шихъ, и възненавиди́т (васъ
дша моѧ)[29]· И сотворю̀ гра́ды ва́ша пꙋсты и
разсы́плю стаѧ ва́ша, и не обонѧ́ю вонѧ̀ тре́бъ
ва́шихъ· И сътворю̀ пꙋстꙋ а́зъ зе́млю вашꙋ, и
въздивѧ́тсѧ о не́и вра́зи ваши живꙋщеи на
не́и, и разсы́плю вы въ ꙗ́зыки и потреби́тъ вы
приходѧ́и мече́мъ, и бꙋдетъ землѧ̀ ва́ша пꙋс-
та̀, и гра́ди ва́ши бꙋдꙋтъ пꙋсты· (-)[30] И вы
бꙋдете въ землѝ вра́гъ ва́шихъ, (и) тогда̀
пра́знꙋетъ землѧ̀, (и благоволи́тъ) пра́зника еѧ̀,
въ всѧ̀ дни опꙋстѣніѧ еѧ̀, пра́знꙋетъ ꙗже
не пра́знова въ пра́зницѣхъ ва́шихъ, егда жи-
вѧ́сте на не́и· И о(с)та́вльшиѧ ѿ ва́съ вложꙋ
стра́хъ въ срца ихъ, въ землѝ вра́гъ ихъ, и
пожене́тъ и гла́съ листа летѧ́ща и пробѣг-
нꙋт ꙗко бѣжа́щіи ѿ ра́ти, и падꙋтъ ни-
ки́мже гони́ми. и пре́зритъ бра брата а́ки на
ра́ти никимже гони́ми и не възмо́жете сꙋпро-
ти́витисѧ вра́гов ва́шимъ· И поги́бнете въ
страна́х, и сътреби́т вы землѧ̀ враг ва́ших. и
оставшіи ѿ вас истлѣ́ю за грѣхи и [и за
грѣхи ѿцъ ихъ][31], въ землѝ враг ихъ истлѣ́-
ютъ· І исповѣ́дѧтъ грѣхи своѧ̀ и грѣхи ѿцъ
свои, ꙗ́ко престꙋпи́ша и презрѣша мѧ̀, и ꙗ́ко
ходи́ша предо мно́ю (в непра́вдѣ)[32], и аз [пои-
дꙋ][33] противꙋ имъ въ гнѣвѣ (въ ꙗ́рости)
страно́ю и (въведꙋ)[34] ѧ̀ въ землѝ вра́гъ ихъ.
тогда̀ смири́тсѧ срце ихъ непокори́вое, и тогда̀

позна́ютъ грѣ́хъ и҆́хъ, и҆ въспомѧну завѣ́тъ і҆а́ковль, и҆ завѣ́тъ і҆саа́ковъ, и҆ завѣ́тъ а҆враа́мль помѧну, и҆ зе́млю помѧну· (-)[35] [землѧ́ (же) ѡ҆ста́нетсѧ][36] ѿ ни́хъ, тогда̀ прїи́метъ землѧ̀ пра́зники своѧ̀, внегда̀ ѡ҆пꙋстѣ́ти є҆́й и҆́хъ ра́ди, и҆ ѡ҆ни прїи́мꙋтъ своѧ̀ беззако́нїѧ, сего̀ ра́ди и҆̀же (презрѣ́ша сꙋды̀ моѧ̀)[37], и҆ повелѣ́нїи мои́хъ въ҆знегодова̀ дш҃а и҆́хъ· И҆ ꙗ҆́ко не бѧ́хꙋ ли въ землѝ вра́гъ свои́хъ (и҆) не призрѣ́хъ и҆́хъ, ни́же възнегодова́хъ и҆́хъ, ꙗ҆́ко потреби́ти ѧ҆̀, (и҆) разсы́пати завѣ́тъ мои и҆̀же с ни́ми, а҆́зъ [-][38] гь҃ бг҃ъ и҆́хъ. И҆ помѧнꙋ́хъ [-][39] на завѣ́тъ (мо́и) пре́вый, ꙗ҆́ко и҆зведо́хъ и҆́хъ и҆зъ землѧ̀ є҆гѵ́петьскїѧ̀, ѿ до́мꙋ рабо́ты пре́ страна́ми є҆́же (бы́хъ)[40] и҆́мъ бг҃ъ а҆́зъ [-][41] гь҃· Се сꙋды, и҆ повелѣ́нїѧ и҆ зако́ны, и҆̀же да́лъ гь҃, междꙋ собо́ю, и҆ междꙋ сн҃ы і҆и҃лвы въ горѣ̀ сина́нстѣи, рꙋко́ю мѡѷсі́евою·

Глав, к҃з·

И҆ рече гь҃ къ мѡѷсі́ю гл҃ѧ, гл҃и сн҃омъ і҆и҃львымъ, и҆ рече́ши къ ни҆̀мъ [гл҃ѧ][1], чл҃къ и҆̀же а҆́ще мо́литсѧ молбо́ю, за и҆зъмѣ́нꙋ дш҃а своеѧ̀ гв҃ꙋ, да бꙋ́дꙋтъ цѣна̀ мꙋжеска по́лꙋ, ѿ, к҃, лѣ́тъ, до ѯ҃, лѣ́тъ, да бꙋ́детъ [цѣна є҆го][2], н҃, дидра́гмъ сребра̀ мѣ́рою ст҃ою· А҆ же́ньска по́лꙋ да бꙋ́детъ цѣна̀, л҃, дидра́гмъ. А҆́ще же ѿ є҃ лѣ́тъ, до к҃, лѣ́тъ. да бꙋ́детъ цѣна̀ мꙋжескꙋ по́лꙋ к҃, дидра́гмъ, же́ньскꙋ же по́лꙋ і҃, дидра́гмъ· ѿ мц҃а же є҆ді́наго до, є҃, лѣ́тъ. да бꙋ́детъ цѣна̀ мꙋжеска по́лꙋ є҃, дидра́гмъ сребра̀. а҆ же́ньска по́лꙋ, г҃, дидра́гмы [сребра̀][3], а҆́ще ли ѿ ѯ҃, лѣ́тъ и҆ вы́ше, а҆́ще ли (є҆сть) мꙋжескъ по́лъ да бꙋ́детъ цѣна̀ [є҆го][4], є҃і, дидра́гмъ сребра̀, а҆ же́ньска по́лꙋ і҃, дидра́гмъ· А҆́ще ли ѹ҆бо́гъ є҆сть цѣно́ю [є҆го][5] да ста́нетъ пре́ жерце́мъ, и҆ да ѡ҆цѣни́тъ є҆го жре́цъ ꙗ҆́коже мо́жетъ рꙋка̀ ѡ҆бѣща́вшагосѧ, та́ко ѡ҆цѣ́нитъ є҆го жре́цъ· А҆́ще ли ѿ скота̀, приноси́маго ѿ ни҆́хъ да́ръ гв҃ꙋ, и҆̀же а҆́ще да́стъ ѿ си́хъ гв҃ꙋ, бꙋ́детъ ст҃о· да не и҆змѣни́ши [-][6] добра̀ за зло̀, а҆ ни зла̀ за добро̀, а҆́ще ли и҆змѣнѧ́ѧ и҆змѣни́ши сє скотъ ското́мъ, да бꙋ́детъ (и҆ то́и)[7] и҆змѣне́нїє ст҃о· А҆́ще ли всѧ́къ ско҃ нечи́стъ (є҆сть), ѿ ни́хже не прино́ситсѧ (-)[8] да́ръ гв҃ꙋ. да поста́витъ ско́тъ пре́ жрьце́мъ, и҆ ѡ҆цѣ́нитъ и҆̀ жре́цъ междꙋ до́брымъ и҆ междꙋ злы́мъ, [-][9] ꙗ҆́коже ѡ҆цѣ́нитъ жре́цъ та́ко да бꙋ́детъ· А҆́ще ли и҆скꙋплѧѧ̀ и҆скꙋпи́тъ и҆̀ да приложи́тъ пѧ́тꙋю ча́сть къ цѣнѣ̀ є҆го· И҆ чл҃къ [а҆́ще][10] ст҃и́тъ до́мъ сво́и ст҃ынею гв҃ꙋ, [-][11] да ѡ҆цѣ́нитъ и҆̀ жре́цъ междꙋ до́брымъ и҆ междꙋ злы́мъ. ꙗ҆́коже ѡ҆цѣ́нитъ и҆̀ жре́цъ, та́ко да ста́нетъ· А҆́ще ли ѡ҆ст҃ѧѧ є҆го

пізнають їхній гріх; **42** і Я згадаю завіт Якова і завіт Ісаака, і згадаю завіт Авраама, і згадаю землю. **43** Земля ж останеться без них. Тоді земля одержить свої празники, коли вона запустіє через них, і вони одержать свої беззаконня через те, що знехтували моїми судами, і їхня душа погордила моїми наказами. **44** І тому що – чи не були в землі своїх ворогів – і не погордив Я ними, ані не знехтував я ними, щоб вигубити їх, і щоб розірвати мій завіт, що з ними. Я Господь Бог їхній. **45** І згадав Я мій перший завіт, бо Я вивів їх з єгипетської землі, з дому рабства, перед народами, щоб бути їхнім Богом. Я Господь. **46** Це суди, і накази, і закон, який Господь дав між собою і між ізраїльськими синами, на Синайській горі рукою Мойсея.

Глава 27

1 І сказав Господь до Мойсея, кажучи: **2** Скажи ізраїльським синам, і скажеш до них, кажучи: Людина, яка лиш помолиться молитвою, по вартості своєї душі, Господеві, **3** – хай буде ціна чоловічого роду від 20 літ до 60 літ, хай буде його ціна 50 дідрахм срібла за святою міркою. **4** А жіночого роду – хай буде ціна 30 дідрахм. **5** Якщо ж від 5 літ до 20 літ – хай буде ціна чоловічого роду 20 дідрахм, жіночого ж роду 10 дідрахм. **6** Від одного ж місяця до 5 літ – хай буде ціна чоловічого роду **5** дідрахм срібла, а жіночого роду 3 дірахми срібла. **7** Якщо ж від 60 літ і вище, якщо ж є чоловічого роду, – хай буде його ціна 15 дідрахм срібла, а жіночого роду 10 дідрахм. **8** Якщо ж є забідний для його ціни, хай стане перед священиком, і хай священик його оцінить. Згідно з тим, як спроможна рука того, що дав обітницю, так оцінить його священик. **9** Якщо ж зі скотини, що з них приноситься дар Господеві, як хто дасть з цих Господеві – воно буде святим. **10** Не заміниш доброго на погане ані погане на добре. Якщо ж, міняючи, заміниш його: скот скотом, хай і його заміна буде святою. **11** Якщо ж це всякий нечистий скот, з яких не приноситься дар Господеві, хай поставить скотину перед священиком, **12** і її оцінить священик між добрим і між поганим; так як оцінить священик, так хай буде. **13** Якщо ж викуповуючи, викупить її, хай додасть п'яту частину до її ціни. **14** І людина, якщо освятить свій дім, як святощі для Господа,

хай її оцінить священик між добрим і між злим. Так, як його оцінить священик, так хай буде. **15** Якщо ж хто освятив його – він викупить свій дім, хай додасть до цього п'яту частину срібла його ціни, і хай йому буде. **16** Якщо ж з нив її посілості освятить людина Господеві, і хай буде ціна її за її посівом: міра ячменю – 50 дідрахм срібла. **17** Якщо ж від року відпущення освятить свою ниву, за її ціною хай стане. **18** Якщо ж після відпущення освятить свою ниву, хай йому священик почислить срібло, 7 зосталих літ до літа відпущення, і хай відчислить від його ціни. **19** І якщо викупить свою ниву той, хто освятив її, хай додасть п'яту частину срібла до її ціни, і хай буде йому. **20** Якщо ж не викупить ниви, хай віддасть ниву іншій людині; після цього хай не викупить її, **21** але хай буде нива, коли мине відпущення, свята і схвальна Господеві, так як відлучена земля, хай буде для священика в його посілість. **22** Якщо ж придбає з ниви, яка не є з поля його посілості, і освятить Господеві, **23** хай почислить йому священик остаточну ціну від року відпущення, і хай віддасть ціну в тому дні у святе Господеві. **24** І в

мой2. 30
мой4. 3
і 18
єз. 45

році відпущення хай віддасть поле людині, від якої його придбав, якої була посілість землі. **25** *І вся ціна хай буде за святою мірою: 20 мір хай буде дидрахма. **26** *Кожний первородний, який лиш народиться в твоїм скоті, хай буде Господеві, і хай не освятить його ніхто – чи теля, чи вівця – воно є Господеві. **27** Якщо ж з нечистих чотироногих, хай виміняє за його ціною, і хай додасть 5-ту його частину до цього, і хай буде йому. Якщо ж не викупиться, хай продасться за його ціною. **28** Всякий же обіт, який лиш обіцяє Господеві людина з усього, що є його,– від людини до скотини, і від поля його посілості, – не віддасться ані не викупиться всякого обіту, буде святе – святих Господеві. **29** І з всякого обіту, що лиш обіцяє людина, не викупиться, хай смертю помре. **30** Всяка десятина землі – від насіння землі і від плоду дерева – є Господеві; святе – Господеві. **31** Якщо ж, викуповуючи, викупить людина його десятину, – 5-у його частину хай додасть до нього, і хай йому буде. **32** І всяка десятина волів, і овець, і все, що лиш прийде в число під палицю, хай буде десятина; святе – Господеві. **33** Не заміниш гарне поганим ані злого добрим; якщо ж, замінюючи, заміниш його, тоді те і його заміна буде святим, хай не викупиться. **34** Це є заповіді, які Гос-

мой2. 13
мой4. 3

и҆скꙋ́питъ хра́мъ сво́и, да прило́житъ на сѐ
пѧ́тꙋю ча́сть сребра̀ цѣны̀ [є҆го][12] и҆ да бꙋ́-
детъ є҆мꙋ. а҆́ще ли ѿ ни́въ ѡ҆дръжа́нїѧ є҆го,
ѡ҆ст҃итъ чл҃къ г҃ꙋ, и҆ да бꙋ́детъ цѣна̀ є҆го по
сѣѧ́нїю є҆го, спꙋ́дъ ꙗ҆чме́ню н҃, дидра́гмъ
сребра̀ а҆́ще ли ѿ лѣ́та ѡ҆ставле́нїѧ, ѡ҆ст҃и
ни́вꙋ свою̀, по цѣнѣ̑ є҆ѧ̀ да ста́нетъ· а҆́ще ли
послѣди ѡ҆ставле́нїѧ̀ ѡ҆ст҃итъ ни́вꙋ є҆го, да
съчт҃етъ є҆мꙋ [сребро̀ жре́цъ][13], [з҃][14], лѣтъ ѡ҆с-
та́вшаѧ̀ до лѣ́та ѡ҆ставле́нїѧ̀, и҆ да ѹ҆и́метъ
ѿ цѣны̀ є҆го· [И҆ а҆́ще][15] и҆скꙋ́питъ ни́вꙋ свою̀
ѡ҆с҃щаѧ ю҆̀ да прило́жи, пѧ́тꙋю ча̀сть сребра̀,
къ цѣнѣ̑ є҆го и҆ да бꙋ́детъ є҆мꙋ· а҆́ще ли не
скꙋ́питъ ни́вы да ѿда́стъ ни́вꙋ [и҆номꙋ
чл҃кꙋ][16] по се́мъ да не и҆скꙋ́питъ и҆̀· Но да
бꙋ́детъ ни́ва минꙋ́вшаго ѡ҆ставле́нїѧ, ст҃а [и҆
хва́лна][17] г҃ꙋ, а҆́ки з҃ела̀ ѿлꙋче́наѧ жрьцꙋ, да
бꙋ́детъ въ ѡ҆дръжа́нїе [є҆го][18]· а҆́ще ли ѿ ни́вы
[-][19] притѧ́жетъ, и҆́же нѣ́сть ѿ села̀ ѡ҆дръ-
жа́нїѧ є҆го ѡ҆ст҃итъ г҃ꙋ, да съчте́тъ є҆мꙋ жре҃ч
съвръше́нїе цѣны̀, ѿ лѣ́та ѡ҆ставле́нїѧ, и҆
да ѿда́стъ цѣнꙋ въ то́и дн҃ь въ ст҃ыню
г҃ꙋ· И҆ въ лѣ́то ѡ҆ставле́нїѧ да сѧ ѿда́стъ
ни́ва чл҃кꙋ ѿ него́же є҆сть притѧжа́лъ ю҆̀, в҃ мѡ̀ л҃ д҃ мѡ̀ г҃ и҆ н҃і є҆з҃е ме
є҆гоже бѣ ѡ҆дръжа́нїе земно́е· *И҆ вса́ка цѣна̀ да
бꙋ́детъ въ мѣ́рꙋ ст҃ꙋ к҃, мѣ́ръ да бꙋ́детъ
дидра́гмъ· [-][20] *Всѧ́къ прьвене҃ч и҆́же а҆́ще роди́тсѧ в҃ мѡ̀ г҃і д҃ мѡ̀ г҃
въ ско́тѣ твоє́мъ да бꙋ́детъ г҃ꙋ, и҆ да не
ѡ҆ст҃итъ [є҆го никто́же][21], а҆́ще теле҃ч а҆́ще ѡ҆вча̀
г҃ꙋ є҆сть· а҆́ще ли ѿ четвероно́жныхъ не-
чи́стыхъ да и҆змѣни́тъ по цѣнѣ̑ є҆го, и҆ да
прило́житъ є҃ ю ча́сть [є҆го][22] к семꙋ, и҆ да
бꙋ́детъ є҆мꙋ· а҆́ще ли не и҆скꙋ́питсѧ. да сѧ
прода́стъ по цѣнѣ̑ є҆го· Всѧ́к же ѡ҆бѣ́тъ и҆́же
а҆́ще ѡ҆бѣща́етъ чл҃къ г҃ꙋ, ѿ всего̀ є҆ли́ко є҆мꙋ
є҆сть ѿ чл҃ка до скота̀, и҆ ѿ ни́въ ѡ҆дръ-
жа́нїѧ є҆го, не ѿда́стъ ни́же и҆скꙋпи всѧ́каго
ѡ҆бѣ́та ст҃аѧ ст҃ыхъ бꙋ́детъ г҃ꙋ· И҆ ѿ всѧ́каго
[ѡ҆бѣ́та][23] и҆́же а҆́ще ѡ҆бѣща́етъ чл҃къ, не и҆с-
кꙋ́питсѧ, [-][24] смр҃тїю да ѹ҆́мретъ· Всѧ́ка
десѧти́на земна́ѧ ѿ сѣ́мене земна́го и҆ ѿ
плода̀ дре́вна, г҃ꙋ є҆сть, ст҃о г҃ꙋ· а҆́ще ли и҆с-
кꙋпа́ѧ и҆скꙋ́питъ чл҃къ десѧти́нꙋ є҆го є҃ ю
ча́сть [є҆го][25] да прило́жи к немꙋ, и҆ да бꙋ́-
детъ є҆мꙋ· И҆ вса́ка десѧти́на воло́въ и҆ ѡ҆-
ве́цъ, и҆ всѧ́ко є҆́же а҆́ще прїи́детъ въ число̀ по҃д
жезлъ десѧ́тое да бꙋ́детъ ст҃о г҃ꙋ· Не и҆з-
мѣнѝ до́браго злы́мъ (а҆ ни до́брымъ зла́го),
а҆́ще ли и҆змѣне́нїемъ и҆змѣни́ши є҆̀ (тогда̀
т҃о) и҆ и҆змѣне́нїе є҆го бꙋ́детъ ст҃о, да сѧ не
и҆скꙋ́питъ· Се [сꙋть][26] за́повѣди, ꙗ҆́же запо-

вѣда г҃ь моѷсїю (и) къ с҃номъ ї҃лвымъ въ горѣ синаистѣи·

подь заповів Мойсеєві й ізраїльським синам на Синайській горі.

Конецъ книгамъ третимъ моѷсїовымъ· имать в себѣ гл҃а, кз·

Кінець третих книг Мойсея.
Має в собі 27 глав.

Четвертыи книги Моѷсїовы Числа

ЧЕТВЕРТІ КНИГИ МОЙСЕЯ - ЧИСЛА

Гл҃а, а·

И гл҃а г҃ь къ моѷсїю, въ пѹстыни синаистѣи, въ храмѣ свѣдѣнїа, въ а҃ днь, мц҃а втораго, [втораго лѣта][1], по изъшествїи и҃, ѿ землѧ єгѵпетьскїа· *Гл҃а
в мо й
възмѣте съчтенїє всего соньма с҃новъ ї҃лвъ по роженїахъ ихъ, [и][2] по домомъ ѿчьства ихъ, (и) по числѹ именъ ихъ, [всакъ мѹжескъ полъ][3], по главамъ ихъ· [-][4] ѿ двоюдесѧти лѣтъ и выше, (и) всѧ идыи съ силою ї҃лвою, [съгладати][5] ихъ по силе ихъ, ты, і ааронъ, съзирайте ихъ· И с вами да бѹдѹтъ [по силе ихъ кождо][6] (ихъ). кождо по племени, каждого ѿ кнѧзи, по домомъ ѿчьства да бѹдетъ· И сїа имена мѹжей, иже станѹтъ с вами. ѿ рѹвима, єлисѹръ, с҃нъ седиоѹровъ· [И][7] ѿ симеона, саламиль, с҃нъ сѹрисадаи· [И][8] ѿ їюды, наассонъ, с҃нъ аминадавль· [И][9] ѿ исахаръ, наданаиль, с҃нъ согаровъ· [и][10] ѿ заоулона, єлиа҃в, с҃нъ хелонь· ѿ с҃нов иосифль (и) ѿ єфрѣмль, єлисамъ, с҃нъ [семиоудовъ][11]· [И][12] ѿ манасїа гамалиилъ, с҃нъ фадасѹровъ· [и][13] ѿ веньамина, авиданъ, с҃нъ гедеонов· [И][14] ѿ дана ахезеръ с҃нъ [аммисадаєв][15]· [и][16] ѿ асира, [фагаилъ][17], с҃нъ єхрановъ· ѿ гада єлисафъ, с҃нъ рагѹиловъ· [И][18] ѿ недалима, ахиреи с҃нъ єнань· Сїи нареченїи соньма, кнѧзи ѿ племенъ, по ѿчьствахъ ихъ, тысѹщницы ї҃лвы сѹть· И поѧ моѷсїи і ааронъ мѹжа сїа нареченыѧ именемъ· (-)[19] весь (же) соньмъ събраша въ а҃ днь мц҃а, втораго, [втораго][20] лѣта· И съгладаша (ѧ) по роженїахъ ихъ, [и][21] по ѿчьствахъ ихъ, (и) по числѹ имени ихъ ѿ к҃ лѣтъ и выше, всакъ мѹжескъ полъ по гла-

Глава 1

1 І сказав Господь до Мойсея в синайській пустині, в храмі свідчення, в 1-му дні другого місяця, другого року, після їхнього виходу
з єгипетської землі, *кажучи: **2** мой2. 30
Візьміть перелік всього збору ізраїльських синів за їхніми родами і за домом їхніх батьків, і за числом їх імен, кожного, з чоловічого роду, за їхніми головами. **3** Від дванадцятилітніх і вище, і кожного, що йде з ізраїльською силою, *щоб* почислити їх за їхньою силою. Ти і Аарон почислите їх. **4** І з вами хай будуть за їхньою силою, кожний з них; кожний за племенем кожного, від князів, за домом батьків, хай будуть. **5** І це імена мужів, які стануть з вами: з Рувима: Елисур, син Седиура; **6** і з Симеона: Саламиїл, син Сурисадая; **7** і з Юди: Наассон, син Аминадава; **8** і з Ісахара: Натанаїл, син Согара; **9** і з Завулона: Елиав, син Хелона; **10** з синів Йосифа – і з Ефріма: Елисам, син Семиуда; і з Манасії: Гамалиїл, син Фадасура; **11** і з Венямина: Авидан, син Гедеона; **12** і з Дана: Ахезер, син Аммисадая; **13** і з Асира: Фаґаїл, син Ехрана; **14** з Гада: Елисаф, син Регуїла; **15** і з Неталима: Ахирей, син Енана. **16** Це назначені збору, князі з племен за їхніми батьківщинами. Вони тисяцькі ізраїльські. **17** І взяв Мойсей і Аарон цих мужів, названих по імені. **18** Ввесь же збір зібрали в 1-му дні другого місяця, другого року, і переписали їх за їхніми родами, і за їхніми родинами, і за числом імені їх, від 20 літ і вище, кожний з чо-

ловічого роду, за їхніми головами, **19** так, як наказав Господь Мойсеєві. Ці почислили в синайській пустині. **20** І було синів Рувима, первородного Ізраїля: за їхніми родами, і за їхніми зборами, і за домами їхньої родини, і за числом їхніх імен, і за їхніми головами, всі чоловічого роду від 20 літ і вище, кожний, що іде з силою, **21** – перепис їх з племені Рувима – 40000, *і* 6000, і 5 сот. **22** Синів же Симеона: за їхніми родами, і за їхніми зборами, і за домами їхнього роду, і за числом їхніх імен, і за їхніми головами, кожний з чоловічого роду від 20 літ і вище, кожний, що іде з силою, **23** – перепис їх з племені Симеона – 50000, *і* 9000, і 300. **24** Синів Юди: за їхніми родами, і за їхніми зборами, і за домами їхнього роду, і за числом їхніх імен, і за їхніми головами, всякий з чоловічого роду від 20 літ і вище, кожний, що іде з силою, – **25** перепис їх з племені Юди – 70000, *і* 4000, і 600. **26** І з Синів Ісахара: за їхніми родами, і за їхніми зборами, і за домами їхншого роду, і за числом їхніх імен, і за їхніми головами, всіх чоловічого роду від 20 літ і вище, кожний, що іде з силою, **27** – перепис їх з племені Ісахара – 50000, *і* 4000, і 400. **28** І з синів Завулона: за їхніми родами, і за їхніми зборами, і за домами їхнього роду, за числом їхніх імен, і за їхніми головами, всіх з чоловічого роду від 20 літ і вище, кожний, що іде з силою, – **29** перепис їх з племені Завулона – 50000, *і* 7000, і 400. **30** І з синів Йосифа, і синів Ефріма: за їхніми родами, і за їхніми зборами, і за домами їхнього роду, і за числом їхніх імен, і за їхніми головами, всіх чоловічого роду від 20 літ і вище, кожний, що іде з силою, **31** – перепис їх з племені Ефріма – 40000 *і* 5 сот. **32** І з синів Манасії: за їхніми родами, і за їхніми зборами, і за домами їхнього роду, і за числом їхніх імен, і за їхніми головами, всіх з їхнього чоловічого роду від 20 літ і вище, кожний, що іде з силою, **33** – перепис їх з племені Манасії – 30000, і 2000, і 200. **34** І з синів Венямина: за їхніми родами, за їхніми зборами, за домами їхнього роду, за числом їхніх імен, за їхніми головами, всіх їхнього чоловічого роду від 20 літ і вище, кожний, що іде з силою, **35** – перепис їх з племені Венямина – 30000, і 5000, і 400. **36** І з синів Гада: за їхніми родами, за їхніми зборами, і за домами їхнього роду, і за числом їхніх імен, і за їхніми головами, всіх їхнього чоловічого роду від 20 літ і вище, кожний, що іде з силою, **37** – перепис їх з племені Гада – 40000, *і* 5000, і

вамъ ихъ, ꙗкоже повелѣ гь моѵсїю, (-)[22] съгладаша сїи въ пѹстыни сина́истѣи· И бы́ша сн҃ове рѹвимли прьвенца, іилва, по роженїю ихъ, (и) по соньмомъ ихъ, [и][23] по домомъ ѿчьства ихъ, (и) по числѹ име ихъ, [и][24] по поглавїю ихъ, всакъ мѹжескъ полъ ѿ к҃ лѣтъ и выше, всакъ идыи съ силою съгладанїа и ѿ племени рѹвимла· м҃, ѕ҃, и е҃, сотъ· Сн҃овъ (же) симеоновыхъ, по роженїю ихъ [и][25] по соньмомъ ихъ, [и][26] по домомъ ѿчьства и, [и][27] по числѹ именъ и, [и][28] по поглавїю ихъ, всак мѹжескъ полъ ѿ к҃, лѣт и выше, всакъ идыи съ силою съгладанїе и ѿ племени симеона. н҃, д҃, и т҃· Сн҃овъ іюдиныхъ по роженїю ихъ, [и][29] по соньмомъ ихъ, [и][30] по домо ѿчьства ихъ, [и][31] по числѹ именъ и, [и][32] по поглавїю ихъ, всакъ мѹжескъ полъ, ѿ к҃ лѣтъ и выше, всакъ идыи съ силою, съгладанїа ихъ, ѿ племени іюдина о҃, д҃, и х҃· [И][33] ѿ сн҃овъ исахаровъ, по роженїю и, [и][34] по соньмомъ ихъ, (и) по домомъ ѿчьства ихъ, (и) по числѹ именъ ихъ, [и][35] по поглавїю ихъ, всакъ мѹжескъ полъ, ѿ к҃ лѣтъ и выше, всакъ идыи съ силою, съгладанїе ихъ ѿ племени исахарова, н҃, и д҃, и ѹ҃· [И][36] ѿ сн҃овъ заоѹлонь по роженїю ихъ, (и) по соньмомъ их, [и][37] по домо ѿчьства и по числѹ именъ ихъ, [и][38] по поглавїю ихъ, всакъ мѹжескъ полъ, ѿ к҃, лѣт и выше, всакъ идыи съ силою съгладанїе ихъ, ѿ племени заоѹлона, н҃, и з҃, и ѹ҃· [И][39] ѿ сн҃овъ иосифль, (и) сыновъ єфрѣмль, по роженїю ихъ, [и][40] по сонмомъ ихъ, [и][41] по домомъ ѿчьства ихъ, [и][42] по числѹ именъ ихъ, (и) по поглавїю ихъ всакъ мѹжескъ полъ, ѿ к҃, лѣт и выше всакъ идыи съ силою съгладанїе и, ѿ племенъ єфрѣмль, м҃, и е҃ со· [И][43] ѿ сн҃овъ манасиинъ по роженїю и, [и][44] по соньмомъ ихъ, [и][45] по домомъ ѿчьства ихъ, [и][46] по числѹ именъ ихъ, [и][47] по поглавїю ихъ всакъ мѹжескъ по [ихъ][48], ѿ к҃, лѣтъ и выше, всакъ идыи съ силою съгладанїе ихъ ѿ племени манасиина, л҃, и в҃, и с҃· [И][49] ѿ сн҃овъ веньаминъ, по роженїю и по соньмомъ ихъ, по домом оѷчьства ихъ по числѹ именъ ихъ, по поглавїю ихъ, всакъ мѹжескъ полъ [и][50], ѿ к҃ лѣтъ и выше, всакъ идыи съ силою, съгладанїе ихъ ѿ племени веньамина, л҃, и е҃ и ѹ҃· [И][51] ѿ сн҃ов гадовъ по роженїю ихъ, по соньмомъ ихъ, [и][52] по домомъ ѿчьства ихъ, [и][53] по числѹ именъ ихъ, (и) по поглавїю ихъ, всакъ мѹжескїи полъ [ихъ][54], ѿ к҃, лѣтъ, и вышеи,

всѧ́къ и҆дꙑ́и съ си́лою съгладанї́е и҆хъ ѿ племе́ни га́дова, м҃, е҃, и҆ х҃, и҆ н҃· [И҆][55] ѿ сн҃въ да́новъ по рожені́ю и҆хъ, [и҆][56] по соньмо́мъ и҆хъ, [и҆][57] по домо́мъ о҆́чьства и҆хъ, по числꙋ̀ и҆ме́нъ и҆хъ, [и҆][58] по погла́вїю и҆хъ, всѧ́къ мꙋжескъ полъ [и҆хъ][59], ѿ к҃ лѣ́тъ и҆ вы́ше, всѧ҄ и҆дꙑ́и съ си́лою, съгладанї́е и҆хъ, ѿ племе́ни да́нова, ѯ҃, и҆ в҃, и҆ з҃ сѡ҃· [И҆][60] ѿ сн҃овъ а҆си́ровъ по рожені́ю и҆хъ, [и҆][61] по соньмо́мъ и҆хъ, [и҆][62] по домо́мъ ѿчьства и҆хъ, [и҆][63] по числꙋ̀ и҆ме́нъ и҆хъ, по погла́вїю и҆хъ, всѧ́къ мꙋжескъ полъ [и҆хъ][64] ѿ к҃ лѣ́тъ и҆ вы́ше, всѧ҄ и҆дꙑ́и съ си́лою съгладанї́е и҆хъ, ѿ племе́ни а҆сі́рова м҃, и҆ а҃, и҆ е҃ сѡ҃· [И҆][65] ѿ сн҃овъ недали́мль по рожені́ю и҆хъ [и҆][66] по соньмо́мъ и҆хъ, [и҆][67] по домо́мъ ѿчьства и҆хъ, [и҆][68] по числꙋ̀ и҆ме́нъ и҆хъ, [и҆][69] по погла́вїю и҆хъ, всѧ́къ мꙋжескъ полъ [и҆хъ][70] ѿ к҃ лѣ́тъ и҆ вы́ше, всѧ́к҄ и҆дꙑ́и съ си́лою съгладанї́е и҆хъ, ѿ племе́ни недали́млѧ, н҃, и҆ г҃, и҆ ѵ҃· Сї́а съгладанї́а е҆́же глада́ша мѡѷсі́и (съ)[71] а҆а҆ро́номъ, и҆ кн҃зи і҆и҃лвы, в҃і мꙋжїи. Мꙋжъ е҆ді́нъ ѿ племе́ни е҆ді́наго, ѿ племе́ни до́мꙋ ѿчьства и҆хъ [-][72]. И҆ бꙑсть всего съгладанї́а, сн҃въ і҆и҃лвъ, съ си́лою и҆хъ, ѿ к҃ лѣ҃ и҆ вы́ше, всѧ́къ и҆сходѧ́и въполча́тисѧ въ і҆и҃лви, х҃, тꙑ́сѧщь и҆ г҃, и҆ е҃ со́тъ, и҆ н҃· Леви́ти же отъ племе́ни о҆́чьства и҆хъ, не съглада́шасѧ въ сн҃охъ і҆и҃лвыхъ· И҆ рече г҃ь къ мѡѷсі́ю (-)[73] вѣ́ждь племѧ̀ (левгі́но)[74], да не съглада́еши е҆̀, и҆ числа̀ и҆хъ да не прїимеши средѝ сн҃овъ і҆и҃лвъ· (-)[75] Ты́ (же) приста́ви леви́ты къ храмꙋ̀ свѣдѣнї́а, и҆ къ всѣ́мъ съсꙋ́домъ е҆го и҆ къ всемꙋ̀ е҆ли́коже е҆сть в не́мъ· [да въздви́жꙋтъ сі́и̇][76] хра́мъ, и҆ всѧ съсꙋды е҆го, и҆ (-)[77] да слꙋжатъ в немъ, и҆ о҆́крⷭ҇тъ хра́ма да сѧ въполча́тъ· И҆ въне́гда̀ въздви́гнꙋти хра́мъ, да разрꙋша́тъ [-][78] леви́ты, и҆ въне́гда̀ поста́вити хра́мъ да поста́вѧтъ, (а҆)[79] и҆ноплеме́нн҄ прикасаѧ́сѧ да оу҆́мре҄· И҆ да въполча́тсѧ сн҃ове і҆и҃лвы, мꙋ́ж҄ въ свое҆́мъ чинꙋ̀, и҆ мꙋжъ въ свое҆́мъ старѣ́йшинъствѣ, съ си́лою свое҆́ю· Леви́ти же да сѧ въполча́тъ съпротивъ о҆́крⷭ҇т҄ хра́ма свѣдѣ́нїа, и҆ да не бꙋ́детъ съгрѣшенї́а въ сн҃охъ і҆и҃лвыхъ, и҆ да снабдѧ́тъ леви́ти са́ми, снабдѣ́нїе хра́ма свѣдѣ́нїа· И҆ сътвори́ша сн҃ве і҆и҃лвы по всемꙋ̀, е҆ли́коже заповѣ́да̀ г҃ь мѡѷсі́ю [-][80], та́ко сътвори́ша·

Гла҃, в҃·

И рече г҃ь къ мѡѷсі́ю і а҆а҆ро́нꙋ гл҃ѧ, чл҃къ дръжа́сѧ [по чинꙋ̀ свое҆́мꙋ][1], [и҆][2] знаме́нїю [и҆][3] по домо́мъ ѿчьства и҆хъ, да сѧ въполча́ютъ сн҃ве і҆и҃лвы [пре҄ г҃мъ][4], о҆́крⷭ҇тъ

600, і 50. **38** І з синів Дана: за їхніми родами, і за їхніми зборами, і за домами їхнього роду, за числом їхніх імен, і за їхніми головами, всіх їхнього чоловічого роду від 20 літ і вище, кожний, що іде з силою, **39** – перепис їх з племені Дана – 60000, і 2000, і 7 сот. **40** І з синів Асира: за їхніми родами, і за їхніми зборами, і за домами їхнього роду, і за числом їхніх імен, за їхньою головою, всіх їхнього чоловічого роду від 20 літ і вище, кожний, що іде з силою, **41** – перепис їх з племені Асира – 40000, і 1000, і 5 сот. **42** І з синів Неталима: за їхніми родами, і за їхніми зборами, і за домами їхнього роду, і за числом їхніх імен, і за їхніми головами, всіх з їхнього чоловічого роду від 20 літ і вище, кожний, що іде з силою, **43** – перепис їх з племені Неталима – 50, і 3000, і 400. **44** Це перепис, який почислили Мойсей з Аароном та ізраїльські князі – 12 мужів: один муж з одного племені, з племені дому їхнього роду. **45** І був ввесь перепис ізраїльських синів з їхньою силою від 20 літ і вище, кожний, що іде ставати в лави в Ізраїлі, **46** – 600 тисяч, і 3000, і 5 сот, і 50. **47** Левіти ж: з племені їхнього роду не були почислені між ізраїльськими синами. **48** І сказав Господь до Мойсея: **49** Гляди, племені Леві – не почислиш його і числа їхнього не візьмеш між ізраїльськими синами. **50** Ти ж пристав Левітів до храму свідчення, і до всього його посуду, і до всього, що є в ньому. Хай ці несуть храм і ввесь його посуд, і хай служать в ньому, і хай отаборяться довкруг храму. **51** І коли треба нести храм, хай Левіти складуть, і коли треба поставити храм, хай поставлять, а чужинець, що доторкнеться, – хай помре. **52** І хай отаборяться ізраїльські сини: муж – за своїм чином і муж – за своїм старшинством, зі своєю силою. **53** Левіти ж хай отаборяться навпроти і довкруг храму свідчення, і хай не буде гріха в ізраїльських синах, і хай зберігають Левіти самі сторожу храму свідчення. **54** І зробили ізраїльські сини за всім, що заповів Господь Мойсеєві, так зробили.

Глава 2

1 І сказав Господь до Мойсея і Аарона, кажучи: **2** Людина, що держиться за своїм чином, і за знаком, і за домом їхньої родини, – *так* хай отаборяться ізраїльські сини перед

Господом, довкруг храму свідчення хай отаборяться ізраїльські сини. **3** Ті, що отаборяться першими на сході – чин табору Юди з їхньою силою, і князь, з синів Юди, – Наассон, син Амінадава. **4** Його почислена сила: 70000, і 4000, і 600. **5** І отабориться з ним плем'я Ісахара, князь же синів Ісахара – Натаїл, син Согара. **6** Його почислена сила: 50000, і 4000, і 400. **7** І отабориться плем'я Завулона, князь же синів Заулона – Еліяв, син Хелона. **8** Його почислена сила: 50000, і 7000, і 400. **9** Всі ж почислені з табору Юди: сто тисяч, і 80000, і 6000, і 400 – з їхньою силою. Вони першими хай ставлять **10** чини полку. Рувим – до півдня, з його силою; князь же синів Рувима – Елисур, син Седиура. **11** Його почислена сила: 40000, і 6000, і 5 сот. **12** І отабориться з ним плем'я Симеона, князь же синів Симеона – Саламіїл, син Сурисадая. **13** І його почислена сила: 50000, і 9000, і 300. **14** І отабориться плем'я Гада, князь же синів Гада – Елисат, син Рагуїла. **15** Його почислена сила: 40000, і 5000, і 600, і 50. **16** Всіх же почислених з табору Рувима: 100000, і 50000, і 1000, і 400, і 50 – з їхньою силою. Вони другими хай поставлять чини полка. **17** І хай піднімається шатро свідчення з табором Левітів посеред таборів. Так, як отаборяться, так і хай підведуться: кожний держачись свого чину, під знаком свого чина. **18** Знак же табору Ефріма – до моря *(=заходу),* з їхньою силою; князь же синів Ефріма – Елисама, син Аміюда. **19** Його почислена сила: 40000 і 5 сот. **20** І отабориться з ним плем'я Манасії, князь же синів Манасії – Гамалиїл, син Фаддасура. **21** Його почислена сила: 30000, і 2000, і 200. **22** І отаборяться ті, що держаться племені Веніямина, князь же синів Веніямина – Авидан, син Ґадеона. **23** Його почислена сила: 30000, і 5000, і 400. **24** Всіх же почислених з табору Ефріма: 100000, і 8000, і 100 – з їхньою силою. Вони третіми хай поставлять **25** чини табору. Дан – до півночі, з їхньою силою; князь же синів Дана – Ахиєзер, син Амисадая. **26** Його почислена сила: 60 тисяч, і 2000, і 7 сот. **27** Отаборяться же ті, що держаться його, з ним :плем'я Асира, князь же племені Асира – Фаґена, син Ехрана. **28** Його почислена сила: 40000, і 1000, і 5 сот. **29** І отабориться плем'я Неталима, князь же синів Неталима – Ахирей, син Енана. **30** Його почислена сила: 50000, і 3000, і 400. **31** Всі ж почислені табору Дана: 100 тисяч, і 50000, і 7000, і 600 – з їхньою силою. Вони останні ж кладуть чини табору

храма свѣдѣнїѧ, да сѧ въполчаютъ с҃нове
і҃лвы· (-)[5] въполчающїися първїи, на въстокъ
чина полка їюдина, съ силою ихъ, и кн҃зь ѿ
с҃новъ їюдинъ наассонъ, с҃нъ аминадавль, сила
его съгладанаа, ҂о҃, и ҂д҃, и х҃· и (въполчитсѧ)[6]
с нимъ племѧ исахарово, (-)[7] кн҃зь (же) с҃новъ и-
сахаровъ надаиль с҃нъ согаровъ, сила его съгла-
данаа, ҂н҃, и ҂д҃, и у҃· и (въполчитсѧ)[8] племѧ
заоулоне, (-)[9] кн҃зь (же) с҃новъ заоулонь, елїавъ
с҃нъ хелонь сила его съгладанаа ҂н҃, ҂з҃, и у҃·
всѣхъ (же) съчтени ѿ полка їюдина, р҃, ты-
сущъ, ҂п҃, ҂ѕ҃, и у҃, съ силою ихъ· Пръвыи да
поставлѧютъ чины полка, рувим къ [югу][10]
съ силою его, (-)[11] кн҃зь (же) с҃новъ рувимль, ели-
сур с҃нъ седиоуровъ, сила его, съгладанаа ҂м҃, и
҂ѕ҃, и е҃ со҃· и (въполчитсѧ)[12] с нимъ, племѧ
симеоне (-)[13] кнѧ҃ (же) с҃новъ симеонь саламї-
иль, с҃нъ сурисадаинъ, [и][14] сила его съчита-
наа, ҂н҃, и ҂д҃, и т҃· и (въполчитсѧ)[15] племѧ
гадово (-)[16] кн҃зь (же) с҃нвъ гадовъ, елисадъ,
с҃нъ рагуиль, сила его съгладанаа ҂м҃, и ҂е҃, и
х҃, и н҃· всѣхъ (же) съчтенїи полка рувимлѧ,
҂р҃, ҂н҃, и ҂а҃, и у҃, и н҃, съ силою ихъ· вторыи да
поставлѧютъ (чины полка), и да въздвиза-
етсѧ храмъ свѣдѣнїѧ, (съ)[17] полком левитъ-
ским средѣ полковъ, ꙗкоже [-][18] въполчаютсѧ,
таже и да въстаю коиждо държасѧ (по чину
своему) по знаменїемъ (чина своимъ)· Знаменїе
(же) полка ефрѣмлѧ, подле морѧ съ силою и,
(-)[19] кн҃зь (же) с҃новъ ефрѣмль, елисама с҃нъ а-
мїюдовъ, сила его съчетанаа ҂м҃, и е҃ со҃· и
(въполчитсѧ)[20] с нимъ племѧ манасїино (-)[21]
кн҃зь (же) с҃новъ манасїинъ, гамалїилъ с҃нъ фа-
дасуровъ, сила его, съгладанаа, ҂л҃, и ҂в҃, и с҃· и
(въполчитсѧ иже дръжатсѧ)[22] племѧ венїа-
миново (-)[23] кн҃зь (же) с҃новъ веньѧминь ави-
данъ с҃нъ гадеонинъ, сила его съчетанаа ҂л҃,
҂е҃, и у҃,· всѣх (же) съчтенїи полка ефрѣмлѧ ҂р҃,
и ҂и҃, и р҃, съ силою ихъ· Третїи да постав-
лѧютъ чины полка, данъ, къ сѣверу съ си-
лою ихъ (-)[24] кн҃зь (же) с҃нвъ дановъ, ахиезеръ
с҃нъ амисадаи, сила его съгладанаа ѯ҃, ты-
сущъ, и ҂в҃, и з со҃· (въполчит же сѧ иже
дръжатсѧ его с нимъ)[25] племѧ асирово, (-)[26]
кн҃зь (же) (племени)[27] асирова [фагена][28], с҃нъ ех-
рановъ, сила его съгладанаа ҂м҃, и ҂а҃, и е҃ со҃· и
(въполчитсѧ)[29] племѧ недалимле, (-)[30] кн҃зь
(же) с҃новъ недалимль, ахиреи с҃нъ енань сила его
съгладанаа, ҂н҃, и ҂г҃, и у҃· всѣх (же) съчтенїи
полка данова р҃ тысущъ, и ҂н҃, и ҂з҃, и х҃, съ
силою ихъ. послѣднїи да поставлѧю (чины
полка) по знаменїю ихъ· Сїе съчитанїе с҃новъ

і҆и҃лєвъ, по домѡ́мъ ѿчєства и҆́хъ всѧ сꙋглѧ-
да́нїѧ по́лковъ съ силами и҆́хъ, х҃, ты́сѧщь, и҆
г҃, и҆ є҃ со҃, и҆ н҃. Левиты же не сꙋгладашасѧ,
среди́ [сн҃овъ і҆и҃лєвъ][31], ꙗ҆́коже заповѣда̀ г҃ь мѡѷ-
сї́ю. И҆ сотвориша сн҃ове і҆и҃лєвы всѐ є҆ли́ко запо-
вѣда г҃ь мѡѷсе́ю. Та́ко ополча́хꙋсѧ по̀ чинехъ
и҆́хъ, и҆ та́ко вꙋставахꙋ є҆ди́ныи кождо и҆
держащесѧ по со́нмꙋ и҆̀, [и҆][32] по домѡ̀ ѿчєс-
тва и҆̀.

за їхнім знаком. **32** Це перелік ізра-
їльських синів за домами їхніх родин.
Все число таборів, з їхніми силами:
600 тисяч, і 3000, і 5 сот, і 50. **33** Ле-
віти ж не були почислені між ізра-
їльськими синами, так як заповів
Господь Мойсеєві. **34** І зробили ізра-
їльські сини все, що заповів Господь
Мойсеєві: так отаборювалися – за їх-
нім чином і так підводилися – один і
кожний з них, держачись їхнього збо-
ру і домів їхніх родин.

Гл҃а, г҃.

Сї́ѧ же][1] рожде́нїѧ [мѡѷсїѧ і҆ а҆ро́на][2], въ
дн҃ь во́нже гл҃а г҃ь мѡѷсе́ю на горѣ синаи́-
стѣи. (-)[3] Сї́ѧ (же) и҆мена̀ сн҃овъ а҆аро́нь
в҃ мѡ̀ в҃ а҆ пара̀ кд *прьвене́цъ, надавъ, и҆ а҆вїꙋдъ, є҆леа-
заръ. (-)[4] и҆дамаръ. Сі́и и҆мена̀ сн҃овъ а҆аро́нь (жрецъ
пома́заныѧ)[5], и҆́мже свершишасѧ рꙋцѣ и҆̀ жрѣ-
г҃ мѡ̀ і ниж ко г҃ цр кд ти, *и҆ скончасѧ надавъ, і҆ а҆вїꙋдъ, пре г҃мъ,
приносѧщи и҆мъ о҆́гнь чюждь пре г҃мъ, въ
пꙋстынѝ синаистїи, (-)[6] чадъ (же) (ꙋ҆ нихъ)
не бысть и҆мъ и҆ жречествовахꙋ, є҆леазо (-)[7] и҆-
дамаръ, съ а҆аро́номъ о҆́цемъ и҆̀. И҆ рече г҃ь къ
а҆ є҆зра в҃ мѡѷсе́ю гл҃а, *поими племѧ̀ левїино, и҆ поста-
ві ѧ пред а҆аро́номъ жрецемъ, и҆ да слꙋжатъ
є҆мꙋ. И҆ да стрегꙋтъ стражбы є҆го и҆ стра́жбы
сн҃овъ і҆и҃лєвъ предъ храмо свѣдѣнїѧ, слꙋжити
слꙋжбꙋ храмнꙋю. И҆ да снабдѧ̀ всѧ сосꙋды хра́-
ма свѣдѣнїѧ, и҆ стражбы сн҃овъ і҆и҃лєвъ по
всѣмъ дѣломъ храма, и҆ да даси левиты а҆а-
ро́нꙋ [братꙋ твоемꙋ][8], и҆ сн҃омъ є҆го жрецемъ
дани, дани бо сꙋть (є҆мꙋ) сїи (-)[9] ѿ сн҃овъ і҆и҃-
левъ. (-)[10] а҆арона( ) и҆ сн҃ы є҆го, пристави въ
храмѣ свѣдѣнїѧ и҆ да снабдѧтъ жречество
и҆хъ. и҆ всѐ є҆же ꙋ҆ о҆лтарѧ и҆ внꙋтренѧѧ завѣ-
сы, (-)[11] и҆ноплеменникъ (же) прикасаѧсѧ да ꙋ҆-
мретъ. И҆ рече г҃ь къ мѡѷсе́ю гл҃а, [се а҆зъ][12]
взѧхъ левиты, ѿ средѝ сн҃овъ і҆и҃левъ, въ мѣ-
сто всего̀ прьвенца̀, ѿверзающаго ꙋ҆тробꙋ ѿ
сн҃овъ і҆и҃левъ, [-][13] и҆ да бꙋдꙋтъ мнѣ левиты.
в҃ мѡ гі кв и҆ лд г҃ мо кз ниж и є҆зе мд лꙋ в Мнѣ бо всѧкъ прьвене́цъ во́нже дн҃ь побихъ
всѧкъ прьвенецъ въ земли є҆гѷпетстѣи, (и҆)
*ѡ҆стихъ себѣ всѧкъ первенецъ въ і҆и҃ли, ѿ
чл҃ка до скота̀ мнѣ да бꙋдꙋтъ, а҆зъ г҃ь. И҆ ре-
че г҃ь къ мѡѷсе́ю въ пꙋстынѝ синаистѣи
гл҃а, сꙋглѧдаи сн҃овъ левииныхъ по домомъ ѿ-
чьства и҆хъ, (и҆) по со́нмꙋ и҆хъ, [и҆][14] по рожде-
нїю и҆хъ, всѧкъ мꙋжескъ полъ ѿ мц҃а (є҆дина-
го) и҆ выше, сꙋглѧдаеши и҆хъ. И҆ сочтѐ и҆хъ
а҆ мѡ мѕ в҃ мѡ в а҆ пар ѕ и҆ кг ниж кѕ мѡѷсїи [-][15] по велѣнїемъ г҃нимъ ꙗ҆коже пове-
лѣ (є҆мꙋ)[16] г҃ь. (-)[17] *Бѣахꙋ (же) сїи сн҃ове леви-
ини ѿ и҆ме́нъ и҆хъ, [г҃ресонъ][18], каадъ, и҆ мера́-

Глава 3

1 Це ж роди Мойсея і Аарона в
дні, в якому заговорив Господь до
Мойсея на Синайській горі. **2** Це ж
імена синів Аарона: *первородний мой2. 6 пар1. 24
Надав, і Авиуд, Елиазар і Тамар. **3** Це
імена синів Аарона, помазаного на
священика, в яких їхні руки сповнені,
щоб служити. **4** *І помер Надав і А- мой3. 10 ниж. 26 црс3. 24
виуд перед Господом: як вони при-
носили чужий вогонь перед Госпо-
дом в Синайській пустині; у них же
дітей не було їм, і служили Елиазор і
Тамар з Аароном, їхнім батьком. **5** І
сказав Господь до Мойсея, кажучи: **6**
*Візьми плем'я Левія, і постав їх пе- ез1. 6
ред Аароном – священиком, і хай
служать йому. **7** І хай стережуть його
сторожі і сторожі ізраїльських синів
перед храмом свідчення, щоб служи-
ти службу храму. **8** І хай зберігають
ввесь посуд храму свідчення і сто-
рожі ізраїльських синів, за всіма ді-
лами храму, **9** і даси левітів Аароно-
ві, твоєму братові, і його синам –
священикам. В дар бо дані є йому ці
з-поміж ізраїльських синів. **10** Аааро-
на ж і його синів настанови в храмі
свідчення, і хай зберігають їхнє свя-
щенство і все, що у вівтарі і всере-
дині занавіси. Чужинець же, що до-
торкається, хай помре. **11** І сказав
Господь до Мойсея, кажучи: **12** Ось
Я взяв левітів з-посеред ізраїльських
синів замість кожного первородного
з ізраїльських синів, що відкриває
лоно, і хай мої будуть левіти. **13** Мо-
їм бо – кожний первородний. В тому мой2. 13 22 і 34
дні, коли вигубив Я кожного пер- мой3. 27
вородного в єгипетській землі, *і ос- ниж. 8
вятив Я собі кожного первородного в єз. 44
Ізраїлі – від людини до скотини. лук. 2
Моїми хай будуть. Я Господь. **14** І
сказав Господь до Мойсея в Синай-
ській пустині, кажучи: **15** Почисли
синів Левія за домами їхніх родин і
за їхнім збором, і за їхніми родами.
Кожного з чоловічого роду: від од-
ного місяця і вище – почислиш їх. **16**
І почислив їх Мойсей за наказом мой1. 46
господнім, так як наказав йому Гос- мой2. 6
подь. **17** *Ці ж були сини Левія за їх- пар1. 6 і 23
німи іменами: Ґерсон, Каат і Мерарі. ниж. 26

18 Це ж імена синів Ґерсона за їхнім збором: Ловеній, Семеї. **19** Сини ж Каата за їхніми племенами: Амврам, і Сагар, і Хеврон, і Озіїл. **20** Сини ж Мерарі за їхніми племенами: Мули і Мусил – це є збори Левітів за домом їхніх родин. **21** Від Ґерсона – збір Ловені і збір Семеї. Це є збори Ґерсона, **22** почислені вони за числом всіх чоловічого роду: від одного місяця і вище, число їх – 7 тисяч і 5 сот. **23** Сини ж Ґерсона хай отаборяться за храмом, до моря *(=заходу)*. **24** Князь же дому їхньої родини, збору Ґерсона – Елисаф, син Даіла. **25** Сторожа ж синів Ґерсона в храмі свідчення: храм, і його покривало, і покривало дверей храму свідчення, **26** і завіси дверей, і завіса дверей притвору, що є при храмі, і всі його діла. **27** Від Каата: збір Амврама – один, і збір Ісаара – один, і збір Хеврона – один, і збір Озієла – один. Це є збори Каата: **28** за числом кожний, кожний чоловічого роду від одного місяця і вище – 8 тисяч і 600, що стережуть сторожі святих. **29** Збори синів Каата хай отаборяться зі сторони храму до півдня, **30** князь же дому їхньої родини, збору Каата – Елисафан, син Озіїла. **31** Сторожа ж їх: кивот, і трапеза, і світило, і жертовник, і посуд святого, все, що в них служать, і покривало, і всі їхні діла. **32** Князь же над князями у левітів – Еліазар, син Аарона – священика, що сторожать сторожі святих. **33** Від Мерара ж: збір Мули, і збір Мусіїла. Це є збори Мерарі, **34** і почислені вони за числом: кожний чоловічого роду від одного місяця і вище – 6000 і 200. **35** Князь же дому їхньої родини, племені Мерарі, – Суріїл, син Авихея. Хай отаборяться з боку храму до півночі. **36** Нагляд сторожі синів Мерарі: дошки храму, і його поперечки, і його стовпи, і їхні підставки, і ввесь його посуд, і всі його діла, **37** і стовпи притвору, що довкруг, і їхні підставки, і їхні кілки, і їхні шнури. **38** Вони отаборяться перед храмом зі сходу. Мойсей же й Аарон, і його сини стережуть сторожі святого на сторожах синів ізраїльських. А чужинець, що доторкнеться, хай помре. **39** Все число левітів, яких почислив Мойсей і Аарон за наказом господнім: за їхніми племенами, кожний чоловічого роду від одного місяця і вище, – 20000 і 2000. **40** І сказав Господь до Мойсея, кажучи: Почисли всіх первородних, чоловічого роду, ізраїльських синів від одного місяця і вище, і візьми число їхнє по їхньому імені. **41** І візьмеш мені левітів, замість всіх первородних синів Ізраїля, – Я Господь, – і їхню скотину, замість всіх первородних в скотини си-

ри· (-)[19] Сїи (же) имена сновъ [геръсонь][20] по сонмоу ихъ ловенїи (симеи)[21]· (-)[22] Снове (же) каадовы по племени ихъ, [амъврамъ][23], и [сагаръ][24], и хевронъ, и озїиль· (-)[25] Снове (же) мераріны по племени ихъ, (моули)[26], и (моусилъ)[27], сїи соуть сонми левъвистїи, по домомъ ѿчьства ихъ. ѿ [герсона][28] сонмъ ловенїинъ, и сонмъ симеинъ, сїи [соуть][29] сонми герсоновы съгладанїе ихъ по числоу всего моужеска полоу, ѿ мца (единаго) и выше, съгладанїа ихъ, з тысоущъ, и е со· (-)[30] [-][31] Снове (же) [геръсоновы][32] за храмомъ (да въполчаютсѧ къ морю)[33]. (-)[34] кнзь (же) домоу ѿчьства (ихъ) сонма [геръсонѧ][35], елисафъ снъ [даилъ][36]. (-)[37] Стражба (же) сновъ [геръсоновъ][38], въ храмѣ свѣдѣнїа, храмъ и покровъ [его][39], и покровъ двері и храма свѣдѣнїа, и опоны дверныѧ, и завѣса дверная притвора, иже есть оу храма, и (-)[40] вса дѣла его· ѿ каада сонмъ [амъврамль][41] (единъ), и сонмъ исааровъ (единъ), и сонмъ хевронь, (единъ) и сонмъ озїель (единъ), сїи соуть сонми каадовы по числоу, вса (вса) моужескъ по, ѿ мца (единаго) и выше и тысоущъ, и х, стрегоущїи, стражбы стыхъ· Сонми сновъ каадовъ да въполчаютсѧ по странѣ храма къ [югоу][42]. (-)[43] кнзь (же) домоу ѿчьства (ихъ) сонма каадова, елисафанъ, снъ озїиль· (-)[44] Стражба (же) ихъ, ковчегъ и трапеза, и свѣтило, и олтарь и сосоуды стго, елико (в нихже слоужа)[45] и покровъ, и вса дѣла их· (-)[46] Кнзь (же) на кнзи левитъскими, елїазаръ, снъ аарона жерца, стрегоущїи стражбы стыхъ· ѿ мерара (же) сонмъ [моулинь][47], и сонмъ моусїилинь, сїи соут сонми мерарини, [и][48] съгладанїе ихъ, по числоу всакъ моужескъ полъ, ѿ мца (единаго) и выше, ѕ, и [с][49]· (-)[50] Кнзь (же) домоу ѿчьства (ихъ), племени мерарина, [исоурїиль][51], снъ авихеовъ, ѿ странѣ храма, да са въполчаютъ къ сѣверу· Съгладанїе стражбы сновъ мераринъ, дъски храма, и розворы его, и столпы его и стоѧла ихъ, и вса съсоуды его, и вса дѣла его, и столпы притворъныа, иже окрстъ, и стоѧла ихъ, и колики [ихъ][52], и верви ихъ [-][53] въполчающиса съ преди храма [-][54] на въстоки· Моусїи (же) і ааронъ и снове его, стрегоуще стражбы стго. въ стражбахъ сновъ їилвъ, (а)[55] иноплеменникъ прикоснувыиса да оумрет· Все съгладанїе левитъско, еже съглада моусїи, і ааронъ по велѣнїем гним по племени ихъ. всакъ моужескъ полъ, ѿ мца (единаго) и выше, к, и в· И рече гь къ моусїю гла съгла-

дай вѧ҄ первенца̀ мꙋжеск҄ по́лъ сн҃въ і҆и҃левъ ѿ
мц҃а (є҆ді́наго) и҆ вы́ше, и҆ вѡзмѝ число̀ и҆хъ по и҆-
мени [и҆хъ][56], и҆ да пои́мешѝ (мнѣ̑ леви́ты за
вѧ҄ первенцы сн҃овъ і҆и҃левъ, а҆зъ г҃ь)[57]. И҆ скоты
(и҆хъ)[58] за вѧ҄ первенцы въ скотѣ́хъ сн҃овъ і҆и҃-
левъ (ѿлꙋчи́ши мнѣ̑). (-)[59] Съгладá (же) мѡѷ-
сі́и, ꙗ҆́коже заповѣ́да [є҆мꙋ][60] г҃ь, всѧ́къ перве-
нéцъ въ сн҃ѣхъ і҆и҃левыхъ, и҆ бы́ша вси̑ первенцы̀
мꙋжескаго полꙋ̀, по числꙋ̀ и҆ме́нъ ѿ мц҃а (є҆ді́наго),
и҆ вы́ше ѿ съглада́нїѧ и҆хъ ҂к҃, ты́сѧщъ и҆ ҂в҃,
и҆ с҃, и҆ о҃г. И҆ ре҃ г҃ь къ мѡѷсі́ю гл҃ѧ, пои́мѝ леви́-
ты за вѧ҄ первенцы̀ сн҃въ і҆и҃левъ, и҆ скоты ле-
ви́тъскы въ скота̀ мѣ́сто и҆хъ, и҆ бꙋ́дꙋтъ мнѣ̑
леви́ты, а҆зъ г҃ь. (-)[61] И҆скꙋпъ (же) ѿ двꙋ̀ сотъ,
о҃г, ѿ и҆збыва́ющихъ (пр҄венцъ сн҃въ і҆и҃левъ на҄ ле-
ви́ты)[62] (да)[63] възмеши по є҃, си́кль на главꙋ̀,
по си́клю ст҃омꙋ [-][64], (и҆ да бꙋ́детъ) к҃, пѣ́нѧзеи
си́кль. И҆ дасѝ сребро̀ а҆арѡ́нꙋ, и҆ сн҃омъ є҆го, и҆скꙋпъ
ѿ и҆збыва́ющихъ надъ ни́хъ. И҆ взѧ̑ мѡѷсі́и сре-
бро̀, и҆скꙋ́пное ѿ и҆збыва́ющихъ [на҄ ни́хъ][65], на и҆с-
кꙋпъ леви́тѡ. ѿ первенéцъ (же) сн҃овъ і҆и҃левъ, взѧ̑
сребро̀, ҂а҃, т҃ѯе си́клевъ, по си́клю ст҃омꙋ. И҆ даде
мѡѷсі́и ѡ҆кꙋ́пное сребро̀, и҆збы́вшихъ а҆арѡ́нꙋ и҆ сн҃омъ
є҆го по велѣ́нїемъ г҃нимъ, ꙗ҆́коже заповѣ́да г҃ь
мѡѷсі́ю.

нів Ізраїля, відлучиш мені. **42** По-
числив же Мойсей, так як заповів
йому Господь: всіх первородних
між ізраїльськими синами. **43** І бу-
ли всі первородні: чоловічого роду,
за числом імен, від одного місяця і
вище, за їхнім почисленням – 20
тисяч, і 2000, і 200, і 73. **44** І сказав
Господь до Мойсея, кажучи: **45**
Візьми левітів, замість всіх перво-
родних ізраїльських синів. І ско-
тину левітів, замість їхньої ско-
тини, – і будуть мені левіти. Я Гос-
подь. **46** Викуп же від двох сот – 73
від тих, що перевищує число пер-
вородних ізраїльських синів, – *чис-
ло* левітів. **47** Візьмеш по 5 сиклів
за голову, за святим сиклем, і хай
буде 20 мідяків до сикля. **48** І даси
срібло Ааронові і його синам як ви-
куп від тих, що числом перевища-
ють їх. **49** І взяв Мойсей срібло –
викуп від тих, що числом переви-
щають їх, – на викуп левітам. **50**
Від первородних же ізраїльських
синів взяв срібло: 1000 і 365 сиклів,
за святим сиклем. **51** І дав Мойсей
викуп – срібло, за тих, що пере-
вищували числом, Ааронові і його
синам за господнім наказом, так як
заповів Господь Мойсеєві.

Гл҃а, д҃.

И҆ рече г҃ь къ мѡѷсі́ю і҆ а҆арѡ́нꙋ гл҃ѧ, пои́ми
старѣ́йшинъство сн҃въ каа́довъ ѿ среды̀
сн҃овъ левї́инъ по со́ньмꙋ и҆҃, [и҆][1] по до-
мо́мъ ѿчьства и҆хъ, ѿ к҃, и҆ є҃, лѣтъ и҆
вы́ше, да́же до̑ н҃, лѣтъ, всѧ́къ въходѧ́и слꙋ-
жи̑ сътвори́ти вѧ҄ дѣ́ла, въ хра́мѣ свѣдѣ́нїѧ.
(-)[2] Сїѧ (же) дѣлеса̀ сн҃овъ каа́довъ, [ѿ среды̀
сн҃овъ левї́инъ, по соньмꙋ и҆хъ, (и҆) по домо́мъ
ѿчьства и҆хъ][3], въ хра́мѣ свѣдѣ́нїѧ ст҃ого
ст҃ыхъ. И҆ да [вънидꙋтъ][4] а҆арѡ́нъ и҆ сн҃ы є҆го,
є҆гда̀ въздви́гнетъсѧ по́лкъ, и҆ да съи́мꙋтъ
завѣсꙋ ѡ҆сѣнѧ́ющꙋю, и҆ да ѡ҆бовью́тъ в ню̑ ков-
че́г свѣдѣ́нїѧ, и҆ да покры́ютъ є҆го покро́вомъ
ко́жанымъ си́нимъ, и҆ да възложа́тъ на́нь ѡ҆-
де́ждꙋ всю̑ си́нетънꙋю съверхꙋ̀, и҆ да вложа́тъ
носи́ла. (-)[5] На трапе́зѣ (же) пре҄ложе́нїѧ да поло-
жа́тъ на не́и, ѡ҆де́жꙋ всю̑ багрѧ́нꙋю и҆ блю́да и҆
кади́лница и҆ ча́ша, і҆ и҆зливáлница и҆́миже възли-
ва́ютъ, и҆ хлѣ̑б (на не́и въсегда̀)[6] да бꙋ́дꙋтъ. И҆
да възложа́тъ на ню̀ ѡ҆де́ждꙋ червле́нꙋ, и҆ да
покры́ютъ є҆ѧ̀ покро́вомъ ко́жаны си́нимъ, и҆ да
въложа̑ [-][7] носи́ла [є҆ѧ̀][8]. И҆ да възмꙋтъ ѡ҆де́ждꙋ
багрѧ́нꙋ, и҆ покры́ютъ свѣти́ло свѣтѧ́щеѐ, и҆
свѣщи̑ є҆го, и҆ щипъцы̀ є҆го, и҆ ѡ҆цыщала є҆го и҆
вѧ҄ съсꙋ́ды ма́сла [є҆го][9], и҆́миже слꙋжа́тъ (є҆мꙋ)[10].

Глава 4

1 І сказав Господь до Мойсея й
Аарона, кажучи: **2** Візьми старшин-
ство синів Каата, з-посеред синів
Леві, за їхнім збором і за домами
їхніх родин: **3** від 20 і 5 літ і вище,
аж до 50 літ, кожний, що входить
служити, чинити всі діла в храмі
свідчення. **4** Це ж діла синів Каата,
з-посеред синів Левія, за їхнім збо-
ром і за домами їхньої родини, в
храмі свідчення – святе-святих. **5** І
хай ввійдуть Аарон і його сини,
коли підведеться табір, і хай зні-
муть занавісу, що покриває, і хай
обвинуть в ній кивот свідчення, **6** і
хай покриють його синім шкіряним
покривалом, і хай покладуть на
нього зверху одіж – всю синю, і хай
вкладуть носила. **7** На стіл же
предложення хай покладуть, на
нього, одіж – всю багряну, і полу-
миски, і кадильниці, і чаші, і посу-
дини, з яких лиють; і на ньому хай
завжди будуть хліби. **8** І хай на-
кладуть на нього одіж кармазино-
ву, і хай покриють його шкіряним
синім покривалом, і хай вкладуть
до нього носила. **9** І хай візьмуть
багряну одіж і покриють світило,
що світить, і його світла, і його
щипці, і його наливачі, і ввесь по-
суд його олії, якими служать йому.

10 І хай вкладуть його і ввесь його
посуд до шкіряного синього покри-
вала, і хай покладуть його на но-
сила. **11** На золотий же жертовник
хай положать багряну одіж, і хай
покриють його шкіряним синім по-
кривалом, і хай вкладуть його но-
сила. **12** І хай візьмуть ввесь посуд
для служіння, в якому служать у
святих, і вкладуть до синьої одежі,
і хай покриють їх шкіряним синім
покривалом, і хай покладуть на но-
сила. **13** І хай покладуть покривало
на жертовник і покриють його оде-
жею – всією багряною, **14** і хай по-
кладуть на нього ввесь його посуд,
яким служать в ньому: і кадиль-
ниці, і вилки, і чаші, і покриття, і
ввесь посуд жертовника. І хай на-
кинуть на них шкіряне синє по-
криття, і хай вкладуть його носила.
І хай візьмуть багряну одіж, і хай
покриють умивальник і його стоя-
ки, і хай вкладуть його до шкіря-
ного синього покривала, і хай по-
кладуть на носила. **15** І коли закін-
чать Аарон і його сини покривати
святе і ввесь святий посуд, і коли
підноситься табір, тоді ж хай ввій-
пар1. 11 дуть сини Каата нести, *хай не до-
торкнуться святих, щоб не помер-
ли. І це є служіння синів Каата в
храмі свідчення. **16** Наглядачем же
є Еліазар, син Аарона – священика.
І олія світила, і ладан складений, і
жертва, що на всі дні, і олія по-
мазання – нагляд всього храму і
того, що є в ньому, в святому, і в
усіх ділах. **17** І сказав Господь до
Мойсея і Аарона, кажучи: **18** Не
вигубіть збору племені Каата з-
посеред Левітів. **19** Це ж вчините
їм, і будуть живими, і не помруть,
коли вони приходять до святого-
святих – Аарон і його сини хай
ввійдуть, і хай настановлять їх,
кожного за його ношенням; **20** хай
не ввійдуть нагло, щоб побачити
святе, і не помруть. **21** І сказав Гос-
подь до Мойсея, кажучи: **22** Візьми
старшинство синів Ґерсона і тих,
що за домами їхньої родини, і за
їхніми зборами, і за їхнім племе-
нем: **23** від 20 і 5 літ і вище, аж до
50 літ, почисліть їх: кожного, що
входить служити службу і чинити
пар1. 15 діла в храмі свідчення. **24** *Це слу-
жба збору Герсона – служити і но-
сити. **25** Хай носять завіси храму, і
храм свідчення, і його покривало, і
покривало синіх шкір, що є зверху,
і покривало дверей при храмі свід-
чення, **26** і завіси притвору, і завісу
дверей притвору, що при храмі
свідчення, і те, що довкруг вівтаря,
і їхні шнури, і ввесь посуд слу-
жіння, і все, чим служать в них,

И҆ да вълож҄атъ и҆̀ и҆ вс҄ѧ съсꙋды є҆го, въ по-
кровъ кожанъ сині́и, и҆ да възложатъ є҆го на но-
сила· (-)[11] На о҆лтарь (же) златыи да положатъ,
о҆дежꙋ (багрѧнꙋ)[12], и҆ да покрыютъ є҆го покро-
вом кожанымъ синимъ, и҆ да вложатъ носила
є҆го· И҆ да възмꙋтъ вс҄ѧ сосꙋды слꙋжебныѧ. (-)[13]
(в нихже слꙋжатъ)[14] въ ст҃ыхъ, и҆ вложатъ
въ о҆дежꙋ (багрѧнꙋю)[15], и҆ да покрыютъ и҆хъ
покровомъ кожанымъ синимъ, и҆ да возложатъ
на носила· И҆ покровъ да [възложатъ][16] на о҆л-
тарь, и҆ покрыютъ є҆го о҆дежею всею багрѧною,
и҆ да възложатъ нань вс҄ѧ сосꙋды [є҆го][17] и҆же
слꙋжатъ въ нихъ, и҆ кадилники и҆ вилицы, и҆
чаша, и҆ покровъ, и҆ вс҄ѧ сосꙋды о҆лтарѧ̀, и҆ да
възложатъ на нѧ покровъ кожанъ синь, и҆ да
вложатъ носила є҆го· И҆ да възмꙋтъ о҆дежꙋ ба-
грѧнꙋ, и҆ да покрыютъ ѹ҆мывалницꙋ и҆ стоѧла
є҆ѧ̀, и҆ да вложать ю҆̀ в поволокꙋ кожанꙋ синю,
и҆ да възложатъ на носила· И҆ (егда̀) свершать
а҆аронъ и҆ с҃нове є҆го, покрываюци ст҃аѧ, и҆ вс҄ѧ со-
сꙋды ст҃аѧ, (и҆) вънегда̀ въстаетъ полкъ· (-)[18]
Ѕогда̀ (же) да внидꙋтъ с҃нове каадовы въздвиг-
нꙋти, * (да)[19] сѧ не прикоснꙋтъ ст҃ыхъ, да не а҆ пара̑ а҃і
ѹ҆мрꙋтъ, (и҆) се (є҆сть слꙋжені́е)[20] с҃нвъ каадовы҃,
въ храмѣ свѣдѣні́ѧ· Смотритель (же) є҆лїазаръ
с҃нъ а҆арона жерца̀, (и҆) елеи свѣтилныи, и҆
демїѧмъ сложеныи, и҆ требꙋ ꙗже вс҄ѧ д҃ни, и҆
елеи помазанїѧ смотрені́е всего̀ храма, і҆ еликоже
є҆сть в немъ въ ст҃омъ, [и҆][21] въ всѣхъ дѣ-
лехъ· И҆ рече г҃ь къ мѡ҆ѷсїю і҆ а҆аронꙋ г҃лѧ, да не
потребите соньма племени каадова, ѿ среды̀ ле-
вито҃· Се (же) да сътворите и҆мъ, и҆ живи бꙋ-
дꙋтъ и҆ не ѹ҆мрꙋтъ, приходѧщим и҆мъ, къ
ст҃ымъ ст҃ыхъ, а҆аронъ и҆ с҃нове є҆го, да внидꙋтъ,
и҆ да ѹ҆строитъ и҆хъ, коєго́ждо по ношенїю є҆го
(да)[22] не внидꙋтъ [внезапꙋ видѣти][23] ст҃ое и҆
ѹ҆мрꙋтъ· И҆ рече г҃ь къ мѡ҆ѷсїю г҃лѧ. поими ста-
рѣишинъство с҃новъ [геръсонь][24], і҆ и҆же по до-
момъ ѿчьства и҆хъ, и҆ по соньмомъ и҆хъ, [и҆][25]
по племенемъ и҆хъ, ѿ к҃, и҆ є҃ лѣ҃ и҆ выше, даже
до н҃, лѣтъ, съглѧдаите ѧ҆̀, всѧкъ въходѧи
слꙋжити слꙋжбꙋ и҆ творити дѣлеса̀ въ храмѣ
а҆ пара̑ є҃і свѣдѣні́ѧ· *Сїѧ слꙋжба соньма [герсонова][26], слꙋ-
жити и҆ въздвизати (да)[27] въздвижꙋтъ о҆поны
храма, и҆ храма свѣдѣнїѧ, и҆ покровъ є҆го, и҆
покровъ (кожъ) синь сꙋщїи сверхꙋ, и҆ о҆понꙋ две-
ри ѹ҆ храма свѣдѣнїѧ, и҆ о҆понꙋ притворнꙋю, и҆
завѣсꙋ вра҃ притворныхъ, є҆ликоже ѹ҆ храма свѣ-
дѣнїѧ, і҆ (и҆же о҆кр҃тъ о҆лтарѧ̀ и҆ верви и҆хъ)[28],
и҆ вс҄ѧ сосꙋды слꙋженїа и҆ всѧ̀ є҆лика слꙋжатъ в
нихъ· да сътворѧтъ по словꙋ а҆арона и҆ с҃нвъ є҆-
го, [и҆][29] да бꙋдетъ [вс҄ѧ][30], по всѣмъ слꙋжбамъ

ихъ, и по всѣмъ дѣлесемъ ихъ, и да съгладаеши ихъ по именемъ вся дѣлеса яже в нихъ· Сїя служба соньма сновъ [гергьсоновъ][31], по всѣмъ службамъ ихъ, и по всѣмъ дѣлесемъ ихъ, и да съгладаеши ихъ по именемъ вся дѣлеса яже в нихъ· Сїя служба соньма сновъ [гергьсоновъ][32], въ храмѣ свѣдѣнїя, и стража ихъ въ руцѣ [дамара][33], сна аарона жерца· Снове (же) мерарїины по племени ихъ, [и][34] по домомъ ѿчьства ихъ съгладаите ихъ ѿ к҃, и е҃, лѣтъ и выше даже до н҃, лѣтъ, (и) съгладаите ихъ, всякъ входяи служити, въ дѣла храма свѣдѣнїя· (-)[35] Сїя снабдѣнїя въздвиженыхъ ими, по всѣмъ дѣлесемъ ихъ, въ храмѣ свѣдѣнїя· дъски храмныя и заворы его, и столпы его, и стояла его, [и запоны дверїи храма][36], (и покровъ его)· (-)[37] Столпы (же) притворныя (-)[38] и стояла ихъ, [и столпы завѣсныя вратъ притвора и стояла ихъ][39], и колки ихъ и верви ихъ, и вся съсуды ихъ, и вся служба ихъ, по именемъ [ихъ][40], съгладаите ихъ, и вся съсуды стражбы въздвижемыхъ ими· Сїя служба племени снвъ мераринъ въ всѣхъ дѣлесѣхъ ихъ, въ храмѣ свѣдѣнїя въ руцѣ [дамара][41], сна аарона жерца и съглада моусїи і ааронъ, и кнзи ілвы, сны каадовы по племени ихъ, [и][42] по домомъ ѿчьства ихъ, ѿ к҃, и е҃, лѣ и выше даже до, н҃, лѣтъ, всякъ въходяи служити и сътворити дѣлеса, въ храмѣ свѣдѣнїя· И бысть съгладанїе ихъ, по племенемъ, ихъ, ҂в҃, з҃, сотъ и н҃· Сее съчтенїе соньма, каадова, всѣхъ служащихъ въ храмѣ свѣдѣнїя, якоже съглада моусїи і ааронъ, по велѣнїемъ гнимъ, въ руцѣ моусїини· (-)[43] [Съгладанїе][44] (же) сновъ [гергьсоновъ][45], по племенемъ ихъ, [и][46] по домомъ ѿчьства ихъ, ѿ к҃, и е҃, лѣтъ и выше, даже до н҃, лѣтъ, всякъ въходяи служити и творити дѣлеса въ храмѣ свѣдѣнїя· И бысть съгладанїе ихъ, по соньмомъ ихъ, по домомъ ѿчьства ихъ, в҃ тысущи, и х҃, и л҃· Сїя съгладанїя, соньма снвъ [гергьсоновъ][47], всѣхъ служащихъ въ храмѣ свѣдѣнїя, яже съгладаша моусїи і ааронъ по глу гню (-)[48] [Съгладанїе][49] же [-][50] (-)[51] сновъ мераринъ, по племенемъ ихъ, [и][52] по домомъ ѿчьства ихъ, ѿ к҃, и е҃ лѣтъ и выше, даже до н҃ лѣтъ, всякъ входяи служити на служенїе храма свѣдѣнїя· И бысть съчтенїе ихъ [по племенемъ ихъ][53], по соньмомъ ихъ, [и][54] по домомъ ѿчьства ихъ, ҂г҃. и с҃· (Сїи числа)[55] соньма снвъ мераринъ, яже съглада моусїи і ааронъ, по глу гню (-)[56]· Всѣх (же) съгладанїи (левитовъ) яже съглада моусїи і ааронъ, и

– хай зроблять **27** за словом Аарона і його синів, і хай буде вся служба синів Ґерсона, за всіма їхніми службами, і за всіма їхніми ділами, і наглядатимеш за ними по іменах, – всі діла, що в них. **28** Це служба збору синів Ґерсона в храмі свідчення, і їхня сторожа під рукою Тамара, сина Аарона – священика. **29** Сини ж Мерарі: за їхніми племенами і за домами їхньої родини – почисліть їх. **30** Від 20 і 5 літ і вище, аж до 50, літ, і почисліть їх: кожного, що входить служити в діла храму свідчення. **31** Це оберігання того, що носять вони, за всіма їхніми ділами, в храмі свідчення: дошки храму, і його поперечки, і його стовпи, і його стояки, і завіси дверей храму, і його покриття, **32** стовпи ж притвору, і їхні стояки, і стовпи завіси дверей притвору, і їхні стояки, і їхні кілки, і їхні шнури, і ввесь їхній посуд, і вся їхня служба – почисліть їх по їхніх іменах і ввесь посуд сторожі того, що ними несеться. **33** Це служба племені синів Мерарі, в усіх їхніх ділах, в храмі свідчення під рукою Тамара, сина Аарона – священика. **34** І почислив Мойсей і Аарон, й ізраїльські старшини синів Каата: за їхніми племенами і за домами їхньої родини, **35** від 20 і 5 літ і вище, аж до 50 літ, – кожного, що входить служити і творити діла в храмі свідчення. **36** І було число їх за їхніми племенами – 2000, і 7 сот, і 50. **37** Це перечислення збору Каата, всіх, що служать в храмі свідчення, так як почислив Мойсей і Аарон за наказом господнім під рукою Мойсея. **38** Почислення ж синів Ґерсона: за їхніми племенами і за домами їхньої родини, **39** від 20 і 5 літ і вище, аж до 50 літ – кожний, що входить служити і чинити діла в храмі свідчення. **40** І було число їх за їхніми зборами, за домами їхньої родини – 2 тисячі, і 600, і 30. **41** Це число збору синів Ґерсона, всіх, що служать в храмі свідчення, яких почислили Мойсей і Аарон за словом господнім. **42** Почислення ж синів Мерарі: за їхніми племенами і за домами їхньої родини, **43** від 20 і 5 літ і вище, аж до 50 літ – кожного, що входить служити на служіння храму свідчення. **44** І було число їх, за їхніми племенами, за їхніми зборами і за домами їхньої родини – 3000 і 200. **45** Це число збору синів Мерарі, яких почислив Мойсей і Аарон за словом господнім. **46** Всі ж почислені левіти, яких почислив Мойсей і Аарон, і князі ізраїльських синів: за

їхнім збором і за домами їхньої
родини, **47** від 20 і 5 літ і вище, аж
до 50 літ – кожний, що іде на діло,
працювати за ділами ношення в
храмі свідчення. **48** Було ж число їх
8000, і 5 сот, і 80 – **49** за наказом
господнім. І почислили їх рукою
Мойсея, мужа за його служінням,
за його ділами, і тим, що ці несли, і
почислені були так, як наказав Гос-
подь Мойсеєві.

кнзи [снвъ][57] іилвъ (-)[58] по сонмꙋ ихъ, [и][59] по
домом ѿчьства ихъ, ѿ к, и е, лѣтъ, и
выше, даже до, н, лѣтъ, всякъ идыи на дѣло
(дѣлати)[60], [по][61] дѣлесехъ въздвиженїя, въ хра-
мѣ свѣдѣнїя. (-)[62] Быша (же) съгладанїя [и][63],
и, е со, и п, по велѣнїемъ гнимъ. (И) [съгла-
даша][64] ихъ рꙋкою моѷсїевою, (мꙋжа по слꙋженїи
его)[65], по дѣлесемъ его, и еже въздвизахꙋ сїи, и
съгладани сꙋть, якоже повелѣ гь моѷсїю.

Глава 5

1 І сказав Господь до Мойсея,
кажучи: **2** Накажи ізраїльським си-
нам, і хай проженуть з табору всіх
прокажених і всіх, що виливають
насіння, і всіх нечистих душею. **3**
Від чоловічого роду до жіночого. І
виженіть геть з табору, хай не опо-
ганюють свої табори, в яких Я пе-
ребуваю. **4** І зробили ізраїльські си-
ни так: прогнали їх геть з табору.
Так, як сказав Господь Мойсеєві,
так зробили ізраїльські сини. **5** І
сказав Господь до Мойсея, кажучи:
6 Скажи ізраїльським синам, кажу-
чи: Чоловік чи жінка, і жінка, якщо
мойЗ. 6 вчинить *з усяких гріхів людських,
і незваживши, незважить в Господі,
і та душа зробить проступок, **7** хай
визнає гріх, який вчинила, і хай
віддасть за проступок приписане і
п’яту його частину хай додасть до
нього, і хай віддасть тому, проти
кого згрішила. **8** Якщо немає в чо-
ловіка кревних, щоб віддати йому
за проступок, хай віддасть просту-
пок Господеві. Проступок же, який
віддається Господеві, хай буде свя-
щеникові, за винятком барана очи-
щення, яким помолиться за нього
задля його гріха. **9** І всі первопло-
ди, і все, що освячується в ізраїль-
ських синів, що лиш приносять
Господеві, хай буде священикові.
10 І освячене кожного йому хай бу-
де, і якщо чоловік дасть священи-
кові, йому хай буде. **11** І сказав
Господь до Мойсея, кажучи: **12** Го-
вори до ізраїльських синів і скажи
до них: Коли проти чоловіка вчи-
нить проступок його жінка і, не
зважаючи, не зважатиме на нього:
5,**13** і буде хто з нею ложем на-
сіння, і вона скриє від очей свого
чоловіка, і сховається, а вона ж
буде опоганена, і свідка не буде
проти неї, і вона не схоплена, **14** – і
найде на нього дух ревнощів, і буде
ревнувати своїй жінці, – вона ж бу-
де опоганена; чи найде на нього
дух ревнощів, щоб ревнувати своїй
жінці, а вона ж буде не опогане-
ною, **15** – і хай приведе чоловік
свою жінку до священика, і хай

Гла, е.

И рече гь къ моѷсїю гла, повели снмъ
іилвымъ, и да выгонятъ ис полка вся
прокаженыя, и вся проливающїя сѣмя,
и вся нечистыя дшею, ѿ мꙋжеска полꙋ
до женьска, [и][1] да изгоните вонъ полка (да)[2]
не ѡскверняютъ полкъ своихъ, в нихже азъ бы-
ваю [-][3]. И сътвориша (снове іилвы тако)[4], [-][5]
изгнаша ихъ вонъ полка, якоже гла гь моѷсїю,
тако сътвориша снове іилвы. И рече гь къ моѷ-
сїю гла, гли снмъ іилвымъ рекїи мꙋжъ, или
жена, (и жена)[6] аще сътворитъ, *ѿ [всѣхъ][7] г мо з
грѣхъ члкъ, и презрѣвъ презритъ [въ гѣ][8], и
престꙋпитъ дша та. да исповѣсть грѣ иже
(сътвориша)[9], и да ѿдастъ престꙋпленїе глав-
ное, и пятꙋю часть его, да приложитъ к не-
мꙋ, и да ѿдастъ емꙋже съгрѣши [-][10]. Аще
нѣсть члкꙋ ꙋжикы яко ѿдати емꙋ престꙋп-
ленїе [-][11], (да ѿдасть престꙋпленїе гꙋ), прес-
тꙋпленїе (же) ѿдаемое гꙋ, жерцꙋ да бꙋдетъ,
развѣ ѡвна ѡчищенїя, иже помолитсѧ о немъ
(грѣха) его ради. И всякъ начатокъ, и вска
свщаема въ снѣхъ, іилевѣхъ, елико аще прино-
сятъ гꙋ жерцꙋ [-][12] да бꙋдетъ. И коегождо
ѡсщенїе, томꙋ да бꙋдетъ, и мꙋжъ (аще)[13]
дастъ жерцꙋ томꙋ да бꙋдетъ. И рече гь къ
моѷсїю гла, гли снмъ іилвымъ, и рцы къ
нимъ. мꙋжꙋ [-][14] аще престꙋпитъ жена его, и
[презирая презритъ его][15], и бꙋдетъ кто с нею
ложе сѣмени, и ꙋтаитъ ѿ очїю мꙋжа своего,
и ꙋкрыется, а она же бꙋдетъ ѡсквернена, и
послꙋха не бꙋдет на нея, и сїя нѣсть ята.
И прїидетъ на него дхъ ревнованїя, и възрев-
нꙋетъ женѣ своеи, она же бꙋдетъ ѡсквернена,
или прїидетъ емꙋ дхъ ревнованїю (да)[16] възрев-
нꙋе женѣ своеи, а она же бꙋдетъ неѡсквернена.
И да приведетъ мꙋжъ женꙋ свою къ жерцꙋ, и
да принесет даръ за ню, десятꙋю часть мѣ-
ры ефи мꙋки ячныя, [и][17] да не влїетъ на ню
елея ниже да възложитъ на ню бѣлаго димї-
ямa. [треба бо ревнованїя есть][18], треба па-
мяти, поминающи грѣхъ. И да приведетъ ю

жрецъ, и поставит ю предъ гмъ. И да возметъ жрецъ воду [живу чисту][19] въ сосудѣ глинанѣ и персти земли сущїѧ оу [-][20] храма свѣдѣнїѧ, и (да возметъ)[21] жрецъ да въсыплетъ въ воду, и да поставитъ жрецъ жену предъ гмъ, и да ѿкрыетъ главу женѣ, и да дастъ в руцѣ [-][22] требу памѧти, требу ревнованїѧ, а в руцѣ жерцу да будетъ вода ѡбличенїѧ, кленомаѧ си. И да закленетъ ю жрецъ, и речетъ женѣ, аще не быстъ никтоже с тобою, и нѣси ли приступила ѡскверънитисѧ ѿ мужа своего, невинна буди ѿ воды ѡбличенїѧ кленомыѧ сеѧ. Аще ли преступила еси мужата сущи или ѡскверънена еси, и дастъ кто (тебѣ ложе свое)[23], развѣ мужа твоего. И да закленет жрец жену клѧтвами клѧтвы своеѧ, и да речетъ жрецъ женѣ, да дастъ [тѧ гь][24] въ клѧтву, и проклѧтїе среди людїи твоих, вънегда дастъ гь (и буди) стегно твое ѿпадше, и чрево твое ѿпадше, (и ѡтекше). И да внидетъ вода кленомаѧ си, въ чрево твое, (и) [надышетъ][25] (ти) оутробу, и [ѿпадетъ][26] стегно твое. И ѿвѣщаетъ жена (та). Буди то буди то. И да въпишетъ жрецъ клѧтвы сїѧ въ книги, и да ѡмочит въ водѣ ѡбличенїѧ кленомыѧ, (да)[27] напоитъ жену водою ѡбличенїѧ, (и) проклѧтїѧ и да внидет в ню вода клѧтаѧ ѡбличенїѧ. И да возмет жрецъ ѿ руки женьски требу ревнованїѧ. И да возложитъ требу пре гмъ, и да приведет ю къ ѡлтарю. И да възметъ жре горъстїю требы памѧти еѧ, и да принесетъ ю [жре][28] на ѡлтарь, (-)[29] посем (же) напоитъ (водою жену)[30] (ту). И будетъ аще есть ѡскверънена, и аще таибою, оутаиласѧ есть мужа своего, и да вниде в ню вода клѧтаѧ ѡбличенїѧ, и да надметъ чрево [ей][31], и да ѿпаде стегно еѧ, и да будет жена въ проклѧтїе въ людехъ своихъ. Аще ли не будетъ ѡскверънена жена, и чиста есть, и невинна будетъ, и да прїиметъ въ чревѣ и всѣетъ сѣмѧ. Сїи законъ ревнованїѧ (есть) еже аще преступитъ жена мужата сущи, и ѡскверънитсѧ. Или чл҃къ емуже аще наидет нань дхъ ревнованїѧ, и възревнуетъ женѣ своей да поставит жену свою пре гмъ. И да сътворитъ ей жрецъ весь закон сїи, и чистъ будетъ чл҃къ ѿ грѣха. (-)[32] жена (же) та възмет грѣхъ свой.

принесе за неї дар: десяту частину міри ефи ячмінної муки, і хай не поліє на неї олію ані хай не покладе на неї білого ладану, – бо це жертва ревнощів, жертва пам'яті, що згадує гріх. **16** І хай приведе її священик і поставить її перед Господом, **17** і хай священик візьме живу чисту воду в глиняну посудину і пороху землі, що є при храмі свідчення, і хай візьме священик, і хай всипає до води. **18** І хай поставить священик жінку перед Господом, і хай відкриє голову жінки, і хай дасть в руки жертву пам'яті, жертву ревнощів, а в руці священика хай буде вода оскарження цього прокляття. **19** І хай закляне її священик, і скаже жінці: Якщо не був ніхто з тобою і ти не переступила, щоб опоганитися, від свого мужа – будь невинною від води оскарження цього прокляття, **20** хіба що ж ти переступила, будучи заміжньою, чи є опоганена, і дав хто тобі своє ложе, за винятком твого мужа. **21** І хай закляне священик жінку клятвами своєї клятви, і хай скаже священик жінці: Хай дасть тебе Господь на клятву і прокляття посеред твого народу, коли дасть Господь, і хай стегно твоє відпаде, і твій живіт відпаде і витече. **22** І хай ввійде ця вода проклята в твій живіт і роздує тобі лоно і відпаде твоє стегно. І та жінка відповість: Хай буде те, хай буде те. **23** І хай священик напише ці клятви в книгу, і хай замочить у воду оскарження, прокляття, **24** хай напоїть жінку водою оскарження і прокляття, і хай в неї ввійде проклята вода оскарження. **25** І хай священик візьме з руки жінки жертву ревнощів, і хай покладе жертву перед Господом, і хай приведе її до жертовника. **26** І хай візьме священик пригорщу жертви на пам'ять її, і хай принесе її священик до жертовника, – після цього ж напоїть водою ту жінку. **27** І буде, якщо вона є опоганеною і якщо скриванням скрилася від свого мужа: і хай ввійде в неї проклята вода оскарження і хай роздує її живіт, і хай відпаде її стегно, і хай буде жінка на прокляття у своєму народі. **28** Якщо ж не буде жінка опоганеною, і є чистою, і буде невинною – і хай прийме в лоні і засіє насіння. **29** Це є закон ревнощів, коли переступить жінка, що є заміжня, і опоганиться **30** чи чоловікові, на якого лиш найде на нього дух ревнощів, і заревнує своїй жінці – хай поставить свою жінку перед Господом. І хай зробить їй священик за всім цим законом **31** – і невинним буде чоловік від гріха, а та жінка візьме свій гріх.

Глава 6

1 І сказав Господь до Мойсея,
кажучи: **2** Скажи ізраїльським синам,
і скажеш до них: Чоловік чи жінка,
що лиш сильно обіцяється молитою
до Господа, хай очиститься чисто-
тою, **3** і здержиться від вина і п’ян-
кого напитку, і винного оцту і оцту з
п’янкого напитку хай не п’є, і хай не
п’є те, що робиться з винограду. І сві-
жого, і сухого винограду хай не їсть
4 в усі дні їх молитви. З усього, що
буде з винограду і вина, з кісточок і
до шкіри, хай – не пийте ані не їжте з
усього. **5** І в усі дні його молитви о-
суд. 13 чищення *бритва хай не підніметься
на його голову, – доки не скінчаться
дні, які обіцяв Господеві, – буде свя-
тим, вирощуючи волосся своєї голо-
ви. **6** І в усі дні його молитви Гос-
подеві хай не ходить до всякої душі,
що померла: **7** до батька, і до матері, і
до брата, і до сестри, – хай не опо-
ганиться від них, коли вони помруть,
бо молитва його Бога на його голові,
8 всі дні його молитви він святим є
Господеві. **9** Якщо ж хто смертю наг-
ло помре зразу при ньому, хай опога-
ниться голова його молитви, хай ос-
триже волосся своєї голови. В тому
дні, в якому очиститься, в дні 7-му
хай остружеться, **10** а в дні 8-му хай
принесе дві горлиці або два голуби
до священика перед двері храму свід-
чення. **11** І хай священик зробить: од-
не – за гріх, а друге – на цілопалення,
і хай помолиться священик за нього,
за душу, задля гріха, і хай освятить
його голову. В тому дні, **12** в якому
освятиться Господеві, в дні його мо-
литви, і хай приведе однолітнє ягня
за проступок, а попередні дні хай не
будуть йому почислені, тому що опо-
ганена була голова його молитви. **13**
Це ж закон молитви, в якому дні
скінчить день своєї молитви, хай
принесе сам до дверей храму свід-
чення. **14** І хай принесе дар свій Гос-
подеві: одне однолітне ягня, без вади,
– на цілопалення і однолітню ягни-
цю, без вади, – за гріх, і одного ба-
рана, без вади, – за спасіння, **15** і кіш
опрісноків – хлібів з пшеничної му-
ки, замісеної в олії, і опрісноки, по-
мазані олією, і їхню жертву, і їхнє
поливання. **16** І хай священик при-
несе перед Господом, і хай зробить:
те, що за його гріх і його цілопален-
ня. **17** Барана же – хай зробить в жер-
тву спасіння Господеві над кошем
опрісноків, і хай зробить священик
дія. 21 жертву і його поливання. **18** *І хай
той, що обіцявся, остриже перед две-
рима храму свідчення голову його
молитви, і хай покладе волосся на
вогонь, що є під жертвою спасіння.

Гл҃а, ѕ҃·

И҆ рече г҃ь къ моѷсїю гл҃ѧ, гл҃и с҃номъ і҆и҃-
лвымъ, и҆ речеши къ нимъ, мꙋжъ и҆ли
жена̀ и҆же а҆ще (ѡ҆бещаетсѧ ѕѣло)[1] мол-
бою къ (г҃ꙋ· да ѡ҆чиститсѧ чисто-
тою)[2], (и҆) (въздержитсѧ ѿ вина и҆ сикера)[3] (-)[4],
и҆ ѻ҆цта винна, и҆ ѻ҆цта ѡ҆ловинна, да не пї-
етъ, и҆ е҆ликоже сдѣлаетсѧ ѿ гроздъ вин҄-
ныхъ да не пїетъ· И҆ вина̀ свѣжаго и҆ сꙋхого
да не ꙗ҆стъ, въ всѧ д҃ни молитвы е҆го, ѿ
всего̀ е҆же бꙋдетъ ѿ виннични [и҆][5] вина̀, ѿ
кости [и҆][6] до скорълꙋпы да [не (пїете)[7], ниже
(ꙗ҆сте)[8] ѿ (всего̀)[9]][10]· (И҆) въ всѧ д҃ни молбы̀
ѡ҆цыщенїѧ [е҆го][11], *бричь да не възыидетъ на сꙋд҃ гі
главꙋ е҆го, дондеже скончаютсѧ д҃нїе, е҆ликоже
ѡ҆бѣщалъ е҆сть г҃ꙋ, ст҃ъ бꙋдетъ растѧи
власы главы̀ [своеѧ][12]· (И҆) въ всѧ д҃ни молбы̀
[е҆го][13] г҃ꙋ. на̑ всею д҃шею скончавшеюсѧ, да не
ходитъ. надъ ѿ҃ца, и҆ на̑ м҃тръ, и҆ на̑ брата
и҆ на̑ сестрꙋ, да сѧ не ѡ҆скверниттъ ѿ н҃и ѹ҆-
мершимъ и҆мъ. ꙗ҆ко мольба̀ б҃а е҆го [-][14] на
главѣ е҆го, всѧ д҃ни мольбы̀ е҆го, ст҃ъ е҆сть г҃ꙋ·
А҆ще ли кто смртїю внезапꙋ ѹ҆мретъ ѹ҆ него̀
а҆бїе, да ѡ҆сквернитсѧ глава̀ мольбы̀ е҆го, (да)[15]
ѡ҆брїетъ (власы) главы̀ своеѧ̀. воньже д҃нь ѡ҆чис-
титсѧ, въ д҃нь з҃ да ѡ҆броснетъсѧ, (а҆)[16] въ
д҃нь, и҃, да принесетъ два горличища и҆ли два
голꙋбичища, къ жрецꙋ пре҆ двери храма свѣ-
дѣнїа· И҆ да сътворитъ жрецъ е҆динꙋ грѣха̀
ради, (а҆)[17] (дрꙋгꙋю)[18] въ всесожженїе, и҆ да по-
молитсѧ [жрецъ ѡ҆ немъ][19] съгрѣшенїѧ ради
ѡ҆ д҃ши, и҆ да ѡ҆ст҃итъ главꙋ е҆го· в той д҃нь
воньже ѡ҆ст҃итсѧ г҃ꙋ въ д҃ни молбы̀ [е҆го][20], и҆
да приведетъ а҆гнецъ е҆дінолѣтенъ въ пре-
стꙋпленїе, [д҃нїе же][21] прежнїѝ, да не бꙋдꙋтъ
е҆мꙋ въ число̀, понеже ѡ҆скверниса глава̀ мольбы̀
е҆го· (-)[22] Сїи (же) законъ моленїѧ, вънже д҃нь
скончаетъ, д҃нь мольбы̀ своеѧ̀, да принесетъ
самъ къ дверемъ храма свѣдѣнїѧ· И҆ да при-
несетъ даръ свои г҃ꙋ, а҆гнецъ е҆дінолѣтенъ, [е҆-
дінъ непороченъ][23] въ всесъжженїе, и҆ агницꙋ е҆-
дінолѣтнꙋ непорочнꙋ [-][24] грѣха̀ ради, и҆ ѡ҆венъ
е҆дінъ непороченъ сп҃сенїѧ· И҆ кошъ ѡ҆прѣсночныи
(хлѣбовъ ѿ мꙋкѝ пшеничны)[25], вънмѣшены съ
е҆леомъ и҆ ѡ҆прѣсноки помазаны е҆леомъ и҆ тре-
бꙋ и҆хъ и҆ възлїѧнїе и҆хъ· И҆ да принесетъ жре҃
пре҃ г҃ь, и҆ да сътворитъ е҆же грѣха̀ ради е҆го,
и҆ всесъжженїе е҆го· (-)[26] ѡ҆вен҄ (же) да сътво-
ритъ требꙋ сп҃сеннꙋю̀ г҃ꙋ на кошницѣ ѡ҆прѣ-
ночнѣй, и҆ да сътворитъ жрецъ требꙋ [-][27], и҆
възлїѧнїе е҆го· *И҆ да ѡ҆броснетсѧ ѡ҆бѣщавыи, дѣѧ̑ ка

прⷣе двéрми хрáма свѣдѣнїѧ главà молбы̀ є҆гѡ, и
да възложи҆ власы̀ на ѻ҆́гнь, и҆́же є҆́сть оу҆ трéбы
спⷭеныѧ· И҆ да възмет҃ жрéцъ рáмо варéно ѿ
ѻ҆внà, и҆ хлѣбъ є҆ді́нъ (принесéнъ)[28] ѿ кóшницы,
и҆ ѻ҆прѣ́снокъ є҆ді́нъ, и҆ да възложи́тъ на рꙋцѣ̀
ѻ҆бѣщáвшемꙋсѧ, по ѻ҆бросновéнїи [главы̀][29] є҆гѡ· И҆
да принесéтъ ѧ҆̀ жрⷱе, възложéнїе прéдъ г҃ь. (с҆е)
ст҃о да бꙋдетъ жерцꙋ̀ къ грꙋдем̀ възложéнїѧ
и҆ къ рáмꙋ оу҆чáстїѧ, (-)[30] по сéм (же) (ѻ҆бѣща-
вы́исѧ, да пїетъ)[31] винò. сїи закоⷩ ѻ҆бѣщавше-
мꙋсѧ, и҆́же а҆́ще ѻ҆бѣщáєтъ [-][32] дáръ [-][33] г҃ꙋ ѻ҆
молбѣ̀ [своéи][34], [-][35] и҆́же а҆́ще ѻ҆брáщетъ рꙋкà
є҆гѡ, по си́лѣ молбы̀ є҆гѡ, ю҆́же а҆́ще ѻ҆бѣщáетъ,
[с҆е да принесéт҃][36] по закóнꙋ ѻ҆цѣщéнїѧ [є҆гѡ][37]· И҆
рече г҃ь къ мѡ҆ѷсїю гл҃ѧ, гл҃и а҆арóнꙋ и҆ сн҃омъ є҆гѡ
сир҃ лѕ рекїи *сице· бл҃вите сн҃ы і҆и҃лвы гл҃щи и҆мъ, и҆ (въз-
ложи́те)[38] и҆́мѧ моè на сн҃ы і҆и҃лвы· И҆ а́зъ г҃ь бл҃-
влю и҆хъ, [гл҃юще и҆мъ][39], [и҆][40] [бл҃витъсѧ][41] [-][42]
г҃ь, и҆ снабди́тъ тѧ [и҆][43] просвѣти́тъ г҃ь лицè
своè нá тѧ, и҆ поми́лꙋетъ тѧ· въздви́гнетъ
г҃ь лицè своè нá тѧ, и҆ дáст҃ ти ми́ръ [и҆ да
възложáть и҆́мѧ моè на сн҃ы і҆и҃лвы (-)[44] а́зъ г҃ь,
бл҃влю ѧ҆̀][45].

19 І хай священик візьме варене ра-
мено з барана, і один хліб прине-
сений з коша, і один опріснок, і хай
покладе на руки того, що обіцявся,
по обстриженні його голови. **20** І
хай принесе їх священик, як при-
нос, перед Господа. Це святе – хай
буде священикові в додатку до гру-
дей приносу і до рамена відлучен-
ня. Після цього ж, той, що обіцяв-
ся, хай п’є вино. **21** Це закон тому,
що обіцяв, хто лиш обіцяє дар Гос-
подеві за свою молитву, те, що лиш
знайде його рука, за силою його
молитви, яку лиш обіцяє, це хай
принесе за законом його очищення.
22 І сказав Господь до Мойсея, ка-
жучи: **23** Скажи Ааронові і його
синам, кажучи *так: Поблагосло- сир. 36
віть ізраїльських синів, кажучи їм, і
покладіть ім’я моє на ізраїльських
синах. І Я, Господь, поблагословлю
їх, кажучи їм: **24** І благословенний
буде Господь, і обереже тебе, **25** і
просвітить на тебе Господь своє
лице, і помилує тебе, **26** підніме
Господь своє лице до тебе, і дасть
тобі мир. І хай покладуть моє ім’я
на ізраїльських синів. Я Господь
поблагословлю їх.

Гл҃а, з҃·

в҃ мо҃ м҃ И *бы́сть въ дн҃ь вонже сконча̀ мѡ҆ѷсїи, ꙗ҆-
коже постáвити хрáмъ и҆ помаза и҆̀, и҆
ѻ҆ст҃и и҆̀, и҆ всѧ сосꙋ́ды є҆гѡ, (-)[1] ѻ҆лтáръ,
и҆ всѧ сосꙋ́ды є҆гѡ, и҆ помáза ѧ҆̀ и҆ ѻ҆ст҃и
ѧ҆̀· И҆ приведóша кн҃ѕи і҆и҃лтьстїи, в҃і, кн҃ѕь домꙋ̀
ѿчьства и҆хъ, сїи кн҃ѕи коєгождо племéни, сїи
(же) прⷣестоѧтъ нáдъ съглѧдáнїи· И҆ приведо-
ша [дары][2] своѧ̀ прéдъ гм҃ъ ѕ҃, колесни́цъ, цр҃ь-
скыхъ, и҆ в҃і, волóвъ, [и҆][3] [колесни́ца є҆ді́на][4] ѿ
двóю кн҃ѕю, и҆ телéцъ кóждо (и҆хъ), и҆ принесóша
прⷣе хрⷶ· И҆ рече г҃ь къ мѡ҆ѷсїю гл҃ѧ. възмѝ ѿ
ни́хъ, и҆ да бꙋдꙋтъ на дѣлеса̀ слꙋжéбнаѧ хрá-
ма свѣдѣ́нїѧ, и҆ даждь ѧ҆̀ леви́томъ кóждо
(и҆хъ), по [дѣлꙋ и҆ⷯ][5]· И҆ пои́мъ мѡ҆ѷсїи колесни́цы
и҆ волы, [и҆][6] дáстъ ѧ҆̀ леви́томъ· двѣ̀ колесни́-
цы, и҆ д҃, волы̀, дáстъ сн҃омъ [герьсóнимъ][7] по
слꙋжбамъ и҆хъ, (-)[8] четы́ри (же) колесни́цы, и҆ и҃
воловъ, дастъ сн҃омъ мерáриномъ, по слꙋжбамъ
и҆хъ [и҆][9] (подⷪ рꙋкꙋ)[10] [дамара][11] сн҃а а҆арóна жерцà·
(-)[12] Сн҃ом (же) каáдовымъ не дáстъ, ꙗ҆́ко слꙋж-
бы ст҃го и҆мѣѧхꙋ, на рамꙋ [и҆хъ][13] да въздви́-
жꙋт҃· И҆ принесóша кнѧ́ѕи на ѻ҆сщ҃енїе ѻ҆лътá-
рѧ, въ дн҃ь вóнже помáза є҆гѡ, и҆ принесóша кн҃ѕи
[дáры][14] своѧ прⷣе ѻ҆лътáрь· И҆ рече г҃ь къ мѡ҆ѷсїю
кн҃ѕь є҆ді́н нá дн҃ь, [и҆][15] кн҃ѕь въ дн҃ь (дрꙋгїи),
да принесéтъ [дáры][16] своѧ̀, на ѻ҆сщ҃енїе ѻ҆лътá-
рѧ̀· (-)[17] Бѧ́ше (же) приносѧи ([дáры своѧ̀][18], въ

Глава 7

1 І *сталося в тому дні, коли мой2. 40
закінчив Мойсей ставити шатро, і
помазав його, і освятив його і ввесь
його посуд, і жертовник і ввесь
його посуд, і помазав їх, і освятив
їх. **2** І принесли *дари* ізраїльські
старшини, 12 князь дому їхнього
роду. Це старшини кожного пле-
мені, вони стоять, як наглядачі. **3** І
принесли свій дар перед Господа: 6
царських колісниць і 12 волів, і од-
на колісниця від двох князів, і теля
від кожного з них, і привели до
шатра. **4** І сказав Господь до Мой-
сея, кажучи: **5** Візьми від них і бу-
дуть на діла службені шатра свід-
чення, і даси їх левітам: кожному з
них за ділом їх. **6** І взявши Мойсей
колісниці і волів, і дав їх левітам. **7**
Дві колісниці і 4 воли дав синам
Ґерсона за служінням їхнім, **8** а
чотири колісниці і 8 волів дав си-
нам Мерарі за служінням їхнім, під
руку Тамара, сина Аарона – свяще-
ника. **9** Синам же Каата не дав, бо
служіння святого мали, на раменах
хай носять. **10** І принесли князі на
посвячення жертовника в дні, в
якому помазав його, і принесли
князі свої дари до жертовника. **11** І
сказав Господь до Мойсея: Один
князь – на день, князь, щодень ін-
ший, хай принесе свої дари на по-
свячення жертовника. **12** А приніс
свої дари в першому дні Наассон,

син Аминодава, князь юдиного племені. **13** І приніс свій дар: одне срібне блюдо, а міра його – 100 і 30 сиклів, і одну срібну чашу – 70 сиклів, згідно з сиклем святим – оба повні пшеничної муки, замісеної в олії, – на жертву. **14** І одну кадильницю – 10 золотих – повну ладану. **15** І 1 теля, з волів, барана – 1, 1 однолітне ягня на цілопалення. **16** І 1 козла, з кіз, – за гріх. **17** На жертву ж спасіня: 2 телички, 5 баранів, 5 козлів, 5 однолітніх ягниць – це дар Наассона, сина Аминодава. **18** І в 2-й день приніс Натанаїл, син Соґара, князь племені Іссахара. **19** І приніс свій дар: 1 срібне блюдо, а його міра – 100 і 30 сиклів, і одну срібну чашу – 70 сиклів, за святим сиклем, – оба повні пшеничної муки, замісеної в олії, – на жертву. **20** І одну кадильницю – 10 золотих – повну ладану. **21** І 1 теля, з волів, і 1 барана, і 1 однолітнє ягня – на цілопалення, **22** і 1 козла, з кіз, – за гріх,. **23** на жертву. На жертву ж спасіння: 2 телички, 5 баранів, 5 козлів, 5 однолітніх ягниць – це дар Натанаїла, сина Соґора. **24** І в 3-му дні – князь синів Завулона Еліяв, син Хелона. **25** Дар його: 1 срібне блюдо, його мірка – 100 і 30 сиклів, одну срібну чашу – 70 сиклів, згідно з святим сиклем, – оба повні пшеничної муки, замісеної в олії, – для жертви. **26** І одну кадильницю – 10 золотих – повну ладану, **27** і 1 теля, з волів, і 1 барана, і 1 однолітнє ягня – на цілопалення, **28** і 1 козла, з кіз, – за гріх. **29** На жертву ж спасіння: 2 телички, і 5 баранів, і 5 козлів, і 5 однолітніх ягниць – це дар Еліява, сина Хелона. **30** І в 4-му дні – князь синів Рувима Елісур, син Сеудира. **31** Дар його: 1 срібне блюдо, його мірка – 100 і 30 сиклів, і 1 срібну чашу – 70 сиклів, згідно з святим сиклем, – оба повні пшеничної муки, замісеної в олії, – для жертви. **32** І одна кадильниця – 10 золотих – повна ладану, **33** і 1 теля, з волів, і 1 баран, і 1 ягня однолітне – на всепалення. **34** І 1 козел, з кіз, – за гріх. **35** На жертву ж спасіння: 2 телиці, і 5 баранів, і 5 козлів, і 5 однолітніх ягниць – це дар Елисура, сина Седеура. **36** І в 5-му дні – князь синів Симеона Саламіїл, син Сурісадая. **37** Дар його: 1 срібне блюдо, його мірка – 100 і 30 сиклів, і 1 срібна чаша – 70 сиклів, згідно з святим сиклем, – оба повні пшеничної муки, замі-

а҃ днь)[19] наассѡ҇н, снъ аминодавль, кнѕь племени їюдина, и принесе даръ свои блюдо сребрѧно єдино, (а) (мѣра єго, р҃, и л҃)[20], (сикль), [и][21] чашꙋ єдинꙋ сребрѧнꙋ, о҃, сикль, по сиклю стомꙋ, обое полны мꙋки пшеничны, спрѧжены съ єлеомъ на требꙋ· [И][22] димїѧмникъ єдинъ і҃ златникъ полны кадєнїѧ· [И][23] телецъ а҃, ѿ воловъ, [и][24] овенъ а҃, [и][25] агнецъ а҃, єдинолѣтенъ. въ всесъжженїе· И козелъ ѿ козъ а҃, грѣха ради· (-)[26] На требꙋ (же) спсенꙋю, юница в҃, [и][27] овенъ є҃, [и][28] козелъ є҃, агнецъ єдинолѣтенъ є҃, сїи даръ наассона сна аминодавлѧ· [И][29] въ (в҃, днь)[30] принесе наданаилъ снъ согаровъ кнѕь, племени [исахарѧ][31], и принесе даръ свои блюдо сребрѧно а҃, (а) (мѣра єго р҃, и л҃)[32] (сикль), [и][33] чашꙋ єдинꙋ сребрѧнꙋ о҃ сикль, по сиклю стомꙋ, обое полны мꙋки пшеничны, спрѧжены съ єлеомъ на требꙋ· [И][34] димиѧмникъ єдинъ, і҃, златникъ, полнъ кадєнїѧ· [И][35] телецъ а҃ ѿ воловъ [и][36] овен҇, а҃, [и][37] агнецъ, а҃, єдинолѣт҇нъ въ всесъжженїе· И козелъ ѿ козъ, а҃ грѣха ради· (-)[38] На требꙋ (же) спсенꙋю юнъца, в҃, [и][39] овен҇, є҃, [и][40] козе҇лъ, є҃, [и][41] агне҇цъ єдинолѣтенъ, є҃, сїи даръ наданаиле҇въ сна согорова· [И][42] въ (г҃ днь)[43] кнѕь сновъ заоулонь єлїавъ снъ хелоновъ, да єго блюдо сребрѧно, а҃, (мѣра єго р҃ и л҃)[44] (сикль) [и][45] чашꙋ єдинꙋ сребрѧнꙋ о҃, сикль, по сиклю стомꙋ обое полно мꙋки пшеничны спрѧжены съ єлео҇мъ на требꙋ· [И][46] дїмиѧмникъ єди҇нъ, і҃, златникъ полнъ кадєнїѧ, [И][47] телецъ, а҃, ѿ воло҇въ [и][48] овенъ, а҃, [и][49] агне҇цъ а҃ єдинолѣтенъ въ всесъжженїе· И козелъ ѿ козъ а҃ грѣха ради· (-)[50] На требꙋ (же) спсенꙋю, юнца в҃. [и][51] овенъ є҃, [и][52] козелъ, є҃. [и][53] агнецъ єдинолѣтенъ, є҃. сїи даръ єлїавль, сна хелонова· [И][54] въ (д҃, днь)[55], кнѕь сновъ рꙋвимль єлисꙋръ, снъ (сеоудировъ)[56]. даръ єго блюдо сребрѧно. а҃, (мѣра єго. р҃, и л҃)[57], (сикль), [и][58] чашꙋ єдинꙋ сребрѧнꙋ. о҃, сикль по сиклю стмꙋ, обое полны мꙋки пшеничны, спрѧжены съ єлеомъ на требꙋ· [И][59] димїамникъ єдинъ. і҃, златникъ, полнъ кадєнїѧ· [И][60] телецъ а҃ ѿ воло҇въ, [и][61] овенъ а҃, [и][62] агнецъ а҃, єдинолѣтенъ, въ всесъжженїе· [И][63] козелъ ѿ козъ а҃ грѣха ради· (-)[64] На требꙋ (же) спсенꙋю юнца, в҃, [и][65] овенъ, є҃, [и][66] козелъ. є҃, [и][67] агнецъ єдинолѣт҇нъ, є҃, сїи даръ єлисꙋровъ сна (седеоурова)[68]· [И][69] въ. (є҃, днь)[70] кнѕь сновъ симеонь, саламиль, снъ сꙋрисаданль. даръ єго блюдо сребрѧно. а҃, (мѣра єго. р҃, и л҃)[71], (сикль), [и][72] чашꙋ єдинꙋ сребрѧнꙋ. о҃, сикль по сиклю стомꙋ, обое полны мꙋки пшеничны, спрѧжены съ єлеомъ на требꙋ· [И][73] димїамникъ єдинъ, і҃, златникъ полнъ кадєнїѧ· [И][74] телецъ а҃ ѿ воло҇въ, [и][75] овенъ а҃, [и][76] агнецъ а҃ єдинолѣтен҇ въ всесъж-

же́нїе. И̂ козе́лъ ѿ ко́зъ а҃ грѣха̀ ра́ди. (-)[77] На
тре́бꙋ (же) сп҃сенꙋю ю̂нца в҃, ѻ̂ве́нъ. е҃, козе́лъ. е҃,
а̂гнецъ є̂динолѣ́тенъ, е҃, сї́и да́ръ саламї́иль, сн҃а
сꙋрисадайла. [И̂][78] въ (ѕ҃ дн҃ь)[79], кн҃зь сн҃овъ га́-
довъ, є̂лисаа́фъ сн҃ъ рагꙋ́илевъ. да́ръ є̂го блю́до
сре́брано, а҃, (мѣ́ра є̂го, р҃, и̂ л҃)[80], (си́кль), [и̂][81] ча́-
шꙋ є̂ди́нꙋ сре́бранꙋ. о҃, си́кль по си́клю ст҃мꙋ, ѻ̂-
бо́е по́лны мꙋкѝ пшени́чны, спра́жены съ є̂ле́-
ѻ̂мъ на тре́бꙋ. [И̂][82] димїа́мникъ є̂ді́нъ. і҃, зла́т-
никъ по́лнъ каде́нїа. [И̂][83] теле́цъ а҃ ѿ воло́въ,
[и̂][84] ѻ̂ве́нъ а҃, [и̂][85] а́гнецъ а҃ є̂динолѣ́тенъ, въ
все́съжже́нїе. [И̂][86] козе́лъ ѿ ко҃, а҃, грѣха̀ ра̀ди. (-)[87]
На тре́бꙋ (же) сп҃сенꙋю ю̂нца̀. в҃, [и̂][88] ѻ̂венъ. е҃.
[и̂][89] козе́лъ. е҃, [и̂][90] а́гнецъ є̂динолѣ́тенъ е҃, сї́и
да́ръ є̂лиса́фль сн҃а рагꙋ́илева. [И̂][91] въ (з҃, дн҃ь)[92],
кн҃зь сн҃овъ є̂фрѣмль, є̂лиса́ма сн҃ъ семиоу́довъ.
да́ръ є̂го, блю́до сре́брано. а҃, (мѣ́ра є̂го. р҃, и̂ л҃)[93]
(си́кль), [и̂][94] ча́шꙋ є̂ді́нꙋ сре́бранꙋ. о҃, си́кль, по
си́клю ст҃мꙋ, ѻ̂бо́е по́лны мꙋкѝ пшени́чны, съ-
пра́жены съ є̂ле́ѻ̂мъ на тре́бꙋ. [И̂][95] димїа́мникъ
є̂ді́нъ. і҃, зла́тникъ, по́лнъ каде́нїа. [И̂][96] те-
ле́цъ а҃ ѿ воло́въ, [и̂][97] ѻ̂ве́нъ а҃, [и̂][98] а́гнецъ а҃
є̂динолѣ́тенъ, въ все́съжже́нїе. И̂ козе́лъ ѿ ко́зъ
а҃ грѣха̀ ра́ди. (-)[99] На тре́бꙋ (же) сп҃сенꙋю ю̂нца
в҃, [и̂][100] ѻ̂ве́нъ. е҃, [и̂][101] козе́лъ е҃, [и̂][102] а́гнецъ є̂-
дїнолѣ́тенъ е҃, сї́и да́ръ є̂лисама́новъ. сн҃а семи-
оу́дова. [И̂][103] въ (и҃, дн҃ь)[104], кн҃зь сн҃ъ манасї́инь,
гамалї́иль, сн҃ъ (фа̂дасꙋровъ)[105]. да́ръ є̂го блю́до
сре́брано. а҃, (мѣ́ра є̂го. р҃, и̂ л҃)[106] (си́кль). [и̂][107]
ча́шꙋ є̂ді́нꙋ сре́бранꙋ. о҃, си́кль, по си́клю ст҃омꙋ,
ѻ̂бо́е по́лны мꙋкѝ пшени́чны. съпра́жены съ є̂ле-
ѻ̂мъ на тре́бꙋ. [И̂][108] димїа́мнй є̂ді́нъ. і҃, зла́т-
никъ, по́лнъ каде́нїа. [И̂][109] те́лецъ а҃ ѿ во-
ло́въ, [и̂][110] ѻ̂ве́нъ а҃, [и̂][111] а́гнецъ а҃ є̂динолѣ́тн҃е,
въ все́съжже́нїе. И̂ козе́лъ ѿ ко́зъ а҃ грѣха̀ ра́ди.
(-)[112] На тре́бꙋ (же) сп҃сенꙋю ю̂нца в҃, [и̂][113] ѻ̂ве́нъ
е҃, [и̂][114] козе́лъ е҃, [и̂][115] а́гнецъ є̂динолѣ́тенъ е҃. сї́и
да́ръ гамалї́иль. сн҃а фа̂дасꙋрова. [И̂][116] въ (д҃,
дн҃ь)[117], кн҃зь сн҃овъ венїами́нь, а̂вида́нъ сн҃ъ га-
део́нинъ. да́ръ є̂го, блю́до сре́брано. а҃, (мѣ́ра є̂-
го. р҃, и̂ л҃)[118]. (си́кль), [и̂][119] ча́шꙋ є̂динꙋ сре́бранꙋ
о҃, си́кль, по си́клю ст҃мꙋ, ѻ̂бо́е по́лны мꙋкѝ пше-
ни́чны. съпра́жены съ є̂ле́ѻ̂мъ на тре́бꙋ. [И̂][120]
димїа́мнй є̂ді́нъ. і҃, зла́тникъ, по́лнъ каде́нїа.
[И̂][121] теле́цъ, а҃, ѿ воло҃, [и̂][122] ѻ̂ве́нъ а҃, [и̂][123]
а́гнецъ а҃ є̂динолѣ́тенъ въ все́съжже́нїе. [И̂][124]
козе́лъ ѿ ко́зъ а҃, грѣха̀ ра́ди. (-)[125] На тре́бꙋ (же)
сп҃сенꙋю. юнца в҃, [и̂][126] ѻ̂ве́нъ е҃, [и̂][127] козелъ е҃,
[и̂][128] а́гнецъ є̂динолѣ́тенъ. е҃, сї́и да́ръ а̂вида́-
новъ сн҃а гадео́нїина. [И̂][129] въ. (і҃, дн҃ь)[130] кн҃зь
сн҃овъ дановъ, (а̂хеє̂зе́ръ)[131], сн҃ъ а̂мисада́и. да́ръ
є̂го блю́до сре́брано, а҃. (мѣ́ра є̂го. р҃, и̂ л҃)[132],

сеної в олії, – для жертви. **38** І одна кадильниця – 10 золотих – повна ладану. **39** І 1 теля, з волів, і 1 баран, і 1 ягня однолітнє – на всепалення, **40** і 1 козел, з кіз, – за гріх. **41** На жертву ж спасіння: 2 телиці, 5 баранів, 5 козлів, 5 однолітніх ягниць – це дар Саламіїла, сина Сурісадая. **42** І в 6-му дні – князь синів Ґада Елісааф, син Раґуїла. **43** Дар його: 1 срібне блюдо, його мірка – 100 і 30 сиклів, одна срібна чаша – 70 сиклів, за святим сиклем, – оба повні пшеничної муки, замісеної в олії, – для жертви. **44** І одна кадильниця – 10 золотих – повна ладану, **45** і 1 теля, з волів, і 1 козел, і 1 однолітнє ягня – на цілопалення, **46** і 1 козел, з кіз, – за гріх. **47** На жертву ж спасіння: 2 телиці, 5 баранів, 5 козлів, і 5 однолітніх ягниць – це дар Елисафа, сина Раґуїла. **48** І в 7-му дні – князь синів Ефріма Елисама, син Семиуда. **49** Дар його: 1 срібне блюдо, його мірка – 100 і 30 сиклів, і одна срібна чаша – 70 сиклів, згідно з святим сиклем, – оба повні пшеничної муки, замісеної в олії, – для жертви. **50** І одна кадильниця – 10 золотих – повна ладану, **51** і 1 теля, з волів, і 1 баран, і 1 однолітнє ягня – для цілопалення, **52** і 1 козел, з кіз, – за гріх. **53** На жертву ж спасіння: 2 телиці, і 5 баранів, і 5 козлів, і 5 однолітніх ягниць – це дар Елісами, сина Семиуда. **54** І в 8-му дні князь синів Манасії Гамаліїл, син Фаддасура. **55** Дар його: 1 срібне блюдо, його міра – 100 і 30 сиклів, і одна срібна чаша – 70 сиклів, згідно з святим сиклем, – оба повні пшеничної муки, замісеної в олії, – для жертви. **56** І одна кадильниця – 10 золотих – повна ладану, **57** і 1 теля, з волів, і 1 барана, і 1 однолітнє ягня – для цілопалення, **58** і 1 козел, з кіз, – за гріх. **59** На жертву ж спасіння: 2 телички, і 5 баранів, і 5 козлів, і 5 однолітніх ягниць – це дар Гамаліїла, сина Фаддасура. **60** І в 9-му дні – князь синів Веніямина Авидан, син Ґадеона. **61** Дар його: 1 срібне блюдо, його мірка – 100 і 30 сиклів, і одна срібна чаша – 70 сиклів, згідно з святим сиклем, – оба повні пшеничної муки, замісеної в олії, – для жертви. **62** І одна кадильниця – 10 золотих – повна ладану, **63** і 1 теля, з волів, і 1 баран, і 1 однолітнє ягня – на цілопалення, **64** і 1 козел, з кіз, – за гріх. **65** На жертву ж спасіння: 2 телиці, і 5 баранів, і 5 козлів, і 5 однолітніх ягниць – це дар Авідана, сина Ґадеонія. **66** І в 10-му дні князь синів Дана Ахеєзер, син Амісадая.

67 Дар його: 1 срібне блюдо, його
мірка – 100 і 30 сиклів, і одна сріб-
на чаша – 70 сиклів, згідно з святим
сиклем, – оба повні пшеничної му-
ки, замісеної в олії, – на жертву. **68**
І одна кадильниця – 10 золотих –
повна ладану, **69** і 1 теля, з волів, і
1 баран, і 1 однолітнє ягня – на ці-
лопалення, **70** і 1 козел, з кіз, – за
гріх. **71** На жертву ж спасіння: 2 те-
лиці, і 5 баранів, і 5 козлів, і 5 одно-
літніх ягниць – це дар Ахеєзера, си-
на Мисадая. **72** І в 11-му дні князь
синів Асира Фагель, син Ехрана. **73**
Дар його: 1 срібне блюдо, його мір-
ка – 100 і 30 сиклів, і 1 срібна чаша
– 70 сиклів, згідно з святим сиклем,
– оба повні пшеничної муки, замі-
сеної в олії, – на жертву. **74** І 1 ка-
дильниця – 10 золотих – повна ла-
дану, **75** і 1 теля, з волів, і 1 баран, і
1 однолітнє ягня – на цілопалення,
76 і 1 козел, з кіз, – за гріх. **77** На
жертву ж спасіння: 2 телички, і 5
баранів, і 5 козлів, і 5 однолітніх
ягниць – це дар Фаґеїла, сина Ехра-
на. **78** І в 12-му дні князь синів Не-
талима Ахира, син Енана. **79** Дар
його: 1 срібне блюдо, його мірка –
100 і 30 сиклів, і одна срібна чаша –
70 сиклів, згідно з святим сиклем, –
оба повні пшеничної муки, замісе-
ної в олії, – на жертву. **80** І одна ка-
дильниця – 10 золотих – повна ла-
дану, **81** і 1 теля, з волів, і 1 баран, і
1 однолітнє ягня – на цілопалення,
82 і 1 козел, з кіз, – за гріх. **83** На
жертву ж спасіння: 2 телиці, і 5
баранів, і 5 козлів, і 5 однолітніх
ягниць – це дар Ахіра, сина Енана.
84 Це освячення жертовника від
князів ізраїльських синів в тому
дні, коли помазав його: 12 срібних
блюд, і 12 срібних чаш, і 12 золо-
тих кадильниць, **85** по 100 і 30 си-
клів в кожному блюді, і по 70 сик-
лів в одній чаші, – в усіх посудинах
срібла – 2000 400 сиклів, за святим
сиклем. **86** І 12 золотих кадиль-
ниць, повні ладану, по 10 золотих в
кожній кадильниці. Всього ж золо-
та в кадильницях -100 і 20 золотих.
87 Ввесь скот на цілопалення: 12
телят, 12 баранів, 12 однолітніх яг-
нят, – їхні жертви, і 12 козлів, з кіз,
– за гріх. **88** Всіх волів на жертву
спасіння: телиць – 24, і 60 баранів, і
60 однолітніх козлів, і 60 одноліт-
ніх ягниць без вади, – це освячення
жертовника, по наповненні їхніх
мой3. 1 рук і по його помазанні. **89** *Коли
входив Мойсей до шатра свідчення,
говорити до Нього, і почув господє
слово, що говорило до нього згори
очищення, що є над кивотом свід-
чення, між двома херувимами. І го-
ворив до нього.

(сикль). [и][133] чашу едину сребрану. о, сикль, по
сиклю стму, обое полны муки пшеничны съ-
пражены съ елеомъ на требу· [И][134] димиам-
никъ единъ. і, златникъ, полнъ кадениа· [И][135]
телецъ а ѿ воловъ, [и][136] овенъ а, [и][137] аг-
нецъ а, единолѣтенъ въ всесъжжение· [И][138] ко-
зелъ ѿ козъ а грѣха ради· (-)[139] На требу (же)
спсеную. юнца в, [и][140] овенъ е [и][141] козелъ е,
[и][142] агнецъ единолѣтенъ е. сии даръ ахеезеровъ
сна [мисадаина][143]· [И][144] въ (аі, днь)[145] кнзь
сновъ асировъ, (фагель)[146] снъ ехрань. даръ его блю-
до сребрано а, (мѣра его. р, и л)[147] (сикль), [и][148] ча-
шу едину сребрану. о, сикль, по сиклю стму, о-
бое полны муки пшеничны, съпражены съ елеѡ
на требу· [И][149] димиамникъ един. і, златникъ,
полнъ кадениа· [И][150] телецъ а ѿ воловъ, [и][151]
овенъ а, [и][152] агнецъ, а, единолѣтен, въ всесъжже-
ние· И козелъ ѿ ко, а, грѣха ради· (-)[153] На требу
(же) спсеную. юнца в, [и][154] овенъ е, [и][155] козелъ
е, [и][156] агнец единолѣтенъ е, сии даръ фагеиль
сна ехрана· [И][157] въ (ві, днь)[158], кнзь сновъ (неда-
лимль)[159], ахира снъ енань. даръ его блюдо сре-
брано а, (мѣра его р, и л)[160] (сикль), [и][161] чашу
едину сребрану. о, сикль по сиклю стму, обое пол-
ны муки пшеничны. съпражены съ елеомъ на
требу· [И][162] димиамник единъ. і златникъ, полнъ
кадениа· [И][163] телецъ а, ѿ воловъ, [и][164] овенъ
а, [и][165] агнецъ а, единолѣтен въ всесъжжение· И
козелъ ѿ козъ а грѣха ради· (-)[166] На требу (же)
спсеную юнца в, [и][167] овенъ е, [и][168] козелъ е,
[и][169] агнецъ единолѣтенъ е, сии даръ ахировъ,
сна енана· Се осщение олтаря, воньже днь по-
маза и, ѿ кнзеи сновъ іилвъ, блю сребраны ві,
[и][170] чашъ сребраны ві, [и][171] димиамникъ зла-
ты ві, по р, и л сикль (въ коемждомъ блю-
дѣ)[172] и по о сикль чаши едінои, (въ всѣхъ же
съсудѣ сребра)[173] ,в, [-][174] у, сиклевъ по сиклемъ
стымъ· [И][175] димиамникъ златы ві, полны ка-
дениа, (по і златник въ коемждо димиамни-
ку,) всего же злата въ димиамнице, р, и к, злат-
никъ· всѣхъ (же) говадъ въ всесъжжение. телецъ
ві, овенъ ві, агнецъ едінолѣтенъ ві, требы ихъ
[-][176]. и козелъ ѿ козъ ві, грѣха ради. всѣ (же)
воловъ, на требу спсеную, юнецъ кд, [и][177] о-
венъ з, [и][178] козелъ [единолѣтенъ][179] з, [и][180]
агнецъ [единолѣтенъ непорочны, з][181]. Се осще-
ние олтаря по исполнению рукъ [ихъ][182], и по
помазании его· *внегда въхождаше моусии въ г мо а
храмъ свѣдѣниа, глати ему. и оуслыша (гнь
глъ)[183], глющъ къ нему, съвыше оцѣщениа.
еже есть оу ковчега свѣдѣниа. межу двѣма хе-
рувимома, и гла к нему·

Гл҃а, и҃·

И҆ гл҃а гь҃ къ мѡѷсїю гл҃а, гл҃и а҆а҆рѡ́нꙋ [ре-
кїи][1] к немꙋ. є҆гда̀ въставиши свѣти́-
ла по̀ рядꙋ, сꙿпредѣ свѣтила, да свѣ-
тя҃. з҃, свѣщни́· И҆ сътвори тако а҆а҆-
рѡ́нъ, ѿ є҆ди́ноѧ страны̀, съ прѣди свѣтила,
вжже свѣщи є҆го, ꙗ҆́коже повелѣ гь҃ мѡѷсїю· (-)[2]
Се(же) творе́нїе свѣтилное. сълїа́но злато (и҆)
стебліе є҆го, и҆ цвѣтци є҆го сълїаны всѧ, по ѡ҆б-
разꙋ, ꙗ҆́ко показа̀ гь҃ мѡѷсїю, тако сътвори свѣ-
щни́· И҆ рече гь҃ къ мѡѷсїю гл҃а. поими левиты
ѿ посрѣ сн҃овъ і҆и҃лвъ, и҆ да ѡ҆чистиши ѧ҆· (-)[3]
Сице (же) да сътвориши и҆мъ, ѡ҆чищенїе (-)[4] да
покропиши на ни воду ѡ҆чищенїѧ, и҆ да въ-
зыидетъ бри́чь на все тѣло и҆хъ, і҆ и҆сперꙋтъ
ризы своѧ̀, и҆ чисты бꙋдꙋтъ· И҆ да по́имꙋтъ
(-)[5] є҆ди́нъ ѿ воло́въ, и҆ (-)[6] требꙋ мꙋкѝ пше-
ни́чны сътра́жены съ є҆леомъ, и҆ телецъ (вто-
рыи) є҆динолѣтенъ [-][7], да по́имеши грѣха̀ ра́-
и҆ѕ҃ра ѕ҃ ди· И҆ *да приведе́ши левиты прѣ храмъ свѣдѣ-
нїа. и҆ да (и҆) събере́ши ве́сь сонъм сн҃въ і҆и҃лвъ· И҆
приведе́ши левиты прѣ гь҃, и҆ да възложа сн҃ве
і҆и҃льстїи, рꙋкы своѧ̀ на левиты, и҆ да ѿлꙋ-
читъ а҆а҆рѡнъ левиты ѿда́нїе прѣ гь҃ ѿ сн҃въ
і҆и҃лвъ, и҆ да слꙋжатъ слꙋжбꙋ гв҃и· Левиты же да
възложатъ рꙋки на главы̀ телцемъ, и҆ да [съ-
твориши][8] є҆ди́нъ грѣха̀ ра́ди. (а҆)[9] [вторыи][10] въ
всесъжже́нїе гꙋ҃, ѡ҆чистити ѡ҆ нихъ· (-)[11] Поста́-
виши (же) левиты [-][12] прѣ а҆а҆ро́номъ и҆ прѣ сн҃ъ-
ми є҆го. и҆ да ѿда́си ѧ҆ ѿда́нїе [-][13] гꙋ҃· И҆ да
ѿлꙋчиши левиты, ѿ средѝ сн҃въ і҆и҃лвъ, и҆ да бꙋ-
дꙋтъ мнѣ· (-)[14] Посе́мъ (же) да вни́дꙋ левиты
слꙋжити слꙋжбꙋ, [въ храмѣ][15] свѣдѣнїа, и҆ да
ѡ҆чистиші и҆, и҆ да ѿда́си ѧ҆ [ѿда́нїе][16] прѣ гмъ.
ꙗ҆́ко ѿда́нїа ѿда́ны сїи мнѣ сꙋть, ѿ средѝ
сн҃въ і҆и҃лвъ. въ ѿверза́ющихъ мѣсто, всѧ́ка
ложесна̀ первене́цъ всѣ ѿ сн҃въ і҆и҃лвъ, прїѧхъ
вы҃ г҃ ѧ҆ себѣ· *Ꙗ҆́ко мнѣ (є҆сть) весь прьвене́цъ ѿ сн҃въ
і҆и҃лвъ. ѿ чл҃ка до ско́та, въ дн҃ь во́нже побихъ
ве́сь первене́цъ, в землѝ є҆гѵ́петьстеи, ѡ҆стихъ ѧ҆
себѣ· И҆ поѧхъ левиты въ мѣсто вса́каго прь-
вене́ца сн҃овъ і҆и҃лвъ· (-)[17] ѿда́х (же) левиты ѿ-
да́нїе· (-)[18] а҆а҆рѡ́нꙋ и҆ сн҃омъ є҆го, ѿ средѝ сн҃овъ
і҆и҃лвъ, слꙋжити слꙋжбꙋ сн҃въ і҆и҃лвъ въ храмѣ
свѣдѣнїѧ. и҆ да мо́лятсѧ ѡ҆ сн҃ѣхъ і҆и҃львыхъ.
ꙗ҆́ко да не бꙋ́детъ (гнѣвъ) на сн҃ѣхъ і҆и҃-
львыхъ. є҆гда̀ (прѣстꙋпити и҆мъ)[19] къ стымъ·
И҆ сътвори мѡѷсїи и҆ а҆а҆рѡнъ и҆ ве́сь сонъмъ
сн҃овъ і҆и҃лвъ, левитомъ ꙗ҆́коже заповѣда̀ гь҃ мѡѷ-
сїю ѡ҆ левитѣ. тако сътвориша и҆мъ сн҃ве і҆и҃
леви· И҆ ѡ҆чистишасѧ левити. і҆ и҆спраша ризы

Глава 8

1 І сказав Господь до Мойсея,
кажучи: **2** Скажи Ааронові, кажучи
до нього: Коли поставиш світила – за
порядком перед світильником хай
світять 7-ми свічник. **3** І зробив так
Аарон: з однієї сторони, спереду сві-
тильника, запалив світила його, так
як наказав Господь Мойсеєві. **4** Це
творило світильника: вилитий золо-
тий, і стебла його, і квіти його – ви-
литі всі за образом, так як показав
Господь Мойсеєві, так зробив світи-
льник. **5** І сказав Господь до Мойсея,
кажучи: **6** Візьми левітів з-поміж си-
нів ізраїльських, і очистиш їх. **7** Так
же зробиш їм очищення: покропиш
на них воду очищення, і хай підве-
деться бритва на все їхнє тіло, і ви-
перуть свою одіж, і будуть чистими.
8 І хай візьмуть: одне – з волів, і жер-
тву муки пшеничної, замісеної в олії,
і друге – однолітнє теля – візьмеш за
гріх. **9** І *приведеш левітів перед ша- єз1. 6
тро свідчення, і збереш усю громаду
ізраїльських синів. **10** І приведеш ле-
вітів перед Господа, і покладуть ізра-
їльські сини свої руки на левітів, **11** і
відлучить Аарон левітів перед Госпо-
дом, як дар від ізраїльських синів, – і
хай служать служіння Господеві. **12**
левіти ж хай покладуть руки на голо-
ви телят, і зробиш: одне – за гріх, а
друге – на цілопалення Господеві,
щоб надолужити за них. **13** Поставиш
же левітів перед Аароном і перед йо-
го синами, і віддаси їх, як дар, Госпо-
деві. **14** І відлучиш левітів з-поміж
ізраїльських синів, і хай будуть мені.
15 Після цього ж хай ввійдуть левіти
служити служіння в шатрі свідчення,
і очистиш їх, і віддаси їх в дар перед
Господом. **16** Бо в дар віддані є ці
мені, з-поміж синів ізраїльських, за-
мість тих, що розкривають всі лона;
первородного з усіх ізраїльських си-
нів взяв Я, їх собі. **17** *Бо моїм є кож- вищ. 3
ний первородний з ізраїльських си-
нів, від людини до скотини; в дні, в
якому Я побив кожного первородно-
го в єгипетській землі, я освятив їх
собі. **18** І взяв Я левітів замість кож-
ного первородного з ізраїльських си-
нів. **19** Віддав же Я левітів, як дар,
Ааронові і його синам, з-поміж ізра-
їльських синів, щоб служили служін-
ня ізраїльських синів в шатрі свід-
чення; і хай моляться за ізраїльських
синів, і щоб не був гнів на ізраїльсь-
ких синах, коли вони приступлять до
святого. **20** І зробив Мойсей і Аарон,
і ввесь збір ізраїльських синів з леві-
тами так, як заповів Господь Мойсеє-
ві за левітів, так зробили з ними ізра-
їльські сини. **21** І левіти очистилися і
випрали свою одіж, і віддав їх Аарон

в дар перед Господом, і помолився
за них Аарон, щоб очистити їх. **22**
Після цього ввійшли левіти служи-
ти їхні служіння в шатрі свідчення
перед Аароном і перед його синами.
Так, як Господь заповів Мойсеєві
про левітів, так вони вчинили. **23** І
сказав Господь до Мойсея, кажучи:
24 Це про левітів: від **25** літ і вище
хай ввійдуть служити служіння до
шатра свідчення; 25 від 50 же літ
хай відійдуть від служіння, і хай не
служать після цього. **26** І хай слу-
жать його брати в шатрі свідчення,
щоб зберігати сторожі, а діла хай
не роблять. Так зробив він з леві-
тами в сторожах їхніх.

Глава 9

1 І сказав Господь до Мойсея в
Синайській пустині в другому році
після того, як вони вийшли з єги-
петської землі, в 1-му місяці, кажу-
чи: **2** Скажи хай зроблять ізраїль-
ські сини пасху за часом її. **3** В 14-
му дні 1 місяця, під вечір. І зробиш
її в її часі, за її законом і за її пра-
вилами зробиш її. **4** І сказав Мой-
сей ізраїльським синам: Зробите па-
сху. **5** І зробили пасху, як починав-
ся 1 місяць, в 14-му дні, в Синайсь-
кій пустині, так як Господь заповів
Мойсеєві, так зробили ізраїльські
сини. **6** І прийшли мужі, які були не-
чисті через душу людини, і не мо-
гли зробити пасху в тому дні, і
прийшли перед Мойсея і Аарона в
тім дні, **7** і сказали до нього: Ми є
нечисті через душу людини, задля
чого нам не годиться принести дар
Господеві в часі його посеред ізра-
їльських синів. **8** Сказав же Мойсей
до них: Стійте тут, хай послухаю,
що Господь заповість про вас. **9** І
сказав Господь до Мойсея, кажучи:
10 Скажи ізраїльським синам, ка-
жучи: Людина, людина, яка лиш бу-
де нечистою через душу людини,
чи в дорозі далеко, чи у вас, чи у
ваших родах, і хай зробить пасху
Господеві. **11** В другому місяці, в
14-му дні місяця, під вечір, хай її
зроблять, з опрісноками, з гіркім
мой2. 12 зіллям хай її їдять. **12** Не оставлять
ів. 19 же з неї до ранку, *і кістки хай не
розломлять з неї, за всім законом
пасхи хай її зроблять. **13** Людина
ж, яка лиш чистою буде і не є в до-
розі далеко, і полишить зробити па-
сху – вигубиться та душа зі свого
народу, бо не принесла дар Госпо-
деві у своїм часі, та людина одер-
жить свій гріх. **14** Якщо ж прийде
до вас приходько, у вашу землю, і
зробить пасху Господеві, за зако-
ном пасхи і за її приписами, так її
зробить. Один закон хай буде вам, і

[своѧ̀][20], и҆ ѿда́стъ ѧ҆̀ а҆арѡ́нъ ѿда́нїе прⷣе гмⷭ҇ъ.
и҆ помоли́сѧ ѡ҆ ни́хъ а҆арѡ́нъ ѡ҆чище́нїѧ ра́ди
и҆́хъ· (-)[21] Посе́мъ вни́доша леви́ти. слꙋжи́ти
слꙋ́жбы и҆ҳ҇ въ хра́мѣ свѣдѣ́нїѧ. прⷣе а҆арѡ́номъ и҆
прⷣе снⷭ҇ы є҆го. ꙗ҆́коже повелѣ̀ гⷭ҇ь мѡѷсі́ю ѡ҆ леви́-
техъ та́ко сътвори́ша [-][22]· И҆ рече гⷭ҇ь къ мѡѷ-
сі́ю гл҃ѧ, се҆ є҆сть ѡ҆ леви́техъ, ѿ, кⷺе, лѣ́тъ и҆
вы́шше. да [вни́дꙋтъ][23] слꙋжи́ти слꙋже́нїе, въ
хра́мъ свѣдѣ́нїѧ. (-)[24] ѿ н҃ (же) лѣ́тъ да [ѡ҆с-
та́нꙋтъ][25] слꙋже́нїѧ, и҆ да не [слꙋжатъ][26] по
се́мъ· И҆ да (слꙋжатъ)[27] бра́тїѧ є҆го, въ хра́мѣ
свѣдѣ́нїа стрѣщѝ стражбꙋ. а҆ дѣ́ла да не дѣ́-
лаю̑. та́ко (сътворѝ)[28] леви́тѡⷨ въ стра́жбѣ и҆ҳ҇·

Гла҃, д҃·

И҆ гл҃а гⷭ҇ь къ мѡѷсі́ю въ пꙋсты́ни сина́и-
стѣи, въ (второ́е лѣ́то)[1], и҆зшⷣешимъ и҆мъ
и҆з землѧ̀ є҆гѵ́пєскїа въ, [а҃, мцⷭ҇а][2] гл҃ѧ·
Рцы̀ [-][3] да сътворѧ́тъ снⷭ҇ве і҆и҃льстїи па́с-
хꙋ въ́ времѧ є҆ѧ̀· въ д҃і, днⷭ҇ь, мцⷭ҇а, а҃, къ ве́-
черꙋ. [и҆][4] сътвори́ши ю҆̀ въ́ времѧ [є҆ѧ̀][5], по за-
ко́нꙋ є҆ѧ̀, и҆ по сꙋдꙋ є҆ѧ̀ сътвори́ши ѧ҆̀· И҆ рⷱ҇е
мѡѷсі́и снⷭ҇омъ і҆и҃льскиⷨ, [сътвори́те][6] па́сху· [И҆
сътворѝша па́сху][7], начина́ющꙋсѧ, (а҃, мцⷭ҇у, въ
д҃і днⷭ҇ь)[8]. въ пꙋсты́ни сина́истеи, ꙗ҆́коже повелѣ̀
гⷭ҇ь мѡѷсі́ю, та́ко сътвори́ша снⷭ҇ве і҆и҃лви· И҆ прї-и-
до́ша мꙋжи и҆́же бѣхꙋ нечисти ѡ҆ дшⷭ҇и чл҃чи, и҆
не мо́жахꙋ сътвори́ти па́схи, въ [то́и днⷭ҇ь][9], и҆
прї́идо́ша прⷣе мѡѷсі́а и҆ а҆арѡ́на въ то́и днⷭ҇ь, и҆
реко́ша [-][10] к немꙋ, мы̑ нечи́сты [є҆сми][11] ѡ҆
дшⷭ҇и чл҃чи, (чесо̀ ра́ди)[12] намъ не досто́итъ при-
нестѝ да́ръ гⷭ҇у въ́ времѧ є҆го, посредѣ̀ снⷭ҇въ і҆и҃-
львъ· (-)[13] Рече (же) [мѡѷсі́и к ни́мъ][14] ста́ните
тꙋ̑, (да)[15] слы́шꙋ (гⷭ҇ь ѡ҆ ва҃ что̑ повели́тъ)[16]· И҆
рече гⷭ҇ь къ мѡѷсі́ю гл҃ѧ, гл҃и снⷭ҇омъ і҆и҃львымъ ре-
кі́и· Чл҃къ чл҃къ и҆́же а́ще бꙋдⷮе нечи́стъ ѡ҆ дшⷭ҇и
чл҃чи. и҆́ли на пꙋтѝ дале́че, [и҆́ли][17] въ васъ, и҆́ли
в роже́нїи ва́шемъ, и҆ да сътвори́тъ па́схꙋ гⷭ҇ꙋ·
въ мцⷭ҇ъ вторы́и. въ д҃і днⷭ҇ь мцⷭ҇а къ ве́черꙋ, да
сътворѧ́тъ ю҆̀, съ ѡ҆прѣ́сноки (съ)[18] горчи́цами,
да ꙗ҆́дѧтъ ю҆̀· Не ѡ҆става́ватъ (же) ѿ неѧ̀
наꙋ́трїѧ, *и҆ ко́сти да не съкрꙋша́тъ ѿ неѧ̀, в мо̀ ві і҆оа҃ ді
по всемꙋ̀ зако́нꙋ па́схи да сътворѧ҃ ю҆̀· (-)[19] Чл҃къ
(же) и҆́же а́ще чи́стъ бꙋ́детъ и҆ на пꙋтѝ дале́че
нѣ́сть, и҆ ѡ҆ста́нетъ сътвори́ти па́схꙋ, потре-
би́тсѧ дшⷭ҇а та ѿ лю́дїи свои́хъ, ꙗ҆́ко да́ра
гнⷭ҇ѧ не принѐсъ въ́ времѧ є҆го, грѣхъ свои прї-и-
метъ чл҃къ то́и· А҆́ще ли прї́идⷮе к вамъ при-
ше́лецъ въ зе́млю ва́шꙋ, и҆ сътвори́тъ па́схꙋ
гⷭ҇ꙋ, по зако́нꙋ па́схи, и҆ по́ чинꙋ є҆ѧ̀, та́ко съ-
твори́тъ є҆ѧ̀· Зако́нъ є҆ди́нъ да бꙋ́детъ вамъ,
и҆ пришѐлцꙋ и҆ тꙋ́земцꙋ (-)[20]· И҆ въ днⷭ҇ь во́нже

в мѡ м поставися храмъ, *покрылъ облакъ храмъ, [и][21] домъ свѣдѣнїа, (-)[22] ѿ вечера (же) бѣаше на храмѣ аки зара огнена до заоутрїа. тако бысть всегда, облак покрываше его въ днь, а зара огнена нощїю· [Егда же][23] ѿступаше обла ѿ храма, [-][24] по сихъ въздвизахуса снве ѝлътестїи, [-][25] на мѣсто на неже стоаше облакъ. тамо въполчахуса снве ѝлви· По повелѣнїю гню да въстаютъ снве ѝлви. и по велѣнїемъ гнимъ станутъ въ вса дни, в наже осѣнаетъ облакъ на храмѣ да въполчаюса снве ѝлви· (-)[26]
а кри і *Егда (же) премедлитъ облакъ на храмѣ дни многи. [-][27] да снабда снве ѝлътестїи снабдѣнїе [гне][28], и да не въстаютъ· И будетъ егда покрыетъ облакъ дни чтеныа на храмъ, гломъ гнї да стаютъ, и по велѣнїемъ гнимъ да подвижутса· (-)[29] Будетъ (же) егда буде облакъ ѿ вечера до заоутрїа, и [аще][30] въздвигнетса облакъ заоутра, [-][31] да въздвигнутса днїю, или нощїю. и (аще) подвигнетса облакъ [и][32] да поиду· [Или][33] днь, или мцъ, [или][34] днїи оумножитъ облакъ осенающъ на немъ· да станутъ снове ѝлви, и да не въздвизаютса. [въ ѿступленїи его, въздвизашеса][35] · [Якоже по велѣнїемъ гнимъ въполчаютса, и][36] по велѣнїемъ гнимъ да ѿидутъ, снабдѣнїе гне да снабдѣша по повеленїи гни, в руцѣ моѵсїинѣ·

приходькові, і тубільцеві. **15** І в
день, в якому поставлено шатро,
*хмара покрила шатро і дім свід- мой2. 40
чення, звечора ж над шатром був
наче полумінь вогню – до ранку. **16**
Так було завжди: хмара покривала
його вдень, а полумінь вогню – вно-
чі. **17** Коли ж підносилася хмара
від шатра, після цього підводились
ізраїльські сини; на місці, на якому
стояла хмара, там отаборювалися
ізраїльські сини. **18** За заповіддю
Господа хай підводяться ізраїльські
сини, і за заповіддю Господа ста-
нуть. В усі дні, в яких отінює хмара
на шатрі, хай отаборюються ізра-
їльські сини, **19** *хоч ще зостається кор1. 10
хмара над шатром багато днів. Хай
зберігають ізраїльські сини господ-
ню сторож, і хай не піднімаються.
20 І буде: коли отінюватиме хмара
багато днів шатро, за голосом гос-
поднім хай встають, і за заряджен-
ням господнім хай рухаються. **21**
Буде ж: коли буде хмара з вечора
до ранку, і якщо піднесеться хмара
вранці, хай підведуться вдень або
вночі, і якщо піднесеться хмара, і
хай підуть. Або день **22** чи місяць,
чи дні – примножить хмара, що оті-
нює на ньому, хай стоять ізраїльсь-
кі сини, і хай не підводяться. Коли
відступала вона – піднімався. **23**
Так, як за господнім зарядом отабо-
рюються, і за господнім зарядом хай
відійдуть; сторож господню хай
зберігають, за господнім зарядом,
під рукою Мойсея.

Гла, і

И рече гь къ моѵсїю гла. сътвори себѣ двѣ трубы сребраны кованы сътвориши а и да будета ти на съзванїе сонму, и въставлати полки· И да трубиши има, и да съберетса [к тебѣ][1] весь сонмъ пре дверми храма свѣдѣнїа· Аще ли единою [трубою][2] въструбатъ, да прїидут к тебѣ вси кнзи [и тысащники][3] ѝлътестїи· И да трубите въ знаменїе. и да въздвижутса полцы въполчающїиса на въстоки· И да въструбите въ знаменїе второе, и да въздвигнуса полцы въполчающїиса ѿ юга· И да въструбите въ знаменїе третїе, и да са въздвигнутъ полцы, въполчающїиса ѿ мора· И да въструбите въ знаменїе четвертое, и въздвигнутса полцы въполчающїиса ѿ сѣвера. знаменїа (же) да въструбатъ въ воздвиженїе и· (-)[4] Егда (же) (съберете)[5] сонмъ, да въструбите (-)[6] не въ знаменїе. [снве же][7] аарони жерцы да трубатъ трубами, и да будетъ вамъ законъ вѣчныи

Глава 10

1 І сказав Господь до Мойсея, кажучи: **2** Зроби собі дві срібні труби, зробиш їх кованими, і хай будуть тобі, щоб скликати збір і підводити табір. **3** І затрубиш ними, і хай збереться до тебе ввесь збір перед дверима шатра свідчення. **4** Якщо ж однією трубою затрублять – хай прийдуть до тебе всі князі і тисячні Ізраїля. **5** І затрубите на знак, і хай підведуться полки, що отаборюються на сході. **6** І затрубите на другий знак, і хай підведуться полки, отаборені на півдні. І затрубите на третій знак, і підведуться полки, отаборені до моря *(=заходу)*. І затрубите на четвертий знак, і підведуться полки отаборені на півночі. Хай же затрублять знак, щоб вони підвелися. **7** Коли ж зберете збір, затрубите не на знак. **8** Сини ж Аарона, священики, хай трублять трубами, і хай буде вам вічним законом у ваші роди. **9** Якщо ж вийдете на бій, у вашій землі, проти воро-

гів, що вам протиставляться, і затрубите, і дастьте трубами знак – і будете згадані перед Господом, і спасетеся від ваших ворогів. **10** В дні же вашої радості, і у ваших празниках, і у ваших новомісяцях затрубите трубами – і на цілопалення, і на ваші жертви спасіння, і хай будуть вам на згадку перед вашим Богом. Я Господь Бог ваш. **11** І сталося: в другому році, в другому місяці, в 20-му *дні* місяця піднялася хмара від шатра свідчення, **12** і підвелися ізраїльські сини зі своїми полками з Синайської пустині, і хмара стала в пустині Фаран. **13** І підвелися перші, за господнім голосом, рукою Мойсея. **14** І перші підняли знамено полку сини Юди зі своєю силою, над силою же їхньою – Наасон, син Амінодава. **15** Над силою ж племені синів Ісахара – Натанаїл, син Согара. **16** Над силою ж племені синів Завулона – Еліяв, син Хелона. **17** І хай складають шатро; і піднялися сини Ґерсона і сини Мерарі, що носять шатро. **18** І піднято знак полка Рувима з силою своєю; над його ж силою – Єлисур, син Седиюра. **19** Над силою ж племені синів Симеона – Саламіїл, син Сурисадая. **20** Над силою ж племені синів Ґада – Елисаф, син Раґуїла. **21** І хай підведуться сини Каата, що носять святе, і хай поставлять шатро, поки ці прийдуть. **22** І хай підведеться знак полку Ефраїма зі своєю силою; над силою ж його – Елисама, син Семиюда. **23** Над силою ж племені синів Манасії – Ґамалеїл, син Фадасура. **24** Над силою ж племені синів Веніямина – Авидан, син Ґадеона. **25** І хай підведеться знак полка синів Дана, – останні з усіх полків зі своєю силою, – а над їхньою силою Ахиєзер, син Амисадая. **26** Над силою ж племені синів Асира – Фаґеєл, син Ехрана. **27** Над силою же племені синів Нефталі – Ахир, син Енана. **28** Це полки ізраїльських синів з їхньою силою, і так вони підвелися. **29** Сказав же Мойсей Оваву, сину Раґуїла Мадіяніта, тестеві Мойсея: Підводимося ми до місця, про яке Господь сказав: Дам його вам! Ходи з нами, зробимо тобі добро, бо Господь гарно заговорив про Ізраїля. **30** Він відповів до нього: Не піду, але піду до моєї землі і до мого роду. **31** І сказав: Не остав нас, тому що ти був з нами в пустині, і будеш між нами старцем. **32** І буде, якщо підеш з нами: з цього добра, яке Господь нам вчинить, вчинемо добро й тобі. **33** Пішли ж від Господньої гори дорогою три дні, і кивот

в рожєнїа ваша· Аще ли изыидете на брань въ земли вашеи къ супостатѡ супротивѧщимсѧ вамъ, [и вострубите][8], и съзнаменуитесѧ трубами, и въспоманетесѧ пре гмъ· і избавитесѧ ѿ врагъ вашихъ· (-)[9] въ днь (же) веселїа вашего и въ праздникахъ вашихъ, и въ новомѣсечїахъ вашй, да въструбите трубами. [и][10] на всесъжженїе и на требы спсенїи вашй, и да буду ва на въспоминанїе пре бмъ вашй, азъ гь бъ вашъ· И бысть въ (второе лѣто)[11] въ (вторыи мцъ)[12], въ к мца, възнесесѧ обла ѿ храма свѣдѣнїа. и възвигошасѧ снове ілеви, съ сонмы своими [ѿ][13] пустыни синаискїа, и ста облакъ въ пустыни фарани· И въздвигнушасѧ первїи съ гласомъ гнимъ, рукою моѵсїевою. и въздвигоша знаменїе полка снвъ июдинъ, первыи съ силою своею, (-)[14] на силою (же) и наассон, снъ аминодавль· (-)[15] На силою (же) племени снвъ исахаровъ наданаелъ, снъ согаровъ· (-)[16] На силою (же) племени снвъ заоулонь, елїавъ снъ хелонь· И да слагаютъ храмъ и въздвигошасѧ снве [герсони][17], и снве мераринѣ, носѧщи храмъ· И въздвижесѧ знаменїе полка рувимлѧ, съ силою своею, (-)[18] на силою (же) его (иелисуръ)[19] снъ седиоуровъ· (-)[20] На силою (же) племени сновъ симеонь саламїилъ снъ сурисадаевъ· (-)[21] На силою (же) племени снв гадовъ, елисафъ снъ рагуилевъ· И да въздвигнутсѧ снве каадовы, въздвизающїи стаа, и да поставаѧтъ храмъ дондеже (сїи) прїиду· И да въздвигнетсѧ знаменїе полка ефрѣмлѧ съ силою своею, (-)[22] на силою (же) [его][23] елисама снъ [семиоудовъ][24]· (-)[25] На силою (же) племени сновъ [манасїинъ][26] гамалеилъ снъ фадасуровъ· (-)[27] На силою (же) племени сновъ венїаминь авиданъ снъ гадеоновъ· И да въздвигнетсѧ знаменїе полка сновъ дановыхъ, послѣднїи всѣхъ полкъ съ силою своею, (-)[28] на силою (же) и ахиезеръ снъ амисадаевъ· (-)[29] На силою (же) племени сновъ асирь фагее, снъ ехрань· (-)[30] На силою (же) племени сно недалимль, ахиръ снъ енань· Сїи полки сновъ ілвъ, [съ силою ихъ и (тако) въздвигошасѧ][31]· (-)[32] Рече (же) моѵсїи [иовабу][33] сну рагуилеву мадїанину, тестю моѵсїову, въстаемъ мы на мѣсто о немже (гь рекїи. дамъ е вамъ)[34], поиди с нами (-)[35] (сътворимъ тебъ добро)[36], яко гь (добрѣ гла)[37] о іли· (-)[38] (ѿвѣща)[39] к нему не иду, но въ землю мою, и в рожєнїе мое [иду][40]· И ре, не остани насъ понеже бѣ с нами въ пустыни, и будеши в на старецъ· И будетъ аще идеши с нами, [-][41] ѿ блга сего еже (гь намъ сътворитъ)[42], (блго сътворимъ и тебѣ)[43]· (-)[44] ѿи-

до́ша (же) ѿ горы̀ г҃нѧ въ пѹ́ть три д҃ни. и̂ ковче́гъ завѣ́та г҃нѧ преди и̂да́ше пр҃е ними
въ пѹ́ть три д҃ни съглѧда́ти и̂̃ ста́на· И̂ бы́сть е̂гда̀ въздвиза́хѹ ковче́гъ, [-][45] ре́че мѡѷ-
ѱ҃ло ѯз сїи, *въста́ни г҃и, да разъсы́плютсѧ вра́зи твоѝ, [и̂][46] (в҃си ненави́дѧщїи тебѐ да побѣ́гнѹть)[47] [ѿ лица̀ твое̂го][48]· И̂ въ поста́вленїи (ковче́га) рече· въզвраща́и г҃и тысѹща т҃ѣ въ ї̂и҃ли. (-)[49] ѻ̂́б-
лакъ (же) [г҃нь][50] бы́сть (-)[51] на н҃и въ д҃нь е̂гда̀ въздвиза́хѹсѧ с по́лка·

Г҃ла, а҃ı·

И̂ бы́ша лю́дїе ро́пщѹще зла́ѧ пр҃е г҃мъ. и̂ слы́ша г҃ь и̂ разгнѣ́васѧ гнѣ́вомъ, и̂ ра-горѣ́сѧ в н҃и ѻ̂́гнь ѿ г҃а, и̂ потребѝ ча́сть е̂ді́нѹ ѿ п҃ока· (-)[1] въզопи́ша(же) лю́дїе къ мѡѷсїю, и̂ помоли́сѧ мѡѷсїи къ г҃ѹ, и̂ ѹ̂става́висѧ ѻ̂́гнь. и̂ прозва́сѧ и́мѧ мѣ́стѹ томѹ запале́нїе, ꙗ̂́ко разгорѣ́сѧ в н҃и ѻ̂́гнь ѿ г҃а· (Прїидо́ша же и̂́же)[2] в н҃и, пожада́ша похотѣ́нїе· И̂ сѣ́дше пла́кахѹсѧ [-][3] с҃нове ї̂и҃лви. и̂ реко́ша,
а҃ кѡри҃ ı *кто̀ н҃ы напита́етъ мѧ́съ· Помѧнѹхо́ [бо][4] ры́бы ꙗ̂́же ꙗ̂до́хомъ въ [землѝ е̂гѵ̂пе́стѣ][5], тѹ-не· И̂ смо́квы и̂ ды́ни, лѹ́къ, и̂ червле́ныи лѹ́къ, и̂ чесно́· ч҃ нн҃ѣ д҃ша на́ша и̂схла̀, ничто́же то-чїю ма́нна пр҃е ѻ̂чима на́шима· Ма́нна же [бѧ-
в҃ мѡ҃ ѕı ше][6] а̂́ки сѣ́мѧ корїа́ндрово е̂сть, (-)[7] ѻ̂бли́чїе е̂го
ѱ҃ло ѻз мѹдр҃о ѕı ıоа҃ ѕ а҃ кѡри҃ ı [ꙗ̂́ко][8] ѻ̂бли́чїе би́сера чи́ста· [-][9] *И̂схожда́хѹ лю́дїе, и̂ събира́хѹ, и̂ мела́хѹ [-][10] в же́рновна҃, и̂ толца́хѹ въ стѹпа́хъ, и̂ варѧ́хѹ [-а҃][11] въ горшка́хъ, и̂ твора́хѹть е̂ю̀ потре́бники, и̂ бѧ-ше вкѹше́нїе е̂го, ꙗ̂́ко вкѹше́нїе мѹкѝ съ е̂ле́омъ· (-)[12] Е̂гда́ (же) схожда́ше роса̀ на по́лкъ но́щїю, схожда́ше (же) ма́нна на́ нѧ· И̂ ѹ̂слы́ша мѡѷсїи пла́чющихсѧ и̂хъ въ со́нм҃ѣ свои̂, ко́ждо (и̂) пр҃е (свои́ми две́рми)[13], и̂ разгнѣ́васѧ [г҃ь гнѣ́вомъ][14] ѕѣло, и̂ пр҃е мѡѷсїо҃ бѣ́ше з҃ло· (-)[15] р҃е мѡѷсїи къ
мѹдр҃о ѕı г҃ѹ, *въскѹ́ю заѕлѝ рабѹ̀ свое̂мѹ, [-][16] почто̂ не ѻ̂-брѣто́ бл҃гти пр҃е тобо́ю, е̂же възложи́ти на-па́сть лю́дїи си́хъ на́ мѧ· Е̂да̀ а́зъ е̂смь въ ѹ̂-тро́бѣ зача́лъ вс҃ѧ лю́ди сїа, и̂́ли а́зъ е̂смь ро-ди́лъ ѧ̀, ꙗ̂́ко да г҃леши м҃и възмѝ и̂хъ на ра́-мѹ твою̀, ꙗ̂́коже (дои́лица носитъ)[17] дои́мыѧ, въ зе́млю е̂ю́же клѧ́сѧ ѿц҃емъ и̂хъ· ѿкѹ́дѹ мн҃ѣ мѧ́са да́ти всѣ́мъ лю́демъ симъ, ꙗ̂́ко пла́чютъ на́ мѧ г҃лю́ще, да́ждь н҃ы мѧ́са да ꙗ̂́мы· Не могѹ̀ а́зъ е̂ди̂н вестѝ лю́дїи си́хъ, ꙗ̂́ко тѧжча́йши менѐ е̂сть [-][18]· А̂́ще л҃и та́ко тво-ри́ши мн҃ѣ, побі́и мѧ побїе́нїем, а̂́ще л҃и е̂смь ѻ̂брѣ́лъ бл҃гть пр҃е тобо́ю, да не вижѹ [заѕлѣ-нїа мое̂го][19]· И̂ рече г҃ь къ мѡѷсїю, събери̂ м҃и, ѻ҃, мѹ́жь ѿ ста́рець ї̂и҃лвъ, ꙗ̂́же (ты сѧ)[20]

господнього завіту ішов попереду, перед ними, дорогою трьох днів, щоб розвідати їм місце спочинку. **34** І було, коли підносили кивот, сказав Мойсей: *Підведися, Господи. Хай розсиплються твої вороги, і всі, що тебе ненавидять, хай повтікають від твого обличчя. **35** І як ставили кивот, сказав: Поверни, Господи, тисячі десятьох тисяч в Ізраїлі. **36** Хмара ж господня була на них в дні, коли підводилися з табору. пс. 67

Глава 11

1 І народ дуже нарікав перед Господом, і почув Господь і розгнівався гнівом; і розгорівся між ними вогонь від Господа і пожер одну частину табору. **2** Закричав же народ до Мойсея, і помолився Мойсей до Господа, і вогонь спинився. **3** І названо ім'я того місця Запалення, бо між ними розгорівся вогонь від Господа. **4** Прийшли же ті, що між ними пожадали пожаданням, і, сівши, плакали ізраїльські сини, і сказали: *Хто нас нагодує м'ясом? кор1. 10
5 Бо ми згадали риби, які ми їли в єгипетській землі даром, і фіґи, і дині, цибулю, і червону цибулю, і часник. **6** А тепер наша душа висохла, *немає* нічого, за винятком манни перед нашими очима. **7** Манна ж була, наче насіння коріандра, мой2. 16
а вид її, наче вид чистої перлини. **8** пс. 76
*Виходив народ і збирав, і молов муд. 16
на жорнах, і товк в ступах, і варив в ів. 6
горшках, і робив з нього пляцки, і кор1. 10
був його смак, наче смак муки з олією. **9** Коли ж вночі сходила роса на табір, сходила ж манна на них. **10** І почув Мойсей, як вони плакали у своїх спільнотах, кожний з них перед своїми дверима, і дуже розгнівався Господь гнівом, і поганим було перед Мойсеєм. **11** Сказав
Мойсей до Господа: *Навіщо засмутив ти свого слугу, навіщо не муд. 16
знайшов я ласку перед тобою, щоб покласти на мене напасть цього народу? **12** Чи я в лоні зачав увесь цей народ, чи я їх породив, що кажеш мені: Візьми їх на твої рамена, так як годувальниця носить дитину, до землі, якою Я поклявся їхнім батькам? **13** Звідки у мене м'ясо, щоб дати всьому цьому народові? Бо плачуть на мене, кажучи: Дай нам м'ясо, щоб ми їли. **14** Не можу я сам вести цей народ, бо мені є дуже тяжким. **15** Якщо ж так чиниш мені, побий мене побиттям, якщо ж я знайшов ласку у тебе, щоб я не побачив моє засмучення. **16** І сказав Господь до Мойсея: Збери мені

70 мужів з ізраїльських старшин, я-
ких ти сам знаєш, що вони є стар-
шини народу і їхні книжники, і
приведеш їх до шатра свідчення, і
хай стануть там з тобою. **17** І зійду,
і заговорю там з тобою, і візьму з
духа, що на тобі, і покладу на них,
хай піднімуть з тобою вони кару
народу, хай ти сам не провадиш. **18**
Народові ж скажеш: Очистіться на
завтра, щоб їли ви м’ясо, бо плака-
ли ви перед Господом, кажучи: Хто
нас нагодує м’ясом? Бо краще нам
було в Єгипті. І Господь дасть вам
м’ясо їсти, і їстимете м’ясо. **19** Не
один день їстимете, ані два, ані 5
днів, ані 10 днів, ані 20 днів. **20** Але
ввесь місяць їстимете, доки не вий-
де з ніздрів ваших, і буде вам, як
гидота, бо ви не підкорилися Гос-
подеві, який є між вами, і заплака-
ли перед ним, кажучи: Навіщо було
нам виходити з Єгипту? **21** Сказав
же Мойсей: 600 тисяч цього наро-
ду, між якими ж я є. Ти ж сказав:
Дам їм м’ясо, щоб їли місяць днів?
22 Чи овець, або волів заріжуть для
них, щоб їм вистало? Чи вся мор-
ська риба буде зібрана для них і їм
іс. 8 і 59 вистачить? **23** І сказав Господь до
Мойсея: *Чи господня рука не ося-
гне цього? Тепер же пізнаєш чи о-
сягне моє слово, чи ні. **24** І вийшов
Мойсей і сказав народові господні
слова, і зібрав 70 мужів, зі старшин
народу, і поставив їх довкола ша-
тра. **25** І Господь зійшов у хмарі і
заговорив до нього. І взяв з духа,
що на ньому, і поклав на 70 стар-
шин, а як спочив на них дух, і
пророкували, і після цього не пе-
рестали. **26** І зосталися два мужі в
таборі, ім’я одного Елдад, ім’я дру-
гого Модад, і спочив на них дух; і
ці ж були з тих, що записані, але не
прийшли до шатра, і пророкували в
таборі. **27** І прибіг юнак, сповістив
Мойсеєві і сказав, кажучи: Елдад і
Модад пророкують в тоборі. **28** І
відповів Ісус Навин, що служив
Мойсеєві, вибраний в нього, і ска-
зав: Пане мій, Мойсеє, заборони їм.
29 Сказав же йому Мойсей: Чи не
ревнуєш ти за мене? То хто би дав
всьому народові пророків, коли
Господь дасть на них свій дух. **30** І
мой2. 16 пс. 76 і 104 муд. 19 пішов сам Мойсей до табору й із-
раїльські старшини, **31** і *вийшов
дух від Господа, і вивів перепелиці
від моря, і навів на табір – день хо-
ду звідси і день ходу звідти – дов-
круг табору, яких два лікті від зем-
лі. **32** І вставши, увесь народ – день
і всю ніч, і увесь наступний день – і
зібрав перепелиць. Хто мало зібрав
– 10 мірок, і насушили собі сушен-
ців довкруг табору. **33** І м’ясо було

вѣси, ꙗко тїи сꙋть старцы людстїи, и кни-
чїѧ ихъ. и да приведеши ѧ въ храмъ свѣ-
дѣнїа, и да станꙋтъ тамо с тобою. И сни-
дꙋ, и глю тамо с тобою и ѹимꙋ ѿ дха иже
при тебѣ, и възложꙋ на нѧ (да)[21] подимꙋтъ
с тобою, наказанїе людїе (тїи), да не водиши
[-][22] ты єдинъ. (-)[23] людем (же) речеши очисти-
тесѧ до заѹтрїа (да)[24] ꙗсте мѧса, ꙗко пла-
каститесѧ пре гмъ, глюще, кто ны напитаетъ
мѧсъ, ꙗко добрѣе [ны бысть][25] въ єгѵптѣ, и
дастъ гь ва мѧса ꙗсти, и ꙗсте мѧса. Не
[єдинъ днь][26] да ꙗсте ни два, ни є, днїи, ни і
днїи, ни к днь. (Но весь мць)[27] ꙗсте, дондеже
изыдетъ из ноздрїи вашихъ, и бꙋдетъ ва в
мерзость, ꙗко не покористесѧ гꙋ, иже єсть въ
ва. и плакастесѧ пре ни глюще, въскꙋю бѣ
намъ изыити из єгѵпта. (-)[28] Рече (же) моѵсїи,
х, тысѧщъ (-)[29] людїи [сихъ В], в них (же)
азъ єсмь [-][30], (-)[31] ты (же) рече мѧсъ [имъ
дамъ][32], (да)[33] ꙗдѧ мцъ днїи. Єда овчата,
или волове, исколютсѧ имъ, (да)[34] (и доста-
нет)[35]. или вѧ рыбы морскїа, съберꙋтсѧ имъ
и достанетъ им. И рече гь къ моѵсїю. *єда
рꙋка гнѧ не постигнетъ (се), нн҃ѣ (же) въ-
разꙋмѣеши аще постигнетъ слово мое или ни. І
изыиде моѵсїи, и гла люде словеса гнѧ. и съ-
бра, о, мꙋ ѿ старецъ людскихъ. и постави ѧ
окртъ храма. И сниде гь въ облацѣ и гла к
немꙋ. и ѹѧ ѿ дха иже на немъ, и възложи
на о [-][36] старецъ, ꙗкоже препочи дхъ на ни и
пррковаша, и посе не престаша. И остаста два
мꙋжа в полцѣ, имѧ єдиномꙋ єлдадъ (-)[37] имѧ
второмꙋ модадъ, и препочи на ни дхъ, и сїа
(же) бѣста ѿ вписаны, но не прїидоста къ
храмꙋ, и пррковаша въ полцѣ. И (прибѣже)[38]
юноша исповѣда моѵсїю, и рече. глѧ єлда и
модадъ прркꙋютъ въ полцѣхъ. И ѿвѣща
исꙋсъ навинъ престоѧи моѵсїю избранныи [є-
мꙋ][39], и ре ги [мои][40] моѵсїю запрети имъ. (-)[41]
Рече (же) ємꙋ моѵсїи. єда ревнꙋеши ли ты мене
ради, то кто бы далъ всѣмъ люде прркы, єда
дастъ гь дхъ свои на нѧ. І иде моѵсїи (самъ
въ полкъ)[42], и старцы їильтестїи, и дхъ *и-
зыиде ѿ га і изведе крастели из морѧ, и
наведе на полкъ (днь ходꙋ)[43] ѿсюдꙋ, и (днь хо-
дꙋ)[44] ѿ обꙋдꙋ окртъ полка, ꙗко два лакти
ѿ землѧ. И въставше людїе весь днь и всю
нощъ, и весь днь наѹтрїѧ, и събраша крас-
тели, иже мало събра кто і, спꙋды, і иссꙋ-
шиша себѣ сꙋшаница окрестъ пока. (И) мѧса
(бѧхꙋ имъ) єще въ зꙋбѣ их, прежде оскꙋдѣ-
нїа, и гь разгнѣвасѧ [ѕѣло][45] на люди, и порази

исаїа и и нд

в мо ѕі ѱло оз и рд мꙋдро ді

гь люди вредомъ великимъ ѕѣло. и прозвасѧ
(мѣсто то)[46] гробъ похотѣнїѧ, ꙗко тꙋ по-
нѝ ѓі и҃ ѧ҃г гребоша люди похотѣвшаѧ· *И (въздвигоша-
сѧ люди ѿ гробъ похотѣнїѧ)[47] въ асиродъ,
и быша людїе въ асиродѣ·

в них, ще в їхніх зубах, скорше, ніж
полишило, і Господь дуже розгнівав-
ся на народ, і Господь побив народ
дуже великою пошестю. **34** І названо
те місце Гріб пожадання, бо там по-
ховали людей, що пожадали. **35** *І пі- ниж. 13
двівся народ від Гробівців пожадання і 33
до Асироту, і був народ в Асироті.

Гла, ві·

Ивъзглаcта марїа і ааронъ. на моѵсїа
жены ради мꙋранина юже поѧ моѵсїи,
зане (бо) женꙋ (поѧ мꙋрининю)[1], и рекос-
та, еда ли моѵсїю единомꙋ гла гь· оу-
бо и намъ глалъ есть, и оуслыша гь· [Члкъ
же][2] моѵсїи кротокъ есть ѕѣло, паче всѣх
члкъ сꙋщихъ на земли· И рече гь внезапꙋ къ
моѵсїови і [ааронꙋ, и къ марїами][3] изыдите
вы трїе въ храм свѣдѣнїѧ, и изыидоша
трїе в хра свѣдѣнїѧ· И сниде гь въ столпѣ
облачнѣ, и ста оу дверїи храма свѣдѣнїѧ, и
възва аарона и марїамъ, і изыдоста оба· И
рече имъ послꙋшаите словесъ моихъ, аще бꙋ-
дет въ [ва пррокъ][4] [гнь][5] въ видѣнїи емꙋ по-
знаюсѧ, и въ снѣ возглю емꙋ· (ч) не тако [ꙗ-
ко][6] рабꙋ моемꙋ моѵсїю. въ всемъ домꙋ мо-
емъ вѣренъ есть· (И) оусты къ оустомъ глю
емꙋ. въ видѣнїи, (а)[7] не гаданїемъ, и славꙋ
гню видѣ. и почтоже не оубоастесѧ глати на
раба моего моѵсїа, и гнѣв ꙗрости гнѧ [бысть][8]
на ни и ѿиде· И обла ѿстꙋпи ѿ храма. (-)[9]
е мо кд *се (же) марїа прокажена (бѧше) ꙗко снѣгъ, и
възрѣ ааронъ на марїамъ. и се прокажена· И
рече ааронъ къ моѵсїю, молю [тѧ][10] ги, не въ-
злагаи на ны грѣха, понеже невѣдахомъ (-)[11]
съгрѣшихомъ. да не бꙋдетъ (сїѧ) ꙗко мртва
ꙗко изврьгъ еже изверженъ из ложеснъ мтрнь,
(се оуже)[12] поꙗде полъ плоти еѧ· И възопи моѵ-
сїи къ гꙋ глѧ. бе молю ти сѧ исцѣли ю· И
рече гь къ моѵсїю, аще ѿць еѧ плюѧ за-
плюетъ въ лице еѧ, [и][13] не срамитсѧ з днь
да ѿлꙋчитсѧ [-][14] внѣ полка, и по сихъ да
внидетъ· И ѿлꙋчисѧ марїамъ внѣ полка з
днїи· (-)[15] людїе (же) не въздвигошасѧ донде-
же очистисѧ марїамъ·

Глава 12

1 І заговорили Маріям і Аарон
проти Мойсея, через жінку-муринку,
яку взяв Мойсей, бо взяв жінку-му-
ринку, **2** і сказали: Чи ж до одного
Мойсея говорив Господь? Отже, і до
нас говорив! І почув Господь. **3** Чо-
ловік же, Мойсей, є дуже лагідний,
більше від всіх людей, що є на землі.
4 І сказав Господь нагло до Мойсея й
Аарона, і до Маріями: Вийдіть ви три
до шатра свідчення. І вийшли три до
шатра свідчення. **5** І зійшов Господь
в стовпі хмари і став при дверях
шатра свідчення, і покликав Аарона і
Маріяму, і обоє вийшли. **6** І сказав
їм: Послухайте мої слова: Якщо буде
у вас господній пророк, у видінні
об'являюся йому, і в сні до нього
заговорю. **7** А не так, як до мого раба
Мойсея. В усьому моєму домі він є
вірним. **8** І устами до уст заговорю до
нього, в видінні, а не в притчах, і він
побачив господню славу. І чому ви
не побоялися говорити проти мого
раба Мойсея? **9** І на них був гнів
господньої люті, і Він відійшов. **10** І
хмара відійшла від шатра, – *ось Ма- мой5. 24
ріям була прокажена, наче сніг; і по-
глянув Аарон на Маріям, і ось вона
прокажена. **11** І сказав Аарон до
Мойсея: Благаю тебе, пане, не накла-
дай на нас гріх, бо ми згрішили з не-
знання. **12** Хай не стане ця, наче мер-
тва, наче недоношена, що вийшла з
лона матері, ось вже пожерло поло-
вину її тіла. **13** І закликав Мойсей до
Господа, кажучи: Боже, благаю тебе,
оздорови її. **14** І сказав Господь до
Мойсея: Якщо б батько її, плюючи,
плюнув би в її лице, і чи не всти-
далася б 7 днів? Хай буде відлучена
за табором, і після цього хай ввійде.
15 І відлучена була Маріям за табо-
ром 7 днів. Народ же не підвівся, до-
ки Маріям не очистилася.

Гла, гі·

вы аі нѝ ѧ҃г И*по семъ въздвигошасѧ людїе ѿ (асꙋ-
рода)[1]. и въполчишасѧ въ пꙋстыни да-
ранѣ· И рече гь къ моѵсїю глѧ. посли
ѿ себе мꙋжи, [-][2] да съглѧдают зем-
лю ханааньскꙋ, юже азъ даю снмъ ї҆илвомъ
въ дръжавꙋ, мꙋжа единаго ѿ племени, по
сонмо ѿчьства и. да послеши ѿ и всѧ ста-

Глава 13

16 І *після цього підвівся народ вищ. 11
з Асироту і отаборився в пустині ниж. 33
13,1 І заговорив Господь до Мойсея,
кажучи:Фаран. **2** Пішли від себе му-
жів, хай оглянуть Ханаанську землю,
яку я даю ізраїльським синам в посі-
лість: одного мужа за племенем, за
спільнотами їхніх батьків вишлеш їх,
кожний з них – старшина. **3** *І вислав мой5. 1

їх Мойсей з пустині Фаран за господнім голосом. Всі мужі – вони старшини ізраїльських синів. **4** І це їхні імена: з племені Рувима – Саміїл, син Закхуса. **5** З племені Симеона – Сафат, син Сурія. **6** З племені Юди – Халев, син Єфоннія. **7** З племені Ісахара – Іґад, син Йосифа. **8** З племені Ефраїма – Авсис, син Навина. **9** З племені Веніямина – Фалтій, син Рафуїла. **10** З племені Завулона – Ґудіїл, син Судія. **11** З племені Йосифа, з синів Манасії, – Ґадді, син Сусія. **12** З племені Дана – Аміїл, син Ґамали. **13** З племені Асира – Сатур, син Михаїла. **14** З племені Нефталі – Наавій, син Сави. **15** З племені Ґада – Ґудіїл, син Махіїла. **16** Це ж імена мужів, яких Мойсей послав оглянути Ханаанську землю. І назвав Мойсей Авсія, сина Навина, Ісусом. **17** І послав їх Мойсей з пустині Аарона оглянути Ханаанську землю. І сказав до них: Підіть цією пустинею і вийдіть на гору. **18** І погляньте на землю, якою є вона, і народ, що на ній сидить. Чи сильний є, або слабий, чи їх є мало, або багато. **19** Або, яка є земля, на якій ці сидять, чи є гарною, або поганою. І які міста, в яких ці живуть, чи є обведені мурами, або не обведені мурами. **20** І яка земля, чи багата, або бідна, чи є в ній посаджені дерева, або немає; і підкріпившись, візьміть з плодів землі – дні ж днів весняні, – перед дозріванням винограду. **21** І пішовши, вони оглянули землю, від пустині Син аж до Орова, до приходу до Емату. **22** І пішли в пустиню, і прийшли до Хеврона, і там жив Ахіман, і Сесій, і Телами – нащадки Енака, Хеврон же був
мой5. 1 ниж. 32 заселений сім літ перед Єгипетським містом Танин. **23** *І прийшли до Долини Винограду, і оглянули її, і вирубали там гіллю з китицею винограду, одну з них, і поклали її на палицю, і ґранати, і фіґи. **24** І його назвали – те місце – Долина винограду, через виноград, який там вирубали ізраїльські сини. **25** І, оглянувши землю, повернулися звідти по 40 днях. **26** І пішовши, прийшли до Мойсея і до Аарона, і до всього збору ізраїльських синів, в пустиню Фаран, в Кадис. І відповіли їм і всьому зборові слово, і показали їм плід землі. **27** І розповіли їм, і сказали: Ми ходили до землі, до якої нас ви послали, земля ж та кипить молоком і медом, і це її плід. **28** Але сильним є народ, що на ній живе, і укріплені міста, обведені муром, і дуже великі, і ми там бачили нащадків Анака, **29** і

рѣ́йшины ѝ· *И҆ посла̀ ѧ҆̀ мѡѷсїи. ѿ пꙋстынѧ ѓ мо а
фара́нѧ, гла҃омъ гн҃и. вс҃и мꙋжи старѣ́йшины
сн҃овъ і҆и҃лє сїи· И҆ сїѧ и҆мена̀ ѝ. ѿ племе́ни рꙋ-
ви́млѧ [самїи́лъ][3] сн҃ъ [закхꙋсовъ][4]· ѿ племе́ни
сїмео́нѧ, сафатъ сн҃ъ [сꙋрины][5]· ѿ племе́ни і҆ю́-
дина, хале҃, сн҃ъ и҆є҆фо́нинъ· ѿ племе́ни [и҆сахарѧ][6]
(и҆га҃)[7] сн҃ъ і҆о́сифль· ѿ племе́ни є҆фрѣ́млѧ а҆всисъ
сн҃ъ на́винъ· ѿ племе́ни веньа́мина фалтїи сн҃ъ
рафꙋи́левъ· ѿ племе́ни заоу҆ло́нѧ, гꙋдїиль сн҃ъ сꙋ-
дїи· ѿ племе́ни і҆о́сифлѧ сн҃овъ манасїи҆нъ, га҃ди
сн҃ъ сꙋси́нъ· ѿ племе́ни да́нова а҆мїиль сн҃ъ га-
ма́ли· ѿ племе́ни а҆сирова, садꙋ́ръ, сн҃ъ миха́иль·
ѿ племе́ни нефдали́млѧ. [наа҆вїи][8], сн҃ъ [са́ви][9].
ѿ племе́ни га́дова гꙋдїи́ль, сн҃ъ [махїиль][10]· Сїѧ
(жє) и҆мена̀ мꙋжъ, ꙗ҆же посла̀ мѡѷсїи, съглада́-
ти землѧ̀ [ханаа́ньски][11]· И҆ прозва̀ мѡѷсїи а҆всїа
сн҃а на́вина і҆сꙋ́съ· И҆ посла̀ ѧ҆̀ мѡѷсїи [ѿ пꙋсты́-
ни (а҆а҆ро́на)[12]][13] съглада́ти землѧ̀ ханаа́ньскїѧ·
И҆ рече к ни́мъ взы́дите (пꙋсты́нею се́ю)[14], и҆ да
възы́дите на горꙋ· И҆ съглада́йте зе́млю. како-
ва̀ є҆сть, и҆ лю́ди сѣда́щаѧ на не́и, си́лни ли
сꙋть, и҆ли не́мощни. ма́ло ли и҆хъ є҆сть, и҆ли мно-
го· [И҆ли][15] какова [є҆сть][16] землѧ̀, на не́иже сїи сѣ-
да́тъ (-)[17], добра̀ ли є҆сть и҆ли зла. и҆ каковы
гра́ди в нихъ (жє) (живꙋтъ сїи)[18] [-][19], о҆гражде́-
ни ли [сꙋть][20] и҆ли нео҆гражде́ни· И҆ какова землѧ̀
и҆зо҆би́лна ли, и҆ли неи҆зо҆би́лна, сꙋть ли на не́и
саже́ни садо́вїє, и҆ли не сꙋть, и҆ оу҆крѣпи́вшесѧ,
възмѣте ѿ плода̀ земли̇̀, (-)[21] дн҃и (жє) дн҃еи
лѣ҃нихъ пре҃ спева́ющимъ ꙗ҆го́дамъ· И҆ ше́дше съ-
глада́ша землѧ̀, ѿ пꙋсты́нѧ си́нь, да́же до
(о҆ровъ)[22], до и҆схо́дищъ є҆ма́дъ· и҆ възы́доша въ
пꙋсты́нѧ, и҆ прїидо́ша до хевро́на, и҆ та́мо (жи-
ва́ше) а҆химанъ и҆ сесїи, и҆ дела́ми, рожде́нїа є҆на-
кова, (-)[23] хевро́н (жє). (вселисѧ се҃мь лѣтъ)[24] пре-
жде тани́немъ (градомъ) є҆гѵ́петьски҃· *и прїи- ѓ мо а нї лв
до́ша до де́бри гро́здныѧ, и҆ съглада́ша ю҆̀, и҆
оу҆рѣ́заша ѿтꙋдꙋ виничинꙋ [-][25] съ грезнове́нї-
емъ є҆ди́нꙋ ѿ ни́хъ, и҆ въздвиго́ша ю҆̀ на же́рдь,
и҆ ѿ ши́покъ и҆ ѿ смо́ковъ· [и҆ назва́ша][26] (и҆)
мѣсто о҆́но де́бръ грезно́внаѧ грезна̀ дѣлѧ и҆же
оу҆рѣ́заша ѿтꙋдѣ сн҃ове і҆и҃льтестїи· и҆ възвра-
ти́шасѧ ѿтꙋдѣ. съглада҃ше землю, въ м҃
дн҃їи· И҆ ходи́вше прїидо́ша къ мѡѷсїю и҆ къ а҆а҆-
ро́нꙋ, и҆ къ всемꙋ̀ со́нмꙋ сн҃овъ і҆и҃левъ, въ пꙋс-
ты́ню фара́ню въ кади́съ. и҆ ѿповѣ́даша и҆мъ
сло́во и҆ всемꙋ̀ со́нмꙋ, и҆ показа́ша [и҆м][27] пло́дъ
зе́мныи· И҆ повѣ́даша [и҆м][28], и҆ реко́ша. ходи́хо҃
на́ землю на ню́же (ны [посыла́сте][29])[30], землѧ́
(жє та) кипа́щи млѣ́комъ и҆ ме́дом, и҆ се пло҃
є҆ѧ̀· Но҆ си́лни лю́ди и҆же (на не́и живꙋ)[31], и҆ гра́ди
оу҆твержени гражде́нїемъ, и҆ вели́цы ѕѣло. и҆ роже́-

ні́е ана́ково, видѣхомъ та́мо. И амали́къ [та́-
мо][32] живе́тъ въ земли̇ ѿ ю́га. и хетте́и, и
еве́и, и евусе́и, и аморре́и живутъ въ гора́хъ,
(а)[33] ханане́и живу́тъ ѿ мо́ря (-)[34] подо́лгъ рѣки̇
Іорда́на. И [поста́ви][35] хале́въ лю́ди пре҃ мѡѷсе́-
омъ и [реко́ша][36] ему, ни́какоже но въста́вши
да и́демъ, и прїимемъ ю. я́ко си́лни мы съпро-
тивитися имъ. И ч҃лцы ходи́вшїи с ни́мъ ре-
ко́ша. не и́демъ, я́ко не мо́жемъ изы́ти проти́-
ву (ни҃х)[37], я́ко крѣпцы су́ть паче насъ ѕѣло. И
изнесо́ша ужасова́нїе на́ землю, и́же съгляда́ша
ю, къ сн҃омъ і҆и҃лвы҃ гл҃юще. зе́млю ю́же проидо́-
хомъ съгляда́юще, земля (е́сть поядущи жи-
ву́щїя на не́й)[38], [и][39] вси лю́ди и́хже видѣхо҃ на
не́й, му́жи высо́цы су́щїи. И та́мо видѣхомъ
щу́ды. [сн҃ы ена́ковы][40], и бѣхо҃ пре҃ ни́ми я́ко
пру́зи, [-][41] и та́ко преидо́хомъ пре҃ ни́ми.

Гла҃, д҃і

Понимъ ве́сь со́нмъ да́стъ гла́съ, и пла́-
кахуся лю́дїе всю но́щь ту҃. И роптаху
на мѡѷсе́а, и аарона, вси сн҃ове і҆и҃льтес-
тїи, и реко́ша к ни҃ ве́сь со́нмъ. уне́е бѣ
умрѣти намъ въ земли̇ егѷпе́стѣи, не́жели
д҃ е҆́зра а въ пусты́ни се́и [-][1]. (-)[2] *вскую (въведе̇ на҃
г҃ь)[3] въ зе́млю ту҃, па́сти (мече҃)[4]), же́ны (же)
на́ша и дѣти [на́ша][5] бу́дутъ въ разграбле́-
нїе. (и) нн҃ѣ убо уне́е е҃ [на́мъ][6] възврати́тися
въ егѷпе҃. И [рече][7] другъ къ другу. поста́вимъ
[себѣ][8] старѣишину, (да)[9] ся обратимъ въ е-
гѷпетъ. И падо́ста мѡѷсе́и и ааро́нъ ницъ пре҃
сира҃ мѕ а҃ ма҃ в всѣмъ со́нмомъ сн҃въ і҆и҃левъ. *Ӥсусъ же сн҃ъ на́-
вѷнъ, и хале́въ сн҃ъ иефо́нинъ, ѿ съглядав-
шихъ зе́млю, растерза́ста ри́зы своя̀. И реко́ста
къ всему со́нму сн҃овъ і҆и҃лвъ, гл҃юще. зе́млю ю́же
съгляда́хо҃ [-][10], бл҃га е́сть ѕѣло ѕѣло. А҆́ще лю́-
битъ на҃ г҃ь, въведе́тъ на҃ въ зе́млю ту҃, и
да́стъ ю на́мъ. зе́мля (же)[11] е́сть кипя́щи
[ме́до҃ и мле́комъ][12]. Развѣ ѿ г҃а не бу́дите ѿ-
сту́пницы, вы́ же не убо́йтеся люде́й земля̀
[тоя̀][13], поне́же я́ко въ пи́щу на҃ е́сть, ѿсту-
пи́ло бо вре́мя ѿ ни҃, г҃ь же с на́ми, не бо́йтеся
и́хъ. И ре҃ ве́сь со́нмъ да побїемъ и҃ ка́менїемъ.
(-)[14] Сла́ва (же) г҃ня я́вися въ о́блацѣ въ хра́-
мѣ свѣдѣ́нїя, въ всѣхъ сн҃ѣхъ і҆и҃лвыхъ. И рече
г҃ь къ мѡѷсе́ю, доко́лѣ разгнѣ́ваютъ мя лю́дїе
сїи, и доко́лѣ не вѣ́руютъ мнѣ, въ всѣ҃х чюде-
сѣ́хъ, я́же сътворихъ в ни҃. Поражю̀ и́хъ смер-
тїю и погублю̀ и҃, и сътворю̀ тя и до́мъ ѿ-
ц҃а твое́го въ лю́ди вели́ки и мно́ги па҃ не́жели
в҃ мѡ҃ лв сїа. И рече мѡѷсе́и къ г҃у, [-][15] *услы́шатъ егѷп-
тяне, я́ко възведѐ крѣ́постїю свое́ю лю́ди твоя̀

Амалик там живе, в землі з півдня, і Хеттей, і Евей, і Євусей, і Аморей живуть в гірських околицях, а хананеї живуть від моря, вздовж ріки Йордан. **30** І поставив Халев народ перед Мойсеєм, і сказали йому: Ні… Але, вставши, підім і візьмім її, бо ми спроможні їм протиставитися. **31** І чоловіки, що пішли з ним, сказали: Не підемо, бо не можемо вийти проти них, бо вони є дуже сильніші від нас. **32** І навели жах на землю ті, що її оглядали, на ізраїльських синів, кажучи: Земля, яку ми пішли оглянути,це земля, що пожирає тих, що на ній живуть, і кожний народ, якого ми в ній побачили, – є дуже високі мужі. **33** І там ми побачили великанів, синів Енака, і ми були перед ними наче саранча, і так ми перейшли перед ними.

Глава 14

1 І піднявшись, ввесь збір видав голос, і плакав народ усю ту ніч. **2** І нарікали на Мойсея й Аарона всі ізраїльські сини, і сказали до них, ввесь збір: Краще було померти нам в єгипетській землі, ніж
у цій пустині. **3** *Навіщо ввів нас ез3. 1
Господь до тієї землі, щоб впасти від меча? Наші ж жінки і наші діти будуть на розграбунок. І тепер, отже, краще є нам повернутися до Єгипту. **4** І сказав один до одного: Настановім собі провідника, щоб ми повернулися до Єгипту. **5** І впали Мойсей і Аарон на лице перед всім збором ізраїльських синів. **6**
*Ісус же, син Навина, і Халев, син сир. 46 мак1. 2
Єфонії, з тих, що оглядали землю, роздерли свою одіж **7** і сказали до всього збору ізраїльських синів, кажучи: Земля, яку ми оглянули, є дуже-дуже добра. **8** Якщо нас Господь любить, введе нас до тієї землі, і дасть її нам, земля ж кипить медом і молоком. **9** Але не будьте відступниками від Господа. Ви ж не лякайтеся народу тієї землі, тому що, наче в їжу нам вони є, бо від них відступив час, з нами ж Господь, не бійтеся їх. **10** І сказав ввесь збір: Закаменуймо їх камінням. Слава ж господня з'явилася в хмарі над шатром свідчення всім ізраїльським синам. **11** І сказав Господь до Мойсея: Доки цей народ мене гнівитиме і доки не віритиме мені в усіх знаках, які Я вчинив в них? **12** Поб'ю їх смертю, і знищу їх, і зроблю тебе і дім твого батька у великий і численний народ, більший ніж ці. **13** І сказав Мойсей до
Господа: *Почують єгиптяни, що мой2. 32

ти вивів від них своєю силою цей,
твій народ. **14** І всі, що живуть на цій
землі, почули, що ти є Господь, що
ти милосердний, що з'являєшся очи-
мой2. 13 ма до очей, Господи; *і твоя хмара
стала над ними, і в стовпі хмари ти
ідеш перед ними вдень, і в стовпі
вогня вночі. **15** Коли ж і вигубиш цей
народ, до однієї людини, і скажуть
всі країни, які почули твоє ім'я, ка-
мой5. 9 жучи: **16** *Тому що Господь не може
ввести свій народ до землі, про яку
клявся їм, він і вигубив їх в пустині.
17 І тепер хай прославиться твоя ру-
ка, Господи, так, як ти сказав, кажу-
пс. 102 чи: **18** *Господь терпеливий і много-
милосердний, правдивий, що мстить
за беззаконня і гріхи, і неправди, і
мой2. 10 очищенням не очистить винного,
мой5. 5 *що віддає гріхи батьків на дітях, до
єре. 32 третього і четвертого роду. **19** Від-
пусти гріх цьому народові за великим
твоїм милосердям, так, як милосер-
дним був ти їм в Єгипті, – й дотепер.
20 І сказав Господь до Мойсея: Ми-
лосердним до них Я є за твоїм сло-
вом. **21** Але живу Я і завжди живе
моє ім'я, і господня слава наповнить
всю землю. **22** Бо всі мужі, що бачать
мою славу і чуда, які Я вчинив в Є-
гипті і в цій пустині, випробували
мене ось в десятий раз, і не послуха-
мой5. 1 лись моїх слів. **23** *І хай не побачать
єв. 3 землю, якою клявся Я їхнім батькам,
але їхні діти, які є тут, зі мною, які не
знають добра і зла. Кожний юнак, що
не знає, – цим Я дам землю, всі ж, що
іс нав. 14 мене розгнівили, її не побачать. **24**
мак1. 2 *Раб же мій Халев, тому що був при
суд. ньому інший дух, і він пішов вслід за
мною, його введу до землі, до якої
входить, туди, і його нащадки її уна-
слідують, **25** і Амалика, і Хананея,
що живуть у долині. Завтра поверне-
теся і підете до пустині шляхом Чер-
воного моря. **26** І сказав Господь до
пс. 105 Мойсея і Аарона, кажучи: **27** *Доки
цей поганий збір нарікатиме проти
мене, бо нарікання ізраїльських си-
нів, яким нарікали на вас, Я почув. **28**
ниж. 26 Скажи їм: *Живу Я, – каже Господь,
і 32 – так, як ви сказали до моїх вух, так
мой5. 1 зроблю вам. **29** В цій пустині впадуть
ниж. 26 ваші тіла і *все ваше число, і ваші,
переписані від 20 літ і вище, – всі, які
нарікали проти мене. **30** Невже ввій-
дете до землі, над якою Я простягнув
мою руку, щоб на ній вас поселити,
за винятком Халева, сина Єфтинія, *й*
Ісуса, син Навина. **31** Дітей же ва-
ших, про яких ви сказали, що будуть
на розграбування, їх введу Я до зем-
лі, і вони одержать землю, від якої ви
сьогодні відвернулися. **32** Тіла ж ва-
ші впадуть у цій пустині. **33** Сини ж
ваші будуть живитися в цій пустині
40 літ, і віднімуть вашу розпусту, до-

сїѧ ѿ нихъ· [-][16] Ї всѝ живꙋщїи на земли̇ се́и.
слы́шаша ꙗ҆́ко ты̀ є҆си г҃ь въ (млⷭ҇ти сы́и)[17].
И҆́же ѻ҆чи́ма прⷣе ѻ҆чи́ма ꙗ҆влѧ́єшисѧ г҃и, *и҆ ѻ҆́б- в мо гі
лакъ твои ста̀ надꙿ ни́ми, и҆ столпо̑ ѻ҆́блач-
нымъ (и҆́деши ты̀)[18] прⷣе ни́ми въ днь. И҆
столпо́мъ ѻ҆́гненомъ в но́щи· (Є҆гда же) и҆ потре-
би́ши лю́ди сїа, а҆́ки (є҆ди́наго чл҃ка)[19]. и҆ рекꙋ
[всѝ][20] (стра́ны)[31], и҆́же слы́шаша и҆́мѧ твое гл҃ю-
ще· *Занѐ не мо́же г҃ь (лю́дїи свои́ въвестѝ)[22] є мо д
въ зе́млю, ѡ҆ не́иже клѧ́тсѧ и҆мъ. [и҆][23] погꙋби̇
и҆хъ въ пꙋсты́ни· Ї нн҃ѣ да сѧ възнесе́тъ
[рꙋка][24] твоѧ̀ г҃и, ꙗ҆́коже гл҃алъ є҆си рекїи· *Г҃ь ѱло рв
терпѣли́въ, и҆ многомл҃стивъ, (-)[25] и҆́стиненъ. ѿ-
мща̀ беззако́нїе, и҆ грѣхи̇, и҆ непра́вды, и҆ ѻ҆чи- в мо і
ще́нїемъ не ѻ҆чи́ститъ пови́ннаго. *ѿдаѧ̀ грѣхи̇ є мо є
ѿца на ча́да, до тре́тїаго и҆ четве́ртаго [ро́- єрєа лв
да][26]· ѻ҆ста́ви (грѣхи̇)[27] лю́демъ симъ, по вели-
цеи мл҃ти твое́и, ꙗ҆́ко мл҃тивъ [бѣ][28] и҆мъ (въ
є҆гѵ́птѣ)[29] [и҆][30] досе́лѣ· И҆ рⷱ҇е г҃ь къ мѡѷсїю.
мл҃тивъ и҆мъ є҆смь, по словеси̇ твоемꙋ· Но жи-
вꙋ а҆́зъ и҆ прно живе́тъ и҆́мѧ мое̇. и҆ напо́лнитъ
сла́ва гн҃ѧ всю зе́млю· Ꙗ҆́ко всѝ мꙋжи ви́дѧщїи
сла́вꙋ мою, и҆ чюдеса̀ ꙗ҆́же сътвори́хъ въ є҆гѵ́п-
тѣ, и҆ въ пꙋсты́ни сеи, [-][31] и҆скꙋси́ша мѧ се
деса́тое, и҆ не послꙋ́шаша [гл҃ъ мои́хъ][32]· [*И҆][33] є мо а
да не ѹ҆́зрѧтъ землѧ̀ є҆́юже клѧ́сѧ ѿцемъ єврєѡ г
и҆хъ. Но ча́домъ и҆хъ, ꙗ҆́же сꙋть съ мно́ю
здѣ, и҆́же не вѣ́дѧтъ добра̀ [и҆][34] ѕла̀· всѧ̀ ю-
но́ша невѣ́дыи си́мъ да́мъ зе́млю, всѝ же раз- ісꙋ на ді
гнѣва́вшїи мѧ не ѹ҆́зрѧтъ є҆ѧ̀· *Ра́бъ же мои а ма в
халевъ. ꙗ҆́ко бы́сть дх҃ъ и҆нъ при не́мъ, и҆ въ- сꙋди а
слѣ́дова мнѣ· [-][35] въведꙋ и҆̀ въ зе́млю в ню́же
(вхо́ди)[36] та́мо, и҆ племѧ̀ є҆го прїиметъ ю̀,
[и҆][37] а҆мали́ка и҆ хананеа живꙋ́щихъ въ ѹ҆до́-
лїи· ѹ҆́трѣ възвратитесѧ и҆ подвигнетесѧ въ
пꙋсты́ню пꙋте́мъ мо́рѧ чрьмна́го· И҆ рече г҃ь
къ мѡѷсїю и҆ а҆арѡ́нꙋ гл҃ѧ. *доко́лѣ со́нмъ (сїи ѱло ре
ѕлы́и)[38], (-)[39] ро́пщꙋтъ проти́вꙋ мнѣ, ропта́-
нїе (бо) сн҃овъ ї҆и҃левъ и҆̀мже възропта́ша ѡ҆ ва́съ ни кѕ
слы́шахъ· Рцы̀ и҆мъ, *живꙋ а҆́зъ гл҃етъ г҃ь, ꙗ҆́- и лв
коже гл҃асте въ ѹ҆́ши мои̇, та́ко сътворю̀ є мо а
ва́мъ· Въ пꙋсты́ни се́и падꙋтъ телеса̀ ва́ша,
и҆ *всѝ съглѧда́нїи ва́ши, и҆ съчте́ныи ва́ши, ни кѕ
ѿ к҃, лѣ́тъ и҆ вы́ше, (всѝ) и҆́же ропта́ша до
мене̇· А҆ще [-][40] вни́дете въ зе́млю. на ню́же
простро́хъ рꙋ́кꙋ мою, всели́ти васъ на не́и, ра́з-
вѣ халевъ сн҃ъ (є҆фдинѣ и҆нъ)[41], [-][42] і҆исꙋсъ сн҃ъ
на́вѵинъ· (-)[43] Ча́да (же) ва́ши и҆̀хже рѣ́сте въ
разгра́бленїи бы́ти, въведꙋ ѧ҆̀ въ зе́млю и҆ прї-
и́мꙋтъ зе́млю, ѿ неѧ́же вы̑ (нн҃ѣ) ѿвергосте-
сѧ [-][44]· (-)[45] Телеса́ (же) ва́ша падꙋтъ въ пꙋс-
ты́ни се́и· Сн҃ове же ва́ши бꙋ́дꙋтъ пасꙋщесѧ

въ пѹстыни [сеи][46], м лѣтъ, и ѿимѹ блѹже-
нїе ваше, дондеже потребѧтсѧ телеса ваша въ
пѹстыни· По числѹ днїи в нихже съгладасте
ѱало ча землю *м днїи, дни лѣта (єдинаго) понесете
грѣхи ваша м, лѣтъ, и ѹвѣсте ꙗрость гнѣ-
ва моєго· Азъ гь глахъ (вамъ), тако сътворю
сонмѹ [семѹ ѕломѹ][47], въставшемѹ на мѧ, въ
пѹстыни (бо) сеи, потребѧтсѧ, и тѹ изъ-
мрѹтъ· (-)[48] Мѹжа (же) ꙗже посыла моѵсїи съ-
а кори і гладати землѧ, и ходившеи, сропташа о неи
еврео г къ сонмѹ. (и глаша)[49] словеса ѕла о (неи)[50]. *І
іюди а изомроша мѹжи главшїи о земли ѕло вредо пре
гмъ· (-)[51] Ісѹсъ (же) снъ навѵинъ, и халевъ снъ
иефонинъ, жива быста ѿ мѹжъ тѣхъ хо-
дивших съгладати землѧ· И гла моѵсїи слове-
са си, къ всѣмъ сномъ ізлевымъ, и въскорбѣ-
ша людїе ѕѣло· И въсташе заѹтра. възыдоша
е мо а на верхъ горы глюще. *Се мы да възыидемъ на
мѣсто, єже ре гь, ꙗко съгрѣшихо· И ре моѵсїи
въскѹю вы престѹпаете слово гне, не ѹгодитъ-
сѧ вамъ· Не въсходите, нѣсть бо гь с вами,
и падете пре лицемъ врагъ ваших· Зане ама-
ликъ и хананеи тамо пре вами, и падете ме-
чемъ. иже ѹбо обратитесѧ, непокарѧющїисѧ
гѹ, (сего ради нѣсть)[52] гь с вами· И ѿходѧ-
щїи възыидоша на верхъ горы, ковчегъ же за-
вѣта гнѧ, и моѵсїи не престѹпаше ѿ среды
полка· И сниде амаликъ и хананеи, сѣдѧи в
горѣ тои, і иссѣкоша ихъ, і иссѣкоша и даже
до ерма, и възвратишасѧ въ полкъ·

ки ваші тіла не будуть вигублені в
пустині. **34** За числом днів, в яких ви
оглядали землю: *40 днів, – день за пс. 104
один рік, – понесете ваші гріхи, 40
літ, і пізнаєте лють мого гніву. **35** Я
Господь сказав вам, так зроблю цьо-
му поганому зборові, що повстав
проти мене, бо в цій пустині будуть
вигублені, і тут помруть. **36** Чоловіки
ж, яких послав Мойсей оглядати
землю, і що ходили, нарікали проти
неї до збору і говорили про неї погані
слова. **37** *І померли від пошесті кор1. 10
перед Господом чоловіки, що гово- єв. 3
рили погане проти землі. **38** Ісус же, юда 1
син Навина, і Халев, син Єфтонна,
зостали в живих – з тих чоловіків, що
пішли оглянути землю. **39** І сказав
Мойсей ці слова до всіх ізраїльських
синів, і народ дуже засмутився. **40** І,
вставши вранці, пішли на верх гори,
кажучи: *Ось ми підемо до місця, мой5. 1
про яке сказав Господь, бо ми згрі-
шили. **41** І сказав Мойсей: Навіщо ви
переступаєте господнє слово? Не
благополучним вам буде. **42** Не
йдіть, бо Господь не є з вами, і ви
впадете перед лицем ваших ворогів.
43 Бо Амалик і Хананей там, перед
вами, і впадедете, отже, від меча ви,
що повернетеся, не підкоряючись
Господеві, задля цього Господь не є з
вами. **44** І ті, що відходили, пішли на
верх гори, кивот же господнього
завіту і Мойсей не зрушилися з-по-
серед табору. **45** І зійшов Амалик і
Хананей, що сидів на тій горі, і стер-
ли їх, і вирізали їх аж до Ерми, і вони
повернулися до табору.

Гла, еі·

Иречє гь къ моѵсїю глѧ, гли сномъ ізл-
вымъ, [рекїи къ нимъ][1]. єгда вънидe-
те въ землю вселенїѧ вашего, юже азъ
даю вамъ· И да [сътворите][2] приносъ
гѹ, въ всесъжженїе, или требѹ, (или) великѹ
мольбѹ, или блговольнѹ, или въ празники ваша
[-][3] въ воню блговонїа гѹ· Аще ѹбо ѿ воловъ,
или ѿ овецъ, и да принесетъ приносѧи даръ
свои гѹ. (да принесетъ и) требѹ мѹки пше-
ничны десѧтѹю часть єфи, мѣры, вмѣшены
въ єлею четвертые части ины мѣры· (-)[4] Вина
(же) на възлїанїѧ четвертѹю часть ины
мѣры, да сътворите въ всесъжженїе, или въ
требѹ агньцѹ єдиномѹ да (сътворите)[5] толи-
ко, (прино)[6] вони блговонїѧ гѹ· И овна єгда
творите єго въ всесожженїе или въ требѹ· да
сътворите требѹ мѹки пшеничны, к, частїи
вмѣшаныхъ въ єлею третїю часть ины
мѣры· (-)[7] Вина (же) на възлїанїе, третїю
часть ины мѣры да принесете въ воню блгово-

Глава 15

1 І сказав Господь до Мойсея,
кажучи: **2** Скажи ізраїльським синам,
кажучи до них: Коли ввійдете до зем-
лі вашого поселення, яку Я вам даю,
3 і зробите дар Господеві, – в цілопа-
лення чи жертву, чи велике моління,
чи добровільно, чи в ваші празникии
– в милий запах Господеві. Якщо, от-
же, з волів чи з овець, **4** і хай принесе
той, що приносить свій дар Господе-
ві, хай принесе і жертву пшеничної
муки, десяту частину міри ефи, замі-
сеної в олії, четверта частина міри
іна. **5** Вино ж на поливання, четвера
частина міри іна, зробите на цілопа-
лення чи на жертву одному ягняті,
зробите стільки – дар, милий запах
Господеві. **6** І коли робите барана на
цілопалення чи на жертву, зробите
жертву пшеничної муки: 20 частин,
замісених в олії, в третій частці міри
іна. **7** Вино ж на поливання – прине-
сете третю частину міри іна – на ми-
лий запах Господеві. **8** Якщо ж роби-
те з волів: на цілопалення, чи на жер-

тву, чи на звеличування молитви, чи на спасіння Господеві, **9** і принесете з телям жертву: 1 частину пшеничної муки, замісеної в олії, половини міри іна. **10** Вино ж на поливання – дар – половина міри іна – в милий запах Господеві. **11** Так зробите одному теляті, чи одному баранові, чи одному ягняті, чи вівці, чи козі. **12** За їхнім числом зробите, також зробите кожному, за його числом. **13** І кожний тубілець хай так це зробить, щоб принести дари на милий запах Господеві. **14** Якщо ж у вас буде приходько, у вашій землі, чи, коли перебуватиме між вами, у ваших родах, і хай зробить дар на приємний запах Господеві, так як ви робите, також хай зробить і цей Господеві. **15** Закон один вам і приходькам, що є між вами, закон вічний у ваші роди, як ви, так і приходько хай буде перед Господом. **16** Один закон хай буде і одна заповідь хай буде вам і приходькові, що є між вами. **17** І сказав Господь до Мойсея, кажучи: **18** Скажи Ізраїльським синам і скажи до них: Коли ввійдете до землі, до якої Я вас, туди, введу. **19** І буде: коли їстимете з хлібів тієї землі, відложите частину Господеві. **20** Верх вашого тіста, хліб, відлучите в частку йому, як відлучене від току, так йому відлучите хліб, **21** з верху вашого тіста, і дасьте Господеві частину в родах ваших. **22** Коли ж згрішите і не чинитимете всіх цих заповідей, які сказав Господь Мойсеєві, **23** так як заповів Господь Бог вам рукою Мойсея, – від дня, в якому заповів Господь вам, і пізніше у ваші роди. **24** Коли ж перед очима збору станеться, що несвідомо згрішить, і хай зробить увесь збір одне теля без вади, з волів, на цілопалення, – на милу жертву Господеві. І його жертву, і його поливання – за його наказом, і одного козла, з кіз, – за гріх. **25** І хай помолиться священик за ввесь збір ізраїльських синів, і хай відпуститься їм, бо є несвідоме. Вони ж принесли свій дар Господеві в дар за свої гріхи перед Господом, за їхнє несвідоме. **26** І відпуститься всьому збору ізраїльських синів і приходькові, що є між вами, бо несвідоме всьому народу. **27** Якщо ж одна душа згрішить несвідомо, хай принесе однолітню козу за гріх. **28** І хай помолиться священик за душу, що несвідома і згрішила несвідомо перед Господом, і хай помолиться за неї, і відпуститься їй. **29** І тубільцеві землі ізраїльських синів, і приходькові, що є між ва-

нїа гв҃ꙋ. А҆́ще ли [творите ѿ воло́въ][8] въ всесъжже́нїе, и҆́ли въ тре́бꙋ, (и҆́ли) възвеличе́нїе молбы̀, и҆́ли въ сп҃се́нꙋю гв҃ꙋ. И҆ да (принесе́те)[9] съ телце́мъ прино̑ мꙋкѝ пшени́чны (а҃)[10], части вмѣша́ны въ є҆ле́и, по̑ и҆́ны мѣ́ры. (-)[11] Вина́ (же) на възлїа́нїе, по̑ и҆́ны мѣ́ры прино́съ въ воню̀ бл҃гово́нїа гв҃ꙋ. Та́ко да [сътвори́те][12], телцꙋ̀ є҆ди́номꙋ. и҆́ли о҆внꙋ̀ є҆ди́номꙋ, и҆́ли а҆́гньцꙋ є҆ді́номꙋ, [и҆́ли][13] о҆вцѣ̀ и҆́ли ко́зѣ. По числꙋ̀ и҆̀хже сътвори́сте. та́коже да сътвори́те є҆ді́номꙋ по числꙋ̀ и҆́хъ. (И҆) всѧ́къ тꙋзе́мецъ да сътвори́тъ та́ко. сицевà принестѝ приноше́нїа, въ воню̀ бл҃гово́нїа гв҃ꙋ. А҆́ще ли прише́лецъ въ ва́съ пребꙋ́детъ въ землѝ ва́шеи, и҆́ли а҆́ще пребꙋ́детъ въ ва́съ в роже́нїи ва́шихъ, и҆ да сътвори́тъ прино́съ въ во́ню бл҃гово́нїа гв҃ꙋ, ꙗ҆́коже твори́те вы та́коже да сътвори́тъ (и҆ се́и)[14] гв҃ꙋ. Зако́нъ є҆ді́нъ ва́мъ, и҆ прише́лцемъ прилежа́щим въ ва́съ, зако́нъ вѣ́чный, въ роже́нїа ва́ша, ꙗ҆́коже вы та́ко и҆ прише́ле да бꙋ́детъ пре̑ г҃мъ. Зако́нъ є҆ді́нъ да бꙋ́детъ, и҆ о҆правле́нїе є҆ді́но да бꙋ́детъ ва́мъ, и҆ прише́лцꙋ прилежа́щемꙋ въ ва́съ. И҆ рече г҃ь къ мѡ҆ѵ́сїю гл҃а. Гл҃и сн҃омъ і҆и҃левымъ, (і҆) и҆ рцы̀ к ни҆́м, вънегдà вни́дете въ зе́млю, в ню́же (вы а҆́зъ въведꙋ̀)[15] та́мо. И҆ да бꙋ́детъ є҆гдà ꙗ҆́сте ѿ хлѣ́бовъ землѝ [тоѧ̀][16], да ѿложи́те ꙋ҆ча́стїе [-][17] гв҃ꙋ. Ве́рхъ тѣ́ста ва́шего, хлѣ́бъ да ѿлꙋчи́те. (и҆) [ꙋ҆ча́стїе][18] є҆го, ꙗ҆́коже ꙋ҆ча́стїе ѿ гꙋмнà, та́коже да ѿлꙋчи́те [є҆мꙋ̀][19] [хлѣ́бъ][20]. Ѿ верхà тѣ́ста ва́шего, и҆ да́сте гв҃ꙋ ꙋ҆ча́стїе в роже́нїа ва́ша. Є҆гда́ же съгрѣши́те, и҆ не сътвори́те (запо́вѣдеи всѣ̑хъ)[21] си́хъ, и҆̀хже гл҃а г҃ь мѡ҆ѵ́сїю. Ꙗ҆́коже повелѣ̀ г҃ь [бг҃ъ][22] к ва́мъ. рꙋко́ю мѡ҆ѵ́сїевою, ѿ дн҃и ѿ него́же повелѣ̀ г҃ь к ва́мъ, и҆ по то́мъ в роже́нїа ва́ша. (-)[23] [-][24] Є҆дà ли а҆́ще пре̑ о҆чи́ма со́нмъ бꙋ́детъ не хотѧ́щеи съгрѣши́, и҆ да сътвори́тъ ве́сь со́нмъ теле́цъ є҆ди́нъ, (непоро́чен ѿ воло́въ)[25] въ всесъжже́нїе, въ воню̀ бл҃гово́нїа гв҃ꙋ. и҆ тре́бꙋ є҆го и҆ возлїа́нїе є҆го, по повелѣ́нїю [є҆го][26]. и҆ козе́лъ (є҆ди́нъ ѿ ко́зъ)[27] грѣхà ра́ди. И҆ да помо́литсѧ жре́цъ о҆ все́мъ со́нмѣ сн҃овъ і҆и҃левъ. и҆ да о҆ста́витсѧ и҆мъ, ꙗ҆́ко нехотѣ́нїе є҆сть. (-)[28] Сїи (же) принесо́ша да́ръ свои принесе́нїе гв҃ꙋ, грѣ́хъ ра́ди свои̑хъ пре̑ г҃ь, нехотѣ́нїи ра́ди и҆́хъ. И҆ о҆ста́витсѧ всемꙋ̀ со́нмꙋ, сн҃овъ і҆и҃левъ, и҆ прише́лцꙋ прилежа́вшемꙋ въ ва́съ, ꙗ҆́коже всѣ́хъ лю́дїи нехотѣ́нїю. А҆́ще ли дш҃а є҆ді́на [нехотѧ́ще съгрѣши́тъ][29]. да приведе́тъ ко́зꙋ [-][30] є҆динолѣ́тнꙋ грѣхà ра́ди. И҆ да помо́литсѧ жре́цъ, о҆ дш҃и нехотѣ́вшеи, и҆ съгрѣши́вшеи нехотѣ́нїемъ пре̑ г҃мъ, (и҆ да помо́литсѧ о҆ не́и, и҆ о҆ста́витсѧ)[31] є҆́и. [И҆][32] насе́льникꙋ

(з҃ѣла) с҃нѡвъ і҃илевъ, и пришелцꙋ прилежавшемꙋ въ [васъ][33], законъ єдинъ да бꙋдетъ (въ васъ)[34], иже аще сътворит нехотѧщи· И дша иаже аще сътворитъ рꙋкою гордости ѿ тоземецъ, или ѿ пришелецъ, б҃а сїа разгнѣвае, [и][35] да потребится дша та ѿ людїи свои· Яко слово г҃не оболга, и заповѣди єго расыпа, сътренїемъ да сътретсѧ дша та, [и][36] грѣ҃ єѧ на неи· И бѣахꙋ с҃нове і҃илеви въ пꙋстыни, и обрѣтоша мꙋжа събирающа дрова, въ д҃нь сꙋботныи· И приведоша єго иже обрѣтоста [-][37] берꙋща дрова къ мѡѷсїю, и аарону, и къ всемꙋ сонмꙋ с҃новъ і҃илевъ, и въвергоша и въ темницꙋ. не съвѣщаша бо что сътворѧтъ ємꙋ· И рече г҃ь къ мѡѷсїю г҃лѧ смертїю да оумретъ ч҃лкъ [сеи][38], да побїетъ и каменїемъ весь сонмъ [вн҃ѣ полка][39]· И выведоша єго весь сонмъ вн҃ѣ полчища и побиша єго [каменїемъ весь сонмъ][30] вн҃ѣ полчища, якоже г҃ла г҃ь мѡѷсїю· И ре҃ г҃ь къ мѡѷсїю г҃лѧ. г҃ли с҃номъ і҃илевымъ и рцы имъ, (да)[41] сътворѧтъ себѣ повразки на оуглехъ ризъ свои в рожєнїи своихъ. и да [възложа][42] на краѧ оугле (ри свои), прѧденїе синее· И да бꙋдетъ вамъ на краехъ, *и (єгда) оузрите ихъ, и въспомѧнете всѧ заповѣди г҃нѧ, и сътворите ѧ· И не въслѣдꙋите въ слѣдъ (срцъ)[43] своихъ, и въ слѣдъ очїю вашею, имже вы съблꙋдисте въ слѣдъ ихъ· Яко да помѧнете и сътворите всѧ заповѣди моѧ, и бꙋдите ст҃и б҃ꙋ вашемꙋ· Азъ г҃ь б҃ъ вашъ. изведыи вы из землѧ єгѵпетъски быти вамъ б҃ъ азъ г҃ь б҃ъ вашъ·

є҃ мо҃ к҃в мⷴ҇а к҃г

Г҃ла, ѕ҃і·

нⷰ҇ к҃ѕ сирⷫ҇ м҃е іюдⷰ҇ а҃

И г҃ла *кореи с҃нъ (асахаровъ)[1], с҃нъ каадовъ, с҃нъ левїинъ и дафанъ, і авиронъ с҃нове [єлиамали][2] і [авнань][3] с҃нъ [фалеховъ][4], с҃новъ рꙋвимль· И въсташа пре мѡѷсїемъ. и мꙋжи с҃новъ і҃илевъ с҃, и н҃, старѣишины сонмꙋ, причастницы совѣтꙋ, и мꙋжи имените· (И) въсташа на мѡѷсїа и аарона и рекоста [к нима][5], оуставися въ ва якоже вси сонми вси ст҃и и в нихъ г҃ь, то что ради въстаете на сонмъ г҃нь· И слыша мѡѷсїи паде ницъ. и г҃ла корею, и къ всемꙋ [соньмꙋ єго][6] рекїи, съглѧда и позна [г҃ь][7] сꙋщи єго, и ст҃ыхъ (ихже)[8] приведе к себѣ. і ихже [не][9] избра себѣ (сихъ и) [не][10] приведе къ себѣ· сїе сътворите, възмѣте себѣ сами кадилники. кореи и весь соньмъ твои. и вложите [огнь в нѧ][11], и вложите в нѧ дїмиѧмъ пре г҃мъ оутрѣ· И бꙋдетъ мꙋжь єгоже аще изберетъ г҃ь, сїи ст҃ъ, да довлѣютъ вамъ с҃нове левїины· И рече мѡѷсїи до корєѧ, послꙋшаите менѐ

ми, один закон хай буде у вас, хто лиш вчинить несвідомо. **30** І душа, яка лиш вчинить рукою гордості, з тубільців чи з приходьків, Бога вона розгнівить, і хай вигубиться та душа зі свого народу, **31** бо опоганив господнє слово і знехтував його заповідями, вигубленням хай вигубиться та душа, і на ній гріх її. **32** І були ізраїльські сини в пустині і знайшли мужа, що збирав дрова в день суботній. **33** І привели його ті, що знайшли як збирав дрова, до Мойсея і Аарона, і до всього збору ізраїльських синів, **34** і кинули його до в’язниці, бо не рішили, що з ним зробити. **35** І сказав Господь до Мойсея, кажучи: Смертю хай помре цей чоловік, хай його камінням поб’є увесь збір поза табором. **36** І ввесь збір вивів його поза табір, і побив його камінням ввесь збір поза табором, так як сказав Господь Мойсеєві. **37** І сказав Господь до Мойсея, кажучи: **38** Скажи ізраїльським синам, і скажи їм: Хай зроблять собі китиці на рубцях своєї одежі у свої роди, і хай покладуть на край рубців своєї одежі синє прядиво. **39** І хай буде вам на краях, *і коли їх побачите, і згадаєте всі господні заповіді, і чинитимете їх. І не повернетеся вслід за вашими серцями і вслід за вашими очима, якими ви розпустували, вслід за ними. **40** Аби ви пригадали і ви чинили всі мої заповіді, і будете святі вашому Богові. **41** Я Господь Бог ваш, що вивів вас з Єгипетської землі, щоб бути вам Богом. Я Господь Бог ваш.

мой5. 22
мат. 23

Глава 16

1 І промовив *Корей, син Асахара сина Каата, сина Леві, і Дафан, і Авирон – сини Елиама, і Авнан, син Фалеха, з синів Рувима. **2** І встали перед Мойсеєм, і 200 і 50 мужів з ізраїльських синів, старшин збору, учасники ради і мужі славні. **3** І повстали проти Мойсея і Аарона, і сказали до них: Достатнім хай буде вам, що ввесь збір – всі святі і в них Господь, то чому ви повстаєте проти господнього збору? **4** І почувши, Мойсей впав ниць **5** і сказав Кореєві, і до всього його збору, кажучи: Перевірив і пізнав Господь тих, що є його, і святих, яких привів до себе, і яких не вибрав собі, цих і не привів до себе. **6** Це вчиніть: Візьміть самі собі кадильниці, Кореє, і ввесь твій збір, **7** і вкладіть до них вогонь, і покладіть до них ладан вранці перед Господом. І буде, що муж, якого лиш вибере Господь, цей святий, хай

ниж. 26
сир. 45
юда 1

досить буде вам, сини Леві. **8** І сказав
Мойсей до Корея: Вислухайте мене,
сини Леві. **9** Чи це малим вам є, що
вас Бог відлучив від ізраїльського
збору і привів вас до себе, щоб слу-
жити служби в шатрі свідчення, і
стояти перед господнім збором, і слу-
жити йому? **10** І він привів тебе і всіх
твоїх братів, синів Леві з тобою, і так
шукаєте бути жерцями? **11** Задля цьо-
го ти і ввесь твій зібраний збір змо-
вилися проти Бога. Аарон же хто є,
що нарікаєте на нього? **12** І послав
Мойсей покликати Дафана і Авиро-
на, синів Елиява – і сказали: Не прий-
демо. **13** Чи не мало й цього, що ти
нас вивів з землі, що кипить молоком
і медом, щоб вигубити нас в пустині,
і що пануєш над нами – є князем? **14**
І чи до землі, що кипить медом і мо-
локом, ввів ти нас і дав нам частину
поля і виноградники? І очі тих людей
ти виколов – не підемо. **15** І дуже
тяжким став Мойсей від гніву, і ска-
зав до Господа: Не прийми їхніх жер-
тов, бо пожадання нікого від них я не
прийняв, і не вчинив зла я нікому ж з
муд. 18 них. **16** *І сказав Мойсей до Корея:
Освяти твій збір, і будьте готові пе-
ред Господом, – ти і Аарон, і вони, –
вранці. **17** І візьміть, кожний свої ка-
дильниці, і накладіть до неї ладан, і
принесіть перед Господа, кожний з
вас свою кадильницю, – 200 і 50 ка-
дильниць, – ти і Аарон свою, кожний
з вас кадильницю. **18** І взяли, кожний
свою кадильницю, і поклали до них
вогонь, і поклали до них ладан, і по-
ставили перед дверима шатра свід-
чення Мойсей і Аарон. **19** І піднялися
проти них Корей і ввесь збір його,
перед дверима шатра свідчення, і з'я-
вилася слава господня всьому зборо-
ві. **20** І заговорив Господь до Мойсея
і Аарона, кажучи: **21** Відступіть, кож-
ний з вас, з-посеред того збору, і враз
вигублю їх. **22** І впали ниць, і сказа-
ли: Боже, Боже батьків і всякого тіла,
якщо одна людина згрішила, і чи на
ввесь збір господній гнів? **23** І сказав
Господь до Мойсея, кажучи: **24** Ска-
жи зборові, кажучи: Відступіть дов-
круг від збору Корея, і Дафана, і А-
вирона. **25** І підвівшись, Мойсей пі-
шов до Дафана і Авирона, і пішли з
ним всі ізраїльські старшини. **26** І
сказав до збору, кажучи: Відступіть
від шатер людей цих непокірних, і не
доторкайтеся до всього, що є їхнє,
щоб ви не загинули в усьому їхньому
грісі. **27** І відступили довкруг від ша-
тер Корея, і Дафана, і Авирона, дов-
круг. Дафан же й Авирон вийшли і
стали перед дверима покою своїх ша-
тер, і їхні жінки, і їхні діти, і їхній
маєток. **28** І сказав Мойсей: З цього
пізнаєте, що Господь послав мене

с҃нове левїины. ѐда̀ (се мало вамъ ѐсть)[12], ꙗ҆́ко
ѿлꙋчѝ васъ б҃ъ ѿ сонмьа і҆и҃лева, и҆ приведѐ
васъ к себѣ слꙋжи́ти с҃лꙋбы въ хра́мѣ [свѣдѣ-
нїа][13], и҆ стоꙗ́ти пр҃е со́нмомъ [г҃нимъ][14], (и҆)
слꙋжи́ти [е҆мꙋ][15]. И҆ приведе тѧ и҆ всю бра́тїю
твою̀, с҃ны левїины с тобо́ю, и҆ проси́те жрѣти
(сице). Сего ра́ди ты и҆ весь со́нмь твои собра-
ныи совѣщасте къ б҃ꙋ, (-)[16] а҆а҆ро́нъ (же) кто
ѐсть, ꙗ҆́ко поропта́сте на́нь. И҆ посла̀ мѡѷсїи
призва́ти дафа́на, и҆ а҆виро́на, с҃ны е҆лиа́влѧ, и҆
рекоста не взы́идем. Не ма́ло (и҆) сего̀, ꙗ҆́ко и҆з-
ведѐ ны, ѿ землѧ̀ кипѧ́щꙋю млекомъ и҆ ме-
домъ, ѐже погꙋби́ти на҃ въ пꙋсты́ни, (и҆) ꙗ҆́ко
владѣеши нами кнѧ́зь ѐси. И҆ ты̀ ли в зе́млю
кипѧ́щꙋю ме́домъ и҆ мле́комъ въведѐ ны. и҆
да́лъ ѐси намъ ча́сть села̀ и҆ виногра́да, (и҆) о҆-
чи ч҃лкъ тѣ҃х и҆зъткнꙋлъ ѐси, не и҆зы́идем. И҆
о҆тѧжа̀ мѡѷсїи гнѣвомъ ѕѣло, и҆ рече къ г҃ꙋ.
не прїими тре́бъ и҆хъ, ни е҆ди́наго (бо) похотѣ-
нїа ѿ нихъ прїѧ́хъ, и҆ ниже зазли́хъ ни е҆ди́-
номꙋ же и҆хъ. *И҆ р҃е мѡѷсїи къ корѣю. о҆с҃ти   мꙋдро ни
сонмъ твои и҆ бꙋдете гото́ви пр҃е г҃мъ, ты
[и҆ а҆а҆ро҃н и҆ о҆ни̇][17] ѹ҆́тро. И҆ възмѣте ко́ждо (ка-
ди́лники своѧ̀)[18] и҆ възложи́те на҃ димиа́м, и҆
принеси́те пр҃е г҃ь, ко́ждо (ва҃) кади́лникъ свои,
с҃, и҆ н҃, кади́лникъ. [-][19] ты и҆ а҆а҆ро҃н (сво́и ко́ждо
ва́ю кади́лни҃к)[20]. и҆ [взѧ́ша][21] ко́ждо (свои кади́л-
никъ)[22] и҆ вложи́ша на́ нѧ о҆́гнь, и҆ вложи́ша
на́ нѧ димїа́м, и҆ поста́виша пр҃е две́рми хра́-
ма свѣдѣнїѧ, мѡѷсїи и҆ а҆а҆ро́нъ. И҆ въста́ша
на́ нѧ коре́и [и҆][23] весь [со́нмъ е҆го][24], пр҃е две́р-
ми хра́ма свѣдѣнїа, и҆ ꙗ҆ви́сѧ слава г҃нѧ все-
мꙋ со́нмꙋ. И҆ рече г҃ь къ мѡѷсїю и҆ а҆а҆ро́нꙋ г҃лѧ,
ѿстꙋпи́та [ко́ждо][25] (ва҃) ѿ средѝ со́нма того,
и҆ потреблю ѧ҆̀ е҆ди́ницею. И҆ припадо́ста ни́цъ
и҆ реко́ста, б҃е б҃е ѿ҃цъ, (-)[26] и҆ всѧ́коѧ плоти.
а҆́ще ч҃лкъ е҆ди́нъ съгрѣшѝ, и҆ на ве́сь ли со́нмъ
гнѣвъ г҃нь. И҆ рече г҃ь къ мѡѷсїю г҃лѧ. рцы̀ со́н-
мꙋ г҃лѧ, ѿстꙋпи́те о҆́крстъ ѿ с҃ома коре́ева,
[и҆ дафа́нѧ, и҆ а҆виро́нѧ][27]. И҆ [въста́въ][28] мѡѷ-
сїи (-)[29] и҆де къ дафа́нꙋ и҆ а҆ви́ронꙋ, і и҆до́ша с
ни́мъ вси старцы і҆и҃льтестїи. И҆ г҃ла къ со́н-
мꙋ рекїи, ѿстꙋпи́те ѿ кꙋщ҃ъ ч҃лкъ непокори́-
выхъ си́хъ, и҆ не прикоснетесѧ къ всемꙋ̀ е҆лико-
же ѐсть и҆хъ да не поги́бнете въ все́мъ грѣсѝ
и҆хъ. И҆ ѿстꙋпи́ша (о҆́крстъ) кꙋщъ коре́а, [и҆
дафа́на, и҆ а҆виро́на][30] о҆́крстъ. (-)[31] дафа́нъ (же),
и҆ а҆ви́ронъ, и҆злѣзо́ста и҆ ста́ста пр҃е две́рїи
хра́ма кꙋщ҃ъ свои́хъ. и҆ жены и҆хъ и҆ дѣти и҆҃х,
і и҆мѣнїе и҆҃х. И҆ рече мѡѷсїи, о҆ семъ да ѹ҆вѣсте
ꙗ҆́ко г҃ь посла̀ мѧ сътвори́ти всѧ дѣлеса̀ сїѧ
ꙗ҆́ко не о҆ себѣ (а҆́зъ творю̀ сїѧ). а҆́ще смр҃тїю

всѣхъ людїи оумрꙋть сїи· И аще по присѣщенїю всѣхъ члкъ, присѣщенїе бꙋдетъ и, то нѣсть гь посла мене· Но аще въ ꙗвленїи покажетъ гь. *И ѿвръзши землѧ оуста своа и пожретъ ѧ, и домы и и кꙋща ихъ, и вса єлика сꙋть ихъ и снидꙋтъ живи въ адъ. И да оувѣдатъ ꙗко разгнѣваша члцы сїи га· (И бысть) ꙗко (-)[32] преста гла [-][33] словеса си, (и) разсѣдеса землѧ подъ ногами ихъ и ѿвръзеса землѧ и пожре ѧ, и домы и, (-)[34] вса люди сꙋщаа съ кореомъ, и скоты ихъ, (снидоша и)[35] сїи и [вса][36] єлико баше ихъ, живи во адъ, и покры ихъ землѧ, и погибоша ѿ среды полка· И весь їиль (ї) иже окрстъ ихъ ѿбѣгоша ѿ вопла ихъ, зане [рекоша][37] глюще, да не жретъ насъ землѧ· (-)[38] огнь (же) изыде ѿ га, ї иждеже, с, и н, мꙋжъ, принесъшаа димїам· И рече гь къ моѵсїю. [рцы][39] єлїазарꙋ, снꙋ аароновꙋ жерцꙋ. да (соберетъ)[40] кадилники мѣденыа ѿ среды изгорѣвшихъ, и огнь чюждїи сїи рассыплите тамо· Ꙗко остишаса кадилницы грѣшныхъ си въ дꙋшахъ ихъ. и (сътворите)[41] ѧ на памать окованы, обложенїе оу олтара ꙗко принесоша прдъ гь и остишаса, и бысть въ знаменїе сномъ їилвы· И вза єлїазаръ снъ аарона жерца кадилники мѣденыа, єлико принесоша изгорѣвшеи, и обложиша (-)[42] въ обложенїе олтара· въ памать сно їилевымъ, ꙗко да не прїидетъ никтоже иноплеменникъ, иже нѣсть ѿ плода аарона, єже възложити димїам прдъ гмъ. и да не бꙋдетъ ꙗко (и) корей, и совѣтницы єго, ꙗкоже гла (ємꙋ) гь [-][43] моѵсїомъ· И възропташа снове їильтестїи, наоутрїе на моѵсїа и аарона глюще, вы избиста люди гна· И бысть єгда възвратиса полкъ на моѵсїа и аарона и въорꙋжишаса къ храмꙋ свѣдѣнїа. (храмъ же)[44] покры [-][45] облакъ, и ꙗвиса слава гна. и вниде моѵсїи ї ааронъ съпреди храма свѣдѣнїа· И рече гь къ моѵсїю ї ааронꙋ гла, оустꙋпите ѿ среды сонма сего и потреблю ѧ єдиницею и падоста ница· И рече моѵсїи къ ааронꙋ възми кадилникъ и вложи же вонь огнь ѿ олтара, и възложи нань димїам, и неси скоро въ полкъ и помолиса о нихъ, сшелъ бо єсть гнѣвъ ѿ лица гна, (и) нача гꙋбити люди· И вза ааронъ ꙗкоже гла ємꙋ моѵсїи, и тече въ сонмъ. (-)[46] оуже (бо) пришла баше пагꙋба на люди. и възложи димїам и помолиса о людехъ· И ста междꙋ мртвыми и живыми, и преста пагꙋба· И бысть оумеръшихъ въ пагꙋбе ді и з со, кро-

нїи кз
є мо аі
ψло ре

вчинити всі ці діла, що не від себе
самого я це чиню. **29** Якщо смертю
всіх людей ці помруть, і коли за від-
відинами всіх людей будуть їхні від-
відини, то Господь не послав мене.
30 Але, якщо явно покаже Господь,
*і земля, відкривши свої уста, пожере
і їх, і їхні доми, і їхні шатра, і все, що
є їхнє, і зійдуть живими до аду, і пі-
знають, що ці люди розгнівили Гос-
пода. **31** А сталося, коли він перестав
говорити ці слова, і розірвалася зем-
ля під їхніми ногами, **32** і відкрилася
земля, і пожерла їх, і їхні доми, всіх
людей, що були з Кореєм, і їхню ско-
тину. **33** Зійшли і ці, і все, те, що бу-
ло їхнє, живими до аду, і їх покрила
земля, і згинули з-посеред збору. **34** І
ввесь Ізраїль, і ті, що довкруг них,
втекли від їхнього крику, бо сказали,
кажучи: Щоб не пожерла нас земля.
35 Вогонь же вийшов від Господа і
спалив 200 і 50 мужів, що принесли
ладан. **17,1** І сказав Господь до Мой-
сея: **2** Скажи Еліазарові, синові Аaро-
на, священникові, хай збере мідяні
кадильниці з-поміж спалених, і роз-
сипте там цей чужий вогонь, бо освя-
тилися **3** кадильниці цих грішників в
їхніх душах. І зробите їх, на пам'ять,
кованим покриттям при жертовнико-
ві, бо принесені були перед Госпо-
дом, і освятилися, і було на знак із-
раїльським синам. **4** І взяв Еліазар,
син Аарона, священика, мідяні кади-
льниці, скільки їх принесли, спалені,
і обклали, як обкладку вівтаря, **5** на
пам'ять ізраїльським синам, щоб не
приступив ніхто з іншого племені, я-
кий не є з насіння Аарона, щоб по-
класти ладан перед Господом, і щоб
не було так, як і з Кореєм і радника-
ми його, так, як сказав йому Господь
Мойсеєм. **6** І вранці нарікали ізраїль-
ські сини проти Мойсея і Аарона, ка-
жучи: Ви вигубили господній народ.
7 І сталося, коли повернувся збір
проти Мойсея і Аарона, і озброїлися
проти шатра свідчення, то шатро по-
крила хмара, і з'явилася господня
слава. **8** І ввійшов Мойсей і Аарон з
переду шатра свідчення. **9** І загово-
рив Господь до Мойсея і Аарона, ка-
жучи: **10** Відійдіть з-поміж цього
збору, і вигублю їх враз, – і впали
ниць. **11** І сказав Мойсей до Аарона:
Візьми кадильницю і вклади ж до неї
вогонь з жертовника, і вклади до неї
ладан, і неси швидко у табір, і помо-
лися за них, бо зійшов гнів від гос-
поднього лиця, і почав вигублювати
народ. **12** І взяв Аарон, так як сказав
йому Мойсей, і побіг до табору, бо
вже прийшло було вигублення на на-
род. І поклав ладан, і помолився за
народ, **13** і став між мертвими і живи-
ми, і спинилося вигублення. **14** І було

ниж. 27
мой5. 11
пс. 105

тих, що померли в вигубленні 14000 і 7 сот, за винятком тих, що померли через Корея. **15** І повернувся Аарон до Мойсея, до дверей шатра свідчення, і спинилося вигублення.

мѣ оумершихъ корєа ради. И възвратися ааронъ къ моѵсїю, къ дверем храма свѣдѣнїа, и оуста пагуба.

Глава 17

16 І сказав Господь до Мойсея, кажучи: **17** Скажи ізраїльським синам і візьми у них по одній палиці: палицю, палицю від усіх їхніх князів, за домом їхніх батьків, **12** палиць; ім'я ж кожного напиши на його палиці. **18** Ім'я ж Аарона напиши на палиці Левія, бо є одна палиця, за їхнім племенем, за домом їхніх батьків. **19** І покладеш їх в шатрі свідчення перед свідченнями, в яких же дам пізнати себе тобі, там. **20** І хай буде, що чоловік, якого лиш виберу, – його палиця розквітне, і відніму від мене нарікання ізраїльських синів, скільки ці на вас нарікають. **21** І сказав Мойсей ізраїльським синам, і дали йому всі князі їхні палиці, кожний князь – палицю, князь за домом їхніх батьків – 12 палиць, і палиця Аарона між їхніми палицями. **22** І поклав Мойсей палиці перед Господом в шатрі свідчення. **23** І сталося вранці, й ввійшов Мойсей і Аарон до шатра свідчення, і ось зацвіла палиця Аарона, з дому Левія, видала галузки і зацвіла квітками і видала горіхи. **24** І виніс Мойсей всі палиці з – перед господнього лиця до всіх ізраїльських синів, і побачили, і кожний взяв свою палицю.
єв. 9 **25** *І сказав Господь до Мойсея: Поклади палицю Аарона перед свідченням на зберігання і на знак непослушним синам, і хай зупиниться їхнє нарікання проти мене, і не помруть. **26** І зробив Мойсей і Аарон так, як заповів Господь Мойсеєві, так зробили. **27** І сказали ізраїльські сини до Мойсея, кажучи: Ось ми побиті, і вигублені, і винищені. **28** Кожний, що доторкнеться до шатра господнього свідчення, згине, і чи зовсім вимремо, вмираючи?

Глава, зі.

И рече Гь къ моѵсїю гла. гли снѡмъ їилевымъ, и возми ѿ нихъ по єдиному жезлу жезлъ, [-][1] (жезлъ) ѿ всѣхъ кнзь ихъ, по домомъ ѿчьства ихъ вї жезла, (-)[2] (имѧ (же) коєгождо)[3] напиши на жезлѣ єго. (-)[4] Имѧ (же) ааронє напиши на жезлѣ левѵинѣ, єсть бо жезлъ єдинъ по племени (ихъ) дому ѿчьства ихъ [-][5]. И да положиши и въ храмѣ свѣдѣнїѧ прѧмо свѣдѣнїю, в ни (же) ѩвлюсѧ тебѣ тү. И да будетъ члкъ єгоже аще изберу [-][6] жезлъ єго прозѧбнетъ, и ѿвръгу ѿ [тебѣ][7] ропотанїє снѡвъ їилевыхъ, єлико сїи ропщутъ на вы. И гла моѵсїи снѡмъ їилевы. и даша єму вси кнѕи ихъ жезлъ, кнѕю єдиному жезлъ, кнѕѧ по дому ѿчьства ихъ. вї, жезловъ, и жезлъ ааронь посредѣ жезлъ и. И положи моѵсїи жезлы пре гмъ, въ храмѣ свѣдѣнїа. И бысть наоутрїє и вниде моѵсїи і ааронъ, въ храмъ свѣдѣнїа, и се прозѧбе жезлъ ааронь, въ дому левѵинѣ, (-)[8] израсти вѣтвїю, и процвѣте цвѣтъ, і израсти орѣхи. І изнесе моѵсїи вса жезлы ѿ лица гнѧ къ всѣмъ снѡмъ їилевымъ, и видѣша, и взѧ кождо жезлъ свои. *И рече Гь къ моѵсїю, положи жезлъ ааронь пре [свѣдѣнїє][9], въ сохранєнїє, [и въ][10] знаменїє, снвъ ослушливы, и да остане ропотанїє и ѿ мене, и не змру. И сътвори моѵсїи і аарѡ, єлико повелѣ Гь моѵсїю тако сътвориша. И рекоша снове їилеви къ моѵсїю глюще, се потребихомсѧ, [и][11] погибохѡ [і][12] исчезохѡ. вса присезаѧи къ храму [свѣдѣнїа][13] гнѧ оумретъ (и) до конца ли (оумирающе) погибне. єврєѡ д

Глава 18

1 І сказав Господь до Аарона, кажучи: Ти і твої сини і дім батька з тобою – візьмете первородності гріхів святих; ти ж і твої сини візьмете гріхи вашого священства, **2** і твоїх братів, плем'я Левія, громаду твого батька, і приведи до себе, і хай стоять перед тобою, і хай послужать тобі, і тобі і твоїм синам з тобою перед шатром свідчення. **3** І хай зберігають твої сторожі і сторожі шатра, лише до святого посуду і до жертовника хай не приступають, хай не помруть і ці, і ви. **4** І пристануть до тебе, і хай збе-

Глава, иі.

И рече Гь къ аарону глѧ, ты и снове твои и дѡ ѿца твоєго [с тобою][1], да возмете [пєвеньства][2] грѣхъ стыхъ. (-)[3] ты (же) и снове твои да прїимете грѣхи жречества вашего. И братїю твою племѧ левѵино соньма ѿца своєго, (и) приведи къ себѣ, и да престанутъ тебѣ, и да послужатъ тебѣ, и тебѣ и снѡмъ твоим с тобою пре храмомъ свѣдѣнїа. И да блюдутъ стражбы твоа, и стражбы храма [-][4]. развѣ къ сосудомъ стымъ и ко олтарю да не приступаю, (да)[5]

не и҆змрꙋтъ, и҆ сі́и, и҆ вы. И҆ прилѡ́жатсѧ къ те-
бѣ, и҆ да блюдꙋтъ стражбы̀ хра́ма свѣдѣ́ні́а,
[и҆][6] всѧ̀ слꙋ́жбы хра́ма. (а҆)[7] и҆ноплеме́нникъ да
не приступа́етъ къ (ва́мъ)[8], и҆ да съблюде́те
стражбы̀ ст҃ыхъ, и҆ стра҃бы̀ ѻ҆лтарѧ̀, и҆ не бꙋ-
і҆с҃у на҃ гі дꙋтъ [ктомꙋ][9] гнѣ́ва на сн҃ѣхъ і҆и҃левы̑. [*а҆́зъ
б҃о][10] взѧ́хъ бра́тїю ва́шꙋ леѵ҆́ты, ѿ среды
сн҃овъ і҆и҃левъ, [ва́мъ][11] в да́ръ вда́ныи, г҃ꙋ слꙋ-
жи́ти слꙋ́жбы хра́ма свѣдѣ́нїа. (-)[12] Ты́ (же) и҆
сн҃ове твоѝ с тобо́ю, съхрани́те жречество ва́ше,
по всемꙋ̀ дѣ́лꙋ ѻ҆лтарѧ̀, и҆ внꙋтрьнѧѧ завѣ́сы.
и҆ да слꙋ́жите сл҃ꙋбы в данї́а (да́хъ ва҃) жречес-
тво ва́ше, (-)[13] и҆ноплеме́нникъ (же) приступа́ѧ
да ᲂу҆́мретъ. И҆ рече г҃ь къ а҆аро́нꙋ, [се а҆́зъ][14] да҃
вамъ снабдѣ́нїе принос [мои҆́хъ][15], (и҆) ѿ всѣ́хъ
ѡ҆с҃венныхъ мнѣ̀, ѿ сн҃овъ і҆и҃левъ, тебѣ̀ дахъ ѧ҆̀
въ старѣ́йшинство, и҆ сн҃омъ твои҆́мъ по тебѣ̀
г҃ мо҃ в зако́нъ вѣ́чныи. *И҆ сїе да бꙋ́детъ ва҃, ѿ [всѧ́-
каго][16] ѡ҆с҃венна҃ ст҃ыхъ (-)[17]. ѿ всѣ́хъ даро́въ и҆́хъ,
и҆ ѿ вс҃ѣ требъ и҃, и҆ ѿ всѧ́каго престꙋплені́ѧ
и҃, и҆ ѿ вс҃ѣ грѣ́хъ [и҃][18], є҆ли́ка ѿдаю́ мнѣ̀ ѿ
всѣ́хъ ст҃ыхъ. тебѣ̀ да бꙋдꙋтъ и҆ сн҃омъ тво-
и҃. въ ст҃омъ ст҃ыхъ да ꙗ҆́сте ѧ҆̀. ве́сь мꙋ́жескъ
полъ да ꙗ҆́сте ѧ҆̀, ты и҆ сн҃ове твоѝ ст҃а да бꙋ-
дꙋтъ тебѣ̀. (-)[19] Се́ (же) да бꙋ́детъ вамъ ѿ
нача҃ка данї́а и҆́хъ, ѿ всѣ́хъ возложе́нїи сн҃овъ і҆и҃-
левъ, тебѣ̀ да́хъ ѧ҆̀ и҆ сн҃омъ твои҃, и҆ дщ҃ерем
твои҃ с тобо́ю, зако҃но вѣ́чно. всѧ́къ чи́стыи въ
домꙋ твое҆́мъ да ꙗ҆́сте ѧ҆̀. ве́сь нача́токъ є҆леи҆́ныи,
и҆ всѧ́къ нача́токъ ви́нныи, и҆ пшени́чныи, на-
ча́тки и҆́хъ, є҆ли́ко а҆́ще ѿдада҃ г҃ꙋ тебѣ̀ да́хъ
ѧ҆̀. Первоꙿро҃наѧ [-][20] є҆ли́ка въ землѝ и҆́хъ, є҆ли́ка
а҆́ще принесꙋтъ г҃ꙋ тебѣ̀ да бꙋ҃дє, всѧ́к чи́стъ
в домꙋ твое҆́мъ да ꙗ҆́стъ ѧ҆̀. всѧ́ко наро́чное въ
г҃ мо҃ в сн҃ѣхъ і҆и҃левы̑, тебѣ̀ да бꙋ́детъ. *И҆ всѧ́къ
сира҃ з ѿверзаѧ́й [всѧ́ка][21] ложесна̀ ѿ всеѧ̀ пло́ти,
є҆ли́ко прино́сѧтъ г҃ꙋ, ѿ ч҃лка до скота̀, тебѣ̀
да бꙋ́детъ. н҆о и҆скꙋплені́емъ и҆скꙋпѧтсѧ, (сн҃о-
ве)[22] ч҃лчї́и, и҆ прьвенцы̀ скота̀ нечи́стаго да и҆с-
вы҃ г кꙋпѧтсѧ. (-)[23] И҆скꙋпъ (же) [и҆́хъ][24] ѿ (є҆ди́наго)
в мо҃ л м҃ца, и҆́же съцѣне́нїе, є҃, си́кль, *по си́клю ст҃омꙋ,
г мо҃ кз к҃, мѣ́дниць є҆́сть. развѣ̀ первене́цъ те́лчїи, и҆ пер-
є҆зе҃ ме вене́цъ ѻ҆́вчїихъ, и҆ первене́цъ, козьи҆́хъ да не и҆с-
кꙋпѧтсѧ, ст҃и (б҃о) сꙋ́ть, и҆ кро́вь и҆́хъ пролїе-
ши ᲂу҆ ѻ҆лтарѧ̀, и҆ ло́и принесе́ши прино́съ въ во-
нѭ̀ бл҃говѡ́нїѧ г҃ꙋ. (ѳ҃)[25] мѧса (тебѣ̀ да бꙋдꙋ)[26],
ꙗ҆́коже и҆ грꙋ́ди възложенї́а, и҆ ра́мо десно́е тебѣ̀
да бꙋдꙋтъ. всѧ́ко ᲂу҆ча́стїе ст҃ыхъ, є҆ли́коже а҆́-
ще ѿлꙋча҃ сн҃ове і҆и҃льтестї́и г҃ꙋ, тебѣ̀ далъ
є҆́смь, и҆ сн҃омъ твои́мъ (с тобо́ю, и҆ дщ҃ерем
твои҆́мъ)[27]. зако́нъ вѣ́чныи, завѣ́тъ соли (лю҃скъ)
вѣ́чныи (пре҃ г҃мъ тебѣ̀ є҆́сть)[28], и҆ племе́ни

рігають сторожі шатра свідчення і
всі служіння шатра, а чужинець хай
не приступає до вас, **5** і хай збере-
жете сторожі святих і сторожі жер-
товника, і не буде більше гніву на
ізраїльських синах. **6** *Я бо взяв ва- іс нав. 13
ших братів Левітів з-поміж ізраїль-
ських синів вам в дар, даний Господо-
деві, щоб служити служби шатра
свідчення. **7** Ти ж і твої сини з то-
бою – зберігатимете ваше священ-
ство, згідно з усіма ділами жертов-
ника, і внутрішнє занавіси, і будете
служити служби, – в дар дав Я вам
ваше священство; чужинець же, що
приступає, – хай помре. **8** І сказав
Господь до Аарона: Ось я дав вам
зберігання моїх приношень, і з у-
сього освяченого – мені ізраїльсь-
кими синами; тобі дав я їх на честь
і твоїм синам після тебе, – закон ві-
чний. **9** *І це хай буде вам – з уся- мой3. 2
кого освяченого, зі святих, з усіх
їхніх дарів, і з усіх їхніх жертов, і з
усякого їхнього проступку, і з усіх
їхніх гріхів, те, що віддають мені з
усього святого, – тобі хай буде і
твоїм синам. **10** В святому – святих
з'їсьте їх. Кожний чоловічого роду
хай їсть їх, ти і твої сини, – святим
хай тобі буде. **11** Це ж хай буде вам
від первоплодів їхніх дарів. З усіх
дарів ізраїльських синів – тобі дав я
їх і твоїм синам, і твоїм дочкам з
тобою – законно, вічно. Кожний
чистий в твоїм домі хай їх їсть. **12**
Всі первоплоди олії і всі первопло-
ди вина і пшениці, їхні первоплоди,
те, що лиш віддадуть Господеві, то-
бі Я їх дав. **13** Первородних, що в
їхній землі, те, що лиш принесуть
Господеві, тобі хай буде; кожний
чистий в твоїм домі хай їх їсть. **14**
Все посвячене в ізраїльських синів
– тобі хай буде. **15** *І кожний, з мой3. 2
кожного тіла, що відкриває всяке сир. 7
лоно, що приносять Господеві, від
людини до скотини, тобі хай буде.
Але викупом викупляться людські
сини, і первородні нечистої скоти-
ни хай викупляться. **16** Викуп же їх
– від одного місяця, їхня оцінка 5 – вищ. 3
сиклів, *за святим сиклем, це 20 мі- мой2. 30
дяків. **17** Лише первородний телят, мой3. 27
і первородний овець, і первородний єз. 45
кіз – хай не викупляться, бо є свя-
тими; і їхню кров вилиєш при жер-
товнику, і жир принесеш, як дар на
милий запах Господеві. **18** А м'ясо
тобі хай буде, так як і груди дару, і
праве рамено, тобі хай будуть. **19**
Всяке, відлучене з святих, що лиш
відлучать ізраїльські сини Госпо-
деві, тобі дав Я і твоїм синам з то-
бою, і твоїм дочкам в закон вічний.
Вічний завіт людської солі перед
Господом тобі є і твоєму родові пі-

мой5. 10 і 18 іс нав. 13 і 33 єз. 44 єв. 7

сля тебе. **20** І сказав Господь до Аарона: В їхній землі не успадкуєш, частки тобі не буде між ними, *бо Я є твоя частка і твоє насліддя посеред ізраїльських синів. **21** Синам же Левія – ось дав Я всю десятину в Ізраїлі, в насліддя за їхні служби, які вони служать, службу в шатрі свідчення. **22** І хай більше не приступають ізраїльські сини до шатра свідчення, щоб одержати смертоносний гріх. **23** Але хай самі левіти служать службу шатра свідчення, і ці візьмуть їхній гріх, у вічний закон в їхні роди. І посеред ізраїльських синів хай не успадкують насліддя, **24** бо десятину ізраїльських синів, які лиш відлучать Господеві, як відлучене, дав я левітам в насліддя. Через це сказав Я їм: Посеред ізраїльських синів не успадкують насліддя. **25** І сказав Господь до Мойсея, кажучи: **26** Скажеш левітам, кажучи до них: Якщо візьмете десятину в ізраїльських синів, яку Я дав вам від них в насліддя, візьмете ви з неї частку Господеві, десятину з її десятини. **27** Хай вважається вам вашою часткою, як пшениця з току і як частка з чавила. **28** Так візьмете і ви з усіх часток – Господеві, з усіх ваших десятин, які лиш візьмете в ізраїльських синів, і дасьте з них частку Господеві, Ааронові – священикові. **29** З усіх ваших дарів і візьмете частку Господеві, з усіх дарів ним освячених. **30** І скажи до них: Коли відділите дар від них, – і вважатиметься левітів, так як жито з току і як плоди з чавила. **31** І з'їсьте це в усякому вашому місті ви і ваші сини, і ваші доми, бо це є ваша винагорода за ваші служби, що в шатрі свідчення. **32** І не матимете через це гріх, коли відкладаєте частину її з них. І святе ізраїльських синів не зневажите, і не помрете.

твоемꙋ по тебѣ. И рече гь къ аарѡнꙋ въ земли ихъ, да не причастиши, (-)[29] части (тебѣ да не бꙋдетъ)[30] в нихъ. *Ꙗко азъ часть (есмь) твоа, и причастїе твое, среди снѡвъ їилевъ, (-)[31] снѡм (же) левꙋинѡмъ, се далъ есмь всю десатинꙋ въ їили въ причастїе въ слꙋбы мѣсто ихъ. елико [слꙋжа сїи][32] слꙋженїе, въ храмѣ свѣдѣнїа. И да не приствпаютъ по семъ, снѡве їильтестїи къ храмꙋ свѣдѣнїа, прїати грѣха смртнаго. (Но)[33] да [слꙋжа левꙋти сами][34] слꙋжбꙋ храма свѣдѣнїа, и сїи возмꙋтъ грѣхъ ихъ, въ законѣ вѣчныи в роженїа ихъ, и среди снѡвъ їилевъ да не причастѧ причастїа. Ꙗко десатинꙋ снѡвъ їилевъ, елико аще ѿлꙋчатъ гꙋ, оучастїе далъ есмь левꙋтѡ въ причастїе, сего ради рекох и среди снѡ їилев, да не причастѧ причастїа. И рече гь къ моꙋсїю гла [-][35] левꙋтомъ да глешi (рекїи)[36] к ни, аще возмете (десатинꙋ, ѿ снѡвъ їилевъ)[37], ꙗже дахъ ва ѿ нихъ въ причастїе, [-][38] да оуимете вы ѿ неа оучастїе гꙋ десатинꙋ, ѿ десатины [еа][39]. (да)[40] оумнитса вамъ оучастїе ваше. ꙗко пшеница ѿ гꙋмна, и ꙗко оучастїе ѿ точила. Тако да оуимѣте и вы ѿ [всѣ][41] оучастїи гꙋ, ѿ всакїа десатины своеа елико аще возмете ѿ снѡвъ їилевъ, и дадите ѿ нихъ оучастїе гꙋ аарѡнꙋ жерцꙋ. ѿ всѣхъ данїи вашихъ, (и) да оуимѣте оучастїе гꙋ, ѿ всѣхъ начатковъ ѡсщенныхъ ѿ него. И рцы к ни еда оуимете прино ѿ [ни][42], и пременитса левꙋтѡ, аки жито ѿ гꙋмна, и ꙗко оучастїе ѿ точила. И да ꙗсте та въ все мѣстѣ, вы [и снѡве ваши][43], и домове ваши ꙗко мзда си ваша е въ слꙋжебъ мѣсто ваши, ꙗже въ храмѣ свѣдѣнїа. И не прїимете и ради грѣха, ꙗко ѿлꙋчите (тꙋкъ еа)[44] ѿ [нихъ][45]. но стыи снѡвъ їилє да не ѡсквернавите, (и) да не оумрете.

е мо і и ні ісꙋ на гі и лг езе мд еврео з

Глава 19

єв. 9

1 І сказав Господь до Мойсея і Аарона, кажучи: **2** Це розклад закону, наскільки заповів Господь, кажучи: Скажи ізраїльським синам, і хай приведуть до тебе рижу теличку без вади, яка не має на собі вади, і на якій не було ярма. **3** І даси її до Елиазара – священика, і хай виведуть її поза табір, на чисте місце, і хай заріжуть її перед ним. **4** І *хай візьме Елиазар з її крові, і хай покропить перед шатром свідчення з її крові сім разів. **5** І хай спалять її перед ним, і її шкіру, і її м'ясо, і її кров з її калом хай спалять. **6** І хай візьме священик кедрове дерево і

Гла, ді.

И рече гь къ моꙋсїю і аарѡнꙋ гла. се разлꙋченїе закона елико заповѣда гь гла, гли снѡмъ їилевымъ, и да приведꙋтъ к тебѣ юницꙋ рыжꙋ непорочнꙋ, ꙗже не имать на себѣ порока, и на неиже нѣсть было иго. И даси ю къ елиазарꙋ жерцꙋ и да въ зведꙋ ю внѣ пѡчища на мѣсто чисто, и да заколютъ ю пре нимъ. И *да возме елїазаръ ѿ крови еа, и да въскропитъ съпреди храма свѣдѣнїа ѿ крови еа семижды. И да сожъгꙋтъ ю пре нимъ, и кожꙋ [еа][1], и маса еа, и кровь еа с мотылы еа да сожгꙋтъ. И да возметъ жрецъ древо кедрово і иссопъ. и сосканїе червленое

еврео д

и да сложи среди сожженыя юница. И да исперетъ
ризы своа жрецъ, и да омыетъ тѣло свое во-
дою, и потомъ да внидетъ въ полкъ, и не-
чистъ будетъ жрецъ до вечера. А иже сожига-
етъ ея да исперетъ ризы его. и да омыетъ
тѣло его [водою][2], и нечистъ будетъ до вече-
ра, и да соберетъ человѣкъ (попелъ чистъ)[3] юница, и
да изнесетъ внѣ полчища, на мѣсто чисто.
и да будетъ сонмму сыновъ израилевъ въ снабдѣ-
ние, вода окропления очищение есть. И [собира-
яи попелъ юница, да исперетъ ризы его][4], и не-
чистъ будетъ до вечера. и да будетъ сыномъ
израилевымъ, и [пришелцемъ прилежащимъ][5] [посредѣ
сирѯ лд вастъ][6], законно вѣчно. [*И][7] присязаяи к мерт-
вому всякия души человѣчи, нечистъ будетъ з
дни. Сии да очиститься (сею водою) въ день
г, и въ день, з, [-][8] чистъ будетъ. Аще ли не
очиститься (ею) въ день г, и въ день з, не-
чистъ будетъ. всякъ прикасаяйся мертвому
от [всякия][9] души человѣчи. Аще умретъ, (не о-
чистився)[10] (сии) храмъ господень оскверняви лъ, [и][11]
потребится душа та от израиля, яко вода ок-
ропления не въскропися нань нечистъ есть, я-
ко и на потомъ нечистота его на немъ (бу-
детъ)[12]. [-][13] Сии законъ, человѣкъ аще умретъ
въ храмѣ, всякъ входяи въ храмъ. и елико
есть въ храмѣ, нечиста будетъ з дни. И
весь сосудъ непокровенъ, елико аще покрывала не и-
мать на себѣ, нечистъ есть. И всякъ иже аще
присяжетъ къ лицу [отрочати][14] струпива или
мертва, или кости человѣчи, или гробу з дни, не-
чистъ будетъ. И да возмутъ нечистому от
попела съжжения, (и) очищения, и да возлиютъ
нань воду живу въ сосудъ. И да возметъ иссопъ, и
омочитъ (и) въ воду мужъ чистъ, и да
кропитъ на храмъ, и на сосуды, и на душа иже
аще суть ту. и [присягшимъ][15] кости человѣчи, и-
ли струпливу или мертвечинѣ, или гробу. (да)[16]
въскропитъ чистыи на нечистаго, въ день г. и
въ день з, и очиститься (седмаго дня)[17], и да
исперетъ ризы своа, и да омыетъ [тѣло его][18]
водою, и нечистъ будетъ до вечера, (и въ ве-
черъ чистъ будетъ). И человѣкъ иже аще оскверъ-
нися. и не очиститъ себе потребися душа та
от среды сонма, яко святая господня оскверняви,
яко вода окропления не въскропися нань, не-
чистъ есть. И да будетъ вамъ законъ вѣчныи.
И окропляяй водою окропления. да исперетъ ризы
своа, и присяжаяи водѣ окропления, нечистъ
будетъ до вечера. И всякому емуже ся при-
коснетъ нечистыи нечисто будетъ, и душа при-
касающаяся нечиста есть до вечера.

іссоп, і червоне прядиво, і хай покла-
де посеред спаленої телиці. **7** І хай ви-
пере священик свою одіж і хай помиє
своє тіло водою, і після цього хай у-
війде до табору, і священик буде не-
чистим до вечора. **8** А той, що її спа-
лює, хай випере його одіж і хай по-
миє його тіло водою, і нечистим буде
до вечора. **9** І хай чоловік збере чис-
тий попіл телички, і хай винесе поза
табір, на чисте місце, і хай буде збо-
рові ізраїльських синів на зберігання
вода покроплення – це очищення. **10** І
хто збирає попіл телички, хай випере
його одіж, і буде нечистим до вечора.
І хай буде ізраїльським синам і при-
ходькам, що мешкають посеред вас,
законним, вічним. **11** *І хто доторка- сир. 34
ється до мертвого усякої людської ду-
ші, буде 7 днів нечистим. **12** Цей хай
очиститься цією водою в 3-му дні й в
7-му дні, *і* чистим буде. Якщо ж не о-
чиститься нею в 3-му дні і в 7-му дні,
буде нечистим. **13** Кожний, хто до-
торкається до мертвого з усякої люд-
ської душі, якщо помре, не очистив-
шись, цей господнє шатро занечис-
тив; і вигубиться та душа з Ізраїля, бо
вода покроплення не покроплена на
нього, нечистим є так, що і на пізні-
ше його нечистота буде на ньому. **14**
Цей закон: Якщо людина помре в ха-
ті, кожний, що входить до хати, і те,
що є в хаті, нечистим буде 7 днів. **15**
І ввесь відкритий посуд, який лиш не
має на собі покриття, є нечистим. **16** І
кожний, хто лиш доторкнеться до ли-
ця дитини, що має струпи, чи мерт-
вої, чи людської кості, чи гробівця, 7
днів буде нечистим. **17** І хай візьмуть
нечистому, з попелу спаленої й очи-
щення, і хай поллють на нього живу
воду, до посуду. **18** І хай візьме іссоп,
і замочить його до води чистий чоло-
вік, і хай покропить на хату і на по-
суд, і на душі, які лиш там будуть, і
на тих, що торкнулися людської ко-
сті, чи струпливого, чи мертвечини,
чи гробівця. **19** Хай чистий покро-
пить на нечистого в 3-му дні і в 7-му
дні – і він очиститься сьомого дня; і
хай випере свою одіж, і хай помиє
його тіло водою, і нечистим буде до
вечора, і в ввечері буде чистим. **20** І
людина, яка лиш стане нечистою, і не
очиститься – вигубиться та душа з-
серед збору, бо занечистила господ-
нє, святе, бо воду покроплення не по-
кроплено на неї, вона є нечистою. **21**
І хай буде вам вічним законом. І хто
кропить водою покроплення, хай ви-
пере свою одіж, і хто доторкнеться
до води покроплення – буде нечис-
тим до вечора. **22** І до всього, до чого
доторкнеться нечистий, буде нечис-
тим, і душа, що доторкається, є не-
чистою до вечора.

Глава 20

1 І прийшли ізраїльські сини,
ввесь збір, до пустині Сін в 1-му мі-
сяці, і перебував народ у Кадисі. І по-
мерла там Маріям, і похована там. **2** І
не було води для збору, і зібралися
пс. 105 проти Мойсея і Аарона. **3** *І хулив
народ на Мойсея, кажучи: Краще бу-
ло б нам, щоб ми вимерли в погибелі
мой2. 17 мой5. 9 наших братів перед Господом. **4** *Чо-
му привели ви господній збір до цієї
пустині, щоб вигубити нас і наш
скот? **5** Чому нас вивели ви з Єгипту
і прийшли до цього поганого місця?
Місце, в якому не сіється: ані фіґи,
ані виноградники, ані ґранати, ані не-
має води пити. **6** І прийшовши Мой-
сей і Аарон, від лиця збору, перед
двері шатра свідчення, і впали ниць, і
з'явилася над ними Господня слава. **7**
І сказав Господь до Мойсея, кажучи:
8 Візьми твою палицю і склич збір ти
і Аарон, твій брат, і говоріть до каме-
ня перед ними – і дасть свою воду; і
мой2. 17 виведеш їм воду з каменя, і напоїте
мой5. 8 збір і їхню скотину. **9** І взяв Мойсей
пс. 76 палицю, що перед Господом, так як
і 104 заповів Господь. **10** *І скликав Мой-
нее. 9 сей і Аарон збір перед камінь, і ска-
іс. 48 зав до них: Послухайте мене, непо-
муд. 11 кірні. Чи з цього каменя виведемо
ез3. 1 кор1. 10 вам воду? **11** І піднявши Мойсей
свою руку, і палицею вдарив в камінь
двічі, і вийшло багато води, і напився
мой5. 1 ввесь збір і їхня скотина. **12** *І сказав
Господь до Мойсея і Аарона, кажучи:
Тому що ви не повірили, щоб мене
освятити перед ізраїльськими сина-
ми, через це ви не введете цей збір до
землі, яку Я їм дав. **13** Це вода супер-
ництва, бо похулили ізраїльські сини
перед Господом, і він освятився в
них. **14** І послав Мойсей послів з Ка-
диса до едомського царя, кажучи:
Так сказав твій брат Ізраїль: Ти зна-
єш ввесь труд, що найшов на нас. **15** І
зійшли наші батьки до Єгипту, і ми
жили в Єгипті багато днів, і єгиптяни
гнітили нас і наших батьків. **16** І ми
закликали до Господа, і вислухав
Господь наш голос, і пославши ан-
гела, і вивів нас з Єгипту, і тепер є ми
в Кадисі, місті, що на краю твоїх
границь. **17** Хай перейдемо крізь
твою землю, не пройдемо через поля,
ані через виноградники, ані не пити-
мемо води з твоїх потоків, але царсь-
кою дорогою пройдемо, не звернемо
ані направо, ані наліво, доки не пе-
рейдемо твої границі. **18** І сказав до
них Едом: Не перейдеш через мене.
Якщо ж ні, то війною вийдемо тобі
назустріч. **19** Сказали ж до них ізра-
їльські сини: Під горою минемо, і
якщо з твоєї води питимемо ми і на-
ша скотина, дамо тобі ціну. Немає

Глава, к.

И прїидоша сынове ізраильтестїи весь сонмъ,
въ пустыню синъ, въ мцъ, а, и при-
бываху людїе въ кадисѣ, и скончася
тү марїамъ и погребеся тү. И не бя-
ше воды сонму. и събрашася на моѵсїа, і
аарона. *И хуляху люди на моѵсїа глюще, оу-
нее бы было намъ да быхом измерли въ поги- псло ре
бели братїа нашеа пре гмъ, [-][1] *въскую в мо зі
въведосте сонмъ гнь въ пустыню сїю, погу- е мо д
бити ны и скоты наша. [-][2] въскуюжъ [-][3] (ны
изведосте)[4] изъ египта, (и прїидосте)[5] въ мѣ-
сто [се злое][6], мѣсто в немже не сѣется ни
смокви. ни винограда, ниже шипокъ, ниже во-
ды есть пити. И (приште)[7] моѵсїи і ааронъ от
лица сонму. пре двери храму свѣдѣнїа, и па-
доша ниц, и явися слава гня на нею. И рече
гь къ моѵсїю гля, възми жезлъ [свой][8] и съ-
зови сонмъ ты, і ааронъ братъ твой, и гле-
та къ каменю пре ними, и да воды своя. і
изведеши имъ воды ис камени, и напойта в мо зі
сонмъ, и скоты ихъ. И взя моѵсїи жезлъ еже е мо и
пре гмъ, якоже повелѣ гь. *И съзва моѵсїи і псло оз
ааронъ сонмъ пре камень. и рече к нимъ, по- и рд
слушайте мене, непокоривїи, еда ли от камени неемїа д
сего, изведемъ вам воду. И въздвигъ моѵсїи ру- ісаїа ми
ку свою. (и) оудари въ камень жезломъ дваж- мудро аі
ды, і изыде вода многа и написа сонмъ д ездра а
[весь][9], и скоты ихъ. *И рече гь къ моѵсїю і а кри і
аарону [гля][10]. яко не вѣровасте освятити мя е мо а
пре сньми ізраильтескими, сего ради не въведета
вы сонма сего в землю юже дахъ имъ. Си
вода соперная. яко похулиша сынове ізраильтестїи
пре гмъ, и освятися в них. И посла моѵсїи по-
слы от кадиса къ цръю едомъскому гля, тако
рече братъ твой ізрль, ты вѣси весь трудъ
дошедшїи насъ. И снидоша отцы наши въ
египетъ. и жихомъ въ египтѣ дни многи, и
съзлиша намъ египтяне, и отцемъ нашимъ. И
възопихом къ гу. и оуслыша гь гласъ нашъ, и
пославъ аггла [і][11] изведе ны изъ египта, и
нынѣ есмы въ кадисѣ градѣ, на конец предѣлъ
твоихъ. да прейдем сквозѣ землю твою, не
пройдемъ сквозѣ села, ни сквозѣ винограды, ни
пїем воды, въ потоцѣхъ твоихъ. [Но][12] пу-
темъ црьскимъ пройдемъ, не съвратимся, ни
на десно, ни на лѣво, дондеже пройдемъ предѣ-
лы твоя. И рече къ [нимъ][13] едом не пройде-
ши сквозѣ мя, аще ли ни то ратїю [изы-
демъ][14] противу тебе. (-)[15] [Рекоша][16] (же) к
нимъ сынове ізраилеви, по горою минемъ, [и аще][17]

ѿ воды̀ твоеѧ̀ пїе́мъ [мы][18] и҆ ско́ты [на́ша][19]
[да́мы][20] цѣнꙋ̀ тебѣ̀, (-)[21] и҆но́го нѣ́сть никоегѡ́-
же дѣ́ла, по̀ горо́ю да мине́мъ· Се́й же рече, не
мине́ши сквозѣ̀ мѧ̀. І҆ и҆зы́де (проти́вꙋ [и҆мъ][22]
є҆до́мъ)[23] с наро́домъ тѧ́жкымъ, и҆ рꙋко́ю крѣ́п-
кою· И҆ не въсхотѣ̀ є҆до́мъ (минꙋ́ти і҆и҃лю)[24] по-
срѣдѣ̀ предѣ́лъ свои́хъ, и҆ ѹ҆клони́сѧ і҆и҃ль ѿ него̀·
чи҃ лг *И҆ въздвиго́шасѧ ѿ кади́съ, и҆ прїидо́ша сн҃ове
і҆и҃льтестїи весь со́нмъ, въ ѡ҆́ръ го́рꙋ· И҆ рече гь҃
къ мѡѵсе́ю і҆ а҆арѡ́нꙋ въ ѡ҆́ръ горѣ̀ ѹ҆ предѣ́лъ
землѧ̀ є҆до́млѧ гл҃ѧ· да сѧ прило́жи а҆арѡ́нъ къ
лю́де҃ свои́мъ, ꙗ҆́ко не вни́дете въ зе́млю ю҆́же да҃
сн҃омъ і҆и҃левымъ [въ наслѣ́дїе][25]. поне́же разгнѣ́-
чи҃ лг ѕ҃ мо҃ лв васте мѧ̀ ѹ҆ воды̀ поху́ленїѧ· *возмѝ а҆арѡ́на
[бра́та твоего̀][26], и҆ є҆леа́зара сн҃а є҆гѡ̀, и҆ възведѝ
ѧ҆̀ на ѡ҆́ръ го́рꙋ пре҃ всѣ́мъ со́нмомъ· И҆ съвлецы̀ а҆а-
рѡ́нꙋ ри́зы є҃, и҆ ѡ҆блецы̀ є҆леа́зара сн҃а є҆гѡ̀, (-)[27] а҆арѡ́н
(же) приближи́всѧ да ѹ҆́мре тꙋ̀· И҆ сътворѝ мѡѵ-
сі́и ꙗ҆́коже повелѣ̀ [є҆мꙋ̀][28] гь҃. и҆ възведѐ ѧ҆̀ на
ѡ҆́ръ го́рꙋ, пре҃ всѣ́мъ со́нмомъ· И҆ съвлечѐ а҆арѡ́нꙋ
ѕ҃ мо҃ і҃ ри́зы є҆гѡ, и҆ ѡ҆блечѐ в ни́ѧ є҆леа́зара, сн҃а є҆гѡ· *И҆
ѹ҆́мре а҆арѡ́нъ [та́мо][29] на вр҃сѣ горы̀. и҆ сни́де
мѡѵсі́и и҆ є҆леа́заръ, съ горы̀· И҆ ви́дѣ ве́сь со́нмъ
ꙗ҆́ко ѹ҆́мре а҆арѡ́нъ, и҆ пла́кашасѧ (лю́дїе) на҃ а҆арѡ́-
номъ л҃ дн҃ии, (и҆) весь до́мъ і҆и҃левъ·

ніякої іншої справи, під горою ми-
немо. **20** Цей же сказав: Не перей-
деш через мене. І Едом вийшов їм
назустріч з тяжким народом і силь-
ною рукою. **21** І не схотів Едом да-
ти Ізраїлеві перейти через свої гра-
ниці, і звернув Ізраїль від нього. **22**
*І підвелися з Кадиса, і прийшли ниж. 33
ізраїльські сини, ввесь збір, до гори
Ор. **23** І сказав Господь до Мойсея і
Аарона в горі Ор, при границях е-
домської землі, кажучи: **24** Хай до-
дасться Аарон до свого народу, бо
не ввійдете до землі, яку Я дав ізра-
їльським синам в наслiддя, тому що
ви мене розгнівили при воді хули.
25 *Візьми Аарона твого брата і Е- ниж. 33 мой5. 32
лиазара, його сина, і виведи їх на
гору Ор перед усім збором. **26** І
роздягни Аарона з його риз і зодяг-
ни Елиазара, його сина; Аарон же,
приблизившись, хай там помре. **27**
І зробив Мойсей так, як заповів йо-
му Господь, і вивів їх на гору Ор
перед усім збором. **28** І роздягнув
Аарона з його риз, і зодягнув в них
Елиазара, його сина. *І помер Аа- мой5. 10
рон там, на вершку гори, і зійшов
Мойсей і Елиазар з гори. **29** І поба-
чив ввесь збір, що помер Аарон, і
над Аароном 30 днів плакав народ і
ввесь дім Ізраїля.

Гл҃а, к҃а·

чи҃ лг И҆ ѹ҆слы́шав* же)[1] ханаа́нъ црь҃. а҆ра́довъ, жи-
вы́й при пꙋсты́ни (къ сѣ́верꙋ) ꙗ҆́ко при-
ше́лъ є҆сть і҆и҃ль, пꙋте́мъ а҆дари́скимъ, и҆
бисѧ съ і҆и҃ле҃, и҆ плѣни́ша ѿ ни҃ плѣн-
ники· И҆ ѡ҆бѣща́сѧ і҆и҃ль ѡ҆бѣ́томъ гꙋ҃. и҆ рече,
а҆́ще мнѣ̀ преда́си лю́ди сїѧ, поръ́чницы нарекꙋ
і҆сꙋ҃ на҃ в҃ (и҆́хъ)[2] и҆ гра́ды (и҆́хъ)[3]· *И҆ ѹ҆слы́ша гь҃ (мольбꙋ)[4]
і҆и҃левꙋ, и҆ преда [ханаа́на][5] поръ́чницы є҆мꙋ, и҆ ѡ҆-
пꙋстошѝ є҆го, и҆ гра́ды є҆го. и҆ прозва̀ и҆́мѧ
мѣ́стꙋ томꙋ пꙋсто́шь· И҆ въздвиго́шасѧ ѿ
ѡ҆́ра горы̀ пꙋте́мъ и҆́же къ мо́рю чермно́мꙋ. [и҆][6]
ѡ҆быдо́ша зе́млю є҆до́млю, і҆ и҆знемого́ша лю́дїе
ѿ пꙋти́· І҆ ропта́хꙋ лю́дїе на́ ба҃ и҆ на мѡѵсе́ѧ
рекꙋ́ще, въскꙋ́ю и҆зведѐ ны и҆зъ є҆гѵ́пта, ѹ҆би́ти
на҃ въ пꙋсты́ни, ꙗ҆́ко нѣ́сть хлѣ́ба ни воды̀,
(и҆) дш҃а (-)[7] на́ша недꙋ́гꙋетъ ѡ҆ хлѣбѣ̀ [семъ
мꙋ҃дро ѕі а҃ кри і тщ҃е][8]· *І҆ пꙋстѝ гь҃ на́ лю́ди ѕмїа ѹ҆мора́ющаѧ,
и҆ ѹ҆ꙗ҆́дахꙋ лю́дїи. и҆ ѹ҆мора́хꙋ (-)[9] мно́ги ѿ
сн҃овъ і҆и҃левъ· И҆ прише́дше лю́дїе къ мѡѵсе́ови
[и҆][10] гл҃аша. [-][11] съгрѣши́хомъ ꙗ҆́ко ропта́хомъ
на́ га҃ и҆ на́ тѧ, моли́сѧ ѹ҆бо къ гꙋ҃, [-][12] да
ѿжене́тъ ѿ на҃ ѕмї́ѧ, и҆ молѝ мѡѵсі́и [-][13] ѡ҆
лю́де҃· И҆ рече гь҃ къ мѡѵсе́ю. сътворѝ себѣ̀ ѕмї́ю
[мѣ́данꙋ][14], и҆ положѝ ю҆̀ въ зна́менїе, и҆ бꙋ-
детъ а҆́ще ѹ҆ꙗ҆́стъ ѕмїа̀ чл҃ка, [и҆][15] всѧ́къ ѹ҆ꙗ҆-

Глава 21

1 *І Ханаан, цар Араду, що ниж. 33
жив при пустині, до півночі, почув,
що прийшов Ізраїль дорогою Ата-
рім. І воював з Ізраїлем, і взяв з них
в полон полонених. **2** І помолився
Ізраїль обітом до Господа, і сказав:
Якщо мені передаси цей народ під
руку, посвячу його і його міста. **3**
*І вислухав Господь молитву Ізраї- іс нав. 2
ля, і він спустошив його і його міс-
та, і назвав ім’я того місця – спу-
стошення. **4** І підвелися з гори Ор
дорогою, що до Червоного моря, і
обійшли землю Едома, і знемігся
народ в дорозі. **5** І народ нарікав на
Бога й на Мойсея, кажучи: Навіщо
ти нас вивів з Єгипту, щоб убити
нас в пустині? Бо немає хліба ані
води, і наша душа гидує цим по-
рожнім хлібом. **6** *І послав Господь муд. 16 кор1. 10
на народ гадюк, що вбивають, і ку-
сали народ, і вбивали багатьох з із-
раїльських синів. **7** І прийшовши
народ до Мойсея, і сказав: Ми згрі-
шили, тому що ми нарікали на Гос-
пода і на тебе. Помолися, отже, до
Господа, хай прожене від нас га-
дюк; і Мойсей помолився за народ.
8 І сказав Господь до Мойсея: Зро-
би собі мідяну гадюку, і постав її
на знак, і буде, що коли гадюка
вкусить людину, і кожний вкуше-

ний, подивившись на неї, житиме. **9**
црс4. 18 ів. 3 *І зробив Мойсей мідяну гадюку, і
поставив її на знак. І було, коли га-
дюка вкусила людину, і вона по-
глянула на мідяну гадюку, і вижи-
вала. **10** І підвівшись, ізраїльські си-
ниж. 33 ни отаборилися в Ети. **11** *І підвів-
шись з Ета, отаборилися в Ахелєй,
з другої сторони пустині, що є пе-
ред лицем Моава, на схід сонця. **12**
І підвівшись звідти, й отаборилися
в долині Заред. **13** І підвівшись звід-
ти, отаборилися на другому боці
Арнона, в пустині, що виходить з
суд. 11 границь Амореїв, *бо Арнон є гра-
ницею Моава, між Моавом і між А-
мореєм. **14** Через це кажеться в
книзі Господньої війни, що зробив
в Червоному морі, так зробив, і
струмки Арнона **15** лишив, щоб по-
селив Ір, і лежить при границях
Моава. **16** І звідти ж підвелися до
криниці. Це ж є криниця, про яку
сказав Господь до Мойсея: Збери
народ і дай їм воду пити. **17** Тоді
Ізраїль заспівав цю пісню при кри-
ниці: Зачинайте йому **18** криницю,
бо копали її князі, і їй границю по-
клали царі народів в царствах, коли
володіли ними. І від криниці ж під-
велися до Мантанаїла, **19** і від Ман-
танаїла до Наадіїла, і від Наадіїла
до Вамота, **20** і від Вамота до Напи-
на, що є на рівнині Моава, від роз-
мой5. 2 суд. 11 нее. 9 коленого вершка, що глядить на ли-
це пустині. **21** *І послав Мойсей по-
слів до Сіону, аморейського царя,
кажучи мирні слова: **22** Пройдемо
через твою землю. Дорогою прой-
демо, не звернемо ані на поле, ані
на виноградники, ані не питимемо
води з твоїх криниць. Підемо цар-
ською дорогою, доки не перейдемо
твої околиці. **23** І не дав Сіон Ізраї-
леві пройти через свої околиці, і зі-
іс нав. 9 і 24 пс. 134 ам. 2 суд. 12 мой5. 1 і 31 ез3. 1 брав Сіон ввесь його народ, і вий-
шов до пустині воювати з Ізраїлем,
і прийшов до Ясан, і вишикували
військо проти Ізраїля. **24** *Ізраїль
вигубив їх січем меча, і вони заво-
лоділи його землею: від Арнона до
Авока, до синів Аммона, бо Азир –
це границі синів Аммона. **25** І взяв
Ізраїль собі всі ті міста, і поселився
Ізраїль в усіх аморейських містах, в
Есевоні і в усіх їм підвладних. **26**
Бо Есевон – це місто Сіона, амо-
рейського царя; і так воювали: пер-
ше – з царем Моава, і взяли усю йо-
го землю від Ароіра і до Арнона. **27**
Через це кажуть ті, що говорять за-
гадками: Ходіть до Есевона, щоб
збудувалося, і повстав місто Сіон.
28 Бо вогонь вийшов з Есевона і
полумінь з міста Сіона. І пожер –
до Моава, і пожер стовпи Арнона.
црс3. 11 **29** *Горе тобі, Моаве; погибнеш на-

дєньıи видѣвъ ю ѻживетъ· *И сътвори моѵсїи д҃ цр҃ и҃і ıоа г҃
ѕмїю мѣдану, и постави ю на знаменїи· И
бысть егда оуꙗдаше ѕмїа члка и [въззира-
ше][16] на ѕмїю мѣдану и ѻживаше· И (въз-
двигнувшеса)[17] сн҃ове ıилеви, (-)[18] ѻполчишаса въ
(еди)[19]· *И въздвигшеса ѿ (еда)[20]. въполчиша- нм҃ лг҃
са въ (ахелъеи)[21] ѻбъ ѻноа страны пустына,
ꙗже есть пр҃е лицемъ моавитъскимъ, на въ-
стокъ сл҃нца· [И][22] ѿтуду въздвигшеса (и) въ-
полчишаса въ дебри заредъ· И ѿтуду въз-
двигшеса въполчишаса ѻб ону страну арнона
въ пустыни, ꙗже исходитъ ѿ предѣлъ амо-
реискихъ, *есть бо арнонъ предѣлъ моавль, меж- суд҃и а҃і
ду моавомъ, и между амореом· Сего ради гл҃ет-
са въ книзѣ [рати][23] гн҃а, (ꙗко сътвори въ
мори чермнѣ, тако сътвори)[24], и водотечи арно-
ни, [-][25] ѻста населити иръ, и прилежитъ (же)
предѣлѣхъ моавлихъ· И ѿтуду (же) [въздвиго-
шаса][26] къ кладаѕю. Сїи (же) есть кладазь
иже рече г҃ь къ моѵсїю. събери люди и (даи)[27]
имъ пити воду· Тогда въспѣ ıиль пѣснь сїю
оу кладаза. начинаите ему кладазь, копаша
(бо) и кнаѕи, [и][28] пределиша и цр҃їе ꙗзыческїи
(въ цр҃ствїихъ)[29], въ негда ѻбладати ими· І ѿ
кладаза [въздвигошаса][30] въ [манъданаилъ][31]·
І ѿ [манданаила][32] въ [нааадїилъ][33], и ѿ [наа-
дїила][34] въ вамодъ· І ѿ вамода въ напинъ.
еже есть на поли моавли, ѿ верха просѣченаго е҃ мо в҃ суд҃и а҃і неемїа д҃
зраща[г]о пр҃е лице пустына· *И посла моѵсїи
послы, къ сїону цр҃ю амореиску. словеса мирны
гл҃а· да проидемъ сквозѣ землю твою путемъ
проидемъ. не оуклонимса ни на села, ни на вино-
грады, ниже пїемъ воды ѿ кладазь твоих. пу-
темъ цр҃ьскимъ поидемъ дондеже проидемъ пре-
дѣлы твоа· И не дастъ сионъ ıилю минути
сквозѣ предѣлы своа, и събра сїонъ вса люди
его, і изыиде сѣщиса съ ıилемъ въ пустыню, іс҃у на д҃ и к҃д
и прїиде въ (иасанъ)[35] и въполчишаса къ ıилю· ѱ҃ло р҃лд
(-)[36] *Изби [а][37] ıиль сѣченїемъ мечнымъ, и съвладѣ- амо в҃ суд҃и в҃і
ша землею его, ѿ арнона до (авока)[38], до сн҃овъ е҃ мо а҃
[аммонь][39], ꙗко [азиръ][40] предѣли сн҃овъ [амъ- и л҃а
монь][41] сутъ· И прїа ıиль вса тїи грады си. и д҃ ездра а҃
вселиса ıиль въ всѣхъ градѣх [амореискихъ][42],
въ есевонѣ, и въ всѣ властехъ сущихъ в [них][43].
Есть бо есевонъ градъ сїона цр҃а амореиска, и
сице повоеваша (прьвое цр҃а моавла)[44], и вза всю
землю его ѿ ароира, (и) до арнона· Сего ради ре-
кутъ приточницы прїидите въ есевонъ. да
съградитса и сътворитса град сїон· Ꙗко огнь
изыиде ѿ есевона [и][45] пламень ѿ града сїона.
и попали до моава, и пожре столпы, арнона· *Лю- г҃ цр҃ а҃і
тѣ тебѣ моаве, погибните людїе хамосовы.

ѿда́шасѧ сн҃ове є҆гѡ̀ спасе́нїѧ ра́ди, и҆ дщє́ри є҆гѡ̀, плѣ́нница црю [а҆море́искꙋ][46] сїѡ́нꙋ. И҆ сѣмѧ и҆́хъ. погиба́етъ є҆севѡ́нъ да́же до девѡ́на, и҆ же́ны [и҆́хъ][47] є҆щѐ разожго́ша ѻ҆́гнь на моа́ва. [И҆][48] всели́ же сѧ і҆и҃ль въ всѧ гра́ды (а҆море́искїи)[49]. И҆
є҆ мѡ г / и҆ кд посла̀ мѡѷсі́и съглѧда́ти і҆азі́ра, и҆ взѧ́ша и҆̀, и҆ се́ла є҆гѡ̀, і҆ и҆згна́ша (а҆море́а)[50] сꙋ́щаго тꙋ̀. *И҆ възврати́шасѧ прїи҆до́ша пꙋте́мъ въ васа́нь, і҆ и҆зы́иде (ѡ҆́гъ)[51] црь васа́ньскїи проти́вꙋ и҆́мъ, и҆ вси лю́дїе є҆гѡ̀ на́ брань въ є҆драи́нъ. И҆ ре҃ гь къ мѡѷсі́ю не бо́исѧ є҆гѡ̀ ꙗ҆́кѡ в рꙋцѣ̀ твои предахъ и҆̀, и҆ вси лю́дїе є҆гѡ̀, и҆ всю землю
ѱа҃ ра҃д є҆гѡ̀, *и҆ сътвори́ши є҆мꙋ̀, ꙗ҆́коже сътвори̑ сїѡ́нꙋ црю [а҆море́искꙋ][52], и҆́же жилъ во є҆севѡ́нѣ. И҆ оу҆би́ша є҆гѡ̀, и҆ сн҃ы є҆гѡ̀ и҆ всѧ лю́ди є҆гѡ̀. да́ждь не ѡ҆ста̀ в ни́хъ живы́и. и҆ прїѧ́ша землю и҆́хъ.

роде Хамоса; віддані його сини, щоб спастися, і його дочки – полонені Сіона, аморейського царя. **30** І їхнє насіння гине – Есевон аж до Девона – і їхні жінки ще розпалили вогонь проти Моава. **31** І поселився ж Ізраїль в усіх аморейських містах. **32** І послав Мойсей, щоб оглянути Язир, і взяли його і його села, і вигнали Аморея, що там був. **33** *І повернулися, прийшли дорогою до Васана, і вийшов Йоґ, цар васанський, їм назустріч і ввесь його народ – на війну до Едраїна. **34** І сказав Господь до Мойсея: Не бійся його, бо в твої руки Я передав його, і ввесь його народ, і всю його землю, *і вчиниш з ним так, як ти зробив Сіону, аморейському цареві, який жив в Есевоні. **35** І убили його, і його синів, і ввесь його народ, доки не зосталося в них живого. І унаслідили їхню землю.

мой5. 3 і 29
пс. 134

Гла҃, к҃в.

И҆ (възъдвигнꙋ́шасѧ)[1] сн҃ве і҆и҃льтестїи, [и҆][2] въполчи́шасѧ на за́паде, моа́ва оу҆ і҆ѻрда́на, къ є҆рихѡ́нꙋ. И҆ ви́дѣвъ вала́къ сн҃ъ (є҆ѳѡ́ровъ)[3] все є҆ли́ко сътвори̑ і҆и҃ль [а҆море́ю][4]. И҆ оу҆боѧсѧ моа́въ ѿ лю́дїи ѕѣло ꙗ҆́кѡ мнѡ́ѕи бѧхꙋ, и҆ ѡ҆скорбѣ моа́въ ѿ лица̀ сн҃овъ і҆и҃левъ. И҆ рече моа́въ ста́рцє мадїа́млѧ нн҃ѣ сътребѧ́тъ со́нмъ сїи всѧ и҆́же ѡ҆крть на́съ, ꙗ҆́коже сътреблѧ́етъ телецъ зла́къ на́ поли. (-)[5] Вала́къ (же) сн҃ъ сепфѡ́ровъ, (бѧ́ше црь моа́вль)[6] въ (то
є҆ мѡ кг / і҆сꙋ на кд вре́мѧ)[7]. *И҆ посла̀ (-)[8] къ вала́амꙋ сн҃ꙋ (воѡ́ровꙋ)[9] фадꙋ́ра и҆́же є҆сть оу҆ ре́ки земли̑ (-)[10] лю́дїи є҆гѡ̀, възва́ти є҆гѡ̀ гл҃ѧ. Се лю́дїе и҆зы́доша и҆зъ є҆гѵ́пта. и҆ се покры́ша лицѐ земли̑, и҆ сїи сѣдѧ́тъ при ѡ҆де́ржанїи мое́мъ. (-)[11] Нн҃ѣ оу҆бо прїи҆ди (и҆ прокле́ни)[12] мнѣ̀ лю́ди сїѧ, ꙗ҆́кѡ крѣплѣ́ишїи сꙋ́ть паче на́съ, а҆́ще възмо́жемъ (си́хъ и҆зби́ти)[13], и҆ да и҆жденꙋ и҆̀ и҆з землѧ̀. Ꙗ҆́кѡ вѣдѣ. и҆́хже а҆́ще бл҃ви́ши [-][14] бл҃вѧ́тсѧ, і҆ и҆́хже а҆́ще прокленеши [-][15] (то) прокленꙋ́тсѧ. І҆ и҆до́ша ста́рцы моа́вли и҆ ста́рцы [мадїа́мли][16], и҆ влъхвова́нїа въ рꙋка́хъ и҆́хъ, и҆ прїи҆до́ша къ вала́амꙋ, и҆ гл҃аша є҆мꙋ̀ словеса̀ вала́кова. И҆ рече к ни́мъ прилѧжи́те тꙋ̀ но́щь [сїю̀][17], и҆ ѿвѣща́ю ва́мъ дѣѧ́нїа, ꙗ҆́же а҆́ще гл҃етъ гь ко мнѣ̀, и҆ прилежа́ша кнѧ́ѕи моа́вли оу҆ вала́ама. И҆ прїи҆де [гь][18] къ вала́амꙋ, и҆ рече є҆мꙋ̀. что (сꙋ́ть) чл҃цы сїи оу҆ тебѐ. (-)[19] Рече (же) вала́амъ къ бг҃ꙋ. вала́къ сн҃ъ сепфо́ровъ, црь моа́вль, посла́лъ ѧ҆̀ є҆сть ко мнѣ̀ рекїи. Се лю́дїе и҆зше́ли сꙋ́ть и҆зъ є҆гѵ́пта, и҆ [-][20] покры́ша лицѐ земли̑, и҆ се сѣдѧ́тъ при ѡ҆де́ржанїи мое́мъ. (-)[21] Нн҃ѣ (же) прїи҆ди (и҆ прокле́ни)[22] и҆́хъ. а҆́ще клѧ́твою воз-

Глава 22

1 І підвелися ізраїльські сини, і отаборилися на заході Моава, коло Йордану, напроти Єрихона. **2** І побачивши Валак, син Сепфора, все, що вчинив Ізраїль Амореєві. **3** І Моав дуже побоявся народу, бо були численні, і засмутився Моав від лиця ізраїльських синів. **4** І сказав Моав старшині Мадіяма: Тепер цей збір пожере всіх, що довкруг нас, так як пожирає теля зелень на полі. Валак же, син Сепфора, був царем Моава в тім часі. **5** *І послав до Валаама сина Воора Фатура, який є при ріці землі його народу, щоб покликати його, кажучи: Ось з Єгипту вийшов народ, і ось покрив лице землі, і він сидить при моїй посілості. **6** Тепер, отже, ходи і прокляни мені цей народ, бо є сильніший від нас, може зможемо цих побити, і викину їх з землі. Бо взнав я, що кого лиш поблагословиш, поблагословлені будуть, і кого лиш проклянеш, то проклятi будуть. **7** І моавська старшина, і мадіямська старшина пішла, – і чаклунства в їхніх руках, – і прийшли до Валаама, і сказали йому слова Валака. **8** І сказав до них: Спочиньте тут цю ніч, і відповім вам справу, що лиш Господь до мене скаже; і князі Моава зосталися у Валаама. **9** І прийшов Господь до Валаама, і сказав йому: Чого ці люди є у тебе? **10** Сказав же Валаам до Бога: Валак, син Сепфора, цар Моава, послав їх до мене, кажучи: **11** Ось з Єгипту вийшов народ і покрив лице землі, і ось сидить близько моєї посілості. Тепер же ходи і прокляни його, може клятвою зможу його розбити і відігнати його з землі. **12** І сказав Господь до Валаама: Не підеш з ними ані не проклянеш наро-

мой5. 23 іс нав. 24

ду, бо є благословенний. **13** І вставши вранці, Валаам сказав князям Валака: Поверніться до свого пана – не дозволив мені Бог іти з вами. **14** І вставши, князі Моава прийшли до Валака і сказали йому: Не хоче Валаам з нами прийти. **15** І додав Валак послати більше князів і шляхетніших від цих. **16** І прийшли до Валаама, і сказали йому: Ось говорить Валак, син Сепфора: Благаю тебе, не полінуйся прийти до мене. **17** Бо тебе славно пошаную; за всім, що лиш мені скажеш, тобі зроблю, але прийди і прокляни мені цей на-
ниж. 24 род. **18** *І відповів Валаам, і сказав князям Валака: Хоч дасть мені Валак повний його дім золота і срібла, не можу переступити слова Господа Бога, і вчинити, відносно них, мале чи велике в своєму умі. **19** І тепер ви потерпіть цю ніч, хай пізнаю, що додасть Господь, – говорити до мене. **20** І прийшов Бог до Валаама у сні, вночі, і сказав йому: Якщо ці люди прийшли покликати тебе, вставши, піди за ними, але слово, яке лиш тобі скажу, те зробиш. **21** І вставши вранці, Валаам осідлав своє осля, і пішов з князями Моава. **22** І Бог розлютився гнівом за те, що цей пішов до нього, і ангел божий встав, щоб йому протиставитися в дорозі. Цей же сидів на своєму осляті, і два його раби з
пет2. 2 юда 1 ним. **23** *І побачило осля божого ангела, що стояв напроти, в дорозі, і оголений меч в його руці, і звернуло осля з дороги, пішло на поле, і Валаам бив осля палицею, щоб наставити його на дорогу. **24** І стояв ангел божий на стежках виноградників – огорожа звідси і огорожа звідти. **25** І побачило осля божого ангела, притиснулося до плоту, і ушкодило ногу Валаама об пліт, і він додав ще більше його бити. **26** І прийшов божий ангел, і пішовши, став на вузькому місці, з якого не було можливо звернути ані направо, ані наліво. **27** І побачило осля божого ангела, і лягло під Валаамом, і розлютився Валаам і бив осля палицею. **28** І відкрив Бог уста осляті, і сказало Валаамові: Що тобі вчинив я, що це втретє ти мене б'єш? **29** І сказав Валаам осляті: Тому що накпився ти з мене, і коли б я мав меч в моїй руці, прошив би я тебе. **30** І сказало осля Валаамові: Чи ось я не твоє осля, на якому ти їздиш від своєї молодості до сьогоднішнього дня? Чи незважанням незважив же я вчинити тобі це? Він же сказав: Ні. **31** Відкрив же Бог очі Валаама, і він побачив ангела божого, що стоїть в дорозі, і оголе-

могꙋ изби́ти и́хъ, и [ѿгна́ти][23] ѧ ѿ землѧ̀. И рече [г҃ь][24] къ валаа́мꙋ да не и́деши с ними, ниже клене́ши люді́и. сꙋ́ть бо бл҃вены. И въ-
ста́въ валаа́мъ заоу́тра, рече кн҃ѕемъ вала́ковы҃. възвратитесѧ къ гн҃ꙋ своемꙋ, не оста́ви ми б҃ъ и́ти с вами. И въста́вше кн҃ѕи моа́вли прі-
идоша къ вала́кꙋ. и рекоша [емꙋ][25], не хощетъ валаа́мъ пріити с нами. И приложи [-][26] вала́къ посла́ти кн҃ѕи множа́иша и ч҃тнѣиша си҃. И прі́идоша къ валаа́мꙋ, и [гл҃аша][27] емꙋ се гл҃етъ вала́къ сн҃ъ сепфо́ровъ, молю́ ти сѧ не обленисѧ пріити ко мнѣ. ч҃тнѣ бо [тѧ̀ поч-
тꙋ][28] [по][29] [всемꙋ][30] елика аще рече́ши [ми][31] сътворю ти, (но)[32] пріиди (и проклени)[33] ми
люди сіѧ. *И ѿвѣща валаа́мъ и рече кн҃ѕемъ нн҃ кд
вала́ковымъ, аще [ми дастъ][34] вала́къ по́лнъ храмъ его зла́та и сребра̀, не могꙋ престꙋпи́ти сло́ва г҃а б҃а, (и) сътвори́ти о ни҃ мало или вели́ко в разꙋмѣ свое҃. И нн҃ѣ (вы потрьпи́те)[35] но́щь сію, (да)[36] оувѣде что приложи́тъ г҃ь гл҃ати ко мнѣ. И пріиде б҃ъ къ валаа́мꙋ (во снѣ) но́щію и рече емꙋ. аще зовꙋще тѧ при-
шли сꙋть ч҃лци сіи въста́въ идѝ въ слѣ҃ и́хъ, но слово иже аще гл҃ю тебѣ, то да сътворѝ. И въставъ валаа҃ заоу́тра, осѣдла̀ ослѧ̀ свое, і иде съ кн҃ѕи моа́вли. И ра҃гнѣвасѧ ꙗ́ростію б҃ъ ꙗко иде сіи [к немꙋ][37]. и́ въста҃ а́гг҃лъ б҃жіи на сопротивле́ніе емꙋ [на пꙋтѝ][38]. (-)[39] сіи (же) сѣда́ше на осла́ти своемꙋ, и два раба̀ его с
ни҃. *И оу́зрѣ ослѧ̀ а́гг҃ла б҃жіѧ сꙋпроти́въ стоа́- в҃ петр҃ в҃ іюд҃и а҃
ща на пꙋтѝ, и мечъ извлечен в рꙋцѣ емꙋ, и съвратисѧ осе́лъ с пꙋтѝ (-)[40] и́даше на́ поле, и (би́въ)[41] [валаа́мъ][42] ослѧ̀ жезло́мъ, еже на-
пра́вити̇ ѐ на пꙋть. И стоѧ а́гг҃лъ б҃жіи, на стез҃ виногра҃ныхъ, ограждені́е ѿсю́дѣ, (-)[43] гражені́е и обꙋдѣ. И оу҃рѣ ослѧ̀ а́гг҃ла б҃жіа, приложи себѐ къ огра́де и съкрꙋшѝ но́гꙋ вала-
а́мꙋ [о оградꙋ][44], и приложи ещѐ (множа́е) бити ѐ. И приш҃е а́гг҃лъ б҃жіи, и ш҃е пре́ста̀ въ мѣс-
тѣ оу́зцѣ, в не́мже не бѧ́ше оуклони́тисѧ (ни) на́ десно ни на́ лево. И (оу́зрѣ)[45] ослѧ̀ а́гг҃ла б҃жіа, (и) лѧ́же п҃о валаа́момъ, и разгнѣ́васѧ ва-
лаа́мъ и біѧ́ше ослѧ̀ жезло́мъ. И ѿверзе б҃ъ оуста̀ ослѧ̀ти. и [рече][46] валаа́мꙋ, что̀ (ти есмь сътвори́лъ)[47] ꙗко (се третіе біе́ши мѧ)[48]. И рече валаа҃ осла́ти. ꙗко нарꙋга҃ ми сѧ еси, (да)[49] а́ще бы҃ ме́чъ имѣлъ в рꙋкꙋ моею пробо́лъ тѧ быхъ. И [рече][50] ослѧ̀ валаа́мꙋ. не се ли азъ ослѧ̀ твое, на не҃же ты ездеши, ѿ ю́ности своеѧ, до дн҃ешнаго дн҃ѧ, есмь ли презо́ромъ презрѣлъ сътвори́ти тебѣ сіе, се́и же рече ни. ѿвръ҃з же б҃ъ очи валаа́мꙋ, и оу́зрѣ а́гг҃-

ла бж҃їа предстоѧщаѧ на пꙋти, и мечь извлеченъ в рꙋцѣ єго, и приклонивъ поклонисѧ (ємꙋ лицє)[51]. (-)[52] рече ємꙋ аггелъ бж҃їи. почто бїєши ѡслѧ свое сїе третїе, (-)[53] се (же) азъ прїидох на погꙋбленїе твое ꙗко не прїѧтенъ пꙋть твои предо мною. И оузрѣв мѧ ѡслѧ съвратисѧ (-)[54] [се третїе][55]. [-][56] аще бы не оуклонилсѧ [ѿ мене][57], нн҃ѣ тѧ оубо оубил бы, а сїю ѡживилъ быхъ. И рече валаам къ аггелꙋ гн҃ю, съгрѣших не оувѣдѣх бо, ꙗко ты мнѣ предстаєши противꙋ (мнѣ) на пꙋти [-][58], и нн҃ѣ аще ти нѣ годѣ ѡбращꙋсѧ. И рече аггелъ бж҃їи къ валаамꙋ. иди ты съ чл҃ки ѡбаче слово, єже аще рекꙋ тебѣ, сїе снабди гл҃ати, і иде валаамъ съ кнѧѕи валаковы. И оуслышавъ валакъ ꙗко приходит валаамъ, (і) изыде противꙋ ємꙋ во град моавль. иже єсть въ предѣлехъ арнонѣхъ, иже єсть на краи предѣлъ. (-)[59] рече (же) валакъ къ валаамꙋ, не послахъ ли (прежде) [-][60] звати тебе. почто не прїиде къ мнѣ, или не възмогохъ почтити тебе. И рече валаамъ къ валакꙋ. се прихожꙋ къ тебѣ, [и][61] нн҃ѣ мощенъ бꙋдꙋ гл҃ати нѣкое слово, єже аще вложитъ [гь҃][62] въ оуста моѧ сїе рекꙋ. І иде валаамъ съ валакомъ, и внидоша въ градъ селныи. И (събра)[63] валак тельца, и ѡвца, и посла валаамꙋ и кнѧѕемъ, иже с нимъ. И бысть заоутра, и поѧ валакъ валаама и възведе єго на столпъ вааловъ, и показа ємꙋ ѿтꙋдꙋ ча нѣкꙋю людїи.

Гл҃а, кг҃.

И рече валаамъ къ валакꙋ. съгради ми здѣ, з҃, требищъ, и оуготовай ми здѣ з҃, телецъ, и з҃ ѡвенъ. И сътвори валакъ ꙗкоже повелѣ ємꙋ валаамъ, и възложи телецъ и ѡвенъ на требище. И рече валаамъ къ валакꙋ стани оу требы своєѧ, и да идꙋ аще ми сѧ ꙗвитъ бг҃ъ въ срѣтенїе, и слово єже ми оукажет исповѣмъ ти. И ста валакъ оу требы своєѧ. (-)[1] валаамъ (же) иде въпросити бг҃а, (-)[2] иде же прѧмо. И ꙗвисѧ бг҃ъ валаамꙋ. и рече к немꙋ валаамъ. з҃, требищъ съготових, и възложих телецъ, и ѡвенъ на требища. И вложи бг҃ъ слово, въ оуста валаамꙋ и рч҃е, [възвратисѧ][3] къ валакꙋ [и][4] тако гл҃и. И (възвративсѧ)[5] к немꙋ, [-][6] сеже стоѧше оу всесъжженїи своихъ, и вси кнѧѕи моавли с нимъ. И бысть дх҃ъ бж҃їи на немъ. и въсприим притча єго (и) рече (имъ), ѿ межꙋрѣчїѧ приведе мѧ, валакъ црь҃ моавль, ѿ горъ въсточныхъ гл҃ѧ, ходи да (ми прокленеши)[7] іакова, и ходи да (ми прокленеши)[8] іилѧ.

ний меч в його руці, і схилившись, поклонився йому лицем. **32** Сказав йому божий ангел: Чому ти ось втретє б'єш своє осля? Ось же я прийшов на твоє вигублення, бо немилий твій шлях переді мною. **33** І осля, побачивши мене, звернуло вже втретє. Якщо не звернуло б від мене, тепер, отже, я забив би тебе, а його оставив. **34** І сказав Валаам до господнього ангела: Я згрішив, бо я не знав, що ти став проти мене, мені в дорозі, і тепер, якщо тобі не подобається, повернуся. **35** І сказав божий ангел до Валаама: Іди ти з людьми, лише слово, яке лиш тобі скажу, це стережись говорити. І пішов Валаам з князями Валака. **36** І Валак, почувши, що приходить Валаам, і вийшов йому назустріч, до міста Моав, яке є в околицях Арнона, що є на границі околиць. **37** Сказав же Валак до Валаама: Чи я раніше не послав, щоб тебе покликати? Чому ти не прийшов до мене? Чи не зміг я тебе вшанувати? **38** І сказав Валаам до Валака: Ось приходжу до тебе, і тепер буду спроможний сказати якесь слово, яке лиш вкладе Господь до моїх уст, – це скажу. **39** І пішов Валаам з Валаком, і ввійшли до поселеного міста. **40** І зібрав Валак телят і овець, і послав Валаамові і князям, що з ним. **41** І вранці сталося, і взяв Валак Валаама, і вивів його на стовп Ваала, і показав йому звідти якусь частину народу.

Глава 23

1 І сказав Валаам до Валака: Збудуй мені тут 7 вівтарів, і приготов мені тут 7 телят і 7 баранів. **2** І зробив Валак так, як йому сказав Валаам, і поклав теля і барана на вівтарі. **3** І сказав Валаам до Валака: Стій при своїй жертві, і хай піду – чи мені з'явиться Бог назустріч; і слово, яке мені покаже, тобі звіщу. І став Валак при своїй жертві, Валаам же пішов запитати Бога, пішов же прямо. **4** І з'явився Бог Валамові, і до нього Валаам сказав: Приготовив я 7 вівтарів, і поклав я теля і барана на вівтар. **5** І Бог вклав слово в уста Валаама, і сказав: Повернися до Валака і так говори: **6** І повернувся до нього, цей же стояв при своїх цілопаленнях, і всі князі Моава з ним. **7** І був на ньому дух божий, і взявши свою притчу, і сказав їм: З Межиріччя привів мене Валак, цар моавський, з гір сходу, кажучи: Ходи, прокленеш мені Якова, і ходи проклянеш мені Ізраїля. **8** Як прокляну того,

кого Бог не проклинає? І як вчиню
зло тому, кому Бог не вчинив зло? **9**
Бо з верху гір бачу його, і від вершків
споглядаю на нього, а ось народ сам
отаборений, і між народами не змі-
шаються. **10** Хто почислив плем'я Я-
кова або хто почислить ізраїльські
громади? Хай помре душа моя в пра-
ведних душах, і хай моє плем'я буде
як їхнє плем'я. **11** І сказав Валак до
Валаама: Що ти мені зробив? На про-
клинання моїх ворогів я тебе покли-
кав, і ось ти благословенням їх по-
благословив. **12** І сказав Валаам до
Валака: Ось те слово, що Бог вклав у
мої уста, – стерегтиму сказати. **13** І
сказав до нього Валак: Ходи ще зі
мною на інше місце, звідки його по-
бачиш, звідти, але частину його по-
бачиш, а всіх не побачиш, і прокля-
неш його мені там. **14** І взяв його до
поля сторожі, на вершок тесаної ске-
лі, і збудував там 7 вівтарів, і поклав
на вівтар теля і барана. **15** І сказав
Валаам до Валака: Стань при своїй
жертві, я ж піду запитати Бога. **16** І
зустрів Бог Валаама, і вклав слово в
його уста, і сказав: Повернися до Ва-
лака, і скажеш це ж. **17** І повернувся
до нього, цей же стояв при своїх ці-
лопаленнях, і з ним всі князі Моава. І
сказав йому Валак: Що сказав Гос-
подь? **18** І взявши свою притчу, і
сказав: Встань, Валаче, і послухай! І
послухай но свідчення, сину Сепфо-
ра! **19** Бог не вагається, як людина,
ані не міняється, як людський син.
Чи колись сказав, але не вчинив? Чи
й, обіцявши, не дотримає? **20** Ось по-
чав я їх благословити – благослови-
тиму, і не заверну. **21** І не буде кло-
поту в Якові ані не побачиться тер-
піння в Ізраїлі. Бо з ним їхній Гос-
подь Бог. І на них царська слава. **22**
ниж. 24 *Бог, що вивів їх з Єгипту, наче сила
однорога в них. **23** Бо немає ворож-
битства в Якові ані чаклування в Із-
раїлі. В часі скажеться Якову й Ізраї-
лю, що довершив Бог. **24** Ось народ
підведеться, наче левеня, піднесеться
наче лев. Не спатиме, доки не з'їсть
здобич, і питиме кров побитих. **25** І
сказав Валак до Валаама: Ані не кля-
ни мені його прокляттями, ані не бла-
гослови його благословенням. **26** Від-
повів же Валаам, сказав до Валака:
Чи я тобі не сказав, кажучи: Слово,
яке лиш скаже Бог, – те чинитиму?
27 І сказав Валак до Валаама: Ходи,
візьму тебе до іншого місця, може
сподобається Богові, і проклянеш
мені їх звідти. **28** І взяв Валак Ва-
лаама на верх Фоогора, що простяга-
ється до пустині. **29** І сказав Валаам
до Валака: Збудуй мені тут 7 вівтарів,
і приготов мені тут 7 телят і 7 ба-
ранів. **30** І зробив Валак так, як ска-

что проклену егоже не кленетъ [бг҃ъ][9]. [и что][10]
злоблю егоже не озлоби бг҃ъ· Ꙗко ѿ верхъ горъ
вижю его, и ѿ холмъ прозираю его. (а) се люди
едины (вополчаютсѧ)[11], и къ ꙗзыкомъ не при-
мѣшаютсѧ· Кто исчита есть (племѧ)[12] ia-
ковле, [или][13] кто изочтетъ сонмы іи҃лѧ, да
оумретъ дш҃а моѧ въ дш҃ахъ праведныхъ, и
буди (племѧ)[14] мое ꙗкоже (племѧ)[15] ихъ· И
рече валакъ къ валааму что сътвори ми, на
клѧтіе врагъ мои възвахъ тѧ, и се бл҃ви
[ѧ][16] бл҃веніемъ· И рече валаамъ къ валаку. се
елико вложи бг҃ъ (слово), въ оуста моѧ (-)[17]
снабжу гл҃ати· И рече к нему валакъ, поиди
еще со мною на мѣсто ино, ѿнюдуже [-][18] оуз-
риши (и)[19] ѿтуду, но часть (ихъ)[20] оузриши,
а всѣхъ не оузриши, и прокленеши ([и][21] мнѣ)[22]
тамо· И поѧ его на стражбы селныѧ. на вер-
ху истесанъ и създа ту, з҃. требищь, и въз-
ложи телца и овна на требище· И рече вала-
амъ къ валаку. стани оу требы своеѧ, аз же
иду въпрашати бг҃а· И срѣте бг҃ъ валаама. и
вложи слово въ оуста ему, и рече възвратисѧ
къ валаку и да (гл҃еши сіѧ же)[23]. И възвра-
тисѧ к нему, (-)[24] сеи же стоѧше оу всесъж-
женіи своихъ. и вси кн҃зи моавли с нимъ, И
рече ему валакъ что гл҃а гь҃· И възпріимъ
притчи его [и][25] рече, въстани валаче и послу-
шаи, [и][26] вънуши си свѣдѣтельство сн҃у сепъ-
форовъ· Не ꙗко ч҃лкъ (преставлѧетъ бг҃ъ)[27]. ни-
же ꙗко сн҃ъ ч҃лческіи изменѧетъ. егда гл҃аше
но не сътвори ли [и][28] обещавыи (-)[29] не дасть
ли се бл҃вити ѧ почахъ бл҃влю и не възвра-
щусѧ· Не будетъ труда въ іаковѣ ниже оуз-
ритсѧ болѣзнь въ іи҃ли, гь҃ (бо) бг҃ъ (ихъ)[30] с
нимъ, и слава црь҃скаѧ на нихъ· *бг҃ъ изведыи ни҃ кд҃
ихъ изъ егѵпта. ꙗко сила единорога в нихъ·
Нѣсть бо вражбы въ іаковѣ, ниже вълхвова-
ніѧ, въ іи҃ли, въ времѧ наречетсѧ іаковъ (-)[31]
іи҃лю что съвръши бг҃ъ· се люди ꙗко львичищи
въстанутъ. (-)[32] ꙗко левъ възнесетсѧ, не лѧ-
жетъ дондеже ꙗсть пищу и кровь сѣченыхъ,
изъпіетъ· И рече валакъ к валааму. ни клѧт-
вами (мнѣ клени)[33] (ихъ)[34], ниже бл҃веніемъ
бл҃сви (ихъ)[35]. [ѿвѣща же][36] валаамъ рече къ
валаку, не гл҃ахъ ли ти рекіи, слово еже аще
гл҃етъ бг҃ъ то сътворю· И рече валакъ къ ва-
лааму иди поиму тѧ на мѣсто ино. аще
годѣ будетъ бг҃у, и прокленеши ми (ихъ)[37] ѿ-
тудѣ· и поѧ валакъ валаама. на връхъ фоо-
гора приходѧщего въ пустыню. И рече вала-
амъ къ валаку, създа ми здѣ, з҃. требищъ,
и оуготовай ми здѣ, з҃, телецъ, и з҃, овенъ·

И҆ сътвори̑ вала́къ ꙗ҆́коже рече ѥ҆мꙋ валаа́мъ. и҆ възложи̑ телецъ, и҆ о҆венъ на о҆лтарь·

зав йому Валаам, і поклав теля і барана на вівтар.

Гла҃, к҃д·

И҆ видѣвъ валаа́м ꙗ҆́ко добро̀ ѥ҆сть предъ гмъ. бл҃вити і҆и҃лꙗ, не и҆де по законꙋ ѥ҆го (и҆) въ срѣтенїе влъхвова́нїе, и҆ възврати̑ лицѐ своѐ въ пꙋстынѫ· И҆ (възведѐ)[1] валаа́мъ о҆чи свои̑ и҆ оу҆зрѣ і҆и҃лꙗ въполчающасѧ съ племенемъ, и҆ бысть дх҃ъ бж҃їи на немъ· И҆ въспрїимъ притча ѥ҆го (и҆) рече. глетъ валаа́мъ сн҃ъ воо҃ро глетъ чл҃къ и҆стинны (-)[2], глетъ слꙋхаи̑ словеса [крѣпкихъ][3] (видаи ѥ҆ли́ко)[4] (видѣ, видѣнїе бж҃їе)[5] въ снѣ ѿкровенѣ о҆чи ѥ҆го· Коль добрѣ [домове твои][6] і҆а́кове. [и҆][7] кꙋща твоа і҆и҃лю· Ꙗ҆́ко раздолы о҆сѣнꙗющеса. и҆ ꙗ҆́ко са́ди при рѣкахъ, и҆ ꙗ҆́ко кꙋща ꙗ҆́же потикнꙋ гь, а҆ки кедръ подлъгъ воды· И҆зыдетъ чл҃къ и҆с (племени твоего)[8]. и҆ съвладѣетъ (странами)[9] многими, и҆ възнесеса гогъ црьство ѥ҆го, и҆ възрастетъ [-][10]·
вы́і к҃г *бъ (изведыи)[11] [и҆хъ][12] изъ ѥ҆гѵпта. а҆ки славꙋ ѥ҆ді̑норога [ѥ҆го][13], изъꙗстъ (странꙋ)[14] врагъ своихъ. и҆ толстотꙋ и҆хъ измождитъ, и҆ стрелами своими застрѣлитъ врага·
а҃ мо м҃д [*И҆][15] възлегъ почи̑ а҆ки левъ и҆ а҆ки лвицъ, кто въставитъ и҆. бл҃вꙗщїи та бл҃вени, (а҆)[16] кленꙋщїи та прокла́ти· И҆ рагнѣваса вала́къ на валаа́ма, и҆ плеснꙋ рꙋка́ма своима. И҆ рече вала́къ къ валаа́мꙋ, кла́ти (та врага моего призвахъ)[17], (-)[18] сеѐ (же) бл҃вла бл҃виши (и҆) третїе [-][19]· Нн҃ѣ оу҆бо бѣжи̑ на мѣсто свое. рекохъ чтїю тебѐ почтвовати, и҆ нн҃ѣ ѿнѧлъ (гь ѿ тебе)[20] чть· И҆ рече валаа́м къ вала́кꙋ, не (-)[21] посло̑ ли твоимъ, и҆хже посла̀ къ мнѣ глаѧ рекїи·
вы́і к҃в *Аще ми дасть вала́къ [хра̑ ѥ҆го полнъ][22] сребра̀ и҆ злата. не могꙋ престꙋпити слова бж҃їа, (не) сътворити ѥ҆мꙋ ѕло и҆ли добро о҆ себѣ, ѥ҆ли́ко а҆ще рече [ми][23] бъ то глю· И҆ нн҃ѣ (-)[24] и҆дꙋ до мѣста своего. ходи̑ да (ти съвѣщаю)[25] что сътворатъ лю́дїе сїи, людемъ твоим, въ послѣднаа дни·
апока҃ в҃ *И҆ въспрїим притча своа рече. глетъ валаа́м, сн҃ъ веоровъ глетъ чл҃къ и҆стинны· видаи [и҆][26] слышаи словеса̀ бж҃їа. оу҆мѣа оу҆мѣнїе вышнаго, и҆ видѣнїе бж҃їе видѣ въ снѣ ѿкровени о҆чи ѥ҆го· Покажꙋ ѥ҆мꙋ и҆ не нн҃ѣ оу҆блажꙋ, и҆ не (приближꙋса)[27], въсїаетъ (бо) ѕвѣзда̀ ѿ і҆а́кова, и҆ въстанетъ чл҃къ ѿ і҆и҃ла и҆ погꙋбитъ кнаѕа моавла, и҆ пленитъ вса сн҃ы сидовы· И҆ бꙋдетъ ѥ҆домъ наслѣдїе, и҆ бꙋдетъ наслѣдїе и҆савъ врагъ ѥ҆го, (-)[28] і҆и҃ла сътворилъ ѥ҆сть крѣпостїю· И҆

Глава 24

1 І Валаам, побачивши, що добрим є: перед Господом благословити Ізраїль, не пішов за його звичаєм і назустріч ворожбитству, і повернув лице своє до пустині. **2** І підвів Валаам свої очі і побачив Ізраїля, розтаборованого за племенами, і на ньому був дух божий. **3** І взявши свою притчу, і сказав: Говорить Валаам, син Воора, говорить правдомовний чоловік, **4** говорить той, що чує слова сильних, що бачить те, що побачив видіння боже – в сні відкриті його очі. **5** Які гарні твої доми, Якове, і твої шатра, Ізраїлю. **6** Наче отінені садки, і наче сади при ріках, і наче шатра, які розбив Господь, наче кедри вздовж води. **7** Вийде людина з твого племені і пануватиме численними країнами, і піднесеться Ґоґ, його царство, і побільшиться *Бог, **8** що вивів їх з Єгипту, як славу однорога свого. Поїсть країну своїх ворогів і виссе їхню товщину, і своїми стрілами застрілить ворога. **9** *І лігши, спочив, наче лев і наче левеня. Хто його розбудить? Ті, що тебе благословлять, будуть благословенні, а ті, що тебе проклинають, будуть прокляті. **10** І розгнівався Валак на Валаама, і сплеснув своїми руками. І сказав Валак до Валаама: Я тебе покликав прокляти мого ворога. Ось же, благословляючи втретє, ти їх поблагословив. **11** Тепер, отже, втікай до свого місця. Сказав я: Почестю тебе вшаную, і тепер Господь позбавив тебе почесті. **12** І сказав Валаам до Валака: Чи не сказав я твоїм послам, яких ти до мене вислав, кажучи: **13** *Якщо мені дасть Валак його дім, повний срібла і золота, не зможу переступити боже слово, щоб вчинити йому погане чи добре від себе. Те, що лиш сказав мені Бог, те говорю. **14** І тепер іду до свого місця. Ходи, хай тобі пораджу, що зробить цей народ твоєму народові в останніх днях. **15** *І взявши свої притчі, сказав: Говорить Валаам, син Веора, говорить людина правдомовна, провидець **16** і який чує божі слова, що знає знання Вишнього, і побачив боже видіння, в сні відкриті його очі. **17** Покажу йому, і не тепер блаженним вчиню, і не приближуся, бо засяє звізда з Якова, і встане чоловік з Ізраїля, і вигубить моавських князів, і візьме в полон всіх синів Сита. **18** І буде Едом насліддям, і буде насліддям Ісав, його ворог. Ізраїля він зробив силою. **19** І встане з Якова, і знищить тих, що спасаються з

вищ. 23
мой1. 49
вищ. 22
апо. 2

міста. **20** І побачивши Амалика, і
взявши свої притчі, і сказав: Ама-
лик – початок народів, і їхнє на-
сіння згине. **21** І побачив Кенеона, і
взявши свої притчі, сказав: Силь-
ний твій труд і хоч покладеш на
камені твоє шатро. **22** І якщо буде у
Веора шатро хитрості, Ассирійці
тебе полонять. **23** І побачив Ога, і
продовживши свої притчі, і сказав:
Горе, горе. І хто виживе, коли Бог
дан. 11 це покладе? **24** *І вийде з рук ки-
тейських, і зло вчинять Асарові, і
зло вчинять євреям, і ті разом зги-
нуть. **25** І вставши, Валаам відій-
шов, повернувся до свого місця, і
Валак відійшов до себе.

въстанѐ ѿ і҆акова, и҆ погꙋбитъ [спсаемыхъ][29]
ѿ града. И҆ видѣвъ а҆малика. и҆ поимъ притча
своа (и҆) рече. начало ꙗ҆зыковъ а҆маликъ и҆ сѣмѧ
и҆хъ погибнетъ. И҆ (видѣ)[30] кенеѡна, и҆ пои҆ при-
тча є҆го рече, сильно (оусилїе)[31] твое, и҆ а҆ще поло-
жиши на камени (кꙋщꙋ)[32] твою. І҆ а҆ще бꙋ-
детъ веѡрꙋ кꙋща коварьства. а҆сѵрїи [пленѧтъ
тѧ][33]. И҆ (видѣ)[34] ѡ҆гъ и҆ въспрїимъ притча є҆
(и҆) рече горе горе (и҆) кто живъ бꙋдетъ є҆гда
положитъ (бъ сїѧ)[35]. *І҆ и҆зыдетъ и҆з рꙋкъ ки- дани҃ аі
тейскихъ. и҆ съзлѧтъ (а҆сарꙋ)[36], и҆ съзлѧтъ є҆в-
реѡмъ, и҆ тїи вкꙋпѣ погибнꙋтъ. И҆ въставъ
валаамъ ѿиде, възвратисѧ на мѣсто своѐ, и҆
вала҃ ѿиде к немꙋ.

Глава 25

кор1. 10 **1** І жив Ізраїль *в Саттімі, і
народ опоганився розпустою з доч-
ками Моава. **2** І покликали їх до
жертов своїх ідолів, і взяв народ їх-
ні жертви, і поклонилися їхнім ідо-
лам. **3** І послужив Ізраїль Веелфеґо-
рові – і гнівом розлютився Господь
на Ізраїля. **4** І сказав Господь до
мой5. 4 іс нав. 22 Мойсея: *Візьми князів народу і
оскарж їх Господеві перед сонцем –
і відвернеться гнів господньої люті
від Ізраїля. **5** І сказав Мойсей до із-
раїльських племен: Вбийте, кожний
свого друга, що служив Веелфеґо-
рові. **6** І ось чоловік, з ізраїльських
синів, прийшовши, привів свого
брата до мадіянки, перед Мойсеєм і
перед всім збором ізраїльських си-
нів, ці ж плакали перед дверима
пс. 105 шатра свідчення. **7** *І побачив Фі-
неес, син Еліазара, внук Аарона –
священика, встав з – посеред збору,
і взявши свого списа в руки, **8** і
ввійшов, вслід за чоловіком – ізра-
їльтянином, до печери і проколов
обох – чоловіка – ізраїльтянина і
жінку – мадіянку крізь її лоно. І
спинилася пошесть від ізраїльських
кор1. 10 синів. **9** *І було ж 20000 і 4000 тих,
що померли від тією пошесті. **10** І
сказав Господь до Мойсея, кажучи:
11 Фінеес, син Елеазара, внук Аа-
рона – священика, спинив мій гнів
з ізраїльських синів, коли заревну-
вав на них моєю ревністю, і Я не
вигубив ізраїльських синів у своїх
сир. 45 мак1. 2 ревнощах. **12** Так сказав я: *Ось я
даю йому мій мирний завіт. **13** І бу-
де йому і його племені по ньому
вічний завіт священства, за те, що
заревнував за своїм Богом і надо-
лужив за ізраїльських синів. **14** Ім’я
ж чоловіка – ізраїльтянина, якого
він вбив з мадіянкою, Замврій, син
Салона, князь дому племені синів
Симеона. **15** Ім’я проколеної жінки

Гла҃, кє.

Ѡ҆жилъ і҆и҃ль *въ (саттъгиме)[1], и҆ ѡ҆скверни- а҃ кѡри ї
шасѧ людїе блꙋженїемъ, съ дщерми мо-
авли. И҆ възваша ѧ҆ въ требы кꙋмиръ
своихъ, і҆ ꙗ҆ша людїе требы и҆хъ. и҆ по-
клонишасѧ кꙋмиромъ и҆хъ. И҆ послꙋжѝ і҆и҃ль веє҆ль-
фегорꙋ, и҆ разгнѣвасѧ ꙗ҆ростїю г҃ь на і҆и҃лѧ. И҆ ре-
че г҃ь къ мѡѵсїю, *поимѝ кнѧѕи людски и҆ ѡ҆б- є҃ мо҃ д҃ і҃су на҃ кв
личѝ ѧ҆ г҃ꙋ прѧмо слн҃цꙋ, и҆ ѿвратисѧ гнѣвъ
ꙗ҆рости г҃на ѿ і҆и҃лѧ. И҆ рече мѡѵсїи къ племе-
немъ і҆и҃льскымъ и҆збїйте кождо оужика своє҆го
слꙋжившаго веє҆льфегорꙋ. И҆ се ч҃лкъ ѿ с҃новъ і҆и҃-
левъ пришⷣе приведѐ брата своє҆го (съ)[2] мадїа҆ни-
тынею пре҃ мѡѵсїа. и҆ пре҃ весь сонмъ с҃новъ і҆и҃-
левъ, сїи же плакахꙋсѧ пре҃ дверми храма свѣ-
дѣнїѧ. *И (видѣ)[3] финеєсъ, с҃нъ є҆лїа҆заровъ ѱало҃ ре
(внꙋкъ)[4] а҆аронa жерцà, въстà и҆зъ средѝ сонма,
и҆ вземъ сꙋлицꙋ (свою) в рꙋцѣ. [И҆][5] вниде въ
слѣдъ ч҃лка і҆и҃льтанина въ пещерꙋ, и҆ прободѐ ѡ҆-
ба ч҃лка і҆и҃льтанина, и҆ женꙋ [мадїа҆нитыню][6]
сквозѣ ложеснà є҆ѧ, и҆ оустà вредъ ѿ с҃новъ і҆и҃-
левъ. *И҆ быша (же) оумроша вредомъ (тѣ), к҃. и҆ а҃ кѡри ї
д҃. И рече г҃ь къ мѡѵсїю гл҃ѧ, финеєсъ с҃нъ є҆лїа҆-
заро҃. (внꙋкъ)[7] а҆аронa жеръцà оуставѝ гнѣвъ мои҆
ѿ с҃новъ і҆и҃левъ, є҆гдà възревновà (възревнованїе
моѐ)[8] в нихъ, и҆ не потребихъ с҃новъ і҆и҃левъ, въ
ревенїи своє҆мъ. Ꙗ҆ко рѣхъ, *се а҆зъ даю є҆мꙋ за- сира҃ ме а҃ ма҃ в
вѣ҃ [мои҆][9] мирный. И҆ бꙋдетъ є҆мꙋ и҆ (племени)[10]
є҆го по немъ, завѣтъ жречества вѣчный. понеже
възревновà по б҃зѣ своє҆мъ, и҆ оумл҃рдова ѡ҆ с҃нѣхъ
і҆и҃левы. И҆мѧ же ч҃лкꙋ і҆и҃льтанинꙋ [-][11], є҆гоже оу-
бѝ съ мадїа҆нитынею, замврїи с҃нъ салонь кн҃ѕь
домꙋ ѿчества [с҃новъ][12] симеонь. (-)[13] И҆мѧ же-
нѣ мадиа҆нитыни, прободенои. хазви, дщѝ сѵро-
ва кн҃ѕѧ (страны)[14] [сомодовы][15] домꙋ ѿчества
є҆сть мадїамлѧ. И҆ рече г҃ь къ мѡѵсїю гл҃ѧ. гл҃и

нн҃ ла҃ сн҃омъ і҆и҃лвымъ рекїи, *съвраждꙋите мадїани-
томъ, и҆ бїите а҆. Занѐ съвраждоваша [вамъ
сїи][16] лꙋкавъствы е҆лико лꙋкавствꙋютъ вами
фегорѡ, и҆ хазевъю дщерїю кн҃ѕѧ мадїамлѧ,
сестрою и҆хъ прободеною, въ дн҃ь ꙗ҆звеныи
фогора ради·

– мадіянки, Хазві, дочка Сира, князя
країни Сомота, дому мадіянського
племені. **16** І сказав Господь до Мой-
сея, кажучи: Скажи ізраїльським си-
нам, кажучи: **17** *Майте ворожнечу з ниж. 31
мадіянцями і бийте їх, **18** тому що ці
підступно ворогували з вами, оскіль-
ки обманюють вас Феґором і Хазеве-
єю, дочкою мадіянського князя, їх-
ньою проколеною сестрою в дні по-
шесті через Фоґора.

Гл҃а, кѕ҃·

И҆ бысть по оу҆битӥи. и҆ рече г҃ь къ мѷсїю и҆
е҆лїа҆зарꙋ жерцꙋ гл҃ѧ· [Поимѣте][1] начала
всего сонма сн҃овъ і҆и҃лвъ ѿ к҃, лѣтъ и҆
выше, по домомъ ѿчьства и҆хъ, весь
и҆дыи въѻрꙋжитисѧ въ і҆и҃ли· И҆ гл҃а мѷсїи и҆
е҆лїа҆заръ жрецъ къ нимъ въ (а҆рамодѣ)[2] моа-
вли, при і҆ѻ҆дани оу҆ е҆рихa гл҃ѧ ѿ к҃, лѣтъ. и҆
выше, (сочтете), ꙗ҆коже повелѣ г҃ь мѷсїю· (-)[3]
а҃ мо мѕ҃ Сн҃ове (же) і҆и҃льтестӥи и҆зше҆дшїи и҆зъ е҆гѷпта.
в҃ мо ѕ҃ *рꙋвимъ прьвенецъ і҆и҃лвъ (и҆) сн҃ове (-)[4] рꙋвимли е҆-
а҃ пара е҃ нохъ. и҆ соньмъ е҆ноховъ, [фалꙋи][5], [и҆][6] соньмъ
[фалꙋевъ][7] а҆стърон, [и҆][8] соньмъ а҆сроновъ хaрми,
[и҆][9] соньмъ хaрмїинъ· Сїи соньми рꙋвимли, и
бысть съгладанї̈е и҆хъ. ҂м҃. ҂г҃. и҆ (х҃)[10]. и҆ л҃· (-)[11]
Сн҃ове (же) [фалꙋ][12], е҆лїавъ и҆ сн҃ове е҆лїавли, на-
мꙋилъ, и҆ дафан и҆ а҆вирон, сїи нарочитӥи сонмꙋ·
выш ѕі҃ *Сїи сꙋть въставше на мѷсїѧ і҆ а҆арона. въ сон-
а҃ пара кд҃ мѣ корейнѣ въ растоѧнї̈и прѣ г҃мъ· И҆ ѿверзъши
землѧ оу҆ста своѧ пожрѐ и҆хъ. и҆ корей въ с҃мрти
соньма е҆го, е҆гда попали ѻ҆гнь. с҃ и҆ н҃, и҆ быша
в҃ знаменї̈е· Сн҃ове же корейни не и҆мроша· И҆ сн҃ве
симеѻни, соньмъ (же) симеѻнь, намꙋиль, [и҆][13]
соньмъ намꙋилевъ. ꙗ҆минь, [и҆][14] соньмъ ꙗ҆-
минь. [а҆хинь][15]. [и҆][16] соньмъ [а҆хї̈инь][17] зара,
[и҆][18] соньмъ зараинъ. саоу҆илъ, соньмъ саоу҆иль.
сїи соньми симеони ѿ согладанїѧ и҆хъ. ҂кв҃, и҆
в҃ мо лѕ҃ с҃· Сн҃ове же і҆оу҆дини *иръ, и҆ [а҆нанъ][19], [и҆ си-
ломъ, и҆ фаресъ и҆ зара][20]· И҆ оу҆мре иръ. и҆ [а҆-
нанъ][21], въ земли хaнаани· (И҆) быша (-)[22] сн҃ове
і҆ю҆дини. по соньмомъ и҆хъ. [силомъ][23], соньмъ
[силомль][24]. фаресъ, [и҆][25] соньмъ фаресовъ. зара,
[и҆][26] соньмъ зарии· И҆ быша сн҃ове фаресовы [а҆с-
ромъ][27]. [и҆][28] соньмъ [а҆сромль][29], ꙗ҆мꙋилъ, [и҆][30]
соньмъ ꙗ҆мꙋиль· Сїи соньми і҆оу҆дины. по со-
гладанї̈ю и҆хъ. ҂о҃. ҂ѕ҃, и҆ е҃ со҃· (-)[31] [И҆сахaръ][32]. по
соньмомъ и҆хъ, дола, [и҆][33] соньмъ долаи, фꙋа, [и҆][34]
соньмъ фꙋаиль, ꙗ҆сꙋвъ, [и҆][35] соньмъ ꙗ҆сꙋвль,
[а҆мъврамль][36], (и҆) соньмъ [а҆мъврамль][37]· Сїи
соньми и҆сахaрови по согладанї̈ю и҆хъ. ҂ѯ҃, и҆ ҂д҃,
и҆ [у҃][38]· [И҆][39] сн҃ове заоу҆лони по соньмомъ и҆хъ,
саредъ. [и҆][40] соньмъ саредовъ, а҆ллонъ, [и҆][41]

Глава 26

1 І було після пошесті, і загово-
рив Господь до Мойсея і Елеазара –
священика, кажучи: **2** Візьміть пере-
лік всього збору ізраїльських синів
від 20 літ і вище, за домами їхніх
батьків, кожного, що виходить стати
в лави в Ізраїлі. **3** І заговорив Мойсей
і Елеазар – священик до них в Ара-
моті Моавському, при Йордані, коло
Єрихону, кажучи: **4** Почислите від
20-літніх і вище, так як заповів Гос-
подь Мойсеєві. Сини ж ізраїльські, мой1. 46
які вийшли з Єгипту: **5** *Рувим, пер- мой2. 6
вородний Ізраїля, і сини Рувима – пар1. 5
Енох і рід Еноха, Фалуй і рід Фалуя,
6 Асрон і рід Асрона, Харми і рід
Харми. **7** Це роди Рувима. І їхнє чис-
ло було – 40000, 3000, і 600, і 30. **8**
Сини ж Фалуя – Еліяв. **9** І сини Елі-
ява: Намуїл, і Дафан, і Авирон – це
шляхетні збору. *Це є ті, що повста- вищ. 16
ли проти Мойсея і Аарона в зборі Ко- пар1. 24
рея, в повстанні перед Господом. **10** І
земля, відкривши свої уста, пожерла
їх, і Корей – в смерті його збору, ко-
ли вогонь спалив 200 і 50 – і стали
знаком. **11** Сини ж Корея не померли.
12 І сини Симеона, рід же Симеона:
Намуїл і рід Намуїла, Ямин і рід Я-
мина, Ахин і рід Ахина, **13** Зара і рід
Зари, Сауїл, рід Сауїла. **14** Це роди
Симеона, за їхнім переписом – 22000
і 200. **15** Сини ж Юди: *Ір, і Анан, і мой2. 36
Силом, і Фарес, і Зара. І помер Ір і
Анан в ханаанській землі. **16** І були
сини Юди за їхніми родами: Силом,
рід Силома, Фарес і рід Фареса, Зара
і рід Зари. **17** І були сини Фареса: Ас-
ром і рід Асрома, Ямуїл і рід Ямуїла.
18 Це роди Юди, за їхнім переписом
– 70000, 6000 і 5 сот. **19** Ісахар за їх-
німи родами: Тола і рід Толи, Фуа і
рід Фуая, Ясув і рід Ясува, Амврам і
рід Амврама. **21** Це роди Ісахара, за
їхнім переписом – 60000, і 4000, і
400. **22** І сини Завулона, за їхніми ро-
дами: Саред і рід Сареда, Аллон і рід
Аллона, Аллил і рід Аллила. **23** Це
роди Завулона, за їхнім переписом –
60000 і 5 сот. **24** І сини ж Ґада, за
їхніми родами: Сафон і рід Сафона,
Ангин і рід Ангина, Суні і рід Сунія,
25 Азені і рід Азенія, Адді і рід

Аддія, **26** Ароаді і рід Ароадія, Аріїл і рід Аріїла. **27** Це роди Ґада, за їхнім переписом – 40000, і 4000, і 5 сот. **28** І Сини Асира, за їхніми родами: і Амин і рід Амина, Єсуї і рід Єсуїя, Варія і рід Варія, **29** Хевер і рід Хевера, Мелхіїл і рід Мелхіїла. **30** Ім'я ж дочки Асира – Сара. **31** Це роди Асира, за їхнім переписом – 40000, *і* 3000, і 400. **32** І Сини Йосифа, за їхніми родами: Манасія і Ефрім. **33** І сини Манасії: Махір і рід Махіра. І Махір породив Ґалаада, і Ґалаад рід Ґалаада.
іс нав. 17 **34** *І це сини Ґалаада: Ехієзер і рід Ехієзера, Хелек і рід Хелека, **35** Есріїл і рід Есріїла, Сихем і рід Сихема, **36** Симаер і рід Симаера, і Офер і рід Офера. **37** Салпад же, син Офера, не мав синів, але дочки; це ж імена дочок Салпада: Маала, і Нуа, і Еґла, і Мелха, і Ферса. **38** Це роди Манассії, за їхнім переписом – 50000, і 2000, і 600. **39** І це сини Ефріма: Сутала і рід Суталая, Танах і рід Танаха. **40** Це сини твої: Еден рід Едена. **41** Це роди Ефріма, за їхнім переписом – 30000, *і* 2000, *і* 5 сот. І це роди синів Йосифа, за їхніми родами. **42** І сини Веніямина, за їхніми родами: Вале і рід Валея, Асивир і рід Асивира, Ахиран і рід Ахирана, **43** Софан і рід Софана. **44** І були сини Валея: Адер і Ноеман. В Адера – і рід Адера і в Ноемана – і рід Ноемана. **45** Це сини Веніамина, за їхніми родами і за їхнім переписом – 40000, *і* 5000, і 600. **46** І сини Дана, за їхніми родами: Саме, рід Самея. Це роди Дана, за їхніми родами. **47** Всі роди Самія, за їхнім переписом – 60000, *і* 4000, і 400. **48** І сини Неталима, за їхніми родами: Асіїл, рід Асіїла, Ґоіни і рід Ґоіна, **49** Єсри і рід Єсрина, Селим і рід Селима. **50** Це роди Неталіма, за їхнім переписом – 40000, *і* 5000, і 400. **51** Це перепис ізраїльських синів – 600000, і 1000, і 600, і 30. **52** І заговорив Господь до Мойсея, кажучи: **53** Цим хай розділится земля, щоб унаслідували за числом їхніх імен. **54** Численним – помножиш наслідця і малим – зменшиш їхнє наслідця. Кожному – за переписом дасться їхнє наслідця. **55** За жеребом хай розділиться їхня земля, за іменами, племенами їхніх батьків хай одержать наслідця. **56** За жеребом розділиш їхнє наслідця, між численними і малими. Це є перепис Левія. **57** І сини Левія, за їх-

сонмъ аллонь, аллилъ, [и][42] сонм аллиль· Сїи
сонми. заоулони. по съгладанїю ихъ. з. и е. со·
[И][43] снове [же][44] гадови. по сонмомъ ихъ· сафонъ
[и][45] сонмъ сафоний. (аггинъ)[46], [и][47] сонмъ аггї-
инъ. сꙋни. [и][48] сонмъ сꙋнїинъ. азени. [и][49]
сонмъ азенеинъ. адди. [и][50] сонмъ аддїинъ. аро-
ади. [и][51] сонмъ ароадїинъ. арїилъ. [и][52] сонм
арїиль, сїи сонми гадовъ· По согладанїю их, м.
[и д][53], и е, со· [И][54] снове асирови. по сонмомъ
ихъ, иамин, [и][55] сонмъ [амїинь][56]. иесꙋи. [и][57]
сонмъ, иесꙋинь. варїа, [и][58] сонмъ варїаний (хе-
веръ)[59], [и][60] сонмъ (хеверовъ)[61]. мелхиилъ. [и][62]
сонмъ мельхїиль· (-)[63] Има (же) дщери асирови са-
ра, сїи сонми асирови по согладанїю их. [м][64]. г, и
у· [И][65] снове иосифли. по сонмомъ ихъ. манасїи
и ефремъ. [и][66] снове манасиини, махиръ, [и][67]
сонм махиринь. и махиръ роди галаада. [и][68] (гал-
ладь)[69] сонмъ [галадїи][70]. *и сїи снове (галадїи)[71] їсꙋ на зі
(ехїезеръ)[72], [и][73] сонмъ (ехиезеровъ)[74], хелекъ, [и][75]
сонмъ хелековъ. есрїиль [и][76] сонмъ есрїиль. си-
хемъ, [и][77] сонмъ сихемль. симаеръ [и][78] сонм си-
маерин. и оферъ, [и][79] сонмъ (иоферовъ)[80]. (-)[81]
салъпадꙋ (же) снꙋ оферовꙋ. не бысть [-][82] сновъ но
дщери, (-)[83] се (же) имена дщеремъ, салпадовымъ.
маала, и нꙋа, и егла, и мельха, и ферса. сїи
сонми манасїи по согладанїю ихъ, н, и в, и
(х)[84]· И сїи снове ефремовы, сꙋдала, [и][85] сонм сꙋ-
далаинъ танахъ. [И][86] сонмъ танахїинъ, сїи
снове (твои)[87] еденъ, сонмъ едениинъ. сїи сонми
ефремли. по согладанїю ихъ. л, в, е со· [И][88] сїи
сонми сновъ їосифль по сонмꙋ ихъ· [И][89] снове ве-
ниамини, по сонмꙋ ихъ. вале, [и][90] сонмъ валеинъ.
асивиръ, [и][91] сонмъ асивировъ. ахиранъ, (и) сонмъ
ахиранинъ. софанъ, [и][92] сонмъ софанинъ· И бы-
ша снове вале адеръ, и ноеманъ, [адерꙋ (и) сонмъ
адеаринъ][93]. [и][94] ноеманꙋ [и][95] сонмъ ноеманинъ.
сїи снове венїамини. по сонмꙋ ихъ (и) по согла-
данїи ихъ, м, е. и х· И снове данови, по сонмꙋ
ихъ. [саме][96], сонмъ (самеинъ)[97]. сїи сонми дано-
ви. по сонмомъ ихъ· Вси сонми [самеини][98], по согла-
данїю ихъ. з, д, и у. [и][99] снове недалимли по
сонмꙋ их. асїиль. соньмъ асїилевъ. [гоини][100],
[и][101] сонмъ [гоининъ][102], [иесри][103], [и][104] сонмъ
[иесриновъ][105] (селимъ)[106], [и][107] сонмъ (селимль)[108],
сїи сонми недалимли по согладанїи ихъ, м, е, и
у. сїи съгладанїа сновъ їилевъ. х, и а. и [х][109].
и л· И рече Гь къ моѵсїю гла, симъ да са
раздѣлитъ земла. причаститиса по числꙋ и-
менъ [ихъ][110]. Многимъ оумножиши причастїе. и
малымъ оумали причастїе ихъ. Коемꙋждо якоже
сꙋть съгладани да са дасть причастїе их, по
жребїю. да са раздѣлитъ земла (ихъ). на имена

племене́мъ ѿче́ствїѧ и҆х. да причаста́тъ ѿ жре́-
бїѧ, да раздѣли́ши прича́стїе и҆́хъ. между̀ мно́-
а҃ мѡ҃ л҃ѕ гими, и҆ малы́ми (сі́и сꙋ́ть сꙿгладанї́а леѵі̂и)·
в҃ мѡ҃ г҃ И҆ с҃нве леѵі̂и́ни. по со́нмꙋ и҆́хъ. [*герсо́нъ][111], [и҆][112]
бы҃ г҃ со́нмъ [герсо́новъ][113]. каа́дъ, [и҆][114] со́нм каа́довъ.
а҃ пара҃ ѕ҃ мера́ри, [и҆][115] со́нмъ мера́рїи сі́и со́нми с҃новъ леѵі̂-
и҆ к҃г и҆́нъ. (и҆) со́нмъ лове́нинъ, [и҆][116] со́нмъ хевро́нинъ.
[и҆ со́нмъ мꙋси, [и҆][117] со́нмъ корі́инъ][118]. и҆ каѡ́дъ
(же) родѝ, [а҆мвра́ма][119], і҆ и҆́мѧ женѣ̀ [а҆мвра́мли][120]
в҃ мѡ҃ в҃ и҆ѡ҆хаве́дъ дщѝ леѵі̂ина, сї́ѧ (же) роди́ сѧ леѵі̂е́ви
и҆ ѕ҃ въ е҆гѷ́пте (-)[121] *роди́ (же) [а҆мвра́мꙋ][122]. а҆а҆ро́на, и҆
а҃ пара҃ к҃в мѡѷсі́а и҆ марі́амъ, сестрꙋ̀ и҆х· И҆ роди́ же сѧ а҆а҆-
ро́нꙋ нада́въ. и҆ а҆вїꙋ́дъ, и҆ е҆леа҆за́ръ, и҆ [да-
бы҃ г҃ ма́ръ][123]· *И҆ оу҆́мре нада́въ, и҆ авиоу́дъ, е҆гда̀ принесо́с-
г҃ мѡ҃ і҃ та ѻ҆́гнь и҆́нъ пре҄ г҃мъ, въ пꙋсты́ни сина́истѣй·
а҃ пара҃ к҃д И҆ бы́ша же ѿ согладанї́и и҆х, ҂к, ҂г, ве́сь мꙋжескъ
бы҃ д҃і по́лъ ѿ (е҆ді́наго) м҃ца, и҆ вы́шше, *не согладаша
н҃и к҃г бо сѧ съ с҃ны і҆и҃левыми, ꙗ҆́ко не дастъсѧ и҆́мъ
е҃ мѡ҃ а҃ жребі́и, ѿ среды̀ с҃нов і҆и҃левъ· [-][124] Сі́е съгладанї́е
ѱа҃ р҃е мѡѷсі́ино, и҆ е҆лі́азарово, жръцово, ꙗ҆̀же съгладаша
а҃ кѡр҃ і҃ с҃ны і҆и҃лвы, въ а҆рводѣ̀, моа́вли и҆ оу҆ ꙵѻрдана, при
е҆рихонѣ̀· И҆ в ни́хъ не бѧ́ше (-)[125] ѿ согла́да-
ныхъ (прежде) мѡѷсі́омъ и҆ а҆а҆ро́номъ ꙗ҆̀же съгла-
даша с҃ны і҆и҃лвы, в пꙋсты́ни синаистѣй· Ꙗ҆́коже
рече [и҆ г҃ь][126], смр҃тїю и҆змрꙋ̀, въ пꙋсты́ни. и҆ не
ѻ҆ста̀ ѿ ни́хъ ни е҆ді́нъ, развѣ̀ халека с҃на е҆до-
нина, (-)[127] і҆сꙋса, с҃на навѷ̂на·

Г҃ла, к҃з·

н҃и л҃ѕ И҆ *прїидо́ша дщє́ри салпаа́довы с҃на (ѻ҆фо́ро-
ва)[1]. с҃на галаа́дова, с҃на махи́рова, со́нма
[манасі́ина][2], с҃новъ і҆ѡ́сифль· И҆ сї́а (же) и҆-
мена̀ и҆х· маа́ла, и҆ нꙋ́ѧ, и҆ е҆гла, и҆ ме́лха, и҆
фе́рса· И҆ [ста́ша][3] пре҄ мѡѷсі́омъ, и҆ пре҄ е҆леа҆за́ромъ
жерце́мъ. и҆ пре҄ кнѧ́ѕи, и҆ пре҄ всѣ́мъ со́нмом, оу҆
две́рїи хра́ма свѣдѣнї́а, [вьпі́юща][4]· ѿц҃ъ нашъ
бы҃ ѕ҃і оу҆́мре въ пꙋсты́ни. *и҆ се́и не бѣ̀ средѣ̀ со́нма съ-
ста́вльшагосѧ на́ г҃а. въ со́нмѣ корѣ́ѡвѣ, ꙗ҆́ко
грѣха̀ ради своего оу҆́мре, [с҃нове же][5] не бы́ша е҆мꙋ̀·
да не поги́бнетъ и҆́мѧ ѿц҃а на́шего, ѿ среды̀
со́нма е҆го. ꙗ҆́ко нѣ́сть [с҃новъ е҆мꙋ̀][6], дади́те н҃ы
ча́сть средѝ бра́тїѧ ѿц҃а на́шего· И҆ принесѐ мѡѷ-
сі́и ра҃сꙋжде́нїе и҆́хъ пре҄ г҃ь· И҆ ре҃ г҃ь къ мѡѷсі́ю
г҃лѧ, пра́вѣ (г҃лаша дщє́ри (салпа́довы)[7])[8]. да́нїе
да да́си и҆мъ [и҆][9] ѻ҆держа́нїе прича́стїа средѝ бра́тїа
ѿц҃а и҆́хъ, и҆ да възложи́ши жре́бїи ѿц҃а и҆́хъ на́
тові́а ѕ҃ нѧ· І҆ с҃номъ (же) і҆и҃левымъ да рече́ши г҃лѧ. *ч҃лкъ
а҆́ще оу҆́мре, и҆ (не бꙋ́детъ с҃на)[10] е҆мꙋ̀. да възло-
жи́те прича́стїе е҆го на дщє́рь е҆го· А҆́ще ли (дщє́ри
не бꙋ́детъ)[11] е҆мꙋ̀. да да́сте ча́сть [е҆го][12] бра́тꙋ
е҆го· А҆́ще ли не бꙋ́детъ ([бра́та][13] е҆мꙋ̀)[14], да да́с-
те ча́сть бра́тꙋ ѿц҃а е҆го· А҆́ще ли не бꙋ́детъ

німи родами: *Ґерсон і рід Ґерсо- мой1. 46
на, Каат і рід Каата, Мерарі і рід мой2. 6
Мерарія. **58** Це роди синів Левія: вищ. 3
і рід Ловенія, і рід Хевронія, і рід пар1. 6
Мусія, і рід Корея. І Каат же по- і 23
родив Амврама, **59** й ім’я жінки
Амврама Йохавет, дочка Левія,
ця ж народилася Левію в Єгипті. мой2. 2
*Породила ж вона Амврамові Аа- і 6
рона і Мойсея, і їхню сестру Ма- пар1. 22
ріяму. **60** І народилися ж Аароно-
ві Надав, і Авіюд, і Елеазар, і Та-
мар. **61** *І помер Надав і Авіюд, вищ. 3
коли принесли інший вогонь пе- мой3. 10
ред Господом в Синайській пус- пар1. 24
тині. **62** І були ж, за їхнім перепи-
сом – 20000 *і* 3000, кожний з чо-
ловічого роду, від одного місяця і вищ. 14
вище; *адже вони не були пере- ниж. 23
писані з ізраїльськими синами, мой5. 1
тому що не дасться їм наслiддя пс. 105
посеред ізраїльських синів. **63** Це кор1. 10
перепис Мойсея і Елеазара – свя-
щеника, які переписали ізраїль-
ських синів в Арвоті Моавському
і коло Йордана, при Єрихоні. **64** І
між ними не було *нікого* з тих,
що були раніше переписані Мой-
сеєм і Аароном, сини ізраїльські,
яких переписали в Синайській
пустині. **65** Бо сказав їм Господь:
Смертю помруть в пустині! І не
осталося з них ані одного, за
винятком Халева, сина Етони, *й*
Ісуса, сина Навина.

Глава 27

1 І *прийшли дочки Салпаа- ниж. 36
да, сина Офора, сина Ґалаада, си-
на Махіра, з роду Манасії, з синів
Йосифа; і це ж їхні імена: Маала,
і Ня, і Еґла, і Мелха, і Ферса. **2** І
стали вони перед Мойсеєм і пе-
ред Елеазаром – священиком, і
перед князями, і перед всім збо-
ром при дверях шатра свідчення,
кличучи: **3** Наш батько помер у
пустині, *і він не був серед збору, вищ. 16
що збунтувався проти Господа, в
зборі Корея, бо помер за свій
гріх, синів же він не мав. **4** Хай
не згине ім’я нашого батька з-по-
серед його роду, бо він не має
синів. Дайте нам частку посеред
братів нашого батька. **5** І приніс
Мойсей їхній суд перед Господа.
6 І сказав Господь до Мойсея, ка-
жучи: **7** Правильно сказали вони,
дочки Салпада. Дар даси їм і по-
сілість наслiддя поміж синами
їхнього батька, і покладеш жереб
їхнього батька на них. **8** І синам
же ізраїльським скажеш, кажучи:
*Якщо помре людина, і в нього тов. 6
не буде сина, перекладете його
наслiддя на його дочку. **9** Якщо ж

в нього не буде дочки, дасьте його
частку його братові. **10** Якщо ж в нього
не буде брата, дасьте частку братові
його батька. **11** Якщо ж не буде брата у
його батька, дасьте частку його крев-
ному або його найближчому з його
племені, щоб унаслідувати це; і хай
буде це ізраїльським синам рішенням
суду, так як заповів Господь Мойсеєві.
мой5. 32 **12** *І сказав Господь до Мойсея: Вийди
на гору, що на другім боці гори Наван,
і поглянь на ханаанську землю, яку Я
даю ізраїльським синам в посідання. **13**
І поглянь на неї, і перестався до свого
народу і ти, так як переставився і
мой5. 32 Аарон, твій брат, на горі Ор, **14** *тому
що ви переступили моє слово в пустині
Сін, коли збір спротивився, щоб осв-
ятити мене. І ви не освятили мене при
воді перед ними, це вода спротиву
Кадиса в пустині Сін. **15** І сказав
Мойсей до Господа: **16** Хай вибере
Господь Бог духа всякого людського
тіла в цьому зборі, **17** який вийде перед
ними, і який ввійде перед їхнім лицем,
і який виведе їх, і який введе їх, і хай
господній збір не буде, так як вівці, що
не мають пастиря. **18** І сказав Господь
до Мойсея, кажучи: Візьми з собою
Ісуса, сина Навина, чоловіка, який має
в собі духа, і покладеш твої руки на
нього. **19** І поставиш його перед Елі-
азаром – священиком, і заповість йому
перед усім збором, і заповіси про нього
перед ними. **20** І даси славу свою на
нього, щоби слухалися його всі ізра-
їльські сини. **21** Хай стане перед Елі-
азаром – священиком, і хай запитають
за нього суд явний *(=Urim)* перед Гос-
подом. За його мовою хай вийдуть, і за
його мовою хай ввійдуть, сам й із-
раїльські сини, і ввесь збір разом. **22** І
Мойсей зробив, так як заповів йому
Господь Бог, і взявши Ісуса, і поставив
його перед Еліазаром – священиком і
перед усім збором. **23** І поклав свої
руки на нього, і поставив його, так як
заповів Господь Мойсеєві.

Глава 28

1 І сказав Господь до Мойсея, ка-
жучи: **2** Заповіси ізраїльським синам, і
скажи до них, кажучи: Дари мої, і да-
рунки мої, і жертовні мої дари – на ми-
лий запах зберігатимете, щоб приноси-
ти мені в усі мої празники. **3** І скажеш
до них: Це дари, які принесете Госпо-
мой2. 29 деві – *двоє однолітніх ягнят, без вади,
– на день, в цілопалення, постійно. **4**
Одне ягня принесете вранці і друге
ягня принесеш ввечері. **5** І принесете в
жертву десяту частину міри ефи пше-
ничної муки, замісеної в олії, в чет-
вертій частці міри іна. **6** Всепалення –
постійне, так як було на Синайській
горі, – на милий запах Господеві. **7** І

бра́та ѿ҃ца є҆го, да да́сте ча́сть оу҆́жицы [є҆-
го][15]. [и҆́ли][16] бли́жнемꙋ є҆го ѿ племе́ни є҆го
причасти́тї ѧ҆̀, и҆ да бꙋ́де҃ се с҃но́мъ і҆и҃ле-
вымъ ѻ҆правле́нїе сꙋда̀, ꙗ҆́коже заповѣ́да г҃ь
мѡ҆ѷсі́ю. *И҆ ре҃ г҃ь къ мѡ҆ѷсі́ю в҆зы́ди на го́рꙋ, є҃ мо҃ лв
ꙗ҆́же ѻ҆́бонꙋ странꙋ̀ [горы̀][17], нава́ни. и҆ ви́ждь
зе́млю ханаа́ню, ю҆́же а҆́зъ даю̀ с҃но́м і҆и҃левы҃,
въ ѻ҆держа́нїе. И҆ оу҆зри̇ ю҆̀, и҆ приложи́шисѧ къ
лю́демъ свои҆́мъ и҆ ты̀. ꙗ҆́коже приложи́сѧ,
[и҆][18] а҆арѡ́нъ бра́тъ твои на (горѣ̀ ѡ҆́ри)[19]. *По- є҃ мо҃ лв
не́же престꙋпи́сте сло́во моѐ въ пꙋсты́ни си́-
нѣ. въне́гда̀ сꙋпроти́витисѧ со́ньмꙋ ѻ҆сти́-
ти мѧ, (и҆) не ѻ҆свти́сте менѐ оу҆ воды̀ пре҃
ни́ми, се є҆сть вода̀ сꙋпроти́внаѧ кади́съ, въ
пꙋсты́ни си́нъ. И҆ рече мѡ҆ѷсі́й къ г҃ꙋ. да и҆з-
бере́тъ г҃ь б҃ъ д҃ха [-][20] все́и пло́ти ч҃лчи, въ
со́нмѣ се́мъ. и҆́же и҆зы́детъ пре҃ (ни́ми)[21], и҆
кто̀ вни́детъ пре҃ лице́мъ и҆́хъ, и҆ кто̀ (ѧ҆̀
и҆зведе́тъ)[22] и҆ кто̀ (ѧ҆̀ въведе́тъ)[23]. и҆ да не
бꙋ́дꙋтъ со́нмъ г҃нь, ꙗ҆́ко ѻ҆вца̀ не и҆мꙋ́щи
па́стырѧ. И҆ рече г҃ь къ мѡ҆ѷсі́ю г҃лѧ. по́ими̇
съ собо́ю і҆исꙋ́са с҃на навѷ́на. ч҃лка и҆́же и҆́мать
(в себѣ̀ д҃хъ)[24], и҆ да възложи́ши рꙋцѣ̀ свои̇
на́нь. И҆ да поста́виши и҆̀ пре҃ є҆лїа҆за́ромъ жер-
це́мъ. и҆ да заповѣ́сть є҆мꙋ, пре҃ всѣ́мъ со́н-
момъ, и҆ да заповѣ́ждь ѻ҆ не́мъ пре҃ ни́ми. И҆
да да́си сла́вꙋ свою̀ на́нь. ꙗ҆́ко да послꙋ́ша-
ютъ є҆го (вс҃и) с҃нове і҆и҃леви. [-][25] Пре҃ є҆лїа҆за́ромъ
жерце҃, да ста́не҃. и҆ да въпраша́ютъ є҆го сꙋ-
да̀, ꙗ҆вле́нїе҃ пре҃ г҃мъ, рече́нїемъ є҆го да и҆зы́-
дꙋ, и҆ рече́нїемъ є҆го да вни́дꙋтъ, са́мъ и҆
с҃нове і҆и҃левы, (и҆ весь со́нмъ в҆кꙋпѣ)[26]. И҆ съ-
твори̇ мѡ҆ѷсі́й, ꙗ҆́коже повелѣ̀ є҆мꙋ г҃ь [б҃ъ][27]. и҆
по́имъ і҆исꙋ́са, (и҆) поста́ви є҆го, пре҃ є҆лїа҆за́ромъ
жерце́мъ, и҆ пре҃ всѣ́мъ со́нмомъ. И҆ възложи̇
рꙋцѣ̀ свои̇ на́нь. и҆ оу҆ста́ви и҆̀ ꙗ҆́коже повелѣ̀
г҃ь мѡ҆ѷсі́ю.

Гла҃ва, к҃и.

И҆ рече г҃ь къ мѡ҆ѷсі́ю г҃лѧ, заповѣ́ждь
с҃но́мъ і҆и҃левы́м, и҆ г҃ли к ни́мъ рекі́и.
да́рове мои̇ [и҆][10] да́нїа моѧ̀, [и҆][2] прино́-
си мои̇, въ воню̀ б҃лвонїѧ, да снабди́-
те приноси́ти мнѣ̀ на(вс҃ѧ) пра҃зники моѧ̀. И҆
да рече́ши к ни҃, сї́а да́ры ꙗ҆́же прино́сите г҃ꙋ,
*а҆́гнецъ є҆дїнолѣ́тнїи непоро́чныи два на д҃нь. в҃ мо҃ кд
въ в҃сесъжже́нїе вы́нꙋ. А҆́гнецъ є҆ди́нъ да [съ-
твори́те][3] ра́но. и҆ а҆́гнецъ вторы́и да сътво-
ри́ши въ ве́черъ. И҆ да (сътвори́те)[4] деся́тꙋю
ча́сть є҆фи мѣ́ры, мꙋки̇ пшени́чны на тре́бꙋ,
вмѣше́нꙋ въ є҆ле́ю. четве́ртꙋю ча́сть мѣ́ры
и҆́нъ. всесъжже́нїе вы́нꙋ, ꙗ҆́коже бы́сть въ горѣ̀

сиканстѣи. въ воню бл҃гоꙋханїа г҃ꙋ. И възлїанїе его четвертꙋю часть мѣры инъ. агньцꙋ единомꙋ, въ ст҃омъ. да възлїеши възлїанїе сикерꙋ г҃ꙋ. І агньцꙋ второмꙋ сътвориши къ вечерꙋ по требѣ его. и по възлїанїи его да [сътвориши][5], въ воню бл҃говонїа г҃ꙋ. И въ дн҃ь сꙋботъ, да приведете два агньца единолѣтна, непорочна, и двѣ десятины мꙋки пшеничны [въ всесъжженїе, вмѣшены въ елею][6], и възлїанїа [его][7], всесъжженїа сꙋботы сꙋботамъ на всесъжженїе всегдашнее и възлїанїа его. И въ началехъ м҃цемъ да принесете въ всесъжженїе г҃ꙋ, телца (два ѿ говядъ)[8]. и овенъ единъ, [и][9] агнецъ единолѣтнихъ з҃ непорочныи. Три десятины мꙋки пшеничны вмѣшены въ елею, телцꙋ единомꙋ, и двѣ десятины мꙋки пшеничны вмѣшены въ елею овнꙋ единомꙋ. [И десятинꙋ][10] (единꙋ) мꙋки пшеничны вмѣшены въ елею, агньцꙋ единомꙋ, на требꙋ въ воню бл҃говонїа. Приносъ (же) г҃ꙋ, възлїанїе ихъ полъ мѣры инъ, да бꙋдетъ телцꙋ единомꙋ. (а)[11] третїа часть мѣры инъ да бꙋде овнꙋ единомꙋ. (а)[12] четвертаа часть мѣры инъ, да бꙋдетъ агньцꙋ единомꙋ, ѿ вина се въ всесъжженїе, ѿ м҃ца до м҃ца въ м҃цы лѣта. И козелъ (единъ ѿ коз)[13] грѣха ради, г҃ꙋ на всесъжженїе присное, да [сотворите][14] и възлїанїе е҃. (-)[15] *Въ м҃цъ (же) а҃, въ д҃і дн҃ь м҃ца, пасха г҃ꙋ. И въ е҃і дн҃ь м҃ца сего, праздникъ. з҃ днїи опрѣснокы да ясте. И (а҃ дн҃ь)[16] нарочитъ ст҃ъ да бꙋдетъ вамъ. всего дѣла слꙋжна да не сътворите. И да принесете всесъжженїа приносъ г҃ꙋ. телца ѿ воловъ два, [и][17] овенъ единъ. [и][18] [агнецъ единолѣтнихъ, з҃][19], непорочны да бꙋдꙋтъ вамъ. И требы ихъ мꙋки пшеничны, вмѣшены въ елею три десятины телцꙋ единомꙋ, (а)[20] двѣ десятины овнꙋ единомꙋ, да сътворите. десятинꙋ десятины сътвориша агньцꙋ единомꙋ, (и) седми агньцемъ. И козла (единаго ѿ коз)[21] грѣха ради, очистити о ва҃. Развѣ всесъжженїа. еже всегда е҃ оутренего, еже есть треба всегдашнаа, [сътворите][22] сїа. По семꙋ да сътворите дн҃ю. за з҃ днїи даръ всесъжженїа въ воню бл҃говонїа г҃ꙋ, на всесъжженїе присное сътвориши възлїанїе его. И дн҃ь (же) седмыи нарочитъ ст҃ъ да бꙋдетъ вамъ. всего дѣла слꙋжна да не сътворите вонь. И дн҃ь новыхъ (плод недѣлныхъ) егда принесете требꙋ новꙋ г҃ꙋ (-)[23], нарочитъ (и) ст҃ъ да бꙋдетъ вамъ, всего дѣла слꙋжна да не сътворите. И да приносите всясъжженїа въ воню бл҃говонїа г҃ꙋ. телецъ ѿ воловъ два, овенъ единъ, [агнецъ единолѣтнии з҃][24] непорочны.

в҃ мо҃ ві
г҃ мо҃ ки

його поливання – четверта частина міри іна одному ягняті, в святому полієш поливання сікера – Господеві. **8** І другому ягняті принесеш ввечері, за його жертвою і за його поливанням принесеш, – в запах милий Господеві. **9** І в дні субот приведете двох однолітніх ягнят, без вади, і дві десятини пшеничної муки, замісеної в олії, на всепалення і його поливання, **10** цілопалення суботи – в суботи, на постійне всепалення і його поливання. **11** І на початку місяців принесете у цілопалення Господеві: двох телят, з волів, і одного барана, і 7 однолітніх ягнят, без вади, **12** три десятини пшеничної муки, замісеної в олії – одному теляті і дві десятини пшеничної муки, замісеної в олії, – одному баранові. **13** І одну десятину пшеничної муки, замісеної в олії, – одному ягняті – в жертву, приємний на запах. Дар же Господеві **14** їхнє поливання: пів міри іна буде одному теляті а третя частина міри іна буде одному баранові, а четверта частина міри іна вина буде одному ягняті. Це на цілопалення, з місяця до місяця, на місяці року. **15** І одного козла, з кіз, за гріх – Господеві, на постійне цілопалення принесете і його поливання. **16** *В місяці ж 1-му, в 14-му дні місяця, пасха Господеві. **17** І в 15-му дні цього місяця – празник. 7 днів їстимете прісне. **18** І 1-й день буде вам святим празником, не чинитимете ніякого діла служіння. **19** І принесете цілопалення – дар Господеві: два телята, з волів, і одного барана, і 7 однолітніх ягнят, без вади, – вам будуть; **20** і їхні жертви пшеничної муки, замісеної в олії: три десятини – одному теляті, а дві десятини – одному баранові, принесете: **21** десятину десятини принесли одному ягняті і сімом ягнятам. **22** І одного козла, з кіз, – за гріх, щоб надолужити за вас. **23** Опріч постійного ранішнього цілопалення, що є постійною жертвою, принесете це. **24** Так чинитимете щодня, на 7 днів – дар цілопалення на милий запах Господеві. З постійним цілопаленням принесеш його поливання. **25** І день же восьмий – святочний, святий хай буде вам, не чинитимете ніякого діла служіння в ньому. **26** І в дні нових плодів, в тижнях, коли принесете нову жертву Господеві, святковим і святим хай він буде вам, не чинитимете ніякого діла служіння. **27** І принесете всепалення – на милий запах Господеві – двох телят, з волів, одного барана, 7 однолітніх ягнят, без ва-

мой2. 12
мой3. 28

ди. **28** Їхня жертва – пшенична мука, замісена в олії: три десятини – одному теляті а дві десятини – одному баранові, **29** а десятина десятини одному ягняті і сімом ягнятам. **30** І одного козла, з кіз, – за гріх, щоб надолужити за вас. **31** Опріч цілопалення новомісяців, і їхні жертви, і постійного цілопалення. І принесете мені їхню жертву, хай будуть вам без вади, і їхні напитки.

Треба и҆ мꙋка̀ пшени́чна вмышена въ е҆ле́ю. Три десати́ны телцꙋ̀ е҆ді́номꙋ. (а҃)[25] двѣ десати́ны о҆внꙋ̀ е҆ді́номꙋ. (ч҃) десати́на десати́ны а҆́гньцꙋ е҆ді́номꙋ, (и҆) семи а҆́гньцемъ. И҆ козла̀ (е҆ді́наго ѿ ко́зъ)[26] грѣха̀ ра́ди о҆цы́стити о҆ ва́. Развѣ всесъжже́нїа [новомѣ́сѧчнаго и҆ тре́ба и҆ и҆ всесъжже́нїе][27] всегда́шнее и҆ же́ртвꙋ и҆́хъ сътвори́те мнѣ. непоро́чны да бꙋ́дꙋтъ ва́мъ, и҆ въ и҆злїа́нїѧ и҆́хъ.

Глава 29

1 І сьомого місяця, 1-го дня місяця, – святочний, святий хай буде вам, не чинитимете ніякого діла служіння, день знаку хай буде вам. **2** І принесете цілопалення – на милий запах Господеві. Одне теля, з волів, і одного барана, і 7 однолітніх ягнят, без вади, **3** і їхні жертви пшеничної муки, замісеної в олії: три десятини – одному теляті а дві десятини – одному баранові, **4** а десятина десятини – одному ягняті і сімом ягнятам. **5** І одного козла, з кіз, – за гріх, щоб надолужити за вас. **6** Опріч цілопалення новомісяччя, і їхніх жертв, і їхніх поливань. І повсякчасне цілопалення, і їхні жертви, і їхні поливання, за їхніми приписами, – на милий запах Господеві. **7** І десятий день цього місяця – святочний, святий хай буде вам; і упокорите ваші душі, і не зробите жодне діло служіння. **8** І принесете цілопаленя на милий запах Господеві, дар. Одне теля, з волів, і одного барана, і 7 однолітніх ягнят, без вади, хай вам будуть, **9** І їхня жертва пшеничної муки, замісеної в олії: три десятини – одному теляті а дві десятини – одному баранові, **10** і десятина десятини – одному ягняті і 7-мом ягнятам. **11** І одного козла, з кіз, – за гріх, щоб надолужити за вас, опріч того, що за гріхи надолуження і повсякчасного цілопалення, і його жертва, і його напиток за його приписом – на милий запах, дар Господеві. **12** І 15-й день цього, 7-го місяця, – святочний, святий хай буде вам, не чинитимете ніякого діла служіння, і святкуйте в ньому 7 днів празник Господеві. **13** І принесете цілопалення – дар на милий запах Господеві. В 1-му дні – 13 телят, з волів, і два барани, 14 однолітніх ягнят, без вади, хай вам будуть. **14** А їхні жертви пшеничної муки, замісеної в олії: три десятини – одному теляті, так само і 13-ти телятам, і дві десятини – одному баранові, також і другому баранові, **15** і десятина десятини – одному ягняті, також і

Гла҃, к҃д.

И [се҃мо́мꙋ мцꙋ҃][1], а҃, дн҃ь мц҃а наро́читъ, ст҃ъ да бꙋ́детъ ва́мъ. всего̀ дѣ́ла слꙋжна да не сътвори́те. дн҃ь зна́менїю да бꙋ́детъ ва́мъ. И҆ да сътвори́те всесъжже́нїѧ, въ во́ню бл҃гово́нїѧ гв҃у. Теле́цъ (ѿ воло̀ е҆ді́нъ)[2], [и҆][3] о҆ве́нъ е҆ді́нъ, [и҆][4] а́гнецъ е҆дїнолѣтнихъ, з҃, непоро́чны. [И҆][5] тре́бы и҆́хъ, мꙋкѝ пшени́чны вмѣшены въ е҆ле́ю. три десати́ны телцꙋ̀ е҆ді́номꙋ. (а҃)[6] двѣ десати́ны о҆внꙋ̀ е҆ді́номꙋ. (ч҃) десати́на десати́ны а҆́гньцꙋ е҆ді́номꙋ. (и҆) семи а҆́гньцемъ. И҆ козла̀ ѿ ко́зъ е҆ді́наго грѣха̀ ра́ди о҆цы́стити о҆ ва́съ. Развѣ всего̀съжже́нїа. новомѣ́сѧчнаго и҆ тре́бы и҆ и҆ възлїа́нїѧ и҆́хъ. И҆ всесъжже́нїе всегда́шнее. и҆ тре́бы и҆ и҆ въз?їа́нїа и҆, по ра́сꙋжде́нїю и҆́хъ въ во́ню бл҃гово́нїа гв҃у. И҆ деса́тыи дн҃ь мц҃а сего̀ наро́чи ст҃ъ да бꙋ́детъ ва́. и҆ да о҆зло́бите дш҃а ва́ша, и҆ всего̀ дѣ́ла [слꙋ́жна][7] да не сътвори́те. И҆ да принесе́те всесъжже́нїе въ во́ню бл҃гово́нїа [гв҃у, прино́съ][8]. Теле́цъ е҆ді́нъ ѿ говѧ́дъ, [и҆][9] о҆ве́нъ е҆ді́н, [и҆][10] а́гнецъ е҆дїнолѣтни з҃ непоро́чны, да [бꙋ́детъ][11] ва́мъ. И҆ тре́ба и҆́хъ мꙋкѝ пшени́чны. вмѣшены въ е҆ле́ю, три десатины, телцꙋ̀ е҆ді́номꙋ, а҆ двѣ десатины о҆внꙋ̀ е҆ді́номꙋ. [И҆][12] десатина десатины а҆́гньцꙋ е҆ді́номꙋ, (и҆) з҃ ми, о҆вномъ. И҆ козла̀ (е҆ді́наго ѿ ко́зъ)[13] грѣха̀ ради оцыстити о҆ ва. Развѣ е҆же грѣха̀ ради о҆цыщенїе, и҆ всесъжже́нїе всегдашнее, (и҆) треба е҆ѧ и҆ възлїанїе е҆а̀, по ра́сꙋженїю е҆а̀, въ во́ню бл҃говонїа, приносъ гв҃у. И҆ е҃і дн҃ь, (з҃ го, мц҃а)[14] сего̀ наро́читъ ст҃ъ да бꙋдетъ ва. всего̀ дѣ́ла слꙋжнѧ да не сътворите, и҆ празднꙋ́йте во́нь праздникъ гв҃и з҃ дн҃їи. И҆ принесете всесъжженїѧ приносъ въ во́нь бл҃говонїѧ гв҃у. въ [а҃, дн҃ь][15], телецъ ѿ говѧдъ, г҃і, [и҆][16] о҆внà два. а҆́гнецъ е҆дїнолѣтнихъ. д҃і. непорочни да бꙋдꙋтъ [ва́мъ][17]. Тре́бы (же) и҆́хъ мꙋкѝ пшеничны вмѣшены въ е҆лею. три десатины телцꙋ̀ е҆ді́номꙋ, (такоже и҆) г҃і, телцє. И҆ двѣ десатины о҆внꙋ̀ е҆ді́номꙋ (тако и второмꙋ о҆внꙋ)[18]. [И҆][19] десатина десатины а҆́гньцꙋ е҆ді́номꙋ (такоже и҆) д҃і а҆́гньцемъ. И҆ козла̀ (е҆дїнаго

ѿ козъ)[20] грѣха ради. развѣ всесъжженїа всегдашнѧго. требы ихъ, и възлїанїа ихъ· И въ днь вторыи телецъ в҃i, (а҃) овна в҃, агнецъ едїнолѣтнихъ д҃i, непорочны· Треба ихъ и възлїанїа ихъ, телцемъ и овномъ, и агньцемъ по числу и҃, по разсуждѣнїю ихъ· И козла (единаго ѿ козъ)[21] грѣха ради· Развѣ всесъжженїѧ всегдашнѧго, требы и҃ и възлїанїа ихъ· И въ днь г҃, телецъ а҃i, [и][22] овна два. [и][23] агнецъ едїнолѣтнихъ, д҃i, непорочныхъ· [Требы][24] ихъ и възлїанїа ихъ, телцѣ и овномъ, и агньцемъ по числу ихъ по разсужденїю ихъ· И козла ѿ ко҃ единаго грѣха ради, развѣ всесъжженїѧ всегдашнѧго. требы ихъ и възлїанїѧ ихъ· [И][25] въ днь д҃, телецъ i҃. овна два. агнецъ едїнолѣтнихъ д҃i, непорочны· Требы ихъ и възлїанїѧ ихъ, телцемъ и овномъ. и агньцемъ по числу и҃. [и][26] по рассужденїю ихъ· И козла ѿ ко҃ единаго грѣха ради. развѣ всесъжженїа всегдашнѧго. требы ихъ и възлїанїѧ ихъ· И въ днь е҃, телецъ д҃. овна два, агнецъ едїнолѣтни҃ д҃i, непорочныхъ· Требы ихъ и възлїанїѧ ихъ, телцемъ и овно҃. и агньцемъ по числу ихъ. [и][27] по рассужденїю и҃· И козла ѿ козъ единаго грѣха ради. развѣ всесъжженїа всегдашнѧго. требы ихъ и възлїанїа ихъ· И въ днь, s҃. телецъ, и҃. [и][28] овна два. агнецъ едїнолѣтни҃, д҃i. непорочныхъ· Требы ихъ и възлїанїѧ ихъ. телцемъ и овно҃, и агньцемъ. по числу ихъ, [и][29] по рассужденїю ихъ· И козла ѿ ко҃ единаго грѣха ради. развѣ всесъжженїа всегдашнѧго, требы ихъ и възлїанїа ихъ· И въ днь з҃, телецъ з҃. и овна два, агнецъ едїнолѣтни҃ д҃i, непорочны· Требы ихъ и възлїанїа ихъ. телцемъ и овномъ и агньцѣ, (и) по числу ихъ. [и][30] по рассужденїю и҃, И козла ѿ козъ единаго грѣха ради. развѣ всесъжженїѧ всегдашнѧго. требы ихъ и възлїанїа ихъ· [И][31] въ днь и҃, исходныи да будетъ вамъ, всего дѣла служна да не сътворите вонь. и да принесете въ всесъжженїе въ воню бл҃говонїа [-][32] г҃у, телецъ един҃, овенъ единъ, агнецъ едїнолѣтни҃ з҃, непорочны· Требы ихъ, и възлїанїѧ ихъ, (телцемъ, и овно҃)[33], и агньцемъ, по числу ихъ [и][34] по рассужденїю и҃· И козла ѿ козъ единаго грѣха ради. развѣ всесъжженїа всегдашнѧго. требы и҃, и възлїанїа ихъ· Сїа да сътворите г҃у, въ праздники ваша· Развѣ обѣщанїи ваши҃, и волныхъ вашихъ, и всесъжженїи вашихъ. и требъ ваши҃, и възлїанїи ваши҃, и сп҃сены вашихъ·

14 ягнятам. **16** І одного козла, з кіз, – за гріх, опріч повсякчасного цілопалення, їхні жертви і їхні поливання. **17** І в другому дні: 12 телят а 2 барани, 14 однолітніх ягнят, без вади. **18** Їхня жертва і їхнє поливання телятам, і баранам, і ягнятам, за їхнім числом, за їхнім приписом. **19** І одного козла, з кіз, – за гріх, опріч повсякденного цілопалення, їхні жертви і їхні поливання. **20** І в 3-му дні: 11 телят, і два барани, і 14 однолітніх ягнят, без вади. **21** Їхня жертва і їхнє поливання телятам, і баранам, і ягнятам, за їхнім числом, за їхнім приписом. **22** І одного козла, з кіз, – за гріх, опріч повсякчасного цілопалення, їхні жертви і їхні напитки. **23** І в 4-му дні: 10 телят, два барани, 14 однолітніх ягнят, без вади. **24** Їхні жертви і їхні поливання телятам, і баранам, і ягнятам, за їхнім числом і за їхнім приписом. **25** І одного козла, з кіз, – за гріх, опріч повсякчасного цілопалення, їхні жертви і їхні поливання. **26** І в 5-му дні: 9 телят, два барани, 14 однолітніх ягнят, без вади. **27** Їхні жертви і їхні поливання телятам, і баранам, і ягнятам, за їхнім числом і за їхнім приписом. **28** І одного козла, з кіз, – за гріх, опріч повсякчасного цілопалення, їхні жертви і їхні поливання. **29** І в 6-му дні: 8 телят і два барани, 14 однолітніх ягнят, без вади. **30** Їхні жертви і їхні напитки телятам, і баранам, і ягнятам, за їхнім числом і за їхнім приписом. **31** І одного козла, з кіз, – за гріх, опріч повсякчасного цілопалення, їхні жертви і їхні поливання. **32** І в 7-й день: 7 телят і два барани, 14 однолітніх ягнят, без вади. **33** Їхні жертви і їхні поливання телятам, і баранам, і ягнятам, і за їхнім числом, і за їхнім приписом. **34** І одного козла, з кіз, – за гріх, опріч повсякчасного всепалення, їхні жертви і їхні напитки. **35** І 8-й день – вихідний хай буде вам. Не чинитимете ніякого діла служіння в ньому. **36** І принесете в цілопалення на милий запах Господеві: одне теля, одного барана, 7 однолітніх ягнят, без вади. **37** Їхні жертви і їхні поливання – телятам, і баранам, і ягнятам, за їхнім числом і за їхнім приписом. **38** І одного козла, з кіз, – за гріх, опріч повсякчасного цілопалення, їхні жертви і їхні поливання. **39** Це принесете Господеві у ваших празниках, опріч ваших обіцянок, і ваших добровільних жертов, і ваших цілопалень, і ваших жертов, і ваших поливань, і того, що за ваше спасіння.

Глава 30

1 І сказав Мойсей ізраїльським синам за всім, що Господь заповів Мойсеєві. **2** І заговорив Мойсей до князів племен ізраїльських синів, кажучи: Це слово, яке заповів Господь: **3** Людина, людина, яка лиш помолиться молитвою Господеві, чи закляне клятву, чи зв'яжеться зобов'язанням за свою душу, хай не опоганить своє слово. Все, що вимовить з його уст, хай вчинить. **4** Якщо ж жінка помолиться обіцянкою Господеві чи зв'яжеться зобов'язанням в домі свого батька у своїй молодості, **5** і почує її батько її обіт і її зобов'язання, якими зобов'язалася за свою душу, і промовчить її батько, і хай будуть всі її молитви і всі її зобов'язання, якими зобов'язалася за свою душу, хай зостануть їй. **6** Якщо, забороняючи, заборонить їй її батько в тому дні, коли почує всі її обіти і її зобов'язання, якими зобов'язалася за свою душу, і не встояться, і Господь її очистить, тому що заборонив батько її. **7** Якщо ж вийде за чоловіка, то її обіт на ній за відлученням з її уст, якими зобов'язалася за свою душу. **8** І почує її чоловік, і промовчить їй в тому дні, коли почує, так хай встояться всі її обіти і її зобов'язання, якими зобов'язалася за свою душу, хай встояться. **9** Якщо ж, забороняючи, заборонить чоловік її в тому дні, коли почує всі її обіти і її зобов'язання, якими зобов'язалася за свою душу, хай не встояться, бо її чоловік заборонив їй, і Господь її очистить. **10** І обіт вдови і відпущеної, які лише обіцяють за свою душу, хай зостануться їм. **11** Якщо ж в домі свого чоловіка її обіт чи зобов'язання, що за її душу з клятвою. **12** І почує її чоловік і промовчить їй, не заборонить їй, хай встояться всі її обіти, і всі її зобов'язання, якими зобов'язалася за свою душу, хай стоять за нею. **13** Якщо ж, відлучаючи, відлучить її чоловік, в тому дні, коли почує все, що лиш вийшло з її уст за її обітом і за її зобов'язанням, що за її душу, не останеться їй, бо її чоловік відлучив, і Господь її очистить. **14** Всякий обіт і всяка клятва, що сковує, щоб вчинити зло душі, і її чоловік поставить їй, і її чоловік відлучить. **15** Якщо ж, мовчачи, промовчить їй, з дня на день, хай зостануть їй всі її обіти і все зобов'язання, що до неї, встояться їй, бо промовчав їй в цьому дні, в якому почув. **16** Якщо ж, відлучаючи, відлучить її чоловік після дня, в якому почув, то візьме на себе її гріх. **17** Це правила, які Господь заповів Мойсеєві, між чолові-

Гл҃а, л҃.

И гл҃а мѡѷсі́и сн҃омъ ї҆и҃левы҆мъ по всемꙋ̀ є҆ли́ко заповѣ́да г҃ь мѡѷсі́ю. И҆ гл҃а мѡѷсі́и кн҃зе҆мъ племенъ сн҃овъ ї҆и҃левыхъ гл҃ѧ, се слово є҆́же повелѣ̀ г҃ь· Чл҃къ чл҃къ и҆́же а҆́ще помо́лисѧ ѡ҆бѣща́нїе г҃ꙋ. и҆́ли заклене́сѧ кла́твою. и҆́ли наречетъ наро́комъ, ѡ҆ дш҃и свое́й, да не ѡ҆скверна́витъ словесѝ своѐго, все є҆ли́ко и҆зрече́тъ и҆зъ оу҆́стъ є҆го, да сътвори́· А҆́ще ли [помо́литсѧ женѧ̀][1] ѡ҆бѣща́нїе г҃ꙋ. и҆́ли нарече́ наро́къ в домꙋ̀ ѡ҆ц҃а своѐго въ ю҆́ности свое́й· И҆ оу҆слы́шитъ ѡ҆ц҃ъ єѧ̀ ѡ҆бѣтъ єѧ̀ и҆ нарече́нїа єѧ̀, ꙗ҆́же нарекла̀ є҆сть на́ дш҃ꙋ свою. и҆ помолъчи́тъ [ѡ҆ц҃ъ єѧ̀][2], и҆ да бꙋ́дꙋтъ всѧ молені́а єѧ̀. и҆ всѧ нарече́нїа єѧ̀, ꙗ҆́же нарекла̀ є҆сть на́ дш҃ꙋ свою, да пребꙋ́дꙋтъ є҆́й· А҆́ще (-)[3] възбране́нїемъ възбрани́тъ (є҆́й) ѡ҆ц҃ъ єѧ̀, во́нже дн҃ь оу҆слы́шитъ всѧ ѡ҆бѣ́ты єѧ̀, и҆ нарече́нїа [єѧ̀][4], ꙗ҆́же нарекла̀ є҆сть на́ дш҃ꙋ свою. (и҆) не ста́нꙋтъ, и҆ г҃ь ѡ҆чи́ститъ ю҆̀ ꙗ҆́ко възбрани ѡ҆ц҃ъ єѧ̀· А҆́ще ли посѧ́гнетъ за́ мꙋжь, (то)[5] ѡ҆бѣтъ єѧ̀ на не́й. по ѡ҆тлꙋче́нїи ѿ оу҆́стъ єѧ̀, ꙗ҆́же нарекла̀ є҆сть на́ дш҃ꙋ свою· И҆ оу҆слы́шитъ мꙋ́жь єѧ̀, и҆ помолчи́тъ є҆́й. во́ньже дн҃ь оу҆слы́шитъ, [-][6] та́ко да ста́нꙋтъ всѝ ѡ҆бѣ́ты єѧ̀ и҆ нарече́нїа єѧ̀ ꙗ҆́же нарекла̀ є҆сть на́ дш҃ꙋ свою да ста́нꙋтъ· А҆́ще ли възбране́нїемъ възбрани́тъ мꙋ́жь єѧ̀. во́ньже дн҃ь оу҆слы́шитъ всѧ ѡ҆бѣ́ты єѧ̀, и҆ нарече́нїа єѧ̀ ꙗ҆́же нарекла̀ є҆сть на́ дш҃ꙋ свою да не пребꙋ́детъ, ꙗ҆́ко мꙋ́жь [єѧ̀][7] възбрани́тъ ѿ неѧ̀. и҆ г҃ь ѡ҆чи́ститъ ю҆̀· И҆ ѡ҆бѣтъ вдови́чь и҆ пꙋщени́ца. є҆ли́ко а҆́ще ѡ҆беща́етъ на́ дш҃ꙋ свою да пребꙋ́детъ и҆мъ· А҆́ще ли в домꙋ̀ мꙋ́жа своѐго, ѡ҆бѣтъ єѧ̀ [и҆][8] наро́къ, и҆́же на́ дш҃ꙋ єѧ̀ съ кла́твою· И҆ оу҆слы́шитъ мꙋ́жь єѧ̀, и҆ помолчи́тъ є҆́й, [-][9] не възбрани́тъ є҆́й. [-][10] да ста́нꙋтъ всѝ ѡ҆бѣ́ты єѧ̀, и҆ всѧ нарече́нїа єѧ́, ꙗ҆́же нарекла̀ є҆сть на́ дш҃ꙋ своѝ да ста́нꙋтъ є҆́й· А҆́ще ли ѡ҆тлꙋча́ѧ ѡ҆тлꙋчи́тъ мꙋ́жь єѧ̀, во́ньже дн҃ь оу҆слы́шитъ. все є҆ли́ко а҆́ще и҆зошло̀ є҆сть, и҆зъ оу҆́стъ єѧ̀, по ѡ҆бѣ́томъ єѧ̀, и҆ по нарече́нїемъ [єѧ̀][11], є҆́же на́ дш҃ꙋ єѧ̀, не пребꙋ́детъ є҆́й, мꙋ́жь (бо) єѧ̀ ѡ҆тлꙋчи́лъ є҆сть. и҆ г҃ь ѡ҆чи́ститъ єѧ̀· Всѧ́къ ѡ҆бѣтъ и҆ всѧ́ка кла́тва сооу҆́за зал҃ѝ дш҃и. (и҆) мꙋ́жь єѧ̀ ста́нетъ є҆́й, и҆ мꙋ́жь єѧ̀ ѡ҆тлꙋчи́тъ· А҆́ще ли молча̀ помолчи́тъ є҆́й, ѿ дн҃е до дн҃е [-][12] да ѡ҆ста́нꙋтъ є҆́й всѧ ѡ҆бѣ́ти єѧ̀. и҆ [всѧ][13] нарече́нїѧ ꙗ҆́же до неѧ̀, ста́нꙋтъ є҆́й, ꙗ҆́ко молча́лъ є҆́й є҆сть сі́и дн҃ь во́нже слыша· А҆́ще ли ѡ҆тлꙋча ѡ҆тлꙋчи́тъ [мꙋ́жь][14] єѧ̀, по́ дн҃и во́ньже слы́шалъ є҆сть, и҆ прїи́метъ себѣ̀ грѣхъ єѧ̀· Сі́и

ѹ҆правле́нїа є҆ли́ко заповѣ́да г҃ь мѡѷсе́ю, между̀ мꙋже̑ и҆ [междꙋ̀][15] жено́ю є҆го, и҆ междꙋ ѿц҃е и҆ дщерїю въ ю҆́ности (є҆ѧ̀) в домꙋ ѿчи·

Гл҃а, л҃а·

вы́ кє
И҆ рече г҃ь къ мѡѷсе́ю гл҃ѧ, *мсти̇̀ ме́сть ѿ с҃нѡвъ і҆и҃лє, ѿ мадїани́товъ. и҆ по-
то́мъ приложи́сѧ к лю́демъ свои̑м· И҆ рече
мѡѷсе́и къ люде̑ гл҃ѧ. въѡ҆рꙋжитесѧ (на
бра́нь)[1], [и҆ въполчи́тесѧ][2] пре̑ г҃мъ на мадї-
а́ма, ѿда́ти ѿмще́нїє ѿ г҃а мадїа́мꙋ· Ты-
сꙋщꙋ ѿ племе́ни. [и҆][3] ты́сꙋща ѿ племе́ни, ѿ
всѣхъ племе́нъ, [с҃новъ] [4] і҆и҃левъ. послите въ-
полчи́тисѧ и҆ сочто́ша ѿ ты́сꙋщъ і҆и҃левыхъ.
ты́сꙋщꙋ ѿ племе́ни, [и҆ бысть][5] в҃і ты́сꙋщъ,
въѡ҆рꙋженыхъ на бра́нь· И҆ посла̀ ѧ҆̀ мѡѷсе́и
ты́сꙋщꙋ ѿ племе́ни, [и҆][6] ты́сꙋща ѿ пле-
мени, съ си́лою и҆хъ. и҆ фїне́есъ с҃нъ є҆лїаза́ровъ,
с҃на а҆а҆ро́нѧ жрецъ и҆ сосꙋ́ды с҃тыѧ, и҆ трꙋ́бы
зна́м҃еныѧ, в рꙋкꙋ є҆го· И҆ въполчи́шасѧ на ма-
дїа́ма. ꙗ҆́коже повелѣ г҃ь мѡѷсе́ю, і҆ и҆зби́ша весь
і҆с҃ꙋ на҃ г҃і
мꙋжескъ по҃· *И҆ ц҃рѧ мадїа́млѧ и҆ ѹ҆би́ша въ-
кꙋпѣ съ ꙗ҆́звеными и҆҃. и҆ (не́вина)[7], (и҆ рокома и҆
сѷ́ръ)[8]. и҆ ѹ҆́ра, и҆ (ревока)[9], (и҆) [всѣхъ][10] ц҃ри
мадїа́мли҃. и҆ валаа́ма с҃на воѡ҆́рова ѹ҆биша ѡ҆-
рꙋжїе́мъ съ ꙗ҆́звеными и҃· И҆ плениша жены
мадїа́млѧ, і҆ и҆мѣ́нїа и҃ и҆ скоты и҆хъ и҆ всѧ
притежа́нїа и҆хъ и҆ си́лꙋ и҆хъ плениша· И҆ всѧ
грады и҆хъ. и҆же въ ѡ҆бита́нїи и҆хъ, и҆ дворы
и҆хъ, пожго́ша ѻ҆гне̑· И҆ поѧ́ша ве́сь плѣнъ
[и҆хъ][11] и҆ всѧ притѧжа́нїа и҆хъ, ѿ ч҃лка до
ско́та· И҆ приведо́ша до мѡѷсе́а и҆ є҆лїаза́ра жер-
ца̀, и҆ къ всѣмъ с҃нѡмъ і҆и҃левы̑, плѣнъ и҆ ко-
ри́сти і҆ и҆мѣ́нїє (и҆хъ) въ по́лчище. въ а҆раа́во̑
моа́вль и҆же є҆сть ѹ҆ і҆ѻ́рдана при є҆рихо́нѣ· І҆ и҆зы́-
де мѡѷсе́и і҆ є҆лїаза́ръ жрецъ, и҆ вси кн҃ѕи со́нма
проти́вꙋ и҆мъ, внѣ по́лчища· И҆ ра҃гнѣвасѧ
мѡѷсе́и на строи́телѧ си́лы ты́сꙋщники и҆
сотники, пре̑ по́лка ходѧща́ѧ· И҆ рече и҆̑ мѡѷсе́и
въскꙋ́ю живи́сте (же́ neскъ по́лъ весь)[12]· Тїи бо
бы́ша с҃нѡмъ і҆и҃левымъ, по словеси̇̀ валаа́млю.
ѿстꙋпле́нїє и҆ презрѣ́нїє словꙋ г҃ню. [вельфего́-
ра][13] ради. и҆ бы̑ вре̑ въ со́нмѣ г҃ни· (-)[14] Нн҃ѣ
(же) и҆збі́ите всѧ́къ мꙋжескъ по́лъ въ всемъ
съвре̑шенїи. и҆ всѧ́кꙋ женꙋ̀ и҆же позна̀ ло́же мꙋ-
жеско побі́ите· всѧ́ко ра҃лꙋче́нїє же́нско. (а҆) ꙗ҆́же
не зна́етъ мꙋжеска полꙋ живи́те ю҆̀· (-)[15] Вы́
(же) ста́ните вн҃ѣ по́лчища з҃ д҃нїи, всѧ́къ ѹ҆-
би́вый [дш҃ꙋ][16] и҆ присѧ́гїи ѹ҆бїе́номꙋ, да ѡ҆-
чисти́сѧ, въ [г҃ д҃нь][17], и҆ въ д҃нь се̑мый вы и҆
плѣнъ вашъ· И҆ всѧ ѻ҆де́жда, и҆ всѧ́къ сосꙋдъ
ко́жан҃е, и҆ все съдѣ́ланое ѿ козли́чины, и҆ всѧ̑

ком і між його жінкою, і між батьком і дочкою в її молодості, в домі батька.

Глава 31

1 І заговорив Господь до Мойсея, кажучи: 2 *Мсти помсту ізраїльських синів на мадіянітах, і тоді перестався до твого народу. 3 І сказав Мойсей до народу, кажучи: Озбройтеся на війну і станьте в лави перед Господом проти Мадіяма, щоб віддати Мадіямові помсту від Господа. 4 Тисячу, з племені, і тисячу, з племені, з усіх племен ізраїльських синів пошліть, щоб стали в лави. 5 І почислили, з ізраїльських тисяч, тисячу з племені, і було 12 тисяч озброєних до бою. 6 І послав їх Мойсей: тисячу – з племені, і тисячу – з племені, з їхньою силою; і Фінеес, син Еліазара, сина Аарона – священика, і священний посуд, і труби, що дають знак, в його руках. 7 І стали в лави проти Мадіяма, так як заповів Господь Мойсеєві, і вибили кожного, з чоловічого роду. 8 *І забили мадіямських царів, і разом з їхніми раненими і Невина, і Рокома, і Сира, і Ура, і Ревока, і всіх мадіямських царів. І Валаама, сина Воора, забили зброєю, з їхніми раненими. 9 І забрали в полон мадіямських жінок, і їхній маєток, і їхню скотину, і ввесь їхній здобуток, і їхню силу взяли в полон. 10 І всі їхні міста, що в їхніх поселеннях, і їхні двори спалили вогнем. 11 І взяли ввесь їхній полон і все, що вони придбали, від людини до скотини, 12 і привели до Мойсея і Еліазара – священика і до всіх ізраїльських синів полон і здобич, і їхній маєток, до табору, до Аравота Моавського, який є коло Йордану, при Єрихоні. 13 І вийшов Мойсей і Еліазар – священик, і всі князі з табору їм назустріч, поза табір. 14 І розгнівався Мойсей на проводирів сили, тисячників і сотників, що йшли перед полком. 15 І сказав їм Мойсей: Навіщо оставили ви живими ввесь жіночий рід? 16 Бо ті були ізраїльським синам, за словом Валаама, на відступлення і зневаження господнього слова через Вельфегора, і була пошесть в господнім зборі. 17 Тепер же вибийте всіх чоловічого роду в усьому полоні, і забийте кожну жінку, яка пізнала ложе мужчини, 18 ввесь полон жінок, а яка не знає ложе можчини, оставте її живою. 19 Ви ж станьте поза табором 7 днів, кожний, хто вбив душу і доторкнувся до вбитого, хай очиститься в 3-му дні і в сьомому дні, ви і ваш полон. 20 І кожну одіж, і кожний шкіряний посуд, і все зроблене з козячої

вищ. 25
іс нав. 13

шкіри, і всякий дерев'яний посуд очис-
тьте. **21** І сказав Еліазар – священик до
мужів сили, що приходили з різні бою:
Це припис закону, який приказав Гос-
подь Мойсеєві. **22** Опріч срібла, і зо-
лота, і міді, і заліза, і свинцю, і олова,
23 – всяка річ, яка пройде через вогонь,
випробується вогнем, але очиститься
водним очищенням. І все, що не перей-
де через вогонь, хай пройде через воду.
24 І виперете вашу одіж в сьомому дні,
і хай очиститься, і тоді хай ввійде до
табору. **25** І сказав Господь до Мойсея,
кажучи: **26** Візьміть початок з здобичі
полону, від людини до скотини, ти і
Еліазар – священик, і князі племен
збору. **27** І розділіть здобич між вояка-
ми, що вийшли на бій, і між всім збо-
ром. **28** І відлучіть данину Господеві з
людей – вояків, що вийшли на війну:
одну душу з п'ятисот людей, а *й* зі ско-
тини, і волів, з овець, і з ослів. **29** І з їх-
ньої ж половини візьмете і дасьте Еліа-
зарові – священикові – дань Господеві.
30 І з половини ізраїльських синів візь-
меш, одного з 50 людей, і з волів, і
овець, і з ослів, і усієї скотини; дав він
їх Левітам, що зберігають сторожі в
шатрі Господньому. **31** І зробив Мой-
сей і Еліазар – священик так, як Гос-
подь заповів Мойсеєві. **32** І було мно-
жество полону, якого взяли в полон
мужі – вояки: з овець 675 – тисяч, **33**
волів же – 72 тисячі, **34** ослів же – 61
тисячу, **35** душ же людських, з жіно-
чого роду, які не були з чоловіком, всіх
душ – 32 тисячі. **36** І половина була
часткою тих, що вийшли на війну: з
числа овець – 337 тисяч і п'ятьсот. **37** І
була данина Господеві: від овець – 670
і 5 **38** і волів – 30000 і 6000, данина ж
Господеві – 70 і два; **39** і ослів – 30000
п'ятьсот, данина ж Господеві – 61; **40**
душ же людей – 16000, данина ж, з
них, Господеві – 32 душі. **41** І дав
Мойсей данину Господеві, відлучене
для Бога, Еліазарові – священикові, так
як заповів Господь Мойсеєві. **42** З
половини ж ізраїльських синів, яких
розділив Мойсей, від мужів – вояків,
43 і була половина з збору овець –
300000, і 37000, і п'ятьсот, **44** і волів
же – 36000, **45** і ослів – 30000 і
п'ятьсот, **46** і людських душ – 16000;
47 і взяв Мойсей з половини ізраїль-
ських синів – одне з 50, від людини і
звірини, і дав їх Левітам, що сторожать
сторожі в господньому шатрі, так як
заповів Господь Мойсеєві. **48** І прий-
шли до Мойсея всі, поставлені над ти-
сячниками сили і сотників сили, **49** і
сказали до Мойсея: Твої слуги взяли
число, з мужів – вояків, що є у нас, і
ніхто з них не згинув. **50** Ось же, при-
несли ми дар Господеві, що хто знай-
шов: золотий посуд, ручну обручку і
ланцюжки, перстені і каблуки, і золоті

сосꙋ̀ дре́вѧнъ да ѡ҆чи́стите· И҆ рече е҆лїа́заръ
жрецъ, къ мꙋже́мъ си́лы, приходѧ́щимъ съ сѣ-
ча ра́тныѧ. се ѡ҆правле́нїе зако́на е҆́же заповѣ́-
да г҃ь мѡѷсе́ю· Ра́звѣ сребра̀ и҆ зла́та, и҆ мѣди
и҆ желѣза, и҆ коси́тера, и҆ ѻ҆́лова. всѧ́ка вещь
и҆́же прони́детъ сквозѣ ѻ҆́гнь (ѻ҆гне́мъ и҆скꙋси́т-
сѧ)[18], но во́дный ѡ҆чище́нїемъ ѡ҆чи́ститсѧ· И҆ все
е҆́же не про́йдетъ сквозѣ ѻ҆́гнь, да про́йдетъ
сквозѣ водꙋ̀· І҆ и҆спере́те ри́зы ва́шѧ въ де́нь
седмы́й и҆ да ѡ҆чи́ститсѧ, и҆ пото́мъ да вни́-
детъ въ по́лчище· И҆ рече г҃ь къ мѡѷсе́ю гл҃ѧ,
[возмѣ́те][19] нача́токъ ѿ коры́сти плѣ́ннаго
ѿ чл҃ка до скота̀. ты̀ і҆ е҆лїа́заръ жре́цъ, и҆ кнѧ́зи
племе́нъ со́нма· И҆ да раздѣли́те коры́сти
междꙋ̀ во́ины ходи́вшими на сѣ́чь, и҆ междꙋ̀
всѣ́мъ со́нмомъ· И҆ да ѿлꙋчи́те да́нь г҃ꙋ, ѿ
людїи во́инъ ходи́вшихъ на сѣ́чь. е҆ди́нꙋ дꙋ́шꙋ,
ѿ пѧ́ть со́тъ чл҃къ (а҆)[20] ѿ скота̀, и҆ во-
ло́въ, ѿ ѻ҆ве́цъ и҆ ѿ ѻ҆слѧ́тъ· И҆ ѿ полови́ны
(же) и҆́хъ да во́змете и҆ да [дади́те][21] е҆лїа-
за́рꙋ же́рцꙋ. да́нь г҃ꙋ· И҆ ѿ полови́ны сн҃овъ
і҆и҃лєвъ, да во́змеши е҆ди́но ѿ, н҃, чл҃къ, и҆ ѿ воло́въ,
и҆ ѻ҆ве́цъ, и҆ ѿ ѻ҆слѧ́тъ, и҆ всего скота̀, (даде)[22]
ѧ҆̀ леѵі́томъ, и҆́же стрегꙋ́тъ стра́жбы въ хра-
мѣ г҃ни· И҆ сотворѝ мѡѷсе́й, і҆ е҆лїа́заръ жрецъ,
ꙗ҆́коже повелѣ̀ г҃ь мѡѷсе́ю· И҆ бы́сть мно́жество
поло́нꙋ, и҆́же полони́ша мꙋ́жи во́иньстїи ѿ
ѻ҆ве́цъ, х҃ ѻ҃е ты́сѧщь· (-)[23] воло́въ (же), о҃в ты́сѧ-
щи. (-)[24] ѻ҆сло́въ (же) ѯ҃а ты́сѧща· (-)[25] дꙋ́шъ (же)
чл҃къ ѿ же́ньска по́лꙋ ѧ҆̀же не бѧ́ше прилѣ́пна
мꙋжѣ́хъ, всѣ́хъ дꙋ́шъ, л҃в ты́сѧщи· И҆ бы́сть
полови́ннаѧ ча́сть ходи́вшихъ на сѣ́чь. ѿ
числа̀ ѻ҆́вна, т҃л҃з ты́сѧщь, и҆ пѧ́ть со́тъ· И҆
бы́сть да́нь г҃ꙋ ѿ ѻ҆ве́цъ, х҃о и҆ е҃. и҆ воло́въ, ҂л
и҆ ҂ѕ, (-)[26] да́нь (же) г҃ꙋ, о҃ и҆ в҃. и҆ ѻ҆сло́въ, ҂л
пѧ́ть со́тъ, (-)[27] да́нь (же) г҃ꙋ ѯ҃а. (-)[28] дꙋ́шъ (же)
чл҃чь ҂ѕі, (-)[29] да́нь (же) [ѿ си́хъ][30] г҃ꙋ л҃в дꙋ́ши· И҆
даде мѡѷсе́й да́нь г҃ꙋ ѹ҆ча́стїе б҃ꙋ, е҆лїа́зарꙋ
же́рцꙋ, ꙗ҆́коже повелѣ̀ г҃ꙋ мѡѷсе́ю· ѿ полови́нъ (же)
сн҃овъ і҆и҃левъ, е҆́же раздѣли мѡѷсе́й. ѿ мꙋ́жей
во́инскихъ· И҆ бы́сть полови́на ѿ со́нма, ѻ҆ве́цъ,
҂т и҆ ҂л҃з и҆ пѧ́ть со́тъ. и҆ воло́въ же ҂л҃ѕ. и҆ ѻ҆сля́тъ ҂л
и҆ пѧ́ть со́тъ. и҆ (чл҃чихъ дꙋ́шъ)[31] ҂ѕі· И҆ поѧ̀
мѡѷсе́й ѿ полови́нъ сн҃овъ і҆и҃левъ е҆ди́нъ ѿ н҃
ѿ чл҃ка и҆ скота. и҆ да́сть ѧ҆̀ леѵі́томъ, стре-
гꙋ́щимъ стра́жбы въ хра́мѣ г҃ни, ꙗ҆́коже повелѣ̀
г҃ь мѡѷсе́ю· И҆ прїидо́ша къ мѡѷсе́ю всѝ пос-
тавле́нїи на́дъ ты́сꙋщами си́лы. (-)[32] и҆ сот-
ницы (си́лы)· И҆ реко́ша къ мѡѷсе́ю ѻ҆́троцы
твоѝ взѧ́ша сочте́нїе ѿ мꙋ́жь во́инскихъ и҆́же
сꙋ́ть ѹ҆ на́съ, и҆ никтоже поги́бе ѿ ни́хъ· Се́ же
принесо́хомъ да́ръ г҃ꙋ. (е҆́же кто)[33] ѡ҆брѣ́лъ е҆́сть

сосꙋ́дъ зла́тъ, ѻ҆бꙋ́чи и҆ гри́вны, пръстьни и҆
ѹ҆серѧ́зи и҆ чепи зла́ты, ѡ҆чи́стити ѡ҆ на́съ пре́
гмь. И҆ взѧ̀ мѡѷсі́и і҆ є҆лїа́заръ [-][34], зла́то ѿ
нихъ весь сосꙋ́дъ сдѣ́ланъ. И҆ бы́сть всего̀ зла́та,
ѹ҆ча́стїе є҆же ѿлꙋчи́сѧ гꙋ, ѕ҃і ты́сѧщь и҆ (х҃)[35] и҆
н҃, си́кль, ѿ ты́сѧщникъ и҆ ѿ со́тникъ. (-)[36]
мꙋжи́ вои́стїи плѣни́ша ко́ждо себѣ̀. И҆ взѧ̀
мѡѷсі́и і҆ є҆лїа́заръ жрецъ зла́то, ѿ ты́сѧщ-
никъ, и҆ со́тникъ. и҆ внесо́ша и҆̀ въ хра́мъ свѣ-
дѣнї́а, па́мѧть сно́въ і҆и҃левъ пре́ гмь.

гребінці, щоб надолужити за нас перед Господом. **51** І взяв Мойсей і Еліазар в них золото, всякий створений посуд. **52** І було всього відділеного золота, яке відлучили Господеві, – 16 тисяч, і 600, і 50 сиклів – від тисячників і від сотників. **53** Мужі ж вояки взяли здобич, кожний собі. **54** І взяв Мойсей і Еліазар – священик золото від тисячників і сотників, і внесли його до шатра свідчення на пам'ять ізраїльських синів перед Господом.

Гл҃а, лв҃.

И҆ скота̀ мно́жество бѧ́ше, сно́мъ рꙋви́м-
лимъ. и҆ сно́мъ га́довѡмъ мно́го ѕѣло, и҆ ви-
дѣша село̀, і҆азі́рово, и҆ село̀ галаа́дово. и҆
бѧ́ше мѣсто мѣсто, ско́тное. И҆ (прїидо́-
ша)[1] сно́ве рꙋви́мли. и҆ сно́ве га́довы реко́ша къ
мѡѷсі́ю, и҆ къ є҆лїа́зарꙋ жерцꙋ. и҆ къ кнѧ́земъ
со́нма глю́ще. А҆тароѳъ, и҆ девонъ, и҆ [а҆зи́ръ][2], и҆
(нама́мра)[3] и҆ а҆севонъ, и҆ є҆леа́ли, и҆ сева́ма, и҆ нава́въ,
и҆ (валїа́нъ)[4]. Зе́млю ю҆́же преда́лъ є҆ гь пре́ сн҃ы
і҆и҃левы. землѧ̀ (же) скотопи́щна є҆сть, (-)[5] рабо́мъ
(же) твои́мъ ско́тъ є҆сть. И҆ гла́хꙋ а҆́ще є҆смы ѡ҆брѣли
бл҃гть пре́ тобо́ю. да да́сть на́мъ зе́млю тꙋ̀
рабо́мъ твои́мъ, въ ѡ҆держа́нїе. и҆ не преводи́ на́съ
чрезъ і҆ѻрда́нъ. И҆ рече мѡѷсі́и сно́мъ га́довомъ и҆ сно́мъ
рꙋви́млимъ. бра́тїа ва́ша пои́дꙋ на сѣчь, и҆ вы
ли седи́те тꙋ̀. [-][6] въскꙋ́ю развраща́ете [срце][7]
сно́въ і҆и҃левъ не прейтѝ на́ землю ю҆́же (дае́ть гь)[8]
вы҃ гі и҆̀. Не та́ко ли сътвори́ша ѡ҆́тцы ва́ши. *є҆гда̀
посла́хъ а҆̀ ѿ кади́са варни съгладати зе́млю. И҆
възыидо́ша до де́бри гризнові́ю, и҆ согла́даша
землю, и҆ ѿврати́ша срце сно́въ і҆и҃левъ, ꙗ҆ко не
вн҃ ді и҆ кв внити въ землю̀ ю҆́же да́лъ є҆сть гь и҆мъ. *И҆
разгнѣ́васѧ ꙗ҆ро́стїю гь въ днь ѻ҆нъ, и҆
клѧ́тсѧ гл҃а. а҆́ще ѹ҆зрѧтъ чл҃цы сі́и. и҆зше́дъ-
ше и҆зъ є҆гѷпта, ѿ к҃ лѣтъ, и҆ вы́ше. вѣдꙋщеи
[добро̀ и҆ ѕло̀][9]. Землѧ̀ є҆ю́же клѧхсѧ, а҆враа́мꙋ, і҆
и҆саа́кꙋ, і҆ і҆а́кѡвꙋ. не въслѣ́доваша бо въ слѣ
менѐ. развѣ̀ ха́левъ снъ і҆едо́нинъ, ѿлꙋче́ный. і҆
і҆исꙋсъ снъ наѵи́нъ, ꙗ҆ко въслѣдоваша въ слѣ
га. И҆ ра́згнѣвасѧ ꙗ҆ро́стїю гь на і҆и҃лѧ. и҆ по-
томѝ а҆̀ въ пꙋсты́ни, м҃ лѣтъ, до́ндеже по-
треби́сѧ все рожені́е творѧщее ѕло̀ пре́ гмъ. Сѐ
въста́сте въ мѣсто ѿцъ свои́хъ съгрѣше́нїе
чл҃къ ѕлы́хъ, приложи́ти є҆щѐ. къ ꙗ҆́рости гнѣ́ва
гнѧ на і҆и҃лѧ. Ꙗ҆ко ѿврати́те ѿ не́го приложи́ти
є҆щѐ. ѡ҆ста́вити є҆го въ пꙋсты́ни, и҆ събезако́-
нꙋете въ всем со́нмѣ се́мъ. И҆ прише́дше к немꙋ̀ и҆
гла́ша, ѻ҆гра́ды ѻ҆вца́мъ да согради́мъ здѣ̀ ското́мъ сво-
и҆мъ. и҆ ѻ҆гра́ды и҆мѣні́емъ на́шимъ. (а҆) мы въѻ-
рꙋже́ни пои́демъ на стра́жꙋ пръвѣи, сно́мъ і҆и҃ле-

Глава 32

1 І було багато скота у синів Рувима і у синів Ґада, дуже багато. І побачили околицю Язира, і околицю Ґалаада, і місце було, місце для скота. **2** І прийшли сини Рувима і сини Ґада, сказали до Мойсея і до Еліазара – священика, і до князів збору, кажучи: **3** Атарот, і Девон, і Азир, і Наммра, і Асевон, і Елеали, і Севама, і Навав, і Валіан: **4** Землю, яку передав Господь перед ізраїльськими синами, – земля ж є для схову скота, а в твоїх рабів є скот. **5** І говорили: Якщо ми знайшли ласку перед тобою, хай дасть ту землю нам, твоїм рабам, в насліддя, і не переводи нас через Йордан. **6** І сказав Мойсей синам Ґада і синам Рувима: Брати ваші підуть в бій – і ви ж сидітимете тут? **7** Навіщо завертаєте серце ізраїльських синів, щоб не перейти до землі, яку їм дає Господь? **8** Чи не так вчинили ваші батьки, *коли я їх послав з вищ. 13
Кадиса Варни обстежити землю? **9** І пішли до Долини Грона, і обстежили землю, і відвернули серце ізраїльських синів, щоб не ввійти до вищ. 14 і 26
землі, яку Господь їм дав. **10** *І розгнівався гнівом Господь в тому дні, і поклявся, кажучи: **11** Хіба побачать ці люди, що вийшли з Єгипту, від 20 літ і вище, які знають добро і зло, землю, якою Я поклявся Авраамові і Ісаакові, і Якову, – бо не пішли вслід за мною? **12** За винятком Халева, сина Єтонія, – відлучений, і Ісус, син Навина, – бо пішли вслід за Господом. **13** І розгнівався Господь гнівом на Ізраїля і стомив їх в пустині 40 літ, доки не вигублено ввесь рід тих, що чинили зло перед Господом. **14** Ось ви встали, замість своїх батьків, щоб ще додати гріх злих людей до господнього гніву, люті на Ізраїля. **15** Бо відвернулися ви від нього, щоб додати, ще оставити його в пустині, і згрішите проти всього цього збору. **16** І прийшовши до нього, й говорили: Збудуємо тут огорожі вівцям, своїй

скотині, і огорожі нашим маєткам, **17**
а ми озброєними підемо першими, з
ізраїльських синів, на сторож, доки
не введемо їх до їхнього місця. І хай
наші маєтки поселяться в закріпле-
них містах через тих, що живуть на
землі. **18** І не повернемося до наших
домів, доки не розділяться ізраїльські
сини, кожний в своє наслідді. **19** Ми,
отже, хай не успадкуємо між ними, з
другого боку Йордану, і далі, бо ми
одержали наше наслідді – цю околи-
цю Йордана, на сході. **20** І сказав до
іс нав. 1 них Мойсей: *Якщо зробите за цим
словом, якщо озброїтеся перед Гос-
подом на війну **21** і перейде, кожний
ваш озброєний, Йордан перед Госпо-
дом – на бій, доки не буде вигубле-
ний його ворог від його лиця **22** –
буде опанована земля перед Госпо-
дом; і після цього повернетеся, і бу-
дете невинними перед Господом, і
від Ізраїля; і вся ця земля буде вам в
посідання перед Господом. **23** Якщо
ж так не зробите – згрішите перед
Господом, і пізнаєте свій гріх, коли
вас зло захопить. **24** Збудуєте ви собі
огорожі для вашого маєтку, і огорожі
для вашого скота, вчинете те, що
вийшло з ваших уст. **25** І сказали си-
ни Рувима і сини Ґада до Мойсея, ка-
жучи: Твої раби вчинять так, як наш
Господь наказав. **26** Наш маєток, і
наші жінки, і ввесь наш скот – хай
будуть в містах Ґалааду; **27** і твої ра-
би ж перейдуть, всі в озброєнні і бо-
йовій готовості, перед Господом – на
іс нав. 1 війну, так як каже Господь. **28** *І по-
ставив їм Мойсей Еліазара – свяще-
ника й Ісуса Навина, і князів родів
племен ізраїльських синів. **29** І сказав
до них Мойсей: Якщо перейдуть си-
ни Рувима і сини Ґада з вами через
Йордан, і кожний озброєний на вій-
ну, – перед Господом, і заволодієте
землею перед собою, тоді дастьте їм
Ґалаадську землю в наслідді. **30** Як-
що ж не перейдуть, озброєні з вами
на війну, перед Господом, переведете
їхній маєток, і їхніх жінок, і їхню
скотину перед вами в ханаанську зе-
млю, і хай унаслідять з вами в хана-
анській землі. **31** І відповіли ж сини
Рувима і сини Ґада, кажучи: Те, що
каже Господь своїм рабам, так вчи-
немо! **32** Ми перейдемо озброєні пе-
ред Господом до ханаанської землі, і
мой5. 3 дасьте нам в наслідді цю околицю
іс нав. 13 Йордана. **33** *І Мойсей дав їм, синам
Ґада і синам Рувима, і половині пле-
мені Маннасії, синам Йосифа, царс-
тво Сіона, царя Ампореїв, і царство
Оґа, царя Васана, землю і міста і з їх-
німи околицями, і міста довколиш-
ньої землі. **34** І закріпили сини Ґада
Давот, і Астарот, і Ароір, **35** і Софан,
і Азир, і підвели їх, **36** і Намрама, і

вымъ. дондеже въведемъ а в [мѣсто и]^10. и
да веселѧтсѧ имѣнїа наша въ грады оутвер-
жены населни ра земли· [И]^11 не обратимсѧ въ
домы наша дондеже раздѣлѧтсѧ снове іилтес-
тїи. кождо въ причастїе свое· (Тцы оубо)^12 да
не причатимсѧ в нихъ, обону страну іордана.
и далеи, яко прїахомъ причастїе наше сїю
страну іордана на востоки· И рече к нимъ
моусїи. *аще сътворите по словеси сему. аще ісу на а
въоружитесѧ пре гмъ на брань· И преиде
[всѧкъ оружникъ вашъ]^13 іорданъ, пре гмъ,
[на сѣчь]^14. дондеже потребисѧ вра его. ѿ ли-
ца его· И съобладае землею пре гмъ. и по
семъ обратитесѧ, и будете безъ вины,
предъ гмъ, и ѿ іилѧ. и будетъ землѧ
(всѧ) си вамъ, въ одръжанїе предъ гмъ·
Аще ли не сътворите тако, съгрѣшите пре
гмь. и оувѣсте грѣ свои егда вы постигнетъ
ѕло, (да)^15 съградите вы себѣ ограды имѣнїю
вашему. и ограды скотомъ вашим, [-]^16 извѣ-
щенїе изъ оустъ вашихъ да сътворите· И
рекоша снове рувимли и снове гадовы къ моу-
сїю глюще, раби твои сътворѧтъ яко гь
нашъ повелѣлъ есть· Имѣнїе наше и жены
наша. и весь скотъ нашъ, да будутъ въ
градѣхъ галаадовыхъ· (и) раби же твои ми-
нутъ вси въ оружїи, и оуготовани пре гмь
на бра. якоже (глетъ гь)^17. *И постави и ісу на д
моусїи, елїазара жерца, і исуса навуна. и кнѕѧ
ѿчьствъ племени [снов]^18 іилевъ· И рече к ним
моусїи, аще ли преидутъ снове рувимли и
снове гадовы. с вами чресъ іорданъ (и) всѧк
въоруже на брань пре гмъ, и съобладаете
землею пре собою. (тогда)^19 дадите им землю
галаадову. въ одръжанїе· Аще ли не преиду
въоружени с вами на брань пре гмъ [-]^20 да
препустите имѣнїе ихъ. и жены ихъ, и
скоты ихъ. прежде васъ на землю ханааню. и
да причастѧтсѧ с вами на земли ханаани· И
ѿвѣщаша (же) снове рувимли и снове гадовы
глще, елико [глетъ гь]^21 рабомъ своимъ тако
сътворим мы, преидемъ въоружени пре гмъ. в
землю ханааню. и дасте [нам въ одръжанїе]^22
(страну сїю)^23 іордана· *И дастъ им моусїи е мо г ісу на гі
сномъ гадовомъ. и сномъ рувимлемъ. и полу
племени манасїину, сновъ іосифль, цртво сїо-
на цра [амморенска]^24 и цртво огово, цра васа-
на, землю и грады. (и) съ предѣлы еѧ. [и]^25
грады (окрстъныѧ землѧ)^26. И съградиша сно-
ве гадовы, даводъ, и [астаро]^27, и ароиръ, и
[съфанъ]^28, и [азиръ]^29 и възнесоша ихъ, и на
[амъврама]^30, и ведарана грады тверды, и

ѻ҆гра́ды ѻ҆вца́мъ· (-)[31] Сн҃ове (же) ру́вимли, съ-
гради́ша е҆севѡ́на и҆ е҆леа́ли, и҆ (каа҆ридє́ма)[32] [и҆ на-
вѡ́на][33], и҆ веє҆льмеѡ́на ѻ҆гради́ша ѻ҆кр҇тъ, и҆ сева-
ма· И҆ прозва́ша по и҆́менемъ свои҆̑мъ, и҆мена̀ градѡ́мъ
а҃ мо҃ и҃ ꙗ҆̀же съгради́ша· *И҆ ше҃дъ (ѹ҆́ръ) сн҃ъ махи́ровъ,
(вну́къ)[34] манассі́евъ въ галаа́дъ, и҆ взѧ̀ є҆го̀ и҆
погубѝ [а҆мморе́а][35] живу́щаго в не́мъ· И҆ да́стъ
мѡѷсі́и галаа́дъ махи́ру, сн҃у манассі́ину и҆ все-
ли́сѧ та́мѡ· И҆ (а҆е́ръ)[36] сн҃ъ манассі́евъ, и҆́де и҆ пріѧ̀
се́ла и҆́хъ, и҆ прозва́ша ѧ҆̀ се́ла и҆а҆е́рова· И҆ нава́нъ
(ше҃дъ)[37] пріѧ̀ канада, и҆ се́ла є҆гѡ̀, (-)[38] и҆менова̀ ѧ҆̀
[нава́нъ][39] ѿ и҆́мени своегѡ̀·

Ветаран – сильні міста і огорожі вівцям. 37 Сини ж Рувима збудували Есевон, і Елеали, і Кааритема, 38 і Навон, і Веелмеон, загородили довкруг, і Севаму. І назвали за своїми іменами імена міст, які збудували. 39 *І пішовши Ур, син Махі- мой1. 8
ра, внук Манасії, до Ґалааду, і взяв його, і вигубив амморея, що жив в ньому. 40 І дав Мойсей Ґалаад Махірові, синові Манасії, і поселився там. 41 І Аер, син Манасії, пішов і захопив їхні села, і назвали їх Села Яера. 42 І Навав, пішовши, захопив Канат і його села, назвав їх Наван, від імені свого.

Гла҃ва, л҃г·

[С]їи][1] ста́нове сн҃овъ і҆и҃лвъ. (ꙗ҆̀же)[2] и҆зыдо́ша
и҆з̾ земли̇̀ є҆гѷпе́тскіѧ, съ си́лою и҆. руко́ю
мѡѷсі́ѡвою, і҆ а҆арѡ́нею· И҆ въписа̀ мѡѷсі́и
въздвиже́ніѧ и҆́хъ. и҆ ста́нове и҆́хъ, по сло-
весѝ гн҃ю· (-)[3] Сїи (же) ста́нове ше́ствіѧ (пꙋти̇̀)
в҃ мо҃ в҃і и҆́хъ· [*И҆][4] въздвиго́шасѧ ѿ раме́ссы. въ мцⷭ҇ъ,
а҃. въ е҃і. дн҃ь, (а҃. мц҃а) [5], наѹ҆́тріѧ па́схи и҆зы-
до́ша сн҃ове і҆и҃льтестїи, руко́ю высо́кою пре́ все́-
ми є҆гѷпта́ны· (-)[6] Е҆гѷпта́не (же) погреба́ху
[ѹ҆ме́ршаѧ ѿ ни́хъ][7] всѧ, ꙗ҆̀же и҆зби̇̀ гь҃ весь
первене́цъ в земли̇̀ є҆гѷпе́тстѣи, и҆ въ бо́зѣхъ
и҆́хъ, сътворѝ ѿмще́ніе гь҃. И҆ въздви́гше (же)
сѧ сн҃ове і҆и҃лви ѿ раме́ссы, въполчи́шасѧ въ [со-
в҃ мо҃ г҃і хо́дѣ][8]· *И҆ въздвиго́шасѧ ѿ [сохо́да][9] [-][10] въ-
полчи́шасѧ въ вꙋда́нѣ, и҆́же є҆́сть ча́сть нѣ́каѧ
пꙋсты́нѧ· И҆ въздвиго́шасѧ ѿ вꙋда́на. и҆ въ-
полчи́шасѧ въ ѹ҆́стїи (ро́ди)[11], и҆́же є҆́сть прѧ́мо
веє҆льсе́фѡнꙋ· И҆ въполчи́шасѧ прѧ́мо магда́дꙋ· И҆
въздвиго́шасѧ прѧ́мо (хиро́дꙋ)[12], и҆ прои҆до́ша
среди̇̀ морѧ въ пꙋсты́ню. і҆ и҆до́ша пꙋте́мъ три
дн҃и, въ пꙋсты́ни то́и и҆ въполчи́шасѧ въ го́р-
в҃ мо҃ е҃і ко́стехъ· И҆ въздвиго́шасѧ ѿ го́рксти, *и҆ прі-
идо́ша въ е҆ли́мъ. (-)[13] въ е҆ли́мѣ (же) [бѣ́ста][14].
в҃і, и҆сто́чника. во́дъ. и҆ о҃, ѿра́сли фи́никъ, и҆
въполчи́шасѧ (ѹ҆ воды̀ та́мо)[15]· И҆ (въздви́гше-
сѧ)[16] ѿ (еле́ма)[17], (-)[18] въполчи́шасѧ ѹ҆ мо́рѧ
чр́ьмнаго· И҆ въздвиго́шасѧ ѿ мо́рѧ чр́ьмнаго.
в҃ мо҃ ѕ҃і *и҆ въполчи́шасѧ въ пꙋсты́ни си́нъ· И҆ (во-
дви́гшесѧ)[19] ѿ пꙋсты́ни си́нъ, и҆ въполчи́шасѧ
въ рафа́ка· И҆ (въздви́гшесѧ)[20] ѿ рафа́ка, и҆ въ-
полчи́шасѧ въ е҆лꙋ́сѣ и҆ (въздви́гшесѧ)[21] ѿ е҆лꙋ-
в҃ мо҃ з҃і са. *и҆ въполчи́шасѧ въ рафиди́нѣ, и҆ не бы́сть
в҃ мо҃ д҃і (та́мѡ воды̀ лю́демъ пи́ти)[22]· И҆ (въздви́гъшесѧ)[23]
в҃ы҃ а҃і ѿ рафиди́на. *и҆ въполчи́шасѧ въ пꙋсты́ни
и҃ г҃і си́нъ· И҆ (въздви́гшесѧ)[24] ѿ пꙋсты́ни си́нъ, (-)[25]
въполчи́шасѧ въ гро́бѣхъ похотѣ́нїѧ· И҆ (въз-
дви́гшесѧ)[26] ѿ гро́бъ похотѣ́нїѧ, и҆ въполчи́шасѧ

Глава 33

1 Це місця табору ізраїльських синів, які вийшли з єгипетської землі, з їхньою силою, *під* рукою Мойсея й Аарона. 2 І написав Мойсей їхні походи і місця їхнього табору, за Господнім словом. Це ж місця табору, походу їхньої дороги.
3 *І підвелися з Рамесси в 1-му мі- мой2. 12
сяці, в 15-му дні 1 місяця, наступного дня по пасці; ізраїльські сини вийшли рукою високою перед всіма єгиптянами. 4 Єгиптяни ж ховали всіх своїх мертвих, яких вигубив Господь, кожного первородного в єгипетській землі, і зробив Господь помсту в їхніх богах. 5 І піднявшись з Рамесси, ізраїльські сини
отаборилися в Сохоті. 6 *І підве- мой2. 13
лися з Сохоту, отаборилися в Вутані, який є якоюсь частина пустині. 7 І підвелися з Вутану, і отаборилися при гирлі Роти, що є напроти Веелсепфону. І отаборилися напроти Магдаду. 8 І підвелися напроти Хироту, і пройшли посеред моря, до пустині; і пішли дорогою трьох днів через ту пустиню, і отаборилися в Гіркотах. 9 І підвелися з
Гіркоти, *і прийшли до Елима. В мой2. 15
Елимі ж було 12 джерел вод і 70 пальмових стовбурів, і отаборилися там, при воді. 10 І підвелися з Елима, отаборилися при Червоному морі. 11 І підвелися від Червоного
моря, *і отаборилися в пустині Сін. мой2. 16
12 І підвівшись з пустині Сін, і отаборилися в Рафака. 13 І підвівшись з Рафака, і отаборилися в Елусі. 14
І підвівшись з Елуса, *і отабори- мой2. 17
лися в Рафидині; і не було там води
для народу пити. 15 І підвівшись з мой2. 19
Рафидина, *і отаборилися в пустині вищ. 11
Сін. 16 І підвівшись з пустині Сін, і 13
отаборилися в Гробівцях пожадання. 17 І підвівшись з Гробівців пожадання, і отаборилися в Асироті. 18 І підвівшись з Асирота, і отаборилися в Ратамі. 19 І підвівшись з

Ратами, і отаборилися в Ревоні
Фареса. **20** І підвелися з Ревону
Фареса, отаборилися в Лембоні.
21 І підвівшись з Лембона, отабо-
рилися в Рессані. **22** І підвелися з
Рессана, отаборилися в Макелоті.
23 І підвелися з Макелоту, отабо-
рилися в Арсафаті. **24** І підвелися
з гори Арсафату, і отаборилися в
Харадаті. **25** І підвелися з Хара-
дату, і отаборилися в Македоті.
26 І підвелися з Македоту, і ота-
борилися в Катааті. **27** І підвів-
шись з Катаату, і отаборилися в
Тараті. **28** І підвівшись з Рату, і о-
таборилися в Матеку. **29** І підвів-
шись з Матеку, і отаборилися в
мой5. 10 Аселмоні. **30** *І підвівшись з А-
селмони, і отаборилися в Масуро-
ті. **31** І підвелися з Масурота, і о-
таборилися в Накані. **32** І підве-
лися з Ванакана, і отаборилися в
горі Ґаддад. **33** І підвівшись же з
гори Ґаддад, і отаборилися в Ете-
ваті. **34** І підвелися з Етевати, і
отаборилися в Емрвоні. **35** І під-
вівшись з Емрвону, і отаборилися
в Ґетсіоні – Гавер. **36** І підвівшись
же з Ґетсіон – Гавера, і отабори-
лися в пустині Сін. І підвівшись з
пустині Сін, і отаборилися в пус-
вищ. 20 тині Фаран, що є Кадис. **37** *І під-
велися з Кадиса, і отаборилися в
вищ. 20 горі Ор, поблизу землі Едом. **38**
мой5. 32 *І вийшов Аарон – священик на
гору Ор за приказом Господнім, і
там помер в 40-му році виходу
ізраїльських синів з єгипетської
землі, 5-го місяця, в 1 день
місяця. **39** Аарон же був 123 –
літний, коли помер на горі Ор. **40**
вищ. 21 *І почув Хананей, цар Ароду, цей
же жив в ханаанській землі, коли
входили ізраїльські сини. **41** І пі-
двівшись з гори Ор, і отаборили-
ся в Селмоні. **42** Підвівшись же з
Селмону, і отаборилися в Фино-
вищ. 21 ні. **43** *І підвівшись же з Финону,
і отаборилися в Оводі. **44** І під-
вівшись же з Вооту, і отаборили-
ся в Ґаї, на другій стороні гра-
ниць Моава. **45** І підвівшись же з
Ґаї, і отаборилися в Девоні – Ґад.
46 І підвівшись з Девону – Ґад,
отаборилися в Ґелмоні – Девла-
тем. **47** І підвівшись з Ґелмона –
Девлатема, і отаборилися в горах
Аваріма, напроти Навава. **48** І
підвівшись з гори Аваріма, і ота-
борилися на заході Моава, при
Йордані, коло Єрихону. І підве-
лися з заходу Моава, **49** і отабо-
рилися при Йордані, між Симо-
фом, до Велсатима, на заході Мо-
ава. **50** І заговорив Господь до
Мойсея на заході Моава, при
Йордані, коло Єрихону, кажучи:

въ а҆сиро́дѣ· И҆ (възд҃вишесѧ)[27] ѿ а҆сиро́да, и҆ въпо-
лчи́шасѧ въ радамѣ· И҆ (воздвигшесѧ)[28] ѿ рада́-
ма и҆ въполчи́шасѧ въ [ревонъ][29] фаре́са· И҆ възъ-
двиго́шасѧ ѿ (ревонъ)[30] фаре́са, (-)[31] въполчи́шасѧ
в [лемво́нѣ][32]· И҆ (възъдви́гшесѧ)[33] ѿ [лемво́на][34].
(-)[35] въпо҃чи́шасѧ въ [ресса́нѣ][36]· И҆ воздвиго́шасѧ
ѿ [ресса́на][37]. (-)[38] въполчи́шасѧ в (макело́дѣ)[39]· И҆
воздви́гнулисѧ ѿ (макело́да)[40], (-)[41] въполчи́лисѧ
въ (а҆ръсафа́дъ)[42]· И҆ възъдвиго́шасѧ ѿ [а҆ръса-
фа́дъ][43] (горы̀), и҆ въполчи́шасѧ въ харада́де· И҆
възъдви́гнушасѧ ѿ харада́да, и҆ въполъчи́шасѧ
въ [македо́дѣ][44]· И҆ воздви́гнуша ѿ [македо́да][45],
и҆ въполчи́шасѧ въ катаа́дѣ· И҆ (вѣздви́гшесѧ)[46]
ѿ катаа́да. и҆ въплчи́шасѧ въ дара́де· И҆ (воз-
дви́гшесѧ)[47] ѿ (ра́да)[48], и҆ въполчи́шасѧ въ (ма-
дѣ́ку)[49]· И҆ (воздви́гшесѧ)[50] ѿ [маде́ка][51]. и҆ въ-
полчи́шасѧ въ а҆селъмо́нѣ· *И҆ (воздви́гшесѧ)[52] ѿ є҃ мѡ҃ і҃
а҆селмо́на и҆ въполчи́шасѧ въ [масуро́дѣ][53]· И҆ воз-
дви́гошасѧ ѿ [масуро́да][54], и҆ въполчи́шасѧ въ
(нака́не)[55]· И҆ воздви́гошасѧ ѿ [ванака́на][56], и҆ въ-
полчи́шасѧ в горѣ [га҃да́дове][57]· И҆ (воздви́гш҃есѧ)[58]
ѿ горы̀ [га҃да́довы][59], и҆ въполчи́шасѧ въ е҆тева́де·
И҆ воздвиго́шасѧ ѿ е҆тева́да и҆ въполчи́шасѧ въ
(е҆мрво́нѣ)[60]· И҆ (воздви́гшесѧ)[61] ѿ (е҆мрво́на)[62], и҆
въполчи́шасѧ въ (гедъсїо́нѣ)[63] гаве́ръ· И҆ (воз-
дви́гше же сѧ)[64] ѿ [гедъсїо́нъ][65] гавера, и҆ въ-
полчи́шасѧ въ пусты́ни си́нъ· И҆ (воздви́гшесѧ)[66]
ѿ пусты́ни си́нъ, и҆ въполчи́шасѧ въ пусты́ни
фаранѣ и҆же є҆сть кади҃· *И҆ воздвиго́шасѧ ѿ ка- в҃ы і҃к
ди́са, и҆ въполчи́шасѧ въ [горѣ ѻ҆́рѣ][67] близу зем-
лѝ є҆до́мли· *И҆ възы́де а҆а҆ро́нъ жре́цъ [на гору в҃ы і҃к
ѻ҆́ръ][68], повелѣнїемъ г҃нимъ, и҆ ѹ҆́мре тꙋ, въ м҃, є҃ мѡ҃ л҃в
лѣтъ, и҆зш҃ествїѧ с҃новъ і҆и҃лвъ, и҆з землѧ̀ є҆гѵ-
петски, м҃ца є҃ го, въ а҃ дн҃ь, м҃ца· (-)[69] а҆ро҃ (же)
бѧ́ше р҃, к҃, г҃, лѣтъ. є҆гда̀ ѹ҆́мре въ [горѣ ѻ҆́рѣ][70].
*И҆ ѹ҆слы́шавъ хананей ц҃рь а҆родо́въ, (-)[71] сїи (же) в҃ы і҃ка
живѧ́ше в землѝ ханаа́нѣ. є҆гда̀ вхожда́ху с҃нове
і҆и҃лвы· И҆ (воздви́гшесѧ)[72] ѿ (горы̀ ѻ҆́ры)[73]. и҆ въ-
полчи́шасѧ в селмо́нѣ· (въздви́гше же сѧ)[74] ѿ
селмо́на, и҆ въпо҃чи́шасѧ въ фино́нѣ· *И҆ (въздви́- в҃ы і҃ка
ш҃есѧ)[75] ѿ фино́на, и҆ въполчи́шасѧ въ ѻ҆водѣ· И҆
(воздви́гше)[76] же сѧ ѿ (воѻ҆во́да)[77]. и҆ въполчи́ша-
сѧ въ га́и ѻ҆б ѻ҆́ну страну̀ предѣ́лъ моа́вль· И҆
(възъдви́гше)[78] (же) сѧ ѿ га́иѧ, и҆ въполчи́шасѧ
въ дево́нѣ га́дъ· И҆ (воздви́гшесѧ)[79] ѿ девона
га́да. (-)[80] въполчи́шасѧ въ гелмо́нѣ девладе́мъ·
И҆ (воздви́гшесѧ)[81] ѿ гелмо́на девладе́ма, и въ-
полчишасѧ в гора́хъ а҆варимлѧхъ прѧ́мо нава́ву·
И (воздвигшесѧ)[82] ѿ горы̀ а҆вари́млѧ. и въпол-
чи́шасѧ на за́пади моа́вли ѹ҆ і҆ѻ҆рда́на прї є҆рихо́-
нѣ· [И҆ во҃двиго́шасѧ ѿ за́пада моа́влѧ][83], и въ-
по҃чишасѧ ѹ҆ і҆ѻ҆да́на межу [симо́ф҃ѡ][84] до (ве҃сади́-

ма)[85] на за́пады моа́ва и҆ гл҃а гь҃ къ мѡѷсі́ю въ за́падѣ моа́ва, ᲂу҆ і҆ѻрда́на. при є҆рихо́нѣ рекі́и· Гл҃и сн҃омъ і҆и҃левымъ и҆ рече́ши к ни́мъ. вы прехо́дите і҆ѻрда́нъ, въ зе́млю ханаа́ню· И҆ да погꙋбите всѧ живꙋщаѧ на земли̇ ѿ лица̀ ва́шего. и҆ раздрꙋши́те стражбы̀ и҃. и҆ всѧ и҆́долы и҆злї́аныѧ и҆зва́ѧнїѧ и҆х погꙋбите ѧ҆̀. и҆ всѧ ка́пища и҃ разрꙋши́те, *и҆ погꙋби́те всѧ живꙋщаѧ на земли̇· И҆ всели́тесѧ в ню̂, ва́мъ бо да́лъ є҆смь зе́млю и҆хъ, (ѻ҆́крстъ) по жре́бїю (-)[86] ѻ҆бы́имете зе́млю и҆хъ въ ѻ҆держа́нїе, по племе́немъ ва́шимъ. мно́гимъ ᲂу҆мно́жите ѻ҆держа́нїе и҆хъ, и҆ ма́лымъ ᲂу҆ма́лите ѻ҆держа́нїе и҆хъ. в не́иже и҆зы́детъ (жре́бїи)[87] є҆го, та́мо да [бꙋ́детъ є҆го][88], по племе́немъ ѿчьствї́и ва́шихъ прича́стите· А҆́ще ли не погꙋ́бите живꙋ́щихъ на земли̇ ѿ лица̀ ва́шего. и҆ бꙋ́детъ ꙗ҆̀же ѻ҆ста́вите ѻ҆ ни́хъ, ѻ҆стьни въ ѻ҆́чїю ва́шею. и҆ ꙗ҆́звы въ ре́брахъ ва́шихъ. и҆ съвраждꙋ́ютъ [ва́мъ][89] на земли̇ на не́и (же) [-][90] всели́тесѧ· И҆ бꙋ́детъ ꙗ҆́коже помы́слихъ сътвори́ти ѻ҆нѣ́мъ, (то) сътворю̀ ва́мъ·

51 Скажи ізраїльським синам, і скажеш до них: Ви переходите Йордан до ханаанської землі. 52 І вигубите всіх, що живуть в землі, перед вашим лицем, і знищите їхні сторожі і всі їхні вилиті *та* вирізблені ідоли, знищите їх, і всі їхні святині знищите, 53 *і вигубите всіх, що живуть на землі, і поселитеся в ній. Бо вам дав Я їхню землю довкруг, за жеребом 54 унаслідите їхню землю, в насліддя за вашими племенами. Численним помножите їхню посілість, і малим зменшите їхню посілість. На що вийде його жереб, там хай буде його, за племенем ваших родів унаслідуєте. 55 Якщо ж не вигубите тих, що живуть на землі, від лиця вашого, і буде, що ті, кого залишите з них, *стануть* колькою у ваших очах і раною у ваших ребрах, і ворогуватимуть з вами на землі, на якій же поселитися. 56 І буде, так як задумав Я зробити з ними, то зроблю з вами.

ѣ҃ мо ѕ҃ і҆с҃ꙋ на҃ аі

мой5. 7 іс нав. 11

Гл҃а, л҃д·

И҆ рече гь҃ къ мѡѷсі́ю гл҃ѧ. заповѣ́ждь сн҃омъ і҆и҃левы́мъ, и҆ рече́ши къ ни́мъ· вы̂ вхо́дите въ зе́млю ханаа́ню. [и҆][1] сїѧ (же) бꙋ́детъ ва́мъ, въ прича́щенїе земла̀ ханаа́нѧ. съ предѣ́лы є҆ѧ̀· *И҆ да бꙋ́детъ ва́мъ ᲂу҆́голъ. ꙗ҆́же ѿ лива́на ѿ пꙋсты́ни си́нъ да́же до є҆до́ма. и҆ да бꙋ́дꙋтъ ва́мъ прѣдѣ́лы да́же до лива́на. ѿ кра́ѧ мо́рѧ сл҃ьнаго ѿ въсто́къ· И҆ да ѻ҆бы́идꙋтъ ва́мъ прѣдѣ́лы. ѿ лива́на до въше́ствїѧ (и҆кро́винѧ)[2], и҆ да про́идетъ до [є҆на́къ][3], и҆ да бꙋ́детъ хо́дъ и҆схо́дъ є҆го на лива́нъ, кади́с варї́и· И҆ да и҆зы́детъ на село̀ а҆раа́дово. и҆ да про́идетъ до [селмо́на][4], и҆ да ѻ҆бы́идетъ прѣдѣ́лы ѿ [селмо́на][5], водоте́чь є҆гѵ́петскꙋ. и҆ да бꙋ́детъ и҆схо́дъ мо́ре [вели́кое][6]· И҆ предѣ́лы мо́рстїи да бꙋ́дꙋтъ ва́мъ. мо́ре вели́кое да ᲂу҆лꙋчи́тъ. се да бꙋ́детъ ва́мъ прѣдѣ́лъ мо́рскїи· И҆ се да бꙋ́детъ [ва́мъ предѣ́лъ][7] к сѣ́верꙋ ѿ мо́рѧ вели́кагѡ. и҆змѣ́рите сами себѣ ѿ горы̀, горо́ю· [-][8] И҆змѣ́рите са́ми себѣ. въхо́дѧщеи въ є҆ма́дъ, и҆ да бꙋ́дꙋтъ прехо́дъ є҆го предѣ́лы (а҆сада́да)[9]. и҆ да и҆́дꙋтъ прѣдѣ́лы зъ є҆фро́на· И҆ да бꙋ́детъ и҆схо́дъ є҆го [а҆рсена́инъ][10], се да бꙋ́дꙋтъ предѣ́лы ѿ сѣ́вера· (-)[11] И҆змѣ́рите (же) са́ми себѣ (и҆) прѣдѣ́лы въсто́чныѧ. ѿ [а҆рсена́ина][12] до сепфа́ма. и҆ да сни́дꙋтъ прѣдѣ́лы ѿ сепфа́м аръвила ѿ въсто́къ на и҆сто́чники. и҆ да сни́дꙋтъ прѣдѣ́лы вилы, (и҆ да про́идꙋтъ)[13] на́ море хенере́дъ, ѿ въсто́къ· И҆ да сни́дꙋтъ предѣ́лы на і҆ѻрда́нъ. и҆ да бꙋ́детъ предѣ́лъ [є҆го][14]

і҆с҃ꙋ на҃ є҆і

Глава 34

1 І сказав Господь до Мойсея, кажучи: 2 Заповіси ізраїльським синам, і скажеш до них: Ви входите до ханаанської землі, і вона ж буде вам в насліддя – ханаанська земля з її границями. 3 *І хай буде вам сторона, що до півдня: від пустині Сін аж до Едома; і хай будуть вам границі аж до півдня, від частини Солоного моря, зі сходу. 4 І хай обійдуть вас границі: з півдня – до височини Ікровин, і хай пройде до Енака, і хай буде хід – прохід його на південь Кадис-Варси. І хай вийде до села Араада, і хай пройде до Селмону, 5 і хай обійде границі, від Селмону, потоку єгипетского, і хай виходом буде Велике море. 6 І границі моря *(=заходу)* хай будуть вам: Велике море хай буде границею, це хай буде вам границею моря *(=заходу)*. 7 І це хай буде вам границя на півночі: від Великого моря відміряєте самі собі, від гори, горою. 8 Відміряєте самі собі до входу, до Емату, і хай буде її перехід – границі Асадада; 9 і хай ідуть границі з Ефрона. І хай буде її вихід *(=кінець)* – Арсенаїн, – це хай будуть границі з півночі. 10 Відміряєте ж самі собі і границі східні: від Арсенаїна до Сепфами. **11** І хай зійдуть границі від Сепфами: Арвила – зі сходу, до джерел, і хай зійдуть границі Ви-

іс нав. 15

ли, і хай пройдуть на захід Хенерета
– зі сходу. **12** І хай зійдуть границі до
Йордану, і хай буде вихід *(=кінець)*
його – Солоне море. Це буде вам зе-
мля і її границі довкруг. **13** І заповів
іс нав. 14 Мойсей ізраїльським синам, кажучи:
дія. 13 *Це земля, яку одержите в насліддя,
за жеребом, так як заповів Господь:
дати її дев'ятьом племенам і полови-
ні племені Манассії; **14** оскільки взяло
плем'я синів Рувима і плем'я синів
Ґада, за домами їхніх батьків, і поло-
вина племені Манассії одержали своє
насліддя. **15** Два племені і пів племе-
ні одержали своє насліддя за Йорда-
ном, при Єрихоні, до полудня, на
сході. **16** І сказав Господь до Мойсея,
кажучи: **17** Це імена мужів, які роз-
ділять вам землю: Еліазар-священик,
Ісус Навин, **18** і по одному з князів, з
племені, візьмете, щоб поділити вам
землю. **19** Це ж імена мужів: з пле-
мені Юди – Халев, син Єгефтонія. **20**
І з племені Симеона – Саламіїл, син
Семіюда. **21** І з племені Веніяміна –
Елдас, син Хаслона. **22** І з племені
Дана – князь Вокеров, син Еклина. **23**
І з синів Йосифа, з племені синів Ма-
нассії – князь Аніїл, син Суфида. **24** І з
племені синів Ефріма – князь Камуїл,
син Сафтана. **25** І з племені Завулона
– князь Елисафан, син Харнаха. **26** І з
племені синів Ісахара – князь Фай-
тіїл, син Ози. **27** І з племені синів
Асира – князь Ахіор, син Селемія. **28**
І з племені синів Нефталі – князь
Фадіїл, син Ямиуда. **29** Це ті, яким
Господь заповів поділити ізраїльсь-
ким синам в ханаанській землі.

Глава 35

1 І сказав Господь до Мойсея на
заході Моава, коло Йордану, при Є-
іс нав. 21 рихоні, кажучи: **2** *Заповіси ізраїль-
ським синам, і дадуть левітам, з нас-
ліддя їхньої посілості, міста на посе-
лення і прилеглі околиці, міста дов-
круг них дадуть левітам, **3** хай будуть
міста їм на поселення, і відділене їм
хай буде, їхній скотині і всім їхнім
чотироногим. **4** І околиці міст, які
дасьте левітам, від стіни міста, ззовні
– дві тисячі ліктів довкруг. **5** І від-
міряєш сторону, ззовні міста, що до
сходу, – дві тисячі ліктів. І сторона,
що до півночі, – дві тисячі ліктів. І
сторона, що до моря *(=заходу)*, – дві
тисячі ліктів. І сторона, що до заходу,
– дві тисячі ліктів. І хай будуть вам
міста ж, посеред цього, і околиці
мой5. 4 міст. **6** *І міста, які дасьте левітам, –
іс нав. 21 6 міст хай будуть на сховок, які дась-
те, щоб втік до них вбивця, і до цих
же – 40 і 2 міста. **7** Всіх міст, які
дасьте левітам, – 40 і 8 міст і їхні
околиці. **8** Це ж і міста, які дасьте їм

море сланое. сїа бꙋдетъ (землѧ ваша)[15]. и предѣ-
лы еѧ окрестъ. И заповѣда моѵсїи сыномъ ізраіле- їсꙋ на ді дєва гі
вымъ глаголѧ, *сїи землѧ юже прїимете съ при-
чащенїемъ [-][16] по жребїю. ꙗкоже повелѣ господь,
дати еѧ. девѧти племенемъ. и полꙋ племени
манасїинꙋ. Ꙗкоже взѧша племѧ сыновъ рꙋ-
вимль, и племѧ сыновъ гадовъ. по домомъ ѿ-
чьствъ ихъ. и полъ племени манасїина, взѧ-
ша причастїа своѧ. двѣ племени и полъ
племени прїѧша причастїѧ своѧ оу іордана,
при ерихонѣ ѿ полꙋднѧ на въстоки. И рече господь
къ моѵсїю глаголѧ, сїи имена мꙋжь иже раздели-
ти вамъ землю. елиазаръ жрецъ исꙋсъ на-
вѵинъ. И кнѧзѧ единаго ѿ племени да поимете
разделити вамъ землю. (-)[17] Сїи (же) имена
мꙋжемъ племени іюдина. халевъ сынъ (игефдо-
нинъ)[18]. [И][19] племени симеона, саламїиль сынъ
(семиоудовъ)[20]. [И][21] племени венїамина, [ель-
дасъ][22] сынъ хасълоновъ. [И][23] племени данова
кнѧзь (въкеровь)[24], сынъ [еклининъ][25]. [И][26] сыновъ
иосифль, племени сыновъ манасїинь. кнѧзь анї-
иль, сынъ [сꙋфидовъ][27]. [И][28] племени сыновъ еф-
рѣмль. кнѧзь камꙋиль, сынъ [сафтановъ][29]. [И][30]
племени заоулона кнѧзь елисафанъ сынъ [харъна-
ховъ][31]. [И][32] племени сынъ [исахаровъ][33], кнѧзь
[фаитїиль][34], сынъ озаинь. [И][35] племени сыновъ
асиривъ, кнѧзь ахиоръ сынъ селемїи. [И][36] племени
сыновъ (недалимль)[37]. кнѧзь [фадїил][38], сынъ [иами-
оудовъ][39]. Сїи имже заповѣда господь. пречастити
сынове ізраилевы. въ земли ханаани.

Глава, ле.

И рече господь къ моѵсїю на запади моава, оу
іордана при ерихоне глаголѧ. *Заповѣждь їсꙋ на ка
сыномъ ізраилевымъ. и дадѧтъ левитомъ ѿ
причастїа одръжанїа ихъ. грады вселѧ-
тесѧ, и хлѣвины. града окрестъ ихъ да-
дѧтъ левитомъ. [-][1] да бꙋдꙋтъ [гради
ихъ][2] вселѧтисѧ, и оучастїа ихъ да бꙋ-
дꙋтъ скотомъ ихъ, и всемꙋ четвероножномꙋ
ихъ. И обдержанїе градовъ иxже дасте леви-
томъ ѿ стены града [-][3] внѣ, двѣ тысѧщи
лакотъ окрестъ. И да измѣриши (странꙋ внѣ гра-
да)[4], ꙗже на востокъ. двою тысѧщꙋ лакотъ.
И страна иже къ (сѣверꙋ)[5] двою тысѧщꙋ ла-
котъ. И страна ꙗже къ морю двою тысѧщꙋ
лакотъ. И страна ꙗже ко (западꙋ)[6] двою
тысѧщꙋ лакотъ. И грады (же) посредѣ сего
да бꙋдꙋтъ вамъ, и съдръжанїа градовъ. *И е мо д їсꙋ на ка
грады ꙗже дасте левитомъ ѕ, градъ (да бꙋдꙋтъ)
оубѣжнїи. иже дасте бѣгати в нѧ оубив-
шимъ. и къ симъ же, м и в, грады. всѣхъ гра-

довъ ихже дасте левѵтѡм и и и градѡв. [-][7] и
хлѣвины их. (Сїа же) и грады иже дасте [их][8], ѿ
одрьжанїа сновъ iилевъ ѿ многихъ много, (-)[9] ѿ
малыхъ мало. кождо по причастїю своему, еже
пречастѧтъ, да дадѧтъ ѿ градъ левѵтомъ. И
є мо ді / ісу на к — рече гь къ моѵсїю гла. *гли сномъ iилевымъ
[рекїи][10] къ ним. вы минуете iорданъ въ землю
ханааню. и разлучите сами себѣ грады (и) оу-
бѣженїа да будутъ вамъ. оубѣжати в нѧ
оубоиннику, всѧк оубивый душю не хотѧ. И да
будутъ [вамъ гради][11] оубѣжанїа, ѿ сердобол-
ныѧ крови. (да)[12] не оумретъ оубивыи. доидеже
станет пред сонмом на судѣ. И грады яже
дасте, ѕ, град оубѣжныхъ да будутъ вам. г, гра-
ды, дасте обону страну iордана. И три грады
дасте въ землй ханаани, оубѣжище да будет.
Сномъ iилевым и пришелцу, и обиталнику, иже
въ васъ. да будутъ гради сїи въ оубѣжанїе
оубѣгати тамо всѧкому, оубивающему душу
нехотѣнїемъ, аще ли сосудомъ желѣзным оубїет
и и оумрет. оубiица есть, смртїю да оумретъ
оубiица. Аще ли каменемъ из рукй (-)[13], оубїетъ
и, (и еже оумрети ѿ него), и оумретъ, оубїица
есть, смртїю да оумрет оубїица. Аще ли сосудомъ
древѧнымъ, из рукй егоже ради оумрети, и
тѣмъ оубїетъ и и оумрет, оубiица есть, смртїю
да оумретъ оубiица. Оужикъ крови тоѧ да оу-
бiетъ оубившаго, егда оусрѧщетъ и тогда оу-
бїетъ и. Аще враждыи ради [-][14] (-)[15] врьжетъ
нань, всѧкъ сосудъ с хитростїю и оумретъ. Или
съ гнѣвомъ оубилъ и рукою и оумретъ, смртїю
да оумретъ оубивыи, оубiица (бо) есть. смртїю
да оумрет оубиваѧ (и). Оужикъ крови, да оубїетъ,
є мо ді — оубїицу, егда стрѣтитсѧ с ним. *Аще ли
внезапу [и][16] не враждыи ради, [-][17] врьжет нань
всѧкъ сосуд, [и][18] не съ враждою. Или всѧкимъ
камыкомъ имже (врьжетъ)[19] невѣдыи и падетъ
на него и оумрет, сїи же врагъ его не бѣ, ниже
хотѧи зла ему творити. И да суди соньмъ
между оубившимъ, и межи оужикою крови, по
расужденїю оному. [-][20] да избавитъ соньмъ оу-
бившаго (и), ѿ оужика крови. и да оуставит (-)[21]
соньм въ градѣ оубѣжнем [-][22] воньже оубѣжи, [-][23]
да живетъ ту. доидеже оумретъ жрецъ великїи.
егоже помазаша [-][24] елеомъ стымъ. Аще ли
исходомъ изыидет оубивыи, внѣ предѣлъ града
воньже оувѣглъ тамо, и обрѧщетъ и оужика
крови, внѣ предѣлъ града оубѣжавшаго ему, [-][25]
оубїетъ оужикъ крови. оубившаго, нѣсть пови-
ненъ. въ граде бо оубѣжанїа да живетъ, донде-
же оумретъ жрецъ великїи. [-][26] По оумртвїи жер-
ца великаго да сѧ обратитъ оубивыи, въ землю

з насліддя ізраїльських синів: від
багатьох – багато, від малих – ма-
ло. Кожний, за своїм наслідям,
яке унаслідують, хай дадуть, з
міст, левітам. **9** І сказав Господь
до Мойсея, кажучи: **10** *Скажи із- мой5. 19
раїльським синам, кажучи до іс нав. 20
них: Ви переходите Йордан до
ханаанської землі, **11** і відділите
самі собі міста, і міста-схрони
хай будуть вам, щоб утекли до
них убивці, кожному, хто вбив
душу ненавмисно. **12** І хай бу-
дуть вам міста-схрони від кревно-
го по крові, хай не помре вбивця,
доки не стане перед збором на
суд. **13** І міста, які дасьте, 6 міст,
схoвком хай будуть вам. **14**
Міста: 3 дасьте на другій стороні
Йордану і три міста дасьте в ха-
наанській землі. **15** Сховком хай
буде для ізраїльських синів і при-
ходька, і тому, хто живе, що між
вами; хай ці міста будуть на схо-
вок, щоб втекти туди кожному,
що вбив душу ненавмисно. **16**
Якщо ж заб'є його залізним зна-
ряддям, і він помре – убивцею є;
смертю хай помре убивця. **17** Як-
що ж каменем з руки уб'є його, і
помре від нього, і помре – убивця
є; смертю хай помре убивця. **18**
Якщо ж від дерев'яного знаряддя,
з руки, через нього і ним помре,
вб'є його і помре – вбивця є;
смертю хай помре убивця. **19**
Кревний тієї крові хай уб'є вбив-
цю, коли зустріне його, тоді його
уб'є. **20** Якщо, з ворожнечі, кине
на нього всяке знаряддя з засідки,
і помре **21** чи через гнів вдарив
його рукою, і помре, смертю хай
помре той, хто вбив, бо вбивцею
є. Смертю хай помре його вбив-
ця. Кревний крові хай уб'є вбив-
цю, коли зустрінеться з ним. **22**
*Якщо ж нагло і не через ворож- мой5. 19
нечу кине на нього всяке знаряд-
дя і не з ворожнечі **23** чи всяким
каменем, яким кине, незнаючи, і
впаде на нього, і він помре – цей
же не був його ворогом ані не ба-
жав йому вчинити зла, **24** і хай
судить збір: між тим, хто вбив, і
між кревним крові за тим судом.
25 Хай збір визволить того, хто
його вбив, від кревного крові, і
хай віддасть збір до міста-схрону,
куди втече, хай живе там, доки не
помре великий священик, якого
помазали святою олією. **26** Якщо
ж виходом вийде вбивця за гра-
ниці міста, до якого втік, туди, **27**
і знайде його кревний крові, поза
границями міста, до якого він
втік, вб'є кревний крові вбивцю –
не буде винним. **28** Бо хай живе в

місті-схроні, доки не помре великий священик. Після смерті великого священика хай повернеться вбивця до
мой5. 19 землі свого наслідля. **29** *І хай це буде вам в правило суду, у ваші роди, в усіх ваших поселеннях. **30** Кожного, хто вб’є душу, суддя, по справі, через свідків, хай уб’є убивцю; свідок же один хай не свідчить на смерть душі. **31** І не візьмете викупу за душу від убивці; хто винний є за вбивство – отже, смертю хай помре. І не візьмете викупу за душу від убивці, що є винний за смерть, бо хай смертю помре. **32** І не візьме викупу, щоб утік до міста-схрону, щоб знову жити на землі, доки не помре великий священик. **33** І хай вбивством не згине земля, на якій ви живете, бо ця кров поб’є землю, і земля не очиститься від крові, пролитої на неї, хіба лиш кров’ю того, хто пролив. **34** Не опоганите землю, на якій живете, на якій Я вселяюся між вами. Я бо є Господь, що вселяється поміж ізраїльськими синами.

Глава 36

1 І прийшовши, князі родів синів Ґалаада: сина Махіра, сина Манасії, з племені синів Йосифа, і сказали перед Мойсеєм і перед Еліазаром-священиком, і перед князями домів родів ізраїльських синів, **2** і сказали: Нашому панові Господь заповів віддати землю, наслідля за жеребом, і
вищ. 27 ізраїльським синам; *і нашому панові заповів Господь дати наслідля Салпаада, нашого брата, його дочкам. **3** І будуть же: одному, з племені ізраїльських синів, жінками іншого племені; і забереться їхнє наслідля з наслідля наших батьків і додасться до наслідля племені, яким стануть жінками, – і відніметься з жеребу нашого наслідля. **4** Коли буде відпущення ізраїльських синів, і додасться їхнє наслідля до наслідля племені, яким лиш стануть жінками; і від наслідля племені нашого роду відлучиться їхнє наслідля. **5** І заповів Мойсей ізраїльським синам, за господнім наказом, кажучи: Так, праведно говорить плем’я синів Йосифа. **6** Це слово, яке Господь за-
тов. 1 повів дочкам Салпаада, кажучи: *Де лиш миле їм, хай будуть жінками, лише в племені батька свого хай будуть жінками. **7** І хай не зміниться наслідля ізраїльським синам: з племені до іншого племені. Бо кожний в наслідлі племені свого роду – *так*
тов. 6 хай женяться ізраїльські сини. **8** *І кожна дочка, що є кревною, що держить наслідля, з племен ізраїльських синів, хай буде жінкою одному з пле-

ѻдръжа́нїа своегѡ· *И да бꙋдетъ се вамъ въ ѕ҃ мѡ҃ дї
ѻправле́нїе сꙋда, в роже́нїа ва́ша, въ всѣ҃ се-
ле́нїихъ ва́ши҃· всѧ́каго оубившагѡ дш҃ꙋ, (сꙋдїа
по словесе́мъ) пр҃е по́слꙋховъ да оубїетъ оуби́в-
ша҃. (-)[27] по́слꙋх (же) є́ді́нъ да не послꙋшествꙋе҃
(на́ смр҃ть дш҃и)[28]· И да не во́змете искꙋпа на
дш҃и, ѿ оубившагѡ. пови́ннꙋ сꙋщꙋ емꙋ оу-
бїенїю смр҃тїю оубо да оу́мретъ· (И да не воз-
мете искꙋпа, за́ дꙋшꙋ ѿ оубившагѡ винна́гѡ
сꙋща́гѡ на оубїенїе, смр҃тїю бо да оу́мретъ·)
[И][29] да не во́зметъ искꙋпа, на оубѣже́нїе во́
гр҃а оубѣженїа, да па́ки живе́тъ на земли̇,
до́ндеже оу́мретъ жре́цъ вели́кїи· И да не по-
ги́бне҃ землѧ̀ оубїе́нїемъ на не́йже вы ѻбита́е-
те. кро́вь бо сїа побїетъ зе́млю, и не ѻчи́с-
титсѧ землѧ̀ ѿ кро́ви пролїа́ннꙑѧ на не́и,
толи́кѡ ѿ кро́ви пролива́ющагѡ· [-][30] да не ѻск-
връни́те землѧ̀, на не́йже живе́те [-][31]. на не́и-
же а́зъ вселѧ́юсѧ посредѣ ва҃, а́зъ бо есмь г҃ь,
вселѧ́аисѧ средѣ с҃нѡвъ і҃и҃левъ·

Гл҃а, л҃ѕ·

Прїидо́ша кн҃зи (ѿ҃чьствъ)[1], с҃нъ галаа́-
довы҃, с҃на махи́рова, с҃на манаси́ина, ѿ
племе́ни с҃новъ і҃ѡсифль. и гл҃аша пр҃е
мѡѷсїѡмъ и пр҃е єлїа́за́ромъ жерце҃, и пр҃е
кн҃зи домо́въ ѿ҃чьства, с҃новъ і҃и҃ле вы҃· И реко́-
ша г҃ꙋ на́шемꙋ, повелѣ҃ г҃ь ѿда́ти зе́млю,
прича́стїа по жре́бии (и) с҃номъ і҃и҃левымъ. *И вы҃ кз
г҃ꙋ [на́шемꙋ][2] заповѣ́да г҃ь. да́ти прича́стїе,
са́лпаа́да бра́та на́шегѡ дщере́мъ егѡ· И бꙋдꙋ
ли єді́номꙋ, ѿ племени с҃новъ і҃и҃лев (ина́гѡ пле-
ме́ни) в жены, и ѿлꙋчи́сѧ прича́стїе и́хъ, ѿ
ѻдрьжа́нїа ѿцъ на́ши҃. и приложи́тсѧ къ при-
ча́стїю племе́ни, имже бꙋдꙋ в жены̀, и ѿ
жребїа причастїа на́шегѡ ѿлꙋчи́сѧ· А҃ще бꙋ-
дꙋт оу ѿна́тїе с҃новъ і҃и҃левъ, и приложи́сѧ
прича́стїе и҃, къ прича́стїю племе́не. имже
а́ще бꙋдꙋт в жены. и ѿ прича́стїа племе́ни
ѿ҃чьства ва́шегѡ, ѿлꙋча́сѧ прича́стїа и́хъ· И
заповѣ́да мѡѷсїи с҃номъ і҃и҃левы҃ по повелѣ́нїю
г҃ню гл҃ѧ, си́це (племе́ни с҃номъ і҃ѡсифле҃ гл҃ющи
и́стинно)[3]· Се҃ слово еже заповѣ́да г҃ь дщере҃
са́лпаа́довы҃ гл҃ющи, *идѣже а́ще го́дѣ и҃ да тові а҃
бꙋдꙋ въ жены, ра́звѣ ѿ д҃ома ѿ҃чьства своегѡ
да бꙋдꙋ въ же́ны· И да не измени́тсѧ
прича́стїе с҃новъ і҃и҃левъ, ѿ племе́не въ племѧ̀
(и́но)· Ꙗко ко́ждо въ прича́стїи племе́ни ѿ҃чьс-
тва свое҃. да сѧ же́нѧ҃ с҃нове і҃и҃леви· *И всѧ́ка тові ѕ҃
дщи̇ оужика сꙋщи дръжа́ще прича́стїе ѿ пле-
ме́ни с҃новъ і҃и҃левъ. єді́номꙋ ѿ со́ньма ѿ҃чества

ѥѧ да будє жена, да оужичествуютъ сн҃ове і҆и҃ль-ви, кождо причастїє ѿц҃а своє҃. И҆ да не измени҃сѧ причастїє ѿ племени, въ племѧ и҆но. Но кождо въ причащенїє свое да сѧ поємлю҃ сн҃ове і҆и҃леви, ꙗкоже повелѣ г҃ь моѵ҆сїю, тако съ-твориша дщери салпаадовы. И҆ быша [маала, и҆][4] ферса и҆ єгла, и҆ мехаа, и҆ нуѧ, [-][5] дщери сал-паадовы, братни҃ сн҃о (-)[6] ѿ сонма манасїина, сн҃овъ і҆осифль быша жены, и҆ бысть причастїє и҆хъ в҃ племени сонма ѿц҃а и҆. Сїи заповѣди и҆ ѻправленїа и҆ суды. ꙗже заповѣда г҃ь рукою моѵ҆сїєвою, на западѣ моава, на і҆орданѣ оу̑ ѥри-хона.

мені її роду; щоб ізраїльські сини унаслідували, кожний насліддя свого батька. **9** І хай не зміниться насліддя: з племені до іншого племені, але кожний у своїм наслідді, хай беруть сини ізраїльські. **10** Так як наказав Господь Мойсеєві, так вчинили дочки Салпаада. **11** І були Маала, і Ферса, і Егла, і Мелха, і Нуя, дочки Салпаада, – братовим синам, **12** з племені Манасії; стали жінками синів Йосифа, і їхнє насліддя було в племені роду їхнього батька. **13** Це заповіді і приписи, і суди, які заповів Господь рукою Мойсея, на заході Моава, при Йордані, коло Єрихону.

Конецъ, четвертымъ книга҃ моѵ҆сїовы҃.
И҆мать в себѣ г҃ла, л҃ѕ.

Кінець четвертих книг Мойсея.
Має в собі 36 глав.

Пѧтыи книги моисѣєвы второзаконїє

П'ЯТІ КНИГИ МОЙСЕЯ ВТОРОЗАКОННЯ

Г҃ла, а҃.

Сїи словеса и҆хже г҃ла моѵ҆сїи всему і҆и҃лю, ѻбону страну і҆ѻрдана. въ пустыни на запады, бли҃ чрьмнаго [морѧ][1] между фа-раномъ [и҆][2] тофоломъ, и҆ ловономъ и҆ ав-лономъ, и҆ зла҃никомъ. Є҆дінъна́десѧть д҃нїи ѿ хорива путь до горы сеира. даждь до кадисвар-ни. И҆ бысть въ м҃ є лѣто, въ а҃і м҃цъ. въ а҃ д҃нь м҃ца. г҃ла моѵ҆сїи къ вс҃ѣ сн҃омъ і҆и҃левы҃, по
д҃ мо̑ ка всему є҆лико заповѣда [є҆му г҃ь][3] к ни҃. *По оубїє-нїи сїона ц҃рѧ [а҆мморрейска][4], живша́го въ (а҆севоне)[5]. і (и҆ѻга)[6] ц҃рѧ васаньска, живша́го въ а҆с-тародѣ, и҆ во є҆драи. Ѡ҆бону (же) страну і҆ѻрдана въ земли̑ моавли, нача̑ моѵ҆сїи проповѣдати за-конъ сїи г҃лѧ. Г҃ь б҃ъ нашъ г҃ла намъ въ хоривѣ г҃лѧ, довлѣєтъ ва҃ жити въ горѣ сеи̑. Ѡ҆братитесѧ, и҆ въздвигнетесѧ вы, и҆ внїи-дѣте въ гору а҆мморрейску. и҆ къ всѣмъ насел-никомъ, а҆равы въ гору и҆ полѧну, и҆ на востокъ, дубравы, и҆ подолгъ морѧ земли̑ ханаа҃ски. и҆ супротиву дубрави до рѣки̑ великїѧ є҆ѵ҆фратѣ. (И҆) [се][7] преда҃ пре҃ вами землю вше҃ше ѻдрьжите (ю)[8], є҆юже клѧхсѧ ѿц҃емъ вашимъ, а҆враамꙋ, (-)[9] і҆саакꙋ, (-)[10] і҆аковꙋ, дати [ю][11] и҆мъ и҆ сѣмени и҆ по ни҃. И҆ рекохъ къ ва҃ во времѧ ѻно г҃лѧ. не [могꙋ][12] [а҆зъ][13] є҆дінъ води́ти ва҃. Г҃ь б҃ъ вашъ

Глава 1

1 Це слова, які сказав Мойсей всьому Ізраїлю по другій стороні Йордану, в пустині, на заході, близько Червоного моря, між Фараном, і Тофолом, і Ловоном, і Авлоном, і Златником. **2** Одинадцять днів з Хориву, дорога до гори Сиір, аж до Кадис-Варни. **3** І сталося в 40-у році, в 11-у місяці, в 1-у дні місяця: заговорив Мойсей до всіх ізраїльських синів за всім, що йому
заповів Господь до них. **4** *Після мой4. 21
того, як побили Сіона, амморейського царя, що жив в Асевоні, і Йога, васанського царя, що жив в Астароті і в Едраї. **5** На другому ж боці Йордану, в землі Моава, почав Мойсей проголошувати цей закон, кажучи: **6** Господь Бог наш заговорив до нас в Хориві, кажучи: Хай вистане вам жити в цій горі. **7** Поверніться і підведіться ви і ввійдіть до гори аммореїв, і до всіх поселенців Арави, в гору і рівнину, і на схід долини, і вздовж моря Хананської землі, і Антилівану, до великої ріки Евфрат. **8** І ось Я передав перед вами землю – ввійшовши, унаслідуйте її, якою поклявся Я вашим батькам, Авраамові, Іссакові, Якову, її дати їм і їхньому насінню після них. **9** І сказав я до вас

у тому часі, кажучи: Не можу я сам
провадити вас. **10** Господь Бог ваш
розмножив вас, і ось ви сьогодні є
так, як небесні зорі, кількістю. **11**
Господь Бог ваших батьків додав вам
так, що є ви тисяча раз помножені, і
поблагословив вас, так як сказав Він
вам. **12** Як можу я сам зносити ваші
труди, і ваші тягарі, і вашу непокір-
ливість? **13** Виберіть собі мудрих і
второпних і розумних мужів у ваших
племенах, і поставлю їх над вами вам
старшинами. **14** І відповіли ви мені, і
сказали: Добре слово, яке ти сказав
вчинити. **15** І взяв я, з вас, мудрих і
второпних, і розумних мужів; і наста-
новив я їх, щоб владарювали над ва-
ми: тисяцькими, і сотниками, і п’ят-
десятськими, і десятськими, і писаря-
ми суддям вашим. **16** І заповів я ва-
шим суддям в тому часі, кажучи: Роз-
ів. 7 суджуйте між своїми братами, *і су-
діть по справедливості між чоловіком
і між його братом, і між приходьком.
пет1. 1 **17** *Не зглядайтеся на обличчя на су-
мой3. 19 ді: судитимеш у малому і у великому,
при. 19 *не уступатимеш обличчю людини,
сир. 42 бо суд є божий. Ця справа, яка лиш
як. 2 затяжкою буде у вас, принесете до
мене, і послухаю її. **18** І я вам заповів
у тому часі всі слова, які чинитимете.
19 І піднявшись з Хориву, ми прой-
шли всю ту велику і страшну пусте-
лю, яку ви бачили в дорозі аморрей-
ської гори, так як нам заповів Гос-
подь Бог наш, і ми прийшли до Ка-
дис-Варни. **20** І сказав я вам: Прий-
діть до аморрейської гори, яку Гос-
подь Бог ваш дає вам. **21** Гляньте,
Господь Бог ваш передав перед ва-
шим лицем землю, ввійшовши, візь-
міть, так як і вам сказав Господь Бог
ваших батьків, не бійтеся ані не жа-
хайтеся. **22** І прийшли ви всі до мене,
мой4. 13 і сказали мені: *Пошлемо мужів пе-
ред нами, хай простежать землю, і
дадуть нам відповідь і дорогу, якою
дійдемо до неї, і міста, до яких нам
треба ввійти. **23** І сподобалося мені
це слово, і я взяв з вас 12 мужів:
мой4. 13 одного мужа з кожного племені. **24** *І
повернувшись, піднялися на гору, і
прийшли до долини грона, і обстежи-
ли її. **25** І взяли в руки свої з плодів
землі, і принесли до нас, і говорили:
Добра земля, яку нам дає Господь
Бог. **26** І ви не забажали ввійти, і ви
не послухали слів Господа Бога вашо-
го. **27** І ви нарікали у своїх шатрах, і
сказали: Задля ненависті вивів нас
Господь з єгипетської землі, щоб
видати нас в руки аммореїв, щоб ви-
губити нас. **28** Куди ми підемо? Бра
ти ж наші відвернули наші серця, ка-
жучи: Народ *є* численний і сильніший
від нас, і великі міста оточені муром
до неба, але ми там побачили й синів

оумножилъ ва и се есте днс, ꙗко ѕвѣзды
нбныа множествомъ· Гь Бъ ѿцъ вашихъ при-
ложи вамъ, ꙗко есте тысуща кратъ (оумно-
жени) и блви васъ, ꙗкоже глалъ есть вамъ· Како
могу самъ носити труды ваша, и тяжести
ваша и пря ваша, изберите себѣ мужа му-
дры и оумѣтела и смыслены, въ племенехъ
вашихъ. и да поставлю ихъ [на вами][14] старѣи-
шины вамъ· И ѿвѣщасте ми и рекосте добро
слово еже глалъ еси сътворити· И поях ѿ ва
мужи мудры, и оумѣтелны и смыслены. и
поставихъ ихъ владѣти на вами тысущ-
ники, и сотники и пятьдесятники, и де-
сятники, и книгочїа, судїамъ вашимъ· И запо-
вѣдахъ судїамъ вашим в то время гла
расуждайте между братїею своею, *и судите іоа з
по правдѣ межи мужемъ и между братомъ
[его][15], и между пришелцемъ [-][16]· *Не зрите а пе а
лица въ судѣ, по малу и по велику судиши г мо ді
*не сумнася лица члча судъ бо бжїи есть· си при ді сира мв
рѣчь иже аще жестока будетъ оу васъ, при- іако в
несите [-][17] до мене и да слышу ю· И
заповѣдахъ вамъ въ время оно вся словеса
ꙗже сътворите· И воздвигшеся ѿ хорива
пройдохомъ всю пустыню великую, и страшную
ону, юже видѣсте. въ пути горы (ам-
моррейски)[18], ꙗко заповѣда [намъ Гь Бъ
нашъ][19], и прїидохом до кадисварнїи· И рекохъ
вамъ, прїидѣте до горы [амморрейски][20], (ꙗже) Гь
Бъ нашъ даетъ вамъ видите, предалъ есть [-][21]
Гь Бъ вашъ, пре лицемъ вашимъ землю, вшед-
ше прїимѣте. ꙗкоже гла Гь Бъ ѿцъ вашихъ
(и) вамъ, не боитеся ни оужасайтеся· И прїи-
дoсте къ мнѣ вси и рекосте [ми][22]. *да д мо гі
послемъ мужа пре нами [-][23] да соглядаютъ [-][24]
землю. и повѣдатъ ны ѿвѣтъ [и][25] путь
имже доидемъ ея, и грады в няже (ны) есть
внити (-)[26]· И оугодно бысть (слово (се) предо
мною)[27]. и поятъ ѿ васъ, ві, мужа. мужа еди-
наго ѿ (коегождо) племени· *И обратившеся д мо гі
възыдоша на гору, и прїидоша до (бери)[28] грез-
новныа, и соглядаша ю· И взяша в руцѣ свои
ѿ плода земли, и принесоша к намъ. и глаху
блгая земля юже (вдаетъ Гь Бъ (-)[29] намъ)[30]· И
не въсхотѣсте внити, ниже послушасте глъ
Га Ба вашего· И възроптасте в кущахъ сво-
ихъ и рекосте, (ненависти ради)[31] изведе ны
[Гь][32] и(з) земля егѵпетскїа, предати насъ в
руцѣ [амморейстѣ][33], потребити насъ· Камо мы
възыдем, братїя (же) наша ѿвратиша [срдца
наша][34] глюще. ꙗзыкъ многъ [-][35] и крѣпчайши
насъ, и гради велицѣ [-][36] оутвръждены до

нб҃си. но̑ и̑ сн҃ы гига́нътовы ви́дѣхо҃ та́мо. и̑
гл҃ахъ къ ва҃ не ѹ҆жаса́йтеса и̑ не бо́йтеса ѿ
них҃· Гь҃ бг҃ъ на́шъ пре҃ходѧ́и пре҃ лицемъ
ва́шимъ то́й повою́етъ и̑хъ с ва́ми, по всемѹ̀
є̑ли́ко сътвори̑ ва́мъ, въ земли̑ є̑гѷпетъстѣи
[пре҃ о̑́чима ва́шима][37]· И̑ въ пѹсты́ни се́й ю́же
ви́дѣсте ꙗ҆́ко въспита̀ тебѐ Гь҃ бг҃ъ тво́и,
ꙗ҆́коже нѣ́кїи [чл҃къ пита́е][38] сн҃а своє̑го, по всемѹ̀
пѹти̑ во́ньже ходи́сте. до́йдеже прїидо́сте до
мѣста сего̀, (но̑)[39] въ словеси̑ се́мъ не вѣ́ровасте
Гв҃и бг҃ѹ ва́шемѹ. и̑́же пре҃ходитъ пре҃ ва́ми въ
в҃ мо҃ г҃і пѹть, и̑збра́ти ва́мъ мѣ́сто. *вода̀ васъ
о̑гне́мъ но́щїю, показа́а ва҃ пѹть и̑́мже и̑ти̑ по
немъ. и̑ о́блакомъ дн҃їю· И̑ ѹ҆слы́ша Гь҃ [бг҃ъ][40]
гла҃ словесъ ва́ши҃. и̑ (разгнѣ́васа и̑)[41] кла́тса
д҃ мо҃ д҃і и̑ к҃ѕ є̑вре҃о г҃ гл҃а· *а҆́ще ѹ҆́зритъ кто̑ ѿ мѹжъ си́хъ зе́млю
бл҃гѹю сї́ю. є̑ю́же [а̑зъ][42] клахса ѿц҃е и̑хъ.
развѣ̀ хале́ва сн҃а [є̑фдо́нина][43] сїи ѹ҆́зритъ ю̀. (-)[44]
семѹ (же) да҃ зе́млю на нюже востѹпи́лъ є̑сть,
д҃ мо҃ к҃ н҃и г҃ д҃ и̑ л҃а и̑ сн҃омъ є̑го, понеже прилежа҃ Гв҃и· *И̑ на́ мѧ ра҃-
гнѣ́васа Гь҃ ва҃ ра́ди рекїи, ниже ты̑ вни́деши
та́мо· [Но̑][45] і̑ѹсъ сн҃ъ навѷнъ и̑́же стои́тъ
пре҃ тобо́ю, сїи вни́детъ та́мо [в ню̑][46], сего̀
ѹ҆крѣпи̑ ꙗ҆́ко сїи прича́сти҃ ю̀ і̑и҃лю· [И̑ о̑тро-
ча́та ва́ши и̑хже гл҃асте въ плене́нїи бѹ́-
дѹтъ][47], и̑ вса́ко о̑трочѧ мла́до є̑же не вѣ́сть
дн҃е добра̀ [и̑][48] ѕла̀, сїи вни́дѹ та́мо, и̑ си́мъ
дамъ ю̀ и̑ сїи причастѧ́тъ ю̀· (-)[49] вы́ (же)
о̑брати́вшиса въполъчи́стеса въ пѹсты́ню
д҃ мо҃ ѕ҃і пѹте҃ къ чермно́мѹ мо́рю· *И̑ гл҃асте (ре́кѹще)[50]
къ мнѣ̀ съгрѣши́хомъ, пре҃ Гм҃ъ бм҃ъ на́шимъ
мы. (-)[51] ше҃дше да са сѣче́мъ, по всемѹ̀ є̑ли́ко
заповѣ́да Гь҃ бг҃ъ на́шъ на҃· И̑ възе́мъ ко́ждо
сосѹ [сво́и ра́тныи][52], и̑ собра́вшеса възидо́сте
на горѹ· И̑ рече Гь҃ къ мнѣ̀ рцы̀ и̑м да не вы-
хо́дѧтъ ниже секѹтса, нѣсмь бо̑ с (ни́ми)[53].
и̑ да не пробѣгнѹтъ пре҃ враги̑ ва́шими· И̑
гл҃ахъ къ ва҃ (-)[54] не послѹ́шасте менѐ, и̑ пре-
стѹпи́сте слово Гн҃е. и̑ възнѹди́вшеса възы-
до́сте на горѹ· И̑ (ше҃е)[55] [а̑ммо́рѣи][56] живы́и на
горѣ̀ то́й проти́вѹ ва́мъ, и̑ прогна̀ вы̑ ꙗ҆́ко
(пчела́мъ творѧ́тъ)[57], і̑ и̑зби́ша вы̑ ѿ сеи́ра до
є́рмы, (тогда̀ възврати́стеса)· И̑ сѣ́дше пла́-
касте пре҃ Гм҃ъ и̑ не послѹша Гь҃ гла́са ва́шего,
и̑ не вна҃ ва́мъ· И̑ сѣдѣсте в кади́си дн҃и
мно́ги є̑ли́ко дн҃їи тогда̀ сѣдѣ́сте·

ґіґантів. **29** І я сказав до вас: Не ля-
кайтеся і не бійтеся їх. **30** Господь
Бог наш, що йде перед вашим лицем,
він з вами воюватиме проти них за
всім, що вчинив вам в єгипетській
землі, перед вашими очима. **31** І в цій
пустелі, як бачили ви, як кормив тебе
Господь Бог твій, так, як яка людина
кормить свого сина, по всій дорозі, по
якій ви ходили, доки не прийшли ви
до цього місця. **32** Але в цій справі ви
не повірили Господеві Богові ва-
шому, **33** який іде перед вами в
дорозі, щоб вибрати вам місце, *про- мой2. 13
вадячи вас огнем вночі, показуючи
вам дорогу, по якій іти, по ній, і
вдень у хмарі. **34** І почув Господь Бог
голос ваших слів, і розгнівався, і мой4. 14
поклявся, кажучи: **35** *Невже поба- і 26
чить хто з цих мужів цю добру єв. 3
землю, якою я поклявся їхнім бать-
кам? **36** За винятком Халева, сина
Єфтони; цей побачить її, цьому ж дам
землю, до якої ввійшов, і його синам,
тому що він пристав до Господа. **37** мой4. 20
*І на мене Господь розгнівався через ниж. 3
вас, кажучи: Ані ти туди не ввійдеш. 4 і 32
38 Але Ісус, син Навина, що стоїть
перед тобою, цей туди ввійде, до неї;
його підкріпи, тому що він унаслідує
її Ізраїлеві. **39** І ваші діти, про яких ви
сказали: В полоні будуть, і кожна
молода дитина, яка сьогодні не знає
добро і зло – ці туди ввійдуть, і цим її
дам, і ці її унаслідують. **40** Ви ж,
повернувшись, пішли лавами в пу-
стиню, дорогою до Червоного моря.
41 *І відповіли ви, кажучи до мене: мой4. 16
Згрішили ми перед Господом Богом
нашим; ми, піднявшись, воюватиме-
мо згідно з усім, що заповів нам Гос-
подь Бог наш. І кожний, взявши своє
воєнне знаряддя і зібравшись, підня-
лися ви на гору. **42** І Господь сказав
до мене: Скажи їм хай не виходять
ані не воюють, бо Я не є з ними, і хай
не втечуть перед своїми ворогами. **43**
І я сказав до вас, *та* ви мене не по-
слухали, і ви переступили Господнє
слово, і силою піднялися ви на гору.
44 І амморей, що жив на тій горі, зій-
шовши проти вас, і прогнав вас, так
як чинять бджолам; і вибили вас від
Сиіра до Ерми, тоді ви повернулися;
45 і сівши, плакали ви перед Госпо-
дом, і Господь не вислухав вашого
голосу і не прислухався до вас. **46** І
ви сиділи в Кадисі багато днів. Скіль-
ки днів тоді ви сиділи?

Глава 2

1 І повернувшись, підвелися ми до пустині дорогою Червоного моря, так як сказав Господь до мене, і ми обходили гору Сиір багато днів. **2** І сказав Господь до мене: **3** Вистане вам обходити цю гору, поверніться, отже, на північ. **4** І заповіси народові, кажучи: Ви пройдете через кордони ваших братів, синів Ісава, які живуть в Сиірі, і побояться вас, *і* дуже жахаються. **5** Не вчините з ними війни, бо Я не дав вам з землі їхньої ані стопу ноги, бо Я дав гору Сиір в наслідця синам Ісава. **6** Сріблом купите собі їжу в них і їстимете; в міру візьмете воду в них, за гроші, щоб пити. **7** Бо Господь Бог твій поблагословив тебе в кожному ділі твоїх рук. Пізнай, як ти пройшов цю велику і страшну пустелю. Ось 40 літ Господь Бог твій з тобою, і не забракло вам нічого. **8** І ми пройшли попри братів своїх, синів Ісава, що живуть в Сиірі, при арадській дорозі, від Елона і від Ґасіон-Гавера. І повернувшись, ми пройшли дорогою в моавську

пар2. 20 пустелю. **9** *І Господь сказав до мене: Не ворогуйте з моавітами, і не зробите з ними війни, бо Я не дав вам з їхньої землі в наслідця, бо синам Лота дав Я унаслідувати Ароір. **10** І омини ж раніше сиділи на ній, і великий і численний народ, і сильний, так як і енакини, **11** рафаїнами вважаються і ці, так як енакини, і моавіти називають їх йоминами. **12** І в Сиірі раніше сидів Хорей, але сини Ісава знищили їх і викорінили їх від лиця *їхнього,* і поселилися замість них – таким чином повівся Ізраїль з землею його наслідця, яку Господь дав їм. **13** Тепер, отже, ви встаньте і підведіться, і перейдете долину Зарефа. **14** І *дні*, в які відійшли ми з Кадис-Варни, доки не перейшли долину Зарефа, 30 і 8 літ, доки не впало все покоління мужів-вояків з табору, так як клявся їм Господь. **15** І Божа рука була на них, щоб вигубити їх з табору, доки не впали. **16** І сталося, коли впали всі мужі-вояки, умираючи з-посеред народу, **17** і промовив Господь до мене, кажучи: **18** Ти сьогодні ж перейдеш границями Моава і Ароіра. **19** Прийшовши близько до синів Аммана, не ворогуйте з ними, і не зробите з ними війни, бо не дам тобі в наслідця землі синів Аммона, бо синам Лота дав Я в наслідця, **20** Вона назива ється землею рафаїнів. Бо на ній раніше жили рафаїни, амонитяни ж називають їх зоминами, **21** вели-

Гл҃а, в҃.

И҆ възвратившеса въздвиго́хомса въ пу́с-
ты́ню пꙋть мора чермна́го, ꙗ҆́коже гл҃а
г҃ь ко мнѣ. и҆ ѡ҆бызходихом гору, сеи́ръ,
дн҃и многи. И҆ рече г҃ь ко мнѣ, довлѣ́етъ
ва҄ ѡ҆бъхожда́ти го́ру сі́ю, возврати́стеса оу҆бо
къ сѣ́верꙋ· И҆ лю́демъ заповѣждь гл҃а, вы прои́-
дѣте по предѣлѡ҄ бра́тїа ваша сн҃овъ и҆са́во-
выхъ живꙋщихъ въ сеи́рѣ. и҆ оу҆боа́тса ва҄, (-)[1]
оу҆жа́снꙋтса ѕѣло· Не сътвори́те с ними ра́ти,
не (да́хъ)[2] бо вамъ ѿ земла̀ и҆хъ, ниже стопы̀
ногѝ, ꙗ҆́ко въ прича́стїе да́хъ [сн҃омъ і҆са́вовы҄]
[3]
го́рꙋ сеи́ръ· [Сребромъ][4] пищꙋ кꙋпи́те (себѣ) оу҆
ни́хъ и҆ ꙗ҆ди́те, (-)[5] во́дꙋ въ мѣ́рꙋ во́змете ѿ
нихъ, на цѣнѣ (да)[6] пїете· Г҃ь бо б҃ъ [твои][7] бл҃-
вилъ є҆сть тебѣ̀ въ все҄ дѣ́ло рꙋкꙋ твоє҆ю. ра-
зꙋмѣи ка́ко прои́де пꙋсты́ню вели́кꙋю и҆ стра́ш-
нꙋю сі́ю. се м҃, лѣтъ г҃ь б҃ъ твои с тобо́ю, [и҆][8]
не просѝ словесѝ· И҆ минꙋхомъ бра́тїю своѝ сн҃ы
і҆са́вла, живꙋщаа в сеи́рѣ оу҆ пꙋтѝ (а҆ра҄скаго)[9] ѿ
є҆ло́на, и҆ ѿ гасїѡ́на гаве́ра, и҆ възврати́вшеса
преидо́хомъ пꙋть въ пꙋсты́ню моа́влю· *И҆ рече в҃ пара҄ к҃
г҃ь къ мнѣ, не совраждꙋитеса моа́витомъ, и҆
не сътвори́те с ними ра́ти, не (да́хъ)[10] бо
ва́мъ ѿ земла̀ и҄ въ прича́стїе, сн҃омъ бо ло́-
товомъ да́лъ є҆смь а҆рои́ръ причасти́ти· [И҆][11] ѡ҆-
ми́ны (бо) пре́же҄ сѣда́хꙋ в не́и (и҆ чадь)[12] вели́ка
и҆ мно́га и҆ крѣ́пка, ꙗ҆́коже (и҆) є҆наки́нъ рафа́инъ,
гл҃ютса и҆ сї́и, ꙗ҆́коже [є҆наки́ни][13] и҆ моа҆ви́тѣ
прозываю҄ а҄ (и҆) (ѡ҆ми́ны)[14]· И҆ въ сеи́рѣ сѣда́ше
[хорѣ́и][15] прежде. (н҃о)[16] сн҃ове і҆са́вовы, потреби́ша
а҄, і҆ и҆скорени́ша а҄, ѿ лица̀ (-)[17] и҆ всели́шаса
въ и҆́хъ мѣ́ста. и҆́мже ѡ҆́бразомъ сътворѝ і҆и҃ль
на землѝ прича́стїа є҆го, ꙗ҆́же да́лъ є҆сть г҃ь
и҆мъ· Н҃нѣ оу҆бо (вы) въста́ните и҆ въздви́гни-
теса [-][18], и҆ про́идете де́брь [заре́фовꙋ][19] [-][20]· И҆
(ни)[21] ꙗ҆́же ѿидо́хом ѿ кадис варнї́и до́ндеже
преидо́хомъ де́брь заре́фовꙋ, л҃ и҆ и҃, лѣ́т. до́ндеже
падѐ все рожде́нїе мꙋжь во́искі҄ ѿ по́лка. ꙗ҆́коже
кла́тса [и҆мъ г҃ь][22]· И҆ рꙋка̀ бж҃їа ба́ше на
ни́хъ, погꙋби́ти а҄ ѿ п҃ка. до́ндеже падо́ша· И҆
бысть вънегда̀ падо́ша вси мꙋжи во́истїи оу҆-
мира́юще ѿ средѝ лю́дїи· И҆ рече г҃ь къ мнѣ
гл҃а. ты преи́деши днє́сь (же) предѣ́лы моа́вли-
ми, (и҆) а҆рои́ровыми· (Пришѐше)[23] бл҃и сн҃овъ а҆мма́-
новыхъ не съвраждꙋитеса и҄, и҆ не сътвори́те с
ними ра́ти, не [да҄][24] бо [тебѐ][25] ѿ земла̀ сн҃овъ
а҆ммоновы́х [-][26] во прича́стїе. ꙗ҆́ко сн҃омъ
ло́товымъ да҄ (-)[27] во прича́стїе· Земла̀ рафа-
и́нъска и҆менꙋєтса. (-)[28] (рафаи́ны бо на не́и
прежде жи́вахꙋ)[29], (-)[30] [а҆мони́тане][31] (же)

прозыва́ютъ и҆хъ (зоми́нъ)[32]. ꙗ҆зы́къ вели҃ (-)[33] мно́гъ и҆ крѣпокъ. ꙗ҆коже [и҆][34] е҆накимы, и҆ погуби́ а҆ г҃ь ѿ лица̀ и҆хъ, и҆ пріа́ша причастїа и҆ всели́шаса въ и҆хъ мѣсто, (и҆) [до (сего̀ дн҃е)[35]][36]. Ꙗ҆́коже [сътвори̇][37] сн҃омъ і҆са́вовы҃ живꙋщи҃ в сеирѣ. и҆̂же о҆́бразо҃ потреби́ша [хоре́а][38] ѿ лица̀ свое҆. и҆ причасти́шаса [в ни҃][39] и҆ вселишаса въ и҆ мѣсто, (и҆) до (сего̀ дн҃е)[40]. И҆ е҆вѐи живꙋщїа, въ (а҆ро́дѣ)[41] до га́зы, (-)[42] [кападоки҆и][43] ше҃ше и҆зъ [кападоки҆и][44] потреби́ша а҆, и҆ всели́шаса во и҆хъ мѣсто· Нн҃ѣ оу҆́бо въста́нѣте (вы)[45] въздвигнѣтеса и҆ проидѣте вы де́брь а҆рно́ню, се преда҃ в рꙋцѣ твои сїо́на цр҃а е҆севона, (и҆) [а҆м̾морре́иска][46]. и҆ зе҃лю е҆го начни҆ причаща́ти. сътвори с ними рать дн҃ешнїи дн҃ь· (Нн҃ѣ) начнꙋ дати трепетъ [-][47] и҆ стра҃ твои пре҃ лице҃ всѣмъ (странаⷨ)[48] ꙗ҆же (сꙋть) по҃ нбс҃е҃. о҆́ни (же) слы́шавше и҆мѧ твоѐ въз̾ъмѧтꙋтсѧ. и҆ болѣзнь прїимꙋтъ ѿ

д мо ка лица̀ твоего· *И҆ послахъ послы̀ ѿ пꙋстыни кедемо́дъ къ сїо́нꙋ црю (а҆севоню)[49], словесы̀ ми́рны гл҃а· да проидꙋ сквозѣ зе́млю твою по пꙋти̇ проидꙋ и҆ не съвраща́юсѧ ни на́ десно ни на́ лѣво· Пищꙋ на ценѣ да (ны̀)[50] даси, и҆ ꙗ҆мъ. и҆ во́дꙋ на ценѣ даси̇ (-)[51] и҆ пїю, ра́звѣ точїю (нога́ма [моима][52] проидꙋ)[53]· Ꙗ҆́коже сътвори́ша ми сн҃ове і҆са́вови живꙋщїи въ сеирѣ, и҆ моа́вити живꙋщїи въ (и҆рорѣ)[54]. до́ндеже проидꙋ і҆ордáнъ на́ землю ꙗ҆же г҃ь б҃ъ нашъ даетъ на҃· И҆ не въсхотѣ сїо́нъ цр҃ь а҆севонь да мине҃ сквозѣ ю҆, ꙗ҆́ко о҆жесточи̇ г҃ь б҃ъ нашъ дх҃ъ е҆го, и҆ оу҆крѣпи̇ ср҃це е҆го да преда́стъ в рꙋцѣ твои въ [-][55] [-][56] (дн҃ешнїи дн҃ь)[57]· И҆ рече

а҆мо в г҃ь къ мнѣ *се нача́хъ, предаѧти пре҃ лицемъ твоимъ сїо́на цр҃а (а҆севона)[58] [и҆][59] [а҆м̾море́иска][60] и҆ зе́млю е҆го, [и҆][61] начина́и причащати зе́млю е҆го· (-)[62] И҆зы́де сїо́нъ [цр҃ь (а҆севонь)[63]][64] противꙋ на҃ самъ и҆ вси лю́дїе е҆го на́ брань, въ и҆асꙋ· И҆ предалъ и҆ г҃ь б҃ъ нашъ пре҃ лицемъ нашимъ [въ рꙋцѣ наши][65], и҆ оу҆би́хо҃ е҆го и҆ сн҃ы е҆го, и҆ вса люди е҆го· И҆ о҆дръжа́хомъ вса грады [е҆го][66] во (о҆́но врема)[67], и҆ побихомъ [вса грады][68] и҆ногда̀ и҆ же́ны и҆х и҆ дѣти и҆ не о҆ставихомъ живы· Ра́звѣ скотъ плѣнихо҃ [себѣ][69] і҆ и҆мѣнїа гра҃ны взѧхо҃· ѿ а҆роира. и҆̂же е҆сть оу҆стїе водотеча а҆рно́на и҆ гра҃ и҆̂же е҆сть в де́бри, и҆ до горы̀ (гала́довы)[70]. [и҆][71] не бысть гра҃ оу҆целѣвыи на҃, вса преда҃ г҃ь б҃ъ нашъ в рꙋцѣ наши· Ра́звѣ въ земли сн҃овъ а҆м̾ма́нихъ, не престꙋпахо҃, (и҆) вса съдръжащаасѧ с водоте́чею (и҆аваковою)[72], и҆ грады и҆же въ гора҃. ꙗ҆ко҃ повелѣ [-][73] г҃ь б҃ъ нашъ·

кий, численний і сильний народ, так як і енакими; і вигубив їх Господь з-перед їхнього лиця, і взяли насліддя, і поселилися замість них, і до цього дня. **22** Так як зробив синам Ісава, що мешкають в Сирі, таким видом, яким вигубив Хорея з-перед свого лиця, і унаслідували в них, і поселилися замість них, і до цього дня. **23** І евеї, що живуть в Ароті, – до Ґази, *і* Кападокії, що вийшли з Кападокії, – вигубили їх і поселилися замість них. **24** Тепер, отже, встаньте ви, підведіться, і пройдіть ви долину Арнона. Ось Я передав в твої руки Сіона, царя асевонського і амморрейського, і його землю. Починай успадковувати, зроби з ними війну в сьогоднішньому дні. **25** Тепер почну давати тремтіння і твій страх перед лицем всіх країн, які є під небом; вони ж, почувши твоє ім'я, жахатимуться, і болі охоплять від твого лиця. **26** *І я послав послів з мой4. 21
пустині Кедемот до Сіона, асевонського царя, з словами мирними, кажучи: **27** Перейду через твою землю, пройду по дорозі і не зверну ані направо, ані на-ліво. **28** Їжу нам даси за срібло і їстиму, і воду даси за срібло і питиму. Тільки моїми ногами пройду, **29** так як зробили зі мною сини Ісава, що живуть в Сирі, і моавіти, що живуть в Ірорі; доки не перейду Йордан до землі, яку Господь Бог наш дає нам. **30** І не забажав Сіон, асевонський цар, щоб пройшли ми через неї, бо твердим вчинив Господь Бог наш його дух, і скріпив його серце, щоб видати в твої руки в сьогоднішньому дні. **31** І сказав Господь до мене: *Ось Я почав ам. 2
передавати перед твоїм лицем Сіона, царя асевонського і амморейського, і його землю; і починай унаслідувати його землю. **32** Вийшов Сіон, цар асевонський, нам назустріч, сам і ввесь його народ на війну до Яси. **33** І передав його Господь Бог наш перед нашим лицем, у наші руки; і ми вбили його, і його синів, і ввесь його народ. **34** І ми заволоділи всіма його містами в тому часі і вигубили кожне місто, також і їхніх жінок, і їхніх дітей, ми не зоставили живого. **35** Тільки ми забрали собі в полон скот, і взяли ми маєток міст: **36** від Ароіра, що є гирло потоку Арнона, і міста, що є в долині, і до гори Ґалада. І не було міста, що уціліло від нас, всі передав Господь Бог наш у наші руки. **37** Лише до землі синів Аммана ми не присту пали, і до всього, що разом з потоком Явок, і до міст, що в гірській околиці, так як заповів нам Господь Бог наш.

Глава 3

мой4. 21 ниж. 29 **1** І *повернувшись, ми вийшли дорогою, що до Васану. І вийшов Іоґ, цар васанський, нам назустріч, сам і ввесь його народ з ним на війну до Адраїна. **2** І сказав Господь до мене: Не бійся його, бо в твої руки передав Я його і ввесь його народ, і всю його землю. І зробиш йому так, як ти вчинив Сіонові, цареві амморрейському, який жив в Асевоні. **3** І передав його Господь Бог наш у наші руки і Оґа, царя васанського, і ввесь його народ; і ми вигубили його, доки не осталося з них плем'я. **4** І ми заволоділи всіма їхніми містами в тому часі, і не було міста, якого ми у них не взяли: 60 міст і всі околиці Арґова, царя Оґа в Асані. **5** Всі кріпкі міста з високою охороною, брами і засуви, за винятком дуже численних ферзейських міст. **6** І ми вигубили їх так, як ми вчинили Сіонові, цареві асевонському. І ми вигубили всі їхні міста разом і їхніх жінок, і дітей. **7** Ввесь же їхній скот і здобич міст взяли ми собі в полон. **8** І ми взяли в тому часі землю з рук двох амморрейских царів, які були на цій стороні Йордану: від потоку Арнона до гори Аермона, **9** – фінікійці ж називають Аермон Саніїром, амморреї же називають його Санир, – **10** всі міста Мисорова і всього Ґалаада, і всього Васана, аж до Елхи і до Йордану, всі міста царства Оґа в Васані. **11** Бо лишень Іоґ, місто царя Васана, осталося з Рафаїна. Ось його ліжко, залізне ліжко, ось воно є на краю синів амманових: 9 ліктів – його довжина і 4 лікті – його ширина, ліктем людини.
мой4. 32 **12** *І ту землю ми одержали в тому часі: від Ароіра, який є при гирлі потоку Арнона, і пів гори Ґалаад, і їхні міста дав я Рувимові і Ґадові. **13** І остале Ґалааду, всього царства Васана і Оґа, дав я половині племені Манассії, і всю околицю довкруги Арґова, ввесь Васан, їхньою вважатиметься земля Рафаїна. **14** І Аїр же, син Манасії, взяв всю околицю Арґова, до границь ґарґасинських. І Махетей назвав його – Яир, за іменем своїм Васан і Авот, до цього дня. **15** Махірові ж дав я Ґалаад. **16** І Рувимові і Ґадові дав я від Ґалааду аж до потоку Арнона, посеред потоку границь, і до Явока, потоку границі синів Амана; **17** і Рава ж, і Йордан, границя від Махенерету до моря Аравського і моря Солоного, до Асидоха-Фазги, зі сходу. **18** І я заповів вам у тому часі, кажучи:

Гла҃, г҃.

И обратившеся* взыидохом путем иже къ васану. і изыде, (и) огъ црь васань противу намъ, самъ и вси людіе его [с нимъ][1] на брань въ [адраинъ][2]. И рече Гь къ мнѣ не боися его яко въ руцѣ твои предахъ его и вся людіе его и всю землю его. И сътвориши ему якоже сътвори сіону црю [амморренску][3], иже жи въ [асевонѣ][4]. И преда и Гь Бъ нашь въ руцѣ наши, и ога цря васаня и вся людіе его і избихом его дондеже не оста ѿ (них племя)[5]. И взяхомъ вся грады ихъ въ время оно. [и][6] не бысть града егоже не взяхомъ ѿ нихъ, ѯ҃, градъ. [и][7] вся предѣлы арговы цря огова, въ (асанѣ)[8]. вся грады тверды граждениемъ высокимъ, врата и засовы, развѣ грады (ферзѣски)[9] многи ѕѣло. [И][10] потребихомъ их, якоже сътворихомъ сіону црю (асевоню)[11]. И потребихомъ вся грады (и) выкупѣ и жены их и чада. (-)[12] вся (же) скоты [их][13], и корысти градныя плѣнихом себѣ. И взяхомъ в то время землю ѿ руку двою црю [амморренску][14]. иже быша о сю страну иордана. ѿ водотеча арнона до горы аермони. финикѣи же. прозывають [ермона][15] (саніиръ)[16]. (-)[17] [амморрѣи][18] (же) (прозывают)[19] и саниръ. вси грады мисоровы и всего галаада, и всего васана, даждь до [елхи][20]. И (до іордана)[21] (вся) грады црствіа огова въ васанѣ. Яко точію (и) огъ (град) црь васань оста ѿ [рафаима][22]. се одръ его одръ желѣзенъ, се той (есть) на краи снов амманови, ѳ҃, лакотъ длъгота его, и д҃, лакти широта его. лактемъ мужескимъ. *И землю ту пріяхомъ въ (оно время)[23] ѿ ароира. иже есть оу оустіа водотечіа арнона, и полъ горы галаадовы, и грады ихъ дахъ рувиму, и гаду. И оставшее галааду всего (црства васаня (и) огова)[24] дахъ полу племени манасіину. и вся села окрстъ аргова, весь васань ихъ земля рафаини примѣнится. (-)[25] Иаиръ (же) снъ манасіинъ взя вся предѣлы (арогоговы)[26], до предѣлъ гаргасийскихъ. И [махедей][27] прозва и, (иаиръ) по имени своему васанъ (и) аводъ [-][28], до (сего дни)[29]. (-)[30] Ѡахирови (же) дахъ галаадъ. и рувиму и гадови дахъ ѿ галаада даже до водотечи арнона, среди водотечи предѣлъ. и до иавока водотечи предѣлъ сновъ амманихъ. И (рава)[31] (же) і иорданъ предѣлъ ѿ [махенереда][32] [-][33] (до асидоха)[34] фазги ѿ востока. И повелѣхъ вамъ въ время оно гля Гь Бъ вашъ далъ есть вамъ землю сію въ причастіе. въоружени поидите пред лицемъ

д҃ мо ка҃ ни҃ кд҃
д҃ мо лв҃

братїа вашеа сновъ iилевъ, всакъ могїи (на рать). Точїю жены ваша и дѣти ваша и скоти ваша. вѣде яко [скотъ мно]35 (есть) вамъ да пребудутъ въ градехъ вашихъ, яже дахъ вамъ. донъдеже упокоитъ гь бъ нашъ братїю вашу. яко и васъ. и да причастятъ и сїи землю, юже гь бъ ваш [дасть]36 имъ. обону страну iордана. и обратитеса кождо [вас]37 въ причастїе свое еже дахъ вамъ. (-)38 Iсусъ заповѣдахъ въ время оно гла, очи ваши видѣша вса елико сътвори гь бъ вашъ, обѣма црема сима. тако сътворит гь [бъ нашъ]39 всѣмъ црствомъ сквозѣ на ты пройдеши тамо. да не убоитеса от нихъ яко гь бъ вашъ самъ поборетъ по васъ. И молихса гви въ (оно время)40 гла. ги ги ты нача показати твоему рабу крѣпость твою и (силную)41 твою. и руку крѣпку и мышцу высокую, кто бо есть бъ на небси или на земли, (или) кто сътворитъ якоже [сътвори ты]42 и (-)43 крѣпость твоа. Шинувъ убо да вижу землю блгую сїю. яже обону страну
вы҃ а҃ ни҃ д҃
iордана гору сїю блгу и красну дубраву. *И презрѣ [мя гь]44 васъ ради и не послуша мене. и рече гь ко мнѣ довлѣетъ ти, не приложи к сему глати словеси сего. възыйди на верхъ (горы) сѣченыя и [възри]45 очима [своима]46 къ морю и сѣверу и югу и на востоки. И вижд очима своима яко нѣсть ти минути iордана сего. И заповѣждь iсусу и укрѣпи его и утѣши его яко сему есть минути пре лицемъ людїи сихъ. и сей да раздѣлитъ имъ всю землю, юже еси видѣлъ. И пребыхом на дебри близь дому фогорова.

землю в наслiддя; озброєнi пiдете перед лицем ваших братiв, синiв iзраїльських, кожний спроможний до вiйни. **19** Лишень вашi жiнки i вашi дiти, i ваша скотина, знаю, що багато є у вас скотини, хай зостануть у ваших мiстах, якi я вам дав; **20** доки *не* дасть спочинок Господь Бог наш вашим братам, так як i вам; i хай унаслiдують i цi землю, яку Господь Бог ваш дасть їм на другiй сторонi Йордану; i повернетеся, кожний з вас, до свого наслiддя, яке я вам дав. **21** Iсусовi заповiв я в тому часi, кажучи: Вашi очi бачили все, що вчинив Господь Бог ваш цим двом царям. Так само вчинить Господь Бог наш всiм царствам, через якi ти, туди, перейдеш. **22** Не бiйтеся їх, бо Господь Бог ваш сам воюватиме за вас. **23** I благав я Господа в тому часi, кажучи: **24** Господи, Господи, Ти почав показувати твоєму рабовi твою крiпость, i твою силу, i сильну руку, i високу правицю; бо хто є Бог на небi чи на землi, чи хто вчинить так, як вчинив ти i твоя сила. **25** Перейшовши, отже, побачу цю добру землю, що є на другiй сторонi Йордану, цю добру гору i гарну долину. **26** *I не
вищ. 1
ниж. 4
зважив на мене Господь через вас, i не вислухав мене. I сказав Господь до мене: Досить тобi, не додаси ще говорити це слово. **27** Вийди на вершок гори рiзаного каменя i поглянь своїми очима до моря *(=заходу),* i пiвночi, i пiвдня, i до сходу. I поглянь своїми очима, бо ти не перейдеш цей Йордан. **28** I заповiси Iсусовi, i пiдкрiпи його, i потiш його, бо вiн перейде перед лицем цього народу, i вiн роздiлить їм всю землю, **29** яку ти побачив. I перебули ми в долинi, близько дому Фоґора.

Гла, д҃.

ни҃ вi
Нынѣ* iилю послушай оправданїи и судовъ, яже азъ учю вас днесь дѣлати да поживете. и вшедше вы прїимѣте землю юже гь (-)1 отцъ вашихъ даетъ вамъ, [в наслѣдїе]2. *да не приложите
ни҃ вi
при а҃
къ (словесем)3 еже азъ зповѣдаю вамъ. ниже да отимѣте от (них)4, снабдите заповѣди га ба [нашего]5, яже (заповѣдаю вамъ азъ)6 днесь.
д҃ мо҃ iе
iсу на҃
iв
*Очи ваши видѣста вса елика сътвори гь бъ нашъ въ (ельфегорѣ)7. Яко всякъ члкъ иже (послужи)8 (ельфегору)9, погуби его гь бъ нашъ от васъ. вы прилежащїи гви бу [нашему]10 живете вси до днесь. [видѣте]11 (яко) указах вамъ оправленїа и суды, якоже заповѣда [-]12 гь [бъ мой]13 творити. сице [вы]14 на земли в нюже вы идѣте тамо наслѣдити ея. (-)15

Глава 4

1 I *тепер, Iзраїле, послухай оправдання i суди, що їх я навчаю вас сьогоднi чинити, щоб ви жили, i, ввiйшовши, ви прийняли землю, яку Господь ваших батькiв дає вам в наслiддя. **2** *Не додасьте до слiв, якi я вам заповiдаю, i не вiднiмете вiд них. Бережiть заповiдi Господа Бога нашого, якi я вам сьогоднi заповiдаю. **3** *Вашi очi бачили все, що вчинив Господь Бог наш в Ельфеґорi. Бо кожну людину, яка послужила Ельфеґоровi, вигубив її Господь Бог наш з-помiж вас. **4** Ви, що належите Господевi Боговi нашому, всi живете до сьогоднi. **5** Ви бачили, що я вам вказав оправдання i суди, так як заповiв Господь Бог мiй чинити. Так ви *чинiть* на землi, до якої ви iдете, туди, унаслiдувати її. **6** *Бережiть же i чи-
ниж. 12
ниж. 12
при. 1
мой4. 25
iс нав. 22
ез3. 14

ніть,бо це ваша мудрість і розум пе-
ред всіма країнами, які лиш почу-
ють ці всі оправдання, і скажуть:
Цей народ мудрий і розумний, це
великий народ. **7** Бо який народ
такий великий, в якого є Господь
Бог, що приближається до нього, як
Господь Бог наш в усьому, в чому
лиш попросимо його, *і* вчинить. **8** І
який народ *такий* великий, в якого
є справедливі оправдання і суди за
всім цим законом, якого я даю пе-
ред вами сьогодні? **9** Вважай на се-
бе і дуже бережи твою душу, і не
забудь усіх слів, які твої очі поба-
чили. І хай не відступлять від твого
ниж. 11 серця всі дні твого життя. І *наста-
нови своїх синів і своїх внуків, не
ез3. 3 забувай. **10** *В день, в якому ви сто-
яли перед Господом Богом вашим
на Хориві, в день збору, коли сказав
до мене Господь: Збери до мене
народ і хай послухає мої слова, щоб
навчився боятися Мене всі дні, які
він живе на землі, і хай навчать
своїх синів. **11** І ви прийшли і стали
під горою, гора ж палала вогнем до
неба, темрява, і чорнота, і дим, і ве-
ликий голос. **12** І заговорив
мой2. 19 Господь до вас на горі, і з-посеред
нее. 9 вогню голос його слів ви почули *і
ів. 5 подоби не побачили, але *лиш* голос.
13 І Він заповів вам свій завіт, який
заповів вам чинити, 10 слів, і запи-
сав їх на двох кам'яних таблицях.
ез3. 6 **14** *І мені заповів Господь у тому
часі навчити вас оправдань і судів,
щоб ви їх чинили на землі, до якої
ви ідете, туди, унаслідувати її. **15** І
дуже бережіть свої душі, бо ви не
побачили ніякої подоби в дні, в
якому Господь заговорив до вас на
горі Хориві з-посеред вогню. **16** Не
чиніть беззаконня, не робіть собі
самим різьбленої подоби, всякий
образ чоловічого чи жіночого роду;
17 і подоби всякого скота, що є на
землі, подоби всякого птаха, що під
небом летить, **18** подоби всякого
плазуна, що плазує по землі, подо-
би всякої риби, яка в водах, під
землею. **19** І поглянувши на небо, і
побачивши сонце і місяць, і зірки, і
всю окрасу неба, обманувшись, не
поклонишся ти їм і *не* послужиш їм,
яких створив Господь Бог твій всім
країнам, що під небом. **20** Вас же
сир. 17 взяв *Господь Бог, і вивів вас з
залізної печі, з Єгипту; будете йому
мой4. 20 народом і насліддям, так як є в сьо-
вищ. 1 годнішньому дні. **21** *І Господь Бог
і 3 розгнівався на мене за ваші слова, і
ниж. 13 поклявся, щоб я не перейшов цей
Йордан, і щоб я не ввійшов до зем-
лі, яку Господь Бог дає вам в нас-
ліддя. **22** Я, отже, помру в цій землі,
а не перейду цей Йордан. А ви

*Снабдите (же) и да сътворите. ꙗко сїѧ д ездра дї
премꙋдрость ваша и смышлєныѧ пре всѣми
странами. єлицы аще оуслышатъ всѧ о-
правленїѧ сїѧ, и рекꙋтъ. сїи людїє премꙋдри и
оумѣтели. племѧ великое се· Кїи бо ꙗзыкъ
такъ велїи ємꙋже єсть (-)[16] (гь) бъ,
приближаасѧ (єго)[17]. ꙗко гь бъ нашъ, въ
всемъ о немже аще (помолимъ єго)[18] (съ-
творитъ). и кое племѧ великое ємꙋже сꙋть
оуправленїѧ и сꙋды. правы по всемꙋ законꙋ
семꙋ. єже а даю пре вами днесь· вонми себѣ, и
снабди дшꙋ свою ѕѣло, [и][19] не забꙋди всѣхъ
словесъ ꙗже видѣста очи твои· И да не
ѿстꙋпатъ ѿ срца твоєго всѧ дни живота
твоєго. и *да наставиши сны своѧ. и (внꙋки нѣ аі
своѧ)[20] (да не забꙋдеши)· *въ днь вонже сто- д ездра г
ѧсте пре гмъ бмъ вашимъ в хоривѣ, въ днь
званїѧ єгда рече гь къ мнѣ. събери къ мнѣ
люди, и да слышатъ словеса моѧ. да наоу-
чатсѧ боѧтисѧ мене всѧ дни, ꙗже сїи жи-
вꙋтъ на земли· И сны своѧ да наоучатъ· И
прїидосте и стасте по горою, (-)[21] гора (же) па-
лаше огнемъ до нбси, тма, [и][22] мгла, [и][23]
дымъ, (и) [гла великъ][24]· И гла гь къ вамъ [на
горѣ][25] (и) с средѣ огнѧ. гла словесъ [єго][26] вы в мо дї
слышасте, *и образа не видѣсте, но гла· И неемїа д
заповѣда ва завѣтъ єго. єже заповѣда вамъ, їоа є
творити, ї, слове. и въписа ѧ на двою дъскꙋ
каменꙋ· *И мнѣ заповѣда гь въ времѧ оно на- д ездра ѕ
оучити вы оправленїѧ и сꙋды творити вамъ
ѧ на земли, в нюже вы идете, тамо при-
частити еѧ· И да снабдите (дша своѧ ѕѣло)[27]
ꙗко не видѣсте (всѧкаго) образа, въ днь вонже
гла гь къ вамъ, в [горѣ хоривѣ][28] изъ среды
огнѧ· Не безаконнꙋите (-)[29] да не сътворите
себѣ сами [образа ваѧнна][30]. всѧкаго обличїѧ
[-][31] мꙋжеска полꙋ или женьска· [И][32] образа всѧ-
каго скота, иже єсть на земли. образа всѧкїа
птица [-][33] иже (по нбсемъ парѧщїѧ)[34]· образа
всѧкаго гада иже плѣжетъ по земли. образа
всѧкїѧ рыбы и въ водахъ по внꙋтрь земли· И
да не когда возрѣвъ на нбо и видѣвъ слнце и
мцъ и ѕвѣзды, и всю тва нбнꙋю прельстив
шисѧ поклонишисѧ имъ и послꙋжиши имъ, ꙗ-
же сътворилъ гь бъ твои [-][35] всѣмъ (стра-
намъ)[36]. ꙗже по нбсемъ· ва же взѧ *[гь][37] бъ і сира зі
изведе васъ ѿ пещи желѣзны изъ єгѵпта да
бꙋдете ємꙋ людїє [и причастїє][38]. ꙗкоже (єсть) д мо к
въ (днешнїи днь)[39]· *И гь [бъ][40] разгнѣвасѧ на вн а
мѧ о словесѣхъ вашихъ, и клѧсѧ да не минꙋ и г
їордана сего, и да не прейдꙋ до земли юже гь нѣ гі
бъ даєт [вамъ][41] въ причастїє· Азъ оубо (оум-

ру)[42] в (се́и земли̑)[43], (а̑)[44] не перейду̑ і̑ордана
сего̀. а҆ вы̑ минуете и̑ прїимѣте землю бл҃гую
сїю. вонмите вы̑ да не забудите завѣта г҃а
б҃а ваше҇ и̑же завѣща къ ва́мъ. и̑ да не съ-
творите са́ми себѣ [о҆браза и̑зваа́нна][45] всѣхъ
євреѡ҇ бі ꙗ̑же заповѣда [-][46] г҃ь б҃ъ твои̑. *ꙗ҆ко г҃ь б҃ъ єв. 12
твой, о҆гнь потребла́а (и̑) є̑сть, б҃ъ ревни́въ.
а҆ще же роди́ши с҃ны и̑ (внуки)[47], и̑ оу҆медли́те
на земли̑, и̑ собеззако́ннуете. и̑ сътворите и̑зва́-
анъ о҆бразъ всакъ, и̑ сътвори́те ѕло́е пре҇
г҃мъ б҃мъ ва́шим (раздражни́те)[48] є̑го. и̑звѣс-
тую вам днесь н҃бсемъ и̑ земле́ю, ꙗ̑ко па́губою
поги́бнете съ земла̀. на ню́же вы̀ минуете
чрезъ і̑ѻрда́нъ та́мо наслѣдити [ю̀][49], [и̑][50] не
пребудете мно́го д҃нїи на не́и. н̑о потребле́ніе҇
потреби́тесѧ. и̑ разъсыплетъ [вы̑ г҃ь][51] въ вс҃ѣ
ꙗзыце҇. и будете ма́ли число҇ въ ꙗ̑зыцехъ. в
на́же въведе҇ [вы̑ гь][52] та́мо. и̑ послужите
та́мъ бого́мъ и̑нѣмъ, дѣлу рукъ чл҃чекъ
древу, и̑ ка́менію и̑же не оу̑зратъ, и̑ не
оу̑слы́шатъ. н̑и ꙗ̑да́тъ, н̑и ѡ̑боня́ютъ. и̑
взыщете тȣ̑ г҃а б҃а ва́шего, и̑ на́идете [и̑][53].
є̑гда възы́щете є̑го ѿ всего ([ва́шего][54] ср҃ца)[55]
и̑ ѿ всеа д҃ша [ва́шеа][56]. (и̑) въ ско́рбь твою̀
(-)[57] постигнутъ тѧ̑ всѧ̀ (си̑ словеса̀)[58] въ по-
слѣднаа д҃ни, и̑ ѡ̑братишисѧ къ г҃ви б҃у
твоє̑му, и̑ оу̑слы́шитъ гл҃а є̑го. ꙗ҆ко б҃ъ щедръ
[и̑ милосе́рдъ][59] г҃ь б҃ъ твои. [и̑][60] не ѡ̑ста́вит
тебѐ и̑ ниже потреби́тъ тебѐ, не забудет
завѣта ѿц҃ъ твои̑хъ, и̑мже клѧ҇сѧ и̑мъ.
въпраша́ите д҃нїи пръвыхъ бы́вшихъ пре́жде
[ва҇][61], ѿ д҃не во́нже сътвори б҃ъ чл҃ка на земли.
и̑ ѿ кра́ѧ н҃бу до кра́ѧ н҃бу, а̑ще бы҇ по
словеси̑ вели́кому сему̀. а̑ще є̑ст слы́шано си́це.
[і̑][62] а́ще (ко̀е) (племѧ̀ слы́ша)[63] гл҃а б҃а жи́ва
гл҃юща среди̑ ѻ̑гнѧ̀ и̑мже ѻ́бразомъ слы́ша ты
и̑ жи́въ бы́стъ. а̑ще и̑скуси̑ (когда̀ вы̑) [-][64] б҃ъ
взѧ́ти себѣ ꙗ̑зы́къ ѿ среды̀ (стра҇)[65]
и̑скусомъ, и̑ зна́меніи, и̑ чюдесы̀, и̑ бра́нію, и̑
руко́ю си́лною и̑ мы́шцею высо́кою, и̑ видѣ́ніи
вели́кими. по всему є̑ли́ко сътвори̑ г҃ь б҃ъ на́шъ
въ є̑гѷптѣ пре҇ тобою. вѣ́дущу (тебѣ).
ꙗ̑коже да разумѣ́еши ты ꙗ̑ко г҃ь б҃ъ твой се́и
б҃ъ [тво́и][66] є̑сть и̑ нѣ́сть ра́звѣе сего̀. ѿ н҃беси
слы́шанъ сътвори́ти (тебѣ) гл҃а свой
наказати тѧ̑ и̑ на земли̑ (и̑ показа́ти)[67]
тебѣ ѻ҆гнь свои вели́кіи, и̑ гл҃аніѧ є̑го слы́ша
и̑з среды̀ ѻ̑гнѧ̀. того ра́ди ꙗ̑ко възлюби̑ ѿц҃ъ
твой. и̑ (ва҇) и̑збра̀ сѣмѧ и̑хъ послѣ и̑хъ ва҇,
в҇ мо҇ гі *и̑ вы́велъ тебѐ си́лою своє́ю, вели́кою и̑зъ є̑гѷп
та. [и̑ потреби̑][68] страны вели́кіѧ и̑ крѣпча́и
шаѧ̀ тебѐ съ лица̀ твоє̑го, въвести̑ тѧ̑,

перейдете і одержите цю добру зем-
лю. **23** Вважайте на себе, не забудьте
завіт Господа Бога вашого, який за-
повів до вас, і не зробите самі собі
різбленої подоби всього, що заповів
Господь Бог твій. **24** *Бо Господь Бог єв. 12
– твій вогонь, що його пожирає, Бог
ревнивий. **25** Коли ж народиш синів і
внуків, і перебудете час на землі, і
згрішите, і зробите всяку різблену по-
добу, і вчините зло перед Господом
Богом вашим, – розгнівите його. **26**
Свідчу я вам сьогодні небом і зем-
лею, що знищенням будете вигублені
з землі, до якої ви переходите через
Йордан, туди, унаслідувати її; і не пе-
ребудите багато днів на ній, але зни-
щенням будете вигублені. **27** І розсіє
вас Господь між всіма народами, і бу-
дете малі числом між народами, до
яких, туди, введе вас Господь. **28** І
там послужите іншим богам, ділам
людських рук, дереву і камінню, які
не побачать і не почують; ані не
їдять, ані не нюхають. **29** І шукати-
мете там Господа Бога вашого, і знай-
дете його. Коли шукатимете його з
усього вашого серця і з усієї вашої
душі, і в твоїй скорботі, **30** найдуть на
тебе всі ці слова в кінці днів, і
повернешся до Господа Бога твого, і
він почує його голос. **31** Бо Бог щед-
рий, і милосердний Господь Бог твій,
і не зоставить тебе, і не вигубить те-
бе; не забуде завіт твоїх батьків, яким
поклявся Я їм. **32** Дослідіть перші
дні, що були перед вами: від дня, в
якому створив Бог людину на землі, і
від кінця неба до кінця неба; чи було
за цим великим словом, чи чути було
таке. **33** І чи якийсь народ почув го-
лос Бога живого, що говорив з-посе-
ред огню таким видом, як ти почув, і
зостався живим. **34** Чи випробував
коли вас Бог, щоб взяти собі народ з-
поміж країн випробуванням, і знака-
ми, і чудами, і війною, і сильною ру-
кою, і високим раменом, і великими
видіннями – за всім, що вчинив Гос-
подь Бог наш в Єгипті перед тобою,
так як ти бачив, **35** щоб пізнав ти, що
Господь Бог твій, Він Бог твій, і
немає *іншого,* опріч цього. **36** Він з
неба дав почути тобі свій голос, щоб
нагадати тобі і на землі, і показав тобі
свій великий вогонь, і щоб його мову
почув ти з-посеред вогню. **37** Бо
задля того Він полюбив твоїх батьків
і вас вибрав, вас – їхнє насіння після
них, – *і вивів тебе своєю великою мой2. 13
силою з Єгипту. **38** І Він вигубив
великі країни і сильніші від тебе з
перед твого лиця, щоб ввести тебе і
дати тобі їхню землю в насліддя, так
як маєш сьогодні. **39** І пізнай сьо-
годні, і повернися умом, бо Господом
Богом твоїм є цей Бог на небі, вгорі,

і на землі, вдолі; і немає *іншого*
опріч нього. **40** І берегтимеш його
оправдання і суди, які я тобі сьо-
годні заповідаю; щоб добре було
тобі і твоїм синам після тебе; щоб
ви були довгоденними всі дні на
землі, яку Господь Бог твій тобі
ниж. 19 дає. **41** *Тоді відділив Мойсей три
міста на другій стороні Йордану, на
мой4. 35 сході сонця, **42** *щоб утікав туди
вбивця, який лиш уб'є ближнього
не-навмисно, – цей же не ненавидів
його ані учора, ані третього дня, – і
хай втече до одного з цих міст, і
іс нав. 20 житиме: **43** *Восор – в пустині, в
заселеній землі Рувима, і Рафомот –
в Ґалааді Ґадида, і Ґавлон – в Васані
Манассії. **44** Цей закон сказав
Мойсей перед ізраїльськими си-
нами. **45** Це свідчення і оправдання,
і суди, які сказав Мойсей ізра-
їльським синам в пустині, як вий-
шли вони з єгипетської землі **46** на
цей бік Йордану, в долині, близько
дому Фогора, в землі Сіона, царя
амморрейського, який живе в Асі-
оні, якого вигубив Мойсей та із-
раїльські сини, як вони вийшли з
єгипетської землі; **47** і взяли землю
його і землю Оґа, царя васанського,
двох амморрейських царів, які були
на цім боці Йордану, на сході сон-
ця, **48** від Ароіра, який є при гирлі
потока Арнона, і до гори Сіона, яка
є Ахермон, **49** і всю Аравію, з дру-
гої сторони Йордану, на сході сон-
ця, від Асидота тесаного.

Глава 5

1 І сказав Мойсей всьому Ізраїле-
ві, і промовив до них: Послухай, Із-
раїле, оправдання і суди, які я кажу
до ваших вух в сьогоднішньому
дні, щоб ви навчилися їх і берегли
мой2. 19 чинити їх. **2** *Господь Бог ваш за-
повів вам завіт в Хориві, **3** не од
ним батькам вашим заповів цей за-
віт, але і вам; ви ж, отже, тут усі
сьогодні живі. **4** Лицем до лиця
заговорив Господь до вас в горі з-
поміж вогню, – **5** я ж стояв між
Господом і вами в тому часі, щоб
сповістити вам господнє слово, бо
ви злякалися від лиця вогню і не
мой2. 20 вийшли на гору, – кажучи: **6** *Я є
пс. 80 Господь Бог твій, що вивів тебе з
езд1. 14 єгипетської землі, з дому рабства. **7**
І хай не будуть в тебе інші боги пе-
мой2. 20 ред моїм лицем. **8** *Не зробиш собі
мой3. 26 різьбленого ані ніякої подоби, що
пс. 96 на небі, вгорі, і що на землі, вдолі,
що в водах, під землею. **9** Не покло-
мой2. 20 нишся їм, і не послужиш їм, *бо Я є
і 34 Господь Бог твій, Бог ревнивий, що
єре. 32 віддає гріхи батьків на дітях до

дати тебе землю ихъ причастие якоже имa-
ши днесь. И уведи днесь и обратишися у-
момъ, яко гь бгъ твои (есть) сей бгъ на небеси
горе и на земли доле и несть [-][70] разве его, И
да снабдиши оправления (-)[71] и (суды)[72] е ели-
коже (ти азъ заповедаю)[73] днесь, да (ти бла-
го)[74] будетъ, и сномъ твоимъ по тебе. да (бу-
дете многи дни)[75] на земли яже гь бгъ твой
дае тебе вся дни. *Тогда разделии мωусии три нни ді
грады обону страну иордана, на востокъ слнца.
*въбегати тамо убийцы. иже аще убиетъ д мо ле
подруга не ведыи. (-)[76] се (же) не ненавидя его
ни вчера ни третиемъ дни. и да въбегнетъ
въ единъ гра сихъ и живъ будетъ. *Въсору въ ісу на к
пустыни въ земли селнеи, рувиму и (рафо-
модъ)[77] въ галааде (гадыди)[78], и гаулонъ въ ва-
сане манасию. Сии закон (-)[79] сказа мωусии пре сны
ильтескими. Сия сведения и оправления, и
суды, яже гла мωусии сномъ илевымъ [въ пус-
тыни][80], изшедшимъ и из земля египетъския.
о сию страну иордана въ дебри близъ дому фо-
горова. в земли сиона цря [аммореиска][81]. И живе
въ (асионе)[82]. [егоже][83] изби мωусии и снове илви
изшедшимъ и из земля египетъски, и приаша
землю его, и землю огову цря васана двою црю
[аммореиску][84] яже беста о сию страну иор-
дана на востокъ слнца. ω арωира еже есть въ
устии водотечи арнона. и у горы сиона яже
есть (ахермон)[85]. [И][86] всю аравию обону страну
иордана. на въсто слнца ω асидода тесанаго.

Гла, е.

[Гла][1] мωусии всему илю и рече къ нимъ.
послушаи илю оправления и суды, елико
азъ глю въ уши ваши въ (днешнии
днь)[2], (да)[3] ся научите и и снабдите
творитии я. *Гь бгъ вашъ завеща вамъ заве в мо ді
въ хориве, не (однымъ) оцемъ вашимъ заве
ща [-][4] заветъ сеи, но и вамъ, вы [же][5] (убо)
зде вси живи днесь. Лицемъ къ лицу гла гь къ
вамъ, на горе из среды огня, (-)[6] а (же) сто-
яхъ между гмъ и вами. въ время оно извес-
тити вамъ глъ гнь яко убоястеся ω лица
огню, и не възыидосте на гору глаи. *Я [есмь][7] в мо к
гь бгъ твои изведыи тя из земля египетски ψало п
ω дому работы. [И][8] да не будутъ тебе бози а езра ді
ини, пре лицемъ моимъ. *да не сотвориши себе в мо к
ваания, и никоегоже образа, елико на небеси горе г мо кѕ
и елико на земли долу, елико въ воде по ψало чѕ
землею. да ся не поклонишии имъ, [и да не по-
служиши][9] имъ, *яко азъ есмь гь бгъ твой. бгъ в мо к
ревнивъ, ωдаяи грехи ωцевы на дети, и ад ереа лв

в҃ мо к҃ до тре́тїаго и҆ четве́ртаго ро́да, ненави́дѧ-
и҆ л҃д щимъ менѐ· *И҆ творѧ́и млⷭ҇ть в тысѧ́щахъ
е҆ре л҃в [ро́довъ][10] любѧ́щимъ менѐ, и҆ снабдѧ́щимъ
в҃ мо к҃ повелѣ́нїе моѐ· *да не прїимеши и҆мени г҃а б҃а
г҃ мо д҃і твоего всꙋе. не ѡ҆чи́ститъ бо г҃ь [б҃ъ тво́й][11]
ма е҃ прилага́ющаго и҆мѧ е҆го къ сꙋемꙋ· *[Снабди́те][12]
в҃ мо к҃ дн҃ь сꙋбо́тный (ѡ҆свѧ́щайте)[13] е҆го, ꙗ҆коже заповѣ́да
и҆ л҃а тебѣ г҃ь б҃ъ тво́й. *ѕ҃, дн҃ь да дѣ́лаеши и҆ да
е҆зе к҃ сътвори́ши всѧ дѣ́ла твоѧ· *а҃ дн҃ь з҃, сꙋбо́та
г҃ мо к҃г г҃ꙋ б҃ꙋ твоемꙋ. да не сътвори́ши во́нь всего
в҃ мо к҃ дѣ́ла, ты и҆ сн҃ъ твои, и҆ дщѝ твоѧ̀, [и҆][14]
в҃ мо к҃ рабъ тво́и и҆ раба̀ твоѧ̀, волъ твои и҆ ѡ҆се́лъ
г҃ мо в҃ твой, и҆ всѧкъ ско́тъ твои. и҆ пришле́лецъ и҆же
и҆ г҃ прⷣе вра́ты твои́ми· да почїетъ рабъ твои, и҆
е҆вре д҃ раба̀ твоѧ̀ [и҆ ѡ҆се́лъ твои][15] ꙗ҆коже и҆ ты· И҆
да помѧне́ши. ꙗ҆ко (и҆ ты) ра́бъ бы́лъ в зем-
лѝ е҆гѵ́петстеи. (-)[16] и҆зведе тѧ г҃ь б҃ъ [-][17] ѿ-
тꙋдꙋ. рꙋко́ю крѣ́пкою и҆ мы́шцею высо́кою, сего
ра́ди повелѣ тї г҃ь б҃ъ твои, ꙗ҆ко снабдѣти
в҃ мо к҃ тебѣ дн҃ь сꙋбо́тный и҆ ѡ҆свѧщати е҆го· *Чти ѿ-
сир҃ г҃ ца твоего и҆ мт҃рь твою̀, ꙗ҆коже ꙋ҆каза̀ тебѣ
ма є҃і г҃ь б҃ъ твой да бл҃го ти бꙋ́детъ. (сего ра́ди)[18]
ма з҃ мно́га лѣта̀ бꙋ́деши на землѝ, ꙗ҆́же г҃ь б҃ъ
е҆фе ѕ҃ [-][19] да́сть тебѣ· *(Не ꙋ҆бїи· Не любодѣ́и)[20]· Не
в҃ мо к҃ ꙋ҆кра́ди· Не послꙋшествꙋ́и на бли́жнѧго своего [-][21]
ма е҃ лжа̀· Не помы́сли на женꙋ по́дрꙋга твоего. не
кри з҃ помы́сли на до́мъ по́дрꙋга твоего, ни на село̀
е҆го, ни на раба̀ е҆го, ни на рабꙋ е҆го, ни на во́
е҆го, ни на ѡ҆слѧ̀ е҆го, ни на всѧ́каго скота̀ е҆го,
ни на все е҆ли́коже бли́жнѧго тебѣ (-)[22]· [Сїи
словеса̀][23] гл҃а г҃ь къ всемꙋ со́нмꙋ ва́шемꙋ на
горѣ, среди̇ ѡ҆гнѧ̀, тма [и҆][24] мгла̀ ды́мъ,
гла́съ вели́къ и҆ не преста̀· И҆ въписа е҆ въ двѣ
до́сцѣ ка́меннѣ, и҆ дадѐ мнѣ· И҆ бысть ꙗ҆ко
слы́шасте, гл҃а и҆з срⷣе ѡ҆гнѧ̀. (-)[25] гора́ (же)
горѧ́ше ѡ҆гнемъ, и҆ прїидо́ста къ мнѣ всѧ
старѣ́йшины по племе́немъ ва́шим и҆ ста́рцы
ва́ша· И҆ рѣста се показа̀ намъ г҃ь б҃ъ нашъ
сла́вꙋ свою̀, и҆ гл҃а е҆го слы́шахомъ и҆з среды̀ ѡ҆г-
нѧ̀. въ (дне́шнїи дн҃ь)[26] ви́дѣхомъ ꙗ҆ко гл҃етъ
б҃ъ чл҃кꙋ и҆ жи́въ бꙋдетъ· И҆ нн҃ѣ да не и҆з-
мремъ, ꙗ҆ко потреби́тъ на ѡ҆гнь вели́кїи се́и. а҆ще
приложи́мъ мы слы́шати гл҃а г҃а б҃а на́шего, к
семꙋ [-][27] да и҆змре́мъ· Ка́ѧ (-)[28] пло́ть (е҆сть) ꙗ҆же
слы́ша гл҃а б҃а жи́ва гл҃юща и҆з среды̀ ѡ҆гнѧ̀
ꙗ҆коже мы и҆ живе́· Пристꙋпѝ ты и҆ послꙋ́шаи
[все][29] е҆ли́ко (к тебѣ) рече́тъ г҃ь б҃ъ нашъ. (-)[30]
сътвори́мъ и҆ послꙋ́шаемъ· И҆ послꙋ́ша г҃ь гл҃а
словесѐ ва́шего, гл҃ющим [ва́м][31] къ мнѣ и҆ рече г҃ь
ко мнѣ слы́шахъ гл҃а слове́се людїи сихъ е҆ли́ко
гл҃аша к тебѣ пра́во (гл҃аша все)[32]· Кто дасть
(ср҃це и҆хъ бы́ти)[33] в нихъ ꙗ҆коже боѧ́тисѧ

третього і четвертого роду тим, що мой2. 20
Мене ненавидять, **10** *і хто чинить і 34
милосердя – в тисячу родів, тим, що єре. 32
Мене люблять і зберігають мою за-
повідь. **11** *Не візьмеш імені Господа мой2. 20
Бога твого надаремно, бо Господь Бог мой3. 19
твій не очистить того, що кличе ім’я мат. 5
його надаремно. **12** *Зберігайте день
суботній, освячуйте його, так як запо- мой2. 20
вів тобі Господь Бог твій. **13** *6 днів і 31
працюй, і зробиш всі твої діла. **14** *А єз. 20
день 7 – субота Господеві Богові тво- мой3. 23
єму. Не чинитимеш в ньому ніякого мой2. 20
діла ти, і твій син, і твоя дочка, і твій
раб, і твоя рабиня, твій віл, і твій о- мой2. 20
сел, і вся твоя скотина, і приходько, мой3. 2
що перед твоєю брамою; щоб відпо- і 3
чив твій раб, і твоя рабиня, і твій єв. 4
осел, так як і ти. **15** І пам’ятатимеш,
що і ти був рабом в єгипетській землі.
Тебе вивів звідти Господь Бог силь-
ною рукою і високим раменом. Через
це заповів тобі Господь Бог твій, щоб
ти зберігав день суботній, і освячував мой2. 20
його. **16** *Шануй твого батька і твою сир. 3
матір, так як тобі заповів Господь Бог мат. 15
твій, щоб добре тобі було; задля мар. 7
цього багато літ будеш на землі, яку еф. 6
Господь Бог тобі дасть. **17** *Не убий.
18 Не чини перелюб. **19** Не кради. **20** мой2. 20
Не свідчи ложне проти свого мат. 5
ближнього. **21** Не пожадай жінки рим. 7
твого ближнього. Не пожадай хати
твого ближнього, ані його поля, ані
його раба, ані його рабині, ані його
вола, ані його осла, ані всякого його
скоту, ані все те, що твого ближ-
нього. **22** Ці слова сказав Господь до
всього вашого збору на горі з-посеред
вогню, темряви, і чорноти, *і* диму,
великий голос, і не перестав. І Він
записав їх на двох кам’яних таблицях
і дав мені. **23** І сталося, як ви почули
голос з-посеред вогню, гора ж палала
вогнем, і прийшли до мене всі
старшини, за племенами вашими, і
ваші старші. **24** І сказали: Ось нам по-
казав Господь Бог наш свою славу, і
голос, який ми почули з-посеред вог-
ню; в сьогоднішньому дні ми побачи-
ли, що заговорить Бог до людини, і
вона буде живою. **25** І тепер, щоб ми
не померли, бо нас вигубить цей ве-
ликий вогонь, якщо ми далі додамо
слухати голос Господа Бога нашого, і
помремо. **26** Яке є тіло, яке, так як
ми, почуло голос живого Бога, що
говорить з-посеред вогню, і живе? **27**
Піди ти і послухай все, що до тебе
скаже Господь Бог наш, ми чи-
нитимемо і послухаємось. **28** І почув
Господь голос вашого слова, як ви
говорили до мене, і сказав Господь до
мене: Почув я голос слова цього
народу, що заговорив до тебе, пра-
вильно заговорив все. **29** Хто дасть
серце їхнє, щоб було в них, щоб боя-

лися Мене і зберігали всі заповіді
мої, і в усі дні, щоб добре було їм і
їхнім синам навіки? **30** Іди і скажи
їм: Поверніться ви до ваших домів.
31 Ти ж стань зі мною, щоб Я
сказав до тебе всі заповіді, і оп-
равдання, і суди, які заповіси їм; і
хай чинять так в землі, яку я їм даю
в наслідця. **32** І берегтимете чинити
так, як заповів Господь Бог твій. І
не звернеш ані направо, ані наліво.
33 *Ходіть* за всякою дорогою, яку
заповів тобі Господь Бог твій, хо-
дити по ній; щоб тобі дав спочинок,
і добре тобі було, і ви були довго-
денними на землі, яку одержите.

Глава 6

1 Це ж заповіді, і оправдання, і
суди, які заповів Господь Бог наш
навчити вас: чинити так в землі, до
якої ви ввійдете, туди, щоб її унас-
лідувати, **2** щоб ви боялися Господа
Бога свого, і зберігали всі його о-
правдання і його заповіді, які я за-
повідаю тобі сьогодні, ти і твої си-
ни, і твої внуки, всі дні життя твого,
щоб багато днів були ви. **3** І по-
слухай, Ізраїле, і бережись чинити,
щоб добре тобі було, і щоб розмно-
жилися ви дуже, так як сказав Гос-
подь Бог батьків ваших; щоб дати
тобі землю, що кипить молоком і
медом. **4** Це ж оправдання і суди,
які заповів Господь Бог ізраїльсь-
ким синам в пустині, як вони вий-
шли з єгипетської землі. Послухай
мат. 22 Ізраїле. Господь Бог твій є одино-
мар. 12 кий Господь. **5** *І полюбиш Госпо-
лук. 10 да Бога твого з усього серця твого, і
з усієї душі твоєї, і з усієї сили
ниж. 11 твоєї. **6** *І хай будуть тобі ці слова,
які я заповідаю тобі сьогодні, в тво-
пс. 77 їм серці, в твоїй душі. **7** *І навчиш
їх твоїх синів, і говоритимеш їх, си-
дячи в хаті, і ходячи дорогою, і ле-
жачи, і встаючи. **8** І поклади їх на
знак на твої руки, і хай буде непо-
рушним перед твоїми очима. **9** І на-
пишеш їх на одвірках своєї хати і
на своїх брамах. **10** І хай буде, коли
введе тебе Господь Бог твій до зем-
лі, яку поклявся твоїм батькам Ав-
раамові, Ісаакові, Якову дати тобі:
великі і гарні міста, які ти не збуду-
вав, **11** і хати, повні всякого добра,
яких ти не наповняв, і викопані
криниці, яких ти не викопав, і ви-
ноградники та оливкові сади, яких
ти не насадив. І поївши, і напов-
нившись всього, **12** вважай на себе,
щоб не поширилося твоє серце і *не*
ниж. 10 забуло Господа Бога твого, що ви-
црс1. 7 вів тебе з єгипетської землі, з дому
мат. 4 рабства. **13** *Господа Бога твого
лук. 4 бійся, і йому одному послужиш, і

ме́нѐ, и҆ снабдѣ́ти всѧ̑ за́повѣди моѧ̀. (и҆) въ
всѧ̑ дн҃и да бл҃го бꙋ́детъ и҆̀мъ, и҆ сн҃омъ и҆̀хъ въ
вѣ́ки· Гради [и҆][34] рцы̀ и҆̀мъ, ѡ҆бра́титесѧ вы̀
въ до́мы своѧ̑· Ты же ста́ни со мно́ю, [-][35] да
гл҃ю к тебѣ̀ [всѧ̑][36] за́повѣди и҆ ѡ҆правле́нїѧ и҆
сꙋды̀. є҆ли́коже заповѣ́си и҆̀мъ и҆ да сътворѧ́тъ
[си́це][37] въ землѝ ю҆́же а҆́зъ даю̀ и҆̀мъ въ при-
ча́стїе· И҆ да снабди́те твори́ти, ꙗ҆̀коже запо-
вѣ́да гь҃ бг҃ъ твой, [и҆][38] да не съврати́шисѧ ни
на́ десно ни на́ лѣво· По всемꙋ пꙋтѝ є҆лико запо-
вѣ́да [тебѣ̀][39] гь҃ бг҃ъ твои ходити во́нь, да
(тѧ̑ поко́итъ)[40] и҆ бл҃го ти бꙋ́детъ, и҆ мно́ги
дн҃и бꙋдете на землѝ ю҆́же прїи́мете·

Гл҃а, ѕ҃·

С[їа́ же][1] за́повѣди і҆ и҆справле́нїа и҆ сꙋды̀,
є҆ли́ко заповѣ́да гь҃ бг҃ъ ва́шъ. наꙋчи́ти
ва́съ твори́ти та́ко. на землѝ в ню́же
вы̀ вхо́дите та́мо причасти́ти [є҆ѧ̀][2]· да
сѧ бо́ите гаа бг҃а своє҆го, [и҆ снабди́те][3] всѧ̑ ѡ҆прав-
ле́нїа є҆ѧ и҆ за́повѣди є҆го, ꙗ҆̀же а́зъ заповѣ́даю
тебѣ̀ дн҃ь. ты̀ и҆ сн҃ове твои̇ и҆ (внꙋцы)[4] твои̇,
всѧ̑ дн҃и живота твоє҆го, да мно́ги дн҃и пребꙋ́де-
те· И҆ послꙋшаи і҆и҃лю, и҆ снабдѝ твори́ти да
бл҃го ти бꙋ́детъ. и҆ да ꙋмно́житесѧ ѕѣ́ло ꙗ҆̀-
коже гл҃а гь҃ бг҃ъ ѿц҃ъ (ва́шихъ)[5], да́ти тебѣ̀ зе́м-
лю кипѧ́щꙋ млекомъ и҆ ме́домъ· (-)[6] Сїѧ́ (же)
ѡ҆правле́нїѧ и҆ сꙋды̀, є҆ли́ко заповѣ́да гь҃ [бг҃ъ][7]
сн҃омъ і҆и҃левымъ въ пꙋсты́ни. и҆ше́дшимъ и҆̀мъ
и҆ѕ землѧ̀ є҆гѷпетски· Слы́ши і҆и҃лю гь҃ бг҃ъ [твои][8]
гь҃ є҆ди́нъ є҆сть· *И҆ да лю́биши гаа бг҃а твоє҆го, ѿ м҃а к҃в
всего̀ [срд҃ца][9] твоє҆го, и҆ ѿ всеѧ̀ дш҃а своє҆ѧ, и҆ ѿ м҃а в҃і
всеѧ̀ си́лы твоє҆ѧ· *И҆ да бꙋдꙋтъ [ти][10] словеса̀ л҃ꙋ і҃
сї, ꙗ҆̀же а́зъ заповѣ́даю ти дн҃ь. въ срд҃цы тво- н҃и а҃і
є҆мъ, (-)[11] въ дш҃и твоє҆й· *И҆ да нака́жеши и҆̀ми ѱа҃ло о҃з
сн҃ы твоѧ̀, и҆ да гл҃еши в ни́хъ сѣдѧ́и въ до-
мꙋ, і҆ и҆дꙋ́и пꙋте́мъ, и҆ лежа̀, и҆ въста́ѧ· И҆ въ-
зложѝ ѧ҆̀ въ зна́менїе на́ рꙋкꙋ твою̀. и҆ да бꙋ-
детъ невъсколѣ́блема пре́д ѡ҆чи́ма твои́ма· И҆ да
[въпи́шеши][12] ѧ҆̀ на празѣ́хъ (хра́мины своє҆ѧ)[13],
и҆ на вра́тѣхъ свои́хъ· И҆ да бꙋ́детъ є҆гда̀ въве-
де́тъ тѧ̑ гь҃ бг҃ъ твои в зе́млю є҆ю́же клѧ́тсѧ
ѿц҃емъ твои́мъ, а҆враа́мꙋ, [-][14] и҆саа́кꙋ, (-)[15] і҆а́ковꙋ
да́ти тебѣ̀ гра́ды вели́ки, и҆ добры̀, и҆̀хже нѣ́си
съгради́лъ ты· [И҆][16] до́мы по́лны всего̀ бл҃га, и҆̀хже
нѣ́си напо́лнилъ. [и҆][17] пото́ки и҆ско́паны, и҆̀хже
нѣ́си копа́лъ, [и҆][18] виногра́ды, и҆ ма́слины и҆̀хже
нѣ́си насади́лъ, и҆ ꙗ҆ды́и и҆ насыти́всѧ· Вонмѝ
себѣ̀ да не [разшири́тсѧ срд҃це твоѐ, и҆][19] забꙋ-
детъ гаа бг҃а твоє҆го, и҆зве́дшаго тебѐ и҆з землѧ̀ н҃и і҃
є҆гѷпетски, ѿ до́мꙋ рабо́тнаго· *Гаа бг҃а твоє҆го а҃ ц҃р з҃
бо́исѧ, и҆ томꙋ [є҆ди́номꙋ][20] да слꙋ́жиши. и҆ є҆мꙋ м҃а д҃ л҃ꙋ д҃

прилепишися, і именемъ єго кленешися· да не
[ходиши][21] въ слѣдъ богѡ҃ иныхъ, [къ богѡ҃][22]
(странъ)[23] иже ѡ҆крѹгъ васъ· Ꙗко б҃ъ ревнивъ
г҃ь б҃ъ твои посредѣ тебѐ. да не разгнѣвавъся
в҃ мѡ҃ ѕі, д҃ мѡ҃ ка, ма҃ д҃, лꙋ҃ д҃ — ꙗростїю г҃ь б҃ъ твои на тѧ, [и потребитъ][24]
тѧ съ лица [всего̀][25] зе҃мнаго· *да не искꙋшаеши
г҃а б҃а своєго ꙗкоже искꙋшаете въ искꙋшенїи·
Снабдѧ да снабдиши заповѣди г҃а б҃а своєго,
[и][26] свѣдѣнїѧ [єго][27], и ѡ҆правленїѧ [єго][28],
єлико заповѣда тебѣ· И да сътвориши
ѹгодное и бл҃гое прѣ г҃мъ б҃омъ твоимъ, да
бл҃го (бѹдетъ тебѣ)[29]· И внидеши и прїимеши
зе҃млю бл҃гѹю, єюже клѧтсѧ [-][30] ѡ҆ц҃емъ [на-
шимъ][31]· ѿгнати вся сѹпостаты твоѧ съ
лица̀ твоєго, ꙗкоже єсть г҃ла [г҃ь][32]· И бѹдетъ
єгда̀ въпрашаетъ тѧ с҃нъ твои ѹтрѣ г҃лѧ.
коа̀ сѹть свѣдѣнїѧ и ѡ҆правленїѧ и сѹды̀
єлико заповѣдалъ єсть г҃ь б҃ъ нашъ намъ· И
речеши с҃нѹ (своємѹ)[33], рабы̀ бѣхомъ фараонѹ
въ єгѷптѣ [-][34] изведѐ насъ г҃ь [б҃ъ][35]
ѿтѹдѣ. рѹкою крѣпкою, и мышцею высокою·
И дастъ г҃ь [б҃ъ][36] знаменїа и чюдеса̀ велика и
ѕлаѧ въ єгѷптѣ ѹ фараона, и въ домѹ єго
[и въ силѣ єго][37] прѣ нами· И на̑ изведѐ (г҃ь б҃ъ)
ѿтѹдѣ, да въведетъ на̑ дати намъ землю
сїю. єюже клѧтсѧ [г҃ь б҃ъ нашъ][38] ѡ҆ц҃емъ на-
шимъ [дати (ю) намъ][39]· И заповѣда намъ
г҃ь творити, вся ѡ҆правленїѧ сїѧ боѧтисѧ г҃а
б҃а нашего (бл҃го да бѹдетъ намъ)[40], вся дн҃и
да живемъ, ꙗкоже и дн҃е· И милосердїе да
бѹдетъ намъ, аще снабди҃ сътворити вся
заповѣди [закона сего̀][41], прѣ г҃мъ б҃мъ наши҃,
ꙗкоже заповѣда намъ·

до нього пристанеш, і його іменем
клястимешся. **14** Не ходи вслід за ін-
шими богами, до богів країн, які дов-
круги вас. **15** Бо Бог – ревнивий Гос-
подь Бог твій посеред тебе. Щоб не
розгнівавшись гнівом Господь Бог
твій на тебе, *не* вигубив тебе з лиця мой2. 17
всієї землі. **16** *Щоб не спокусив ти мой4. 21
Господа Бога свого, так як спокушали мат. 4
ви в Спокусі. **17** Бережачи, берег- лук. 4
тимеш заповіді Господа Бога свого, і
його свідчення, і його оправдання, які
тобі заповів. **18** І зробиш миле і добре
перед Господом Богом твоїм, щоб
добре тобі було; і ввійшов ти, і
одержав ти добру землю, якою по-
клявся батькам нашим, **19** щоб про-
гнати всіх твоїх ворогів з-перед твого
лиця, так як сказав Господь. **20** І бу-
де, коли запитає тебе завтра твій син,
кажучи: Чиї є свідчення, і оправдан-
ня, і суди, які заповів Господь Бог
наш нам? **21** І скажеш своєму синові:
Ми були рабами фараона в Єгипті,
та вивів нас Господь Бог звідти силь-
ною рукою і високим раменом. **22** І
дав Господь Бог знаки і великі, і
погані чуда перед нами в Єгипті на
фараона, і на його дім, і на його вій-
сько. **23** І нас вивів Господь Бог звід-
ти, щоб ввести нас, дати нам цю зем-
лю, якою поклявся Господь Бог наш
батькам нашим, щоб дати її нам. **24** І
заповів нам Господь чинити всі ці
оправдання, боятися Господа Бога на-
шого, щоб добре було нам всі дні,
щоб ми жили так, як і сьогодні. **25** І
милосердя хай буде нам, якщо збері-
гатимемо чинити всі заповіді цього
закону перед Господом Богом нашим,
так як Він нам заповів.

Г҃ла, з҃·

ѱа҃ло р҃е — И бѹдетъ* єгда̀ въведетъ тѧ г҃ь б҃ъ][1]
твои въ землю в нюже входиши тамо
ни҃ ла — прїѧтї [ю][2]. *і изгнати (страны̀)[3] ве-
ликїа и многїа ѿ лица̀ твоєго. (хеѳеѧ)[4],
гергесеѧ, и [аммореѧ][5], и хананеѧ, и ферезеѧ,
и євѹеѧ, и євѹсеѧ. з҃, (странъ)[6] [велики҃ и][7] мно-
д҃ мѡ҃ лг — ги҃, и крѣпчаѣ ва҃· *И предастъ ихъ г҃ь б҃ъ
твои въ рѹцѣ твои, і избїеши ѧ. пагѹбою
в҃ мѡ҃ кг, и҃ лд — погѹбиши ѧ, *да не завѣщаеши к нимъ за-
вѣта, ни помилѹеши ихъ· Ниже сватьства
сътвориши с ними, дщери своєа не даси с҃нѹ
єго. [ниже][8] дщери єго да не поемлеши, с҃нѹ сво-
ємѹ· ѿвратитъ бо с҃на твоєго ѿ менѐ. и по-
слѹжитъ богомъ инѣмъ, и разгнѣваетсѧ (г҃ь
гнѣвомъ)[9] на вы, и потребитъ тѧ въскорѣ·
Но сице да сътворите и҃. требища и҃ рассыплете, и
столпы̀ ихъ да съкрѹшите. и дѹбравы

Глава 7

1 І *буде, коли введе тебе Господь пс. 105
Бог твій до землі, до якої входиш, ту-
ди, взяти її, *і вигубить великі і чис- ниж. 31
ленні країни з-перед твого лиця: Хет-
тея, і Ґерґесея, і Амморрея, і Хана-
нея, і Ферезея, і Евуея, і Євусея – 7
великих і численних країн і сильні-
ших від вас. **2** *І передасть їх Господь мой4. 33
Бог твій до твоїх рук, і вигубиш їх,
згубою їх вигубиш. *Не складеш з мой2. 23
ними завіту ані не помилуєш їх, **3** ані і 34
не посвоячитесь з ними. Твоєї дочки
не даси його синові ані його дочки не
візьмеш своєму синові. **4** Бо відверне
твого сина від Мене, і послужить ін-
шим богам. І розгнівається Господь
гнівом на вас, і вигубить тебе швид-
ко. **5** Але так вчините з ними: зни-
щите їхні жертовники, і розіб’єте їхні
стовпи, і вирубаєте їхні сади, і вогнем
спалите різблення їхних богів. **6** *Бо ниж. 14
ви є святим народом Господеві і 26

Богові вашому, і тебе вибрав Господь Бог твій; і щоб ви були йому вибраним народом понад всі країни, які на всій землі. **7** Не тому що ви є найчисленніші понад всі народи, вас вийняв Господь і вас вибрав Господь, – бо ви є найменші з-поміж всіх народів, – **8** але тому що полюбив вас Господь і додержує клятву, якою поклявся вашим батькам; і вивів вас Господь сильною рукою і високим раменом, і визволив тебе з дому рабства, і з руки фараона, єгипетського царя.
ів. 7
9 *І пізнаєш, що Господь Бог твій, Він Бог, Бог вірний, що зберігає свій завіт і милосердя тим, що його люблять і зберігають його заповіді, в тисячі родів. **10** І Він віддає тим, що його ненавидять, в лице, щоб їх вигубити; і не забариться тим, що ненавидять, щоб в лице віддати їм. **11** Зберігатимеш заповіді, і оправдання, і ці суди, які я тобі сьогодні заповідаю чинити. **12** І буде, коли почуєте всі ці оправдання і збережете, щоб чинити їх, і збереже Господь Бог твій і тобі завіт і милосердя, так як поклявся вашим батькам. **13** І Він полюбить тебе, і поблагословить тебе, і помножить тебе, і поблагословить плід твого лона, і плід твоєї землі, і твою пшеницю, і твоє вино, і твою олію, і стадо твоїх волів, і стадо твоїх овець на землі, якою поклявся батькам, щоб їх тобі дати. **14** І благословенним
мой2. 23
будеш понад всі народи, і *не буде в вас без потомства ані безплідної в твоїй скотині. **15** І забере Господь Бог твій від тебе всяку хворобу і всі погані єгипетські пошесті, які ви побачили, і які пізнав ти; не накладе на тебе, але покладе їх на всіх, що тебе ненавидять. **16** І їстимеш всі здобичі країн, які Господь Бог тобі дає. Хай твої очі їх не пощадять, і не послужиш їхнім богам, бо тобі це шкідливе. **17** Якщо ж говориш в твоєму умі що: Народ цей численніший, ніж я, як зможу я їх вигубити? **18** Не бійся їх. Пам’яттю згадай, що вчинив Господь Бог твій фараонові і всім єгиптянам. **19** Великі біди, які побачили твої очі, ті великі знаки і чуда, і сильну руку, і високе рамено, як вивів тебе Господь Бог твій. Так зробить Господь
мой2. 23 і 33 іс нав. 24
Бог ваш всім країнам, яких ти боїшся з-перед їхнього лиця. **20** *І пошле на них шершнів Господь Бог твій, доки не будуть вигублені ті, що осталися і ховаються від тебе.
ниж. 31
21 *Неушкоджений будеш від їхнього лиця, бо Господь Бог твій в
муд. 12
тобі, Бог великий і сильний. **22** *І вигубить Господь Бог твій ці

ихъ да посѣчете и ваяния богъ ихъ да изож-
жете на огни· *Яко люди стии (вы есте)[10] гви нп ді и кѕ
бу твоему, и тебе избралъ есть гь бъ твои. (и)
да будете ему люди избранни, паче всѣхъ
(странъ)[11] елико (есть) на [-][12] [всеи][13] земли· Не
имже мнози есте паче всѣхъ (странъ)[14] изб [вас
гь][15], і избра вас (гь)· вы бо есте меншѣи ѿ
всѣхъ странъ· Но иже възлюби гь вас, и снабдя
клятву еже клятся ѿцемъ вашимъ. [і][16] из-
веде гь вас рукою крѣпкою и мышцею высокою, і
избавилъ тя ѿ дому работы, [и][17] ѿ руки
фараона цря египетска· *И да увѣси яко гь бъ іоа з
твои, сеи бъ. бъ вѣрныи, снабдяи завѣтъ
[свои][18], и млть любящии его. и снабдящимъ
[завѣтъ][19] его въ тысящъ рождении· И ѿдая
ненавидящимъ [его][20] в лице потребити я. и
не умедлитъ ненавидящимъ в лице [ѿда-
ти][21] имъ· (-)[22] да снабдиши заповѣди, и о-
правления и суды сия. елико азъ заповѣдаю
тебѣ (сътворити днесь)[23]· И будетъ егда по-
слушаете вся оправления си и снабдите (сътво-
рити)[24] я· И снабдитъ гь бъ твои (и) тебѣ,
завѣ и млть якоже кляся ѿцемъ [вашимъ][25]·
И възлюбитъ тя и блвитъ тя, и
умножитъ тя. и блвитъ плодъ чрева твоего,
и плодъ земля твоея. [и][26] пшеницу твою, и
вино твое и елеи твои, [и][27] стадо воловъ тво-
ихъ· и паству овецъ твоихъ на земли ею же
кляся [-][28] ѿцемъ и дати тебѣ· [И][29] блвенъ
будеши паче всѣхъ языкъ, [и][30] *не будетъ въ в мо кг
васъ бес племенни, ниже неплоды (-)[31] въ
скотѣхъ твоихъ· И ѿиметъ гь [бъ твои][32] ѿ
тебе все расслабление. и [всю язю][33] египетьскую
[ѕлую][34], (юже)[35] видѣсте И елико съвѣси не
възложи на тя, [но][36] въложи я на вся нена-
видящая тебе· И яси будешъ весь плѣнъ
(странъ)[37], иже гь бъ [-][38] даетъ тебѣ да не
(пощадятъ очи твои)[39] ѿ нихъ, и да не послу-
жиши богомъ ихъ, яко вредъ (тебѣ есть се)[40]·
Аще ли глеши въ умѣ си яко (страна си мно-
жайши паче мене)[41]. яко възмогу азъ потреби-
ти я, не възбоися ихъ· Памятию да помя-
неши елико сътвори гь бъ твои фараону и всѣмъ
египтяномъ· Бѣды великия яже видѣста очи
твои. знамения [она][42] и чюдеса великая [-][43].
[и][44] рукою крѣпкою, и мышцею высокою, яко
изведе тя гь бъ твои. тако сътвори гь бъ
[вашъ][45], всѣмъ (странамъ)[46] ихже ты бои- в мо кг
шися ѿ лица ихъ· *И шершни послетъ гь бъ и лг
твои на нихъ донде потребятся оставлении и ісу на кд
съкровении ѿ тебе· *Не вредишися ѿ лица ихъ. нп ла
яко гь бъ твои в тебѣ, бъ великии и

мудро ві крѣпкїи. *И погуби Гь Бъ твои ꙗзыки сїѧ, с
лица твоего по малу до мала, не возможеши
погубити ихъ вскорѣ да не будетъ землѧ
пуста, (да совокупатсѧ) и ѡмножасѧ (ѕвѣрїе
дивїи на тѧ)[47]. И предастъ (е)[48] Гь Бъ твои в
руцѣ твои и погуби ихъ, погубленїемъ великимъ,
дондеже искорениши ихъ. И предастъ цри ихъ в
руцѣ [твои][49]. и погубите имѧ ихъ ѿ мѣста
сего. [и][50] не постои ниже единъ предъ лицемъ твоимъ,
в ма ві дондеже погубиши ихъ. *[И][51] ваѧнїа боговъ ихъ
(ижжеши)[52] на огни, да не похощеши [злата и
сребра][53] (взѧти себѣ) ѿ (него)[54], (-)[55] да не
когда съгрѣшиши того ради. ꙗко хулно (есть
Гви Бу твоему)[56]. (-)[57] Не вноси похулы въ (свои
домъ)[58], и [проклѧтъ будеши][59] ꙗко [и][60] то,
[но][61] проклѧтїем прокленеши [оно][62], и похуленїем
похулиши [е][63] ꙗко проклѧта (-)[64].

Глава, и.

при г д езр з Всѧ *заповѣди ꙗже (заповѣда)[1] вамъ днесь,
да (снабди)[2] творити [и][3] да живете, и
оумножитесѧ, и внїидете и прїимете
землю [благую][4]. еюже клѧтсѧ Гь [Бъ][5]
ниж кд ѿцемъ вашимъ. И *да помѧнеши весь путь,
имже провелъ тебе Гь Бъ твои, в пустыни.
муро г *да искуси тѧ и зазли тѧ, и оуразумѣетсѧ
еже въ срцы твоемъ, аще снабдиши заповѣди
его или ни. И зазли тебѣ, и гладомъ замори
тѧ, и (посе) пита тѧ манною, еже (ты не оу-
вѣдѣ ни)[6] ѿцы твои, (и) да ꙗвитъ тебѣ.
ма д лу д *ꙗко не о хлѣбѣ единемъ живъ будетъ члкъ но
о всѧкомъ словеси исходѧщимъ изъ оустъ бжиихъ
живъ будетъ члкъ. [И][7] ризы твоа не раздра-
шасѧ на тебѣ. ноѕи твои не ꙗзвитесѧ, се м
лѣтъ. И (сего ради) разумѣеши срцемъ твоимъ
ꙗко кто [члкъ накажетъ][8] сна свои. Тако Гь
Бъ твои наказуетъ тѧ. И да снабдиши за-
повѣди Га Ба твоего, ходити во пути его и
боатисѧ его. Гь бо Бъ твои въведе тѧ въ
землю блгую и многу, идѣже водотечи водныѧ
[і][9] источники глубоки. исходѧщеи по полемъ и
горамъ. въ землю пшеницы и ꙗчмени, виноградъ [и][10]
смокви [и][11] шипцы, въ землю масличїю (и) елею
и меду. въ землю на нейже не с нищетою изъ-
ꙗси хлѣба твоего. И не просиши ничтоже на
ней. в землю в нейже каменїе [-][12] желѣзно, и ѿ
горъ ихъ (источисѧ)[13] мѣдь. И ꙗси и насыти-
шисѧ и блвиши Га Ба твоего, на земли блаѕѣи
юже есть далъ тебѣ. Вонми себѣ не забуди
Га Ба своего, снабдѣти заповѣди его, и судовъ
и оправленїи его. елико азъ заповѣдаю тебѣ
днесь, да не когда ꙗдыи [-][14] насытивсѧ и храмы

народи з-перед твого лиця потрохи
– потрохи. Не зможеш вигубити їх
швидко, щоб земля не стала пус-
тою, щоб *не* зібралися і *не* розмно-
жилися дикі звірі проти тебе. **23** І
видасть їх Господь Бог твій у твої
руки, і вигубить їх великою згубою,
доки не викориниш їх. **24** І пе-
редасть їхніх царів у твої руки, і
вигубите їхнє ім’я з цього місця, і
не встоїться ані один перед твоїм
лицем, доки їх не вигубиш. **25** *І мак2. 12
різьблення їхніх богів спалиш вог-
нем. Не пожадатимеш золота і сріб-
ла, щоб взяти собі з нього; щоб ча-
сом не згрішив ти через це, бо це
огидне Господеві Богові твоєму. **26**
Не вноси огидного до свого дому, а
то проклятим будеш так, як і воно,
але прокляттям прокленеш його, і
хулою похулиш його, бо воно про-
кляте.

Глава 8

1 Всі *заповіді, які я вам сьогод- при. 3 ез3. 7
ні заповів, стерегтимешся творити;
і щоб ви жили, і помножилися, і
вийшли, і одержали добру землю,
якою поклявся Господь Бог вашим
батькам. **2** І *пам’ятай про ввесь ниж. 29
шлях, яким попровадив тебе Гос-
подь Бог твій в пустині, *щоб ви муд. 3
пробувати тебе, і зло вчинив тобі; і
зрозумілим стане те, що в серці
твоїм, чи зберігатимеш заповіді йо-
го, чи ні. **3** І зло вчинив тобі, і го-
лодом морив тебе, і після цього на-
годував тебе манною, чого не знав
ти ані твої батьки; і щоб виявити
тобі, *що не самим хлібом житиме мат. 4 лук. 4
людина, але всяким словом, що ви-
ходить з уст Бога, житиме людина.
4 І одіж твоя не роздерлася на тобі,
ноги твої не зранені були ось 40 літ.
5 І задля цього розумієш твоїм
серцем, що так, як якась людина
картає свого сина, так Господь Бог
твій картає тебе. **6** І берегтимеш за-
повіді Господа Бога твого, щоб хо-
дити в його дорогах і його боятися.
7 Бо Господь Бог твій введе тебе до
доброї і великої землі, де потоки
вод і глибокі джерела, що виходять
по рівнинах і горах; **8** до землі пше-
ниці і ячменю, виноградників, і фі-
ґів, і ґранатових яблук; до землі о-
ливок, і олії, і меду; **9** до землі, на
якій не в нужді з’їси твій хліб, і не
проситимеш на ній нічого; до землі,
в якій каміння залізне, і з їхніх гір
видобудеться мідь. **10** І з’їси, і
наситишся, і поблагословиш Госпо-
да Бога твого на добрій землі, яку
тобі дав. **11** Вважай на себе, щоб ти
не забув Господа Бога свого, щоб
зберігати його заповіді, і суди, і

його оправдання, які я тобі сьогодні заповідаю; **12** щоб часом, з'ївши, наситившись, і збудувавши гарні хати, і поселившись в них, **13** і коли помножаться тобі твої воли, і твої вівці, і срібло, і золото, коли помножиться тобі; і коли помножиться тобі все, що твоє є, **14** і після цього, щоб не згордів ти твоїм серцем; і не забув ти Господа Бога твого, що тебе вивів з єгипетської землі, з дому рабства, **15** і що попровадив тебе через ту велику і страшну пустелю, в якій змій, що
мой2. 17 мой4. 20 кусає, і скорпіон, і спрага, в якій не було води; *що вивів тобі з нетесаного каменю джерело води. **16** *І що
мой2. 16 пс. 78 муд. 16 ів. 6 кор1. 10 годував тебе манною в пустелі, чого не знав ти ані не знали твої батьки; щоб зло вчинити тобі, щоб випробувати тебе; і добро тобі вчинити в твоїм кінці. **17** Щоб не сказав ти в твоїм серці: Моя сила і міць моєї руки вчинили мені оцю велику силу. **18** Щоб пам'ятав ти Господа Бога твого, бо Той дає тобі силу і міць чинити; і що поклав він до сьогодні завіт свій, яким поклявся твоїм батькам. **19** І буде, коли, забуваючи, забудеш Господа Бога твого, і підеш вслід за іншими богами, і послужиш їм, і поклонишся їм; свідчу вам сьогодні небом і землею, що знищенням згинете, **20** так як і інші народи, яких Господь Бог вигублює перед вашим лицем; так само ви згинете через те, що ви не послухали голосу Господа Бога вашого.

Глава 9

1 Послухай, Ізраїле: Ти сьогодні переходиш Йордан, щоб піти одержати великі народи і сильніші від вас, міста великі і огороджені мурами до неба, **2** народ великий і численний і високий, синів Енака, яких ти знаєш, і *про яких* почув ти. Хто протиставитиметься синам Енака? **3** І пізнаєш сьогодні, що Господь Бог твій, Він попереду піде, перед тобою, бо Він пожираючий огонь; він їх вигубить, і він їх відверне з-перед вашого лиця, і швидко знищить їх, так як сказав тобі
муд. 12 Господь. **4** *Не говори в своїм серці, коли вигубить Господь Бог твій ці народи з-перед твого лиця, кажучи: Задля моїх праведностей ввів мене Господь унаслідувати цю добру землю, а через безбожність цих народів Господь вигубив їх з-перед твого лиця. **5** Але не через твою праведність ані через преподобність твого серця ти входиш, щоб одержати їхню землю, але через беззаконня і за беззаконня цих народів Господь вигубив їх з-перед твого лиця; і щоб поставити завіт, яким Господь поклявся ва-

добры съградивъ, и вселивъся в ня, и волы
твои и овцы твои умножатся тебѣ, [и][15]
сребро и злато умножится тебѣ. и все елико
ти есть умножится тебѣ. (и посем) възнесе-
шися срдцем [твоим][16] и забудеши Га Ба тво-
его. извешаго тя из земля египетски ѿ дому
работы. [и][17] проведшаго тя сквозѣ пустыню
великую, и страшную ону. въ ней ѕмиа ха-
пающиа и скорпии, и жажа в нейже не бѣяше в мо зі д мо к
воды, *иже изведе тебѣ ис камыка несѣкома
источник водныи. *и питааи тя манною въ в мо ві
пустыни. егоже не [вѣде ты ниже][18] вѣдаху ψло он мудро ві
ѿцы твои, да зазлитъ ти (да)[19] искуситъ іоа в а кор і
тя и благо ти сътворитъ напослѣдокъ
твои. да не речеши въ срдцы твоемъ крѣпость
моа и сила руки моеа сътвори мнѣ силу ве-
ликую сию. [-][20] да поманеши Га Ба твоего.
яко тои (дасть тебѣ)[21] крѣпость (и силу)
творити (-)[22], и да уставитъ завѣт свои. имже
кляся ѿцемъ твоимъ до днесь. и буде аще
ли забвениемъ забудеши Га Ба твоего, и
поидеши въ слѣдъ боговъ иныхъ, и послужи-
ши имъ и поклонишися имъ, засвѣдѣтельс
твую вамъ днесь [нбсемъ и землею][23] яко па-
губою погибнете. Якоже и прочии языцы, яже Гь
[Бъ][24] погубляетъ ѿ лица вашего. Такоже по-
гибнете ихже ради не послушасте гласа Га Ба
вашего.

Гла, д.

Послушаи іилю ты минуеши [іорданъ
днесь][1]. внити прияти (страны)[2] вели-
киа, и крѣпчаиша паче васъ. грады ве-
лики и ограждены до нбсе. люди велики
и многи и предолжены, сны енаковы яже ты
вѣси. и слышалъ еси. кто противу станетъ
[-][3] снамъ енаковымъ. и увѣси днесь
яко Гь Бъ твои сеи преди поидетъ [пред тобо-
ю][4]. огнь (бо) попаляаи есть сеи потребит я,
и сии уклонитъ ихъ ѿ лица (вашего)[5] и [по-
требитъ][6] я въскоре, якоже реклъ есть тебѣ
Гь. *Не рцы въ срдцы своем егда потребит Гь Бъ мудро ві
твои страны сиа ѿ лица твоего гля
[правдъ][7] ради моихъ въведе мя Гь причасти-
ти землю благую сию, но безчестиа ради
(странъ)[8] сихъ Гь потреби я ѿ лица твоего.
не правды ради твоея, ниже преподобиа ра-
ди срдца твоего, ты входиши прияти землю
их, но нечестиа ради [и безакониа ради][9]
(странъ)[10] сихъ, Гь (ѿ лица твоего потреби
я)[11]. и да уставитъ завѣтъ имже кляся

г҃ь ѡ҆тцемъ вашим· а҆враа́мꙋ [-][12] и҆саа́кꙋ (-)[13]
і҆а́ковꙋ· И҆ да вѣси днє́сь ꙗ҆́ко не пра́вды ради
твоеѧ, г҃ь б҃ъ [-][14] даетъ тебѣ зе́млю бл҃гꙋю
в҃ мо҃ д҃і сі́ю прї а́ти. ꙗ҆́ко лю́дїе жесто́цы є҆сте· помѧни
ѕ҃і и҃ з҃і *не забꙋди коли́ко ра҃гнѣвасте г҃а б҃а своє҆го в
д҃ мо҃ к҃ пꙋсты́ни ѿ негѡ́же дн҃е и҆зыдо́сте и҆з [землѧ̀][15]
є҆гѵ҆петски, даже въниодо́сте в мѣсто сїе· Непо-
корѧ́щесѧ съгрѣши́сте пре҃ г҃мъ. и҆ въ хори́вѣ
разгнѣвасте г҃а, и҆ разгнѣвасѧ г҃ь на́ вы, по-
требити ва҃· въсходѧ́щꙋ мнѣ на горꙋ, взѧ́ти
[двою][16] дъскꙋ ка́менꙋ (и҆) дъсцѣ (ка́менѣ) за-
в҃ мо҃ к҃д и҃ л҃д вѣта, и҆же завѣща г҃ь къ ва́мъ· *И҆ пребы҃ в го-
рѣ м҃, дн҃їи, и҆ м҃, но́щїи хлѣ́ба не ꙗ҆дохъ ниже
водꙑ̀ пи́хъ· И҆ да́сть [ми г҃ь][17] двѣ дъсцѣ ка́-
менны написано прьстомъ бж҃їимъ. [-][18] в ни́хже
бѧ́хꙋ написана всѧ словеса̀ ꙗ҆́же гл҃а г҃ь къ ва́мъ
въ горѣ. [ѿ среды ѻ҆гнѧ̀ въ дн҃ь събра́нїѧ][19]· И҆
в҃ мо҃ л҃а бысть по м҃ дн҃їи, и҆ по м҃ но́щїи. *[и҆][20] дастъ
[ми г҃ь][21] двѣ дъсцѣ ка́меннѣ, дъсцѣ завѣта·
И҆ рече г҃ь къ мнѣ въста́ни [і҆][22] и҆зы́ди скоро
ѿсю́дꙋ. ꙗ҆́ко безако́нова́ша люди твои̇, ꙗ҆́же
и҆зведе̇ и҆з землѧ̀ є҆гѵ҆петски, състꙋпи́ша ско́ро с
пꙋти̇. и҆же заповѣ́дахъ и҆мъ. сь твори́ша себѣ
в҃ мо҃ л҃в и҃ л҃г солїѧ́нїѧ· И҆ рече г҃ь къ мнѣ, гл҃ахъ тебѣ
є҆ді́ною и҆ дважды, гл҃ѧ. *видѣхъ лю́ди сїѧ, [-][23]
с҆е лю́дїе жестоковыи сꙋть. ѻ҆ста́ви мѧ да (ѧ҆
потреблю̇)[24] и҆ погꙋблю̇, (і҆) и҆мѧ и҆хъ по҃ н҃бсемъ,
и҆ сотворю̇ тѧ въ ꙗ҆зы́къ вели́къ и҆ крѣпокъ, и҆
мн҃о па́че сихъ· И҆ ѻ҆брати́всѧ снидо́хъ съ горꙑ̀ и҆
гора̀ кꙋрѧ́шесѧ ѻ҆гн҃е и҆ двѣ дъсцѣ [свѣдѣ́нїа][25]
въ ѻ҆бою̇ рꙋкꙋ моє́ю. И҆ [видѣхъ][26] ꙗ҆́ко
съгрѣши́сте пре҃ г҃мъ б҃мъ нашимъ, и҆
сътвори́сте себѣ [теле́цъ][27] слїꙗ҆нъ, и҆
състꙋпи́сте с пꙋти̇ [ско́ро][28], и҆же заповѣ́да [г҃ь
ва҃][29] [твори́ти][30]. и҆ є҃ ѻ҆бѣ дъсцѣ поверго҃ [-][31] и҆
[-][32] рꙋкꙋ моею̇ и҆ сыкрꙋши҃ и҆х пре҃ вами· И҆
моли́хсѧ пре҃ г҃мъ второе́, ꙗ҆́коже и҆ пе́рвое, м҃,
дн҃їи. и҆ м҃, но́щїи, хлѣ́ба не ꙗ҆до́хъ и҆ водꙑ̀ не
пи́хъ. вс҃ѣ ради грѣхъ ва́шихъ, ꙗ҆́же съгрѣши́с-
те творѧ́ще ѕло́е пре҃ г҃мъ б҃омъ ва́шимъ.
(разгнѣ́вающи)[33] є҆го· И҆ съ боꙗ҆́знїю бѣхъ гнѣ́ва
ради и҆ ꙗ҆́рости, ꙗ҆́ко разгнѣвасѧ г҃ь на́ вы, да
потреби́тъ васъ. и҆ послꙋша [мене̇ г҃ь][34], и҆ въ
(то вре́мѧ)[35]· И҆ на (а҆ро́на)[36] разгнѣвасѧ г҃ь ѕѣ́ло
є҆же погꙋби́ти є҆го. и҆ моли́хсѧ [-][37] за а҆аро́на въ
вре́мѧ ѻ҆́но· И҆ грѣхъ вашъ и҆же сътвори́сте те-
ле́цъ взѧ҃ є҆го и҆ съжжего́хъ [-][38] на ѻ҆гни̇, і҆ и҆з-
би́хъ и҆ [и҆ сътро́хъ][39] [и҆][40] ѕѣ́ло, даж҃ь бы́сть
дро́бенъ, и҆ бы́сть ꙗ҆́ко пра́хъ и҆ просы́пахъ пра́хъ
въ водоте́чь сходѧ́щꙋю съ горꙑ̀· И҆ въ за-
пале́нїи, (-)[41] и҆скꙋше́нїи, и҆ въ гро́бѣхъ похо-
тѣнїа ра҃гнѣвали бѣсте г҃а [б҃а ва́шего][42]· И҆ є҆г-

шим батькам, Авраамові, Ісаакові, Якову. **6** І пізнай сьогодні, що не через твою праведність Господь Бог дає тобі одержати цю добру землю, бо ти є жорстоким народом. **7** Пам'ятай, *не забудь скільки ви розгнівили Господа Бога свого в пустині: від того дня, коли ви вийшли з єгипетської землі, аж доки ви ввійшли до цього місця. Непідкоряючись, ви згрішили перед Господом, **8** і в Хориві ви розгнівили Господа, і Господь розгнівався на вас, щоб вас вигубити. **9** Коли я ішов на гору взяти дві камінні таблиці, ті камінні таблиці завіту, який заповів Господь до вас. *І перебув я на горі 40 днів і 40 ночей. Хліба я не їв ані води я не пив. **10** І дав мені Господь дві камінні таблиці, написані божим пальцем; на них були написані всі слова, які до вас сказав Господь на горі з-посеред огня в день зібрання. **11** І сталося, по 40 днях і по 40 ночах, *і дав мені Господь дві камінні таблиці, таблиці завіту. **12** І сказав Господь до мене: Встань і скоро зійди звідси, бо згрішив твій народ, якого ти вивів з єгипетської землі; вони зійшли швидко з дороги, яку я їм заповів. Зробили собі злите. **13** І сказав Господь до мене: Сказав Я тобі раз і два, кажучи: *Побачив Я цей народ: ось він є твердий народ. **14** Полиш Мене, щоб Я їх вигубив; і вигублю й ім'я їхнє під небом, і зроблю тебе у народ великий і сильний, і численний, більше від цих. **15** І повернувшись, зійшов я з гори, і гора палала вогнем, і дві таблиці свідчення в обох моїх руках. **16** І побачивши я, що ви згрішили перед Господом Богом нашим, і зробили собі вилите теля, і скоро відступили з дороги, яку заповів Господь вам чинити; **17** і взявши обі таблиці, викинув я з моїх рук, і розбив я їх перед вами. **18** І помолився я перед Господом вдруге, так як і вперше: 40 днів і 40 ночей. Хліба я не їв і води я не пив – все за ваші гріхи, якими ви згрішили, чинячи зло перед Господом Богом вашим, щоб Його розгнівити. **19** І страх мав я через лють і гнів, тому що Господь розгнівався на вас, щоб вигубити вас. І вислухав мене Господь, і в тому часі. **20** І Господь дуже розгнівався на Арона, щоб його вигубити, і я помолився за Аарона в тому часі. **21** І ваш гріх, який ви вчинили, – теля; взяв я його і спалив я в вогні, і розбив я його, і дуже розмолов його, доки не стало дуже дрібним, і стало наче порох; і висипав я порох до потоку, що схо-

мой2. 14 16 і 17 мой4. 20
мой2. 24 і 34
мой2. 31
мой2. 32 і 33

див з гори. **22** І в Спаленні, Споку-
шуванні, і в Гробівницях жадоби роз-
гнівали ви Господа Бога вашого. **23** І
коли вас послав Господь з Кадис-Вар-
ни, кажучи: Підіть і візьміть землю,
яку Я даю вам, і ви спротивилися сло-
вам Господа Бога вашого, і ви Йому
не повірили, і не послухалися ви
Його слів. **24** І ви не підкорялися
Господеві від дня, в якому Він об'я-
вився вам. **25** І я молився перед Гос-
подом – 40 днів і 40 ночей, які мо-
лився я, бо Господь сказав вигубити
вас. **26** І помолився я до Бога, і ска-
зав: Господи, Господи, царю країн, не
вигуби свій народ і своє наслiддя, яке
ти визволив твоєю великою силою,
яких ти вивів з єгипетської землі
твоєю великою силою і сильною
рукою, і своїм високим раменом. **27**
Згадай своїх рабів Авраама, Ісаака,
Якова, яким поклявся Ти Собою. Не
гляди на впертість цього народу, і на
його безбожність, і на його гріхи, **28**
щоб часом не сказали ті, що живуть
на землі, звідки ти нас вивів, кажучи:
мой4. 14 *Господь, не змігши ввести їх до зем-
лі, яку їм обіцяв, і ненавидячи їх, Гос-
подь вивівши, і вигубив їх в пустині.
29 Вони ж твій народ і твоя часточка,
яких Ти вивів з єгипетської землі
своєю великою силою і високим
раменом.

да (вы, пусти)[43] гь ѿ кадисварнїи гла,
възыдите, и прїимѣте землю юже азъ даю
вамъ и съпротивистеса гломъ га ба вашего,
и не вѣровасте ему, и не послушасте слове его·
[И][44] не покоращеса бѣсте гу ѿ дне в оньже
явиса вамъ· И молиса пре гмъ, м, днїи. и
м, нощїи, яже молихса, рече бо гь погубити
васъ· И молихса [гви][45] и рекохъ, ги ги, црю
[странамъ][46] не погуби людїи своихъ и при-
частїа своего еже избави крѣпостїю твоею ве-
ликою яже изведе из земла егупетъски крѣ-
постїю твоею великою и рукою [-][47] силною и
мышцею своею высокою· Помани (рабы своа ав-
раама, [-][48] ісаака, (-)[49] іакова)[50], имже са кла
собою. не призираи на жестосердство людїи сихъ,
и на бесчестїе [ихъ][51], и на грѣхи их, да не
когда рекꙋ живущїи на земли, ѿнюдуже [изве-
де][52] насъ (-)[53] глюще. *не могїи гь въвести д мо ді
ихъ въ землю юже (имъ [обѣща][54])[55], и
ненавида ихъ гь изведъ (и погуби ихъ)[56] въ
пустыни· (-)[57] Сїи (же) людїе твои и при-
частїе твое. ихже изведе из земла егупетъ-
ски крѣпостїю своею великою, и мышцею (-)[58]
высокою·

Глава 10

мой2. 34 **1** В *тому часі сказав Господь до
мене: Витеши собі дві кам'яні табли-
ці, такі як і перші, і вийди до мене на
гору, і зроби собі дерев'яний кивот. **2**
І напишу на таблицях слова, скільки
їх було на перших таблицях, які ти
розбив, і вкладеш їх до кивота. **3** І я
зробив кивот з негниючого дерева, і я
витесав дві кам'яні таблиці, такі ж, як
і перші. І вийшов я на гору, обидві ж
таблиці *були* в обох моїх руках. **4** І
Він написав на таблицях, за першим
письмом, 10-ть слів, які до вас сказав
Господь на горі з-посеред вогню, і
дав їх мені Господь. **5** І повернув-
шись, зійшов я з гори, і вклав я таб-
лиці до кивота, який я зробив, і були
там, так як заповів мені Господь. **6**
мой4. 33 *Сини ж ізраїльські підвелися з Ви-
мой4. 20 рота синів Якім-Місадай. Там *помер
Аарон, і похований був там, і свяще-
ником став Еліазар, син Аарона, за-
місць батька. **7** Звідти ж підвелися до
Ґадґад, і з Ґадґада до Єтавата, землі
потоку вод. **8** В тому часі відлучив
Господь плем'я Леві, щоб носили
кивот господнього завіту, і стояли
перед Господом, служили і прино-
мой2. 18 сили молитви, і благословили в ім'я
ниж. 18 Його до сьогоднішнього дня. **9** *Че-
єз. 44 рез це немає левітам частки ані же-

Гла, і·

Въ *оно время рече гь къ мнѣ. истеши в мо лд
себѣ двѣ дъсцѣ каменнѣ яцѣже [и][1] пер-
вїи, и възыди къ мнѣ на гору и да съ-
твориши себѣ ковчегъ древанъ, и въ-
пишу на дъсцѣ словеса. еликоже и бѣ на [пер-
вы дъскахъ][2], ихже съкруши, и да вложиши а
въ ковчегъ· И сътворихъ ковчегъ ѿ древъ не-
гниющъ. і истесахъ двѣ дъсцѣ каменнѣ я-
цѣ (же и) первїи. и възыидохъ на гору, (-)[3] о-
бѣ (же) дъсцѣ въ [обою][4] руку мою· И въписа
на дъску по писанїю первому, і, слове, яже гла
гь к вамъ, на горѣ ѿ среды огна, и вдасть
а гь мнѣ· И обративса снидохъ съ горы, и
вложихъ дъсцѣ въ ковчегъ иже сътворихъ. и
бѣста ту якоже повелѣ ми гь· (-)[5] *Снове д мо лг
(же) іилеви въздвигошаса ѿ вирода, сновъ
иакимль, мисадаи· ту *оумре ааронъ, и д мо к
погребенъ бы ту, и бысть жрецъ елїазаръ снъ
(ааронь въ ѿца мѣсто)[6]· ѿтуду (же) възъ-
двигошаса въ гагадъ, и ѿ гагада до
[иетавада][7] земли водотечь водъ· въ оно вре-
ма, ѿлучи гь племя левьино, носити ковчегъ
завѣта гна. [и][8] престоати пре гмъ служи-
ти, и молити [и блви ти][9] (има)[10] его, до

а҃ мо҃ и҃і н҃и и҃і є҃з м҃д (дн҃ешнѧго дн҃е)[11]· *Сегѡ̀ ради нѣ́сть леѵі́томъ
ча́сти [ни][12] жре́бїѧ въ бра́тїи и҆́хъ, гь҃ (бо)
са́мъ прича́стїе и҆́хъ, ꙗ҆́коже е҆́сть ре́клъ [и҆̀][13]·
(-)[14] А҆́зъ (же) стоѧ́хъ на гора́хъ, м҃, дні́й. и҆ м҃, но́-
щїй, и҆ послу́ша гь҃ менѐ (всѐ вре́мѧ)[15], и҆ не
всхотѣ̀ гь҃ погуби́ти ва́съ· И҆ речѐ гь҃ ко мнѣ̀
градѝ воздви́гнисѧ пре́дъ лю́дми си́ми, и҆ да вни́-
дутъ и҆ прича́стѧтъ зе́млю ю҆́же клѧ́хсѧ ѿцемъ
и҆́хъ да́ти [ю҆ си́мъ][16]· И҆ нн҃ѣ і҆́лю что (про́ситъ
гь҃ бг҃ъ тво́й)[17] ѹ҆ тебѐ, то́чїю да сѧ бои́ши га҃
бг҃а твоего, [и҆][18] ходи́ти въ всѧ̀ путѝ е҆го и҆ лю-
би́ти е҆го, и҆ служи́ти гв҃и бг҃у твое́му, ѿ всегѡ̀
срⷣца твоего, и҆ ѿ всеѧ̀ дш҃а твоеѧ· Снабдѣ́ти
за́повѣди га҃ бг҃а твоего, и҆ ѡ҆правле́нїѧ е҆го, є҆ли́ко
а҆́зъ заповѣ́даю (-)[19] дн҃е да (ти бл҃го)[20] бу́детъ Се̑
га҃ бг҃а твоего не́бо, и҆ не́бо небе́си, земла̀ и҆ всѧ̀
є҆ли́ко є҆́сть на не́й· ѡ҆ба́че ѿцы̑ ва́ша поѧ̀ пре́жде
гь҃ люби́ти ѧ҆̀. і҆ и҆збра̀ (племѧ̀)[21] и҆́хъ по ни́хъ
ва́съ, па́че всѣ́хъ (стра́нъ)[22] до (дн҃ешнѧго
дн҃е)[23]· И҆ да пресѣче́те жесто́чь срⷣцъ ва́шихъ, и҆
б҃ кр҃и а҃і іѡ҃ л҃д му҃ро ѕ҃ сир л҃е дѣ҃ѧ і҃ кр҃и б҃ гала҃ б҃ е҆фе҃ ѕ҃ кола҃ г҃ а҃ пе҃т а҃ вы́ю ва́шу не жесточи́те по се́мъ· Гь҃ бо бг҃ъ ва́шъ
сі́й бг҃ъ бг҃мъ, и҆ гь҃ гдⷭ҇мъ· Бг҃ъ вели́кїй (и҆)
крѣ́пкїй и҆ стра́шный *и҆́же не зри́тъ лица̀, ни во́з-
метъ да́ра· Творѧ́й су́дъ, пришелцу, и҆ сиротѣ̀
и҆ вдови́це· и҆ [люби́ти][24] пришелца да́ти е҆му̀
хлѣ́бъ, и҆ ри́зу· И҆ люби́те пришелца, пришелцы
вы҃і ѕ҃ м҃а д҃ л҃у д҃ бо бѣ́сте въ землѝ е҆гѵ́петстѣй· *Га҃ бг҃а твоего
бо́исѧ, и҆ тому̀ да слу́жиши, и҆ к тому̀ прилѣ-
пи́сѧ, (-)[25] и҆́менемъ е҆го клени́сѧ· [И҆][26] то́й хвала̀
твоѧ̀, и҆ то́й бг҃ъ тво́й, и҆́же сотворѝ тебѣ̀
ве́лїѧ и҆ сла́внаѧ сїѧ, ꙗ҆́же ви́дѣста ѻ҆́чи твоѝ
б҃ мо҃ м҃ѕ *о҃, [и҆ є҃ ю][27], дш҃ъ внидо́ша ѿцы твоѝ въ
є҆гѵ́петъ, (и҆) нн҃ѣ же сотворѝ тѧ е҆сть гь҃ бг҃ъ
тво́й, ꙗ҆́ко ѕвѣзды нб҃ныѧ мно́жествомъ·

ребу між їхніми братами. Бо сам
Господь їхнє насліддя, так як їм
сказав. **10** Я ж стояв на горах 40
днів і 40 ночей, і вислухав мене
Господь кожного часу, і не захотів
Господь вигубити вас. **11** І сказав
Господь до мене: Іди, підведися
цим перед народом; і хай ввійдуть і
унаслідують землю, якою Я поклявся їхнім батькам, дати її цим. **12** І
тепер, Ізраїле, чого просить Господь Бог твій від тебе, хіба щоб ти
боявся Господа Бога твого, і ходив
в усіх Його дорогах, і любив Його, і
служив Господеві Богові твоєму з
усього серця твого і з усієї твоєї
душі; **13** зберігав заповіді Господа
Бога твого і Його оправдання, які я
сьогодні заповідаю, щоб тобі добре
було. **14** Ось Господа Бога твого
небо і небо небес, земля і все, що є
в ній. **15** Лише ваших батьків
першими вибрав Господь, щоб їх
любити, і вибрав їхнє плем'я після
них – вас понад всіх народів – до
сьогоднішнього дня. **16** І обріжте
твердість ваших сердець, і більше кор2. 19
твердою не чиніть вашу шию. **17** Бо йов. 34
Господь панів, Бог великий і муд. 6
сильний, і страшний, *який не згля- сир. 35
неться на лице ані не візьме дару. дія. 10
18 Він чинить суд приходькові, і рим. 2
сироті, і вдові, і любить приходька, гал. 2
щоб дати йому хліб і одіж. **19** І еф. 6
любіть приходька, бо ви були кол. 3
приходьками в єгипетській землі. пет1. 1
20 Бійся *Господа Бога твого, і вищ. 6
Тому служи, і до Того пристань, мат. 4
Його іменем клянися. **21** І Він – лук. 4
твоя похвала, і Він – твій Бог, який
вчинив тобі велике і славне це, що
побачили твої очі. **22** З *70 і 5-ма мой1. 46
душами ввійшли твої батьки до Єгипту, і нині ж зробив тебе Господь
Бог твій численністю, наче небесні
зорі.

Гла҃, а҃і·

И да лю́биши га҃ бг҃а твоего, и҆ снабди́ши
снабдѣ́нїѧ е҆го, и҆ ѡ҆правле́нїѧ е҆го, и҆ за-
повѣ́ди е҆го, и҆ су́ды̀ е҆го всѧ̀ дни̑· И҆ да
ѹ҆вѣ́сте дне́сь ꙗ҆́ко не дѣ́темъ ва́шимъ
(гл҃ю) ꙗ҆́же не свѣ́дѧтъ ни ви́дѣша наказа́нїѧ
га҃ бг҃а твоего, и҆ вели́чества е҆го, и҆ ру́ку си́лную,
и҆ мы́шцу высо́кую· (Ни)[1] зна́менїѧ е҆го, (ни)[2] чю-
деса е҆го, е҆ли́ка сотворѝ посредѣ̀ е҆гѵ́пта фараѡ́ну
црю̀ е҆гѵ́петску и҆ все́й землѝ е҆го· И҆ е҆ли́ко со-
творѝ си́ле е҆гѵ́петстѣй [и҆][3] ѻ҆ру́жїѧ и҆́хъ, и҆
ко́ни и҆́хъ. ка́ко потопѝ вода [че́рмнагѡ мо́рѧ][4]
пре́дъ лице̑ и҆́хъ женущимъ и҆́мъ по ва́съ, и҆ погу-
д҃ мо҃ ѕ҃і ψа҃ло р҃е бѝ и҆́хъ гь҃ [бг҃ъ][5] до дн҃ешнѧго дн҃е· И҆ *є҆ли́ко со-
творѝ ва́мъ въ пусты́ни до́ндеже прїидо́сте на

Глава 11

1 І полюбиш Господа Бога твого,
і зберігатимеш Його рішення, і
Його оправдання, і Його заповіді, і
Його суди всі дні. **2** І пізнаєте ви
сьогодні, що не говорю вашим дітям, які не знають ані не бачили
напоумлення Господа Бога твого, і
Його величні діла, і сильну руку, і
високе рамено, **3** ані Його знаки, ані
Його чуда, які вчинив посеред
Єгипту фараонові, єгипетському
цареві, і всій його землі; **4** і те, що
зробив єгипетській силі, і їхній
зброї, і їхнім коням, як вода Червоного моря затопила перед *вашим*
лицем їх, коли вони гналися за вами, і вигубив їх Господь Бог до сьо- мой4. 16
годнішнього дня. **5** І *що вчи- пс. 105

нив вам в пустині, доки ви не прий-
шли до цього місця. **6** І що вчинив
Дафанові і Авиронові, синам Еліява,
сина Рувима, яких земля, відкривши
свої уста, пожерла їх, і їхні доми, і
їхні шатра, і ввесь їхній маєток з
ними посеред усього Ізраїля. **7** Бо
ваші очі побачили всі великі Господ-
ні діла, які Він вам вчинив сьогодні. **8**
І зберігатимете всі Його заповіді, які
я вам заповідаю сьогодні, щоб ви жи-
ли і помножилися, і ввійшли, і одер-
жали землю, до якої ви, туди, пере-
ходите через Йордан, щоб унаслідду-
вати її; **9** щоб численні дні ви були на
землі, яку поклявся Господь вашим
батькам дати їм і їхньому насінню по
них, землю, що кипить молоком і ме-
дом. **10** Бо земля, до якої ви входите,
туди, унаслідувати її, не є такою, як
єгипетська земля, звідки ви виходите,
звідти, коли сіють насіння і наводню-
ють її водою, як город зеленини. **11**
Земля ж, до якої ти входиш, туди,
унаслідувати її, земля гірська і з
долинами, напоювана небесним до-
щем. **12** Земля, яку Господь Бог твій,
над нею, наглядає, постійно на ній очі
Господа Бога твого, від початку року
і до кінця року. **13** Якщо ж слухом
послухаєте всі Його заповіді, які я
тобі сьогодні заповідаю, щоб любити
Господа Бога твого і служити Йому з
усього твого серця і з усієї твоєї душі,
14 і дасть дощ твоїй землі в час
ранній і пізній; і збереш твоє жито, і
твоє вино, і твою олію; **15** і даси
поживу на полях твоїй скотині.
Наївшись же і наситившись, **16** сте-
режись, щоб не згорділо твоє серце, і,
приступивши, не послужили ви ін-
шим богам і *не* поклонилися їм; **17** і
гнівом не розлютився Господь на вас,
і *не* замкнув небо; і не буде дощу, і
земля не дасть свого плоду, і згинете
швидко з доброї землі, яку Господь
вищ. 6 дав вам. **18** *І вложіть ці слова у ваші
серця і у вашу душу. І покладете їх на
знак на ваших руках, хай будуть на
вищ. 4 чолах між вашими очима. **19** *І
навчите своїх дітей говорити їх, си-
дячи в хаті і ходячи в дорозі, і ле-
жачи, і встаючи. **20** І напишите їх на
одвірках свого дому і на своїх бра-
мах, **21** щоб помножилися ваші дні і
дні ваших синів на землі, якою по-
клявся Господь вашим батькам дати
її, так як дні неба на землі. **22** І буде,
коли слухом послухаєте всі ці запо-
віді, які я вам заповідаю сьогодні
творити, щоб любити Господа Бога
вашого, ходити в усіх Його заповідях
і пристати до Нього, **23** – тоді про-
жене Господь ці народи з-перед ва-
шого лиця, і унаслідуєте народи
великі і дуже сильні, понад вас. **24**
іс нав. 1 *Всі місця, в яких стане стопа ва-

мѣсто сїе· И̂ е̂лико сътвори, дафа́ну и̂ а̂виро́ну
сн҃ома е̂лї а́влема сн҃а ру́вина. ӕ́же ѿверьзши
земла̀ оу̂ста̀ своа̀ пожрѐ ӣ и̂ домы и̂хъ, и̂ ку-
ща и̂хъ, и̂ все и̂хъ и̂мѣнї е с ними средѝ всего̀
ї и̂л҃а. Ӕ́ко о̂́чи ваши видѣста вса дѣла г҃на,
вели́каа, е̂ли́ко сътворѝ ва̑ днесь· И̂ да
снабди́те вса за́повѣди е̂го е̂ли́ко а̂́зъ заповѣ-
даю [вамъ][6] дн҃е. да живе́те и̂ оу̂мно́житеса,
и̂ въни́дѣте и̂ прї имѣте зе́млю, на нюже в̂ы
минуете чрез̆ ї о̂рда́нъ та́мо причасти́ти ю̂·
да мно́ги дн҃и будете на земли̂, е̂́юже клат-
са г҃ь ѿц҃емъ вашимъ. да́ти и̂мъ и̂ сѣ́мени
ӣ по нӣ. зе́млю кипа́щу млеко́мъ и̂ ме́до̑·
(Земла̀ б҃о е̂сть)[7] на нюже в̂ы и̂́дете та́мо
причасти́ти е̂а̀· Не ӕ́ко земла̀ е̂гѷпетъска
е̂сть, ѿню́дуже ѿхо́дите та́мо, е̂гда̀ сѣ́ютъ
сѣ́ма, и̂ напаа́ютъ (и̂) поенї емъ, ӕ́ко о̂гра́-
ду ѕе́льную· Земла̀ же в нюже ты вхо́диши
та́мо причасти́ти ю̂, земла̀ го́рна и̂ ра́вна, ѿ
дожда̀ нб҃наго напаа́етса· Земла̀ ю́же г҃ь б҃ъ
твои снабди́тъ (-)[8] всегда̀. О̂чи г҃а б҃а твое̂го
на неи въ нача́ло лѣту, и̂ до конца̀ лѣту· А̂-
ще же слухомъ послушаете всѣхъ заповѣдеи
его, е̂ли́ко а̑ заповѣ́даю тебѣ дн҃е· люби́ти г҃а
б҃а твое̂го, и̂ служи́ти е̂му ѿ всего̀ ср҃ца тво-
е̂го, и̂ ѿ всеа̀ дш҃а твое̂а· И̂ дастъ дождь
земли̂ твоеи по вре́мени ра́нныи и̂ поз̑ныи. и̂
съберéши жи́та твоа̀. и̂ вино̀ твоѐ и̂ е̂леи
твои· И̂ [даси][9] пищу на селѣх̆ [-][10] ско́томъ
твои̂мъ, (-)[11] ӕ́дъ (же) и̂ насыти́шиса· Блю-
ди̂ себѐ, да не развеличаетса ср҃це твоѐ. и̂ (при-
ступи́вше)[12] послужите бого́мъ и̂нѣмъ, и̂ по-
кло́нитеса и̂мъ· И̂ ӕ́ростїю разгнѣваетса г҃ь
на́ вы, и̂ затвори́тъ нб҃о. и̂ не будетъ дож-
да̀ и̂ земла̀ не дастъ плода̀ свое̂го, и̂ поги́б-
нете вскорѣ съ земла̀ бл҃гїа ю́же [г҃ь
да́стъ][13] ва́мъ· *И̂ да вложи́те словеса̀ с̂и въ вы҃ ѕ
ср҃ца ва́ша и̂ въ дш҃у ва́шу. и̂ да възложи́те
а̀ въ зна́менї е на́ руку вашу (-)[14] да будутъ
(на челѣ́хъ) между о̂чи́ма ва́шима· *И̂ да вы҃ д
наоу̂чи́те ча́да своа̀ г҃лати сӣ сѣдаще въ
дому, ї и̂дуще въ путь, и̂ лежа́ще и̂ въста́-
юще· И̂ въпиши́те а̀ на пра́зѣхъ хра́ма свое̂го,
и̂ на вра́тѣхъ своихъ· да оу̂мно́жатса дн҃и
ва́ши, и дн҃и сн҃овъ ва́шихъ. на земли̂ е̂ю́же
кла́тса г҃ь ѿц҃емъ ва́шимъ да́ти (ю̂)[15] ӕ́ко
дн҃ї е нб҃у на земли̂· И̂ будетъ а̂́ще слухомъ
послушаете всѣхъ за́повѣдеи сихъ, ӕ́же а̀
заповѣдаю ва́мъ дн҃е твори́ти. люби́ти г҃а б҃а
ва́шего, ходи́ти въ вса [за́повѣди][16] е̂го и̂ при-
лепла́тиса къ нему· (Тогда̀)[17] ѿженет̃ г҃ь [-][18]
(стра́ны)[19] сїа ѿ лица ва́шего, и̂ о̂дръжи́те

(стра́ны)[20] вели́кїа и҆ крѣ́пкїа ѕѣло па́че ва́съ·
і҆с҃у на҃ а҃ *вс҄а мѣ́ста на ни́хже ста́нетъ стопа̀ но́гъ
ва́шихъ, ва҃ бꙋ́детъ, ѿ пꙋсты́ни, и҆ ѿ дꙋбра҃,
и҆ ѿ рѣкѝ вели́кїа [-][21] (є҆фра́тъ)[22], и҆ до мо́ра,
є҆́же на за́пади бꙋ́дꙋ предѣ́ли ва́ши· Не ста́нетъ
и҆никто́же пре҃ лице́мъ ва́шимъ, [и҆][23] тре́петъ
ва́шъ и҆ стра́хъ ва́шъ взложи́тъ г҃ь б҃ъ ва́шъ
на лицѐ всеѧ̀ землѧ̀ на ню́же а҆́ще в̾зы́йдете [-][24]
ꙗ҆́коже гл҃а г҃ь къ ва́мъ· Се҃ а҆́зъ даю̀ пре҃ ва́ми
дн҃е, бл҃ве́нїе и҆ кла́твꙋ. бл҃ве́нїе а҆́ще послꙋ́шаете
за́повѣдїи г҃а б҃а ва́шего, є҆ли́коже а҆́зъ заповѣ́даю
ва́мъ дн҃е· (-)[25] [Кла́твы][26] (же) а҆́ще не
послꙋ́шаете за́повѣди г҃а б҃а ва́шего, и҆́же (запо-
вѣ́дахъ)[27] ва́мъ дн҃е· И҆ съврати́тесѧ с пꙋтѝ
и҆́же заповѣ́дахъ ва́мъ, и҆дꙋ́ще послꙋжи́ти бо-
го́мъ и҆нѣ́мъ и҆́хже не вѣ́сте· И҆ бꙋ́детъ є҆гда̀
въведе́тъ тебѐ г҃ь б҃ъ тво́и, въ зе́млю въ ню́же
(минꙋ́ете)[28] та́мо причасти́ти є҆ѧ̀· И҆ да да́си
бл҃ве́нїе на го́рꙋ гаризи́ню, (а҆)[29] кла́твꙋ на го́рꙋ
гева́лю. [є҆́же є҆́сть][30] о҆бо́нꙋ стра́нꙋ і҆о҆рда́на за
пꙋте҃ и҆́же на за́пади сл҃нца въ землѝ ха-
нааⷩ҇стеи, о҆бита́ющи҃ на за́пади сл҃нца бли́зъ
голго́ла (высо́кагѡ)[31]· вы҆ бо̀ минꙋ́ете і҆о҆рда́нъ въ-
ше́дше прїѧ́ти землѧ̀, ю҆́же г҃ь б҃ъ ва́шъ дае́тъ
ва́мъ въ прича́стїе всѧ̑ дни҃, и҆ прїи́мете ю҆̀ и҆
всели́тесѧ в ню̀· И҆ да съхрани́те твори́ти всѧ̑
за́повѣди [є҆го][32], и҆ сꙋды̀ [є҆го][33] ꙗ҆̀же а҆́зъ даю̀
(ва́мъ)[34] дн҃ь·

шиx ніг, – буде вам: від пустині і від долин, і від великої ріки Ефрат, і до моря, що на заході, будуть ваші границі. **25** Ніхто не встоїться перед вашим лицем; і ваше тремтіння, і ваш страх накладе Господь Бог ваш на лице всієї землі, до якої лиш ввійдете, так як сказав Господь до вас. **26** Ось я даю перед вами сьогодні благословення і прокляття: **27** благословення – якщо послухаєте заповіді Господа Бога вашого, які я вам сьогодні заповідаю; **28** прокляття ж – якщо не послухаєте заповіді Господа Бога вашого, які я вам сьогодні заповідаю, і зійдете з дороги, яку заповів я вам; ідучи послужити іншим богам, яких не знаєте. **29** І буде, коли введе тебе Господь Бог твій до землі, до якої, туди, переходите унаслідувати її; і дасть благословення на горі Ґаризін, а прокляття – на горі Ґевал, **30** що є на другій стороні Йордану, за дорогою, що на захід сонця, в землі ханаанській; тим, що живуть на заході сонця, поблизу Ґолґола високого. **31** Бо ви переходите Йордан, ввійшовши – унаслідуєте землю, яку Господь Бог ваш дає вам в наслідця на всі дні; і одержите її, і поселитеся на ній. **32** І зберігатимете чинити всі Його приписи і Його суди, які я сьогодні даю вам.

Гла, ві·

Сї́и (же)[1] за́повѣди и҆ сꙋды̀ ꙗ҆̀же снабди́те
твори́ти на зе҃лѝ ю҆́же г҃ь б҃ъ ѿц҃ъ ва-
шихъ дае҃ ва́мъ въ прича́стїе всѧ̑ дн҃и
ꙗ҆̀же вы҆ живе́те на землѝ· Па́гꙋбою погꙋ-
і҆оа҃ д҃ би́те всѧ̑ мѣ́ста, *въ ни́х же слꙋжи́ша тѝ
стра́ны бого́мъ свои́мъ, ꙗ҆̀же вы҆ прїи́мете [-][2]
на гора́хъ высо́кихъ и҆ хо́лмехъ, и҆ по҃ дре́вомъ
сѣ́нны́· И҆ да раскопа́ете тре́бища и҆́хъ, и҆ съкрꙋ-
ши́те сто́лпы̀ и҆́хъ, и҆ сады̀ и҆́хъ посѣче́те, и҆
ва́ѧнїа бого҃ и҆́хъ и҆зожже́те на о҆гнѝ, и҆ поги́бне
и҆́мѧ и҆́хъ ѿ мѣ́ста того̀· да не сътвори́те
в҃ пара҃ з҃ та́ко г҃ꙋ б҃ꙋ ва́шемꙋ. *Но на мѣ́стѣ и҆дѣ́же и҆з-
бере́тъ г҃ь б҃ъ на́шъ. (всѣ́мъ племене́мъ ва-
шемъ)[3] призва́ти и҆́мѧ є҆го тѝ [-][4]. и҆ взы́щете
и҆ вни́дете та́мо· И҆ принесе́те тѝ всесожже́нїа
ва́ша и҆ тре́бы ва́ша и҆ приноше́нїа ва́ша. и҆ мл҃-
твы ва́ша и҆ во́лнаа ва́ша. [(-)[5] и҆сповѣ́данїа ва-
ша][6], и҆ первенца̀ воло́въ ва́шихъ, и҆ о҆ве́цъ ва-
шихъ· И҆ да ꙗ҆́сте та́мо пре҃ г҃мъ б҃мъ ва-
шимъ. и҆ возвесели́тесѧ о҆ все́мъ, на не́же воз-
ложи́те рꙋкѝ [ва́ша][7] вы҆ и҆ до́мове ва́ши, ꙗ҆́ко
(тѧ̀ бл҃ви́лъ є҆́сть)[8] г҃ь б҃ъ тво́и· да не сътво-

Глава 12

1 Це ж приписи і суди, які берегтимете чинити на землі, яку Господь Бог ваших батьків дає вам в наслідця на всі дні, які ви живете на землі. **2** Знищенням вигубите всі
місця, *в яких, там, служили наро- ів. 4
ди своїм богам, яких ви унаслідували: на високих горах, і на вершках, і під тінистим деревом. **3** І розвалите їхні жертовники, і знищете їхні стовпи, і вирубаєте їхні гаї, і різьблене їхніх богів спалите вогнем, і знищите їхні імена з того місця. **4**
Не зробите так Господеві Богові ва-
шому. **5** *Але на місці, де вибере пар2. 7
Господь Бог наш всім ваших племенам, – прикликати Його ім’я там; і пошукаєте, і ввійдете туди. **6** І принесете туди ваші цілопалення, і ваші жертви, і ваші приноси, і ваші молитви, і ваше добровільне, ваші визнавання, і ваших первородних волів, і ваших овець. **7** І їстимете там перед Господом Богом вашим, і зрадієте усім, на що покладете ваші руки, ви і ваші хати, так як тебе поблагословив Господь Бог твій. **8** Не чинитимете там за всім,

що чините сьогодні тут, кожний –
що вгодне перед ним. **9** Бо тепер ви
ще не прийшли до спочинку, у нас-
ліддя, яке Господь Бог ваш вам дає.
10 Але коли перейдете Йордан, і за-
мешкаєте на землі, яку Господь Бог
ваш дає вам в насліддя, і Він дасть
вам спочинок від усіх ваших во-
црс3. 8 рогів, які довкруги вас, і поселитеся
црс4. 21 впевнено. **11** *І буде місце, де ви-
пар2. 33 бере Господь Бог ваш, – прикли-
єре. 32 кати там Його ім'я, там принесете
все, що я вам сьогодні заповідаю:
ваші цілопалення, і ваші жертви, і
ваші десятини, і первоплоди ваших
рук, і кожний ваш вибраний дар,
який обіцяєте Господеві Богові ва-
шому. **12** І зрадієте перед Господом
Богом вашим ви, і ваші сини, і ваші
дочки, і раби, і ваші рабині, і леві-
ти, що при вашій брамі, бо немає їм
частки ані насліддя з вами. **13** Сте-
режись, не приноси свого цілопа-
лення в кожному місці, де лиш спо-
добається, **14** але на місці, яке вибе-
ре Господь Бог твій в одному з
твоїх міст; там принесеш твоє ціло-
палення і там зробиш все, що я тобі
сьогодні заповідаю. **15** Але за всім
бажанням твоєї душі принесеш у
жертву, і їстимеш м'ясо за благо-
словенням Господа Бога твого, я-
кий дав тобі в кожному місті твоє-
му. І нечистий в тобі, і чистий – ра-
зом їстиме він його, як серну і оле-
црс1.14 ня. **16** *Лишень кров не їстимете, на
землю виливайте її, як воду. **17** Не
зможеш їсти в твоїх містах деся-
тину твоєї пшениці, і твого вина, і
твоєї олії, своїх первородних волів,
і своїх овець, і всі обіти, які обіця-
єш, і ваші визнавання, і приноси ва-
ших рук. **18** Але з'їси їх перед Гос-
подом Богом своїм на місці, де
вибере Господь Бог твій Собі, ти, і
твій син, і твоя дочка, і твій раб, і
твоя рабиня, і левіт, і приходько,
що в твоїх містах; і радітимеш пе-
ред Господом Богом твоїм за все,
на що покладеш твою руку. **19** Бе-
режись сам, не остав левіта в усьо-
му часі, поки живеш на землі. **20**
мой1. 28 *Якщо ж розширить Господь Бог
ниж. 19 твої границі, так як тобі сказав, і
скажеш: Їстиму м'ясо. Їстимеш м'я-
со, доки забажає твоя душа їсти
м'ясо, за всім бажанням твоєї душі.
21 Якщо ж далеко від тебе місце,
яке вибере Господь Бог твій, щоб
прикликати там Його ім'я; і прине-
сеш жертву з своїх волів і з своїх
овець, яких дасть тобі Бог твій, так
як заповів я тобі, – їстимеш в твоїх
містах за бажанням твоєї душі. **22**
Так, як їсться серну і оленя, так їс-
тимеш їх, нечистий в тобі і чистий,
однаково їстиме. **23** Стережись ду-

рите [тѹ][9] [по][10] всемѹ єликоже [творите][11] здѣ
днь, кождо оугодно пре собою. Нѣсте бо пришли до
нынѣ въ покои. [-][12] въ причастїе еже гь бъ
вашъ даетъ вамъ. (Но егда)[13] прейдете іор-
данъ и вселитеся на земли юже гь бъ ваш
причаститъ вамъ, и покоитъ ва ѿ всѣхъ
врагъ ваших иже окртъ (ва), и вселитеся без г црс и
съблазна. *И бꙋде мѣсто идѣже изберетъ гь д црс ка
бъ вашъ призвати имѧ его тѹ. Тꙋ принесете в пара лг
все елико азъ заповѣдаю вамъ дне. всесъжженїѧ ереа лв
ваша, и требы ваша. и десятины ваша, и
начатки рꙋкъ ваших, (-)[14] и всякъ избранъ даръ
вашъ. елико обѣщаете [гви][15] бꙋ вашемꙋ. И
възвеселитеся пре гмъ бмъ вашимъ, вы и
снове ваши, и дщери ваши, и рабы [-][16], и
рабынѧ ваша, и [левꙋти иже][17] оу вратъ ваших,
яко нѣсть [им][18] части ни жребїа с вами. Блюди
себе самъ не приноси всесъжженїа своего въ
всякомъ мѣстѣ егоже аще възлюбиши. Но в
мѣсте еже изберетъ гь бъ твои [-][19] въ еді-
номъ [гра][20] твоих. тꙋ да принесеши всесъж-
женїе твое, и тꙋ сътвориши все елико азъ
заповѣдаю тебѣ днь. Но всѣ хотѣнїемъ [дша
твоеа][21]. да жертвꙋеши и яжь мяса, по блве-
нїю га ба твоего иже даде тебѣ въ (всѣ
градѣх твоихъ)[22], нечисты и тебѣ, и чистыи
выкꙋпѣ да ястъ ѧ, яко сернꙋ и елень. *Развѣ а црс дı
крови да не ясте, на землю проливаите ю аки
водꙋ. Не възможеши ясти въ градѣ своих де-
сятины, пшеница твоеѧ и вина твоего, и
елеѧ твоего. первенца воловъ своихъ, и овецъ
своихъ, и вся обѣти еже (обѣщаеши)[23], і ис-
повѣданїа ваша, и приносъ рꙋкъ ваших. Но пре
гмъ бмъ своимъ да яси ѧ въ мѣсте идѣже
изберē гь бъ твои себѣ. Ты и снъ твои и
дщери твоа [и][24] рабъ твои и раба твоѧ, [и
левꙋтин][25], и пришелецъ, иже въ градѣ твои, и
възвеселишася пре гмъ бмъ твои о все на
неже возложиши рꙋкꙋ твою. Блюди себе самъ да
не оставляеши левꙋтинина въ все время дон-
деже еси живъ на земли. *Аще же разширитъ а мо кı
гь бъ [-][26] предѣлы твоѧ, якоже (ти есть ни дı
гла)[27] и речеши да ямъ мяса. аще въсхощетъ
дша твоѧ яко ясти мяса. въ всемъ похо-
тѣнїю дша твоеѧ да яси мяса. Аще же
подале (мѣсто ѿ тебе)[28] еже изберетъ гь бъ
твои, призывати имѧ его тꙋ. и требꙋ поло-
жиши ѿ воловъ своихъ, и ѿ овецъ своихъ яже
дастъ тебѣ бъ твои. якоже заповѣда тебѣ,
да яси въ градѣхъ твои по похотѣнїю дша
твоеѧ. Якоже ся ястъ серна и елень. такоже
да яси ѧ, нечистыи тебѣ и чистыи такожде

да ꙗ҆да́тъ· во́ньми крѣ́пце да не ꙗ҆́си кро́ви,
кро́вь бо (є҆́сть) [дш҃а̀ є҆го̀][29]. да не ꙗ҆́стсѧ дш҃а с
мѧ́сы· да не ꙗ҆́сте (еа̀, но) на̀ зе́млю пролива́йте
ю҆̀ а҆́ки во́дꙋ, да не ꙗ҆́си ю҆̀. да бл҃го тебѣ̀
бꙋ́детъ и҆ сн҃ѡмъ твои҆мъ по тебѣ̀ [въ вѣ́ки][30].
А҆́ще сътвори́ши се, є҆́же добро̀ и҆ оу҆го́но (є҆́сть) пре́
гм҃ъ бм҃ъ твои҆мъ· ра́звѣ ст҃аѧ твоѧ̀ и҆́же
[бꙋде тебѣ̀][31], и҆ ѡ҆бѣ́ты твоѧ̀ възе́мъ да
прїи҆́деши на мѣ́сто, и҆дѣ́же и҆збере́тъ гь бъ
твои (о҆́но) себѣ̀, призва́ти и҆́мѧ є҆го та́мѡ· И҆ да
сътвори́ши всесъжже́нїѧ твоѧ̀, мѧ́са (же) [и҆
кро́вь][32] възнесе́ши на ѻ҆лтарь га ба твоє҆го. кро́вь
же тре́бъ твои҆х. да пролї́єши пре́ степе́ни
ѻ҆лта́рѧ (-)[33] ба твоє҆го, а҆ мѧ́са да ꙗ҆си·
Снабди̇ и҆ послꙋ́шаи и҆ да сътвори́ши всѧ словеса̀
ꙗ҆́же а҆зъ заповѣ́даю тебѣ̀ [днь][34]. да бл҃го ти
бꙋде и҆ сн҃ѡмъ твои҆м [по тебѣ̀][35] въ вѣ́ки· А҆́ще
сътвори́ши добро̀ и҆ оу҆го́дно пре́ гм҃ъ твои҆мъ·
А҆́ще же потреби́ (-)[36] бъ (-)[37] (страны̀)[38], в нѧже
вхо́диши ты та́мо прїѧ́ти зе́млю и҆хъ ѿ лица
твоє҆го, и҆ прїи҆меши ю҆̀ и҆ всели́шисѧ въ зе́млю
и҆хъ· Блюди̇ себѣ̀ са́мъ не възы́щи въ слѣ́дъ
и҆ти и҆хъ, по потребле́нїю и҆хъ ѿ лица̀ твоє҆го.
не възыщи̇ бого́въ и҆хъ гл҃ѧ. ка́ко творѧ́тъ
(страны̀)[39] сїа бого́мъ свои҆мъ, сътворю̀ и҆ а҆зъ· да
не сътвори́ши [гꙋ бꙋ своє҆мꙋ та́ко][40], похꙋлено
бо (є҆́сть) [є҆го́же гь][41] ненави́ди. сътвори́ша
бого́мъ свои҆мъ. ꙗ҆́ко сн҃ы своѧ и҆ дщери своѧ
вы҃ д жгꙋтъ ѻ҆гне бого́мъ и҆мъ· *Всѐ сло́во є҆́же а́зъ
при҃ л заповѣ́даю тебѣ̀ днь, се снабди̇ твори́ти. *Да
вы҃ д не приложи́ши к семꙋ ни оу҆и҆́меши ѿ него̀·

же пильно, щоб не їсти крові, бо
кров – це його душа. Хай не їсться
душа з м'ясом. **24** Не їстимете її,
але на землю її виливайте, як воду.
25 Не з'їси її, щоб добре було тобі і
твоїм синам після тебе, навіки, як-
що вчиниш те, що добре і миле пе-
ред Господом Богом твоїм. **26** Ли-
ше твоє святе, яке буде тобі, і твої
обіти, взявши, прийдеш до місця,
яке вибере Господь Бог твій його
Собі, щоб призвати там Його ім'я.
27 І зробиш твої цілопалення. М'я-
со ж і кров принесеш на жертовник
Господа Бога твого, кров же твоїх
жертов виллєш перед сходинками
жертовника Бога твого, а м'ясо з'ї-
си. **28** Збережи і послухай і вчини
всі слова, які я сьогодні тобі запо-
відаю, щоб добре було тобі і твоїм
синам, по тобі, навіки, якщо вчи-
ниш добре і миле перед Господом
твоїм. **29** Якщо ж вигубить Бог від
лиця твого народи, до яких ти вхо-
диш, туди, щоб одержати їхню зем-
лю, і одержиш її і поселишся в їх-
ній землі, **30** бережися сам; не шу-
кай іти вслід за ними після того, як
Він їх вигубив з-перед твого лиця.
Не шукай їхніх богів, кажучи: Як
чинять ці народи своїм богам, вчи-
ню і я. **31** Не чинитимеш Господеві
Богові своєму так, бо огидним є те,
що Господь ненавидить: вони зро-
били своїм богам, бо своїх синів і
своїх дочок спалюють в огні їхнім
богам. **13,1** *Кожне слово, яке я вищ. 4
тобі сьогодні заповідаю, це бережи
творити. *Не додаси до нього ані не при. 30
віднімеш від нього. вищ. 4

Гл҃а, ГІ·

А҆́ще въста́не въ тебѣ̀ прркъ и҆ли вида̀
со́нъ, и҆ да́стъ тебѣ̀ зна́менїѧ и҆ чюдеса̀·
и҆ прїи҆де зна́менїе и҆ли чю́до є҆́же бꙋдетъ
гл҃ати (-)[14] рекі́и, и҆́демъ да послꙋ-
жимъ бого́въ и҆нѣмъ, и҆хже не вѣ́сте· да не послꙋ-
шаете гл҃ъ прорка того̀, и҆ли вида́щаго со́нъ
то́и. ꙗ҆ко и҆скꙋша́етъ гь бъ васъ оу҆вѣдѣти
а҆́ще лю́бите га ба ва́шего всѣмъ срцемъ ва-
шимъ и҆ всею дш҃ею ва́шею· По гѣ бѕѣ ва-
шемъ, да хо́дите и҆ того бои́тесѧ, и҆ за́повѣди
є҆го снабдите. и҆ гла́са є҆го да послꙋша́єте [и҆
томꙋ послꙋжи́те][2], и҆ к немꙋ прилепи́тесѧ· И҆
прркъ то́и и҆ли вида́и со́нъ [-][3] да оу҆́мре· Гл҃алъ
бо є҆сть прельсти́ти тѧ ѿ га ба твоє҆го и҆зве-
шаго тѧ и҆з землѧ є҆гѵпеския и҆зба́вльшаго тѧ
и҆з рабо́ты· Хотѧ́ще съврати́ти тѧ с пꙋти̇,
и҆́же заповѣ́да тебѣ гь бъ твои ходи́ти во́нь.
(сего̀ ра́ди)[4] [погꙋби́те][5] (сами) зло́е ѿ васъ· А҆́ще

Глава 13

2 Якщо повстане в тебе пророк чи
той, що бачить сон, і дасть тобі знак
чи чуда; **3** і сповниться знак чи
чудо, про яке буде говорити той,
хто говорить: Підім, послужимо ін-
шим богам, яких не знаєте. **4** Не по-
слухаєте слів того пророка чи того,
що бачить той сон, бо випробовує
вас Господь Бог, щоб дізнатись чи
любите Господа Бога вашого всім
вашим серцем і всією вашою ду-
шею. **5** За Господом Богом вашим
ходіть, і того бійтеся, і заповіді йо-
го бережіть, і його голосу слухайте-
ся, і тому послужіть, і до нього при-
станете. **6** І той пророк чи той, хто
бачить сон, хай помре. Бо заго-
ворив, щоб відвернути тебе від Гос-
пода Бога твого, що вивів тебе з
єгипетської землі, що викупив тебе
з рабства, бажаючи звести тебе з
дороги, яку заповів тобі Господь
Бог твій, ходити нею. Задля цього

самі вигубите з вас зло. **7** Якщо ж просить тебе твій брат, син твоєї матері, чи твій син, чи твоя дочка, чи жінка твого лона, чи твій приятель, що милий твоїй душі, потайки кажучи: Ідім і послужім іншим богам, яких не знав ти ані твої батьки, **8** з богів народів, що довкруги нас, що близькі до тебе чи далеко від тебе, від краю землі до краю землі. **9** Не побажай піти з ним ані не послухай його, і хай твоє око не пощадить його, і не полюби його, і не прикривай його. **10** Сповіщаючи, сповістиш про нього, і твоя рука хай буде на ньому найперше, щоб його убити, і руки всього народу пізніше. **11** І поб'єте його камінням, і він помре, бо шукав відвернути тебе від Господа Бога твого, що вивів тебе з єгипетської землі, з дому рабства. **12** І ввесь Ізраїль, почувши, побоїться, і не додадуть після цього чинити за цим злим словом, що у вас. **13** Якщо ж почуєш в одному з міст, яке Господь Бог тобі дає, щоб там жити, що кажуть: **14** Вийшли беззаконні мужі з нас і відвернули тих, що живуть у їхніх містах кажучи: Підім, послужім іншим богам, яких ви не знаєте. **15** І дослідиш, і випитаєш, і дуже дослідиш, і ось явно слово правдиве, і є у вас хула. **16** Ось, убиваючи, уб'єш всіх, що живуть у тому місті, вбивством меча, і прокляттям прокленете їх і все, що в ньому. **17** І збереш всю його здобич на його роздоріжжях, і вогнем вповні спалиш місто і всю його здобич перед Господом Богом твоїм; і буде незаселеним навіки, більше не буде відбудоване. **18** Ніщо з проклятого не пристане до твоєї руки, щоб Господь відвернув свою лють гніву і дав тобі милосердя, і змилосердився над тобою, і розможив тебе, так як сказав тобі і так як поклявся Господь вашим батькам, **19** якщо послухаєшся голосу Господа Бога твого і зберігатимеш всі його заповіді, які я тобі сьогодні заповідаю, щоб чинити добро і миле перед Господом Богом твоїм.

же молѧ̑ тѧ̀ бра҃ твои (сн҃ъ мт҃ри твоеѧ̀)[6] и̂ли сн҃ъ твои и̂ли дщѝ твоа̀, и̂ли женà лóна твоѐго, и̂ли дрꙋгъ [твои][7] тóченъ дш҃и твоеи̑, ѻ̂таи̑ гл҃ѧ. и̂́демъ и̂ послꙋжимъ бóгомъ и̂нѣм̑, и̂хже не ви́дѣ ты̀ ни̂ ѿц҃ы твои̂· ѿ богóвъ (странъ)[8] ꙗ̂же ѻ̂́крⷭ҇тъ [насъ][9], приближа́ющїисѧ тебѣ̂, и̂ли да́лнїи ѿ тебѐ, ѿ конца землѝ до конца̀ землѝ· Не восхощѝ и̂тѝ с ни̑, [ни́же][10] послꙋ́шаи ѐго. и̂ да не пощади́тъ ѻ̂́ко твое на него, (и̂) не възлюбѝ ѐго [и̂ да не][11] прикрыѐши ѐго· Возвѣща́ѧ возвѣстиши ѻ̂ немъ. и̂ [рꙋка твоа̀ да бꙋде̑][12] на не́мъ въ прьвыхъ побитї и̂, и̂ рꙋкѝ всѣхъ людїи послѣжде· И̂ (побїѐте)[13] ѐго ка́менїемъ и̂ оу̂́мретъ, ꙗ̂́ко възыска́лъ ѐсть ѻ̂брати́ти тебѐ ѿ г҃а б҃а твоѐго, и̂зве́дшаго тѧ̂ и̂зъ землѧ̀ ѐгѵ̂пеⷭ҇ски ѿ до́мꙋ рабо́ты· И̂ ве́сь і̂и҃ль оу̂слы́шавъ оу̂бои́тсѧ и̂ не приложи́тсѧ посе́мъ сътвори́ти по словеси [семꙋ̀ ѕло́мꙋ][14] и̂же въ ва̑· А̂́ще ли оу̂слы́шиши въ ѐді́номъ ѿ гра̑ ꙗ̂́же г҃ь б҃ъ [-][15] да́етъ тебѣ̂ всели́тисѧ тꙋ̂ гл҃ющихъ· И̂зыидо́ша мꙋжѝ беззако́нїи ѿ [на̑][16], и̂ ѿврати́ша [-][17] живꙋ́щаѧ въ [гра́дѣхъ][18] и̂хъ гл҃юще. и̂́демъ [-][19] да послꙋжи́м̑ бого́мъ и̂нѣмъ, и̂хже не вѣ́сте· И̂ да възы́щеши и̂ вопраша́еши и̂ ѻ̂бы́щеши ѕѣло. и̂ се̑ ли и̂́стинно (сло́во бы́сть ꙗ̂вѣ)[20], (и̂) похꙋлéнїе (ѐсть)[21] въ ва̑· (Се̑) оу̂бива́ѧ оу̂бїѐши вс̂ѧ живꙋ́щаа въ гра́дѣ ѻ̂нѡ̑ оу̂бóемъ мéчнымъ. [и̂][22] възложéнїем̑ да възложи́ши и̂хъ и̂ всѧ̂ ꙗ̂же в ни̑· И̂ ве́сь плѣнь ѐго събере́ши и̂ в распꙋ́тїихъ ѐго. и̂ да запали́ши гра̑ ѻ̂́гне̑ и̂ всю̀ коры́сть ѐго всѧ́чески пре̑ гмⷭ҇ъ бмⷭ҇ъ твои́мъ, и̂ бꙋ́детъ пꙋ́стъ въ вѣ́ки, не възгра́дитсѧ посе́мъ· да приложи́сѧ (ничтóже ѿ положенїѧ в рꙋцѣ твоѝ)[23]. да ѿврати̑ (б҃ъ)[24] ѿ ꙗ̂́рости гнѣвъ свóи, и̂ да́сть ти̂ млⷭ҇ть и̂ поми́лꙋет̑ тѧ̂ и̂ оу̂мнóжи̑ тѧ̂ ꙗ̂́кѡ [ѐсть гл҃а тебѣ, и̂][25] ꙗ̂́коже сѧ ѐсть клѧ̀ г҃ь ѿц҃емъ ва́шимъ· А̂́ще послꙋша́еши гласа г҃а б҃а твоѐго, [и̂ снабди́ши][26] всѧ̂ за́повѣди ѐго, ꙗ̂́же а̂́зъ заповѣ́даю тебѣ̂ днéсь. твори́ти добро̀ и̂ оу̂го́дно пре̑ гмⷭ҇ъ бмⷭ҇ъ твои̑·

Глава 14

1 Тому що ви сини Господа Бога вашого – не зробите нарізів і не чинитимете лисини між вашими очи-
вищ. 7 ниж. 26 ма за мертвих. **2** *Бо ти є святим народом Господеві Богові вашому. Бо тебе вибрав Господь Бог твій, щоб ти був йому особливим народом зпоміж всіх народів, які на лиці землі. **3** Не їстимете нічого не-
мой3. 11 чистого. **4** *Це в скотах їжте: теля,

Гл҃а, д҃і·

Сн҃ове (б҃о вы̀)[1] г҃а б҃а ва́шего да не [рѣ́жетесѧ][2], [и̂][3] не возложи́те плѣши межѝ ѻ̂чи́ма ва́шима на мéртвемъ· *Ꙗ̂́ко лю́дїе ст҃и ѐсте г҃би б҃ꙋ ва́шемꙋ. (-)[4] тебѐ бы̑ ѕ҃ ни̑ кѕ
(б҃о) и̂збра́лъ ѐсть г҃ь б҃ъ твои бы́ти ѐмꙋ себѣ̂ лю́демъ преподобны̑ ѿ всѣхъ (стра́нъ)[5] ꙗ̂́же на лицы̀ землѝ. да не ꙗ̂́сте всегò скверна́ва· *Се въ г҃ мо̀ а҃і
скóтѣхъ да ꙗ̂́сте, телéцъ ѿ гова̑ [-][6] а̂́гнецъ

ѿ ѻвє҃, и҆ козе́лъ ѿ ко҃. є҆ле́нѧ и҆ се́рнꙋ и҆ бꙋ́иволицꙋ, и҆ ла́нѧ, зꙋ́бръ, и҆ ѻ҆на́гръ, саи́га́къ, [и҆][7] всѧ҃ ско́тъ на́ двое дѣ́лѧ па́зногти, и҆ копы́то (на́ двое копы́тѧ)[8]. и҆ въ́зносѧ̀ жва́нїє во ско́тѣ сїѧ̀ да ꙗ҆́сте· И҆ си҃ да не ꙗ҆́сте ѿ въ́зносѧ́щихъ жва́нїє, и҆ ѿ дѣлѧ́щихъ па́зногти на́ двое, (н҆о)[9] копы́та (не) копы́тѧщи҃, велблю́да и҆ за́ѧца (-)[10] ꙗ҆́ко въ́зносѧ҃ жва́нїа сїи (н҆о)[11] копы́та не копы́тѧтъ нечи́сто є҆́си ва́мъ (-)[12]. И҆ свинї́а ꙗ҆́ко на́ двое дѣ́лѧ҃ па́зногти, и҆ копы́та копы́ти҃ (-)[13] сїѧ (же) жва́нїа не жꙋ́єтъ нечи́ста є҆́си ва́мъ [є҆сть][14] ѿ мѧ́са и҆́хъ да не ꙗ҆́сте и҆ мр҃тве́чине и҆́хъ да не прикаса́етесѧ· И҆ сїѧ҃ да ꙗ҆́сте ѿ всѣ́х̾ и҆́же въ водѣ̂, [-][15] є҆мꙋ́же є҆́сть пе́рїє и҆ чешꙋѧ̀ [ты́и][16] да ꙗ҆́сте. и҆ всемꙋ̀ є҆мꙋ́же нѣ́сть пе́рїа (ни)[17] чешꙋѧ̀ да не ꙗ҆́сте нечи́ста та ва҃ (-)[18]. (И҆) всю пти́цꙋ чи́стꙋ да ꙗ҆́сте· И҆ си҃же да не ꙗ҆́сте ѿ ни҃ ѻ҆рла̀, и҆ но́га, и҆ ѻ҆рла̀ мо́рскаго, и҆ неꙗ҆́сыти, [-][19] и҆кти́на и҆ подо́бныѧ [си҃][20]· И҆ (-)[21] вра́на (-)[22], и҆ врабїѧ̀. и҆ выпе́лица. и҆ сꙋхола́плѧ и҆ ꙗ҆́стреба и҆ подо́бныѧ (си҃)[23], (и҆ вра́на но́щнаго, и҆ ли́лика, и҆ подо́бнаѧ симъ)· И҆ є҆родї́она, и҆ ле́бедѧ ї и҆́винъ, и҆ катара́кта, и҆ вдо́да· И҆ но́щнаго нетопырѧ, (и҆ сыча̀,) и҆ теслоно́са, и харадрїо́на и҆ подо́бныѧ [си҃][24], и҆ порфирїо́на (-)[25]. [И҆][26] всѧ га́ды пти́ческїа нечи́ста сїѧ [-][27] ва́мъ, да не ꙗ҆́сте ѿ ни́хъ· всѧ́кꙋ пти́цꙋ чи́стꙋ да ꙗ҆́сте. [-][28] все ꙗ҆́же мр҃тве́чины да не ꙗ҆́сте ѻ҆бита́лникꙋ и҆́же въ гра́дѣ (-)[29] да да́сте и҆ да ꙗ҆́стъ, и҆́ли да ѿда́сте стра́нникꙋ, ꙗ҆́ко лю́дїє ст҃и є҆́сте гв҃и б҃ꙋ ва́шемꙋ, *да не свари́ши ꙗ҆́гнѧте въ мле́цѣ ма́тери є҆го· десѧти́ны да (ꙗ҆́си)[30] ѿ всего̀ пло́да сѣ́мени своє҆го, пл҃о (ни҃)[31] твои҆́хъ ѿ го́да до го́да· [-][32] да ꙗ҆́си ѧ҆̀ пре҃ гм҃ъ бм҃ъ свои҆мъ на мѣ́стѣ и҆дѣ́же и҆збере́тъ г҃ь б҃ъ твои, призыва́ти и҆́мѧ є҆го т҃ꙋ. [та́мо][33] да принесе́ши десѧти́нꙋ пшени́ца твоє҆ѧ и҆ вина̀ твоє҆го, ї є҆ле́а твоє҆го, [и҆][34] прьвене́цъ воло́въ твои҃ и҆ ѻ҆ве́цъ твои҃, да сѧ наоꙋ҆чи́ши боѧ́тисѧ г҃а б҃а твоє҆го всѧ дн҃и· А҆́ще ли дале́че бꙋде҃ [пꙋте҃ ѿ тебѐ][35] и҆ не возмо́жеши донестѝ и҆́хъ, ꙗ҆́ко дале́че (мѣ́сто ѿ тебѐ)[36], є҆́же и҆збере́тъ г҃ь б҃ъ твои, призыва́ти и҆́мѧ є҆го т҃ꙋ, ꙗ҆́ко бл҃ви тѧ г҃ь б҃ъ твои· (Тогда̀)[37] ѿда́си сїє на цѣнѣ и҆ во́змеши цѣ́нꙋ в рꙋ́кꙋ свою̀, и҆ да и҆́деши въ мѣ́сто є҆́же и҆збере́тъ г҃ь б҃ъ твои себѣ̂· И҆ да́си цѣ́нꙋ на всѐ на не́же ти помы́сли҃ дш҃а твоѧ̀ на волы̀ [и҆][38] ѻ҆́вцы [и҆́ли][39] на вино̀, и҆́ли на ѻ҆ло́виннꙋ и҆́ли на всѐ на не́же помышлѧє҃ дш҃а твоѧ, и҆ да ꙗ҆́си т҃ꙋ пре҃ гм҃ъ бм҃ъ твои҆мъ. (-)[40] да възвесели́шисѧ ты и҆ до́мъ твои· (-)[41] левꙋ҆́тинъ (же) и҆́же въ гра́дѣхъ твои҆́хъ, [не

в҃ мо҃ кг҃ и҆ лд҃

з волів, ягня, з овець, і козла, з кіз, **5** оленя, і серну, і буйвола, і дику козу, зубра, і онагра, сайгака, **6** і всяку скотину, що надвоє ділить ратиці, і на два ділить копито, і румиґає між скотами, цих їжте. **7** І цих не їжте, з тих, що румиґають, і з тих, що на два ділять ратиці, але копита не ділять: верблюда і зайця, бо ці румигають, але на два копита не ділять, ці вам нечисті. **8** Також свиня, бо на два ділить ратиці і ділить копита, вона ж не румигає, нечиста вона є для вас. З їхніх м'ясив не їжте, і їхньої мертвечини не доторкайтеся. **9** І це їжте з усього, що у воді, те що має плавники і луску, тих їжте. **10** І все, що не має плавників ані луски, не їжте, воно для вас нечисте. **11** І їжте кожного чистого птаха. **12** І цих же не їжте, з них: орла, і перебийнога, і морського орла, **13** і неясити, і ктина, і подібне до цих; **14** і ворону, **15** і горобця, і випелицю, і сухолаплю, і яструба, і подібне до цих; **16, 17** і нічну ворону, і лилика, і подібне до цих; і еродіона, і лебедя, й івина, і катаркта, і вдода, і нічного нетопира, **18** і сича, і теслоноса, і харадріона, і подібне до цих; і порфиріона, і всі гади, з птахів, **19** – ці вам нечисті, не їжте з них. **20** Кожного чистого птаха їжте, **21** все, що з мертвечини, не їжте. Мешканцеві, що в містах, дасьте і хай їсть, або віддасьте чужинцеві. Бо ви є святим народом Господеві Богові вашому. *Не звариш ягняти в молоці його матері. **22** Їстимеш десятини з усякого плоду свого насіння, плід твоїх нив, з року до року. **23** Їстимеш їх перед Господом Богом своїм на місці, де вибере Господь Бог твій, щоб прикликати там його ім'я. Тут принесеш десятину твоєї пшениці, і твого вина, і твоєї олії, і первородне твоїх волів, і твоїх овець, щоб ти навчився боятися Господа Бога твого всі дні. **24** Якщо ж далеко буде дорогою від тебе, і не зможеш донести їх, бо далеко від тебе місце, яке вибере Господь Бог твій, щоб прикликати там його ім'я, бо поблагословив тебе Господь Бог твій. **25** Тоді віддаси це за ціну, і візьмеш ціну в свої руки, і підеш на місце, яке собі вибере Господь Бог твій. **26** І даси ціну за все, на що тобі загадає твоя душа: на воли і вівці, або на вино чи на сильний напиток, чи на все, про що задумає твоя душа; і з'їси там, перед Господом Богом твоїм, щоб розвеселився ти і твій дім. **27** Левіта ж, що в твоїх містах, не оставиш його, бо немає йому часті ані наслідя з тобою.

мой2. 23 і 34

28 По трьох роках винесеш всю
десятину твого жита, в тому ж році
покладеш його в своїх містах. **29** І
прийде левіт, бо немає йому часті
ані насліддя з тобою, і приходько, і
сирота, і вдова, яка в твоїх містах;
хай їдять і наситяться, щоб тебе
поблагосло вив Господь Бог твій в
усіх твоїх ділах, які лиш чи-
нитимеш.

ѡставиши ѥго][42] ꙗко нѣсть ѥмꙋ части, ни
жребїа с тобою. По трехъ лѣтехъ да изнесеши
всю десятинꙋ житъ своихъ в то лѣто оно
да положиши ю въ градѣхъ своихъ. И
прїидетъ левꙋтинъ ꙗко нѣсть ѥмꙋ части, ни
жребїа с тобою и пришелецъ и сирота и вдова,
ꙗже въ градѣхъ твоихъ. [-][43] да ꙗдѧтъ и
насытатсѧ (и)[44] блвитъ тѧ гь бъ твои въ
всѣхъ дѣлехъ [твоихъ][45] ꙗже аще сътвориши.

Глава 15

1 В сьомому році зробиш відпу-
щення. **2** Це ж припис відпущення:
відпустиш всякий довг свій, який
винен тобі ближній, і від свого бра-
та не вимагатимеш повернення,
бо названо – відпущення Господеві
Богові твоєму. **3** Від чужинця ви-
магатимеш звороту того, що тобі
сир. 4 належиться від нього, *а своєму
братові зробиш відпущення твого
довгу, **4** бо не буде бідолахи. Задля
цього слова благословенням побла-
гословить тебе Господь Бог твій в
землі, яку тобі Господь Бог дає; її
одержали ви в насліддя, **5** якщо ж
слухом послухаєтесь голосу Госпо-
да Бога вашого, щоб берегти і чини-
ти всі ці заповіді, які я тобі сьогодні
заповідаю. **6** Бо Господь Бог твій
поблагословив тебе, так як тобі
сказав – і позичатимеш багатьом
народам; ти ж не братимеш позич-
ки, і пануватимеш ти над багатьма
народами, над тобою ж ніхто не
пануватиме. **7** Якщо ж брат, з твоїх
братів, буде в тебе бідолахою в од-
ному з твоїх міст, в землі, яку Гос-
подь Бог твій дає тобі, – не відвер-
неш твоє серце ані не замкнеш твоєї
руки перед твоїм братом, що про-
сить. **8** Відкриванням відкрий йому
твої руки, і даси йому позичку:
скільки просить і скільки йому по-
трібно. **9** Вважай на себе самого,
щоб не було заховане слово безза-
коння в твоєму серці, кажучи: На-
ближається сьомий рік – відпущен-
ня. І злим буде твоє око до твого
брата, що просить, і не даси йому, і
закричить проти тебе до Господа, і
мат. 5 буде тобі великий гріх. **10** *Даван-
лук. 6 ням даси йому і позичкою позичиш
йому: скільки лиш просить у тебе;
не пожалкуй собі в твоєму серці, як
ти йому даєш. Бо через це слово
тебе поблагословить Господь Бог
твій в усіх твоїх ділах і в усьому, на
мат. 26 що покладеш твою руку. **11** *Адже
незабракне бідолахи на твоїй землі.
Через це я заповідаю це слово, ка-
жучи: Відкриваючи, відкрий твої
мой2. 21 руки твоєму бідному братові, і що
єре. 34 просить на твоїй землі. **12** *Якщо ж

Глава, еі.

Въ седмое лѣто да сотвориши ѡпꙋщенїе.
(-)[1] сии (же) заповѣдь ѡпꙋщенїа, да ѡс-
тавиши весь долгъ свои иже длъженъ (бли-
жнїи тебѣ)[2]. и брата своего не стѧжи ꙗ-
ко наречесѧ ѡпꙋщенїе гꙋ бꙋ твоемꙋ. ѿ стран-
ника да стѧжеши, елико (ти ѥсть)[3] оу него.
*(а) братꙋ своемꙋ ѡпꙋщенїе да сътвориши сира д
долга твоего ꙗко нѣсть достаточенъ. [Сего ра-
ди словеси][4] (блвенїемъ)[5], блвитъ тѧ гь бъ твои.
въ земли юже (ти гь бъ (-)[6] даетъ)[7] въ при-
частїе прїѧти ю. Аще же слꙋхомъ послꙋшаете
гласа га ба вашего, снабдѣти и творити всѧ
заповѣди сїѧ, ꙗже азъ заповѣдаю тебѣ днесь.
Ꙗко гь бъ твои блвилъ тѧ ѥсть ꙗкоже (ти
ѥсть глалъ)[8]. и въ заимъ даси странамъ мно-
гимъ, ты же не заимеши. и ѡбладаеши ты
(странами)[9] многами, тобою же не ѡбладаютъ
(никто). Аще ли ([братъ ѿ][10] братїа твоеѧ
бꙋдетъ тебѣ недостаточенъ)[11], въ ѥдіномъ град
твоихъ въ земли юже гь бъ твои даетъ тебѣ.
да не ѿвратиши срца твоего, ни съжми рꙋки
твоеѧ пред братомъ твоимъ просѧщимъ. (Про-
стрѣнїемъ)[12] простри [рꙋкꙋ][13] твою ѥмꙋ. [и][14]
взаимъ да даси ѥмꙋ елико проситъ. [и][15] елико ѥмꙋ
недостанетъ. Блюди себе сам да не бꙋдетъ слово
таино въ срцы твоем безаконїа глѧ. прис-
пѣетъ (седмое лѣто)[16], [-][17] ѡпꙋщенїа. И съзло-
битъ ѡко твое братꙋ твоемꙋ просѧщемꙋ, и не
даси ѥмꙋ, и възопїетъ на тѧ къ гви, и бꙋ-
детъ ти грѣхъ велий. *данїемъ даси ѥмꙋ, и мф е лꙋ s
занѧтїемъ заимеши ѥмꙋ, еликоже аще проситъ [оу
тебе][18], [-][19] не съжали си въ срцы своем, даюшꙋ
ти ѥмꙋ. Ꙗко сего ради слова блвитъ тѧ гь
бъ твои въ всѣх дѣлехъ твоихъ, и на все на
неже възложиши рꙋкꙋ твою. *Ибо не ѡскꙋдѣет мф кs
ндостаточенъ въ земли [твоеи][20], сего ради аз [-][21]
заповѣдаю [-][22] слово се глѧ. ѿвръзаѧ [ѿверзи][23]
рꙋцѣ свои братꙋ твоемꙋ нищемꙋ, и просѧщемꙋ
на земли твоеи. *Аще ли продастъсѧ к тебѣ в мо ка ѥрем лд
брат твои еврѣанинъ или евреаныня да ти
работаетъ s лѣтъ. (-)[24] въ седмое (же) да

ѿпꙋстиши его свободна ѿ себе. Аще же пꙋс-
тиши его свободна ѿ себе, да не ѿпꙋстиши
его тща. памѧтное [емꙋ да оуготовиши][25]
ѿ овецъ своихъ и ѿ пшеница своеѧ и ѿ
вина твоего, ꙗкоже (тѧ (блви)[26])[27] гь бгъ
твои (и) да даси емꙋ. И помѧни ꙗко рабъ [и
ты][28] бѣ, въ земли егѵпестеи и свободи тѧ
гь бгъ твои ѿтꙋдꙋ. Сего ради (и) азъ [запо-
вѣдаю тебѣ][29] творити слово се. Аще же
глетъ к тебѣ не ѿидꙋ ѿ тебе ꙗко [възлюби][30] тѧ и дом твои. [и][31] ꙗко любо [емꙋ
есть][32] оу тебе. да приимеш шило, и провръти-
ши [емꙋ оухо][33] пред дверми [оу степени][34]. и
бꙋдет ти раб въ вѣки, и рабѣ своеи да сотво-
риши такоже. [И][35] да не [бꙋдет жестока][36] пред
тобою ѿпꙋщаемыи (ѿ тебе свободно)[37]. ꙗко ис-
тѧженꙋю мздꙋ работал ти есть, ѕ, лѣтъ.
и блвит тѧ гь бгъ твои въ всем еже твори-
ши. [И][38] всѧкъ первенецъ рожденный ѿ волов
твоихъ и овецъ твоих. мꙋжескъ пол да освяти-
ши гви бꙋ твоемꙋ, [и][39] да не дѣлаеши пер-
венцемъ ѿ юнцевъ [-][40], и да не стрижеши
прьвенца въ овцахъ твоихъ. Пред гмъ бмъ
твоимъ да ꙗси ѧ ѿ лѣта до лѣта, въ
мѣсте идѣже изберетъ гь бгъ твои, ты и
домъ твои. *Аще ли (на немъ бꙋдет)[41] порече-
ние, храмота, или слѣпота и все порѣчение ѕлое
да не положиши и требы гꙋ бꙋ твоемꙋ. въ
градѣх твоих да ꙗси ѧ, нечистыи (и чистыи
оу тебе)[42]. такожде да ꙗсте ꙗко (и) сернꙋ
(и)[43] еленѧ, развѣ крови да не ꙗси, на землю
проливаи и аки водꙋ.

г мо кв
сира ле

продасть себе тобі твій брат єврей чи
єврейка, хай тобі служить 6-ть літ, в
сьомому ж відпустиш його свобідним
від себе. **13** Якщо ж відпустиш його
свобідним від тебе, не відпустиш його
порожнім. **14** На дорогу йому приго-
туєш з своїх овець і з своєї пшениці, і
з твого вина, так як тебе поблагосло-
вив Господь Бог твій, і даси йому. **15** І
запам'ятаєш, що і ти був рабом в
єгипетській землі, і що тебе освободив
звідти Господь Бог твій. Через це і я
заповідаю тобі чинити це слово. **16**
Якщо ж він скаже до тебе: Не відійду
від тебе, бо я полюбив тебе і твій дім,
і тому що добре йому є у тебе. **17**
Візьмеш шило і проколеш йому вухо
перед дверима на східцях, і буде тобі
рабом навіки. І з твоєю рабинею зро-
биш так само. **18** І хай не буде перед
тобою тяжким, коли їх відпускаєш
вільними від тебе, бо приписану вина-
городу відпрацював тобі за 6-ть літ. І
поблагословить тебе Господь Бог твій
в усьому, що чиниш. **19** І кожного
первородного, що народився з твоїх
волів і твоїх овець, чоловічого роду,
освятиш Господеві Богові твоєму. І не
робитимеш первородним з телят, і не
острижеш первородне з твоїх овець.
20 Перед Господом Богом твоїм їсти-
меш їх, з року до року, на місці, де
вибере Господь Бог твій, ти і твій дім.
21 *Якщо ж в ньому буде сказ, кульга- мойЗ. 22
вість чи сліпота, і всякий поганий сказ сир. 35
– не жертвуватимеш його Господеві
Богові твоєму. **22** В твоїх містах з'їси
їх, нечистий і чистий у тебе. Так само
з'їсьте, як і серну і оленя, **23** лише
кров не з'їси, пролий її на землю, як
воду.

Гла, ѕі.

Снабди мцъ новыхъ, и да твориши.
пасхꙋ гви бꙋ твоемꙋ. ꙗко въ мцъ но-
выи (изведыи тѧ)[1] изъ егѵпта но-
щию. И да жрътвꙋеши пасхꙋ гви бꙋ
твоемꙋ. овца и говѧда, въ мѣсте еже избе-
ретъ гь бгъ твои себѣ призывати имѧ его
тꙋ. да не ꙗси в ню кваса. з, днии. да ꙗси в
нѧ опрѣсноки хлѣб ѕлобныи ꙗко съ тщани-
емъ изыидосте изъ егѵпта да поминаете днь
исхода вашего. ѿ землѧ егѵпетъски, всѧ дни
житиѧ вашего. да не ꙗвитсѧ тебѣ квасно
въ всѣхъ предѣлѣхъ твоихъ. з. днии. и да
не объвечерѣетъ ѿ мѧсъ ꙗже пожрете къ
вечерꙋ. въ [а. днь][2]. до оутриѧ. Не возможеши
требовати пасхи ни въ единомъ же градъ
твоих ꙗже гь бгъ твои даетъ тебѣ. Но въ
мѣсте еже изберет гь бгъ твои, призывати
имѧ его тꙋ. [тꙋ][3] требꙋеши пасхꙋ въ вечеръ

Глава 16

1 Зберігай місяць нових, і зробиш
пасху Господеві Богові твоєму, бо в
місяці новому Він тебе вивів з Єгипту,
вночі. **2** І жертвуватимеш пасху Гос-
подеві Богові твоєму: вівці і теля-
та на місці, де вибере собі Господь
Бог твій, прикликувати там його ім'я.
3 Не з'їси в ній квашене. 7 днів –
їстимеш в них прісний хліб злоби, бо
ви поспіхом вийшли з Єгипту; щоб ви
згадували день вашого виходу з
єгипетської землі всі дні вашого жит-
тя. **4** Не появиться в тебе квашене, в
усіх твоїх околицях, 7 днів, і не пе-
режить, з м'яса, яке принесете в
жертву при вечорі, в 1-му дні – до
ранку. **5** Не зможеш жертвувати пасху
в ніякому з твоїх міст, які Господь Бог
твій тобі дає, **6** але *тільки* на місці,
яке вибере Господь Бог твій; щоб там
прикликати його ім'я, там жер-
твуватимеш пасху ввечері, до заходу
сонця, в часі, в якому ви вийшли з

єгипетської землі; **7** і звариш, і спечеш, і з'їси на місці, яке собі вибере Господь Бог твій, і повернешся вранці, і підеш до свого дому. **8** 6-ть днів їстимеш прісне, в сьомому ж дні – вихід, празник Господеві Богові твоєму. Не чинитимеш у них ніякого діла. **9** І 7 повних тижнів собі вичислиш, а 1-й – на початок твого серпа, в жнива, почни числити 7 тижнів. **10** І зробиш празник 7 тижнів – Господеві Богові твоєму, так як тобі спроможеться рука і наскільки ж тобі дасть, так як тебе поблагословив Господь Бог твій. **11** І зрадієш перед Господом Богом твоїм ти, і твій син, і твоя дочка, і твій раб, і твоя рабиня, і левіт, що в твоїх містах, і приходько, і сирота, і вдова, яка у вас, в місці, де собі вибере Господь Бог твій, там прикликати його ім'я. **12** І згадаєш, що і ти був рабом в єгипетській землі, і зберігатимеш, і чинитимеш його заповіді. **13** І зробиш собі празник шатер – 7 днів, коли збереш з твоєї ниви і з твого точила. **14** І звеселишся в твоєму празнику ти, і твій син, і твоя дочка, і раб, і твоя рабиня, і левіт, і приходько, і сирота, і вдова, що в твоїх містах. **15** 7 днів святкуватимеш – Господеві Богові твоєму – на місці, де собі вибере Господь Бог, там прикликати його ім'я. Якщо ж тебе поблагословить Господь Бог твій в усіх твоїх житах і в усякому ділі твоїх рук, – і будеш веселитися.
мой2. 23 і 34
16 *І тричі в році з'явиться кожний, чоловічого роду, перед Господом Богом твоїм. На місці, де вибрав Господь Бог твій, – в празник прісних, і в празник тижнів, і в празник шатер.
сир. 35
*І не з'явишся перед Господом Богом твоїм порожнім. **17** Кожний – за спроможністю своєї руки, за благословенням Господа Бога свого; те, що тобі дав. **18** Настановиш собі суддів і писарів в усіх твоїх містах, які Господь Бог тобі дасть, за племенами; хай судять народ справедливим судом.
мой2. 23
19 *Хай не схиблять суд
мой5. 19 вищ. 1 при. 24 сир. 22 ів. 7 як. 2
*ані хай не зглядають на лиця, ані хай не візьмуть хабарів. Адже хабар засліплює очі мудрих і відкидає слова праведних. **20** Справедливо шукатимете справедливе, щоб ви жили, і ввійшовши, одержали землю, яку Господь Бог твій вам дає. **21** Не насадиш собі гаїв ані дерево неподалік жертовника Господа Бога твого, який собі зробиш. **22** І не поставиш собі храму, який зненавидів Господь Бог твій.

до захода слнца, въ время в неже [изыидосте][4]
[из земля][5] єгѵпетьски, и съвариши і испечеши и
яси на мѣсте идѣже изберетъ гь бъ твои
[себѣ][6], и възвратишися заоутра і идеши въ
[домъ][7] свои. ѕ҃ днїи да яси опрѣснокы, (-)[8] въ [седмыи (же) днь][9] исходныи праздникъ гви бꙋ твоемꙋ, да не сътвориши в ня всякаго дѣла [-][10].
(И) з҃, недѣль исполненых да сочтеши себѣ, (а въ
начало же твоего)[11] серпа на жита. начни чести
з҃. недѣль, и да сътвориши праздникъ недѣлныи гви бꙋ твоемꙋ. якоже (ти доспѣетъ рꙋка)[12], [и][13] елико же дасть ти. якоже (тя блгви)[14] гь бъ твои. И възвеселишися прѣд гмъ
бмъ твоимъ, ты и снъ твои и дщи твоя,
[и][15] рабъ твои и раба твоя, и левѵтинъ иже
въ градѣхъ твоихъ, и пришелецъ и сирота, и
вдова яже въ васъ, въ мѣсте идѣже изберетъ
гь бъ твои [себѣ][16], призывати имя его тꙋ. И
помянеши яко рабъ бѣ (и ты) въ земли
єгѵпетстеи, и снабдиши и сътвориши заповѣди
[его][17]. [И][18] праздникъ кꙋщныи да сътвориши
себѣ, з҃ днїи, егда събереши ѿ нивы твоея и
ѿ точила твоего. и да ся възвеселиши о праздници твоем, ты и снъ твои. и дщи твоя,
[и][19] рабъ (-)[20] и раба твоя и левѵтъ и пришелецъ
и сирота и вдова, иже въ градѣхъ твоихъ. з҃
днїи да празднꙋеши гви бꙋ твоемꙋ, въ мѣсте
идѣже изберетъ гь бъ (-)[21] [себѣ][22] [призывати
имя его тꙋ][23]. Аще же блвитъ тя гь бъ твои
въ всѣх житех твоихъ, и въ всем дѣле рꙋкъ твоих, и бꙋдеши веселяся. *(И) трижды въ лѣто в҃ мо кг и лд
да являетъся всякъ мꙋжескъ полъ [-][24] прѣд
гмъ бмъ твоимъ. На мѣстѣ еже (избра)[25] [-][26]
гь [бъ твои][27], въ праздникъ опрѣсночныи, и
въ праздникъ недѣлныи, и въ праздникъ кꙋщныи.
*[И][28] да не явишися прѣд гмъ бмъ твоимъ сира ле
тощь. кождо по постиженїю [рꙋкы][29] [своея][30],
по блвенїю га ба своего иже далъ есть тебѣ.
Сꙋдїя и книгочїя поставиши себѣ въ всѣхъ
градѣхъ твоихъ яже гь бъ [-][31] дастъ тебѣ
по племенемъ, [-][32] да сꙋдятъ людемъ сꙋдъ
праведныи. *да не оуклонятъ сꙋда. *ниже да в҃ мо кг
зрятъ на лица ниже да возмꙋтъ мзды. мзда е҃ мо ді вы а при кд сира кв іоа з іако в
бо ослепляетъ очи мꙋдрыхъ, и ѿмещетъ словеса праведныхъ. Праведне праведнаго [възыщыте][33], да поживете. и шедше прїимѣте землю,
юже гь бъ твои даетъ [вамъ][34]. да не насадиши себѣ садовъ (ниже)[35] древа подлѣ олтаря га
ба твоего еже сътвориши себѣ (и) да не поставиши себѣ капища его же възненавидѣ гь бъ
твои.

Гла҃, з҃і·

И [да][1] не приведеши г҃ви б҃у твоему телца̀
ни овчате на немже есть поречение, (и)
все слово ѕло, ꙗко хулно г҃ви б҃у твоему
есть (се)· Аще же ся обрящетъ оу тебѐ
въ единомъ ѿ гра҃ твоихъ, ꙗже г҃ь б҃ъ [-][2] да-
етъ тебѣ. мужъ или жена̀ и҃ сътворит ѕло
пре҃ г҃мъ б҃мъ твои (и преступи)[3] завѣтъ его.
и ше҃ше (послужитъ)[4] бого҃ инѣмъ, и поклонит-
ся имъ. с҃лнцу (-)[5] или всему ѿ (-)[6] н҃бны҃ егоже
нѣсть. [повелѣлъ ти][7] (г҃ь)· И повѣдатъ ти
(се еже оуслышиши), и да възыщеши ѕѣло, и
(аще) се истинно будет слово ꙗко хуление се
буде҃ въ і҃или. [-][8] да изведеши ч҃лка, того̀ или
нй ді / м҃а иі / іоа҃ и / в҃ кри гі / ѣвреѡ і жену ту [ꙗже сътвористa дѣло ѕлое се, при
двере҃х][9] и побиете [и][10] камениемъ, *и да (оу-
мретъ)[11]. пре҃ двема̀ послухома. или пре҃ трима̀
[-][12] да оумретъ оумирая да не оумираетъ е-
вѣі гі динѣмъ послухо҃· (-)[13] *Рука (же) послухъ бу-
детъ на немъ прьвое оубити и. и рука (же)
всѣхъ людии послѣждь. и да [извержете][14] ѕлое
в҃ пара҃ ді ѿ ва҃ самѣхъ· *Аще ли изнеможетъ [слово оу
тебѐ][15] въ судѣ, между кровию [и кровию][16]. и
между судо҃ (и судом)[17], и между внятиемъ
внятие, и между прѣниемъ прѣния· (Егда)
словеса̀ судная въ градѣхъ твоихъ (будетъ),
(то)[18] въставъ възыдеши на мѣсто, еже из-
бере҃ г҃ь б҃ъ твои призвати имя его ту. И да
ше҃ши къ жерцемъ [и][19] левитомъ и къ судии
иже будетъ въ [тыи д҃ни][20] и възыскавше
възвѣстятъ тебѣ судъ· И сътвориши по
словеси еже (ти възвѣстя҃)[21]. (и) ѿ мѣста иже
(ти) изберетъ г҃ь б҃ъ твои призывати имя его
ту· И да снабдиши ѕѣло творити въ всемъ
елико законъ положится тебѣ· По закону и по
суду иже рекутъ тебѣ (сътворити)[22] да ся не
оуклониши ѿ словеси еже извѣстя҃ тебѣ, ни на
десно ни на лѣво· И ч҃лкъ иже сътворитъ
презрѣние не послушати жерца̀, пре҃стоящаго слу-
жити во имя г҃а б҃а твоего или судия иже (въ
тыи д҃ни будетъ)[23]. [-][24] да оумре҃ ч҃лкъ той.
и да извержеши ѕлое ѿ і҃иля· И вси людие оуслы-
шавше оубоятся и не беществуютъ посем· А-
ще же внидеши въ землю юже г҃ь б҃ъ даетъ
тебѣ [въ причастие][25] и приимеши ю, и всели-
шися на неи, и речеши поставлю (к҃нѕя себѣ)[26]
ꙗко (-)[27] иныи (страны)[28], ꙗже о҃крстъ (насъ)[29].
Поставя да поставиши себѣ к҃нѕя егоже избе-
ретъ г҃ь б҃ъ [твои][30] [-][31] ѿ братия твоея да
поставиши себѣ к҃нѕя, да не възможеши (себѣ
поставити)[32] [к҃нѕя][33] ч҃лка чюждаго, [еже][34] нѣсть

Глава 17

1 І не приведеш Господеві Богові
твоєму теля чи вівцю, в якій є сказ,
і всяке погане слово – бо це є
огидним Господеві Богові твоєму. **2**
Якщо ж знайдеться у тебе, в одно-
му з міст, які Господь Бог тобі дає,
мужчина чи жінка, що вчинить зло
перед Господом Богом твоїм, і пе-
реступить його завіт; **3** і пішовши,
послужить іншим богам, і їм по-
клониться, сонцеві чи всьому, що з
небесних, чого не заповів тобі Гос-
подь, **4** і тобі розкажуть; це, що по-
чуєш, і дуже дослідиш; і коли, ось,
правдивим буде слово – то це буде
огидним в Ізраїлі. **5** Виведеш ту
людину чи ту жінку, які вчинили це ниж. 19
зле діло, і поб'єте їх камінням при мат. 18
дверях, *і хай помре. **6** Перед двома ів. 8
чи перед трьома свідками хай кор2. 13
помре той, хто має вмерти. Хай не єв. 10
помре із-за одного свідка. **7** *Рука ж вищ. 13
свідків на ньому буде першою, щоб
його убити, і рука ж всього народу
– пізніше; і відкинете зло від вас
самих. **8** *Якщо ж знеможе у тебе пар2. 19
слово на суді: між кров'ю і кров'ю,
і між судом і судом, і між
сприйняттям сприйняття, і між до-
казом доказування; коли в твоїх
містах *не* буде слова суду – то
вставши, підеш на місце, яке вибере
Господь Бог твій, там прикликати
його ім'я. **9** І пішовши до
священиків і левітів, і до судді,
який буде в тих днях; і прослі-
дивши, вони сповістять тобі суд. **10**
І вчиниш за словом, яке тобі спо-
вістять з місця, де тобі вибере Гос-
подь Бог твій, там прикликувати
його ім'я. І дуже подбаєш чинити за
всім, що тобі припишеться законом.
11 За законом і за судом, який тобі
скажуть, вчиниш, не звернеш від
слова, яке тобі сповістять, ані
направо, ані наліво. **12** І людина,
яка вчинить зневажливо, щоб не
послухатися священика, що стоїть,
щоб служити в ім'я Господа Бога
твого, чи суддя, який в тих днях
буде, хай помре та людина, – і
видалиш зло з Ізраїля. **13** І ввесь
народ, почувши, злякається, і після
цього не буде безчесним. **14** Якщо
ж ввійдеш до землі, яку Господь
Бог тобі дає в насліддя, і одержиш
її, і поселишся на ній, і скажеш:
Наставлю князя над собою, так як
інші країни, що довкруги нас. **15**
Ставлячи, наставиш над собою
князя, якого вибере Господь Бог
твій. З твоїх братів наставиш над
собою князя, не зможеш над собою
наставити князя — чужу людину,
що не є твоїм братом. **16** І хай не

розмножить собі коня, і хай не
поверне народ до Єгипту, щоб не
розмножити собі коня; бо Господь
сказав вам: Не додасьте більше
црс3. 11 звернути з дороги. **17** *І хай не
розмножить собі жінок, хай не
зверне його серце, і не розможить
собі дуже срібло і золото. **18** І буде,
коли сяде на престолі своєї влади,
напише собі цей закон в книги від
священиків і від левітів. **19** І хай
буде з ним, і хай читає всі дні свого
життя, щоб навчився боятися Гос-
пода Бога свого; і хай зберігає всі ці
заповіді і ці оправдання, щоб їх
творити. **20** І хай не підноситься
його серце над його братами, щоб
не відступив від заповідей ані на-
право, ані наліво, щоб був багато
літ при своїй владі він і його сини з
ним, між ізраїльськими синами.

Глава 18

1 Хай не буде священикам і ле-
вітам – цілому племені ні часті, ні
жеребу в Ізраїлі. Адже господній
дар – їхня частка, хай їх їдять. **2**
Наслідя ж хай не буде йому між
мой4. 18 вищ. 10 його братами, *бо сам Господь його
наслідя, так як йому сказав. **3** *Це
кор1. 9 ж суд священиків від людей, від
тих, що приносять жертву. Якщо
теля чи вівця – хай дасть свяще-
никові рамено і щелепу, і нутрощі.
4 Первоплоди ж твоєї пшениці, і
твого вина, і твоєї олії, і первопло-
ди вовни твоїх овець – йому даси. **5**
Бо його вибрав Господь Бог твій з
усіх твоїх племен, щоб стояв перед
Господом Богом твоїм, служив і
благословив в господнє ім'я, він і
його сини, в усі дні. **6** Якщо ж
прийде левіт, з одного з твоїх міст,
від усіх ізраїльських синів, де пере-
бував, – так як забажає його душа,
до місця, яке вибере Господь; **7** хай
служить імені Господа Бога ва-
шого, так як і всі його брати левіти,
що стоять там перед Господом. **8**
Відділену частку їстиме, за винят-
ком продажі, що в батьківщині. **9**
Якщо ж ввійдеш до землі, яку Гос-
подь Бог тобі дає, – не навчишся
чинити за огидами тих народів. **10**
Не знайдеться у тебе той, хто очи-
щає свого сина і свою дочку вог-
нем, хто ворожить ворожбитством і
чарує чарами, нашіптує нашіпту-
мой3. 20 црс1. 28 ванням, **11** *і віщує на кишках, і
оглядає відпадки, і викликає мерт
вих. **12** Бо огидним Господеві Бого-
ві твоєму кожний, хто чинить ці ги-
доти. Адже через ці гидоти вигу-
бить їх Господь Бог твій з-перед
твого лиця. **13** І будеш досконалим

братъ твои· (И да)[35] не оумножитъ себѣ конь
и да не възвратитъ людїи въ егѵпетъ, ꙗко
да [не][36] оумножиши себѣ конь. гь бо рече вамъ
не приложите възвратитиса (въспѧть)[37] по-
семъ· *И да не оумножитъ себѣ жены да не съвра- г҃ цр҃ а҃і
титсѧ [срдце его][38], и сребра и злата не оумно-
житъ себѣ ѕѣло· И будетъ егда сѧдетъ на
столѣ власти своеѧ. [-][39] да въпишетъ себѣ
законъ сїи въ книги ѿ жрецъ [и][40] ѿ левѵтъ·
И да буде ему и да чтетъ (-)[41] по вса дни жи-
тїѧ своего да сѧ наоучитъ боꙗтиса га ба
своего, (и да снабдитъ)[42] вса заповыди сїѧ и
оправленїѧ сїѧ творити а· (И) да сѧ не възз-
высить срдце его ѿ братїѧ его да не пре-
ступитъ ѿ заповѣдеи ни на десно ни на лѣво
ꙗко да будетъ многи лѣта въ власти своеи
той и сны его [с нимъ][43] въ снѣхъ иилевы·

Гла, иі·

Да не будетъ жерцемъ [и][1] левѵтомъ все-
му племени, части ниже жребїа съ іи-
лемъ. прино (бо) гнь часть ихъ, да ꙗ-
дѧтъ а· Жребїи же да не буде ему въ
братїи его. *Гь (бо) са наслѣдїе его, ꙗко же д҃ мо҃ иі вы҃ і҃
глалъ [и][2]· (-)[3] *Сеже судъ жреческъ ѿ людїи ѿ а҃ крн҃ д҃
кладущихъ требу· Аще телецъ, аще овцу да
даси жерцу, рамо и челюсти и оутробу· (-)[4] На-
чатки (же) пшеница [твоеѧ][5] и вина [твоего][6] и
елеѧ [твоего][7], и начатокъ стриженїѧ овецъ
[твоихъ][8] да даси ему. ꙗко того избралъ есть
гь [бъ твой][9], ѿ (всего племени)[10] твоего, пре-
стоꙗти пре гмъ бмъ твоимъ, служити и
блвити во имѧ [гне][11], той и снове его въ вса
дни· Аще же прїиде левѵтинъ ѿ единаго градъ
[твоихъ][12]. ѿ всѣхъ сновъ иилевъ, идѣже есть
обиталъ. ꙗко похощетъ дша его в мѣсте еже
изберетъ гь. да служитъ имени га ба (ваше-
го)[13] ꙗкоже (и) вса братїѧ его левѵти предъ-
стоꙗщеи тамо пре гмъ· Часть раздѣленую да
ꙗстъ, развѣ продажа иже въ ѿчествѣ· Аще же
внидеши въ землю юже гь бъ [-][14] даетъ
тебѣ· да не навыкнеши творити по похуленї-
емъ (странъ)[15] тѣхъ. да не обрѧщетсѧ въ
тебѣ очищаѧ сна своего, и дщери своеѧ ог-
немъ. вълхвуѧ вълъхвованїе, (и чаруѧи чарова-
нїе)[16]· обаваѧ обаванїѧ, *[и][17] въ оутробѣ волъ- г҃ мо҃ к҃ а҃ цр҃ ки
хвуѧи и смотрѧаи коби, и въпрашаѧи мр-
твыхъ· Есть бо похуленъ гви бу твоему. вса
творѧи (похуленїѧ) сїѧ, сих бо ради похуленїи,
(потреби а гь бъ твои)[18] ѿ лица твоего· (И)
да будеши съвершенъ пре гмъ бмъ твоимъ,
(съ странами же сими да не причастишисѧ)[19].

сїи (бо) чарованїи, и волъхвованїи послꙋшаютъ,
а тебѣ не тако дадѐ есть гь бгъ твои· *Пррка (дѣѧ г, и з)
ѿ средѣ братїѧ твоеѧ (въставитъ тебѣ
гь бгъ твои. ꙗко менѐ)[20] того послꙋшаите· По
всемꙋ єлико просилъ єси га ба твоєго в хоривѣ,
въ днь званїѧ глюще. *да не приложимъ поссе (в мо к, євре вı)
слышати гла га ба нашего, и огнѧ великаго
сего не видимы посемъ да не измремъ· И
рече гь къ мнѣ прѧмо все єлико глаху· *Пррка (іоа а, и є)
въставлю и ѿ среды братїѧ ихъ. ꙗко [и][21]
тебе, [-][22] въдамъ слово мое въ оуста єго, и
глетъ имъ ꙗкоже заповѣдаю ємꙋ· (-)[23] Члкъ
(же) [тои][24] иже не послꙋшаетъ словесъ єго,
єликоже глетъ пррќъ въ имѧ моѐ, [а][25] азъ
мщꙋ ѿ него· Развѣ єже пррќъ єлико, аще бес-
чествꙋетъ глати (въ имѧ моѐ слово)[26], єгоже
не повелѣхъ [ємꙋ][27] глати, і иже аще възъ-
глетъ въ имѧ богъ инѣхъ, да оумретъ
пррќъ тои· Аще же речеши въ срцы своемъ,
како познаемъ слово єгоже нѣсть глалъ гь· Є-
ликоже аще глетъ пррќъ въ имѧ гне. и не оу-
лꙋчитсѧ слово (се) (-)[28] єгоже нѣсть глалъ гь,
въ бесчестїе гла пррќъ той не попꙋстите
живота ємꙋ, (но да оубїете єго)·

перед Господом Богом твоїм. 14 Не
унаслідуєш з цими народами, бо вони
слухають чародіїв і ворожбитів, а тобі
не так дав Господь Бог твій. 15 *Про- дія. 3 і 7
рока з-посеред твоїх братів тобі підне-
се Господь Бог твій, так як мене, того
слухатиметесь. 16 За всім, що ти про-
сив Господа Бога твого в Хориві, в
день збору, кажучи: *Не додамо біль- мой2. 20 єв. 12
ше слухати голосу Господа Бога на-
шого, і цей великий вогонь більше не
побачимо, щоб ми не померли. 17 І
сказав Господь до мене: Правильне
все, що сказали: 18 *Я їм піднесу ів. 1 і 5
пророка з-посеред їхніх братів, так як
і тебе – дам моє слово в його уста, і
він говоритиме до них, так як Я йому
заповідаю. 19 Людина ж та, яка не
послухає його слів, які говорить про-
рок в моє ім'я, я помщуся на ньому.
20 Тільки, коли пророк, який лиш бу-
де безбожним, щоб говорити в моє і-
м'я слово, яке Я не заповів йому гово-
рити, і який лиш говоритиме в ім'я ін-
ших богів, хай помре той пророк. 21
Якщо ж скажеш у своїм серці: Як піз-
наємо слово, яке не сказав Господь?
22 Те, що лиш скаже пророк в госпо-
днє ім'я, – і не збудеться; це слово,
яке не сказав Господь, – в безбожності
заговорив той пророк; не пощадите
життя його, але його уб'єте.

Гла, ді

Єгда же погꙋбитъ гь бгъ твои (стра-
ны)[1] ꙗже [гь] [2] бгъ твои даетъ тебѣ
землю ихъ. и [причастиши][3] [ю][4], и
[вселишисѧ][5] въ грады ихъ и въ домы (в мо ка, д мо ле, вы д, ісꙋ на к)
ихъ· *Три грады да ѿлꙋчиши себѣ среди зем-
лѧ своеѧ, ю гь бгъ [твои][6] даетъ тебѣ (въ
причастїе), оуготови себѣ пꙋть, и на трое
раздѣли предѣлы земѧ твоеа, юже раздѣлѧ-
етъ тебѣ гь бгъ твои, и да бꙋдетъ оубѣ-
жище тамо всѧкомꙋ оубїицы· Се же да бꙋ-
детъ заповѣданїе оубїицы, иже аще оубѣ-
житъ тамо и живъ бꙋдетъ. иже аще оубїетъ
ближнаго [своего][7] не хотѧ, (-)[8] сй (же) не не-
навидѣ єго преже вчерашнѧго (дни) и третїаго·
І иже аще пойдетъ с подрꙋгомъ [єго][9] въ лѣсъ
събирати дрова, и пополъзнетъ рꙋка ємꙋ съ
секирою сѣкꙋщи дрова, и спадетъ секира с топори-
ща лꙋчитъ подрꙋга [єго][10] и оумретъ· (И)
сїи да оубѣжитъ въ єдинъ ѿ градъ сихъ и да
бꙋдетъ живъ· да не (гонитъ)[11] оужика крови
въ слѣдъ оубившаго, ꙗко разгоритсѧ срце [ємꙋ][12] и
постигнетъ и· аще (бꙋдетъ надолзѣ)[13] пꙋть
[єго][14] и оубїетъ (-)[15] дшꙋ и оумретъ· (-)[16] [Сїе][17] (же)
нѣсть сꙋдъ смертныи, понеже не (бѣ ненави-
дѧ)[18] єго преже вчерашнѧго и третїаго [дни][19]·

Глава 19

1 Коли ж Господь Бог твій вигу-
бить народи, яких землю, їхню, Гос-
подь Бог твій дає тобі; і унаслідиш її, і
поселишся в їхніх містах і в їхніх
домах; 2 *три міста відлучиш собі мой2. 21 мой4. 35 вищ. 4 іс нав. 20
посеред своєї землі, яку Господь Бог
твій дає тобі в наслідця. 3 Приготов
собі дорогу, і на три розділи границі
твоєї землі, яку розділяє тобі Господь
Бог твій; і хай буде там схованка для
кожного вбивці. 4 Це ж хай буде при-
пис убивці: хто лиш втече туди – і
житиме. Хто лиш поб'є свого ближ-
нього ненавмисно: цей же не ненави-
дів його перед учорашнім днем і тре-
тім. 5 І хто лиш піде з його ближнім
до лісу збирати дрова, і сховзнеться
рука його, коли сокирою рубає дрова,
і зіскочивши сокира з топорища, вда-
рить його ближнього, і він помре. І
цей хай втече до одного з цих міст, і
хай буде живим, 6 щоб не гнався
кревний крові вслід за вбивцею, бо
розгориться серце його, і наздожене
його; якщо буде довгою його дорога –
і уб'є душу, і помре. Ось же немає
присуду смерті – бо він не ненавидів
його перед вчорашнім і третім днем. 7
Через це я заповідаю тобі це слово,
кажучи: Три міста собі відлучиш. 8
*Якщо ж розширить Господь Бог твої мой1. 28 вищ. 12
границі, так як поклявся твоїм бать-

кам, і дасть тобі Господь всю
землю, яку сказав, що дасть твоїм
батькам. **9** Якщо послухаєшся,
щоб чинити всі ці заповіді, які я
тобі сьогодні заповідаю: любити
Господа Бога свого, і ходити в
іс нав. 8 усіх його дорогах всі дні. *І дода-
си собі ще три міста до цих трьох
міст. **10** І хай не проллється не-
винна кров на твоїй землі, яку
Господь Бог твій тобі дає в нас-
ліддя, і хай не буде в тобі винної
мой4. 35 крові. **11** *Якщо ж буде людина,
що ненавидить свого ближнього,
і зробив на нього засідку, і пов-
стане проти нього, і уб'є його ду-
шу, і він помре, – і втече до од-
ного з цих міст; **12** хай пошлють
старшини того міста, і хай схоп-
лять його і там, і хай видадуть
його в руки кревному крові, і хай
помре. **13** Хай його не пощадить,
отже, твоє око – і очистиш не-
винну кров з Ізраїля, і добре тобі
буде. **14** І не переставиш границі
свого ближнього, які поставили
твої батьки у твоєму насліддві, яке
мой4. 35 ти унаслідив в землі, яку Господь
вищ. 17 Бог дає тобі в твоє насліддя. **15** *І
хай не буде один свідок на свід-
вищ. 17 чення проти людини за всякою
мат. 18 провиною і за всяким проступ-
ів. 8 ком, яким лиш згрішить. *Але
кор2. 13 при устах двох або трьох свідків
єв. 10 хай стане кожне слово. **16** Якщо
ж встане неправедний свідок про-
ти людини, закидаючи йому про-
вину, **17** хай стануть два чолові-
ки, які мають незгоду, перед Гос-
подом і перед священиками, і пе-
ред суддями, які будуть в тих
днях. **18** І хай пильно дослідять їх
судді – ось неправедний свідок
свідчив неправедно і повстав
при. 19 проти свого брата; **19** *зробите
йому так, як і він задумав проти
свого брата, – відкинете зло з вас
самих. **20** І позосталі, почувши,
злякаються, і не додадуть більше
чинити у вас за цим поганим сло-
мой2. 21 вом. **21** Хай його не пощадить
мой3. 24 твоє око, *але душа за душу, око
мат. 5 за око, зуб за зуб, рука за руку,
нога за ногу. За всяким скалічен-
ням, яке лиш хто завдасть своєму
ближньому, так йому віддасть-
ся.

Сего ради (заповѣдаю азъ)[20] тебѣ слово се гла,
три грады да ѿлучиши себѣ. *Аще ли разши-
ритъ Гь Бгъ предѣлы твоя, якоже кляся ѿ-
цемъ твоимъ, и дастъ тебѣ [Гь][21] всю землю
юже реклъ (ѿцемъ твоимъ дати)[22]. Аще послу-
шаеши творити вся заповѣди сиа, яже азъ за-
повѣдаю тебѣ днесь. любити Га Ба своего, и хо-
дити въ вся пути его вся дни. *И да при-
ложиши себѣ еще три грады к симъ трие (-)[23]
[градомъ][24]. и да не пролиется кровь безвинна въ
земли твоеи. юже Гь Бгъ твои даетъ тебѣ въ
причастие. и да не будетъ на тебѣ крови повин-
ны. *Аще же будетъ чл҃къ ненавидя подруга
[своего][25]. и посаду сътвори нань, и въстанетъ
нань и убиетъ [душу его][26] и умретъ, и въбѣг-
нетъ въ единъ градъ сихъ. [-][27] да послютъ
старцы града того, и да поимаютъ его (и) ѿту-
дѣ, и да предадятъ его в руцѣ ужицы крови,
и да умретъ. да не пощадитъ (убо) (его око
твое)[28], и да очистиши кровь безгрѣшну ѿ Ис-
ля, и благо будетъ тебѣ. (И) да не прелучиши
предѣла подруга [своего][29], яже поставиша ѿцы
твои въ причастии [твоемъ][30]. имже причастил-
ся еси въ земли юже Гь Бгъ [-][31] даетъ тебѣ
[въ причастие][32] (твое). *(И) да не пребудетъ послухъ
единъ въ послушество на чл҃ка по всякои обиде и
[-][33] по всякому грѣху, иже аще съгрѣшитъ.
*[Но][34] при устѣхъ двою свѣдѣтель [или][35] трі-
ехъ [-][36], да станетъ всяко слово. Аще ли ста-
нетъ послухъ неправдивъ на чл҃ка гля до него без-
честие. да станета оба чл҃ка има (же) есть пря
пре Гмъ, и пре жерцы, и пре судиами иже бу-
дутъ въ (тыи дни)[37]. И да испытаютъ (ихъ)
судия прилѣжно. (-)[38] се(же) послухъ неправеденъ
послушествоваше неправду (и) супротивляася на
брата своего. [-][39] *да сътворите ему якоже (и
онъ) умыслилъ супротивъ [-][40] на брата своего,
(-)[41] да [ѿвръжете][42] [злое][43] ѿ васъ самѣхъ, да и
прочии услышавше убоятся, и не приложатъ
къ сему творити словеси злаго сего въ васъ. да не
пощадитъ (и око твое)[44]. *(Но) душа въ души
мѣсто, око въ ока мѣсто, зубъ въ зуба мѣс-
то, рука въ руки мѣсто, нога въ ноги мѣсто.
[по всему иже аще [кто][45] дастъ порокъ на по-
друга своего, сице въздастся ему][46].

Глава 20

1 Якщо ж вийдеш на війну
проти твоїх ворогів, і побачиш
коней і вершників, і народ чис-
ленніший від тебе, не бійся їх. Бо
з тобою Господь Бог твій, що ви
вів тебе з єгипетської землі. **2** І

Глава, к.

Аще ли изыидеши на брань къ врагомъ
твоимъ, и [видѣвъ][1] кони и всадники и люды
множаиши тебе да не убоишися ихъ.
Яко Гь Бгъ твои с тобою, изведыи тя
из земля егупетски. И будетъ егда приближи-

шися к рати. и приступивъ жрецъ да глетъ
к людемъ (рекіи)[2] къ нимъ· Послушаи ііилю, вы
въходите днесь на рать къ врагомъ вашимъ.
да не ослабѣетъ срце ваше ни оубоитеся, ниже
оустрашитеся, и не оуклонитеся ѿ лица ихъ·
Ꙗко гь бъ вашъ идыи пре вами (способъству-
а ма г етъ)[3] на враги ваши (и) (спсе)[4] васъ· *И да
глютъ книгочіѧ къ людемъ рекуще, (егда)
кто (есть) члкъ създавыи храмину нову и
нѣсть обновилъ еѧ, да идетъ и да възвра-
титсѧ въ домъ свои, да не оумрет на рати,
и члкъ инъ да не обновит еѧ· И (егда)[5] члкъ
иже насадилъ есть виноградъ и нѣсть сѧ весе-
лил ѿ него, да идетъ и възвратитсѧ въ
домъ свои, да не оумретъ на рати. и члкъ
инъ възвеселитсѧ ѿ него· И (егда) члкъ иже
обручилъ есть жену и нѣсть поѧлъ еѧ, да
идетъ и възвратитсѧ въ домъ свои (и) да
не оумрет на рати· І [инъ члкъ][6] поиме ю· И
да приложатъ книгочіа глати къ людемъ и
судіи 7 да рекутъ· *(и егда) кто члкъ страшливъ и
слабъ срцемъ, да идетъ и възвратитсѧ въ
домъ свои, да не оустрашитъ срца брата сво-
его аки [срце][7] свое· И будетъ егда оумолък-
нутъ книгочіѧ глюще къ людемъ, и да по-
ставлѧтъ воеводы (людемъ)[8], и превожда (во-
емъ)[9]· Аще пріидеши къ граду воевати нань, и
възовеши ѧ с миром· Аще оубо мирное ѿвѣща-
ютъ ти, и ѿврьзу тебѣ (градъ и) вси людіе
обрѣшіисѧ въ градѣ, да будутъ ти дань
дающи, и послушающіи тебе· Аще ли же не
покорѧтъ ти сѧ, и сътворѧт с тобою рать, и
обсѧдеши ѧ. и [егда][10] предастъ ѧ гь бъ
твои въ руцѣ твои. (-)[11] да избіеши всѧкъ
мужескъ полъ (ихъ)[12], (в немъ) оубіеніемъ меч-
нимъ. развѣ женъ (-)[13] имѣнеи (всѣхъ), и [-][14]
скотъ и всего еликоже есть въ (градѣхъ и)[15], и
все стѧжаніе да плѣнниши себѣ, и да ѧси весь
плѣн враг своихъ, ѧже гь бъ дае тебѣ· Тако да
сотвориши всѣм (врагов)[16] иже (суть далече)[17] ѿ
тебе ѕѣло, иже не суть ѿ (странъ градъ)[18]
сихъ· (Но и)[19] ѿ (сихъ градъ)[20], ихже гь бъ
[-][21] даетъ тебѣ пріѧти землю ихъ, (ѿ них
(бо) да не оживите)[22] всѧкаго дыханіѧ, но (и)
проклѧтіем прокленитe ихъ (хеттеа)[23], и (ам-
мореа)[24], и хананеа, и (дерезеа)[25]. и [евеа][26], и
еоусеа, и гергесеа ѧкоже (ти есть заповѣда)[27]
гь бъ твои. да не наоучат [сътворити вас][28]
всѧкіѧ нечистоты ихъ, еже твориша богомъ
своимъ. и съгрѣшите пре гмъ бмъ (своим)[29]· А-
ще же обсѧдеши град дни многи воеваніи въ
принѧтіе его, да не посѣчеши садовіѧ его,

буде, коли наблизишся до бою, і
приступивши, священик хай скаже
до народу, **3** промовляючи до них:
Слухай Ізраїле! Ви сьогодні ідете на
війну проти ваших ворогів, хай не
послабне ваше серце ані не злякай-
теся, ані не жахніться, і не відвер-
ніться від їхнього лиця. **4** Бо Гос-
подь Бог ваш, що іде перед вами,
помагає *вам* проти ваших ворогів, і
вас спасе. **5** *І хай скажуть писарі до мак1. 3
народу, кажучи: Коли хто є чолові-
ком, що збудував нову хату, і не по-
святив її, хай іде і хай повернеться
до своєї хати, хай не помре на війні,
та інший чоловік хай не освятить її.
6 І коли є чоловік, який насадив ви-
ноградник і не повеселився з нього,
хай іде і повернеться до своєї хати,
щоб не помер на війні, та інший чо-
ловік не повеселився з нього. **7** І ко-
ли є чоловік, який заручив жінку і
не її взяв, хай іде і повернеться до
своєї хати, і хай не помре на війні, і
інший чоловік не візьме її. **8** І хай
додадуть писарі говорити до народу,
і хай скажуть: *І коли хто є лю- суд. 7
диною, що боїться і слабий серцем,
хай іде і повернеться до своєї хати,
хай не нажене страх на серце свого
брата, так як у своє серце. **9** І буде,
коли писарі перестануть говорити
до народу, і хай настановлять наро-
дові воєвод і провідника воякам. **10**
Якщо підеш проти міста, щоб вою-
вати проти нього, і викличеш їх з
миром. **11** Якщо, отже, мирно відпо-
відять тобі, і відкриють тобі місто, і
ввесь народ, що знаходиться в місті,
хай буде тобі данинником, і під-
владним тобі. **12** Якщо ж не підко-
ряться тобі, і вчинять з тобою війну,
і окружиш їх; **13** і коли передасть їх
Господь Бог твій у твої руки, в нь-
ому виб'єш, в них, кожного, чолові-
чого роду, убивством меча, **14** за ви-
нятком жінок, маєтку всіх і скотини,
і всього, що є в їхніх містах; і ввесь
маєток візьмеш собі в полон, і з'їси
ввесь полон твоїх ворогів, яких Гос-
подь Бог тобі дає. **15** Так зробиш зі
всіма ворогами, що є дуже далеко
від тебе, з тими, що не є з країн цих
міст. **16** Але *не* з цих міст, які Гос-
подь Бог дає тобі, взяти їхню землю,
– бо з них не зоставите при житті
все, що дише, **17** але й прокляттям
прокленете їх: хеттея, і амморрея, і
хананея, і ферезея, і евея, і євусея, і
ґерґесея, – так як тобі заповів Гос-
подь Бог твій, – **18** щоб не навчили
вас чинити всю їхню нечистоту, яку
чинили своїм богам, і ви *не* згріши-
ли перед Господом Богом своїм. **19**
Якщо ж зробиш облогу містові ба-
гато днів, воюючи, щоб забрати йо-
го, – не вирубаєш його сади, при-

клавши до них залізо, але їстимеш
плід з них, а самого *дерева* не зру-
баєш. Чи те дерево, що в полі, лю-
дина, щоб піти від лиця твого на
частокіл? **20** Але всяке дерево, про
яке знаєш, що не їсться його плід,
це знищ; і порубай, і збудуй драби-
ни проти міста, яке зробить проти
тебе війну, доки себе тобі не вида-
дуть.

Глава 21

1 Якщо ж знайдеться вбитий, що
лежить на полі, в землі, яку Гос-
подь Бог дає тобі одержати, і не
знають хто його убив. **2** І хай прий-
дуть твої старшини і судді, і хай
відміряють до міст, довкруги уби-
того; **3** і буде, що місто, яке най-
ближче до убитого, – то хай візь-
муть старшини того міста з стада
ялівку, якою не працювали, ані не
була в ярмі. **4** І хай старшини того
міста виведуть ялівку до сухої до-
лини, в якій неорано ані несіяно, і
хай переріжуть жили ялівки в доли-
ні. **5** І хай приступлять священики і
левіти, бо тих вибрав Господь Бог
твій, щоб стояли перед ним і бла-
гословили в його імені; і в устах їх
хай будуть всі слова і всякий спір. **6**
І всі ж старшини того міста, що
наближаються до вбитого, хай вми-
ють руки в крові ялівки, якій пере-
різано жили в долині. **7** І відповів-
ши, хай скажуть: Наші руки не про-
лили цю кров, і наші очі не бачили
її. **8** Милосердним будь до свого на-
роду Ізраїля, яких Ти, Господи,
вивів з єгипетської землі; і не по-
клади невинної крові на твій народ
Ізраїля, але визволи їх від тієї крові.
9 І так віднімеш невинну кров з-по-
серед себе, якщо вчиниш добре і
миле перед Господом Богом твоїм.
10 Якщо вийдеш на війну проти
твоїх ворогів, і передасть їх Гос-
подь Бог твій у твої руки; і з них
візьмеш в полон, **11** і побачиш в
полоні гарну обличчям жінку, і по-
любиш її, і візьмеш її собі за жінку;
12 тоді введеш її до своєї хати, і
обстрижеш її голову, і обріжеш її
нігті, **13** і забереш з неї одіж її
полону; і хай сяде в твоїй хаті, і хай
оплакує свого батька і свою матір
місяць днів; і після цього ввійдеш
до неї, і житимеш з нею, і буде тобі
жінкою. **14** І буде, якщо її незаба-
жаєш, відпустиш її вільною, прода-
жем же не продаси її за гроші, і не
покинеш її, тому що ти її упокорив.
15 Якщо ж буде в чоловіка дві
жінки: одна йому люба, а друга не-
люба; і народить йому люба і не-
люба, і первородний син буде від

[възложивъ][30] (желѣзо нань)[31]. но (да яси (плодъ)
ѿ нихъ)[32], а самаго да не посѣчеши. егда чл҃къ
древо еже въ дубравѣ снити ѿ лица твоего въ
забрала. но древо (все) иже вѣси яко не ястъся
плодъ его се потреби и посѣчи. и сътвори
лѣствица на градъ. иже (сътворятъ)[33] на тя
рать донд҃е ти ся въдадятъ·

Гл҃а, к҃а·

Аще ли ся обрящетъ убіен҃е (лежа на по-
ли. в з҃ели юже г҃ь б҃ъ [-][1] даетъ тебѣ
приняти)[2] и не вѣдятъ иже (его) у-
билъ· [И][3] да пріидут҃ старцы и судіи
[твои][4]. и да измѣрятъ до градъ окр҃тъ у-
біенаго. и буд҃е градъ приближааса убіеному.
и да имутъ старцы града того юницу ѿ го-
вядъ, еюже не дѣлано (ни)[5] (въ ярмѣ не те-
жа)[6]· И да изведут҃ старцы града того юницу в
дебрь суху. в нейже нѣсть орано ниже насѣяно,
и да пресѣкутъ жилы юница в҃ дебри. и да
приступятъ жерцы [и][7] левѵти, яко тіи
избра е҃ г҃ь б҃ъ [твои][8] пр҃естояти ему, и
бл҃вити въ имя его, и въ устѣхъ ихъ да
буд҃у вся гл҃аніа, и всяка пр҃а· И вси (же)
старцы града того иже приближаютса убіено-
му да умыю руцѣ (въ крови)[9] юница еиже пре-
сѣчены суть жилы въ дебри· И ѿвѣщавше да
рекутъ руцѣ наши не проліяша крови сея и
очи наши не видѣли [ея][10]. мл҃тивъ буди люд҃е
своимъ, іил҃ю, ихже изведе г҃и [и з҃ земля егѵ-
петъскы][11], (и не возложи)[12] крови неповинны сре-
дѣ людей твои҃ іил҃я (но)[13] избавы ихъ ѿ крови
(тоя) [И][14] (тако) ѿимеши кровь неповинну ѿ
среды себе, аще сътвориши доброе и угодное пр҃е
г҃мъ б҃мъ твоимъ· А҃ще (-)[15] изыидеши на
брань противу врагомъ твоимъ и предастъ
(я)[16] г҃ь б҃ъ твои в҃ руцѣ твои, и плѣниши
плѣнъ ѿ ни҃. и узриши въ плѣне жену добру
обличі҃е, и възлюбиши ея, и поимеши ю себѣ
въ жену. (тогда)[17] въведеши ю въ домъ свой,
и да обросне ши главу ея и да в҃рѣжеши ногти
ея, и да съвлечеши ризы плѣнныя ея с нея. и
да сядетъ в҃ дому твоемъ и да ся плачетъ
ѿц҃а [своего][18], и матери [своея][19], м҃цъ дніи. и
пос҃е вънидеши к неи и съвокупишися с нею и
будет҃ ти жена· И будет҃ аще не въсхощеши
ея да ѿпустиши ю свободну, (-)[20] продажею
(же) да не продаси ея на цѣнѣ, [и][21] да не
оставиши ея понеже обидѣлъ ю еси· А҃ще ли
буд҃е мужу двѣ женѣ, едіна [ему][22] люба (а
другая)[23] [-][24] не люба, и породитъ ему люба и

не люба, и будетъ снъ прьворожденыи ѿ не
любимыя. И будетъ вонъже днь раздѣлй сномъ
[своимъ][25], имѣнїе свое. (и) да не возможетъ
прьвенце быти снъ любимыя презрѣвши [-][26] не
любимыя прьвенца. Но (сна нелюбимыя въ
прьвенецъ)[27] прїиметъ, [и дастъ][28] ему сугубо
ѿ всего иже обрящется ему, яко сей есть
начало чадъ его, и сему достоитъ прьвенство. Аще
ли кому будетъ снъ непокоривъ, и губитель
непослушаяй гласа ѿца [своего][29] и гласа мтре
[своея][30] и накажутъ его, и не послушаетъ
ихъ. [-][31] да (поимеⷮ)[32] его ѿцъ его и мти его,
и да изведутъ его предъ старцы града своего, и
предъ врата [мѣста][33] своего. И да рекутъ къ
мужемъ града своего, снъ нашъ сїи непокоривъ
есть и губитель [и][34] непослушаетъ рѣчи нашея,
вѣтуя пїанствуетъ. И да побїютъ и мужи
града сего каменїемъ и да умретъ. (-)[35] да
[измѣте][36] злое ѿ себе сами, да и друзїи
слышавше убоятся. Аще ли будетъ в коемъ
грѣсѣ судъ смртныи и умертвїе и повѣситї
е на древѣ. да не премедлитъ тѣло его на
древѣ, но въ гробѣ погребите и въ (тоиже
галā г днь)[37]. *Яко проклятъ (есть) ѿ Ба всякъ висяи
на древѣ, (-)[38] да не [осквернавишъ][39] земля юже
Гь Бъ твои даетъ тебѣ въ причастїе.

Гла, кв.

а мо кг Аще* видиши][1] телца брата своего, или
овцу его блудящу на пути [не][2] мини
и, [но][3] обращенїемъ, (обрати)[4] ихъ бра-
ту своему. Аще ли нѣсть близу [тебе
братъ твои][5]. и не увѣси его, (займи)[6] [его][7]
внутрь дому твоего, и да будетъ у тебе
дондеже взыщетъ [и братъ твои][8], и ѿдаси [и
ему][9]. Такожде сътвориши (и) ослати его, и
(-)[10] ризе его, и тако да сътвориши всему по-
губленому брата твоего, еликоже избѣгнетъ е-
му. и обрящеши [я][11], да не возможеши мину-
ти [я][12]. (Ниже)[13] презри ослати брата своего.
или телца его падшагося на пути да не ми-
неши (его)[14], въставая [я][15] да въставиши с
нимъ. [И][16] да не будетъ утварь мужеска на же-
нѣ. ни да облачится мужь в ризу женьску,
яко гнусенъ (есть Гви Бу твоему)[17], всякъ
творяи сїя. Аще ли (гдѣ) лучиши гнѣздо
птичїе предъ (очима своима)[18] на пути или на
(древѣ [нѣкоемъ][19])[20], или на земли, (и в немъ) птенца
или яица и мти сѧде на птенцѣхъ или яи-
цѣхъ, да не возмеши матере съ птенцы. [Но][21]
ѿпустомъ ѿпустиши матерь, а птенца воз-
меши себѣ, да (ти благо)[22] будетъ. и многи

нелюбої. **16** І буде, що в тому дні, *в якому* розділить своїм синам свій маєток, і не зможе стати первородним син улюбленої, зневажаючи первородного неулюбленої; **17** але признає сина нелюбої, як первородного, і дасть йому подвійно з усього, що знайдеться у нього; бо цей є початок його дітей, і цьому належиться первородство. **18** Якщо ж в когось буде непокірний і войовничий син, що не слухається голосу свого батька і голосу своєї матері; і покарають його, і не послухається їх; **19** хай його візьме його батько і його матір, і хай виведуть його перед старшин свого міста, і перед брами свого міста. **20** І хай скажуть до мужів свого міста: Цей наш син є непокірний і войовничий, і не слухається нашої мови, будучи гультіпакою, впивається. **21** І хай його мужі цього міста поб'ють камінням, і хай помре. Заберете зло від себе самих, й інші, почувши, злякаються. **22** Якщо ж буде в якомусь грісі – смертний суд; і смерть, і забиття на дереві; **23** хай не зостане його тіло на дереві, але в гробі поховаєте його в тому ж дні.
*Бо проклятий Богом є кожний, що висить на дереві; не опоганиш землю, яку Господь Бог твій тобі дає в насліддя. гал. 3

Глава 22

1 *Якщо бачиш теля твого брата чи його вівцю, що блукає в дорозі, не мини її, але повертанням поверни їх своєму братові. **2** Якщо ж твій брат не є близько до тебе, і не знаєш його, забери його всередину до твоєї хати, і хай буде у тебе – доки шукатиме їх твій брат, і віддаси їх йому. **3** Так само зробиш і з його ослям і його одежею, і так зробиш з усякою згубою твого брата, що лиш він згубить, а ти їх знайдеш; не зможеш їх минути. **4** Ані не не зглядайся на осла твого брата чи його теля, що впало в дорозі; не минеш його. Підносячи їх на ноги, піднесеш з ним на ноги. **5** І хай не буде чоловічого убору на жінці ані хай не вбереться чоловік у жіночу одіж, бо огидний Господеві Богові твоєму кожний, що це чинить. **6** Якщо ж десь зустрінеш пташине гніздо перед своїми очима в дорозі чи на якомусь дереві, чи на землі, і в ньому пташенята чи яйця, і матір сидить на пташенятах чи яйцях, – не візьмеш матір з пташенятами. **7** Але відпускаючи, відпустиш матір, а пташенята візьмеш собі, щоб тобі добре було, і багато днів ти існував. **8** Якщо ж збудуєш нову хату, зро- мой1. 23

биш і поруччя своїй хаті, і не
зробиш вбивства в твоїй хаті, коли,
падаючи, хто впаде з неї. **9** І не
засієш твого виноградника різним
зерном, щоб неосвяченим був плід і
насіння, яке насієш з плодом вино-
градника. **10** І не оратимеш телям і
ослом разом. **11** І не зодягнешся в
мой4. 15 одіж з різної тканини: разом ткану з
мат. 23 льоном і вовною. **12** *І китиці собі
зробиш на чотирьох краях своєї
одежі, в яку лиш зодягнешся. **13** І
якщо хто візьме жінку, і буде з нею,
і зненавидить її, **14** і висловить на
неї образливі слова, і рознесе на неї
погане ім'я, і скаже: Цю жінку я
взяв і, прийшовши до неї, не
знайшов я її дівчиною. **15** І взявши,
батько дівчини і матір, хай ви-
несуть дівоцтво дівчини перед стар-
шин до брами. **16** І скаже батько
дівчини до старшини: Цю мою
дочку дав я цьому чоловікові за
жінку, і тепер же, зненавидівши її,
17 витикає їй образливі слова, ка-
жучи: Я не знайшов твоєї дочки
дівчиною. А ось дівоцтво моєї доч-
ки. І хай розгорнуть одіж перед
старшинами того міста. **18** І хай
старшини того міста візьмуть того
чоловіка, і покарають його. **19** І хай
покарають його на 100 сиклів, і да-
дуть батькові дівчини, бо проніс
погане ім'я про ізраїльську дівчину.
І знову хай буде йому жінкою, і не
зможе її відпустити всі роки. **20**
Якщо ж це слово буде правдивим, і
не знайдеться дівоцтво дівчини, **21**
хай виведуть дівчину перед браму
дому її батька, хай чоловіки міста
поб'ють її камінням; і хай помре, бо
вчинила безумство в ізраїльських
синах – довела до розпусти дім
мой3. 20 свого батька. І заберете зло від себе
ів. 8 самих. **22** *Якщо ж чоловік допус-
титься лежати з жінкою, що має чо-
ловіка, хай уб'ють обох: ту, що має
чоловіка, і того, що лежав з нею;
хай заберуть зло з Ізраїля. **23** Якщо
ж дівчина буде заручена чоловікові,
і намовивши її, інший чоловік в
місті буде з нею, **24** виведете обох
перед браму міста, і поб'єте обох
камінням, і помруть. Дівчину – то-
му що не кричала в місті, а чоловіка
– тому що упокорив жінку свого
ближнього; і заберете зло від себе
самих. **25** Якщо на полі чоловік
знасилує заручену дівчину, і силою
упокорить її – заб'єте чоловіка, що
був з нею; **26** а дівчині не зробите
нічого, бо дівчина не має смертель-
ного гріха; це наче хто повстав би
проти свого ближнього і убив би
його душу. Так само є і це діло. **27** І
коли хто на полі знасилував її –
закричала заручена дівчина, і не бу-

дни будеши. Аще ли съградиши хра новъ, да
сътвориши (и) ограждение храмови своему. И да
не сътвориши убою въ дому твоемъ, аще па-
детъ падыи ѿ него. [И][23] да не сѣеши вино-
града твоего разлічь, да ся не осттитъ плод. И
сѣмя еже насѣеши съ плодомъ виннкомъ [-][24].
[И][25] да не ореши юнцемъ и ослятемъ выку-
пѣ. [И][26] да ся не облечеши въ ризу раноличну,
(солну и волны)[27] вкупѣ (ткану). *[И][28] повразки д҃ мо҃ еі м҃а кг
да сътвориши себѣ на четырехъ краехъ одежа
своея, в нюже аще облечешися. (И) аще (-)[29]
кто поиметъ жену и будетъ с нею, и възне-
навидитъ ея. И приложи ей винна словеса, и
возложит на ню имя ѕлое. И възглетъ, жену
сию поахъ, и пришед к неи не обрѣтох ю девцею.
И въземши ѿцъ девцы и мтри да изнесутъ
девичьство отроковица, пред страца къ вратом. И
рече ѿцъ отроковица къ старцем, дщерь мою
сию дахъ мужу сему въ жену. И (нынѣ же) въз-
ненавидѣ ея. [-][30] прилагаетъ ей винна словеса
гла, не обрѣтохъ дщери твоея девою. (а)[31] се
девъство дщери моея, и да рагну ризы пред
старцы града [оного][32]. И да поимутъ старцы
града оного мужа того и накажутъ и. И да
обвинятъ и, р, сикль, и дадят ѿцу отроко-
вица, яко пронеслъ е имя ѕло на девцу ілтес-
ку, и (паки) да (будетъ ему)[33] жена, [и][34] не
возможет ѿпустити ея, по вся лѣта. Аще ли
(будетъ въистинну)[35] слово се. И не явится
девство отроковица. [-][36] да изведут девицу
пред врата храма ѿца ея, (-)[37] да побиют ю ка-
мением, мужи градстии [-][38], и да умрет. Яко
сътвори безумие въ [снѣхъ ілевы][39]. (проблу-
ди)[40] домъ ѿца своего. І [измите][41] ѕлое ѿ себе
сами. *Аще ли (муж допустися лежати)[42] съ г҃ мо҃ к іоа҃ и
женою мужатою, да убиютъ оба, (мужатую
и лежащаго с нею)[43], (-)[44] да (ѿимутъ)[45] ѕлое
ѿ ілля. Аще же будетъ дева съвѣщана му
жу и (уласкавъ)[46] ю мужь (другии) въ граде
[и][47] буде с нею. да изведете оба пред врата
граная [-][48], и да (побиете)[49] [оба][50] камением, и
умрут. Отроковицу, понеже не въпила въ градѣ
(а)[51] мужа понеже есть обидилъ жену подруга
[своего][52], и [ѿимѣте][53] ѕлое ѿ себе сами. Аще
(-)[54] на поли (понасилит)[55] мужь деву съвѣща-
ную, и нуждею обиди ю да убиете мужа быв-
шаго с нею [-][56]. (а)[57] отроковицы не сътворите
ничтоже, нѣсть [бо][58] девѣи грѣха смртнаго.
Аки кто въстанетъ (-)[59] на подруга [своего][60] и
убиетъ [душу его][61]. Такоже (есть) [и][62] (се
дѣло)[63], (и егда кто)[64] на поли (понасили)[65] ю,
възопи отроковица съвѣщанная и (не бысть

кто помогаѧй)[66] єй. Аще ли кто (посилй)[67] дв҃у
ꙗже нѣсть съвѣщана, и нꙋжею бꙋдеть с нею,
в҃ мѡ҃ к҃в и ѡбличися. *да да҃ мꙋжь (тóй)[68] ѿц҃у ѿ-
роковици, н҃, дидрагмъ сребра и томꙋ бꙋдеть
жена, понеже ѡбидилъ ю есть, [и][69] не возможе҃
ѿпꙋстити ю въ все времѧ. [И][70] да не
поемлеть ч҃лкъ жены ѿц҃а своего, и да не ѿ-
крыеть покровенїа ѿц҃а своего.

ло *нікого* хто поміг би їй. **28** Якщо
ж хтось знасилує дівчину, яка не
заручена, і силою буде з нею – і
буде оскаржений: **29** *хай дасть той мой2. 22
чоловік батькові дівчини 50 ди-
драхм срібла; і буде йому жінкою,
тому що її упокорив, і не зможе від-
пустити її за ввесь час. **23,1** І хай не
візьме чоловік жінку свого батька, і
хай не відкриє покриття свого бать-
ка.

Г҃ла, к҃г.

Глава 23

Да не въходить каженикъ. и скопецъ. въ
сонмъ г҃нь. (Ниже)[1] да вънидеть блꙋдоро-
ныи въ сонмъ г҃нь [до десѧтаго пле-
неемїа г҃і мени][2]. *да не внидеть [амонитинъ][3], и
моавити҃ въ сонмъ г҃нь. и десѧтаго племени
да не входи҃ въ хра҃ г҃нь (даждь и)[4] до вѣка. По-
неже не срѣтоша ѡни васъ съ хлѣбы и водою
на пꙋти, исходѧщимъ вамъ из [землѧ][5] єгѵ-
д҃ мѡ҃ к҃в петски. *И (к семꙋ)[6] наѧша на тѧ валаама с҃на
веѡрова, ѿ средорѣчїа да (тѧ прокленеть)[7]. И
не въсхотѣ г҃ь б҃ъ твои, слышати валаама, и
възврати г҃ь б҃ъ твои клѧтвы въ [б҃лвенїе][8],
ꙗко възлюби тѧ г҃ь б҃ъ твои. да не съвѣ-
щаеши мира къ нимъ и поспѣшнаго имъ (не
дай) вся д҃ни [-][9] въ вѣки. да не гнꙋшаешисѧ
идꙋмѣаниномъ, ꙗко бра҃ твой есть да не гнꙋ-
шаешисѧ єгѵптѧнина, ꙗко ѡбитальцъ былъ
еси въ землй [ихъ][10]. С҃нове аще родѧтсѧ имъ
племѧ третїе да [вънидеть][11] въ сонмъ г҃нь.
Аще же изыдеши въполчитисѧ на враги твоа
да сѧ снабдиши ѿ всего [ѕла слова][12]. (И) аще
бꙋдеть въ тебѣ ч҃лкъ (нечистъ)[13] ѿ излїѧ-
нїѧ [-][14] нощїю, да изыдеть вн҃ѣ полчища и
да не въходить въ полчище. и (егда) бꙋдеть
къ вечерꙋ, [и][15] да ѡмыеть тѣло свое водою, и
ꙗко заидеть с҃лнце да вънидеть въ п҃очище. И
мѣсто (тебѣ да бꙋдеть)[16] вн҃ѣ полчища, и
да изыдеши тамо вонъ. (-)[17] Рылецъ (же) да
бꙋдеть [-][18] за пoѧсомъ твоимъ, и бꙋдеть
егда сѧдеши вн҃ѣ, [-][19] да въскопаеши имъ
(ꙗмꙋ) и (посемъ) навративъ да покрыеши сты-
дѣнїе свое в неи. ꙗко г҃ь б҃ъ твои преходить
въ полчищи твое. избавлѧти тѧ, и предати
[враги][20] твоѧ, [въ рꙋцѣ твои][21] пре҃ лицемъ
твоимъ и да бꙋдеть полчище твое с҃то, и да
не ꙗвитсѧ оу тебе стыдѣнїѧ вещь, и ѿвра-
титсѧ ѿ тебе. да не предаси раба г҃нꙋ [его][22],
иже прїидеть къ тебѣ ѿ г҃на своего. С тобою
да веелитсѧ (-)[23] въ всемъ мѣстѣ идѣже го-
дѣ бꙋдет҃ емꙋ, да не стꙋжиши его. [и][24] да не
бꙋде҃ блꙋдница ѿ дщерей ї҃илвъ, и да не бꙋдет҃

2 Хай оскоплений і скопець не
входить до господнього збору. **3** А-
ні хай роджений від розпусниці не
ввійде до господнього збору, до де-
сятого племені. **4** *Хай не ввійде а- нее. 13
моніт і моавіт до господнього збо-
ру, і до десятого покоління, хай не
входить до господнього храму і аж
до віку; **5** тому що вони вас не зус-
тріли з хлібами і водою в дорозі,
коли ви виходили з єгипетської
землі. *І до того – вони найняли мой4. 22
проти тебе Валаама, сина Веора, з
середньоріччя, щоб тебе прокляв. **6**
І не забажав Господь Бог твій пос-
лухатись Валаама, і повернув Гос-
подь Бог твій прокляття на благос-
ловення; бо тебе полюбив Господь
Бог твій. **7** Не зробиш з ними мир, і
помічного їм не дай всі дні, навіки.
8 Не гидуватимеш ідумейцем, бо є
твоїм братом. Не гидуватимеш є-
гиптянином, бо ти був мешканцем в
їхній землі. **9** Коли їм народяться
сини – третє покоління хай ввійде
до господнього збору. **10** Якщо ж
вийдеш, щоб стати до бою з твоїми
ворогами, стережись усякого пога-
ного слова. **11** І якщо буде в тебе
чоловік, нечистий від виливання
вночі, – хай вийде поза табір і хай
не входить до табору. **12** І коли бу-
де при вечорі, хай він помиє водою
своє тіло; і як зайде сонце, хай ввій-
де до табору. **13** І хай тобі буде
місце поза табором, і вийдеш туди
геть. **14** Лопата ж хай буде за твоїм
поясом, і буде, коли сядеш поза, ви-
копаєш нею яму; і після цього,
накинувши *землі*, покриєш в ній
свій сором. **15** Адже Господь Бог
твій проходить у твоєму таборі,
щоб визволити тебе, і видати твоїх
ворогів у твої руки перед твоїм ли-
цем; і хай твій табір буде святий, і
хай не з’явиться в тебе діло встиду,
– і *не* відвернеться від тебе. **16** Не
видаси його панові раба, який прий-
де до тебе від свого пана. **17** З то-
бою хай поселиться в усякому міс-
ці, де йому сподобається, не засму-
тиш його. **18** І хай не буде роз-
пусниці, з ізраїльських дочок, і хай

не буде розпусників, з ізраїльських
синів. **19** Не даси винагороди роз-
пусниці, ані ціни пса до дому Гос-
пода Бога твого на всяку молитву,
бо оба є огидні Господеві Богові
твоєму. **20** Не побільшиш твоєму
братові відсотків грошей, і відсот-
ків їжі, і відсотків всякої речі, яку
лиш позичаєш. **21** Чужинцеві по-
більшиш відсотки, а братові твоєму
не побільшиш; щоб поблагословив
тебе Господь Бог твій в усіх твоїх
ділах на землі, до якої, туди, вхо-
сир. 5 диш її одержати. **22** *Якщо ж даси
обіт Господеві Богові твоєму – не
зволікатимеш віддати його; бо, ви-
магаючи, вимагатиме Господь Бог
твій від тебе, і буде на тобі гріх. **23**
Якщо ж не бажаєш скласти обіту –
немає тобі гріха. **24** Стережися то-
го, що виходить з уст твоїх, і вчини
таким видом, яким ти дав обіт Гос-
мат. 12 подеві Богові твоєму, – дар, що вис-
мар. 2 казав ти твоїми губами. **25** *Якщо
лук. 6 ввійдеш на ниву свого ближнього, і
візьмеш в руки свої колоски, а
серпа не приклади до ниви свого
ближнього. **26** Якщо ввійдеш до
виноградника свого ближнього –
можеш їсти виноград, щоб насити-
ти свою душу, а до посудини не
вкладеш.

блудѧщихъ ѿ сновъ ії҃левъ [-][25]. да не даси
мзды блудницы, ниже измѣненїѧ пса въ домъ
Га Ба твоего въ всѧку млтву ꙗко гнушенїе
[суть Гви Бу твоему][26] [-][27] обоѧ. да не
растиши брату твоему лихвы сребреныѧ и
лихвы пищныѧ и лихвы всѧкїѧ вещи емуже а-
ще в заимъ даси. чюждему да растиши лихву,
брату же твоему да не растиши. да блвит тѧ
Гь Бъ твои въ всѣхъ дѣлехъ твоих въ земли в
нюже идеши тамо приѧти еѧ. *Аще же обѣ- сирⷢ҇ е҃
щаеши обещанїе Гви Бу твоему. да не
умедлиши въздати его, ꙗко възыща
възыщетъ Гь Бъ твои ѿ тебе, и будетъ на
тебѣ грѣхъ. Аще ли не хощеши обѣщатисѧ
нѣсть ти грѣха. Исходѧщаѧ изъ устъ
твоихъ снабди и сътвори. имже образомъ
обеща Гви Бу твоему дар еже еси глалъ мат. ві
устнами твоими. *Аще [-][28] внидеши на ниву мар. в
подруга своего и да съберешь в руцѣ свои класы, лук. ѕ
(а)[29] серпа не задѣи на ниву подруга своего. аще
(-)[30] вънидеши въ виноград подруга своего да зо-
блеши вино, елико [насытиши душу][31] свою, а въ
сосудъ не вложиши.

Глава 24

мат. 5 **1** *Якщо ж хтось візьме жінку і
і 19 живе з нею, і буде, коли не знайде
мар. 10 ласку перед ним задля якогось со-
лук. 16 ромного діла, – хай напише їй кни-
кор1. 7 ги відпущення, і дасть в руки їй, і
хай її відпустить зі своєї хати; **2** і
пішовши, хай буде жінкою іншому
чоловікові. **3** І коли зненавидить її
другий чоловік, і напише їй книжку
відпущення, і дасть їй в руки її, і
відпустить її з своєї хати, або помре
її другий чоловік, який був її взяв
собі за жінку, **4** – і не зможе пер-
ший чоловік, що її відпустив, по-
вернутися і взяти її собі за жінку
після того, як вона осквернена, бо
це огидне перед Господом Богом
твоїм. Не опоганите землю, яку
Господь Бог ваш дає вам в наслід-
дя. **5** І якщо хтось візьме жінку не-
давно – хай не іде на війну, і хай не
накладуть на нього ніякого діла; і
він є невинним. І хай буде в своїй
хаті один рік, і хай веселить свою
жінку, яку взяв. **6** І не візьмеш в
заклад верхній і долішній жорновий
камінь, бо він дає свою душу в за-
клад. **7** Якщо виявиться якогось чо-
ловіка, що вкрав душу своїх братів,
ізраїльських синів; і насильно *бере* і
продає її – хай помре такий злодій;
і заберете зло від себе самих. **8** І

Глава, кд.

Аще* же кто поиметъ жену и живетъ с мат. е
нею. и будетъ аще не обрѧщетъ бла- и дї
гдть пред нимъ (нѣкоего ради срамна дѣ- мар. ї
ла)[1] [-][2] да напишетъ ей книги ѿпуще- лук. ѕі
нїѧ и вдастъ в руцѣ ей. и да ѿпустит ю из а кор. з
дому своего. и ѿшедши да будетъ (жена) му-
жу иному. И (егда) възненавидитъ ю мужъ
(вторыи)[3], и въпишетъ ей книгу ѿпущенїѧ и
дастъ [ей][4] в руцѣ еѧ, и ѿ пустит ю из до-
му своего. Или умретъ мужъ [еѧ][5] [вторыи][6] иже
бѣ ю поѧлъ себѣ въ жену, (и) не възможетъ
мужъ првыи ѿпустивыи ю. [обратитисѧ][7]
[и][8] поѧти ю себѣ въ жену, по оскверненїи еѧ
ꙗко гнусно есть пред Гмъ Бмъ твоимъ (-)[9] да
не оскверните землѧ юже Гь Бъ [вашъ][10] да-
етъ [вамъ][11] въ наслѣдїе. (И) аще (-)[12] кто бу-
детъ жену поѧлъ въ новѣ да не идетъ на
брань, и да не задежетсѧ ему никаѧ же вещь,
(и) без вины есть. [И да будетъ][13] въ дому
своемъ лѣто едино, [и][14] да веселит жену свою юже
есть поѧлъ. (И) да не възьмлеши в залог жернова
(и)[15] жерновицы, ꙗко душу свою даетъ в залог. А-
ще (кто) ꙗвисѧ члкъ крадыи душу ѿ братїѧ
своеѧ сновъ ії҃левъ, и (насилїемъ и продаетъ
ю)[16], да умрет тать таковыи, и [ѿимѣте][17]

ѕлое ѿ себе сами· [И][18] блюди себе самъ, въ
блескъ проказенїа. [И][19] снабди ѕѣло творити по
всему закону, иже повелатъ [тебѣ][20] жерцы [и][21]
левиты якоже есмь заповѣда (имъ)[22] [снабдѣти][23]
д҃ мѡ҃ ві [и][24] творити. *помните колико сотвори г҃ь б҃ъ
[твой][25] марїами въ исходе исходащимъ ва изъ
егупта· Аще [-][26] долгъ есть ([-][27] каковъ любо на
подрузѣ [твоемъ][28])[29], да не внидеши въ храм
его взати заложенїа [но][30] вн҃ѣ станеши· [Ч҃лкъ
же][31] той на немже [есть долгъ твои][32] (-)[33]
изнесетъ (самъ)[34] заложенїе вн҃ъ· Аще ли ч҃лкъ
убогъ есть, да не облежиши в залозѣ его· [Но][35]
ѿданїемъ ѿдаси ризу его до захода с҃лнца, и да
г҃ мѡ҃ ді лажетъ въ ризе своеи, и бл҃витъ та. и
товїа д҃ будетъ ти м҃лть пре г҃мъ б҃мъ твоимъ· *да не
сир҃а лд лишиши мзды убогаго и просащаго въ братїи
твоей, или ѿ пришелецъ въ граде твоемъ· въ той
д҃нь да ѿдаси мзду ему, да не заидетъ с҃лнце ему
яко убо есть и в томъ иматъ надежду· И да
д҃ ц҃р ді не възопїетъ на та къ г҃ви и будетъ тебѣ
в҃ пар҃ ке грѣхъ· *[И][36] да не умрутъ ѿцы за с҃ны, и с҃но-
езек҃ ні ве да не умрутъ за ѿцы. [но][37] кождо за свои
грѣхъ да умретъ· (И) да не уклониши суда пришел-
цу и сиротѣ и вдовѣ· И да не възъемлеши въ за-
логъ ризы вдовича· (Но)[38] поманеши яко рабъ (и
ты) бѣ въ земли егупетъстѣи и свободи та
г҃ь б҃ъ твои ѿтуду. сего ради азъ тебѣ запо-
г҃ мѡ҃ кг вѣдаю творити (се слово)[39]. *Аще [-][40] пожнеши ниву
на селѣ своемъ, и забудеши снопы на нивѣ своеи
да не възвратишиса взати ихъ пришелцу, и
[убогу, и][41] сиротѣ, и вдовѣ да будетъ, да
(та бл҃витъ)[42] г҃ь б҃ъ твои въ всѣхъ дѣлехъ
руку твоею· (І) аще же масличїе береши. да са
не възвратиши обиро творити за собою· (Но)
пришелцу и сиротѣ, и вдовѣ да будетъ· И
въспоманеши яко рабъ (и ты) бѣ въ земли
егупетъстѣи· Сего ради азъ тебѣ повелѣваю
творити слово се· Аще же объемлеши виноград
свои, да не събираеши обирокъ за собою. (но)
пришелцу и сиротѣ и вдовѣ да будетъ· И
поманеши яко рабъ былъ еси въ земли
егупетъстѣи· Сего ради азъ тебѣ заповѣдаю
творити (се слово)[43].

стережися сам в блеску прокази, і
дуже стережися чинити за всім за-
коном, який сповістять тобі свя-
щеники і левіти; так як я їм за-
повів дбати і творити. **9** *Згадайте: мой4. 12
скільки зробив Господь Бог твій
Маріямі в дорозі, як ви виходили з
Єгипту. **10** Якщо є будь – який
борг у твого ближнього – не ввій-
деш до його хати взяти заклад, **11**
але ззовні станеш. Чоловік же,
той, в якого є твій борг, сам ви-
несе заклад надвір. **12** Якщо ж чо-
ловік є бідний – не спатимеш в за-
кладеному ним, **13** але, віддаючи,
віддаси його одіж до заходу сон-
ця; і хай ляже в своїй одежі, і по-
благословить тебе, і буде тобі ми-
лосердя перед Господом Богом мой3. 19
твоїм. **14** *Не затримаєш винаго- тов. 4
роди бідного і прошака з твоїх сир. 34
братів чи з приходьків в твоїм
місті. **15** В тому дні віддаси йому
винагороду, хай не зайде сонце
над ним, бо бідним є, і на те по-
клав надію. І хай не закричить
проти тебе до Господа, і буде тобі црс4. 14
гріх. **16** *І хай не помруть батьки пар2. 25
за синів, і сини хай не помруть за єз. 18
батьків, але кожний хай помре за
свій гріх. **17** І не відхилиш суд
приходькові, і сироті, і вдові. І не
візьмеш в заклад одіж вдови. **18**
Але згадаєш, що і ти був рабом в
єгипетській землі, і звідти звільни-
див тебе Господь Бог твій. Через
це я тобі заповідаю чинити це сло-
во. **19** *Коли пожнеш ниву на сво- мой3. 23
їм полі, і забудеш снопи на своїм
полі, не повернешся взяти їх, –
хай буде приходькові, і убогому, і
сироті, і вдові; хай тебе поблаго-
словить Господь Бог твій в усіх
ділах твоїх рук. **20** І коли ж зби-
раєш оливки – не повернешся зби-
рати за собою. Але хай буде при-
ходькові, і сироті, і вдові. І зга-
даєш, що і ти був рабом в єгипет-
ській землі. Задля цього я тобі за-
повідаю чинити це слово. **21** Коли
ж оббираєш свій виноград – не
збирай недібране за собою, але
хай буде приходькові, і сироті, і
вдові. **22** І згадаєш, що ти був ра-
бом в єгипетській землі. Через це
я тобі заповідаю чинити це сло-
во.

Гл҃а, ке·

Аще же будетъ пра между ч҃лкома, и
прїидутъ на суд и да судатъ [и][1] и да
оправдатъ праваго. и да осудатъ нечес-
тиваго· І [-][2] егда [будетъ достоинъ][3]
ранъ нечестивыи, [-][4] да поставиши и пре су-
дїами и да бїютъ его пред ними по нечестїю

Глава 25

1 Якщо ж буде спір між людь-
ми, і прийдуть на суд; і хай судять
їх, і хай оправдають праведного, і
хай засудять неправедного; **2** і ко-
ли безбожний буде гідним биття –
поставиш його перед суддями; і
хай б'ють його перед ними, згідно

кор2. 11 з його безбожністю, *за числом: **3**
хай б'ють його 40-а ударами його
безбожності, хай не додасться до
цього. Якщо ж додадуть понад ці
кор1. 9 удари, щоб його більше бити – це
тим1. 5 негідне братові твоєму перед тобою.
сир. 7 **4** *І не зав'яжеш уст вола, що мо-
мат. 22 лотить. **5** *І якщо разом живуть
мар. 12 брати, і один з них помре, і не буде
лук. 20 йому плоду, – хай жінка з дому по-
мерлого не буде іншому чоловікові,
що не є кревним. Але брат її чоловіка
хай ввійде до неї, хай візьме її собі за
жінку, і хай живе з нею. **6** І буде, що
первородний, який народиться, хай
буде поставлений в ім'я померлого, і
не згине його ім'я з Ізраїля. **7** Якщо ж
чоловік не бажає взяти жінку свого
брата – хай жінка прийде до брами
рут 4 перед старшин *і скаже: Брат мого
чоловіка не бажає воскресити ім'я
свого брата в Ізраїлі. **8** І хай по-
кличуть його старшини того міста, і
хай говорять йому; і якщо, ставши,
скаже: Не хочу її взяти. **9** То при-
ступивши до нього, жінка його брата
перед старцями хай визує одну його
обуву з його ноги і хай плюне в його
лице; і відповівши, хай скаже: Так
хай зроблять чоловікові, який не
будує дім свого брата. **10** І назветься
його ім'я в Ізраїлі: Дім того, що ски-
нув обуву. **11** Якщо ж разом б'ються
два чоловіки: чоловік з своїм братом;
і прийшовши, жінка одного з них,
щоб відібрати свого чоловіка з руки
того, що б'є, і простягнувши свою
руку, схопить за його мужські части –
12 відрубаєш їй руку, не пощадиш
твого ока на неї. **13** І хай не буде в
мішку твоєму мірка і мірка, велика і
мала. **14** І хай не буде в твоїй хаті
мірило і мірило, велике і мале. **15**
Але правдиве і справедливе мірило
хай буде у тебе, і рівна і правдива
мірка буде у тебе, щоб ти був багато
днів на землі, яку Господь Бог твій
тобі дає в наслідддя. **16** Бо огидний є
Господеві Богові твоєму кожний, що
це робить, кожний, що чинить не-
мой2. 17 справедливе. **17** *Згадай скільки тобі
зробив аммалик в дорозі, як ти йшов
з Єгипту. **18** Як протиставився тобі
на дорозі, і вигубив твою сторож, що
стерегла за тобою; ти ж був голодний
і струджений, і він не побоявся Бога.
19 І буде, коли спочити тобі дасть
Господь Бог твій від усіх твоїх
ворогів, що довкруги тебе, в землі,
яку Господь Бог тобі дає в наслідддя,
щоб поселитися на ній, – вигубиш
ім'я аммалика, що під небом, і не
забудеш.

єго *въ число (да біют и, м (ран))[5], (бесчестїа в кри аі
єго) да не [приложи][6] (к сему). Аще ли прило-
жатъ (паче ранъ сихъ. бити єго)[7] можае без- а кри д
лѣпотно єсть брату твоєму пре тобою. *(И) а тим є
да не обортиши вола верхущаго житъ. *(І) ег- сира з
да (-)[8] живутъ братїа вкупѣ. и умрет є- ма кв
дінъ ѡ нихъ, [и плода][9] не будетъ єму да ма ві
не будетъ жена умершаго ѡ дому (иному) лу к
мужу, иже нѣсть ужика. (Но) братъ мужа
єа да внидетъ къ неи (-)[10] да поимет ю (въ
жену себѣ)[11], и да живетъ с нею. И будетъ
первенецъ иже са родитъ да уставитса въ
има умершаго и не погибнетъ има єго ѡ
іила. Аще ли не хощетъ члкъ поати жены
брата своєго [-][12] да прїидетъ жена къ вра-
томъ пре старцы, *и речетъ не хощетъ ру д
братъ мужа моєго въставити имени брата
своєго въ іили [-][13]. И да призоут и старцы
града того и да глютъ єму. и [аще][14] ставъ
речетъ не хощу поати єа. И приступивши
жена брата єго къ нему пре старцы, и да из-
зуетъ сапогъ єго єдїнъ ѡ ноги єго, и да за-
плюетъ на лице єго, и ѡвѣщавъ да речетъ,
сице да сътворат члку, иже не [созидает][15] дому
брата своєго. И прозоветса има єго въ іили
домъ иззувшаго сапогъ. Аще же біюса члка
[два][16] вкупѣ, мужъ съ братомъ своимъ, и
пришедши жена єдїнаго єю ѡяти мужа своєго
ѡ руки біющаго (-)[17] и простерши руку [свою][18]
имет за лоно єго да ѡсѣчеши руку еи, да не
пощадиши ока твоєго на ню. [И][19] да не бу-
детъ въ врєтищи твоємъ мѣрило, и мѣрило
великое [и][20] малое. [И][21] да не будет в дому
твоємъ мѣра, и мѣра велика [и][22] мала. [Но][23]
мѣрило право, и праведно да будетъ тебѣ и
мѣра равна і истина будет тебѣ. да многи
дни будеши на землі юже гь бъ твои даетъ
тебѣ въ причастїє. Яко гнусенъ (єсть) гви
[бу твоєму][24], всакъ творай сїа. всак тво-
рай неправду. *Помани колико [ти сътвори][25] в мо зі
(аммаликъ)[26] на пути, исходащу ти изъ
[-][27] єгѵпта. Како съпротивиса (на пути те-
бѣ)[28]. і иссѣче твою стражбу стрѣгущую за
тобою. ты же алченъ бѣаше и трудем и не
възбоаса ба. И будетъ єгда покоитъ та
гь бъ твои ѡ всѣхъ врагъ твоихъ, иже око-
ло тебе въ землі юже гь бъ даетъ тебѣ въ
причастїє, вселитиса [на неи][29]. да погубиши
има (аммаликово)[30] иже под нбсемъ, и да не
забудеши.

Гл҃а, к҃ѕ.

И бꙋ́детъ є҆гда̀ вни́деши въ зе́млю ю҆́же г҃ь б҃ъ тво́и дае́тъ тебѣ̀ въ прича́стїе, (-)[1] и҆ всели́шисѧ въ не́и. И҆ да во́змеши нача́тки [-][2] ѿ ѕе҃лѧ твоеѧ̀, ꙗ҆́же г҃ь б҃ъ тво́и да҃е тебѣ̀ [въ ѻ҆држа́нїе][3], [-][4] да вложи́ши въ ко́шницꙋ. и҆ да и҆́деши въ мѣ́сто и҆дѣ́же и҆збере҃ (тебѣ̀) г҃ь б҃ъ тво́и призыва́ти и҆́мѧ є҆го т҃ꙋ. И҆ да прїи҆́деши къ жерцꙋ̀ и҆́же бꙋ́де҃ в (ты дн҃и)[5], и҆ рече́ши къ немꙋ̀, и҆сповѣ́даюсѧ дн҃е г҃ви б҃ꙋ своє҆мꙋ. ꙗ҆́ко (внидо́хомъ)[6] въ зе́млю, є҆ю́же клѧ́тсѧ г҃ь ѿц҃емъ на́шимъ да́ти [ю҆][7] на́мъ. И҆ да во́зме҃ жре҃ (ѿ рꙋ́кꙋ твоє҆ю ко́шницꙋ)[8]. и҆ да положи҃ ю҆̀ прѧ́мо ѻ҆лтарю̀ г҃а б҃а твоє҆го. И҆ ѿвеща́в гл҃еши пре҃ г҃мъ б҃мъ твои҃. сирїю ѻ҆ста́ви ѿц҃ъ мо́и, и҆ сни́де въ є҆гѵ҆петъ, и҆ ѻ҆би́та̀ тꙋ̀ число́мъ малы҃ и҆ бы́сть т҃ꙋ въ лю́ди мно́ги, и҆ въ мно́жество [-][9] (-)[10] вели́ко. И҆ заѕли́ша на҃ є҆гѵ҆птѧне и҆ преѻ҆би́дѣша ны, и҆ възложи́ша на́ ны дѣ́ла тѧ́жка. И҆ възопи́хомъ къ г҃ꙋ б҃ꙋ ѿц҃ъ на́шихъ, и҆ ꙋ҆слы́ша г҃ь во́пль на́шъ, и҆ ви́дѣ смире́нїе на́ше и҆ трꙋ́дъ на́шъ, и҆ ско́рбь на́шꙋ. (-)[11] И҆зведѐ ны г҃ь и҆зъ є҆гѵ҆пта са́мъ крѣ́постїю [своє́ю][12] вели́кою, и҆ рꙋко́ю си́льною и҆ мы́шцею высо́кою. и҆ въ ꙋ҆дивле́нїи велиц҃ѣ и҆ въ зна́менїи и҆ въ чюдесе́хъ. И҆ въведѐ ны въ мѣ́сто се, и҆ да́сть на҃ зе́млю сїю. зе́млю кипѧ́щꙋ мле́комъ и҆ ме́до҃. И҆ нн҃ѣ се принесо́х нача́тки ѿ плода̀ землѧ̀ ю҆́же да́лъ є҆си мн҃ѣ г҃и [-][13]. И҆ ѻ҆ста́виши є҆̀ пре҃ г҃мъ б҃мъ твои́мъ, и҆ поклони́шисѧ [т҃ꙋ][14] предъ г҃мъ б҃мъ твои́мъ. И҆ весели́шисѧ ѻ҆ всѣ́хъ бл҃гостехъ ꙗ҆́же да́лъ є҆сть тебѣ̀ г҃ь б҃ъ твои, и҆ домꙋ̀ твоє҆мꙋ, и҆ левѵ҆тинꙋ и҆ пришле́цꙋ и҆́же ꙋ҆ тебѐ. Є҆гда́ же съверши́ши ѻ҆десѧти́ти всю десѧти́нꙋ жи́тнꙋю [землѧ̀][15] твоеѧ̀ въ лѣ́то тре́тїе, (въ лѣ́то в неже десѧ́тствꙋют десѧти́нꙋ. и҆)[16] да дасѝ левѵ҆тинꙋ и҆ пришле́цꙋ и҆ сиротѣ̀ и҆ вдовѣ̀ [-][17] да ꙗ҆дѧ́тъ въ градѣ́хъ твои҆́хъ, и҆ насы́тѧтсѧ. И҆ рече́ши пре҃ г҃мъ б҃мъ твои́мъ ѻ҆чи́сти҃ ст҃аѧ и҆з до́мꙋ моє҆го, и҆ да́хъ ѧ҆̀ левѵ҆тꙋ и҆ пришле́цꙋ и҆ сиротѣ̀, и҆ вдовѣ̀, по всѣ́м за́повѣдемъ [твои҃][18] и҆́хже заповѣ́да мн҃ѣ. Не престꙋпи́хъ за́повѣди твоеѧ, и҆ не забы́хъ. И҆ не и҆зъꙗ҆́х въ болѣ́знь мою ѿ ни́хъ, [и҆][19] не да́хъ ѿ ни́хъ въ нече́стїе, (и҆) не да҃ ѿ ни́хъ ꙋ҆ме́ршемꙋ. Послꙋша́хъ гла́са г҃а б҃а моє҆го. сътвори́хъ ꙗ҆́коже заповѣ́да мн҃ѣ. *При́зри (же) (съ н҃беси ѿ хра́ма ст҃ого твоє҆го)[20], и҆ бл҃ви лю́ди своѧ і҆и҃лѧ, и҆ зе́млю ю҆́же є҆си да́лъ и҆̀, ꙗ҆́коже сѧ є҆си клѧ́лъ ѿц҃емъ на́шим дати на́мъ зе́млю

і҆саі҆а ѯг҃
варꙋ в҃

Глава 26

1 І буде, коли ввійдеш до землі, яку Господь Бог твій тобі дає в насліддя, і поселишся в ній. **2** І візьмеш первоплоди з твоєї землі, яку Господь Бог твій тобі дає в насліддя, вкладеш до кошика і підеш до місця, де тобі вибере Господь Бог твій, там прикликати його ім'я. **3** І прийдеш до священика, який буде в тих днях, і скажеш до нього: Сповіщаю сьогодні Господеві Богові моєму, що я ввійшов до землі, якою поклявся Господь нашим батькам: дати її нам. **4** І хай священик візьме кошик з твоїх рук, і хай покладе його перед жертовник Господа Бога твого. **5** І відповівши, скажеш перед Господом Богом твоїм: Мій батько покинув Сирію і прийшов до Єгипту; і замешкав там малий числом, і стався там численним народом, і великий численністю. **6** І зло вчинили нам єгиптяни, і нас впокорили, і наклали на нас тяжкі діла. **7** І ми закликали до Господа Бога наших батьків, і Господь вислухав наш плач, і побачив наше пригноблення, і наш труд, і нашу скорботу. **8** Вивів нас Сам Господь з Єгипту своєю великою силою, і сильною рукою, і високим раменом, і в великому подиві, і в знаках, і в чудах. **9** І Він ввів нас до цього місця, і дав нам цю землю, землю, що кипить молоком і медом. **10** І тепер ось приніс я первоплоди з плоду землі, яку ти мені дав, Господи. І оставиш його перед Господом Богом твоїм, і поклонишся там перед Господом Богом твоїм. **11** І веселитимешся за всі добродійства, які дав Господь Бог твій тобі, і твоєму домові, і левітові, і приходькові, що в тебе. **12** Коли ж закінчиш давати всю десятину жита твоєї землі в третьому році, в році, в якому дають десятину, і даси левітові, і приходькові, і сироті, і вдові; хай їдять в твоїх містах і наситяться. **13** І скажеш перед Господом Богом твоїм: Я очистив святе з моєї хати, і дав їх левітові, і приходькові, і сироті, і вдові, за всіма твоїми законами, які Ти мені заповів. Я не переступив твою заповідь і не забув. **14** І я не з'їв в болю моїм з них, і не дав я з них на нечисте, і не дав я з них померлому. Послухався я голосу Господа Бога мого, я зробив, так як Він мені заповів. **15** *Поглянь же з неба, з твого святого помешкання, і поблагослови свій народ Ізраїля, і землю, яку ти їм дав, так як ти поклявся нашим бать кам: дати нам землю, що кипить

іс. 63
вар. 2

молоком і медом. **16** В тому дні, – заповідає тобі Господь Бог твій, – чинити всі ці оправдання і суди. І зберігайте, і чиніть їх з усього вашого серця і з усієї вашої душі. **17** Господа ти сьогодні вибрав, щоб був тобі Богом; і ти ходив в усіх його дорогах, і зберігав всі його оправдання і накази, і його суди; і
вищ. 7 і 14 ви слухалися його голосу. **18** І
Господь вибрав вас сьогодні, *щоб ви були йому окремим народом, так як тобі сказав, щоб зберігати всі його заповіді. **19** І будь вище понад всі народи, перед якими Він дасть тобі славне ім'я, і похвалу, і славу, щоб бути святим народом Господеві Богові вашому, так як Він сказав.

кипѧщꙋ млеко̑ и медомъ· въ (тои дн҃ь)[21] [за-
повѣдае̑ тебѣ г҃ь б҃ъ твой][22], сътворити всѧ
оправленїѧ сїѧ, и сꙋды· И да снабдите и съ-
творите ѧ̀ ѿ всего ср҃дца вашего, и ѿ всеѧ̀ дш҃а
вашеѧ· [Г҃а][23] избралъ еси днесь быти тебѣ б҃ꙋ.
и ходити въ [всѧ][24] пꙋтѝ его, и снабдѣти
[всѧ][25] оправленїѧ [его][26] [и повелѣнїѧ][27] и сꙋды̀
его и послꙋшатѝ гласа его· И г҃ь избра̀ (васъ)[28]
днесь, *да бꙋдете емꙋ люди пр҃пбнїи, ꙗкоже вы҃і з҃ и д҃і
[ти][29] есть реклъ снабдѣти всѧ заповѣди его.
и да бꙋдеши выше на҃ всѣми (странами)[30],
(имже сътворитъ)[31] тѧ именна, и хвална, и
славна. быти [-][32] люде̑ ст҃ыи г҃ꙋ б҃ꙋ вашемꙋ ꙗко̑
гл҃а·

Глава 27

1 І заповів Мойсей старшинам ізраїльських синів, кажучи: Зберігайте всі ці заповіді, які я вам сьогодні заповідаю. **2** І буде, що того в дня, в якому перейдете Йордан, до землі, яку Господь Бог дає вам в наслідця, поставиш собі великі каміння, і обліпиш їх глиною. **3** І напишеш на каміннях всі слова цього закону, коли перейдете Йордан, і ввійдете до землі, яку Господь Бог твій тобі дає, землю, що кипить медом і молоком; так як сказав тобі Господь Бог твоїх батьків. **4** І буде, як перейдете Йордан: поставите ці каміння, які я вам сьогодні запові даю, на горі Аевал, і обліпиш їх
іс нав. 8 мой2. 20 глиною. **5** *І збудуєш там жертовник Господеві Богові твоєму, жертовник з каміння; хай не накладеш на них заліза. **6** Цілим камінням збудуєш жертовник Господеві Богові твоєму; і принесеш на ньому цілопалення Господеві Богові твоєму, **7** і принесеш жертву спасіння: з'їси – наситишся там, і зрадієш перед Господом Богом твоїм; **8** і запиши цих на каміннях – ввесь цей закон дуже явно. **9** І сказав Мойсей священикам, і левітам, і всьому Ізраїлеві, кажучи: Мовчки послухай Ізраїле. Бо в цьому дні ти став народом Господеві Богові твоєму. **10** І послухаєшся голосу Господа Бога свого, і чинитимеш всі його заповіді і його оправдання, які я тобі сьогодні заповідаю. **11** І в тому дні Мойсей заповів народові, кажучи: **12** Ці, перейшовши Йордан, хай стануть бла гословляти народ на горі Ґарізін: Симеон, Леві, Юда, Ісахар, Йосиф і Веніямин. **13** Ці ж хай стануть для прокляття на горі Ґевал: Рувим, і Ґад, Асир, Завулон, Дан, і Неталим. **14** І відповіда-

Гл҃а, к҃з·

И заповѣда мѡѷсїи [старцем̑][1] [сн҃овъ][2] да-
етъ [вамъ][3] [въ причастїе][4], [-][5] да пос-
тавиши себѣ камыки велики, и да о-
мѣлиши ѧ̀ мѣломъ· И да въпишеши
на камыцехъ всѧ словеса̀ закона сего. ꙗкоже пре-
идете iорда̑ [и][6] внидете въ землю юже г҃ь б҃ъ
[-][7] твои даетъ тебѣ, землю кипѧщꙋю [ме-
домъ и млекомъ][8], ꙗкоже есть реклъ г҃ь б҃ъ
ѿц҃ъ твои̑ тебѣ· И бꙋдетъ ꙗко преидете iор-
данъ, да поставите камыки сїи иже азъ пове-
лѣваю вамъ дне̑ въ горѣ (аевалѣ)[9]. и помѣли-
ши и мѣло̑· *И да съградиши тꙋ олтарь г҃ви ісꙋ на҃ и в҃ мѡ к҃
б҃ꙋ твоемꙋ. олта̑ ѿ камена, да не възложи-
ши нань желѣза· Каменїе̑ цѣлы̑ да съградиши
о̑тарь г҃ви б҃ꙋ твоемꙋ· И да во̑ложиши на нѧ
всесъж̑женїе г҃ви б҃ꙋ твоемꙋ, и положиши требꙋ
сп҃сенїа, (-)[10] да ꙗси (-)[11] насытишисѧ тꙋ, и
во̑веселишисѧ пре̑ г҃мь б҃мъ твои̑, и въпиши̑ на
камыцѣ̑ [си̑][12] весь зако̑ сїи (ѕѣло ꙗвѣ)[13]· И гл҃а
мѡѷсїи (жерцем̑ и левѷтомъ и)[14] въсемꙋ̑ iи҃лю
рекꙋщи (молча̀)[15] послꙋшаи iи҃лю, въ дн҃ь (бо) сїи
бысть въ люди г҃ви б҃ꙋ твоемꙋ· И да послꙋ-
шаеши гласа г҃а б҃а своего, и да сътвориши всѧ
заповѣди его и оправленїа его, ꙗже азъ запо-
вѣдаю тебѣ днесь· И заповѣда мѡѷсїи людемъ
въ (той дн҃ь)[16] гл҃ѧ. сїи да станꙋтъ бл҃вити
люди на горѣ гаризинъ, пришеѓши iорданъ си-
меонъ, левѷи, iюда, [исахаръ][17]. iосифъ, и ве-
нїаминъ· (-)[18] Сїи (же) да станꙋтъ оу клѧт-
вы на горѣ гевалѣ, рꙋвимъ, [и][19] га̑ [-][20] асиръ,
заоулонъ, данъ, и (недалимъ)[21]· И ѿвещавше
[да рекꙋтъ левѷти][22] всемꙋ iи҃лю гласомъ ве-
ликимъ· *Проклѧтъ чл҃къ иже сътвори̑ изваѧ- дани̑ д҃
нїа, [или][23] солїанїа скверно г҃ви. дѣло рꙋчное (и)
хитраго и положитъ [ѧ̀][24] въ покровѣ. и да

ѿвѣщавше вси людїе рекутъ буди то·
Прокля҃ иже ѕлорѣчитъ ѿц҃а своего или ма-
тери своей, и рекутъ вси людїе буди· Про-
клятъ иже претворяетъ предѣлы подруга
[своего][25] и да реку҃ вси людїе буди· Прокля҃
прельщаяи слѣпаго въ пути, и реку҃ вси
людїе буди· Прокля҃ иже уклони҃ су҃ при-
шецу и сиротѣ и вдовѣ и реку҃ вси людїе
буди· Прокля҃ лежаи съ женою ѿц҃а свое҃ яко
ѿкры҃ есть ѿкровенїе ѿц҃а своего, и реку҃ вси
людїе буди· Прокля҃ лежаи съ всяки҃ скотом,
и рекутъ вси людїе буди· Прокля҃ лежаи съ
сестрою [своею][26] дщерїю ѿц҃а своего, или
(дщерїю) матери своея, и реку҃ вси люди
буди· Проклятъ лежаи с тещїю своею, и
рекутъ вси людїе буди· Проклятъ иже бї-
е҃ подруга съ лестїю, и да рекутъ вси лю-
ди буди· Проклятъ иже возметъ мзду. на
убой дш҃а крови невинныя и рекутъ вси лю-
галаѳ г дїе буди· *Прокля҃ всякъ ч҃лкъ иже не пребу-
детъ въ всѣхъ словесѣхъ закона сего еже
творити я҃, и рекутъ вси люди буди· [И
будетъ егда преидете Іорданъ, въ землю
юже г҃ь б҃ъ ва҃ дае҃ ва҃][27]·

ючи, хай скажуть левіти всьому Ізраїле-
ві великим голосом: **15** *Проклята лю- дан. 9
дина, яка зробить різьблене або лите –
гидота Господеві – діло рук і митця; і
покладе їх в схованому місці. І відпо-
вівши, ввесь народ хай скаже: Хай буде
так. **16** Проклятий, хто зле говорить на
свого батька чи свою матір. І ввесь на-
род скаже: Хай буде. **17** Проклятий, хто
переставляє межі свого ближнього. І
ввесь народ хай скаже: Хай буде. **18**
Проклятий, хто зводить сліпого з доро-
ги. І ввесь народ скаже: Хай буде. **19**
Проклятий, хто відкладе суд приходь-
кові і сироті, і вдові. І ввесь народ ска-
же: Хай буде. **20** Проклятий, хто спить з
жінкою свого батька, бо відкрив покри-
вало свого батька. І ввесь народ скаже:
Хай буде. **21** Проклятий, хто спить з
всякою скотиною. І ввесь народ скаже:
Хай буде. **22** Проклятий, хто спить з
своєю сестрою, дочкою свого батька чи
дочкою своєї матері. І ввесь народ ска-
же: Хай буде. **23** Проклятий, хто спить з
своєю тещею. І ввесь народ скаже: Хай
буде. **24** Проклятий, хто підступно б’є
ближнього. І ввесь народ хай скаже:
Хай буде. **25** Проклятий, хто візьме
плату, щоб побити душу невинної крові.
І ввесь народ скаже: Хай буде. **26**
*Проклята кожна людина, яка не пере- гал. 3
буватиме в усіх словах цього закону,
щоб їх чинити. І ввесь народ скаже: Хай
буде. **28,1** І буде, коли перейдете Йор-
дан, до землі, яку Господь Бог ваш дає
вам.

Гла҃, ки·

г мо кѕ Аще* слухомъ [послушаете][1] гласа г҃а
б҃а вашего, [и снабдите][2] [-][3] творити
вся заповѣди его. яже а҃ заповѣдаю
ти дн҃ь, и дастъ ти г҃ь б҃ъ твои на҃
всѣми (странами)[4] земля· И прїиду на тя
вся бл҃венїа сїя. и ѡбрящутъ тя· а҃ще
[слухомъ][5] послушаеши словесъ г҃а б҃а твоего.
бл҃венъ ты въ градѣ [-][6] бл҃венъ ты на се-
лѣ· Бл҃вена племена утробы твоея и пло҃ зе-
мля твоеа, [и][7] стада воловъ твоихъ, и
паствины ѡвецъ твои҃· Бл҃вены гумна твои
(и прочая твоя· Бл҃вена кошница твоа) и
ѡстанцы твои. бл҃венъ ты егда въходиши,
и бл҃венъ ты егда исходиши· Предастъ (б҃о)
г҃ь б҃ъ [-][8] враги твоа супротивящаася те-
бѣ, съкрушены пре҃ лице҃ твоимъ путемъ
единемъ (прїиду)[9] к тебѣ, и се҃мїю путїи
пробѣгну҃ ѿ лица твоего· Послетъ г҃ь на
тя бл҃венїе въ домѣ твоихъ, и на вся на
няже възложиши руку твою за земли, юже
г҃ь б҃ъ твои даетъ тебѣ· Въставитъ тя
г҃ь [б҃ъ твои][10] себѣ лю҃ ст҃ъ, яко҃ ся есть

Глава 28

1 *Якщо слухом послухаєтеся голосу мойЗ. 26
Господа Бога вашого, і збережете чи-
нити всі його заповіді, які я тобі
сьогодні заповідаю, і дасть тобі Господь
Бог твій над всіма на родами землі. **2** І
прийдуть на тебе всі ці благословення, і
знайдуть тебе, якщо слухом послуха-
єшся голосу Господа Бога твого. **3** Бла-
гословенний ти в місті, благословенний
ти в полі. **4** Благословенні нащадки
твого лона, і плід твоєї землі, і стада
твоїх волів, і стада твоїх овець. **5** Бла-
гословенні твої токи і все твоє. Бла-
гословенний твій кошик і твої рештки. **6**
Благословенний ти, коли входиш, і
благословенний ти, коли виходиш. **7** Бо
Господь Бог видасть твоїх ворогів, що
тобі протиставляться, розбитими перед
твоїм лицем. Однією дорогою прийдуть
до тебе, і сімома дорогами втечуть від
твого лиця. **8** Пошле Господь на тебе
благословення в твоїх домах і на все, на
що покладеш твої руки на землі, яку
Господь Бог твій тобі дає. **9** Хай підніме
тебе Господь Бог твій собі в народ
святий, так як поклявся твоїм батькам;
якщо послухаєшся голосу Господа Бога
твого, і підеш його дорогами. **10** І

побачать тебе всі народи землі, бо ім’я Господа Бога твого покликано на тебе, і побояться тебе. **11** І помножить тебе Господь Бог твій на добро, на потомство твого лона, і на потомство твого скота, і на плодах твоєї землі, на землі, яку поклявся Господь твоїм батькам: тобі її дати. **12** Відкриє тобі Господь свій добрий скарб: небо дасть дощ твоїй землі у час свій, щоб поблагословити всі діла твоїх рук; і даси позичку багатьом народам – ти не матимеш довгу. І ти заволодієш багатьма народами, над тобою ж не володітимуть. **13** І поставить тебе Господь Бог твій попереду, а не вкінці, і будеш тоді вгорі, а не вдолі. Якщо послухаєшся заповідей Господа Бога свого, які я тобі сьогодні заповідаю зберігати і чинити. **14** І не переступиш *ніякого* з усіх слів, які я тобі сьогодні заповідаю, ні направо ані наліво; не ходіть
мойЗ. 26 пл.єр. 2 мал. 2 вар. 1 вслід за чужими богами, щоб служити їм. **15** *І буде, коли не послухаєшся голосу Господа Бога твого, щоб зберігати і чинити всі його заповіді, які я тобі сьогодні заповідаю: на тебе прийдуть всі ці прокляття, і тебе охоплять. **16** І проклятий будеш ти в місті, і проклятий ти й на полі. **17** Прокляті твої токи і все твоє. **18** Прокляті нащадки твого лона, і жита твоєї землі, і стада твоїх волів, і стада твоїх овець. **19** І проклятий ти, коли входиш, і проклятий ти, коли виходиш. **20** І пошле тобі Господь нестатки, і голод, і знищення на все, на що покладеш свої руки і що лиш чинитимеш; доки не вигубить тебе, і доки не знищить тебе швидко через твої погані вчинки, тому що ти його полишив. **21** Приставить Господь до тебе смерть, доки не вигубить тебе з землі, до якої ти, туди, входиш, щоб її одержати. **22** Господь поб’є тебе біднотою, і блискавкою, і зимою, і спекою, і вбивством, і вітрами, що вигублюють, і блідістю, і прожене тебе, до-
мойЗ. 16 ки не вигубить тебе. **23** *І небо над твоєю головою буде мідне, і земля під тобою залізна. **24** Господь дасть твоїй землі порох *замість* дощу, і порох з неба зійде на тебе – доки не зламає тебе і доки не знищить тебе. **25** Господь дасть тебе на вирізання перед твоїми ворогами. Однією дорогою вийдеш до них, а сімома, як поб’є, втечеш від їхнього лиця. І будеш на розсіювання в усіх царствах землі. **26** І ваші мерці будуть їжею для небесних птахів і звірів землі, і не буде того, хто віджене. **27** Він поб’є тебе єгипетською

кла҃ ѿцемъ твои҃. а҆ще послꙋшаеши гласа г҃а б҃а
твое҃, и҆ хо́диши въ пꙋти̇ е҆го· И҆ оу҆зра҃ тѧ всѧ
(страны)[11] земныѧ, ꙗ҆ко и҆мѧ г҃а [б҃а твое҆го][12]
призвасѧ на́ тѧ, и҆ оубоѧ́сѧ тебе· И҆ оумножи҃
тѧ г҃ь б҃ъ твои въ бл҃го. о҆ племене́хъ оу҆тробы
твоеѧ, и҆ о҆ плодѣ скоть твои҃ и҆ о҆ плодѣ землѝ
твоеѧ на́ земли. ꙗ҆же клѧсѧ г҃ь ѿц҃е твои҃ да-
ти (ю) тебѣ· Ѿкрыеть тебѣ г҃ь съкровище
свое бл҃гое. небо (дасть)[13] дождь землѝ твоеи въ
врема свое, бл҃вити всѧ дѣлеса рꙋкꙋ твоею. и҆
въдаси въ заемъ (странамъ)[14] многимъ ты же
не о҆должишисѧ· И҆ о҆бладаеши ты (многими
странами)[15], тобою же не о҆бладаю· [И҆][16] поста-
вить тѧ г҃ь б҃ъ твои въ начале (а҆)[17] не въ
концы, и҆ бꙋдеши тогда выше, и҆ не (-)[18] ниже·
А҆ще послꙋшаеши заповѣди г҃а б҃а своего е҆ли́ко
а҆зъ заповѣдаю тебѣ дн҃ь снабдѣти и҆ твори-
ти· [И҆][19] да не престꙋпиши ѿ всѣхъ слове ꙗ҆же
а҆зъ заповѣдаю тебѣ дн҃ь, на десно ниже на лѣ-
во, да не ходите въ слѣ богъ (чюждихъ)[20] слꙋ-
жити и҆· *И҆ бꙋдеть а҆ще не послꙋшаеши гласа г҃ мо и҆з пла҃ б҃ мала б҃ вар҃ а҃
г҃а б҃а твоего, снабдѣти и҆ творити всѧ запо-
вѣди е҆го, е҆лико а҆зъ заповѣдаю тебѣ дн҃ь· [-][21]
Прїидꙋть на тѧ всѧ клѧтвы сїѧ, и҆ пос-
тигнꙋ тѧ, [и҆][22] прокла (бꙋдеши) ты въ гра-
де, и҆ прокла́ть ты и҆ на селѣ· Проклѧты гꙋм-
на твои, и҆ прочаѧ твоѧ· Проклѧта племена оу-
тробы твоеѧ, и҆ жита землѧ твоеѧ, [и҆][23] ста-
да воло твои, и҆ пастви о҆вець твои· [И҆][24] про-
кла ты е҆гда въходиши, и҆ прокла ты вы-
негда и҆хо́диши· [И҆][25] [послетъ][26] [тебѣ г҃ь][27] недос-
татъ, и҆ а҆лканїе, и҆ потребленїе, на все на неже
возложиши рꙋкꙋ свою, [и҆][28] е҆лико а҆ще сътвориши
доде́же потребить тѧ, и҆ донде́же погꙋби тѧ
въскорѣ. злыи ради дѣл твои, понеже о҆стави [е҆-
го][29]· Прилѣпить г҃ь к тебѣ смрть до́ндеже по-
треби тѧ ѿ землѧ, в нюже ты въходиши
тамо прїати ю· Побїе тѧ г҃ь неимѣнїемъ и҆
молнїею и҆ зимою, и҆ варомъ, и҆ оубоемъ и҆ вѣтры
тлѣнными, и҆ блѣдостїю и҆ поже́не тѧ до́ндеже
[погꙋби][30] тѧ· *И҆ бꙋде [-][31] небо на главою г҃ мо и҆з
твоею мѣдѧно. и҆ землѧ под тобою желѣзна·
дасть г҃ь дождь землѝ твоеи пра. и҆ прьсть съ
небеси сниде на тѧ, до́ндеже съкрꙋши тѧ, и҆
донде́же погꙋби тѧ· дасть тѧ г҃ь на
и҆ссѣченїе пре враги твоими. пꙋте е҆дине
и҆зыидеши к ни, (а҆)[32] се́мїю (-)[33] да пробѣгнеши
ѿ лица и҆. и҆ бꙋдеши в рассыпанїе въ всѣ
црствѣ земныи· И҆ бꙋдꙋ мртвецы ваши пища
птица небным, и҆ ѕверемъ земны и҆ не бꙋде
ѿгонѧщаго· Побїе тѧ [-][34] вредо е҆гѵпетскимъ
въ седалехъ, и҆ крастами дивїими, и҆ гное. ꙗ҆ко

не мощи̑ тебѣ̑ и҆сцѣлитисѧ· Побїе҆ тѧ̑ г҃ь нейс-товствомъ смѧтенїе҆ срц҃а, и҆ невѣдѣнїемъ и҆ оу҆жасне́нїе҆ ра́зꙋма· И҆ да бꙋ́деши ѻ҆сеза́ѧи въ по-лꙋдн҃и ꙗ҆́коже ѻ҆сѧза́етъ слѣпы́и въ тмѣ̑, и҆ не оу҆лꙋчи́ши пꙋтїи свои҆. и҆ бꙋ́деши тогда̀ ѻ҆би́ди҆, и҆ расхита́емъ въ вс҃ѧ дн҃и. и҆ не бꙋ́детъ (по-мага́ѧ тебѣ̑)[35]· Женꙋ ѻ҆́брꙋчиши [-][36] (и҆́нъ мꙋжь)[37] по́име҆ ю҆̀. до́мъ съгради́ши и҆ не пожи-ве́ши въ не́мъ. винограⷣ насади́ши и҆ не ѻ҆бъе́-млеши его· во́лъ тво́и закла́нъ преⷣ тобо́ю, и҆ не ꙗ҆́си ѿ него [и҆][38] ѻ҆слѧ̀ твое ѿꙗ҆́то ѿ тебѐ, и҆ не възврати́тсѧ к тебѣ̑, ѻ҆́вца твоѧ̀ ѿда́ны бꙋ́дꙋтъ враго҆ твои҆. и҆ не бꙋ́детъ тебѣ̑ пома-га́ющаго· Сн҃ове твоѝ и҆ дще́ри [твоѧ̀][39] ѿда́ны бꙋ́дꙋтъ ꙗ҆зы́кꙋ и҆номꙋ и҆ ѻ҆́чи твоѝ зрѧ́ще и҆зы́-дꙋтъ в нѧ̑, и҆ не возмо́же҆ рꙋка твоѧ· во́зрастъ землѧ̀ твоеа, и҆ всѧкъ трꙋⷣ твои, и҆зъꙗ́стъ (страна̀)[40] е҆ѧ́же не вѣ́си. и҆ бꙋ́деши ѻ҆би́ди҆ и҆ съкрꙋше҆ въ вс҃ѧ дн҃и· И҆ бꙋ́деши и҆сполне҆ печа́ли, видѣнїа ради ѻ҆чїю твое҆ю, ꙗ҆́же оу҆зриши· Побї-е́тъ тѧ̑ г҃ь вредо҆ злы́мъ на колѣнохъ ї на го́ленехъ, ꙗ҆́ко не́ мощно (и҆сцѣлити тебѣ̑)[41], ѿ стопы̀ но́гꙋ твое҆ю даже до ве́рхꙋ (главы̀) твое҆ѧ· [И҆][42] ѿведе҆ [тѧ̑ г҃ь][43] и҆ кн҃зѧ твоѧ̀ ꙗ҆́же поста́виши себѣ̑. въ (странꙋ̀)[44] ю҆́же не вѣ́-даше ты̑ [ниже][45] ѿц҃ы твоѝ, и҆ послꙋ́жиши та́мо бого҆ и҆нѣмъ древꙋ и҆ ка́менїю· И҆ бꙋ́деши та́мо въ позо́ръ и҆ въ прит҃чю, и҆ по́вѣсть всѣмъ (страна́мъ)[46], в нѧ́же [въведе́т҃][47] тѧ̑ г҃ь (б҃ъ) та́мо· *Сѣмѧ мно́го и҆знесе́ши на по́лѧ, (а҆)[48] ма́ло внесе́ши. ꙗ҆́ко поꙗ҆дѧ́тъ ѧ҆̀ прꙋѕи· [И҆][49] ви-ногра́ды насади́ши, и҆ во҆дѣла́еши, и҆ вина̀ не пїе́ши, и҆ не възвесели́шисѧ ѿ него, ꙗ҆́ко по-ꙗ́стъ ѧ҆̀ че́рвь· Ѡ҆ма́слины бꙋ́дꙋтъ тебѣ̑ въ всѣхъ предѣ́лехъ твои҆хъ, (-)[50] е҆ле́е҆ (же) не пома-же́шисѧ. ꙗ҆́ко и҆стече́тъ ма́слица твоа· Сн҃ы и҆ дще́ри роди́ши и҆ не бꙋ́дꙋтъ преⷣ тобо́ю, ѿи҆-дꙋтъ бо въ плѣ́нъ· вс҃ѧ дре́ванаѧ твоа̀ и҆ вс҃ѧ жи́та землѧ̀ твое҆ѧ, потреби҆ ръжа̀· И҆ при-ше́лецъ и҆́же е҆сть оу҆ тебѐ, възы́детъ наⷣ тѧ вы́ше вы́ше, ты же състꙋ́пиши ни́зꙋ ни́зꙋ· Той въ за́имъ да́стъ тебѣ̑, ты́ же е҆мꙋ не заи́мствꙋеши. (и҆) се́й бꙋдет҃ въ нача́ло, а҆ ты̑ бꙋ́деши на концы̀· И҆ прїидꙋт҃ на́ тѧ̑ вс҃ѧ кла́твы сїѧ. и҆ поженꙋт҃ тѧ̑, и҆ пости́гнꙋт҃ тѧ̑. до́ндеже потребѧ҆ тѧ̑, и҆ до́ндеже погꙋбѧ҆ тѧ̑, ꙗ҆́ко не послꙋша гла́са г҃а б҃а свое҆го. снаб-дѣти за́повѣди е҆го, и҆ ѻ҆правле́нїа е҆го, е҆ли́коже е҆сть запові́да тебѣ̑· И҆ бꙋ́дꙋтъ тебѣ̑ зна́ме-нїа и҆ чю́деса̀, и҆ во племе́ни твое҆ до́ вѣка· Поне́же не послꙋжѝ гв҃и б҃ꙋ твое҆мꙋ, съ весе́лїемъ и҆ бл҃гн҃и срц҃ем҃ мно́жества ра́ди всѣхъ (бл҃гихъ)

мц҃ѕ а҆гг҃еи а

пошестю на сідницях, і поганою болячкою, і гноєм, щоб ти не міг вилікуватися. **28** Господь поб'є тебе безумством, переляком серця, і незнанням, і жахом ума. **29** І будеш ти навпомацки ходити в полудень, так як навпомацки ходить сліпий в темряві; і нещаститиме в твоїх дорогах, і будеш тоді скривдженим і розграбованим в усі дні, і не буде тобі помічника. **30** Заручиш жінку – інший чоловік її візьме. Збудуєш хату, і не мешкатимеш в ній. Насадиш виноградник, і не збиратимеш з нього. **31** Твій віл забитий перед тобою, і не їстимеш з нього; і твій осел забраний в тебе, і не віддасться тобі. Твої вівці будуть віддані твоїм ворогам, і не буде тобі помічника. **32** Твої сини і твої дочки будуть віддані іншому народові; і твої очі, дивлячись, повилізають геть, і не матиме сили твоя рука. **33** Плоди твоєї землі і всі твої труди з'їсть народ, якого незнаєш, і будеш скривдженим і пораненим в усі дні. **34** І будеш переповнений болем видіння, задля твоїх очей, якими побачиш. **35** Поб'є тебе Господь поганою болячкою на колінах і на голінках, так щоб неможливо було тобі вилікуватися: від стопи твоїх ніг аж до вершка твоєї голови. **36** І Господь відведе тебе і твоїх князів, яких собі поставиш, до країни, якої не знав ти ані твої батьки; і послужиш там іншим богам, дереву і камінню. **37** І будеш там на насміх і на притчу, і байку всім народам, до яких, туди, введе тебе Господь Бог. **38** *Винесеш на поле багато насіння, а мало внесеш, бо пожере його саранча. **39** І насадиш виноградники, і обробиш; і вина не питимеш, і не розвеселишся ним, бо пожере його черв'як. **40** Оливні сади будуть в тебе в усіх твоїх околицях, олією ж не помажешся, бо витече твоя олія. **41** Народиш синів і дочок, і не будуть перед тобою, бо відійдуть в полон. **42** Всі твої дерева і всі жита твоєї землі вигубить іржа. **43** І приходько, що є в тебе, піднесеться над тобою високо – високо, ти ж зійдеш низько – низько. **44** Той – позичатиме тобі, ти ж йому не позичатимеш. І він буде на висоті, а ти будеш вкінці. **45** І найдуть на тебе всі ці прокляття, і переслідуватимуть тебе, і охоплять тебе, доки не вигублять тебе і доки не винищать тебе; бо не послухався ти голосу Господа Бога свого, щоб зберігати його заповіді і його оправдання, які тобі заповів. **46** І будуть тобі знаки і дива, і в твоїх нащадках довіку, **47** тому що ти не послужив Господеві Богові твоєму з веселістю

мих. 6
анг. 1

і добрим серцем задля численності
всього добра; **48** але послужиш твоїм
ворогам, яких пошле Господь Бог
твій на тебе з голодом і спрагою, і
наготою, і з всякою потребою. І Він
покладе залізне ярмо на твою шию –
доки не розіб'є тебе. **49** І наведе Гос-
подь на тебе народ здалека, від кінця
землі, як політ орла, народ, якого мо-
ви не розумітимеш, **50** народ безсо-
ромний лицем, який не посоромиться
лиця старця, і не помилує молодого.
51 І пожиратиме нащадків твого ско-
та і плоди твоєї землі, доки не зоста-
неться тобі ні зерна, ні вина, ні олії,
ні стада твоїх волів і стада твоїх о-
вець, доки не знищить тебе. **52** І ви-
губить тебе в усіх твоїх містах, доки
не будуть викорінені твої високі і
сильні стіни, на які ти надію по-
кладаєш в усій твоїй землі; і пригно-
бить тебе в усіх твоїх містах, які дав
тобі Господь Бог твій. **53** І з'їси на-
щадків твого лона, – м'ясо твоїх синів
і дочок, яких дав тобі Господь Бог
твій, – в твоїм пригнобленні і в болі,
який завдаватимуть тобі твої вороги.
54 Молодший у вас і дуже немічний
вречe своїм оком свого брата, і жінку,
що на його лоні, і позосталих дітей,
які лиш зостануть йому, **55** щоб дати
одному з них з м'яса їхніх синів, яких
їстимите, щоб не зостало йому нічого
в гнобленні і в твоїм болі, яким
служать тобі твої вороги в усіх твоїх
містах. **56** Дуже молода ж у вас і
тендітна жінка, в якої не звикла, її,
нога ступати по землі через тендіт-
ність і молодість, урече своїм оком
свого чоловіка, що в її лоні, і свого
сина, і дочку. **57** І свою породільну
плівку, що вийшла з її лона, і її
дитину, яку народить; з'їсть їх по-
тайки через все своє пригноблення, і
в тузі, і в своїй скорботі, якою при-
гнобить тебе твій ворог в усіх твоїх
містах. **58** Якщо не послухаєтеся чи-
нити всі слова цього закону, запи-
саного в цих книгах, щоб боятися
святого і подиву гідного імені Гос-
пода Бога твого, **59** то помножить
Господь твої кари і кари твоїх на-
щадків, великі і подиву гідні кари, і
погані і певні хвороби. **60** І поверне
на тебе ввесь поганий єгипетський
біль, якого ти боявся від їхнього ли-
ця, і пристане до тебе. **61** І всяку хво-
робу, і всяку кару незаписану, і всяку
записану в книгах цього закону
наведе Господь на тебе, доки не
вигубить тебе. **62** І зостане вас мало
числом, – ви ж були, наче небесні
зорі, чисельністю, – бо не послуха-
лись голосу Господа Бога вашого. **63**
І буде, так як радів Господь вами,
чинячи вам добро і помножуючи вас,
так зрадіє Господь вами, вигублюючи

(и҆́но)[51] послꙋ́жиши врагѡ҃ твои҃ ꙗ҆́же послетъ г҃ь
[б҃ъ твои][52] на́ тѧ, съ гла́домъ и҆ жа́ждею и҆
нагото́ю, и҆ съ ѡ҆скꙋдѣ́нїемъ всѣ́мъ. и҆ възло-
жи҃ ꙗре́мъ желѣ́зе҃ на вы́ю твою̀, до́ндеже съ-
крꙋши҃ тѧ̀· [И҆][53] наведе҃ г҃ь на́ тѧ, (странꙋ)[54]
и҆здале́ча ѿ кра́ѧ землѧ̀ а҆́ки вооржже́нїе ѡ҆рле
(странꙋ)[55] є҆ѧ́же не разꙋмѣ́еши [гл҃а][56] (-)[57].
(странꙋ)[58] бе҃ сра́ма лицемъ, и҆́же не посрами́сѧ
лица̀ ста́рча, и҆ ю҆́на не помилꙋетъ· И҆ поꙗ҆́стъ
пло҃ ско́тъ твои́хъ, и҆ жита землѧ̀ твоє҆ѧ.
(ꙗ҆́же не ѡ҆ста́ви҃)[59] тебѣ̀ пшени́ца, [ни][60] вина̀
[ни][61] є҆ле́ѧ. [и҆][62] ста́да воло́въ твои҃ и҆ па́стви-
ны ѡ҆ве́цъ твои҃, до́ндеже потреби҃ тѧ̀· И҆ погꙋ-
би҃ тѧ̀ въ все҃ гра́дѣхъ твои҃. до́ндеже и҆скоре-
нѧ́сѧ стѣ́ны твоѝ вили́кїе и҆ крѣ́пкїе, въ
ни́хже ты̀ ᲂу҆пова́еши (-)[63], въ все́и землѝ тво-
е́и. и҆ зазли҃ тѧ̀ въ всѣ́хъ гра́де҃ твои́хъ, ꙗ҆́же
є҆́сть далъ тебѣ̀ г҃ь б҃ъ тво́и· І и҆зъꙗ҆́си пле-
мѧ̀ ᲂу҆тро́бы своє҆ѧ, пло́ть сн҃овъ [-][64] и҆ дще́реи
твои҃. и҆́хже да́лъ тебѣ̀ г҃ь [б҃ъ тво́и][65] въ
тꙋзѣ̀ твое́и, и҆ въ скорбѣ́нїи [-][66], и҆̑же (стꙋжа҃
тебѣ̀ вра́ѕи)[67] твоѝ· Ю҆́ныи въ (ва́съ)[68] и҆ мла-
ды́и ѕѣ́ло, възрѣвнꙋ́етъ ѡ҆́ко҃ [свои҃][69] бра́тꙋ [сво-
є҆мꙋ][70], и҆ женѣ̀ ꙗ҆́же во лонѣ̀ є҆го, и҆ ѡ҆ста́вши҃
чада҃, ꙗ҆́же а҆́ще ѡ҆ста́нꙋ [є҆мꙋ][71]· Ꙗ҆́ко да́ти є҆ди́-
номꙋ и҃ ѿ пло́ти ча҃ свои҃, и҆̑же и҆ꙗ҆́сти, поне́же
нѣ҃ ѡ҆ста́ло є҆мꙋ ничто҃ въ тꙋѕѣ̀ и҆ въ скор-
бѣ́нїи твое҃. и҆̑же слꙋжа҃ тебѣ̀ вра́ѕи твоѝ, въ
все҃ гра́дѣ твои҃· (-)[72] Ю҆́наѧ (же) въ ва҃ (жена̀) и҆
млада ѕѣ́ло. є҆̑иже нѣ́сть ѡ҆бы́кла нога̀ є҆ѧ̀ сту-
па́ти по землѝ ю҆́ности ра́ди и҆ мла́дости. за́зри҃
ѡ҆́ко҃ свои҃ мꙋжꙋ̀ своє҆мꙋ и҆̑же въ лонѣ̀ є҆ѧ̀, и҆ сн҃ꙋ
и҆ дще́ри своє́и· І и҆звергъ сво́и съше҃шеи ѿ ло́на
є҆ѧ̀, и҆ ча́до [є҆ѧ̀][73] є҆̑же породи҃ и҆зъꙗ҆́стъ (ѧ̀
ᲂу҆бо)[74] (ѡ҆та́и всего̀ недоста҃ка ра́ди)[75] (своє҆го). (и҆)
въ тꙋѕѣ̀ и҆ въ скорбѣ́нїи (своє҆мъ). и҆ми́же
стꙋжи҃ тебѣ̀ вра҃ тво́и, въ [все҃][76] гра́дѣ тво-
и҃· А҆́ще не послꙋша́єте твори́ти все҃ словесъ за-
ко́на сего̀, написаннаго въ (книга҃ си́хъ)[77], боѧ́-
тисѧ и҆́мени ст҃го и҆ чюде́снаго [-][78] г҃а б҃а тво-
є҆го· (то)[79] ᲂу҆мно́жи҃ г҃ь ꙗ҆́звы твоѧ̀, и҆ ꙗ҆́звы пле-
ме́ни твоє҆го ꙗ҆́звы вели́кїа и҆ ди́вныа и҆ болѣ́зни
злы́и и҆ совѣдены· И҆ възврати҃ на́ тѧ всю бо-
лѣ́знь є҆гѵ́петскꙋ ѕлꙋ́ю, є҆ѧ́же ты̀ боѧ́шесѧ ѿ
лица и҃, и҆ прилепи́тсѧ к тебѣ̀· И҆ все разслабле́-
нїе и҆ всю ꙗ҆́звꙋ не напи́саннꙋю, [и҆ всю писа́-
нꙋю][80] въ (книга҃)[81] зако́на сего. напꙋсти҃ г҃ь на́
тѧ, до́ндеже потреби҃ тѧ̀· И҆ ѡ҆ста́нетъ васъ
въ число̀ ма́ло. въ того̀ мѣ́сто и҆́же бѣ́сте ꙗ҆-
ко ѕвѣ́зды нб҃ныѧ мно́жество҃, ꙗ҆́ко не послꙋ-
ша́сте гла́са г҃а б҃а ва́шего· И҆ бꙋ́детъ ꙗ҆́ко ве-
сели́сѧ г҃ь ѡ҆ ва҃ бл҃готворѧ̀ ва́мъ. и҆ мно́жа ва҃.

тако възвеселися г҃ь о васъ, потребляа ва҃. і
изгибнете ѿ земля, в нюже вы въходите та-
мо принятї ея· и расыплє [васъ][82] г҃ь б҃ъ
(вашъ)[83] въ всѣ (страны)[84], ѿ края земли до
края [ея][85]· И [послужите][86] тамо бого҃ инѣмъ
древу и каменїю. ихже не вѣси ты [ни][87] ѿ҃цы
твои· [-][88] И во (страна҃)[89] тѣхъ не покоитъ
тебе. и не будетъ оустављенїя плесному (-)[90]
твойма. и да҃ тебѣ г҃ь тамо ср҃це горюще и
(очи скудни)[91], і исхнущу дш҃у· И буд҃е житїе
твое яко вися пр҃е очима твойма. и оубоишися
въ дн҃и и в нощи, и не будетъ ти извѣсто
(жотїе)[92] твое. заоутра речеши како быти
вечеру, и въ вечеръ речеши како быти заоутра
ѿ боязни ср҃ца твоего (боя же ся)[93] оубоиши-
ся. (-)[94] ѿ [видѣнїя][95] очїю твоею. ихже зри-
ши· И обрати тя г҃ь б҃ъ въ егупетъ въ ко-
рабли и въ пути егоже рекохъ не приложите
ксему видѣти его· И предастеся тамо врагом
ваши҃. въ рабы и въ рабыня и не будетъ при-
тяжавшаго·

вас; і згините з землі, до якої ви, туди, входите її унаслідити. **64** І розсіє вас Господь Бог ваш в усі народи: від краю землі до краю її. І послужите там іншим богам, дереву і камінню, яких не знаєш ти ні твої батьки. **65** І в тих народах не дасть тобі спочинку, і не буде спокою твоїм стопам. І дасть тобі Господь там тліюче серце і очі, що згасають, і душу, що всихає. **66** І твоє життя буде наче висіти перед твоїми очима; і страхатимешся вдень і вночі, і не буде тобі відомо про твоє життя. **67** Вранці скажеш: Як буде на вечір? І в ввечері скажеш: Як буде вранці? Від страху твого серця, боячись, боятимешся видінь твоїх очей, які бачиш. **68** І поверне тебе Господь Бог до Єгипту в кораблі і дорогою, якою я сказав. Не зможете більше його побачити. І продані будете туди, вашим ворогам, за рабів і за рабинь, і не буде купця.

Гл҃а, кд҃·

Сїи словеса завѣта иже завѣща г҃ь мо-
сїю поставити сн҃омъ ізл҃евымъ въ зем-
ли моавли. на҃ завѣтъ иже положи имъ
въ хоривѣ· И призва мосїи вся сн҃ы
в҃ мо҃ д҃і и ре҃ к нимъ. *вы видѣсте все елико сътвори
г҃ь въ земли егупетъстей пр҃е вами, фараону и
[всѣмъ][1] слуга҃ его, и всей земли его· Искутва
велика яже видѣста очи твои. [и][2] знаменїа и
чюдеса великаа она, [рукою крѣпкою и мышцею
высокою][3]· (Но)[4] не дастъ г҃ь б҃ъ вамъ ср҃ца разу-
мѣти, (ниже)[5] очїю прозрѣти. (ни)[6] оушїю
вы҃і и слышати, до (днесь)[7]· *И [водихъ][8] ва҃, м҃, лѣ
сквозѣ пустыня. [и][9] не обешаша ризы ваша,
(ниже)[10] сапози ваши (-)[11] състарѣшася на ногу
вашу· Хлѣба не ядосте, (ниже) вина и сикера
(-)[12] писте. да познаете яко сей г҃ь б҃ъ вашъ·
вы҃і г҃ И прїидосте до (сего мѣста)[13]. *і изыде сїонъ
д҃ мо҃ ка ц҃рь есеоньскїи, и огъ ц҃рь васаньскїи, противу
на҃ на рать, і избихомъ я [на рати][14]· И прї-
ахо҃ землю ихъ. и дахъ ю въ причастїе руви-
му и [гаду][15] и полу племени [манасїину][16]·
(-)[17] Снабдите (же) [-][18] вся словеса закона сего
[творити я][19]. да разумѣете все елико сътво-
рите· вы стоите вси дн҃ь пр҃е г҃мъ б҃мъ ваши҃,
(и) старѣишины плѣменъ вашихъ. и старцы
ваши, и судїя ваша, и книгочїя ваша, [и][20]
всякъ мужъ ізл҃ьтескъ· [И][21] жены ваша и дѣ-
ти ваша, и пришелецъ иже посредѣ по҃лчища ва-
шего, ѿ древосѣчца вашего и до водоносца

Глава 29

69 Це слова завіту, які заповів
Господь Мойсеєві поставити ізра-
їльським синам в моавській землі,
опріч завіту, який поклав їм в Хо-
риві. **29,1** І покликав Мойсей всіх
синів, і сказав до них: *Ви побачили мой2. 19
все, що зробив Господь в єгипетсь-
кій землі перед вами, фараонові і
всім його слугам, і всій його землі. **2**
Великі випробування, які побачили
твої очі, і знаки, і ті великі дива
сильною рукою і високим раменом.
3 Але до сьогодні не дав Господь
Бог вам серця – знати, і очі – ба-
чити, ні вуха – чути. **4** *І водив я вас вищ. 8
40 літ крізь пустиню, і не постаріла-
ся ваша одіж ані не постарілося ва-
ше взуття на ваших ногах. **5** Хліба
ви не їли ані вина і п’янкого напою
не пили, щоб ви знали, що Він Гос-
подь Бог ваш. **6** І ви прийшли до
цього місця, *і вийшов Сіон, есевон- вищ. 3
ський цар, і Ог, васанський цар, про- мой4. 21
ти нас на бій, і ми їх побили у бою.
7 І ми забрали їхню землю, і я дав її
в насліддя Рувимові і Ґадові, і поло-
вині племені Манасії. **8** Бережіть же
всі слова цього закону, щоб чинити
їх, щоб ви розуміли все, що чините-
мете. **9** Ви всі сьогодні стоїте перед
Господом Богом вашим: і старшини
ваших племен, і ваші старшини, і
ваші судді, і ваші писарі, і кожен із-
раїльський чоловік; **10** і ваші жінки,
і ваші діти, і приходько, що посеред
вашого табору, від того, що у вас
рубає дерево, і до того, що у вас

носить воду; **11** перейдеш в завіті Господа Бога вашого і в клятві його, які ж заповідає Господь Бог твій тобі сьогодні, **12** щоб тебе поставити собі в народ; і Він буде тобі Богом, так як тобі сказав і так як поклявся твоїм батькам Авраамові, Ісаакові, Якову. **13** Не вам же самим я заповідаю цей завіт і клятву. **14** Але і цим, що є тут з вами перед Господом Богом вашим, і не є з вами тут сьогодні. **15** Бо ви знаєте, як ми жили в єгипетській землі і як перейшли посеред народів, через які ви перейшли. **16** І ви побачили їхні гидоти і їхні ідоли, дерево і камінь, срібло і золото, які є у них. **17** Чи є хто у вас, чоловік чи жінка, чи рід, чи плем'я якесь, яке відвернуло серце від Господа Бога вашого, щоб ходити і служити богам тих народів? Чи є у вас хтось коренем догори, що проростає жовчю і гіркотою? **18** І буде, коли він почує слова цієї клятви, і скаже в своїм серці, промовляючи: Добре хай мені буде, бо ходитиму в схибленні мого серця, щоб грішник з собою не погубив негрішного. **19** Не забажає Бог бути до нього милосердним, але тоді запалає господній гнів і його ревнощі на того чоловіка. І пристануть до нього всі клятви цього завіту, записані в книзі цього закону. І Господь вигубить його ім'я з-під неба. **20** І Господь відлучить його на зло з усіх ізраїльських синів, за всіма клятвами завіту, записаного в книзі цього закону. **21** І скаже інший рід, ваші сини, що настануть після вас, і чужинці, які прийдуть здалека, і коли побачать кари твоєї землі і її хвороби, які Господь послав на неї: **22** камінь сірки і сіль спалили всю його землю – не буде засіяна ані не виростить, ані не зійде на ній всяка
мой1. 19 зелень; так як *знищив Содому, і Гомору, і Адаму, і Севоїм, яких Господь знищив в гніві своєї люті.
црс3. 9 єре. 22 **23** *І скажуть всі народи: Чому Господь так вчинив цій землі? Який це великий гнів люті! **24** І скажуть: Тому що вони покинули завіт Господа Бога своїх батьків, який Він заповів їхнім батькам, коли вивів їх з єгипетської землі; **25** і пішовши, послужили іншим богам, і поклонилися їм, яких не знали; і ані один нічого їм не поміг. **26** І розлютився Господь на ту землю, і навів на неї за всіма прокляттями завіту, записаними в книгах цього закону. **27** І вигубив їх Господь з їхньої землі гнівом люті і дуже великою розлюченістю, і вигнав їх до іншої землі – і до нині. **28** Сховане Господеві Богові нашому, явне ж нам і нашим

вашего· предеши въ завѣтѣ га ба [вашего][22], и въ (клятвѣ)[23] его. елико (же) (завѣщаетъ гь бъ твои)[24] къ тебѣ днь· да (тя оуставитъ)[25] себѣ въ люди. и тои будет тебѣ бъ, якоже (ти есть реклъ)[26]· И якоже ся есть клялъ ѡтцемъ твоим авраму [-][27] исааку. [-][28] іакову· [-][29] Не вам (же) единѣмъ азъ (завѣтъ сїи, и клятву завѣщаю)[30]· Но и симъ иже (съ вами суть здѣ)[31] (-)[32], пред гмъ бмъ [вашимъ][33]· И не сущимъ (с [вами][34] здѣ)[35] днь. вы бо вѣсте како жихомъ въ земли егупетьстѣи, и како проидохомъ сквозѣ (страны)[36], ихже преидосте· И видѣсте гнусы ихъ, и кумиры ихъ. древо и каменїе сребро и злато еже есть оу них· Егда кто е въ вас мужъ или жена, или ѿчьство или племя нѣкое. еже (срце)[37] ѿвратити ѿ га ба [вашего][38]. ити [и][39] служити богомъ (странъ)[40] тѣхъ· еда кто есть въ васъ корень горѣ прорастая желчь и горесть· И будетъ аще оуслышит словеса клятвы сея. и размыслит въ срцы своемъ гла· Прпбно мнѣ буди. яко въ прельщенїи срца моего поиду. да не погубитъ грѣшникъ не грѣшника (съ собою)· Не въсхощет бъ млтивъ быти ему. но тогда разгорится гнѣвъ гнь и рвенїе его на члка того· И прилѣпнутъ ему вся клятвы завѣта сего. въписаныя в (книги)[41] закона сего· И потребит гь имя его ѿ поднебесныхъ· И ѿлучитъ его гь на зло, ѿ всѣхъ сновъ іилвъ. по всѣмъ клятвамъ завѣта [въписаного][42] въ (книги)[43] закона сего· И (речетъ)[44] (другїи родъ)[45] снове ваши (по васъ бывающїи)[46]. і (иноплеменници иже прїидутъ)[47] издалеча и (егда) оузрятъ вред земля (твоея)[48]. и язя ея, юже посла гь на ню· Камык. жупелъ и соль (съжже)[49] всю земли его, не насѣется ни прозябнетъ, ни возникнет на неи всякъ злакъ, якоже *испъпроврьже содома и [гомора][50], [и][51] адама и севоима, яже испроврьже гь въ ярости (гнѣва)[52] [своего][53]· *И рекутъ вся (страны)[54], почто сътвори гь сице, земли сеи, кая ярость гнѣва великаго сего· И рекутъ яко оставиша завѣтъ га ба ѡтцъ своих, иже завѣща ѡтцемъ их, егда изведе я ѿ земля егупетьски· И шедше служиша богомъ инѣмъ, и поклонишася имъ, ихже не вѣдаху, и не дастъ имъ (ничтоже ни єдинъ)· И разгнѣвася (-)[55] гь на землю ту. [и наведе][56] на ню по всѣмъ клятвамъ. [завѣта][57] [писанаго][58] в (книгах)[59] [закона сего][60]· И потреби я гь ѿ земля их яростїю [гнѣва][61], и прогнѣванїемъ великимъ ѕѣло. і изгна их въ землю ину [и][62] до нинѣ· Тайная гви бу нашему, явленна яже а мо ді г цр д єре кв

на́мъ и҆ ча́домъ на́шимъ въ вѣ́ки. твори́ти вся
словеса̀ зако́на сего̀·

Гла҃, л҃·

И҆ бу́детъ ꙗ҆́ко прїи́дꙋтъ на́ тя вся словеса̀
сїи бл҃венїе (и҆)[1] кля́тва, ю҆́же да́хъ пре҄
лицемъ твои́мъ· И҆ прїимеши (е҆) въ срⷣцы
свое́мъ въ всѣ҄ (страна́хъ)[2]. в на́же тя҃
ψало ре разсы́плетъ гь҃ [бъ҃ твои]³ та́мо· *И҆ о҆брати́ши-
ся къ гу҃ бу҃ твоемꙋ и҆ послꙋшаеши гласа е҆го,
по всемꙋ е҆ли́ко а҆зъ заповѣ́даю тебѣ҄ дн҃ь, [ты
и҆ сн҃ъ твои][4], ѿ всего̀ срⷣца твое́го, и҆ ѿ всея̀
дш҃а твоея· И҆ о҆чи́стит гь҃ грѣхѝ твоя̀, и҆
поми́лꙋетъ тя҃, и҆ па́ки събере́тъ тя҃. ѿ всѣ҄
стра́нъ, в на́же расѣ́ѧ тя гь҃ (бъ҃) та́мо·
е҆здра а *А҆́ще бꙋдетъ разсы́панїе твоѐ, ѿ края небнаго
до края небси· [И҆][5] ѿтꙋдѣ събереть тя гь҃
в мо а и в бъ҃ твои, *и҆ ѿтꙋдꙋ въспрїимеⷮ тя҃· И҆ въведеⷮ
тя҃ [-][6] на зе́млю ю҆́же прїя́ша ѻ҆ц҃ы твои̇. и҆
прїимеши ю҆̀, и҆ бл҃го ти сътвори̇тъ. и҆ оумно́жит
тя па ѻ҆ц҃ъ твои́хъ· И҆ о҆чисти́т гь҃ срⷣце твоѐ и҆
срⷣце племе́ни твое́го. любити га҃ ба҃ твое́го ѿ
всего̀ срⷣца твое́го, и҆ ѿ всея̀ дш҃а твоея, да
живеши ты· И҆ дастъ гь҃ бъ҃ тво́и (сїя
кля́твы)[7] на враги̇ твоя̀, и҆ на ненави́дящая
тебѐ, и҆́же (тя ѿгна́ша)[8]· (-)[9] Ты (же) о҆брати́-
шися и҆ послꙋ́шаеши гласа га҃ ба҃ твое́го. и҆ съ-
твори́ши запо́вѣди е҆го, е҆ли́ко а҆ҙ заповѣ́даю тебѣ҄
дн҃ь· И҆ оумно́жит тя гь҃ бъ҃ твои, въ всеⷨ дѣле
рꙋкꙋ твоею, [и҆][10] въ пло́дѣхъ оутробы твоея,
[и҆ въ плодѣхъ скотъ твоиⷯ. и҆ въ житехъ зем-
ля̀ твоея][11]· Ꙗ҆́ко о҆братится гь҃ бъ҃ твои, и҆
възвесели́тся о҆ тебѣ҄ бл҃гостїю, ꙗ҆́коже възвесели́-
ся о҆ ѻ҆ц҃ѣхъ твои́хъ· А҆́ще послꙋшаеши гласа
га҃ ба҃ твое́го. снабдѣ́ти [и҆ твори́ти вся][12] за́-
повѣди е҆го, и҆ о҆правле́нїя [-][13], и҆ сꙋды̀ е҆го, на-
пи́саные въ (книгаⷯ)[14] зако́на сего̀· А҆́ще о҆брати-
шися къ гу҃ бу҃ твоемꙋ и҆зъ всего̀ срⷣца твое́го,
(-)[15] и҆зъ всея̀ дш҃а твоея· Ꙗ҆́ко (за́повѣди сїя)[16]
ꙗ҆́же а҆зъ заповѣ́даю тебѣ҄ дн҃е. не съкрыты
кри і сꙋть ни далече [е҆сть ѿ тебѐ][17]· *Нѣсть на не́-
си, да речеши кто възы́де ѿ на҃ на не́бо, и҆ при-
несе́тъ [ю҆̀ на́мъ][18]. и҆ слышавше ю҆̀ сътвори́мъ·
Ни ѻ҆бонꙋ странꙋ моря е҆сть да гл҃еши кто (-)[19]
принесеⷮ [ю҆̀ на́мъ][20] (ѿтꙋдꙋ), и҆ [слы́шавше ю҆̀][21]
[-][22] сътвори́мъ· Бли́з тебѐ е҆сть сло́во ѕѣ́ло, въ
оустѣ́хъ твоиⷯ и҆ въ срⷣцы твоеⷨ, и҆ въ рꙋкꙋ
твоею [твори́ти е҆̀][23]· Се҆ да́хъ пре҄ лицемъ тво-
и҆мъ днесь, жизнь и҆ смрⷮть, бл҃го и҆ ѕло· А҆́ще [-][24]
послꙋшаеши за́повѣди га҃ ба҃ твое́го. (ю҆́же)[25] а҆зъ
заповѣ́даю тебѣ҄ днесь любити га҃ ба҃ твое́го,
[и҆][26] ходити въ [вся][27] пꙋти̇ е҆го, [и҆][28] хранити

дітям навіки, щоб чинити всі слова
цього закону.

Глава 30

1 І буде, коли прийдуть на тебе
всі ці слова благословення і про-
кляття, які я дав перед твоїм лицем,
і приймеш його до твого серця в
усіх народах, до яких тебе, туди,
розсіє Господь Бог твій. **2** *І повер- пс. 105
нешся до твого Господа Бога, і слу-
хатимешся його голосу за всім, що
я тобі сьогодні заповідаю, ти і твій
син, з цілого твого серця і з усієї
твоєї душі. **3** І Господь очистить
твої гріхи, і помилує тебе, і знову
збере тебе з усіх народів, до яких,
туди, розкинув тебе Господь Бог. **4**
*Хоч твоє розсіяння буде від краю ез3. 1
неба до краю неба, і звідти тебе зби-
ре Господь Бог твій, *і звідти тебе мой2. 1 і 2
забере. **5** І введе тебе до землі, яку
одержали твої батьки, і одержиш її;
і добре тобі вчинить, і розмножить
тебе понад твоїх батьків. **6** І Гос-
подь очистить твоє серце і серце
твоїх нащадків, щоб любити Госпо-
да Бога твого з усього твого серця і
з усієї твоєї душі, щоб ти жив. **7** І
Господь Бог твій дасть ці прокляття
на твоїх ворогів і на тих, що тебе
ненавидять, які тебе прогнали. **8** Ти
ж повернешся і послухаєшся голосу
Господа Бога твого, і чинитимеш
його заповіді, які я тобі сьогодні за-
повідаю. **9** І Господь Бог твій роз-
множить тебе в кожному ділі твоїх
рук, і в нащадках твого лона, і в на-
щадках твого скота, і в житах твоєї
землі. Бо повернеться Господь Бог
твій і звеселиться тобою на добро,
так як розвеселився батьками твої-
ми. **10** Якщо послухаєшся голосу
Господа Бога твого, щоб берегти і
чинити всі його заповіді, і оправ-
дання, і його суди, записані в кни-
гах цього закону; якщо повернешся
до Господа Бога твого з усього тво-
го серця, з усієї твоєї душі. **11** Бо ці
заповіді, які я тобі сьогодні запо-
відаю, не є скриті ані не є далеко
від тебе. **12** *Не на небі, щоб ти рим. 10
сказав: Хто підніметься з нас до
неба і принесе її нам, і почувши, її
чинитимемо? **13** Ані *не* є на дру-
гому боці моря, щоб ти говорив:
Хто її нам звідти принесе, і почув-
ши її, чинитимемо? **14** Дуже близь-
ко до тебе є слово, в твоїх устах, і в
твоїм серці, і в твоїх руках, щоб
його чинити. **15** Ось я сьогодні дав
перед твоїм лицем життя і смерть,
добро і зло. **16** Якщо послухаєшся
заповіді Господа Бога твого, яку я
тобі сьогодні заповідаю: любити
Господа Бога твого, і ходити в усіх

його дорогах, і зберігати всі оправдання, і його заповіді, і його суди. І оживеш, і розмножишся, і тебе поблагословить Господь Бог твій на землі, до якої ти ввійдеш, туди, її одержати. **17** Якщо ж відступить твоє серце, і не послухаєшся, і заблукавши, поклонишся чужим богам, їм і послужиш, **18** заповідаю вам сьогодні, що знищенням згинете, і не помножите днів на землі, яку Господь Бог тобі дає, куди ідеш, туди через Йордан, її одержати. **19** Свідком ставлю проти вас сьогодні небо і землю – дав я перед вашим лицем життя і смерть, благословення і прокляття. Прийми ж собі життя, щоб жив ти і твоє насіння, **20** щоб любив ти Господа Бога твого, слухався його голосу, і пристав до нього. Бо Той – є твоє життя і довготривалість твоїх днів, щоб жив ти на землі, якою поклявся Господь Бог твоїм батькам Авраамові, Ісаакові, Якову, їм дати.

[вс҃а][29] ѻ҆правле́нїѧ [-][30] и҆ за́повѣди є҆го, и҆ сꙋды̀ є҆го· И҆ (ѻ҆живеши и҆ ᲂу҆мно́жишисѧ)[31], и҆ бл҃ви́тъ тѧ Гь҃ Бг҃ъ твои на [-][32] земли̇̀, в ню́же вънидеши (прїа́ти є҆ѧ̀ та́мо)[33]· [А҆́ще ли][34] ѻ҆братитсѧ срⷣце твоѐ, и҆ не послꙋша́єши, и҆ блꙋда́щи поклонишисѧ бого́мъ чюжди҆̑мъ, и҆ послꙋжиши и҆̀мъ· Заповѣ́даю (ва́мъ)[35] дн҃е, ꙗ҆́ко погибелїю погибнете. и҆ не ᲂу҆мно́жите дн҃їи на земли̇̀ [ю҆́же Гь҃ Бг҃ъ дае́тъ тебѣ̇][36], и҆дѣже (и҆́деши)[37] чрⷮе і҆ѻ҆рда́нъ та́мо прїа́ти є҆ѧ̀· Свѣдѣтель поставлѧ́ю на ва́съ дне́сь, нб҃о и҆ зе́млю. живо́тъ и҆ смр҃ть, да́лъ є҆смь прⷣе лице́мъ ва́шимъ, бл҃ве́нїе и҆ кла́твꙋ· [-][38] Прїими (же себѣ̇) живо́тъ да живе́ши ты̑ и҆ племѧ̀ твоѐ, люби́ти Га҃ Бг҃а твоє҆го послꙋшати гла́са є҆го, и҆ прилѣпи́тисѧ къ немꙋ̀· (Ꙩ҆́н)[39] бо є҆сть живо́тъ твои, и҆ долгота̀ дн҃їи твои҆́хъ жи́ти на земли̇̀, ю҆́же клѧ́сѧ Гь҃ [Бг҃ъ][40] ѻ҆тце́мъ твои҆́мъ а҆враа́мꙋ [-][41] і҆саа́кꙋ (-)[42] і҆а́ковꙋ да́ти и҆̀мъ·

Глава 31

1 І пішов Мойсей, говорячи всі ці слова до всіх ізраїльських синів. **2** І сказав до них: 100 і 20 літній я є сьогодні, і не зможу більше входити і виходити. Господь же сказав до мене:
вищ. 1 3 і 4 *Не перейдеш цей Йордан. **3** Господь Бог твій, що йде перед твоїм лицем,
вищ. 7 *Той вигубить ці народи з-перед твого лиця, і їх унаслідуєш. Ісус же – той, що йде перед твоїм лицем, так як сказав Господь. **4** І зробить з ними
мой4. 21 Господь, *так як зробив Сіонові і Огові, двом амморрейським царям, які були по другому боці Йордану, і їхній землі. Бо вигубив їх, **5** і видав їх Господь у ваші руки. І вчините їм
вищ. 7 так, як я вам заповів. **6** *Будь мужнім і сильним, не бійся ані не жахайся, ані не відхилися з-перед їхнього лиця, бо Господь Бог твій – цей ітиме перед вами і не відступить від тебе ані не покине тебе. **7** І закликав Мойсей Ісуса, і сказав йому перед усім Ізраїлем: Будь мужній і підкріпися, бо ти ввійдеш перед лицем цього народу до землі, якою поклявся Господь вашим батькам, їм дати її; і ти її унаслідуєш їм. **8** Сам же Господь – той, хто йде з тобою; не оставить тебе і не відступить від тебе. Не бійся ані не жахайся. **9** І записав Мойсей всі слова цього закону до книги, і дав її священикам, синам левіїним, що несуть кивот господнього завіту, і старшинам ізраїльських синів. **10** І заповів їм Мойсей в тім дні, кажучи: По сімох роках, в часі року, – відпущення в празник шатер, **11** коли сходиться ввесь Ізраїль, щоб з'явитися перед Господом Богом твоїм на міс-

Гла҃, ла҃·

И (шеⷣ)[1] мѡѷсі́и гл҃ѧ, всѧ̑ словеса̀ сїи къ всѣ̑мъ сн҃омъ і҆и҃левы̑мъ· И҆ реⷱ҇ к ни́мъ, р҃, и҆ к҃, лѣ́тъ, а҆́зъ є҆смь дне́сь, [и҆][2] не възмогꙋ̀ ксемꙋ̀ въходи́ти, і҆ и҆сходи́ти, Гь҃ же гл҃а къ мнѣ̀, *не пре́идеши і҆ѻ҆рда́на сего̀· Гь҃ Бг҃ъ твои вы҃ а҃ г҃ и҆ д҃
и҆́же преи҆́детъ прⷣе лице́мъ твои҆̑мъ. *то́и потреби́тъ вы҃ з҃
(страны̀)[3] сїа́ ѿ лица̀ твоє҆го. и҆ причасти́ши и҆́хъ. (-)[4] і҆сꙋсъ (же) и҆ды́и прⷣе лице́мъ тво́имъ, ꙗ҆́коже гл҃алъ є҆сть Гь҃· И҆ сътвори́тъ [и҆́мъ Гь҃][5],
*ꙗ҆́коже сътвори̇̀ сїѻ́нꙋ и҆ ѻ́гꙋ двѣма цр҃ема д҃ мо҃ ка҃
[а҆мморрѣ́искима][6]. ꙗ҆́же бѣ́ста ѡ҆бо́нꙋ странꙋ̀ і҆ѻ҆рда́на. и҆ земли и҆́хъ· Ꙗ҆́ко потреби̇̀ и҆́хъ, и҆ преда́стъ а҆̀ Гь҃ [въ рꙋцѣ̀ ва́ши][7]. и҆ да сътвори́те и҆́мъ ꙗ҆́коже заповѣ́дахъ ва́мъ· *Възмꙋжа́и вы҃ з҃
и҆ ᲂу҆крѣпи́сѧ, ни бо́исѧ ни ᲂу҆жаса́исѧ, ни ᲂу҆клони́сѧ ѿ лица̀ и҆́хъ. ꙗ҆́ко Гь҃ Бг҃ъ тво́и се́и (прⷣеи́детъ)[8] ва́мъ [-][9], [и҆][10] не [ѿстꙋпитъ ѿ тебѐ][11], ниже [ѻ҆ста́витъ тѧ̑][12]· И҆ призва̀ мѡѷсі́и і҆сꙋса, и҆ реⷱ҇ є҆мꙋ̀ прⷣе всѣ́мъ і҆и҃лемъ, възмꙋжа́и и҆ ᲂу҆крѣпи́сѧ. ты̑ бо вни́деши прⷣе лицемъ людїи́ си́хъ, въ зе́млю є҆̀юже сѧ клѧ̑ Гь҃ ѿцемъ [ва́ши҆хъ][13] да́ти [ю҆̀][14] и҆́мъ. и҆ ты̀ (ю҆̀ причасти́ши)[15] и҆́мъ· (-)[16] Гь҃ (же) са́мъ и҆ды́и с тобо́ю не ѻ҆ста́витъ тѧ̑, и҆ не ѿстꙋпитъ ѿ тебѐ. не бо́исѧ ни ᲂу҆жаса́исѧ· И҆ въписа̀ мѡѷсі́и [всѧ̑][17] словеса̀ зако́на сего̀ въ (кни́ги)[18], и҆ вътда́стъ [и҆̀][19] жерцеⷨ҇ сн҃омъ левѷи́нѡⷨ҇, въздви́жꙋщимъ ковче́гъ завѣ́та Гн҃ѧ. и҆ ста́рцемъ сн҃овъ і҆и҃левы́хъ· И҆ заповѣ́да и҆́мъ мѡѷсі́и въ (то́и дн҃ь)[20] гл҃ѧ. по се́ми лѣ́тъ въ́ времѧ лѣ́та ѻ҆ставле́нїа, въ праⷥни́къ кꙋщны́и· Вънегда̀

съхо́дитса ве́сь і҆и҃ль, ꙗ҆ви́тиса пре҃ гм҃ъ бм҃ъ
твои́мъ, въ мѣ́стѣ е҆́же и҆збере҃ г҃ь. почита́ите
зако́нъ сі́и, пре҃ всѣ́мъ і҆и҃лемъ въ оу҆́ши и҃· [Съ-
зови́те][21] лю́ди, мꙋ́жа и҆ же́ны и҆ дѣ́ти и҆ при-
ше́лца [твое҆́го][22], и҆́же въ гра́дѣхъ [ва́шихъ][23].
да (слы́ши҃)[24] и҆ [-][25] наоу҆чи́тса боа́тиса (и҆́ме-
ни) г҃а б҃а ва́шего, и҆ послꙋша́ютъ твори́ти вса
словеса̀ зако́на сего̀· И҆ сн҃ове и҃ и҆́же не вѣ́датъ
оу҆слы́ша҃, и҆ наоу҆ча҃са боа́тиса г҃а б҃а ва́шего,
въ вса дн҃и е҆ли́коже сꙋ́ть жи́ви на земли̇̀, на
ню́же вы̂ минꙋ́ете і҆ѻрда́нъ тꙋ̑ причасти́ти ю̀·
И҆ ре҃ г҃ь къ мѡ҆усі́ю се҆ приспѣ́ша дн҃і́е смр҃ти
твое҆а. призови і҆сꙋ́са и҆ ста́нета пре҃ две́рми
хра́ма свѣдѣ́нїа, и҆ запо҃вѣ е҆мꙋ· І҆ и҆́де мѡ҆усі́и і҆
и҆́сꙋсъ въ хра́мъ свѣдѣнї́а. и҆ ста́ста пре҃ две́р-
ми хра́ма свѣдѣ́нїа· И҆ сни́де г҃ь въ [столпѣ̀][26]
ѻ҆́блачнѣ. и҆ ста̀ (сто́лпъ ѻ҆́блачныи) оу҆ две́рїи
хра́ма свѣдѣ́нїа (-)[27]· И҆ ре҃ г҃ь къ мѡ҆усі́ю. се҆ ты̀
почи́еши съ ѿц҃ы твои́ми. и҆ въста́вше лю́дїе
сі́и съблꙋ́датъ въ слѣ́дъ бо́гъ чю́ждихъ, [въ
земли̇̀][28] в ню́же (по́идꙋтъ сі́и)[29] та́мо [-][30]. и҆
ѻ҆ста́ватъ ма, и҆ ра́ссыплютъ завѣ́тъ мо́и,
и҆́же завѣща́хъ и҆́мъ· И҆ разгнѣ́ваюса ꙗ҆́ростїю
на́ на в҃ [то́и дн҃ь][31], и҆ ѻ҆ста́влю а҆̀ и҆ ѿвращꙋ̀
лицѐ моѐ ѿ н҃и. и҆ бꙋ́дꙋтъ въ и҆ꙗ҆де́нїе, и҆ ѻ҆б-
раща҃ꙋ а҆̀ ѕла мно́га и҆ ско́рби. и҆ рече́тъ в҃ (то́и
дн҃ь)[32], не сего́ ли ради и҆́же нѣ́сть г҃а б҃а [-][33] въ
[на҃][34], постигнꙋ́ша ма ѕла́а сі́а· А҆́зъ же ѿ-
враще́нїемъ ѿвращꙋ̀ лицѐ моѐ ѿ ни́хъ въ (то́и
дн҃ь)[35], (ѕло́бъ ради всѣ́хъ)[36] ꙗ҆́же сътвори́ша.
ꙗ҆́ко ѻ҆брати́шаса къ бого́мъ чю́жди҃· И҆ н҃нѣ
въпиши́те словеса̀ пѣ́сни сеа̀. и҆ наоу҆чи́те е҆а̀
сн҃ы і҆и҃левы. и҆ да въложи́те ю̀ въ оу҆ста̀ и҆́хъ. да
бꙋ́детъ ми̂ пѣ́снь си̂ въ послꙋшество̀ въ
сн҃ѣхъ і҆и҃левыхъ· Въведꙋ́ бо а҆̀ въ зе́млю бл҃гꙋю,
е҆ю́же са кла́хъ ѿц҃емъ и҃, [да́ти и҆́мъ][37] зе́млю
кипа́щꙋ мле́комъ и҆ ме́домъ. и҆ ꙗ҆да́тъ, и҆
насыти́вшеса възбꙋа́ютъ· И҆ ѻ҆брата҃са къ
бого́мъ чю́ждимъ, и҆ послꙋжа҃ и҆́мъ и҆ разгнѣ́-
ваютъ ма· и҆ ра́ссыплютъ завѣ́тъ мо́и, [и҆́же
завѣща҃ и҆́мъ][38]· [(Тогда́ же)[39] на́идетъ на́нь
ѕло́ба различна и҆ ско́рбь][40], и҆ сꙋпротиви́тса [и҃][41]
пѣ́снь сі́а противꙋ лица̀ [и҆́хъ][42]. (въ свѣдѣте҃-
ство) и҆звѣствꙋющи ꙗ҆́ко не забы́стьса ѿ
оу҆́стъ племе́ни и҆́х. (зане́ же) в̂о а҆́зъ вѣде ѕло́бы
и҆́хъ, ели́ко твора́тъ (дне́сь зд҃ѣ)[43]. прьвѣе въ-
веде́нїа и҆́хъ въ зе́млю бл҃гꙋю, е҆ю́же са кла ѿ-
ц҃емъ и҆́хъ. и҆ въписа мѡ҆усі́и пѣ́снь сі́ю въ то́и
дн҃ь, и҆ наоу҆чи е҆ю̀ сн҃ы і҆и҃левы· И҆ заповѣ́да (г҃ь)
і҆сꙋ́сꙋ [сн҃ꙋ на́вѵинꙋ][44]. и҆ ре҃ [е҆мꙋ][45]. възмꙋжа́и
[-][46] оу҆крѣпи́са, ты́ бо въведе́ши сн҃ы і҆и҃левы въ
зе́млю е҆ю́же кла́хъса [-][47] и҆́мъ, и҆ (а҃ бꙋ́дꙋ)[48] с

ці, яке вибере Господь; прочитаєте
цей закон перед усім Ізраїлем у їхні
вуха. **12** Зберіть народ: чоловіків, і
жінок, і дітей, і твого приходька, що
в ваших містах, щоб послухав і
навчився боятися імені Господа
Бога вашого, і послухались чинити
всі слова цього закону. **13** І їхні
сини, які не знають, почують і нав-
чаться боятися Господа Бога вашого
в усі дні, які ви є живі на землі, до
якої ви, туди, переходите Йордан,
щоб її унаслі дувати. **14** І сказав
Господь до Мойсея: Ось наблизи-
лися дні твоєї смерті. Поклич Ісуса,
і станьте перед дверима шатра свід-
чення, і заповім йому. І пішов
Мойсей і Ісус до шатра свідчення, і
стали перед дверима шатра свід-
чення. **15** І зійшов Господь у стовпі
хмари, і став стовп хмари при две-
рях шатра свідчення. **16** І сказав
Господь до Мойсея: Ось ти спочи-
неш з твоїми батьками; і вставши,
цей народ вчинить розпусту вслід за
чужими богами в землі, до якої ці,
туди, підуть, і зоставлять мене, і
знищать мій завіт, який я їм заповів.
17 І розгніваюся на них гнівом в тім
дні, і покину їх, і відверну від них
моє лице, і будуть на поїдання; і
спіткають їх численні зла і смутки, і
скаже в тому дні: Чи не задля цього,
що немає Господа Бога в нас, спіт-
кали мене ці зла. **18** Я ж від-
верненням відверну моє лице від
них в тому дні, через усе зло, яке
вчинили, бо повернулися до чужих
богів. **19** І тепер запишіть слова цієї
пісні, і навчіть її ізраїльських синів;
і вкладете її в їхні уста, щоб мені
пісня ця була за свідка між ізраїль-
ськими синами. **20** Бо введу їх до
доброї землі, якою Я поклявся їхнім
батькам: дати їм землю, що кипить
молоком і медом; і їстимуть, і
наситившись забувають. І повернуть-
ся до чужих богів, і послужать їм, і
розгнівають мене, і знищать мій за-
віт, який я їм заповів. **21** Тоді ж най-
де на них різна злоба і скорбота, і
проти них стане ця пісня, проти
їхнього лиця на свідчення, доказую-
чи, що не забудеться з уст їхнього
племені. Бо тому що Я знаю їхні
злоби, які тут сьогодні чинять, ско-
ріше, ніж введені будуть до доброї
землі, якою Я поклявся їхнім бать-
кам. **22** І записав Мойсей цю пісню
в тому дні, і навчив її ізраїльських
синів. **23** І заповів Господь Ісусові,
синові Навина, і сказав йому: Будь
мужнім, стань кріпким, бо ти вве-
деш ізраїльських синів до землі,
якою Я їм поклявся, і Я буду з
тобою. **24** І коли ж закінчив Мойсей
писати всі слова цього закону до

книги аж до кінця, **25** і заповів левітам, що носять кивот господнього завіту, кажучи: **26** Взявши книги цього закону, покладіть їх з боку кивоту завіту Господа Бога вашого, і хай буде там для вас на свідчення. **27** Бо я знаю твою бунтівничість і твою тверду шию. Ще бо як я сьогодні живу з вами – ви розгнівили Господа, і скільки більше – по моїй смерті? **28** Покличте до мене старшин ваших племен: і ваших старшин, і ваших суддів, і ваших писарів, щоб я заговорив до їхніх уш всі ці слова, і засвідчив я вам небом і землею. **29** Бо знаю, що по моїй смерті беззаконням вчините беззаконня і звернете з дороги, яку я вам заповів; і зустріне вас зло в останні дні, бо ви вчинили погане перед Господом Богом, щоб його розгнівити в усіх ділах ваших рук. **30** І сказав Мойсей в уші всього збору всі слова цієї пісні і аж до кінця.

тобо́ю· (и҆) є҆гда̀ же сконча̀ мѡѷсі́й пиша̀. вєѧ сло-
веса̀ зако́на сегѡ̀ въ (кни́ги)[49] даже до конца̀. и҆ за-
повѣ́да левѷтомъ, вѣздвижꙋщимъ ковчегъ завѣ-
та гн҃ѧ гл҃ѧ· възе́мше (кни́ги)[50] зако́на сегѡ̀. поло-
жи́те ѧ҆ въ странꙋ ковчега завѣта г҃а б҃а ва́ше-
го, и҆ да бꙋ́детъ тꙋ (вамъ)[51] въ свѣдѣ́нїе· Ꙗ҆ко
а҆зъ вѣдѣ разгнѣ́ванїе твое, и҆ вы́ю твою̀ же́с-
токꙋю. є҆щѐ бо мнѣ живꙋ сꙋщꙋ съ ва́ми дне́сь,
разгнѣ́вали є҆сте [г҃а][52] [и҆][53] ꙗ҆ко (па́че по)[54] смерти
моей· Призови́те къ мнѣ старѣ́йшины племе́нъ ва-
шихъ, и҆ ста́рца ва́ша. и҆ сꙋдїѧ ва́ша. и҆ кни-
гочїѧ ва́ша да гл҃ю въ ꙋ҆́ши и҆́хъ вєѧ словеса̀
сїѧ, и҆ засвѣдѣтельствꙋю [ва́][55] н҃бсемъ и҆ землею·
вѣдѣ бо ꙗ҆ко по скончанїи моемъ безаконїемъ съ-
безако́ннитє. и҆ склони́тесѧ с пꙋтѝ, и҆же а҆зъ за-
повѣ́дахъ вамъ· и҆ ѡ҆бращетъ вы ѕло въ пос-
лѣднѧѧ дни, ꙗ҆ко сътвори́сте ѕло пред гм҃ъ бм҃ъ
разгнѣ́вати є҆го въ (всѣхъ) дѣлехъ рꙋкꙋ ва́шею· И҆
гл҃а мѡѷсі́й въ ꙋ҆́ши всемꙋ сонмꙋ (вєѧ) словеса̀
пѣ́сни сеѧ да́же и҆ до конца̀·

Глава 32

1 Послухай, небо, і заговорю, і хай земля почує слова моїх уст. **2** Хай очікує моє просвітління, як дощ, і мої слова зійдуть, як роса. Наче зливний дощ на зелень, наче іній на сіно. **3** Бо я прикликав Господнє ім'я – дайте велич Богові нашому. **4** Бог – правдиві його діла, і всі його дороги – суд; Бог вірний, і немає несправедливості в ньому. Справедливий і праведний Господь. **5** Згрішили не того – діти сплямлені, рід звихнений і розбещений. **6** Це ж Господеві віддаєте, цей дурний і немудрий народ? Чи не сам цей твій батько придбав тебе, і створив тебе, і зліпив тебе? **7** Згадайте вічні дні, пізнайте ж літа роду родів. Запитай твого батька – і сповістить тобі, твоїх старшин – і скажуть тобі. **8** Коли Всевишній ділив народи, як розсіяв синів Адама, поклав народам границі за числом божих ангелів. **9** І господньою часткою, його народом, став Яків, частиною його насліддя – Ізраїль. **10** Він підтримав його в безводній – в пустині, в спразі спеки окружив його, і повчав його, і оберігав його, наче зіницю ока. **11** Наче орел, щоб прикрити своє гніздо, і вболіває над своїми пташенятами, розпустив свої крила і прийняв їх, і підняв їх на свої рамена. **12** Господь єдиний провадив їх, і не було з ними чужого бога. **13** Він навів їх

Гл҃а, лв·

Вонми н҃бо, и҆ възгл҃ю, и҆ да слы́шитъ зем-
лѧ гл҃ы ꙋ҆́стъ мои́хъ· да ча́етъ ꙗ҆ко
до́ждь просвѣще́нїе мое и҆ сни́дꙋ ꙗ҆ко (ро́са)[1]
гл҃и мои· Ꙗ҆ко тꙋча на́ троскотъ, (-)[2] ꙗ҆ко
и҆ней на сѣно· Ꙗ҆ко и҆мѧ гн҃е призвахъ, дади́те ве-
личїе б҃ꙋ на́шемꙋ· Б҃ъ и҆́стинна дѣла є҆го, и҆ всѝ
пꙋтїе є҆го сꙋдъ, б҃ъ вѣренъ, и҆ нѣсть неправды
[въ немъ][3]. праведенъ и҆ прп҃бенъ г҃ь· Съгрѣшиша
не того ча́да поро́чнаѧ. ро́дъ стропти́въ и҆ разв-
ращенъ· Сїѧ (ли) гв҃и вѣздае́те [сїи][4] лю́дїе бꙋи,
и҆ немꙋдри. не са́мъ ли се́и [ѿц҃ъ твои][5], стѧжа̀
тѧ и҆ сътворѝ тѧ, и҆ създа̀ тѧ· Помѧни́те
дни вѣчныѧ. разꙋмѣ́йте [же][6] лѣта ро́да родѡ̀.
въпроси ѿц҃а твоего и҆ възвѣсти́тъ тебѣ, ста́рца
твоѧ и҆ рекꙋтъ тебѣ· Є҆гда̀ раздѣлѧ́ше вы́ш-
нїи ꙗ҆зы́ки ꙗ҆коже разсѣѧ сн҃ы а҆да́мовы. положѝ
предѣлы ꙗ҆зы́комъ, по числꙋ [а҆́гг҃лъ][7] бж҃їихъ· И҆
бы́сть ча́сть гн҃ѧ, лю́дїе є҆го, і҆а́ковъ. ча́сть нас-
лѣдїѧ є҆го і҆и҃ль· Ѹ҆до́вли є҆го въ (пꙋсты́ни безво́д-
нѣ)[8]. въ жа́жди зно́ѧ (-)[9] ѡ҆бы́йде є҆го и҆ наказа̀
є҆го. и҆ съхранѝ є҆го ꙗ҆ко зѣ́ницꙋ ѡ҆́ка· Ꙗ҆ко ѡ҆ре́лъ по-
кры́ти гнѣздо̀ своѐ, и҆ на птенца своѧ̀ въжделѣ.
просте́ре крилѣ свои, [и҆][10] прїа́тъ ѧ҆, и҆ под҃ѧтъ и҆хъ
на ра́мꙋ своею· Г҃ь є҆ди́нъ въжда́ше и҆хъ, и҆ не бѣ с
ни́ми б҃ъ чю́жь· Възведѐ ѧ҆ на си́лꙋ землѝ, насы-
тѝ и҆хъ жи́тъ се́лныхъ. съсе́аша ме́дъ и҆с ка́ме-
не, и҆ є҆́лей ѿ тве́рда ка́мене· Масло кра́вїе, и҆ мле́ко
ѡ҆́вчее, съ тꙋкомъ а҆гнечїй и҆ ѡ҆внимъ, сыно́въ ю҆н-
чихъ и҆ ко́злїй съ тꙋкомъ (пшени́чномъ)[11]. и҆ кро́вь
гро́здовꙋ пїа́хꙋ вино̀· И҆ ꙗ҆дѐ і҆а́ковъ и҆ насы́тисѧ. и҆

ѿвє́ржєсѧ възлю́блєнныи. оу҆ты̀ оу҆толъстѣ̀,
(и҆) ра҆ширѣ̀. и҆ ѡ҆ста́ви б҃а сътво́ршаго и҆̀, и҆
ѿстꙋпѝ ѿ б҃а сп҃са своє҆го· Прогнѣ́ваша мѧ̂ ѡ҆
чю́ждиⷯ, въ мє́рзостєⷯ свои҆́хъ прєгорчи́ша мѧ̂·
Пожро́ша бѣ́совомъ (а҆̂)[12] нє б҃ꙋ. бого́мъ, и҆̂хжє
нє вѣ́даша. нові́и є҆̑єкра́тъ, прі́и до́ша, и҆̂хжє
нє вѣ́даша ѿц҃ы и҆̂х҃· б҃а ро́ждьшаго тѧ̂ ѡ҆̂с-
та́ви, и҆ забы̀ б҃а пита́ющаго тѧ̂· И҆ ви́дѣ г҃ь
и҆ възрєвнова̀. и҆ раздражи́сѧ, за гнѣ́въ сн҃овъ
[и҆҃][13] и҆ дщєрі́и· И҆ рєчє, ѿвращꙋ̀ лицѐ моѐ ѿ
ни́хъ, и҆ покажꙋ̀ что̀ бꙋ́дєтъ и҆̂мъ на послѣ́-
докъ ꙗ҆́ко ро́дъ разъвращє́нъ є҆̑сть. сн҃вє и҆̂хжє
нѣ́сть вѣ́ры въ ни́хъ· *Ті́и раздражи́ша мѧ̂
нє ѡ҆̂ б҃зѣ, прогнѣ́ваша мѧ̂ въ и҆́долѣхъ сво-
и҆хъ, [а҆̂з҃][14] раздражꙋ̀ и҆҃ нє ѡ҆̂ [ꙗ҆̂зыцѣ҃][15] ѡ҆̂
[ꙗ҆̂зыцѣ҃][16] (жє) нєразꙋмливы҃ прогнѣ́ваю и҆҃· Ꙗ҆́ко
ѡ҆̂гнь възгори́тсѧ ѿ ꙗ҆́рости моєѧ̀, раждьжє́т-
сѧ до а́да прєи҆спо́днѧго. снѣ́сть зє́млю, и҆ жи-
та є҆̑ѧ, попа́литъ ѡ҆̂снова́нїѧ гора́мъ· Събєрꙋ̀
на нихъ ѕла́ѧ, и҆ стрѣ́лы моѧ̂ скон҃чаю въ
ни́хъ· Та́юща гла́домъ. и҆ снѣ́дь пти́цъ, и҆
грьбъ нєи҆сцѣлѣ̑. зꙋ́бы ѕвѣ́рїи послю̀ в нѧ̀, съ
ꙗ҆́ростїю прєсмыка́ющимисѧ по зємли̇̀· ѿ внѣ̂
бєзча́дитъ и҆̂хъ мєчь, и҆ ѿ хра҃ [и҆̂хъ][17]
стра́хъ. ю҆́ноша съ дв҃ою. съсє́сыи. съ ѡ҆̂тро-
комъ старцємъ· Рѣхъ, разсѣ́ю и҆̂хъ, оу҆ста́влю
жє ѿ чл҃къ па́мѧть и҆̂хъ· То́кмо за гнѣ́въ
вра́гъ, ꙗ҆́ко да нє долголѣ́тъствꙋ́ютъ, и҆ да
нє нала́гꙋтъ сꙋпоста́ти. да нє рєкꙋ́тъ, рꙋ-
ка̀ на́ша высо́ка. и҆ нє г҃ь сътвори̇̀ сї́ѧ вс҃ѧ·
Ꙗ҆́ко ꙗ҆̂зы́къ погꙋ́бль совѣ́тъ є҆̑сть и҆ нѣ́сть в
ни́хъ хꙋдо́жьства. нє смы́слиша разꙋмѣ́ти,
сї́ѧ [вс҃ѧ][18]· да прі́имꙋтъ въ грѧдꙋщєє врє́-
мѧ. ка́ко поже́нєтъ є҆̑ді́нъ ты́сѧщꙋ, и дв҃а
дви́гнєта тмы̂. а҆́щє нє б҃ъ ѿда́стъ и҆̂хъ и҆
г҃ь прєда́стъ и҆̂хъ· Нѣ сꙋть бо [бо́ѕи и҆̂хъ ꙗ҆́ко
б҃ъ на́шъ][19] вра́ѕи жє на́ши нєразꙋмливи· ѿ
виногра́дъ бо содомъскихъ виногра҃ и҆̂хъ, и҆ лоза̀
и҆̂хъ ѿ [гоморы][20]. гроздъ и҆̂хъ, гроздъ жєлчи,
гроздъ горєсти и҆хъ· Ꙗ҆́рость ѕмї́и, вино̀ и҆҃ и҆
ꙗ҆́рость а҆̂спидъ нєи҆сцѣ́лна· Нє сї́ѧ (л҃и)[21] [вс҃ѧ][22]
събрашасѧ оу҆̂ мєнѐ, и҆ запєчатлѣ́шасѧ въ съ-
кровищи҃ мои҆̂х *въ дн҃ь ѿмщєнї́ѧ въздамъ,
въ врємѧ въ́нєгда̀ съблазни́тсѧ нога̀ и҆х ꙗ҆́ко
близь дн҃ь поги́бєли и҆̂хъ, и҆ прⷭ҇таша гото́ваѧ
ва́мъ· Ꙗ҆́ко сꙋди̇̀ г҃ь лю́дємъ свои҆́мъ, и҆ ѡ҆̂ ра-
бѣ́хъ свои҆́хъ оу҆моле́нъ бꙋ́дєтъ. ви́дѣ бо [и҆҃
ра́зслаблєны][23], ї и҆̂ста́ѧвша въ врємѧ ї и҆̂знє-
могоша· И҆ рєчє г҃ь гдѣ̂ сꙋть бо́ѕи и҆̂хъ, и҆̂жє
оу҆̂поваша на нѧ· И҆̂хжє тꙋ́къ жрьтвъ и҆҃
ꙗ҆́дѧстє, и пїꙗ҆́стє вино̀ трєбъ и҆х҃· да въс-
кр҃нꙋ и҆ помогꙋ ва҃ и҆ бꙋдꙋ ва҃ покровитєлє·

на силу землі, наситив їх житами по-
ля; вони ссали мед з каменя і олію з
твердого каменя; **14** масло коров і мо-
локо овець з жиром ягнят і баранів;
синів бичачих і козлячих з жиром
пшеничним, і пили кров винограду –
вино. **15** І їв Яків, і наситився, і від-
кинув улюблений; згрубів, потовстів і
поширився, і покинув Бога, що його
створив, і відступив від Бога, свого
спасителя. **16** Розгнівали мене чужими
богами, засмутили мене своїми гидо-
тами. **17** Принесли жертви бісам, а не
Богові, богам, яких не знали. Нові,
свіжі прийшли, яких не знали їхні
батьки. **18** Ти оставив Бога, що тебе
породив, і забув Бога, що тебе кор-
мить. **19** І побачив Господь, і заревну-
вав, і розгнівався через гнів їхніх си-
нів і дочок. **20** І сказав: Відверну від
них моє лице, і покажу що буде їм
вкінці. Бо це рід розгнузданий, сини,
яким немає віри, в них. **21** *Ті роз- єре. 15 рим. 10
дратували мене не богом, прогнівили
мене своїми ідолами. Я роздратую їх
не народами, народами ж нерозумни-
ми розлючу їх. **22** Бо вогонь заго-
риться від мого гніву, розгориться до
преглибокого аду, пожере землю і її
жита, попалить основи гір. **23** Зберу
на них зло, і мої стріли закінчу в них.
24 Будуть танути від голоду, і *ста-
нуть* їжею птахів, і *матимуть* невил-
іковний горб. Пошлю на них зуби
звірів зі злістю тих, що плазують по
землі. **25** Зовні бездітними зробить їх
меч, і з їхніх домів страх. Молодий – з
дівчиною, той, що ссе – з хлопцем,
старцем. **26** Сказав я: Розсію їх, заберу
ж від людей їхню пам’ять. **27** Тільки
через гнів ворогів, щоб недовго жили,
і щоб не налягали вороги, щоб не
сказали: Наша рука висока, і не Гос-
подь вчинив це все. **28** Бо він народ,
що згубив пораду, і немає в них розу-
міння. **29** Не мали вони розуму це все
пізнати. Хай одержать в майбутньому
часі. **30** Як прожене один тисячу, і два
зрушать десятки тисяч, якщо Бог їх не
видасть, і Господь їх *не* передасть? **31**
Бо їхні боги не такі, як Бог наш, а на-
ші вороги нерозумні. **32** Бо їхній ви-
ноградник з содомського виноградни-
ка, і їхня лоза з Ґомори. Їхня китиця –
китиця жовчі, китиця їхньої гіркоти.
33 Їхнє вино – гнів зміїний і невилі-
ковний гнів гадючий. **34** Чи не це все
зібралося у мене і запечатане в моїх сир. 28
скарбах? **35** *В день помсти віддам, в рим. 12
часі, коли спіткнеться їхня нога. Бо єв. 10
близький день їхньої погибелі, і є вам
готові. **36** Бо судить Господь свій на-
род, і за своїх рабів дасть себе убла-
гати. Бо побачив їх спаралізованими і
ослабленими в часі, і стали безсилі. **37**
І сказав Господь: Де їхні боги, на яких
вони надіялися, на них, **38** які жир

жертов їхніх їли ви, і пили вино їхніх
жертов? Хай воскреснуть і поможать
вам, і будуть вам покровителями. **39**
црс1. 2 Гляньте, гляньте, що Я є, і немає Бога
тов. 13 за винятком мене. *Я заб'ю і живим
муд. 16 вчиню, поб'ю і Я вилікую; і немає
нікого, хто вийме з моїх рук. **40** Бо
піднесу до неба мою руку і поклянуся
моєю правицею, і скажу: Живу Я
навіки. **41** Бо вигострю мій меч, наче
блискавку, і суд візьме моя рука, і
віддам помсту ворогам, і віддам тим,
хто ненавидить мене. **42** Запаморо-
ченими вчиню мої стріли в крові, і мій
меч з'їсть м'ясо: від крові ранених і
полону, від голів князів народів. **43**
Розвеселися небо разом з ним, і хай
йому поклоняться всі Божі ангели. Зра-
дійте народи з його народом, і хай
мак2. 7 скріпляться в ньому всі божі сини. *Бо
мстить кров своїх синів, і відомстить, і
віддасть помсту ворогам, і віддасть
тим, що його ненавидять; і Господь
очистить землю свого народу. **44** І
Мойсей записав цю пісню в тому дні і
навчив її ізраїльських синів. І ввійшов
Мойсей до народу і сказав всі слова
цього закону до вух народу, він сам та
Ісус Навин. **45** І закінчив Мойсей
говорити ці слова всьому Ізраїлеві. **46** І
сказав до них: Прийміть до вашого сер-
ця всі ці слова, які я вам сьогодні
сповіщаю, які заповісьте своїм синам,
щоб зберігали і чинили всі слова цього
закону. **47** Бо це слово недаремне для
вас, але ваше життя, і через це слово
будете багато днів на землі, до якої ви,
туди, переходите Йордан, щоб її
мой4. 27 унаслідувати. **48** *І сказав Господь до
Мойсея в цьому дні, кажучи: **49** Вийди
на гору Аварім, гора Наварія, яка є в
Моавській землі, напроти Єрихону, і
поглянь на ханаанську землю, яку я
даю в наслідця ізраїльським синам. **50** І
мой4. 20 помри там, на горі, на яку виходиш, і
і 33 додайся до свого народу; *так як помер
Аарон, твій брат, на горі Ор, і додався
мой4. 20 до свого народу; **51** *тому що ви не
і 27 підкорилися моєму слову між ізраїль-
мой2. 17 ськими синами, при воді спротиву Ка-
дису, в пустині Сін, і тому що ви мене
не освятили в ізраїльських синах. **52** Бо
перед собою побачиш землю, яку Я
даю ізраїльським синам, але туди не
ввійдеш.

Глава 33

сир. 3 **1** Це* ж благословення, яким Мой-
сей, божий чоловік, поблагословив із-
раїльських синів перед своєю смертю.
2 І сказав: Господь прийшов з Сіона, і
з'явився нам з Іру, і поспішив з гори
Фаран, і прийшов з десятками тисяч
святих по його правиці – огонь закону
для них. **3** І Він пощадив свій народ, і в
муд. 3 його руках *всі святі і ті, що пристали

видите видите, яко азъ есмь, и нѣсть бг҃ъ
развѣ мене. *азъ убїю и жити сътворю. по- а҃ цр҃ в҃ товїа г҃і мдр҃ѕ҃і
ражу, и азъ исцѣлю. и нѣсть иже изме҃ ѿ
руку моею· Яко въздвигну на нб҃о руку мою,
и кленуся десницею моею. и реку, живу азъ
въ вѣкъ· Яко поострю яко молнїю мечь
мои, и прїиметъ судъ рука моя. и въз-
дамъ месть врагомъ, и ненавидящи҃ мя
въздамъ· Упою стрѣлы моя ѿ крови, и
мечь мои снѣсть мяса. ѿ крове язвеныхъ и
плѣненїа, ѿ гл҃ъ кн҃зь [языческих][24]· възвесе-
литеся нб҃са купно с ни҃, и да поклонятся
ему вси [аг҃гли][25] бж҃їи· възвеселитеся языцы
съ лю҃ми его, и да укрѣпятся ему вси [сн҃о-
ве][26] бж҃їи· *Яко кровь сн҃ъ своихъ мщаетъ, и в҃ ма҃ з҃
ѿмститъ и воздастъ месть врагомъ, и
ненавидящи҃ [его][27] въздастъ. и очиститъ
г҃ь землю людїи своихъ· И въписа моусїи
пѣснь сїю въ тои дн҃ь, и наоучи ею сн҃ы
ил҃я. и вънидє моусїи [къ люде҃][28]. и гл҃а
вся словеса закона сего въ оуши людемъ, са҃ і
исусъ навунъ· И сконча моусїи гл҃я [словеса
сїи][29] всему ил҃ю· И рече к нимъ вънемлите
ср҃цемъ [ваши҃][30] вся словеса сїи. яже азъ из-
вѣстую ва҃ дн҃е· Яже да заповѣсте сн҃омъ
свои҃. снабдѣти и творити вся словеса закона
сего· Яко нѣсть слово [се суе][31] ва҃ (но)[32] (-)[33]
жизнь ваша, и сего ради слова длъги дн҃и бу-
дете на земли. на нюже вы минуете іор-
данъ тамо причастити [ю][34]· *И рече г҃ь къ д҃ мо҃ кз҃
моусїю въ дн҃ь сїи гл҃я. възыди на гору
аварі҃ [-][35]. гора [наварїоу][36] яже есть въ земли
моавли прямо ерихоу. и вижд землю ханааню,
юже азъ даю сн҃омъ ил҃евымъ въ одръжанїе·
И скончайся (тамо на горѣ на нюже въсхо-
диши)[37], и приложися къ людемъ свои҃. *яко д҃ мо҃ к҃ и҃ лг҃
оумре ааронъ братъ твои на [горѣ орѣ][38], и
приложися к людемъ свои҃· *Понеже не покорис- д҃ мо҃ к҃ и҃ кз҃ в҃ мо҃ зі҃
теся слову моему въ сн҃ѣхъ ил҃евѣхъ оу во-
ды супротивныя кадисъ, въ пустыни сини.
(и) понеже не ос҃тисте мене въ сн҃ѣхъ ил҃евыхъ·
Яко съпряма возриши землю. (но)[39] тамо не
вънидеши, (еяже даю сн҃омъ ил҃евымъ)·

Гл҃а, лг҃·

С[е* же][1] бл҃венїемъ иже бл҃ви моусїи сира҃ г҃
чл҃къ бж҃їи сн҃ы ил҃евы прежде сконча҃нїа
своего· И рече, г҃ь ѿ сїона прїиде, и я-
вися ѿ. [їира][2] намъ и приспѣ ѿ го-
ры фарана (и прїиде) со тмами (ст҃ыхъ)[3]
одесную его (огнь закону имъ)[4]· И пощадѣ
люди своя, и *вси ст҃їи въ рука҃ [его][5] (суть), мдр҃ г҃

(и҆ приставшїи ногамъ е҆го прїаша ѿ словесъ
е҆го)[6]. Зако́нъ, и҆́же заповѣ́да намъ мѡѷсїи. [и҆][7]
причастїе со́нма і҆а́кѡвлѧ. И҆ бꙋ́детъ правєнаго
црь вънегда̀ собирахꙋсѧ кнѧѕи лю́стїи вкꙋпе
(и҆) племена (снѡвъ) і҆и҃левыхъ. да живетъ рꙋ-
ви́мъ, да не ᲂу҆́мретъ, (и҆ бꙋ́детъ въ мало
число̀). и [симео́нъ][8] да бꙋ́детъ мно́гъ число̀.
(ч҃)[9] се і҆ю́дѣ. [и҆ рече][10] послꙋшай гди гла́са і҆ю-
дина и҆ въ люди е҆го въведѝ. (рꙋка̀)[11] е҆го (ѡ҆-
би́лна)[12] е҆мꙋ, и҆ помо́щник на враги е҆го да
бꙋдеши. И҆ левѵ҆и речѐ, дадите левѵ҆и страшли́-
выѧ е҆го, і҆ и҆стиннꙋ е҆го мꙋжꙋ прпбнꙋ, е҆гоже
и҆скꙋси во и҆скꙋшенїи (и҆) ѡ҆блъгаше и҆̀ ᲂу҆ воды̀
сꙋпротивныѧ. Глаи ѿцꙋ [своемꙋ][13] и҆ мтри
[своеи][14], не ви́дѣхъ тебѐ. и҆ бра́тїѧ своеѧ не
позна̀. и҆ снѡвъ свои́хъ не ᲂу҆видѣ. снабдѣ слове-
са̀ твоѧ̀ и҆ завѣ твои́ снабдѣ. Повѣдатъ ѡ҆-
правле́нїа твоѧ̀ і҆а́кѡвꙋ и҆ зако́нъ твои і҆и҃лю.
възложа́тъ димїа́мъ въ гнѣвѣ твое́мъ
(прино́съ)[15] на ѡ҆́лтарь твои́. Блви гди крѣ́пость
е҆го, и҆ дѣ́ла рꙋкꙋ е҆го прїими. побїи чресла̀ въс-
тавшїи (на́нь) вра́гъ е҆го, и҆ ненави́дѧщїи е҆го,
да не въскрнꙋтъ. И҆ веньѧмӣнꙋ ре҃ възлю́блен-
ныи гмъ [ᲂу҆повааи всели́сѧ][16] (в немъ) и҆ бъ
ѡ҆кри́литъ е҆го, вс҃ѧ дни. и҆ посредѣ ра́менъ е҆го
почїе. І҆ и҆ѡ҆́сифови ре҃ съ блве́нїемъ гнимъ зем-
лѧ̀ е҆го, ѿ (высоты̀ нбныѧ)[17] росы̀, и҆ ѿ бе́знъ
и҆стѡ́чники низꙋ. И҆ въ времѧ жи́та со́лнечныи
пременéнїи, и҆ ѿ снéмъ мѣ́сѧчныхъ. И҆ ѿ вéр-
ха горъ нача́ло. и҆ ѿ вéрха холмовъ а҆енао́нь-
скихъ. И҆ по времени землѧ̀ съверше́нїа. и҆ прїа́-
в҃ мѡ҃ г҃ тенъ *ꙗ҆ви́вшемꙋсѧ въ кꙋпи́нѣ. да прї-
дꙋтъ на главꙋ и҆ѡ҆́сифꙋ. и҆ на вéрхъ, (да про-
сла́висѧ)[18] въ бра́тїи [е҆го][19]. (ꙗ҆ко) первородна́го
телца̀ доброта̀ е҆го. [и҆][20] (ꙗ҆ко) (рогъ)[21] и҆норо́га
ро́зи е҆го. тѣ́ми (страны̀)[22] прободе́тъ вкꙋпѣ
до кра́ѧ землѧ̀. сїѧ тмы е҆фрѣмовы. и҆ сїѧ
ты́сꙋща манаси́ина. И҆ заѹ҆лѡ́нꙋ ре҃. възвесели́сѧ
заѹ҆лѡ́нъ въ и҆схо́дѣ твое́мъ. (-)[23] [и҆саха́ръ][24]
въ домѣхъ е҆го. [Страны̀][25] (на горꙋ)[26], и҆ [при-
зовꙋтъ][27] (-)[28], и҆ [положа̀][29] [тꙋ][30] тре́бꙋ пра́в-
дѣ. [и҆][31] богатство морско́е [въздоатъ][32]. и҆ (прї-
имꙋтъ) съкро́вища (съкрове́нныѧ въ песцѣ)[33].
И҆ га́дꙋ ре҃ блве́нъ разширѧ́асѧ га. ꙗ҆́ко ле́въ
почѝ съкрꙋши́вый мы́шцꙋ [-][34] кнѕѧ. И҆ ᲂу҆ви́дѣ
нача́ткы своѧ̀ ꙗ҆́ко та́мо раздѣли́сѧ землѧ̀,
кнѕеи събра́ныи вкꙋпѣ (въ нача́ло змѝ)[35] лю́с-
кїѧ. пра́вдꙋ (сътвори́тъ гꙋ)[36], и҆ сꙋдъ свои́
съ і҆и҃лемъ. И҆ да́нꙋ ре҃ да́нъ лви́чищ [-][37] ско́-
читъ ѿ васа́на. И҆ недали́мꙋ ре҃. недали́мъ на-
сыще́нїе прїа́тно. и҆ насы́титсѧ блве́нїа ѿ
га. мо́ре и҆ ю́гъ наслѣ́дитъ. И҆ а҆си́рꙋ ре҃, блве́нъ

до його ніг, прийняли його слова, **4** –
закон, який заповів нам Мойсей, і
насліддя збору Якова. **5** І буде царем
праведного, коли разом збиралися
князі народу і племена ізраїльських
синів. **6** Хай живе Рувим, хай не
помре, і буде малий числом. І Симеон
хай буде великий числом. **7** А це Юді,
і сказав: Вислухай, Господи, голос
Юди, і введи його до народу, йому
щедра його рука, і будь помічником
проти його ворогів. **8** І левієві сказав:
Дайте левієві перестрашених його і
його правду праведному чоловікові,
якого випробував у пробі, і на нього
наговорили при воді спротиву. **9** Він,
що каже своєму батькові і своїй ма-
тері: Я тебе не бачив, і не пізнав своїх
братів, і не побачив своїх синів. Він
зберіг твої слова, і дотримав твій за-
віт. **10** Скажуть твої оправдання Яко-
ву і твій закон Ізраїлеві. Покладуть
ладан в твоєму гніві – принос на твій
жертовник. **11** Поблагослови, Госпо-
ди, його силу і прийми діла його рук.
Розбий крижі тих, що повстали проти
нього, його ворогів, і тих, що його
ненавидять; хай не воскреснуть. **12** І
Веніяминові сказав: Улюблений Гос-
подом, впевнено в ньому поселився, і
Бог отінюватиме його всі дні, і спо-
чине між його раменами. **13** І Йоси-
фові сказав: Його земля з господнім
благословенням: від висоти небесної
роси і від джерела безодні вдолі. **14** І
в пору жита: за перемінами сонця і за
зміною місяців, **15** і початок – з вер-
шка гір і з вершка аенаонських шпи-
лів. **16** І в пору повнота землі, і
сприйнятний *тому, хто з’явився в мой2. 3
кущі, – хай прийдуть на голову Йо-
сифа і на верх; хай він прославиться
між його братами. **17** Бо його краса –
первородного теляти, і його роги, як
ріг іншорога. Тими проколе народи
разом – до краю землі. Це десятки
тисяч Ефраїма, і це тисячі Манасії. **18**
І Завулонові сказав: Радій, Завулоне,
у твоєму виході, Ісахаре – в його до-
мах. **19** Країни на горах – і покличуть
і принесуть тут жертву справедливос-
ті; і доїтимуть морське багатство, і о-
держать скарби, сховані в піску. **20** І
Ґадові сказав: Благословенний Ґад,
що поширюється. Він – наче спочив
лев, що розбив рамено князя. **21** І він
побачив свої первоплоди, що там:
розділилася земля князів, зібраних
разом на початку землі народів. Спра-
ведливість вчинить Господеві і суд
свій з Ізраїлем. **22** І Данові сказав:
Дан – левеня, він скочить з Васана. **23**
І Нефталімові сказав: Нефталім – ми-
ла ситість; і насититься благословен-
ням від Господа, унаслідує море і пів-
день. **24** І Асирові сказав: Благосло-
венний Асир від дітей і буде милий

своїм братам. Замочить ногу свою в
олії. **25** Залізо і мідь – буде його о-
бува, і сила твоя, як твій день. **26** Бо
немає такого улюбленого, як Бог,
що йде на небо, – поміч тобі, і пре-
гарний на тверді. **27** І тебе покриє
Боже начало і під силою завжди-
єре. 23 і 33 сущне рамено віджене ворогів від
твого лиця, кажучи: Вигублю. **28** *І
поселиться Ізраїль впевнено сам на
землі Якова з вином і пшеницею, і
небо йому покрите хмарами для ро-
си. **29** Блаженний є ти Ізраїле. Хто
подібний до вас – народ спасенний
Господом. Щит – твоя поміч і зброя
– твоя хвала. І улещуватимуть тобі
вороги твої – ти ж наступиш на
їхню шию.

ѿ чадъ асировъ. и будетъ пріятенъ братіи
своей. омочитъ въ елеи ногу свою· Железо и
медь сапогъ его будетъ. и яко днь твои
крепость твоя· Нѣсть (бо) яко бгъ любезнаго.
въсходяи на нбо помощь тебе. и великолепыи
въ твердиле· И [покрыетъ][38] [тя][39] бжіе начало. и
по крепостію мышца прносущныя, (-)[40] ѿженетъ
ѿ лица твоего [враги][41]. гля погублю· *И все- єре҃а кг и лг
лится ійль уповая единъ на земли іаковли. ви-
номъ и пшеницею. и нбо ему облачно росою·
Блаженъ (еси)[42] ійлю. кто подобенъ (вамъ)[43]. лю-
діе спни ѿ га. щитъ помощь твоя. и (ору-
жіе)[44] хвала твоя, и солжютъ тебе врази
твои. (-)[45] ты (же) на выю ихъ наступиши·

Глава 34

1 І вийшов Мойсей з Аровота
Моавського на Моавську гору, на
вершок Фасґи, яка є напроти Єри-
мак2. 2 хону; *і Господь показав йому всю
Галаадську землю до Дана; **2** і всю
землю Нефталіма, і Ефраїма, і Ма-
насії; і всю землю Юди – до остан-
нього моря; **3** і пустиню, і довко-
лішні місцевості, і Єрихон, місто
мой1. 12 13 і 18 і 26 пальм, до Сиґора. **4** І сказав Гос-
подь до Мойсея: *Це земля, якою Я
поклявся Авраамові, Ісаакові, Яко-
ву, кажучи: Дам її вашому племені.
І Я показав її твоїм очам, але туди
не ввійдеш. **5** І помер там Мойсей,
раб господній, в моавській землі, за
словом господнім. **6** І поховали йо-
го в моавській землі, близько дому
Фогора; і ніхто не взнав його гробу
– аж до сьогодні. **7** Мойсей же був
100 і 20-літнім, коли помер; і не по-
темніли його очі ані не зотліли його
повіки. **8** І сини ізраїльські опла-
кували Мойсея в Равоті Моавсько-
му, при Йордані, коло Єрихону, 30
днів; і скінчилися дні плачу, жало-
би за Мойсеєм. **9** Та Ісус, син Нави-
на, наповнився духом мудрості, бо
поклав був Мойсей на нього свої
руки. І послухались його ізраїльські
сини, і зробили так, як заповів Гос-
подь Мойсеєві. **10** І після цього не
повстав в Ізраїлі такий пророк, як
Мойсей; якого пізнав Господь ли-
цем в лице **11** з усіма знаками і
чудами, з якими послав його Гос-
подь, чинити їх в усій єгипетській
землі фараонові і його слугам, і йо-
го землі; **12** великі чуда сильною
рукою і високою правицею, що
вчинив Мойсей перед всім Ізраїлем.

Кінець п’ятої книги Мойсеєвої.
І має в собі 34 глави.

Гла, лд·

И взыде моусіи ѿ аровода моавля. на гору
[моавлю][1], на верхъ (дазга)[2], еже есть
прямо ерихоу. *И показа ему гь всю зем- в мак в
лю галаадску до дана· И всю землю (нед-
лимлю)[3] и (-)[4] ефремову, и манасіину. и всю
землю іюдину до моря последняго· И пустыню
и окрстная села. иерихона града финичьскаго, до и мо би
сигора· И рече гь къ моусію. *сія земля юже гі и ни и кѕ
клятся, авраамоу, [-][5] исааку, (-)[6] іакову гля. пле-
мени вашему дамъ ю. [и][7] показах (ю) очима
твоима, [но тамо][8] не внидеши· И скончася тоу
моусіи рабъ гнь въ земли моавли слово гни· И
погребоша его [-][9] въ земли моавли, близъ дому
догорова. и не сведе никтоже погребенія его, да-
же (и) до днесь· Моусію же бе, р, и к, летъ,
вънегда скончася. [и][10] не отемнесте очи ему
ни истлеста [вежди его][11]· И плакашеся снове
ійлеви моусія въ [раводе][12] моавли оу іордана
близъ ерихона. л, днии. и скончашася дніе плача
желенія моусіина· І исусъ снъ навинъ напол-
нися дха смыслена. възложи бо моусіи руце
свои нань. и послушаша его снове ійлви, и со-
твориша якоже заповеда гь моусію· И не въс-
та по семъ пркъ въ ійли якоже моусіи. егоже
позна гь лицемъ къ лицу· въ всехъ знаме-
ніихъ и чюдесехъ, иже посла его гь сотворити
я [всеи][13] земли егупетеи. фараону и слугамъ его.
и [-][14] земли его [-][15] чюдеса велика. рукою кре-
пкою [и мышцею высокою][16], еже сотвори моусіи
пре всемъ ійлемъ·

Конецъ пятыя книгамъ моусіовыя.
и маютъ в себе гла, лд·

КНИГА ІИСУСА СН҃А НАВИНА ГЛ҃А · А҃

И҆ бы́сть по сконча́нїи мѡѷсі́ѡвѣ (раба̀ гн҃а.
и҆) рече г҃ь і҆исꙋсꙋ сн҃ꙋ навѷинꙋ рабꙋ мѡѷсі́ѡ-
вꙋ гл҃а· Мѡѷсі́и ра́бъ мо́й сконча́сѧ. нн҃ѣ
оу҆́бо въста́въ преиди̂ і҆ѡрда́нъ ты̑ и҆ всѝ
є҃ мѡ҃ а҃і н҃и д҃і лю́дїе сі̑и въ зе́млю ю҆́же даю̀ (ва̑мъ)[2]· *Все мѣсто
по немꙋже пре́идете сто́пою но́гъ ва́шихъ
ва́мъ да̑мъ ю҆̀ ꙗ҆́коже мѡѷсі́ю· (ѿ сеѧ̀ пꙋсты́нѧ)[3]
и҆ сꙋпроти́въ дꙋбра́въ, даже до рекѝ вели́кїѧ (-)[4]
є҆фра́та, и҆ до́ морѧ послѣ́днѧго. (и҆́же) ѿ за́па-
да слн҃ца да бꙋ́дꙋ предѣ́лы ва́ши· Не сꙋпроти́-
витсѧ (вамъ) чл҃къ пре̑ ва́ми, въ всѧ̑ дн҃и жи-
євреѡ҃ г҃і вота̀ (ва́шего)[5]. *І҆ ꙗ҆́коже бѣ́хъ съ мѡѷсі́ѡмо,
та́кожде бꙋдꙋ и҆ с тобо́ю (-)[6] не ѡ҆ста́влю тебѐ
и҆ не пре́зрю тѧ̑· Оу҆крепи́ (же) сѧ и҆ бꙋди си́ленъ
ты̀ бо раздѣли́ши людемъ си̑ю зе́млю, є҆́юже сѧ
клѧ́хъ ѿц҃емъ [и҆́хъ][7] да́ти (ю҆̀) и҆̑мъ· То́лико оу҆крѣ-
пи́сѧ и҆ възмꙋжа́и (ѕѣло), снабдева́ти и҆ твори́-
ти, ꙗ҆́коже (тебѣ заповѣ́да)[8] мѡѷсі́и ра́бъ мо́и.
и҆ не съврати́сѧ ѿ нихъ (ни) на́ десно ни̇ на́
лѣво, да смы́слиши въ все́мъ ѡ҆ ни́хже а҆́ще дѣ́-
ѱ҃ло а҃ єши· *И҆ да не (ѿстꙋпатъ кни́ги)[9] зако́на сего̀
ѿ оу҆́стъ твои́хъ, (н҆о)[10] да поѹча́єшисѧ в
(ни́хъ)[11] дн҃ь и҆ нощ҆. да смы́слиши сътвори́ти все̑
пи́саное. тогда̀ оу҆годи́тъ ти сѧ и҆ оу҆годи́ши
пꙋти̇̀ своа и҆ тогда̀ смы́слиши, се [заповѣ́даю][12]
тебѣ· Оу҆крѣпи́сѧ и҆ возмꙋжа́и не оу҆жаса́исѧ ни̇
возбо́исѧ. ꙗ҆́ко с тобо́ю (а҆зъ) г҃ь б҃ъ твой, ꙗ҆́мо-
же а҆́ще по́идеши· И҆ заповѣ́да і҆исꙋсъ книгочі́ѧмъ
лю́дскым гл҃а. вни́дѣте посредѣ̑ по́лчища лю́дска,
и҆ заповѣ́даите лю́демъ гл҃юще. оу҆готова́ите бра́ш-
на, ꙗ҆́ко є҆щѐ три дн҃и [-][13] (-)[14] да мине́те і҆ѡр-
да́нъ сїи. (и҆) вше́дше (прїимѣте)[15] зе́млю, и҆́же
г҃ь б҃ъ ѿц҃ъ ва́шихъ (да́стъ)[16] ва́мъ (ю҆̀ въ
прича́стїє)· (-)[17] Рꙋви́мꙋ (же) и҆ га́дꙋ, и҆ полꙋ̀
племе́ни (манасі́инꙋ)[18]. ре҃ і҆исꙋсъ (гл҃а) помѧнѣ́-
те сло́во [-][19], є҆́же заповѣ́да ва̑мъ мѡѷсі́и ра́бъ гн҃ь,
д҃ мѡ҃ л҃в гл҃а. *Г҃ь б҃ъ ваш҃ поко́и ва̑мъ, и҆ дасть ва̑мъ зе́млю
сї́ю· Жены ва́ша и҆ дѣ́ти ва́ша, и҆ ско́ти ва́ши
да живꙋтъ въ земли̇̀ ю҆̂же да́стъ вамъ (мѡѷ-
сі́и оу҆ і҆ѡрда́на). вы̑ да пре́идете въѡ҆рꙋже́ни пре̑
бра́тїєю ва́шею всѧ́къ крѣ́покъ и҆ побо́рете по
ни́хъ· до́ндеже поко́итъ г҃ь б҃ъ ва́шъ бра́тїю
зе́млю ю҆̂же г҃ь б҃ъ [ва́шъ][21] да́етъ и҆мъ. и҆ ва́-

КНИГА ІСУСА, СИНА НАВИНА

Глава 1

1 І сталося, що по смерті Мой-
сея, господнього раба, й сказав
Господь Ісусові, синові Навина, ра-
бові Мойсея, кажучи: **2** Мойсей,
перейди Йордан ти і ввесь цей
народ, до землі, яку Я вам даю. **3**
*Кожне місце, на яке перейдете мой5. 11
стопою ваших ніг, вам його дам,
так як Я сказав Мойсеєві: **4** від цієї
пустині і напроти долин аж до ве-
ликої ріки Евфрат, і до останнього
моря, що від заходу сонця; хай во-
ни будуть вашими границями. **5**
Вам не протиставлятиметься люди-
на перед вами в усі дні вашого жит-
тя, *і так як Я був з Мойсеєм, так єв. 13
буду Я і з тобою: не покину тебе, і
не нехтуватиму тобою. **6** Скріпися
ж, і будь сильний, бо ти поділиш
цьому народові землю, якою клявся
Я їхнім батькам, дати їм її. **7** Тільки
скріпися і будь дуже мужнім, щоб
зберігати і чинити так, як тобі запо-
вів Мойсей, мій раб; і не звернеш
від них ані направо, ані наліво, щоб
ти був розумний в усьому, що лише
чиниш. **8** *І хай не відійдуть книги пс. 1
цього закону від твоїх уст, але пов-
чайся в них день і ніч, щоб ти розу-
мів чинити все написане. Тоді доб-
ре тобі поведеться, і добрими вчи-
ниш свої дороги, і тоді будеш ро-
зумним. **9** Ось Я тобі заповідаю.
Скріпися і будь мужнім, не жахай-
ся ані не бійся, бо з тобою Я, Гос-
подь Бог твій, куди лиш підеш. **10** І
заповів Ісус писарям народу, кажу-
чи: **11** Ввійдіть посеред людського
табору і заповічте народові, кажу-
чи: Приготовте їжу, бо ще три дні,
поки перейдете цей Йордан; і вхо-
дячи, одержите землю, яку Господь
Бог ваших батьків дасть, її, вам в
насліддя. **12** Рувимові ж і Ґадові, і
половині племені Манасії сказав І-
сус, мовлячи: **13** Пригадайте слово,
яке вам заповів Мойсей, господній
раб, кажучи: *Господь Бог ваш дав мой4. 32
вам спочинок і дав вам цю землю.
14 Ваші жінки, і ваші діти, і ваша
скотина хай живуть в землі, яку
вам дав Мойсей при Йордані. Ви
перейдіть озброєні, кожний силь-
ний перед вашими братами; і вою-

ватимете за них – **15** аж доки Господь Бог ваш *не* дасть спочити вашим братам, так як і вам; хай і ці одержать землю, яку Господь Бог ваш їм дає. І тоді відійдете – кожний до свого насліддя, яке вам дав Мойсей на другому боці Йордану, на сході сонця. **16** І відповівши, сказали Ісусові: Все, що ти нам заповів, зробимо, підемо до кожного місця, куди нас пошлеш. **17** За всім, як ми слухалися Мойсея, і тебе слухатимемось, тільки хай з тобою буде Господь Бог наш, так як був з Мойсеєм. **18** Людина ж, яка тобі не підкориться ані не слухатиметься твоїх слів, так як ти їм наказав, хай помре, – тільки скріпися і будь мужнім.

шꙋ, ꙗкоже и васъ (-)[20] да прїимꙋтъ и сїю (тогда) (ѿидѣ)[22] кождо въ причастїе свое иже дасть вамъ мѡѵсїи, ѻбонꙋ странꙋ їѻрдана, ѿ востока слн҃цꙋ. И ѿвѣщавше їисꙋ рѣша все єлико заповѣда на҃ да сътвори҃ (-)[23] въ все мѣсто. аможе пꙋстиши насъ идемъ. По всемꙋ єлико послꙋшахомъ мѡѵсїа, (и) (тебе послꙋшаемъ)[24]. толико да бꙋдетъ г҃ь б҃ъ нашъ с тобою, ꙗкоже бысть съ мѡѵсїемъ. Чл҃къ же иже не покорисѧ тебѣ (ни)[25] послꙋшаетъ словѣ҃ твои҃, ꙗкоже [заповѣда (имъ)[26]][27]. да ᲂумретъ толико ᲂукрѣписѧ и възмꙋжаи.

Глава 2

1 І послав Ісус, син Навина, з Сатина двох юнаків потайки розвідати, кажучи: Підіть, огляньте землю Єрихон. І пішовши, два юнаки прийшли
єв. 11 як. 2 до Єрихону, *і ввійшли до хати жінки-розпусниці, якій ім'я Раав, і замешкали там. **2** І сповістили єрихонському циреві, кажучи: Ось сюди в цю ніч ввійшли два мужі, з ізраїльських синів, дослідити землю. **3** І єрихонський цар послав до Раави, кажучи: Виведи двох мужів, що ввійшли вночі до твоєї хати; бо прийшли до-
ниж. 6 слідити землю. **4** *Жінка ж, взявши мужів, заховала їх, і сказала їм, кажучи: Прийшли до мене два мужі, але не знаю звідки були. **5** І коли в сутінки замикали браму, два мужі вийшли, і не знаю куди пішли. Женіться скоро вслід за ними, і наздоженете їх. **6** Вона ж вивела їх на горище, і заховала їх в льняне клоччя, що було зібране в неї. **7** Мужі ж гналися вслід за ними дорогою до переходів Йордану, а браму замкнули. І сталося, як вийшли ті, що гналися вслід за ними, **8** а вони ще не поклалися спати, вона ж вийшла до них на горище, **9** і сказала до них: Знаю, що Господь видав вам цю землю, бо ваш страх напав на нас, і до цього ті, що живуть на всій землі, наповнилися страхом від вашого лиця. **10** Бо ми почули, що Господь Бог висушив Червоне море перед вашим лицем, коли ви виходили
мой4. 21 з Єгипту; *і те, що ви зробили двом амморейським царям, які були на другому боці Йордану, – Сіону і Йогу, яких ви вигубили, їх. **11** І ми це почули, і жахнулися у своїм серці, і немає більше душі ані в одному з нас від вашого лиця, бо Господь Бог ваш – Бог на небі високо і на землі, вдолі. **12** І тепер покляніться мені Господом Богом вашим, тому що я чиню милосердя вам; вчините і ви милосердя в

Гл҃а, в҃.

И посла їисꙋсъ сн҃ъ навѵинъ ѿ (сатина)[1]
двѣ юноши съглѧдати (вътаи) гл҃ѧ,
възыдѣте (-)[2] съглѧдаите землю (-)[3]
їерихонъ. и шедша [два юноши прїидос-
та][4] въ їерихонъ. *и внидоша в до҃ (блꙋдница євреѡ҃ аі їаꙗкѡ в҃
жены)[5], єиже имѧ раавъ, и ѻбитаста тꙋ. И
повѣдаша цр҃ю їерихѡнскомꙋ гл҃юще. [се мꙋжа
внидоста сѣмо][6] (в сїю нощь) ѿ сн҃овъ їи҃левъ
съглѧдати землѧ. И посла цр҃ь їерихоньскъ (-)[7]
къ раавви гл҃ѧ, изведи мꙋжа вшедшаѧ в до҃
твои нощїю, съглѧдати бо землѧ прїидос-
та. (-)[8] *Поимши (же) жена мꙋжи скры ѧ, и нн҃ ѕ҃
рече и҃ гл҃юще. прїидоста къ мнѣ мꙋжа (но не
вѣмъ ѿкꙋдꙋ быша. И) ꙗкоже врата затво-
рѧхꙋ в сꙋмраки, (-)[9] мꙋжа изыидоста (и) не
вѣдѣ камо идоста. женѣте (скоро) въ слѣ҃
ихъ (и)[10] постигнете ѧ. Си же възведе ѧ на
хра҃ и скры ѧ въ паздере илнѧнѣ иже бѧше
съвокꙋплено ᲂу неѧ (-)[11]. (-)[12] Мꙋжи (же) гнаша
въ слѣ҃ и҃ пꙋте҃ къ їѻрданꙋ приходомъ, (-)[13]
врата (же) затвориша. И бысть ꙗко изыидо-
ша женꙋщїи въ слѣ҃ ихъ, (-)[14] сїѧ же прьво
лежанїа има. [ѻна же][15] (вшедши)[16] [к нима
на храмъ][17], и ре҃ к нима. вѣдѣ ꙗко предалъ
єсть (г҃ь землю (сїю) вамъ)[18]. напалъ бо єсть
стра҃ вашъ на ны (и всемꙋ ᲂужасошасѧ ѻби-
тающїи всеи земли ѿ лица вашего). Слыша-
хомъ бо ꙗко посꙋши г҃ь б҃ъ [море чермное][19] пре҃
лицемъ вашимъ, єгда исхождасте изъ єгѵп-
та, *и єлико (сътвористе)[20] двѣма цр҃ема (ам- д҃ мо҃ ка҃
моррейскима)[21], ꙗже бѣста ѻбонꙋ странꙋ їѻр-
дана сїонꙋ, ї (иогꙋ)[22]. ꙗже потребиста ихъ.
И (слышахомъ се и)[23] ᲂужаснꙋхомсѧ въ срдцы
свое҃, и нѣсть ктомꙋ дш҃и ни въ єдиномъ
насъ ѿ лица вашего. ꙗко г҃ь б҃ъ вашъ, б҃ъ на
нб҃си горѣ и на земли долѣ. И нн҃ѣ кленѣта

ми сѧ гмъ бмъ (вашимъ), ꙗко азъ творю (млть вама)[24]. (-)[25] [да сътворите][26] и вы млть в дому ѿца моего, и (дадѣте ми знаменїе истинно· Ꙗко) живите до ѿца моего и мтре моєѧ, (-)[27] братїю мою [и сестры][28] моѧ и все елико есть в (на)[29]. и ѿимете дшу нашу ѿ смрти· И рекоста єи мужа дши наю въ ва мѣсто на смрть (дадимъ аще нн҃ѣ не обьꙗвиши на)· и (будетъ)[30] ꙗко предасть (намъ гь)[31] гра (сеи) (сътвори с тобою)[32] млть і истинну· И свѣси ѧ окномъ и рече има ([ѿидѣта][33] въ гору)[34] да не срѧщутъ ваю ищущїи. и скрыитасѧ тамо три дни дондеже обратѧтсѧ (въ слѣ ваю гнавшїи)[35], (-)[36] пото (же) да идете на путь свои· И рекоста [к неи мужи][37] чиста есвѣ клятвы (сеѧ твоеѧ)[38] (еюже заклѧ на)· Се мы (егда вниде)[39] въ (гра сеи)[40], и да поставиши знаменїе верв червлену (-)[41], (и) обвяжеши оу окна, имже испусти ны посредѣ, ѿца же твоего и мтрь твою, и братїю твою и весь домъ ѿца твоего да съвокупиши къ себѣ в до свои· И будетъ всѧк иже аще изыдетъ из дверїи дому твоего вонъ, (самъ себѣ грѣшенъ)[42] будетъ, а мы чисти (будемъ) клятвы (сеѧ твоеѧ)[43]. и елицы аще (с тобою будутъ)[44] в дому твоемъ, мы (будемъ грѣшни)[45] (аще руцѣ будутъ на нихъ)· Егда же (-)[46] (словеса си наша (обьꙗвиши)[47])[48], буде чисти клятвы (сеѧ твоеѧ)[49] (еюже заклѧ на)· И рече и по слову ваю тако буди. І испусти ѧ и ѿидоста (и оувяза вервь червлену оу окна· И ѿидоста,) и прїидоста въ гору, и пребыста ту три дни (доидеже възвратишасѧ гнавшїи), (-)[50] (гнавшїи (же по нею) изыскаша)[51] по всѣ путемъ, и не обрѣтоша, и възвратистасѧ (си). два юноши (-)[52] снидоста съ горы (-)[53] преидоста (Іорда) къ Ісусу сну Навину и повѣдаста ему все случившеесѧ има· И рекоста къ Ісусу, ꙗко преда гь (бъ нашъ) [в руцѣ наши всю землю][54]. (-)[55] оубоаша бо сѧ вси живущїи на земли тои ѿ насъ·

домі мого батька, і дасьте мені
правдивий знак. **13** Бо живим оставите дім мого батька і моєї матері, моїх братів і моїх сестер, і все, що є в нас – і вирвете нашу душу від смерті. **14** І сказали їй мужі: Наші душі дамо за вас на смерть, якщо тепер нас не видаш, і буде, коли видасть нам Господь це місто, – вчинемо з тобою милосердя і правду. **15** І вона спустила їх вікном, **16** і сказала їм: Відійдіть до гори, щоб вас не зустріли ті, що шукають; і сховаєтеся там три дні, доки не повернуться вслід за вами ті, що гналися, потім же підете вашою дорогою. **17** І сказали до неї мужі: Чисті є ми в цій твоїй клятві, якою ти закляла нас. **18** Ось, коли ми ввійдемо до цього міста, і поставиш знак – червоний шнурок, і зав'яжеш у вікні, яким ти нас спустила, посередині; батька ж твого і твою матір, і твоїх братів, і ввесь дім твого батька збереш до себе, до своєї хати. **19** І буде, що кожний, хто лиш вийде надвір через двері твоєї хати, – сам собі буде винним, а ми будемо невинні в цій твоїй клятві. І *за тих*, які лиш будуть з тобою в твоїй хаті, ми будемо винні, якщо на них будуть руки. **20** Якщо ж виявиш ці наші слова – будемо невинні в цій твоїй клятві, якою ти нас закляла. **21** І сказала їм: За вашим словом хай так буде. І випустила їх, і вони відійшли, і вона прив'язала червоний шнурок у вікні. **22** І вони відійшли і прийшли до гори, і зостались там три дні, доки не повернулися ті, що гналися. Ті ж, що гналися за ними, обшукали по всіх дорогах і не знайшли, **23** і повернулися до себе. Два юнаки зійшли з гори, перейшли Йордан до Ісуса, сина Навина, і розповіли йому все, що їм трапилося. **24** І сказали до Ісуса, що: Видав Господь Бог наш в наші руки всю землю, бо страху від нас набрався кожний, що живе на тій землі.

Гла, г·

Иобутрѣвъ (заооутра Ісусъ)[1] и въздвигошасѧ ѿ (ситимъ)[2] (-)[3] прїидоша до Іордана, (тои и вси снове Іилевы.) и сташа ту прежде нежели преидоша· И бысть по трехъ днехъ. проидоша книгочїѧ сквозѣ полчище. И заповѣдаша людем глюще, егда оузрите кїотъ завѣта га ба нашего. и жерца наша, и левиты въздвизающе (ѧ)[4]. (и) да въздвигнетесѧ (и вы) ѿ мѣстъ своихъ, и да поидете въ

Глава 3

1 І встав Ісус вранці, і підвелися з Ситиму, прийшли до Йордану він і всі ізраїльські сини; і стали там скоріше, ніж перейшли. **2** І сталося, що після трьох днів перейшли писарі через табір, **3** і заповіли народові, кажучи: Коли побачите кивот завіту Господа Бога нашого і наших священиків, і левітів, що його несуть, то підведіться і ви зі своїх місць, і підіть вслід за ним. **4** Але

хай буде між нами і ними відстань на дві тисячі ліктів; станете і не наблизитеся до нього, щоб ви взнали дорогу, по якій підете; бо ви не ходили тією дорогою ані учора, ані третього дня. **5** І сказав Ісус до народу: Очистіться на завтра, бо завтра вчинить у вас Господь чуда. **6** І сказав Ісус до священиків, мовлячи: Підніміть кивот господнього завіту і ідіть перед народом. І взяли священики кивот господнього завіту, і пішли перед народом. **7** І сказав Господь до Ісуса: В цьому дні починаю прославляти тебе перед всіма ізраїльськими синами, щоб пізнали, що так як Я був з Мойсеєм, так буду з тобою. **8** Ти ж заповіси священикам, що несуть кивот завіту, кажучи: Як ввійдете в частину води Йордану, то в Йордані станете. **9** І сказав Ісус ізраїльським синам: Приступіть сюди, почуйте слово Господа Бога вашого. **10** В цьому пізнаєте, що Господь живе у вас, і нищачи вигубить від нашого лиця хананея, і хеттея, і ферезея, і евея, і ґерґесея, і амморея, і євусея. **11** Ось же кивот завіту Господа всієї землі переходить Йордан. **12** Виберіть же собі 12-ть мужів, з ізраїльських синів, одного з кожного племені. **13** І буде, коли у воді йорданській спочинуть ноги священиків, що несуть кивот завіту Господа всієї землі, тоді йорданська вода пропаде,
пс. 113 *вода ж, що тече, стане. **14** І було, коли підвівся народ зі своїх шатер,
дія. 7 щоб перейти Йордан, *священики ж підняли кивот господнього завіту перед народом. **15** Як же до Йордану ввійшли священики, що несли кивот господнього завіту, і ноги священиків, що несли кивот господнього завіту замочилися в плиткій йорданській воді; бо Йордан був повний в усім його руслі, оскільки *це* було в
пс. 104 дні жнив; **16** *і стали води, що текли згори, і одна – стала купа, відлучившись дуже – дуже далеко, від Адами аж до околиці Каритіярима; і та, що текла, вона потекла до Аравського моря, до Солоного моря, доки зовсім *не* відплила. Народ же стояв напроти Єрихону. **17** І стали священики, що несли кивот господнього завіту на суші, посеред Йордану. І всі ізраїльські сини переходили по суші, доки не закінчив ввесь народ переходити Йордан.

сл҃ѣ є́го· Нѡ̂ пода́лѣ да бꙋ́детъ междꙋ [нами][5]
и҆ (ѻ҆нѣхъ)[6] двою́ тыся́щїю лакотъ станете.
(и҆) не приближи́теся к немꙋ̀, да оу҆вѣ́сте
пꙋ́ть по немꙋ́же по́йдете, не ходи́сте бо пꙋ-
тє̑ (тѣмъ) (ни҆)[7] вчера̀, (ни҆)[8] тре́тїаго дн҃е· И҆
р҃е і҆исꙋсъ къ лю́демъ, ѻ҆чи́ститеся наоу҆́трїе.
ꙗ҆́ко оу҆́тро сътвори́тъ въ ва҃ г҃ь чюдеса̀· И҆ рече
і҆исꙋсъ къ жерце́мъ (г҃ла). възд́виѓнете ковъ-
че́гъ завѣ́та г҃на, и҆ по́йдѣте пре҃ лю҃ми. и҆
взя́ша жерцы̀ ковч҃е завѣ́та г҃на, и҆ пойдо́ша
пре҃ лю҃ми· И҆ р҃е г҃ь къ і҆исꙋсꙋ, в (се́и дн҃ь)[9] начи-
на́ю възвыша́ти т҃я пре҃ всѣми сн҃ьми і҆и҃левы-
ми. да оу҆вѣ́дятъ ꙗ҆́коже б҃ѣ съ мѡѷсі҆ѡ҃ та́-
кожде бꙋдꙋ (-)[10] с тобо́ю· (Ты́ же)[11] запо-
вѣ́ждь жрьце́мъ въздвиза́ющи҃ ковче́гъ завѣ-
та (г҃на)[12]. ꙗ҆́ко҃ вни́дете на ча́сть воды̀ і҆ѻр-
да́на, и҆ въ і҆ѻрда́нѣ стане́те· И҆ р҃е і҆исꙋсъ
сн҃омъ і҆и҃левымъ, присѫпи́те сѣмо (-)[13] да
слы́шите сло́во г҃а б҃а (ва́шего)[14]· По семꙋ̀ оу҆вѣ́с-
те ꙗ҆́ко (г҃ь)[15] живѐ въ ва҃, и҆ потребля́а потре-
би҃ ѿ лица̀ наш҃е. ханане́а, и҆ (хетде́а)[16], и҆ фе-
резе́а, и҆ є҆ве́а, [и҆ гергесе́а, и҆ (а҆ммορре́а)[17]][18], и҆ є҆-
оу҆се́а· Се́ (же) ковче́гъ завѣ́та, г҃а всея̀ земля̀
прехо́дитъ і҆ѻрда́нъ· Събери́те (же) себѣ́, в҃і.
мꙋ́жъ ѿ сн҃ѡ і҆и҃левъ, є҆ді́нъ ѿ коегождо племе́-
ни· И҆ бꙋ́детъ ꙗ҆́ко почі҆е́та но́зѣ жре́честѣи
въздвиза́ющихъ ковче́гъ завѣ́та, г҃а всея̀ зем-
ля̀ въ водѣ̀ і҆ѻрда́нѣ· (тогда̀) вода̀ і҆ѻрда́на
ѻ҆скꙋдѣ́е *вода́ же текꙋ́щїя ста́нетъ· И҆ (бы҃ ѱа҃ло р҃гі
ꙗ҆́ко) въздви́гнꙋшася лю́дїе ѿ кꙋщъ свои҆́хъ,
прейтѝ і҆ѻрда́нъ, *жрьцы҃ въздвиго́ша ковче́гъ дѣ҃я з҃
завѣ́та г҃на пре҃ лю҃ми· Є҆гда̀ же вні҆идо́ша
жрьцы̀ въздви́жꙋще ковче́гъ завѣ́та (г҃на) въ
і҆ѻрда́нѣ, и҆ но́ги жре́чески въздвиза́ющи҃ ковче́гъ
завѣ́та г҃на, ѻ҆мочи́шася въ ма́лѣ воды̀ і҆ѻр-
да́на. і҆ѻрда҃ бо наполня́шеся въ вся̀ кра́я є҆-
мꙋ, ꙗ҆́ко (бы́сть) въ дн҃и жа́твы (-)[19]· *И҆ ста́- ѱа҃ло р҃д
ша во́ды текꙋ́щїа съ горы̀, (и҆) ста̀ гꙋстина̀
є҆ді́на ѿлꙋчи́вшися подале́че ѕѣ́ло ѕѣ́ло (ѿ а҆-
да́ми), да́же до страны̀ каридї́арима, (и҆)[20] те-
кꙋ́щи, (ꙗ҆́же) и҆стечѐ въ мо́ре а҆ра́вьско, в̓ мо́ре
солищное, до҃деже до конца̀ ѻ҆скꙋдѣ́. (-)[21] лю́дїе
(же) стоя́хꙋ пря́мо і҆ерихо́нꙋ· И҆ ста́ша жрьцы̀
въздвиза́ющи ковче́гъ завѣ́та г҃на на́ сꙋсѣ
средѝ і҆ѻрда́на. и҆ вс҃и сн҃ове і҆и҃леви прехождахꙋ по́
сꙋхꙋ. до́ндеже скончаша, вс҃и лю́дїе прехо́дяще
і҆ѻрда́нъ·

Гл҃а, д҃.

И҆ є҆гда̀ скончаша вси лю́дїе прехода̀ і҆ѻр-
да́нъ и҆ ре҃ г҃ь къ і҆исꙋсꙋ гл҃а: (Пои́ми)[1]
[двана́десяте][2] мꙋжа ѿ лю́дїи (мꙋжа)
є҆ді́наго ѿ коегождо племени. Повели и҆мъ гл҃а
(взя́ти)[3] ѿ среды̀ і҆ѻрда́на (ѿ мѣста и҆дѣже
ста́ша нозѣ жреческїе), (-)[4] в҃і, ка́мыкъ. І (и҆зне-
сете я҆)[5] съ собою, (и҆) да поста́вите я҆ въ пол-
чищи ва́шемъ. И҆дѣже ста́нете (-)[6] на (сїю)
но́щь. И҆ (призва̀)[7] і҆исꙋсъ в҃і мꙋжа (и҆хже и҆збра̀)[8]
ѿ сн҃овъ і҆и҃левъ, є҆ді́нъ ѿ коегождо племени. (И҆)
рече и҆мъ и҆дѣте пре҆ (кїѻтомъ)[9] гн҃имъ посредѣ
і҆ѻрда́на. И҆ възъемъ [възложи ѿтꙋдꙋ][10] (ка́мы
є҆ді́нъ кождо)[11] на ра́ма своя̀. По числꙋ [-][12] пле-
менъ (сн҃овъ) і҆и҃левыхъ: да бꙋдꙋтъ (-)[13] сїи въ
зна́менїе (посредѣ васъ) лежа́ще всегда̀. да є҆гда̀
въпраша́етъ тебѣ (ꙋ҆́тро сн҃ъ твой)[14] гл҃а, что
є҆сть ка́менїе сїе ва́мъ. (-)[15] Ты́ (же) повѣси сн҃о-
ви твое҆мꙋ гл҃а, ꙗ҆ко посо́хнꙋ і҆ѻрда́нъ рѣка̀ ѿ
лица̀ ковчега завѣта, г҃а всея̀ земля̀ є҆гда̀ пре-
хожда́ше и҆ (і и҆схно́ша во́ды і҆ѻрда́новы), и҆ бꙋ-
дꙋтъ [ва́мъ ка́мыки сїи][16] память въ сн҃ѣхъ і҆и҃-
левыхъ да́ждь до́ вѣка. И҆ сътвори́ша та́ко
сн҃ове і҆и҃левы, ꙗ҆коже заповѣ́да г҃ь і҆исꙋсꙋ. И҆ въ-
земши, в҃і, ка́мыкъ ѿ среды̀ і҆ѻрда́на, ꙗ҆коже за-
повѣ́да г҃ь і҆исꙋсꙋ, (по числꙋ племе́нъ)[17] сн҃овъ і҆и҃-
левъ. И҆ принесо́ша (и҆хъ) съ собо́ю въ по́лчище (на
мѣсто), и҆ положиша [и҆хъ][18] тꙋ. Поста́ви же
і҆исꙋсъ и҆ дрꙋгїя, в҃і, ка́мыкъ (посредѣ)[19] і҆ѻрдана
на (мѣсте и҆дѣже стоя́сте)[20] нозѣ жречески,
въздвиза́ющихъ ковчегъ завѣта гн҃я, и҆ сꙋть
тамо да́же и҆ до (-)[21] дне. Стоя́хꙋ же (и҆) жръ-
цы̀ въздвиза́ющи ковчегъ завѣта (гн҃я) въ і҆ѻр-
да́нѣ. До́ндеже скон҃ча і҆исꙋсъ все є҆́же заповѣда г҃ь
[і҆исꙋсꙋ][22] повѣ́дати лю́дем, и҆ (потща́вшеся)[23] лю́-
дїе (-)[24] пройдоша. И҆ бы́сть ꙗ҆ко скончаша вси
лю́дїе преходя́ще (і҆ѻрда́нъ). (-)[25] пре́иде (же) (и҆)
ковче҃ завѣта гн҃я и҆ ка́мыки пре҆ ними. И҆
д҃ мо҃ лв҃ *преидоша сн҃ове рꙋви́мли, и҆ сн҃ове га́довы и҆ полъ
племе́ни (манасїина)[26]. ꙋ҆краше́ни пре҆ сн҃ы і҆и҃левы-
ми. ꙗ҆ко҆ заповѣда и҆мъ мѡѷсїи: м҃. воѡрꙋже́ни на
ра́ть пре́идоша пре҆ гмъ на бо́и, къ (гра́дꙋ і҆ери-
хо́ньскꙋ)[27]. Въ то́й дн҃ь възвели́чи г҃ь і҆исꙋса пре҆
всѣмъ наро́домъ і҆и҃левымъ. И҆ боя́хꙋся є҆го ꙗ҆ко҆
[боя́хꙋся][28] мѡѷсїа, є҆ли́коже бѣ жи҃. И҆ рече г҃ь къ
і҆исꙋсꙋ гл҃а заповѣждь же҆це́мъ въздвиза́ющимъ ков-
че́гъ завѣта свѣдѣ́нїа (-)[29], и҆стꙋпи́ти ѿ і҆ѻр-
да́на. И҆ заповѣ́да і҆исꙋсъ жрьце́мъ гл҃а, и҆зы́де
съ і҆ѻрда́на. И҆ бы́сть ꙗ҆ко и҆зыдо́ша жрьцы̀
въздвиза́ющи ковче́гъ завѣта гн҃я, ѿ [среды̀][30]
і҆ѻрда́на. и҆ поста́виша но́гы на́ сꙋсѣ, [и҆][31]

Глава 4

1 І коли ввесь народ закінчив пе-
реходити Йордан, і сказав Господь
до Ісуса, кажучи: 2 Візьми дванад-
цять чоловік з народу: одного чоло-
віка з кожного племені. 3 Прикажи
їм, кажучи взяти з – посеред Йор-
дану, з місця, де стали ноги свяще-
ників, 12-ть каменів, і винесете їх з
собою, і поставите їх у вашім табо-
рі, де станете в цю ніч. 4 І прикли-
кав Ісус 12-ть чоловік, яких вибрав
з ізраїльських синів: одного з кож-
ного племені. 5 І сказав їм: Ідіть пе-
ред господнім кивотом посеред
Йордану; і взявши звідти камінь,
кожний покладе на свої рамена, за
числом племен ізраїльських синів;
6 щоб ці були на знак, лежачи зав-
жди посеред вас; щоб, коли запитає
тебе завтра твій син, кажучи: Що є
вам це каміння? 7 Ти ж скажеш
твоєму синові, кажучи: Тому що
висохла ріка Йордан перед лицем
кивота завіту Господа всієї землі,
коли він його переходив, і висохли
йорданські води. І буде вам це ка-
міння на пам'ять між ізраїльськими
синами аж до віку. 8 І вчинили так
ізраїльські сини, так як заповів Гос-
подь Ісусові; і взявши 12-ть каме-
нів з-посеред Йордану, так як запо-
вів Господь Ісусові, за числом пле-
мен ізраїльських синів, і принесли
їх з собою до табору на місце, і по-
клали їх там. 9 Поклав же Ісус і ін-
ших 12-ть каменів посеред Йорда-
ну на місці, де стояли ноги свяще-
ників, що несли кивот господнього
завіту, і вони є там аж і до дня. 10
Стояли ж і священики, що несли
кивот господнього завіту в Йорда-
ні, аж доки не завершив Ісус все,
що заповів Господь Ісусові спові-
стити народові, і поспішившись, на-
род перейшов. 11 І сталося, як за-
кінчив весь народ переходити Йор-
дан, перейшов же і кивот господ-
нього завіту, і камені перед ними.
12 *І перейшли сини Рувима, і сини мой4. 32
Ґада, і пів племені Манасії озброє-
ними перед ізраїльськими синами,
так як їм заповів Мойсей. 13 40000
озброєних до війни перейшли пе-
ред Господом на бій до міста Єри-
хону. 14 В тому дні прославив Гос-
подь Ісуса перед всім ізраїльським
народом, і вони боялися його, так
як боялися Мойсея, скільки жив
був. 15 І сказав Господь до Ісуса,
кажучи: 16 Заповіси священикам,
що несуть кивот завіту свідчення,
вийти з Йордану. 17 І заповів Ісус
священикам, кажучи: Вийдіть з
Йордану. 18 І сталося, коли вий-
шли священики, що несли кивот

господнього завіту з-посеред Йордану, і поклали ноги на сушу, то потекла вода Йордану на місце; і пливла, так як вчора і третього дня по всьому руслі. **19** І народ пішов від Йордану в 10-му дні першого місяця. І отаборилися ізраїльські сини в Ґалґалах, в околиці, що на сході сонця від Єрихону. **20** 12-ть же цих каменів, яких взяв з Йордану, поставив Ісус в Ґалґалах; **21** і сказав до ізраїльських синів, кажучи: Коли вас запитають ваші сини, кажучи: Що є це каміння? **22** То сповістите вашим синам, що: По суші перейшов Ізраїль цей Йордан. **23** Бо Господь Бог ваш висушив йор-
мой2. 14 пс. 77 і 113 данську воду перед ними – доки не перейшли, *так як вчинив Господь Бог ваш і з Червоним морем, якого висушив перед нами, доки ми не перейшли; **24** щоб всі народи землі пізнали, що господня рука є кріпкою, і щоб ви почитали Господа Бога вашого в усякому часі.

потечѐ вода̀ Їорда́нова на мѣ́сто. и по́иде ꙗко вчера̀ и третїемъ дни по всемꙋ днꙋ. И лю́дїе възыидо́ша ѿ Їорда́на, въ і҃ (днь), (прьваго мца)[32]. и ополчи́шасѧ снове їилеви в галъга́лѣхъ, на странѣ ꙗже на (востѡ слнца)[33] ѿ Їерихо́на, (-)[34] в҃і (же) ка́мыка сїѧ́ ꙗже (взѧ́ша)[35] ѿ Їорда́на поста́ви Їсꙋсъ въ Галга́лѣхъ, (и рече къ сномъ їилевы) гла. Егда̀ въпраша́ютъ ва сн҃ве ва́ши глюще что сꙋть ка́менїе се, (то) възвѣсти́те сномъ вашим. ꙗко по̀ сꙋхꙋ есть минꙋлъ їиль Їорда́нъ [се́и][36]. иссꙋшѝ бо гь бъ (ва)[37] во́дꙋ Їорда́ню пре ними до́ндеже преидо́ша, *ꙗкоже сътворѝ гь бъ (ва́шъ)[38] (и) чръмно́мꙋ морю, его́же исъсꙋшѝ (-)[39] пре на́ми, до́ндеже преидо́хомъ. да оувѣдѧ всѧ (страны)[40] зе́мныа. ꙗко (рꙋка̀)[41] гнѧ крѣ́пка есть, и да (чтете вы)[42] га ба ва́шего во все вре́мѧ. в҃ мо ди ѱло оз и рг

Глава 5

1 І сталося, як почули амморейські царі, які були на другому боці Йордану, і ханаанські царі, що були коло моря, що Господь Бог висушив ріку Йордан перед ізраїльскими синами, задля їхнього переходу, і похитнулися їхні помисли, і вони жахнулися; і не було в них розуму зовсім ніякого від лиця ізраїльських синів. **2** В цьому часі сказав Господь Ісусові: Зроби собі камінні ножі з твердого каменя, і сівши, обріж вдруге ізраїльських синів. **3** І зробив Ісус собі камінні гострі ножі, і обрізав ізраїльських синів на місці, що називається Могила обрізання. **4** З цієї ж причини обрізав Ісус ізраїльських синів: ввесь народ, який вийшов з Єгипту, чоловічого роду, народ військовий вимер в пустині, в дорозі. І обрізаним був ввесь народ, що вийшов з Єгупту. Але ввесь народ, що народився в пустині, в дорозі, коли вийшли з Єгипту, був необрізаним, **5** – всіх цих Ісус обрізав. **6** Бо 40 літ ходив Ізраїль по пустині, доки не вимер ввесь рід, що вийшов з єгипетської землі, ті, що не послухались господніх заповідей; яким сказав Господь, що вони не побачать землю, якою поклявся Господь їхнім батькам – дати нам землю, що кипить молоком і медом. **7** Замість же них поставив їхніх синів, яких Ісус обрізав, бо у них був кінець плоті, тому що в дорозі були необрізаними. **8** Як же вони обрізалися, держали тут мовчання, сидячи в таборі, доки не виздоровіли. **9** І сказав Господь до Ісуса: В сьогоднішньому дні забрав Я від вас єгипетське вп-

Гла, е҃.

И бы́сть ꙗко слы́шаша цриє (аммор̾ї́нстїи)[1], иже бахꙋ обо́нꙋ странꙋ Їорда́на. и цри (ханаа́ни)[2], иже (ба́хꙋ) близь мо́рѧ. ꙗко посꙋшѝ гь бъ Їорда́нъ рѣкꙋ, пре сны їилевыми прехо́да ихъ ра́ди. И оуклони́шасѧ [мы́сли ихъ][3] и оужасо́шасѧ. и не бѧ́ше въ нихъ смышле́нїѧ ни еди́наго ѿ лица̀ сновъ їилевъ. Въ о́ноже вре́мѧ ре́че гь Їсꙋсꙋ, сътворѝ себѣ нижа̀ ка́мены ѿ камы́ка тве́рда и сѣдъ обрѣжи сны їилевы, [второе][4]. И сътворѝ Їсꙋсъ (себѣ) ножа̀ ка́мены о́стры. и обрѣ́за сны їилевы на (мѣсте нарече́ном)[5] моги́ла обрѣ́занїа. сїѧ́ же ра́ди вины̀ обрѣ́за Їсꙋсъ сны їилевы, (вси лю́дїе иже изыдо́ша изъ Егѵпта мꙋжеска по́лꙋ лю́дїе ра́нїи, изомро́ша въ пꙋсты́ни на пꙋтѝ. И обрѣ́зани бы́ша вси лю́дїе изше́шїи изъ Егѵпта. Но всѝ лю́дїе иже роди́шасѧ въ пꙋсты́ни на пꙋтѝ, егда изыдо́ша изъ Егѵпта, необрѣ́зани ба́хꙋ)[6], всѧ сїѧ (Їсꙋсъ обрѣ́за)[7]. м҃ бо (-)[8] лѣтъ обхожда́ше їиль въ пꙋсты́ни (до́ндеже сконча́сѧ весь ро́дъ)[9] изше́шїи з земли̇̀ Егѵпетски, не послꙋ́шавшїи за́повѣди (гнѧ)[10] имже наречѐ [гь][11] не видѣти им земли̇̀ ею́же клѧ́тсѧ гь ѿцемъ ихъ да́ти нам зе́млю кипѧ́щꙋ млекомъ и ме́домъ. Въ нихже мѣсто поста́ви сны ихъ, ꙗже Їсꙋсъ обрѣ́за. ꙗко (сконча́ныѧ пло́ти ба́хꙋ имъ). поне́же (на пꙋтѝ необрѣ́зани бы́ша)[12]. обрѣ́завшесѧ же сѧ имъ молча́нїе имѧ́хꙋ тꙋ сѣдѧ́ше въ по́лчищи. до́ндеже исцѣли́шасѧ. И рече гь къ Їсꙋсꙋ [-][13] въ днешнїи днь, ѿри́нꙋхъ

оукори́знꙋ єгѷпетьскꙋ ѿ васъ. и прозва̀ (мѣсто то̑)[14] галга́ла (даже до сего дн҃е. И сташа сн҃ове ї҆и҃левы въ галга́лѣхъ). и сътвори́ша (-)[15] па́схꙋ въ четве́ртыи на́десѧтъ дн҃ь м҃ца (сего) съ ве́чера на запа҃ ї҆ерихо́нꙋ [-][16] на́ поли. И ꙗ҆до́ша ѿ пшени́ца землѧ̀ (ѻ҆нoѧ̀) ѻ҆прѣснoки, и но́ваѧ в то́иже дн҃ь. (И҆) ѻ҆скꙋдѣ ма̑на ꙗ҆ко ꙗ҆до́ша ѿ пшени́ца землѧ̀. и по се́мъ не бы́сть сн҃омъ ї҆и҃левы̑ ма̑ны но ꙗ҆до́ша ѿ плодо́въ землѝ (хана-а́ньскїѧ)[17] в (то̑ лѣто)[18]. И бы́сть єгда бѧ́ше ї҆ꙋсъ оу҆ є҆рихо́на. и възрѣвъ ѻ҆чи́ма [свои́ма][19],
б҃ мо҃ ѳ҃г (и҆) *видѣ чл҃ка стоѧ́щa пре҃ ни́мъ, и ме́чь (єго) ѻ҆бнаже́нъ въ рꙋцѣ єго. и приступи́въ ї҆ꙋсъ ре́че к немꙋ на́шъ ли єси и҆ли ѿ сопоста҃ (на́шихъ). Се́и же рече ємꙋ а҆зъ воєво́да си́лы гн҃ѧ н҃нѣ прїидо̑ (сѣмо). (-)[20] Ї҆ꙋсъ (же) (па́дъ)[21] ни́цъ на́ землю (и покло́ни́сѧ ємꙋ). и рече (-)[22] г҃и что ве-ли́ши (рабꙋ твоємꙋ)[23]. (-)[24] [Рече][25] (же) воєво́да гн҃ь къ ї҆ꙋсꙋ и҆ззꙋи сапо́гъ с но́гꙋ твоєю мѣсто бо на не́мже ты̀ стои́ши ст҃о єсть, (и сътворѝ ї҆ꙋсъ та́ко). (-)[26] Є҆рихо́н (же) заключенъ и ѻ҆граж-денъ и никтоже (и҆з него не и҆схожда́ше)[27] н҃и въхожда́ше.

Гла҃, ѕ҃.

И рече г҃ь къ ї҆ꙋсꙋ, се а҆зъ предаю̀ (тебѣ въ рꙋцѣ) є҆рихонъ, и ц҃рѧ єго, (и҆) (сꙋщаѧ в немъ силны крѣпостїю)[1]. (Вы́ же ѻ҆бходи-те гра҃ ѻ҆кр҃т вси мꙋжи крѣпкїѧ є҆дїною на дн҃ь. и та́ко сътворите седмь дн҃їи. Седмь же жрецъ да възмꙋт҃ седмь трꙋбъ рожа́ныхъ пре҃ кїѻ҆томъ. и седма́го дн҃ѧ ѻ҆бы́дете гра҃ седми́жды, жерцы̀ же да трꙋбѧт҃ въ трꙋбы̀)[2]. И бꙋдетъ ꙗ҆ко въструбѧ́тъ трꙋбо́ю (превла-ча́ѧ), да въскли́кн҃ꙋ вси лю́дїе (гла́сомъ ве́лї-имъ)[3]. и ꙗ҆ко҃ въсклѝкнꙋтъ падꙋтсѧ са́ми стѣны гра́да, и вни́дꙋтъ вси лю́дїе (прѧ́мо се-бѣ ко́ждо)[4] въ гра҃. И вниде ї҆ꙋсъ [сн҃ъ][5] на-вѷинъ къ жерце́м (сн҃ом ї҆и҃левымъ), и рече и҆мъ гл҃ѧ. (възмѣте кїѻ҆ завѣта гн҃ѧ. се́дмь же жрецъ да възмꙋтъ се́дмь трꙋбъ ст҃ыхъ. По-сем же рече лю́демъ, и҆дѣте и ѻ҆бы́идѣте)[6] гра҃, (-)[7] во́ини (же) да и҆дꙋ въѻ҆рꙋжени пре҃ (кїѻ҆то̑ гн҃им)[8]. (Є҆гда же сїѧ рече ї҆ꙋсъ, тогда̀)[9] седмь жрецъ (взѧ́ша)[10] се́дмь трꙋбъ (-)[11] (пре҃и҆дꙋще)[12], и въстрꙋби́ша доброгла́сно. (а҆)[13] ковчегъ завѣта гн҃ѧ въ слѣдъ по нихъ да и҆детъ. Воини же (въѻ҆рꙋжени и҆дѧ́хꙋ пре҃)[14] жерцы̀ (с трꙋбѧщими въ трꙋбы̀ и вси лю́дїе и҆дѧ́хꙋ)[15] въ сл҃ѣ ковче́-га, завѣта гн҃ѧ. (ї҆) и҆дꙋще (трꙋби́ша трꙋба́-ми)[16]. Лю́дем же заповѣда ї҆ꙋсъ гл҃ѧ не вопи́те н҃и да не слы́ши҃ никто́же [гл҃а ваши҃][17] до́ дн҃е

корення. І назвав те місце Ґалґала – аж до цього дня. **10** І стали ізраїльські сини в Ґалґалах. І вони зробили пасху в чотирнадцятому дні цього місяця, звечора, на заході Єрихону, на рівнині. **11** І їли з пшениці тієї землі прісне і нове в цьому дні. **12** І перестала бути манна, бо їли вони з пшениці землі; і після цього не було ізраїльским синам манни, а їли з плодів ханаанської землі в тому році. **13** І сталося, коли Ісус був коло Єрихону, і поглянувши своїми очима, і *побачив мой2. 23
чоловіка, що стояв перед ним, і його меч оголений в його руці. І приступивши, Ісус сказав до нього: Чи ти є нашим, чи від наших ворогів? **14** Цей же сказав йому: Я воєвода господньої сили, тепер прийшов сюди. Ісус же, впавши ниць до землі, і поклонився йому, і сказав: Пане, що наказуєш твоєму рабові? **15** Сказав же господній воєвода до Ісуса: Визуй обуву з твоїх ніг, бо місце, на якому ти стоїш, є святим. І зробив Ісус так. **6,1** Єрихон же замкнений і укріплений, і ніхто з нього не виходив ані *до нього* не входив.

Глава 6

2 І сказав Господь до Ісуса: Ось я передаю тобі до рук Єрихон і його царя, і тих, що є в ньому сильних кріпостю. **3**, **4** Ви ж обходьте місто довкруги, всі військові чоловіки, раз на день; і так зробите сім днів. Сім же священиків хай візьмуть сім труб з рога перед кивотом, і сьомого дня обійдете місто сім разів, священики ж хай трублять в труби. **5** І буде, як дуже голосно затрублять трубою, хай закричить ввесь народ великим голосом. І як закричать – впадуть від себе стіни міста і ввесь народ ввійде, кожний перед собою до міста. **6** І ввійшов Ісус, син Навина, до священиків, ізраїльських синів; **7** і сказав їм, мовлячи: Візьміть кивот господнього завіту. **8** Сім же священиків хай візьмуть сім святих труб. Після цього ж сказав людям: Ідіть і обійдіть місто, вояки ж хай ідуть озброєними перед господнім кивотом. Коли ж це сказав Ісус, тоді сім жерців взяли сім труб, ідучи попереду, і затрубили милозвучно; а кивот господнього завіту хай іде вслід за ними. **9** Озброєні ж вояки ішли перед священиками, що трублять в труби, і ввесь народ ішов вслід за кивотом господнього завіту; і йдучи, трубили трубами. **10** Народові ж заповів Ісус, кажучи: Не кричіть ані хай не почує ніхто ваш голос до

дня, в якому накажу вам закричати, тоді закричите. **11** І раз обнісши кивот божого завіту довкола міста, зараз пішов до табору і спочив там. **12** В другий же день Ісус встав вранці, і взяли священики кивот господнього завіту. **13** А сім священиків, що несли сім труб, ішли перед господнім кивотом і трубили трубами; народ же, всі озброєні вояки, ішли перед ними; осталий же народ ішов вслід за кивотом господнього завіту, коли трубіли трубами з рога. І раз обійшли місто в другому дні, **14** і знову пішли до табору; так же зробили до 6-ти днів. **15** Сталося ж: у 7-му дні встали в час вставання, вранці, і в тому дні обійшли місто сім разів. **16** І сталося: в сьомому обході священики затрубіли трубами, і сказав Ісус до ізраїльських синів: Закричіть, бо Господь видав нам місто. **17** І це місто буде проклятим, все ж, що в ньому, – Господеві сили. Тільки Рааву, розпусницю, оставите при житті; її і все, що є в її домі,
вищ. 2 *бо вона сховала підглядачів, яких ми посилали. **18** Ви ж стережіться прокляття, і ніколи не задумайте ви взяти з проклятого – бо наведете на табір ізраїльських синів прокляття, і вигубите нас. **19** Все ж золото і срібло, мідь і залізо – хай буде святим Господеві, хай внесеться до господнього скарбу. **20** І затрубіли священики трубами. Як почув народ голос труб, закричав ввесь на-
єв. 11 мак2. 12 род великим і сильним голосом. *І впали мури міста довкола, і ввійшов ввесь народ до міста, кожний перед собою, і взяли місто. **21** І прокляв його Ісус, все, що було в місті, від чоловічого роду і до жіночого, від молодого і до старого, і до теляти, до вівці, і до осла – все під меч. **22** Двом же юнакам, що розві-
вищ. 2 єв. 11 дували землю, *сказав Ісус: Ввійдіть до хати жінки – розпусниці і виведіть звідти її і все, що є її, так як ви їй поклялися. **23** І ввійшли два юнаки, які розвідували місто, до хати жінки, і вивели Рааву, розпусницю, і її батька, і її матір, і її братів, і все, що було її; і вивели ввесь її рід, і поставили її поза ізраїльським табором. **24** Місто ж спалили вогнем з усім, що в ньому за винятком золота, і срібла, міді і заліза; віддали *його* до господньої скарбниці, щоб внести Господеві. **25** Рааву ж, розпусницю, і ввесь її батьківський дім оставив; і Ісус оставив при житті, і дав мешкати в Ізраїлі, і аж до сьогоднішнього дня, тому що заховала розвідників, яких послав Ісус дослідити Єрихон. **26** І

во́нже [повелю̀ ва́мъ][18] кли́кнути, (-)[19] тогда̀
кли́кнете· И҆ ѡ҆бне́сше кі҃ѡ завѣ́та бж҃їѧ,
ѡ҆́крⷭ҇тъ гра́да (є҆ді́ною) а҆́бїе и҆́де въ по́лчище и҆
ста̀ тⷨ҇ꙋ· (-)[20] въ (вторы́и (же) дн҃ь)[21] (въс-
та́въ)[22] і҆ꙋ́съ заоу́тра, и҆ въздвиго́ша жерцы̀
ковчⷢ҇е завѣ́та гн҃ѧ· Жре́цы же се҃мь и҆́же дръжа́хꙋ
[се́дмь трꙋ́бъ][23] прⷣ҇е и҆дахꙋ прⷣ҇е (кі҃о́томъ)
гн҃имъ, (и҆ трꙋби́ша трꙋба́ми, лю́дїе же всѝ)[24]
во́ини (въѡ҆рꙋже́ни и҆да́хꙋ прⷣ҇е ни́ми)· (-)[25] Про́чїи
(же) лю́дїе въ слѣ́дъ ковче́га завѣ́та гн҃ѧ (и҆-
да́хꙋ, є҆гда̀ трꙋби́ша рожа́ными трꙋба́ми· И҆)[26]
ѡ҆бындо́ша гра́дъ (въ дн҃ь, вторы́и, є҆ді́ною)[27], і҆
и҆до́ша па́ки въ по́лчище, си́це (же) (сътвори́-
ша)[28]. до ѕ҃ дн҃ïи· (Бы́сть же)[29] въ (з҃ дн҃ь)[30],
въста́ша въ воста́нїе оу́трьнее, и҆ ѡ҆бындо́ша
грⷣ҇а (в то́и дн҃ь) [седми́жды][31]· И҆ (бы́сть) въ ѡ҆б-
хожде́нїи се҃мо́мъ въстрꙋби́ша жрьцы̀ (трꙋба́-
ми). и҆ рече і҆ꙋ́съ къ сн҃омъ і҆и҃левомъ кли́кнѣте
предⷣ҇а бо є҆сть гь҃ (на́мъ)[32] гра́дъ· И҆ бꙋ́детъ грⷣ҇а
(сї́и) про́клятъ, (-)[33] все́ (же) є҆́же в не́мъ гв҃и
[си́лъ][34]. ра́звѣ раа́въ блꙋ́дницꙋ снабди́те ю̀ и҆
все є҆́же є҆сть в домꙋ̀ еѧ̀, *(ꙗ҆́ко съкры̀ прелага- бы҃і в҃
таа ꙗ҆́же посыла́хѡ҃) вы́ же снабди́теса [-][35] ѿ
кля́твы, (и҆) да некогда̀ помы́слите вы взѧ́ти
ѿ кла́твы. и҆ сътвори́те по́лчище ѿ сн҃овъ
і҆и҃левъ кла́тва, и҆ потреби́те ны· (-)[36] (Зла́то
(же) все [и҆][37] сребро̀)[38] (-)[39] мѣ́дь [и҆][40] желѣ́зо ст҃о
да бꙋ́детъ гв҃и, въ сокро́вище гн҃е да сѧ вне-
се́тъ· И҆ въстрꙋби́ша (жрьцы̀ трꙋба́ми)[41] ꙗ҆́коже
оу҆слы́шаша лю́дїе гл҃а трꙋ́бныи, кли́кнꙋша всѝ
лю́дїе (-)[42] гла́сомъ вели́кимъ и҆ си́льнымъ. *И҆ є҆врⷷ҇е аі в҃ ма҃ бі
падо́ша [-][43] (градꙋ) стѣ́ны ѡ҆́крестъ, и҆ внидо́-
ша всѝ лю́дїе въ (грⷣ҇а ко́ждо проти́вꙋ себѐ, и҆
прия́ша грⷣ҇а)· И҆ прокля̀ и҆̀ і҆ꙋ́съ, (-)[44] все є҆ли́ко
бѧ́ше въ гра́дѣ ѿ мꙋ́жеска по́лꙋ и҆ до же́ньска.
ѿ ю́ноша и҆ до ста́рца и҆ (ѿ)[45] тельца̀ [до ѡ҆в-
цы̀][46], и҆ (до) ѡ҆сля́ти (все пⷪ҇ ме́чь)[47]· (-)[48] двѣ-
ма́ (же) ю҆́ношама съглѧда́вшема (зе́млю). *рече бы҃і в҃ є҆врⷷ҇е аі
і҆ꙋ́съ вни́дѣте въ до́мъ жены̀ (блꙋ́дница) і҆ и҆з-
ведѣ́те и҆̀ ѿтꙋ́дꙋ, и҆ все є҆́же є҆сть є҆ѧ̀ (ꙗ҆́коже
кля́стаса є҆́й)· И҆ внидо́ста два ю҆́ноши съглѧ-
да́вшїи гра́дъ въ до́мъ жены̀. і҆ и҆зведо́ста ра-
а́въ блꙋ́дницꙋ и҆ ѿц҃а еѧ̀, и҆ мт҃рь є҆ѧ̀, и҆ бра́-
тїю еѧ̀. и҆ все є҆́же (еѧ̀ бы́сть)[49], и҆ все рожде́нїе
є҆ѧ̀ (и҆зведо́ста), и҆ поста́виша и҆̀ вн҃ѣ по́лчища
і҆и҃лева· (-)[50] Грⷣ҇а (же) запали́ша ѡ҆гне́мъ съ
всѣ́мъ є҆́же бѣ҃ в не́мъ. ра́звѣ (зла́та и҆ сребра̀)[51]
(-)[52] мѣ́ди и҆ желѣ́за, ѿда́ша въ (дⷪ҇)[53] гн҃ь
внестѝ (гв҃и)· (-)[54] Раа́в (же) блꙋ́дницꙋ и҆ весь
до́мъ (є҆ѧ̀ ѿче́скїи)[55] (ѡ҆ста́ви и҆) живѝ (и҆̀) і҆ꙋ́съ.
и҆ ѡ҆бита́ти сътворѝ въ і҆и҃ли, а҆́жъ (и҆) до
дн҃ешнѧго дн҃и поне́же съкры̀ прелага́таа ꙗ҆́же

посла̀ і҆ису́съ съглѧда́ти і҆ерихо́на· И҆ проклѧ́лъ і҆ису́съ въ (то́и днь)[56] [-][57] гл҃ѧ, про́клѧтъ чл҃къ (пред҇ гм҃ъ) [и҆́же поста́витъ и҆]̂[58] съгради́тъ гра҇ сі́и (і҆ерихо́нъ) на прьвенцы̀ свое̂мъ, ѡ҆снове́тъ и҆. и҆ на ме́ншемъ свое̂мъ поста́витъ вра́та е҆го· И҆ си́це сътворѝ [а҆за́нъ][59] и҆́же ѿ ведила, на а҆вирона прьве́нца (е҆го) ѡ҆снова̀ и҆̀. и҆ на ме́ншемъ спсеномъ поста́ви вра́та е҆го·

Гла҇, з҃·

И҆ба́ше гь҃ съ і҆ису́сомъ, и҆ бѣ̑ и҆́мѧ е҆го по всеи земли̇̀. и҆ прегрѣши́ша сн҃ове і҆и҃левы прегрѣше́ніемъ велиꙁи́мъ, и҆ оулꙋчи́ша ѿ клѧ́твы, (-)[1] *взѧ̀ (бо) а҆ха́ръ снъ҃ хармі́инъ сн҃а замврі́ина, сн҃а зарі́ина, ѿ племе́ни і҆ꙋдина ѿ клѧ҇вы, и҆ разгнѣвасѧ (гь҃ ꙗ҆́ростію)[2] на сн҃ы і҆и҃левы· (-)[3] Посла́ (же) і҆ису́съ мꙋжа̀ (ѿ і҆ерихо́на) въ га́и, и҆́же е҆сть противꙋ [вида́нъ][4] (на восто́къ ведила), (и҆ рече и҆мъ) гл҃ѧ. (ше҇ше) согладаите [зе́млю][5]. і҆ и҆до́ша мꙋжи и҆ съглѧда́ша га́и· И҆ възвратишасѧ къ і҆исꙋсꙋ и҆ реко́ша е҆мꙋ, да не́ и҆дꙋтъ вси лю́ди. н҆о ꙗ҆́ко двѣ̑ ты́сѧщи и҆л҇и три ты́сѧща мꙋжѝ да и҆́дꙋтъ, и҆ да во̑юютъ (га́и)[6]. да не веде́ши та́мо (всѣ́хъ людіи)[7], ма́ло бо е҆сть (и҆́хъ та́мо)· І҆ и҆до́ша (ѿ людіи) [та́мо][8] а҆ки три ты́сѧща мꙋжъ, и҆ пробѣ́гнꙋша ѿ лица̀ мꙋже́и га́иски҇ И҆ оу҆би́ша ѿ ни́хъ мꙋжи га́и, ꙗ҆́ко л҃, и҆ ѕ҃, мꙋжъ. и҆ ѿгна́ша и҆́хъ ѿ вра҇. (до́ндеже)[9] съкрꙋши́ша ѧ҆̀ до катафарꙋса, и҆ оу҆жасе́сѧ ср҃це лю́діи и҆ бы́сть ꙗ҆́ко вода̀· И҆ растерза̀ і҆ис҇ ри́зы своѧ̀, и҆ падѐ (-)[10] на земли̇̀ на лицѐ (свое) пред҇ гм҃ъ. а҆жъ до вечера са́мъ и҆ ста́рцы і҆и҃левы, (-)[11] всы́паша прьсть на главы̀ своѧ̀· И҆ рече і҆ису́съ молѧ́сѧ, гі҃и [гі҃и][12] въскꙋ́ю преведѐ ра́бъ твои̇ лю́ди сїѧ чрезъ і҆ерда́нъ, преда́ти ѧ҆̀ (а҆ммо́рреомъ)[13] на погꙋбле́ніе (-)[14]. (-)[15] а҆́ще бы́хомъ пребы́ли (-)[16] всели́лисѧ бы́хомъ подо́лгъ і҆ѡрда́на· (Гі҃и)[17] что рекꙋ е҆лмаже и҆змѣни̇̀ і҆и҃ль вы́ю (своѝ) пред҇ (враги̇̀ свои́ми)[18]· (-)[19] Оуслы́шавши (же) ханаа́ни и҆ вси живꙋщіи на земли̇̀ ѡ҆бы́идꙋтъ (-)[20], потребѧ́тъ на́съ съ землѧ̀. (-)[21] что̑ (же) сътвори́ши и҆́мени твое̂мꙋ вели́комꙋ· И҆ рече гь҃ къ і҆исꙋсꙋ въста́ни въскꙋю се (оу҆ны́ло е҆сть)[22] лицѐ твоѐ съгрѣши́ша лю́діе, и҆ престꙋпи́ша завѣтъ [мои][23] е҆́же завѣща́хъ к ни́мъ, и҆ оу҆кра҇ше ѿ клѧ́твы (и) скры́ша въ сосꙋдѣхъ свои́хъ· (Сего ра́ди) не (възмо́гꙋтъ)[24] сн҃ове і҆и҃левы ста́ти пред҇ лицемъ врагъ свои҇· н҆о хребетъ ѡ҆бра́тѧтъ пред҇ враги̇̀ свои́ми, ꙗ҆́ко (клѧ́твою ста́ша)[25], (и҆) не прило́жꙋ ксемꙋ бы́ти с ва́ми, а҆́ще не и҆змете клѧ́твы ѿ себе̇̀ са́ми· въста́въ ѡ҆чи́сти лю́ди, и҆ рцы̀ ѡ҆чи́сти-

прокляв Ісус в тому дні, кажучи: Проклята перед Господом людина, яка поставить і відбудує це місто – Єрихон. За свого первородного – закладе його основу, і за свого найменшого – поставить його браму. І так зробив Азан, що з Ветилю: і за Авирона, його первородного, поклав його основи; і за найменшого, що остався, поклав його брами.

Глава 7

27 І Господь був з Ісусом, і його ім'я було по всій землі. **7,1** І згрішили ізраїльські сини великим гріхом, і затримали, з проклятого. *Бо взяв Ахар, син Хармія, сина Замврія, сина Зарії, з племені Юди, – з проклятого, – і Господь розгнівався гнівом на ізраїльських синів. **2** Послав же Ісус мужів з Єрихону до Ґай, що є напроти Ветиля, на сході Ветиля; і сказав їм, кажучи: Пішовши, розвідайте землю. І мужі пішли і розвідали Ґаї. **3** І повернулися до Ісуса, і сказали йому: Хай не іде ввесь народ, але яких дві тисячі чи три тисячі мужів хай підуть, і хай воюють проти Ґай. Не провадь туди ввесь народ, бо їх там є мало. **4** І з народу пішло туди яких три тисячі мужів, і втекли від лиця мужів Ґай. **5** І вбили, з них, мужі Ґай яких 30 і 6 мужів, і прогнали їх від брами, доки не знищили їх, до Катафаруса; і жахом наповнилось серце народу, і стало наче вода. **6** І роздер Ісус свою одіж, і впав на землю, на своє лице, перед Господом – аж до вечора він сам та ізраїльські старшини насипали порох на свої голови. **7** І сказав Ісус, молячись: Господи, Господи, навіщо твій раб перевів цей народ через Йордан, щоб видати його амореям на вигублення. Коби ми зосталися були, ми поселилися б були вздовж Йордану. **8** Господи, що скажу, бо ж повернув Ізраїль свою шию перед своїми ворогами. **9** Почувши ж, хананеї і всі, що живуть на землі, оточуть, вигублять нас з землі. Що ж зробиш *в* твоєму великому імені?. **10** І сказав Господь до Ісуса: Встань. Навіщо, ось, осунулось твоє лице. **11** Народ згрішив і переступив мій завіт, який я їм заповів; і вкравши, з проклятого, і сховали до своїх скринь. **12** Через це не зможуть ізраїльські сини встояти перед лицем своїх ворогів, але повернуть хребет перед своїми ворогами, бо стали прокляті. І не додам більше бути з вами, якщо не заберете прокляття від себе самих. **13** Вставши, освяти народ, і скажи: Очистіться на зав-

ни҃ к҃в ниж. 22

тра, бо ось каже Господь Бог ізраїльський: Прокляття є у вас, не зможете встояти перед вашими ворогами, доки не усунете від себе самих прокляття. **14** Хай зберуться всі вранці, за вашими племенами, і буде: плем'я, на яке вкаже Господь, приведете за родами; рід же, на який вкаже Господь, приведете за домами; дім же, на який вкаже Господь, приведете за чоловіком. **15** І той, який буде оскаржений, хай згорить вогнем сам і все, що є його, бо переступив господній завіт, і вчинив беззаконня в Ізраїлі. **16** І вранці, удосвіта, встав Ісус і привів народ за племенами, – і оскаржено плем'я Юди. **17** І приведено за родами, – і оскаржено рід Зарани; і приведено рід Зарани за домом, – і оскаржено дім Замврія. І приведено його дім за мужами, **18** – і оскаржено Ахара, сина Хармія, сина Замврія, сина Зарая, з племені Юди. **19** І сказав Ісус Ахарові: Сину мій, дай сьогодні славу Господеві Богові ізраїльському і признайся йому, визнай мені, що ти зробив, і не затаїш від мене. **20** І відповів Ахар Ісусові, і сказав: Поправді, я згрішив перед Господом Богом Ізраїля: так і так я зробив. **21** Я побачив в полоні гарну і якісну одіж, і 200 дидрагм срібла, і одну золоту посудину, 50 дидрагм; я їх забажав і взяв; і все те я сховав в землі, в моїм шатрі, срібло сховав я під ними. **22** І послав Ісус послів, і пішовши до шатра в табір, – це ж було сховане в шатрі, і срібло під ними. **23** І винесли їх з шатра, і принесли до Ісуса і до ізраїльських старшин, і поклали їх перед Господом. **24** І взяв Ісус Ахара, сина Зарана, і срібло, і одіж, і золоту посудину, завів їх до долини, до Ахара; і його синів, і його дочок, і його худобу, і його ослів, і всіх його овець, і його шатро, і ввесь його маєток, і ввесь Ізраїль – за ним. І вивів їх з усім до Емекахора. **25** І сказав Ісус Ахарові: Чому ти нас вигубив? Сьогодні тебе вигубив Господь. І ввесь Ізраїль побив його камінням, і спалили все його вогнем, і закидали камінням. **26** Насипали над ним велику могилу каміння, – і Господь спинив лють свого гніву. Задля цього названо ім'я того місця Емекахор, і аж до цього дня.

Глава 8

1 І сказав Господь до Ісуса: Не бійся ані не жахайся. Візьми з собою всіх військових мужів, вставши ж, піди до Ґай. Ось даю в твої руки царя Ґай, і його землю, і його

тесѧ до оутра, (ꙗко) се глетъ гь бъ іилевъ. клѧтва [есть въ ва][26] не възможете стати пре враги вашими, дондеже изметe ([ѡ себе самы][27] клѧтвꙋ)[28]. (-)[29] да съберетесѧ вси заоутра, по племеномъ (вашимъ) и бꙋдетъ племѧ еже покажетъ гь· да приведете до сонмꙋ, (-)[30] сонмъ (же) иже покажетъ гь. да приведете по домо (-)[31] дом (же) иже покажетъ гь. да приведете по мꙋжемъ· І иже сѧ обличи да изгоритъ огнемъ (самъ) и все еликоже есть его, ꙗко престꙋпи завѣтъ гнь. и сътвори беззаконїе въ іили· И обꙋтрѣ ісꙋс заоутра и приведе лю по племени, і обличисѧ племѧ іоудино· И приведесѧ по сомомъ, и обличисѧ сонмъ зарани. (и приведесѧ сонмъ зараинъ по домꙋ и обличисѧ домъ замврїи·) И приведесѧ (домъ его) по мꙋжемъ, и обличисѧ ахаръ снъ (хармїинъ, сна) замврїина, сна заранѧ, (ѡ племени іоудина)· И рече ісꙋсъ ахарꙋ (снꙋ мои) даждь славꙋ дне, гви бꙋ іилевꙋ. и даждь емꙋ исповѣданїе, исповѣждь ми что еси сътворилъ и не потаи ѡ мене· И ѿвѣща ахар ісꙋсꙋ и рече (поистиннѣ) съгрѣшихъ. пре гмъ бмъ іилевымъ, сице и сице сътворихъ· видѣхъ въ плѣнѣ ризꙋ. краснꙋ (и) добрꙋ, и с дидрагмъ сребра и съсꙋдъ единъ златъ. н. дидрагмъ, (помыслихъ)[32] на нѧ (и) взѧхъ, и (все)[33] то съкрыхъ в земли въ кꙋщи моеи, (-)[34] сребро съкрыхъ по ними· И посла ісꙋсъ послы и (шеше)[35] въ кꙋщꙋ въ полчище. (-)[36] сїе (же) бѧше съкровенно въ кꙋщи, и сребро по ними· І изнесоша и ис кꙋща и принесоша къ ісꙋсꙋ и къ старцемъ іилевы и положиша ѧ пре гмъ· И поѧ ісꙋ ахара сна заранѧ. и (сребро и ризꙋ и съсꙋдъ златыи) възведе и въ дебрь (къ ахарꙋ)[37] и сны его и дщери его, и говѧда его и ослѧта его и вси овца его и кꙋщꙋ его, и все имѣнїе его. и весь [іиль][38] по немъ, и възведе ѧ (съ всѣмъ) въ емекахоръ· И рече ісꙋсъ ахарꙋ почто потреби насъ. потреби тѧ гь днесь и побиша и каменїе весь іиль. и (съжгоша его все огне, и наметаша каменїемъ·) Иссыпаша на немъ могилꙋ каменїемъ великꙋ. и оустави гь ꙗрость гнѣва своего. сего ради прозвасѧ (имѧ мѣстꙋ томꙋ)[39] емекахоръ, дажъ и до (сего дне)[40].

Гла, и·

И
ре гь къ ісꙋсꙋ не боисѧ ни оужасаисѧ поими съ собою [всѧ мꙋжа][1] воинскїа, (-)[2] въставь (же) възыди въ гаи. се (даю)[3] въ рꙋцѣ твои црѧ гаиска и землю его,

(и҆ лю́ди є҆го и҆ гра́дъ є҆го)· И҆ да сътвори́ши га́ю
(и҆ цр҃ю є҆го), ꙗ҆́коже сътвори̇̀ і҆ерихо́нꙋ и҆ цр҃ю є҆го.
(-)[4] поло́н (же и҆) ско́ты (є҆го) да плѣни́ши себѣ̂,
ѹ҆стро́и же себѣ̂ по́садꙋ гра́да за собо́ю· И҆ (въс-
та́въ)[5] і҆исъ и҆ вс҃и мꙋжи во́иньстїи, да вни-
дꙋтъ въ га́и. [і҆ и҆збра̀][6] і҆исъ, л҃, ты́сѧщъ
мꙋжъ во́инъскїи си́лныи крѣ́постїю, и҆ посла̀ (-)[7]
но́щїю· И҆ заповѣ́да и҆мъ гл҃ѧ, вы съкры́итесѧ
за гра́домъ. да не (бꙋ́дете дале́че)[8] гра́да (ѕѣ-
ло). и҆ да бꙋ́дете вс҃и гото́ви· (-)[9] а҆зъ (же) и҆ вс҃и
[людїе][10] и҆̂же съ мно́ю. приступимъ къ гра́дꙋ,
и҆ да бꙋ́детъ є҆гда̀ и҆зы́идꙋтъ живꙋ́щїи въ
га́и, въ срѣте́нїе на́мъ ꙗ҆́коже и҆ пре́жде· (-)[11]
Побѣ́гнем ѿ лица̀ и҆хъ и҆ ꙗ҆́коже и҆зы́идꙋтъ въ
слѣдъ на́с, да ѿба́вимъ ѧ҆̀ ѿ гра́да, и҆ рекꙋ́тъ
бѣжа́тъ сїи ѿ лица̀ на́шего ꙗ҆́коже и҆ пре́жде·
Вы́ же (въста́вше)[12] ѿ крова да вни́дете въ
гра́дъ, (и҆ преда́стъ и҆̀ гь бг҃ъ на́шъ в рꙋцѣ
ва́ши· Бꙋди же и҆ ꙗ҆́коже во́зметъ гра́д да запа-
ли́те и҆̀ о҆гне́мъ) по слове́си (гн҃ю)[13] сътвори́те,
с҃е (заповѣ́даю)[14] ва́м· И҆ посла̀ ѧ҆̀ і҆исъ, і҆ и҆до́ша
въ заста́вы и҆ сѣдо́ша межꙋ ведиле́мъ, и҆ ме́ж-
дꙋ га́ием, ѿ мо́рѧ га́иска· И҆ о҆бꙋтрѣвъ і҆исъ
заѹ҆́тра съглѧда̀ лю́ди. и҆ (възы́иде)[15] са́мъ и҆
ста́рцы [і҆и҃льтестїи][16] пре́д (людми)[17] въ га́и· И҆
вс҃и лю́дїе во́инстїи с ни́мъ възыидо́ша, і҆ и҆дꙋ-
щи прїидо́ша сꙋпроти́въ гра́да ѿ въсто́ка. (и҆
о҆по́лчишасѧ ѿ сѣ́вера въ га́и, и҆ бы́сть де́бр
д҃ є҆з́ра а межꙋ и҆ми и҆ межꙋ га́иемъ· *И҆ взѧ ꙗ҆́ко, є҃, мꙋ-
жїи, и҆ положи̇̀ и҆хъ на по́садꙋ междꙋ̀ веди́лемъ
и҆ га́иемъ ѿ за́пада гра́да· И҆ прибли́жишасѧ
лю́дїе ве́сь по́лкъ ѿ сѣ́вера гра́да, а҆ о҆ста́тки
є҆го ѿ мо́рѧ гра́да, и҆ по́иде і҆исъ но́щи о҆нои
посредѣ де́бри)[18]. И҆ бы́сть ꙗ҆́ко видѣ цр҃ь га́и-
скїи, потща́сѧ (заѹ҆́тра и҆зы́ти)[19] (и҆ мꙋжи гра́д-
стїи) противꙋ и҆мъ прѧмо· (И҆ бы́сть є҆гда̀ ѹ҆видѣ
с҃е цр҃ь га́искїи, а҆́бїе въста́въ ра́но, і҆ и҆зыдо́ша
мꙋжїе га́истїи) на́ брань, са́мъ и҆ вс҃и лю́дїе
(є҆го)[20]. (въ́ времѧ пре́д лице́м заста́въ,) (-)[21] сїи
(же) не вѣ́дѧша ꙗ҆́ко по́сада є҆сть за гра́дом (є҆го)·
И҆ (ѹ҆видѣвъ ѧ҆)[22] (-)[23] (і҆исъ ѿи́де)[24] и҆ [ве́сь][25]
(лю́дъ)[26] ѿ лица̀ и҆хъ, (и҆ бего́ша пꙋте́мъ въ
пꙋсты́ню· И҆ премо́гъ же ве́сь лю́дъ гна́ти по
ни́х, и҆ прельсти́шасѧ.) и҆ погна́ша въ слѣ́дъ
сн҃овъ і҆и҃левъ, и҆ (-)[27] ѿстꙋпи́ша ѿ гра́да· (И҆) не
о҆ста̀ никто́же въ га́и (и҆ веди́ль, но гна́ша
вс҃и)[28] въ слѣдъ і҆и҃лѧ. и҆ о҆ста́виша гра́дъ ѿ-
ве́рстъ, и҆ гна́ша въ слѣ́дъ і҆и҃лѧ· И҆ ре́че гь къ
і҆исꙋ простри̇̀ рꙋкꙋ свою̀ (и҆)[29] копїѐ и҆̂же в рꙋцѣ
твое́и на гра́дъ, ꙗ҆́ко в рꙋкꙋ твою̀ преда́х и҆̀ (-)[30].
И҆ простре̇̀ і҆исъ рꙋкꙋ свою̀ (и҆) копїѐ на гра́дъ, и҆
заста́вы въста́ша ско́ро ѿ мѣ́ста своего. і҆ и҆-

народ, і його місто. **2** І зробиш з
Ґаєм і його царем так, як ти вчинив
Єрихонові і його цареві; полон же і
його скотину візьмеш в полон собі.
Приготов же собі засідку міста за
собою. **3** І встав Ісус і всі військові
мужі, щоб ввійти до Ґай. І вибрав
Ісус 30 тисяч сильних військових
мужів в кріпості, і послав вночі. **4** І
заповів їм кажучи: Ви сховайтеся
за містом. Не будьте дуже далеко
від міста, і будьте всі готові. **5** Я ж і
ввесь народ, що зі мною, підійдемо
до міста; і буде, коли вийдуть ті,
що живуть в Ґаях нам назустріч,
так як і перед тим, втечемо від їх-
нього лиця. **6** І як вийдуть вслід за
нами, відтягнемо їх від міста, і ска-
жуть: Ці втікають від нашого лиця,
так як і перед тим. **7** Ви ж, вставши
зі сховку, ввійдете до міста, і Гос-
подь Бог наш видасть їх у ваші ру-
ки. Буде ж, і як візьмете місто, за-
палите його вогнем, **8** зробите за
господнім словом; ось я вам запові-
даю. **9** І послав їх Ісус, і вони пішли
до засідки, і засіли між Ветилем і
між Гаями, з заходу Ґай. **10** І встав-
ши вдосвіта, Ісус провірив народ, і
пішов сам та ізраїльські старшини
перед народом до Ґай. **11** І ввесь
військовий народ пішов з ним, і
йдучи, прийшли проти міста зі схо-
ду, **12** і стали полками з півночі, в
Ґаю, і була долина між ними і між
Ґаєм. *І він взяв яких 5000 мужів, і ез3. 1
послав їх в засідку між Ветилем і
Ґаєм, зі заходу міста. І наблизився
народ, ввесь полк, з півночі міста, а
його осталі – з заходу міста; і пі-
шов Ісус в тій ночі посеред долини.
14 І сталося, як побачив цар Ґаю,
поспішився вдосвіта вийти: він і
мужі міста прямо проти них. І ста-
лося, коли це побачив цар Ґаю, зра-
зу встав рано, і вийшли мужі ґайскі
на бій: сам він і ввесь його народ в
часі перед лицем засідки – ці ж не
знали, що за його містом є засідка.
15 І побачивши їх, відійшов Ісус і
ввесь народ від їхнього лиця, і біг-
ли дорогою в пустиню. І пустився
ж ввесь народ гнатися за ними, – і
були обманені. **16** І погналися вслід
за ізраїльськими синами – і вони
відступили від міста. **17** І не зостав-
ся ніхто в Ґаю і Ветилі, але гналися
всі вслід за Ізраїлем. І оставили
місто відкрите, і погналися вслід за
Ізраїлем. **18** І сказав Господь до
Ісуса: Простягни свою руку і списа,
що в твоїй руці, проти міста, бо в
твої руки передав я його. І простя-
гнув Ісус свою руку і списа проти
міста; **19** і засідки швидко встали зі
свого місця і вийшли, коли він про-
стягнув руку; і ввійшли до міста, і

взяли його, і поспішившись, запа-
лили його вогнем. **20** І місцеві меш-
канці Ґаю, оглянувшись позад себе,
побачили дим, що підносився з міс-
та до неба, і після цього не мали
куди втекти, ані сюди ні туди. На-
род же, що відбіг в пустиню, повер-
нувся на переслідувачів. **21** Ісус же
і ввесь Ізраїль, побачивши, що за-
сідки взяли місто і що піднімається
дим міста до неба, і повернулись, і
вибили мужів Ґай. **22** Ці ж вийшли
з міста їм назустріч, і звідусіль о-
точили їх ізраїльтяни: ці – з цієї
сторони, а інші – з другої сторони; і
вибили їх, доки не остався ні один з
них живий, ані не втік. **23** Царя ж
Ґай взяли живим і привели його до
Ісуса. **24** І сталося, як перестали
ізраїльські сини вбивати мешканців
Ґаю на полях, в горі, на схилі, на
якому за ними гналися, де впали всі
від леза меча; і повернувся ввесь
Ізраїль до Ґаю, і побив їх мечем. **25**
І були всі ті, що впали в тому дні, з
чоловічого і до жіночого роду, –
12-ть тисяч, всіх, що жили в Ґаю.
Ісус же не повернув руки, яку прос-
тягнув зі списом на землю, доки не
прокляв всіх, що мешкали в Ґаю, **27**
за винятком їхнього скота і маєтку,
що в тому місті взяли в полон собі
ізраїльські сини за господнім нака-
зом, так як наказав Ісусові. **28** І спа-
лив Ісус місто вогнем, і є незаселе-
ним навіки, і є запустілим, і аж до
цього дня. **29** Царя ж Ґаю він пові-
сив на дереві, і був на дереві до ве-
чора; як заходило ж сонце, Ісус
заповів – і зняли його тіло з дерева,
і кинули його до потоку перед бра-
мою міста, і насипали над ним ве-
лику могилу каміння, і до цього
мой2. 20 мой5. 27 дня. **9,2a** *Тоді Ісус збудував жер-
товник Господеві Богові Ізраїля на
горі Ґайвал. **2b** Так як був заповів
Мойсей, господній раб, ізраїльсь-
ким синам; так як написано в зако-
мой2. 20 ні Мойсея: *жертовник з нетесано-
го каміння, до яких не прикладено
заліза; і приніс там цілопалення
Господеві, жертву спасіння. **2c** І
написав Ісус на каміннях другий
закон, закон Мойсея, який написав
перед ізраїльськими синами. **2d**
Ввесь же Ізраїль: і їхні старшини,
їхні судді, і їхні писарі проходили
по обох боках, по боках кивота, пе-
ред священиками і левітами, що
несли кивот господнього завіту;
приходько ж і тубілець, що були:
половина їх коло гори Ґавал і по-
ловина їх коло гори Евал, так як
був заповів Мойсей, раб господній,
щоб благословити ізраїльський на-
род вперше. **2e** Після цього ж так
прочитав всі слова цього закону:

зыидоша егда простре руку и вънидоша въ
градъ и взяша и. и потщавшася запалиша
(его)[31] огнемъ. И озрѣвшеся обаватели (насе҃ни-
цы) гаистїи въспять ихъ (-)[32] узрѣша дымъ
въсходяще ѿ града до нб҃се. и (посемъ) не и-
мѣша камо побѣгнути ни сѣмо ни овамо.
(людїе же ѿбѣгшїи въ пустыню възвратиша-
ся на гонители). (-)[33] Ісусъ (же) и весь ı҃иль (ви-
дѣвше)[34], яко взяша заставы градъ. и яко
(въсходитъ)[35] дымъ градныи до нб҃се, и обра-
тившеся. (і) избыша мужи гаискїи. (-)[36] Сїи
(же) изыдоша из града противу (имъ), и (о-
бъяша ихъ ѿвсюду ı҃ильтяне)[37]. сїи ѿ сїю
страну, (а)[38] инїи обону страну, і избиша [я][39].
дондеже не оста (ни единъ) ѿ нихъ цѣлъ ни у-
бѣжа. (-)[40] Цр҃я (же) гаиска яша жива и приведо-
ша и къ Ісусу. И (бысть) яко престаша сн҃ове
ı҃илеви сѣкущи (насе҃никъ)[41] гаискихъ. на полехъ
(-)[42] въ горѣ до исхода. на немъже (ихъ гони-
ша)[43] (идѣже падоша вси острїе меча)[44]. И об-
ратися (весь ı҃иль)[45] въ гаи и посѣче (я ме-
чем)[46]. И быша (вси) па҃шїи въ (тои дн҃ь)[47] ѿ
мужеска полу и до женьска, ві тысящь, всѣхъ
живущи въ гаи. (Ісусъ же не обрати руку яже
простер копїемъ на землю. дондеже прокля
всѣхъ обитающи въ гаи.) Развѣ скота (ихъ) і
имѣнїа иже въ градѣ (оно)[48] плениша [себѣ][49]
сн҃ове ı҃илеви, по повелѣнїю гн҃ю якоже повелѣ
(-)[50] Ісусу. И запали (градъ Ісусъ)[51] огнемъ, (и
есть)[52] без уселенїя въ вѣкъ, (и есть опус-
тѣнїемъ)[53] даже (и) до (сего дн҃е)[54]. (-)[55] Цр҃я
(же) гаиска повѣси на древѣ (-)[56], и бяше на
древѣ до вечера. (-)[57] заходящу (же) слн҃цу, пове-
лѣ Ісусъ. и сняша [тѣло его][58] съ древа и по-
вергоша и въ (потоцѣ)[59], (пре врата града,) і
иссыпа на нь могилу (велику) каменїе (и) до се-
го дн҃е. *[Тогда съгради Ісусъ олтарь, гв҃и бу҃ ѣ мо к / е мо кз
ı҃илеву въ горѣ гаивалъ. Якоже бѣ заповѣда
моусїи рабъ гн҃ь сн҃омъ ı҃илевымъ. якоже пи-
шетъ въ законѣ моусїовѣ, *олтарь ѿ каме- ѣ мо к
нїи нетесаныхъ. на нихъже нѣсть ся възложи-
ло желѣзо, и вънесе ту всесъжженїе гв҃и (-)[60]
требу сп҃сенїя. И въписа Ісусъ на камыцѣхъ,
вторыи законъ, законъ моусїовъ. иже написа
пре сн҃ы ı҃илевыми. (-)[61] весь (же) ı҃иль и старцы
ихъ (-)[62] судїи [и][63] и книгочїа и, преходаху
оба полы съ страну ковчега. пре (-)[64] жерцы и
левити (възвизающими)[65] ковчегъ завѣта гн҃я.
(-)[66] пришелецъ (же) и тузёмецъ иже бяху
полъ (ихъ) близъ горы (гавалъ)[67], и (-)[68] пол
(ихъ) близъ горы (евалъ)[69]. якоже бѣ заповѣда
моусїи рабъ гн҃ь. (бл҃вяще)[70] люди ı҃илевы въ

первыѧ̑· (-)[71] По семꙋ же тако почте̑ [-][72] всѧ̀ сло-
веса̀ закона сего̀, блг҃вениꙗ и клѧтвы. по всемꙋ
писанїю въ законѣ мѡѷсїовѣ· (И) не бысть сло-
веси ѡ всѣхъ иже заповѣда мѡѷсїи (-)[73]. егоже не
почте̑ їсꙋсъ въ оуши всемꙋ сонмꙋ сн҃овъ їи҃левъ,
мꙋже̑ и жена̑ и дѣтемъ, и пришелцемъ, (хо-
дащимъ посредѣ ихъ)[74]][75]·

Гл҃а, д҃·

И (бысть) ꙗко (-)[1] оуслышаша [вси][2] цр҃и
(амморрейстїи)[3], ꙗже ѡбонꙋ странꙋ їор-
дана. (і) иже въ горстѣи і иже въ рав-
нѣи, і иже (-)[4] подолгъ мора великаго. і
иже въ сꙋпротивнѣи дꙋбравѣ, и (хеттѣеи)[5], [и
амморрен, и гергесеи, и хананеи, и ферезеи, и е-
веи, и еоусеи][6]· Снидошасѧ вкꙋпѣ сѣщисѧ съ
їсꙋсомъ и съ їи҃лемъ едїномыслено· [-][7] И живꙋ-
щимъ (же въ холъмѣ) въ гаваонѣ. слышаша
елико сътвори гь҃ иерихонꙋ, и гаи· (-)[8] Сътвори-
ша же и сїи съ лꙋкавьствомъ· (-)[9] пришедше (оубо
и) (съдѣлаша себѣ послы)[10], въземше врѣтища
ветха на ѡслы своѧ, и мѣхи (ветхи винны)[11],
и разсѣдъшаасѧ завазаны· (-)[12] И сапози (-)[13]
ветхи, и заплачены на ногꙋ и. и ризы (-)[14] повет-
шаны на нихъ, и хлѣбъ (и) (брашна ихъ)[15] (бѣ-
ша) пресхли (съдробени и съплеснѣли)[16]· И прїи-
доша къ їсꙋсꙋ въ полчище їи҃лево въ галгалꙋ. и
рекоша (емꙋ)[17] и [всемꙋ][18] їи҃лю ѿ землѧ далнїа
прїидохомъ, и нн҃ѣ завѣщайте намъ завѣтъ·
И рекоша сн҃ове їи҃леви къ (хорею)[19]. вѣдѣ (ꙗко
ты)[20] посредѣ (на)[21] живеши, (-)[22] како [завѣ-
щаю тебѣ][23] завѣтъ· И рекоша къ ісꙋсꙋ раби
(есмы твои)[24]. и ре҃ к нимъ їсꙋсъ ѿкꙋдꙋ есте̑,
(или)[25] ѿкꙋдꙋ ходите· И рекоша [къ немꙋ][26] ѿ
(далнаа землѧ)[27] ѕѣло (прїидохомъ)[28] раби
твои, въ имѧ г҃а б҃а твоего. слышахомъ бо
имѧ его и все елико сътвори въ египтѣ· И
(все) елико сътвори [двѣма][29] цр҃ема (амморрейско-
ма)[30]. иже бѣхꙋ ѡбонꙋ странꙋ їордана, *сїонꙋ
цр҃ю (севоньскꙋ)[31]. і (иогꙋ)[32] цр҃ю васаньскꙋ, иже
живаше въ астародѣ, и въ (драинѣ)[33]· (-)[34] [-][35]
Рекоша к намъ старцы наши, и вси живꙋщїи
на земли нашеи гл҃юще. възмѣте себѣ брашно
на пꙋть, і идѣте противꙋ имъ, и рцѣте къ
нимъ раби (есмы [ваши][36])[37], и нн҃ѣ завѣщайте
намъ завѣтъ· Сїи хлѣбы (наши) теплыѧ
взахомъ (ѿ домовъ наших)[38]. воньже дн҃ь изы-
дохомъ прїити къ вамъ, нн҃ѣ же пресхоша и
быша истощени· И сїи мѣси винны (новы иже
налїахомъ)[39], и си расѣдошасѧ. и ризы наша
(сїа) и обꙋвища наша [обетшаша][40], ѿ долга
пꙋти ѕѣло· И взаша кнѧзи брашно ихъ, (а)[41]

д҃ мѡ҃ ка҃

благословення і прокляття за всім
записаним в законі Мойсея. **2f** І Не
було слова з усіх, які заповів Мой-
сей, якого не прочитав Ісус в вуха
всього збору ізраїльських синів:
мужам і жінкам, і дітям, і при-
ходькам, що ходили посеред них.

Глава 9

1 І сталося, як почули всі аммо-
рейські царі, що на другій стороні
Йордану, і що в гірській околиці, і
що на рівнині, і що вздовж велико-
го моря, і що в протилежній долині,
і хеттеї, і амореї, і ґерґесеї, і хана-
неї, і ферезеї, і евеї, і євусеї. **2** Зіб-
ралися вони разом, щоб одностайно
воювати з Ісусом і з Ізраїлем. **3** І ті,
що жили ж на вершку, в Ґаваоні,
почули, що вчинив Господь Єрихо-
нові і Ґаєві. **4** Зробили ж і ці по-
хитрому. Прийшовши, отже, і пос-
тавили собі послів, взявши на своїх
ослів старі мішки, і старі бордюги
вина, і подерті онучі, **5** І стару і
сходжену обуву на їхні ноги. І на
них стара одіж, і хліб, і їхня їжа бу-
ли пересохлі, подроблені і сплісня-
вілі. **6** І вони прийшли до Ісуса, до
ізраїльського табору до Ґалґал, і
сказали йому і всьому Ізраїлеві: Ми
прийшли з далекої землі, і тепер за-
віщайте з нами завіт. **7** І сказали із-
раїльські сини до хорея: Знаю я, що
ти живеш посеред нас, як завіщаю з
тобою завіт? **8** І сказали до Ісуса:
Раби ми є твої. І сказав до них Ісус:
Звідки є ви, або звідки приходите?
9 І сказали до нього: Твої раби
прийшли з дуже далекої землі в і-
мені Господа Бога твого. Бо ми по-
чули Його ім’я і все те, що він вчи-
нив в Єгипті, **10** і все те, що він
вчинив двом амморейським царям,
які були на другому боці Йордану –
*Сіонові, цареві севонському, і Йо- мой4. 21
гові, цареві васанському, який жив
в Астароті і в Драїні. **11** До нас ска-
зали наші старшини і всі, що жи-
вуть у нашій землі, кажучи: Візь-
міть собі їжу на дорогу, і підіть їм
назустріч, і скажіть до них: Ми є
вашими рабами, і тепер завіщайте з
нами завіт. **12** Ці наші хліби тепли-
ми взяли ми з наших домів в тому
дні, в якому вийшли, щоб до вас
прийти, – тепер же висохли і стали
подробленими. **13** І це нові бордю-
ги вина, до яких ми налили, і вони
роздерлися. І ця наша одіж і наша
обува постарілася від дуже довгої
дороги. **14** І князі взяли їхню їжу, а
Господа не запитали. **15** І зробив
Ісус з ними мир, і завіщав з ними

завіт для їхнього збереження, і їм
поклялися князі збору. **16** І сталося,
по трьох днях після того, як склали
з ними завіт, і почули, що близько
до них є, і що між ними живуть. **17**
І вставши, ізраїльські сини прий-
шли до їхніх міст на третій день,
їхні ж міста були Ґаваон, і Кефира,
і Вирой, місто Ярим. **18** І не звели з
ними війни Ісус та ізраїльські сини,
бо поклялися їм князі збору Госпо-
дом Богом Ізраїля; і ввесь ізраїль-
ський збір нарікав до князів. **19** І
сказали всі князі всьому зборові:
Ми їм поклялися Господом Богом
ізраїльським, і тепер не можемо до
них доторкнутися. **20** Це зробім,
щоб їх лишити при житті, – і влаш-
туємо їх; і не буде на нас гніву че-
рез клятву, якою ми їм поклялися.
21 І сказали їм князі: Хай ці жи-
вуть, і будуть носити дерево, і но-
сити воду всьому зборові. І зробив
ввесь збір так, як сказали їм князі.
22 І закликав їх Ісус, і сказав їм,
мовлячи: Чому ви нас обманули,
кажучи що: Дуже далеко ми є від
тебе. Ви ж є тубільці, що живете
між нами. **23** І тепер ви є прокляті, і
не забракне у вас раба, що носить
дерево і носить воду мені і моєму
Богові. **24** І відповіли Ісусові, кажу-
чи: Тому що нам, твоїм рабам, спо-
віщено те, що обіцяв Господь Бог
твій Мойсеєві, своєму рабові: дати
вам всю цю землю і вигубити нас і
всіх, що живуть на ній, з-перед ва-
шого лиця; задля цього і ми дуже
налякалися за наші душі від вашого
лиця, *тому* ми вчинили це діло. **25**
І тепер, ось ми в твоїй руці – вчини
з нами так, як вам подобається і як
вам здається чинити. **26** І зробили
їм так, і спас їх Ісус в тому дні з
рук ізраїльських синів, які їх не по-
били. **27** І поставив їх Ісус в тому
дні носити дерево і носити воду
всьому зборові і божому жертовни-
кові. Через це стали ці, що живуть
в Ґаваоні, носити дерево і носити
воду божому жертовникові – і до
сьогоднішнього дня до місця, яке
вибере Господь.

г҃а не въпрашаша. и сътвори ісусъ с ними
миръ, и оуставы къ нимъ завѣ, ради снабдѣ-
нїа ихъ. и клѧшасѧ и҃ кн҃ѕи сонма· И бысть
по тре҃ д҃нех по завѣщанїи къ нимъ завѣта.
(и) слышаша ꙗко бли҃ ихъ суть, и ꙗко посредѣ
и҃ живутъ· И (въставше)[42] с҃нове і҃илеви (-)[43] въ-
зыидоша въ градъ и҃, (въ третїи д҃нь). гради
же ихъ (бѧху) гаваонъ, и кефира, и (вирои)[44]
(-)[45] градъ иаримъ· И не сътвориша съ ними
рати (ісусъ и) с҃нове і҃илеви. ꙗко клѧшасѧ имъ
(-)[46] кн҃ѕи сонма г҃мъ б҃гомъ і҃илевымъ, и роп-
таху весь сонмъ (і҃илевъ) до кн҃ѕеи· И рекоша
[вс҃и][47] кн҃ѕи всему сонму, мы клѧхомсѧ имъ
г҃мъ б҃гомъ і҃илевомъ. и н҃нѣ не може҃ коснути-
сѧ ихъ· Се да сътвори҃ да ѧ живимъ и оу-
строимъ ѧ и не будетъ на на҃ гнѣвъ клѧт-
вы ра҃ еюже клѧхомсѧ имъ· (И рекоша и҃ кн҃ѕи)
да живутъ (си). и будутъ древоносцы и водо-
носцы всему соньму, (и сътвори весь соньмъ) ꙗ-
коже рекоша имъ кн҃ѕи· И съзва ихъ ісусъ и ре҃
имъ (г҃лѧ), почто прельстисте (насъ)[48] г҃лще.
(ꙗко) далече [есми ѿ тебе][49] ѕѣло, вы же насел-
ницы есте живущїи в на҃· И н҃нѣ проклати
(вы)[50], (и) не оскудѣет ѿ васъ рабъ [-][51] древо-
носецъ (и водоносецъ) мн҃ѣ, и б҃ви моему· И ѿ-
вѣщаша ісусу г҃люще, (понеже) възвѣстисѧ
намъ (рабомъ твои҃), елико обѣща г҃ь б҃ъ твои
моѵсїю рабу своему дати вамъ (вс҃ю) (сїю
землю)[52]. и потребити насъ, и всѧ живущаѧ
на неи ѿ лица вашего. (сего ради) и оубоѧхосѧ
ѕѣло о д҃шахъ нашихъ ѿ лица вашего (-)[53] съ-
творихомъ дѣло се· И н҃нѣ се мы въ руцѣ
(твоеи)[54], ꙗкоже (вы есть годѣ)[55] и ꙗко сѧ
вамъ мнитъ (творити)[56] нам (сътвори)· И съ-
твориша имъ сице, і избави ѧ ісусъ въ (тои
д҃нь)[57] ѿ руку с҃новъ і҃илевъ, (иже)[58] не оубиша
ихъ· И постави ѧ ісусъ въ (тои д҃нь)[59] древо-
носца и водоносца, всему сонму и олтарю б҃жїю.
сего ра҃ быша живуще, въ гаваонѣ древоноси, и
водоноси олтарю б҃жїю (и) до д҃нешнѧго д҃не,
(-)[60] на мѣсте еже изберетъ г҃ь·

Глава 10

1 Після цього, як почув Адони-
везок, цар Єрусалиму, що Ісус взяв
Гай, і вигубив його; так як зробив з
Єрихоном і його царем, так зробив
і Гаєві і його цареві, і що самі зда-
лися Ісусові і Ізраїлеві ті, що жи-
вуть в Ґаваоні, **2** і були в них. Зля-
калися дуже самі в собі, бо знали,
що Ґаваон – було велике місто, як
одне з великих міст, і що всі мужі в
ньому сильні. **3** І послав Адониве-

Г҃ла, і҃·

И (осемъ) ꙗкоже оуслыша (адонивезокъ)[1] ц҃рь
і҃ер҃лимъскъ ꙗко взѧ ісусъ гаи, и потре-
би его ꙗкоже [сътвори][2] ієрихону и ц҃рю е-
го· тако [сътвори][3] (и) гаю, и ц҃рю его· И
ꙗко сами суть въдалисѧ живущїи въ гавао-
нѣ къ ісусу и къ і҃илю, и быша въ ни҃· (-)[4] Оу-
боѧшасѧ сами в себѣ ѕѣло, [вѣдаху][5] бо ꙗко
(градъ (бѧше) великъ)[6] гаваонъ. ꙗко единъ ѿ
великихъ г҃ра, и вси мужи (иже въ немъ)[7]

крѣ́пцы. И҆ посла̀ (а҆донивезо́къ)[8] цр҃ь і҆ерⷭ҇лиⷨскъ, къ
є҆ла́мꙋ цр҃ю хеврѡ́ньскꙋ, и҆ къ [фераа́нꙋ][9] цр҃ю и҆ери-
мꙋдьскꙋ, и҆ къ [а҆фі́ю][10] цр҃ю лахи́съ, и҆ къ (да-
ве́рꙋ)[11] цр҃ю (ѻ҆долаⷨскꙋ)[12] гл҃юще. (-)[13] възы́идѣте
къ мнѣ̀ и҆ помози́те ми (-)[14] да побою́сѧ гава-
о́нъ. вдали бо сѧ сꙋть (сами) къ і҆и҃сꙋ, и҆ къ
сн҃омъ і҆и҃левымъ. (И҆ събра́шасѧ) и҆ възыидо́ша,
є҃, црⷭ҇и є҆вꙋсе́искъ, (и҆) цр҃ь і҆ерⷭ҇лимъскъ, и҆ цр҃ь хев-
ро́нскъ, и҆ цр҃ь (є҆рмꙋ́дъскъ)[15], и҆ цр҃ь лахи́съ, и҆
цр҃ь (а҆гло́нъскъ)[16]. сі́и сами и҆ вси лю́діе и҆хъ, и҆
ѡ҆бъсѣ́дше гаваѡ́нъ, и҆ въе́вахꙋ на́нь. И҆ посла́ша
живꙋщі́и въ гаваѡ́нѣ къ і҆и҃сꙋ въ по́лчище і҆и҃лво
въ галга́лꙋ гл҃юще, не ѡ҆трѣша́и (рꙋ́кꙋ)[17] свою̀ ѿ
ра́бъ свои́хъ. възы́иди къ на́мъ ско́ро, (и҆ помозѝ
на́мъ, и҆ ѿи́ми на́съ)[18], ꙗ҆́ко събраны сꙋть на́ ны
вси цр҃и (а҆ммо́рре́нстіи)[19] живꙋщеи въ го́рстѣи.
И҆ възы́иде і҆и҃съ ѿ галга́лъ самъ и҆ вси лю́діе
во́инстіи с нимъ, (и҆) ве́сь (мꙋжъ) си́лныи (и҆)[20]
крѣ́пкіи. И҆ рч҃е гд҃ь къ і҆и҃сꙋ не бо́исѧ и҆хъ ꙗ҆́ко в
рꙋцѣ̀ твоѝ преда́хъ ѧ҆̀. (и҆) не ѡ҆ста́нетъ ѿ нихъ
ни є҆ди́нъ пре́дъ вами. И҆ прі́иде на нихъ і҆и҃съ вне-
за́пꙋ. всю (бо) но́щь и҆де ѿ галга́лъ. И҆ оу҆жасѐ ѧ҆̀
гд҃ь ѿ лица̀ [-][21] і҆и҃лева, и҆ съкрꙋшѝ ѧ҆̀ съкрꙋше́-
ні́емъ вели́кимъ въ гаваѡ́нѣ. и҆ прогна́ша ѧ҆̀
пꙋте́мъ въсхо́да [видоро́ньска][22], и҆ сѣча́хꙋ и҆хъ
даже до а҆зи́ка, и҆ до маки́да. Внегда́ же бѣ-
жа́хꙋ сі́и ѿ лица̀ сн҃овъ і҆и҃левъ, до въсхо́да [ве-
деро́ньска][23]. и҆ гд҃ь просы́па на́ нѧ ка́менїе (вели́-
кое)[24] съ нб҃се даже до а҆зи́ка, и҆ бы́стъ мно́жаи-
ше оу҆ме́ршихъ ѿ (гра́да ка́менна)[25], не́же оу҆бїе́-
ныхъ, ѿ сн҃овъ і҆и҃левыхъ мече́мъ на сѣ́чи. Тог-
да̀ гл҃а і҆и҃съ къ гд҃ꙋ во́нже дн҃ь преда̀ [гд҃ь][26] бг҃ъ
(а҆ммо́реа)[27] подъ рꙋкꙋ і҆и҃лѧ, во́ньже съкрꙋшѝ ѧ҆̀ въ
гаваѡ́нѣ. и҆ съкрꙋши́шасѧ ѿ лица̀ [-][28] і҆и҃лева, и҆
ісаіа ҡи сира мв рч҃е і҆и҃съ. *да ста́нетъ слн҃це прѧ́мо гаваѡ́нꙋ. и҆
мц҃ь прѧ́мо де́бри (а҆лиѡ́нъ)[29]. И҆ ста̀ слн҃це, и҆
мц҃ь ста̀ до́ндеже (лю́діе і҆и҃левы) ѿмсти́ша (-)[30]
врагѡ́мъ своимъ, (не се́ ли є҆сть пи́сано въ кни́-
гахъ пра́веднаго.) и҆ ста̀ слн҃це средѣ̀ нб҃си, (и҆) не
скорѝ и҆ттѝ на за́падъ въ совершенїе дн҃и є҆ди́наго. и҆
не бы́стъ дн҃ь такі́и, ниже прежде и҆ниже по
то́мъ. да послꙋ́шаетъ бг҃ъ (та́ко гласа чл҃ча)[31],
ꙗ҆́ко гд҃ь поборѝ по і҆и҃лю. [И҆ възвратисѧ і҆и҃съ и҆
ве́сь і҆и҃ль с нимъ въ по́лчище галга́лъ][32]. И҆ ѿ-
бѣго́ша, є҃, црⷭ҇и си и҆ съкры́шасѧ въ пеще́рѣ ꙗ҆́-
же въ маки́дѣ. И҆ (повѣда́ша)[33] і҆и҃сꙋ гл҃юще. ѡ҆-
брѣто́шасѧ, пѧть, цр҃ь, съкры́вшихъсѧ въ пе-
щерѣ маки́да. И҆ рече і҆и҃съ завалѧ́ите ка́менї-
емъ (ве́лїемъ) оу҆́стїе пеще́рѣ, и҆ приста́вите (на
ни́ми) мꙋжа стрещѝ и҆хъ. Вы́ же не ѡ҆ставаи́те
женꙋщи въ слѣдъ врагъ вашихъ. И҆ сечѣте ѡ҆ста́-
нокъ и҆хъ, и҆ не дади́те вънити (и҆мъ) въ гра́ды

зок, цар Єрусалиму, до Елама, хев-
ронського царя, і до Фераана, єри-
мутського царя, і до Афія, царя Ла-
хіса, і до Давера, одоламського ца-
ря, кажучи: **4** Прийдіть до мене і
поможіть мені, щоб ми воювали
проти Ґаваона, бо вони самі здали-
ся Ісусові й ізраїльським синам. **5** І
зібралися, і пішли 5-ть євусейських
царів, і цар Єрусалиму, і хевронсь-
кий цар, і єрмутський цар, і цар Ла-
хіса, і аглонський цар – вони самі і
ввесь їхній народ; і окруживши Ґа-
ваон, і воювали проти нього. **6** І по-
слали ті, що жили в Ґаваоні, до Ісу-
са, до ізраїльського табору до Ґал-
ґалу, кажучи: Не відпускай своєї
руки від своїх рабів. Піди скоро до
нас і поможи нам, і визволи нас, бо
проти нас зібралися всі амморейсь-
кі царі, що живуть в гірській околи-
ці. **7** І пішов Ісус з Ґалґал, він сам і
ввесь військовий народ з ним, і
кожний сильний і кріпкий муж. **8** І
сказав Господь до Ісуса: Не бійся
їх, бо в руки твої Я їх передав, і ані
один з них не останеться перед ва-
ми. **9** І прийшов Ісус на них нагло,
бо цілу ніч він ішов з Ґалґал. **10** І
Господь нагнав на них страх від
лиця Ізраїля, і розбив їх великим
знищенням в Ґаваоні; і прогнали їх
дорогою підйому виторонського, і
рубали їх аж до Азика і до Макида.
11 Коли ж ці втікали від лиця ізра-
їльських синів до входу до Ветеро-
на, і Господь посипав на них вели-
ке каміння з неба – аж до Азика; і
було більше мертвих від кам'яного
граду, ніж забитих ізраїльськими
синами мечем у битві. **12** Тоді ска-
зав Ісус до Господа, в тому дні, ко-
ли видав Господь Бог амморея в
руки Ізраїля, в якому розбив їх в
Ґаваоні, і були знищені з-перед із-
раїльського лиця, і сказав Ісус:
*Хай стане сонце напроти Ґаваону і іс. 28 сир. 46
місяць напроти долини Алиону. **13**
І стало сонце і місяць в стоянні, до-
ки Ізраїльський народ не помстив
своїм ворогам. Чи це не є написане
в книгах праведного? І стало сонце
посеред неба, і не поспішилося іти
на захід, на закінчення одного дня.
14 І не було такого дня ані раніше,
ані пізніше, щоб Бог так вислухав
людський голос, як Господь вою-
вав з Ізраїлем. І повернувся Ісус і
ввесь Ізраїль з ним до полку в Ґал-
ґал. **16** І втекли ці 5-ть царів, і схо-
валися в печері, що в Макиді. **17** І
сповістили Ісусові, кажучи: Знай-
шлися п'ять царів, що сховалися в
печері Макида. **18** І сказав Ісус: За-
валіть камінням великим отвір пе-
чери і поставте над ними мужів,
стерегти їх. **19** Ви ж не покидайте

гнатися вслід за вашими ворогами, і
рубайте їхній останок, і не дайте їм
ввійти до їхніх міст, бо Господь Бог
наш їх передав в наші руки. **20** І ста-
лося, як перестав Ісус і всі ізраїльські
сини їх рубати дуже великим побит-
тям і аж до кінця, ті, що спалися ж
від них, і ввійшли до сильних міст.
21 І повернувся ввесь народ до табо-
ру, до Ісуса, до Макиди здоровим, і
не кивнув ніхто з них на ізраїльських
синів своїм язиком. **22** І сказав Ісус:
Відкрийте отвір печери, виведіть до
мене цих 5-ть царів з печери. **23** І ці
зробили, і вивели до нього 5-ть царів
з печери: єрусалимського царя, хев-
ронського царя, єрмутського царя, і
лахіського царя, і аглонського царя.
24 І сталося, коли їх вивели до Ісуса,
і скликав Ісус ввесь Ізраїль і військо-
вих старшин, що йшли з ним, кажучи
до них: Приступіть і станьте своїми
ногами на шиї цих царів. І присту-
пивши, стали своїми ногами на їхні
шиї. **25** І сказав до них Ісус: Не бій-
теся їх ані не жахайтеся, але будьте
мужні і кріпіться, бо так вчинив Гос-
подь всім вашим ворогам, з якими ви
воюватимете. **26** І забив їх Ісус, і по-
вісив їх на 5-ти деревах, і висіли до
вечора. **27** І сталося при заході сонця:
заповів Ісус – і зняли їх з дерев, і ки-
нули їх до печери, в якій вони схо-
валися; там їх закинули великим ка-
мінням в отворі печери – до сьогод-
нішнього дня. **28** Взяли ж і Макидан
в тому дні; і він вигубив *його* зброєю,
і вигубили його царя, і все, що дише
в ньому, і не остався ніхто в ньому у-
цілілим. І зробили з македанським
царем так, як зробили з єрихонським
царем. **29** І пішов Ісус і ввесь Ізраїль
з ним з Македана до Лемни, і обло-
жили їх. **30** І Господь видав і цих в
руки Ізраїлеві, і її царя; і вбили його
лезом меча і все, що дише в ній. І не
зосталося ані одного уцілілого в ній.
І зробив він з її царем так, як зробив
він з єрихонським царем. **31** І пішов
Ісус, і з ним ввесь Ізраїль з Левни до
Ляхиса, і окружив їх, і воювали про-
ти нього. **32** І видав Господь Ляхис в
руки Ізраїля, і взяв його в дні 2-а; і
вигубив його лезом меча і все, що ди-
ше в ньому, і вигубив його, так як
зробив він з Левною. **33** Тоді пішов
Орам, газерський цар, на поміч Ляхи-
сові – і вбив його Ісус лезом меча і
його народ, аж доки не остався з них
ні один, ні втікач. **34** І відійшов Ісус і
з ним ввесь Ізраїль з Ляхиса до Агло-
на. І оточив його, і воювали проти
нього. **35** І видав його Господь в руки
Ізраїлеві – і взяв його в тому дні; і
вибив його лезом меча, і все, що ди-
ше, що було в ньому, він вигубив, і
зробив він з ним так, як з Ляхісом.

и҆́хъ. преда̀ бо а҆̀ гь҃ бг҃ъ на́шъ въ ру́цѣ на́ши·
И҆ бы́сть ꙗ҆́ко преста̀ і҆исъ, и҆ [вси҃ сн҃ове][34] і҆и҃-
левы сѣку́ще и҆́хъ сѣче́нїемъ вели́кимъ ѕѣ́ло,
да́жъ (и҆) до конца̀, (-)[35] оу҆цѣлѣ́вшїи (же ѿ
ни́хъ, и҆) (внидо́ша)[36] въ гра́ды тве́рды· И҆ възъ-
врати́шасѧ вси҃ лю́дїе (въ по́чище) къ і҆исꙋ
въ маки́да здра́ви и҆ не дви́гнꙋвъ никто́же
(и҆́хъ) на сн҃ы і҆и҃левы ꙗ҆зы́комъ свои́мъ· И҆ рече
і҆исъ ѿврь́зите (оу҆́стїе пеще́рѣ)[37], (-)[38] и҆зведи́-
те (къ мнѣ̀) (сїѧ, є҃. цр҃еи)[39]. и҆с пещеры· (И҆
сътвори́ша сїѧ,) і и҆зведо́ша (к немꙋ), є҃, цр҃еи.
и҆с пеще́ры цр҃ѧ і҆ерли́мска, (-)[40] цр҃ѧ хевро́нъска,
цр҃ѧ (є҆рмꙋ́дъска)[41], и҆ цр҃ѧ лахї́нска, и҆ цр҃ѧ
(а҆гло́нъска)[42]· И҆ (бы́сть) ꙗ҆́ко и҆зведо́ша и҆́хъ къ
і҆исꙋ. и҆ съзва̀ і҆исъ. весь і҆и҃ль, и҆ старѣ́йшины
во́инскїѧ ходѧ́щаѧ съ ни́мъ гл҃ѧ къ ни́мъ.
приступѣ́те и҆ въступи́те нога́ми свои́ми на
вы́ѧ (цр҃еи) си́хъ. и҆ приступи́вше въступи́ша
нога́ми свои́ми на вы́ѧ и҆́хъ· И҆ рече къ ни́мъ
і҆исъ не бо́йтесѧ и҆́хъ, ни оу҆жаса́йтесѧ. (но)
возмꙋжа́йте, и҆ крѣпи́тесѧ. ꙗ҆́ко си́це (сътво-
рѝ)[43] гь҃ всѣ́мъ враго́мъ ва́шимъ и҆́хже вы пово-
ю́ете· И҆ оу҆бѝ а҆̀ і҆исъ и҆ повѣ́си а҆̀, на є҃ древѣ̀
и҆ бѣ́ша ви́сѧще (-)[44] до́ вечера· И҆ бы́сть на
(за́ходѣ сл҃нцю)[45], повелѣ̀ і҆исъ и҆ снѧ́ша а҆̀ съ
древесъ и҆ въверго́ша а҆̀ в пеще́рꙋ в нюже сѧ бѣ́-
ша съкры́ли, та́мо (и҆́хъ)[46] завали́ша ка́менї-
емъ (вели́кимъ ѿ оу҆́стїѧ) пеще́ры, до днешнѧго
дн҃е· (Взѧ́ша (же) и҆ [макида́нъ][47])[48] въ (то́и
дн҃ь)[49]. і (и҆збѝ)[50] (о҆ру́жїемъ)[51], и҆ потреби́ша
(цр҃ѧ є҆го, и҆) все дꙑ́шꙋщее в не́мъ. и҆ не о҆ста̀
[никто́же в не́мъ][52] цѣлъ (-)[53]. и҆ сътвори́ша
цр҃ю македа́нскꙋ ꙗ҆́коже сътвори́ша цр҃ю і҆ери-
хо́нъскꙋ· І и҆де і҆исъ и҆ весь і҆и҃ль с ни́мъ, ѿ ма-
кеда́на въ (ле́мнꙋ)[54] и҆ о҆блего́ша (а҆̀)[55]· И҆ преда̀
(-)[56] гь҃ (и҆ си́хъ) в ру́цѣ і҆и҃лю (-)[57] и҆ цр҃ѧ є҆го. и҆
оу҆би́ша є҆го о҆стрїемъ меча, и҆ все дꙑ́шꙋщее
въ немъ· И҆ не о҆ста̀ (цѣло в не́мъ ни є҆ди́но)[58]
(-)[59]. и҆ [сътворѝ][60] цр҃ю є҆го, ꙗ҆́коже [сътворѝ][61]
цр҃ю і҆ерихо́ньскꙋ· І и҆де і҆исъ и҆ ве́сь і҆и҃ль с ни́мъ ѿ
ле́вна, въ лахи́съ, и҆ о҆блеже а҆̀, и҆ (вое҆ва́ша)[62]
на́нь. и҆ преда́стъ гь҃ лахи́съ, в ру́цѣ і҆и҃левы и҆
взѧ̀ є҆го въ дн҃ь в҃, і [и҆збѝ][63] є҆го о҆стрїемъ меча̀,
(и҆ все дꙑ́шꙋщее в не́мъ,) и҆ [потребѝ][64] є҆го, ꙗ҆́-
коже [сътворѝ][65] (и҆) ле́внѣ· Тогда̀ възы́де (о҆-
ра́мъ)[66] цр҃ь газе́рскъ, помага́ѧ лахи́сꙋ. и҆ оу҆бѝ є҆го
і҆исъ о҆стрїемъ меча̀ и҆ лю́ди є҆го, до́ндеже не
о҆ста̀ и҆̀хъ (ни є҆ди́нъ ни)[67] оу҆бѣ́гнꙋвъ· И҆ ѿи́де
і҆исъ, и҆ ве́сь і҆и҃ль с ни́мъ ѿ лахи́съ, въ (а҆г-
ло́нъ)[68]. и҆ о҆блеже и҆̀ и҆ воева́ша на нѧ· И҆ преда̀
и҆̀ гь҃ в ру́цѣ і҆и҃лю и҆ взѧ̀ и҆̀ въ (то́й дн҃ь)[69] і
и҆зби и҆̀ о҆стрїемъ меча̀, и҆ все дꙑ́шꙋщее (є҆ли́ко) в

нéмъ (оу҆бѝ)[70], (и҆ сътворѝ є҆мꙋ) тáкожде ꙗ҆́ко
(и҆)[71] лахи́сꙋ· И҆ ѿи́де і҆исꙋсъ и҆ вéсь і҆и҃ль с ни҆́мъ въ
хеврóнъ, и҆ ѡ҆бсѣдѐ и҆̀. (и҆ взѧ̀ є҆го) і҆ и҆збѝ є҆го
ѡ҆стрі́емъ мечà, (и҆ всѝ грáды є҆го) и҆ всѐ дꙑ́шꙋ-
щее є҆ли́ко (же) бѧ́ше в нéмъ. (и҆) не ѡ҆стà (и҆
ни є҆ді́нъ)[72] (тáко сътвори) ꙗ҆́коже (и҆ а҆глóнꙋ)[73],
потребиша и҆̀ (-)[74] є҆ли́коже (в не҆́мъ бѧ́ше)[75]· И҆ ѡ҆б-
ратисѧ і҆исꙋсъ и҆ весь і҆и҃ль (с ни҆́мъ), в давѝ. и҆ ѡ҆б-
сѣше и҆̀ взѧ́ша и҆̀ и҆ цр҃ѧ є҆го и҆ [всѧ]́[76] грáды є҆го
і҆ и҆збиши и҆̀ (мечемъ)[77], и҆ потребиша и҆̀ и҆ всѐ дꙑ́-
шꙋщее в не҆́мъ. и҆ не ѡ҆ставиша и҆̀ ни є҆ді́наго оу҆цѣ-
лѣ́вша. ꙗ҆́ко сътвориша хеврóнꙋ и цр҃ю є҆го, тá-
коже сътвориша (вави́рꙋ)[78] и҆ цр҃ю є҆го. (и҆) [ꙗ҆́ко
сътвориша (и҆) левнꙋ и҆ цр҃ю є҆го][79]· І҆ и҆збѝ і҆исꙋсъ
всю зéмлю гóрскꙋю, и҆ нагев, и҆ рáвнꙋю, и҆ а҆сидóда
и҆ (всѧ) цр҃ѧ (и҆́хъ)[80]. (и҆) не ѡ҆стà в ни́хъ (ни є҆ді́нъ)
оу҆цѣлѣвъ и҆ всѐ дꙑ́шꙋщее потребиша ꙗ҆́коже за-
повѣ́да г҃ь б҃ъ і҆и҃лю· [І҆ и҆збѝ и҆́хъ і҆исꙋсъ][81] ѿ ка-
дисвáрни, даже до гáзы (и҆) всю [зéмлю][82] (гесемъ)[83]
до гаваóна· И҆ всѧ цр҃ѧ сі́ѧ, и҆ зéмлю и҆́хъ [взѧ̀][84]
і҆исꙋсъ є҆ді́ною ꙗ҆́ко г҃ь б҃ъ і҆и҃левъ помагáше і҆и҃лю·
(И҆ возвратисѧ і҆исꙋсъ, и҆ вéсь і҆и҃ль с ни҆́мъ въ полчи́-
ще въ галгáлъ·)

Гл҃а, а҃і·

Ꙗ҆́коже оу҆слꙑ́ша и҆а҆ви́нъ цр҃ь а҆сóрскъ. послà
къ (і҆ѡ҆́авꙋ)[1] цр҃ю [мадóнъскꙋ][2], и҆ къ цр҃ю
(емерóньскꙋ)[3], и҆ къ цр҃ю (а҆хиáфъскꙋ)[4], и҆
къ цр҃емъ и҆́же в сидонѣ вели́комъ (и҆) въ
гóрстѣи. (-)[5] въ равадъ прѧ́мо (хенерéфꙋ)[6], и҆ на
полѧ́нѣ и҆ въ (нафедóре)[7] и҆ въ предѣ́лехъ (дóрс-
кихъ ѿ зáпада)· Хананéѧ (є҆́же) ѿ въстóкъ (и҆ зá-
пада), и҆ въ (-)[8] (а҆мморрéа)[9], и҆ [хедéа][10]. [и҆ фере-
зéѧ. и҆ є҆оусéѧ][11] и҆́же въ горѣ, и҆ [є҆вéѧ][12] и҆́же подъ
а҆ермóномъ, въ землѝ (маси́фа)[13]· (-)[14] И҆зꙑидóша
сѝ и҆ цр҃и и҆́хъ с ни́ми (лю́ди мнóѕи). ꙗ҆́ко пѣсóкъ
[и҆́же подóлгъ крáѧ][15] мóрьска мнóжество, (-)[16]
кóнїи (же) и҆ ѡ҆рꙋжї́а мнóго ѕѣлѡ· И҆ снидóшасѧ
всѝ цр҃и сі́и и҆ прїидóша вкꙋпѣ. и҆ стáша по-
дóлгъ водꙑ̀ (мóрскїа)[17] воєвáти на і҆и҃лѧ· И҆ ре҃ г҃ь
къ і҆исꙋсꙋ не оу҆бóисѧ ѿ лицà и҆́хъ, ꙗ҆́ко оу҆́тро в
сі́и чáсъ а҆́зъ предáмъ [ѧ҆̀ въ трꙋ́пъ][18] пред
[сн҃ы][19] і҆и҃левы. (и҆) кóнемъ и҆́хъ жи́лы пресѣчéши,
и҆ ѡ҆рꙋжї́е и҆́хъ да съжжéши ѡ҆гнéмъ· И҆ прїиде
і҆исꙋсъ и҆ всѝ лю́ди вóистїи (с ни́мъ) на ни́хъ къ
водѣ (миро́ньстѣи)[20] внезáпꙋ, и҆ нападóша на
нѧ̀ въ горстѣи· И҆ предáстъ ѧ҆̀ г҃ь подъ рꙋцѣ і҆и҃-
леви. и҆ сѣкꙋщї́ѧ и҆́хъ прогнáша [и҆́хъ][21] до си-
дóна вели́каго. и҆ до [масрефодъ маи́мъ][22], и҆ до
пóль (маси́фекъ)[23] на въстóки· И҆ сѣкóша и҆́хъ
дóндеже не оу҆цѣлѣ в ни́хъ (ни є҆ді́нъ ни оу҆бѣ-
жáвъ)· И҆ сътворѝ и҆̀мъ і҆исꙋсъ ꙗ҆́коже заповѣ́да є҆мꙋ

36 І відійшов Ісус і ввесь Ізраїль з
ним до Хеврону, і окружив його. **37**
І взяв його, і вигубив його лезом
меча, і всі його міста, і все, що ди-
ше, що ж було в ньому; і не зос-
тався з них ні один, так зробили, як
і з Аґлоном, вигубили його, те, що
в ньому було. **38** І повернувся Ісус і
з ним ввесь Ізраїль до Давира. І о-
точивши його, **39** взяли його, і його
царя, і всі його міста; і побили його
мечем, і вигубили його і все, що
дише в ньому, і не оставили в ньо-
му ані одного уцілілого. Так як
вчинили з Хевроном і з його царем,
так вчинили з Вавиром і його ца-
рем, і так як вчинили і з Левною, і з
її царем. **40** І побив Ісус всю гірсь-
ку землю, і Наґев, і рівнину, і Аси-
дот, і всіх їхніх царів; і не зостало-
ся в них ні одного уцілілого; і все,
що дише, вигубили, так як заповів
Господь Бог Ізраїлеві. **41** І вигубив
їх Ісус: від Кадис-Варни аж до Ґази,
і всю землю Ґесем аж до Ґаваона.
42 І всіх цих царів, і їхню землю
взяв Ісус за одним разом, бо Гос-
подь Бог ізраїльський помагав Ізра-
їлеві. І повернувся Ісус і ввесь Із-
раїль з ним до табору в Ґалґал.

Глава 11

1 Як почув Явин, асорський цар,
послав до Йоава, мадонського царя,
і до ємеренського царя, і до ахиаф-
ського царя, **2** і до царів, що у вели-
кому Сидоні, і в гірській околиці, в
Рават, напроти Хенерефу, і на рів-
нині, і в Нафедорі, **3** і в дорських о-
колицях на заході; хананея, що на
сході і заході, і до амморея, і хет-
тея, і ферезея, і євусея, що в горах, і
євея, що під Аермоном, в землі Ма-
сифа. **4** Вийшли ці їхні і царі з ни-
ми, багато людей, наче пісок, що
вздовж морського берега, кількіс-
тю, коней же і зброї дуже багато. **5**
І зібралися всі ці царі, і прийшли
разом, і отаборилися вздовж морсь-
кої води, щоб воювати проти Ізраї-
ля. **6** І сказав Господь до Ісуса: Не
бійся їхнього лиця, бо завтра в цій
годині Я їх видам, як трупів, перед
ізраїльськими синами. І їхнім ко-
ням переріжиш жили, і їхню зброю
спалиш вогнем. **7** І прийшов Ісус і
ввесь військовий народ з ним проти
них до миронської води несподіва-
но, і напали на них в гірській око-
лиці. **8** І передав їх Господь Ізраїле-
ві в руки, і рубаючи їх, прогнали їх
аж до великого Сидону, і до Масре-
фота-Маїм, і до полів Масифека, на
сході. І рубали їх – аж доки не ос-
тався в них ні один, ані втікач. **9** І
зробив з ними Ісус, так як заповів
йому Господь. Їхнім коням пере-

зав жили і їхню зброю спалив на
вогні. **10** І повернувся Ісус в тому
часі і взяв Асор, і його царя забив
мечем. Адже раніше Асор володів
мой4. 33 усіма цими царствами. **11** *І він за-
бив все, що дише, що було в ньому,
лезом меча; і вигубили всіх, і не
остався в ньому ніхто, що дише. І
мой4. 33 мой5. 7 Асор спалили вогнем. **12** *І всі міс-
та їхніх царів, і всіх їхніх царів взяв
Ісус; і вигубив їх мечем, і вигубив
їх, так як заповів їм Мойсей, раб
божий. **13** Всі ж сильні міста Ізра-
їль не спалив, лише тільки одного
Асора спалив Ісус. **14** Всю ж їхню
добич і всю їхню скотину взяли со-
бі в полон ізраїльські сини. А ввесь
народ вигубили мечем; і вигублю-
вали їх – доки не вигубили їх; і не
оставили з них ані одного, що ди-
мой2. 34 ше; **15** *так як заповів Господь
Мойсеєві, своєму рабові, так Мой-
сей заповів Ісусові; і так вчинив
Ісус, і не переступив ані одного ж з
усього, що Господь заповів Мойсе-
єві. **16** І взяв Ісус всю гірську зем-
лю і всю землю Наґет, і всю ґосом-
ську землю, і рівнину, і ту, що на
заході; й ізраїльську гору і її поля,
17 що від гори Ахир, з якої іде до
Сіира, аж до Валґата; і поле рівни-
ни під горою Аермон; і всіх їхніх
царів взяв і вигубив. **18** І численні
дні провадив Ісус бої з цими царя-
ми. **19** І не було ані одного міста, я-
кого Господь не видав ізраїльським
синам, за винятком хивеїв, що по-
селені в Ґаваоні, всіх взяли мечем.
20 Бо це сталося через Господа,
щоб скріпити їхнє серце вийти на
бій з Ізраїлем; щоб їх вигубили, не
виказавши їм милосердя; але щоб
були вигублені, так як сказав Гос-
подь до Мойсея. **21** І прийшов Ісус
в тому часі і вигубив: всіх енакімів
з гірських околиць, з Хеврона, і з
Давира, і з Анова, і з усієї ізраїль-
ської гори, і з усієї юдиної гори, з
їхніми містами; їх Ісус вигубив. **22**
І не остався ні один енаким в землі
ізраїльських синів, за винятком ли-
ше – *яких* оставили в Ґазиві і в Ґеті,
і в Асдоті. **23** І взяв Ісус усю зем-
лю, так як заповів Господь Мой-
сеєві, і дав її в насліддя Ізраїлеві
жеребом за їхніми племенами. І
спочила земля, на якій воювали.

гь, кѡнемъ ѝ жилы пресѣче, ѝ ѻрꙋжїе ихъ (на
ѻгнѝ съжже)[24]. И ѻбратисѧ ісꙋсъ въ (то вре-
мѧ)[25] и прїѧ асоръ и цр҃ѧ его (оуби мечемъ).
(асоръ бо бѣ)[26] прежде ѻбладающїи всѣми цр҃-
ствы сими. *І изби все дышꙋщее, (еже) в немъ д҃ мо҃ лг
(бысть) [ѻстрїемъ меча][27] и потребиша всѧ, и
не ѻста в немъ (всѧкъ) дышꙋщїи. и асоръ за-
палиша ѻгнемъ. *И всѧ грады црей (ихъ), и д҃ мо҃ лг е҃ мо҃ з
вси цри ихъ поѧ ісꙋсъ. і изби ѧ (мечемъ)[28], и
потреби ихъ, ꙗкоже повелѣ (имъ) мѡѵсїи рабъ
бж҃їи. всѣ же грады крѣпки не запали ійль. ра-
звѣе асоръ единъ точїю запали ісꙋсъ. (-)[29] всѧ
(же) корысти ихъ (и вси скоты ихъ) плѣниша
себѣ сн҃ове ійлеви. (людїе)[30] же вси побиша (ме-
че)[31] (и погꙋбиша ѧ) дондеже (потребиша)[32] ѧ.
(и) не ѻставиша ѿ нихъ ни единаго дышꙋща-
го. *Ꙗкоже повелѣ гь мѡѵсїю рабꙋ своемꙋ, (-)[33] в҃ мо҃ лд
(тако мѡѵсїи)[34] заповѣда ісꙋсꙋ, и тако сътво-
ри ісꙋсъ. (и) не престꙋпи ни единаго (же) ѿ
всѣхъ ꙗже заповѣда гь [мѡѵсїю][35]. И прїѧ
ісꙋсъ всю землю горьскꙋю и всю [землю][36] (на-
гедъ)[37] и всю землю госомьскꙋ, и равнꙋю и ꙗже
на западъ и горꙋ ійлевꙋ и [полѧ][38] (еѧ). Ꙗже ѿ
горы (ахирѣ)[39] (из неѧже)[40] въсходитъ сїиръ,
(-)[41] даждь да (валгада)[42]. и поле дꙋбравы подъ
горою аермо҃, и всѧ цр҃ѧ ихъ взѧ і изби [-][43]
(-)[44]. И множаиша дни сътвори ісꙋсъ съ цри си-
ми брани. И не бысть ни единъ градъ егоже не
[преда (гь) сн҃омъ][45] ійлевы (развѣ хивеи ѻби-
тающихъ въ гаваонѣ) [всѣ][46] възѧша (ме-
чемъ)[47]. Ꙗко гмъ (сътворена) бысть (сїа), оу-
крѣпити [срце их][48] съпротивитисѧ на рати
къ ійлю. да потребѧтъ их, (не сътворивше
мл҃ти)[49], но да сѧ потребѧтъ, ꙗко гла гь къ
мѡѵсїю. И прїиде ісꙋсъ в (то времѧ)[50], и пор-
теби (всѧ) енакими ѿ горскїа ѿ хеврона и ѿ
давира и ѿ [анова][51], и ѿ всеѧ [горы][52] ійлевы,
и ѿ всеѧ горы іюдины. съ грады и (-)[53] по-
треби ѧ ісꙋсъ. (И) не ѻста (ни единъ) енакимъ
(въ земли)[54] сновъ ійлевыхъ. развѣ точїю въ
[газие][55] и въ гедѣ, и въ асьдодѣ ѻставиша.
И взѧ ісꙋсъ всю землю ꙗкоже заповѣда гь мѡѵ-
сїю. и дасть [ю][56] (-)[57] въ причастїе ійлю, жребї-
емъ по племени ихъ и (преста землѧ)[58] воюема.

Глава 12

1 Це є царі землі, яких вигубили
ізраїльські сини, і успадкували їх-
ню землю: на другому боці Йорда-
ну, зі сходу сонця, від аронської до-
лини до гори Аермона, і всю землю
Арави, зі сходу **2** – Сіона, амморей-
ського царя, який жив в Есеоні, що

Гла҃, вї.

(и сꙋть)[1] црїе землѧ ꙗже избиша сн҃ове
ійлеви. и причастиша землю и, ѻбонꙋ
странꙋ іордана, ѿ (востока слнцꙋ)[2], ѿ
дебри (аронськи)[3] до горы аермонъ и всю
землю. аравꙋ ѿ востокъ. Сїона цр҃ѧ (аммореи-
ска)[4] иже живаше въ (есеонѣ)[5]. ѻбладыи ѿ

а҆ро́и̑ ꙗ҆́же є҆́сть въ (де́бри а҆ро́нстѣи и҆)[6] сре́ды
де́бры. и҆ по̑ (земли̑) галаа́да до наво́ка, (и҆дѣ̑)
предѣ́ли снⷪ҇въ а҆м̾монь· (ѿ)[7] а҆ра́ва (же) до мо́рѧ
хенере́дъ на (высо́ки)[8], (-)[9] да́же до мо́рѧ а҆ра́ва,
мо́рѧ со́лищнаго. (на)[10] въсто́къ пꙋ́темъ ко
(висимо́дꙋ)[11] (и҆) [по̑][12] дема́нь, ꙗ҆́же по̑ (сидода
си́га)[13]· (Предѣл же)[14] (и҆́ога)[15] цр҃ѧ васа́нъска,
ѡ҆ста́вшїи ѿ щꙋдо́въ и҆́же ѡ҆бита̀ въ а҆старо́-
дѣ, и҆ въ (ї҆ѻрда́нѣ)[16]. ѡ҆бладꙑ́и (же) ѿ горы̀
а҆ермонъ и҆ ѿ се́лха, и҆ всю (зе́млю) васа́нь до
предѣлъ гесꙋри́нъ и҆ (маха́ди)[17], и҆ полъ галаа́-
да, (и҆дѣже) предѣлъ сїо́на цр҃ѧ є҆сево́ньска·
Ѡ҆moѵ̈сїи рабъ гн҃ь и҆ сн҃ове ї҆и҃левы, и҆зби́ша ѧ҆̀. и҆
дасть ю҆̀ моѵ̈сїи (ра́бъ бж҃їи) въ ѡ҆дръжа́нїе
рꙋви́мꙋ и҆ га́дови и҆ полъ племе́ни манасї́инꙋ·
(-)[18] Сїи (же) цр҃и (а҆м̾морр҃ѣ́истїи)[19] ꙗ҆́же и҆збѝ
ї҆исꙋсъ и҆ сн҃ове ї҆и҃левы, ѡ҆бо́нꙋ странꙋ̀ ї҆ѻрдана.
подо́лгъ мо́рѧ (валса́дова)[20], на́ поли дꙋбра́вы
(-)[21] до горы̀ [а҆ло́къ][22] є҆́же и҆́де въ сиръ, и҆
да́стъ ю҆̀ ї҆исꙋсъ племе́номъ ї҆и҃левомъ, [прича́стїе][23]
по жребїи (є҆го)[24]· въ горѣ̑ и҆ на́ поли, и҆ въ а҆-
ра́вь, и҆ въ (а҆сида́дѣ)[25], и҆ въ пꙋсты́ни и҆ въ
(а҆ге́дѣ)[26]. (хетде́ѧ)[27]. и҆ (а҆м̾морре́ѧ)[28]. и҆ хана-
не́ѧ. и ферезе́ѧ, и҆ є҆ве́ѧ, и҆ є҆ѹсеѧ· Цр҃ѧ ї҆ерихо́нь-
ска, и҆ цр҃ѧ га́ина ꙗ҆́же є҆сть близъ веди́ли· цр҃ѧ
ї҆ер҃лимъска, (и҆) цр҃ѧ хевро́нска· цр҃ѧ є҆римꙋфе́ска,
(и҆) цр҃ѧ лахи́съ· цр҃ѧ [є҆гло́мъска][29], (и҆) цр҃ѧ га-
зе́рска· Цр҃ѧ дави́ръска, (и҆) цр҃ѧ гаде́рска· цр҃ѧ
(є҆́рмъска)[30], (и҆) цр҃ѧ [а҆де́ръска][31]· цр҃ѧ ле́вна, (и҆)
цр҃ѧ (ѡ҆дале́мъска)[32]. цр҃ѧ маки́да. (и҆ цр҃ѧ ве-
ди́лѧ·) цр҃ѧ (а҆пъфꙋ)[33], (и҆) цр҃ѧ ѡ҆фе́ръска· цр҃ѧ
а҆фе́ка (-)[34]. (и҆) цр҃ѧ (херъсаро́ньска)[35]· цр҃ѧ [самъ-
вро́нъ][36], (и҆) [цр҃ѧ фꙋга][37]· цр҃ѧ [маро́ньска][38]. (и҆
цр҃ѧ а҆хъса́дъ·) [цр҃ѧ дана́хъска, (и҆) цр҃ѧ маге-
до́ньска· цр҃ѧ (кедо́ньска)[39] А][40], (и҆) цр҃ѧ и҆єко-
на́мъска (є҆рме́лѧ)[41]· цр҃ѧ [а҆доръска][42], (нафе-
до́ръ)[43]. (и҆) цр҃ѧ гои́мъска. [гельа҆ге́лѧ][44]· цр҃ѧ
[де́рса][45], (си́хъ всѣ́хъ)[46] цр҃еи, л҃а·

панував від Арона, що є в аройській
долині і посеред долини, і полови-
ною землі Ґалаада, до Явока, де гра-
ниці аммонських синів; **3** від Арави
ж до моря Хенерет, на висотах, аж до
моря Арави, Соленого моря, на сході,
дорогою до Висимота і під Теман, що
під Сидотом-Сиґа. **4** Границі ж Йоґа,
васанського царя, що остався з ґіґан-
тів, що жив в Астароті і в Йордані, **5**
будучи ж володарем від гори Аер-
мона і від Селхи, і всієї землі Васана
аж до гесуринських границь, і Маха-
ти, і половини Ґалаада, де границя
Сіона, есевонського царя. **6** Мойсей,
господній раб, та ізраїльські сини ви-
губили їх; і дав її Мойсей, раб божий,
в насліддя Рувимові і Ґадові, і поло-
вині племені Манассії. **7** Це ж аммо-
рейські царі, яких вигубив Ісус та із-
раїльські сини на другому боці Йор-
дану, вздовж валсадового моря, на
полі долини до гори Алок, що йде до
Сира; і дав Ісус унаслідувати її із-
раїльським племенам за його жере-
бом. **8** В горі і на рівнині, і в Аравім,
і в Асидатім, і в пустині, і в Аґеті –
хеттея, і амморея, і хананея, і фере-
зея, і евея, і євусея. **9** Єрихонського
царя, і ґайського царя, що є коло Ве-
тиля, **10** єрусалимського царя, і хев-
ронського царя, **11** єримуфейського
царя, і царя Лахіса, **12** егломського
царя, і ґазерського царя, **13** давирсь-
кого царя, і ґадерського царя, **14**
ермського царя, і адерського царя, **15**
царя Левни, і одалемського царя, **16**
царя Макида, і царя Ветиля, **17** царя
Апфу, і оферського царя, **18** царя А-
фека, і херсаронського царя, **19** сам-
вронського царя, **20** і царя Фуга, ма-
ронського царя, і царя Ахсат, **21** та-
нахського царя, **22** і маґедонського
царя, кедонського царя, і царя єко-
намського Єрмеля, **23** царя адорсь-
кого Нафедора, і царя ґоїмського Ґе-
лягеля, **24** царя Терсу, всіх цих царів
– 31.

Гл҃а, г҃і·

Ї҆сꙋсъ (же)[1] състарѣ́вса пре́ше дн҃и. и҆ рⷱ҇е
г҃ь къ ї҆исꙋсꙋ, ты̀ състарѣ́сѧ дн҃ьми. (а҆)[2]
зе́лѧ ѡ҆ста̀ мно́га въ причаще́нїе· (-)[3]
Си́ (же) землѧ̀ ѡ҆ста́вленаѧ предѣ́лы
филисти́мли. (ѿ)[4] [гесꙋри][5] и҆ хананеѧнъ· ѿ
(рѣкѝ си́хра)[6] ꙗ҆́же (и҆дѐ) ѿ лица̀ є҆гѵ́птови.
даждь до предѣлъ а҆ккъкаро́ньскъ къ (сѣ́верꙋ)[7]
хананеи́, намѣни́тса пѧ́ть ѡ҆́бластїи филис-
ти́мъскъ. газе́вꙋ и҆ а҆зотїю и҆ (а҆сколонитꙋ)[8], и҆
(гедодею)[9] и҆ а҆ккъкаро́нитꙋ. и҆ є҆ѵ҆ею ѿ дема́нъ·
(ѿ ю҆́га же)[10] всѧ землѧ̀ ханаа́нска прѧ́мо ѿ
га́зы. и҆ сидо́нъ даждь до а҆фе́ка, до предѣ́лъ

Глава 13

1 Ісус же старим став, проминули
йому дні, і сказав Господь до Ісуса:
Ти постарівся днями, а багато землі
осталося до унаслідування. **2** Це ж
земля, що осталася: околиці филис-
тимські, від Ґесури, і хананеян, **3** від
ріки Сихра, що іде від лиця Єгипту
аж до границь аккаронських, на пів-
ніч хахахейян; вважається п’ятьма
володіннями филистимськими: Ґазе-
ва, і Азота, і Асколонита, і Ґетота, і
Аккаронита. І Евея, **4** з Теман, з пів-
дня ж – вся ханаанська земля: напро-
ти від Ґази, і Сидон аж до Афека, аж
до амморейських границь. **5** І вся фи-

листимська земля: Ґавли і ввесь
Ливан, від сходу сонця, від Ґалґал,
під горою Аермон, до входу до
Емата. **6** І всі, що жили в гірських
пс. 77 околицях: від Ливана і до Мастефот-Маїма. *Всіх сидонців Я ви-
гублю від лиця Ізраїля, тільки роз-
дай жеребом Ізраїлеві в наслідся,
так як Я тобі заповів. **7** І тепер роз-
діли цю землю в наслідся 9-тьом
племенам і половині племені Ма-
мой4. 32 нижч. 22 нассії. **8** А *другій половині племе-
ні дав Мойсей часть з синами Рувима
і Ґада на другій стороні Йорда-
ну, на схід сонця. Так як дав їм
Мойсей, господній раб: **9** від Рор, і
що є при устях потоку Арнона, і
місто, що посеред долини, і всю
рівнину від Мадавана. **10** Всі міста
Сіона, амморейського царя, який
царював в Есевоні, аж до границь
аммонових синів, **11** і Ґалаад, і око-
лиці Ґесури і Маґати, всю гору
Аермон, і всю Васанитиду до Елхи;
12 все царство Йоґа в Васанитиді,
який царював в Астароті і в Едаїні.
Цей одинокий остався з гіґантів, і
побив його Мойсей, і вигубив його.
13 Але ізраїльські сини не вигуби-
ли Ґесуру і Махату, і хананеїв, тому
що живе цар Ґесури і Махати між
мой4. 18 єв. 7 єз. 44 ізраїльськими синами до сьогод-
нішнього дня. **14** *Лише племені
Левія не дано наслідся; Господь
Бог ізраїльський сам їхнє наслідся,
так як сказав їм Господь. І це роз-
поділ, який розмірив Мойсей ізраї-
льським синам за їхніми племена-
ми в Араводі і в Моаві, на другому
боці Йордану, коло Єрихону. **15** І
дав Мойсей племені синів Рувима
за їхніми родами. **16** І були їм гра-
ниці: від Раоіра, що при березі до-
лини Арнона, і місто, що є в арнон-
ській долині, і вся мисорська земля.
17 Есевон, всі міста, що є в Мисорі
і Деворі, і Вамот, Ваал, і велмонсь-
кі доми, **18** і Асса, і Кедемот, і Ми-
фаат, **19** і Каріятем, і Севама, і Сар-
тови, і Сиорови, в околиці Енака,
20 і Ветфогор, і Асидотфатсґа, і Ви-
симут; **21** і всі мисорські міста, і
все царство Сіона, амморейського
мой4. 31 царя, *якого убив Мойсей, його са-
мого і мадіямських старшин Аевія,
і Рокома, і Сура, і Ура, і Ровека, сі-
онських князів, які жили в тій зем-
лі. **22** І ворожбита веорського Вала-
ама вбили мечем ізраїльські сини в
полоні. **23** Були ж границі Рувима –
йорданські околиці. Це наслідся
синів Рувима, за їхніми родами і
їхніми містами, і їхніми селами. **24**
Дав же Мойсей і синам Ґада, за їх-
німи родами; **25** і були ж їхні гра-
ниці: Язир, всі міста Ґалаада, і по-
ловина землі амонських синів, до

(аммоѡрренскъ)[11]. И всю землю (гамъвли)[12], филис-
тимлю. и весь ливанъ ѿ въстокъ слнца, ѿ
галгалъ подъ горою аермонъ до входа емаѳ. (И) вси
обитающїи въ горьстѣи ѿ ливана (и) до
(масрефодъ)[13] маима. *вся сидонскїа азъ (-)[14] по- ѱало оз
треблю ѿ лица їилѧ. (толико) раздаи (-)[15] жре-
бїемъ їилю (въ причастїе), ꙗкоже [заповѣдахъ
тебѣ][16]. И нынѣ раздѣли землю сїю въ причас-
тїе. д҃ ти, племенемъ и полъ племени манасї-
ину. (-)[17] (ѳ)[18] полъ племени *(второму даде д҃ мо ав ни кв
моѵсїи часть), (съ снъми) рꙋвимли и гадовыми
(-)[19] обону странꙋ їордана на въстокъ слнца.
(Ꙗкоже) дастъ (имъ)[20] моѵсїи рабъ гнь, ѿ
(роръ)[21] (и) ꙗже есть ѿ оустїа водотечи арно-
неа. и градъ иже междꙋ дебрею, и всю (равнꙋю)[22]
ѿ (мадавана)[23] (-)[24]. Вся грады сїона црѧ (ам-
моррениска)[25], иже црствова въ есевонѣ, даждь до
предѣлъ сновъ аммонь. И галаадъ, и предѣлы [ге-
сꙋри][26]. и [магади][27] всю горꙋ аермонь, и всю ва-
санитискꙋ до [ехла][28]. Все црство (иогово)[29] въ васа-
нитиди иже црствова, въ астародѣ и въ (еда-
ин)[30]. сїи оста (единъ) ѿ ѡѵдовъ, и оуби его
моѵсїи, и потреби (и). (Но)[31] не потребиша снове
їилевы гесꙋри. и махади и хананеовъ. (занеже)[32]
живетъ црь [гесꙋри][33] и [махади][34]. въ снѣхъ
їилевъ, до сего дне. *Развѣ племени левѵинꙋ не д҃ мо ии евре з езе мд
дастьсѧ причастїе. гь бгъ їилевъ самъ (причас-
тїи сихъ)[35], ꙗкоже рече имъ гь. И сїе раздѣленїе
еже раздѣли моѵсїи сномъ їилевым (по племе-
немъ ихъ). въ араводѣ, (и въ) моавѣ обонꙋ
странꙋ їордана оу ерихона. и дастъ моѵсїи
племени (сновъ) рꙋвимлимъ по сонмꙋ ихъ. И
быша имъ предѣли ѿ (раоиръ)[36], иже (при
брегꙋ)[37] дебри арнонъскїѧ. и градъ иже (есть)
въ дебри арнонстѣи, и всю (землю) мисорскꙋ.
(-)[38] Есевонъ (-)[39] вся грады иже сꙋть въ мисо-
рѣ и [деворѣ][40] и вамодъ. вааль, и [домы][41] [вел-
мона][42]. И (асса)[43] и кедимода, и [мифаадъ][44]. И
карїадемъ и севама и [сардовы][45] и сиоровы, въ
предѣле [енакиа][46] и (ведъфагора)[47]. И асидофасга,
и [висимꙋда][48]. И вся грады мисоровы. и все
црствїе сїона црѧ (аммоѡрренска)[49], *егоже оуби д҃ мо ла
моѵсїи самого и старѣишины мадиамлѧ. (-)[50]
(аевїа)[51] и рокома и сꙋра и оура и (ровека)[52]. Кн-
ѕи сїона (-)[53] иже обитахꙋ на земли той. и
валаама веорова волхва оубиша мечемъ (снове
їилевы въ плѣнѣ). Быша же предѣли рꙋвинѣ
иордань предѣлъ. Сїе причастїе сновъ рꙋвимовъ
по сонмомъ ихъ, (и) градъ ихъ и села ихъ. даде же
моѵсїи и сномъ гадовымъ по сонмомъ ихъ. и
быша (же) (имъ предѣли)[54] иазиръ вси гради
галаади. и полъ землѧ сновъ (амонь)[55] да аро-

и҆́ра и҆́же є҆́сть прє́д лицемъ (равва́да)[56]. И҆ ѿ є҆севона до рамо́да, по (ма́сфе)[57] и҆ въ (и҆танимѣ)[58]. и҆ ѿ [манаи́ма][59], до предѣ́лъ давировъ. И҆ въ (є҆смє́ку)[60] видара́мъ, и҆ [видна́мъ][61]. и҆ (съхо́да)[62] и҆ [сафо́на][63], и҆ ѡ҆ста́нокъ црь́ства сїѡ́на (и҆) цр҃а є҆сево́ньска. [-][64] і҆ѻрда́н (и҆ є҆́же на́д ни́мъ)[65] да́ждь до ча́сти (и҆) мо́ре хенере́дъ ѡ҆бо́ну страну̀ і҆ѻрда́на ѿ въсто́къ. Сї́е прича́стїе сн҃овъ га́довъ по соньмо́мъ и҆́хъ, (и҆) по гра́дохъ и҆́хъ и҆ по се́ламъ и҆́хъ. И҆ дадѐ мѡѷсі́и (и҆) по́лу племе́ни манасі́иному, по соньмо́мъ и҆́хъ. и҆ бы́ша предѣ́ли и҆́хъ ѿ (маи҆а́има)[66], и҆ вс҃е цр҃тво васа́ново, и҆ вс҃е цр҃тво и҆ѡ́гово цр҃а васа́ньска. и҆ вс҃а ве́си и҆а́ира и҆́же су́ть въ васаниті́ди шє́стьдеса́тъ гра́довъ. И҆ по́лъ галаа́да и҆ въ а҆старо́дѣ, и҆ въ (є҆надраи́нъ)[67]. гра́ды цр҃тва ѡ҆́гова въ васаниті́ди. и҆ да́шаса сн҃омъ махи́ровымъ, (и҆) сн҃у манасі́иному и҆ по́лу сн҃омъ махи́ровымъ (-)[68], по соньмо́мъ и҆́хъ. Сї́а (же су́ть) и҆́же (раздѣ́ли)[69] мѡѷсі́и ѡ҆бо́ну страну̀ і҆ѻрда́на въ а҆раво́де (-)[70] пра́мо і҆ерихо́на на въсто́къ. (Племе́ни же левѷ́иному не дадѐ мѡѷсі́и прича́стїа. *поне́же са́мъ г҃ь б҃ъ і҆и҃левъ прича́сти

д мо иі

сего є҆́сть ꙗ҆́коже гл҃а и҆́мъ.)

Гл҃а, д҃і.

д мо лд

Си* (же)[1] (прича́стїа)[2] сн҃овъ і҆и҃левъ въ земли̇̀ ханаа́ньстѣи, и҆́мже [раздели́ша][3] (ю҆)[4], є҆лїа́заръ жре́цъ. і҆ и҆су́съ сн҃ъ навѷ́инъ, и҆ кна́зи

д мо лд дѣа гі

ѿчествъ племе́нъ сн҃овъ і҆и҃левъ. *По жре́бїемъ прича́стїа (своа̀) вза́ша. ꙗ҆́коже запо́вѣда г҃ь [-][5] (мѡѷсі́омъ да́ти)[6], д҃ ти, племе́нем и҆ по́лъ племе́ни (манасі́иному). (И҆ дадѐ бо мѡѷсі́и двема̀ племе́нем и҆ по́лъ племе́ни прича́стїе,) ѡ҆бо́ну страну̀ і҆ѻрда́на. (-)[7] левѷ́том (же) не дадѐ прича́стїа в ни́хъ, зане́ (же) бѣ́аху сн҃ове і҆ѡсифли. два̑ племе́ни манасі́и, и҆ є҆фремли. и҆ (сего̀ ради) не да́стъ ча́сти земли̇̀ левѷ́томъ но по градо́мъ вселе́нїа, и҆ прєграді́а (скотомъ и҆́хъ)[8] (-)[9]. Ꙗ҆́коже запо́вѣда г҃ь, мѡѷсі́ю. тако сътвори́ша сн҃ове і҆и҃леви, и҆ разде-ли́ша зе́млю. И҆ прїидо́ша сн҃ове і҆ѹдини къ і҆су́су, въ га́лгалы. и҆ рече к немѹ̀ халевъ, и҆є҆фо́нинъ кенезе́и, ты съвѣси слово, є҆́же гл҃а г҃ь къ мѡѷсі́ю чл҃ку бж҃їю, ѡ҆ мнѣ̀ и҆ ѡ҆ тебѣ̀ въ кадисва́рнїи. м҃, бо лѣ́тъ бѣхъ є҆гда̀ посла̀ ма̑ мѡѷсі́и ра́бъ [гн҃ь][10], ѿ кадисва́рнїи съглада́ти зе́млю. и҆ ѿвѣща́хъ є҆мѹ̀ (словеса̀)[11] по (всемѹ̀ є҆́же бы́сть въ срдцы моє́мъ)[12]. Бра́тїа же моа̀ ходи́вшїи со мно́ю, преврати́ша срдце лю́дїи. а҆́з же преложи́хса въ слѣдъ гв҃и бг҃у моє́мѹ. И҆ кла́са мѡѷсі́и въ то́и

вбі а

д҃нь гл҃а. *земла̀ на ню́же є҆си възше́лъ тебѣ̀ бѹ́детъ въ прича́стїе, и҆ ча́домъ твои́мъ въ вѣкъ. ꙗ҆́ко приложи̇̀ слѣди́ти по гв҃ѣ бз҃ѣ [моє́мъ][13]. И҆

Ароїра, що є перед лицем Раввата. **26** І від Есевона до Рамота, за Масфою і в Ітанимі, і від Манаїма до границь Давира; **27** і в Есмеку-Витарам, і Витнам, і Сохота, і Сафона, і зосталу часть царства Сіона, есевонського царя; Йордан і те, що над ним, аж до частини і моря Хенерет, на другому боці Йордану, на сході. **28** Це насліддя синів Ґада, за їхніми родами і за їхніми містами, і за їхніми селами. **29** І дав Мойсей і половині племені Манассії, за їхніми родами. **30** І були їхні границі: від Манаїма, і все васанське царство, і все йоґове царство, васанського царя, і всі села Яіра, що є в Васанитиді, шістдесят міст, **31** і половина Ґалаада, і в Астароті, і в Енадраїні, міста оґового царства в Васанитиді, – і були дані синам Махіра і синові Манасії, і половині синів Махира, за їхніми родами. **32** Це ж є *ті*, яким розділив Мойсей на другому боці Йордану, в Араволі, напроти Єрихону, на сході. Племені ж Левія Мойсей не дав насліддя, *тому що сам Господь Бог ізраїльський є його насліддям, так як сказав їм. мой4. 18

Глава 14

1 *Це ж насліддя ізраїльських синів в ханаанській землі, яким її розділили священик Еліазар та Ісус, син Навина, і володарі родів, племен ізраїльських синів. **2** *Вони одержали свої насліддя за жеребами, так як Мойсеєм заповів Господь дати 9-тьом племенам і половині племені Манасії. Бо і Мойсей дав двом племенам і половині племені насліддя **3** з другого боку Йордану; Левітам же не дав між ними насліддя, **4** бо ж сини Йосифа були два племені – Манасій і Ефраїм; задля і цього не дав частини землі левітам, але по містах – на поселення і передмістя – для їхнього скота. **5** Так як заповів Господь Мойсеєві, так вчинили ізраїльські сини, і поділили землю. **6** І прийшли юдині сини до Ісуса, до Ґалґал; і сказав до нього Халев Єфонин, Кенезей: Ти знаєш слово, яке Господь сказав до Мойсея, божого чоловіка, про мене і про тебе в Кадис-Варні. **7** Бо 40 років мав я, коли мене послав Мойсей, господній раб, з Кадис-Варни розвідати землю; і відповів я йому слова за всім, що було в моїм серці. **8** Брати ж мої, що пішли зі мною, відвернули серце народу, я ж приклався вслід за Господом Богом моїм. **9** І поклявся Мойсей в тому дні, кажучи: *Земля, до якої ти пішов, тобі буде в

мой4. 34

мой4. 34 дія. 13

вищ. 1

наслiддя i твоїм дiтям навiки, бо ти приклався iти вслiд за Господом Богом моїм. **10** I тепер перекормив мене Господь, так як сказав; ось 40 i 5 рокiв вiдколи сказав Господь це слово до Мойсея, бо ще ходив Iзраїль в пустинi, i тепер ось менi сьогоднi 80 i 5 лiт. **11** I сьогоднi я є таким сильним, так як i коли мене послав Мойсей, так i тепер маю силу вийти на вiйну i ввiйти. **12** I тепер прошу в тебе цю гору, так як сказав Господь в той день, бо ти почув це слово в той день; там же є Вакими, сильнi i великi мiста, та ж якщо є Господь зi мною – вигублю їх, так як сказав
суд. 1 Господь. **13** I поблагословив його I-
мак1. 1 сус, *i дав Хеврон в наслiддя Халево-
мой4. 14 вi, синовi Єфтонiя, синовi Ханезея. **14** Через це став Хеврон Халева Єфонiї, Хенезея, в наслiддя – до сьогоднiшнього дня, тому що вiн пiшов вслiд за наказами Господа Бога iзраїльського. **15** Iм'я ж Хеврона ранiше було Кариатарва-Арба, бо чоловiк великий посеред Воакимiн був; i спочила земля вiд вiйни.

нн҃ѣ прекормѝ мѧ есть гь, ꙗкоже есть реклъ
ѕе, м, и е, лѣтъ ѿнелиже гла гь [ѕе слово][14] к
моѷсїю. (ꙗко еще хождаше)[15] iи҃ль въ пустыни,
и нн҃ѣ се (ми)[16] днь, п, и е, лѣтъ· (И)
тако есмь дне могїи ꙗко (и) егда посла мѧ
моѷсїи. тако (и) (нн҃ѣ могу)[17] входѧще (на
брань і исходѧще)[18]· И нн҃ѣ прошу оу тебе
(горы сїѧ)[19], ꙗко рє гь въ днь онъ, ꙗко ты
слыша слово ѕе въ днь онъ, (въ)[20] (акимѣ)[21]
же тамо суть грады тверды и велицы, (и)
аще бо (есть гь со мною)[22] потреблю и ꙗкоже
есть реклъ (-)[23] гь· И блви его ісусъ, *и судїи а
дастъ хеврона, халеву сну (иефдонѣину)[24], сну а маѯ а
[ханезеину][25], въ причастїе· Сего ради бысть д мѡ ді
хевро халеву (иедони)[26] (хенезеину)[27], въ причастїе до [днешнѧго днѧ][28], понеже въслѣдова
по велѣнїю га ба іи҃лева· Имѧ же хеврону (первое бысть)[29] (каріадарва)[30], (арба бо мужъ велїи средѣ воакимъ бысть)[31], и (преста земла)[32] ѿ брани·

Глава 15

мой4. 34 **1** I *жереб синiв Юдиних, за їхнiми родами був: вiд границь Iдумеї, вiд пустинi Син до Ливану, аж до Кадиса, на пiвднi. **2** I були їхнi границi: вiд сходу до частi й лукiйського моря, i вiд вершка, що клониться на пiвдень **3** i переходить напроти виходу Акраввим, i вiдходить вiд Сини, i пiднiмається вiд пiвдня до пiвдня, що до Кадис-Варни, i заходить в Еврон, i пiднiмається до Агдари, i виходить на захiд вiд Кадиса, **4** i йде до Акарки. Виходить же до Асемона i входить до долини єгипетської; i хай буде його вихiд i його границя до моря. Це є їхнi границi з пiвдня. **5** Границi зi сходу: i все Солоне море до частини Йордану. I їхнi границi з пiвночi: i вiд горiшнього моря, i вiд частини Йордану; **6** пiднiмаються тi границi до Ветагли, i проходять на пiвночi до Вефтара; i йдуть цi границi до каменя Веора, сина Рувима; **7** i пiднiмаються цi границi до Девира, долини Ахора; виходять же до Ґалґали, що є напроти сходу, до Домин, що є до пiвдня долини; i пiднiмається ця границя до води джерела сонця, i кiнцi його є в джерелi Рогил. **8** I пiднiмається границя до Еномлевої долини на пiвдень, до Єус, з пiвдня, [це є Єрусалим]; i виходить ця границя на вершок гiр, що є перед лицем Еномлевої долини, до моря, яке є з частини рафаїнської землi, до пiвночi. **9** I виводить границi на верх гори, до джерела води Нафто, i виводить до ефронської гори; i йдуть цi

Гла, еі·

И бысть* (жребїи)[1] (сновъ)[2] іоуди по сонь- д мѡ лд
момъ ихъ, ѿ предѣ идумеискъ ѿ
пустынѧ синъ (къ ливану), даждь до
кади къ югу. и быша (предѣли и)[3] ѿ
въстокъ до части морьскїа (и) лукїискїѧ, (и)
ѿ холмическїа клонѧщаго къ югу· И проходи
прѧмо въсхожєнїю, [акраввимъ][4]. і исходи ѿ
[сина][5], и въсходитъ ѿ юга, до (ливы иже)
къ кадисварни· И заходитъ въ (евро)[6], и въсходитъ въ (агъдару)[7], і исходи на запады
кадисъ, і идетъ (въ акарки· Изходит же) въ
асемону, и въходитъ до дебри егѵпетски. и
да буде (исхо его)[8] (и) предѣ (его) къ морю.
сїа суть (предѣли и)[9] ѿ юга· (-)[10] Предѣли ѿ
востокъ (и) все море сланое, до (части) іордана.
и предѣлы ихъ къ сѣверу, и ѿ холмичнаго
морѧ и ѿ части іорданьски· Въсходѧтъ предѣли (тїи) въ видаглу, и преходи ѿ сѣвера
къ (вефдара)[11]. и въсходѧ предѣли (сїи) къ
камени (веору)[12], сна рувимлѧ· И въсходѧтъ
предѣли (сїи) къ (девиру)[13] дебри ахоровы, (-)[14]
исходѧ (же) до к галгалы иже есть прѧмо
схожденїю (додоми)[15], ꙗже есть къ югу дебри.
и въсходи (предѣлъ сїи) къ водѣ источника
солнечна, и (концы ему суть)[16] оу источникъ
рогилъ· И въсходи предѣлъ в дебрь [еномлю][17]
къ югу в еоусъ ѿ ливоса, сїѧ есть ієрлимъ. і
исходи предѣлъ (сїи) къ верху горъ, ꙗже есть
пре лицемъ дебри [еномли][18] оу морѧ, ꙗже есть

ѿ части землѝ рафаина къ сѣверу· И выводи
предѣлы на връхъ горы̀, къ источнику воды̀ нафъ-
до. и выводитъ къ горѣ ефрони, и окрътъ и-
дутъ (сїи) предѣли въ ваа, се есть гра иари· И
да обходитъ предѣлъ ѿ ваала къ морю, и да
приходитъ во (гра)[19] [сїиръ][20]. (и да преходи) къ
югу града иаримъ ѿ сѣвера, се есть [хасалонъ][21]
и да снидетъ къ граду слнчну, и да прїидетъ
къ югу· И да изведе предѣлъ къ югу (акъке-
арану)[22] до сѣвера. и да изведетъ предѣлы въ
(акъхорана)[23], (-)[24] да прейдетъ гору [землѝ][25] ва-
лаани. і изведе къ (айвѣнїю)[26], и да будетъ
(предѣломъ исхо)[27] къ морю· И предѣли ихъ
западнїи, море великое (-)[28]. сїи предѣли сно іу-
динъ окрътъ по сонмомъ ихъ· И (даде ісусъ) ха-
леву сну (офонїину)[29] (-)[30] часть средѣ сновъ іу-
динъ, повеленїа ради бжїа (къ ісусу). и дастъ е-
му ісусъ гра (арвонъ)[31] (ѿца)[32] енакова, си есть
судін а хевронъ· *И потреби ѿтуду халевъ снъ (иефдонї-
инъ)[33]. три сны енаковы. (і) сусїи и [фолман][34] и
ахимана. и възыде ѿтуду халевъ на живу-
щихъ въ давире. имѧ же (прежде бѧше да-
виру)[35] гра писменъ· И рече халевъ иже аще воз-
метъ (кто) [-][36] гра писменъ. и совладѣе и
дамъ ему асхань дщерь мою въ жену· И поя ю
гофонїилъ, снъ кенезеовъ брата халевова юнѣи-
шїи. и дастъ ему асхань дщерь свою [-][37] въ
жену· И бы вънегда ѿходѧщи ей (-)[38] совеща с
ним глющи, попрошу оу ѿца моего села. и (въс-
кочи)[39] съ ослѧти, и рече ей хале что (ти
есть)[40]· И ре ему даждь ми блвенїе, яко въ зем-
лю (полуденную)[41] ѿда мѧ. даждь ми (галафъ-
маи)[42], и дасть ей халевъ (галафъмаимъ)[43], (и)
вышшую и (долнюю [галада][44])[45]· Се причастїе
(-)[46] сновъ іудинъ, (и племени ихъ)· Быша же
гради ихъ, гра старѣишїи племенъ сновъ іуди,
къ предѣлѡ едомли (къ югу)· Къ пустыни кавсе-
илъ и едраи и (авуръ)[47]· (-)[48] Кина (же) и димона
и адада. и кедесъ и (едназифъ)[49] и телемъ· И
(евалодъ)[50] и гра асеронъ. (и асоръ новыи и вси
гради есерони.) сїи (же есть) асоръ амамъ и семе
и (демаама)[51] и [модада][52] (и асаръсу). и асеръ
(гададалъ)[53] (и асемон) и (вадфелет)[54]· И асарсула и
вирсавїи (евезудїѧ), и села ихъ и дворы ихъ· (Ва-
алана)[55] и (евим)[56] и асемъ· И ельдодад и (хесид)[57] и
ерма· И сикилегъ и (махаримъ)[58], и (сеейнакъ)[59]· И
(ламодъ)[60] и (секеленъ)[61] (и аинъ) и (ермонъ)[62],
(всѣхъ) гра, к и д, и села ихъ· На равни (же)
есдаоль и (сааракъ)[63] и (азра)[64]· И рамин и зано, и
(гойниимъ дафъфунъ)[65] і инаимъ· И (ермудъ)[66]
и (одоламъ)[67], и немра и сохо и азика· И (сара-
имъ)[68] (и дїагедаимъ) и (гадара)[69], (-)[70] села еѧ.

границі довкруги до Ваала, це є
місто Ярим. **10** І хай обійде гра-
ниця від Ваала до моря, і хай
приходить до міста Сир; і хай
переходить на південь міста Я-
рим, з півночі, це є Хасалон; і хай
зійде до міста сонця, і хай прийде
на південь. **11** І хай виведе грани-
цю на південь Аккеарана –на пів-
ніч, і хай виведе границі до Акхо-
рана; хай перейде гору валаансь-
кої землі і виведе до Айвінії; і хай
буде границею вихід до моря. **12**
І їхні західні границі – Велике
море. Це границі юдиних синів
довкруги, за їхніми родами. **13** І
дав Ісус Халевові, синові Офонія,
часть серед юдиних синів, через
божий наказ до Ісуса; і дав йому
Ісус місто Арвон, енакового бать-
ка, – це є Хеврон. **14** *І звідти ви- суд. 1
губив Халев, син Єфонії, трьох
енакових синів: Ісусія і Фолмана,
і Ахимана. **15** І пішов звідти Ха-
лев проти тих, що жили в Давирі,
раніше ж ім’я Давіра було Місто
писарів. **16** І сказав Халев: Хто
лиш візьме Місто писарів і ним
заволодіє, дам йому за жінку Ас-
хань, мою дочку. **17** І взяв його
Ґофоніїл, син Кенезея, молодший
брата Халева. І дав йому за жінку
Асхань, свою дочку. **18** І сталося,
коли вона відходила, договорила-
ся з ним, кажучи: Попрошу у мо-
го батька поле, – і зіскочила з
осла; і сказав їй Халев: Що тобі
є? **19** І сказала йому: Дай мені
благословення, бо ти мене віддав
до південної землі; дай мені Ґа-
лафмаїм. І дав їй Халев Ґалафма-
їм і верхній і нижній Ґалат. **20** Це
насліддя юдиних синів і їхнього
племені. **21** Були ж їхні міста –
перше місто племен юдиних си-
нів при едомових границях, до
півдня, до пустині – Кавсеїл, і Ед-
рай, і Авур, **22** Кина ж, і Димона,
і Адада, **23** і Кедес, і Етиазиф, **24**
і Телем, і Евалот, **25** і місто Асе-
рон, і новий Асор, і всі есеронські
міста. Це ж є: Асор, **26** Амам, і
Семе, і Темаама, і Модада, і А-
сарсу, **27** і Асер, Ґаддал, і Асе-
мон, і Ватфелет, **28** і Асарсула, і
Вирсавій, Евезутія, і їхні села, і
їхні двори; **29** Ваалана, і Евим і
Асем, **30** і Ельтодад, і Хесид, і
Ерма, **31** і Сикилеґ, і Махарим, і
це – Еннак, **32** і Ламот, і Секелен,
і Аїн, і Ермон; всіх міст 20 і 9, і
їхні села. **33** В рівнині ж: Еста-
оль, і Саарак, і Азра, **34** і Рамин, і
Зано, і Ґонниїм, Таффун, і Інаїм,
35 і Єрмут, і Одолам, і Немра, і
Сохо, і Азика, **36** і Сараїм, і Дія-
ґетаїм, і Ґадара, її села; і 14-ть

міст, і їхні села. **37** Сенань, і Даса, і Малгадад, **38** і Далаань, і Масита, і Ехтаель, **39** і Ляхис, іВаскат, і Аглом, **40** і Хаввань, і Ламас, і Хаталис, **41** і Ґадирот, і Витдаґонь, і Наама, і Макида – 16-ть міст і їхні села. **42** Етер, Лена, і Аасарн, **43** і Єфта, і Асенна, і Келай, **44** і Несита, і Ахим, і Мариса, і Малом – 9-ть міст і їхні села. **45** Аккаронь і їхні села, і їхні двори. **46** Від Акороня – Ямнай і села, що є близько Аздота, і їхні села, **47** і їхні двори. Ґаза і її села, і її села до єгипетського потоку, і Велике море, і границя. **48** І в гірській околиці: Сафир, і Етер, і Сохо, **49** і Едена, і місто писарів, це є Давер. **50** І Анав, і Ґестем, і Анев, **51** і Ґосом, і Хилуон, і Силон – 11-ть міст і їхні села. **52** І Ерев, і Рума, і Есань, **53** і Анум, і Витапфут, і Афака, **54** і Емата, і Каріатарба, це є Хеврон, і Сіор – 9-ть міст і їхні села. **55** Маон, і Хирмель, і Зит, і Еттай, **56** і Зураель, і Екдаам, і Зано, і Аким, і Едни, **57** і Ґаваа, і Тамна – 10-ть міст і їхні села. **58** Елул, і Витсур, і Хедур, **59** і Маарот, і Витанот, і Елтекен – 6-ть міст і їхні села. **60** Теко, і Ефрата, це є Вифлеєм, і Фагор, і Етам, і Кулом, і Татамі, і Сорис, і Карем, і Ґаліїм, і Витир, і Манохо – 11-ть міст і їхні села. Каріятваал, це місто Ярим, і Арваа в Еримовиті, – 2-а міста і їхні села. **61** І Витарава, і Мадона, і Охохан, **62** і Нефсан, і соляні міста, і Інгади – 6-ть міст і їхні села. **63** І евусів, що мешкали в Єрусалимі, сини юдині не змогли вигнати; і поселилися евусеї з Юдиними синами в Єрусалимі – до сьогоднішнього дня.

Глава 16

1 І жереб синів Йосифа був від Йордану, що в Єрихоні, до єрихонських вод, на схід, до пустині, що виходить від Єрихону до гірської околиці, до Ветиля. **2** І виходить із Ветиля до Люзи; і хай прийде до границь Архиатарота; **3** і хай іде до моря, до ветелимських границь, до границь долішнього Веторона; і хай буде їхній кінець при морі. **4** І так одержали свої насліддя Йосифові і Єфремові, і Манасіїні сини. **5** І були границі синів Єфремових за їхніми родами. І границі їхнього насліддя були від сходу Атарота і Адара до верхнього Ветарона і Ґазари; **6** і ці границі переходять при морі до Махтота, з півночі, і йдуть на схід, і до Тинат – Силом; і хай

(и҆) гра҇,҃ді, и҆ ве́си и҆̇х· (Сена́нь)[71] и҆ (да́са)[72] и҆ (малгада҇)[73]. И҆ далаа́нь и҆ (маси́да)[74], и҆ е҆хдае́ль. и҆ лѧхи́съ и҆ васка́дъ и҆ (а҆гломъ)[75]. И҆ ха́вванъ и҆ ла-ма́съ и҆ (хадали́съ)[76]. И҆ гадиро́дъ и҆ видъдаго́нь и҆ (наа̂ма)[77] и҆ маки́да, гра҇, ҃ѕі, и҆ веси и҆́хъ· (-)[78] (Е҆де́рь)[79] (ле́на и҆ а҆аса́рнъ). і҆ и҆е҆фда и҆ а҆се́нна (и҆ (кела́и)[80] и҆ (неси́да)[81])[82]. и҆ (а҆хи҇)[83] и҆ мари́са и҆ (ма-ло҇)[84] гра҇, ҃д, и҆ ве́си и҆хъ· А҆кка́ронь и҆ се́ла (и҆̇х)[85] и҆ селе́нїа (и҆̇х)[86]. (-)[87] ѿ (а҆коро́нь)[88] (и҆а҆мна́и)[89], и҆ (ве́си)[90] и҆́же сꙋть бли҇ (а҆здо́дъ)[91], и҆ ве́си (и҆́хъ)[92] и҆ селе́нїа (и҆̇х)[93]. Га́за и҆ ве́си е҆ѧ̀ и҆ се́ла е҆ѧ, до во-до́течи е҆гѵ҆пе́тски, и҆ мо́ре вели́кое (и҆ пре́дѣ)[94]. И҆ въ горстѣ́и сафи́рь и҆ е҆де́рь и҆ со́хо и҆ (е҆де́на)[95]. (И҆) гра҇ писме́нъ, се́и е҆сть (даве́ръ)[96]. И҆ (а҆на́въ)[97] и҆ (гесте҇)[98] и҆ (а҆не҇)[99]. И҆ госо́мъ и҆ хилꙋ́онъ и҆ (си-ло́нъ)[100], гра҇ [е҆ді́нъна́десѧть][101] и҆ ве́си и҆́хъ. (И҆) е҆ре́въ (и҆ рꙋ́ма и҆ (а҆са́нь)[102])[103]. И҆ (а҆нꙋ́мъ)[104] и҆ (ви-да́пъфꙋдъ)[105] и҆ а҆фа́ка. И҆ (е҆ма́та)[106] и҆ (карїа-та́рба)[107], се́и е҆сть хевро́нь, и҆ сї́оръ, гра́дъ. ҃д, и҆ се́ла и҆́хъ· мао́нъ и҆ хирме́ль и҆ зи́дъ, и҆ е҆т-та́и. И҆ (зꙋрае́ль)[108] и҆ е҆кдаа́мъ и҆ (за́но. И҆ а҆-ки́мъ)[109] (и҆ е҆дни) и҆ гава́ѧ и҆ фа́мна, гра҇, (҃і)[110]. и҆ ве́си и҆́хъ· (Е҆лꙋ́лъ)[111] и҆ видсꙋ́ръ и҆ (хедꙋ́ръ)[112]. И҆ (маа̂ро́дъ)[113] и҆ виданодъ и҆ е҆лдеке́нъ, гра́дъ, ҃ѕ. и҆ ве́си и҆̇х· де́ко и҆ е҆фра́да, се е҆сть видле́е̂мъ, и҆ дагоръ и҆ е҆та́мъ и҆ (кꙋло́мъ)[114] и҆ тата́ми и҆ съри́съ и҆ каре́мъ и҆ (галї́имъ)[115] и҆ види́ръ и҆ ма-но́хо, гра҇, ҃аі. и҆ ве́си и҆̇х· Карїа́дъваалъ, сі́и гра́дъ і҆а́римъ и҆ (а҆рѐвва)[116] (въ е҆римови́де), гра́ды. ҃в. и҆ се́ла е҆ю̀ (-)[117]. (-)[118] И҆ видара́ва и҆ мадо́на и҆ (о̂хо-ха́нъ)[119]. И҆ (нефъса́нъ)[120], и҆ гра́ды сла҇чные, і҆ (и҆нъ-га́ди)[121] гра́ды, (҃ѕ)[122]. и҆ ве́си и҆́хъ· И҆ е҆вꙋ́си и҆́же о̂бита́ющи҇ въ і҆е҇лимѣ. (-)[123] не възмого́ша сн҇о-ве и҆оꙋ́дины (и҆згна́ти)[124]. и҆ всели́сѧ е҆вꙋсе́и (съ сн҇ъ-ми і҆оꙋ́диными) въ і҆е҇лимѣ, до (дн҇ешнѧго дн҇е)[125].

Гл҇а, ҃ѕі·

И҆ бы́сть (жре́бїи)[1] сн҇овъ і҆о́сифль ѿ і҆о̂рда́на и҆́же въ е҆рихо́нѣ. (до во́дъ е҆рихоньскихъ) на восто́къ (въ пꙋсты́ню), (-)[2] (и҆сходѧ́-щꙋю)[3] ѿ е҆рихо́на въ го́рскꙋю (-)[4] въ [ве-ди́ль][5]. І҆ (и҆сходитъ)[6] [ѿ][7] веди́лѧ (въ) [лю́зꙋ][8]. и҆ да прїи́детъ къ предѣ́ломъ [а҆рхиа̂тародъ][9]. И҆ да и҆́детъ къ мо́рю къ предѣ́ломъ (ведели́мъс-комъ)[10], до предѣ́лъ ведоро́нь ни́жнѧго, и҆ да бꙋ́детъ и҆схо́дъ и҆́хъ къ мо́рю. И҆ (та́ко) прї-ѧ́ша прича́стїѧ (своѧ), сн҇ве и҆о́сифли (и҆) е҆фрем-ли и҆ манасї́ини. И҆ бы́ша предѣ́ли сн҇овъ е҆фремль по со́нмомъ и҆́хъ. И҆ бы́ша предѣ́ли прича́стїѧ и҆́хъ ѿ восто́къ, а҆тародъ и҆ [а҆да́ръ][11] до (ведаро́-на)[12] вы́шнѧго и҆ газа́ры, и҆ прехо́дѧтъ предѣ́ли (сї́и) къ мо́рю въ [махдо́дъ][13] ѿ сѣ́вера [-][14]. [і҆][15]

и́дꙋтъ на востокъ и въ [динадъ][16] (-)[17] [силомъ][18], и да пре́идꙋтъ ѿ востока въ [иа́нодъ][19] (ѿ бо иа́нодъ же)[20] (и́де) въ (-)[21] атародъ и (въ нара́да)[22], и приходитъ ко ієрихо́нꙋ, и исходитъ къ іорда́нꙋ· И ѿ (адафꙋдъ)[23], да поидꙋтъ предѣли къ морю къ [водотечи ка́на][24]. и да бꙋдетъ исходъ ихъ къ морю, сїе причастїе (-)[25] [с҃новъ][26] єфремль племе́немъ ихъ· (-)[27] Грады (же) ѿлꙋче́ныѧ с҃номъ єфремлѧ̑нѡмъ посредѣ причастїѧ с҃нов манасїин, вси грады и веси ихъ· (Но)[28] не (изгнаша)[29] ханаа́на живꙋщаго въ газе́ре. и обиташе ханане́и средѣ єфрема (дающе ємꙋ дани) до (д҃нешнѧго д҃не)[30]. до́ндеже възыде фараонъ ц҃рь єгѵпетскїи, и взѧ [градъ][31] и запали єго огне́мъ. и хананеа, и ферезеа и живꙋщаѧ въ газеръ (-)[32], и дастъ и фараонъ въ вѣно дщери своеи·

перейдуть зі сходу до Янота; **7** від Воянота ж пішла до Атарота і до Нарада, і приходить до Єрихону, і виходить до Йордану. **8** І від Адафута хай підуть границі до моря, до потоку Кана, і хай буде їхній кінець при морі. Це насліддя Єфремових синів для їхніх родів. **9** Міста ж відлучення Єфремовим синам посеред насліддя синів Манасії, всі міста і їхні села. **10** Але не прогнали ханаана, що жив в Ґазері; і жив хананей посеред Єфрема, даючи йому данину до сьогоднішнього дня, доки не прийшов фараон, єгипетський цар, і взяв місто, і спалив його вогнем, і хананея і ферезея і тих, що жили в Ґазері; і дав його фараон у віно своїй дочці.

Гл҃а, з҃і·

И быша (жребїи)[1] с҃новъ манасїи́нѡмъ ꙗко сїи прьвене́цъ иосифꙋ махи́рови прьвенцꙋ манасиинꙋ, ѿц҃ꙋ галаадовꙋ. (сеи) (бо бысть мꙋжъ храбръ)[2], (и бысть причастїе єго)[3] галаадъ
д҃ мѡ҃ к҃ѕ и васа́нъ *И бысть (вторымъ) с҃номъ манасиномъ оставшимъ по сонмомъ и҃, (причастїе) с҃номъ [ахїезе́ровымъ][4], и с҃номъ (хале́ковымъ)[5], и с҃номъ [єсриилевымъ][6], и с҃номъ [єхе́мовымъ][7], (и с҃номъ (єфе́ровымъ)[8], и с҃номъ [семераиловымъ][9])[10], сїѧ сꙋть (с҃нове манасїини с҃на иосифлѧ) мꙋжескъ полъ по племе́немъ своимъ· (-)[11] Салпадꙋ (же) с҃нꙋ (єфе́ровꙋ)[12] (с҃на галаадова с҃на махирова с҃на манасїина) не бѧше с҃новъ но дщери· (-)[13] Си (же) имена дщеремъ салпаадовымъ, мала́а, и нꙋѧ, и єгла, и ме́лха, и де́рса· (они же)[14] сташа пре҃ єлеазоромъ жрьцемъ и пре҃ исꙋсомъ [с҃номъ навѵинымъ][15], и пре҃ кн҃ѕи гл҃юще. б҃ъ заповѣда рꙋкою моѵсїиною, дати намъ причастїе посредѣ братїа нашеа. и даса имъ (причастїе) повелѣнїѧ ради г҃нѧ жребїи въ братїи ѿц҃а ихъ· И паде жребїи [манасїю][16] поле (лава́дово)[17] кромѣ [землѧ галаадовы. и васа́нь][18] ꙗже єсть обонꙋ странꙋ іорда́на· (С҃новъ манасїинъ, дщери бо)[19] причастиша причастїе средѣ братїѧ и҃ землѧ же галаадова бысть (вторымъ) с҃номъ манасїинымъ оставшимъ· И быша предѣли с҃новъ манасїинъ ѿ [асира махдодъ][20] (и) (данадъ)[21], ꙗже єсть пре҃ лицемъ [сихе́мовымъ][22]. і иде къ предѣломъ иаминовымъ и (аси́мовымъ)[23]. (И выше) къ источникꙋ (дадодъ)[24]. Манасїю же даєтъсѧ (землѧ) и дапдꙋдова (сам же дапдꙋдъ) (за)[25] предѣломъ манасїинымъ с҃номъ єфре́млимъ· И (ѿтꙋдꙋ) иде (сїи) предѣлъ къ дебри [ка́не][26]. на югъ дебри [наирини][27]. теревинъдꙋ· (Гради сїи)

Глава 17

1 І були границі синів Манасії, оскільки цей первородний Йосифа: Махіра, первородного Манассії, батька Ґалаада, бо цей був хоробрим чоловіком, і його насліддя було – Ґалаад і Васан. **2** *І мой4. 26
других синів Манасії, що осталися, було насліддя за їхніми родами: синам Ахієзеровим, і синам Хелековим, і синам Єсрилевим, і синам Єхемовим, і синам Еферовим, і синам Семераїловим – це є сини Манасії, сина Йосифового, чоловічий рід за своїми родами. **3** В Салпада ж, сина Еферового, сина Ґаладового, сина Махірового, сина Манасіїного, не було синів, але дочки. Це ж імена дочок Салпаадових: Малаа, і Нуя, і Егла, і Мелха, і Терса. **4** Вони ж стали перед священиком Елеазаром і перед Ісусом, сином Навина, і перед князями, кажучи: Бог рукою Мойсея заповів нам дати насліддя посеред наших братів. І дано їм насліддя через господнє заряджения, жереб між братами їхнього батька. **5** І впав жереб Манасії на Левадове поле, за винятком ґалаадової землі, і Васан, що є на другому боці Йордану. **6** Адже дочки синів Манассії унаслідували жереб посеред їхніх братів. Земля ж ґалаадова була іншим, осталим синам Манассії. **7** І границі синів Манасії були: від Асира – Махтот і Даната, що є перед лицем Сихема; і пішла до границь яминових, ясимових, і вгору до джерела Татот. **8** Манасії ж дається і таптутову землю, сам же Таптут за границями Манасії, – синам Ефремовим. **9** І звідти ця границя йде до долини

Кане, на південь наіринової доли-
ни, Теревинта. Це є Ефремові міста
посеред міст Манасії. Границі ж
Манасії на півночі – до потока, і
були їхні кінці до моря. **10** На пів-
дні ж – Ефремові, і на півночі –
Манасії. І море було їм границею. І
до Асира хай злучать її на півночі, і
до Ісахара – на сході. **11** І було Ма-
насії: в Сахарі і в Асирі, і Ветсан, і
їхні села; і ті, що живуть в Дорі, і
його села; і ті, що живуть в Танаці,
і його села; і ті, що живуть в Ма-
ґеддо, і її села; третинна частина
Нафети і її села, – три сторони. **12** І
не змогли сини Манасії вигубити ці
міста, бо мило було ханаанові жити
в цій землі. **13** І сталося, коли закрі-
пилися ізраїльські сини, вони й зро-
били ханаана підвладними, вигуб-
ленням же не вигубили їх. **14** І від-
повіли сини Йосифа Ісусові, кажу-
чи: Чому ти нам дав одне наслідя і
одну міру, я є численний народ, і
поблагословив мене Бог аж доте-
пер? **15** І сказав їм Ісус: Якщо і на-
родом численним ти є, піди до до-
лини і вичисть собі там місце в зем-
лі ферезинів і великанів, якщо тобі
тісною є ефремова гора. **16** І сказа-
ли сини Йосифа: Не вистачає нам
ефремової гори, і є добірний кінь і
залізні колісниці в усіх хананеїв,
що живуть з нами в Вефсамі і в йо-
го селах, і в ізраїльських поділах.
17 І сказав Ісус до Йосифових си-
нів, кажучи Єфремові і Манасії, ка-
жучи: Якщо народом ти є числен-
ним і маєш велику силу – не буде
тобі одне наслідя. **18** Задля цього
гора хай буде твоя, і ця долина є
тобі, даю тобі. І вичистиш і її краї
– тобі хай будуть, коли вигубиш
хананея, хоч же і в нього є добір-
ний кінь; і сам ти сильний, адже
будеш сильнішим від нього.

ѥфремли (сѹть) средѣ градовъ манасїинъ. (-)[28] предѣли (же) манасїинѣ къ сѣверѹ до водотечи, и быша (-)[29] исходи (и) къ морю. Ко югѹ же ѥфремови, и къ сѣверѹ манасїю. и (быстъ)[30] море предѣлъ имъ, и къ асирѹ да совокѹпятъ (и) ѿ сѣвера, и къ исахарѹ ѿ востокъ. И (бысть)[31] манасїи в (сахарѣ)[32] и во асирѣ. (и) видсане и веси и, и живѹщая въ дорѣ и веси ѥго. [и живѹщая въ танаце и веси ѥя][33], и живѹщая въ магеддє и веси ѥя, (-)[34] третїю ча нефета и веси ѥя, (три страны). и не възмогоша сн҃ове манасїини потребити градовъ сихъ, (яко)[35] ѹгодно бысть хананѹ жити въ земли сей И бысть (-)[36] ѥгда ѹкрѣпишася сн҃ове ін҃левы, и сътвориша хананаа послѹшны. потреблєнїем же (не потребиша ихъ)[37]. (И) ѿвѣщаша (-)[38] сн҃ове иосифли ісѹсѹ гл҃юще, почто причасти насъ жребїемъ ѥдинемъ, и мѣрою ѥдиною азъ (-)[39] лю многъ ѥсмь, и (бл҃ви мя б҃ъ)[40] (даждь доселѣ). И рече имъ ісѹсъ, аще (и) людъ многъ ѥси взыди въ дѹбравѹ и отреби себѣ (тамо мѣсто въ земли ферезинѣ и щѹдовъ), аще (тя ѹтесняєтъ)[41] гора ѥфрѣмля. И рѣша (сн҃ове иосифли). не довольно намъ горы ѥфрѣмля, и конь преизбранный и (колесни) желѣзныхъ въ (всѣхъ) хананеи живѹщихъ (съ нами)[42] въ (вефъсамѣ)[43] и въ весехъ ѥя, (и) въ раздѣленїихъ [ін҃лвы][44]. И рече ісѹсъ къ сн҃омъ іосифлимъ [гл҃ющи][45], (ѥфремѹ и манасїю гл҃юще). аще лю многъ ѥси, и силѹ великѹ имаши, не бѹдетъ ти жребїи ѥдинъ (сего ради гора)[46] (твоя да бѹдетъ)[47], (и сїя)[48] дѹбрава ѥсть (тебѣ даю). И съсѣчеши (и концы ѥя)[49] (тебѣ да бѹдѹтъ)[50], (-)[51] ѥгда потребиши хананаа. (аще же и)[52] конь преизбранный ѥсть ѥмѹ (и са силенъ), ты бо пресилиши ѥго.

Глава 18

1 І зібрався ввесь збір ізраїльсь-
ких синів до Силома, і поставили
там шатро свідчення, коли ними
земля була закріплена. **2** І синів із-
раїльських, які не унаслідували
свого наслідя, зосталось сім пле-
мен. **3** І сказав Ісус ізраїльським си-
нам: Доки ви зволікатимете, не ба-
жаючи унаслідувати землю, яку дав
вам Господь Бог ваших батьків? **4**
Дайте від себе по трьох мужів з
племені, і пошлю їх, і вставши, і
хай обійдуть землю; і хай спишуть
її, так як належиться, щоб її поді-
лити, і прийдуть до мене; **5** і роз-
ділю їм за їхнім наслідям на сім
частей. Юда хай прокладе свою
границю від Ливана, і сини Йосифа

Гл҃а, и҃і.

Исъбрася весь сонмъ сн҃овъ ін҃левъ в [силомѣ][1], и поткнѹша тамо хра свѣдѣнїя. (ѥгда)[2] земля ѹдержася ѿ нихъ. И осташа сн҃овъ ін҃левъ: иже не причастиша (причастїя своѥго) седмь племенъ. И рече ісѹсъ сн҃омъ ін҃левымъ, доколе вы раслабляєтеся. (не хотяще) причастити землю юже даде [вамъ][3] г҃ь б҃ъ [ѿцъ вашихъ][4]. дайте ѿ себе по три мѹжа ѿ племени (и пошлю и), и въставше (и) да проидѹтъ землю, и да препишѹ ю (-)[5], якоже ѥсть лѣпо раздѣлити ю. и прїидѹтъ къ (мнѣ)[6] и (раздѣлю)[7] имъ (по причастїю ихъ) на седмь частїи. (Іѹда да поставиъ предѣлъ свои ѿ ливана. и сн҃ове иосифли

да поставлꙗтъ предѣлъ свой ѿ сѣвера. вы́ же
раздѣли́те зе́млю на седмь ча́стїи.) и҆ принесе́те
къ мнѣ̀ сѣмо, (-)[8] и҆знесꙋ̀ вы жребїи предъ гдⷭ҇емъ
бг҃омъ (ва́шимъ)[9]. Нѣ́сть бо ча́сти (ѹ҆ ва́съ
сн҃омъ леѵі́иномъ)[10], зане́ же жре́чество гдⷭ҇не
ча́сть [и҆́мъ][11]. (-)[12] Га́дъ (же) и҆ рꙋви́мъ, и҆ по́лъ
племе́ни манассі́ина. взѧ́ша прича́стїе свое ѻ҆бо́нꙋ
странꙋ̀ і҆ѻрда́на на восто́ки, є҆́же дадѐ и҆́мъ
мѡѷсі́й ра́бъ гдⷭ҇ь. И҆ (въста́ша)[13] мꙋ́жи (і҆) и҆до́-
ша и҆ заповѣ́да і҆исꙋ́съ мꙋ́жемъ и҆дꙋ́щемъ ѻ҆бходи́-
ти зе́млю (гдⷭ҇ню)[14]. и҆ди́те и҆ ѻ҆бходи́те зе́млю (и҆
препиши́те ю҆̀), и҆ прїиди́те къ мнѣ̀, (-)[15]
и҆знесꙋ̀ ва́мъ жре́бїи предъ гдⷭ҇емъ в (сило́мѣ)[16]. І҆ и҆-
до́ша (мꙋ́жи) и҆ и҆сходи́ша зе́млю, (-)[17] съглѧда́-
ша ю҆̀ и҆ преписа́ша ю҆̀. съ гра́ды є҆ѧ̀ на седмь
ча́стїи въ кни́ги, и҆ принесо́ша къ і҆исꙋ́сꙋ [въ
сило́мъ][18]. И҆ вре́же и҆̀мъ і҆исꙋ́съ жре́бїи (предъ гдⷭ҇емъ въ
(силомѣ)[19])[20]. (И҆ раздѣлѝ та́мо зе́млю і҆исꙋ́съ
сн҃омъ і҆илевы́мъ по жре́бїю и҆́хъ.) І҆ и҆зы́де жре́бїи
племе́ни (сн҃овъ) венїамі́новыхъ, пре́вый по со́н-
момъ и҆́хъ. і҆ и҆зыдо́ша предѣ́ли жре́бїю и҆́хъ,
средѣ̀ (сн҃овъ) і҆ю́диныхъ и҆ посредѣ̀ сн҃въ і҆ѡ́сифль. И҆
бы́ша (предѣ́ли и҆́хъ)[21] ѿ сѣ́вера ѿ і҆ѻрда́на. (и҆)
взы́дꙋтъ предѣ́ли ѿ ю҆́жнꙋю странꙋ̀ і҆ерїхо́на къ
сѣ́верꙋ и҆ да взы́детъ къ горѣ̀ к мо́рю, и҆
(бы́сть)[22] (и҆схо́дъ є҆гѡ̀)[23] въ (мармари́ты веданї́-
ины)[24]. И҆ да про́идꙋтъ ѿтꙋ́дꙋ предѣ́ли в лю́-
зꙋ ѿ страны̀ лю́зы къ ю́гꙋ (-)[25], и҆ да сни-
дꙋ́тъ предѣ́ли (сї́и) ѿ [а҆тарода, є҆ддаръ][26] го́р-
стѣи ꙗ҆́же є҆́сть къ лива́нꙋ, ветеро́ни ни́жнеи. И҆
да пре́идꙋтъ предѣ́ли и҆ ѻ҆бы́идꙋтъ къ стра-
нѣ̀ зрѧ́щи къ мо́рю ѿ ли́вы, (и҆) ѿ горы̀ предъ
лице́мъ ведоро́нь лива́новы. И҆ да бꙋ́детъ (и҆схо́дъ
є҆гѡ̀)[27] въ (карїа́дъ)[28], сѝ є҆́сть карїа҆фїа҆ри́мъ гра́дъ
сн҃овъ і҆ꙋ́диныхъ. се̑ є҆́сть ча́сть ꙗ҆́же къ мо́рю. И҆
ча́сть ꙗ҆́же къ лива́нꙋ, ѿ ча́сти карїа҆дъваа́ль.
и҆́ да про́идꙋ предѣ́ли (морскї́ѧ) въ [гаинъ][29], на
и҆сто́чникъ воды̀ (надо́новы)[30]. И҆ да сни́дꙋ пре-
дѣ́ли на странꙋ̀ горы̀ є҆́же є҆́сть предъ лице́мъ на́-
пи, [сн҃а є҆но́млѧ][31] є҆́же є҆́сть ѿ ча́сти є҆ме́къ.
рафаи́нъ ѿ сѣ́вера, и҆ да сни́детъ къ [геномꙋ][32]
на ю҆́гъ и҆е҆вꙋ́сꙋ (-)[33], да снидꙋ́тъ (ѿ ю҆́га) на и҆с-
то́чникъ роги́ль. (-)[34] да про́идꙋтъ на и҆сто́ч-
никъ [самесовъ][35]. и҆ да про́идꙋтъ на (гали-
ло́мъ)[36], ꙗ҆́же є҆́сть пра́мо вше́ствїю [є҆доди-
мо́нꙋ][37], (-)[38] да сни́дꙋтъ на ка́мень [ваа́на][39],
сн҃а рꙋви́млѧ. (-)[40] да про́идꙋтъ на ю҆́жнꙋю
странꙋ̀ витара́вы (-)[41], и҆ да сни́детъ (-)[42] къ
ю҆́гꙋ вида́глы ѿ сѣ́вера. И҆ да бꙋ́детъ и҆схо́дъ
предѣ́лъ на хо́лмницы мо́рѧ со́лищнаго ѿ сѣ́-
вера, въ странꙋ̀ і҆ѻрда́новꙋ ѿ ли́вы, сїа̀ предѣ́ли
[-][43] ю҆́жныѧ. (-)[44] І҆ѻрда́нъ (же) предѣлѧ́етъ (ю҆̀) ѿ

хай прокладуть свою границю з
півночі. **6** Ви ж розділіть землю на
сім частей, і принесете сюди до
мене – винесу вам жереб перед
Господом Богом вашим. **7** Немає бо
у вас частки синам Левія, тому що
ж господнє священство – їм частка.
Ґад же і Рувим, і половина племені
Манасії взяли своє насліддя на
другому боці Йордану, на сході,
яку дав їм Мойсей, господній раб. **8**
І встали мужі, і пішли; і заповів
Ісус мужам, що йшли, обійти гос-
подню землю: Ідіть і обійдіть зем-
лю, і спишіть її, і прийдіть до мене
– винесу вам жереб перед Гос-
подом в Силомі. **9** І пішли мужі, і
пройшли землю, обстежили її, і
описали її з її містами на сім час-
тин до книги, і принесли до Ісуса,
до Силому. **10** І кинув їм Ісус же-
реб перед Господом в Силомі. І там
Ісус розділив землю ізраїльським
синам за їхнім жеребом. **11** І пер-
шим випав жереб племені синів Ве-
ніямина, за їхніми родами; і вий-
шли границі їхнього жереба між
Юдиними синами і між Йосифови-
ми синами. **12** І були їхні границі з
півночі від Йордану, і підуть гра-
ниці на південну сторону Єрихона,
до півночі; і хай піднесеться до го-
ри, до моря, і буде її кінець в Мар-
марити Ветаніїні. **13** І хай звідти
перейдуть границі до Люзи, з боку
Люзи, з півдня; і хай зійдуть ці гра-
ниці від Атарота, Еддар – гірська
околиця, що є до Ливана, Веторона
– вдолі. **14** І хай перейдуть границі,
і обійдуть до частки, що глядить до
моря, з півдня, і від гори, перед
лицем Веторона Ливанського. І хай
буде його кінець в Каріяті, це є
Каріяфіярим, місто Юдиних синів.
Це є частка, що до моря. **15** І част-
ка, що до півдня від частки Каріят-
ваала; і хай перейдуть морські гра-
ниці до Ґаїн, до джерела натонової
води. **16** І хай зійдуть границі до
частини гори, яка є перед лицем
Напи, Еномового сина, що є з
частини Емека. Рафаїн – з півночі; і
хай зійде до Ґенома, на південь
Євуса, хай зійдуть з півдня до дже-
рела Роґила. **17** Хай пройдуть до
самесового джерела, і хай пройдуть
до Ґалилома, що є напроти едоди-
монського підходу, хай зійдуть до
каменя Ваана, рувимових синів. **18**
Хай пройдуть на південну сторону
Витарави, і хай зійде **19** до півдня
Витаґли, з півночі. І хай буде кі-
нець границь на хребті Солоного
моря, з півночі, до частини Йорда-
ну, з півдня. Це південні границі.
20 Йордан же розділяє їх зі східної
частини. Це насліддя синів Венія-

мина, його границі довкруги, за їхніми родами. **21** І міста племені синів Веніямина, за їхніми родами, були: Єрихон, і Вифагла, і Амеккасис, **22** і Вифарава, і Семрим, і Ветил, Феди, **23** і Авм, і Офра, і Атрата, **24** і Екарем, і Катирамин, і Афони, і Ґаваа – 12-ть міст і їхні села. **25** Ґаваон, і Етикион, і Рамат, і Вирот, **26** і Сворфот, і Мата, і Хетира, і Моса, Рекем, і Ерфаїл, і Ферала **27** і Сералеткеля, Елеф, і Еус, це є Єрусалим, і Ґаваат, і місто Яримаї – 14-ть міст і їхні села. Це наслідля Веніяминових синів, за їхніми родами.

страны̀ въ̾сто́ка. сі́е причáстїе сн҃овъ венїа̂ми́новъ, предѣ́ли є̑ѧ̀ о̑́крⷭ҇тъ по сонмо́мъ [и̂х҃][45]. И̂ бы́ша гра́ди племе́ни сн҃овъ венїа̂ми́нь, по сонмо́мъ и̂́хъ. и̂є̑ри́хо и̂ вифа́гла, и̂ а̂меккаси́съ. И̂ вифара́ва и̂ семри́мъ и̂ веди́лъ. (фе́ди) и̂ (а̂ѵ̈мъ)[46] и̂ (офра)[47] и̂ (а̂дра́да)[48] и (екаре́мъ)[49]. И̂ кадираминъ (и̂ а̂фо́ни) и̂ гава́а. гра́дъ, в҃і. и̂ ве́си и̂́хъ. Гавао́нъ (и̂ є̑тикио́нъ) и̂ (рама́дъ)[50] и̂ виро́дъ. (И̂ сворфо́дъ) и̂ (ма́да)[51] и̂ хеди́ра и̂ (моса̀)[52]. (-)[53] Реке́мъ и̂ є̑рфаи́ль и̂ (фера́ла)[54] и̂ (сераледъке́лѧ є̑ле́фъ)[55]. И̂ є̑оу́съ, сі́а є̑́сть і̂є̑рⷭ҇лимъ. и̂ гава́адъ, и̂ гра́дъ (и̂а̂рима́н)[56]. гра́дъ. (д҃і)[57], и̂ ве́си и̂́хъ. сі́е причáстїе сн҃овъ венїами́нь по сонмѡ̂ и̂́хъ.

Глава 19

1 І другий жереб вийшов Симеонів і племені Симеонових синів. І їхнє наслідля було серед наслідля синів Юди. **2** І їхнє наслідля було: Вирсавія, і Савея, і Моладам, **3** і Асерсуал, і Ватоул, і Вола, і Асон, **4** і Ерма, **5** і Секола, і Ветмар, і Хазвот, і Асерсула, **6** і Вивлават – 13-ть міст і їхні села. **7** Аїн, і Керемон, і Етер, і Асан – 4 міста і їхні села, **8** і всі села, що довкруги цих міст, аж до Валет – Вирамота, коли йти до Ямета, на південь. Це є наслідля Симеонових племен, за їхніми родами. **9** Від Юдиного жеребу наслідля племені Симеонових синів; бо частина Юдиних синів була більша від їхньої. І унаслідували Симеонові сини посеред їхнього наслідля. **10** І 3-й жереб вийшов і *був* Завулонових синів, за їхніми родами. І границі їхнього наслідля були до Сирида. **11** І піднялася їхня границя до заходу Маралада, і дійшла до Давастея і до долини, яка є напроти лиця Якми. **12** І повертається від Сарида, напроти сходу, до атасалотових і фаворових границь, і перейдуть до Даврата, і хай піднесеться до Аяфія. **13** Звідти ж хай обійдуть напроти, на схід до Ґотаефтови, до міста Касим, і хай перейде до Реммона, друнуанського Аммаданна. **14** Тоді ця ж границя іде, з півночі, до Енавота. Хай буде їх кінець у ефтаїльському гаю, **15** і Каттаті, і Налоті, і Семроні, і Ядилі, і Вефлеємі – 12-ть міст і їхні села. **16** Це є наслідля Завулонових синів, за племенами і за їхніми родами. **17** Асахарові ж і його синам, за їхнім родом, вийшов 4-й жереб. **18** І їхні границі були: Ізраїл, і Ахаселот, і Суним, **19** і Аферарим, і Сиан, і Ренат, **20** і Равдот, і Кесіон, і Аеме, **21** і Рамай, і Інганим, і Інадда, і Вефтасис. **22** І вийшла ця границя до Тавора і до Сасима, до

Гл҃а, д҃і.

И і̂зы́де (вторы́и жре́бїи)[1] симео́нь, (и̂ племе́ни сн҃овъ симео́нь). и̂ бы́сть причáстїе и̂́хъ средѣ̂ причáстїа сн҃овъ і̂оу́динъ. И̂ бы́сть причáстїе и̂́хъ (вирсаві́а)[2] и̂ саве́а и̂ [молада̑][3]. И̂ а̂серъсѹа́ль и̂ (вадооу́ль)[4] и̂ во́ла. и̂ (а̂со́нъ)[5] (-)[6] и̂ є̑́рма и̂ (секо́ла)[7] и̂ [ведъма́ръ и̂ ха̑во́дъ][8] и̂ (а̂серсѹла)[9]. И̂ (вивлава́тъ)[10] (-)[11] гра́довъ г҃і, и̂ ве́си и̂́хъ. а̂и́нъ и̂ (кермо́нь)[12] и̂ є̑де́рь і̂ а̂са́нь, грады д҃, и̂ ве́си и̂́хъ (и̂ всѧ̂ ве́си). ꙗ̂́же о̑́крⷭ҇тъ граⷣ си́хъ, да́ждь до [вале́дъ вирамо́да][13], и̂ду́щи̂ на и̂а̂ме́дъ до ли́вы. с̑и (є̑́сть) причáстїе (племе́нъ)[14] симео́нь по сонмѡ̂ и̂́хъ. ѿ жре́бїа і̂оу́дина причáстїа племе́ни сн҃овъ симео́нь. ꙗ̂́ко бы́сть ча́сть сн҃овъ і̂ю́динъ бо́льши си̂́хъ. и̂ причастиша сн҃ове симео́ни, средѣ̂ причáстїа и̂́хъ. І̂ и̂зы́де жре́бїи, г҃, (и̂ сн҃овъ) заоу́ло́нь по сонмо́мъ и̂́хъ. и̂ (бы́ша)[15] предѣ́ли причáстїа и̂́хъ, до сирида. (И̂ възы́де) предѣ́лъ и̂́хъ (ко за́падѹ)[16] (маралáда)[17], и̂ до́иде къ (дава́стѣ)[18], (и̂) въ де́брь ꙗ̂́же є̑́сть къ лицѹ̀ (и̂а̂́кмы)[19]. И̂ възвраща́етсѧ ѿ сарида сѹпроти́въ восто́къ (-)[20]. на предѣ́лы (а̂дасалодовы, и̂ фаво́ровы)[21]. и̂ проидѹ̂ къ даврáдѹ, и да възыде̂ въ (а̂і̂а̂фі́ю)[22]. (-)[23] ѿтѹ́дѹ (же) да о̂бы́идѹтъ сѹпроти́въ на восто́ки, на (годае́фдовы)[24] въ граⷣ каси́мъ. и̂ да про́идетъ на ре́ммона (а̂ммаданна дрѹнѹа́ннѣска)[25]. (Посе̑ сі́и же)[26] (предѣ̂) и̂́де (ѿ)[27] сѣ́веръ въ (є̑наво̂)[28]. (-)[29] да бѹ́детъ и̂схоⷣ и̂́хъ на га́ю и̂є̑фдаи́льскѹ и̂ катта́дъ и̂ (налодъ)[30] и̂ семро́нъ и̂ (а̂дила)[31] и̂ видле̑е̑ (граⷣ, в҃і, и̂ ве́си и̂́хъ). Се̑ (є̑́сть) причáстїе (-)[32] сн҃овъ заоу́ло́нь по племе́ни (и̂ по сонмо́мъ) и̂́хъ (-)[33]. (І̂саха́рѹ же и сн҃омъ є̑го по ро́дѹ и̂́хъ)[34] и̂зы́де жре́бїи д҃ и. и̂ бы́ша предѣ́лъ и̂́хъ (і̂и̂́ль)[35], и̂ а̂хаселодъ и̂ (сѹни́мъ)[36]. И̂ (а̂ферари̂)[37] и̂ сиа́нъ и̂ рена́дъ (-)[38] и̂ (равдо́дъ)[39]. И̂ кесїо́нъ и̂ а̂е́ме и̂ (рама́и)[40]. І̂ и̂нъгани́мъ і̂ и̂наⷣда и̂ (вефдаси̂)[41]. І̂ и̂зы́иде (сі́и) (предѣ́лъ)[42]

на даворъ. и на сасима къ морю, и ведъсмасъ,
да бꙋдетъ исходъ предѣлъ ихъ іорданъ, (гра҃
ѕ҃. и села ихъ)· Се (есть) причастїе (-)[43] с҃нѡвъ и-
сахаро҃ (по племени и҃) по сонмꙋ ихъ· І изыиде
жребїи, е҃ и, (иасировъ)[44] по сонмомъ ихъ· И бы-
ша (предѣлъ)[45] ихъ, хелъкадъ и (оли)[46] и ват-
не и (асафъ)[47]· [И алимелехъ][48] и амадъ и ма-
алъ, і изыиде въ кармилъ къ морю и (сио-
орови)[49] и лаванадꙋ· И да ѡбратѧтсѧ на въс-
токъ слн҃ца, (и) виддагонь· и доиде къ заꙋлонꙋ
и въ гаю (иедаиль)[50], (и да идетъ подо҃нее къ
верре) на сѣверъ (въкꙋпе)· (-)[51] да внидетъ въ
предѣлы (сафдана видаеме҃)[52], и да идетъ по
долине анїила, (-)[53] да проидетъ въ хаволъ на
лѣво и ахрана и роова и (аммона)[54] и канаи, до
сидоны великїѧ· (-)[55] да възвратѧ҃ предѣлы въ
(рамадъ)[56] (-)[57] до града тверда, тирионь. да
възвратитъ предѣлы до (сосы)[58], и да бꙋдетъ
исходъ его море (-)[59] ѿ мѣры ахъзифлѧ· И (ксе-
мꙋ) амъма, и (адекъ)[60] и (роовъ)[61], грады, к҃,
(и) в҃, (и веси и҃)· Се (есть) причастїе племени
с҃новъ асировъ по сонмомъ и҃ грады ихъ и веси
ихъ· И нефдалимꙋ (же) изыиде жребїи, ѕ҃ и· И
бы҃ предѣлъ ихъ меелефъ и (миломъ)[62] и весе-
нанимъ и арме и (навекъ)[63] і (иавни)[64], да҃ же до
лакконъ· И быша исходи (ихъ)[65] іорданъ· (-)[66]
да възвратитъ (предѣлъ)[67] (сїи) на запа҃. аза-
нодъ даворъ. и да проиде҃ ѿтꙋдꙋ въ икок· И
да притъкне҃ къ заꙋлонꙋ ѿ юга, и асиръ да
съвъкꙋпитъ къ морю, и (къ іꙋде) на іорданъ
ѿ въсто҃ слн҃ца· (-)[68] Гради (же) ѡграждени
(сꙋть) тирионьстїи. (асъсиди҃) тиросъ и (ам-
мадъ)[69] и реккадъ и ханередъ· и адами и рама
и асоръ· И кедесъ и едраи, і источникъ асоровъ·
И (реонъ)[70] и магдалїилъ (и) (ѡранъ)[71] и вида-
надъ и дасмꙋсъ, градовъ, д҃і. (и веси и҃)· Си
(есть) причастїе (-)[72] с҃номъ нефдалимль, (по
рожденїемъ и҃)· (-)[73] данови (же) изыиде жребїи, з҃
и. и быша предѣли ихъ (сара)[74] и есдаоль, и
градъ самесь· И салавинь и (вало҃)[75] и една· И ело-
нь и дамна и а҃акаронь· И елдеко и гавадонъ и
(ваалодъ)[76]· І иꙋдъ и ванивараккъ и гедремъ-
монъ· И ѿ морѧ иераконьска предѣлъ близъ
иоппы, (гра҃, еі҃)· (ч҃ здѣ не доиде въ съвершенїе
предѣлъ с҃номъ дановы҃)[77]· И (сего ради) изыидо-
ша с҃нове (данови)[78], и воеваша на (лесемъ)[79] и
взѧша его, і избиша е҃ (мечемъ)[80] и вселишасѧ
в не҃· И прозваша (и)[81] (лесенъданъ)[82] (по имени
дана ѿц҃а своего. се есть причастїе с҃новъ дано-
выхъ, по племенемъ и҃. си грады и веси ихъ)[83]·
И (тако скончаста делити землю въ предѣле҃
еѧ)[84]. и даша с҃нове і҃илевы причастїе іисꙋсꙋ с҃нꙋ

моря, і Ветсмас; кінець їхніх гра-
ниць хай буде Йордан; 6-ть міст і
їхні села. **23** Це є насліддя Ісахаро-
вих синів, за племенами і за їхніми
родами. **24** І вийшов жереб 5-ий
Ясирів, за їхніми родами. **25** І їхні
границі були: Хелкат, і Оли, і Ват-
не, і Асаф, **26** і Алимелех, і Амад, і
Масал; і вийшов до Кармила, до
моря, і Сиосорови, і Лаваната. **27** І
хай повернуться на схід сонця і
Витдагона, і дійде до Завулона, і в
Ґаї Єфтаїл; і хай іде в долині до
Верри, на північ, разом. Хай ввійде
до границь Сафтана Витаемек, і
хай іде по долині Аніїла, хай пе-
рейде до Хавола, наліво, **28** і Ахра-
на, і Роова, і Аммона, і Канай, до
великого Сидона. **29** Хай повер-
нуться границі до Рамад, до силь-
ного тирионського міста, хай по-
вернуться границі до Соси; і хай
буде його кінець море від ахзифль-
ських помірів. **30** І до цього Амма, і
Атек, і Роов – 20 і 2-а міста і їхні
села. **31** Це є насліддя племені Аси-
рових синів, за їхніми родами; їхні
міста і їхні села. **32** І Нефталімові ж
вийшов 6-ий жереб. **33** І їхні гра-
ниці були: Меелеф, і Милом, і Ве-
сенаним, і Арме, і Навек, і Явни аж
до Лаккона. І їхні кінці були – Йор-
дан. **34** Хай повернуться ці границі
на захід, Азанот Тавор, і хай перей-
де звідти до Ікок. І хай дійде до За-
вулона, з півдня, до Сира; хай злу-
читься до моря і до Юди – на
Йордан – зі сходу сонця. **35** Міста
ж обведені муром є тирионські:
Ассидим, Тирос, і Аммат, і Реккат,
і Ханерет, **36** і Адами, і Рама, і
Асор, **37** і Кедес, і Едраї, і асорське
джерело, **38** і Реон, і Магдаліїл, і
Оран, і Витанат, і Тасмус – 19-ть
міст і їхні села. **39** Це є насліддя
Нефталімових синів, за їхніми
родами. **40** Данові ж вийшов 7-ий
жереб. **41** І їхні границі були: Сара,
і Естаол, і місто Самес, **42** і Сала-
вин, і Валон, і Єтла, **43** і Елон, і
Тамна, і Аккарон, **44** і Елтеко, і Ґа-
ватон, і Ваалот, **45** і Ют, і Ванива-
рак, і Ґетреммон, **46** і від єраконсь-
кого моря границя близько до Йоп-
пи – 15-ть міст. **47** А тут границя не
дійшла до кінця Данових синів. **48** І
задля цього Данові сини пішли і во-
ювали проти Лесема; і взяли його, і
вигубили його мечем, і поселилися
в ньому. І назвали його Лесендан,
за іменем Дана, свого батька. Це є
насліддя Данових синів, за їхніми
племенами. Це міста і їхні села. **49**
І так закінчили ділити землю, її в
границях. І дали ізраїльські сини
жереб Ісусові, синові Навина, за
господнім наказом, між собою. **50** І

дали йому місто, яке просив, – Тамнатсарай, яке є в горі Ефраїма; і збудував місто, і поселився в ньому. **51** Це є наслідця, які розділили священик Елеазар і Ісус Навин, і князі родів, в ізраїльських племенах, за жеребами в Силомі, перед Господом, при дверях шатра свідчення. І закінчили ділити землю.

навѵинꙋ (повелѣнїемъ (гнимъ)[85] средѣ себѐ)[86]. И дáша ему гра егоже проси [тамнадъсаран][87] иже есть в горѣ ефраимлѣ, и съгради град и всели-ся вонь. Си (сꙋть) (причастїя)[88] яже (раздѣли-ша)[89]. елеазаръ жрецъ, і исꙋсъ навѵинъ, и кнѕи ѿчьствъ въ племенехъ ійлихъ по жребїемъ в силоме пре гмъ оу двери храма свѣдѣнїя. и (скончáста делити)[90] землѧ.

Глава 20

1 І сказав Господь до Ісуса, кажучи: 2 Скажи ізраїльським синам, кажучи: Дайте міста для втечі, *про які Я сказав до вас через Мойсея; **3** хай туди втече той, що вбив душу ненавмисно; і хай будуть вам міста на переховання; і хай не помре вбивця від того, що шукає крові, доки поставить перед збором на суд. **4** І якщо хто втече до одного міста, з цих, і хай стане в брамі того міста, і визнає в вуха старшин того міста свої слова, і приймуть його до себе, до міста, і дадуть йому місце жити з ними. **5** І коли прибіжить вслід той, що шукає його крові, хай не дадуть убивцю до його рук; бо з незнання він убив свого ближнього, і не ненавидів його від учора і третього дня. **6** І хай поселиться в тому місті – доки не стане перед лицем збору на суд, або доки не помре великий священик, який буде в ті дні. Тоді хай повернеться убивця, і прийде до свого міста, і до своєї хати, і до міста, звідки втік, туди, від крові кревного. **7** *І відлучили на це Кедес в Галилеї – в Нефталімській горі, і Сихем – в Єфремовій горі, і місто Арвол, це є Хеврон, – в Юдиній горі. **8** І на дрогому боці Єрихона, на сході Йордану, *дали Восор, в пустині, на рівнині, – з Рувимового племені, і Рамот в Ґалааді – з Гадового племені, і Ґавлан в Санитиді – з Манасіїного племені. **9** Ці міста були вибрані всім ізраїльським синам, і приходькові, що живе в них, щоб втекти туди кожному, що уб'є душу ненавмисно; щоб не вмер від рук кревного по крові, доки не стане перед збором на суд.

мой4. 35 мой5. 19

мой5. 19

мой5. 4

Глава, к.

Ирече гь къ ісꙋсꙋ глѧ, гли снмъ ійле-вымъ рекїи. дадите грады оубѣженїя *яже рекохъ къ вамъ моѵсиомъ. да оу-бежитъ (тамо) оубившїи дшꙋ не вѣ-дѧ, и да бꙋдꙋтъ вамъ гради оубѣжища. и да не оумретъ оубїица ѿ възыскающаго крове, дондеже поставитъ пред сонмомъ на сꙋдѣ. [И (аще кто) въбѣгнетъ въ единъ гра сихъ, и да станетъ въ вратѣхъ града (его) і испо-вѣсть въ оуши старцє града того словеса (своѧ)[1], и прїимꙋтъ его (въ градъ)[2] къ себѣ, и дадятъ емꙋ мѣсто (жити)[3] с ними. И яко прибѣже въ слѣдъ възыскаѧ крове его. (-)[4] да не дадꙋтъ оубившаго въ рꙋцѣ его яко невѣ-дыи оубивъ ближнѧго его, и не ненавидѧи его ѿ вчера и третїаго (дни). и да вселитсѧ въ (тои гра)[5] дондеже станетъ пре лицемъ сонми-ща на сꙋдѣ. (или) дондеже оумретъ жре вели-кїи, иже бꙋдетъ въ (тыи дни)[6]. тогда да сѧ обратитъ оубїица, и прїидетъ въ гра свои и въ дом свои и въ гра ѿнюдꙋже есть избѣглъ та (ѿ оужики крове.)][7] *И [ѿлꙋчиста][8] (на се) [кедесъ][9], въ галилеи, въ горѣ недалимли. И сихемъ въ горѣ ефрѣли и гра (арволь)[10]. сїи есть хевронь въ горѣ іоудинѣ. И обонꙋ странꙋ [іерихона іордана на востокъ][11]. *даша восоръ въ пꙋстыни в равни ѿ племени рꙋвимлѧ. и [ра-модъ][12] въ галаадѣ ѿ племени гадова. и (га-ваань)[13] въ (санитидѣ)[14] ѿ племени манасїина. Сїи гради избрани (быша) всѣмъ снмъ ійле-вымъ. И пришелцꙋ прилежащꙋ емꙋ въ нихъ, оубѣжанїе тамо всемꙋ оубивающемꙋ дшꙋ не-вѣдѧ. да не оумретъ ѿ рꙋкꙋ оужицѣ крови дондеже стане пре сонмо на сꙋдѣ.

д мо ле / е мо ді

е мо ді

е мо д

Глава 21

1 І прийшли старшини родів синів Левія до священика Елеазара і до Ісуса, сина Навина, і до старшини племен родів синів Ізраїля. **2** І вони сказали до них в Силомі, в ханаанській землі, кажучи: Господь заповів рукою Мойсея дати нам

Глава, ка.

Ипрїидоша старѣишины ѿчествъ снвъ левїи, къ елеазарꙋ жерцꙋ, и къ ісꙋсꙋ снꙋ навѵинꙋ, и къ старѣишинамъ племенъ ѿчества [сновъ][1] ійлевъ. И рѣша къ нимъ въ силомѣ въ землѝ ханаани (они) глю-ще. заповѣда гь рꙋкою моѵсиовою дати намъ

грады къ пребыванїю, и ѡ̓крⷭ҇тныѧ (ихъ) прⷣе-
д҃ мѡ҃ ле градїѧ скотомъ нашимъ· *И даша сн҃ове ї҆и-
ⷧ҇еви левѵ҆томъ ѿ причастїи [свои҃][2] повелѣ-
нїемъ гн҃имъ грады и ѡ̓крⷭ҇тъныѧ прⷣеградїѧ
ихъ· І изыде жребїи къ сонму кадову, и
бысть сн҃ѡ аарѡнемъ жрьцемъ левѵ҆томъ ѿ
племене ї҆оудина, и ѿ племене сїмеѡна, и ѿ
племене венїаминѧ. жребїе гра҃. г҃і· (-)[3] Сн҃омъ
(же) каадовымъ ѡ̓ставшиⷨ ѿ племене е҆фремова,
и ѿ полу племене данова и ѿ полу племене мана-
сїина, (бы҃) жребїе гра҃. і҃· (-)[4] Сн҃ом (же) [герсонеⷨ][5]
ѿ племене (исахарова)[6], и ѿ племени асирова и
ѿ племене (недалимлѧ)[7], и ѿ полу племене
манасїина (ѣ҃) въ васань, (бы҃) [жребїеⷨ][8] гр҃а, г҃і·
(ч҃)[9] сн҃омъ мераринѡ по сонмѡ иⷯ ѿ племене ру-
вїина, и ѿ племене гадова, и ѿ племене за-
оулона (-)[10] гра҃ в҃і· И даша сн҃ове ї҆иⷧ҇еви, левѵ-
томъ грады, и дѣли ѡ̓крⷭ҇тныѧ ихъ. ꙗ҆ко за-
повѣда г҃ь мѡѵсїѡви по жребїю· И (даша ѿ
племене)[11] сн҃овъ ї҆оудинъ, и (ѿ племене)[12]
сн҃овъ, сїмеѡнь, и ѿ племене сн҃овъ венїаминь
грады [сїа][13] (иже здѣ)[14] нарекоша· И (бысть)
сн҃омъ аарѡновымъ ѿ племени каадова сн҃овъ ле-
вѵинъ· Ꙗ҆ко симъ бысть жребїи (прьвыи)· И
даша имъ (акарїадаръ)[15] (ѿц҃а)[16] е҆накова
(старѣи гра҃) си е҆сть хевронъ. въ горѣ ї҆оудинѣ,
а҃ пара҃ ѕ (и)[17] ѡ̓крⷭ҇тныа дѣли е҆го· *И села града (сего), и
веси е҆го (даша)[18] [халеву сн҃у][19] иєфонїину въ
ѡ̓держанїе (е҆го)· (-)[20] Сн҃ом (же) аарона [жерца][21]
(даша) гра҃ оубѣженыи оубившему хевронъ, и
ѿлученїе е҆го· И [левна][22], и ѿлученїе е҆го· І [е-
феръ][23], и ѿлученїе е҆го· (-)[24] [Е҆сфемусъ][25], и
ѿлученїе е҆го· І [илонъ][26], и ѿлученїе е҆го И да-
виръ, и ѿлученїе е҆го· И [наиⷨ][27] и ѿлученїе
е҆го· І [е҆тгуина][28], и ѿлученїе е҆го· И ведъса-
мусъ, и ѿлученїе е҆го, гра҃. д҃, ѿ двою (сею
племе҃)[29] и ѿ племене венїаминѧ, гаваѡнъ, и
ѿлученїе е҆го· И [га҃][30] и ѡ̓крⷭ҇тныа дѣли е҆го. и
ананѡдъ и ѡ̓крⷭ҇тныа дѣли е҆го· І [алмѡна][31] и
ѡ̓крⷭ҇тныа дѣли е҆го, гра҃, д҃· всѣ҃ (же) гра҃ сн҃овъ
аарона жерца. гра҃, (д҃і)[32], [и ѡ̓крⷭ҇тнаа дѣль и҃][33].
(-)[34] (Племѧ)[35] (же) сн҃овъ каадовъ левѵтомъ
ѡ̓ставльшиⷨ ѿ сн҃овъ каадовъ. (быша гра҃)[36]
(жребїеⷨ)[37] и҃ ѿ племене е҆фремова· И даша иⷨ гра҃
оубѣжище оубившему сихе҃, и ѡ̓крⷭ҇тныа дѣли
е҆го· (въ горѣ е҆фремли) и [газеръ][38], [и ѡ̓крⷭ҇тныа
дѣли е҆го][39]. И кавсаим, и ѡ̓крⷭ҇тныа дѣли е҆го·
И [-][40] (вефоронь)[41], и ѡ̓крⷭ҇тныа дѣли е҆го, гра҃ д҃·
І ѿ племене данова [е҆льфека][42], и ѡ̓крⷭ҇тныа
дѣли е҆го. и [гавефонъ][43], и ѡ̓крⷭ҇тныа дѣли
е҆го· И (агилонъ)[44] и ѡ̓крестныа дѣли е҆го. и
[гедремонъ][45], и ѡ̓крⷭ҇тныа дѣли е҆го гра҃, д҃· И

міста для перебування, і їхні околиці,
передмістя – нашому скотові. **3** *І мой4. 35
дали ізраїльські сини левітам зі свого
наслідя, за господнім зарядженням,
міста і околиці, їхні передмістя. **4** І
випав жереб родові Каата, і був си-
нам Аарона, священикам, левітам:
від Юдиного племені, і від Симеоно-
вого племені, і від Веніяминового
племені жеребом 13-ть міст. **5** Синам
же Каатовим, що осталися: з Ефрімо-
вого племені, і з Данового племені, і
з половини Манасіїного племені було
жеребом 10-ть міст. **6** Синам же
Герсоновим: з Ісахарового племені, і
з Асирового племені, і з Нефталимо-
вого племені, і з половини Манасії-
ного племені, що в Васані, було же-
ребом 13-ть міст. **7** А синам Мера-
риним, за їхніми родами: з Рувимово-
го племені, і з Гадового племені, і з
Завулонового племені 12-ть міст. **8** І
дали ізраїльські сини левітам міста і
їхні довколишні околиці за жеребом,
так як заповів Господь Мойсеєві. **9** І
дали з племені Юдиних синів, і з пле-
мені Симеонових синів, і з племені
Веніяминових синів ці міста, які тут
назвали. **10** І були Аароновим синам,
з Каатового роду синів Левія, бо цим
випав перший жереб. **11** І дали їм А-
каріятар, старе місто Енакового бать-
ка – це є Хеврон в Юдиній горі, і дов-
колишні його околиці. **12** *І поля пар1. 6
цього міста, і його села дали Халево-
ві, синові Єфтонія, йому в наслідя.
13 Синам же Аарона, священика, да-
ли місто схоронок для того, що убив:
Хеврон і відлучене з ним, і Левну і
те, що вілучене з ним, і Ефер, і те, що
відлучене з ним, Есфемус і те, що
відлучене з ним, **14** і Ілон і йому від-
ділене, **15** і Давир і йому відділене,
16 і Нани і йому відділене, і Еттуїн і
йому відділене, і Ветсамус і йому
відділене – 9-ть міст від цих двох
племен. **17** І від племені Веніямина –
Ґаваон і йому відділене, і Ґав і його
довколишні околиці, **18** і Ананот і
його довколишні околиці, і Алмон і
його довколишні околиці – 4 міста.
19 Всіх же міст синів Аарона, свяще-
ника, – 14-ть міст і їхні довколишні
околиці. **20** Рід же синів Каата: леві-
там, що осталися з каатових синів,
були міста їхнім жеребом з Ефрімо-
вого племені. **21** І дали їм місто схо-
ронок для вбивці Сихем і його довко-
лишні околиці в Ефремовій горі, і Ґа-
зер і його довколишні околиці, **22** і
Кавсаїм і його довколишні околиці, і
Веферон і його довколишні околиці –
4 міста. **23** І з Данового племені –
Ельфек і його довколишні околиці, і
Ґавефон і його довколишні околиці,
24 і Аґилон і його довколишні околи-
ці, і Ґетремон і його довколишні око-

лиці – 4 міста.**25** І з половини Мана-
сіїного племені – Наах і його довко-
лишні околиці, Ветсам і його довко-
лишні околиці – 2-а міста. **26** І всіх
же цих міст – 10-ть і їхнє довколиш-
нє, за родами синів Каафових, що ос-
талися. **27** І синам Герсоновим, леві-
там, – з половини Манасіїного племе-
ні відлучені міста для вбивців: Ґолан
в Васанитиді і його довколишні око-
лиці, і Веестра і його довколишні о-
колиці – 2-а міста. **28** І з Ісахарового
племені – Кисіон і його довколишні
околиці, і Даавват і його довколишні
околиці, **29** і Ірмот і його довколишні
околиці, і Джерело Письма і його
довколишні околиці – 4 міста. **30** І з
Асирового племені – Маслаал і його
довколишні околиці, і Авдон і його
довколишні околиці, **31** і Хелкат і йо-
го довколишні околиці, і Роав і його
довколишні околиці – 4 міста. **32** І з
Нефталимового племені відлучені
міста для вбивці: Кедес в Галилеї і
його довколишні околиці, і Ематтор і
його довколишні околиці, і Ноеммон
і йому відлучене, і Кардан і йому від-
лучене – 3 міста. **33** Всіх Герсонових
міст, за їхніми родами, – 13-ть міст і
їм відлучене. **34** І з роду синів Мерарі
– осталим левітам; з племені Завуло-
нових синів – Екилам і його довко-
лишні околиці, і Картан і його дов-
колишні околиці, **35** і Дамна і його
довколишні околиці, і Далол і його
довколишні околиці – 4 міста. **36** І на
другому боці Йордану, до Єрихону, –
з Рувимового племені дали міста схо-
роноки для вбивці: Восор в мисоро-
вій пустині і його довколишні околи-
ці, і Язир і його довколишні околиці,
37 і Ґедсон і його довколишні околи-
ці, і Масфа і його довколишні околи-
ці – 4 міста. **38** І з Гадового племені
міста схороноки для вбивці: Рамот в
Ґалааді і його довколишні околиці, і
Манаїм і його довколишні околиці,
39 і Есовон і його довколишні околи-
ці, і Азир і його довколишні околиці
– 4 міста. **40** Всі міста – Мерариним
синам, за їхніми родами, що осталися
з племені Левія. І було їм – 12-ть
міст. **41** Всі ж міста левітів посеред
насліддя ізраїльських синів – 40 і 8
міст. **42** І ці міста були – кожне по
собі, і їхні назви довкруги них, і дов-
круги кожного міста, з цих міст. **42a** І
закінчив Ісус ділити землю в їхніх
границях. **42b** І дали ізраїльські сини
частку Ісусові, за господнім наказом;
дали йому місто, яке просив, – Там-
натсарай, що є в ефремовій околиці.
42c І збудував Ісус місто, яке випро-
сив, і поселився в ньому. **42d** І взяв
Ісус кам'яні ножі, якими обрізував із-
раїльських синів, що були в дорозі, в
пустині, бо не було обрізання в пус-

ѿ полꙋ племе́не манасі́ина (наа҃)[46], и҆ ѻ҆́крⷭ҇тныѧ
дѣли є҆го. [ведъса҃][47], и҆ ѻ҆́крⷭ҇тныѧ дѣли є҆го, граⷣ
в҃. (И҆) всѣ́ (же сиⷯ) граⷣ і҃, и҆ ѻ҆́крестныѧ и҆ⷯ, по сон-
мѡ҃ сн҃овъ каа́фовъ ѻ҆ста́вшиⷯ. И҆ сн҃ѡ [герсо́ниⷯ][48]
леѵі́тѡ҃ ѿ полꙋ племе́ни манасі́ина, гра́ды на-
рече́ныѧ ѹ҆би́вшиⷯ [гола́нъ][49] въ васани́тиде, и҆
ѻ҆́крⷭ҇тъныѧ дѣли є҆го. и҆ [веє́съдра][50], и҆ ѻ҆́кр-
ⷭ҇тныѧ дѣли є҆го, граⷣ в҃. и҆ ѿ племе́не (и҆сахаро-
ва)[51] [кисіѻ́нъ][52], и҆ ѻ҆́крⷭ҇тныѧ дѣли є҆го. И҆ [да-
а҆вва́дъ][53], и҆ ѻ҆́крⷭ҇тныѧ дѣли є҆го. і҆ [и҆ръмо́дъ][54],
и҆ ѻ҆́крⷭ҇тныѧ дѣли є҆го. і҆ и҆сто́чникъ писме́нъ,
и҆ ѻ҆́крⷭ҇тныѧ дѣли є҆го граⷣ д҃. И҆ ѿ племе́не а҆си-
рова [масаа҃][55], и҆ ѻ҆́крⷭ҇тъныѧ дѣли є҆го. и҆ [а҆в-
до́нъ][56], и҆ ѻ҆́крⷭ҇тныѧ дѣли є҆го. И҆ хелыка́дъ, и҆
ѻ҆́крⷭ҇тныѧ дѣли є҆го. и҆ (роа҃)[57], и҆ ѻ҆́крⷭ҇тныѧ дѣ-
ли є҆го граⷣ д҃. И҆ ѿ племе́не нефдали́мова, гра́ды
нарече́нныи ѹ҆би́вшемꙋ, [кедеⷭ҇][58] въ галиле́и и҆
ѻ҆́крⷭ҇тныѧ дѣли є҆го. и҆ [є҆маддоⷬ҇][59], и҆ ѻ҆́крⷭ҇тныѧ
дѣли є҆го. И҆ [ноє҆ммоⷩ҇][60] и҆ ѿлꙋче́ніе є҆го (и҆ кар-
даⷩ҇, и҆ ѿлꙋче́ніе є҆го), гра́ды, г҃. всѣхъ граⷣ, [ге҃-
со́новыхъ][61] по сонмѡ҃ и҆хъ, граⷣ г҃і, (и҆ ѿлꙋче́ніе
и҆хъ). И҆ ѿ со́нмꙋ сн҃овъ мера́рі́инъ, леѵі́томъ
ѻ҆ста́вшиⷨ, ѿ племене сн҃овъ заѹ҆ло́нь, [є҆кнаа҃][62],
и҆ ѻ҆́крⷭ҇тъныѧ дѣли є҆го. и҆ [карда́нъ][63], и ѻ҆к-
ⷭ҇тъныѧ дѣли є҆го. И҆ [да́мна][64], и҆ ѻ҆́крⷭ҇тныѧ
дѣли є҆го. и҆ (дало́лъ)[65], и҆ ѻ҆́крⷭ҇тъныѧ дѣли
є҆го гра́ды д҃. И҆ ѻ҆бо́нꙋ странꙋ̀ і҆ѻ҆рда́на къ і҆ери-
хо́нꙋ, ѿ племе́ни рꙋви́нова, (даⷭ҇) (гра́ды)[66] ѹ҆бѣ-
же́ніѧ ѹ҆би́вшемꙋ. восо́ръ въ пꙋсты́ни мисо́рове,
и҆ ѻ҆́крⷭ҇тныѧ дѣли є҆го. і҆ и҆а҆зи́ръ, и҆ ѻ҆́крⷭ҇тныѧ
дѣли є҆го. И҆ [геⷣсо́нъ][67], и҆ ѻ҆́крⷭ҇тныѧ дѣли є҆го, и҆
[маⷭ҇фа][68] и҆ ѻ҆́крⷭ҇тныѧ дѣли є҆го гра́ды д҃. И҆ ѿ
племе́ни га́дова, (гра́ды)[69] ѹ҆бѣже́ніѧ ѹ҆би́вше-
мꙋ. рамо́дъ въ галаа́де. и҆ ѻ҆́крⷭ҇тныѧ дѣли є҆-
го. И҆ [мана́иⷨ][70], и҆ ѻ҆́крⷭ҇тныѧ дѣли є҆го. и҆ (є҆со-
воⷩ҇)[71], и҆ ѻ҆́крⷭ҇тыѧ дѣли є҆го. и҆ (а҆зи́ръ)[72], и҆ ѻ҆к-
ⷭ҇тныѧ дѣли є҆го (-)[73] гра́ды д҃. вси граⷣ сн҃ѡ
мера́рі́инѡ҃. по соньмѡ҃ и҆ⷯ. ѻ҆ста́вшиⷨ ѿ племе́ни
леѵі́ина. И҆ бы́ша (и҆ⷨ)[74] граⷣ, в҃і. вси (҃) гра́ды
леѵі́тьскіѧ посредѣ̀ ѻ҆дръжа́ніѧ сн҃овъ і҆и҃левъ.
м҃, (и҆) и҃, граⷣ. (И҆ бы́ша гра́ди сі́и ко́ждо ѻ҆ се-
бѣ̀,) и҆ нарече́ніѧ и҆хъ, (ѻ҆́крⷭ҇тъ и҆ⷯ, и҆) ѻ҆́крⷭ҇тъ
коегѡ́ждо (-)[75] гра́да ѿ (-)[76] градо́въ си́хъ. И҆
скончаⷭ҇ і҆исꙋсъ раздѣлѧ́ти зе́млю, въ предѣлеⷯ
и҆хъ. И҆ да́ша сн҃ове і҆и҃левы ча́сть і҆исꙋсꙋ, повелѣ-
ні́емъ гн҃и, даша є҆мꙋ граⷣ є҆гоже просѝ (там-
на́дъсарай)[77] (и҆же є҆сть) в̆ предѣле є҆фрѣмове. И҆
созда̀ і҆исꙋсъ граⷣ, (є҆гоже просѝ) и҆ въсели́сѧ в
не́мъ. и҆ въза̀ і҆исꙋсъ ножѝ ка́менныѧ, и҆́миже
ѻ҆брѣзо́ва сн҃ы і҆и҃левы, бы́вшихъ на пꙋтѝ въ
пꙋсты́ни. (Ꙗ҆́ко необрѣзова́шесѧ въ пꙋсты́ни).
и҆ положи ѧ҆̀, въ (тамна́дѣсарай)[78]. И҆ (та́ко)

дадѐ г҃ь і҆и҃лю всю̀ зе́млю є҆́юже кла́тсѧ да́ти ѿц҃емъ и҆́хъ· И҆ причасти́ша ю҆̀, и҆ всели́шасѧ въ не́й· И҆ оу҆поко́и [г҃ь и҆́хъ][79] ѡ҆́крⷭ҇тъ по всемꙋ̀, ꙗ҆́коже кла́тсѧ ѿц҃є и҆́хъ. (и҆) не въста̀ никто́же проти́вꙋ и҆́мъ, ѿ всѣ́хъ вра́гъ и҆́хъ· (И҆) всѣ̑ враго́въ и҆́хъ преда̀ (и҆̑) г҃ь в рꙋ́цѣ и҆́хъ· (и҆) не оу҆бы́сть (сло́во ни є҆ді́но) ѿ всѣ́хъ глаго́лъ бл҃гихъ, и҆̀хже рече г҃ь сн҃ом і҆и҃левымъ. (но̀) всѧ̀ събы́шасѧ·

Гла҃, к҃в·

Тогда̀ съзва̀ і҆исꙋ́съ сн҃овъ рꙋви́новы҃. и҆ сн҃овъ га́довы҃· И҆ по́лъ пле́мени манасі́и҆на и҆ рече и҆́мъ вы снабдѣ́сте всѐ є҆ли́ко заповѣ́да (-)[1] мѡѷсі́и ра́бъ гн҃ь и҆ послꙋ́шасте рѣ́чи моє҆̀, по всемꙋ̀ є҆ли́ко заповѣ́дахъ ва҃· (И҆) не ѡ҆ста́висте бра́тїѧ ва́шеѧ сі́ѧ дн҃и и҆ множа́йши до днє́шнѧго дн҃е. снабдѣ́сте (стра҃бꙋ) за́повѣди г҃а б҃а (на́шего)[2]· Нн҃ѣ же поко́и г҃ь б҃ъ (ва́шъ)[3] бра́тїю (ва́шꙋ)[4], ꙗ҆́коже рече и҆̑. нн҃ѣ оу҆́бо възврати́вшесѧ ѿи́дете въ до́мы ва́ша· И҆ въ землю̀ ѡ҆дръжа́нїѧ ва́шего, *ю҆́же дадѐ ва҃ мѡѷсі́и (ра́бъ гн҃ь). ѡ҆бо́нꙋ странꙋ̀ і҆ѡ҆рда́на· Но̀ храни́те [ѕѣло твори́ти][5] за́повѣди и҆ зако́нъ, є҆го́же заповѣ́да ва҃ (-)[6] мѡѷсі́и ра́бъ гн҃ь. да лю́бите г҃а б҃а ва́шего, ходи́ти въ всѧ̀ пꙋти̇̀ є҆го, снабдѣ́ти за́повѣди є҆го и҆ прилежа́ти (и҆́мъ)[7]. и҆ слꙋжи́ти є҆мꙋ̀ ѿ всего [срⷣца][8] ва́шего, и҆ ѿ всеѧ̀ дш҃а ва́шеѧ· И҆ бл҃ви ѧ҆̀ і҆исꙋ́съ, и҆ ѿпꙋсти̇ ѧ҆̀. и҆ ѿи́доша въ до́мы своѧ̀· И҆ полꙋ пле́мени манасі́инꙋ въдадѐ мѡѷсі́и (ѡ҆держа́нїє) въ васа́нѣ. и҆ (второ́мꙋ) полꙋ (пле́мени) дадѐ і҆исꙋ́съ съ бра́тїєю (и҆́хъ)[9], оу҆ і҆ѡ҆рда́на къ за́падꙋ. и҆ (-)[10] (сі҃и ѿпꙋсти̇̀)[11] і҆исꙋ́съ въ до́мы и҆́хъ, и҆ бл҃ви и҆́хъ· И҆ (рече къ ни́мъ гл҃ѧ,) съ и҆мѣ́нїємъ мно́ги҃ (възврати́стесѧ)[12] въ до́мы своѧ̀. и҆ ско́тъ мно́гъ ѕѣло, и҆ сребро̀ и҆ зла́то [и҆ мѣ́дь][13] и҆ желѣ́зо, и҆ ри́зы мно́ги [ѕѣло][14]. (раздѣли́те)[15] плѣ́нъ вра́гъ (ва́ши҃) съ бра́тїєю (ва́шею)[16]· И҆ (възврати́вшесѧ) ѿи́доша сн҃ове рꙋви́мли, и҆ сн҃ове га́дови, и҆ по́лъ пле́мени манасі́ина, ѿ сн҃овъ і҆и҃левъ. ѿ си́ломъ є҆́же въ землѝ ханаа́ньстѣ, да и҆́дꙋ въ зе́млю галаа́довꙋ въ з҃елю прі́ꙗтїꙗ своє҆го, ю҆́же причасти́ша повелѣ́нїє гн҃имъ въ рꙋ́цѣ мѡѷсі́инѣ· (-)[17] Прїидо́ша въ [галилоо́дъ][18] і҆ѡ҆рда́ньскъ, и҆́же є҆сть въ землѝ ханаа́ни. и҆ съгради́ша (тꙋ̑) [сн҃ове рꙋви́мли, и҆ сн҃ове га́дови][19] и҆ по́лъ пле́мени манасі́ина (-)[20] ѻ҆лта́рь, оу҆ і҆ѡ҆рда́на ѻ҆лта́рь ве́лїи видѣ́нїє· И҆ оу҆слы́шаша (се) сн҃ове і҆и҃левы, гл҃юще, се съгради́ша [сн҃ове рꙋ-

тині; і поклав їх в Тамнатісараю. **43** І так Господь дав Ізраїлеві всю землю, яку поклявся дати їхнім батькам. І унаслідували її, і поселилися в ній. **44** І Господь дав їм спочинок довкруги, в усьому, так як поклявся їхнім батькам; і ніхто не повстав проти них з усіх їхніх ворогів. І всіх їхніх ворогів видав їм Господь в їхні руки. **45** І не згинуло ні одне слово з усіх добрих слів, які сказав Господь ізраїльським синам, але все збулося.

Глава 22

1 Тоді сликав Ісус Рувимових синів і Гадових синів, і половину племені Манассії, **2** і сказав їм: Ви дотрималися усього, що заповів Мойсей, господній раб, і послухалися моєї мови, за всім, що я вам заповідав. **3** І ви не оставили ваших братів цими днями, і що більше, до сьогоднішнього дня. Ви зберегли сторож заповіді Господа Бога нашого. **4** Тепер же Господь Бог ваш дав спочинок нашим братам, так як їм сказав. Тепер, отже, повернувшись, відійдіть до ваших домів і до землі вашого насліддя, *яку вам дав Мойсей, господній раб, на другому боці Йордану. **5** Але дуже зберігайте чинити заповіді і закон, так як вам заповів Мойсей, господній раб; щоб ви любили Господа Бога вашого, ходили в усіх його дорогах, зберігали його заповіді і придержувалися їх, і служити йому з усього вашого серця і з усієї вашої душі. **6** І поблагословив їх Ісус, і відпустив їх, і відійшли до своїх домів. **7** І половині племені Манассії дав Мойсей насліддя в Васані, і другій половині племені дав Ісус з їхніми братами за Йорданом, на заході. І цих відпустив Ісус до їхніх домів, і поблагословив їх. **8** І промовив до них, кажучи: З великими маєтками ви повернулися до своїх домів, і багато дуже скота, і срібла, і золота, і міді, і заліза, і дуже багато одежі. Поділіть полон ваших ворогів з вашими братами. **9** І повернувшись, відійшли Рувимові сини і Гадові сини, і половина племені Манассії від ізраїльських синів, з Силома, що в ханаанській землі, щоб піти до ґаладської землі, до землі свого насліддя, яку унаслідували господнім наказом, рукою Мойсея. **10** Вони прийшли до Ґалилоота Йорданського, що є в ханаанській землі, і там Рувимові сини і ґадові сини і половина племені Манассії збудували жертовник при Йордані, жертовник великий на вид. **11** І почули це ізраїльські сини, і сказали: Ось Рувимові сини і Гадові сини, і половина племені Манассії збудували жертов-

д҃ мѡ҃ лв
вы҃ г҃і

мой4. 32
вищ. 13

ник напроти ханаанської землі, в Ґалилооті при Йордані, на другому боці ізраїльських синів. **12** І зібралися всі ізраїльські сини до Силома, щоб, пішовши, воювати проти них. **13** І послали ізраїльські сини до Рувимових синів і до Гадових синів, і половини племені Манасії, до ґалаадської землі Фінееса, Елеазарового сина, сина Аарона, священика, **14** і з ним 10-ть князів – один князь з дому роду – з усіх племен ізраїльських синів; чоловіки і князі їхніх батьківських домів, які є ізраїльськими тисячниками. **15** І прийшли до Рувимових синів і до Гадових синів, і половини племені Манасії, до ґалаадської землі, і говорили до них, кажучи: **16** Так говорить ввесь господній збір: Що це за переступ, яким ви згрішили перед Господом ізраїльським; щоб сьогодні відвернутися від Господа Бога ізраїльського ви збудували собі вівтар-жертовник, щоб ви стали сьогодні відступниками від Господа? **17** Чи не малий для нас
мой4. 25 мой5. 4 *фоґорський гріх, що ми не очистилися від нього до цього дня, і була кара на господньому зборі. **18** І ви сьогодні відвернулися від Господа, і буде, коли сьогодні відступите від Господа, – і завтра на всьому Ізраїлі буде господній гнів. **19** І тепер, коли мала земля вашого насліддя, прийдіть до землі господнього насліддя, де є господне шатро, і унаслідуйте серед нас, і не будете відступниками від Господа, ані від нас не відступайте, будуючи собі жертовник, опріч жертовника Господа Бога нашого.
вищ. 7 **20** *Чи ось Ахар, Зарановий син, не згрішив гріхом – від прокляття і на всьому ізраїлевому зборі був гнів, хоч і одинокий він був, але не сам помер через свій гріх. **21** І відповіли Рувимові сини і Гадові сини, і половина племен Манасії, і сказали ізраїльським тисячникам: **22** Бог Богів є Господь, і Бог Богів, Господь, сам знає: Ізраїль сам пізнає світло. Якщо відступленням ми згрішили перед Господом, хай не спасе нас Бог в цьому дні. **23** Якщо ми собі збудували жертовник, щоб відступити нам від Господа Бога нашого, або принести нам на ньому жертву в цілопалення чи щоб принести на ньому жертву спасіння, – сам Господь хай допитає. **24** Але задля справи побожності ми це зробили, кажучи: Щоб завтра не сказали ваші діти нашим дітям, мовлячи: Що нам і Господеві Богові ізраїльському! **25** Бо Господь поставив границі між вами і нами, Рувимові сини і Ґадові сини, – Йордан, і немає вам господньої частки. І відкинуть ваші сини наших синів, щоб не почитати Господа. **26** Задля цього ми ска-

вимли. и сны гадовѣ][21], и полъ племени манасїина олтарь, (прямо)[22] земля ханаана, въ (галилоодѣ)[23] оу iордана· обону страну сновъ iилевъ· И съвъкупишася вси снове iилеви в сило, якоже възшедше воевати на ня· И послаша снове iилевы, къ сномъ рувинемъ, и къ сномъ гадовомъ, и полу племени манасїину, в землю галаадову. финееса сна елеазарова, сна аарона (жрьца)[24]. и i. кнзь с ним. кнзь единъ ѿ дому ѿчьства, ѿ всѣ племенъ (сновъ) iилев. (мужи и) кнзи домовъ ѿчьствъ (ихъ), иже суть тысящницы iилевы· И прїидоша къ [сномъ рувимлимъ, и къ сномъ гадовымъ][25], и полу племени манасиину, въ землю галаадову. и глаша къ нимъ глюще· Тако глтъ весь сонмъ гнь. что (се прегрѣшенїе)[26] иже съгрѣшисте пре [гмъ][27] (-)[28] iилевомъ. ѿвратитися днесь ѿ га (ба iилева), (съградисте)[29] себѣ олтарь требище, ѿступниковъ вам быти
(днесь) ѿ га. еда малъ вамъ грѣхъ *фогоровъ, яко не очистихомся ѿ него до (сего дне)[30], и бысть вредъ въ сонмѣ гни· И вы ѿвратистеся днесь ѿ га. и будетъ егда ѿступите днесь ѿ га, и оутро на всемъ iилю будетъ гнѣвъ (гнь)· И нынѣ аще мала (-)[31] земля прїятїа вашего, прїидѣте въ землю прїятїа гня. идѣже пребываетъ храм гнь, и пу?ичастите средѣ нас, и не (будете ѿступницы ѿ [га][32])[33]. [ни ѿ нас не ѿступите][34]. съграждающе себѣ олтарь кромѣ олтаря га ба нашего· *Не се ли ахаръ снъ зара- вы з
новъ, прегрѣшенїе прегрѣши ѿ проклятїа, и (бысть на весь сонмъ iилевъ)[35] гнѣвъ. (аще и единъ сїи)[36] бѣаше, но не самъ оумре (грѣхомъ своимъ)[21]· И ѿвѣщаша снове рувимли, и снове гадови, и пол племени манасїина, и глаша тысящникомъ iилевымъ (-)[37]· бъ бгомъ [гь есть][38], и бъ бгомъ гь самъ вѣсть. (-)[39] iиль самъ познаетъ (свѣтъ). аще въ ѿступленїе прегрѣшихом пре гмъ. да не избави нас (бъ) въ (днешнїи)[40] [днь][41]· (-)[42] Аще съградихомъ себѣ олтарь, яко ѿступити нам ѿ га ба нашего. (или)[43] възнести намъ нань требу въ всесъжженїи. или якоже сътворити на немъ требу спсенїа, (самъ) гь взыщет. но блгочестїа глъ ради (се сътворихомъ)[44] глюще· да не рекку оутро чада ваша чадомъ нашимъ глюще· Что нам (и) гви бу iилеву· (-)[45] Предѣлы (бо) постави гь между [вами и нами][46], (снове рувили и снове гадови) iордана. и нѣсть вамъ части гня и ѿвергутъ снове ваши сновъ наших (-)[47] боятися га· (Сего ра-

ди)[48] рекохомъ сътворити сице. соограждение олтаря (-)[49], не приношении ради, ниже тре҃ ради. Но да будетъ [свѣдѣние се][50] между [вами и нами][51], и между рождении нашими (и вашими), по насъ служити службу г҃ви пре҃ (ними)[52]. въ приношенихъ нашихъ, и въ требахъ (-)[53] сп҃сеныхъ нашихъ, (въ требахъ с҃новъ нашихъ), (-)[54] да не рекутъ чада ваша (утро чадомъ нашимъ)[55]. нѣсть вамъ части г҃ня. И рекохомъ аще (се) будетъ егда (-)[56] възглютъ къ намъ, [или][57] рожениемъ нашимъ утро. и (речемъ)[58] зрите на (сие) подобие олтаря г҃ня, яже сътвориша о҃цы наши. не приношения ради ниже треб ради, но въ свѣдѣние есть между [нами, и между вами][59], и между с҃ны нашими. (И) не буди убо намъ отступити от г҃а, (якоже обратитися въ днешнии д҃нь)[60] от г҃а якоже сътворити намъ олтарь приношением, (-)[61] и требы сп҃сения, развѣ олтаря г҃а [б҃а нашего][62], иже есть пре҃ храмомъ его. И (услыша)[63] финиесъ жрецъ, и вси кн҃зи сонма (тысящники) iи҃левы иже бѣша с нимъ словеса яже г҃лаша с҃нове рувимли, и с҃нове гадови, и по҃ племени манасиина, и годѣ имъ бысть (се). И рече финиесъ жрецъ с҃номъ рувимлимъ, и с҃номъ гадовымъ, и полу племени манасиину. д҃нь познахомъ яко с нами (есть) г҃ь. иже не погрѣшисте пре҃ г҃мъ прегрѣшения, и но (днесь) избависте с҃ны iи҃левы от руки г҃ня. И възвратися финиесъ жрецъ, и кн҃зи [отчествъ][64] от с҃новъ рувимль, и от с҃новъ гадовъ и от полу племени манасиина, от земли галаадовы. въ землю ханааню къ с҃номъ iи҃левомъ, и отвѣщаша имъ словеса (си). И годѣ бысть (слово се) с҃номъ iи҃левомъ. (-)[65] и б҃лвиша б҃а (с҃нове iи҃левы)[66], и не рекоша къ сему да не изыдемъ къ нимъ ратию, потребити землю с҃новъ рувимль, и с҃новъ гадовъ, и полъ племене манасиина, (иже)[67] вселишася на неи. И (прозваша)[68] (с҃нове) рувимли, и (с҃нове) гадови, и полъ племене манасиина (олтарь сии)[69] свѣдѣние есть между (нами)[70], яко г҃ь (тои самъ есть б҃ъ)[71].

Г҃ла, к҃г.

И бысть по днехъ многихъ яко упокои г҃ь [б҃ъ][1] iи҃ля от всѣхъ врагъ ихъ иже окрестъ. (-)[2] iисусъ (же) състарѣся преше҃ д҃ни. И създва iисусъ вся с҃ны iи҃левы, и старца ихъ. и кн҃зя ихъ, и судия ихъ, и книгочия ихъ и рече къ нимъ, [се][3] азъ състарѣхся и преидохъ д҃ни. вы же видѣсте (все) елико сътвори г҃ь б҃ъ вашъ всѣмъ (странамъ)[4]

зали так вчинити: будову жертовника не задля приношень ані не задля жертов. **27** Але щоб це було свідком між вами і нами, і між нашими і вашими родами по нас; щоб перед ними приносити службу Господеві в наших дарах і в наших жертвах спасіння, в жертвах наших синів; щоб ваші діти завтра не сказали нашим дітям: Немає вам господньої частки. **28** І сказали ми: Якщо це буде, тоді завтра скажуть до нас або наших родів, і ми скажемо: Гляньте на цю подобу господнього жертовника, який зробили наші батьки не щоб приносити дари ані задля жертов, але є на свідчення між нами і між вами, і між нашими синами. **29** І хай не буде, отже, щоб ми відступили від Господа, щоб віступити в цьому дні від Господа, щоб зробити собі жертовник на приношення дарів і жертов спасіння, за винятком жертовника Господа Бога нашого, що є перед його шатром. **30** І почув священик Финієс і всі князі збору, ізраїльські тисячники, які були з ним, слова, які сказали Рувимові сини і Ґадові сини, і половина племені Манасії – і це милим їм було. **31** І сказав священик Финієс Рувимовим синам і Ґадовим синам, і половині племені Манасії: Сьогодні ми пізнали, що з нами є Господь, тому що ви не згрішили перед Господом гріхом, і тому що сьогодні ви спасли ізраїльських синів від господньої руки. **32** І повернувся священик Финієс і князі родів від Рувимових синів і від Ґадових синів, і від половини племені Манасії, з ґалаадської землі до ханаанської землі, до ізраїльських синів, і відповіли їм ці слова. **33** І милим було це слово ізраїльським синам, і поблагословили Бога ізраїльських синів, і не говорили більше, щоб іти на них війною, щоб вигубити землю Рувимових синів і Ґадових синів, і половини племені Манасії, які на ній поселилися. **34** І Рувимові сини і Ґадові сини, і половина Манасіїного племені назвали цей жертовник: Свідченням між нами є, бо Господь – Він сам є Бог.

Глава 23

1 І сталося, по багатьох днях після того, як Господь Бог дав спочинок Ізраїлеві від усіх їхніх ворогів, що довкруги, – Ісус же старий, постарілий днями, **2** – і скликав Ісус всіх ізраїльських синів, і їхніх старшин, і їхніх князів, і їхніх суддів, і їхніх писарів, і сказав до них: Ось я постарівся і постарівся днями. **3** Ви ж побачили все те, що вчинив Гос-

подь Бог ваш всім цим народам перед вашим лицем, бо Господь Бог наш Той, що нам поміг. **4** Ви явно бачили, що я вам розділив ці народи, які осталися, в наслідця вашим племенам: від Йордану на всі околиці, в яких я вигубув народи, від великого моря, від заходу сонця. **5** Господь же Бог ваш, Він вигубить їх з-перед вашого лиця, аж доки *не* згинуть; і хай нашле на них диких звірів, аж доки *не* вигубить їх і їхніх царів з-перед вашого лиця; і унаслідуєте їхню землю так же, як сказав вам Господь Бог ваш. **6** Будьте, отже, дуже кріпкі, щоб зберігати і чинити все, що написане в книгах Мойсейового закону, щоб ви від нього не звернули направо ні наліво. **7** Щоб ви не ввійшли до цих народів, що осталися, щоб не іменувалися в вас імена їхніх богів ані щоб не клялися ви ними, щоб ви їм не служили ані ви їм не поклонилися. **8** Але до Господа Бога вашого пристанете, так як ви чинили до цього дня. **9** Задля цього вигубив Господь з-перед вашого лиця великі і сильні народи, так що ніхто не повстав, щоб протиставитися вам до цього дня. **10** Один з вас прогнав тисячі, бо Господь Бог ваш поборював їх за вас, так як вам сказав. **11** І так зберігатимете, щоб дуже любити Господа Бога вашого. **12** Бо якщо відступите, і пристаните до цих осталих народів, що з вами, і поженитеся з ними, і змішаєтеся з ними, і будете ходити до них, і вони до вас, **13** – знаючи, знайте, що не додасть більше Господь вигубити ці народи з-перед вашого лиця, але будуть вам в засідку і на згіршення, і цвяхами у ваших п'ятах, і терниною у ваших очах, аж доки *не* згинете з землі цієї доброї, яку вам дав Господь Бог ваш. **14** Я ж сьогодні відходжу в дорогу, так як і всі, що на землі; ви ж знаєте всім вашим серцем і всією вашою душею, що не відпало ані одне слово з усіх добрих слів, які до вас сказав Господь Бог ваш; все остається у нас, і не втрачено з них ні одне слово. **15** Але після цього буде, що так як прийшли на нас всі добрі слова, які сказав Господь Бог щодо вас, так наведе Господь на нас всі погані слова, аж доки *не* вигубить нас з цієї доброї землі, яку вам дав Господь Бог ваш. **16** І коли переступите господній завіт Бога вашого, який вам заповів, і пішовши, послужите іншим богам і їм поклонитеся, і Господь на вас розгнівається люттю, і скоро згинете з цієї доброї землі, яку Господь вам дав.

симъ, ѿ лица вашего. зане Гь Бъ [нашъ][5] иже поможе намъ· Видѣсте явѣ яко раздѣлихъ вамъ (страны)[6], оставшаѧ (-)[7] сїѧ въ причастїе племенем вашим· ѿ Їордана (на вѧ страны)[8] яже потребихъ (языки), (-)[9] ѿ морѧ великаго ѿ запада слнца· Гь же Бъ вашъ той потребитъ ихъ ѿ лица вашего, дондеже погибнꙋтъ. и да пꙋститъ на нѧ ѕвѣри люты, дондеже потребитъ ѧ, и црѧ ихъ, ѿ лица вашего. и причастите землю ихъ. яко (же) гла (вамъ Гь Бъ вашъ)[10]· Оукрѣпитесѧ ꙋбо ѕѣло, снабдѣти и творити вѧ писанїа въ (книгах)[11] закона моѵсїова. да не ꙋклонитесѧ (ѿ него) на десно и на лѣво· Яко да не внидете въ страны оставшаѧ сїѧ. (-)[12] имена боговъ их да не именꙋютсѧ въ вас, (ниже да кленетесѧ ими,) да не слꙋжите им, ниже поклонитесѧ имъ· Но Гꙋ Бꙋ вашемꙋ прилпѣтесѧ, якоже твористе до (сего дне)[13]· (Сего ради)[14] потреби (-)[15] Гь ѿ лица вашего, (страны)[16] велики и силны. (яко)[17] никтоже въста съпротивисѧ вамъ до (сего дне)[18]· Єдинъ ѿ вас прогна тысѧща, яко Гь Бъ вашъ бѣ побѣждаѧ (и) ѿ вас, якоже гла вам· И (тако) да снабдите ѕѣло любити Га Ба вашего· Аще бо ѿвратитесѧ и приложитесѧ къ оставшимъ (странамъ)[19] симъ яже с вами. и браки сътворите с ними, и смеситесѧ с ними, (и ходити бꙋдете к нимъ) и они къ вамъ· [Вѣдаѧ][20] вѣдыте, яко не приложит к семꙋ Гь, потребити стран сихъ ѿ лица вашего, (но)[21] бꙋдꙋтъ вам въ сѣть и въ соблазнъ. и гвоздїѧ въ пѧтахъ вашихъ, и трьнїемъ въ очїю вашею. дондеже погибнете ѿ землѧ благїа сїѧ, юже далъ вам Гь Бъ вам· Аз же (днесь) ѿхождꙋ въ пꙋть якоже и вси иже на земли, (вы) (же)[22] вѣсте (всѣмъ) срцемъ вашимъ и (всею) дшею вашею. яко не ѿпаде [слово ни єдино][23] ѿ всѣх словесъ (благъ), ихже рече Гь Бъ вашъ (къ вамъ)[24], все пребываетъ на вас (и) не оста ѿ нихъ [ни єдино слова][25]· (Но посих)[26] бꙋдетъ яко имже образомъ прїиде на васъ вѧ словеса добраа яже гла Гь (Бъ) на вы· Такоже приведет Гь [-][27] на вы, вѧ словеса ѕлаѧ. дондеже потребит вы ѿ землѧ благїа сїѧ, юже єсть далъ [вам Гь Бъ вашъ][28]· (И) вънегда преступите завѣтъ Гнь Ба вашего, иже заповѣда вамъ. и шедше послꙋжите богомъ инѣмъ, и поклонитесѧ им. [И разгнѣваетсѧ яростїю Гь на вы, и погибнете скоро ѿ землѧ благїа сїѧ юже дастъ (Гь) вам][29]·

Гла, кд.

И собра Ісусъ вся племена Іилева въ (Си-
хемъ)[1]. и созва [старца Іилевы, и князя]
[2] и (и судіа ихъ, и книгочіа и)[3], и
[сташа][4] пре (Гмъ) Бмъ. И рече Ісусъ къ
всѣмъ людемъ [гла][5], се глетъ Гь Бъ Іилевъ.
а мо аі *Обону страну рѣки жиша Оцы ваши испрьва,
дара Оцъ Авраамль, и Оцъ (Нахарь)[6] и служи-
ша богомъ инымъ. И поя Оца вашего Авраама от о-
ноа страны (и) реки, и преведо и чре всю землю
а мо ка (Ханааню), и оумножи [племя его][7]. *и да ему
а мо ке Ісаака, і *Исааку [же][8] (да) Іакова і Исава. *и да
а мо лѕ Исаву гору Сіир вселити в ню. (-)[9] *Іаков (же), и
а мо мѕ снове его снидоша въ Египетъ. И бысть тамо въ
языкъ велій и (крѣпокъ и мнгъ)[10]. и заблиша и
в мо г Египты. *(И посла Моусія і Аарона), и (поби)[11]
в мо ві Египетъ въ (знаменіи), яже сотвори в них. *и
посе (изведо)[12] васъ изъ Египта. [І изведо Оцы
ваши изъ Египта][13], и внидосте въ море чрьм-
в мо ді ное. *и погнаша Египтяне въ слѣдъ Оцъ ваших
во оружіи (-)[14] на кони в море чрмное. И возопихо
къ Гу, и дастъ облакъ и мглу между нами,
и между Египтяны, и наведе на ня море и
покры я. и видѣста очи [наши][15] елико сотво-
ри Гь земли Египетстѣй, и бѣсте въ пустыни
д мо ка дни многи. *И (приведохъ)[16] вы въ землю (Ам-
моррейску)[17], живущихъ обону страну Іордана.
и вополчишася на вы, и (предахъ)[18] я (-)[19] в
руцѣ ваши, и причастисте землю ихъ. и (по-
д мо кв треби)[20] я от лица вашего. *(Посемъ)[21] воста
Валакъ Сепфоровъ црь Моавль, и вополчися про-
тивъ Іилю. и пославъ призва Валаама (сна Воо-
рова) кляти васъ. И не восхотѣ (послушати
Валаама)[22]. и блвеніемъ блви вы, и (отняхъ)[23]
васъ от руку (его)[24]. (Посемъ)[25] преидосте Іор-
вгі ѕ данъ, и пріидосте въ Ієрихонъ. *и бишася с
и лі вами живущіи въ Ієрихонѣ, (-)[26] и [Ферезеи (-)[27]
Хананеи][28] (-)[29] (Хеттіеи и (Амморреи) Гергесеи и
е мо з Евеи, и Еоусеи)[30]. и (предахъ)[31] я (-)[32] въ руцѣ
вгі лі ваши. *И посла первѣе шершни, и отгнаша
в мо кг (-)[33] от лица вашего (два)[34] цря (Амморреиска)[35].
и лг не оружіемъ твоимъ, ниже лукомъ твоимъ. И (дахъ)[36]
вамъ землю о нейже не трудистеся на ней. и
грады ихже не соградисте, и пребысте в них. И
винограды и масличіе, ихъже не бѣсте насадили
вы ясте (я). И нынѣ оубоитеся Га и служите
ему правдою і истинною. и отврьзите боги чю-
ждыя имже служиша Оцы ваши, обону страну
реки. и въ Египтѣ, и служите Гви. Аще
неоугодно вамъ служити Гви, изберете сами себѣ
днесь кому служити. аще богомъ (тѣмъ и-

Глава 24

1 І зібрав Ісус всі ізраїльські пле-
мена до Сихему, і скликав ізраїль-
ських старшин, і їхніх князів, і їх-
ніх суддів, і їхніх писарів; і стали
перед Господом Богом. **2** І сказав
Ісус до всього народу, мовлячи:
Так говорить Господь Бог ізраїль-
ський: *На другому боці ріки жили мой1. 11
ваші батьки від початку: Тара,
батько Авраама і батько Нахара; і
служили іншим богам. **3** І Я взяв
вашого батька Авраама з тієї країни
і ріки, і Я його провів крізь усю ха-
наанську землю, і Я розмножив йо- мой1. 21
го плем'я, *і Я дав йому Ісаака, **4** *і мой1. 25
Ісаакові ж дав Я Якова і Ісава. *І Я мой1. 36
дав Ісавові гору Сіир, щоб посели-
тися в ній. *Яків же і його сини зій- мой1. 46
шли до Єгипту; і він став там вели-
ким і сильним і численним наро-
дом. **5** І їм зло вчинили єгиптяни. *І мой2. 3
Я послав Мойсея і Аарона, і Я по-
бив Єгипет в знаках, які Я вчинив в
них, *і після цього Я вас вивів з мой2. 12
Єгипту. **6** І Я вивів ваших батьків з
Єгипту, і ви ввійшли до Червоного
моря. *І погналися єгиптяни вслід мой2. 14
за вашими батьками зі зброєю на
конях в Червоне море. **7** І ми закри-
чали до Господа – і він дав хмару і
туман між нами і між єгиптянами, і
навів на них море, і воно покрило
їх; і наші очі побачили, що вчинив
Господь єгипетській землі. І ви
були в пустині багато днів. **8** *І Я мой4. 21
вас привів до землі аммореїв, що
мешкали на другому боці Йордану;
і вони стали до бою проти вас, і Я
їх передав у ваші руки; і ви унаслі-
дили їхню землю, і Я вигубив їх з-
перед вашого лиця. **9** *Після цього мой4. 22
встав Валак сепфорів, моавський
цар; і став до бою проти Ізраїля, і
пославши, покликав Валаама, сина
Воорового, щоб вас прокляти. **10** І
Я не забажав послухати Валаама, і
благословенням поблагословив Я
вас, і спас вас з його рук. **11** Після
цього ви перейшли Йордан і прий-
шли до Єрихону; *і воювали з вами вищ. 6
ті, що жили в Єрихоні: і ферезей, і 11
хананей, хеттей, і амморрей, ґерге-
сей, і евей, і евусей. І Я їх видав у мой5. 7
ваші руки. **12** *І наслав раніше вищ. 11
шершнів, і вони прогнали з-перед мой2. 23
вашого лиця двох амморейських і 33
царів, не твоєю зброєю ані твоїм
луком. **13** І Я дав вам землю, про
яку ви не трудилися, на ній, і міста,
які ви не збудували; і ви поселили-
ся в них, і виноградники і оливки,
яких ви не насадили, ви їли їх. **14** І
тепер бійтеся Господа, і служіть
йому справедливістю і правдою, і
відкиньте чужих богів, яким слу-

жили ваші батьки на другому боці рі-
ки і в Єгипті, і служіть Господеві. **15**
Якщо не вгодно вам служити Госпо-
деві, виберіть самі собі сьогодні кому
служити – чи тим богам, яким слу-
жили ваші батьки, що були на друго-
му боці ріки, чи амморейським бо-
гам, між якими ви живете на їхній
землі. Але Я ж і мій дім будемо слу-
жити Господеві, бо є святий. **16** І від-
повівши ввесь народ, і сказав: Хай не
буде, щоб ми покинули Господа, щоб
служити іншим богам. **17** Бо наш
Господь Бог – він є Бог. Він вивів нас
і наших батьків з єгипетської землі, з
дому рабства; який зробив перед на-
шими очима великі чуда і оберіг нас
в усій дорозі, якою ми ходили, і в
усіх народах, крізь які ми пройшли
задля нього. **18** І Господь вигнав всі
народи і аморея, що жив в тій землі,
з-перед нашого лиця. Але і ми слу-
жимо Господеві. Бо Він є нашим Бо-
гом. **19** І сказав Ісус до народу: Не
зможете служити Господеві Богові –
бо є святим Богом і є гнівливим, не
відпустить вам ваших гріхів і ваших
проступків. **20** Коли ж оставите Гос-
пода і послужите чужим богам, і
прийшовши, Він знищить і вигубить
вас вкінці, так як добро вам зробив.
21 І сказав ввесь народ Ісусові: Ні, а-
ле Господеві служимо. **22** І сказав І-
сус до народу: Ви самі свідки проти
себе, бо ви вибрали служити самому
Господеві, і сказали: Ми – свідки. **23**
І тепер відкиньте чужих богів, які є у
вас, спрямуйте ваші серця до Госпо-
да Бога ізраїльського. **24** І сказав
ввесь народ до Ісуса: Послужимо
Господеві Богові нашому, і слухати-
мемось його голосу. **25** І заповів Ісус
завіт народові в тому дні, і дав йому
закон і суд в Сихемі перед шатром
Господа Бога ізраїльського. **26** І за-
писав Ісус ці слова до книги божого
закону. І взяв великий камінь, і пос-
тавив його в Теревийті, що є перед
Господом. **27** І сказав до народу: Ось
цей камінь хай буде вам свідком, бо
він почув все сказане про Господа,
що сказав до вас сьогодні. І він хай
буде свідком до останніх днів, коби
лиш не збрехали ви Господеві Богові
суд. 2 вашому. **28** *І відпустив Ісус народ,
кожного до свого місця. **29** І послу-
жив Ізраїль Гоподеві в усіх днях Ісу-
са і в усіх днях старшин, які були в
часі після Ісуса, які побачили всі
господні діла, які Він вчинив в Із-
раїлі. **30** І сталося після цього, що по-
мер Ісус, син Навина, господній раб,
проживши 100 і 10 літ. **31** І його по-
ховали в границях його насліддя в
Тамиасахарі, в ефремовій горі, на
півночі гори Ґааса. **31а** І поклали там
з ним до гробівця, в якому його похо-

маже слꙋжиша ѿцы ваши)[37], иже (быша) обо-
нꙋ странꙋ реки. или богомъ (аммореискихъ)[38]
въ нихже вы живете на земли ихъ. Но азъ же и
домъ мои слꙋжити бꙋдемъ гви, ꙗко стъ есть.
И ѿвѣщавше (вси) людїе (и) рѣша, не бꙋди
намъ оставити га. ꙗкоже слꙋжити богомъ
инѣмъ. Гь [бо][39] бъ нашъ сеи бъ есть сеи
изведе насъ и ѿцы наша ѿ [землѧ][40] егѵ-
петъскїѧ. (ѿ домꙋ работнаго иже сътвори
пред очима нашима чюдеса велїѧ.) и снабдѣ
насъ въ всемъ пꙋти воньже идохомъ, и въ
всѣхъ (странахъ)[41] сквозѣ нᲂже минꙋхомъ
(ради его)[42]. И ѿгна гь (всѧ ꙗзыки. і а-
морреѧ)[43] живꙋщаго въ (тои) земли ѿ лица
нашего. но и мы слꙋжимъ гви, сеи бо (есть
бъ нашъ)[44]. И рече іисꙋсъ къ людемъ не въ-
зможете слꙋжити гви [бꙋ][45] ꙗко бъ стъ
есть. и гнѣвенъ (есть)[46], не оставитъ вамъ
грѣхъ (вашихъ) и беззаконїи вашихъ. Егда же
оставите га и послꙋжите богомъ чюждимъ,
и пришедъ съкрꙋшитъ (-)[47] и потребитъ васъ, на-
послѣди имже благо сътвори вамъ. И рекоша (вси)
людїе іисꙋсꙋ, ни. но гви слꙋжимъ. И рече іисꙋсъ
къ людемъ послꙋси вы сами на сѧ, ꙗко (из-
брасте вы)[48] (слꙋжити гви самомꙋ)[49]. (и реко-
ша послꙋси мы.) И нынѣ ѿврьзите боги чюж-
дыѧ иже (сꙋть) въ васъ (-)[50] исправите (срдца
ваша)[51] къ гꙋ бꙋ іилевꙋ. И рекоша (вси) людїе
къ іисꙋсꙋ. гви (бꙋ нашемꙋ) послꙋжимъ и гласа
его послꙋшаемъ. И завѣща іисꙋсъ завѣтъ къ
людемъ въ днь онъ. и дастъ имъ оправ-
данїѧ и сꙋдъ въ (сихеме)[52] пред храмомъ (га)
ба іилева. И въписа (іисꙋсъ) словеса си въ (кни-
ги)[53] закона бжїѧ. и взѧ камень велїи, и пос-
тави его (-)[54] въ теревинфе, еже есть пред
гмъ. И рече (-)[55] къ людемъ се камень сїи да
бꙋдетъ вамъ въ свѣдѣнїе. ꙗко сеи слыша все
глаголанное [-][56] ѿ га елико гла къ [вамъ][57] днесь,
и [си да бꙋдетъ][58] (-)[59] въ свѣдѣнїе до кон-
чины днїи, ꙗко да не солжете гви бꙋ [ваше-
мꙋ][60]. *И ѿпꙋсти іисꙋсъ люди [коегождо][61] въ сꙋдеи в
мѣста своѧ. И слꙋжи іиль гви, въ вся дни і-
сꙋсовы и въ всѧ дни старецъ, иже пребыша
времѧ по іисꙋсѣ. иже видѣша всѧ дѣла гнѧ
елико сътвори въ іили. И бысть по сихъ, (-)[62]
оуспе іисꙋсъ снъ навгинъ рабъ гнь, живъ (лѣтъ, р,
(и))[63]. И погребоша его въ предѣлехъ причас-
тїѧ его въ (дамиасахаръ)[64] въ горѣ ефремли.
ѿ сѣвера горы гаасовы. И положиша (тамо) с
нимъ въ гробѣ. въ немже погребоша его (-)[65],
ножа каменыѧ имиже обрѣза сны іилевы в
галгалѣхъ (іисꙋсъ). Егда изведе ихъ изъ егѵп-

та ꙗкоже повелѣ (-)[66] гь. и тꙋ сꙋть даждь
а мо н — до (днесь)[67]. *И кости Іосифовы изнесоша сн҃ове
іилеви из егѵпта. и вкопаша ихъ в (си-
а мо кг дѣа з — хемѣ)[68] въ части села, *иже притяжа іакѡ ѿ
(аммореѡ)[69] живꙋщіи в (сихемѣхъ)[70]. (ѹ, сик-
левъ сребра, и быша сн҃омъ іосифлимъ)[71] при-
частіемъ. И бы посемъ і елеазаръ сн҃ъ аарѡнь
(жрецъ)[72] скончася. и погребоша его въ (гава-
дѣ)[73] финееса сн҃а своего, иже данъ бы емꙋ въ
горѣ ефремовѣ. Въ тои дн҃ь възѣмши сн҃ове
іилевы ковчегъ бж҃іи обношахꙋ съ собою, и фи-
нїесъ жречествова. въ елеазара мѣсто ѿц҃а сво-
его доиндеже оумре. и погребеся въ (галаафѣ)[74]
своемъ. Сн҃ове же іилевы ѿидоша кождо въ
мѣста своя и въ свои градъ. И чтахꙋ сн҃ове
іилевы. астартиса, и астарода, (-)[75] боговъ
страньскихъ иже окрестъ их. И предасть я гь
въ рꙋцѣ (ехломовы)[76] цр҃я моавля. и съвлада-
ше ими (лѣтъ, иі)[77].

Конецъ книгъ, ісꙋса сн҃а навѵина.
имать в себѣ, гл҃а, кд.

вали, кам'яні ножі, якими Ісус обрі-
зав ізраїльських синів в Ґалґалах, ко-
ли вивів їх з Єгипту, так як заповів
Господь; і там є аж до сьогодні. **32** *І мой1. 50
кості Йосифа винесли ізраїльські си-
ни з Єгипту і закопали їх в Сихемі, в
частині поля, *яке придбав Яків від мой1. 23 дія. 7
аммореїв, що жили в Сихемі, *за* 400
сиклів срібла; і стало Йосифовим си-
нам в насліддя. **33** І сталося після
цього: і Елеазар, син Аарона, архиє-
рей, помер; і поховали його в Ґаваді
Финееса, свого сина, який даний був
йому в ефремовій горі. **33a** В тому
дні ізраїльські сини, взявши божий
кивот, носили поміж себе; і Финієс
був священиком замість Елеазара,
свого батька, доки не помер. І був по-
хований в Ґалаафі своєму. **33b** Сини
ж ізраїльські пішли: кожний до свого
місця і до свого міста. І почитали із-
раїльські сини Астарту і Астароту,
чужих богів, що довкруги них. І пе-
редав їх Господь в руки Ехлома, мо-
авського царя, і панував над ними 18-
ть літ.

Кінець книги Ісуса, сина Навина.
Має в собі 24 глави.

КНИГА СꙊДЕНІИ ІИЛЕВЫХЪ ГЛАВА А

КНИГА СУДДІВ ІЗРАЇЛЬСЬКИХ ГЛАВА 1

И бысть по скончанїи ісꙋсовѣ, (-)[2] въпроша-
хꙋ сн҃ове іилеви егда гл҃юще. кто взыидетъ
съ нами к хананею въеводою сѣщися с
ними. И рече гь, іюда взыидетъ, се дахъ
землю в рꙋцѣ его. И рече іюда къ симеонꙋ бра-
тꙋ своемꙋ. взыди со мною (свобождати жребіи
мои)[3], (-)[4] да сѣчемся съ хананеомъ. (да и
азъ поидꙋ)[5] с тобою (свобождати жребіи
твои)[6]. І иде с нимъ симеон. И взыиде іюда
и дасть гь ханаана, и ферезея в рꙋцѣ его, і
избыиша (-)[7] в везецѣ. і, тысꙋщъ мꙋжъ. І
обрѣтоша адонивезека в везецѣ и сѣкошася с
ними. і избиша хананея и ферезея. И ѿбѣже
адонивезекъ. и гнаша въ слѣдъ его и постигнꙋ-
ша и. и ѿсѣкоша пясти рꙋкꙋ его, и [плес-

1 І сталося, що після смерті Ісуса
ізраїльські сини питали колись, кажу-
чи: Хто піде з нами воєводою до ха-
нанея, щоб воювати з ними? **2** І ска-
зав Господь: Юда піде. Ось Я дав
землю в його руки. **3** І сказав Юда до
Симеона, свого брата: Піди зі мною
звільняти мій жереб, щоб ми воюва-
ли проти хананеїв, і щоб я пішов з то-
бою звільняти твій жереб. І пішов з
ним Симеон. **4** І пішов Юда; і дав
Господь ханаана і ферезея в його ру-
ки; і вигубили в Везеку 10-ть тисяч
мужів. **5** І знайшли Адонивезека в
Везеку, і воювали з ними, і вигубили
хананея і ферезея. **6** І втік Адонивe-
зек, і гналися вслід за ним, і наздог-
нали його, і відрубали кінцівки його
рук і стопи його ніг. **7** І сказав Адо-

нивезек: Сімдесятьом царям я відрубав руки і ноги, і збирали дробини під моїм столом. Отже, так як я зробив, так і віддав мені Бог. І привели його до Єрусалиму, і він там помер. **8** І Юдині сини воювали проти Єрусалиму, і взяли його, і вигубили його мечем, і спалили місто вогнем. **9** Після цього ж зійшлися Юдині сини воювати проти хананея, що жив в гірській околиці, на півдні і на рівнині. **10** І пішов Юда проти ханаана, що жив в Хевроні, *раніше ж ім'я Хеврона було Каріятар-Восефер, і вбили Сесина, і Ахимана, і Теломія, з роду енаків. **11** І пішли звідти до тих, що жили в Давирі, раніше ж ім'я Давира було Місто Писарів. **12** І сказав Халев: Той, хто поб'є Місто Писарів, і його забере, дам йому Асхану, мою дочку, за жінку. **13** І забрав його Ґотоніїл, син кенексів, молодший брат Халева. І дав йому Халев Асхану, свою дочку, за жінку. **14** І сталося, коли відходила, і намовив її Ґотоніїл просити в свого батька поле; і зідхала, сидячи на осляті, і закричала на осляті: До південної землі ти мене віддав. І сказав їй Халев: Що тобі є? **15** І сказала йому Асхань: Дай мені благословення, бо ти мене віддаєш до південної землі, дай мені і водні джерела. І дав їй Халев, за її серцем, джерела верхніх і джерела долішніх. **16** Сини ж Киневлеві, тестя Мойсея, пішли з фінікового міста до Юдиних синів, до пустелі, що є на півдні, при виході Ареда, пішли і поселилися з народом. **17** І пішов Юда з Симеоном, своїм братом, і вигубив хананея, що жив в Сефеті, і вигубили його, і назвали ім'я міста Вигублення. **18** Після цього Юда взяв Ґазу і її околиці, і Аскалон і його околиці, і Акарон і його околиці, і Азатон і його околиці. **19** І був Господь з Юдою – і він взяв гору, але не змогли взяти тих, що жили на рівнині, бо Рихав її розділив, мав залізні колісниці. **20** *І дали Халевові Хеврон, так як сказав Мойсей; і він там унаслідував три міста Енакових синів; і вигнав звідти трьох Енакових синів. **21** Але євусея, що жив в Єрусалимі, не вигнали Веніямінові сини; і жили євусеї з Веніяминовими синами в Єрусалимі, і до сього дня. **22** І пішли Йосифові сини, і вони, до Ветиля; і Господь був з ними. **23** І підглядали сини Йосифові Ветиль, раніше ж ім'я міста було Люза. **24** І побачили сторожі чоловіка, що виходив з міста, і схопили його, і сказали йому: Покажи нам вхід до міста, і вчинемо з то-

іс нав. 15

мой4. 14 іс нав. 14 і 15

нѣ][8] ногꙋ єго. И рече адонивезекъ, седмь десѧти царемъ (обсекохъ рꙋцѣ и нозѣ)[9]. (И быша) собирающе ѿ (крꙋпиц)[10] подъ трапезою моєю ꙗкоже оубо сотворихъ такожде (и) ѿда ми бгъ. и приведоша и въ ієрлимъ, и оумре тꙋ. И воєваша снове іюдини на ієрлмъ, и взѧша и. и погꙋбиша и (мечемъ)[11]. и градъ запалиша огнемъ. (-)[12] Посем (же) снидошасѧ снове іюдини, воєвати на хананеа, живꙋщаго в горнѣи (-)[13] ко югꙋ, и в равнѣи. І иде іюда на ханаана живꙋщаго в хевронѣ (-)[14]. *Имѧ же (бѣ хевронꙋ)[15] преже (каріадаръвъсеферъ)[16]. и оубиша сесина, и ахимана. И [доломіа][17]. родъ єнаковъ. И възыидоша ѿтꙋдꙋ къ живꙋщимъ в давирѣ. (-)[18] имѧ (же) давирꙋ бѣ преже градъ писменныи. И рече халевъ иже кто избієтъ грады писменныи, и возметъ єго. дамъ ємꙋ асхань дщерь мою въ женꙋ. И взѧ єго годоніилъ снъ кенезовъ братъ халевовъ мніи. И дасть ємꙋ [халевъ][19] асхань дщерь свою въ женꙋ. И бысть внегда ѿхождаше, и подвиже ю [годоніилъ][20], просити оу ѿца своєго села. и въздыхаше (сѣдѧщи) на ослѧти. и възопи на ослѧти, на землю южескꙋ ѿдаль мѧ єси. и рече єи халевъ что (ти єсть)[21]. И рече ємꙋ асхань, даждь ми блвеніє ꙗко на землю южескꙋ ѿдаєши мѧ. (да ми даси)[22] (і) исходища водныѧ. и дасть єи халевъ по срдцꙋ єѧ. исходища вышнихъ, і исходища нижнихъ. Снове же (киневли)[23] зѧтѧ моѷсіова, взыидоша ѿ града финическа, къ сномъ іюдиномъ въ пꙋстынню сꙋщꙋю на югъ. къ исходꙋ (аредовꙋ)[24]. (-)[25] (идоша)[26] и [вселишасѧ][27] съ людми. І иде іюда съ сімеономъ братомъ своимъ. і изби хананеа живꙋщаго в сефедѣ. [-][28] и потребиша и. и прозваша имѧ градꙋ потребленіє. (Посемъ взѧ)[29] іюда газꙋ и окрстныѧ єго. и аскалона. и окрстныѧ єго. и (акаронъ)[30], и предѣлы єго. и (азатонъ)[31], и предѣлы єго. И бѧше гь со іюдою. и пріѧ горꙋ, (но)[32] не възмогоша пріѧти живꙋщихъ в раздоліи, зане рихавъ раздѣли ю [колесницы желѣзны имѣѧше][33]. *И даша халевꙋ хевронъ, ꙗкоже гла моѷсіи. и причасти тꙋ три грады [сновъ єнаковъ][34]. і изгна ѿтꙋдꙋ три сны єнаковы. (Но)[35] євꙋсеа живꙋщаго въ ієрлимѣ, не изгнаша снове веніаминови. и (живахꙋ иевꙋсеи)[36], съ снми веніамини [въ ієрлимѣ][37] (и) до (сего дне)[38]. И взыидоша снове іосифли, и сіи въ ведиль и [гь бѧше][39] с ними. И [сограждали быша][40] (снове іосифовы)[41] ведиль. Имѧ же (бѣ преже градꙋ)[42] люза. И видѣша стрегꙋщіи мꙋжа сходѧщаго из града. и ѧша и и рекоша ємꙋ покажи ны входъ въ градъ, и сътворимъ с тобою милть. И показа

ісꙋ на гі

д мо ді ісꙋ на ді и гі

и҆́мъ вхо́д гра́дный, и҆ посѣко́ша гра́д (и҆́хъ) (мече́мъ)[43], а҆ мꙋ́жа и҆ сорѡ́дство є҆го, ѿпꙋсти́ша, и҆ ѿи҆́де мꙋ́жъ сі́и въ зе́млю (гедии́мскꙋ)[44]. и҆ съзи́жде тꙋ̀ гра́д, и҆ прозва̀ и҆́мѧ є҆мꙋ̀ лю́за, се̑ и҆́мѧ є҆мꙋ̀ до дне́ (-)[45]. (Но)[46] не [и҆згна̀][47] манаси́съ. (вефса́нь)[48] є҆́же є҆́сть сидо́нскъ гра́д, (-)[49] ни ѻ҆кре́стныхъ предѣ́лъ є҆го. ниже (є҆кдана́хъ)[50], (ни ѻ҆кре́стныѧ предѣ́лъ є҆го)[51]. ни живꙋ́щїи в дорѣ, (ниже ѻ҆кре́стныѧ є҆го)[52]. [ни́же][53] живꙋщаа въ (є҆ла́мѣ)[54], [ни ѻ҆кре́стныѧ є҆го. ни][55] живꙋщаѧ въ (меє҆до́нїи)[56] [ни ѻ҆кре́стныѧ є҆го][57], (-)[58] (поне́же възлюбѝ)[59] ханаа́н жи́ти на земли̇̀ се́и. И҆ бы́сть є҆гда̀ ᲂу҆крепи́сѧ і҆и҃ль, и҆ сътворѝ ханане́а да́нника (и҆згна́нїемъ же)[60] не и҆згна̀ є҆го. І є҆фре́мъ не и҆згна̀ ханане́а живꙋщаго въ газе́рѣ. (но)[61] жива́ше ханаа́нъ средѣ̀ и҆́хъ въ газе́рѣ. и҆ бы́сть (є҆мꙋ) в да́нника. И҆ заꙋло́нъ не и҆згна̀ живꙋщихъ въ (хедро́нѣ)[62], и҆ живꙋщихъ въ [а҆ма́нѣ][63]. и҆ всели́сѧ ханаа́н средѣ̀ и҆́хъ, и҆ бы́сть (є҆мꙋ) да́нникъ. І а҆си́ръ не и҆згна̀ живꙋщаѧ въ (а҆кхоре́и)[64] (-)[65], (ни)[66] живꙋщаѧ въ до́рѣ. (ни)[67] живꙋщаѧ в сидо́нихъ, (ни)[68] живꙋщаѧ в (дала́дѣ)[69]. и҆ (въ а҆ха́зїи)[70]. и҆ (въ є҆́лве)[71], и҆ (въ наде́кꙋ)[72]. и҆ (въ роо́дѣ)[73]. И҆ всели́сѧ а҆си́ръ средѣ̀ ханане́ѧ живꙋщаго на земли̇̀ (то́и). зане̇̀ не възмо́же и҆згна́ти є҆го. И҆ (недали́мъ)[74] не и҆згна̀ живꙋщихъ в ведсамꙋ́сѣ. ниже живꙋщїи в [ведана́хꙋ][75]. и҆ всели́сѧ [нефдали́м][76], средѣ̀ ханаа́на живꙋщаго на земли̇̀ (се́и), живꙋщїи же въ (є҆дсамꙋ́сѣ)[77]. и҆ в (ведана́хꙋ)[78], бы́ша є҆мꙋ̀ да́нницы. И҆ вгна̀ а҆мморе́и сн҃ы да́новы в го́рꙋ. ꙗ҆́ко не попꙋстѝ (и҆́мъ)[79] сни́ти на ра́внинꙋ. И҆ (възлюбѝ)[80] а҆морре́и жи́ти в го́рѣ [в ка́менѣ. в (мерсио́нѣ)[81], и҆ в (салави́не)[82]][83], (-)[84] и҆ ѻ҆тѧжча̀ рꙋка̀ до́мꙋ і҆ѡ́сифлѧ на а҆морре́ѧ. и҆ бы́сть (є҆мꙋ) да́нникъ. (Предѣ́ли же)[85] а҆ммо́ррейстїи и҆дꙋме́осъ свы́ше [ѿ восхода][86] (а҆кра́лина)[87] [ѿ][88] ка́мыка (-)[89] вы́ше.

Гла, в҃.

И взы́де а҆́гг҃лъ гн҃ь ѿ галга́л, (-)[1] къ веди́лю. к до́мꙋ і҆и҃левꙋ. и҆ рече к ни́мъ [-][2]. [си́це гл҃етъ г҃ь][3] (и҆зведы́и)[4] ва́съ и҆зъ є҆гѵ́пта. и҆ (въведы́и)[5] въ зе́млю є҆ю́же клѧ́сѧ къ ѿц҃емъ ва́шимъ да́ти ва́мъ. и҆ рече не ра́ссыплю завѣ́та моє҆го [и҆́же][6] с ва́ми въ вѣ́ки. (-)[7] вы́ (же) не завѣща́йте завѣ́та к сѣдѧ́щимъ на земли̇̀ се́и, ниже бого́въ и҆́хъ да покло́нитесѧ, но и҆зваѧ́наѧ и҆́хъ да съкрꙋши́те. (-)[8] (ѻ҆́лтарь)[9] и҆́хъ да раскопа́йте, и҆ не послꙋшасте гла́са моє҆го. (и҆)[10] се̑ сътвори́сте. (-)[11] А҆з (же) рѣ́хъ не приложꙋ̀ (и҆згна́ти)[12] и҆́хъ ѿ лица̀ ва́шего и҆

бою милосердя. **25** І він показав їм вхід до міста, і побили їхнє місто мечем, а чоловіка і його рід відпустили. **26** І пішов цей чоловік до ґеттіїмської землі, і збудував там місто; і назвав його ім’я Люза – це його ім’я до *цього* дня. **27** Але не вигнав Манасис Вефсана, що є скидонським містом, ані його довколішні околиці, ані Ектанах, ані його довколішні околиці, ані тих, що жили в Дорі, ані його довколішніх, ані тих, що жили в Еламі, ані його довколішніх, ані тих, що жили в Меедонії, ані його довколішніх, тому що ханаан полюбив жити в цій землі. **28** І сталося, коли сильним став Ізраїль, і зробив хананея данинником, виганянням же його не вигнав. **29** І Ефрем не вигнав хананея, що жив в Ґазері, але жив ханаан посеред них в Ґазері, і був йому данинником. **30** І Завулон не вигнав тих, що жили в Хедроні, і тих, що жили в Амані; і поселився ханаан посеред них, і був йому данинником. **31** І Асир не вигнав тих, що жили в Акхореї, ані тих, що жили в Дорі, ані тих, що жили в Сидонах, ані тих, що жили в Далаті, і в Ахазії, і в Елві, і в Натеку, і в Рооті. **32** І поселився Асир посеред хананея, що жив у тій землі, бо не зміг його вигнати. **33** І Нефталім не вигнав тих, що жили в Ветсамусі, ані тих, що жили в Ветанаху. І поселився Нефталім посеред ханаана, що жив в цій землі; ті ж, що жили в Етсамусі і в Ветанаху, були йому данинниками. **34** І загнав амморей Данових синів на гору, бо не попустив їм зійти на рівнину. **35** І полюбив амморей жити в горі, в камені, в Мерсионі і в Салавині; і затяжіла рука Йосифового дому на амореєві; і він став йому данинником. **36** Границі ж амморейські: Ідумеос – вгорі від підйому Акралина – від каменя вгорі.

Глава 2

1 І пішов господній ангел з Ґалґал до Ветилю, до дому Ізраїля, і сказав до них: Так говорить Господь, що вивів вас з Єгипту і ввів до землі, якою клявся до ваших батьків, дати вам, і сказав: Не знищу навіки мого завіту, що з вами. **2** Ви ж не робіть завіту з тими, що живуть на цій землі, ані з їхніми богами, щоб поклонитися, але їхнє різблене знищіть, їхній жертовник хай розіб’єте. І ви не послухалися мого голосу, і ви це вчинили. **3** Я ж сказав: Не додам вигнати їх з-перед вашого лиця, і будуть вам терням, і

їхні боги будуть вам на згіршення. **4** І сталося, як сказав господній ангел ці слова до всіх ізраїльських синів, і піднявши свій голос народ, і заплакав. **5** І через це прозвано ім'я того місця Плач. І принесли там жертву
іс нав. 24 Господеві. **6** *І відпустив Ісус народ, і пішли ізраїльські сини, кожний до свого дому, і кожний до свого наслідддя, щоб ту унаслідувати землю. **7** І послужив народ Господеві в усіх днях Ісуса і в усіх днях старшин, скільки їх жило довгі дні по Ісусі і скільки з них розуміли Господнє велике діло, яке зробив Ізраїлеві. **8** І помер Ісус, господній раб, син Навина, проживши 100 і 10 літ. **9** І поховали його в околиці його наслідддя, в Тамнітаресі, в Ефремовій горі, з півночі гори Ґаата. **10** Після цього ввесь той рід переставився до їхніх батьків, і повстав інший рід після цих, які не пізнали Господа і діла, які вчинив в Ізраїлі. **11** І зробили ізраїльські сини погане перед Господом тим, що послужили Ваалові. **12** І покинули Господа Бога своїх батьків, що вивів їх з єгипетської землі; і пішли вслід за іншими богами, за богами народів, що довкруги них, і поклонилися їм, – і розгнівили Господа. **13** І покинули Господа, і послужили Ваалові і Астарті. **14** І люттю розгнівався Господь на Ізраїля, і видав їх в руки того, що їх грабував, і взяли їх в полон. І Він віддав їх в руки їхніх ворогів, які довкруги них; і вони не змогли встояти перед лицем своїх ворогів. **15** І в усьому, в чому вони ходили, господня рука була їм на зло, так як сказав Господь і так як дуже поклявся їм Господь. **16** Після цього ж підняв їм Господь суддів, і спасали їх з руки тих, що брали їх в вполон. **17** Одначе ж, і суддів не послухалися, але чинили розпусту вслід за іншими богами, і поклонилися їм, і розгнівили Господа, і швидко звернули з дороги, по якій ходили їхні батьки, щоб господніх слухатися заповідей, так не вчинили. **18** І коли підняв їм Господь суддів, і був Господь з суддею, і спас їх з руки їхніх ворогів в усіх днях судді; бо Господь змилосердився над їхнім стогоном перед лицем тих, що воювали проти них і їм чинили зло. **19** І було, що помер суддя, і і знову відверталися, псувалися більше від своїх батьків, ідучи вслід за іншими богами, щоб їм служити і їм поклонитися. Не покинули своїх творінь, і не відступили від своєї поганої дороги. **20** І люттю розгнівався Господь на Ізраїля, і сказав: Тому що цей рід залишив мій завіт, який Я заповів їхнім батькам, і не послухалися мого голосу, **21** і Я не до-

бꙋ́дꙋтъ ва́мъ те́рнїемъ. и҆ бо́зи и҆́хъ бꙋ-
дꙋтъ ва҃ въ собла́знь И҆ бы́сть ꙗ҆́ко гл҃а агг҃лъ
гн҃ь словеса̀ си къ [всѣ́мъ сн҃омъ і҆и҃лвымъ][13]. и҆
(въз̾двигше)[14] лю́дїе гла҃ сво́и, и҆ въспла́каша·
[И҆][15] сего ради прозва́сѧ и҆́мѧ мѣ́стꙋ томꙋ̀
пла́чь. и҆ положи́ша тꙋ̀ требꙋ г҃ви· *И҆ ѿпꙋс- ісꙋ на҃ кд
тѝ і҆сꙋ́съ лю́ди. и҆ ѿи҆до́ша сн҃ове і҆и҃леви кождо
в (домы̀ своѧ)[16]. и҆ (кождо) въ причѧ́стїе свое,
причасти́ти зе́млю (тꙋ̀)· И҆ рабо́таша лю́дїе
г҃ви въ вс҃ѧ̀ дн҃и і҆сꙋсовы, и҆ въ вс҃ѧ̀ дн҃и ста́р-
чески, е҆ли́коже и҆́хъ пожи́ша мно́ги дн҃и по
і҆сꙋсѣ. (и҆) е҆ли́коже и҆́хъ разꙋмѣ́ша дѣ́ло гн҃е ве-
ли́кое. е҆́же сътворѝ і҆и҃лю· И҆ скончѧ́сѧ і҆сꙋсъ
(ра́бъ гн҃ь сн҃ъ навѵ҆и́нъ)[17], (жи҃)[18], р҃. (и҆) і҃.
лѣтъ· И҆ погребо́ша и҆̀ въ (предѣлехъ)[19] причѧ́с-
тїѧ е҆го въ да́мнѣ даре́сѣ в горѣ̀ е҆фремли, ѿ
сѣ́вера горы̀ (гаа́да)[20]· (Посе҃)[21] ве́сь ро́д̾ о҆́нъ при-
ложи́шасѧ къ ѿц҃емъ и҆́хъ. и҆ въста̀ ро҃ дрꙋ-
гїи по си́хъ и҆́же не позна̀ г҃а, и҆ дѣ́ла ꙗ҆́же со-
творѝ [въ і҆и҃ли][22]. И҆ сътвори́ша сн҃ове і҆и҃леви
ѕло́е пре҃ г҃мъ. (и҆́же)[23] [послꙋжи́ша][24] (ваа́лꙋ)[25]· И҆
о҆ста́виша г҃а б҃а ѿц҃ь свои́хъ. и҆зве҃шаго и҆́хъ
и҆з̾ землѧ̀ е҆гѵ҆пе́тски. і҆ и҆до́ша въ слѣ́дъ бо́гъ
и҆нѣ́хъ. ѿ бо́гъ (стра́нскъ)[26] ꙗ҆́же о҆́крⷭ҇тъ
и҆́хъ. и҆ покло́нишасѧ и҆́м. и҆ раз̾гнѣ́ваша г҃а· И҆
о҆ста́виша г҃а. и҆ послꙋжи́ша ваа́лꙋ. и҆ (а҆ста́р-
тови)[27]· И҆ ра҃гнѣвасѧ ꙗ҆́ростїю г҃ь на і҆и҃лѧ, и҆
преда҃ и҆̀, в рꙋ́кꙋ плѣнѧ́ющего (ѧ҆̀). и҆ плѣни́ша
ѧ҆̀ и҆ ѿда́сть ѧ҆̀ в рꙋцѣ̀ вра́гъ и҆́хъ и҆́же о҆́к-
рⷭ҇тъ (и҆́хъ). и҆ не възмого́ша ста́ти пре҃ ли-
це́мъ вра́гъ свои́хъ· (И҆) въ всѣ́хъ в ни́хже (про-
хожда́хꙋ)[28] рꙋка̀ гн҃ѧ бѧ́ше и҆́мъ на ѕло. ꙗ҆́ко-
же гл҃а г҃ь, и҆ ꙗ҆́ко клѧ́сѧ (и҆́мъ) г҃ь (-)[29] ѕѣ́ло·
(Посе́м же)[30] въста́ви и҆́мъ г҃ь сꙋдїѧ, і҆ (и҆збав-
лѧ́хꙋ)[31] и҆́хъ, и҆з рꙋ́ки плѣнѧ́щихъ ѧ҆̀· (о҆ба́че
же и҆)[32] сꙋде́и [-][33] не послꙋ́шаша (н҃о)[34] соблꙋди́-
ша въ слѣд̾ бо́гъ и҆нѣ́хъ. и҆ поклони́шасѧ
и҆́мъ и҆ раз̾гнѣ́ваша г҃а. и҆ склони́шасѧ (с пꙋтѝ
ско́ро)[35], во́нже ходи́ша ѿц҃ы и҆́хъ· послꙋ́шати
за́повѣдїи гн҃ь не сътвори́ша та́ко· І҆ ꙗ҆́ко
въста́ви и҆̀ г҃ь сꙋдїѧ. и҆ бѧ́ше г҃ь съ сꙋдїею.
и҆ сп҃се ѧ҆̀ ѿ рꙋкѝ вра́гъ и҆́хъ, въ вс҃ѧ̀ дн҃и сꙋ-
дїи, ꙗ҆́ко ᲂу҆мили́сѧ г҃ь въздыха́нїа и҆́хъ, ѿ
лица̀ вою́ющихъ на нѧ, и҆ врежа́ющихъ ѧ҆̀· И҆
бы́сть ꙗ҆́ко (ᲂу҆́мре)[36] сꙋдїи, и҆ (ѿвраща́хꙋсѧ)[37].
и҆ па́ки ра́ссыпахꙋсѧ па́че ѿц҃ъ свои́х̾ [и҆дꙋ́ще][38]
въ слѣ́дъ бо́гъ и҆нѣ́хъ. слꙋжи́ти и҆́мъ, и҆ по-
клони́тисѧ и҆́мъ. не о҆ста́виша тва́реи свои́хъ,
и҆ не ѿстꙋпи́ша ѿ пꙋти своего жесто́кагѡ И҆
разгнѣ́васѧ ꙗ҆́ростїю г҃ь на і҆и҃лѧ. и҆ рече, поне́же
о҆ста́ви ро҃ сїи завѣ҃ мо́и. и҆́же заповѣ́дахъ ѿ-
ц҃емъ и҆̀, и҆ не послꙋ́шаша гла́са моего· І҆ а҆́зъ не

приложꙋ ѿгнати (кого)[39] ѿ лица̀ и҆хъ ѿ (сихъ) (ро́довъ)[40] ꙗ҆̀же ѡ҆ста́ви і҆исꙋсъ [навꙋ́инъ на земли][41] и҆ (ᲂу҆́мретъ)[42]. (да и҆скꙋшꙋ)[43] и҆ми і҆и҃лѧ. а҆́ще снабда́тъ пꙋ́ть гн҃ь ходи́ти во́нь ꙗ҆́коже снабдѣша ѡ҆ц҃ы и҆хъ. и҆ли ни. и҆ ѡ҆ста́ви гь (страны̀)[44] сїѧ не съгнати и҆хъ въскорѣ. и҆ (ниже)[45] предасть и҆хъ в рꙋкꙋ і҆исꙋсовꙋ.

Гл҃а, г҃.

Сїѧ (же)[1] (страны̀)[2] [ꙗ҆̀же ѡ҆ста́ви гь][3]. да и҆скꙋситъ и҆ми і҆и҃лѧ всѧ невѣдꙋщаѧ [-][4] ра́ти, ханаа́ньски. (ꙗ҆́ко да ᲂу҆вѣстъ се наслѣ́дникъ)[5] сн҃овъ і҆и҃левъ, (и҆) да ᲂу҆чи́тъ а҆ ра́ти. ѡ҆ба́че и҆́же прежде (сего)[6] не ᲂу҆вѣ́даше (-)[7]. пѧть воевѡ́дъ и҆ноплеме́нническъ, (кнѧзе́й) и҆ всего̀ ханане́ѧ, и҆ сидо́нина и҆ е҆ꙋе́ѧ живꙋщаго в лива́нѣ, ѿ горы̀ (ваалъ е҆рмо́на)[8]. (да лавъвема́да)[9]. и҆ бы́сть ꙗ҆́коже и҆скꙋси и҆ми і҆и҃лѧ. да ᲂу҆вѣстьсѧ послꙋ́шаютъ ли (заповѣдь)[10] гн҃ю, ꙗ҆́же заповѣ́да ѡ҆ц҃ем и҆хъ рꙋко́ю мѡѵсі́иною. и҆ (вселишасѧ сн҃ове і҆и҃леви)[11] средѣ ханане́ѧ. и҆ (хетте́ѧ)[12]. і (а҆мморре́ѧ)[13]. и҆ ферезе́ѧ. и е҆вве́ѧ. (и҆ гергесе́ѧ), и҆ е҆ꙋсе́ѧ. и҆ поѧ́ша дще́ри и҆хъ себѣ въ жены̀, и҆ дщери своѧ да́ша сн҃омъ и҆хъ. и҆ послꙋжи́ша бого́мъ и҆хъ. и҆ сътвори́ша сн҃ове і҆и҃леви ѕло пре (бм҃ъ)[14] и҆ забы́ша га ба своего. и҆ послꙋжи́ша (ваа́лꙋ)[15] и҆ (а́лсꙋ)[16]. и҆ разгнѣвасѧ ꙗ҆́ростїю гь на і҆и҃лѧ, и҆ преда́сть а҆ в рꙋкꙋ [хꙋсарсаде́мꙋ][17] цр҃ю сѵрскꙋ в междорѣчїе и҆ рабо́таша е҆мꙋ, (лѣтъ и҃)[18]. и҆ възопи́ша сн҃ове і҆и҃леви къ гꙋ. и҆ въстави гь (спсенїе)[19] і҆и҃лю. и҆ спсе а҆ годонии́лъ, снъ кене́зовъ бра́тъ хале́вовъ мнїи (-)[20], и҆ бы́сть на не́мъ дх҃ъ гн҃ь и҆ сꙋди і҆и҃лѧ. і и҆зы́де на рать къ [хꙋсарсаде́мꙋ][21] (цр҃ю) и҆ преда̀ гь в рꙋцѣ е҆го (-)[22] цр҃ѧ сѵрска, и҆ ᲂу҆крѣписѧ рꙋка̀ е҆го на (хꙋсарсаде́мом)[23] (сѵрскимъ). и҆ бы́сть въ поко́и землѧ̀, [м҃][24], лѣтъ. и҆ (посе́мъ) ᲂу҆́мре годонии́лъ снъ кене́зовъ. и҆ приложи́ша сн҃ове і҆и҃леви сотворити ѕло пре гмъ. и҆ ᲂу҆крѣпи гь е҆гло́ма цр҃ѧ моавлѧ на і҆и҃лѧ занеже (сътвори)[25] ѕлое пре гмъ. и҆ събра̀ к себѣ всѧ сн҃ы а҆мо́нѧ. и҆ а҆малико́вы, і и҆де и҆ поби і҆и҃лѧ, и҆ прїѧ (грады)[26] динически. и҆ рабо́таша сн҃ове і҆и҃леви е҆гло́мꙋ цр҃ю моавлю, лѣтъ, и҃і. и҆ възопи́ша сн҃ове і҆и҃леви къ гꙋ. и҆ въстави и҆мъ гь (спсенїе)[27] а҆о́да сн҃а (гара́нѧ)[28], сн҃а (е҆мїина)[29] мꙋжа е҆же (не владѣ десницею)[30]. и҆ посла́ша сн҃ове і҆и҃леви дары рꙋкою е҆го, е҆гломꙋ цр҃ю моавлю. и҆ сътвори себѣ а҆о́дъ нж҃ь ѡ҆бою́дꙋ ѡ҆стръ, на́ падь е҆ди́нꙋ долгота̀ (е҆го). и҆ пожасасѧ и҆мъ (-)[31] по бедрѣ деснои своеи. [і и҆де][32] и҆ принесе дары е҆гломꙋ

дам вигнати кого-будь з-перед їхньо-
го лиця, з цих родів, які оставив Ісус
Навин на землі, і помер, **22** щоб Я
ними випробував Ізраїля: чи зберіга-
тимуть господню дорогу, щоб по ній
ходити, так як зберегли їхні батьки,
чи ні. **23** І оставив Господь ці народи,
щоб не вигнати їх швидко, і ані не
видав їх в руки Ісуса.

Глава 3

1 Ці ж народи, які оставив Ісус,
щоб випробувати ними Ізраїля, всіх,
що не знали ханаанських воєн, **2** щоб
це пізнав наслідник ізраїльських си-
нів, і щоб навчити їх війни, однак
вони цього раніше не пізнали: **3**
П'ять володінь чужинських князів і
всього хананея, і сидонця, і евея, що
живе в Ливані, від гори Ваал-Ермона
до Лаввемата. **4** І сталося, як ви-
пробовував ними Ізраїля, щоб знаним
стало: чи послухаються господньої
заповіді, яку Він заповів їхнім
батькам Мойсеєвою рукою; **5** і по-
селилися ізраїльські сини посеред
хананея і хеттея, і амморея, і ферезея,
і еввея, і ґерґесея, і євусея. **6** І взяли
їхніх дочок собі за жінок, і своїх
дочок дали їхнім синам, і послужили
їхнім богам. **7** І ізраїльські сини
вчинили погане перед Богом, і забули
свого Господа Бога, і послужили Ва-
алові і Алсові. **8** І гнівом розгнівався
Господь на Ізраїля, і передав їх в
руки Хусарсатема, сирійського царя,
в межиріччя, і послужили йому 8 літ.
9 І закричали ізраїльські сини до Гос-
пода, і Господь підняв Ізраїлеві спа-
сіння, і спас їх Ґотониїл, син кенезів,
молодший брат халевів, **10** і на ньому
був господній дух, – і судив Ізраїля; і
вийшов на війну до царя Хусар-
сатема, і Господь передав в його руки
сирійського царя, і його рука
скріпилася над Хусарсатемом, си-
рійським. **11** І була в спокою земля
40 літ, і після цього помер Ґотониїл,
син кенезів. **12** І додали ізраїльські
сини чинити погане перед Господом.
І Господь скріпив Еґлома, моавсь-
кого царя, проти Ізраїля, тому що він
вчинив погане перед Господом. **13** І
він зібрав до себе всіх аммонових і а-
маликових синів, і пішов і побив Із-
раїля, і взяв фінікійські міста. **14** І
послужили ізраїльські сини Еґломові,
моавському цареві, 18-ть літ. **15** І за-
кричали ізраїльські сини до Господа.
І підняв їм Господь спасіння – Аода,
Гаранового сина, Еміїнового сина,
мужа, що не володів правицею. І пос-
лали ізраїльські сини дари його
рукою Еґломові, моавському цареві.
16 І зробив собі Аод ножа, обабіч ос-
трого, в одну долоню його довжина, і

підперезав його на своїм правім бедрі. **17** І він пішов, і приніс дари Егломові, моавському цареві. Еглом же був муж дуже слабий. **18** І сталося, коли закінчив Аод приносити дари, і відіслав тих, що несли дари; **19** і Еглом повернувся від ідолів, що в Ґалґалах, і сказав Аод: Таємне слово в мене є до тебе, царю. І сказав Еглом всім, що прислугували перед ним, щоб вийшли геть – і вийшли всі, що йому прислугували. **20** Аод же ввійшов до нього – а цей сам сидів у горішньому літньому покою. І сказав Аод: Слово боже у мене до тебе, царю. І встав Еглом з престола, і прийшов до нього. **21** І сталося, коли він встав: зразу Аод простягнув свою ліву руку і витягнув ножа, що над його правим стегном, і встромив в Егломовий живіт. **22** І втиснув і рукоять під шкіру, і рану закрило сало, бо не витягнув ножа з його живота, але вийшов боком. **23** І вийшов Аод до передпокою, і замкнув двері його горішнього покою, і замкнув його. **24** І коли цей вийшов, прийшли його раби, побачили: і ось двері верхнього покою замкнені, і сказали: Чи часом не сидить на горнці, чинячи собі полегшення, відійшовши від ліжка. **25** І перечикали в мовчанці, і ось не було нікого, хто відкрив би двері горішнього покою. І взявши ключ, відкрили – і ось їхній пан лежить на землі мертвий. **26** Аод же втік, поки вони здогадалися, і пройшовши попри ідолів, ввійшов до Роти. **27** І сталося, коли прийшов Аод до ізраїльської землі, і затрубів в ріг в Ефремовій горі, і зійшли з ним з гори ізраїльські сини, цей же перед ними. **28** І сказав до них: Ідіть вслід за мною, бо Господь Бог видасть наших ворогів моавлян в наші руки. І пішли вслід за ним, і захопили переходи Йордану і Моава, і не дали нікому перейти. **29** І вибили з Моава в тому часі яких 10 тисяч мужів: всіх вояків, що в них, і всякого військового мужа, – і не спасся ні один. **30** І перейшов Моав в тому дні під ізраїльські руки, і земля була в спокою 80-ть літ; і судив їм Аод – доки не помер. **31** По ньому ж встав Самегар, Анатовий син, – цей вибив 600 мужів – чужинців ралом плуга, – і спас і цей Ізраїля.

цр҃ю моа́влю. (-)[33] е҆гло́м (же) му́жъ ѡ҆сла́бле́н (бѣ) ѕѣ́ло. И҆ бы́сть ꙗ҆́ко сконча̀ а҆ѡ́дъ принос҄ѧ̀ да́ры. и҆ вы́слалъ нос҄ѧ́щаѧ да́ры. И҆ е҆гло́мъ ѡ҆бра́тисѧ ѿ і҆́долъ и҆́же въ галга́лѣхъ. и҆ ре҃ а҆ѡ́дъ сло́во мнѣ̑ (е҆́сть) (к тебѣ̀ та́йно)[34] цр҃ю, и҆ рече е҆гло́мъ всѣ̑мъ (пре҃стоѧ́щимъ пред ни́мъ). (да и҆зы́дутъ во́нъ)[35], і҆ и҆зыдо́ша (-)[36] всѝ пре҃стоѧ́щїи е҆го. (-)[37] А҆ѡ́д (же) внїиде к немꙋ. (-)[38] се́и (же) сидѧ́ше на восхо́дницы лѣ́тнїи е҆ди́нъ и҆ рече а҆ѡ́дъ сло́во бж҃їе мнѣ̑ къ тебѣ̀ цр҃ю. и҆ въста̀ (е҆гло́мъ съ стола̀)[39] (и҆ прїиде) к немꙋ. И҆ бы́сть е҆гда въста̀ (а҆́гїе), прострѐ а҆ѡ́дъ рꙋкꙋ лѣ́вꙋю свою і҆ и҆звлечѐ но́жъ (и҆́же) [на стегно́мъ е҆го де́сным]40, и҆ вонзѐ (-)[41] во чре́во е҆гло́мово. И҆ потисну и҆ чре҃ по ко́жꙋ, и҆ затворѝ (ꙗ҆́звꙋ тꙋ́къ)[42], ꙗ҆́ко не и҆звлечѐ ножа̀ и҆с чре́ва е҆го (но и҆зы́де лайно̀). І҆ и҆зы́де а҆ѡ́дъ во па́пертъ. и҆ затворѝ двери вхо́дницы го́рнеи е҆го, и҆ заключѝ (е҆го) І҆ (е҆гда) сїи и҆зы́де (-)[43] (прїидо́ша рабѝ е҆го)[44] (-)[45] ᲂу҆зрѣ́ша, и҆ се двéри всхо́дницы затво́рены. и҆ рѣ́ша, е҆́да в задѣ̀ сѣди́ ᲂу҆го́днаѧ себѣ̀ творѧ̀ ѿшедъ ѿ ло́жа. И҆ прежда́ше (ᲂу҆мо́лкше)[46]. и҆ се не бы́сть ѿврьза́ѧй двéри въсхо́дницы, и҆ (взе́мше)[47] клю́чь (-)[48] ѿврьзо́ша, и се господи́нъ и҆́хъ лежи́тъ на земли̇ мр҃твъ. (-)[49] А҆ѡ́д (же) ᲂу҆бѣжа̀ до́ндеже ѡ҆бозрѣ́ша (-)[50], и҆ (минꙋвъ)[51] і҆́долы (вни́де въ ро́дꙋ)[52]. И҆ бы́сть е҆гда прїиде [а҆ѡ́д въ зе́млю і҆и҃левꙋ][53], и҆ въстрꙋбѝ ро́гом в горѣ̀ е҆фре́мли, и҆ снидо́ша с нимъ [(съ горы̀ сн҃ове і҆и҃левы)][54], (-)[55] се́и (же) пре҃ ни́ми. И҆ рече к ни́мъ, и҆дѣте въ слѣ̀ менѐ, ꙗ҆́ко преда́сть г҃ь б҃ъ враги̇̀ [на́ша][56] моа́влѧне в рꙋцѣ̀ [на́ши][57]. І҆ и҆до́ша въ слѣ́дъ е҆го, и҆ пре҃взѧ́ша прехо́ды ᲂу҆ і҆ѻрда́на (и҆) моа́влѧ, и҆ не да́ша (никомꙋже)[58] минꙋ́ти. І҆ и҆зби́ша моа́ва в (то вре́мѧ)[59] ꙗ҆́ко, і҃, ты́сѧщ мꙋ́жъ всѧ во́ины, и҆́же в ни́хъ, и҆ всѧ́къ мꙋ́жъ си́ленъ и҆ не ᲂу҆бѣже (ни е҆ди́нъ)[60]. И҆ премѣни́сѧ моа́въ в (то́и дн҃ь)[61] по рꙋкꙋ і҆и҃левꙋ, и҆ бы́сть в поко́й землѧ̀, п҃, лѣ́тъ и҆ сꙋдѝ и҆́мъ а҆ѡ́д до́ндеже ᲂу҆́мре. (-)[62] По не́м (же) въста̀ самега́ръ сн҃ъ а҆на́довъ, (се́и *και*)[63] избѝ и҆ноплеме́нникъ, х҃, мꙋ́жъ, [ра́длицею плꙋ́жною][64] (-)[65] и҆ сп҃се [и҆][66] се́и і҆и҃лѧ.

Глава 4

1 І додали ізраїльські сини чинити зло перед Господом, коли помер Аод.
црс1. 12 **2** *І Господь віддав їх в руки Явинові, ханаанському цареві, який царював в Асорі. І його сильний воєвода був Сисара. Цей жив в Асароті народів. **3** І закричали ізраїльські сини

Гл҃а, д҃.

И приложи́ша сн҃ове і҆и҃леви сътвори́ти ѕло̑ пре҃ г҃мъ е҆гда̀ а҆ѡ́д ᲂу҆́мре. *И҆ ѿда́стъ ѧ҆̀ а҃ цр҃ бі
г҃ь в рꙋцѣ̀ и҆а́винꙋ цр҃ю ханао́ню, и҆́же цр҃твова въ а҆со́рѣ. и҆ воеводa (е҆го си́лныи)[1] (бы́сть) сиса́ра. (-)[2] Сі́и жива́ше въ (а҆саро́дѣ)[3] стране́хъ. И҆ възопи́ша сн҃ове і҆и҃леви къ г҃ꙋ.

ꙗ҆́ко д҃, со́тъ колесни́цъ желѣ́зныхъ бѧ́ше є҆мꙋ, и҆
сі́и стꙋжи́мъ і҆и҃леви ѕѣ́ло. (лѣ́тъ, к҃)[4]· (-)[5]
(дѣво́ра)[6] (же) проро́чица, жена̀ лафидо́дова. сі́а
сꙋди і҆и҃леви в (то врѣ́мѧ)[7]· И҆ сі́ѧ живѧ́ше подъ
фꙋни́комъ (дево́риномъ)[8], междꙋ ра́момъ. и҆ ме́ж-
дꙋ ведилемъ в горѣ̂ є҆фрѣмовѣ. и҆ въсхожа́хꙋ
(сн҃ове і҆и҃леви, к не́й)[9] та́мо [на сꙋдъ][10]· И҆ (пос-
ла́вше)[11] (дево́ра)[12], призва̀ вара́ка сн҃а (а҆вине́м-
лѧ)[13], ѿ (племе́ни недали́мова)[14]. и҆ ре҃ к немꙋ
не (заповѣ́да ли тебѣ̂)[15] г҃ь б҃ъ і҆и҃левъ, да и҆́-
деши въ горꙋ (фаво́ровꙋ)[16]. и҆ да поиме́ши съ
собо́ю, і҃, ты́сѧщь мꙋжей. ѿ сн҃овъ (неда-
ли́мль)[17] и҆ ѿ сн҃овъ заоꙋло́нь· (а҆зъ же)[18] [приве-
дꙋ][19] к тебѣ̂ в водоте́чь, кисо́нъ, сиса́рꙋ воє҆во́-
дꙋ си́лы (а҆ви́нѧ)[20]. и҆ колесни́ца є҆го и҆ мно́жес-
тво (во́и) є҆го, и҆ преда́мъ и҆̀ в рꙋ́кꙋ твою· И҆ ре҃
к не́й вара́къ, а҆́ще и҆́деши со мно́ю, (то) и҆дꙋ,
(а҆́ще л҆и)[21] не и҆́деши со мно́ю, (то) не и҆дꙋ (-)[22].
И҆ ре҃ ((дево́ра)[23] к немꙋ)[24], и҆дꙋщи и҆дꙋ с тобо́ю.
ѡ҆ба҃ вѣ́ждь ꙗ҆́ко не бꙋдетъ (ти съ сла́вою)[25]
пꙋть (сі́и) во́ньже (-)[26] и҆́деши. поне́же въ рꙋ́кꙋ
же́ньскꙋ преда́стъ г҃ь сиса́рꙋ. и҆ (въста́вши)[27]
(дево́ра)[28] і҆ и҆́де с вара́комъ до [кади́съ][29]· И҆
възва̀ вара́къ заоꙋло́на, и҆ (недали́ма)[30]. и҆ (пове-
лѣ̂ въ слѣ҃ себѐ и҆тѝ)[31]. і҃ ти, ты́сѧщи мꙋжей.
і҆ [и҆́де с (ни́ми дево́ра)[32]][33]· (-)[34] Ближні́и (же)
кине́и. [ѿлꙋчи́лсѧ бы́сть ѿ ке́ны][35] (и҆́же
бы́сть) ѿ сн҃овъ (и҆ѡ҆а҆вако́вы)[36] зѧ́тѧ моѵ҆сі́ѡ҆-
ва. и҆ потъкнꙋ кꙋщꙋ своѝ, подъ дꙋбомъ почи-
ва́ющимъ, ꙗ҆́же (въ кади́сѣ)[37]· И҆ възвѣсти́ша
сиса́рѣ ꙗ҆́ко възы́иде вара́къ сн҃ъ (а҆виноє́мль)[38],
на горꙋ даво́ръ· И҆ съзва̀ сиса́ра всѧ колесни́ца
своѧ̀. [д҃, со҃ колесни́цъ желѣ́знъ][39]. и҆ всѧ̀ лю́ди
и҆́же с ни́мъ. ѿ а҆рисо́да стра́ньска. въ водо-
те́чь кисо́нь И҆ ре҃ (дево́ра)[40] къ вара́кꙋ. въста́ни
ꙗ҆́ко сі́и дн҃ь. во́ньже преда́стъ г҃ь сиса́рꙋ в рꙋ́-
кꙋ твою̀. [занѐ][41] г҃ь и҆зы́иде предъ тобо́ю. и҆ сни́-
ѱа҃ло п҃в де вара́къ с горы̀ даво́ръ. и҆ і҃, ты́сѧщъ мꙋжъ
въ слѣ́дъ є҆го *и҆ сътрѐ г҃ь сиса́рꙋ. и҆ всѐ ѻ҆рꙋ́-
жі́е є҆го. и҆ ве́сь по́лкъ є҆го ѻ҆́стріє҆ мечà предъ вара́-
комъ. и҆ сни́де сиса́ра съ колесни́цы своє҆ѧ, и҆
пробѣже (пѣ́шь)[42]· (а҆)[43] вара́къ жены́и въ слѣ́дъ
колесни́цъ (є҆го), и҆ въ слѣ́дъ по́лка. да́же до
дꙋбра́вы стра́ньски. и҆ падѐ ве́сь по́лкъ сиса́-
ринъ ѻ҆́стрі́ємъ мечà, не ѡ҆стà (же) н҆и є҆ді́нъ·
(а҆)[44] сиса́ра оу҆бѣже (пѣшь)[45] въ кꙋ́щꙋ (и҆а҆ви́-
лю)[46]. хеве́ра (кене́нина)[47]. ꙗ҆́ко ми́ръ (бѧ́ше) ме-
жꙋ и҆а҆винемъ цр҃ѧ а҆сровомъ. и҆ ме́ждꙋ домомъ хаве́ро-
вомъ· (кене́йномъ)[48]· І҆ и҆зы́иде и҆а҆и́ль проти́вꙋ си-
са́рѣ, и҆ рече к немꙋ, съврати́сѧ господи́не мо́и
съврати́сѧ ко мнѣ̂ не бо́исѧ. и҆ съврати́сѧ
къ не́и в кꙋщꙋ. и҆ покры̀ и҆̀ [ѻ҆де́ждею][49] своє҆ю·

до Господа, бо 9-ть сот залізних ко-
лісниць було в нього, і цей дуже
дошкулив Ізраїлеві *за* 20-ть літ. **4**
Девора ж, пророчиця, Лафидодова
жінка, – ця судила Ізраїля в тому
часі. **5** І ця жила під Девориною паль-
мою, між Рамом і між Ветилем, в
Ефремовій горі; і ходили ізраїльські
сини туди, до неї на суд. **6** І
пославши, Девора покликала Варака,
Авинемлевого сина, з Нефталімового
племені, і сказала до нього: Чи не
заповів тобі Господь Бог ізра-
їльський, щоб ти пішов до Таворської
гори і щоб ти взяв з собою 10-ть
тисяч мужів, з Нефталимових синів і
з Завулонових синів? **7** Я ж до тебе,
до потоку Кисона, приведу Сисара,
воєводу Авинової сили, і його
колісниці, і множество його вояків, і
передам його в твої руки. **8** І сказав
до неї Варак: Якщо підеш зі мною –
то піду, якщо ж не підеш зі мною –
то не піду. **9** І сказала Девора до
нього: Ідучи, піду з тобою; лише
знай, що не буде тобі зі славою ця
дорога, по якій підеш, бо до жіночих
рук Господь передасть Сисара; і
вставши Девора, й пішла з Вараком
до Кадиса. **10** І закликав Варак
Завулона і Нефталіма, і наказав іти
вслід за собою 10-ти тисячі мужам; і
пішла з ним Девора. **11** Кревні ж
Кінея відлучилися від Кени, що був з
Йоавових синів, Мойсеєвого тестя; і
поставив своє шатро під дубом
спочиваючих, що в Кадисі. **12** І
сповістили Сисарі, що пішов Варак,
Авиноємовий син, на гору Тавор. **13** І
скликав Сисара всі свої колісниці –
9-ть сот залізних колісниць, і ввесь
народ, що з ним, з Арисота народів,
до кисонського потоку. **14** І сказала
Девора до Варака: Встань, бо це
день, в якому Господь видасть Сиса-
ра в твої руки, бо Господь вийде пе-
ред тобою. І зійшов Варак з гори Та-
вор, і 10-ть тисяч мужів вслід за ним.
15 *І знищив Господь Сисара і всю пс. 82
його зброю, і ввесь його полк лезом
меча перед Вараком. І зійшов Сисара
зі своєї колісниці, і втік пішки. **16** А
Варак гнався вслід за його колісни-
цями і вслід за полком аж до гаю
народів; і впав ввесь Сисарин полк
лезом меча, не остався ж ані один. **17**
А Сисара втік пішки до Явилевого
шатра Хавера Кінея, бо мир був між
Явином, асровським царем, і між
Хаверовим домом Кінея. **18** І вийшла
Яіля назустріч Сисарі, і сказала до
нього: Зверни, мій пане, зверни до
мене, не бійся. І звернув до неї, до
шатра; і вона покрила його своєю
одежею. **19** І сказав Сисара до неї:
Дай мені пити трохи води, бо я спра-
глий. І вона відв'язала бурдюк з мо-

локом, і дала йому пити, і знову його покрила. **20** І сказав до неї Сисара: Стань в дверях шатра, і буде, коли хто прийде до тебе і запитає тебе, кажучи: Чи є тут хто? І скажеш: Немає. **21** І взяла Яїла, Хаверова жінка, кілок шатра, і взяла молот в свої руки, і ввійшла до нього потихо, і приклала кілок до мізгів його голови, і вдарила молотом, і пробила аж до землі, – цей же змучений спав, і віддав духа. **22** І ось Варак, що гнався за Сисарою. І вийшла Яїла йому назустріч, і сказала йому: Ходи, хай покажу тобі чоловіка, якого ти шукаєш. І ввійшов до неї – і ось Сисара лежав мертвий, а кілок в мізгах його голови. **23** І упокорив Господь Бог в тому дні Явина, ханаанського царя, перед ізраїльськими синами. **24** І пішла рука ізраїльських синів, і скріпилася, дошкуляючи на Явині, ханаанському цареві, – доки його не вигубили.

И рече сисара к ней. напои мя мало воды, якоже вжадахся. и отверши мех млечныи и напои его, и (паки покры)[50] его· И рече к ней [сисара] стани в двери кущи. и да будеть аще кто приидеть к тебе и въпрашаеть тя (рекущи)[51]. есть ли зде (кто)[52], и да речеши нѣсть [-][53]. И взя иаиль жена хеверова колъ кущныи. и взя млатъ в руку свою. и вниде к нему тихо. и приложи колъ въ обочье главы его (и ударии млатом.) и проби (даже) до земля. (-)[54] сеи (же) [утружд(ь)ся спаше. і издъше][55]. И се баракъ женыи сисару. і изыиде иаиль противу ему, и рече ему ходи (да)[56] покажу ти мужа егоже ты ищеши. и въниде к ней, и се сисара (лежаше)[57] мертв. (а)[58] колъ въ обочьи главы его· И покори Господь Богъ [в (тои день)[59]. иявина царя ханаана][60], пред сыны израилевыми· И поиде рука сынов израилевъ. (и укрепися)[61] стужающи. на иавина царя ханаона. доиндеже истребиша и·

Глава 5

1 І заспівала Девора і Варак, Авинеємів син, в тому дні, і сказали: **2** Коли ж віддасть помсту тим, що кривдять Ізраїля, за вибором народу, – благословіть Господа. **3** Послухайте царі, і сприйміть князі, я заспіваю Господеві, і хвалитиму Бога ізраїльського. **4** Господи, в твоєму виході з Сиру, коли Ти підводився з Едомового поля, земля затряслася і небо замутилося, і хмари викапали воду, **5** гори зрушилися перед господнім лицем, і гора Сіон перед лицем Господа Бога ізраїлевого. **6** В днях Самеґарових, Енатового сина, в днях ізраїлевих забракло стежок; і пішли без порядку, пішли збоченими шляхами. **7** Не стало жителів в Ізраїлі, не стало, аж доки не встала я, Девора, матір в Ізраїлі. **8** Коли забажали нових богів, як ячмінний хліб, тоді він мав ворогів у брамах; і завойовували їхні міста, і не видно було пращі ані списа в 40-а тисячах в Ізраїлі. **9** Серце моє в заповідженому Ізраїлеві – сильні з народу, благословіть Господа, **10** о ви, що їздите на білих ослах, і йдете на суд ради. **11** Видайте голос тих, що плетуть між тими, що веселяться. Там хай дадуть справедливість Господеві, – закріпиш праведних в Ізраїлі; тепер хай розійдеться до своїх міст господній народ. **12** Встань, встань, Деворо, встань, встань – говори з піснею, встань і Вараче, і полони твій полон, Авинеємовий сину. **13** Тепер звеличений буде той,

Глава, е·

Ивъзопи (девора)[1] и баракъ сынъ авинеемовъ. в (тои день)[2]. и (рекоста)[3]· Внегда (же) (отдасть отмщение обидящим израиля)[4], въ изволение людем. благословите Господа· Слышите царие [и внушите князи][5], азъ Господеви въспою. (и) въсхвалю Бога израилева· Господи въ исходе твоемъ от сиира. вънегда въздвижашеся от села едомова. земля ся потресе, и небо възмутися. и облаци прокапаша воду, горы подвизашася от лица Господня. (и гора сионъ)[6] от лица Господа Бога израилева· Въ дни самегаровы, сына (енадова)[7], въ дни (израилевы)[8]· (оскудеша путие)[9] і идоша [без чину][10]. идоша в пути кривы· (оскудеша живущии)[11] въ израили. (оскудеша)[12] доньдеже (въстах азъ)[13] девора (-)[14] мати въ израили· (Егда) изволиша боги новы, яко хлеб ячменъ. (тогда имеяше врагы въ вратехъ и въеваша грады ихъ, и не являшеся праща, ани копие)[15]· въ м. тысящахъ [въ израили][16]· Сердце мое къ заповеданымъ израилевы. (силнымъ в людех)[17] благословите Господа· (о) ездящии на ослятахъ (белыхъ и на судъ идущии совета. провещаите)[18]· (Глас плетущих)[19] среде веселящихся· тамо да дадять правду Господеви правединии (да укрепиши)[20] въ израили. (ныне)[21] (да разыдутся)[22] въ грады своя людие Господни· Въстани въстани (девора)[23], [-][24] въстани въстани глаголи съ песнию. [въстани (и) бараку. и][25] плени пленъ твои сыне (авинеемь)[26]· (Ныне)[27] възвеличится (оставшии въ вельмож людии)[28]. Господь смири (намъ)[29] крепльшая (нас)[30]. люди ефрем-

лѧ ѹтомиша ихъ в долине· Братъ твои веніаминъ (послѣдніи) в людехъ (своихъ)[31]. (бысть) ѿ мене махиръ (сниде)[32] взыскающіи (тебе). и ѿ заѹлона (ѹкрѣплѧющіисѧ)[33] въ скипетре (ѹказѹюще писаніе)[34]· (Началніи) въ (исахарѣ)[35] съ (деворою)[36] [и варакѡ· такоже (и) варакъ][37] ѿпѹсти пѣшца своѧ в полинѹ (-)[38]. простре ногама своима ѹ раздѣленіа рѹвимова. велика испытаніа срца· (И варакъ) вскѹю ми сѣсти средѣ (моседедама)[39]. послѹшати звиздані̇е въставающій пронти въ рѹвію веліѧ. испытаніа срца· Галаадъ обонѹ странѹ іѻрдана, вселисѧ и данъ. вскѹю обитаеши въ (многихъ)[40]. асиръ обита в поморіихъ морскихъ. и в лѹѕѣхъ своихъ вселисѧ заѹлонъ. людіе ѹкориша дшѹ его на смрть. и недалимъ на высотѣ села· (И) пріидоша (до него) црі, и въполчишасѧ, тогда воеваша црі ханаани въ [данаахѹ][41], ѹ воды (магедовы)[42]. (и) множества сребра не взѧша· ѿ нбси воеваша ѕвѣзды ѿ чинѹ ихъ. воеваша съ сисарою· въ водотечіи кисеѡ. изгна ѧ водотечь, кадиминъ, въ водотечь киссонъ. поперетъ ѧ дша моѧ силно· Тогда ѿсѣкоша копыта коньски, (и ѹмѧкчены ѿ потоптаніѧ)[43] силныхъ его· Проклинаите [мазора][44]. (и) рече аггелъ гнь, проклѧтіемъ клените живѹщаѧ в неи. ꙗко не пріидоша въ помощь гню. [въ помощь][45] гню [на силъныхъ][46]· Блвена в женахъ (іилевы)[47], жена хаверова киніина ѿ жен в кѹщи, блвена бѹди· Воды проси ѹ неѧ, и (дастъ емѹ млеко)[48] въ чаши силны. принесе масло· Рѹкѹ свою лѣвѹю до кола. простре десницѹ свою до [млата работающихъ][49]. и ѹби сисарѹ. (и) разби главѹ его, и (ѿлѹчи челюсть)[50] емѹ, (и ѹби) межѹ ногама еѧ, преклонивъ, падесѧ (ѹтрѹжденъ и) ѹмре посредѣ ногъ ею (и)[51] тѹ паде нечестивне. оконцѡ призираше мати сисарина. (окномъ) средѣ решѡтки (-)[52]. что премедли колесница его пріити вскѹю ѹмедлѣша стопы (орѹжіѧ)[53] его· Мѹдрыѧ началства еѧ, ѿвѣщаша ей. и сама ѿвѣщаваше словеса своѧ (к себѣ)· Не обрѧщѹтъ его раздѣлѧюща користь, дрѹжаѧ дрѹги на главѹ (мѹжа) силна користь, ризы разноличныѧ сисаръ користь. различна ризъ ѹкрашенныхъ. (и) различнаѧ швеніѧ на выи его (-)[54]· Тако да погибнѹтъ вси врази твои Гй. и любѧщіи его ꙗко въстокъ слнца въ силѣ своей. и бысть въ покои землѧ, м, лѣтъ·

хто остався з вельмож народу. Господь присмирив нам сильніших від нас. **14** Народ Ефремовий – втомили їх в долині. Брат твій, Веніямин, останній в своїх народах; пішов від мене Махир, зійшов шукаючи тебе; і з Завулона – той, що кріпився в скипетрі, вказуючи на писання. **15** Головні в Ісахарі з Деворою і Вараком так само й Варак відпустив своїх піших до долини. Простягнув свої ноги в Рувимових поділах – великі пошуки серця. **16** І Варак – навіщо мені сидіти між Мостетами, щоб вислухувати свистіння тих, що встають, щоб пройти до великого Рувія, – пошуки серця. **17** Ґалаад – на другому боці Йордану; поселився і Дан – навіщо живеш між численними. Асир поселився при морських берегах, і на своїх луках поселився Завулон. **18** Народ пригнітив його душу до смерті; і Нефталім – на висоті поля. **19** І прийшли до нього царі, і стали до бою, – тоді воювали ханаанські царі в Танааху, при магедовій воді – і багато срібла не взяли. **20** З неба воювали зорі, з їхнього чину, воювали з Сисарою **21** в кисоновім потоці. Прогнав їх кадимінський потік до потоку Киссона. Сильно потопче їх моя душа. **22** Тоді відрубали кінські копита, і вони зм'якшені від топтання його сильних. **23** Проклинайте Мазора, – і сказав господній ангел, – прокляттям проклинайте тих, що живуть в ній, бо не прийшли на господню поміч, на господню поміч в сильних. **24** Благословенна між ізраїльськими жінками Хаверова жінка Кінея; з жінок в шатрах, будь благословенною. **25** Попросив в неї води, і дала йому молока в чаші сильних, принесла масло. **26** Свою ліву руку простягнула до кілка, свою правицю до молота робітників – і забила Сисару, і розбила його голову, і відбила йому челюсть, **27** і забила; між її ногами, схилившись, він впав струджений, і помер між її ногами, і там нещасно упав. **28** Крізь віконце дивилася Сисарина матір, крізь віконце, крізь решітку, – чому забарилася прибути його колісниця? Чому забарилися стопи його зброї? **29** Мудрі, з її начальства, їй відповіли, і сама відповідала собі своїми словами: **30** Чи не знайдуть його, як ділить здобич? Як миле чинить друзям – на голову сильного чоловіка різнобарвна одіж – здобич Сісарі, різнобарвна одіж – здобич прикрашених, і різнородне пошиття на його шиї. **31** Так хай згинуть всі твої вороги, Господи, і ті, що люблять його, такі, як схід сонця, в своїй силі. І земля була в спокою 40 літ.

Глава 6

1 І вчинили ізраїльські сини пога-
не перед Господом, і Господь пере-
дав їх в Мадіямські руки на 7 літ. 2 І
закріпилася Мадіямська рука на Із-
раїлі, і зробили собі ізраїльські сини
від Мадіямового лиця загорожі в го-
рах, в печерах і в кріпостях. 3 І було,
коли сіяв ізраїльський чоловік, і при-
ходив Мадіям і Амалик, і східні сини,
і приходили на нього, 4 і ставали до
бою проти них, і нищили плоди землі
аж до приходу до Ґазани, і не остав-
ляли потрібного для життя в Ізраїлі,
ані стад телят, ані ослів. 5 Бо прихо-
дили самі і їхня скотина, і приносили
їхні шатра, і приходили, наче саран-
ча, кількістю. Самим же їм і їхнім
верблюдам не було числа, і приходи-
ли на ізраїльську землю, щоб її ни-
щити. 6 І дуже збіднів Ізраїль від Ма-
діямського лиця, і закричали ізраїль-
ські сини до Господа. 7 І сталося, ко-
ли ізраїльські сини закричали до Гос-
пода через Мадіяма, 8 і послав Гос-
подь чоловіка – пророка ізраїльським
синам, і сказав їм: Так говорить Гос-
подь Бог ізраїльський: Я є той, хто
вивів вас з Єгипту, і Я вивів вас з до-
му рабства. 9 І Я визволив вас з єги-
петської руки і з руки всіх, що вас
гнобили, і Я прогнав їх з-перед вашо-
го лиця, і Я дав вам їхню землю. 10 І
Я сказав вам: Я є Господь Бог ваш, не
бійтеся амморейських богів, між яки-
ми живете, в їхній землі. Але ви не
послухалися мого голосу. 11 І прий-
шов господній ангел, і сів під дубом,
що є в Ефраті, що був Йоаса, Єсри-
мового батька. І Ґедеон, його син, мо-
лотив пшеницю на його току, щоб
втекти з нею з-перед Мадіямського
лиця. 12 І з’явився йому господній
ангел, і сказав: Господь з тобою,
сильний чоловіче. 13 І сказав до ньо-
го Ґедеон: Мій пане, якщо є Господь
в нас, то чому нас охопили всі ці зла?
І де є всі його чуда, про які нам роз-
повіли наші батьки, кажучи: Чи не
Господь вивів нас з Єгипту? І тепер
Господь нас відкинув, і видав нас в
црс4. 12 Мадіямські руки. 14 *І поглянув на
нього господній ангел, і сказав йому:
Іди в цій своїй силі – і спасеш Ізраїля
від Мадіямських рук; і ось я тебе
пошлю. 15 І сказав до нього Ґедеон:
Пане, чим спасу Ізраїля? Ось моя ти-
сяча, найсмирніша в Манасії, і я най-
менший в домі мого батька. 16 І ска-
зав до нього Господь: Тому що Я бу-
ду з тобою, і вигубиш Мадіяма, як
одного чоловіка. 17 І сказав до нього
Гедеон: Якщо я знайшов ласку перед
твоїми очима, вчини мені знак, що ти
є, хто говориш зі мною. 18 Не зрушся
звідси, доки не прийду до тебе і при-

Гла҃, ѕ҃·

И҆ сотвори́ша сн҃ове і҆и҃левы ѕло́е пре́ гдⷭ҇мъ. и҆
преда́стъ а҆̀ гь҃ въ рꙋ́кꙋ мадїа́млю, [з҃,
лѣтъ][1]· И҆ оу҆крѣпи́сѧ рꙋка̀ мадїа́млѧ
на і҆и҃лѧ. и҆ сотвори́ша себѣ̀ сн҃ове і҆и҃левы
ѿ лица̀ мадїа́млѧ ѻ҆гра́ды в̾ гора́хъ (-)[2] в̾ пе-
щє́ра́ и҆ въ тве́рдехъ· И҆ бы́сть є҆гда̀ сѣѧ́ше
чл҃къ і҆и҃левъ, и҆ въсхожда́ше, мадїа́мъ, и҆ а҆ма-
ликъ и҆ сн҃ове востѡ́къ. и҆ въсхожда́хꙋ на́ нѧ·
И҆ ополча́хꙋсѧ на́ нѧ. и҆ расыпова́хꙋ пло́ды
земныѧ, до́ндеже вни́ти въ газа́нꙋ. и҆ не ѻ҆с-
тавлѧ́хꙋ бы́тїа жизненаго въ і҆и҃ли. (н҃и
стадъ)[3] (-)[4] теле́цъ (н҃и ѻ҆слѧ́тъ)[5]· Ꙗ҆́ко са́ми
и҆ скотъ и҆́х въсхожда́ахꙋ. и҆ кꙋщи и҆́х принесо́ша,
и҆ прїидо́ша ꙗ҆́ко прꙋзи мно́жествомъ· (-)[6] са-
мѣмъ (же) и҆ вельблю́домъ и҆́хъ не бѧ́ше чис-
ла̀. и҆ прихожда́хꙋ (бо) на́ землю і҆и҃левꙋ расыпа-
ти ю҆̀· И҆ ѻ҆ꙋбоzѣ̀ і҆и҃ль ѕѣ́ло ѿ лица мадїа́м-
лѧ· И҆ возопи́ша сн҃ове і҆и҃леви къ гꙋ҃· И бы́сть
є҆гда возопи́ша сн҃ове і҆и҃леви къ гꙋ҃. мадїа́ма
ра́ди. и҆ посла̀ гь҃ мꙋ́жа прⷪ҇рка сн҃омъ і҆и҃левомъ.
и҆ рⷱ҇е и҆мъ ҆се гл҃етъ гь҃ бг҃ъ і҆и҃левъ. а҆́зъ є҆смь и҆з-
ведьі́й ва́ѕ изъ є҆гѵ́пта. і҆ и҆зведо́хъ ва́съ и҆з до́мꙋ
рабо́ты· І҆ избави́хъ ва́съ ѿ рꙋкѝ є҆гѵ̀пеcompletelyскїѧ. и҆ ѿ
рꙋки всѣ́хъ стꙋжа́ющихъ ва́мъ, и҆ прогна́хъ а҆̀
ѿ лица̀ ва́шего. и҆ да́хъ ва́мъ зе́млю и҆́хъ· И҆ ре-
ко́хъ ва́мъ а҆́зъ (є҆смь) гь҃ бг҃ъ ва́шъ. не оу҆бо́й-
тесѧ бо́гъ (а҆м̾морре́йскъ)[7]. в̾ ни́хже (-)[8] живе́тѐ
въ землѝ и҆хъ. (и҆о)[9] не послꙋ́шасте гла́са мо-
є҆го· И҆ прїиде а҆́гг҃лъ гн҃ь, и҆ сѣ́де по́дъ дꙋ́бомъ, ꙗ҆́же
є҆сть въ є҆дра́де и҆́же (бы́сть) и҆ѡ҆а́са ѿц҃а [є҆сри́-
мова][10]. и҆ гедео́нъ сн҃ъ є҆го млача́ше пшени́цꙋ
на гꙋмнѣ̀ (є҆го). да бѣжа́тъ (с не́ю) ѿ лица̀
мадїа́млѧ· И҆ ꙗ҆ви́сѧ є҆мꙋ а҆́гг҃лъ гн҃ь, и҆ рⷱ҇е (-)[11]
гь҃ с тобо́ю (мꙋ́жꙋ си́льный)[12]· И҆ рⷱ҇е к немꙋ ге-
део́нъ. (г҃и мо́й)[13], а҆́ще є҆сть гь҃ в на́съ. (то)
въскꙋ́ю (н҃ы ѻ҆брѣто́ша)[14] всѧ ѕла́ѧ ҆си. и҆ гдѣ̀
сꙋть всѧ чю́деса̀ є҆го. є҆лико повѣ́даша на́мъ ѿц҃ы
наши гл҃юще. не и҆зъ є҆гѵ̀пта л҆и и҆зведѐ на́съ
гь҃, и҆ нн҃ѣ ѿве́рже на́съ (гь҃). и҆ преда́стъ на́съ в
рꙋ́кꙋ мадїа́млю· *И҆ возрѣ́въ на́нь а҆́гг҃лъ гн҃ь д҃ цр҃тв ві
и҆ рⷱ҇е є҆мꙋ. и҆дѝ въ крѣ́пости своє́й се́и. и҆ спасе́-
ши і҆и҃лѧ [ѿ рꙋ́кꙋ мадїа́млю][15], и҆ ҆се (пошлю̀)[16]
тѧ· И҆ рⷱ҇е къ немꙋ гедео́нъ. (-)[17] г҃и. чи́мъ спа́сꙋ
і҆и҃лѧ. ҆се ты́сѧща мѧ́ хꙋдѣ́йша в̾ манасїи. и҆
а́зъ (-)[18] мнї́й в̾ до́мꙋ ѿц҃а моє҆го· И҆ рⷱ҇е к немꙋ
(гь҃)[19] (поне́же а҆́зъ бꙋ́дꙋ)[20] с тобо́ю. і҆ и҆збїе́ши
мадїа́ма ꙗ҆́ко (є҆ді́наго мꙋ́жа)[21]· И҆ рⷱ҇е к немꙋ
гедео́нъ. (-)[22] а҆́ще є҆смь ѻ҆брѣ́лъ бл҃го́ть пре́ ѻ҆-
чи́ма твои́ма. да сотвори́ши мѝ знаме́нїе,
ꙗ҆́ко ты̀ є҆си и҆́же гл҃еши со мно́ю· Не посту́пѝ

ѿсю́ду до́ндеже прїи́ду к тебѣ̀, и҆ принесу̀
тре́бу свою̀ и҆ положу̀ пре́ тобо́ю, и҆ рѐ а҆́зъ пре-
медлю̀ до́ндеже ѡ҆браты́шисѧ· (-)[23] Гедео́нъ
(же), вни́де и҆ сътворѝ ко́злище ѿ ко́зъ, и҆
(че́тверть е҆́фи)[24] мукѝ ѡ҆прѣ́снокѡвъ, и҆ (вложѝ с
мѧ́сомъ)[25] въ кро́шницу, и҆ ю́ху влїѧ̀ въ гор-
не́цъ, і҆ и҆знесѐ к нему̀ по̀ дꙋ́бъ, и҆ (поста́ви)[26]· И҆
рече к нему̀ а҆́гг҃лъ гн҃ь възмѝ мѧ́са и҆ хлѣ́бы
прѣ́сныѧ, и҆ положѝ оу҆ ка́мене ѡ҆́ного, и҆ ю́ху
блӣ пролї́и, и҆ сътворѝ та́ко· И҆ прострѐ а҆́гг҃лъ
гн҃ь коне́цъ жезла̀ и҆́же въ руцѣ̀ е҆го, и҆ прикоснꙋ́-
сѧ мѧ́сѣхъ и҆ хлѣ́бехъ прѣ́сныхъ, и҆ възгорѣ́-
сѧ ѡ҆́гнь ѿ ка́мене, и҆ съжжѐ мѧ́са и҆ ѡ҆прѣ́сно-
ки, (-)[27] а҆́гг҃лъ (же) гн҃ь ѿи́де ѿ ѡ҆́чїю е҆го· И҆
ви́дѣ гедео́нъ, ꙗ҆́ко а҆́гг҃лъ (е҆́сть гн҃ь)[28], и҆ рече
гедеѡ́н, ѡ҆̀ (-)[29] г҃и г҃и (сего̀ ли ра́ди)[30] ви́дѣхъ
а҆́гг҃ла гн҃ѧ лице́мъ къ лицу̀· И҆ рече е҆мꙋ̀ г҃ь,
ми́ръ тебѣ̀ не бо́исѧ, не оу҆́мреши· И҆ съградѝ
та́мо гедео́нъ ѡ҆лта́рь гв҃и, и҆ прозва̀ и҆̀ ми́ръ
гн҃ь до (сего дн҃е)[31], (и҆) е҆щѐ (сꙋщу е҆мꙋ̀)[32] въ
е҆драдѣ̀ ѿц҃а (е҆срї́ина)[33]· И҆ бы̀ в (тꙋ̀ но́щь)[34] и҆
рѐ е҆мꙋ̀ г҃ь, поимѝ теле́цъ оу҆пита́нныи (ѿ
ско́тъ) ѿц҃а твое҆го, теле́цъ (и҆) [дрꙋгі́и][35], въ
з҃, лѣ́тъ, и҆ разорѝ ѡ҆лта́рь ваа́ль, и҆́же е҆сть ѿ-
ц҃а твое҆го, и҆ са́дъ и҆́же оу҆ него̀ да посѣче́ши· И҆
да съгради́ши ѡ҆лта́рь гв҃и б҃у твое҆мꙋ̀, ꙗ҆ви́в-
шу ти сѧ е҆мꙋ̀ на верхꙋ̀ горы̀ (-)[36] сеѧ̀, въ
прѣчині́ю, и҆ да по́имеши теле́цъ [вторы́и][37] и҆
възнесе́ши въ всесъжже́нїе, на́ древѣ̀ сада и҆́же
посѣче́ши· И҆ поѧ̀ гедео́нъ [і][38], мꙋ́жь ѿ ра́бъ
свои́хъ, и҆ сътворѝ ꙗ҆́коже (заповѣ́да)[39] е҆мꙋ̀ г҃ь,
и҆ бы́сть ꙗ҆́ко сѧ оу҆боѧ̀ до́мꙋ ѿц҃а свое҆го, и҆
мꙋ́ж гра́ныхъ, сътвори́ти сего̀ въ дн҃е, и҆ съ-
творѝ но́щїю· (ѡ҆бꙋтрѣвше же)[40] мꙋ́жи гра́-
стїи заоу́тра, (ви́дѣша) и҆ се раско́панъ ѡ҆л-
та́рь ваа́ль, и҆ са҆́ и҆́же оу҆ него посѣче́нъ, и҆ те-
ле́цъ оу҆пита́ныи възнесе́нъ на всесъжже́нїе на
ѡ҆лта́рь (но́во) съгражде́ныи· И҆ (реко́ша дрꙋгъ)[41]
къ дрꙋгꙋ (-)[42] кто̀ со́творѝ ве́щь сїю и҆ въ-
праша́хꙋ і҆ и҆скахꙋ, и҆ реко́ша (ꙗ҆́ко) гедео́нъ сн҃ъ
(и҆а́совъ)[43] сътвори́лъ е҆сть ве́щь сїю· И҆ реко́ша
мꙋ́жи гра́стїи къ и҆ѡа́сꙋ и҆зведѝ сн҃ъ тво́и, и҆
да оу҆́мретъ, ꙗ҆́ко раскопа̀ ѡ҆лта́рь ваа́ль, и҆ ꙗ҆́ко
посѣчѐ са́дъ и҆́же оу҆ него̀· И҆ рѐ и҆ѡа́съ къ мꙋ-
же́мъ въста́вшимъ на́нь, вы̀ ли нн҃ѣ прю̀ гл҃е-
те ѿ ваа́ла, и҆ вы̀ ли (е҆го сп҃сетѐ)[44], (но а҆́ще)
кто̀ сътвори́лъ е҆мꙋ̀ е҆сть криви́нꙋ, да оу҆́м-
ретъ до заоу́трїѧ, а҆́ще (б҃ъ е҆сть)[45] (-)[46] да
мсти́тъ себѐ (кто̀)[47] раскопа̀ (е҆го ѡ҆лта́рь)[48]· И҆
(прозва́ша)[49] и҆̀ в (то́и дн҃ь)[50] прѣте́ли ваа́ла
(рекꙋще да ѿмсти́тъ на не́мъ ваа́ль. кто̀)[51]
раскопа̀ ѡ҆лта́рь е҆го· (Тогда̀)[52] ве́сь мадїа́мъ и҆

несу свою жертву, і покладу перед
тобою. І сказав: Я побуду, доки не
повернешся. **19** Гедеон же ввійшов і
приготував козля, з кіз, і четвертину
ефи муки опрісноків; і поклав з м'я-
сом до коша, і юшку влив до горнця;
і виніс до нього, під дуб, і поставив.
20 І сказав до нього господній ангел:
Візьми м'ясо і прісні хліби і поклади
коло того каменя, і поблизу вилий
юшку. І вчинив так. **21** І простягнув
господній ангел кінець палиці, що в
його руці, і доторкнувся до м'яса і
прісних хлібів; і загорівся вогонь з
каменя, і спалив м'ясо і опрісноки,
ангел же господній відійшов з-перед
його очей. **22** І побачив Ґедеон, що це
господній ангел, і сказав Ґедеон: Ох,
Господи, Господи, чи задля цього я
побачив господнього ангела лицем в
лице? **23** І сказав йому Господь: Мир
тобі, не бійся, не помреш. **24** І збу-
дував там Ґедеон жертовник Госпо-
деві, і назвав його Мир господній –
аж до цього дня, і ще, як був він в
Ефраті, Езріїного батька. **25** І сталося
в ту ніч, і сказав йому Господь: Візь-
ми годоване теля з стада твого бать-
ка, і друге теля 7-милітне, і знищ Ва-
аловий жертовник, що є твого батька,
і вирубай сад, що коло нього. **26** І
збудуй жертовник Господеві Богові
твоєму, що тобі з'явився, йому, на
верху цієї гори, в назначеному місці;
і візьми друге теля, і принеси в ціло-
палення на дровах саду, якого виру-
баєш. **27** І взяв Ґедеон 10-ть мужів, з
своїх рабів, і вчинив так, як йому за-
повів Господь. І сталося, що побояв-
ся дому свого батька і мужів міста,
щоб зробити це під час дня, і вчинив
вночі. **28** Коли ж встали вранці мужі
міста, побачили: і ось Вааловий жер-
товник рознесений і сад, що коло
нього, вирубаний, і годоване теля
принесене в цілопалення на новозбу-
дованому жертовнику. **29** І сказали о-
дин до одного: Хто вчинив це діло? І
допитувалися, і шукали, і сказали, що
Ґедеон, Йоасів син, вчинив це діло.
30 І сказали мужі міста до Йоаса: Ви-
веди твого сина – і хай помре, бо
розніс Вааловий жертовник, і тому
що вирубав сад, що коло нього. **31** І
сказав Йоас до мужів, що повстали
на нього: Чи ви тепер судитимете за
Ваала? І чи ви його спасете? Але,
якщо хто зробив йому кривду, хай
помре до світанку, якщо є богом, хай
себе мстить на тому, хто розніс його
жертовник. **32** І прозвали його в тому
дні Чи судите за Ваала, кажучи: Хай
відомстить на ньому Ваал, на тому,
хто розніс його жертовник. **33** Тоді
весь Мадіям і Амалик, і східні сини
зібралися разом, і перейшли ріку, і
спинилися в долині Ізраїль. **34** Дух

же божий скріплював Ґедеона, і він затрубів в ріг, і закричав Авієзер вслід за ним. **35** Послав же послів до всього Манасії, і закликано і цього вслід за ним; після цього послав послів до Асира і до Завулона, і до Нефталіма, – і пішли протиставитися їм. **36** І сказав Ґедеон до Бога: Якщо поправді спасаєш Ізраїля моєю рукою, так як Ти сказав, **37** ось я покладу вовняний кожух на току, і якщо буде роса тільки на кожусі, а по всій землі *буде* сухо, то знатиму, що спасаєш Ізраїля моєю рукою, так як Ти сказав. **38** І сталося так. І вставши вранці, Ґедеон викрутив кожух, і з кожуха витекла роса, і наповнив чашу водою. **39** І сказав Ґедеон до Бога: Хай твоя лють не розгнівається на мене, хай заговорю ще раз і випробою ще раз в цьому кожусі: хай тільки на кожусі буде сухо, а по всій землі хай буде роса. **40** І зробив Бог в ту ніч так, і було сухо тільки на кожусі, а по всій землі роса.

а̂малиѳкъ, и̂ сн҃ове въстѡ̑ снидо́шася вкꙋпѣ, и̂
преидо́ша (рекꙋ̀) и̂ ста́ша в доли́нѣ (і̂и҃ль)[53]. (-)[54]
дх҃ъ (же) бж҃їи бы́сть оу̂крѣплѧа геде́она и̂
вътрꙋби ро́гомъ, и̂ възпи̂ а̂вїезе́ръ въ слѣ́дъ
е̂го. (посла же послы̀)[55] къ всемꙋ̀ манасїю, и̂ съ-
зва́ся и̂ се́и въ слѣ́дъ е̂го, (посе́мъ)[56] посла̀ пос-
лы̀ въ а̂си́ръ, и̂ въ заоу̂ло́нъ, и̂ въ нефдали́мъ,
и̂ взыидоша (сꙋпроти́витися)[57] [и̂мъ][58]. И̂ ре҃ ге-
деонъ къ бꙋ҃, а̂́ще (и̂́стинно) сп҃са́еши рꙋко́ю мо-
ею і̂и҃лѧ, ꙗ̂́коже гл҃а. Се̂ а̂́зъ положꙋ̀ рꙋ́но волнѧ-
но на тоцѣ, и а̂́ще роса̀ бꙋдет̾ на́ рꙋнѣ то́чїю,
(а̂)[59] по всеи зе̑ли̂ сꙋша, (то̂ оу̂види́ѣ)[60] ꙗ̂́ко сп҃са́е-
ши рꙋко́ю моею і̂и҃лѧ, ꙗ̂́коже гл҃а. И̂ бы́сть та́-
ко, и̂ (о̂бꙋтре́въ)[61] гедеонъ наоу̂тр҃їѧ, (-)[62] и̂з-
би̂ рꙋ́но і и̂ска́па (и̂з рꙋ́на роса̀)[63], (и̂ напо́лни ча́-
шꙋ)[64] воды̀. И̂ ре҃ гедеонъ къ бꙋ҃, да не разгнѣ́-
вается ꙗ̂́рость твоѧ̀ на́ мѧ, (-)[65] да гл҃ю е́щѐ
е̂ді́ною, і и̂скꙋшꙋ е̂щѐ е̂ді́ною, в рꙋнѣ (се́мъ),
(-)[66] да бꙋдетъ (в рꙋнѣ то́чїю сꙋша)[67], а̂ по
все́и земли̂ (роса̀ бꙋдетъ)[68]. И̂ сътвори̂ бг҃ъ (в̾ тꙋ
но́щь та́ко)[69], и̂ бы́сть сꙋхо на рꙋнѣ то́чїю, а̂
по все́и земли̂ роса̀.

Глава 7

1 І встав Ровоал, це є Ґедеон, і ввесь народ, що з ним, отаборилися коло джерела Аред. Табір же Мадіямський і Амаликовий був йому з півночі, на горі Мосе, Ґавада, в аморейській долині. **2** І сказав Господь до Ґедеона: Численний народ, що з тобою, – задля цього не передам Мадіяма в їхні руки, щоб часом не похвалився Ізраїль переді мною, кажучи: Моя рука мене спасла. **3** І тепер, отже, скажи до вух народу,
мой5. 20 кажучи: *Хто боязливий і лякливий, хай повернеться, і вранці іди з Ґалаадової гори. І повернулося 22000, з народу, а 10-ть тисяч осталося. **4** І сказав Господь до Ґедеона: Ще є багато народу. Поведи їх до води, хай їх там випробую; і буде, що того, кого лиш тобі назву, цей хай піде з тобою, а того, кого лиш не назву, хай не піде з тобою. **5** І він повів народ до води. І сказав Господь до Ґедеона: Кожний, хто питиме воду своїм язиком, так як п'є собака, – поставиш його окремо, і кожний, хто клякне на коліна і п'є воду, – відлучиш його окремо. **6** І було число тих, що пили язиком з долоні – 300 мужів; і ввесь же осталий народ клякнули на їхні коліна, щоб пити воду. **7** І сказав Господь до Ґедеона: Трьома сотнями чоловік, що пили воду, спасу вас, і передам Мадіяма в твої руки, і ввесь народ хай іде до свого місця. **8** І взяли

Гл҃а, з҃.

И̂ о̂бꙋтрѣ (ровоа́ль)[1]. се̂ е̂сть гедеонъ. и̂
вси̂ лю́ди и̂же с ни̑, [въполчи́шасѧ][2] оу̂ и̂с-
то́чника (а̂ре҃)[3]. (-)[4] полкъ (же) мадїамль
и̂ а̂малиѳко́в бѣа́ше е̂мꙋ с сѣ́вера на хол-
мѣ (мо́се) [гава́довѣ, а̂ммо́рреовы][5] в̾ доли́не. И̂
рече гь҃ къ гедеонꙋ. мно́ѕи лю́дїе и̂же с тобо́ю.
сего ра́ди не преда̑ мадїа́ма в рꙋкꙋ и̂. да не
когда̀ похва́лится і̂и҃ль на́ мѧ гл҃ѧ, рꙋка моѧ
сп҃се мѧ. [И̂ нн҃ѣ гл҃и][6] оу̂бо въ оу̂ши людемъ ре-
кыи. *кто̂ боꙗ́зливъ, и̂ оу̂жасти̂ да о̂братися. ѣ мо̂ ӏк
и̂ (заоу̂тра) (и̂ди̂)[7] ѿ горы̀ галаа́довы. и̂ о̂бра-
ти́шасѧ ѿ людїи. кв҃, (а̂)[8] і тисѧ̑ о̂ста̀. И̂ ре҃
гь҃ къ гедеонꙋ, е̂щѐ лю́дїе мно́ѕи сꙋть съведи
ѧ̀ на́ водꙋ (да)[9] (тїѧ̀ и̂скꙋшꙋ)[10] (-)[11] тꙋ̑. и̂ да
бꙋде̑ е̂гоже а̂́ще нарекꙋ̀ тебѣ. се́и да и̂де̑ с
тобо́ю (-)[12]. (а̂)[13] е̂гоже а̂́ще (не) нарекꙋ̀ (-)[14] да
не и̂детъ с тобо́ю (-)[15]. И̂ сведѐ люди̂ на́ воводꙋ.
И̂ рече гь҃ къ гедеонꙋ всѧ и̂же ло́четъ ꙗ̂зы́комъ
свои̂мъ ѿ воды̀, ꙗ̂́коже ло́четъ пе́съ. да поста́-
виши и̂ о̂ е̂ді́нꙋ. и̂ весь и̂же (на колѣ́нꙋ паде̑)[16]
(-)[17] (и̂ пїет̾ во́дꙋ)[18] ѿлꙋчи и̂ о̂ е̂ді́нꙋ И̂ бы̑ [-][19]
число̀ (в го́ртехъ) лока́вшї̑ ꙗ̂зы́ко̑ (-)[20]. т҃
мꙋ́жь, и̂ вси̂ (же) о̂ста́вшїи лю́дїе преклони́ша-
сѧ на колѣ́нꙋ и̂хъ пити во́дꙋ. И̂ рече гь҃ къ ге-
деонꙋ, тре́ми ст҃ы мꙋ́жь лока́вшими (во́дꙋ)
сп҃сꙋ вы, и̂ преда̑ мадїа́ма в рꙋкꙋ твою. и̂ вси̂
лю́дїе да и̂дꙋ̑ (на мѣ́ста своѧ̀)[21]. И̂ взѧ́ша (се-
бѣ) бра́шно ѿ людїи в рꙋкꙋ своє́ю. (-)[22] ро́гы

своѧ̀ (-)[23] в҄сего (же) (-)[24] і҆и҃лѧ ѿпустѝ (-)[25] въ
хра́мы своѧ̀. а҆ т҃, мꙋ҃ оу҆дръжа. по́лкъ же ма-
дїа́мль бѣше ни́же є҆го̀ в доли́не. (-)[26] бы́сть в
(тꙋ҃ нⷪ҇щ)[27]. (-)[28] рече к немꙋ̆ г҃ь. [въста́въ][29] (и҆)
снидѝ (ѿсꙋдѣ ско́ро)[30], в҄ по́лкъ ꙗ҆́ко преда̑ⷨ
(и҆хъ)[31] в рꙋ́кꙋ твою· а҆́ще ли сѧ (ты бои́ши)[32]
сни́ти. (то) снидѝ ты и҆ (да́ра)[33] ра́бъ твои
въ по́лкъ· И҆ послꙋ́шаи да что възг҃лютъ, и
посе́мъ оу҆крѣпѧтсѧ рꙋцѣ твоѝ и҆ сни́деши в҄
полкъ, и҆ сни́де са́мъ, и҆ (да́ра)[34] ра́бъ є҆го в
ча́сть. н҃, тниковъ в҄ по́лкъ· (-)[35] Мадїа́м (же)
и҆ а҆мали́къ и҆ вси с҃нове, въсто́къ стоа́хꙋ в по-
ли́нѣ. ꙗ҆́ко прꙋꙁи мно́жествомъ. и҆ вельблю́-
домъ и҆҃ не бѣа́ше чи́сла. н҆о бѣа́хꙋ ꙗ҆́ко пѣсо̑ⷦ
на кра́и мо́рстѣмъ мно́жествомъ· И҆ вни́де
(та́мо) гедео́нъ. и҆ се (є҆ді́нъ)[36] повѣ́даше (с҄о
по́дрꙋгꙋ своє҆мꙋ)[37]. и҆ рече (се́й)[38] со́нъ є҆гоже
ви́дѣхъ. и҆ се тѣ́сто хлѣ́ба ꙗ҆́чна, валѧꙗ҆́сѧ
въ полкъ мадїа́мль. и҆ привали́сѧ въ кꙋщи
мадїа̑мъ. и҆ побї ю̀, и҆ преврати ю̀. и҆ паде́сѧ
кꙋща· И҆ ѿвѣща по́дрꙋгъ є҆го и҆ рече. нѣ́сть
то (тѣ́сто) н҆о ко́пїе гедео́ново, с҃на (и҆о́сова)[39]
мꙋ́жа і҆и҃лева. преда́стъ г҃ь в рꙋ́кꙋ є҆го мадїа́-
ма, и҆ ве́сь по́лкъ· И҆ бы́сть ꙗ҆́ко оу҆слы́ша геде-
о҆́нъ повѣ́данїе сна̀ и҆ разсꙋже́нїе є҆го. (-)[40] по-
клони́сѧ г҃ви и҆ о҆братисѧ въ по́лкъ і҆и҃левъ. и҆ ре-
че въстанѣте ꙗ҆́ко преда̑ г҃ь в рꙋцѣ [на́ши][41]
по́лкъ мадїа́мль. И҆ раздѣлѝ, т҃, мꙋ́жь на три
нача́ткы. и҆ вда́сть ро́гы в рꙋцѣ всѣмъ. и҆ во-
доно́сы (скꙋде́лны) тщѝ, и҆ свѣща средѣ водо-
но́совъ· И рече и҆мъ мене смотри́те (ꙗ҆́ко а҆ творю̀,
та́коже и҆ вы)[42] сътвори́те, (є҆гда)[43] а҆́зъ (внїи-
дꙋ)[44] въ (ча́сть)[45] по́лка. и҆ да бꙋ́детъ ꙗ҆́коже а҆́ще
сътворю̀, та́коже да сътвори́те· И҆ (є҆гда̀ а҆́зъ)
въстрꙋблю ро́гом (-)[46], и҆ вси и҆же со мно́ю (-)[47]
да въстрꙋбите (и҆ вы в ро́гы)[48] о҆́кртъ по́лка.
и҆ да речетѐ (ко́пїе) б҃ꙋ и҆ гедео́нꙋ· И҆ вни́де ге-
део́нъ, и҆ р҃, мꙋ́жъ [и҆же][49] с ни̑м. в҄ ча́сть по́лка
въ нача́стїе стра́жи сре́днее, [и҆][50] оу҆бꙋже́нїемъ
въста́виша стрежа́щихъ, и҆ въстрꙋ́биша ро́гы,
и҆ съкрꙋшиша водоно́сы и҆же в рꙋ́кахъ и҆хъ. и҆
вострꙋби́ша (въ) три нача̑ки в ро́ги (сокрꙋша́ю-
ще)[51] водоно́сы, и҆ възѧ́ша в (лѣ́вꙋю рꙋ́кꙋ)[52]
(-)[53] свѣщи, и҆ въ (десне́и рꙋцѣ)[54] и҆хъ ро́гы (в
нѧже трꙋби́ша)[55]. и҆ възопи́ша (ко́пїе)[56] г҃ви и҆
ѱлⷪ҇ пв гедео́нꙋ· *И҆ ста́ша коиждо о҆ себѣ о҆́крестъ
по́лка. и҆ [смѧте́сѧ][57] ве́сь полкъ и҆ (оу҆жасо́ша-
сѧ)[58] и҆ побѣго́ша· (Сїи же)[59] трꙋби́ша, [въ,
т҃, ро҃][60]. и҆ положѝ г҃ь (на́ нѧ) ме́чь (ко́ждо)[61]
по́дрꙋгъ своє҆го [-][62] въ все́мъ по́лъцѣ, и҆ про-
бѣ́же полкъ до (видасе́пы)[63]. и҆ (-)[64] даже до
(-)[65] (а҆вельмаоу҆ла)[66] и҆ к (тави́дꙋ)[67]· И҆ созва́ша-

собі їжу від народу в свої руки, свої
роги, – ввесь же Ізраїль він відпустив
до своїх домів, а 300 чоловік за-
тримав. Табір же Мадіямський був
під ним, в долині. **9** Сталося, що в тій
ночі сказав до нього Господь: Встань
і скоро зійди звідси до табору, бо Я їх
передав в твої руки. **10** Якщо ж ти
боїшся зійти, то зійди ти і Тара, твій
раб, до табору. **11** І послухай, хай
щось заговорять, і після цього скріп-
ляться твої руки і зійдеш в табір. І
зійшов він сам і Тара, його раб, до
табору в частину 50-тників. **12** Ма-
діям же і Амалик, і всі східні сини
стояли в долині, як саранча кількіс-
тю; і їхнім верблюдам не було числа,
але чисельністю були, наче пісок на
морськім березі. **13** І ввійшов туди
Ґедеон – і ось один розповідав сво-
єму другові сон, і сказав: Це сон,
який мені приснився: і ось тісто яч-
мінного хліба котиться в Мадіямсь-
кий табір, і вдарило в Мадіямське
шатро, і побило його, і розбило його,
і шатро впало. **14** І відповів його
друг, і сказав: Не є то тісто, але спис
Гедеона, Йоасового сина, ізраїльсько-
го мужа. Передав Господь в його ру-
ки Мадіяма і ввесь табір. **15** І ста-
лося, як почув Ґедеон розповідь сна і
його пояснення, він поклонився Гос-
подеві і повернувся до ізраїльського
табору, і сказав: Встаньте, бо Гос-
подь передав в наші руки Мадіям-
ський табір. **16** І він розділив 300
мужів на три частини, і дав роги всім
в руки, і порожні глиняні відра, і
свічі посеред відер. **17** І сказав їм:
Дивіться на мене, так як я чиню, так
само і ви вчиніть, коли я ввійду до
частини табору; і хай буде, що так як
лиш зроблю, так само ви зробіть. **18** І
коли я затрублю в ріг, і всі, що зі
мною, затрубите і ви в роги довкруги
табору, і скажете: Спис Богові і Ґе-
деонові. **19** І ввійшов Ґедеон і 100.
чоловік, що з ним, в частину табору
на початку середньої сторожі, і бу-
дячи, збудили сторожів, і затрубили в
роги, і розбили відра, що в їхніх ру-
ках, **20** і затрубили в три частини в
роги, розбиваючи відра, і взяли в ліву
руку свічі, і в їхній правій руці роги,
в які трубили, і закричали: Спис Гос-
подеві і Гедеонові. **21** *І стали, кож- пс. 82
ний сам, довкруги табору, і ввесь та-
бір попав в замішання, і переляка-
лися, і втекли. **22** Ці ж трубили в 300
рогів, і поклав Господь на них меч,
кожного з друзів його в цілому та-
борі; і втік табір до Витасепи, і аж до
Авельмаула і до Тавита. **23** І скли-
кано ізраїльських чоловіків з Нефта-
ліма і з Асира, і з всього Манасії, і
погналися вслід за Мадіямом. **24** І Ґе-
деон послав послів до всіх Ефрімо-

вих околиць, кажучи: Зійдіть назустріч Мадіямові, і випередіть їх при воді до Ветира, Йордана. І скликано всіх Ефремових чоловіків, і наперед взяли воду до Ветира,
пс. 82 іс. 10 Йордана. **25** *І взяли 2-х мадіямських князів, Орива і Зива, і забили Орива в Сурі, а Зива забили в Екеві. І погналися за Мадіямом, і принесли Оривову і Зивову голову до Ґедеона з тамтого боку Йордану.

Глава 8

1 І сказали до нього Ефремові чоловіки: Що це ти нам вчинив, що ти нас не покликав, коли ти пішов воювати проти Мадіяма? І сильно змагалися з ним. **2** І сказав до них Ґедеон: Чи не так вчинив я тепер, так як і ви? Чи не кращим є останній Ефремовий збір від збору Авієзерового вина. **3** У ваші руки передав Господь мадіямських князів Орива і Зива, і що я зміг вчинити такого, як ви? Тоді утихомирився їхній дух супроти нього, коли він їм сказав це слово. **4** І прийшов Ґедеон до Йордану, і перейшов сам і ті, що з ним, 300 чоловік, голодні і струджені в погоні. **5** І сказав сокхотським мужам: Дайте, отже, хліба чоловікам, що зі мною, бо вони є голодні, бо я женуся вслід за Зевеем і Салмоном, мадіямськими царями. **6** І сказали сокхотські князі: Чи голова Зевея і Салмона тепер в твоїй руці, щоб ми дали хліб твоїм воякам? **7** І сказав Ґедеон: Не так. Але, коли Господь передасть Зевея і Салмона в мої руки, я натру ваші тіла терням і зіллям в пустині. **8** І пішов звідти до Ватануїла, і сказав до них за цим же, і відповіли йому тануїлові мужі, так як йому відповіли сокхотські мужі. **9** І сказав Ґедеон тануїльським мужам, мовлячи: Коли повернуся – з миром рознесу цю вежу. **10** Зевей же і Салмон були в Каркарі, і з ними їхній табір до 15-ти тисяч мужів, що осталися в усьому таборі східних синів, а тих, що померли, було 100 і 20 тисяч мужів, що носили спис. **11**
йос. 10 *І пішов Ґедеон дорогою тих, що жили в шатрах на сході Анавай, напроти Нави, і розбив табір, табір же був самовпевнений. **12** І втекли Зевей і Салмон, і він гнався вслід за ними, і схопив обох мадіямських царів, Зевея і Салмона, і розбив ввесь їхній табір. **13** І повернувся Ґедеон, Йоасів син, з бою перед сходом сонця. **14** І схопив хлопчи-

сѧ мꙋжи і҆і҆льстїи ѿ (недали́ма)[68], и҆ ѿ а҆си́ра,
и҆ ѿ всего̀ манасі́ѧ. и҆ погна́ша въ слѣ́дъ мадї-
а́ма. И҆ (посла̀ послы̀)[69] гедео́нъ въ ве́сь предѣлъ
є҆фрѣмль гл҃ѧ, сни́дѣте въ срѣте́нїе мадїа́мꙋ.
и҆ вари́те и҆̀ во́дꙋ до [веди́ра][70] (-)[71] і҆ерда́на. И҆ соз-
ва́шасѧ вси мꙋ́жїе є҆фрѣ́мовы, и҆ предѡ́ѧли во́-
дꙋ, до [веди́ри][72], (-)[73] і҆ерда́на. *и ѧ҆́ша, в҃, кнѧ́ѕѧ Ѱал҃ѡ пв І҆саі́а і҃
мадїа́млѧ. ѻ҆ри́вꙋ, и҆ зи́вꙋ, и҆ ᲂу҆би́ша ѻ҆́рива в
сꙋ́рѣ, (а҆)[74] зи́вꙋ ᲂу҆би́ша въ (є҆кевѣ)[75]. и҆ погна́ша ма-
дїа́ма. и҆ главꙋ̀ ѻ҆ри́вовꙋ, и҆ зи́вовꙋ. принесо́ша
къ гедео́нꙋ ѿ ѻ҆но́ѧ страны̀ і҆ерда́на.

Гл҃а, и҃.

[рекоша][1] к немꙋ̀ (мꙋ́жи)[2] є҆фрѣмли что̀
(-)[3] се сътворѝ на́мъ (ꙗ҆́ко не позва̀)[4] на́съ
є҆гда по́иде воева́ти на мадїа́ма. и҆ прѧ́-
хꙋсѧ с ни́мъ си́лно. И҆ рече к ни́мъ гедео́нъ,
(не та́ко ли)[5] сътвори́хъ ны́нѣ ꙗ҆́коже (и҆) вы. не
лꙋ́чшее ли собра́нїе послѣ́днее є҆фрѣмле, нежели соб-
ра́нїе вина̀ а҆вїезе́рова. в рꙋ́кꙋ ва́шꙋ, преда̀ гь҃
кнѧ́ѕѧ мадїа́млѧ. ѻ҆ри́ва, и҆ зи́ва. и҆ что́же а҆́зъ
могох сътвори́ти ꙗ҆́коже вы. [-][6] тогда̀ почѝ
дх҃ъ и҆́хъ ѿ него̀, вънегда̀ гл҃а (и҆̀мъ) сло́во се. И҆ прї-
иде гедео́нъ къ і҆ѻръда́нꙋ. и҆ пре́иде са́мъ і (и҆́же) (с
ни́мъ, т҃, мꙋ́жъ)[7] а҆́лчни и҆ ᲂу҆трꙋжде́ни [гонѧ́щє][8]. И҆
ре́че мꙋже́мъ сокхо́дскы́мъ. дади́те ᲂу҆́бо (мꙋже́мъ хлѣ́бы)[9]
и҆́же со мно́ю ꙗ҆́ко а҆́лчни сꙋ́тъ. а҆́зъ бо женꙋ̀ въ слѣ́дъ зе-
ве́ѧ, и҆ (салмона)[10] цр҃ѧ мадїа́млѧ. И҆ реко́ша кнѧ́-
ѕи съкходе́нски є҆гда̀ (глава̀)[11] зеве́а и҆ (салмо́на)[12]
ны́нѣ въ рꙋцѣ̀ твое́и, ꙗ҆́ко да дамы̀ вое́мъ тво-
и҆́мъ хлѣ́бы. И҆ ре́че гедео́нъ не та́ко (но) вънегда̀
преда́стъ гь҃ зеве́ѧ и҆ (салмо́на)[13] въ рꙋ́кꙋ мою.
(-)[14] а҆́зъ сотрꙋ̀ пло́ти ва́ша те́рнїемъ въ пꙋс-
ты́ни и҆ (побы́лью)[15]. И҆ възы́де ѿтꙋ́дꙋ въ (ва-
данꙋ́илъ)[16], и҆ гл҃а к ни́мъ по се́мꙋ (же). и҆ ѿвѣ-
ща́ша є҆мꙋ̀ мꙋжи (данꙋ́или)[17], ꙗ҆́коже ѿвѣща́ша
є҆мꙋ̀ мꙋ́жїе сокхо́дъстїи. И҆ ре́че [гедео́нъ][18] мꙋ-
же́мъ (данꙋ́ильскимъ)[19] рекꙋ́щє, внегда̀ ѻ҆браща́ѧсѧ
с ми́ромъ. раскопа́ю столпъ се́и. (-)[20] Зеве́и (же)
и҆ (салмо́нъ)[21], (быша) в каркарѣ́ и҆ по́лкъ и҆́хъ с ни́-
ми, до є҃і, тысѧщъ (мꙋже́и) ѻ҆ста́вшихъ ѿ всего
по́лка сн҃овъ въсто́чныхъ. (а҆)[22] ᲂу҆ме́ршихъ бѣ́аше,
р҃, и҆ к҃ тысѧщъ мꙋ́жь (дръжащи́хъ ко́пїе)[23]. *И҆ І҆ѡсі́а і҃
възы́де гедео́нъ пꙋте́мъ живꙋ́щихъ въ кꙋ-
ща́хъ. ѿ восто́къ (а҆нава́и)[24] прѧ́мо (на́вы)[25]. і҆
и҆збѝ по́лкъ. по́лкъ же бѣ́аше ᲂу҆пова́ющъ. И҆ про-
бѣ́гнꙋста зеве́и, и҆ (салмо́на)[26]. и҆ гна̀ въ слѣ́дъ
и҆́хъ и҆ ѧ҆̀ ѻ҆ба̀ цр҃ѧ мадїа́млѧ. зеве́ѧ, и҆ (салмо́-
на)[27]. и҆ весь по́лкъ є҆́ю ра́ссыпа. И҆ ѻ҆брати́сѧ ге-
део́нъ сн҃ъ и҆ѻа́совъ ѿ ра́ти, (пре́жде въсхо́да
сл҃нца)[28]. И҆ [ѧ҆̀][29] ѻ҆тро́чищъ ѿ мꙋже́и съкхо́дъ,
и҆ въпраша є҆го. и҆ въписа̀ ѿ [него̀][30] кнѧ́ѕѧ сок-

хо́дскы. и҆ ста́рца и҆́хъ, о҃, (и҆) се҃мь му́жь· И҆ прїи́де гедео́нъ къ [муже́мъ][31] сокхо́дъ. и҆ ре҃ и҆́мъ се зеве́и и҆ (салмо́нъ)[32], и҆́хже ра́ди ѹ҆кори́сте мѧ глаго́люще. е҆да̀ (глава̀)[33] зеве́а и҆ (салмо́на)[34], (И҆) ны҃нѣ въ ру́цѣ твое́и. да дади̑ муже́мъ твои҆̑мъ ѿ ѹ҆тру́ждъшимсѧ хлѣ́бы· И҆ поѧ̀ кнѧ́ѕи и҆ ста́рца гра҃ныѧ, и҆ [-][35] (те́рнїе, ѿ пусты́ни)[36] и҆ наказа̀ и҆́мъ му́жа сокхо́дски. и҆ сто́лпъ (дану́иль)[37] раскопа̀. і҆ и҆збѝ му́жа гра҃ныѧ· И҆ ре҃ къ зеве́ю и҆ (салмо́ну)[38]. (ꙗ҆́ко вы)[39] му́жи ꙗ҆́же и҆зби́сте въ даво́рѣ. и҆ рѣ́ша ꙗ҆́ко̑ ты (таковї́и о҆ни̑)[40]. подо́бенъ (ты е҆си) и҆́мъ. (ко́ждо бо и҆̑) (о҆́бразомъ ꙗ҆́ко сн҃ове црс҃ки)[41]· И҆ ре҃ гедео̑ бра́тїа моа и҆ сн҃ове мт҃ре моеѧ̀ с҃у. [-][42] живъ гь҃ а҆́ще бы́сте живи́ли и҆́хъ. не ѹ҆би́лъ бы́хъ ва́съ· И҆ ре҃ е҆де́ру прьвенцу своемꙋ въста́въ ѹ҆бїи и҆̑, и҆ не и҆звлечѐ о҆тро́чищь [-][43] меча̀ свое́го, (-)[44] ѹ҆боѧ́сѧ мла̑ бо бѣ́аше· И҆ ре҃ зеве́а и҆ (салмо́на)[45]. въста́ни ѹ҆бо ты и҆ съпротиви́сѧ на́ю, ꙗ҆́ковъ бо му́жъ та́ко (и҆) си́ла е҆го. *и҆ (въста́въ)[46] гедео̑ (-)[47] ѹ҆би̑ зеве́ѧ и҆ (салмо́на)[48]. и҆ взѧ̀ мо́хры ꙗ҆́же на вы́ѧхъ вельблю́домъ и҆́хъ· И҆ [реко́ша][49] (му́жи)[50] і҆и҃льстїи къ гедео́ну. владѣ́и ты в на҃ и҆ сн҃ове (сн҃овъ) твои҆̑, ꙗ҆́ко ты спс҃е на҃ ѿ ру́ку мадїа́млю· И҆ ре҃ к ни́мъ гедео́нъ не владѣ́ю а҆́зъ ва́ми. ни возвладѣ́етъ сн҃ъ мо́и ва́ми. (но) гь҃ да владѣ́етъ ва́ми· И҆ ре҃ к ни҃ гедео̑ прошꙋ ѹ҆ васъ е҆ді́ноѧ ве́щи. (-)[51] да ми̑ дасть му́жь ѹ҆сера́зь ѿ полона̀ свое́го, ꙗ҆́ко ѹ҆сера́зи зла́ты мно́ѕи бахꙋ и҆́мъ. зане́же и҆зъмалтѧне ба́хꙋ· И҆ реко́ша дающе да́мы и҆ (простро́ша)[52] ри́зꙋ (-)[53]. и҆ (възвер́гоша)[54] тꙋ (му́жи)[55] ѹ҆сера́зь зла̑ полона̀ свое́го· И҆ бы́сть мѣ́ра ѹ҆сера́зь зла́тыхъ, и҆́хже ѹ҆проси̑ (ты́сꙋща, и҆ з҃ со҃, сикль)[56] зла́та ра́звѣе плени̑, и҆ о҆дѣ́нїи (е҆мдодове́и)[57]. и҆ ри́зъ багрѧ́ныхъ ꙗ҆́же на црс҃хъ мадїа́млихъ· (-)[58] ра́звѣе гри́венъ зла́тыхъ, ꙗ҆́же на вы́ѧхъ вельблю҃ и҆́хъ· И҆ сътвори ѿ нихъ гедео́нъ ꙗ҆́ко ри́зꙋ жре́ческꙋ, и҆ постави и҆̀ въ гра́дѣ свое́мъ [-][59] е҆фрада и҆ съблꙋди̑ ве́сь і҆и҃ль въ слѣ҃ е҆го та́мо и҆ бы́сть гедео́нꙋ и҆ (всемꙋ) (е҆го до́мꙋ)[60] въ собла́знь· И҆ премѣни́сѧ мадїа́мъ пре҃ сн҃ы і҆и҃левы. и҆ не приложи́ша въздви́гнꙋти гла́вы своеѧ, и҆ бы́сть въ поко̀и землѧ̀, [м҃, лѣ҃][61]. въ дн҃и гедео́новы· І҆ и҆де (е҆рова́ль)[62] сн҃ъ и҆оа́со̑ и҆ сѣ́де в до́мꙋ свое́мъ· (-)[63] Гедео́нꙋ (же) бѣше, о҃, сн҃овъ, и҆зше́шїи ѿ чре́слъ е҆го. ꙗ҆́ко же́ны (бѣ́хꙋ мно́гы)[64] е҆мꙋ· И҆ подло́жница е҆го ꙗ҆́же в сики́мѣ (и҆ си роди̑ е҆мꙋ)[65] сн҃ъ. и҆ нарече и҆́мѧ е҆мꙋ а҆вимеле́хъ· И҆ ѹ҆́мре гедео́нъ сн҃ъ и҆оа́ссовъ. въ ста́рости

ѱ҃ло п҃в

ну з чоловіків Сокхота, і допитав його, і списав від нього сокхотських князів і їхніх старшин – 70 і сім чоловік. **15** І прийшов Ґедеон до чоловіків Сокхота, і сказав їм: Ось Зевей і Салмон, через яких ви мене зневажили, кажучи: Чи голова Зевея і Салмона і тепер в твоїй руці, щоб ми дали ослаблим твоїм мужам хліб? **16** І взяв князів і міських старшин, і терня з пустині, і покарав ними сокхотських мужів. **17** І розніс тануїльську вежу, і вигубив міських чоловіків. **18** І сказав до Зевея і Салмона: Отже, ви мужі, які вигубили в Таворі? І сказали: Так як ти, такі вони. Ти є подібний до них, бо кожний з них видом, як сини царські. **19** І сказав Ґедеон: Брати мої і сини моєї матері це. Живе Господь. Якщо б ви були живими їх оставили, не забив би я вас. **20** І сказав Етерові, своєму первородному: Вставши, забий їх. І хлопець не витягнув свого меча, злякався, бо був молодим. **21** І сказав Зевей і Салмон: Встань, отже, ти і протистався нам, бо який чоловік, така і його сила. *І встав Ґедеон, забив Зевея і Салмона, і взяв прикраси, що на шиях їхніх верблюдів. **22** І сказали ізраїльські мужі до Ґедеона: Пануй в нас ти і сини твоїх синів, бо ти нас спас з Мадіямових рук. **23** І сказав до них Ґедеон: Не пануватиму я над вами, ані не пануватиме над вами мій син, але Господь хай панує над вами. **24** І сказав до них Ґедеон: Прошу я у вас одну річ: хай мені дасть чоловік кульчик зі своєї здобичі, бо в них було багато золотих кульчиків, бо були ізмаїлітами. **25** І сказали: Даючи дамо. І розстелили одіж, і туди чоловіки кинули золотий кульчик зі своєї здобичі. **26** І була вага золотих кульчиків, які випросив, тисяча і 7 сот сиклів золота, опріч полоненого і емтотової одежі, і багряної одежі, що на мадіямських царях, опріч золотих нашийників, що на шиях їхніх верблюдів. **27** І з них Ґедеон зробив, наче священичу, ризу, і поставив її в своєму місті, в Ефраті; і привів до блуду ввесь Ізраїль вслід за ним, там; і було Ґедеонові і всьому його домові на згіршення. **28** І перемінився Мадіям перед ізраїльськими синами, і не додали піднести своєї голови, і земля була в спокою 40 літ в Ґедеонових днях. **29** І пішов Єровал, Йоасів син, і осів в своїм домі. **30** В Ґедеона ж було 70 синів, що вийшли з його стегон, бо в нього було багато жінок. **31** І його наложниця, яка в Сикимі, і ця породила йому сина, і назвав його ім'я Авимелех. **32** І помер Ґедеон, Йоасів син, в добрій старості, і був похований в Йоасовій горі його бать-

пс. 82

ка, в Вефраті, Ездрієвого батька. **33**
I сталося, коли помер Ґедеон, від-
вернулися ізраїльські сини, і вчи-
нили розпусту вслід за Ваалами, і
поставили собі Ваальверита в завіт,
щоб їм був Богом. **34** I не згадали
ізраїльські сини Господа Бога сво-
го, що визволив їх з руки всіх їхніх
ворогів довкруги. **35** I не вчинили
милосердя з домом Єровоаловим,
він є Ґедеон, за всім його милосер-
дям, що вчинив з Ізраїлем.

Глава 9

1 I пішов Авімелех, Єровоамо-
вий син, до Сикема, до братів своєї
матері, і сказав до них і до всього
племені дому батька своєї матері,
мовлячи: **2** Скажіть це в вуха всім
сикимським мужам: Що краще вам:
чи це, щоб вами володіли 70 чоло-
вік, всі Єровоамові сини, чи щоб
вами володів один чоловік? I зга-
дайте, що я є ваша кість і ваше тіло.
3 I говорили брати його матері про
нього в уші всіх сикемських чоло-
віків всі ці слова, і повернулося їх-
нє серце вслід за Авимелехом, бо
сказали, що є нашим братом. **4** I да-
ли йому 70 срібляків з дому Ваала
Ферита, і ними Авимелех найняв
молодих і гарних чоловіків, і вони
ходили вслід за ним. **5** I прийшов
він до хати свого батька, до Ефра-
ти, і вигубив своїх братів, Єровоа-
мових синів, 70 чоловік на одному
камені, тільки остався Йоатам, най-
менший Єровоамовий син, бо схо-
вався. **6** I зібралися всі сикемські
чоловіки і ввесь дім маалів, і пі-
шовши, і поставили Авимелеха ца-
рем у валанському таборі, що в Си-
кемах. **7** I розповіли це Йоатамові, і
він, пішовши, став на вершку гори
Ґазирин, і підняв свій голос, і за-
кликав, *і* сказав їм: Послухайте ме-
не, сикимські мужі, і хай вас послу-
єз3. 4 хає Бог. **8** *Ідучи, пішли дерева со-
бі вибрати царя, і сказали оливці:
Будь нам царем. **9** I сказала їм о-
ливка: Чи оставивши свою ситість,
яку в мені прославили Бог і люди,
піду панувати над деревами? **10** I
сказали дерева фізі: Ходи і царюй
над нами. **11** I сказала їм фіґа: Чи
полишивши свою солодість і свій
добрий плід, піду панувати над де-
ревами? **12** I сказали дерева до ви-
ноградної лози: Ходи і будь нам ца-
пс. 103 рем. **13** I сказала їм *виноградна
лоза: Чи оставивши своє вино і
людську веселість, піду панувати
над деревами? **14** I після цього всі
дерева сказали тернині: Ходи і будь
нам царем. **15** I сказала тернина до
дерев: Чи по правді ви собі виби-

бла́зѣ. и҆ погребо́ша вѣ (горѣ)[66] і҆ѡа́сса ѿц҃а є҆го
вѣ (ведра́де)[67]. ѿц҃а (є҆здрыє҆ва)[68]. И҆ бы́сть ꙗ҆́ко
ѹ҆́мре гедео́нъ, (-)[69] совратиша́сѧ с҃нове і҆и҃левы, и҆
соблѹди́ша вѣ слѣ́дъ ваали́ма. и҆ сотвори́ша
себѣ̀ ваа́львери́да вѣ завѣ́тъ, да и҆́мъ бѹ́детъ
б҃ъ. И҆ не воспомѧнѹ́ша с҃нѡ і҆и҃левы г҃а б҃а своє҆го,
и҆збавльшаго а҆̀ и҆з рѹ́кы всѣ́хъ вра́гъ и҆́хъ ѡ҆́к-
рⷭ҇тныхъ. И҆ не сотвори́ша ми́лости съ до́момъ
(і҆є҆роа́ловы)[70], [сі́и є҆́сть][71] гедео́нъ по все́й млⷭ҇ти
(є҆го) и҆́же сотворѝ съ і҆и҃лемъ.

Гл҃а, д҃.

И҆́де а҆вимеле́хъ с҃нъ (і҆є҆ровоа́мль)[1] вѣ [си-
кемъ][2], къ бра́тіи мт҃ре своє҆́ѧ. и҆ рече к
ни́мъ и҆ къ всемѹ̀ племе́ни до́мѹ ѿц҃а
мт҃ри своє҆ѧ г҃лющe. Г҃лите (се)[3] вѣ ѹ҆́ши
[всѣ́мъ][4] мѹже́мъ сикі́мскимъ, что бл҃жі́е [вамъ][5] (се
лѝ) и҆́же владѣ́ти ва́ми, о҃, мѹ́жь всѝ с҃нове і҆є-
роваа́мли, и҆́ли владѣ́ти ва́мъ мѹ́жѹ є҆ді́номѹ, и҆
помѧни́те ꙗ҆́ко ко́сть ва́ша и҆ пло́ть ва́ша
(є҆смь а҆́зъ)[6]. И҆ г҃лаша (бра́тіа мт҃ри є҆го ѡ҆
немъ)[7], вѣ ѹ҆́ши всѣ́хъ мѹ́жь (сике́мскъ)[8], всѧ̑
словеса̀ сі̑. и҆ ѹ҆клони́сѧ срⷣце и҆́хъ вѣ слѣ́дъ а҆виме-
ле́ха, реко́ша бо (ꙗ҆́ко) бра́тъ на́шъ є҆́сть. И҆ да-
ша є҆мѹ̀ о҃, сребре́никъ ѿ до́мѹ [ваа́ла, ферида][9].
и҆ наѧ̀ и҆́ми а҆вимеле́хъ мѹже́въ младыхъ и҆ лѣ́-
пыхъ. и҆ хожда́хѹ вѣ слѣ́дъ є҆го. И҆ прі́иде в до́мъ ѿ-
ц҃а своє҆го вѣ (є҆дра́дѹ)[10], і҆ избѝ бра́тію свою с҃ны
(є҆ровоа́левы)[11], о҃, мѹ́жъ на ка́мени є҆ді́номъ.
(толико)[12] ѡ҆ста̀ і҆ѡ҆ада́мъ с҃нъ (і҆ѡ҆ровоа́ль)[13] мні́и
скры́ бо сѧ. И҆ собра́шасѧ всѝ мѹ́жи (сике́мс-
тіи)[14]. и весь до́мъ (мааловъ)[15]. и҆ (шѣ́дше)[16] и҆
поста́виша а҆вимеле́ха цр҃емъ, ѹ҆ вала́нѧ ста́нѹ
[и҆́же][17] в сики́мехъ. И҆ повѣ́даша (се) и҆ѡ҆а́дамѹ. и҆
(шедъ)[18] ста̀ на верхѹ горы̀ (газири́н)[19]. и҆ воздви́-
же гла́съ свой и҆ возва̀ (-)[20] рече и҆́мъ. послѹша́-
йте менѐ мѹ́жи сики́мстіи, да и҆ (ва́съ ѹ҆сли́-
шитъ)[21] б҃ъ. *И҆дѹ́щи и҆до́ша древа і҆избра́ти се- д҃ зр҃а д҃
бѣ̀ цр҃ѧ. и҆ рѣ́ша масли́чинѣ бѹ́ди на́мъ цр҃ь. И҆ рече
и҆́мъ масли́чина. [и҆́ли][22] ѡ҆ста́вивши сы́тость
свою̀, є҆́же вѣ мнѣ̀ просла́ви б҃ъ и҆ чл҃цы. да и҆дѹ̀
владѣ́ти древа́ми. И҆ реко́ша древа̀ смо́кви, прі́и-
ди (и҆) цр҃твѹи на́ми. И҆ рече и҆́мъ смо́кви, ѡ҆с-
та́вивши (свою сладость)[23] и҆ пло́дъ свой бл҃гый, да
и҆дѹ̀ владѣ́ти древа́ми. И҆ реко́ша древа̀ к вино-
гра́дѹ. прі́иди (и҆) бѹ́ди на́мъ цр҃ь. И҆ рече и҆́мъ *вино- ѱ҃ло р҃г
гра́дъ ѡ҆ста́вивши (ли) вино̀ свое (и҆) весе́лїе [-][24] чл҃в-
ко. да и҆дѹ̀ владѣ́ти древа́ми. И҆ (посе́мъ) реко́ша
[всѝ][25] древа̀ те́рнію. прі́иди (и҆)[26] бѹ́ди на́мъ
цр҃ь. И҆ рече те́рнїе къ древа́мъ. а҆́ще по и҆́стиннѣ (-)[27]
и҆збира́ете (себѣ̀ цр҃ѧ менѐ)[28]. (то) прі́идѣте (и҆)
[внїидѣ́те по́дъ][29] сѣ́нь мою̀. (-)[30] а҆́ще ли (же) и҆ни

(то) и҆зы́де ѻ҆́гнь и҆з̾ те́рнїа и҆ попали́т (вс҄а)
ке́дры лива́нъскыа. И҆ нн҃ѣ а҆́ще по и҆́стинн҃ѣ и҆
по съвръше́нїю твори́те, (поставла́юще)[31] а҆ви-
меле́ха црⷭ҇емъ. и҆ а҆́ще е҆сте добро̀ сътвори́ли съ
(і҆о҆ровоа́мо)[32] и҆ з до́момъ е҆го. и҆ а҆́ще по ѿда́-
нїи рꙋкы̀ е҆го сътвори́сте е҆мꙋ. Поне́же воева̀
ѿц҃ъ мо́и по ва҃ и҆ (дава́ше)[33] дш҃ꙋ свою про-
ти́вꙋ. і҆ и҆зба́ви ва҃ ѿ рꙋкы̀ мадїа́мла. (-)[34]
вы (же) въста́сте на до́мъ ѿц҃а мое҆го дне́сь,
(-)[35] и҆зби́сте сн҃ове е҆го. ѻ҃, мꙋ́жъ на (е҆ді́номъ
ка́мени)[36], и҆ поста́висте црⷭ҇ем а҆вимеле́ха, сн҃а
рабы̀ е҆го на҃ мꙋжи сики́мски ꙗ҆́ко бра́тъ ва́шъ
е҆сть. І҆ а҆́ще по и҆́стинн҃ѣ (се) и҆ по соверше́нїи
сътвори́сте, съ (і҆е҆ровоа́ломъ)[37] и҆ до́мо е҆го
(дне́сь)[38], бл҃вени вы бꙋ́дете и҆ весе́ли, ѻ҆ а҆ви-
меле́сѣ (-)[39] и҆ тои ѻ҆ ва́съ. (-)[40] А҆́ще ли (же) ни
да и҆зы́иде ѻ҆́гнь и҆з а҆вимеле́ха и҆ попали́тъ
мꙋ́жа сики́мски, и҆ до́мъ (маа҆ло́нь)[41] и҆ (посе́м)
[да и҆зы́иде ѻ҆́гнь ѿ мꙋ́жъ сики́мскїи, и҆ ѿ до́-
мꙋ (моа҆ло́на)[42]][43], и҆ попалѝ а҆вимеле́ха. И҆ (ѿи́-
де)[44] і҆ѡ҆а҆да́мъ (и҆ пробѣ́же), і҆ и҆́де въ [ви́рꙋ][45],
и҆ всели́са тꙋ, ѿ лица̀ а҆вимеле́ха бра́та свое҆го.
И҆ ѻ҆блада̀ а҆вимеле́хъ въ і҆и҃ли, г҃ лѣ́та. И҆ посла̀
б҃ъ дх҃ъ ѕл҃о меж҃ꙋ а҆вимеле́хо, и҆ междꙋ̀ мꙋжи
сики́мскими. и҆ погордѣ́ша мꙋжѝ сики́мъстїи
(-)[46] (а҆вемеле́хомъ)[47]. Ꙗ҆́ко да възы́детъ ѿ-
мще́нїе. ѻ҃, сн҃овъ і҆е҆ровоа́иль. и҆ кро́ви и҆х да въ-
зло́жатъ на а҆вимеле́ха бра́та и҆хъ, и҆же ᲂу҆би́въ
и҆хъ. и҆ на мꙋ́жа сики́мски и҆же ᲂу҆крѣпи́ша рꙋ-
цѣ̀ е҆го. ᲂу҆би́ти бра́тїю свою. И҆ поста́виша
на́нь мꙋжи сики́мстїи по҆са́ды. на връсѣ́хъ
го́рскихъ. и҆ разграбла́хꙋ вс҄а и҆дꙋщаа к ни́мъ
на пꙋтѝ. и҆ повѣ́дахꙋ (се) а҆вимеле́хꙋ. И҆ (по
се́мъ) прїи́де гаа́лъ сн҃ъ а҆ве́довъ и҆ бра́тїа е҆го.
[и҆ прїидо́ша в̾ сики́мꙋ][48]. и҆ ᲂу҆пова́ша на́нь мꙋ-
жѝ сики́мстїи. І҆ и҆зыдо́ша на село̀. и҆ ѻ҆бъи҆ма́-
ша виногра́ды своа̀. і҆ и҆згнета́хꙋ и҆ сътвори́ша
ли́ки. и҆ ходи́ша въ хра́мъ (бого́въ)[49] свои҆хъ. и҆
ꙗ҆́ша и҆ пи́ша, (кленꙋ́ще)[50] а҆вимеле́ха. И҆ рече
(гаа́дъ)[51] сн҃ъ а҆ве́довъ. что е҆сть а҆вимеле́хъ.
(и҆ли)[52] что е҆сть сн҃ъ сꙋхе́мовъ, ꙗ҆́ко да рабо́-
тае҆мъ е҆мꙋ. нѣ́сть ли се́и сн҃ъ (і҆е҆рова́ль)[53], и҆
(зеоꙋ҆́ль)[54]. и҆же е҆сть стра҃ е҆го (да слꙋжи҃ лꙋч-
ше)[55] мꙋже҃ е҆мо́ра ѿц҃а сꙋхе́мла. и҆ почто и҆ма́-
мы рабо́тати е҆мꙋ (-)[56]. И҆ ктоже (се) да́сть
да бꙋ́дꙋтъ лю́дїе сїи въ рꙋ́кꙋ мое҆ю. и҆ пре-
ставлю̀ а҆вимеле́ха, и҆ (речѐ)[57], къ а҆вимеле́хꙋ
ᲂу҆мно́жи си́лꙋ твою̀, і҆ и҆зы́иди. И҆ ᲂу҆слы́ша (се)
(зеоꙋ҆́ль)[58] кна́ѕь гра́да, словеса̀ гаа҆ла сн҃а а҆ве́-
дова. и҆ разгнѣ́васа ꙗ҆́ростїю. И҆ посла̀ послы̀ къ
а҆вимеле́хꙋ (съ ле́стїю)[59] гл҃а. се (гаа҆дъ)[60] сн҃ъ
а҆ве́довъ, и҆ бра́тїа е҆го прїидо́ша в̾ сики́мꙋ. и҆

раєте мене царем? То ходіть і ввій-
діть під мою тінь, якщо ж ні, то вий-
де вогонь з тернини і попалить всі
ливанські кедри. **16** І тепер, якщо по
правді і в досконалості ви чините,
ставлячи Авімелеха на царя, і якщо
ви добро вчинили з Єровоамом і з йо-
го домом, і якщо за віддачею його
руки ви йому вчинили, **17** бо мій
батько за вас воював і віддавав душу
свою за *вашу*, і вирятував вас з Маді-
ямської руки. **18** Ви ж сьогодні пов-
стали проти дому мого батька, ви-
губили його синів, 70 чоловік на од-
ному камені; і поставили царем Ави-
мелеха, сина його рабині, над сиким-
ськими чоловіками, бо він є вашим
братом. **19** І якщо ви це сьогодні вчи-
нили по правді і в досконалості з Є-
ровоалом і його домом, – благосло-
венні ви будете і веселі в Авімелеху,
і той у вас. **20** Якщо ж ні – хай вийде
вогонь з Авимелеха і попалить си-
кимських чоловіків і Мааловий дім; і
після цього хай вийде вогонь від си-
кимських чоловіків і від Маалового
дому і попалить Авимелеха. **21** І ві-
дійшов Йоатам, і втік, і пішов до Ви-
ри, і поселився там від лиця Авиме-
леха, свого брата. **22** І володів Авіме-
лех над Ізраїлем 3 роки. **23** І послав
Бог злого духа між Авимелехом і між
сикимськими чоловіками, і погорди-
ли сикимські мужі Авимелехом, **24**
щоб прийшла помста за 70 Єровоам-
ських синів, і щоб поклали їхню кров
на Авимелеха, їхнього брата, що за-
бив їх, і на сикимських чоловіків, що
скріпили його руки, щоб убити своїх
братів. **25** І поклали йому сикимські
мужі засідки на гірських вершках, і
грабували всіх, що йшли до них по
дорозі, і сповіщено це Авимелехові.
26 І після цього прийшов Ґаал, Аве-
дів син, і його брати, і прийшли до
Сикима, і на нього надіялися сиким-
ські чоловіки. **27** І пішли в поле, і
збирали свій виноград, і витискали, і
зробили забаву, і ходили до храму
своїх богів, і їли, і пили, проклинаю-
чи Авимелеха. **28** І сказав Ґаад, Аве-
дів син: Що є Авимелех, або що є
сихемів син, щоб ми йому служили?
Чи цей не є син Єровоалів і Зеулів,
що є його сторожем? Послужім кра-
ще чоловікам Емора, сихемського
батька. І чому маємо йому служити?
29 І хто це дасть, щоб був цей народ
в моїх руках. І усуну Авимелеха. І
сказав до Авимелеха: Помнож твою
силу і вийди. **30** І почув це Зеул,
князь міста, слова Ґаала, Аведового
сина, і розгнівався люттю. **31** І під-
ступно послав послів до Авимелеха,
кажучи: Ось Ґаад, Аведів син, і його
брати прийшли до Сикиму, і ці бун-
тують проти тебе місто. **32** І тепер

встань вночі ти і ввесь твій народ, що з тобою, і зроби засідку до світанку в полі. **33** І коли буде дано, що зійде сонце, встань і піди до міста; і якщо він сам і народ, що з ним, вийдуть до тебе, то вчиниш з ним так, як лиш спроможеться твоя рука. **34** І встав Авимелех і ввесь народ, що з ним, вночі, і зробили задіску в Сикимі на 4 сторони. **35** І сталося вдосвіта: і вийшов Ґаал, Аведів син, і став перед брамами міста, і встав Авимелех і народ, що з ним, із засідки. **36** І побачив Ґаал, Аведів син, народ, і сказав до Зевула: Ось народ людей виходить з вершин гір. І сказав до нього Зевул: Ти бачиш лісову тінь, як людей. **37** І додав ще Ґаал говорити, і сказав: Ось народ сходить від висоти землі, і один полк іде з лісової дороги видючих. **38** І сказав до нього Завул: Де є тепер твої уста, що говорять: Чим є Авимелех, щоб ми йому служили? Чи це не є народ, якого ти зневажив? Вийди, отже, тепер і воюй з ним. **39** І вийшов Ґаад перед сикимськими мужами, і став проти Авимелеха. **40** І прогнав його Авимелех, а він втік з-перед його лиця, і багато впало раненими до міських брам. **41** І поселився Авимелех в Аримі. Зевул же вигнав Гаала і його братів, щоб не жили в Сихемі. **42** І сталося вранці: вийшов народ на поле – і сповістили Авимелехові. **43** І він взяв народ, і розділив на три частини, і зробив засідку на полі, і побачив: і ось народ виходив з міста, – і повстав проти них, і вигубив їх. **44** Авимелех же і старшини, які з ним, пішли і стали при брамі міста, а дві частини кинулися на всіх, що в полі; і він вигубив їх. **45** Авимелех же добивав місто цілий той день, і взяв місто, і вигубив народ, що в ньому, і знищили місто, і посіяв в ньому сіль. **46** І почули це всі чоловіки сихемської башти, і ввійшли до кріпості дому бога Ветиля Верит. **47** І сповістили Авимелехові, що там зібралися всі чоловіки сикимської башти. **48** І пішов Авимелех до Елмонової гори сам і ввесь народ, що з ним, і взяв Авимелех сокиру в свою руку, і нарубав в'язку галузок з дерева, і підняв її, і поклав на свої рамена, і сказав народові, що з ним: Що побачили ви, що я чиню, чиніть і ви скоро так, як і я. **49** І нарубав ввесь народ гілок, і взяли, і пішли вслід за Авимелехом, і поклали під кріпостю, і запалили їхню кріпость вогнем. І вимер ввесь народ сикимської башти – до 1000 чоловік і жінок. **50** І після цього Авимелех пі-

сїи въставлѧютъ (на тѧ гра)[61]. И нн҃ѣ въстани нощїю ты, и (вси) людїе (твои) с тобою. и посѣди (до заоутрїѧ) оу селе. И (егда) будетъ (дано)[62], ꙗко възыде слнце, (объутрѣю)[63] и протѧгнисѧ къ граду. и (аще)[64] тои самъ и людїе иже с ним изыдутъ к тебѣ. (то)[65] сътвориши ему ꙗкоже аще возможе рука твоѧ. И въста авимелехъ и вси людїе иже с нимъ нощїю. и посѣдоша в сикимѣ, на д҃, части. И бысть заоутра і изыде гаалъ снъ аведовъ. и ста пре (враты)[66] граду. и въста авимелехъ и людїе иже с ним ѿ посады. И видѣ гаал снъ аведо люди. и рече к (зеоулю)[67]. се наро людїи [исходитъ][68] съ верхъ горских. и рече к нему (зеоуль)[69], стѣню дубравы ты видиши ꙗко мужа. И приложи еще гаалъ гл҃ати. и рече се люди (исходятъ)[70] (ѿ высоты)[71] землѧ. и полкъ единъ идетъ ѿ пути дубравска видѧщимъ. И рече к нему (зеоуль)[72] гдѣ сутъ нн҃ѣ оуста твоѧ глщаа что есть авимелехъ да работаемъ ему. не се ли (-)[73] сутъ людїе ꙗже ты оукори. изыди (оубо) нн҃ѣ и въполчисѧ противу ему. І изыде (гаадъ)[74] [пре][75] мужи сикимски, и [ста противу][76] авимелеху. И прогна и авимелех, (онже)[77] пробѣгну ѿ лица его. и падоша ꙗзвенїи мнози до вратъ граных. И обита авимелехъ въ аримѣ. (-)[78] (зеоуль (же) изгна)[79] гаала и братїю его да не живутъ в [сихему][80]. И бысть наоутрїѧ изыдоша людїе на поле. и повѣдаша авимелеху. И поѧ людїе и раздѣли (-)[81] [на три части][82] и застави посаду [на селѣ][83] и видѣ. и се людїе (исхождаху)[84] из града. и въста на на і изби их. (-)[85] авимелех (же) и старѣишины ꙗже с нимъ протѧгошасѧ, и сташа оу вратъ града. (а)[86] двѣ части пролїашасѧ на всѧ ꙗже на селѣ і изби ѧ. (-)[87] авимелех (же) добываше града весь днь тои, и взѧ градъ и люди иже в немъ. изби и [разориша градъ][88] и посѣѧ в немъ соль. И оуслышаша (се) вси мужи столпа сихемлѧ и внидоша въ твердь дому (бога) [ведиль веридъ][89]. И повѣдаша авимелеху, ꙗко събрашасѧ (тамо) вси мужи столпа сикимска. И взыде авимелехъ в гору [елмонову][90]. самъ и вси людїе иже с нимъ. и взѧ авимелехъ секиру в руку свою и оусѣче снопъ вѣтвїѧ (ѿ древа). и воздвиже и и положи на раму свою. и рече люде иже с нимъ. что видѣсте мѧ творѧща. (сътворите (и вы) скоро)[91] ꙗкоже і азъ. И оусѣкоша (вси людїе вѣтвїѧ)[92], и взѧша и поидоша въ слѣдъ авимелеха. и възложиша на твердиль. и запалиша онѣхъ твердиль огнемъ. і измроша вси людїе

стлпа сикимска до, ѧ҃. мужей и женъ· И (посемъ) иде авимелехъ въ [дивисъ][93], и обсѧде его и взѧ его· (-)[94] Стлпъ (же) бѣ твердъ среди града и вбѣгнуша тꙋ вси мужа и жены, и вся старѣишины града. и заключишасѧ сами (же) и взыидоша на възграждение стлпа· И прииде авимелехъ до стлпа. и супротивистасѧ ему. и приступи авимелехъ до вратъ стлпу,
в цр҃ ді запалити его хотѧ огнемъ· *И сверже жена едина изломокъ жерновныи, на главу авимелеху. и съкруши (ему тѣма)[95]. И възопи скоро (авимелехъ) къ отроку носѧщему сосуды его. и рече ему извлеци мечъ твои и оубии мѧ. да не рекутъ (яко) жена оуби его. и прободе и отрокъ его, и оумре (ту)[96]. И (видѣвша мужи)[97] ізраильсти яко (оуже) оумре авимелехъ. и (ѡиде коиждо)[98] на (свое мѣсто)[99]. И ѡда богъ ѕло авимелеху яже сътвори ѡцу своему. иже оубивъ, о҃. братиа своѧ· (Такоже) и (вся ѕлобы)[100] мужии [сихемлѧ][101], (и) ѡда богъ на главу ихъ. и взыиде на нѧ клѧтва. (иоадема)[102], сна (иеровала)[103].

Глава, і҃.

Ивъста по авимелесѣ спсти (сны) ізраиля. дола снъ (дуа)[1] снъ брата ѡтца ему, мужъ ѡ (исахара)[2]. (-)[3] сеи (же) живѧше в (семарѣ)[4] в горѣ ефремовѣ· И суди ізраилеви. (лѣтъ, кг)[5]. и оумре, и погребенъ бысть в (семарѣ)[6]. И въста по немъ иаиръ галаадитинъ. и суди ізраилеви. (лѣтъ, кв)[7]. И бысть ему (сновъ, л)[8], ездѧщихъ. на. (л)[9] ослехъ. (гради же имъ. л)[10], (иже прозываху)[11] ѧ (-)[12] иаировы даже до дне (-)[13], иже суть в земли галаадовѣ· И оумре иаиръ. и погребенъ бысть въ [икамонѣ][14]. И приложиша снове ізраилеви творити ѕлое пред гмъ. и послужиша ваалиму и астароду [и богомъ сурскимъ][15]. и богомъ сидонскимъ. и богомъ моавльскимъ. и богомъ сновъ аммонь, и богомъ иноплеменникъ. и оставиша га, и не работаша ему· И разгнѣвасѧ (гь ѧростию)[16] на ізраиля. и въдасть ѧ в руку филистиму. и в руку сновъ аммонь· И заѕлиша. и опечалиша сны ізраилевы в (то время)[17]. иі, лѣтъ. всѣхъ сновъ ізраилевыхъ [иже][18] обону страну іордана в земли аммореистеи, [иже в галаадѣ][19]. И (посемъ) проидоша снове амъмони іерданъ, воевати [-][20] на іюду и веніамина. и на домъ ефремовъ. и въскорбѣша снове ізраилеви ѕѣло· И възопиша снове ізраилеви къ гу глюще. съгрѣшихомъ к тебѣ, яко оставихомъ ба нашего, и работахомъ ваалиму· И рече гь къ сномъ ізраилевымъ не [ѡ егупта ли. и ѡ аморреа и ѡ сновъ аммонь. и ѡ филистима· И

шов до Тевис і обліг його, і взяв його. **51** Була ж сильна башта посеред міста, і туди втекли всі чоловіки і жінки, і всі старшини міста, і замкнулися самі ж, і вийшли на оборонні мури башти. **52** І прийшов Авимелех до башти, і воювали проти нього. І приступив Авимелех до брами башти, бажаючи запалити її
вогнем. **53** *І одна жінка скинула црє2. 11
відламок жорнового каменя на голову Авимелеха і розбила йому ті-м'я. **54** І скоро закричав Авимелех до слуги, що несе його зброю, і сказав йому: Витягни твій меч і убий мене, щоб не сказали, що жінка його забила. І його прошив його слуга, і він там помер. **55** І побачили ізраїльські чоловіки, що вже помер Авимелех, і кожний відійшов до свого місця. **56** І відплатив Бог Авимелехові за зло, яке вчинив своєму батькові, що убив 70 своїх братів, **57** також і за всю злобу сихемських чоловіків; і відплатив Бог на їхню голову, і на них прийшла клятва Йоатема, Єровалового сина.

Глава 10

1 І після Авимелеха встав Тола, син Туа, син його батьківського брата, чоловік з Ісахара, щоб спасти синів Ізраїля. Цей же жив в Семарі в Ефремовій горі. **2** І судив Ізраїля 23 роки, і помер, і був похований в Семарі. **3** І встав після нього Яір, ґалаадит, і судив Ізраїля 22 роки. **4** І в нього було 30 синів, що їздили на 30 ослах, у них же 30 міст, яких називали Яіровими аж до *цього* дня, які є в ґалаадській землі. **5** І помер Яір, і був похований в Ікамоні. **6** І додали ізраїльські сини чинити погане перед Господом, і послужили Ваалимові і Астароті, і сирійським богам, і сидонським богам, і моавським богам, і богам Аммонових синів, і богам чужинців, і покинули Господа, і не служили йому. **7** І розгнівався Господь люттю на Ізраїля, і передав їх Филистимові в руки, і в руки Аммонових синів. **8** І вчинили зло, і пригнобили ізраїльських синів в тому часі – 18 літ, всіх ізраїльських синів, що на другому боці Йордану, в Амморейській землі, що в Ґалааді. **9** І після цього перейшли Аммонові сини Йордан воювати проти Юди і Веніямина, і проти дому Ефремового. І сини ізраїльські були дуже пригнічені. **10** І закричали ізраїльські сини до Господа, кажучи: Ми згрішили проти тебе, бо ми покинули нашого Бога і послужили Ваалимові. **11** І сказав Господь до

ізраїльських синів: Чи не з Єгипту, і від Амморея, і від Аммонових синів, і від Филистима, **12** і від сидонян, і від Амалика, і від Мадіяма, що пригнітили вас, і коли ви закричали до мене, і я вас спас з їхньої руки? **13** Ви ж покинули мене і послужили іншим богам. Через це не додам вас спасти. **14** Ідіть і кричіть до богів, яких ви собі вибрали, і хай ті вас спасуть в часі вашої скорботи. **15** І сказали ізраїльські сини до Господа: Ми згрішили. Ти нам зроби за всім, що є угодне перед твоїми очима, тільки спаси нас в цьому дні. **16** І викинули чужих богів з-посеред себе, і послужили одному Господеві, і його душа змилувалася над ізраїльським трудом, і змилувався над ними. **17** І зібралися Аммонові сини і стали в Ґалааді, зібралися також і сини ізраїльські і отаборилися в сторожі. **18** І сказали князі ґалаадського народу, кожний один до одного: Кожний чоловік, який почне воювати з Аммоновими синами, той буде князем всіх, що живуть в Ґалааді.

Глава 11

єв. 11 **1** І *Ета був ґалаадійським чоловіком-вояком і сильний кріпостю, цей же був сином жінки-розпусниці, і вона породила Ґалаадові Етая. **2** І породила ж і ґалаадова жінка синів йому. І коли виросли, сини жінки прогнали Етая, і сказали йому: Не унаслідуєш в домі нашого батька, бо ти є від жінки-розпусниці. **3** І відійшов Етай з-перед лиця своїх братів, і поселився в землі Тововій. І збиралися до Етая прості чоловіки, і ходили з ним. **4** І сталося, що по цих днях воювали Аммонові сини проти Ізраїля. **5** І коли воювали Аммонові сини проти Ізраїля, пішли ґалаадські старшини взяти Етая з Товової землі. **6** І сказали до Етая: Ходи, будеш нам старшиною, щоб ми стали до бою з Аммоновими синами. **7** І сказав Етай ґалаадським старшинам: Чи не ви, отже, зненавиділи мене і вигнали мене з дому мого батька, і відіслали мене від себе? То чому ви сьогодні до мене прийшли, коли ви є в біді? **8** І сказали ґалаадські старшини до Етая: Задля цього ми тепер прийшли до тебе, щоб ти з нами пішов, і щоб ми стали до бою з Аммоновими синами, і будеш нам князем, всім, що живуть в Ґалааді. **9** І сказав Етай до ґалаадських старшин: Якщо повертаєте мене стати до бою проти Аммонових синів, і Господь видасть їх переді мною, чи я буду вам князем? **10** І сказали ґалаадські старшини до Етая: Господь хай буде свідком між тобою

ѿ сидо́нѧнъ. и҆ ѿ а҆мали́ка, и҆ ѿ мадїа́ма и҆же стꙋжи́ша ва́мъ][21]. и҆ (ꙗ҆́ко) възопи́сте къ мнѣ̑, и҆ спсохъ вы̀ ѿ рꙋкѝ и҆̑. (-)[22] вы́ (же) ѡ҆ста́висте менѐ и҆ рабо́тасте бого́мъ и҆нѣ̑мъ. сегѡ̀ ради не приложꙋ̀ спⷭ҇ти ва́съ· И҆дѣ́те и҆ възопі́ите къ бого́мъ ꙗ҆̀же и҆збра́сте себѣ̂. и҆ тѝ да спсꙋтъ ва҆ы въ вре́мѧ ско́рби ва́шеѧ· И҆ рѣ́ша снⷭ҇ове і҆и҃левѝ къ гꙋ҃. съгрѣши́хомъ сътворѝ ты̀ на̑мъ по все́мꙋ є҆ли́ко го́дѣ бы́сть прⷣе [ѻ҆чи́ма твои́ма][23]. то́чїю [-][24] и҆зба́ви на́съ в҃ (сїи дн҃ь)[25]· І҆ и҆зверго́ша богѝ чю́ждаѧ ѿ средѣ̀ себѐ и҆ послꙋжи́ша гв҃и [є҆ді́номꙋ и҆ съжалѣ́сѧ дш҃а є҆го. трꙋжде́нїѧ і҆и҃лева][26] (и҆ поми́лова и҆̑)· И҆ (събра́шасѧ)[27] снⷭ҇ове а҆м̾мо́ни, и҆ ста́ша в҃ галаа́дѣ (-)[28] [събра́шасѧ][29] (та́кожде и҆) снⷭ҇ове і҆и҃левѝ и҆ въполчи́шасѧ въ [стра́жбѣ][30]· И҆ рѣ́ша кн҃ѕи лю́дїи (гала́дъскихъ)[31], (ко́ждо дрꙋгъ дрꙋгꙋ)[32]. (ко́ждо)[33] мꙋ́жъ и҆же начне́тъ би́тисѧ съ снⷭ҇ъми а҆м̾моновы́ми. (то́и)[34] бꙋдетъ кн҃ѕь всѣ́мъ живꙋ́щимъ в҃ галаа́дѣ·

Гла҃, а҃і·

И (бы́сть)* (є҆́да)[1] галаа́дскїи (мꙋ҆ж вои҆н. и҆) си́льныи крѣпостїю, (-)[2] се́и (же) бы҃ сн҃ъ жены̀ блꙋдница, (и҆же)[3] родѝ галаа́дꙋ, і҆е҆да́ѧ. и҆ роди́ (же и҆) жена галаа́дова (снⷭ҇овъ є҆мꙋ)[4]. и҆ (є҆гда̀) възмꙋжа́ша снⷭ҇ове жены̀. (-)[5] и҆згна́ша (є҆да́ѧ)[6]. и҆ реко́ша є҆мꙋ не причасти́шисѧ в҃ домꙋ ѿц҃а на́шего. ꙗ҆ко жены̀ (-)[7] блꙋдныѧ є҆си ты· И҆ ѿи́де (і҆є҆да́н)[8] ѿ лица̀ бра́тїѧ своєѧ. и҆ всели́сѧ въ землѝ то́вовѣ. и҆ събира́хꙋсѧ къ (є҆да́ю)[9] мꙋжи про́сти, и҆ хожда́хꙋ с ни́мъ· И҆ бы҃ по днехъ (сихъ) (-)[10] воєва́ша снⷭ҇ове а҆ммо́ни на і҆и҃лѧ· И҆ (-)[11] внегда̀ воєва́ша снⷭ҇ве а҆м̾мо́ни на і҆и҃лѧ. (-)[12] и҆до́ша ста́рцы галаа́дови поѧ́ти (є҆да́ѧ)[13] [ѿ][14] землѧ̀ то́вовы· И҆ реко́ша къ (є҆да́єви)[15]. прїидѝ (да и҆ы бꙋдеши)[16] старѣ́йшина. (-)[17] [да сѧ вопол̾чи́мъ][18] на снⷭ҇ы а҆м̾мо́на· И҆ рече (є҆да́н)[19] ста́рцемъ галаа́дъским. не вы́ ли ѹ҆̑бо възненави́дѣсте мѧ. і҆ и҆згна́сте мѧ и҆з до́мꙋ ѿц҃а моє҆го, и҆ ѿпꙋсти́сте мѧ ѿ себѐ. то почто̀ прїидо́сте къ мнѣ̑ [нн҃ѣ][20], в҃негда̀ печа́лни є҆сте· И҆ реко́ша ста́рцы галаа́дстїи къ (є҆да́єви)[21]. [сего̀ ради][22] нн҃ѣ прїидо́хомъ к тебѣ̂. (-)[23] да и҆дешѝ с на́ми и҆ да въполчи́мсѧ на снⷭ҇ы а҆м̾мо́ни и҆ бꙋдеши на́мъ кн҃ѕь всѣ́мъ живꙋщимъ в галаа́дѣ· И҆ рече (є҆да́н)[24] къ ста́рцем галаа́довымъ а҆ще ѡ҆браща́єте мѧ (-)[25] [въпол̾чи́тисѧ][26] на снⷭ҇ы а҆мо́на и҆ преда́сть (ѧ҆ гь)[27] предо мно́ю, (бꙋдꙋ (а҆ли) а҆зъ)[28] вамъ кн҃ѕь· И҆ реко́ша ста́рцы га-

єврєом а҃і

лаадъски къ (єдаєви)[29]. гь да буде послухъ
между (тобою и) нами. аще по слову твоему
тако не сътвори· І иде (єдаи)[30] съ старцы га-
лаадъскими и поставиша и [людіе][31] (ста-
рѣишину) на собою вожда [и кнѧзѧ][32]. и гла
(єдаи)[33] вса словеса своѧ пре (бмъ)[34] в (маси-
дѣ)[35]· (По се)[36] посла (єдаи)[37] послы къ црю
снѡвъ аммонь, глѧ что мнѣ и тебѣ, ꙗко
пріиде къ мнѣ [въполчитисѧ на земли мо-
еи][38]· И ре црь снов аммонь къ посломъ (єда-
д мо ка емъ)[39]. что ради взѧ іиль землю мою, *внегда
изыде и єгипта ѿ арнона, даже до (наабо-
ка)[40] и до єрдана, и нынѣ възврати ю с ми-
ромъ [и ѿиду][41], и възвратишасѧ послы къ
(єдаю)[42]· И [приложи єще][43] (єдаи)[44] и [посла пос-
лы][45] къ црю снѡвъ аммонь· [И рекоша єму][46]
тако глетъ єдаи. не взѧлъ іиль землю моав-
лю, (ниже)[47] землю снѡвъ аммонь. (Но) єгда ис-
хожаху изъ (землѧ єгуптъскіѧ)[48] (і)[49] иде
іиль по пустыни до морѧ чрьмна и пріиде до
д мо к кадисъ· *И посла іиль послы къ црю єдомъску
глѧ (даи ми ити)[50] сквозѣ землю твою, и не
послуша црь єдомскъ. (такоже) (посылалъ и
къ црю моавску)[51] и не въсхотѣ. и сѣде іиль
в кадисѣ· (По семъ)[52] иде пустынею. и обы-
де землю єдомлю и землю моавлю. и пріиде на
востокъ слнцу, до земли моавли. и въполъчисѧ
обону страну арнонь. (Но)[53] не вниде в предѣ-
д мо ка
д мо кв лы моава. *ꙗко арнонь бѧше предѣлъ моавль·
И посла іиль послы къ сиону црю [аморрѣиску
(и) црю єсевоньску][54] и рече к нему іиль, да ми-
немъ по земли твоеи до мѣста моего· И не
въсхотѣ сіонъ (іилѧ пропустити)[55] по пре-
дѣлу своему. (Но)[56] собра сіон вса люди своѧ, и
въполчисѧ (къ іилю) до [иасы][57] и воєва на іи-
лѧ· И предасть гь бъ (-)[58] (в руцѣ іилю сіо-
на, и вса люди єго)[59], і изби ѧ. и пріѧ іиль
всю землю, аморреѧ живущаго на земли [тои][60]
и взѧша весь предѣлъ (амморенскъ)[61]· ѿ арно-
на, (-)[62] даже до (авока)[63]. и ѿ пустынѧ [-][64]
до іордана· И нынѣ гь бъ іилевъ изгна аморреѧ
ѿ лица людіи свои іилѧ. (-)[65] Ты (же) (хоще-
ши причастити)[66] ю себѣ· Ни, (Но) єлико при-
части тебѣ хамосъ богъ твой. сіѧ да при-
частиши, и вса ꙗже [изгна][67] гь бъ нашъ
ѿ лица нашего, то мы причастимъ· (Но)[68]
нынѣ лучшіи ли єси ты (валаака)[69] сна (сепдоро-
ва)[70] цра моавла. не (-)[71] препира ли сѧ съ іи-
лемъ. или не воюѧ воєва на нѧ· Внегда [все-
лисѧ][72] іиль въ єсевонѣ, [и въ предѣлехъ єго и
въ (-)[73] ароире и въ предѣлехъ єго][74] и въ
всѣхъ градех иже (въ предѣлехъ арнони)[75]. т.

і нами, якщо так не вчинемо за твоїм
словом. **11** І пішов Етай з ґалаадськи-
ми старшинами, і народ поставив йо-
го старшиною над собою, вождем і
князем. І сказав Етай всі свої слова
перед Богом в Маситі. **12** По цьому
послав Етай послів до царя Аммоно-
вих синів, кажучи: Що мені і тобі, що
ти прийшов до мене стати до бою в
моїй землі? **13** І сказав цар Аммоно-
вих синів до Етаєвих послів: Задля
чого взяв Ізраїль мою землю, *коли мой4. 21
він вийшов з Єгипту, від Арнона аж
до Наавока і до Йордану. І тепер по-
верни її з миром, і відійду; **14** і повер-
нулися посли до Етая. І додав ще Е-
тай, і послав послів до царя Аммоно-
вих синів. **15** І сказали йому: Так го-
ворить Етай: Не забрав Ізраїль моав-
ської землі ані землі Аммонових си-
нів. **16** Але коли виходили з єгипет-
ської землі, і пішов Ізраїль по пустині
до Червоного моря, і прийшов до Ка-
диса. **17** *І послав Ізраїль послів до мой4. 20
едомського царя, кажучи: Дай мені
піти крізь твою землю. І не послухав
едомський цар. Також посилав і до
моавського царя – і не забажав. І сів
Ізраїль в Кадисі. **18** Після цього пі-
шов пустинею і обійшов едомську
землю і моавську землю, і прийшов
на схід сонця до моавської землі; і
отаборилися на другій стороні Арно-
на, але не ввійшов до моавських око- мой4. 21
лиць, *бо Арнон був моавською гра- мой4. 22
ницею. **19** І послав Ізраїль послів до
Сиона, амморрейського царя і есе-
вонського царя, і сказав до нього Із-
раїль: Пройдемо крізь твою землю до
мого місця. **20** І не забажав Сіон пе-
репустити Ізраїля крізь свої околиці,
але зібрав Сіон ввесь свій народ і о-
таборився проти Ізраїля до Яси, і во-
ював проти Ізраїля. **21** І передав Гос-
подь Бог в руки Ізраїля Сіона і ввесь
його народ, і вигубив їх. І взяв Ізра-
їль всю землю амморея, що жив в тій
землі, **22** і взяли всю амморейську о-
колицю від Арнона аж до Авока, і від
пустині до Йордану. **23** І тепер Гос-
подь Бог ізраїльський вигнав аммо-
рея з-перед лиця свого народу Ізра-
їля. Ти ж хочеш її собі унаслідувати?
24 Ні, але те, що дав тобі в насліддя
Хамос, твій бог, це унаслідуєш, і
всіх, що вигнав Господь Бог наш від
нашого лиця, то ми унаслідуємо. **25**
Але тепер чи ти є кращий від Валака,
сина Сепфорового, моавського царя?
Чи він не змагався з Ізраїлем, або, во-
ючи не воював проти нас? **26** Коли
поселився Ізраїль в Есевоні і в його
околицях, і в Ароірі і в його околи-
цях, і в усіх містах, що в арнонових
околицях, – 300 літ. Чому ви їх в
тому часі не спасли? **27** Я ж не згрі-
шив проти тебе, а ти чиниш зі мною

зло, воюючи проти мене. Хай судить Господь, що сьогодні судив між ізраїльськими синами і між Аммоновими синами. **28** І не послухався цар Аммонових синів Етаєвих слів, які послав до нього. **29** І був на Етаю господній дух, і він пройшов Ґалаад і Манасію, і ґалаадську сторож, і від ґалаадської сторожі пішов на той бік Аммонових синів. **30** І помолився Етай молитвою до Господа, і сказав: Господи, якщо виданням передаси Аммонових синів в мої руки, **31** то що вийде з дверей мого дому мені назустріч, коли повернуся з миром від Аммонових синів, хай це буде Господеві, або принесу його в цілопалення. **32** І прийшов Етай до Аммонових синів, щоб стати до бою проти них. І видав їх Господь в його руки. **33** І вигубив їх від Ароіра аж до входу до Семинута – 20 міст аж і до Авея і виноградники дуже великим вигубленням; і впокорені є Аммонові сини перед лицем ізраїльських синів. **34** І прийшов Єтай до Масити, до своєї хати, і ось його дочка виходила йому назустріч з тимпанами і хороводами. Ця ж одиначка була в нього і улюблена, і не було в нього сина ані іншої дочки, тільки вона. **35** І сталося, коли сам побачив її, роздер на собі свою одіж і сказав: Горе, моя дочко, засмучуючи засмутила ти мене, і ти сьогодні є в поганому перед моїми очима, бо я відкрив мої уста до Господа і не зможу відвернути назад. **36** І сказала до нього дочка: Батьку, якщо ти відкрив свої уста до Господа, вчини зі мною так, як вийшло з твоїх уст, тому що ж вчинив Господь помсту над твоїми ворогами, над Аммоновими синами. **37** І сказала до свого батька: Вчини, мій тату, це слово: дай мені два місяці, хай піду і вийду на гори, і хай оплачу моє дівоцтво, я і мої дружки. **38** І сказав їй: Іди. І відпустив її на 2 місяці. І вона пішла сама і її дружки, і оплакувала своє дівоцтво на горах. **39** І сталося, що після закінчення двох місяців повернулася до свого батька, і зробив з нею Етай за своєю обіцянкою, якою обіцявся. Вона ж так була: не пізнала мужа. І це стало законом в Ізраїлі. **40** І з року до року ходили ізраїльські дочки плакати через дочку Етая, ґалаадця, 4 дні в році.

лѣ҃, почто̀ не и҆зба́висте и҆́хъ въ вре́мѧ то· (-)[76] а҆́з (же) не съгрѣши́хъ тебѣ̀. (а҆)[77] ты̀ твори́ши со мно́ю ѕло̀ воѹ҆́юще на́ мѧ. да сѹ҆́дитъ г҃ь и҆́же сѹдѝ днесь ме́ждѹ с҃ны і҆и҃левыми, и҆ ме́ждѹ с҃ны а҆м̆мо́ни· И҆ не послѹ́ша ц҃рь с҃новъ а҆м̆мо́нь [-][78] слове́съ е҆да́евыхъ и҆́хже посыла̀ к немѹ̀· И҆ бы́сть на (е҆даѝ)[79] дх҃ъ г҃нь. и҆ минѹ̀ галаа́да и҆ манасі́ю, и҆ (-)[80] стражбѹ̀ галаа́довѹ. и҆ ѿ стражбы̀ галаа́довы (и҆́де) на о҆́нѹ странѹ̀ с҃новъ а҆м̆мо́нь· И҆ молисѧ (и҆е҆да́и)[81] мл҃твою къ г҃ви и҆ рече. (г҃и) а҆́ще преда́ні емъ предасѝ (-)[82] с҃ны а҆м̆мо́нѧ в рѹ́кѹ мою. (то)[83] что и҆зы́детъ и҆з вра́тъ до́мѹ мое҆го, проти́вѹ мнѣ̀, е҆гда̀ о҆браща́юсѧ с миромъ ѿ с҃новъ а҆м̆мо́нь. (-)[84] да бѹ́детъ (се) г҃ви. (и҆ли)[85] възнесѹ и҆̀ въ всесъӂже́ніе· И҆ пріи́де (е҆да́и)[86] къ с҃номъ а҆м̆мо́немъ въполчи́тисѧ на́ нѧ. и҆ преда́сть ѧ҆̀ г҃ь в рѹцѣ̀ е҆го· І҆ и҆збѝ ѧ҆̀ ѿ а҆рои́ра, [-][87] до́ндеже пріитѝ въ (семинѹдъ)[88]. к҃, градъ да́же (и҆) до (а҆ве́ѧ)[89]. (и҆) виногра́домъ вре́домъ вели́кимъ ѕѣ́ло. и҆ покоре́ни сѹть с҃нове а҆м̆мо́ни пре҆ лицемъ с҃новъ і҆и҃левъ· И҆ пріи́де (и҆е҆да́и)[90] въ (маси́дѹ)[91] в до́мъ сво́и. и҆ се дщѝ е҆го и҆схожда́ше проти́вѹ е҆го съ тим̆па́ны и҆ ли́ки. (си же)[92] е҆ді́ночадна (сѹщи) е҆мѹ (и҆) възлю́блена. и҆ не [бѣ]̀[93] е҆мѹ (с҃на ни дрѹгіѧ дще́ре, ра́звѣ е҆ѧ̀)[94]· И҆ бы́сть е҆гда̀ ви́дѣ и҆̀ [са́мъ][95], [-][96] растерза̀ ри́зы своѧ̀ (на себѣ). и҆ рече ѡ҆̀ дщѝ моѧ̀ [смѹща́юще смѹтѝ][97] мѧ. [и҆ ты̀ нн҃ѣ въ жесто́тѣ][98] бы́сть пре҆ о҆чи́ма мои́ма. а҆зъ бо ѿверзо́хъ ѹ҆ста̀ моѧ [-][99] къ г҃ѹ, и҆ не възмогѹ̀ въспѧ́ть о҆брати́ти· И҆ рече к немѹ (дщѝ) ѿ҃че [-][100] а҆́ще [-][101] ѿверзлъ е҆си ѹ҆ста̀ своѧ̀ къ г҃ѹ. сътворѝ мнѣ̀ ꙗ҆́коже и҆зы́иде, и҆зъ ѹ҆́стъ твои҆х. зане же сътворѝ (-)[102] г҃ь месть враго́мъ твои҆м, ѿ с҃новъ а҆м̆мо́нь· И҆ рече къ ѿц҃ѹ се҆и [-][103] сътворѝ [ѿ҃че мои҆ се сло́во][104]. о҆ста́ви мѧ два м҃ца, да и҆дѹ и҆ взы́идѹ на го́ры. и҆ да пла́чѹсѧ дв҃ства мое҆го [-][105] а҆зъ и҆ дрѹги́нѧ моѧ̀· И҆ рече (е́и҆) и҆дѝ и҆ ѿпѹстѝ ю҆̀ на, в҃ м҃ца, і҆ и҆́де сама̀ и҆ дрѹги́нѧ е҆ѧ̀. и҆ пла́касѧ дв҃ства свое҆го на гора́х· И҆ бы́сть на коне́цъ двою́ м҃цѹ, (-)[106] възврати́сѧ къ ѿц҃ѹ свое҆мѹ. и҆ [сътворѝ е́и҆][107] (е҆да́и)[108] по о҆беща́нію свое҆мѹ, е҆́юже сѧ о҆беща̀. (си́ же)[109] (та́ко) бы́сть не зна́ющи мѹ́жа. И҆ бы́сть (се) в зако́нъ въ і҆и҃ли ѿ го́да до го́да. (и҆) съхожда́хѹ дще́ри і҆и҃левы да пла́чѹтъ дще́ри ради (е҆да́евы)[110] галаа҆ди́тина. д҃, дн҃и въ лѣ́те·

Глава, ві.

Исъбрашасѧ мужи ефремли и прїидоша въ сефину. и рѣша къ (едаеви)[1], почто ходи въполчитисѧ на сны аммона. и на не позва ити съ собою. домъ твои [с тобою съжжем][2] огнемъ. И рече к нимъ (едан)[3] (имѣ прю велїю)[4], и людїе мои (съ снъми)[5] аммоновыми (и) оскорбиша мене (и людїе мои) ѕѣло, (аз же)[6] възвахъ васъ и не избависте мене ѿ руку ихъ. И видѣхъ ꙗко не бѧше спсающаго. и положихъ дшу свою въ руку мою. і идохъ къ сномъ аммонимъ. и предастъ ѧ гь в руку мою. (-)[7] въскую (же) прїидосте къ мнѣ (дне)[8], [въполчити ли сѧ][9] на мѧ. І избра (иедан)[10] вси мужа галаадъски, и [ѵполчисѧ][11] на ефрема. і избиша мужи галаадъстїи ефрема. понеже глаху ꙗко бегуны (се) ефремови, вы галаад среди ефрема и средѣ (манасїѧ)[12]. И [засѧде галаадъ][13] проходы (си) оу іердана ефремови, и бысть егда рѣша оуцѣлѣвшїи ѿ ефрема да минемъ. и рекоша имъ мужи галаадъстїи. еда ли (ѿ ефрема вы)[14]. и рѣша нѣсмы. И рѣша и рцѣте завѣ и не оуправиша глати сице, (ониже)[15] имаху ихъ и закалаху оу преходъ іерданихъ. И падоша [в то времѧ ѿ ефрема][16]. м, (и) двѣ тысѧщи. И суди іедан ійлеви, (лѣ, ѕ)[17]. и (по семъ) оумре (иедан)[18] галаадитинъ. и погребенъ бы въ градѣ своемъ [в][19] галаадѣ. И суди по немъ ійлеви, есевон ѿ [видлеома][20]. (Сеи имѧше)[21], л, сновъ, и л, дщерїи ꙗже ѿдалъ (ѿ себе мужемъ)[22], а л, женъ. (и) приведе сномъ своимъ извну. и суди ійлеви, з, лѣ. (Посемъ)[23] оумре есевонь, и погребенъ бысть въ (видлеомѣ)[24]. И суди по не ійлеви (еллонъ)[25] заоулонъскїи. [-][26] і, лѣ и оумре (еллонъ)[27] заоулонъскїи [-][28] и [погребенъ въ елиме][29] въ земли заоулони. И суди по немъ ійлеви, [авдонъ][30] снъ [елїеховъ фарадонитинъ][31]. (Сеи имѧше)[32], м, сновъ. а л, (внуковъ)[33] иже ꙗздѧше. на о, осель. и суди ійлеви. и, лѣтъ. (По се)[34] оумре [авдонъ][35] снъ [елиеховъ, фарадонитин][36] и погребенъ бысть въ (даравонѣ)[37] в земли ефремли, в горѣ [амаликовѣ][38].

Глава 12

1 І зібралися Ефремові сини, і прийшли до Сефина, і сказали до Етая: Чому пішов ти воювати з Аммоновими синами і нас не закликав іти з собою? Твій дім з тобою спалимо вогнем. **2** І сказав до них Етай: Велике змагання мав я і мій народ з Аммоновими синами, і вони дуже образили мене і мій народ; я ж закликав до вас – і ви мене не спасли з їхньої руки. **3** І я побачив, що не було спасителя, і я поклав свою душу в мої руки, і я пішов до Аммонових синів, і Господь їх передав в мої руки. Навіщо ж ви сьогодні прийшли до мене, чи воювати зі мною? **4** І вибрав Єтай всіх ґаладських мужів, і воював з Ефремом, і побили ґалаадські мужі Ефрема, бо сказали що це Ефремові втікачі ви – Ґалаад посеред Ефрема і посеред Манасії. **5** І обсів Ґалаад собі переходи коло Ефремського Йордану; і було, коли сказали ті, що спаслися з Ефрема: Хай перейдемо. І сказали їм ґалаадські мужі: Чи ви не з Ефрема? І сказали: Ми не є. **6** І сказали їм: Скажіть Завіт; – і не здолали так сказати; вони ж їх хапали і забивали при переходах Йордану. І впали в тому часі 40000 і дві тисячі з Ефрема. **7** І судив Єтай Ізраїль 6 літ. І по цьому помер Етай ґалаадит, і був похований у своєму місті в Ґалааді. **8** І після нього судив Ізраїль Есевон з Вифлеєма. **9** Цей мав 30 синів і 30 дочок, яких віддав від себе чоловікам, а й 30 жінок привів своїм синам ззоза. І судив Ізраїль 7 літ. **10** Після цього помер Есевон, і був похований у Вифлеємі. **11** І після нього судив Ізраїль Еллон Завулонський 10 літ. **12** І помер Еллон Завулонський, і *був* похований в Елимі, в Завулоновій землі. **13** І після нього судив Ізраїль Авдон, Елієхів син, фаратоніт. **14** Цей мав 40 синів а 30 внуків, які їздили на 70 ослах, і він судив Ізраїль 8 літ. **15** По цьому помер Авдон, Елиєхів син, фаратоніт, і був похований в Фаравоні, в Ефремовій землі, в Амаликовій горі.

Глава, гі.

И приложиша (еще) снове ійлви творити ѕло пре гмъ, и преда ѧ (-)[1] в руку [филистимску][2], м, лѣ. И бѧше мужъ (въ апсарѣ)[3] ѿ племени данова (-)[4] имѧ (же) ему маное. и жена ему бѧше неплоды и не раждааше. И ꙗвисѧ агглъ гнь къ женѣ, и рече к

Глава 13

1 І ще додали ізраїльські сини чинити зло перед Господом, і передав їх у филистимські руки – 40 літ. **2** І був чоловік в Апсарі з Данового племені, ім’я ж його Маное, і його жінка була неплідна і не родила. **3** І з’явився господній ангел до жінки,

і сказав до неї: Ось, отже, ти неплідна і не породила, бо ось зачнеш і породиш сина. **4** І тепер, отже, стережися, не пий вина ані п'янкого напитку, і не з'їси нічого нечистого. **5** Бо ось ти матимеш в лоні і породиш сина, і залізо не підведеться на його голову, бо назиреєм Богові буде цей хлопчина від лона, і він почне спасати Ізраїля з руки чужинців. **6** І ввійшла жінка, і сказала своєму чоловікові, кажучи: Божий чоловік прийшов до мене,
мой4. 6 *і його вигляд, наче вигляд божого ангела, дуже страшний, і я його питала: Звідки ти є? І не сказав мені свого імені. **7** І сказав мені: Ось ти зачнеш в лоні і породиш сина, і тепер не пий вина ані п'янкого напитку, і не їж нічого нечистого, бо назиреєм Богові буде хлопчина від лона до дня його смерті. **8** І помолився Маное до Господа, і сказав: О Господи, божий чоловік, якого Ти послав, хай прийде до нас і навчить нас, що чинити хлопчаті, що народиться. **9** І вислухав Бог Маноєві молитви, і знову божий ангел прийшов до жінки, вона ж сиділа в полі, Маное ж, її чоловік, не був з нею. **10** І поспішилася жінка, і побігши скоро, сповістила своєму чоловікові, і сказала до нього: Ось мені з'явився чоловік, що приходив в тому дні до мене. **11** І вставши пішов Маное вслід за своєю жінкою, і прийшов до чоловіка, і сказав до нього: Чи ти є чоловік, що говорив до моєї жінки? І сказав ангел: Я є. **12** І сказав Маное: Тепер, отже, хай збудеться твоє слово: який є суд хлопчини, і що є його діла? **13** І сказав господній ангел до Маноя: Від усього, що я сказав жінці, хай бережеться від усього, **14** і від всього, що походить з винограду, хай не їсть: і вина, і п'янкого напою хай не п'є, і всього нечистого хай не їсть; і все, що я заповів, це хай береже. **15** І сказав Маное до божого ангела: Хай тебе вблагаємо, і зробимо перед тобою козла, з кіз. **16** І сказав божий ангел до Маноя: Хоч мене силуєш – і не їстиму твого хліба, але якщо зробиш цілопалення Господеві, то принеси його, – бо Маное не знав, що це господній ангел. **17** І сказав Маное до господнього ангела: Яке в тебе твоє ім'я, щоб, коли збудеться твоє слово, ми тебе прославили? **18** І сказав йому господній ангел: Навіщо це випитуєш про моє ім'я? Воно ж є чудне? **19** І взяв Маное козла, з кіз, і жертву, і приніс до каменя Господеві, і зробив чудно. Маное ж і його жінка дивилися. **20** І сталося, коли піднялося полум'я над жертовник до неба, і господній ангел піднявся в полум'ї жертовника; Маное ж і його жінка гляділи, і впали ниць до землі. **21** І не

нѣи. се оубо ты неплоды и не роди, (се бо)[5] зачнеши и родиши сн҃ъ. И нн҃ѣ снабди (оубо)[6]. не пїи вина (ни)[7] сикера, и не ꙗжъ нечиста ничтоже. Ꙗко се ты въ оутробѣ прїимеши и породиши сн҃ъ, и (желѣзо на главꙋ его не възыидетъ)[8], ꙗко [назиреи бв҃и бꙋдетъ][9] (се), отроча ѿ чрева. и сеи начнетъ спсти Ин҃ла из рꙋки иноплеменникъ. И вниде жена и рече мꙋжеви своемꙋ гл҃юще, [-][10] чл҃къ бж҃їи прїиде къ мнѣ
*и образъ его ꙗко образъ агг҃ла бж҃їа страшенъ ѕѣло, и въпрашахъ [его][11] ѿкꙋдꙋ (еси)[12], і имени своего не повѣда ми. И рече ми се ты въ оутробѣ зачнеши, и родиши сн҃ъ. и нн҃ѣ не пїи вина (ни)[13] оловины и не ꙗжъ ничтоже нечиста. ꙗко назиреонъ бв҃ꙋ бꙋдетъ отрочищь, ѿ оутробы до дн҃е смрти его. И помолиса маное къ гв҃и. и рече ѡ г҃и. чл҃къ бж҃їи егоже посла [-][14] маноевы, и прїиде [паки][15] агг҃лъ бж҃їи к женѣ. сїа (же) сѣдаще на селѣ, (-)[16] маное (же) мꙋжъ еа не баше с нею. И потщаса жена и (текши скоро)[17] повѣда мꙋжꙋ своемꙋ, и рече к немꙋ. се ꙗвиса ми мꙋжъ, иже приходи (въ днь онъ къ мнѣ)[18]. И (въставъ)[19] ((-)[20] иде маное)[21] въ слѣдъ жены своеа [и прїиде][22] к мꙋжꙋ, и рече емꙋ. ты ли еси мꙋжъ глаголавыи къ женѣ (моеи), и рече агг҃лъ азъ есмь. И рече маное нн҃ѣ оубо да прїидетъ слово твое что есть сꙋдъ отрочате, и (что есть) творенїе его. И рече агг҃лъ гн҃ь к маноеви. ѿ (сего)[23] еже гл҃ахъ женѣ да съхранитса (ѿ всего). (И) ѿ всего иже исходитъ из винограда да не ꙗсть и вина и сикера да не пїетъ, и всего нечиста да не ꙗсть, (и) все елико заповѣдахъ (сїе)[24] да снабдитъ. И рече маное къ агг҃лꙋ (бж҃їю)[25], да та понꙋдимъ, и сътворимъ пред тобою козлищь ѿ козъ. И рече агг҃лъ (бж҃їи)[26] к маноеви, аще (ма нꙋдиши)[27] (и) не ꙗмъ хлѣба [твоего][28], (но)[29] аще сътвориши всесъжженїе гв҃и, (то) възнеси е. не вѣдаше бо маное ꙗко агг҃лъ гн҃ь есть. И рече маное къ агг҃лꙋ гн҃ю что (ти есть) има твое да егда събꙋдетса слово твое прославимъ та. И рече емꙋ агг҃лъ гн҃ь почто се въпрашаеши имени моего (-)[30] се же есть чюдно. И вза маное козлищь ѿ козъ и требꙋ, и възнесе на камень гв҃и. (и сътвори чюдно)[31]. Маноѝ (же) и жена его гледѣста. И бысть егда пламы взыиде выше олтара до нбсе. и взыиде агг҃лъ гн҃ь въ пламени [олтара][32] (-)[33] маное (же) и жена его смотраста, и падоста ницъ на земли. И не приложи к семꙋ агг҃лъ гн҃ь ꙗвитиса маноеви и женѣ его, тогда оувѣдѣ маной ꙗко агг҃лъ

д мо б

гдⷭ҇ь є҆́сть. И҆ рече мано́и къ женѣ̀ свое́и, смⷬ҇тїю ᲂу҆мреве̑, ꙗ҆́кѡ бг҃а видѣховѣ. И҆ рече є҆мꙋ жена̀ є҆го, а҆́ще бы хотѣ́лъ (бг҃ъ)[34] ᲂу҆мр҃твити на́ю то̑ не бы̀ взѧ́лъ ѿ рꙋ́ки на́ю всесъж҄же́нїѧ и҆ тре́бы. и҆ не бы̀ показа́лъ на́ма сего̀ всего̀. И҆ не
є҆врео́мъ а҃і бы̀ слы́шано (се сътвори́лъ на́мъ)[35] *(и зача
жена̀ и҆ родѝ)[36] сн҃ъ и҆ нарече и҆́мѧ є҆мꙋ сам-
ѱо́нъ, [и҆ възмо́же о҆́трочѧ и҆ бл҃ви є҆̀ (бг҃ъ)[37]][38]. И҆ нача́тъ дх҃ъ гдⷭ҇ь ходи́ти с ни́мъ, (и҆) въ по́лцѣ да́новѣ средѣ (сараа́ка)[39], и҆ сре́дѣ (є҆сде-о҆́ла)[40].

додав більше господній ангел з'являтися Маноеві і його жінці. Тоді пізнав Маной, що це господній ангел. **22** І сказав Маной до своєї жінки: Смертю помремо, тому що ми побачили Бога. **23** І сказала йому його жінка: Якщо би Бог бажав, щоб ми померли, то не прийняв би з наших рук цілопалення і жертви, і не показав би нам цього всього, і не дав би це нам чути.
24 *І жінка зачала, і породила сина, і єв. 11
назвала його ім'я Сампсон; і виріс хлопчина, і поблагословив його Бог. **25** І господній дух почав ходити з ним і в Дановім таборі посеред Сараака і посеред Естеола.

Гл҃а, д҃і.

И (о се́мъ)[1] и҆́де самѱо́нъ въ да́мнада, и҆ ви́дѣ женꙋ въ дамнадѣ ѿ дще́рїи (филисти́мскїй)[2], и҆ годѣ бы́сть пре̑ ни́ми. И҆ взы́иде (-)[3] повѣ́да ѿц҃ꙋ своє҆мꙋ и мт҃ри свое́и, и҆ рече, женꙋ ви́дѣхъ въ дамна́дѣ ѿ дще́рїи [филисти́мль][4], и҆ нн҃ѣ пои́мѣте [ю҆̀ мн҃ѣ][5] въ женꙋ. И҆ рече є҆мꙋ ѿц҃ъ є҆го и҆ мт҃и є҆го є҆да нѣ́сть [дще́ри ѿ бра́тїѧ твоеѧ́][6] и҆ ѿ всѣ́хъ лю́дїи мои́хъ же ны̀, ꙗ҆́кѡ ты (хоще-ши)[7] поѧ́ти женꙋ ѿ (дще́рїи) и҆ноплеме́нникъ необ҆рѣзаныхъ. и҆ рече са́ѱонъ къ ѿц҃ꙋ своє҆мꙋ, тꙋ (мнѣ пои́мѝ)[8]. ꙗ҆́кѡ [та̀][9] мнѣ ᲂу҆го́дна є҆сть пре̑ о҆чи́ма мои́ма. (-)[10] ѿц҃ъ (же) є҆го и҆ ма́ти є҆го не разꙋмѣ́ша ꙗ҆́кѡ (се) ѿ г҃а є҆сть, ꙗ҆́кѡ ви-ны̀ (-)[11] взы́щетъ ѿ (дилисти́млѧнъ)[12]. (-)[13] в (то (бо) вре́мѧ)[14] (владаху дилисти́ни)[15] сн҃ы і҆и҃левыми. И҆ сни́де самѱо́нъ и҆ ѿц҃ъ є҆го и҆ ма́ти є҆го въ дамна́да. и҆ (прїидо́ша)[16] до виногра́да дамна́ды, и҆ се львичищъ ревы́и проти́вꙋ є҆мꙋ. И҆ сни́де нань дх҃ъ гдⷭ҇ь (и҆ въсхитѝ льва̀) и҆ рас-терза̀ и҆̀, ꙗ҆́кѡ (-)[17] ко́злищъ [-][18]. и҆ ничто́же не и҆мѣ́аше в рꙋкꙋ свое́ю. и҆ не повѣда̀ ѿц҃ꙋ си [и҆][19] мт҃ри [свое́й][20] є҆же сътворѝ. И҆ (посе́м) (и҆́де и҆ гл҃а)[21] съ жено́ю. и҆ ᲂу҆го́дно [пре̑ о҆чи́ма][22] сам-ѱо́нꙋ. И҆ възврати́сѧ по дн҃ехъ поѧ́ти ю҆̀. и҆ съврати́сѧ ви́дѣти трꙋпъ льво́въ. и҆ се ро́и пче́лъ въ ᲂу҆стѣхъ льво́выхъ и҆ ме́дъ [-][23]. І и҆зѧ̀ и҆̀ (ѿ ᲂу҆стъ льво́въ)[24] [на́ рꙋкꙋ свою][25], і (и҆ды́и и҆дѧ́ше)[26] и҆ ꙗ҆ды́и. і и҆́де къ ѿц҃ꙋ своє҆мꙋ и҆ мт҃ри свое́и. и҆ да́сть и҆́ма и҆ ꙗ҆́ста. (н҆о)[27] не повѣда и҆́ма ꙗ҆́кѡ ѿ трꙋ́па льво́ва взѧ̀ (сїи) ме́дъ. И҆ сни́де ѿц҃ъ є҆го к невѣ́сте, и҆ сътворѝ (самѱо́нъ та́мо)[28] пи́ръ. (з҃. дн҃їи)[29]. ꙗ҆́кѡ та́кѡ [творѧ́тъ][30] ю҆́ноты. И҆ бы̑ є҆гда нача́ша боѧ́тисѧ є҆го, пристави́ша к немꙋ. (л҃, дрꙋго́въ)[31]. и҆ бахꙋ с ни́мъ. И҆ рече и҆̑ самѱо́нъ, да вы̀ прело́жꙋ (нн҃ѣ) гада́нїе. и҆ а҆́ще

Глава 14

1 Після цього пішов Сампсон до Тамнати, і в Тамнаті побачив жінку, з филистимських жінок, і мила була перед ним. **2** І пішов сповістив своєму батькові і своїй матері, і сказав: Я в Тамнаті побачив жінку з филистимських дочок, і тепер візьміть мені її за жінку. **3** І сказав йому його батько і його матір: Чи немає дочки з твоїх братів і жінки з усього мого народу, що ти хочеш взяти жінку з дочок необрізаних чужинців? І сказав Сампсон до свого батька: Візьми мені цю, бо та мені є мила перед моїми очима. **4** Батько ж його і матір його не розуміли, що це є від Господа, – бо шукатиме причини у филистимлян, бо в тому часі филистимці панували над ізраїльськими синами. **5** І зійшов Сампсон і його батько, і його матір до Тамнати, і прийшли до виноградника Тамнати, – і ось левеня, ревучи, йому назустріч. **6** І зійшов на нього господній дух, і він схопив льва, і роздер його, так як козла, і не мав нічого у своїх руках. І не сповістив своєму батькові ані своїй матері, що вчинив. **7** І після цього пішов і говорив з жінкою, і вона мила перед очима Сампсона. **8** І повернувся по днях, щоб її взяти, і звернув подивитися на труп лева: і ось рій бджіл у левових устах і мед. **9** І взяв його з левових уст до своїх рук, і йдучи ішов і їв. І прийшов до свого батька і своєї матері, і дав їм, і їли, але не сповістив їм, що з левового трупа взяв цей мед. **10** І зійшов його батько до невістки, і Сампсон робив там прийом 7 днів, бо так робить молодь. **11** І сталося, коли почали його боятися, приставили до нього 30 друзів, і були з ним. **12** І сказав їм Сампсон: Поставлю вам тепер загадку, і якщо, відгадуючи, сповістите мені в 7-ох днях цього прийому, то дам вам 30 плахт і 30 одежей на зміну. **13** І якщо ж не зможете мені сповістити, то ви мені дасьте 30

плахт і 30 одежей на зміну. І сказали йому: Скажи твою загадку, хай її послухаємо. **14** І сказав їм: З того, що їв, вийшло їстивне, і з сильного вийшла солодість. І не могли сповістити загадки до трьох днів. **15** І сталося в четвертому дні, і було, коли наближався сьомий день, сказали Сампсоновій жінці: Обмани, отже, свого чоловіка, хай тобі розкаже цю загадку. Чи хочеш, щоб ми спалили тебе і дім твого батька? Чи ви нас сюди покликали, щоб зробити бідними? **16** І плакала Сампсонова жінка до Сампсона, свого чоловіка, і сказала: Чому мене ненавидиш, і не полюбив ти мене, бо загадку, яку ти завдав синам мого народу, і її ти не сповістив мені. І сказав їй Сампсон: Ось своєму батькові і своїй матері я цього не розповів, а чи тобі маю розповісти? **17** І плакала до нього 7 днів, в яких був в них прийом, і сталося, що в 7-му дні і розповів їй, тому що дуже йому надокучила; вона ж скоро розповіла синам свого народу. **18** І сказали йому чоловіки міста в сьомому дні раніше, ніж зайшло сонце: Що солодше меду, що ж сильніше лева? І сказав їм Сампсон: Якщо б ви не змусили мою ялівку, то не знали б ви моєї загадки. **19** І зійшов на нього господній дух, і він зійшов до Асколону, і там вигубив 30 мужів, і взяв їхню одіж, і дав її тим, що сповістили загадку. І Сампсон розгнівався люттю, і пішов до дому свого батька. **20** Жінка ж Сампсонова вийшла за іншого чоловіка, який був одним з його друзів, що *був* на прийомі.

[ѿгадающе сповѣдите][32] мнѣ. въ з. днїи пиру (сего). (то) дамъ вы, л. понав и, л, ризъ [измѣнны][33]. И аще ли не можете исповѣдати мнѣ. (то)[34] дасте вы мнѣ, л, понавъ. и л, ризъ измѣнны. И рекоша ему преложи гаданїе твое (-)[35] да слышимъ и. и гла имъ ѿ ядущаго (ядомое изыиде)[36]. и ѿ крѣпкаго изыиде сладкость, и не [могоша][37] исповѣдати гаданїа, до трехъ днїи. И бысть въ днь четвертыи и (бысть егда приближашеся днь седмыи), рекоша женѣ самψоновѣ. прельсти оубо мужа своего (-)[38] да ти повѣсть гаданїе (се хощеши ли) да не съжжемъ тя и домъ ѿца твоего (-)[39]. оубожати ли съзвасте ны (здѣ). И плакася жена самψонова (к самψону мужу своему)[40]. и рече [-][41] [почто][42] ненавидиши мене. и не възлюбилъ еси мене яко гаданїе еже еси преложи сномъ людїи моихъ. и [не повѣда (его) мнѣ][43]. и рече еи самψонъ се ѿцу своему и мтри своеи не повѣдахъ сего. (а)[44] тебѣ ли имамъ повѣдити. И плакася к нему, з, днїи в няже бѣ имъ пиръ. и бысть въ днь з, и повѣда еи яко стужи ему (вельми). (-)[45] си (же скоро) повѣда сномъ людїи своимъ. И рекоша ему мужи градстїи въ днь седмыи. прежде зашествїа слнцу что слаще меду, (-)[46] что ли крѣплѣи льва. и рече имъ самψонъ. аще не бысте принудили [юница моея. то не бысте оувѣдали][47] гаданїа моего. И паде нань дхъ гнь. и сниде въ (асколону)[48]. і изби тамо. л, мужъ и взя ризы ихъ. и дасть (и) повѣдавшимъ гаданїе. и разгнѣвася яростїю самψонъ, и взыде в домъ ѿца своего. (Жена же самψонова иде за иныи мужъ)[49] иже бысть (единъ) ѿ дрӯ его (пирныхъ).

Глава 15

1 І сталося, що по днях, в днях жнив пшениці, і Сампсон відвідав свою жінку, несучи козля, з кіз, і сказав: Ввійду до моєї жінки, до кімнати, – і не дав йому ввійти її батько. **2** І сказав батько, мовлячи, Сказав я, що, ненавидячи її, ти її ненавидиш, і я її віддав одному з твоїх друзів. Чи ось не її молодша сестра є гарнішою від неї? Хай тепер тобі буде замість неї. **3** І сказав йому Сампсон: Чистий буду я тепер від филистимлян, якщо і вчиню я з ними зло. **4** І пішов Сампсон, і взяв 300 лисиць, і взяв 300 світил, і зв'язав всіх разом за хвости; поставив один світильник між два хвости, **5** і запалив вогонь в світильниках, і пустив їх у филистимські ниви, і запалив ниви до толок і

Гла, еі

И бысть по днехъ въ дни жатвы пшеница. и присѣти самψонъ жену свою, несыи козлище ѿ козъ. и рече да вниду къ женѣ моеи въ храмъ и не да ему ѿцъ ея внїити [-][1]. И рече ѿцъ ея гля рѣхъ яко ненавидяи ненавидиши ея. и ѿдахъ ю единому ѿ другъ твоихъ. не се ли сестра ея меншая добрѣиши ея есть да будетъ тебѣ (нынѣ) в тоя мѣсто. И рече ему самψонъ чистъ (буду нынѣ)[2] ѿ (дилистимлянъ)[3]. (аще и)[4] [сътворю азъ с ними][5] ѕло. І иде самψонъ и я т, лисиць. и взя, (т), свѣщъ и (связа всѣхъ вкупе за ошиби)[6]. оустрои (едину свѣщу)[7] между двѣма ошибома [-][8]. и ражже огнь въ свѣщахъ и пусти (и) в нивы (дилистимъски)[9]. и запали нивы (-)[10] (до гуменъ)[11] и

до виногра̑д и масличїа. И рекоша иноплеменницы, кто ли сотвори сїѧ и рекоша сампсонъ зѧть дамнадїевъ, ꙗко (ѿда жену его)[12] (единому ѿ дрꙋ)[13] его. и взыдоша иноплеменницы и спалиша (женꙋ)[14] и ѻ҃ца ея огнемъ. И рє̑ имъ сампсонъ, аще (и) сотворисе (вы) тако [ей][15], (то се азъ) не бл҃гоизволю но ѿмщенїе мое единомꙋ комꙋждо васъ сотворю. [и посемъ почїю][16]. І избї а [мышцею][17] на стегнѣ ꙗзвою велїею. и сниде и вселисѧ оу водотечи в пещерѣ камене итамъ. І изыдоша (филистини)[18], и ополчишасѧ [въ їюдеи][19]. і извергошасѧ въ (лахисъ)[20]. И рече имъ весь мꙋжъ їюдинъ. почто прїидосте на ны. и рекоша (сїи)[21] свѧзати сампсона [прїидохомъ][22], и сотворити емꙋ ꙗкоже сотвори намъ. И снидоша три тысѧщи мꙋжъ ѿ їюды къ пещерѣ камени итамлѧ. и рекоша къ сампсонꙋ. не вѣси ли ꙗко владѣю нами (филистини)[23]. (-)[24] вскꙋю сїѧ сотвори намъ. и рече имъ сампсонъ ꙗкоже [ми сотвориша][25] тако (и азъ) сотворихъ имъ. И рекоша емꙋ свѧзати тебе прїидохомъ, и предати тѧ в рꙋцѣ иноплеменникомъ. И рє̑ имъ сампсонъ клените ми сѧ да не оубїете мѧ вы (-)[26]. [И рекоша емꙋ гл҃юще][27] (не оубїемъ тѧ)[28]. но сꙋзо̑ свѧжемъ тѧ. и предадимъ (-)[29] в рꙋцѣ ихъ. смртїю же не оумориимъ тебе и свѧзаша и двема оужи новы і изведоша и ѿ камени [того][30]. И (приведоша и)[31] до челюсти. (-)[32] иноплеменницы (же) [кликнꙋша и стекоша противꙋ емꙋ][33]. и взыиде нань дх҃ъ гн҃ь. и быша оужа на рꙋкꙋ его ꙗко изгреби, егда прежигаетъ огнь, и рассыпашасѧ оузы ѿ рꙋкꙋ его. И обрѣте челюсть ослю поврьженꙋ [-][34]. и (простеръ)[35] рꙋкꙋ и взѧ ю. і изби ею тысѧщꙋ мꙋжъ. и рече сампсонъ челюстїю ослею потребѧѧ потребихъ ихъ, и челюстїю ослею избихъ тысѧщꙋ мꙋжъ. И бысть ꙗко преста гл҃ѧ, (-)[36] поврьже челюсть ѿ рꙋки своеѧ. и прозва мѣсто то избои челюстныи. И вжаждасѧ ѕѣло. и возопи къ гв҃и и рє̑. ты бл҃говоли в рꙋцѣ раба твоего сп҃сенїе великое сїе. и нн҃ѣ оумираю жаждею и впадꙋ в рꙋки необрѣзаных. И ѿврьже бг҃ъ ꙗзвꙋ на челюсти і изыиде из неѧ вода и пи. и возвратисѧ дх҃ъ его [-][37] и ѿдыха. сего ради прозвасѧ имѧ ей [источни призывающаго иже есть в челюсти][38] (и) до (сего дн҃е)[39]. И сꙋди ї҃илеви въ дн҃и (филистимлѧнъ)[40] [к҃, лѣтъ][41].

до виноградників, і оливок. **6** І сказали чужинці: Хто ж це зробив? І сказали: Сампсон, Тамнатіїв зять, тому що віддав його жінку одному з його друзів. І прийшли чужинці, і спалили жінку і її батька вогнем. **7** І сказав їм Сампсон: Хоч і ви так їй вчинили, то ось я не помилую, але вчиню мою помсту на кожному одному з вас, і після цього спочину. **8** І вигубив їх правицею – на стегнах великою раною, і зійшов, і поселився при потоці в камінній печері Ітам. **9** І вийшли филистимці і отаборилися в Юдеї, і розійшлися в Лахисі. **10** І сказав їм кожний юдин чоловік: Навіщо ви проти нас прийшли? І ці сказали: Ми прийшли зв'язати Сампсона, і зробити з ним так, як він нам зробив. **11** І зійшли три тисячі чоловік з Юди до камінної ітамської печери, і сказали до Сампсона: Чи не знаєш, що над нами панують филистимці? Чому ти нам це зробив? І сказав їм Сампсон: Так як мені зробили, так і я їм зробив. **12** І сказали йому: Ми прийшли тебе зв'язати і передати тебе в руки чужинцям. І сказав їм Сампсон: Кляніться мені, що ви мене не заб'єте. **13** І сказали йому, кажучи: Не заб'ємо тебе, але шнуром зв'яжемо тебе і передамо в їхні руки, смертю ж тебе не уб'ємо. І зв'язали його двома новими шнурами, і вивели його з тієї скелі. **14** І привели його до Челюсті. Чужинці ж закричали і побігли йому назустріч. І на нього прийшов господній дух, і шнури, що на його руках, стали, наче прядиво, коли припече вогонь, і шнури розсипалися з рук його. **15** І він знайшов кинуту ослячу щелепу, і простягнувши руку, і взяв її, і побив нею тисячу мужів. **16** І сказав Сампсон: Ослячою щелепою вигублюючи вигубив я їх, і ослячою щелепою я побив тисячу чоловік. **17** І сталося, що, коли скінчив говорити, кинув щелепу зі своєї руки, і назвав те місце Щелепове вибиття. **18** І дуже мав спрагу, і закричав до Господа, і сказав: Ти зволив *дати* рукою твого раба це велике спасіння, і тепер вмираю зі спраги, і впаду в руки необрізаних. **19** І Бог відкрив рану на щелепі, і з неї вийшла вода, і пив, і повернувся його дух, і віддихнув. Через це названо його ім'я Джерело того, що прикликав, що є в щелепі, – і до цього дня. **20** І судив Ізраїль в днях филистимян 20 літ.

Глава 16

1 І Сампсон пішов до Ґази. І по-
бачив там жінку-розпусницю, і
прийшов до неї. **2** І сповістили ґа-
зійцям, кажучи: Прийшов сюди
Сампсон. І окружили його, і зроби-
ли йому засідку: цілу ніч при місь-
кій брамі; і причаїлися цілу ніч,
кажучи: Коли світатиме, вранці йо-
го заб'ємо. **3** І спав Сампсон до пів-
ночі, і вставши опівночі, і взяв две-
рі з міської брами з обома одвірка-
ми, і підняв їх з засувом, і поклав їх
на свої рамена, і поніс їх на вершок
гори, що перед лицем Хеврона, і
поклав їх там. **4** І сталося, що після
цього і полюбив жінку з сорихово-
го потоку, ім'я ж їй Далила. **5** І пі-
шли до неї князі чужинців, і ска-
зали їй: Обмани і довідайся в чому
в нього є його така велика сила і
чим зможемо проти нього – і зв'я-
жемо його, щоб його упокорити; і
ми тобі дамо 1000 і 100 срібла. **6** І
сказала Далила до Сампсона: Ска-
жи мені, отже, в чому в тобі ця така
велика сила, і чим тебе зв'язати і
тебе впокорити. **7** І сказав їй Самп-
сон: Якщо зв'яжуть мене сімома
мокрими і не пошкодженими шну-
рами – і стану слабим, і буду, наче
один з людей. **8** І принесли їй князі,
з чужинців, сім мокрих і не пошко-
джених шнурів, і вона зв'язала йо-
го ними. **9** Сиділи ж у засідці в кім-
наті. І сказала йому: Ось чужинці
на тебе, Сампсоне. І він розірвав
шнури, наче хто розірве нитку
клоччя, коли перепалює вогонь, – і
не дізналися про його силу. **10** І
сказала Далида до Сампсона: Ось
ти мене обманув, кажучи до мене
неправду, тепер, отже, сповісти ме-
ні чим можна тебе зв'язти. **11** І ска-
зав до неї Сампсон: Якщо зв'яжуть
мене новими шнурами, що не роби-
ли роботи ними, ослабну, і буду
так, як один з людей. **12** І взяла Да-
лида нові шнури, і зв'язала ними
Сампсона, і сказала йому: Ось чу-
жинці на тебе, Сампсоне. Засідка ж
сиділа в кімнаті. І зірвано їх з його
рук, наче шнурочок. **13** І сказала
Далида до Сампсона: Аж дотепер
ти мене обманював, і сказав мені
неправду. Сповісти мені, отже, чим
можна тебе зв'язати. І сказав їй:
Якщо сплетеш 7 кучерів волосся
моєї голови з прядивом і вб'єш на
колі в стіну, – і буду слабий, так як
один з людей. **14** І сталося, коли
заспала його Далида посеред її ко-
лін, і по засиплянні взяла Далида 7
кучерів волосся його голови, і
сплела з прядивом, і забила в колі в
стіну, і сказала: Ось чужинці на

Глаⷡ҇, ѕі҃·

Иде самѱонъ [-][1] въ газу, и видѣ тамъ жену
блꙋдницу, и прїиде к неи· И (повѣдаша)[2]
газѡⷨ глющє прїиде самѱон сѣмо. и ѡ-
бꙑидоша (и), и пострѣгоша ему всю нощь
оу вра граⷣ. и потаишасѧ всю нощь глющє,
дондеже (освитаѧ оутро)[3] оубїемъ его· И спа
самѱон до полунощи. и (въстаⷡ)[4] полунощи и
захити двери оу вратъ града [съ обѣима по-
боема][5]. и възвиже ѧ съ заворою и възложи (ѧ)
[на рамѣ свои][6]. и вознесе ѧ на врьхъ горы иже
преⷣ лицемъ хевронемъ, и положи ѧ тамъ· И
бысть посемъ и възлюби жену ѿ водотечи со-
риховы, (-)[7] имѧ (же) ей [далида][8]· И възыидоша
к неи кнѧѕи иноплеменникъ. и рекоша ей прель-
сти (-)[9] и виждь, в чемъ (ему) (есть крѣпость
его)[10] (тако) великаѧ. и чимъ възможемъ нань,
и свѧжемъ его ꙗко смирити его. и мы (тебѣ
даⷣмъ)[11] (-)[12], ҂а҃, и р҃, сребра. И рече [далида][13] къ
самъѱону. повѣжь ми (оубо) в чемъ (ти крѣ-
пость)[14] (сїѧ тако) великаѧ. и чиⷨ свѧжешисѧ
(и смиришисѧ)[15]· И реⷱ ей самѱонъ. аще свѧ-
жутъ мѧ седмїю тѧтивъ мокрыми (и) не
истлѣвшими, і изнемогу, и буду ꙗко единъ ѿ
чл҃къ· И възнесоша ей кнѧѕи ѿ иноплеменникъ
седмь тѧтивъ мокрыхъ (и) не истлѣвшихъ. и
свѧза его ими, (присѣдаху же посаженїи)[16] въ
храмѣ· И реⷱ ему. (се) иноплеменницы на тѧ
самъѱоне. и расꙑпа тѧтивы, ꙗко [кто][17] пре-
торгнетъ соусканїе изгребїи, внегда прежигаеⷮ
огнь, и не оувѣдесѧ крѣпость его· И рече [да-
лида][18] къ самѱону. се прельсти мѧ, (глѧ)[19]
къ мнѣ лжу, нн҃ѣ оубо повѣжь ми чимъ свѧже-
шисѧ· И рече к неи (самѱонъ). аще (-)[20] оувѧжуⷮ
мѧ [оужи новыми. иже не дѣлано ими][21]. (-)[22]
изнемогу и буду ꙗко единъ ѿ чл҃къ· И взѧ
[далида][23] оужа нова и свѧза (ими самѱона)[24], и
реⷱ ему. (се) иноплеменницы на тѧ самѱоне. (-)[25]
посада (же) сидѧше въ храмѣ. и (розорвасѧ)[26] ѿ
руку его ꙗко връвь· И реⷱ [далида][27] къ самѱону
даже до нн҃ѣ прельсти мѧ и гла къ мнѣ лжу.
повѣжь ми (оубо) чим свѧжешисѧ. и реⷱ ей аще
съплетеши, з҃. пленицъ (вла) главы моеѧ съпрѧ-
денїеⷨ и въбїеши на колѣ въ стѣну, и буду
немощенъ ꙗко единъ ѿ чл҃къ· И [бысть][28] (внег-
да оуспи далида его среди колѣну еѧ. и) [по
заспанїю][29] (-)[30] [взѧ далида, з҃, плениц][31] (вла)
главы его, [и сплете съпрѧденїеⷨ и вбозе на
колу][32] въ стѣну, и реⷱ [-][33]. (се) иноплеменницы
на тѧ самѱоне. и възбну ѿ сна своего. і истор-
же [коⷧ][34] съ плетенїеⷨ съ стѣны, и не оувѣдесѧ

крѣпость єго. И рече к немꙋ [далида][35]. како глѥши възлюбихъ тѧ, (а)[36] срдце твоє нѣсть
со мною. се третїє прельсти мѧ, и не повѣда
ми в чемъ крѣпость твоѧ великаꙗ. И бысть
внегда стꙋжи ємꙋ словесы своими [во всѧ
дни][37] и (състꙋженїємъ єѧ велїим оуможе-
сѧ)[38] до оумртвїѧ. И повѣда єи [все срдце][39]
свое, и рече к неи (нѣсть възышла брытва)[40] на
главꙋ мою. яко назиреи (єсмь азъ гꙋ)[41], ѿ оу-
тробы мтри своєа [аще оубо][42] обросꙋсѧ ѿ-
стꙋпитъ ѿ мене крѣпость моѧ, і изнемогꙋ,
и бꙋдꙋ [якоже (и) вси члцы][43]. И видѣ [дали-
да][44] яко повѣда єи [все срдце свое][45]. (-)[46] посла
и възва [кнѕѧ][47] иноплеменни глюще. възыдѣ-
те єдїною, [се яко][48] повѣда ми все срдце свое.
и взыидоша к неи вси кнѧѕи иноплеменникъ,
и принесоша сребро в рꙋкꙋ своєю. И оуспи [дали-
да самѱона на][49] (лонѣ)[50] свое, и възва стри-
гача. и обросꙋ, з, пленицъ (власъ) главы єго.
и нача смѣрѧтисѧ. и ѿстꙋпи крѣпость єго
ѿ него. И ре [далида][51] (къ самѱонꙋ) (се) ино-
племенницы на тѧ самѱоне, и оубꙋдисѧ ѿ
сна своєго. и ре да изыдꙋ (яко і иногда)[52]
истръгнꙋсѧ, и (-)[53] не разꙋмѣ. яко гь ѿ-
стꙋпи ѿ него. І яша єго иноплеменницы і из-
бодоша (ємꙋ очи)[54]. и въведоша и в газꙋ, и
оковаша и пꙋты мѣдѧны. и бѣше мелѧ в
храмѣ темница. И начаша власы главы єго
расти, яко обросꙋли. (-)[55] Кнѧѕи (же) иноплє-
менъник събрашасѧ положити требꙋ великꙋ,
дагонꙋ богꙋ и и веселитисѧ. и рекоша пре-
далъ єсть богъ нашъ в рꙋкꙋ нашꙋ самѱона
врага нашего. И видѣша єго людїє и похвали-
ша (бога ихъ)[56] (яко)[57] рѣша предасть богъ
нашъ (в рꙋкꙋ нашꙋ врага нашего)[58], исказившаго
землю нашꙋ, иже оумножи язвеныꙗ наша. и
бысть єгда възблажа срдце и. и рекоша (приве-
дите)[59] самѱона из храма темничнаго. (-)[60]
да играєтъ пред нами. и призваша самѱона из
храма темничнаго, і играша с ним. и поста-
виша и межи [-][61] столпы. И рече самѱонъ къ
юноши дръжащемꙋ єго за рꙋкꙋ (и) не дѣи ме-
не (-)[62] [да осѧжꙋ][63] столпы (два), на нихже
храм (сеи) оутверженъ єсть (-)[64], (-)[65] да сѧ при-
слоню на нѧ, юноша же сътвори тако. Храмъ
же бѧше полнъ мꙋжїи и жен. тꙋ (же и) вси
кнѧѕи иноплеменникъ. въ храмѣ (же томъ)
до три тысѧщь мꙋжъ и жен. (и) позорꙋюще-
сѧ (и рꙋгающесѧ)[66] самѱонꙋ. и възва сам-
ѱонъ къ (бгꙋ)[67], и рече. [адонаи][68] гди гди (силъ)
помѧни мѧ [нынѣ][69] и оукрѣпи мѧ, (и)[70] єще
(се єдїною)[71] [бже][72], (-)[73] да ѿдам мщенїє єдї-

тебе, Сампсоне. І збудився зі свого
сну, і витягнув кілок з прядивом зі
стіни, і не довідалися про його силу.
15 І сказала до нього Далида: Як ка-
жеш: Полюбив я тебе, – а твоє серце
не є зі мною? Це втретє ти мене об-
манув, і ти не сповістив мені в чому
твоя велика сила. **16** І сталося, що
коли надокучила йому своїми слова-
ми по всі дні, і її великим надокучан-
ням він ослаб до смерті. **17** І він роз-
казав їй все своє серце, і сказав до
неї: Бритва не піднялася до моєї го-
лови, бо я є назиреєм Господеві від
лона своєї матері. Отже, якщо обго-
лять голову, – відійде від мене моя
сила, і ослабну, і буду так, як і всі
люди. **18** І побачила Далида, що звіс-
тив їй все своє серце, послала і по-
кликала князів чужинців, кажучи:
Прийдіть *ще* раз, бо ось він сповістив
мені все своє серце. І прийшли до неї
всі князі чужинців і принесли гроші в
своїх руках. **19** І заспала Далида Сам-
псона на своїм лоні, і покликала фри-
зера, і він остриг 7 кучерів волосся
його голови, – і почав упокорятися, і
його сила відступила від нього. **20** І
сказала Далида до Сампсона: Ось чу-
жинці на тебе, Сампсоне. І збудився
зі свого сну, і сказав: Вийду, так як і
колись, вирвуся, і не зрозумів, що
Господь відступив від нього. **21** І
схопили його чужинці, і вибрали йо-
му очі, і повели його до Ґази, і зв'я-
зали його мідяними оковами, і молов
в домі в'язниці. **22** І волосся його го-
лови почало рости, після того, як був
острижений. **23** Князі ж чужинців
зібралися принести велику жертву
Дагонові, їхньому богові, і розвесели-
тися, і сказали: Наш бог передав у
наші руки Сампсона, нашого ворога.
24 І побачив його народ, і похвалив
їхнього бога, бо сказали: Передав
наш бог в нашу руку того нашого во-
рога, що спустошив нашу землю, я-
кий намножив наших ранених. **25** І
сталося, коли розвеселилося їхнє сер-
це, і сказали: Приведіть Сампсона з
в'язничного дому, хай бавиться пе-
ред нами. І покликали Сампсона з
в'язничного дому, і гралися з ним, і
поставили його між стовпами. **26** І
сказав Сампсон до хлопчини, що йо-
го держав за руку: Та не турбуй мене,
щоб обмацяв я два стовпи, на яких
цей дім закріплений, щоб я на них
оперся. Хлопчина ж вчинив так. **27**
Храм же був повний чоловіків і жі-
нок, там же і всі князі чужинців, в
храмі ж тому до трьох тисяч чолові-
ків і жінок, і тих, що дивилися і кпи-
ли з Сампсона. **28** І закричав Самп-
сон до Бога, і сказав: Адонай, Гос-
поди, Господи Сил, згадай мене нині
і скріпи мене іще ось раз, Боже; хай

раз віддам помсту за мої два ока на филистимцях. **29** І обняв Сампсон оба середні стовпи, на яких же будинок був укріплений, і стояв, держачи один правою рукою і другий лівою. **30** І сказав Сампсон: Хай помре моя душа з цими чужинцями. І схилився з силою, – і впав будинок на князів і на ввесь народ, що з ними. І було мертвих, яких і забив Сампсон у своїй смерті, більше, ніж тих, що він забив у своєму житті. **31** І прийшли його брати і ввесь дім його батька, і взяли його, і пішли, і поховали його між Сараєм і між Етаолем, в гробі Маноя, його батька. Ось же, судив Ізраїля 20 літ. І по Сампсоні встав Емеґар, Енанів син, і опріч худоби, убив він чоловіків, з чужинців, і спас і він Ізраїля.

ною в мѣсто двꙋ ѿ очїю моєю на҃ филистины. І объꙗ самѱонъ оба столпа срѣ҃днѧ, на нею (же) храмина баше оутвержена [-][74]. и (стоаше дръжа)[75] єдінъ (рꙋкою десною)[76], и (другїи лѣвою)[77]. И ре҃ самѱонъ да оумретъ дш҃а моѧ съ иноплеменники (сими). и преклонисѧ крѣпостїю и падесѧ храмина, на кнѧѕи и на вс҃и люди (иже с ними)[78]. и быша мр҃твыхъ иже (и) оумори самѱон въ смр҃ти своей, множаише ꙗже оумори в животѣ свое҃. И снидоша братїѧ єго и весь до҃ ѿц҃а єго. и взѧша и и взыдоша и погребоша и между сараѧ и между (одаолѧ)[79] въ гробѣ маноѧ ѿц҃а єго. (се же)[80] сꙋди ізл҃еви, (лѣтъ, к҃)[81]. (И воста по са҃ѱоне ємегаръ сн҃ъ єнань. и оуби ѿ иноплеменникъ мꙋжїи вн҃ѣ скота и сп҃се и онъ ізл҃ѧ.)

Глава 17

1 І був чоловік з Ефремової гори, його ім’я Миха. **2** І сказав своїй матері: Отже, тисячу і сто срібляків, які в тебе пропали, і ти проклинаєш, і я те почув, і ти сказала в мої вуха; і ось гроші у мене, я їх взяв. І сказала його матір: Благословенний син мій Господеві. **3** І він віддав тисячу і сто срібляків своїй матері, і сказала його матір: Освячуючи, посвятила я гроші Господеві – з моєї руки тобі, моєму синові, – щоб зробити різьблений і вилитий образ; і тепер їх тобі віддам. **4** І він віддав срібло своїй матері, і його матір взяла 200 срібляків і дала їх золотареві, і зробив з них вирізьблений і литий образ; і він був у домі Михи. **5** І Михів дім для нього – дім Бога. І він зробив священичу ризу і тератима, і наповнив руку одному з своїх синів, і був йому за священика. **6** І в тих днях не було царя в Ізраїлі, але те, що, хто бачив правильним в його очах, те чинив. **7** І був юнак з Вифлеєму Юдиного, і з роду і племені Юдиного, – цей же юнак був левітом і жив там. **8** І після цього пішов цей чоловік з міста Вифлеєму Юдиного жити – де знайде місце, і прийшов до Єфремової гори і до Михиного дому, ідучи своєю дорогою. **9** І сказав йому Миха: Звідки ідеш? І сказав йому левіт: Я є з Вифлеєму Юдиного; іду ж жити – де знайду місце. **10** І сказав йому Миха: Осядь зі мною і будь мені батьком і священиком, я тобі дам 10 срібляків на рік і дві одежі, і те, що тобі на життя. І левіт пішов вслід за ним. **11** І він почав мешкати у чоловіка, і юнак став, наче один з його синів. **12** І Миха

Гл҃а, з҃і.

И бысть мꙋжъ ѿ горы єфрѣмлѧ (-)[1] имѧ ємꙋ миха. И ре҃ мт҃ри своей. Тысѧщꙋ (оубо) и р҃, сребреникъ иже изгибе оу тебе и (проклинаєши)[2], (и слыша҃ то). и ре҃ въ оуши мои. (и) се сребро оу мене а҃ взѧ҃ и. и ре҃ мати єго бл҃вен сн҃ъ мои гв҃и. И ѿдасть тысѧщꙋ и р҃, сребрениковъ мт҃ри своеи. и ре҃ мт҃и єго [осщ҃ающе][3] ост҃ихъ сребро гв҃и ѿ рꙋкы моеѧ (тебе) [сн҃ови моємꙋ][4] сътворити (образъ) изваѧнъ и слиѧнъ, и нн҃ѣ ѿдамъ є тебѣ (-)[5]. И ѿдасть сребро мт҃ри своеи. и взѧ мт҃и єго, с҃, сребрениковъ и дасть [и][6] златарю. и сътвори имъ образъ (изваѧнъ) и слїѧнъ. и бысть (се) в домꙋ михи. И [домъ][7] михїинъ ємꙋ домъ б҃а. и сътвори ризꙋ жреческꙋ и (дерадима)[8]. и наполни рꙋкꙋ єдіномꙋ ѿ сн҃овъ своихъ, и бысть ємꙋ въ жречество. (И) в т҃ы дн҃и не бѣаше цр҃ѧ въ ізл҃и. (но ємꙋже сѧ видѣ)[9] правое пре҃ очима єго творѧше. И бы҃ юноша ѿ видлеома (-)[10] іюдина, (и) ѿ рода (и племени) іюдина. (сеи же юноша бы҃)[11] левꙋтинъ и (-)[12] обиташе т҃ꙋ. И (посе҃) иде (сеи) мꙋжъ ѿ града ((видлеома)[13] іюдина)[14]. обитати идеже обрѧщет҃ [мѣсто][15]. и прїиде до горы єфрѣмлѧ [и][16] (-)[17] домꙋ михїина сходѧще въ пꙋть свой. И ре҃ ємꙋ миха ѿкꙋдꙋ идеши. и ре҃ ємꙋ левꙋтинъ азъ єсмь ѿ (видлеома)[18] іюдина (-)[19] идꙋ (же) обитати идѣже обрѧщꙋ [мѣсто][20]. И ре҃ ємꙋ миха сѧди со мною. и бꙋди ми ѿц҃ъ и жрецъ, (-)[21] азъ (т҃и дамъ)[22] (сребрениковъ, і҃)[23], в г҃о, и двое ризы і иже на житїе тебѣ. і иде левгꙋ (въ сл҃ѣ єго). И нача обитати оу мꙋжа и бысть (-)[24] юноша ꙗко єдінъ ѿ сн҃овъ єго. И

напо́лни ми́ха рꙋ́кꙋ левꙵ҄тинꙋ. и҆ бы́сть є҆мꙋ̀ ю҆́-
ноша жре́цъ (-)[25] в̆ домꙋ̀ (є҆го)[26]. И҆ рече ми́ха ны҃нѣ
оу҆вѣ́дѣ ꙗ҆́ко [бл҃го сотвори́тъ][27] ((бг҃ъ)[28] мнѣ̂)[29].
ꙗ҆́ко бы́сть мнѣ̂ левꙵ҄тинъ жре́цъ·

Гл҃а, и҃і·

Въ (тѣ̀ дн҃и)[1] не бѧ́ше цр҃ѧ въ і҆и҃лѣ. и҆ в
(тѣ̀ дн҃и)[2] [племѧ̀ да́ново проша́ше][3] себѣ̀
оу҆ча́стїѧ всели́тисѧ. ꙗ҆́ко не падѐ є҆мꙋ̀
(прича́стїє) до (тѣ́хъ дн҃їи)[4], средѣ̀ пле-
ме́не сн҃овъ і҆и҃ль (-)[5]. И҆ посла́ша сн҃ове да́новы ѿ
(сн҃овъ)[6] свои҆х̑ є҃, мꙋ́жъ ѿ ча́сти (-)[7] (мꙋ́жїє си́л-
ны)[8] ѿ (сара́ка)[9] и҆ (є҆̂ддао́лѧ)[10]. съглѧда́ти
зе́млю і҆ и҆сходи́ти ю҆̀. и҆ реко́ша к ни҆̑мъ, и҆́дете і҆
и҆сходи́те зе́млю. и҆ прї и҆до́ша до горы̀ є҆фрѣ́млѧ
до до́мꙋ миха́ина и҆ ста́ша тꙋ̀· Є҆гда же бѧ́хꙋ
не дале́че до́мꙋ миха́ина. и҆ (-)[11] позна́ша гла́съ
ю҆́ноши [-][12] левꙵ҄тина. и҆ съврати́шасѧ та́мо и҆
реко́ша є҆мꙋ̀. кто̀ (тѧ̀ приведе)[13] сѣ́мо, (-)[14] что̀
(же) твори́ши [в̆ мѣ́сте се́мъ][15] и҆ что̀ ли ти
є҆́сть здѣ̂· И҆ рече и҆̂мъ си́це и҆ си́це, сътворѝ ми
ми́ха, и҆ на́ѧ мѧ, и҆ бы́хъ є҆мꙋ̀ жре҆ц҃ъ И҆ реко́ша
є҆мꙋ̀ въпраша́и оу҆́бо ѡ҆ бз҃ѣ и да оу҆вѣ́мы. а҆́ще
бл҃го годи́тсѧ пꙋ́ть на́шъ, вонь́же мы̂ и҆́демъ
(-)[16]. И҆ рече и҆̂мъ жре́цъ и҆дѣ́те с ми́ро҃м, пре҆д гм҃ъ
пꙋ́ть ва́шъ во́нь́же (-)[17] и҆дѣ́те (-)[18]. І҆ и҆до́ша (в
пꙋ́ть), є҃, мꙋ́жи. и҆ прї и҆до́ша в ла́исъ. и҆ ви-
дѣ́ша лю́ди живꙋ́щаѧ въ не́и, (и҆) сидѧ́ща съ
оу҆пова́нїє҆м (и҆) по разсꙋже́нїю (-)[19], съ молча́нїемъ
(и҆)[20] наде́жею, и҆ не могꙋ́ще гл҃ати сло́ва. занѐ
дале́ко (бѣ́хꙋ)[21] ѿ [сидо́нѧнъ][22], и҆ (ксемꙋ̀) (не
и҆мѣ́ѧхꙋ словеси)[23] [з (никои҆́мъждо) чл҃комъ][24]. И҆
прї и҆до́ша, є҃, мꙋ́жъ къ бра́тїи свое́и въ (да-
ра́оу)[25]. и҆ (є҆съсодао́лъ)[26]. и҆ реко́ша и҆̂мъ бра́тїа
и҆́хъ, что̀ вы̀ (-)[27]. Въста́нѣте і҆ и҆́дем на нѧ
занеже [ви́дѣхомъ зе́млю][28]. и҆ се бл҃га ѕѣ́ло, (а҆)[29]
вы̀ празнꙋ́ете, не лени́тесѧ (-)[30] и҆тѝ прича́сти-
ти землѧ̀. [І҆][31] є҆гда прї и҆дете (и҆) вни́дѣте в
лю́ди живꙋ́щаѧ съ оу҆пова́нїем. (а҆)[32] землѧ̀ пре-
стра́нна (на дѣла́нїє) ꙗ҆́ко преда́сть ю҆̀ (гь҃) бг҃ъ в
рꙋ́ки наша мѣ́сто на не́мже нѣ́сть скꙋ́дость
въ все҆м (-)[33] и҆́же на земли̇̀· И҆ въздвиго́шасѧ [ѿ-
тꙋ́дꙋ съ племе́ни][34] да́нова, ѿ сара́ѧ и҆ є҆сдао́-
ла, х҃, мꙋ́жъ. ѡ҆поѧ҆са́ни въ ѡ҆рꙋ́жїє въполче́нное·
(-)[35] Възыидо́ша и҆ въполчи́шасѧ. въ карї а҆дери́ме
въ і҆ю́дѣ. сего ра́ди прозва́сѧ мѣ́сто то̀ по́лкъ
да́новъ. (и҆) до (сего дн҃е)[36]. се за́ди карї а҆дери́ма·
[И҆][37] минꙋ́ша ѿтꙋ́дꙋ в горꙋ̀ є҆фре́млю. и҆ прї и-
до́ша до до́мꙋ миха́ина· И҆ ѿвѣща́ша, є҃, мꙋ-
же́и ходи́вшїи съглѧда́ти землѧ̀. и҆ реко́ша къ
бра́тїи свое́й. разꙋмѣ́ете ли, ꙗ҆́ко [є҆сть в до́мꙋ
се́мъ][38] ри́за жре́ческа и҆ дерафи́мъ. і҆ и҆зва́ѧно и҆

наповнив руки левітові, і юнак був
йому священиком в його домі. **13** І
сказав Миха: Тепер я пізнав, що
Бог мені вчинить добро, бо левіт
став мені священиком.

Глава 18

1 В тих днях не було царя в
Ізраїлі, і в тих днях Данове плем’я
шукало собі наслiддя, щоб посели-
тися, бо не випало йому наслiддя
до тих днів посеред племен ізраїль-
ських синів. **2** І послали Данові си-
ни з своїх синів 5-ть чоловік, з час-
тини сильних чоловіків, з Сирака і
Еттаола, щоб обстежити землю, і
пройти її; і сказали до них: Підіть і
пройдіть землю. І прийшли до Еф-
ремової гори, до Михиного дому, і
там стали. **3** Як же вони були не-
далеко Михинового дому, і пізнали
голос юнака – левіта, і звернули ту-
ди, і сказали йому: Хто тебе сюди
привів, що ж чиниш на цьому міс-
ці, і що ж тобі є тут? **4** І він сказав
їм: Так і так вчинив мені Миха, і
мене найняв, і я став йому свяще-
ником. **5** І сказали йому: Запитай,
отже, в Бога, і хай довідаємося, чи
доброю буде наша дорога, по якій
ми ідемо. **6** І сказав їм священик:
Ідіть з миром, ваша дорога, по якій
ідете, перед Господом. **7** І пішли по
дорозі 5-ть чоловік, і прийшли до
Лаїса, і побачили народ, що жив в
ньому, і що сидів упевнено і за
приписами, в спокою і надії; і не
могли сказати слова, бо далеко бу-
ли від сидонян, і до цього не мали
угоди з ніякою людиною. **8** І прий-
шли 5-ть чоловіків до їхніх братів,
до Тарау і Ессотаола; і сказали їм
їхні брати: Що ви? **9** Встаньте і
підемо проти них, бо ми землю
побачили, і ось дуже добра, а ви
бездільні, не полініться піти уна-
слідувати землю. **10** І коли прий-
дете, то ввійдете до народу, що жи-
ве впевнено, а земля широка для
праці, бо її передав Господь Бог в
наші руки, місце, на якому немає
браку в усьому, що на землі. **11** І
підвелися звідти, з Данового роду,
з Сарая і Естаола 600 чоловік, під-
перезані військовою зброєю. **12**
Пішли вони і отаборилися в Карія-
теримі, в Юди. Через це назване те
місце Табір Данів, і до цього дня
ось за Каріятеримом. **13** І пішли
звідти в Ефремову гору, і прийшли
до Михиної хати. **14** І відповіли 5-
ть мужів, що ходили обстежити
землю, і сказали до своїх братів: Чи
ви взнали, що є цьому в домі свя-
щенича риза і терафим, і вирізь-
блене, і вилите? То тепер знайте,

що вчините. **15** І звернули туди, і ввійшли до дому юнака-левіта, до Михиної хати, і випитали його в мирі. **16** І 600 чоловік, підперезані військовою зброєю, які з Данових синів, вони стояли при брамових дверях. **17** І пішли 5-ть чоловік, що ходили обстежити землю, і ввійшовши туди, і взяли різьблене, і священичу ризу, і терафим, і вилите – священик же стояв при воротніх дверях; і 600 чоловік, підперезаних військовою зброєю, **18** і ці ввійшли до Михиної хати, і взяли священичу ризу і терафим, вилите і різьблене. І сказав до них священик: Що ви вчинили? **19** І сказали йому: Замовчи і поклади руку собі на уста. Піди з нами, і будь нам батьком і священиком. Чи краще є тобі бути священиком хати одного чоловіка, ніж бути священиком племені і дому, і збору ізраїльського? **20** І зраділо священиче серце, і взяв священичу ризу і терафим, і різьблене, і вилите, і ввійшов посеред народ. **21** І вони повернулися і відійшли, і пустили перед себе дітей і скотину, і його придбане дорогоцінне. **22** Коли ж віддалилися вони від Михиного дому, мужі, що були з Михиновим домом, скликалися і погнали за Дановими синами. **23** І вони закричали до Данових синів – ці ж повернули до них свої лиця і сказали до Михи: Що тобі є, що ти так зібрався? **24** І сказав Миха: Бо моє різьблене, яке я зробив, ви забрали і відвели священика. І ще мені це говорите? І як це ви сказали до мене: Що тобі є? **25** І сказали йому Данові сини: Хай не чується твій голос вслід за нами, хай не повстануть проти вас мужі лютою душею, і покладеш свою душу і душу свого дому. **26** І пішли Данові сини по своїй дорозі. І побачив Миха, що вони є сильніші від них, і повернувся до свого дому. **27** Сини ж Данові взяли те, що зробив Миха, і священика, який був в нього; і прийшли до Луса, до спокійного і впевненого в надії народу, і вигубили їх зброєю, і спалили місто вогнем. **28** І не було того, хто би їх оборонив, бо були далеко від сидонян, бо не було в них угоди з людьми – це ж місто було в долині, яка є недалеко Роавого дому. І збудували там місто, і поселилися в ньому. **29** І назвали місто іменем Дана, за іменем Дановим, їхнього батька, який народився Ізраїлеві, раніше ж ім'я міста було Лаїс. **30** І поставили собі Данові сини різьблене, Йонатан же і його сини були священиками Дановому племені до дня переселення

сълїано. (то)[39] нн҃ѣ оувѣдите что сътворите· И съвратишаса тамо. и внидоша в домъ юноши левїтина в домъ михїинъ. и въпрашаша его [в мире][40]· И х҃, мужъ препоꙗсани въ оружїе полченое. (сїи стоахꙋ)[41] оу дверїи вратныи иже ѿ с҃новъ дановъ· И възыдоша є҃, мужъ ходившїи съгладати землѧ [и][42] вшеше тамо (и) взѧша извалѧно и ризꙋ жреческꙋ, и дерафимъ и сълїано. (-)[43] жрецъ (же) стоѧ оу дверїи вратныи, и х҃, мужъ препоѧсани въ оружїе воинъско. и сїи внидоша в домъ михїинъ. и взѧша (-)[44] ризꙋ жреческꙋ и дераф҃и (солїано) і извалано· И рече к нимъ жрецъ что вы (сътвористе)[45]· И рѣша емꙋ оумолчи, (и) положи рꙋкꙋ (-)[46] на оустѣхъ си. (-)[47] поиди с нами и бꙋди намъ ѿц҃ъ и жрецъ. еда оуне есть тебѣ быти жерцꙋ, (единаго мꙋжа домꙋ)[48]. нежели быти жръцꙋ племени [и домꙋ][49] и сонъма ї҃илева· И възблажѣ ср҃це жреческо. и взѧ ризꙋ жреческꙋю и дерафима і извалѧно и солїано. и вниде посредѣ людеи· И възвратишаса и ѿидоша и пꙋстиша пре собою чада (и скот) и притѧжанїе его ч҃тное (-)[50]. Егда же оудалившимса имъ ѿ домꙋ михїина. (-)[51] мꙋжи иже з домомъ михїином (быша съзвашаса) [и постигоша с҃ны дановы][52]· (И) въпиша (къ)[53] с҃номъ дановымъ. (си же)[54] обратиша (-)[55] лица своѧ (к нимъ), и рѣша къ михаеви что є҃ тебѣ иже (събраса тако)[56]· И рече миха ꙗко извалѧное мое еже сътворихъ [-][57] взѧсте и жръца (ѿведосте)[58] и что ми (се) еще (г҃лете). и что се (рекосте)[59] къ мнѣ что (ти есть)[60]· И рекоша емꙋ с҃нове данови да сѧ не слышитъ г҃ла твои въ слѣ насъ. да не въстанꙋтъ на вы мꙋжи лютою д҃шею. и преложиши д҃шꙋ свою. и д҃шꙋ домꙋ своего· І идоша с҃нове данови въ пꙋть свои. и видѣ миха ꙗко силнеиши сꙋть паче (ихъ)[61], [-][62] и обратисѧ в домъ свои· (-)[63] [С҃нове (же) данови][64] взѧша, еликоже сътвори миха, и жръца иже бысть в него, и прїидоша в (лꙋсꙋ)[65] к люде молчащи, и оуповающимъ [надеждею][66]. і избиша и (орꙋжїемъ)[67], и градъ спалиша [огнемъ][68]· И не [бысть][69] (ихъ) ѿимыи (кто). ꙗко далече (бѣхꙋ)[70] ѿ сидонѧн. (-)[71] рѣчи (бо) не (бѧше)[72] имъ съ ч҃лки. (-)[73] се (же гра бысть) въ оудолїи иже есть (недалече) домꙋ роавлѧ. и съградиша (тꙋ) гра и вселишаса в немъ· И прозваша (градꙋ имѧ)[74] данъ въ имѧ [даново][75] ѿц҃а ихъ, иже сѧ роди ї҃илеви. (-)[76] бѧше (же) (преже имѧ градꙋ лаисъ)[77]· И поставиша себѣ с҃нове данови извалѧно [-][78]. (-)[79] ионаданъ (же)[80] и с҃нове его бахꙋ жръцы, племени дановꙋ до д҃не

преселе́нїѧ землѧ̀. И҆ поста́виша себѣ̀ и҆зва́ѧнѡ
[и҆́же сотвори̑ мі́ха][81] (и҆ стоѧ̀) въ всѧ̀ дни̑ є҆ли́кѡ
бѧ́ше до́мъ бж҃їи в [силѡ́мѣ][82].

Гл҃а, ѳ҃і

И҆ бы́сть въ (ты̑ дни̑)[1] (-)[2] [не бѣ́аше
цр҃ѧ][3] въ і҆и҃ли, и҆ бы́сть мꙋ́жъ леѵі́тинъ
живы́й въ стра́не горы̀ є҆фрѣ́мовы, и҆ поѧ̀
[-][4] себѣ̀ женꙋ̀ пѡло́жницꙋ ѿ (видлео́ма)[5]
і҆ꙋ́дина. И҆ разгнѣ́васѧ на́нь подло́жница є҆го. и҆
ѿи҆́де ѿ него въ до́мъ ѻ҆ц҃а своего. (и҆) въ (ви-
длео́мъ)[6] і҆ꙋ́динъ. и҆ бѣ̀ та́мо, [д҃, мцы][7]. И҆
въста̀ мꙋ́жъ є҆ѧ̀, і҆ и҆де въ слѣ́дъ є҆ѧ̀, гл҃ати
въ срⷣце є҆ѧ̀. да намо́ви ѥ҆ѐ себѣ̀, и҆ да приведе́тъ
є҆ѧ̀ па́ки къ себѣ̀. и҆ ѻ҆́трокъ є҆го с ни́мъ
(бы́сть), и҆ двое ѻ҆слѧ́тъ. [-][8] (-)[9] [си же въведе
и҆ в до҃ ѻ҆ц҃а своего. и҆ видѣ є҆го ѻ҆ц҃ъ ѻ҆трокови́-
цы и҆зы́иде з весе́лїемъ въ срѣ́тенїе є҆го. И҆ ꙋ-
дръжа̀ и҆ те́сть є҆го ѻ҆ц҃ъ ѻ҆трокови́ца, (-)[10] пре-
бы́сть с ни́мъ, г҃, дни̑ и҆ ꙗ҆́ша и҆ пиша. и҆ пре-
лежа тꙋ̑][11]. И҆ бы́сть въ дн҃ь, д҃, (ѻ҆бꙋтрѣ́в-
ши)[12] заꙋ́тра и҆ въста̀, (и҆ сїи) поитѝ. и҆ ре҃
ѻ҆ц҃ъ ѻ҆трокови́ца к зѧтю своемꙋ, ꙋ҆тверъдѝ
срⷣце твоѐ ꙋ҆ломъками хлѣ́ба. и҆ посе́мъ и҆́дете.
И҆ (сѣ́дше)[13] (ѻ҆́ба и҆ ꙗ҆ста)[14] вкꙋ́пѣ и҆ писта. и҆
рече ѻ҆ц҃ъ ѻ҆трокови́ца к мꙋжꙋ. [и҆ди̑][15] (нн҃ѣ и҆)
преспи̑, и҆ вбл҃жа́етъ срⷣце твоѐ. И҆ въста̀ мꙋ́жъ
пои́ти и҆ задръжа̀ є҆го те́сть є҆го, и҆ [-][16] прележа̀
та́мо. И҆ въста́лъ ра́но. въ, (є҃, дн҃ь)[17], да и-
детъ. и҆ ре́клъ ѻ҆ц҃ъ ѻ҆трокови́ца ꙋ҆моцни̑ (ꙋ҆бо)
срⷣце твоѐ хлѣ́бомъ, и҆ (пото́мъ да и҆́дешъ. и҆
та́ко задръжа є҆го)[18] до́ндеже преклони́сѧ дн҃ь и҆
ꙗ҆ли и҆ пили ѻ҆́ба. И҆ ꙋ҆ста́лъ мꙋ́жъ да и҆́детъ
са́мъ и҆ жени́ма є҆го с ни́мъ и҆ ѻ҆́трокъ є҆го. и҆ ре҃
є҆мꙋ те́сть є҆го ѻ҆ц҃ъ ѻ҆трокови́ца. се (нн҃ѣ скон-
чава́етсѧ дн҃ь) на̀ ве́черъ (-)[19] (и҆) прележи здѣ̀
[-][20]. и҆ възвл҃жа́етъ срⷣце твоѐ. и҆ ѻ҆бꙋтрѣ́ете
ꙋ҆́тро въ пꙋ́ть ва́шъ, и҆ ѿи҆́деши въ хра́мъ
свои̑. И҆ не и҆зво́ли мꙋ́жъ прележа́ти. и҆ (въс-
та́въ)[21] ѿи҆́де. и҆ прїи҆де да́ждь пра́мо є҆вꙋсꙋ,
(и҆) сеи є҆ і҆ерлимъ. и҆ с ни́мъ двое ѻ҆слѧ́тъ съ
бре́мены. и҆ жени́ма є҆го с ни́мъ. [И҆][22] (є҆гда) [прї-
и҆до́ша][23] (и҆) [до є҆вꙋ́съ][24] (-)[25] дн҃ь (же) [преклони́-
сѧ къ ве́черꙋ ѕѣло][26], и҆ ре҃ ѻ҆́трокъ к господи́нꙋ
своемꙋ. ходи ꙋ҆бо (-)[27] да сѧ съвратимъ въ гра҃
(сеи и҆е҆вꙋ́съ)[28] (-)[29] да прележи́мъ (тꙋ̑)[30]. И҆ ре҃ [к
немꙋ][31] господи́нъ є҆го. не [съвратимсѧ][32] въ
гра҃ чю́жь, и҆же нѣ́сть ѿ сн҃овъ і҆и҃левъ. (но)[33] да
мине́мъ до гаваѡ́на. И҆ ре҃ къ ѻ҆́трокꙋ си. ходи̑
(-)[34] да приступимъ къ є҆ди́номꙋ ѿ мѣ́ста
(гаваѡ́ньскаго). (-)[35] да прележи́мъ в҃ гаваѡ́нѣ
и҆ли в ра́мѣ. И҆ минꙋ́ша и҆ прїи҆до́ша, [и҆ заи҆де

землі. **31** І поставили собі різьбле-
не, яке зробив Миха, і стояло по всі
дні, в які божий дім був в Силомі.

Глава 19

1 І сталося, що в тих днях не бу-
ло царя в Ізраїлі. І був чоловік-ле-
віт, що жив в стороні Ефремової
гори, і взяв собі жінку-наложницю
з Вифлеєму Юдиного. **2** І розгніва-
лася на нього його наложниця, і ві-
дійшла від нього до хати свого
батька і до Вифлеєму Юдиного, і
була там 4 місяці. **3** І встав її чо-
ловік і пішов вслід за нею, щоб го-
ворити до її серця, щоб намовити її
собі, і щоб привести її знову до се-
бе, і з ним був його хлопець і двоє
ослів. Він же його повів до дому
свого батька, і побачив його батько
молодиці, вийшов з веселістю йому
назустріч. **4** І затримав його тесть
його, батько молодиці, перебув з
ним 3 дні: і їли, і пили, і спали там.
5 І сталося в день 4-й, коли встали
вранці, і встав і цей, щоб піти, і
сказав батько молодиці до свого
зятя: Скріпи твоє серце кусками
хліба, і після цього підете. **6** І сів-
ши, оба і їли разом і пили, і сказав
батько молодиці до чоловіка: Іди
нині і переспи, і звеселиться серце
твоє. **7** І встав чоловік, щоб піти, і
його задержав його тесть, і він пе-
респав там. **8** І встав вранці в 5-му
дні, щоб піти, і сказав батько моло-
диці: Підкріпи, отже, твоє серце
хлібом і потім піди. І так задержав
його, доки не склониться день. І
їли, і пили оба. **9** І встав чоловік,
щоб піти, сам і його заручена з
ним, і його хлопець. І сказав йому
його тесть, батько дівчини: Ось те-
пер клониться день до вечора, і від-
починь тут, і розвеселиться твоє
серце, і встанете вранці у вашу до-
рогу, і відійдеш до своєї хати. **10** І
не згодився чоловік переспати, і
вставши, відійшов, і прийшов аж
напроти Євуса, і це є Єрусалим, і з
ним двоє ослів з вантажем, і його
заручена з ним. **11** І коли прийшли
й до Євуса, день же дуже схилився
до вечора, і сказав хлопець до сво-
го пана: Ходи, отже, звернемо до
цього міста Євуса, переспимо там.
12 І сказав до нього його пан: Не
звернемо до чужого міста, яке не є
з ізраїльських синів, але минемо до
Ґаваона. **13** І сказав до його хлоп-
чини: Ходи, ввійдемо до одного з
ґаваонських міст, переспимо в Ґа-
ваоні, або в Рамі. **14** І минули, і
прийшли, і зайшло сонце близько
Ґаваона, що є Веніяминів. **15** І звер-
нули туди, щоб ввійти переспати в

Ґаваоні, і ввійшовши, він сів на
вулицях, і не було чоловіка, що
ввів би їх до хати, щоб переспати.
16 І ось вийшов старий чоловік з
роботи своєї, з поля, ввечорі, і цей
чоловік з Ефремової гори мешкав
же в Ґаваоні; чоловіки ж міста –
сини Веніяминові. **17** І піднявши
свої очі, побачив чоловіка-мандрів-
ника на вулицях міста, і сказав
чоловікові старець: Куди ідеш,
звідки ж приходиш? **18** І сказав до
нього: Ми прийшли з Вифлеєма
Юдиного і йдемо аж до краю Еф-
ремової гори, звідки я є. І я ходив
до Вифлеєма Юдиного, і тепер іду
до своєї хати, і немає нікого, що
ввів би мене до хати. **19** А солома і
їжа для наших ослів є, і в мене є
хліб і вино і рабі, і дитині, і рабам
немає браку ніякої речі. **20** І сказав
цей: Чоловіче старий, мир тобі; і
недостаток твій на мені, тільки не
відпочивай на вулицях. **21** І ввів
його до своєї хати, і дав його ослам
пашу, і цим помив ноги, і їли, і
пили. **22** І коли розвеселилося їхнє
серце, і ось міські мужі, сини безза-
конників, оточили двір, і б'ючи в
двері, і сказали панові хати, стар-
цеві, кажучи: Виведи чоловіка, що
ввійшов до твоєї хати, щоб ми його
пізнали. **23** Вийшов до них пан
хати і сказав їм: Ні, мої брати, не
вчиніть зла, бо ввійшов цей чоловік
до моєї хати, і не вчините цієї бе-
зумності. **24** Ось дочка моя дівує і
його заручена – виведу обі, і їм
вчините обиду, і їм вчините за тим,
що добре у ваших очах, а чоло-
вікові аж ніяк не вчините цього бе-
зумства. **25** І не побажали чоловіки
його послухати. І чоловік, взявши
його заручену, і вивів її до них; і
пізнали її, і були з нею всю ніч, до
світанку, і відпустили її, коли схо-
дила рання зоря. **26** І прийшла за-
ручена на світанку, і впала при
дверях брами двору чоловіка, де
був її чоловік. **27** І встав її пан
вранці, відкрив двері хати і вий-
шов, щоб піти в дорогу свою, і ось
його наречена лежала, і її руки на
передвер'ю. **28** І він сказав до неї:
Встань, підемо, і вона не відповіла
йому, бо була наче мертва, і поклав
її на осла, і встав чоловік, і відій-
шов до свого місця. **29** І прийшов
до своєї хати, і взяв меч, і взявши
свою заручену, і розрубав її по її
костях на 12-ть частин, і послав її
до всіх племен Ізраїля. **30** І було,
що кожний, хто її побачив, і сказав
що: Не сталося ані не бачилося
такого від дня виходу ізраїльських
синів з єгипетської землі аж до
сьогодні. І він заповів чоловікам,

слнце][36] близъ гаваона, иже есть веніаминь· И
съвратишаса тамо вънисти прележати въ
гаваонѣ. и (въшедше сѣде)[37] на (стегна)[38]. и не
[бысть][39] мужа въводащаго ихъ в домъ прележати· И се мужъ старь изыиде съ (дѣла своего)[40] ѿ поля въ вечеръ, и (сей) мужъ ѿ горы
ефреѣмля. (-)[41] обѣтоваше (же) въ гаваонѣ.
(-)[42] мужи (же) (градстіи)[43] снове веніамини· И
възведе очи [свои][44] видѣ мужа путника на
стегнахъ градныи, и рече мужу старецъ камо
идеши (-)[45] ѿкуду (ли) градеши· И рече к нему
(пріидохомъ)[46] ѿ (видлеома)[47] іюдина (і идемъ)
даже до конецъ горы ефреѣмля (ѿкуду азъ
есмь)[48]. и ходих до (видлеома)[49] іюдина. и (нынѣ)
(иду в домъ свои)[50], и нѣсть (никтоже)[51] въведыи
мя в домъ· (что)[52] плевы и пища (осляте нашимъ есть)[53]. и (мнѣ хлѣбъ и вино есть)[54]. и
отроковицы [-][55] и отроку, (и) рабомъ нѣсть
скудно никоея вещи· И рече (сіи) мужу старъ
миръ тебѣ. (и)[56] недостатокъ твои на мнѣ.
обаче на стегнахъ не лази. и въведе и в домъ свои
и предложи ослятомъ его (пищу). и (сии оумыи
нозѣ)[57]. и ядоша и пиша· (И) егда (-)[58] възвеселися сердце ихъ. и се мужи градстіи снове безаконникъ. обыидоша дворъ и [біюще][59] въ двери. и
рѣша (-)[60] господину дома старцу глаголюще изведи мужа иже вниде в домъ твои. да познаемъ
его· (-)[61] Изыиде к нимъ (-)[62] господинъ дому и
рече имъ. ни братіа (мои) не сътворите зла. въшедшу мужу сему в домъ мои. (и) не сътворите безуміа сего· Се дщи моа дѣвою, и женима
его да изведу (обѣ)[63] [и обидѣте я][64]. и сътворите има по благости очію вашею. (а)[65] мужу (-)[66] не сътворите (никакоже)[67] безуміа сего·
И не изволиша мужи послушати его. и емъ
мужъ женимую его і изведе ю к ним (-)[68] и познали ю. и быша с нею всю нощь до свѣта. и
ѿпустиша ю егда въсходи денница· И пріиде
женима къ заоутрію. и паде оу дверіи вратныхъ, двору мужа идеже бяше мужъ ея (-)[69].
и въста господин ея заоутра (-)[70] ѿвръзе двери
храму, і изыиде поити въ путь свои, и се (-)[71]
женима его лежаше (-)[72], и руцѣ ея на предверію· И рече к неи въстани (-)[73] да идемъ, и не
ѿвѣща ему [бяше бо (яко) мертва][74], и възложи ю на осля, и въста мужъ и поиде на мѣсто
свое· И пріиде въ домъ свои, и взя ножъ и емъ женимую свою, и раздроби ю по костемъ ея на, ві,
частіи, и посла (ю)[75] въ вся племена ізраилева· И
быша вси видяще (ю, и) рекоша, (яко) нѣсть
было ни видѣно сице, ѿ дне шествіа сновъ ізраилевъ
ѿ [земля][76] егупетски, даже (до днесь)[77], и запо-

вѣ́да мꙋже́мъ и҆̀же посла̀ гл҃ющи си́це гл҃ите къ всемꙋ̀ (-)[78] і҆и҃лю [-][79] (вонми́те себѣ̀ се) оу҆ста́вите вы са́ми (ѡ҆ се́мъ совѣ́тъ)[80] и҆ гл҃ите·

Гл҃а, к҃·

іѡ҃сі́а ӏ И҆зыидо́ша* вси сн҃ове і҆и҃лєви, и҆ събра́шасѧ ве́сь со́ньмъ ꙗ҆́ко (є҆ди́нъ мꙋ́жъ)[1]. ѿ да́на и҆ до вирса́вїа, и҆ землѧ̀ галаа́дска къ гв҃и оу҆ маси́ѳе· И҆ ста́ша старѣ́ишины всѣ́хъ лю́дїи (и҆) всѧ̀ племе́на і҆и҃лєва в со́нмѣ лю́дїи бж҃їи. у҃, ты́сѧщь мꙋ́жъ пѣ́шиⷯ възъдвигнꙋ́щихъ ѻ҆рꙋ́жїа· И҆ слы́шаша сн҃ове венїами́ни, ꙗ҆́ко и҆зыидо́ша сн҃ове і҆и҃левы [-][2] въ маси́ѳъ, и҆ реко́ша сн҃ове і҆и҃левы гл҃ите гдѣ̀ бы́сть ѕло́ба сїа· И҆ ѿвѣща̀ мꙋ́жъ левꙋ́тинъ, мꙋ́жъ жены̀ оу҆мо́реныѧ (гл҃ѧ)[3], въ гаваѡ́нѣ венїами́нѣ. прїидо́хъ а҆́зъ и҆ жени́ма моа̀ прележа́ти· И҆ въста́ша на́ мѧ мꙋ́жи гаваѡ҆́стїи. и҆ ѻ҆быидо́ша мѧ въ дво́рѣ но́щїю. и҆ (хотѣ́шꙋ мѧ)[4] оу҆би́ти и҆ жени́мꙋю мою ѻ҆би́дѣша, и҆ ѻ҆брꙋга́ша (-)[5] и҆ оу҆́мре. И҆ взѧ̑ женꙋ̀ свою и҆ раздроби́хъ ю̑. и҆ посла̑ (ю̑) въ всѧ̀ предѣ́лы прича́стїа і҆и҃лєва, ꙗ҆́ко сътвори́ша безꙋ́мїе въ і҆и҃ли· Се̑ вси вы̀ сн҃ове і҆и҃левы дадѣ́те (и҆мъ)[6] сло́во и҆ совѣ́тъ· И҆ въста́ша вси лю́дїе ꙗ҆́ко (є҆ди́нъ мꙋ́жъ)[7] гл҃юще. не (ѿи҆́детъ)[8] мꙋ́жъ въ хра́мъ свои. и҆ не оу҆клони́мсѧ (-)[9] въ до̑ на́шь· И҆ нн҃ѣ (сло́во се)[10] сътвори́мъ гаваѡ́нꙋ. да взы́идемъ на нь̀ по жре́бїю, и҆ да по́немемъ по, і҃, мꙋ́жъ, ѿ р҃, [въ всѣ́хъ племе́нехъ і҆и҃левѣ̑][11], и҆ р҃, ѿ ты́сѧщи. и҆ ҂а. ѿ тмы̀· (И҆ ти да и҆дꙋ́тъ) взѧ́ти бра́шно лю́демъ (на съвръше́нїе и҆сходѧ́щимъ)[12]. въ гава́ю венїами́ню. [и҆ сътворѧ́тъ є҆мꙋ̀][13] по всемꙋ̀ съгрѣше́нїю и҆̀же [сътвори̑][14] въ і҆и҃ли· И҆ събра́шасѧ вси мꙋ́жи і҆и҃левы [къ гра́дꙋ][15], ꙗ҆́ко є҆ди́нъ мꙋ́жъ (ѿ гра̑) и҆сходѧ́ще· И҆ распꙋсти́ша племе́на і҆и҃левы, мꙋ́жи въ все̑ племѧ̀ венїами́не. гл҃юще что̑ (є҆́сть) ѕло́ба си бы́вшаѧ въ ва́съ· И҆ нн҃ѣ дади́те мꙋ́жи беззако́нни и҆̀же въ гава́и сн҃овъ велїа́ловыхъ, и҆ да оу҆мори̑ и҆хъ, и҆ ѻ҆чи́стимъ ѕло ѿ і҆и҃лѧ. и҆ не и҆зво́лиша сн҃ове венїами́ни послꙋ́шати гла́са бра́тїи своеѧ сн҃овъ і҆и҃левъ· (Но̑)[16] събра́шасѧ сн҃ове венїами́ни ѿ гра́довъ и҆хъ в гава́ю, и҆зы́ити на по́лкъ сн҃овъ і҆и҃левъ· И҆ сочто́шасѧ сн҃ове венїами́ни (ѿ гра́да) в (то́и дн҃ь)[17] (-)[18]. к҃, и҆ є҃, ты́сѧщь мꙋ́жъ въздвигнꙋ́щихъ ѻ҆рꙋ́жїа кромѣ̀ живꙋ́щихъ в гава́ле. и҆̀же сочте́сѧ, з҃, с҃, (и҆ к҃,) мꙋ́жъ (-)[19] и҆збра́нныⷯ [ѿ всѣ̑ лю́деи][20]. ѻ҆бое́мꙋ хꙋдо́жни (сїи вси)[21] пра́щницы ме́щꙋще ка́менїе къ вла́сꙋ и҆ не грѣша́юще· И҆ всѣ̀ мꙋ́жеи і҆и҃левъ сочте́сѧ ра́звѣ сн҃овъ венїами́новыⷯ. у҃, ты́сѧщь мꙋ́жъ възвиза́ющихъ ѻ҆рꙋ́жїе, (и҆) вси сїи мꙋ́жи

яких вислав, кажучи: Так говоріть до всього Ізраїля: Зважте собі, ось зробіть ви самі про це раду, і скажіть.

Глава 20

1 І *вийшли всі ізраїльські сини, і зібрався ввесь збір, як один чоловік, від Дана і до Вирсавії і ґалаадської землі, до Господа, до Масити. йос. 10 **2** І стали старшини всього народу і всі ізраїльські племена в зборі божого народу: 400 тисяч піших чоловік, що носять зброю. **3** І почули Веніяминові сини, що вийшли ізраїльські сини до Масити. І сказали ізраїльські сини: Скажіть де сталося це зло. **4** І відповів чоловік-левіт, муж убитої жінки, кажучи: В Ґаваоні Веніяминовім. Прийшов я і моя заручена, щоб переспати. **5** І піднялися проти мене ґаваонські чоловіки, і окружили мене в дворі вночі, і хотіли мене вбити, і обидили мою заручену, і коли наглумились, і вона померла. **6** І взяв я свою жінку, і я її поділив, і я її послав до кожної околиці ізраїльського насліддя, бо вчинили безумність в Ізраїлі. **7** Ось всі ви, ізраїльські сини, дайте їм слово і раду. **8** І встав ввесь народ, як один чоловік, кажучи: Не відійде чоловік до свого мешкання, і не подамося до наших домів. **9** І тепер вчинемо це слово Ґаваонові: підемо проти нього за жеребом; **10** і візьмемо по 10-ть чоловік зі 100, з усіх ізраїльських племен, і 100 – з тисячі, і 1000 – з 10000. І хай ті ідуть, щоб взяти їжу народові, щоб забезпечити тих, що ідуть до Ґаваї Веніяминової. І вчинять з ним за всім гріхом, який він вчинив в Ізраїлі. **11** І зібралися всі ізраїльські чоловіки до міста, як один чоловік, приходячи з міст. **12** І відпустили ізраїльські племена чоловіків до всього Веніяминового племені, кажучи: Що це за зло, що сталося у вас? **13** І тепер дайте беззаконних мужів, які в Ґаваї, Веліярових синів, і уб'ємо їх, і очистимо зло з Ізраїля. І не забажали Веніяминові сини послухатися голосу своїх братів, ізраїльсьлих синів. **14** Але зібралися Веніяминові сини з їхніх міст до Ґаваї, щоб вийти проти полку ізраїльских синів. **15** І зробили Веніяминові сини перепис з міста в тому дні: 20 і 5 тисяч чоловік, що несуть зброю, опріч тих, що живуть в Ґавалі, в якому почислено 7 сот і 20 чоловік, вибраних з усіх людей, **16** що орудують обома руками. Ці всі лучники, що кидають камінням в волосину і не схибнуть. **17** І почислено всіх ізраїльських чоловіків, за ви-

нятком Веніяминових синів: 400 ти-
сяч чоловік, що несуть зброю; і всі ці
чоловіки вояки. **18** І вони встали,
пішли до Ветиля, і запитали у Бога, і
сказали ізрїльські сини: Хто з нас
піде вождем попереду, щоб воювати
з Веніяминовими синами? І сказав
Господь: Хай піде Юда на переді. **19**
І встали ізраїльські сини вдосвіта, і
стали в лави проти Ґаваона. **20** І вий-
шов кожний ізраїльський чоловік на
війну з Веніямином. І стали в лави
проти Веніямина ізраїльські чолові-
ки, до бою проти Ґаваї. **21** Вийшли
сини Веніяминові з Ґаваона і ви-
губили в Ізраїлі в тому дні 22000 му-
жів на землі. **22** І скріпився кожний
ізраїльський чоловік, і додали зійтися
до бою на місці, де зійшлися в пер-
шому дні. **23** І пішли ізраїльські си-
ни, і плакали перед Господом до ве-
чора, і запитали Господа, кажучи: Чи
додамо ще приступити до бою з
Веніяминовим сином, нашим бра-
том? І сказав Господь: Підете проти
нього. **24** І прийшли ізраїльські сини
до Веніяминових синів в 2-му дні. **25**
І вийшли Веніяминові сини проти
них з Ґаваона в 2-му дні, і вигубили
ще 18000 чоловік з ізраїльських синів
на землі. Ці всі, що носять зброю. **26**
І пішли всі ізраїльські сини і ввесь
народ до Ветилю, і плакали, і сіли
перед Господом, і постили в тому дні
аж до вечора, і принесли цілопалення
спасіння в тому дні перед Господом.
27 І там кивот господнього завіту в
тих днях. **28** І Тинеес, Еліазарів син,
син Ааронoвий, стояв перед ним в
тих днях. І запитали ізраїльські сини,
кажучи: Чи ще додамо вийти на бій з
Веніяминовим сином, нашим братом,
чи залишимо? І сказав Господь: Пі-
діть, бо завтра дам їх у ваші руки. **29**
І поклали ізраїльські сини засідку
довкруги Ґаваона. **30** І вийшли ізра-
їльські сини проти Веніяминових си-
нів в третьому дні, і стали до бою
проти Ґаваона, так як раз і раз. **31**
Вийшли Веніяминові сини проти на-
роду, і відійшли від міста, і почали
убивати ранених людей, так як пер-
ший раз і другий, – на дорозі, яка є
одинока, що сходить до Ветиля, а
друга до Ґаваї, – яких 30-ть чоловік в
Ізраїлі. **32** І сказали Веніяминові си-
ни: Падуть перед нами, так як і ра-
ніше. Сини ж ізраїльські сказали:
Втікаймо, відведемо їх від міста на
дороги. **33** І вчинили так, і кожний
ізраїльський чоловік встав зі свого
місця, і стали до бою в Валатамарі.
Засідка ж ізраїльська вийшла з місця
свого, з заходу Ґаваї. **34** І пішли про-
ти Ґавай 10 тисяч вибраних чоловіків
з усього Ізраїля, і битва була тяжкою.
Ці не розуміли, що на них сходить

воини. И въсташа възыидоша в ведиль и въпрашаша оу Б҃а. и рекоша с҃нове і҃илеви, кто (ѿ на҃ възыиде҃)[22] въжемъ прьвое, въевати съ [с҃ньми веніаминовыми][23]. и ре҃ г҃ь іюда да възыидетъ въ начатокъ. И въсташа с҃нове і҃илеви [заоутра][24], и въпо҃чишасѧ в гаваона. І изыиде весь м҃у. і҃илевъ на брань съ веніаминомъ. и ополчишасѧ на (веніамина)[25] (мужи і҃илевы на брань)[26] въ гаваю. (-)[27] Изыидоша с҃нове веніаминови, и [гаваона][28]. і избиша въ і҃или в (тои д҃нь)[29]. к҃в, мужъ на земли. И оукрѣписѧ (весь) мужъ і҃илевъ. и приложиша снитисѧ в по҃къ на мѣсто идеже снидошасѧ [-][30] въ д҃нь прьвыи. И възыидоша с҃нове і҃илеви, и плакашасѧ пре҃ г҃мъ до вечера. и въпрашаша г҃а г҃люще. аще [приложимъ][31] (еще) приступити в по҃къ къ [с҃номъ веніамини҃][32] брата [нашего][33]. и ре҃ г҃ь възыидете к [нимъ][34]. И пріидоша с҃нове і҃илеви къ [с҃номъ веніаминемъ][35], въ д҃нь, в҃. і [изыидоша с҃нове веніамини][36] противу имъ, ѿ гаваона въ д҃нь, в҃. і избиша (еще) ѿ [с҃новъ і҃илевъ][37]. и҃і, м҃у на зе҃ли. (сіи вси)[38] въздвизающе оружіе. И взыидоша вси с҃нове і҃илеви и вси людіе (-)[39] въ ведиль и плакашасѧ, [и сѣдоша][40] пре҃ г҃мъ, и постишасѧ в (тои д҃нь)[41] [даже къ вечеру][42]. и вънесоша всесъжженіе с҃пеніѧ (в тои д҃нь) пре҃ г҃мъ [-][43] и ту ковчегъ завѣта г҃нѧ. в (ты д҃ни)[44], и (динеесъ)[45] с҃нъ еліазаровъ, с҃на аарона, престоѧ пре҃ нимъ в (ты д҃ни)[46]. [И въпрашаше с҃нове і҃илевы][47] г҃люще. аще [приложимъ][48] (взыити еще)[49] на полкъ къ с҃номъ веніамине҃. брата [нашего][50]. или оставимъ. И рече г҃ь взыидѣте, ꙗко оутро [да҃ ѧ в руки ваша][51]. И по҃ставиша с҃нове і҃илевы по҃саду [(ок҃ръ гаваона)[52]][53]. [И взыидоша с҃нове і҃илеви къ с҃номъ веніаминемъ][54] въ д҃нь третіи и въпо҃чишасѧ на гаваона ꙗко едіною, и едіною. (-)[55] Изыидоша с҃нове веніамини противу люде҃, и протѧгошасѧ из града. и начаша оубивати людіи [оуꙗзвленыхъ][56]. ꙗко прьвое и (второе)[57] на пути, иже есть едіи сходѧи въ ведиль, (а другіи)[58] [-][59] въ гаваи (-)[60]. ꙗко л҃, мужъ въ і҃или. И рекоша с҃нве веніамини, падаютъ пре҃ нами ꙗко и прежде. (-)[61] с҃нове (же) і҃илеви рекоша. побѣгнемъ (-)[62] да (ѧ изведемъ)[63] из града на пути. [И сътвориша тако][64] и вси мужи і҃илеви въсташа ѿ мѣста своего. и снидошасѧ въ (валадамарѣ)[65]. (-)[66] по҃сада (же) і҃илева изыиде ѿ мѣста своего. ѿ запада гаваи. И пріиде противу гавае҃, і҃, тысѧщь мужъ избранныхъ ѿ всего і҃илѧ, и [полкъ

ѹ҆силе́нъ][67]. (-)[68] сі́и не разꙋмѣ́ша ꙗ҆́ко постиза́-
етъ а҆̀ ѕло· И҆ побі́ гь҃ веніа҆ми́на [пре҃ сн҃ы і҆и҃-
левыми][69], и҆ раꙁсы́паша сн҃ве і҆и҃лви ѿ веніа҆ми́на
в (то́и дн҃ь)[70] ,к҃є, и҆ р҃, мꙋж҃ (и҆) (сі́и вс҃и)[71] во́-
двиза́ющє ѻ҆рꙋ́жїє· И҆ [ви́дѣша сн҃ове веніа҆ми́ни][72],
ꙗ҆́ко и҆збі́ша и҆́хъ. и҆ да́ша (мѣ́сто сн҃ове і҆и҃леви
веніа҆ми́нꙋ)[73]. ꙗ҆́ко ѹ҆пова́ша по́са́дамъ и҆́же по́са-
ди́ша ѹ҆ гава́и· И҆ (подви́жеса по́сѣ́д)[74] і҆ и҆зы́иде
в гава́ю (и҆ нача́ша трꙋби́ти)[75] і҆ и҆збі́ша весь
гра҃ ѻ҆́стрїемъ меча́· [І҆и҃льтане же и҆мѣ́хꙋ зна́-
менїє][76] со по́сѣдомъ (є҆гда̀ зажгꙋ́тъ гра҃ мꙋж҃
же принесъ ме́чь къ по́са́де. на зна́менїє, да за-
па́ла и дымъ да ѹ҆мно́житса и҆з гра́да)[77]· (Є҆г-
да бо възвра́тиса)[78] і҆и҃ль въ ра́ть. (-)[79] веніа҆-
ми́н (же) нача̀ ѹ҆бива́ти ꙗ҆звенны҃ въ (-)[80] і҆и҃ли,
до, л҃, мꙋж҃ ꙗ҆́ко реко́ша, паки паде́нїемъ па-
дꙋ́тъ пре҃ на́ми. ꙗ҆́коже и҆ [прь́вьи по́лкъ][81]· (Є҆г-
да́ же ꙗ҆ви́са)[82] ѻ҆́гнь (и҆схода̀)[83] ѿ гра́да (и҆)
сто́лпъ ды́менъ, и҆ ѻ҆зрѣ́са веніам҃и за са, и҆ се
възы́иде ско́нча́нїе гра́дꙋ до не́си· (-)[84] Мꙋж҃ (же)
і҆и҃левъ возвра́тиса. и҆ [разбего́шаса][85] (сн҃ве)[86] ве-
ніа҆ми́ни. [ви́дѣша бо ꙗ҆́ко возвраща́шеса на [не-
го][87] ѕло][88]· И҆ ѿбѣго́ша пре҃ [сн҃ы і҆и҃левыми][89] на
пꙋти̇̀ пꙋстыня, (-)[90] [по́к][91] (же) подвигнꙋлъса
на́ на. і҆ и҆́же ѿ гра́да бі́ахꙋ [а҆][92] средѣ себѐ·
И҆ [побива́хꙋ веніа҆ми́на, и҆ гна́ша (-)[93] за па́тъ
є҆мꙋ до гава́а][94], безъ ѿпочива́нїа, и҆ потопта́-
ша и҆́хъ даже проти́вꙋ гавао́на на восто́къ сл҃н-
цꙋ· И҆ падо́ша ѿ веніа҆ми́на, ,и҃і, мꙋж҃. (и҆) [си
вс҃и][95] (и҆) мꙋжи си́лни· [И҆ ѻ҆зрѣ́вшеса ѻ҆ста́в-
шеи][96] и҆ пробѣго́ша въ пꙋсты́ню къ камы́кꙋ
реммо́ню. и҆ собира́хꙋ (и҆́хъ ꙗ҆́ко ѻ҆ставшеє ѿ ви-
на̀) по стеза҃, ,є҃, м҃ꙋ и҆ гна́ша въ слѣ҃ и҆́хъ до
(гаваа́да)[97]. і҆ и҆збі́ша ѿ ни҃, ,в҃, мꙋж҃· И҆ бысть
всѣ́хъ (мꙋжъ) па҃шихъ ѿ веніа҆ми́на (въ то́и
дн҃ь, ,к҃є, мꙋжеи въздвиза́ющи҃ ѻ҆рꙋ́жїє)[98], [вс҃и
си][99] мꙋжи си́лнїи· [И҆ ѻ҆зрѣ́шаса ѻ҆ста́вшїи][100],
и҆ въбѣго́ша въ пꙋсты́ню къ камы́кꙋ реммо́-
ню, х҃, м҃ꙋ. и҆ сѣдѣ́ша въ камы́цѣ ре҃мони, д҃,
м҃цѣ· (-)[101] [Сн҃ове][102] (же) і҆и҃леви [во҃вратиша́са
къ][103] сн҃омъ веніа҆ми́не҃· і҆ и҆збі́ша а҆̀ (ѻ҆рꙋжї-
емъ)[104] ѿ гра́да вн҃е. [и҆][105] (-)[106] скотъ [и҆][107]
(-)[108] все є҆́же ѻ҆брѣ́теса въ вс҃ѣ гра́дехъ, и҆ гра́-
ды (вса) ѻ҆брѣ́шаа́са [и҆зожго́ша][109] ѻ҆гнемъ·

Гл҃а, к҃а·

С[н҃ове (же)[1] і҆и҃леви кла́шаса][2] въ масидѣ
гл҃юще, мꙋжъ ѿ на҃ да не да́стъ (веніа҆-
ми́нꙋ дщере своеа)[3] в҃ женꙋ· И҆ прїидоша
лю́ди въ [-][4] веди́ль. и сѣдѣ́ша тꙋ до́
вечера пре҃ (гм҃ъ)[5]. и҆ въздвиго́ша гл҃а свои, и҆
пла́кашеса пла́чемъ велі́имъ· И҆ реко́ша въсꙋю

зло. **35** І побив Господь Веніямина
перед ізраїльськими синами, і вигу-
били ізраїльські сини з Веніямина в
тому дні 25000 і 100 чоловік, – і це
всі, що носять зброю. **36** І побачили
Веніяминові сини, що вибили їх, і
дали місце ізраїльські сини Веня-
мінові, бо надіялися на засідку, яку
поклали проти Ґавай. **37** І рушила
засідка, і вийшла до Ґавай, і почали
трубити, і вибили все місто лезом
меча. **38** Ізраїльтяни ж мали знак з
засідкою: коли запалять місто, чо-
ловік же принесе меча до засідки
на знак, щоб запалили і щоб був ве-
ликий дим з міста. **39** Бо коли по-
вернувся Ізраїль в битві, Веніямин
же почав убивати ранених в Ізраїлі,
до 30 чоловік, бо сказали: Знову па-
дінням падуть перед нами, так як і
в першій битві. **40** Коли ж з'явився
вогонь, що виходив з міста, і стовп
диму, і озирнувся Веніямин позад
себе – і ось піднеслося викінчення
міста до неба. **41** Чоловік же із-
раїльський повернувся, і розбіглися
Веніяминові сини, бо побачили, що
повертається на них зло. **42** І по-
бігли перед ізраїльськими синами
на дорогу пустині, битва ж його за-
хопила, і ці з міста били їх посеред
себе. **43** І били Веніямина, і гнали
за його п'ятою до Ґаваї без відпо-
чинку; і потоптали їх і напроти Ґа-
ваона, на сході сонця. **44** І впали з
Веніямина 18000 чоловік, – і ці всі
сильні чоловіки. **45** І осталі, огля-
нувшись, і втекли до пустині, до
Реммонового каменя; і збирали їх,
як останки з винограду, по дорогах
– 5000 чоловік; і гналися вслід за
ними до Ґаваада, і побили з них
2000 чоловік. **46** І було всіх чоло-
вік, що впали з Веніямина в тому
дні 25000 чоловік, що несли зброю,
– всі ці сильні чоловіки. **47** І
оглянулися осталі, і втекли до пус-
тині, до Реммонового каменя – 600
чоловік; і сиділи у Реммоновім ка-
мені 4 місяці. **48** Сини ж ізраїльські
повернулися до Веніяминових си-
нів і вигубили їх зброєю від міста,
ззовні, і скотину, і все, що знай-
шлося в усіх містах, і всі міста, що
знайшлися, спалили вогнем.

Глава 21

1 Сини ж ізраїльські поклялися в
Маситі, кажучи: *Ніякий* чоловік, з
нас, хай не дасть Веніяминові свою
дочку за жінку. **2** І прийшов народ
до Ветиля, і сиділи там до вечора
перед Господом, і підняли свій
голос, і плакали великим плачем.

3 І сказали: Чому, Господи, Боже із-
раїлів, сталося таке сьогодні в Ізраїлі,
що відлучилося від Ізраїля одне пле-
м'я? **4** І сталося, що на другий день
встав народ, і збудували там жер-
товник, і принесли цілопалення спа-
сіння. **5** І сказали ізраїльські сини:
Хто є той, що не прийшов до збору, з
усіх ізраїльських племен, до Госпо-
да? Бо велика клятва була на тих, що
не прийшли до Господа до Масит, ка-
жучи: Хай вимруть смертю. **6** І по-
тішали себе ізраїльські сини за Веня-
мином, своїм братом, і сказали: І сьо-
годні відрубано одне плем'я з Ізраїля.
7 Що вчинемо тим, що осталися, від-
носно жінок? А ми поклялися Госпо-
дом не дати їм з наших дочок в жін-
ки. **8** І сказали: Хто є одне, з ізраїль-
ських племен, яке не пішло до Гос-
пода до Масит? І ось не прийшов до
табору ні один з Ависа ґалаадського,
до збору. **9** І провірено народ, і ось не
було там чоловіка, з тих, що жили в
Ависі ґалаадовім. **10** І послали туди
збір: 12000 чоловік війська, і запові-
ли їм, кажучи: Підіть і вигубіть збро-
єю тих, що живуть в Ависі ґалаадо-
вім, жінок і народ. **11** Це ж вчините
всьому чоловічому роду і кожній
жінці, що пізнала чоловіче ложе – ви-
губите, а дівчат оставте живими. І
так вчинили. **12** І знайшли, з тих, що
жили в Явисі ґалаадовім, 400 дівчат-
дівиць, які не пізнали чоловічого ло-
жа; і привели їх до табору, до Сило-
ма, що є в ханаанській землі. **13** І
послав ввесь збір, і говорили до Ве-
ніяминових синів, що в Реммоновім
камені, і прикликали їх з миром. **14** І
повернувся Веніямин до ізраїльських
синів в тому часі, і дали їм ізраїльські
сини жінок, яких живими зберегли, з
дочок Ависа ґалаадового. І вгодили
їм так. **15** І народ же потішився Ве-
ніямином, бо зробив Господь: розрив
між ізраїльськими племенами. **16** І
сказали старшини збору: Що зроби-
мо для осталих, відносно жінок? Бо
згинула у Веніямина жінка. **17** І як
буде з насліддям уцілілих з Веніями-
на, щоб не згинуло плем'я з Ізраїля.
18 А ми не зможемо дати їм жінок з
наших дочок, бо ізраїльські сини по-
клялися, кажучи: Проклятий, хто дає
жінку Веніяминові. **19** І сказали: Ось
свято Господеві в Силомі – з днів до
днів, – яке є з півночі до Ветиля, на
сході сонця, в дорозі, що йде з Ве-
тиля до Сихем, і з півдня Левона. **20** І
заповіли Веніяминовим синам, кажу-
чи: Підіть і засядьте в виноградни-
ках, **21** і дивіться, коли вийдуть доч-
ки тих, що живуть в Силомі, танцю-
вати в групах: вийдете з виноград-
ників і захопите – чоловік жінку собі
з силомських дочок, *і* відійдете до

ги бе їилевъ, бысть сице (днесь) въ їили. еже
ѿлучисѧ (-)[6] ѿ їила племѧ̀ є̃дино· И̃ бысть
наоутрїа (-)[7] о̃бутрѣша людїе. и̃ съградиша
ту о̃лтарь. и̃ възнесоша всесъжженїе спсенїа·
И̃ рекоша сн̃ове їилви кто (есть) иже не възъ-
шелъ въ соборъ ѿ всѣхъ племенъ їиль къ
гу. ꙗко (велика клатва)[8] бяше, не вшедшим
къ гу въ (масидъ)[9], гл̃юще да [измру смр-
тїю][10]· И̃ жалѣша сн̃ове їилеви о̃ венїаминѣ
брате свое̃. и̃ рекоша и̃ о̃сѣчено дн̃е (є̃дино пле-
мѧ)[11] ѿ їила· что сътворимъ о̃ставшихъ о̃
женахъ. (а̃)[12] мы клахомсѧ гмъ, не дати
имъ ѿ дщерїи нашихъ в жены· И̃ рекоша
кто (есть) є̃динъ ѿ племени їилевъ, иже не
взыиде къ гви въ (масидъ)[13]. и̃ се не прїиде
(нї є̃динъ)[14] в полкъ ѿ (а̃висъ)[15] галаадовыхъ
в сонмъ· И̃ съглѧдаша людїи и̃ се не [бя-
ше][16] ту мужа, ѿ живущихъ въ (а̃висѣ)[17]
галаадовѣ· И̃ послаша тамо сонмъ ві҃ мужъ
(силы)[18]. и̃ заповѣдаша имъ гл̃юще, и̃дѣте і̃
и̃збїите [-][19] живущаѧ въ (а̃висѣ)[20] галаадо-
вѣ, (о̃ружїемъ)[21] жены и̃ народи· [Се же съ-
творите][22] всемꙋ мужескꙋ полꙋ, и̃ всеи женѣ
познавшеи ложе мужеско, побїите. [и̃ дѣвцѣ
живите и̃ сътвориша тако][23]· И̃ о̃брѣтоша
ѿ живущихъ въ (иависе)[24] галаадовѣ. у̃, дѣвць
дѣвою, ꙗже не познаша (ложа мужеска)[25]. и̃ при-
ведоша ѧ̃ в полчище в силомъ, ꙗже есть в
земли ханаанѣ· И̃ посла весь сонмъ. и̃ гл̃аша
къ [сн̃омъ венїаминовы̃][26]. иже в камыцѣ рем-
мони. и̃ призваша и̃ съ миромъ· И̃ о̃братисѧ
венїаминъ къ сн̃омъ їилевы̃ в (то времѧ)[27], и̃
даша и̃ [сн̃ове їилеви][28] жены [ꙗже живо съхран-
ше ѿ дщерен][29] (а̃висъ)[30] галаадова. и̃ оу̃годи-
ша имъ тако, и̃ людїе (же) оу̃милишасѧ о̃
венїаминѣ. ꙗко сътвори гь разлученїе в пле-
менехъ їилевыхъ· И̃ рекоша старцы сонма что
сътворимъ о̃ставшимъ о̃ женахъ. ꙗко поги-
бе ѿ венїамина жена· И̃ (како будетъ)[31] при-
частїе оу̃цѣлѣвшихъ ѿ венямина. (-)[32] да не
погибнетъ племѧ ѿ їила· (и̃ και)[33] мы не
возможемъ дати и̃ женъ ѿ дщерїи наши̃ ꙗ-
ко (клѧшасѧ)[34] сн̃ове їилеви гл̃юще, проклѧтъ
даѧ женꙋ венїаминꙋ· И̃ рекоша [се][35] празд-
никъ гу в силомѣ ѿ днїи въ днь. иже есть
ѿ сѣвера къ ведилю, на въстокъ слнцꙋ оу̃
пути въсходѧщаго, ѿ ведилѧ в [сихемъ][36], и̃
ѿ юга [-][37] левоны· И̃ заповѣдаша сн̃омъ ве-
нїаминемъ гл̃юще. и̃дѣте и̃ преседите въ
виноградѣхъ· И̃ смотрите (-)[38] [а̃ще][39] изы-
дутъ дщери живущихъ в силомѣ [-][40], плѧ-
сати въ лики (-)[41] да изыдете из винограда и̃

да въсхи́тите мꙋжъ (женꙋ себѣ)[42] ѿ дщері́и
сило́мль. (-)[43] [да ѿи́дете][44] на́ землю веніа̂ми́-
ню· Й (є̂гда̀ бꙋдетъ)[45] пріидꙋтъ ѿц҃ы и̂хъ и̂
бра́тіꙗ и̂хъ прѣтисѧ к (на́мъ)[46]. и̂ речемъ и̂̃
поми́лꙋите ѧ̂̀. ꙗ̂ко нѣсть мꙋжъ пои̂́лъ жены̀
своеѧ в̆ по́лце, ꙗ̂ко (м̂ы нѣ́смы дали̂̀)[47] и̂мъ
(же́нъ). (ꙗ̂ко не съгрѣши́сте)[48]· Й сътвори́ша
та́ко с҃нове веніа̂ми́ни. и̂ поѧ́ша же́ны по числꙋ
и̂̃ ѿ плѧ́шꙋщи̂̃ ꙗ̂́же въсхити́ша (-)[49] ѿи̂до́ша,
и̂ възврати́шасѧ въ прича́стіе свое. и̂ съгра̂̀ша
[-][50] гра́ды, и̂ всели́шасѧ в ни́хъ· Й ѿи̂до́ша
ѿтꙋдꙋ с҃нове і̂и̂левы в (то̂ вре́мѧ)[51], (и̂) мꙋжъ
въ племѧ̀ свое и̂ в ро̂ свои і̂ (и̂зы́де)[52] ѿтꙋдꙋ
мꙋӂ въ прича́стіе свое· (Й) в (ты̀ дн҃и)[53] не
бѧ́ше цр҃ѧ въ і̂и̂ли, (и̂) мꙋжъ [-][54] є̂же оу̂го́дно
прѣ̂ о̂чи́ма (-)[55] творѧ́ше·

Веніяминової землі. 22 І коли буде,
що прийдуть їхні батьки і їхні бра-
ти судитися до нас, і скажемо їм:
Змилосердіться над ними, бо чоло-
вік не взяв свою жінку в війні, бо
ми не дали їм жінок, та ви не згрі-
шили. 23 І вчинили так Веніямино-
ві сини, і взяли жінок за їхнім чис-
лом, з танцюристок, яких захопили;
і відійшли, і повернулися до свого
наслiддя, і збудували міста, і посе-
лилися в них. 24 І пішли звідти із-
раїльські сини в тому часі: і чо-
ловік до свого племені і до свого
роду, і пішли звідти: чоловік до
свого наслiддя. 25 І в тих днях не
було царя в Ізраїлі, і чоловік чинив
те, що *було* милим перед очима.

Коне́цъ, книгъ, сꙋде́и і̂и̂левы̂·
и̂мать в себѣ̂, гл҃а, к҃а·

Кінець Книги ізраїльських суддів.
Має в собі 21 главу.

КНИГА РꙊѲЬ ГЛАВА ПЕРВАЯ

И бы́сть внегда̀ сꙋдѧ́хꙋ сꙋді́ѧ, (-)[2] бы́сть
гла́дъ на земли̂̀. і̂ и́де мꙋжъ ѿ видле-
о̂́ма і̂ю́дина, о̂бита́ти в се́ла моа́влѧ,
са́м̆ и̂ жена̀ є̂го и̂ [два̂][3] с҃на є̂го· (-)[4] Йма
(же) мꙋжеви [є̂лимеле́хъ][5], (-)[6] и̂́мѧ (же) женѣ̂ є̂го
(ноє̂́м̆минь)[7]. і̂ и́мѧ двѣма с҃нома є̂го. маа́лонъ.
и̂ хелео̂́нъ. є̂драде́иска и̂́же ѿ (видлео́ма)[8] і̂ю́ди-
на. и̂ пріидо́ша в село̀ моа́вле, и̂ бѣ́ша тꙋ· Й
оу́мре [є̂лимеле́хъ][9] мꙋжъ [ноє̂́м̆минь][10]. и о̂ста̀
о̂на̀ и̂ о́ба с҃на є̂ѧ̀, и̂ поѧ́ста себѣ же́ны, моа̂-
ви́тѣсті́и. и̂́мѧ є̂ді́нои о̂́рда. і̂ и̂́мѧ вто́рѣи
рꙋдъ. и̂ жи́ша та́мо до і̂, лѣтъ· Й оу̂мро́ста
[-][11] о̂́ба (с҃на є̂ѧ̀.) (меа́лонъ)[12]. и̂ хелео́нъ. и̂ о̂с-
та̀ жена̀ по мꙋжꙋ своє̂мъ. и̂ по о̂бо́ю с҃нꙋ є̂ѧ̀. и̂
въста̀ о̂на̀ и̂ о́бѣ сно́хи є̂ѧ̀. и̂ възъврати́шасѧ
съ села̀ моа́влѧ. занѐ (о̂бита́ша)[13] въ селехъ
моа́влихъ, ꙗ̂ко присѣти̂̀ г҃ь людіи свои́хъ да́ти
и̂мъ хлѣбы· Й ѿи́де ѿ мѣста и̂же бѣ̂ та́мо
(о̂на̀) и̂ о́бѣ сно́сѣ є̂ѧ̀ с не́ю. (-)[14] и̂дѧ́хꙋ в

КНИГА РУТИ
ГЛАВА 1

1 Сталося, що коли судді суди-
ли, був голод на землі, і пішов чо-
ловік з Вефлеєму юдиного жити на
Моавових полях, сам і його жінка ,
і два його сини. 2 Ім’я ж чоловіка
Елимелех, ім’я ж його жінки Ноем-
мин й ім’я двох його синів Маалон
і Хелеон – етратейці, що з Вефле-
єму юдиного. І прийшли в Моавове
поле, і були там. 3 І помер Елиме-
лех, Ноемминовий чоловік, і оста-
лася вона і оба її сини. 4 І взяли
собі жінок-моавиток, ім’я однієї
Орта й ім’я другої Рут, і жили там
до 10 літ. 5 І померли оба її сини,
Мealон і Хелеон, і осталася жінка
по своєму мужі і по обох її синах. 6
І встала вона і обі її невістки, і по-
вернулися з моавського поля, бо
проживали на моавських полях, –
бо Господь відвідав свій народ,
щоб дати їм хліби. 7 І вийшла вона
з місця, де там була, вона і обі її
невістки з нею. Ішли вони дорогою,
щоб повернутися до юдиної землі.

8 І сказала Ноеммин обом своїм не-
вісткам: Підіть, отже, і поверніться,
кожна до дому свого батька, хай
Бог з вами вчинить милосердя так,
як ви вчинили з померлими і зі
мною. **9** Хай дасть Господь Бог вам
знайти спочинок, кожна в домі сво-
го мужа; і поцілувала їх, вони ж
підняли свої голоси і плакали. **10** І
сказали їй невістки: Ні, але підемо
з тобою до твого народу. **11** І ска-
зала Ноеммин: Поверніться, отже,
дочки мої, навіщо підете зі мною?
Чи ще мої сини в моїм лоні, щоб
були вам за чоловіків? **12** Повер-
ніться, отже, дочки мої, і йдіть, то-
му що я постарілася і не буду за-
мужня. Коли і сказала б я, що у ме-
не є маєток, щоб я була замужньою
і народила синів, **13** чи ви чекати-
мете на них, щоб виросли, щоб їх
взяти, а не будете іншому чоловіко-
ві? Ні, мої дочки, бо гірко стало
мені, більше ніж вам, бо на мене
прийшла господня рука. **14** І під-
нявши свої голоси, і знову плакали.
І Орта, поцілувавши свою тещу, і
повернулася до свого народу. Рут
же пішла вслід за своєю тещею. **15**
І сказала Ноеммин до Рут: Ось по-
вернулася твоя співневістка до сво-
го народу і до своїх богів. Повер-
нися, отже, і ти вслід за своєю спів-
невісткою. **16** І сказала Рут: Хай не
зустріне мене те, щоб тебе оста-
вити і щоб мені відвернутися від
тебе. Але куди підеш ти, і я піду, і
де будеш ти, буду і я. Твій народ і
мій народ, і твій Бог – мій Бог. **17**
Де лиш ти помреш, там і я, де ти
будеш похована, там і я буду похо-
вана, – так хай вчинить мені Гос-
подь, це хай додасть, бо смерть
розлучить між мною і тобою. **18**
Побачивши Ноеммин, що вона
скріпилася іти з нею, і вже замов-
кла і не говорила до неї. **19** Ішли ж
обі, доки не прийшли до Вефлеєму.
І сталося, коли вони прийшли, і за-
гуділо ціле місто про них, і ска-
зали: Чи це є Ноеммин? **20** І ска-
зала до них: Не кличте, отже, мене
Ноеммин, але кличте мене Гірка,
бо Вседержитель дуже наповнив
мене гіркотою. **21** Бо я відійшла
повною, і тепер порожньою повер-
нув мене Господь, то навіщо мене
називаєте Ноеммин? Господь мене
упокорив, і недостаток і зло завдав
мені. **22** І повернулася Ноеммин і
Рут, моавітка, її невістка, з нею,
повертаючись з моавського поля, і
прибули до Вефлеєму на початку
жнив ячменя.

поуть възвратитисѧ въ землю їюдинꙋ· И рече
(ноѥмминь)[15] [ѡбѣма][16] снохама своима. Идѣта
оубо (и) възвратитасѧ коаждо в до҃ [ѿца][17]
своѥго. да сътвори (бъ)[18] с вама мл҃ть ꙗкоже
сътвориста съ оумершими и съ мною· да
дасть г҃ь (бъ) вама (ѡбрѣсти)[19] покои, коаждо
въ домꙋ мꙋжа своѥго и цѣлова ѧ, (ѡни же)[20]
въздвигоша (гласы своѧ)[21] и плакашасѧ· И
рекоста ѥи (снохи ни, но идева с тобою)[22] в
люди твоѧ· И рече (ноѥминь)[23] ѡбратитесѧ оубо
дщери мои, въскꙋю идете съ мною. или ѥще
(сн҃а моѧ)[24] въ оутробѣ моеи, (-)[25] да бꙋдета
вама мꙋжа· възвратитесѧ оубо дщери мои, (і)
[идѣте][26], ꙗко състарѣхсѧ азъ, (и не бꙋдꙋ)[27]
мꙋжꙋ. ѥгда (и) гл҃ала быхъ. ꙗко оу мене ѥсть
имѣнїе. да бꙋдꙋ мꙋжꙋ, и рождꙋ сн҃ы· вы ли
(пождета ихъ)[28], да (възрастꙋть. да ѧ пои-
мета, а) не бꙋдета (иномꙋ) мꙋжꙋ. ни дщери
мои ꙗко съжалисѧ мнѣ паче ваю. ꙗко изыиде
на мѧ рꙋка г҃нѧ· И (възъдвигше гласы своѧ)[29],
и плакаста паки. и (цѣловавше)[30] (ѡрда)[31] свек-
ровъ свою, и ѡбратисѧ въ люди своѧ. рꙋд же
иде въ слѣдъ (свекры своеѧ)[32]· И рече [ноем-
минь][33] къ рꙋде се ѡбратисѧ ꙗтрь твоѧ къ
людемъ своимъ и ко богомъ своимъ. ѡбратисѧ
оубо и ты въ слѣдъ ꙗтрове своеѧ· (И) рече (-)[34]
рꙋдъ не срѧщи мене то, ѥже ѡставити тебе,
(ѥже и)[35] ѡбратити ми сѧ ѿ тебе. но (идѣже
идеши ты)[36], (и ѧ) поидꙋ, і идѣже бꙋдеши
(ты) бꙋдꙋ (і азъ). людїе твои (и) людїе мои.
и бъ твои бъ мои· (-)[37] Идѣже аще оумреши
(ты), (-)[38] (тꙋ и)[39] (азъ, идѣже погребешисѧ
ты. тꙋ и а҃) погребꙋсѧ, тако да сътвори ми
г҃ь. (-)[40] се да приложитъ, ꙗко смрть разлꙋ-
читъ междꙋ мною и тобою· видѣвши [ное-
минь][41] ꙗко оукрѣписѧ ити с нею, (и) оумлъче
гл҃ати къ неи ксемꙋ· Идоста же ѡбѣ дондеже
прїидоста въ (видлеом)[42], (и бысть ѥгда
прїидоста ѡни,) и възгласи весь гра ѡ ни, и ре-
коша (или) се ѥсть ноѥмминь· И ре к нимъ не
зовѣте (оубо) мене (ноеминь)[43], но зовѣте (мене)
горка. ꙗко исполни мнѣ горести (вседръжи-
тель)[44] ѕѣло· азъ (бо) исполнь ѿидохъ, и нн҃ѣ
тщꙋ (мѧ възврати)[45] г҃ь. (да)[46] въскꙋю (мѧ
наречете)[47] (ноеминь)[48]. (-)[49] г҃ь смири мѧ и (не-
достатокъ)[50] съѕли мнѣ· И възвратисѧ (ноем-
минь)[51], и рꙋда моавитины сноха ѥѧ [с нею][52],
ѡбращающисѧ ѿ села моавлѧ. (и)[53] прїидоста
въ (видлеѡ)[54], в начало жатвы ꙗчменѧ·

Гл҃а, в҃.

И (бѣ) (мꙋжъ ꙋжика мꙋжꙋ ноемминю)[1].
мꙋжъ же силенъ (-)[2] ѿ рода (елимелехо-
ва)[3], (-)[4] имѧ(*) емꙋ воозъ. И рече рꙋдь
моавитини къ (ноемини)[5]. да идꙋ ꙋбо
на нивꙋ и съберꙋ класы въслѣдствꙋющи. идѣ а-
ще обрѧщꙋ бл҃гть пре очима (чл҃ка)[6]. рече же
ей. (ноеммина), иди дщи (моѧ). і иде и (пріиде
събирати)[7] на нивѣ, въслѣдствꙋющи жателе.
и въпаде невѣдѧ в части нивы воозовы иже
(бысть) ѿ племени [елимелехова][8]. И се (воозъ)[9]
пріиде ѿ (видлеома)[10], и рече жнꙋщимъ г҃ь с
вама, и рѣша емꙋ (жнꙋщіи), да бл҃вить тѧ
г҃ь. И рече (воозъ)[11] отрокꙋ своемꙋ стоѧщемꙋ за
жатели, кто есть отроковица та. И ѿвѣща
(емꙋ)[12] моавитини е, пришешаѧ с (ноемъ-
миною)[13], ѿ села моавлѧ. И речи (ми) да съберꙋ
(-)[14] в снопы послѣдꙋ жнꙋщихъ. и ꙗко пріиде
и ста ѿ ꙋтра и до вера, (и) не почива на
нивѣ ни мала. И рече (воозъ)[15] къ рꙋди, (слы-
ши)[16] дщи. не ходи (-)[17] събирати на инꙋ, и
не ѿходиши ѿсюдꙋ, (но) здѣ пристани къ
отроковицамъ моимъ. (И) очи твои (да бꙋ-
дета) на нивѣ идѣже жнꙋтъ, и да ходиши
въ слѣд ихъ. (и) се заповѣдаю отроком моимъ не
присѧщи к тебѣ. и егда въжадаеши (-)[18] да
идеши къ сосꙋдомъ. и піеши ѿнꙋдꙋже черплют
жатели. И паде (отроковица) ниць, и поклонисѧ
(емꙋ) до земла (рекꙋщи)[19] емꙋ. что (бл҃го съ-
творихъ)[20] пре очима твоима да мѧ позна,
(-)[21] аз (же) есмь странна. И ѿвѣща воозъ (-)[11]
рече к ней. възвѣщеніемъ възвѣстиша ми, и-
же сътворила еси съ свекровъю своею, по ꙋ-
мртвіи мꙋжа твоего. и како остави ѿц҃а сво-
его и мт҃рь свою, и землю рожденіа своего. и
пріиде въ люди ихже не вѣда. ѿ вчера и (о-
номъ дни)[23], да въздасть г҃ь дѣло твое. и бꙋ-
ди мзда твоа исполнь ѿ г҃а б҃а іи҃лева. к
немꙋже пріиде ꙋповати под крилома его. Си же
рече обрѣтох бл҃гть пре очима твоима г҃не
(мои), ꙗко ꙋтѣши мѧ и (-)[24] гл҃а въ ср҃це рабы
твоеѧ. и се азъ бꙋдꙋ ꙗко едина ѿ рабынь
твоихъ. И рече ей (воозъ)[25], (-)[26] часъ (бо есть)
ꙗсти, приближисѧ (ꙋбо) сѣмо да ꙗси хлѣбъ
(мои). и омочи (си) ꙋкрꙋхъ твои въ оцетъ, и
сѧде рꙋдь ѿ страны жатель и пода ей воозъ
прѧжмо. и ꙗсть и насытисѧ, и оста. И
въста събирати. и заповѣда (воозъ)[27] отроком
своимъ гл҃ѧи (-)[28] средѣ сноповъ да събираетъ,
и не засрамите еѧ. И носѧщи (носитъ)[29]. и да-
юще дадите ей ѿ складеныхъ, и не дѣите

Глава 2

1 І був чоловік, свояк Ноемми-
нового мужа. Чоловік же сильний,
з Елимелехового роду, ім’я йому
Вооз. **2** І сказала Рут, моавітка, до
Ноемміни: Піду, отже, на ниву і
зберу колоски позаду *женців:* де
лиш знайду ласку перед очима лю-
дини. Сказала ж їй Ноеммин: Іди,
моя дочко. **3** І пішла, і прийшла
збирати на ниві за женцями, і не
знаючи, попала на частину Воозо-
вої ниви, що був з Елимелехового
племені. **4** І ось Вооз прийшов з Ве-
флеєму і сказав женцям: Господь з
вами. І сказали йому женці: Хай
поблагословить тебе Господь. **5** І
сказав Вооз своєму слузі, що був
над женцями: Хто є та молодиця? **6**
І відповів йому: Це моавітка, що
прийшла з Ноемминою з моавсь-
кого поля. **7** І сказала мені: Хай
зберу в снопах за женцями. І як
прийшла і стала – від ранку і до
вечора, і не спочивала на ниві ані
трохи. **8** І сказав Вооз до Рути:
Слухай, дочко, не ходи збирати на
іншу *ниву*, і не відходь звідси, але
тут пристань з моїми молодицями.
9 І хай твої очі будуть на ниві, де
жнуть, і ходи вслід за ними. І ось я
заповідаю моїм слугам не доторка-
тися до тебе, і коли будеш спраг-
нена, піди до посудин, і питимеш,
звідки черпають женці. **10** І впала
молодиця ниць, і поклонилася йому
до землі, кажучи йому: Що доброго
вчинила я перед твоїми очима, що
ти мене пізнав, я ж є чужинка. **11** І
відповів Вооз, сказав до неї: Звіст-
кою сповістили мені те, що ти вчи-
нила з своєю свекрухою після сме-
рті твого чоловіка, і як ти оставила
свого батька і свою матір, і землю
свого народження, і прийшла до
народу, якого ти не знала від вчора
і тамтого дня. **12** Хай віддасть Гос-
подь за твоє діло, і хай буде твоя
винагорода повна від Господа Бога
ізраїлевого, до якого ти прийшла
надіятися під його крилами. **13** Ця
ж сказала: Знайшла я ласку перед
очима твоїми, мій пане, бо ти мене
потішив, і ти заговорив до серця
твоєї рабині, і ось я буду як одна з
твоїх рабинь. **14** І сказав їй Вооз:
Вже є година їсти, ходи, отже, сю-
ди, з’їси мій хліб, і замочи собі твій
кусок в оцті. І сіла Рут зі сторони
від женців, і Вооз подав їй праже-
ного зерна, і з’їла, і наситилася, і
осталося. **15** І вона встала збирати,
і заповів Вооз своїм слугам, кажу-
чи: Хай збирає між снопами, і не
засоромте її. **16** І носячи носіть, і
даючи дайте їй з складеного, і не

перешкоджайте їй збирати і їсти, і
не забороніть їй. **17** І вона збирала
до вечора на ниві, і вимолотила те,
що зібрала, і міра зібраного була я-
ких дві спуди ячменю. **18** І взяла,
прийшла до міста, і побачила її све-
круха те, що зібрала; і Рут, взявши
з своєї пазухи, і дала своїй свекрусі
те, що зосталося, і з того, що наси-
тилася. **19** І сказала до неї її свекру-
ха: Де ти сьогодні збирала, і де ти
працювала? Хай буде благословен-
ний той, що тебе пізнав. І Рут зві-
стила своїй свекрусі де була, і ска-
зала: Ім'я чоловіка, у якого була я
день – Вооз. **20** Сказала ж Ноеммин
своїй невістці: Благословенний є
Господь, бо не позбавив свого ми-
лосердя живих і мертвих. І сказала
їй Ноеммин: Кревним є нам той чо-
ловік, і є з наших кревних. **21** І ска-
зала Рут до своєї свекрухи: І мені,
отже, сказав: Пристань до моїх
слуг, аж доки не закінчать всі жни-
ва, які є в мене. **22** І сказала Ноем-
мин до Рут, своєї невістки: Добре,
дочко, що будеш ходити з його мо-
лодицями, і не покинули тебе в чу-
же поле. **23** І пристала Рут до Воо-
зових молодиць, збираючи колос-
ки, доки не закінчилися жнива яч-
меню і пшениці. І сіла зі своєю
свекрухою.

Глава 3

1 Сказала же їй Ноеммин, її све-
круха: Дочко моя, чи не шукатиму
тобі спочинку, щоб добре тобі бу-
ло? **2** І тепер, отже, чи не є нам
кревний Вооз, де з його молодиця-
ми ти була? І ось він тепер віє на
току ячмінь, цієї ночі. **3** Ти ж пере-
берися і намасти своє лице, і зодяг-
нися в твою найкращу одіж, щоб
піти до току, і не покажешся йому,
аж доки не закінчить їсти і пити. **4** І
буде, коли він ляже: взнаєш місце,
де ляже, туди ввійдеш, і відкриєш
при його ногах, і ляжеш там, і той
тобі скаже те, що маєш робити. **5** І
сказала Рут до неї: Все, що скажеш
до мене, те вчиню. **6** І вона пішла
до току, і зробила за всім, що запо-
віла її свекруха. **7** І поїв Вооз, і по-
пив, і розвеселилося його серце, і
зробив відгороджене місце на боці.
Вона ж прийшла потайки і відкрила
при його ногах, і лягла. **8** І сталося
опівночі: жахнувся чоловік і замі-
шався, і ось жінка лежить в його
ногах. **9** І сказав їй Вооз: Хто є ти?
Ця ж сказала: Я є Рут, твоя раба;
поклади своє крило на твою раби-
ню, бо ти є мені кревний. **10** І ска-
зав Вооз: Благословенна ти Госпо-
деві Богові, моя дочко, бо більшим

(ѥа̀ събира́ти и̂ ꙗ̂́сти)[30], и̂ не възбрани́те е́й· и̂
събира̀ (до́ вечера на ни́вѣ)[31], ї и̂͗змлати ѥ̂же
събра̀. и̂ бысть (събра́нное) ꙗ̂́ко (в мѣ́ру двою
сп҃у)[32] ꙗ̂чме́ню· И̂ вза̀ (-)[33] прї́иде во́ гра̂. и̂ ви-
дѣ̂ свекры ѥа̀ ѥ̂же събра̀. ї и̂земши рудь (ѿ
на́дръ свой и̂) дасть свекро́ви (свое́й)[34]. ѥ̂же бѣ
о̂ставила, (и̂) ѿ нихже насы́тися· И̂ ре҇ к не́и
све́кры ѥа̀, гдѣ̂ ѥ̂си събира́ла дн҇ь. и̂ гдѣ̂ рабо́-
таше, да будеть (бл҇вень позна́вый тѧ̂)[35]. ї
и̂сповѣда̀ рудь свекро́ви свое́й гдѣ̂ (бы́сть)[36], и̂
рече и̂́мѧ мужу ((воо̂́зъ)[37], оу̂ негоже (бы҇)[38]
дн҇ь)[39]· (-)[40] Рече (же) (ноемми́нь)[41] снохѣ̂ свое́и. бл҇-
вень ѥ̂сть г҇ь ꙗ̂́ко не о̂скудѣ̂ мл҇ти своѥ̂ѧ, съ
живы́ми и̂ съ оу̂мръшими. и̂ рече е́й (ноем-
ми́нь)[42]. оу̂жика ѥ̂сть намъ му́жь (то́й), (и̂)
(ѥ̂сть ѿ оу̂жикъ на́шихъ)[43]· И̂ рече рудь къ све-
кро́ви свое́и, и̂ (мнѣ̂ оу̂бо рече)[44] къ о̂трокови́-
цамъ мой пристани. до́ндеже скончаютъ вс҇ю
жа́тву ꙗ̂́же ѥ̂сть мнѣ̂· И̂ ре҇ ноемми́нь къ руди
снохѣ̂ свое́й, бл҇го дщ҇и ꙗ̂́ко ходи́ти и̂́маши, съ
о̂трокови́цами ѥ̂го. и̂ не о̂ста́виша тебѣ̀ въ
(чуж҇е село̀)[45]· И̂ приста̀ рудь о̂трокови́ца̂ воо́зо-
вымъ. (събира́юще)[46] кла́сы до́ндеже сконча́сѧ
жа́тва ꙗ̂чме́нѧ и̂ пшени́цѣ и̂ сѣде съ свекро́вїю
свое́ю·

Гл҇а, г҇·

Рече же (е́й) (ноемми́нь)[1] све́кры ѥа̀, дщ҇и
(моѧ̀) не пойщу ли тебѣ̂ поко́ѧ, да бл҇го
(ти̂ будеть)[2]· И̂ н҇нѣ (оу̂бо) ((воо́зъ)[3] не)[4]
оу̂жикъ ли (ѥ̂сть) на́мъ. и̂дѣже (съ о̂т-
рокови́цами ѥ̂го ѥ̂си была̀)[5]. (и̂) ѥ̂се (н҇нѣ) (то́й)[6]
свѣта́етъ на гумнѣ ꙗ̂чме́нь се́й но́щи. ты́ же
и̂зъмы́исѧ и̂ помасти (лицѐ своѐ), и̂ о̂блецы́сѧ в
ри́зы твоа (свѣтлѣишїа)[7]. (-)[8] да и̂́деши на
гумнѝ, (и̂) не ꙗ̂ви́сѧ (ѥ̂му)[9] до́ндеже сконча́етъ
(ꙗ̂́сти и̂ пи́ти)[10]· И̂ будетъ ѥ̂гда̀ лещи̇ ѥ̂му.
(-)[11] да разумѣ́еши мѣ́сто гдѣ̂ ла́жетъ та́мо
(-)[12] да вни́деши. и̂ ѿкры́еши оу̂ нога́хъ ѥ̂го. и̂
лѧ́жеши (та́мо), и̂ то́й повѣсть ти̂ ꙗ̂́же и̂́ма-
ши твори́ти· (И̂) рече (-)[13] рудь к не́и. вс҇е ѥ̂ли́ко
рече́ши (къ мнѣ̂ то̂) сътворю̀· Ї и̂́де в гумно и̂
сътворѝ по всему̂ ѥ̂ли́ко заповѣ́да (-)[14] све́кры
ѥа̀· Ї ꙗ̂́стъ (воо҇)[15] (и̂ пи́т҇). и̂ възблажа̀ ср҇це
ѥ̂го. и̂ (предѣ́лище въ странѣ̂ склад҇ѐ)[16]. си́ же
прї́иде в та́и, и̂ ѿкры̀ оу̂ нога̂ ѥ̂го (и̂ ла́же). (и̂)
бы́сть (-)[17] въ полунощи (-)[18] оу̂жасе́сѧ мужъ и̂
възмате́сѧ. и̂ ѥ̂се жена̀ лежи́тъ оу̂ ногъ ѥ̂го· (И̂)
рече (-)[19] (ѥ̂й воо́зъ) кто̂ ѥ̂си ты̂. си́ же рече а̂́зъ
ѥ̂смь рудь раба̀ твоѧ. (-)[20] да возло́жиши крыло
своѐ на рабу̂ твою. ꙗ̂́ко оу̂жикъ (ты̂ ѥ̂си)[21] (мнѣ̂)·

И҆ рече (воо́зъ)[22] бл҃вена ты г҃ви б҃ꙋ дщи (моѧ̀).
ꙗ҆́ко разбла́жа мл҃ть свою̀ послѣ́днюю паче пр҃ь-
выѧ. ꙗ҆́коже (ѹ҆́же) не и҆тѝ тебѣ̀ въ слѣ́ ю҆́-
нотъ, а҆́ще ѹ҆богъ а҆́ще бога́тъ· И҆ н҃нѣ дщи не
бо́исѧ (н҃о) всѐ є҆ли́ко рече сътворю̀ тебѣ̀. вѣ́сть
б҃о всѐ пле́мѧ лю́дїи мои҆́хъ, ꙗ҆́ко жена̀ си́лы (т҃ы
є҆си)[23]· И҆ (-)[24] по и҆́стиннѣ (є҆ ꙗ҆́ко) ѹ҆́жикъ (є҆́смь
а҆́зъ)[25]. н҃о є҆щѐ є҆сть ѹ҆́жи҃ ближ́шїи менѐ· (Ѹ҆ ме-
нѐ) переле́жи (сїю) но́щь. и҆ бꙋ́детъ заѹ҆́тра а҆́ще
прїиме́ тѧ (т҃о) бл҃го, да поиметъ. а҆́ще ли не
хо́щетъ поѧ́ти тебѐ, (т҃о) по́и҆мꙋ тѧ а҆́зъ.
жи́въ г҃ь прележѝ (здѣ̀) до заѹ҆́трїѧ, (и҆ лежа̀ ѹ҆
ногъ є҆го до заѹ҆́трїа). (и҆ посе́мъ)[26] въста̀ (за-
ѹ҆́тра) да́же не ѻ҆чꙋтѝ (-)[27] по́дрꙋгъ є҆го. и҆ рече
(є҆́й) (воо́зъ)[28], да (не ꙗ҆ви́шисѧ ꙗ҆́ко приходи́ла
є҆си)[29] на гꙋмнѝ· И҆ рече є҆́й принесѝ препрꙋгъ и҆́же
на тебѣ̀, и҆ (дръжи є҆го, си́же) дръжа є҆̀, и҆ на-
мѣри (є҆́й), ѕ҃. (мѣръ) ꙗ҆чме́нѧ, и҆ задѣ̀ є҆́й. (си́
же)[30] и҆́де во́ градъ· И҆ прїиде (рꙋ́дъ) къ свекро́ви
своє́и. (и҆)[31] рече (є҆́й свекры) что̀ є҆сть дщи. и҆ по-
вѣ́да є҆́й, є҆ли́ко сътворѝ є҆́й мꙋжъ· И҆ повѣ́да є҆́й,
ѕ҃ (мѣръ) ꙗ҆чме́нѧ, се да́сть ми, гл҃а б҃о къ
мнѣ̀, да не и҆́деши тща̀ къ свекро́ви своє́й· Си́
же рече сѣдѝ дщи. до́ндеже ѹ҆вѣ́си ка́ко ѹ҆лѧ́же
сло́во, не ѹ҆молъчи҃ б҃о мꙋжъ, до́нде съвръши́тъ
сло́во дн҃е

Гл҃а, д҃·

В(оо́зъ)[1] (же)[2] прїиде къ вратѡ҃ и҆ сѣ́де
тꙋ. и҆ се ѹ҆́жика минова́ше, є҆го́же нарече
(воо́)[3]. и҆ рече є҆мꙋ̀ (воо́зъ)[4]. съврати́сѧ (и҆)
сѧ́ди здѣ̀ (-)[5]. (ѻ҆́нъ же)[6] съврати́сѧ и҆
сѣ́де· И҆ поѧ̀ воо́зъ ї҃, мꙋ́жъ ѿ ста́рецъ гра́да.
и҆ рече сѧ́дѣте здѣ̀ и҆ сѣдо́ша· (Посе́мъ)[7] ре҃ (во-
о́зъ)[8] ѹ҆́жикꙋ. ча́сть села̀ ꙗ҆́же є҆ бра́та на́шего
(є҆лимеле́ха)[9]. и҆́же ѿда҃ є҆сть ноє҆м́мине, (ѻ҆на́ же
наврати́сѧ)[10] (дне́сь) ѿ села̀ моа́влѧ· (-)[11] а҆́зъ
(же) реко҃ (въ ѹ҆мѣ̀ си) да ꙗ҆влю̀ (ти се) въ ѹ҆́хо
твое гл҃ѧ, притѧжѝ (є҆́й) пре҃ сѣдѧ́щими (-)[12]
пре҃ ста́рцы лю́дїи мои҃, (и҆) а́ще ѹ҆жи҃ствꙋ́єши,
(т҃о) ѹ҆жи҃ствꙋи. а҆́ще ли не ѹ҆жи҃ствꙋ́єши, (т҃о)
повѣ́жь ми (-)[13] да вѣ́даю. ꙗ҆́ко нѣ́сть ра́звѣ
тебѐ ѹ҆жи҃ствова́ти (бли́жши ї) и҆ а́зъ є҆смь по
тебѣ̀. се́й же рече а́зъ є҆смь ѹ҆жи҃ствꙋю· И҆ ре҃
воо́зъ въ дн҃ь во́нже притѧ́жеши село̀ ѿ рꙋкѝ
(нее҃мѝнѧ)[14], (то) и҆ (-)[15] рꙋ́дъ моа҆ви́тѧнꙋ, женꙋ̀
ѹ҆́мръшаго, (въ прича́стїе є҆го, по́и҆мешѝ себѣ̀,) и҆
тꙋ (досто́и҃ ти поꙗ́ти)[16] да въста́виши и҆́мѧ
ѹ҆́мръшаго въ прича́стїи є҆го· И҆ ре҃ ѹ҆́жикъ
(воо́зꙋ). не възмогꙋ̀ ѹ҆жи҃ствова́ти себѣ̀. да
бы́хъ не рассы́палъ прича́стїа моє҆го. ѹ҆жи҃ствꙋи
себѣ̀ (ты), ѹ҆жи҃ство моѐ, (а́зъ) б҃о не възмогꙋ̀

ти вчинила своє останнє милосердя понад перше, так щоб вже не піти тобі вслід за молодими, чи то бідними, чи то богатими. **11** І тепер, дочко, не бійся, але все, що ти сказала, вчиню тобі, бо все плем'я мого народу знає, що ти є сильна жінка. **12** І правдивим є, що я є кревним, але ще є кревний ближчий від мене. **13** Переспи цю ніч коло мене – і буде вранці, якщо візьме тебе, то добре, хай бере, якщо ж не хоче тебе взяти, то я тебе візьму; живий Господь, спи тут до світанку, **14** І вона лежала при його ногах до світанку. І після цього він встав вранці, раніше ніж міг друг його пізнати, і сказав їй Вооз: Не видаси, що ти приходила до току. **15** І сказав їй: Принеси опаску, що на тобі, і держи її, – ця ж її держала; і виміряв їй 6-ть мір ячменю, і їй завдав – ця ж пішла до міста. **16** І прийшла Рут до своєї свекрухи, і сказала їй свекруха: Що є, дочко? І розповіла їй, що зробив їй чоловік. **17** І сказала їй: 6-ть мір ячменю – це мені дав, бо сказав до мене: Не підеш порожньою до своєї свекрухи. **18** Ця ж сказала: Сиди, дочко, доки не довідаєшся, як вийде слово, бо не промовчить чоловік, аж доки сьогодні не закінчить слово.

Глава 4

1 Вооз же прийшов до брами і сів там; і ось проходив кревний, про якого сказав Вооз, і сказав до нього Вооз: Прийди і сядь тут, – він же звернув і сів. **2** І взяв Вооз 10-ть чоловік зі старшин міста і сказав: Сядьте тут, – і сіли. **3** Після цього сказав Вооз кревному: Часть поля, яка є нашого брата Елимелеха, яка дана Ноеммині, – вона ж сьогодні повернулася з моавського поля. **4** Я ж сказав у своїм умі: Хай явним зроблю тобі це в твоє вухо, кажучи: Придбай для неї перед тими, що сидять перед старшинами мого народу; і якщо береш, то бери, якщо ж не береш, то сповісти мені, щоб я знав, бо немає ближчого їй хіба що ти, щоб взяти, я є по тобі. Цей же сказав: Я візьму. **5** І сказав Вооз: В дні, в якому придбаєш поле з Неемминової руки, то і візьмеш собі Рут, моавітку, жінку померлого, в його наслідді; і її належиться тобі взяти, щоб воскресити ім'я померлого в його наслідді. **6** І сказав кревний Воозові: Не зможу взяти собі, щоб я не знищив мого наслідді. Візьми собі ти мою кревність, бо я не зможу взяти. **7** *Це ж раніше було правило в Із- мой5. 25

раїлі про кревність і про виміну: для закріплення, задля всякого слова і роззував чоловік свою обуву, і давав своєму ближньому, що брав його кревність, і це було свідчення в Ізраїлі. **8** І сказав кревний Воозові: Придбай собі мою кревність – і розв'язав свою обуву, і дав йому. **9** І сказав Вооз старшинам і всьому народові: Ви сьогодні свідки, що я сьогодні придбав все, що було Елимелехове, і все, що є Хемеонове, і Валонове з Ноемминової руки. **10** І до цього ж Рут, моавитку, Маалонову жінку беру я собі за жінку, щоб воскресити ім'я померлого в його наслідді, хай не згине ім'я померлого з його братів і з його племені. Ви сьогодні свідки цього. **11** І відповів ввесь народ, що був при брамі, і старшини: Ми є свідками, хай Господь дасть цій жінці, що входить до твого дому, так як Рахилі і як Лії, які обі збудували ізраїльський дім; зроби силу в Ефраті, і твоє ім'я буде у Вефлеємі. **12** І хай
мой1. 38 буде твій дім, як дім Фаресів, *якого породила Тамара Юді, з твого племені, хай дасть тобі Господь від цієї рабині дітей. **13** І взяв Вооз Рут, і стала йому жінкою, і ввійшов до неї, і дав їй Господь зачати, і породила сина. **14** І сказали жінки до Ноеммини: Благословенний Господь Бог твій, який не знищив твого кревного сьогодні, але дав назвати його ім'я в Ізраїлі; **15** і буде тобі за того, що повертає душу, і щоб прогодувати твою старість, бо твоя невістка, що тебе полюбила, породила сина. Вона є краща тобі понад сімох синів. **16** І взяла Ноеммин дитину, і поклала її на своє лоно, і була йому за няньку. **17** І сусіди назвали його ім'я, кажучи: Син народився Ноеммині, і прозвали його ім'я Йовид. Цей є Єссеїв батько, Давидового батька. **18** І це Фаресові роди: *Фарес породив Есрома, **19**
пар1. 2 мат. 1 Есром же породив Ярама, Ярам же породив Аминадава, **20** Аминадав же породив Наассона, Наассон же породив Салмона, **21** Салмон же породив Вооза, Вооз же породив Овида, **22** Овид же породив Єссея, Єссей же породив Давида.

Кінець Книги Рути.
Має в собі 4 глави.

оужиствовати. (-)[17] *Се (же) оуправленїе (бысть) є҃ мо҃ і҃ѕ
преже въ і҃или. о оужиствованїю, и о премене-
нїю. еже оукрѣпленїа ради всякаго словеси, і и-
зуваше мужъ сапогъ свои. и дааше подругу
своему оужиствующи оужиство его, и се баше
свѣдѣтельство въ і҃или. И ре҃ оужи҃ (воозу)[18].
притяжи себѣ оужиство мое. і изувъ сапогы
свои и дасть ему. И ре҃ (въоозъ)[19] старц҃е и
всѣмъ людемъ. послуси вы дн҃е. яко притя-
жахъ (днесь) все (елико бы҃ елимелехово)[20], и все е-
лико есть (хемеоне)[21], и (валоне)[22] ѿ руки (ноем-
мина)[23]. И (къ сему) же рудъ моавитинину
жену маалоню, поемлю себѣ въ жену, въстави-
ти имя оумрьшаго. въ причастїи его, (-)[24] да
не погибнетъ имя оумерьшаго ѿ братїя его
и ѿ племене (-)[25] его. послуси вы днесь (сего). И
(ѿвѣщаша)[26] вси людїе еже (быша) оу вратъ
(и старцы), послуси (есмы) (-)[27] да дасть г҃ь же-
нѣ (-)[28] сеи въходящеи в до҃ твои. якоже рахи-
ли и яко лїи еже притяжаста обѣ домъ і҃и-
левъ, (сътвори)[29] силу въ ефрадѣ, и будетъ и-
мя (твое) въ (видлеомѣ)[30]. И буди домъ
твои, якоже домъ фаресовъ, *егоже роди да- а҃ мо҃ л҃и
маръ іюдѣ, ѿ (племене твоего)[31]. еже дастъ
(ти г҃ь)[32] ѿ рабы сея (чада). И поя (воозъ)[33]
рудъ, и бысть ему жена, и вниде к неи. и
дасть еи г҃ь зачати, и роди с҃нъ. И рекоша же-
ны къ (ноеммини)[34]. бл҃венъ г҃ь (б҃ъ твои) иже
не рассыпа (-)[35] оужика (твоего днесь), (но дасть)[36]
прозвати имя (его)[37] въ і҃или, и буде҃ тебѣ въ
ображающася ду҃шу, и въ прекормленїе старости
твоеи. яко сноха твоя възлюбившаа тебе роди
(с҃нъ)[38]. яже есть бл҃женнѣиши тебѣ, паче се҃ми
с҃новъ. И взя [ноемины][39] отроча, и положи [и][40]
на лонѣ своемъ, и бысть ему доилица. И проз-
ваша (сосѣде имя его)[41], гл҃юще родися с҃нъ [но-
емини][42]. и нарекоша имя ему (иовидъ)[43]. се
(есть) ѿц҃ъ иессеевъ ѿц҃а дв҃ва. И сїи рожденїя
фаресова. *фаресъ роди [еерома][44]. (ееро҃м)[45] же роди а҃ пара҃ в҃ м҃а а
(иарама)[46]. (иара҃)[47] (же) роди аминадава. (-)[48] а-
минадавъ (же) роди наассона. (-)[49] наассо҃н (же) ро҃
[салмона][50]. (-)[51] [салмо҃н][52] (же) роди (вооза)[53]. (-)[54]
(воозъ)[55] (же) роди овида. (-)[56] овидъ (же) роди
іессея. (-)[57] іессеи (же) роди дв҃да.

Конецъ, книзе, рудъ.
имать в себѣ, гл҃а, д҃.

ПЕРВЫ КНИГИ ЦАРТВЪ ГЛАВА · А

И [бысть члкъ][2] ѿ (ѥзармадема)[3] (сидъскаго)[4], ѿ горы ефремлѧ. (-)[5] имѧ ему елкана, снъ (иеремиил)[6] сна илиина. сна (декелѧ)[7] въ (асиве)[8], (ѿ армадема ѿ горы) ефремлѧ· (оу)[9] сего двѣ женѣ (бѣста), имѧ единои анна. (-)[10] имѧ вторѣи (фенана)[11]. и бѧху (фенанѣ)[12] дѣти. (-)[13] аннѣ же не бѧше отрочата· И въсходѧше члкъ ѿ дни до дни ѿ града своего. (ѥзармадема)[14], поклонитисѧ. и пожрѣти гу бу саваоѳу в (силомъ)[15]. и ту (быша) (два сна илиина)[16]. офни, и (финеосъ)[17] жрьцы гни· И бысть днь, и пожре елкана. и дасть (фенанѣ)[18] женѣ своей и снмъ еѧ. и дщеремъ еѧ (часть)[19]. (-)[20] аннѣ (же) дасть часть едину. ꙗко не бѣ ей чада. но токмо анну любляше (-)[21] паче (фенаны)[22]. и гь затвори ложесна еѧ. (и)[23] не дасть ей (-)[24] чада· [И оскорблѧше еѧ ненависница еѧ и смущашесѧ][25] (и онемоща печальми своими)[26]. и скорбоваше сего ради. ꙗко затвори гь оутробу еѧ. не дати ей чада· Ꙁако творѧше (елкана) ѿ года до года. (сїѧ же) внегда приходити ей в домъ гнь. (оукорѧше еѧ тако) и скорбовашесѧ и плакашесѧ и не ꙗдѧше· И ре ей елкана мужъ еѧ, анно. (-)[27] что (ти есть)[28] ꙗко плачешисѧ и почто не ꙗси, и почто бїеши срце свое. нѣсмь ли (азъ тебе добрѣе)[29] па і. ча· И (въставши)[30] анна по ꙗденїю ихъ (иде) в (силомъ)[31]. и ста пре гмъ. (-)[32] илїи (же) жрецъ сѣдѧше на престолѣ, при празе (двери) храма гнѧ· И та оумиленою дшею (поклонисѧ)[33] гу. и плачущи проплака· (-)[34] Помолисѧ млтвою къ гу глющи (аданаи)[35] гь (елло)[36] саваоѳъ. аще призрѧ призриши, на смиренїе рабы твоеѧ. и помѧнеши мѧ и даси рабѣ твоей сѣмѧ мужеско. то да и пре тобою в даръ, до дни смрти его. (-)[37] вина и пїанства не пие. и желѣзо не взыиде на главу его· И бысть егда оумножи молѧщисѧ пре гмъ. (-)[38] илїи(*) жрецъ (възираше на)[39] оуста еѧ· И та глаше въ срцы своем. (толико)[40] оустнѣ ей двизастасѧ. (а)[41] гласъ еѧ не слышашесѧ. і (и) мнѧше ю илїи пїану сущу· И ре ей (-)[42] илїи. доколѣ пїана еси ѿими вино твое

ПЕРША КНИГА ЦАРСТВ ГЛАВА 1

1 І був чоловік з Ексамартема
Ситського, з гори Ефремової, ім'я
йому Елкана, син Єреміїлів, сина І-
ліїна, сина Текелевого в Асиві, з
Арматема, з гори Ефремової. **2** У
цього були дві жінки, ім'я однієї
Анна, ім'я другої Фенана. І у Фе-
нани були діти, в Анни ж не було
дитини. **3** І ходив чоловік з дня в
день зі свого міста Ексамартема до
Силома, щоб поклонитися й при-
нести жертву Господеві Богові Са-
ваотові. І там були два сини іліїні,
Офни і Финеос, господні священи-
ки. **4** І настав день, і приніс Елкана
жертву, і дав частку своїй жінці
Фенані, і її синам, і її дочкам. **5** Ан-
ні ж дав одну частку, бо не було в
неї дитини. Але тільки Анну любив
він над Фенану, та Господь закрив
її лоно, **6** і Він не дав їй дитини. І
біль їй завдавала її ненависниця, і
вона сумувала, і знемогла від свого
болю, і сумна була через це, бо
замкнув Господь її лоно, щоб не
дати їй дитини. **7** Так чинив Елкана
з року в рік. Ця ж, коли вона при-
ходила до господнього дому, впо-
коряла її так, і вона сумувала і пла-
кала й не їла. **8** І сказав їй Елкана, її
чоловік: Анно, що тобі є, що пла-
чеш, і чому не їси, і чому вбиваєш
своє серце? Чи я тобі не є кращий
за 10 дітей? **9** І Анна, вставши після
того, як вони з'їли, пішла до Сило-
ма і стала перед Господом. Ілій же,
священик, сидів на кріслі при поро-
зі дверей господнього храму. **10** І
та покірною душею поклонилася
Господеві і, плачучи, заплакала. **11**
Помолилася молитвою до Господа,
кажучи: Адонай, Господи Елло Са-
ваот, чи, зглядаючись, не зглянеш-
ся на приниження твоєї рабині і *чи
не* згадаєш мене, і *чи не* даси твоїй
рабі чоловіче насіння? Тож дам йо-
го перед тобою в дар до дня його
смерті. Вина і п'янкого напитку не
питиме, і залізо не підніметься до
його голови. **12** І сталося, коли по-
множила, молячись перед Госпо-
дом, Ілій, священик, вдивлявся на її
уста. **13** І та говорила у своїм серці,
тільки її уста рухалися, а голос її не
чути було, й Ілій вважав її за п'яну.
14 І сказав їй Ілій: Доки ти є п'я-

ною, хай мине твоє вино, і піди від
Господнього лиця. **15** І відповіла Ан-
на, і сказала: Ні, мій пане, але я є
жінка в тяжкому дні, вина і п'янкого
напою я не пила, але я вилила перед
Господом мою душу. **16** Не май твою
рабу за дочку кпин, бо з великого мо-
го горя і з великого мого смутку я
стояла аж дотепер. **17** І відповів Ілій,
і сказав до неї: Іди з миром, Бог ізра-
їльський хай дасть тобі всяке твоє
прохання, яке просиш у нього. **18** І
сказала Анна: Хай знайде твоя раба
ласку перед твоїми очима, і жінка пі-
шла своєю дорогою і ввійшла до сво-
го помешкання, і їла з своїм мужем, і
пила, і її лице більше не засмутилось.
19 І вставши вранці, і поклонилася
Господеві, і пішла своєю дорогою. І
ввійшов Елкана до своєї хати в Ек-
сарматемі, і пізнав Елкана Анну,
свою жінку, і її згадав Господь, **20** і
вона зачала. І сталося, що в часі днів
єв. 11 *породила Анна сина, і назвала його
ім'я Самоїл, і сказала: Бо в Господа
Бога Саваота я його випросила. **21** І
пішов цей чоловік Елкана і ввесь йо-
го дім в Силом принести жертву днів
і свої молитви, і віддав всі десятини
своєї землі. **22** Анна ж, його жінка, не
пішла з ним, бо сказала своєму чоло-
вікові: Аж доки не піде дитина, коли
відлучу її, і з'явиться перед господ-
нім лицем, і зостане там навіки. **23** І
сказав їй Елкана, її чоловік: Чини те,
що добре перед твоїми очима, сиди –
аж доки не відлучиш її, і хай поста-
вить Господь твоє слово, що вийшло
з твоїх уст. І сіла жінка, і годувала
свого сина – аж доки не відлучила
його. **24** І коли відлучила його, пішла
з ним, *і* з трьома телятами, і з хлі-
бами, по ефі пшеничної муки, і міхом
вина, і ввійшли до господнього дому
в Силомі, і дитина з ними. **25** І вона
привела його перед Господа. І його
батько зарізав жертву, яку приносив
з днів і до днів Господеві; і принесли
хлопчину до Ілії, і зарізав теля; **26** і
сказала Анна: О пане, жива моя ду-
ша, я є жінка, яка ставши перед то-
бою про це помолилася Господеві, **27**
про цього хлопчину молилася я. І
Господь вдовільнив моє прохання, як
я в нього просила. **28** І я ж даю його
Господеві на всі дні його життя, на
помазання Господеві. І вона там по-
клонилася Господеві.

і иди ѿ (мѣста)[43] гн҃ѧ. И ѿвѣща̀ а̂нна, и̂
р҃е. ни господи́не [мои][44] (но) жена̀ в жесто́къ
дн҃ь, а̂зъ е̂смь (-)[45] вина̀ и̂ пїа́нъства не
пи́хъ. (но излїа́хъ)[46] [пр҃е г҃мъ дш҃у мою][47]. Не
да(*) рабы̀ твое̂ѧ (дщере́мъ)[48] порꙋга́нїѧ. ꙗ̂ко
ѿ мно́жества оу̂ны́нїѧ моег̂о, [и̂ (ѿ множе́с-
тва) сѣтова́нїѧ][49] (моег̂о) стоѧ́хъ да́же досе́-
лѣ. И ѿвѣща илі́и и̂ рече к не́и, идѝ съ ми-
ромъ б҃ъ і̂и҃левъ да́ждь ти всѧ́ко проше́нїе
твое̂. е̂гоже про́сиши ѿ него̀. И р҃е (а̂нна) да
о̂бра́щет раба̀ твоѧ̀ бл҃гть пр҃е о̂чи́ма тво-
и́ма. і̂ и́де жена̀ пꙋте́мъ свои́мъ. и̂ вни́де въ
о̂би́тель свою. и̂ ꙗ́сть съ мꙋ́жемъ свои́мъ и̂
пи̂ и̂ лицѐ е̂ѧ̀ не и̂спадѐ ктомꙋ. И (оу̂тренева́-
ше)[50] заоу̂тра. и̂ поклони́шасѧ г҃ꙋ і̂ и̂до́ша пꙋ-
те́мъ свои́мъ. и̂ вни́де е̂лка́на въ до́мъ свои,
въ (е̂ѯаръмаде́мъ)[51]. и̂ разꙋмѣ̂ [е̂лка́на][52] (женꙋ̀
свою̀ а̂ннꙋ)[53]. и̂ помѧнꙋ̀ ю̀ г҃ь, и̂ зача̀. И
бы́сть въ́ време днїи. *и̂ родѝ (а̂нна) сн҃ъ. и̂ е̂врео ҂аі
наречѐ и́мѧ е̂мꙋ (само́иль)[54]. и̂ рече ꙗ̂ко ѿ г҃а
б҃а савао́да спроси̂ и̂. И взы́иде ч҃лкъ (сїи) е̂лка́-
на. и̂ весь до́мъ е̂го. (въ сило́мъ пожрѣти)[55]
жръ́твꙋ дне́внꙋю. и̂ м҃лтвы своѧ́. и̂ вс̂ѧ
десѧти́ны (вда́сть) землѧ̀ свое́ѧ (-)[56] а̂нна (же
жена̀ е̂го) не взы́иде с ни́мъ. ꙗ̂ко речѐ мꙋ́жеви
свое̂мꙋ, до́ндеже взы́идетъ о̂троча̀. а̂́ще ѿдою̀
е̂. и̂ ꙗ̂витсѧ лицꙋ̀ гн҃ю. и̂ пребꙋдетъ т҃ꙋ до́
вѣка. И рече е́и е̂лка́на мꙋжъ (е̂ѧ̀). творѝ бл҃гое
пр҃е о̂чи́ма твои́ма сѣдѝ до́ндеже а́ще ѿдои́-
ши е̂. (и̂)[57] да поста́витъ г҃ь (слово твое̂), и̂з-
ше́ше и̂зъ оу̂́стъ твои́хъ, и̂ сѣ́де жена̀. и̂ до-
ѧ́ше сн҃ъ свои до́ндеже ѿдои́тъ и̂. И взы́иде с
ни́мъ (-)[58] [ꙗ̂ко ѿдои̇̀ е̂][59], съ (тремѝ те́л-
цы)[60]. и̂ съ хлѣбы (-)[61] е̂фи мꙋкѝ пшени́чны.
и̂ мѣхъ вина̀. и̂ (въниде́ша)[62] в до́мъ гн҃ь в
сило́мъ. и̂ о̂троча̀ с ни́ми. и̂ (принесѐ и̂)[63] пр҃е
г҃а. И пожрѐ ѿц҃ъ е̂го жръ́твꙋ е̂же творѧ́ше,
ѿ дн҃е (и̂) въ дн҃ь г҃ви. и̂ [принесо́ша][64] о̂троча̀
(къ и̂лі́и). и̂ закла̀ ю̂нц҃е. (-)[65] и̂ рече (а̂нна) ѡ̂
гн҃е жива̀ дш҃а моѧ. а́зъ (е̂смь) жена̀ ꙗ̂же (о̂
семъ) ста́вши пр҃е тобо́ю помоли́тисѧ г҃ꙋ. о̂
о̂трочѧ́ти се́мъ моли́хсѧ. и̂ да́сть (-)[66] г҃ь
проше́нїе моѐ е̂гоже проси́хъ оу̂ него. І а́з (же)
даю̀ и̂ г҃ви въ всѧ̀ дни (живота̀ е̂го)[67]. на по-
маза́нїе г҃ви. (и̂ поклони́сѧ т҃ꙋ г҃ви).

Глава 2

1 І помолилася Анна, і сказала:
Скріпилося в Господі моє серце, під-
нісся мій ріг у моєму Бозі. Укріпили-
ся мої уста проти моїх ворогів, я зра-
діла у твоїм спасінні. **2** Бо немає свя-
того, як Господь, і немає праведного,

Гл҃а, в҃.

И [помоли́сѧ а̂нна][1] и̂ рече, оу̂тверди́сѧ ср҃це
моѐ о̂ г҃ѣ. възнесе́сѧ ро́гъ мои о̂ б҃зѣ
мое́мъ. разшири́шасѧ [оу̂ста̀ моѧ на
врагѝ моѧ][2]. възвесели́хсѧ о̂ сп҃се́нїи тво-
е́мъ. Ꙗ̂ко нѣ́сть ст҃ъ ꙗ̂ко г҃ь, и̂ нѣ́сть праве-

денъ ѩко бъ нашъ, (и) нѣсть (силенъ)[3] паче
тебе (ги)· Не хвалитеса и не глите высокаѧ
[въ гордыни][4], (и) да не изыидетъ велерѣчїе
из оустъ вашихъ· Ѩко бъ разумовомъ гъ, и
бъ оуготоваѧ начинанїѧ своѧ· Лукъ силныхъ
изнеможе. и немощнїи препоѧсашесѧ силою. ис-
полненїи хлѣба лишишасѧ. и алчущеи (же)
прїидоша на землю ѩко неплоды роди седмь, и
многаѧ въ чадѣхъ изнеможе· *Гь мртви и
живитъ. низводитъ во адъ и възводитъ·
*Гь оубожитъ и богатитъ, смирѧетъ и вы-
ситъ· (въздвизаѧ)[5] ѿ землѧ оубога. и ѿ
гноища възводитъ нища. посади [его][6] (и) съ
могущими людскыми. и прто славы (наслѣ-
дитъ ему)[7]. даѧ молитву молѧщемусѧ, и
блви есть лѣта праведнаго. ѩко не (оукрѣп-
лѧетса)[8] силенъ мужъ (крѣпостїю своею). Гь
немощна сътворитъ супостата ему, гь
стъ· да не хвалитсѧ премудрыи премудрос-
тїю своею. и да не хвалитсѧ силныи силою
своею. и да не хвалитсѧ богатыи богатьст-
вомъ своимъ· Но о сё да хвалитсѧ хвалѧисѧ
еже разумѣвати и знати га. и творити
судъ и правду посредѣ землѧ· Гь възыде на
неса и възгремѣ, (и) тои судитъ концемъ
землѧ (праведенъ сыи). и дасть крѣпость
(црю нашему)[9] и вънесетъ рогъ ха своего· И
[остави][10] и ту (елкана) пре гмъ і [иде][11] въ
(езармадемъ)[12] [в домъ свои][13]. (-)[14] отроча
(же) бѣ служа лицу гню. пре (лице) илїа жръ-
ца· (-)[15] Снове (же) илиины жрьцовы (быша).
снове безаконїа не вѣдуще га. (ни)[16] правды
жреческы пре людми всѣми жрущими· (внегда
бо кто приношаше жрьтву)[17] прихождаше отро-
ро жреческъ дондеже сваратсѧ мѧса. и оудица
трезубна в руку его· И влагаше ю в конобъ
великїи. или въ мѣдѧныи сосудъ или в лат-
ку (и) все еже вънзеса на оудицу възимаше (е)
себѣ жрецъ (и) тако (творѧше)[18] всему ийлеви.
(приходѧщему)[19] пожрѣти гви в сило· И преже
пожренїа тука, прихождаше отрокъ жреческъ,
и глаше мужеви (кадѧщему)[20], даждь мѧса
сварити жерцу, и не прїиму ѿ тебе (ктому)
мѧса ѿ коноба· (Аще же речетъ)[21] мужъ
жрѧи, да покадисѧ прьвое, ѩкоже оуставъ
тука, и (потомъ) возмеши себѣ ѿ всего, еже
хощетъ дша твоѧ, (сїи же)[22] ре ни, (но аще
нинѣ не даси)[23], возму силою· И бѣ (пре гмъ
грѣ отроку)[24] велїи ѕѣло, ѩко ѿмѣтаху жръ-
тву гню· И самоиль (же) бѣ служа пре гмъ,
отрочищъ суще опоѧсан в ризу жреческу лнѧ-
ну· И одежу сугубу (-)[25] сътвори ему мати

е мо лв / тові гі / муро ѕі

сира з

як Бог наш, і немає сильного, за винятком тебе, Господи. **3** Не хваліться і не говоріть високе в гордості, і хай не вийде високопарність з уст ваших. Бо Бог розумів, Господь і Бог, що приготовляє свої почини. **4** Лук сильних ослаб, і немічні підперезалися силою. **5** Повні хлібів були позбавлені їх, і голодні ж прийшли на землю. Бо неплідна породила сімох, і багата дітьми стала немічною. **6** *Господь дає смерть і оживляє, зводить до аду і виводить. **7** *Господь робить бідним і багатим, впокоряє і виносить вгору. **8** Підносить з землі бідного і з гною виводить бідака, щоб його посадити із сильними народу, і престіл слави дає йому в насліддя. **9** Він дає молитву тому, хто молиться, і поблагословив роки праведного. Бо не підсилюється сильний чоловік своєю силою. **10** Господь немічним вчинить його противника, Господь святий. Хай не хвалиться мудрий своєю мудрістю, і хай не хвалиться сильний своєю силою, і хай не хвалиться багатий своїм багатством. Але в цьому хай хвалиться, хто хвалиться, що він пізнав і знає Господа, і чинить суд і справедливість посеред землі. Господь пішов на небо і загримів, і той судить кінці землі, він справедливий. І дасть силу нашому цареві, і піднесе ріг свого христа. **11** І Елкана оставив його там, перед Господом, і пішов до Ексамартему, до свого дому. Дитина ж служила господньому лицю перед лицем Ілії, священика. **12** Сини ж Ілії священиками були, беззаконними синами, що не знали Господа **13** ані священичої справедливості перед народом, кожним, що приносив жертву. Бо коли хто приносив жертву, приходив священичий слуга, поки звариться м’ясо, і тризубна вилка в його руці; **14** і вкладав її до великого котла чи до мідяного посуду, чи до баняка, і все, що захопить вилка, це собі забирав священик. І так він чинив всьому Ізраїлеві, тим, що приходили принести жертву Господеві до Силому. **15** І раніше, ніж приносили в жертву лій, приходив священичий слуга і говорив чоловікові, що кадив: Дай м’ясо зварити священикові, і не прийму в тебе більше м’яса з котла. **16** Якщо ж скаже чоловік, що приносив жертву: Хай перше покадиться, так як припис жиру, і потім візьмеш собі з усього, що бажає твоя душа. Цей же сказав: Ні, але якщо тепер не даси, силою візьму. **17** І перед Господом гріх юнаків був дуже великий, бо відкидали господню жертву. **18** І Самоїл же служив перед Господом хлопчиною, будучи підперезаний в священичу лляну ризу. **19** І подвійну одіж

мойс5. 32 / тов. 13 / муд. 16

сир. 7

зробила йому його матір, і приносила
йому з днів і до днів, коли з своїм му-
жем ішла приносити жертву, в тих
днях. **20** І поблагословив Ілій Елкана
і його жінку, і сказав: Хай Господь
віддасть тобі насіння з тієї жінки, за
дар, який ти дав Господеві, і чоловік
пішов до свого місця. **21** І відвідав
Господь Бог Анну, бо зачала і поро-
дила ще трьох синів і дві дочки. І ве-
ликим став хлопчина Самоїл перед
Господом в тих днях. **22** Ілій же дуже
постарівся і почув, що чинили його
сини всім ізраїльським синам і що
були з жінками, які були на молитві,
при дверях господнього храму. **23** І
він сказав їм: Навіщо чините за цим
словом, яке я про вас чую з уст всьо-
го народу? **24** Ви є не мої сини, адже
не добрі чутки я про вас чую, бо до
гріха приводите господній народ. **25**
Бо якщо грішачи, згрішить чоловік
проти чоловіка, і помоляться за нього
до Бога, але якщо згрішить Господе-
ві, хто за нього помолиться? Вони ж
не послухались голосу свого батька,
бо бажаючи, забажав Господь їх ви-
губити. **26** Хлопчина ж Самоїл слу-
жив, і ставав більший, і був добрий
перед Господом і людьми. **27** І прий-
шов Божий чоловік до Ілії, і сказав
йому: Так говорить Господь: Чи об'я-
вляючись, не об'явився Я домові тво-
го батька і тим, які були з ним в єги-
петській землі рабами, у фараоновім
домі? **28** І Я вибрав дім твого батька
з усіх ізраїльських домів, щоб Мені
служили, входячи до мого престолу, і
кадили кадилом; і взяв Я ефуд, і Я
дав домові твого батька в їжу все
принесене вогнем в жертву від ізра-
їльських синів. **29** Чому ж ти глянув
на моє кадило і на мою жертву лука-
вим оком, і прославив своїх синів
радше, ніж Мене, щоб благословити
спочатку всяку жертву в Ізраїлі пер-
еді Мною. **30** Задля цього так сказав
Господь Бог ізраїльський, мовлячи: Я
сказав: твій дім і дім твого батька ми-
не переді Мною навіки. Але тепер го-
ворить Господь: Зовсім нехай буде
тепер в Мені, бо тих, що прославля-
ють Мене, Я прославлю, і той, що
зневажає Мене, без честі буде. **31**
црс3. 2 *Ось приходять дні, і вигублю твоє
насіння і плем'я дому твого батька,
32 і не буде старця в твоїм домі, і по-
бачиш твого противника в святому
храмі в усій ізраїлевій доброті. І стар-
ця не буде в домі твоїм на всі дні і ані
всякого чоловіка. **33** І вижену тебе
від мого престолу, і вчиню прини-
ження його очам. Хай заболить його
душа. І всі осталі твого дому впадуть
від людської зброї. **34** І це тобі знак,
що *це* прийде на цих двох твоїх си-
нів, на Офинія і Финеоса: в одному

єго, и приношаше єму, ѿ дн҃и и въ дн҃и, єг-
да въсхождаше с мужемъ своимъ пожрѣти
жрътву (в ты дн҃и)[26]. И бл҃ви Илїи Єлкана, и
жену єго гл҃а да въздасть ти г҃ь сѣмѧ ѿ
жены тоѧ, за даръ иже дарова г҃ви, и ѿиде
чл҃къ въ мѣсто свое. И посѣти г҃ь (б҃ъ) Анну
[(ꙗко)[27] зача][28], и роди єще три с҃ны, и (дщери
двѣ)[29]. И възвелича отрокъ самоилъ пред г҃мъ
(въ дн҃и оны). (-)[30] Илїи (же) състарѣвсѧ ѕѣло,
и оуслыша ꙗже творѧста с҃на єго (всѣмъ)
с҃номъ ї҃илевымъ, [и ꙗко бываху со женами,
сущими на м҃лтвѣ оу двєрїи храма г҃нѧ][31]. И
рече има почто творита по гл҃у сему, иже
азъ слышу изъ оустъ всѣхъ людїи (о
васъ)[32]. Не с҃на (моѧ єсте) ꙗко не бл҃го (бо)
слышанїє (-)[33] азъ слышу (о васъ), (ꙗко въ
грѣхъ въводите люди г҃нѧ)[34], аще бо съгрѣ-
шаѧ съгрѣшитъ мужъ мужеви и помолит-
сѧ (б҃у зань)[35], (или)[36] аще г҃ви съгрѣшй, кто
помолитсѧ зань, (она)[37] не послушаста гласа
ѿца своего, ꙗко хотѧ въсхотѣ г҃ь погубити
ѧ (-)[38] отрок (же) самоилъ (послушаше)[39], и
възвеличашесѧ, и (бѣ) бл҃гъ (-)[40] предъ г҃мъ и
чл҃кы. И прїиде чл҃къ б҃жїи къ Илїи, и рече
(єму), тако гл҃етъ г҃ь (єда ли) ꙗвлѧѧ (не)
изъꙗвихсѧ домови ѿца твоєго, (і иже бѣ с
нимъ)[41] въ земли єгѵпетьстѣи, рабъ в
дому фараоню. І избрахъ домъ ѿца твоєго
ѿ всѣхъ (домовъ)[42] ї҃илвъ мнѣ служити (въс-
ходѧще)[43] ко олтарю моєму и кадити кади-
ломъ, и (взѧхъ)[44] єфудъ, и дахъ дому ѿца
твоєго, всѧ огневи жрътвенаѧ с҃новъ ї҃илевъ
въ снѣдь. (-)[45] Почто (же) ты призрѣ на дї-
мїꙗмъ мои, и на жрътву мою лукавнымъ
окомъ, и прослави с҃на своѧ паче мене. єже бл҃-
вити исперва, всѧку жрътву въ ї҃или, предо
мною. Сего ради сице рече г҃ь б҃ъ ї҃илевъ (гл҃ѧ)
рекохъ домъ твои, и домъ ѿца твоєго, пре-
детъ предо мною до вѣка, (но)[46] н҃нѣ рече г҃ь
никакоже не буди то въ мнѣ ꙗкоже прослав-
лѧющаго мѧ прославлю, и оуничижаѧи мѧ
без чести будетъ. *Се дн҃и иду и потреблю г҃ црс в҃
сѣмѧ твое, и племѧ дому ѿца твоєго, и не
будетъ старца в дому (твоємъ)[47], [и оузриш
(противника твоєго въ храмѣ с҃том)[48] въ
всѣхъ бл҃гостехъ ї҃илевыхъ. И (старца не бу-
детъ)[49] в дому твоємъ][50] въ всѧ дн҃и и (ни
всѧка) мужа. (І ижжену тебе)[51] изъ олтарѧ
моєго. (и) оуничиженїє очїю єго сътворю. (да)[52]
поболитъ д҃ша єго, и вси прочїи дому твоєго
падутъ оружїємъ мужескомъ. И се ти зна-
менїє єже прїидетъ, на оба с҃на твоѧ сїѧ,

на (ѻ҆фни́ю)[53] и҆ (финео́са)[54], въ дн҃ь еді́нъ оу҆мре́та (ѻ҆ру́жїемъ) вкꙋпѣ. И҆ въздви́гнꙋ (въ не́ю мѣ́сто)[55] жерца̀ вѣ́рна и҆́же всѐ ꙗ҆́же въ ср҃цы мое́мъ, и҆ ꙗ҆́же въ дш҃и мое́и сътвори́тъ, и҆ сътворю̀ є҆мꙋ̀ до́мъ вѣ́ренъ, и҆ прїи́детъ пре́д҃ гмъ мои́мъ вс҄ѧ дн҃и. И҆ бꙋ́д҃ ѻ҆ста́вый въ до́мꙋ твое́мъ, прїи́д҃ на поклоне́нїе емꙋ, прос҄ѧ̀ (сребра̀)[56] [и оу҆крꙋ́ха хлѣ́ба][57], (и҆ рече́тъ)[58] прїими мѧ̀ къ еді́номꙋ слꙋже́нїю твое́мꙋ. снѣ́сти хлѣ́ба (гн҃ѧ).

дні разом помруть від зброї. **35** І підніму на їхнє місце вірного священика, який вчинить все, що в моїм серці і що в моїй душі; і зроблю йому вірний дім, і він ітиме перед моїм Господом всі дні. **36** І буде, що осталий в твоєму домі прийде, щоб поклонитися йому, просячи срібла і кусень хліба, і скаже: Прийми мене на одну з служб твоїх, щоб їсти господній хліб.

Гл҃а, г҃.

Ѻ҆тро́чище (же)[1] самоилъ бѣ слꙋжа гв҃и пре́д҃ и҆лі́емъ і҆ере́емъ. и҆ гл҃ъ гн҃ь бѣ че́стенъ, в ты̀ дн҃и, не бѣ видѣ́нїе посыла́емо. И҆ бы́сть въ дн҃и ты і҆ и҆лі́и сѣдѧ́ше на мѣ́стѣ свое́мъ, и҆ ѻ҆́чи є҆го нача́ста тѧжцѣ бы́ти. и҆ не можаа́ше зрѣ́ти. И҆ (пре́жде да́же оу҆гасѐ свѣти́лникъ бж҃їи)[2]. (-)[3] (самои́лъ)[4] спа́ше въ цр҃кви [гн҃и][5], и҆дѣ́же кѣо́тъ бж҃їи. И҆ възва̀ г҃ь (гл҃ѧ), (само́иле, само́иле)[6], и҆ рече се а҆зъ. И҆ течѐ къ и҆лі́ю, и҆ р҃е се а҆зъ ꙗ҆́ко зва̀ мѧ є҆си. и҆ рече (и҆лі́и) не възва̀ тебѐ, възврати́сѧ (и҆) спѝ и҆ възврати́сѧ и҆ спа̀. И҆ приложѝ г҃ь (є҆щѐ призва́ти само́ила), и҆ възва̀, (само́илъ, само́илъ)[7], [и҆ въста̀ само́илъ][8], і҆ и҆де къ и҆лі́и втори́цею и҆ рече, се а҆зъ ꙗ҆́ко възва́лъ мѧ є҆си. и҆ р҃е, не зва́хъ тебѐ [ча́до][9]. възврати́сѧ [и҆][10] спѝ. И҆ самои́лъ (же в то вре́мѧ є҆щѐ не зна̀)[11] б҃а. (пре́жде)[12] ѿкровенї́а є҆мꙋ гла́са гн҃ѧ. И҆ приложѝ г҃ь призва́ти (само́ила)[13] трети́цею. и҆ (въста́въ)[14] и҆де къ и҆лі́и, и҆ рече, се а҆зъ ꙗ҆́ко зва́лъ мѧ є҆си. и҆ разꙋмѣ и҆лі́и ꙗ҆́ко г҃ь (призыва́етъ)[15] ѻ҆тро́чища. И҆ р҃е (възвра́щсѧ и҆)[16] спѝ ча́до, и҆ бꙋ́детъ а҆ще възовe҆тъ тѧ̀ (зовы́и), и҆ рече́ши. гл҃и г҃и, ꙗ҆́ко слы́шитъ ра́бъ тво́и. і҆ и҆де (само́илъ)[17] и҆ спа̀ на мѣ́стѣ свое́мъ. И҆ прїи́де г҃ь и҆ ста̀, и҆ възва̀ є҆го ꙗ҆́коже пръвое, и҆ второ́е, и҆ р҃е, [само́илъ, само́илъ][18], гл҃и (г҃и), ꙗ҆́ко слы́шитъ ра́бъ тво́и. И҆ р҃е г҃ь къ (само́илꙋ)[19]. се а҆зъ творю̀ гл҃ы моѧ̀ въ і҆и҃ли, ꙗ҆́коже (всѣ́мъ слы́шащи҆м)[20] сїѧ. пошꙋмѣ́та ѻ҆бѣ̀ оу҆́ши є҆го. (И҆) въ дн҃ь то́й въздви́гнꙋ на и҆лі́и, всѐ є҆ли́ко гл҃ахъ до́мꙋ є҆го. начнꙋ и҆ сконча́ю. И҆ възвѣсти́хъ є҆мꙋ, ꙗ҆́ко ѿмщꙋ а҆зъ на до́мѣ є҆го до́ вѣ́ка, в непра́вдахъ сн҃овъ є҆го (ꙗ҆́же вѣ́дѣ). ꙗ҆́ко (ѕлословѝста)[21] б҃а сн҃ове є҆го, и҆ не наказа̀ є҆ю̀ (-)[22]. (Сего ради) клѧ́хсѧ до́мꙋ и҆лі́инꙋ, ꙗ҆́ко не ѻ҆чи́стится непра́вда до́мꙋ и҆лі́ина. в кади́лахъ и҆ жрътвахъ (є҆го) до́ вѣ́ка. И҆ спа̀ само́илъ до оу҆́тра, и҆ оу҆́тренева заоу́тра и҆ ѿвръзе двє́ри хра́ма гн҃ѧ. (-)[23] (самои́л)[24] (же) боѧ́сѧ повѣ́дати видѣ́нїѧ и҆лі́и. И҆ (възва̀ и҆лі́и само́ила и҆

Глава 3

1 Хлопчина ж Самоїл служив Господеві перед Ілієм, священиком, і Господнє слово було шановане в тих днях, не було видіння, яке посилалося. **2** І сталося в тих днях, і Ілій сидів на своєму місці, і його очі почали ставати тяжкими, і не міг бачити. **3** І раніше, ніж згаситься боже світило, Самоїл спав у господньому храмі, де божий кивот. **4** І покликав Господь, кажучи: Самоїле, Самоїле! І він сказав: Ось я. **5** І побіг до Ілії, і сказав: Ось я, бо ти мене кликав. І сказав Ілій: Я тебе не кликав, повернися і спи. І він повернувся і спав. **6** І додав Господь ще покликати Самоїла, і покликав: Самоїле, Самоїле! І встав Самоїл, і пішов до Ілії вдруге, і сказав: Ось я, бо ти мене кликав. І він сказав: Не кликав я тебе, дитино, повернися і спи. **7** І Самоїл же в тому часі ще не знав Бога. Це раніже, ніж відкрито йому господній голос. **8** І додав Господь покликати Самоїла втретє. І вставши, він пішов до Ілії, і сказав: Ось я, бо ти мене покликав. І зрозумів Ілій, що Господь кличе хлопчину, **9** і сказав: Повернися і спи, дитино; і буде, коли покличе тебе той, хто кличе, і скажеш: Говори, Господи, бо слухає твій раб. І пішов Самоїл, і спав на своїм місці. **10** І Господь прийшов і став, і покликав його, так як вперше і вдруге, і сказав: Самоїле, Самоїле! – Говори, Господи, бо раб твій слухає. **11** І сказав Господь до Самоїла: Ось я чиню мої слова в Ізраїлі так, що всім, хто це почує, зашумить в обох його вухах. **12** І в тому дні Я підніму проти Ілії все, що Я сказав про його дім; почну і закінчу. **13** І Я сповістив йому, що Я помщуся на його домі навіки за несправедливості його синів, які він знає. Бо його сини злословлять Бога, і він їх не покарав. **14** Задля цього я поклявся домові Іліїновому, що не очиститься неправедність дому Іліїного в кадилах і його жертвах навіки. **15** І спав Самоїл до

ранку, і встав вранці, і відкрив двері
господнього храму. Самоїл же боявся
сповістити видіння Ілії. **16** І покликав
Ілій Самоїла, і сказав: Самоїле, дити-
но! І він сказав: Ось я. **17** І сказав І-
лій: Яке слово сказане до тебе? Отже,
не скрий від мене слово з усіх слів
сказаних до тебе. Прошу тебе не за-
таюй переді мною. Це тобі зробить
Господь, і це додасть, якщо утаїш від
мене з усіх слів сказаних до тебе. **18** І
сповістив Самоїл Ілії всі слова, і не
затаїв з них ні одного слова. І сказав
Ілій: Господь сам є, так як угодно йо-
му, так хай зробить. **19** І прославляв-
ся Самоїл, і Господь був з ним, і не
впало на землю з усіх його слів ні од-
не слово. **20** І зрозуміли всі ізраїлтя-
ни, від Дана аж і до Вирсавії, що в
пророках – Самоїл вірний Господеві.
21 І додав Господь об’являтися в Си-
ломі, об’явився бо Господь Самоїло-
ві, і був вірний в пророках Самоїл
Господеві в усьому Ізраїлі, від кінця і
до кінця землі. І Ілій дуже постарівся,
і його сини, йдучи, ішли – лукаві їхні
дороги перед Господом.

рє҃)[25]. (само́илє)[26] ча́до, и҆ рє҃ сє а҆зъ· И҆ рєчє (и҆лі́и). что҃ гл҃ъ гл҃аныи к тєбѣ. нє съкрьі́и оу҆бо ѿ мєнѐ (гл҃а, ѿ всѣхъ словє́съ гл҃аныⷯ к тєбѣ. молю̀ тѧ нє оу҆та́и прєдо мно́ю). сі҆ѧ сътворитъ тєбѣ (г҃ь)[27], и҆ сі҆а приложитъ а҆щє оу҆та́иши ѿ мєнѐ (-)[28] ѿ всѣ҃ гл҃ъ, гл҃анныⷯ к тєбѣ (-)[29]· І҆ и҆сповѣда (само́илъ)[30] и҆ нє оу҆таѝ ѿ нєго (ни є҆ді́наго гл҃а). и҆ рє҃ и҆лі́и. г҃ь самъ (є҆сть) ꙗ҆́ко го́дѣ бы́сть є҆мꙋ та́ко да сътвори́тъ· И҆ възвєлича́шєсѧ (само́илъ)[31]. и҆ (г҃ь бѣ҃)[32] с ни́мъ и҆ нє падѐ ѿ всѣхъ словє́съ є҆го на зємлѝ (ни є҆ді́нъ гл҃ъ)· И҆ разꙋмѣ́ша вси̑ і҆и҃льти ѿ да́на, даже и҆ до вирсаві̑а, ꙗ҆́ко вѣ́рєнъ (само́илъ)[33] (г҃ꙋ въ пр҃роцѣⷯ)[34]· И҆ приложѝ г҃ь възвѣститисѧ в силоⷨ, ꙗ҆ви́ бо сѧ г҃ь (самоилꙋ)[35], и҆ вѣ́рєнъ бы́сть (въ пр҃роцѣхъ само́илъ)[36] къ г҃ꙋ въ вє́смъ і҆и҃ли, ѿ концà (до ко́нца зємлѝ)[37], і҆ и҆лі́и състарѣ́сѧ ѕѣло, и҆ сн҃а є҆го ходѧ́щє хожа́ста (лꙋка́віи пꙋті̑є)[38] и҆хъ прⷣє гмⷭ҇ъ·

Глава 4

1 І сталося, в тих днях зібралися
чужинці проти Ізраїля. І вийшов Із-
раїль їм назустріч, на війну, і отабо-
рилися в Невезері, і чужинці отабо-
рюються в Афеку. **2** І воювали чу-
жинці з ізраїльтянами; і схилився бій,
і впали ізраїльські чоловіки перед чу-
жинцями, і забили в бою на полі 4000
чоловік. **3** І прийшов народ до табо-
ру, і сказали ізраїльські старшини:
Чому побив нас Господь сьогодні пе-
ред чужинцями? Візьмемо кивот на-
шого Бога з Силому, і він вийде по-
серед нас і спасе нас з руки наших
ворогів. **4** І послав народ до Силома, і
взяли звідти господній кивот, що си-
дить на херувимах. І були там оба
Іліїнові сини з божим кивотом, Оф-
ній і Тинеос. **5** І сталося, як прийшов
господній кивот до табору, і закричав
ввесь Ізраїль великим голосом, і загу-
діла земля. **6** І почули чужинці голос
крику, і сказали: Що це за великий
крик в єврейському таборі? І пізнали,
що господній кивот є в таборі. **7** І
злякалися чужинці, і сказали: Це бо-
ги прийшли до них до табору. Горе
нам, спаси нас, Господи, сьогодні, бо
не було такого вчора і тамтого дня. **8**
Горе нам, хто нас спасе з рук богів,
що їх скріплюють? Це є боги, що
побили Єгипет всякими карами і в
пустині. **9** Скріпіться і будьте му-
жами, чужинці, щоб і ви не служили
євреям, так як служили нам; і будете
мужніми, і воюйте з ними. **10** І би-
лися з ними, і впали ізраїльські чо-

Гла҃ д҃·

И бы́сть во́ дн҃и ты̑ (-)[1] събра́шасѧ и҆ноплємє́нницы (-)[2] проти́вꙋ і҆и҃лѧ. І҆ и҆зы́дє і҆и҃ль въ срѣтє́ні҆є и҆хъ на́ брань. и҆ (въполчи́шасѧ)[3] въ (нєвєзє́рє)[4]. І҆ и҆ноплємє́нницы (вполчи́шасѧ)[5] въ а҆фє́цє· И҆ (би́шасѧ и҆ноплємє́нницы съ і҆и҃льтаны)[6]. и҆ прєклонисѧ бра́нь. и҆ падо́ша мꙋжи і҆и҃ли прⷣє и҆ноплємє́нникы. и҆ оу҆би́ша въ бра́ни на сєлѣ, ҂д҃. мꙋжъ· И҆ прі҆идо́ша лю́ді҆є в̆ по́лкъ, и҆ рѣ́ша старцы і҆и҃лєви. почто҃ поразѝ ны г҃ь дн҃є, прⷣє и҆ноплємє́нникы. възмємъ кі҆о́тъ б҃а на́шєго ѿ сило́ма. І҆ и҆зы́дєⷮ посрєдѣ на́съ, и҆ сп҃сєтъ ны ѿ рꙋкѝ вра́гъ на́шихъ· И҆ посла́ша лю́ді҆є в̆ сило́мъ, и҆ (взѧ́ша)[7] ѿтꙋдꙋ кі҆о́тъ гн҃ь, сѣдѧ́щаго на хєрꙋви́мѣ· И҆ (бы́ша та́мо) о҆́ба сн҃а и҆лі́инна, с кі҆о́тоⷨ (бж҃і҆имъ) о҆фъні̑и, и҆ (динєо́съ)[8]· И҆ бы́сть ꙗ҆́ко прі҆идє кі҆о́тъ гн҃ь въ по́лкъ. и҆ възопѝ вє́сь і҆и҃ль гла́сомъ вєли́кимъ, и҆ возшꙋмѣ зємлѧ̀· И҆ оу҆слы́шаша и҆ноплємє́нницы [гла҃][9] во́плѧ. и҆ рѣ́ша (-)[10] что҃ (сє во́пль вєли́кі҆и)[11] въ по́лцѣ є҆врє́йстѣ. и҆ разꙋмѣ́ша ꙗ҆́ко кио́тъ гн҃ь (є҆сть)[12] въ по́лцѣ. и҆ оу҆боа́шасѧ и҆ноплємє́нницы. и҆ рѣшⷭ҇ сі бз҃и пришли сꙋть (въ по́лкъ к ниⷨ)[13]. го́рє намъ. и҆змѝ ны г҃и дн҃ь, ꙗ҆́ко нє бы́сть та́ко вчєрà и҆ (о҆но́мъ дн҃и)[14]· Го́рє на́мъ кто҃ (ны̀ и҆змє́тъ)[15] ѿ рꙋкѝ б҃ъ, оу҆твръжа́ющихъ ѧ҆̀. сі [сꙋть][16] бз҃и поби́вші҆и є҆гѵ́пта всѧцѣми ꙗ҆́звами, и҆ въ пꙋсты́ни· Оу҆крѣпи́тєсѧ. и҆ бꙋ́дитє въ мꙋжи и҆ноплємє́нницы ꙗ҆́ко

да не поработа́ете (и҆) є҆вре́ѡ҆мъ. ꙗ҆́коже порабо́таша
на́мъ, и҆ бꙋ́дете въ (мꙋ́жество)[17]. и҆ побі́йтесѧ с
ни́ми· И҆ би́шасѧ с ни́ми, и҆ падо́ша мꙋ́жи і҆и҃левы
(пре́дъ и҆ноплеме́нникы). и҆ побѣжа ко́ждо на село̀ своѐ, и҆
бы́сть ꙗ҆́зва вели́ка ѕѣло̀. и҆ падѐ ѿ і҆и҃лѧ, л҃, ты҃сѧщъ чи-
ψ҃ло о҃з нове́цъ· *И҆ кіѡ́тъ бж҃їи взѧ́тъ бы́сть, и҆ оба сн҃а
і҆лі́ина ᲂу҆мро́ста. ѻ҆фні́и, и҆ (фінео́съ)[18]· И҆ течѐ мꙋ́жъ
(ѿ бра́ни и҆́менемъ є҆мені́и)[19], и҆ прі́иде въ сило́мъ
въ де́нь ѻ҆́нъ и҆ ри́зы своѧ̀ растерза̀. и҆ пе́рсть (бѣ̀) на
главѣ̀ є҆гѡ̀· И҆ прі́иде, и҆ сѐ і҆лі́и, сѣда́ше на прес-
то́лѣ (є҆гѡ̀) ᲂу҆ две́рїи помышлѧ́ѧ пꙋ́ть ꙗ҆́кѡ бѣ̀
се́рдце є҆гѡ̀ въ ᲂу҆жа́сѣ вели́цѣ, ѡ҆ кіѡ́тѣ бж҃їи. и҆
чл҃къ вни́де во гра́дъ возвѣща́ѧ, и҆ возопѝ (ве́сь) гра́дъ
(гла́сѡмъ вели́кимъ)· И҆ слы́ша і҆лі́и гла́съ во́плѧ, и҆
речѐ что̀ (є҆́сть) (гла́съ во́плѧ)[20] сего̀. и҆ чл҃къ по-
тща́всѧ вни́де, и҆ и҆сповѣ́да і҆лі́и· И҆ (бѣ̀) і҆лі́и (-)[21],
(ч҃и)[22], лѣ́тъ и҆ ѻ҆́чи є҆гѡ̀ бѣ́ста и҆знемоглѝ, и҆ не ви-
дѧ́ше· И҆ речѐ і҆лі́и мꙋже́мъ. предстоѧ́щымъ ᲂу҆ не-
го̀, что̀ (є҆́сть) гла́съ во́плѧ сего̀. и҆ мꙋ́жъ потща́в-
сѧ вни́де къ і҆лі́ю, и҆ речѐ є҆мꙋ̀, а҆́зъ є҆́смь при-
ше́дый ѿ по́лка. и҆ а҆́зъ прибѣжа́хъ ѿ во́и дне́сь, и҆
речѐ (і҆лі́и). что̀ бы́вшїи гл҃ъ ча́до· И҆ ѿвѣща̀ ѻ҆т-
ро́чищъ и҆ речѐ побѣжа́ша мꙋ́жи і҆и҃ли, ѿ лица̀ и҆но-
племе́нникъ, и҆ (ꙗ҆́зва ве́лїѧ бѣ̀)[23] въ лю́дехъ, и҆
ѻ҆́ба сн҃а твоѧ̀ ᲂу҆мро́ста, и҆ кіѡ́тъ бж҃їи взѧ́тъ
є҆́сть· И҆ бы́сть ꙗ҆́кѡ помѧнꙋ̀ ѡ҆ кіѡ́тѣ бж҃їи, и҆
спаде́сѧ (і҆лі́и) съ престо́ла взна́къ, и҆дѣ́же сѣдѧ́-
ше при две́рехъ. и҆ сокрꙋши́сѧ хребе́тъ є҆гѡ̀, и҆
ᲂу҆́мре (тꙋ̀), ꙗ҆́кѡ ста́ръ (бѣ̀) чл҃къ и҆ тѧ́жекъ, и҆
то́й сꙋдѝ і҆и҃леви, (м҃)[24], лѣ́тъ· И҆ (-)[25] жена̀ (фі-
нео́сова)[26] зачала̀ роди́ти, и҆ слы́ша вѣ́сть ꙗ҆́кѡ
взѧ́сѧ кіѡ́тъ бж҃їи, и҆ ꙗ҆́кѡ ᲂу҆́мре свеко́ръ є҆ѧ̀, и҆
мꙋ́жъ є҆ѧ̀ и҆ пла́касѧ го́рко, и҆ родѝ. ꙗ҆́кѡ возвра-
ти́шасѧ на не́ѧ болѣ́зни є҆ѧ̀· И҆ въ вре́мѧ (вне-
гда̀)[27] ᲂу҆мира́ше, и҆ рѣ́ша є҆́й жены (и҆) предстоѧ́-
щыѧ є҆́й, не бо́исѧ ꙗ҆́кѡ сн҃а роди́ла є҆си и҆ не ѿ-
вѣща̀, и҆ не разꙋмѣ̀ се́рдце є҆ѧ̀· И҆ наречѐ ѻ҆тро́чищь
(-)[28] варха́водъ. (гл҃юще, пренесе́сѧ сла́ва гн҃ѧ ѿ
і҆и҃лѧ поне́же взѧ́тъ бы́сть)[29], кіѡ́тъ бж҃їи. и҆ ѡ҆
све́крѣ є҆ѧ̀ и҆ ѡ҆ мꙋ́жи є҆ѧ̀· И҆ [речѐ][30] погы́бе сла́ва
і҆и҃лева, ꙗ҆́кѡ взѧ́тъ бы́сть кіѡ́тъ бж҃їи·

Гла́ва, є҃·

И (взѧ́ша же и҆ноплеме́нницы)[1] кіѡ́тъ бж҃їи,
і҆ и҆знесо́ша є҆го ѿ (а҆венезе́ра)[2] въ (а҆зѡ́тъ)[3]·
И҆ (прі́емши)[4] и҆ноплеме́нницы кіѡ́тъ гн҃ь,
и҆ внесо́ша и҆̀ въ хра́мъ даго́нь, и҆ поста́-
виша и҆̀ ᲂу҆ даго́на· И҆ ѻ҆бꙋтреневавше а҆зѡ́ты
[наᲂу҆́трїе][5], и҆ внидо́ша въ хра́мъ даго́нь, и҆ ᲂу҆-
ви́дѣша и҆ сѐ даго́нъ бѣ̀ спа́дсѧ [на зе́млю на
лицѐ своѐ][6] пре́дъ кіѡ́томъ бж҃їимъ, и҆ воздвиго́-
ша даго́на, и҆ поста́виша (и҆̀)[7] на мѣ́стѣ є҆гѡ̀·

ловіки перед чужинцями, і кожний
втік на своє поле; і була дуже вели-
ка січ, і впало з Ізраїля 30000 війсь-
ка. **11** *І божий кивот був взятий, і пс. 77
померли оба Іліїнові сини, Офній і
Финеос. **12** І побіг муж з бою на і-
м'я Еменій, і прийшов до Силому в
тому дні, і одіж свою роздер, і зем-
ля була на його голові. **13** І прий-
шов, і ось Ілій сидів на його кріслі
при дверях, роздумуючи над доро-
гою, бо його серце було у великому
страху за божий кивот. І чоловік
ввійшов до міста, сповіщаючи, і за-
кричало все місто великим голо-
сом. **14** І почув Ілій голос крику, і
сказав: Що це за голос цього кри-
ку? І чоловік, поспішившись, ввій-
шов і сповістив Ілії. **15** І було Ілії
98 літ, і очі його були ослаблі, і він
не бачив. І сказав Ілій мужам, що
стояли довкруги нього: Що це за
голос цього крику? **16** І муж, поспі-
шившись, ввійшов до Ілії і сказав
йому: Я є той, що прийшов з та-
бору, і я сьогодні прибіг від вояків.
І сказав Ілій: Що те слово, що
сталося, дитино? **17** І відповів чо-
ловік, і сказав: Втекли ізраїльські
чоловіки з-перед лиця чужинців, і
була велика січ в народі, і оба твої
сини померли, і забрано кивот
божий. **18** І сталося, як згадав про
божий кивот, і впав Ілій з крісла
навзнак, там де сидів при дверях, і
зламався його хребет, і він помер
там, бо був чоловік старий і тяж-
кий. І той судив Ізраїль 40 літ. **19** І
жінка Финеосова почала родити, і
почула вістку, що взято божий
кивот і що помер її свекор і її муж,
і плакала гірко, і породила, бо по-
вернулися на неї її болі. **20** І в часі,
коли вмирала, і сказали їй жінки,
що стояли при ній: Не бійся, бо ти
народила сина. І не відповіла, і не
зрозуміло її серце. **21** І назвала
хлопчину Вархавот, кажучи: Відій-
шла господня слава від Ізраїля,
тому що забрано божий кивот і
через її свекра, і через її мужа. **22** І
сказала: Пропала слава ізраїлева,
бо забрано божий кивот.

Глава 5

1 І взяли ж чужинці божий ки-
вот, і понесли його з Авенезера до
Азота. **2** І взяли чужинці господній
кивот, і внесли його до Даґонового
храму, і поставили його коло Даґо-
на. **3** І встали азотійці вранці, і
ввійшли до Даґонового храму, і по-
бачили: і ось Даґон впав на землю,
на своє лице, перед божим киво-
том. І підняли Даґона, і поставили
його на місце його. **4** І знову встали

вранці, і побачили: і ось Дагон лежав лицем до землі перед божим кивотом, голова ж Дагонова і обі долоні його рук відрізані – на порозі, лише тулуб Дагонів остався на своїм місці. **5** І через це не ступали жерці Дагонові і всі, що входять до Дагонового храму, на Дагонів поріг в Азоті аж до сьогодні. **6** І тяжкою
пс. 77 була господня рука на Азоті, *і він їх мучив, і побив їх у азотській владі і їхні околиці; і посеред їхньої землі розмножилися мухи, і було велике замішання смерті в місті. **7** І побачили азотські мужі, що так сталося, і говорили, що: Хай не останеться кивот ізраїльського Бога з нами, бо тяжка його рука на нас і на нашому богові Дагоні. **8** І пославши, зібрали всіх воєвод азотських чужинців до себе, і говорили: Що зробимо з кивотом ізраїльського бога? І сказали ґетфеї: Хай перейде кивот ізраїльського Бога до нас в Ґет. І прийшов кивот ізраїльського Бога до Ґет. **9** І сталося після того, як прийшов він, і була господня рука на місті, і було дуже велике замішання, і він побив чоловіків міста, від малого до великого, і побив їх на частях їхніх. І зробили ґетфеї собі золоті сидження. **10** І пустили божий кивот до Аскалони. І сталося, як ввійшов кивот ізраїльського Бога до Аскалона, і закричали аскалоніти, кажучи: Навіщо повернули ви кивот ізраїського Бога до нас, щоб убити нас і наш народ? **11** І послали, і зібрали всіх вояків-чужинців, і сказали: Пошліть кивот Бога Ізраїля, і хай поставлений буде на своєму місці, і хай не поб'є нас і наш народ, бо в усіх містах було дуже тяжке замішання смерті, як туди ввійшов кивот ізраїльського Бога. **12** І живі, і непомерлі були побиті на полях, і до неба піднявся міський крик.

Глава 6

1 І кивот господній був в полях чужинців 7 місяців, і засмерділася земля від мух. **2** І прикликали чужинці жерців і ворожбитів, і їхніх чародіїв, кажучи: Що зробимо з господнім кивотом? Скажіть нам. І як пошлемо його на його місце? **3** Вони ж сказали їм: Якщо ви відпускаєте кивот завіту ізраїльського Бога, то не пошлете його порожнім, але віддаючи, віддайте йому дари за муки, і тоді відпуститься вам, і станете здорові, хай не відступить його рука від вас. **4** І говорили: Що йому віддамо за муки? І сказали їм: За числом воєвод чужинців – 5-ть

(-)[8] И҆ (па́ки)[9] воста́ша заоу́тра (и҆ оу҆ви́дѣша) и҆
се̑ даго҃ лежа́ше лицє҃ (-)[9] [на земли̇̀][10] пре҃ кїѡ́-
томъ (бж҃їимъ)[11], (-)[12] гла́ва (же) даго́нова и҆ ѻ҆-
бѣ̀ дла́ни рꙋкꙋ ѥ҆го ѿсѣко́шасѧ на пра́гꙋ, (-)[13]
толи́ко хребетъ даго́новъ ѻ҆ста̀ (на мѣ́сте сво-
е҃)· (И҆) сего ради не (стꙋпа́ше)[14] жерьцы даго́но-
вы, и҆ (вси въходѧ́щїи)[15] въ хра́мъ даго́новъ,
на пра́гъ (-)[16] даго́новъ, въ а҆зоте даже до
(днє́сь)[17]· И҆ ѻ҆тѧгча̀ рꙋка̀ гн҃ѧ на (а҆зоты)[18], *и҆ ѱа҃л ѻ҃з
мꙋчи ѧ҆̀ и҆ (поби ѧ҆̀ въ вла́стехъ а҆зо́тьскихъ,
и҆ предѣлы и҆хъ)[19], и҆ посредѣ̀ землѧ̀ и҆х҃ оу҆мно́жи-
шасѧ мꙋхы, и҆ бы́сть смꙋще́нїе смр҃ти вели́ко
въ́ градѣ· И҆ ви́дѣша мꙋ́жи а҆зо́тьстїи, ꙗ҆́ко
та́ко (бы́сть), и҆ (гл҃аша)[20], ꙗ҆́ко да не пребꙋ́де҃
кїѡ́тъ б҃а ї҆и҃лева с на́ми, ꙗ҆́ко лю́та рꙋка̀ ѥ҆го,
на́ ны и҆ на даго́на б҃а на́ше҃· И҆ (посла́вше събра́-
ша)[21] [всѧ]̑[22] воѥ҆водыи҆ноплеме́нникъ (а҆зо́тстїи)
къ себѣ, и҆ гл҃аша что сътвори́мъ кїѡ́тꙋ б҃а
ї҆и҃лева, и҆ (рѣша гедфе́и)[23], да пре́иде҃ кїѡ́тъ б҃а
[ї҆и҃лева][24] (к на҃) въ (гедъ)[25], (и҆ прїиде кїѡ́тъ
б҃а ї҆и҃лева въ ге҃)· И҆ бы́сть по пришествїи ѥ҆го, и҆
бы́сть рꙋка гн҃ѧ на гра́дѣ (и҆) мѧте҃ ве́лїи ѕѣ-
ло (бы́сть) и҆ порази̇̀ мꙋ́жи гра́да, ѿ мала до ве́-
ли́ка, и҆ порази и҆х҃ въ ѻ҆́бласте҃ и҆хъ· И҆ сътвори́ша
[(гедфе́и)[26] себѣ́][27] сѣдѣнїа (зла́ты) и҆ (пꙋсти́-
ша)[28] кїѡ́тъ бж҃їи въ а҆скалонъ, и҆ бы́сть ꙗ҆́ко
вънидє кио҃ б҃а (ї҆и҃лева) въ а҆скало́нъ, и҆ возопи́ша
а҆скалони́тѧне гл҃юще, почто̀ възврати́сте [кї-
ѡ́тъ б҃а ї҆и҃лева к на҃][29], оу҆мори́ти ны, и҆ люди
на́ша· И҆ (посла́ша и҆ събра́ша)[30] [всѧ][31] во́ѧ и҆но-
племе́нникъ, и҆ рѣша по́слете кио́тъ б҃а ї҆и҃лева,
и҆ да поста́витсѧ на мѣстѣ своѥ҆мъ, и҆ да не
оу҆мори́тъ на́съ и҆ людїи на́шихъ, ꙗ҆́ко бы́сть
мѧтежъ смр҃ти въ (всѣхъ гра́дѣхъ)[32] тѧ́-
жокъ ѕѣло, ꙗ҆́ко вни́де кїѡ́тъ б҃а ї҆и҃лева тꙋ· И҆
живꙋщїи и҆ не оу҆мръшїи, оу҆ꙗ҆́звишасѧ на (се́-
лѣхъ)[33], и҆ възы́де во́пль гра҃ныи до нб҃си·

Гл҃а, ѕ҃·

И҆ бѣ̀ кио́тъ [гн҃ь][1] въ селѣхъ и҆ноплеме́н-
никъ, з҃ м҃ць, и҆ въсмердѣ́сѧ землѧ̀ (-)[2]
мꙋхами· И҆ (призва́ша)[3] и҆ноплеме́нницы,
жерца и҆ волъхвы и҆ ѻ҆баа́ники и҆хъ гл҃юще,
что сътвори́мъ кїѡ́тꙋ гн҃ю, скажи́те на҃. [и҆][4]
како по́слемъ и҆̀ въ мѣ́сто ѥ҆го· (Ѿни́ же)[5] рѣша
(и҆҃), а҆́ще (ѿпꙋща́ете)[6] вы кїѡ́тъ завѣта б҃а
ї҆и҃лева, то да не по́слете ѥ҆го тща̀, но ѿда́юще
ѿдади́те ѥ҆мꙋ за мꙋки да́ры, и҆ тогда̀ (ѻ҆с-
та́витсѧ ва́мъ ї и҆сцѣ́литесѧ)[7], да не ѿстꙋ-
питъ рꙋка̀ ѥ҆го ѿ ва҃· И҆ (гл҃аша)[8] что (ѥ҆мꙋ за
мꙋки ѿдамы̀)[9], и҆ рѣша (и҆мъ). по чисме́ню
воѥ҆во҃ и҆ноплеме́нническъ, є҃, сѣде́нїи зла́тыї, [и҆

пѧ́ть мꙋ́хъ злѧ́тыхъ][10], ꙗ҆́ко прегрѣше́нїѧ въ
ва҃, и҆ въ кнѧ҆ѕѣ́хъ ва́шихъ и҆ в лю́дехъ (ва́-
шихъ)· И҆ (та́ко) [сътвори́те подо́бїе сѣда́нїи
ва́ши҃, и҆][11] (-)[12] подо́бїе мꙋ́хъ ва́шихъ, растоу́-
ши҃ зе́млю и҆ въздади́те (-)[13] сла́вꙋ (б҃ꙋ і҆и҃левꙋ),
ꙗ҆́ко да ѻ҆блегчи́тъ рꙋ́кꙋ свою̀ ѿ ва́съ, и҆ ѿ бо-
го́въ ва́шихъ и҆ ѿ землѧ̀ ва́шеѧ· И҆ почто̀ ѻ҆-
тѧгча́ете (срⷣце ва́ше)[14], ꙗ҆́коже ѻ҆тѧгчѝ є҆гѵ́-
петъ и҆ фарао́нъ срⷣце своѐ, до́ндеже погꙋбѝ и҆́хъ
в҃ мо҃ ві (тогда̀ ѿпꙋстѝ)[15] и҆́хъ, *и҆ ѿи҆до́ша· И҆ нн҃ѣ
возмѣ́те и҆ сътвори́те колесни́цꙋ но́вꙋ [є҆ді́нꙋ][16] и҆
двѣ̀ кра́ве прьворо́днѣ, и҆мѣ́юща телѧ́та (на ни́х-
же не бѧ́ше ꙗ҆́рмо.)[17] и҆ въпрѧзи́те кра́вы в ко-
лесни́цꙋ, (а҆)[18] (телѧ́та възврати́те)[19] въспѧ́тъ
(-)[20] въ до́мъ· И҆ (възе́мше)[21] кі҆ѻ́тъ [г҃нь][22] и҆
въстави́те и҆̀ на колесни́цꙋ, и҆ сосꙋ́ды злѧ́тыа
ѿдади́те є҆мꙋ̀ за мꙋ́ки, и҆ положи́те въ ѻ҆бло-
же́нїе (-)[23] въ стра́нѣ (оу҆ча́стїе) є҆мꙋ̀ и҆ ѿпꙋ́с-
ти́те и҆̀ да и҆́детъ· (Посе́м же)[24] оу҆́зрите а҆́ще
(бꙋ́детъ) на пꙋтѝ предѣ́ла своє́го (-)[25], въ
ведъсамꙋсъ (то̀) сїи сътворѝ на́мъ ѕло́бꙋ (вели́-
кꙋю сїю)[26], и҆ а҆́ще ни, то̀ оу҆разꙋмѣ́емъ ꙗ҆́ко
нѣ́сть рꙋка̀ є҆го (прикаса́ющисѧ)[27] на́съ, но при-
ключе́нїе се бы́сть на́мъ· И҆ сътвори́ша и҆ноплє-
ме́нницы та́ко. и҆ пое́мша двѣ̀ кра́ве прьворо́д-
нѣ. и҆ въпрѧго́ша ѧ҆̀ в колесни́цꙋ. и҆ телѧ́та
єю̀ затвори́ша въ хра́мѣ· И҆ възложи́ша кі҆ѻ́тъ
на колесни́цꙋ, и҆ да́ры (ѻ҆бложи́ста)[28] мꙋ́хи зла́-
тыѧ [и҆ подо́бнаѧ сѣда́нїю и҆́хъ][29]· И҆ оу҆пра́вис-
тасѧ кра́вы на пꙋ́ть, (прѧ́мо пꙋте́мъ и҆́же въ
ведса́мꙋ и҆до́ста)[30]. и҆ не (съвраща́ющисѧ, ни)[31]
на́ десно, ни на шꙋ́е. (и҆дꙋ́ще и҆ рекꙋ́ще,) и҆ воє́во́-
ды и҆ноплеме́нникъ. и҆дѧ́хꙋ въ слѣ́дъ є҆го до
предѣ́лъ ведса́мъскихъ· И҆ въ ведсами́се жнѧ́хꙋ
жа́твы пшени́ца въ оу҆до́лїи, и҆ възведо́ста ѻ҆́чи
своѝ (-)[32] ви́дѣша кио́тъ г҃нь, и҆ възвесели́шасѧ
(ви́дѧще. і҆ и҆зыидо́ша) на срѣте́нїе є҆мꙋ̀· И҆ ко-
лесни́ца вни́де въ село̀ (є҆дса́мско)[33], и҆ (ста̀ тꙋ̀. и҆
бы҃ тꙋ̀)[34] камы́къ ве́лїи, і҆ (и҆сѣ́кше)[35] дре́ва ко-
лесни́чнаѧ, и҆ кра́вы. възнесо́ша на всѧсъжѫжега́е-
маѧ г҃ꙋ· (-)[36] левѷти (же) възнесо́ша кио́тъ
г҃нь, и҆ да́ры (ѻ҆бложи́ста и҆́же)[37] с не́ю (бы́ша). и҆
оу҆ ни҃ сосꙋ́ди зла́тїи и҆ положи́ша (ѧ҆̀) (при)[38] ка́-
мени (се҃) вели́цѣмъ. и҆ мꙋ́жи ведсамꙋ́ски възне-
со́ша всѧсъжѫжега́емаѧ· и҆ [пожро́ша жрътвꙋ][39] в
(то́и дн҃ь)[40] г҃ꙋ· И҆ пѧ́ть воєво́дъ и҆ноплеме́нникъ
зрѧ́хꙋ. и҆ възврати́шасѧ въ [а҆ккӑро́нь][41] въ дн҃ь
то́и· И҆ сїи седѣ́нїѧ злѧ́тыѧ, и҆́же възда́ша и҆-
ноплеме́нницы за мꙋ́кꙋ г҃ꙋ. (а҆задьска)[42] є҆ді́на,
га́зска є҆ді́на, а҆скало́ньска є҆ді́на, ге́дска є҆ді́на, а҆к-
каро́ньска є҆ді́на· И҆ (злѧ́тыѧ мꙋ́хи)[43] по чисме́нъ
всѣ́хъ гра҃ и҆ноплеме́нническъ пѧтѝ воєво́дъ ѿ

золотих сидінь і п’ять золотих мух,
бо провина у вас, і у ваших князях,
і у вашому народі. **5** І так зробіть
подобу ваших сиджень і подобу ва-
ших мух, що знищили землю, і від-
дайте славу ізраїльському Богові,
щоб свою руку облегшив від вас, і
від ваших богів, і від вашої землі. **6**
І навіщо тяжкими робите ваше сер-
це, так як тяжким вчинив Єгипет і
фараон своє серце, доки не вигубив
їх; тоді він їх відпустив, *і відій- мой2. 12
шли. **7** І тепер візьміть і зробіть од-
ну нову колісницю; і дві первород-
ні корови, що мають телят, на яких
не було ярмо, і запряжіть корови до
колісниці, а телят відведіть назад
до хати. **8** І взявши господній ки-
вот, і покладіть його на колісницю,
і віддайте йому золотий посуд за
муки, і покладіть в скрині, з боку,
йому частку, і відпустите його, щоб
пішов. **9** Після цього ж побачите:
як буде в дорозі до своєї околиці,
до Ветсамуса – то цей вчинив нам
це велике зло; і якщо ні, то зро-
зуміємо, що це не рука його, що до-
торкається до нас, але нам трапився
цей припадок. **10** І чужинці вчи-
нили так, і взяли дві первородні
корови, і запрягли їх в колісницю, і
їхніх телят замкнули в хаті. **11** І по-
клали кивот на колісницю, і покла-
ли дари: золоті мухи і подоби їхніх
сидінь. **12** І корови попрямували по
дорозі, пішли прямо дорогою, що
до Ветсаму, не звертаючи ані на-
право, ані наліво, ідучи і ричачи; і
воєводи чужинців ішли вслід за
ним аж до ветсамських границь. **13**
І в Ветсамі жали жнива пшениці в
долині, і підняли свої очі – поба-
чили господній кивот і зраділи, ба-
чачи, і вийшли йому назустріч. **14** І
колісниця ввійшла до етсамського
поля, і там стала. І був там великий
камінь, і порубали дрова *з* колісни-
ці, принесли і корів в цілопалення
Господеві. **15** Левіти ж принесли
господній кивот і поклали дари, які
були з ним, і в них золотий посуд; і
поклали їх при цьому великому ка-
мені. І ветсамуські чоловіки при-
несли цілопалення і принесли жер-
тву Господеві в тому дні. **16** І п’ять
воєвод чужинців дивилися і повер-
нулися до Аккарона в тому дні. **17** І
це золоті сидіння, які віддали чу-
жинці за муку Господеві: азадське
– одне, ґазьке – одне, аскалонське –
одне, ґетське – одне, аккаронське –
одне. **18** І золоті мухи, за числом
всіх чужинських міст п’ятьох воє-
вод, з укріпленого міста і до села
феризеєвого, і до великого каменя,
на якому поклали кивот господ-
нього завіту, що є і до цього дня на

полі ветсамовім. **19** І вбив Бог *деяких* з ветсамуських чоловіків, які поглянули в господній кивот, і убив в них 5000 і 70 чоловік. І плакав народ, бо Господь зробив в народі дуже велику рану. **20** І сказали чоловіки, що з Ветсамуса: Хто може піти перед цим святим Господом, і до кого піде від нас кивот господнього завіту? **21** І послали послів до тих, що живуть в Каріатіаримі, кажучи: Чужинці повернули господній кивот, прийдіть і заберіть його туди, до себе.

гра́да оу҆твержде́на. и҆ до ве́си ферисе́овы, и҆ до ка́мени вели́каго. на не́мже положи́ша кио́тъ завѣ́та гн҃ѧ и҆́же (є҆́сть) [и҆ до сего дн҃и][44]. на селѣ. (ведса́мы)[45]. (И҆ оу҆бі̀ б҃ъ въ мужѣ́хъ ведсамуски́хъ и҆же възрѣша в кио́тъ гн҃ь)[46]. и҆ оу҆бі̀ в ни́хъ, ҂е҃, и҆ о҃ мужі́и. и҆ пла́кашесѧ лю́діе. ѩ́ко (сътворѝ)[47] г҃ь в лю́де ѩ́звꙋ вели́кꙋ ѕѣло. И҆ рѣша мужи и҆же ѿ ведсамꙋса. кто̀ мо́жетъ пойтѝ пре г҃мъ ст҃ымъ си́мъ. и҆ къ комꙋ̀ взы́идетъ кио́тъ (завѣ́та) гн҃ѧ, ѿ на҃. И҆ (посла́ша)[48] послы̀ къ живꙋщи҆м в карїадіа̂римѣ гл҃ще. възврати́ша и҆ноплеме́нницы кио҃ гн҃ь (и҆) сни́дѣте (-)[49] възнесе́те и҆̀ (та́мо) к себѣ.

Глава 7

1 І прийшли чоловіки каріятіяримські, і взяли кивот господнього завіту, і внесли його до дому амінадавового, що на вершині Елиазара, його сина; і посвятили, щоб він стеріг кивот господнього завіту. **2** І сталося: від того дня кивот був в Каріятіяримі, і помножилися дні, і було 20-ть літ, і ввесь дім ізраїльський глядів вслід за Господом. **3** І сказав Самоїл до всього ізраїльського дому, мовлячи: Якщо повернетеся до Господа усім вашим серцем, і віддалите чужих богів з-посеред вас і гаї, і приготовте ваші
мой5. 6 і 10 мат. 4 серця до Господа, *і послужіть йому одному, і Він визволить вас з руки чужинців. **4** І викинули ізраїльські сини ваалимів і гаї, астаротів, і послужили єдиному Господеві. **5** І сказав Самоїл: Зберіть до мене до Маситати всього Ізраїля, і помолюся за вас до Господа. **6** І зібрався ввесь народ до Маситати, і черпали воду і проливали перед Господом на землю, і постили в тому дні, і сказали: Ми згрішили перед Господом. І оправдав Самоїл ізраїльських синів в Маситаті. **7** І почули чужинці, що ізраїльські сини зібралися до Маситати, і прийшли воєводи чужинців проти Ізраїля. І почули ізраїльські сини, і злякалися від лиця чужинців. **8** І сказали ізраїльські сини до Самоїла: Не мовчи, кричачи за нас до нашого Господа Бога, хай спасе нас з руки чужинців. І сказав Самоїл: Хай не буде це, щоб відступити від мого Господа Бога і не не кричати за
сир. 46 вас з молитвою. 9 *І взяв Самоїл одне ягня, що ще ссе, і з усім народом приніс його в цілопалення Господеві, і закричав Самоїл до Господа за Ізраїля, і вислухав Господь його. **10** І коли Самоїл приносив цілопалення, і чужинці наближалися на бій проти Ізраїля. І загримів Гос-

Гла҃, з҃.

(Прїидо́ша)[1] мꙋ́жи карїадіа̂ри́стіи, и҆ (взѧ́ша)[2] кі́отъ завѣ́та гн҃ѧ, и҆ (внесо́ша)[3] и҆̀ въ хра́мъ а҆мина̂да́вль, и҆́же на хо́лмѣ (-)[4] є҆лиа̂за́ра сн҃а є҆го, (и҆) о҆́сти́ша на съхране́ніе кі́ота завѣ́та гн҃ѧ. И҆ бы́сть ѿ него́же дн҃и б҃ѣ кі́отъ в карїадіа̂ри́мѣ, (и҆) оу҆мно́жишасѧ дн҃іе, и҆ бы́сть, к҃, лѣ҃, и҆ (призрѣ́ша)[5] ве́сь до́мъ і҆и҃левъ вслѣ́дъ г҃а. И ре҃ (само́илъ)[6] къ всемꙋ̀ до́мꙋ і҆и҃левꙋ гл҃ѧ, а҆́ще всѣ́мъ ср҃цемъ ва́шимъ о҆брати́тесѧ къ г҃ꙋ, (и҆) ѿи́мѣте бо́ги чꙋжа́ѧ ѿ среды ва́съ. и҆ гаѝ, и҆ оу҆гото́ваите ср҃-
ца ва́ша къ г҃ꙋ, *и҆ порабо́таите є҆мꙋ̀ є҆ді́номꙋ, і҆ и҆зба́витъ вы ѿ рꙋ́кы и҆ноплеме́нникъ. И҆ о҆ста́виша сн҃ове і҆и҃леви ваа́лима, и҆ гаѝ, а҆старо́ды, и҆ порабо́таша г҃ꙋ є҆ді́номꙋ. И ре҃ само́илъ съберѣ́те (къ мнѣ̀) всего і҆и҃лѧ въ (масидадꙋ)[7], и҆ помолю́сѧ о҆ ва́съ къ г҃ꙋ. И҆ събра́шасѧ (лю́діе вси) в (масидадꙋ)[8], и҆ почрьпа́хꙋ во́дꙋ, и҆ пролива́хꙋ пре г҃мъ на́ землю. и҆ пости́шасѧ в (то́и дн҃ь)[9], и҆ рѣша съгрѣши́хомъ пре г҃мъ, и҆ о҆правда̀ (само́илъ)[10] сн҃ы і҆и҃левы в (масидадѣ)[11]. И҆ слы́шаша и҆ноплеме́нницы ѩ́ко събра́шасѧ (-)[12] сн҃ове і҆и҃леви в (масидадꙋ)[13]. и҆ взыидо́ша вое́во́ды и҆ноплеме́нникъ на і҆и҃лѧ, и҆ (оу҆слы́шаша)[14] сн҃ове і҆и҃леви, и҆ оу҆боѧ́шасѧ ѿ лица̀ и҆ноплеме́нникъ. И рѣша сн҃ове і҆и҃леви къ (само́илꙋ)[15], не премолчѝ о҆ на҃ въпі́а къ г҃ꙋ б҃ꙋ (на́шемꙋ)[16], (-)[17] да и҆зба́витъ ны ѿ рꙋкы̀ и҆ноплеме́нникъ. [И҆ рече (самоилъ)[18] не бꙋди (сі́е) є҆́же ѿстꙋпи́ти ѿ г҃а б҃а мое҆го, (и҆) не не въпи́ти о҆ ва́съ съ моле́ніемъ][19]. *И҆ взѧ̀ (само- сира҃ м҃ѕ
и҆лъ)[20] ѩ́гнѧ (є҆ді́но с҃сꙋща)[21] (є҆щѐ), и҆ принесе и҆̀ на всесъжже́ніе, съ всѣми лю́ми, г҃ви, и҆ възопѝ (само́илъ)[22] къ г҃ꙋ о҆ і҆и҃ли. и҆ послꙋша є҆го г҃ь. И҆ (є҆гда̀)[23] (само́илъ)[24] възносѧ всесъжже́наѧ, і҆ и҆ноплеме́нницы приближа́хꙋсѧ на́ брань къ і҆и҃лю, и҆ възгремѣ г҃ь гла́сомъ ве́лі́имъ въ дн҃ь о҆́нъ на и҆ноплеме́нникы, и҆ смѧто́шасѧ и҆ падо́ша пре і҆и҃лем.

е҃ мо ѕ҃ и҆ і҃ ма҃ д҃

сира҃ мѕ І҆ и҆зыидо́ша му́жи і҆и҃левы ѿ (масидада)[25] *и
погна́ша и҆ноплеме́нникы, и҆ би́ша а҆̀ до подо́-
лі́а ве҃хора. И҆ (взе́мъ само́и҆лъ)[26] ка́мень є҆ді́нъ,
и҆ поста́ви и҆̀ межи (масида́домъ)[27], и҆ межи
ве҃хи̑, и҆ нарече и҆мѧ є҆мꙋ а҆венезе́ръ, (рекше)
ка́мень по́мощи, и҆ ре҃ до̀ здѣ̀ помо́же на́мъ г҃ь.
И҆ смири г҃ь и҆ноплеме́нникы. и҆ не приложи́ша
ктомꙋ и҆тѝ въ предѣ́лы і҆и҃левы. и҆ бы́сть
рꙋка̀ г҃нѧ на и҆ноплеме́нницѣхъ, въ всѧ д҃ни
(само́и҆ловы)[28]. И҆ преда́шасѧ гра́ды, и҆̀хже взѧ́-
ша и҆ноплеме́нницы ѿ с҃нов і҆и҃левъ. и҆ преда́ша
и҆хъ і҆и҃леви, ѿ [а҆кка́рона][29] даже до [геда][30]. и҆
предѣ́лы і҆и҃лѧ свободи́шасѧ, ѿ рꙋкы̀ и҆ноплеме́нникъ, и҆ бѣ̀ миръ межи і҆и҃лем, и҆ межи
(а҆ммо́ррѣемъ)[31]. И҆ сꙋди (само́и҆лъ)[32] і҆и҃лю всѧ
д҃ни живота̀ своє́го, и҆ прохожда́ше (сквозѣ̀ нѧ)
ѿ го́да до го́да, и҆ ѻ҆́крⷭ҇тъ веди́лѧ и҆ галга́лы,
и҆ (маси́ды)[33], и҆ сꙋжда́ше і҆и҃лѧ въ всѣ̀ ст҃ѣ-
ныхъ си́хъ. (Бѧ́ше) же (є҆мꙋ възвраще́нїє)[34] въ
а҆рмаде́мꙋ ꙗ҆́ко тꙋ̀ (є҆мꙋ до́мъ бѣ̀)[35], и҆ (тꙋ̀
сꙋжда́ше)[36] і҆и҃лю, и҆ създа̀ тꙋ̀ ѻ҆лта́рь г҃ви.

подь великим голосом в тому дні
проти чужинців, і вони замішалися і
впали перед Ізраїлем. **11** І вийшли із-
раїльські чоловіки з Маситата *і гна- сир. 46
лися за чужинцями і били їх до вет-
хорської долини. **12** І Самоїл, взявши
один камінь, і поставив його між Ма-
ситатом і між старими; і назвав його
ім’я Авенезер, значить Камінь Помо-
чі, і сказав: Досюди поміг нам Гос-
подь. **13** І Господь упокорив чужин-
ців, і не додали більше іти в ізраїль-
ські околиці, і господня рука була на
чужинцях в усіх днях Самоїлових. **14**
І видали себе міста, які взяли чужин-
ці від ізраїльських синів, і передали
їх Ізраїлеві, від Аккарона аж до Ґета,
й ізраїльські околиці освободилися
від руки чужинців. І був мир між Із-
раїлем і між Аммореєм. **15** І судив
Самоїл Ізраїля всі дні свого життя; **16**
і ходив крізь них з року до року і
довкруги Ветиля, і Ґалґали, і Масити;
і судив Ізраїля в усіх цих посвячених
місцях. **17** Був же його поворот до
Арматема, бо там був його дім, і там
судив Ізраїля, і там збудував жертов-
ник Господеві.

Гл҃а, и҃.

И҆ бы́сть ꙗ҆́ко състарѣ́сѧ (само́и҆лъ)[1], и҆
поста́ви с҃ны своѧ сꙋди́ти і҆и҃леви. И҆ сї́ѧ
и҆мена̀ с҃нома є҆го, первенцꙋ (и҆мѧ) і҆ѡи҆ль,
(а҆)[2] (второ́мꙋ и҆мѧ)[3] а҆вї́ѧ, (и҆же бы́ша)
сꙋдїи въ вирсаве́и. (Но̑)[4] не ходи́ста с҃на є҆го
пꙋте́м є҆го, и҆ ѹ҆клони́стасѧ въспѧ́ть на
конъчи́нꙋ поги́бели, и҆ прїима́ста мзⷣꙋ, и҆ раз-
врати́ста пра́ве҃наа. И҆ (събра́шасѧ)[5] мꙋжи і҆и҃-
леви, и҆ (прїидо́ста)[6] [къ (само́илꙋ)[7] въ (сарма-
де́мꙋ)[8]][9]. И҆ рѣ́ша є҆мꙋ, се ты̀ (ѹ҆же) състарѣ́-
сѧ (-)[10] с҃нове (же) твои не хо́дита по пꙋти
іѡсїа г҃і дѣѧ г҃і твоемꙋ. *то (поста́ви н҃нѣ)[11] над на́ми ц҃рѧ,
да и҆ы сꙋдитъ, ꙗ҆́коже и҆ про́чїи ꙗ҆зы́кы. И҆
бы́сть лꙋка́вны (г҃лы)[12] пре҃ ѻ҆чима (само́иловы-
ма)[13], є҆гда̀ рѣ́ша да́и (же) на́мъ ц҃рѧ да и҆ы
сꙋдитъ, и҆ помоли́сѧ (само́и҆лъ)[14] къ г҃ꙋ. И҆ рече
г҃ь (само́илꙋ)[15], послꙋшаи гла́са лю́дїи, ꙗ҆́коже
г҃лютъ к тебѣ̑, ꙗ҆́ко не тебѐ ѹ҆ничижи́ша, но
менѐ (-)[16], не ц҃рствова́ти ми на҃ ними. И҆ всѧ
творе́нїа ꙗ҆же (сътвори́хъ)[17], ѿ него́же д҃не
възведо́хъ и҆хъ, и҆з (землѧ̀ є҆гѵ҆пе́скы)[18] до
(д҃нешнѧго д҃не)[19]. (ѻ҆ста́влше)[20] мѧ, (-)[21] по-
слꙋжи́ша бого́мъ и҆нѣмъ, та́ко (и҆ тебѣ̑ тїи
тво́рѧтъ)[22]. И҆ н҃нѣ послꙋша́и гла́са и҆хъ,
ѻ҆баче засвѣдѣтелствꙋѧ, засвѣдѣтелствꙋеши
и҆мъ, и҆ възвѣсти́ши и҆мъ пра́вдꙋ ц҃ревꙋ, и҆же
ц҃рствова́ти бꙋдетъ на҃ ними. И҆ рече само́илъ
всѧ словеса̀ г҃нѧ к лю́демъ, просѧ́щимъ ѿ не-

Глава 8

1 І сталося, коли Самоїл постарів-
ся, він і поставив своїх синів суддями
Ізраїлеві. **2** І це імена його синів: ім’я
первородного – Йоіл, а ім’я другого –
Авія, що були суддями в Вирсавеї. **3**
Але його сини не ходили його доро-
гою і відхилилися назад, на кінцеву
загибель, і приймали хабарі, і звели
праведних. **4** І зібралися ізраїльські
чоловіки, і прийшли до Самоїла до
Сарматема. **5** І сказали йому: Ось ти
вже постарівся, твої ж сини не ходять йос. 13
по твоїй дорозі. *То постав тепер над дія. 13
нами царя, щоб нас судив, так як і
інші народи. **6** І слова були погані
перед Самоїловими очима, коли ска-
зали: Дай же нам царя, щоб нас су-
див. І помолився Самоїл до Господа.
7 І сказав Господь Самоїлові: Послу-
хайся голосу народу, так як говорять
до тебе, бо не тебе зневажили, але
мене, щоб Я над ними не царював. **8** І
за всі діла, які Я вчинив від того дня,
коли вивів Я їх з єгипетської землі,
до сьогоднішнього дня; покинувши
мене, послужили іншим богам, так і
тобі ті чинять. **9** І тепер послухайся
їхнього голосу, одначе, свідчачи, зас-
відчиш їм і звістиш їм правила царя,
який буде над ними царювати. **10** І
сказав Самоїл всі господні слова до
народу, що просить у нього царя. **11** І
сказав їм: *Це буде правило царя, ниж. 10
який царюватиме над вами: візьме
ваших синів і поставить їх в його
військо, і посадить їх на коней, і біг-

тимуть перед його колісницями. **12** І поставить собі тисячників, і сотників, і женців своїх жнив; і збираючи, збиратимуть у нього виноградники, і будуть робити свій воєнний посуд і посуд своїх колісниць. **13** І візьме ваших дочок, щоб зробити танцюристками, і інших зробить кухарками, і інших заставить пекти хліби. **14** І ваші поля, і ваші виноградники, і ваші оливкові дерева, і ваші добра забере і дасть своїм рабам. **15** І на ваше насіння, і на ваші виноградники наложить десятину, і дасть своїм скопцям і своїм рабам. **16** І ваші ж раби і рабині, і ваші добрі стада, і ваших ослів забере, і візьме десятину на своє діло. **17** І на ваші стада наложить десятину, і ви будете йому рабами. **18** І в тому дні закричите з-перед лиця вашого царя, якого ви собі вибрали, і не вислухає вас Господь в тому дні, бо ви самі собі вибрали царя. **19** І народ не забажав послухатись Самоїла, і сказав йому: Ні, але хай над нами буде цар. **20** І будемо і ми, так як і всі народи, і хай нас судить цар наш, і вийде перед нами, і воюватиме за нас війну. **21** І почув Самоїл всі слова народу, і вимовив їх до вух Господеві. **22** І сказав Господь до Самоїла: Послухайся їхнього голосу і постав їм царя. І сказав Самоїл до ізраїльських людей: Хай кожний з вас іде до свого міста.

го̀ цр҃ѧ. И҆ гл҃а (и҆мъ), *се̑ е҆́сть ѡ҆правда́нїе цр҃ево, и҆́же црⷭ҇твуетъ на҃ вами сн҃ы ва́ша во́зметъ. и҆ поло́жи҆ ѧ҆̀ въ ѡ҆рꙋ́жїе е҆го, и҆ на ко́ни (въса́ди҆) и҆̑, и҆ предⷮтекꙋщаѧ пре҃ колесни́цами е҆го. И҆ поста́витъ (-)[23] (тысꙋ́щники себѣ)[24], и҆ со́тники, и҆ жа́телми жа́твы свое҆ѧ. и҆ (ѡ҆бы́имꙋтъ)[25] ѡ҆бымане́їемъ гро́здїа оу҆ е҆го. и҆ сътвори́ти съсꙋ́ды побѣ́ды свое҆ѧ, и҆ съсꙋ́ды колесни́цъ свои҆хъ. И҆ дщє́ри ва́ши во́зметъ твори́ти во́дки, и҆ (дрꙋгїѧ сътвори҆) поварїи. ї (и҆́ны сътвори́тъ) печѝ хлѣ́бы. И҆ се́ла ва́ша и҆ виногра́ды ва́ша, и҆ масли́чины ва́ша, [и҆][26] бл҃га́а (ва́ша) во́зметъ, и҆ да́стъ рабо́мъ свои҆мъ. И҆ сѣ́мена ва́ша, и҆ вино̀ ва́ше ѡ҆десѧтери́тъ и҆ да́стъ ско́пцемъ свои҆мъ, и҆ рабо́мъ свои҆мъ. И҆ рабы (же) ва́ша, и҆ рабы́нѧ (-)[27] и҆ ста́да ва́ша бл҃гїѧ, и҆ ѡ҆слы̀ ва́ша ѿи҆́метъ. и҆ оу҆десѧтери́тъ на дѣ́ло своѐ. И҆ па́ствины ва́ша ѡ҆десѧтери́тъ. и҆ вы̑ бꙋ́дете е҆мꙋ̀ въ рабѝ. И҆ възопїе́те (ѿ лица̀ цр҃ѧ ва́шего въ дн҃ь ѻ҆́нъ)[28]. е҆го́же и҆збра́сте себѣ̀. и҆ не оу҆слы́шитъ (ва҃ гь)[29] въ (дн҃ь ѻ҆́нъ)[30], ꙗ҆́ко вы̑ (са́ми) и҆збра́сте себѣ̀ цр҃ѧ. И҆ не въсхотѣ́ша лю́дїе оу҆слы́шати (само́и҆ла)[31], и҆ рѣ́ша е҆мꙋ̀ ни҆. но цр҃ь да бꙋ́детъ на҃ нами. И҆ бꙋ́демъ и҆ мы̀ ꙗ҆́ко (и҆) вси ꙗ҆зы́цы, и҆ да сꙋ́дитъ на́мъ цр҃ь на́шъ. ї и҆зы́идетъ пре҃ нами. и҆ побѣди́тсѧ, поборе́нїемъ по на҃. И҆ слы́ша (само́и҆лъ)[32] всѧ гл҃ы лю́дїи, ї и҆зглаго́ла ѧ҆̀ въ оу҆́ши гв҃и. И҆ ре҃ гь къ (само́и҆лꙋ)[33]. послꙋ́шаи гла́са и҆́хъ. и҆ постави и҆мъ цр҃ѧ. и҆ рече (самои҆лъ)[34] къ лю́демъ ї҆и҃левымъ, да и҆де́ ко́ждо (ва́съ) въ (сво́и гра́дъ)[35].

Глава 9

1 І був чоловік з веніяминових синів, якому ім’я Кис, син Евеїлів, сина Яредового, сина Вахирового, сина Афекового, сина єменейського мужа, муж сильний і кріпкий. **2** І в цього був син, ім’я йому Саул, гарно великий муж і добрий, і не було в ізраїльських синах кращого понад нього і прегарного над усіма, і він найвищий на всій землі. **3** І пропали осли Кисові, батька Саулового; і сказав Кис до Саула, свого сина: Візьми з собою одного з слуг, і вставши, підіть і пошукайте ослів. **4** І пройшли вони через Ефремову гору, і пройшли через землю Селки, і не знайшли. І пройшли через землю Сегалимову, і не знайшли. І пройшли через землю Аминову, і не знайшли. **5** І коли прийшли вони до землі Сифанової, і сказав Саул до свого слуги, що з ним: Ходи і повернемося, бо мій батько не дбає в роздумах про ослів, але радше

Гл҃а, д҃.

Бѣ̑ мꙋ́жъ ѿ сн҃овъ венїами́нь (-)[1] (е҆мꙋ́же и҆́мѧ)[2] ки́съ, сн҃ъ (е҆веи҆левъ)[3], сн҃а (и҆ареѡ҆до́ва)[4], сн҃а вахи́рова, сн҃а а҆фе́кова, сн҃а мꙋ́жа и҆е҆минеѡ҆ва. мⷤ҇ꙋ си́ленъ (и҆ крѣ́покъ). И҆ семꙋ̀ (бѣ̑) сн҃ъ, (-)[5] и҆́мѧ е҆мꙋ̀ саоу́лъ, добро̀ вели́ченъ мꙋ́жъ (и҆) бл҃гъ. и҆ не бѣ̀ въ сн҃ѣхъ ї҆и҃левыхъ бл҃гъ паче е҆го, (и҆ преподо́бнѣи надо всѣ́ми)[6], и҆ (-)[7] вышїи всеѧ землѧ̀. И҆ погибо́ша ѡ҆слѧ́та ки́сова, ѿц҃а саоу́лова. и҆ рече ки́съ къ саоу́лꙋ сн҃ꙋ своемꙋ. возмѝ съ собою е҆ди́ного ѿ ѻ҆́трокъ, и҆ (въста́вше)[8] и҆дѣ́та и҆ пои҆щѣте ѡ҆слѧ́тъ. И҆ проше҃ сквозѣ го́рꙋ е҆фрѣ́млю, и҆ проше҃ сквозѣ зе́млю (селка)[9], и҆ не ѡ҆брѣто́ста. и҆ (проше҃)[10] сквозѣ зе́млю [сегали́млю][11], и҆ не (ѡ҆брѣто́ста)[12]. и҆ (проше҃)[13] сквозѣ зе҃лю (а҆минꙋ)[14], и҆ не ѡ҆брѣто́ста. (И҆) прише҃шимъ и҆мъ въ [зе́млю][15] сифа́новꙋ, и҆ (рече саоу́лъ)[16] къ ѻ҆́трокꙋ своемꙋ̀ и҆́же с ни́мъ. прїиди и҆ възвратимѣсѧ. нерадитъ (бо) ѿц҃ъ мои ѡ҆ ѡ҆слѧ́техъ помышлѧ́ѧ, (но паче) ѡ҆ на́ю. И҆ ре҃ е҆мꙋ̀ ѻ҆́трокъ (е҆го). се̑ здѣ̀ чл҃къ бж҃їи въ

градѣ семъ, и чл҃къ славенъ. все еже аще что
речетъ (приходѧщїи к немꙋ бꙋдетъ имъ)[17]. и
нн҃ѣ (оубо) идевѣ [тамо][18], да негли скажетъ
на҄ пꙋть нашъ, имже пондемы (-)[19]· И рече
саоулъ отрокꙋ (-)[20] иже с ни҄. (-)[21] се пондевѣ и
что внесевѣ къ чл҃кꙋ бж҃їю ꙗко хлѣбы оскꙋ-
дѣша ѿ вретища наю, и ничтоже нѣсть оу
наю. еже внести к чл҃кꙋ (-)[22] ѿ имѣнїа наю· И
приложи отрокъ ѿвѣщати саоулꙋ и рече. (не) се
ли обрѣтаетсѧ в рꙋцѣ моеи, четвертаѧ
часть сиклѧ сребра, (да)[23] даси чл҃кꙋ бж҃їю, и
възвѣститъ намъ пꙋть наю· (-)[24] Прежде (бо)
во ї҆и҃ли сице гл҃аше, кождо егда кто идаше въ-
прашати б҃а. грѧди да идевѣ къ прозорливцꙋ,
ꙗко (нн҃ѣ) (людїе нарицахꙋ прр҃ка)[25] (то) прежде
прозорливецъ (званъ)· И рече саоулъ отрокꙋ свое-
мꙋ. (бл҃венъ)[26] гл҃ъ (твои) грѧди (да)[27] идевѣ, і
идоста во градъ, идѣже бѣ (-)[28] чл҃къ бж҃їи·
Има (же) въходѧщема въ вхо҄ гра҄ныи. и (се)
сїѧ (обрѣтоста)[29] дв҃цѣ. (ишли бо бѧхꙋ)[30] (во-
ды почерпъсти)[31], и (гл҃аста)[32] има. есть ли
(гдѣ) здѣ прозорливецъ· И ѿвѣщаста (има
дв҃цѣ)[33], (гл҃юще)[34] и҄ есть здѣ противꙋ лицꙋ
ваю. нн҃ѣ (же потщитасѧ), ꙗко дн҃и ради прї-
иде во гра҄. ꙗко жрътва дн҃е (бываетъ) людемъ
въ вамѣ· (И) ꙗко внидета во гра҄, тако (и) об-
рѧщета и въ градѣ прежде даже не възы-
детъ въ вамꙋ на ꙗдь, ꙗко не имꙋть ꙗсти
людїе. дондеже не внидетъ сеи, ꙗко той бл҃-
витъ жертвꙋ. и по сихъ ꙗдѧтъ (и) стран-
нїи, (а)[35] нн҃ѣ възыдѣта ꙗко дн҃е ради обрѧ-
щете и· И (взыидоста)[36] въ градъ, има (же)
въходѧщи среди града. и се самоилъ изыде
днⷭ҇ї гї (имъ на срѣтенїе)[37]. еже възыити въ вамꙋ· *И
г҃ь проꙗви (прежe)[38] (самоилꙋ)[39]. дн҃емъ единѣмъ,
прежде пришествїѧ к немꙋ саоулѧ гл҃ѧ. ꙗко
въ времѧ [се][40], оутро послю к тебѣ мꙋжа ѿ
(племени)[41] венїаминова, и да помажеши и на
цр҃тво людемъ моимъ ї҆и҃лю, и сп҃сетъ люди
моа ѿ рꙋки иноплеменникъ, ꙗко призрѣхъ на
обидение людїи моихъ. (и) ꙗко взыде вопль и҄
къ мнѣ· И (видѣ (самоилъ)[42])[43] саоула, и г҃ь рече
к немꙋ. сеи чл҃къ о немже рекохъ ти, сеи нач-
нетъ въ людехъ (ї҆и҃левыхъ) цр҃твовати· И при-
ближисѧ саоулъ къ (самоилꙋ)[44] посредѣ града, и
рече възвѣсти [ми][45] которыи до҄ видѧщаго· И
ѿвѣща (самоилъ)[46] саоулꙋ, и рече азъ (самъ
есмь)[47]. възыди предо мною въ вамꙋ. и ꙗжь со
мною дн҃ь, и пꙋщꙋ тѧ заоутра. и всѧ ꙗже
въ ср҃ци твоемъ възвѣщꙋ ти· И о ослѧтехъ
[изгибшїи ти][48], дн҃е третїи (дн҃ь). не помыш-
лѧи въ ср҃цы си о нихъ. ꙗко обрѣтошасѧ, и

про нас. **6** І сказав йому його слуга.
Ось тут, в місті цьому, божий чо-
ловік і славний чоловік, все, що
лиш тільки скаже тим, що прихо-
дять до нього, станеться їм. І тепер,
отже, підім туди, щоб хоч сказав
нам нашу дорогу, якою підемо. **7** І
сказав Саул слузі, що з ним: Ось пі-
демо, і що принесемо до божого
чоловіка, бо не стало хлібів у на-
ших мішках, і нічого немає у нас з
нашого майна, що внести до чоло-
віка. **8** І додав слуга відповісти Са-
улові, і сказав: Чи не ось знахо-
диться в моїй руці четверта частина
сикля срібла? Дай чоловікові божо-
му, і звістить нам нашу дорогу. **9**
Бо передше в Ізраїлі так говорив
кожний, коли хто йшов запитати
Бога: Ходи підім до видючого, бо
як тепер народ називав пророка, то
раніше він називався видючим. **10** І
сказав Саул своєму слузі: Благосло-
венне твоє слово, ходи підім. І пі-
шли до міста, де був божий чоловік.
11 А як вони входили до входу міс-
та, і ось вони знайшли дівчат, що
йшли, бо хотіли води набрати, і
сказали їм: Чи є де тут видючий?
12 І відповіли їм дівчата, кажучи
їм: Є тут, напроти вашого лиця. Те-
пер же поспішіться, бо задля дня
прийшов до міста, бо сьогодні є
жертва народові в Вамі. **13** І як
ввійдете до міста, так і знайдете
його в місті, не скорше, ніж піде до
Вами їсти, бо не буде їсти народ,
аж доки він не ввійде, бо він благо-
словить жертву, і після цього їдять
і чужі. А тепер підіть, бо задля дня
його знайдете. **14** І пішли до міста.
Як же вони входили до міста, і ось
Самоїл вийшов їм назустріч, щоб
піти до Вами. **15** *І Господь від- дія. 13
крив раніше Самоїлові, в один день
раніше від приходу до нього Саула,
кажучи, **16** що: В цей час завтра по-
шлю до тебе чоловіка з Веніямино-
вого племені, і помажеш його на
царство моєму народові, Ізраїлеві; і
він спасе мій народ з руки чужин-
ців, бо Я поглянув на упокорення
мого народу і бо прийшов до мене
їхній крик. **17** І побачив Самоїл Са-
ула, і Господь сказав до нього: Ось
чоловік, про якого Я тобі сказав:
Цей почне царювати в ізраїльсько-
му народі. **18** І наблизився Саул до
Самоїла посеред міста, і сказав:
Сповісти мені, який дім видючого.
19 І відповів Самоїл Саулові, і ска-
зав: Я сам є. Піди переді мною до
Вами, і їж зі мною сьогодні, і від-
пущу тебе вранці, і все, що в тво-
єму серці, тобі сповіщу, **20** і про
твоїх ослят, що пропали, сьогодні
вже третій день. Не думай про них

у своєму серці, бо вони знайшлися, і дещо, що є прекрасне ізраїльське, і не тобі тільки, але й домові твого батька. **21** І відповів Саул, і сказав: Чи я не є син єменейового мужа, найменшого скипетра ізраїльського племені і найменшого племені з усього веніяминового скипетра, і рід мій найменший з усіх веніяминових родів, і навіщо ти до мене заговорив за цим словом? **22** І взяв Самоїл Саула і його слугу, і ввів їх до помешкання, і дав їм місце між першими запрошеними, яких сімдесят чоловік. **23** І сказав Самоїл кухареві: Дай мені частку, яку я тобі дав, про яку я тобі сказав: покласти її у тебе. **24** І взяв кухар жертвуване, і поклав його перед Саулом, і сказав Самоїл Саулові: Ось остале, поклади його перед собою і їж, бо задля тебе це залишили, відставлено від народу. І їв Саул з Самоїлом в тому дні, **25** і зійшов з Вами до міста. І розстелили Саулові на крівлі, **26** і він спав. І сталося, коли надходив ранок, покликав Самоїл Саула з горішньої постелі і сказав: Встань, відпущу тебе. І встав Саул, і вийшов Самоїл з ним надвір. **27** Як вони ж сходили до частини міста, і сказав Самоїл до Саула: Скажи слузі хай іде перед нами, і ти будь тут прохи, і скажеться тобі боже слово.

нѣ́каѧ ꙗ҆́же сꙋ́ть кра́снаѧ і҆и҃лева. (и҆) не тебѣ̀ (то́кмо но̀) и҆ до́мꙋ ѻ҆ц҃а твоегѡ̀. И҆ ѿвѣща са-
оу́лъ и҆ рече. (а҆́зъ є҆́смь, с҃нъ не мꙋ́жа ли и҆єминеѻ҆́ва)[49], мні́ншагѡ скі́петра пле́мени і҆и҃лева и҆ колѣ́на ме́ншагѡ, ѿ всегѡ̀ скі́петра веніа҆мі́нова. (и҆ ѻ҆те́чество мое ме́нши па́че всѣ́хъ ѻ҆те́чествъ веніа҆мі́новыхъ) и҆ въскꙋ́ю гл҃а къ мнѣ̀ ѡ҆ гл҃ѣ семъ. И҆ поѧ́тъ (самоѵ́лъ)[50] саоу́ла и҆ ѻ҆́трока е-
гѡ, и҆ въведе ѧ҆̀ въ ѡ҆битáлище. и҆ да̀ и҆́ма мѣ́сто в пе́рвыхъ зва́ныхъ. ꙗ҆́ко в се́мидесѧти мꙋ́жевъ. И҆ рече (самоѵ́лъ)[51] кꙋ́харꙋ, да (же) ми̂ ча́сть, є҆́же дахъ ти̂ ѡ҆ не́йже рѣхъ ти̂ положи́ті ю҆̀ оу҆ себѐ. И҆ взѧ̀ кꙋ́харь жръ́твенаѧ. и҆ пре́ложи ѧ҆̀ (-)[52] саоу́лови, и҆ рече (самоѵ́лъ)[53] саоу́лови се и҆збы́токъ. пре́ложи (-)[54] пре́дъ сѧ. и҆ ꙗ҆́ждь ꙗ҆́ко (тебѐ ра́ди се ѻ҆ста́виша. ѿ лю́діи приклони́сѧ)[55], и҆ ꙗ҆́стъ саоу́лъ съ самоѵ́ломъ в (то́й дн҃ь)[56]. И҆ сни́де ѿ ва́мы во гра́дъ, и҆ посла́ша саоу́лови на зда́ніи и҆ спа̀. И҆ бы́сть є҆гда̀ приближа́шесѧ оу҆́тро. (-)[57] възва̀ (самоѵ́лъ)[58] саоу́ла (ѿ го́рнѧа посте́ли и҆ рече)[59], въста́ни (-)[60] ѿпꙋщꙋ тѧ̀. и҆ въста̀ саоу́лъ і҆ и҆зы́иде (-)[61] (самоѵ́лъ)[62] (с ни́мъ) вонъ. Зѣ́ма (же) и҆сходѧ́щема в ча́сть гра́да. и҆ (рече (самоѵ́лъ)[63])[64] къ саоу́лови рцы̀ ю҆́ноши (-)[65] да пре́идетъ пре́дъ на́ми. и҆ ты̀ пребꙋ́ди тꙋ̀ ма́ло. и҆ оу҆слы́шиши ти сѧ гл҃ъ бж҃іи.

Глава 10

1 І взяв Самоїл посудину з олією, і злив на його голову, і поцілував його, *і сказав: Помазав же тебе Господь на царство свого народу, що в Ізраїлі. І ти будеш першим в господньому народі, і спасеш його з руки його ворогів довкруги. Це тобі знак, що помазав тебе Господь на князя над своїм наслідям; **2** і як відійдеш сьогодні від мене, і знайдеш двох мужів при Рахилиних гробах в околицях Веніяминових, в Силомі, в Вакалаті покладені великі, і скажуть тобі: Чи ти знайшов ослів, які ви ходили шукати? І ось твій батько відклав справу ослят і зажурився за вас, кажучи: Що вчиню, про свого сина. **3** І відійдеш звідти, і після того прийдеш до Фаворового дуба, і знайдеш там трьох чоловіків, що йдуть до Господа до Ветиля, і одного, що веде трьох козлят, а другого, що несе три плахти хліба, а третього, що несе міх вина. **4** І запитають тебе про те, що до миру, і дадуть тобі дві частини хлібів, і приймеш з їхніх рук. **5** І після цього підеш на гору божу, де є збір чужинців, бо там є їх життя. І

дія. 13
йос. 9

Гл҃а, і҃.

И (възе́мъ)[1] (самоѵ́лъ)[2] сосꙋ́дъ съ є҆ле́ѡмъ. и҆ възлі́ѧ на главꙋ̀ є҆гѡ, и҆ лобыза̀ и҆̀. *и҆ рече (-)[3] помаза ли тебѐ г҃ь на (цр҃ство)[4] лю́демъ свои̂мъ (и҆́же въ і҆и҃ли)[5]. и ты̀ пръвый бꙋ́деши въ лю́дехъ гн҃ихъ, и҆ (-)[6] сп҃сеши ѧ҆̀ ѿ рꙋ́ки вра́гъ и҆хъ ѻ҆крестъ. (-)[7] Се́ ти̂ зна́меніе ꙗ҆́ко пома́за тѧ̀ г҃ь на достоѧ́ніе свое въ кнѧ́ѕѧ. (и҆) ꙗ҆́ко ѿи́деши дн҃ь ѿ менѐ, и҆ ѡ҆брѧ́щеши два̀ мꙋ́жа при гробѣ́хъ рахи́линыхъ. оу҆ предѣ́лехъ веніа҆ми́ныхъ. (в силомѣ̀ въ вакала́де поло́жени вели́ки)[8], и҆ рече́та ти̂, ѡ҆брѣ́те (ли) ѻ҆слѧ́та, и҆́же ходи́ста и҆ска́ти. и҆ се ѻ҆ц҃ъ твой ѿвръже́сѧ гл҃омъ ѻ҆слѧ́тъ. и҆ въспыта̀ ѡ҆ васъ гл҃ѧ. что̀ сътворю̀ ѡ҆ с҃нꙋ своемъ. И҆ ѿи́деши ѿтꙋ́дꙋ, и҆ по тѣхъ пріи́деши до дꙋ́ба (фаво́рѧ)[9], и҆ ѡ҆брѧ́щеши тꙋ̀ три мꙋ́жа въсходѧ́ща къ г҃ꙋ въ ведиль. (и҆) є҆ді́нагѡ водѧ́ща тро́е козлѧ́тъ. (а҆ дрꙋга́гѡ)[10] носѧ́ща три врѣ́тища хлѣ́ба. (а҆ тре́тіи)[11] носѧ́ще мѣ́хъ вина̀. И҆ въпро́сѧтъ тѧ̀ ꙗ҆́же ѡ҆ мирѣ, и҆ дада́тъ ти̂ два̀ нача́лнаѧ хлѣ́ба, и҆ пріи́ми ѿ рꙋ́къ и҆хъ. И҆ по се́мъ да възы́деши на хо́лмъ бж҃іи. и҆де́же є҆сть (-)[12] събра́ніе и҆ноплеме́нникъ, (ꙗ҆́ко) тꙋ̀ (є҆сть жи́тіе и҆хъ)[13].

дѣѧ҃ гі
і҆ѡсі́а д҃

и҆ бꙋ́детъ є҆гда̀ (взы́деши)[14] тꙋ̀ во́ гра҄, и҆ сра́-
щеши ли́къ прⷪ҇ркъ и҆сходѧ́щъ ѿ ва́мы и҆ прⷣе
ни́ми свирѣ́ли, ти́мпа́ны, и҆ сопѣ́ли, и҆ гꙋ́сли. и҆
ті́и проповѣ́дающе· И҆ сни́детъ на́ тѧ дх҃ъ
гн҃ь, и҆ прⷪ҇рчествꙋ́еши с ни́ми. и҆ ѡ҆брати́шисѧ
въ мꙋ́жа и҆но́го· И҆ бꙋ́де є҆гда̀ пріи҆́дꙋтъ зна́-
менїѧ сі̑и на́ тѧ, твори̑ всѐ є҆ли́ко а҆́ще ѡ҆бра́-
щетъ рꙋка̀ твоѧ, ꙗ҆́ко бг҃ъ (є҆́сть) с тобо́ю· И҆
сни́деши пре́жде (менѐ) въ галга́лъ. и҆ се а҆́зъ
сни́дꙋ к тебѣ̀ вознестѝ всесожже́ныхъ, и҆ (по-
жрѣ́ти) (жрътвꙋ ми́рнꙋ)[15], з҃, дн҃їи. пожде́ши
до́ндеже пріи҆дꙋ к тебѣ̀, и҆ покажꙋ̀ ти̑ что̀
сътвори́ши· И҆ бы́сть є҆гда̀ възврати́сѧ саоу́лъ
(ѿ совокꙋпле́нїа)[16], разлꙋчи́тисѧ съ (самоі́-
ломъ)[17]. (и҆) преложи є҆мꙋ̀ бг҃ъ срⷣце на и҆́но, и҆
пріидо́ша всѧ̑ знаме́нїа (сїѧ) въ дн҃ь ѻ҆́нъ· И҆
възы́детъ ѿтꙋ́дꙋ на хо́лмъ. и҆ се ли́къ прⷪ҇р-
ческий проти́вꙋ є҆мꙋ̀, и҆ взы́де на́нь дх҃ъ бж҃їи, и҆
прорица́ше средѣ̀ и҆́хъ· И҆ бы́ша всѝ ви́дѣвшей є҆го
вчера̀ и҆ (ѻ҆́номъ дн҃и)[18], и҆ ви́дѣша и҆ се то́й
посредѣ̀ проро́къ [прорица́ѧ][19]· И҆ рѣ́ша лю́дїе
нѳ҃ д҃і ко́ждо къ и҆́скренемꙋ своемꙋ̀, *что̀ се̑ бы́шее сн҃ꙋ
ки́совꙋ, є҆да̀ и҆ саоу́лъ (є҆́сть) въ прⷪ҇роцѣ́хъ· И҆ ѿ-
вѣща̀ нѣ́кто и҆́хъ и҆ рече, (-)[20] кто̀ ѻ҆те́цъ є҆мꙋ̀
[не ки́съ ли][21], сего ра́ди бы́сть въ при́тчꙋ,
а҆́ще и҆ саоу́лъ въ прⷪ҇роцѣ́хъ· И҆ скончѧ прⷪ҇рчест-
вꙋ́а, и҆ пріи҆де (тꙋ̀) на хо́лмъ· И҆ речѐ оу҆́и є҆го к
немꙋ̀, и҆ къ ѻ҆́трочищꙋ є҆го ка́мо и҆дѣ́та, и҆
рѣ́ста (ѻ҆слѧ̑ и҆ска́ти)[22], и҆ вѣ́дѣвѣ, ꙗ҆́ко нѣ́сть
и҆́хъ, и҆ въхоли́хомъ къ (самои́лꙋ)[23]· И҆ рече оу҆́и (са-
оу́ловъ)[24] възвѣсти ми (нн҃ѣ) что̀ (ти̑ речѐ)[25]
(само́илъ)[26]· И҆ рече саоу҆ оу҆́еви своемꙋ̀, вѣ́стїю
възвѣстѝ ми ꙗ҆́ко ѡ҆брѣто́шасѧ ѻ҆слѧ́та. гл҃а
же црⷭ҇каго не възвѣстѝ є҆мꙋ̀, [є҆́же рⷱ҇е (само-
и́лъ)[27]][28]· И҆ заповѣ́да (само́илъ)[29] всѣ̑мъ лю́демъ
(пріи́ти) къ гв҃ꙋ в (масѝдъ)[30]· И҆ рече (само́илъ)
къ сн҃омъ і҆и҃левымъ, си́це речѐ гь бг҃ъ і҆и҃левъ
гл҃ѧ· а҆́зъ є҆смь и҆зведы́и (ѻ҆ц҃а ва́ша) сн҃ы і҆и҃левы
ѿ (землѧ̀ є҆гѵ̀петски)[31]. і҆ и҆збавѣ́ вы ѿ рꙋкѝ фара-
ѡ́на цр҃ѧ є҆гѵ̀петска, и҆ ѿ всѣ́хъ цр҃ь ѡ҆скръблѧ́ю-
щих вы· И҆ вы дн҃е оу҆ничижи́ста бг҃а (ва́шего).
и҆́же то́й є҆́сть (сп҃са́ѧ вы)[32] ѿ всегѡ̀ ѕла ва́шего
и҆ скрѣ́би (-)[33], и҆ рѣ́сте н҃и. н҃о цр҃ѧ да поста́-
ви на҄ на́ми· И҆ нн҃ѣ ста́ните (вы са́ми) прⷣе
гмъ по хорꙋгва́мъ ва́шимъ, и҆ по племе́немъ ва-
ши́мъ, (и҆ ты́сѧщами ва́шими)· И҆ приведѐ (само́-
илъ)[34] всѧ̑ (колѣ́на)[35] і҆и҃лева. и҆ падѐ жре́бїи на
(хорꙋгвѝ)[36] венїамини· И҆ (внесе хорꙋго́въ)[37] ве-
нїами́ню в колѣна. и҆ (ѡ҆брꙋчъ колѣномъ ма́-
терїиномъ)[38], и҆ (розложи́ша)[39] по мꙋжехъ. и҆
ѡ҆брꙋчен бы́сть саоу́лъ сн҃ъ ки́совъ, і҆ (и҆ска́хꙋ)[40]
є҆го и҆ не брѣта́шесѧ· И҆ въпраша́ше (само́-

буде, коли вийдеш туди, до міста, і зустрінеш хор пророків, що сходять з Вами, і перед ними дудки, тимпан, і сопілки, і гуслі, і вони пророкують. **6** І зійде на тебе господній дух, і пророкуватимеш з ними, і станеш іншим чоловіком. **7** І буде, коли прийдуть на тебе ці знаки, чини все, що лиш знайде твоя рука, бо Бог є з тобою. **8** І зійдеш переді мною до Ґалґал, і ось я сходжу до тебе принести цілопалення і принести мирну жертву; 7 днів почекаєш – аж доки не прийду до тебе, і вкажу тобі, що чинитимеш. **9** І було, коли повернувся Саул від зустрічі, щоб розійтися з Самоїлом, і змінив йому Бог серце на інше, і прийшли всі ці знаки в тому дні. **10** І приходить звідти до гори, і ось хор пророків йому назустріч, і прийшов на нього божий дух, і він пророкував посеред них. **11** І були всі, що бачили його вчора і тамтого дня, і побачили, і ось він пророкує посеред пророків. І сказали люди, кожен до свого ближнього: *Що це, що сталося Кисовому ниж. 19
синові, чи і Саул є в пророках? **12** І відповів хтось з них, і сказав: Хто його батько, чи не Кис? Через це стало притчою: Чи і Саул між пророками? **13** І він закінчив пророкувати, і прийшов туди до гори. **14** І сказав вуйко його до нього і до його слуги: Куди ідете? І сказали: Ослів шукати. І ми побачили, що їх немає, і ми пішли до Самоїла. **15** І сказав вуйко Саулів: Сповісти мені тепер, що тобі сказав Самоїл. **16** І сказав Саул вуйкові своєму: Сповістив мені вістку, що осли знайшлися. Не сповістив же йому про царську справу, про яку сказав Самоїл. **17** І заповів Самоїл всьому народові прийти до Господа до Масит. **18** І сказав Самоїл до ізраїльських синів: Так сказав Господь Бог ізраїльський, кажучи: Я є той, хто вивів ваших батьків, ізраїльських синів, з єгипетської землі, і спас Я вас з руки фараона, єгипетського царя, і від усіх царів, що вас гнобили. **19** І ви сьогодні зневажили вашого Бога, а Він є той, що спасає вас з усього вашого зла і скорботи, і ви сказали: Ні, але поставиш над нами царя. І тепер станьте ви самі перед Господом за вашими скипетрами, і за вашими племенами, і *за* вашими тисячами. **20** І привів Самоїл всі ізраїльські племена, і жереб впав на Веніяминовий скипетр. **21** І вніс Веніяминовий скипетр в племена, і часть матеріїного племені; і розклали за чоловіками, і вибрано Саула, Кисового сина, і шукали його, і не знаходився. **22** І питав ще Самуїл Господа, кажучи: Чи прийде ще сюди чоловік, якого мені Господь назвав? І

сказав Господь: Ось він схований в скрині. **23** І побігши, Самоїл привів його звідти, і поставив його посеред народу, і піднявся він над всім народом понад подобу і вище. **24** І сказав Самоїл до всього народу: Чи бачите кого вибрав Господь, бо немає ні одного з вас подібного до
црс3. 1 нього; і ввесь народ радів, і сказав:
вищ. 8 *Хай живе цар. **25** *І сказав Самоїл до народу правила царства, і написав книгу, і поклав перед Господом. І відпустив Самоїл ввесь народ, і кожний пішов собі до себе, **26** і Саул пішов до свого дому, до Ґаваона. І пішли з ним, з Саулом, сини сил, яким Господь очистив
ниж. 11 серця. **27** *А сини лувіїні сказали: Як спасе нас той? І непошанували його, і не принесли йому дарів.

ил҄ъ)[41] ѥще г҃а (гл҃ѧ), аще прїиде [сѣмо мꙋжъ][42] (ѥще), (ѥгоже ми г҃ь наре). и рече г҃ь се сей съкровенъ ѥсть въ (ковчезѣ)[43]. И (текъ самоилъ)[44] (приведе)[45] и ѿтꙋдꙋ, и постави (и) посредѣ людїи и възнесъса на҃ всѣми лю҃ми. паче (подобїѧ)[46] и вышше. И рече (самоилъ)[47] къ всѣмъ людемъ видите ли ѥгоже избра (-)[48] г҃ь. ꙗко нѣсть (ни ѥдинъ ѿ ва҃ подобенъ ѥмꙋ)[49]. и (радовашасѧ)[50] вси людїе и рѣша, *да живетъ цр҃ь. *И рече (самоилъ)[51] къ людемъ оправданїа црⷭ҇твїѧ, и (написавъ книгꙋ)[52] и положи пре г҃мъ. и ѿпꙋсти (самои҃)[53] всѧ люди, і (идоша)[54] кождо въ (своа си)[55], и саоулъ иде в до҃ свои, въ (гаваоны)[56]. і идоша (с нимъ) с҃нове силны҃, ихже (г҃ь очисти)[57] ср҃ца (-)[58] съ саоуло҃. *(ч҃)[59] с҃нове (лꙋвiини)[60] рѣша. что спⷭ҇етъ на҃ той и беществоваша и, и не изнесоша ѥмꙋ даровъ. г҃ црⷭ҇ а҃ / вѣⷮ і / ни҃ а҃і

Глава 11

1 І сталося, що після місяця і прийшов Наас, аманит, і отаборився проти ґалаадського Ависа. І сказали всі авитські чоловіки до Нааса, аманита: Вклади з нами завіт, і тобі служитимемо. **2** І сказав до них Наас, аманит: Цей завіт покладу Вам, і щоб вибрав я в кожного з вас праве око, і покладу ганьбу на всьому Ізраїлі. **3** І сказали йому чоловіки Авита ґалаадського. Дай нам 7 днів, пошлемо посланців до всіх ізраїльських околиць, і якщо не буде того, хто спасає нас, то вийдемо до вас. **4** І прийшли посланці до Ґаваона, до Саула, і розказали ці слова в вуха всього народу, і увесь народ підняв свій голос і заплакав. **5** І ось Саул, прийшовши на другий день з поля, почувши справу, і сказав Саул: Що це плаче народ? І сказали йому слова авитських чоловіків. **6** І зійшов господній дух на Саула, як почув це, і він дуже на них розгнівався. **7** І взявши дві корови, і розрубав їх на части, і послав до всіх ізраїльських околиць руками послів, кажучи: Хто не буде іти вслід за Саулом і вслід за Самоїлом, то це вчинять його коровам. І напав жах божий на ізраїльтян, і вийшли як один чоловік. **8** І почислив їх Саул, і всіх ізраїльських чоловіків було 400000, і чоловіків Юди 30000. **9** І сказав послам, що прийшли: Так скажете авидським чоловікам Ґалаада: Завтра буде вам спасіння, як сходитиме сонце. І прийшли посли до міста і сповістили авидським чоловікам, і зраділи вони. **10** І сказали авитські

Гла҃, а҃і.

И быстъ ꙗко по м҃цы, и възыиде наасъ (аманитанинъ)[1]. и (ополчисѧ)[2] на (ависа)[3] галаа҃скаго. и рѣша вси мꙋжи (авитъстїи)[4], къ наасꙋ (аманитанинꙋ)[5], положи намъ завѣтъ и работаемъ ти҃. и ре҃ к нимъ наасъ аманитанинъ. сїи (завѣтъ положꙋ вамъ)[6], да извертꙋ (комꙋждо) васъ (-)[7] око десное, и положꙋ поношенїе [всемꙋ][8] і҃илю. И (рѣша)[9] ѥмꙋ мꙋжи (авита)[10] (галаадъскаго). оставите намъ, з҃, д҃ни (-)[11] да послемъ вѣстники въ всѧ предѣлы і҃илевы, (и) аще не бꙋдетъ сп҃сающего насъ. (то) изыидемъ к ва҃. И (прїидоша)[12] вѣстницы в гаваонъ къ саоулꙋ. и (повѣдаша)[13] словеса (си), въ оуши (всѣхъ) людiи. и въздвигнꙋша вси людїе гла҃ свои, и плакашасѧ. И се саоулъ пришѐ заоутра съ села (слышавъ рѣчь). и рече саоулъ что се плачетъ людъ. и (сказаша)[14] ѥмꙋ г҃лы [мꙋжъ][15] авитъскихъ. И снїиде д҃хъ г҃нь на саоула, ꙗко оуслыша (-)[16] сїа. и разгнѣвасѧ на на (-)[17] ѕѣло. И (поимъ)[18] двѣ говѧдѣ и раздроби ѧ на оуды. и посла въ всѧ предѣлы і҃илевы, рꙋками вѣстникъ г҃лѧ. иже не бꙋде҃ идыи въ слѣдъ саоула, и въ слѣдъ (самоила)[19]. то сїе сътворѧ҃ говѧдома ѥго. и сниде оужасъ (б҃жїи)[20] на (і҃илты)[21]. і (изыидоша)[22] ꙗко (ѥдинъ мꙋжъ)[23]. И съчте ихъ (саоулъ)[24] [-][25], (и быстъ) всѣхъ мꙋжїи і҃ильтескихъ, (҂у҃)[26]. и мꙋжеи іоудиныхъ, (҂л҃)[27]. И рече вѣстникомъ прише҃шимъ. тако повѣдите мꙋжемъ (авискимъ)[28] [галаады][29], оутро (бꙋдетъ) вамъ сп҃сенїе въсходѧщꙋ сл҃нцꙋ. и прїидоша вѣстницы въ гра҃, и (възвѣстиша)[30] мꙋжемъ (ави-

скимъ)[31], и҆ възра́довашасѧ. И҆ рѣша мѹжи (а҆витестїи)[32] къ наасѹ а҆мманитанинѹ. Оу҆тро и҆зыидемъ к ва҄м, и҆ сътворите намъ бл҃гое пре҄д (о҆чима) вашима. И҆ бысть оу҆тро, и҆ (се) (саоулъ раздѣли)[33] (воѧ)[34] на г҃, полки. и҆ (внидоша)[35] посредѣ (полковъ)[36]. въ стражѹ оу҆треню. і҆ и҆збиша сн҃ы а҆мманитъски, дондеже разогрѣсѧ дн҃ь. і (-)[37] иже о҆стасѧ (ѿ н҃и), разбѣгошасѧ. и҆

бы҃ і не о҆сташасѧ (ни два ѿ ни҃х)[38] вкѹпѣ. *И҆ рѣша людїе къ (самоилѹ)[39], кто е҆сть рекїи, ꙗ҆ко да саоулъ не црⷭ҇твѹетъ над нами. (дадѣте чадь тѹ намъ)[40] і и҆збїемъ ю. И҆ рече саоулъ да не оу҆мретъ (и҆) ни е҆динъ въ (дн҃ешнїи дн҃ь)[41]. ꙗ҆ко днесь (сътвори г҃ь)[42] сп҃нїе въ і҆и҃ли. И҆ рече (самоилъ)[43] къ людемъ гл҃ѧ. (прїидѣте) да и҆демъ въ галгалы и҆ о҆бнови҄м тѹ црⷭ҇тво. І и҆доша вси людїе в галгалы. и҆ помаза (тѹ (самоилъ)[44])[45] саоула на црⷭ҇тво, пре҄д гм҃ъ в галга҄лѣ. И҆ (пожроша)[46] тѹ жрътвы мирны пре҄д гм҃ъ. и҆ възвеселисѧ (тѹ саоулъ)[47] и҆ вси (мѹжи і҆и҃леви до конца)[48].

чоловіки до Нааса, аманита: Завтра вийдемо до вас, і вчините нам, що добре перед вашими очима. **11** І сталося на другий день: і ось Саул розділив вояків на 3 полки, і ввійшли посеред полків у ранню сторожу, і вигубили аманитських синів ще поки розгорівся день, і хто з них остався, розбіглися, і не осталося в них ані двох разом. **12** *І сказав народ до Самоїла: Хто є той, вищ. 10
хто сказав, що: Хай Саул не царює над нами. Дайте нам сюди дітей, і вигубимо їх. **13** І сказав Саул: Хай не помре і ані один в сьогоднішньому дні, бо сьогодні вчинив Господь спасіння в Ізраїлі. **14** І сказав Самоїл до народу, кажучи: Прийдіть, підемо до Ґалґали і обновимо там царство. **15** І пішов ввесь народ до Ґалґали, і там Самоїл помазав Саула на царство перед Господом в Ґалґалах. І приніс там мирні жертви перед Господом, і вповні розвеселився там Саул і всі ізраїльські чоловіки.

Гл҃а, в҃і

И҆ рече (самоилъ)[1] къ всѣмъ (людемъ)[2] і҆и҃левымъ, се слыша҄х гласъ вашъ о҆ всѣхъ е҆лико (ми рѣсте)[3]. и҆ поставихъ над вами цр҃ѧ. И҆ (се нн҃ѣ)[4] цр҃ь преходитъ пре҄д вами. (-)[5] а҆зъ (же) състарѣхсѧ и҆ сѣдъ. и҆ сн҃ове мои (съ мною)[6]. и҆ а҆зъ бо преходихъ пре҄д вами,

сира҃ мѕ ѿ юности моеѧ (-)[7] до (дн҃ешнѧго дн҃е)[8]. *(И҆) се а҆зъ вѣщаите ми пре҄д гм҃ъ, и҆ пре҄д хм҃ъ е҆го. е҆да (оу кого (ва҄с) телца)[9] взѧ҄х, или о҆слѧ (-)[10]. и҆ли кого (васъ насилствовахъ)[11], и҆ли ѿ кого васъ взѧхъ (что). и҆ли ѿ рѹкѹ нѣкого (ѿ васъ) прїѧхъ мздѹ, (и҆ли)[12] таино взѧ҄х. вѣщаите нама, и҆ възвращѹ вамъ. И҆ рѣша къ (самоилѹ)[13], нѣси (насъ (ничи҄иже) о҆бидѣлъ)[14] ни насилствова҄л е҆си (на на҄с). (ниже)[15] разграбилъ е҆си насъ. (ни мзды взѧлъ е҆си ѿ насъ.) (ниже)[16] взѧлъ ѿ рѹкы ничїеѧ (же) ничтоже. И҆ рече (самоилъ)[17] къ людемъ. свѣдѣтель (е҆сть) г҃ь на васъ. и҆ свѣдѣтель (е҆сть) х҃с е҆го, (въ дн҃ешнїи дн҃ь)[18] ꙗ҆ко нѣсте о҆брѣли въ рѹкѹ моею ничтоже. и҆ рѣша (людїе) свѣдѣтель. И҆ ре҄ч (самоилъ)[19] (паки) къ людемъ. гл҃ѧ, свѣдѣтель (е҆сть) г҃ь, сътворивый мѡѷсїѧ и҆ а҆арона, [і][20] и҆зведыи (ѿ (землѧ е҆гѵпетскїа)[21] ѿц҃а наша)[22]. И҆ нн҃ѣ престанѣте. и҆ ѿвѣщаю вамъ пре҄д гм҃ъ. и҆ възвѣщѹ ва҄м всю правдѹ гн҃ю, ꙗ҆же сътвори вамъ и҆ ѿц҃емъ ва-

а҃ мо҃ мѕ шимъ. *Е҆гда (бо) вниде і҆аковъ и҆ сн҃ове е҆го въ е҆гѵпетъ, и҆ (смириша и҆хъ ѕѣло е҆гѵптѧне)[23]. и҆ възопиша ѿц҃ы наши къ г҃ѹ. и҆ посла (и҆) г҃ь

Глава 12

1 І сказав Самоїл до всякої ізраїльської людини: Ось вислухав я ваш голос в усьому, що мені ви сказали, і поставив я над вами царя. **2** І ось тепер іде цар перед вами, я ж постарівся і сів і мої сини зі мною, бо й я ішов перед вами від моєї молодості до сьогоднішнього дня. **3** *І ось я, відповічте мені пе- сир. 46
ред Господом і перед його помазанником: чи у кого з вас теля взяв я, чи осла, чи у кого з вас насильно взяв, чи з кого з вас взяв я що, чи з руки когось з вас взяв я хабар, або потайки взяв я? Відповічте проти мене, і поверну вам. **4** І сказали до Самоїла: Ти нас нічим не образив, ані не вчинив проти нас насильного, ані не пограбував ти нас, ані не взяв ти від нас взятки, ані не взяв нічого з нічиєї руки. **5** І сказав Самоїл до народу: Господь є свідок проти вас, і свідком є його помазанник в сьогоднішньому дні, бо ви не знайшли нічого в моїх руках. І сказав народ – Свідок. **6** І сказав Самоїл знову до народу, мовлячи: Свідок є Господь, що створив Мойсея і Аарона і що вивів наших батьків з єгипетської землі. **7** І тепер станьте, і відповім вам перед Господом, і сповіщу вам всю господню справедливість, яку вчинив вам і вашим батькам. **8** *Коли бо ввій- мой1. 46
шов Яків і його сини до Єгипту, і дуже пригнобили їх єгиптяни, і закричали наші батьки до Господа, і

він послав їм, Господь, Мойсея і Аа-
рона, і вивели наших батьків з Єгип-
ту, і поселили їх на цьому місці. **9**
суд. 4 *Але вони забули про Господа Бога
свого, і віддав їх в руки Сисарі, пол-
ководцеві, і Ависові, асорському ца-
реві, і в руки чужинців, і в руки мо-
авського царя, і перемагали їх. **10** І
закричали до Господа, і сказали: Ми
згрішили, бо ми оставили Господа, і
послужили Ваалам і Астаротам, і те-
пер спаси нас з руки наших ворогів, і
суд. 6 тобі послужимо. **11** *І послав Гос-
подь Єроваала, і Варака, і Етая, і
Самоїла, і вирвав вас з рук ваших
ворогів, що довкруги, і ви жили
впевнено. **12** І знаєте, що Наас, цар
аммонових синів, прийшов проти
вас, і ви мені сказали: Ні, але хай над
нами царює цар, коли Господь Бог
над вами царював. **13** І ось тепер цар,
якого ви вибрали і якого ви просили,
і ось дав Господь над вами царя. **14**
Якщо боятиметесь Господа, і служи-
тимете йому, і слухатиметесь його
голосу, і не відречетеся господніх
уст, і буде вам царем, що царює над
вами, і ви будете ходити вслід за
Господом – господня рука не буде
над вами. **15** Якщо ж не послухаєтеся
господнього голосу, і говоритимете
проти господніх уст – буде на вас
господня рука і на вашому царі, і
знищить вас. **16** І тепер станьте і
гляньте на цей великий звук, який
вчинить Господь перед вашими очи-
ма. **17** Чи не є жнива пшениці? Сьо-
годні покличу Господа – і дасть гро-
ми і тучу, і пізнаєте, і побачите, що
велика ваша злоба, яку ви вчинили
перед Господом, просячи собі царя.
18 І покликав Самоїл Господа, і дав
Господь грім і дощ в тому дні. І дуже
злякався ввесь народ Господа і Само-
їла. **19** І сказав ввесь народ до Самої-
ла: Помолися за своїх рабів Гос-
подеві Богові своєму, хай не пом-
ремо, бо ми додали до всіх наших
гріхів нашу злобу, просячи собі царя.
20 І сказав Самоїл до народу: Не
бійтеся. Ви вчинили всю цю злобу,
тільки не відхиліться від Господа і
послужіть Господеві всім вашим
серцем. **21** І не підіть вслід за тим,
що є нічим, які не поможуть і не
спасуть їх, бо нічим не є. **22** Бо не
покине Господь свій народ через своє
велике ім’я, бо сильний Господь
візьме вас собі за народ. **23** І хай
відступить від мене це, щоб більше
не грішити Господеві і щоб більше не
молитися знову за вас до Господа.
Але послужу Господеві, і покажу вам
добру і гладку дорогу. **24** Тільки
бійтеся Бога і служіть йому по правді
всім вашим серцем, бо знаєте, що
велике з вами вчинив Господь. **25** І

мѡѷсїа и̑ а̑а̑ро́на, ї [и̑зведо́ша][24] ѻ҆ц҃а на́ша
и̑зъ е̑гѵ́пта, и̑ (въселѝста)[25] и̑ на мѣ́стѣ
се́мъ, *(н҃о)[26] забы́ша г҃а б҃а своего. и̑ въда́стъ сꙋдїи д҃
а҆ в рꙋцѣ̀ сиса́рѣ а̑рхистратигꙋ, и̑а̑висꙋ ц҃рю
а̑со́рскꙋ. и̑ въ рꙋ́кы и̑ноплеме́нникъ, и̑ въ рꙋцѣ̀
ц҃ра моа́вьска. и̑ побѣжа́хꙋ а҆· И въ́зопиша
къ г҃ꙋ и̑ рѣ́ша съгрѣши́хомъ ꙗ҆́ко ѡ҆ста́ви-
хомъ г҃а, и̑ порабо́тахомъ ваа́ломъ и̑ (а̑старо́-
домъ)[27]. и̑ н҃нѣ и̑змѝ ны̀ ѿ рꙋ́къ вра́гъ на́-
ши̑, и̑ порабо́таемъ ти· *И̑ посла̀ г҃ь и̑е̑роваа́ла сꙋдїи ѕ҃
и̑ вара́ка, и̑ (е̑да́а)[28], и̑ (самоѝла)[29], ї и̑зѧ̀ вы̑
и̑з рꙋ́къ вра́гъ ва́ши̑, ѡ҆́крⷭ҇тны̑ и̑ ѡ҆бита́сте оу҆-
пова́юще, и̑ вѣ́сте ꙗ҆́ко наа́съ ц҃рь с҃нъ а̑ммо́нь
прїи́де на́ вы. и̑ рѣ́сте (мѝ), ни̑, н҃о ц҃рь, да
црⷭ҇твꙋ́етъ над на́ми. (въ́негда̀)[30] г҃ь б҃ъ (-)[31]
(црⷭ҇твова̀ надⷣ ва́ми)[32], и̑ (се н҃нѣ)[33] ц҃рь е̑го́же
избра́сте, (и̑) [его́же проси́сте][34], и̑ се да́сть г҃ь
над ва́ми ц҃рѧ· А҆́ще оу҆бои́тесѧ г҃а, и̑ порабо́-
таете емꙋ и̑ послꙋ́шаете гла́са его, и̑ не ѿ-
вре́жетесѧ оу҆сте́нъ г҃нь. и̑ бꙋ́детъ (-)[35] ва́мъ
(-)[36] ц҃рь црⷭ҇твꙋѧ надⷣ ва́ми (и̑ вы̑ бꙋ́дете) въ
слѣ́дъ г҃а ходѧ́ще, [рꙋка̀ г҃нѧ не бꙋ́детъ надⷣ
ва́ми][37]· А҆́ще ли не послꙋ́шаете гла́са г҃нѧ. и̑
рече́тѐ (проти́вꙋ) оу҆́стомъ г҃нимъ, (-)[38] бꙋ-
детъ рꙋка̀ г҃нѧ на ва́съ, и̑ на ц҃ри ва́шеⷨ. (и̑
потреби́тъ ва́съ.) и̑ н҃нѣ ста́нете и̑ ви́дите
(гла́съ)[39] (се́и вели́кїи)[40], и̑же (сътвори́тъ г҃ь)[41]
прⷣе ѡ҆чи́ма ва́шима· Нѣ́сть ли жа́тва пшени́-
цы, дне́сь призовꙋ̀ г҃а, и̑ да́сть гро́ми и̑ тꙋ́ча.
и̑ въразꙋмѣ́ете и̑ оу҆ви́дите, ꙗ҆́ко ѕло́ба ва́ша
вели́ка, ю҆́же сътвори́сте прⷣе г҃мъ просѧ́ще себѣ̀
ц҃рѧ· И̑ призва̀ (само́илъ)[42] г҃а и̑ да̀ г҃ь гро́мъ и̑
до́ждь в (то́и д҃нь)[43]. и̑ оу҆боѧ́шасѧ вс҃и лю́дїе
[ѕѣ́ло г҃а][44], и̑ (само́ила)[45]· И̑ рѣ́ша вс҃и лю́дїе
къ (само́илꙋ)[46]. помолисѧ ѡ҆ рабѣ́хъ свои́хъ, г҃ꙋ
б҃ꙋ своемꙋ. (-)[47] да не оу҆́мремъ. ꙗ҆́ко приложи́-
хомъ къ всѣ̀мъ грѣхо́мъ на́шимъ ѕло́бꙋ (на́шꙋ).
просѧ́ще себѣ̀ ц҃рѧ· И̑ рече (само́илъ)[48] къ лю-
де́мъ, не бо́итесѧ вы̑ сътвори́сте всю ѕло́бꙋ
сїю́. то́кмо не оу҆клони́тесѧ ѿ за́дныхъ г҃нь.
и̑ порабо́таите г҃ꙋ всѣ́мъ срⷣцемъ ва́шимъ· И̑
не престꙋпи́те въ слѣ́дъ, ничто́же сꙋ́щихъ.
и̑же не пособъства́тъ (-)[49], и̑ не ѿи́мꙋтъ
(а҆). ꙗ҆́ко ничто́же сꙋть· Поне́же не ѡ҆ста́витъ
г҃ь лю́дїи свои̑, имени̑ ра́ди своего вели́кого. ꙗ҆́ко
крѣ́покъ г҃ь. прїи́метъ вы̑ себѣ̀ в лю́ди· И̑ (да
ѿстꙋ́питъ ѿ менѐ се)[50] ктомꙋ̀ не съгрѣ-
ша́ти г҃ꙋ. (и̑ е̑́же ктомꙋ̀ не)[51] моли́тисѧ (па́-
кы) ѡ҆ ва́съ (къ г҃ꙋ). (н҃о)[52] рабо́таю г҃ви. и̑ пока-
жꙋ̀ ва́мъ пꙋ́ть бл҃гъ и̑ гла́докъ· То́кмо бо́и-
тесѧ (б҃а)[53]. и̑ рабо́таите е̑мꙋ по и́стиннѣ
(-)[54] всѣ́мъ срⷣцемъ ва́шимъ ꙗ҆́ко свѣ́сте. и̑же

великаѧ сътвори (г҃ь) с вами· И аще ѕло сътворите то вы и ц҃рь вашь (сїи погибнетъ)[55].

Г҃ла, г҃і·

И(о двꙋ же лѣтехъ ц҃ртва своего. ꙗко нача ц҃ртвовати въ і҆и҃ли)[1] (избра)[2] (себѣ саоулъ)[3] ҂г҃, мꙋжъ. ѿ м҃ꙋ. і҆и҃лвъ и бѣста съ саоуломъ, ҂в҃. въ (махмасе)[4] и въ горѣ ведили. (и) тысѧща (же) бѣша съ (иоанадамомъ)[5]. въ гаваи. венїаминовѣ. і (иныѧ же вси)[6] люди ѿпꙋсти коегождо въ (своѧ села)[7]· И порази (иоанада҃н)[8]. (асида)[9] иноплеменника иже на холмѣ. и (оуслышаша се)[10] иноплеменницы. и саоулъ (въструби трꙋбою и проповѣдаѧтъ)[11] въ всю землю г҃лѧ. да оуслышатъ (евреи)[12]· И (слыша весь і҆и҃ль)[13] (гласъ) г҃лющъ. (ꙗко) низложи саоул (асида)[14] иноплеменника. и оуничижи҃ бысть і҆и҃ль въ (очїю) иноплеменникъ и (собрашасѧ)[15] (вси) люди въ с҃лѣ саоула въ галгалѣхъ· І иноплеменницы (же) (собрахꙋсѧ)[16] на брань на і҆и҃лѧ, (-)[17] ҂л҃. орꙋжникъ. и ҂ѕ҃, конникъ. (обьщи҃ же)[18] людїи (множество (бѧше). ꙗко пѣсокъ морскїи)[19]. и (ш҃еше)[20] (вполчишасѧ)[21] въ (махмасе)[22] противꙋ [ведоронꙋ][23] на (восто҃)[24]· И ((видѧще)[25] мꙋжи і҆и҃лви)[26] ꙗко не могоша противꙋ стати. и съкрышасѧ людїе въ врътепехъ. и въ горахъ. и в каменїѧхъ. и въ пропастехъ и въ ѧмахъ· (дрꙋзїи же бѣжаша и пробѣгоша)[27] іордань. въ землю гадовꙋ. и галаа҃дскꙋ. (-)[28] саоул (же) (бѧше еще)[29] в галгалѣхъ. и вси людїе оужасошасѧ (иже бѧхꙋ) с нимъ· И ждаше, з҃. дн҃їи до времени. ꙗко҃ повелѣ (емꙋ) (самоилъ)[30]. и не прїиде (самоилъ)[31] въ галгалы. и ѿхождахꙋ людїе его ѿ него· И рече саоулъ приведѣте ꙗко да сътворю (всесъжженїа и мирное)[32]. и възнесе всесъжженаѧ· И бысть егда сконча възносѧ всесъжженїѧ. и (се) (самоилъ)[33] прїиде. и (саоулъ изыиде)[34] на срѣтенїе емꙋ б҃лвитисѧ имъ· И рече (самоилъ)[35] что (се) сътвори. и рече саоулъ (-)[36] видѣхъ ꙗко ѿхождахꙋ людїе ѿ мене. и ты не прїиде. ꙗкоже заповѣда въ времѧ днїи. (-)[37] иноплеменницы (же) събрашасѧ в (махмасъ)[38]· И рѣхъ (иноплеменницы н҃нѣ (съш҃ешесѧ)[39])[40] къ мнѣ въ галгалы. и лица г҃нѧ не оумоли҃. и (не въздръжавсѧ)[41] възнесохъ всѧсъжженаѧ· И рече (самоилъ)[42] къ саоулꙋ въсꙋе есть ти (се), понеже не съхрани заповѣди (г҃а б҃а твоего)[43], иже заповѣда ти (-)[44] (аще бы не сътвори҃ еси сего, то)[45] н҃нѣ бы оукрѣпилъ г҃ь ц҃ртво твое [на і҆и҃ли до вѣка][46]· И н҃нѣ ц҃ртво твое не станетъ. (ꙗко обрѣте)[47] г҃ь (-)[48] ч҃лка
дѣа҃ г҃і по с҃рцꙋ своемꙋ· *И повелѣ (емꙋ г҃ь)[49] властелина

якщо зло вчините, то ви і цей ваш цар згине.

Глава 13

1 По двох же роках свого царства, відколи почав царювати в Ізраїлі, **2** Саул вибрав собі 3000 чоловік з ізраїльських чоловіків, і були з Саулом 2000 в Махмасі і в горі Ветилі, і тисяча ж була з Йонатаном в Ґаваї Веніяминовім. І інших *же* всіх з народу відпустив, кожного до свого поля. **3** І побив Йоанатан Асита, чужинця, що в горі. І почули про це чужинці. І Саул затрубив в трубу, і проголосили по всій землі, кажучи: Хай почують євреї. **4** І почув ввесь Ізраїль голос тих, що казали, що: Побив Саул Асита, чужинця, і погорджений був Ізраїль в очах чужинських, і зібрався ввесь народ вслід за Саулом в Ґалґалах. **5** І чужинці ж зібралися на війну проти Ізраїля: 30000 озброєних, і 6000 кінних, різного ж народу безліч було, наче пісок морський; і пішовши отаборилися в Махмасі, напроти Веторона, на південь. **6** І бачачи ізраїльські чоловіки, що не могли протиставитится, і сховався народ в печерах, і в горах, і в скелях, і в пропастях, і в ямах, **7** інші ж втекли і перейшли Йордан до ґадової і ґалаадської землі. Саул же був ще в Ґалґалах, і жахнувся ввесь народ, що був з ним. **8** І чекав 7 днів до часу, так як наказав йому Самоїл; і не прийшов Самоїл до Ґалґали, і відходив його народ від нього. **9** І сказав Саул: Приведіть, щоб зробив я цілопалення і мирне, і приніс цілопалення. **10** І сталося, як закінчив приносити цілопалення, і ось прийшов Самоїл, і Саул вийшов йому назустріч, щоб він поблагословив його. **11** І сказав Самоїл: Що це ти зробив? І сказав Саул: Я побачив, як відходив народ від мене, і ти не прийшов, так як заповів, в час днів. Чужинці ж зібралися в Махмас. **12** І сказав я: Чужинці тепер зійшлись до мене до Ґалґали, і я не умолив Господнього лиця, і не здержавшись приніс я цілопалення. **13** І сказав Самоїл до Саула: Марним є це для тебе, тому що ти не зберіг заповідь твого Господа Бога, який заповів тобі. Якщо б не зробив ти цього, то тепер закріпив би Господь твоє царство над Ізраїлем довіку. **14** І тепер твоє царство не стоятиме, бо Господь знайшов чоловіка за своїм серцем. *І Господь за- дія. 13
повів йому бути володарем над його народом, бо ти не зберіг заповіді, яку тобі заповів Господь. **15** І

встав Самоїл і пішов з Ґалґали своєю дорогою, і останок народу пішов вслід за Саулом назустріч військовому народові. Як вони ішли з Ґалґали до Веніяминового обозу, і почислив Саул народ, що знайшовся з ним – яких 600 чоловік. **16** Саул же і Онатан, його син, і народ, що знайшовся з ними, сіли в Веніяминовому обозі і плакали, і чужинці отаборилися в Махмасі. **17** І вийшли три полки чужинців, нищачи поля. Полк же перший пішов дорогою Ґотери на совальську землю. **18** І другий полк пішов веторською дорогою. І третій полк пішов ґавейською дорогою, що звертає до орнієвої долини, в пустиню, на савемські джерела. **19** Ділання ж залізного не знаходилося в усій ізраїльській землі, бо чужинці сказали: Хай не зроблять євреї зброї і списа. **20** І всі ізраїльські сини ходили до чужинців кувати кожний свої коси і своє знаряддя, і кожний свої сокири і свої серпи. **21** І затупилося все, що приготовлене в час жнив: сокири, і серпи; направи ж для них не було. **22** І сталося: в днях махмамської війни не знайшлося зброї і списа в руках всього народу, що з Саулом і з Йоанатаном, за винятком тільки в Саула і Оанатана, його сина. І повернувся Саул, Йоанатан, його син, **23** і вийшли з околиці чужинців до махемського переходу.

быти над людми єго. ꙗко не съхрани заповѣди єлико заповѣда ти Гь· И (въставъ)[50] (самоилъ)[51] і иде ѿ галгалы путемъ своимъ. и останокъ людіи идоша въ слѣдъ саоула. на срѣтеніе людемъ ратнымъ. тѣмже приходѧщимъ ѿ галгалы въ (станъ)[52] веніаминовъ. и съгледа саоулъ люди обрѣтшаѧсѧ с нимъ ꙗко х҃, мужъ· (-)[53] Саоул (же) и (оанаданъ)[54] снъ єго и люди обрѣтшаѧсѧ с ними, сѣдоша въ (стану)[55] веніаминовѣ и плакашасѧ, і иноплеменницы ополчишасѧ въ (махмасе)[56]· І (изыдоша три полки иноплеменникъ губѧще села)[57]. полкъ (же) прьвое поиде путем (годеры)[58] на землю (совалю)[59]· И (полкъ вторыи)[60] поиде путемъ ведорскимъ. и (полкъ третіи)[61] поиде путемъ гавенскимъ оумѣтающимсѧ на (оудолъ орніи в пустыню, на источники савемски)[62]· (Ѕвореніе же желѣзное)[63] не обрѣташесѧ. въ всеи земли іилвѣ ꙗко рѣша иноплеменницы. да не сътворѧтъ євреи оружіѧ и копіѧ· И хождаху (вси снове іилеви)[64] до (-)[65] иноплеменникъ. ковати кождо (своѧ косы)[66]. и оружіѧ своѧ, (і) и кождо (секиры своѧ)[67], и (серпы своѧ)[68]· (И притупишасѧ всѧ оуготованіѧ въ времѧ жатвы. секиры. и серпы. исправленіѧ же има не бысть)[69]· И бысть въ дни брани (махмамскіѧ)[70]. (-)[71] не обрѣтесѧ оружіе и копіѧ в рукахъ всѣхъ людіи, иже съ саоуломъ. и съ (іоанаданомъ)[72]. (кромѣ толико)[73] оу саоула і оанадана сна єго. (и обратисѧ саоулъ. и оанаданъ снъ єго.) і (изыдоша)[74] изо области иноплеменникъ. въ преходъ (махемскіи)[75]·

Глава 14

1 І сталося в одному дні, й сказав Йоанатан, син Саулів, своєму слузі, що носить його зброю: Ходи і перейдемо до Месави чужинців, що на тому боці, батькові ж своєму цього не сповістив. **2** І Саул сидів в тіні на вершку гори, що в Маґдоні, і було з ним яких 600 чоловік. **3** Ахія ж, син Ахитовів, брата Йоавитового, сина Тенеосового, сина Ілїїного, божого священика в Силомі, що носить священичу ризу, і народ не знав, що Йоанатан пішов. **4** Посеред переходу, де Йоанатан хотів перейти до табору чужинців, була скала, звідси і звідти, в дорозі, ім'я одної Мосис, а другої Синна. **5** Один же камінь стояв з півночі, напроти Махеми, другий камінь з півдня, напроти Ґавії. **6** І сказав Йоанатан до слуги, що ніс його зброю: Ходи і перейдемо до Месави цих необрізаних, і може Гос-

Гл҃а, д҃і·

И (бысть въ єдинъ)[1] днь и рече (иоанаданъ)[2] снъ саоуловъ отрочищу (своему) носѧщему оружіе єго гради и пріидевѣ въ (месаву)[3] иноплеменникъ иже на онои странѣ. (-)[4] ѿцу (же) своему не възвѣсти (сего)· И саоулъ седѧше (подъ сѣнію) на верху хома (-)[5] иже в магдонѣ. и бѧше с нимъ ꙗко, х҃. мужъ· (-)[6] Ахіѧ (же) снъ ахитовъ. брата (иоавидова)[7]. сна (денеосова)[8]. сна илиина іереѧ бжіа въ силоме носѧ ризу жреческу, и людіе не вѣдаху ꙗко ѿиде иоанаданъ· (-)[9] Посредѣ минованіѧ, идѣже хотѧше (иоанаданъ)[10] минути въ станы иноплеменникъ, (бысть)[11] камень ѿсюду. и (-)[12] ѿонуду (путѧ). имѧ єдиному (мосисъ)[13]. (а)[14] другому синна. (камень же)[15] єдинъ (стоѧше) ѿ сѣвера (противу махемы)[16]. (камень)[17] вторыи ѿ юга (противу)[18] гавѣи· И рече (иоанаданъ)[19] къ отрочищу носѧщему оружіе єго, гради (и) пріидевѣ въ (месаву)[20]. необрѣженую сію, и єда (Гь повою-

ѕ҃ пара҃ д҃і ести о на)[21]. *ꙗко нѣсть г҃у съдръжащїися,
спсти (или) въ мнозѣ или въ малѣ. И рече ему
носяи оружїе его, твори все еже (ти срце)[22]
мыслить, се азъ с тобою (есмь). ꙗко срце твое,
(тако) и срце мое. И рече (иоанадань)[23] се мы
преидевѣ к мужемъ, и ꙗвимыся им. Аще
(же)[24] рекуть к намъ помедлита ту дондеже
възвѣстимъ вама. то постоива (сама на мѣс-
те свое)[25]. и не поидевѣ к нимъ. (-)[26] Аще ли
(намъ сице рекуть)[27] преидѣта к намъ, (то)
и преидевѣ. ꙗко предасть ꙗ г҃ь в руки наша,
(и) се нама знаменїе (да будеть). И внидоста
оба вкупѣ въ (месаву)[28] иноплеменникъ. и (гла-
ша)[29] иноплеменницы. се евреи исходять изъ
распалинъ каменых (-)[30]. идѣже ся бяше съ-
крыли (-)[31]. И отвѣщаша мужи (месавли)[32], къ
(иоанадану)[33] и к носящему оружїе его, и (рѣ-
ша)[34] възыидета к намъ. и ꙗвимъ вамъ рѣ-
чи. и рече (иоанадань)[35] к носящему оружїе
его, гряди по мнѣ ꙗко предасть ꙗ г҃ь в руцѣ
і҃илевѣ. И възыиде (иоанадань)[36] (прегнувшися)
на рукахъ (-)[37] и на ногахъ своихъ. и носяи
оружїе его (за нимъ)[38]. и (оузрѣвше инопле-
менницы)[39] лице иоанадане. и (падоша пред
ним)[40] (отрок же)[41] его побиваше (ихъ)[42]. И бысть
(се) ꙗзва пръвая юже побѣди иоанадан и носяи
оружїе его ꙗко к҃ мужъ (на поль страны села
юже два волы въ днь изорати можета)[43]. И
бысть оужасъ в (полцѣхъ иноплеменникъ)[44], на
(селѣхъ)[45]. и вси людїе иже въ (месавли)[46]. и вои
(его) оужаснушася. (ти бо ꙗко не боящася бѣ-
ша)[47]. и въстрепеташася земля. иже бысть
(имъ) оужасъ от г҃а. И (бысть вѣсть)[48] саоулови
въ (стану)[49] венїамини. (ꙗко полци)[50] разгнани
бѣша сѣмо и онамо. И рече саоулъ людемъ (су-
щим) с нимъ съчитаитеся (нынѣ) и дозрѣте. (е-
да гдѣ) кто есть ошелъ от насъ. и съчто-
шася. и се не обрѣтеся (с ними) (иоана-
данъ)[51]. и носяи оружїе его. И рече саоулъ къ
ахїи (приведѣте ми носящаго ризы жреческы)[52].
ꙗко (бѣ кїотъ бж҃їи)[53]. в (ты дни съ сн҃ьми
і҃илевыми)[54]. и бысть егда глаше саоулъ къ
їерею. и (се) шумъ (бысть) в полцѣ иноплеменнич
(ходя идяще)[55] и множашеся. и рече саоул къ
їерею. пригни руцѣ си. І [изыде][56] саоулъ и вси
людїе с нимъ. і (изыдоша)[57] до сѣчища. и се
бысть оружїе (коегождо ближнего)[58] своего (оуби-
ваше и бысть) мятежъ великъ ѕѣло. (Но їев-
реи)[59] иже бѣша (со иноплеменники вчера и тре-
тїи днь)[60] вшедшїи (воевати по иноплеменни-
ковъ)[61] обратишася и тїи, (и быша)[62] съ і҃иль-
ты (и) съ саоуломъ. и съ (иоанаданомъ)[63]. И

подь воюватиме за нас, *бо не є пар2. 14
Господеві неможливо спасти, або
численними або небагатьма. **7** І
сказав йому той, що ніс його
зброю: Чини все, що твоє серце ду-
має, ось я є з тобою, як твоє серце
так і моє серце. **8** І сказав Йоана-
тан: Ось ми перейдемо до чоловіків
і покажемося їм. **9** Якщо ж скажуть
до нас: Почекайте там, доки не спо-
вістимо вам, – то станемо самі на
своїм місці і не підемо до них. **10**
Якщо ж так нам скажуть: Ходіть до
нас. То й перейдемо, бо видав їх
Господь в наші руки. І це нам хай
буде знаком. **11** І ввійшли оба ра-
зом до Месави чужинців, і говори-
ли чужинці: Ось євреї виходять з
камінних тріщин, куди сховалися.
12 І відповіли месавські чоловіки
до Йоанатана і до того, хто носить
його зброю, і сказали: Прийдіть до
нас, і покажемо вам справи. І ска-
зав Йоанатан до того, хто носить
його зброю: Ходи за мною, бо пе-
редав їх Господь в ізраїльські руки.
13 І пішов Йоанатан, пригнувшись
на руках і на своїх ногах, і той, хто
носить його зброю, за ним. І чу-
жинці, побачивши Йоанатанове ли-
це, і впали перед ним, слуга ж його
їх бив. **14** І була це перша січ, якою
побідив Йоанатан і той, що носить
його зброю, якихось 20 чоловік на
половині сторони поля, якого два
воли в день зорати можуть. **15** І був
жах в полках чужинців на полях, і
ввесь народ, що в Месавлі, і його
вояки жахнулися, бо ті наче не на-
лякані були. І задрижала земля, —
це був їм жах від Господа. **16** І була
вістка до Саула у Веніяминовім о-
бозі, що полки були розігнані сюди
і туди. **17** І сказав Саул народові,
що з ним: Перевірте тепер і побач-
те чи де пішов хто з нас. І почисли-
ли, і ось не знайшовся з ними Йоа-
натан і той, що носить його зброю.
18 І сказав Саул до Ахії: Приведіть
мені того, що носить священичі ри-
зи, бо кивот божий в ті дні був з
ізраїльськими синами. **19** І сталося,
як говорив Саул до священика, і
ось був шум у чужинецькому пол-
ку, він ішов ідучи і множився. І
сказав Саул до священика: Зложи
твої руки. **20** І вийшов Саул і ввесь
народ з ним, і вийшли на січ. І ось
було, що зброя кожного убивала
свого ближнього, і було дуже вели-
ке замішання. **21** Але євреї, що бу-
ли з чужинцями вчора і третього
дня, що прийшли воювати з чужин-
цями, повернулися і ті, і були з із-
раїльтянами, і з Саулом, і з Йоана-
таном. **22** І всі ізраїльтяни, що схо-
валися в ефремовій горі, почувши,

що втекли чужинці, і зібравшись і ті, і погнали вслід за ними з військом. **23** І так Господь в тому дні спас ізраїльтян від чужинських рук. Бій же поширився аж до Вамона. І ввесь народ був з Саулом, було ж яких 10000 чоловік, і було, що по всьому тому місті війна рознеслася; і він побіг до ефемової гори, **24** і закляв Саул народ великою клятвою в тому дні, і сказав: Скажіть народові: Проклятий чоловік, який в тому дні до вечора їсть хліб, доки не помщуся на моїх ворогах. І ввесь народ не їв хліб. **25** І повернувся народ всієї землі до лугу, і ось луг був повний бджіл з усіх опустілих полів. **26** І ввійшов ввесь народ до бджолиного лугу, і ось дивилися люди, бо витік мід, але не було того, що повертав свою руку до своїх уст, бо народ боявся клятви. **27** Цього ж Йоанатан не чув, коли його батько заклинав народ, і простягнувши кінець свого скипетра, що в його руках, і замочив кінець в меді і з'їв, і повернув свою руку до своїх уст, і просвітилися його очі. **28** І сказав один з народу, мовлячи: Заклинаючи, твій батько закляв народ, кажучи: Проклятий чоловік, який в цьому дні їсть хліб, – і підупав народ. **29** Йоанатан же зрозумів і сказав: Мій батько засмутив народ на землі; знайте, що просвітилися мої очі, коли я покуштував трохи цього меду. **30** Чи не краще було б, коли б народ сьогодні їв здобич своїх ворогів, яку знайшли, і більшою сьогодні була б січ в чужинцях. **31** І побідили в тому дні чужинців, більше ніж в Махмасі, і народ дуже знемігся. **32** І повернувся народ до здобичі, і народ взяв отари, і буйволів, і телят, і різав на землі, і їв народ з кров'ю. **33** І сповістили Саулові, кажучи: Народ згрішив проти Господа *їдячи з кров'ю. І сказав Саул до ґетів: Приваліть мені сюди великий камінь. **34** І знову сказав Саул: Пішовши в народ скажіть їм: хай кожний принесе своє теля і кожний свою вівцю, і хай заріже на цьому камені, і хай його їдять, і не грішіть проти Господа, щоб їсти з кров'ю; і привів вночі ввесь народ своє, кожний те, що мав у своїх руках, і різали там. **35** І Саул збудував там жертовник Господеві. І це вперше зачав Саул будувати жертовник Господеві. **36** І сказав Саул: Підім вслід за чужинцями вночі, і схопімо їх поки ще буде світанок, і не оставмо в них чоловіка. І сказали: Все, що добре перед твоїми очима чини. І сказав священик: Прийдім

мой5. 12 і 23

вси̑ і҆и҃льты съкрыъвшаѧсѧ въ горѣ̑ є҆фре́мли. (слы́шавше)[64] ꙗ҆́ко ѿбѣго́ша и҆ноплеме́нницы. и҆ събра́вшеѧ и҆ ті̑и (и҆ погна́вше) в слѣ҃ и҆хъ. (събра́нїю)· И҆ (та́ко) спсе гь҃ въ (то́и дн҃ь)[65] (і҆и҃льты ѿ ру́ку и҆ноплеме́нникъ)[66]. (-)[67] бра́нь (же с̑и) расшири́сѧ (даже) до (вамо́на)[68]· И҆ вси̑ лю́дїе бѧ́ху съ саоу́ломъ. (бѧ́ше же) ꙗ҆́ко і҃ мужъ. и҆ в̑ѣ (всего гра́да то҃ бра́нь ра́ссы́пашасѧ. и҆ ѿбѣже в го́ру є҆фре́млю)[69], и҆ (закла̀ саоу́лъ)[70] (лю́ди) клѧ́твою ве́лїею в (то́и дн҃ь)[71]. и҆ (ре҃ рцѣте лю́де́мъ)[72]. прокла́тыи чл҃къ и҆же ꙗ҆́сть хлѣбъ (в то́и дн҃ь) до́ вечера. (до́ндеже)[73] ѿмщу (врагомъ моимъ)[74]. и҆ не вку́сиша (лю́дїе всѣ)[75] хлѣ́ба· (И҆ ѻ҆брати́шасѧ лю́дїе вс̑ѧ землѧ̀ въ лугъ)[76]. и҆ (с̑е) лугъ (-)[77] бѧ́ше (по́лнъ) пче́лъ (ѿ всѣхъ се́лъ ѻ҆пустѣвши)[78]· И҆ внидо́ша (вси̑) лю́дїе в лугъ пче́лныи. и҆ с̑е (зрѧ́ху лю́дїе ꙗ҆́ко и҆стечѐ м҃е)[79], (и҆о)[80] не бѣ възвраща́ющаго ру́кы своеѧ къ оу́стомъ свои́мъ. ꙗ҆́ко боѧ́шасѧ лю́дїе клѧ́твы (-)[81]· (Сего же і҆ѻ҆анада́нъ)[82] не слы́ша є҆гда заклина́ше ѿц҃ъ є҆го лю́ди. и҆ (простѣ́ръ)[83] коне҃ хору́гвѝ своеа ꙗ҆́же в ру́ку є҆му. и҆ (ѻ҆мочи́въ)[84] (коне́цъ в ме́дъ)[85] (и҆ ꙗ҆дѐ), и҆ възврати̑ ру́ку свою въ оу́ста̀ своѧ, и҆ просвѣти́стасѧ ѻ҆́чи є҆го· И҆ речѐ є҆ді́нъ ѿ лю́дїи (гл҃ѧ)[86]. клены́и прокла̀ ѿц҃ъ тво́и лю́ди гл҃ѧ проклѧ́тъ чл҃къ и҆же ꙗ҆́стъ хлѣбъ въ дн҃ь се́й, і҆ и҆знемого́ша лю́дїе· (И҆ѻ҆ана́данъ же разумѣвъ)[87] и҆ рече. смути̑ ѿц҃ъ мо́и (лю́ди на землѝ)[88], (ви́дите)[89] ꙗ҆́ко просвѣти́шасѧ ѻ҆́чи моѝ є҆гда вкуси́хъ ма́ло ѿ ме́ду сего̀· (Є҆да̀ не лу́чшее л̑и бы́сть а҆́ще б̑ы лю́ди ꙗ҆́ли)[90] дн҃е коры́сть врагъ своихъ є҆же ѻ҆брѣто́ша. и҆ (множа́йшаѧ б̑ы дн҃е ꙗ҆́зва была̀)[91] въ и҆ноплеме́нницѣ· И҆ (побѣди́ша)[92] въ дн҃ь то́й и҆ноплеме́нникы (множа́йши нежели) в [ма҃ма́се][93], и҆ оу҆труди́шасѧ лю́дїе ѕѣло· И҆ ѻ҆брати́шасѧ лю́дїе на коры́сть. и҆ поѧ́ша лю́дїе ста́да, и҆ бу́иволы и҆ говѧ́да. (і҆) и҆ закалаху на землѝ. и҆ ꙗ҆дѡша лю́дїе съ кро́вїю· И҆ възвѣсти́ша къ саоу́лу гл҃юще. съгрѣши́ша лю́дїе къ гу҃, *ꙗ҆́дуща съ кро́вїю. и҆ рече саоу́лъ (къ гедомъ)[94] привали́те м̑и (сѣмо ка́мень)[95] ве́лїи· И҆ (па́ки) рече саоу҃ (ше҃ше)[96] к лю́де́мъ (-)[97] рцѣте и҆мъ. да принесе́тъ (-)[98] ко́ждо (свое телѧ̀)[99], и҆ ко́ждо ѻ҆вцу свою. и҆ да зако́лютъ оу҆ (ка́мени) сего̀ [и҆ да ꙗ҆дѧ́тъ и҆][100] и҆ не съгрѣша́йте гу҃ є҆же ꙗ҆́дуще съ кро́вїю. и҆ приведо́ша (но́щїю) вси̑ лю́дїе (свое) ко́ждо. є҆же (и҆мѣ́ѧше) в ру́ку своє́ю, и҆ закала́ху т̑у· И҆ (саоу́лъ създа̀ т̑у)[101] ѻ҆́лтарь гу҃. (и҆) с̑е (пе́рвїе) нача саоу́лъ зда́ти ѻ҆́лтарь гу҃· И҆ рече саоу́лъ. сниде҃ въ слѣ҃ и҆ноплеме́нникъ но́щїю, и҆ хи́тимъ и҆҃ до́ндеже (за́рѧ бу́детъ)[102]. и҆ не ѻ҆с-

є҃ мѡ҃ ві҃ и҆ кг

тавимъ ѿ нихъ мужа и рекоша вся благая, пред
(очима твоима)[103] твори. и рече iерей прiидемъ
ѿсюду къ (гду)[104]. И въпроси саулъ бга. аще (ве-
лиши ми снити)[105] въ слѣдъ иноплеменникъ.
(и) аще предаси ихъ въ руки (iилтомъ)[106]. и
не ѿвѣща єму (гь) въ днь той. И рече саулъ
ступите сѣмо вси (старѣишины)[107] iилевы, и
оуразумѣете и оувѣсте на комъ бысть грѣхъ сей
днь. Яко живъ гь спасый iиля. (-)[108] аще ли
(iоанадана ради сна моего бысть)[109] (се). смр-
тiю да оумретъ, и не бѣ ѿвѣщавающаго ѿ
всѣхъ людiи (iилевъ). И рече (саулъ) всему iилю.
вы (станѣте по єдину страну)[110], аз (же) i оа-
наданъ снъ мой (станевѣ по другую стра-
ну)[111], и рекоша людiе къ саулу яко ти годѣ
бысть (тако и) твори. И рече саулъ гди бже
iилевъ что (се) яко не ѿвѣща рабу своєму днь,
или мое (єсть) или (сна моего, (iоанадана)[112])[113]
безаконiе. Гй бже iилевъ даждь знаменiе, (-)[114]
аще ли (335речеши сiя)[115] на люди своя iиля [бе-
законiе][116] то даждь вину, и паде обличенiе на
(iоанадана)[117] и саула (а)[118] людiе изыдоша. И
рече саулъ възвръзите (жребiи) на мя, i на
(iоанадана)[119] сна моего, (и) єгоже объявитъ
гь, (смртiю) да оумретъ. И рекоша людiе саулу,
нѣсть (се (добръ) глъ)[120], и оудръжа саулъ лю-
ди, и (възвръгоша)[121] о немъ i (оанаданѣ)[122]
снѣ єго, и паде на (iоанадана)[123] жребiи. И рече
саулъ къ (iоанадану)[124] (сну своєму) извѣсти ми
что єси сътворилъ. i извѣсти єму (iоана-
данъ)[125]. и рече въкушая вкусих (мало меду
(омочивъ конецъ копiя)[126] иже въ руку мо-
єю)[127] (-)[128]. И рече єму саулъ тако сътвори ми
бгъ, и се приложи (ми), да смртiю оумреши
днесь. И рекоша (вси) людiе къ саулу, єда ли
(-)[129] оумрети имать (iоанадан). сътворивый
(днь) спсенiе великое iилю. (Не буди то) живъ
гь. аще (и) падетъ (и) власъ главы на землю,
яко (млтiю бжiею сътворивъ)[130] днь сiи. и
помолишася людiе, о iоанаданѣ въ днь той и
не оумретъ. И не гна саулъ въ слѣдъ инопле-
менникъ. i иноплеменницы (же) ѿидоша въ мѣс-
то свое. И саулъ [оукрѣпися црствовати][7] въ
iили. и побѣди окрстъ вся врагы своя въ мо-
авѣ, и въ снѣхъ аммонѣ и въ снѣхъ єдом-
лихъ и въ (вефорѣ)[131], и въ црствiи сувани, и
въ иноплеменницѣхъ. (и) яможе аще обраща-
шеся (то) спасашеся. И събра силу, и побѣди
амалика. i избави (iилты)[132] из руки побѣжда-
а пара и ющихъ я, и бѣша снове саулови. *(iоанадан)[133], и
[єсуи][134], и [мелхисуе][135]. (-)[136] имена (же) двою
дщерiю єго имя првородныи (отроковицы) ме-

звідси до Господа. **37** І запитав Са-
ул Бога: Чи велиш мені піти вслід
за чужинцями і чи видаси їх до рук
ізраїльтянам. І не відповів йому
Господь у тому дні. **38** І сказав Са-
ул: Прийдіть сюди всі ізраїльські
старшини, і пізнайте, і довідайтеся
на кому сьогодні був цей гріх. **39**
Бо живе Господь, що спас Ізраїля;
якщо ж задля мого сина Йоанатана
було це, смертю хай помре. І не
було того, що відповідає, з усього
ізраїльського народу. **40** І сказав
Саул всьому Іраїлеві: Ви станьте по
одній стороні, я ж і Оанатан, мій
син, станемо по другій стороні; і
сказав народ до Саула: Як тобі є до
вподоби, так і чини. **41** І сказав
Саул: Господи Боже ізраїльський,
що це, що не відповів Ти сьогодні
своєму рабові, або чи є беззаконня
моє чи мого сина Йоанатана? Гос-
поди Боже ізраїлів, дай знак, якщо
ж скажеш: Ось беззаконня на своє-
му народі, Ізраїлю, – то дай причи-
ну; і впало оскарження на Йоаната-
на і Саула, а народ вийшов. **42** І
сказав Саул: Вкиньте жереб на ме-
не і на Йоанатана, мого сина, і кого
виявить Господь, хай помре смер-
тю. І сказав народ Саулові: Це не є
добре слово. І Саул здержав народ,
і вкинули між ним і його сином
Оанатаном, і впав жереб на Йоана-
тана. **43** І сказав Саул до Йоаната-
на, свого сина: Звісти мені, що ти
вчинив. І звістив йому Йоанатан, і
сказав: Куштуючи, покушав я тро-
хи меду, змочивши кінець списа,
що в моїх руках. **44** І сказав йому
Саул: Так хай вчинить мені Бог і це
хай мені додасть, сьогодні смертю
помреш. **45** І сказав ввесь народ до
Саула: Чи ж має померти Йоанатан,
той, хто сьогодні вчинив велике
спасіння Ізраїлеві? Хай це не буде.
Хай живе Господь, якщо і впаде і
волос з голови на землю. Бо з бо-
жого милосердя він зробив цей
день. І народ помолився за Йоана-
тана в тому дні, і він не помер. **46** І
Саул не гнався вслід за чужинцями,
і чужинці ж відійшли до свого міс-
ця. **47** І Саул скріпився, щоб царю-
вати в Ізраїлі, і побідив довкруги
всіх своїх ворогів в Моаві, і в ам-
монових синах, і в едомових синах,
і в Вефорі, і в суванському царстві,
і в чужунцях, і куди лиш повер-
тався, то спасався. **48** І він зібрав
силу і побідив Амалика, і визволив
Ізраїля з руки тих, що поборювали
їх. **49** І сини Саулові були: *Йоана- пар1.8
тан і Есуй, і Мельхисує. Імена ж
двох його дочок: ім’я первородної
дівчини – Мерова, ім’я другої –
Мельхола. **50** Ім’я його жінки –

Ахіонома, дочка Ахимасова. Й ім'я старшини його вояків Авенир, син Нирів, вуйко Саулів. **51** Бо Кис, батько Саулів, а Нир, батько Венирів, – були сини Авиля. **52** І була сильна війна проти чужинців в усіх днях Саулових; і кого сильного і кріпкого він бачив в чоловіках, збирав їх до себе.

Глава 15

1 І сказав Самоїл до Саула: Послав мене Господь помазати тебе на царство в його народі, в Ізраїлі. І тепер послухай голос господніх слів. **2** Так сказав Господь Саваот: Тепер відімщу те, що вчинив Ізраїлеві Амалик, який зустрів його в
мой2. 17 дорозі, *як вони ішли з Єгипту. **3** І тепер іди ти і побіди Амалика і Арима, і все, що є його, і не оставиш живим з них нічого, і викоріниш їх, і проклянеш його, і всіх, що є його, не відпустиш їх. І уб'єш його, від чоловічого роду і до жіночого, від юнаків і до тих, що ссуть молоко, і від телят до овець, і від верблюдів до ослів. **4** І Саул зібрав народ і почислив їх числом в Ґалґалах, було ж їх 200000 піших і 10000 з синів юдиних. **5** І прийшов Саул до амаликового міста, і сховався при потоках. **6** І сказав Саул до Кінея: Піди і втечи з-посеред аммаликитів, і не приближайся до них, хай не вигублю тебе з ними, бо ти вчинив був милосердя з ізраїльськими синами, коли виходили з Єгипту. І ухилився Киній з-посеред аммаликитів. **7** І побив Саул Аммалика від Ефілата аж і до Сура, що перед лицем Єгипту. **8** І взяв живим Аґаґа, аммаликового царя, і ввесь народ аминів вигубив зброєю, і Єрима забив мечем, **9** і живим взяв Саул і ввесь народ Агага, царя, і добірне стада і худоби, і буйволів, і одежі, і з виноградників, і все добро; і не бажали всього того викорінити, тільки гірше і знехтоване знищили. **10** І було господнє слово до Самоїла, кажучи: **11** Покаявся Я, що Я помазав Саула на царство, бо він відвернувся від мене і не зберіг мої слова. І засмутився Самоїл, і кричав до Господа цілу ніч. **12** І встав Самоїл вранці, пішов вранці назустріч ізраїльтянам, і сповістили Самоїлеві, кажучи: Приближається Саул до Кармила і ось уже послабла йому рука, і повернувся зі зброєю до Ґалґали. І прийшов Самоїл до Саула, і ось той сам приносив цілопалення Господеві, найкраще з здобичі, яку взяв в аммаликів. **13** І

ро́ва. (-)[137] и҆́мѧ втора́ѧ мелхо́ла. (-)[138] И҆́мѧ(*)
женѣ̀ є҆гѡ̀, (а҆хїно́ма)[139], дщи а҆химаа́сова. І и҆́-
мѧ старѣ́йшинѣ (вои є҆гѡ̀) (а҆вени́ръ)[140]. сн҃ъ ни-
ро́въ, оу҆́й саоу́ловъ. (-)[141] Кі́съ (бо) ѿц҃ъ саоу́ловъ,
(а҆)[142] ни́ръ ѿц҃ъ (вени́ровъ)[143] (бы́ша сн҃ове а҆ві́-
лѧ)[144]. И҆ бѣ̀ бра́нь крѣ́пка на и҆ноплеме́нники,
во всѧ̑ дни̑ саоу́ловы. и҆ (кого̀ ви́дѧше)[145] въ
мꙋже́хъ си́льна и҆ (крѣ́пка)[146] събира́ше ѧ҆̀ къ себѣ̀.

Гла҃, є҃і.

И҆ рече (самоилъ)[1] къ саоу́лꙋ. (посла̀ мѧ̀)[2] гь҃
пома́зати тѧ̀ на цр҃ство, [в лю́дехъ є҆гѡ]̀[3]
въ і҆и҃лю. и҆ нн҃ѣ послꙋ́шаи гла́са слове́съ
гн҃ихъ. Си́це рече гь҃ савао́ѳъ. нн҃ѣ ѿ-
мщꙋ̀, ꙗ҆̀же сотворѝ (а҆мали́къ)[4] і҆и҃лю, и҆́же срѣ́те
и҆̀ на пꙋтѝ, *(въсходѧ́щимъ и҆̀мъ)[5] ѿ є҆гv́пта.
И҆ нн҃ѣ ты и҆дѝ, и҆ побѣдѝ (а҆мали́ка)[6], и҆ (а҆ри́-
ма)[7]. и҆ всѧ ꙗ҆̀же (сꙋ́ть) є҆го. и҆ не живи ѿ
(ни́хъ ничтоже)[8], і и҆скорени́ши (и҆́хъ)[9]. и прокле-
не́ши и҆̀. (-)[10] всѣ́хъ (сꙋщихъ) є҆го, (-)[11] не ѿ-
пꙋсти́ши (и҆́хъ)[12]. и҆ да (и҆) оу҆біеши ѿ мꙋже́ска
по́лꙋ, и҆ до же́ньска. (-)[13] ѿ ю́нощъ, (и҆) до ссꙋ-
щи́хъ мле́ко. и҆ ѿ говѧ́дъ до ѡ҆ве́цъ. и҆ ѿ вель-
блю́дъ, до ѡ҆слѧ́тъ. И҆ (събра̀)[14] (лю́ди саоу́лъ)[15]
и҆ съчте ѧ҆̀. в галга́лѣ (числомъ же бѣ и҆́хъ),
[с]҃[16], пѣ́шихъ. и҆ [і]҃. ѿ (сн҃овъ)[17] і҆оу́диныхъ][18]. И҆
прі́иде саоу́лъ до гра́да (а҆мали́кова)[19], и҆ оу҆тай-
сѧ въ пото́цѣхъ. И҆ рече саоу́лъ къ кинѣ́ѡви,
и҆дѝ и҆ пробѣ́гни среди (а҆мали́ковъ)[20], и҆ к ни́мъ
не приближа́йсѧ да не погꙋблю тѧ̀ съ ни́ми,
(-)[21] ты (бо) бѣ сътвори́лъ мл҃ть съ сн҃ы і҆и҃-
левыми, є҆гда̀ и҆схожа́хꙋ и҆зъ є҆гv́пта. И҆ оу҆-
клони́сѧ кинѣи ѿ срѣды (а҆мали́ковъ)[22], и҆ побѝ
саоу́лъ (а҆мали́ка)[23], ѿ (є҆фъи҆ла́да)[24], да́же и҆ до
сꙋ́ра пре҃ лицемъ (є҆гv́птѧнъ)[25]. И҆ ѧ҆́тъ а҆га́га
цр҃ѧ (а҆мали́кова)[26] жи́ва, и҆ всѧ лю́ди (а҆ми́нѧ,
и҆збѝ ѡ҆рꙋ́жїемъ и҆) є҆ри́ма оу҆бѝ мече́мъ, и҆ взѧ̀
саоу́лъ и҆ вси лю́дїе, а҆га́га (цр҃ѧ) жи́ва, и҆ бл҃гаѧ
ста́да и҆ па́ствины, и҆ бꙋ́иволица, и҆ ѡ҆де́жа и҆
виногра́ды, и҆ все бл҃гое, и҆ не (хотѧ́хꙋ)[27] (всего̀)
того̀ и҆скорени́ти, (толи́ко)[28] хꙋ́ждьшее, и҆ оу҆ни-
чиже́ное развергоша. И҆ бы́сть гл҃ъ гн҃ь къ (са-
мо́илꙋ)[29] гл҃ѧ раскаа́хсѧ, ꙗ҆́ко пома́захъ саоу́ла
на цр҃ство, поне́же ѿврати́сѧ ѿ менѐ, и҆ слове́съ
мои́хъ не съблюдѐ, и҆ съжали́сѧ (само́илъ)[30] и҆
възопѝ къ гв҃ꙋ всю но́щъ. И҆ оу҆ра́ни (само́илъ)[31],
(-)[32] и҆дѧ́ше на срѣ́тенїе (і҆и҃льтомъ)[33] заоу́тра,
и҆ възвѣсти́ша (само́илꙋ)[34], гл҃юще, приближа́ет-
сѧ саоу́лъ въ карми́лъ, и҆ (се оу҆же) (ѡ҆слабѣ)[35] є҆мꙋ̀
рꙋка̀, и҆ възврати́сѧ съ ѡ҆рꙋ́жїемъ (въ галга́лы.
И҆ прі́иде)[36] (само́илъ) къ саоу́лꙋ, и҆ се той самъ
(възносѧ́и)[37] всесъж́же́нїе гв҃ꙋ, пе́рвые корысти и҆́же

в мо҃ зі (right margin, beside line "и҆̀ на пꙋтѝ … є҆гv́пта")

взѧ̀ на а҆малн҃цѣхъ. И҆ прїи҆де (самѡ́илъ)[38] къ саоу́лꙋ и҆ рече є҆мꙋ саоу́лъ, бл҃вѐнъ ты г҃ꙋ, сотворихъ (бо) все є҆ли́ко (ми) гл҃а г҃ь. И҆ рече (самѡ́илъ)[39] (-)[40] что (є҆сть) гла́съ (ста́дъ сихъ)[41] въ оу҆ши ю моє́ю, и҆ гла́съ говѧ̑ є҆́же а҆́зъ слы́шꙋ. И҆ рече саоу҃ ѿ (а҆ммали́ка)[42] (ѧ҆̀ пригна́хомъ)[43], ꙗ҆̀же събра́ша лю́дїе силнѣ́йшаѧ па́ствины, и҆ воло́въ, ꙗ҆́ко пожре́ти (ѧ҆̀) г҃ꙋ б҃ꙋ (своє́мꙋ)[44], (а҆)[45] про́чаѧ и҆збихъ. И҆ рече (самѡ́илъ)[46] къ саоу́лꙋ, пожди̏ (-)[47] възвѣщꙋ ти ꙗ҆́же гл҃а г҃ь къ мнѣ̑ в (сі́ю) но́щь. И҆ рече є҆мꙋ (саоу́лъ) гл҃и, и҆ ре҃ (самѡ́илъ)[48] къ саоу́лꙋ, є҆да̀ не ма́лъ (бы҃ ты)[49] пре҃ нимъ, (и҆ не) властели́на (ли тѧ поста́ви) хорꙋгвѝ, колѣ́на і҆и҃лева, и҆ пома́за тѧ г҃ь на цр҃тво і҆и҃лево. И҆ посла̀ тѧ г҃ь пꙋте́мъ, и҆ рече ти и҆ди̏ (-)[50] и҆скорени̏ (а҆ммали́ка, и҆ не поми́лꙋи съгрѣши́вшихъ предо мно́ю)[51], и҆ побѣди́сѧ с ни́ми до сконча́нїѧ и҆хъ. И҆ почто̀ не послꙋ́ша гла́са г҃нѧ, (по всемꙋ̀ є҆ли́ко гл҃ати,) но оу҆стреми́сѧ (на коры́сть пожре́ти ю҆)[52], и҆ сътвори̏ лꙋка́вое пре҃ г҃мъ. И҆ рече саоу́лъ къ (самѡ́илꙋ)[53], послꙋ́шахъ гла́са (г҃нѧ)[54], і҆ и҆до́хъ пꙋте́мъ и҆мже посла̀ мѧ г҃ь, и҆ приведо́хъ а҆га́га цр҃ѧ (а҆ммали́кова)[55], и҆ а҆мма́лики и҆скорени́хъ. И҆ взѧ́ша лю́ды коры́сти ста́дныѧ, и҆ бꙋ́иволы, (и҆) пре҃нѧа коры́сти (на пожрѣ́нїе)[56] г҃а б҃а на́шего в галга́лѣхъ. И҆ ре҃ (самѡ́илъ)[57] (къ саоу́лꙋ) є҆да̀ ли бы́ша (и҆) оу҆го́дны г҃ꙋ всесъжже́нїѧ и҆ жрътвы, (но лꙋ́чши)[58] (є҆сть) послꙋ́шати гла́са г҃нѧ, *(и҆)[59] (оу҆́не є҆сть жрътвы бл҃ги послꙋша́нїе)[60], и҆ (-)[61] паче тꙋ́ка ѻ҆внѧ. Ꙗ҆́ко (оу҆бо) грѣ́хъ (є҆сть чарова́нїе)[62], (та́ко грѣ́хъ є҆сть противле́нїе,) (ꙗ҆́ко грѣ́хъ єсть и҆долопоклоне́нїе)[63], (та́ко грѣ́хъ є҆сть престꙋпа́ти за́повѣди г҃нѧ,) *ꙗ҆́ко оу҆ничижи́лъ є҆си гл҃ы г҃нѧ, и҆ оу҆ничижи́тъ тѧ г҃ь, не бы́ти (тебѣ̑) цр҃ю въ і҆и҃ли. И҆ рече саоу́лъ къ (самѡ́илꙋ)[64] съгрѣши́хъ ꙗ҆́ко престꙋпи́хъ сло́во г҃не, и҆ гл҃ъ твои, оу҆боѧ́хъ бо сѧ лю́дїи, и҆ послꙋ́шахъ гла́са и҆хъ. И҆ нн҃ѣ вѣдѣ ѻ҆ грѣсѣ мое́мъ, и҆ възврати́сѧ съ мно́ю (-)[65] да поклоню́сѧ г҃ꙋ б҃ꙋ (-)[66]. И҆ рече (самѡ́илъ)[67] къ саоу́лꙋ, не възвращꙋ́сѧ с тобо́ю. ꙗ҆́ко оу҆ничижи́лъ є҆си гл҃ъ г҃нь. и҆ оу҆ничижи́тъ тѧ г҃ь не бы́ти (тебѣ̑) цр҃ю въ і҆и҃ли. И҆ ѿврати̏ (лице̏ свое̏ (самѡ́илъ)[68])[69], ѿити̏ хотѧ̀ (ѿ него). и҆ ѧ҆́тъ саоу́лъ за въскры́лїе ри҃ є҆го, и҆ раздра̀ и҆хъ, и҆ рече є҆мꙋ (самѡ́илъ)[70], *ѿѧ г҃ь цр҃тво і҆и҃лево ѿ рꙋ́кꙋ твоє́ю дне́сь, и҆ да́сть є҆̀ бли́жнемꙋ твоє́мꙋ. (и҆) бл҃жа́йшꙋ тебѐ. И҆ (победи́тель въ лю́дехъ і҆и҃левыхъ)[71] не ѿстꙋ́питъ, (и҆ не ѻ҆брати́тсѧ) ниже пока́єсѧ [сты́и і҆и҃левъ][72], ꙗ҆́ко не (-)[73] чл҃къ

сира҃ д҃ і҆ѡсі҃а е҃ м҃а д҃ и҆ в҃і

а҃ пара҃ і҃

н҃ кн

прийшов Самоїл до Саула, і сказав йому Саул: Благословенний ти Господеві, бо зробив я все, що мені сказав Господь. **14** І сказав Самоїл, що це за голос цих стад в моїх вухах і голос волів, яких я чую? **15** І сказав Саул: Ми пригнали їх від Аммалика, те, що зібрав народ, найсильніше з худоби і волів, щоб принести їх в жертву своєму Господеві Богові, а решту я вигубив. **16** І сказав Самоїл до Саула: Підожди, сповіщу тобі, що сказав до мене Господь в цю ніч. І сказав йому Саул: Говори. **17** І сказав Самоїл до Саула: Чи не малий був ти перед ним і чи не поставив Він тебе володарем скиптру ізраїлевого племені, і помазав тебе Господь на ізраїльське царство. **18** І послав тебе Господь в дорогу, і сказав тобі: Піди викоріни Аммалика і не помилуй тих, що згрішили переді мною, і воюй з ними, доки їх не викінчиш. **19** І навіщо не послухався ти господнього голосу за всім, що сказано, але кинувся на здобич, щоб принести її, і ти вчинив погане перед Господом. **20** І сказав Саул до Самоїла: Я послухався господнього голосу, і я пішов дорогою, якою мене послав Господь, і я привів Аґаґа, аммаликового царя, і аммаликів я викорінив. **21** І народ взяв здобич стад і буйволів, і найкраще з добичі, щоб принести в жертву нашому Господеві Богові в Ґалґалах. **22** І сказав Самоїл до Саула: Хоч же були й милі Господеві цілопалення і жертви, але краще є слухатися господнього голосу, *і послух є кращим від доброї жертви і понад баранячий жир. **23** Бо, отже, чарування є гріхом, так гріхом є противитися, як гріхом є ідолопоклонство, так гріхом є переступати господні заповіді. *Тому що ти відкинув господні слова, і тебе відкине Господь, щоб ти не був царем в Ізраїлі. **24** І сказав Саул до Самоїла: Я згрішив, бо переступив господнє слово і твоє слово, бо я злякався народу і послухався їхнього голосу. **25** І тепер я пізнав мій гріх, і повернися зі мною, хай поклонюся Господеві Богові. **26** І сказав Самоїл до Саула: Не повернуся з тобою, бо ти знехтував господнім словом, і тобою знехтує Господь, щоб ти не був царем в Ізраїлі. **27** І Самоїл відвернув своє лице, бажаючи відійти від нього. І Саул схопив за рубець його одежі, і роздер її. **28** І сказав йому Самоїл: *Господь забрав Ізраїльське царство сьогодні з твоїх рук, і дасть його твоєму ближньому і кращому від тебе. **29** І переможець в ізраїльському народі не відступить і не повернеться, ані не покається святий ізраїльський, бо не є людиною, щоб покаяти-

сир. 4 йос. 6 мат. 9 і 12

пар1. 10

ниж. 28

ся, той бо заборонить і не дотримає. **30** І сказав Саул: Згрішив я, Господи, але прослав мене перед ізраїльськими старшинами і перед моїм народом; і повернися зі мною, і поклонюся твоєму Господеві Богові. **31** І повернувся Самоїл вслід за Саулом, і поклонився Господеві. **32** І сказав Самоїл: Приведіть мені сюди Аґаґа, аммаликового царя; і прийшов до нього Аґаґ, тремтячи, і сказав Аґаг: О, гірка смерть. **33** І сказав Самоїл до Аґаґа: Так як твоя зброя бездітними вчинила жінок, так бездітною буде між жінками твоя матір. І зарізав Самоїл Аґаґа перед Господом в Ґалґалі. **34** І відійшов Самоїл до Сарматема, і Саул відійшов до свого дому до Ґаварі. **35** І не додав Самоїл більше бачити Саула, і до дня його смерті, але оплакував Самоїл Саула, тому що каявся Господь, що царював Саул в Ізраїлі.

ѥ҆ покаѧ́тисѧ. то́й (бо запрети́тъ и҆ не пребꙋ́детъ)· И҆ рече саꙋ́лъ съгрѣши́хъ (г҃и). но прослави́ мѧ̀ пре҄ ста́рцы і҆и҃левы, и҆ пре҄ людмѝ моими, и҆ възврати́сѧ съ мно́ю, и҆ поклоню́сѧ г҃ꙋ б҃ꙋ твоѥ҆мꙋ· И҆ възврати́сѧ (само́илъ)[74] въ слѣ́дъ саꙋ́ла, и҆ поклони́сѧ г҃ꙋ· И҆ ре҄ (само́и҆)[75] приведѣ́те мѝ (сѣ́мо) а҆га́га цр҃ѧ (а҆ммали́кова)[76]. и҆ прїи҆де к немꙋ̀ а҆га́гъ трепе́ща. и҆ рече а҆га́гъ (ѡ҆)[77] го́рко смр҃ть· И҆ ре҄ (само́илъ)[78] къ а҆га́гꙋ, ꙗ҆́коже бещѧ́дствова жены̀ ѻ҆рꙋ́жїе твоѐ. та́ко бещади́тсѧ в жена́хъ ма́ти твоѧ̀· И҆ закла̀ (само́илъ)[79] а҆га́га пре҄ г҃мъ въ галга́лѣхъ· И҆ ѿи́де (само́илъ)[80] въ (сармаде́мꙋ)[81]. и҆ саꙋ́лъ ѿи́де в до́мъ сво́и въ (гава́вꙋ)[82]. И҆ не приложѝ (само́илъ)[83] ктомꙋ̀ ви́дѣти саꙋ́ла, (и҆) до дн҃е смр҃ти ѥ҆го. (н҆о)[84] пла́каше (само́илъ)[85] по саꙋ́лѣ, (за ѥ҆же)[86] (ка́ѧшесѧ г҃ь)[87] ꙗ҆́ко цр҃ствова саꙋ́лъ въ і҆и҃ли·

Глава 16

1 І сказав Господь до Самоїла: Доки ти плакатимеш над Саулом? Я відкинув, щоб він не царював в Ізраїлі. І сказав: Наповни ріг олією

ниж. 17 езз. 3 і прийди, *пошлю тебе до Єссея, до Вифлеєму, бо Я між його синами побачив собі царя. **2** І сказав Самоїл: Як піду, і почує Саул, і уб'є мене. І сказав Господь: Візьми собі в руки ялівку, з волів, і скажеш: Прийшов я принести жертву Господеві. **3** І покличеш Єссея і його синів на жертву, і я тобі покажу, що вчиниш, і помажеш мені того, кого тобі скажу. **4** І вчинив Самоїл все, що сказав йому Господь, і прийшов до Вифлеєму. І жахнулися старшини міста, і вийшли йому назустріч, і сказали: Мир входу твоєму, о видючий. **5** І він сказав: В мирі принести Господеві жертву прийшов я. Освятіться і розвеселіться сьогодні зі мною. І він освятив Єссея і його синів, і покликав їх на жертву. **6** І сталося, коли ввів їх, і побачив Еліява, і сказав: Чи цей перед Господом є цар його? **7** І сказав Господь Самоїлові: Не гляди на його лице ані на поставу його величини, бо Я ним погордив, тому що не так глядить чоловік, як дивиться Бог, бо чоловік дивиться на

пс. 7 апо. 2 пар1. 28 єре. 11 обличчя, *а Бог глядить на серце. **8** І прикликав Єссей Яминадава, і поставив його перед лицем Самоїла. І сказав Самоїл: Ані цього не вибрав Господь. **9** І привів Єссей Саммая, і він сказав: І цього не вибрав Господь. **10** І привів Єссей всіх 7-ох своїх синів перед Самоїла, і сказав

Гл҃а, ѕ҃ı

И҆ рече г҃ь къ (само́и҆лꙋ)[11], доко́лѣ ты̀ пла́чеши по саꙋ́лѣ. (-)[2] а҆́зъ ѹ҆ничижи́хъ (-)[3] не цр҃ствова́ти въ і҆и҃ли (ѥ҆мꙋ̀). (и҆ рече) и҆спо́лни ро́гъ (-)[4] ѥ҆ле́ю. и҆ прїидѝ *послю̀ тѧ̀ къ нм҃ ѕ҃ı д҃ ездра г҃
і҆ессе́ю (-)[5] въ (видлео́мъ)[6]. ꙗ҆́ко ѹ҆зрѣ́хъ въ сн҃ѣхъ ѥ҆го себѣ̀ (цр҃ѧ)[7]· И҆ ре҄ (самоилъ)[8] ка́ко пои҆дꙋ̀ и҆ ѹ҆слы́шитъ саꙋ́лъ и҆ ѹ҆бі́етъ мѧ̀. и҆ рече г҃ь ю҆́ницꙋ ѿ воло́въ, прїимѝ в рꙋцѣ̀ си. и҆ рече́ши пожрѣ́ти г҃ви прїидо́хъ· И҆ призове́ши і҆ессе́ѧ, (и҆ сн҃ы ѥ҆го) на жрътвꙋ̀. и҆ (а́зъ) (ти̑ покажꙋ̀)[9] ꙗ҆́же сътвори́ши. и҆ пома́жеши (мѝ) ѥ҆го́же (ти̑ рекꙋ̀)[10]· И҆ сътворѝ (само́илъ)[11] всѧ̀ ѥ҆ли́ко рече ѥ҆мꙋ̀ г҃ь. и҆ прїиде въ (видлео́мъ)[12]. и҆ ѹ҆жасо́шасѧ ста́рцы гра́да, (і҆ и҆зыидо́ша въ срѣте́нїи его)[13]. и҆ рѣ́ша ми́ръ вхо́дꙋ твоѥ҆мꙋ̀, ѡ҆ прозорли́вче· И҆ рече въ ми́рѣ пожрѣ́ти г҃ꙋ прїидо́хъ. ѻ҆ст҃и́тесѧ и҆ възвесели́тесѧ (дне́сь со мно́ю)[14]. и҆ ѻ҆ст҃и і҆ессе́ѧ и҆ сн҃ы ѥ҆го. и҆ призва̀ ѧ҆̀ на жрътвꙋ̀· И҆ бы́сть ѥ҆гда̀ (въведѐ ѧ҆̀)[15] и҆ ви́дѣ ѥ҆лїа́ва. и҆ рече а҆́ще (си̑ ѥ҆сть)[16] пре҄ г҃мъ цр҃ь ѥ҆го· И҆ рече г҃ь (само́илꙋ)[17] не зрѝ на лицѐ ѥ҆го, ни на ѻ҆бы́чаи вели́чества ѥ҆го. ꙗ҆́ко ѹ҆ничижи́хъ и҆̀ поне́же бо не та́ко (зри́тъ ч҃лкъ)[18]· ꙗ҆́ко зри́тъ б҃ъ, ꙗ҆́ко ч҃лкъ ѱл҃о з҃
ви́дитъ на лицѐ. *а҆ б҃ъ ви́дитъ на ср҃це· И҆ а҆пока҃ в
призва̀ і҆ессе́и (и҆) а҆минада́ва, и҆ престá ви (и҆) пре҄ а҃ пара҃ кн
лице́мъ (само́ила)[19]. и҆ рече (само́илъ). ни сего и҆з- ї҆ере҃а а҃ı
бра̀ г҃ь. и҆ приведѐ і҆ессе́и [саммаа̀][20], и҆ рече и҆ сего не и҆збра̀ г҃ь. и҆ приведѐ і҆ессе́и (всю̀), з҃, сн҃овъ свои҆хъ пре҄ (само́ила)[21]. и҆ рече (само́илъ)[22] [къ і҆ессе́ю][23], не и҆збра̀ г҃ь (всѣ́хъ) си́хъ· И҆ рече (па́кы) (само́илъ)[24] къ і҆ессе́ю, не доста̀ ли (ѹ҆же) дѣ́тїи.

И р҃е (і҆е́ссе́и и҆) є҆щѐ (є҆́сть є҆ді́нъ) ма́лъ, (и҆ се́и҆)[25] пасе҃ на па́жити. и҆ р҃е (само́илъ)[26] къ і҆е́ссе́ю. *послѝ и҆ приведи и҆̀, ꙗ҆́ко не и҆́мамъ и҆зыитѝ, а҆́ще (то́и҆ не прїиде҃)[27] [сѣмо][28], и҆ послѧ̀ и҆ въведе и҆̀. (бѣ̀ бо)[29] се́и҆ чр҃ъме҃ до́брыма о҆чи́ма, и҆ бл҃гъ възоро҃ (-)[30]. *И҆ рече г҃ь къ (само́илу)[31]. въста́ни и҆ пома́жи дв҃да ꙗ҆́ко то́и҆ бл҃гъ є҆сть· И҆ прїѧтъ (само́илъ)[32] ро́гъ со є҆леѡ҃· и҆ пома́за и҆̀ посредѣ̀ бра́тіа є҆го. *и҆ноша́шесѧ дх҃ъ гн҃ь на҃ дв҃домъ, ѿ (того̀ дн҃е)[33] и҆ пото́мъ· И҆ въста̀ (само́и҆)[34] ѿи́де въ (сармаде́му)[35]. И҆ дх҃ъ гн҃ь ѿстꙋпѝ ѿ саоу́ла, и҆ давлѧ́ше и҆̀ дꙋхъ лꙋка́вый ѿ г҃а· И҆ рѣша о҆тро́цы саоу́лови к не́мꙋ. се (нн҃ѣ) д҃ꙋ (лꙋка́вый ѿ г҃а)[36] да́витъ тѧ· да (и҆́дꙋтъ)[37] рабѝ твоѝ нн҃ѣ пр҃е тобо́ю и҆ възы́щꙋтъ господи́нꙋ на́шемꙋ мꙋ́жа зна́ющи (въ гꙋсли пѣти)[38]. и҆ (-)[39] вънегда́ (же) бꙋд҃е дꙋхъ лꙋка́вый, на тебѣ̀. и҆ (тогда̀) да пое́тъ въ гꙋсли своѧ̀. и҆ бл҃го ти бꙋдетъ и҆ поко́итъ тѧ· И҆ рече саоу́лъ къ о҆тро́комъ свои́мъ. вид́ѣсте ли (-)[40] (колѝ) мꙋ́жа до́брѣ пою́ща. (и҆зыщи́те) и҆ въведи́те и҆̀ ко мнѣ̀· И҆ ѿвѣща (є҆мꙋ) є҆ді́нъ ѿ о҆тро́къ є҆го, и҆ ре́че. се (нн҃ѣ) вид́ѣхъ сн҃а і҆е́ссе́ова (и҆зъ видлео́ма)[41]. и҆ то́и вѣ́дый пѣтїе и҆ мꙋ́жъ разꙋменъ, и҆ (чл҃коборецъ)[42] и҆ мꙋдръ въ словесѝ. и҆ мꙋ́жъ бл҃гъ видѣнїемъ, и҆ г҃ь с ни́мъ· И҆ послѧ̀ саоу́лъ вѣстни́ки къ і҆е́ссе́ю гл҃ѧ. пꙋстѝ ко мнѣ̀ (дв҃да сн҃а свое́го)[43], и҆́же (є҆сть) оу҆ ста́да твое́го. и҆ (възе́мъ)[44] і҆е́ссе́и (бре́мѧ)[45] хлѣ́бовъ и҆ мѣхъ винà, и҆ козлѧ̀ ѿ ко́зъ є҆ді́но и҆ послѧ (къ саоу́лꙋ рꙋко́ю дв҃довою сн҃а свое́го)[46]. И҆ въни́де дв҃дъ къ саоу́лꙋ, и҆ пр҃еста пр҃е ни́мъ. и҆ възлюбѝ и҆̀ ѕѣло (саоу́лъ), (-)[47] бы́сть є҆мꙋ носѧ́и о҆рꙋ́жїе є҆го· И҆ послѧ̀ саоу́лъ къ і҆е́ссе́ови гл҃ѧ. (не дѣ́и дв҃да да пребꙋдетъ)[48] оу҆ менѐ, ꙗ҆́ко о҆брѣте бл҃годать пр҃е очи́ма мои́ма. и҆ бы́сть є҆гда̀ бы́ти дꙋхꙋ нечи́стꙋ въ саоу́лѣ. и҆ (прїимъ)[49] дв҃дъ (рꙋкама свои́ма гꙋсли, и҆ поѧ́ше)[50] (и҆̀) и҆ ѿдохнꙋ̀ саоу́лъ и҆ бл҃го є҆мꙋ (бы́сть) и҆ ѿстꙋпѝ ѿ него̀ дꙋхъ нечи́стый·

ѱ҃ло о҃з, в҃ цр҃ з҃

ѱ҃ло п҃и

дѣѧ҃ з҃ и҃ г҃і

Самоїл до Єссея: Всіх цих не вибрав Господь. **11** І сказав знову Самоїл до Єссея: Чи вже немає дітей? І сказав Єссей: Іще є один малий, і цей пасе на пасовиську. І сказав Самоїл до Єссея: *Пішли і приведи його, бо не можу відійти, якщо той сюди не прийде. **12** І він послав і ввів його. Адже цей був чорнявий з гарними очима і гарний на вид. *І сказав Господь до Самоїла: Встань і помаж Давида, бо той є добрий. **13** І взяв Самоїл ріг з олією і помазав його посеред його братів, *і господній дух носився над Давидом від того дня й потім. І встав Самоїл, пішов до Сарматема. **14** І господній дух відступив від Саула, і його давив поганий дух від Господа. **15** І сказали Саулові слуги до нього: Ось тепер поганий дух від Господа тебе давить. **16** Хай ідуть тепер твої раби перед тобою і пошукають нашому панові чоловіка, що знає на гуслях співати. І коли ж буде на тобі поганий дух, і тоді хай співає на своїх гуслях, і тобі буде добре, і він заспокоїть тебе. **17** І сказав Саул до своїх слуг: Чи ви коли бачили чоловіка, що добре співає? Пошукайте й приведіть його до мене. **18** І відповів йому один з його слуг, і сказав: Ось тепер побачив я Єссеєвого сина з Вифлеєму, і той вміє співати, і розумний чоловік, і військовий чоловік, і мудрий словом, і чоловік добрий на вигляд, і Господь з ним. **19** І послав Саул послів до Єссея, кажучи: Пусти до мене свого сина Давида, що є з твоїм стадом. **20** І Єссей, взявши ладунок хлібів і бурдюг вина, і одного козла, з кіз, і послав до Саула рукою Давидою свого сина. **21** І ввійшов Давид до Саула, і став перед ним. І Саул дуже його полюбив, він став йому носієм його зброї. **22** І послав Саул до Єссея, кажучи: Не затруднюй Давида, хай перебуває в мене, бо знайшов ласку перед моїми очима. **23** І сталося, коли нечистий дух був на Саулі, і Давид, взявши своїми руками гуслі, й співав на них, і легше стало Саулові, і добре йому було, і відступив від нього нечистий дух.

црс2. 7 пс. 77

пс. 88

дія. 7 і 13

Гл҃а, з҃і·

И (събира́шасѧ)[1] и҆ноплеме́нници, въ по́лки своѧ на́ брань и҆ (събра́шасѧ)[2] в соккхо́дѣ і҆оу҆де́истемъ. и҆ ста́ша средѣ̀ сокхо́да. (-)[3] въ срѣди а҆зи́ка въ [а́фездо́мине][4]· И҆ саоу́лъ и҆ мꙋжи і҆и҃леви (събра́шасѧ)[5]. и҆ (внидо́ша)[6] въ оу҆до́ль (теревин́дю). (-)[7] (строѧ́хꙋться)[8] на́ брань (и҆зыити)[9] къ и҆ноплеменникѡ҃· І҆ и҆ноплеме́нницы (стоѧ́хꙋ)[10] на горѣ̀ о҆со́бе. (-)[11]

Глава 17

1 І збираються чужинці у свої полки на війну, і зібралися в Сокхоті юдейськім, і стали посеред Сокхота, посеред Азики в Афездомині. **2** І Саул та ізраїльські мужі зібралися і ввійшли в долину теревинтську, стають до бою, щоб вийти до чужинців. **3** І чужинці стояли на горі осібно. Ізраїль стояв окремо, між ними була ж долина. **4** І вийшов сильний чоло-

вік з полків чужинців, ім'я йому
Ґоліят з Меґета. Висота ж його
була 6 ліктів і долоня, **5** і шолом
мідяний на його голові, і броня, в
яку він був зодягнений, як кільці
кручені. І вага його броні 5000
сиклів міри міді і заліза, **6** і мідяні
наколінки на його голінках, і мі-
дяний щит на його раменах. **7** І
спис в його руках почищений, ви-
лискував, наче вода. І його спис:
6000 сиклів міри заліза в ньому. І
той, що носив його зброю, ішов
попереду, перед ним. **8** І став він і
закричав перед ізраїльськими
полками, і сказав їм: Навіщо вий-
шли ви, чи *не* стати до бою проти
нас? Чи я не є чужинцем, і ви
євреї, що прийшли з Саулом? Ви-
беріть між собою мужа – зустрі-
немося ми, і поборється він зі
мною. **9** І якщо зможе зі мною во-
ювати, і мене переможе, то буде-
мо вам рабами, якщо ж я зможу
його перемогти, ви будете нам
рабами і нам будете служити. **10** І
сказав чужинець: Ось я сьогодні
зневажив ізраїльський полк в сьо-
годнішньому дні, сказавши: Дай-
те мені мужа, який сам бороти-
меться зі мною. **11** І почув Саул і
ввесь Ізраїль чужинські слова, і
жахнулися, і дуже перелякалися.
вищ. 16 мат. 1 **12** Давид же, ефратієць, *сам був
з Вифлеєма юдиного, ім'я ж його
батька Єссей, в якого було 8 си-
нів. В днях же Саулових був той
муж, він дуже постарівся в му-
жах. **13** І пішли три старші сини
Єссеєві на війну з Саулом, імена
ж його синів, які пішли на війну:
Еліяв – його первородний, і дру-
гий – Амінадав, і третій – Самма.
14 Давид же був наймолодший, і
три його старші *брати* пішли
вслід за Саулом. **15** Давид же, по-
вернувшись від Саула, відійшов
пасти овець свого батька в Виф-
леємі. **16** І приходив чужинець
вранці і ввечері, показуючись
перед Ізраїлем 40 днів. **17** І сказав
Єссей Давидові, своєму синові:
Візьми отож твоїм братам мірку
ефи муки і десять цих хлібів, і
йди в полк і дай твоїм братам. **18**
І дай тисячникові і десять сирів з
цього молока. І відвідаєш в мирі
своїх братів, і довідаєшся, що
лиш потребують. Святкувати ж
будеш зі мною. **19** Саул же і
ввесь народ були в долині Дриоса,
воюючи з чужинцями. **20** І
встав Давид вранці, овець же за-
лишив зі сторожами, і взяв, так як
заповів йому його батько Єссей,
відійшов. І коли прийшов на міс-
це, куди виходили силачі на бій, і

ії҃ль (стоѧше)[12] ѻсобе. (-)[13] ѹдоль (же) между и-
ми (бѧху)· І изыде мужъ силенъ. ис полкъ ино-
племенникъ, (имѧ ему голїадъ)[14], ѿ (мегеда)[15].
высота (же) его (бѧше) [ѕ҃][16], лакотъ, и пѧдь· И
шлемъ (мѣданъ) на главѣ его. и бронѧ ꙗко
ѹжа извиты в нѧже ѻболченъ (бѧше). и число
брони его, ҂е҃. сикли. мѣры мѣди и желѣза· И по-
ножи мѣданы верху голенїю его. и щитъ мѣ-
данъ на плещу его· И (копїе в руку его ꙗко
вода ищищено блещащесѧ)[17]. и сулица его, х҃.
сикль мѣры желѣза (в неи). и носѧ ѻружїе его
преди идѧше пре҃ нимъ· И (ставъ)[18] и въз опи
(пре҃ полки)[19] ії҃левыма, и рече имъ. почто изыдо-
те въполчитисѧ ли на брань противу намъ.
нѣсмь ли азъ иноплеменникъ и вы еврей. (съ
саоуломъ пришешїи)[20]. изберите в себѣ мужа (да
снидевѣсѧ, и поборетсѧ)[21] со мною· И аще възмо-
жет со мною братисѧ и (-)[22] ѻдолѣетъ мѧ. то
будемъ вамъ раби. Аще ли азъ възмогу (ѻдо-
лѣти)[23] и. будете (вы) намъ раби. и поработае-
те на҃· И рече иноплеменникъ. се азъ (дн҃е ѹничи-
жихъ полкъ ії҃левъ)[24], въ (днешнїи дн҃ь)[25] (рекъ)
дадите ми мужа (иже поборетъ со мною е-
дінъ)[26]. И слыша саоулъ, и весь ії҃ль гл҃ы инопле-
менника (-)[27], и ѹжасошасѧ, и ѹбоѧшасѧ ѕѣло·
[(-)[28] дв҃дъ (же ефрадеевъ)[29]. *сїи (бѣ) ѿ (видлео- бы҃ ѕі ма҃ а
ма)[30] іюдина, (-)[31] имѧ (же ѿц҃у) его іессеи, (-)[32]
емуже (бѣ) и҃, сн҃овъ. (-)[33] въ дн҃и (же) саоуловы
(бѣ мужъ тои), состарѣсѧ (-)[34] въ мужехъ (ѕѣ-
ло)· І идоша три сн҃ы іессеовы старѣишїи (на
брань съ саоуломъ)[35], (-)[36] имена (же) сн҃овъ его по-
шешихъ на брань, елїавъ первородныи его, и вто-
рыи (-)[37] аминадавъ. и третїи самма· (-)[38]
дв҃дъ (же бѣ)[39] юнѣишїи, и три старѣишїи
(его), идоша въ слѣдъ саоула· (-)[40] дв҃дъ (же)
(възвратившисѧ ѿ саоула (-)[41] ѿиде)[42] пасти
ѻвца ѿц҃а своего въ (видлеомъ)[43]. И прихождаше
иноплеменникъ ѹтро и въ вечеръ, (ꙗвлѧющи-
сѧ)[44] [пре҃ ії҃лемъ][45], м҃ дн҃їи· И рече іессеи дв҃ду
сн҃у своему. възми ѹбо братома твоима мѣру
ефи муки (-)[46], и десѧть хлѣбъ (сихъ) і иди в
полкъ, и даждь братома твоима· И десѧть
сыро ѿ млека сего (и даждь)[47] тысущнику. и
братїю свою посетиши въ мире. и елико аще
требуютъ ѹвѣси. (празновати же будеши)[48] со
мною· (-)[49] Саоул (же) (-)[50] и вси (людїе бѣху)[51]
въ ѹдоли (дриоси)[52]. ратующе съ иноплеменники·
И въста дв҃дъ ѿ ѹтра, (-)[53] (ѻвца (же) ѻста-
ви)[54] съ стражею, и взѧ (-)[55] ꙗкоже заповѣда е-
му (ѿц҃ъ его) іессеи (ѿиде. и)[56] (пришѐ) на (мѣс-
то идѣже исхождаху силнїи на брань)[57]. и въ-
пиꙗху во (полцехъ)[58]. (занеже)[59] въѻружашесѧ

і҆и҃ль (проти́ву и҆ноплеме́нникѡ҆) і и҆ноплеме́нницы въѡ҆ружа́хуса проти́ву (і҆и҃ла)[60]· И҆ положѝ дв҃дъ бре́мѧ своѐ (-)[61] в ру́ка҃ стра́жа. и҆ течѐ въ по́лкъ и҆ (пришеⷣ)[62] въпросѝ бра́тїю свою въ ми́ре· (-)[63] (г҃лющу (же) е҆му)[64] съ ни́ми. и҆ се мужъ [а҆мисе́нскїи]*[65] (е҆муже и҆мѧ голиа́дъ филистимлѧни́нъ ѿ ге́ды, (пришеⷣ)[66])[67] ѿ по́лковъ и҆ноплеме́ннически҃ и҆ г҃ла по словесе́мъ ѻ҆ны́мъ. и҆ слыша҃ дв҃дъ· (-)[68] вси (же) мужи і҆и҃леви е҆гда̀ ви́дѣша мужа. (-)[69] пробегнуша ѿ лица̀ е҆го, (-)[70] оу҆боѧ́шаса (бо) сѧ ѕѣло̀· И҆ рѣша мужи і҆и҃льтески, ви́дѣсте ли мужа (сего въсходѧ́ща)[71]. ꙗ҆́ко поноси́ти і҆и҃лѧ прїиде. и҆ (а҆́ще) будетъ мужъ и҆же оу҆бїетъ е҆го. ѻ҆богатитъ е҆го ц҃рь бога́тествомъ ве́лїимъ. и҆ дщеⷬ҇ свою̀ да́сть е҆му, и҆ до́мъ ѻ҆ц҃а е҆го сътвори́тъ свобо́денъ въ і҆и҃ли· И҆ реⷱ҇ дв҃дъ къ мужеⷨ҇ стоѧ́щимъ с ни҃ г҃лѧ. что̀ сътвори́те мужу, и҆же оу҆бїетъ и҆ноплеме́нника сего̀. и҆ ѿи́метъ поно́съ ѿ і҆и҃лѧ. ꙗ҆́ко кто̀ (е҆сть) и҆ноплеме́нникъ необрѣ́заный се́и. (и҆же)[72] (поно́ситъ)[73] по́лку б҃а жива́го. И҆ реко́ша е҆му лю́дїе по словесѝ (пре́жнеⷨ҇)[74] г҃люще, та́ко сътвори́тсѧ мужу и҆же оу҆бїетъ е҆го· И҆ слы́шавъ е҆лиа́въ бра́тъ е҆го старѣ́йшїи. въ не́гда̀ г҃лати е҆му къ мужемъ, и҆ разгнѣ́васѧ ꙗ҆́ростїю е҆лїа́въ на дв҃да, и҆ речѐ почто̀ се пришелъ е҆си. и҆ кому ѻ҆ста́ви ма́лыѧ ѻ҆́вца ѻ҆ны̀ въ пусты́ни, (вѣ́де (бо) а҆́зъ)[75] го́рдость твою̀, и҆ ѕло́бу срⷣца твое҆го, ꙗ҆́ко ви́дѣнїѧ ради бра́ни прише́лъ е҆си (сѣ́мо)· И҆ речѐ дв҃дъ, что̀ сътвори́хъ ны҃нѣ. нѣ́сть ли рѣчь, и҆ ѿврати́сѧ ѿ него̀ проти́ву и҆́ному. и҆ речѐ по словесѝ сему. и҆ ѿвеща́ша е҆му лю́дїе по словесѝ (пре́жнему)[76]· И҆ слы́шаны бы́ша г҃лы, и҆́хже г҃ла дв҃дъ. и҆ възвести́ша преⷣ саоу́ломъ, и҆ поѧ́ша е҆го (лю́дїе) [и҆ приведо́ша преⷣ саоу́ла][77][78]. и҆ речѐ дв҃дъ къ саоу́лу да не оу҆жаса́етсѧ срⷣце господи́ну мое҆му ѻ҆ се́мъ. (и҆ да и҆детъ ра́бъ тво́и)[79], и҆ побо́ретсѧ съ и҆ноплеме́нникомъ си́мъ· И҆ рече саоу́лъ къ дв҃ду не мо́жеши и҆тѝ, къ и҆ноплеме́ннику (сему, и҆) побори́тисѧ с ни́мъ. ꙗ҆́ко (ты дѣти́щъ е҆си)[80]. (а҆ се)[81] мужъ боре́цъ (е҆сть) ѿ ю҆́ности свое҆ѧ· И҆ рече дв҃дъ къ
сирⷭ҇ м҃з саоу́лу, (послушаи г҃лы раба̀ твое҆го. *е҆да̀) па́сахъ (а҆зъ)[82] ѻ҆ц҃а свое҆го ста́да. и҆ е҆гда̀ прихожда́ше ле́въ (и҆ли)[83] медвѣ́дица, и҆ въсхища́ше (ѿ ста́дъ ѻ҆вцу)[84] е҆ди́ну· И҆ а҆́зъ (въ слѣ́дъ е҆го и҆схожда́хъ)[85] и҆ поража́хъ и҆̀. і и҆зъторга҃ и҆зъ оу҆́стъ е҆го (взѧ́тое), и҆ а҆́ще въспротивлѧ́ше ми сѧ. (то е҆́мъ)[86] за горта́нь е҆го и҆ разбива́хъ, и҆ оу҆мръщвлѧ́хъ и҆хъ (ра́бъ твои)· (И҆ а҆́ще будетъ и҆ноплеме́нникъ се́и бес по́мощи)[87]. ꙗ҆́коже (и҆ звѣ́рїе ѻ҆нѝ)[88], то не и҆ду ли и҆ поражу и҆̀ и҆ ѿи́му

кричали в полках, 21 тому що озброювався Ізраїль проти чужинців і чужинці озброювалися проти Ізраїля. 22 І поклав Давид свій багаж в руки сторожа, і побіг в полк, і пришовши, розпитав своїх братів в мирі. 23 Як же він говорив з ними, і ось амесійський муж, якому ім'я Ґоліят, филистимець з Ґети, прийшовши з полків чужинців, і говорив за тими словами, і Давид почув. 24 Всі ж ізраїльські мужі, коли побачили мужа, втекли від його обличчя, бо дуже злякалися. 25 І сказали ізраїльські мужі: Чи бачили ви цього мужа, що виходив? Адже він прийшов зневажати Ізраїля! І коли буде, що якийсь муж уб'є його, цар його збагатить великим багатством, і дасть йому свою дочку, і дім його батька зробить свобідним в Ізраїлі. 26 І сказав Давид до мужів, що стояли з ним, кажучи: Що зробите мужеві, який уб'є цього чужинця і зніме зневагу з Ізраїля? Та хто є цей необрізаний чужинець, що зневажає полк живого Бога. 27 І сказали йому люди за попередніми словами, кажучи: Так буде вчинено мужеві, що його уб'є. 28 І коли почув Еліяв, його найстарший брат, як він говорив до мужів, і розгнівався люттю Еліяв на Давида, і сказав: Чому ось прийшов ти? І кому ти залишив тих малих овець в пустині? Адже я знаю твою гордість і злобу твого серця, що ти сюди прийшов, щоб побачити війну. 29 І сказав Давид: Що я тепер вчинив? Чи немає справи? 30 І він від нього відвернувся до іншого, і промовив за цим словом. І відповіли йому люди за попереднім словом. 31 І рознеслися слова, які сказав Давид, і сповістили перед Саулом; і взяли його люди, і привели перед Саула 32 І сказав Давид до Саула: Хай не жахається серце мого пана про це, і хай твій раб піде і поборється з цим чужинцем. 33 І сказав Саул до Давида: Не можеш іти до цього чужинця і боротися з ним, бо ти є хлопчина, а ось він є бойовим мужем від своєї молодості. 34 І сказав Давид до Саула: Послухай
слова твого раба. *Коли я пас стада сир. 47
свого батька і коли приходив лев або медведиця і хапали одну вівцю з отари, 35 і я виходив вслід за ним, і я його побивав, і виривав я забране з його уст, і якщо він мені протиставився, то схопивши його за горло, я, раб твій, і добивав, і забивав їх. 36 І коли цей чужинець буде без помочі, так як і ті звірі, то чи не піду і *не* поб'ю його, і сьо-

годні зніму ізраїльську ганьбу?
Адже цей неприборканий чужи-
нець зневажив рішення живого
Бога. **37** І Давид сказав: Так як
Господь вирвав мене з уст левів і
з руки ведмедиці, Він же, Гос-
подь, хай вирве мене з рук цього
неприборканого чужинця. І ска-
зав Саул до Давида: Іди, і хай бу-
де Господь з тобою. **38** І зодягнув
Саул Давида одежею, і поклав мі-
дяний шоломом на його голову,
39 і підперезав його своєю збро-
єю по його одежі. І Давид прохо-
джався в зброї сюди і туди, і зму-
чився, бо було багато зброї на
ньому, і сказав Давид Саулові: Не
можу ходити в цій зброї, бо я до
неї не звик, і забрали в нього
зброю. **40** І він взяв в руку свою
палицю і вибрав собі п’ять підхо-
жих камінців з потічка, і поклав
їх в пастушу торбу, яку носив, і
мав він у своїх руках пращу, і пі-
шов до чоловіка-чужинця. І йшов
чужинець, ідучи на побіду до Да-
вида, і той, що носив його зброю,
ішов перед ним. **42** І побачив чу-
жинець Ґоліяд Давида, зневажав
він його, бо був хлопчиною, і
чорнявим, і з гарними очима. **43** І
сказав чужинець Давидові: Так
же чи є я наче пес, щоб ти проти
мене ішов лише з палицею і ка-
мінням? І прокляв чужинець Да-
вида своїми богами. **44** І сказав
чужинець до Давида: Нападай на
мене, і дам твоє тіло небесним
птахам і звірам землі. **45** І сказав
Давид чужинцеві: Ти ідеш на ме-
не зі зброєю і з бронею, і з щи-
том, я ж іду на тебе в імені Гос-
пода Саваота Бога, наставника Із-
раїля, і якого ти сьогодні знева-
жив. **46** І Бог видасть тебе сьогод-
ні в мої руки, і заб’ю тебе, і зніму
з тебе твою голову; і в цьому дні
дам твоє тіло і тіла твого чужин-
ського полку небесним птахам і
звірам землі; і вся земля пізнає,
що є Господь Бог в Ізраїлі. **47** І
ввесь цей збір пізнає, що не збро-
єю і бронею спасає Господь, бо
ця війна є Господа, і Господь ви-
дасть вас у наші руки. **48** І чужи-
нець, вставши, швидко пішов на-
зустріч Давидові; і Давид поспі-
шив і побіг з полку назустріч
чужинцеві. **49** І простягнув він
сир. 47 свою руку до торби, *взяв з неї
один камінь і вклав до пращі,
вкинув каменем і вдарив чужин-
ця в чоло, і камінь ввійшов під
його шолом, в його чоло, і Ґоліят
мак1. 4 впав на своє лице на землю. *І
скріпився Давид над чужинцем, і
забив його пращею і каменем. І

днесь поношеніе ійлево. понеже (непокорныи)[89] сеи (иноплеменникъ), (уничижи)[90] (повеленіе)[91] ба жива. [И рече двдъ][92] гь (якоже)[93] изятъ мя ѿ (устъ)[94] льво и ѿ руки медведица. [сіи][95] (же гь) изми мя ѿ руку иноплеменника (сего непокорнаго)[96]. и рече саулъ къ двду. иди и буди гь с тобою. и облече саулъ двда одежею и шлемъ медянъ (възложи) на главу его. и препояса (и)[97] оружіемъ его верху одежи его. И (двдъ похожа въ оружіи семо и овамо, и утрудися)[98]. (бе бо множество оружія на немъ), и рече двдъ саулу, не могу ити въ (оружіи семъ)[99], яко не смъ обыклъ (его), и (взяша ѿ него оружіе)[100]. И взя палицу свою въ руку (-)[101], і избра себе пять каменіи добрь ѿ потока и вложи я в тоболецъ пастырскіи, иже (ношаше)[102], и пращу (имыи)[103] в руку своею, і иде к мужеви иноплеменнику. [І идяше иноплеменникъ, идыи (на победу)[104] къ двду, и (-)[105] носяи оружіе (его) пред нимъ (идяше)][106]. И виде голіядъ (иноплеменникъ) двда (-)[107] обезчествоваше и, зане (-)[108] (детищь бе)[109] и (-)[110] черменъ (и лепъ очима)[111]. И рече иноплеменникъ къ двду, так же ли есмь азъ яко песъ, да идеши противу мне съ палицею токмо и каменіемъ, [-][112] и проклятъ иноплеменникъ двда боги своими и рече иноплеменникъ къ двду иди на мя, и дамъ плоть твою птицамъ нбнымъ, и зверем земным. И рече двдъ иноплеменнику, ты идеши на мя въ оружіи и въ (бронахъ)[113] и съ щитомъ, (-)[114] аз (же) иду на тя въ имя га саваода, ба, (наставника)[115] ійлева (и) егоже ты уничижи днесь. И предати тя имать (бгъ)[116] днесь въ руце мои и убію тя, и ѿиму главу твою ѿ тебе, и дамъ тело твое, и телеса полка (твоего) иноплеменнича въ (днь сіи)[117] птицамъ нбнымъ, и зверемъ земнымъ, и разуметъ вся земля, яко есть (гь) бгъ въ ійли. И разуметъ весь съборъ сеи, яко ни оружіемъ (ни бронами)[118] спсаетъ гь, яко гня (есть) брань (си), и предасть (вы гь)[119] в руки наша. И (въставъ)[120] иноплеменник (-)[121] идяше (скоро) на сретеніе двду, [и ускори двдъ и тече (с)[122] полка на сретеніе иноплеменнику][123]. И простре (-)[124] руку свою в тоболецъ, (-)[125] *изя из сира мз
него камень единъ и (вложи въ праще,) вреже каменем и уразі иноплеменника в чело (-)[126], и унъзе камень подъ шлемомъ (его) в чело его, и паде (голіядъ) на лицы своемъ на земли. *[И укрепися а ма д
двдъ над иноплеменникомъ (-)[127], и умртви и (пращею и каменем). и уби и, и оружія не бе в руце (его)[128]][129]. И тече (скоро) двдъ и ста над

ни́мъ, и̑ (прїє̑мъ)[130] ѻ̑ру́жїє є̑го [і̑ и̑звлечѐ и̑̀ ѿ на́дрꙋ є̑го][131] (-)[132] ѹ̑мертвѝ и̑̀, и̑ ѿсѣчѐ [и̑мъ][133] главꙋ̀ є̑го, и̑ (ви́дѣвше)[134] и̑ноплеме́нницы, ꙗ̑́ко (ѹ̑́же) ѹ̑́мре си́лный и̑́хъ и̑ бѣжа̀ша. И̑ (въста́вше)[135] мꙋжи і̑и̑҃левы, (і̑ѹ̑́дины)[136], и̑ (въскли́кнꙋвше)[137] и̑ гна́ша съза́ди (-)[138], до (мѣ́ста меге́дова)[139], и̑ до вра́тъ (а̑сколоньскихъ)[140], и̑ падоша ꙗ̑́звами (мно́ѕи) и̑ноплеме́нницы по пꙋтѝ до вра҃ (мегеда)[141] и̑ (а̑сколона)[142]. И̑ възврати́шасѧ мꙋжи і̑и̑҃леви гна́вшїисѧ въ слѣ҃ и̑ноплеме́нникъ і̑ (и̑зби́вше)[143] по́лки и̑́хъ. И̑ взѧ҃ дв҃дъ главꙋ̀ и̑ноплеменничꙋ, и̑ внесѐ ю̑̀ въ і̑ер҃лі́мъ. и̑ ѻ̑ру́жїє є̑го положѝ въ хра́мѣ (-)[144], [и̑ є̑гда̀ ви́дѣ саѹ̑́лъ дв҃да исходѧ́ща, въ срѣ́тенїє и̑ноплеме́нникꙋ, речѐ къ а̑вени́рꙋ кнѧ́ѕю си́лы, (чїи (есть) с҃нъ)[145] ю̑́ноша се́и [а̑венире][146] и̑ рече а̑вени́ръ да живе́тъ дш҃а твоѧ̀ ц҃рю, ꙗ̑́ко не ви́дѣ. И̑ рече ц҃рь, въпросѝ (ѹ̑бо) ты̑ (чїи (есть) с҃нъ)[147] ю̑́ноша се́и. И̑ ꙗ̑́ко възврати́сѧ дв҃ъ по ѹ̑бїєнїѝ и̑ноплеме́нника. (-)[148] поѧ̀ є̑го а̑вени́ръ и̑ приведѐ є̑го пре҃ саѹ̑́ла. (-)[149] глава̀ (же) иноплеме́ннича (бѣ̑) в рꙋцѣ̑ є̑го. И̑ рече к немꙋ саѹ̑́лъ, (чїи еси с҃нъ)[150] ю̑́ноше, и̑ рече дв҃дъ, с҃нъ раба̀ твоє̑го і̑ессе́ѧ, (ѿ видлео́ма)[151]][152].

забив він його, і зброї не було в його руці. **51** І Давид побіг скоро, і став над ним, і взяв його меч, і витягнув його з його піхви, забив його і відрубав ним його голову. І чужинці, побачивши, що вже помер їхний силач, і втекли. **52** І встали ізраїльські *та* юдині мужі і закричали, і гналися за ними до міста Меґета і до аскалонських брам, і від ран впало багато чужинців по дорозі до брам Меґета і Асколона. **53** І повернулися ізраїльські мужі, що гналися вслід за чужинцями, і вигубили їхні полки. **54** І взяв Давид голову чужинця і приніс її до Єрусалиму, і його зброю поклав в храмі; **55** і коли побачив Саул Давида, що виходив назустріч чужинця, сказав до Авенира, князя сили: Чиїм сином є цей хлопець, Авенире? І сказав Авенир: Хай живе твоя душа, царю, бо не знаю. **56** І сказав цар: Розпитай отож ти чий син є цей хлопець? **57** І коли Давид повернувся по вбивстві чужинця, взяв його Авенир і привів його перед Саула. Голова ж чужинця була в його руці. **58** І сказав до нього Саул: Чій син є ти, хлопче? І сказав Давид: Син твого раба Єссея з Вифлеєму.

Гл҃а, и҃і.

И̑ [бы́сть є̑гда̀ преста̀ гл҃ати къ саѹ̑́лꙋ. и̑ дш҃а (и̑ѡ̑̂а̑надада́на)[1] (съ дш҃ею дв҃довою съпрѧже́сѧ)[2]. и̑ възлюбѝ є̑го (и̑ѡ̑̂а̑надада́нъ)[3] ѿ дш҃а своєѧ. И̑ поѧ́тъ є̑го саѹ̑́лъ въ (дн҃и ѻ̑́ны)[4], и не дадѐ є̑мꙋ възврати́тисѧ въ до҃ ѿц҃а є̑го. И̑ завѣща̀ (и̑ѡ̑̂а̑надада́нъ)[5] (съ дв҃домъ)[6] завѣ́тъ, за не́же възлюби є̑го ѿ дш҃а своєѧ. И̑ съвлечесѧ (и̑ѡ̑̂а̑надада́нъ)[7] съ ри́зы своєѧ, и̑ да̀ ю̑̀ дв҃дви, і̑ и́ны ѻ̑де́жи своѧ̀ (-)[8] да́же до ѻ̑рꙋ́жїѧ своє̑го, и̑ до лꙋ́ка своє̑го, и̑ до по́ѧса своє̑го. І̑ и̑схожда́ше дв҃дъ въ всѣ́хъ (пꙋте́хъ), и̑дѣ́же а̑́ще посыла́ше є̑го саѹ̑́лъ, (поста́ви же)[9] є̑го саѹ̑́лъ на҃ мꙋжѝ во́инскими, и̑ ѹ̑го́денъ бѣ̑ пре҃ ѻ̑чи́ма всѣ́хъ люде́и, и̑ (пре҃)[10] слꙋга́ми саѹ̑́ловыми. И̑ бы҃, внегда̀ входи́ти и̑мъ, вънегда възврати́сѧ дв҃дъ ѿ побѣжде́нїѧ и̑ноплеме́нникъ,][11] і̑ и̑зыидо́ша дв҃ы ликоствꙋ́ющїи (-)[12] [[-][13] (-)[14] на срѣте́нїє саѹ̑́ла ц҃рѧ][15], (ѿ всѣ́хъ гра́дъ і̑и̑҃левыхъ пою́ще и̑ скачюще), в тѵ̑̆мпа́нѣхъ (-)[16] съ ра́достїю и̑ съ гꙋсльми. И̑ хожда́хꙋ же́ны (ликꙋ́юще и̑ гл҃юще)[17], *побѣди саѹ̑́лъ съ ты́сѧщами (-)[18] (а̑)[19] дв҃дъ съ тма́ми (-)[20], [и̑ разгнѣ́васѧ саѹ̑́лъ][21] (ѕѣ́ло) (-)[22] лꙋка́вы (бо̑) ꙗ̑ви́шасѧ (гл҃ы)[23] пре҃ ѻ̑чи́ма саѹ̑́ловыма ѻ̑ словесѝ се́мъ, и̑ рече (саѹ̑́лъ), дв҃дви даша тмы̀,

сира҃ м҃з

Глава 18

1 І сталося, коли він перестав промовляти до Саула, і душа Йонатана спряглася з душею Давида. І полюбив його Йонатан від своєї душі. **2** І взяв його Саул в тих днях, і не дав йому повернутися до дому його батька. **3** І Йоанатан заповів з Давидом завіт, тому що він полюбив його від своєї душі. **4** І скинув Йоанатан свою одіж і дав її Давидові, й іншу свою одіж – аж до своєї зброї і до свого лука, і до свого пояса. **5** І Давид виходив по всіх дорогах, куди лиш посилав його Саул. Наставив же його Саул над військовими мужами, і він був улюблений перед очима всіх людей і перед слугами Саула. **6** І сталося, що коли вони входили, коли повернувся Давид від перемоги над чужинцями, і вийшли дівчата-танцюристки з усіх міст Ізраїля назустріч Саулові, цареві, співаючи і танцюючи, з тимпанами і радістю і з гуслями. **7** І йшли жінки, радіючи і говорячи: *Побідив Саул в тисячах, а Давид в десятках тисяч. **8** І дуже розгнівався Саул, бо поганими видалися слова перед очима Саула через це слово, і сказав Саул: Давидові дали десятки тисяч, а мені дали тисячі. І що ж йому не достає,

сир. 47

хіба тільки царство. **9** І був вколе-
ний Саул Давидом від того дня і
пізніше. **10** І сталося, що від нас-
тупного дня і напав лукавий дух від
Господа на Саула, і він пророкував
посеред свого дому, і Давид грав на
гуслях, так як і по всі дні, спис же в
руках Саула. **11** І Саул, взявши спи-
са, і сказав: Приб'ю Давида до сті-
ни. І відхилився двічі Давид від йо-
го обличчя. **12** І злякався Саул від
лиця Давида, бо Господь був з ним,
а відступив від Саула. **13** І відста-
вив його Саул від себе, і поставив
його в своїм царстві тисячником, і
він виходив і входив перед наро-
дом. **14** І був Давид розумним в
усіх своїх дорогах, і Господь був з
ним. **15** І побачив Саул, що він ду-
же розумний, і стерігся від його ли-
ця. **16** Ввесь же Ізраїль і Юда лю-
бив Давида, бо він виходив і вхо-
див перед лицем всього народу. **17**
І сказав Саул до Давида: Ось моя
старша дочка Меров, цю дам тобі
за жінку, лише стань мені за сина
сили і перемагай в господніх боях,
бо Саул сказав: Хай не буде на
ньому моя рука, але хай буде рука
чужинця. **18** І сказав Давид до Са-
ула: Хто є я і життя мого батька в
Ізраїлі, щоб я став зятем царя? **19** І
сталося, що в часі, коли він мав
дати Меров, Саулову дочку, Дави-
дові, цю ж дали Есроїлеві Мола-
титському за жінку. **20** І полюбила
ж Мелхола, дочка Саула, Давида, і
сповістили це Саулові, і добрим
було перед його очима те слово. **21**
І сказав Саул: Дам йому, і буде
йому на згіршення, бо і буде на нім
рука чужинців. І сказав Саул до
Давида: Задля сил станеш мені сьо-
годні зятем. **22** І заповів Саул своїм
слугам, кажучи: Заговоріть ви по-
тайки Давидові, кажучи: Ось цар
бажає видати за тебе свою дочку, і
всі слуги люблять тебе, і ти стань
зятем царя. **23** І заговорили слуги
Саула до вух Давида ці слова. І
сказав Давид: Чи правильне є це
перед вашими очима, щоб я став
зятем царя, бо я є чоловік не-
шляхетного роду і не славний. **24** І
сповістили слуги Саулові ці слова,
які сказав Давид. **25** І сказав Саул:
Скажіть Давидові це: Цар не бажає
зятя з багатством, але зі стома пе-
редніми шкірками необрізаних чу-
жинців, щоб відомстити царським
ворогам. Адже Саул думав віддати
Давида в руки чужинців. **26** І спо-
вістили слуги Саула ці слова Да-
видові, і милими були ці слова пе-
ред очима Давида, щоб стати зятем
царя і по нечисленних днях. **27** І
Давид вставши, пішов і сам і його

(а)[24] мнѣ даша тысѧща, [и что (же) ему (не
бы) толико цртво][25]. И бѣ (постерѣгаемъ са-
оулъ)[26] двдомъ ѿ (того дне)[27] и потомъ. [И
бысть ѿ оутрѣшнего дне, и нападе дꙋхъ (-)[28]
лꙋкавыи (ѿ га) на саоула, и прорицаше посредѣ
домꙋ своего, и двдъ поѧше въ (гꙋсли)[29] ꙗкоже
и по всѧ дни, (-)[30] копїе (же) в рꙋкꙋ саоулю. И
веземъ саоулъ копїе и рече поражꙋ двда (-)[31] къ
стѣнѣ, и оуклонисѧ двдъ ѿ лица его два-
щи][32]. И оубоѧсѧ саоулъ ѿ лица двдва, [ꙗко
(гь бѣ)[33] с нимъ, (а)[34] ѿ саоула ѿстꙋпи][35]. И
ѿстави его [саоулъ][36] ѿ себе, и постави его (въ
области своеи)[37] тысꙋщника і исхождаше, и въс-
хождаше пре людми. И бѣ двдъ въ всѣхъ пꙋ-
техъ своихъ смыслѧ и гь (бѣ) с нимъ. И ви-
дѣ саоул ꙗко тои смыслитъ ѕѣло, и сꙋмнѧше-
сѧ ѿ лица его. (-)[38] весь (же) іиль, і иоуда люб-
лѧхꙋ двда. ꙗко сеи въсхождаше і исхождаше,
пре лицемъ (всѣ) людіи. [И рече саоулъ къ двдꙋ,
се дщи моѧ большаѧ меровъ, сїю (тебѣ
дамъ)[39] в женꙋ, токмо бꙋди ми въ сна силы,
и побораи брани гни, (-)[40] саоулъ (бо) рече да не
бꙋдетъ рꙋка моѧ на нем, (но)[41] да бꙋде рꙋка
иноплеменническа. И рече двдъ къ саоулꙋ кто
азъ есмь, и животъ (-)[42] ѿца моего въ іили,
ꙗко да бꙋдꙋ зѧть црскїи. И бысть въ времѧ
егда дати емꙋ меровъ дщерь саоуловꙋ двдови,
(-)[43] сїѧ (же) дасѧ (есроилю моладитьскомꙋ)[44]
въ женꙋ][45]. и възлюби (же) мелхола дщи саоуло-
ва двда. и възвѣстиша се саоулꙋ и оугодно
бысть пре очима его [слово то][46]. И ре саоулъ
дамъ (-)[47] емꙋ и бꙋдетъ емꙋ на съблазнъ. и
(бꙋдетъ бо)[48] на (немъ)[49] рꙋка иноплеменнича.
[и рече саоулъ къ двдꙋ. (силъ)[50] ради бꙋдеши
ми зѧть днесь][51]. И заповѣда саоулъ отроком
своимъ глѧ. рцѣте вы таино двдꙋ глюще. се
црь хощетъ (дати за тѧ дщерь свою)[52], и вси
отроцы (-)[53] любѧтъ тѧ, и ты бꙋди зѧть
црю. И глаша отроцы саоуловы, въ оуши двдꙋ
глы сїѧ. и ре двдъ аще право (се есть) пре о-
чима вашима, иже быти ми зѧтемъ црю (-)[54]
азъ (бо есмь) мꙋжъ смиренъ и неславенъ. И въ-
звѣстиша отроцы саоулꙋ (си словеса)[55], ꙗже гла
двдъ. И рече саоулъ, сице рцѣте двдви. не хоще
црь съ богатествомъ (зѧтѧ) но съ стом крае не-
обрѣзаных иноплеменническихъ. ѿмстити вра-
гомъ цревымъ. (-)[56] саоулъ (бо) мышлѧше, [въ-
дати двда][57] в рꙋцѣ иноплеменникомъ. И (въ-
звѣстиша)[58] отроцы саоуловы (глы сїѧ двд-
ви)[59]. и (оугодна быша словеса)[60] (си) пре очима
двдовыма, еже быти в зѧтѧ црви, [и не по
многѣхъ днехъ][61]. И въставъ двдъ і иде самъ,

и мужи его (с нимъ). и (оубиша)[62] ѿ иноплеменникъ, (с҃)[63], ѕ҃ цр҃ г҃ мужъ, *и (принесоша)[64] краѥ необрѣзаніѥ ихъ цр҃ю. (и въда ему) и бысть зѧть цр҃ю. и (въдасть)[65] ему (цр҃ь) мельхолу дщеръ свою въ жену· И видѣ саоулъ ꙗко г҃ь (есть) съ дв҃домъ. и весь і҃иль любитъ и· И приложи (саоулъ ѿтолѣ) (паче боѧтисѧ дв҃да)[66]. [и бысть (дв҃дъ ненавидимъ саоуломъ)[67] всѧ дн҃и· І изыдоша кн҃ѕи иноплеменническии, и бысть послѣдніи исходъ ихъ. (дв҃дъ (же) разуменъ бѣ)[68] паче всѣхъ слугъ саоуловыхъ. и почтесѧ имѧ его ѕѣло][69].

Гла҃, дⷶі·

Игла҃ саоулъ къ иоанадану сн҃у своему и къ всѣмъ отрокомъ своимъ. да оумрътвѧтъ дв҃да. (но)[1] (иоанадану)[2] (же) сн҃у саоулю, оугоденъ бѧше дв҃дъ ѕѣло· И възвѣсти (иоанаданъ)[3] дв҃ду гл҃ѧ. [ѿц҃ъ мои саоулъ ищетъ][4] (тѧ оубити)[5], съхранисѧ оубо оутро, заоутра (-)[6] скрыисѧ, и сѧди въ съкровищи· И азъ изыду и станꙋ молѧсѧ ѿц҃у своему на селѣ идѣже аще еси ты (-)[7]. и азъ гл҃ю (ѿц҃у своему о тебѣ)[8], (да идѣже будеши)[9] възвѣщу ти· И гл҃а (иоанаданъ)[10] о дв҃дѣ бл҃гаѧ къ саоулу ѿц҃у своему и рече к нему. еда съгрѣши ѿ цр҃ю (рабъ твои)[11] дв҃дъ (но мню) ꙗко не съгрѣши (ничимъже)[12], и дѣла (бо) его бл҃га (суть) ѕѣло· И положи дш҃у свою в руку его и побѣди иноплеменника. и сътвори г҃ь сп҃сеніе велико (всему і҃илю. ты же видѣ и порадовасѧ)[13]. и почто съгрѣшаеши въ кровь неповинну, оубити (велѧ) дв҃да въсуе· И послуша саоулъ гл҃а (иоанадань)[14] и клѧсѧ (-)[15] (и) гл҃ѧ, живъ г҃ь ꙗко не оумретъ (дв҃дъ)· И призва (иоанаданъ)[16] дв҃да и възвѣсти ему всѧ гл҃ы сіѧ. и въведе (иоанаданъ)[17] дв҃да къ саоулу, и бѣ прⷣе нимъ ꙗко (и прежде)[18]. И приложисѧ брани быти на саоула. и оукрѣписѧ дв҃дъ и побѣди иноплеменникъ. і изби (-)[19] ꙗзвою великою ѕѣло. и бѣжаша ѿ лица его· И бысть духъ [-][20] лукавъ на саоулѣ. и тои в дому (своемъ) [почиваше][21], и копіе в руцѣ его. и дв҃дъ поѧше въ (гусли)[22] своѧ· І искаше саоулъ (оружіемъ разбити)[23] дв҃да, и ѿступи дв҃дъ ѿ лица саоулѧ. и съкруши (саоулъ) оружіе о стѣну, и дв҃дъ (ѿшедъ)[24] сп҃сесѧ (в нощь ту)[25]. И посла саоулъ вѣстники в домъ дв҃двъ стрещи его да оубіютъ и (-)[26]. и (по совѣту) възвѣсти дв҃ду мелхола жена его гл҃юща. аще не (-)[27] сп҃сеши дш҃а своеѧ в нощь сію (то) оутро рано оумреши· И (свѣси)[28] мелхола дв҃да оконцемъ, (-)[29] иде, и бѣжа и (сп҃сесѧ)[30]. И пріѧтъ мелхола новопо-

мужі з ним, і повбивали в чужинцях 200 мужів, *і принесли црс2. 3 краї їхнього необрізання цареві, і дав йому, і став зятем царя, і цар віддав йому Мелхолу, свою дочку, за жінку. **28** І Саул побачив, що Господь є з Давидом і *що* ввесь Ізраїль його любить. **29** І відтоді Саул додав ще більше боятися Давида, і Давид був зненавиджений Саулом всі дні. **30** І вийшли князі чужинців, і був їхній останній похід. Давид же був розумний понад всіх слуг Саула. І його ім'я було дуже шанованим.

Глава 19

1 І сказав Саул до Йоанатана, свого сина, і до всіх своїх слуг, щоб забили Давида. Але Йоанатанові ж, синові Саула, дуже милий був Давид. **2** І сповістив Йоанатан Давидові, кажучи: Мій батько Саул шукає тебе забити. Стережися, отже завтра вранці сховайся і сиди в схованці. **3** І я вийду, і буду просити мого батька в полі, де лиш ти будеш. І я говоритиму своєму батькові про тебе, щоб де лиш будеш, сповістив я тобі. **4** І заговорив Йоанатан про Давида по-доброму до Саула, свого батька, і сказав до нього: Хіба, о царю, згрішив твій раб Давид? Але гадаю, що не згрішив нічим, і діла ж його є дуже добрі, **5** і він поклав свою душу в свої руки і побив чужинця, і Господь зробив велике спасіння всьому Ізраїлеві. Ти ж побачив і зрадів. І навіщо грішиш проти невинної крові, наказуючи забити Давида без причини? **6** І послухався Саул голосу Йоанатана, і поклявся, і сказав: Живий Господь, що не помре Давид! **7** І покликав Йоанатан Давида, і сповістив йому всі ці слова. І ввів Йоанатан Давида до Саула, і він був перед ним, так як і раніше. **8** І додалася війна проти Саула, і скріпився Давид, і побідив чужинців, і вигубив *їх* дуже великою раною, і вони втекли від його лиця. **9** І був поганий дух на Савулі, і він спочивав у своїм домі, і спис у його руці. І Давид грав на своїх гуслях. **10** І намагався Саул списом пробити Давида, і Давид відступив від лиця Саула, і Саул вдарив списом в стіну, і Давид відійшовши, спасся. **11** І в тій ночі послав Саул послів до дому Давида стерегти його, щоб його убити. І за нарадою сповістила Давидові Мелхола, його жінка, кажучи: Якщо в цій ночі не спасеш свою душу, то завтра рано помреш. **12** І спустила Мелхола Давида вікном, він пішов і втік, і спасся. **13** І

взяла Мелхола полотно і поклала на ліжко, і платок, який клала йому на голову, і покрила їх одежею. **14** І Саул послав послів, щоб взяли Давида, і вона казала, що він хворий. **15** І Саул послав вдруге, щоб поглянули на Давида, кажучи: Принесіть його до мене на ліжку, щоб я його забив. **16** І прийшли слуги, і ось на ліжку полотно і платок, і те, що було на його голові. **17** І сказав Саул до Мелхоли: Що це ти задумала і відпустила мого ворога, і він спасся від мене? І сказала Мелхола Саулові: Сам мені сказав: Відпусти мене, якщо ж ні, то тебе уб'ю. **18** І Давид втікши, спасся. І пішов він до Самуїла до Сарматема, і висказав йому все, що йому вчинив Саул, і пішли Давид і Самуїл, і сіли на суді в Рамі. **19** І сповіщено це Саулові. **20** І послав слуг Саул схопити Давида, і вони побачили збір пророків, і Самуїл вповні стояв над ними, і був божий дух на слугах Саула, і вони почали пророкувати. **21** Сповістили Саулові і він послав інших послів, і почали пророкувати і ті. І додав Саул послати третіх слуг, і почали і ті пророкувати. **22** І Саул розлютився великим гнівом і сам пішов до Сарматема, і прийшов до великого джерела, що в Сетіїн. І запитав Саул, *і* сказав: Де є Самуїл і Давид? І сказали: Ось є в Натеті, в Рамі. **23** І пішов він до Натета, що в Рамі, і був і на ньому божий дух, і він ішов, ідучи *і* пророкуючи, доки не прийти йому до Натота, що в Рамі. **24** І він роздягнувся зі своєї одежі і пророкував перед всіма ними цілий той день і цілу ту ніч.
вищ. 10 Через це говорили: *Чи і Саул є між пророками?

гребáлнаѧ, и҆ положѝ на о҆́дрѣ, и҆ (плаⷭ҇ и҆́же пола-
га́ше)[31] (є҆мꙋ̀ на главѣ̀)[32], и҆ покры̀ ѧ҆̀ ри́зами· И҆
посла̀ саꙋ́лъ слꙋ́ги да и҆мꙋ́тъ дв҃да. и҆ (гл҃а-
ше)[33] ꙗ҆́ко бо́ленъ є҆́сть. и҆ [посла̀ саꙋ́лъ (второ́е)[34]
да о҆гляда́ютъ][35] дв҃да гл҃ѧ. принесѣ́те и҆̀ на
о҆́дрѣ къ мнѣ̀, да ᲂу҆мръщвлю̀ и҆̀ а҆́зъ· И҆ (прїидо́-
ша)[36] слꙋ́ги, и҆ се новопогреба́лнаѧ на о҆́дрѣ. и҆
(ᲂу҆брꙋ́съ ї и҆́же бѣ)[37] на главѣ̀ є҆го̀· И҆ рече саꙋ́лъ
къ мелхо́лѣ. что̀ се (помы́слила є҆си)[38], и҆ ѿпꙋс-
ти́ла є҆си врага̀ моє҆го̀, и҆ гони҆зѐ менѐ. и҆ реⷱ҇ мелхо́ла
саꙋ́лови. саⷨ҇ (ми) рече ѿпꙋсти́ мѧ. а҆́ще ли нѝ
(то) погꙋблю̀ тѧ· И҆ дв҃дъ (бѣжаⷡ҇)[39] сп҃сесѧ. ї
и҆де къ (само́илꙋ)[40] въ (сармаде́мꙋ)[41]. ї (и҆сповѣ́-
давъ)[42] є҆мꙋ̀ всѧ̀, є҆ли́ко сътворѝ є҆мꙋ̀ саꙋ́лъ. ї
(и҆до́ста)[43] дв҃дъ и҆ (само́и҆лъ)[44]. и҆ сѣдо́ста (на
сꙋ́дищи)[45] в ра́мѣ· И҆ възвѣсти́сѧ (се) саꙋ́лꙋ
(-)[46]. и҆ посла̀ (слꙋ́ги саꙋ́лъ)[47] ꙗ҆́ти дв҃да. и҆ ви-
дѣша събо́ръ прⷪ҇рѡкъ. и҆ (само́илъ)[48] стоѧ́ше
всѧ́ко над ни́ми. и҆ бы́сть (дх҃ъ бж҃їи на слꙋ-
га́хъ саꙋ́лихъ)[49]. и҆ нача́ша прорица́ти· (възвѣс-
ти́ша)[50] саꙋ́лꙋ, и҆ посла̀ (дрꙋгїѧ слꙋ́ги)[51], и҆ про-
рица́ти нача́ша и҆ тїи. и҆ приложѝ саꙋ́лъ посла́-
ти слꙋ́ги тре́тїи, и҆ нача́ша (и҆ тїѝ прорица́-
ти)[52]. И҆ разгнѣ́васѧ гнѣ́вомъ (вели́кимъ) са-
ꙋ́лъ. ї и҆де (-)[53] са́мъ въ (сармаде́мꙋ)[54]. и҆ (прїи-
де)[55] до кла́дѧѕѧ [вели́кого][56], и҆́же (є҆сть) (седі́-
и҆нъ)[57]. и҆ въпросѝ (саꙋ́лъ) (-)[58] рече гдѣ̀ (є҆сть)
самоиⷧ҇ и҆ дв҃дъ. и҆ рѣша̀ се (є҆сть) въ (наде́дѣ)[59],
в ра́мѣ· Ї и҆де (-)[60] в (надо́ды)[61], (ꙗ҆̀же) в ра́мѣ.
и҆ бы́сть и҆ на то́мъ дх҃ъ бж҃їи. ї и҆дѧ́ше и҆-
ды́и прорица́ѧ, до́ндеже прїитѝ є҆мꙋ̀ в (надо́дꙋ)[62]
(ꙗ҆̀же) в ра́мѣ· И҆ съвлече́сѧ съ ри́зъ свои҆хъ. и҆
прорица́ше предо (всѣ́ми) и҆ми (-)[63] ве́сь дн҃ь то́и,
и҆ всю̀ но́щь (тꙋ). того̀ ра́ди гл҃ахꙋ, *а҆́ще и҆ выⷲ҇ ї
саꙋ́лъ (є҆сть) въ прⷪ҇роцѣхъ·

Глава 20

1 І втік Давид з Навата до Рами, і приходить до Йоанатана. І сказав: Що я зробив? Яка моя неправда і чим згрішив я пред твоїм батьком, що шукає мою душу? **2** І сказав йому Йоанатан: Зовсім ні, бо не помреш. Ось бо не вчинить мій батько велике чи мале слово і не відкриє мого вуха. І чи сховає мій батько це слово від мене? Хай це не буде. **3** І відповів Давид Йоанатанові, і сказав: Знаючи, знає твій батько, що я знайшов ласку перед твоїми очима, і так говорить: Не сповіщу Йоанатанові цього, що ось я задумав. Але живе Господь і живе твоя душа, бо щоб збулося так, як я сказав: між мною і між батьком твоїм смерть. **4** І сказав знову Йоанатан до Давида:

Гл҃а, к҃·

И҆ѿбѣже́ дв҃дъ ѿ нава́да въ ра́мꙋ. и҆
(прїиде)[1] къ (и҆ѡ҆анада́нꙋ)[2]. и҆ реⷱ҇ что̀ съ-
творѝхъ. (-)[3] что̀ непра́вда моѧ̀. и҆ что̀
съгрѣши́хъ преⷣ ѡ҆́цемъ твои҆мъ да и҆́щетъ
дш҃а моєѧ̀· И҆ рече є҆мꙋ̀ (и҆ѡ҆анада́нъ)[4] ника́коже
(ᲂу҆бо)[5] не и҆́маши ᲂу҆мрѣ́ти. се (бо) не и҆́мать
сътвори́ти ѻ҆ц҃ъ мо́и гл҃а вели́ка и҆ ма́ла, и҆ не
ѿкры́етъ ᲂу҆́ха моє҆го̀. и҆ что̀ ꙗ҆́ко скры́етъ ѻ҆ц҃ъ
мои гл҃ъ се́и (ѿ менѐ). не (бꙋди)[6] се· И҆ ѿвѣща̀
дв҃дъ (и҆ѡ҆анада́нꙋ)[7] и҆ реⷱ҇. (вѣ́сть свѣды́и)[8] ѻ҆ц҃ъ
твои ꙗ҆́ко ѡ҆брѣто́хъ бл҃гть преⷣ ѻ҆чи́ма твои́ма,
и҆ (та́ко гл҃етъ)[9] не (възвѣщꙋ)[10] сего̀ (и҆ѡ҆анада́-
нꙋ)[11], что̀ се ᲂу҆мы́слиⷯ҇, но живъ г҃ь и҆ жива̀ дш҃а
твоѧ̀, ꙗ҆́коже (бо) реко́хъ и҆спо́лнитсѧ межи
мно́ю и҆ [межи ѻ҆́цемъ твои҆мъ смр҃ть][12]. И҆ рече

(па́ки) (ιωа̂надану)[13] къ двдꙋ, что хо́щетъ
дш҃а твоа̀ (-)[14] да сътворю̀ ти· И҆ рече двдъ къ
(ιωа̂надану)[15], се оу҆бо новомѣсачїе (е҆сть) оу҆тро и҆
а҆зъ сѣдыи не сѧ́дꙋ съ цремъ ꙗ҆́сти, и҆ по́слеши
мѧ и҆ скрыю́сѧ на́ поли до́ вечера [тре́тїѧго][16]. И҆
(а҆́ще) съзира́ѧ съзри (-)[17] ѿцъ твои, и҆ речеши
просѧ́сѧ проси оу҆ менѐ двдъ, ѿитѝ въ (видле-
о́мъ)[18] гра́дъ свои, ꙗ҆́ко жрътва (дн҃е)[19] та́мо все-
мꙋ племе́ни· А҆́ще ли се ре҃ бл҃го миръ рабꙋ тво-
е҆мꙋ, (-)[20] а҆́ще ли лю́то ѿвѣща́етъ ти, разꙋ-
мѣи ꙗ҆́ко съвршитсѧ ѕло́ба ѿ него· И҆ (та́ко)
сътвори́ши мл҃ть съ рабо́мъ твои, ꙗ҆́ко [завѣ-
то́мъ гн҃имъ въвелъ е҆си][21] раба̀ свое҆го къ себѣ,
и҆ а҆́ще е҆сть непра́вда в рабѣ твое҆мъ, побі́и мѧ
ты са́мъ, и҆ къ ѿцꙋ твое҆мꙋ почто̀ (-)[22] (мѧ
и҆машн води́ти)[23]. И҆ рече (ιωа̂надану)[24] никакоже
(не бꙋди се)[25], е҆гда̀ бо разꙋмѣва́ѧ вразꙋмѣю,
ꙗ҆́ко (е҆щѐ не) скончасѧ ѕло́ба ѿца мое҆го, е҆же прїи-
тѝ на тебѣ, (то и҆)[26] въ гра́дехъ твои҆хъ (те-
бѣ възвѣщꙋ)[27]. И҆ рече двдъ къ (ιωа̂надану)[28],
кто възвѣсти́тъ ми, а҆́ще ѿвѣща́етъ ѿцъ
твои ѕлѣ· И рече (ιωа̂надану)[29] къ двдꙋ и҆дѝ и҆
пребꙋди на́ поли, і҆ и҆до́ста о҆́ба на́ поле· И҆ ре҃ (ιω-
а̂нада́нъ)[30], къ двдꙋ, гь бъ і҆и҃левъ вѣ́сть ꙗ҆́ко
и҆скꙋшꙋ ѿца мое҆го. ꙗ҆ко а҆́ще (не о҆жесточи́тсѧ
заоу҆́тра и҆́ли до тре́тїаго дн҃е)[31]. и҆ се бл҃го бꙋде
о҆ (тебѣ) двдѣ. и҆ не и҆́мамъ посла́ти к тебѣ
на́ поле· (И҆ възвѣсти́ти сїѧ въ оу҆́ши твои.) се-
же да сътвори́тъ [гь][32] (ιωа̂надану)[33], (-)[34] сїе
да приложи́тъ. (и҆ а҆́ще ли же въсхо́щетъ ѿцъ
мои сътвори́ти ѕла́ѧ тебѣ)[35]. (то) и҆ (се) ѿкрыю
оу҆́хꙋ твое҆мꙋ. и҆ послю̀ тѧ, і҆ и҆деши въ миръ, и҆
бꙋдетъ гь с тобо́ю. ꙗ҆́коже бѣ съ ѿцем моимъ·
И҆ а҆́ще и҆ е҆щѐ живꙋ сꙋщꙋ (ми). да сътвори́ши
[съ мно́ю мл҃ть гн҃ю][36]. и҆ а҆́ще смртїю оу҆мрꙋ, да
не ѿи́мешн мл҃ти твое҆ѧ ѿ до́мꙋ мое҆го до́ вѣ-
ка. и҆ а҆́ще (и҆) ѿи́метъ (бъ)[37] врагѝ двдвы, ко-
гождо ѿ лица̀ земли̇. [да о҆бра́щетсѧ][38] и҆́мѧ
(ιωа̂нада́не)[39] в домꙋ двдвѣ· (И҆ сътвори̇ завѣ́тъ
ιωа̂нада́нъ съ до́момъ двдвымъ гл҃ѧ.) і҆ и҆зы́-
в цр҃ ка щетъ гь врагѝ двдвы· *И҆ приложѝ (ιωа̂нада́нъ)[40]
клѧ́тисѧ двдви. ꙗ҆́ко възлюбѝ дшꙋ любѧ́щꙋю
е҆го· И҆ рече (ιωа̂нада́нъ)[41] (къ немꙋ). оу҆́тро (е҆сть)
но́во мѣ́сѧчїе, и҆ въспоманѣ́шисѧ ꙗ҆́ко (пра́зно бꙋ-
детъ)[42] сѣде́нїе твоѐ· (Ты̂ же)[43] премедли́ши три
дн҃и. и҆ (пребꙋдеши на мѣ́стѣ твое҃)[44] и҆дѣже съ-
крыі́ешисѧ въ дн҃ь дѣла́нїѧ. и҆ сѧ́деши при (о҆р-
га́вѣ)[45] о҆́номъ· И҆ а҆зъ тре́тїѧго дн҃е и҆зыидꙋ
(стрѣлѧ́ючи стрѣла́ми, и҆ стрѣлю̀ до а̂магъга́-
рїѧ)[46]. И҆ (посе́мъ)[47] послю̀ о҆́трока гл҃ѧ, и҆дѝ (и҆)
о҆бра́щи ми стрѣлꙋ, (и҆) а҆́ще рекꙋ (-)[48] о҆́трокꙋ
(бли́зъ е҆сть)[49] стрела̀ ѿ тебѐ, и҆ зде возми ю̀ (и҆

Що бажає твоя душа, щоб я тобі
вчинив? **5** І сказав Давид до Йоа-
натана: Ось, отож, завтра є новий
місяць, і я сідаючи, не сяду їсти з
царем, і пошлеш мене і сховаюся
на полі до третього вечора. **6** І
якщо зауважуючи, зауважить твій
батько, і скажеш: Просячи, поп-
росив в мене Давид піти до Виф-
леєма, свого міста, бо сьогодні
там жертва цілого племені. **7** Як-
що ж це скаже: Добре, *то* мир
твоєму рабові; і якщо тобі жор-
стко відповість, – знай, що злоба
ним виконана. **8** І так зробиш ми-
лосердя з твоїм рабом, бо господ-
нім завітом ти ввів до себе свого
раба, і якщо є неправда в твоєму
рабові, забий мене ти сам, а до
батька твого навіщо мене вве-
деш? **9** І сказав Йоанатан: Ніяк
хай це не буде! Бо коли пізнаючи
пізнаю, що ще не виповнилася
злоба мого батька, щоб іти проти
тебе, то і в твоїх містах тобі зві-
щу. **10** І сказав Давид до Йоаната-
на: Хто сповістить мені, якщо
твій батько відповість жорстко?
11 І сказав Йоанатан до Давида:
Іди і зостань в полі. І пішли оба
на поле. **12** І сказав Йоанатан до
Давида: Господь Бог Ізраїля знає,
що випробую мого батька, якщо
не твердим стане завтра або до
третього дня. І ось добро буде
для тебе Давиде, і не буду поси-
лати до тебе у поле. І сповіщу це
до вух твоїх. **13** Це ж хай вчинить
Бог Йоанатанові, це хай додасть.
І якщо ж забажає мій батько зро-
бити тобі зло, то і це відкрию
твоєму вухові. І пошлю тебе, і
підеш в мирі, і буде Господь з
тобою, так як був з моїм батьком.
14 І якщо іще живим буду я, вчи-
ниш зі мною господнє милосер-
дя. І якщо смертю помру, **15** не
забереш твого милосердя від мо-
го дому навіки. І якщо й забере
Господь ворогів Давида, кожного
з лиця землі, **16** хай знайдуть ім'я
Йоанатана в домі Давида. І зро-
бив Йоанатан завіт з домом Дави-
да, кажучи: І вишукає Господь
ворогів Давида. **17** *І додав Йоа- црс2. 21
натан клястися Давидові, бо по-
любив душу, яка його полюбила.
18 І сказав Йоанатан до нього:
Завтра є новий місяць, і згадають
тебе, бо порожнім буде твоє кріс-
ло. **19** Ти ж забаришся на три дні.
І останешся на твоїм місці, де
сховаєшся в дні діла. І сядеш при
тому орґаві. **20** І я третього дня
вийду стріляти стріли, і вистрілю
до амангарія (=мета єв.). **21** І піс-
ля цього пошлю слугу, кажучи:

Іди і знайди мені стрілу. І якщо скажу слузі: Стріла є близько до тебе і тут візьми її, – і ти ходи до мене, розумітимеш, що мир тобі і немає тобі лукавства, живе Господь. **22** Якщо ж так скажу слузі: Подалі від тебе стріла і після тих, – то іди, бо тебе послав Господь. **23** І слова, які я сказав і ти, – ось Господь є свідок між тобою і мною навіки. **24** І сховався Давид на полі, і прийшов новий місяць. І прийшов цар до столу їсти. **25** І сів цар на своїм кріслі, так як і завжди, на кріслі при стіні; і випередив Йоанатана, і сів Авеннир з боку Саула, і порожнім було місце Давида. **26** І Саул не сказав нічого в тому дні, бо подумав в собі, що задля цього з нами не сів, тому що є нечистим і тому що не очистився. **27** І сталося на другий день місяця, в 2-й день також порожнім було місце Давида, і сказав Саул до Йоанатана, свого сина: Що це не прийшов син Єссея до столу ані вчора, ані сьогодні? **28** І відповів Йаонатан до Саула: Давид попросився у мене піти до Вифлеєму, свого міста, **29** і сказав: Відпусти мене сьогодні до Вифлеєму, бо в місті є жертва нашого племені, бо мені заповіли мої брати. І тепер, як знайшов я ласку в твоїх очах, піду сьогодні і побачу моїх братів. Задля цього він не прийшов до царського столу. **30** І дуже розгнівався Саул гнівом на Йоанатана, і сказав йому: Сине матерів вповні заслаблих, бо хіба не знаю, що ти є спільником сина Єссея на твій сором і на сором відкриття твоєї матері! **31** Бо в усі дні, що жити буде на землі окаянний син Єссея, не закріпишся ти ні твоє царство. Отже, тепер пославши, приведи до мене, бо цей є сином смерті. **32** І відповів Йоанатан Саулові, своєму батькові, і сказав: За що вмирає, що вчинив? **33** І Саул зброю схопив на Йоанатана, щоб його убити, і зрозумів Йоанатан, що вже сповнилася злоба його батька, щоб убити Давида. **34** І від трапези відскочив Йоанатан в гніві, будучи розлюченим, і не їв хліба в другому дні місяця, тому що жалоба по Давиді. Бо над ним завершив злобу його батько. **35** І сталося вранці, і вийшов Йоанатан у поле, так як заповів на свідчення Давидові, і з ним малий слуга. **36** І сказав слузі: І біжи, і знайди мені стріли, якими я стріляю. І слуга побіг, щоб принести її, і він вистрілив стрілою за ним. **37** І прийшов слуга до місця стріли, де вистрілив Йоанатан, і закричав Йоанатан вслід

ты) иди (къ мнѣ буди разумѣваѧ) ꙗко миръ
тебѣ, и нѣсть (ти лукавно)[50], живъ г҃ь. Аще
(же) тако реку юноши (подалеи)[51] стрела ѿ те-
бѐ, и по тѣхъ (то), иди ꙗко посла тѧ г҃ь, и
(г҃лы)[52] (ꙗже азъ г҃лахъ)[53] и ты, се г҃ь свѣдѣ-
тель (есть) межи (тобою и мною)[54] до вѣка. И
(скрыся)[55] д҃вдъ на селѣ. и (прїиде)[56] новомѣсѧ-
чїе. и (прїиде)[57] ц҃рь на трапезу ꙗсти. И сѣде
ц҃рь на сѣдалищи своемъ ꙗкоже и (пр҃но)[58], на
сѣдалищи при стѣнѣ. и прежде вари (Иоанада-
на)[59]. и сѣде (Авениръ)[60] ѿ възглавница саоула.
и празно бысть мѣсто д҃вдво. И не г҃ла саоулъ
ничтоже в (тои д҃нь)[61]. (помысли бо в себѣ)[62]
(ꙗко сего ради с нами не сѧде понеже)[63] не-
чистъ есть (и) занѐ не очистися. И бысть на-
оутрїѧ м҃ца, в д҃нь, в҃, (такожде)[64] празно
бысть мѣсто д҃вдво, и рече саоулъ къ (Иоана-
дану)[65] с҃ну своему. что се не прїиде с҃нъ Иессе-
овъ (ни)[66] вчера (ни)[67] д҃не на трапезу. И (рече)[68]
(Иоанаданъ)[69] къ саоулу (-)[70], просися (оу менѐ
д҃вдъ)[71] (-)[72] въ (видлеомъ)[73] градъ свои ити.
И рече пусти мѧ (н҃нѣ въ видлеѡ) ꙗко жрътва
колѣна нашего въ градѣ (есть). (-)[74] заповѣда-
ша (бо) ми братїѧ моѧ. и н҃нѣ обрѣтохъ ли
бл҃гть пре(д) очима твоима да иду (н҃нѣ), и оуз-
рю братїю мою. сего ради не прїиде на трапезу
ц҃реву. И разгнѣвася гнѣвомъ саоулъ на (Иоана-
дана)[75] ѕѣло. и ре(ч) ему с҃не м҃трїи само ослабле-
ныхъ. не вѣдѣ ли бо ꙗко причастникъ (с҃ну
Иессеову еси)[76]. въ срамоту твою, и въ бесту-
дїе ѿкровенїѧ м҃три твоеѧ. Ꙗко въ всѧ д҃ни
(окаянныи), (с҃нъ Иессеовъ еже)[77] жити имать на
земли. не (оукрѣпишися ты ни)[78] ц҃рство твое.
н҃нѣ убо пославъ поими (къ мнѣ)[79], ꙗко с҃нъ
смр҃ти (есть) сеи. и ѿвѣща (Иоанаданъ)[80] саоу-
лу [ѿц҃у своему, и ре(ч)][81] за что оумираетъ что
сътвори. и взѧтъ саоулъ оружїе на (Иоанада-
на)[82] да (и оумрътвитъ)[83], и разумѣ (Иоана-
данъ)[84], ꙗко (оуже) съврьшися ѕлоба (-)[85] ѿц҃а
его, да оумрътвитъ д҃вда. И въскочи (Иоана-
данъ)[86] (съ гнѣвомъ гнѣвашася ѿ трапезы)[87].
и не ꙗсть (хлѣба въ (д҃нь) вторыи м҃ца)[88], ꙗко
жалоба по д҃вдѣ. ꙗко съврьши (ѕлобу) о немъ
ѿц҃ъ его. И бысть заоутра. і изыиде (Иоана-
данъ)[89] на село, ꙗже заповѣда о свѣдѣнїи
д҃вдвѣ. и отрокъ малъ с нимъ. И рече отроко-
ви, (и) течи (и) обрѧщи ми стрелы ꙗже азъ
стрѣлѧю. и отрокъ тече, (принести ю,) и
онъ стрели стрелою, (за него)[90]. и прїиде от-
рокъ до мѣста стрелы идѣже стрелилъ (Иоана-
данъ)[91]. и възопи (Иоанаданъ)[92] въ слѣдъ от-
рока (своего). (і) и рече тамо стрела ѿ тебѐ (-)[93].

И҆ (па́ки) въ̾зопѝ (і҆ѡ҆̂анада́нъ)[94] въ слѣ́дъ ѻ҆́тро-
ка своѐго. (и҆ рече)[95] (потщи́ся скоро)[96] и҆ не за-
медлѝ. и҆ съ̾бра̀ ѻ҆́трокъ (і҆ѡ҆̂анада́нꙋ)[97] стрѣ́лы,
[и҆ принесѐ][98] (ꙗ҆̀) къ господи́нꙋ своѐмꙋ· И҆ ѻ҆́трокъ
не свѣ́дꙗ́ше ничто́же. ра́звѣ (і҆ѡ҆̂анада́нъ)[99] и҆
дв҃дъ, свѣ́дꙗ́ше гл҃ы· И҆ [ѿда̀ (і҆ѡ҆̂анада҃н)[100]][101] ѻ҆-
рꙋ́жїе своѐ ѻ҆́трокꙋ своѐмꙋ. и҆ ре҃ ѻ҆́трокꙋ ѐи, и҆дѝ
(и҆) ѿнесѝ во́ гра҃· (-)[102] Ꙗ҆́коже и҆́де ѻ҆́трокъ, и҆
дв҃дъ въ̾ста̀ ѿ ѐрга́ва. и҆ па҃ на́ (землю)[103] по-
клони́ся ѐмꙋ три́жды. и҆ ѻ҆блобыза́стася ко́ждо
(-)[104]. и҆ пла́кася ко́ждо по и҆́скренемъ ѐи, до
сконча́нїꙗ вели́ка· И҆ рече (і҆ѡ҆̂анада́нъ)[105] [дв҃-
дꙋ][106], и҆дѝ с ми́ромъ. (-)[107] ꙗ҆́коже клѧ́ховѣ́сѧ
мы̂ ѻ҆́ба и҆́менемъ гн҃имъ гл҃юще. г҃ь ѐсть свѣ-
дѣ́тель междꙋ мно́ю и҆ тобо́ю, и҆ междꙋ сѣ́ме-
немъ (твои́мъ и҆ междꙋ сѣ́менемъ мои́мъ)[108] до́
вѣ́ка· И҆ (въ̾ста́въ)[109] дв҃дъ и҆ ѿи́де, (-)[110] (і҆ѡ҆̂а-
нада́нъ)[111] внї́иде во́ гра҃·

Гл҃а, к҃а·

И (прї́иде)[1] дв҃дъ въ (цр҃ковь)[2] къ а҆вимеле́хꙋ
і҆ере́ю. і҆ (и҆зы́иде)[3] а҆вимеле́хъ въ срѣтéнїе
ѐмꙋ. и҆ речѐ ѐмꙋ что̀ се ты̀ ѐді́нъ (ѐси), и҆
(нѣ́сть) никого́ с тобо́ю· И҆ речѐ дв҃дъ
і҆ере́ѡви цр҃ь заповѣ́да ми̂ гл҃ъ дне́сь, и҆ рече къ
мн҃ѣ, никто́же да не разꙋмѣ́етъ гл҃а ѐгоже а҆зъ
ради пꙋща́ю тѧ̂. и҆ ѡ҆̂ не́мже а҆зъ [заповѣ́даю][4]
ти и҆ ѻ҆́троки ѡ҆̂ста́вихъ. на мѣ́сте гл҃емемъ
(ѐмъмо́нимъ)[5]· И҆ нн҃ѣ (ѐ́сть)[6] л҃и (гдѣ̂ оу҆̂ тебѐ)[7],
е҃ хлѣ́бъ да́ждь (ми̂)[8] ѐли́ко и҆́маши· И҆ ѿвѣща̀
і҆ере́и дв҃дви и҆ ре҃ нѣ́сть хлѣ́бы про́сты (оу҆̂ ме-
нѐ)[9]. н҆о (сꙋть хлѣ́би (оу҆̂ менѐ) сщ҃енни)[10]. (храни́-
ми тѣ́мъ, и҆́же)[11] чи́сти (-)[12] сꙋть ѿ (же҃н)[13] и҆
(тїи) ꙗ҆́дꙗтъ (ꙗ҆̀)· И҆ ѿвѣща̀ дв҃дъ і҆ере́ѡви (-)[14]
речѐ (-)[15]. (и҆ мы̂)[16] (ѐсмы чи́сти ѿ же́нъ)[17].
(ѿ)[18] тре́тїѧ́го дн҃е, (и҆ до дн҃е), ѿне́лѣже (и҆зы-
идо́хомъ)[19] на пꙋ́ть. (и҆ сꙋ́ть)[20] (ѻ҆́троцы вс҃и)[21]
мѳ҃а ві
мр҃ к в
лѹ҃ ѕ
чи́сти, *и҆ (пꙋ́ть се́и)[22] (ѐсть) чи́стъ. зане ѡ҆̂с-
тꙗ́тсѧ дне́сь сосꙋдъ ради мои́хъ· И҆ да́сть
ѐмꙋ (і҆ере́и а҆вимеле́хъ)[23] хлѣ́бы пре҃ложе́ныѧ, ꙗ҆́ко
не бѣ̂ тꙋ̂ (и҆́ного) хлѣба (тїи ѐо бѣхꙋ ѐді́ни
хлѣби принéсени)[24] и҆́хже взѧ́ша пре҃ лицéмъ
гн҃имъ. (и҆ то́и да́сть ꙗ҆̀ ѐмꙋ в то́и дн҃ь)[25]· И҆
(бѣ̂ тꙋ̂)[26] ѐді́нъ ѻ҆́трокъ саоу́ловъ въ дн҃ь ѻ҆́нъ,
держа́и ю҆́ное ста́до пре҃ гм҃ъ. і҆ и́мѧ ѐмꙋ (и҆до-
и́къ)[27] сѷринъ. (старѣ́йшина ѿ па́стырь саоу́ло-
выхъ. и҆ се́и) пасѧ̀ ѧ҆́сли̇ саоу́ловы· И҆ рече дв҃дъ
къ а҆вимеле́хꙋ. ви́ждь а҆́ще ѐсть здѣ (оу тебѐ)[28]
копї́ѐ (и҆ щи́тъ)[29] ꙗ҆́ко (копїꙗ̀)[30] моѐго (ни)[31]
ѻ҆рꙋ́жїꙗ (моѐго) не взѧ́хъ (съ собо́ю)[32]. ꙗ҆́ко (цр҃во
повеле́нїе напра́сно ми̂ бѣ)[33]· И҆ рече і҆ере́и. се (ко-
пїе)[34] (голиꙗ҆́да)[35] и҆ноплеме́нника ѐгоже ты̂ оу҆бѝ

за своїм слугою, і сказав: Там
стріла від тебе. **38** І знову закричав
Йонатан вслід за своїм слугою, і
сказав: Поспішись, швидко, і не
барися. І зібрав слуга Йоанатана
стріли, і приніс їх до свого пана. **39**
І слуга не знав нічого, за винятком
Йоанатана і Давида, він знав слово.
40 І віддав Йоанатан свою зброю
своєму слузі, і сказав своєму слузі:
Іди і віднеси до міста. **41** Як слуга
пішов, і Давид встав з ергава, і
впавши на землю, поклонився йому
тричі. І поцілувалися, кожний, і за-
плакав кожний за своїм ближнім до
великого кінця. **42** І сказав Йоа-
натан Давидові: Іди з миром. Так як
ми оба поклялися господнім іме-
нем, кажучи: Господь є свідком
між мною і тобою, і між твоїм на-
сінням і між моїм насінням довіку.
21,1 І вставши Давид, і пішов, Йоа-
натан ввійшов до міста.

Глава 21

2 І прийшов Давид до церкви, до
Авімелеха, священика. І вийшов А-
вімелех йому назустріч, і сказав йо-
му: Що це ти є сам, і немає з тобою
нікого? **3** І сказав Давид священи-
кові: Цар сьогодні заповів мені сло-
во, і сказав до мене: Хай ніхто не
довідається про справу, задля якої я
тебе посилаю і про яку я тобі запо-
відаю. І залишив слуг я на місці,
що зветься Еммоїм. **4** І тепер чи є
десь у тебе 5-ть хлібів? Дай мені,
скільки маєш. **5** І відповів священ-
ник Давидові, і сказав: Немає у ме-
не звичайних хлібів, але є у мене
священні хліби, бережені для тих,
що є чисті від жінок, і ті їх їсти-
муть. **6** І Давид відповів священи-
кові, сказав: І ми є чисті від жінок
від третього дня і до сьогодні, від-
коли ми вийшли в дорогу. І всі
слуги є чисті, *і ця дорога є чиста, мат. 12 мар. 2 лук. 6
тому що освятяться сьогодні задля
моєї зброї. **7** І дав йому Авімелех,
священик, хліби предложення, бо
не було там іншого хліба, бо ті бу-
ли одинокі хліби принесені, яких
взяли з-перед господнього лиця. І
той дав їх йому в тому дні. **8** І був
там в тому дні один зі слуг Саула,
що був над молодим стадом перед
Господом, і ім’я його Ідоїк-Сирі-
єць, старший над пастухами Саула.
9 І цей пас ослів Саула. І сказав
Давид до Авімелеха: Поглянь чи є
тут у тебе спис, чи щит, бо *ані* мого
списа, ані моєї зброї я не взяв з со-
бою, бо царський наказ для мене
був несподіваним. **10** І сказав свя-
щеник: Ось спис Ґоліята, чужинця,
якого ти забив в долині, і він стоїть

завинений в одежі за святою трапезою. І його візьми, якщо тобі на потребу, бо тут немає іншого, за винятком цього. І сказав Давид: Коли немає іншого, то дай мені його. **11** І дав йому його. І вставши, Давид в тому дні втік з-перед лиця Саула. І пішов Давид до Аккуса, царя Ґета. **12** І сказали слуги Аккуса до нього: Чи не є цей Давид, що був царем у своїй землі? І чи не цьому вийшли назустріч жінки радіючи, кажучи: Побив Саул в своїх тисячах, а Давид в своїх десятках тисяч? **13** І Давид поклав цей голос у своїм серці і дуже перелякався Аккуса, царя Ґета. **14** І його лице змінилося перед ним з переляку, і він перемінив *його* в тому дні! І він бив по брамах міста наче у бубон, і тряс своїми руками, і впадав при дверях міста, і його слина текла по його бороді. **15** І сказав Аккус до своїх слуг: Ось ви побачили чоловіка бідного на розум! Навіщо і ввели ви до мене? **16** Чи тому що я не мав такого чоловіка, задля того ви його ввели, щоб біснувався переді мною? Якщо так, хай не входить до мого дому. І Давид відійшов звідти, і спасся.

на оудолїи (-)[36], и҆ то̀ (в ри́зꙋ ѡ҆би́тое)[37] (стоитъ за стою трапе́зою). (и҆ то вьзмѝ а҆́ще ти є҆сть на потре́бꙋ)[38], нѣсть бо и҆ного (здѣ кромѣ сего̀)[39]. и҆ ре҃ дв҃дъ ꙗ҆́ко нѣсть (и҆́но ѡ҆ба́че)[40] да́ждь мѝ є҆̀. и҆ да́сть (є҆мꙋ є҆̀)[41]· И҆ (въста́въ)[42] дв҃дъ (-)[43] (в то́и дн҃ь, бѣжа̀)[44] ѿ лица̀ саоу́лова. и҆ прїиде дв҃дъ къ а҆кхꙋсꙋ црю ге́дскꙋ, и҆ рѣша ѻ҆́троцы а҆кхꙋсови к немꙋ нѣсть ли се́и дв҃дъ (бы́вꙑи) цр҃ь въ (свое́и) землѝ, (и҆) не семꙋ а҆ли и҆зыидо́ша проти́вꙋ же́ны ликꙋ́юще гл҃ѧ. побѣдѝ саоу҃ со тꙑ́сѧщами свои́ми. (а҆)[45] дв҃дъ съ тма́ми свои́ми, и҆ положѝ дв҃дъ (гласъ сїи)[46] на ср҃цы свое҃ и҆ оу҆боꙗ́сѧ ѕѣло, (-)[47] а҆кхꙋса црѧ ге́дъска· І҆ и҆змѣни́сѧ лицѐ є҆мꙋ пред ни҃ (ѿ оу҆́жасти). и҆ претвори́сѧ въ дн҃ь то́и. и҆ бїꙗ́ше оу҆ вра́та гра́дꙋ (ꙗ҆́ко въ тимпа́нъ), и҆ треса́ше рꙋка́ми свои́ми, и҆ падѐ оу҆ вра́тъ (гра́дꙋ)[48]. и҆ сли́ны є҆го теча́ше по бра́дѣ є҆го· И҆ речѐ а҆кхꙋсъ къ ѻ҆́трокомъ свои̑мъ с҆е видѣсте мꙋжа скꙋдна ра́зꙋмом почто (и҆̀ въведо́сте)[49] къ мнѣ. є҆гда не и҆мѣхъ ли (а҆зъ тако́го мꙋ́жа)[50] того ли ради въведо́сте и҆̀, да бѣснꙋ́етсѧ предо мно́ю, (а҆́ще та́ко)[51] да не вхо́дитъ въ до́мъ [мои][52] и҆ ѿи́де (дв҃дъ ѿтꙋдꙋ)[53] и҆ сп҃сесѧ·

Глава 22

1 І прийшов він до Ядаламської печери, і його брати, і дім його батька, почувши, прийшли туди до нього. **2** І зібралися до нього всі, що були в бідах, і всі, що в нещасті, і всі, що в скруті, і він був над ними володарем. І було з ним яких чотириста мужів. **3** І відійшов Давид звідти до Маситата моавітського. І сказав Давид до царя моавського: Хай буде мій батько і моя мати тут, у тебе, доки *не* побачу, що вчинить мені Бог. **4** І він ублагав моавського царя, і вони жили у нього в усі дні, коли Давид був у тому володінні. **5** І сказав пророк Ґад до Давида: Не сиди в цьому володінні, вставши, іди до володіння Юди. І Давид пішов, і прийшов, і сів в місті Сирих. **6** І почув Саул, що з'явився Давид і мужі, що з ним, і Саул сидів в горі, на башті в Рамі, і спис в його руках, і всі його слуги окружали його. **7** І сказав Саул до своїх слуг, що стояли перед ним: Послухайте сьогодні, сини Веніямина, чи поправді всім вам дасть син Єссея поля і виноградники і поставить всіх вас сотниками і тисячниками? **8** Бо всі ви змовилися проти мене, і ніхто з вас не розповідає мені про нього нічого. Мій син поклав завіт з сином Єссея, і немає з вас ні одного, що

Гл҃а, кв҃·

И (прїиде)[1] в пеще́рꙋ (и҆а҆дала́мъскꙋ)[2], и҆ (слы́шавше)[3] бра́тїѧ є҆го и҆ до́мъ ѿц҃а є҆го, (-)[4] (прїидо́ша)[5] к немꙋ та́мо· И҆ събра́шасѧ к немꙋ (вси сꙋщи въ бѣда́х)[6]. и҆ (вси)[7] и҆же въ ѕлѣ, и҆ (вси)[8] и҆же (в печа́лѣ)[9], и҆ бѣ и҆ми ѻ҆бладаѧи и҆ бѧше с ни́мъ ꙗ҆́ко, у҃, мꙋжъ· И҆ ѿи́де дв҃дъ ѿтꙋдꙋ в (масида́дъ)[10] моа҆ви́тскїи. и҆ рече (дв҃дъ) къ црю моа҆ви́тскꙋ. да бꙋдетъ (мои ѿц҃ъ)[11], и҆ ма́ти моѧ оу҆ тебе (здѣ), до́ндеже (ви́жꙋ)[12] что сътвори́тъ мнѣ бг҃ъ· И҆ оу҆моли́сѧ (-)[13] црю моа҆ви́скꙋ, и҆ пребыва́хꙋ оу҆ него̀ по всѧ дн҃и сꙋщи дв҃дꙋ въ ѻ҆́бласти (то́и)· И҆ рече га́дъ прр҃къ къ дв҃дꙋ. не сѣдѝ въ ѻ҆́бласти (се́и), (повста́въ и҆дѝ)[14] въ (ѻ҆́бласть)[15] і҆оу́динꙋ і҆ и́де дв҃дъ. и҆ (приш҃е)[16] и҆ сѣде въ́ градѣ (сири́хъ)[17]. И҆ слы́ша саоу́лъ. ꙗ҆́ко ꙗ҆ви́сѧ дв҃дъ и мꙋжи и҆же с нимъ, и҆ саоу́лъ сѣдѧ́ше на хо́лмѣ на (столѣ)[18] в ра́мѣ, и҆ копїѐ в рꙋкꙋ є҆го, и҆ вси ѻ҆́троцы є҆го пр҃естоꙗ́хꙋ є҆мꙋ· И҆ ре҃ саоу́лъ къ ѻ҆́трокомъ свои̑мъ пр҃естоꙗ́щимъ є҆мꙋ (-)[19] слы́шите (нн҃ѣ)[20] сн҃ве венїа҆ми́новы а҆́ще въ и҆́стиннꙋ вс҃ѣ ва́мъ. да́сть сн҃ъ і҆е҆ссе́ѡвъ. се́ла и҆ виногра́ды, и҆ (поста́витъ вы всѝ)[21] со́тники, и҆ тꙑ́сꙋщники· Ꙗ҆́ко (вси съгласи́стесѧ)[22] на́ мѧ и҆ (никто́же васъ не повѣ́да́етъ ми ѻ҆ немъ ничто́же)[23] положѝ завѣтъ сн҃ъ мои съ сн҃омъ і҆е҆ссе́-

ѡбымъ, и нѣсть (ѿ васъ (ни єдинъ) болѧ со мною)[24] и възвѣсти въ ѹши мои. ꙗко въздвиже снъ мои раба моего на мѧ врага до (днешнѧго дне)[25]. И (ѿвѣща)[26] доикъ сѵринъ (пасыи)[27] мъски саоулѧ (и стоꙗше в то времѧ со рабы саоуловы), и рече видѣхъ сна їессеова пришедша въ (црковь)[28] къ авимелехꙋ снꙋ ахитовꙋ їерею. И въпроша и ба ради, и брашно вдасть емꙋ, и (копїе)[29] голїꙗдово иноплеменника вдасть емꙋ, и посла црь призвати авимелеха сна ахитова, и всѧ сны ѡца его, їерѣѧ (ѿ)[30] номвы. и прїидоша вси къ црю. И рече саоулъ. послꙋшаи ѹбо снꙋ ахитовъ. и рече се азъ гли гне. И рече емꙋ (паки) саоулъ что помысли на мѧ ты и снъ їессеовъ, ꙗко вда емꙋ хлѣбъ и (копїе)[31]. и въпросилъ еси ба ради его. положити его на мѧ врага до (днешнѧго дне)[32]. и (рече)[33] [авимелехъ][34] црю (-)[35], то кто (есть) въ всѣхъ рабехъ твоихъ (вѣренъ ꙗкоже двдъ)[36] и зѧть царевъ. и кнзь всѣмъ заповедемъ твоимъ, и славенъ в домꙋ твоемъ. Или (мниши) днесь наченша мѧ молитисѧ о нем къ бꙋ, ни ѹбо да не възложиши црю на раба своего (словесъ сихъ)[37]. и на весь домъ ѡца моего ꙗко не вѣде рабъ твои (сего)[38] словесе (ни) мала ни велика, и рече црь саоулъ смртїю да ѹмреши авимелехъ ты, и весь домъ ѡца твоего. И рече црь рыщꙋщїи пред ним. (и) предстоѧщїи пред ним приведите і избїите ієрѣѧ гнѧ. ꙗко рꙋка их съ двдом и ксемꙋ (разꙋмѣвше)[39] ꙗко бѣжитъ (двдъ)[40]. и не възвѣстиша въ ѹшїю мою, и не хотѧхꙋ ѡтроцы цревы възложити рꙋкъ своихъ насопротиви ієреѡмъ (бжїимъ)[41]. И рече црь доикови възвратисѧ ты и сращи ієрѣѧ. и ѡбратисѧ доикъ сѵринъ, и ѹби ієрѣѧ гнѧ в (тои днь)[42], (п)[43], и е мꙋж. (и) всѧ носѧщаѧ ефꙋдъ. и нѡватъ градъ ієренскїи, погꙋби ѹсты орꙋжїѧ. ѿ мꙋжеска полꙋ (и) до женьска, ѿ отрокъ (и) до ссꙋщих и телѧтъ, и ѡселъ и ѡвчатъ. И гонзе (єдинъ снъ)[44] авимелеховъ, сна ахитова, (-)[45] имѧ емꙋ авиадаръ и бѣжа въ слѣд двда. И възвѣсти авїадаръ двдꙋ, ꙗко ѹби саоулъ всѧ ієрѣѧ гнѧ. И рече двдъ къ авиадарꙋ. видѣхъ въ днь тои, ꙗко (тамо бѣ) доикъ сѵринъ. ꙗко възвѣщаѧ (възвѣсти)[46] саоулови. азъ есмь виненъ о дшахъ домꙋ ѡца твоего. Сѣди (здѣ) со мною не боисѧ. ꙗко идѣже аще ищꙋ дши своеи мѣста. възыщꙋ и дши твоеи. ꙗко съхранен бꙋдеши (днес)[47] со мною.

вболіває зі мною, і сповістив до моїх вух, що мій син підняв над мене мого раба, ворога до цього дня. **9** І відповів Доїк-Сирієць, що пас осли Саула, і стояв у тому часі з рабами Саула, і сказав: Я побачив сина Єссея, що прийшов до церкви до священика Авімелеха, сина Ахітова. **10** І він запитав про нього Бога, і дав йому поживу, і дав йому спис чужинця Ґоліята. **11** І цар послав покликати Авімелеха, сина Ахітова, і всіх синів його батька, священиків з Номви. І прийшли всі до царя. **12** І сказав Саул: Послухай отож, сине Ахітова. І сказав: Ось я, говори, пане. **13** І сказав йому знову Саул: Що проти мене задумав ти і син Єссея, що дав ти йому хліб і спис, і запитав за нього Бога, щоб наставити його наді мною ворогом до цього дня? **14** І відповів Авімелех цареві: Та хто між усіма твоїми слугами є такий вірний, як Давид, і зять царя, і князь всіх твоїх приказів, і славний в твоєму домі? **15** Чи думаєш, що я сьогодні почав за нього молитися до Бога? Ні, отже! Не покладай, царю, ці слова проти свого раба і проти всього дому мого батька, бо не твій раб знав цього слова, ні малого ні великого. **16** І сказав цар Саул: Смертю помреш, Авімелеху, ти і ввесь дім твого батька. **17** І сказав цар озброєним, що перед ним, і тим, що стоять перед ним: Приведіть і вигубіть господніх священиків, бо їхня рука з Давидом і до того, зрозумівши, що Давид втікає, й не сповістили до моїх вух. І слуги царя не хотіли накласти своїх рук на господніх священиків. **18** І сказав цар Доїкові: Повернися ти і піди назустріч священикам. І повернувся Доик-Сирієць і забив господніх священиків у тому дні – 80 і 5 мужів, і всіх, що носять ефуд. **19** І Номват, місто священиків, він вигубив лезом меча, від чоловічого роду і до жіночого, від дітей і до немовлят, і телят, і ослів, і овець. **20** І спасся один син Авімелеха, сина Ахітова, його ім'я Авіятар, і втік вслід за Давидом. **21** І сповістив Авіятар Давидові, що Саул забив всіх господніх священиків. **22** І сказав Давид до Авіятара: Знав я в тому дні, що там був Доик-Сирієць, що, сповіщаючи, сповістив Саулові. Я є винний за душі дому твого батька. **23** Сиди тут зі мною, не бійся, бо де лиш шукаю місце своїй душі, пошукаю і твоїй душі, щоб ти сьогодні був збережений зі мною.

Глава 23

1 І сповіщено Давидові, кажучи: Ось чужинці обсіли Кеїл, і вони грабують полонене і топчуть плоди. **2** І запитав Давид Господа, кажучи: Чи, пішовши, вигублю цих чужинців? Сказав Господь: Іди і поб'єш цих чужинців і спасеш Кеїлу. **3** І сказали мужі Давида до нього: Ось ми боїмося тут, в Юдеї, як буде, коли підемо до Кеїли, ввійдемо в живіт чужинців? **4** І Давид додав ще питати Господа, і Господь йому відповів, і сказав: Встань і піди до Кеїли, бо я нині видаю чужинців в твої руки. **5** І пішов Давид і його мужі з ним до Кеїли, і воювали з чужинцями, і чужинці втекли від лиця Давида; і він забрав їхню скотину, і побив їх великою карою, і Давид спас тих, що жили в Кеїлі. **6** І сталося, коли втікав Авіятар, син Авімелеха, до Давида, і пішов і він з Давидом до Кеїли маючи ефуд у своїй руці. **7** І сповіщено Саулові, що Давид прийшов до Кеїли. І сказав Саул, що: Його Бог видав в мої руки, бо замкнувся, ввійшовши до міста з брамами і засувами. **8** І заповів Саул всьому народові зійти на війну до Кеїли, щоб схопити Давида і його мужів. **9** І це пізнав Давид, що Саул задумав на нього зло, і сказав Давид до Авіятара, священика: Принеси господній ефуд. **10** І сказав Давид: Господи Боже Ізраїля, слухаючи, почув твій раб, що Саул намагається прийти до Кеїли знищити через мене місто. **11** Чи видадуть мене ті, що живуть в Кеїлі до рук Саула? І тепер чи зійде Саул, так як почув твій раб, Господи Боже Ізраїля? Сповісти твоєму рабові. І сказав Господь: Видадуть тебе. **13** І вставши Давид і його мужі з ним, яких 600, вийшли з Кеїли, і ішли, куди бажали. І сповістили Саулові, що Давид спасся з Кеїли, і спинився ще, і не пішов. **14** І сів Давид в пустині в Масермі, в ущелинах, і сів в пустині в горі Зифор, в темній горі, в захмареній землі; і Саул шукав його в усі дні, і Господь не видав його в руки Саула. **15** І побачив Давид, що Саул виходить його шукати, і Давид був в захмареній горі, в оновленні Зифа. **16** І встав Йоанатан, син Саула, і пішов до Давида, до оновлення; і він підняв свої руки до Бога, **17** і сказав до нього: Не бійся, бо не знайде тебе рука мого батька Саула, і ти будеш царювати в Ізраїлі, і я буду по тобі другим. І мій батько Саул так знає. **18** І оба поклали

Гл҃а, к҃г.

И възвѣстиша д҃вду гл҃юще се иноплеменницы облегоша кеиль, и (-)[1] расхитают плѣнь. (и) попирают плоды. И въпроси д҃вдъ г҃а гл҃а, аще (ши҃е)[2] избию иноплеменникы сия, (-)[3] рече г҃ь иди и побѣдиши иноплеменники сия, и сп҃сеши кеиль. И рѣша мужи д҃вдви к нему, се мы здѣ въ іудеи боимся, (-)[4] како буде аще идемъ въ кеиль въ чревеса иноплеменникомъ внидемъ. И приложи (еще д҃вдъ въпросити)[5] г҃а. и ѿвѣща ему г҃ь и рече (-)[6]. въстани и сниди в кеиль, яко азъ (н҃нѣ) предаю иноплеменники в руцѣ твои. І иде д҃вдъ и мужи (его)[7] с нимъ в кеиль. и брашася съ иноплеменники. и бѣжаша (иноплеменницы) ѿ лица (д҃вва) и поятъ скоты ихъ, и порази и язвою великою, и сп҃се д҃вдъ живущая въ кеилѣ. И бысть егда бѣжа авиадаръ с҃нъ авимелеховъ къ д҃вду. и (сниде и сеи с нимъ в кеилу)[8] имыи ефудъ в руцѣ своеи. И възвѣстися саулу, яко прииде д҃въ в кеилу. и рече саулъ, (яко) преда и б҃ъ в руцѣ мои, яко затворися вши҃е въ градъ враты и веріями. И заповѣда саулъ всѣмъ людемъ на брань снити в кеилу яти д҃вда и мужи его. И увѣсть (се) д҃вдъ яко (ѕлѣ умысли о немъ саулъ)[9], и рече д҃вдъ къ авиадару жрьцу, принеси ефудъ г҃нь. И рече д҃вдъ г҃и б҃е і҃илевъ, слыша услышалъ есть рабъ твои. яко ищетъ сау҃ прийти на кеилу, растлити града мене ради. (Предадутъ ли мене живущіи в кеилѣ в руцѣ саулови)[10]. и н҃нѣ аще снидетъ саулъ якоже слышалъ есть рабъ твои, г҃и б҃же і҃илевъ възвѣсти рабу си. и рече г҃ь предадятъ тя. И (въставъ)[11] д҃вдъ и мужи (его)[12] с нимъ яко, (х҃)[13], изыдоша ис кеилы. і идяху аможе хотяху, и (възвѣстиша саулу)[14] яко сп҃сеся д҃вдъ ис кеилы. и уставися (еще и не изыиде)[15]. И сѣде д҃въ въ пустыни в (масермѣ)[16] въ узинѣ и сѣде въ пустыни въ горѣ (зифорѣ)[17] [в горѣ темнѣ въ земли мглѣнѣ][18]. і искаше его саулъ въ вся д҃ни, и не предасть его (б҃ъ)[19] в руцѣ (саули)[20]. И видѣ д҃вдъ яко исходитъ саулъ искати (его)[21], и (бяше) д҃вдъ въ (зе҃ли)[22] мглѣнѣ. (и)[23] обновленіе зидовѣ. И въста (иоанаданъ)[24] с҃нъ сауловъ і иде къ д҃вду въ обновленіе. и (въздвиже)[25] руцѣ свои къ (б҃у)[26]. И рече к нему не бойся яко не имать обрѣсти тебе рука (ѿц҃а моего саула)[27]. и ты имаши ц҃рствовати въ і҃ли. и азъ буду по тебѣ другіи. и саулъ ѿц҃ъ мои вѣде тако. И положиста оба завѣтъ пре҃ г҃мъ,

и҆ сидѧ́ше дв҃дъ въ ѻ҆бновле́нїи, (-)[28] (і҆ѡ҆а̑надáнъ)[29] вни́де в до́мъ свóй. І҆ и҆зыдо́ша (зидѣ́и)[30] ѿ мглéныѧ (землѧ̀) к саоу́лу (гл҃юще на хо́лмѣ)[31]· вѣ́си ли (ꙗ҆́ко) дв҃дъ крыє́тсѧ в на́съ в (махéрѣ)[32] въ оу҆́зинахъ в но́вѣи, на хо́лмѣ (хела́тъстѣ)[33], ѻ҆деснꙋ́ю (і҆ес̑емо́на)[34]· И҆ нн҃ѣ (є҆ли́ко)[35] по дш҃и црⷭ҇евѣ (є҆сть), (-)[36] да сни́детъ к на́мъ затворéнъ бо є҆сть, (и҆ та́ко мнѝ ꙗ҆́ко в рꙋцѣ ти є҆сть)[37]· И҆ рече (-)[38] саоу́лъ бл҃вени вы̀ гв҃и ꙗ҆́ко поболѣ́сте со мно́ю, и҆дѣ́те (нн҃ѣ)[39] оу҆готóвите (и҆̀), (и҆ ктомꙋ̀)[40] разꙋмѣ́йте мѣ́сто є҆го, и҆дѣ́же є҆сть (ста́нъ)[41] є҆го, (-)[42] та́мо (оу҆бо и҆дѣ́те)[43], є҆да ка́ко слꙋкꙋ́етъ· (Но вы̀)[44] вѣ́дѣте и҆ разоумѣ́йте [ѻ҆ всѣ́хъ мѣ́стѣхъ, и҆дѣ́же сѧ крыє́тъ (-)[45] и҆ възврати́тесѧ къ мнѣ̀, да на гото́во][46] (и҆дꙋ̀)[47] с ва́ми (-)[48] а҆́ще є҆сть (и҆ подъ)[49] землéю (-)[50] и҆зыска́ти и҆́мамъ є҆го, (и҆) въ всѣ́хъ ты́сꙋщахъ і҆оу́динахъ. И҆ (въста́вше зидѣ̀)[51] (ѿ мглéныѧ) (-)[52] и҆дѧ́хꙋ пред саоу́ломъ, (-)[53] дв҃дъ (же) и҆ мꙋ́жи є҆го (бѧ́хꙋ) въ пꙋсты́ни (внꙋтренéи)[54], при вéчерѣ ѻ҆деснꙋ́ю (і҆есемо́на)[55]· І҆ и҆́де саоу́лъ и҆ мꙋ́жи є҆го и҆ска́ти (дв҃да)[56] и҆ възвѣсти́ша (се) дв҃дꙋ, и҆ сни́де в ка́мы и҆́же (бѣ̀) въ пꙋсты́ни (-)[57], и҆ (слы́шавъ)[58] саоу́лъ, и҆ гна̀ въ слѣдъ дв҃да въ пꙋсты́ню (внꙋ́тренюю)[59]· І҆ (и҆дѧ́ше)[60] саоу́лъ и҆ мꙋ́жи є҆го в ча́сть горы̀ тоѧ̀, и҆ бѣ̀ дв҃дъ и҆ мꙋ́жи є҆го (-)[61] кры́ѧсѧ (-)[62] ѿ лица̀ саоу́ла, (-)[63] саоу́л (же) и҆ мꙋ́жи є҆го нападо́ша на дв҃да (-)[64], (и҆ хотѣ́ша) ꙗ҆́ти и҆̀· И҆ (прїи́де а҆́гг҃лъ къ саоу́лꙋ)[65] гл҃ѧ, потщи́сѧ и҆ прїидѝ, ꙗ҆́ко прїидо́ша (в землю (твою) и҆ноплемéнницы)[66]· И҆ възврати́сѧ саоу́лъ, (ꙗ҆́ко ктомꙋ̀) не (гонѝ)[67] дв҃да, і҆ и҆́де на срѣтéнїе и҆ноплемéнникомъ, сего ради наречесѧ мѣ́сто то ка́мы раздѣлный̀, и҆ въста̀ дв҃дъ ѿтꙋдꙋ и҆ сѣ́де въ оу҆́зинахъ (в га́ди)[68].

завіт перед Господом. І сидів Давид в оновленні, *а* Йоанатан ввійшов до свого дому. **19** І вийшли зіфійці з захмареної землі до Саула на версі, кажучи: Чи знаєш, що Давид переховується в нас в Махері, в ущелинах, в Новому, на версі Хелата, по правиці Єсемона? **20** І тепер все є по душі царя, хай зійде до нас. Замкнений бо є він, і так вважай, що є в твоїй руці. **21** І сказав Саул: Благословенні ви Господеві, бо ви уболіваєте за мною. **22** Тепер ідіть приготуйте його і до того пізнайте його місце, де є його обоз, туди, отже, ідіть, щоб часом не ухитрився. **23** Але ви погляньте і пізнайте всі місця, де ховається, і поверніться до мене, щоб пішов я з вами на готове, якщо є; і буду його шукати під землею і в усіх тисячах Юди. **24** І Зіфеї, вставши від захмареної, ішли перед Саулом; Давид же і його мужі були надвечір у внутрішній пустині, по правиці Єсемона. **25** І пішов Саул і його мужі шукати Давида, і сповістили це Давидові, і він зійшов до каменя, що був у пустині. І почув Саул, і гнався вслід за Давидом до внутрішньої пустині. **26** І йшов Саул і його мужі в части тієї гори, і ховався Давид і його мужі від лиця Саула; Саул же і його мужі напали на Давида і намагалися його схопити. **27** І прийшов ангел до Саула, кажучи: Поспішися й іди, бо в твою землю прийшли чужинці. **28** І повернувся Саул так, що більше не гнався за Давидом, і пішов назустріч чужинцям. Задля цього те місце названо Камінь поділу. **24,1** І Давид встав звідти і сів в урвищах в Гади.

Гл҃а, к҃д·

И бы́сть є҆гда̀ възврати́сѧ саоу́лъ въспѧ́тъ ѿ и҆ноплемéнникъ. и҆ възвѣсти́ша є҆мꙋ̀ гл҃юще, се дв҃дъ (бѣ̀) въ пꙋсты́ни (гадстѣи)[1]. и҆ (поѧ҆)[2] (саоу́лъ) съ собо́ю, ҂г҃, мꙋ́жъ, и҆збранны ѿ всего і҆и҃лѧ. і҆ и҆де и҆ска́ти давы́да и҆ мꙋ́жь є҆го въ (мѣ́сто)[3] садéемъ [въ горꙋ̀ є҆лео́ню][4]· И҆ (прїидо́ша)[5] до стадъ пасо́мыхъ пꙋтéмъ. и҆ бѣ̀ тꙋ̀ вертéпъ и҆ саоу́лъ вни́де (да почїетъ тꙋ̀)[6]. (-)[7] дв҃дъ (же) и҆ мꙋ́жи є҆го внꙋтрених вертéпѣхъ сѣдѧ́хꙋ· И҆ рѣ́ша мꙋ́жи дв҃дви к немꙋ̀. се дн҃ь то́й и҆́же рече гь҃ тебѣ̀ преда́ти (врагы̀ твоѧ̀)[8] в рꙋцѣ̀ твоѝ. и҆ сътвори́ши (и҆мъ)[9] ꙗ҆́ко бл҃го пред ѻ҆чи́ма твои́ма· И҆ (въста́въ)[10] дв҃дъ. и҆ ѿѧ́тъ въскрилїе при҆ѻ҆дѣва́ла саоу́лѧ ѻ҆тáи· И҆ бы́сть по си́х и҆

Глава 24

2 І сталося, як Саул повернувся назад від чужинців, і сповістили йому, кажучи, що Давид був у пустині Ґадській. **3** І взяв Саул з собою 3000 вибраних мужів з усього Ізраїля і пішов шукати Давида і його мужів в місто Садеєм, до гори Елеон. **4** І прийшли до стад, що паслися при дорозі. І була там печера, і Саул ввійшов, щоб там облегшитися. Давид же і його мужі сиділи всередині печери. **5** І сказали мужі Давида до нього: Ось той день, про який сказав Господь, що видасть тобі твоїх ворогів у твої руки, і вчиниш їм, як добре перед твоїми очима. І встав Давид і потайки відрізав рубець одежі Саула. **6** І сталося після цього, і забило в Давиді його

серце, бо відрізав рубець одежі Са-
ула. **7** І сказав Давид до своїх му-
жів: Хай не буде мені таке від Гос-
пода, щоб я вчинив це слово моєму
панові, господньому помазаннико-
ві, щоб підняти на нього мою руку,
бо цей є господнім помазанником.
8 І злагіднив Давид своїх мужів
словами, і не дав їм убити Саула. І
встав Саул і пішов у свою дорогу. **9**
І вийшов Давид вслід за ним з пе-
чери, і закричав Давид за ним, ка-
жучи: Господи, царю! І оглянувся
Саул вслід за ним. І схилившись
Давид до землі на лице, й покло-
нився йому. **10** І сказав Давид до
Саула: Навіщо слухаєш слово наро-
ду, що говорить, що ось Давид шу-
кає твою душу? **11** Бо ось день –
побачили твої очі, що тебе Господь
видав в мої руки в печері, і я не за-
думав убити тебе, і я тебе помилу-
вав, і сказав: Не простягну моєї ру-
ки на мого пана, бо цей є господнім
помазанником. **12** І гляди на рубець
своєї одежі в моїй руці. Я відрізав
рубець твоєї одежі і не убив тебе. І
знай, і гляди сьогодні, що немає
злоби в моїй руці ані безчестя, ані
ненависті, ані не згрішив я проти
тебе. А ти шукаєш мою душу, щоб
її взяти. **13** Хай Господь судить між
мною і тобою, і хай Господь оправ-
дає мене перед тобою, бо моя рука
не є на тобі. **14** Так, як говорить
стародавня притча: Від беззаконни-
ків вийде переступ. Але моя рука
не є на тобі. **15** І тепер, царю Ізраї-
ля, вслід за ким ти ходиш, або вслід
за ким женешся, чи за здохлим
псом, або в слід за одною блохою?
16 Хай Господь буде суддею і роз-
судником між мною і тобою. По-
глянь, Господи, і суди мені судом, і
відсуди мені з твоєї руки. **17** І
сталося, як закінчив Давид говори-
ти ці слова до Саула, і сказав Саул:
Чи це є твій голос, дитино Давиде?
І підняв Саул свій голос, і заплакав.
18 І сказав Давидові: Ти є справед-
ливіший за мене, бо ти віддав мені
добро, я ж тобі віддав зло. **19** І ти
мені сьогодні сповістив те, що ти
мені вчинив добро, бо коли мене
видав Господь Бог ізраїльський в
твої руки, то ти мене не вбив. **20**
Так, наче хто знайшов би свого во-
рога в біді і вивів його на добру до-
рогу, і Господь віддасть йому доб-
ро, так як ти сьогодні вчинив. **21** І
тепер ось я пізнав, що царювати ца-
рюватимеш, і в твоїх руках стане
царство Ізраїля. **22** І тепер покляни-
ся мені Господом, що не викоріниш
моє насіння по мені, і не вигубиш
моє ім’я з дому мого батька. **23** І
Давид поклявся Саулові. І пішов

въстоптà (двдꙋ срце своè)[11]. ꙗко ѿѧтъ въскрилїе приодѣвала (саоула)[12]. И рече двдъ къ мꙋжемъ своимъ не бꙋди мнѣ ничтоже ѿ га. аще сътворю (гласъ)[13] сей господинꙋ си хꙋ гню, иже въздвигнꙋти рꙋкꙋ мою нань, ꙗко хс гнь есть сей. И оукроти двдъ мꙋжа своѧ словесы. и не дастъ имъ (-)[14] оубити саоула. и въста саоулъ и сниде на пꙋть (свой). І изыде двдъ въ слѣдъ его из вертепа. и възопи двдъ за (нимъ)[15] глѧ. ги црю. и озрѣсѧ саоулъ въ слѣд его. и преклонъсѧ двдъ (до землѧ лицемъ (-)[16])[17] и поклонисѧ емꙋ. И рече двдъ къ саоулꙋ почто послꙋшаеши словесе людїи глющъ. (ꙗко) се двдъ ищетъ дша твоеѧ. Се (бо) (днь)[18] видѣста очи твои. ꙗко предалъ тѧ баше гь (-)[19] в рꙋцѣ мои въ вертепѣ. и не помыслихъ оубити тебе, (но)[20] помиловахъ тѧ. и рѣхъ не прострꙋ рꙋки моеѧ на га моего, ꙗко помазанникъ (есть гнь сей)[21]. И (виждъ)[22] въскрилїе одѣѧла своего въ рꙋцѣ моеи. азъ ѿѧхъ въскрылїе [одѣѧла твоего][23], и не оубихъ тебе. и разꙋмѣи и виждъ дне ꙗко нѣсть ѕлоби въ рꙋцѣ моеи, ни бесчестїѧ ни ненависти, ниже съгрѣшихъ к тебѣ. (а)[24] ты ищеши дша моеѧ изѧтї ю. да сꙋди гь между мною и тобою. и да оправдитъ мѧ гь ѿ тебе, (-)[25] рꙋка (бо) моѧ нѣсть на тѧ. Ꙗкоже глетъ притча прьваѧ, ѿ безаконникъ, изыдетъ преступленїе, (но)[26] рꙋка моѧ нѣсть на тѧ. И нннѣ (црю ійлевъ въ слѣдъ кого ты ходиши)[27], (или) по комъ гониши (-)[28] въслѣдъ ли пса оумрьша, (или)[29] въ слѣд блохы единоѧ. да бꙋдет гь сꙋдїѧ и ѿвѣтникъ, междꙋ мною и (-)[30] тобою виждъ ги и сꙋди сꙋдомъ ми, и ѿсꙋди мѧ ѿ рꙋки твоеѧ. И бысть егда скончà двдъ глы сїѧ, глѧ къ саоулꙋ. и рече саоулъ (твой ли (есть) се гласъ)[31] чадо двде, и въздвиже (саоулъ гласъ свой)[32], и въсплака. И рече (-)[33] двдꙋ праведенъ еси ты надо мною. ꙗко ты възда ми блгаѧ, аз же (тебѣ въздахъ)[34] ѕлаѧ. И ты възвѣсти ми днь, иже сътвори ми блгаѧ. егда (бо предалъ)[35] мѧ есть гь (бгъ ійлевъ)[36] въ рꙋкꙋ твоею, и нѣси (мене оубилъ)[37]. (-)[38] Ꙗкоже аще (кто обрѧщетъ)[39] врага своего въ печали (-)[40] изведетъ и въ пꙋть блгъ. и гь въздасть емꙋ блгыхъ ꙗкоже ты сътворилъ еси днь. И нннѣ се азъ (видѣ)[41] ꙗко црюѧ цртвовати имаши. и стати иматъ въ рꙋцѣ твои цртво ійлево. и нннѣ поклени мисѧ гмъ, ꙗко не искорениши сѣмени моего по мнѣ. и не погꙋбиши имени моего ѿ домꙋ ѿца моего. И клѧтсѧ двдъ (саоулови. і иде саоулъ

на мѣсто свое. двдъ же) и мужи его възыдоша въ (срѣду)[42] тѣсноты.

Саул до свого місця, Давид же і його мужі пішли до середини урвища.

Гла, ке.

Оумре (самоилъ)[1], и (събрася)[2] весь ийль. и (плакашеся)[3] его и (погребоша)[4] и в дому его въ (саръмадемѣ)[5]. и (въставъ)[6] двдъ (-)[7] сниде въ пустыню маану (вънутреню). И бѣ члкъ въ маанѣ. и стада ему своя на кармилѣ, и члкъ (сии) великъ ѕѣло, и сего овецъ бѣ, г҃, (а)[8] козъ а҃. и бысть егда стрижаще (стада)[9] своя на кармилѣ. (-)[10] Имя (же) члку (наванъ)[11], і имя женѣ его (иавигѣя)[12], и (бяше) жена его блга (и смыслена)[13], и (възоромъ видѣти ѕѣло добра)[14], (а)[15] (мужъ ея) члкъ твръдъ, и лукавъ при всѣмъ, и (не общивъ)[16]. И слыша двдъ въ пустыни, яко стрижетъ (наванъ)[17] (на каръмилѣ)[18] (стада)[19] своя. И (посла двдъ)[20], і҃, отроковъ, и рече отрокомъ възыдѣте на кармиль, і идете къ (навану)[21] и въпросите и о (мене)[22] с миромъ. (-)[23] Негли здравъ еси и домъ твои, и вся твоя здрава ли суть. И нынѣ убо (слышу)[24] яко стригутъ (-)[25] пастуси твои, иже бѣша с нами въ пустыни, и не възбранихомъ имъ, и не сътворихомъ (-)[26] ничесоже въ вся дни, егда бѣша на кармилѣ. въпроси отроки своя, и възвѣстятъ ти, и (обрѣтошася отроцы твои съ радостию)[27] предъ очима твоима. яко въ день благъ приидохомъ, (то да же нынѣ сынови твоему двду, еже аще хощеши)[28]. И (приидоша)[29] отроцы [двдви][30] и (глаша)[31] словеса си къ (навану)[32]. (и)[33] вся глы сия имене двдва. И въскочи (наванъ) (-)[34] отвѣща (-)[35] отрокомъ двдвымъ (рекъ)[36]. что (есть) двдъ (или)[37] что (есть) сынъ иессеовъ. днсь умножени суть раби, отходяще кождо от лица господина своего, и возму хлѣба (-)[38] и вина (-)[39] и закланиа моя яже заклахъ стригущимъ моя овца. то (та ли дамъ)[40] мужемъ иже не вѣдѣ откуду суть. И възвратишася отроцы двдви путемъ своимъ. и (възвращшеся)[41] приидоша и възвѣстиша двду по (глу сему)[42]. И рече двдъ мужемъ своимъ, опояшися кождо васъ оружиемъ своимъ і идоша въ слѣдъ двдъ. яко у҃, мужъ. (а)[43] с҃ (ихъ) оста у сосудовъ. И авигеи женѣ (навановѣ)[44] повѣда единъ отрокъ гля. се (присыла двдъ)[45] послы от пустыня блвити господина нашего. (но онъ)[46] увратися от нихъ. (Сии же)[47] мужи блаѕи (бѣша) намъ ѕѣло, (и) не възбраняху намъ (ѕѣло), ни сътвориша ны (ѕла ничтоже) въ вся дни в няже бѣхомъ с ними. И су-

Глава 25

1 І помер Самуїл, і зібрався ввесь Ізраїль, і оплакували його, і його поховали в домі його в Сарматемі. І вставши Давид прийшов до внутрішньої пустині Маана. **2** І був чоловік в Маані, і його власні стада в Кармилі. І цей чоловік дуже великий, і його овець було 3000, кіз – 1000. І сталося, що він стриг стада свої в Кармилі. **3** Ім'я ж чоловіка Навал й ім'я його жінки Явигія; і його жінка була добра і розумна, і дуже гарна на вид лицем, а її чоловік – тяжкий чоловік і поганий в усьому, і не товариський. **4** І почув Давид в пустині, що Навал на Кармилі стриже свої стада. **5** І послав Давид 10-ть слуг, і сказав слугам: Підіть до Кармила і підіть до Навана, і запитайте його від мене з миром: **6** Чи здоровий є ти і твій дім, і чи все твоє здорове? **7** І тепер ось чую я, що стрижуть твої пастухи, які були з нами в пустині, і ми їм не перешкодили, і ми не вчинили нічого в усі дні, коли вони були в Кармилі. **8** Запитай своїх слуг, і сповістять тобі. І знайшлися твої слуги з радістю перед твоїми очима, бо в добрий тобі день ми прийшли. Дай же сьогодні твоєму синові Давидові, що лиш бажаєш. **9** І прийшли слуги Давида, і сказали ці слова до Навана, і всі слова ці в ім'я Давида. **10** І вскочив Наван, відповів слугам Давида, сказавши: Хто є Давид, або хто є син Єссея? Сьогодні намножилося рабів, що відходять, кожний з-перед лиця свого пана. **11** І візьму хліби і вино, і моє заколене, яке я заколов тим, що стрижуть мої вівці, і чи те дам мужам, яких не знаю, звідки вони є? **12** І повернулися слуги Давида своєю дорогою. І повернувшись, прийшли і сповістили Давидові за цим словом. **13** І сказав Давид своїм мужам: Хай кожний з вас підпережеться своєю зброєю, і вслід за Давидом пішли яких 400 мужів, а 200 з них зосталось з посудом. **14** І Авігеї, жінці Навана, сповістив один з слуг, кажучи: Ось Давид прислав послів з пустині поблагословити нашого пана, і він відвернувся від них. **15** Ці ж мужі були дуже добрі до нас і дуже не перешкоджали нам ані не вчинили нам ніякого зла в усі дні, які були ми з ними. І коли ми там були, **16** вони були довкруги нас в ночі і в дні, як

стіни, в усі дні, як ми були з ними
на полі, пасучи стадо. **17** А тепер
знай і ти гляди, що вчиниш, бо ви-
повнилася вся злоба нашого пана і
на його дім. І до нього, що є голод-
ний, неможливо до нього говорити.
18 І поспішилася Авигія, і взяла
200 хлібів, і два бордюги вина, і 5
баранів, і 5 петльованих чистих хлі-
бів, і кошик родзинків, і 200 в’яза-
нок фігів, і покала на ослів. **19** І
сказала до своїх слуг: Ідіть переді
мною, і ось я іду вслід за вами. І
своєму мужеві вона не сповістила.
20 І сталося, як вона сіла на осла і
виходила на частину гори, і ось
Давид і його мужі йшли їй назус-
тріч, і вона їх зустріла. **21** І сказав
Давид: Добре – ти неправедного
спасла. Бо я зберіг все Навановi в
пустині і не подумав взяти нічого з
усього, що його, і він віддав мені
злом за добро. **22** Це ж хай зробить
Бог Давидові і це хай додасть, якщо
останеться щось з усього Навана
аж і до ранку, побачиш що полу-
чить. **23** І побачила Авигея Давида, і
поспішившись зіскочила з осла, і
впала перед Давидом, і поклонила-
ся йому до землі. **24** І після цього
впала до його ніг і сказала: На мені
ця провина, пане, моя є несправед-
ливість. Якщо дозволяєш, хай про-
мовить твоя рабиня в твої вуха, і
послухай слова твоєї рабині. **25**
Хай не покладе пан нічого на своє
серце, задля цього зажерливого чо-
ловіка, бо таке, як його ім’я, так і є,
бо Наван – є його ім’я, і немає ро-
зуму в ньому. Я ж, раба твоя, не
знала про твоїх слуг мого пана, я-
ких ти послав. **26** І тепер, мій пане,
живий Господь і живе твоя душа,
оскільки оберіг тебе Господь, щоб
не надійшов ти на невинну кров, і
сам спас твою руку. І тепер хай бу-
дуть, як і Наван, вороги твої, що
шукають зла моєму панові. **27** І те-
пер візьми цей дар, який принесла
твоя рабиня своєму панові, і дай
слугам, що прислуговують моєму
панові. **28** Забери тепер несправед-
ливість твоєї рабині, бо, роблячи,
зробить Господь вірним дім моєму
панові, бо Господь воюватиме вій-
ну мого пана, і в тобі ніколи не
знайдеться злоба. **29** Якщо ж і пов-
став чоловік, що тебе переслідує,
шукає твою душу, і буде душа мого
пана прив’язана узами життя від
Господа Бога, і вдариш з пращі ду-
шу свого ворога. **30** І буде, коли
вчинить Господь моєму панові все
добре, що сказав про тебе, і вчи-
нить тебе Господь проводирем в Із-
раїлі; **31** і не буде це на гидоту і на
згіршення серця мого пана, щоб бе-

щих нас (тѹ)[48], ꙗко стѣны бѣша о нас, (-)[49] вѣ
нощи и вѣ дни по всѧ дни сѹщих с ними, (на
селѣ) пасѹще стада. Ч нн҃ѣ разѹмѣи и виждѣ
(ты что)[50] сѣтвориши ꙗко сѣвершисѧ (всѧ)
ѕлоба господина нашего, и на домѹ его. и (семѹ
гла҃нѹ сѹщѹ)[51], нелзѣ гл҃ати к немѹ. И пот-
щасѧ авигѣѧ. и взѧ, ͞с, хлѣбѣ и двѣ корчазѣ
вина, и ͞є, овенѣ (-)[52], и ͞є, (хлѣбѣ смидаленѣ
чистѣ)[53], и (кошницѹ)[54] гроздїѧ, и ͞с, вѧ-
заницѣ смоквеи, и вѣзложи на ослѧта. И рече
кѣ отрокомѣ своим поидѣте предо мною, и се
азѣ вѣ слѣ вас идѹ. и мѹжѹ своемѹ си не
вѣзвѣсти. И бысть еи вѣсѣдше на ослѧ. і ис-
ходѧщѹ вѣ часть горы. и се двдѣ и мѹжи его
(идѹще)[55] сѹпротивѣ еи, и (та) срѣте ѧ. И
(рече двдѣ)[56] добрѣ (спсе неправедника)[57]. азѣ (бо)
всѧ сѣхраних (навана)[58] вѣ пѹстыни. и не
(помыслих)[59] поѧти (ничтоже ѡ всего емѹ)[60]. и
вѣздасть ми ѕлаѧ вѣз блгаа. Се (же) сѣтвори
бѣ двви и си приложи. аще (останетѣ
нѣчто)[61] ѡ всего (наванѹ)[62]. даже (и) до ѹтра
(ѹвиди ꙗже полѹчи)[63]. И ѹвидѣ авигѣѧ двда.
и (потщавшисѧ)[64] скочи сѣ ослѧте. и паде пре
двдом (-)[65], и поклонисѧ емѹ до землѧ. (И по-
семѣ паде) пре ногами его. и ре, на мнѣ (вина
си) господине (-)[66], (моѧ есть) неправда. (аще
велиши) да глетѣ раба твоѧ вѣ ѹши твои, и
послѹшаи [словесѣ рабы твоеѧ][67]. Не положи
господине (-)[68] на срцы своемѣ (ничесоже), чл҃ка
сего ради глстѣѹющаго. (ꙗко бо имѧ емѹ
тако и есть) (наванѣ)[69] (бо есть) имѧ емѹ и
нѣсть смысла в нем, (-)[70] аз (же) раба твоѧ не
вѣда отрок твоих [господина моего][71] ꙗже еси
посла. И нн҃ѣ господине (мои) живѣ гь и жива
дша твоѧ, ꙗко вѣзбрани ти гь. да прїидеши
на кровь неповиннѹ, и спсе рѹкѹ свою (самѣ)[72]. и
нн҃ѣ да бѹдѹ ꙗко (и) (наванѣ)[73] враѕи твои
ищѹще господинѹ моемѹ ѕла. И нн҃ѣ возми
(принесенїе)[74] се еже бѣ принесла раба (-)[75] гос-
подинѹ своемѹ. и даждѣ отроком престоѧщимѣ
господинѹ моемѹ. Ѿими нн҃ѣ неправдѹ рабы
твоеѧ. ꙗко творѧ сѣтворитѣ гь (домѣ вѣ-
ренѣ господина моего)[76]. ꙗко бранїю (господина
моего гь)[77] поборетѣ, и ѕлоба не обрѧщетсѧ
вѣ тебѣ николиже. (Аще же) и (вѣста)[78] чл҃кѣ
гонѧи тѧ, (-)[79] ища дша твоеѧ. и (есть)[80]
дша господина моего привѧзана при ѹзомѣ жи-
вымѣ ѡ га ба, и дшѹ врага своего ѹразиши
пращею (-)[81]. И бѹдетѣ егда сѣтворитѣ гь
господинѹ моемѹ всѧ елико гла блго тебѣ. и
сѣвершит тѧ гь на влчество вѣ ійли. и не
бѹдетѣ (-)[82] се на мерзость и на соблазнь [ср-

цꙋ][83] господи́на моегѡ, еже излїѧ́ти кро́вь (непови́ннꙋ безꙋма̀)[84]. и (спси)[85] рꙋ́кꙋ (свою̀) господи́нꙋ моемꙋ (-)[86]. и да ѹ҆блажи́тъ гь господи́на моегѡ. и помѧне́ши рабꙋ̀ свою ѹ҆блажи́ти ю̀. И҆ рече дв҃дъ къ а҆вигеи. блвенъ гь бг҃ъ ї҆илевъ, и҆же посла̀ тѧ̀ днь (-)[87] на срѣтенїе мѝ. и блвенъ совѣ́тъ тво́и. и блве́на ты (ѹ҆ставле́ши)[88] мѧ̀ (въ днь сїи)[89]. во́ньже не прїити мѝ на (проли́тїе кро́ви)[90], и спти (мѝ рꙋ́кꙋ свою̀)[91]. Ѡ҆ба́че жив гь бг҃ъ ї҆илевъ, и҆же възбрани́ ми днь ѕла не сътвори́ти. а҆́ще бо бы̀ не потщаса (-)[92] на срѣтенїе мѝ. тогда̀ рѣ́хъ, а҆́ще кто̀ о҆скꙋдѣетъ мѝ ѿ навáна. ѹ҆́тро до́ свѣта (полꙋчи́та ви́димое)[93]. И҆ прїѧ дв҃дъ ѿ рꙋ́кꙋ еѧ всѧ ꙗ҆́же принесѐ емꙋ и рече е́и иди̇ с ми́ромъ в до́мъ сво́и, (ꙗ҆́ко)[94] послꙋшахъ гла́са твоегѡ, и възлюби́хъ лицѐ твое. ї и҆де а҆вигеа къ (навáнꙋ)[95], и (-)[96] се́и и҆мѣ́аше пи́ръ в домꙋ̀ своемъ, ꙗ҆́ко пи́ръ црвъ, и срдце (навáново)[97] весела́сѧ бѣ̀ в не́мъ, (-)[98] пїѧ (бо бѧше) ѕѣло. и не възвѣсти̇ (а҆вигеѧ навáнꙋ)[99] глагола (ни) (вели́ка ни ма́ла)[100], до́ свѣта ѹ҆́тренѧгѡ. И҆ бы́сть заѹ҆́тра ꙗ҆́ко и҆стрезви́сѧ ((навáнъ)[101] ѿ вина̀)[102] (и) повѣ́да емꙋ жена̀ егѡ (всѧ) глы сїѧ̀, и ѹ҆́мре срдце егѡ в не́мъ, и то́и сам бы́сть ꙗ҆́ко ка́мень. И҆ (ꙗ҆́ко бы́сть)[103] де́сѧть днь, (-)[104] порази̇ гь (навáна)[105] и ѹ҆́мре. И҆ (слы́шавъ)[106] дв҃дъ и рече, блвенъ гь е́же сꙋди̇ сꙋдъ поноше́нїа моегѡ ѿ рꙋки̇ (навáнѧ)[107], и раба̀ своегѡ въздръжа̀ ѿ (-)[108] ѕла̀, и ѕло́бꙋ (навáню)[109] възврати гь на главꙋ̀ егѡ. и посла̀ дв҃дъ (-)[110] глагола къ а҆вигеи, да поимꙋ̀ тѧ̀ себѣ̀ въ женꙋ̀. И҆ прїидо́ша о҆́троцы двдви къ а҆вигеи въ кармилъ, и рѣша е́и глаголюще, дв҃дъ посла̀ ны къ тебѣ̀ да тѧ̀ по́иметъ себѣ̀ въ женꙋ̀. И҆ (въста́вши)[111] поклони́сѧ до землѧ̀ лице́мъ, и ре́че се раба̀ твоѧ̀, ꙗ҆́ко (и) раба̀ и҆́же ѹ҆мыва́етъ но́ги о҆́трокомъ твои̇м. И҆ въста̀ а҆вигеа и (въсѣдъ)[112] на о҆слѧ̀ и е, дв҃цы и҆дѧ́ше въ слѣ́дъ еѧ̀ ї и҆дѧ́ше въ слѣ́дъ о҆́трокъ двдвыхъ, и (бы́сть)[113] емꙋ в женꙋ̀ (а҆вигеа). (И҆ по се́мъ) и (нахинáмꙋ)[114] поѧ́тъ дв҃дъ ѿ [ї҆илѧ][115]. и (бѣ́ста емꙋ двѣ)[116] женѣ̀. (-)[117] саѹ҆́лъ да́сть мельхо́лꙋ дщерь свою̀ женꙋ̀ двдвꙋ, (далтїю)[118] снꙋ [ами́шꙋ][119], и҆́же ѿ ро́мма.

зумно пролити невинну кров, і спа-
сти йому руку мого пана. І хай Гос-
подь вчинить добро моєму панові, і
згадаєш твою рабиню, *щоб* вчини-
ти їй добро. **32** І сказав Давид до
Авіґеї: Благословенний Господь
Бог Ізраїля, який сьогодні послав
тебе мені назустріч, **33** і благосло-
венна твоя порада, і ти благосло-
венна, *бо* зупиняєш мене в цьому
дні, щоб в ньому не прийти мені на
пролиття крові, і мені спасти мою
руку. **34** Тільки живе Господь Бог
ізраїльський, який сьогодні зупи-
нив мене, щоб не вчинити зло. Бо
якщо б ти не поспішилася мені на-
зустріч, тоді сказав я: Якщо хто
забракне мені з Навана вранці, до
світанку одержать явне. **35** І Давид,
прийнявши з її руки все, що йому
принесла, і сказав їй: Піди в мирі
до свого дому, бо я вислухав твій
голос і я полюбив твоє лице. **36** І
пішла Авіґея до Навана, і цей мав
бенкет в домі своїм, наче бенкет
царський, і серце Навала веселило-
ся у ньому, бо був дуже п’яним. І
не сповістила йому Авіґея слово, ні
велике ні мале, аж до раннього сві-
тла. **37** І сталося вранці, коли вит-
верезився Наван від вина, і йому
сповістила жінка його всі ці слова, і
завмерло його серце в ньому, і він
сам став наче камінь. **38** І коли бу-
ло десять днів, Господь побив На-
вана, і він помер. **39** І почув Давид,
і сказав: Благословенний Господь,
який судив суд мого покривдження
з руки Навана, і оберіг від зла свого
раба, і злобу Навана Господь по-
вернув на його голову. І послав Да-
вид, заговорив до Авіґії, щоб узяти
її собі за жінку. **40** І прийшли слуги
Давида до Авіґії, до Кармила, і ска-
зали їй, кажучи: Давид послав нас
до тебе, щоб тебе взяти собі за жін-
ку. **41** І вставши вона поклонилася
до землі лицем, і сказав: Ось раба
твоя, як і раба, що вмиває ноги тво-
їм рабам. **42** І встала Авіґея, і сіла
на осла, і 5-ть дівчат ішло вслід за
нею, і йшла вслід за слугами Да-
вида, і Авіґея стала йому за жінку.
43 І після цього Давид взяв Яхіна-
му з Ізраїля, і були в нього дві жін-
ки. **44** Саул дав свою дочку Мель-
холу, жінку Давида, Фалтієві, сино-
ві Амиша, що з Ромми.

Глава, кѕ.

И (прїидо́ша)[1] (ѕивѣи)[2], ѿ ѹ҆гле́ныѧ къ саѹ́лꙋ на холмъ глаголюще. (не се́и ли)[3] дв҃дъ (съкры́сѧ е́сть)[4] ѹ҆ на́съ на хо́лмꙋ, (и҆́же въ е҆халáдѣ)[5] проти́вꙋ (-)[6] (и҆есѣмо́нꙋ)[7]. И҆ (въста́въ)[8] саѹ́лъ и сни́де въ пꙋсты́ню (зи́дъ-

Глава 26

1 І прийшли Зивії з пустині до
Саула на гору, кажучи: Чи не цей
Давид сховавася в нас в горі, що в
Ехалаті, напроти Єсімона? **2** І встав
Саул, і зійшов до пустині Зіф, і з
ним 3000 вибраних мужів з Ізраїля

вийшли шукати Давида в пустині Зіф. **3** І став Саул довкруги хелатської гори, що напроти Єсемона, при дорозі, і Давид сидів в пустині. І побачив Давид, що наблизився Саул вслід за ним до пустині. **4** І послав Давид розвідників, і пізнав, що Саул приближається вслід за ним до Келасаха. **5** І встав Давид потайки, і ввійшов до місця, де відпочивав Саул, і там був і Авеннир, син Нира, головний його воєвода, і Саул спав у світлиці, і полки народу довкруги нього. **6** І відповів Давид, і сказав до Ахімелеха-Хеттея і до Авеси, сина Саруї, брата Йоава, кажучи: Хто ввійде зі мною до Саула в полк? І сказав Авеса: Я ввійду з тобою. **7** І ввійшли Давид і Авеса до вояків вночі, і ось Саул спав в світлиці, і спис його запханий в землю при його головах, Авеннир же і його вояки спали довкруги нього. **8** І сказав Авеса до Давида: Ось Господь сьогодні дав тобі твого ворога до рук твоїх, і тепер поб'ю його, ось бо його зброя є поза ним, і вдруге на нього не замахнуся. **9** І сказав Давид до Авеса: Не убивай його, бо коли хто простягне руку на господнього христа, і очиститься? **10** І сказав Давид: Живий Господь, якщо Господь не скине його, чи прийде його день і він помре, чи піде на війну і там згине. **11** Хай не буде, щоб я, Господи, наклав мою руку на господнього христа. І тепер візьми спис з-перед голови і посуд води, і підім на бік. **12** І взяв Давид спис і посуд води з-перед його голови, і оба відійшли. І не було того, хто би знав, або їх побачив, і не було нікого того, хто встав, бо всі спали, бо напав на них сильний сон від Господа. **13** І перейшов Давид на другий бік і став на версі гори здалека, і між ними була велика дорога. **14** І закликав Давид до народу, і Авенирові відповів, кажучи: Чи не відповіси мені Авеннире? І відповів Авеннир, і сказав: Хто ти є, що кличеш до мене? **15** І сказав Давид до Авеннира: Чи не є ти мужем, і хто подібний до тебе в Ізраїлі? І чому не стережеш свого пана царя? Бо ввійшов один з народу, щоб убити твого пана царя. **16** І це, що ти вчинив, є дуже недобре. Живий Господь, бо синами смерті є всі ви, що не стережете свого пана царя, господнього христа. І тепер гляди вже! Де є спис царя і посуд води, що був при головах? Де є? **17** І пізнав Саул голос Давида, і сказав: Чи це твій голос, сину Давиде? І сказав Давид: Я твій раб, пане царю. **18** І знову сказав

сиꙋю)[9]. и с ним, г҃, мꙋжь избранныи ѿ і҆и҃ля
(изыидоша) искати д҃вда въ пꙋстыню [зи҃скꙋ][10].
И ста саоулъ ѡкрѣтъ холма (хеласка)[11] иже про-
тивꙋ (-)[12] (иесемонꙋ)[13] при пꙋти. и д҃вдъ сѣ-
дяше въ пꙋстыни и видѣ д҃вдъ яко при-
ближися саоулъ въ слѣдъ его в пꙋстыню. И посла
д҃вдъ съзрателя. и (разꙋмѣвъ)[14], яко прибли-
жаетъся саоулъ (въ слѣдъ его)[15], въ [келасагъ][16].
И въста д҃вдъ таи. и (въниде)[17] в мѣсто
идѣже почиваше (-)[18] саоулъ и тꙋ (бѣше и)
(авениргъ)[19] с҃нъ нировъ, старѣи воеводѣ его. и
саоулъ спаше въ свѣтлѣи, и людіи полкы
ѡкрестъ его. И ѿвѣща д҃вдъ и рече къ
[авимелехꙋ][20] хеттеинꙋ. и къ (авесꙋ)[21] с҃нꙋ
сарꙋиновꙋ братꙋ іоавлю. рекіи кто внидетъ со
мною къ саоулꙋ въ полкъ. и рече (авеса)[22] азъ
внидꙋ с тобою. И (внидоста)[23] д҃вдъ и (авеса)[24],
въ (воя)[25] нощію. и се саоулъ бѣ спя (-)[26] въ
свѣтлѣи. и копія (его) въдрꙋжена (бяхꙋ) въ
землю ѿ възглавіи его, (-)[27] (авениргъ)[28] (же), и
(вои)[29] его спахꙋ ѡкрѣтъ его. И рече (авеса)[30] къ
д҃вдꙋ, (се) (далъ ти есть)[31] (г҃ь д҃нь)[32] врага
твоего в рꙋцѣ твои. и се да оубію и. (се бо
ѡрꙋжіе его кромѣ его есть)[33], и второе не махаю
нань. И рече д҃вдъ къ (авесѣ)[34], не (оубиваи)[35]
его. яко кто коли простеретъ рꙋкꙋ (-)[36] на х҃а
г҃ня и ѡчиститися. И р҃е д҃вдъ живъ г҃ь, аще
не г҃ь низложи его. или д҃нь емꙋ пришелъ бы, и
дабы оумерлъ, или въ брань бы пришелъ, и
(тꙋ) погиблъ бы. да не бꙋдетъ ми г҃и,
наложити рꙋкꙋ мою на х҃а г҃ня. и н҃нѣ возми
копіе ѿ възглавія (-)[37] и сосꙋдъ в҃оныи, и
ѿидевѣ ѡсобѣ. И взятъ д҃вдъ копіе и сосꙋдъ
в҃оныи ѿ възглавія емꙋ, и ѿидоста (ѡба)[38]. и
не бѣ иже бы (разꙋмѣ или видѣлъ)[39] (я) и не
бяше въстающа (никогоже), вси (бо) спахꙋ. яко
сонъ (бѣ) крѣпокъ ѿ г҃а напалъ на ня. И
(прешедъ)[40] д҃вдъ на ѡнъ полъ и ста на версѣ
горы издалеча. и великъ (бѣ) пꙋть межи ими.
И възва д҃вдъ люди. и авенирꙋ ѿвѣща г҃ля. не
ѿвѣщаеши ли (ми) (авенире)[41]. и ѿвѣща
(авенир)[42] и р҃е. кто (ты еси)[43] зовыи мя. И рече
д҃вдъ къ (авенирꙋ)[44]. не мꙋжъ ли (еси) ты и
кто подобенъ ти въ і҆и҃ли, и почто не хранши
господина своего ц҃ря, яко вниде единъ ѿ людіи
оубити (господина твоего ц҃ря)[45]. И не благо (се
есть зѣло)[46], еже сътвори живъ г҃ь, яко с҃нове
(есте) смерти (вси) вы (не) храняще (г҃а своего
ц҃ря)[47] х҃а г҃ня. и н҃нѣ виждь оуже (гдѣ есть
копіе ц҃рево и сосꙋдъ в҃оныи)[48], иже (бѣ) въ
возглавіи (гдѣ е). И позна саоулъ г҃ла д҃вдвъ. и
рече (твои ли есть гласъ)[49] чадо д҃вде, и рече

дв҃дъ, (а҆́зъ) ра́бъ тво́й гн҃и цр҃ю. И҆ (па́ки) ре҃
[дв҃дъ][50]. почто̀ (го́ниши раба̀ твоего̀ гн҃и цр҃ю)[51].
Ꙗ҆́ко чи́мъ (ти̑) съгрѣши́хъ, и҆ ка́ѧ ѡ҆брѣте́сѧ
(непра́вда въ мнѣ̀)[52]. Ꙁо (понѐ) нн҃ѣ (ᲂу҆́же) да
ᲂу҆слы́шитъ гь҃ (и)[53] цр҃ь (гл҃ы)[54] раба̀ своего̀.
А҆́ще бг҃ъ приво́дитъ тѧ на́ мѧ. (ꙗ҆́ко възве-
личи́сѧ)[55] жрътва твоѧ̀. а҆́ще ли сн҃ове чл҃чи
про́клѧті́и сѝ пре҃ гм҃ъ. ꙗ҆́ко и҆згна́ша мѧ̀
дн҃ь, не причасти́тисѧ въ жребі́и гн҃ь. гл҃ще
по́иди̑ рабо́таи бо́гомъ чꙋ́ждимъ. И҆ нн҃ѣ да
не паде́тъ кровь моѧ на́ землю, пре҃ лице҃
гн҃емъ, ꙗ҆́ко и҆зы́иде цр҃ь і҆и҃левъ, (і҆ и҆́щетъ)[56]
дш҃а моѧ, (и҆ гони̑ е҆смь ꙗ҆́ко)[57] но́щныи вранъ
сквозѣ го́ры. И҆ рече саоу́лъ съгрѣши́хъ, възвра-
ти́сѧ ча́до дв҃де ꙗ҆́ко ктомꙋ̀ не сътворю ти̑
ᲂу҆́же ѕла. зане ᲂу҆гото́вана е҆сть дш҃а моѧ̀ пре҃
ѻ҆чи́ма твои́ма въ дн҃ь сѝ ѡ҆сꙋ́жденъ бы́хъ. и҆
не разꙋмѣхъ мно́го ѕѣло. И҆ ѿвѣща̀ дв҃дъ и҆
рече се ко́пі́е цр҃ево, (и҆) да прі́идетъ (ѻ҆́тро҃к е҆-
ді́нъ)[58] и҆ возме҃ (ѻ҆рꙋ́жі́е)[59]. И҆ гь҃ ѡ҆брати́тъ ко-
го́ждо по ѡ҆правда́ні́емъ е҆го и҆ по вѣрѣ е҆го, ꙗ҆-
коже преда̀ тѧ гь҃ дн҃ь в рꙋцѣ мои̑. и҆ не ра́-
чихъ възложи́ти рꙋки моѧ на х҃а гн҃ѧ. И҆ се
ꙗ҆́ко възвели́чисѧ дш҃а твоѧ̀ дн҃ь, ѡ҆ сихъ въ
ѻ҆чі́ю моею та́ко да възвели́чи́сѧ дш҃а моѧ̀
пре҃ гм҃ъ, и҆ покрые҆́т мѧ, і҆ и҆зведе́т мѧ ѿ
всеѧ печали. И҆ рече саоу́лъ къ дв҃дꙋ, бл҃венъ
ты ча́до и҆ творѧ́и сътвори́ши, и҆ могы́и възъ-
мо́жеши, и҆ ѿи́де дв҃дъ пꙋте́мъ свои́мъ, и҆
саоу́лъ възврати́сѧ на мѣсто своѐ.

Гл҃а, кз҃.

И҆ рече дв҃дъ въ ср҃цы свое́мъ гл҃ѧ, нн҃ѣ
приложи́мисѧ бы́ти въ дн҃ь е҆ди́нъ в
рꙋкꙋ саоу́лю. и҆ не (бꙋ́детъ)[1] ми̑ бл҃го.
а҆́ще не (и҆дꙋ̀)[2] в землю и҆ноплеме́нничꙋ, и҆
(тꙋ̀ и҆збꙋдꙋ е҆го, а҆́ще по́слетъ)[3] саоу́лъ и҆ска́ти
менѐ въ всѧ̀ предѣлы і҆и҃лѧ, и҆ спс҃ꙋсѧ и҆з рꙋки̑
е҆го. И҆ (въста́въ)[4] дв҃дъ, и҆ [х҃][5] мꙋжъ [и҆́же][6] с
ни́мъ, і҆ и҆де къ а҆хꙋсꙋ сн҃ꙋ (а҆ма́ховꙋ)[7] цр҃ю
ге́дьскꙋ. И҆ пребы́сть (ᲂу҆ него)[8] [-][9] самъ и҆ мꙋ-
жи е҆го (с ни̑м)[10] и҆ до́мъ е҆го, (-)[11] и҆ ѻ҆бѣ же́нѣ
е҆го. (а҆хиноѐми)[12] [і҆и҃льтѧны́ни][13]. и҆ а҆вигѣа̀
и҆́же (бѣ̀) жена̀ (нава́на)[14] карми́льскаго. И҆ възъ-
вѣсти́ша саоу́лꙋ ꙗ҆́ко ѿбѣже дв҃дъ в ге́ды. и҆
не приложи̑ ктомꙋ̀ (саоу́лъ) и҆ска́ти (дв҃да)[15]. И҆
рече дв҃дъ къ а҆хꙋсꙋ а҆́ще ѡ҆брѣтѐ ра́бъ твои̑
(ра́дость)[16] пре҃ ѻ҆чи́ма твои́ма. да даси̑ ми
мѣсто (е҆ди́но)[17] ѡ҆гра́дникъ на селѣ, и҆ сѧ́дꙋ
тꙋ̀. (а҆)[18] въскꙋ́ю седи́тъ ра́бъ твои̑ въ гра́-
дѣ, (цр҃твꙋ́ющи)[19] с тобо́ю. И҆ да̀ е҆мꙋ въ дн҃ь
тои [сиселагъ][20], сего ради бы́сть (цр҃твꙋ і҆оу-

Давид: Навіщо женешся за твоїм
рабом, пане царю? Бо чим тобі я
згрішив? І яка несправедливість
знайшлася в мені? **19** То хоч нині вже
хай почує пан і цар слова свого раба.
Якщо Бог тебе на мене наводить,
адже величною стане твоя жертва;
якщо ж людські сини, прокляті ці
перед Господом, бо вигнали мене
сьогодні, щоб я не мав частки в
господньому наслідді, кажучи: Піди
послужи чужим богам. **20** І тепер хай
не впаде моя кров на землю перед
господнім лицем, бо вийшов із-
раїльський цар і шукає мою душу, і я
є гнаний, як нічний ворон посеред
гір. **21** І сказав Саул: Згрішив я; по-
вернися, дитино Давиде, бо більше
вже не вчиню тобі зла, тому що го-
това є моя душа перед твоїми очима,
в цьому дні став я осудженим і не
розумів дуже багато. **22** І відповів
Давид, і сказав: Ось спис царя, і
прийде один слуга і візьме зброю. **23**
І хай Господь поверне кожному за
його праведністю і за його вірою, так
як тебе Господь видав сьогодні в мої
руки. І я не забажав накласти мою
руку на господнього христа. **24** І ось
так, як сьогодні прославилася твоя
душа в цьому в моїх очах, так хай
прославиться моя душа перед Гос-
подом, і хай покриє мене, і виведе
мене з усякого болю. **25** І сказав Саул
до Давида: Благословенний ти, дити-
но; і чинячи зробиш, і можучи змо-
жеш. І пішов Давид своєю дорогою, і
Саул повернувся до свого місця.

Глава 27

1 І промовив Давид у своєму серці,
кажучи: Тепер трапиться мені попас-
тися в одному дні в руки Саула, і не
буде мені добра, якщо не піду в землі
чужинців і там визволюся від нього,
якщо пошле Саул шукати мене в усіх
околицях Ізраїля, і я спасуся з його
руки. **2** І встав Давид і 600 мужів, що
з ним, і пішов до Аккуса, сина А-
маха, царя Ґета. **3** І перебував у нього
сам, і мужі його з ним, і його дім, і
обі його жінки, Ахіноема, ізраїльтян-
ка, і Авіґея, що була жінкою Навана
кармильського. **4** І сповістили Саулo-
ві, що Давид втік до Ґета, і Саул
більше не додав шукати Давида. **5** І
сказав Давид до Аккуса: Якщо твій
раб знайшов радість в твоїх очах, дай
мені місце, одне з міст на полі, і сяду
там. А навіщо сидить твій раб в місті,
царюючи з тобою? **6** І він дав йому в
тому дні Сикелак. Через це Сикелак
був юдейського царя до сьогоднiш-
нього дня. **7** І було число днів, в яких
сидів Давид в полі чужинців, чотири

місяці. **8** І виходив Давид і його мужі, вони нападали на всіх ґесірів і на аммаликитів. І ось ця земля сусідила від Ламосура і до єгипетської землі. **9** І побивали ту землю, і не оставляв при житті чоловічого і жіночого роду, брали стада, і буйволів, ослів, верблюдів, і одіж, і повертаючись, приходили до Акхуса. **10** І сказав Акхус до Давида: Де ви сьогодні воювали? І сказав Давид до Акхуса: На півдні Юдеї і на півдні Єсмеги, і на півдні Кенезії. **11** Ані чоловічий, ані жіночий рід ми не оставляли живими, щоб не ввести до Ґета, кажучи: Щоб часом не сповістили в Ґеті на нас, кажучи: Що Давид таке чинить? Для нього це його оправдання всі дні, в яких Давид сидів в полі чужинців. **12** І дуже довіреним став Давид в Анґуса, кажучи: Закріпився, закріплюючись у своєму народі Ізраїля, і буде мені рабом навіки.

Глава 28

1 І сталося в тих днях, і зібралися чужинці в свої полки, щоб вийти і воювати з ізраїльтянами. І сказав Акхус до Давида: Знаючи знай, що зі мною виходиш на війну ти і твої мужі. **2** І сказав Давид до Акхуса: Віднині пізнаєш, що вчинить твій раб. І сказав Акхус до Давида: Тож начальником вояків і охоронцем ставлю я тебе в усі дні. **3**
вищ. 25 *І Самуїл помер був, і оплакував його ввесь Ізраїль. І поховали його в Сарматемі, в його місті. І Саул вибив чаклунів і знахарів своєї землі. **4** І зібравшись чужинці, прийшовши, стали в Саномі. І зібрав Саул всіх мужів Ізраїля, і перейшовши стали в Ґельвуї. **5** І побачив Саул полки чужинців, перелякався, і дуже жахнулося його серце. **6** І спитав Саул Господа, і не відповів йому Господь нічого, ані в сні, ані наяву, ані пророками. **7** І сказав Саул своїм слугам: Пошукайте мені жінку, що має ворожіння в руці, і піду до неї, її запитаю. І сказали його слуги до нього: Ось в Ендорі, жінка, що має в руці ворожіння. **8**
пар1. 10 *І скривився Саул, і зодягнувся в іншу одіж, і пішов сам і два мужі з ним, і прийшов вночі до жінки. І сказав Саул: Поворожи мені маючи в руці ворожіння, і приведи мені того, кого тобі скажу. **9** І сказала йому жінка: Ось тепер ти сам знаєш, що вчинив Саул,
мой3. 20
мой5. 18 *і як розсіяв тих, що мали в руках ворожіння, і знахарів в цій землі. І як це ти ло-

дєнскꙋ [сикелагъ][21])[22], до (днешнаго дне)[23]. И
бысть число дней. в нѧже сѣде двдъ на селѣ
иноплеменничи четыри мцы. И въсхождаше двдъ
и мꙋжи его, (-)[24] нападахꙋ на всѧ [гесєры][25], и
на (аммаликиты)[26]. и се (си) землѧ (прилежаше
ѿ ламосꙋра)[27]. и до землѧ егѵпетьски. И по-
бѣжаша землю (тꙋ). и не живѧше мꙋжеска по-
лꙋ и женьска. (-)[28] (поимахꙋ)[29] стада и бꙋиволи-
цы, (-)[30] ослѧта (-)[31] вельблюды и ризы. и (въ-
зврашающасѧ)[32] прихождахꙋ, къ аѯꙋсꙋ. И рече
аѯꙋсъ къ двдꙋ камо воеваститѣ нн҃ѣ. И рече
двдъ къ аѯꙋсꙋ. на югъ іоудеа и на югъ иез-
меги. и на югъ кенезїа. (Ни)[33] мꙋжеска полꙋ и
женьска не (живихомъ)[34] ꙗко не въвести в геды
глѧ, егда како възвестѧтъ в геды на ны
глюще. (ꙗко) се двдъ творитъ. (себѣ)[35] оправ-
данїе его, всѧ дни. в нѧже сѣде двдъ на селѣ
иноплеменничи. И оувѣрисѧ двдъ аѯꙋсови ѕѣло
глѧ. оукрѣписѧ крѣпасѧ в людех своихъ іилѧ.
и бꙋдетъ ми рабъ въ вѣки.

Гл҃а, кн҃

И бысть въ дни ты и (събрашасѧ)[1] ино-
племенницы в плки своѧ, изыити (и)
братисѧ съ іильты. и ре аѯꙋсъ къ
двдꙋ. разꙋмѣѧ разꙋмѣи, ꙗко со мною
(исходиши)[2] на брань, ты и мꙋжи твои. И рече
двдъ къ аѯꙋсꙋ (ѿ)[3] нн҃ѣ да разꙋмѣеши
(ꙗко)[4] сътворитъ рабъ твой. и рече акъѯꙋсъ
къ двдꙋ. тѣмже (началника воемъ, и храни-
телѧ)[5] поставлѧю тѧ въ всѧ дни. *И (са- вы ке
мой)[6] оумерлъ бѣ и рыдаше по немъ весь іиль.
и (погребоша)[7] и в (сармадемѣ)[8] въ градѣ его и
саоулъ изби волхвы, и разꙋмники (землѧ своеѧ)[9].
И (събравшесѧ)[10] иноплеменницы (пришеше)[11]
(сташа)[12] в (саномѣ)[13]. и (събра)[14] саоулъ всѧ
мꙋжи іилѧ, и (пришеше сташа)[15] в гелвꙋи. И
видѣ саоулъ (полки)[16] иноплеменничи (-)[17] оубоѧ-
сѧ и оужасесѧ срце его ѕѣло. И въпроси саоулъ
га. и не ѿвѣща емꙋ гь ничесоже, (ни) въ снѣ
(ни)[18] ꙗве. (ни)[19] прркы. И рече саоулъ отрокомъ
своимъ. поищите ми жены ꙗже имать вол-
хвованїе в рꙋцѣ, і идꙋ к неи (-)[20] въпрошꙋ и. и
рѣша отроцы его к немꙋ. се жена ꙗже имать
в рꙋцѣ волшвенїѧ въ (ендоре)[21]. *И съкрысѧ са- а пара і
оулъ, и облечесѧ в ризы иныи. і (идаше)[22] самъ
и два мꙋжа с нимъ. и (прїиде)[23] (нощїю къ
женѣ)[24]. И рече (саоулъ)[25] поврaжи ми, имѣющи
в рꙋцѣ волшвенїѧ. и приведи ми егоже рекꙋ
ти. И рече (емꙋ жена)[26] се нн҃ѣ ты (самъ) вѣси,
елико сътвори саоулъ, *(и) како расточи имꙋща г мо к
в рꙋкахъ волшвенїѧ, и разꙋмныѧ (на земли е мо и

се́и)[27]. и҆ ка́ко ѐсе ты̑ ло́виши ду҃шꙋ мою. да
оу҆мори́ши ю҆̀. И҆ кла́тса к неи саоу́лъ гл҃а.
жи́въ г҃ь а҆́ще сра́щетъ тѧ̑ непра́вда ѻ҆ словеси̇̀
семъ. И҆ рече жена (саоу́лови). кого възведꙋ̑ ти. и҆
рече (саоу́лъ) (само́ила)[28] възведи̇̀ мѧ̑. И҆ ви́дѣ
жена̀ (само́ила)[29] и҆ възъгласи̇̀ гла́сомъ (-)[30], и҆
рече жена̀ к саоу́лꙋ, почто̑ (мѧ̑ прельсти̇̀)[31] и҆
ты̀ ѐси саоу́лъ. И҆ рече е́и ц҃рь, не бо́исѧ (и҆зрещи̇̀,
ꙗ҆̑коже)[32] ви́дѣ. и҆ рече ѐмꙋ (жена̀). боги̇̀ ви́дѣх҃
въсходѧ́ща ѿ землѧ̀. И҆ рече е́и (ц҃рь ꙗ҆̑ко) (въ
что́же ѐсть ѻ҆́бразъ ѐго)[33] и рече ѐмꙋ (жена̀). (ви́-
дѣхъ) мꙋжа ра́но сходѧ́ща ѿ землѧ̀. и҆ ѐсе
ѻ҆болче́нъ ѻ҆дѣꙗ҆́ломъ. и҆ разꙋмѣ саоу́лъ ꙗ҆̑ко
(само́илъ)[34] (ѐсть)[35]. и҆ положи̇̀ лице своѐ на
земли̇̀. и҆ поклони́сѧ ѐмꙋ (до з҃ѣлѧ) И҆ рече (ѐмꙋ)
(само́илъ)[36]. что̑ ѐсе нꙋдиши мѧ̑ взыити̇̀ мѧ̑. и҆
рече саоу́лъ скорблю̀ ѕѣло, (ꙗ҆̑ко)[37] и҆ноплеме́нницы
вою́ютъ на́ мѧ, и҆ (г҃ь)[38] ѿстꙋпи̇̀ ѿ менѐ, и҆
(оу҆̑же) не (послꙋша́ѐтъ)[39] менѐ ктомꙋ. (ни)[40]
рꙋка́ми пр҃рческими, (ни)[41] въ снѣхъ. (ни въ
ꙗ҆вле́нїи). и҆ нн҃ѣ призва́х тѧ да наста́виши
мѧ̑ что̑ сътворю̀. И҆ рече (само́и҃)[42] что̑ въ-
праша́ѐши мѧ̑ (а҆̑)[43] г҃ь ѿстꙋпи̑ ѐсть ѿ тебѐ и҆
вѣ̑ї ѣї (г҃ь оу҆̑же)[44] съ (ю҆нѣ́йшим̆)[45] тебе. *И҆ сътвори́лъ
ѐсть (-)[46] тебѣ, ꙗ҆̑коже гл҃а (мно́ю)[47]. и҆ ѿи-
метъ г҃ь ц҃рство твое и҆̑ рꙋкꙋ твою, и҆ вда́сть и҆̀
ближнемꙋ ти д҃вдꙋ. Поне́же ты̑ не послꙋша
гла́са г҃нѧ. и҆ не и҆спо́лни гнѣва ꙗ҆́рости ѐго на
(а҆м̆мали́цѣ)[48]. гл҃а ради того̀ сътвори̇̀ (тебѣ
г҃ь)[49] (ѐси) въ д҃ни сїи. И҆ преда́сть г҃ь і҆и҃лѧ и҆с
тобо́ю, в рꙋки и҆ноплеме́нникъ. и҆ оу҆́тро ты̑ и҆
с҃нове твои̇̀ (падꙋтъ с тобо́ю)[50], и҆ по́лкъ і҆и҃левъ
да́сть г҃ь в рꙋцѣ и҆ноплеме́нъникъ. И҆
(потща́всѧ)[51] саоу́лъ (ꙗ҆̑коже стоѧ̀ и҆ падѐ)[52] на
земли̇̀. и҆ възбоѧ́сѧ ѕѣло ѿ (лица̀ словесѐ)[53]
(само́и҆лѧ)[54]. и҆ (не бы́сть ктомꙋ̑ крѣ́пости в
немъ)[55]. ꙗ҆̑ко не ѧ́лъ хлѣба ве́сь д҃нь то́и и҆ всю̑
но́щь тꙋ̑. И҆ вни́де жена̀ къ саоу́лꙋ и҆ ви́дѣ (ѐго)
ꙗ҆̑ко смѧте́сѧ [саоу̑][56] ѕѣло и҆ рече к немꙋ ѐсе
нн҃ѣ слы́ша раба̀ твоѧ гла́съ твой. и҆ положи́хъ
ду҃шꙋ мою в рꙋцѣ (твои̇̀)[57]. и҆ послꙋшахъ словесъ
ꙗ҆̑же (ми ѐси гл҃алъ)[58]. И҆ нн҃ѣ оу҆̑же послꙋша́и
гла́са рабы̀ твоѐѧ. и҆ положꙋ̑ пре҃ тобо́ю насы-
ще́нїе хлѣба и҆ ꙗ҆̑ждъ, и҆ бꙋдетъ в тебѣ крѣ-
пость. (и҆ по се҃)[59] и҆̑деши в пꙋть и҆ не хотѧ́ше
ꙗ҆́сти. И҆ понꙋжа́хꙋ и҆̀ (ꙗ҆́сти), ѻ҆́троцы ѐго и҆
жена̀, и҆ послꙋша гла́са и҆̑хъ. и҆ (въста́въ)[60] (ѿ
землѧ̀ и҆ сѣде на́ двое мы́слѧ)[61]. и҆ (бѣ женѣ)[62]
(то́и) (в домꙋ̑ ю҆́ница (-)[63])[64] и҆ (подви́гшисѧ)[65]
заколѐ и҆̀. и҆ (взе́мши)[66] мꙋкꙋ̑ (-)[67] вмѣси̇̀. и҆
(сътвори̇̀ хлѣбъ)[68]. И҆ принесѐ пре҃ саоула, и҆ пре҃

виш мою душу, щоб заморити її. **10** I поклявся до неї Саул, кажучи: Живий Господь, якщо зустріне тебе несправедливість за це слово. **11** I сказала жінка Саулові: Кого тобі приведу? I сказав Саул: Приведи мені Самуїла. **12** I побачила жінка Самуїла, і закричала голосом, і сказала жінка до Саула: Навіщо мене ти обманув? I ти є Саул. **13** I сказав їй цар: Не бійся, скажи, що ти побачила? I сказала йому жінка: Я побачила богів, що виходили з землі. **14** I сказав їй цар: Яким є його образ? I сказала йому жінка: Я побачила чоловіка, що рано сходить з землі, і ось зодягнений накидкою. I пізнав Саул, що це є Самуїл, і схилив своє лице до землі, і поклонився йому до землі. **15** I сказав йому Самуїл: Навіщо це змушуєш ти мене, щоб я вийшов? I сказав Саул: Дуже болію, і чужинці воюють проти мене, і Господь відступив від мене і вже не слухає мене більше ані руками пророків, ані в снах, ані в появах. I тепер покликав я тебе, щоб ти наставив мене, що вчиню. **16** I сказав Самуїл: Навіщо питаєш ти мене, а Господь відступив від тебе, і Господь вже з молодшим від тебе. **17** *I він вчинив тобі так, як сказав мною, і Господь забере твоє царство з твоїх рук, і дасть його твоєму ближньому, Давидові. **18** Тому що ти не послухався господнього голосу і не виповнив гнів його люті на Амаликові; через це слово вчинив тобі Господь так в днях цих. **19** I видасть Господь Ізраїля з тобою в руки чужинців; і вранці ти і твої сини впадуть з тобою та ізраїльський полк дасть Господь в руки чужинців. **20** I поспішив Саул, так як стояв, і впав на землю, і дуже злякався від лиця слів Самуїла. I не було більше сили в ньому, бо не їв хліба цілий той день і цілу ту ніч. **21** I ввійшла жінка до Саула, і побачила його, що Саул дуже замішався, і сказала до нього: Ось тепер твоя рабиня послухала твій голос, і я поклала мою душу в твої руки, і я послухала слова, які ти мені сказав. **22** I тепер уже послухай голосу твоєї рабині, і покладу перед тобою їжу хліба, і з'їси, і буде в тобі сила, та після цього підеш в дорогу. **23** I не хотів їсти. I змушували його їсти його слуги і жінка; і послухався їхнього голосу, і встав з землі, і сів, думаючи про два. **24** I була в тієї жінки в домі телиця, і поспішившись заколола її, і взявши муку, замісила і зробила хліб. **25** I принесла перед Саула і

вищ. 15

перед його слуг, і вони поїли, і вставши тієї ночі, і відійшли.

Глава 29

1 І чужинці зібрали всі свої полки до Софека, й ізраїльтяни стали в Ендорі, що в Ізраїлі. **2** І полки чужинців ішли сотнями і тисячами, Давид же і його мужі ішли осібно з Аккусом. **3** І сказали воєводи чужинців: Хто є ці, що йдуть з нами? І сказав Аккус до воєвод чужинців: Чи це не Давид, раб ізраїльського царя Саула? І ось у нас він був багато днів. І йому у нас є другий рік, і я не знайшов в ньому нічого злого від дня, в якому він прийшов до мене, і до цього дня. **4** І засмутилися задля нього всі воєводи чужинців, і сказали йому: Поверни мужа і відпусти до свого місця, де пар1. 11 ти там настановив, *хай не ідуть з нами на війну, хай не буде заколоту в полках. І задля чого відлучився цей від свого пана? Чи він не в головах тих мужів? **5** Чи не цей є Давид, якому жінки вийшли, радіючи і кажучи: Саул побив зі своїми тисячами і Давид з десятками тисяч своїх. **6** І покликав Аккус Давида, і сказав йому: Живе Господь, що ти є добрий і благий в моїх очах, і вхід твій і вихід твій є зі мною в полку, що я не знайшов в тобі злоби, відколи ти прийшов до мене, до сьогоднішнього дня. Але перед очима воєвод ти не є добрий. **7** І тепер ти повернися, іди з миром, і не вчиниш зла перед очима воєвод чужинців. **8** І сказав Давид до Анхуса: Що я тобі вчинив, і що злобного ти знайшов у твоєму рабі? І скільки днів я був перед тобою, і я до дня цього не вчинив нічого. То чому не піду радо на бій з ворогами свого пана царя? **9** І відповів Аккус Давидові: Взнав я, що ти є добрий перед моїми очима, але воєводи чужинців говорять: Хай не іде з нами на війну. **10** І тепер встань вранці ти і твої слуги, що є з тобою, підіть до місця, де я там настановив, і не майте ніякого смутку на своєму серці, бо є ти добрий переді мною. І встаньте вранці в дорогу, коли вам буде світло, ідіть. **11** І вранці встав сам Давид і його мужі, і пішли сторожити землю чужинців, а чужинці пішли на бій з ізраїльтянами.

ѻ҆́троки є҆гѡ. и҆ ꙗ҆́ша и҆ (въставше)[69] (тоѝ нѡ́щи и҆ ѿи҆до́ша)[70].

Гл҃а, к҃д.

И҆ (събра́ша)[1] и҆ноплеме́нницы вс҃ѧ по́лки своѧ на (софе́кꙋ)[2]. і҆ (і҆и҃льтѧ́не)[3] ста́ша на (є҆ндо́рѣ)[4] и҆́же въ [і҆и҃ли][5]. И҆ по́лцы и҆ноплеме́никъ, и҆дѧ́хꙋ по ст҃о. и҆ по ты́сѧщи. (-)[6] дв҃дъ (же) и҆ мꙋ́жи є҆гѡ и҆дѧ́хꙋ (ѻ҆со́бь)[7]. съ а҆кхꙋ́сомъ. И҆ рѣ́ша воєво́ды и҆ноплеме́ннича. кто (сꙋть) и҆дꙋ́щїи сі́и (с на́ми). и҆ рече а҆къхꙋсъ к воєво́дамъ и҆ноплеме́нничамъ не се́ ли дв҃дъ ра́бъ саꙋ́ла цр҃ѧ і҆и҃лва (и҆ се) (ꙋ҆ насъ бы́сть)[8] (мно́го) дн҃їи. (и҆) семꙋ (є҆сть ꙋ҆ на҃), второ́є лѣто, и҆ нѣ́смъ ѻ҆брѣ́лъ в не́мъ ничто́же (ѕла), ѿ дн҃е во́ньже є҆сть прише́лъ къ мнѣ̂ и҆ до дн҃е сего. И҆ прискорбны бы́ша ѻ҆ не́мъ (вс҃ѧ) воєво́ды и҆ноплеме́ннича. и҆ (гл҃аша)[9] є҆мꙋ възвратѝ мꙋ́жа, (и҆ пꙋстѝ) на мѣ́сто своє. и҆дѣ́же поста́вилъ є҆си (-)[10] та́мо, (-)[11] *да не (и҆́дꙋтъ)[12] с на́ми на́ бра́нь, (-)[13] да не бꙋ́детъ развраще́нїє в по́лцѣхъ. и҆ что̀ ра́ди ѿлꙋчи́сѧ се́и господи́на своєго не глава́ ми ли мꙋ́жъ тѣ́хъ. Не се ли (є҆сть) дв҃дъ є҆мꙋ́же (же́ны) и҆зыидо́ша (ликꙋ́юще)[14] (и҆) гл҃юще. побѣдѝ саꙋ́лъ съ ты́сѧщами свои́ми и҆ дв҃дъ съ тма́ми свои́ми. И҆ призва̀ а҆кхꙋ́съ дв҃да, и҆ рече (-)[15] живъ г҃ь. ꙗ҆́ко до́бръ є҆си и҆ бл҃г пре́ ѻ҆чи́ма мои́ма. и҆ (вхо́дъ твои і҆ и҆схо́дъ)[16] твоѝ со мно́ю (є҆сть) в по́лцѣ (-)[17] ꙗ҆́ко не ѻ҆брѣто́хъ в тебѣ̂ ѕло́бы (ѿне́лѣже)[18] є҆си прише́лъ къ мнѣ̂ до дне́шнѧго дн҃е. (н҆о)[19] пре́ ѻ҆чи́ма воєво́дѣ не бл҃гъ (є҆си) ты. И҆ нн҃ѣ (възвра́щъсѧ)[20] ты̀, (-)[21] и҆дѝ с ми́ромъ. и҆ не и҆́маши сътвори́ти ѕла, пре́ ѻ҆чи́ма воєво҃ и҆ноплеме́нничь. И҆ рече дв҃дъ къ а҆кхꙋ́сꙋ что̀ сътвори́хъ ти. и҆ что̀ ѻ҆брѣтѐ (ѕло́бы) в рабѣ̂ своємъ, (и҆ коли́ко)[22] дн҃їи бы́хъ пре́ тобо́ю, и҆ (не сътвори́хъ до дн҃е сегѡ̀ ничто́же. то)[23] что̀ ра́дьма не и҆дꙋ на́ бра́нь вра́гомъ господи́на своєго цр҃ѧ. И҆ ѿвѣща̀ а҆кхꙋ́съ дв҃дꙋ, вид҃ѣ ꙗ҆́ко бл҃гъ є҆си пре́ ѻ҆чи́ма мои́ма. н҆о воєво́ды и҆ноплеме́нничи гл҃ютъ. да не хо́дитъ с на́ми на́ бра́нь. И҆ нн҃ѣ ꙋ҆ра́нь заꙋ́тра ты, и҆ ѻ҆́троцы (-)[24] твоѝ (сꙋ́щїи)[25] с тобо́ю, (-)[26] и҆дѣ́те на мѣ́сто и҆дѣ́же поста́вилъ є҆смь та́мо. и҆ (не и҆мѣ́ите печа́ли)[27] на ср҃цы своємъ (никоє́ѧже), ꙗ҆́ко бл҃гъ (є҆си) ты предо мно́ю. и҆ ꙋ҆рани́те въ пꙋть (є҆гда)[28] бꙋ́детъ вамъ свѣ́тъ (-)[29] и҆дѣ́те. И҆ ꙋ҆ранѝ дв҃дъ са́мъ и҆ мꙋ́жи є҆гѡ (і҆ и҆до́ша)[30] стреща̀ землѧ̀ и҆ноплеме́ннича. (а҆)[31] и҆ноплеме́нницы взыидо́ша на́ бра́нь къ (і҆и҃льтомъ)[32].

а҆ пара҃ а҃і

Гла҃, л҃.

И҆ бы́сть (ѿше́шꙋ)[1] дв҃дꙋ и҆ мꙋ́жемъ є҆гѡ
(ѿ)[2] [сѝкела́га][3]. (и҆) въ дн҃ь тре́тїи. и҆
(а҆̑малнк̾ъ)[4] на́иде на ю҆́жнꙋю странꙋ̀ и҆ на
[сїкела́гъ][5]. и҆ (побра́ша мꙋ́жей сикела́гъ-
скихъ)[6]. и҆ (гра́дъ) зажго́ша (-)[7] ѻ҆гне́мъ· (-)[8]
Же́ны (же) и҆ всѧ (сꙋ́щаѧ на мѣ́стѣ то́мъ)[9]. ѿ
ма́ла (и҆) до вели́ка (побра́ша и҆) не ꙋ҆би́ша (ѿ
ни́хъ ни) мꙋ́жа (ни)[10] жены̀. но плени́ша (и҆дѧ́-
хꙋ)[11] пꙋте́мъ свои́мъ· И҆ прїи́де дв҃дъ и҆ мꙋ́жи
є҆гѡ въ гра́дъ, и҆ (-)[12] съжже́нъ бѧ́ше ѻ҆гне́мъ
(гра̑). и҆ же́ны̑ и҆́хъ и҆ сн҃ове и҆́хъ и҆ дщє́ри и҆́хъ
бѧ́хꙋ полоне́ни· И҆ въздви́же дв҃дъ и҆ мꙋ́жи є҆гѡ
гла́съ свои. и҆ пла́кашасѧ до́ндеже (нача́ша не мо-
щи̑)[13] пла́катисѧ· И҆ (же́ны є҆гѡ ѻ҆бѣ̀)[14] бѣ́ша
плѣне́ни. (а҆хинамі́и)[15], [і҆и҆льтѧны́ни][16]. і҆ а҆ви-
гѣѧ́ (бы́вшїѧ) жена̀, (нава́на)[17] карми́льскаго· И҆
ѻ҆скорбѣ̀ дв҃дъ ѕѣ́ло, ꙗ҆́кѡ (съвѣща́шасѧ)[18] лю́дїе
ка́менїе̑ поби́ти є҆го, ꙗ҆́кѡ ѻ҆зло́блена бѧ́ше дш҃а
всѣ̑ѣ лю́дїи, комꙋ́ждо сн҃овъ свои҆̑ ра́ди и҆ дщє́рїи
(-)[19]. (но)[20] ꙋ҆крѣпи́сѧ дв҃дъ ѻ҆ гдⷭ҇ѣ бз҃ѣ є҆го· И҆
рече дв҃дъ къ (а҆вида́рꙋ)[21] і҆ере́ю сн҃ꙋ (а҆вимеле́хо-
вꙋ)[22]. принеси̑ є҆фꙋ́дъ [и҆ принесѐ (а҆вида́ръ)[23] є҆-
фꙋ́дъ къ дв҃дꙋ][24]· И҆ въпроси̑ дв҃дъ гдⷭ҇а гл҃ѧ. а҆́-
ще женꙋ̀ въ слѣ́дъ [во́и][25] си́хъ а҆́ще пости́гнꙋ
ѧ҆̀ (и҆ побѣ́жꙋ ли ѧ҆). и҆ рече (гдⷭ҇ь)[26] жени̑, ꙗ҆́кѡ
пости́гнꙋѧ пости́гнеши. і҆ и҆збавлѧ́и и҆зба́вити
и҆́маши (своѧ лю́ди)· І҆ и҆де дв҃дъ са́мъ и҆ х҃,
мꙋ́жъ с ни́мъ. и҆ (прїидо́ша)[27] даже до пото́ка
въсо́рска. (а҆)[28] про́чїи ѻ҆ста́ша, и҆ (гнѣ́въ)[29] съ д҃
ми сты̀ мꙋ́жъ, (с҃ бо (и҆́хъ) ѻ҆ста́ша)[30] (-)[31],
(и҆)[32] сѣдѧ́хꙋ ѻ҆бо́нъ поⷧ҇ пото́ка въсо́рска· И҆ (ѻ҆б-
рѣто́ша)[33] (тꙋ̑) мꙋ́жа є҆гѵ́птѧнина на селѣ̀. и҆
(поѧ́ша)[34] и҆̀. и҆ (приведо́ша)[35] и҆̀ къ дв҃дꙋ (-)[36]. и҆
(да́ша)[37] є҆мꙋ хлѣ́бъ (ꙗ҆́сти)[38], и҆ напои́ша и҆̀
воды̀· И҆ (да́ша)[39] є҆мꙋ ꙋ҆крꙋ́хъ сы́ра, и҆ ꙗ҆́стъ. и҆
ста̀ дꙋ́хъ є҆гѡ в не́мъ, ꙗ҆́кѡ бѧ́ше не ꙗ҆́лъ хлѣ́-
ба, ни пилъ воды̀, г҃. дни, и҆ г҃ но́щи· И҆ рече
(-)[40] дв҃дъ (ѿкꙋ́дꙋ є҆си, и҆ чі́и є҆си ты)[41]. и҆ рече
(є҆мꙋ) ѻ҆́трокъ. є҆гѵ́птѧнинъ (є҆смь а҆зъ)[42] (и҆)
ра́бъ мꙋ́жа (а҆ммали́кова)[43], и҆ ѻ҆ста́ви мѧ госпо-
ди́нъ мои, ꙗ҆́кѡ разболѣ́хсѧ дне́сь ꙋ҆же тре́тїи
дн҃ь. и҆ мы (се) входи́хомъ на ю҆́гъ (до хеле́фи)[44]
и҆ на і҆ꙋде́искїѧ страны̀. и҆ на (-)[45] [гелвꙋ́е][46] и҆
[сїкеи́лꙋ][47], зажго́хомъ ѻ҆гне́мъ· И҆ рече є҆мꙋ
дв҃дъ. вести ли мѧ и҆́маши до (во́и)[48] тѣ̑хъ, (-)[49]
(ѻ҆́н же) рⷱ҇е (к немꙋ) клени̑ ми сѧ бг҃омъ ꙗ҆́кѡ не
ꙋ҆бі́єши мѧ, и҆ не предаси̑ менѐ в рꙋ́цѣ господи́-
нꙋ моемꙋ и҆ доведꙋ тѧ на (во́ѧ)[50] си̑· (И҆ клѧ́т-
сѧ є҆мꙋ дв҃дъ). и҆ ведѐ и҆̀ та́мо. и҆ се тїи бѧ́хꙋ
розошли́сѧ по (-)[51] всеи земли̑. (и҆ бѧ́хꙋ) ꙗ҆́дꙋще

Глава 30

1 І сталося, як відійшов Давид і
його мужі з Секелага, і в день тре-
тій Амалик напав на південну око-
лицю і на Секелаг, і захопили секе-
лагських мужів, і місто спалили
вогнем. **2** Жінок же і все, що було
на тому місці, від малого й до
великого, взяли, і не забили з них
ні чоловіка, ні жінку, але взяли в
полон, ішли дорогою своєю. **3** І
прийшов Давид і його мужі до
міста, і місто було спалене вогнем,
а їхні жінки і їхні сини, і їхні дочки
були полонені. **4** І підняв Давид і
його мужі свій голос, і плакали,
доки почали немогти плакати. **5** І
обі його жінки були полонені, Ахи-
намія, ізраїльтянка, і Авігея, бувша
жінка Навана кармильського. **6** І
дуже засмутився Давид, бо змови-
лися люди камінням його побити,
бо озлоблена була душа всіх лю-
дей, у кожного, задля його синів і
дочок. І скріпився Давид в Господі
Бозі його. **7** І сказав Давид до Ави-
тара, священика, сина Авимелеха:
Принеси ефуд. І приніс Авитар
ефуд до Давида. **8** І запитав Давид
Господа, кажучи: Чи поженуся
вслід за цими вояками, чи наздо-
жену їх і чи їх переможу? І сказав
йому Господь: Женися, бо наздо-
ганяючи, наздоженеш, і визволя-
ючи, визволиш своїх людей. **9** І
пішов Давид сам і 600 мужів з ним,
і прийшли аж до потоку Восора, а
остали залишилися. **10** І гнався з 4-
мастами мужів, 200 ж мужів
осталися і сиділи на другому боці
потоку Восора. **11** І знайшли там
мужа-єгиптянина в полі, і взяли
його, і привели його до Давида. І
дали йому їсти хліб, і напоїли його
водою. **12** І дали йому уламок сира,
і з’їв, і встав його дух в ньому, бо
не їв хліба ані не пив води 3 дні і 3
ночі. **13** І сказав Давид: Звідки ти є
і чий ти є? І сказав йому слуга-
єгиптянин: Я є рабом чоловіка
аммаликійського, і мій пан оставив
мене, бо я захворів, сьогодні уже
третій день. **14** І це ми нападали на
південь до Хелефи і на юдейскі
сторони, і на Гелвує, і Секеїлу ми
спалили вогнем. **15** І сказав йому
Давид: Чи поведеш мене до тих
вояків? Він же сказав до нього:
Поклянися мені Богом, що не
уб’єш мене і не видаси мене в руки
мого пана, і поведу тебе до цих
вояків. І поклявся йому Давид. **16** І
він повів його туди. І ось ці
розійшлися по всій землі, і їли, і
пили, і святкували за всю ту велику
здобич, яку взяли на землі чу-

жинців і на землі Юди. **17** І напав на них Давид, і бив їх від світанку і до вечора, і на другий день вигубив їх. І ні один же не остався з них чоловік, за винятком 400 слуг, вони, сівши на верблюдів, повтікали. **18** І забрав Давид все, що взяли аммаликити, і взяв обі свої жінки. **19** І незабракло там нічого, від малого й до великого, і від здобичі до синів і дочок, і все, що взяли, повернув їх Давид назад – все. **20** І взяв Давид всі стада й отари, і гнав їх перед полоном, і полон звався Полон Давида. **21** І прийшов Давид до двохсот мужів, що полишилися, щоб не іти вслід за Давидом, які рішили зостатися при потоці Восорі; і вони вийшли назустріч Давидові і назустріч людям, що з ним; і прийшов Давид до народу, і попросили його про мир. **22** І відповіли всі гнівливі і лукаві чоловіки з войовничих мужів, що пішли з Давидом, і сказали: Тому що не гналися з нами, не дамо їм зі здобичі, яку забрали ми, але тільки кожний з них хай візьмуть своїх жінок і своїх дітей, і повернуться. **23** І сказав Давид: Мої брати, не чиніть так задля господнього передання і дбання, яким зберіг нас. І передав Господь в наші руки вояків, що напали на нас. **24** І хто послухається вашого слова, бо чи не є наші? Тому, так як за часткою того, хто пішов на війну, так буде частка того, що сидів з посудом, тільки з тими хай буде поділене. **25** І було від того дня і далі, і стало приписом і правилом до цього дня Ізраїлеві. **26** І прийшов Давид до Сикелага, і послав до старшин Юди і його близьким зі здобичі, кажучи: Ось вам благословення зі здобичі, яку взяли господні вороги: **27** тим, що з Ветсури, і тим, що з Ранома, на півдні, і з Ейтитера, **28** і тим, що з Ароіра, і тим, що з Амадія, і тим, що з Сатія, і тим, що з Естію, **28а** і тим, що з Ґета, і тим, що з Кинана, і тим, що з Сафеха, і тим, що з Тиматія, **29** і тим, що з Кармила, і тим, що з міст Іреємиїла, і тим, що з міст кенезійських, **30** і тим, що з Римута, і тим, що з Вирсавії, і тим, що з Номвія, **31** і тим, що з Хеврона, і до всіх міст, куди ходив, туди, Давид і його мужі з ним.

и҆ пі́ю́щє и҆ праздну́ющє ѻ҆ всє́й користи то́й ве-
ли́цей. ꙗ҆́же ба́хꙋ взѧлѝ на з҃є́ли и҆ноплемє́ннічи,
и҆ на землѝ і҆ꙋ́динѣ. И҆ прїи́де на́ нѧ дв҃дъ, и҆
би ѧ҆̀ ѿ оу҆́тра (и҆) до́ вечера. и҆ наоу҆́трїѧ (и҆збѝ
ѧ҆̀). и҆ ни (є҆ді́нъ же ѻ҆стà)[52] ѿ ни́хъ мꙋжъ.
ра́звѣ ꙋ҆ ѻ҆́трокъ (всѣдше)[53] на велблю́ды (-)[54] оу҆-
бѣжа́ша. И҆ взѧ́тъ дв҃дъ всѧ̑ є҆ли́ко бѣша
взѧ́ли (а҆ммали́киты)[55]. и҆ ѻ҆бѣ̀ женѣ̀ свои̑ по-
ꙗ҆́тъ. И҆ не ѻ҆стà (тꙋ̀ ничто́же)[56] ѿ ма́ла (и҆) до
вели́ка, и҆ ѿ користи (-)[57] до сн҃овъ и҆ дщє́рїи и҆
(-)[58] всѧ̑ и҆̀же бѣша взѧ́ли (-)[59], (възвратѝ (ѧ҆̀)
дв҃дъ въспѧ́тъ всѧ̑)[60]. И҆ поѧ̀ дв҃дъ всѧ̑ ста́-
да и҆ па́ствины, и҆ женѧ́ше (ѧ҆̀) пре́д плѣномъ и҆
плѣ́нъ (-)[61] нарица́шесѧ (-)[62] плѣ́нъ дв҃въ. И҆
(прїи́де)[63] дв҃дъ къ двѣма сто́ма мꙋ̑ ѻ҆ста́в-
шихъ, и҆тѝ въ слѣ́дъ дв҃двъ (и҆̀же повелѣ́ша
ѻ҆ста́ти)[64] на пото́цѣ въсо́ръстѣ. і҆ и҆зыдо́ша
на срѣтє́нїє дв҃дꙋ, и҆ на срѣтє́нїє люде́й, и҆̀же с
ни́мъ. и҆ прїи́де дв҃дъ до лю́дїи. и҆ въпроси́ша
є҆го ѻ҆ ми́рныхъ. И҆ ѿвѣща́ша всѝ мꙋжи гнѣв-
ливыѝ и҆ лꙋка́вныѝ, ѿ мꙋжебо́рцей сходѧ́щихъ
съ дв҃домъ. и҆ рѣша ꙗ҆́ко не гони́ша с на́ми. не
да́мы и҆̀мъ ѿ плѣ́на, и҆̀же є҆мы̀ поѧ́ли. н҆о
то́кмо ко́ждо (и҆̆) же́ны своѧ̀ и҆ ча́да своѧ̑ да во́з-
мꙋтъ и҆ възвратѧ́тсѧ. И҆ рече дв҃дъ не твори́-
те [бра́тїѧ моѧ]65 та́ко. преда́нїѧ ради г҃нѧ
(-)[66] и҆ снабдѣ́нїѧ (и҆̀мже съхранѝ) на́съ. и҆ пре-
да́сть г҃ь (во́ѧ)[67] прише́дшаѧ на́ ны в рꙋ́ки на́-
ша. И҆ кто̀ послꙋ́шаетъ ва́шего словесѝ. ꙗ҆́ко не
(-)[68] на́ши л҆и сꙋть. поне́же ꙗ҆́ко по ча́сти съше́д-
шаго на́ брань. та́ко (є҆́сть)[69] ча́сть сѣдѧ́щаго
оу҆ рѣшины, (с тѣмѝ то́чно)[70] да раздѣли́тсѧ.
И҆ бы́сть ѿ д҃не того̀ и҆ вы́ше, и҆ бы́сть въ по-
велє́нїє и҆ на ѻ҆правда́нїє, (до д҃не сего̀ і҆и҃лю)[71] И҆
прїи́де дв҃дъ в [сикела́гъ][72] и҆ послà къ ста́р-
цемъ і҆ꙋ́диномъ ѿ плѣ́на, і҆ и҆скрени́мъ є҆го г҃лѧ
с҆е [ва̑ бл҃венїє][73]. ѿ плѣ́нникъ (и҆̀же бѣша плѣ-
ни́ли вра́зи г҃нѝ)[74]. И҆̀же ѿ ведъсꙋ́ра і҆ и҆̀же ѿ (ра-
но́ма)[75] на ю҆́гꙋ. и҆ ѿ (є҆и҆диде́ра)[76]. і҆ и҆̀же ѿ а҆ро-
и́ра. і҆ и҆̀же ѿ а҆мадїѧ і҆ и҆̀же ѿ (садїѧ)[77]. І҆ и҆̀же
ѿ є҆сдїѧ і҆ и҆̀же ѿ геда і҆ и҆̀же ѿ кина́на. І҆ и҆̀же
ѿ сафе́ха. і҆ и҆̀же ѿ димадїѧ. і҆ и҆̀же ѿ карми́-
ла. І҆ и҆̀же ѿ гра́дъ (и҆реє҆мєи҆ль)[78]. і҆ и҆̀же ѿ гра́дъ
кинезїи́нъ. і҆ и҆̀же ѿ (римꙋда)[79] і҆ и҆̀же ѿ вирса-
вїѧ. і҆ и҆̀же ѿ (номъвѣѧ)[80]. І҆ и҆̀же ѿ хевро́на. и҆
въ всѧ̑ мѣ́ста. а҆́може ходи́лъ дв҃дъ тꙋ̀ (-)[81] и҆
мꙋжи є҆го (с ни́мъ).

Глава 31

пар1. 10 **1** А *тоді чужинці воювали проти Ізраїля, і втекли ізраїльські мужі від лиця чужинців, і падали ранені в горі Ґелвуні. **2** І зійшлися чужин-

Гл҃а, л҃а.

А (*иноплемє́нницы)[1] воє҆ва́хꙋ (тогдà) на і҆и҃- а҆ пара҃ і҆
лѧ и҆ бѣжа́ша мꙋжи і҆и҃леви. ѿ лицà и҆но-
племє́нникъ. и҆ (па́дахꙋ)[2] ꙗ҆́звени въ горѣ̑

(гелвꙋ́нїи)[3]· И҆ (снидо́шасѧ)[4] и҆ноплеме́нницы съ са-
ꙋ́лѡмъ и҆ съ сн҃ьми є҆гѡ̀, и҆ (ᲂу҆би́ша)[5] и҆ноплеме́нницы
(і҆ѡ҆а҆нада́на)[6]. и҆ (минода́ва)[7], и҆ [ме́лхесꙋа][8], сн҃ы
саꙋ́лѧ· И҆ (ѿтѧгчи́сѧ)[9] бра́нь на саꙋ́ла. и҆ (пріи-
до́ша)[10] на́ нѧ бескопе́йницы мꙋ́жи стрѣ́лцы̀, и҆
ꙗ҆̀звиша саꙋ́ла в дебе́лое мѣ́сто· И҆ рече саꙋ́лъ к но-
сѧ́щемꙋ ѻ҆рꙋ́жїе (-)[11] и҆́сꙋни (ѻ҆рꙋ́жїе)[12] свое (-)[13]
прободѝ мѧ̀ и҆̀ да не при́шедше необрѣ́занїи сі́и
(-)[14] и҆збо́дꙋ мѧ̀ и҆ порꙋга́ютсѧ мно́ю· и҆ не хо-
тѧ́ше (того сътвори́ти) нося́и ѻ҆рꙋ́жїе є҆гѡ ꙗ҆́кѡ
боꙗ́шесѧ ѕѣ́ло, и҆ взѧ́тъ саꙋ́лъ (ѻ҆рꙋ́жїе)[15] (свое),
и҆ нападе́сѧ (са́мъ) на нѐ· И҆ ви́дѣ носѧ́и ѻ҆рꙋ́жїе є҆-
го, ꙗ҆́кѡ ᲂу҆́мре саꙋ́лъ, и҆ падѐ и҆ то́и са́мъ на (ѻ҆рꙋ-
жїе)[16] є҆го, и҆ ᲂу҆́мре с ни́мъ· И҆ ᲂу҆́мре саꙋ́лъ, и҆ трїе
сн҃ове є҆го, и҆ носѧ́и ѻ҆рꙋ́жїе є҆го, [и҆ вс҃и мꙋ́жи є҆го][17]
въ дн҃ь то́и с ни́мъ· И҆ ви́дѣвше мꙋ́жїе і҆и҃льс-
тїи, и҆́же ѻ҆бо́нъ по́лъ (и҆) ᲂу҆до́лїѧ, і и҆́же ѻ҆бо́нъ
по́лъ і҆ѻ҆рда́на, ꙗ҆́коже бѣжа́ша мꙋ́жи і҆и҃льстїи и҆
ꙗ҆́кѡ ᲂу҆́мре саꙋ́лъ и҆ сн҃ове є҆го, и҆ (ѻ҆ста́вльше)[18] гра́-
ды своѧ и҆ (бѣжа́ша)[19], и҆ (пріидо́ша)[20] и҆ноплеме́н-
ницы и҆ пребы́ша в ни́хъ· И҆ бы́сть наᲂу́трїе, и҆
(пріидо́ша)[21] и҆ноплеме́нницы съвлачи́ти мрътъ-
ве́цъ, и҆ (ѻ҆брѣто́ша)[22] саꙋ́ла (мрътва сꙋща) и҆
три сн҃ы є҆го, па́дша въ горѣ, (є҆нже и҆́мѧ) (гелвꙋ-
нїи)[23]· И҆ (-)[24] снѧ́ша ѻ҆рꙋ́жїе є҆го (и҆ ѿсѣкше
главꙋ̀ є҆го), и҆ (посла́ша)[25] въ зе́млю и҆ноплеме́нникъ,
ѻ҆́крестъ възвѣща́юще и҆́доломъ и҆́хъ, и҆ лю́демъ и҆́хъ·
в҃ цр҃ ка *И҆ положи́ша ѻ҆рꙋ́жїе (и҆́хъ)[26] ᲂу҆ (васта́ръта)[27],
(а҆)[28] тѣ́ло (и҆́хъ)[29] въткнꙋша на стѣнѣ ведъ-
д҃ цр҃ в са́мли· *И҆ (слы́шаша)[30] живꙋщїи въ (а҆ви́сѣ)[31] (га-
ла́тъстѣмъ)[32], ꙗ҆́же сътвори́ша (саꙋ́лови и҆ноплле-
ме́нницы)[33]· И҆ (въста́вше)[34] (вс҃е мно́жество си́л-
ныхъ мꙋжъ)[35], і и҆до́ша вс҃ю но́щь, и҆ взѧ́ша
тѣ́ло саꙋ́лово, (-)[36] (і҆ѡ҆ана́даново)[37] сн҃а є҆го, съ стѣ-
ны ве́самъски, и҆ (принесо́ша)[38] ѧ҆̀ въ (а҆ви́)[39], и҆
(съжъго́ша)[40] ѧ҆̀ тꙋ· И҆ (взѧ́ша)[41] ко́сти и҆́хъ, и҆
(погребо́ша)[42] (ѧ҆̀) по комаро́ю, ꙗ҆́же въ (а҆ви́сѣ)[43], и҆
(пости́шасѧ)[44] се́мь дн҃їи·

Конецъ а҃ кни́гъ црствъ.
И҆́мать в себѣ гл҃а, л҃а·

ці з Саулом і з його синами, і чу-
жинці вбили Йоанатана і Мино-
дава, і Мелхесуя, синів Саула. **3** І
затяжіла війна на Саулі, і прий-
шли проти його вояки, мужі-
стрільці, і зранили Саула в дебеле
місце. **4** І сказав Саул до того, що
ніс зброю: Витягни свою зброю,
проколи мене нею, щоб прийшов-
ши ці необрізані не прокололи
мене і поглумилися з мене. І не
бажав того зробити той, що ніс
його зброю, бо дуже боявся. І
взяв Саул свою зброю, і сам впав
на неї. **5** І побачив той, що носить
його зброю, що Саул помер, і
впав і він сам на його зброю, і по-
мер з ним. **6** І помер Саул, і три
його сини, і той, що носив його
зброю, і всі його мужі в дні тому
з ним. **7** І побачивши ізраїльські
мужі, що на другому боці долини
і що на другому боці Йордану,
що втекли ізраїльські мужі і що
помер Саул і його сини, і поки-
нувши свої міста, і втекли. І
прийшли чужинці, і осталися в
них. **8** І сталося, і на другий день
прийшли чужинці роздягати мер-
твих, і знайшли Саула, що був
мертвим, і трьох його синів, що
впали на горі, якій ім’я Ґелвуній.
9 І зняли його зброю, і відрубав-
ши йому голову, і послали до
землі чужинців, довкруги спові-
щаючи їхнім ідолам і їхньому
народові. **10** *І поклали їхню црс2. 21
зброю до Вастарта, а їхнє тіло
повісили на мурі Ветсана. **11** *І црс4. 2
почули ті, що живуть в Явісі ґа-
латскій, що чужинці вчинили Са-
улові. **12** І вставши все множес-
тво сильних чоловіків, і ішли всю
ніч, і взяли тіло Саула, Йоаната-
на, його сина, з муру Ветсана і
принесли їх до Явіса, і там їх
спалили. **13** І взяли їхні кості, і
поховали їх під будовою, що в
Ависі, і постили сім днів.

Кінець 1 Книги Царств.
Має в собі 31 глав.

ДРУГА КНИГА ЦАРСТВ ГЛАВА 1

1 І сталося, що коли помер Саул, і Давид повернувся, побивши аммалика, і сидів Давид в Скелаку два дні. **2** І сталося в третьому дні, і ось чоловік прийшов з полку людей Саула. Одіж же його була роздерта, і земля на його голові, і сталося, коли ввійшов слуга до Давида, і впавши на землю, він поклонився йому. **3** І сказав йому Давид: Звідки ти прийшов? І сказав до нього: З ізраїльського полку. Тільки я один, що спасся. **4** І сказав йому Давид: Яке є це слово? Сповісти мені. І цей сказав, що втік народ з війни, і впало багато з народу, і померло. І Саул, і Йоанатан, син його, помер. **5** І сказав Давид слузі, що сповіщав йому: Як взнав ти, що помер Саул і Йоанатан, син його? **6** І сказав слуга, що сповіщав йому: Втікаючи, прийшов я на гору ґельвуйську, і ось Саул спирався на своїй зброї, і ось колісниці і вельможі зібралися на нього. **7** І оглянувшись Саул, і побачив мене, і покликав мене, **8** і сказав мені: Хто ти є? І сказав я: Я є аммаликит. **9** І сказав мені: Ходи, отже, убий мене, бо обняла мене вже страшна темрява, і до того вже моя душа не є в мені. **10** І я приступив до нього, я убив його, бо знав, що *(не)* було йому життя. Після його вбиття і взяв я царський вінець, що був на його голові, і запинку, що була на його плечах, і я сам приніс оба до мого пана. **11** І зразу Давид, схопивши за свій одяг, і роздер його, і всі мужі, що з ним, роздерли свої одежі. **12** І плакали, і ридали, і постили аж до вечора по Саулі і по Йоанатані, його сині, і по народові Юди, і по ізраїльськім домі, бо були дуже вигублені. **13** І сказав Давид слузі, що сповістив йому: Звідки ти є? – і сказав: Син мужа з дому аммалика я є. **14** І сказав йому Давид: То як ти не побоявся простягнути своєї руки на господнього христа? **15** Прикликав Давид одного з своїх слуг і сказав: Іди убий його. І пішовши, він убив його, і *той* помер. **16** І сказав йому Давид: Твоя кров на твоїй голові, бо твої уста відпо-

Вторы́ѧ кни́ги ца́рствъ глава̀ а҃

И҆ бы́сть є҆гда оу҆́мре саоу́лъ, и҆ дв҃дъ възврати́сѧ побѣжда̀ (а҆ммали́ка)[2], и҆ сѣде давы́дъ въ (скелазѣ)[3] дн҃и два̀. И҆ бы́сть въ тре́тїи дн҃ь, и се мꙋ́жь прїи́де ѿ полка лю́дїи саоу́ловъ. (-)[4] ри́зы (же) є҆го (бахꙋ) раздра́ны и҆ пра́сть на главѣ̀ є҆мꙋ. и҆ бы́сть є҆гда вни́де къ дв҃дꙋ (о҆́трокъ), и҆ (па҃)[5] на зе́млю (-)[6] поклони́сѧ є҆мꙋ̀. И҆ рече є҆мꙋ̀ дв҃дъ ѿкꙋ́дꙋ ты прїи́де. и҆ рече є҆мꙋ ѿ по́лъка і҆и҃лева, (то́кмо) а҆́зъ (є҆́смь є҆ди́нъ) оу҆гонзаѧ. И҆ рече є҆мꙋ̀ дв҃ъ что̀ є҆сть сло́во се̑ възвѣсти ми. и҆ (се́и) рече ꙗ҆́ко побѣго́ша лю́ди ѿ бра́ни, и҆ падо́ша мно́зи ѿ лю́дїи і҆ и҆зъмро́ша. [-][7] и҆ саоу́лъ и҆ (і҆ѡ҆анада́нъ)[8] сн҃ъ є҆го оу҆́мре. И҆ рече дв҃дъ о҆́трокꙋ възвѣщеи́шемꙋ є҆мꙋ, ка́ко вѣдѣ ꙗ҆́ко оу҆́мре саоу́лъ і҆ (і҆ѡ҆анада́нъ)[9] сн҃ъ є҆го. И҆ рече о҆́трокъ възвѣща́ѧ є҆мꙋ бѣжа прїидо́хъ въ го́рꙋ гелвꙋ́искꙋю. и҆ се саоу́лъ напрѧжа́шесѧ на (о҆рꙋ́жїе)[10] свое и҆ се колесни́ци и҆ вельмо́жа събра́шасѧ на́нь. И҆ (о҆зрѣвсѧ)[11] (саоу́лъ) (-)[12] и҆ ви́дѣ мѧ и҆ (призва́въ)[13] мѧ (-)[14] и҆ рече ми, кто (ты̀ є҆си)[15]. и҆ рѣхъ (а҆ммали́китъ)[16] (є҆́смь а҆зъ)[17]. И҆ рече ми (прїиди оу҆бо)[18] оу҆бі́и мѧ ꙗ҆́ко о҆бъѧ҆ мѧ (оу҆́же) тма̀ лю́таѧ. (и҆ къ семꙋ оу҆́же)[19] дш҃а моѧ̀ (нѣсть) въ мнѣ̀. И҆ приспꙋпи́хъ к немꙋ (-)[20] оу҆би́хъ и҆̀. вѣдѣхъ бо ꙗ҆́ко (бѣ є҆мꙋ живота̀)[21]. по нападе́нїю є҆го, и҆ вꙁѧхъ вѣне́цъ црьскі́и, и҆же (бѣ) на главѣ є҆го. и҆ о҆́скрилъ є҆же (бѣ) на пле́щꙋ є҆го, и҆ принесо́хъ (са́м о҆бо́е)[22] къ господи́нꙋ моемꙋ (-)[23]. И҆ (а҆́бїе) (дв҃дъ є҆́мсѧ)[24] за ри́зы своѧ, и҆ раздра а҆̀. и҆ всѧ мꙋжи (раздра́ша ри́зы своѧ̀ и҆же с ни҃)[25]. И҆ бишасѧ и҆ пла́кашасѧ, и҆ пости́ша до́ ве́чера по саоу́лѣ, и҆ по (і҆ѡ҆анада́нѣ)[26] сн҃ѣ є҆го и҆ по лю́де҃ і҆оу́дина, и҆ по домꙋ і҆и҃левѣ ꙗ҆́ко и҆збі́ени бы́ша (ѕѣло)[27]. И҆ рече дв҃дъ о҆́трокꙋ възвѣщшемꙋ є҆мꙋ, ѿкꙋ́дꙋ (ты є҆си)[28]. и҆ рече сн҃ъ мꙋжа ѿ домꙋ (а҆ммали́кова)[29] є҆смь а҆зъ. И҆ ре҃ є҆мꙋ дв҃дъ. (то) ка́ко не оу҆боа́сѧ въздвигнꙋти рꙋкꙋ̀ своѧ (на)[30] ха҃ гн҃ѧ. (-)[31] Призва̀ дв҃дъ є҆ди́наго ѿ о҆́трокъ свои́хъ, и҆ рече и҆дѝ оу҆бі́и є҆го, и҆ (ше҃) оу҆би и҆̀, и҆ оу҆мре. И҆ рече [є҆мꙋ дв҃дъ][32] кровь твоа̀ на главѣ твоеи. ꙗ҆́ко оу҆ста̀ твоѧ̀ (на́ тѧ̀ възвѣща́ша)[33] гл҃ще ꙗ҆́ко а҆зъ оу҆би́хъ ха҃ гн҃ѧ. И҆ пла́касѧ дв҃дъ

плачемъ симъ по саулѣ, и по (іѡанаданѣ)[34] снѣ его. и рече еже наоучити сны іудины [стрѣлянія][35]. ꙗко писанно есть в книзѣ истиннѣ· (И рече) оутвердися іилю оумершїи ради на высокихъ (-)[36] ꙗзвени. (и) како падоша силніи да не възвѣщайте въ геды. ни повѣдайте на исходищихъ (асколонихъ)[37]. да не възвеселятся дщери иноплеменнича. ни да възрадуются дщери необрѣзаныхъ· (На горы гелвуискія)[38] да не снидетъ роса. и дождъ (да снидетъ) на на. ниже села началъ житныхъ (да износятъ). ꙗко (-)[39] расыпася (оружїе)[40] силныхъ. (и) (оружїе)[41] саоуле не бысть помазано елеомъ· (Но) кровїю ꙗзвеныхъ, ѿ тука силныхъ. лукъ (іѡанаданов)[42]. да не возвратися тщье въспять. и оружїе саоулово не возвратися безума· Саоулъ (же)[43] (іѡанаданъ)[44] възлюбленаа и красная. не бѣста разлучающася (-)[45] въ животѣ своемъ, и въ смрти своей не разлучистася. паче орла легчае, и (-)[46] льва крѣпльши· (Плачите по саоулѣ дщери іилевы)[47]. иже (вы облачаше)[48] въ чръвленица (съкрушенїемъ вашимъ)[49]. възлагающаго оукрашенїе злато на ризы ваша· Како падоша силніи посреди брани. (іѡанаданъ)[50] [збоденъ бысть до смрти][51], на высокихъ твоихъ ꙗзвенъ· (Зѣмше) болю по тебѣ брате мой, (іѡанадане)[52] красный мой ѕѣло. оустремила бо ся баше любы твоя на мя, паче любы женьскія· Како (си) падоша силніи, и погубиша оружїя бранна·

Гла, в·

И бысть по сихъ (-)[1] въпроси двдъ га гля. вниду ли поне въ единъ градъ іудинъ. и рече гь к нему вниди. и рече двдъ (в который)[2] вниду. и рече (гь) въ хевронъ· (-)[3] Иде [-][4] двдъ въ хевронъ и обѣ женѣ его. (ахонимїи)[5] [іилтянынии][6]. и авигѣя (бывшія) жена, (навана)[7] кармильскаго· И мужи [его][8] иже с нимъ (бѣша) кождо (ихъ), и (домове ихъ с ними)[9]. и начаша жити во (градѣ)[10] хевроньстемъ·
а ма в *И (прїидоша)[11] мужи ѿ іудея. и (помазаша)[12] [тоу двда][13] да црствуетъ над домомъ
а цр ла іудинымъ. *и възвѣстиша двду глюще. ꙗко мужи (ависайдьстїи, и галатьстїи)[14] погребоша саоула· И посла двдъ послы ко старѣишинамъ, (въ ависъ гаскїи)[15] и рече к нимъ (двдъ). блвени вы (бу)[16] ꙗко сътвористе млть сїю о господинѣ (своемъ)[17] саоулѣ. хтѣ гни (иже)[18] погребосте и. і (оанадана)[19] сна его· И нынѣ да сътворитъ гь (млть і истинну с вами)[20], (-)[21] азъ сътворю (-)[22] (сїя блгаа)[23]. понеже сътво-

віли проти тебе, кажучи, що: Я забив господнього христа. **17** І Давид плакав цим плачем по Саулі і по Йоанатані, сині його, **18** і сказав, щоб навчити синів Юди стріляти. Ось записано є в книзі Правди: **19** І сказав: Скріпися Ізраїле задля померших зранених на високих. І як впали сильні? **20** Не сповіщайте в Ґеті ані не розповідайте на дорогах Аскалона. Хай не розвеселяться дочки чужинців ані хай не зрадіють дочки необрізаних. **21** На Ґелвуйські гори хай не зійде роса, і дощ хай *не* зійде на них, ні поля хай не видадуть первоплодів, бо розсипалася зброя сильних, зброя Саула не була помазана олією, **22** але кров'ю ранених, від жиру сильних. Хай не буде, щоб лук Йоанатана повернувся дарма назад, і зброя Саула не повернулася нерозумно. **23** Саул же *і* Йонатан, улюблені і прекрасні, не були розлучені в своєму житті і в своїй смерті не розлучилися, легкі понад орлів і сильніші львів. **24** Плачте за Саулом ізральські дочки, він вас зодягав в кармазин в пригнобленні вашому, давав він золоту прикрасу на вашу одіж. **25** Як впали сильні посеред бою? Йоанатан був пробитий до смерті, зранений на твоїх висотах. **26** Тому болію за тебе, мій брате Йоанатане, дуже мені красний. Бо твоя любов була спрямована до мене понад любов жінок. **27** Як так впали сильні, і пропала воєнна зброя.

Глава 2

1 І сталося, після цього запитав Давид Господа, кажучи: Чи отож піду до одного з міст Юди? І сказав Господь до нього: Іди. І сказав Давид: До котрого піду? І сказав Господь: До Хеврона. **2** Пішов Давид до Хеврона і обі його жінки: Ахонимія, ізраїльтянка, і Авігея, бувша жінка Наванаа кармильського, **3** і його мужі, що були з ним, кожний з них, і їхні доми з ними; і почали мешкати в місті Хеврон. **4** *І прийшли мужі з Юдеї, і там помазали мак1. 2
Давида, щоб царював над домом Юди. *І сповістили Давидові, кажучи, що: ависайдські і галатскі црс1. 31
мужі поховали Саула. **5** І послав Давид послів до старшин в Авис Ґадський, і сказав до них Давид: Благословенні ви Богові, бо ви вчинили це милосердя над своїм паном Саулом, господнім христом, ви, що поховали його і Йоанатана, сина його. **6** І тепер хай Господь вчинить милосердя і правду з вами. Я вчиню це добро, бо ви вчинили це сло-

во. **7** І тепер хай скріпляться ваші
руки, і щоб ви стали сильними
синами, бо помер ваш пан Саул.
Мене ж помазав дім Юди, щоб
царювати мені над ними. **8** І А-
веннир, син Нира, що був воєводою
Саула, взяв Євостея, сина Саула, і
забрав його з полку до Манаема. **9** І
царював він з ним над Ґаладитією, і
над Тасами, і над Ізраїлем, і над
Єфремом, і над Веніямином, і над
всім Ізраїлем. **10** Сорок літ було
Євостеєві, синові Саула, коли він
почав царювати над Ізраїлем, і ца-
рював два роки. Тільки дім Юди
був за Давидом. **11** І було в дні, в
які почав Давид царювати в Хев-
роні над домом Юди, 7 літ і 6
місяців. **12** І вийшов Авеннир, син
Нира, і слуги Євостея, сина Саула,
до Ґавати, коли він почав царювати
над Манаїмом. **13** І Йоав, син Са-
руя, і слуги Давида вийшли з Хев-
рона; і як зустрілися вони при
потоці Ґавлон разом, і сіли ті при
потоці звідси і ті звідти. **14** І сказав
Авенир до Йоава: Хай встануть
тепер слуги і хай поборяться перед
нами. І сказав Йоав: Хай встануть.
15 І вставши, прийшли Веніями-
нові слуги числом 12, і Євостея,
сина Саула, 12, – і слуг Давида –
12. **16** І держав кожний рукою шо-
лом свого ближнього, і їхні мечі на
ребрах кожного з них, і впали всі
разом, і прозвано ім'я місця того
Часть бажання, що є в Ґаваоні. **17** І
була жорстока битва до кінця в
тому дні, і впав Авенир та ізра-
їльські мужі перед слугами Давида.
18 І були там три сини Саруї: Йоав,
Авеса і Асаїл. І Асаїл же був
легкий своїми ногами, наче яка
сарна, що скаче на полі. **19** І по-
гнався Асаїл вслід за Авениром, і
не відхилився ні направо ані на-
ліво, але вслід за Авениром. **20** І
оглянувшись Авенир взад себе,
сказав: Чи ти є сам Асаїл? І сказав:
Я є. **21** І сказав йому Авенир: Ти
відхилися або направо або наліво і
женись за слугою, і візьмеш собі
їхню зброю. І не хотів Асаїл від-
хилитися від нього ніяк. **22** І А-
венир додав ще говорити до Аса-
їла: І відійди від мене, щоб я тебе
не розбив об землю. І як після
цього я покажу своє лице до Йоава,
ниж. 3 твого брата? **23** *І він не бажав
відступити. І вдарив його Авенир
списом взад, в живіт, і вийшов спис
йому наскрізь, і він, впавши, помер
перед ним. І сталося, що кожний
приходив до місця, де впав Асаїл, і
він помер покинутий. **24** І гнався
Йоав і Авеса за Авениром. І сонце
заходило, і вони прийшли до гори

ріете гл҃ъ сей. И нн҃ѣ да оукрѣпятся руки ва-
ша, и да будете с҃нове силніи, яко оумре госпо-
динъ вашъ саоулъ. (-)[24] мене же помаза домъ
їоудинъ, (цр҃ьствовати ми на҃ ними)[25]. И (аве-
ниръ)[26] с҃нъ ниро҃, (иже бѣ) воєвода саоуль. въз҃я
иєвостея с҃на саоуля. и възнесе єго ис полка въ
манаемъ. И (цр҃ьствова с ни҃)[27] на҃ (галадитїєю)[28].
и на҃ (даси)[29], и на҃ [їил҃е][30], и на҃ єфрѣмомъ, и
на҃ венїаминомъ, и надо всѣмъ їил҃емъ. Четыр-
десять, лѣтъ, иєвостею (бѣ) с҃ну саоулову, єг-
да нача цр҃ьствовати на҃ їил҃емъ, и двѣ лѣтѣ
цр҃ьствова. (толико до҃ їоудинъ бысть)[31] за дв҃до҃.
И (бысть въ д҃ни)[32] в няже (нача цр҃ьствовати
дв҃дъ)[33] въ хевронѣ на҃ домомъ їоудинымъ, з҃,
лѣтъ. и ѕ҃, м҃цъ. І изыде (авениръ)[34] с҃нъ ниро҃ и
отроцы иєвостеовы с҃на саоуля. (єгда нача цр҃-
ьствовати манаимомъ въ гаватє)[35]. (-)[36] Иоавъ
с҃нъ саруиєвъ, и отроцы дв҃дви изыидоша ѿ
хеврона. и (срѣтившимся имъ)[37], оу потока
(гавлона)[38] въкупѣ. и сѣдоша тїи на потоцѣ
[-][39] ѿсюду, (ї) и тїи (-)[40] ѿтуду. И рече (аве-
ниръ)[41] къ їоаву. да востанут нн҃ѣ отроцы, и
да поиграю пр҃е нами. и рече їоавъ да востану.
И (въставше)[42] прїидоша (отрокъ венїамино҃
число҃)[43], в҃і. иєвоастея с҃на саоуля, (в҃і). и (отро҃
дв҃довы, в҃і)[44]. (дръжаще)[45] кождо рукою (шле҃)[46] ис-
кренягo своєго, и (мечи ихъ)[47] на ребрѣхъ (ко-
муждо и҃)[48], и (падоша)[49] (вси) въкупѣ, и наре-
чеся имя мѣсту тому часть хотѣнїя иже
єсть въ гаваонѣ. И бысть брань люта, до
конца в (той д҃нь)[50], и паде (авениръ)[51] и мужи
їил҃ьтии пр҃е отрокы дв҃двы. И быша ту три
с҃нове саруия, їоавъ, (-)[52] (авеса)[53], и асаиль. и а-
саиль (же бѣ) легокъ ногама своима, яко єдина
серна (скачущи) на селѣ. И гн҃а асаиль въ слѣдъ
(авенира)[54], и не оуклонися (-)[55] (ни) на десно ни
на лѣво, (но) въ слѣдъ (авенира)[56]. И (озрѣвъся)[57]
(авениръ)[58] назадъ себе (-)[59] р҃е, аще ты єси
самъ (саиль)[60], и рече азъ єсмь. И рече єму (аве-
ниръ)[61]. оуклонися ты любо деснымъ любо шю-
и҃, и (жени до)[62] отрока, и возмеши себѣ ору-
жїє (ихъ)[63]. и не хотяше асаиль оуправитися
ѿ (него никакоже)[64]. И приложи єще (авениръ)[65]
гл҃ати къ асаилу (и) ѿиди ѿ мене да (тебе
не разбїю)[66] о землю. и како (посемъ) явлю лице
свое къ їоаву [-][67] брату твоєму. *И не хотя- нж҃ г҃
ше остати. и (оудари)[68] и (авени҃)[69] (копїємъ
съзади)[70] в лядвїя. и проиде копїє сквозѣ и, и
(па҃)[71] (издъше)[72] пр҃е ни҃. и бысть всякъ прихо-
дяи до мѣста идѣже падеся (-)[73] асаиль. и
оумре (оставленъ)[74]. И (гониста)[75] їоавъ и (аве-
са)[76] по (авенирѣ)[77]. и сл҃нце захождяше, и та

прїидо́ста до холма (є҆м̆ма́това)[78], и҆́же є҆́сть пре҃
лицемъ га́и пꙋта̀, пꙋсты́ни гаваѡ́на· И҆ (съ-
бра́шасѧ)[79] с҃нове венїа҆ми́нови (-)[80] за (а҆вени́-
ромъ)[81]. и҆ бы́ша въ снѧ́тїи є҆ді́нѡ҃. и҆ поста́ви-
ша на ве́рсѣ хо҃мꙋ є҆ди́наго· И҆ призва̀ (а҆вени́ръ)[82]
і҆ѡ҆а́ва, и҆ рече. є҆да̀ на побѣдꙋ возме҃ ѻ҆рꙋ́жїе. и҆лѝ
не вѣси ꙗ҆́ко го҃ка є҆́сть послѣже. и҆ доко́лѣ не
и҆́маши рещѝ лю́де҃ (ѻ҆ста́ти)[83] съзади (бра́та
на́шего)[84]· И҆ ре҃ і҆ѡ҆а́въ жи҃ г҃ь поне́же бы мѝ гл҃а
то҃да̀, пре́же оу҆́трины є҆бы (лю́дїе мои преста́ша
гонѧ́щe)[85] ко́ждо в҃ слѣ҃ бра́та своегѡ. и҆ въстрꙋ-
би і҆ѡ҆а́въ трꙋбо́ю. и҆ ста́ша вси лю́дїе, и҆ не
гна́ша въ слѣдъ і҆и҃льтѧнъ. и҆ не приложи́ша
пото́мъ побѣдититисѧ· (-)[86] (а҆вени́ръ)[87] (же) и҆
мꙋжи є҆го и҆до́ша на за́падъ всю но́щъ тꙋ. и҆
преидо́ша і҆ѻ҆рда́нъ и҆ (преше҃ше)[88] всю стра́нꙋ
(тꙋ), и҆ (прїидо́ша)[89] въ по́лкъ· (-)[90] І҆ѻ҆а́в (же)
възврати́сѧ вспѧ́ть (гонѧщи) ѿ (а҆вени́ра)[91].
и҆ събра̀ всѧ лю́ди, и҆ посѣти́ша ѻ҆́трокъ дв҃-
дыхъ (па҃шихъ, и҆ бы́сть и҆́хъ), д҃і, мꙋжъ, и҆ а҆са-
и́ль· (-)[92] Ѿтроцы (же) дв҃двы оу҆би́ша с҃новъ ве-
нїа҆ми́нь. (и҆) мꙋжъ (а҆вени́ровъ)[93] (и҆́же бѣ́ша с
ни́мъ, т҃, (и҆) ѯ҃, мꙋжъ)[94]· И҆ (взѧ́ша)[95] а҆саи́лѧ и҆
(погребо́ша)[96] и҆̀ въ гробѣ ѻ҆ц҃а є҆го, въ (видле-
о́мѣ)[97]. і҆ и҆де и҆ѻ҆а́въ и҆ мꙋжи (є҆го) с ни́мъ всю
но҃ и҆ ѻ҆свѣто́ша (-)[98] въ хевро́нѣ·

Гл҃а, г҃·

а҃ пара҃ г҃

И҆ бы́сть бра́нь на мно́го междꙋ до́мо҃ саоу́-
лемъ. и҆ межи до́мо҃ дв҃двомъ. (-)[1] до́м
(же) дв҃дъ възвыша́шесѧ и҆ крѣплѧ́ше-
сѧ. и҆ до҃ саоу́ль и҆дѧ́ше і҆ и҆знемога́ше· *И҆
роди́шасѧ дв҃дви (въ хевро́нѣ с҃новъ, ѕ҃)[2]. и҆ бѣ
прьворо́дныи є҆мꙋ (с҃нъ), (а҆м̆мо́нъ)[3]. ѿ (а҆хи-
ноа҆мї́и)[4] [і҆и҃льтѧнынї][5]. и҆ вторы́и є҆мꙋ (с҃нъ),
далꙋи҆ѧ. ѿ а҆вигѣѧ́ карми́льскїѧ. и҆ тре́тїи
а҆весало́мъ с҃нъ (маа҆ѻ҆ха́ны)[6] дще́ре (доли́мины)[7],
ц҃рѧ (гасꙋрьска)[8]. (-)[9] д҃ и, ѿ (оу҆ри́нїѧ)[10] с҃нъ
[а҆г̆ги́ды][11], (-)[12] є҃ и, [сафатїѧ][13] ѿ (вита-
а́лы)[14]. (-)[15] ѕ҃ и. (є҆сдъроа́мъ)[16], ѿ [а́глы][17] жены̀,
дв҃двы. сїѝ роди́шасѧ дв҃домъ въ хевро́нѣ· И҆
(-)[18] є҆гда бы́сть бра́нь междꙋ до́момъ саоу́-
лемъ. и҆ междꙋ до́момъ дв҃дымъ. и҆ (бѧ́ше
(а҆вени́ръ)[19])[20] держа̀ до́мъ саоу́ловъ· И҆ саоу́лова
по҃ло́жница (бѣ, є҆нже бѣ҃ и́мѧ) (ре́сда)[21] дщѝ
(и҆ѻ҆а́ва)[22]). (и҆ поѧ́тъ ю̀ а҆вени́ръ). и҆ рече [ге-
восте́и][23], с҃нъ саоу́ль къ (а҆вени́рꙋ)[24], что҃ се ты̀
вни́де къ по҃ло́жницы ѻ҆ц҃а мое҃го· И҆ съжалѝ си
ѕѣло (а҆вени́ръ)[25] ѻ҆ словесѝ (се́мъ, є҆́же рече є҆мꙋ и҆
гевосте́и)[26]. и҆ рече (є҆мꙋ (а҆вени́ръ)[27])[28] є҆да̀ (пе́сѣѧ̀
глава̀ є҆смь а҆зъ)[29]. (да си сътвори́хъ всѧ дне́сь).
(не сътвори҃ ли днесь ма҃ти)[30] до́мꙋ саоу́лю ѻ҆ц҃а

Еммата, що є перед лицем Ґай, в
дорозі, в пустині Ґаваона. **25** І зі-
бралися сини Веніямина за Авени-
ром, і були в одному зборі, і стали
на вершку однієї гори. **26** І за-
кликав Авенир до Йоава, і сказав:
Чи до побіди братиме зброя, або *чи*
не знаєш, що гіркою буде вкінці? І
доки не скажеш людям поверну-
тися з-позаду нашого брата? **27** І
сказав Йоав: Живий Господь, якщо
б мені сказав ти тоді, перед ран-
ньою зорею, мої люди перестали би
гнати, кожний вслід за своїм бра-
том. **28** І затрубив Йоав трубою, і
стали всі люди, і не гналися вслід
за ізраїльтянами, і не додали потім
воювати. **29** Авенир же й його мужі
пішли на захід усю ту ніч, і пе-
рейшли Йордан, і пройшовши усю
ту околицю, і прийшли до полку.
30 Йоав же повернувся назад, же-
нучись від Авенира, і зібрав всіх
людей, і відвідали слуг Давида, що
впали, і було їх 19-ть чоловік і
Асаїл. **31** Слуги ж Давида убили *з*
синів Веніямина і мужів Авенира,
що були з ним – 300 і 60 мужів. **32** І
взяли Асаїла, і поховали його в
гробі його батька в Вефлеємі. І
пішов Йоав і його мужі з ним усю
ніч, і засвітало їм у Хевроні.

Глава 3

1 І надовго була війна між до-
мом Саула і між домом Давида.
Дім же Давида піднімався і скріп-
лювався, а дім Саула йшов і слаб-
шав. **2** *І народилося Давидові в пар1. 3
Хевроні 6 синів; і його первород-
ний син був Аммон від Ахиноамії,
ізраїльтянки, **3** і його другий син
Далуя від Авіґеї кармильської, і
третій – Авесалом, син Маохани,
дочки Толимина, царя гасурського,
4 4-й – Отуринія, син Ангити, 5-й –
Сафатія від Витаали, **5** 6-й – Естро-
ам від Аґли, жінки Давида. Ці на-
родилися Давидові в Хевроні. **6** І
коли була війна між домом Саула і
між домом Давида, і був Авенир,
що держав дім Саула. **7** І була Сау-
лова наложниця, якій було ім’я
Реста, дочка Йоава, і взяв її Аве-
нир. І сказав Гевостей, син Саула,
до Авенира: Що це ти ввійшов до
наложниці мого батька? **8** І Авенир
взяв собі дуже за зле це слово, яке
йому й сказав Гевостей, та сказав
йому Авенир: Чи я є псячою голо-
вою, що це все я зробив сьогодні?
Чи не вчинив я сьогодні милосердя
домові Саула, твого батька, і твоїм
братам, і твоїм знайомим, і чи не
встав я проти дому Давида? І ти

знайшов несправедливість у мені
сьогодні задля цієї жінки? **9** Це ж
хай вчинить Бог Авенирові і це хай
йому додасть, бо так, як поклявся
Господь Давидові, так вчиню йому
в дні цьому, **10** і щоб одержати цар-
ство від дому Саула, і підняти пре-
стіл Давида в Ізраїлі і над Юдою,
від Дана аж до Вирсавії. **11** І не
зміг більше Гевустей відповісти А-
венирові слово зі страху перед ним.
12 І зразу послав Авенир послів до
Давида, до Телама хевронського, де
був, кажучи: Встанови свій завіт зі
мною, і ось моя рука з тобою, щоб
повернути мені до тебе ввесь Ізра-
їль. **13** І сказав Давид: Добре, я
встановлю з тобою завіт, але тільки
одне слово прошу в тебе, кажучи:
Не зможеш побачити мого лиця,
якщо не приведеш Мелхолу, дочку
Саула, коли ти прийдеш побачити
моє лице. **14** І послав Давид до Ге-
востея сина Саула, кажучи: Відпус-
црс1. 18 ти мою жінку Мелхолу, *яку я взяв
задля обрізання кінця в чужинців.
15 І відпустив, і Гевостей і взяв її у
її чоловіка від Фалтіїла, сина Сели-
мона. **16** І її чоловік ішов з нею,
плачучи, аж до Варама. І сказав до
нього Авенир: Іди і повернися. **17** І
сказав Авенир ізраїльським стар-
шинам, кажучи: Вчора і того дня ви
шукали Давида, щоб царював над
вами. **18** І тепер вчиніть так, як
Господь заговорив про Давида, ка-
жучи: В руці мого раба Давида спа-
су мій народ Ізраїля з руки чужин-
ців і з руки їхніх ворогів. **19** І заго-
ворив Аввенир до вух Веніяміна. І
пішов Аввенир, щоб говорити до
вух Давида в Хевроні все, що любе
було перед ізраїльськими очима і
перед очима всього дому Веніями-
на. **20** І прийшов Авенир до Давида
до Хеврона, і з ним 20-ть мужів. І
вчинив Давид бенкет Авенирові і
його мужам, які з ним. **21** І сказав
Авенир до Давида: Встаньмо тепер
та йдім, і хай збереться до їхньо-
го пана царя ввесь Ізраїль. І встано-
влю завіт з тобою, і царюватимеш
над усім, чого бажає твоя душа. І
послав Давид Авенира, і він пішов
з миром. **22** І ось слуги Давида і
Йоав ішли з дороги і несли з собою
численну добич. І Аввенир уже не
був з Давидом в Хевроні, бо відіс-
ланий був і відпущений з миром. **23**
Йоав же і все його військо прий-
шли. І сповістили Йоавові, кажучи:
Приходив Авенир, син Нира, до
Давида, і він послав його, і відій-
шов з миром. **24** І ввійшов Йоав до
Давида, і сказав: Що це ти вчинив?
Бо ось прийшов до тебе Авенир, і
навіщо ти його відпустив, і він ві-

твоєго и҆ бра́тїи (твое́и) и҆ зна́емы̑ тѝ и҆ не
въста́хъ ли а҆зъ на до́мъ дв҃двъ и҆ ты̀ взыска̀
(непра́вды въ мнѣ)[31], жены̀ (сеѧ̀) ра́ди дне́сь· Си́
же да сътвори́тъ бг҃ъ (а҆вени́ру)[32]. и҆ си да приложѝ
е҆му̀, ꙗ҆́коже бо кла́тсѧ гь҃ дв҃ду та́ко сътворю̀
е҆му̀ в сїи дн҃ь· (И҆) прїѧ́ти цр҃ство ѿ до́му саоу́лѧ.
и҆ възъдвигнꙋти прⷭ҇толъ дв҃двъ въ і҆и҃ли. и҆ на
і҆оу́ду, ѿ да́на да́же до верса́вїѧ. И҆ не възмо́же
ктому̀ [гевусте́и][33] ѿвѣща́ти (а҆вени́ру)[34] словесѝ
ѿ бо́ѧзни е҆го· И҆ посла̀ (а҆вени́ръ)[35] (къ дв҃ду по-
слы̀)[36] въ дела́мъ (хевро́ньскїи). и҆дѣже бѣ а҆бїе гл҃ѧ.
положѝ завѣтъ свои со мно́ю, и҆ се рꙋка моѧ с
тобо́ю. възврати́ти (мѝ) к тебѣ ве́сь (-)[37] і҆и҃ль·
И҆ рече дв҃дъ [добрѣ а҆зъ][38] положꙋ̀ с тобо́ю за-
вѣтъ. н҆о то́кмо словесе е҆ді́наго прошꙋ̀ оу҆ тебѐ
гл҃ѧ. не и҆́маши ви́дѣти лица моего. а҆́ще не при-
веде́ши мельхо́лы дщѐри саоу́лѧ. приходѧ́щу ти
ви́дѣти лицѐ мое· И҆ посла̀ дв҃дъ къ [гевосте́ю][39]
сн҃у саоу́лю (-)[40] гл҃ѧ. (пꙋстѝ)[41] женꙋ̀ мою мель-
холꙋ, *юже взѧхъ прїѧ́лъ (ѡ҆брѣзанїѧ дѣлѧ а҆ цр҃ ні
кра́ѧ)[42] и҆ноплеме́нникъ· И҆ пꙋстѝ и҆ [гевосте́и][43], и҆
поѧ́тъ ю҆ ѿ мꙋжа е҆ѧ, ѿ (далтїи́лѧ)[44] сн҃а
(селимо́на)[45]· І҆ и҆дѧ́ше мꙋжъ е҆ѧ с не́ю пла́часѧ
(-)[46] да́же до (вара́ма)[47]. и҆ рече к немꙋ̀ (а҆ве-
ни́ръ)[48], и҆дѝ (и҆) възврати́сѧ (-)[49]· И҆ рече (-)[50] къ
ста́рьцемъ і҆и҃левымъ гл҃ѧ. вчера̀ и҆ (ѻ҆нѡ̑ дн҃и)[51]
и҆ска́сте дв҃да цр҃ствова́ти на҆̀ ва́ми· И҆ нн҃ѣ съ-
твори́те ꙗ҆́коже гь҃ гл҃а ѻ҆ дв҃дѣ гл҃ѧ. в рꙋцѣ
раба̀ моего дв҃да сп҃су (лю́ди моѧ і҆и҃лѧ)[52], ѿ
рꙋкѝ и҆ноплеме́нникъ. и҆ ѿ рꙋкѝ (-)[53] вра́гъ и҆х҃· И҆
гл҃а (а҆вени́ръ)[54], въ оу҆́ши венїа҆ми́нꙋ і҆ и҆де (а҆ве-
ни́ръ)[55] гл҃ати въ оу҆́ши дв҃двѣ въ хевро́нѣ. всѧ
ꙗ҆́же оу҆го́дна бѣша прⷣе ѻ҆чи́ма і҆и҃левыма. и҆ прⷣе
ѻ҆чи́ма всего до́мꙋ венїа҆ми́нѧ· И҆ прїи́де (а҆ве-
ни́ръ)[56] къ дв҃ду въ хевро́нъ. и҆ с ни́мъ, к҃,
мꙋжъ. и҆ сътворѝ дв҃ъ (пи́ръ (а҆вени́ру)[57] и҆ мꙋ-
же́мъ (е҆го) и҆же с ни̑)[58]· И҆ рече (а҆вени́ръ)[59] къ
дв҃ду. (въста́невѣ нн҃ѣ і҆ и҆девѣ)[60]. и҆ да
(съберꙋтсѧ)[61] къ господи́нꙋ е҆и цр҃ви весь і҆и҃ль. и҆
положꙋ̀ с тобо́ю завѣтъ и҆ цр҃ствова́ти и҆́маши
всѣмѝ, и҆хже жела́етъ дш҃а тв҃и и҆ посла̀ дв҃дъ
(а҆вени́ра)[62], і҆ и҆де с миро̑· И҆ сѐ ѻ҆́троцы дв҃двы, и҆
(ѻ҆а́въ)[63] и҆дѧ́хꙋ ѿ и҆схо́да. и҆ коры́сть мно́гу не-
сѧ́хꙋ съ собо́ю. и҆ (а҆вени́ръ)[64] (оу҆жѐ) не бѣ съ
дв҃домъ въ хевро́нѣ. ꙗ҆́ко ѿсла́нъ бѧ́ше и҆
ѿпꙋще́нъ с ми́ромъ· (-)[65] И҆ѻа҆ (же) и҆ все
во́инъство е҆го прїи́де. и҆ възвѣсти́ша и҆ѻа́вꙋ
гл҃юще. приходѝ (а҆вени́ръ)[66] сн҃ъ ни́ровъ къ
дв҃ду, и҆ посла̀ и҆̀ и҆ ѿи́де с ми́ромъ· И҆ въниде
і҆ѻа́въ къ (дв҃ду)[67], и҆ рече что́ се е҆си сътвори́лъ.
сѐ (бо) приходѝ (а҆вени́ръ)[68] к тебѣ, и҆ почто̀
пꙋсти́лъ е҆си е҆го и҆ ѿи́де с ми́ромъ· И҆ли не

вѣси ѕлобы (авенира)[69] сн҃а нирова. ꙗко сълукав-
ствоваа к тебѣ идаше. (-)[70] разумѣти хо-
тѧ исхо҃ твой и вхо҃ твой, и увѣдѣти всѧ
ꙗже (твориши ты)[71]. И възвратисѧ иоавъ ѿ
дв҃да, и посла послы въслѣдъ (авенира)[72], и (възвратиша)[73] и, ѿ кладѧзѧ (седрамска)[73] и дв҃дъ
не вѣдѧше. И възвратисѧ (авениръ)[75] въ хев-
а҃ цр҃ в҃ ни҃ к҃ ронъ. *И увратити (-)[76] иоавъ странными враты.
глати к нему лукавно. и удари и по (срце)[77] и
вы҃ в҃ умре въ крови, *(ависаили)[78], брата иоавлѧ. И
слыша дв҃дъ по сихъ и рече чистъ есмь азъ и
црство мое ѿ га. [и][79] [ѿ нн҃ѣ и][80] до вѣка, ѿ
крове (авенирѧ)[81] сн҃а нирова. да снидетъ на главу
иоавлю, и на весь домъ ѿца его, да не оскудѣ-
етъ ѿ дому иоавлѧ, изливаѧи сѣмѧ и прока-
женыи. И держаи щитъ, и да падаютъ (о-
ружіемъ)[82] умаленыи хлѣба (да будетъ ему).
Іоав же і (авеса)[83] братъ его (убиша)[84] авенира,
поне уби асаилѧ брата ихъ в гаваони на бра-
ни. И рече дв҃дъ къ иоаву и къ всѣмъ лю-
демъ (его)[85] раздерѣте ризы ваша, и препоꙗ-
шитесѧ вретищи, и рыдаите о (авенирѣ)[86],
(сам же)[87] цр҃ь дв҃дъ идѧше въ слѣдъ одра. И
(погребоша авенира)[88] въ хевронѣ, и въздвиже
цр҃ь гласъ свой, и плакасѧ на гробомъ его, и
(вси людіе плакашасѧ)[89] по авенирѣ. И плакасѧ
цр҃ь авенира, и рече аще по смерти (авали)[90] (успе
авениръ)[91]. (то) руцѣ твои не свѧжетасѧ, (ни)
нозѣ твои не спинетасѧ, (но ꙗко падаютъ)[92]
пред сн҃ми неправды (тако паде)[93], и (приложи-
ша)[94] вси людіе плакатисѧ его. И пріидоша вси
людіе вечерѧть. съ дв҃домъ (ꙗсти) хлѣбъ. еще
сущу дн҃и и клѧтсѧ дв҃дъ гл҃а се да сътво-
ритъ ми (гь)[95], и сице да приложитъ. ꙗко
аще не заидетъ слнце не имамъ вкусити хлѣ-
ба, ни иного чого. (-)[96] И угодно бысть (слово
се) пред (всѣми)[97], всѧ елико сътвори цр҃ь пред люд-
ми. И разумѣша вси людіе, и весь іилъ в (тои
дн҃ь)[98]. ꙗко не бысть ѿ црѧ убіиства (аве-
ниру)[99] сн҃у нирову. И рече цр҃ь отрокомъ сво-
имъ. не вѣсте ли ꙗко властелинъ великъ па-
де в (сіи дн҃ь)[100] въ іили. І ꙗко азъ есми (съ-
обѣщник днесь)[101] и въставленъ на црѧ. мужи
же сіи сн҃ове саруили, зли ми суть. да въздасть
гь творѧщимъ лукавнаѧ, по ѕлобѣ (ихъ)[102].

дійшов з миром? **25** Чи не знаєш
злоби Авенира, сина Нира, що при-
ходив тебе обманути, бажаючи піз-
нати твій вихід і твій вхід, і взнати
все, що ти чиниш? **26** І повернувся
Йоав від Давида, і послав послів
вслід за Авениром, і повернули його
від Седрамського джерела, і Давид не
знав. **27** І повернувся Авеннир до
Хеврона, *і повернув Йоав бічними црс1. 2 ниж. 20
брамами, щоб говорити до нього
підступно, і вдарив його під серце, і
він помер в крові *Асаїла, брата вищ. 2
Йоава. **28** І почув Давид після цього,
і сказав: Чистий є я і моє царство від
Господа, і віднині і довіку, від крові
Авенира, сина Нира. **29** Хай зійде на
голову Йоава і на ввесь дім його
батька, хай не забракне з дому Йоава
того, що проливає насіння і
прокажений, і хто держить щит, і хай
падуть від зброї, хай буде в нього
той, кому бракує хліба. **30** Йоав же і
Авеса, його брат, забили Авенира за
те, що в Ґаваоні в битві він забив
Асаїла, їхнього брата. **31** І сказав
Давид до Йоава і до всього його
народу: Роздеріть вашу одіж і під-
пережіться мішковиною, і плачте за
Авениром. Сам же цар Давид ішов
вслід за марами. **32** І поховали А-
венира в Хевроні. І цар підняв свій
голос, і плакав над його гробом, і
ввесь народ плакав за Авениром. **33** І
плакав цар за Авениром, і сказав:
Хоч за зразком смерті Авала заснув
Авенир, **34** то твої руки не будуть
зв'язані, ані твої ноги не будуть
сковані. Але, як падуть перед синами
неправедності, так впав ти. І ввесь
народ додав оплакувати його. **35** І
прийшов ввесь народ вечеряти, їсти
хліб з Давидом ще як був день, і
поклявся Давид, кажучи: Це хай
вчинить мені Господь і це хай до-
дасть, що поки не зайде сонце, не
буду їсти хліба ані чогось іншого. **36**
І вгодило це слово перед всіма, все,
що зробив цар перед народом. **37** І
пізнав ввесь народ і ввесь Ізраїль в
тому дні, що не від царя було
вбивство Авенира, сина Нира. **38** І
сказав цар своїм слугам: Чи не зна-
єте, що великий володар впав в цьо-
му дні в Ізраїлі **39** і що я сьогодні є
родичем і наставлений на царя? Мужі
ж ці, сини Саруї, вони є погані для
мене. Хай Господь віддасть тим, що
чинять лукаве, за їхньою злобою.

Гл҃а, д҃.

И слыша [гевостен][1] сн҃ъ саоуль. ꙗко оумре
(авениръ)[2] (сн҃ъ нировъ) въ хевронѣ. и
разрѣшистасѧ руцѣ его. и вси мужи
іилеви подивишасѧ ему. И два мужа

Глава 4

1 І почув Гевостей, син Саула, що
помер Авенир, син Нира, в Хевроні; і
упали його руки, і всі ізраїльські
мужі йому дивувалися. **2** І два підсту-
пні мужі, вельможі Гевостея, сина

Саула, ім’я одного Ваан, а другого Рихав, сини Реммона виротейського, з синів Веніяміна, – бо Вирот вважався синів Веніямина, **3** – і виротеї відійшли до Ґеттема і були там, живучи і до сьогоднішнього дня. **4** І Йоанатан, син Саула, син кульгавий на ноги, яких 5-ть літ йому було, коли прийшла вістка з Ізраїля про Саула і Йоанатана, його сина; і його взяла його опікунка і втекла, і сталося, коли вона спішилася, щоб відійти, впавши він став кульгавим, ім’я йому було Мемфівостей. **5** І пішли сини Реммона виротейського, Рихав і Ваан, і ввійшли в теплий день до хати Гевостея, і він відпочивав на ліжку в полудень, **6** і двірник дому чистив пшеницю, і задрімавши спав. Рихав же і Ваан, оба брати, скриваючись, **7** ввійшли до хати. Гевостей же відпочивав на його ліжку в його спальні, і вони забили його, і взяли його голову, і всю ніч йшли дорогою, що назад. **8** І принесли голову Гевостея до Давида до Хеврона, і сказали до царя: Ось голова Гевостея, сина Саула, твого ворога, який шукав твоєї душі; і Господь дав нашому панові і цареві помсту над його ворогами до цього дня, на Саулі, твоєму ворогові, і *на* його насінню. **9** І відповів Давид Рихавові і Ваанові, його братові, синам Реммона виротейського, і сказав їм: Живий Господь, який спас мою душу від усякого смутку.
вищ. 2 **10** *Отож перший сповістив мені, що помер Саул і Йоанатан, і той думав, що добро звіщає переді мною, і я його схопив, і я його убив в Сикеїлі, адже він думав, що дам йому дар. **11** Але і тепер лукаві мужі убили праведного чоловіка в його домі на його ліжку. І тепер домагатимуся його крові з ваших рук, і викоріню вас з землі. **12** І заповів Давид своїм слугам, і забили їх, і відрубали їм руки і ноги, і повісили їх у саді в Хевроні. І голову Мемфівостея поховали в гробниці Авенира, сина Нира.

Глава 5

пар1. 11 **1** І *прийшли всі ізраїльські племена до Давида до Хеврона, і сказали йому: Ось ми є твої кості і тіло твоє. **2** І вчора і тамтого дня, як Саул був царем над нами, ти був тим, що вводив і виводив Ізраїля. І до тебе сказав Господь: Ти паси мій народ Ізраїля, і ти будь вождем моєму народові, Ізраїлеві. **3** І прийшли всі ізраїльські старшини до царя до Хеврона, і з ними цар Давид

вельможа развращенника [гевостеовы][3] сна саоула. имя єдиному (вааан)[4]. (а)[5] другому рихавъ. сна реммона, вироденскаго ѿ сновъ веніаминь. яко виродъ мнимъ баше сномъ веніаминимъ. И ѿидоша виродѣи въ (гедемъ)[6]. и бѣша тамо живуще (и) до (днешнаго дне)[7]. І (иоанадана)[8] сна саоула. снъ (бѣ) хромъ на ногу (яко)[9] (е лѣтъ)[10] (єму бысть)[11] єгда пріиде възвѣщеніе о саоулѣ, и (оанадану)[12] сну єго, ѿ [іилѧ][13]. и взятъ єго пѣстунница єго и бѣжа. и бысть тщащися єй на ѿшествіе, (паши)[14] и охромѣ. (-)[15] имя (бѣ) єму (мемфъдивостеи)[16]. И поидоша снове реммони вироденскаго (рихавъ. и вааан)[17] и внидоша въ теплыи днь въ домъ [гевостеовъ][18]. и тои почиваше на одрѣ въ полудне. и (-)[19] вратникъ дому, очищаше пшеницу и (въздрѣмавсѧ)[20] спаше. (-)[21] (Рихав же и вааанъ)[22], (оба) брата (таящесѧ)[23] внидоста в домъ. (-)[24] [гевостеи][25] (же) почиваше на одрѣ єго. въ ложници єго и (оубиста)[26] єго и (-)[27] взяша главу єго. и ѿидоша путемъ иже назадъ всю нощь. И принесоста главу [гевостеову][28], къ двду въ хевронъ. и рѣста къ црю. се глава [гевостеова][29] сна саоула врага твоего, иже искаше дша твоея и дасть гь господину [нашему][30] (и) црю ѿмщеніе врагомъ єго. до (днешнаго дне)[31]. саоула врагу (єго)[32], и сѣмени єго. И ѿвѣща двдъ (рихаву и вааану)[33] брату єго сномъ реммона вироденскаго. и рече имъ живъ гь иже избави дшу мою ѿ всякоя скорби. *Ибо (первѣи възвѣсти)[34] мнѣ. яко оумре саоулъ (и оанаданъ), и тои (мняше) яко блговѣствуяи предо мною, и азъ яхъ и, и оубихъ [и][35] в (сикеилѣ)[36]. (мняше бо да дамъ єму даръ)[37]. (Но) и нынѣ мужи лукави, оубиша мужа праведна в дому єго на одрѣ єго. и нынѣ взыщу крове єго ѿ руку вашу. і искореню вы ѿ земля. И заповѣда двдъ ѿрокомъ своимъ. и (оубиша)[38] я, и (оусѣкоша)[39] руцѣ имъ и нозѣ (-)[40], и повѣсиша я на саду въ хевронѣ. и главу (гевостеову)[41] погребоша въ гробѣ (авенирѣ)[42], сна нирова. выше в

Глава, е.

И*(пріидоша)[1] вси племена іилеви къ двду въ хевронъ и глаша єму. се кости твоя и плоть твоя мы (єсмы). И вчера и (ономъ дни)[2]. (саоулу сущу)[3] црю надъ нами. ты бысть [въводяи і изводяи][4] іиля. и рече гь к тебѣ. ты да пасеши люди моя іиля, и ты да будеши вождь (людемъ моимъ) іилю. и (пріидоша)[5] вси старцы іилеви къ црю въ хевронъ. и положи имъ црь двдъ завѣтъ, въ хев- а пара аі

ро́нѣ пре҃ г҃мъ, и҆ (пома́заша)[6] д҃вда на ц҃рство на҃
г҃ цр҃ в҃ всѣ́мъ і҆и҃лемъ· *(Бѣ)[7] (д҃въ л҃ ти, лѣ́тъ)[8], в
нѧже ц҃рствовати є҆мꙋ. и҆ (ц҃рствова, м҃, лѣ́тъ)[9]·
(И҆) (на҃ і҆ꙋдою. ц҃рствова̀ в хевро́нѣ, з҃ лѣ, и҆ м҃цеи,
ѕ҃)[10]. (-)[11] (ц҃рствова въ і҆ерли́мѣ, л҃г, лѣ́та, на҃ і҆и҃-
лемъ і и҆ꙋде́єю)[12]· И҆ ѿи́де д҃вдъ и҆ (вс҃и) мꙋжи
(и҆́же с ни́мъ)[13] въ і҆ерли́мъ къ (є҆вꙋсе́ѡмъ)[14],
живꙋщи҆ (тогда̀) на землѝ (то́й). и҆ рѣша д҃вдꙋ
не въходѝ сѣмо (є҆щѐ). ꙗ҆́ко въста́ша (хро́міи и҆
слѣпі́и)[15] гл҃ще, ꙗ҆́ко не вни́де д҃вдъ сѣмо· И҆
прі́ѧ д҃вдъ (всѧ) страны̀ сі́ѡнѧ. с҆е (є҆сть) гра҃
д҃вдвъ· И҆ ре҃ д҃вдъ въ днь то́й всѧ́къ (да ꙋ҆би-
ва҃е є҆вꙋсѣ́ина мече҃)[16]. слѣпы́ѧ и҆ хро́мыѧ (-)[17] и҆
ненави́дѧщихъ дш҃а д҃вдвы. сего̀ ради (рѣша)[18]
слѣпі́и и҆ хро́міи не вни́дꙋ въ до́мъ г҃нь· И҆
сѣде д҃вдъ въ странѣ, и҆ наречесѧ сі́и гра҃
д҃вдвъ. и҆ създа̀ (є҆го) гра҃ въѡ҆́коло. (и҆ домъ сво́и
ѿ кра́ѧ)[19]. і и҆дѧ́ше д҃вдъ, и҆ды́и и҆ величае́мъ,
и҆ г҃ь вседръжи́тель с ни҃· (И҆ древа ке́рдова, и҆ дре-
водѣ́лѧ. и҆ ка́менію дѣла́телѧ и҆ воздаша до҃
а҃ пара҃ д҃і д҃вꙋ· *И҆ посла̀ хира҃ ц҃рь тирскі́и послы̀ к д҃вꙋ)[20]
пара҃ г҃ *и разꙋмѣ д҃вдъ, ꙗ҆́ко ꙋ҆готови и҆ г҃ь на ц҃рство
въ і҆и҃ли. (-)[21] ꙗ҆́ко взѧ҃сѧ црьство є҆го людіи є҆го
ра́ди і҆и҃лѧ· И поѧ́тъ д҃вдъ є҆щѐ же́ны. и҆ по҃-
ло́жницы ѿ і҆ерли́ма по прише́ствіи є҆го ѿ хев-
а҃ пара҃ в҃ ро́на. *и҆ бы́ша (є҆мꙋ)[22] с҃нове и҆ дщ҃е́ри· И҆ сі́ѧ и҆-
мена̀ порождшимсѧ є҆мꙋ въ і҆ерли́мѣ. (самꙋсъ)[23],
и҆ съвавіи, и҆ нада́нъ, и҆ (соло́монъ)[24]· И҆ є҆веа́ръ, и҆
(є҆лисꙋє)[25], и҆ (є҆нафи́къ)[26], и҆ [є҆фі́є][27]· І (и҆елиса́ма)[28].
и҆ є҆лида́є, и҆ (є҆лъфала́дъ)[29], (и҆) сама́є, (и҆) є҆си-
ва́дъ, (и҆) нада́нъ, (и҆) (галомаа́нъ)[30], (и҆) є҆ваа́ръ,
(деидꙋс)[31] є҆лъфала҃ (и҆) (наге́дъ)[32]. (и҆) нафе́къ,
(и҆ѻнада́нъ)[33], (-)[34] (воалима́дъ)[35], [є҆лифаа́дъ][36]·
а҃ пара҃ д҃і и҆ а҃і *И҆ слы́шаша и҆ноплеме́нницы, ꙗ҆́ко пома́засѧ
д҃вдъ (на ц҃рство въ і҆ерли́мѣ)[37]. и҆ взыдо́ша (-)[38]
и҆ноплеме́нницы (и҆щꙋще)[39] д҃вда· и҆ (слы́шавъ)[40]
д҃вдъ (-)[41] и҆́де въ страны̀· (-)[42] И҆ноплеме́нницы
(же прише҃ше)[43], и҆ ста́ш҃ въ ꙋ҆до́ліи тита́нь-
стіи· И҆ въпросѝ д҃вдъ г҃а гл҃ѧ. а҆́ще възы́идꙋ
къ и҆ноплеме́нникомъ, (-)[44] предасѝ л҃и ѧ҆ въ рꙋ-
цѣ моѝ· И҆ рече г҃ь (-)[45] възы́ди. ꙗ҆́ко предаѧ҆ пре-
і҆ѡсі҃а к҃и да́мъ и҆ноплеме́ники въ рꙋцѣ твоѝ· *И҆ прі́иде
д҃вдъ с вы́шнѧа страны̀. и҆ побѝ и҆ноплеме́нники
тꙋ҃. и҆ рече д҃вдъ и҆сѣчѐ г҃ь врагы̀ моѧ̀ и҆но-
племе́нники предо мно́ю. ꙗ҆́коже пресѣка́етъ во-
дꙋ. сего̀ ра́ди наречесѧ и҆́мѧ мѣ́стꙋ томꙋ свы́-
ше сѣкі́и· И҆ (ѻ҆ста́виша и҆ноплеме́нницы)[46] богы̀
своѧ. и҆ (взѧтъ)[47] ѧ҆ д҃вдъ и҆ мꙋжи [є҆го][48]. (и҆
ре҃ съжещи҆ ѧ҆ во ѻ҆гнѝ)· И҆ приложи́ша па́ки
(прі́ити и҆ноплеме́нницы)[49]. и҆ сташа (па́ки) на
ꙋ҆до́ліи тита́ньстѣи· И҆ въпросѝ д҃вдъ г҃а (а҆́ще
възы́идꙋ къ и҆ноплеме́нникомъ и҆ предаси л҃и

вклав завіт в Хевроні перед Госпо-
дом, і помазали Давида на царя над
усім Ізраїлем. **4** *Був Давид 30- црс3. 2
тилітнім, коли він зацарював, і ца-
рював 40 літ. **5** І над Юдою ца-
рював в Хевроні 7 літ і 6 місяців. В
Єрусалимі він царював 33 роки над
Ізраїлем і Юдеєю. **6** І пішов Давид і
всі мужі, що з ним, до Єрусалиму,
до євусеїв, що жили тоді на тій зем-
лі. І вони сказали Давидові: Не вхо-
ди ще сюди, бо повстали кульгаві і
сліпі, кажучи що: Не ввійде сюди
Давид. **7** І Давид захопив всі сіон-
ські околиці – це є місто Давида. **8** І
сказав Давид у тому дні: Хай кож-
ний убиває євусея мечем, сліпих, і
кульгавих, і тих, що ненавидять ду-
шу Давида. Через це сказали: Сліпі
і кульгаві не ввійдуть до господ-
нього дому. **9** І сів Давид в околиці,
і названо її містом Давида. І оббу-
дував своє місто довкруги і свій дім
від краю. **10** І ходив Давид, ідучи і
прославляючись, і Господь Вседер-
житель *був* з ним. **11** І *прийшли* де-
рева кедрові, і столярі, і каменярі –
і збудували Давидові дім. *І послав пар1. 14
Хирам, цар Тирський, послів до Да-
вида. **12** *І зрозумів Давид, що Гос- пар1. 14
подь приготовив його на царя в Із-
раїлі, що прославилося його цар-
ство задля його народу Ізраїля. **13** І
взяв Давид ще жінок і наложниць з
Єрусалиму після свого приходу з
Хеврона, *і в нього були сини і пар1. 2
дочки. **14** І це імена тих, що наро-
дилися йому в Єрусалимі: Саммус,
і Совав, і Натан, і Соломон, **15** і
Евеар, і Елисує, і Енафик, і Ефіє,
16а і Єлисама, і Елидає, і Елфалат,
16 і Самає, і Есиват, і Натан, і Гало-
маан, і Еваар, Теітусел, Фалат, і На-
ґет, і Нафек, Йонатан, Воалимат, Е-
лифаат. **17** *І чужинці почули, що пар1. 14
помазано Давида на царство в Єру- і 11
салимі, і чужинці прийшли, шукаю-
чи Давида. І почувши, Давид пішов
в околиці. **18** Чужинці ж, прийшов-
ши, і стали в долині титанів. **19** І
запитав Давид Господа, кажучи: Чи
піду проти чужунців, чи їх видаси в
мої руки? І сказав Господь: Іди, бо
видаючи видам чужинців у твої
руки. **20** *І прийшов Давид з горіш- іс. 28
ніх частей, і побив там чужинців; і
Давид сказав: Вирубав Господь мо-
їх ворогів чужинців переді мною,
так як перетинає воду. Через це
названо ім'я того місця Згори ру-
бає. **21** І покинули чужинці своїх
богів, і взяв їх Давид і його мужі, і
сказав спалити їх в огні. **22** І чу-
жинці додали знову прийти, і знову
стали в долині титанів. **23** І запитав
Давид Господа: Чи піду до чужин-
ців і чи їх видаси в мої руки? І ска-

зав йому Господь: Не іди їм назустріч, але відвернися від них і почекай трохи коло Долини плачу. **24** І буде, коли почуєш голос трясіння лісу, тоді підеш проти них, бо тоді вийде Господь перед тобою, щоб рубати чужинців на війні. **25** І вчинив Давид, так як заповів йому Господь, і вигубив чужинців від Ґаваона і аж до землі Ґазири.

Глава 6

пар1. 13 **1** І *зібрав Давид ще кожного
молодця з Ізраїля, яких 7 сот тисяч.
2 І Давид встав, і пішов, і ввесь народ, що з ним, і з князів Юди на гірську дорогу, щоб звідти забрати Божий кивот, а в ньому ж прикликується ім’я Господа Сильного, що сидить на херувимах. **3** І взяли господній кивот на нових колесах, і взяли його з дому Аминодава, з гори. Озія ж; і його брат, сини Амінадава
црс1. 7 *провадили кола **4** з господнім
кивотом, і його брати ішли перед кивотом божим. **5** І Давид та ізраїльські сини ішли перед Господом, граючи на настроєних орґанах в силі й піснях, і на гуслях, і на сопілках, і на тимпанах, і на цимбалах. **6**
пар1. 13 і 15 *І прийшли до Алонона Нахорського-
го. І простягнув Озія свою руку до Божого кивота, щоб притримати, і схопив його, тому що телець його перевертав. **7** І Господь розлютився гнівом на Озію, і побив його там Господь, і він помер там від господнього кивота перед Господом. **8** І Давид сповнився болем, тому що побив Господь Озію побиттям. І те місце прозвано Побиття Озії, і до цього дня. **9** І злякався Господа Давид в тому дні, кажучи: Як увійде до мене господній кивот? **10** І Давид не бажав, щоб був у нього кивот божого завіту, в місті Давида, але замкнув його Давид в домі Аведара Ґеттея. **11** І господній кивот стояв в домі Аведара Геттея п’ять місяців. І Господь поблагословив
пар1. 15 ввесь дім Аведара, і все його. **12** *І
сповістили цареві Давидові, кажучи: Поблагословив Господь дім Аведара і все його через кивот Господній. І пішов Давид, і взяв божий кивот з дому Аведара, і поселив його в місті Давида. **13** І були з ними сім полків народу, що несли господній кивот, і жертва телят і ягнят. **14** І Давид грав на настроєних органах перед Господом, і Давид був зодягнений в білу одежу, **15** і Давид і ввесь дім Ізраїля несли господній кивот з криком і з голосом труби. **16** І сталося, як приносили кивот до міста Давида, і Мелхола,

---

и҆́хъ въ рꙋцѣ мои), и҆ рⷱ҇е (є҆мꙋ) гь, не въходи на срѣтеніе и҆, (но) оуклонисѧ ѿ нихъ, и҆ пожди (мало)[50] близꙋ (оудоліи) плача. И҆ бꙋдетъ є҆гда оуслышиши гла трꙋса лꙋжна (-)[51] тогда снидеши к нимъ. ꙗ҆ко тогда и҆зыдетъ гь прⷣе тобою, сѣщи на брани и҆ноплеменники. И҆ сътвори двдъ ꙗ҆коже заповѣда є҆мꙋ гь. і҆ и҆зби и҆ноплеменники ѿ гаваона, даже (и҆) до землѧ газиры.

Гла, ѕ҃.

И҆ събра* (двдъ є҆ще)[1] всѧкꙋю ю҆ношꙋ ѿ і҆илѧ, ꙗ҆ко ѕ҃, сотъ тысѧщъ. И҆ (въставъ)[2] і҆ и҆де двдъ, и҆ вси людіе и҆же с нимъ. (и҆) ѿ кнѧзь і҆ꙋди, на въсхо (холмныи. ꙗ҆ко) възнести ѿтꙋдꙋ кіѡтъ бжіи. (а҆) в немъ (же на) нарицаетсѧ и҆мѧ га силнаго, сѣдащаго на херꙋвимѣ. И҆ (възѧша)[3] кіѡтъ гнь. на колѣхъ новыхъ, и҆ (ѿвезоша)[4] и҆ ѿ домꙋ (а҆минодавлѧ)[5] с холмꙋ. (-)[6] (ѡ҆зіѧ)[7] (же) и҆ (братъ)[8] є҆го сно́ве (а҆минодавли)[9]. *везѧхꙋ кола съ кіѡтом (гним) и҆ братіа є҆го и҆дѧхꙋ прⷣе кіѡтом (бжіи). И҆ двдъ и҆ сно́ве і҆илеви (и҆дѧхꙋ) (прⷣе гмъ и҆грающе)[10] въ ѡ҆рганы оустроены въ крѣпости и пѣніи и҆ въ гꙋслехъ, и҆ въ свирѣлехъ и҆ в тимпанѣхъ и҆ въ кꙋвалѣ (-)[11]. *И҆ (пріидоша)[12] до (а҆лонона нахорска)[13]. и҆ простре (ѡ҆зіѧ)[14] рꙋкꙋ своюю на кіѡ бжіи придръжати (-)[15]. и҆ ꙗ҆тъ зань, ꙗ҆ко превращаше є҆го телецъ (-)[16]. И҆ разгнѣвасѧ (гнѣвомъ) гь на (ѡ҆зію)[17]. и҆ порази и҆ тꙋ (гь)[18], и҆ оумре тꙋ ѿ кіѡта гнѧ предъ (гмъ)[19]. И҆ въспечалова двдъ, понⷤ҇е порази гь пораженіемъ (ѡ҆зію)[20]. и҆ наречесѧ мѣсто то пораженіе (і҆ѡзіино)[21] (и҆) до (сего дне)[22]. И҆ оубоѧсѧ (га двдъ)[23] въ днь тои, глѧ како снидетъ къ мнѣ кіѡтъ гнь. и҆ не хотѧше двъ да бꙋдетъ оу него кіѡтъ завѣта бжіа въ градѣ двдвѣ, (но)[24] затворі и҆ двдъ въ домꙋ (а҆ведаріинѣ)[25] геддеи. И҆ ста кіѡтъ гнь въ домꙋ (аведара)[26] гедде, мцъ, (пѧть)[27]. и҆ блви гь въ домъ (а҆ведаріинъ)[28] и҆ всѧ є҆го. *И҆ възвѣстиша црю двдꙋ глюще. блви гь домъ (а҆ведаріинъ)[29], и҆ всѧ є҆го кіѡта ради (гнѧ)[30]. і҆ и҆де двдъ и҆ взѧ кіѡ (бжіи)[31], и҆з домꙋ (а҆ведаріина)[32]. (и҆) во гра двдвъ (въсели и҆)[33]. И҆ бѣша с нимъ несꙋще кіѡтъ [гнь][34], сѣмь (полкъ народа)[35]. и҆ жрътва телцⷺ҇ и҆ а҆гнѧтⷪ҇. И҆ двдъ біѧше въ ѡ҆рганы оустроены прⷣе гмъ, и҆ (ѡ҆болченъ бысть двдъ)[36] въ ѡ҆деждꙋ бѣлꙋ, и҆ двдъ и҆ весь до і҆илевъ. несѧхꙋ кіѡтъ гнь. съ воплемъ и҆ съ гласомъ трꙋбнымъ. И҆ бысть кіѡтꙋ приносимꙋ къ градꙋ двдвꙋ. и҆ мельхола дщи саоулова призираше ѡ҆концⷺ҇. и҆ видѣ црѧ двда

а пара҃ гі (1)
а цр҃ з (4)
а пара҃ гі и҃ еі (6)
а пара҃ еі (12)

скачꙋща (-)[37] играюще пре҃ (кїотѡ гн҃емъ)[38] и
а пара ѕі оунычижи и въ ср҃цы свое. *И (внесоша)[39] кї-
отъ гн҃ь, и поставиша его на мѣстѣ его.
посредѣ полаты юже създа (-)[40] дв҃дъ. и въ-
а пара ѕі знесе дв҃дъ жрътвꙋ пре҃ г҃а, и мирнаꙗ. *И
съверши дв҃дъ възносаи всеꙗсъжженїꙗ и
мирнаꙗ. и бл҃ви люди ѡ имени гн҃и силнаго.
И (раздѣливъ)[41] вся люди (и) на всю силꙋ ї҃и-
левꙋ. ѿ дана даже (и) до вирсавїа, (и) ѿ
мꙋжъ даже (и) до женъ комꙋждо по оукрꙋхъ
хлѣба. и (сковраный млины и зелїа, ѿ крош-
вници)[42], і идоша вси людїе кождо в домы
своа. И възвратися дв҃дъ бл҃вити домꙋ сво-
его. і изыде мельхола дщи саоулова на срѣте-
нїе дв҃дꙋ. и бл҃ви его и ре҃ что прославися
дн҃ь цр҃ю ї҃илевъ. ꙗкоже ѿкрыся дн҃ь пре҃ очи-
ма (рабъ)[43] своихъ. ꙗкоже ѿкрываетсꙗ, ѿ-
крываешися (играющимъ)[44]. И рече дв҃ъ къ
мельхолѣ. (азъ) пре҃ гм҃ъ (играхъ)[45]. (и) бл҃-
венъ г҃ь, иже избра мꙗ па҃ ѡц҃а твоего. и
паче всего домꙋ его. ꙗко (и постави)[46] мꙗ
властелина на҃ людми его ї҃илемъ, (сего ради
играю и плашꙋ)[47] пре҃ гм҃ъ. И ѿкрыюся еще
сице. и бꙋдꙋ неподобенъ пре҃ очима твоима
и съ юнотами с нимиже рече ми (не) про-
витися. И оу мельхолы дщи саоули не бысть
дѣтища до дн҃е смрти еꙗ.

Гл҃а, з҃.

а пара ѕі Бы[*] егда сѣде цр҃ь в домꙋ свое и г҃ь
оунаслѣди и (-)[1] надо всѣми враги его
сира мз [-][2]. *И рече цр҃ь къ наданꙋ пр҃рокꙋ. се
азъ живꙋ в полатахъ кедрънах и кї-
отъ бж҃їи (посредѣ да стоитъ)[3]. И рече на-
данъ къ цр҃ю. все елико аще (есть) на ср҃цы
твоемъ, ходи и твори ꙗко г҃ь (есть) с то-
бою. И бысть в нощи той (гл҃а)[4] гн҃ь къ на-
г цр и данꙋ гл҃а. *Иди и рцы рабꙋ моемꙋ дв҃дꙋ,
сице гл҃етъ г҃ь. не имаши ты сътворити
(-)[5] домꙋ на пребыванїе мнѣ. Ꙗко не оби-
тахъ въ домꙋ ѿ нихже днїи изведохъ [сн҃ы
ї҃илевы. изъ (земла егѵпетъски)[6]][7] до дн҃е се-
го. (но токмо)[8] бѣхъ пребываꙗ въ обители-
щихъ и в сѣни. (И) въ всемъ идѣже аще
вхожахъ въ всемъ ї҃или. аще гл҃а гл҃ахъ къ
единомꙋ колѣнꙋ (-)[9], емꙋже заповѣдахъ пас-
ти люди моꙗ ї҃илꙗ гл҃а почто не създасте
ми домꙋ кедрена. (то)[10] нн҃ѣ си да речеши ра-
бꙋ моемꙋ дв҃дꙋ. сице гл҃етъ г҃ь вседержи-
а цр ѕі ѱло оз тель. *поꙗхъ тꙗ ѿ пажити овчаꙗ на
властельство людемъ моимъ ї҃илю. И (нн҃ѣ

дочка Саула, дивилася крізь вікно і
побачила царя Давида, що скакав, гра-
ючи перед господнім кивотом, і знева-
жила його у своїм серці. **17** *І внесли пар1. 16
господній кивот, і поклали його на
його місці посеред шатра, яке звів Да-
вид. І Давид приніс перед Господом
жертву і мирне. **18** *І Давид завершив пар1. 16
приносити цілопалення і мирне і по-
благословив народ в ім'я Господа
Сильного. **19** І розділив всьому народо-
ві і на всю силу Ізраїля, від Дана і аж
до Вирсавії, і від чоловіків і аж до жі-
нок, кожному по скибі хліба, і печиво з
пательні, і зілля з кошика; і пішов
ввесь народ, кожний до свого дому. **20**
І повернувся Давид, щоб поблагосло-
вити свій дім, і вийшла Мелхола, дочка
Саула, назустріч Давидові, і поблагос-
ловила його, і сказала: Як сьогодні про-
славився ізраїльський цар, оскільки
роздягнувся сьогодні на очах своїх
слуг, так як роздягаючись роздягаєшся
до танцюючих. **21** І сказав Давид до
Мелхоли: Я грав перед Господом, і
благословенний Господь, який мене
вибрав радше, ніж твого батька, і рад-
ше, ніж всякого з його дому, оскільки й
поставив мене володарем над його
народом, Ізраїлем. Задля цього граю і
танцюю перед Господом. **22** І ще так
роздягнуся і буду поганим в твоїх очах
і з молодими, з якими ж ти мені сказа-
ла, що я не прославився. **23** І у Мелхо-
ли, дочки Саула, не було дитини до дня
її смерті.

Глава 7

1 І *сталося, коли цар сів у своїм до- пар1. 17
мі, і Господь дав йому наслідця над всі-
ма його ворогами. **2** *І сказав цар до сир. 47
пророка Натана: Ось я живу в кедрових
палатах, і божий же кивот стоїть посе-
редині. **3** І сказав Натан до царя: Все,
що лиш є у твоїм серці, іди й чини, бо
Господь є з тобою. **4** І був у тій ночі
господній голос до Натана, кажучи: **5**
*Іди і скажи моєму рабові Давидові: црс3. 8
Так говорить Господь. Не ти збудуєш
дім – на мені перебування. **6** Бо я не
мешкав в домі від тих днів, коли я
вивів ізраїльських синів з єгипетської
землі, аж до цього дня, але лише пере-
буваючи в мешканнях і в шатрі. **7** І в
усім, куди лише входив я в усьому Із-
раїлі, чи кажучи сказав я до одного
племені, якому я заповідав пасти мій
народ Ізраїля, кажучи: Чому ви не збу-
дували мені кедровий дім? **8** То тепер
так скажи моєму рабові Давидові: Так
говорить Господь Вседержитель. *Я црс1. 16 пс. 77
тебе взяв з отар овець на володаря мого
народу Ізраїля. **9** І тепер Я є з тобою
всюди, куди ідеш, і Я вигубив твоїх во-
рогів від твого лиця, і Я тебе вчинив
славним за іменем великих, що є на

црс4. 21 пар2. 33 землі. **10** *І покладу місце моєму на-
родові, Ізраїлеві, і насаджу його, і
самі поселяться в себе; і не засму-
титься ніколи, і не додасть неправед-
ний син скривдити його так, як спо-
чатку. **11** І ось від днів, в яких я пос-
тавив суддів в Ізраїлі, в моїм народі, і
дам тобі спочити від усіх твоїх во-
рогів; і сповістить тобі Господь, що
црс3. 8 йому збудуєш дім. **12** *І буде, коли
пс. 131 сповняться твої дні і заснеш з твоїми
дія. 2 батьками, *і підніму твоє насіння піс-
пар2. 25 ля тебе, яке буде з твого лона, і його
црс3. 5 приготую царство. **13** *І той збудує
і 16 дім моєму імені, і закріплю його пре-
стіл навіки. **14** *Я буду йому за бать-
црс4. 8 ка, і він буде мені за сина. Якщо
єв. 1 прийде його неправда, і я оскаржу
пс. 88 його палицею мужа – повчання люд-
пар1. 17 ським синам. **15** А мого милосердя ж
не відніму від нього, так як я від-
ступив, коли відступили від мого ли-
ця. **16** І його дім буде вірити, і його
царство *буде* навіки переді мною, і
його престіл буде закріплений наві-
ки. **17** І за всіма цими словами, і за
всім цим видінням, – так промовив
Натан до Давида. **18** І ввійшов цар
Давид, і сів перед Господом, і сказав:
Хто є я, Господи, мій Господи, і хто
мій дім, що ти мене аж так полюбив?
19 І я багато згрішив перед тобою,
Господи, мій Господи, і ти заговорив
про дім свого раба на далеко. Такий
же закон людини, Господи, мій Гос-
поди. **20** І що додасть Давид ще гово-
рити до тебе, і тепер ти знаєш, Гос-
поди, мій Господи, свого раба. **21** І
задля свого раба ти вчинив, і за своїм
серцем вчинив ти всю цю велич, щоб
пізнати свого раба. **22** Задля твоєї ве-
личності, Господи, мій Господи, бо
немає іншого такого, як Ти, і немає
Бога, за винятком тебе, в усіх, про що
ми почули нашими вухами. **23** І хто
такий, як твій народ Ізраїль – інший
народ на землі, оскільки його Бог на-
ставив, щоб викупити собі народ і
щоб покласти собі ім'я, і щоб вчи-
нити велич і славу; щоб прийняти їх
від лиця цього народу, якого ти собі
викупив з Єгипту, народи і поселен-
ня. **24** І Ти собі приготовив свій на-
род Ізраїль, народ навіки, і Ти, Гос-
поди, будь для них за Бога. **25** І те-
пер, Господи, мій Господи, слово, яке
Ти сказав про твого раба і про його
дім, підтверди навіки, так як Ти ска-
зав, вчини. **26** І тепер хай звеличить-
ся твоє ім'я навіки, мовлячи: **27** Гос-
подь Вседержитель – Бог над Ізраї-
лем. І дім твого раба Давида хай буде
закріплений перед Тобою. Бо Ти –
Господь Вседержитель, Бог Ізраїля;
відкрив вухо твого раба, кажучи: То-
бі будую дім. Задля цього знайшов
твій раб в своєму серці, щоб помо-

єсмъ)[11] с тобою вездѣ аможе (идеши)[12], і искоренихъ (-)[13] враги твоя ѿ лица твоего. И сътворихъ тя именита по имени великихъ иже (суть) на земли· *И положу мѣсто людемъ моимъ Іилю. И насажу ихъ, и вселятся в себѣ сами, и не въскорбитъ никогда, и не приложитъ снъ неправды обидѣти его, яко испрьва· (И се) ѿ днїи в няже поставихъ судїа (въ Іили въ людехъ моихъ)[14] и покою тя ѿ всѣхъ врагъ твоихъ, и възвѣститъ ти Гь яко (съзиждеши домъ)[15] єму· *И будетъ єгда скончаются днїе твои, и оуснеши съ ѿцы твоими. *И въставлю сѣмя твое по тебѣ, иже єсть ѿ чрева твоего, и оуготовлю црство єго· *(И) тои съзиждетъ (-)[16] домъ имени моему, и оуправлю пртлъ єго до вѣка· *Азъ буду єму въ ѿца, и тои будетъ ми въ сна. (-)[17] аще прїидетъ неправда єго, и азъ обличу и палицею мужа (наставленїе)[18] сномъ члческимъ· (И) млсти же моея не оставлю ѿ него, якоже ѿступихъ єгда ѿступиша ѿ лица моего· И вѣровати иматъ домъ єго, и црство єго до вѣка предо мною, и пртлъ єго будетъ исправленъ до вѣка· (И) по всѣхъ словесехъ сихъ, и по всему видѣнїю семъ, тако гла наданъ къ двду· И вниде црь двдъ, и сѣде предъ гмъ, и рече кто єсмъ азъ Ги мои Ги, (или)[19] что домъ мои, яко възлюби мя до сего· И (съгрѣшихъ)[20] предъ тобою (много) Ги мои Ги, и гла дому ради раба своего издалеча, сице же законъ члку Ги мои Ги· И что приложитъ двдъ єще глати к тебѣ, и нн҃ѣ ты вѣси (Ги мои Ги раба своего)[21]· [И раба своего ради][22] сътвори, и по срдцу своему, сътвори все величество се, познати раба своего· величїя ради твоего Ги мои Ги, нѣсть бо (инъ) якоже ты, и нѣсть ба развѣ тебе въ всѣхъ яже слышахомъ оушима нашима. И кто якоже людїе твои Іиль. языкъ инъ на земли. якоже настави ихъ Бъ єже избавити себѣ людїи. (и) єже положити себѣ имя. (и) єже сътворити величїе. и просвѣщенїе єже (прияти ихъ)[23] ѿ лица людїи (сихъ)[24]. ихже избавихъ себѣ ѿ єгѵпта. языки и селища· И оуготова себѣ. люди своя Іилевъ люди на вѣкъ. и ты Ги буди имъ въ Ба· И нн҃ѣ Ги мои Ги. глъ иже гла о рабѣ своемъ и о дому єго оувѣри до вѣка. (-)[25] (якоже гла сътвори·) И нн҃ѣ (-)[26] да възвеличится имя твое до вѣка. (гля)· [Гь вседержитель Бъ надъ Іилемъ. и домъ раба твоего двда. да будетъ исправленъ предъ тобою][27]· (Яко ты) Гь вседержитель Бъ Іилевъ. ѿверзе оухо рабу твоему гля

Right margin: д҃ цр҃ ка҃ / в҃ пара҃ лг҃; г҃ цр҃ и҃; ѱало рлв / двда в҃ / в҃ пара҃ ке҃; г҃ цр҃ е҃ / и ѕі; д҃ цр҃ и҃ / євреѡ а҃ / ѱало пи / а҃ пара҃ зі

до́мъ (съзида́ю)[28] ти сего ради ѡ҆брѣ́те рабъ
твои ср҃це своѐ є҆́же помоли́тисѧ тебѣ̀ мл҃твою
сею̀· И҆ нн҃ѣ г҃и мои г҃и ты̀ є҆си б҃ъ. и҆ словеса̀
твоѧ̀ бѹдѹтъ и҆́стинна. и҆ г҃ла раба̀ ради тво-
е҆го бл҃гаѧ сїѧ· И҆ нн҃ѣ начни̇ и҆ бл҃ви до́мъ раба̀
г҃и. ꙗ҆́ко бы́ти (є҆мѹ) въ вѣки пре҃ тобо́ю. ꙗ҆́ко
ты̀ г҃и мо́й г҃и. г҃ла (-)[29] ѿ бл҃венї́а твоего. да
бл҃витсѧ до́мъ раба̀ твоего (пре҃ тобо́ю)[30].

литися тобі цією молитвою. **28** І те-
пер, Господи, мій Господи, Ти є
Бог, і твої слова будуть правдиві, і
Ти заговорив задля твого раба про
це добро. **29** І тепер почни і побла-
гослови дім твого раба, щоб він був
навіки перед тобою, бо ти, Госпо-
ди, мій Господи, Ти сказав; за твоїм
благословенням хай буде благосло-
венний дім твого раба перед тобою.

Г҃ла, и҃·

а҃ пара҃ и҃і И҆ бы́сть* по си́хъ и҆ побѣ́ди дв҃дъ и҆нопле-
ме́нники. и҆ смири̇ и҆хъ. и҆ прїѧ́тъ дв҃ъ
ѿлѹче́нїе ѿ рѹки̇ и҆ноплеме́нникъ· И҆ ѹ҆би̇
дв҃дъ моава, и҆ раздѣли̇ ѧ҆̀ на ча́сти (и҆
положи̇)[1] ѧ҆̀ на земли̇. и҆ бы́ста двѣ̀ ча́сти на
ѹ҆мрьщве́нїе и҆ [на наполне́нїе тре́тей ча́сти][2]
(-)[3]. и҆ (бы́ша моа́влѧне)[4] дв҃ви раби̇ да́юще (є҆мѹ)
г҃ цр҃ а҃і да́нь· *И҆ ѹ҆би̇ дв҃ъ (а҆дразара)[5], сн҃а раа́влѧ цр҃ѧ
сѹвска. и҆дѹщѹ є҆мѹ настави́ти (предѣлъ)[6] на
рецѣ̀ є҆фра́тъстѣи· И҆ превза̀ дв҃дъ є҆́же ѿ є҆го,
҂а҃, колесницъ. и҆ ҂з҃ ко́нниковъ, и҆ ҂к҃ мѹжь пѣшь-
цовъ. и҆ раздрѹши̇ дв҃дъ вса̀ ѡ҆рѹжї́а и҆ ѡ҆ста̀
(є҆мѹ) ѿ ни́хъ. р҃ колесни́цъ· І (и҆́де в сѵ́рїю да-
ма́сковѹ)[7], на по́мощь (а҆дразарѹ)[8] цр҃ю сѹвскѹ. и҆
ѹ҆би̇ дв҃дъ ѿ сѵрїа, ҂к҃в, мѹжь· И҆ постави
(тѹ҃) дв҃дъ блюсти́телѧ в сѵрїи, ꙗ҆́же по҃ да-
ма́скомъ. и҆ бы́сть сѵрїа дв҃ви в рабї́ю да́юще
да́нь, и҆ спса́ше г҃ь дв҃да а҆́може и҆да́ше· И҆ прї-
ѧ́тъ дв҃дъ по́ꙗсы зла́тыѧ и҆́же бѣ́ша на ѻ҆́т-
роцѣ̀ (а҆дразарихъ)[9] цр҃ѧ сѹвска. и҆ принесѐ ѧ҆̀ въ
і҆ерлⷭ҇имъ· И҆ взѧ̀ ѧ҆̀ сѹсакі́мъ цр҃ь є҆гѵ́петьскъ,
є҆гда прихо́ди въ і҆ерлⷭ҇имъ въ дни ровоа́ма сн҃а
соло́монѧ. и҆ ѿ [метева́кса][10]. и҆ ѿ и҆збо́рныхъ
гра́дъ (а҆дразаровъ)[11]. (и҆) взѧ̀ (-)[12] дв҃дъ мѣ́дь
мно́гѹ ѕѣло· Тою̀ (бо мѣ́дїю) сътвори̇ (мо́ре мѣ́-
дано (соло́монъ)[13])[14]. и҆ столпы̀ и҆ ба́нѧ и҆ вса̀
сосѹ́ды, и҆ слы́ша (севои)[15] цр҃ь (и҆ма҃)[16], ꙗ҆́ко и҆зби̇
дв҃дъ всю си́лѹ (а҆дразарю)[17]· И҆ посла̀ дѡ́ѹ҆ и҆е҆дѹ-
ра́ма сн҃а своего къ цр҃ю дв҃дѹ. въпроси́ти и҆ ꙗ҆́же
ѡ҆ мирѣ. и҆ ѡ҆ бл҃вити и҆ поне́же побѣди̇ (а҆дра-
за́ра)[18]. и҆ (ѹ҆би̇)[19] и҆ занѐ съпротивлѧ́ѧсѧ бѣ̀
(а҆дразарѹ)[20]. и҆ в рѹкѹ є҆го бѧ́ше сосѹ́ды сре́брены
и҆ (-)[21] зла́ты, и҆ сосѹ́ды мѣ́дѧны· И҆ сїѧ бл҃ви
цр҃ь дв҃дъ г҃ѹ со сребро́мъ и҆ зла́томъ и҆́же ѻ҆сти̇
ѿ (всеѧ бра́ни)[22]· И҆́же насилова ѿ и҆дѹмеа и҆ ѿ
(-)[23] моа́ва, и҆ ѿ сн҃въ а҆ммо́нь. и҆ ѿ и҆ноплеме́н-
никъ. и҆ ѿ (а҆маликса)[24]. и҆ ѿ корысти (а҆драза́-
рихъ)[25] сн҃а роа́влѧ цр҃ѧ сѹвска· И҆ сътвори̇ дв҃дъ
(себѣ̀ сла́вѹ)[26] (-)[27] є҆гда̀ възвратисѧ (по-
г҃ цр҃ а҃і бѣждъ)[28] и҆дѹме́ю. в҃ (гелемѣ)[29], съ ҂и҃і· *И҆ по-
стави въ и҆дѹмѣи (дв҃дъ) блюсти́телѧ (-)[30], и҆
бы́ша вси и҆дѹмѣи раби̇ (дв҃дѹ)[31]. и҆ спсе г҃ь

Глава 8

1 І *сталося після цього, і Давид пар1. 18
переміг чужинців, і підкорив їх. І
взяв Давид відлучене з руки чу-
жинців. **2** І Давид побив Моава, і
розділив їх на частини, і поклав їх
на землі; і дві частини були на
смерть і для наповнення третьої ча-
стини. І рабами Давидовими стали
моавляни, які давали йому данину.
3 *І Давид вбив Адразара, сина Ра- црс3. 11
ава, царя Сува, як він ішов поклас-
ти границю на ріці Евфрат. **4** І за-
брав Давид 1000 колісниць і 7000
кіннотників, і 20000 мужів піших,
що від нього; і Давид знищив всю
зброю, і осталося йому з них 100
колісниць. **5** І той пішов до Дамас-
кової Сирії на поміч Адразарові,
цареві Суви, і Давид побив 22000
мужів зі Сирії. **6** І поклав там Да-
вид наставника у Сирії, що під Да-
маском, і стала Сирія Давидові за
рабів, що дають данину. І Господь
спасав Давида, куди він ходив. **7** І
Давид взяв золоті пояси, які були
на слугах Адразара, царя Суви, і
приніс їх до Єрусалиму. І взяв їх
Сусакім, цар єгипетський, коли
прийшов до Єрусалиму в днях Ро-
воама, сина Соломона. **8** І з Мете-
вака, і з вибраних міст Адраазара, і
взяв Давид дуже багато міді. Тою ж
міддю Соломон зробив мідяне мо-
ре, і стовпи, і вмивальниці, і ввесь
посуд. **9** І почув Севой, цар Імаха,
що Давид вигубив всю силу Адра-
зара. **10** І послав Тоу-Єдурама, сво-
го сина, до царя Давида попросити
в нього те, що до миру, і щоб по-
благословити його, тому що побив
Адраазара, й убив його, бо був во-
рогом Адраазара; і в його руках був
срібний і золотий посуд, і мідяний
посуд. **11** І цар Давид поблагосло-
вив це Господеві зі сріблом і золо-
том, яке освятив з усіх боїв. Те, що
силою забрав **12** в ідумейця, і з мо-
ава, і з синів Аммона, і з чужинців,
і з Амалика, і зі здобичі Адразара,
сина Роала, царя Суви. **13** І Давид
зробив собі славу, коли повернув-
ся, перемігши Ідумею в Ґелемі з
18000. **14** *І Давид поставив в Іду- црс3. 11
меї наставника, і всі ідумейці були

рабами Давида. І Господь спасав Давида всюди, куди лиш ходив. **15** І царював Давид над Ізраїлем, і Давид чинив суд і справедливість над усім його народом. **16** Йоав, син Саруї, *був* над його військом і Йосафат, син Ахилуда, – над літописцями, **17** і Садок, син Ахітова, і Авимелех, син Авіятара, – священики, і Сасай – писар, **18** і Ваніяс, син Йодана, був радником, і Охелет і Отет, і сини Давида були начальниками палат.

дв҃да везде̑ а҆́може а҆́ще и҆да́ше· И҆ цр҇твова̀ дв҃дъ на̑ і҆ѳ҃лемъ. и҆ бѣ̑ дв҃дъ творѧ́и сꙋ́дъ и҆ пра́вдꙋ, надо всѣ́ми людмѝ є҆го· (-)[32] І҆ѻ҆а́въ сн҃ъ сарꙋ́инъ на̑ вої́нъствїи (є҆го). і҆ (и҆ѻ҆сафа̑)[33] сн҃ъ (а҆хилꙋдовъ)[34] въ паметописа́нїи· И҆ [садокъ][35] сн҃ъ а҆хи́товъ, и҆ (а҆вимеле̑)[36] сн҃ъ а҆вї а҆дáръ жерцы̀. и҆ (саса́и)[37] кни́жникъ· И҆ (ванѣ́асъ)[38] сн҃ъ (и҆ѻ҆да́нь)[39] (бѣ̑) совѣ́тник, и҆ (ѻ҆ хеле́дъ)[40], и҆ (ѻ҆ де̑)[41], и҆ сн҃ове дв҃дви пола́тамъ строи́теле бѣ́ша·

Глава 9

1 І сазав Давид: Чи є десь ще останок з дому Саула? І вчиню з ним милосердя задля Йоанатана. **2** І з дому Саула був слуга, ім’я йому Сіва, і його покликали до Давида. І сказав до нього цар Давид: Чи ти є Сіва-раб? І сказав Сіва: Я твій раб. **3** І сказав цар: Чи ще десь зоставсся з дому Саула чоловік, і вчиню з ним боже милосердя? І сказав Сіва до царя: Ще є син Йоанатана кульгавий на ноги. **4** І сказав цар: Де він є? І сказав Сіва до царя: Ось в домі Махера, сина Аміїла з Лодавари. **5** І послав цар Давид, і взяв його з дому Махера, сина Аміїла з Лодавари. **6** І прийшов Мемфівостей, син Йоанатана, сина Саула, до царя Давида, і впав на своє лице, і поклонився йому. І сказав йому Давид: Мемфівостею! І він сказав: Ось твій раб. **7** І сказав йому Давид: Не бійся, бо чинячи вчиню з тобою милосердя задля Йоанатана, твого батька, і поверну тобі всі поля Саула, твого діда, а ти постійно їстимеш хліб при моєму столі. **8** І поклонився йому Мемфівостей, і сказав: Хто є я, твій раб, бо ти зглянувся над померлим псом – наді мною? **9** І цар покликав Сіву, слугу Саула, і сказав йому: Все, що є Саула, ввесь його дім, дав я синові твого пана. **10** Обробляй землю ти і твої сини, і твої раби; і принесеш синові твого пана хліби, щоб їв. І Мемфівостей, син твого пана, їстиме хліб постійно при моєму столі. І в Сіви були п’ятнадцять синів і двадцять рабів. **11** І сказав Сіва до царя: За всім, що заповів, що мені дав пан і цар, так хай вчинить твій раб. І Мемфівостей їв при трапезі Давида, так як один з синів царя. **12** І в Мемфівоала був малий син, ім’я йому Міха. І ввесь маєток дому Сіви були рабами Мемфівостея. **13** І Мемфівостей жив в Єрусалимі і їв при столі царя постійно, і він був кульгавим на обі свої ноги.

Гл҃а, д҃·

И҆ рече дв҃дъ а҆́ще є҆сть (гдѣ̑) є҆ще ѻ҆ста́нокъ домꙋ саоу́лѧ. и҆ сътворю̀ с ни́ми ми́лость (і҆ѻ҆а҆надáна)[1] ради· И҆ ѿ до́мꙋ саоу́лѧ (бѣ̑ ѿрокъ)[2] (-)[3] и҆мѧ є҆мꙋ си́ва. и҆ (призва́ша)[4] и҆̀ къ дв҃дꙋ. и҆ рече к немꙋ̀ (дв҃дъ) цр҃ь. ты̀ ли є҆си си́ва (ѻ҆́трокъ). и҆ рече (си́ва) а҆̑ ра́бъ твои· И҆ рече цр҃ь ѻ҆ста̀ ли сѧ (є҆ще ѿ до́мꙋ саоу́лѧ)[5] (гдѣ̑) мꙋжъ. и҆ сътворю̀ с ни́мъ мл҇ть бж҃їю. и҆ рече си́ва къ цр҃ю. є҆ще є҆сть сн҃ъ (и҆ѻ҆а҆надáнь)[6], хро́мъ нога́ми· И҆ рече цр҃ь гдѣ̑ (є҆сть)[7]. и҆ рече си́ва къ цр҃ю. сє в домꙋ̀ (махе́ровѣ)[8] сн҃а а҆мї и́лѧ ѿ лодава́ры· И҆ посла̀ цр҃ь дв҃дъ и҆ поѧ́тъ и҆̀ ѿ до́мꙋ (махе́рова)[9], сн҃а а҆мї и́лѧ ѿ лодава́ры· И҆ (прїи́де)[10] (мемдивосте́и)[11] сн҃ъ (и҆ѻ҆а҆надáнь)[12] сн҃а саоу́лова къ цр҃ю дв҃дꙋ. и҆ (па́дъ)[13] на лицы̀ своє́мъ, и҆ поклони́сѧ є҆мꙋ. и҆ рече є҆мꙋ дв҃дъ (мемдивосте́ю)[14] и҆ рече сє ра́бъ твои· И҆ рече є҆мꙋ дв҃дъ. не бои́сѧ ꙗ҆́ко творѧ̀ сътворю̀ с тобо́ю мл҇ть, (и҆ѻ҆а҆надáна)[15] ради ѿц҃а ти. и҆ дамъ ти всѧ се́ла саоу́лѧ (дѣ́да)[16] твоє́го. а҆ ты̀ а҆̑ хлѣ́бъ на трапе́зѣ мое́и всегда̀· И҆ поклони́сѧ (є҆мꙋ) (мемдивосте́и)[17]. и҆ рече кто є҆смь а҆зъ ра́бъ твои и҆же призрѣ̑ на пса̀ оу҆ме́рша (на менѐ)[18]. И҆ призва̀ цр҃ь си́вꙋ ѻ҆трочища саоу́лѧ. и҆ рече є҆мꙋ все є҆ли́ко є҆сть саоу́ле. (-)[19] (весь до́мъ)[20] є҆го да́хъ сн҃ꙋ господи́на ти· да дѣлає҆ши (-)[21] зе́млю. ты̀ и҆ сн҃ове твоѝ, и҆ рабѝ твоѝ. и҆ да приноси́ши сн҃ꙋ господи́на твоє́го хлѣ́бы (-)[22] да ꙗ҆́сть (-)[23]. и҆ (мемдивосте́и)[24] сн҃ъ господи́на ти да ꙗ҆́сть (хлѣ́бы всегда̀)[25] на трапе́зѣ мое́и. и҆ оу҆ си́вы бѧ́ше є҃і сн҃овъ, и҆ к҃ ра́бъ· И҆ рече си́ва къ цр҃ю ѻ҆ всѣхъ и҆хже заповѣ́да. (дасть ми) господи́нъ (-)[26] (и҆) цр҃ь (-)[27]. та́ко да (сътворю̀)[28] ра́бъ твои. и҆ (мемдивосте́и)[29] ꙗ҆дѧ́ше на трапе́зѣ дв҃двѣ. ꙗ҆́ко є҆ді́нъ ѿ сн҃овъ цр҃ьскихъ· И҆ (мемдивоа́лꙋ)[30] сн҃ъ (бѣ̑) ма́лъ. (-)[31] и҆́мѧ є҆мꙋ ми́ха. и҆ всѧко и҆мѣнїє до́мꙋ сиво́нѧ рабѝ (бѧ́хꙋ) (мемдивосте́ѻвы)[32]. И҆ (мемдивосте́и)[33] живѧ́ше въ і҆ер҇лі́мѣ. (и҆)[34] на трапезѣ цр҃евѣ (ꙗ҆дѧ́ше всегда̀)[35] и҆ то́и бѧ́ше хро́мъ ѻ҆бѣма нога́ма своима·

Гла̑, і҃

а҃ пара̑ д҃і И бы́сть* по си́хъ (-)[1] оу҆́мре цр҃ь с҃новъ (а҆на-
мо́ни҃)[2]. и҆ црⷭ҇твова (с҃нъ е҆го (а҆но́нъ)[3])[4] в
него мѣ́сто· И҆ рече дв҃дъ да сътворю̀
мл҃ть съ (а҆на́номъ)[5] с҃номъ (а҆́совымъ а҆-
мо́шимъ)[6]. и҆́мже ѻ҆́бразомъ сътворѝ ѿц҃ъ е҆го
(мл҃ть со мно́ю)[7]. и҆ посла̀ дв҃дъ (послы̀) на оу҆-
тѣше́нїе (-)[8] (рабы̀ своѧ)[9] ѡ҆ ѿц҃ы е҆го. и҆ прїи-
до́ша ѻ҆́троцы дв҃двы в зе́млю с҃новъ а҆ммонихъ·
И҆ рѣша старѣ́йшины (-)[10] а҆ммо́ни къ [а҆но́ну][11]
господи́ну своѐму. не прославле́нїѧ ра́ди (-)[12] ѿц҃а
твоѐго (-)[13], (-)[14] пусти́лъ е҆сть (дв҃дъ) к тебѣ
оу҆тѣши́телѧ. но да и҆спыта́ютъ гра́дъ и҆ съглѧ-
да́ютъ е҆го (-)[15]. (того ра́ди) пустѝ дв҃дъ рабы̀
своѧ к тебѣ· И҆ (поѧ́тъ)[16] [а҆но́нъ][17] ѻ҆́троки
дв҃двы и҆ ѡ҆стрижѐ бра́ды и҆́мъ. и҆ ѿрѣза ѡ҆дѣѧ́-
нїѧ и҆́хъ въ срѣди до по́ѧса (-)[18], и҆ ѿпустѝ
ѧ҆̀· И҆ възвѣсти́ша дв҃ду (гл҃юще) ѡ҆ мужѐхъ. и҆
посла̀ проти́ву и҆̑. ꙗ҆́ко бѣша мужи (ті̑ы) что́-
мы ѕѣ́ло. и҆ рече цр҃ь сѣди́те въ е҆рихо́нѣ, до́нде̑
възрасту́тъ бра́ды ва́ша. и҆ (тогда) сѧ възвра-
ти́те· И҆ видѣ́ша с҃нове а҆мм́о́ни ꙗ҆́ко посрамле́ни
бы́ша (мужы)[19] дв҃двы. и҆ посла́ша с҃нове а҆̑мо́ни.
и҆ наѧ́ша сѷ́рїю [видроа́мову. и҆ сѷ́рїю со́вову][20]. [и҆
ро́вово̂ву][21], ҂к, пѣ́шца. и҆ цр҃ѧ [а҆ммали́кова][22] ма-
а́хи, ҂а҃, мужъ. і҆ и҆стовъски́хъ (мужъ ҂в҃і)[23]. И҆
слы́ша дв҃дъ. и҆ посла̀ і҆ѡ҆а́ва и всю̀ си́лу си́льныхъ·
І҆ и҆зыидо́ша с҃нове а҆ммо́ни. и҆ оу҆строи́ша бра́нь
пре̑ вра́ты гра́да. и҆ сѷ́рѧне суві́ині и҆́ (ровъ)[24], і҆
и҆́стовъ. и҆ [а҆ммали́киты][25] е҆ді́ни (ста́ша) на
селѣ· И҆ видѣ и҆ѡ҆а́въ ꙗ҆́ко бы́ти и҆́мъ с ни́ми в
лицѐ бра́ни. ѿ лица̀ проти́вныхъ (-)[26] и҆зъза́ду
(-)[27] и҆збра̀ ѿ всѣ́хъ ю҆́ношъ і҆и҃лвъ и҆ оу҆строи̇ ѧ҆̀
проти́ву сѷ́рѧнъ· І҆ и҆збы́токъ лю́дїи да́сть в
руцѣ (бра́ту своѐму (а҆ве́сѣ)[28])[29]. и҆ оу҆строи ѧ҆̀
проти́ву с҃номъ а҆ммо́немъ· И҆ рече (и҆ѡ҆а́въ къ
а҆весѣ). а҆́ще оу҆держи́сѧ сѷ́рїѧ па́че мене, то (бу-
ди)[30] ми̑ на сп҃се́нїе. (-)[31] (с҃нове (же) а҆ммо́ни. а҆-
ще)[32] ѡ҆держа́тъ па́че тебѐ, то бу́девѣ сп҃са́юще
тебе· (І҆ оу҆крѣпи́мсѧ)[33], и҆ мужа́имсѧ ѡ҆ лю́дехъ
на́ю, и҆ ѡ҆ (гра́дѣ)[34] б҃а на́шего. и҆ г҃ь сътвори̑
бл҃го пре̑ ѻ҆чи́ма свои́ма· И҆ прїи́де и҆ѡ҆а́въ и҆ лю́ди
е҆го с ни́мъ на̀ бра́нь на сѷ́рїю. и҆ бѣжа̀ ѿ лица̀
(и҆́хъ)[35]. И҆ ((ви́дѣвше)[36] с҃нове а҆ммо́ни)[37]. ꙗ҆́ко бѣ-
жа́ша сѷ́рѧне. и҆ (ті́и) бѣжа́ша ѿ лица (а҆ве́-
сы)[38], і҆ и҆до́ша въ́ гра̑, и҆ възврати́сѧ и҆ѡ҆а̑ ѿ
с҃новъ а҆ммо́нь. и҆ прїи́де въ і҆ер҃лі̑· И҆ ви́дѣвше сѷ́-
рѧне. ꙗ҆́ко не могоша проти́витисѧ і҆и҃льтомъ.
и҆ събра́шасѧ вкупѣ, и҆ посла̀ (а҆̂дразаръ)[39]. и҆
приведѐ сѷ́рїѧне и҆́же ѻ҆бонъ полъ реки халама́ка.
и҆ прїидоша въ (е҆ѻ҆ла́мъ)[40] и҆ съва́къ. старѣи-

Глава 10

1 І *сталося, *що* після цього по- пар1. 19
мер цар синів Аммона, і зацарював
його син Анон замість нього. **2** І
сказав Давид: Вчиню милосердя з
Аноном, сином Аса-Амоша, таким
чином, як вчинив його батько ми-
лосердя зі мною. І послав Давид
послів, своїх рабів, щоб потішити
за його батька. І прийшли слуги
Давида до землі синів Аммона. **3** І
сказали старшини Аммона до Ано-
на, свого царя: Не *на те*, щоб прос-
лавити твого батька послав Давид
тобі потішників, але щоб простe-
жили місто, і його підглянули. Для
того послав Давид своїх слуг до те-
бе. **4** І взяв Анон слуг Давида, і об-
голив їм бороди, і відрізав їхню о-
діж пополовині аж до пояса, і відіс-
лав їх. **5** І сповістили Давидові, ка-
жучи про мужів, і він послав їм на-
зустріч, бо ті мужі були дуже шля-
хетні. І сказав цар: Сидіть в Єрихо-
ні, аж доки не виростуть ваші боро-
ди, і тоді повернетеся. **6** І побачили
сини Аммона, що мужі Давида бу-
ли посоромлені, і послали сини А-
мона, і найняли Сирію Витроамову,
і Сирію Совову і Ровоовову – 20000
піших, і аммаликового царя Мааха
– 1000 мужів, та Істовських мужів
– 12000. **7** І почув Давид, і послав
Йоава та всю силу сильних. **8** І вий-
шли сини Аммона, і вишикувалися
до бою при брамах міста, і Сирія
Суви, і Ров, і Істов, і аммаликити
самі стали в полі. **9** І побачив Йоав,
що буде їм бій з ними перед лицем,
від лиця противників, і ззаду; виб-
рав з усіх молодців Ізраїля і вистро-
їв їх проти сирійців. **10** І останок
народу він дав у руки свого брата
Авеси, і вистроїв їх напроти синів
Аммона. **11** І сказав Йоав до Авеси:
Якщо Сирія подужає мене – то
будь мені на спасіння, якщо ж сини
Аммона подужають тебе, то буде-
мо спасати тебе. **12** І скріпімся, і
будь мужнім за наш народ і за міс-
то нашого Бога, і Господь вчинить
те, що добре в його очах. **13** І прий-
шов Йоав і його народ з ним на бій
проти Сирії, і вони втекли від їх-
нього лиця. **14** І сини Аммона поба-
чивши, що втекла Сирія, і ті втекли
від лиця Авеси, і ввійшли до міста.
І повернувся Йоав від синів Аммо-
на, і прийшов до Єрусалиму. **15** І
сирійці побачивши, що не змогли
протиставитися ізраїльтянам, і зіб-
ралися разом. **16** І послав Адразар, і
привів сирійців, що на другому бо-
ці ріки Халамака; і вони прийшли
до Еолама, і Совак був володарем
сили Адразара перед ними. **17** І

сповістили Давидові, і він зібрав
ввесь Ізраїль, і перейшов Йордан, і
прийшов до Еламу. І вистроїлися
сирійці перед Давидом, і воювали з
ним. **18** І втекли сирійці від лиця
ізрїльтян, і Давид взяв з Сирії 7 сот
колісниць і 40000 коней. І Совака,
його старшину убив, і він там
помер. **19** І побачили всі царі і раби
Адразара, що впали перед Ізраїлем,
і підкорилися Ізраїлю, і послужили
їм. І злякалися сирійці, бо більше
не спаслися сини Аммона.

шина (бѣ҃) си́ли (а̂дразаро́вы)[41] пре҃ ними· И҆ възвѣсти́ша дв҃ду. и҆ събра̀ весь і҆и҃ль и҆ пре́иде і҆ордáнъ. и҆ (прі҆иде)[42] въ е҆ла҃· И҆ оу҆строи́шаса сѵ҆ра́не на дв҃да, и҆ бра́шаса с ни́мъ· И҆ бѣжа́ша сѵ҆ра́не ѿ лица̀ і҆и҃льтанъ. и҆ взѧ̀ дв҃дъ ѿ сѵ҆рі́ѧ, з҃, со́тъ колесни́цъ, и҆ м҃, ко́нникъ. и҆ съва́ка старѣ́ишину е҆го оу҆бѝ, и҆ оу҆́мре тꙋ· И҆ ви́дѣша вс҃и цр҃и. и҆ рабѝ (а̂дразáри)[43], ꙗ҆́ко падо́ша пре҃ і҆и҃лемъ. и҆ повинꙋ́шаса і҆и҃лю. и҆ порабо́таша и҆́мъ. и҆ оу҆боѧ́шаса сѵ҆ра́не. (ꙗ҆́ко не оу҆цѣлѣти)[44] ктомꙋ сн҃омъ а҆ммо́немъ·

Глава 11

пар1. 20 **1** І *сталося, як закінчився той
рік, в час виходу царів на війну, і
послав Давид Йоава і з ним його
слуг, і ввесь Ізраїль; і розсіяв синів
Аммона, і довкруги обложили Рав-
ват, і Давид сидів в Єрусалимі. **2** І
сталося при вечорі, і встав Давид зі
свого ліжка, і ходив по палаті в
своїм домі, і побачив з палати жін-
ку, що милася, і жінка була дуже
гарна на вид. **3** І Давид послав і по-
шукав жінку, і сказав: Чи це не є
Вирсавія, дочка Еліява, жінка Урія
црс3. 15 Хеттея? **4** *І послав Давид своїх
послів, і привели її, і він ввійшов
до неї, і спав з нею, і вона очисти-
лася зі своєї нечистоти, і вставши,
повернулася до свого дому. **5** І за-
чала жінка в лоні, і пославши, спо-
вістила Давидові, і сказала: Ось я
зачала в лоні. **6** І послав Давид до
Йоава, кажучи: Пішли до мене Урія
Хеттея, – і Йоав послав Урія до
Давида. **7** І приходить Урія до Да-
вида, і Давид розпитав його про
здоров'я Йоава і про здоров'я наро-
ду, і про мир, і про війну; **8** і сказав
Давид до Урії: Піди до свого дому,
помий свої ноги. Пішов Урія з цар-
ського дому, і пішов вслід за ним
царський слуга. **9** І спав Урія перед
брамами царського дому з рабами
свого пана, а не пішов до свого до-
му. **10** І сповістили Давидові, кажу-
чи що: Не пішов Урія до свого до-
му. І сказав Давид до Урії: Чи ти не
прийшов з дороги? То чому це ти
не пішов до твого дому? **11** І сказав
Урія: Кивот божий – Ізраїль; юдеї
мешкають в шатрах, а мій пан Йоав
і раби мого пана перебувають на
лиці всіх піль, то як я ввійду до
свого дому їсти і пити або спати зі
своєю жінкою? Жива буде моя ду-
ша, що *не* вчиню я ці слова. **12** І
сказав Давид до Урії: Сиди тут сьо-
годні і завтра, бо третього дня й по-
шлю тебе. І перебував Урія в Єру-
салимі в тому дні і на другий. **13** І
закликав Давид Урію, і обідав з

Гл҃а, а҃і·

И бы́сть* по възвраще́ніи лѣта (того̀). въ а҃ пара҃ к҃
время и҆схожде́ніѧ цр҃емъ (на́ брань). и҆
посла̀ дв҃дъ і҆оа́ва, и҆ о́троки е҆го с ни҃. и҆
всего і҆и҃лѧ. и҆ растöчѝ сн҃ы а҆ммонѧ. и҆
о҆бъсѣдо́ша о҆́крⷭ҇тъ (рава́да)[1]. и҆ дв҃дъ сѣде въ
і҆ер҃лі́мѣ· И҆ бы́сть при ве́черѣ, и҆ (въста́въ)[2] дв҃дъ
с ло́жа свое҆го. и҆ хожда́ше (по пола́тѣ)[3] въ домꙋ
(свое҆мъ)[4], и҆ ви́дѣ женꙋ ((с пола́ты)[5] мы́ющꙋсѧ)[6]· и҆ (бѣ҃) жена̀ взо́рꙋ добра велмѝ· И҆ посла̀
дв҃дъ и҆ взы́ска жены̀ и҆ рече. нѣсть ли се верса-
віи дщи е҆лі҆а́влѧ, жена̀ оу҆рі́ѧ (хетде́ѧ)[7]· *И҆ по- г҃ цр҃ еі
сла̀ дв҃дъ слꙋги (своѧ) и҆ (приведо́ша)[8] ю҆̀. (і) и҆
вни́де к (не́и)[9], и҆ лѧ́же с не́ю. и҆ та (бѣ҃) о҆чис-
тиласѧ ѿ нечистоты̀ свое́ѧ. и҆ (въста́вши)
възврати́сѧ в до́мъ свои· И҆ (зача́тъ жена̀ въ
чревѣ)[10] и҆ посла́вши възвѣстѝ дв҃дꙋ и҆ рече. (се)
а҆зъ въ чревѣ зачахъ· И҆ посла̀ дв҃дъ къ и҆ѡа́вꙋ,
гл҃ѧ. послѝ къ мнѣ оу҆рі҆ю (хетде́ѧ)[11]. и҆ посла̀
и҆ѡа́въ оу҆рі҆ю къ дв҃дꙋ· И҆ (прі҆иде)[12] оу҆рі҆ѧ [-][13]
къ (дв҃дꙋ)[14]. и҆ въпросѝ (е҆го) дв҃дъ о̂ [здра́віи][15]
и҆ѡа́ва. и҆ о̂ [здра́віи][16] людіи, и҆ о̂ ми́рꙋ (и҆) о̂
бра́ни, и҆ рече дв҃дъ къ оу҆рі҆и дои́дѝ в до҃ свои
(-)[17] оу҆мы́и нозѣ своѝ. и҆де оу҆рі҆ѧ и҆з до́мꙋ цр҃ева.
і и҆де въ слѣдъ е҆го слꙋга цр҃евъ· И҆ спа̀ оу҆рі҆ѧ
пре҃ вра́ты [до́мꙋ][18] цр҃ева, со рабы̀ господи́на сво-
е҆го, (а̂) не ходѝ в до́мъ свои. и҆ възвѣсти́ша
дв҃дꙋ гл҃юще ꙗ҆́ко не ходѝ оу҆рі҆ѧ в до́мъ свои, и҆
рече дв҃дъ къ оу҆рі҆и. нѣси л҃и ты̀ с пꙋтѝ при-
ше́лъ (то) что̀ се нѣси (в до҃ свои приш҃е)[19]· И҆
рече оу҆рі҆ѧ (-)[20]. кио́тъ (бж҃іи) (-)[21] і҆и҃ль, (и҆оу҆-
де́е)[22] пребыва́ютъ въ (кровѣхъ)[23], (а̂)[24] госпо-
ди́нъ мои і҆ѡа́въ, и҆ рабѝ господи́на мое҆го, на
лицы̀ (всѣхъ) селъ пребыва́ютъ, (то ка́ко) а̂зъ
вни́дꙋ в домъ свои ꙗ҆́сти и҆ пи́ти (и҆́ли)[25] спа́-
ти съ жено́ю свое́ю, (-)[26] жива̀ бꙋдетъ дш҃а
(моа̀)[27], а̂ще сътворю̀ а҃ гл҃ы сі҆ѧ· И҆ рече дв҃дъ
къ оу҆рі҆и, посѣди здѣ днесь и҆ оу҆тро, (и҆ли тре́-
ті҆ꙗго дн҃е и҆) пꙋщꙋ тѧ. и҆ пребы́сть оу҆рі҆ѧ въ
і҆ер҃ли́мѣ въ (тои̇ дн҃ь)[28] и҆ въ дрꙋгы́и· И҆ призва̀

(-)[29] двдъ (оурїю). и обѣдавъ с нимъ и питъ,
и оупися, і иде вечеръ спати на ложе свое, съ
рабы господина своего, (а)[30] в домъ свои не иде· И
бысть оутро и написа двдъ (книги)[31] къ іо-
аву, и пусти рукою оурїиною· И написа въ
(книгахъ)[32] гла. пусти оурїю противу брани
лучшеи. и възвратитеся въспять ѿ него (да
язвенъ оумретъ)[33]· И бысть егда храня иоавъ
оу града. и постави (и) оурїю на мѣстѣ. ѿ-
нудуже вѣдаше мужа суща силны тоу· І
изыдоша мужи (из) града, и бїяхуся съ іоавомъ
и падоша (многи) ѿ людїи. (и) ѿ рабъ двдвъ.
(-)[34] оумре же и оурїя (хетдеинъ)[35] и посла ио-
авъ и възвѣсти (тіа) [двви][36] вся рѣчи яже о
брани (гла)· И заповѣда (иоавъ) послу гла,
егда скончаеши вся рѣчи, яже о брани (къ црю
гла)[37]. (-)[38] аще паче разгнѣвается црь и речетъ
ти. то почто приближистеся къ граду на
брань. не вѣсте ли яко стрѣляютъ съ стѣ-
судеи д ны· *Кто есть оубилъ авимелеха сна [иеровоам-
ля, сна нирова][39]. не жена ли е връгла нань
оуломкомъ жернова съ стѣны, (и оуразн его) и
оумре въ (дамесѣ)[40]. (то) почто приступасте
ко стѣнѣ. и речеши ибо и [рабъ твои оурїя][41]
(хетдеинъ)[42], (оубїенъ бысть и) оумре· І иде
посолъ иоавль къ црю въ іерлимъ. и прїиде и
възвѣсти двду все елико гла ему иоавъ вся
глы брани· И разгнѣвася двдъ на иоава. и рече
двдъ къ послу. почто есте приближилися къ
граду битися· Не вѣдасте ли яко язвенїю
есть (многу) быти съ стѣны. кто оуби ави-
мелеха сна [иеровоамля][43] не жена ли есть връгла
(-)[44] (камень)[45] жернова съ стѣны. и оумре въ
(дамесѣ)[46], (и) почто (бо) приближистеся къ
стѣнѣ· И рече посолъ къ двду, яко (оукрыша-
ся)[47] на ны мужи і изыдоша на ны на село. и
гонихомъ ихъ до вратъ града· И стрѣляша
стрѣлцы (-)[48] съ стѣны (в ны), и оустрѣлиша
ѿ отрокъ црьскихъ. и (оурїю хетдеина оубиша)[49]·
И рече двдъ къ послу сице. да речеши къ
иоаву, да не (-)[50] будет ти (печаль) предъ очима
(-)[51] (словесе)[52]. яко овогда сице (-)[53] овогда она-
ко бываетъ сѣчъ, (и) оукрѣпи брань твою на градъ,
и (раскопа и)[54]· И слыша жена оурїина яко
оубїенъ бысть (-)[55] мужъ ея. и рыдаше по
мужи своемъ, (и плакася). і исхожаше гласъ
(плача ея). и (пославъ)[56] двдъ приведе ю в
домъ свои и бысть ему жена. и роди ему снъ,
и лукаво явися гдь. иже сътвори двдъ предъ
очима гнима·

ним, і пив, і упився; і вийшов вве-
чері спати на своє ліжко з рабами
свого пана, а не пішов до свого
дому. **14** І сталося вранці, й напи-
сав Давид записку до Йоава, і
послав рукою Урія. **15** І написав в
записці, кажучи: Пусти Урія напро-
ти сильного бою, і відверніться
назад від нього, хай ранений помре.
16 І сталося, коли Йоав стеріг при
місті, й поставив і Урія на місце, де
знав, що там є сильні мужі. **17** І
вийшли мужі з міста, і воювали з
Йоавом, і впали численні з народу і
з рабів Давида, помер же й Урія
Хеттей. **18** І послав Йоав, і спо-
вістив цареві всі ті слова, що роз-
повідали про війну. **19** І заповів
Йоав послові, кажучи: Коли закін-
чиш розповідати цареві всі слова,
що про війну, **20** коли ще більше
розгнівається цар і скаже тобі: То
чому ви наблизилися в бою до
міста? Чи не знаєте, що стріляють
зі стіни? **21** *Хто вбив Авімелеха, суд. 9
сина Єровоама, сина Нира? Чи не
жінка кинула на нього відламок
жорна зі стіни, і вдарила його, і він
помер в Тамесі? То навіщо підсту-
пали ви до стіни? І скажеш: Отож і
раб твій Урія Хеттей був забитий і
помер. **22** І пішов посол Йоава до
царя до Єрусалиму, і прийшов, і
сповістив Давидові все, що сказав
йому Йоав, всі слова війни. І роз-
лютився Давид на Йоава, і сказав
Давид до посла: Навіщо ви приб-
лизилися до міста, *щоб* воювати?
Чи ви не знали, що буде багато
ранених зі стіни? Хто побив Авіме-
леха, сина Єровоама? Чи не жінка
вкинула жорновий камінь зі стіни, і
він помер в Тамесі? І навіщо ж ви
приблизилися до стіни? **23** І сказав
посол до Давида: Бо посміливішали
проти нас мужі і вийшли проти нас
на поле, і ми їх гнали аж до брам
міста. **24** І стріляли стрільці зі стіни
на нас, і померли *деякі* зі слуг царя,
і убили Урію Хеттея. **25** І сказав
Давид до посла: Так скажеш до
Йоава: Хай не буде тобі болючим
перед очима слова, бо часом так,
часом інакше проходить битва, і
укріпи твою проти міста, і знищ
його. **26** І почула жінка Урія, що
убитий був її муж, і оплакувала
свого мужа, і ридала, **27** і лунав
голос її плачу. І Давид, пославши,
привів її до свого дому, і стала
йому за жінку, і породила йому
сина. І поганим виявилося слово,
яке вчинив Давид, перед господ-
німи очима.

Глава 12

1 І Господь послав Натана, пророка, до Давида, і він ввійшов до нього, і сказав йому: Видай мені тепер суд, царю. І сказав йому: Два чоловіки були в одному місті, один багатий, а другий бідний. **2** І в багатого були стада і дуже багато буйволів. **3** А в бідного не було нічого, хіба лиш одна мала ягничка, яку придбав; і забезпечив її, і вигодував її, і виросла з ним і разом з його сином, їла з його хліба і пила з його чаші, і спочивала на його лоні, і була йому наче дочка. **4** І прийшов хтось з дороги до багатого мужа, і він не забажав взяти зі своїх стад і з своїх буйволів, щоб зробити обід мандрівникові, що прийшов до нього, але взяв ягницю бідного, і зробив обід чоловікові, що до нього прийшов. **5** І дуже розлютився люттю Давид на того чоловіка, і сказав Давид до Натана: Живий Господь, що той чоловік, хто вчинив те, є
мой2. 22 гідний смерті. **6** *І поверне ягницю вдвоє, всемеро, тому що так вчинив, і за те, що не забажав. **7** І сказав Натан до Давида: Ти є чоловіком, що це вчинив. Так же тобі говорить Господь Бог Ізраїля: Я є той, хто тебе помазав на царство в Ізраїлі, Я спас тебе з руки Саула. **8** І дав Я тобі дім твого пана, і жінки твого пана на твоє лоно, і дав Я тобі дім Ізраїля, Юди. Або *як* тобі то є мало, дати додам до цього іще. **9** І як це, що ти опоганив господнє слово, що вчинив ти лукаве перед його очима? Бо Урію Хеттея ти убив зброєю, і ти собі взяв його жінку за жінку, і того Урію зброєю убив син Аммона. **10** І тепер хай не відступить меч від твого дому довіку, тому що зневажив ти Мене, і взяв жінку Урії Хеттея собі за жінку. **11** Так говорить Господь: Ось я підійму зло з твого дому, і роздам твоїх жінок перед твоїми очима, і
ниж. 16 дам твоїм ближнім, *і пересплять з твоїми жінками перед цим сонцем. **12** Тому що ти вчинив потайки, і Я вчиню це слово перед всім Ізраїлем і перед цим сонцем. **13** І сказав Давид до Натана: Я згрішив перед моїм Господом. І сказав Натан до
сир. 47 Давида: *Господь від тебе відняв твій гріх, не помреш. **14** Лиш, наче вигоструючи, вигострю твоїх ворогів цим словом, і ось твій син, що народився від тебе, смертю помре. **15** І відійшов Натан до свого дому. І Господь побив дитину, яку породила жінка Урія Давидові, і вона захворіла. **16** І шукав Давид Господа про дитину, і постив Давид

Гл҃а, в҃і

И посла̀ г҃ь надана пр҃рка къ д҃вдꙋ. и вні́иде к немꙋ, и рече ѥмꙋ [ѿвѣщаи (-)[1] ми (ц҃рю нн҃ѣ) сꙋдъ (-)[2]][3] (и рече ѥмꙋ). д҃ва (мꙋжа бѣста)[4] въ (ѥдіномъ градѣ)[5]. ѥдінъ богатъ (а дрꙋгїи)[6] ѹбогъ. и ѹ богатаго (стада бѧхꙋ)[7] и бꙋиволи мно́ѕи ѕѣло. (ч)[8] ѹ ѹбогаго (не бѣ) ничтоже. но токмо агница ѥді́на мала, юже стѧжа и ѹстрои (ю), и въскорми ю и възрасте с нимъ, и съ с҃номъ ѥго вкꙋпѣ. ѿ хлѣба ѥго ѧдѧше, и ѿ чаши ѥго пїѧше. и на лонѣ ѥго почиваше. и бѣ ѥмꙋ ꙗко д҃щи. и прїиде нѣкто с пꙋти къ мꙋжꙋ богатомꙋ. и не въсхотѣ поѧти ѿ ст҃а своихъ и ѿ бꙋиволицъ своихъ на сътворенїе (обѣдꙋ), (-)[9] пꙋтникꙋ пришеш҃ꙋ к немꙋ, (но)[10] поѧтъ агницꙋ ѹбогаго. и сътвори (обѣдъ)[11] мꙋжꙋ пришеш҃ꙋ к немꙋ. и разгнѣвасѧ гнѣвомъ (ѕѣло д҃вдъ)[12] на мꙋжа (того). и рече д҃вдъ къ наданꙋ, ж҃и г҃ь ꙗко (достоинъ ѥсть мꙋжъ той см҃рти)[13] сътворивыи то. *и агницꙋ възвратить сꙋгꙋбъ с҃едмерицею, понеже ѥсть сътворилъ (сице)[14]. и о нѥже не въсхотѣ. и рече наданъ къ д҃вдꙋ. ты ѥси ч҃лкъ сътворивыи се, се (же ты) г҃лєтъ г҃ь б҃ъ ї҃илевъ, азъ ѥсмь помаза̃ тѧ на ц҃рство въ ї҃или. (-)[15] азъ избавихъ тѧ из рꙋки саѹловы. и дахъ ти домъ г҃а твоѥго и жены господина твоѥго в лоно твоє и дахъ ти домъ ї҃илевъ (-)[16] їѹдинъ. (или)[17] (ти) мало (то) ѥсть да (ти приложꙋ)[18] к симъ (и ѥще). (и) что ꙗко осквєрни слово г҃нє, ѥже сътвори лꙋкавоє пр҃е очима ѥго. ѹрїю (бо) (хетидеѧ)[19] ѹби (орꙋжїемъ)[20] и женꙋ ѥго поѧтъ себѣ въ женꙋ. и того (ѹрїю) ѹби (с҃нъ амонь (орꙋжїемъ)[21])[22]. и нн҃ѣ да не ѿстꙋпит (орꙋжїє)[23] ѿ домꙋ твоѥго до вѣка. зане ѹничижи мѧ и поѧтъ женꙋ ѹрїѧ (хетидеѧ)[24] (въ женꙋ себѣ)[25]. Сице г҃лє г҃ь се азъ (въставлю)[26] ѕ҃ло ѿ домꙋ твоѥго. и (раздамъ)[27] жены твоѧ пр҃е очима твоима. и дамъ (ближнии твои)[28] *и (лѧгꙋтъ)[29] со женами твоими предъ с҃лнцемъ симъ. ꙗко ты сътвори въ таинѣ. и азъ сътворю г҃лъ сеи пр҃е всѣмъ ї҃илемъ, и пр҃е [с҃лнцемъ симъ][30]. и рече д҃вдъ къ наданꙋ. съгрѣшихъ къ г҃ꙋ (моѥмꙋ), и рече нада҃н къ д҃вдꙋ. (-)[31] *г҃ь ѿѧтъ съгрѣшенїє твоє (ѿ тебє) не имаши ѹмрети. токмо ꙗко остра (изъострю)[32] врагы (твоѧ)[33] гласомъ симъ. и се с҃нъ твои рождєисѧ (ѿ тебє)[34], смртїю ѹмрє. и ѿиде наданъ в домъ свои. и съкрꙋши г҃ь дѣтищь. иже роди жена ѹрїина д҃вдꙋ и разболѣсѧ. и взыска д҃вдъ (г҃а)[35] о дѣтищи. и

в мо і҃в (right margin, beside v. 6)
ни҃ ѕі (right margin, beside v. 11)
сир҃а м҃з (right margin, beside v. 13)

постиса двдъ постомъ. и (-)[36] (облекъса) (въ вретище лежаше)[37] ниц на земли· И внидоша к нему старцы дому его. въздвигнути и ѿ земла (хоташе) и не хоташе (въстати). и не вкуси с ними хлеба· И (яко) бысть (-)[38] днь, з҃. и оумре отроча. и възбояшаса раби двдви поведати ему яко оумре отроча. реша бо еще бяше отроча живо, (-)[39] и не послуша гласа нашего. то како (нн҃е) речем к нему. яко оумре отроча, и сътворитъ ѕло· И разуме двдъ яко отроцы его (скорбяху)[40]. и оуведа (-)[41] яко оумре отроча. и рече двдъ отрокомъ своимъ, оумре ли отроча. и реша оумре· И (въста)[42] двдъ ѿ земля и оумыса. (-)[43] і измени ризы своя. и вниде в домъ бж҃їи и поклониса ему. и (възвращься)[44] в до҃ свои. и проси (ясти хлеба)[45]. и преложиша ему (ясти хлебы)[46]· И реш҃ отроцы его к нему. что (-)[47] сътвори отрочати ради. (яко) еще сущу (отрочати) живу. постяшеса и плакашеса и бдяше. и яко оумре отроча. (и) ты (въставъ и яда)[48] хлеб и питъ· И рече двдъ егда бе отроча (-)[49] живо, постихъса и плакахса, яко рехъ кто весть помилуетъ ли мя г҃ь, и живо будетъ отроча· И нн҃е (оуже) оумре, да почто мне оуже поститиса. еда могу възъвратити и ктому. азъ (бо) имам ити к нему, (а) той не възвратиса къ мне· И призва двдъ вирсавїю жену свою. и внїиде с нею (в ложницу свою), и ляже с нею, и зачатъ (въ чреве вирсавїя), *и роди сн҃а и нарече имя ему (соломонъ)[50] и г҃ь възлюби и· И пусти рукою надана пррк҃а и наре҃ имя ему (иеддеди)[51]. (понеже прїятъ слово гн҃е)[52]· *И победи иоавъ въ раввате сн҃ы аммона, и прїятъ гра҃ црт҃ва· И посла иоавъ послы къ двду, и рече побыдихся о раввадѣ и (ѿяхъ воду граду)[53]· И нн҃е съвокупи останокъ людїи, и прїиди къ граду, и прїими его да не (азъ приму)[54] гра҃, и наречеса имя мое в не҃· И собра двдъ вся люди (-)[55] иде въ равва҃ и въполчиса нань и прїят҃ и· И взя҃ венецъ (молхоя)[56] цр҃я ихъ съ главы его, (-)[57] (талантъ злата мера его)[58], (ѿ)[59] каменїа драга, и (на главе двдве бе)[60] (пр҃но), и корысть (изнесе из града)[61] (того) многу ѕело· И люди сущая в немъ изведе, и постави къ (пила҃)[62] и къ три зубомъ желеѕны҃ (имиже ѿсекают каменїе), [и къ творящи҃ железо][63], и (къ творящимъ плинды превождаше)[64], и тако сътвори ве҃ градомъ сн҃овъ аммонь, и възвратиса двдъ и весь (ї҃иль)[65] въ їерли҃·

Margin notes (left column): ма҃ а — а пара҃ к

постом, і зодягнувшись в мішко-
вину, лежав ниць на землі. **17** І
прийшли до нього старшини його
дому, бажаючи підвести його з зем-
лі, і не забажав встати, і не їв з ни-
ми хліба. **18** І як настав 7-й день, і
померла дитина. І раби Давида по-
боялися сповістити йому, що дити-
на померла, бо сказали: Ще дитина
живою була, і не вислухав нашого
голосу, то як тепер скажемо до нь-
го, що дитина померла, і вчинить
зло. **19** І зрозумів Давид, що його
слуги стривожені, і довідався, що
дитина померла. І сказав Давид
своїм слугам: Чи померла дитина? І
сказали: Померла. **20** І встав Давид
з землі, і помився, і змінив свою
одіж, і ввійшов до божого дому, і
Йому поклонився. І повернувся до
свого дому, і попросив їсти хліб, і
поклали перед ним їсти хліби. **21** І
сказали до нього його слуги: Що ти
зробив задля дитини, бо ще як ди-
тина була жива, ти постив і плакав,
і чував, і коли дитина померла, і ти
встав і з'їв хліб, і пив? **22** І сказав
Давид: Коли дитина живою була, я
постив і я плакав, бо сказав: Хто
знає чи не помулує мене Господь, і
дитина буде живою. **23** І тепер вона
вже померла, то навіщо мені вже
постити? Хіба можу я ще повер-
нути її? Адже я маю піти до неї, а
вона не повернеться до мене. **24** І
покликав Давид Вирсавію, свою
жінку, і ввійшов з нею до своєї
спальні, і спав з нею; і Вирсавія
зачала в лоні, *і породила сина, і мат. 1
назвала йому ім'я Соломон, і Гос-
подь його полюбив. **25** І послав ру-
кою Натана, пророка, і назвав йому
ім'я Єддеди, тому що одержав гос-
поднє слово. **26** *І Йоав в Равваті пар1. 20
побідив синів Аммона і захопив
місто царства. **27** І послав Йоав
послів до Давида, і сказав: Я по-
бідив у Равваті і відняв я воду міс-
тові. **28** І тепер збери останок наро-
ду і прийди до міста, і візьми його,
щоб не я забрав місто, і не названо
на ньому моє ім'я. **29** І зібрав
Давид ввесь народ, пішов до Рав-
вата, і воював проти нього, і взяв
його. **30** І взяв вінець їхнього царя
Молхоя з його голови, талант золо-
та його вага, з дорогоцінного каме-
ню, і був постійно на голові Дави-
да, і з того міста забрав дуже багато
здобичі. **31** І народ, що був у
ньому, він вивів і поклав до пилів і
до трьох зубів залізних, якими від-
рубують каміння, і до тих, що роб-
лять залізо, і перевів до тих, що
роблять цегли; і так зробив всім
містам синів Аммона. І повернувся
Давид і ввесь Ізраїль до Єрусалиму.

Глава 13

1 І сталося після цього, і в Аве-
салома, сина Давида, була сестра
дуже гарна на вид, ім’я ж її було
Тамара. І полюбив її Аммон, син
Давида. **2** І Аммон так сумував, що
і дуже захворів через його сестру
Тамару, бо вона була дівчиною і
була постійно перед очима Аммона
бажана, щоб її мати. **3** І в Аммоно-
вого брата був чоловік, ім’я йому
Йоанадав, син Самая, брата Дави-
да. Йоанадав був дуже мудрий чо-
ловік. **4** І сказав йому Йоанадав:
Що тобі, що так хворієш, сину ца-
ря, не звіщаєш мені з дня на день. І
сказав йому Аммон: Я кохаю Тама-
ру, сестру свого брата Авесалома. **5**
І сказав йому Йоанадав: Лягай на
своє ліжко і будь хворим, і ввійде
батько тебе відвідати, і скажеш до
нього: Хай отож прийде Тамара,
моя сестра, і хай мені дасть їсти, і
хай приготує їжу перед моїми очи-
ма, і побачивши, може зможу поча-
ти їсти з її руки. **6** І ліг Амнон, і
зробився хворим, і ввійшов цар йо-
го відвідати, і сказав Амнон до ца-
ря: Хай отож прийде до мене Тама-
ра, моя сестра, і хай спече мені дві
м’ясні часті перед моїми очима,
щоб я їв з її рук. **7** І послав Давид
до Тамари до дому, кажучи: Піди
тепер до дому Аммона, твого брата,
і зроби йому їжу. **8** І пішла Тамара
до дому Аммона, свого брата, і він
лежав. І взяла лій, і поспішившись
приготовила перед його очима:
спекла обі масні часті на пательні.
9 І поклала їх на блюді перед ним, і
не забажав їсти. І сказав Аммон:
Виведіть всіх чоловіків, що прий-
шли до мене. І вивели всіх чолові-
ків, що були прийшли до нього. **10**
І сказав Аммон до Тамари: Внеси
мені їжу до внутрішнього покою і
їстиму з твоєї руки. І взяла Тамара
в руки частку, яку була спекла, і
внесла Аммонові, своєму братові,
до внутрішнього покою, **11** і подала
йому, щоб їв. І схопивши її, він
сказав їй: Переспи зі мною, моя
сестро. **12** І сказала йому Тамара:
Ні, мій брате, і не погуби мене, бо
не чинитиметься такого в Ізраїлі.
Не вчини цього безглуздя. **13** І я ку-
ди діну мою ганьбу, і ти будеш з
безумними в Ізраїлі. І тепер уже
промов до царя – хай не відлучить
мене від тебе. **14** І Аммон не заба-
жав послухатись її голосу, і схо-
пивши її, переспав з нею. **15** І зне-
навидів її відтоді Аммон дуже ве-
ликою ненавистю, бо зненавидів її
великою ненавистю, понад любов,
якою її любив. І сказав їй Аммон:

Гл҃а, г҃і.

И҆ бы́сть по си́хъ и҆ оу҆ а҆весало́ма сн҃а дв҃два.
(бѣ̑) сестра̀ (взо́ру добра̀)[1] ѕѣло. (-)[2] и҆́мѧ
(же бѣ̑) е́й [дама́рь][3]. и҆ възлюбѝ ю҆̀ [а҆м-
мо́нъ][4] сн҃ъ дв҃двъ· И҆ (та́ко) скорбѧ́ше
[а҆м̾мо́нъ][5]. ꙗ҆́ко (и҆) разболѣ́сѧ (ѕѣ́ло) (сестры̀ е҆го
ра́ди дамары)[6] ꙗ҆́ко дв҃ою бѧ́ше сї́ѧ. и҆ бѧ́ше
при́сно пре҆ о҆чи́ма [а҆м̾мо́нема][7] (хоти́ма ꙗ҆́коже и҆-
мѣ́ти ю҆)[8]· И҆ бѣ̑ [а҆м̾мо́ну][9] (бра́ту ча́дь)[10]. и҆́-
мѧ е҆му, (і҆ѡ҆̂нада́въ)[11] сн҃ъ самаи́нъ, бра́та
дв҃два. (-)[12] (і҆ѡ҆̂нада́въ)[13] (бѣ̑) му́жъ му́дръ
ѕѣ́ло. И҆ рече е҆му (і҆ѡ҆̂нада́въ) что̀ ти ꙗ҆́ко (-)[14]
та́ко боли́ши сн҃у црс҃въ, (не възвѣща́еши мѝ
оу҆́тро оу҆́тро)[15]· И҆ рече е҆му [а҆м̾мо́нъ][16] дама́ру
сестру̑ (а҆весало́млю)[17] бра́та своего а҆́зъ люблю̀· И҆
рече е҆му (і҆ѡ҆̂нада́въ)[18]. лѧ́зи на посте́ли свое́и и҆
разболи́сѧ. и҆ вни́детъ ѿц҃ъ (-)[19] видѣ́ти тебѐ.
и҆ рече́ши к не́му да прї́идетъ оу҆́бо [дама́рь][20]
сестра̀ моѧ̀. и҆ да мѝ да́сть ꙗ҆́сти. и҆ да съ-
твори́тъ пре҆ о҆чи́ма мои́ма ꙗ҆́дь. (и҆ да ви́дѣвъ
неглѝ мощѝ начну̀ вкуси́ти)[21] ѿ (ру́кѝ)[22] е҆ѧ̀· И҆
о҆бълѣ́же [а҆м̾мѡ̑н][23] и҆ разболѣ́сѧ. и҆ вни́де црь ви-
дѣ́ти е҆го. и҆ рече [а҆м̾мо́нъ][24] къ црю. да прї́и-
детъ оу҆́бо [дама́рь][25] сестра̀ моѧ къ мнѣ̑, и҆
да и҆спече́тъ мѝ (двѣ̑ ча́сти (мѧ́снѣ)[26] пре҆ о҆-
чи́ма мои́ма)[27]. (-)[28] да бы́хъ ꙗ҆́лъ ѿ руку̀ е҆ѧ̀·
И҆ посла̀ дв҃дъ къ [дама́рѣ][29] в до́мъ гл҃ѧ. и҆дѝ
нн҃ѣ в до̑ (а҆м̾мона)[30] бра́та своего, и҆ сътворѝ
е҆му ꙗ҆́дь· І҆ и́де [дама́рь][31] в до́мъ (а҆м̾мо́нь)[32]
бра́та своего. и҆ то́и лежа́ше и҆ взѧ́тъ ту́къ. и҆
(потща́вши оу҆стро́и)[33] пре҆ о҆чи́ма е҆го. (-)[34] и҆спечѐ
(о҆́бѣ ча́сти мѧ́снѣ въ сковра́дѣ)[35]· І҆ (-)[36] и҆зло-
жѝ (а҆̀ на блю́до) пре҆ не́го, и҆ не въсхотѣ̀ ꙗ҆́сти.
и҆ рече (а҆м̾мо́нъ)[37] и҆ждени́те всѧ̑ му́жа. (и҆́же
су́ть) на̑ мѧ̑ (пришлѝ). і҆ и҆згна́ша всѧ̑ му́жа,
(и҆́же бѣ́ша пришлѝ) над о́нь· И҆ рече [а҆м̾мѡ̑н][38] къ
[дама́рѣ][39]. внесѝ (мѝ) ꙗ҆́дь внутренюю клѣ́ть,
и҆ ꙗ҆́мъ ѿ руку̀ твое́ю. и҆ взѧ́тъ [дама́рь][40]
(ча́сть в руку̀, ю҆̑)[41] бѣ̑ и҆спекла̀. и҆ внесѐ (а҆м̾мо́-
ну)[42] бра́ту е҆и въ внутренюю клѣ́ть· И҆ предъ-
ста́ви е҆му да ꙗ҆́сть. і҆ (и́мъ)[43] ю҆̀ (-)[44] рече е́й
(-)[45] лѧ́зи со мною се́стро моѧ̀· И҆ рч҃е е҆му (да-
ма́рь). ни̑ бра́те мо́и (и҆) не (погуби̑)[46] менѐ. по-
не́же не сътвори́тсѧ си́це въ і҆и҃ли. не сътворѝ
безумї́ѧ сего· И҆ а́зъ ка́мо де́жу безче́стїе моѐ,
и҆ ты бу́деши (съ)[47] безумными въ і҆и҃ли. и҆
нн҃ѣ (оу҆́же гл҃и)[48] къ црю, да не ѿлучи́тъ менѐ
ѿ тебѐ. и҆ не въсхотѣ̀ (а҆м̾мо́нъ)[49] послу́шати
гла́са е҆ѧ̀. і҆ (и́мъ ю҆̀ лѧ́же)[50] с не́ю. и҆ възненавѣ-
дѣ ю҆̀ (ѿто́лѣ) (а҆м̾мо́нъ)[51]. ненави́стїю вели́кою
ѕѣ́ло. ꙗ҆́ко велі́їемъ възненавѣдѣнї́емъ възнена-

видѣ ю паче любве ѥюже любляше ю. и рече ѥи (аммонъ)[52], въстани и ѿиди. И рече ѥму [дамарь][53]. ни брате яко (злоба болши)[54] (есть) послѣдняя паче прьвыя. юже сътвори со мною, еже ѿпустити мене, и не хотяше (аммонъ)[55] слышати гласа ея. (-)[56] Призва отрока своего, дрьжащаго дому его, и рече ему испусти убо вонъ сию ѿ мене (-)[57], и заключи двери, (да не внидет)[58]. И (бѣ риза на неи)[59] дугната, яко (таку ризу)[60] ношаху дщери царя, (сущая) дѣвица, (и такии оскрилы ношаху)[61], і изгна ю (вонъ слуга его)[62], и затвори двери за нею. И вземши [дамарь][63] попелъ насыпа на главу си, и одежду дугнату, (и) юже (ношаше сверже с себе)[64], и възложи руцѣ свои на главу свою, и (рѣющися) идяше (-)[65], и (въпияше)[66]. И рече к неи (авесоломъ)[67] братъ ея, еда (аммонъ)[68] братъ твои бысть с тобою, то (и) нынѣ сестро (-)[69] умолчаи яко братъ (-)[70] есть, (и) не полагаи си на срдцы яко глаголати словеса си, и сѣде [дамарь][71] вдовующи (и молчащи) в дому (авесолома)[72] брата своего. И слыша (давидъ царь)[73] (-)[74] словеса си и разгнѣвася зѣло. И не (поскорбѣ душею о аммонѣ)[75] сынѣ своемъ, понеже любляше его яко прьвенецъ (бѣ ему)[76], и не глагола (авесоломъ)[77] (ѿтолѣ) съ (аммономъ)[78] ни о (добрѣ ни о злѣ)[79], понеже възненавидѣ (авесоломъ)[80] (аммона)[81], того ради понеже бяше [дамарь][82] сестру его наругалъ. И бысть мимошедшимъ днемъ (многимъ), и бѣша стригуще (овца) (авесоломови)[83] (раби), в веласорѣ въ области ефремли, и призва (авесоломъ)[84] вся сыны царя. И прииде (авесоломъ)[85] къ царю, и рече се нынѣ стригутъ (раби твои)[86], то дабы шелъ царь и отроцы его (с нимъ къ мнѣ рабу своему)[87]. И рече царь къ (авесолому)[88] (сыну своему), ни сыну мои не идемъ (вси)[89], (-)[90] да (ти не сътворимъ тяжка)[91], и нуждаше и, и не хотяше (царь) ити, и благослови и. И рече (авесоломъ)[92], то да идетъ (поне) (-)[93] (аммонъ)[94] братъ мои, и рече ему царь (то) да почто идетъ с тобою (аммонъ). И нужаше и (авесоломъ)[95], и пусти с нимъ (аммона)[96], и вся сыны царя. И сътвори (авесоломъ)[97] пиръ якоже (творитъ) пиръ царь, и заповѣда (авесоломъ)[98] отрокомъ своимъ глаголя, видите егда възблажаетъ срдце (аммоне)[99] и реку вамъ убиите (аммона)[100] (до смерти)[101], (и) не убоитеся (-)[102] азъ (бо) повелѣваю вамъ, мужаитеся и будете въ сыны силны. И сътвориша отроцы (авесоломли)[103] (аммону)[104], якоже заповѣда имъ (авесоломъ)[105] (и убиша и), и въсташа (-)[106] сынове царви и (вськде кождо)[107] на мьска свое и бѣжаша. И бысть (сущемъ имъ)[108] на пути, (-)[109] слухъ

Встань і піди. **16** І сказала йому Тамара: Ні, брате, бо остання злоба є більша від першої, яку ти зі мною вчинив, щоб мене відпустити. І не захотів Аммон послухатися її голосу. **17** Покликав він свого слугу, що був над його домом, і сказав йому: Відішли, отже, геть від мене цю і замкни двері, щоб не ввійшла. **18** І на ній була одіж з довгими рукавами, бо таку одіж носили дочки царя, що були дівчатами, і носили такі прикраси; і вигнав її геть його слуга, і замкнув за нею двері. **19** І Тамара взявши попіл, насипала на свою голову, і скинула з себе одіж з довгими рукавами, яку носила, і поклала свої руки на свою голову, і сунучись ішла й кричала. **20** І сказав до неї Авесолом, її брат: Чи брат твій Аммон був з тобою? То й тепер, сестро, мовчи, бо він є братом, і не клади собі на серце, щоб говорити ці слова. І Тамара сіла, наче вдова, і мовчала в домі свого брата Авесолома. **21** І цар Давид почув ці слова і дуже розгнівався. І не заболів душею за свого сина Аммона, бо його любив, бо був його первородним. **22** І відтоді Авесолом не говорив з Аммоном ні про добро ні про зло, бо зненавидів Авесолом Аммона задля того, що покпив з Тамари, його сестри. **23** І сталося, як минуло багато днів, і стригли вівці Авесаломові раби у Веласорі, в околиці Єфрема, і Авесолом запросив всіх синів царя. **24** І прийшов Авесолом до царя, і сказав: Ось нині стрижуть твої раби, то хай прийде цар і його слуги з ним до мене, свого раба. **25** І сказав цар до Авесолома, свого сина: Ні, сину мій, не підемо всі, щоб тобі не зробити обтяження; і він його намовляв, та цар не забажав піти, і поблагословив його. **26** І сказав Авесолом: То хай піде хоч Аммон, мій брат. І сказав йому Цар: Та навіщо піде з тобою Аммон? **27** І намовляв його Авесолом, і той послав з ним Аммона і всіх синів царя. І зробив Авесолом бенкет, так як цар творить бенкет, **28** і заповів Авесолом своїм слугам, кажучи: Гляньте, коли розвеселиться серце Аммона, і я вам скажу: Убийте Аммона на смерть, і не бійтеся, бо я вам наказую. Будьте мужні і будьте синами сильних. **29** І слуги Авесолома вчинили Аммонові, так як їм заповів Авесолом, і вбили його. І зрвалися сини царя, і посідали кожний на свого

осла, і втекли. **30** І сталося, як вони були в дорозі, дійшла чутка до Давида, кажучи: Авесолом вигубив всіх синів царя, і не остався з них ані один. **31** І вставши, цар Давид скинув свою одіж, і ліг ниць на землі, і всі слуги, що стояли довкруги нього, скинули свої одежі. **32** І сказав Йоанадав, син Самая, брата Давида, і сказав: Хай пан мій цар, не говорить, що забили всіх хлопців і синів царя, але Амнон є єдиний вбитий, бо той не сходив з уст Авесолома відколи напився з його сестри Тамари. **33** І тепер хай не кладе собі на серце пан мій цар це слово, кажучи, бо не були вигублені всі царські сини, але лиш Аммон одинокий забитий. **34** І Авесолом втік. І побачив слуга, що служив перед його очима: і ось багато людей ішло йоамською дорогою за ним з боку гори, на виході. І пішов слуга і сповістив цареві, і сказав йому: Бачу мужів на йорданській дорозі, що сходять з частини гір; **35** і сказав Йоанадав до царя: Приходять сини царя за словами твого раба, так сталося. **36** І було, коли він закінчив говорити, й сини царя прийшли, і підняли свій голос, і заплакали, і сам цар, і всі його слуги плакали дуже великим плачем. **37** І Авесолом, вставши, втік, і пішов до Толми, сина Емнона, царя Ґетсера, в Ґадську землю. І цар Давид оплакував свого сина всі дні. **38** І Авесолом втік і пішов до Ґедсера, і був там 3-и роки. **39** І задумав цар піти вслід за Авесоломом, бо не знайшов розради по Аммоні, бо був убитий.

до́иде дв҃да гл҃ѧ, и҆збѝ (а҆вессоло́мъ)[110] вс҄ѧ с҃ны цр҃евы, и҆ не и҆збы̀ ѿ ни́хъ ни є҆ді́н (же)· И҆ (въ-
ста́въ)[111] (дв҃ъ) цр҃ь (-)[112] (све́рже)[113] ри́зы своа̀ и҆
лѧ́же ни́цъ на землѝ, и҆ вс҄и о҆́троцы (-)[114] пре҃-
стоѧ́щїѝ є҆мꙋ (сверго́ша)[115] ри́зы своѧ· И҆ рече
(и҆ѡ҆а҆над́авъ)[116] с҃нъ самаи́нъ, бра́та дв҃два, и҆ ре-
че да не рече́тъ господи́нъ мо́и цр҃ь, ꙗ҆́ко вс҄ѧ
о҆́троки (и҆) с҃ны цр҃ѧ (оу҆би́ша)[117], (н҆о)[118] (а҆м-
мо́нъ)[119] (є҆́сть) є҆ді́нъ оу҆бї́енъ, ꙗ҆́ко (то́и) и҆зъ
оу́стъ а҆вессоло́мꙋ (не и҆схожда́ше)[120], (ѿнелѣже)[121]
о҆брꙋга̀ (сестрꙋ̀ є҆го [дама́рꙋ][122])[123]. И҆ нн҃ѣ да не
полага́етъ (с҄и на с҃рцы господи́н мо́и цр҃ь)[124]
словесѐ (сего) гл҃ѧ, (ꙗ҆́ко) вс҄и (цр҃їе с҃нове)[125] (не и҆з-
бїе́ни бы́ша)[126], н҆о то́кмо (а҆м҄мо́нъ)[127] (є҆сть) є҆-
ді́нъ (оу҆бїе́нъ)[128]. И҆ бѣжа̀ (а҆вессоло́мъ)[129] и҆ (ви́-
дѣ)[130] о҆́трокъ (слꙋжа́и пре҃ о҆чи́ма є҆го)[131], и҆ с҄е
людї́и мно́жество и҆дꙋ́ще пꙋте́мъ (и҆ѡ҆а́мъс-
кимъ) съза́ди є҆го съ страны̀ го́ръски въ и҆с-
хо́дѣ· І҆ и҆де слꙋга̀ и҆ възвѣстѝ цр҃ю, и҆ рече (є҆мꙋ)
мꙋ́жа (ви́жꙋ)[132] на пꙋтѝ (і҆ѡ҆рда́ньстемъ)[133], съ
стра́ны го́ръ (схода̀), и҆ рече (и҆ѡ҆а҆нада́въ)[134] къ
цр҃ю (-)[135] с҃нове цр҃еви прихо́дѧтъ, по словесѝ раба̀
твое́го та́ко бы́сть· И҆ бы́сть є҆гда̀ сконча̀ гл҃ѧ,
и҆ (-)[136] с҃нови цр҃еви прїидо́ша, и҆ въздвиго́ша
гласъ свои и҆ пла́кашасѧ и҆ (са́мъ) цр҃ь и҆ вс҄и
о҆́троцы є҆го (и҆) пла́кашасѧ пла́чемъ велики́мъ
ѕѣ́ло· И҆ (а҆вессоломъ)[137] (въста̑) бѣжа̀, і҆ и҆де къ
доли́ми с҃нꙋ (є҆мно́ню)[138] цр҃ю (гедьсе́рь)[139], въ землю
(га҃скꙋ)[140], и҆ пла́касѧ двд҃ъ цр҃ь по с҃нꙋ свое́мъ
вс҄ѧ дн҃и· И҆ (а҆вессоло́мъ)[141] бѣжа̀ і҆ и҆де в (г҃есе́рь)[142],
и҆ бѣ тꙋ, (г҃ лѣта)[143]. И҆ (помы́сли цр҃ь)[144] и҆зы́и-
ти въ сл҃ѣ а҆вессоло́ма, ꙗ҆́ко (не бѧ́шесѧ) оу҆тѣ-
ши́лъ о҆ (а҆м҄мо́нѣ)[145], ꙗ҆́ко (оу҆бїенъ бѧ́ше)[146].

Глава 14

1 І зрозумів Йоав, син Саруї, що серце царя обернулося до Авесалома. **2** І послав Йоав до Текої, і взяв звідти мудру жінку, і сказав до неї: Плач тепер, і зодягнися в одіж смутку, і не намастися олією, і будеш як і жінка, що багато днів плакала над померлим. **3** І ввійдеш до царя, і скажеш до нього за цим словом, і Йоав поклав ці слова в її уста. **4** І прийшла ітекійська жінка до царя, і припала до землі на своє лице, і поклонилася йому, і сказала: Спаси мене, царю, спаси мене. **5** І сказав їй цар: Що тобі є? І сказала: Віддавна жінкою-вдовою є я, бо помер мій муж. **6** І є в твоєї рабині два сини, і вони самі билися на полі, і не було *нікого,* хто би їх розлучив. І напав один з них на брата, і забив його. **7** І ось ввесь рід повстав проти твоєї рабині, і сказали:

Гл҃а, д҃і·

И (разꙋмѣ́въ)[1] и҆ѡ҆а́въ с҃нъ сарꙋи́нъ ꙗ҆́ко с҃рце
цр҃ево (преклони́сѧ) къ а҆вессоло́мꙋ· И҆ посла̀
и҆ѡ҆а́въ въ деко́ю и҆ поѧ҃ ѿтꙋ́дꙋ женꙋ̀
мꙋ́дрꙋ, и҆ ре҃ к не́и. сѣтꙋи нн҃ѣ и҆ о҆бле-
цы́сѧ въ ри́зы сѣтова́нїѧ. и҆ не пома́зaисѧ и҆є-
ле́омъ. и҆ бꙋ́дешѝ ꙗ҆́ко (и҆) жена̀(дн҃и мно́ги сѣ-
тꙋ́ющи по оу҆мръщвен҃ѣ (-)[2])[3]. И҆ вни́дешѝ къ
цр҃ю, и҆ гл҃ешѝ к немꙋ̀ по гл҃ꙋ семꙋ̀. и҆ положѝ
и҆ѡ҆а́въ словеса̀ (с҄и) въ оу҆стѣ́хъ є҆ѧ̀· И҆ прїи҆де
жена̀ (и҆деко́искаѧ)[4] къ цр҃ю. и пад́е на лицы̀ сво-
є҆́мъ на земли. и҆ поклони́сѧ є҆мꙋ̀ и҆ рече сп҃си
(мѧ) цр҃ю сп҃си (мѧ)· И҆ ре҃ (е́и) цр҃ь что̀ (ти
є҆сть)[5]. (и҆)[6] рече (ѿ да́вна)[7] (вдова жена̀)[8] а҆́зъ
є҆смь. (-)[9] оу҆́мре (бо) мꙋ́жъ мои. и҆ (є́ста) рабѣ̑
ти два с҃на. и҆ би́стасѧ сама̀ на селѣ̑. и҆ не
бы́сть кт҃о бы (є҆ю̀ разлꙋчи́лъ)[10]. и҆ напад́е є҆ді́нъ
(є҆ю̀) на бра́та (-)[11] и҆ оу҆би и҆̀· И҆ с҄е (вс҄е ѿчество

вѫста)[12] на рабу твою. и рѣша дай убившаго
брата своего, и побиемъ (-)[13] въ душа мѣсто,
брата (-)[14] егоже уби. и (погубити хотятъ)[15]
наслѣдника (наю)[16]. и угасятъ свѣщу мою
оставшую. яко не оставити мужа моего
наслѣдника. і имени на лицы земля· И рече црь
(къ женѣ). (иди здрава)[17] в домъ свои, и азъ
заповѣдаю о тебѣ· И рече жена декоитяныни
къ црю. на мнѣ (безаконие гди мои црю)[18], и на
дому отца моего. (-)[19] црь (же) и прстлъ его без
вины· И рече црь кто (се есть) глалъ к тебѣ,
да и приведеши къ мнѣ. и не приложитъ
мѹдро ѕ кътому коснутися (тебе)[20]. *И рече (жена) да
въспомянетъ убо црь къ гу бу своему.
[внегда][21] умножити пролиания крови, (и) рас-
тлити. и не имуть погубити сна моего. и рече
(црь) живъ гь, аще (и) (власъ отпадетъ)[22] сну
твоему (съ главы) на землю (сей)· И рече жена
(декоитянына къ црю). да быхъ и еще (азъ)
раба твоя поглала къ црю господину моему
(-)[23] слово. (онъ же)[24] рече гли· И рече жена почто
помысли (се) тако о людехъ бжиихъ. или (яко)
от устъ црьскыхъ (есть) слово сицево. яко пре-
ступление, еже (-)[25] възвратити црю, отгнанаго
от него· (вси) бо умирающе умираемъ. и яко
вода приходящая на землю (-)[26] не събереться
езек ии и лг *и возметъ бгъ душа (-)[27] помышляя спти хо-
тя, от него отриновения· И нне (-)[28] приидохъ
глати къ црю господину моему глъ сей. яко
увидятъ мя людие и (рече)[29] раба твоя да
глетъ убо къ (господину моему) црю. (-)[30] да
сътворитъ црь рѣчь рабѣ своей· Яко (слы-
шитъ)[31] црь (изметъ)[32] рабу свою из рукъ
(мужь хотящихъ)[33] въсхитити мя. и сна
моего от участия бжия· И [речетъ раба
твоя][34] да будетъ (-)[35] слово (нне) га моего
(и) црѧ на жрътву. якоже бо аггелъ бжии, та-
ко гь мои црь послушая блгихъ. и лукавы (не
брегии), (сего ради)[36] гь бгъ твои да будетъ с
тобою· И отвѣща црь, и рече къ женѣ. никакоже
да не потаиши предо мною гла, о немъже азъ
въпрошу тя. и рече жена, да глетъ (-)[37] гь
мои црь· И рече црь еда рука иоавля о всемъ
семъ с тобою (есть). и рече жена къ црю да
живе душа твоя ги мои црю, аще есть о-
десную (и)[38] ошуюю (и) о всѣхъ яже гла
господинъ мои црь, яко рабъ твои иоавъ. той
(ми заповѣда)[39] и той вложи въ уста рабѣ
твоей (-)[40] словеса си· дондеже приити на лице
глу сему. (иже) сътвори рабъ твои иоавъ
езек еі [лесть][41] сию. *(но)[42] господинъ мои [црь][43]
мудръ (блгъ), якоже мудрость аггла бжия,

Дай і того, що забив свого брата, і
уб'ємо за душу брата, якого забив, і
бажають вигубити нашого наслід-
ника. І загасять мою осталу свічу,
щоб не оставити моєму мужеві нас-
лідника й ім'я на лиці землі. **8** І
сказав цар до жінки: Іди здоровою
до твого дому, і я заповідаю про
тебе. **9** І сказала жінка- текойтянка
до царя: На мені беззаконня, пане
мій царю, і на домі мого батька,
цар же і його престіл без вини. **10** І
сказав цар: Хто це той, що сказав
тобі, приведи до мене, і не додасть
більше до тебе доторкнутися. **11** *І муд. 6
сказала жінка: Хай отож згадає цар
до Господа Бога свого, коли помно-
житься пролиття крові, і будуть ни-
щити і не вигублять мого сина. І
сказав цар: Живий Господь, якщо і
волосинка впаде твоєму синові з
голови на цю землю. **12** І сказала
жінка-текоїтянка до царя: Хай і ще
твоя рабиня заговорить до мого па-
на царя слово. Він же сказав: Го-
вори. **13** І сказала жінка: Навіщо ти
це так задумав про божий народ,
або наче з уст царя є таке слово, як
проступок, щоб повернути царю
прогнаного від нього. **14** Ми бо,
вмираючи помремо, і так, як вода,
що приходить на землю, не збе- єз. 18
реться; *і візьме Бог душу, думаю- і 33
чи, що спасти бажає від нього від-
кинених. **15** І тепер я прийшла го-
ворити до мого пана царя це слово,
бо мене побачить народ, і скаже
твоя рабиня: Хай, отже, говорить
до мого пана царя, щоб цар вчинив
слово своєї рабині. **16** Бо цар почує
– спасе свою рабиню з руки чоло-
віків, що бажають схопити мене і
мого сина з божого насліддя. **17** І
каже твоя рабиня: Хай тепер буде
слово мого пана і царя на жертву,
бо так, як божий ангел, так пан мій
цар, щоб слухати добрих, і за злих
не дбає, задля цього Господь Бог
твій хай буде з тобою. **18** І відповів
цар, і сказав до жінки: Зовсім не
скриєш переді мною слово, про те,
що я тебе запитаю. І сказала жінка:
Хай говорить пан мій цар. **19** І ска-
зав цар: Чи не рука Йоава є з тобою
в цьому всьому? І сказала жінка до
царя: Хай живе душа твоя, мій пане
царю, якщо є направо чи наліво, і
про все, що сказав мій пан цар, бо
твій раб Йоав – цей мені заповів, і
той вклав в уста твоєї рабині ці
слова. **20** Доки прийде до лиця це
слово, що твій раб Йоав вчинив цю
обману, *але пан мій цар мудрий, єз. 15
добрий, так як мудрість божого ан-
гела, що розуміє все, що на землі.
21 І сказав цар до Йоава: Ось тепер
я вчинив тобі за твоїм словом. Але

піди, і поверни мужчину Авесолома. **22** І Йоав впав на своє лице на землю і поклонився, і поблагословив царя, і сказав Йоав: Сьогодні я, раб твій, пізнав, що знайшов ласку перед твоїми очима, пане мій царю, бо мій цар і пан вислухав слово свого раба. **23** І встав Йоав, і пішов до Ґесура, і привів Авесолома до Єрусалиму. **24** І сказав цар: Поверни його до його дому і мого лиця хай не бачить. І повернувся Авесолом до свого дому, і лице царя не побачив. **25** І таким, як був Авесолом, не було такого чоловіка в Єрусалимі, Ізраїлі, дуже хвалений; від стопи ніг і до вершка його не було в ньому сказу. **26** І коли він стриг свою голову, і було йому з початку днів і до днів, в яких він стригся, бо тяжко було йому від них; і стригся, і збирав волосся своєї голови – 200 сиклів ваги за царською вагою. **27** І народилися Авесоломові 3-и сини і одна дочка, і її ім'я Тамара. Вона ж була дуже гарною на вид. **28** І сидів Авесолом в Єрусалимі 2 роки днів і не побачив лиця царя. **29** І послав Авесолом до Йоава, щоб пустив його до царя, і він не забажав до нього прийти. І послав Авесолом вдруге до Йоава, і не забажав до нього прийти. **30** І сказав Авесолом до своїх слуг: Ви знаєте сторону поля Йоава, що прилягає до мене, і в нього там ячмінь. Підіть і запаліть його вогнем. І пішовши, раби Авесолома запалили частку Йоава вогнем. І раби Йоава прийшли до Йоава, роздерши свою одіж, і сказали до нього: Раби Авесолома спалили твою частку вогнем. **31** І вставши, Йоав прийшов до Авесолома, до його дому, і сказав до нього: Навіщо твої раби спалили мою частку вогнем? **32** І сказав Авесолом до Йоава: Ось я до тебе посилав, кажучи раз і другий: Прийди сюди, і пошлю тебе до царя, кажучи: Навіщо прийшов я з Ґесури? Краще було мені ще там бути. І тепер, що це, що я не бачу лиця царя? Якщо ж була б в мені неправедність, то вбий мене. **33** І ввійшов Йоав до царя, і сповістив йому, і він покликав Авесолома, і той прийшов до царя, і поклонився йому, і припав своїм лицем до землі перед лицем царя, і цар поцілував Авесолома.

разꙋмѣ́ѧ всѐ є҆́же на землѝ. И҆ рече ц҃рь къ і҆ѡа́вꙋ. се нн҃ѣ сотвори́х ти по словесѝ твоемꙋ (-)[44]. (и҆о) и҆дѝ [и҆][45] възвратѝ ѻ҆́трока (а҆весоло́ма)[46]. И҆ падѐ (на лицы̀ своемъ і҆ѡа́въ)[47] на землѝ и҆ поклони́сѧ, и҆ бл҃ви ц҃рѧ, и҆ ре́че і҆ѡа́въ дне́сь разꙋмѣ́хъ, ра́бъ твои ꙗ҆́ко ѡ҆брѣте бл҃гть пре́ ѻ҆чи́ма твои́ма г҃и мои ц҃рю, ꙗ҆́ко (послꙋша́)[48] ц҃рь мои (и҆) господи́нъ, (слове́съ)[49] рабà своего. И҆ (въста́въ)[50] і҆ѡа́въ, і҆ и҆́де в (гесꙋ́ръ)[51], и҆ приведѐ (а҆весоло́ма)[52] въ і҆ер҃лимъ. И҆ рече ц҃рь (възвратѝ и҆)[53] в домъ его, и҆ лица моего да не ви́дит. и҆ възврати́сѧ (а҆весоло́мъ)[54] в до́м сво́и, и҆ лица ц҃рева не ви́дѣ. И҆ ꙗ҆́коже (бѣ) (а҆весоло́мъ)[55], не бѣ (таковà) мꙋжа въ (і҆ер҃лимѣ)[56] і҆и҃ли, хва́ленъ ѕѣло, ѿ паты̀ но́гꙋ (-)[57] и҆ до верхà его не бѣ в немъ поро́ка. И҆ егдà стри́щи емꙋ главꙋ свою. и҆ быс́ть (емꙋ) ѿ нача́ла дн҃и (и҆) до́ дн҃іи, в нѧ́же стрижа́шесѧ. ꙗ҆́ко тѧ́жко бѧ́ше емꙋ (ѿ ни́х). и҆ стри́гсѧ (и҆ събира́ше)[58] вла́сы главы̀ своеѧ́, с҃, си́клы мѣ́ры в (мѣ́рꙋ)[59] ц҃рскꙋю. И҆ роди́шасѧ (а҆весоло́мꙋ)[60], г҃, с҃ны и҆ дщерь еді́на, і҆ и́мѧ е́и [дама́ръ][61]. сі́ѧ (же) бѣ (-)[62] (ѕѣло добрà)[63] (възо́ромъ) (-)[64]. И҆ (сѣдѣ)[65] (а҆весоло́мъ)[66] въ і҆ер҃лимѣ, в҃ лѣта, дн҃іи и҆ лицà ц҃рева не ви́дѣ. И҆ послà (а҆весоло́мъ)[67] къ і҆ѡа́вꙋ дабы пꙋсти́лъ и҆̀ къ ц҃рю, и҆ не въсхотѣ пріитѝ к немꙋ. и҆ послà (а҆весоло́мъ) вто́рое, къ (і҆ѡа́вꙋ)[68] и҆ не въсхотѣ пріити (к немꙋ). И҆ рече (а҆весоло́мъ)[69] къ ѻ҆́трокомъ свои́мъ. вѣ́сте (вы) стра́нꙋ селà і҆ѡа́влѧ дръжа́щагосѧ мѧ̂, и҆ того (тꙋ ечме́нь)[70], и҆дѣ́те и҆ запали́те и҆̀ ѻ҆гнемъ. и҆ (ше́дше) запали́ша (-)[71] рабѝ (а҆весоло́мли)[72], [стра́нꙋ][73] (і҆ѡа́влю ѻ҆гне́мъ). И҆ (пріидо́ша)[74] рабѝ і҆ѡа́вли къ (і҆ѡа́вꙋ)[75]. раздра́вше ри́зы своѧ̀, и҆ рѣ́ша (к не́мꙋ). въжго́ша рабѝ (а҆весоло́мли)[76] стра́нꙋ (твою̀) ѻ҆гнемъ. И҆ (въста́въ)[77] і҆ѡа́въ (-)[78] пріиде къ (а҆весоломꙋ)[79] в до́мъ (его), и҆ рече к не́мꙋ. почтò сꙋть рабѝ твоѝ (стра́нꙋ мою̀ зажглѝ)[80] ѻ҆гнемъ. И҆ рече (а҆весоло́мъ)[81] къ і҆ѡа́вꙋ. се (посылахъ)[82] к тебѣ гл҃ѧ, (еді́ною и҆ два́жды) и҆дѝ сѣмо и҆ послю̀ тѧ къ ц҃рю гл҃ѧ, почтò пріидо́хъ и҆з (гесꙋра)[83]. ѹ҆́не (бѣ быти мнѣ ещѐ)[84] (-)[85] та́мо. и҆ нн҃ѣ что се лицà ц҃рева не (вижꙋ)[86]. а҆́ще ли (бы) есть въ мнѣ непра́вда, то да ѹ҆біи мѧ̂. И҆ вни́де і҆ѡа́въ къ ц҃рю и҆ възвѣстѝ емꙋ. и҆ призвà (а҆весоло́ма)[87]. и҆ пріиде къ ц҃рю, и҆ поклони́сѧ емꙋ, и҆ (па́д)[88] лицем (-)[89] на землѝ, пре́ лице́мъ ц҃ревымъ. и҆ ѻ҆блобызà ц҃рь (а҆весоло́ма)[90].

Глава 15

1 І сталося після цього, і Авесолом зробив собі колісниці і зброю, і коней, і зібрав 50 мужів, щоб бігли перед ним. **2** І встав Авессалом вранці, і став на головній дорозі

Гл҃а, еі҃.

И҆ быс́ть по си́хъ, и҆ сътворѝ себѣ (а҆весоло́мъ)[1] колесни́ць (и҆ ѻ҆рꙋ́жіе) и҆ конѧ̀ (събра), и҆ н҃ мꙋжъ (текꙋщихъ)[2] пре́ ни́х. И҆ ѹ҆ранѝ (а҆весало́мъ)[3] и҆ стà (на нача́лнѣмъ)[4]

пꙋти̑ вра́тъ и҆ бы́сть вса́къ мꙋ́жъ, ѻ҆ не́мже
бы́сть пр҃ѧ̀ прїи́де пр҃е ц҃рѧ на сꙋ́дъ. и҆ възопи̑
к немꙋ̀ (а҆вессало́мъ)[5]. и҆ рече е҆мꙋ ѿ коѐго гра́да
[ты̑ е҆си][6]. и҆ рече (е҆мꙋ) мꙋ́жъ, ѿ є҆ді́наго колѣ́на
і҆и҃лева (а҆́зъ) ра́бъ твои́. И҆ рече к немꙋ̀ (а҆вессо-
ло́мъ)[7], сѐ словеса̀ твоѧ бл҃га и҆ добра̀. и҆ послꙋ-
шаѧй (и҆хъ) нѣ́сть ти̑ ѿ ц҃рѧ. И҆ ре҃ (а҆вессо-
ло́мъ)[8], кто̀ мѧ̂ поста́витъ сꙋдїю̀ въ земли̑
(на҃ і҆и҃лемъ), (и҆же)[9] къ мнѣ̀ прїидетъ вса́къ
мꙋ́жъ (і҆и҃ле), и҆мѣ́ѧи прю̀ (и҆ли)[10] сꙋдъ. (то) и҆
ѻ҆правда́ю (ѧ)[11]. И҆ бы́сть є҆гда̀ приближи́тисѧ
є҆мꙋ мꙋ́жъ на поклоне́нїе (-)[12], и҆ (простеръ)[13] рꙋ-
кꙋ свою̀ прїѧ́тъ и҆̀, и҆ цѣлова и҆̀. И҆ сътвори̑
(та́ко) (а҆вессало́мъ)[14] по (всемꙋ) гл҃ꙋ семꙋ всемꙋ
і҆и҃лю, приходѧ́щи҃ на сꙋ҃ къ ц҃рю, и҆ присвойстве́-
ны сътвори̑ (-)[15] ср҃ца (сн҃овъ)[16] і҆и҃левъ. И҆ бы́сть
ѿ конца̀, м҃ лѣтъ, и҆ рече (а҆вессало́м)[17] къ ѻ҆ц҃ꙋ
своемꙋ и҆дꙋ̀ нн҃ѣ, і и҆спо́лню мл҃твы моѧ̀, и҆ми́же
моли́хсѧ г҃ꙋ въ хевро́нѣ. (И҆ми́же мл҃твами)[18] мо-
ли́сѧ ра́бъ твои́ (сы́и)[19] въ (гевсꙋ́рѣ)[20] сѵри́с-
темъ гл҃ѧ, а҆ще възвраща́ѧ възврати́тъ мѧ̂
г҃ь въ і҆ер҃лимъ и҆ послꙋжꙋ г҃ꙋ. И҆ рече є҆мꙋ ц҃рь и҆-
ди̑ с миро҃, и҆ въста́въ (і) и҆́де в҃ хевро́нъ. И҆ посла̀
(а҆вессало́мъ)[21] послы̀ въ вса́ко колѣ́но і҆и҃лево гл҃ѧ,
є҆гда̀ ѹ҆слы́шите (-)[22] трꙋбы рова́ны, то рц҃ѣте
(ѩ҆́ко ѹ҆́же) ц҃рьствꙋетъ (-)[23] (а҆вессало́мъ)[24] въ
хевро́нѣ. І (и҆до́ша съ а҆вессало́момъ)[25], с҃, мꙋ́жъ
(нарочи́тыи ѿ і҆ер҃лима)[26], і (и҆дѧ́хꙋ)[27] въ (про-
стра́нъствꙋи)[28] своемъ, и҆ не разꙋмѣва́хꙋ вса́кого
гл҃а. И҆ посла̀ (а҆вессало́мъ)[29], и҆ призва̀ а҆хитофе́ла
(галамонѣ́искаго)[30] совѣтника дв҃да. ѿ гра́да
є҆мꙋ своего (голо́мы)[31], внегда̀ (жрътвы свои̑)
жрѧ́ше, и҆ бы́сть смѧте́нїе крѣ́пко, (бѧ́ше бо
мно́жество люді́и, и҆дꙋщихъ)[32] съ (а҆вессало́момъ)[33].
И҆ прїи́де нѣ́кто възвѣщаѧ дв҃дꙋ (и҆) гл҃ѧ, (ѹ҆-
же) бы́сть ср҃це (всѣ́хъ) мꙋжїи і҆и҃левь, съ а҆вессо-
ло́мо҃ (сн҃омъ твои̑). И҆ рече дв҃дъ всѣ̑ ѻ҆́трокѡ҃ свои̑
сꙋщи҃ въ і҆ер҃лимѣ, въста́нѣте и҆ бѣжи҃ ѩ҆́ко
нѣ́сть на́мъ сп҃се́нїѧ ѿ лица̀ (а҆вессало́млѧ)[34], (и҆)
ѹ҆скори́те да и҆́демъ, да не (заста́въ на́съ и҆з-
бїетъ)[35] ны̂, и҆ (възы́щетъ)[36] на на́съ (зло́-
бы)[37], (-)[38] и҆збїе҃ гра҃ (мечемъ)[39]. И҆ рѣ́ша ѻ҆́тро-
цы (-)[40] къ ц҃рю, все є҆ли́ко заповѣ́да г҃ь (на́мъ)[41]
(и҆) ц҃рь (на́шъ), се (мы̂) ѻ҆́троцы твои̑. І и҆зы́де
ц҃рь и҆ ве́сь до́мъ є҆го нога́ми свои́ми, и҆ ѻ҆ста́ви
ц҃рь, і҃, же́нъ по҃ло́жниць (-)[42] храни́ти до҃. І и҆-
зы́де ц҃рь и҆ вс҃и ѻ҆́троцы є҆го пѣ́ши, и҆ ста́ша ѿ
до́мꙋ дале́че. И҆ вс҃и ѻ҆́троцы є҆го стрегꙋще и҆дѧ́-
хꙋ, [-][43] и҆ вс҃и (ѿража́ющїи)[44] и҆ вс҃и (ѹ҆тѣша́ю-
щїи)[45] (и҆дѧ́хꙋ с ни҃) и҆ вс҃и (гедѣ́и)[46], х҃, мꙋж҃
ше҃ше пѣ́ши ѿ геда (пре҃и҆дѧхꙋ)[47] пре҃ лице҃ ц҃ре-
вы҃. И҆ ре҃ ц҃рь къ (є҆ди є҆дѣ́инꙋ)[48], почто (ты̑ и҆-

брами, і сталося, що кожний чоло-
вік, у якого була справа, приходив
перед царя на суд, і закликав до
нього Авессалом, і казав йому: З
якого міста ти є? І сказав йому
чоловік: З одного з племен Ізраїля я
твій раб. **3** І сказав до нього Аве-
солом: Ось твої слова добрі і пра-
вильні, і немає тобі у царя того, що
їх слухає. **4** І сказав Авесолом: Хто
мене настановить суддею в землі,
над Ізраїлем! І до мене прийде кож-
ний ізраїльський чоловік, що має
справу або суд, то й судитиму їх. **5**
І сталося, коли чоловік наближався
до нього, щоб поклонитися, і прос-
тягнувши свою руку він обнімав
його і цілував його. **6** І зробив так
Авесолом, за всім цим словом
всьому Ізраїлеві, що приходив на
суд до царя, і приближеними до се-
бе зробив серця ізраїльських синів.
7 І було від кінця 40 літ, і сказав
Авесолом до свого батька: Піду те-
пер і виконаю мої обіцянки, якими
я помолився до Господа в Хевроні.
8 Такими молитвами помолився
твій раб, будучи в Ґевсурі сирійсь-
кій, кажучи: Якщо повертаючи по-
верне мене Господь до Єрусалиму,
і послужу Господеві. **9** І сказав йо-
му цар: Іди з миром. І вставши він,
і пішов до Хеврону. **10** І послав А-
весолом послів до всякого племені
Ізраїля, кажучи: Коли почуєте тру-
би рогу, то скажіть, що вже царює
Авесолом в Хевроні. **11** І пішли з
Авесоломом 200 славних мужів з
Єрусалиму, і йшли в своїй просто-
ті, і не знали ніякого слова. **12** І по-
слав Авесолом, і покликав Ахіто-
феля ґаламонійського, радника Да-
вида, з його міста Ґоломи, коли
жертви приносив свої. І було силь-
не заворушення, бо було безліч лю-
дей, що йшло з Авесоломом. **13** І
хтось прийшов, сповіщаючи Дави-
дові й кажучи: Уже серце всіх ізра-
їльських мужів є з Авесоломом,
твоїм сином. **14** І сказав Давид всім
своїм слугам, що були в Єрусалимі:
Встаньте і втікаймо, бо немає нам
спасіння від лиця Авесолома; і по-
спішіться, щоб ми пішли, щоб зас-
тавши нас, не вибив нас, і він шу-
катиме на нас зла, вигубить місто
мечем. **15** І сказали слуги до царя:
Все, що заповів господь наш і цар
наш, ось ми твої раби. **16** І вийшов
цар і ввесь його дім своїми ногами.
І цар оставив 10 жінок-наложниць
стерегти дім. **17** І вийшов цар і всі
його раби пішки, і стали далеко від
дому. **18** І всі його слуги йшли сто-
рожучи, і всі, що відкидали, і всі,
що потішали, йшли з ним, і всі ґе-
тії, 600 мужів, що пішли пішки з

Ґета, йшли перед лицем царя. **19** І сказав цар до Етті, геттея: Навіщо ти ідеш з нами? Повернися і будеш з царем, бо ти є чужинцем, і тому що ти вчора прийшов зі своєї землі. **20** І чи сьогодні виходиш з нами? Бо і я йду, куди йду, і ти повернися і йди, і поверни з собою своїх братів; і хай Господь вчинить з тобою милосердя і правду. **21** І відповів Етті до царя, і сказав: Живий Господь і живий пан мій цар; що в чому буде пан мій цар, чи то в смерті чи то в житті, там і є я, твій раб, з тобою. **22** І сказав цар до Етія: Іди і ходи зі мною. І пішов Етій, ґетей, і цар, і всі його слуги з ним, і ввесь народ, що з ним. **23** Вся ж земля плакала великим голосом. І ввесь народ йшов, – цар перейшов через потік Кедрон, – і ввесь народ перед лицем царя, вони ішли дорогою пустині. **24** І ось за ним пішов Садок, священик, і з ним всі левіти, несучи кивот господнього завіту від Жевари; і поклали божий кивот, і Авіятар пішов і став – аж доки не скінчив народ іти з міста. **25** І сказав цар до Садока: Поверни божий кивот до міста, і хай стоїть на своїм місці. Якщо я знайшов ласку перед господніми очима, то він мене поверне і покаже мені його і свою красу. **26** І якщо так каже: Не збажав я тебе, – ось я є, хай вчинить мені за тим, що добре перед його очима. **27** І сказав цар Садокові, священикові: Ось ти повернешся до міста з миром, і Ахімас, твій син, Йоанатан, син Авіятара, і ваші два сини з вами. **28** Знайте же, що я поселюся в Раоті пустинному, – аж доки не прийде мені від вас вістка, що розповідає мені про все. **29** І повернув Садок і Авіятар божий кивот до Єрусалиму, і поклали його там. **30** І Давид ішов підйомом на Елеонську гору і плакав, покривши свою голову, і йшов босими ногами. І ввесь народ, що з ним, ідучи підйомом з покритими головами, плакав. **31** І сповістили Давидові, кажучи: Ахітофел з замішанням, з Авесоломом і з мужами, що пішли з ним. І сказав Давид: Хай Господь Бог мій знищить раду Ахітофела. **32** І Давид ішов до Роса, де поклонився Богові там, і ось йому назустріч вийшов Хусій, старець, роздерши свою одіж і посипавши свою голову. **33** І сказав йому Давид: Якщо перейдеш зі мною, і будеш мені на потіху. **34** І якщо повернешся до міста, і скажеш Авессаломові: Перейшли твої брати, перейшов за мною і цар, твій батько, і тепер я є

дешѝ)[49] с на́ми, възвратиса и҆ (бꙋ́деши)[50] съ црⷭ҇емъ ꙗ҆́ко чꙋжъ е҆си ты, и҆ ꙗ҆́ко пришелъ е҆си ты ѿ (своѐѧ землѧ̀)[51] (-ει)[52] вчера (-)[53], и҆ днⷭ҇ь (а҆̂ли и҆схо́диши с на́ми)[54]. И҆ а҆́зъ (бо) и҆дꙋ̀ а҆́може и҆дꙋ̀ (и҆ ты) [възвратиса і и҆дѝ][55], и҆ възврати бра́тїю свою съ собо́ю, и҆ да гь сътвори́ с тобо́ю млⷭ҇ть і и҆́стиннꙋ. И҆ ѿвѣща̀ (е҆́ди)[56] къ црю, и҆ рече, живъ гь, и҆ живъ господи́нъ мо́й црь, ꙗ҆́ко в не́мже бꙋдⷭ҇е господи́нъ мо́й [црь][57], лю́бо въ смрⷭ҇ти, лю́бо въ жизни, (-)[58] тꙋ (и҆ а҆́зъ е҆смь)[59] ра́бъ тво́й (с тобо́ю). И҆ рече црь къ (е҆́ди)[60], гради и҆ прїидѝ со мно́ю, и҆ прїиде (е҆́ди гедеи҆)[61] (и҆ црь) и҆ вси ѻ҆́троцы е҆го (с ни́мъ) и҆ ве́сь нарѡ́ и҆́же с ни́мъ. (-)[62] вса (же) землѧ̀ пла́кашаса гла́сомъ вели́кимъ, и҆ вси лю́дїе (и҆дꙋ́щїи)[63], (пре́иде црь)[64] чрез пото́къ ке́дрьскый, и҆ вси лю́дїе (пред лицемъ црⷭ҇евымъ)[65], и҆дѧ́хꙋ (пꙋте́мъ)[66] пꙋсты́ннымъ. И҆ се (по немъ по́иде) садо́къ (і҆ере́и), и҆ вси левѵ́ти с ни́мъ, носѧ́ще кїо́тъ завѣта гнѧ ѿ (жева́ры)[67], и҆ поста́виша кїо́тъ бж҃їи. и҆ (а҆вїа҆да́ръ възы́де)[68] (и҆ ста̀) до́ндеже пресѧта́ша лю́ди и҆дꙋ́щи и҆з гра́да. И҆ рече црь къ садо́кꙋ. възвратѝ кио́тъ бж҃їи въ гра́, [и҆ да ста́нетъ на мѣ́стѣ своемъ][69]. а҆́ще (ѻ҆брѣто̀)[70] бл҃года́ть пред ѻ҆чи́ма гни́ма, и҆ възвра́титъ мѧ и҆ пока́жетъ ми е҆го и҆ лѣпотꙋ̀ (свою̀)[71]. И҆ а҆́ще (та́ко рече́тъ)[72] не въсхотѣ́хъ тебѐ. се а҆́зъ е҆смь сътвори́тъ ми по бл҃гомꙋ̀ пред ѻ҆чи́ма свои́ма. И҆ рече црь садо́кꙋ і҆ере́ю. (се)[73] ты (възврати́шиса)[74] въ гра́ с ми́ромъ и҆ а҆хима́съ снъ тво́й, (-)[75] і҆ѡ҆анада́нъ снъ а҆виа҆да́ровъ, (и҆) два сна ва́ша с ва́ми. видѣте (же ꙗ҆́ко) а҆́зъ всельюсѧ въ (рао́тъ)[76] пꙋсты́нныи. до́ндеже прїи́детъ ми вѣсть ѿ ва́съ, (сказа́ѧи ми ѻ҆ всемъ)[77]. И҆ възвратѝ садо́къ и҆ а҆виа҆да́ръ кїо́тъ [бж҃їи][78] въ і҆ерлⷭ҇имъ, и҆ (поставиша и҆)[79] тꙋ, и҆ двдъ въсходѧ́ше въсходо́мъ [на́ горꙋ][80] е҆леѻ́ньскꙋю. (и҆ пла́каса)[81] (покры́вше главꙋ̀)[82] (свою), і (-)[83] и҆дѧ́ше бо́сыма нога́ма. и҆ вси лю́дїе и҆́же с ни́мъ (покрове́нныма глава́ма въсходѧ́ще въсхо́домъ пла́кахꙋса)[84]. И҆ възвѣсти́ша двдꙋ глюще. (-)[85] а҆хитофе́ль съ смѧтенїемъ съ (а҆весоло́момъ)[86], (и҆ съ мꙋжи и҆́же бѣша с ни́мъ шлѝ). и҆ рече (црь)[87] (да раздрꙋши́тъ)[88] совѣ́тъ а҆хитофе́левъ (гь бгъ)[89] мо́й. И҆ се двдъ градыи къ (ро́са)[90], и҆дѣже поклониса бгꙋ тꙋ. и҆ се на срѣтенїе е҆мꙋ (и҆зы́де) хꙋсїи (ста́рецъ)[91]. растерза́въ ри́зы своѧ̀, и҆ (посы́павъ главꙋ̀ свою̀)[92]. И҆ рече е҆мꙋ двдъ. а҆́ще мине́ши со мно́ю и бꙋ́деши ми на (ѹ҆тѣ́хꙋ)[93]. И҆ а҆́ще во́ гра́ възврати́шиса, и҆ рече́ши (а҆весоло́мꙋ)[94]. мину́ша бра́тїа твоѧ̀, и҆ црь за мно́ю минꙋ̀ ѿц҃ъ тво́й, и҆ нн҃ѣ (рабѝ твоѝ е҆смы̀)[95]

црю. пощади мѧ жива быти рабъ (есмь былъ
ѡца твоег҃)[96] (тогда)[97]. и нн҃ѣ азъ (есмь) (твой
рабъ)[98] (-)[99] разрꙋшиши ми совѣтъ (ахитоделов҃)[100].
И се с тобою тамо садокъ и авіадаръ іереи. и
бꙋдетъ всѧкъ гл҃ъ, и ꙗко слышиши изъ
[оустъ][101] црьскъ, и скажеши садокꙋ и авіадарꙋ
іереема. (И)[102] тамо с нима два сн҃а ею, (ами-
ха)[103] сн҃ъ садоков҃. (-)[104] (иоанада)[105] сн҃ъ авіада-
ровъ. (-)[106] пꙋстите в рꙋкахъ ею къ мнѣ
всѧкъ гл҃ъ, иже аще оуслышите. И вниде хꙋсіи
(старыи) подрꙋгъ дв҃дъ въ градъ, (-)[107] (авесо-
ломъ)[108] (тогда) вхождаше въ ієрлимъ, [и ахи-
тодель с ни][109].

твій слуга, царю, остав мене живим, я був слугою твого батька тоді і тепер я є твоїм рабом, знищиш мені раду Ахітофеля.
35 І ось там з тобою Садок і Авіятар, священики, і буде, *що* кожне слово, і те, що почуєш з дому царя, скажеш Садокові і Авіатарові, священикам.
36 І там з ними два їхні сини Ахімас, син Садока, Йоанатан, син Авіятара; пошлете їхніми руками до мене кожне слово, яке лиш почуєте.
37 І ввійшов Хусій, старий друг Давида, до міста, Авессолом тоді входив до Єрусалиму, і Ахітофель з ним.

Гл҃а, ѕі.

И (внегда) дв҃дъ преиде мало ѿ (рꙋса)[1], и се
(пріиде) сива ѿрокъ (мемъдивостеовъ)[2]
на срѣтеніе емꙋ. и сꙋпрꙋгъ ослѧтъ о-
свѣдланыхъ, и на нею, с҃. хлѣбъ. и (кош-
ница)[3] гроздіѧ винна. и (мѣра)[4] смоквеи, и мѣ
вина. (и сто финикъ). И ре҃ црь к сивѣ что
сꙋть си. и рече сива спрѧженаѧ (на снѣденіе
оуготована еста црю)[5], и хлѣби и финикъ на
снѣденіе ѿрокомъ, и вино пити. ослабѣв-
нй ді шимъ въ пꙋстыни. *И рече црь то гдѣ (есть)
сн҃ъ господина ти. и рече сива къ црю, се сѣ-
дитъ въ ієрлимѣ, ꙗко рече днесь възвратѧ ми
(весь) домъ іилевъ, цр҃тво ѡца моего. И рече црь
къ сивѣ. се тебѣ все елико есть (мемдивосте-
во)[6]. и рече сива поклонься. обрѣтохъ бл҃тъ пре
очима твоима гн҃и мои црю. И пріиде (дв҃дъ
црь)[7] до (вадирима)[8]. и се ѿтꙋдꙋ мꙋжъ исхож-
даше ѿ рода домꙋ саоула, (-)[9] имѧ емꙋ си-
меи, сн҃ъ гировль. изыиде (же) исходѧ и прокли-
наѧ. И каменіемъ меща на дв҃да и на всѧ ѿ-
троки црѧ давыдовы и на всѧ люди (иже) бѣ-
ша (с ни) и (на) всѧ силныѧ ѡдеснꙋю и ѡшꙋ-
юю црѧ. И тако рече симеи проклинаѧ его, и-
зыиди изыиди мꙋжꙋ крови. и мꙋжꙋ беззаконенъ.
възврати на тѧ гь всю кровь домꙋ саоулѧ,
понеже цр҃твова въ его мѣсто. и да гь цр҃тво в
рꙋцѣ (авесоломꙋ)[10] снꙋ твоемꙋ, и се ты въ ѕло-
бѣ своеи, ꙗко мꙋжъ крови (еси) ты. И рече (аве-
са)[11] сн҃ъ сарꙋинъ къ црю. почто проклинаетъ
песъ (сеи мертвыи)[12] господина моего црѧ. (се
нн҃ѣ пришед)[13], и ѿимꙋ главꙋ емꙋ. И рече црь
(къ авесѣ) что мнѣ и вама снꙋ сарꙋинъ. (ос-
тави)[14] его. (-)[15] да проклинаетъ, ꙗко гь ре҃ е-
мꙋ проклинати дв҃да. и кто рече (к немꙋ), что
се сътвори тако. И рече дв҃дъ къ (авесѣ)[16] и къ
всѣ ѿрокомъ своимъ, се сн҃ъ мои изшедъ из
чрева моего, ищетъ дш҃а моеѧ и се нн҃ѣ и сн҃ъ

Глава 16

1 І коли Давид відійшов трошки від Руса, і ось назустріч йому прийшов Сіва, слуга Мемтивостея, і пара осідланих ослів, і на них 200 хлібів, і кошики виноградних родзинків, і мірка фігів, і міх вина, і сто дактилів.
2 І сказав цар до Сіви: Що це є? І сказав Сіва: Запряжене – на їжу приготовлене царю, і хліби і дактилі – на їжу слугам, і вино – пити ослабленим в пустині.
3 *І сказав цар: Та де є син твого пана? ниж. 19
І сказав Сіва до царя: Ось сидить в Єрусалимі, бо сказав: Сьогодні повернуть мені ввесь дім Ізраїля, царство мого батька.
4 І сказав цар до Сіви: Ось тобі все, що є Мемфівостея. І сказав Сіва, поклонившись: Знайшов я ласку перед твоїми очима, мій пане царю.
5 І прийшов цар Давид до Ватирима. І ось звідти виходив чоловік з роду, з дому Саула, його ім'я Семей, син Ґири. Вийшов же, виходячи і проклинаючи,
6 і кидаючи камінням на Давида і на всіх слуг царя Давида, і на ввесь народ, що був з ним, і на всіх сильних справа і зліва царя.
7 І так сказав Семеї, проклинаючи його: Вийди, вийди, муже крові і муже беззаконний.
8 Повернув на тебе Господь всю кров дому Саула, бо ти зацарював замість нього, і Господь дав царство в руки Авесолома, твого сина, і ось ти в твоїй злобі, бо ти є мужем крові.
9 І сказав Авеса, син Саруї, до царя: Навіщо цей мертвий пес проклинає мого пана царя? Ось тепер, прийшовши, і зніму його голову.
10 І сказав цар до Авеси: Що мені і вам, сини Саруя? Остав його, хай проклинає, бо Господь сказав йому проклинати Давида. І хто скаже до нього: Навіщо ось ти так вчинив?
11 І сказав Давид до Авеси і до всіх своїх слуг: Ось мій син, що вийшов з мого лона, шукає моєї душі, і ось тепер і син Ємінія. Оставте

його проклинати мене, бо йому сказав Господь. **12** Може Господь побачить мене в моїм впокоренні і поверне мені добро замість цього проклинання в сьогоднішньому дні. **13** І йшов Давид і всі його мужі дорогою, і Симир ішов близько, посеред гори, проклинаючи і кидаючи камінням з боку себе, і посипаючи на всіх землею. **14** І прийшов цар і ввесь народ, що з ним, змучені, і відпочили там. **15** Авесолом же і всі ізраїльські мужі ввійшли до Єрусалиму, і Ахітофель з ними. **16** І сталося, коли до Авесолома прийшов Хусій, старий друг Давида, то сказав Хусій до Авесолома: Хай живе цар! **17** І сказав Авесолом до Хусія: Чи це твоє милосердя з твоїм другом? Чому ти не пішов з твоїм другом? **18** І сказав Хусій до Авесолома: Ні, але я пішов вслід того, кого вибрав Господь, і цей народ, і всі ізраїльські мужі. Його є я, і з ним буду. **19** І на іншого ж я не працюю, хіба на його сина. Так, як я правцював на твого батька, так буду й на тебе *працювати*. **20** І сказав Авесолом до Ахітофеля: Зробіть раду, що зробимо. **21** І сказав Ахітофель до Авесолома: Ввійди до наложниць твого батька, яких він оставив стерегти його дім, і почують всі ізраїльтяни, що ти засоромив свого батька, і скріпляться руки всіх, що є з тобою. **22** І поставили Авесоломові шатро на палаті,
вищ. 12 *і Авесолом ввійшов до наложниць свого батька перед очима всіх ізраїльтян. **23** І порада Ахітофеля, яку порадив в перших днях, так як наче би хто запитав про боже слово. Така кожна рада Ахітофеля і щодо Давида, і щодо Авессалома.

Глава 17

1 І сказав Ахітофель до Авесолома: Виберу з собою 12000 мужів, і вставши ніччю поженемося вслід за Давидом. **2** І нападемо на нього, і він, будучи змучений і ослаблений руками, і налякаю їх; і втече ввесь народ, що з ним, і поб'ю самого царя. **3** І до тебе поверну ввесь народ, так як повертається невістка до свого мужа. Бо ти шукаєш тільки душу одного чоловіка, і всім мужам буде мир. **4** І зразу слово було миле перед очима Авесолома і перед очима всіх старшин Ізраїля. **5** І сказав Авесолом: Покличте мені Хусія Арахаїна, і почуємо щось з його уст. **6** І ввійшов Хусій до Авесолома, і сказав Авесолом до Хусія, кажучи: За цим словом, що сказав Ахітофель, чи вчинимо за цим

ѥминѣевъ оставите ѥго, проклинати (мѧ), ꙗко
рече ѥмꙋ гь҃. Негли видитъ (мѧ) гь҃ въ сми-
ренїи моѥмъ. и възвратит ми блгаѧ. въ про-
клинанїа сего мѣсто въ (днешнїи днь҃)[17]. І
идаше двдъ҃ и (вси) мужи ѥго пꙋтемъ, и
(симеръ)[18] идаше (близꙋ посредѣ горы)[19] про-
клинаѧ и каменїемъ меща по странѣ себе, и
перстъ сыпла (на всѧ). И прїиде црь҃ и вси
людїе (иже с нимъ)[20], ѹтрꙋжени и препочиша
тꙋ. (-)[21] (авесолом)[22] (же) и вси мꙋжїе ійлеви.
внидоша въ ієрлимъ, и ахитофель с ними. И
бысть ѥгда прїиде хꙋсїи (старыи)[23] дрꙋгъ
двдвъ. къ авесоломꙋ, и рече хꙋсїи къ (аве-
соломꙋ)[24], да живе црь҃. И рече (авесоломъ)[25] к
хꙋсїи, се ли млть твоѧ с подрꙋгомъ твоимъ
почто нѣси шелъ с подрꙋгомъ твоимъ. И рече
хꙋсїи къ (авесоломꙋ)[26], ни, но въ слѣдъ (идохъ)
ѥгоже избра гь҃ и людїе си, и вси мꙋжи ійлеви.
того ѥсмъ и с тѣмъ бꙋдꙋ. І иномꙋ (же) азъ
(не) работаю, но пре снмъ ѥго, ꙗкоже работахъ
пре ѿцемъ твоим, тако бꙋдꙋ (и) пре тобою. И
рече (авесоломъ)[27] къ ахитофелꙋ дадѣте (-)[28] со-
вѣтъ. что сътворимъ. И рече ахитофель къ
(авесоломꙋ)[29], вниди къ положницамъ ѿца тво-
ѥго, ꙗже остави стрещи домъ ѥго, и ѹслы-
шатъ вси ійльтѧне ꙗко посрамил ѥси ѿца сво-
ѥго. и възмогꙋтъ рꙋки всѣхъ сꙋщихъ с то-
бою. И поставиша (авесоломꙋ пологъ)[30] на (пола-
тѣ)[31]. *и вниде (авесолом)[32] къ положницам ѿца вѣ̑ ві
своѥго, пре очима (всѣ ійльтѧн)[33]. И совѣтъ
ахитофеловъ, иже бѣ съвѣщалъ въ дни пр-
выѧ. ꙗцѣмъ же образомъ въпроси кто о сло-
веси бжїи. таковъ весь совѣтъ ахитофеловъ, и
ѥже на двда, і иже на авесолома.

Гла, зі.

И рече ахитофель къ (авесоломꙋ)[1]. да изберꙋ
съ собою, ві, мꙋжъ. и (въставше поже-
немъ)[2] въ слѣдъ двда нощїю. И (най-
демъ)[3] на нѧ и (тѣмъ ѹтрꙋжденомъ
сꙋщемъ)[4], и (ослабенымъ)[5] рꙋками. и ѹстрашꙋ
(ѧ)[6] и побѣжатъ вси людїе иже с ним. и ѹ-
бїю црѧ ѥдинаго. И възвращꙋ всѧ люди к те-
бѣ. ꙗцѣмъ же образомъ обращаесѧ невѣста
к мꙋжеви своѥмꙋ. (ты (бо) токмо дша ѥдинаго
мꙋжа)[7] ищеши. и всѣмъ (мꙋжемъ)[8] бꙋдетъ
миръ. И (абїе) (слово бысть пре очима авесолом-
лима ѹгодно)[9]. и пре очима всѣхъ старецъ ій-
левъ. И рече (авесоломъ)[10] призовѣте (ми)[11] хꙋсїю
арахаина. и слышимъ что изъ ѹстъ (-)[12] ѥго.
И вниде хꙋсїа къ (авесоломꙋ)[13]. и рече (авесо
ломъ)[14] къ (хꙋсїи)[15]. гла по глꙋ семꙋ (иже) гла

а̂хїтофе́лъ. сътвори́мъ ли по словесѝ семꙋ̀, а̂́ще ли ни̂ (то) ты гл҃и. И̂ рече хꙋсїа къ (а̂вессало́мꙋ)[16] не бл҃гъ (е̂сть) (совѣтъ сїи)[17] е̂́же совѣща̀ а̂хїтофе́ль (сице)[18]. И̂ рече (пакѝ) хꙋсїа. ты вѣ́си ѿц҃а своего и̂ мꙋжи̂ е̂го ꙗ̂́ко сил̾ни сꙋть ѕѣ́ло. и̂ гнѣвли́ви (дш҃ами свои́ми)[19]. ꙗ̂́ко медвѣ́дицы (в берлозѣ рагаю́щe)[20]. (и̂́ли)[21] ꙗ̂́ко серна̀ бо́рза на́ поли. и̂ ѿц҃ъ твои̂ мꙋ̀ бо́рецъ, и̂ не гꙋби́тъ людїи. Се бо тои̂ самъ нн҃ѣ съкры́лсѧ е̂сть на нѣ́которомъ хо́лмѣ, и̂́ли на нѣ́котором мѣ́стѣ. и̂ бꙋ́детъ внегда̀ нападе́тъ на́ нѧ в нача́ло. и̂ (оу̂слы́шатъ стра́жїе воинъ́стїи, въскли́чꙋтъ)[22], и̂ (бꙋ́детъ)[23] съкрꙋше́нїе на лю́дехъ за́днихъ, и̂́же за (а̂вессало́мо)[24]. И̂ се тои̂ самъ мꙋ́жъ си́ленъ. е̂мꙋ́же ср҃це, ꙗ̂́ко и̂ ср҃це львꙋ̀. та́ющꙋ таи̂ ꙗ̂́ко совѣ́сть ве́сь і̂и҃ль. ꙗ̂́ко си́ленъ ѿц҃ъ твои̂. и̂ с҃нове си́льныхъ (вси сꙋть)[25] с нимъ. (-)[26] Ꙗ̂́ко совѣтꙋꙗ а̂́зъ (и̂) совѣтовахъ. и̂ събира́ѧ съберетсѧ к тебѣ ве́сь і̂и҃ль ѿ да́на (-)[27] до версавѣꙗ. ꙗ̂́ко пѣсо́къ и̂́же по мо́рю въ мно́жество и̂ лице твое и̂ды́и посредѣ и̂́хъ. И̂ прїи́демъ к немꙋ̀ на е̂ди́но мѣ́сто. (і̂) и̂дѣже ѡ̂брѧ́щемъ е̂го. та́мо и̂ въполчи́мсѧ на́ нѧ. (и̂) ꙗ̂́ко спада́етъ роса̀ на́ землю (та́ко нападе́мъ на́ нѧ), и̂ не ѡ̂ста́вимъ в не́мъ, (-)[28] (ни е̂ди́наго (же) мꙋ́жа, и̂́же с ни́мъ)[29]. И̂ а̂́ще сѧ въ гра́дъ съберꙋ́тъ, (то) и̂ да съберетъ ве́сь і̂и҃ль къ гра́дꙋ томꙋ оу̂жа, и̂ въвлече́мъ и̂̀ до пото́ка, (до́ндеже)[30] не ѡ̂ста́нетъ (в не́мъ)[31] ни ка́мыкъ. И̂ рече (а̂вессало́мъ)[32] и̂ вси мꙋжи̂ і̂и҃льстїи, бл҃гъ совѣтъ хꙋсїа (а̂рхїи́на)[33], паче совѣта а̂хїтофе́лѧ, и̂ г҃ь заповѣ́да разори́ти совѣтъ а̂хїтофе́ль, бл҃гїи ꙗ̂́ко да наведе́тъ г҃ь на (а̂вессало́ма)[34] ѕла́а вѧ̀. И̂ рече хꙋсїи а̂рахїи́нъ, къ садо́кꙋ и̂ а̂вїа̂да́рꙋ і̂ере́ома та́ко, и̂ та́ко совѣтова а̂хїтофе́ль съ (а̂весало́мо)[35], и̂ съ ста́рцы і̂и҃левы, и̂ (а́зъ та́ко и̂ та́ко совѣща́хъ)[36]. (ꙋ)[37] нн҃ѣ пꙋсти́та ско́ро, и̂ възвѣсти́те дв҃дꙋ гл҃юще, не пребꙋди на но́щь (сїю) в (раво́дѣ)[38] пꙋсты́ннѣмъ, (но)[39] минꙋти (потщи́тесѧ)[40] е̂да ка́ко срѧщетъ ц҃рь и̂ вси лю́дїе с ни́мъ. І̂ (и̂ѡ̂ана́данъ)[41] и̂ (а̂хи́ма)[42] стоѧ́ста на стꙋде́нцы (рохи́ли)[43], и̂ (шедши)[44] рабы́ни (-)[45] повѣ́да и̂́ма (се), и̂ тїи (шедши възвѣсти́ста)[46] (дв҃дꙋ ц҃рю)[47], ꙗ̂́ко не моѓоста ꙗ̂ви́тисѧ и̂ внити въ гра́дъ. И̂ ви́дѣвъ ѧ̀ ѡ̂тро́чищъ, и̂ повѣ́да (а̂вессало́мꙋ)[48], і̂ и̂до́ста (ѿ мѣ́ста) ѡ̂́ба ско́ро, и̂ прїидо́ста в до́мъ (нѣ́коего) мꙋ́жа (ваа̂рїи́мъ)[49], и̂ (тꙋ)[50] (бѣ) ро́въ на дворѣ, и̂ влѣзо́ста тꙋ. И̂ взе́мши жена̀ (-)[51] положи покро́въ на оу̂́стїи рова̀, и̂ почи на не́мъ (а̂раве́дъ)[52], и̂ не разꙋмѣ́ста гл҃а. И̂ прїидо́ша ѡ̂́троцы (а̂вессало́мли)[53] къ женѣ

словом? Якщо ж ні, то ти говори. **7** І сказав Хусій до Авесалома: Не добра є ця рада, яку порадив так Ахітофель. **8** І сказав знову Хусій: Ти знаєш твого батька і його мужів, що вони є дуже сильні, і роз'юджені своєю душею, наче ведмедиця в берлозі реве або наче швидка сарна на полі. І батько твій військовий муж і не губить народ. **9** Ось бо він сам тепер сховався на якійсь горі або в якомусь місці; і буде, коли нападе на них на початку, і почує військова сторож, закричить, і буде побиття в народі, що позаду, що за Авесоломом. **10** І ось він син, муж сильний, в якого серце, так як і серце лева, що причаївшись причаївся, як знає ввесь Ізраїль, бо твій батько сильний, і всі сини сильних є з ним. **11** Так радячи я й порадив, і збираючись збереться до тебе ввесь Ізраїль від Дана до Вирсавії, наче пісок, що при морі, численністю, і твоє лице йтиме посеред них. **12** І прийдемо до нього до одного місця; і де його там знайдемо, і отаборимося проти них, і так, як паде роса на землю, так нападемо на них, і не оставимо в нього і одного ж мужа, що з ним. **13** І якщо в місті зберуться, то і хай знесе ввесь Ізраїль до міста того шнури, і затягнемо його до потоку, доки не зостане в ньому ні каменя. **14** І сказав Авесолом і всі ізраїльські мужі: Добра порада Хусія Арихія, вона краща від поради Ахітофеля. І Господь заповів знищити добру пораду Ахітофеля, щоб Господь навів на Авесолома все зло. **15** І сказав Хусій Арахіїн до Садока й Авіятара, священиків: Так і так врадив Ахітофель з Авесоломом і зі старшинам Ізраїля, і я так і так порадив. **16** А тепер швидко пошліть і сповістіть Давидові, кажучи: Не оставайся на цю ніч в Равоті-пустинному, але поспішіться перейти, щоб часом з ним не зустрівся цар і ввесь народ. **17** І Йоанатан і Ахіма стояли при криниці Рохили, і пішовши служниця сказала їм це, і ті, пішовши сповістили цареві Давидові, бо вони не могли показатися і ввійти до міста. **18** І побачив їх слуга, і сповістив Авесоломові, і оба швидко пішли з міста і прийшли до хати якогось мужа в Ваарїїм, і там надворі була криниця, і влізли туди. **19** І жінка, взявши, поклала покришку на отворі криниці, і поклала на ньому аравет, і вони не зрозуміли діла. **20** І прийшли слуги Авесолома до жінки додому й сказали їй: Де є Ахімаас і Йоанатан? І сказала їм жінка: Перейшли на другий бік ріки. І шу-

кали їх, і не знайшли, і повернулися до Єрусалиму. **21** Сталося ж, коли вони пішли, ті вилізли з криниці і пішли й сповістили цареві Давидові, і сказали йому: Встань і швидко перейди воду, бо так нарадив проти вас Ахітофель. **22** І встав Давид і ввесь народ, що з ним, і перейшли Йордан до світанку, вранці. І ані один же не остався, хто не перейшов Йордан. **23** І Ахітофель побачив, що не сталося за його порадою, і осідлав свого осла, і вставши пішов до свого дому і до свого міста, і заповів своєму домові, і повісився, і помер. І він був похованим в гробниці свого батька. **24** І Давид перейшов до Манаїма, і Авессалом перейшов Йордан сам, і з ним всі ізраїльські мужі. **25** І Авесолом поставив Амесію замість Йоава у себе над воєводами, і Амеса був сином якогось чоловіка, якому ім'я було Єфер, ізраїльтянин. Цей ввійшов до Авігеї, дочки Єсея, Саруї, сестри матері Йоава. **26** І прийшов Авесалом і ввесь Ізраїль
ниж. 19 до Ґалаадської землі. **27** *І сталося, коли Давид прийшов до манаїмського полку, і Есвій, син Наваса з Кравата синів Аммона, і Махір, син Аміїла з Кладавара, і Ферзелій Ґалаадіт, що з Крогелима; **28** принесли вони 10 приготовлених постель, і 10 котлів, і глиняний посуд, і пшеницю, і ячмінь, і муку, і туник, і сочевицю, і лящу, **29** і мід, і масло, і вівці, і одне теля, і коров'яче молоко; і принесли Давидові і народові, що з ним, їм їсти, бо народ був голодний, і бідний, і спраглий в пустині.

в до, и рѣша (ѥи) гдѣ (ѥсть) (ахимасъ і иоанаданъ)[54]. и рече имъ жена преидоша на онъ полъ рѣки. і искахуть (ѥю) и не обрѣтоша. и възвратишася въ ієрслимъ. Бысть же по отшествіи ихъ. (-)[55] излѣзоста из рова, і идоста и възвѣстиша (двду црю)[56]. и глаголаста (ѥму)[57]. въстаните и (преиди)[58] скоро воду яко сице совѣща на вы ахитофель. И въста двдъ и вси людіе иже с нимъ. и преидоша иорданъ, до свѣта заоутра. і и ни ѥдінъ (же) не оста иже не преиде иорданъ. И ахитофель видѣ яко не събыстьса совѣтъ ѥго. и осѣдла осла свое. и (въставъ)[59] иде в домъ свои, и въ градъ свои. и заповѣда дому своѥму. и оудависа и оумре. и погребенъ бысть въ гробѣ отца своѥго. И двдъ проиде в манаимъ. и (авесоломъ)[60] преиде иорданъ самъ и вси мужи ізраильстіи с нимъ. И амесѣа постави (авесоломъ)[61] въ іоава мѣсто (оу себе на воѥводами)[62] и амеса (бысть) снъ мужа нѣкоего (-)[63] (ѥмуже имя)[64] (бѣ) [иеферъ][65] ізраильтянинъ. сеи вниде къ авигѣи дщери [иесеинѣ][66]. сестры саруины мтре иоавля. И проиде ((авесоломъ)[67] и весь ізраиль)[68] в землю галаадскую.
*И бысть яко вниде двдъ въ (полкъ) мана- нй ді
имль, (и) (есвіи)[69] снъ (навасовъ)[70]. от (кравада)[71] сна аммона, и махиръ снъ аміиль. (иже кладаваръ)[72]. и (ферзеліи)[73], галаадскіи. (иже къ крогелима)[74]. внесоша, і, постель (оустроѥныхъ)[75]. и конобъ, і. и съсуды зданыи, и пшеницу. и ячмень и муку, и дуникъ и сочиво. и лящу. И медъ и масло, и овцы и (ѥдіно юня). и [млеко говяже][76], и принесоша двду и людем иже с нимъ ясти (имъ бѣша) бо (-)[77] люди гладни и скудни, и жадни (от)[78] пустыни.

Глава 18

1 І Двид почислив всіх людей, що з ним, і поставив над ними тисячників і сотників. **2** І послав Давид 3-ю часть народу під рукою Йоава і 3-ю часть під рукою Авеси, сина Саруя і брата Йоава, і 3-ю часть *дав* Етитові Ґетеові. І сказав Давид до народу: Пішовши підіть, і я з вами. **3** І всі люди сказали: Не вийдеш, бо якщо втечемо, – не покладуть на нас серце, і якщо помре половина нас, – не покладуть на нас серця; і сказали йому: Бо ти є в нас. І тепер краще, щоб ти залишився у місті нам на поміч. **4** І сказав їм цар: Вчиню, що до вподоби перед вами. І цар став перед брамами, і ввесь народ виходив сотнями і тисячами. **5** І цар заповів Йоавові, і Авесі, і Етеєві, кажучи:

Глава, иі

Исъглада двдъ (всѣхъ) людіи сущихъ с нимъ. и постави в нихъ тысящники и сотники. И посла двдъ (г ю часть людіи)[1] в руцѣ іоавли. и г ю часть в руцѣ (авесѣ)[2] сну саруину, (и) брата иоавля. и г ю часть (-)[3] (ѥдиту)[4], (гедеову)[5]. и рече двдъ к людемъ. шедше (изыидѣте)[6] и азъ с вами. И (вси людіе) рѣша не изыиди яко аще побѣгнем. не положатъ на насъ срце. и аще оумретъ полъ насъ не положатъ на насъ срца, (и глаголаша ѥму) ты бо ѥси (въ насъ)[7], и нынѣ лучше яко останеши въ градѣ на помощь (намъ). И рече имъ црь ѥже оугодное (пред вами)[8] сътворю, и ста црь (пред)[9] враты. и вси людіе исхождаху сторицами, и тысящами. И заповѣда црь иоаву и (авесѣ)[10] и (ѥдееви)[11] глаголя. пощадите

мнѣ ѻтрока (моего) (авессалома)[12]. и вси людіе слышаша (заповѣдь царску) егда заповѣда (-)[13] всѣмъ кнѧземъ (авессалома)[14] ради. І изыидоша вси людіе в дубраву, супротивъ ісраилю. и бысть брань в дубравѣ ефремли. И падоша тꙋ люди ісраилеви предъ ѻтроки давыдовы. и бысть сокрушеніе велико в (тои день)[15]. (ꙗко падоша тꙋ) к҃ мужъ. И бысть тꙋ (разсыпана брань)[16] по лицу всего луга. и умножисѧ лугъ на посѣченіе ѿ людіи. паче неже посѣче [-][17] мечь в (тои день)[18]. И побѣжа авессаломъ предъ ѻтроки давыдовы. (-)[19] всѣдъ на мьска свое. и вбѣже (с нимъ) мьска в чащу луга великаго. и (ѡбитсѧ ему главны власы)[20] дубѣ и повисе между небомъ и (-)[21] землею. (-)[22] мьска же под нимъ проиде. И видѣ (и) мужъ единъ. и възвѣсти иоаву и рече. се видѣхъ (висѧща (авессалома)[23])[24] на дубѣ. И рече иоавъ мужеви възвѣстившему ему. (сего ли)[25] еси видѣлъ то почто не еси (его убилъ)[26] (тꙋ) на земли, и азъ далъ ти быхъ [н҃ сикль][27] сребра и поѧсъ единъ. (И) рече (-)[28] мужъ иоаву. (-)[29] аще ты вложиши в руцѣ мои. а҃ сикль сребра. (то) не възложу руки моеѧ на сына царева, (слышахомъ) бо (ꙗко) (заповѣда царь въ уши (-)[30])[31] тебѣ и (авессѣ)[32], и (едієви)[33] глаголѧ. съблюдѣте мнѣ ѻтрочате авессалома. Не сътворите души его неправедна. (понеже всѧка вещь)[34] (предъ царемъ не утаитсѧ)[35]. (а)[36] ты стоиши супротивъ (ему). И рече иоавъ се азъ начну. (а) не (-)[37] пребуду предъ тобою. и (възѣмъ)[38] иоавъ (і)[39] стрѣлъ в руцѣ свои. и вонзе ѧ въ сердце (авессалому)[40]. сущу (ему еще)[41] живу на (-)[42] дубѣ. І ѡбступиша, і ѻтрокъ носѧщіи оружіе иоавле, и убиша (авессалома)[43] и уморища и. И въструби иоавъ трубою. и възвратишасѧ людіе не гнати въ слѣдъ ісраилѧ, ꙗко запрети иоавъ людемъ. И взѣмъ [иоавъ][44] (авессалома)[45]. (-)[46] въверже и въ пропасть велику (-)[47], и скла надъ нимъ купу каменіѧ велику (-)[48], и (вси ісраильтѧне)[49] бѣжаша (-)[50] на села своѧ. (-)[51] Авесолом (же) прежде живъ сыи (-)[52] поставилъ бѣ (столпъ себѣ)[53], въ (удоліи царстѣи) в неиже погибе (-)[54]. (рече бо)[55] нѣсть (мнѣ)[56] сына на памѧть, имени (моего)[57]. и нарече [столпъ именемъ своимъ. и нарече его][58] рукою (авессаломлею)[59] (есть и) до (днешнѧго дне)[60]. И (ахимасъ)[61] сынъ садоковъ рече (къ иоаву). теку ли и възвѣщу царю ꙗко суди (самъ)[62] господь ѿ руки врагъ его. И рече (-)[63] иоавъ не (добро мужу възвѣстити днесь)[64]. (но)[65] възвѣстиши въ день другіи. а въ днешніи день не добро възвѣщеніе. понеже сынъ царевъ умерлъ есть. И рече

Пощадіть мені мого хлопця Авесолома. І ввесь народ чув заповідь царя, коли заповідав всім князям про Авесолома. **6** І вийшов ввесь народ до лісу напроти Ізраїля, і був бій в лісі Ефрема. **7** І впав там наріод Ізраїля перед слугами Давида; і була велика січ у тому дні, так, що впало там 20000 мужів. **8** І був там розсипаний бій по лиці всього лугу, і помножив луг побивати з народу понад тих, що побив меч в тому дні. **9** І втік Авесолом, перед слугами Давида сів на свого осла, і осел забіг з ним у ліс великого лугу, і зав'язалося йому волосся голови в дубі, і він повис між небом і землею, осел же пішов з-під нього. **10** І побачив його один чоловік, і сповістив Йоавові, й сказав: Ось я побачив Авесолома висячим на дубі. **11** І сказав Йоав чоловікові, що йому сповістив: Чи ти його побачив? То чому ти не убив його там, на землі, і я дав би тобі 50 сиклів срібла і один пояс. **12** І Сказав чоловік Йоавові: Якщо ти вкладеш в мої руки 1000 сиклів срібла, то не накладу мою руку на сина царя, бо ми чули, що заповів цар в вуха тобі і Авесі, і Етієві, кажучи: Збережіть мені хлопця Авесолома. **13** Не вчиніть неправедного його душі, тому що всяка річ не затаїться перед царем. А ти стоїш проти нього. **14** І сказав Йоав: Це я почну, а не зостану перед тобою. І взяв Йоав 10 стріл в руки свої і встромив їх в серце Авесолома, як він ще був живий на дубі. **15** І обступили десять слуг, що несли зброю Йоава, і забили Авесолома, і вбили його. **16** І затрубив Йоав трубою, і народ повернувся, щоб не гнатися вслід за Ізраїлем, бо Йоав заборонив народові. **17** І Йоав, взявши Авесолома, кинув його у велику прірву, і накидав над ним велику купу каміння. І всі ізраїлтяни втекли на свої поля. **18** Авесолом же раніше, будучи живим, поставив собі стовп у царській долині, в якій загинув. Бо сказав: Немає в мене сина на пам'ять мого імені. І назвав стовп своїм іменем. І він назвав його Рука Авессалома, – є він і до сьогоднішнього дня. **19** І Ахімас, син Садока, сказав до Йоава: Чи побіжу і сповіщу цареві, що сам Господь розсудив з руки його ворогів? **20** І сказав Йоав: Недобре чоловікові сьогодні сповіщати, але сповістиш в іншому дні, а в цьому дні недобра вістка, тому що помер син царя. **21** І сказав Йоав Хусієві: Пішовши, сповісти цареві те, що ти побачив. І поклонився Хусій Йоавові і пішов.

22 І додав іще Ахімас, син Садока,
говорити до Йоава: І чому стою,
але хай і я побіжу вслід за Хусієм. І
сказав Йоав: Навіщо ти хочеш біг-
ти, мій сину? Іди, але зовсім не є
доброю вістка; хочеш ти іти? **23** І
сказав Ахим: То що мені буде, коли
побіжу? І сказав йому Йоав: Біжи. І
біг Ахімас простою дорогою, і пе-
регнав Хусія. **24** І Давид сидів по-
серед двох брам. І пішов сторож на
палату брами, на стіну, і піднявши
свої очі, побачив: і ось чоловік, що
сам біжить, перед ним. **25** І закри-
чав сторож, і сказав цареві. І сказав
цар: Якщо є сам, буде вістка в його
устах. І ішов ідучи і приближаю-
чись. **26** І побачив сторож іншого
чоловіка, що біг, і закричав до бра-
ми, і сказав: Ось інший чоловік, що
сам біжить. І сказав цар: І той є віс-
тун. **27** І сказав сторож: Я бачив біг
першого, як біг Ахімаса, сина Са-
дока. І сказав цар: Це добрий чоло-
вік, він сповіщає надходячу добру
вість. **28** І закричав Ахімас, сказав
до царя: Мир тобі. І поклонився ца-
реві перед його лицем до землі. І
сказав: Благословенний Господь
Бог твій, який замкнув мужів, що
підняли їхні руки проти свого пана
царя. **29** І сказав цар: Мир хлопцеві
моєму Авесоломові, чи є живим? І
сказав Ахімас: Я побачив велику
юрбу, що веселилася, коли мене
відпускав Йоав, раб царя, твого
раба, іншого ж не знаю нічого. **30** І
сказав цар: Повернися і стань тут. І
пішовши позаду, став. **31** І ось Ху-
сій прийшов вслід за ним і сказав
цареві: Сповіщається моєму панові
цареві, що Господь сьогодні розсу-
див з руки всіх тих, що повстають
проти тебе. **32** І сказав цар до Ху-
сія: Чи мир моєму хлопцеві Аве-
соломові? Чи є живим? І сказав Ху-
сій: Хай будуть, як хлопець, вороги
пана мого царя і всі, що повстали
проти нього зі злобою. **19,1** І цар
засмутився і пішов до палати дво-
ру, і плакав гірко за Авесоломом, і
так сказав у своїм плачі: Сину мій,
Авесоломе, сину мій; сину мій,
Авесоломе, хто мені дасть смерть
замість тебе; щоб я замість тебе,
Авесоломе, сину мій; сину мій, си-
ну мій, Авесоломе...

Глава 19

2 І сповістили Йоавові, кажучи:
Ось цар плаче і ридає по Авесо-
ломі. **3** І перейшло спасіння в тому
дні у плач всьому народові, бо по-
чув народ в тому дні голос, що ка
зав, що цар сумує за своїм сином.

Іоавъ хусїи ѿтъ повѣжъ цр҃ю єлико видѣ. и (по-
клоньса)[66] хусїи іоаву і иде. И приложи и єще
(ахима)[67] сн҃ъ садоковъ (рещи)[68] къ іоаву. (то
что стою, но)[69] да (и азъ теку)[70] въ слѣдъ
хусїа. и ре҃ іоавъ почто (ты)[71] хощеши тещи
сн҃е мой. гради (но) нѣсть (-)[72] добро възвѣще-
нїє (нивъчтоже, хощеши ты ити)[73]. И рече (а-
хима) то что ми (будетъ) аще теку, и рече
єму іоавъ тецы. и течаше (ахима)[74] путемъ
(простымъ)[75]. і измину хусїю. И дв҃дъ седѣ по-
средѣ двою вратъ. і идаше стражъ, в (пола-
ту дверїю)[76] къ стенѣ, и (въздвигъ)[77] очи
свои (-)[78] видѣ и се мужъ текїи єдінъ пре҃ ни҃.
И възопи страж и сказа цр҃еви. и ре҃ цр҃ь аще
єдінъ єсть (будетъ) възвѣщенїє въ оустѣ є-
го. і идаше идыи и приближаася. И видѣ
стражъ мужа другаго текуща. и възопи (-)[79]
къ дверемъ и рече. се мужъ другыи текїи є-
дінъ. и рече цр҃ь и той (єсть) възвѣщаа. И рече
стражъ, азъ (видѣхъ)[80] теченїє прьваго. яко
теченїє (ахимаса)[81] сн҃а садокова. и ре҃ цр҃ь, мужъ
бл҃гъ се совѣщаєтъ бл҃гыню приходащую. И
възопи (ахимасъ)[82] ре҃ къ цр҃ю миръ ти. и по-
клонися цр҃ю пре҃ лицемъ єго до земла. и рече
бл҃вен҃ г҃ь б҃ъ твои, иже затвори мужа въздви-
жуща руки ихъ на господина (своєго)[83] цр҃а. И
рече цр҃ь миръ отрочищу (моєму) (авесолому)[84],
(аще живъ єсть). и рече ахимасъ видѣхъ мно-
жество велико (веселащеса). внегда ѿпущаше
(ма) (іоавъ рабъ цр҃евъ)[85] (-)[86] раба твоєго,
(иного же не разумѣхъ ничтоже)[87]. И рече цр҃ь
възвратиса и стани здѣ. и (ѿтъ съзаду)[88]
ста, и се хусїи (въ слѣ҃ єго) прїиде, и ре҃ цр҃ю
възвѣщаєтса господину моєму цр҃ю яко суди
(-)[89] г҃ь дн҃е ѿ руки всѣ҃ въстающи҃ на та. И
ре҃ цр҃ь к хусїи ми҃ ли отрочищу (моєму) (авесоло-
му)[90] (аще жи҃ єсть) и рече хусїи, да буде҃ яко
отрочищ, врази господина моєго цр҃а и вси єли-
ко и въсташа нань злобою. И смятеса цр҃ь, и
взыде на (полату дворскую)[91] и плакаса (горко
по авесоломѣ), и тако ре҃ в҃ (плачи свое҃)[92] сн҃у мои
(авесоломе)[93]. сн҃у мои сн҃у мои (авесоломе)[94]. кто
(ми да҃ смрть)[95] в҃ тебе мѣсто, (да бы҃) азъ
въ тебе мѣсто, (авесоломе)[96] сн҃у мои сн҃у мои
(сн҃у мои авесоломе).

Гл҃а, д҃і.

И повѣдаша іоаву гл҃юще, се цр҃ь плаче҃ и
рыдаєтъ по (авесоломѣ)[1]. И бысть сп҃сенїє
в (той дн҃ь)[2] в рыданїє всѣ҃ людемъ, оу-
слышаша бо людїє в (той дн҃ь)[3] (гл҃а)
гл҃ющъ, яко печаленъ єсть цр҃ь о сн҃у своєму. И

ѹ҆крадахꙋсѧ лю́дїе в (то́й дн҃ь)[4] въхода́ще въ
гра̑, ꙗ҆́коже (кра́дꙋщесѧ)[5] лю́дїе ѡ҆срамле́нїи, (и҆)
внегда̀ (бѣга́ти и҆мъ)[6] ѿ бра́ни· И҆ црь҃ съкры̀
лице свое, и҆ възопѝ црь҃ гла́сомъ вели́кимъ гл҃ѧ
сн҃ꙋ мо́и (а҆весоло́ме)[7], (а҆весоло́ме)[8] сн҃ꙋ мо́и· И҆ вни́-
де и҆ѡа́въ къ црю҃ в до̑, и҆ рече посрами́лъ е҆си
дн҃ь лицѐ (рабъ свои́хъ всѣхъ)[9], и҆земши́хъ (-)[10]
дн҃ь (-)[11] (дш҃ꙋ твою̀ ѿ смр҃ти), и҆ дш҃и сн҃овъ
твои҆ и҆ дще́рїи твои́хъ, и҆ дш҃а же́нъ твои҆ и҆
по̑ложницъ твои҆ (всѣхъ)· Е҆́же люби́ти ненави́дѧ-
щаѧ тебѐ, и҆ ненави́дѣти лю́бѧщаѧ тѧ̑, (ꙗ҆-
ви́лъ бо)[12] е҆си дн҃ь ꙗ҆́ко не сꙋть (ти кнѧ́ѕи)[13]
ни́же ѻ҆́троцы и҆̑о разꙋмѣ́хъ дн҃ь, ꙗ҆́ко а҆́ще бы а-
весоло́мъ живъ бы́лъ, (то) (мы вси)[14] дн҃ь мр҃т-
ви (бы́хомъ бы́ли), ꙗ҆́ко се ли право (есть)[15] пре̑
очи́ма твои́ма· И҆ нн҃ѣ въста̑ и҆зы́ди, и҆ гл҃и въ
(ср҃ца)[16] рабо́мъ свои́мъ, ꙗ҆́ко ѡ҆ гд҃ѣ клѧ́хсѧ, ꙗ҆́ко
а҆́ще не и҆зы́деши дн҃ь, не оста́не (ни е҆ди́нъ)
мꙋжъ с тобо́ю в но́щъ сїю и҆ разꙋмѣ́и в себѣ̑
(ꙗ҆́ко)[17] зло ти (есть) се па́че всего̀ зла, ꙗ҆́же прї-
идо́ша (-)[18] ѿ ю҆́ности твоеѧ до нн҃ѣ· И҆ (въс-
тавъ)[19] црь҃ (-)[20] сѣдѣ (на пола́тѣ) при дверехъ,
и҆ (възвѣсти́ша (се) всѣ̑ лю́демъ)[21] гл҃юще. се
црь҃ сѣди́тъ въ две́ре̑, и҆ внидо́ша вси лю́дїе пре̑
лице цр҃ево (пре̑ двери), (а҆)[22] (мꙋ́жи і҆и҃левы)[23] бѣжа́-
ша на се́ла своѧ̀· Прѧ́хꙋсѧ вси лю́дїе въ всѣхъ
колѣна̑ і҆и҃левыхъ. гл҃юще црь҃ дв҃дъ и҆зба́ви ны ѿ
всѣхъ вра́гъ на́шихъ. и҆ (се)[24] и҆зѧ̑ насъ ѿ рꙋкѝ
и҆ноплеме́нничъ. и҆ нн҃ѣ бѣжа̀ ѿ землѧ̀, и҆ ѿ
цр҃тва своего ѿ (а҆весоло́ма)[25]. (-)[26] (ч҆весоломъ)[27]
(же) е҆гоже пома́захомъ намъ (на цр҃тво. и҆) ѹ҆́мре
въ бра́ни. и҆ нн҃ѣ что вы ѡ҆слꙋша́етесѧ е҆́же (не
възврати́тисѧ къ црю҃)[28]. И҆ гл҃ъ всего і҆и҃лѧ прї-
идетъ къ црю҃. и҆ црь҃ дв҃дъ пꙋсти къ садо́кꙋ
и҆ къ а҆вїа̑дарꙋ і҆ере́ѡмъ гл҃ѧ. рцѣ́те (та́ко)
ста́рцемъ і҆ꙋ́динамъ гл҃юще почто̀ бы́сте пос-
лѣднїи, е҆́же възъврати́ти црѧ҃ в до́мъ е҆го.
(-)[29] сло́во (же) всего і҆и҃лѧ прїи́де (въ до́мъ е҆го)[30].
Бра́тїѧ моѧ (е҆сте)[31]. (и҆) ко́сти моѧ (е҆сте). и҆
пло́ть моѧ вы (е҆сте), то почто̀ бы́сте послѣ́д-
нїи. е҆́же възврати́ти црѧ҃ в до́мъ е҆го· И҆ (а҆ве-
са́ю)[32] рцѣ́те нѣ́си ли ко́сть моѧ и пло́ть моѧ
ты (е҆си). и҆ нн҃ѣ се (ми да сътвори́тъ)[33] бг҃ъ. и҆
се да прило́житъ а҆́ще не (бꙋ́деши кнѧ҃ѕь си́лы)[34],
предо мно́ю, по всѧ дн҃и въ и҆ѡа́ва мѣ́сто· И҆
(та́ко) преклони (ср҃ца)[35] всѣхъ мꙋжїи, і҆ꙋ́динъ,
ꙗ҆́ко мꙋ́жа е҆ди́наго. и҆ посла́ша къ црю҃ гл҃юще.
г҃ цр҃ в҃ да възврати́шисѧ ты и҆ вси рабѝ твои· *И҆ въ-
зврати́сѧ црь҃ и҆ прїи́де до і҆ѡрда́на. и҆ мꙋ́жи і҆ꙋ-
дины прїидо́ша въ галга́лꙋ, и҆зыти на срѣте́-
нїе црю҃. превести црѧ҃ чре́съ і҆ѡрда́нъ· И҆ ѹ҆скори
семе́и сн҃ъ (гира́мъ)[36] сн҃а (и҆е҆меѡ́ва)[37]. (и҆же) ѿ

4 І в тому дні народ, коли входив до
міста, вкрадався так, як вкрадається
засоромлений народ і коли він
втікає з бою. **5** І цар сховав своє ли-
це, і закричав цар великим голосом,
кажучи: Сину мій, Авесоломе, Аве-
соломе, сину мій! **6** І ввійшов Йоав
до царя додому, і сказав: Ти сьо-
годні засоромив лице всіх своїх ра-
бів, що сьогодні вирвали від смерті
твою душу і душі твоїх синів і тво-
їх дочок, і душі твоїх жінок і всіх
твоїх наложниць, **7** щоб полюбити
тих, що тебе ненавидять, і ненави-
діти тих, що тебе люблять. Ти й
сьогодні показав, що нічим тобі є
князі і слуги; але я сьогодні зрозу-
мів, що якщо б Авесолом жив, то
ми всі сьогодні були б мертві; та чи
це є правильним перед твоїми очи-
ма? **8** І тепер, вставши, вийди і за-
говори до серця своїх рабів, бо в
Господі я поклявся, що якщо не
вийдеш сьогодні, не останеться ні
один муж з тобою в цій ночі. І
зрозумій в собі, що зле тобі є це
понад усе зло, що найшло від твоєї
молодості дотепер. **9** І цар, встав-
ши, сів в палаті при дверях, і спо-
вістили це всьому народові, кажу-
чи: Ось цар сидить в дверях, і ввесь
народ прийшов перед лице царя до
дверей. А ізраїльські мужі втекли
на свої поля. **10** Сперечався ввесь
народ в усіх племенах Ізраїля, ка-
жучи: Цар Давид спас нас від усіх
наших ворогів і ось вирвав нас з
руки чужинців, і тепер втік з землі і
зі свого царства від Авесолома. **11**
Авесолом же, якого ми собі пома-
зали на царство, помер у бою; і
тепер чого ви мовчите, щоб не по-
вернутися до царя? І слово всього
Ізраїля прийшло до царя. **12** І цар
Давид послав до Садока і до Авія-
тара, священиків, кажучи: Скажіть
так до старшин Юди, кажучи: Наві-
що ви стали останніми, щоб повер-
нути царя до його дому. Слово ж
всього Ізраїля прийшло до його до-
му. **13** Ви є мої брати, і ви є мої
кості, і ви є моє тіло, то навіщо ви
стали останніми, щоб повернути
царя до його дому? **14** І Авесаєві
скажіть: Чи ти не є моя кість і моє
тіло? І тепер це хай мені зробить
Бог і це хай додасть, якщо не бу-
деш князем сили переді мною в усі
дні замість Йоава. **15** І так він при-
хилив серця всіх мужів Юди, як од-
ного чоловіка, і послали до царя,
кажучи: Повернися ти і всі твої
раби. **16** *І повернувся цар, і прий- црс3. 2
шов до Йордану, і мужі Юди прий-
шли до Ґалґали, щоб піти назустріч
цареві, щоб перевести царя через
Йордан. **17** І поспішив Семеї, син

Ґирама, сина Ємея, що з Ваурима, і
зійшов з мужами Юди назустріч
цареві Давидові; **18** і 1000 мужів з
ним з Веніямина, і Сіва, слуга дому
Саула, і 15 його синів з ним, і 20
його рабів з ним; і підготовили пе-
ред царем дорогу до Йордану. **19** І
вони послужили службою відносно
переведення царя, і перейшли му-
жі, щоб перенести дім царя і зроби-
ти правильне перед його очима. І
Семей, син Ґирама, впав на своє ли-
це перед царем, коли він переходив
вищ. 16 Йордан. **20** *І сказав до царя: Щоб
не задумав пан мій беззаконня, і не
згадай те, чим прогрішився твій раб
у тому дні, в якому пан мій цар ви-
ходив з Єрусалиму, ані не держи
цього на своїм серці. **21** І зрозумів
твій раб, що я згрішив, і ось я прий-
шов сьогодні раніше від всього Із-
раїля, дому Йосифа, щоб прийти
мені назустріч моєму панові цареві.
22 І відповів Авеса, син Саруї, і
сказав: Чи задля цього невбитим
буде Семей, бо він прокляв господ-
нього христа. **23** І сказав Давид:
Що мені і вам, сини Саруя, що ви
сьогодні стали мені засідкою? Сьо-
годні не уб'ється чоловіка з Ізраїля,
бо ж я не знав сьогодні, що і я маю
царювати над Ізраїлем. **24** І сказав
цар до Семея: Не помреш. І покляв-
ся йому цар. **25** І ось Мемфівостей,
син Йоанатана, сина Саула, прий-
шов назустріч цареві. І не обмив
своїх ніг, і не обрізував нігтів своїх
рук ані не підрізав своєї бороди, і
не прав свою одіж від того дня, в
якому цар пішов, до дня, в якому
прийшов з миром до Єрусалиму. **26**
І сталося, коли ввійшов до Єруса-
лиму назустріч цареві, і сказав йо-
му цар: Що це, що ти не пішов зі
мною, Мемфівостею? **27** І сказав до
нього Мемфівостей: Пане мій ца-
рю, знехтував мною мій раб, бо
твій раб сказав йому: Засідлай мені
осла, і всівши на нього, й піду з ца-
рем, бо я, твій раб, є кульгавий. **28**
вищ. 16 *І він обріхав твого раба перед мо-
їм паном царем, і пан мій цар, як
божий ангел, зроби, що добре пе-
ред твоїми очима. **29** Бо увесь дім
мого батька не був хіба мужами
винними смерті моєму панові царе-
ві, і ти посадив твого раба з тими,
що їдять при твоєму столі. Від чиєї
руки буде мені ще оправдання і ме-
ні ще кликати до царя? **30** І сказав
йому цар: Навіщо говориш іще твої
вищ. 16 слова? *Сказав я: Ти і Сіво поділіть
собі поля. **31** І сказав Мемфівостей
до царя: То вже хай візьме все, ос-
кільки прийшов мій пан цар в мирі
црс3. 2 до свого дому. **32** *Після цього ж
Верзелій, що з Ґаладити, прийшов з

ваѹ́рима. и҆ сни́де с мѹжьми і҆ѹ́динымі, на
срѣ́тенїе цр҃ю дв҃дѹ, и҆ ҂а҃, мѹ́жъ с ни́мъ, ѿ ве-
нїамі́на и҆ сива ѻ҆́трокъ до́мѹ саѹ́ла. и҆ є҃і,
сн҃овъ є҆го с ни́ми, и҆ к҃, ра́бъ є҆го с ни́мъ, и҆ ѹ҆пра́-
виша (на і҆ѻ҆рда́нъ пѹ́ть)[38] пре҆д цр҃емъ· И҆ послѹ-
жи́ша слѹже́нїемъ ѻ҆ преведе́нїи цр҃евѣ, и҆ прей-
до́ша (мѹжи́)[39] да пренесѹ́ до́мъ цр҃евъ, и҆ съ-
твори́тъ пра́вое пре҆д ѻ҆чи́ма є҆го, и҆ семе́и сн҃ъ (ги-
ра́мь)[40], падѐ на лицы̀ своє́мъ пре҆д цр҃емъ, вънегда̀
прехожда́ше і҆ѻ҆рдань· *И҆ ре҆ч къ цр҃ю дабы не вы҃ ѕі
помышля́лъ господи́нъ мои беззако́нїа, и҆ не по-
мяни є҆ли́ко съгрѹби ра́бъ твои въ дн҃ь (ѻ҆́нъ),
во́ньже господи́нъ мои цр҃ь схожда́ше и҆зъ і҆ер҃ли-
ма, (ни съдръжи сего)[41] въ срдцы своє́мъ· И҆ ра-
зѹмѣ ра́бъ тво́и ꙗ҆́ко а҆зъ съгрѣши́хъ, и҆ се а҆зъ
прїидо́хъ дне́сь, первїе всего (і҆и҃ля) до́мѹ і҆ѻ҆сиф-
ля, є҆́же сни́ти мнѣ̂ на срѣ́тенїе господи́нѹ моє-
мѹ цр҃ю· И҆ ѿвеща̀ (а҆ве́са)[42] сн҃ъ сарѹ́инъ, и҆ рече
сего ли ра́ди не ѹ҆мр҃твится семе́и, ꙗ҆́ко прокля̀
ха гн҃я· И҆ рече дв҃дъ что̀ мнѣ̂ и҆ ва҃мъ сн҃ове сарѹ-
и́ны, ꙗ҆́ко бысте мнѣ̂ дн҃ь въ навѣтъ, дне́сь
не ѹ҆мр҃твится (-)[43] мѹ́жъ ѿ і҆и҃ля, ꙗ҆́ко не
(вѣдали)[44] дне́сь и҆́же цр҃твова́ти и҆́мамъ (и҆) а҆зъ
на҆д і҆и҃лемъ· И҆ рече цр҃ь к҆ семе́ю, не ѹ҆мреши, и҆
кля́тся є҆мѹ цр҃ь· И҆ (се) (ме́мдивосте́и)[45] сн҃ъ
(и҆ѻ҆анада́нь)[46], сн҃а саѹ́ля, сни́де на срѣ́тенїе
цр҃ю, и҆ не ѻ҆мы́въ но́гѹ своєю, и҆ не ѻ҆брѣ́зова но́-
готь (рѹ́кѹ своє́ю), ниже ѹ҆тва́ри бра́ды своея, и҆
ри́зъ свои́хъ не пра̀, ѿ дн҃е того во́ньже и҆зы́иде
цр҃ь, до дн҃е во́ньже (-)[47] възы́иде с миромъ (въ
і҆ер҃ли́мъ)· И҆ бы́сть егда̀ вънийде въ і҆ер҃лимъ на срѣ-
те́нїе цр҃ю, и҆ рече є҆мѹ цр҃ь, что̀ (се) ꙗ҆́ко не и҆́де
съ мно́ю (мемдивосте́и)[48]· И҆ рече к немѹ (мем-
дивосте́и)[49], г҃и мои цр҃ю, (небрежѐ менѐ ра́бъ
мои)[50], ꙗ҆́ко рече ра́бъ твои є҆мѹ, ѻ҆сѣдла́и ми
ѻ҆сля̀ и҆ (всѣ́дъ)[51] на нѐ і҆ и҆дѹ съ цр҃емъ, ꙗ҆́ко
хро́мъ (є҆смь а҆́зъ) ра́бъ твои· *И҆ ѻ҆болга раба вы҃ ѕі
твоє́го къ господи́нѹ моє́мѹ цр҃ю, и҆ господи́нъ
мои цр҃ь, ꙗ҆́ко а҆́гг҃лъ бж҃їи (-)[52] сътвори бл҃гое пре҆д
ѻ҆чи́ма твои́ма· Ꙗ҆́ко не бѣ ве́сь до́мъ ѻ҆ц҃а моє́го,
развѣ (-)[53] мѹжи́ винные смр҃ти господинѹ моє-
мѹ цр҃ю, и҆ посадилъ є҆си раба̀ твоє́го съ ꙗ҆дѹщи-
ми на трапе́зѣ твое́и, ѿ (чїе́я рѹки бѹде)[54]
ми є҆ще ѻ҆правле́нїе, и҆ возопити ми є҆щѐ къ цр҃ю·
И҆ ре҆ч є҆мѹ цр҃ь. почто̀ гл҃еши (и҆) є҆ще словеса̀
твоя. *рѣхъ ти и҆ (си́во)[55] раздѣли́те (себѣ) вы҃ ѕі
се́ла· И҆ рече (ме҃дивосте́и)[56] къ цр҃ю то ѹ҆же все
да прїиме́тъ поне́же прїиде господи́нъ мои цр҃ь въ
ми́ре в до́мъ сво́и· *(Посе́м же)[57] (верзелі́и)[58] и҆́же г҃ црс҃ в҃
ѿ (галади́ты)[59] сни́де, (ѿ є҆крогол́има)[60], и҆ пре́и-
де съ цр҃емъ и҆ѻ҆рда҃н, є҆́же превести є҆го черезъ и҆ѻ҆р-
данъ· *И҆ (верзелїи)[61] мѹ́жъ ста́ръ ѕѣ́ло (ꙗ҆́ко)[62] вы҃ ѕі

п҃, лѣтъ, и҆ то́и напита̀ цр҃ѧ. вънегда̀ живѧ́ше въ манаи́мѣ. ꙗ҆́ко и҆ мꙋжъ (бѣ̂ велї́и)[63] ѕѣ́ло· И҆ рече цр҃ь къ (верзелі́ю)[64], ты̂ мине́ши съ мно́ю и҆ прекоръмлю̀ ста́рость твою. съ собо́ю въ і҆ер҃лі́мѣ· И рече (верзелї́и)[65] къ цр҃ю. коли́ко дн҃їи (-)[66] живота̀ мое҆го ꙗ҆́ко да възы́идꙋ съ цр҃емъ въ і҆ер҃лі́мъ· (оу҆́же сы́и)[67] ѻ҆смидесѧтъ лѣтъ а҆́зъ дне́сь е҆смъ. не разꙋмѣ́ю а҆зъ по́средѣ бл҃га и҆ посредѣ лꙋка́ва, и҆́ли (разꙋмѣ́етъ)[68] (е҆ще ра́бъ твои)[69] е҆же ꙗ҆́мъ и҆́ли е҆же пі́ю. и҆́ли оу҆слы́шꙋ (гла́съ е҆ще)[70] пою́щихъ, (и҆́ли)[71] въспѣва́ющи҆х, да въскꙋ́ю (ти)) бꙋ́детъ е҆ще ра́бъ твои в тѧжести господи́нꙋ мое҆мꙋ цр҃ю· Ѹ҆ма́ло пре́иде ра́бъ тво́и і҆о҆рда́на съ цр҃емъ. и҆ почто̀ въздае́тъ ми̂ цр҃ь въздані́е се҆· да възвратитъсѧ нн҃ѣ ра́бъ твои, и҆ оу҆мрꙋ̂ (нн҃ѣ) въ́ градѣ мое҆мъ, оу҆ гро́ба ѿц҃а мое҆го и҆ ма́тере мое҆ѧ, и҆ се҆ ра́бъ тво́и (сн҃ъ мо́и) хамаа́мъ, пре́идетъ съ гм҃ъ мои́мъ цр҃емъ· И҆ сътвори́ши е҆мꙋ бл҃гое пр҃е ѻ҆чи́ма тво́има. и҆ рече цр҃ь (к немꙋ) со мно́ю да пре́идетъ хамаа́мъ и҆ а҆́зъ сътворю̀ е҆мꙋ бл҃гое пр҃е очи́ма (мои́ма)[72]. и҆ вс҃е е҆ли́ко (и҆збере́тъ себѣ̂)[73] оу҆ менѐ сътворю̀ (е҆мꙋ)[74]. И҆ преидо́ша вс҃и лю́дї е і҆о҆рда́нъ. и҆ цр҃ь преиде и҆ цѣлова̀ (-)[75] (верзелі́ю)[76]. и҆ бл҃ви е҆го и҆ (ѿпꙋсти е҆го̀)[77] в до́мъ е҆го· И҆ прї́иде цр҃ь в҃ галга́лꙋ и хамаа́мъ прї́иде с нимъ, и҆ вс҃и лю́ди і҆оу҆́дини (прехожда́хꙋ)[78] съ цр҃емъ, и҆ се҆ по́лъ людїи і҆и҃левъ· И се҆ (вс҃и лю́дї е)[79] і҆и҃леви прїидо́ша къ цр҃ю, и҆ рѣ́ша к (немꙋ)[80], что се҆ оу҆кра́доша тебе бра́тїѧ на́ша мꙋжи і҆оу҆́дины, и҆ преведо́ша цр҃ѧ и҆ до́мъ е҆го чресъ і҆о҆рда́нъ, и҆ вс҃и мꙋжи дв҃двы с нимъ· И҆ ѿвѣща́ша (вс҃и мꙋжи)[81] і҆оу҆́дины, къ мꙋжемъ і҆и҃левомъ, и҆ рѣ́ша зане (приближи́сѧ к на́мъ)[82] цр҃ь (-)[83] почто́ (-)[84] сѧ гнѣ́ваете ѡ҆ словесѝ се́мъ. е҆да ꙗ҆́ди ꙗ҆́хомъ ѿ цр҃ѧ, и҆́ли (ѻ҆дѣ́нї е)[85] да́сть [на́мъ][86], и҆́ли мꙋжескъ по́лъ ѿꙗ҆́тъ ѿ на́съ· И҆ ѿвѣща́ша (мꙋжи)[87] і҆и҃льстїи к (мꙋже́мъ)[88] і҆оу҆́динымъ, и҆ рѣ́ша, і҃, рꙋкъ мы̂ оу цр҃ѧ (и҆ въ давы́де е҆сми па́че тебѐ, и҆ первенецъ а҆́зъ ли̂ (е҆смъ), и҆́ли ты̀)[89]. (-)[90] да почто̀ (-)[91] (оу҆кара́еши)[92] мѧ̂, и҆ не възмѣни́сѧ сло́во мое прежде менѐ [і҆оу҆́де][93] ѻ҆бра́тити цр҃ѧ мнѣ̂, и҆ ѻ҆тѧгча̀ сло́во (мꙋжї и)[94] і҆оу҆́динъ, па́че слове́съ (мꙋ҃)[95] і҆и҃левъ·

Екроголима і перейшов з царем
Йордан, щоб перевезти його через
Йордан. **33** *І Верзелій, чоловік ду- вищ. 17
же старий, син 80-тилітній; і він
прогодував царя, коли жив в Мана-
їмі, бо й був дуже великим чолові-
ком. **34** І сказав цар до Верзелія: Ти
перейдеш зі мною, і прогодую з со-
бою твою старість в Єрусалимі. **35**
І сказав Верзелій до царя: Скільки
днів життя мого, що я піду з царем
до Єрусалиму? **36** Уже будучи – я
сьогодні є вісімдесятилітній. Я не
пізнаю між добром і між злом. Чи
знає ще твій раб, що їм чи що п'ю?
Чи ще почую голос співаків і співа-
чок? Навіщо тобі ще буде твій раб
тягарем, моєму панові цареві? **37**
Трохи перейде твій раб Йордан з
царем, і навіщо мені цар віддає цю
віддачу? **38** Хай тепер повернеться
твій раб, і помру й тепер в моєму
місті при гробі мого батька і моєї
матері. І ось твій раб, мій син Ха-
маам, перейде з моїм паном царем.
І вчиниш йому добре перед твоїми
очима. **39** І сказав цар до нього:
Хай зі мною перейде Хамаам, і я
йому вчиню, що добре перед очима
моїми, і все, що вибере собі у мене,
вчиню йому. **40** І ввесь народ пе-
рейшов Йордан, і цар перейшов, і
поцілував цар Верзелія, і поблагос-
ловив його, і відпустив його до йо-
го місця. **41** І прийшов цар до Ґал-
ґали, і Хамаам прийшов з ним, і
ввесь народ Юди переходив з ца-
рем, і ось половина народу Ізраїля.
42 І ось всі люди Ізраїля прийшли
до царя і сказали до царя: Що це
вкрали тебе наші брати, мужі Юди,
– і перевели царя і його дім через
Йордан, і всі мужі Давида з ним. **43**
І відповіли всі мужі Юди до мужів
ізраїльських, і сказали: Тому що
цар близький до мене. Чому гніваєтеся за це слово? Чи ми їли їжу від
царя? Чи він дав нам одіж? Чи взяв
він від нас чоловічий рід? **44** І відповіли ізраїльські мужі до мужів
Юди, і сказали: 10 рук мені у царя,
і в Давиді ми є понад тебе; і чи я є
первородний, чи ти? І навіщо ти
мене впокорюєш, і не зараховано
моє слово, що раніше мене Юда повернув мені царя? І твердшим було
слово мужів Юди понад слова ізраїльських мужів.

Гл҃а, к҃·

И҆ тꙋ нарица́емъ сн҃ъ безако́нны и, (-)[1] и҆́мѧ е҆мꙋ саве́и. сн҃ъ въхо́ровъ. мꙋжъ и҆емене́ѻвъ. и҆ въстрꙋбѝ трꙋбо́ю и҆ рече нѣ́сть на́мъ ча́сти съ дв҃домъ, ни́же достоѧ́нїѧ на́мъ оу҆ сн҃а і҆еста̀ва. (възврати́тесѧ мꙋ-

Глава 20

1 І там *був* прозваний беззаконний син, ім'я йому Савей, син Вохора, чоловік-єменієць. І затрубів трубою, і сказав: Немає нам частки з Давидом ані насліддя нам в сині Йосія. Поверніться мужі до ваших

ізраїльських поселеннь. **2** І всі ізраїльські мужі відступили від Давида до Савея, сина Вохора. Мужі ж Юди пристали до їхнього царя від Йордану і аж до Єрусалиму. **3** І ввійшов Давид до свого дому, до Єрусалиму, і взяв цар 10 своїх наложниць, яких він оставив стерегти свій дім, з дому сторожі, і прогодував їх; і відтоді не ввійшов до них, і були хоронені до дня його смерті, живучи як вдови. **4** І сказав цар до Амесая: Склич мужа Юди до трьох днів, ти будь з ними. **5** І пішов Амесай зібрати мужів Юди, і забарився в часі, який назначив йому Давид. **6** І сказав Давид до Авесси: Тепер Савей, син Вохора, вчинить нам більше зло, ніж Авесалом. І тепер ти візьми з собою слуг свого пана і женися вслід за ним, щоб часом не знайшов собі сильних місті, і сховається від наших очей. **7** І вийшли вслід за ним Амесай, і мужі Йоава, і охерети, і офелети, і всі сильні, і вийшли з Єрусалиму, щоб гнатися вслід за Савеєм, сином Вохорія. **8** І коли були при великому камені, що в Ґаваоні, і Амесай вийшов перед ними, Йоав, підперезаний одежами свого одіяння і поверх того підперезаний мечем, прикріпленим до його бедр у своїй піхві, і коли відійшов, і меч висунувся і не впав. **9** І сказав Йоав Амесаєві: Чи ти здоровий, брате? І взяв Йоав правою рукою за бороду Амесая, бажаючи поцілувати його.

вищ. 3 црс3. 2

10 *Амесай же не стерігся меча, що при бедрах Йоава; і впав на нього від Йоава меч, в його живіт, і вилилася його утроба на землю, і не повторив йому, і Амесай там помер. Йоав же і Авеса, його брат, гналися вслід за Савеєм, сином Вохора. **11** І над ним став якийсь муж зі слуг Йоава і сказав: Хто хоче бути Давида – хай іде вслід за Йоавом і Авесою.**12** Амесай мертвим валявся в крові посеред дороги, і чоловік побачивши, що ввесь народ стоїть, і скотив Амесая з дороги на поле, і накинув на нього одіж, бачачи, що всі, хто приходив, над нього й ставав. **13** Сталося ж, коли перенесли з дороги *тіло,* то прийшли всі ізраїльські мужі вслід за Йоасом, щоб гнатися вслід за Савеєм, сином Вохора. **14** Але цей, обійшовши всі ізраїльські племена, і прийшов до Евеля і до Етмахури. І всі в Харуї, і всі міста зібралися й пішли вслід за ним. **15** І прийшли, і вистроїлися проти нього довкруги, і в Евелі, і в Тармаху; і взявши число, висипалися, наче й порох, на місто, і він стояв при першій стіні міста. І ввесь

жи)[2] в се́ла (ва́ша і҆и҃льтеска)[3]· И҆ ѿступи́ша
(вс҃и мꙋжи і҆и҃леви)[4] ѿ дв҃да до саве́и. сн҃а вѣхо́-
рова. (-)[5] (мꙋжи (же) і҆оу́дины)[6] прилепишасѧ кѣ
цр҃ю своѥ҆мꙋ ѿ і҆ѻ҆рда́на даже и҆ до і҆ер҃лима· И҆
вни́де дв҃дъ вѣ до́мъ сво́и вѣ і҆ер҃лм҃ и҆ пона́тъ
цр҃ь, і҃. (-)[7] подло́жницъ свои҃ на́же ѥ҆тѣ ѻ҆ста́вилъ
стрещѝ до́мъ (свои) (ѿ)[8] до́мꙋ стражбы̀ и҆
прекормѝ а҆ и҆ (ѿто́лѣ) (не вни́де к ни́мъ)[9]. и҆
бѣша храна́щесѧ до дн҃е смр҃ти (ѥ҆го)[10]. вдо́вс-
кї и живꙋщи· И҆ рече цр҃ь кѣ (а҆месаи)[11] созовѝ (-)[12]
(мꙋжа і҆оу́дины)[13] тремѝ дн҃ьми ты (бꙋди с
ни́ми)[14]· І҆ и́де (а҆месаи)[15] сѣбра́ти (мꙋжѣ і҆оу́ди-
нѣ)[16]. и҆ оу҆медлѝ ѿ вре́мене. на́коже повелѣ ѥ҆мꙋ
дв҃дъ и҆ рече дв҃дъ кѣ (а҆ве́сѣ)[17]. нн҃ѣ ѕл҃о сѣтво-
ри́тъ на́ саве́и сн҃ъ (вехо́рь)[18] паче (а҆весоло́ма)[19]· И҆
нн҃ѣ ты пои́мѝ сѣ собо́ю ѻ҆́троки господи́на сво-
ѥ҆го. и҆ женѝ вѣ слѣ́дъ ѥ҆го. ѥ҆да̀ ка́ко (ѻ҆бра́щетъ
себѣ)[20] гра́ды тве́рды, и҆ застѣни́сѧ ѿ ѻ҆чї́ю
на́шею· І҆ и҆зыидо́ша вѣ слѣ́дъ ѥ҆го [а҆месаи][21] (и҆)
мꙋжи и҆ѻ҆а́вли. и҆ (ѻ҆ хере́)[22] и҆ ѻ҆ феледъді́и. и҆ вс҃и
си́льнї и і҆ и҆зыидо́аш и҆зѣ і҆ер҃ли́ма. гна́ти вѣ слѣд
саве́ѧ, сн҃а вохо́рїева· І҆ (ѥ҆гда̀ бѧ́хꙋ)[23] оу҆ ка́мени
вели́каго и҆́же вѣ гаваонѣ и҆ (а҆месаи)[24] (и҆зы́иде)[25]
пре́ ни́ми. (-)[26] и҆ѻ҆а́въ препоѧ́санъ ри́зами ѻ҆дѣ-
ѧ́нїѧ своѥ҆го и҆ верхꙋ̀ того̀ препоѧ́санъ мече́мъ.
припраже́нымъ при чре́слѣхъ ѥ҆го. вѣ но́жнахъ
ѥ҆го и҆ (ѥ҆гда̀ ѿи́де. и҆) ме́чь и҆зѣсꙋ́нꙋсѧ и҆ (не) па-
дѐ· И҆ рече и҆ѻ҆а́въ (а҆меса́ю)[27]. здра́въ ли ѥ҆си (-)[28]
бра́те. и҆ (прїѧ́тъ)[29] (і҆ѻ҆а́въ рꙋко́ю де́сною)[30] за
бра́дꙋ а҆месае́вꙋ лобза́ти и҆ хотѧ̀· (-)[31] *(а҆ме-
са́и)[32] (же) не бреже́сѧ меча̀ и҆́же (при бе́дрꙋ)[33] и҆ѻ҆-
а́влю. и҆ (впадѐ на́нь ѿ и҆ѻ҆а́ва ме́чь)[34] вѣ чре́сла
(ѥ҆го) і҆ и҆злїѧ́сѧ чрево ѥ҆го на́ землю. и҆ не повто́ри
ѥ҆го и҆ оу҆́мре (тꙋ а҆месаи). (-)[35] и҆ѻ҆а́в (же) и҆ (а҆ве́-
са)[36] бра́тъ ѥ҆го (гна́ста)[37] вѣ слѣ́дъ саве́ѧ сн҃а
вохо́рѧ· И҆ мꙋ́жъ ста̀ над ни́ми (нѣ́кто) ѿ
ѻ҆́трокъ и҆ѻ҆а́вль и҆ рече кто̀ хотѧ́и (бы́ти
дв҃дъ вѣ слѣ́дъ и҆ѻ҆а́ва)[38] (и҆ а҆ве́са да и҆́детъ)·
(-)[39] (а҆меса́и)[40] ме́ртвъ валѧ́шесѧ вѣ кро́ви пос-
редѣ пꙋтѝ. и҆ (ви́дѣвъ)[41] мꙋ́жъ ѧ́ко стоѧ̀ вс҃и
лю́дїе. и҆ сѣвратѝ (а҆меса́ѧ)[42] с пꙋтѝ на село̀. и҆
вѣзлажа́ше на́нь ри́зы ви́дѧще вс҃ѧ приходѧ́-
щаѧ на́ него (и҆) стою́щаѧ· (И҆ бы́сть) ѥ҆гда̀ (-)[43]
(принесо́ша)[44] ѿ пꙋтѝ. (и҆) прїидо́ша (вс҃и мꙋжи
і҆и҃леви)[45] вѣ слѣ́дъ и҆ѻ҆а́ва ѥ҆же гна́ти вѣ слѣ́дъ
саве́ѧ сн҃а вохо́рѧ· (Но се́и ѻ҆бы́ше)[46] вс҃ѧ колѣ́на
і҆и҃лева. (и҆ прїиде) вѣ (ѥ҆ве́ль)[47] и҆ вѣ (ѥ҆дѣмахꙋ́-
рꙋ)[48], и҆ вс҃и вѣ (харꙋ́и)[49]. и҆ (вс҃и гра́ды) сѣбра́-
шасѧ, і҆ и҆до́ша вѣ слѣ́дъ ѥ҆го· И҆ (пришѐше)[50] и҆
вѣполчи́шасѧ на́нь ѻ҆́коло, (и҆) во (ѥ҆ве́лѣ)[51]. и҆ вѣ
(дарма́хꙋ)[52]. и҆ (вѣзе́мше число̀ расѣ́ıпашасѧ ѧ́ко
и҆ пе́рсть)[53] на гра́ и҆ стоѧ́ше оу҆ пре́выѧ стѣны̀

вѣ҃ г҃ г҃ цр҃ в҃

(гра́да). и҆ вс҄и лю́дїе и҆̀же съ і҆ѡа́вомъ ду́мающе (ка́ко бы шлѝ и҆ низложи́ли)[54] стѣны (гра̑ныѧ)·
И҆ (рече)[55] жена̀ му́дра съ гра́да. и҆ рече слы́шите
(мѧ) слы́шите. (і҆ и҆) рцѣ́те (-)[56] і҆ѡа́ву да при-
бли́жи́сѧ до здѣ̂ и҆ гл҃ю к не́му· И҆ прибли́жисѧ
к не́й (і҆ѡа́въ) и҆ р҃е жена̀ ты ли є҆си і҆ѡа̑ ѻ҆н же
р҃е а҆зъ· (И҆) р҃е (-)[57] є҆му (жена̀) послу́шай слове̑ ра-
бы̀ своеѧ. и҆ р҃е (є́и) і҆ѡа̑ послу́шаю (-)[58]. И҆ р҃е (се)
(слово гл҃ахъ гл҃ющи)[59] къ старѣ́йшина̑ (-)[60] вопро-
ша́ема вопросѝ во (є҆ве́ли)[61], и҆ (въ є҆ндаи́ѣ)[62]. а҆ще
ѡ҆скудѣ́ша є҆же положи́ша вѣ́рнїи і҆и҃левы. вопра-
ша́юще въспро́сѧ во (є҆ве́ли)[63], и҆ та́ко (рече) а҆ще
ѡ҆скудѣ́ша. а҆зъ є҆смъ въ ми́ръ, (и҆) оу҆твержє́нїє
і҆и҃лево. ты́ же и҆́щеши оу҆мори́ти гра́дъ. и҆ ма́-
тере гра́дъ (і҆и҃левъ)[64]. (и҆) почто (ты̀) потопла́-
єши достоѧ́нїє гн҃е· И҆ ѿвѣща̀ і҆ѡа́въ (-)[65] рече
млⷭ҇тивый (-)[66] млⷭ҇тивый (-)[67] а҆ще потоплю̀. и҆
а҆́ще разру́шу· Не та́ко сло́во. ꙗ҆́ко му́жъ со горы̀
є҆фрѣ́мла. саве́й сн҃ъ воҳо́рь и҆́мѧ є҆му. (то́й)[68]
взѧ́тъ ру́ку свою на цр҃ѧ дв҃да. дади́те (ми
(то́кмо) того̀)[69] є҆ді́наго. и҆ (ѿи́демъ)[70] кро́мѣ
ѿ гра́да. и҆ рече жена̀ къ і҆ѡа́ву. се глава̀ є҆го
свє́ржєсѧ к тебѣ съ стѣны̀ (гра̑ныѧ)· И҆ вни́де
жена̀ къ всѣ́мъ лю́демъ. и҆ гл҃а къ всему̀ гра́ду
му́дростїю своє́ю. и҆ (ѿсѣко́ша)[71] главу̀ саве́йну
сн҃а воҳо́рѧ. и҆ (съверго́ша)[72] [ю҆̀][73] къ і҆ѡа́ву. і҆
(і҆ѡа́въ) въстру́бѝ в тру́бу. и҆ разыидо́шасѧ
(му́жи) ѿ гра́да (вс҄и)[74] на се́ла своѧ̀. (а҆)[75] і҆ѡ-
а́въ възврати́сѧ въ і҆ер҃лм҃ъ къ цр҃ю· (Бѣ бо)[76] і҆ѡ-
а́въ надо (всѣмѝ си́льными)[77] і҆и҃левыми. и҆ ванѣѧ
сн҃ъ і҆ѡда́евъ. на̑ (ҳе́рїю)[78]. и҆ на̑ (веледі́єю)[79]. (-)[80]
а҆донира́мъ (же) на̑ да́ньми. и҆ (а҆сафа̑)[81] сн҃ъ
а҆ҳилу́дъ. воспомина́ѧ, и҆ (су́са́ра)[82] кни́гочїи, и҆
(садо́ҳъ)[83]. и҆ а҆вї а҆да́ръ і҆ере́ѧ· (-)[84] (Геи́ра)[85]. и҆
(ѻ҆аи́ръ)[86] бы́сть жр҃е дв҃двъ·

народ, що з Йоавом, думали як би
піти і звалити стіни міста. **16** І ска-
зала мудра жінка з міста, і промо-
вила: Послухайте мене, послухайте
і скажіть Йоавові хай наблизиться
аж сюди, і говоритиму з ним. **17** І
Йоав наблизився до неї, і жінка
сказала: Чи ти є Йоав? Він же ска-
зав. Я. І сказала йому жінка: Послу-
хай слів своєї рабині. І сказав їй
Йоав: Слухаю. **18** І сказала: Ось я
сказала слово, говорячи до стар-
шин: Запитавши запитала я в Евелі
і в Ендані: Чи забракло те, що пок-
лали вірні Ізраїля? Питаючи запи-
тають в Евелі, і так скаже, коли за-
бракло: **19** Я є за мир і закріплення
Ізраїля – ти ж шукаєш заморити
місто, й матірне ізраїльське місто. І
чому ти топиш господнє насліддя?
20 І відповів Йоав, сказав: Мило-
сердя, милосердя, коли затопчу і
коли знищу. **21** Не так слово, бо
чоловік з гори Ефраїма, – Савей,
син Вохора, його ім'я, – той підняв
свою руку на царя Давида. Дайте
мені лишень його одного, і відій-
демо геть від міста. І сказала жінка
до Йоава: Ось його голова буде
скинена до тебе з стіни міста. **22** І
ввійшла жінка до всього народу, і
заговорила до всього міста своєю
мудрістю, і відрубали голову Са-
вея, сина Вохора, і скинули її до
Йоава. І Йоав затрубів в трубу, і ро-
зійшлися мужі від міста, всі до сво-
їх посілостей, а Йоав повернувся до
царя до Єрусалиму. **23** Був бо Йоав
над всіма сильними Ізраїля, і Ва-
нея, син Йодая, – над херіями і над
велетіями. **24** Адонирам же – над
податком, і Асафат, син Ахілута, –
літописець, **25** і Сусара – писар, і
Садох і Авіятар – священики. **26**
Геіра і Оаїр були священиками Да-
вида.

Гл҃а, к҃а·

И бы́сть гла́дъ (на землѝ) въ дн҃и дв҃двѣ,
г҃, лѣ́та, лѣ́то подле лѣ́та. и҆ възыска̀
дв҃дъ лица̀ гн҃ѧ· І҆ рече г҃ь саоу́ла ради и҆
(проли́тїѧ кро́ве до́му є҆го ѡ҆би́дѝ ѡ҆би́да
сїа є҆сть)[1] поне́же оу҆мр҃ътвѝ гаваѡ҆ни́ты· И҆ при-
зва̀ цр҃ь (-)[2] гаваѡ҆ни́ты, и҆ рече к ни́мъ. и҆ гава-
ѡ҆ни́тѧне. не (су́ть сн҃ове і҆и҃леви)[3]. (-)[4] и҆о ѿ сѣ-
мене а҆ммо́ре́йна, (и҆о)[5] сн҃ове і҆и҃леви клѧ́шасѧ к
ни̑ [ꙗ҆́ко не воє҆ва́ти на́ нѧ][6]. (-)[7] (Саоу́л (же)
възыска̀)[8] попра́тї ѧ завидѧще (и҆́мъ)[9] сн҃ове
і҆и҃леви і҆ і҆оу́дины· И҆ рече дв҃ъ къ гаваѡ҆ни́тѧ-
номъ. что сътворю̀ ва́мъ. и҆ ка́ко (вы) оу҆молю̀.
(-)[10] да бл҃ви́те достоѧ́нїє гн҃е· И҆ рѣша є҆му
гаваѡ҆ни́ти нѣ́сть на́мъ (ѡ҆бщє́нїѧ) ѡ҆ сребрѣ̂ и҆

Глава 21

1 І в днях Давида був голод на
землі 3 роки, рік по році; і пошукав
Давид Господне лице. І сказав Гос-
подь: Задля Саула і пролиття крові,
неправди його дому, є ця неправда,
тому що забив ґаваонитів. **2** І цар
покликав ґаваонитів і заговорив до
них. І ґаваоніти не є ізраїльськими
синами, але з насіння амморея, та
ізраїльські сини поклялися їм, що
не воюватимуть проти них. Саул
же намагався побити їх, коли він
ревнував за синами Ізраїля і Юди. **3**
І сказав Давид до ґаваонітів: Що
вчиню вам і як вас ублагаю, щоб ви
поблагословили господнє насліддя?
4 І сказали йому ґаваоніти: Немає
нам частки в сріблі і золоті з Сау-

лом і з його домом, і немає нам чоловіка, щоб убити, з усього Ізраїля. І сказав їм: Що ви кажете, і вчиню вам. **5** І сказали до царя: Чоловік доконав нас: і переслідував нас, і задумував вигубити нас. Вчинемо йому спротив, щоб він не був в усіх околицях Ізраїля. **6** Дайте нам 7 мужів з його синів, і помстимося на них від Господа на горі Саула, вибраному Господеві. І сказав цар: Я вам дам. **7** І цар пощадив Мемфівостея, сина Йоанатана, сина Саула,
црс1. 20 – клятву господню *через і ту, що між ними, між Давидом і між Йоанатаном, сином Саула. **8** І взяв цар двох синів Ірести, дочки Аї, наложниці Саула, яких вона породила Саулові, Ірмонія і Мемфівостея, і 5-х синів Мелахи, дочки Саула, яких вона породила Ездріїлові, синові Верзеїїля Моулата. **9** І він дав їх в руки ґаваонітам, і вивели їх на гору перед Господом, і впали там 7 разом. Вони ж померли в днях жнив, в перших початках жнив ячменю. **10** І взявши Ресфа, дочка Акея, взяла мішок і постелила його собі сама на скелі, на початку жнив ячменю; аж доки не впала на них божа вода з неба, – і не давала небесним птахам вдень і земним звірам вночі спочити на них. **11** І розповіли Давидові все, що вчинила Ресфа, дочка Аї, наложниця Саула. **12** І пішов Давид і взяв кості Саула і кості Йоанатана, сина Саула, у мужів, синів Ависа ґалаадського, які *їх* викрали з стіни Ветсана,
црс1. 31 *коли повісили їх там чужинці, в день, в якому чужинці побили Саула в Ґелвуї. **13** І приніс звідти Давид кості Саула і кості Йоанатана, сина Саула, і зібрав кості вбитих. **14** І поховали кості Саула і кості Йоанатана, сина його, і кості всіх побитих в землі Веніямина при боці гробниці Кіса, його батька; і вчинили все, що заповів цар, і Бог вислухав землю після цього. **15** І ще була війна в чужинців з ізраїльтянами. І пішов Давид і його слуги з ним і воювали з чужинцями, Давид ослаб. **16** І Єсвій же, що був з внуків Рафаіна, у якого вага його списа була 300 сиклів ваги міді; і він був підперезаний своєю зброєю, бажаючи побити Давида. **17** І закликав його Авеса, син Саруї, і Авеса спас Давида і побив чужинця, і забив його. І тоді поклялися мужі Давида, кажучи: Не вийдеш більше на війну з нами, щоб ти не загасив ізраїльського

златѣ, съ саоуломъ и съ домо҃ его. и нѣсть
намъ мужа оуморити ѿ (всего) і҃иля. и рече
[имъ][11] что вы г҃лете и сътворю вамъ· И рѣша
къ ц҃рю. м҃у (сконча́вый ны и погнавый ны)[12].
(и)[13] помышляше потребити ны. (въспротивимся)[14] ему да не будетъ (-)[15] въ всѣхъ предѣлеѯ
і҃илевыѯ. (дадите)[16] на҃, з҃, мужъ ѿ с҃новъ его, и
мстимъ ихъ (ѿ г҃и)[17]. на [холмѣ][18] саоули (избранному)[19] г҃у. и рече ц҃рь азъ дамъ (вамъ)· И
пощадѣ ц҃рь (мемфивостея)[20]. с҃на іоанадана. с҃на
саоула, клятвы ради г҃ня· *(і) иже посредѣ ихъ а҃ цр҃ ѕ҃
посредѣ д҃вдомъ и посредѣ (іоанадано҃)[21] с҃номъ саоулимъ· И поятъ ц҃рь два с҃на (иресды)[22] дщери
аия, (подложници саоуля). яже роди саоулу, (ирмония)[23], и (мемфивостея)[24], и е҃, с҃новъ (мелаховы)[25], дщере саоуля, яже роди [ездріилю][26], с҃ну
(верзеилю)[27] (маоуладѣ)[28]· И дасть я в руки гаваонитомъ. и (възведоша)[29] я на гору пре҃ г҃мъ. и
падоша (ту), з҃, (-)[30] въкупѣ. (-)[31] тіи (же) оумроша во д҃ни жатвеныя. въ прьвое начало жатвы
ячмена· И (възеймши)[32] (ресда)[33] д҃щи (акева)[34]
(взя) вретище и постла (его) себѣ сама на камени въ начало жатвеное ячмена. дондеже снидоша на ня [воды б҃жія][35] съ н҃бсе. и не дадяше птицамъ н҃бнымъ (д҃нію. ни ѕвѣремъ земнымъ нощію почити на нихъ)[36]· И повѣдаша
д҃вду (вся) елико сътвори (ресда)[37] дщи аия по҃ложница саоуля [-][38]· И (ше҃)[39] д҃вдъ и взя кости
саоуля. и кости (іоанадана)[40] с҃на (саоуля)[41], ѿ
мужъ [-][42] ависъ галаа҃скихъ. иже бѣша оукрали
(-)[43] со стѣны ведъсана. *(повѣсившемъ)[44] я а҃ цр҃ л҃а
ту иноплеменникомъ. въ д҃нь вонже побиша иноплеменницы саоула въ гелвуи· И възнесе (д҃вдъ)
(кости саоуля ѿтуду)[45]. и кости (іоанадана)[46]
с҃на (саоуля)[47]. и (събравъ)[48] кости (избившихъ)[49]·
И погребоша кости саоуля. и кости (иоанадана)[50] с҃на его, и (кости всѣхъ избившихъ)[51]. въ
земли веніаминовѣ. въскраи гроба кисова ѿ҃ца его.
и сътвориша вся елико заповѣда ц҃рь, и послуша
б҃ъ земля по си҃· И бысть паки брань въ иноплеменницѣхъ съ (і҃ильты)[52]. и сниде д҃вдъ и о҃троцы его с нимъ. и бишася съ иноплеменники
(оутр҃уся)[53] д҃вдъ· І есвіи (же) иже бѣ ѿ внук҃
рафаиновыхъ (оу негоже бѣ)[54] вага копія его, т҃,
сикль мѣры мѣдяны и тои (бѣ) препоясанъ (оружіем своим)[55] хотя побити д҃вда· И (възва)[56] и
(авеса)[57] с҃нъ саруинъ. (і избави д҃вда авеса.) и поразѝ иноплеменника и оумори и· (И) тогда кляшася мужи д҃вдви г҃люще. не внидеши ктому
(на брань с нами)[58], (да)[59] не оугасиши свѣтилника і҃илева· *И бысть по сихъ (-)[60] брань въ (неде)[61], съ иноплеменники. тогда порази савохѣи, а҃ пара҃ ѕ҃

и҆̀же (ѿ а҆со́д)[62] [со́бранныѧ вну́ки гига́нтовы][63]. И҆ бы́ [паки][64] бра́нь въ [ровѣ̀][65] съ и҆ноплеме́нники и҆ порази̇̀ е҆леа̑на́нъ сн҃ъ (а҆лворі́ѧ)[66] (видлеѻ́м-скаго)[67]. голїа́да и҆́же ѿ ге́ддеѧ. и҆ дре́во ко́пїѧ е҆го (бы́сть вели́ко ѕѣло)[68]. И҆ (бы́сть паки)[69] бра́нь въ ге́дѣ. и҆ бѣ̀ му́жъ [ѿ мадо́на][70]. и҆ пе́рсты рꙋ́кꙋ е҆го и҆ (-)[71] но́гꙋ е҆го (по, ѕ҃, пе́рстъ)[72], (ко́ижд⸱о рꙋцѣ̀ и҆ но́зѣ. (число́мъ, к҃, и҆ д҃)[73]. и҆ то́й роди́сѧ (ѿ ра́ды)[74]. И҆ (е҆гда) ѹ҆ничи-жи̇̀ і҆и҃лѧ, (тогда)[75] ѹ҆би и҆̀ (и҆ѡ̑а̑надан́ъ)[76] сн҃ъ (сафа́евъ)[77] бра́та дв҃два. Че́тыри сї́и роди́шасѧ ѿ вну́къ гига́нтовыхъ (ради́ши. въ ге́дѣ)[78], и҆ падо́ша ѿ рꙋ́кꙋ дв҃дꙋ, и҆ ѿ рꙋ́кꙋ ра́бъ е҆го.

світильника. 18 *І після цього була пар1. 20
війна з чужинцями в Неті. Тоді по-
бив Савохій, що з Асота, зібраних
внуків велетнів. 19 І знову була вій-
на з чужинцями в Рові, і побив Еле-
анан, син Алворія, Вифлеємського
Ґоліята, що з Ґеттея, і дерево його
списа було дуже великим. 20 І була
знову війна в Ґеті. І був чоловік з
Мадони, і пальці його рук і його
ніг, по 6 пальців на кожній руці і
нозі, числом 20 і 4; і він народився
від Рафи. 21 І коли він зневажив
Ізраїля, тоді його забив Йоанатан,
син Сафая, брата Давида. 22 Ці чо-
тири народилися від внуків велет-
нів Рафи в Ґеті, і впали від рук Да-
вида і від рук його рабів.

Гла҃, к҃в.

И҆ гл҃а дв҃дъ ко г҃ꙋ словеса̀ пѣ́сни сеѧ̀. во (дн҃ь во́ньже)[1] и҆зба́ви и҆̀ г҃ь и҆з рꙋ́ки всѣ́хъ
Ѱло ѯі врⷢ҇а е҆го, і и҆з рꙋ́ки саѹ́ловы. *И҆ рече г҃ь ка-
ме́нь мо́й, (-)[2] ѹ҆тверъжені́е мое̑, и҆ (сп҃си-тель мо́й)[3] б҃ъ мо́й, храни́тель (бы́сть)[4] мо́й. ѹ҆пова́ѧ бꙋ́дꙋ на́ (тѧ)[5]. защи́тникъ мо́й и҆ ро́гъ сп҃се́нїа мое́го. засту́пникъ мо́й (-)[6] прибѣ́жище (-)[7] сп҃се́нїю мое́мꙋ (и҆) ѿ непра́вды сп҃се́ши мѧ̑. Хвалѧ́и призовꙋ̀ г҃а, и҆ ѿ вра́гъ мои́хъ сп҃сꙋсѧ. Ꙗ҆́ко ѻ҆дръжа́ша мѧ̑ болѣ́зни смр҃тныѧ, (и҆) пото́цы безако́нїа смꙋти́ша мѧ̑. (И҆) болѣ́зни (а҆́довы)[8] ѻ҆бы́до́ша мѧ̑. вари́ша мѧ (сѣ́ти)[9] смерътныѧ. (И҆) въ ско́рбѣ мою̀ призва́хъ г҃а. и҆ къ б҃ꙋ мое́мꙋ (во́звахъ)[10]. и҆ (ѹ҆слы́ша)[11] (мѧ̑) ѿ (ст҃ыѧ) црк҃ви своеѧ́ гла҃ мо́й. и҆ во́пль мо́й (прⷣе ни́мъ вни́детъ) во ѹ҆́ши е҆го. И҆ подвижа́сѧ и҆ трепе́на бы́сть земл̑ѧ̀. и҆ ѻ҆снова́нїа (го́ръ)[12] смѧто́шасѧ, и҆ подви́зашасѧ (и҆ трепе́тна бы́сть и҆)[13] прогнѣ́васѧ (на́ нѧ г҃ь)[14] (и҆́хъ). Възы́де ды́мъ гнѣ́вомъ е҆го. и҆ ѻ҆́гнь ѿ (лица̀)[15] е҆го воспла́не́сѧ. (и҆) ѹ҆́глїе возгорѣ́шасѧ ѿ не́го. (Прекло́нь)[16] нб҃са и҆ сни́де, и҆ примра́къ подъ нога́ма е҆го. И҆ възсѣ́де на херꙋви́мъ, и҆ ле́тѣ и҆ ꙗ҆ви́сѧ на крилꙋ̀ вѣ́треню. И҆ положи̇̀ тмꙋ̑ за кро́въ сво́й. (и҆) ѻ҆́крестъ е҆го кро́въ е҆го. те́мна вода̀ (-)[17] во ѻ҆́блацѣхъ а҆е́рныхъ. ѿ сїѧ́нїа прⷣе ни́мъ разгорѣ́шасѧ ѹ҆́глїе ѻ҆гне́нїи. (И҆) возгремѣ̀ съ нб҃се г҃ь, и҆ вы́шнїи да҃ гла́съ сво́й. И҆ пꙋсти стрѣ́лы и҆ расточи ѧ̀. (и҆ блеснꙋ̀) мо́лнїѧ (-)[18] ѹ҆стра́ши ѧ̀. И҆ ꙗ҆ви́шасѧ (и҆сто́чницы)[19] мⷪ҇с-тїи. и҆ ѿкры́шасѧ ѻ҆снова́нїѧ вселе́ныѧ, ѿ за-прѣще́нїѧ г҃нѧ. (и҆) ѿ дхⷪ҇нове́нїа (дх҃а) гнѣ́ва твое́го. Посла̀ свы́ше и прїѧ́тъ мѧ̑ (и҆) по́ѧтъ мѧ ѿ во́дъ мно́гъ. (І) и҆зба́ви мѧ̑ ѿ вра́гъ мои́хъ си́льныхъ, (и҆) ѿ ненави́дѧщихъ мѧ̑. ꙗ҆́ко ѹ҆твердъди́шасѧ па́че менѐ. вари́ша мѧ̑ во дн҃ь

Глава 22

1 І сказав Давид до Господа сло-
ва цієї пісні в дні, в якому спас йо-
го Господь з руки всіх його ворогів
і з руки Саула. 2 *І він сказав: Гос- пс. 17
поди, мій камінь, моя твердиня і
мій спаситель, 3 мій Бог, він був
мені охоронцем. Буду надіятися на
тебе. Мій оборонець і ріг мого спа-
сіння, мій заступник, охорона мого
спасіння, і спасеш мене від неспра-
ведливості. 4 Хвалячи прикличу
Господа – і спасуся від моїх во-
рогів. 5 Бо мене охопили смертні
болі і потоки беззаконня засмутили
мене. 6 І болі адові оточили мене,
випередили мене сіті смерті. 7 І в
моїм болі я закликав до Господа, і я
закликав до мого Бога, і він мене
вислухав від святої своєї церкви,
мій голос і мій крик прийде перед
нього до його вух. 8 І задрижала, і
затремтіла земля, і жахнулися ос-
нови гір, і зрушилися, і затремтіли,
і на мене розгнівався їхній Господь.
9 Піднявся дим його гнівом, і во-
гонь запалає з його лиця, і вугілля
розгорілося від нього. 10 Прихи-
ливши небеса, і він зійшов, і темря-
ва під його ногами. 11 І сів на херу-
вимах, і полетів, і з’явився на кри-
лах вітру. 12 І поклав темряву, як
свій сховок, і довкруги нього його
шатро: темна вода в хмарах повіт-
ря; 13 від сяйва перед ним загоріло-
ся огненне вугілля. 14 І загримів з
неба Господь, і вишній дав свій го-
лос, 15 і випустив стріли, і розсіяв
їх, і блиснув блискавкою – переля-
кав їх. 16 І відкрилися джерела мо-
ря, і відкрилися основи вселенної
від господньої погрози і від подиху
духу твого гніву. 17 Послав згори і
взяв мене, і витягнув мене з чис-
ленних вод. 18 І спас мене від моїх
сильних ворогів і від тих, що мене
ненавидять, бо скріпилися понад

мене. **19** Випередили мене в дні мого
болю, і Господь був тим, хто мене
підняв **20** і вивів мене на широчінь,
спас мене, бо мене вподобав. **21** І від-
дав мені Господь за моєю праведніс-
тю, і за чистотою моїх рук Він вина-
городив мене. **22** Бо я зберіг господні
дороги і не відступив безбожно від
мого Бога. **23** Бо всі його суди є пе-
реді мною, і його оправдання не від-
ступили від мене. **24** І буду невинним
з ним, і обережуся від мого беззакон-
ня. **25** І мені Господь віддасть за мо-
єю праведністю і за чистотою моїх
рук перед його очима. **26** З правед-
ними – будеш праведним і з невин-
ним мужем – будеш невинним. **27** І з
вибраним – будеш вибраним і з роз-
бещеним – будеш розбещеним. **28**
Народ же покірний спасеш і при-
смириш очі гордих. **29** Бо ти просві-
чуєш мій світильник, Господи, Боже
мій, просвічуєш мою темряву. **30** Бо
тобою спасуся від біди, і в моїм Бозі
перелізу через стіну. **31** Сильні і не-
порочні його дороги; господнє слово
розпечене, воно є охоронцем всім,
що надіються на нього. **32** Бо хто
Бог, за винятком нашого Бога, чи хто
творець, за винятком нашого Госпо-
да. **33** Сильний Бог, що держить мене
силою і поклав мені невинну дорогу.
34 Він кладе мої ноги, як у оленя, і
ставить мене на високих. **35** Навчає
мої руки на бій, вкладає мідяний лук
в мою руку. **36** І Ти дав мені оборону
спасіння, і твоє нагадування випра-
вить мене, навчить мене вповні. **37**
Ти поширив мої стопи піді мною, і не
похитнуться мої голінки. **38** І про-
жену моїх ворогів, і дожену їх, і не
повернуся, доки не будуть викінчені.
39 Знищу їх, і не встояться, і впадуть
під моїми ногами. **40** Підперезав Ти
мене силою на бій, і зігнув Ти під
мене всіх, що повстають на мене. **41** І
Ти дав мені хребет моїх ворогів, Ти
вбив тих, що мене ненавидять. **42** За-
кричали – і не було рятівника, за-
кликали до Господа – і не вислухав
їх. **43** І стер їх, як порох землі, і роз-
бив їх, як грудки по дорозі. **44** Він
визволив мене від нарікання мого
народу. І Ти поставиш мене в голови
народів, і народ, якого я не знав, мені
послужив, **45** і на слух вуха мене по-
слухали. **46** Чужі сини мені збрехали,
сини чужі постаріли і стали кульга-
вими від своїх стежок. **47** Живий
Господь і благословенний Бог, і під-
несеться Бог мій, спаситель мій. **48**
Сильний Господь, що дає і мені
помсту, і приводить народи під мене,
49 і вирвав мене від моїх ворогів, і
піднесеш мене від тих, що повстають
проти мене, і Він визволив мене від
рим. 15 неправедного мужа. **50** *Через це

печали моѧ и҆ бысть г҃ь поⷣѧтель мои. И҆
възведе мѧ на широту (-)[20] и҆збави мѧ, ꙗ҆ко
вохсотѣ мѧ. И҆ воздасть ми г҃ь по правдѣ
моей (и҆) по чистотѣ руку моею въздасть
ми. Ꙗ҆ко съхраних пути г҃нѧ. и҆ не нечес-
твовахъ ѿ б҃а моего. Ꙗ҆ко вси суди е҆го предо
мною (суть) и҆ ѻ҆правданїѧ е҆го не ѿступиш
ѿ [мене][21]. И҆ буду непороченъ с ни҆, и҆ съхра-
нюсѧ ѿ безаконїа моего. И҆ воздасть ми г҃ь по
правдѣ моей, и҆ по чистотѣ руку моею прⷣе
ѻ҆чима е҆го. Съ (прпⷣбными)[22] прпⷣбнъ будеши
и҆ съ мужемъ неповиннымъ неповинеⷩ҇ будеши.
И҆ съ и҆збраннымъ и҆збраⷩ҇ будеши. и҆ со строп-
тивымъ развратишисѧ. (-)[23] люди (же) сми-
ренныа спасеши. и҆ ѻ҆чи гордыхъ смириши. Ꙗ҆ко
ты [просвѣщаеши свѣтилникъ][24] мои г҃и, (б҃е
мои просвѣщаеши)[25] тму мою. Ꙗ҆ко тобою
(и҆збавлюсѧ ѿ напасти)[26]. и҆ ѻ҆ б҃зѣ моеⷨ҇
прелѣзу стѣну. Крѣпкїи (и҆) непорочны (пу-
ти)[27] е҆го. г҃лъ г҃нь [-][28] ражжеⷩ҇, защитниⷦ҇ е҆сть
всѣ оу҆повающиⷨ҇ нань. [Ꙗ҆ко][29] кто [б҃ъ][30] развѣ
(б҃а нашего)[31]. (ли)[32] кто твореⷱ҇ (-)[33] развѣ (г҃а
нашего)[34]. Крѣпокъ (б҃ъ) ѻ҆бдержаи мѧ силою,
и҆ положи непорочеⷩ҇ путь мои. Полагаѧ нозѣ
мои ꙗ҆ко е҆лени. и҆ на высокиⷯ҇ поставлѧа мѧ.
Наоу҆чаѧ руцѣ мои на брань. (-)[35] полагаѧ
лукъ мѣданъ мышци моей. И҆ даⷭ҇ ми е҆си
защищенїе сп҃нїю (-)[36]. и҆ наказанїе твое
(и҆справи)[37] мѧ. (наоу҆чи мѧ до конца). [Рашири
е҆си][38] стопы моа подо мною. и҆ не позыблетa-
сѧ голени мои. (И҆) пожену врагы моа и҆ по-
стигну а҆. и҆ не возвращусѧ дондеже (скончаю-
сѧ)[39]. (-)[40] Сокрушу а҆ и҆ не и҆мут постo-
ѧти, и҆ паду поⷣ ногама моима. (Препоꙗсаⷭ҇)[41]
мѧ е҆си силою на браⷩ҇ (и҆) (въспѧ е҆си)[42] (всѧ)
востающаѧ на мѧ поⷣ мѧ. И҆ враⷢ҇ мои даⷭ҇ ми
е҆си хребеⷮ҇. (и҆) ненавидѧщаѧ мѧ (-)[43] оу҆мръ-
твилъ е҆си. (возваша)[44] и҆ не (бѣ)[45] (спса-
ющаго)[46], (возваша) ко г҃у, и҆ не оу҆слыша и҆хъ. И҆
ѿѧт а҆ ꙗ҆ко праⷯ҇ земныи. (и҆) ꙗ҆ко бернїе по
пути и҆сточи а҆. (-)[47] И҆збави мѧ ѿ [прерѣка-
нїа людїи мои][48]. (и҆) поставиши мѧ в главу
ꙗ҆зыкоⷨ҇ (и҆) людїе и҆же не знаⷯ҇ работаша ми. (и҆)
(во слꙋ оу҆ха оу҆слышаша мѧ. Сн҃ве тужд҃їи
солгаша ми)[49], сн҃ове туждїи (ѻ҆бешаша)[50] и҆
(ѻ҆хромоша ѿ стезь свои)[51]. Жиⷡ҇ г҃ь и҆ бл҃веⷩ҇
(б҃ъ)[52]. и҆ вознесесѧ б҃ъ мои [спсъ][53] мои
крѣпкїи г҃ь даѧ (и҆) месть мнѣ. (и҆) приводѧ
люди поⷣ мѧ. и҆ взѧ мѧ ѿ враⷢ҇ мои. и҆ на
востающаа на мѧ вознесеши мѧ (и҆) ѿ мужа
неправеⷣна и҆збави мѧ. *Сего раⷣ и҆сповѣⷨ тѧ (въ крⷪ҇и єі
ꙗ҆зыцѣ г҃и)[54]. і и҆мени твоему воспою. (възве-

лича́ю)[55] сп҃ені́е (ц҃рево)[56], и҆ творѧ́й ми́лть х҃ѹ
своемѹ̀ дв҃дꙋ, и҆ сѣ́мени є҆го̀ до́ вѣ́ка.

Гл҃а, к҃г.

С(ї и)[1] словеса̀ дв҃два послѣ́днїи, вѣ́рен дв҃дъ
сн҃ъ і҆ессе́овъ. и҆ вѣ́рен мѹ́жъ, є҆го́же воста́ви
(-)[2] х҃а ѿ б҃а і҆а́кѡвлѧ и҆ бл҃голѣ́пенъ ѱало́-
ни́къ і҆и҃левъ. (и҆) дх҃ъ гн҃ь (во мнѣ̀ гл҃а)[3]
и҆ сло́во є҆го̀ на ѧ҆зы́цѣ мое́мъ. Гл҃етъ б҃ъ і҆и҃левъ
мнѣ̀. гл҃а храни́тель і҆и҃левъ при́тчѹ рекі́и во
(чл҃цѣхъ)[4] ка́кѡ ѹ҆дръжи́те стра́хъ бж҃їи (ꙗ҆́кѡ во
свѣ́тѣ бж҃їи)[5] заѹ́тра (и҆) взы́де сл҃нце ѹ҆́тро
(и҆) не (помéрчѐ)[6] ѿ сїѧ́нїа. (-)[7] ꙗ҆́кѡ ѿ (горы
па́жи́тныѧ)[8] ѿ землѧ̀. не та́кѡ бо до́мъ мо́й съ
крѣ́постїю. завѣ́тъ бо вѣ́чный положѝ ми, ѹ҆го-
то́ванъ во всѧ́кое вре́мѧ сохране́нъ. ꙗ҆́кѡ все̂ сп҃се́нїе
моѐ. и҆ все̂ хоте́нїе (моѐ ѡ҆ гдⷭ҇ѣ). Ꙗ҆́кѡ не и҆́матъ
прозѧ́бнѹти беззако́нный. ꙗ҆́кѡ те́рнъ и҆зостре́нъ,
(и҆) всѝ сї́и. ꙗ҆́кѡ не (въстръгнѹ́сѧ рѹка́ми)[9] ни́же
мѹ́жъ трѹди́сѧ в ни́хъ. и҆ мно́жество желѣ́за и҆
древа ѿ ко́пїа (-)[10] ѻ҆гне́мъ (погꙋ́тсѧ, и҆ попа-
а҃ пара҃ а҃і лѧ́сѧ)[11] срамото́ю свое́ю. *Сї́и и҆мена̀ си́льныхъ
дв҃двыхъ і҆евосде́и ханане́анинъ кнѧ́зь тре́тїи є҆́сть.
(и҆) а҆дино́й (не́ѡ)[12], (и҆) се́й ѻ҆бнажѝ (ко́пїе)[13] своѐ,
на и҆, со (во́инъ и҆ побѣ́ди вскорѣ̀)[14]. И҆ по не́мъ (є҆-
лїа́заръ)[15] сн҃ъ ѿца̀ бра́та є҆го̀ [-][16] въ трехъ си́л-
ныхъ се́и бѣ̀ съ дв҃домъ в (сира́не)[17] (-)[18] внегда̀
поноси́ти и҆̀мъ и҆ноплеме́нникѡмъ. [і҆ и҆ноплеме́нницы][19]
собра́шасѧ тѹ̀ на́ бра́нь. і҆ и҆зыдо́ша (мѹ́жи
і҆и҃лви)[20] [проти́вѹ лицѹ̀ и҆́хъ][21]. [И҆][22] то́й воста̀.
и҆ бѝ и҆ноплеме́нники, до́ндеже ѹ҆трѹди́сѧ рѹка̀ є҆-
го, и҆ прильпѐ рѹка̀ є҆го̀ к мечѹ̀. и҆ сотворѝ гдⷭ҇ь
сп҃нїе вели́ко въ (то́и дн҃ь)[23]. (и҆̀же)[24] лю́дїе ѻ҆б-
рати́шасѧ въ слѣ́дъ є҆го̀, то́кмо совлача́ти. И҆ по
не́мъ самаї́а сн҃ъ (а҆саи́на а҆рѹке́нскаго)[25]. і҆ (и҆ноплѐ-
ме́нницы собра́шасѧ)[26] въ дирі́ю. и҆ бѣ̀ тѹ̀
ча́сть села̀ и҆спо́лнь лѧ́ща. и҆ лю́дїе бѣжа́ша ѿ
а҃ пара҃ а҃і лица̀ и҆ноплеме́нникъ. *И҆ (събраша́сѧ)[27] посре́дѣ
ча́сти, и҆ брани́ша є҆го̀. і҆ и҆збѝ и҆ноплеме́нникы. и҆
сотворѝ гдⷭ҇ь сп҃се́нїе вели́ко (въ то́й дн҃ь). И҆ сни-
до́ша трѝ ѿ тридесѧ́тъ (кнѧзе́и), и҆ прїидо́ша
въ (жа́твѹ)[28]. къ дв҃дѹ въ верте́пъ (ѿдала́м-
скъ)[29]. и҆ чинове и҆ноплеме́нникъ, внидо́ша во
ѹ҆до́ль (радаи́нскѹю)[30]. И҆ дв҃дъ тогда̀ (бѣ̀) въ
ѻ҆бдеръжа́нїи, и стан (бѣ̀) и҆ноплеме́нническъ
(-)[31] въ (видлео́мѣ)[32]. И҆ вожажда̀ дв҃дъ, и҆ рече
кто̀ (мѧ и҆́матъ напои́ти)[33] ѿ воды̀ рова, и҆-
же въ видлео́мѣ при вратѣхъ. ста́нъ же
(бѣ̀) (тогда̀ и҆ноплеменическъ)[34] въ (видлео́-
ме)[35], и҆ (разгна́ша)[36] (си́лнїи трїе)[37], ѻ҆полче́нїе

визнаватимуся тобі між народами,
Господи, і співатиму твоєму імені, **51**
звеличуватиму спасіння царя, і він
чинить милосердя своєму христові
Давидові і його насінню навіки.

Глава 23

1 Це останні слова Давида: Вірний
Давид, син Єссея, і вірний чоловік,
якого поставив христом від Бога Якова,
і прекрасний ізраїльський псалмоспівець; **2** і Дух Господній в мені заговорив
і його слово на моєму язику.
3 Говорить мені Бог Ізраїля, сказав
сторож Ізраїля притчу, що говорить:
Як в людях скріпите страх Божий, **4**
наче в божому світлі вранці і зійде
сонце, і ранок не затьмариться від
світіння і з гори родючої, з землі. **5**
Не так бо мій дім з силою. Бо вічний
завіт поклав мені, приготований, збережений
в усякому часі, бо все моє
спасіння і все моє бажання в Господі.
Адже не проросте беззаконний. **6** Так
як вигострена тернина, і ці всі, бо не
вирвані будуть руками, **7** ані муж не
потрудиться в них; і множество заліза
і дерева від списа в вогні будуть
спалені, і будуть спалені своїм соро-
мом. **8** *Це імена сильних Давида: пар1. 11
Євостей – ханеянин, він володар третини,
і Адиноннеос, і цей витягнув
свій спис проти 8 сот вояків і швидко
переміг. **9** І після нього Еліазар, син
його батькового брата, між трьома
сильними. Цей був з Давидом в
Сирані, коли їх гнобили чужинці, і
чужинці зібралися там на бій, і
вийшли ізраїльські мужі назустріч їх
лицям. **10** І той встав і бив чужинців,
аж доки не змучилася його рука, і
прилипла його рука до меча; і Господь
вчинив велике спасіння у тому
дні, в якому народ повернувся вслід
за ним, тільки, щоб грабувати. **11** І
після нього – Самая, син Асаїна арукейського.
І чужинці зібралися до
Тирії, і там була частина поля повна
сочевиці, і народ втік від лица чу-
жинців. **12** *І зібралися посеред час- пар1. 11
тини, і обороняли її, і він вигубив
чужинців, і Господь вчинив велике
спасіння в тому дні. **13** І прийшли
три з тридцятьох князів, і прийшли в
жнива до Давида до Отдаламської
печери, і полки чужинців ввійшли в
Рафаїнську долину. **14** І Давид тоді
був в околиці, і табір чужинців був у
Вифлеємі. **15** І зажадав Давид, і сказав:
Хто мене напоїть водою з ставу,
що в Вифлеємі, в брамі? Табір же
чужинців тоді був у Вифлеємі. **16** І
сильні три розігнали табір чужинців і
набрали води з вифлеємського ставу,
що при брамі, і взявши, прийшли до
Давида, і він не забажав її пити і помолився
Господеві. **17** І сказав: Ми-

лосердя це вчинив мені Господь. Чи ж питиму я кров мужів, що пішли в їхніх душах? І не забажав її пити. Це вчинили три мужі сильні. **18** І Авеса, брат Йоава, син Саруї, цей був князем над третьою частиною, цей же підняв свою зброю проти 300 мужів, щоб зранити, і йому ім'я є між трьома. **19** І з тих трьох славний, і став їм за вождя, і до цих трьох до тричі не прийшов. **20** І Ванея, син Йотдая, муж той з Кавесаїла, з численними ділами. І він побив двох синів Аріїла Моавського. І він прийшов, і побив лева посеред ями у сніжний день. **21** І він побив чоловіка-єгиптянина, гарного мужа; в руці ж єгиптянина був спис, наче стовп, і він зійшов до нього з палицею, і видер списа з руки єгиптянина, і його вбив його ж списом. **22** Це вчинив Ванеас, син Йодая, і йому ім'я між трьома сильними. **23** І він був над ними 30 славний, і до трьох не прийшов. І Давид поставив його над сторожею, щоб його слухали. **24** Й імена сильних царя Давида: Асаїл, брат Йоава – цей між тридцятьма, Елеанан, син свого, батькового брата з Вифлеєму. **25** Семов Ародіїн, Хелис з Елодотнсіки. **26** Іїра, син з Киса атекоїтського, **27** Авієзер Анатотський, Савухей, що з Асотита, **28** Елоон Алонитський, Мовей, що з Ітаетотити. **29** Ели, син Ваана, що з Нетофатит, Етти, син Аривана з Ґаваона, синів Веніямина. **30** Ванеас Фаратонитський, Урій з Налалигея. **31** Аріїл, син Аварута, Азаор Варсамитський. **32** Еліас, син лавонитський, Васей Гонитський, Йоатан, **33** син Самана Аротитського, Ахіян, син Аретаїна Аратурського. **34** Елифалат, син Маахіява. Еліяв, син Ахітофеля Ґелоонитського. **35** Асарій Кармильський. Туурем, син Асви. **36** Іґала, син Яфала. І Ваай, син Аґарія. **37** Елих Амманітський. Хелорій Виротійський, що ніс зброю Йоава, сина Саруя. **38** Ірас Еттерський. Ґарив Еферійський **39** і Урія з Ґетейськ. І всіх 30 і сім.

иноплеменникъ, и почерпъша воды ѿ рова (видлеѡскаго)[38] еже оу врат, и (възъемше)[39] приидоша къ двду, и не хотяше пити еа, и (помолися)[40] гу. И рече мл҃ть ми гь (сътвори сию)[41], кровь ли (се) мужъ шедшихъ въ дша ихъ пити имамъ азъ, и не хотяше пити еа, си сотвориша три силнии мужи. И (авеса)[42] братъ ioавль сна саруина, сей (бѣ) князь (на третиею частию)[43], (-)[44] сии (же) въздвиже (оружие)[45] свое на т҃, (мужъ оуязвити)[46], и тому имя (есть) въ трехъ. И ѿ трии тѣхъ славныи, и бысть имъ (властельство)[47], и (но) до трiехъ (сихъ до трижды) не доиде. И ванѣя снъ (иѡдаев)[48], мужъ той многъ въ дѣлехъ ѿ (кавасаила)[49], и той поби два сна арiила моавскаго и той сниде и поби льва посредѣ рова въ днь снѣжныи. (И) той поби мужа египтянина мужа красна в руку же египтянина (бѣ) копие яко (столпъ)[50], и сниде к нему с палицею, і исторже копие из руку египтянина, и оуби и оружиемъ его. Сия сътвори (ванеасъ)[51] снъ ioдаевъ, и тому имя въ трехъ силныхъ. (И бысть на оны, л҃, славныхъ)[52], (но)[53] къ тремъ не прииде, и постави (-)[54] двдъ (на стражу)[55] послушати его. І (-)[56] имена силныхъ двда цря, асаиль братъ ioавль, сии въ трехъ десятихъ елеананъ снъ [-][57] ѿца брата своего (ѿ видлеома)[58]. (Семовъ ародиинъ)[59] [-][60], (хелисъ ѿ елододньсiки)[61]. (Іира)[62] снъ (ѿ киса, адеконтьскаго)[63], авиезеръ анадодскии, [савухеи иже ѿ асодиты][64], (елоонъ)[65] [алонитьскии][66]. (мовеи иже ѿ идаетодиты)[67]. (Ели)[68] снъ ваань, иже ѿ нетофадитъ. едди, снъ (ариванъ)[69] ѿ (гаваоны)[70] снѡвъ вениаминъ. (ванеасъ)[71], фарадонитскии оурии, ѿ (налалигея)[72]. (арiилъ)[73], снъ (аварудовъ)[74]. (азаоръ)[75], варсамитскии. Елиаса, (снъ лавонитскии)[76]. [васеи, гонитъ скии][77]. (ioадáнъ)[78]. [Снъ][79] (самана)[80] [арорытьскаго][81]. ахиянъ снъ (аретаинъ)[82]. [арадуръскаго][83]. (Елифаладъ)[84], снъ (-)[85] (маахиавль)[86]. Елиавъ, снъ ахитофель (гелоонитскаго)[87]. асарѣи, кармильскии. [туоуремъ][88], [снъ асвы][89]. (Игала)[90], снъ (иафан)[91]. (и ваай)[92] снъ, [агариинъ][93]. (елих аманитъскии)[94]. (Хелорѣи)[95] виродиискии нося оружие ioавле, сна саруина. Ирасъ (еддеръскии)[96]. гаривъ (еферѣискии)[97]. (и) оурия, (ѿ гедеискии)[98]. (и) всѣхъ, л҃, и семъ.

Глава 24

Глава, кд҃.

1 І Господь додав, щоб гнів
пар1. 21 розгорівся в Ізраїлі, *і підбурив в них Давида, кажучи: Пішовши і почисли Ізраїля *і* Юду. **2** І сказав цар до Йоава, князя старшини, що з ним: Іди тепер в усі ізраїльські племена і Юду, від Дана

И приложи гнѣвъ гь, разгорѣтися въ іили.
*и подвиже (в нихъ двда)[1] гля. шедъ (и) а пара̑ ка
сочти іиля (-)[2] іоуду. И ре (двдъ)[3] къ
ioаву, князю (старѣишему)[4] иже с нимъ.
иди нынѣ въ вся колѣна іилева (і иоудина). ѿ
дана (даже и)[5] до версавия. и сочти люди. и да

ѹвѣмъ число людемъ· И рече Іѡавъ къ црю
(-)[6] да приложитъ гь бъ твои къ людемъ
(твоимъ). ꙗкоже сѧ имъ [-][7] сторицею сѹ-
гѹбъ ѹмножити. и очи господина моего црѧ
видѣти, и господинъ мои црь почто помы-
шлѧетъ о словеси семъ· И ѹкрѣпи слово (црь)[8]
къ Іѡавѹ, и къ кнѧземъ (силнiи)[9]. І изыде
Іѡавъ, и кнѧзи крѣпости пре црѧ, сочести
люди Іилевы· И преидоша Іорда, и внидоша въ
ароиръ, съ ѡдеснѹю града, иже посредѣ дебри
гадiи, и Єлiезеръ· И прiидоша в галаадѹ, и
въ землю давасонъ. [и въ донъ. и въ][10] (да-
сѹ)[11]. и внидоста въ даниданъ. [-][12] и обы-
доста до сидона· И (потомъ) прiидоста въ
мафа тирѹ, и въ всѧ грады (гевѹины)[13]. и
въ хананеины. і идоста на югъ іѹды, (и) въ
вирсавiю· И ѡбыидоста всю землю, и прiидо-
ста (въ Іерлимъ. скончавше (і ю)[14], мцъ, и к
ма днiи)[15]. И дасть Іѡавъ число сочтеныхъ
людiи црю. и бѣ Іилѧ (числомъ). и. сотъ
тысѧщъ мѹжъ силныхъ держащихъ (орѹ-
жiе)[16]. и мѹжъ іѹдинъ. пѧть сотъ ты-
сѧщъ мѹжъ борецъ· І (ѹбоѧсѧ)[17] срце двдво
(-)[18]. по (числѹ)[19] людiи и рече двдъ къ гѹ
а҃ крⷪ҇ ка согрѣшихъ зѣло сътворихъ [глъ сеи][20]. *[И][21]
нынѣ ги ѿими злобѹ раба своего ꙗко обезѹмѣхъ
зѣло· И въста двдъ заоутра и слово гне
бысть къ гаадѹ пррокѹ (въ снѣ)[22] гла·
(Шедъ)[23] гли къ двдѹ (-)[24] тако глетъ гь.
трое азъ (рекѹ тебѣ)[25] і (изберешии)[26] єдино ѿ
нихъ. и сътворю ти· И вниде гадъ къ двдѹ і
исповѣда емѹ (гла)[27]. избере самъ себе быти
(что хощеши)[28]. прiидѹтъ (-)[29] г҃, лѣта
гладъ на землю твою или г҃, мцы бѣгати
(-)[30] пре врагы твоими и бѹдѹтъ гонѧще
тѧ или (г҃, дни смерти въ земли твоеи бы-
ти)[31]. нынѣ ѹбо разѹмѣи и виждь что ѿвѣ-
щаю пославшемѹ мѧ (-)[32]. И рече двдъ къ
гадѹ. тѣсно ми ѿвсюдѹ (-)[33] есть [трое се][34].
сирⷰ҇ в҃ *да впадѹ въ рѹцѣ гни. ꙗко многи (сѹть)
щедроты его зѣло. в рѹцѣ же члчи да не
впадѹ. і избра себѣ двдъ самъ смерть. и
днiе жатвенiи пшеницы· И да гь [смерть въ
Іили][35]. ѿ ѹтра до часа ѡбѣдняго и начасѧ
ꙗзва (быти) въ людехъ. и ѹмроша ѿ людiи
(гнихъ) ѿ дана и до берсавiѧ, ҂о, мѹжъ· И
простре агглъ бжiи рѹкѹ свою въ Іерлимъ рас-
точити А, и (не преклони)[36] гь на злобѹ. и
рече агглѹ расточающемѹ люди. довлѣетъ ти
нынѣ ѿими рѹкѹ твою. и агглъ гнь бѣ (сто-
ѧ) пре гѹмномъ (орнѣѧ)[37] (Ієѵсѣева)[38]· *И рече
д҃ ездра з҃ двдъ къ гѹ внегда видѣ аггла биюща люди.

і аж до Вирсавії, і почисли народ, і
хай взнаю число народу. **3** І сказав
Йоав цареві: Хай Господь Бог твій
додасть до твого народу так, щоб
вони помножилися в стократ і очі
мого пана царя побачили. І мій пан
цар навіщо роздумує про це слово? **4**
І перемогло слово царя перед Йоавом
і перед сильними князями. І вийшов
Йоав і князі сили перед царем по-
числити ізраїльський народ. **5** І вони
перейшли Йордан і пішли до Ароїра,
з правої сторони міста, що посеред
долини Ґадій і Елієзер. **6** І пішли до
Ґалаада, і до землі Тавасона, і в Тон, і
в Дасу, і пішли до Данідани, і обій-
шли до Сідона. **7** І потім пішли до
Мапсара Тирського, і до всіх міст
Гевуїни, і до Хананеїни, і пішли на
південь Юди, і до Вирсавії. **8** І обій-
шли всю землю, і прийшли до Єру-
салиму, коли закінчилося 10 місяців і
20 днів. **9** І Йоав дав цареві число
почислених людей, й Ізраїль був
числом 8 сот тисяч мужів сили, що
носять зброю. І мужів Юди – п'ять-
сот тисяч бойових мужів. **10** І зля-
калося серце Давида після почис-
лення народу, і сказав Давид до
Господа: Я дуже згрішив *тим, що*
вчинив я це слово. *І тепер, Господи, пар1. 21
відніми злобу твого раба, бо я дуже
здурів. **11** І встав Давид вранці, і Гос-
поднє слово було до Ґаада, пророка, в
сні, кажучи: **12** Пішовши, заговори
до Давида: Так каже Господь: Три
речі я тобі говорю, і вибереш одне з
них, і вчиню тобі. **13** І ввійшов Ґад до
Давида, і сповістив йому, кажучи:
Вибери сам собі, щоб сталося, що
хочеш. Прийдуть 3 роки голоду на
твою землю, або 3 місяці втечі перед
твоїми ворогами, і будуть тебе пере-
слідувати, або 3 дні в твоїй землі
буде смерть. Тепер, отже, знай і
гляди, що відповім Тому, що мене
послав. **14** І сказав Давид до Ґада:
Тісно є мені звідусюди *через* ці три
речі. *Хай впаду в господні руки, бо сир. 2
дуже велике є його милосердя, хай
же не впаду до людських рук. І
Давид сам собі вибрав смерть. **15** І *це*
дні жнив пшениці. І дав Господь
смерть в Ізраїлі від ранку до обідньої
години, і почалася смертність в
народі, і померли з господнього
народу від Дана і до Вирсавії 70000
мужів. **16** І божий ангел простягнув
свою руку проти Єрусалиму, щоб
його знищити, і Господь не схилився
на зло і сказав ангелові, що нищив
народ: Досить тобі тепер, забери
твою руку. І господній ангел стояв
перед током Орнія Євусея. **17** *І ез3. 7
сказав Давид до Господа, коли по-
бачив ангела, що вигублював народ, і
сказав: Я є той, хто згрішив, я є

пастир, що зло вчинив, а що вчинили ці вівці? Хай тепер буде на мені твоя рука і на домі мого батька. **18** І прийшов Ґад до Давида в тому дні, і сказав йому: Піди *і постав Богові жертовник на тоці Орнія Євусея. **19** І пішов Давид за словом Ґада, пророка, так як йому заповів Господь. **20** І схилився Орній і побачив царя і його слуг, що йшли за ним, і вийшов Орна і поклонився цареві, впавши на своє лице до землі. **21** І сказав Орна: Що це, що прийшов пан мій цар до свого раба? І сказав йому Давид: Я прийшов купити у тебе тік, щоб збудувати божий жертовник, щоб і спинилася смертність народу. **22** І сказав Орна до Давида: Хай пан мій цар візьме і збудує Господеві Богові те, що добре в його очах. Ось воли на цілопалення і колеса, і посуд волів на дерево. **23** Все дав Орна цареві, і сказав Орна до царя: Господь Бог твій хай тебе поблагословить. **24** І сказав цар: Принесу Господеві Богові моєму в заміну, і не принесу цілопалення даром. І купив Давид тік і волів за 50 сиклів срібла, **25** і Давид збудував жертовник Богові на тоці, і приніс цілопалення і мирне. І Господь вислухав землю, і забрано смертність з Ізраїля.

пар1. 21
пар2. 3

и рече (-)[39] азъ есмь (съгрѣшивыи)[40]. (-)[41] азъ есмь пастырь (зло сътворивыи)[42]. (а)[43] сія овца что сотвориша. буди нн҃ѣ рука твоа на мн҃ѣ, и на домъ ѿц҃а моего. И пріиде г҃а къ дв҃ду въ днь тои. и рече ему възыиди. *и постави (б҃у)[44] олтарь въ гумнѣ (орнѣа ієвсѣина)[45]. И възыиде дв҃дъ по гл҃у гада [прр҃ка][46]. имъже образом заповѣда ему г҃ь. И преклонса (орнїи)[47] и видѣ цр҃а и отроки его въсходаща выше его. і изыиде орна. и поклониса цр҃ю (пад) на лицы своемъ на земли. И рече орна. что се ꙗко пріиде господинъ мои цр҃ь къ рабу своему. и рече (ему) дв҃дъ купити оу тебе гумно (пріидохъ). въ созданіе олтара (бж҃іа)[48]. да и престанетъ ꙗзва ѿ людїи. И рече орна къ дв҃ду. да пріиметъ и възнесетъ господинъ мои цр҃ь. г҃у (б҃у) бл҃гое пред очима своима. се волове въ всасъжигаемаа. и колеса и сосуди. волом на дрова. вса дасть орна цр҃ю. и рече орна къ цр҃ю, г҃ь б҃ъ твои да бл҃витъ та. И рече цр҃ь (-)[49] въ премѣненіи (възнесу) (г҃у б҃у моему. и не вознесу всесожигаемыхъ туне)[50]. И купи дв҃дъ гумно и волы. за (н҃, сикль сребра)[51], и созижде [-][52] дв҃дъ олтарь (б҃у)[53] (на гумнѣ). и възнесе всасожигаемаа. и мирнаа. (-)[54] и послуша г҃ь земла, и (ѿатъ ꙗзву)[55] ѿ іи҃ла.

а пара ка
в пара г

Кінець 2-ї Книги Царств.
Має в собі 24 глави.

Конецъ в҃ книгъ цр҃твъ,
имать в себѣ, гл҃а, кд҃.

ТРЕТЯ КНИГА ЦАРСТВ ГЛАВА 1

ТРЕТИЕ КНИГИ ЦАРЕВЪ ГЛАВА А

1 І цар Давид був постарівся і пройшов свої дні, і зодягали його численною одіжжю, і він не зогрівався. **2** І сказали йому раби: Пошукаємо нашому панові цареві молоду дівчину, і вона служитиме цареві, і буде його гріти, і хай спить з ним, і зігріє нашого пана царя. **3** І пошукали молоду, гарну дівчину в усіх околицях Ізраїля, і знайшли Ависану, сумайтянку, і привели її до царя. **4** І молода дівчина була дуже гарна на вид, і гріла царя, і служила

И цр҃ь дв҃дъ (бысть) состарѣвъса. (и) прешед дни своа. и одѣвахꙋ и ризами (многими). и не съгрѣвашеса. И рѣша отроцы ему (да поищемъ)[2] господину (своему)[3] цр҃ю. дѣвица оуныи и престанетъ цр҃еви. и будетъ (грѣющи его)[4], и да лежитъ с нимъ, и съгрѣетъ господина нашего цр҃а. И възыскаша оунотка добры въ всемъ предѣли іи҃левѣ. и обрѣтоша (ависану сумайтаныню)[5]. и приведоша а къ цр҃ю. И (бѣ) юнотка добра (видѣнї-

емъ)[6] ѕѣло. и бысть грѣющи цр҃ѧ, и служащи
ему. (-)[7] цр҃ь (же) не позна́ше еѧ̀· И (посе́) адоні́ѧ
сн҃ъ (асги́довъ)[8] по́несъсѧ гл҃ѧ азъ имамъ
цр҃ствова́ти. и сътворѝ себѣ̀ колесни́ца и ко́нѧ,
и н҃, мужъ иже хожда́ху пре́ нимъ· И не (о́с-
та́ви)[9] его ѿцъ его никогда́же гл҃ѧ почто̀ се
ты (та́ко) твори́ши. и (бѣ) то́и кра́сенъ зра́-
комъ ѕѣ́ло· и того̀ роди́лъ по (авесоло́мѣ)[10]. И
бѣша совѣти его съ Іоа́вомъ сн҃омъ саруна́со-
вымъ. и съ (віада́ромъ)[11] іере́омъ. и помага́ху
въ слѣ́ адоні́ѧ· (-)[12] Садо́к (же) іере́и. и ванѣѧ
сн҃ъ (иоанадані́инъ)[13]. и нада́нъ прр҃къ, и (се-
ме́инъ)[14] и [рисі́и][15] и (сн҃ове) си́лніи, двд҃ѣ не
бѣша по адо́ніи· И жра́ше адо́ніѧ о́вца и те́л-
ца и а́гнеца. при ка́мени зоеле́дѣ. иже (облежа́ше
оу́стіе)[16] кла́дѧѕю роги́лѧ. и призва̀ всю бра́тію
свою, [сн҃ы цр҃евы][17]. и всѧ мужа іоу́довы о́троки
цр҃евы. (-)[18] нада́на (же) прр҃ка и ване́ѧ. и (всѧ)
си́лніи. и соло́мона бра́та своего не зва̀· И рече на-
да́нъ къ вирсаві́и ма́тери соло́мони гл҃ѧ· (-)[19]
Слы́шала ли еси ꙗко (цр҃ствуетъ)[20] адо́ніѧ. сн҃ъ
(асги́ды)[21]. (-)[22] господинъ нашъ двд҃ъ не вѣ́-
дѣ. и нн҃ѣ пріидѝ совѣща́ю ти совѣтъ, і из-
ба́виши дш҃у свою и дш҃у сн҃а своего соло́мона·
Пріидѝ (и) вни́ди къ цр҃ю двд҃у. и речеши к
не́му гл҃ющи, нѣ́си ли г҃и мои цр҃ю клѧ́лсѧ рабѣ̀
свое́и (пре́ г҃мъ б҃мъ) гл҃ѧ. ꙗко (соло́монъ)[23] сн҃ъ
твои цр҃ствуетъ по мнѣ. и то́и сѧ́детъ на
престо́лѣ мое́мъ· (-)[24] Что се есть да цр҃ству-
етъ адо́ніѧ, и се (будетъ)[25] гл҃юще тебѣ̀ (-)[26]
съ цр҃емъ, и а́зъ вни́ду въ слѣ́дъ тебѐ и скон-
ча́ю гл҃ъ тво́и· И вни́де вирсаві́ѧ къ цр҃ю въ
ло́жницу, и цр҃ь состарѣ́лсѧ бѧ́ше (оу́же) ѕѣло, и
(ави́са)[27] сумаи́тѧны́ни бѧ́ше служащи цр҃ю· И
(приклоньшесѧ)[28] вирсавіѧ, (-)[29] поклони́сѧ цр҃еви.
и рече цр҃ь что̀ (ти есть)[30]· Она́ же рече г҃и мои
цр҃ю. ты клѧ́сѧ пре́ г҃мъ б҃мъ твоимъ рабѣ̀
твое́и (-)[31]. ꙗко (цр҃ствуетъ сн҃ъ твои (соло́-
монъ)[32])[33] по мнѣ, и то́и сѧ́детъ на прт҃лѣ
моемъ· И се нн҃ѣ адо́ніѧ (цр҃ствуетъ)[34], и ты̀
господи́не мои цр҃ю не вѣ́си· И поже́рлъ есть
телца̀ и а́гнеца. и о́вца мно́жество. и созва̀ всѧ
сн҃ы цр҃евы. и авіада́ра жерца̀ (-)[35] иоа́ва. кнѧ́ѕѧ
(си́лныхъ)[36]. (-)[37] (соло́мона)[38] (же) раба̀ твоего не
призва̀· (-)[39] Ты́ (же) г҃и мои цр҃ю о́чи всего ізл҃ѧ
к тебѣ (возира́ю) да възвѣсти́ши имъ кто
сѧ́детъ на прт҃лѣ господи́на моего (и) цр҃ѧ (-)[40].
И будетъ ꙗко оусне́тъ господи́нъ мои цр҃ь съ
ѿцы свои́ми. и будевѣ азъ и сн҃ъ мо́и соло́монъ
грѣшна· И (бы)[41] еще е́и гл҃ющи съ цр҃емъ и на-
да́нъ прр҃къ пріиде· И възвѣсти́ша цр҃ю гл҃юще
се нада́нъ прр҃къ и вни́де пре́ лицѐ цр҃ево. и покло-

йому, цар же не пізнав її. **5** І після
цього піднявся Адоній, син Асгіти,
кажучи: Я буду царювати. І зробив
собі колісниці й коні, і 50 мужів, я-
кі йшли перед ним. **6** І йому не пе-
решкодив його батько ніколи, ка-
жучи: Навіщо це ти так чиниш? І
був він дуже гарний на вид, і його
породив той після Авесолома. **7** І
його ради були з Йоавом, сином
Саруя, і з Авіятаром, священиком, і
вони помагали вслід за Адонієм. **8**
Садок же, священик, і Ванія, син
Йоанадаїла, і Натан, пророк, і Се-
м'їн, і Рисії, і сильні сини Давида
не були за Адонією. **9** І Адонія при-
носив в жертву овець, і телят, і яг-
нят при камені Зоелета, що лежав
при усті джерела Рогила, і покликав
всіх своїх братів, синів царя, і всіх
мужів Юди, слуг царя. **10** Натана
ж, пророка, і Ванію, і всіх сильних,
і Соломона, свого брата, не покли-
кав. **11** І сказав Натан до Вирсавії,
матері Соломона, кажучи: Чи ти
чула, що царює Адонія, син Асги-
ти? Наш пан Давид не знає. **12** І те-
пер іди, даю тобі раду, і спасеш
свою душу і душу свого сина Соло-
мона. **13** Ходи і ввійди до царя Да-
вида, і скажеш до нього, мовлячи:
Чи не поклявся ти, мій пане царю,
твоїй рабині перед Господом Бо-
гом, кажучи, що: Соломон, твій
син, царюватиме після мене, і він
сидітиме на моєму троні. Що це є,
що царює Адоній? **14** І ось буде, як
ти говоритимеш з царем, і я ввійду
вслід за тобою і докінчу твої слова.
15 І ввійшла Вирсавія до царя до
кімнати, і цар був уже дуже поста-
рівся, і Ависа, сумайтянка, служила
цареві. **16** І схилившись, Вирсавія
поклонилася цареві. І сказав цар:
Що тобі є? **17** Вона ж сказала: Мій
пане царю, ти поклявся перед твоїм
Господом Богом твоїй рабині, що:
Царюватиме твій син Соломон піс-
ля мене, і він сяде на моїм престолі.
18 І ось тепер царює Адонія, і ти,
мій пане царю, не знаєш. **19** І він
приніс в жертву телят, і ягнят, і ба-
гато овець. І він скликав всіх синів
царя і Авіятара, священика, Йоава,
князя сильних, Соломона ж, твого
раба, він не запросив. **20** Ти ж, мій
пане царю, – очі всього Ізраїля гля-
дять на тебе, щоб сповістив ти їм
хто сидітиме на престолі мого пана
й царя. **21** І буде, коли засне мій
пан цар зі своїми батьками, і буде-
мо я і мій син Соломон грішними.
22 І було, як вона ще говорила з ца-
рем, і Натан, пророк, прийшов. **23** І
сповістили цареві, кажучи: Ось На-
тан, пророк. І він ввійшов перед ли-
це царя, і поклонився цареві перед

його лицем до землі. **24** І сказав На-
тан: Мій пане царю, чи ти сказав:
Хай царює Адоній після мене і хай
сяде на моїм престолі? **25** Бо він пі-
шов сьогодні і приніс в жертву бага-
то телят, і ягнят, і овець, і покликав
всіх синів царя й володарів сили, і
Авіятара, священика – і ось їдять і
црс1. 10 п’ють перед ним, *і сказали: Хай жи-
ве цар Адонія! **26** І мене самого, тво-
го раба, і Садока, священика, і Ванія,
сина Йодая, і Соломона, твого раба,
він не запросив. **27** Чи від мого пана
царя було це слово? Бо ти не об’явив
своєму рабові хто сяде на перстолі
пана мого, царя, після нього. **28** І від-
повів цар Давид, і сказав: Поклич ме-
ні Вирсавію. І ввійшла Вирсавія, і
стала перед царем. **29** І поклявся цар,
і сказав: Живий Господь, який спас
мою душу з усякого болю! **30** Так як
я тобі поклявся перед Господом Бо-
гом Ізраїля, кажучи що: Соломон,
твій син, він царюватиме після мене і
він сяде на моїм престолі замість ме-
не, що так вчиню я йому в сьогод-
нішньому дні. **31** І схилилася Вирса-
вія лицем до землі, і поклонилася
цареві, і сказала: Хай живе пан мій,
цар Давид, навіки. **32** І сказав Давид,
цар: Поклич мені Садока, священика,
і Натана, пророка, і Ванія, сина Йо-
дая. І, ввійшовши, вони стали перед
царем. **33** І сказав їм цар: Візьміть з
собою рабів свого пана, і посадіть
мого сина Соломона на моє осля, і
попровадьте його до жертовника. **34** І
хай там його помаже Садок, свяще-
ник, і Натан, пророк, на царство в Із-
раїлі і Юді; і затрубіть рогом, і ска-
жете: Хай живе цар Соломон! І вий-
дете і ви вслід за ним. І ввійде він **35**
і сяде на моїм престолі, бо він царю-
ватиме замість мене, і я заповів, щоб
був він володарем над Ізраїлем і Ю-
дою. **36** І відповів Ванея, син Йоана-
дая, цареві, і сказав: Хай буде так.
Вірне Господеві Богові це слово мого
пана царя. **37** Так як Господь є з моїм
паном царем, так хай буде і з Соло-
моном, і хай його престол звеличить-
ся над престолом мого пана Давида.
38 І пішов Садок, священик, і Ана-
тан, пророк, і Ванія, син Йодая, і хе-
реттії, і офелетії, і посадили Соломо-
на на осла царя Давида, і повели його
до жертовника. **39** І взяв Садок, свя-
щеник, ріг з олією з шатра, і помазав
Соломона, і затрубів у ріг, і ввесь
народ сказав: Хай живе цар Соломон!
40 І ввесь народ пішов вслід за ним, і
танцювали в групах, і веселилися ве-
ликою радістю, і земля розступилася
від їхнього голосу. **41** І почув Адоній
і всі його вибрані, і вони вже за-
кінчили їсти, і почув Йоав голос ро-
гу, і сказав: Що це за голос, що шу-

ни́сѧ ц҃рю пре҃ лицемъ є҆го до землѧ̀· И҆ рече на-
да́нъ г҃и мо́и ц҃рю. ты́ ли рече а҆до́нїи да
ц҃ртвꙋетъ по мнѣ҃. и҆ (-)[42] да сѧ́детъ на
п҃рстлѣ моемъ· Ꙗ҆́ко сни́де д҃нь и҆ закла̀ те́лца,
и҆ ѧ҆гнѧ́та. и҆ о҆вца̀ въ мно́жество. и҆ созва̀
вс҃ѧ с҃ны ц҃рвы и҆ кнѧ́ѕѧ (си́лны҃)[43]. и҆ а҆вї а҆да́ра
і҆ере́ѧ, и҆ с҃е сꙋть ꙗ҆дꙋщи и҆ пїю́щи пре҃ ни҃. *и а ц҃рі
р҃ѣша да живе́тъ ц҃рь а҆до́нїѧ· И҆ менѐ самого
раба̀ твое҃го. и҆ садо́ка і҆ере́ѧ. и҆ ванѣѧ с҃на
і҆о҆да́ева. и҆ (соло́мона)[44] раба̀ твоего не зва̀· (-)[45]
ѿ господи́на ли (ц҃рѧ моего)[46] бы́сть г҃лъ се́и.
(-)[47] не сказа̀ (бо) рабꙋ̀ своемꙋ, кто сѧ́де҃ на
п҃рстлѣ господи́на моего ц҃рѧ по не҃· И҆ ѿвѣща̀
[ц҃рь][48] д҃вдъ, и҆ рече (зовѝ)[49] ми виресавїю. и҆
вни́де (виресавїѧ)[50], и҆ ста̀ пре҃ (ц҃ремъ)[51]· И҆
клѧ́тсѧ ц҃рь и҆ рече, жи́въ г҃ь и҆́же и҆зба́ви дш҃ꙋ
мою̀ ѿ всеѧ̀ печа́ли. (-)[52] ꙗ҆́коже клѧ҃ ти сѧ
пре҃ г҃мъ б҃мъ і҆и҃левымъ г҃лѧ ꙗ҆́ко (соло́монъ)[53]
с҃нъ твои, (се́и) ц҃ртвꙋетъ по мнѣ҃. и҆ то́и
сѧ́детъ на п҃рстлѣ мое҃ въ менѐ мѣ́сто. ꙗ҆́ко
та́ко сътворю̀ (е҆мꙋ) въ (дне́шнїи д҃нь)[54]· И҆
преклони́сѧ виресавїѧ лице́мъ на́ землю, и҆
поклони́сѧ ц҃реви. и҆ рече да живе́тъ господи́нъ
мо́и ц҃рь д҃вдъ въ вѣ́ки· И҆ рече (д҃вдъ ц҃рь)[55].
(призовѝ)[56] ми садо́ка жр҃еца̀ и҆ нада́на п҃ррка. и҆
ванѣѧ с҃на і҆о҆да́ева. и҆ (въше҃дше ста́ша)[57] пре҃
ц҃ремъ· И҆ рече (и҆мъ ц҃рь)[58], поимѣ́те [съ собою
рабы̀ господи́на своего][59]. и҆ всади́те с҃на моего
(соло́мона)[60] на мща̀ моѐ. и҆ ведѣ́те и҆̀ на (о҆л-
та́рь)[61]· И҆ да пома́жетъ е҆го тꙋ̀ садо́къ і҆ере́и и҆
нада́нъ п҃рркъ (на ц҃ртво въ і҆и҃ли і҆ і҆оу́дѣ)[62]. и҆
въстрꙋби́те ро́гомъ. и҆ рече́те живе́тъ ц҃рь (со-
ло́монъ)[63]· [І҆ и҆зыидѣ́те (и҆ вы) въ слѣ҃ е҆го. и҆
вни́детъ][64] и҆ сѧ́детъ на п҃рстлѣ моемъ. (ꙗ҆́-
ко)[65] то́и ц҃ртвꙋетъ въ моѐ мѣ́сто. и҆ а́зъ
заповѣ́дахъ да бꙋ́де҃ власте́линъ, надъ і҆и҃-
лемъ і҆ і҆оу́дою· И҆ (ѿвѣща́въ)[66] (и҆) ванѣѧ́ с҃нъ
(і҆о҆а҆нада́евъ)[67], ц҃рю и҆ рече. да бꙋдетъ та́ко
вѣ́ренъ (г҃ꙋ б҃ꙋ г҃лъ се́и)[68] господи́на моего ц҃рѧ·
Ꙗ҆́коже (е҆сть)[69] г҃ь съ господи́номъ мои́мъ
ц҃ремъ. та́ко да бꙋдетъ (и҆) с҃ (соло́мономъ)[70].
и҆ да възвели́читъ п҃рстлъ е҆го паче п҃рстла гос-
поди́на моего (-)[71] д҃вда· И҆ сни́де садо́къ і҆ере́и,
и҆ (а҆нада́нъ)[72] п҃рркъ. и҆ ванѣѧ́ с҃нъ і҆о҆да́евъ. и҆
хере́дди и҆ (о҆ делеѳїи)[73]. и҆ всади́ша (соло́мона)[74]
на мща̀ ц҃рѧ д҃вва. и҆ възведо́ша и҆̀ на (о҆л-
та҃)[75]. И҆ взѧ́тъ садо́къ і҆ере́и ро́гъ съ е҆ле́о҃ ѿ
ск҃нїѧ. и҆ помаза̀ (соло́мона)[76], и҆ въстрꙋби́ша
ро́гомъ, и҆ р҃ѣша вс҃и лю́дїе, живе́тъ ц҃рь (соло́-
монъ)[77]· И҆ възыидо́ша вс҃и лю́дїе въслѣ҃ е҆го.
и҆ ликова́хꙋ в ли́цѣхъ, и҆ веселѧ́хꙋсѧ весе́лїемъ
вели́кимъ, и҆ расѣ́дѣсѧ землѧ̀ ѿ гласа и҆хъ· И҆

слы́ша а҆до́нїа и҆ всѝ и҆збра́ннїи е҆гѡ, и҆ тї́и ба-
ху̑ скончáли (оу҆жѐ) ꙗ҆́дꙋще, и҆ слы́ша іѡ҆а́въ гла́съ
ро́жныи, и҆ рече чї́и гла҃ (є҆́сть) гра́дꙋ шꙋмѧ́щꙋ·
(И҆ се) (е҆мꙋ̀ е҆щѐ)[78] гл҃ющꙋ. и҆ (се́и і҆ѡ҆а́надáнъ)[79]
сн҃ъ (и҆авї а҆дáрь)[80] і҆ере́ѧ прї́иде. и҆ рече а҆до́нїа,
вни́ди ꙗ҆́ко мꙋ́жъ си́лныи (ты є҆си)[81]. и҆ бл҃га́ѧ
възвѣща́еши· И҆ ѿвѣща̀ (і҆ѡ҆а́надáнъ)[82] и҆ рече,
(-)[83] и҆звѣ́стно господи́нъ на́шъ цр҃ь дв҃дъ пос-
тавѝ соломона цр҃емъ· И҆ посла̀ (с ни́ми цр҃ь)[84] са-
до́ка і҆ере́ѧ, и҆ нада́на прⷪ҇рка. и҆ ванѣ́ѧ сн҃а и҆ѡ҆-
да́ева. и҆ (хереді́ѧ)[85], и҆ (феледі́ю)[86], и҆ всади́ша и҆̀
на мꙋ́ща̀ цр҃ево· И҆ помаза́ста и҆̀ садо́къ і҆ере́и, и҆
нада҃ прⷪ҇рк на цр҃ство на (о҆лтарѝ)[87]. и҆ взыидо́ша
ѿтꙋ́дꙋ веселѧ́щесѧ, и҆ (то́и ти є҆сть бы́лъ
шꙋмъ)[88] гра́да. (и҆)[89] гла́съ и҆́же слы́шасте· И҆
сѣ́де (соло́монъ)[90] на прⷭ҇тлѣ цр҃ствѣмъ· И҆ внидо́-
ша рабѝ цр҃еви бл҃вити господи́на на́шего цр҃ѧ
дв҃да гл҃юще. да оу҆бл҃жи́тъ (г҃ь)[91] (да оу҆бл҃-
жи́тъ) и҆́мѧ (соломоне)[92] сн҃а твоего, паче и҆́мени
твоего, и҆ да възвели́читъ прⷭ҇тлъ е҆гѡ. па́че
прⷭ҇тола твоего. и҆ поклони́сѧ цр҃ь къ о҆́дрꙋ е҆гѡ· И҆
си́це рече цр҃ь. бл҃вен г҃ь б҃ъ і҆и҃левъ. и҆́же да́стъ
днесь ѿ сѣ́мене моего, (-)[93] на прⷭ҇тлѣ моемъ. и҆
о҆́чи моѝ (се ви́дѣста)[94]· И҆ оу҆жасо́шасѧ (оу҆жа-
со́мъ), и҆ въста́ша всѝ и҆збра́ннїи а҆до́нїевы. і҆
и҆да́хꙋ (кожⷣо)[95] пꙋте́мъ свои́мъ· И҆ а҆до́нїа оу҆-
боѧ́сѧ ѿ лица̀ (соло́монѧ)[96]. и҆ (въстаⷡ҇)[97] и ѿи́-
де. и҆ ꙗ҆́сѧ за ро́гъ о҆лтарѧ̀, и҆ възвѣсти́ша со-
ло́монꙋ гл҃юще. се а҆до́нїа оу҆боꙗ́сѧ (ѿ лица̀) цр҃ѧ
соло́мона, и҆ держи́тсѧ за ро́гъ о҆лтарѧ̀ гл҃ѧ. да
клене́тъ ми сѧ (цр҃ь (-)[98] днесь)[99] ꙗ҆́ко да не оу҆-
бїетъ раба̀ своего о҆рꙋжие́мъ· И рече (соло́-
монъ)[100], а҆́ще бꙋде съ сн҃ы си́лныхъ то ни
(вла́съ (главы̀) е҆гѡ оу҆паде)[101] на́ землю. и҆ а҆́ще
ѕло́ба о҆брѧ́щетсѧ в нⷷ҇ (пото̑), то да оу҆́мретъ·
И҆ посла̀ цр҃ь (соло́моⷩ҇)[102], и҆ (сведо́ша)[17] и҆̀ со о҆л-
тарѧ̀, (-)[103] и҆ поклони́сѧ цр҃ю (соло́монꙋ)[104], и҆ рече
е҆мꙋ (соло́моⷩ҇)[105] и҆дѝ в доⷨ҇ свои·

мить місто? **42** І ось, як він ще
говорив, і цей Йоанатан, син Явіа-
тара, священика, прийшов, і сказав
Адоній: Ввійди, бо ти є сильним
чоловіком і звіщаєш добро. **43** І
відповів Йоанатан, і сказав: По
правді наш пан цар Давид поставив
царем Соломона. **44** І з ним цар
послав Садока, священика, і На-
тана, пророка, і Ванія, сина Йодая, і
херетів, і фелетів, і посадили його
на осла царя. **45** І його помазали на
царство Садок, священик, і Натан,
пророк, при жертовнику, і пішли
звідти, радіючи, – і то тобі й є шум
міста, і голос, який ви почули. **46** І
Соломон сів на царськім престолі.
47 І ввійшли раби царя поблагосло-
вити нашого пана царя Давида, ка-
жучи: Хай добро вчинить Господь,
хай добрим вчинить ім'я Соломона,
твого сина, понад твоє ім'я і хай
прославить його престол понад твій
престол. І цар поклонився на його
ліжку. **48** І так сказав цар: Благо-
словенний Господь Бог Ізраїля,
який сьогодні дав з мого насіння на
моїм престолі, і мої очі це поба-
чили. **49** І всі вибрані Адонія жах-
нулися жахом, і встали, і пішли
кожний своєю дорогою. **50** І Адо-
ній злякався лиця Соломона, і
встав, і відійшов, і схопився за ріг
жертовника. **51** І сповіщено Соло-
монові, кажучи: Ось Адоній зля-
кався лиця царя Соломона і дер-
житься за ріг жертовника, кажучи:
Хай мені сьогодні клянеться цар,
що не заб'є свого раба зброєю. **52** І
сказав Соломон: Якщо буде з сина-
ми сильних, то ні волос його го-
лови не впаде на землю. І якщо в
ньому пізніше знайдеться зло, то
хай помре. **53** І послав цар Соло-
мон, і відвели його від жертовника,
і він поклонився цареві Соломо-
нові, і сказав йому Соломон: Іди до
свого дому.

Гла҃, в҃·

И҆ приближи́шасѧ (дв҃дꙋ дн҃їе)[1] оу҆мрѣ́ти. и҆
заповѣ́да (соло́монꙋ)[2] сн҃ꙋ е҆мꙋ гл҃ѧ· А҆́зъ
ѿхождꙋ́ въ пꙋть всеѧ́ землѧ̀. (-)[3] ты́
(же) крѣ́писѧ, и҆ бꙋди мꙋжⷤ҇ (съвръшеⷩ҇)· И҆
съхранѝ храни́лище г҃а (и҆) б҃а твоего ходити въ
(всѧ̀) пꙋтѝ е҆гѡ. (съхранѧ́и)[4] за́повѣди е҆гѡ и҆ о҆п-
ра́вданїа и҆ сꙋдбы̀ [и҆ свѣдѣ́нїѧ е҆гѡ][5] пи́санныѧ
въ зако́нѣ мѡ҆υсі́овѣ. да разꙋмѣ́еши ꙗ҆́же съ-
твори́ши о҆ всеⷨ҇, е҆ли́коже заповѣдаⷯ҇ ти· да пос-
та́витъ г҃ь сло́во е҆гѡ. и҆́же гл҃а (к не́мꙋ) гл҃ѧ,
а҆́ще съхранѧ́тъ сн҃ове твоѝ пꙋти (е҆гѡ)[6], (ꙗ҆́ко)
ходи́ти предо мно́ю вои́стиннѣ всѣ́мъ срⷣцеⷨ҇

Глава 2

1 І наблизилися Давидові дні
вмерти, і заповів він Соломонові,
своєму синові, кажучи: **2** Я відхо-
джу в дорогу всієї землі, ти ж скрі-
пишся, і стань досконалим мужем.
3 І збережи сторожу Господа і Бога
твого, щоб ходити в усіх його до-
рогах. Зберігай його заповіді, і оп-
равдання, і присуди, і його свід-
чення, записані в законі Мойсея,
щоб ти знав, що чинитимеш в у-
сьому, що лиш я тобі заповів, **4**
щоб Господь поставив своє слово,
яке сказав до нього, мовлячи: Якщо
твої сини збережуть його дороги,

щоб ходити переді мною в правді
всім їхнім серцем і всією їхньою
душею, кажучи: Не прожене тебе
чоловік з ізраїльського престола. **5**
Ось бо ти знаєш, що вчинив мені
Йоав, син Саруя, скільки вчинив мені
црс2. 3 *і* двом старшинам сили Ізраїля, *Аве-
црс2. 20 нирові, синові Нира, і Амесієві, си-
нові Єтера, воєводі Юди, – він забив
їх, і пролив кров бою у мирі часи, і
дав невинну кров, щоб підперезати
свої бедра, і під його ноги його по-
клав. **6** І вчиниш за своєю мудрістю, і
не зведеш його старість до аду від
миру. **7** І синам Верзовелія Ґалатсь-
кого вчиниш милосердя, і хай будуть
з тими, що їдять при твоїй трапезі,
црс2. 19 *бо так наблизилися до мене, і коли я
втікав від лиця Авесалома, твого бра-
та. **8** І ось з тобою буде Семеній, син
црс2. 16 Ґири, син-єменієць з Ватаріїма. *І він
прокляв мене немічною клятвою в
день, в якому я виходив з полками, і
він зійшов мені назустріч до Йорда-
ну, і я йому поклявся в Господі, ка-
жучи: Не заб'ю тебе зброєю. **9** І ти не
вигубиш його. І ти взнаєш, що йому
вчиниш, бо ти є мудрим чоловіком. І
дія. 2 зведеш його старість з кров'ю до аду.
і 13 **10** *І заснув Давид, і його поховано з
црс2. 5 його батьками в місті Давида. **11** *І
пар1. 29 дні, в яких царював Давид в Ізраїлі,
були 40 літ. В Хевроні він царював 7
літ, а в Єрусалимі 33 роки. **12** І Соло-
мон сів на престолі Давида, свого
батька, будучи 12 літнім, і його царс-
тво дуже прославилося. **13** І ввійшов
Адоній, син Агитони, до Вирсавії,
матері Соломона, і поклонився їй.
Вона ж сказала: Мир твоєму входові.
І сказав Адоній: Мир. **14** І знову ска-
зав: В мене є до тебе справа. І сказала
йому Вирсавія: Говори. **15** І сказав їй:
Ти знаєш, що царство було моїм, до
мене вже ввесь Ізраїль повернув був
своє лице, щоб мені в них царювати,
і моє царство відвернулося від мене і
стало на моєму братові, бо в Господі
так сталося. **16** І тепер я в тебе про-
хаю одне мале прохання, тож не від-
верни твого лиця. І сказала йому
Вирсавія: Проси. **17** І сказав до неї
Адоній: Промов до царя Соломона,
говорячи, – бо він не відверне від
тебе свого лиця – і хай мені дасть
Авесану, сумайтянку, за жінку. **18** І
сказала Вирсавія: Добре, я буду про
тебе говорити до царя. **19** І Вирсавія
ввійшла перед царя, щоб говорити
йому про Адонія. І цар встав їй на-
зустріч, і він їй поклонився і сів на
своїм престолі, і поставили інший
престол для матері царя, і вона сіла
по правиці сина. **20** І сказала своєму
синові: Я у тебе прошу одне мале
прохання, і не відверни від мене тво-
го лиця. І сказав до неї цар: Проси,

и҆́хъ. и҆ всє́ю дш҃ею и҆́хъ, гл҃ѧ не сожене́тъ те-
бѐ мꙋ́жъ съ прⷭ҇тола і҆и҃лева· (Се бо)[7] ты вѣ́си
є҆ли́ко сътворѝ мѝ і҆ѡ҆́авъ сн҃ъ сарꙋ́инъ ко́лико
сотвори (мѝ) ѡ҆бѣ́ма старѣ́йшинома (си́лы)[8]
і҆и҃левы. *а҆венѝрꙋ сн҃ꙋ нирꙋ, и҆ (а҆месі́ю)[9] сн҃ꙋ і҆е- в цр г / в цр к
де́рꙋ (воєво́дѣ і҆ꙋ́динꙋ) (-)[10] ꙋ҆бѝ ѧ҆̀. и҆ вы́лїѧ
кро́ви бра́ни в ми́рнаѧ и҆ да́сть кро́ви неви́н-
ныхъ. на ѡ҆поѧса́нїе (-)[11] чре́сломъ є҆го и҆ пⷪ҇ ногꙋ
є҆го (пⷪ҇ложѝ є҆го)[12]· И҆ сътвори́ши по мꙋ́дрости
свое́й. и҆ не сведе́ши ста́рость є҆го (ѿ)[13] ми́ра во
а҆́дъ. И҆ сн҃омъ (верзовеле́йномъ галатьскⷪ҇)[14] сътво-
ри́ши мл҃ть. и҆ да бꙋ́дꙋтъ съ ꙗ҆дꙋ́щими
трапе́зꙋ твою̀. *ꙗ҆́ко та́ко приближи́шасѧ в цр ді
мнѣ̀. (и҆) вънегда̀ (бѣжа́ти мѝ)[15] ѿ лица̀
(а҆весало́мла)[16] бра́та твое́го· И҆ се (бꙋ́детъ) с
тобо́ю семе́нїи сн҃ъ гирі́инъ сн҃ъ (і҆ѡ҆минеи́нъ)[17]
ѿ (вадарі́има)[18]· *И҆ то́й клѧ̑ мѧ̑ клѧ́твою в цр ѕі
не́мощною въ дн҃ь во́нже и҆схожа́хъ с полки. и҆
то́й сни́де на срѣте́нїе мѝ на і҆ѡ҆рда́нъ. и҆
клѧ́хъсѧ є҆мꙋ ѡ҆ гдⷭ҇ѣ гл҃ѧ. не ꙋ҆бі́ю тѧ (ѡ҆-
рꙋ́жїемъ)[19], и҆ не (погꙋби́ши)[20] є҆го· (И҆ ꙋ҆вѣ́си
что сътвори́ши є҆мꙋ ꙗ҆́ко мꙋ́жъ мꙋ́дръ є҆си)[21].
и҆ сведе́ши ста́рость є҆го съ кро́вїю во а҆́дъ· *И҆ дѣѧ̑ в / и҆ г҃і
ꙋ҆снѐ дв҃дъ, (и҆ погребе́нъ бы́сть ꙋ҆ ѿц҃ъ сво-
и҆́хъ)[22]. въ гра́дѣ давы́довѣ· *И҆ (бы́сть) дні́и в цр є / а пара кд
въ ни́же црⷭ҇твова дв҃дъ въ і҆и҃ли, м҃, лѣ́тъ. в
хевро́нѣ црⷭ҇твова, (з҃, лѣ́тъ)[23], (а҆)[24] въ і҆ер҃ли́мѣ,
л҃г, лѣ́та· И҆ (соло́монъ)[25] сѣ́де на прⷭ҇то́лѣ дв҃-
да ѿц҃а своего. (сы́й)[26], (в҃і, лѣ́тъ)[27]. и҆ ꙋ҆чес-
ти́сѧ црⷭ҇твїе є҆го ѕѣ́ло· И҆ вни́де а҆до́нїѧ сн҃ъ
(а҆ги́доновъ)[28]. къ вирсаві́и мт҃ри (соло́мони)[29] и҆
поклони́сѧ е́й. ѡ҆на́ же рⷷ҇, ми́ръ въхо́дꙋ тво-
є҆мꙋ. и҆ рече (а҆до́нїа) ми́ръ· [И (па́ки) рече][30].
рѣ́чь мѝ (є҆сть) к тебѣ. и҆ рече є҆мꙋ (вирса́вїѧ)
гл҃и· И҆ рече е́й ты вѣ́си, ꙗ҆́ко (бѣ̑ моѐ)[31] цр҃ьс-
тво. (-)[32] къ мнѣ̑ бѣ̑ (ꙋ҆же) ве́сь і҆и҃ль ѡ҆бра-
ти́лъ лицѐ свое, (ꙗ҆́ко црⷭ҇твовати мнѣ̑ в
ни́хъ)[33]. и҆ ѡ҆брати́сѧ црⷭ҇тво (моѐ ѿ менѐ), и҆
бы́стъ на бра́тѣ моеⷨ҇, ꙗ҆́ко ѡ҆ гдⷭ҇ѣ бы́сть та́-
ко· И҆ нн҃ѣ проше́нїѧ є҆ді́ного (ма́ла) прошꙋ ѿ
тебѐ, (то) не ѿврати лица̀ свое́го. и҆ рⷷ҇ є҆мꙋ
вирсавїѧ просѝ· И҆ рече к не́й (а҆до́нїа) рцы̀ къ
(соло́монꙋ)[34] цр҃ю гл҃ѧ. ꙗ҆́ко не и҆́мать ѿврати́-
ти лица̀ свое́го ѿ тебѐ, и҆ дабы мѝ да́лъ (а҆-
веса́нꙋ сꙋмайтаны́ню)[35] въ женꙋ· И҆ рече вирса-
вїа добрѣ а҆́зъ и҆ма̑ гл҃ати ѡ҆ тебѣ къ цр҃ю· И҆
вни́де (прⷣ҇ цр҃ѧ вирсаві́а)[36] (-)[37] гл҃ати є҆мꙋ ѡ а҆-
до́нїи. и҆ востѧ̀ цр҃ь на срѣте́нїе е́й и҆ (поклони́-
сѧ)[38] е́й и҆ сѣ́де на прⷭ҇то́лѣ своеⷨ҇. и҆ поста́виша
прⷭ҇то́лъ (дрꙋгі́и) мт҃ери цр҃еві́и. и҆ сѣ́де ѡ҆де́с-
нꙋю (сн҃а)[39]· И рⷷ҇ (сн҃ꙋ своемꙋ)[40] проше́нїѧ (мала
є҆ді́ного)[41] прошꙋ ꙋ҆ тебѐ (и҆) не ѿвратѝ лица̀

твоего (ѿ мене). и҆ рече к ней цр҃ь проси мт҃и
моѧ̀, ꙗ҆́ко не ѿвращꙋсѧ ѿ тебѐ· И҆ рече (дажь
а҆весанꙋ сꙋманитѧнынѧ)[42] а҆донїю братꙋ своемꙋ
въ женꙋ· И҆ ѿвѣща [цр҃ь соломѡнъ][43] (мт҃ри
своей и҆ рече)[44]. (-)[45] вскꙋю ты просиши (а҆ви-
саны)[46] [сꙋманитѧнынѣ][47] (въ женꙋ емꙋ)[48], то
и҆ проси (ѹже) емꙋ (и҆) црⷭ҇тво. ꙗ҆́ко той (е҆) бра
мой старѣй надо мною. (-)[49] того (бѣ) а҆вїа-
даръ і҆ерей, и҆ того і҆ѡавъ сн҃ъ сарꙋинъ воевода
дрꙋгый· И҆ клѧсѧ цр҃ь (соломѡнъ)[50] пред гм҃ъ
гл҃ѧ. си да сотворитъ ми бг҃ъ, и҆ си да при-
ложи (ми) ꙗ҆́ко ѡ҆ дш҃и своей гл҃ѧ а҆донїѧ слово
(-)[51]· И҆ нн҃ѣ живъ гь҃, и҆же ѹ҆готова мѧ, и҆ по-
сади мѧ на прⷭ҇толѣ (ѿц҃а моего дв҃да)[52]. и҆
той сотвори ми домъ, ꙗ҆́коже гл҃а гь҃. ꙗ҆́ко да
днⷭ҇ь ѹ҆мре а҆донїѧ· И҆ посла [цр҃ь соломѡнъ][53] рꙋ-
кою ванѣовою сн҃а і҆ѡдаева, и҆ ѹ҆би и҆. и҆ ѹ҆мре
а҆донїѧ в (той днⷭ҇ь)[54]· И҆ а҆виадарꙋ і҆ерею рече цр҃ь
(соломѡн). тецы ты во (а҆нададъ)[55] на село свое.
ꙗ҆́ко мꙋж смерти еси въ (днешнїи днⷭ҇ь)[56], (-)[57]
да не (ѹ҆мръщвлѧю)[58] тебѐ ꙗ҆́ко носилъ еси кїѡ҆
завѣта гн҃ѧ пред ѿц҃емъ моимъ (дв҃домъ). и҆ (къ
семꙋ) ꙗ҆́ко ѡ҆злобисѧ ѡ҆ всемъ. и҆мже ѡ҆злобисѧ
ѿц҃ъ мой· І и҆згна (соломѡнъ)[59] а҆вїадара, не бы-
а҃ цр҃ в҃ ти і҆ерею гн҃ю· *Ꙗ҆́коже событисѧ словеси гн҃ю
еже гл҃а в домꙋ и҆ли в силѡмѣ· И҆ слꙋх доиде
(сїи) до і҆ѡава сн҃а сарꙋина ꙗ҆́ко і҆ѡавъ послѣдова
а҆донїи. и҆ въ слѣд соломѡнь не ѹ҆клонисѧ, и҆ бѣ-
жа і҆ѡавъ въ кровъ гнⷭ҇ь, и҆ ꙗ҆сѧ по рогъ ѡ҆л-
тарѧ (гн҃ѧ)· И҆ възвѣстиша соломѡнꙋ гл҃юще.
ꙗ҆́ко бѣжа і҆ѡавъ въ кровъ гнⷭ҇ь, и҆ (-)[60] дръ-
житсѧ по рогъ ѡ҆лтарѧ, и҆ посла (цр҃ь) (соло-
мѡнъ)[61] къ і҆ѡавꙋ гл҃ѧ. что ти есть да бѣ-
жа еси въ ѡ҆лтарь (гнⷭ҇ь), и҆ рече і҆ѡавъ ꙗ҆́ко ѹ҆-
боѧхсѧ ѿ лица твоего, и҆ бѣжахъ къ гв҃ꙋ· И҆
посла (соломѡнъ)[62] [-][63] ванѣю сн҃а і҆ѡдаева гл҃ѧ.
и҆ди (-)[64] ѹ҆бїи (і҆ѡава)[65] и҆ погреби и҆· И҆ прїиде
ванѣѧ сн҃ъ і҆ѡдаинъ къ і҆ѡавꙋ въ кровъ гнⷭ҇ь
(свѣдѣнїѧ). и҆ рече емꙋ се гл҃етъ (ти) цр҃ь
и҆зыди. и҆ рече і҆ѡавъ не (и҆зыдꙋ)[66], (но)[67] да
здѣ ѹ҆мрꙋ. и҆ возвратисѧ (и҆) ванѣѧ сн҃ъ і҆ѡ-
даевъ. и҆ рече цр҃еви гл҃ѧ, си гл҃а і҆ѡавъ, и҆ си ѿ-
вѣща ми· И҆ рече емꙋ цр҃ь и҆ди и҆ сотвори емꙋ
тако ꙗ҆́коже (ти есмь рекълъ)[68]. (-)[69] ѹ҆бїи (-)[70]
и҆ погреби и҆ и҆ ѿими днⷭ҇ь кровь юже безꙋма
пролїѧ і҆ѡавъ ѿ мене. и҆ ѿ домꙋ ѿц҃а моего· И҆
(возвратиⷮ)[71] гь҃ (днⷭ҇ь) кровь неправды его на гла-
вꙋ его, ꙗ҆́коже (и҆ онъ) (ѹ҆би)[72] два мꙋжа праведна,
и҆ бл҃жѣйше паче его и҆ ѹ҆би ѧ҆ (ѡ҆рꙋжїемъ)[73], и҆
в҃ цр҃ г҃ ѿц҃ъ мой дв҃дъ не разꙋмѣ крови (тоѧ)[74]. *(и҆)
в҃ цр҃ к҃ (а҆венира)[75] сн҃а нирова. воеводы і҆и҃лева, *и҆ (а҆ме-
сїа)[76] сн҃а і҆едирова воеводы і҆ꙋдина· И҆ возврати-

мати моя, бо не відвернуся від тебе.
21 І сказала: Дай Авесану, сумайтян-
ку, Адонієві, своєму братові, за жін-
ку. **22** І відповів цар Соломон своїй
матері, і сказав: Чому ти для нього
просиш Ависану, сумайтянку, за жін-
ку, та й проси вже для нього і царс-
тво, бо він є мій брат, старший за ме-
не, його був священик Авіятар і його
Йоав, син Саруя, другий воєвода. **23** І
поклявся цар Соломон перед Госпо-
дом, кажучи: Так хай вчинить мені
Бог і так хай мені додасть, бо Адоній
сказав слово про свою душу. **24** І те-
пер живий Господь, який приготовив
мене і посадив мене на престолі мого
батька Давида, і Він зробив мені дім;
так як сказав Господь, тож хай сьо-
годні Адоній помре. **25** І послав цар
Соломон рукою Ванія, сина Йодая, і
забив його, і помер Адоній в тому
дні. **26** І Авіятарові, священикові,
сказав цар Соломон: Ти втікай до
Анатата, до своєї посілості, бо ти є
мужем смерті в цьому дні, хай тебе
не заб'ю, бо ти носив кивот господ-
нього завіту перед моїм батьком Да-
видом, і до цього: тому що ти зазнав
біду в усьому, в чому зазнав біду мій
батько. **27** І Соломон вигнав Авіята-
ра, щоб не був господнім священи-
ком, *щоб так збулося господнє сло- црс1. 2
во, яке Він сказав в домі Ілі в Силомі.
28 І ця чутка дійшла до Йоава, сина
Саруя, бо Йоав пішов за Адонієм і не
схилився вслід за Соломоном. І Йоав
втік до господнього шатра і схопився
за роги господнього жертовника. **29** І
сповістили Соломонові, кажучи, що:
Йоав втік до господнього шатра і
держиться за роги жертовника. І пос-
лав цар Соломон до Йоава, кажучи:
Що тобі є, що ти втік до господнього
жертовника? І сказав Йоав: Бо я зля-
кався твого лиця і втік до Господа. І
послав Саломон Ванія, сина Йодая,
кажучи: Іди забий Йоава і поховай
його. **30** І пішов Ваній, син Йодая, до
Йоава, до шатра господнього свід-
чення, і сказав йому: Так тобі гово-
рить цар: Вийди. І сказав Йоав: Не
вийду, але хай тут помру. І повер-
нувся Ваній, син Йодая, і сказав ца-
реві, мовлячи: Так сказав Йоав і так
мені відповів. **31** І сказав йому цар:
Іди і вчини йому так, як я тобі сказав
– забий і поховай його, і сьогодні
кров, яку Йоав безумно пролив, від-
німи від мене і з дому мого батька. **32**
І сьогодні повернув Господь кров йо-
го несправедливості на його голову,
так як і він забив двох праведних
мужів і кращих від нього, і забив їх
зброєю, і мій батько Давид не знав
про ту кров, *і Авенира, сина Нира, црс2. 3
воєводи Ізраїля, *і Амесія, сина Є- црс2. 20
тира, воєводи Юди. **33** І повернеться

його кров на його голову і на голову його насіння навіки. Давидові ж, і його насінню, і його домові, і його престолові хай буде від Господа мир навіки. **34** І пішов Ванія, син Йодая, і знайшов Йоава, і забив його, і поховав його в його домі в пустині. **35** І цар Соломон поставив володарем Ванія, сина Йодая, на місце Йоава – і царство скріпилося в Єрусалимі; і священика Садока цар Соломон поставив першим і на
пар2. 1 місце Авіятара. *І Соломон, син Давида, зацарював в Єрусалимі і над Юдою в Елимі. **35a** І дав Господь Соломонові розум, і дуже велику мудрість, і широту серця, наче й пісок, що при морі. **35b** І Соломон дуже наповнився розуму, понад розум всіх синів старшин і понад всіх мудрих Єгипту.

ся кровь (его)[77] на главу его. и на главу семени
его во веки. (-)[78] двду (же) и семени его и
дому его. и прстолу его (миръ да буде)[79] до
века ѿ га. И (възыде)[80] ванеа снъ иодаевъ.
(и обрете) іоава и оуби и и погребе и в дому
его въ пустыни. И постави црь (соломонъ) ва-
неа сна иодаева. (во іоава место)[81] (влас-
тела)[82]. и црство исправися въ ієрлиме и са-
дока ієреа дасть (соломонъ) црь (прьвого. и)[83] въ
(иадара)[84] место. *(И соломонъ снъ двдъ въ- в пара а
црися въ ієрлиме и на іоудою въ елиме.) и
дасть гь смыслъ соломону и мудрость многу
ѕело. и широту срца яко и песокъ иже въ
мори. І исплънися смысла соломо ѕело, паче
смысла всех (сновъ старешин)[85] и па всех муд-
ры егупеских.

Глава 3

ніж. 7 **35c** І *взяв Соломон дочку фараона, єгипетського царя, собі за жінку, і привів її до міста Давида, доки не скінчив собі будувати свій дім, і дім господній скорше, і мур Єрусалиму довкруги. За сім років зробив і закінчив. **35d** І було у Соломона 70000 мужів тих, що несли тягарі, що опрацьовували камінь, і 80000 – що рубали на горі дерево. **35e** І зробив Соломон море, і укріплення, і великі вмивальниці, і стовпи, і затишні двори, і мідяне море, **35f** і збудував його крайні й середні, і розбив місто Давида, так що дочка фараона перейшла з міста Давида до свого дому, який він їй збудував. І тоді збудував жертовник, **35g** і Соломон приносив тричі в році жертву і мирні жертви на жертовнику, який збудував Господеві, і приносив жертву перед Господом. І закінчив дім. **35h** І це старшини наставлені над ділами царя Соломона: 3000 і 600 наставлених над народом, що чинив діла. **35i** І він збудував Асур, і Магдон, і Газер, і Вітуру, і горішній Авелат **35k** тільки ж після того, як збудував він господній дім і єрусалимські стіни довкруги. Також потім збудував він ці міста. **35l** Коли ще Давид був живим, він заповів Соломонові, кажучи: З тобою ж є цей Семей, син Ґири, син насіння єменія з Хеврона. **35m** І ось він мене прокляв вокорючою клятвою в дні, в якому ішли з полками. **35n** Він же прийшов назустріч мені на Йордан, і я йому поклявся Господом, кажучи, що: Не заб'ю тебе зброєю. **35o** І тепер не доторкайся до нього, бо ти є розумним чоловіком, і збагни, що йо-

Гла, г.

Поятъ* (соломон) дщерь фараона (цря е- ниж з
гупетска себе въ жену) и приведе ю въ
гра двдвъ дондеже сконча (себе здати)
домъ свои и до гнь первое и стену ієр-
лимову окртъ. За семь летъ, сътвори и скон-
ча. И баше оу (соломона)[1], ҂о, мужъ, носащихъ
бремена. (делающихъ каменіе. и, ҂п)[2], секу-
щихъ въ горе (древо). и сътвори соломонъ море
и оукрепленіа, и баня великіа и столъпы, и
оуглы дворныа и море медяное, и созда край-
ная и средная его. и разби гра двдвъ. тако
дщи фараона (преиде)[3] ѿ града двдва, в
домъ свои еже созда ей. (и) тогда созда (ол-
тарь)[4] и (соломонъ)[5] возношаше трижды ле-
томъ жрътву. И мирная на олтарь иже созда
гви. и жраше пре гмъ, и сконча домъ. и сіи
старешины приставленыи на деломъ (цря)
(соломона)[6], ҂г, и х, приставни за люми де-
лающими дело. и созда (асуръ)[7], и магъдонъ,
и газеръ, и (ветуру)[8]. (и вышнїи)[9] (авеладъ)[10].
тъмо же по созданіи дому гня, и стены ієр-
лимъскіа окртъ. (Таже) потомъ созда грады
сія. вънегда еще суще двду живу, заповеда
соломону гля. (Сей да есть)[11] с тобою семей
снъ гиранинъ, снъ семене [иемененина][12] ѿ хеврона.
(И се)[13] клятъ мя клятвою оукоризненою. въ
днь вонже идаху с полки. (ты же)[14] сниде въ
сретеніе ми на іорданъ. и клася ему гмъ
гля. яко не оумрътвлю тебе (оружїемъ)[15]. и
нне не (касайся)[16] ему яко мужъ смысленъ
(еси) ты. и разумеи яже сътвориши ему. и
сведеши старость его со кровїю во адъ. И (посла
цръ соломонъ), и призва (-)[17] семея, (сна гира-

а́ша), и҆ рече е҆мꙋ. соѕи́жди себѣ̀ до́мъ въ і҆ерⷭ҇ли́мѣ, и҆ сѣдѝ тꙋ и҆ не ходи ѿтꙋдꙋ никамо́же· И҆ бꙋдеⷮ въ де́нь исхо́да твоего, и҆ пре́идеши потоки ке́дръскі́ѧ. (и҆) разꙋмѣѧ разꙋмѣи, ꙗ҆́ко сме́ртїю оу҆мреши. (и҆) кровь твоѧ бꙋдеⷮ на главѣ̀ твое́и. и҆ закла́тъ и҆̀ цр҇ь въ де́нь то́й. и҆ рече семе́и къ цр҇ю. бла́гъ гла́гъ и҆́же гла г҇и мо́и цр҇ꙋ та́ко да сътворѝ рабъ тво́и, и҆ сѣде семе́и въ і҆ерⷭ҇ли́мѣ, г҃, лѣта. и҆ бы́сть по трехъ лѣтѣхъ. и҆ бѣжаста два̑ раба̀ семе́ина ко [а҆̑кхꙋсꙋ][18] сн҇ꙋ маа҆̑ха́инꙋ, цр҇ю гедъскꙋ. и҆ возвѣсти́ша семе́ю гл҇юще, се (е҆̑ста) раба̀ твоа въ гедѣ, и҆ (въста̀)[19] семе́ѝ. и҆ ѡ҆̑сѣдла ѡ҆̑сла̀ свое, (-)[20] и҆́де въ ге́дꙋ ко [а҆̑кхꙋсꙋ][21] взыска́а рабꙋ̀ свое́ю, і҆ и҆́де семе́и (и҆зъ і҆ерⷭ҇ли́ма). и҆ приведѐ раба̀ своа ѿ геда. и҆ возвѣсти́ша (соло́монꙋ)[22] гл҇юще. ꙗ҆́ко (семе́и ходѝ)[23] и҆зъ і҆ерⷭ҇ли́ма въ геды, и҆ возврати раба̀ своѧ· И҆ посла цр҇ь и҆ призва семе́ѧ, и҆ рече (цр҇ь) к немꙋ. не кла́хъ ли ти сѧ гм҇ъ и҆ засвѣдѣтельствова́хъ ти гла, во́нже а́ще де́нь и҆зы́деши и҆зъ е҆рⷭ҇ли́ма. і҆ и҆зы́деши на́ десно, и҆́ли на шꙋе, разꙋмѣѧ разꙋмѣи, ꙗ҆́ко сме́ртїю оу҆мреши· [И҆ рече ми бла́гъ гла́гъ и҆́же слы́шахъ][24]. (-)[25] что́ ꙗ҆́ко не сохранѝ кла́твы гн҇ѧ, и҆ за́повѣди и҆́же бѣхъ ти заповѣ́далъ· И҆ ре́че цр҇ь къ семе́ю, ты вѣ́си всю ѕло́бꙋ свою ꙗ҆́же вѣ́сть се́рдце твое, (и҆) ꙗ҆́же сътвори дв҃дꙋ (моемꙋ ѻ҆тцꙋ)[26]. и҆ возвратѝ г҇ь ѕло́бꙋ твою на главꙋ твою. и҆ цр҇ь соло́монъ (е҆сть) блве́нъ. и҆ пре́столъ дв҃двъ (е҆сть)[27] гото́въ пре́дъ (бг҇омъ)[28] во́ вѣки, и҆ заповѣ́да цр҇ь соло́монъ ванѣю сн҇ꙋ і҆ѡда́евꙋ, и҆ (ше́дъ)[29] оу҆бі́и (семе́ѧ)[30], и҆ оу҆́мре (семе́и)· И҆ бѣ цр҇ь (соло́монъ)[31] смы́сленъ ѕѣло и҆ мꙋдръ. (-)[32] і҆ꙋ́да (же)[33] і҆и҃ль мно́ѕи (бѣхꙋ) ѕѣло, ꙗ҆́ко пѣсокъ и҆́же при мо́ри, въ мно́жествѣ ꙗ҆́дꙋще и҆ пі́юще и҆ весела́щесѧ· *И҆ (соло́монъ)[34] бѣ ѡ҆̑блада всѣми цр҇твы, (ѿ рѣкъ и҆ до землѧ̀ филистимскі́ѧ, даже до предѣлъ е҆гѵ̀петъскъ,) и҆ бѣхꙋ приносѧ́ще да́ры и҆ рабо́тающе соло́монꙋ во всѧ дни живота е҆го· И҆ (соло́монъ)[35] нача̀ развръза́ти си́лнаѧ лива́нова, и҆ то́и са́мъ созда̀ дермі́ю въ пꙋсты́ни· И҆ сі́е снѣ́дь (бываше) (соло́монꙋ)[36], (и҆ сі́ѝ потребованїѧ соло́монова въ де́нь е҆ді́нъ), л҃, мѣръ смида́леныѧ мꙋкѝ, и҆ ѯ҃, (ꙗ҆́дїи различныхъ)[37], (и҆) і҃ те́лецъ и҆зъбра́нныхъ, и҆ к҃, говѧ́дъ тꙋчныхъ, и҆ сто, (ѻ҆вно́въ)[38], ра́звѣ е҆ле́нїи, и҆ се́рнъ (и҆ бꙋ́иволовъ. и҆ всѧ потре́бна ѕвѣ́рїи) и҆ ѿ кꙋрѧтъ (тꙋчныхъ и҆збра́нныхъ)[39], (и҆ ѿ всѧ́кого пти́ча и҆́же на потре́бꙋ, мно́гое мно́жество)· (И҆)[40] бѧ́ше (соло́монъ) ѡ҆̑блада́ѧ всѣми (стра́нами, и҆) ѡ҆̑б о́нъ по́лъ рѣкѝ· (И҆) ѿ (дара́ды)[41] до га́зы, и҆ всѣми цр҇твїи, ѡ҆̑б о́нъ по́лъ рѣкѝ, и҆ бѣ е҆мꙋ ми́рно ѿ всѣхъ стра́нъ (ѡ҆̑кре́стъ е҆го)[42].

сира̑ мз

му вчиниш, і зведеш його старість з кров'ю до аду. **36** І цар Соломон послав і покликав Семея, сина Гира, і сказав йому: Збудуй собі дім в Єрусалимі, і сиди там, і не ходи звідти нікуди. **37** І буде в день твого виходу і *як* перейдеш потік Кедрон, і знаючи знай, що смертю помреш, і твоя кров буде на твоїй голові. І закляв його цар у тому дні. **38** І сказав Семей до царя: Добре слово, яке ти сказав, мій пане царю, так хай вчинить твій раб. І Семей сидів в Єрусалимі 3 роки. **39** І сталося по трьох роках, і втекли два раби Семея до Аккуса, сина Мааха, царя Ґета, і сповістили Семеєві, кажучи: Ось твої раби є в Ґеті. **40** І Семей встав і засідлав свого осла, пішов до Ґета до Аккуса, шукаючи своїх рабів, і пішов Семей з Єрусалиму і привів з Ґета своїх рабів. **41** І сповістили Соломонові, кажучи, що: Семей ходив з Єрусалиму до Ґета і повернув своїх рабів. **42** І послав цар, і покликав Семея, і сказав цар до нього: Чи я тобі не клявся Господом і *не* засвідчив тобі, кажучи: В якому лиш дні вийдеш з Єрусалиму і підеш направо чи наліво, знаючи знай, що смертю помреш. **43** І ти мені сказав: Добре слово, яке я почув. Що це, що ти не зберіг господньої клятви і заповіді, яку я тобі заповів? **44** І сказав цар до Семея: Ти знаєш всю свою злобу, яку знає твоє серце, і що ти вчинив Давидові, моєму батькові; і Господь повернув твою злобу на твою голову. **45** І цар Соломон благословенний, і престол Давида є готовий перед Богом навіки. **46** І заповів цар Соломон Ванію, синові Йодая: І, пішовши, забий Семея. І Семей помер. **46a** І цар Соломон був дуже розумний і мудрий. Юда ж й Ізраїль були дуже численні, наче пісок, що при морі, численністю, вони їли, і пили, і веселилися. **46b** *І Соломон володів всіма царствами від рік і до филистимської землі, аж до єгипетських границь; і приносили дари, і служили Соломонові в усі дні його життя. **46c** І Соломон почав відкривати сили Ливану, **46d** і він сам збудував Терми в пустині. **46e** І це була Соломона їжа, і це потреби Соломона на один день: 30 мір пшеничної муки, і 60 різних страв, і 10 вибраних телят, і 20 вигодованих волів, і сто баранів, опріч оленів, і серн, і буйволів, і всієї їжі звірів, і з вибраних птахів годованих, і велике множество з усякої птиці, що на потребу. **46f** І Соломон володів всіма країнами і на другому боці ріки, і від Тарати до

сир. 47

Ґази, і всіма царствами на другому боці ріки. **46g** І був у нього мир від усіх країн довкруги нього. І юдеї *та* ізраїльтяни жили впевнено, кожний у своїй хаті і під своїм виноградником і під своїми фіґами, їдячи й п'ючи і веселячись, і *то* від Дана й до Вирсавії усі дні Соломона. **46h** І це були старшини Саломона: Азарій, син Садока, священика, і Орній, син Явіатара, що був старшиною прибічників, і Есаран, що над його домом, 21 писарі, і Вара, син Йоара, воєводи, і Ахимам, син Варакона Гатарсина, і Ваній, син Йодая, над алухією, над будовою був, і Саккус, син Натана, що в рад-
пар2. 9 никах, **46i** *І були в Соломона 40000 расових коней з колісницями, 12000 кіннотників. **46k** І він володів всіма царствами і від ріки й до землі чужинців, і до границь Єгипту. **46l** І Соломон, син Давида, царював над Ізраїлем і над Юдою тільки в Єрусалимі **3,2**. Народ же тоді приносив жертву на височинах, бо не був збудований дім імені Господа й аж до того дня. **3** І Соломон полюбив Господа, щоб ходити в приписах Давида, свого батька: тільки на високих приносив жертву і кадив. **4** І встав Соломон, пішов до Ґаваона принести там жертву, бо там була велика висота, і він приніс тисячу жертв на жертов-
пар2. 1 нику в Ґаваоні. **5** *І з'явився Господь Соломонові в сні вночі, і сказав йо-
пар1. 28 му: Попроси, що хочеш, і дам тобі. **6**
пар2. 1 *І сказав Соломон: Ти вчинив з твоїм
муд. 9 рабом Давидом, моїм батьком, велике милосердя, оскільки він ходив перед тобою правдою і праведністю, і простим серцем з тобою; і Ти зберіг йому велике милосердя, і щоб дати його синові сісти на його престолі, так як і сьогодні явно. **7** І тепер, Господи Боже мій, Ти царем зробив твого раба, замість Давида, мого батька; і я є малий хлопчина і не знаю свого виходу і входу. **8** Раб же твій посеред твого народу, якого Ти вибрав, народу численного, як пісок, що при морі, якого ніхто не почислить від множес-
муд. 6 тва. **9** *Задля цього дай своєму рабові розумне серце, щоб слухати і розсуджувати твій народ в справедливості, щоб пізнавати між добром і злом. Бо хто може судити цей твій тяжкий народ? **10** І це слово було миле перед Господом Богом, що попросив Соломон це слово. **11** І сказав Господь до нього: Тому що ти попросив в мене це слово, і не попросив в мене багато днів, і не попросив багатства, ані не попросив душі твоїх ворогів, але попросив собі мудрості і розумності, щоб вислухати суд, **12** ось Я зробив за твоїм словом. Ось Я тобі дав розумне серце і мудрість. Такого мужа

И (живяху іудеи)[43] ісраилтяне безъ печали кійждо
(въ дому своемъ, и) подъ виноградомъ своимъ,
и подъ смоковницами своими ядуще и піюще,
(и ликующе, и) ѿ дана и до вирсавія въ вся
дни (соломона)[44]. И се старѣйшины (бяху) (со-
ломона)[45], (азорѣя)[46] снъ садока, іерея и ор-
нія снъ (іавіадарь)[47], (яже бѣ) старѣйшина
предстоящимъ, и (есаранъ)[48] (иже) надъ домомъ его
(ка)[49], книгочія и (вара)[50] снъ (иоара)[51] воево-
ды, и (ахимамъ)[52] снъ (вараконь)[53], (гатарсина), и
ванѣя снъ иодаевъ, надъ (алухіею)[54], (-)[55] на (воз-
даніи бяше)[56], и (сакхусъ)[57] снъ надань, (иже
въ свѣтѣ)[58], *и бяше у (соломона)[59] м҃, (коніи паралѣ д҃
избранныхъ со)[60] колесницами, (-)[61] в҃і, конникъ,
и бѣ обладая всѣми црствы, (и) ѿ рѣки и
до земля иноплеменникъ и до предѣлъ египта
та. [И][62] (соломонъ)[63] снъ двдвъ, црствова надъ
ісраилемъ, и надъ іудою въ ієрлимѣ токмо. людіе
(же тогда) бяху жрущіе на высинахъ, яко не
бѣ созданъ домъ имени гню даже (и) до (дни
оного)[64]. И възлюби соломонъ га. ходити в на-
ученіи двдвыхъ ѿца своего, токмо на хол-
мѣхъ жряше и кадяше. И въста (соломонъ)
(-)[65] иде в гаваонъ пожрѣти тү, яко (тамо
бѣ высота велія)[66] (и) тысящу жрътвъ въз-
несе, (-)[67] на жрътвеницѣ в гаваонѣ. *И явися в҃ пара а҃
ся гь (соломону)[68] въ снѣ нощію, и рече (е-
му)[69] проси что (хощеши и дамъ ти)[70]. *И а҃ пара ки҃ / в҃ пара а҃ / мүдр д҃
рече (соломонъ)[71], ты еси сътвори со рабомъ
твоимъ двдомъ ѿцемъ моимъ млть велію,
якоже есть ходилъ предъ тобою, истинною и
правдою, и правымъ срцемъ с тобою и съхра-
ни ему млть великую (-)[72], (и се) дати снови
его [сѣсти][73] на прстолѣ его яко (и) днесь (я-
вѣ)[74]. И нынѣ ги бже мои ты сътворилъ еси
раба своего (цремъ) въ двда мѣсто ѿца мое-
го, и азъ есмь отрочищъ малъ, и не видѣ
исхода своего и входа (-)[75]. рабъ же твои посредѣ
людіи твоихъ. яже избра люди многи, (яко
пѣсокъ иже при мори), егоже никтоже не изоч-
тетъ [ѿ множества][76]. *(Сего ради даждь)[77] мүдр ѕ҃
рабу своему срце (смыслено). на послушаніе и
суженіе людем твоимъ въ правду иже разумѣва-
ти посреди добру и ѕлу, яко кто (можетъ)[78]
судити людемъ твоимъ тяжкимъ симъ. И
угодно бысть [слово][79] (се) предъ гмъ (бмъ). яко
испроси (соломонъ)[80] глъ сеи. И рече гь к нему за-
неже проси ѿ мене глъ сеи. и не проси (ѿ ме-
не)[81] днiи много, и не проси богатства, ниже
проси дша врагъ твоихъ но испроси себѣ (мудрос-
ти и) разума, да послушаеши суда. се сътво-
рихъ по глу твоему. се дахъ ти срце смыслено,

и҆ мꙋ́дрость· (ꙗ҆́коже)[82] нѣ́сть бы́лъ (мꙋ́жъ) пре́ⷣ
тобо́ю и҆ по тебѣ̀ не воста́нетъ подо́бенъ тебѣ̀·
мд̃рѡ з̃ *И҆ к семꙋ̀ и҆̀хже не проси̂ да́хъ ти̂, и҆ бо-
га́тъство и҆ сла́вꙋ. ꙗ҆́ко нѣ́сть бы́лъ (ни є҆ді́нъ)
мꙋ́жъ подо́бенъ ти̂ въ цр҃ѣ́хъ [по всѧ̂ дни̂
твоѧ̂][83]. И҆ а҆́ще хо́диши по пꙋти̂ моемꙋ, (и҆
сохрани́ши)[84] за́повѣди моѧ̂ и҆ повелѣні́а моѧ̂.
ꙗ҆́коже ходи (и҆) дв҃дъ ѻ҆ц҃ъ тво́и (-)[85] ᲂу҆мно́жꙋ
дни̂ твоѧ̀· И҆ въ́збнꙋ (соло́монъ)[86] и҆ се (бѣ̀ со́-
ненъ)[87]. и҆ (воста́въ)[88] и҆́де въ і҆ерлⷭ҇и́мъ, и҆ ста̀
пре́ⷣ лицемъ жрътве́никꙋ пре́ⷣ лицемъ кі́ѡта за-
вѣ́та гн҃ѧ въ сі́онѣ. и҆ вознесе (жрътвꙋ)[89], и҆
сътвори ми́рнаѧ. и҆ сътвори пи́ръ ве́лїи себѣ̀ и҆
всѣ́мъ ѻ҆́трокѡⷨ свои́мъ· Тогда пре́ⷣста́стѣ двѣ̀
женѣ̀ блꙋ́дницы пре́ⷣ цр҃емъ, и҆ стоѧ́ста пре́ⷣ
нимъ· И҆ рече жена̀ є҆ді́на, въ мнѣ̀ (є҆́сть бѣда̀)
г҃и [мо́и][90]. а҆́зъ и҆ (с҆и по́дрꙋга ми, и҆)[91] живе́вѣ в
домꙋ̀ є҆ді́нѡⷨ и҆ породи́ховѣ въ домꙋ̀· И҆ бы́сть по
третїемъ дни̂ роже́нїа моего. и҆ роди̂ и҆ жена̀ сїѧ,
и҆ бѣ́ховѣ са́ми ме́ждꙋ собо́ю. и҆ не (бѣ̀)[92] ник-
то́же с нама ра́звѣ (-)[93] на̂ в домꙋ̀ (на́ю)· И҆
ᲂу҆́мре сн҃ъ жены̀ се́ѧ в но́щи, ꙗ҆́ко лежа̀ на не́мъ·
И҆ (воста́вши)[94] полꙋно́щїю (-)[95] взѧ̀ ѻ҆́трочѧ̀ мое
и҆з рꙋкꙋ̀ мое́ю. и҆ ᲂу҆спи̂ (-)[96] на ло́нѣ свое́, и҆ (ᲂу҆-
мръшее ѻ҆́трочѧ своѐ)[97] положи́ла бѧше (ᲂу҆
ме́не)[98]. И҆ воста̂ заᲂу҆́тра накарми́ти ѻ҆трочѧ́ти
(-)[99]. и҆ (ѻ҆брѣтоⷯ є҆̀)[100] мрътво. и҆ (внегда̀)[101] со
тща́нїемъ зрѧ̀ (-)[102] заᲂу҆́тра. и҆ с҆е нѣ́сть сн҃ъ
мои є҆го́же є҆́смь а҆́зъ роди́ла· И҆ ре́ⷱ (дрꙋга́ѧ
жена)[103] ни̂, но̂ (с҆е є҆́сть) сн҃ъ мо́и живы́и, а̂ (с҆е
є҆́сть) сн҃ъ твои ᲂу҆мры́и. и҆ (прѧ́стасѧ)[104] пре́ⷣ
цр҃емъ· И҆ рече (и҆́ма цр҃ь)[105]. ты̂ гл҃еши (тако) с҆е
(є҆́сть) сн҃ъ мо́и живы́и (а̂)[106] сн҃ъ се́ѧ мр́твыи
с҆е. и҆ ты̂ гл҃еши ни̂, но̂ (живы́и є҆́сть сн҃ъ
мо́и)[107], (а̂)[108] (твой сн҃ъ)[109] ᲂу҆мръшїи· (-)[110] При-
несите ми̂ ме́ⷱ и҆ принесо́ша мечъ пре́ⷣ цр҃ѧ· И҆ рече
цр҃ь разсѣцы́те ѻ҆́трочѧ сꙋ́щее жи́во на́ двое, и҆
дади́те (е́й полъ)[111], (а̂ ѻ҆но́и дрꙋгꙋ́ю по́лъ)[112]. И҆
ѿвѣща жена̀ е́йже бѣ̀ сн҃ъ живы́и (-)[113] къ цр҃ю.
понеже смѧтесѧ ᲂу҆́троба є҆ѧ̀ ѻ̂ сн҃ꙋ є҆ѧ и҆ ре́ⷱ во
мнѣ̀ (є҆́сть бѣда) господи́не (мо́и). дади́те е́й
ѻ҆́трочѧ (с҆и жи́во), (-)[114] смр́тїю (же) не ᲂу҆морите
є҆го. и҆ та рече (да не бꙋдетъ ни мнѣ̀ ни те-
бѣ)[115], (но̂) пресицѣте [є҆̀][116]. И҆ ѿвѣща цр҃ь (-)[117]
рече, дади́те дѣти̂ [живы́и][118] (женѣ) рекше́и
дади́те се́и є҆̀, (а̂)[119] смр́тїю не ᲂу҆мори́те є҆го,
сїѧ (є҆́сть) мт҃и є҆го· И҆ (слы́шавъ)[120] весь і҆и҃ль сꙋ́ⷣ
се́й, и҆́мже сꙋди̂ цр҃ь, и҆ ᲂу҆боѧ́шасѧ ѿ лица̀ цр҃ева,
разꙋмѣ́ша бо ꙗ҆́ко смы́слъ бж҃їи (бѣ̀) в немъ
сътвори́ти ѻ҆правда́нїѧ·

не було перед тобою, і після тебе не повстане подібний до тебе. **13** *І до цього те, що ти не попросив, Я тобі дав: і багатство, і славу, так що не було ні одного чоловіка, подібного до тебе, між царями в усіх твоїх днях. муд. 7 **14** І якщо ходитимеш по моїй дорозі, і зберігатимеш мої заповіді і мої приписи, так як ходив і Давид, твій батько, – помножу твої дні. **15** І збудився Соломон, і ось був сонний, і, вставши, пішов до Єрусалиму, і став перед лицем жертовника, перед лицем кивота господнього завіту в Сіоні, і приніс жертву, і зробив мирні жертви, і зробив великий бенкет собі і всім своїм слугам. **16** Тоді стали дві жінки-блудниці перед царем, і стояли перед ним. **17** І сказала одна жінка: В мене є біда, мій пане. Я і ця моя подруга, живемо ми в одному домі і породили в домі. **18** І сталося по третім дні, як я народила, то народила й ця жінка, і ми були самі між собою, і не було нікого з нами, за винятком нас, у нашому домі. **19** І помер син цієї жінки вночі, бо лежала на ньому. **20** І, вставши опівночі, вона взяла мого сина з моїх рук і заспала на своїм лоні, і свою мертву дитину поклала при мені. **21** І я встала вранці, щоб годувати дитину, і знайшла, що вона мертва. І коли пильно дивилася я вранці – і ось він не є моїм сином, якого я народила. **22** І сказала друга жінка: Ні, але живий – це мій син, а мертвий – це твій син. І вони змагалися перед царем. **23** І сказав їм цар: Ти кажеш так: Живий – це мій син, а мертвий – це її син. І ти кажеш: Ні, але живий є мій син, а твій син мертвий. **24** Принесіть мені меч. І принесли меч перед царя. **25** І сказав цар: Розрубайте дитину, що є живою, на два, і дайте цій половину, а тій другу половину. **26** І відповіла цареві жінка, якої син був живий, бо жахнулося її лоно за її сина, і сказала: В мене є біда, мій пане, дайте їй цю живу дитину, на смерть же не вбивайте її. І та сказала: Хай не буде ані мені, ані тобі, але розрубайте її. **27** І відповів цар, сказав: Дайте живу дитину жінці, що сказала: Дайте її тій, а смертю не вбивайте її. Ця є її матір'ю. **28** І ввесь Ізраїль, почувши цей суд, який судив цар, і злякалися від лиця царя, бо зрозуміли, що в ньому був божий розум, щоб чинити оправдання.

Глава 4

1 І цар Саломон царював над Ізраїлем. **2** І це старшини, що з ним були: Азарія, син Садока, священика, – священик; **3** і Елія, і Ахія, сини Сиси, – писарі, Йоасафат, син Ахалита, – що розповідав про все. **4** І Ванія, син Йодая, – над сильними, і Садок, і Авіатар – священики. **5** І Азарія, син Натана, – над наглядачами, і Завут, син Натана, – друг царя. **6** І Ахисар був економом, і Еліяв, син Сафата, – над родом, і Адонирам, син Авдоїна, – над податком. **7** І в Соломона було 12 наглядачів над усім Ізраїлем, щоб утримувати порядок цареві і його домові, було по одному на місяць в році. **8** І це були їхні імена: Венор з околиці Ефрема – один, **9** син Дакара, що в Махематі, і в Вифсаламимі, і Ветсамисі, і Еломі, і Воетані – один. **10** Син Есота – в Есароті, в Фтусоті, вся земля Офера. **11** Син Аминадава – і вся Нефтадорія, і Тефат, дочка Соломона, була йому за жінку. **12** В Ваані – син Ахилута, в Танаасі, і Маґеддо, і ввесь дім Сани, що біля Есола-Саретан, під ним же Ізраїль, і від Витсана і до Савелмаума, і до Веммераїла, від малого – один. **13** Син Явера – в Равематі Ґаладському. Це володіння в Ерґаві, що було в Васі, – 60 великих міст під його рукою, і в них були мідні брами. **14** Ахиданав же, син Садова, – в Манаїмі. **15** Ахімаас – в Неталимі. І цей взяв Васемату, дочку Соломона, собі за жінку. **16** Ваніїн, син Хусія, що в Асирі і Валоті. Асатат, син Таруї, – і в Ісахарії. **17** Симеон же, син Іла, – що з Венямина. **18** Колтана Ґавер, син Ґаданіїна, – в землі Ґалаада, в землі Сіона, царя весавського, і Оґа, царя васанського. І Насиф – старшина в землі Юди. **5,1** І так стояли наставники царя Соломона і давали все потрібне для столу царя, і всім, що приходили до його столу, кожний на свій місяць, не міняючи ні слова, даючи ячмінь коням і солому ослам, кожний, так як йому було наказано. І зброю носили до місця, куди лиш ішов цар, і кожний з них
сир. 47 за своїм чином. **9** *І Господь дав дуже багато розуму і мудрості Соломонові, і широту серця, як пісок, що при морі. **10** І дуже поширилася мудрість Соломона над розумність всіх старих людей і над розумних всіх єгиптян. **11** І він став мудрішим понад всіх людей, і став мудрішим понад Ґетана, ізраїльтянина, і Емана, і Халгада, і Дарду, сина Самада, і його ім'я прославилося в

Гла, д҃.

Бѣ црь (соломонъ)[1] црствꙋѧ на іилемъ. И
сїи старѣйшины иже бѣша с нимъ, [а-
зарїѧ][2] снъ садока (жерца) [жрецъ][3]. И (е-
лїѧ)[4] и ахїѧ (сны сисы)[5] книгочїи, (-)[6]
иоасадатъ, снъ ахалидовъ, повѣдаѧ о всемъ.
[И ванѣѧ снъ иодаевъ надъ силными][7], и [са-
докъ][8], и авїадаръ іерѣѧ. И [азарїѧ][9] снъ на-
дань на престоѧщими. и завꙋ снъ надань бли-
жнїи цря. И [ахисаръ бѣ][10] строитель. и елїавъ
снъ [сафатовъ][11] на ѿчествомъ. и адонирамъ
снъ [авдоинъ][12] на данїю. И оу (соломона)[13] (бѣс-
та) ві, приставникъ, надо всѣ іилемъ (строѧ-
ща)[14] цря и домъ его по мцꙋ, в лѣто (бываю-
щи единъ)[15]. И сїѧ имена ихъ (бѣша). веноръ
(ѿ)[16] предѣлъ ефремль единъ. Снъ [дакарь][17], (и-
же) в (махемате)[18]. и въ (вифсаламимѣ)[19], и
(ведсамисе)[20], и [еломѣ][21], (и во еданане)[22] единъ.
[Снъ (седовъ)[23] во (есараводѣ)[24], (въ фтꙋсоде)[25],
вся земля оферова][26]. [Снъ аминадава][27], и [вся
(нефдадорїѧ)[28]][29]. (и) [-][30] [тефадъ][31] (же) дщи
соломона бѣ емꙋ в женꙋ [-][32]. (Въ) [ваанѣ][33] снъ
[ахилꙋдо][34], въ даанахꙋ, и [магедо][35], и весь
домъ саньи, иже о (есолѣ сареданъ)[36], подъ нимже
[іиль][37]. и ѿ (видсана)[38], (и до) (савелмаоума)[39].
(и) до (веемераила ѿ мала)[40] един. Снъ (иаве-
ровъ)[41], въ (раведѣ галадскомъ)[42]. се (область въ
ергавѣ)[43], иже (бѣ) въ васѣ, ѯ҃, град великихъ (подъ
рꙋкою его. и врата мѣдѧнаѧ бахꙋ имъ)[44]. (а-
хиданавъ)[45] (же) снъ [садовъ][46], (в манаимъ)[47].
(ахимасъ)[48] в недалимѣ. и сей поѧ (васемадꙋ)[49],
дщерь соломоню въ женꙋ (себѣ)[50]. [Ванїинъ][51] снъ
хꙋсїи, (иже) [въ асирѣ, и (валодѣ)[52]][53]. [(асадад)[54]
снъ (дарꙋань)[55]. (и) въ исахарїи][56]. (Симеон)[57] (же)
снъ ила, (иже ѿ)[58] венїамина. (Кълдана), гавер
снъ (гадаинъ)[59] въ земли [галаадѣ][60], въ земли
сїоновѣ цря (весавска)[61], и ога цря васанъска.
И насифъ (старѣйшина)[62] въ земли іоудовѣ. [-][63]
и (тако (стоѧхꙋ)[64] приставницы)[65] цря соломо-
на и вся (потребнаѧ даѧхꙋ)[66] на трапезꙋ цре-
вꙋ. (и всѣмъ приходѧщимъ къ трапезѣ его),
кождо (своего мца)[67] не премѣнѧше ни слово. (да-
юще ечмень конемъ и плѣвы мскомъ кождо я-
ко заповѣдано бысть емꙋ. И орꙋжїа)[68] ношахꙋ
на мѣсто, аможе аще (идѧше)[69] црь. (и) кождо
их по (своемꙋ чинꙋ)[70]. (-)[71] *И дасть гь смыслъ сира мз
(и мꙋдрость (соломонꙋ)[72])[73], много ѕѣло и разли-
тїе срдца яко пѣсокъ иже при мори. И распрос-
транися (мꙋдрость соломонꙋ)[74] ѕѣло паче смыс-
ла всѣхъ старыхъ чловкъ, и паче (смысленых всѣхъ)[75]
(егѵптѧн)[76]. И оумꙋдрѣ паче всѣхъ чловкъ. и оумꙋ-

дрѣ҃ паче (гедáны їи҃льтѧнина)[77]. и҆ [є҆мáна][78], и҆
(халгáда)[79], и҆ дáрды сн҃а [самáдова][80] [и҆ прослá-
вися и҆мѧ є҆го во вс҃ѣ странахъ ѡ҆кр҃тъ][81]. И҆ гл҃а
(соломѡ҃)[82], ҂г҃, при́тчеи, и҆ быша пѣсни (-)[83], ҂е҃. И҆
гл҃а ѡ҆ древѣ҃ и҆же ѿ кéдръ ливáньскї҃ и҆ до и҆ссѡ́-
па. и҆дꙋщего и҆зъ стѣны. и҆ гл҃а ѡ҆ скóтѣ и҆ ѡ҆
пти́цахъ, и҆ ѡ҆ гадѣ҃ и҆ ѡ҆ ры́бахъ. И҆ прїидóша
вси лю́дїе слы́шати премꙋдрость (соломóню)[84], и҆
прїимáше дары ѿ всѣх҃ цр҃ь земны҃ и҆же слы́ша-
хꙋ премꙋдрость є҆го. [-][85]

усіх країнах довкруги. **12** І виго-
лосив Соломон 3000 притч, і було
5000 пісень. **13** І розповів про де-
рева, що від ливанських кедрів і до
іссопа, що виходить зі стіни. І він
розповів про скотину, і про птахів, і
про плазунів, і про риб. **14** І прий-
шли всі народи послухати мудрість
Соломона, і він приймав дари від
всіх царів землі, які чули про його
мудрість.

Гл҃а, е҃.

Глава 5

И҆ посла хирáмъ цр҃ь тѵ҆рскъ ѡ҆троки своа
помазáнїѧ ра҃ (соломóни)[1] [слы́ша бо ꙗ҆́ко
(помáзаша є҆го)[2] на цр҃тво][3] въ дв҃а мѣс-
то ѡ҆ц҃а є҆го. ꙗ҆́ко любѧ́ше бѣ҃ хира҃ дв҃да
в҃ пара҃ в҃ вс҃ѧ дни. *И҆ послà (соломóнъ)[4] къ хирáмꙋ гл҃ѧ.
Ты вѣси (ѡ҆ц҃а моего дв҃да)[5], ꙗ҆́ко не возмóже соз-
дáти домꙋ и҆мени г҃ꙋ б҃ꙋ моемꙋ, ѿ лицà (про-
ти́вныхъ)[6], ѡ҆кр҃тны҃ є҆го, дóндеже дасть (ѧ҆
є҆мꙋ г҃ь)[7] пд҃ножїе ногáма є҆го. И҆ ны҃ѣ ꙋ҆покоѝ г҃ь
б҃ъ мо́и мнѣ҃ ѡ҆кр҃тъ. нѣсть врагà, (ни́же)[8] со-
противлѧ́ющагосѧ лꙋкáвно. И҆ се а҆́зъ гл҃ю
в҃ цр҃ з҃ / а҃ пара҃ кв҃ / ни҃ ѕ҃ создáти домъ и҆мени (-)[9] б҃а моего. *ꙗ҆́коже гл҃а
г҃ь (-)[10] къ дв҃дꙋ ѡ҆ц҃ꙋ моемꙋ гл҃ѧ. (се) сн҃ъ
твои є҆гоже да҃ въ тебѐ мѣсто на пр҃толъ
твóи, тóи созиждет҃ хра҃ и҆мени моемꙋ. И҆ ны҃ѣ
заповѣжъ (-)[11] да ѿсѣкꙋтъ мѝ (кéдрова) древа
ѿ ливáна. и҆ се рабъ мóи съ рабы̀ твои́ми, и҆
наéмъ пóмощи твоеи дамъ ти҃, по всемꙋ є҆ли́ко
речеши. (-)[12] ты вѣси ꙗ҆́ко нѣсть (мнѣ҃)[13] вѣ-
дáнїѧ дрéва сѣщи, ꙗ҆́коже сидóнове. И҆ бысть
ꙗ҆́ко слы́ша хира҃ слово (соломóне)[14], възрáдовасѧ
ѕѣло и҆ рече бл҃вéнъ б҃ъ дн҃ь. и҆же дасть дв҃дꙋ
сн҃а разꙋмна, на҃ лю҃ми (симѝ многи́ми)[15]. И҆ пос-
лà [хирáмъ][16] къ соломóнꙋ гл҃ѧ. слы́шахъ ѡ҆
всѣхъ є҆гоже ради послà ко мнѣ, (и҆) а҆́зъ творю̀
все хотѣнїе твое. (и҆ дамъ ꙋ҆сѣкнꙋти) древа
кéдрова, и҆ пéвгова. Слꙋги моѧ и҆знесꙋтъ ѧ҆ ѿ
ливáна въ мóре, [и҆][17] а҆́зъ положꙋ ѧ҆ въ скла-
денїе на мѣсто, и҆дѣже возвѣсти́ши мнѣ҃, (до-
везꙋтъ ѧ҆. и҆ тáмо вóзмеши ѧ҆)[18] и҆ сотвори́ши
хотѣнїе мое, и҆же дáти (кръмлю)[19] дóмꙋ
моемꙋ. И҆ бѣ҃ хира҃ даѧ (соломóнꙋ)[20], кéдры (сме-
рéчи), и҆ все хотѣнїе є҆го (сотвори). И҆ (дасть (со-
лóмонъ)[21])[22] (-)[23], ҂к҃, мѣръ пшеницы и҆ пищꙋ
дóмꙋ є҆го. И҆ (к҃)[24], корча҃ є҆лéю чиста по семꙋ
даваше (-)[25] хирáмꙋ на всѧ́ко лѣто, и҆ г҃ь
дасть ((соломóнꙋ)[26] премꙋдрость)[27]. ꙗ҆́коже гл҃а
є҆мꙋ, и҆ бѣ҃ миръ мéждꙋ хирáмѡ҃, и҆ (-)[28] (соло́-
монѡ҃)[29], и҆ положиша завѣтъ мéждꙋ собóю. И҆
приведѐ цр҃ь выбрáнїе ѿ всего і҆и҃лѧ, (-)[30] л҃, ты́-

15 І послав Хірам, цар тирський,
своїх слуг задля помазання Соло-
мона, бо почув, що помазали його
на царство замість Давида, його
батька, бо любив Хірам Давида всі
дні. **16** *І послав Соломон до Хіра- пар2. 2
ма, кажучи: **17** Ти знаєш мого бать-
ка Давида, що він не зміг збудувати
дім імені Господа Бога мого перед
лицем противників, що довкруги
нього, доки не дав їх йому Господь
підніжком його ніг. **18** І тепер Гос-
подь Бог мій дав мені спочинок до-
вкруги. Немає ворога ані того, що
протиставиться лукаво. **19** І ось я
кажу збудувати дім імені мого Бо- црс2. 7
га, *так як сказав Господь до Дави- пар1. 22
да, мого батька, кажучи: Ось твій ниж. 6
син, якого дам замість тебе на тво-
їм престолі, цей збудує храм моєму
імені. **20** І тепер заповіси, хай зру-
бають мені кедрові дерева з Лива-
ну, і ось мій раб з твоїми рабами; і
заплату за твою поміч дам тобі за
всім, що скажеш. Ти знаєш, що не-
має в мене знання рубати дерева
так, як в сидонян. **21** І сталося: як
почув Хірам слово Соломона, зра-
дів дуже і сказав: Благословенний
Бог сьогодні, який дав Давидові
мудрого сина над цим народом
численним. **22** І послав Хирам до
Соломона, кажучи: Я почув все,
задля чого послав ти до мене, і я
виконую всяке твоє бажання, і дам
зрубати кедрові і певкові дерева. **23**
Раби мої знесуть їх з Ливану до
моря, і я зложу їх в плоти; до місця,
куди мені сповістиш, *туди* дове-
зуть їх. І там візьмеш їх і виконаєш
моє бажання, щоб дати харч моєму
домові. **24** І Хірам давав Соломоно-
ві кедри смерекові і задовільнив
все його бажання. **25** І дав Соломон
20000 мір пшениці, і поживу його
домові, і 20 мір чистої олії. Згідно з
цим давав Хірамові кожного року.
26 І Господь дав Соломонові муд-
рість, так як йому сказав. І був мир
між Хірамом і Соломоном, і покла-
ли між собою завіт. **27** І приніс цар
податок з усього Ізраїля – 30 тисяч

мужів. **28** І послав їх до Ливану, по
10000 на місяць, на зміну, місяць
побули в Ливані, а два місяці у сво-
єму домі. І над податком був Адо-
нірам. **29** І було в Соломона 70000
тих, що носили тягарі і 80000 каме-
нярів в горі, **30** опріч старшин і на-
ставників, що були над ділами Со-
ломоновими, 3000 і 600 наглядачів,
що чинили діло **32** і підготовляли
дерево і каміння 3 роки.

сѧщъ мужъ· И҆ посла̀ ѧ҆̀ в ливанъ, і҃, на м҃цъ
въ премѣну, м҃цъ бывше в ливанѣ, (а҃)[31] два
м҃ца, в дому своемъ. и҆ (бѧше) а҆донирамъ, на҃
выбранїе· И҆ бѧше (соломону)[32]. о҃ носѧщихъ
бремена̀. и҆ п҃, сѣкущи въ горѣ· Кромѣ старѣи-
шин (и҆) приставни, (и҆же бѣху) на дѣломъ (со-
ломони)[33], г҃, и҆ х҃, приставни дѣлающи дѣло, и҆
готоваша [древа и҆ каменїѧ][34], г҃, лѣта·

Глава 6

Гл҃а, ѕ҃·

1 І сталося в чотириста сороко-
вому році виходу синів Ізраїля з Є-
гипту, в четвертому році *та* в дру-
гому місяці: як царював цар Солон
дія. 7 над Ізраїлем, *він збудував храм
пар1. 3 Господеві **2** І це храм, який цар Со-
ломон збудував Господеві: 40 лік-
тів була його довжина, і 20 ліктів
його ширина, і 25 ліктів його висо-
та. **3** І притвір, що був перед лицем
храму, його довжина 20 ліктів, сті-
льки ж, як і висота дому, в ширину
10 ліктів. Притвір був, і він перед
лицем храму; і він збудував храм і
закінчив його. **4** І зробив храмові
нахилені сховані вікна **5** довкруги
храмової стіни, притвори довкруги
всієї церкви зробив при давирі
(=святая святих єв.) і зробив комір-
ки довкруги. **6** Комірка і для до-
лішньої сторони мала 5 ліктів ши-
рини, і середня – 6 ліктів ширини, і
третя – 7 ліктів її ширина, тому що
скріплення храмові зробив довкру-
ги знадвору храму, щоб не доторка-
лися до стіни храму. **7** І дім буду-
вався камінням не різаним, прос-
тим, так як приносили, молота ж і
сокири, і всякого залізного знаряд-
дя не було чути в храмі, коли буду-
вали. **8** І зробив двері комірки, що є
на долішній стороні храму справа, і
був кручений вихід до середньої
кімнати, і з середньої був вихід до
3-ої частини. **9** І він збудував храм і
закінчив його, і покрив весь храм
дошками довкруги, і скріплення
кедриною. **10** І збудував зв'язі дов-
круги всього храму: 5 ліктів в його
висоту, і покрив зв'язь кедровим
деревом. І було господнє слово до
Соломона, кажучи: Це є храм, який
ниж. 11 ти будуєш. *Якщо ходитимеш в
моїх заповідях, і мої присуди вико-
наєш, і збережеш всі мої прикази,
перебуваючи в них, – поставлю до
црс2. 7 тебе моє слово, *яке Я говорив Да-
пар1. 22 видові, твоєму батькові. І поселюся
посеред ізраїльських синів, і не по-
кину мій народ Ізраїля. І Соломон
збудував храм і завершив його. **15** І
збудував стіни храму всередині з
кедрового дерева від долівки до

И҆ бысть в҃ четыридесѧтное (в)[1] четверто-
сотное лѣто, и҆схода с҃новъ і҆и҃левы ѿ е҆-
гѵпта. в҃ лѣто, четвертое въ м҃цъ вто-
рый. ц҃ртвующу ц҃рю (соломону)[2] на і҆и҃лем,
[(-)[3] *созда̀ храмъ г҃ви][4]· (-)[5] И҆ (се) хра҃ е҆гоже созда̀ дѣа з҃ а҃ пара г҃
((соломонъ)[6] ц҃рь)[7] г҃ви. (бѧше), м҃, лакѡ долгота
е҆го. и҆ к҃, лакотъ широта е҆го. и҆ к҃е, лакотъ
высота е҆го· И҆ комара ꙗ҆же (бѣ) пре҃ лицемъ
(е҆го)[8], к҃, лакотъ долгота̀ е҆го. (толико же ꙗ҆ко в҃
высину дома. в҃ ширину, і҃ лакѡ· Комара бысть
и҆ сїѧ пре҃ лице҃ храму)[9]. и҆ созда̀ храмъ и҆ скончѧ̀
и҆̀. и҆ сътвори храму ѻ҆кна преклонены, скровены
ѻ҆крѿтъ (стѣны хра҃ныѧ, притворы ѻ҆коло ц҃ркви
всеѧ̀. сътворѝ оу҆ давира), и҆ сътвори закровы
ѻ҆коло· Закровъ (и҆) нижнїи странѣ, е҃, лакѡ ши-
рина (бѣ)[10]. и҆ среднеи, ѕ҃, [лакотъ ширина̀][11], и҆
третеи, з҃, лакѡ ширина̀ е҆го, понеже оу҆твръженїе
(храму сътворѝ)[12], ѻ҆крѿтъ внѣоуду храма ꙗ҆ко
да не прїимаюсѧ стѣнѣ храма· И҆ храму ѕиж-
дему сущу каменїемъ несѣченымъ (е҆динацѣмъ
ꙗ҆ко приношашесѧ)[13], (-)[14] млатъ (же), и҆ тесли-
ца, и҆ всѣхъ дѣланїи желѣзъ не слышасѧ въ
храмѣ е҆гда здаша (-)[15]. І (и҆) двери закрову (съ-
твори), ꙗ҆же (суть) ни҃нѧѧ страны̀ храма з дес-
ныѧ, і и҆звїеныи бѧше восхо҃, въ ср҃енїи, и҆ ѿ
средина г҃, части (бѧше въсхо҃)· И҆ созда̀ хра҃ и҆
соверши е҆го, и҆ ѻ҆стави ѻ҆коло всего̀ храма дощка-
ми. (и҆ сворѝ) кедрїемъ и҆ сътвори вѧзанїѧ ѻ҆к-
ртъ всего̀ храма, е҃, лакотъ въ высоту е҆го и҆
с҃нѧ вѧзанїе, древомъ кедровы· [И҆ бысть слово
г҃не къ (соломону)[16] г҃лѧ· Храмъ сїи (е҆сть) и҆же
ты ѕиждеши. *аще ходиши въ заповѣдехъ нн҃ аі҃
моихъ и҆ судбы̀ моѧ сътвориши, и҆ съхраниши
вѧ повелѣнїа моѧ, ѻ҆бращающисѧ въ нихъ,
оу҆ставлю слово мое [к тебѣ][17], *е҆же г҃лах д҃вду в҃ цр҃ з҃ а҃ пара҃ кв҃
ѿц҃у твоему· И҆ вселюсѧ посредѣ с҃новъ і҆и҃левъ, и҆
не ѻ҆ставлю людїи мои і҆и҃лѧ· И҆ созда̀ (соло-
монъ)[18] храмъ и҆ скончѧ и҆̀][19]· И҆ созда̀ стѣны
храму (внутръ) древомъ кедровомъ ѿ землѧ̀
(до стѣны̀ и҆ ѿ стѣны до верха̀)[20] въ ѻ҆коло
ѻ҆стави ꙗ҆ко съдръжати древомъ внутръоуду

(храмꙋ), и҆ (ᲂу҆крѣплѧти)[21] внꙋтрь (страны̀)[22]
пе́вгїе̑. И҆ созда̀, к҃, лакотъ ѿ конца̀ (стѣны̀)[23]
странꙋ є҆ди́нꙋ ѿ землѧ до верха̀, и҆ сътвори
[внꙋтрь][24]. ѿ ѻ҆лтарѧ̀ до ст҃аа ст҃ыхъ, (-)[25]
м҃, лако́тъ, бѣ̑ цр҃кви пре̑ лице̑ ѻ҆лтарѧ̀. Посредѣ
храма внꙋтрь, (тꙋ̑ же бѧше лѣ́по поставлѧ́-
ти)[26] кїѡ́та (-)[27] гн҃ѧ, (и҆ бѧше) к҃, лако̑ в҃ дол-
готꙋ, и҆ к҃, лако̑ в҃ широтꙋ. и҆ к҃, лако̑ высота
є҆го, и҆ ѻ҆бъѧ̑ и҆̀ златомъ (и҆ ᲂу҆твръди)[28]. И҆ съ-
творѝ ѻ҆лта́рь [ке́дровый][9] противꙋ ѻ҆лтарѧ̀ (ѻ҆бъ-
ѧ́тъ)[30] и҆̀ златомъ и҆ весь хра́мъ ѻ҆бъѧ́тъ
злато̑ до скончанїа всемꙋ храмꙋ. И҆ сътвори въ
ѻ҆лтарю̀, два̑ херꙋви́ма [древомъ кипарисно̑][31], ı҃,
лако́тъ мѣ́рою величество, ı҃, лакотъ ко́ждо ѻ҆
себѣ̑)[32]. (-)[33] Пѧ́ть лако̑ крылѣ (бѧста) херꙋви-
мꙋ є҆ди́номꙋ. и҆ є҃, лако̑ крылѣ (херꙋви́мꙋ)[34] вто-
ро́мꙋ. ı҃, лако̑)[35] ѿ (-)[36] крила̀ (-)[37] до крила є҆мꙋ.
Ѯа́ко (мѣра бѣ̑), херꙋви́ма втора́го в (тꙋже мѣ-
рꙋ и҆ тако совръшены мѣры ѻ҆́ба)[38]. И҆ высота̀
(бѣ̑) херꙋви́ма (коє҆гождо бѣ̑)[39], ı҃, лако́тъ. (Ѯа́ко-
же и҆)[40] (-)[41] второ́мꙋ, и҆ ѻ҆́ба херꙋви́ма (бѣста)
посредѣ̑ хра́ма внꙋтрънѧго, и҆ простирахꙋ кры́ла
и҆̑, (-)[42] досѧза́ше крыло̀ є҆ди́но до стѣны̀ (є҆ди́нѧ
хра́мꙋ), и҆ крыло (дрꙋга́го херꙋві́ма) досѧза́ше до
стѣны̀ вторыѧ, и҆ кры́ла є҆ѧ̀ и҆̀же посредѣ̑ хра́ма
каса́шесѧ крыло̀ съ крыло̑. И҆ ѻ҆бъѧ́та бѣста
херꙋви́ма зла́томъ. и҆ вс҃ѧ стѣны хра́ма ѻ҆́коло,
и҆зъвая́нна писа̀ подо́бна херꙋви́мома, и҆ фꙋ̑ни-
комъ внꙋтръᲂу҆́дꙋ, и҆ внѣᲂу҆́дꙋ. И҆ помо́стъ (-)[43]
(и҆зъвнꙋ и҆ внѣ̑ ѻ҆бъѧ̀ зла́томъ)[44]. И҆ две́ри ѻ҆л-
тарю̀ сътворѝ (-)[45] древомъ лѣ́пымъ, (-)[46] пра́-
ги пѧтери́цею, и҆ двоѧ́ две́ри дре́вомъ пе́вговы̑
(-)[47] и҆зваѧ́нна на ни́хъ подо́бїѧ херꙋви́момъ
(древомъ фꙋ̑нико́вымъ)[48], и҆ позоло́тою ᲂу҆строѝ,
и҆ (снѧ́ть зла́то̑ и҆ бѧше злато̑ ᲂу҆строе́но)[49] до
херꙋвимовъ, и҆ до фꙋ̑ни̑ (-)[50]. И҆ тако сотворѝ (и҆)
вра́томъ цр҃кви (и҆) пра́ги дре́вомъ лѣпы̑ на че-
ты́ри ᲂу҆́глы. И҆ (вс҃ѧ двери дре́вомъ пе́вговым ᲂу҆-
красѝ)[51]. (-)[52] засови́ты две́ри пе́рвыѧ, и҆ ѿврьзе-
нїе и҆́хъ (къ себѣ). и҆ (-)[53] (вторы́є две́ри)[54] (засо-
ви́ты) ѿвръза́юща къ себѣ. (На ни́х же сотвори
и҆зваѧ́нни)[55] херꙋви́ми и҆ фꙋ̑ники и҆ (ᲂу҆строе́ны
бѣхꙋ позла́тою)[56] и҆ преима́ны злато̑, и҆ свѣше-
ны до́лꙋ. И҆ созда̀ дворецъ внꙋтренїи, тремѝ
стѣна́ми нете́санымъ дре́вомъ. и҆ є҆ді́на стѣна̀
те́сана древа ке́дръска въѻ҆́коло. И҆ созда (дво-
рецъ)[57] до́мꙋ (господ́ню, и҆ въ внꙋтрѣѧ. и҆ кома́-
ра). ꙗ҆̂же (бѣ̑) проти́вꙋ (-)[58] хра́мꙋ. И҆ (посла́въ)[59]
цр҃ь (соло́монъ)[60]. (въ ти́ръ) (-)[61] приведѐ хира́ма
ѿ ти́ра, с҃на жены̀ вдови́ца. и҆ той (бѣ̑) ѿ ко-
лѣ́на недали́млѧ, и҆ ѿц҃ъ є҆го (бѣ̑) мꙋжъ тирі̑.
бїѧи мѣ́дь. (-)[62] и҆спо́лнъ хꙋдо́жества и҆ ра́зꙋма

стіни і від стіни до верху. Покрив
він довкруги так, що покрив дере-
вом середину храму, і укріпив все-
редині боки певковими *дошками*.
16 І збудував на 20 ліктів від краю
стіни один бік, від підлоги до вер-
ху, і зробив всередині, від жертов-
ника до святого святих. **17** 40 ліктів
було в церкві перед лицем жертов-
ника. **19** Посередині храму, всере-
дині, там же було пристособлено
ставити кивот господній, **20** і було
20 ліктів в довжину і 20 ліктів в
ширину, і 20 ліктів – його висота; і
покрив його золотом, *і* скріпив. І
зробив кедровий жертовник **21** на-
проти святилища, *і* покрив його зо-
лотом, **22** і цілий дім *був* покритий
золотом до кінця всього храму. **23** І
зробив в святилищі два херувими з
кипарисового дерева – 10 ліктів мі-
ра величини, 10 ліктів кожний по
собі. **24** П’ять ліктів були крила в
одного херувима і 5 ліктів – крила
в другого херувима, 10 ліктів від
крила до його крила. **25** Такою була
міра другого херувима, в ту ж міру
і так зроблені обі міри. **26** І висота
одного херувима була 10 ліктів.
Так само і *висота* другого. **27** І оба
херувими були посеред внутріш-
нього храму і простягали їхні кри-
ла: одне крило доторкалося до од-
нієї стіни храму і крило другого хе-
рувима доторкалося до другої сті-
ни, і їхні крила, що посеред дому,
доторкалися крило до крила. **28** І
золотом були покриті херувими **29**
і всі стіни храму довкруги, різьби
вирізьбив він на подоби херувимів і
пальм всередині і ззовні. **30** І до-
лівку всередині і ззовні він покрив
золотом. **31** І двері святилища він
зробив з гарного дерева, п’ятикутні
пороги **32** і двоє дверей з певкового
дерева, на них вирізьблені подоби
херувимів, дерева пальм; і обложив
золотом, і покрив він золотом, і зо-
лото було покладене на херувимів і
до пальм. **33** І так зробив і з двери-
ма церкви, і пороги з гарного дере-
ва на чотири кути. **34** І всі двері
прикрасив певковим деревом; пер-
ші засувні двері і відкривалися во-
ни до себе, і другі засувні двері, що
відкривалися до себе. **35** На них же
він зробив вирізьблені херувими і
пальми, і вони були обложені позо-
лотою і покриті золотом і звішені
вділ. **36** І він збудував внутрішний
притвір трьома стінами нетесаного
дерева, і *була* одна стіна тесаного
кедрового дерева довкруги. **36а** І
збудував кімнатку господнього до-
му і внутрішнього, і комори, що бу-
ли напроти храму. **7,1** І цар Соло-
мон, пославши до Тиру, привів з

Тиру Хірама, **2** сина жінки-вдовиці,
і він був з племені Нефталіма, і йо-
го батько був чоловік тирський, ко-
валь міді, повний художності, і
знання, і розуму, щоб чинити всяке
діло в міді. І привели його до царя
Соломона, і він зробив всі діла. **3** І
він вилив два стовпи для притвору
дому: 18 ліктів – висота стовпа, і
довкруги його міра 14 – ліктів, і
товщина стовпа – 4 пальці; таким
же був і другий стовп. **4** І дві голов-
ки зробив, щоб покласти на верхи
стовпів, вилиті з міді: 5 ліктів у
висоту – одне покриття, і 5 ліктів у
висоту – на друге покриття. **5** І зро-
бив дві сіті, щоб ними ж покрити
голови покриття, і дві сіті зробив,
щоб покрити покриття стовпів. І
сіть одного покриття, і сіть другого
покриття. **6** І висяче діло – два ряди
вилитих мережаних мідних висяче
діло, ряд над рядом. Так само він
зробив другому покриттю. І пок-
риття на стовпі подібе до цвіту ле-
лії, так як і в притворі. **7** І поставив
стовпи в церковному притворі: і
поставив один стовп, і назвав його
ім’я Якум, і поставив другий стовп,
і назвав його ім’я Валоз. **8** І на вер-
ху стовпів діло цвіту лелії. І він за-
кінчив діло стовпів, так як над при-
твором, – в 4 лікті, **9** і підставки під
обома стовпами, і вище від сторін
було покриття. Підставок і вилитих
рядочків 200 довкруги на голові
другої товщини. **10** І зробив він ли-
те море: 5 ліктів від краю до його
краю, кругле довкруги себе. 5 лік-
тів – його висота, і його обвід – 30
ліктів. **11** І в нього були підпори і
підстави довкруги – 10 ліктів, і щоб
підтримувати море довкруги; **13**
під морем 12 волів: 3 – що глядять
на північ, і 3 – що глядять на пів-
день, і 3 – на захід, 3 ж – на схід, і
зади всіх були до себе, і море було
над ними. **12** І його край був, наче
край чаші квітучої лелії, і його тов-
щина велика. **14** І він зробив 10
мідних міхонотів: 5 ліктів – один
міхонот, і 4 лікті – його широта, і 6
ліктів – його висота. **15** І це діло мі-
хонотів, і їхні злуки, і злуки, що ви-
ходили посередині. **16** І їхні злуки
були посеред виступів – подоба ле-
вів, і волів, і херувимів. Такими ж
були і поза виступами, і вгорі, і
скріплення під левами і під волами
– діло висяче. **17** І 4 мідні кола в
кожного міхонота і мідні підстави,
і їхні 4 частини, і їхні рамена під
умивальницею. Рамена ж, вилиті до
тамтої сторони, подібні до мужа, і
його уста поза головою і вище ніж
один лікоть, і його обвід круглий
на вісім ліктів; і на його обводі мі-

и вѣдѣнїѧ еже дѣлати всѧко дѣло мѣдное.
и (приведоша и)[63] къ црю соломону· И сътвори
вся дѣла, и солїѧ два столпа комарѣ црков-
нѣи, иі, лакотъ высота столпа. и (окрътъ
мѣра его)[64], ді, лакотъ (-)[65]. и толстота
столпу д, перъсты (-)[66]. такоже (вѣ и) (вторыи
столпъ)[67]. и двѣ главѣ сотвори, иже възложи-
ти на верхъ столпов. солїѧны ѿ мѣди, е, ла-
котъ въ высоту, възложенїе едино. и е, ла-
котъ въ высоту на возложенїе другому· И со-
твори двѣ мрежи. (има же покрыти главы воз-
ложенїѧ и двѣ мрежи сътвори) еже покрыти
возложенїе столповъ· И мрежу возложенїѧ едина-
го, и мрежу возложенїѧ втораго. и дѣло выве-
шенно двѣ строки солїѧнныхъ. мѣдані сомре-
жены, дѣло вывешено строка на строкою, (тако-
же)[68] сътвори возложенїю второму· (И возложенїѧ
на столпѣ, подобна кринову цвѣту ꙗко и въ
комаре·) И постави столпа въ комаре црковнѣи.
и постави столпъ един. и наре има ему (іа-
ку)[69], и постави столпъ вторыи, и наре имѧ
ему [валозъ][70]. и на (главѣ)[71] столпъпома, дѣло
кринова (цвѣту. и скоча дѣло столповъ,) ꙗкоже
на комарою д лактѣ, и (поставки по)[72] оба
столпа, и совыше странъ возложенїе (вѣ. поста-
вки и солїѧнні стро с, около на главѣ вторыѧ
толстоты)[73]· И сътвори море [лїѧно][74], (е)[75]. ла-
ко, ѿ краѧ (-)[76] до краѧ его, кругло около его,
е, лакотъ высота его. и (около его, л. лак-
теи)[77], и подпоры (ему баху и споди въоколо)[78],
і. лакотъ, (и) (състоѧ море около)[79] [(-)[80] ві, во-
ловъ по моемъ, г, зрѧщи на сѣверъ. и г, зрѧ-
щи на (югъ, и г. на западъ)[81], г же, на вос-
токъ. и всѣмъ (баху) созади къ (себѣ)[82] и
море (бѧше) верху их. и оустїе его (бѧше) ꙗко
(оустїе)[83] потира прозѧбающаго крина, и тол-
стота его (велика)[84]][85]· И сътвори і мѣхонодъ
мѣданъ, е, лакотъ (-)[86] мѣхонодъ единъ. и д
лакти широта его, и ѕ лакотъ высота его, и
се дѣло мѣхонодовъ (и) споенїе ихъ, и споенїе
срѣди исходѧщихъ. и во споенїе ихъ баху по-
средѣ исходѧщихъ. (подобїе) львов и воловъ и хе-
рувимов. (тако же баху и внѣ содержащихъ-
сѧ)[87], и свышеи (-)[88] по (и) львы и (по) волми
оутверженїѧ· дѣло сохожденїа, и д кола мѣдѧ-
ны мѣхоноду коемуждо. и предержанїѧ мѣдѧ-
на, и д части ихъ, (и) рама [и][89] по оумывал-
ницею. [рама (же) солїѧныѧ ко обьону страну,
мужа прилежаще, и оуста его внѣ главы, и
выше единаго лактѧ, и оустїе его кругло (на
осмь лакот)[90], и на оустїю его (мѣхоноды, и
мѣхоноды его)[91] четвероуголны, (а) не круглы, и

д҃ колеса подъ (мѣхонодами)[92]][93], и руцѣ во колесѣхъ, во мѣхоноду, и высота (єдінаго кола)[94] лакоть и полъ. и дѣло колъ (-)[95] возовыхъ, руцѣ ихъ и хрибты ихъ и (вся) вещи ихъ (лїяны)[96] четыри рама на четырехъ оуглехъ мехоноды єдінога, (и) ѿ мѣхоноды рама ихъ. и на главѣ мѣхоноды полъ лакта величество (ихъ), кругло (же) окрестъ главы мехоноды, и начала рукъ єго. и споенїя єго· И ѿверъзашеся въ началѣ рукъ єго и споенїя єго· (Подобїя) херувимовъ и львовъ. и финиковъ стоящи (и) содержащися. кождо противу лица єго. внутрь (-)[97] окрестъ· Потому (же) сътвори (-)[98], і҃. мѣхонодъ по чину єдіному, и по мѣре єдіной въ всѣхъ· И сътвори і҃ лїяныхъ столповъ мѣданыхъ. м҃, мѣръ въмещающи кождо сопль· (Число)[99] [д҃ лактѣ столпъ єдінъ][100]. на мѣхонодѣ єдіномъ (-)[101]· И постави і҃ мѣхоноловъ, є҃ по десной странѣ въ храмѣ, (на востокъ). и є҃ по лѣвой странѣ въ храмѣ. и море во (другую) страну храма одесную на востоки. въ оуглѣ полуденномъ. и сътвори хирамъ конобы, и (теплица г҃)[102], и дїялы· И сконча хирамъ (вся дѣла творя)[103]. яже творяше цареви (соломону)[104]· въ храмѣ господни столпа два. и объвитїя столповъ на главныхъ (-)[105] два (-)[106] мрежи двѣ, єже покрывати оба обвитїя, изваяныхъ. яже на столпѣхъ суть. шипковъ (мѣданыхъ), у҃. обѣма мрежема двѣ строцѣ шипковъ мрежи єдіной, покривати оба обвитїя, на обѣ столпѣхъ, и мѣхонодъ і҃ (-)[107] лїяныхъ сопль празныхъ і҃, на мѣхонодѣ. и море єдіно, и воловъ в҃і, (и стоянїе) подъ моремъ и коновъ, и (теплицы г҃)[108], и дїялы и вся сосуды, иже сътвори хирамъ царю (соломону)[109] въ храмѣ господнѣ, и столповъ м҃ и и҃, дому цареву, и дому господню, вся дѣла царева, яже сътвори хирамъ мѣдяна солїяна· (И множеству мѣдному не бѣ числа)[110]. имже твори вся дѣла си многа ѕѣло, не бѣ конца числу мѣди. (иже сътвори) при обитанїю їордана· (И) солїя ихъ царь въ толстотѣ земля (и) межи (коходъто)[111], и межи (гейрама)[112]· И дасть царь (соломонъ)[113] [вся][114] сосуды, яже сътвори въ храмъ господнь, (и) олтарь златый и трапезу, на нейже хлѣби приносї и, (и златы)[115] свѣтильники, є҃, одесную, (-)[116] є҃, ошуюю предъ лицемъ давира, (свята святыхъ) златомъ споены, и свѣтила и свѣща, и (-)[117] [вся цѣла злата][118], и предверїе и гвоздїе, и дїялы, и блюда, и кадилницы златы, споенїи· И дверца двери храму внутрьнему, свята святыхъ, и двери храму церковному златы· И скончася все дѣло, иже сътвори (соломонъ)[119] въ храмѣ господни·

хоноти, і його міхоноти чотирикутні, а не круглі; і під міхонотами 4 колеса, **18** і в колесах, в міхоноті, руки, і висота одного колеса лікоть і пів. **19** І діло коліс воза: їхні руки, і їхні хребти, і всі їхні речі – литі. **20** Чотири рамена на чотирьох рогах одного мехонота, і їхні рамена з мехонота. **21** І на голові мехонота їхня величина пів ліктя, круг же довкруги голови мехонота, і початок його рук і його злуки. І відкривалося на початок його рук і його злуки. **22** Подоби херувимів, і левів, і пальм, що стояли і держалися, кожний напроти його лиця, всередині і довкруги. **23** Так же зробив він 10 мехонотів, за одним чином і за одною мірою всім. **24** І зробив 10 литих мідних стовпів, 40 мір вміщала кожна посудина. 4 лікті мірою один стовп на одному міхоноті. **25** І поклав 10 міхонотів: п'ять по правій стороні в храмі, на сході, і 5 по лівому боці в храмі, і море з другого боку храму, справа на сході, в південному куті. **26** І Хірам зробив баняки, і 3 пательні, і посудини. І Хірам закінчив чинити всі діла, які чинив для царя Соломона **27** в господньому храмі: два стовпи і дві плетінки стовпів на головах, дві сіті, щоб покривати обі плетінки різьбленого, що є на стовпах, **28** 400 мідних ґранатів для обох сіток, два ряди ґранатів для однієї сіті, щоб покривати обі плетінки на обох стовпах, **29** і 10 міхонотів, 10 порожніх литих посудин на міхоноті, **30** і одне море та 12 волів, і підставку під морем, **31** і баняки, і 3 пательні, і посудини, і ввесь посуд, який зробив Хірам для царя Соломона для господнього храму. І 40 і 8 стовпів дому царя і господнього дому. Всі діла царя, які зробив Хірам, мідні, вилиті. **32** І не було міри множеству міді, з якої він робив всі ці діла, *було* дуже багато. Не було кінця мірі міді, що обробив він в околиці Йордану. **33** І цар вилив їх в товстій землі між Кохотом і між Геірамою. **34** І дав цар Соломон ввесь посуд, який зробив, до господнього храму, і золотий жертовник, і трапезу, на якому хліби приношення, **35** і золоті світильники: 5 справа, 5 зліва перед лицем давіра, святого святих, злучені золотом; і світила, і світильники, і все вповні золоте; **36** і передверя, і цвяхи, і посудини, і полумиски, і кадильниці – золоті, злучені. І дверцята дверей внутрішнього дому, святого святих, і двері церковного храму – золоті. **37** І закінчено все діло, яке зробив Соломон в гос-

подньому храмі. І вніс Соломон святе Давида, свого батька, і все святе Соломона, срібло, і золото, і посуд дав до скарбниці до храму господнього.

И вънесе (соломонъ)[120] стаа двда отца своего и вся стаа (соломонова)[121] сребро и злато и сосуды, (на сокровище дасть)[122] (въ храмъ)[123] гнь·

Глава 7

ниж. 9 **38** І Соломон збудував *свій дім за тринадцять літ. І Соломон завершив ввесь свій дім. **39** І він також будував дім з ливанського дерева: 100 ліктів в його довжину, і 30 ліктів в його висоту, і 50 ліктів в його широту, і 4 ряди кедрового дерева, і кедрові рамена для стовпів. **40** І оббив він дім кедровими дошками: від гори, по боках стовпів, і число стовпів – 40 і 5, і 15 рядів, **41** і вікон – 3, і покій над покоєм – тричі. **42** І всі вікна і покої злучені на 4 кути і від дверей до дверей – втроє. **43** І сіни, що на стовпах, – 50 ліктів в довжину і 30 в ширину – ці сіни були на стовпах перед лицем дому, і стовпи – прохід перед їхнім лицем. **44** Зробив він палату, в якій стояв його перестол, на якому ж, там, судив, і оббив її зверху аж до землі кедровими дошками, і воно відоме було як притвір суду. **45** І дім, в якому жив, і один вибраний вищ. 3 дворець зробив за цим ділом, і *дім дочці фараона, яка була за Соломоном, збудував він при тому притворі. **46** І це все було прикрашене дорогоцінним каменем на відстані всередині, і від основи аж до даху, і надворі, у великому дворі. **47** Основа ж була з дорогоцінного каміння і з великого каміння – 10 ліктів, а інше і 8 ліктів. **48** І зверху також з дорогоцінного каміння за числом, чотирикутне і обшите кедрами. **49** І довкруги великого двору 3 ряди з тесаного каменя, і один ряд тесаного кедру. **50** І Соломон закінчив ввесь свій дім.

Глава з·

И домъ* свои созида (соломонъ)[1] треми на і лѣты [и совръши (соломонъ) весь домъ свои][2]· И созида (такожде) домъ древомъ ливаньскомъ, р лакотъ в долготу его, (и л лакотъ въ высоту его. и н, лакотъ в широту его)[3]. и (д)[4], рѧды древа кедрова. и рама кедрова столъпнаа· И побилъ дщицами (кедровыми) домъ ѿ горы во страну столповъ. и число столповъ м, и е. (и) еі, рѧдовъ, и окна, г· И комара на комарою трижды, и вся окна и комары на д оуглы притворени и ѿ окон до двері и троѧко· И сѣни ѧже на столпѣ, н, лакотъ в долготу, и л, в широту (-)[5]. (и сіѧ) сѣни (бѧху на столпѣ) пре лице (дому)[6]. и столпи (хожденіѧ)[7] пре лице еѧ (-)[8]· (Сътвори)[9] полату (на неиже стояше прстолъ его)[10] на нѣже судаше ту. [и оби (и) сверха даже до земля дщицами кедровыми][11] (и то слышашеся) комара судинаа· И домъ (-)[12] в немже живаше (-)[13]. (и) дворецъ единъ избранъ по дѣлу сему (сътвори) и *дворъ дщери фараони. иже (бѧше за соломономъ)[14] при комарѣ той (созижде)· (И) (се вся)[15] (бѧху) каменемъ многоцѣнныи оукрашена. ѿ ростоѧніѧ внутръоуду. и ѿ основаніѧ до крова. и внѣоуду в дворѣ велицѣ· основаніе (же бысть) (каменіем драгым)[16] (и) великимъ каменіемъ, і, лакотъ, і (иное, и) и, лакотъ· И съ верху (такожде) чтного (каменіа), по числу (четверо оуголно)[17]. и кедри (обіено)· (И) (окрстъ двора великого)[18], г, рѧды ѿ (каменіѧ тесаного)[19]. и единъ рѧдъ тесанымъ кедріемъ. и съвръши (соломонъ)[20] весь домъ свои·

нѣ д

вы г

Глава 8

1 І сталося, що коли закінчив Соломон будувати господній дім і свій дім, по 20 роках, *і тоді зібрав пар2. 5 цар Соломон всіх старшин Ізраїля до Єрусалиму, щоб принести кивот господнього завіту з міста Давида, це значить з Сіона. І до царя Соломона зібрався ввесь ізраїльський народ **2** в місяці Атаним, в празник, це бо є сьомий місяць. І прийшли всі ізраїльські старшини, **3** і священики взяли кивот **4** і шатро завіту, і ввесь святий посуд, що був у шатрі свідчення. **5** І несли священики і левіти, цар же і ввесь Ізраїль, ідучи перед кивотом, приносили в жертву овець і волів без числа. **6** Священи-

Глава и·

И бысть егда совръши (соломонъ)[1] зиждаи домъ гнь, и домъ свои, по к, лѣте· *(И) тогда собра црь (соломонъ)[2] вся старѣишины ізлвы во (ієрлмъ)[3] да въздвигнутъ кіотъ завѣта гнѧ, ѿ града двдова. то есть (ѿ) сіона· [И собрашася къ црю (соломону)[4] вси людіе ізлевы][5] въ мцъ, [аданимъ][6]. [въ празникъ, сіи (бо есть) мцъ седмыи· И пріидоша вся старѣишины ізлевы][7] и взяша ієреи кіотъ, и сѣнь завѣтную, и вся сосуды стыѧ. иже (бѣша) в сѣни свѣдѣніѧ· [И несоша і ієреи и левити][8] (-)[9] црь (же) и весь ізль (идуще) пре кіотомъ, жрѧху овны и волы бес числа· (вне-

в пара е

сóша)[10] (кїóтъ ї҆ере́й)[11] в҆ мѣ́сто є҆го̀ въ ѻ҆л-
та́рь (въ хра҃ гн҃ь)[12] въ ст҃аѧ ст҃ыхъ. по҃
крила херꙋви́мова· (Херꙋви́ма бо)[13] бѣ́ста рас-
кри́лила крилѣ̀ (своѝ) на҃ мѣ́сте кїо́та и҆ при-
кры́ста херꙋви́ма на҃ кїо́томъ. и҆ на҃ ст҃ыми
є҆го̀ свéрхꙋ· И҆ ѻ҆бдержа́ста сщ҃енїѧ. и҆ принича́с-
та главѣ̀ сщ҃енныма. ѿ ст҃ыхъ пре҃ лице ѻ҆лъ-
є҆вре҃ д҃ є҆ мѡ҃ ї та́ра, и҆ не ꙗ҆влѧ́хꙋсѧ внѣ̀· *(И҆) не бѣ̀ (ничто-
же) въ кїо́тѣ то́кмо двѣ̀ скрижа́ли ка́меннѣ,
скрижа́ли завѣ́та и҆́же положѝ тꙋ̀ мѡѷсі́й въ
хори́вѣ. и҆́же завѣща̀ г҃ь межꙋ̀ сн҃ъми ї҆и҃левы.
в҃ мѡ҃ м҃ внегда̀ и҆зыти̇̀ и҆̀ ѿ землѧ̀ є҆гѵ́петъскїѧ· *И҆
бы́сть ꙗ҆́ко и҆зыдо́ша ї҆ере́и ѿ ст҃и́лища, и҆ ѻ҆б-
ла҃ и҆спо́лни хра́мъ [гн҃ь][14]· И҆ не можа́хꙋ ї҆ере́и
ста́ти слꙋжи́ти пре҃ лице́мъ ѻ҆́блака. ꙗ҆́ко и҆с-
по́лни сла́ва гн҃ѧ хра҃· [(И҆)[15] рече (соломо́нъ)[16],
в҃ пара҃ ѕ҃ *г҃и, и҆́же ѡ҆бѣща пребыва́ти во мгл҃ѣ́· зи́жда
созидо́хъ хра́мъ жили́ща тебѣ̀·][17] И҆ ѡ҆брати̇̀
цр҃ь лицѐ своѐ. и҆ бл҃ви цр҃ь всего̀ ї҆и҃лѧ и҆ ве́сь со-
д҃ цр҃ ка҃ бо́ръ ї҆и҃левъ (и҆́же стоѧ́ше та́мо)[18]· *И҆ ре҃ (цр҃ь)
бл҃ве́нъ г҃ь б҃ъ ї҆и҃левъ дн҃ь. и҆́же гл҃а ѹ҆сты свои-
ми дв҃дꙋ ѻ҆ц҃ꙋ моє҆мꙋ̀, и҆ (всѧ є҆мꙋ̀)[19] и҆сплъни
гл҃ѧ· въ дн҃ь во́ньже и҆зведо҃ лю́ди моѧ̀ ї҆и҃лѧ ѿ
є҆гѵ́пта. не и҆збра́хъ гра́да (ѿ всѣ́хъ племе́нъ
въ ї҆и҃ли)[20]. на созда́нїе хра́мꙋ, (и҆) на пребыва́-
нїе и҆́мени моє҆мꙋ̀ тꙋ̀. (н҆о) и҆збра́хъ въ ї҆ерл҃имѣ
бы́ти и҆́мени моє҆мꙋ̀ [-][21]. ї и҆зъбра́хъ дв҃да бы́-
ти є҆мꙋ̀ [властели́нꙋ][22] на҃ лю҃ми моими ї҆и҃-
в҃ цр҃ з҃ лемъ· *И҆ бы́сть на ср҃цы (ѻ҆ц҃ꙋ моє҆мꙋ̀ дв҃дꙋ)[23].
є҆́же созда́ти хра́мъ и҆́мени г҃а б҃а ї҆и҃лева· И҆ речѐ
г҃ь къ дв҃дꙋ ѻ҆ц҃ꙋ моє҆мꙋ̀, поне҃ възы́де на ср҃це
твоѐ, є҆́же созда́ти хра́мъ и҆́мени моє҆мꙋ̀. до́брѣ
сътвори҃ є҆си̇̀, ꙗ҆́ко бы́сть (ти на ср҃цы)[24]· Ты҃ не
сози́ждеши хра́ма. н҆о сн҃ъ твои и҆́же и҆зы́детъ
и҆зъ чре́слъ твои́хъ. то́й сози́ждетъ хра҃ и҆́мени
в҃ цр҃ з҃ моє҆мꙋ̀· *И҆ воста́ви г҃ь гл҃ы своѝ и҆́же гл҃а. и҆ вос-
та́ви въ дв҃да мѣ́сто ѻ҆ц҃а моє҆го̀ (менѐ), и҆
сѣдо́хъ на пр҃толе ї҆и҃левѣ, ꙗ҆́коже гл҃а г҃ь. и҆ со-
зи́ждохъ хра́мъ и҆́мени г҃а б҃а ї҆и҃лева· И҆ поста́-
вихъ (на мѣ́стѣ тꙋ̀)[25] кїо́тъ, в не́мже (-)[26]
завѣ́тъ гн҃ь. и҆́же завѣща̀ г҃ь съ ѻ҆ц҃ы на́ши-
ми, во и҆звоже́нїю и҆ и҆з землѧ̀ є҆гѵ́петскїѧ· И҆
ста̀ (соломо́нъ)[27] пре҃ лице́мъ ѻ҆лтара̀ гн҃ѧ. пре҃
всѣ́мъ собо́ромъ ї҆и҃левомъ, и҆ воздви́же рꙋцѣ̀
в҃ ма҃ в҃ своѝ на́ нб҃о· И҆ ре҃. *г҃и б҃е ї҆и҃левъ нѣ́сть (б҃а ра́з-
вѣ тебѐ)[28] на нб҃си го́рѣ, и҆ на землѝ ни́зꙋ. сох-
ранѝ завѣ́тъ и҆ мл҃ть (да́же) рабꙋ̀ твоє҆мꙋ̀ хо-
дѧ́щемꙋ пре҃ тобо́ю, всѣ́мъ ср҃цемъ є҆го̀· Ꙗ҆́коже
сохрани (дв҃дꙋ рабꙋ̀ своє҆мꙋ̀)[29], ѻ҆ц҃ꙋ моє҆мꙋ̀. [ꙗ҆́-
коже є҆мꙋ̀ ѡ҆бѣща̀][30]. и҆ гл҃а ѹ҆сты свои́ми, и҆
рꙋко́ю своє́ю съвръши, (и҆) до (дне́шнѧго дн҃е)[31].
И҆ нн҃ѣ г҃и б҃е ї҆и҃левъ сохранѝ (раба̀ свое҃ дв҃да

ки внесли кивот до його місця – до
святилища до господнього храму, до
святого святих, під крила херувимів.
7 Бо херувими були з розкритими
своїми крилами над місцем кивота, і
херувими покрили над кивотом і над
його святим згори, **8** і оточували свя-
щенне, і мали голови нахилені до
священного від святих перед лицем
святилища, і не показувалися назов-
ні. **9** *І не було нічого в кивоті, за ви- єв. 9 мой5. 10
нятком двох кам'яних таблиць, таб-
лиць завіту, які туди поклав Мойсей
в Хориві, які заповів Господь з ізра-
їльськими синами, коли вони виходи-
ли з єгипетської землі. **10** *І сталося, мой2. 40
що як священики вийшли з святили-
ща, і хмара покрила господній храм.
11 І священики не могли стати слу-
жити від лиця хмари, бо господня
слава наповнила храм. І сказав Соло-
мон: *Господи, що обіцявся перебу- пар2. 6
вати в мряці, будуючи я збудував то-
бі храм, помешкання! **14** І повернув
цар своє лице, і цар поблагословив
ввесь Ізраїль, і ввесь збір Ізраїля, що
там стояв. **15** *І цар сказав: Благосло- црс4. 21
венний сьогодні Господь Бог Ізраїля,
який промовив своїми устами до Да-
вида, мого батька, і все йому випов-
нив, кажучи: **16** Від дня, в якому Я
вивів мій народ Ізраїля з Єгипту, Я не
вибрав міста між усіма племенами в
Ізраїлі на будову храму, і щоб пере-
бувало там моє ім'я. Але Я вибрав,
щоб моє ім'я було в Єрусалимі, і Я
вибрав Давида, щоб він був волода-
рем над моїм народом Ізраїлем. **17** *І црс2. 7
впало на серце мого батька Давида,
щоб збудувати дім імені Господа Бо-
га Ізраїля. **18** І сказав Господь до Да-
вида, мого батька: Тому що зійшло
на твоє серце, щоб збудувати дім мо-
єму імені, ти добре вчинив, що впало
тобі на серце. **19** Ти не збудуєш хра-
му, але твій син, що вийде з твого ло-
на, цей збудує храм моєму імені. **20**
*І Господь поставив свої слова, які црс2. 7
сказав, і поставив мене на місце Да-
вида, мого батька, і я сів на престолі
Ізраїля, так як сказав Господь, і я збу-
дував дім імені Господа Бога Ізраїля.
21 І я поставив там на місце кивот, в
якому господній завіт, який заповів
Господь з нашими батьками, коли ви-
водив їх з єгипетської землі. **22** І
встав Соломон перед лицем господ-
нього жертовника, перед всім збором
Ізраїля, і підняв до неба свої руки, **23**
і сказав: *Господи Боже Ізраїля, не- мак2. 2
має Бога як ти на небі, вгорі, і на зем-
лі, вдолі! Збережи завіт і милосердя
до твого раба, що ходить перед то-
бою усім його серцем. **24** Так як Ти
зберіг Давидові, твоєму рабові, мо-
єму батькові, так як йому Ти обіцяв, і
сказав своїми устами, і сповнив Ти

своєю рукою, і до сьогоднішнього дня. **25** І тепер, Господи Боже Ізраїля, збережи свого раба Давида, мого батька, так як Ти сказав йому, мовля-
црс2. 7 і 16 чи: *Не забракне перед моїм, чоловіка, лицем, що сидить на престолі Ізраїля, лиш якщо збережуть твої діти мої дороги, по яких *мають* ходити переді Мною, так як ти ходив переді мною. **26** І тепер, Господи Боже Ізраїля, хай викажеться певним твоє слово, яке Ти обіцяв Давидові, моєму батькові. **27** Хіба дійсно житиме Бог з людьми на землі, бо якщо небеса небес Тобі не вистарчають, то не лишень цей храм, який я збудував твоєму імені. **28** І хай погляне на мою молитву Господь Бог Ізраїля, щоб вислухати прохання і молитви, якими твій раб молиться сьогодні перед тобою. **29** І хай твої очі будуть відкриті на цей храм день і ніч, на місце, про
мой5. 12 ниж. 9 яке Ти сказав, *що моє ім'я там буде, щоб вислухати молитву, якою молиться раб твій на цьому місці день і ніч. **30** І вислухай мою молитву, раба
ез3. 6 свого, *і свого народу Ізраїля, коли помоляться Тобі на цьому місці; і Ти вислухай в місці свого помешкання на небесах, і вислухавши, і помилуєш. **31** Що лиш згрішить ближній проти свого ближнього, і якщо візьме з них клятву кляття, і прийде, і визнає перед лицем твого жертовника в цьому храмі, 32 і Ти вислухай з небес, і зроби суд своєму народові – Ізраїлеві, виявляючи, що беззаконня чинить беззаконням, щоб дати дорогу його на його голову, і оправдати праведного, і дати йому за його праведністю. **33** Коли згрішить твій народ Ізраїль перед його ворогами, бо згрішать Тобі, і, повертаючись, визнаються твоєму імені, і помоляться, і виголосять до Тебе молитву в цьому храмі, **34** і Ти вислухаєш з небес, і будеш милосердний за гріхи свого народу Ізраїля, і повернеш їх до землі, яку Ти дав їхнім батькам. **35** Коли стримається небо, щоб не було дощу, бо згрішать Тобі, і помоляться до цього місця, і визнаються твоєму імені, і відвернуться від їхніх гріхів, коли їх упокориш; **36** і Ти вислухаєш з неба, і будеш милосердним за гріхи своїх рабів, свого народу Ізраїля, бо сповістиш їм добру дорогу, щоб по ній ходити. І даси їм дощ на землю, яку Ти дав своєму народові в насліддя. **37** Якщо буде голод, або смерть на землі і якщо буде, бо буде, запалення, саранча і хрущі, і якщо кривду вчинять їм їхні вороги, або в одному з їхніх міст все противне, всякий біль; **38** і всяка рана, всяка молитва, всяка жертва якщо буде всякій людині з ізраїльського народу, оскільки

ѿц҃а моего)[32], ꙗкоже рече ему гл҃а *не оскꙋдѣ- в҃ црс з҃ и҃ ѕі
етъ (-)[33] мꙋжъ ѿ лица моего, сѣдѧи на пр-
толѣ і҆и҃левѣ. токмо аще сохранѧтъ чада
твоѧ пꙋти (моѧ, по нимже)[34] ходити предо
мною. ꙗкоже ходи҃ еси предо мною· И нн҃ѣ г҃и
б҃е і҆и҃левъ. да оу҆вѣритсѧ гл҃ъ твои, [еже обѣ-
ща]35 дв҃ꙋ ѿц҃ꙋ моемꙋ· Ꙗко аще истинно пре-
бываетъ б҃ъ съ ч҃лкы на земли. аще (бо) н҃бо
(-)[36] н҃беси не довлѣютъ ти. (не) токмо (-)[37]
храмъ сеи, иже создахъ имени твоемꙋ· И (да
призритъ)[38] на мл҃твꙋ мою г҃ь б҃ъ і҆и҃левъ. по-
слꙋшати [молениѧ и молитвы][39]. еюже (сѧ
моли҃ рабъ твои)[40] пре҃ тобою (-)[41] дн҃е· (И) да
бꙋдꙋтъ очи твои ѿверсты на храмъ сіи
днь и нощъ на мѣсто о немъже рече. *ꙗко е҃ мо ві ни҃ д҃
быти имени моемꙋ тꙋ на послꙋшаніе мл҃-
твы. еюже помолитсѧ рабъ твои на мѣстѣ
семъ днь и но҃· И оу҆слыши мл҃твꙋ мою раба
свое҃, *и людіи своихъ і҆и҃лѧ, (егда)[42] помолѧ҃ д҃ ездра г҃
ти сѧ на мѣстѣ се҃. и ты оу҆слыши на мѣс-
тѣ обиталища своего на н҃беси и (оу҆слы-
шимъ)[43] и помилꙋеши· Елико аще съгрѣ-
шитъ (ближніи)[44] къ искрънемꙋ своемꙋ. и
аще пріиметъ ѿ ни҃ клѧтвꙋ (клѧтіе)[45]. и
пріидетъ і исповѣсть пре҃ лицемъ олтарѧ
твоего, въ храмѣ семъ· И ты оу҆слыши ѿ
н҃бсъ и (сътвори сꙋдъ)[46] людемъ свои҃ і҆и҃лю.
ꙗвлѧѧ беззаконовати беззаконіѧ дати пꙋть
его на главꙋ его. і избавити прав҃наго, (и) да-
ти емꙋ по правдѣ его· Еда (съгрѣшитъ)[47]
людемъ твои҃ і҆и҃лю. пре҃ врагы (его) ꙗко съ-
грѣша҃ ти, и возвратѧ҃сѧ. (-)[48] исповѣдатъ
ти сѧ имени твоемꙋ, и молѧтсѧ. и въз-
гл҃ютъ мл҃твꙋ [к тебѣ][49] въ храмѣ семъ· И
ты оу҆слышиши съ н҃бсе, и мл҃ти҃ бꙋдеши о
согрѣшеніихъ людіи своихъ і҆и҃лѧ, и возврати-
ши ѧ въ землю иже далъ еси ѿцемъ ихъ·
Внегда затѧгнꙋтисѧ н҃беси, ꙗко не быти
дождꙋ. ꙗко съгрѣшатъ ти и помолѧтсѧ
на мѣстѣ семъ. і исповѣдатсѧ имени тво-
емꙋ. и ѿ грѣхъ ихъ възвратѧ҃сѧ егда сми-
риши ѧ· И оу҆слышиши съ н҃бсе. и мл҃ти҃ бꙋ-
деши о грѣсѣхъ рабъ своихъ (-)[50] людіи сво-
ихъ і҆и҃лѧ. ꙗко возвѣстиши имъ пꙋть бл҃гыи
ходити по немꙋ. и даси (имъ) дождъ на
землю, юже далъ еси люде҃ своимъ въ достоѧ-
ніе· Гладъ аще бꙋдетъ (или) смр҃ть (на зем-
ли. и) аще бꙋдетъ, ꙗко (в ражженіе гꙋсеница,
и хрꙋщеве)[51], и аще оскорбѧ҃ ѧ врази и҃ или
въ единомъ ѿ гра҃ ихъ все противное всѧка
болѣзнь (и) всѧка ꙗзва· Всѧка мл҃тва, всѧко
приношеніе аще бꙋдетъ всѧкомꙋ ч҃лкꙋ (ѿ лю-

дїи ї҆и҃левыхъ). є҆ли́ко ᲂу҆разꙋмѣ́ѥ ко́ждо бо́лѣзнь
ѿ се҃рца своего. и҆ въздвигнѐ рꙋцѣ свои въ хра́-
мѣ се́мъ· И҆ ты ᲂу҆слы́ши ѿ нб҃се, ѿ гото́ваго
жи́лища ти, и҆ млⷭ҇тивъ бꙋдеши. и҆ сотвори́ши и҆
даси мꙋжеви по пꙋтемъ є҆го. ꙗ҆́коже бо совѣ́си
се҃рце є҆го. ꙗ҆́ко ты са҃мъ то́кмо совѣ́си (всѣхъ
се҃рца)[52] сн҃овъ чл҃чъ· да боѧ́тсѧ тебе вс҃ѧ дн҃и,
в нѧ́же ти живꙋтъ на землѝ. ю҆́же далъ є҆си
ѿц҃емъ на́шимъ· И҆ чю́ждимъ· ꙗ҆́же не сꙋть
ѿ лю́дїи твои́хъ [ї҆и҃лѧ][53] (а҆́ще)[54] прїидꙋтъ
(и҆́мени ради твоего) и҆ помо́лѧтсѧ на мѣ́стѣ
се́мъ· И҆ ты ᲂу҆слы́шиши съ нб҃се, ѿ гото́ваго
жи́лища ти. и҆ сотвори́ши по всемꙋ є҆ли́ко а҆́ще
призоветъ тѧ (сі́и) чю́жїи. ꙗ҆́ко да разꙋмѣ́ютъ
вси лю́дїе [землѝ][55] и҆мѧ твоѐ. и҆ ᲂу҆боѧ́тъсѧ
тебѐ. ꙗ҆́коже (и҆) лю́дїе твои ї҆и҃ль. и҆ разꙋмѣ́ю
ꙗ҆́ко и҆мѧ твоѐ наречетсѧ на хра́мѣ се́мъ и҆же
созда́хъ· Ꙗ҆́ко и҆зыдꙋтъ лю́дїе твои на́ брань на
врагы̀ своѧ, пꙋтемъ и҆же возвратиши ѧ҆. и҆
помо́лѧтсѧ и҆менемъ гн҃имъ. пꙋте́мъ гра́ды и҆же
и҆збра̀ (себѣ)[56]. и҆ къ хра́мꙋ и҆же а҆́зъ созда́хъ
и҆́мени твоемꙋ· И҆ ты ᲂу҆слышиши съ нб҃се
в҃ пара҃ ѕ҃ сира҃ з҃ і҆ѡа҃ а҃ при҃ к҃ д҃ є҆здра и҃ млⷭ҇твꙋ и҆хъ. и҆ моле́нїѧ и҆хъ. и҆ сътвори́ши
ѡ҆правда́нїѧ и҆мъ. (и҆ внегда̀)[57] согрѣша́тъ ти· *Ꙗ҆́ко
нѣ́сть чл҃ка, и҆же не съгрѣши́тъ. и҆ разгнѣ́ваѥ-
шисѧ на́ нѧ, и҆ предасѝ ѧ҆ предъ врагы̀ (и҆хъ). и҆
поплѣнѧ́тъ и҆хъ плѣнѧ́щїи землю дале́че и҆
бли́зъ· И҆ ᲂу҆вратѧ́тъ се҃рца (-)[58] въ зе́млю и҆дѣ-
же преселишасѧ. тꙋ и҆ възвратѧ́тсѧ и҆ помо́-
лѧтсѧ (-)[59] въ зе́мли пресе́ле́нїѧ и҆хъ гл҃юще.
съгрѣши́хомъ (и҆) беззаконова́хомъ и҆ не ѡ҆правди́хомъ·
И҆ ѡ҆брати́тсѧ к тебѣ, всѣмъ се҃рцемъ сво-
и҆мъ, и҆ всею̀ дꙋше́ю свое́ю. въ зе́мли врагъ и҆хъ
и҆дѣже возведе ѧ҆. и҆ помо́лѧтсѧ к тебѣ на
пꙋтехъ землѧ̀ свое́ѧ ю҆́же далъ є҆си ѿц҃емъ и҆хъ,
(и҆) къ гра́дꙋ є҆гоже и҆збра̀. и҆ къ хра́мꙋ и҆же
созда́хъ и҆мени твоемꙋ· И҆ ᲂу҆слы́ши ѿ нб҃се, ѿ
гото́ваго жи́лища твоего. [млⷭ҇твꙋ (-)[60] и҆ мо-
ленїе и҆хъ и҆ сътвори́ши (и҆мъ сꙋдъ)[61]][62]. И҆
млⷭ҇тивъ бꙋдеши на (непра́веднꙑхъ)[63], и҆миже съ-
грѣши́ша ти. и҆ по всѣхъ ѿмѣта́нїи и҆хъ
и҆миже ѿвръгꙋсѧ тебѐ. (да)[64] даси и҆мъ въ
щедроты̀ предъ (всѣмѝ) плѣнши́ми ѧ҆. и҆ ᲂу҆-
щедрѧ́тъ ѧ҆· Ꙗ҆́ко лю́дїе твои сꙋть и҆ нас-
лѣдїе твое. ꙗ҆́же и҆зведѐ и҆з землѝ є҆гѵ́петски. ѿ
сре́ды пе́щы желѣзныѧ· И҆ да бꙋдета (ᲂу҆́ши
твои и҆ ѡ҆́чи твоѝ)[65] ѿвръ́зты на млⷭ҇твꙋ раба̀
своего. и҆ къ моле́нїю лю́дїи твои́хъ ї҆и҃лѧ. (и҆)
послꙋшати и҆хъ ѡ҆ всѣхъ ѡ҆ ни́хже призовꙋтъ
тѧ· Ꙗ҆́ко ты и҆збра ѧ҆ себѣ въ наслѣ́дїе ѿ
всѣ́хъ лю́дїи. ѿ всѣ́хъ лю́дїи зе́мныхъ. ꙗ҆́коже
гл҃а рꙋкою раба̀ своего мѡѷсе́ѧ. є҆да и҆звести

зрозуміє кожний біль від свого серця,
і підніме свої руки до цього храму;
39 і ти вислухай з неба, з твого гото-
вого помешкання, і милосердним бу-
деш, і зробиш, і даси чоловікові за
його дорогами, бо, так як знаєш його
серце, бо тільки Ти одинокий знаєш
серця всіх людських синів, **40** щоб
боялися тебе всі дні, в яких вони жи-
вуть на землі, яку Ти дав нашим
батькам. **41** І чужинці, які не є з твого
народу Ізраїля, **42** якщо вони прий-
дуть задля твого імені і помоляться
на цьому місці, **43** і Ти вислухаєш з
неба, з твого готового помешкання, і
зробиш за всім, як лиш прикличе
Тебе цей чужинець, щоб всі народи
землі пізнали твоє ім’я і боялися Те-
бе, так як і твій народ Ізраїль. І пізна-
ють, що твоє ім’я назветься на цьому
храмі, який я збудував. **44** Бо твій на-
род вийде на війну проти своїх во-
рогів дорогою, якою їх повернеш, і
помоляться господнім іменем доро-
гою міста, яке Ти вибрав собі, і до
храму, який я збудував твоєму імені.
45 І Ти вислухаєш з неба їхнє бла-
гання і їхню молитву і зробиш їм оп- пар2. 6
равдання. **46** І коли Тобі згрішать, сир. 7
*бо немає людини, яка не згрішить, і ів. 1
Ти на них розгніваєшся і видаси їх при. 20
перед їхніми ворогами, і їх візьмуть в ез3. 8
полон ті, що полонять, до землі дале-
ко чи близько; **47** і повернуть серця в
землю, де туди переселилися, і по-
вернуться і помоляться в землі їхньо-
го переселення, кажучи: Ми згріши-
ли, і ми вчинили беззаконня, і ми не
оправдані. **48** І повернуться до тебе
усім своїм серцем і усією своєю ду-
шею в землі їхніх ворогів, куди Ти їх
повів, і помоляться до тебе на дорозі
їхньої землі, яку Ти дав їхнім бать-
кам, і до міста, яке Ти вибрав, і до
дому, який я збудував твоєму імені;
49 і вислухай з неба, з твого готового
помешкання, благання і їхню молит-
ву, і вчиниш їм суд. **50** І будеш ми-
лосердним до неправд, якими Тобі
згрішили, і за всі проступки їхні, яки-
ми переступили проти Тебе; і даси їм
за милосердям перед всіма, що їх взя-
ли в полон, – і милосердними будуть
до них. **51** Бо він твій народ є і твоє
насліддя, якого Ти вивів з єгипетсь-
кої землі, з-посеред залізної печі. **52** І
хай будуть твої вуха і твої очі відкри-
ті до молитви свого раба і до молит-
ви твого народу Ізраїля, і щоб вислу-
хати їх в усьому, в чому закличуть до
Тебе. **53** Бо ти їх вибрав собі в нас-
ліддя з усіх народів, з усіх народів
землі, так як ти сказав рукою свого
раба Мойсея, коли Ти виводив наших
батьків з єгипетської землі, Господи!
Господи! **53а** Тоді сказав Соломон
про храм, як закінчив його будувати:

Сонце пізнало на небі! Господь сказав, що мешкатиме в мряці, – збудуй мій храм! Його храм прекрасний. Щоб жив Він в новині цій! І чи не це записано в книзі пісні? **54** І сталося, як Соломон закінчив молитися Богові всією молитвою і цим благанням, і встав він від лиця господнього жертовника і, знову клякнувши на свої коліна, і свої руки підняв до небес. **55** І знову він поблагословив ввесь збір Ізраїля, кажучи великим голосом: **56** Благословенний сьогодні Господь Бог, який дав спочинок своєму народові, Ізраїлеві, за всім, що сказав! Він не забув ніякого слова з його добрих слів, якими заговорив рукою Мойсея, свого раба. **57** Хай буде Господь Бог наш з нами, так як був з нашими батьками! Хай не оставить нас, але хай поверне нас, **58** щоб ми прихилили наші серця до нього, щоб ми ходили в усіх його дорогах і зберігали всі його заповіді, і його накази, і його оправдання, які заповів нашим батькам! **59** І хай будуть ці слова, якими молимося сьогодні перед нашим Господом Богом, наближаючись до нашого Господа Бога вдень і вночі, щоб чинити оправдання твоєму рабові і оправдання твоєму народові, Ізраїлеві, на всі дні. **60** Щоб зрозуміли всі народи землі, що Господь Бог – він сам Бог, і немає іншого. **61** І хай будуть наші серця досконалі до нашого Господа Бога, щоб праведно ходити в його приписах і зберігати його заповіді до сьогоднішнього дня.
62 І цар, і всі сини Ізраїля принесли
пар2. 7 жертву перед Богом. **63** *І цар Соломон приніс мирні жертви, які пожертвував Господеві: 12000 волів і 100 і 20 тисяч овець. І обновив цар та всі сини Ізраїля господній храм. **64** В тому ж дні цар Соломон освятив середину двору, що перед лицем господнього храму, бо вчинив там цілопалення і жертви, і жир мирних, бо мідний жертовник, що перед Господом, був малий, так що неможливо було принести цілопалення, і дари, і жертви випашених. **65** І зробив Соломон, і ввесь Ізраїль з ним, свято в тому дні – великий собор від виходу Іхима до ріки Єгипту – перед нашим Господом Богом в храмі, який збудував, їдячи, і п'ючи, і веселячись перед нашим Господом Богом. По сімох днях **66** і в восьмому дні він відпустив народ, і народ поблагословив царя, і кожний пішов до свого дому, радіючи веселим серцем за добро, яке вчинив Господь своєму рабові Давидові, Ізраїлеві і своєму народові.

тебѣ (изъ землѧ егѵпетски ѿцы наши)[66] г҃и г҃и·
ѕогда г҃ла (соломонъ)[67] о храмѣ ꙗко съвръши
ѕижда его, с҃лнце позна на н҃беси. г҃ь р҃е пребыти
во мглѣ, соѕижди храмъ мой. хра҃ прелѣпъ
его, ꙗко пребывати в новости (сей). (и) не (-)[68]
се ли писано въ книга҃ пѣсни· И бысть ꙗко
скончa (соломо҃)[69] молѧсѧ (б҃у)[70] всею м҃лтвою и
молениеⷨ҇ симъ. и воста ѿ лица олтарѧ г҃нѧ
(и паки) поклонивсѧ на колѣну своею, и руцѣ
свои воздѣ на н҃бо· И (еще)[71] б҃лви весь соборъ
і҃илевъ. гласомъ велиимъ г҃лѧ· б҃лвенъ г҃ь (б҃ъ)
д҃нь, иже далъ есть покой людемъ свои҃ і҃илю.
по всему иже г҃ла, не забы словесе никоегоже въ
(-)[72] словесеⷯ҇ его б҃лгихъ имиже г҃ла въ руцѣ
моѷсиовѣ раба своего· да буде҃ г҃ь б҃ъ нашъ с
нами ꙗкоже бѣ съ ѿцы нашими. да не
оставитъ насъ· (Но да возврати҃)[73] на҃,
преклонити с҃рца наша к нему. еже ходити въ
всѧ пути его. и хранити всѧ заповѣди его.
и повелениѧ его, [и оправданиѧ его][74]. ꙗже заповѣда ѿцемъ нашимъ· И да буду словеса си
имиже молимсѧ пре҃ г҃мъ б҃мъ нашим. (д҃нь)
приближающесѧ г҃у б҃у нашему. д҃нь и но҃ творити оправданиѧ рабу твоему. и оправданиѧ людемъ твоимъ і҃илю, (во всѧ д҃ни)[75].
Ꙗко да разумѣютъ вси людие землѧ. ꙗко г҃ь
б҃ъ той са҃ б҃ъ и нѣсть иного· И да будутъ
с҃рца наша съвръшена къ г҃у б҃у нашему. (-)[76]
пр҃пбно да ходити въ повелениⷯ҇ его, и хранити заповѣди его до (днешнѧго д҃не)[77]· И ц҃рь
и вси с҃нове і҃илеви пожроша жрътву пре҃
(б҃мъ)[78]· *И пожре ц҃рь (соломонъ)[79] жрътвы в҃ пара҃ з҃
мирныѧ, иже пожре г҃ви. воловъ. (в҃і)[80]. и
овецъ, р҃, и к҃, тысѧщъ. и обнови (ц҃рь хра҃
г҃нь)[81], и вси с҃нове і҃илеви· в тойже д҃нь ос҃ти
ц҃рь (соломонъ) с҃реднѧѧ дво҃ иже пре҃ лицемъ храма г҃нѧ. ꙗко сътвори ту всесожениѧ, и жрътвы и тучныѧ мирныхъ. ꙗко олтарь мѣданыи, иже пре҃ г҃мъ малыи (бѣ) ꙗко не
возмощи [приѧти][82] всесожениѧ (и даровъ) и
жрътвы (тучнаѧ)[83] [-][84]· И сътвори (соломо҃)[85]
празникъ в (той д҃нь)[86] и весь і҃иль с ни҃, собо҃
велии ѿ исхода (ихима)[87] до рѣки егѵпта, пре҃
г҃мъ б҃мъ наши҃, оу храма егоже созда, ꙗдыи
и пиѧ и веселѧсѧ пре҃ г҃мъ б҃мъ нашимъ. по
се҃мь д҃ни, и во (осмый д҃нь)[88] распусти люди.
и [б҃лвиша (люди) ц҃рѧ][89]. і идоша кождо в
домъ свой, радующесѧ (-)[90] веселомъ с҃рце҃ о
б҃лгы҃. ꙗже сътвори г҃ь д҃вду рабу своему, (і҃илю
и)[91] людемъ своимъ·

Гл҃а, ѳ҃.

в҃ пара҃ з҃ И бысть* ꙗко скончѧ (соломонъ)[1] зиждѧ храмъ
г҃нь. и домъ ц҃ревъ. и всѧкꙋ вещь (его)
вы҃ г҃ ни҃ аі (соломонъ)[2] (сътвори, елико въсхотѣ)[3]. *И
ꙗвисѧ г҃ь (соломонꙋ)[4] вторицею. ꙗкоже бѣ
ꙗвисѧ [емꙋ][5] въ гаваонѣ. И рече к немꙋ г҃ь
ѹслышахъ гласъ м҃лтвы твоеѧ. и моленїѧ
твоего имже моли ми сѧ предо мною, сътворих
ти по (всеи) м҃лтвѣ твоеи. (и) ѡ҃стихъ хра҃ сеи.
е҃ мо҃ ві вы҃ и д҃ ц҃р҃ ка егоже созда *еже положити имѧ мое т҃ꙋ въ
вѣки. и бꙋдꙋ очи мои т҃ꙋ, и ср҃це мое въ всѧ
дн҃и. И ты аще ходиши предо мною, ꙗкоже
ходи (и) д҃вдъ ѿц҃ъ твои въ пр҃вдїи ср҃ца, и въ
простотѣ и еже творити по всемꙋ ꙗкоже
заповѣдахъ емꙋ. и повелѣнїѧ моѧ, и запо-
вѣди моѧ съхраниши. И ѹтвержꙋ пр҃тлъ
в҃ ц҃р҃ з҃ в҃ пара҃ кв ц҃р҃ствїѧ твоего въ і҃ил҃и въ вѣки. *ꙗкоже гл҃а
къ д҃вдꙋ ѿц҃ꙋ твоемꙋ гл҃ѧ. не ѡскꙋдѣеть
т҃и мꙋжъ властелинъ въ і҃ил҃и. Аще (-)[6] въ-
звращающесѧ възвратитесѧ вы, и чада ваша
ѿ мене и не съхраните заповѣдеи моихъ, и
повелѣнїи моихъ, ꙗже далъ есть мѡѵсїи пре҃
(всѣми) вами, и (поидꙋт и поработаютъ)[7]
богомъ дрꙋгимъ. и (поклонѧтсѧ)[8] и҃. І изринꙋ
і҃ил҃ѧ из земли юже дахъ имъ. и храмъ сеи
егоже ѡ҃стыхъ имени моемꙋ, ѿвръгꙋ ѿ лица
моего. и бꙋде і҃ил҃ь въ изриновенїе. и въ гл҃анїе
всѣмъ людемъ. И домъ (высокїи сеи)[9] всѧк҃ иже
прїидеть вонь ѹжаснетсѧ. и въzматетсѧ.
е҃ мо҃ кд е҃врео҃ кв *И (речетъ)[10] чесо ради сътвори г҃ь тако земли
сеи и храмꙋ семꙋ. И рекꙋтъ понеже ѡставиша
г҃а б҃а их. иже изведе ѿц҃ы и҃ изъ егѵпта. ѿ
домꙋ работна и прїѧша боги чꙋжаѧ. и покло-
нишасѧ имъ. и поработаша имъ. сего ради
вы҃ з҃ в҃ пара҃ и наведе (на на г҃ь)[11] ѕлобꙋ сїю. (-)[12] *(И бысть
въ) к҃ лѣтъ в наже созда (соломонъ)[13] два
домы. храмъ г҃нь и домъ ц҃ревъ. хирамъ ц҃рь
тѵрскїи помагаше (соломонꙋ)[14] древы кедръс-
кими. и древы певгиновыми. и злато҃ и всѣмъ
хотѣнїемъ его. тогда дасть (соломонъ)[15] хи-
рамꙋ, к҃ градо҃ въ земли галилеистѣи. И ше҃
хира҃ ѿ тѵра. (-)[16] идѧше в галилею. видѣти
хотѧ грады, ꙗже (емꙋ даде)[17] (соломонъ)[18]. (и
видѣ) и не быша емꙋ годни. И рече что ми
сꙋть гради си. ꙗже (ми далъ еси)[19] брате, и
нарече ѧ землѧ (хавꙋль) до (днешнѧго дн҃е)[20]. И
принесе хирамъ (соломонꙋ)[21], р҃, и к҃. талантъ
злата [сїѧ (же есть) вина данїе ꙗже ѹстави
ц҃рь (соломонъ)[22]. да созиждеть храм г҃нь и
храмъ (свои)[23]. и (мильлонъ)[24]. и (стѣнꙋ і҃ер҃-
лимъскꙋ)[25], и асѵръ (-)[26] и магдаль и (газерꙋ)[27].

Глава 9

1 І *сталося, що коли Соломон закінчив будувати господній дім і царський дім, і Соломон зробив всяке своє діло, яке забажав; **2** *і з'явився Господь вдруге Соломонові, так як був з'явився йому в Ґаваоні. **3** І сказав до нього Господь: Я вислухав голос твоєї молитви і твого благання, яким ти Мені помолився переді Мною, Я зробив тобі за всією твоєю молитвою, і Я освятив цей храм, який ти збудував, *щоб покласти там моє ім'я навіки. І мої очі, і моє серце будуть там на всі дні. **4** І якщо ти ходитимеш переді Мною, так як ходив і Давид, твій батько, в праведності серця і в простоті, і чинитимеш за всім, що Я йому заповів, і збережеш мої приписи і мої заповіді, **5** і закріплю престол твого царства над Ізраїлем навіки, *так як Я сказав до Давида, твого батька, мовлячи: Тобі не забракне чоловіка-володаря в Ізраїлі. **6** Якщо відвертаючись відвернетеся ви і ваші діти від мене, і не збережете моїх заповідей і моїх приписів, які дав Мойсей перед всіма вами; і підуть і послужать іншим богам і їм поклоняться; **7** і викину Ізраїля з землі, яку Я їм дав, і цей храм, якого Я освятив моєму імені, відкину від мого лиця; і буде Ізраїль на вигнання, і на помовку всім народам. **8** І цей високий дім, кожний, хто прийде до нього, жахнеться і зімнеться. *І скаже: Задля чого вчинив Господь так цій землі і цьому храмові? **9** І скажуть: Тому що їхнього покинули Господа Бога, який вивів їхніх батьків з Єгипту, з дому рабства, і взяли чужих богів, і їм поклонилися, і їм послужили, через це на них Господь навів це зло. **10** *І було 20 літ, в яких Соломон збудував два доми: господній храм і царський дім; **11** Хірам, цар Тиру, помагав Соломонові кедровим деревом, і певковим деревом, і золотом, і всякому його побажанню. Тоді цар дав Хірамові 20 міст в Галилейській землі. **12** І Хірам, пішовши з Тиру, йшов до Галилеї, бажаючи побачити міста, які йому дав Соломон, і побачив – і йому не були до вподоби. **13** І сказав: Що мені є ці міста, які ти мені дав, брате? І назвав їх Земля Хавулева, аж до сьогоднішнього дня. **14** І Хірам приніс Соломонові 100 і 20 талантів золота, **15** а це є причина: данина, яку встановив цар Соломон, щоб збудивати господній храм і свій дім, і миллон, і єрусалимську стіну, і Асир, і Магдаль, і Газеру.

пар2. 7
вищ. 3 ниж. 11
мой5. 12 вищ. 8 црс4. 21
црс2. 7 пар2. 22
мой5. 29 єв. 22
вищ. 7 пар2. 8

16 Фараон же, єгипетський цар,
вийшов і взяв Газеру, і спалив її
вогнем, і хананея, що жив у тому
місті, вигубив, і дав місто як віно
своїй дочці, жінці Соломона. **17** І
збудував Соломон Газеру, і Вити-
рон долішній, **18** і Валаат, і Пал-
миру в пустинній землі. І всі міста,
що були його складами, **19** і всі
міста, де були колісниці і його кін-
нотники, і все, що було до вподоби
цареві Соломонові, збудував він в
Єрусалимі і в Ливані, і в усій землі
свого царства. **20** Люди ж, які оста-
лися з амореїв, і хеттеїв, і ферезеїв,
і евеїв, і євусеїв – вони ж не є з із-
раїльських синів. **21** Їхніх синів, які
після них осталися на землі, яких
ізраїльські сини не змогли вигуби-
ти з-посеред себе, цар Соломон
підкорив їх, і давали данину аж до
сьогодні. **22** А ізраїльських синів
Соломон не дав на роботу, бо вони
були його військові чоловіки, і йо-
го слуги, і князі, і його воєводи, і
володарі над колісницями і його
кіньми. **23** І були старшинами, пос-
тавленими над роботами царя Со-
ломона. І було їх 550, що наказу-
пар2. 8 вали робітникам. **24** *Дочка ж фа-
раона перенеслася з міста Давида
до свого дому, який збудував їй Со-
ломон. І після цього збудував він
мильйон. **25** І Соломон тричі в рік
приносив всепалення і мирні жер-
тви на вівтар, який збудував Гос-
подеві. І кадив запашним кадилом
перед Господом, і завершив храм.
26 І цар Соломон зробив корабель в
Ерзазі Гаверському, що близько Е-
лата, на гирлі останнього моря в
едомській землі. **27** І послав Хирам
деяких зі своїх слуг, мужів-море-
плавців, що знали плисти морем, з
слугами Соломона; **28** і прийшли
до Ефира, і взяли звідти 400 і 20
талантів золота, і принесли цареві
Соломонові.

Глава 10

пар2. 9
мат. 12
лук. 11
1 І *цариця Сави, почувши ім'я
Соломона і господнє ім'я, прийшла
випробувати його притчами. **2** І
прийшла вона до Єрусалиму з дуже
тяжкою силою, і на верблюдах при-
несли солодощі, зілля, і дуже ба-
гато золота, і дорогоцінний камінь;
і вона ввійшла до Соломона і по-
говорила з ним про все, що мала на
своїм серці. **3** І Соломон сповістив
їй всі її слова, і не було ні одного
слова, яке цар оминув і яке не спо-
вістив їй. **4** І цариця савська поба-
чила всю мудрість Соломона, і дім,
який він збудував, **5** і їжу Соломо-
на, і престіл від його слуг, і службу

фараонъ (же) црь єгѵпетскіи изыиде и взѧ (га-
зеръ)[28]. и съжже и огнемъ, и ханаона живу-
щаго въ градѣ (томъ) погуби, и дасть
(град)[29] въ приданое дщери своеи женѣ (соломо-
ни)[30]. И съгради (соломонъ)[31] (газеръ)[32] и (веди-
ронъ)[33] нижніи. и (валаадъ)[34]. и (палмиру)[35] в
земли пустои (-)[36]. (И) вси грады (иже бѧху
житницы єго)[37]. и (вси) грады идеже бѣху ко-
лесницы и (конницы єго)[38] и (все) єже бысть у-
годно (црю) (соломону)[39] (създижде)[40] въ ієрлимѣ и
в ливанѣ, и въ всеи земли (црства своєго)[41]. (-)[42]
людіє (же) оставшіи ѿ (аморей)[43]. и хеттеи. и
ферезеи, (-)[44] и євеи. и євусеи, (они же не суть
ѿ сновъ іилевъ). Снове ихъ иже осташа по
нихъ на земли, ихже не возмогоша снове іилевы
истощити (ѿ средѣ себе)[45], (црь) (соломонъ)[46]
(поработи ихъ, и даваху дани)[47] даже до
(днесь)[48]. (-)[49] ѿ снов (же) іилевыхъ не дасть (на
дѣло (соломонъ)[50])[51] ѩко тіи бѧху мужи храб-
ріи (єго) и отроцы єго и кнѧѕи и воєводы єго и
властелини колесницъ и (конеи)[52] єго. (И бѧху)[53]
старѣишины приставленыи на дѣлы (црѧ) (со-
ломона)[54]. (и бысть ихъ), фн. заповѣдающе (-)[55]
(дѣлающимъ)[56]. (-)[57] *дщерь (же) фараона при- в пара и
несесѧ из града двдва. в домъ свои, иже созиж-
де єи (соломон)[58]. (И посе созижде мильлонъ)[59]. и
приношаше (соломонъ)[60] трижды в годъ всесъж-
женіѧ. и мирныѧ жрътвы на олтарь єгоже со-
зижде Гу. и кадаше диминамъ блговонныи (-)[61]
пре (Гмъ)[62], и съвръши храмъ.][63] И (сътвори
црь соломон корабль)[64] въ (єргазѣ гаверскомъ)[65]. и-
же при єладе. при устіи (морѧ послѣднего)[66]. в
земли єдомстѣи. И посла хирамъ (-)[67] нѣкои ѿ
отрокъ свои мужа. кормчіѧ направлѧти свѣ-
дущихъ море съ отроки (соломони)[68], и пріидо-
ша ко (єфиру)[69], и взѧша ѿтуду злата [у][70],
и к талантъ и принесоша црю (соломону)[71].

Гла, і.

И црца* савъска слышавше имѧ (соломоне)[1]. в пара д ма ві лу аі
і имѧ Гне. и пріиде искусити єго притча-
ми. и пріиде въ ієрлимъ съ силою тѧж-
кою ѕѣло. и на вельблюдѣ принесоша сла-
кости зелеи, и злато много ѕѣло. и камень дра-
гіи, и вниде к соломону и гла єму. все єлико
имѣ на срцы си. И възвѣсти єи (соломонъ)[2] всѧ
глы єѧ. и не бѣ слова (ни єдинаго), єже гонзе
црь (и) єгоже не възвѣсти єи. И видѣ цра савс-
ка, весь смыслъ (соломонь)[3], и домъ иже созижде
и ѩденіѧ (соломонѧ)[4] и сѣданіє ѿ отрок єго. и
престоѩніє служащихъ єму и облаченіє (ихъ)[5],
и виночерпцы єго и всесожженіѧ єго ѩже прино-

ша́ше въ хра́мъ гн҃ь. И҆ в себѣ̀ (бы́вше)[6] ре҃ къ
((соло́монꙋ)[7] цр҃ꙋ)[8]. И҆́стинна сꙋ́ть словеса̀ ꙗ҆́же
слы́шахъ в землѝ мое́и ѡ҆ словесѣ́хъ твои́хъ, и҆
ѡ҆ смы́слѣ твое́мъ. И҆ не и҆́нахъ вѣ́ри глаго́лющи҃и
мѝ, до́ндеже и҆ (прїидо́хъ сѣ́мо)[9], и҆ (ви́жꙋ ѹ҆́же
ѡ҆чи́ма свои́ма)[10]. И҆ се̑ нѣ́сть ни по҃ (того̀ е҆́же)[11]
(мѝ повѣда́ша)[12] (но̑) ты̀ приложи́лъ е҆сѝ бл҃гаѧ
къ си́мъ па́че всѧ́кагѡ слꙋ́ха и҆́же слы́шахъ в
землѝ мое́и (сꙋ́щи). Бл҃же́ны же́ны твоѧ̑, (и҆)
бл҃же́ни ѻ҆́троцы твоѝ сі́и, и҆́же ти̑ предстоѧ́т пре̑
тобо́ю, всегда̀ слы́шащи (-)[13] смы́слъ твой. (И҆)
бꙋ́ди гь҃ бг҃ъ твой бл҃вень, и҆́же въсхотѣ̀ (тѧ̀
да́ти)[14] на прт҃лъ і҆и҃левъ, за любо́вь гн҃ю ю҆́же
на̑ і҆и҃лемъ поста́ви въ вѣ́ки, и҆ поста́ви тѧ̀
цр҃ѧ на̑ ни́ми твори́ти сꙋ́дъ въ пра́вдꙋ, (-)[15] в
сꙋдба́хъ (е҆го)[16], и҆ да́сть (соло́монꙋ)[17], р҃, (и҆) к҃,
тала́нтъ зла́та, и҆ сла́дкости мно́ги ѕѣ́ло, и҆
ка́менїе драго́е, не прїи́де ктомꙋ̀ такова̀ сла́д-
кость (-)[18] (и҆) та́ко мно́жество (еѧ̀ ꙗ҆́ко сла́д-
кости сїѧ̀ мно́жествомъ) ꙗ҆́же да́сть цр҃ца
са́вска, цр҃ю (соло́монꙋ)[19]. И҆ кора́бль хира́мль, при-
нося́щи (и҆) зла́то ѿ (фира)[20] (и҆) (дре́ва мно́га
ѕѣ́ло принесѐ нете́саного)[21], и҆ ка́менїе драго́е. И҆
сътворѝ цр҃ь дре́вомъ недѣ́ланомъ подъпо́ры хра́-
мꙋ гн҃ю, и҆ до́мꙋ цр҃евꙋ, и҆ сопѣ́ли и гꙋ́сли пѣв-
цо́мъ, не пришло̀ (по се́мъ) таковаго дре́ва не-
дѣ́лана на землѝ ниже ви́дѣно бы́сть нигде́же
(и҆) да́же до (дне́сь)[22]. И҆ цр҃ь (соло́монъ)[23] да́сть
цр҃цы са́вьстѣи всѧ̑ е҆ли́ко въсхотѣ̀ [и҆][24] е҆го́же
просѝ (ѹ҆ него) ѿ всего и҆́же да̑ е́й рꙋка́ма (свои́ма
соло́монъ цр҃ь)[25], и҆ (възвра́щшисѧ)[26] и҆́де в зе́млю
свою, та сама̀ и҆ всѝ ѻ҆́троцы е҆ѧ̀. И҆ бѣ̀ число̀
(прине́сенаго зла́та)[27] (соло́монꙋ)[28] (е҆ді́наго лѣ-
та)[29], х҃, и҆ ѯ҃, (и҆) ѕ҃, тала́нтъ зла́та развѣ̀
да́нїи притѧжа́ныхъ (-)[30] ѿ кꙋпцо́въ, и҆ ѿ
ни҃ ді всѣхъ цр҃ь стра́нныхъ, и҆ ѿ воевод̑ зе́мныи. *И҆
сътворѝ [цр҃ь][31] (соло́монъ)[32], т҃ ко́пїи зла́тыхъ
и҆збра́нныхъ, по т҃, зла́тыхъ въ (е҆ді́нꙋ копїю̀
вдѣла̀)[33]. И҆ т҃, ѻ҆рꙋ́жїи (и҆збра́нныхъ зла́тыи)[34] по
тре́мъ фꙋ́нтомъ зла́та бѧ́ше на кое́ждо ѻ҆-
рꙋ́жїи, и҆ да́сть ѧ҆̀ [цр҃ь][35] въ хра́мъ. (И҆́же бѣ̀
здѣ́ланъ) ѿ дре́ва лива́нскагѡ. И҆ сътворѝ цр҃ь
прт҃лъ ѿ ко́стїи слоно́выхъ ве́ликъ. И҆ позлатѝ
и҆ зла́томъ и҆скꙋше́нымъ. ѕ҃, степе́нїи прт҃лꙋ. И҆
(на връхꙋ е҆го бы́сть ѻ҆крꙋглость соза́ди)[36]. И҆
рꙋцѣ сю́дꙋ и҆ сю́дꙋ на (прт҃лѣ)[37] и҆дѣ́же сѣ́сти
и҆ два льва стоѧ́щаѧ ѹ҆ рꙋ́кꙋ, и҆ в҃і. льва̀ стоѧ́щаѧ
бѣ́ста [тꙋ̑][38] ѹ҆ (-)[39] степе́нїи сю́дꙋ и҆ сю́дꙋ. (И҆)
не бѣ̀ та́ко ни в коеже цр҃тво. И҆ всѝ сосꙋ́ди (и҆́же
бѧ́ше при цр҃и соло́монѣ)[40] зла́ти (бѣ́ша). И҆
ѹ҆мыва́лница златы. (И҆) всѝ сосꙋ́ди хра́ма дре́ва
лива́нска, зла́томъ (чи́стымъ) снима́но, (безъ

тих, що йому служили, і їхній одяг, і його винарів, і його цілопалення, які він приносив в господньому храмі. І вийшовши з себе, **6** сказала до Соломона, царя: Правдивими є слова, які я почула в моїй землі про твої слова і про твою мудрість. **7** І я не повірила тим, що мені говорили, доки я не прийшла сюди, і вже бачу своїми очима. І ось немає ні половини того, що мені сказали, але ти додав до цих добра понад всяку чутку, яку я почула, будучи в моїй землі. **8** Блаженні твої жінки і блаженні ці твої слуги, що стоять перед тобою, постійно слухаючи твою мудрість. **9** І хай буде благословенний твій Господь Бог, який забажав дати тебе на престол Ізраїля, за господню любов, яку поставив над Ізраїлем навіки, і поставив тебе царем над ними, щоб чинити суд в справедливості в його судьбах. **10** І вона дала Соломонові 100 і 20 талантів золота, і дуже багато пахощів, і дорогоцінне каміння. Не прийшли більше такі пахощі і таке його множество, як ці пахощі множеством, які дала савська цариця цареві Соломонові. **11** І корабель Хірама, що приносив і золото з Фира, і приніс дуже багато нетесаного дерева і дорогоцінне каміння. **12** І цар зробив з нетесаного дерева підпори господнього храму і дому царя, і сопілки, і гусли співакам. Не прийшло після цього таке нетесане дерево до землі ані не бачилося його ніде і аж до сьогодні. **13** І цар Соломон дав савській цариці все, що забажала і що у нього попросила, опріч всього, що дав їй своїми руками цар Соломон, і, повернувшись, вона пішла до своєї землі, вона сама і всі її слуги. **14** І кількість принесеного Саломонові в одному році золота була – 600 і 60 і 6 талантів золота, **15** опріч податку здобутого від купців, і від всіх чужих царів, і від воєводів землі. **16**
*І цар Соломон зробив 300 добір- ниж. 14
них золотих списів, по 300 золотих вклав він в один спис, **17** і 300 добірних золотих щитів, по три фунти золота було до кожної зброї; і дав їх цар до дому, який був збудований з ливанського дерева. **18** І цар зробив великий престол зі слонових костей, і позолотив його щирим золотом. **19** 6 ступенів в троні, і на його верху була дуга ззаду, і руки звідси і звідти на престолі, де сісти, і два стоячі леви при руках; **20** і було там 12 стоячих левів на сходах звідси і звідти. І не було такого ні в якому царстві. **21** І ввесь посуд, що був при царі Соломоні,

був золотим, і золоті вмивальниці, і
ввесь посуд храму ливанського до-
му обложений чистим золотом, без
срібла, бо срібло вважалося за ніщо
в днях Соломона. **22** Бо, оскільки
цар Соломон мав тарсійський ко-
рабель в морі з синами Хирама, раз
на три роки він приходив до царя з
Тарсіса і приносив золото і срібло,
слонові зуби, і мавпи, і пави, і шлі-
фоване і необроблене каміння. **22a**
Це було діло здобичі, яке цар Со-
ломон приніс на будування гос-
поднього храму, і царського дому, і
єрусалимського муру. І замок міста
Давида обгородив стіною, і Асур, і
Магдал, і Ґезеру, і горішню Ветеру,
і Етермат, і всі міста, і ті, в яких
були війська, і всі міста, в яких
були беззаконники і підступи Со-
ломона, якими будував в Єрусалимі
і в усій землі так, що не засмутив
він **22b** ввесь народ. І з тих, що
позостали, що з Хета, і з амарій, і
ферезеїв, і з хананеїв, і з евеїв, і з
євусеїв, і з ґерґесеїв, що не були з
ізраїльських синів, і їхніх дітей ос-
тавили з ними в землі, яких ізраїль-
ські сини не змогли вигубити; і
привів їх Соломон в данинників, аж
до сьогодні. **22c** З синів же ізраїль-
ських не дав Соломон на діла, бо
вони були хоробрі мужі, і його
слуги, і три його воєводи, і воєводи
його озброєних, і його кіннотників.
23 І прославився Соломон понад
усіх царів землі і багатством і муд-
рістю. **24** І всі царі землі шукали
побачити його лице і слухати його
мудрість, яку дав йому Господь в
його серце. **25** І вони, кожний, нес-
ли свої дари: і золотий, і срібний
посуд, і одіж, і зброю, і пахощі, і
коней, і ослів, і всяку річ з року до
пар2. 1 року. **26** *І було в Соломона 40000
кінних стад для колісниць і 12000
коней; і він поклав їх в містах з
колісницями, а інші були з царем в
Єрусалимі. **26a** І він був володарем
всіх царів від ріки і до землі чу-
пар2. 1 жинців і до границь Єгипту. **27** *І
склав цар золото і срібло в Єру-
салимі, наче каміння, і кедри склав,
наче й кущі, що на полі, від мно-
жества. **28** І приводили Соломонові
коней з Єгипту і з Теку, і царські
купці купували їх з Текуї за ціну.
29 І приходили коні з колісницями
з Єгипту за 600 срібняків і коні за
150 срібняків. Так само виходили і
в усьому царстві хетимському і
сирійському.

сребра)[41]. за ничтоже бо бѣ (сребро) въ дни (со-
ломона)[42], корабль бо дарсиі (имѣя) царь (со-
ломонъ), в мори съ (сны)[43] хирамовыми, единою,
въ трехъ лѣтехъ прихождаше цареви (-)[44] ѿ
дарсиса (и приношаше) злата и сребра. [зубы
слоновы и пифики и павы][45], (и каменїе дѣлано
и не дѣлано)· Сїя бѣ вещь корысти юже при-
несъ царь (соломонъ)[46] на созиданїе храму господню. и
дому цареву, и стѣнѣ иерусалимъстѣи. и краинюю
(же) ограды стѣною града давыдова· И (асуръ)[47], и
[магдалъ][48]. и (гезеру)[49], и (ведеру)[50] вышнюю. и
(едерма)[51] и вся грады. (и в них же бѣша
оружницы)[52]. и вся грады (в них же бяху
беззаконницы и козни соломони)[53], имже зиждаше
въ иерусалимѣ и въ всеи земли яко не смути ему
всѣхъ людїи. (и) ѿ оставленыи иже ѿ (хета)[54]
и ѿ (амарїи)[55], и дерезїи и ѿ хананеи и ѿ
евеи. и ѿ евусеи, и ѿ гергесеи, иже не (быша
ѿ сновъ израилевъ)[56]. (и) чада ихъ оставиша с ни-
ми на земли. иже не возмогоша сынове израилевы
истощити ихъ, і и възведе я соломонъ въ
данники даже до (днесь)[57], (-)[58] ѿ сновъ (же)
израилевъ не дастъ (на дѣло (соломонъ)[59])[60], яко
тїи бяху мужи храбри и отроцы его (и вое-
воды трїе его), и воеводы оружникъ его, и кон-
никъ его· И возвеличися (соломонъ)[61] паче всѣхъ
царь земныхъ. (и) богатьствомъ и смысломъ· И
вси цари земстїи. искаху (видѣти) лице (его)[62].
(и) слышати смыслъ его, иже дасть (ему) господь
въ сердцы его· И тїи приношаху кождо дары
своя. (и) [сосуды (златы и сребрены)[63]][64], и ризы
(и оружїя)[65] и сладкости. и коня и мъшата, (и
всякую вещь) лѣто по лѣту. *и бѣша у в пара а
(соломона)[66], [м,][67] стадъ конныхъ въ ко-
лесница. и вı, (сонузницъ)[68]. и постави я въ
градѣхъ (со колесницами)[69]. и (друзїи бяху) у
царя въ иерусалимѣ· И бѣ властелинъ всѣмъ
царемъ. ѿ рѣки и до земля иноплеменникъ. и
до предѣлъ египта. *и сложи царь злато и сребро в пара а
въ иерусалимѣ. яко каменїе и кедръ сложи. яко (и)
черничїе еже на поли ѿ множества· И (при-
вождаху соломону кони)[70] ѿ египта. и ѿ (де-
ку)[71] (и) купцы царьстїи (куповаху и)[72] ѿ де-
куя измѣною· И прихождаше (кони со колес-
ницами)[73] ѿ египта, (-)[74] за [х][75], сребренникъ. и
кони за [рн][76] сребренникъ. такоже (и) въ (всемъ
царствѣ)[77] (хидимскомъ)[78], и (сурїискомъ)[79] ис-
хождаше·

Гла҃, аі҃·

И цр҃ь (соломо́нъ)[1] бѣ҃ люба̀ жены (ѕѣло), [-][2]
є҃ мо҃ ѕі *и҆ поѧ́тъ жены чꙋждаа. и҆ дщерь фа-
рао́ню, моа́витаныѧ, и҆ а҆ммани́таны-
нѧ, (и҆ а҆сѵ́раныѧ)[3] и҆домѣаны́ѧ, (и҆)
в҃ мо҃ лд (хеде́оныѧ)[4]. и҆ (а҆меденьі́ѧ)[5]. *ѿ ꙗ҆зы́къ,
ꙗ҆́коже заповѣ́да гь҃ снѡмъ і҆и҃левымъ не (входи́-
ти)[6] в нѧ̀. и҆ тїи да не вхо́дѧтъ въ ва́съ.
(и҆) да не ѿвратѧ́тъ (дшъ҃)[7] ва́шихъ, въ
слѣ́дъ и҆́долъ и҆́хъ. (и҆) тѣ҃ приложи́сѧ (соломо҃)[8]
люби́ти· [И҆ бы́ста є҆мꙋ жены нача́лны҃. з҃ со҃· и҆
подло́жницъ, т҃][9]· И҆ бы҃ въ вре́мѧ ста́рости (со-
ло́монѧ)[10]. [и҆ съврати́ша жены чꙋждаа срце҃ є҆го
въ слѣ҃ бо́гъ (и҆́ныхъ)[11]. (-)[12] не бѣ҃ срце҃ є҆го (-)[13]
съ гмъ҃ бмъ҃ є҆го, ꙗ҆́коже срце҃ двда҃ ѿца҃ є҆го][14]·
[И҆ хожда́ше (соломо҃)[15] въ слѣдъ (а҆ста́са)[16] (и҆)
скве́рнаго сидо́ньскаго. и҆ въ слѣ́дъ црѧ҃ и҆́хъ и҆до-
ловъ. снѡвъ а҆ммо́нь. и҆ сътворѝ (соломо҃)[17] лꙋка́в-
ное пре҃ гмъ҃. и҆ не ходѝ въ слѣ́дъ га҃, ꙗ҆́коже
д҃ цр҃ кг҃ двдъ҃ ѿцъ҃ є҆го·][18] *Тогда созда̀ (соломо́нъ)[19] высо́-
д҃ мо҃ ка҃ ко ка́пище (-)[20] *и҆́дола моа́влѧ, и҆ црѧ҃ и҆́хъ и҆до-
лы снѡвъ а҆ммо́нь. и҆ а҆ста́ртꙋ скве́рнꙋю сидо́нь-
скꙋю [на горѣ҃ и҆́же пре҃ і҆ерли́момъ][21]· И҆ та́ко съ-
творѝ всѣ́мъ жена́мъ свои́мъ чꙋжи́мъ. (ꙗ҆́же
закала́хꙋ)[22] и҆ жра́хꙋ и҆долом̀ъ свои́мъ· [-][23] И҆
разгнѣ́васѧ гь҃ на (соло́мона)[24]. ꙗ҆́ко ᲂу҆клонѝ срце҃
вы҃ д҃ своѐ ѿ га҃ ба҃ і҆и҃лева. *ꙗ҆́вльшагосѧ є҆мꙋ два́жды·
вы҃ ѕ҃ И҆ заповѣ́давшемꙋ є҆мꙋ (два́жды) ѡ҆ словесѝ се́мъ
прно҃. ꙗ҆́ко не ходи́ти є҆мꙋ въ слѣ́дъ бо́гъ и҆нѣхъ҃
и҆ храни́ти [и҆][25] сътвори́ти ꙗ҆́же заповѣ́да є҆мꙋ
гь҃ бгъ҃· И҆ рече гь҃ к (соло́монꙋ)[26], поне́же бы́ша сїи
с тобо́ю. и҆ не съхранѝ за́повѣдїи мои́хъ и҆ по-
веле́нїи мои́хъ, и҆́миже заповѣ́дахъ тѝ (и҆) раз-
ве́ргъ разве́ргꙋ црство҃ твоѐ и҆з рꙋкꙋ твое́ю. и҆
да́мъ є҆̀ рабꙋ̀ твоє́мꙋ· (-)[27] во́ дни҃ (же) твоѧ̀ не
нї҃ ві҃ сътворю̀ си́хъ двда҃ ради ѿца҃ твоє́го. *ѿ рꙋки҃
(снѡвъ твои́хъ)[28] ѿи́мꙋ и҆· Токмо всего црства҃ не
прї́имꙋ. хорꙋгве́ (иже)[29] да́мъ снꙋ҃ твоє́мꙋ двда҃
ра́ди раба̀ моє́го. (-)[30] і҆ерли́ма ра́ди гра́да є҆го́же
и҆збра́хъ· И҆ възд́виже гь҃ (на (соло́мона)[31] стꙋжа́-
ющаго)[32]. (-)[33] (раздро́на)[34] сна҃ (є҆лиде́кова)[35]. и҆́же
(и҆збѣжа̀) (ѿ варамѣ́ды)[36] (и҆) а҆дразара црѧ҃ сꙋвска
господи́на свое҃ и҆ събра́шасѧ к немꙋ мꙋжи, и҆
бѣ҃ воєво́да по́лкꙋ (внегда̀ побѣжда́ше ѧ҆̀ двдъ҃).
и҆ прїидо́ша в дама́скъ· (и҆ всели́шасѧ в не҃ и҆ во-
црисѧ в седо́кꙋ·) И҆ (бѣ)[37] стꙋжа́ѧ і҆и҃леви въ
всѧ дни҃ (соло́монѧ)[38]. (и҆ вѣзд́виже гь҃ стꙋжа́ю-
щаго на соло́мона.) и҆ (а҆да́ра)[39] и҆дꙋмѣꙗ́нина, ѿ
в҃ цр҃ и҆ сѣ́мени црьска въ и҆дꙋме́и *И бы́сть є҆гда и҆с-
коренѝ двдъ҃ є҆до́ма. є҆гда̀ и҆́де і҆ѡа́въ воєво́да, вои
погреба́ти ꙗ҆́звенїи. (і) (и҆́ссѣче)[40] всѧ́къ мꙋжескъ

Глава 11

1 І цар Соломон дуже любив
жінок, *і взяв жінок-чужинок: і мой5. 17
дочку фараона, моавіток, і аммані-
ток, і асирійок, ідумейок, і хетеоне-
йок, і аметениньок – **2** *з народів, з мой2. 34
яких заборонив Господь синам із-
раїльським, входити до них, і вони
хай не входять до вас. І хай не від-
вернуть ваші душі, вслід за їхніми
ідолами, – і *до* тих пристав Соло-
мон, щоб *їх* полюбити. І було в ньо-
го 7 сот головних жінок і 300 на-
ложниць. **4** І сталося, що в часі ста-
рості Соломона й відвернули жін-
ки-чужинки його серце вслід за ін-
шими богами. Не було його серце з
Господом Богом його так, як серце
Давида, його батька. І Соломон хо-
див вслід за Астарсою – сидонсь-
кою гидотою і вслід за їхнім царем
ідолів, синів аммонових; і зробив
Соломон лукаве перед Господом, і
не ходив вслід за Господом, так як
Давид, його батько. **5** *Тоді Соло- црс4. 23
мон збудував великий храм *ідоло- мой4. 21
ві Моава і їхньому цареві, ідолам
синів Аммона **6** і Астарті – огиді
сидонській на горі, що перед
Єрусалимом. **7** І так зробив він для
всіх своїх жінок-чужинок, які зако-
лювали і приносили жертви своїм
ідолам. **9** І Господь розгнівався на
Соломона, бо він відвернув своє вищ. 9
серце від Господа Бога Ізраїля, *що вищ. 6
двічі йому з'явився **10** і що двічі за-
повів йому про це слово постійно:
щоб не ходив він вслід за іншими
богами і зберігав, і чинив те, що
йому заповів Господь Бог. **11** І ска-
зав Господь до Соломона: Тому що
це з тобою сталося і ти не зберіг
моїх заповідей і моїх приписів, які
Я тобі заповів, і розриваючи розір-
ву твоє царство з твоєї руки, і дам
його твоєму рабові. **12** Не вчиню
же цього у твоїх днях через твого
батька Давида. *Заберу його з руки ниж. 12
твоїх синів. **13** Лиш не візьму ціле
царство. Скипетр, який дам твоєму
синові через мого раба Давида, Є-
русалим – через місто, яке Я ви-
брав. **14** І підняв Господь на Соло-
мона дошкульника Раздрона, сина
Елидека, що втік з Варамети, і Ад-
разара, царя Суви, його пана. І зіб-
ралися до нього мужі, і він був воє-
водою полку, коли їх поборював
Давид. І вони прийшли до Дамаску
і поселилися в ньому, і зацарював
він в Седоку. І він дошкуляв Ізраї-
леві в усі дні Соломона. І Господь
підняв дошкульника проти Соло-
мона. І Адара, ідумейця, з царсько-
го насіння в Ідумеї. **15** *І сталося, црс2. 8
коли Давид вигубив Едома, коли

пішов Йоав, воєвода війська, ховати
побитих, і вибили всіх чоловічого ро-
ду в Ідумеї; **16** бо Йоав і ввесь Ізраїль
6 місяців сидів там, в Ідумеї, доки не
вигубили кожного з чоловічого роду
в Ідумеї. **17** І втік сам Адар, і всі му-
жі-ідумейці, і слуги його батька з
ним. Адад же був малою дитиною. І
вони ввійшли до Єгипту. **18** І підня-
лися мужі з мадіямського міста і
прийшли до Фарану, і взяли з собою
мужа і прийшли до фараона, єгипет-
ського царя; і ввійшов Адар до фара-
она, і цар дав йому дім і частину їжі, і
дав йому землю. **19** І Адар дуже
знайшов радість перед очима фара-
она. І він дав йому за жінку сестру
своєї жінки, старшу сестру Текими-
ни. **20** І сестра Текимини породила
йому, Адерові, сина Ґанавата. І виго-
дувала його Текимина посеред фара-
онських синів. І Ґаниват був посеред
фараонських синів. **21** І Адер почув в
Єгипті, що заснув Давид зі своїми
батьками і що помер Йоав, воєвода
старшин, і сказав Адер до фараона:
Відпусти мене, щоб я повернувся до
своєї землі. **22** І сказав фараон Аде-
рові: Чим ти є невдоволений у мене?
І ось ти просишся до своєї землі. І
сказав йому Адер: Бо відпускаючи
відпустиш мене. І повернувся Адер
до своєї землі. **25** Це зло, яке вчинив
Адер: Він сильно розгнівався на Ізра-
їля і зацарював же в едомській землі.
пар2. 13 **26** *І Єровоам, син Навата і Ефрати,
що з Сарира, син жінки-вдовиці, ра-
бині Соломона, і він підняв руки на
царя Соломона. **27** І це причина за
яку підняв руки на царя: Коли цар
Соломон збудував край і завершив
плотом в місті Давида, свого батька,
28 і був чоловік Єровоам сильний си-
лою, і побачив Соломон, що він є
муж, чоловік на діло, і наставив його
над всіма роботами дому Йосифа. **29**
І сталося в тому часі, і вийшов Єро-
воам з Єрусалиму, і знайшов його А-
хія, силонитанець, пророк, на дорозі,
і звернув його з дороги. І Ахія був зо-
дягнений в нову одіж, і були оба одні
на полі. **30** І схопив Ахія за свою но-
ву одіж, що була на ньому, і роздер її
ниж. 12 на 12 жеребів. **31** *І сказав Єровоа-
мові: Візьми собі 10 жеребів, бо так
каже Господь ізраїльський: Ось Я за-
ниж. 14 беру царство з руки Соломона *і тобі
дам 10 хоругов. **32** А дві хоругви ос-
тавлю йому через мого раба Давида,
через моє місто Єрусалим, яке Я собі
вибрав з усякого ізраїльського племе-
ні; **33** тому що оставив мене, і по-
клонилися Астарті – огиді сидонян, і
Хамосові – ідолові Моава і їхньому
цареві на сором синів Аммона; і не
ходили по моїх дорогах, щоб чинити
миле переді Мною, так як і Давид,

полъ въ идꙋмеи· Ꙗко ѕ҃ мцъ. сѣде тꙋ іоавъ, и весь і҆и҃ль въ идꙋмеи. дондеже избиша всѧкъ мꙋжескъ полъ въ идꙋмеи· И бѣжа (ададъ)[41] самъ и вси мꙋжи идꙋмейстіи. (и) отроки ѡ҃ца его с нимъ. ((ададъ же)[42] (бысть) отрочищъ малъ· И внидоша въ егѵпетъ)[43]. и въсташа мꙋжи града мадіамска. и пріидоша въ фаранъ. и поѧша мꙋжа съ собою и пріидоша къ фараонꙋ цр҃ю егѵпетскомꙋ. и вниде (ададъ)[44] къ фараонꙋ. и дасть емꙋ (цр҃ь) домъ и оурокъ ѧди. [и землю даде емꙋ][45]· И обрѣте (адад)[46] радость предъ (очима) фараонима ѕѣло. и дасть емꙋ женꙋ сестрꙋ жены своеѧ сестрꙋ декемины старѣишꙋю· И роди емꙋ сестра декеменина (сн҃а адеръ ганавада)[47]. и въскорми и декеменина посредѣ сн҃овъ фараонь. и бѣ ганивадъ посредѣ сн҃овъ фараонь· И адеръ слыша въ егѵптѣ ꙗко оуспе двд҃ъ, съ ѡ҃цы своими. і ꙗко оумре іоавъ воевода старѣишинамъ. и рече адеръ къ фараонꙋ. пꙋсти мѧ (да)[48] сѧ възвращꙋ въ землю свою· И рече (адерови фараонъ)[49]. что недоволенъ еси оу мене. и се ты просишисѧ (-)[50] в землю свою. и рече емꙋ адеръ ꙗко ѿпꙋщаѧ ѿпꙋстиши мѧ· И възвратисѧ адеръ в землю свою. Си ѕлоба иже сътвори адеръ. (-)[51] отѧчисѧ на і҆и҃лѧ. и црт҃вова (же) в земли едомстѣи. *И еровоамъ в пара͠ гі
сн҃ъ наватовъ (и)[52] ефради, иже ѿ сарира. сн҃ъ жены вдовицы рабы (соломони)[53]. [и (сіи) възъдвиже рꙋцѣ на цр҃ѧ (соломона)·][54] И сіа вина иже въздвиже рꙋцѣ на цр҃ѧ, (внегда цр҃ь) (соломонъ)[55] создалъ бѣ краи, [и rel.] съвръши плотъ. въ градѣ двд҃а ѡ҃ца своего. и чл҃къ бѣ еровоамъ крѣпокъ силою. и видѣ (соломонъ)[56] (ꙗко мꙋжъ)[57] отрок на дѣло есть, и постави и надо (всѣми) строеніи домꙋ іѡсифова· И бысть во времѧ то. и еровоамъ изыде изъ ер҃лима. и обрѣте и, ахіа силонитѧнинъ прркъ на пꙋти, и совратии и с пꙋти. и (бѣ) ахіа оболченъ в ризꙋ новꙋ. и (бѣста) оба (едина) на поли· И взѧ ахіа за ризꙋ свою новꙋю иже (бѣ) на немъ. и раздра и, на ві҃, жребіѧ· *И рече иерово- ни͠ ві
амꙋ, пріими себѣ, і҃, жребіи ꙗко тако г҃летъ гь҃ (-)[58] і҆и҃левъ, се азъ ѿимꙋ црт҃во из рꙋки соломона, *и дамъ ти (хорꙋгвіи, і҃)[59]. (ѳ)[60] двѣ ни͠ ді
хорꙋгви (оставлю)[61] емꙋ, раба ради моего давыда, (-)[62] ієрлима ради града (моего), иже избрахъ (себѣ)[63] въ (всемъ колѣнѣ)[64] і҆и҃левѣ· Занеже остави мѧ, и поклонишасѧ астартꙋ скврънномꙋ сидонскꙋ, и хамосꙋ (кꙋмирꙋ)[65] моавлю и цр҃ю ихъ на срамленіе сн҃омъ аммонимъ· И не (ходиша)[66] по пꙋтемъ моимъ, еже творити

оуго́ждаѧ предо мно́ю, ꙗ̓коже (и҆) дв҃дъ ѿц҃ъ є҆го.
(сего ра́ди прилага́ѧ приложꙋ̀ (-)[67] в҃сѧ дн҃и
живота̀ є҆го, и҆ не ѿи҆мꙋ̀ (цр҇тва в҇сего)[68] ѿ рꙋкꙋ̀
є҆го)[69] дв҃да ра҃ ра́ба моє҃, є҆го́же и҆збра҃· И҆ ѿи҆мꙋ̀
цр҇тво ѿ рꙋки сн҃а є҆го, и҆ да҃ ти, ї҃ хорꙋгви.
сн҃ови же є҆го дамъ двѣ̀ хорꙋгвѣ, ꙗ̓коже завѣща҃
рабꙋ̀ моє҆мꙋ̀ дв҃дꙋ. во в҇сѧ дн҃и предо мно́ю въ
і҆ер҇лимѣ градѣ. є҆го́же и҆збрахъ (-)[70] на положе́нїе
и҆мени моє҆мꙋ̀ тꙋ̀· И҆ тѧ прїимꙋ̀ и҆ цр҇твꙋ́еши,
ѡ҆ ни҆́же жада҃е (ти дш҃а)[71]. и҆ ты бꙋ́деши цр҃ь
на҃ і҆и҃лемъ· И҆ бꙋ́детъ а҆́ще съхрани́ши все є҆ли́ко
заповѣ́даю ти. и҆ да ходи́ши пꙋте́мъ мои҃ и҆
сътвори́ши оуго҃ждаѧ предо мно́ю. храни́ти
за́повѣди моѧ и҆ повеле́нїѧ моѧ̀ ꙗ̓коже сътвори
дв҃дъ ра́бъ мо́и, и҆ бꙋ́дꙋ с тобо́ю. и҆ созижꙋ̀
ти домъ вѣр҇е. ꙗ̓коже созда҃ дв҃дꙋ [и҆ дамъ ти
і҆и҃лѧ. и҆ накажꙋ̀ ро́дъ дв҃двъ ради сего н҆о не во
всѧ̀ дн҃и][72]· І҆ и҆ска́ше (соло́монъ)[73] оуби́ти и҆еровоа́ма. и҆ воста́въ [и҆еровоа́мъ][74] (-)[75] бѣжа́ въ
є҆гѵ́петъ къ сꙋсакимꙋ̀ цр҃ю є҆гѵ́пет҇скꙋ. и҆ бѣ̀
въ є҆гѵ́птѣ, до́ндеже ((соло́монъ)[76] оумре)[77]. И҆
проча́ѧ слове́съ (соло́монихъ)[78], и҆ в҇сѧ є҆ли́ко сътвори. и҆ весь смы́слъ є҆го. не с҆е ли писана быша
в҇ кни́зе (г҃лемой)[79] (соло́монъ)[80]. И҆ (бѣ) дн҃ї и в
нѧже цр҇твова (соло́монъ)[81] въ і҆ер҇лимѣ [надо
в҃ пара҃ д҃ всѣмъ і҆и҃лемъ][82], м҃, лѣтъ. *И҆ оуспѐ (соло́мо҃)[83]
съ ѿц҃ы свои́ми. и҆ погребо́ша и҆̀ въ градѣ дв҃да
ѿц҃а є҆го. и҆ быс҇ть є҆гда̀ оуслы́ша и҆еровоа́мъ сн҃ъ
нава́товъ, є҆мꙋ́же є҆щѐ сꙋщꙋ̀ въ є҆гѵ́пте. ꙗ̓ко
оубѣжа ѿ лица (соло́монѧ)[84] и҆ пребываше в҇
є҆гѵ́птѣ. (и҆ въста҃)[85] прїиде во́ гра҃ є҆го в҇ зе́млю
сарирайню, и҆же въ предѣлѣ҃ є҆фрѣмли҃· (-)[86] Цр҃ь
м҃а а҃ (же) (соло́монъ)[87] оуспѐ съ ѿц҃ы свои́ми. *И
цр҇твова ровоа́мъ сн҃ъ є҆го в него̀ мѣсто·

його батько. Задля цього, приклада-
ючи прикладу всі дні його життя;
34 і не заберу ціле царство з його
рук, через мого раба Давида, якого
Я вибрав. **35** І заберу царство з ру-
ки його сина, і тобі дам 10 хоругов,
36 його ж синові дам дві хоругви,
так як Я заповів моєму рабові Да-
видові, на всі дні переді Мною в
місті Єрусалимі, яке Я вибрав, щоб
там покласти моє ім'я. **37** І візьму
тебе, і царюватимеш в тому, що за-
бажає твоя душа. І ти будеш царем
над Ізраїлем. **38** І буде, що якщо
зберігатимеш все, що тобі запові-
даю, і підеш моєю дорогою, і вчи-
ниш миле переді мною, щоб зберi-
гати мої заповіді і мої прикази, так
як вчинив мій раб Давид, і Я буду з
тобою, і збудую тобі вірний дім,
так як Я збудував Давидові, і дам
тобі Ізраїля. І Я покараю рід Дави-
да задля цього, але не на всі дні. **40**
І Соломон шукав убити Єровоама,
і, вставши, Єровоам втік до Єгипту,
до Сусакіма, єгипетського царя; і
був в Єгипті, аж доки Соломон *не*
помер. **41** І остaлі слова Соломона,
і все, що він вчинив, і вся його муд-
рість – чи ось не було воно запи-
сане в книзі, названій Соломон? **42**
І дні, в яких царював Соломон в
Єрусалимі над всім Ізраїлем, були
40 літ. **43** *І заснув Соломон зі сво- пар2. 9
їми батьками, і поховали його в
місті Давида, його батька. І стало-
ся, що як почув Єровоам, син Нава-
та, як він ще був в Єгипті, бо втік
від лиця Соломона і перебував в Є-
гипті, і, вставши, прийшов до свого
міста, до сарираїної землі, що в еф-
раїмових околицях. Цар же Соло-
мон заснув зі своїми батьками, *і мат. 1
зацарював Ровоам, його син, за-
мість нього.

Гл҃а, в҃і·

а҃ пара҃ і҃ И(дѧше)[1] *цр҃ь ровоа҃ въ сики́мꙋ. ꙗ̓ко въ
сики́мъ прїиде весь і҆и҃ль въцр҇твити и҆̀·
[И҆ бы҃ є҆гда̀ оуслы́ша и҆еровоамъ сн҃ъ нава́-
то҃ и҆ томꙋ̀ є҆щѐ сꙋщꙋ̀ въ є҆гѵ́птѣ. ꙗ̓ко
оубѣжа̀ ѿ лица̀ (соло́монѧ)[2]. и҆ (пребыва́ше въ
є҆гѵ́птѣ)[3]][4]· (Въста́въ же и҆ прїиде въ́ градъ
свои въ зе́млю сарират҇скꙋ. въ предѣлы є҆фрѣмлѧ,) и҆ г҃лаша лю́дїе къ цр҃ю ровоа́мꙋ г҃люще·
ѿц҃ъ твои ѡ҆тѧгча̀ ꙗ̓ре́мъ нашъ. (понѐ)[5] ты
нн҃ѣ ѡ҆блегчѝ работꙋ̀ ѿц҃а твоє҆го ѕлꙋ́ю и҆ ѿ ꙗ̓ре́ма є҆го тѧ́жкаго. и҆же възложѝ на́ ны, и҆ пораб́отаємъ ти· И҆ рече к ни́мъ и҆дѣте (и҆ пребꙋдѣте) до (тре́тїѧго дн҃е)[6]. и҆ паки възврати́тесѧ къ мн҃ѣ ї и҆до́ша· И҆ возвѣстѝ ([ровоа́мъ][7]
цр҃ь)[8] ста́рцемъ, и҆же бѣша пр҇єстоѧ́ще пр҇е (соло́-

Глава 12

1 *Пішов цар Ровоам до Сікіми, пар1. 10
бо до Сікіми прийшов ввесь Ізра-
їль, щоб поставити його царем. І
було, коли почув Єровоам, син На-
вата, а він ще був в Єгипті, бо втік
від лиця Соломона і перебував в
Єгипті, вставши ж, і прийшов до
свого міста в сариратську землю в
ефрімовій околиці. **3** І промовив
народ до царя Ровоама, кажучи: **4**
Твій батько тяжким зробив наше
ярмо, тож ти тепер облегши погане
рабство твого батька і його тяжке
ярмо, яке він наклав на нас, і слу-
житимемо тобі. **5** І він сказав до
них: Ідіть, і почекайте до третього
дня, і знову повернетеся до мене. І
вони пішли. **6** І сповістив цар Рово-
ам старцям, які стояли перед його

батьком Соломоном, коли ще він
жив, кажучи: Як ви думаєте, *яке* сло-
во відповім цьому народові? **7** І ска-
зали йому, мовлячи: Якщо в сьогод-
нішньому дні будеш рабом цьому на-
родові, і їм послужиш, і заговориш
до них добрі слова, і вони будуть тобі
рабами на всі дні. **8** І знехтував він
радою старців, яку врадили з ним, і
вчинили раду зі слугами, що були
вигодовані з ним і з тими, що стояли
перед його очима. **9** І сказав їм: Що
ви радите і що відповім цьому наро-
дові, що заговорив до мене, кажучи:
Облегши сьогодні ярмо, яке поклав
на нас твій батько. **10** І сказали до
нього слуги, що були вигодовані з
ним, і промовили йому: Так скажеш
цьому народові, що говорив до тебе,
мовлячи, що тяжким вчинив твій
батько наше ярмо, і ти нам облегши,
це скажеш їм: Моя молодість є груб-
ша *від* бедер мого батька. **11** І оскіль-
ки мій батько наклав на вас тяжке яр-
мо, і я додам до вашого ярма. Мій
батько карав вас бичами, і я каратиму
вас розсіянням. **12** І прийшов ввесь
Ізраїль до царя Ровоама в третьому
дні, так як цар сказав їм, мовлячи:
Поверніться до мене у третьому дні.
13 І цар відповів народові жорстко, і
цар покинув пораду старців, яку по-
радили йому, **14** і промовив до них за
порадою слуг, що казали: Мій батько
тяжким вчинив ваше ярмо, і я додам
до вашого ярма, мій батько тяжким
вчинив і покарав вас бичами, і я по-
караю вас розсіянням. **15** І не послу-
хав цар народу, бо відвернення було
від Господа, щоб сповнити його сло-
вищ. 11 во, *так як промовив рукою Ахія си-
лонітського до Єровоама, сина Нава-
та. **16** І побачив ввесь Ізраїль, що цар
не послухав їхнього голосу, і народ
црс4. 17 відповів цареві, кажучи: *Яка нам
часть в Давиді, і немає нам наслідця в
сині єссеєвім, розійдіться ізраїльські
сини до своїх помешкань. Тепер паси
твій дім, Давиде. І відійшов Ізраїль
до своїх помешкань. Над ізраїльськи-
ми ж синами, що жили в юдиних міс-
тах, царював Ровоам, син Соломона.
18 І цар послав Адонирама, що над
даниною; і його побили камінням –
ввесь Ізраїль, і він помер. І цар Ро-
воам поспішився на колісницю – втік
вищ. 11 і ввійшов до Єрусалиму. **19** *Й Ізра-
їль більше не приступив до дому Да-
вида, аж до сьогодні. **20** І сталося, що
як почув Ізраїль, що повернувся Єро-
воам з Єгипту, і пославши по нього, і
покликали його на собор, і поставили
царем над Ізраїлем. І не були за до-
мом Давида, хіба що ті, які були з хо-
ругви Юди і Веніямина. **21** І Ровоам
ввійшов до Єрусалиму і зібрав собор
Юди і хоругви Веніямина: 100 і

моно́мъ)[9] ѿц҃емъ є҆го, є҆гда̀ є҆ще живꙋ є҆мꙋ сꙋ-
щꙋ. гл҃а ка́ко вы мы́слите. (да)[10] ѿвѣща́ю
лю́демъ сї҃ сло́во· И҆ рѣ́ша є҆мꙋ гл҃юще. а҆ще въ
(дн҃ешнїи дн҃ь)[11] бꙋ́деши ра́бъ лю́демъ си́мъ.
и҆ порабо́таєши и҆мъ. и҆ гл҃еши и҆мъ словеса̀ бл҃га.
и҆ бꙋ́дꙋтъ ти́и раби̇̀ въ вса̀ дн҃и· И҆ небрѣ-
жа́ше совѣ́та ста́рч҃ъ и҆же совѣща́ша с ни́мъ. и҆
(совѣща́ша)[12] съ о҆́троки и҆же бѣ́ша въскорм́ле-
ни с ни҃мъ (и҆) съ прⷣестоꙗ҆́щима прⷣ (о҆чи́ма)[13] є҆го·
И҆ рече и҆мъ что̀ вы̀ совѣщава́ете. и҆ что̀ ѿвѣ-
ща́ю лю́демъ си́мъ, и҆же рѣ́ша къ мнѣ гл҃ю-
ще. о҆блегча́и (нн҃ѣ) ꙗ҆ре́мъ и҆же възложи ѿц҃ъ
твои на́ ны· И҆ гл҃аша к немꙋ о҆́троцы и҆же
бѣхꙋ въскорм́лени с ни҃мъ. (и҆ рѣша є҆мꙋ)[14]. сице
да гл҃еши лю́дем си́мъ, и҆же рѣ́ша к тебѣ гл҃юще
(ꙗ҆́ко), (о҆тагчи̇̀ ѿц҃ъ твои)[15] ꙗ҆ре́мъ на҃съ и҆ ты
(-)[16] о҆блегчи̇̀ ѿ на҃съ, си̇̀ да рече́ши к ни́мъ. ю҆́-
ность моа толстѣ́иши (є҆сть), чре́слъ ѿц҃а
моє́го· И҆ (поне́же є҆сть)[17] ѿц҃ъ мои (на́ вы ꙗ҆ре́мъ
та́жекъ наложи́лъ)[18]. и҆ а҆́зъ приложꙋ̀ къ ꙗ҆ре́мꙋ
ва́шемꙋ. ѿц҃ъ мои наказа̀ вы ра́нами. (и҆) а҆́зъ
(-)[19] накажꙋ̀ вы (расточе́нїе҃мъ)[20]· И҆ прїиде весь
і҆и҃ль къ цр҃ю ровоа́мꙋ. въ дн҃ь тре́тїи ꙗ҆́коже
рече и҆мъ цр҃ь гл҃а възврати́теса къ мнѣ въ
дн҃ь тре́тїи· И҆ ѿвѣща̀ цр҃ь к лю́демъ таж-
цѣ. и҆ о҆ста́ви (цр҃ь)[21] совѣ́тъ ста́рч҃ъ и҆миже совѣ-
ща́ша є҆мꙋ· И҆ гл҃а к ни҃мъ по совѣ́тꙋ о҆́трокъ
гл҃а. ѿц҃ъ мои о҆тагчи̇̀ ꙗ҆ре́мъ ва́шъ, и҆ а҆́зъ
приложꙋ̀ ꙗ҆ремꙋ ва́шемꙋ ѿц҃ъ мои (о҆тагчи̇̀ и҆)
наказа́ше вы ра́нами. и҆ а҆́зъ накажꙋ̀ вы (рас-
точе́нїемъ)[22]· И҆ не послꙋ́ша цр҃ь лю́дїи. ꙗ҆́ко
бѣ разврацще́нїе ѿ г҃а. ꙗ҆́коже оу҆ста́вити гл҃ъ
свои́. *ꙗ҆́коже гл҃а рꙋко́ю а҆хі́на силони́тскаго. вѣ҃і а҃і
(къ)[23] і҆еровоа́мꙋ сн҃ꙋ нава́товꙋ· И҆ ви́дѣ весь
і҆и҃ль ꙗ҆́ко не послꙋ́ша цр҃ь (гла́са) и҆хъ, и҆ ѿвѣ-
ща́ша лю́дїе цр҃ю гл҃юще. *ка́а на́мъ часть д҃ цр҃ ѕ҃і
въ дв҃дѣ. и҆ нѣ́сть на́мъ наслѣ́дїа въ сн҃ѣ
і҆ессе́инѣ, разыидѣ́теса (сн҃ове і҆и҃льстїи)[24] въ
кро́вы своа. нн҃ѣ паси̇̀ до́мъ твои дв҃де. и҆ ѿ-
иде і҆и҃ль въ кро́вы своа· [(-)[25] На҃д сн҃ъми́ (же) і҆и҃-
львыми и҆же жива́хꙋ въ́ градехъ і҆оу́диныхъ
(-)[26] цр҃ствова̀ (-)[27] ровоа҃мъ (сн҃ъ соло́монь)][28]· И҆ посла̀
цр҃ь а҆донира́ма. и҆же на҃д да́нью и҆ поби̇̀ є҆го ка́ме-
нїемъ весь і҆и҃ль и҆ оу҆́мре. и҆ цр҃ь ровоа́мъ, пот-
ща́са [на колесни́цꙋ][29] (бѣжа̀ и҆ вни́де)[30] въ і҆ер-
ли́мъ· *И҆ ктомꙋ̀ не престꙋпи̇̀ і҆и҃ль к до́мꙋ вѣ҃і а҃і
дв҃двꙋ даже до (дне́сь)[31]· И҆ бы́сть ꙗ҆́ко слы́ша
[-][32] і҆и҃ль. ꙗ҆́ко възврати́са і҆еровоа́мъ ѿ є҆гѷп-
та. и҆ посла́вше (по него) и҆ призва́ша и҆̀ на со-
бо́ръ. и҆ поста́виша цр҃а (-)[33] на҃д і҆и҃лемъ. и҆ не
бѣ́ша по до́мꙋ дв҃двѣ. то́кмо, (и҆же ба́хꙋ) с
хорꙋго́вїю і҆оу́диною, и҆ венїа҆ми́нею· И҆ ровоа́мъ

вни́де въ і҆ерⷭ҇лимъ. и҆ собра̀ собо́ръ і҆оу́динъ. и҆
хоругвѝ веніа̂ми́на. р҃, и҆ ҂кі юношъ (и҆ тво-
рити)[34] бра́нь на́ брань до́му і҆и҃лева, воз̾врати-
в҃ пара҃ аı ти цр҃ство ровоа́му сн҃у (соло́мону)[35]. *И҆ бы́сть
сло́во гн҃е къ (саме́ю)[36] чл҃ку бж҃їю гл҃а· Рцы̀ къ
ровоа́му сн҃у (соло́мону)[37] цр҃ю і҆оу́дину, и҆ къ все-
му̀ до́му і҆оу́дину, и҆ вениа̂ми́нову, и҆ къ про́-
чимъ лю́демъ гл҃а· Ѳа́ко гл҃етъ г҃ь. не взы́и-
дѣте ни побѣди́теся съ бра́тїею свое́ю съ
сн҃ъми і҆и҃левыми, (но) возврати́теся ко́ждо в
до́мы̀ своѧ̀, ꙗ҆́ко ѿ менѐ бы́сть гл҃ъ се́и· И҆ по-
слу́шаша слове́съ гн҃ь, и҆ оу҆ста́вишася и҆ не и҆-
до́ша по гл҃у гн҃ю· И҆ цр҃ь (соло́мо҃н)[38] спа́ше съ
ѿц҃ы свои́ми, и҆ положе́нъ бы́сть (-)[39] въ́ гра-
дѣ дв҃двѣ, (-)[40] цр҃ствова́ (же) ровоа́мъ сн҃ъ є҆го
в него̀ мѣ́сто въ і҆ерⷭ҇ли́мѣ (-)[41] сы́и ѕ҃і лѣтъ,
є҆гда̀ цр҃ь бы́сть. и҆ [з҃і][42] лѣтъ цр҃ствова̀ въ
і҆ерⷭ҇ли́мѣ, (-)[43] и҆́мѧ (бѣ̂) мт҃ри є҆го наа̂на́на
дщи̂ [а̂но́нѧ][44] сн҃а наа́са цр҃ѧ сн҃овъ а̂мо́нь· И҆
сътворѝ лука́вое пре҄д гм҃ъ, и҆ не начатъ хо-
ди́ти по пу́те́мъ дв҃да ѿц҃а є҆го. (-)[45] бѣ (же)
чл҃къ (се́и) ѿ предѣлъ є҆фрѣмль ра҃б (соло́монь)[46],
(-)[47] и҆́мѧ є҆му̀ і҆̂еровоа́мъ. і҆ и҆́мѧ мт҃ри є҆́ сари́ра
жена̀ блу́дница, и҆ да́лъ є҆го (соло́монъ)[48] въ
кнѧ́ѕѧ (ски́томъ)[49]. въ о҆̂держа́нїю до́ма и҆о́-
сифова. и҆ созда̀ (соло́мону)[50] сари́ру. въ предѣлѣ
є҆фрѣли и҆ бѣ́ша є҆му̀, (т҃, колесни́ц)[51] (и҆) ко́неи.
се́и созда̀ а̂́кру. въ о҆̂держа́нїе до́му и҆є҆фрѣмова.
се́и соврьши гра҃д дв҃двъ и҆ бѣ̂ подноса́сѧ на
цр҃ство. и҆ взыска̀ (соло́монъ)[52] оу҆би́ти є҆го. и҆
оу҆бои́сѧ и҆ ѿбѣжѐ (-)[53] до сусаки́ма цр҃ѧ є҆гѷ-
пети́ска и҆ бѣ̂ с ни҄м до́ндеже оу҆́мре (соло́монъ)[54].
И҆ слы́ша і҆̂еровоа́мъ въ є҆гѷпте ꙗ҆́ко оу҆́мре (соло́-
монъ)[55], и҆ гл҃а въ оу́ши сусаки́му цр҃ю є҆гѷ-
пети́ску гл҃ѧ. ѿпусти́ мѧ и҆ ѿи́ду въ зе́млю
мою̀· и҆ рече є҆му̀ сусаки́мъ. проси̇̀ нѣкое проше́-
нїе и҆ да́мъ ти. (-)[56] сусаки́м (же) да́сть і҆̂еро-
воа́му а̂́ну сестру̀ деко́мину, старѣ́ишоую же-
ны своеѧ є҆му̀ въ же́ну. (и҆) сїѧ бѣ̂ вели́ка въ
дще́рехъ цр҃скихъ. и҆ родѝ и҆є҆ровоа́му а̂вїѧ сн҃а
є҆го. и҆ рече і҆̂еровоа́мъ къ сусаки́му су́щє ѿпус-
ти́ мѧ, и҆ ѿи́ду і҆ и҆зы́иде і҆̂еровоа́мъ ѿ є҆гѷп-
та. и҆ прїи́де въ зе́млю сари́рю въ предѣлы
є҆фрѣмлѧ. и҆ собра́сѧ т҃у вс҄ѧ хоругвѝ є҆фрѣмлѧ
(къ і҆̂еровоа́му). и҆ созда̀ (т҃у і҆̂еровоа́мъ)[57] о҆̂гра́-
ду. и҆ разболѣсѧ дѣтищ є҆го бо́лѣзнїю крѣ́п-
кою ѕело і҆ и҆дѐ і҆̂еровоа́мъ въпроси́ти о҆̂ дѣти-
щу. и҆ рече а̂́не женѣ̂ свое́и, въста́ни і҆ и҆дѝ.
въпроси̇̀ б҃а о҆̂ дѣтищу а̂́ще жи́въ бу́детъ,
ѿ бо́лезни є҆го· (-)[58] (бѣ́ же чл҃къ)[59] въ сило́ме
(-)[60] и҆́мѧ є҆му̀ а̂хї́а и҆ се (сы́и)[61] ѯ҃ лѣтъ, и҆
гл҃ъ (бж҃їи бѣ̂)[62] с ни́мъ. и҆ рече і҆̂еровоа́мъ къ

20000 молодців, щоб вести війну
проти війни ізраїлевого дому, щоб
повернути царство Ровоамові, синові
Соломона. **22** *І було Господнє слово пар2. 11
до Самея, божого чоловіка, кажучи:
23 Скажи Ровоамові, синові Соломона, цареві Юди, і всьому дому Юди і Веніямина, і осталому народові, кажучи: **24** Так каже Господь: Не підете ані не воюватимете зі своїми братами, з ізраїльськими синами, але повернетеся, кожний до своїх домів, бо це слово сталося від мене! І вони послухали господні слова, і спинилися, і не пішли за господнім словом. **24a** І цар Соломон спав зі своїми батьками, і був похований в місті Давида. Зацарював же Ровоам, його син, замість нього в Єрусалимі, маючи 16 літ, коли став царем, і царював в Єрусалимі 17 літ. Ім'я його матері було Наанана, дочка Анона, сина Нааса, царя синів Аммона. І він зробив погане перед Господом, і не почав ходити по дорогах Давида, його батька. **24b** Був же такий чоловік з околиць ефрімових, раб Соломона, ім'я йому Єровоам, й ім'я його матері Сарира, жінка-розпусниця. І Соломон поставив його за володаря скитів, над податком дому Йосифа, і він збудував Соломонові Сарииру в околицях ефрімових, і було в нього 300 колісниць і коней. Цей збудував замок в посілості дому ефрімового, цей завершив місто Давида і підносився на царство. **24c** І Соломон шукав його вбити, і той злякався і втік до Сусакима, єгипетського царя, і був з ним, аж доки Соломон не помер. **24d** І почув Єровоам в Єгипті, що помер Соломон, і сказав до ух Сусакима, єгипетського царя, мовлячи: Відпусти мене, і відійду до моєї землі. І сказав йому Сусаким: Попроси будь яку просьбу, і тобі дам. **24e** Сусаким же дав Єровоамові Ану, старшу сестру Текоміни, своєї жінки, йому за жінку; і вона була великою в царських дочках, і породила Єровоамові сина його Авію. **24f** І сказав Єровоам до Сусакима: По правді, відпусти мене і піду. І вийшов Єровоам з Єгипту і прийшов до сарірської землі в ефрімові околиці. І зібралися туди всі ефрімові хоругви до Єровоама. І Єровоам збудував там замок. **24g** І його дитина захворіла дуже сильною хворобою. І пішов Єровоам запитати про дитину. І сказав своїй жінці Ані: Встань і йди, запитай Бога про дитину: чи житиме від її хвороби. **24h** Був же чоловік в Силомі, йому ім'я Ахія; і ось він 60-літній, і з ним було боже слово. І сказав Єровоам до своєї жінки: Встань і візьми в твоїх руках божому чоловікові хліби і паляниці для його дітей, і виноград,

і посудину меду. **24i** І встала жінка, і взяла в свої руки хліби і дві паляниці, і виноград, і посудину меду для Ахії. Чоловік же був старий, і його очі потемніли, щоб не бачити. **24k** І встала вона з Сарира, і пішла, і сталося, як вона входила до міста, до Ахії силонитського, і сказав Ахія своєму слузі: Отже, вийди назустріч Ані, жінці Єровоама, і скажеш їй: Ввійди, і не стій, бо так каже Господь: Я на тебе нашлю зло. **24l** І ввійшла Ана до божого чоловіка, і сказав їй Ахія: Навіщо ти мені принесла хліби і паляниці, і виноград, і посудину меду? Так каже Господь: Ось ти відійдеш від мене і буде, що як ти входитимеш до міста Сарири, і твої служниці вийдуть тобі назустріч і скажуть тобі, що дитина померла. **24m** Бо так говорить Господь: Ось Я вигублю *в* Єровоама кожного, що мочить до стіни, і буде, що єровоамового померлого, який в місті, з'їдять пси, і померлого на полі з'їдять небесні птахи. І оплакуватимуть дитину: Горе, пане, бо знайдено в ньому добре слово в Господі. **24n** І пішла жінка, як почула; і сталося, що коли ввійшла до Сарири, і дитина померла; і вийшов крик їй назустріч. **24o** І пішов Єровоам до Сикими, що в околиці ефремовій, і зібрав там племена Ізраїля; і пішов туди Ровоам, син Соломона, і господнє слово було до Самія, елмитянина, кажучи: Візьми собі нову одіж, що не ввійшла до води, і розідри її на 12 частин, і даси Єровоамові, і скажеш йому: Так каже Господь: Візьми собі 10 частин, щоб себе покрити. І взяв Єровоам. І сказав Самея: Так каже Господь: Ось Я розділю царство Соломона, і дам тобі 10 скипетрів, і два скипетри будуть Ровоамові, синові Соломона. І сталося, що по смерті царя Соломона зацарював його син Ровоам, замість нього. **24p** І сказав народ до Ровоама: Твій батько тяжким зробив своє ярмо на нас і тяжким вчинив їжу свого столу. Сьогодні полегши нам – і служитимемо тобі. І сказав Ровоам до народу: Ще по трьох днях відповім вам слово. **24q** І сказав Ровоам: Приведіть мені старців, і пораджуся з ними, яке слово відповім народові в третьому дні. І сказав Ровоам в уха їхні, так як послав до нього народ, і сказали старці народу: Так як сказав до тебе народ, заговори до народу. **24r** І відкинув Ровоам їхню раду, і невгодною була вона перед ним. І послав він і ввів вихованих з ним, і сказав їм: Це і це послав народ до мене. І сказали виховані з ним: Так скажеш до народу: Моя молодість грубша від бедер мого батька. Мій батько бичував вас бичем, я ж почну

женѣ своей. въстани и возми в рѹцѣ твои члкѹ бжїю хлѣбы, и опрѣснокъ дѣтемъ его, и грꙋздїе, и сосѹдъ медѹ. и въста жена и взѧ в рѹцѣ еѧ хлѣбы и два опрѣсноки, и грꙋздїѧ и сосѹдъ медѹ, ахїи. (-)[63] члкъ (же) старъ (бѣ). и очи его омрачистасѧ не видѣти, и въста ѿ сарира і иде и бысть входѧщи ей въ градъ къ ахїю силонитскомѹ, и рече ахїа отрокѹ своемѹ. изыди ѹбо въ срѣтенїе аны жены їеровоамли и речеши к ней. вниди и не стои, ꙗко сїѧ глетъ гь, жестоко азъ послю на тѧ и вниде ана къ члкѹ бжїю, и рече ей ахїа въскѹю (принесе ми)[64] хлѣбы (и опрѣсноки и грꙋздїе)[65] и сосѹдъ медѹ. сїѧ глетъ гь, се ты ѿидеши ѿ мене. и бѹдетъ входѧщѹ тебѣ въ (градъ)[66] сарирѹ. и дѣвицы твои изыидѹтъ (на срѣтенїе тебѣ)[67], и рекѹтъ ти, (ꙗко) дѣтищь ѹмеръ е ꙗко сїѧ глетъ гь. се азъ искоренꙋ їеровоамова мочащаго къ стенѣ. и бѹдетъ ѹмершаго їеровоамова въ граде изъедѧтъ пси и ѹмершаго на селѣ изъедѧтъ птицы нбныѧ. и дѣтища рыдаютсѧ ѡ ги, ꙗко обрѣтесѧ в немъ глъ добръ о гѣ· И ѿиде жена ꙗко слыша, и бысть егда вниде въ сарирѹ. и дѣтищъ ѹмре і изыиде вопль въ срѣтенїе (еѧ) і иде їеровоамъ въ сикимѹ иже въ предѣле ефремли. и собра тѹ колѣна їилева· и възыиде тѹ ровоамъ снъ (соломонов)[68] и слово гне бысть къ (самѣю)[69] еламитанинѹ глѧ. възми себѣ ризѹ новѹ. ꙗже не вниде въ водѹ. и раздри ю на ві частїи. и даси їеровоамѹ и речеши к немѹ, сїѧ глетъ гь възми себѣ і частеи еже покрыти тѧ и взѧ їеровоамъ. и рече (самеѧ)[70] сїѧ глетъ гь (се азъ разделю црство соломоново. и дам ти і, скѵпетровъ. и два скѵпетра бѹдѹтъ ровоамѹ снѹ соломонꙋ· И бысть по ѹмрътвїи црѧ соломона въцрисѧ снъ его ровоамъ в него мѣсто)[71]. И рекоша людїе къ ровоамѹ (-)[72] ѿцъ твои отѧгчи ꙗрмо свое на нас и отѧгчи ꙗденїѧ трапезы своеѧ (-)[73] нн҃ѣ (облегчи)[74] нам, и послѹжим ти. и рече ровоамъ къ людемъ. еще по трехъ днехъ, (-)[75] ѿвѣщаю вамъ рѣчъ и рече ровоамъ, приведѣте ми пресвитеры, и совѣтѹю с ними что ѿвѣщаю людемъ рѣчъ въ днь третїи. и гла ровоамъ въ ѹши ихъ. ꙗкоже послаша людїе к немѹ, и рекоша старцы людїи [тако ꙗко глаша к тебѣ людїе, да глеши къ людем][76]. (И разори ровоамъ совѣтъ ихъ.) и не ѹгодно бѣ пред нимъ, и посла, и въведе въспитанныхъ с нимъ, и гла имъ сїѧ и сїѧ. послаша (людїе

къ мнѣ)[77], и рѣша въспитаннїи с нимъ тако
гли къ людемъ (-)[78]. юность моя толстѣйши
паче чреслъ отца моего. отцъ мой бїяше васъ
бичемъ а же начну васъ бити съ (расто-
ченїемъ)[79] (-)[80] угоденъ бѣ глъ пред ровоамомъ.
и отвѣща людемъ якоже совѣщаша ему въ-
спитаннїи с нимъ отроцы, и рекоша (-)[81] лю-
дїе яко мужъ єдинъ, кождо ближнему своему,
и възопиша вси глюще. нѣсть части намъ въ
двде. ниже наслѣдїя въ сну їессеовѣ. (кождо)
въ домы своя їилю (да идетъ) яко (члкъ
сей)[82], не (єсть) въ началника, ниже въ вожда и
разыидошася вси людїе от сикима, и отиде
кождо въ домъ свой. и низдержа ровоамъ, и
отиде и възыиде на колесницу свою и вниде въ
їерлимъ, і изыиде въ слѣдъ єго весь скипетръ
іудинъ, и весь скипетръ венїаминь и бысть
въ стоянїи єдиного лѣта. и собра ровоамъ вся
мужи іудины и венїамини. и възыиде бра-
тися съ їеровоамомъ въ сикимъ, и бысть глъ
гнь къ (самею)[83] члку бжїю гля, рцы ровоаму
црю іудину, и къ всему дому іудину, и ве-
нїаминю, и къ (всѣмъ) прочїимъ людемъ гля
сїя глетъ гь, не восходите ниже бїитеся съ
братїею вашею сны їилевыми отвратитеся
кождо въ домъ свой зане от мене бысть глъ сей, и
послушаша гла гня, и не пойдоша по глу гню·
И созда їеровоамъ сикиму въ предѣлехъ єф-
рѣмлихъ. и вселися в немъ, і изшедъ отуду
(-)[84] созда дануила· И рече їеровоамъ въ срцы
своемъ. се нн҃ѣ възъвратится цртво в домъ
двдвъ· аще възыидутъ людїе сїи възнести
жрътвы въ храмъ гнь въ їерлмъ и обратится
срце людїи къ гу и къ господину их ровоаму
црю іудину· И убїютъ мя, и смышль (сице)
црь (-)[85] и сътвори двѣ юницы златѣ. и рече к
людемъ довлѣетъ вамъ ходити въ їерлимъ.
а мо лв *се бзи твои їилю изведшїи тя из земля єгу-
їерея ми пески· *И постави єдину въ ведили. (а)[86] другую
постави въ данѣ· И бысть слово се на согрѣ-
шенїе (дому їеровоамлю). і идаху людїе пред
лицемъ (юнца) єдиноя до дана· [И оставиша
в пара аі и гі храмъ гнь·][87] *И сътвори капища на высокихъ.
и сътвори жрецовъ часть от людїи. иже не бѣша
от сновъ (левгїинъ)[88]· И сътвори їеровоамъ празд-
никъ въ (и мць)[89]. въ єі днь мца. по праздни-
ку, иже въ земли (бѣ) іудинѣ. и взыиде въ
олтарь, иже сътвори въ ведили. пожрети ю-
ницамъ, ихже бѣ сътворилъ, и поставилъ въ
ведили жрецовъ на высокихъ (на всякое мѣсто)
єже сътвори· И взыиде въ олтарь иже бѣ
сътворилъ, (въ и мць, въ єі днь мца)[90]. въ

вас бити з розігнанням. **24s** Угодне
було слово перед Ровоамом, і він
відповів народові так, як порадили
йому виховані з ним молодці. **24t** І
сказав народ як один чоловік, кож-
ний своєму ближньому, і всі закри-
чали, кажучи: Немає нам частки в
Давиді ані насліддя в сині єссеєвім.
Кожний хай іде до своїх помеш-
кань, Ізраїле, бо цей чоловік не на-
дається на начальника ані на вож-
дя. **24u** І ввесь народ розійшовся з
Сикима, і пішов кожний до свого
дому. І скріпився Ровоам, і відій-
шов, і вийшов на свою колісницю, і
ввійшов до Єрусалиму; і вслід за
ним пішов ввесь скипетр Юди і
ввесь скипетр Веніямина. **24x** І ста-
лося, що як минув один рік, і зібрав
Ровоам всіх мужів Юди і Веніями-
на, і пішов воювати з Єровоамом
до Сикима. **24y** І було Господнє
слово до Самея, божого чоловіка,
кажучи: Скажи Ровоамові, цареві
Юди, і до всього дому Юди і Вені-
ямина, і до всіх осталих з народу,
кажучи: Так каже Господь: Не ідіть
ані не воюйте з вашими братами,
синами Ізраїля. Поверніться, кож-
ний до свого дому, бо це слово ста-
лося від мене. **24z** І послухались
господнього слова, і не пішли, згід-
но з господнім словом. **25** І Єрово-
ам збудував Сикиму в ефрімових о-
колицях, і замешкав в ньому. І вий-
шовши звідти, збудував Тануїла. **26**
І сказав Єровоам у своїм серці: Ось
тепер повернеться царство до дому
Давида. **27** Якщо цей народ піде
приносити жертви до храму гос-
поднього до Єрусалиму, й повер-
неться серце народу до Господа і
до їхнього пана Ровоама, царя Ю-
ди, й уб'ють мене. **28** І цар, поду-
мавши так, і зробив дві золоті те-
лиці, і сказав до народу: Досить
вам ходити до Єрусалиму! *Ось мой1. 32
твої боги, Ізраїле, що вивели тебе з
єгипетської землі. **29** *І поставив єре. 48
одну в Ветилі, а другу поставив в
Дані. **30** І це слово було на гріх
домові Єровоама. І народ ходив пе-
ред лице однієї телиці аж до Дану, і пар2. 11 і 13
покинули господній храм. **31** *І він
зробив храми на височинах, і зро-
бив священиками частину народу,
які не були з синів Левія. **32** І Є-
ровоам зробив празник в 8-му мі-
сяці, в 15-му дні місяця, за празни-
ком, що був в землі Юди. І пішов
до жертовника, який зробив в Ве-
тилі, жертвувати телицям, які зро-
бив; і поставив в Ветилі свяще-
ників на височинах, на кожному
місці, яке зробив. **33** І пішов до
жертовника, який зробив, в 8-му
місяці, в 15-му дні місяця, в праз-

ник, який виготовив від себе самого, і зробив празник синам Ізраїля. І пішов до жертовника, щоб принести жертву.

Глава 13

1 І ось прийшов з Юди божий чоловік за господнім словом до Ветилю, і Єровоам стояв при своєму жертовнику, бажаючи принести жертву. **2** І той закликав до жертовника господнім словом, і сказав: Жертовнику, жертовнику, так говорить Господь:
црс4. 23 *Ось домові Давида народжується син, і його ім'я Йосія, і принесе в жертву священиків, що сьогодні на тобі приносять жертву, і спалить на тобі кості людей. **3** І дав у тому дні чудо, кажучи: Це слово, яке сказав Господь, мовлячи: Ось жертовник розвалиться, і проллється жир, що є на ньому. **4** І сталося, що як цар Єровоам почув слово божого чоловіка, що закликав до жертовника в Ветилі, і цар простягнув свою руку від жертовника, кажучи: Схопіть його! І ось усохла його рука, яку простягнув на нього, і не міг повернути її до себе. **5** І жертовник розвалився, і пролився жир з жертовника за чудом, яке сказав божий чоловік за господнім словом. **6** І сказав цар Єровоам божому чоловікові: Помолися перед лицем твого Господа Бога, щоб до мене повернулася моя рука. І божий чоловік помолився перед господнім лицем, і рука царя повернулася до нього, і стала такою як і передше. **7** І сказав цар до божого чоловіка: Ввійди зі мною до дому, і пообідаємо, і дам тобі дар. **8** І сказав божий чоловік до царя: Якщо даси мені й половину твого маєтку – не ввійду з тобою, ані не їстиму хліб, ані не питиму води на цьому місці. **9** Бо так мені заповів Господь словом, кажучи: Ані не їж хліба, ані не пий води, ані не повертайся тією дорогою. **10** Але він повернувся іншою дорогою, а не пішов дорогою, якою прийшов до Ветиля. **11** І один старий пророк жив в Ветилі, і прийшли його сини, розповіли йому всі діла, які зробив божий чоловік в тому дні в Ветилі, і розповіли своєму батькові слова, які той сказав цареві. **12** І сказав їм їхній батько, кажучи: Якою дорогою він пішов? І його сини показали йому дорогу, якою пішов божий чоловік, що вийшов з Юди. **13** І сказав своїм синам: Засідлайте мені осла. І засідлали йому осла, і сів на нього. **14** І він пішов вслід за божим чоловіком, і знайшов його, як сидів під дубом, і сказав йому: Чи ти є божий чоловік, що прийшов з Юди? І сказав: Я. **15** І сказав йому: Ходи зі мною, з'їси хліб. **16** І

празникъ иже състави (о себѣ самъ)[91], и сътвори празникъ сномъ іилевомъ. и взыиде на олтарь еже пожрѣти·

Гла, гі·

Се члкъ бжіи [пріиде. ѿ иоуды][1] по словеси гню въ бедиль, и еровоамъ бѣ стоѧ въ олтари (своемъ) жрѣти хотѧ· И възопи къ олтарю словомъ гнимъ и рече олтарю олтарю сице глетъ гь. *се снъ сѧ ражаетъ дому двдву. иосіѧ имѧ ему. и пожретъ (жръцы жрущаѧ нн҃ѣ на тебѣ)[2]. и кости члческіѧ съжжетъ в тебѣ· И дасть ѿ днїи того чюдо глѧ. се глъ иже гла гь глѧ. се олтарь разсѧдесѧ. і излѣютсѧ сыти ꙗже (суть) в немъ· И бысть егда оуслыша црь иеровоа. слово члка бжіѧ възопившаго къ олтарю въ бедилѣ. и простретъ црь руку свою ѿ олтарѧ глѧ. имѣте и, и се оусше рука его, юже простре нань, и не можаше възвратити ю к себѣ· И олтарь расѣдесѧ і излитсѧ насыщеніе ѿ олтарѧ, по чюдеси еже (рече)[3] члкъ бжіи по словеси гню· И рече (іеровоамъ црь)[4] члку бжію. помолисѧ пре лицемъ га ба твоего. (-)[5] дабы сѧ преклонила рука моѧ къ мнѣ· И помолисѧ члкъ бжіи пре лицемъ гнимъ. и преклонисѧ рука црѧ к нему. и бысть ꙗкоже и прежде· И гла црь къ члку бжію. вниди со мною в домъ и обѣдуевѣ, и дамъ ти даръ· И рече члкъ бжіи къ цреви. аще [даси ми][6] полъ (имѣніѧ)[7] твоего. не вънидꙋ с тобою ниже ꙗмъ хлѣба. ниже пію воды на мѣсте семъ· Ꙗко тако (ми заповѣда гь словомъ)[8] глѧ. ни ꙗжъ хлѣба ни пїи воды, ниже възвратисѧ путемъ тѣмже (-)[9]· (Но)[10] възвратисѧ путемъ инѣм. (а)[11] не иде путемъ имже бѣ пришелъ въ бедиль· И прркъ единъ старъ живѧше въ бедилѣ. и (пріидоша)[12] снове его исповѣдаша ему вьсѧ дѣла. ꙗже сътвори члкъ бжіи въ днь тои въ бедилѣ. и словеса ꙗже гла цреви. (повѣдаша ѿцу своему)[13]· И гла к ним ѿцъ ихъ глѧ. кыимъ путемъ иде. и (показаша)[14] ему снове его путь имже иде члкъ бжіи. изшедыи ѿ иоуды. и рече сномъ своимъ осѣдлаите ми осла и осѣдлаша ему осла и всѣде на нь· І иде в слѣ члка бжіѧ. и обрѣте и (по дубомъ сидѧща)[15], и ре ему ты ли еси члкъ бжіи пришедыи ѿ іоуды. и ре (-)[16] азъ· И ре ему пріиди со мною (-)[17] сънѣси хлѣба· И ре (ему) не могу възвратитисѧ с тобою ниже ꙗмъ хлѣба. ни пію ѿ воды ѿ мѣста сего· Ꙗко (-)[18]

д црꙗ кг

заповѣ́да ми (г҃ь словесе́мъ)[19] гл҃ѧ. не ꙗ́жъ
хлѣ́ба (-)[20]. ни пі́и воды̀ тꙋ̀, и̑ не възврати́-
шисѧ пꙋте́мъ (тѣ̑мъ), и̑мже и̑́деши та́мо. И̑
рече к не́мꙋ, и̑ а́зъ прⷪ҇ркъ є̑смь ꙗ́коⷤ (и̑) ты̀, и̑
а̑́гг҃лъ (къ мнѣ̑ гл҃а)[21] словесе́мъ гн҃имъ гл҃ѧ,
възвратѝ и̑̀. к себѣ̑ в до́мъ свои (-)[22] да
снѣсть хлѣ́ба и̑ пі́етъ воды̀. и̑ сълга̀ є̑мꙋ и̑
възвратѝ и̑̀. и̑ ꙗ́сть хлѣ́бъ и̑ пі́етъ во́дꙋ в
домꙋ̀ є̑го· И̑ бы́сть и̑мъ сѣдѧ́щимъ на тра-
пе́зѣ. и̑ бы́сть сло́во гн҃е къ прⷪ҇ркꙋ възвращ҃-
шемꙋ є̑го· И̑ рече къ чл҃кꙋ бж҃їю пришⷣшемꙋ
ѿ і̑оу́ды (-)[23]. си́це гл҃етъ г҃ь. поне́же престꙋпѝ
гл҃ъ гн҃ь. и̑ не съхрани за́повѣди, ю̑́же заповѣ́-
да ти г҃ь б҃ъ твои· И̑ възвратившѧ и̑ ꙗ́лъ
є̑си хлѣ́бъ. и̑ пи́лъ є̑си во́дꙋ на мѣ́стѣ семъ.
и̑́же реклъ къ тебѣ̑ гл҃ѧ. да не ꙗ́си хлѣ́ба и̑
не пі́єши воды̀. (то̑ ты̀ ꙗ́сть и̑ питъ.) да
оу̑́же не (и̑́маши погребе́нъ бы́ти съ ѿц҃ы свои́-
ми)[24]· И̑ бы́сть по ꙗде́нїи хлѣ́ба и̑ пи́тїи во-
ды̀. и̑ о̑сѣдла́ша є̑мꙋ о̑слѧ̀ [прⷪ҇рка][25]· И̑ възъ-
вращъсѧ и̑ ѿи́де. и̑ срѣтѐ и̑̀ ле́въ на пꙋтѝ,
(-)[26] поразѝ и̑̀ (и̑ оу̑́мре). и̑ бѣ̑ тѣ́ло є̑го разбїе́но
на пꙋтѝ. и̑ о̑се́лъ стоѧ́ше над ни́мъ. и̑ ле́въ
стоꙗ́ше бли́зь телесѐ (є̑го)· И̑ се мꙋжи и̑дꙋщи
и̑ ви́дѣша мр҃тва разбїе́на на пꙋтѝ. и̑ льва̀
стоꙗ́ща близꙋ тѣла мр҃тваго. и̑ (пришⷣше)[27]
повѣ́даша въ́ градѣ в немже (живѧ́ше прⷪ҇ркъ
старъ)[28]· И̑ оу̑слы́шавъ (се прⷪ҇ркъ) възврати́вый
є̑го с пꙋтѝ. и̑ рече (ꙗ́ко) чл҃къ бж҃їи се є̑сть.
и̑́же престꙋпѝ гл҃ъ (бж҃їи)[29]. [и̑ преда̀ є̑го г҃ь
львꙋ̀ и̑ съкрꙋшѝ є̑го. и̑ оу̑морѝ є̑го. по гл҃ꙋ гн҃ю
и̑́же рече є̑мꙋ· И̑ повелѣ̑ сн҃омъ свои́мъ гл҃ѧ о̑-
сѣдла́ите ми о̑слѧ̀ и̑ о̑сѣдла́ша][30]· І̑ и́де и̑
о̑брѣтѐтѣло є̑го (-)[31] на пꙋтѝ. и̑ о̑се́лъ и̑
ле́въ стоꙗ́ста надⷣ тѣ́ломъ. и̑ не ѧ́ше а҃
(телесѐ ле́въ)[32] чл҃ка бж҃їѧ. и̑ ни бѧ́ше разби́лъ
о̑сла̀· И̑ взѧ́тъ прⷪ҇ркъ тѣ́ло чл҃ка бж҃їѧ, и̑ въ-
зложѝ и̑̀ на о̑се́лъ, и̑ възвратѝ и̑̀ (прⷪ҇ркъ [и̑
прїиде][33] въ́ градъ)[34] (на погребе́нїе)[35]· (И̑ поло-
жѝ и̑̀) въ́ (градѣ)[36] свое̑́мъ. и̑ рыдастасѧ по
не́мъ се го́ре бра́те (мои)· И̑ бы́сть (побїе́нїе по
не́мъ)[37], и̑ рече къ сн҃омъ свои́мъ гл҃ѧ, а̑́ще
оу̑́мрꙋ̀ (то̑) положи́те мѧ̑ въ гробѣ се́мъ, и̑-
дѣже и̑ чл҃къ бж҃їи погребе́нъ є̑сть (-)[38], при кос-
тѣⷯ є̑го положи́те мѧ̑, да съхрани́тсѧ ко́сть
моѧ̀ с ко́стьми є̑го· Ꙗ́ко пребꙋ́детъ гл҃ъ и̑́же
гл҃а словесемъ гн҃имъ о̑ о̑лтарѝ и̑́же въ веди́лѣ,
и̑ о̑ до́мѣⷯ высо́кихъ и̑́же в самарїи· И̑ по гл҃ѣ
се́мъ не възврати́сѧ і̑ѐровоамъ ѿ ѕло́бы свое̑́ѧ
и̑ възврати́сѧ, и̑ сътворѝ ѿ ча́сти (є̑ді́нoѧ)
людїи. і̑ере́ѧ высокїѧ є̑́же помы́сли (то̑ и̑)
съвръшѝ рꙋко́ю (-)[39], и̑ бы́сть і̑ере́и въ высо́кихъ·

сказав: Не можу повернутися з то-
бою, ані не їстиму хліба, ані не пи-
тиму з води з цього місця. **17** Бо
Господь заповів мені словом, кажу-
чи: Не з'їси хліба ані не питимеш во-
ди там, і не повернешся тією доро-
гою, якою ти підеш туди. **18** І той
сказав до нього: І я є пророком, так
як і ти, і ангел сказав мені господнім
словом, кажучи: Поверни його до се-
бе в свій дім, хай з'їсть хліб і п'є во-
ду. І збрехав йому, **19** і повернув йо-
го, і той з'їв хліб і випив води в його
домі. **20** І сталося, що як вони сиділи
при столі, і було господнє слово до
пророка, що повернув його. **21** І він
сказав до божого чоловіка, що прий-
шов з Юди: Так каже Господь: Тому
що ти переступив господнє слово і ти
не зберіг заповіді, яку тобі заповів
твій Господь Бог, **22** і повернувся і їв
хліб, і пив ти воду на цьому місці, що
сказав Я до тебе, мовлячи: Не з'їси
хліба і не вип'єш води – то ти їв і ти
пив; уже не будеш похований зі сво-
їми батьками. **23** І сталося, що після
того як з'їли хліб і попили води, і за-
сідлали йому осла пророка, і повер-
нувшись, **24** і пішов. І зустрів його
лев в дорозі – забив його і він помер.
І його тіло було розбите на дорозі, і
осел стояв над ним, і лев стояв коло
його тіла. **25** І ось, йдучи, мужі і по-
бачили побитого мертвого на дорозі,
і лева, що стояв коло мертвого тіла. І,
прийшовши, розповіли в місті, в яко-
му жив старий пророк. **26** І почувши
це той пророк, що його повернув з
дороги, і сказав, що: Це є божий чо-
ловік, який переступив господнє сло-
во, і його Господь видав левові, і той
його побив, і забив його за господнім
словом, яке йому сказав. І наказав
своїм синам, кажучи: Засідлайте мені
осла. І засідлали. **28** І пішов він, і
знайшов його тіло на дорозі, і осел і
лев стояли над тілом, і лев не з'їв тіла
божого чоловіка і не розірвав осла.
29 І пророк взяв тіло божого чоловіка
і поклав його на осла, і пророк по-
вернув його і прийшов до міста на
похорон. І поклав його **30** в своїм
місті. І оплакували його: Ось горе,
мій брате! **31** І було по ньому го-
лосіння, і він сказав до своїх синів,
мовлячи: Коли помру, то покладіть
мене в цій гробниці, де і похований
божий чоловік, покладіть мене при
його костях, щоб моя кість спаслася з
його кістьми. **32** Бо збудеться слово,
яке він сказав господнім словом над
вівтарем, що в Ветилі, і над високими
домами, що в Самарії. **33** І після цьо-
го слова не відвернувся Єровоам від
свого зла, і повернувся і вчинив з
однієї частини народу священиків
для високих. Хто задумав, то й завер-

шив рукою, і ставав священиком на
високих. **34** І це слово було на гріх
в домі Єровоама, на знищення, на
зникнення з лиця землі.

Глава 14

1 В тому часі захворів Авія, син
Єровоама. **2** І сказав Єровоам своїй
жінці: Встань і зміни свою одіж,
хай не пізнають тебе, що ти жінка
Єровоама, і йди до Силому, бо ось
вищ. 11 там пророк Ахія – *той говорив
про мене, щоб царювати над цим
народом. **3** І візьми в твої руки бо-
жому чоловікові хліби і пляцки, і
виноград, і посудину меду, і йди до
нього, і той сповістить тобі, що бу-
де з цією дитиною. **4** І зробила так
жінка Єровоама, і, вставши, пішла
до Силому, і ввійшла в дім Ахії. А-
хія ж був старий, і його очі помер-
кли, щоб не бачити. **5** І сказав Гос-
подь до Ахії: Ось до тебе входить
жінка Єровоама, щоб запитати тебе
про її сина, бо він хворий; і за цим
скажеш до неї, бо, коли входитиме,
видаватиметься іншою. **6** І було,
коли почув Ахія хід її ніг, як вона
входила до брами, і сказав: Ввійди
жінко Єровоама, чому скриваєшся,
бо я є лютим посланцем до тебе? **7**
Повернися і сповісти Єровоамові:
Так говорить Господь Бог ізраїль-
ський: Тому що Я підняв тебе з-по-
серед людей і дав Я тебе вождем
моїм людям – Ізраїлеві; **8** і забрав Я
царство від дому Давида і дав Я
його тобі, а ти не був так як мій раб
Давид, він же зберіг мої заповіді і
ходив вслід за мною всім серцем,
чинячи це, що було вгодне переді
Мною. **9** Ти ж поганий і твориш
зло більше від усіх, що були перед
тобою, бо ти пішов і зробив собі
чужих вилитих богів, щоб Мене
прогнівити, і ти відкинув Мене по-
ниж. 15 зад себе. **10** *Задля цього ось Я на-
воджу зло на дім Єровоама, і знищу
в Єровоама того, що мочить до сті-
ни, *як* відкиненого безчесного в Із-
раїлі; і зберу Єровоама, так як зби-
рається гній, доки не завершиться, і
рознесу останки Єровоама. **11** Мер-
твого *в* Єровоама і в місті з'їдять
пси, і померлого на полі з'їдять не-
бесні птиці, – так сказав Господь
Бог. **12** Ти же, вставши, піди до
твого дому і, коли ввійдеш твоїми
ногами до міста, – помре дитина.
13 І за ним заголосить ввесь Ізра-
їль, і його поховають. Бо тільки той
одинокий з роду Єровоама буде по-
хований, бо знайдено в ньому добре
слово в Господа Бога ізраїльсь-
кого в домі Єровоама. **14** І підніме
собі Господь царя над Ізраїлем, я-
кий викорінить дім Єровоама в то-

Ѝ бы́сть гла́съ се́и въ прегрѣше́нїе в домꙋ̀ Їерово-
ва́мли (-)[40] на ѝспроверже́нїе, (-)[41] на ѝщезнове́нїе
ѿ лица̀ зе́мли·

Гл҃а, д҃і·

[Въ] вре́мѧ о҆́но разболѣ́сѧ а҆вї́ѧ сн҃ъ Ї҆ерово-
а́мль· Ѝ ре҃ Ї҆еровоа҃ женѣ̀ свое́и, востани. Ї
ѝмѣни ри́зы (своа) (-)[1] да не познаю҃ (тѧ)
ꙗ҆́ко ты жена Ї҆еровоа́мова ї ѝдѝ в сило҃, се
(б҃о) та́мо а҆хї́ѧ пр҃р҃къ *то́й гл҃а ѡ҆ мнѣ̀, е҆́же вы҃і а҃і
црс҃твовати на҃ лю҃ми си́ми· Ѝ возми в҃ рꙋцѣ
твоѝ чл҃кꙋ бж҃їю хлѣбы ѝ ѡ҆прѣсноки (-)[2] ѝ
гро́здїе, ѝ сосꙋ́дъ ме́дꙋ. ї ѝдѝ к не́мꙋ, (ѝ) то́й
возвѣстит҃ ти҃ что бꙋ́детъ съ ѡ҆трочатемъ
(си́мъ)· Ѝ сътворѝ тако жена̀ Ї҆еровоа́млѧ. ѝ
(воста́въ)[3] ѝде в сило́мъ, ѝ вонѝде в до҃ а҆хї́инъ,
(а҆хї́ѧ же)[4] старъ (бы́сть)[5] ѝ (о҆́чи е҆го ѡ҆мра-
чи́стасѧ не ви́дѣти)[6] (-)[7]· Ѝ (рече г҃ь)[8] къ а҆хї́и,
се (в҃ходит҃ к тебѣ̀ жена̀ Ї҆еровоа́мова)[9] вопраша́-
ти (тѧ)[10] ѡ҆ сн҃ꙋ е҆ѧ̀ ꙗ҆́ко болѣзнꙋет҃, (-)[11] ѝ по
семꙋ да гл҃еши к не́й внегда̀ (бо) в҃ходи́ти и-
мать (ꙗ҆ви́тсѧ ѝно́ю)[12]· Ѝ бы́сть е҆гда ꙋ҆слы́ша
а҆хї́а стꙋпа́нїе но́гъ е҆ѧ̀, въходѧ́щи е́й ко вра́-
то҃. ѝ ре҃ внѝди же́но Ї҆еровомова, почто (-)[13] кры́-
ешисѧ, (-)[14] а҆́зъ (б҃о) е҆смь посла́нникъ к тебѣ̀
лю́тъ· (возврати́сѧ ѝ)[15] возвѣстѝ Ї҆еровоа́мꙋ. та́-
ко гл҃етъ г҃ь б҃ъ ї҆и҃левъ, поне́же вознесо́хъ тѧ
ѿ сре́ди лю́дїи, ѝ дахъ тѧ во́жда лю́демъ
мо҃и ї҆и҃лю. ѝ ѿѧ́хъ црс҃тво ѿ домꙋ дв҃два. ѝ
дахъ е҆ тебѣ̀ (-)[16] ты́ (же) не бы́сть ꙗ҆́ко ра́бъ
мо́и дв҃дъ о҆́нже сохранѝ запове́ди моа̀. ѝ (-)[17]
ходѝ въ слѣ҃ мене всѣ́мъ срд҃цемъ (-)[18] творѧ́щe
сїѧ е҆́же ꙋ҆го҃но (бы́сть) (предо мно́ю)[19]· (-)[20] ты́
(же) ѕолъ ѝ ѕла́ѧ творѧ̀ па́че всѣ҃ ѝже (пре҃
тобо́ю бы́ша)[21], (ꙗ҆́ко)[22] по́иде ѝ сотворѝ себѣ̀
бо́ги чю́жды [-][23] солїа́нны. въ прогнѣва́нїе мнѣ̀,
ѝ (ѿвръже мѧ)[24] созади себѐ· *Сего ради се а҆́зъ ни҃ е҃і
навождꙋ ѕла́ѧ на до́мъ Ї҆еровоа́мовъ, ѝ потреблю̀
Ї҆еровоа́ма мочащаго ко стѣнѣ. ѿве́ржена (-)[25]
бесче́стна въ ї҆и҃ли, ї соберꙋ (-)[26] Ї҆еровоа́ма ꙗ҆́ко҃
собира́есѧ гно́и до́ндеже соверши́ти. (ї ѝстощꙋ
ѡ҆ста́нки Ї҆еровоа́мовы·) Ꙋ҆мерша҃ Ї҆еровоа́мова (ѝ) во
граде ѝзънадѧ́тъ пси. ѝ ꙋ҆мръшаго на селѣ̀
ѝзънада҃ пти́цы нб҃ныѧ, (си́це)[27] (гл҃а г҃ь)[28] (б҃ъ)·
(-)[29] ты́ (же) воста́въ ѝдѝ в до́мъ тво́и. (и)
внегда̀ в҃ходи́ти нога́ма твои́ма во́ гра҃. ꙋ҆м-
ретъ дѣтищъ· Ѝ въсплачетсѧ по не́мъ весь
ї҆и҃ль ѝ погребꙋтъ и҆. то́й б҃о толи́ко е҆ді́нъ по-
гребе́нъ бꙋ́детъ ѿ ро́дꙋ Ї҆еровоа́млѧ, ꙗ҆́ко ѡ҆б-
рѣтесѧ в немъ гл҃ъ бл҃гъ ѡ҆ г҃ѣ б҃зѣ ї҆и҃левѣ въ
домꙋ Ї҆еровоа́мли· Ѝ воста́вѝ (себѣ г҃ь)[30] цр҃ѧ на҃
ї҆и҃лемъ, ѝже ѝскорени́тъ до́мъ Ї҆еровоа́мовъ в

то́и дн҃ь· И҆ нака́жетъ гь҃ (бг҃ъ) і҆и҃ла, (и҆ поколебле́тъ
и҆́ми,) ꙗ҆́коже колебле́сѧ тро́сть [вѣтро́мъ][31] на
водѣ· І҆ и҆зо́рветъ і҆и҃лѧ ѿ высоты̀ землѝ бл҃гі́ѧ
сі́ѧ, ю҆́же да́ бѣ́сть ѿц҃емъ и҆҆́, и҆ прожене́тъ а҆̀ ѿ
ѡ҆бо́нꙋ странꙋ̀ (-)[32]. поне́же сотвори́ша (себѣ̀
ка́пищи)[33] прогнѣва́юще га҃· (Сего ради)[34] [пре-
да́сть][35] гь҃ і҆и҃лѧ грѣха̀ ради і҆еровоа́ма и҆́же со-
грѣши, і и҆́мже грѣши́ти приведѐ і҆и҃лѧ· И҆ воста̀
жена̀ і҆еровоа́млѧ. і и҆дѐ, [и прі́иде][36] въ сари́рꙋ, и҆
бы́сть є҆гда̀ вни́де во пре́дверіе до́мꙋ, и҆ дѣ-
ти́щъ ᲂу҆́мре· И҆ погребо́ша и҆̀, и҆ пла́касѧ по не́мъ
ве́сь і҆и҃ль по словесѝ гн҃ю є҆́же гл҃а рꙋко́ю раба̀ своегѡ
а҆хі́ѧ прⷪ҇рка· (-)[37] ѡ҆ста́нокъ (же) сло́въ і҆еровоа́-
мовыхъ є҆ли́ко (сътворѝ)[38], и҆ є҆ли́ко цр҇твова се
сі́ѧ напи́сана въ кни́зе гл҃ъ дні́и цре́и і҆и҃левыхъ·
И҆ дні́е в ни́хже цр҇твова̀ і҆еровоамъ, (бы́ша)
(лѣтъ, к҃в.)[39] и҆ ᲂу҆спѐ съ ѿц҃ы свои́ми. и҆ въ-
цр҇исѧ (а҆да́нъ)[40] сн҃ъ є҆го в него̀ мѣсто·][41] (-)[42]
в пара̀ ві *Ровоа́м (же) сн҃ъ соло́монь цр҇твова на̀ і҆ꙋ́дою (и҆
бы́сть є҆мꙋ̀)[43] м҃, и҆ є҆ді́но лѣто. (-)[44] є҆гда нача̀
цр҇твова́ти. и҆ з҃і, лѣ́тъ цр҇твова въ і҆ер҇ли́мѣ гра́дѣ
є҆́же и҆збра̀ гь҃ (в не́мъ) положи́ти и҆́мѧ свое тꙋ ѿ
вса́кого колѣ́на і҆и҃лева. (-)[45] и҆́мѧ (бѣ̀) мт҃ри є҆го
(наа́на)[46] аммані́тѧнынѧ· И҆ сътвори ровоа́мъ лꙋка́вое
пре́дъ гм҃ъ, и҆ раздражи и҆̀ ѡ҆ всѣ́хъ ꙗ҆́же сътвори́ша
ѿц҃ы [и҆́хъ][47]. [-][48] ѡ҆ грѣсѣхъ и҆хъ и҆́миже съгрѣ-
ши́ша· И҆ съгради́ша [сі́и][49] себѣ̀ высо́каѧ. и҆
стлъ́пы и҆ ка́пища на вса́комъ хо́лмѣ высо́цѣмъ и҆
подъ вса́цѣмъ дре́вомъ (смоко́вничнымъ)[50]· И҆ сплетені́е
бѣ̀ (ѕло) въ землѝ (и҆́хъ). и сътвори́ша ѿ
всѣ́хъ ме́рзкихъ ꙗ҆зы̑къ, ꙗ҆́же и҆спровръже гь҃ ѿ лица̀
сн҃овъ і҆и҃левъ· И҆ бы́сть в҃ лѣто, е҃ є, цр҇твꙋ́ющи
ровоа́мꙋ. въ́зыде сꙋсаки́мъ цр҃ь є҆гѷпе́тскі́и на і҆ер҇лимъ· И҆
взѧ̀ всѧ̀ сокро́вища до́мꙋ гн҃ѧ и҆ сокро́вища в
до́мѣ цр҃евѣ. и҆ ѡ҆рꙋжі́а зла́таа ꙗ҆́же бѣ̀ взѧ́лъ
дв҃дъ и҆з рꙋкѝ ѡ҆́тро́къ а҆дразара цр҃ѧ сꙋвскаго и҆
вы̑ і внесл҃ъ а҆̀ бѣ̀ въ і҆ер҇лимъ всѧ *взѧ (же) [и҆̀][51]
щи́та зла́таа, [ꙗ҆́же бѣ̀ сътвори́лъ (соло́монъ)][52]
и҆ внесе а҆̀ въ є҆гѷпетъ][53]· И҆ сътворѝ [цр҃ь ровоа́мъ][54]
ѡ҆рꙋжі́а мѣ́денаа в҃ того̀ мѣсто. и҆ поста́ви
на̀ ни́мъ вла́стела. ѿ пре́ри́щꙋщихъ пре́дъ ни́мъ
и҆́же храна́хꙋ вра́тъ до́мꙋ цр҃ева· И҆ бы́сть вне-
гда̀ въходи́ти нача цр҃ь в до́мъ гн҃ь (-)[55] носѧ́-
хꙋ а҆̀ пре́ри́щꙋщіи. и҆ па́ки возвраща́хꙋ (-)[56] во
сокро́вище (-)[57]· (-)[58] Прочі́и (же) гл҃ъ ровоамль и҆
всѧ̀ ꙗ҆́же сотвори. не се ли сꙋть пи́сана въ
кни́зѣ сло́въ дні́и цр҇тва і҆ꙋ́дина· И҆ бра́нь бѣ̀ ме́ж-
дꙋ ровоа́момъ. и҆ междꙋ і҆еровоа́момъ въ всѧ дни
(ты̀)· И҆ ᲂу҆́мре ровоа́мъ (-)[59], и҆ погребе́нъ бы́сть
съ ѿц҃ы свои́ми, во́ гра́дѣ дв҃двѣ. и҆ цр҇ьствова̀
а҆ві́ѧ сн҃ъ є҆го въ є҆го мѣсто.

му дні. **15** І покарає Господь Бог Із-
раїля, і затрусить ними, так як ко-
лишеться тростина від вітру на
воді. І Він вирве Ізраїля з висоти ці-
єї доброї землі, яку дав їхнім бать-
кам, і прожене їх з тамтого боку,
тому що зробили собі храми, гнів-
лячи Господа. **16** Задля цього ви-
дасть Господь Ізраїля через гріх Є-
ровоама, яким згрішив і яким до грі-
ха привів Ізраїля. **17** І встала жінка
Єровоама і пішла, й прийшла до
Сарири; і сталося, що коли ввійшла
до передпокою дому, – і дитина по-
мерла. **18** І його поховали, і за ним
голосив ввесь Ізраїль за господніми
словами, які промовив рукою свого
раба пророка Ахії. **19** Осталі ж
справи Єровоама, що зробив і скі-
льки царював, – ось ці записані в
книзі літопису ізраїльських царів.
20 І дні, в яких царював Єровоам,
були 22 роки. І він заснув зі своїми
батьками, і зацарював його син А-
дан замість нього. **21** *Ровоам же, пар2. 12
син Соломона, царював над Юдою,
і було йому 40 і один літ, коли по-
чав царювати, і 17 літ царював в мі-
сті Єрусалимі, яке Господь вибрав
з усякого племені Ізраїля, щоб там
в ньому покласти своє ім'я. Ім'я
його матері було Наана, аманітка.
22 І Ровоам зробив погане перед Го-
сподом і роздратував його в усьо-
му, що вчинили їхні батьки, в їхніх
гріхах, якими згрішили. **23** І ці собі
збудували височини, і стовпи, і хра-
ми на кожному високому вершку і
під кожним фіговим деревом. **24** І
була погана змова в їхній землі. І
вони вчинили усі гидоти народів, я-
ких Господь викинув від лиця ізра-
їльських синів. **25** І сталося, як в 5-
му році царював Ровоам, прийшов
Сусаким, єгипетський цар, на Єру-
салим. **26** І забрав всі скарби госпо-
днього дому і скарби в домі царя, і
золоту зброю, яку взяв Давид з ру-
ки слуг Адразара, сувського царя, і
вніс їх до Єрусалиму; все *забрав, вищ. 10
також і золоті щити, які зробив Со-
ломон, і вніс їх до Єгипту. **27** І цар
Ровоам зробив мідну зброю, за-
місць них. І над ним поставили во-
лодаря з тих, що ходили перед ним,
які охороняли брами дому царя. **28** І
сталося, що коли почав цар входи-
ти до господнього дому, їх носили
сторожі – і знову повертали до
скарбниці. **29** Осталі ж слова Рово-
ама і все, що зробив, – чи ось не є
записане в книзі літопису царів Ю-
ди? **30** І була війна між Ровоамом і
між Єровоамом в усі ті дні. **31** І по-
мер Ровоам, і був похований зі сво-
їми батьками в місті Давида, і його
син Авія царював замість нього.

Глава 15

пар2. 11 **1** У *вісімнадцятому році царю-
вання Єровоама, сина Навата, почав
царювати Авія, син Ровоама, над Ю-
дою. **2** І шість літ царював в Єруса-
лимі. Ім’я його матері Мааха, дочка
Авесалома. **3** І він ходив в усіх гріхах
свого батька, які той вчинив перед
ним, і його серце не було досконале з
його Господом Богом, так як було
серце Давида, його батька. **4** Але че-
рез Давида залишив йому Господь
Бог останок в Єрусалимі, щоб, підно-
сячи, поставити після нього його ді-
тей, скріплюючи Єрусалим, **5** оскіль-
ки Давид вчинив правильне перед
Господом і не ухилився від усього,
що йому заповів, всі дні його життя,
за винятком однієї справи Урія Хе-
црс2. 11 тейського. *І була війна між Ровоа-
1 12 мом і між Єровоамом в усі дні його
життя. **7** І осталі вчинки Авії і все,
що зробив, – чи ось це не записане в
книгах літопису царів Юди? І була
війна між Авією і між Єровоамом. **8**
пар2. 13 *І помер Авія, і його покладено з
пар2. 14 своїми батьками в 25-му році Єрово-
ама, і поховали його з його батьками
в місті Давида, і його син Аса ца-
рював замість нього. **9** І в 25-му році
Єровоама, царя Ізраїля, над Юдою
царював Аса. **10** І 40 і 1 літ царював в
Єрусалимі. Ім’я ж його матері Ана,
дочка Авесалома. **11** І Аса зробив
угодне перед Господом, так як і Да-
вид, його батько. **12** І усунув гидоти з
землі, і викорінив всі вилиті *божки*,
пар2. 15 які зробили його батьки. **13** *І відсто-
ронив Ану, свою матір, щоб вона не
володіла, бо зробила засідання в її
храмі; і Аса вирубав її садки і спалив
вогнем в потоці Кедроні. **14** Височи-
ни ж не викорінив, та серце Аси було
досконалим перед Господом в усі
його дні. **15** І вніс святі стовпи свого
батька, і свої святощі вніс до господ-
нього храму, срібний і золотий по-
суд. **16** І була війна між Асою і між
Ваасою, царем Ізраїля, в усі їхні дні.
17 І прийшов Вааса, цар Ізраїля, про-
ти Юди, і збудував Раму, щоб не бу-
ло входу і виходу для Аси, царя Ю-
ди. **18** І взяв Аса все срібло і золото, і
те, що знайшлося в скарбницях гос-
поднього дому і в скарбах царського
дому, і дав їх в руки своїх слуг; і по-
слав їх цар Аса до сина Адера Тавіїна
до Рамана, до сина Азиїла, асирійсь-
кого царя, що жив в Дамаску, кажу-
чи: **19** Поклади завіт між мною і то-
бою, і між моїм батьком і твоїм бать-
ком. Ось я тобі послав дари: срібло і
золото – ходи і знищ твій завіт, який
з Ваасою, ізраїльським царем, хай він
відійде від мене. **20** І син Адара по-
слухався царя Аси і послав своїх

Гл҃а, еі.

В(о)[1] *осмоенадесѧте, лѣто цр҃тва іеровово- в пара аі
амова сн҃а наватова. нача цр҃твовати а-
віѧ сн҃ъ ровоамль, надъ іоудою. И
[три][2] лѣта црьствова [въ іер҃лимѣ][3]. (-)[4]
имѧ мт҃ри его мааха дщи (авесаломлѧ)[5]. И
хождаше въ [всѣхъ][6] грѣсѣхъ ѿц҃а своего иже
сътвори пр҃е нимъ. и не бѣ ср҃це его съвръшено
съ гм҃ъ бм҃ъ его ꙗко (бѣ) (дв҃у ср҃це)[7] ѿц҃а его.
Но дв҃а ра҃ (остави)[8] и гь [бъ][9] остано [во іер-
лимѣ][10]. да (воставлѧа) постави (по не чада
его)[11] (оутверждаа)[12] іер҃лим. Ꙗкоже сътвори
дв҃дъ оуг҃ное пр҃е гм҃ъ. (и) не оуклонисѧ ѿ все-
го еже заповѣда ему вса дн҃и живота его.
[кромѣ (единаго) слова оуріѧ хеттейскаго. *И в цр аі и ві
брань бѣ между ровоамомъ, и между іеровоамо
въ вса дн҃и живота его.][13] И прочаа словесъ а-
віины и вса иже сътвори не се ли сіѧ на-
писана въ книгахъ сло (бытіѧ)[14] црей іоуди-
ныхъ. и брань бѣ между авіемъ и между
іеровоамо. *И оумре авіи (и положенъ бысть) съ в пара гі в пара ді
ѿц҃ы своими. въ к е (-)[15] лѣто іеровоама, и
погребоша и съ ѿц҃ы его во градѣ дв҃двѣ. и
цр҃твова аса сн҃ъ его въ мѣсто его. [И][16] въ
лѣто, [к е][17], іеровоама цр҃ѧ іи҃лева, (цр҃твова-
ша)[18] аса на іоудою. И м и а, лѣто, цр҃твова
въ іер҃лимѣ. (-)[19] имѧ (же) мт҃ри его ана дщи
(авесаломлѧ)[20]. И сотвори аса оуг҃ное пр҃е гм҃ъ
ꙗкоже (и) дв҃дъ ѿц҃ъ его. И ѿѧтъ скверная
ѿ землѧ. і искорени вса изваѧннаѧ иже съ-
твориша ѿц҃ы его. *И ану мт҃рь свою остави в пара еі
ꙗко не владѣти ей. ꙗко сотвори соборъ о ка-
пищу еѧ и ѿсѣче аса гаи еѧ. и сожже огнем
в потоцѣ кедрьстѣмъ. высокия же не искорени
ср҃це же асиино бѣ съвръшенно пр҃е гм҃ъ во вса
дн҃и его. И вънесе сосуды ст҃ыѧ ѿц҃а своего и
ст҃аѧ своѧ внесе въ храмъ гн҃ь, сребрены и
златы (-)[21] сосуды. И брань бѣ межи асією. и
межи ваасо црем іи҃левы въ вса дн҃и [ихъ][22].
И възыде вааса црь іи҃левъ на іоуду. и созда
раму ꙗко не быти на (вохожденіе і исхожде-
ніе)[23] асѣ црю іоудину. И взѧ аса [все][24] сребро
и злато, (и) обрѣтъшееся въ сокровищихъ
дому [гн҃ѧ. и][25] (в сокровищахъ дому) црева. и
дасть ѧ въ руцѣ отрокъ своихъ. и посла и
црь аса къ сн҃у адерову, (тавіину)[26] (въ ра-
манъ), къ сн҃у [азеилеву][27], црѧ (асѵрійска)[28]
живущаго въ дамасцѣ гл҃ѧ. Положи завѣтъ
межи мною и [-][29] тобою и межи ѿц҃ем моим и
ѿц҃мъ твоим. се послах ти дары сребро и злато.
пріиди (и) разруши завѣ твои иже съ ваасою

царемъ ї҆и҃лєвымъ. (-)[30] да и҆зы́детъ ѿ менѐ. И҆ послꙋ́ша сн҃ъ (а҆да́ровъ)[31] цр҃ѧ а҆́сы. и послà вое-
во́дъ си́льныѧ є҆гѡ̀ на гра́ды ї҆и҃лєвы. и҆ побѣдѝ а҆ї-
на, и҆ (а҆да́нъ)[32]. и҆ [а҆вє́лѧ до́мꙋ махї́ина][33], и҆
ве́сь [хенере́дъ][34] до всеѧ̀ землѧ̀ недали́млѧ. И҆
бы́сть ꙗ҆́кѡ ᲂу҆слы́шавъ ваа́са. и҆ ѡ҆ста́ви ѕи́жда
ра́мꙋ, и҆ возврати́сѧ въ де́рсꙋ. И҆ цр҃ь а҆́са заповѣ-
да всемꙋ̀ ї҆ꙋдѣ въ є҆наки́мѣ. и҆ взѧ́ста ка́менїє
ѿ ра́мы и҆ дре́во є҆ѧ̀, и҆́мже бѣ̀ ѡ҆снова́лъ ваа́са. и҆
созда̀ в ни́хъ цр҃ь а҆́са всѧ́къ хо́лмъ венїа҆ми́нь и҆
стра́жища. И҆ про́чаѧ словеса̀ а҆́сина и҆ всю̀ си́лꙋ є҆гѡ̀
[и҆ всѧ ꙗ҆̀же][35] сътвори, [и҆ гра́ды ꙗ҆̀же созда̀.][36]
(и҆)[37] с҆е сꙋ́ть пи́сана въ кни́зѣ слове́съ дні́й цр҃ь
ї҆ꙋ́динѣхъ, въ вре́мѧ же ста́рости своеѧ̀ нача́тъ
болѣ́ти но́ги є҆гѡ̀. И҆ ᲂу҆́мре а҆́са, и҆ погребо́ша и҆̀ съ
ѻ҆тцы̀ є҆гѡ̀ во́ гра́дѣ давы́довѣ. и҆ цр҃твова і҆ѡ҆сафа́тъ
сн҃ъ є҆гѡ̀ въ є҆гѡ̀ мѣ́сто. (Надаво́лъ)[38] (же) сн҃ъ ї҆е-
ровоа́мль нача̀ цр҃твова́ти на́дъ ї҆и҃лемъ въ (второ́е лѣ́-
то)[39] а҆́сы цр҃ѧ ї҆ꙋ́дина и҆ цр҃твова на́дъ (ї҆ерли-
момъ)[40] (двѣ̀ лѣ́тѣ)[41]. И сътвори лꙋка́вное пре́дъ
гм҃ъ. и҆ хожда́ше пꙋте́мъ ѻ҆тца̀ своегѡ̀. и҆ по
грѣхо́мъ є҆гѡ̀ и҆̀миже съгрѣшѝ въ ї҆и҃ли. И ѡ҆бсѣ́де
и҆̀ ваа́са сн҃ъ а҆хї́инъ в до́мꙋ веланї́и [сн҃а а҆хї́и-
на][42]. и҆ ᲂу҆би́ша є҆гѡ̀ в (гаваѡ́нѣ)[43] и҆ноплеме́н-
никъ. и҆ нада́въ (бо) и҆ ве́сь ї҆и҃ль ѡ҆бъсѣдо́ша (а҆га-
вадѡ́нъ)[44]. І и҆збѝ (ѧ҆)[45] ваа́са въ лѣ́то, г҃ є, а҆́сы [-][46]
цр҃ѧ ї҆ꙋ́дина. и҆ цр҃твова̀ [в не́го мѣ́сто][47]. *И҆
бы́сть ꙗ҆́кѡ цр҃твова. и҆ побѝ [ве́сь][48] до́мъ ї҆еровоа́мль, и҆ не ѡ҆ста́ви ничто́же ѿ всегѡ̀ дыха́нїѧ
ї҆еровоа́млѧ до́ндеже и҆скоренѝ (и҆́хъ) по гл҃ꙋ гн҃ю. и҆-
же гл҃а ру́кою раба̀ своегѡ̀ а҆хї́ѧ силони́скагѡ.
Грѣ́хъ ра́ди ї҆еровоа́млихъ [и҆́миже съгрѣши][49], и҆́ми-
же ї҆и҃лѧ въ грѣ́хъ въведè. и҆ въ прогнѣ́ванїи
є҆гѡ̀ и҆́мже прогнѣ́ва г҃а б҃а ї҆и҃лева. И҆ про́чаѧ словеса̀
нада́ва. и҆ всѐ ꙗ҆́же сътворѝ. не с҆е ли сꙋ́ть всѧ
пи́сана въ кни́зѣ словъ дні́й цр҃ь ї҆и҃левъ. [И҆ (бы́
бра́нь)[50] межꙋ̀ а҆́сою (царемъ ї҆ꙋ́динымъ) и҆ (-)[51] ва-
а́сою царемъ ї҆и҃левымъ во всѧ̀ дни̑ и҆́хъ.][52] И҆ въ (тре́-
тїе лѣ́то)[53] а҆́сы цр҃ѧ ї҆ꙋ́дина. цр҃твова ваа́са сн҃ъ
а҆хї́инъ на́дъ [всѣ́мъ][54] (цр҃твомъ ї҆и҃левымъ)[55] въ де́р-
сѣ. к҃, и҆ д҃ лѣ́та. И҆ сътворѝ лꙋка́вное пре́дъ гм҃ъ,
і и҆́де пꙋте́мъ ї҆еровоа́млимъ сн҃а нава́това. и҆ во
грѣсѣ́хъ є҆гѡ̀ и҆̀же въ согрѣше́нїе приведѐ ї҆и҃лѧ.

Гл҃а, ѕі.

Бы́сть сло́во гн҃е рꙋко́ю сн҃а а҆на́нина ко ва-
а́се (гл҃ѧ). Поне́же вознесо́хъ тѧ̀ на землѝ. и҆
да́хъ тѧ̀ власте́лѧ на́дъ людьмѝ мои́ми ї҆и҃-
лемъ. и҆ хо́диши пꙋте́мъ ї҆еровоа́млимъ.
и҆ въведѐ въ грѣ́хъ лю́ди моѧ̀ ї҆и҃лѧ. є҆́же про-
гнѣ́вати мѧ̀ сꙋ́етными и҆́хъ. *Се а҆́зъ (ѿвръгꙋ
наслѣ́дїе)[1] ваа́са. и҆ (наслѣ́дїе)[2] до́мꙋ (твоегѡ̀)[3] и҆

вѣ҃ ді нѣ҃ ѕі и҆ ка д҃ цр҃ д

д҃ цр҃ д

сильних воєвод на ізраїльські міста; і побив Аїн, і Адан, і Авеля дому Махії, і ввесь Хенерет, аж до всієї неталимської землі. **21** І сталося, що як почув Вааса, і покинув будувати Раму, і повернувся до Терси. **22** І цар Аса заповів всьому Юді в Енакімі – і взяли каміння з Рами і її дерево, яким Вааса поклав основу, і ними цар Аса забудував кожну гору Веніямина і варти. **23** І остали слова Аси, і вся його сила, і все, що вчинив, і міста, які збудував, – і ось це записане в книзі літописів царів Юди. В часі ж своєї старості почав боліти своїми ногами. **24** І помер Аса, і поховали його з його батьками в місті Давида, і син його Йосафат царював замість нього. **25** Надавол же, син Єровоама, почав царювати над Ізраїлем в другому році Аси, царя Юди, і царював над Ізраїлем два роки. **26** І він зробив погане перед Господом, і ходив дорогою свого батька і за його гріхами, якими згрішив у Ізраїлі. **27** І на нього зробив облогу Вааса, син Ахії, в домі Веланія, сина Ахії; і забили його в Ґаватоні чужинців, бо і Надав, і ввесь Ізраїль окружили Аґаватон. **28** І вибив їх Вааса в 3-му році Аси, царя Юди, і зацарював замість нього. **29** *І сталося, що як зацарював, і побив ввесь дім Єровоама, і не оставив нікого з усього, що дише з Єровоама, доки не викорінив їх за господнім словом, яке сказав рукою свого раба Ахії силонітського, **30** через гріхи Єровоама, якими згрішив, якими ввів Ізраїля до гріха, і в його прогніванні, яким прогнівив Господа Бога Ізраїля. **31** І остали слова Надава, і все, що вчинив, – *чи* ось це все не є записане в книзі літопису царів Ізраїля? І була війна між Асою, царем Юди, і Ваасою, ізраїльським царем, усі їхні дні. **33** І в третьому році Аси, царя Юди, зацарював Вааса, син Ахії, над всім ізраїльським царством в Терсі – 20 і 4 роки. **34** І він вчинив погане перед Господом, і пішов дорогою Єровоама, сина Навата, і за його гріхами, якими привів Ізраїль до гріха.

вищ. 14 ниж. 16 і 21 црс4. 9

Глава 16

1 І було господнє слово рукою сина Анія до Вааси, кажучи: **2** Тому що Я тебе вивищив на землі і Я тебе поставив володарем над моїм народом Ізраїлем, і ти ходиш дорогою Єровоама, і ти привів мій народ Ізраїль до гріха, щоб розгнівити мене їхніми марнотами, **3** – *ось Я відкину насліддя Вааса і

црс4. 9

вищ. 15 ниж. 21

наслiддя твого дому i зроблю твiй
дiм *як дiм Єровоама, сина Навата. **4**
Померлого Вааси в мiстi поїдять пси,
i померлого на полi поїдять небеснi
птахи. **5** I осталi слова Вааси, i все,
що вiн вчинив, i його сили, – чи ось
не є вони записанi в книзi лiтопису
царiв Iзраїля? **6** I помер Вааса, i
поховано *його* з його батьками в
Тарсi, i його син Iла зацарював
замiсть нього. **7** I рукою пророка,
сина Ананiя, промовив Господь
проти Вааси i проти його дому *за* все
зло, яке вчинив перед Господом, щоб
його прогнiвити дiлом його рук, щоб
йому бути, так як i домовi Єровоама,
i про те, щоб вiн був побитий. В 26-
му роцi Аси, юдиного царя, **8**
зацарював Iла, син Вааси, над
Iзраїлем в Терсi *на* 2 роки. **9** I
Господь пiдняв проти нього його
слуг – Замврiя, князя половини
кiнноти; i вiн, впившись, був в Терсi i
п’яним був в домi Аси, що був
пар2. 4 економом в Терсi. **10** *I ввiйшов
Замврiй i забив його, i вбив у 27-му
роцi Аси, царя Юди, i зацарював за-
мiсть нього. **11** I сталося, що як вiн
царював, коли вiн сiв на його пре-
столi, вiн вигубив увесь дiм Вааси **12**
за господнiм словом, яке сказав
проти дому Вааси i до Еха, пророка,
13 за всi грiхи Вааси i Iли, його сина,
якими зрiшили в Iзраїлi, щоб
розгнiвити Господа Бога Iзраїля
своїми марнотами. **14** Всi ж осталi
дiла Iли, i все, що зробив, – чи ось
воно не записане в книгах лiтописiв
царiв Iзраїля? **15** В 25-му роцi царя
Юди зацарював Замврiй *на* сiм днiв в
Терсi, i полк Iзраїля був над
Гаватоном чужинцiв. **16** I почув
народ, який був у полку, тих, що
говорили: Замврiй обернувся, напав
на царя i забив його, i поставили ца-
рем в Єрусалимi Замврiя, володаря,
що над вояками в Iзраїлi в днi тi в
полку. **17** I пiшов Амврiй i ввесь Iз-
раїль з ним з Ґаватона, i облягли
Терсу. **18** I сталося, як побачив Зам-
врiй, що той захоплює мiсто, i ввiй-
шов до частини дому царя, i запалив
царський дiм над собою. I помер **19**
за свої грiхи, якi вчинив, щоб робити
зло перед Господом, бо ходив доро-
гою Єровоама, сина Навата, i в своїх
грiхах, якi згрiшив, i що ввiв Iзраїля
до грiха. **20** I осталi слова Замврiя, i
його сповiщення, якi звiстив, – чи ось
не є вони записанi в книгах лiтописiв
царiв Iзраїля? **21** Тодi iзраїльський
народ подiлився: половина народу
була за Тамнiєм, сином Ґоната, щоб
вiн царював, i половина народу була
за Амврiєм. **22** Народ же, що був за
Амврiєм, поборов народ, що був за
Тамнiєм, сином Ґоната; i помер

(сътворю)[4] до́мъ тво́й *ꙗ҆́ко до҃ і҆еровоа́мль, сн҃а вѣ҃ і҆ ни҃ і҆л
навáтова· Ѹ҆мръшего воа́сова во́ гра́дѣ снѣда́тъ
[-][5] ѱи. и҆ ѹ҆мръшего (-)[6] на́ поли снѣда́тъ
(-)[7] пти́ца нбⷭ҇ныѧ· И҆ про́чаѧ слове́съ ваа́синъ и҆
вьсе е҆́же сотвори. и҆ си́лнаѧ е҆го. не се ли сѹ́ть
писана въ кни́зѣ словъ дн҃їи црⷭ҇ь і҆и҃левъ· И҆
ѹ҆́мре ваа́са (и҆ погребе́ бы́сть съ ѿц҃ы свои́ми)[8]
в (да́рсѣ)[9]. и҆ црⷭ҇твова̀ и҆́ла сн҃ъ е҆го в него мѣ́с-
то (-)[10]· И҆ в рѹцѣ (-)[11] сн҃а а҆нанї́ꙗ [прⷪ҇рка][12]
гл҃а гь на ваа́сѹ и҆ на до҃ е҆го всю ѕлобѹ е҆́же
сътвори пре́ гмъ е҆́же прогнѣвати и҆ (дѣ́-
ломъ)[13] рѹкѹ е҆го. бы́ти (е҆мѹ) ꙗ҆́коже (и҆) до́мѹ
і҆еровоа́млю. и҆ ѡ҆ то́мъ е҆́же е҆мѹ пораже́нѹ бы-
ти· [в лѣ́то кѕ е, а҆́сы црѧ і҆ѹ́дина][14] (црⷭ҇твова̀
и҆́ла сн҃ъ ваа́синъ)[15] на і҆и҃лемъ (въ де́рсѣ, в, лѣ́-
тѣ)[16]. и҆ воздви́же (гь) на́нь [о҆́троки е҆го][17]
замврї́и кнѧ́ѕь половины ко́нникъ. и҆ се́и бѣ
въ дерсѣ ѹ҆пи́въсѧ (и҆) пїѧ́нъ сы́и в до́мѹ (а҆́-
сы)[18], (бѣ строа́ше)[19] въ де́рсѣ· *И҆ вни́де в пара҃ д
замъврї́и, и҆ ѹ҆би и҆ и҆ ѹ҆мрътви (-)[20]. [в лѣ́-
то, кз е а҆́сы црѧ і҆ѹ́дина.][21] и҆ црⷭ҇твова̀ в него̀
мѣсто· И҆ бысть црⷭ҇твѹющѹ е҆мѹ, е҆гда̀ сѣсти
е҆мѹ на прⷭ҇тлѣ е҆го, [-][22] и҆збѝ весь до́мъ ваа́-
синъ по гл҃ѹ [гн҃ю. и҆же гл҃а][23] на до́мъ ваа́-
синъ. [и҆][24] ко (е҆́хѹ)[25] прⷪ҇ркѹ ѡ҆ всѣхъ грѣсѣхъ
ваа́сїихъ, і и҆ле сн҃ѹ е҆го и҆же съгрѣши въ і҆и҃ли,
е҆́же разгнѣвати га҃ ба҃ і҆и҃лева сѹ́етными свои́-
ми· (ѿ всѣх же)[26] про́чїих словесѣ и҆лы и҆ ѡ҆
всѣхъ и҆же сътвори. не се ли писана въ кни́-
гахъ словесъ дн҃їи црь і҆и҃левъ· [в лѣ́то, кз е,
(-)[27] црѧ і҆ѹ́дина][28] (црⷭ҇твова замъврї́и)[29] се́мь
дн҃їи въ де́рсѣ. и҆ (бѣ) по́лкъ і҆и҃левъ на гавадо́-
нѣ и҆ноплеме́нничестѣмь· И҆ слы́шаша лю́дїе (сѹ́-
щїи) в полцѣ гл҃ющи превратисѧ замврї́и напа-
де́ на црѧ (и҆ ѹ҆би и҆), и҆ поста́виша црⷭ҇емъ во
(і҆ерлⷭ҇имѣ замъврї́ꙗ)[30] власті́лина, и҆́же на во́а-
ми въ і҆и҃ли во дн҃и о́ны в полцѣ· И҆ възы́де
а҆мврїи и҆ весь і҆и҃ль с ни́мъ ѿ гавадо́на. и҆ ѡ҆сѣ́-
де де́рсѹ· И҆ бы́сть ꙗ҆́ко ви́дѣ замврї́и ꙗ҆́ко пре
и҆ма́етъ гра́. и҆ вни́де въ странѹ до́мѹ црѧ, и҆
зажже (до́мъ црⷭ҇евъ верхѹ себе)[31] (-)[32]· И҆ ѹ҆мре
за грѣхи своѧ̀ ꙗ҆́же сътвори сътворе́нїѧ ра́ди
лѹка́ваго пре гмъ, и҆же ходѧ пѹте і҆еровоа́мле
сн҃омъ нава́товѣ. и҆ въ грѣсѣхъ свои (ꙗ҆́же съ-
грѣши, и҆) ꙗ҆́же воведѐ во грѣ і҆и҃лѧ· И҆ про́чаѧ
слове замврї́инъ, и҆ възвѣще́нїи е҆го ꙗ҆́же и҆звѣ-
щаⷭ҇. не се ли сѹ́ть писана в книгаⷯ словъ дн҃їи
црь і҆и҃левъ· Тогда̀ разделишасѧ лю́ди і҆и҃льстїи,
по́лъ лю́дїи бы́сть за да́мнїемъ сн҃омъ гона́до-
вымъ е҆́же да црⷭ҇твѹетъ о́нъ, и҆ по́лъ лю́дїи
бы́сть по а҆мъврї́ю· Лю́дїе же сѹщїи по а҆м-
врї́ю ѹ҆дръжа́ша лю́ди, бы́вшаѧ по дамнї́ю

сн҃ѣ гонадовѣ. и оумретъ дамнїи, и (ѡрамъ)[33]
братъ его. въ время оно. и црьствова амврїи
по дамънїю. (въ а є лѣто асы цра їоудина·)
в лѣто ла, (асы цра)[34] (їоудина) црьствова амъ-
врїи въ ї҃ил҃и, ві, лѣ· въ дерсѣ (же) (ѕ, лѣтъ
црьствова)[35]· И купи амъврїи гору семерьску, в
семира (-)[36] двѣма талантома сребра, и созда
гору. и нарече имѧ горѣ иже созда въ имѧ
семира, (по имени семера) господина горы (онаѧ
гора) семиръ· И сътвори амврїи лукавое пре
гмъ, и прелукаво. паче всѣхъ бывшихъ пре
ни· И хождаше по всѣмъ путех, їеровоамлимъ
сна наватова. и во безаконїи его имиже съгрѣ-
ши въ ї҃ил҃и. иже разгнѣвати га ба ї҃ил҃ева, въ
суєны (его)[37]· И прочаа словесъ амврїевыхъ и
все елико сътвори и (вса) сила его. не се ли
суть писана в книзѣ сло дни цръ ї҃ил҃евъ· И
оумре амврїи, (и погребенъ бысть съ ѿцы
своими)[38] в самарїи. и нача црьствовати ахаав
снъ его въ его мѣсто· [-][39] [ахаавъ же][40] снъ
амврїевъ црьствова на ї҃ил҃емъ, [в лѣто, ли є.
асы цра їоудина. црьствова же ахаавъ, снъ ам-
врїевъ на ї҃ил҃емъ][41] в самарїи, лѣтъ, кв. (и
въ [аі, лѣто][42], амврїино црьствовати начатъ
їосафатъ снъ асїинъ лѣтъ, ле, въ црьствѣ его.
и ке, лѣ црьствова въ їерлимѣ· (-)[43] Имѧ (бѣ)
мтри его газува дщи селїина, и хо по пу-
темъ асы ѿца своего и не оуклонисѧ ѿ него
еже творити благое пре гмъ. токмо высокїи не
развръже, (но) жраху на высокїи (-)[44]· И иже
сложисѧ иосафатъ (съ цремъ ї҃ил҃евымъ), и
вса сила (его) юже сътвори і ихже побѣди, не
се ли суть писана в книзѣ словесъ дни цръ
їоудин· И прочаа смѣшенїа яже бѣша въ
дни асы ѿца его истреби ѿ земла, и цра не
бѣ въ асурїи насивстеи и цръ иосафатъ съ-
твори карабль въ дарсисе ити въ (софиру)[45] по
злато и не иде яко съкрушисѧ карабль въ
(гасионе гавстемъ)[46] тогда рече цръ ї҃ил҃евъ къ
асафату пошлю отроки [мои съ отроки тво-
ими][47] (-)[48], и не въсхотѣ їосафатъ, и оумре
їосафатъ (и положенъ бысть съ ѿцы свои-
ми)[49] въ градѣ двдвѣ, и црьствова иорамъ
снъ его в него мѣсто, въ (второе)[50] лѣто їоса-
фата [цра їоудина][51]· [ахав же][52] (сїи) снъ ам-
врїинъ црьствова на ї҃ил҃ем въ самарїи кв лѣта,
и сътвори ахавъ [снъ амврїинъ][53] лукавое пред
д црі гмъ, *(и) слукова паче всѣхъ прежнїи его· И
(-)[54] бѣ ему довольно еже ходити въ грѣсѣхъ
їеровоамлихъ сна наватова, и понятъ жену,
апока в *иезавелю дщерь иедавалю цра сидоньска, и шед
и нача служити (кумиру иевалю)[55], и покло-

Тамній і його брат Орам в тому часі, і
зацарював Амврій після Тамнія в 1-
му році Аси, царя Юди. **23** В 31-му
році Аси, царя Юди, зацарював Ам-
врій в Ізраїлі *на* 12 літ. В Терсі ж ца-
рював 6 літ **24** і купив Амврій Семер-
ську гору у Семира за два таланти
срібла, і забудував гору, і назвав ім'я
гори, яку забудував, в ім'я Семира, за
іменем Семира – пана гори та гора
Семир. **25** І Амврій зробив погане пе-
ред Господом, і прелукаве понад у-
сіх, що були перед ним. **26** І він хо-
див по всіх дорогах Єровоама, сина
Навата, і в його гріхах, якими згрі-
шив у Ізраїлі, щоб розгнівити Госпо-
да Бога Ізраїля в його марнотах. **27** І
остальні діла Амврія, і все, що він вчи-
нив, і всі його сили, – чи ось не є
воно записане в книзі літописів царів
Ізраїля? **28** І помер Амврій, і *його* по-
хоронено з його батьками в Самарії. І
його син Ахаав почав царювати за-
мість нього. Ахав же, син Амврія, за-
царював над Ізраїлем в 35-му році
Аси, царя Юди. Царював же Ахаав,
син Амврія, над Ізраїлем в Самарії 22
роки. **28a** І в 11-му році Амврія почав
царювати Йосафат, син Аси, на 35-му
році в його царстві; і 25 літ царював в
Єрусалимі. Ім'я його матері було Ґа-
зува, дочка Селія. **28b** І він пішов по
дорогах Аси, свого батька, і не звер-
нув з неї, щоб чинити добро перед
Господом. Тільки не винищив висо-
чини, але *далі* приносили жертви на
височинах. **28c** І те, що домовився
Йосафат з ізраїльським царем, і вся
його сила, яку вчинив, і кого побідив,
– чи ось не є воно записане в книзі
літописів царів Юди? **28d** І осталі за-
мішання, які були в днях Аси, його
батька, і що він знищив з землі. **28e** І
не було царя в Асирії Насіва. **28f** І
цар Йосафат зробив корабель в Тар-
сісі, щоб іти до Софитра за золотом. І
не пішов, бо корабель розбився в Ґа-
зіоні Ґавському. **28g** Тоді цар Ізраїля
сказав до Йосафата: Пошлю моїх
слуг з твоїми слугами, і Йосафат не
забажав. **28h** І помер Йосафат, і по-
кладено *його* з його батьками в місті
Давида, і його син Йорам зацарював
замість нього **29** в другому році Йо-
сафата, царя Юди. Ахаав же, він син
Амврія, царював над Ізраїлем в Сама-
рії 22 роки. **30** І зробив Ахаав, син
Амврія, погане перед Господом, *і црс4. 10
зло вчинив понад всіх, що *були* перед
ним. **31** І його задовільняло ходити в
гріхах Єровоама, сина Навата, і він
взяв жінку *Єзавелу, дочку Єтевала, апо. 2
сидонського царя; і пішов, і почав
служити бовванові Еваалові, і покло-
нився йому. **32** І зробив жертовник
Ваалові в домі його приносів, який
збудував в Самарії. **33** І зробив Ахаав

мерзенне перед Господом, і Ахаав додав чинити розгнівання, щоб розгнівити Господа Бога Ізраїля понад всіх ізраїльських царів, що були перед ним. **34** В його ж днях збудував Ахіїл і Ветиїл Єрихон. За Авирама, свого первородного, поклав його основу, і за Сеґува, свого наймолодшого, й поставив його браму за господнім словом, яке сказав рукою Ісуса, сина Навина.

нисѧ ємꙋ. И сътвори требникъ ваалꙋ в домꙋ приношенїи єго, иже созда въ самарїи. И сътвори ахаавъ (мръскоє пре҃ гмъ)[56], и приложи ахаавъ сътворити разгнѣванїє, (єже разгнѣва г҃а б҃а ї҃илева)[57] паче всѣхъ црь ї҃илевъ бывшихъ прежнихъ єго. Въ дни (же) єго созда ахїилъ (и) ведїилъ єрихонъ на҃ (авирамѣ)[58] пръвородномъ своємъ основа и. и на ѕегꙋвѣ юнѣишемъ своємъ. и оустрои двери єго по гл҃ꙋ гн҃ю єже гл҃а рꙋкою ї҃сꙋса сн҃а навꙋина.

Глава 17

1 І прийшов Ілія, пророк, з Тезвії Ґалаадської до Ахаава, і сказав:
сир. 48 *Живий Господь Бог Ізраїля, якому я стою перед ним! Якщо буде в цьому році роса або дощ – тільки від слова моїх уст. **2** І було господнє слово до Ілії: **3** Іди звідси на схід і сховайся при потоці Хората, що перед лицем Йордану. **4** І будеш пити воду з потоку, і Я заповів воронам прогодувати тебе там. **5** І зробив Ілія за господнім словом, і сів при потоці Хорат перед лицем Йордану. **6** І ворони приносили йому хліби вранці і м'ясо на вечір, і з потоку він пив воду. **7** І сталося, що по днях потік висох, бо не було дощу на землі. **8** І було господнє сло-
як. 5 лук. 4 во до Ілії, кажучи: **9** *Встань і піди до Сарети сидонської, і перебудь там. Ось бо Я там заповів жінці-вдові тебе прогодувати. **10** І вставши, він пішов до Сарети сидонської, і прийшов до брам міста – і ось там жінка-вдовиця, що збирала дрова; і закричав Ілія ззаду, і сказав їй: Отож, принеси трохи води в посудині – і хай вип'ю. **11** І вона пішла взяти, і закричав Ілія вслід за нею, і сказав: Отже, візьми скибку хліба в твої руки – і поїм. **12** І сказала жінка: Живий Господь Бог твій – якщо є в моїй сховці щось, хіба тільки пригорща муки в відрі і трохи олії в посудині. І ось я збираю два полінці, і ввійду і зроблю собі і своїм дітям – і з'їмо і помремо. **13** І сказав до неї Ілія: Поспіши, ввійди і зроби так, як ти сказала, і скорше зроби мені з того малу паляницю, принеси мені, собі ж і своїм дітям зробиш пізніше. **14** Бо так говорить Господь Бог ізраїльський: Відро муки не зменшиться і посудина олії не зменшиться аж до дня, коли Господь дасть дощ на землю. **15** І жінка пішла і вчинила за словом Ілії, і дала йому, і він сам їв, і вона, і її діти. **16** І посудина муки не зменшилася, і посудина олії не зменшилася, за господнім словом, яке сказав рукою Ілії.

Гл҃а, з҃i.

И (прїиде)[1] илїа прр҃къ [-][2] ѿ дезвїа галаадъскїа къ ахаавꙋ, (и рече,) *живъ г҃ь сира҃ мн
б҃ъ (-)[3] ї҃илвъ иже престою пред нимъ. аще бꙋдетъ в лѣто си роса или дождъ, толїи ѿ оустъ словеси моєго. И бысть глъ гн҃ь къ илїи, иди ѿсюдꙋ на востокъ. и скрыисѧ в потоцѣ (хорада)[4] прѧмо лицꙋ їордановꙋ. И бꙋдеши (пити ѿ потока)[5] водꙋ и враномъ заповѣдахъ препитати тѧ тꙋ. И сътвори илїа по гл҃ꙋ гн҃ю, и сѣдѣ при потоцѣ (хоради)[6] прѧмо лицꙋ їордановꙋ. И вранове приношахꙋ ємꙋ хлѣбы заоутра, и мѧса к вечерꙋ, и ѿ потока пїꙗше водꙋ. И бысть по днехъ (-)[7] исше источникъ. ꙗко не бѣ дожда на землю. И бысть
глъ гн҃ь къ илїи гл҃ѧ. *въстани і иди въ ıако є҃ лꙋ д҃
(саредꙋ)[8] сидоньскꙋю [и пребꙋди тамо][9]. се (бо) заповѣдахъ тꙋ женѣ вдовици препитати тѧ. И (въставъ)[10] иде въ (саредꙋ)[11] (сидоньскꙋю. и прїиде) къ вратомъ града, и се тꙋ жена вдовица събирающи дровца, и възопи съза҃ (-)[12] илїа, и рече єи. принеси оубо (-)[13] мало воды в сосꙋдѣ и да пїю. І иде взѧти и възопи въ слѣдъ єѧ илїа. и рече прїими оубо [-][14] оукрꙋхъ хлѣба в рꙋцѣ своєи [и да ꙗм][15]. И рече жена, живъ г҃ь б҃ъ (мои)[16] аще єсть въ сокровищи моємъ что. но токмо пригорща мꙋки въ водоносѣ, и мало масла въ чванцѣ. и се азъ събираю двѣ полѣнцы. и внидꙋ и сътворю (-)[17] себѣ и дѣтемъ своимъ и ꙗми и оумре҃. И рече к неи илїа. потщисѧ вниди и сътвори ꙗкоже (рече)[18]. (и)[19] сътвори ми ѿтꙋдꙋ опрѣснокъ малъ прежде (-)[20] принеси ми. себѣ же и чадомъ своим сътвориши послѣжде. Ꙗко тако гл҃етъ г҃ь [б҃ъ ї҃илевъ][21] водоносъ мꙋки не оскꙋдѣетъ, и чванецъ масла не оумалитсѧ. до дн҃е дондеже дасть г҃ь дождъ на землю. І иде жена и сътвори, [по гл҃ꙋ илїинꙋ][22] (и дасть ємꙋ), и ꙗсть [са҃, и та][23] и чада єѧ. И съсꙋдъ мꙋчныи не оскꙋдѣ. и чванецъ масла не оумалисѧ по гл҃ꙋ гн҃ю иже гл҃а рꙋкою илїиною.

Бы́сть по си́хъ и҆ разболѣ́ся сн҃ъ (-)[24] господы́ня до́мꙋ. и҆ (бо́лѣзнь є҆гѡ̀ бѣ̀)[25] крѣ́пка ѕѣ́ло, до́ндеже (и҆зы́де ѿ)[26] негѡ̀ дх҃ъ (є҆гѡ̀)· И҆ рⷱ҇е къ и҆лїи̂ что̀ мнѣ̀ и҆ тебѣ̀ чл҃че бж҃їи, вни́де къ мнѣ̀ воспомѧнꙋ́ти непра́вдъ мои́хъ, и҆ ᲂу҆мори́ти сн҃а моегѡ̀· И҆ рече и҆лїа̀ къ женѣ̀, да́ждь ми сн҃а твоегѡ̀, и҆ взѧ́тъ є҆гѡ̀ ѿ ло́на є҆ѧ̀ и҆ вознесѐ и҆̀ в го́рницꙋ, и҆дѣ́же са́мъ (тꙋ̀ почива́ше)[27], и҆ положѝ и҆̀ на ѻ҆́дрѣ свое́мъ· И҆ возопѝ и҆лїа̀ (къ гв҃ꙋ) и҆ рече, ᲂу҆вы́ мнѣ̀ гд҃и свѣдѣ́телю вдовы̀ ᲂу҆ неѧ́же (нн҃ѣ) а҆́зъ пре-

д҃ ѥ҆здра ҃з бываю, ты̀ ѻ҆ѕлобѝ є҆́же ᲂу҆мори́ти сн҃а є҆ѧ̀· *И҆ дꙋнꙋ̀ на ѻ҆трѡ́чище три́жды, и҆ призва̀ гд҃а и҆ рече, гд҃и бж҃е мо́и да возврати́тсѧ ᲂу҆́бо дш҃а ѻ҆трѡ́чища сегѡ̀ во́нь и҆ бы́сть та́кѡ· И҆ возопѝ ѻ҆трѡ́чищъ. и҆ сведѐ и҆̀ съ го́рницы в до́мꙋ и҆ да́сть и҆̀ мт҃ри є҆гѡ̀. и҆ рече и҆лїа̀ ви́ждъ (ꙗ҆́кѡ) жи́въ є҆́сть сн҃ъ твои· И҆ рече жена̀ къ и҆лїи̂, се а҆́зъ разꙋмѣ́хъ ꙗ҆́кѡ чл҃къ бж҃їи є҆си ты̀, и҆ гл҃ъ гн҃ь въ ᲂу҆стѣ́хъ твои́хъ и҆́стиненъ·

Гл҃а, и҃і·

И҆ бы́сть по дн҃ехъ мно́ѕѣхъ (-)[1] гл҃ъ гн҃ь (-)[2] къ и҆лїи̂ в лѣ́то, г҃ е, гл҃ѧ· ше́дъ и҆ ꙗ҆ви́сѧ а҆ха́вови, (-)[3] да́мъ (бо) до́ждъ на лицы̀ земли· І҆ и҆де и҆лїа̀ (къ а҆ха́вꙋ ꙗ҆ви́тисѧ)[4]. и҆ (бѣ̀) гла̑ крѣ́пкѡ въ самарі́и· И҆ призва̀ а҆ха́въ а҆вдїа строи́телѧ до́мꙋ. и҆ а҆вдѣ́и бѣ̀ боѧ́сѧ гд҃а ѕѣ́лѡ· И҆ бы́сть є҆гда нача̀ би́ти є҆завѐль прⷪ҇рки гн҃ѧ. и҆ поѧ̀ а҆вдїи, р҃, мꙋжъ прⷪ҇ркѡ. и҆ скрыѐ ѧ҆̀ по н҃, въ [двою врътепꙋ][5], и҆ кормѧ́ше и҆́хъ хлѣ́бомъ и҆ водо́ю· И҆ рече а҆ха́въ къ а҆вдїю поидѝ (бо)[6] про́идевѣ на́ землю на и҆стѡ́чники во́дныѧ, и҆ на (всѧ́къ) пото́къ, да негли̇̀ ка́кѡ ѻ҆брѧ́щевѣ бы́лїе, и҆ прекѡ́рмивѣ ко́нѧ и҆ мска̀, и҆ да не и҆згибнꙋ ѿ скѡ҃· И҆ раздѣли́ста себѣ̀ пꙋ́ть и҆тѝ и҆́мъ. а҆ха́въ и҆дѐ пꙋте́мъ (-)[7] є҆ди́нъ. и҆ а҆вдїи и҆дѐ пꙋте́мъ дрꙋги́мъ є҆ди́нъ· И҆ бѣ̀ а҆вдїи (є҆ди́нъ на пꙋтѝ)[8]. и҆ прі́иде и҆лїа̀ на срѣ́тенїе є҆мꙋ [-][9]. и҆ а҆вді́и (потща́всѧ)[10], поклони́сѧ на лицы̀ свое́мъ (и҆ падѐ). и҆ рече а҆́ще ты є҆си (здѣ̀) са́мъ гд҃и мои и҆лїа̀· И҆ рече и҆лїа̀ [къ а҆вдїю][11] се а҆́зъ (є҆смь) и҆дѝ (и҆) повѣ́ждъ господи́нꙋ свое́мꙋ (гл҃ѧ), се и҆лїа̀· И҆ рече а҆вдїа что̀ согрѣши́хъ а҆́зъ ꙗ҆́кѡ предае́ши (мѧ) раба̀ твоегѡ̀ в рꙋцѣ̀ а҆ха́вли на ᲂу҆мре́нїе моѐ· Жи́въ гд҃ь бг҃ъ твои. а҆́ще є҆сть ꙗ҆зы́къ (где подъ црⷭ҇твомъ є҆гѡ)[12]. ка́мѡ нѣ́сть пꙋща́лъ господи́нъ мои и҆ска́ти тебѐ. и҆ (є҆гда̀) рѣ́ша нѣ́сть, и҆ (заклѧ̀ и҆ взыска́ста тебѐ въ все́мъ црⷭ҇твїи свое́мъ, и҆ въ всѣ́хъ землѧ́хъ свои́хъ и҆)[13] не ѻ҆брѣто́ша тебѐ. и҆ нн҃ѣ ты̀ гл҃еши (ми), и҆дѝ возвѣстѝ

17 Сталося, що після цього й захворів син господині дому, і його хвороба була дуже сильна, аж доки з нього *не* вийшов його дух. **18** І сказала вона до Ілії: Що мені і тобі, чоловіче божий, – *чи* ввійшов ти до мене згадати мої неправедності і заморити мого сина? **19** І сказав Ілія до жінки: Дай мені твого сина. І він взяв його з її лона і поніс його до горища, де сам там спочивав, і поклав його на своє ліжко. **20** І закликав Ілія до Господа, і сказав: Горе мені, Господи, свідку вдови, у якої я сьогодні перебуваю – Ти вчинив зло, щоб заморити її сина.
21 *І він дихнув тричі на дитину, і ез3. 7
прикликав Господа, і сказав: Господи Боже мій! Отже, хай повернеться душа цієї дитини до неї. **22** І сталося так. І дитина закричала. **23** І він повів його з горища до дому, і його дав його матері. І сказав Ілія: Диви, що живим є твій син. **24** І сказала жінка до Ілії: Ось я пізнала, що ти є божим чоловіком і що господнє слово в твоїх устах – правдиве.

Глава 18

1 І по багатьох днях було господнє слово до Ілії, в 3-му році, кажучи: Піди і з'явися Ахаавові, бо дам дощ на лице землі. **2** І пішов Ілія до Ахава, щоб з'явитися, і був сильний голод в Самарії. **3** І покликав Ахаав Авдія, економа, і Авдій дуже боявся Господа. **4** І сталося, що коли Єзавеля почала вигублювати господніх пророків, і Авдій взяв 100 мужів-пророків і сховав їх по 50 в двох печерах, і годував їх хлібом і водою. **5** І сказав Ахаав до Авдія: Ходи, і пройдемо землю на джерела вод і на всякий потік, чи може знайдемо зелень і прокормимо коней і ослів, і не згинуть зі скота. **6** І поділили собі дорогу, щоб нею іти. Ахав пішов дорогою сам, і Авдій пішов іншою дорогою сам. **7** І Авдій був сам в дорозі, і прийшов Ілія йому назустріч. І Авдій, поспішившись, поклонився на своє лице і припав, і сказав: Чи ти є тут сам, мій пане Ілліє? **8** І сказав Ілія до Авдія: Ось я є, іди і скажи своєму панові, кажучи: Ось Ілія. **9** І сказав Авдій: Чим згрішив я, що передаєш мене, твого раба, в руки Ахава мені на смерть? **10** Живе Господь Бог твій – якщо є десь народ під його царством, куди не посилав мій пан тебе шукати; і коли сказали – немає, і закляв, і шукали тебе в усім його царстві і в усіх його землях, бо не знайшли тебе. **11** І тепер ти мені кажеш: Іди сповісти своєму панові, і скажи: Ось Ілія. **12** І буде, коли я відійду від тебе, і господній дух візьме тебе до якоїсь землі, про яку я не

знаю; і ввійду сповістити Ахаавові – і не знайде тебе, і уб'є мене. І твій раб боїться Господа від моєї молодості. **13** Чи не сповістили, мій пане, що я зробив, коли Єзавела бажала вбити господніх пророків? І я взяв 100 мужів з пророків господніх і сховав їх в печері по 50, і я їх кормив хлібом і водою! **14** І тепер ти кажеш: Іди скажи панові: Ось тут Ілія. І він вб'є мене. **15** І сказав Ілія: Живе Господь сил, перед яким я стою, перед Ним, – що сьогодні йому покажуся. 16 І пішов Авдій назустріч Ахавові, і сповістив йому. І поспішився Ахав, пішов назустріч Ілії. **17** І сталося, що коли побачив Ахав Ілію, і сказав Ахав до Ілії: Чи ти є той, що нищиш Ізраїля? **18** І відказав Ілія: Не я нищу Ізраїля, але ти і дім твого батька, коли ви покинули вашого Господа Бога і пішли вслід за Ваалом. **19** І тепер пішли, і збери до мене ввесь Ізраїль на Кармильську гору, і безстидних Ваалових 400 і 50 пророків, і огидних 400 і 50 пророків, що їдять з столу Єзавелі. **20** І послав Ахаав до всього Ізраїля, і привів всіх пророків на Кармильську гору, **21** і привів до всіх них Ілію. І сказав їм Ілія: *Доки ви кульгатимете на обі ваші стопи? Якщо Господь є Бог – ідіть вслід за ним, якщо ж є Ваал – то ідіть за ним. І не відповів народ. **22** І сказав Ілія до народу: Я одинокий остався господнім пророком, і пророки Ваала – 400 і 50 мужів. І сказав Ілія: **23** Дайте нам два тельці, і виберіть собі одного, і хай розтешуть їх на частини і покладуть на дрова, та хай не підкладуть вогонь, і я розтешу іншого тельця і вогню не підкладу. **24** І прикликуйте імена ваших богів, і я прикличу ім'я мого Господа Бога – і Богом є той, хто лиш вислухає вогнем, цей є Богом. І ввесь народ відповів, і сказав: Слово, яке ти сказав добре! Хай так буде! **25** І сказав Ілія безстидним пророкам: Виберіть собі одне теля, і ви скоріше зробіть, бо вас є більше; і прикличте ім'я ваших богів, і вогню не підкладайте. **26** І вони взяли теля і зробили так; і прикликували ім'я Ваала з ранку і до полудня, і казали: Вислухай нас, Ваале, вислухай нас! І не було голосу ані вислухання, і вони пробігали довкруги жертовників, які зробили. **27** І було, що в полудень й поглузував з них Ілія Тезвитянин, і сказав: Прикликуйте великим голосом, бо в нього є відпочинок, може що інше чинить, або заснув – і збудите його. **28** І вони кликали великим голосом, і краялися мечами за

сир. 2

господину своему (и рцы) се илїа. И будетъ егда азъ ѿиду ѿ тебе и духъ гнь возметъ тѧ. (и) в землю (невѣдую) в нюже не вѣдѣ, и вниду възвѣстити ахаву и [не ѡбрѧщетъ тебе][14] и оубїетъ мѧ. и рабъ твои есмь бодѧися га ѿ юности моеѧ. Или не суть възвѣстили (-)[15] (гн мои)[16] ꙗже сътворихъ. егда хотѣ избити езавель прркы гнѧ. и (взѧх)[17] ѿ прркъ гнь, р, мужъ. (и скрыхъ ѧ) (въ вѣтепѣ по н)[18], и кормихъ [ѧ][19] хлѣбом и водою. и нн ты глеши [-][20] иди исповѣждь господину (-)[21] се (здѣ) илїа и оубїе мѧ. И рече илїа живъ гь силъ емуже прѣстою пред нимъ ꙗко днь покажусѧ ему. І иде авдїа противу ахаву и възвѣсти ему, и оускори ахавъ (-)[22] иде на срѣтенїе илїи. И бысть егда оузрѣ ахавъ илїю. и рече ахавъ къ илїи, аще ты ли еси развращаѧ ійлѧ. И рч илїа не развращаю азъ ійлѧ но ты и домъ ѿца твоего внегда ѡстависте вы га ба вашег і идосте въ слѣ ваала. И нн пусти (и) събери къ мнѣ весь ійль, на гору кармильскую, и прркы (безстудныѧ.) [вааловы. у, и н, и][23] прркъ, (мерскихъ)[24] у, (и н.) ꙗдущии трапезу іезавелину. И посла ахавъ въ весь ійль и приведе всѧ прркы на гору кармильскую. И приведе (къ всѣмъ имъ илїю)[25]. и рч имъ илїа *доколѣ вы храмлете на ѡбѣ плесну (вашею). аще есть гь бъ идѣте въ слѣдъ его. сира в
аще ли вааль (есть)[26] (то) идѣте за нимъ и не ѿвѣщаша людїе (-)[27]. И рече илїа к людем азъ есмь ѡстахъ прркъ гнь единъ и пррцы вааловы, у и н, мужъ (-)[28]. (И рече илїа) дадите ны два юнца и да изберете себѣ единъ и да растешутъ (и) на оуды, и възложатъ на дрова и (да не пригнѣтатъ ѡгнѧ)[29] и азъ растешу юнецъ другїи. и ѡгнѧ не пригнещу. И да призовете имена богъ вашихъ, и азъ призову имѧ га ба моего, и тои есть бъ иже аще послушаетъ ѡгнемъ то (есть) бъ. и ѿвѣщаша вси людїе (-)[30] рѣша добръ глъ, иже гла, (да буде тако). И рече илїа прркомъ бестуднымъ изберѣте себѣ юнецъ единъ. и сътворите вы прежде, ꙗко (вы е множаише)[31]. и призовѣте имена (бг вашихъ)[32]. и ѡгнѧ не пригнѣщаите. И поꙗша юнецъ, и сътвориша (тако) и призывах имѧ ваалово ѿ оутра и до полу дне. и рѣша послушаи нас ваале послушаи насъ. и не бѣ гласа ни послушанїѧ. и ристаху ѡ жрътвеницѣхъ иже сътвориша. И бы в полу дне, и поругасѧ имъ илїа дезвитѧнинъ, и рече зовите гласом великим (-)[33] ꙗко непразньство ему есть. еда что ино строи (-)[34] или оуснулъ

бꙋде (-)[35] и да обꙋдите и. И зовахꙋ гласомъ
великимъ. и кранахꙋсѧ по обычаю своемꙋ ножи.
и (многи бишасѧ) съ бичми до пролитїѧ крови
своеѧ. [И бысть до ѿвечерїѧ][36] и прорицахꙋ
дондеже (-)[37] бысть времѧ взыти жрътвѣ и
не бѣ гласа. И рече илїѧ дезвитѧнинъ про-
рокомъ безстꙋдныи гл҃ѧ останете ѿ нн҃ѣ і азъ
сътворю жрътвꙋ мою, и оусташа и (оу-
млъкоша)[38]. И рече илїѧ к людемъ приступите
къ мн҃ѣ. приступиша вси людїе к немꙋ и прї-
ѧтъ (-)[39], в҃і, каменїи по числꙋ колѣнъ і҃илевъ,
а҃ мо лв҃ / д҃ цр҃ зı ѧкоже гл҃а (к немꙋ г҃ь)[40] гл҃ѧ *і҃иль бꙋде имѧ
твое. И създа (олтарь)[41] въ имѧ г҃не і исцѣли
олтарь [г҃нь][42] раскопанныи и сътвори море въ-
мѣщающе двѣ мѣрѣ сѣмене окрстъ олтарѧ.
И въсклаⷣе дрова на олтарь иже сътвори. и
растеса на оуды всѧсъжигаемаѧ, и възложи на
дрова (-)[43]. И рече (илїѧ) прїимѣте ми д҃
водоносы воды. и възливаите на всесъжженаѧ и
дрова. и сътвориша тако. и рече оудвоите и
оудвоиша. и рече оутроите и оутроиша и
прохожаше вода окрстъ олтарѧ и море исполнь
д҃ ездра з҃ воды. *И възопи илїѧ на нбо и рече. г҃и б҃же
авраамовъ (-)[44] исааковъ (-)[45] [їаковль][46] послꙋшаи
мене г҃и послꙋшаи мене днесь огнемъ. (-)[47] да
(днесь) разꙋмѣютъ вси людїе сїи ѧко ты еси
г҃ь б҃ъ единъ і҃илевъ и азъ рабъ твои и тебе
ради сътворихъ дѣла сїи. Послꙋшаи мѧ г҃и
послꙋшаи мене огнемъ, и да разꙋмѣютъ вси
людїе сїи ѧко ты еси ([единъ][48] г҃ь б҃ъ)[49] и ты
обратилъ еси срдца людїи сихъ въ слѣдъ. И
спаде огнь ѿ г҃а с нбсе и поѧсть всѧ-
съжигаемаѧ и дрова [и каменїе и персть, и
водꙋ ѧже бѣ в мори][50] (всѧ) полиза огнь. И
падоша вси людїе ницы и рѣша въистиннꙋ г҃ь
тои есть б҃ъ. И рече илїѧ к людемъ поимаите
пррки вааловы да ни единъ скрыетсѧ ѿ нихъ. и
прїѧша и веде ѧ илїѧ на потокъ кисовъ, и
закла ихъ тꙋ. И рече илїѧ къ ахавꙋ взыиди (-)[51]
ѧжъ и пїи. ѧко гл҃а есть дождевнаго ис-
хожденїѧ. И възыиде ахавъ ѧсти и пити і
илїѧ взыиде на каръмилъ и преклоньсѧ на
землю и положи лице свое междꙋ колѣнома
своима. И рече отрочищꙋ своемꙋ взыиди, и
възри пꙋтемъ морскимъ. и възыиде и възрѣ
отрочищъ и рече нѣсть ничтоже. и рече илїѧ
то ты обратисѧ седмижды. (-)[52] И бысть
ѧко (обратисѧ) седмое. и се облакъ малъ ѧко
ногама мꙋжескама възносѧ водѣ [ѿ морѧ][53]. и
рече взыиди и рцы ахавови въпрѧжи колесницꙋ
свою. и сниди да (тебе не обыидетъ)[54] дождь.
И бывъ доздѣ и доздѣ, и нбо примрачисѧ

своїм звичаєм, і численні били себе
бичами до пролиття своєї крові. **29**
І було, що кричали й до надвечір’я,
доки не прийшов час принести
жертву – і не було голосу. І сказав
Ілія Тезвитянин безстидним проро-
кам, кажучи: Перестаньте тепер, і я
зроблю мою жертву. І вони пере-
стали, й замовкли. **30** І сказав Ілія
до народу: Приступіть до мене. І
ввесь народ приступив до нього. **31**
І він взяв 12 каменів, за числом
племен Ізраїля, як сказав до нього
Господь, кажучи: *Ізраїль – буде мой1. 32
твоє ім’я. **32** І він збудував жертов- црс4. 17
ник в ім’я господнє, і вилікував
розбитий господній жертовник, і
довкруги жертовника зробив море,
що вміщало дві міри насіння; **33** і
наклав дрова на жертовнику, який
зробив, і розрубав цілопалення на
частини і поклав на дрова. **34** І
сказав Ілія: Візьміть мені 4 відра
води і поливайте на цілопалення і
дрова. І зробили так. І сказав: Пов-
торіть. І повторили. І сказав Потро-
їть. І потроїли. **35** І вода переходи-
ла довкруги жертовника, і море *бу-
ло* повне води. **36** *І закликав Ілія ез3. 7
до неба, і сказав: Господи Боже Ав-
раама, Ісаака, Якова вислухай мене,
Господи, вислухай мене сьогодні
вогнем, хай сьогодні пізнає ввесь
цей народ, що Ти є єдиним Госпо-
дом Богом Ізраїля; і я твій раб, і че-
рез Тебе я зробив ці діла! **37** Вислу-
хай мене, Господи, вислухай мене
вогнем, і хай пізнає ввесь цей на-
род, що Ти є єдиний Господь Бог, і
Ти повернув серця цього народу
вслід за *собою*! **38** І впав вогонь від
Господа з неба і пожер цілопа-
лення, і дрова, і каміння, і землю, і
воду, що була в морі, все вилизав
вогонь. **39** І ввесь народ впав ниць і
сказав: По правді, Господь Той є
Богом. **40** І сказав Ілія до народу:
Схопіть пророків Ваала, хай ані о-
дин з них *не* сховається. І вони схо-
пили. І привів їх Ілія до потока Ки-
сона, і зарізав їх там. **41** І сказав І-
лія до Ахава: Іди, їж і пий, бо є го-
лос дощу, що паде. **42** І пішов Ахав
їсти і пити, й Ілія вийшов на Кар-
мил і схилився до землі, і поклав
своє лице поміж свої коліна. **43** І
сказав він своєму слузі: Іди і по-
глянь дорогою моря. І слуга пішов і
поглянув, і сказав: Немає нічого. І
сказав Ілія: То ти повернися сім
разів. **44** І сталося, що як повернув-
ся сьомий раз – і ось мала хмара,
наче стопа людини, що несе воду з
моря. І він сказав: Іди і скажи А-
хавові: Запряжи свою колісницю і
зійди, щоб тебе не захопив дощ. **45**
І сталося: сюди і туди, і небо по-

ез3. 7 темніло від хмар і вітру, *і був ве-
ликий дощ. І Ахав ішов, плачучи, до
Ізраїля. **46** І господня рука була на
Ілії, і він стягнув свої стегна і побіг
перед Ахавом до Ізраїля.

Глава 19

1 І Ахав сповістив Єзавелі, своїй
жінці, все, що зробив Ілія: що він
зброєю забив пророків. **2** І послала
Єзавель до Ілії, і сказала: Чи ти є
Ілія? Я ж Єзавель! Це хай мені боги
зроблять, і це хай мені додадуть – бо
в цей же час завтра покладу твою ду-
шу так, як душу одного з них. **3** І
злякався Ілія і, вставши, пішов задля
своєї душі, і прийшов до Вирсавії,
землі Юди, і там оставив свого слугу.
4 І він сам пішов до пустині, день
ходи, і, пришовши, сів під смерічкою,
і просив смерті своїй душі, і сказав:
Вистачить мені, отже, візьми сьогод-
ні від мене мою душу, Господи, бо я
не є кращий *від* моїх батьків. **5** І він
ліг і заснув під рослиною – і ось гос-
подній ангел торкнув його, і сказав
йому: Встань, їж. **6** І поглянув Ілія – і
ось при його голові пшеничний пля-
цок і посудина води. І він встав, поїв
і попив, і, повернувшись, заснув. **7** І
повернувся господній ангел вдруге і
торкнув його, і сказав йому: Встань,
їж, бо в тебе є далека дорога. **8** І він
встав, і поїв і попив, і пішов в силі
тієї їжі сорок днів і сорок ночей аж
до божої гори Хорив. **9** І він ввійшов
туди до печери, і там замешкав. І ось
до нього прийшло господнє слово і
сказало: Чому ти тут, Іліє? **10** І сказав
Ілія: Ревнуючи, заревнував я за Гос-
подом Вседержителем, бо Тебе оста-
вили ізраїльські сини, і розвалили
твої жертовники, і вигубили зброєю
твоїх пророків, і остався я сам, і шу-
кають мою душу, щоб її взяти. **11** І
сказав: Вийди вранці і стань перед
Господом на горі. Ось бо проходить
Господь. І ось великий сильний дух,
що розкладає гори і нищить каміння
в горі, перед Господом, але не в дусі
Господь. І після духа трясіння, і не в
трясінні Господь. **12** І після трясіння
вогонь – і не в вогні Господь. І після
вогню голос легкого світла – і там
Господь. **13** І сталося, що як почув
Ілія, і покрив своє лице своїм плащем
і, вийшовши, став перед печерою. І
ось до нього був голос, і сказав: Що
рим. 11 ти тут, Ілліє? **14** *І сказав Ілія: Ревну-
ючи, заревнував я за Господом Все-
державителем, бо сини Ізраїля покину-
ли твій завіт і знищили твої жертов-
ники, і зброєю вигубили твоїх проро-
ків, і остався я одинокий, і шукають
моєї душі, щоб її забрати. **15** І сказав
Господь до нього: Повернися, іди

облаки и духомъ. *и бысть дождь велїи. и плачася (-)[55] идѣ ахавъ до [іилѧ][56]. И рука гнѧ [бы][57] на илїи. и стѧгнѧ чресла своѧ и тече пре ахавомъ до [іилѧ][58]. д ездра з

Гла, ді

И возвѣсти ахавъ иезавели женѣ своей все. елико сътвори илїѧ. (-)[1] ꙗко изби пророки оружїемъ. И посла езавель къ илїи и рече, ты ли еси илїѧ, аз же иезавель. сїѧ [да сътворѧтъ ми бози. и си да приложатъ][2] (ми) ꙗко в сей же часъ оутро положу душу твою ꙗкоже душу едино ѿ сихъ. И оубоѧсѧ илїѧ. и (воста)[3] иде душа ради своеѧ. и прїиде въ вирсавїю [землю][4] іоудину. и остави отрочища своего ту. И той са иде въ пустыню (днь)[5] и (пришед)[6] сѣде подъ смерчїем (-)[7], и проси души своеи смерти и рече, довлѣетъ (ми)[8]. возми оубо (нынѣ) (ѿ мене душу мою)[9] ги. ꙗко (нѣсть азъ лучшїи)[10] ѿцъ моихъ. И лаже и оуспе (-)[11] под садом, и се (аггелъ гнь)[12] коснусѧ ему. и рече ему востани ꙗждь. (и) и възрѣвъ илїѧ, и се оу возглавїѧ его опрѣснокъ пырѧнъ, и чванец воды. и въставъ ꙗсть и питъ, и возвратився оуспе. И возвратисѧ аггелъ гнь вторицею и коснусѧ ему и рече ему въставъ ꙗждь ꙗко далеко ти есть путь. И воставъ и ꙗде и питъ, і иде въ крѣпости ꙗди тоѧ, м днїи и м, нощїи, до горы бжїа хоривы. И вниде ту во вертепъ, и обита ту. и се (аггелъ)[13] гнь (прїиде) к нему. и рече что ты здѣ илїѧ. И рече илїѧ ревнуѧ поревновахъ по гѣ вседръжители. ꙗко оставиша тѧ снове іилви. (и) олтарѧ твоѧ раскопаша. и пророкы твоѧ избиша оружїемъ, и остах азъ единъ. і ищутъ душа моеѧ изѧти ю. И рече изыди оутро и стани пре гмъ въ горѣ се (бо) мимоходитъ гь. и (се) духъ великъ крѣпок растаа горы и съкрушаѧ каменїе (в горѣ) пре гмъ. (но) не в дусѣ гь и по дусѣ труса. (и) не въ трусѣ гь. И по трусѣ огнь. (и) не въ огни гь. и по огни гласъ свѣта тонка. и ту гь. И бысть ꙗко оуслыша илїѧ. и покры лице свое милотїю своею. и (шед)[14] ста пре врътепомъ. и се к нему (бысть) глас и рече что ты здѣ илїѧ. *И рече илїѧ ревнуѧ поревновахъ по гѣ вседръжители. ꙗко оставиша завѣт твой снве іилеви. (и) олтарѧ твоѧ разрушиша. и пророки твоѧ избиша оружїемъ, и остахъ азъ единъ. і ищутъ душа моеѧ изѧти ю. И рече гь к нему, (възвратисѧ иди)[15] путемъ своимъ. і и- кри аі

зы́деши на пꙋ́ть пꙋсты́ни дама́сковы. и҆ по-
ма́жеши а҆заи́ла на црⷭ҇тво въ сѵ́рїи. І҆ и҆оꙋ́ꙗ сн҃а
(а҆масі́ина)[16] пома́жеши на црⷭ҇тво надъ і҆и҃лемъ. і҆ е҆ли-
се́ꙗ сн҃а (а҆сафа́това)[17], ѿ (велимаоу́ли)[18] пома́же-
в пара д сира мг — ши прⷪ҇рка в себѐ мѣ́сто. *И҆ бꙋ́дꙋтъ спаса́емаго,
ѿ ѻ҆рꙋ́жїꙗ а҆заи́лива оу҆бі́етъ (и҆) и҆оꙋ́ꙗ. и҆ спасе́-
кри аі — наго ѿ ѻ҆рꙋ́жїꙗ и҆оꙋ́ина, оу҆бїе́тъ і҆елисе́й. *И҆ (сохра-
ню̀ ѡ҆ста́нокъ)[19] въ і҆и҃ли, ҂з҃, мꙋ́жъ. всѧ колѣ́на
и҆̀же не преклони́ша, ваа́лꙋ. и҆ всѧ́ка оу҆ста̀ ꙗ҆̀же
не моли́шасѧ е҆мꙋ̀. І҆ и҆́де ѿтꙋ́дꙋ и҆ ѡ҆брѣ́те і҆е-
лисе́ꙗ сн҃а (а҆сафа́това)[20]. и҆ се́й ѡ҆ра́ше (-)[21] двѣ-
мана́десѧтьма сꙋпрꙋга́ма воло́въ пред̾ ни́мъ. и҆
то́й са́мъ по двою́на́десѧть (сꙋпрꙋ́гꙋ). и҆ прїи́де
(и҆лїѧ̀) к немꙋ̀. и҆ сверже́тъ ми́лоть свою̀ на́нь.
И҆ ѡ҆ста́ви і҆елисе́й волы̀ и҆ теч҄ѐ въ слѣ́дъ и҆лїи̇. и҆
рече (молю тѧ) да ѡ҆блобы́жꙋ ѻ҆ц҃а моего [и҆
мт҃рь мою̀][22] і҆ и҆дꙋ̀ въ слѣ́дъ тебѐ. и҆ рече [е҆мꙋ̀][23]
[и҆дѝ][24]. (и҆) възврати́сѧ ꙗ҆́ко (нѣ́сть ти оу҆жѐ
дѣ́ла)[25]. И҆ возврати́сѧ ѿ него̀ и҆ поѧ́лъ сꙋпрꙋ́гы
воло́въ, и҆ закла̀. і҆ и҆спечѐ ѧ҆̀ сосꙋ́ды воло́вными, и҆
дасть лю́демъ и҆ ꙗ҆до́ша. и҆ (воста́въ)[26] и҆дѐ въ слѣ́дъ
и҆лїи̇ и҆ слꙋжа́ше е҆мꙋ̀.

своєю дорогою, і вийдеш на дорогу
пустині Дамаску, і помажеш Азаїла
на царя в Сирії. **16** І Іуя, сина Ама-
сії, помажеш на царя над Ізраїлем. І
Елисея, сина Асафата, з Велимау-
ли, помажеш на пророка замість се-
бе. **17** *І буде, що того, хто спасся — пар2. 9 сир. 43
від зброї Азаїла, заб'є його Іуя, і то-
го, хто спасся від зброї Іуя, заб'є Е-
лісей. **18** *І збережу в Ізраїлі оста- — рим. 11
нок – 7000 мужів; всі, які не схили-
ли коліна Ваалові, і всякі уста, які
не молилися до нього. **19** І він пі-
шов звідти і знайшов Елісея, сина
Асафата; і він орав дванадцятьма
парами волів перед ним, і він сам
між дванадцятьма парами. І прий-
шов Ілія до нього і накинув на ньо-
го свій плащ. **20** І Елісей оставив
волів і побіг вслід за Ілієм, і сказав:
Благаю тебе, щоб я поцілував мого
батька і мою матір, і піду вслід за
тобою. І сказав йому: Іди, і повер-
нися, бо тобі вже немає діла. **21** І
він повернувся від нього, і взяв па-
ру волів, і зарізав, і спік їх на зна-
рядді волів, і дав народові, і поїли.
І, вставши, він пішов вслід за Ілієм,
і служив йому.

[Гл҃а, к҃.][14]

И҆ [сн҃ъ а҆де́ровъ цр҃ь сѵ́рскїй бѧ́ше собра̀][1]
всю̀ си́лꙋ свою̀. и҆ (въше́дъ)[2] ѡ҆бсѣ́де сама-
рі́ю, и҆ (с ни́мъ, л҃в, цр҃ѧ.)[3] и҆ вси̇ ко́нницы
и҆ ѻ҆рꙋ́жницы. и҆ (въше́дше)[4] ѡ҆бсѣ́доша са-
марі́ю. и҆ побѣжда́хꙋсѧ ѻ҆ ню̀. и҆ посла̀ къ а҆ха́вꙋ
цр҃ю і҆и҃левꙋ во́ гра́дъ. И҆ рече к немꙋ̀. сице гл҃етъ
сн҃ъ а҆де́ровъ. сре́бро твоѐ и҆ зла́то твоѐ мое е҆сть.
и҆ же́ны твоѧ̀ и҆ ча́да твоѧ [и҆ до́браѧ][5] моѧ̀
сꙋ́ть. И҆ ѿвѣща̀ цр҃ь і҆и҃левъ и҆ рече. ꙗ҆́коже гл҃а
г҃и [мо́й][6] цр҃ю тво́й [е҆смь а҆́зъ][7], и҆ все е҆́же и҆ма́мъ.
И҆ па́ки вторі́цею прїидо́ша послы̀ (къ а҆ха́вꙋ) и҆
рѣ́ша. сице гл҃етъ сн҃ъ а҆де́ровъ. а҆зъ посыла́хъ к тебѣ̀
гл҃ѧ сре́бро твоѐ и҆ зла́то твоѐ и҆ же́ны твоѧ̀ и҆
ча́да твоѧ̀ да́ждь мнѣ̀. Ꙗ҆́ко в се́й же ча́съ оу҆́тро
пꙋщꙋ̀ рабы̀ моѧ̀ к тебѣ̀. і҆ и҆зы́щꙋтъ до́мъ тво́й
и҆ до́мъ ѻ҆́трокъ твои́хъ, и҆ бꙋ́дꙋтъ помыш-
лѧ́емаѧ ѻ҆чі́ю и҆́хъ. на ни́же а҆́ще возло́жатъ рꙋ́-
кы своѧ̀ то да во́змꙋтъ. И҆ призва цр҃ь і҆и҃левъ
всѧ ста́рца [землѧ̀][8]. и҆ рече что мы́слите (нн҃ѣ)[9]
ви́дите ꙗ҆́ко (то́й ѕлѣ̀)[10] про́ситъ. (посыла́ѧ бо)[11] ко
мнѣ̀ (гл҃етъ), ѻ҆ же́нахъ мои́хъ, и҆ ѻ҆ сн҃ѣхъ мои́хъ,
и҆ ѻ҆ дщере́хъ мои́хъ. (и҆ ѻ҆ сре́брѣ мое́мъ и҆ зла́тѣ
мое́мъ и҆)[12] не послꙋ́шай ни восхощи (да́ти). И҆
рѣ́ша е҆мꙋ̀ ста́рцы и҆ (лю́ди вси̇)[13] не послꙋ́шай
ни восхощи (да́ти). и҆ (сего ра́ди) рече посло́мъ сн҃а
а҆де́рова рцы́те господи́нꙋ ва́шемꙋ. всего е҆ли́коже
дѣ́льма посыла́лъ е҆си къ рабꙋ̀ своемꙋ̀ пре́же

Глава 20

21,1 І син Адера, сирійський цар,
зібрав всю свою силу, і, пішовши,
обліг Самарію; і з ним 32 царі, і
кожний кінь, і колісниці. І прий-
шовши, і обложили Самарію, і во-
ювали проти неї. **2** І він послав до
Ахаава, царя Ізраїля, до міста, **3** і
сказав до нього: Так говорить син
Адера: Твоє срібло і твоє золото є
моє, і твої жінки, і твої діти, і добра
– є мої. **4** І відповів ізраїльський
цар, і сказав: Так як ти сказав, мій
пане царю, – я є твій і все, що маю.
5 І знову вдруге прийшли посли до
Ахава, і сказали: Так говорить син
Адера: Я посилав до тебе, кажучи:
Твоє срібло і твоє золото, і твої
жінки, і твої діти ти мені даси. **6** Бо
в цю ж годину, вранці, пошлю до
тебе моїх рабів, і перешукають твій
дім і доми твоїх рабів, і буде, що
бажане в їхніх очах, на що лиш по-
кладуть свої руки, те хай візьмуть.
7 І покликав ізраїльський цар всіх
старців землі, і сказав: Що сьогодні
думаєте? Бачите, що він просить
зла, бо, посилаючи до мене, гово-
рить про моїх жінок, і про моїх си-
нів, і про моїх дочок, і про моє срі-
бло, і моє золото – і я від нього не
затримав. **8** І сказали йому старці і
ввесь народ: Не послухай ані не за-
бажай дати. **9** І задля цього він ска-
зав послам сина Адера: Скажете ва-
шому панові: Все, відносно чого ти

раніше посилав до твого раба, вчиню,
а цього слова не зможу тобі вико-
нати. І одержавши відповідь, мужі А-
дера повернулися з цими словами. **10**
І знову послав до нього син Адера,
кажучи: Таке хай вчинять мені боги і
таке мені додадуть, якщо не вчинять:
щоб і земля самарійська не була
всьому пішому народові. **11** І цар із-
раїльський відповів, і сказав: Хай
добре зігнений не хвалиться так, як і
простий. **12** І сталося, що коли відпо-
вів йому це слово, і пив він сам і царі,
що були з ним в зборах. І він сказав
своїм слугам: Збудуйте драбини і
приставте *проти* міста. **13** І ось один
пророк прийшов до Ахава, ізраїльсь-
кого царя, і сказав: Це говорить Гос-
подь: Чи ти бачиш ввесь цей великий
народ? І ось Я їх сьогодні дам до тво-
їх рук, і пізнаєш, що Я є Господь. **14** І
сказав Ахаав: По чому? І сказав: Так
говорить Господь: В слугах і князях
землі. І сказав Ахаав: Хто зведе бій? І
сказав: Ти. **15** І Ахаав переглянув
слуг князів тієї землі, і було їх 200 30
і 2. І після цього він почислив ввесь
народ, і синів сили було 7000 16. І він
вийшов в полудень, а син Адера був
дуже п’яний в Сокхоті, сам і царі, що
з ним, – 32 царів – його помічники.
17 І пішли слуги воєвод тієї землі
першими. Ці ж, яких послав син А-
дера, сповістили сирійському цареві,
кажучи: З Самарії вийшли мужі. **18** І
сказав їм: Хоч і вийшли по мир, то
схопіть їх живими, і якщо ж вийшли
на війну, то живими їх схопіть, **19**
щоб не виходили з міста. І з міста
вийшли ті слуги воєвод тієї країни, і
сила вслід за ними. **20** І був кожний
собі противником, і Асирія втекла, й
Ізраїль погнався за ними. І тільки
втік син Адера, сирійський цар, пере-
сідаючи на коні. **21** І вийшов ізраїль-
ський цар і взяв всіх коней і колес-
ниці, і побідив їх великим побиттям в
Сирії. **22** І прийшов пророк до ізра-
їльського царя, і сказав: Кріпися і
знай, і гляди, що вчиниш, бо, як мине
цей рік, син Адера, асирійський цар,
прийде проти тебе. **23** І слуги асирій-
ського царя сказали йому: Бог Ізраїля
– Бог гір, а не Бог рівнин, через це
він закріпився над нами; але якщо во-
юватимемо з ними на рівнині, закрі-
пимося над ними. **24** Зроби ж за цим
словом. І той відпустив царів, кожно-
го на своє місце, і замість них поста-
вив воєвод. 25 І ми замінимо тобі си-
лу за силою, що від тебе відпала, і
коня, замість коня, і зброю, замість
зброї, і легко воюватимемо з ними, і
їх поборемо. І той послухав їхній го-
лос і зробив так. **26** І сталося, що як
минув той рік, син Адера перечислив
Сирію і пішов до Сатеки на війну

то́го сътворю̀. а̂ (сего̀ гла́са)[14] не мо́гу (ти̂)
сътвори́ти. (и̂ пріимъше ѿвѣтъ му́жа а̂де́-
рова во̇вратишася съ си́ми словесы̀·) И̂ па́ки
посла̀ к не́му сн҃ъ а̂де́ровъ гл҃а. ѐе да [сътво-
ря́тъ ми̂ бо́ѕи. и̂ ѐи приложи́тъ][15] (ми̂). а̂́ще
не сътвори́тъ да (и̂) прьсть самаріиска (не
бу́детъ)[16] всѣмъ лю́демъ пѣши҇ (-)[17]· И̂ ѿ-
вѣща̀ цр҃ь і̂и҃левъ и̂ рѣ҇. да не хвали́ся (дово́лно)
слу́кы, ꙗ̂ко и̂ про́стыи· И̂ бы́сть е̂гда̀ ѿвѣща̀
е̂му сло́во ѐе. (и̂) (бѣ̂ и̂спивалъ)[18] са́мъ то́й. и̂
(-)[19] цр҃и и̂же бѣху с ни҇ во со́нмѣхъ. и̂ рече
о̂́трокѡ҇ свои҇ сътвори́те лѣ́ствица, и̂ приста́-
вите (-)[20] гра́дѣ· И̂ ѐе прр҃къ е̂ді́нъ пріиде [къ
а̂ха́ву цр҃ю][21] і̂и҃леву. и̂ рече сіи гл҃етъ г҃ь и̂же
ви́диши ве́сь наро҇ се́и вели́кіи. (и̂) ѐе а̂́зъ да́мъ
и̂хъ дн҃ь в ру́цѣ твои̇. и̂ разумѣ́еши ꙗ̂ко а҇
(е̂смь) г҃ь. И̂ рече а̂ха́въ въ че́мъ. и̂ рече. си́це
гл҃етъ г҃ь въ о̂́троцѣхъ (и̂ кня́ѕь)[22] земля̀. и̂
рече а̂ха́въ кто собере҇ бра́нь. и̂ рѣ҇ ты· И̂ созрѣ
а̂ха́въ о̂́трокъ кня́ѕь земля̀ (то́я). и̂ бы́сть
и҃, с҃ л҃ [и̂ в҃][23]. и̂ по си҇ сочтѐ лю́ди (вс҃я, и̂ бѣ̂
сн҃овъ)[24] си́лны҇, [з҃·][25] І̂ и̂зы́де в полу́дн҃е, и̂ сн҃ъ
а̂де́ро҇ (піянъ бѣ̂ ѕѣло)[26] въ сокхо́тѣ. са́мъ и̂
цр҃и, (и̂же с ни́мъ,) л҃в, цр҃я. помо́щника е̂му· І̂
и̂до́ша о̂́троцы воеводъ земля̀ тоя въ пе́р-
выхъ, (сі́и же и̂же посла̀ сн҃ъ а̂де́ровъ възвѣс-
ти́ша)[27] цр҃ю су́рску гл҃юще, му́жи суть и̂зыш-
ли ѿ самарі́я· И̂ рече и̂мъ а̂́ще (и̂) на ми҇ (-)[28]
и̂зышли суть (то̂) по́имете я̀ живы и̂ а́ще
л̂и на́ бра́нь [суть и̂зышли][29] то̂ живо (я̀ пои́-
мѣте)[30], (-)[31] да и̂но́гда бы́ша не и̂сходили и̂з
гра́да· [И̂ (ті́и) и̂зыдо́ша ѿ гра́да][32] о̂́троцы
воеводъ страны̀ (то́я), и̂ си́ла въ сл҃ѣ и̂хъ·
[И̂][33] (бѣша)[34] ко́ждо (проти́вника)[35] себѣ̂, [-][36]
и̂ бѣжа (а̂су̏рі́я)[37], и̂ погна и҇ і̂и҃ль, и̂ гонзе
(то́кмо) сн҃ъ а̂де́ро҇ цр҃ь су̏рьскіи на коня̀
пресѣдаа· І̂ и̂зы́нде цр҃ь і̂и҃левъ, и̂ поя҇ вс҃я
ко́ня и̂ колесница, и̂ побѣди (я̀) ꙗ̂звою вели́кою
въ су̏ріи· И̂ пріиде прр҃къ къ цр҃ю і̂и҃леву, и̂ рече
крѣпися и̂ разумѣи, и̂ вижь что̂ сотвориши
ꙗ̂́ко преходя́щу лѣту (сему̏), сн҃ъ а̂де́ро҇ цр҃ь
(а̂су̏рі́искіи)[38] пріиде҇ на́ тя· И̂ о̂́троцы цр҃я
(а̂су̏рі́иска)[39] рѣша [е̂му][40], б҃ъ го́ръ б҃ъ і̂и҃левъ,
а̂ не б҃ъ ѹ̂до́лніи, сего ра́ди ѹ̂крѣпися па́че
насъ н̂о а̂́ще ли побѣдимъся с ними на́ поли
ѹ̂крѣпимся на́ ня (-)[41] по гл҃у же сему̏ съ-
твори, (и̂) распусти (цр҃ь)[42] ко́гождо на мѣсто
своѐ, и̂ поста́ви в ни́хъ мѣсто воево́ды і̂ и̂з-
мѣни҇ ти̂ силу, по силѣ ѿпа҇шіи ѿ тебѐ, и̂
ко́ня в ко́нь мѣсто, и̂ о̂ружія въ о̂ружія
мѣсто, и̂ побѣдимъся с ни́ми ѹ̂до́бъ, и̂ ѹ̂-
крѣпимся паче и̂хъ· И̂ послуша гла́са и̂хъ и̂

сотвори тако, и бысть минувши лѣту то-
му, (-)[43] сочте сн҃ъ адеровъ сѵрїю, и възыде
въ (садеку)[44] на брань на їил҃я. И сн҃ове їилеви
(съгладавшеся)[45] идаху на срѣтенїе имъ, и
въполчишася їильтяне противу имъ, яко
двѣ стадѣ козъ, и сѵряни исполниша землю.
И прїиде чл҃къ бж҃їи, и рече къ црю їилеву,
сице гл҃етъ г҃ь, понеже рече сѵрїя б҃ъ горъ, г҃ь
б҃ъ їилевъ, и не б҃ъ удолнїи (-)[46], (-)[47] дамъ
силу великую сїю в руцѣ твои, и разумѣеши
яко (г҃ь есмь азъ)[48]. И ополчишася тїи про-
тиву имъ семь днїи, и бысть въ днь семыи
приближишася (побѣдѣ)[49], и побѣдиша їиль-
тяне сѵряни, р҃ [к,][50] пѣшцє, въ а҃ днь. И бѣ-
жаша осташїи во адеку гра҃, и паде стѣна,
на к҃ ,з, му҃ збывши҃, (-)[51] сн҃ъ же адеро бѣжа и
вниде въ хра ложчныи внутренїи. И [рѣша к
нему отроцы][52] (его), [се нн҃ѣ вѣмы][53] яко цр҃и
[дому][54] їилева (-)[55] мл҃тиви суть. да возло-
жимъ нн҃ѣ врѣтища на чресла наша и ужа
на (выя)[56] наша. і изыде къ црю їилеву да
негли живи дш҃а наша. И препоясашася въ
врѣтища по чресло свои и возложиша ужа на
(выя)[57] своя. (и прїидоша) (къ црю їилеву и
рѣша)[58], ра твои сн҃ъ адеровъ гл҃етъ да
живет (-)[59] дш҃а моя. и (сїи) ре, аще есть и
еще живъ братъ ми есть. И мужи укроти-
шася и [утѣшиша][60], (прїеше)[61] слово ѿ
устъ его. и рѣша братъ ти (есть) сн҃ъ
адеровъ. и рече идѣте и приведѣте и. і
изыде к нему сн҃ъ адеров. и възведоша и к
нему на колесницу. И ре к нему, грады яже
вѣ прїялъ ѿць мои, ѿ оц҃а твоего ѿдамъ
ти. и на исхо сотвориши (я) себѣ в дамасцѣ.
якоже положи ѿць мои в самарїи. и азъ въ
завѣтѣ пущу тя. и положи ему завѣтъ и
ѿпусти и. И чл҃къ единъ ѿ сновъ прркъ рече
къ ближнему си по словеси гн҃ю побїи мя у-
бо. и не хотяше (побити его чл҃къ)[62]. И ре к
нему понеже не послуша гласа гн҃я. се ты
(нн҃ѣ) ѿидеши ѿ мене и расхитит тя левъ и
ѿиде ѿ него. и обрѣте и левъ и порази и. И
обрѣте чл҃ка иного и ре побїи мя нн҃ѣ. и
поби и чл҃къ (и) побивыи, сокруши (и). І иде
прркъ и ста у цр҃я їилева на пути і
измѣнися посыпавъ очи своя прахо. И бысть
яко (идяше цр҃ь)[63] и сеи вопїяше ко црю и ре,
ра твои изыде на воину брани. и се му
приведе ко мнѣ мужа. и ре ко мнѣ сохрани
(мужа сего)[64]. аще ли ѿрешися ѿскочи и бу-
детъ дш҃а твоя за дш҃у его. или талантъ
(ѿдаси сребра)[65]. И бысть яко призрѣ рабъ

проти Ізраїля. **27** І сини Ізраїля, почислившись, ішли їм назустріч, й ізраїльтяни отаборилися напроти них, наче дві отари кіз, і сирійці заповнили землю. **28** І прийшов чоловік божий і сказав до ізраїльського царя: Так говорить Господь: Тому що Сирія сказала: Богом гір є Господь Бог Ізраїля, і не Богом рівнин, дам цю велику силу в твої руки, і пізнаєш, що Я є Господь. **29** І ці отаборилися проти них сім днів, і сталося, що в сьомому дні наблизилися до побіди, й Ізраїль побідив Сирію – 100 і 20000 піших в 1-му дні. **30** І осталі втекли до міста Афеки, і мур впав на осталих – 27000 мужів. Син же Адера втік і ввійшов до дому, до внутрішньої спальні. **31** І сказали йому його слуги: Ось сьогодні знаємо, що царі дому ізраїльського є милосердні. Покладім же мішки на наші бедра і шнури на наші шиї і вийдім до ізраїльського царя, може живими оставить наші душі. **32** І вони підперезалися мішками по своїх бедрах, і поклали шнури на свої шиї, і прийшли до ізраїльського царя, і сказали: Твій раб, син Адера, говорить: Хай живе моя душа. І він сказав: Чи іще є живим? Він є моїм братом. **33** І мужі злагідніли і втішилися, одержавши слово з його уст, і сказали: Син Адера є твоїм братом? І той сказав: Підіть і приведіть його. І син Адера вийшов до нього, і підвели його до нього на колісницю. **34** І він сказав до нього: Міста, які взяв мій батько у твого батька, віддам тобі, і собі поставиш їх на виходи в Дамаску, так як поклав батько мій в Самарії, і я відпущу тебе з завітом. І завіщав йому завіт, і відпустив його. **35** І один чоловік з синів пророків сказав до свого ближнього за господнім словом: Отже, побий мене! І чоловік не схотів його побити. **36** І він сказав до нього: Тому що ти не послухався господнього голосу, ось ти сьогодні відходиш від мене, і схопить тебе лев. І він відійшов від нього, і знайшов його лев, і побив його. **37** І він знайшов іншого чоловіка і сказав: Побий мене тепер. І чоловік побив його і, вдаривши, набив його. **38** І пішов пророк і став перед ізраїльським царем в дорозі, і перемінився, посипавши свої очі порохом. **39** І сталося, що як цар ішов, і цей кричав до царя, і сказав: Твій раб вийшов на війну, на бій, і ось чоловік привів до мене чоловіка, і сказав мені: Стережи цього чоловіка, якщо ж він, звільнившись, втече, то буде твоя душа за його душу, або віддаси талант срібла. **40** І сталося, що твій раб поглянув і сюди і туди – і його не було. І сказав до нього ізраїльський

цар: Ось є твій суд, який ти сам
судив. **41** І цей, поспішившись, зняв
порох з своїх очей, і пізнав його із-
раїльський цар, що цей є з пророків.
ниж. 22 **42** І той сказав до нього: *Так гово-
рить Господь: Тому що в тебе з рук
твоїх забрано чоловіка лютішого, ніж
звірі, то хай буде твоя душа замість
його душі, і твій народ замість його
народу. **43** І відійшов ізраїльський
цар до свого дому слабим і сумним.

твóи ѝ здѣ̂. ѝ здѣ̂ ѝ сего не бы́сть ѝ рече к
не́мꙋ ц҃рь ї҆и҃левъ ѐ (є҆сть) [сꙋдъ твóи][66] (є҆же
са́мъ)[67] ѡ҆сꙋдѝ· Ѝ (се́и потща́вса)[68] ѿна́тъ пра́хъ
ѿ ѻ҆чїю своє́ю. и позна ѝ ц҃рь ї҆и҃левъ ꙗ҆́ко ѿ п҃р҇ркъ
сїи (є҆сть)· И рече к не́мꙋ, *та́ко гл҃етъ г҃ь поне́же нѝ кв
взѧтъ т҃ы мꙋжа́ ѕвѣрїи сверепїиша ѿ рꙋкꙋ
твоє́ю. ѝ да є҆сть д҃ша твоѧ̀ въ д҃ша є҆го мѣ́с-
то. ѝ лю҃ твоѝ въ лю́ди є҆го мѣ́сто· І ѝдѐ ц҃рь
ї҆и҃левъ [в до́мъ сво́и][69] расслабленъ ѝ печа́ленъ (-)[70].

Глава 21

20,1 І по цих словах сталося *таке*:
в Навутея, ізраїльтянина, був вино-
граник при токі Ахава, царя Самарії.
2 І сказав Ахав до Навутея, мовлячи:
Дай мені твій виноградник, і буде
мені городом ярини, бо є близько до
мого дому, і я тобі дам інший вино-
градник, *кращий* від нього. І якщо ж
не вгодить перед тобою, то дам тобі
срібло взамін за твій виноградник, і
він буде мені на город ярини. **3** І ска-
зав Навутей до Ахава: Хай не буде
мені це перед моїм Господом Богом,
щоб тобі дати насліддя моїх батьків.
4 І прийшов Ахав засмученим і ос-
корбленим до свого дому за слово,
яке до нього сказав Навутей, ізраїль-
тянин, і тому що сказав: Не дам тобі
насліддя моїх батьків. І дух Ахава
був засмучений, і він заснув на своїм
ліжку, і покрив своє лице, і не їв хлі-
ба. **5** І до нього ввійшла Єзавела, йо-
го жінка, і заговорила до нього: Чому
це твій дух засмучений і ти не їси
хліба? 6 І Ахав сказав до неї: Тому
що я сказав до Навутея, ізраїльтяни-
на, мовлячи: Дай мені твій виноград-
ник за гроші; і якщо бажаєш, дам то-
бі інший виноградник, замість нього.
І він мені сказав: Не дам насліддя мо-
їх батьків. **7** І сказала до нього Єза-
вель, його жінка: Чи ти тепер так чи-
ниш, ізраїльський царю? Але, встав-
ши, їж хліб і мовчи! Я тобі дам ви-
ноградник Навутея, ізраїльтянина. **8** І
написавши письмо в імені Ахава, во-
на його запечатала його печаттю, і
послала письмо до старців і свобід-
них, що жили з Навутеєм. **9** І так на-
писано було в письмі: Постіть пос-
том, і посадіть Навутея вище від
всього народу. **10** І приведіть перед
нього двох мужів – синів законопе-
реступних, і ті засвідчать проти ньо-
го, кажучи що: Він не благословив
Бога і царя. І вивівши його, поб'єте
його камінням, і хай помре. **11** І зро-
били так мужі його міста, старшини і
свобідні, що жили в його місті, так як
послала до них Єзавель, так як було
написано в письмі, яке вона послала
до них. **12** І вони проголосили піст, і
посадили Навутея на чолі народу.

[Г҃лa, к҃а·][1]

И бы́сть по гл҃ѣхъ си́хъ][2]. [-][3] виногра́ (-)[4]
бѣ̂ навꙋде́євъ [ї҆и҃льтѧни́на][5] при гꙋмнѣ̂
а҆ха́вли, ц҃ри самарѣ́истѣ· Ѝ рече а҆ха́въ
къ навꙋдѣю гл҃ѧ. да́ждь мѝ виногра́
твои. ѝ бꙋдетъ мѝ ѻ҆гра́ ѕе́лїю, ꙗ҆́ко бли́ (-)[6]
(є҆сть) до́мꙋ моє́го, ѝ да́мъ тѝ виногра́ ѝнъ
(-)[7] па́че сегò. (ѝ) а́ще ли бꙋдетъ (не) ѹ҆го́дно
пре́ тобо́ю. (то) да́ тѝ сре́бро ѝзмѣ́нꙋ вино-
гра́дꙋ твоє́мꙋ, ѝ бꙋдетъ мѝ виногра́ ѕе́лїю· Ѝ
рече навꙋдѣ́и къ а҆ха́вꙋ. да не [бꙋдетъ мѝ][8]
(ѐе) ѿ (г҃а) б҃а моє́го да́ти наслѣ́дїе ѿц҃ъ мо-
ѝхъ тебѣ̂· [Ѝ прїиде а҆ха́въ в до́мъ свои зас-
мꙋще́нъ ѝ ѻ҆скръбленъ ѻ҆ словесѝ є҆же гл҃а к не́-
мꙋ навꙋде́и [ї҆и҃льтѧни́н][9]. ѝ (є҆же) рече не да́
(наслѣдїѧ ѿц҃ъ мои́ тебѣ̂)[10]][11]. ѝ бы́сть д҃хъ
а҆ха́вль смꙋще́ ѝ ѹ҆спè на ѻ҆дрѣ̂ своє́, ѝ покрыѝ
лице своѐ, ѝ не ꙗ҆́сть хлѣба· Ѝ вни́де ѝє҆завель
женà є҆го к не́мꙋ, ѝ ре́ к не́мꙋ что̀ ѐ д҃хъ
твóи є҆сть смꙋще́нъ, ѝ не ꙗ҆сѝ ты хлѣ́ба· Ѝ
рече к неи (ѝ а҆ха́) ꙗ҆́ко гл҃а навꙋде́ю [ї҆и҃льтѧни-
нꙋ][12] гл҃ѧ. да́ждь мѝ виногра́ твóи на сре́брѣ,
(ѝ) а́ще (-)[13] хо́щеши да́м тѝ виногра́ ѝнъ в
него мѣ́сто, ѝ рече (мѝ) не да́мъ (-)[14] наслѣ́-
дїѧ ѿц҃ъ моѝхъ· Ѝ рече к не́мꙋ ѝє҆заве́ль женà
є҆го. ты ли н҃нѣ твóриши та́ко ц҃рю ї҆и҃левъ.
(н҃о воста́въ)[15] ꙗ҆́жъ хлѣбъ ѝ молча бꙋди, а́зъ
да́ тѝ виногра́ навꙋде́е [ї҆и҃льтѧнина][16]. Ѝ (на-
пи́савши)[17] кни́гꙋ на и́мѧ а҆ха́вле ѝ запечатлѣ̂
(ѧ҆) печа́тїю є҆го. и послà кни́гꙋ къ ста́рцемъ
ѝ свобо́нымъ, живꙋщимъ с навꙋде́емъ· Ѝ пи́-
сано бѣ̂ (же) въ кни́ѕѣ (та́ко)[18]. пости́тесѧ
постомъ, ѝ посади́те навꙋде́ѧ вы́ше (всѣхъ)
людїи· Ѝ приведѣ́те (пред онь два мꙋжа́ с҃на
зако́нопрестꙋпныхъ)[19]. ѝ та свѣдѣтельствꙋе-
та на́нь гл҃юще. ꙗ҆́ко (не) б҃ви б҃а ѝ ц҃рѧ. І
(ѝзве́ше)[20] є҆го ѝ побїите ѝ ка́менїемъ. ѝ да
ѹ҆́мретъ· Ѝ сътвори́ша (та́ко) мꙋжи гра́да є҆го
старѣ́иши. ѝ свобо́ницы живꙋщїѝ въ гра́дѣ
є҆го. ꙗ҆́коже послà к ни́мъ ѝє҆заве́ль, ꙗ҆́ко пи́сано
бѧ́ше въ кни́га́, ѝже пꙋсти к ни́· (Ѝ) нарекó-
ша по́стъ ѝ посади́ша навꙋде́ѧ на челѣ̂ лю́-

дїи. И прїидоста два мужа сн҃а законопре-
ступныи. и сѣдоста подлѣ его, и свѣдѣтель
васта нань [мужи воставшаѧ на навудеѧ пре
всѣми людми][21] гл҃юще. (сей не) [бл҃ви][22] б҃а и
цр҃ѧ. і изведоша и вонъ из града. и побиша и
каменїемъ и оумре. И послаша къ иезавели
гл҃юще. побїенъ бысть навудеи и оумретъ. И
бысть ꙗко оуслыша иезавель, [гл҃ющихъ ꙗко
побїенъ навудеи и оумре.][23] и рече ахаву, вос-
тани наслѣдуй виногра навудеевъ [іи҃льтани-
на][24], иже не (взѧтъ ти сребра)[25]. (и оуже)[26]
нѣсть навудеи живъ, но оумре. И бысть ꙗко
оуслыша ахавъ ꙗко оубїенъ бысть навудеи
[іи҃льтанинъ][27]. и сверже ризы своа и облечесѧ
въ врѣтище. и бысть по сихъ и въставъ і
иде ахавъ въ виногра навудеѧ іи҃льтанина
наслѣдити и. И рече г҃ь ко илїи дезвитанину
гл҃ѧ, въставъ и сниди на срѣтенїе ахаву цр҃ю
іи҃леву, иже в самарїи. се бо сей въ виноградѣ
навудеевѣ, ꙗко сниде ту прїѧти его. И рече-
ши ему гл҃ѧ сице гл҃етъ г҃ь. понеже ты оуби
(навудеѧ). и прїѧтъ (виногра его). сего ради
(-)[28] гл҃етъ г҃ь. на [-][29] мѣстѣ идѣже полиза-
ша (-)[30] пси кровь (его)[31] ту полижу и кровь
твою. и бл҃удница измыютсѧ въ крови твоей. И
ре ахавъ къ илїи обрѣте ли мѧ враже мои.
и ре (илїѧ) обрѣтохъ понеже ты всуе разгъж-
дежесѧ. (и сътвори)[32] лукавное пре гм҃ъ, въ
д҃ цр҃ д҃ разгнѣвати и. *Сице гл҃етъ г҃ь се азъ наведу
на тѧ ѕлаѧ. и попалю заднаѧ твоѧ. и рас-
точу (всѧ ахавова оувращшагосѧ ѿ мене кро-
мѣ)[33]. и съдръжимыѧ, и оставшаѧ въ іи҃ли.
вы҃ ѓі *И предамъ домъ твои ꙗко домъ иеровоама
вы҃ ѕі сн҃а наватова. и *ꙗкоже домъ ваасинъ сн҃а
ахаина о прогнѣванїихъ, имиже (мѧ) прогнѣ-
в҃ пара҃ д҃ ва. и съгрѣши въ іи҃ли. *И езавель рече (гл҃етъ
г҃ь)[34] пси снѣдатъ ю в (первое паденїе)[35] въ
[іи҃ли][36]. (И) оумръшихъ ахавлихъ и въ градѣ
снѣда пси. и оумръшаѧ его на поли снѣда
птица нб҃ныѧ. (И в)[37] суетѣ (ты еси) ахавѣ.
понеже начатъ творити лукавое пре гм҃ъ. ꙗко
преврати (-)[38] иезавель жена его. И омразисѧ
ѕѣло (-)[39] в мерзскихъ, по всемъ ꙗже сътво-
риша (в самарїи)[40]. ихже истощи г҃ь ѿ лица
сн҃овъ іи҃левъ. И (внегда слыша ахавъ словеса
си.)[41] склонисѧ (-)[42] пре лицемъ гн҃имъ, і идаше
плачасѧ, и сверже ризы своѧ и препоѧсасѧ
врѣтищемъ по тѣлу своему и постисѧ и бѣ
облеченъ въ врѣтище ѿ дн҃и воньже оуби на-
вудеѧ іи҃льтанина. [И хождаше скорбенъ][43] и
бысть гл҃ъ гн҃ь рукою раба его илїи о ахавѣ.
И рече г҃ь (видѣхъ)[44] ꙗко склонисѧ ахавъ (пре-

13 І прийшли два мужі – сини зако-
нопереступні, і сіли збоку нього; і
свідчили проти нього чоловіки, що
повстали проти Навутея, перед всім
народом, кажучи: Цей не благосло-
вив Бога і царя. І вивели його геть із
міста, і побили його камінням, і він
помер. **14** І вони послали до Єзавелі,
мовлячи: Навутей закаменований і
помер. **15** І сталося, що як почула Є-
завель тих, що говорили, що Навутей
побитий і помер, вона сказала до А-
хаава: Встань, унаслідуй виноград-
ник Навутея, ізраїльтянина, який не
взяв в тебе грошей, і вже Навутей не
є живим, але помер. **16** І сталося, що
як почув Ахав, що убито Навутея,
ізраїльтянина, він роздер свою одіж і
зодягнувся в мішок. І сталося, що
після цього і встав і пішов Ахав до
виноградника Навутея, ізраїльтянина,
щоб його унаслідувати. **17** І Господь
сказав до Ілії Тесвітянина, мовлячи:
18 Встань і піди назустріч Ахавові,
ізраїльському цареві, що в Самарії.
Бо ось він у винограднику Навутея,
бо пішов туди його унаслідувати. **19** І
скажеш йому, мовлячи: Так говорить
Господь: Оскільки ти забив Навутея і
унаслідував його виноградник, через
це, – говорить Господь, – на місці, де
полизали пси його кров, там поли-
жуть і твою кров, і розпусниці поми-
ються в твоїй крові. **20** І сказав Ахав
до Ілії: Чи ти мене знайшов, мій во-
роже? І сказав Ілія: Знайшов, тому
що ти марно розгорівся, вчинив лука-
ве перед Господом, щоб Його розгні-
вити. **21** *Так каже Господь: Ось Я црс4. 9
наведу на тебе зло і спалю задні твої,
і знищу всіх в Ахава, хто відвернувся
геть від мене, і замкненого, і того, що
остався в Ізраїлі. **22** *І дам твій дім, вищ. 18
як дім Єровоама, сина Навата, і *як вищ. 16
дім Вааси, сина Ахаї, за розгнівання,
яким ти Мене розгнівив, і ти згрішив
в Ізраїлі. **23** *Єзавелі сказав: Гово- пар2. 9
рить Господь: Пси з'їдять її в першо-
му упадку в Ізраїлі, **24** і померлих з
Ахаава в місті з'їдять пси, і його по-
мерлого на полі з'їдять небесні пта-
хи. **25** І ти, Ахаве, є в марноті, тому
що ти почав чинити погане перед
Господом, бо *його* перемінила Єзаве-
ля, його жінка; **26** і ти став дуже о-
гидним в мерзенних за всім, що вчи-
нили в Самарії, яких Господь вигу-
бив від лиця ізраїльських синів. **27** І
коли почув Ахав ці слова, то покло-
нився перед господнім лицем і пі-
шов, плачучи, і скинув свою одіж, і
підперезався мішком по своєму тілі, і
постив, і зодягнувся в мішок від дня,
в якому убив Навутея, ізраїльтянина,
28 і ходив сумним. І було господнє
слово рукою його раба Ілії про Ахаа-
ва. І Господь сказав: **29** Я побачив,

що Ахаав схилився переді мною, задля цього не наведу зла на нього в
црс4. 9 його днях, *але в днях його сина наведу зло на його дім.

Глава 22

1 І він прийшов в Самарію, і сидів три роки; і не було війни між Сирією
пар2. 18 і між Ізраїлем. 2 *І було, що в третьому році, й зійшов Йосафат, цар Юди, до ізраїльського царя. 3 І сказав ізраїльський цар до своїх слуг: Чи знаєте, що моїм є Ремата Ґалаадська? А ми мовчимо, щоб її взяти з руки сирійського царя. 4 І сказав ізраїльський цар до Йосафата: Чи підеш з нами на війну до Ремати Ґалаадської? І Йосафат сказав: Так як і я, так і ти, так як мій народ, так і твій народ, так як мої коні, так і твої коні. 5 І сказав Йосафат, цар Юди, до ізраїльського царя: Отже, запитаємо сьогодні Господа. 6 І зібрав ізраїльський цар всіх пророків, яких 400 мужів, і сказав їм цар: Чи піду до Ремати Ґалаадської – чи оставлю? І вони сказали: Піди, і даючи дасть тобі Господь царя в твої руки. 7 І сказав Йосафат до ізраїльського царя: Чи немає тут господнього пророка, і запитаємо Господа *через* нього? 8 І сказав цар Ізраїля до Йосафата: Хоч є один чоловік, щоб запитати Господа, та я зненавидів його, бо не говорить про мене добре, але зле – Міхея, син Ємвлі. І сказав цар Йосафат і Юди: Хай цар так не говорить. 9 І покликав ізраїльський цар одного скопця, і сказав: Скоро іди по Міхею, сина Ємвлі. 10 І цар ізраїльський *та* Йосафат, цар Юди, сиділи кожний на своїм троні в озброєні при брамі Самарії, і всі пророки пророкували перед ними. 11 І зробив собі Седекія, син Ханаана, залізного рога, і сказав: Так говорить Господь: Цими рогами викінчиш Сирію, аж доки не будуть викінчені. 12 І всі пророки так пророкували, кажучи: Піди до Ремати Ґалаадської, і повезе тобі, й дасть тобі Господь в руки асирійського царя. 13 І посол, що пішов покликати Міхею, сказав йому, мовлячи: Ось всі пророки одними устами нині говорять добре про царя. Будь і ти в цих словах і за цими словами, і говори добре. 14 І сказав Міхея: Живий Господь, що коли щось скаже мені Господь, це скажу. 15 І він прийшов до царя, і цар йому сказав: Міхеє, чи піду до Ремати Ґалаадської на війну – чи оставлю? І той сказав: Піди, і поведе тебе Господь, і дасть тобі в руки царя. 16 І сказав йому цар: Ще двічі я тебе заклинаю, щоб ти говорив правду перед Господом. 17 І сказав Міхея: Я побачив ввесь Ізраїль розсипа-

до мнóю)[45]. (сегѡ рáди) не наведꙋ (злóбы є҆гѡ)[46]
вó дн҃и є҆гѡ. *Но вó дн҃и сн҃а є҆гѡ наведꙋ ѕлóбꙋ д҃ цр҃ а҃
[на дóмъ є҆гѡ][47].

Гл҃а, в҃і.

И прїиде в самарїю) и҆ сѣде, г҃, лѣта. и҆
не бѣ брáни мéжꙋ сѵрїею, и҆ мéждꙋ і҆и҃-
лемъ. *И быстъ въ лѣто третїе, и҆ сниде в҃ пара҃ н҃і
і҆ѡсафатъ цр҃ь і҆ꙋдинъ къ цр҃ю і҆и҃левꙋ.
И҆ ре҃ цр҃ь і҆и҃ле҃ къ ѻтрокомъ своимъ. вѣсте ли
ꙗко моѧ̀ (є҆сть) ремáда галаа҃дска, и҆ мы мол-
чимъ прїѧти ю̀ ѿ рꙋки цр҃ѧ сѵрїиска. И҆ рече
цр҃ь і҆и҃левъ къ і҆ѡсафатꙋ а҆ще възыидеши с нá-
ми [нá брань въ рамáдꙋ галаа҃дскꙋю][1], и҆ рече і҆ѡ-
сафатъ ꙗкоже (и҆) áзъ такоже и ты, ꙗкоже
лю́ди мои̇ (такоже и҆) лю́дїе твои̇, ꙗкоже кóни
мои̇ (тако҃ и҆) кóни твои̇. И҆ рече і҆ѡсафа҃ цр҃ь
і҆ꙋдинъ къ цр҃ю і҆и҃левꙋ. (въпрóсимъ)[2] ѹ҆бо дн҃ь
г҃а. И҆ собрà цр҃ь і҆и҃левъ всѧ пр҃рки. ꙗко у҃,
мꙋжъ. и҆ рече (цр҃ь и҆мъ)[3] а҆ще и҆дꙋ в ремáдъ
галаа҃дскїи (-)[4], и҆ли ѻ҆ставлю. и҆ рѣша взыиди и҆
даѧ̀ подáсть (ти) г҃ь в рꙋцѣ (твои̇) цр҃ѧ. И҆
рече і҆ѡсафа҃ къ цр҃ю і҆и҃левꙋ. нѣсть ли здѣ
пр҃рка гн҃ѧ, и҆ въпросили быхо҃ г҃а и҆мъ. И҆ рече
цр҃ь і҆и҃левъ къ і҆ѡсафатꙋ (а҆ще)[5] є҆сть (є҆динъ
мꙋжъ)[6] на вопрошенїе г҃а (-)[7] и҆ áзъ възнена-
видѣ и҆̀. ꙗко не гл҃етъ ѻ҆ мнѣ дóбрѣ но ѕлѣ.
михїа сн҃ъ [и҆є҆мвлаáнь][8]. и҆ рече (цр҃ь і҆ѡса-
фатъ)[9] і҆ꙋдинъ не гл҃и цр҃ю тако. И҆ призвà
цр҃ь і҆и҃левъ скопцà є҆динаго, и҆ ре҃ скóро (и҆ди̇ по)
михїа сн҃а [є҆мвлаина][10]. И҆ цр҃ь і҆и҃левъ (-)[11] і҆ѡ-
сафатъ цр҃ь і҆ꙋдинъ. сѣдѧше кóждо на
пр҃столѣ своемъ во ѻ҆рꙋжїи при вратехъ сама-
рїа и҆ вси пр҃рцы прорицахꙋ пре҃ ними. И҆ съ-
твори̇ себѣ седекїа сн҃ъ [ханаáнь][12] рóга же-
лѣзна и҆ ре҃, тако гл҃етъ г҃ь сима рóгома сѵрїю
сконча́еши. дóндеже скончаютсѧ. И҆ вси пр҃рцы
прорицахꙋ тако гл҃юще. възыиди в ремáдъ
галаа҃дскїи. и҆ настави (тѧ) и҆ дáсть (ти) г҃ь в
рꙋцѣ (-)[13] цр҃ѧ (а҆сѵрїиска)[14]. И҆ посо҃ ше҃ призва-
ти михїа. (и҆) рече є҆мꙋ гл҃ѧ, се (вси̇ пр҃рцы
ѹ҆сты є҆диными нн҃ѣ гл҃ютъ)[15] дóбрѣ ѻ҆ цр҃и,
бꙋди и҆ ты въ словесѣхъ (сихъ)[16]. (и҆) по
словесе҃ (си҃)[17] и҆ гл҃и дóбрѣ. И҆ ре҃ михїа живъ
г҃ь. ꙗко а҆ще что речетъ г҃ь мнѣ се гл҃ю. И҆
прїиде къ цр҃ю и҆ ре҃ є҆мꙋ цр҃ь, михїа взыдꙋ ли
в ремáдꙋ галаа҃дскꙋю нá брань и҆ли ѻ҆ставлю. и҆
рече сїи взыиди и҆ настáвитъ (тѧ) (г҃ь и҆
вдáсть)[18] (ти) в рꙋцѣ цр҃ѧ. И҆ ре҃ є҆мꙋ цр҃ь (є҆щè
два́жды)[19] а҆зъ кленꙋ тѧ ꙗко да гл҃еши (-)[20]
и҆стиннꙋ (пре҃ гм҃ъ)[21]. И҆ рече михїа (-)[22] ви-

дѣхъ весь їилъ разсѣянъ въ горахъ яко стада имже нѣсть пастыря. и рече гъ, не гъ симъ [въ ба][23]. да возвратится кождо в домъ свой с миромъ. и рече црь їилевъ ко їосафату црю їудину не рѣхъ ли тебѣ [яко][24] не прорчет (ми сей)[25] добрѣ, но злѣ. и рече михїя не тако (бо и)[26] азъ (слышу)[27] глъ гнь не тако. видѣ га ба їилева сѣдяща на прстлѣ своем. и все воинство нбное предъстояше ему, одесную его и ошуюю его. и рече гь кто прельстит ахава цря їилева. и взыдет и падет в рамадѣ галастѣи, и ре сей тако и сей (рече) тако. і изыде дхъ и ста пре гмъ. и рече азъ прельщу и. и ре к нему гь како. и ре изыду и буду духъ лжъ во устѣхъ всѣхъ прркъ его, и ре прельстиши (и). и убо можеши изыти, и сътвори тако. и се нынѣ дасть гь духъ лж во уста всѣхъ прркъ твоихъ сихъ. и гь гла на тя зла. и прїиде седекїя снъ [хананянъ][28], и порази михїя въ лице. и ре кїи дхъ (есть) гнь главыи к тебѣ и рече михїя се ты узриши въ днь онъ егда внидеши въ сокровище съкровища (своего) скрытися (ту). и ре црь їилевъ поимѣте михея и възвратите и къ [амонѣ][29] князю града, и къ їоасу сну цреву (-)[30] да (и посадатъ)[31] в темницы. и да и корматъ хлѣбом печалным, и водою печалною дондеже возвращуся в мирѣ. и рече михїя аще возвращаяся возвратишися въ мирѣ. (то да вѣси яко) нѣсть глалъ гь мною. [и рече слышите людїе вси][32]. и взыде црь їилевъ (-)[33] їосафат црь їудин с нимъ, (и) во ремаду галаскую. и ре црь їилвъ къ їосафату црю їудину прикрый мя и вънийду в сѣчъ. и ты облецися въ ризу мою. и прикрыся црь їилевъ, и вниде в сѣчъ. (-)[34] црь бо сурскїи заповѣда князем (и) оружником своимъ, л, и двѣма гля. не побѣдитеся (ни с великимъ ни съ малым)[35]. но точмо (ищѣте) царя їилва единого. и бысть яко узрѣша воеводы (и) оружникы їосафата цря їудина. и (-)[36] рѣша се есть црь їилевъ, и объступиша (и побѣдишася с ними)[37]. и возопи їосафат. и бысть яко узрѣша воеводы оружныя яко нѣсть црь їилевъ той, и возвратишася от него. и отяза (лукъ единъ мужъ емуже имя евостогъ)[38] устрѣли цря їилва между воздуховъ (подлѣ щит)[39]. и рече (црь) скопцу своему (возвратися)[40] і изведи мя от брани сея яко язвенъ есмь. и умножися брань в той днь. и црь бѣ стоя со колесницею противу сурян от утра до вечера. и натекос-

ним в горах, наче стадо, в якого не-
має пастиря, і Господь сказав: Не
Господь їм за Бога. Хай кожний по-
вернеться до свого дому з миром. **18** І
сказав ізраїльський цар до Йосафата,
царя Юди: Чи я не сказав тобі, що не
пророкуватиме мені цей добра, але
зло? **19** І сказав Міхея: Не так, бо і я
чую господнє слово, не так. Я поба-
чив Господа Бога ізраїльського, що
сидів на своєму престолі, і все небес-
не військо стояло перед ним, справа в
нього і зліва в нього. **20** І сказав Гос-
подь: Хто обманить Ахава, ізраїльсь-
кого царя, і він піде і впаде в Рематі
Ґалаадскому? І цей говорив так, і цей
сказав так. **21** І вийшов дух і став пе-
ред Господом, і сказав: Я його обма-
ню. І Господь сказав до нього: Як? **22**
І той відказав: Вийду і буду духом
брехні в устах всіх його пророків. І
сказав: Обманеш його. І, отже, ти
спроможний, вийди і зроби так. **23** І
ось тепер Господь дав духа брехні в
уста всіх цих твоїх пророків, і Гос-
подь заговорив зло проти тебе. **24** І
прийшов Седекія, син Ханаана, і вда-
рив Міхею в лице, і сказав: Який гос-
подній дух говорив до тебе? **25** І ска-
зав Міхея: Ось ти побачиш в тому
дні, коли ввійдеш до схову в своїй
сховці, щоб там сховатися. **26** І ска-
зав ізраїльський цар: Схопіть Міхею і
поверніть його до Амона, князя міс-
та, і до Йоаса, царського сина; **27** хай
його посадять до в'язниці і хай його
годують хлібом смутку і водою смут-
ку, доки *не* повернуся в мирі. **28** І
сказав Міхея: Якщо, повертаючись,
повернешся в мирі, то знай, що мною
не заговорив Господь. І сказав: Слу-
хайте всі люди. **29** І пішов ізраїльсь-
кий цар *і* Йосафат, цар Юди, з ним до
Ремати Ґалаадської. **30** І сказав ізра-
їльський цар до Йосафата, царя Юди:
Прикрий мене, і ввійду до бою, і ти
зодягнися в мою одіж. І прикрився
ізраїльський цар, і ввійшов до бою.
31 Адже цар Сирії заповів князям і
своїм 30 і двом озброєним, кажучи:
Не воюйте ні з великим, ні з малим,
але тільки з одним ізраїльським ца-
рем. **32** І сталося, що як побачили во-
єводи й озброєні Йосафата, царя Ю-
ди, і сказали: Це ізраїльський цар. І
обступили, і воювали з ними, і Йоса-
фат закричав. **33** І сталося, що як по-
бачили воєводи й озброєні, що той не
є ізраїльським царем, вони відверну-
лися від нього. **34** І один чоловік, я-
кому ім'я Евостог, натягнувши лука,
прострілив ізраїльського царя між ле-
генями нижче щита, і цар сказав сво-
єму скопцеві: Повернися і виведи ме-
не з цієї битви, бо я ранений. **35** І по-
множився бій в тому дні, і цар стояв з
колісницею напроти сирійців від ран-

ку аж до вечора, і натекло крові пов-
ний його подолок з рани, і він помер
до вечора; кров виходила з рани, з
подолку, по колісниці. **36** І заликав
проповідник при заході сонця, ка-
жучи: Кожний з вас хай іде до свого
міста і до своєї землі, **37** бо помер
цар. І прийшли до Самарії, і похова-
ли царя в Самарії. **38** І кров розли-
лася по всьому самарійському джере-
лі, і свині та пси полизали його кров,
і розпусниці помилися в його крові –
вищ. 21 *за словом господнім, яке сказав. **39** І
остaлі діла Ахава, і все, що він зро-
бив, і слоновий дім, який збудував, і
всі міста, які зробив, – чи ось не були
вони записані в книгах літописів ца-
рів ізраїльських? **40** І Ахав помер, і
покладено його з його батьками, і йо-
го син Охозія зацарював замість ньо-
го. **41** Йосафат, син Аси, царював над
Юдою в 4-му році Ахава, ізаїльсь-
кого царя. **42** Царював же Йосафат,
син Аси, в Єрусалимі, *мав* 35 літ, ко-
ли почав царювати, а 25 літ царював
в Єрусалимі. Ім’я його матері Азува,
дочка Салаїла. **43** І він ходив по всіх
дорогах Аси, свого батька, і не звер-
нув з неї, щоб чинити миле в очах
Господніх. **44** Лише височини не зни-
щив, ще народ заколював і приносив
жертву на височинах. **45** І Йосафат
був у мирі з ізраїльським царем. **46** І
остaлі діла Йосафата і його подвиги,
які вчинив, – чи ось вони не записані
в книзі літо писів царів Юди? **51** І
помер Йосафат з своїми батьками, і
поховано його коло його батьків в
місті Давида, його батька. І його син
Йорам зацарював замість нього. **52** І
Охозія, син Ахава, зацарював над Із-
раїлем в Самарії в 17-му році Йоса-
фата, царя Юди. І царював над Ізра-
їлем в Самарії 2 роки. **53** І він вчинив
погане перед Господом, і почав хо-
дити по дорогах свого батька Ахава і
по дорозі Єзавелі, своєї матері, і в
гріхах дому Єровоама, сина Навата,
який згрішив у Ізраїлі. **54** І він слу-
жив Ваалові, і поклонився йому – і
розгнівив Господа Бога ізраїльського
понад всіх, що були перед ним.

та кро́ви (по́лни на́дра є҆го̀ и҆з̾ ꙗ҆́звы)[41] и҆ ᲂу҆́мре
до̀ ве́чера. (-)[42] и҆схожда́ше кро́вь ꙗ҆́звенаѧ ѿ
на́дръ по̀ колесни́цы. И҆ (вопі́ѧ)[43] проповѣ́д-
никъ ѡ҆ за́падѣ со́лнца гл҃ѧ. ко́ждо (ва́съ да
и҆́детъ) въ сво́й гра҃, и҆ въ свою̀ з҃е́млю ꙗ҆́ко ᲂу҆́мре
цр҃ь. И҆ прі҆идо́ша въ самарі́ю. и҆ погребо́ша (въ
самарі́и цр҃ѧ)[44]. И҆ (раздѣли́сѧ)[45] [кро́вь][46] по
всемꙋ̀ цвѣ́тꙋ самарѣ́йскꙋ. и҆ полиза́ш҃ свині́и и҆
п҃си̑ кро́вь [є҆го̀][47]. и҆ бл҃ꙋдни́ца и҆з̾мы́шасѧ въ кро́-
ви (є҆го̀) *по гл҃ꙋ г҃ню и҆́же гл҃а. И҆ про́чаѧ слове҃ ві҃и ка
а҆ха́вовъ и҆ всѧ̑ ꙗ҆̀же сътворѝ. и҆ хра҃ слоно́вый
и҆̀же сътворѝ и҆ всѧ̑ гра́да ꙗ҆̀же сътворѝ. не ᲂ҆се
ли бы́ша пи́сана въ [кни́га҃][48] слове҃ во̀ дн҃и цр҃ь
і҆и҃левъ. И҆ ᲂу҆́мре а҆ха́въ (и҆ поло́женъ бы́сть) съ
ѿц҃ы свои́ми. и҆ цр҃ствова ѡ҆хозі́ѧ сн҃ъ є҆го̀ в него̀
мѣ́сто. (-)[49] І҆ѡ҆сафа҃ сн҃ъ а҆сі́инъ цр҃ствова на҃
і҆ꙋ́доѧ, в лѣ́то, д҃ є, а҆ха́ва цр҃ѧ і҆и҃лева. Цр҃ство-
ва (же) і҆ѡ҆сафа́тъ сн҃ъ [а҆сі́инъ][50]. (въ і҆ер҃лимѣ)
(лѣ́тъ, л҃є.)[51] внегда̀ нача̀ цр҃ствова́ти. (-)[52] к҃є,
л҃ѣ цр҃ствова въ і҆ер҃лимѣ. (-)[53] и҆́мѧ мт҃ри є҆го̀
(бѣ̀) а҆зꙋ́ва дщ҃и (салаи́лѧ)[54]. И҆ хожда́ше по
всѣ́мъ пꙋте́мъ а҆сі́инымъ ѿц҃а своє҆го̀. (и҆) не
ᲂу҆клони́сѧ ѿ него̀, є҆́же твори́ти ᲂу҆го́дно пре҃ ѡ҆-
чи́ма г҃нима. Ѕ҆ѡ́кмо высо́кы҃ не разорѝ є҆щѐ лю́діе
закала́хꙋ и҆ жра́хꙋ на высо́ки҃. И҆ ᲂу҆мири́сѧ і҆ѡ҆са-
фа҃ съ цр҃емъ і҆и҃львы҃. И҆ про́чаѧ слове҃ і҆ѡ҆сафа́тов҃
и҆ си́лы є҆го̀ ꙗ҆̀же сътворѝ. не ᲂ҆се ли пи́сана сꙋ́ть
в҃ кни́зѣ слове́съ въ дн҃е цр҃ей і҆ꙋ́ди҃. И҆ ᲂу҆́мре і҆ѡ҆-
сафа҃ съ ѿц҃ы свои́ми. и҆ погребе́нъ бы́сть ᲂу҆
ѿц҃ъ свои҃ во̀ гра́дѣ дв҃двѣ ѿц҃а своє҆го̀. и҆ цр҃ст-
вова и҆ѡ҆ра҃ сн҃ъ є҆го̀ в него̀ мѣ́сто. И҆ ѡ҆хозі́ѧ
сн҃ъ а҆ха́во҃ цр҃ствова на҃ і҆и҃лемъ в҃ самарі́и в лѣ́-
то, з҃і, і҆ѡ҆сафа́та цр҃ѧ і҆ꙋ́дина. и҆ цр҃ствова на҃
і҆и҃ле҃ (в самарі́и), л҃ѣ в҃. И҆ сотворѝ лꙋка́вное пре҃
г҃мъ. и҆ нача̀ ходи́ти по пꙋ́те҃ [ѿц҃а своє҆го̀
а҆ха́ва][55]. и҆ по пꙋтѝ є҆завѐлиными мт҃ри своє҆́ѧ
и҆ во грѣсѣ҃ до́мꙋ і҆еровоа́млѧ сн҃а нава́това. и҆́же
согрѣ́ши во і҆и҃ли. И҆ порабо́та (ваа́лꙋ)[56] и҆ покло-
ни́сѧ (є҆мꙋ̀)[57]. и҆ ра҃гнѣ́ва г҃а б҃а і҆и҃лева (па́че
всѣ́хъ)[58] бы́вши҃ пре́жде є҆го̀.

ЧЕТВЕРТА КНИГА ЦАРСТВ ГЛАВА 1

1 І по смерті Ахаава Моав відсту-
пив від Ізраїля. **2** І Охозія ж впав з
вікна, що на його горищі в Самарії, і
дуже розболівся. І він послав послів,
і сказав до них: Ідіть і випитайте в

Четве́ртыѧ кни́ги цр҃ствъ гла̀ а҃

И҆ ѿстꙋпѝ моа́въ ѿ і҆и҃лѧ по ᲂу҆мре́ртвіи
а҆ха́вли. и҆ (ѡ҆хозі́ѧ же впадѐ)[2] ѿ ѡ҆кна̀.
и҆́же в го́рницы є҆го̀ въ самарі́и. и҆ разбо-
лѣ́сѧ (ѕѣ́ло). и҆ посла̀ послы̀ и҆ рече к ни҃

и҆дѣте и҆ въпросите оу҆ ваала скве́рнаго бо́га
(а҆ка́рскихъ)[3] а҆́ще жи҆́въ бѹдѹ ѿ бо́лезни моеѧ
сеѧ· і҆ и҆до́ша въпраша́ти е҆го ради. и҆ а҆́гг҃лъ
гн҃ь рече къ и҆лїи дезвитѧнинѹ гл҃ѧ. въста́въ
[і и҆ди́][4] на срѣте́нїе посло́мъ о҆хозїа́ цр҃ѧ са-
марїнска. и҆ гл҃еши к нимъ и҆́ли нѣсть б҃а въ
і҆и҃ли (ꙗ҆́ко)[5] грѧдете вьпраша́ти ваа́ла, скве́р-
наго бога в (каро́нѣ)[6]. и҆ (сего ради)[7] си́це гл҃етъ
г҃ь, на о҆́дръ на́ньже во҆шѐлъ е҆си тꙋ не и҆́маши
слѣсти с него ꙗ҆́ко тꙋ и҆́маши смр҃тїю оу҆-
мрѣти. і҆ и҆дѐ и҆лїа̀, и҆ рече к ни́мъ· и҆ о҆б-
рати́шасѧ послы̀ к немꙋ· (о҆́нже)[8] рече и҆̑ что
ꙗ҆́ко възвратистесѧ· и҆ рѣша к немꙋ мѹжъ
възы́иде въ срѣте́нїе намъ, и҆ рече к на́мъ,
(възврати́тесѧ и҆дѣте)[9] къ цр҃ю посла́вшемꙋ
вы̀ и҆ гл҃ѣте к немꙋ, си́це гл҃етъ г҃ь и҆́ли
нѣ́сть б҃а въ і҆и҃ли да (вы̀ грѧдете)[10] въпра-
ша́ти ваа́ла скве́рнаго бо́га въ (каронѣ)[11]. (сего
ради)[12] на о҆́дрѣ на немже ты̀ лежи́ши (-)[13] не
и҆́маши слѣсти с не́го, (но тꙋ)[14] и҆́маши
смр҃тїю оу҆мрѣти· и҆ рече к ни́мъ (цр҃ь) гл҃ѧ.
како́въ бѧ́ше мѹжъ то́и въше́дыи въ
срѣте́нїе ва́мъ и҆ гл҃авыи ва̑ словеса̀ си̑· и҆ рѣша
к немꙋ мѹжъ косма́тъ, и҆ по́ѧсъ оу҆сма́нъ
(-)[15] о҆ чре́слѣхъ е҆го. и҆ рече (цр҃ь), и҆лїа̀ дез-
ви́тѧнинъ се́и е҆сть· и҆ посла̀ к немꙋ ста-
рѣишинꙋ пѧ́тьдесѧ́тника. и҆ н҃, (мѹжъ) е҆го
и҆ (вш҃еше)[16] прїидо́ша к не́мꙋ. и҆ се и҆лїа̀ бѣ
сѣдѧ̀ връхꙋ горы̀. и҆ гл҃а пѧтьдесѧ́тникъ к
немꙋ. и҆ рече (зове́т тѧ цр҃ь чл҃че б҃жїи)[17] сни́ди·
и҆ ѿвѣща̀ и҆лїа̀ и҆ рече къ пѧтьдесѧ́тникꙋ.
(-)[18] а҆́ще (е҆смь) чл҃къ б҃жїи (-)[19]. (то) да сни́дет
о҆́гнь с нб҃си и҆ снѣсть тѧ, и҆ н҃ твою̀ (с
тобо́ю). и҆ сни́де о҆́гнь с нб҃си и҆ снѣсть и҆̀, и҆ н҃
мѹжъ с ни́мъ· и҆ приложѝ цр҃ь (посла́ти)[20] к
немꙋ дрѹга́го пѧтьдесѧ́тника, и҆ н҃ (мѹжъ) с
ни҆̑м и҆ (вш҃е)[21] и҆ гл҃а пѧтьдесѧ́тни҃к к немꙋ и҆
рече чл҃че б҃жїи. си́це гл҃етъ цр҃ь пото́щавсѧ
сни́ди· и҆ (ѿвѣща́въ)[22] и҆лїа̀ (-)[23] гл҃а к немꙋ
и҆ рече. а҆́ще чл҃къ б҃жїи а҆́зъ е҆смь (то) да
лѹ д сни́детъ о҆́гнь с нб҃се и҆ да снѣсть тѧ, и҆ н҃
мѹжъ с тобо́ю. *и҆ сни́де о҆́гнь с нб҃се и҆
снѣсть и҆̀. и҆ н҃ мѹжъ е҆го· и҆ приложѝ цр҃ь е҆щѐ
посла́ти (третїѧ́го старѣ́ишинꙋ. пѧтьде-
сѧ́тника)[24], и҆ н҃. (мѹжъ) с ни҆̑м. и҆ прїиде к
немꙋ пѧтьдесѧ́тникъ тре́тїи. и҆ поклони́сѧ
на колѣнꙋ своє́ю пре҃д и҆лїе́ю, и҆ молѝ е҆го и҆ гл҃а к
немꙋ, и҆ рече чл҃че б҃жїи се гото́ва е҆сть д҃ша
моѧ̀ (пре҃д тобо́ю). и҆ д҃ша ра́бъ твои҆́хъ сихъ
н҃. пре҃д о҆чи́ма твои́ма· Се (бо) сни́де о҆́гнь с
нб҃се и҆ поѧ́сть о҆́ба пѧтьдесѧ́тника (ста-
рѣишаѧ)[25], съ н҃ е҆ю. и҆ се оу҆́бо гото́ва е҆сть

Ваала, скверного Бога Акарського, чи житиму від цієї моєї хвороби. І пішли запитати задля нього. **3** І господній ангел сказав до Ілії Тезвитянина, мовлячи: Вставши, і йди назустріч послам Охозії, самарійського царя, і скажеш до них: Чи немає Бога в Ізраїлі, що ідете питати Ваала, скверного бога акарців? чи житиму від цієї моєї хвороби. І пішли запитати задля нього. **3** І господній ангел сказав до Ілії Тезвитянина, мовлячи: Вставши, і йди назустріч послам Охозії, самарійського царя, і скажеш до них: Чи немає Бога в Ізраїлі, що ідете питати Ваала, скверного бога в Кароні? **4** І задля цього так говорить Господь: Відносно ліжка, на яке ти, туди, вийшов: не злізеш з нього, бо там смертю помреш. І пішов Ілія і сказав їм. **5** І посли повернулися до нього, він же їм сказав: Як-то ви повернулися? **6** І сказали йому: Нам назустріч прийшов чоловік і сказав до нас: Поверніться, ідіть до царя, що вас вислав, і скажете йому: Так говорить Господь: Чи немає Бога в Ізраїлі, що ви ідете питати Ваала, скверного бога в Кароні? Задля цього з ліжка, на якому ти лежиш, не злізеш з нього, але там смертю помреш. **7** І сказав до них цар, мовлячи: Який був той чоловік, що прийшов вам назустріч і заговорив до вас ці слова? **8** І сказали йому: Волохатий чоловік, і шкіряний пояс довкола його бедер. І сказав цар: Це є Ілія Тезвітянин. **9** І він послав до нього старшину над п’ятидесятьма і його 50-х чоловік; і, пішовши, вони прийшли до нього, і ось Ілія сидів *на* верху гори. І сказав п’ятидесятник до нього, і промовив: Кличе тебе цар, чоловіче Божий. Ходи. **10** І відповів Ілія, і сказав до п’ятидесятника: Якщо є я божим чоловіком, то хай зійде вогонь з неба і пожере тебе і твоїх 50-х з тобою. І зійшов вогонь з неба і пожер його, і з ним п’ятдесятьох чоловік. **11** І додав цар послати до нього іншого п’ятидесятника, і з ним 50-х чоловік; і п’ятидесятник пішов і сказав до нього, і промовив: Чоловіче Божий, так говорить цар: Поспішившись, зійди. **12** І, відповівши, Ілія сказав до нього, і промовив: Якщо я є божим чоловіком, то хай зійде вогонь з неба, і хай пожере тебе і з тобою
50-х мужів. *І зійшов вогонь з неба і лук. 9
пожер його і 50-х його чоловік. **13** І додав цар ще послати третього старшину-п’ятидесятника, і з ним 50-х чоловік; і прийшов до нього третій п’ятидесятник, і клякнув на свої коліна перед Ілією; і благав його, і заговорив до нього, і сказав: Чоловіче божий, – ось моя душа і душа цих твоїх 50-х рабів готова є перед то-

бою, перед твоїми очима. **14** Бо ось зійшов вогонь з неба і пожер двох старших п’ятидесятників з їхніми 50-ма; і, отже, тепер готова є душа твоїх рабів перед твоїми очима. **15** І божий ангел сказав до Ілії, і промовив: Зійди з ним, не бійся їхнього лиця. І встав Ілія, і зійшов з ним до царя. **16** І сказав до нього, і промовив: Так говорить Господь: Тому що ти послав послів питати Ваала, скверного бога в Кароні, наче б то не має Бога в Ізраїлі, якого слів ти міг запитати, задля цього з ліжка, на якому ти лежиш там сьогодні, не злізеш з нього, але смертю помреш. **17** І він помер за господнім словом, яке сказав рукою Ілії. **18** І осталі діла Охозії, що вчинив, – чи ось вони не записані в книгах літописів ізраїльських царів? **18а** І зацарював Йорам замість нього над Ізраїлем в Самарії в 2-му році Йорама, сина Йосафата, царя Юди, тому що Охозія не мав сина. 18 І осталі діла Охозії, що зробив, – чи ось вони не записані в книгах літописів ізраїльських царів?

дша рабъ твоихъ пре очима твоима. И гла аггелъ бжїи къ илїи и рече. сниди с нимъ не ꙋбоисѧ ѿ лица ихъ, и (въста)[26] илїа и сниде с нимъ къ црю и гла к немꙋ и рече [-][27], сице глетъ гь понеже посла послы въпрашати ваала скверного бога в (каронѣ)[28]. [ꙗко да не быти бꙋ въ їилѣ (егоже словеси можаше въпрашати)[29]][30], (сего ради)[31] на одрѣ на немже ты лежиши тꙋ (нынѣ) не имаши слѣсти с него но смртїю ꙋмреши. И ꙋмре по глꙋ гню, еже гла (рꙋкою илїиною)[32]. и прочаѧ словесъ охозїи елико сътвори. не се ли писана въ (книгахъ)[33] словесъ днїи црь. їилевъ. [И црствова иорамъ (-)[34] въ мѣсто его (на їилемъ, в самарїи). в лѣто, в е, иорама сна иосафатова црѧ їоудина понеже не имѣ (сна охозїа)[35]][36]. (И прочаѧ словесъ охозїинъ елико сътвори, не се ли писана въ книгахъ днїи црь їилевъ) (-)[37].

Глава 2

1 І сталося, коли Господь забирав Ілію в вихорі, наче на небо, й ішов Ілія і Елисей з Ґалґалів. **2** І сказав Ілія до Елисея: Отже, сиди тут, бо Господь послав мене аж до Ветилю. І сказав Елисей: Живий Господь і жива твоя душа! Хіба оставлю тебе. І прийшли до Ветиля. **3** І прийшли до Елісея сини пророків, що в Ветилі, і сказали йому: Чи ти знаєш, що Господь бере твого пана над твою голову від тебе? І сказав Елисей: І я знаю. Мовчіть. **4** І сказав йому Ілія: Отож, сиди тут, бо Господь мене послав до Єрихона. І сказав Елисей: Живий Господь і жива твоя душа, бо не оставлю тебе! І прийшли до Єрихона. **5** І приблизилися до Елисея сини пророків, що в Єрихоні, і сказали йому: Чи ти знаєш, що сьогодні Господь забирає твого пана з-над твоєї голови, від тебе? І він сказав: Та й я знаю. Мовчіть. **6** Сказав же Ілія до Елисея: Сиди тут, бо Господь мене послав аж до Йордану. І сказав Елісей: Живий Господь і жива твоя душа! Отож, не полишу тебе. І пішли оба. **7** І 50-ть мужів з синів пророків. І стали напроти, здалека. І ці оба стали при Йордані. **8** І взяв Ілія свій плащ, звинув його і вдарив ним об воду – і розступилася вода сюди і туди, і перейшли оба по сухому. **9** І сталося, що як вони перейшли, і сказав Ілія до Елисея: Проси – що тобі зроблю раніше, ніж буду я забраний від тебе. І сказав Елисей: Отже, хай буде дух, що в тобі, подвійним у мені. **10** І сказав Ілія: Тяжке попросив ти. І сказав: Якщо поба-

Гла, в.

И бысть внегда взѧти гꙋ илїю въ вихрѣ ꙗко на нбо. ї идѧше илїа ї елисеи ѿ гагалъ. И рече илїа къ елисеєви сѣди оубо здѣ ꙗко гь посла мѧ до ведила. и рече їелисеи живъ гь и жива дша твоѧ аще оставлю тѧ. и прїидоста до ведилѧ. И прїидоша сны прркескїа иже в ведиле къ елисею и рѣша к немꙋ разꙋмѣеши ли, ꙗко (възимаетъ (-)[1] гь)[2] господина твоего верхꙋ главы твоеѧ ѿ тебе, и рече (їелисеи) и азъ разꙋмѣхъ молчите. И рече (емꙋ) илїа (-)[3], сѧди оубо здѣ ꙗко гь посла мѧ въ ерихонъ. и рече їелисеи жив гь, и жива дша твоѧ ꙗко не оставлю тѧ. и прїидоста до їерихона. И приближишасѧ снове пррокъ иже въ ерихонѣ къ їелисею, и рѣша емꙋ разꙋмѣеши ли ꙗко днесь въземлє гь господина твоего свыше главы твоеѧ ѿ тебе. и рече ибо и азъ разꙋмѣхъ молчите. (-)[4] рече (же) (-)[5] илїа (къ їелисееви) сѣди здѣ ꙗко гь посла мѧ до їордана. и рече їелисеи живъ гь и жива дша твоѧ ꙗко не оставлю тебе. и поидоста оба. И н мꙋж ѿ сновъ пррчъ, и сташа противꙋ издалеча, и сїи оба стаста при їорданѣ. И прїѧть илїа милоть свою (свитъ)[6] (ю) и оудари (и) въ водꙋ и растꙋписѧ вода сюдꙋ и сюдꙋ, и проидоста оба (по сꙋхꙋ)[7]. И бысть прешедшима има, и (рече илїа)[8] къ їелисеєви, проси что сътворю ти. прежде даже не взѧт бꙋдꙋ ѿ тебе, и рече їелисеи да бꙋдетъ оубо (дхъ иже въ те-

бѣ сугубъ)[9] въ мнѣ. И рече Иліа: ожестилъ еси
просити. (И рече) аще оузриши мя възпріемлема
ѿ тебе (-)[10] будетъ ти тако. (-)[11] аще ли не
(оузриши) не иматъ ти быти. И бысть има и-
дущема идяста и глаголаста. и се колесница
огненая и кони огненіи. и раздѣлиша между
сир҃ мн а҃ ма҃ в обѣма. и *взятъ бысть Иліа вихромъ яко
на небо. І Елесеи зряше и въпіяше ѿче ѿче
колесница Ізраилева и конницы ея, и не видѣ его
ктому. и ятся (Іелисеи) за ризы своя и рас-
терза я, въ двѣ растерзаніи. И взятъ
милоть Иліину Іелисеи падшую (на него)[12] и въ-
звратися Іелисеи и ста на брезѣ Іордановѣ. И
пріятъ (Іелисеи) милоть Иліину яже паде на
верху его и оудари въ воду и не раступися
(вода) и рече где Богъ Иліинъ. и оудари (Іелисеи)
(вторицею)[13] и раступися (вода) сюду и сюду. І
(Елисеи прoиде)[14] (по суху). И видѣша и сынове
пророчи иже (и) въ Ерихонѣ противу. и рѣша (се)
(почиваетъ)[15] духъ Иліинъ на Іелисею. и пріидоша
на срѣтеніе ему. и поклонишася ему до зем-
ля. И рѣша к нему се нынѣ съ отроки тво-
ими, н҃, мужи сыновъ силныхъ. (И) да шедше (-)[16]
взыщутъ господина твоего, еда како (духъ Господень
въземъ (-)[17])[18] (-)[19] положилъ и на Іорданѣ (на
верху горы)[20]. или на верху холма. и рече Іелисеи
не посылаите. И принудиша и дондеже оукрѣ-
пишася. и рече пошлѣте и послаша, н҃. мужъ
і искаша г҃ дни и не обрѣтоша его. И въ-
звратишася к нему. и той бѣ сѣдяи въ Ери-
хонѣ. и рече Іелисеи [к нимъ][21] не глаголахъ ли к вамъ
не (посылаите)[22], и рѣша мужіе града къ Іе-
лисею. Се житіе града благо якоже (ты госпо-
дине видиши)[23] но воды злы, и земля неплод-
на. И рече Іелисеи принесѣте ми водоносъ новъ и
всыплете вонь соль. и вземше [и принесоша][24] к
нему. І изыиде Іелисеи на исходища водная и
всыпа ту соль, и рече сице глаголетъ Господь исцѣлихъ
воды сія. (И) (оуже не будетъ)[25] ѿ нея (кто-
му) смерти и неплодства. І исцѣлишася воды до
дне сего, по глаголу Іелисееву иже глагола. И възыиде
ѿтуду въ Бедиль. и входящу ему путемъ и
(се) дѣти малы (і) изыидоша из града и ру-
гахуся ему и рѣша ему гради плашиве
гради. И озрѣвся въ слѣдъ (себе)[26] и видѣ я,
и проклятъ я именемъ Господнимъ. и се изы-
достѣ двѣ медвѣдицы ѿ луга и растергоша
и ѿ нихъ, м҃в, отрочища. І иде ѿтуду въ
гору Кармилскую, и ѿтуду възвратися в Са-
марію.

чиш як мене від тебе забирають, буде тобі так. Якщо ж не побачиш – не тобі буде. **11** І сталося, що як вони ішли, ішли й говорили – і ось огненна колісниця і огненні коні; і вони розділили між обома, і *забраний був вихором Ілія, наче на небо. сир. 48 мак1. 2 **12** І Елисей побачив і закричав: Батьку, батьку! Ізраїльська колісниця і її вершники! І більше його не побачив. І схопив Елисей за свою одіж, і роздер її на дві частини. **13** І Елисей підняв плащ Ілії, який впав на нього, і повернувся Елисей, і став при березі Йордану. **14** І взяв Елисей плащ Ілії, який впав на його верх, і вдарив об воду – і вода не розступилася. І він сказав: Де Бог Ілії? І вдарив Елисей вдруге – і вода розступилися сюди і туди, і Елисей перейшов по сухому. **15** І побачили його сини пророчі, що і в Єрихоні навпроти, і сказали: Ось дух Ілії спочиває на Елисею. І вони прийшли йому назустріч, і поклонилися йому до землі. **16** І сказали до нього: Ось тепер 50-ть мужів з твоїми слугами – сини сильних; і, пішовши, пошукають твого пана, чи часом господній дух, взявши, не поклав його на Йордані, на верху гори, або на шпиль вершини. І сказав Елісей: Не посилайте. **17** І наполягали на нього, доки не скріпилися, і він сказав: Пошліть. І послали 50-х мужів – і шукали 3 дні, і його не знайшли. **18** І повернулися до нього, і він сидів в Єрихоні, і сказав Елисей до них: Чи не сказав я вам: Не посилайте? **19** І сказали мужі міста до Елісея: Ось мешкання міста добре, так як ти пане бачиш, але води погані і земля неплідна. **20** І сказав Елисей: Принесіть мені нове відро і всипте до нього солі. І взяли і принесли йому. **21** І вийшов Елисей до джерел вод і всипав туди сіль, і сказав: Так говорить Господь: Я оздоровив ці води, і уже більше не буде від неї смерті й неплідності. **22** І виздоровіли води, аж до цього дня за словом Елисея, яке він сказав. **23** І він пішов звідти до Ветиля. І як ішов він дорогою – і ось малі діти вийшли з міста і глузували з нього, і сказали йому: Іди лисий, іди. **24** І оглянувшись вслід за собою, і побачив їх, і прокляв їх господнім іменем. І ось з лугу вийшли дві ведмедиці і роздерли їх – 42 дітей з них. **25** І він пішов звідти до Кармильської гори, і звідти повернувся до Самарії.

Глава 3

1 Йорам, син Ахава, зацарював над Ізраїлем в Самарії у 18-му році Йосафата, царя Юди, і царював 12 літ. **2** І він зробив погане перед господніми очима, але не так, як його батько і мати, і нищив храми Ваала, які збудував його батько. 3 Але лише *перебував* в гріхах Єровоама, сина Навата, який згрішив в Ізраїлі, пристав і не відступив від нього. **4** І Моса, цар Моава, приганяв на кінець року цареві Ізраїля 100 тисяч ягнят, 100 тисяч баранів і з їхньою вовною. **5** І сталося, що після смерті Ахава, і відкинув моавський цар ізраїльського царя. **6** Вийшов цар Йорам в дні ті з Самарії і почислив Ізраїля. **7** І пішов і послав до Йосафата, царя Юди, кажучи: Моавський цар відступив від мене. Чи підеш зі мною на війну проти Моава? І той сказав: Піду. Так мені, як і тобі, і як мій народ, так твій народ, як мої коні, так твої коні. **8** І сказав: Якою дорогою піду? І він сказав: Дорогою едомської пустині. **9** Пішов ізраїльський цар, і цар Юди, і едомський цар; й ішли дорогою сім днів, і не було для полку і для його худоби води, щоб пити. **10** І цар ізраїльський сказав своїм слугам: О, бо замкнув Господь цих 3-х царів, що йдуть, щоб видати їх в руки моавські. **11** І сказав йому Йосафат, цар Юди: Чи не буде господнього пророка, і запитаємо Господа *через* нього? І відповів один зі слуг ізраїльського царя: Тут є Елисей, син Йосафата, який зливав воду на руки Ілії. 12 І сказав Йосафат: На тому є господнє слово. І до нього прийшов ізраїльський цар, Йосафат, цар Юди, й едомський цар. **13** І сказав Елисей до ізраїльського царя: Що мені й тобі? Ходи сьогодні до пророків твого батька і до пророків своєї матері. І сказав йому ізраїльський цар: Чи задля цього Господь зібрав трьох царів, щоб їх видати в руки моава? **14** І сказав Елісей: Живий Господь сил, перед яким я стою, перед Ним, що не стидаюся лиця Йосафата. Чи поглянув би я на тебе – сумніваюся. **15** Але ось гляди, приведи мені співця. І сталося, що як співець заспівав, і була на ньому господня рука. **16** І сказав: Так говорить Господь: Зробіть ці потоки глибокими. **17** Бо так говорить Господь: Не перестане дух і не перестане дощ, і ці потоки наповняться водою, і питимете ви, і ваш маєток, і ваша скотина. **18** І це буде легким перед господніми очима, і видам Моав у ваші руки. **19** І поб’єте кожне укріплене місто, і скинете кожне добре дерево, і розкопаєте всяке джерело води, і камінням

Глвა, г҃.

І(ѡра́мъ)[1] сн҃ъ а҆ха́вовъ црⷭ҇твова̀ на́дъ і҆и҃-
лемъ (въ самарі́и). в лѣ́то ӣі і҆ѡсафа́-
та цр҃ѧ і҆ꙋ́дина. и҆ црⷭ҇твова̀ (лѣ́тъ в҃і)[2].
И҆ сътворѝ лꙋка́вное прⷣе ѻ҆чи́ма гн҃има.
н҆о не ꙗ҆́кѡ ѻ҆ц҃ъ (-)[3] и҆ мт҃и є҆гѡ и҆ разрꙋши ка́-
пища ваалова ꙗ҆̀же бѣ̀ сътворилъ ѻ҆ц҃ъ є҆гѡ. н҆о
то́кмо въ грѣсѣ́хъ і҆еровоа́ма сн҃а нава́това и҆̀же
съгрѣшѝ въ і҆и҃ли. прилѣпи́сѧ (и҆) не ѿстꙋпѝ
ѿ него. И҆ мо́са цр҃ь моа́вль бѣ̀ (-)[4] пригонѧ́ѧ
(на и҆схо́дьбꙋ цр҃еви і҆и҃левꙋ)[5], р҃, ты́сѧⷮ а҆гнѧтъ,
(-)[6] р҃, ты́сѧщъ ѻ҆вновъ (и҆ съ рꙋнесы̀ и҆хъ)[7]. И҆
бы́сть по ѹ҆мръ́твіи а҆ха́вли. и҆ ѿвръжесѧ цр҃ь
моа́вль цр҃ѧ і҆и҃лева. (-)[8] И҆зы́иде цр҃ь і҆ѡра́мъ въ
дн҃и ѻ҆́ны ѿ самарі́ѧ и҆ съглѧда̀ і҆и҃лѧ. І҆ и҆дѐ
и҆ посла къ і҆ѡсафатꙋ цр҃ю і҆ꙋ́динꙋ гл҃ѧ. цр҃ь
моа́вль ѿвръжесѧ менѐ а҆́ще и҆деши со мно́ю (на́
брань на моа́ва)[9]. и҆ рече взы́идꙋ сице мнѣ̀ ꙗ҆́ко-
же и҆ тебѣ̀. (и҆) ꙗ҆́коже лю́діе мои̇, (та́ко) лю́-
діе твои̇. ꙗ҆́кѡ ко́ни мои̇, (та́ко) ко́ни твои̇. И҆
рⷱ҇е ко́имъ пꙋте́мъ (взы́идемъ)[10], и҆ рече пꙋ-
те́мъ пꙋсты́нѧ є҆до́мъскіѧ. (-)[11] И҆дѐ цр҃ь і҆и҃-
левъ, и҆ цр҃ь і҆ꙋ́динъ, и цр҃ь є҆до́мль, і҆ и҆до́ша
пꙋтеⷨ се́дмь дн҃іи, и҆ не бѣ̀ (по́лкꙋ воды̀)[12], и҆
скотꙋ (є҆гѡ пи́ти)[13]. И҆ рече (ѻ҆́трокомъ свои҆мъ) цр҃ь
і҆и҃левъ ѡ҆̑ ꙗ҆́кѡ затворѝ гь г҃, (сіѧ) цр҃ѧ и҆дꙋ́-
щыѧ преда́ти (-)[14] в рꙋцѣ̀ моа́вли. И҆ рече і҆ѡса-
фа́тъ (к немꙋ цр҃ь і҆ꙋ́динъ). а҆́ще не бꙋдетъ
прⷪ҇рока гн҃ѧ. и҆ въпро́симъ га и҆мъ. и҆ ѿвѣща̀ є҆-
ді́нъ ѻ҆́трокъ цр҃ѧ і҆и҃лева (-)[15]. здѣ̀ (є҆) і҆елисе́и
сн҃ъ [і҆ѡсафа́товъ][16]. и҆̀же възлива̀ во́дꙋ на рꙋ-
цѣ̀ и҆ліи́нѣ. И҆ рⷱ҇е і҆ѡсафа́тъ є҆сть на то́мъ
глⷢ҇ъ гн҃ь, и҆ сни́де к немꙋ цр҃ь і҆и҃левъ (-)[17] і҆ѡса-
фа́тъ цр҃ь і҆ꙋ́динъ, и҆ цр҃ь є҆до́мескъ. И҆ рⷱ҇е і҆елисе́и
къ цр҃ю і҆и҃левꙋ. что̀ мнѣ̀ и҆ тебѣ̀ пріиди̇
(нн҃ѣ) къ прⷪ҇рокомъ ѻ҆ц҃а твоє҆гѡ, [и҆ къ прⷪ҇рокомъ
мт҃ре своеѧ][18]. и҆ рече є҆мꙋ цр҃ь і҆и҃левъ сего ли ра-
ди събраⷧ є҆сть гь тріи цр҃евъ преда́ти ѧ҆̀ в
рꙋцѣ̀ моа́вли. И҆ рече і҆елисе́и жи́въ гь си́лъ и҆̀же
прⷣестою пред ни́мъ ꙗ҆́кѡ не лица̀ і҆ѡсафа́това
(-)[19] стыжꙋсѧ. и҆ли възрѣ́въ на́ тѧ (ѹ҆сꙋмню́-
сѧ)[20]. Н҆о се ви́ждь приведи̇ ми пѣве́цъ. и҆
бы́сть є҆гда̀ пѣва́ше пѣве́цъ. и҆ бы́сть (рꙋка̀
гн҃ѧ на не́мъ)[21]. И҆ рече та́ко глⷢ҇етъ гь сътво-
ри́те (пото́ки сіѧ глꙋбо́кіѧ)[22]. Ꙗ҆́кѡ та́ко
глⷢ҇етъ гь не (преста́нетъ)[23] дх҃ъ и҆ не (преста́-
нетъ)[24] до́ждъ. и҆ (пото́цы сіи̇ напо́лнѧтсѧ)[25] во-
ды̀ и҆ піе́те вы, и҆ стѧжа́ніѧ ва́ша и҆ ско́ты
ва́ша. И҆ ле́гко си̇ (бꙋдетъ) прⷣе ѻ҆чи́ма гн҃има.
и҆ преда́мъ моа́ва в рꙋки ва́ши. И҆ побѣди́те
всѧкъ гра́дъ твердъ. и҆ всѧ дре́ва бл҃га низло-

жи́те, и҆ вса́къ и҆сто́чникъ воды̀ разгради́те. и҆
вса́кꙋ ча́сть бла́гꙋ разбі́ете ка́менїемъ и҆ бы́сть
заоу́тра (ꙗ҆́ко въсхожда́хꙋ къ жрътвѣ)[26]. и҆ се
во́ды и҆да́хꙋ пꙋте́мъ е҆до́мскимъ. і҆ и҆спо́лнися (воды̀
земла̀)[27]. И҆ вси̑ моави́тане слы́шаша ꙗ҆́ко въ-
зыидо́ша (три) цри (побѣ́дꙋ)[28] на́ на. и҆ (събра́-
шася вси̑ ѿ ю҆́нотъ)[29] и҆́же препоꙗ҆са́хꙋся ѡ҆рꙋ-
жїи̑ и҆ (вы́шедше)[30] и҆ ста́ша оу҆ предѣла. И҆ оу҆ра-
ни́ша заоу́тра и҆ слнце въсїа̀ на во́ды. и҆ видѣ
моа́въ проти́вꙋ (на вода́хъ ꙗ҆́ко лꙋча крова́вы)[31].
И҆ рече кро́вь си (е҆сть) ѿ ѡ҆рꙋ́жїа би́ша бо са
сꙋть (оу҆же̑) цри и҆ оу҆би́лъ е҆сть мꙋжъ и҆скренаго
своего и҆ се нн҃ѣ (граде́тъ) на кори́сть (моа́влю)[32]
и҆ (въста́вше) внидо́ша въ по́лкъ і҆илвъ (-)[33] і҆ил҃ь-
та́не (въста́вше)[34] и҆зби́ша моа́вланы, и҆ побѣ-
го́ша (пред ни́ми)[35]. И҆ (ше́дше в зе́млю и҆́хъ)[36]
гра́ды разби́ша. и҆ вса́кꙋ ча́сть бла́гꙋ наверго́ша
мꙋжи ка́менїа. і҆ и҆сполниша а҆̀ и҆ вса́къ и҆сто́ч-
никъ воды̀ разгради́ша и҆ вса́ко дре́во бла́го и҆ссѣко́-
ша (и҆) до ѡ҆ста́вшихъ стѣ́нъ ка́меныхъ (не)
разбїе́ныхъ. и҆ ѡ҆бстꙋпиша пра́щницы и҆ разби́ша а҆̀.
И҆ видѣ црь моа́вль ꙗ҆́ко оу҆крѣписа на ни́ми
бра́нь, и пои́мъ со собо́ю з҃ сотъ мꙋжъ держа-
щихъ ѡ҆рꙋ́жїа хота̀ бити на цра е҆до́мла, и҆
не возмого́ша. И҆ поа҆ сна своего прьве́нца и҆́же цр-
ствова́ти и҆мѣа́ша в него мѣ́сто, (и҆ сътвори
жрътвꙋ,) и҆ възнесѐ (всесъжже́наа)[37] на стѣ-
на́хъ. и҆ бы́сть мате́жъ (въ і҆и҆ли вели́къ)[38], и҆
възрати́шася (ѿ ни́хъ, и҆ прїидо́ша) в зе́млю
(свою).

знищите всяку добру частину. **20** І
сталося вранці, коли піднімалися
до жертви, і ось води ішли едом-
ською дорогою, і земля наповни-
лася водою. **21** І всі моавитяни
почули, що три царі пішли воювати
проти них, і зібралися всі молоді,
які підперізувалися зброєю, і вий-
шовши, і стали на границі. **22** І
встали вранці, і сонце засяяло на
води. І побачив моав напроти на
водах, наче криваві лучі, **23** і ска-
зав: Це є кров від меча, бо вже царі
побилися, і чоловік забив свого
ближнього, і ось тепер іде на моа-
вову користь. **24** І, вставши, вони
ввійшли до ізраїльського полку.
Ізраїльтяни, вставши, вибили моа-
вітів, і вони втекли перед ними. І,
ввійшовши до їхньої землі, **25** вони
знищили міста і всяку добру час-
тину мужі закидали камінням, і на-
повнили їх, і розбили всяке дже-
рело води, і вирубали всяке добре
дерево, і до остали нерозбитих ка-
мінних стін. І окружили ті, що стрі-
ляли з пращі, і побили її. **26** І мо-
авський цар побачив, що над ними
скріпилася війна, і взяв з собою 7
сот мужів, що носять зброю, бажа-
ючи пробитися до едомського царя,
і не змогли. **27** І він взяв свого
первородного сина, який мав царю-
вати замість нього, і приніс в жер-
тву, і приніс як цілопалення на сті-
нах. І було велике замішання в Із-
раїлі, і вони відійшли від них і
прийшли до своєї землі.

Гла, д҃.

И҆ жена̀ бѣ е҆ді́на ѿ снѡвъ проро́чъ. (и҆) во-
зопѝ къ і҆елисе́еви глю́ще. ра́бъ тво́и, (а҆)
мо́и мꙋжъ оу҆́мре, (а҆)[1] ты вѣ́си ꙗ҆́ко ра́бъ
бѣ боа́ся га. и҆ зае́мникъ (нѣ́кїи) прїи-
де. вза́ти (сна моа̀ ѻ҆ба)[2] се бѣ в рабо́тꙋ. И҆
рече [е́и]³ і҆елисе́и что да сътворю ти повѣ ми.
что и҆маши (нн҃ѣ) в до́мꙋ. ѻ҆на рече нѣ́сть оу҆
рабы̀ твоеа ничто́же в до́мꙋ. но то́кмо (ма́ло
і҆еле́а в сосꙋдѣ)[4], и҆ рече к не́и прїиди. (і҆) и҆спросѝ
себѣ (-)[5] внѣ ѿ всѣхъ сꙋсѣ́дъ твои҆хъ сосꙋды
пра́зны (и҆) не оу҆ма́ли. И҆ (ше́дши)[6] затво́риши
две́рѣ ѻ҆ себѣ, и҆ ѻ҆ снꙋ твое́ю и҆ влѣе́ши (ѿ
і҆еле́а твоего) во [вса̀][7] сосꙋды сїа и҆ наполне́ное
во́змеши. І҆ и҆дѐ ѿ него̀ и҆ сътвори та́ко. и҆ за-
творѝ (ѻ҆ себѣ две́ри)[8] и҆ ѻ҆ снꙋ свое́ю. (и҆) та
приближи́шася к не́и и҆ (лѣа́ста с не́ю)[9]. (И҆)
е҆гда и҆сполни́шася (вса) сосꙋды. и҆ рече снома
свои́ма, приближи́та (ми е҆щѐ)[10] сосꙋдъ. и҆ рѣс-
та е́и, нѣ́сть е҆щѐ сосꙋда, и҆ ста̀ і҆еле́и. И҆ (пре-
ше́)[11] възвѣсти члкꙋ бжїю. и҆ рече і҆елисе́и и҆дѝ и҆

Глава 4

1 І була одна жінка з пророчих
синів, і закричала до Елисея, кажу-
чи: Твій раб, а мій чоловік, помер; а
ти знаєш, що був рабом, що боявся
Господа. І якийсь той, що дав по-
зичку, прийшов взяти собі двох мо-
їх синів за рабів. **2** І сказав їй Ели-
сей: Що зроблю для тебе? Скажи
мені, що маєш сьогодні в домі. Во-
на ж сказала: Немає нічого в домі у
твоєї рабині, але тільки трохи олії в
посудині. **3** І він сказав їй: Іди і ви-
проси собі ззовні, від усіх твоїх су-
сідів, порожній посуд, і не-мало; і,
ввійшовши, замкнеш двері за со-
бою і за твоїми синами, і наллєш з
твоєї олії до всіх цих посудин, і
візьмеш наповнене. **5** І вона пішла
від нього, і зробила так: і замкнула
двері за собою і за своїми синами, і
вони наблизилися до неї, і налива-
ли з нею. **6** І коли всі посудини на-
повнилися, і сказала своїм синам:
Наблизіть мені ще посудину. І ска-
зали їй: Немає більше посудини – і
стала олія. **7** І, прийшовши, вона

сповістила божому чоловікові, і сказав Елисей: Іди і продай цю олію, і заплати своїм вимагачам – і ти, і твої сини будете живими за осталу олію. **8** І сталося, що одного дня перейшов Елисей до Соман, і там велика жінка, і затримала його їсти хліб. І сталося, що він входив і виходив багато разів, і звертав туди їсти хліб. **9** І сказала жінка до свого чоловіка: Отже, ось я пізнала, що це святий, божий чоловік, що переходить через нас постійно. **10** І, отже, зробім йому горішню кімнату, мале місце, і поставимо йому ліжко, і стіл, і крісло, і свічник; і буде, що коли він до нас входить, і зверне туди. **11** І було одного дня, і він ввійшов туди і звернув до горішньої кімнати, і спав там. 12 І він сказав до Ґиозія, свого слуги: Поклич мені цю соманітку. І він її покликав, і вона стала перед ним. **13** І він сказав йому: Скажи, отже, їй: Ось ти нас здивувала всім цим щоденним. Що мені потрібно тобі зробити? Чи є тобі слово до царя чи до князя сили? Вона ж сказала: Немає. Я живу посеред мого народу. **14** І він сказав до Ґиозія: Що треба для неї зробити? І сказав Ґиозій, його слуга: По правді, немає у неї сина, а її чоловік старий. **15** І він сказав: Приклич її. І він її прикликав, і вона стала при дверях. **16** І сказав до неї Елисей: В цьому часі і в цій годині, як будеш жива, ти зачнеш сина. Вона сказала: Ні, пане, не обмани своєї рабині. **17** І жінка зачала в лоні сина, і породила в цьому часі і в цій годині, як сказав до неї Елисей. **18** І дитина росла, і сталося, що коли вийшов хлопець до свого батька, до женців **19** і сказав до свого батька: Моя голова болить. І сказав до слуги: Неси його до його матері. **20** І поніс його до його матері, і він лежав на її колінах до полудня, і помер. **21** Вона ж понесла його і поклала на ліжку божого чоловіка, і замкнула за ним *двері,* і вийшла. **22** І покликала свого чоловіка, і сказала йому: Отже, пошли мені одного зі слуг і одного з ослят, і побіжу аж до божого чоловіка, і поверну їх. **23** І він сказав: Що це, що ти ідеш до нього, і ось сьогодні не новий місяць ані субота? Вона ж сказала: Мир. **24** І засідлала своє осля, і сказала до свого слуги: Веди і йди, не сповільнюй мене, щоб я сіла так, як скажу тобі. **25** І вона пішла, й прийшла до божого чоловіка до Кармильської гори. І сталося, що як її побачив Елисей, коли вона приходила, то сказав до Ґиозія, свого слуги: Ось, отже, йде соманітка. **26** Отож, біжи їй назустріч, і скажи їй: *Чи* мир тобі? І той побіг їй назустріч, і сказав їй: Мир тобі, мир чоловікові твоєму, мир ди-

продаждь (сїи) ѐлеи. и заплати лишевникомъ
своӥ. и ты и сн҃а твоа жива бꙋдета ѿ ос-
тавшаго ѐлеа· И бысть въ (єдінъ) днь и
мимоидѐ ѐлисеи въ [соманъ][12]. и тꙋ жена ве-
лїа, и оудръжа и снѣсти хлѣбъ, и бысть (є-
мꙋ въходити. і исходити множицею)[13] (и) оу-
клонѧшеса тамо ѧсти [хлѣб][14]. И рече жена к
мꙋжꙋ своемꙋ. се оубо разꙋмѣхъ ꙗко чл҃къ
бж҃їи стъ (сеи). иже мимоходи сквозѣ ны
присно· (И) сътвори оубо ємꙋ полатꙋ мѣсто
мало. и поставимъ ємꙋ (-)[15] одръ и трапезꙋ,
и прстлъ и свѣщникъ. и бꙋде внегда входи-
ти ємꙋ к намъ и оуклонитсѧ тамо· И
бысть во (єдінъ) днь и вниде тꙋ, и оуклони-
сѧ въ горьницꙋ и спа тꙋ· И рече къ гиозїю
отрочищꙋ своемꙋ. призови ми [сꙋмантаны-
ню][16] сїю. и призва ю, и ста пре нимъ· И рече
ємꙋ рцы оубо еи. се оудивила еси на все дневное
сїе. что подобаеть (ми) творити ти. аще
єсть (ти слово)[17] къ црю, или къ кнѧѕю си-
лѣ. она же рече (нѣсть). посредѣ людїи своих а
єсмь живꙋщи· И рече (къ гиозїю) что подоба-
еть сътворити еи. и ре гиозїи отрочище єго
ѕѣло сна нѣсть оу неи. (а)[18] мꙋ еѧ старъ· [И
ре призови ю.][19] и призва ю и ста при двєрєхъ·
И рече ѐлисеи к неи. во времѧ се (и) въ часъ
(сїи) бꙋдеши ли жива. ты зачнеши сна она
рече ни ги [-][20] не солъжи рабѣ своеи· И зачатъ
въ чревѣ жена (снъ и роди)[21] во времѧ се (и)
въ часъ (сїи)[22], ꙗкоже гла к неи ѐлисеи· И рас-
таше отрочи. и бысть єгда изыиде отро
къ ѿцю своемꙋ къ жнꙋщи· И рече къ ѿцю
своемꙋ глава ми (болитъ)[23]. и рече къ отрокꙋ
неси и к матери єго и несе и къ матери єго.
и лежаше на колѣнꙋ еѧ до полꙋ дни и оумре·
(она же)[24] вознесе и и положи (-)[25] на одрѣ
чл҃ка бж҃їа. и затвори о не и изыиде· И
призва мꙋжа своего и рече (ємꙋ) посли ми оубо
єдиного ѿ отрокъ и єдиного ѿ ослѧ, и текꙋ
до чл҃ка бж҃їа и возвращꙋ (ѧ)· И рече что ꙗко
идеши к немꙋ (и се) дне не новъ мць, ниже
сꙋбота. она же рече миръ· И оседла ослѧ
(свое) и ре къ отрочищꙋ своемꙋ веди (и) ходи
не оудръжи мене, да вседꙋ ꙗкоже рекꙋ ти·
(-)[26] І иде и прїиде до чл҃ка бж҃їа въ горꙋ кар-
мильскꙋю. и бысть ꙗко видѣ (еѧ) ѐлисеи
градꙋщꙋю (-)[27]. и рече къ (гиозїю)[28] отрочи-
щꙋ своемꙋ. се оубо [сꙋмантаныни][29] (гра-
деть)[30]. (-)[31] Тецы (оубо) въ срѣтенїе еи, и
рцы еи миръ тебѣ. (и тече во срѣтенїе еи, и
рече еи миръ тебѣ), миръ мꙋжꙋ твоемꙋ,
миръ отрочищꙋ. она же ре миръ· И прїиде

къ їелисею въ горꙋ и ѧтсѧ за нозѣ его и
приближисѧ (гиозїи)[32] (и) хотѧ ѿринꙋти ю.
и рече їелисеи, остави ея ꙗко дша ея прискорбна
есть (ннѣ)[33]. и гь оутаи ѿ мене и не въз-
вѣстити мнѣ· (и рече жена еда)[34] просихъ сна оу
га моего, ꙗко рекохъ не прелстити мене· и рече їе-
лисеи къ (гиозїю)[35], препоꙗши чресла своꙗ и
лꙋ ѳ возми жезлъ мои въ рꙋцѣ свои, і иди. *(и)[36]
ꙗко аще обрѧщеши мꙋжа не блви его. и аще
блвитъ тѧ мꙋжъ не ѿвѣщаи емꙋ. и возложи
жезлъ мои на лице отрочищꙋ· и рече мти от-
рочища живъ гь и жива дша твоꙗ аще
останꙋ тебе и въста їелисеи і иде въ слѣдъ
еѧ· (гиозїи же)[37] оупреди (и)[38] и возложи жезлъ
на лице отрочищꙋ. и не бѣ гласа (ни)[39] послꙋ-
шанїѧ. и възвратисѧ въ срѣтенїе его и
повѣда емꙋ глѧ, не въста отрочищъ· и
вниде їелисеи въ храмъ, и се отрочищъ
оумрыи положенъ бѣ на одрѣ его· и вниде
їелисеи в домъ. и затвори двери ѿ обою
самою. и помолисѧ гꙋ, и възыде и лѧже на
отрочищи. и положи оуста своꙗ на оуста его.
и очи свои на очи его. и рꙋцѣ свои на рꙋцѣ
его, (и плеснѣ свои на плеснꙋ его. и дꙋнꙋ нань)
і иде о немъ и разгорѣ ѧ плоть отрочищꙋ·
ниж и и *обратисѧ и обходи в храмѣ сюдꙋ и сю-
дꙋ. и възыде и преклонисѧ на отрочища (-)[40]
седмижды. и ѿверзе отрочищъ очи свои· и
возпи їелисеи къ (гиозїи)[41], и рече. призови (ми)
(сꙋманитѧнынꙗ)[42] сїю. и възва (ю) и вниде к
немꙋ. и рече (еи) їелисеи прїими снъ твои· и
вниде жена и паде на ногꙋ его и поклонисѧ
(емꙋ) до землѧ, и поꙗтъ сна своего (-)[43]
изыде· і елисеи, возвратисѧ в галгалы. и (бѣ
гладъ)[44] в земли (тои). и снове прроч седѧхꙋ
пре нимъ. и рече їелисеи отрочищꙋ своемꙋ, на-
стави конобъ велїи, и свари варенїе сномъ про-
рочимъ· і изыде едїн (ѿ нихъ) на село собрати ѕелїа
дивїа и обрѣтъ виногра на селѣ, и набра в
немъ ꙗблока дивїаго, полнꙋ ризꙋ свою, и всы-
па в котелъ на варенїе. ꙗко не разꙋмѣша· и
принесе мꙋжемъ ꙗсти. и бысть ꙗдꙋщимъ имъ ѿ
варенїѧ. и се возопиша и рѣша смерть (е) въ
конобѣ чловече бжїи, (-)[45] не могоша ꙗсти· и рече
возмите мꙋки и въсыпте в конобъ. и рече
їелисеи къ (гиозїю)[46] отрочищꙋ (своемꙋ), изне-
си людемъ (-)[47] да ꙗдѧ. и не бысть ктомꙋ
(-)[48] (лꙋкаваго гласа)[49] о конобѣ· и мꙋжъ прїи-
де ѿ (ведарылисы)[50], и принесе къ чловекꙋ бжїю
прьвородныи (хлѣбъ ѧчныи, к.)[51] и смоквы. и рече
даите людемъ (-)[52] да ꙗдѧтъ· и рече от-
рокъ его (не доблѣетъ)[53] се пре стомъ мꙋжъ.

тині? Вона ж сказала: Мир. **27** І при-
йшла вона до Елисея до гори і схопи-
лася за його ноги. І наблизився Ґио-
зій, і хотів віддалити її, і сказав Ели-
сей: Полиши її, бо її душа сьогодні
засмучена, і Господь затаїв від мене,
і не сповістив мені. **28** І сказала жін-
ка: Чи я просила сина в мого Госпо-
да? Бо я сказала: Не обмани мене. **29**
І сказав Елисей до Ґиозія: Підпережи
свої бедра і візьми мою палицю у
свої руки й іди. *І коли лиш зустрі- лук. 9
неш чоловіка – не благослови його, і
якщо благословить тебе чоловік – не
відповіси йому, і поклади мою пали-
цю на лице дитини. **30** І сказала матір
дитини: Живий Господь і жива душа
твоя, якщо оставлю тебе! І встав Ели-
сей і пішов вслід за нею. **31** Ґиозій же
випередив його і поклав палицю на
лице дитини – і не було ні голосу ні
слуху. І він повернувся назустріч то-
му, і сповістив йому, кажучи: Не
встала дитина. **32** І ввійшов Елисей
до дому – і ось мертва дитина була
покладена на його ліжко. **33** І ввій-
шов Елисей до дому, і замкнув двері
від них обох, і помолився Господеві.
34 І він пішов і ліг на хлопчину, і по-
клав свої уста на його уста, і свої очі
на очі його, і свої руки на його руки, і
свої ноги на його ноги, і подув на
нього, і ходив над ним – і розігрів він
тіло дитини. **35** *І він повернувся і ниж. 8
походив по кімнаті сюди й туди, і пі-
шов і схилився над дитиною сім ра-
зів. І дитина відкрила свої очі. **36** І
крикнув Елисей до Ґиозія, і сказав:
Поклич мені цю соманітку. І той її
покликав, і вона ввійшла до нього. І
сказав їй Елисей: Візьми твого сина.
37 І жінка ввійшла і впала до його
ніг, і поклонилася йому до землі, і
взяла свого сина *і* вийшла. **38** Елисей
повернувся до Ґалґали, і був голод у
тій землі. І пророчі сини сиділи перед
ним. І сказав Елисей своєму слузі:
Поклади великий баняк і звари їжу
пророчим синам. 39 І вийшов один з
них на поле збирати дикі зела, і знай-
шов виноград на полі, і набрав з
нього повний свій плащ диких пло-
дів, і всипав до баняка на варення,
коли ті не знали. **40** І приніс він чо-
ловікам їсти, і сталося, що коли вони
їли з їжі, і ось закричали, і сказали:
Смерть є в баняку, божий чоловіче.
Не могли вони їсти. **41** І той сказав:
Візьміть муки і всипте до баняка. І
сказав Елисей до Ґиозія, свого слуги:
Неси людям, хай їдять, – і не було
більше поганого слова про баняк. **42**
І прийшов чоловік з Ветарилиси, і
приніс до божого чоловіка з перво-
плодів 20 ячмінних хлібів і фіґи, і він
сказав: Дайте людям, хай їдять. **43** І
сказав його слуга: Цього не вистар-

чає на сто мужів. І той сказав: Дай їх
народові, хай їдять, бо так говорить
Господь: Хай їдять, і їм останеться! **44** І
вони поїли, і осталося за господнім
словом, яке сказав Елисей.

Глава 5

1 І Нееман, князь сили Асирії, був
великим чоловіком перед своїм па-
ном і подиву гідним лицем, бо задля
нього Господь дав Сирії спасіння. І
цей чоловік був великий і сильний,
але був дуже прокажений. **2** І зі Сирії
вийшло мало вояків, і полонили малу
дівчину з ізраїльської землі, яка слу-
жила перед жінкою Неемана. **3** І вона
сказала своїй пані: Корисно було б
моєму панові, якщо б був у божого
пророка, що в Самарії, бо той очис-
тив би його від прокази. **4** І, пішов-
ши, вона сповістила своєму панові, й
сказала: Так і так, – сказала дівчина,
що є з ізраїльської землі. **5** Сказав же
сирійський цар до Неемана: Іди і
ввійди, і пошлю листа до ізраїльсько-
го царя. І він пішов і взяв у свої руки
10 талантів срібла і 6000 золотих, і 10
гарних одеж на зміну. **6** І він приніс
листа до ізраїльського царя, кажучи:
Ось нині, як прийде цей лист до тебе,
ось я до тебе послав Неемана, мого
раба, щоб ти його очистив з його
прокази. **7** І сталося, що як прочитав
листа ізраїльський цар, то роздер
свою одіж і сказав: Чи я є Бог, щоб
убити і живим чинити, що цей послав
до мене, щоб я очистив чоловіка від
його прокази? Але далі знайте і гля-
діть, що ось він і шукає причини на
мене. **8** І сталося, коли почув Елисей,
що ізраїльський цар роздер свою о-
діж, то послав до ізраїльського царя,
кажучи: Навіщо ти роздер свою о-
діж? Хай сьогодні Нееман прийде до
мене і хай пізнає, що є пророк в Із-
раїлі. **9** І прийшов Нееман на конях і
на колісницях, і став при дверях дому
Елисея. **10** І послав Елисей посла до
нього, кажучи: Пішовши, помийся
сім раз в Йордані, і тобі зміниться
тіло і очиститься. **11** І розгнівався
Нееман *і* пішов, і сказав: Ось, сказав,
отже, я, що вийде до мене; і стане, і
прикличе іменем Бога свого, і покла-
де свої руки на місце, і очистить про-
казу. **12** То чи не кращі Авана і Фар-
фана – ріки Дамаску від Йордану і
всіх ізраїльських вод? То чи пішов-
ши, помитися не маю в них – і очи-
щуся? І відійшов розгніваним, і пі-
шов. **13** І наблизилися його слуги і
промовили до нього, кажучи: Якщо б
пророк сказав тобі велике слово – чи
ти не вчинив би за ним? Він же ска-
зав до тебе це: Помийся – і очис-
лук. 4 тишся. **14** І пішов Нееман і *помився

и҆ ре҃ (лю́демъ да́ждь)[54] (а҆)[55] да ꙗ҆дѧ́тъ, ꙗ҆́-
ко си́це гл҃етъ гь҃ да ꙗ҆дѧ́тъ и҆ ѡ҆ста́нетъ
(и҆́мъ)· И҆ ꙗ҆до́ша и҆ ѡ҆ста по гл҃у гн҃ю (и҆́же гл҃а
і҆ели́се́и)·

Гл҃а, є҃·

И [нее҆ма́нъ][1] кнѧ́зь си́лныхъ (а҆сѵ́рі́и)[2] бѣ
мꙋ́жъ ве́лі́и пре҆ господи́номъ свои҆́, и҆
диве҃ в ли́цѣ. ꙗ҆́ко є҆го ра́ди да́сть гь҃
сп҃се́ні́е сѵ́рі́и. и҆ (сі́и) мꙋ҃ж бѣ ве́лі́и (и҆
си́ленъ)[3], (но ѕѣ́ло бѣ) прокаже́нъ· И҆ ѿ сѵ́рі́и
и҆зыи҆до́ша вои҆ни ма́ли. и҆ плѣни́ша (ю҆́ноты́кꙋ
ма́лꙋ ѿ зе́мли і҆и҃левы)[4], (и҆́же)[5] пре҆ жено́ю [нее҆-
ма́новою][6] (слꙋжа̀)· (И҆)[7] ре҃ госпо́жи свое́и по́лезно
бы господи́нꙋ моє҆мꙋ бы́ло̀ (а҆́ще бы бы́лъ) оу҆
пр҃рка бж҃і́ѧ и҆́же въ самарі́и. (то́и бо)[8] ѡ҆чи́с-
титъ (-)[9] ѿ прока́зы є҆го· И҆ (ше҆ши)[10] возвѣс-
ти́ господи́нꙋ своє҆мꙋ и҆ рече. та́ко, и҆ та́ко
гл҃а ю҆́ноты́ка ꙗ҆́же (є҆сть) ѿ землѧ̀ і҆и҃левы· Рече
же цр҃ь сѵ́рі́искі́и къ [нее҆ма́нꙋ][11], прі́иди и҆ вни́-
ди, и҆ пошлю̀ кни́гꙋ къ цр҃ю і҆и҃левꙋ, і и҆дѐ и҆
взѧ̀ в рꙋ́цѣ свои̇̀, і҃, тала́нтъ сре́бра. и҆ ѕ҃,
зла́тник҃, и҆ і҃, (ри́зъ и҆змѣ́н)[12] (кра́снъ)· И҆ внесѐ
кни́гꙋ къ цр҃ю і҆и҃левꙋ гл҃ѧ (се)[13] нн҃ѣ ꙗ҆́ко прі́и-
де кни́га сі́ѧ к тебѣ̀ се посла̀ к тебѣ [нее҆ма́-
на][14] раба̀ моє҆, (-)[15] да ѡ҆чи́стиши и҆̀ ѿ прока́-
зы є҆го· И҆ бы́сть ꙗ҆́ко прочтѐ (кни́гꙋ цр҃ь і҆и҃-
левъ)[16] раздра ри́зы своѧ̀ и҆ ре҃. є҆да̀ (а҆зъ бг҃ъ)[17]
(є҆смь) оу҆мрътви́ти и҆ живо́твори́ти, ꙗ҆́ко се́и
посла̀ къ мнѣ̀ да ѡ҆чи́щꙋ мꙋ́жа ѿ прока́зы
є҆го, но про́чі́е разꙋмѣ́йте и҆ ви́дите ꙗ҆́ко (се і҆)
и҆́щетъ вины̀ (-)[18] [къ мнѣ̀][19]· И҆ бы́сть ꙗ҆́ко
оу҆слы́ша і҆ели́се́и ꙗ҆́ко раздра̀ (ры́зы своѧ цр҃ь і҆и҃-
левъ)[20]. и҆ посла̀ къ цр҃ю і҆и҃левꙋ гл҃ѧ почто̀ раз-
дра̀ ры́зы своѧ̀. да прі́идетъ къ мнѣ̀ (нн҃ѣ) [нее҆-
ма́нъ][21] и҆ да разꙋмѣ́етъ ꙗ҆́ко є҆сть пр҃ркъ въ
і҆и҃ли· И҆ прі́иде [нее҆ма́нъ][22] на (ко́нехъ и҆ на ко-
лесни́цахъ)[23]. и҆ ста̀ при две́рехъ до́мꙋ і҆елисе́ева·
И҆ посла̀ і҆елі́се́и посла̀ к не́мꙋ гл҃ѧ. ше҆ и҆змы́исѧ
седми́цею въ і҆ѻрда́ни. і и҆змѣни́тъ ти сѧ
пло́ть (-)[24] и҆ ѡ҆чи́ститсѧ· И҆ разгнѣ́васѧ [нее҆-
ма́нъ][24] (-)[26] ѿи҆дѐ и҆ ре҃, се оу҆бо гл҃ахъ ꙗ҆́ко и҆-
зы́идетъ ко мнѣ̀ и҆ ста́нетъ и҆ призове́тъ и҆́-
менемъ бг҃а своє҆го. и҆ возло́житъ рꙋ́кꙋ свою̀ на
мѣ́сто, и҆ ѡ҆чи́ститъ прока́зꙋ· (ѕо) нѣ́сть ли
оу҆́нше а҆ва́на и҆ (фарфа́на)[27] рѣкѝ дама́сковѣ па́-
че і҆ѻрда́на, и҆ всѧ во́ды і҆и҃левы. (то) не и҆́мамъ
ли ше҆ и҆змы́тисѧ в ни́хъ, и҆ ѡ҆чи́щꙋсѧ и҆ оу҆-
клони́сѧ (гнѣ́венъ і и҆дѐ)[28]· И҆ приближи́шасѧ
ѻ҆́троцы є҆го и҆ рѣ́ша є҆мꙋ (гл҃юще). а҆́ще бы ве́-
лі́е сло́во гл҃алъ пр҃ркъ тебѣ̀ не бы ли сътво-
ри́лъ є҆си ꙗ҆́коже (се҆и, се҆и же) рече к тебѣ̀ и҆змы́и-

лѵ д сѧ и҆ ѻ҆чи́стишисѧ· И҆ сни́де [нее́ма҃н][29] и҆ *погрꙋ-
зи́сѧ въ і҆ѻ҆рда́нѣ се҃мери́цею. по гл҃ꙋ і҆ели́сеѧ. и҆
ѻ҆брати́сѧ пло́ть є҆го ꙗ҆́ко пло́ть ѻ҆трочя́те
мла́да и҆ ѻ҆цы́стисѧ· И҆ возврати́сѧ (па́ки) къ
і҆елисе́ю то́й са́мъ, и҆ вс҃е ѻ҆плъче́нїе є҆го. и҆
(приш҃е)[30] ста̀ [пр҃е нимъ][31]. и҆ рече, а҆́зъ нн҃ѣ
разꙋмѣхъ ꙗ҆́ко нѣ́сть б҃а въ все́и земли̇. н҆о
то́кмо въ і҆и҃ли. то се оу҆жѐ прїими бл҃венїе ѿ
раба̀ своє҆го· И҆ рече і҆елисе́и живъ г҃ь и҆́же пр҃естою̀
пр҃е н҃и. а҆́ще прїимꙋ (что), и҆ нꙋжда́ше и҆̀
взѧти и҆ не послꙋша (є҆го н҆и взѧ̀)· И҆ рече [нее́-
ма́нъ][32] (-)[33] а҆́ще ли, не (хо́щеши взѧти то)
да́ждь м҆и рабꙋ̀ твое҆мꙋ бре́мѧ сꙋпрꙋ̀гома
мс҃кима. [-][34] ѿ землѧ се́ѧ чрьме́ныѧ, ꙗ҆́ко не
сътвори́тъ ѿсе́лѣ ра́бъ тво́и все́сожъже́нїѧ и҆
жрътвы бого̑ и҆нѣмъ, н҆о г҃ꙋ є҆ді́номꙋ· [ѿ гл҃ꙋ
же с҃е и҆ словеси̇ се́мъ][35] (-)[36] да ѿпꙋ́стить г҃ь
рабꙋ̀ твое҆мꙋ, внегда̀ вни́деть господи́нъ мо́и в
до́мъ реммано́въ на поклоне́нїе є҆мꙋ, и҆ (та́мо)
почї́єть в рꙋ́кꙋ мое́ю, и҆ поклоню́сѧ в до́мꙋ
ремма́ни, є҆гда̀ кланѧ́тисѧ є҆мꙋ в до́мꙋ рем-
ма́ни. и҆ да ѻ҆чи́стить оу҆́бо г҃ь раба̀ твое҆го ѻ҆
словеси̇ се́мъ· И҆ рече і҆елисе́и къ [нее́ма́нꙋ][37]. и҆дѝ с
ми́ро҃ и҆ ѿи҆дѐ ѿ не́го въ [хавра́ньскꙋ зе́млю][38]· И҆
р҃е (гиѻ҆зїи)[39] ѻ҆тро́чищь і҆елисеовъ. се (господи́нъ
мо́и. ѿра́ди)[40] нее҆ма́нꙋ сѷрѧни́нꙋ семꙋ̀. не взѧ́-
ти ѿ рꙋки̇ є҆го и҆́же принесѐ. живъ г҃ь ꙗ҆́ко
и҆́мамъ те́щи̇ въ сл҃ѣ є҆го и҆ возмꙋ̀ ѿ не́го
нѣ́что· И҆ течѐ (гиѻ҆зїи)[41] въ сл҃ѣ [нее҆ма́новъ][42].
и҆ ви́дѣ є҆го [нее҆ма́нъ][43] текꙋ́ща въ сл҃ѣ є҆го. и҆
възврати́сѧ съ колесни́ца на срѣте́нїе є҆мꙋ. и҆
рече (гиѻ҆зїи) ми́ръ (ти), (сїи же рече ми́ръ·)
Господи́нъ мо́и посла̀ мѧ гл҃ѧ. се нн҃ѣ прїи-
до́ста ко мнѣ̀ два̂ ѻ҆тро́чища ѿ го́ры є҆фре́млѧ
ѿ с҃новъ проро́чъ, да́ждь оу҆́бо (рече) є҆ю̀ (ради)
тала́нтъ сре́бра, и҆ двѣ̂ и҆змѣ́нѣ ри́зъ· И҆ рече
[нее҆ма҃н][44] возми̇ (нн҃ѣ) два̂ тала́нта сре́бра. и҆
взѧ̀ [два̂ тала́нта][45] во два̀ мѣ́шца и҆ двѣ̂
и҆змѣ́нѣ ри́зъ. и҆ възложи на́ два ѻ҆тро́чища
своѧ̀. і҆ и҆до́ша пр҃е н҃и и҆ прїидо́ша в сꙋмра́ки, и҆
взѧ́тъ ѿ рꙋ́кꙋ є҆ю̀ и҆ сокры̀ въ хра́мѣ, и҆ ѿ-
пꙋсти мꙋ́жа· И҆ са́мъ (вш҃е)[46] пр҃еста̀ господи́нꙋ
своє҆мꙋ, и҆ рече к немꙋ і҆елисе́и ѿкꙋдꙋ (прїиде
гиѻ҆зїи)[47]. и҆ р҃е (гиѻ҆зїи)[48] не и҆сходи́лъ ра́бъ
тво́и никамо́же· И҆ р҃е к не́мꙋ і҆елисе́и нѣ́сть л҆и
(ходи́ло ср҃це моѐ)[49] с тобо́ю, (и҆ ви́дѣ) ꙗ҆́ко возвра-
ща́лъсѧ мꙋ́жъ с колесни́ца [є҆го][50] въ срѣте́нїе
тебѣ̂. и҆ нн҃ѣ прїѧ҃ є҆си сре́бро и҆ (-)[51] (ри́зы взѧлъ
є҆си)[52] (себѣ̂). (-)[53] да кꙋ́пиши за ни́хъ верто́-
грады, и҆ масли́ны и҆ виногра́ды, и҆ ѻ҆́вца и҆ волы̀.
и҆ ѻ҆́трокы и҆ ѻ҆трокови́ца· И҆ прока́за [нее҆ма́нова][54]
да прильне́тъ на тебѣ̂, и҆ на сѣ́мени твое҃ во

в Йордані сім разів, за словом Елисея, і змінилося його тіло на тіло малої дитини, і він очистився. **15** І повернувся знову до Елисея він сам і ввесь його табір, і, прийшовши, став перед ним. І сказав: Я нині зрозумів, що немає Бога в усій землі, але тільки в Ізраїлі. То ось вже прийми благословення від свого раба. **16** І сказав Елисей: Живий Господь, якому я стою перед ним – хіба щось візьму! І той наступав на нього, щоб прийняв, і не послухав його ані не взяв. **17** І сказав Нееман: Якщо ж не хочеш взяти, то дай мені, твоєму рабові, вантаж пари ослів з цією червоною землею, бо відтепер твій раб не зробить цілопалення ні жертви іншим богам, але *тільки* одному Господеві. **18** За слово ж це і мову цю хай Господь відпустить твоєму рабові, коли ввійде мій пан до дому Реммана, йому поклонитися; і там спочине на моїх руках, і поклонюся в домі Реммана, коли він поклоняється в домі Реммана; і хай простить, отже, Господь твоєму рабові за це слово. **19** І сказав Елисей до Немана: Іди з миром. І той пішов від нього до хавронської землі. **20** І сказав Ґиозій, слуга Елісея: Ось мій пан пощадив цього Неемана, сирійця, щоб не взяти з його руки те, що приніс. Живий Господь, що побіжу вслід за ним і візьму щось в нього. **21** І побіг Ґиозій вслід за Нееманом. І побачив його Нееман, як той біг вслід за ним, і повернувся з колісниці йому назустріч. **22** І сказав Ґиозій: Мир тобі. Він же сказав: Мир. Мій пан мене послав, кажучи: Ось тепер прийшли до мене два юнаки з гори Ефрема, з пророчих синів, отже, дай, – сказав, – задля них талант срібла і дві зміни одежі. **23** І сказав Нееман: Візьми тепер два таланти срібла. І він взяв два таланти в два мішки і дві зміни одежі, і поклав на двох своїх слуг, і ті йшли перед ним, **24** і прийшли в сумерках. І він взяв з їхніх рук і сховав в кімнаті, і відпустив мужів, **25** і сам, ввійшовши, став перед своїм паном. І сказав до нього Елісей: Звідки ти прийшов, Гиозію? І сказав Ґиозій: Твій раб нікуди не виходив. **26** І сказав до нього Елисей: Чи не ходило моє серце з тобою і бачило, коли чоловік повертався з його колісниці тобі назустріч? І тепер ти взяв срібло, і ти собі взяв одіж, щоб купити за них городи й оливкові сади, і виноградники, і вівці, і воли, і слуг, і служниць. **27** І проказа Неемана хай приліпиться до тебе і до твого насіння навіки. І той вийшов

від його лиця прокажений, наче сніг.

Глава 6

1 І сказали сини пророків до Елісея: Ось, отже, місце, в якому ми живемо перед тобою, є нам тісне. **2** То підемо сьогодні до Йордану і візьмемо звідти, чоловік по одній колоді, і зробимо собі там приміщення, щоб там мешкати. І він сказав: Ідіть. **3** І сказав один: Ходи і сам з твоїми рабами. І він сказав: Я піду. **4** І він пішов з ними, і, прийшовши до Йордану, вони рубали дерево. **5** І коли один відрубував колоду – і ось залізо зіскочило з топорища і впало в воду. І той закричав, і сказав: О пане мій, і це позичив я. **6** І сказав божий чоловік: Де воно впало? І той показав йому місце. Він же відломив деревину і кинув її туди – і залізо виплило. **7** І сказав: Візьми сам. І той простягнув свою руку і взяв його. **8** І сирійський цар воював проти Ізраїля, і порадився з слугами своїми, кажучи: На якомусь місці, Єлмоне, перейду. **9** І послав Елисей до ізраїльського царя, кажучи: Бережись не піти на це місце, бо там залягли сирійці. **10** І послав цар ізраїльський до місця, про яке йому сказав Елисей, *і* він оберігся від того не раз ані два. **11** І зворушилося серце сирійського царя за це слово, і покликав своїх слуг, і сказав до них: Не сповіщаєте мені хто мене видає в руки ізраїльському цареві? **12** І сказав один з його слуг: Ні, пане мій царю, бо пророк Елисей, що в Ізраїлі, він сповіщає ізраїльському цареві всі слова, які лиш говориш в сховці своєї спальні. **13** І той сказав: Ідіть і подивіться де це є – і, пославши, приведу його. І сповістили йому, кажучи: Ось є в Евдотаїмі. **14** І він послав туди коней, і колісниці, і тяжку силу, і прийшли вночі й окружили місто. **15** І вранці збудився раб Елисея, і, вставши, вийшов – і ось сила окружила місто, і коні, і колісниці; і сказав його слуга до нього: О пане, що зробимо? **16** І сказав Елисей: Не бійся, бо більше є з нами, більше ніж тих, що з ними. **17** І помолився Елисей, і сказав: Господи, відкрий сьогодні очі свого слуги, і *хай* побачить. І Він відкрив очі слуги – і побачив: і ось гора повна коней, і вогненна колісниця довкруги Елісея. **18** І вони зійшли до нього, і помолився Елісей до Господа, і сказав: Отже, побий цей народ сліпотою. І Він побив їх сліпотою за словом Елісея. **19** І сказав до них Елісей: Це не дорога і це не місто. Ідіть за мною, і поведу

вѣки. і изыде ѿ лица его прокаженъ яко снѣгъ.

Гл҃а, ѕ҃.

Рѣша с҃нове пр҃рчи къ іелісею се убо мѣсто идѣже мы живемъ противу тебе. тѣсно есть намъ. (то) да идемъ н҃нѣ до іордана. и да возмемъ ѿтуду мужъ по бервну единому, и да сътворимъ себѣ ту обителища пребывати ту. и (сїи) рече идѣте. И рече единъ (-)[1] гр҃ди (и самъ) съ рабы своими, и (сїи) рече азъ иду. І иде с ними и (дошедше)[2] до іордана (-)[3] сѣкоша древо. И егда единъ ѿсѣкаше бервно, и (се) желѣзо спаде [с топорища][4] (и впаде) в воду. и възопи [и рече][5] ѡ господине (мои) и си езаахъ. И рече ч҃лкъ б҃жїи где паде, и показа ему мѣсто. (онъ же)[6] вломи древо и вверже (и) ту. и въсплы желѣзо. И рече возми самъ, и (сїи) простеръ руку свою и взя е. И ц҃рь сѵрскїи бѣ воюя на іи҃ля, и совѣща съ отроки своими гл҃я. на мѣсто нѣкое іелмоне прейду. И посла іелісеи къ ц҃рю іи҃леву гл҃я съхрани не преити на мѣсто се. яко ту сѵряне залягоша. И посла ц҃рь іи҃левъ на мѣсто о немже рече ему іелісеи, (-)[7] соблюдеся ѿтуду ни единою ни дважды. И смутися (с҃рце)[8] ц҃рю сѵрску о словесѣ семъ. и призва отроки своя и рече к нимъ, не возвѣщаете ми кто предаетъ мя (в руцѣ) ц҃рю іи҃леву. И рече единъ ѿ отрокъ его. ни господине мои ц҃рю, яко (пр҃рокъ іелісеи)[9] иже въ іи҃ли возвѣщаетъ ц҃рю іи҃леву вся словеса яже аще гл҃еши въ сокровищи ложница своея. И рече идѣте (и) увѣдите гдѣ (есть се)[10]. и пославъ приведу и, и возвѣстиша ему гл҃юще се (есть) во (евдодаиме)[11]. И посла тамо коня и колесница и силу тяжку, и прїидоша нощїю и объяша градъ. И урани заутра р҃бъ іелісеовъ, (и въставъ)[12] изыиде, и се сила обступи гр҃дъ и [кони][13] и колесница, и рече отрокъ (его) к нему ѡ господине что сътворимъ. И рече іелісеи не бойся яко болїи есть со нами, паче неже иже съ ними. И помолися іелісеи и рече, г҃и ѿвръзи [н҃нѣ][14] очи отрока (своего) и узри, и ѿвръзе (-)[15] очи (отрочища)[16] и видѣ и се гора исполнь конь и колесница огньна окрестъ іелісея. И снидоша к нему и помолися іелісеи къ г҃у. и рече, порази убо (языкъ сеи)[17] невидѣнїем и порази ихъ невидѣнїемъ по гл҃у іелісееву. И рече к нимъ іелісеи, [не се путь и не се градъ][18]. грядите по мнѣ и веду вы къ мужеви егоже ищете (вы).

и веде ѧ в самарїю. И бысть егда внидоша
въ самарїю, и рече Іелисеи ѿверзи убо (имъ) Ги
очи ихъ и да видѧтъ. и ѿверзе Гь очи ихъ
и видѣша. и се бѧху посредѣ самарїѧ. И рече
црь їилевъ [къ Іелисею][19] ꙗко видѣ ѧ аще пора-
жу ѧ пораженїемъ ѿче. И рече (Іелисеи) не порази-
ши. но токмо еже еси плѣни оружїемъ (симъ)[20], и
лукомъ своимъ избїеши. предложи (имъ) хлѣбы
и воду (-)[21] да ꙗдѧтъ. и да пїютъ. и да
идутъ къ господину своему. И предложи имъ
предъложенїе велїе и ꙗша и пиша. и ѿпусти
ѧ і идоша къ господину своему, и не прило-
жиша ктому (приходити из сурїѧ)[22] въ землю
їилеву. И бысть по сихъ. и събра снъ адеровъ црь
асурїискїи, все ополченїе свое. и (вшедъ)[23] объ-
сѣде самарїю. И бысть гладъ великъ въ сама-
рїи, и се объсѣдоша ю. дондеже бысть глава
ослова за н҃, сикль сребра, и четвертаѧ часть
мѣры гною голубинаго, за е҃ сикль сребра. И
бысть црь їилвъ ходѧ по стѣнамъ. и жена
(нѣкаѧ) возопи к нему глющи, спси (мѧ) гос-
подине (мои) црю. И рече еи аще тебе не спасе Гь,
како азъ спсу тѧ. еда ѿ гумна или ѿ то-
чила. И рече еи црь что ти есть, (она же ѿвѣ-
ща), и рече, (сїѧ жена)[24] (къ мнѣ рече)[25] даждь
(ми) снъ твои да и ꙗдимъ и днесь. (а)[26] (утро
моего сна изꙗдимъ)[27]. і испекохомъ сна моего і
изꙗдохомъ и. и рѣхъ ко неи въ днь вторыи.
даждь сна твоего і изꙗдимъ и, и скры сна
своего. И бысть ꙗко слыша црь їилевъ словеса же-
ны. (и) раздра ризы своѧ. и (-)[28] хождаше по стѣ-
нѣ. и видѣша людїе вретище на плоти его
внутрь. И рече (црь) сїѧ да сътворитъ ми Бъ
и си да приложитъ (ми) аще будетъ (Іелисеи съ
главою своею)[29] днесь. (-)[30] Іелисеи (же) сѣдѧше в
дому своемъ. и старцы сидѧху с нимъ, и по-
сла [црь][31] мужа пред лицемъ своимъ (и) преже даже
прїити пославшему к нему. и тои рече къ
старцемъ. не вѣсте ли ꙗко посла снъ убїици
сего, да ѿсѣчетъ главу мою. (и) видите дон-
деже прїидетъ послъ. утвердите двери и пе-
чална сътворите и у дверїи. не топотъ ли
ногу господина его въслѣдъ его. (И) еще ему
глющу с ними. и се посолъ сниде к нему, (и
постиже и црь) и рече, се си ѕлоба ѿ Га. то по-
тръплю Гви ксему.

Гла, з҃.

Ирече Іелисеи (слышите)[1] слово Гне. сице
глетъ Гь ꙗко в часъ сїи утро. мѣра
муки пшеничны (будетъ) за сикль (е-
дин), и двѣ мѣрѣ ꙗчменю за сикль (е-

вас до чоловіка, якого ви шукаєте. І
привів їх до Самарії. **20** І сталося, що
як ввійшли до Самарії, і сказавЕли-
сей: Відкрий же їм, Господи, їхні очі,
і хай побачать. І Господь відкрив їхні
очі, і побачили – і ось вони були по-
серед Самарії. **21** І сказав до Елисея
ізраїльський цар, як їх побачив: Чи
поб'ю їх побиттям, батьку? **22** І ска-
зав Елисей: Не поб'єш, але хіба яких
в полон взяв ти цією зброєю і своїм
луком, *тих* поб'єш. Поклади їм хліби
і воду – хай їдять і хай п'ють, і хай
ідуть до свого пана. **23** І той поставив
їм великий стіл – і поїли, і попили, і
він відіслав їх, і пішли до свого пана,
і більше не додали приходити із Си-
рії в ізраїльську землю. **24** І сталося
після цього, і зібрав син Адера, аси-
рійський цар, ввесь свій табір, і, пі-
шовши, обложив Самарію. **25** І був
великий голод в Самарії, і ось її об-
лягли, аж доки голова осла була за 50
сиклів срібла і четверта частина міри
голубиного гною за 5 сиклів срібла.
26 І цар ізраїльський ходив по мурах,
і якась жінка закричала до нього, ка-
жучи: Спаси мене, мій пане царю! **27**
І він сказав їй: Якщо тебе не спасає
Господь, як я тебе спасу? Чи з току,
чи з точила? **28** І сказав їй цар: Що
тобі є? Вона ж відповіла, і сказала:
Ця жінка сказала до мене: Дай мені
твого сина – і з'їмо його сьогодні, а
завтра з'їмо мого сина. **29** І ми спе-
кли мого сина і з'їли його. І я сказала
до неї в наступному дні: Дай твого
сина – і з'їмо його. І вона сховала
свого сина. **30** І сталося, що як ізра-
їльський цар почув слова жінки, то
роздер свою одіж і ходив по мурах, і
народ побачив мішок підсподом, на
його тілі. **31** І сказав цар: Це хай зро-
бить мені Бог і це хай мені додасть,
якщо Елисей буде сьогодні з своєю
головою. **32** Елисей же сидів у свое-
му домі, і старці сиділи з ним. І цар
послав чоловіка перед своїм лицем, і
раніше, ніж прийшов до нього посла-
нець, і той сказав до старців: Чи не
знаєте, що син цього вбивця послав,
щоб відрубати мою голову? І глядіть,
поки *не* прийде посол, замкніть двері,
і завдайте йому клопіт при дверях. Чи
не звук ніг його пана вслід за ним? **33**
І ще як він говорив з ними – і ось зай-
шов до нього посол, і цар його наз-
догнав і сказав: Ось це зло від Госпо-
да. То чи потерплю Господеві ще?

Глава 7

1 І казав Елисей: Послухайте гос-
поднє слово. Так говорить Господь:
Що в цій годині завтра в брамах Са-
марії мірка пшеничної муки буде за
один сикль і дві мірки ячменю за о-

дин сикль. **2** І відповів тристат, на якому цар спочивав, на його руці, і сказав до Елисея: Ось якщо відкриє Господь і небесні отвори, то це слово не збудеться. Елисей сказав: Ось ти побачиш своїми очима – і з того не з'їси. **3** І було 4 прокажені чоловіки при брамі міста, і сказав чоловік до свого ближнього: Що ми тут сидимо, доки *не* помремо? **4** Якщо скажемо: Ввійдемо до міста, – то в місті є голод, і там помремо. Якщо ж сидітимемо тут, то й так помремо. І тепер ходіть, і ввійдім до сирійського полку, може оставлять нас живими – і будемо живими. Якщо ж вб'ють нас, то помремо. **5** І, вставши в темряві, ввійшли до сирійського полку. І прийшли вони до сирійського полку – і ось не було там чоловіка. **6** І Господь дав чути в сирійському полку голос зброї і кінський голос, і голос великої сили, і сказав чоловік до свого брата: Ось тепер ізраїльський цар найняв проти нас хеттейських царів і єипетських царів, щоб вони прийшли проти нас. **7** І вставши вночі, вони повтікали, і оставили свої шатра, і коней, і своїх ослів, так як є в таборі і так як були, самі ж втекли задля своєї душі. **8** І ввійшли ці прокажені аж до середини полку, і ввійшли до одного шатра – і поїли, і попили, і взяли звідти срібло, і золото, і одіж. Пішовши, вони сховали; і знову повернувшись, і ввійшли до іншого шатра, і взяли звідти, і сховали. **9** І сказав кожний чоловік до свого ближнього: Ми недобре чинимо сьогодні, бо цей день є днем радісної вістки, а ми мовчимо; і якщо остаємося аж до раннішнього світанку – нас захопить беззаконня. Тепер ходімо, і ввійдемо, і сповістимо в домі царя. **10** І вони ввійшли, і закричали до брами міста; і сповістили їм, кажучи: Ми ввійшли до сирійського полку – і ось не було там ні чоловіка, ні людського голосу, але тільки прив'язані коні й ослята, і їхні шатра, так як є. **11** І воротарі закричали і сповістили всередину, в дім царя. **12** І встав цар вночі, і сказав до своїх слуг: Отже, я вам сьогодні сповіщу, що нам вчинили сирійці. Вони зрозуміли, що ми голодуємо, вийшли з табору і сховалися на полі, кажучи, що: Вийдуть з міста – і схопимо їх живими, і ввійдемо до міста. **13** І, відповівши, один з його слуг сказав: Хай візьмуть сьогоні 5 з осталих коней, які тут осталися – ось бо є стільки всіх, що осталося в множестві Ізраїля – і пошлемо туди, і поглянемо. **14** І взяли двох вершників, і послав ізраїльський цар вслід за сирійським царем, кажучи їм: Ідіть і подивіться. **15** І вийшли за ними аж до Йордану –

дїнъ), въ вратѣ самарїа. И ѿвѣща тристатъ, на негоже црь въспочиваше (руцѣ свои)[2]. (и рече къ їелисею)[3]. се аще отворитъ гь и хляби нбныя. (то) не будетъ глъ сеи. (-)[4] їелисеи рече се ты оузриши очима своима. и ѿтудѣ не имаши ясти. И (бяху д҃ мужи)[5] прокажени при вратехъ града и рече мужъ къ искренему си что мы сѣдимъ здѣ дондеже оумре. Аще речемъ внидемъ во градъ. то гладъ (есть) во граде. и оумремъ тамо. (-)[6] аще ли сѣдимъ здѣ (то) и (тако) оумремъ. и нн҃ѣ идемъ, и внїидемъ въ полкъ сѵрїискїи, аще живятъ ны (-)[7] живи будемъ. (-)[8] аще ли оумрътвятъ ны, то оумре. И (въставше)[9] тмою (внидоша)[10] в полкъ сѵрїискїи. и внидоша срѣди полка сѵрїиска. и се не (бѣ)[11] мужа ту. и гь слышано сътвори полку сѵрїиску. гласъ оружїя. и гласъ конь и гла силы велики. и рече мужъ къ брату своему (се) нн҃ѣ наялъ есть на насъ црь їилевъ царя (хеттъдеиска)[12] и царя егѵпетска прїити на насъ. И (въставше въ нощи бѣжаша)[13] и оставиша сѣни своя и кони (-)[14] и ослы своа (якоже есть въ стану)[15] и (якоже бѣху сами же) бѣжаша дша ради своея. И снидоша прокажени сии до срѣди пълка и внидоша в сѣнь едїну, и яша и пиша, и взяша ѿтуду сребро и злато, и одежда. [шедше (-)[16] съкрыша][17] и (паки) възвратившеся и внидоша въ (другую сѣнь)[18] и взяша ѿтуду и (съкрыша)[19]. И рече мужъ (кождо) къ искренему своему. не (бл҃го)[20] мы творимо (днесь), днь (бо) сїи днь бл҃говѣщенїя есть. (а)[21] мы молчим и (аще) пребудемъ до свѣта оутру, обрящетъ насъ беззаконїе, (-)[22] нн҃ѣ прїидемъ и внидемъ и възвѣстимъ в дому црвѣ. И внидоша и возопиша ко вратомъ града. и возвѣстиша им глюще. внидохомъ в полкъ сѵрїискїи и се не (быстъ)[23] ту мужа ни гласа члча. но токмо кони привязани, и ослята и сѣни ихъ якоже суть. И (вратницы возопиша)[24] и возвѣстиша в дому црвѣ внутрь. И въставъ (нощїю црь)[25]. и рече къ отроком своимъ возвѣщу оубо вамъ (нн҃ѣ) яже сътвориша нам сѵряне. разумѣша яко гладни есмы (-)[26] изыидоша ис стану, и сокрышася на селѣ глще яко изыидутъ из града і имемъ я живы. и во градъ въннидемъ. И (ѿвѣщавъ)[27] едїнъ ѿ отрокъ его (-)[28] рече. да поимутъ нн҃ѣ е҃ ѿ конь оставшии иже суть остали здѣ. се (бо) суть (толико) всѣхъ оу множествѣ їиля, оставльшихъся. и послемъ тамо и оузримъ. И поя-

ша два вѣ́стника (-)[29] и҆ посла̀ ц҃рь і҆и́левъ въ слѣдъ
ц҃рѧ сѵ́рска, гл҃ѧ (и҆́мъ) грѧдѣ́те, и видѣ́те· І҆
и҆зыидо́ша по (нѣ́)[30] до і҆ѻрда́на. и҆ се (пꙋ́ть бѧ́ше
ве́сь)[31] и҆спо́лнь ѻ҆де́ждъ и҆ ѻ҆рꙋ́жїѧ и҆̀же поверго́ша
сѵ́рѧне, внегда̀ ᲂу҆страши́тисѧ и҆̀мъ. и҆ возврати-
шасѧ послы̀ и҆ возвѣсти́ша (се) ц҃рю· І҆ и҆зыидо́ша
лю́дїе и҆ разгра́биша (вси̑ ста́ны)[32] сѵ́рски. и҆ бы҃
мѣ́ра мꙋки̑ пшени́чны за сикль (є҆ди́нъ), и҆ двѣ̑ мѣ-
рѣ̑ ꙗ҆чме́ню за сикль по гл҃ꙋ гн҃ю· И҆ ц҃рь пристави
тристата на не́мже ц҃рь ѻ҆по́чиваше рꙋка́ма є҆го
ᲂу҆ вра́тъ. и҆ попра́ша є҆го лю́дїе при вратѣ́хъ. и҆
ᲂу҆́мре ꙗ҆́ко гл҃а чл҃къ бж҃їи и҆̀же гл҃а є҆гда (посо́лъ
прїи́де)[33] къ немꙋ· И҆ бы́сть ꙗ҆́коже гл҃а (чл҃къ
бж҃їи)[34] (гл҃ѧ къ ц҃рю)[35] двѣ̑ мѣ́рѣ ꙗ҆́чменю за
сикль (є҆ди́нъ). и҆ мѣ́ра мꙋки пшени́чны за си́кль.
(-)[36] бꙋдѣ́ (бо рече) ꙗ҆́ко въ (сеи ча́съ)[37] ᲂу҆́тро во
вратѣ́хъ самарі́ѧ· И҆ ѿвѣща (же) триста̑ є҆ли-
се́ю. и҆ ре҃ а҆́ще гь҃ ѿтво́ритъ хлѧби н҃бныѧ. (и҆)
не бꙋдетъ гл҃ъ се́и. и҆ рече є҆лисе́и се ᲂу҆́зриши ѻ҆-
чи́ма свои́ма (а҆)[38] ѿтꙋдꙋ не и҆́маши ꙗ҆́сти· И҆
бы́сть та́ко и҆ попра́ша и҆̀ лю́дїе ᲂу҆ вра҃ и҆ ᲂу҆́мре·

і ось вся дорога була повна одежі і зброї, яку покидали сирійці, коли вони перелякалися. І посланці повернулися і сповістили це цареві. **16** І вийшов народ і розграбував ввесь сирійський табір, і мірка пшеничної муки була за один сикль, і дві мірки ячменю – за сикль, за господнім словом. **17** І цар приставив при брамі тристата, на якому цар спочивав його руками, і народ його потоптав при брамі, і він помер, так як сказав божий чоловік, який промовив, коли посол прийшов до нього. **18** І сталося так, як сказав божий чоловік, говорячи до царя: Дві мірки ячменю – за один сикль і мірка пшеничної муки – за сикль. Бо він сказав: Буде так у цій годині завтра в брамах Самарії. **19** І відповів же тристат Елисеєві, і сказав: Якщо Господь відкриє небесні отвори, і не збудеться це слово. І сказав Елисей: Ось ти побачиш твоїми очима, а з того не їстимеш. **20** І сталося так, і потоптав його народ в брамі, і він помер.

Гл҃а, и҃·

бы҃ д҃
И҆ (посе́мъ) (гл҃а є҆лисе́и)[1] къ женѣ̑ *є҆́иже въ-
скре́си сн҃а гл҃ѧ. въста́ни (ты, и҆ до́мъ
твои. і҆ и҆дѝ)[2]. и҆ пребыва́и и҆дѣ́же а҆́ще
мо́жеши. ꙗ҆́ко нарече гь҃ гла́дъ на̀ зе́млю.
и҆ се ᲂу҆бо (прїи҆дѐ)[3] на седмь лѣ́тъ· И҆ (вста́въ-
ши)[4] жена̀ (-)[5] сътвори̑ (то) по гл҃ꙋ є҆лисе́евꙋ. і҆
и҆дѐ та сама̀ и҆ до҃ є҆ѧ̀. и҆ всели́сѧ в зе́млю и҆но-
племе́нникъ, з҃, лѣ́тъ· И҆ бы҃ по сконча́нїи, з҃ ми
лѣ́тъ (-)[6] възврати́сѧ жена̀ ѿ (-)[7] и҆ноплеме́н-
никъ во̀ гра҃ и҆ прїи́де возопи́ти къ ц҃рю ѻ҆ домꙋ
свое́мъ и҆ ѻ҆ се́лехъ свои́хъ, и҆ ([гл҃а][8] ц҃рь)[9] къ (ги-
ѻ҆зі́ю)[10] ѻ҆́трокꙋ є҆лисе́евꙋ чл҃кꙋ бж҃їю гл҃ѧ. и҆спо-
вѣ́ждь ми нн҃ѣ (-)[11] вели́каѧ ꙗ҆̀же сътвори̑ є҆ли-
се́и· И҆ бы́сть є҆мꙋ и҆сповѣ́дающꙋ ц҃реви, ꙗ҆́ко жи́-
ва сътвори̑ сн҃а ᲂу҆мръ́шаго и҆ се жена̀ є҆́иже въ-
скре́си (є҆лисе́и сн҃а є҆ѧ̀)[12] въпию́щи ц҃реви ѻ҆ домꙋ
свое́мъ и҆ ѻ҆ се́лехъ свои́хъ, и҆ рече (гиѻ҆зі́и)[13] гос-
поди́не ц҃рю сїѧ (є҆сть) жена̀ и҆ сїи сн҃ъ є҆ѧ̀ є҆гоже
жива сътвори̑ є҆лисе́и· И҆ въпроси̑ ц҃рь женꙋ (-)[14]
и҆сповѣ́да є҆мꙋ. и҆ да́сть є҆́и ц҃рь скопца є҆ді́наго
гл҃ѧ, возврати̑ (є҆́и) (ꙗ҆́же є҆ѧ всѧ)[15] (сꙋ́ть). и҆
всѧ пло́ды села̀ є҆ѧ̀. ѿ дн҃ѧ (того̀) во́ньже ѻ҆с-
та́ви зе́млю (и҆) досе́лѣ· И҆ прїи́де є҆лисе́и в да-
ма́скъ, и҆ сн҃ъ а҆де́ровъ ц҃рь сѵ́ръскїи разболѣ́лсѧ
бѧ́ше. и҆ возвѣсти́ста є҆мꙋ гл҃юще, прїи́де чл҃къ
бж҃їи до здѣ́· И҆ рече ц҃рь къ а҆заи́лю прїими̑ в
рꙋкꙋ твою да́ръ і҆ и҆ди̑ въ срѣте́нїе чл҃кꙋ бж҃їю.
и҆ вопроси̑ га҃ и҆мъ гл҃ѧ а҆́ще ми живꙋ бы́ти ѿ
болѣ́зни сеѧ̀· І҆ и҆де а҆заи́ль на срѣте́нїе є҆мꙋ

Глава 8

1 І після цього сказав Елисей до жінки, *якої сина воскресив, кажучи: Встань ти і твій дім і йди, і перебувай, де лиш можеш, бо накликав Господь голод на землю, і ось, отже, прийшов на сім літ. **2** І, вставши, жінка зробила те за словом Елисея, і пішла вона сама і її дім, і поселилася в землі чужинців на 7 літ. **3** І сталося, що по закінченні 7-х літ жінка повернулася від чужинців до міста і прийшла закричати до царя про свій дім і про свої поля. **4** І сказав цар до Ґиозія, слуги Елисея, божого чоловіка, кажучи: Розповіси мені сьогодні про величі, які вчинив Елисей. **5** І сталося, що як він розповідав цареві як той оживив померлого сина – і ось жінка, якої сина воскресив Елисей, кричить цареві про свій дім і про свої поля. І сказав Ґиозій: Пане царю, це є жінка і це її син, якого оживив Елисей. **6** І запитав цар жінку, *і* вона розповіла йому. І дав їй цар одного скопця, кажучи: Поверни їй все те, що є її, і всі плоди її поля від того дня, в якому вона оставила землю, і дотепер. **7** І прийшов Елисей до Дамаску, і син Адера, сирійський цар, захворів. І сповістили йому, кажучи: Прийшов божий чоловік аж сюди. **8** І сказав цар до Азаїла: Візьми в твої руки дар і йди назустріч божому чоловікові, і запитай Господа *через* нього, кажучи: Чи виживу з цієї хвороби? вищ.

9 І пішов Азаїл йому на-зустріч, взявши дар у свої руки і все добро Дамаску, скільки могли нести 40 верблюдів; і, прийшовши, він став перед ним, і сказав до Елисея: Син твій, син Адера, сирійський цар, послав мене до тебе, кажучи: Чи буду жити після хвороби цієї? **10** І сказав йому Елисей: Іди і скажи йому: Живучи житимеш. Але Господь мені показав, що він помре смертю. **11** І після цього показав своє лице, і божий чоловік поклав *на лице* руки, закриваючись і плачучи. **12** І сказав Азаїл: Чому то мій пан плаче? Він же сказав: Тому що ти вчиниш зло ізраїльським синам. Їхні міста ти спалиш вогнем, їхніх вибраних заб'єш зброєю, і поб'єш їхніх немовлят, і задавиш тих, що мають в лоні. **13** І сказав Азаїл: Що це, хіба я, твій раб, є собакою, що вчинить слово це? І сказав Елисей: Господь мені показав тебе, як царюєш ти *над* Сирією. **14** І він відійшов від Елисея і ввійшов до свого пана, і сказав йому цар: Що тобі сказав Елисей? Той відповів: Елисей мені сказав: Живучи житимеш. **15** І сталося, що на другий день і взяв він полотно, і замочив у воді, і поклав на його лице – і той помер; і Азаїл зацарював
пар2. 21 замість нього. **16** *В 5-му році Йорама, сина Ахава, ізраїльського царя, почав царювати Йорам, син Йосафата, цар Юди. **17** Він був 30-ти і два літнім, коли зацарював; і 8 літ він царював в Єрусалимі. **18** І він ходив дорогою ізраїльських царів, так як вчинив дім Ахава, бо дочка Ахава була його жінкою, і він зробив погане перед Господом. **19** І не бажав Господь знищити Юду через раба свого Дави-
црс2. 7 да, *оскільки сказав дати йому світильник *і* його синам в усі дні. **20** І в днях його відступив Едом з-під руки Юди і царював сам по собі. **21** І вийшов Йорам до Сирома, і з ним всі колісниці; і сталося, що як він встав – вигубив Едома, тих, що повстали проти нього, князів колісниць; і народ втік до своїх схованок. **22** І так Едом відступив і підкорився під руки Юди, аж до цього дня. Тоді відступила Ловна, у тому часі. **23** І остали діла Йорама, і все, що він зробив, – чи ось вони не записані в книгах літописів
пар2. 22 царів Юди? **24** *І помер Йорам, і його поховано з його батьками в місті Давида. І замість нього зацарював його син Охозія. **25** В 12-му році Йорама, сина Ахава, ізраїльського царя, почав царювати Охозія, син Йорама. **26** І Охозія був 22-літнім, коли почав царювати. І один рік він царював в Єрусалимі, ім'я його матері було Ґотолія, дочка Замврія, ізраїльського царя. **27** І він ходив по дорогах дому

(взе́ше)[16] да́ръ в ру́ку своє́ю. и҆ вс҄ѧ бл҃гаѧ да-
ма́скова ꙗ҆́ко можа́ху носи́ти м҃. вельблю́дъ и҆
(пришѐ)[17] ста̀ пред ни́мъ, и҆ р҃е къ і҆елисе́ю сн҃ъ
твои сн҃ъ а҆де́ровъ цр҃ь сѷрскъ. посла̀ мѧ к
тебѣ гл҃ѧ, бу́ду ли жи́въ ѿ бо́лѣзни (-)[18]
сеѧ̀· И҆ р҃е [к немꙋ][19] і҆елисе́и, и҆дѝ (и҆) рцы̀ є҆мꙋ
[жива̀][20] живе́ши. (н҆о)[21] показа мѝ г҃ь ꙗ҆́ко см҃р-
тїю оу҆́мретъ· И҆ (посе́мъ) предста́ви лице своѐ
и҆ возложѝ (рꙋкꙋ закрыва́ѧсѧ)[22] и҆ пла́касѧ ч҃лкъ
б҃жїи· И реч҆е а҆заи́ль что ꙗ҆́ко господинъ мои
пла́четъ. (о҆́нже)[23] рече ꙗ҆́ко (-)[24] сътвори́ши (ѕл҃о
сн҃омъ і҆и҃левымъ)[25]. гра́ды и҆́хъ и҆ждеже́ши о҆гн҃ѣ
(-)[26] и҆збра́ныѧ и҆́хъ (и҆збїеши о҆рꙋжї҃е)[27], и҆ мла-
де́нца и҆́хъ и҆збїе́ши, и҆ ꙗ҆́же во чревѣ и҆мѣ́ютъ
(-)[28] и҆здави́ши· И҆ р҃е а҆заи́ль что є҆сть є҆да л҃и
(а҆зъ) рабъ твоѝ п҃е (-)[29] ꙗ҆́ко сътвори́тъ гл҃ъ
се́и. и҆ рече і҆елисе́и показа̀ мѝ (тѧ̑ г҃ь)[30] цр҃тву-
ющa сѷрїею· И҆ ѿи́де ѿ і҆елисе́ѧ и҆ вни́де къ
господинꙋ своє́мꙋ, и҆ рече є҆мꙋ (цр҃ь) что (ти
рече)[31] і҆елисе́и. (-)[32] ѿвѣща̀ рече м҃и (і҆елисе́и) жи-
ва̀ живе́ши· И бы́сть поꙋ҆́трїѧ и҆ прї҃ѧ (маха́-
мꙋ)[33] и҆ намочѝ во во́дꙋ и҆ возложѝ на лице є҆го
и҆ оу҆́мре. и҆ цр҃твова̀ а҆заи́ль в него мѣ́сто· *въ в҃ пара̑ к҃а
лѣто, ѐ є҆. и҆ѡ҆ра́ма сн҃а а҆ха́влѧ цр҃ѧ і҆и҃лва. нача̀
цр҃твова́ти и҆ѡра҃ сн҃ъ и҆ѡсафа́товъ цр҃ь і҆оу҆́динъ,
сы́и, л҃ и҆ двою лѣ́тꙋ. б҃ѣ в на́же цр҃твова́ти
є҆мꙋ. и҆ и҆ л҃ѣ цр҃твова̀ въ і҆е҆р҃лимѣ· И҆ ходѝ въ
пꙋтѝ цр҃ь і҆и҃левъ, ꙗ҆́коже сътворѝ до҃ а҆ха́вль
(б҃ѣ бо дщ҃и а҆ха́влѧ)[34] (жена̀ є҆мꙋ)[35] и҆ сътворѝ
лꙋкавное пр҃е г҃мъ· И҆ не хотѧ́ше г҃ь расточи́ти
і҆оу҆́ды д҃вда р҃а раба̀ своє҆го. *ꙗ҆́коже рече дати в҃ цр҃ з҃
є҆мꙋ свѣти́лникъ [-][36] сн҃омъ є҆го въ всѧ д҃ни· И҆
въ д҃ни (же) є҆го ѿвръже́сѧ є҆до́мъ ѿ по҃ рꙋкꙋ
і҆оу҆́динꙋ. и҆ цр҃твова̀ са́мъ о҆ себѣ (-)[37], і и҆зы́и-
де и҆ѡра́мъ въ (сиро҃)[38] и҆ всѧ колесни́ца с ни́мъ.
и҆ бы́сть є҆мꙋ въста́вшꙋ (-)[39] и҆збѝ є҆до́мъ. въ-
ста́вшихъ на́ (нѧ)[40] кн҃ѕѧ колесни́цъ. и҆ бѣжа́-
ша лю́дїе въ (сокро́вище своѐ)[41]· И҆ (та́ко) ѿ-
стꙋпѝ є҆до́мъ (и҆ повинꙋсѧ) по҃ рꙋкꙋ і҆оу҆́динꙋ до
д҃не сего. тогда̀ ѿвръжесѧ [ло́вна][42] въ времѧ
то҃· И҆ про́чихъ словесъ и҆ѡра́мль и҆ всѧ̀ є҆ли́ко съ-
творѝ. не сѐ л҃и писана въ (кни́гахъ)[43] слове́съ
д҃нїи цр҃ь і҆оу҆́динѝ· *И оу҆́мре и҆ѡра́мъ (-)[44] и҆ погре- в҃ пара̑ к҃в
бе́нъ бы́сть съ ѿц҃ы свои́ми въ́ градѣ д҃вдвѣ
(-)[45]. и҆ цр҃твова̀ о҆хозїѧ сн҃ъ его в него мѣсто·
в҃ лѣто, в҃і. и҆ѡра́ма сн҃а а҆ха́влѧ цр҃ѧ і҆и҃лева.
цр҃твова́ти нача̀ о҆хозїѧ сн҃ъ и҆ѡра́мль· (И҆)[46] к҃в,
лѣта (бы́сть) о҆хозї́и егда нача цр҃ъствова́ти.
и҆ (лѣто є҆дїно)[47] цр҃твова̀ въ і҆е҆р҃лимѣ. (-)[48] и҆́-
мѧ (б҃ѣ) м҃три є҆го годолїѧ дщ҃и (за҃врїина)[49]
цр҃ѧ і҆и҃лва· И҆ хожда́ше по пꙋте́мъ домꙋ а҆ха́в-
лѧ и҆ сътворѝ лꙋка́вое пр҃е г҃мъ, ꙗ҆́коже (и҆)

домъ ахавль [зять бо бѣ дому ахавля][50]. І
идѐ (-)[51] іѡрамъ сн҃ъ ахавль на брань на (за-
иля)[52] цр҃я иноплеменнича въ (рамедъ)[53] галадъ-
скїи. и язвиша сѵряне іѡрама. И възвратися
(-)[54] іѡрамъ цѣлитися въ [іи҃ль][55] ѿ язвъ имиже
язвиша и въ (ромоадѣ)[56]. егда бранися съ
азаилемъ цр҃емъ сѵрскимъ и (сего ради) (хозїя)[57]
сн҃ъ іѡрамль [цр҃ь іоудинъ][58] сниде видѣти іѡ-
рама сн҃а ахавля въ [іи҃ли][59] яко боляше сеи.

Ахава, і вчинив погане перед Господом, так як і дім Ахава, бо був зятем дому Ахава. **28** І Йорам, син Ахава, пішов на війну в Рамет ґалаадський проти Заїла, царя чужинців. І сирійці зранили Йорама. **29** І Йорам повернувся лікуватися в Ізраїлі від ран, якими його зранили в Ромоаті, коли воював з Азаїлем, сирійським царем; і задля цього Хозія, син Йорама, цар Юди, зійшов побачити Йорама, сина Ахава, в Ізраїлі, бо цей хворів.

Гл҃а, д҃.

Елисеи прр҃къ призва единого ѿ сн҃овъ пр-
г цр ді ркъ, и рече ему *препояши чресла своя,
и возми рогъ (свои) съ елеомъ (-)[1] в ру-
цѣ твои. і иди в (рамоѳ)[2] галадъскїи. И
внидеши тамо и оузриши (-)[3] іоуя сн҃а іѡса-
фата сн҃а (іамесїева)[4]. и внидеши (к нему). і
изведеши и ѿ срѣды братїя его. и введеши
и внутреню клѣть. и (приимъ елеи ѿ рога)[5]
и възлїи на главу е и рцы сице гл҃етъ г҃ь по-
мазахъ тя на цр҃тво іи҃лю и (посемъ) ѿвръзе-
ши двери и да бѣжиши, и не пребуди (та-
мо). І идѐ отрочищъ прр҃къ въ (рамаду)[6] га-
ладъскую и вниде и се князь силныхъ сѣдя-
ху, и р҃е слово ми (есть) к тебѣ ѡ княже. и
рече іоуе къ кому ѿ всѣхъ насъ, и рече к те-
бѣ княже. И (въставъ)[7] идѐ (с нимъ) в домъ, и
възлїя елеи на главу его и рече ему, сице
гл҃етъ г҃ь б҃ъ іи҃левъ помазахъ тя на цр҃тво
людей гн҃ихъ въ іи҃ли. И да потребиши домъ а-
хавль господина своего ѿ лица моего и ѿмсти-
ши кровь рабъ моихъ прр҃къ и крове всѣхъ рабъ
г цр ка гн҃ь ѿ рукѝ *іезавелины, и ѿ рукѝ всего дому
г цр ка ахавля *и потребиша домъ ахавовъ (надѣю-
щася)[8] на стѣны. и съдръжащася и оусель-
г цр еі шаяся въ іи҃ли. *И предамъ домъ ахавль. я-
г цр ѕі коже домъ іеровоамль сн҃а наватова. *и яко (и)
домъ ваасїинъ сн҃а ахїина. (-)[9] Іезавель снѣ-
дятъ пси в части [іи҃левѣ][10]. и не буде по-
гребающаго (ея). И (посемъ) ѿвръзе двери, и оу-
бѣжа. (-)[11] Іоуе (же) изыиде къ отрокомъ госпо-
дина своего, и рѣша ему миръ. что яко въ-
ходѝ привѣтникъ сеи к тебѣ. и рече имъ вы
вѣсте мужа и лесть его. и рѣша неправедно
(есть аще не възвѣстиши намъ.) възвѣстѝ
оубо намъ. и рече іоуе к нимъ. тако и тако рече
къ мнѣ гл҃я, сице гл҃етъ г҃ь помазахъ тя на
цр҃тво іи҃лево. И (сїи) слышавше текоша спѣш-
ни и взя кождо ризы своя. и положиша под
нимъ. (понеже на единомъ)[12] ѿ степенїи [сѣдя-
ху][13] и въструбиша в рогъ и рѣша цр҃ь бысть

Глава 9

1 І пророк Елисей покликав одного з синів пророків і сказав йому:
*Підпережи свої бедра і візьми свій црс3. 19
ріг з олією в твої руки, і іди до Рамота ґалаадського. **2** І ввійдеш туди, і побачиш Іуя, сина Йосафата, сина Ямесія; і ввійдеш до нього, і забереш його з-посеред його братів, і введеш його до внутрішньої кімнати; **3** і взявши олію з рога, і полий на його голову, і скажи: Так говорить Господь: Я тебе Ізраїлеві помазав на царя. І після цього відкриєш двері і втечеш, і не останеш там. **4** І пішов слуга пророка до Рамота ґалаадського, **5** і ввійшов; і ось сиділи князі сильних, і він сказав: В мене є слово до тебе, о князю. І сказав Іує: До кого з усіх нас? І той сказав: До тебе, князю. **6** І, вставши, він пішов з ним до дому, і злив олію на його голову, і сказав йому: Так говорить Господь Бог Ізраїля: Я тебе помазав на царя господньому народові в Ізраїлі. **7** І ти вигубиш дім Ахава, свого пана, від мого лиця, і помстиш кров моїх рабів – пророків, і кров всіх господніх рабів
від руки *Єзавелі **8** і від руки всього црс3. 21
дому Ахава. *І вигубиш дім Ахава, црс3. 21
що надіється на стіни, і того, що є, і
поселеного в Ізраїлі. **9** *І видам дім црс3. 15
Ахава, так як дім Єровоама, сина На-
вата, *і як і дім Вааси, сина Ахії. **10** црс3. 16
Єзавелу з'їдять пси в частині Ізраїля, і не буде того, хто її поховає. І після цього він відкрив двері і втік. **11** Іує ж вийшов до слуг свого пана, і вони сказали йому: *Чи* мир? Що це, що ввійшов цей вісник до тебе? І сказав їм: Ви знаєте чоловіка і його обману. **12** І сказали: Неправедним є, якщо нам не сповістиш. Звісти, отже, нам. І сказав Іує до них: Так і так промовив до мене, кажучи: Так говорить Господь: Я тебе помазав на Ізраїльського царя. **13** І ці, почувши, побігли з поспіхом і взяли, кожний свою одіж, і поклали під ним, тому що сиділи на одному зі сходів, і затрубили в ріг, і сказали: Іує став царем. **14** І повернувся Іує, син Йосафата, син Амесія, до Йорама. Йорам сам стеріг Рамота

ґалаадського, він сам і ввесь Ізраїль, від лиця Азаїла, асирійського царя. **15** І цар Йорам повернувся лікуватися в Ізраїлі від ран, якими зранили його сирійці на війні, коли воював з Азаїлом, асирійським царем; і сказав Іує: Якщо ваша душа є зі мною, то не виходьте з міста і не втікайте, і сповістите в Ізраїлі. **16** І поспішився Іує, і пішов, і зійшов до Ізраїля, бо Йорам, ізраїльський цар, лікувався в Ізраїлі від стріл, якими прострілили його раміти і в Раматі, коли воював з Азаїлем, сирійським царем. Бо він був сильний, і тут помер муж сильних. І Охозія, цар Юди, прийшов побачити Йорама. 17 І сторож вийшов на вежу в Ізраїлі і побачив порох Іуя, коли він ішов, і сказав: Я бачу порох. І сказав Йорам: Посади вершника на коня і пошли напроти них, і скажи їм: *Чи* мир? **18** І пішов вершник кінний їм назустріч, і сказав: Так говорить цар: Чи мир? І сказав Іує: Що тобі є і з твоїм миром? Повернися вслід за мною. І сповістив сторож, кажучи: Пішов посланець аж до нього і не повернувся. **19** І той послав другого кінного гінця, і він прийшов до нього і сказав: Так сказав цар: Чи є мир? І сказав Іує: Що тобі і з твоїм миром? Повернися вслід за мною. **20** І сказав сторож: Він пішов аж до нього, і не повернувся. І, провадячи Іує, син Ямесія вів, бо був у перевороті. **21** І сказав Йорам: Запряжіть. І запрягли колісницю. І вийшов Йорам, ізраїльський цар, і Охозія, цар Юди, і їхні мужі зі своєю збоєю, і вийшли назустріч Іуєві, і знайшли його на частині Навутея, ізраїльтянина. **22** І сталося, що як Йорам побачив Іуя, і сказав: Чи мир, Іує? І сказав Іує: Що тобі і з твоїм миром доки ще є блудниця Єзавеля, твоя матір, і її численні чари. 23 І Йорам повернувся до втечі і сказав до Охозії: Охозіє, обман. **24** І взяв Іує стрілу у свої руки і простілив Йорама між його плечами, і стріла вийшла під його серцем, і він схилився на свої коліна і помер. **25** І сказав Іує до Вадекарта, свого слуги: Візьми його, скинь його в частині Навутея, ізраїльтянина, бо я згадую і ти *як,* сидячи на парах коней, ми йшли вслід за Ахавом, його батьком, і Господь про нього заговорив таким голосом, кажучи:
црс3. 21 **26** *З кров'ю Навутея і кров'ю його синів, що я вчора побачив, – сказав Господь, – Я йому віддам в цій частині, – сказав Господь. І тепер, отже, взявши, вкинь його на цій частині за господнім словом. **27** І Охозія, цар Юди, побачив і втік доро-

їоуе. И҆ възвратиса їоуе сн҃ъ їосафа́товъ сн҃а (а҆-
месі́ева)[14]. ꙗко ї҆ора́мꙋ (-)[15] ї҆ора́мъ са́мъ стрежа́-
ше (рамо́да)[16] галаа́дъскаго. тои самъ и҆ весь ї҆и҃ль
ѿ лица̀ а҆заи́ла цр҃а а҆сѵ҆рі́иска. И҆ возвратиса
ї҆ора҃ цр҃ь цѣли́тиса въ [ї҆и҃ль][17], ѿ ꙗзъ̑ и҆миже
оу҆ꙗзви́ша и҆ сѵ҆́ране (на̀ брани). е҆гда бра́са съ
а҆заи́лемъ цр҃емъ (а҆сѵ҆рі́искимъ)[18]. и҆ рече ї҆оуе а҆ще
е҆сть дш҃а ва́ша со мно́ю. (то) не (и҆зыидѣте)[19]
ѿ гра́да, (и҆ да не бѣжи́те)[20], и҆ възвѣсти́ти
въ [ї҆и҃ли][21]. И҆ [потща́вса][22] и҆ по́иде ї҆оуе и҆ сни́-
де въ [ї҆и҃ль][23], ꙗко ї҆ора́мъ цр҃ь ї҆и҃левъ цѣла́ше-
са въ [ї҆и҃ли][24] ѿ стрѣлѐнїи и҆миже оу҆стрѣли́ша
и҆ (ра́ма)[25] (и҆) въ рама́дѣ, е҆гда побѣди́са, съ а҆-
заи́лемъ цр҃ем сѵ҆рьскимъ. ꙗко тои (бѣ) си́ленъ
и҆ мꙋжъ си́лныхъ [оу҆спѐ тꙋ][26]. и҆ о҆хозі́а цр҃ь ї҆оу-
дѣи҃ прі́иде ви́дѣти ї҆орама. И҆ стра́жъ и҆зы́иде
на сто́лпъ въ [ї҆и҃ли][27] и҆ ви́дѣ пра́хъ ї҆оу́евъ е҆г-
да и҆тѝ е҆мꙋ и҆ рече пра́хъ а҆зъ виждꙋ. и҆ рече
ї҆ора҃ всади мꙋжа на ко́нь и҆ пошли противꙋ
и҆мъ и҆ рцы̀ (и҆мъ) [-][28] миръ. І и҆дѐ вса́ни҃ ко́н-
ныи на срѣте́нїе [е҆мꙋ][29]. и҆ рече та́ко гл҃етъ цр҃ь
а҆ще миръ. и҆ рече ї҆оуе, что ты̀ (е҆си) и҆ миръ
(твои), о҆брати́са въ слѣдъ мене. и҆ възвѣстѝ
стра́жъ гл҃а, прі́иде посе́лъ до (не́го)[30] и҆ не въз-
врати́са. И҆ посла̀ вса́дника ко́ннаго втора́го. и҆
прі́иде к немꙋ и҆ рече. та́ко рече цр҃ь миръ ли
(е҆сть) и҆ рече ї҆оуе, что ты̀ и҆ миръ (твои) въз-
врати́са въ слѣ҃ мене. И҆ (рече)[31] стра҃ (-)[32] прі́и-
де до (него)[33] и҆ не възврати́са. и҆ во́жъ веда́ше
ї҆оуа сн҃а (и҆амесі́ина)[34] ꙗко въ премѣ́нѣ бы́сть.
И҆ рече ї҆ора́мъ въпрязѣте и҆ [въпрѧго́ша][35] ко-
лесни́цꙋ. і и҆зы́иде ї҆ора҃ цр҃ь ї҆и҃левъ и҆ о҆хозі́а цр҃ь
ї҆оу́динъ. (и҆ мꙋжи и҆хъ)[36] съ о҆рꙋжі́емъ свои́мъ.
і и҆зыидо́ша на срѣте́нїе ї҆оуа и҆ о҆брѣто́ша и҆
на ча́сти (навꙋдѣа́нѣи)[37] [ї҆и҃льтани́на][38]. И҆
бы́сть ꙗко ви́дѣ ї҆ора́мъ ї҆оуа. и҆ рече а҆ще
миръ ї҆оуе. и҆ рече ї҆оуе что (ты̀ и҆) миръ (твои
доко́лѣ) е҆ще блꙋ́дныа е҆завéле ма́тере твое́а, и҆
ча́рове е҆а мно́гїа. И҆ оу҆врати́са ї҆ора́мъ на бѣ-
жа́нїе. и҆ рече къ о҆хозі́ю лесть о҆хозі́е. И҆ взя́тъ
ї҆оуе в рꙋцѣ свои стрѣлꙋ. и҆ оу҆стрѣли ї҆ора́ма
посрѣди плещꙋ е҆го. і и҆зы́иде стрѣла̀ по҃ срцѐ е҆го.
и҆ преклони́са на колѣна своа (и҆ оу҆мре). И҆ рече ї҆-
оуе къ (вадека́ртꙋ)[39] приста́вникꙋ своемꙋ (возмѝ
и҆). въверзѝ е҆го в̾ ча́сти (-)[40] навꙋде́а [ї҆и҃льта-
ни́на][41]. ꙗко по́мню а҆зъ и҆ ты̀, вꙁѣдшїи на сꙋ-
прꙋгъ (и҆до́хомъ) въ слѣдъ а҆хава ѿца е҆го. и҆ гь҃
гл҃а о҆ немъ гла́сомъ симъ гл҃а. *Со кро́вїю на- г҃ цр҃ ка
вꙋдѣ́евою и҆ кро́вїю сн҃овъ е҆го и҆же ви́дѣхъ, вче́ра
рече гь҃ (-)[42] въздаꙗ҃ е҆мꙋ въ части се́и рече гь҃ и҆
нн҃ѣ оу҆бо възе́мъ въверзѝ и҆ на ча́сти (се́и) по гл҃ꙋ
гн҃ю. И҆ о҆хозі́а цр҃ь ї҆оу́динъ ви́дѣвъ и҆ побѣже

пꙋтѣ [ведѣѧни][43]. и гна по немъ иоуе, и рече (в
себѣ не имамъ оставити)[44] его, и оудари и о-
рꙋжїемъ. егда входѧщꙋ емꙋ къ гаи еже есть
иевлаамъ. и оубѣжа въ (македонъ)[45], и оумре
тꙋ. И възложиша и отроцы его на колесницꙋ и
везоша и въ ієрлим. и погребоша и въ гробѣ его
въ градѣ двдвѣ. (-)[46] въ (аі, лѣто)[47] (ієровоа-
ма)[48] црѧ іилева. црствова охозїа на іоудою. И
прїиде иоуе до (езрели)[49] (града). и езавель (оуслы-
шавши)[50] намаза (лице свое)[51] и оукраси главꙋ
свою, и приникаше окномъ. І иоуе вхождаше въ
г цр ѕі градъ и рече аще (есть) миръ, *(замврїю)[52] оу-
бїица господина своего. И възрѣ лицемъ своимъ
на окно и видѣ ю. и рече кто (ты еси)[53] сниди
г цр ка сѣмо. и преклонистасѧ к немꙋ два скопца. *И
рече (иоуе) (прободѣта)[54] ю. и (прободоша)[55] ю. и
окропишасѧ кровїю еѧ стѣны, и (-)[56] попраша
ю (кони). И вниде иоуе и ꙗсть и питъ. и рече
(иоуе) съхраните нн҃ѣ проклѧтꙋю сїю, и погре-
бете ю ꙗко дщи црѧ есть. І идоша погрести
еѧ и не обрѣтоша еѧ ничтоже ино. но токмо
лобъ единъ, и (длани рꙋкꙋ и ногꙋ)[57]. и (възвъ-
вращшесѧ)[58] възвѣстиша емꙋ (се). и рече (иоуе,
се) слово гне (есть), еже гла рꙋкою раба своего
г цр ка илїи дезвитѧнина глѧ. *въ части иезрелѧ
изъꙗдѧтъ ѱи плоть иезавелинꙋ. И (се есть
знаменїе, оумерши)[59] иезавели, ꙗко (и) гнои на
лицы села в части (иезрелевѣ)[60]. ꙗко не рещи
(ксемꙋ се есть) иезавель.

Гла, і.

И ахавꙋ (бѣша) о сновъ въ самарїи. и на-
писа (книгꙋ иоуе)[1]. и посла въ самарїю
къ кнѧѕемъ самарїискомъ и къ стар-
цемъ, и къ оугоднымъ [-][2] ахавлимъ
(всѣмъ) глѧ, и нн҃ѣ ꙗко прїидетъ книга сїѧ
къ вамъ, съ вами (бо) снове господина ваше. и
съ вами колесница и кони. и грады тверды и
орꙋжїѧ. И оузрите блгаго и праваго въ снѣхъ
господина вашего. и поставите его на прстолѣ
ѿца его. и воюете о дом господина вашего. И
оубоѧшасѧ ѕѣло. и рѣша се два црѧ не възмо-
госта стати противꙋ лицꙋ его. то како (мы
станемъ)[3]. И послаша иже на домомъ і иже на
градомъ. и старцы и оугодницы къ иоуе (црю)
глще отроцы (мы твои)[4] (есмы). и елико аще
речеши к намъ (то) сътворимъ не (оу) въцр-
твимъ мꙋжа. (но) блгое пре очима твоима съ-
творимъ. И написа к нимъ (иоуе) книгꙋ вто-
рꙋю глѧ аще (есте) (вы мои)[5] и гласа моего вы
послꙋшаете, ѿсѣцыте главы (-)[6] сномъ госпо-

гою Ветянима, і за ним гнався Іує, і
сказав в собі: Не покину його. І він
вдарив його зброєю, коли той вхо-
див до Ґай, що є Євлаам, і втік до
Македона, і там помер. **28** І його
раби поклали його на колісницю і
повезли його до Єрусалиму, і його
поховали в його гробі в місті Дави-
да. **29** В 11-му році Єровоама, ізра-
їльського царя, зацарював Охозія
над Юдою. **30** І прийшов Іує до
міста Єзрели. Єзавела, почувши,
розмалювала своє лице і прикраси-
ла свою голову, і вона нахилилася
через вікно. **31** І Іує входив до міс-
та, і вона сказала: Чи є мир, *Зам- црс3. 16
вріє, убивцю свого пана? **32** І він
поглянув своїм лицем на вікно і
побачив її, і сказав: Хто ти є? Зійди
сюди. І нахилилися до нього два
скопці. **33** *І сказав Іує: Прошийте црс3. 21
її. І прошили її, і стіни були скроп-
лені її кров'ю, і її потоптали коні.
34 І ввійшов Іує, і поїв, і попив, і
сказав Іує: Збережіть сьогодні цю
прокляту, і поховайте її, бо вона є
дочкою царя. **35** І пішли її похова-
ти, і не знайшли з неї нічого іншо-
го, але хіба один лоб і долоні рук і
ніг. **36** І, повернувшись, сповістили
йому це. І сказав Іує: Це є господнє
слово, яке він сказав рукою свого
раба Ілії Тезвитянина, кажучи: В
частині Єзреля пси з'їдять тіло Єза-
велі. **37** І це є знак як помре Єзаве-
ля, наче й гній на лиці поля *в час- црс3. 21
тині Єзреля, щоб більше не сказа-
ли: Це є Єзавела.

Глава 10

1 І в Ахава було 70 синів в Сама-
рії. І написав Іує письмо і послав до
Самарії, до самарійських князів і до
старців, і до всіх опікунів Ахава,
кажучи: **2** І тепер, як прийде до вас
це письмо, бо з вами сини вашого
пана, і з вами колісниці, і коні, і за-
кріплені міста, і зброя; **3** і побачите
доброго і справедливого в синах
вашого пана, і поставите його на
престолі його батька, і він вою-
ватимете за дім вашого пана. **4** І вони
дуже злякалися, і сказали: Ось два
царі не змогли встоятись проти йо-
го лиця, то як ми встоїмось? **5** І по-
слали ті, що над домом, і ті, що над
містом, і старці, і опікуни до царя
Іуя, кажучи: Ми твої слуги, і що
лиш скажеш нам, те зробимо. Ми
більше не поставимо царем чолові-
ка, але зробимо те, що добре перед
твоїми очима. **6** І написав до них
Іує друге письмо, кажучи: Якщо ви
є мої і ви слухаєтесь мого голосу,
відрубайте голови синам вашого
пана, і принесіть їх до мене в цій

же годині завтра до Єзреля. І було
70 мужів – синів царських. Ці ж
мужі міста їх вигодували. **7** І сталося,
що як до них прийшов лист, і
взяли вони царських синів, і всіх їх
вбили – 70 мужів, і поклали їхні
голови в коші, і послали їх до нього
до Ізраїля. **8** І прийшов посланець і
сповістив йому, кажучи: Принесли
голови синів царя. І той сказав: Покладіть
їх двома купами при брамах
міста до ранку. **9** І сталося
вранці, і, вийшовши, Іує став в брамах
міста і сказав до всього народу:
Ви є праведні. Ось бо я і повернувся
проти мого пана і його забив,
всіх же цих хто побив? **10** Одначе,
ви знайте, що ніхто не впаде на
землю, хіба за словом господнім, як
сказав Господь про дім Ахаава. Ось
бо Господь зробив так, як сказав
рукою свого раба Ілії. **11** І вигубив
Іує всіх осталих в домі Ахаава в Ізраїлі:
і всіх його вельмож, і його
знайомих, і його священиків, так,
що не осталося в них останку. **12** І,
вставши, сам пішов до Самарії, до
Ветакаля пастухів, що при дорозі.
13 І ось він там знайшов братів Охозії,
царя Юди, і сказав: Чиї ви є? І
сказали: Ми є брати Охозії, і прийшли
поздоровити синів царя і синів
сильних. **14** І той сказав: Візьміть
їх живими, і вигубіть їх в Ветакалі
– 42 чоловік; і він не оставив з них
ані одного чоловіка. **15** І пішов
звідти, і знайшов Йонадава, сина
Рихава, в дорозі, *що йшов* йому назустріч,
і поблагословив його. І
сказав до нього Іує: Чи твоє серце є
пряме з моїм серцем, так як і серце
моє з тобою? І сказав Йонадав: Є. І
сказав Іує: Якщо є, то подай мені
твою руку. І подав йому свою руку,
і той підвів його на свою колісницю.
16 І він сказав до нього: Ходи
зі мною і гляди, як я заревнував за
Господом Саваотом. І він посадив
його на свою колісницю. **17** І він
ввійшов до Самарії і вигубив всіх
осталих Ахаава в Самарії, так що
не остався ніхто за словом господнім,
яке Він сказав до Ілії. **18** І зібрав
Іує ввесь народ, і сказав до них:
црс3. 16 *Ахаав мало привів народ до служіння
Ваалові, і Іує дуже приведе
до служіння. **19** І прикличте до мене
всіх пророків Ваала, і всіх його
рабів, і його жерців, хай не притаїться
ні один чоловік ніде, бо хочу
принести велику жертву Ваалові. І
кожний, хто притаїться, не житиме.
І ось цар Іує зробив обману, бажаючи
вигубити служителів Ваала. **20**
І сказав Іує: Освятіть жертву Ваала
і його служіння. І ті заповіли. **21** І
послав Іує по всьому Ізраїлі, і про-

дина вашего. и принесете (а) къ мнѣ в сеи же
ча оутро до (езрела)[7], и (бѣ сновъ цревыхъ)[8] о
муж си же мужи града въскормиша их. И
бысть ꙗко пріиде (к нимъ книга)[9]. и поꙗша
сны цревы і исклаша а (всѣ) о, мужъ, и вложиша
главы ихъ въ кошницы, и послаша ихъ
к нему въ [іилъ][10], и пріиде посолъ и възвѣсти
(ему) гла. Принесоша главы сновъ цра. и рече
положите а холмами двѣма при вратѣхъ града
до заоутра. И бысть заоутра. и (шедъ)[11]
ста въ вратѣхъ града. и рече (иоуе) къ всѣмъ
людемъ, праведни вы (суть есте). се бо азъ
(есми и) възвратилъся на господина моего и
оуби и (сіа (же)[12] вса кто порази)[13]. обаче вы
видѣте ꙗко не падетъ (никтоже) кромѣ словесе
гна на земли. (ꙗко)[14] гла гь на домъ
ахавль. (се бо)[15] гь сътвори елико гла рукою раба
своего иліи. І изби иоуе вса оставшаа в дому
ахавли въ [іили][16] и вса вельможа его. и знаемыа
его, и жрьцы его, ꙗко не остати (в
ни)[17] остаку. И (въставъ)[18] иде въ самарію
самъ. въ (ведакаль)[19] пастырскіи при пути. И
(се)[20] обрѣте (тамо) братію охозіину цра іоудина,
и рече кто вы (есте). и рѣша братіа
охозіина мы (есмы). И снидохомъ (поздравити)[21]
сны црвы и сны силныхъ. И рече поимѣте
а живы [-][22] і (изъсѣчете)[23] а въ (ведекалѣ)[24],
мв, мужа. (и) не оста (ѡ ни мужа)[25] (ни единого).
І иде ѿтуду и обрѣте іонадава сна
рихавла на пути на срѣтеніе ему. и блви и.
и рече к нему иоуе. аще есть срце твое съ
срцемъ моимъ право ꙗкоже и срце мое с (тобою)[26],
и рече іонадавъ есть. и рече иоуе (-)[27]
аще есть (то) даждь (ми) руку твою, (и давъ
ему руку свою) и възведе и (-)[28] на колесницу
(свою). И ре к нему поиди со мною, и виждь како
поревновахъ по гѣ саваоѳѣ. и посади и на
колесницу свою. И вниде въ самарію. і изби вса
оставшаа ахавла въ самаріи. ꙗко не остати
никомуже по глу гню. иже гла къ иліи. И
събра иоуе вса люди и рече к нимъ. *ахавъ по- г црь ѕі
работа (люди) ваалу мало. і иоуе поработати
имать (-)[29] много. И (-)[30] вси пророцы вааловы (и)
вси рабы его, и жрьца его призовѣте къ мнѣ,
да (не потаитса ни единъ мужъ)[31] (нигдеже),
ꙗко жрьтву (хощу сътворити) велику ваалу.
(и) всакъ иже потаитса не будетъ живъ. и
(се) иоуе (црь) сътвори лесть, хота погубити
служащихъ ваалу. и ре иоуе стите жрьтву
ваалу. (и служеніе его.) и проповѣдаша. И посла
иоуе въ весь іилъ. (и рече) гла. и нн҃ѣ вси (съберитеса)
раби ваалови и вси жрьцы его и вси

п҃рроцы є́го. да никто́же ѻ҆ста́нетъ ꙗ҆́ко жрътвꙋ
вели́кꙋ творю̀ (ваа́лꙋ). (і҆) и҆́же ѻ҆ста́н҃е не и҆́мать
живъ бы́ти. и҆ прї́идо́ша (-)[32] рабѝ ваа́ловы. и҆
вс҃и жрьцы̀ є҆го. и҆ вс҃и проро́цы є҆го. (и҆) не ѻ҆ста̀
(ни є҆ді́н҃) мꙋжъ и҆́же не прї́иде. и҆ внидо́ша въ
хра́мъ ваа́ловъ. и҆ напо́лнисѧ хра́м҃ ваа́ловъ ѿ
кра́ѧ до кра́ѧ· И҆ рече и҆оу́є и҆́же (бѧ́хꙋ) на҃
(ѻ҆де́ждами)[33], и҆знесѣ́те ѻ҆де́ждꙋ (рабомъ
всѣ́мъ)[34] ваа́ловымъ. і҆ и҆знесѐ и҆̑ (ри́зы)[35]· И҆ вни́де
и҆оу́є (-)[36] і҆ѻ҆надавъ с҃нъ риха́вль въ хра́минꙋ ва-
а́ловꙋ. и҆ рече рабо́мъ ваа́ловымъ, поищѣ́те и҆
съгледа́йте є҆да̀ є҆сть (гдѣ) (ра́бъ г҃нь въ
ва́съ)[37]. (и҆ вы́шлите всѣ́хъ рабо́въ г҃нихъ ѻ҆б-
рѣ́тшихсѧ тꙋ̀· И҆ бы́сть тако ꙗ҆́коже г҃ла и҆оу́є.
и҆ ꙗ҆́ко не бѣ̑ ра́бъ г҃нь.) н҆о то́кмо (є҆ді́ни рабѝ
ваа́лови)[38]· И҆ вни́де сътвори́ти жрътвꙋ и҆ всє-
съжже́нїѧ. і҆ и҆оу́є (вн҃ѣ хра́ма поста́ви себѣ̑)[39],
п҃, мꙋжъ (свои́хъ съ ѻ҆рꙋ́жїемъ). и҆ рече (и҆́мъ
и҆оу́є) аще (вы̀ и҆ є҆ді́нъ) мꙋжъ гонзе́тъ ѿ
мꙋжъ (си҃) и҆́хже а҆зъ и҆зведо́хъ в рꙋцѣ̑ ва́ши.
(то) д҃шꙋ (ва́шꙋ)[40] (положꙋ̀) за д҃шꙋ є҆го· И҆
бы́сть ꙗ҆́ко сконча̀ творѧ́ше всєсъжже́нїѧ. и҆ рече
и҆оу́є пре҃ри́щꙋщимъ и҆ триста́томъ, вше҃́ше и҆з-
бї́йте и҆̀ (и҆) да ни (є҆ді́нъ) мꙋжъ и҆збꙋ́детъ ѿ
ни҃ і҆ и҆зби́ша ѧ҆̀ ѻ҆рꙋ́жїе҃. и҆ повръ́гоша (ѧ҆̀) пре҃-
текꙋщаѧ во́ини и҆ триста́ты. і҆ и҆до́ша да́же
до (-)[41] до́мꙋ ваа́лова· І҆ и҆знесо́ша ѻ҆де́ждꙋ ваа́-
ловꙋ и҆ съжго́ша ю҆̀. и҆ съби́ша (тѣ́ло)[42] ваа́лово
и҆ съкрꙋши́ша (въ пра́хъ)[43] до д҃ни сего· И҆ по-
гꙋбѝ и҆оу́є [хра҃]̀[44] ваа́ловъ ѿ і҆и҃лѧ· (Н҆о) то́кмо
грѣхо́въ і҆єровоа́ма с҃на нава́това, и҆́миже съблазнѝ
грешити і҆и҃лѧ. не ѿстꙋпѝ и҆оу́є ѿ послѣдни҃
и҆́хъ (клана́ющесѧ) ю҆́ницамъ зла́ты҃ (ꙗ҆́же) въ
веди́ли и҆ въ да́нѣ· И҆ рече г҃ь къ и҆оу́еви поне́же
ꙗ҆́ко оу҆блжи (и҆ сътвори́)[45] (ти) оу҆го́днаѧ (мнѣ̑)
пре҃ ѻ҆чи́ма мои́ма. и҆ всѧ̀ ꙗ҆́же (сътворѝ) по с҃рцꙋ
моє́мꙋ сътвори́лъ є҆си до́мꙋ а҆ха́влю (сего ради)
да́же *до четве́ртаго ро́дꙋ твоє́го сѧ́дꙋтъ на
п҃рстлѣ въ і҆и҃ли· (-)[46] И҆оу́є не съхранѝ ходи́ти (по
и҆́мени)[47] г҃а б҃а і҆и҃лева всѣ́мъ с҃рцемъ свои҃. не
ѿврати́сѧ ѿ грѣ́хъ і҆єровоа́ма с҃на нава́това,
и҆́же въ грѣ́хъ въведѐ і҆и҃лѧ· Въ д҃ни (же) ѻ҆́ны
нача̀ г҃ь пꙋща́ти на і҆и҃лѧ, і҆ и҆збѝ ѧ҆̀ а҆заи́ль въ
всѣ́хъ предѣ́лехъ і҆и҃левыхъ· ѿ і҆ѻ҆рдана на въс-
то́къ с҃лнца всю̀ зе́млю галаа́дъскꙋю, (и҆) га-
дї́инꙋ, и҆ рꙋви́мовꙋ. и҆ манасї́инꙋ ѿ а҆рои́ра (да́же
до)[48] оу҆́стїѧ (-)[49] а҆рно́ньска, и҆ галаа҃ска и҆ васа́нь-
ска· И҆ про́чаѧ слове́съ и҆оу́евыхъ (-)[50] всѧ ꙗ҆́же
сътворѝ. и҆ всѧ си́ла є҆го и҆ събра́нїе (є҆го) є҆́же
събра̀. (то) не се́ ли написана въ кни́зѣ слове҃
д҃нїи ц҃рь і҆и҃левъ· И҆ оу҆́мре и҆оу́є (и҆ погребе́нъ
бы́сть съ ѿ́цы свои́ми)[51] въ самарі́и. и҆ ц҃рт-

нн҃ єı

мовив, кажучи: І тепер зберіться всі
раби Ваала, і всі його священики, і
всі його пророки, хай ніхто не ос-
тане, бо роблю велику жертву Ваа-
лові. І хто останеться – не житиме.
І прийшли раби Ваала, і всі його
жерці, і всі його пророки, і не ос-
тався ні один чоловік, який не
прийшов. І ввійшли до храму Ваа-
ла, і храм Ваала наповнився від
краю до краю. **22** І сказав Іує тим,
що були над одежами: Винесіть о-
діж всім вааловим рабам. І виніс їм
одіж. **23** І ввійшов Іує *і* Йонадав,
син Рихава, до храму Ваала, і ска-
зав рабам Ваала: Пошукайте і по-
гляньте чи є десь у вас господній
раб, і виженіть всіх господніх рабів,
що там знаходяться. І сталося, так
як сказав Іує. І коли не було гос-
поднього раба, але тільки самі раби
Ваала, **24** і він ввійшов принести
жертву й цілопалення. І поза хра-
мом Іує поставив собі 80 своїх му-
жів зі зброєю, і сказав їм Іує: Якщо
вам і один чоловік утече з цих му-
жів, яких я вивів до ваших рук, то
покладу вашу душу за його душу.
25 І сталося, що як закінчив він
приносити цілопалення, і сказав Іує
сторожі і тристатам: Ввійшовши,
вибийте їх, і хай ні один чоловік з
них не втече. І вигубили їх зброєю,
і скинули їх передні вояки і трис-
тати, і пішли аж до дому Ваала. **26** І
винесли одежу Ваала, і спалили її;
27 і скинули тіло Ваала, і розбили
на порох, до цього дня. **28** І вини-
щив з Ізраїля Іує храм Ваала. **29**
Але тільки Іує не відступив від від
гріхів Єровоама, сина Навата, від
останніх з них, який звів до гріха
Ізраїль, поклоняючись золотим те-
лицям, що в Ветилі і в Дані. **30** І
сказав Господь до Іуя: Тому що ти і
полюбив чинити Мені миле перед
моїми очима, і все, що ти зробив, є
за моїм серцем, ти вчинив з домом
Ахаава – задля цього аж *до твого
четвертого роду сидітимуть на пре-
столі в Ізраїлі. **31** Іує не зберіг хо-
дити цілим своїм серцем за іменем
Господа Бога ізраїльського, не від-
вернувся від гріхів Єровоама, сина
Навата, який привів Ізраїль до грі-
ха. **32** В тих же днях Господь почав
напускати *ворогів* на Ізраїля, і
вигублював їх Азаїл в усіх околи-
цях Ізраїля: **33** від Йордану на сході
сонця, всю землю ґалаадську, і Ґа-
да, і Рувима, і Манасії, від Ароіра
аж до гирла Арнона, і Ґалаада, і Ва-
сана. **34** І осталі діла Іуя, всі, що
вчинив, і вся його сила і його зіб-
рання, які зібрав, – то чи це не за-
писане в книзі літопису ізраїльсь-
ких царів? **35** І помер Іує, і його по-

ниж. 15

ховано з його батьками в Самарії. І замість нього зацарював його син Яхаз. **36** І дні, в які Іує царював в Самарії, було 28 літ.

Глава 11

пар2. 22 **1** І *Ґотолія, матір Охозії, побачивши, що помер її син, і встала й вигубила все царське насіння. **2** Йосавея ж, дочка царя Йорама, сестра Охозії, взяла Йоаса, сина свого брата, і викрала його з-посеред царських синів, яких вбивали; його і його опікунку сховала вона впевнено в кімнаті постель і затаїла від лиця Ґотолії, і його не забили. **3** І він був з нею 6 літ схований в господнім домі. І Ґотолія царювала в тій землі.
пар2. 23 **4** *І в сьомому році священик Йодай послав і взяв тисячників хоріїв і расімів, і привів їх до себе до господнього дому, і завіщав їм господній завіт, і закляв їх перед Господом, і показав їм Йодай царського сина. **5** І він заповів їм, кажучи: Це слово, яке зробите: третя частина з вас ввійде в суботу і стерегтимете сторожу дому царського. **6** І третя частина *буде* в брамі, у дверях дороги; і третя частина при брамі за сторожжю. І стерегтимете сторожу дому. **7** І два начальники з вас, кожний, що виходить в суботу; і стерегтимуть сторожу господнього дому з царем. **8** І обступите царя довкруги, кожний, маючи в руках свою зброю; і хто входить до рядів – хай помре. І вони були з царем, коли він входить і виходить. **9** І сотники зробили все, що заповів розумний Йодай; і кожний, що мав входити в суботу, взяв своїх мужів з тими, що мали відходити в суботу, і ввійшли до священика Йодая. **10** І священик дав сотникам сторожу і списи царя Давида, що були в господньому домі. І вони були в руках воєвод і сторожі; і сотники, і сторож зробили за всім, що заповів їм священик. І господній священик зібрав всіх людей землі до господнього дому. **11** І сторожі стали, кожний з них маючи зброю в своїй руці, по правій стороні дому, аж до лівої сторони дому жертовника і по дому царя довкруги. **12** І він вивів царського сина, і поклав на нього царський вінець і свідчення, і зробив його царем, і помазав його; і плескали руками, і сказали: Хай живе цар! **13** І почула Ґотолія голос тих з народу, що бігли, і ввійшла до народу до господнього дому. **14** І побачила – і ось стоїть цар на стовпі за судом. І перед царем були співи і труби, і ввесь народ радів і трубів в труби. І Ґотолія роздерла

вова̀ (ҁа́хаз)[52] (в негѡ̀ мѣ́сто сн҃ъ є҆гѡ)[53]. И҆ (въ) дн҃и в на́же (і҆оу́е цр҃ствова̀)[54] (въ самарі́и бы́сть)[55], к҃и, лѣ́тъ (-)[56].

Гл҃а, а҃і

И *годолі́я мт҃и (і҆ѡ̑хозі́ина)[1], (вид҃ѣвши)[2] ꙗ҆́ко (оу҆мрѣ́тъ сн҃ъ)[3] є҆ѧ̀, [и҆ воста̀][4] и҆ погуби вся́ко сѣмѧ црсво. (-)[5] І҆ѡ̑саве́я (же) дщи цр҃я і҆ѡ́рама сестра̀ ѡ҆хозі́ина (поѧ) є в҃ пара҃ кв
і҆ѡа́са сн҃а бра́та свое҃. и оу҆крадє и҆ сред҃ѣ сн҃овъ цр҃евы́ї і҆збі́єныхъ, того и҆ доилицу є҆гѡ (скры)
въ клѣ́ти постельнєи тверд҃ѣ, и҆ оу҆таи̂ (-)[6] ѿ лица годолі́ина, и҆ не оу҆мртвиша є҆го. И҆ бѣ с
не́ю (крыє́мь въ до́му гн҃и)[7], ѕ, лѣ́тъ. и҆ годолі́я бѣ цр҃ствующи в зе́мли (то́и). *И҆ въ в҃ пара҃ кг
(се҃мое лѣ́то)[8] посла̀ і҆ѡда́и жрецъ. и҆ поѧ́тъ тысѧщники. (хори́ма)[9] и҆ расима и҆ възведє ѧ҆̀
къ себѣ̀ въ до҃ гн҃ь, и҆ завѣща и҆мъ завѣтъ гн҃ь. и҆ заклѧтъ и҆хъ пре҃ гм҃ъ, и҆ показа̀ и҆мъ
(і҆ѡда́я)[10] сн҃а цр҃ьска. И҆ заповѣ́да и҆мъ гл҃я се слово (да)[11] сътвори́те тре́тія ча́сть ѿ ва҃ да
сни́де в субо́ту. и҆ да стреже́те стра́жбу до́му цр҃ва (-)[12]. И҆ тре́тія часть оу҆ вратъ (оу҆ две́рі и)
пути, и҆ тре́тія часть оу҆ вратъ соза́ди протекущи̂, и҆ оу҆стрежє стра҃бу до́му. И҆ два на-
ча́льника ѿ ва́съ вся́къ и҆сходѧи в субо́ту. и҆ да храня̂ стра́жбу до́му гн҃я съ цр҃е И҆ ѡ҆-
ступи́те цр҃я ѡ҆́коло, (ко́ждо)[13] ѡ҆ру́жіє своє̀ (и҆-
мы́и) в руку (-)[14], і (и҆сходя́и)[15] въ (пре҃ѡ҆гра́діє)[16]
да оу҆мретъ. и будете съ цр҃емъ є҆гда̀ (въходи́-
ти є҆му і и҆сходи́ти)[17] (-)[18]. И҆ сътвори́ша со́т-
никы вся є҆ли́ка заповѣ́да і҆ѡда́и смысле́ныи. и҆
поѧ̀ (ко́ждо)[19] мужа своѧ̀ и҆же и҆мѣ́аше входи́ти
въ субо́ту. съ тыми и҆же и҆мѣя́ху ѿходи́ти
в субо́ту. и҆ вни́доша къ і҆ѡда́ю жерцу. И҆
да́сть жре́цъ со҃никомъ (пре҃ходѧ́щаѧ, и҆ ко-
пія)[20] цр҃я дв҃да. и҆же (быша) в до́му гн҃и. (И҆
бѣша в рука҃ воєво҃ и҆ пре҃ходѧ́щи̂ и҆ сътвориша
сотники, и҆ пре҃ходѧщіи по всему є҆ли́ко запо-
вѣ́да и҆ жрецъ. И҆ собра̀ жрецъ гн҃ь вся лю́ди
земля во до́мъ гн҃ь.) и҆ ста́ша пре҃рищущіи
(ко́ждо и҆)[21] ѡ҆ру́жіє (и҆мы́и)[22] в руцѣ свое́и. ѿ
страны̀ до́му десно́я. да́же до страны̀ до́му
шуєя жрътвеныя. и҆ (по до́му)[23] цр҃я ѡ҆́коло. І
и҆зведе сн҃а цр҃ева. и҆ возложи на́нь (вѣнецъ цр҃ьс-
кыи)[24]. и҆ свѣдѣніє. и҆ въцр҃и є҆го и҆ пома́за є҆го и҆
плеска́ли рука́ма. и҆ рѣша да́ живе҃ цр҃ь. И҆ слы́ша
годолі́я гла҃ предътекущи́х люде́и. и҆ вни́де къ
наро́ду в до́мъ гн҃ь. И҆ ви́дѣ и҆ се цр҃ь стоѧ́ше на
столпѣ по суду. и҆ (бя́ху) (пре҃ цр҃ем пѣсни и҆
трубы)[25]. и҆ вси лю́діє (-)[26] радующеся, и҆ тру-
бяще въ трубы. и҆ раздра̀ годолі́я ризы

своѧ. и възпи (и рече), зра́да зра́да· И заповѣ́да иода́и жрецъ тысѧщником, [и][27] властелемъ силы. и рече к нимъ изведѣте ю вонъ (ѿ при-гра́ды)[28], (-)[29] иже (а́ще кто) изы́детъ по неи смртїю да оумретъ ѿ ѻру́жїѧ, понеже рече жре҃, (-)[30] не оумрътвѣте еѧ въ дому гн҃и· И възложи́ша на ню руцѣ, і [изведо́ша ю][31] (скопцы) путемъ исхода (к неи)[32] дому цр҃ева и оумре тү· И завѣща иода́и завѣтъ между гмъ и между цр҃емъ, и между людми, ꙗко быти имъ въ люди гн҃ѧ [-][33]· И внидо́ша вси лю́дїе землѧ в до́мъ ваа́ловъ, и разбиша и, и жрътвеники его, и ѻбразы его сокрушиша добрѣ. и (мада́на)[34] жрьца ваа́лова оубиша пре҃ лицемъ (жрътвеника)[35]. и постави жрецъ властелѧ в дому гн҃и· И прїѧ́ша со́тъники, (хорима)[36] и раси́ма, и всѧ люди землѧ. і (изведе)[37] цр҃ѧ ѿ дому гн҃ѧ. и (внидо́ша)[38] путемъ вратъ претекущихъ (до) дому цр҃ева и посадиша и на пр҃толѣ цр҃евѣ· И възрадовашасѧ вси люди землѧ (тоѧ). и гра҃ оумлъча, и годолїю оумрътвиша ѻружїе въ дому цр҃евѣ· (Цр҃ь же бѣ)[39] (иоа́са, въ се҃ми, лѣтѣхъ)[40] егда нача цр҃ьтвовати·

Гла҃, ві·

в пара҃ кд

Въ *лѣто се҃мое, иоуа. цр҃ьствова иоа́съ. и м҃, лѣ, цр҃ьтвова въ ієр҃лимѣ. (-)[1] има (бѣ) мт҃ри его авїа. (-)[2] вирсавїа· И сътвори иоа́съ пре҃ (очима гн҃има оугоҁнаѧ)[3], въ всѧ дни в наже просвѣти его иода́и ієреи· Токмо высокиѧ не преставиша. (-)[4] ту еще (кадаху и жраху лю́дїе)[5] на высоких· И рече иоа́съ къ жерцем все сребро стое внесеное в домъ гн҃ь. (и) сребро со цѣною (мужа)[6]. (и) всѧко сребро еже аще възыйдетъ на срце мужу внести в домъ гн҃ь· (И) да прїимутъ е на се жрьцы (и) мужъ ѿ преда́нїѧ своего. и тїи да строѧтъ ведекъ (-)[7] въ всемъ. идѣже аще ѻбрѧщетсѧ (сокрушеное ведека)[8]· И бысть въ кг е, лѣто цр҃ю иоа́су, (и) не оустроиша жрьцы ведека храма· И призва (-)[9] цр҃ь иода́ѧ жерца и (старца)[10] и рече к нимъ. что (се) ꙗко не построисте ведека храму. и нн҃ѣ (оуже) не прїимаите сребра. ѿ продажѣ вашеѧ. ꙗко в ведекъ храму дасте и· И совѣщашасѧ жрьцы не прїѧти сребра ѿ людїи, (на строенїе)[11] ведека храму· И взѧ иода́и жрецъ кїотъ едн҃. и содѣла ковчежецъ дъсками ему, и дасть его (иезеови)[12] в дому мужа дому гн҃ѧ. и даша жрьцы хранѧщїи число всего сребра, еже ѻбрѣтесѧ в дому гн҃и· И бысть ꙗко видѣша иже много (есть) сребра въ ковчезѣ. и възыйде писцїи цр҃евъ, и жре҃ великїи

свою одіж і закричала, і сказала: Зрада! Зрада! **15** І священик Йодай заповів тисяцьким і володарям сили, і сказав до них: Виведіть її геть з рядів, хто лиш вийде за нею, хай смертю помре від зброї; бо сказав священик: Не забивайте її в господньому домі. **16** І наклали на неї руки, і вивели її скопці дорогою входу до царського дому, і вона там померла. **17** І заповів Йодай завіт між Господом, і між царем, і між народом, щоб вони були господнім народом. **18** І ввійшов ввесь народ землі до дому Ваала, і знищили його і його жертовники, і його образи знищили вповні; і Матана, жерця Ваала, вбили перед лицем жертовника. І священик поклав володарів в господньому домі. **19** І взяли сотники Хорими і Расими, і ввесь народ землі, і повів царя з господнього дому, і ввійшли дорогою брами сторожі до царського дому, і посадили його на царському престолі. **20** І ввесь народ тієї землі зрадів. І місто втихло, і Ґотолію вбили зброєю в домі царя. **12,1** Цар же Йоас був семилітнім, коли почав царювати.

Глава 12

2 *Йоас зацарював в сьомому році Iуя, і царював в Єрусалимі 40 літ, ім’я його матері було Авія з Вирсавії. **3** І Йоас зробив миле перед господніми очима в усі дні, в які його просвічував священик Йодай. **4** Лише не усунули височини, там ще приносили ладан, і народ приносив жертву на височинах. **5** І сказав Йоас до священиків: Все святе срібло внесено до господнього дому, і срібло з ціною мужа, і всяке срібло, яке лиш ввійде на серце чоловіка внести до господнього дому. **6** І хай візьмуть його на це священики і чоловік зі своєї продажі, і вони хай ремонтують ведек (=*єв. розвалини*) в усьому, де лиш знайдеться розвалина ведеку. **7** І сталося в 23-у році царя Йоаса, і священики не зремонтували ведека храму. **8** І покликав цар священика Йодая і старців, і сказав до них: Як це, що ви не зремонтували ведека храму? І тепер уже не беріть срібла з вашої продажі, бо його дасьте на ведек храму. **9** І домовилися священики не брати срібла від народу на ремонт ведека храму. **10** І взяв священик Йодай одну скриню, і для неї зробив ковчежець з дощок, і поставив її Єзейові в домі чоловіка господнього дому, і дали священики, що стерегли число всього срібла, що знайдене в господньому до- пар2. 24

мі. **11** І сталося, як побачили, що є ба-
гато срібла в скрині, і прийшов цар-
ський писар, і великий священик, і
скарбник, і відкрили, і почислили срі-
бло, знайдене в господньому домі. **12**
І дали приготоване срібло до рук тих,
що робили, на посуд господнього до-
му. І дали й майстрам по дереву, і бу-
дівничим, що працювали в господ-
ньому домі, **13** і тим, що кололи, і
майстрам, і теслям каміння, щоб ку-
пити дерево і тесане каміння на ре-
монт ведека господнього дому, і на
все, що видавалося на храм, на *його*
скріплення. **14** Тільки не робилося
для господнього храму срібні двері,
цвяхи, посудини і труби, ані всякий
золотий посуд і срібний посуд зі срі-
бла, внесеного до господнього дому,
15 але тим, що роблять працю, дали
його, і ці ним скріпили господній дім.
16 І не провіряли тих, яким давали до
рук срібло, щоб дати тим, що роблять
діла, бо роблять з довір'ям. **17** І срі-
бло за гріхи, і срібло за переступ, ос-
кільки внесене було до господнього
дому, хай буде священикам. **18** Тоді
прийшов Азаїл, сирійський цар, і во-
ював проти Ґета; і забрав його Азаїл,
і розгромив його; і повернув Азаїл
своє лице, і забажав піти проти Єру-
салиму. **19** І взяв Йоас, цар Юди, все
святе, що посвятив, і Йосафат, *і* Йо-
рам, і Охозія, його батьки, *і* царі Ю-
ди, і своє святе, і все золото, знайде-
не в господньому храмі і в скарбни-
цях дому царя, і послав Азаїлові, си-
рійському цареві. **20** І остали діла
Йоаса, і все, що він зробив, – чи ось
не було воно записане в книзі літопи-
су царів Юди? **21** І його раби пов-
стали і зробили велику змову, і вбили
Йоаса в домі Махоїна, що в Саалі. **22**
Єзехар, син Ємуаха, і Єзевут, син Ісо-
вира, – їхні раби побили їх і вони
померли; і поховали їх з їхніми бать-
ками в місті Давида, і замість нього
зацарював його син Амасія.

Глава 13

1 В 23-му році Йоаса, сина Ахозії,
царя Юди, зацарював Йоахаз, син
Іуя, в Самарії на 17 літ. **2** І він зробив
погане перед господніми очима, і по-
чав ходити за дорогами Єровоама, си-
на Навата, який привів Ізраїля до грі-
ха, і не відступив від тієї злоби. **3** І
Господь розгнівався гнівом на Ізра-
їля, і дав їх в руки Азаїла, асирійсько-
го царя, і в руки сина Адера, сина А-
заїла, на всі дні. **4** І помолився Йоа-
хаз до господнього лиця, і Господь
його вислухав, бо побачив пригнічен-
ня Ізраїля, яким *його* пригнітив си-
рійський цар. **5** І Господь дав їм спа-
сіння, і вони вирвалися з-під асирій-
ської руки, і поселилися ізраїльські

(и҆ чи́сленикъ). и҆ ѿкры́ша і҆ и҆счетоша сре́бро
ѡ҆брѣ́тшеесе въ до́мꙋ гн҃и. И҆ даша сре́бро ꙋ҆-
гото́ванное в рꙋцѣ (творѧ́щемꙋ)[13] [на сосꙋды][14]
до́мꙋ гн҃ю. и҆ даша (и҆) древодѣла́мъ и҆ дѣ-
лателемъ ѕиждꙋщимъ в домꙋ гн҃и. И҆ ко́лю-
щимъ [и҆ хꙋдо́жникомъ][15]. и҆ сѣкꙋщим ка́-
менїѧ на кꙋпле́нїе дре́вꙋ. и҆ каменїѧ те́санаго
на строенїе веде́ка хра́мꙋ гн҃ю. (і҆ и҆) на все̑
є҆ли́ко раздаѧ́ти хра́мꙋ на ꙋ҆твръже́нїе. То́кмо
не твори́шасѧ хра́мꙋ гн҃ю две́ри сре́брены, гво-
здїе фїа́лы. и҆ трꙋбы, (ни) всѧ сосꙋды зла́ты,
и҆ сосꙋды сре́брены ѿ сре́бра принесе́наго в до́мъ
гн҃ь. но творѧ́щимъ дѣ́ла дада́ше ѧ҆̀, и҆ (сїи)
ꙋ҆тверди́ша и҆ми̑ до́мъ гн҃ь. и҆ не сочитахꙋ
(-)[16], и҆̂мже даѧ́хꙋ сре́бро в рꙋ́ки (-)[17]. дати
творѧ́щимъ дѣ́ло. зане̑ вѣ́рно тво́рѧтъ. (И҆)
сре́бро за грѣхи, и҆ сребро за престꙋпле́нїе. (по-
неже)[18] внесе́но бысть в до́мъ гн҃ь (да бꙋдетъ
жерцемъ)[19]. То́гда̀ възы́иде а҆заи́лъ црь сѵ̑рьс-
кїи. и҆ воева на геды и҆ прїатъ и҆̀ (а҆заи́лъ и҆
разби̑ и҆̀). и҆ ѡ҆брати а҆заи́лъ лице свое, (и҆) въ-
зы́ити хотѧ на і҆ерли́мъ. И҆ взѧ́тъ и҆ѡа́съ црь
і҆ꙋдин всѧ ст҃ыѧ. и҆́же ѡ҆ст҃и (и҆̀) и҆ѡсафатъ
(-)[20] и҆ѡа́рамъ, и҆ ѡ҆хозїѧ ѿцы є҆го (-)[21] цри і҆ꙋ-
дини. и҆ ст҃аѧ є҆го и҆ все̑ зла́то ѡ҆брѣтшеесѧ
въ (хра́мѣ)[22] гн҃ѣ, и҆ (въ сокрови́щехъ) до́мꙋ
црѧ. и҆ посла̀ а҆заи́лю црю сѵ̑рьскꙋ (-)[23]. И҆ про́чаѧ
словесъ и҆ѡасинъ, и҆ всѧ є҆ли́ко сотвори̑. не се а҆̂ли
пи́сана бы́ша въ кни́ѕе слове̑ дн҃їи црь і҆ꙋдинъ.
И҆ воста́ша ѡ҆́троцы є҆го. и҆ совѣща́ша совѣтъ
вели̑. и҆ ꙋ҆би́ша и҆ѡа́са в хра́мѣ (махоиневѣ)[24]
и҆́же въ (саа́лѣ)[25], (и҆е̂зеха́ра сн҃а є҆мꙋа́хова)[26]. и҆
(є҆зевꙋда сн҃а исовира)[27]. рабы̀ и҆̑ и҆зби́ша (и҆хъ и҆
ꙋ҆мро́ша)[28], и҆ погребо́ша (и҆хъ)[29] съ ѿцы
(и҆хъ)[30] въ гра́дѣ дв҃двѣ. и҆ црствова (а҆масї-
а́съ)[31] сн҃ъ є҆го въ него̀ мѣ́сто.

Гл҃а, гı҃.

Въ лѣто, кг҃ е, [-][1] и҆ѡа́са сн҃а (а҆хозїина)[2]
црѧ і҆ꙋдина, црьствова [и҆ѡаха́зъ][3] сн҃ъ
и҆оуе҃ в самарїи, зı҃ лѣтъ. И сотвори̑ лꙋ-
ка́вое пре̑ ѡ҆́чима гн҃има. и҆ нача̀ ходи́ти
по (пꙋте́мъ)[4] і҆еровоа́млимъ сн҃а нава́това, и҆́же
съгрѣши́ти воведѐ і҆и҃лѧ. (и҆) не ѡ҆стасѧ (ѕло́бы
то́ѧ)[5]. И҆ разгнѣ́васѧ (г҃ь гнѣ́вомъ)[6] на і҆и҃лѧ. и҆
въда́сть и҆хъ в рꙋцѣ а҆заи́лю црю (а҆сѵ̑рьскꙋ)[7], и҆
в рꙋцѣ сн҃а а҆дерова сн҃а а҆заи́лева во всѧ дн҃и. И҆
помоли́сѧ и҆ѡа́хазъ лицю гн҃ю. и҆ оу҆слы́ша и҆̀ г҃ь
ꙗ҆́ко видѣ скорбь і҆и҃левꙋ. (є҆ю́же)[8] ѡ҆скорби (-)[9] црь
сѵ̑рїискїи. И҆ да́сть (и҆мъ) (сп҃сенїе г҃ь)[10] (-)[11]. і҆
и҆збыша ѿ рꙋкꙋ (а҆сѵ̑рьскꙋ)[12]. и҆ въсели́шасѧ сн҃ве

і҆и҃лви в села своѧ̀ ꙗ҆́коже (и҆ прежє)[13]. (Но) то́кмо
не ѿстꙋпи́ша ѿ грѣ̃ хъ до́мꙋ і҆ѥровоа́млѧ [сн҃а
наватова][14] и҆́же съгрѣшити въведѐ і҆и҃лѧ. по
нѣ̃ ходахꙋ и҆ (принесо́ша кꙋмиръ, и҆́же бѣ)[15] въ
самарі́и· ꙗ҆́ко не ѡ҆ста́вишасѧ (а҆хазꙋ)[16] лю́дїє.
но то́кмо, н҃, ко́нникъ. и҆ і҃, колесни́ць, и҆ (л҃)[17]
пѣшецъ. ꙗ҆́ко и҆згꙋбилъ бѧ́ше и҆́хъ цр҃ь сѵ҆рі́и-
скїи. и҆ положи а҆̀ ꙗ҆́ко прахъ на попра́нїє· и҆
про́чаѧ словесъ и҆ѡ҆ахазовыхъ и҆ всѧ̑ є҆ли́ко съ-
твори̇, и҆ (всѧ̑) си́ла є҆го. не се ли пи́сана бы́ша
въ кни́зѣ слове́съ дні̑и цр҃ь і҆и҃левъ· И҆ оу҆́мре и҆ѡ҆-
а҆хаз (-)[18] и҆ погребенъ бы́сть съ ѿц҃ы своими в
самарі́и. и҆ црⷭ҇твова и҆ѡ҆а́съ сн҃ъ є҆го в него́ мѣ́с-
то· въ лѣто, л҃д є, [-][19] и҆ѡ҆а́са цр҃ѧ і҆оу́дина
црⷭ҇твова и҆ѡ҆а́съ сн҃ъ (а҆хазовъ)[20] на̑ і҆и҃лемъ в са-
марі́и, ѕ҃і, лѣтъ· И҆ сътвори лꙋка́вое (прⷣе
гм҃ъ)[21] (и҆) не ѿстꙋпи ѿ (грѣхъ всѣ̃)[22] і҆ѥрово-
а́мль сн҃а нава́това и҆́же съгрѣшити воведе
і҆и҃лѧ. по тѣмъже (и҆ то́й) хождаше· И҆ про́чаѧ
слове́съ и҆ѡ҆а́совы̃ и҆ всѧ̑ є҆ли́ка сътвори̇, и҆ (всѧ̑)
си́ла є҆го ꙗ҆́же сътвори̇ съ а҆масѣ̑ є҆ цр҃емъ і҆оу-
динымъ. (то) не се а҆ли сїѧ писана быша въ
кни́зѣ слове̃ дні̑и цр҃ь і҆и҃левъ· И҆ оу҆́мретъ и҆ѡ҆а́съ
(и҆ погребе́нъ бысть) съ ѿц҃ы свои́ми (въ сама-
рі́и съ сн҃ъми і҆и҃левыми· І҆ є҆ровоа̑ же сѣде на
престо́лѣ є҆го)[23]. І҆ є҆лисе́и разболѣсѧ бо́лезнїю сво-
е́ю, є҆ю́же (и҆) оу҆́мре. и҆ прїиде к немꙋ и҆ѡ҆а́съ цр҃ь
і҆и҃левъ. и҆ пла́касѧ на̑ лицѐ є҆го и҆ рече. ѿч҃е ѿч҃е,
колесни́ца і҆и҃лева и҆ снꙋзници є҆ѧ̀· И҆ рⷱ҇е є҆мꙋ і҆є҆ли-
се́и возми̇ лꙋ̃ и҆ стрѣлꙋ. и҆ взѧ̃ прⷣе ни̑ лꙋкъ и҆
стрѣлꙋ· И҆ рⷱ҇е цр҃ю возложи рꙋкꙋ свою на лꙋ̃· И҆
возложи и҆ѡ҆а̃ рꙋкꙋ свою на лꙋ̃. (-)[24] (і҆є҆лисе́и
возложи)[25] рꙋкꙋ свою̀ верхꙋ рꙋкꙋ цр҃евꙋ· И҆ рече ѿ-
връзи ѡ҆кно ꙗ҆́же є҆сть на восто́къ и҆ ѿверзе. и҆
рече і҆є҆лисе́и стрѣли, и҆ стрѣли цр҃ь и҆ рече [і҆є҆ли-
се́и][26] (сїѧ) стрѣла сп҃нїѧ гн҃ѧ· и҆ стрѣла сп҃са́-
ющаго въ сѵ҆рі́и. и҆ побѣди́ши сѵ҆рі́ю, на (де-
кꙋ)[27] даже до скончані́ѧ· И҆ рече є҆мꙋ і҆є҆лисе́и воз-
ми̇ лꙋ̃ и҆ взѧтъ. и҆ рече цр҃ю і҆и҃левъ. оу҆да́ри (но-
го́ю) на́ землю, и҆ оу҆да́ри цр҃ь три́жды и҆ ста̀· И҆
ѡ҆скорбѣ (чл҃къ бж҃їи ѡ҆ немъ)[28] и҆ рече. а҆́ще бы
оу҆дарилъ є҆си патиѱи, и҆ли шести́щи. тогда̀
бы є҆си попралъ сѵ҆рі́ю до скончані́ѧ. и҆ нн҃ѣ
(побѣди́ши сѵ҆рі́ю толи́ко трищи)[29]. И҆ оу҆́мре
і҆є҆лисе́и, и҆ погребо́ша и҆̀· (-)[30] во́инни (же) ѿ моа́ва
(внеза́пꙋ) прїидо́ша въ зе́млю. настава́ющꙋ лѣ-
тꙋ (томꙋ)· И҆ бысть и҆мъ погрѣба́ющимъ тѣ-
ло мꙋжа (мрътва). и҆ се видѣша во́и (внеза-
сирⷶ мн пꙋ). *и҆ поверго́ша мꙋжа во́ гробѣ і҆є҆лисео́вѣ. и҆
впаде (тѣло чл҃ка мр҃тва) и҆ прикоснꙋсѧ ко́стемъ
і҆є҆лисео́вымъ. и҆ ѡ҆жи (мꙋ̃) и҆ ста̀ на но́гꙋ своє́ю·
(-)[31] а҆зани́лъ (же) ѡ҆скꙋ̃блѧше і҆и҃лѧ, во всѧ̀ дн҃и

сини в своїх поселеннях, так як і ра-
ніше. **6** Але лише не відступили від
гріхів дому Єровоама, сина Навата,
який привів Ізраїля до гріха; ходили
за ними, і принесли боввана, який
був у Самарії. **7** Бо не оставили Аха-
зові людей, але лиш 50 кіннотників, і
10 колісниць, і 30 піших, бо їх вини-
щив сирійський цар, і поклав їх як
порох на потоптання. **8** І осталі діла
Йоахаза, і все, що він зробив, і вся
його сила, – чи це не було записане в
книзі літописів ізраїльських царів? **9**
І помер Йоахаз, і його поховано з йо-
го батьками в Самарії, і замість нього
зацарював його син Іоас. **10** В 39-му
році Йоаса, царя Юди, зацарював Йо-
ас, син Ахаза, над Ізраїлем в Самарії
на 16 літ. **11** І він зробив погане пе-
ред Господом, і не відступив від всіх
гріхів Єровоама, сина Навата, який
довів Ізраїль до гріха, за ними і він
ходив. **12** І осталі діла Йоаса, і все,
що він зробив, і вся його сила – які
зробив з Амасієм, царем Юди, – то
ось чи це не було записане в книзі лі-
тописів ізраїльських царів? **13** І по-
мер Йоас, і його поховано з його
батьками в Самарії, з ізраїльськими
синами. Єровоам же сів на його пре-
столі. **14** Елисей захворів своєю хво-
робою, від якої і помер. І прийшов до
нього Йоас, ізраїльський цар, і запла-
кав над його лицем, і сказав: Батьку,
батьку, – колісниця ізраїльська і її
кіннотники! **15** І сказав йому Елисей:
Візьми лук і стрілу, – і той взяв пе-
ред ним лук і стрілу. **16** І він сказав
цареві: Поклади твою руку на лук. І
поклав Йоас свою руку на лук, Ели-
сей поклав свої руки на руку царя. **17**
І сказав: Відкрий вікно, що є до схо-
ду. І відкрив. І сказав Елисей: Вистрі-
ли. І цар вистрілив. І сказав Елисей:
Це стріла господнього спасіння і
стріла спасаючого в Сирії, і побідиш
Сирію в Теку аж до кінця. **18** І сказав
йому Елисей: Візьми лук. І взяв. І
сказав цареві Ізраїля: Вдар ногою об
землю, – і цар вдарив тричі і став. **19**
І засмутився над ним божий чоловік,
і сказав: Якщо би ти вдарив п’ять
разів чи шість разів, тоді б ти побив
Сирію аж до кінця. І тепер поб’єш
Сирію тільки тричі. **20** І помер Ели-
сей, і його поховали. Нагло на землю
прийшли вояки з Моава, як надходив
той рік. **21** І сталося, що як вони хо-
вали тіло мертвого чоловіка – і ось
нагло побачили вояків, *і кинули чо- сир. 48
ловіка до гробу Елисея; і тіло мерт-
вого чоловіка впало, і доторкнувся до
костей Елисея – і чоловік ожив і
встав на свої ноги. **22** Азаїл же гнітив
Ізраїля всі дні Ахаза. **23** І помилував
їх Господь і змилосердився над ними,
і поглянув на них через свій завіт, що

з Авраамом, Ісааком і Яковом; і Господь не хотів знищити їх, ані не відкинув їх від свого лиця. **24** І помер Азаїл, сирійський цар, і замість нього зацарював його син Адер. **25** І повернувся Йоас, син Ахаза, і забрав з руки Адера, сина Азаїла, міста, які він взяв з руки Йоахаза, його батька, на війні. Бо Йоас побив його тричі і повернув міста Ізраїля.

Глава 14

1 І було, що в другому році Йоаса, сина Ахаза, ізраїльського царя, і зацарював Амесія, син Йоаса, цар
пар2. 25 Юди. **2** *Він був 25-літнім, коли зацарював, *і* 29 літ царював в Єрусалимі, ім'я його матері було Йоадина з Єрусалиму. **3** І він зробив миле в господніх очах – лише не так, як Давид, його батько – згідно з усім, що зробив його батько Йоас. **4** Лише не знищив височини, ще народ різав і приносив жертву на височинах. **5** І сталося, що коли скріпилося його царство в його руках, і він побив своїх рабів, що вбили його батька. **6** І синів тих вбивців він не вбив, так як записано в книзі Мойсеєвого закону, як заповів Господь,
мой5. 24 пар2. 25 єз. 18 кажучи: *Хай не вмирають батьки за синів, і сини не вмирають за батьків, але кожний хай помре за свої гріхи. **7** Він же побив 10000 з Едому в Ґмелі і забрав Камінь в битві, і назвав його ім'я Єтоїл, аж до сьогоднішнього дня. **8** Тоді Амесія послав послів до Яса, сина Іуя, ізраїльського царя, кажучи: Ходи, побачимося в лиці. **9** І послав Йоас, ізраїльський цар, до Амесії, царя Юди, кажучи: Терня, що в Ливані послало до кедра, що є в Ливані, кажучи: Дай свою дочку моєму синові за жінку. І, прийшовши, польові звірі, що в Ливані, потоптали терня. **10** Ти побив Ідумею – і твоє серце піднялося, і прославляєшся, сидячи в твоїм домі. І навіщо величаєшся своєю злобою? І впадеш ти і Юда з тобою. **11** І не послухав Амесія, і пішов Йоас, ізраїльський цар; і побачилися лицем ці і Амесія, цар Юди, в Ветсамі Юди. **12** І впав Юда перед ізраїльським лицем, і втекли чоловіки, кожний до свого дому. **13** І Амесію, сина Йоаса, сина Охозії, царя Юди, схопив Йоас, син Ахаза, ізраїльський цар, у Ветсамусі. І він прийшов до Єрусалиму, і, прийшовши, знищив мур Єрусалиму від брами Ефрема аж до брами кута – 400 ліктів. **14** І забрав срібло і золото, і ввесь посуд, що

(ахазовы)[32]· И помилова (а гь)[33] и ущедри а. и призри на на завѣта ради своего иже съ авраамомъ (-)[34] исаакомъ и иаковомъ. и не хоташе гь потребити их ниже отвръже ихъ от лица своего· И умре азаилъ црь сѵрьскии и цртвова (-)[35] адеръ снъ его в него мѣсто· И возвратися иоасъ снъ (ахазовъ)[36]. и пріятъ гра от рукы (-)[37] адеровы сна азаилева. яже бѣ пріялъ от руку иоахаза отца его въ брани. трижды (бо) побѣди его иоасъ. и възврати грады ииля·

Гла, ді·

И (бысть) в лѣто второе, иоаса сна (ахазова)[1] цря иилева цртвова амесія снъ иоасо црь иудинъ· *Сын ке лѣ бѣ егда црствовати ему· (-)[2] кд, лѣ цртвова въ иерлимѣ. [-][3] имя (бѣ) мтри его иоадина от иерлима· И сотвори угодное пре очима гнима токмо не яко двъ отцъ его, (равѣ) по всему яже сотвори (отцъ его иоасъ)[4] (-)[5]· Токмо высокия не разруши еще людіе колаху и жраху на высокихъ· И бы яко утвръдися цртво (его) в руку его. і изби рабы своя. убившаа отца его· И сны убіиць (тѣх) не изби, яко писано в книзѣ закона моѵсіина. иже заповѣда гь гля. *да не умираю отцы за сны. и снове не умираю за отца. но кождо за свои грѣ да умре· Сіи (же) уби едома въ (гмелѣ)[6], і. и взя камень от брани. и наре имя ему [иедоиль][7] до днешне дни· Тогда посла амесіа послы ко (іасу)[8] сну іоуеву црю иилву гля. пріиди да ся видим в лице· И посла иоа црь иилев къ амесію црю иудину гля. тернъ иже в ливанѣ посла къ кедрови сущему в ливанѣ гля. даждь дщерь свою сну моему в жену и пришедши звѣріе лужніи иже в ливанѣ, и попраша терніе· (-)[9] Побѣдил еси идумея. и възнесеся срце твое (и славишися)[10] (въ дому сѣдя)[11] своемъ. да что величаешися злобою своею. и падеши ты і иуда с тобою· И не послуша амесія. и възыиде [иоасъ][12] црь иилевъ, и видѣстася лицемъ сіи. и амесія црь иудинъ. въ (ведъсаме)[13] иудинѣ· И паде иуда предъ лицемъ иилевым. и бѣжаша мужи (кождо) въ домы своя· И амесію сна иоасова. сна охозіина цря иудина ятъ иоасъ снъ (ахазовъ)[14] црь иилев въ (вадъсамисе)[15], и пріиде въ иерлим. и (пришед) разби стѣну иерлиму от вра ефрѣмль до вратъ уголныхъ. у, лакотъ· И взятъ сребро и злато и вся сосуды обрѣтеныя в дому гни и въ сокровищихъ дому црева. и сны смѣшшаася и възвратися в самарію· И прочая словъ иоасо-

в пара кє

є мо кд в пара кє єзє ні

выхъ, є҆ли̑ко сътвори̑ въ силѣ є҆го. ꙗ҆коже
бра́сѧ съ а҆месі́ємъ царе́мъ і҆ꙋдинѣ́. не се ли
сі́ѧ напи́сана въ кни́зѣ слове́ днїи цр҃ь і҆и҃ле-
выхъ. И҆ ꙋ҆мре и҆ѡа́съ съ ѿцы свои́ми. и҆ поло-
женъ бы́сть въ самарі́и съ цр҃и і҆и҃левы. и҆ цр҃-
ствова і҆еровоа́мъ сн҃ъ є҆го в̾ него̀ мѣ́сто. И҆
жи́тъ а҆месі́ѧ сн҃ъ и҆ѡа́совъ цр҃ь і҆ꙋдинъ. по
ꙋ҆мрътвїи и҆ѡа́са сн҃а (а҆хазова)[16] цр҃ѧ і҆и҃лева,
єі, лѣ. И҆ про́чаѧ сло́въ а҆месі́ѡвыхъ и҆ всѧ
є҆ли̑ка сътвори̑. не се ли сі́ѧ напи́сана въ
кни́зѣ сло́въ днїи цр҃ь і҆ꙋдиныхъ. И҆ возврати́-
шасѧ на него (-)[17] въ і҆ерл҃и́. и҆ бѣжа в лахи́-
сы. и҆ посла́ша въ слѣ́ є҆го в лахисы, и҆ ꙋ҆би́-
ша и҆̑ тꙋ. И҆ възѧ́ша и҆̑ на кони и҆ погребенъ
в пара̑ кѕ нй єі бы́сть (съ ѿцы свои́ми въ і҆ерли́мѣ)[18] въ
градѣ двдвѣ. *И҆ поѧ́ша вси лю́дїє і҆ꙋдини,
а҆за́рїю. и҆ то́й (бѣ)[19], ѕі, лѣ. и҆ поста́виша и҆̑
царе́мъ въ ѿца є҆го мѣ́сто а҆месі́ѧ. Тои (же)
созда̀ є҆ло́да, и҆ възврати и҆̑ і҆ꙋдѣ, по ꙋ҆мрт-
вїи цр҃ѧ (ѿца є҆го)[20]. в лѣ́то, єі, (и҆) а҆месі́а
сн҃а и҆ѡа́сова цр҃ѧ і҆ꙋдина. цр҃ствова̑ і҆еровоа́мъ
сн҃ъ и҆ѡа́совъ на̑ і҆и҃лемъ в самарі́и, ма, лѣ́то.
И҆ сътвори̑ лꙋ҆кавое пре̑ гмъ, не ѡ҆ста́ви (бо)
ни (є҆ди́ного)[21] грѣха і҆еровоа́лѧ сн҃а навато́ва,
и҆̀же съгрѣши́ти въведе і҆и҃лѧ. (И҆) то́й при-
врати предѣ і҆и҃левъ ѿ въхода є҆ма́дова даже
до мо́рѧ а҆рави́тскаго, по глꙋ̑ г҃а б҃а і҆и҃лева. и҆-
же гла рꙋко́ю раба̀ своего (и҆ѡна́ѧ)[22] сн҃а а҆мадї-
и҆на прр҃ка. и҆̀же ѿ ге́да хоферова. Ꙗ҆ко видѣ
гь смире́нїе і҆и҃лево го́рко ѕѣло и҆ мало бѣ ѡ҆-
дръжи́мыхъ. и҆ въсхитае́мыхъ. и҆ (въскор-
мленѣ)[23]. и҆ не бѣ помага́ющаго і҆и҃лю. И҆ не
гла гь и҆скорени́ти сѣмене і҆и҃лева по̑ всею нб҃-
ною. и҆ спсе а҆̑ рꙋко́ю і҆еровоа́млею сн҃а и҆ѡа́совымъ.
И҆ про́чаѧ сло́въ і҆еровоа́мовыхъ и҆ всѧ̀ є҆ли̑ка съ-
твори̑ и҆ сила є҆го є҆ли̑ка побоє́ва, и҆ є҆ли̑ко
ѡ҆брати̑ дама́скꙋ. і҆ є҆ма́дъ і҆ꙋдѣ въ і҆и҃ли. не
се̑ ли сꙋть писана въ кни́зѣ сло́въ днїи цр҃еи
і҆и҃левыхъ. И҆ ꙋ҆мретъ і҆еровоа̑, (и҆ положе̑ бы́сть)
съ ѿцы свои́ми со цр҃и і҆и҃левыми. и҆ цр҃ствова̀
а҆за́рїѧ сн҃ъ а҆месі́инъ въ ѿца своего мѣ́сто.

Гла, єі.

в пара̑ кѕ выі ді Лѣто,* кз. і҆еровоа́ма цр҃ѧ і҆и҃лева. цр҃-
ствова̀ а҆за́рїѧ сн҃ъ а҆месі́инъ цр҃ь і҆ꙋдѣ.
(-)[1] ѕі, лѣтъ бѣ є҆гда нача̀ цр҃ствова́-
ти, и҆ нв лѣтѣ, цр҃ствова̀ въ і҆ерли́мѣ.
(-)[2] и҆́мѧ (бѣ) мт҃ри є҆го [є҆хелі́ѧ][3], ѿ і҆ерли́ма.
И҆ сътвори̑ бл҃гое пре̑ ѡ҆чима гн҃има, по всемꙋ
є҆ли̑ко сътвори̑ (ѿцъ є҆го а҆месі́ѧ)[4]. Токмо вы-
со́кихъ не разори̑, (и҆) є҆ще лю́дїє колахꙋ и
жрахꙋ на высоки̑. И҆ (пꙋсти̑)[5] гь (гнѣвъ на)

знайшовся в господньому домі і в скар-
бницях дому царя і синів-закладників, і
повернувся до Самарії. **15** І інші діла
Йоаса, які зробив у своїй силі, як во-
ював з Амесієм, царем Юди, – ось чи
це не записане в книзі літописів ізра-
їльських царів? **16** І помер Йоас зі сво-
їми батьками, і його поховано в Сама-
рії з ізраїльськими царями, і замість
нього зацарював його син Єровоам. **17**
І пожив Амесія, син Йоаса, цар Юди,
після смерті Йоаса, сина Ахаза, царя із-
раїльського, 15 літ. **18** І інші діла А-
мессії, і все, що він зробив, – ось чи це
не записане в книзі літописів царів Ю-
ди? **19** І проти нього зробили повстан-
ня в Єрусалимі, і він втік до Лахиса. І
послали вслід за ним до Лахиса, і там
його вбили. **20** І взяли його на коня, і
його поховано з його батьками в Єру-
салимі, в місті Давида. **21** *І ввесь на- пар2. 26
род Юди взяв Азарію, і він – син 16- ниж. 15
літній, і поставили його царем замість
його батька Амесія. **22** Він же збудував
Елот, і повернув його Юді після вбиття
царя, його батька. **23** В 15-му році А-
месії, сина Йоаса, царя Юди, *зацарю-
вав* Єровоам, син Йоаса, над Ізраїлем в
Самарії, він царював 41 літ. **24** І він
зробив погане перед Господом. Бо він
не покинув ні одного гріха Єровоама,
сина Навата, який привів Ізраїль до
гріха. **25** І він повернув околицю Із-
раїля від входу Емата аж до моря
Аравійського за словом Господа Бога
ізраїльського, яке сказав рукою свого
раба Йоная, сина Аматія, пророкам, що
з Ґетахофера. **26** Бо Господь побачив
дуже гірке впокорення Ізраїля, і що
мало було владних, і вихованих, і ви-
годованих, і не було помічника для
Ізраїля. **27** І Господь не рішив вигубити
насіння Ізраїля з-під всієї піднебесної, і
спас їх рукою Єровоама, сина Йоаса.
28 І інші діла Єровоама, і все, що він
зробив, і його сила, що воював і що по-
вернув від Дамаску, і Емат Юді в
Ізраїлі, – ось чи це не записане в книзі
слів про дні ізраїльських царів? **29** І по-
мер Єровоам, і його покладено з його
батьками, з ізраїльськими царями, і за-
царював Азарія, син Амесія, замість
свого батька.

Глава 15

1 В *27-му році Єровоама, ізраїль- пар2. 26
ського царя, зацарював Азарія, син А- вищ. 14
месії, царя Юди. **2** Він був 16-літнім,
коли почав царювати, і 52 роки царю-
вав в Єрусалимі, ім’я його матері було
Ехелія з Єрусалиму. **3** І він зробив
добре перед господніми очима за всім,
що зробив його батько Амесія. **4** Тіль-
ки не знищив височини, і ще народ
різав і приносив жертву на височинах.
5 І Господь пустив гнів на царя, *і він пар2. 26

був прокаженим аж до своєї смерті і царював в домі апфусовому (єв.=відокремленому), і Йоатам, син царя, був над домом, судячи народ тієї землі. **6** І остали діла Азарії, і все, що зробив, – ось чи це не записане в книзі літописів царів Юди? **7** І помер Азарія, і його поховали з його батьками в місті Давида, і замість нього зацарював його син Йоатам. **8** В 27-му році Азарії, царя Юди, зацарював Азарія, син Єровоама, в Ізраїлі і в Самарії на 6 місяців. **9** І він зробив погане перед господніми очима, так як зробили його батьки. Не відступив від всіх гріхів Єровоама, сина Навата, який привів Ізраїль до гріха. **10** І проти нього повстали Селум, син Явиса, і Євдаам; і їхні вояки вбили його, і він помер. І Селум зацарював замість нього. **11** І остали діла Захарії – ось вони є написані в книзі літописів ізраїльських царів. **12** Це ж господнє слово, яке Він сказав до Іуя, кажучи:
вищ. 10 *Четверті сини сидітимуть на престолі Ізраїля. І сталося так. **13** І Селум, син Явиса, зацарював в Ізраїлі в 39-му році Азарії, царя Юди. Царював же Селум місяць днів у Самарії. **14** І прийшов Манаам, син Ґадія з Тересили, і прийшов до Самарії і вбив Салума, сина Явиса, в Самарії, і завдав йому смерть, і сам царював замість нього. **15** І остали діла Селума і його звертання, якими звертався, – ось вони є записані в книзі літописів царів Юди. **16** Тоді Манаїм побив Терсу і все, що було в ній, і її околиці від Терсила, тому що йому не відкрили. І побив їх і все, що в них, і тоді вигубив тих, що були вагітними. **17** В 39-му році Азарії, царя Юди, зацарював Манаїм, син Ґадія в Ізраїлі, на 10 літ в Самарії. **18** І він зробив погане перед господніми очима свої усі дні, і не відступив від всіх гріхів Єровоама, сина Навата, який привів Ізраїль до гріха. **19** А в його днях Фула, ассирійський цар, прийшов на ізраїльську землю, і Манаїм дав Фулі тисячу талантів срібла, щоб його рука була з ним. **20** І поклав Манаїм данину на Ізраїль від усіх сильних, щоб дати сирійському цареві 50 сиклів срібла на кожного чоловіка. І сирійський цар повернувся, і не стояв там, в тій землі. **21** І остале слів Манаїма, і все, що він зробив, – ось чи це не записане в книзі літописів ізраїльських царів? **22** І помер Манаїм, і був похований зі своїми батьками, і замість нього зацарював його син Факіяс. **23** В 50-му році Азарія, царя Юди, царював же Факіяс, син Манаїма, над Ізраїлем в Самарії 2 роки. **24** І він зробив погане перед господніми очима, і не відступив від всіх гріхів Єровоама,

ц҃ра *и҆ бы́сть прокаже́н до смр҃ти своеѧ. и҆ цр҃- в҃ пара҃ ік҃ѕ
ствова̀ в домꙋ (а҆пфꙋсовѣ)[6], (-)[7] и҆ѡ҆а҆да́мъ сн҃ъ
ц҃ра. (бѣ) на҃ до́момъ сꙋда̀ лю́демъ землѧ̀
(тоѧ)· И҆ про́чаѧ слове́съ а҆за́рїѧ. и҆ всѧ̀ е҆ли́ка
сътворѝ не сѐ ли сїѧ напи́сана въ кни́зѣ
словъ дн҃їи цр҃ь і҆ꙋ́диныхъ. и҆ ꙋ҆́мре а҆за́рїѧ (-)[8]
и҆ погребо́ша и҆̀ съ ѻ҆ц҃ы е҆го въ́ градѣ дв҃двѣ.
и҆ цр҃ствова̀ и҆ѡ҆а҆да́мъ сн҃ъ е҃ в него мѣ́сто· в҃
лѣ́то, (ік҃з)[9]. а҆за́рїѧ ц҃ра і҆ꙋ́дина, цр҃ствова̀
[а҆за́рїѧ][10] сн҃ъ і҆еровоа́мль въ і҆и҃ли. (и҆) в самарі́и
ѕ҃, м҃цъ. и҆ сътворѝ лꙋка́вое предъ ѻ҆чи́ма гн҃и-
ма, ꙗ҆́коже сътвори́ша ѻ҆ц҃ы е҆го. не ѿстꙋпѝ
ѿ (всѣ́хъ) грѣх҃ і҆еровоа́мль сн҃а нава́това, и҆́же
съгрѣши́ти въведѐ і҆и҃лѧ· И҆ въста̀ на́нь се-
лꙋмъ сн҃ъ и҆а҆ви́совъ, і҆ (и҆е҆вдаа́мъ)[11] и҆ (во́и и҆хъ)
ꙋ҆би́ша и҆̀ и҆ (ꙋ҆́мре)[12]. и҆ селꙋмъ цр҃ствова̀ в него
мѣ́сто· И҆ про́чаѧ словъ [а҆за́рїевы̑][13], сѐ е҆сть на-
пи́сана в҃ кни́зѣ гл҃ъ дн҃їи цр҃ь і҆и҃левы̑· [Сє́же][14]
слово гн҃е е҆́же гл҃а къ и҆ꙋ́е рекі́и *сн҃ове четвер- вѣ҃і і҃
тїи сѧ́дꙋтъ на пр҃толѣ і҆и҃левѣ, и҆ бы́сть та-
ко· И҆ селꙋмъ сн҃ъ и҆а҆ви́совъ цр҃ствова̀ (въ і҆и҃ли)
(-)[15] въ лѣ́то л҃д е, а҆за́рїѧ ц҃ра і҆ꙋ́дина. цр҃ст-
вова́ (же) селꙋмъ м҃цъ дн҃їи въ самарі́и· И҆
в҃зы́иде (манаа́мъ)[16] сн҃ъ гадї́инъ, ѿ дереси́лы.
и҆ прїиде в самарі́ю и҆ ꙋ҆бѝ салꙋма сн҃а и҆а҆ви́сова
въ самарі́и, и҆ ꙋ҆мр҃тви и҆̀. [и҆ (са́мъ) цр҃ствова в
мѣ́сто е҆го][17]· И҆ про́чаѧ слове́съ селꙋмовыхъ. и҆
ѻ҆браще́нїе е҃ и҆́мже ѻ҆браща́сѧ се сꙋть пи́сана
въ кни́зѣ гл҃ъ дн҃їи цр҃ь (і҆ꙋ́дины̑)[18]· Т҃огда̀ разбѝ
манаи́мъ де́рсꙋ, и҆ всѐ е҆́же (бѣ) в не́и, и҆ пре-
дѣ́лъ е҆го ѿ [дерси́ла][19]. поне́же не ѿверзо́ша
е҆мꙋ, и҆ разбѝ (и҆х҃)[20] (и҆ всѧ и҆́же в ни҃,) и҆ сꙋщаѧ
непра́здны тогда̀ и҆збѝ· в҃ лѣ́то л҃д е. а҆за́рїа
ц҃ра і҆ꙋ́дина. цр҃ствова̀ манаи́мъ сн҃ъ гадї́инъ
въ і҆и҃ли, і҃, лѣ́тъ въ самарі́и· И҆ сътворѝ лꙋ-
ка́вое пре҃ ѻ҆чи́ма гн҃има. (въ всѧ дн҃и своѧ̀ и҆)
не ѿвръжесѧ ѿ всѣхъ грѣхъ і҆еровоа́ма сн҃а
нава́това. и҆́же съгрѣши́ти въведѐ і҆и҃лѧ· въ
дн҃и (же) е҆го взы́иде фꙋла цр҃ь а҆сѷрі́искїи на зе҃-
лю (і҆и҃левꙋ), и҆ мана́имъ да́сть фꙋлѣ ты́сѧ-
щꙋ тала́нтъ сребра̀ да бꙋ́детъ рꙋка е҆го с
ни́мъ· И҆ възложѝ манаи́м да́нь на і҆и҃лѧ. ѿ
всѣхъ си́лныхъ (-)[21], да́ти цр҃ю сѷ́рскꙋ. н҃,
си́кль сребра̀ мꙋжꙋ коемꙋждо. и҆ възврати́сѧ
цр҃ь (сѷрьскъ)[22]. и҆ не стоѧ̀ тꙋ въ земли (то́и)·
И҆ прочаѧ сло́въ манаи́мовыхъ и҆ всѧ е҆ли́ка съ-
творѝ. не се́ ли сїѧ напи́сана въ кни́зѣ словъ
(-)[23] цр҃еи і҆и҃левы̑· И҆ ꙋ҆́мре манаи́мъ (и҆ погребе́нъ
бы҃) съ ѻ҆ц҃ы свои́ми. и҆ цр҃ствова̀ факїа́съ сн҃ъ
е҆го в него мѣ́сто· в҃ лѣ́то, н҃ а҆за́рїа ц҃ра і҆ꙋ-
дина, цр҃ствова́ (же) факїа́съ сн҃ъ манаи́мль въ
і҆и҃ли въ самарі́и, лѣ́тъ, в҃· И҆ сътворѝ лꙋкавое

пре̑ ѻ҆чи́ма гн҃има, (и҆) не ѿстꙋпѝ ѿ (всѣ́хъ)
грѣ́хъ і҆еровоа́мль сн҃а нава́това, и҆́же сългрѣши́ти
въведѐ і҆и҃лѧ· И҆ възвра́тисѧ нань факе́и сн҃ъ
ромелі́инъ три́ста́тъ є҆го. и҆ ᲂу҆бѝ и҆̀ в самарі́и
(бли́зь)[24] до́мꙋ ц҃рева. съ (а҆рга́вомъ)[25] и҆ съ а҆рі-
емъ. и с (ни́ма)[26]. н҃, мꙋжъ ѿ (галади́товъ)[27]
и҆ (ᲂу҆би́ша)[28] и҆̀ и҆ ц҃ртвова̀ в него̀ мѣ́сто· И҆ про́-
чаѧ сло́въ (факесі́ѻ҆вы҃)[29], и҆ всѧ̀ є҆̑лика сътворѝ
се̑ сꙋть пи́сана въ кни́зѣ гл҃ъ (-)[30] ц҃реи і҆и҃левы҃·
Въ лѣ́то н҃в є, а҆за́рі́а ц҃рѧ і҆ꙋ́дина. ц҃ртвова̀ (да-
ке́и)[31] сн҃ъ ромелі́инъ въ і҆и҃ли въ самарі́и, к҃,
лѣтъ· И҆ сътворѝ лꙋка́вое пре̑ ѻ҆чи́ма гн҃има. (и҆)
не ѿстꙋпѝ ѿ всѣ́хъ грѣ́хъ і҆еровоа́мль сн҃а нава́-
това и҆́же сългрѣши́ти въведѐ і҆и҃лѧ· Въ дн҃и (же)
(даке́ѧ)[32] ц҃рѧ і҆и҃лва прі́иде (ваглафаѳласа́ръ)[33] ц҃рь
а҆сѵрі́искі́и. и҆ взѧ̀ (а҆гі́ю)[34], и (а҆велъве́да и҆ ма-
а́хꙋ)[35] и҆ (а҆ѻ҆́ха)[36]. и҆ кене́зꙋ, и҆ а҆со́ра и҆ галаа́дъ и҆
галиле́ю, (и҆) всю зе́млю (недали́млю)[37]. и҆ поведѐ
ѧ҆̀ в (сѵрі́ю)[38]· И҆ (въста̀)[39] ѻ҆сі́ѧ сн҃ъ и҆ла́инъ. на
даке́ѧ сн҃а ромелі́ина, и҆ поразѝ и҆̀ и҆ ᲂу҆мрътви и҆̀,
и҆ ц҃ртвова̀ в него мѣ́сто въ (к҃ є, лѣто)[40].
(и҆ѻ҆ха́ма)[41] сн҃а [ѻ҆хозі́ина][42]· И҆ про́чаѧ сло́въ (фа-
ге́ннѣ҃)[43]. и҆ все̑ є҆̑ли́ко сътворѝ се̑ (сі́ѧ) напи́сана
в пара̑ к҃д въ кни́зѣ сло́въ ц҃реи і҆и҃левыхъ· *Въ лѣ́то. в҃ є,
факе́ѧ сн҃а ромелі́ина ц҃рѧ і҆и҃лева. ц҃ртвова̀ и҆ѻ҆а̑-
да́мъ сн҃ъ [ѻ҆хозі́инъ][44] ц҃рь і҆ꙋ́ди҃· (Сы́н)[45], к҃е,
л҃ѣ. (-)[46] є҆гда̀ нача̀ ц҃ртвова́ти. и҆ ѕ҃і, лѣтъ
ц҃ртвова въ і҆ер҃лимѣ. (-)[47] и҆́мѧ (бѣ) м҃три є҆го
і҆ерꙋ́са д҃щи садо́кова· И҆ сътворѝ ᲂу҆го́дное пре̑
ѻ҆чи́ма гн҃има по всемꙋ̀ ꙗ҆́же сътворѝ (ѿц҃ъ є҆го
[а҆за́рі́ѧ][48])[49]· Ѻ҆ба́ко высо́кихъ не разорѝ. (и҆) є҆щѐ
лю́ди кола́хꙋ и҆ жра́хꙋ въ высо́кихъ· Ѻ҆нъ съз-
да́лъ двери храмꙋ гн҃ю вы́шнѧѧ и҆ про́чаѧ сло́въ
и҆ѻ҆а̑да́мовы҃, и҆ все̑ є҆̑ли́ко сътворѝ. не се́ ли сі́ѧ
напи́сана въ кни́зѣ гл҃ъ дн҃ıи ц҃реи і҆ꙋ́дины҃· И҆
въ дн҃и ѻ҆́ны нача́тъ г҃ь посыла́ти на і҆ꙋ́дꙋ (ро-
са́на)[50] ц҃рѧ сѵ́рска. и҆ факе́а сн҃а ромелі́ина· И҆
ᲂу҆́мре и҆ѻ҆а̑да́мъ (-)[51] и҆ погребе́нъ бы́сть съ ѿц҃ы
свои́ми въ́ градѣ дв҃да ѿц҃а своє҆го. и҆ ц҃ртвова̀
а҆ха́зъ сн҃ъ є҆го в него̀ мѣ́сто·

Гл҃а, ѕ҃і·

в пара̑ к҃и Въ лѣ́то,* з҃і, факе́ѧ сн҃а ромелі́ина. ц҃ртвова̀
а҆ха́зъ сн҃ъ и҆ѻ҆а̑дама ц҃рѧ і҆ꙋ́дина· (Сы́н)[1].
к҃, лѣтъ. (-)[2] а҆ха́зъ є҆гда нача̀ ц҃ртвова́-
ти, и҆ (з҃і)[3] л҃ѣ (въ і҆ер҃ли́мѣ ц҃ртвова̀)[4] и҆
не сътворѝ ᲂу҆го́дное пре̑ ѻ҆чима г҃а б҃а своє҆го.
вѣ́рно ꙗ҆́ко (и҆) дв҃дъ ѿц҃ъ є҆· И҆ ходѝ въ пꙋтѝ
і҆еровоа́ма сн҃а нава́това ц҃рѧ і҆и҃лева, и҆ ксемꙋ (и҆)
сн҃а (своє҆) ѻ҆сти ѻ҆гне́мъ по мръзостѧхъ ꙗ҆зы́-
ковъ, и҆̀хже ѿѧ̑ г҃ь ѿ (-)[5] сн҃овъ і҆и҃лев· И҆ пож-
рѣтъ и҆ кади́лъ на высо́кихъ и на хлъмѣхъ.

сина Навата, який привів Ізраїль до
гріха. **25** І повернувся проти нього
Факей, син Ромелія, його трістат, і
вбив його в Самарії, поблизу дому
царя, з Арґавом і з Аріюмом, і з ни-
ми 50 мужів з ґаладитів; і забили
його, і він зацарював замість нього.
26 І остали діла Факея, і все, що він
зробив, – ось воно є записане в
книзі літописів ізраїльських царів.
27 В 52-му році Азарії, царя Юди,
зацарював Факей, син Ромелія, над
Ізраїлем в Самарії на 20 літ. **28** І він
зробив лукаве перед господніми о-
чима, і не відступив від всіх гріхів
Єровоама, сина Навата, який при-
вів Ізраїль до гріха. **29** В днях же
Факея, ізраїльського царя, прийшов
Ваґафалласар, ассирійський цар, і
взяв Агію, і Авелвета, і Мааху, і А-
оха, і Кенезу, і Асора, і Ґалаад, і Га-
лилею, і всю землю Нефталіма, і
переселив їх до Сирії. **30** І повстав
Осія, син Іли, проти Факея, сина
Ромелія; і побив його, і завдав йому
смерть, і зацарював замість нього в
20-му році Йохама, сина Охозії. **31**
І остали діла Факея, і все, що він
зробив, – ось це записане в книзі
літописів ізраїльських царів. **32** *В пар2. 24
2-му році Факея, сина Ромелія, із-
раїльського царя, зацарював Йоа-
там, син Охозії, цар Юди. **33** Мав
він 25 літ, коли почав царювати, і
16 літ царював в Єрусалимі. Ім'я
його матері було Єруса, дочка Са-
дока. **34** І він зробив угодне перед
господніми очима за всім, що зро-
бив його батько Азарій. **35** Лише не
знищив височини, і ще народ різав
і приносив жертву на височинах.
Він збудував верхню браму господ-
нього дому. **36** І остали діла Йоата-
ма, і все, що він зробив, – ось чи це
не записане в книзі літописів царів
Юди? **37** І в тих днях почав Гос-
подь посилати проти Юди Росана,
сирійського царя, і Факея, сина Ро-
мелія. **38** І помер Йоатам, і його по-
ховано з його батьками в місті Да-
вида, його батька, і замість нього
зацарював його син Ахаз.

Глава 16

1 В *17-му році Факея, сина Ро- пар2. 28
мелія, зацарював Ахаз, син Йоата-
ма, царя Юди. **2** Ахаз мав 20 літ,
коли почав царювати, і 17 літ ца-
рював в Єрусалимі. І не зробив вго-
дне перед очима Господа Бога сво-
го вірно, як і Давид, його батько. **3**
І він ходив по дорозі Єровоама, си-
на Навата, ізраїльського царя, і до
цього і свого сина освятив вогнем
за гидотами народів, яких забрав
Господь від ізраїлевих синів. **4** І

приніс жертви, і приніс ладан на височинах і на вершках, і під всяким
іс. 7 деревом густим. **5** *Тоді прийшов Раассон, сирійський цар, і Факей, син Ромелія, ізраїльський цар, проти Єрусалиму на війну, і багато воювали з Ахазом, і не могли йому нічого зробити. **6** В тому часі повернувся сирійський цар Раассон до Єлама сирійського і вигнав Юдеїв з Елада і ідумейці; й прийшли до Елата і поселилися там, аж до цього дня. **7** І послав Ахаз послів і до Вегладалласара, асирійського царя, кажучи: Твій раб і твій син я, прийди і спаси мене з руки сирійського царя і з руки ізраїльського царя, що повстали проти мене. **8** І взяв Ахаз золото і срібло, що знайшлося в скарбах господнього дому і в скарбниці царського дому, і послав цареві дари. **9** І вислухав його асирійський цар, і пішов асирійський цар до Дамаску, і захопив його, і відселив його, і забив царя Раасона. **10** І пішов цар Ахав до Дамаску назустріч Вегладалласарові, асирійському цареві. І він побачив жертовник, що в Дамаску, і послав цар Ахаз до священика Урії подобу жертовника і виміри на всю його подобу. **11** І священик Урія збудував жертовник за всім, що послав цар Ахаз з Дамаску. **12** І цар побачив жертовник і прийшов до нього, **13** і покадив своє цілопалення, і свою жертву, і його попіл, і пролив кров мирних на жертовник. **14** А мідний жертовник, що перед Господом, приніс з-перед лиця господнього дому, і з-посеред жертовника, і з-посеред господнього дому; і поставив його на одному боці жертовника, що до півночі. **15** І заповів цар Ахаз священикові Урії, кажучи: На великому жертовникові приноси ранішнє всепалення і вечірню жертву, і всепалення царя і його жертву, і всепалення всього народу і жертву народу; і їхній попіл, і всю кров всепалення, і всю кров жертви на нього вилиєш і *на* мідний жертовник; і хай буде мені на вхід вранці. **16** І зробив священик Урія за всім, що йому заповів Ахаз. **17** І цар Азах зрізав споєння підставок, і забрав з них умивальницю, і забрав море з мідних волів, що були під ним, і поклав їх на кам’яні основи. **18** І основу долішню, що була збудована в господньому домі, і царський вхід, що ззовні, він повернув до господнього дому від лиця асирійського царя. **19** І осталі діла Ахаза, що він вчинив, – ось чи це не записане в книзі літописів царів Юди? **20** І заснув Ахаз зі своїми батьками, і був похований зі своїми батьками в місті Давида, і замість нього зацарював його син Езекія.

и҆ по҆д всѣ́мъ дре́вомъ ча́стымъ· *Тогда̀ взы́иде Ісаїа з҃
раа́со́нъ цр҃ь сѵ́рскъ, и҆ факе́и сн҃ъ ромелі́инъ цр҃ь
і҆и҃левъ въ і҆ерлⷭ҇имъ на́ брань. и҆ мно́го побѣжа́-
хꙋся съ а҆ха́зо҃. и҆ не можа́хꙋ (е҆мꙋ̀ что сътво-
рити)[6]· Въ время о́но (възврати́ся)[7] (цр҃ь сѵ̀рс-
кїи раа́со́нъ)[8], (въ і҆ела́мъ сѵ̀рїю)[9]. і҆ и҆згна̀ і҆ꙋ-
де́я и҆зъ (е҆ла́да)[10], і҆ и҆дꙋме́и, (и҆) прїидо́ша въ
е҆ла́дъ, и҆ ꙋ҆се́ли́шася тꙋ̀ до дн҃е сего̀· И҆ посла̀
а҆ха́зъ послы̀ и҆ къ (веглафаллаcа́рꙋ)[11] цр҃ю а҆сѵ̀-
рїискꙋ гл҃я, рабъ твои и҆ сн҃ъ твои а҆́зъ
(е҆смь), взыи҆дѝ. и҆ ѿи҆мѝ мѧ ѿ рꙋкѝ цр҃я
сѵ̀рска и҆ ѿ рꙋкꙋ цр҃я і҆и҃лева, въста́вшая на́
мя· И҆ прїятъ а҆ха́зъ (зла́то и҆ сребро̀)[12] о҆б-
рѣтⷲ҇шеѐся въ сокро́вищихъ до́мꙋ гн҃я. и҆ (въ
сокро́вищи) до́мꙋ цр҃ева. и҆ посла̀ цр҃ю да́ры· И҆ по-
слꙋша и҆̀ цр҃ь а҆сѵ̀рїискъ и҆ взы́иде цр҃ь а҆сѵ̀рїискїи
в дама́скъ, и҆ прїя́тъ е҆го і҆ и҆зведе е҆го. и҆ раа́-
со́на (цр҃я) ꙋ҆би· І҆ и҆дѐ цр҃ь (а҆ха́въ)[13] на срѣте́-
нїе (веглафаллаcа́рꙋ)[14] цр҃ю а҆сѵ̀рїискꙋ в҃ дама́скъ.
и҆ видѣ жрътве́никъ [и҆же][15] в дама́сцѣ, и҆ пос-
ла̀ цр҃ь а҆ха́зъ къ ꙋ҆рі́ю і҆ере́ю подо́бїе жрътве́-
ника. и҆ (число)[16] на все (подо́бїе)[17] е҆мꙋ· И҆ съ-
зда̀ ꙋ҆рїя і҆ере́и жрътве́никъ по всемꙋ̀ я҆́же пос-
ла̀ цр҃ь а҆ха́зъ ѿ дама́ска. и҆ видѣ цр҃ь жрътве́-
никъ. и҆ взы́иде на́нь. и҆ покадѝ всесъж҃же́нїе
е҆го, и҆ жрътвꙋ е҆го, и҆ (по́пелъ)[18] е҆го, и҆ пролїя
кро́вь ми́рнꙋю (-)[19] на жрътве́никъ. о҆лтаⷬ҇
[же][20] мѣ́даныи, и҆же пре҃ гм҃ъ [-][21] принесе
[пре҃][22] лицѐ до́мꙋ гн҃я, [и҆][23] ѿ среды жрътве́-
ника, и҆ ѿ сре́ды до́мꙋ гн҃я. и҆ поста́ви и҆̀ о҆
е҆ді́нꙋ странꙋ жрътве́ника (и҆же) на сѣверъ· И҆
заповѣ́да цр҃ь а҆ха́зъ ꙋ҆рїеви і҆ере́ю гл҃я в҃ жер-
твеницѣ велицѣ҃ принош҄аи всесожже́нїа ꙋ҆тре-
няя. и҆ жрътвꙋ вече́рнюю и҆ всѧсожженїа цр҃ева
и҆ жертвꙋ е҆го и҆ всесъжже́нїя всѣ҃ людїи, и҆
жрътвꙋ людїи. и҆ (по́пелъ)[24] и҃. и҆ вся́ка кро́вь
всесожже́ньї. и҆ вся́кꙋ кро́вь жрътвенꙋю (и҆злїе́-
ши на не҃)[25]. и҆ о҆лта҃ мѣ́да҃. (и҆) да бꙋде ми҃
на (въхо҃) заꙋ́тра· И҆ сотворѝ ꙋ҆рїа і҆ереи по все-
мꙋ̀ е҆ли́ко заповѣда е҆мꙋ (-)[26] а҆ха҃· І҆ и҆̀сѣчѐ (а҆ха҃
цр҃ь)[27] споє́нїа по҃ста́во҃ и҆ вза҃ ѿ него ба́ню и҆
мо́ре. низложѝ ѿ воло́въ мѣ́даньї и҆же (бѣша)
по҃ ни҃, и҆ вда́сть и҃ (хоже́нїе)[28] ка́мено. И҆ о҆сно-
ва́нїе (по́дне)[29] (и҆же) (създа́но бы҃)[30] в домꙋ̀
гн҃и. и҆ въхо́дъ цр҃евъ и҆же во́нь възвратѝ в
до́мъ гн҃ь, ѿ лица̀ цр҃я а҆сѵ̀рїиска· И҆ про́чая
сло́въ а҆ха́зовыхъ и҆же сътворѝ, не се́ ли сїя на-
писана въ кни́зѣ (-)[31] цр҃еи і҆ꙋ́диныхъ· И҆ ꙋ҆спѐ
а҆ха́зъ съ ѿц҃ы своими. и҆ погребе́нъ бы́сть [съ
ѿц҃ы свои́ми][32] въ́ градѣ двд҃вѣ. и҆ цр҃твова̀
е҆зекїя сн҃ъ е҆го в него мѣ́сто·

Гл҃а, з҃і·

В лѣто, в҃і, а҆́хаза цр҃ѧ і҆ꙋ́дина, цр҇твова̀
ѡ҆сі́ѧ и҆лаи́нъ в҃ самарі́и на̑ і҆и҃лемъ д҃,
лѣтъ· И҆ сътвори̑ лꙋка́вое пре҃ ѻ҆чи́ма
гн҃има. но не тако ꙗ҆́ко цр҃и і҆и҃леви. и҆́же
д҃ е҆зр҃а г҃і бѣша прежде е҆го· *(И҆) (възы́иде на́нь)[1] салама-
насаръ цр҃ь а҆сѵрі́искъ. и҆ бы҃ е҆мꙋ ѡ҆сі́ѧ ра҃, и҆
даваше е҆мꙋ дань· И҆ ѡ҆брѣте цр҃ь а҆сѵрі́искъ въ
ѡ҆сі́и неправдꙋ занеже посла̀ послы къ (сисо́рꙋ)[2]
цр҃ю е҆гѵпетскꙋ. и҆ не принесѐ да́ни цр҃ю а҆сѵрі́и-
скꙋ лѣта того. и҆ поима̀ е҆го цр҃ь а҆сѵрі́искъ
(въ халдѣ́и), и҆ затвори е҆го въ хра́мѣ тем-
ничнѣ· И҆ прі́иде цр҃ь а҆сѵрі́искъ в зе́млю (е҆го), и҆
ни҃ ѣі прі́иде в самарі́ю. и҆ воева̀ ю҆ три лѣта· *(И҆) в
лѣто, д҃ е, ѡ҆сі́ево прі́ѧтъ цр҃ь а҆сѵрьскі́и сама-
рі́ю. и҆ заведени быша і҆и҃льтѧне въ а҆сѵрі́ю. и҆
посадиша и҆хъ въ (е҆ла́и)[3], и҆ на (наво́рѣ)[4] рѣцѣ
гоза́ни (-)[5] въ предѣлехъ ми́дескихъ· И҆ (се)
бысть и҆́же съгрѣшиша сн҃ове і҆и҃леви къ гв҃ꙋ бг҃ꙋ
своемꙋ и҆зве҃шемꙋ и҆хъ и҆з землѧ̀ е҆гѵпетьскі́ѧ
ѿ рꙋкꙋ фараона цр҃ѧ е҆гѵ́пецка и҆ ꙋ҆боꙗ́шасѧ
бг҃ѡ и҆нѣх҃· И҆ ходити начаша по предані́е ꙗ҆-
зыкъ, и҆́хже и҆стреби̑ гь ѿ лица̀ сн҃овъ і҆и҃левъ и҆
цр҃и і҆и҃леви е҆ли́ко сътвориша, і҆ е҆ли́ко премениша
сн҃ове і҆и҃леви словесы̀. не тако ꙗ҆́ко по гв҃ѣ бг҃ꙋ
и҆хъ, и҆ създаша себѣ̀ высо́каѧ въ всѣхъ гра-
дѣхъ своихъ ѿ столпъ стрегꙋщихъ. (и҆) до
градъ твердыхъ· И҆ поставиша себѣ̀ (кꙋми-
ры)[6]. и (мерзска бѧше)[7] на всѧ҃цѣ хо́лмѣ вы-
соцѣ, и҆ по҃ всѧкомъ дре́вомъ частымъ· И҆ ка-
жахꙋ тꙋ всѣхъ на высокихъ ꙗ҆́коже (и҆) ꙗ҆зы́цы.
ꙗ҆́же ꙋ҆дали гь ѿ лица и҆, и҆ сътвориша ѡ҆́бща
ѕлобы, и҆ начаш҃ прогнѣвати га, и҆ послꙋжиша
и҆доло҃ ꙗ҆́же рече (и҆мъ гь)[8]. не сътворите гл҃а
сего гв҃и· И҆ засвѣдѣтельствова гь въ і҆и҃ли и҆
въ і҆ꙋдѣ. рꙋками всѣхъ прр҃къ е҆го, (и҆) всѣмъ
і҆е҆ре҃ к҃е видѧщимъ (е҆го) гл҃ѧ. *ѡ҆братитесѧ ѿ пꙋ-
тіи ваши҃ лꙋкавыхъ. и҆ съхраните заповѣди
моа и҆ ѡ҆правда́ніѧ моа. и҆ весь зако҃ и҆́же запо-
вѣдахъ ѿц҃емъ вашимъ, (и҆) е҆ликоже послахъ
(-)[9] (рꙋка́ма)[10] рабъ мои҃ прр҃къ. и҆ не послꙋша-
ша и҆ ѡ҆жести́ш҃ выю свою, (ꙗ҆́ко и҆)[11] ѿц҃ы и҆хъ
[и҆́же не вѣроваша гв҃ꙋ бг҃ꙋ своемꙋ· И҆ погордѣша
заповѣдію е҆го, и҆ завѣтомъ е҆го. и҆́мже завѣ-
ща ѿц҃емъ и҆хъ][12] и҆ свѣдѣтельства е҆го е҆ли-
коже засвѣдѣтельствова и҆мъ не съхраниша. і҆
и҆доша въ слѣ҃ сꙋетныхъ. и҆ ѡ҆сꙋе́тишасѧ (па-
че)[13] ꙗ҆зыкъ сꙋщихъ ѡ҆́крт҃ и҆хъ, ѡ҆ нихже за-
повѣда [гь][14] е҆же не сътвори по семꙋ· (И҆) ѡ҆с-
тавиша заповѣди га бг҃а своего. и҆ сътвориша
себѣ (двѣ ю҆ницы слиты)[15]. и҆ сотвориша (кꙋ-

Глава 17

1 В 12-му році Ахаза, царя Юди,
зацарював Осія Ілаїн в Самарії над
Ізраїлем на 9 літ. **2** І він зробив лу-
каве в господніх очах, але не так, як
ізраїльські царі, які були перед
ним. **3** *І прийшов на нього Салама- езЗ. 13
насар, асирійський цар, і Осія став
йому рабом, і давав йому данину. **4** І
знайшов асирійський цар неправед-
ність в Осії, бо той послав послів до
Сисора, єгипетського царя, і не при-
ніс данину асирійському цареві в то-
му році. І схопив його асирійський
цар в Халдеї, і замкнув його в домі
в'язничному. **5** І прийшов асирійсь-
кий цар в його землю, і прийшов до
Самарії, і воював проти неї три роки.
6 *І в 9-му році Осії асирійський цар ниж. 18
взяв Самарію, і заведено ізраїльтян
до Асирії, і поселили їх в Елаї і на
Наворі, ріці ґозанській, в мидських о-
колицях. **7** І ось сталося, що згрішили
ізраїльські сини проти свого Господа
Бога, що вивів їх з єгипетської землі,
від рук фараона, єгипетського царя, і
злякалися інших богів. **8** І вони поча-
ли ходити за переданням язичників,
яких вигубив Господь від лиця ізра-
їльських синів; і царі ізраїльські так
вчинили **9** і так змінили синів ізраїль-
ських словами, не так як за їхнім Гос-
подом Богом, і збудували собі висо-
чини в усіх своїх містах від вежі сто-
рожі і аж до скріплених міст. **10** І
вони поставили собі бовванів, і мер-
зотне було на кожній високій верши-
ні і під кожним розлогим деревом. **11**
І кадили там на усіх височинах так,
як і язичники, яких віддалив Господь
від їхнього лиця, і зробили спільні
злоби, і почали гнівити Господа, **12** і
послужили ідолам, про яких сказав
їм Господь: Не зробите цього слова
Господеві. **13** І засвідчив Господь в
Ізраїлі і в Юді руками всіх його про-
років і всім своїм видючим, кажучи:
*Поверніться від ваших поганих до- єре. 25
ріг, і зберігайте мої заповіді і мої оп-
равдання, і ввесь закон, якого Я за-
повів вашим батькам, і що Я послав
руками моїх рабів – пророків. **14** І
вони не послухали, і твердою зроби-
ли свою шию так, як і їхні батьки, що
не повірили своєму Господеві Богові.
І вони погордили його заповіддю і
його завітом, який Він заповів їхнім
батькам, **15** і його свідчення, які Він
засвідчив їм, вони не зберегли, і
пішли вслід за марнотами, і марними
стали понад народи, що були довкру-
ги них, про яких заповів Господь,
щоб не чинити за цим. **16** І вони ос-
тавили заповіді свого Господа Бога, і
зробили собі дві литі телиці, і зроби-
ли боввани, і поклонилися всякому

створінню, що на небі, і послужили
Ваалові. **17** І вони переводили своїх
синів і своїх дочок через вогонь, і во-
рожили ворожбами, і чаклували, і
розпалювалися, щоб чинити лукав-
ство перед господніми очима, щоб
Його прогнівити. **18** І Господь дуже
розгнівався на Ізраїля, і відкинув їх
від свого лиця – і не осталося, хіба
плем'я Юди. **19** І Юда також не
зберіг дороги свого Господа Бога, і
вони ходили в оправданнях Ізраїля,
які ті вчинили, **20** і відкинули Госпо-
да. І Господь розгнівався на все ізра-
їльське плем'я, і зрушив їх, і дав їх в
руки тих, що їх грабували, аж доки
не відкинув їх від свого лиця. **21** Бо
відірвався Ізраїль від дому Давида, і
вони поставили собі царем Єровоама,
сина Навата; і Єровоам відірвав Ізра-
црс3. 12 їля від Господа і звів їх згрішити *ве-
ликим гріхом. **22** І сини ізраїльські
ходили за всім гріхом Єровоама, я-
кий той вчинив, і не відступили від
них, **23** аж доки *не* відкинув Господь
єре. 25 Ізраїля від свого лиця, *так як сказав
рукою всіх своїх рабів – пророків; і
виселений був Ізраїль з усієї своєї
землі до асирійців, аж до цього дня.
24 І цар асирійський привів народ з
Вавилону, який *був* з Рути, і з Аї, і з
Емата, і Сетаруєма; і їх поселено в
самарійських містах замість ізраїль-
ських синів, і вони унаслідували Са-
марію і поселилися в її містах. **25** І
сталося, що на початку свого посе-
лення вони не побоялися Господа; і
наслав Господь на них левів, і ті вби-
вали їх. **26** І сказали асирійському ца-
реві, кажучи: Народи, які ти привів і
ти їх посадив в самарійських містах,
не пізнали суд Бога землі, і Господь
послав на них левів – і ось вбивали
їх, оскільки не пізнали суду Бога зем-
лі. **27** І цар асирійський заповів, ка-
жучи: Відведіть туди одного свяще-
ника з полонениних, хай іде, і хай
там поселиться, і хай просвітить їх
ез1. 4 судом Бога землі. **28** *І повели од-
ного священика, якого взяли з Сама-
рії, і він сів в Ветилі, і священик про-
свічував їх, щоб вони боялися Гос-
ів. 4 пода. **29** *І народи робили своїх бо-
гів, і поставили їх в храмі на височи-
нах, які зробили самарійці, народи в
їхніх містах, в яких же жили. **30** Пер-
шими вавилонські мужі зробили Сок-
хот і Венит, і мужі Хута зробили Ґи-
ґель, і мужі Семата зробили Асимат.
31 І Евеї зробили Валазер, і Тарах, і
Септорим, де спалювали своїх синів
вогнем Адрамескові і Анамелехові –
богам Сепфар-Емелиму. **32** І вони бо-
ялися Бога, і поселили свої гидоти в
храмах на височинах, які зробили в
Самарії, народ кожного міста, в яко-
му жив кожний з них. І боялися Гос-

миры)[16] и поклонишася всеи (твари яже на не-
бесѣ)[17], и послужиша ваалу· И превождаху сны
своа и дщери своа чрезъ огнь. и влъшвлаху
влъшвованием и вражаху. и разжизахуся еже
сътворити лукавьство, пре очима гнима еже
прогнѣвати его· И разгнѣвася гь (на іила
ѕѣло)[18] и отрину и от лица свое. и не оста
токмо колѣно іоудино (-)[19]· І иоуда такоже не
съхрани (пути)[20] га ба своего. и хождаху по
преданиемъ іилево яже сътвориша и отвръго-
шася га· [И разгнѣвася гь][21] на (-)[22] все ко-
лѣно іилево и смути а. и дасть а в руки
расхищающи а. доньдеже отвръже а от лица
своего· Яко (оторжеся іиль от)[23] дому двдва
и поставиша (себѣ) црьствовати ієровоам сна
наватова. и отрину ієровоамъ іила от га, и
съблазни ихъ съгрѣшити *грѣхом великим· И г цр ві
хождаху снове іилеви по всему грѣху ієровоам-
лю. иже сътвори, (и) не отступиша от (них)[24]·
доньдеже отвръже гь іила от лица своего. *яко ієре іе
гла (-)[25] рукою всѣх рабъ своих проро. і изведе
бысть іиль от (всея) земля своея въ асуріа-
ны до дне сего· И въведе црь асурінскии (люди)
от вавилона иже от (руда)[26], и от аиа. и от
емада, и (седаруема)[27]. и вселени быша во гра-
де самаріинских, въ сновъ мѣсто іилвъ и нас-
лѣдиша самарію. и оуселишася въ градѣхъ
ея· И бысть въ прьвое сѣдение ихъ не оубоа-
шася ба. и пусти (на на гь)[28] львы. и бяху
оубивающи а· И рѣша црю асурінску глще я-
зыки иже приведе и посади а во градѣхъ са-
марінскихъ, не разумѣша суда бжія земли.
и посла в нихъ [гь][29] львы, и се (быша)[30] оуби-
вающе ихъ яко не разумѣша суда бжія зем-
ли· И заповѣда црь асурінскии гла отведите
[тамо единаго жерца от плененых][31] да идуть
и да вселятся тамо. и да просвѣтит ихъ судом
бжиим земли· *И воведоша единого жерца его по- а ездра д
яша от самаріа. и сѣде въ ведилѣ. и бѣ
просвѣщая (жрець) их. яко да оубоятся га· *И іоа д
бѣша творяще языцы (-)[32] боги их. и поста-
виша (я) въ (храмѣ)[33] на высокихъ, ихже съ-
твориша самаряне языцы въ градѣхъ их. в
них (же) бѣша живущеи (прьвіе)[34] мужи вави-
лостіи. сътвориша (сокходъ. и венит)[35] и мужи
худовы сътвориша (гигель)[36]. и мужи (семадо-
ви)[37] сътвориша асимат· И евеи сътвориша (ва-
лазеръ)[38]. и (дарахъ)[39], и (сепдорим)[40] [идѣже][41]
съжегаху сны своа огнемъ. (анъдрамескъ)[42], и
(анамелеху)[43] богомъ. (сепфару, емелимъ)[44]· И
бяху боящеся ба, и вселиша мерскія своа въ
храмы на высокихъ, ихже сътвориша въ сама-

рїи ꙗзыкъ (-)[45] (коегождо)[46] града. в нѣже живаше (когождо ихъ)[47]. И бѣша боꙗщеся Га. и сътвориша (в нихъ)[48] жерца въ высокихъ. и сътвориша себѣ въ (храмѣхъ)[49] высокихъ, (и) Га боꙗтися. і (идоломъ)[50] служаху. по суду ꙗзыкъ, иже игнаша ѿтуду даже до дне сего тїи творяху по суду их (не боꙗхуся Га и не творяху)[51] по оправданїемъ их, и по суду их и по закону. и по заповѣди еюже заповѣда (-)[52] сномъ

а҃ мо҃ ѧ҃в г҃ црⷭ҇ и҃і іаковлимъ. *идѣже (и) нарече имя ему іиль. И положи Гь съ ними завѣтъ. и заповѣда имъ гля. не убоитеся богъ иныхъ, и не поклонитеся имъ. и не послужите имъ, и не пожрете имъ. Но токмо Гви, иже изведе вы из земля египта крѣпостїю великою и мышцею высокою. того убоитеся и тому поклонитеся. и тому пожрете, и оправданїя [его][53] и суды [его][54] и законъ (его), и заповѣди ꙗже написа вамъ хранити, творити (я) по вся дни, (-)[55] и завѣтъ иже завѣща с вами не забывайте и не убоитеся богъ иныхъ. (и не убоитеся богъ чуждихъ). Но токмо Га Ба вашего убоитеся, и той изметъ вы ѿ всѣхъ врагъ вашихъ. И не (послушаша сего, и ходиша въ безаконїи первомъ)[56]. и бяху ꙗзыцы сїи боꙗщеся Га, і изваяныи своимъ служаху, такоже и сны их. и снове сновъ их. ꙗкоже сътвориша ѿцы их, (тако) творятъ (и) до (сего дне)[57].

Гла, иі.

в҃ пара҃ к҃д И бысть в лѣто, г҃ е. іосиево сна илаина цря іилева. *цртвова езекїя снъ ахазовъ цря іудина. (сын)[1] ке, лѣтъ бѣ, егда нача црьствовати, и кд, лѣтъ цртвова въ іерлимѣ. имя (бѣ) мтри его (авуда)[2] дщи захарїина. И (сей) сътвори угодное предъ очима гнима, по всему ꙗкоже сътвори (ѿцъ его двдъ)[3]. Той (бо) разруши высокая. и съкруши вся (капища)[4] і искорени (кумиры)[5] и змїю мѣдяную,

д҃ мо҃ к҃а *юже сътвори моусїи. ꙗко (и) до днїи тѣхъ (снове іилеви бѣху)[6] кадяще ей. (-)[7] назва (же) имя его неестанъ. о Гѣ (бо) Бзѣ іилевѣ упова и по немъ не бысть подобна ему въ црехъ іудиныхъ. и въ бывшихъ прежде его. И прилѣпися Гви (и) не ѿступи ѿ него. и съхрани заповѣди его елико заповѣда (моусїи)[8]. И бѣ Гь с нимъ (и) на вся иже твори призираше. и сопротивися црю асурїискому. и не поработа ему. (И) той побѣди иноплеменники до газы. и до предѣлъ ея. ѿ столпа стражилищнаго, и до градъ твердыхъ. И бысть въ время, д е цря иезекїя. сїе (же) лѣто седмое иосїеви сну илаину црю іилеву, възыиде саламанасаръ црь асурїискъ

пода, і зробили в себе жерця на височинах, і зробили собі у високих храмах. **33** І Господа боялися, і служили ідолам за судом народів, яких вигнав звідти. **34** Аж до цього дня ці чинять за їхнім судом. Вони не боялися Господа, і не чинили за їхніми оправданнями, і за їхнім судом, і за законом, і за заповіддю, яку Він заповів синам Якова, *де й назвав його ім’я Ізраїль. мой1. 32 црс3. 18 **35** І Господь поклав з ними завіт і заповів їм, кажучи: Не бійтеся інших богів, і не поклоняйтеся їм, і не служіть їм, і не жертвуйте їм, **36** але тільки лиш Господеві, який вас вивів з землі Єгипту великою силою і високим раменом. Його боятиметеся, і Йому поклонитеся, і Йому принесете жертву, **38** і його оправдання, і його суди, і його закон, і заповіді, які Він написав вам зберігати, чинити їх в усі дні; і не забувайте завіт, який завіщав з вами, **38** і не злякаєтеся інших богів, і не злякаєтеся чужих богів. **39** Але тільки боятиметеся вашого Господа Бога, і Він спасе вас від усіх ваших ворогів. **40** І не послухалися цього, і ходили в попередньому беззаконні; **41** і ці народи боялися Господа і служили своїм різьбленим, також і їхні сини, і сини їхніх синів так, як зробили їхні батьки, так ті чинять, і аж до цього дня.

Глава 18

1 І сталося в 3-му році Осії, сина Или, царя Ізраїля, *зацарював Езекія, син Ахаза, царя Юди. пар2. 29 **2** Він був 25-літнім сином, коли почав царювати, і 29 літ царював в Єрусалимі, ім’я його матері було Авута, дочка Захарії. **3** І цей зробив миле перед господніми очима за всім, що зробив його батько Давид. **4** Той бо знищив височини і розбив всі храми, і викорінив бовванів і мідну змію, *яку зробив Мойсей, бо і аж мой4. 21 до тих днів ізраїльські сини їй кадили, назвав же її ім’я Неестан. **5** Адже він надіявся на Господа Бога Ізраїля. І після нього не було подібного *до* нього між царями Юди і між тими, що були перед ним. **6** І він пристав до Господа, і не відступив від Нього, і зберіг його заповіді, які заповів Мойсей. **7** І Господь був з ним, і на все, що чинив, приглядався. І він вчинив спротив асирійському цареві, і не служив йому. **8** І той побив чужинців аж до Гази і аж до її околиць, від вежі сторожі і аж до сильних міст. **9** І сталося, що в 4-му році царя Єзекії, це ж сьомий рік Йосії, сина Іли, ізраїльсь-

кого царя, прийшов Саламанасар, а-
сирійський цар, проти Самарії і ба-
вищ. 17 гато воював проти неї. **10** *І він її за-
хопив в кінці трьох літ, в 6-му році
Єзекії, і це ж був рік Йосії, царя із-
раїльського, *і* знищено Самарію. **11** І
відселив асирійський цар самарян до
Асирії, і поселив їх в Алаї і в Аворі
при ріці Ґазон, і в мидських околи-
цях, **12** тому що не послухалися голо-
су свого Господа Бога і переступили
його завіт, все що їм заповів Мойсей
пар2. 32 – господній раб, і не послухалися і не
іс. 36 зробили. **13** І *в 14-му році царя Є-
сир. 48 зекії прийшов Сенахирім, асирійсь-
кий цар, проти всіх укріплених міст
Юди, і він захопив їх. **14** І послав Е-
зекія, цар Юди, послів до асирійсько-
го царя, до Лахіса, кажучи: Я згрі-
шив, відвернися від мене. Якщо мені
наказується вже щось давати, то вже
тобі даю. І цар асирійський наклав
велику данину на Єзекію, царя Юди,
щоб дав 300 талантів срібла і 30 та-
лантів золота. **15** І Єзекія дав усе
срібло, що знайдено в господньому
домі і в скарбницях царського дому.
16 В тому ж часі Єзекія, цар Юди,
порубав двері господнього храму і
кріплення, які позолотив був Єзекія,
цар Юди, і дав їх асирійському царе-
ві. **17** І послав асирійський цар Тарта-
на, і Равосана, і Равсака з Лахіса до
Єрусалиму, до царя Єзекії, з дуже
тяжкою силою. І вони піднялися і
прийшли до Єрусалиму і стали при
джерелі купелі в горі, яка є на дорозі
поля прядильників. **18** І вони закри-
чали до Єзекії, і до них вийшов Еле-
аким, син Селкія, – економ, і Сомна –
писар, і Оас, син Йосафата, – літопи-
сець. **19** І сказав до них Рапсак: Пі-
діть сьогодні до Єзекії і скажіть: Так
говорить великий цар, асирійський
цар. Яка є ця надія, якою надієшся?
20 Ти лише говориш слово устами на
раду – і сила потрібна до війни. **21** То
вже нині на кого надіючись, ти мене
відкинув? Нині я побачив, що ти по-
кладаєш надію на палицю з тростини
і *то* зломану єгипетську. Коли лиш
нею підопреться чоловік – ввійде в
його руку і її проб’є. Так і вчинить
фараон, єгипетський цар, всім, що на
нього надіються. **22** І якщо мені ска-
жете: Ми поклали надію на Господа
Бога, – то ось чи не так відсунув від
Езекії його височини і його жертов-
ники, і сказав Юді *та* Єрусалимові:
Поклонитеся перед цим жертовником
в Єрусалимі. **23** І тепер поспішіться
піти до мого пана, асирійського царя,
і він тобі дасть 2000 коней, якщо змо-
жеш мати на них вершників. **24** І як
ти відвернеш лице хоч від одного
найменшого володаря з рабів мого
пана? І надію ти сам поклав на Єги-

на самарїю. и҆ побѣди́сѧ мно́го ѡ҆ не́й· *И҆ вѣ͠і ꙁ҃і
прїѧ́тъ и҆̀ ᲂу҆ конца тре́хъ лѣтъ. въ (ѕ҃ є,
лѣто)[9] и҆є҆зекі́єво. (и҆) сі́е (же бѣ̑) лѣто (-)[10] и҆ѡ҆-
сі́ево цр҃ѧ і҆и҃лва, потре́бисѧ самарі́ѧ. і҆ и҆зведе
цр҃ь а҆сѵ҆рі́искїи самарѧ́не въ а҆сѵ҆рі́ю. и҆ посади
ѧ҆̀ въ а҆ла́и и҆ въ а҆во́рѣ при рѣцѣ (газо́нѣ)[11]. и҆
въ предѣлѣ́х мі́ски́х· Поне́же не послꙋ́шаша гла́са
г҃а бг҃а своѐго. и҆ престꙋ́пиша завѣ́тъ є҆го̀ все
є҆ли́ко заповѣ́да (и҆мъ) мѡѵ҆сі́и ра́бъ гн҃ь. и҆ не в҃ пара̑ лв
послꙋ́шаша и҆ не сотвори́ш· И҆ *въ д҃і, лѣ́то, и҆саі̑а лѕ
цр҃ѧ и҆є҆зекі́ѧ възы́иде сенахири́мъ цр҃ь а҆сѵ҆рі́ис- сира̑ мі
кїи на (всѧ̀) гра́ды і҆ꙋ́дины тве́рдыѧ, и҆ и҆
взѧтъ ѧ҆̀· И҆ посла̀ є҆зекі́ѧ цр҃ь і҆ꙋ́динъ послы̀
къ цр҃ю а҆сѵ҆рі́искꙋ в ла́хи́ гл҃ѧ. съгрѣши́х ѡ҆̑бра-
ти́сѧ ѿ мене. (а҆́ще ми́ вели́ши ᲂу҆жѐ что̀ да-
ѧ́ти, то̀ ᲂу҆же да́ю ти)[12]. и҆ возложи цр҃ь а҆сѵ҆-
рі́искїи (да́нь велі́кꙋ) на и҆є҆зекі́ѧ цр҃ѧ і҆ꙋ́дина.
(да да́сть,) т҃, тала́нтъ сребра̀. и҆ л҃, тала̑-
товъ зла́та· И҆ да́сть и҆є҆зекі́ѧ все сребро̀ ѡ҆̑б-
рѣтъшееѧ въ домꙋ гн҃и. и҆ въ сокро́вищѣ́х
до́мꙋ цр҃ева· Во врема (же) ѡ҆̑но ѡ҆сѣче и҆є҆зекі́ѧ
(цр҃ь і҆ꙋ́динъ) две́ри хра́ма гн҃ѧ и҆ ᲂу҆твръже́нїѧ
ꙗ҆́же бѣ̑ позлати́ и҆є҆зекі́ѧ цр҃ь і҆ꙋ́динъ. и҆
да́сть и҆́хъ цр҃ю а҆сѵ҆рі́искꙋ· И҆ посла̀ цр҃ь а҆сѵ҆-
рі́искъ дарда́на и҆ (равоса́на)[13]. и҆ (равсака)[14] ѿ
лахи́са, (въ і҆ерли́ къ цр҃ю и҆є҆зекі́ю съ си́лою
тѧ́жкою (ѕѣло))[15]. и҆ взыидо́ш и҆ прїидоша ко
і҆ерли́мꙋ и҆ ста́ша ᲂу҆ и҆сто́чника кꙋпели. свы́ше,
є҆́же є҆сть на пꙋти̑ села̀ чевни́чного· И҆ возопи́ша
къ и҆є҆зекі́ю. і҆ и҆зы́иде к ни́м є҆леа́ки́м сн҃ъ (селкі́-
инъ)[16] строи́тель и҆ сомна́съ книго́чїи. (-)[17] и҆ѡ҆-
а́съ сн҃ъ [і҆ѡ҆сафа́товъ][18] въспомина́ѧи· И҆ рече к
ни́мъ рапса́. (и҆дѣ́те нн҃ѣ къ и҆є҆зекі́и, и҆ рцѣ-
те)[19]. си́це гл҃етъ цр҃ь вели́кїи цр҃ь а҆сѵ҆рі́искїи.
что̀ (є҆сть) ᲂу҆пова́нїе сі́е є҆мꙋже ᲂу҆пова́еши· (Гл҃е-
ши)[20] толи́ко сло́во ᲂу҆стнама на совѣ́т и҆ си́ла
на́ бра́нь. подоба́етъ (то̀) нн҃ѣ ᲂу҆же на кого̀
надѣ́ѧсѧ ѿвръглъ є҆си менѐ· Нн҃ѣ (ви́дѣ)[21] на-
дѣ́ешисѧ ты на жезлъ тростѧны́и (и҆) сло́м-
леныи (-)[22] є҆гѵ҆пе́тскїи. є҆гда̀ а҆́ще подо́прєтсѧ
мꙋ́жъ є҆ю̀ (-)[23] вни́детъ въ рꙋкꙋ є҆го, и҆ заи-
зетъ ю҆̀. та́ко (и҆) фарао́нъ цр҃ь є҆гѵпе́скъ всѣ̑
надѣ́ющимсѧ на́нь (сътвори́тъ)· И҆ а҆́ще (ми́
речете)[24] на́ г҃а б҃а надѣ́емсѧ и҆̑ѡ нѣ́сть ли (се
та́ко ѿстꙋпи ѿ)[25] є҆зекі́ѧ высо́каѧ є҆го и҆
жрътвеники є҆го. и҆ рече і҆ꙋ́дѣ і҆ерли́мꙋ (поклони́-
тесѧ пре́д жрътвеникомъ си́мъ)[26] въ (і҆и҃лми)[27].
И҆ нн҃ѣ потщи́тесѧ и҆ти̑ къ господи́нꙋ моє̑мꙋ
цр҃ю а҆сѵ҆рі́искꙋ. и҆ да́сть ти, ҂в҃, ко́нь. а҆́ще мо́-
жеш (имѣти)[28] всадники на́ нѧ· И҆ ка́ко ѡ҆̑бра-
ти́ши лицѐ (по́не) є҆̑пархꙋ є҆ді́номꙋ ра́бъ госпо-
ди́на моє̑ ме́ншихъ. и҆ ᲂу҆вѣри́лсѧ є҆си са́мъ є҆гѵ҆-

пту, на оружїа и кона. [Нынѣ убо][29] не безъ господина взыдохомъ на мѣсто се истощити е, (рече бо господинъ)[30] къ мнѣ взыди на землю сїю и расточи ю. И рече елеакимъ сынъ (хелекїинъ)[31], и сомънасъ. (-)[32] иоасъ, къ рафаку. глаголи нынѣ къ отрокомъ (симъ)[33] (асурїискимъ)[34], яко слышимъ мы. (а)[35] не глаголи к намъ їудескїи, [-][36] въ уши людеи [сихъ][37] иже на стѣнѣ. И рече к нимъ рафакъ, еда къ господину твоему (или)[38] к тебѣ посла мя есть господинъ мои глаголати словеса сїа. но не къ мужемъ сѣдящимъ на стѣнѣ. яко ясти имъ гнои свои и пити и сечь свою съ вама вкупѣ. И стоа рафакъ. и възопи гласомъ великомъ їудеискїи, (-)[39] глаголя. и рече слышите словеса великого царя асурїиска. Сице глаголетъ царь да не соблазняетъ васъ (царь) иезекїа [-][40]. яко не възможетъ васъ изяти из руки моеа. И да не увѣритъ васъ иезекїа на Господа глаголя, избавляа (а) избавитъ [вы][41] Господь. (и) не иматъ предатися градъ сеи в руцѣ царю асурїиску. Не послушаите иезекїа. яко сице глаголетъ царь асурїискъ (сътвори)[42] со мною благословенїе і изыдѣте къ мнѣ. и да пїетъ мужъ от винограда своего. и мужъ (въкуситъ от смоковъ своихъ)[43]. и да пїетъ воду от ръвенїа своего. донде же (прииде)[44] поиму вы въ землю (таку). якоже (есть) земля ваша. земля пшеница и вина (земля) и хлѣбомъ, и виноградовъ. земля (маслинамъ и маслу)[45], и (пчеламъ)[46]. и живи будете и не умрете. и не послушаите иезекїа, яко прельщаетъ вы глаголя Господь ны избавитъ. Еда избавляюще избавиша бози. языкъ кождо (их въ) свою страну из руки царя асурїиска. Гдѣ есть богъ емадовъ. и арфадовъ. гдѣ есть богъ (серапфаруемовъ)[47], (и) [(мїана)[48], и ава][49]. [еда][50] (избависа самарїа)[51]. из руку моею (съ своими богами ихъ)[52]. (Егда избыша)[53] земля их от руки моеа, (и како)[54] избавитъ Господь їерусалима из руки моеа. и умолкоша (людїе), и не отвѣщаша ему слова яко (заповѣда имъ)[55] царь глаголя. не (отвѣщати)[56] ему (ничтоже). И вниде елеакимъ сынъ (хелекїинъ)[57] строитель. и съмнасъ книгочїи. (-)[58] иоасъ сынъ (иосафатовъ)[59], въспоминаа къ иезекїи раздравше ризъ (своа), и възвѣстиша ему словеса рафакова.

Глава, ді

ісаїа лз

И бысть* яко услыша царь иезекїа. (-)[1] раздра ризы своа, и облечеся въ врѣтище и вниде въ домъ Господень. И посла елеакима строителя, и (самнану)[2] книгочїа. и старца (и жреца)[3] облечены въ врѣтище къ ісаїи пророку сыну аммосову. И рѣша ему сице глаголетъ иезекїа день скорби и обличенїю. и прогнѣванїю

пет, на зброю і коні. **25** Тепер, отже, чи не прийшли ми на це місце без пана, щоб його знищити? Бо сказав пан до мене: Піди проти цієї землі і знищ її. **26** І сказав Елиаким, син Хелекії, і Сомна, і Оас до Рапсака: Говори тепер до цих слуг поасирійськи, бо ми чуємо, а не говори з нами по-юдейськи, до вух цього народу, що на мурах. **27** І сказав до них Рапсак: Чи до твого пана або до тебе мене послав мій пан говорити ці слова? Чи не до мужів, що сидять на мурах, бо їм їсти свій кал і їм пити свою моч разом з вами? **28** І стояв Рапсак, і закричав великим голосом, говорячи по-юдейськи, і сказав: Послухайте слова великого асирійського царя. **29** Так говорить цар: Хай не зводить вас цар Єзекія, бо він не зможе вас спасти з моєї руки. **30** І хай не обнадіює вас Єзекія Господом, кажучи: Спасаючи їх, спасе вас Господь, і це місто не буде видане в руки асирійського царя. **31** Не слухайте Єзекії, бо так говорить асирійський цар: Зробіть зі мною благословення і вийдіть до мене – і питиме чоловік зі свого виноградника, і чоловік їстиме зі своїх фігів, і питиме воду зі свого ставу, **32** доки, прийшовши, не візьму вас до такої землі, як є ваша земля, земля пшениці і вина, земля і хлібів, і виноградників, земля оливок, і олії, і бджіл; і житимете, і не помрете. І не слухайтеся Єзекії, бо він обманює вас, кажучи: Господь нас спасе. **33** Чи, спасаючи, спасли боги народів, кожний з них свою країну з руки асирійського царя? **34** Де є бог Емату і Арфада? Де є бог Сепфаруя, і Міяна, і Ава? Хіба спаслася Самарія з рук моїх **35** з своїми богами? Хіба спаслися їхні землі з моєї руки, і як спасе Господь Єрусалим з моєї руки? **36** І замовк народ, і не відповіли йому слова, бо цар заповів їм, кажучи: Не відповісти йому нічого. **37** І ввійшов Елеаким, син Хелекії, – економ, і Сомна – писар, і Оас, син Йосафата, – літописець до Єзекії, роздерши свою одіж, і сповістили йому слова Рапсака.

Глава 19

1 І *сталося, що як почув цар Єзекія, він роздер свою одіж і зодягнувся в мішок і ввійшов до господнього дому. іс. 37
2 І послав Елеакима – економа і Самнана – писаря, і старців, і священиків зодягнених в мішок до пророка Ісаї, сина Аммоса. **3** І вони йому сказали: Так говорить Єзекія: Це є день смутку і ос-

карження і день гніву, бо прийшли
сини аж до немочі, і немає сили в тій,
що родить. **4** Чи може вислухає Гос-
подь Бог твій всі слова Рапсака, яко-
го послав його пан, асирійський цар,
зневажити живого Бога і хулити сло-
вами, які почув Господь Бог твій, і
прийме молитву останку, що знай-
шовся. **5** І прийшли слуги царя Єзекії
до Ісаї. **6** І сказав їм Ісая: Так скажіть
вашому панові: Так говорить Гос-
подь: Не бійся від лиця слів, які ти
почув, якими похулили мене слуги
асирійського царя. **7** Ось я даю йому
духа, і він почує вістку і повернеться
до своєї землі, і скину його зброєю в
його землі. **8** І повернувся Рапсак, і
знайшов асирійського царя, як той
воював проти Ловни, бо почув і ві-
іс. 37 дійшов від Лахіса. **8** *І почув про Та-
рака, етіопського царя, слова: Ось
той вийшов, бажаючи воювати з то-
бою. І він повернувся і послав послів
до Єзекії, кажучи: Так скажіть Єзеке-
ієві, юдейському цареві: **10** Хай тебе
не підносить твій Господь Бог, на
якого ти надієшся, кажучи: Єрусалим
не буде переданий в руки асирійсь-
кого царя. **11** Ось ти почув все, що
зробили асирійські царі всім землям,
щоб їх прокляcти. І чи ти спасешся?
12 Бо спасінням не спасли їх боги на-
родів, яких знищили мої батьки: Ґа-
зону, і Харану, і Тарес, і синів Адона,
що в Талассаримі. **13** Де є цар Емата і
цар Арфада? І де є цар міст Асафара,
і Маани, і Ана? **14** І цар Єзекія взяв
листи з руки посла і прочитав їх, і
прийшов до господнього дому, і по-
плював на них Єзекія перед Госпо-
дом. **15** І помолився Єзекія перед
Господом, і сказав: Господи Боже
Ізраїля, що сидиш на херувимі, Ти є
одинокий Бог в усіх царствах землі,
Ти створив небо і землю. **16** Прихи-
ли, Господи, твоє вухо і вислухай ме-
не. Відкрий, Господи, твої очі і по-
глянь, і послухай слова Сенахирама,
які він послав, зневажаючи тебе, жи-
вого Бога. **17** Бо по правді, Господи,
асирійські царі спустошили народи
18 і кинули їхніх богів в вогонь, бо
не були богами, але діла людських
рук, дерево і каміння; і вони їх зни-
щили. **19** І тепер, Господи Боже, спа-
си нас від їхньої руки, і хай пізнають
всі царства землі, що Ти є єдиний
Господь Бог. **20** І послав Ісая, син
Аммоса, до Єзекії, кажучи: Так гово-
рить Господь Бог Сил – Бог Ізраїля:
Я почув те, про що ти помолився до
мене, про Сенахирима, асирійського
царя. **21** І ось слово, яке сказав Гос-
подь про нього: Він зневажив тебе і
насміявся з тебе, дівице, дочко сіон-
ська, і, киваючи головою, пішов
вслід за тобою, дочко єрусалимська.

днь сїи є. ꙗко прїидоша сн҃ве до немощи, и
крѣпости нѣсть ражающїи· Еда како послꙋ-
шаеⷮ г҃ь б҃ъ твои всѣхъ словесъ раѱаковыхъ,
егоже посла цр҃ь асѷрїискїи, г҃нъ его поносити
б҃ꙋ живомꙋ. и хꙋлити словесы, ихже слышⷭ҇ г҃ь
б҃ъ твои. и прїими млⷭ҇твꙋ остаⷩкꙋ обрѣтъ-
шемсѧ· И прїидоша отроцы цр҃ѧ иезекїѧ къ
ісаїи· И реⷱ҇ имъ ісаїа. сице рцѣте господинꙋ ваше-
мꙋ. тако г҃лєтъ г҃ь. не ꙋбоисѧ ѿ [лица][4] сло-
весъ ихже слыша ꙗже хꙋлиша [мѧ][5] отроцы
цр҃ѧ асѷрїиска· Се азъ даю емꙋ дх҃ъ, и ꙋслы-
шитъ възвѣщенїе, и възвратитсѧ въ землю
свою. и низложꙋ его орꙋжїемъ въ земли его. и
възвратисѧ раѱаⷦ҇. и обрѣте цр҃ѧ асѷрїиска
побѣждающеса о ловнꙋ. ꙋслыша бо (и)[6] ѿ-
стꙋпи ѿ лахиса· *И слыша о даракꙋ цр҃и ефї- Ісаїа ѯз
опъстемъ (г҃лы)[7]. се изыиде побѣдитисѧ хо-
тѧ с тобою. и възвратисѧ и посла послы ко
иезекїю г҃лѧ· [Тако рцѣте иезекїю цр҃ю іꙋдеи-
скꙋ][8] да (тебе не возноситъ)[9] (г҃ь) б҃ъ твои,
наньже ты надѣешисѧ г҃лѧ. не иматъ пре-
данъ быти іерлⷭ҇имъ въ рꙋцѣ цр҃ѧ асѷрїиска·
Се ты слышалъ еси вс҃е елико сътвориша цр҃и
асѷрїистїи всѣмъ землѧмъ ꙗко проклѧти
ихъ. и ты ли избꙋдеши· Ꙗко не избавиша (из-
бавленїемъ) ихъ бози ꙗзыкъ. ихже расточиша
ѿц҃ы мои (газонꙋ)[10], и харанꙋ, и (даресꙋ)[11]. и
сн҃ы (адона)[12] иже въ [далассаримѣ][13]· Гдѣ есть
цр҃ь емадовъ, и цр҃ь арфадовъ. и гдѣ есть (цр҃ь
граⷣ асафарꙋ и мааны, и ана)[14]· И прїѧтъ
(цр҃ь) иезекїѧ книги ѿ рꙋки (посла)[15]. и прочъ-
те ѧ и вниде въ храмъ г҃нь и поплева ихъ
иезекїѧ преⷣ г҃мъ· [И молисѧ иезекїѧ (преⷣ)[16]
г҃мъ][17]. и реⷱ҇ г҃и б҃е іилевъ сѣдѧи на херꙋвимѣ.
ты еси б҃ъ едиⷩ҇ въ всѣхъ црⷭ҇твїихъ земли,
ты сътвори н҃бо и землю· Приклони г҃и ꙋхо
твое и ꙋслыши (мѧ). ѿверзи г҃и очи твои и
виждь. и ꙋслыши словеса (сенахирама)[18] ꙗже
посла понашаѧ (тебѣ) б҃ꙋ живꙋ· Ꙗко по ис-
тиннѣ г҃и исказиша цр҃и асѷрїистїи ꙗзыки· И
даша боги ихъ на огнь ꙗко не бози (бѣ-
ша)[19], но дѣла рꙋкꙋ чл҃чꙋ. древа и каменїѧ и
погꙋбиша ѧ· И нн҃ѣ г҃и б҃е (-)[20] сп҃си ны из рꙋ-
кы (ихъ)[21], и разꙋмѣю вс҃ѧ црⷭ҇твїа земли ꙗко
ты (еси) г҃ь б҃ъ единъ· И посла ісаїѧ сн҃ъ (ам-
мосоⷡ҇)[22] къ иезекїи г҃лѧ. тако г҃лєтъ г҃ь б҃ъ
силъ б҃ъ іилевъ. (слышаⷯ҇ о нихже молисѧ къ
мнѣ о сенахиримꙋ цр҃ю асѷрїискꙋ)[23]· (И) се слово
еже г҃ла г҃ь о немъ. ꙋничижи тѧ и порꙋга-
ти сѧ двце дщи сїона, (и покиваѧ главою
сниде въ слѣⷣ тебе дщи іерлⷭ҇имлѧ)[24]· Комꙋ
поноси и (кого) похꙋли, и на кого вознесе гласъ

(свои). и҆ воздви́же на высотѹ̀ о҆́чи свои̇̀ на ст҃го і҆и҃лева· (рѹка́ма)[25] посе́лъ твои҆́хъ поноси́лъ є҆си г҃ѹ. и҆ реклъ є҆си съ мно́жествомъ колесни́цъ мо-
и҆́хъ, (възы́йдѹ а҆́зъ)[26] на вы́шнюю ча́сть горы̀ (-)[27] ливаньскі́ѧ. и҆ оу҆сѣкѹ̀ вели́чество (ѿ ке́дръ)[28]
є҆ѧ̀. (и҆) ѿ собо́рныхъ кѵ̀париса є҆ѧ̀. и҆ прі и҆де въ
(ча́съ)[29] кончи́ны є҆го (в ча́ща кормильскі ѧ)[30]· а҆́зъ
[сохраних]̃[31] и҆ пі ѧ̃ во́дѹ чѹжѹ (-)[32] и҆сказихъ сто-
па́ми но́гъ мои҆́хъ. всѧ рѣки въ о́коло· [є҆да̀ не
слы́ша є҆си ѿ да́внаго ю҆̀ сътворихъ. ѿ дні и
пр́ьвыхъ][33] создахъ ю҆̀ [и҆ принесо́хъ][34] ю҆̀. и҆
бы́сть на взѧті є, на (съграже́ні є)[35] воюю́щихъ.
гра́ды твръды и҆ живѹщі и в нихъ· И҆знемого́ша
рѹко́ю (о҆битаю́щі и) (и҆) оу҆падо́ша и҆ постыдѣ-
шасѧ. (и҆) бы́ша (ꙗ҆́ко) тра́ва се́лнаѧ (и҆ ꙗ҆́ко)[36]
зла́чна па́жить [и҆ли][37] (ꙗ҆́ко) зла́къ домовы́и. и҆
попра́ні ѧ проти́вѹ стоꙗ҆́щимъ· И҆ сѣдені є твоѐ
і и҆схо́дъ тво́и, и҆ вхо̑ твои разѹмѣхъ и҆ гнѣ̑
тво́и [-][38] и҆́мже разгнѣ́васѧ на́ мѧ. и҆ строп-
ти́вость твоѧ̀ вни́де во оу҆́ши мои. и҆ воложѹ̀
оу҆́дицѹ мою въ но́здри твоа̀. и҆ бра́зды въ
оу҆стна̀ твоѧ. и҆ возвращѹ̀ тѧ по пѹти̇̀ и҆́мже
прі и҆деши и҆̑· И҆ се ти̑ зна́мені є. ꙗ҆́жъ сі є лѣто
прозѧба́ющаѧ сама жит̑ и҆ въ лѣто второ́е,
прозѧба́ющаѧ (са́мо). и҆ в лѣто тре́ті є, (сѣ́ите
сѣмена̀ и҆ жнѣте. садѣте виногра́ды)[39], и҆ да
ꙗ҆стѐ пло̑ и҆́хъ· И҆ приложи́тъ сп҃са́емымъ до́мѹ
і҆ѹ́довѹ, (о҆ста́виши и҆)[40] ко́рень долѣ, и҆ (съ-
твори)[41] плодъ горѣ· Ꙗ҆́ко и҆зъ і҆е҆р҃ли́ма и҆зыиде
о҆ста́нокъ и҆ сп҃са́емыи ѿ горы̀ сі о́нѧ, ре́вность
г҃а си́лъ (тво́ритъ)[42] є҆́·(Сего ра̑)[43] та́ко гл҃етъ
г҃ь (си̑) на цр҃ѧ а҆сѷрі искаа не и҆́матъ вни́ти въ
гра̑ се́и. и҆ не и҆́матъ оу҆стрелити (на нѐ)[44]
стрѣлы, ни̑ и҆матъ положити на не̑ щи́та. и҆
не и҆́матъ о҆бъѧ́ти є҆го приплото̑· (Но) пѹте̑
и҆́мже прі и҆де тѣ́же (и҆) возврати́сѧ и҆ въ гра̑ (не
и҆́матъ се́и)[45] вни́ти гл҃е г҃ь· (-)[46] а҆́зъ (бо) за-
щищѹ̀ о҆ градѣ се̑, [и҆ сп҃сѹ є҆го][47] менѐ ради и҆
д҃вда раба̀ моего· *И҆ бы́сть (в но̑ о҆́нѹ)[48], и҆
сни́де а҆́гг҃лъ гн҃ь и҆ оу҆би̇̀ ѿ по̑ка а҆сѷрі искаго, р҃
п҃, и҆ є҃. и҆ (въста̑ше)[49] оу҆́тро и҆ се (о҆брѣтоша)
всѧ трѹпі ѧ мр́ътва· И҆ востáвъ и҆ ѿи́де
(възвра́щъсѧ), и҆ възврати́сѧ сенахири̑ цр҃ь
а҆сѷрі искі и, и҆ всели́сѧ в (ниневгі ю)[50]. И҆ бы́сть
є҆мѹ̀ кланѧ́ющѹсѧ, (и҆) въ храмѣ (месараха)[51]
бо́га є҆го а҆дремелехъ, и҆ сарасаръ сн҃ове є҆го оу҆би́ста
и҆̀ мече́мъ. (-)[52] са́ми (же) (бѣжа́ста въ а҆р-
ме́ні ю)[53]. и҆ воцр҃исѧ а҆сорда́нъ сн҃ъ є҆го в него̀
мѣсто·

тові а а҃ сира̃ м҃и і҆саі а л҃з а҃ ма̃ и҃ и҆ е҃і

22 Кого ти зневажив, і кого похулив, і на кого підняв ти свій голос і підняв ти до висоти свої очі – на святого Ізраїля? **23** Руками твоїх послів ти зневажив Господа, і ти сказав: З множеством моїх колісниць я піду на найвищу частину ливанської гори і відрубаю величність від її кедрів і від її зібраних кипарисів. І він прийшов до часу свого кінця в кармильській чаші. **24** Я зберіг і я випив чужу воду, я спустошив стопами моїх ніг всі ріки довкруги. **25** Хіба ти не почув, що віддавна Я її зробив, від днів перших Я її створив, і Я її приніс; і була на захоплення, на охорону воюючих, на кріпкі міста. **26** І ті, що живуть в них, знемогли рукою мешканці, і впали, і завстидалися, і стали, наче польова трава і наче зелена рослинність, або наче зелень домів і потоптання стоячим напроти. **27** І твій престіл, і твій вихід, і твій вхід Я пізнав, і твій гнів, яким ти розгнівався проти Мене. **28** І твоя грубість прийшла до моїх вух, і Я покладу моє кільце у твої ніздрі і уздечку у твої уста, і поверну тебе дорогою, якою ти, нею, приходиш. **29** І це тобі знак. Їж те, що в цьому році виростає, самі жита; і в наступному році – те, що сходить само; і в третьому році сійте насіння і жніть, садіть виноград – і їжте їхній плід. **30** Він і додасть тим, що спасаються з дому Юди: оставиш корінь вдолі – і дасть плід вгорі. **31** Бо з Єрусалиму вийде останок, і той, що спасається, – з гори Сіону. Ревність Господа Сил це чинить. **32** Задля цього так говорить Господь Сил проти асирійського царя. Він не ввійде до цього міста і не вистрілить проти нього стріли ані не покладе проти нього щита, і не окружить його валом. **33** Але дорогою, якою прийшов, тією ж і повернеться, і до міста цей не ввійде, – говорить Господь. **34** Бо Я обороню це місто і спасу його задля Мене і Давида, мого раба. **35** *І сталося, що в тій ночі й вийшов господній ангел і убив в асирійському таборі 100, 80 і 5000. І вони встали вранці, і ось знайшли всі мертві трупи. **36** І той встав і пішов, повертаючись, і повернувся Сенахирім, асирійський цар, і поселився в Ніневії. **37** І сталося, що як він поклонявся в храмі Месараха, свого бога, Адремелех і Сарасар, його сини, вбили його мечем, самі ж втекли в Арменію. І замість нього зацарював його син Асордан.

тов. 1 сир. 48 іс. 37 мак1. 8 і 15

Глава 20

пар2. 32 сир. 48 іс. 38 **1** І *в тих днях захворів цар Єзекія до смерті. І ввійшов до нього пророк Ісая, син Аммоса, і сказав йому: Так говорить Господь: Заповіси своєму домові, бо ти помираєш, і не житимеш. **2** І відвернув Єзекія своє лице до стіни і помолився до Господа, кажучи: **3** Згадай мене, Господи, бо, отож, правдою ходив я перед Тобою і досконалим серцем, і вчинив я те, що добре перед Тобою. І плакав Єзекія великим плачем. **4** І був Ісая ще у великому дворі, і було до нього господнє слово, кажучи: **5** Повернися і скажи Єзекії вождеві мого народу: Так говорить Господь Бог Давида, твого батька: Я вислухав твої молитви і Я побачив твої сльози. І ось я і відпущу тобі в 3-му дні, і підеш до господнього дому. **6** І Я додам до твоїх років 15 літ, і спасу тебе з руки асирійського царя, і обороню це місто, це місто задля Мене і Давида, мого раба. **7** І сказав Ісая: Хай принесуть в'язку фіг. І принесли фіги і приклали на струп – і він виздоровів. **8** І сказав Єзекія до Ісаї: Який це знак, що мене оздоровить Господь, і я піду до господнього дому в третьому дні? **9** І сказав Ісая: Ось знак від Господа, що Господь вчинить слово, яке сказав: Чи хочеш, щоб тінь пішла вперед 10 ступнів чи повернулася 10 ступнів? **10** І сказав Єзекія: Легше тіні піти 10 ступнів, ніж повернутися десять ступнів назад. **11** І закликав Ісая до Господа, і тінь в позначках повернулася назад 10 ступнів.
іс. 36 **12** *В тому часі Мародах Валадан – син Валадана, вавилонського царя, послав листи і дари до Єзекії, бо почув, що цар Єзекія захворів. **13** І зрадів ними цар Єзекія, і показав їм ввесь дім і свою скарбницю срібла і золота, і пахощі, і добірну олію, і посуд дому, і те, що знайшлося в його скарбницях. І не було місця, якого їм не показав Єзекія у своїм домі і в усій своїй владі. **14** І ввійшов пророк Ісая до царя Єзекії, і сказав до нього: Про що говорили ці мужі, і звідки до тебе прийшли? І сказав Єзекія: Прийшли до мене з далекої землі, з Вавилону. **15** І він сказав: Що вони побачили в твоєму домі? І сказав Єзекія: Вони побачили все, що в моєму домі, і немає в моєму домі чогось, що я їм не показав, але й те, що є в моїх скарбницях, і те вони побачили. **16** І сказав Ісая до Єзекії: Послухай господнє слово: **17** Ось приходять дні, – сказав Господь, – забраним буде все, що в

Гла҃, к҃.

В() *въ дне́хъ о҆нѣ́хъ разболѣ́сѧ і҆езекі́а (црь) до смрти. и҆ вни́де к немꙋ̀ і҆саі́а в҃ пар. лв сир. мн ісаїа лн
(прркъ снъ а҆ммо́совъ)[1]. и҆ ре к немꙋ̀ та́ко гле́тъ гь, заповѣжд домꙋ̀ своемꙋ̀, ѹ҆мреши бо ты. и҆ не бꙋ́деши живъ. И҆ ѡ҆брати і҆езекі́а лицѐ свое къ стѣнѣ̀ и҆ помолѝсѧ къ гꙋ гла. (-)[2] (Помѧни мѧ ги)[3], ꙗ҆́ко ѹ҆бо (и҆стинною ходи҆ пре тобо́ю)[4] и҆ срцемъ съвръшеннымъ, и҆ ѹ҆го́днаѧ [пре тобою][5] сътвори҆. и҆ пла́касѧ і҆езекі́а плаче велі́кимъ. И҆ бысть і҆саі́а (еще) въ дворѣ (велицѣ)[6]. и҆ (бысть слово гне)[7] къ немꙋ гла. възвратися и҆ рцы і҆езекі́и вождꙋ людїи мои҆хъ. тако гле́тъ гь бгъ двдвъ ѡ҆ца твоего. ѹ҆слышахъ млтвы твоа [и҆][8] видѣхъ слезы твоа. (и҆) се а҆зъ (ѡ҆ставлю тебѣ)[9]. (и҆) въ днь, г҃, (и҆) възыдеши в дмъ гнь. И҆ приложꙋ к (лѣтомъ)[10] твои҆. (лѣ, еі)[11]. и҆ ѿ рꙋки црѧ а҆сѵрі́иска и҆збавлю тѧ и҆ гра сеи (-)[12] защищꙋ, гра сеи мене ра и҆ двда раба моего. И҆ рече [і҆саі́а][13] да возмꙋтъ перевасло смоквїи, [и҆ принесоша][14] (смоквы). и҆ (приложиша)[15] на вре і҆ (и҆сцѣлѣ)[16]. И҆ рече і҆езекі́а къ і҆саіи что се знаменїе, ꙗ҆ко (и҆сцѣлѧетъ)[17] мѧ гь. и҆ взыдꙋ в домъ гнь въ днь третїи. И҆ рече і҆саі́а се знаменїе ѿ га ꙗ҆ко сътвори гь слово е҆же гла. (хощеши ли) да поидетъ стѣнь, і҃, степенїи. и҆ли возвратится, і҃, степенїи. И҆ рече і҆езекі́а ѹ҆добїе стѣни и҆зыти, і҃, степенїи. (не́же ли)[18] возвратитися, (-)[19] і҃, степенїи, воспѧть. И҆ възопи і҆саі́а (-)[20] къ гꙋ. и҆ возвратися стѣнь (по числꙋ)[21] назадъ і҃,
степенїи. *въ время о҆но посла̀ маро́дахъ вала- ісаїа лѕ
да́нъ снъ валада́новъ црь вавѵлоньскїи, книги и҆ дары къ і҆езекі́и. слыша бо ꙗ҆ко разболѣсѧ (црь) і҆езекі́а. И҆ порадовасѧ (црь) (і҆езекі́а ѡ҆ нихъ)[22]. и҆ показа и҆мъ весь домъ и҆ сокровище (свое) сребра и҆ злат (и҆) а҆рама́ты, и҆ е҆леи блгыи. и҆ (сосꙋды храма)[23], и҆ е҆ли́ко ѡ҆брѣтесѧ въ сокро́вищихъ е҆го. (и҆) не бѣ (мѣста)[24] е҆гоже не показа и҆мъ і҆езекі́а в домꙋ свое, и҆ въ всеи ѡ҆бласти своеи. И҆ вни́де і҆саі́а прркъ къ (і҆езекі́ю црю)[25]. и҆ рече к немꙋ, что глаша мꙋжи сїи и҆ ѿкꙋдꙋ прїидоша к тебѣ. и҆ рече і҆езекі́а ѿ землѧ далнѧ прїидоша къ мнѣ ѿ вавѵлона. И҆ ре что видѣша въ домꙋ твоемъ. и҆ рече [і҆езекі́а][26] всѧ е҆лика в домꙋ мое видѣша. (и҆) нѣсть в домꙋ моемъ, е҆гоже (и҆мъ не показа)[27] но и҆ ꙗ҆же (сꙋть) въ сокровищихъ мои҆ (и҆ та) [видѣша][28]. И҆ рече і҆саі́а къ і҆езекі́ю, слыши слово гне. се днїе градꙋтъ (рече гь), (-)[29] взѧта бꙋдꙋтъ всѧ ꙗ҆же въ домꙋ твоемъ, и҆ (всѧ) ꙗ҆же събраша

ѿцы твои до днѐ сегѡ. [вни́дꙋ][30] въ вавѵлѡнъ,
и не ѡстанетъ ничто́ (-)[31] рече гь. И сны
твоѧ иже родѧтсѧ ѿ тебѐ (-)[32] возмꙋтсѧ,
и бꙋдꙋтъ скопцы в домꙋ црѧ вавѵлѡньскагѡ.
И рѐ иезекіѧ ко ісаіи. блго слово гне иже гла
да бꙋдетъ миръ во дни моѧ. И прочаѧ словъ
езекіевыхъ, и всѧ сила его, и елико сътвори.
въдолѐнницꙋ и трꙋбы, и воведѐ водꙋ во гра.
не се ли сіѧ написана въ книзѣ глъ (-)[33] црей
іоудиныхъ. И оумре иезекіѧ (и погребенъ
бысть съ ѿцы своими)[34] во градѣ двдвѣ. и
црствова манасіа снъ его в него мѣсто.

твоєму домі, і все, що зібрали твої
батьки аж до цього дня, ввійде до Ва-
вилону, і нічого не останеться, – ска-
зав Господь. **18** І твої сини, які наро-
дяться від тебе, будуть забрані і бу-
дуть скопцями в домі вавилонського
царя. **19** І сказав Єзекія до Ісаї: Добре
господнє слово, яке Він сказав. Хай
буде мир в моїх днях. **20** І осталі діла
Єзекії, і всі його сили, і те, що він
вчинив: криниця і водопровід, і він
ввів до міста воду, – ось чи це не за-
писане в книзі літописів царів Юди?
21 І помер Єзекія, і був похований зі
своїми батьками в місті Давида, і за-
місць нього зацарював його син Ма-
насія.

Гла, ка.

в пара̑ лг
М(анасїѧ* же бѣ, ві, лѣтъ,)[1] егда нача
црствовати. и не, лѣ црствова во
іерлимѣ. (-)[2] имѧ мтри его (офовіѧ)[3].
И сътвори лꙋкавое прѐ очима гнима. (и
хождаше въ слѣ)[4] мръзскихъ ꙗзыческихъ, их-
же искорени гь ѿ (-)[5] сновъ ілевъ. И обрати-
сѧ и созда высокаѧ иже бѣ разори (ѿцъ его
иезекіѧ)[6], и въздвиже жрътвени вааловъ. и
сътвори (кꙋмиры)[7] ꙗкоже сътвори ахавъ црь
ерѐ лв в цр з е мо ві г цр и и д
ілевъ. и поклонисѧ всеи (твари)[8] нбнѣи и по-
работа имъ. *И созда олтарь в домꙋ гни
ꙗкоже рѐ [гь][9] въ іерлимѣ положꙋ имѧ мое. И
сотвори олтарь всеи (твари)[10] нбнѣи, на двꙋ
двора храмꙋ гню. И освещаше сны своѧ во ог-
ни, и вражаше и влъшвеніѧ твораше, и съ-
твори (волнꙋю мръзость)[11]. (и) оумножи (ꙗвно)
творити лꙋкавое прѐ очим гнима (и) прогнѣ-
вати и. И положи изваѧныѧ (мръзскыѧ бо-
гы)[12], въ храмѣ о немъ иже рече гь къ
двдꙋ, и къ соломонꙋ снꙋ его, въ храмѣ семъ (-)[13]
въ іерлимѣ егоже избрахъ ѿ всѣхъ колѣнъ
ілевъ. (-)[14] положꙋ (тꙋ имѧ мое)[15] на вѣки.
И не приложꙋ подвизатисѧ ногы ілевы ѿ
землѧ юже да ѿцемъ ихъ. [аще][16] тіи съ-
блюдꙋтъ (елико)[17] заповѣдахъ имъ, по всеи
заповѣди иже заповѣда [-][18] рабъ мои мѡѵсіи.
И не послꙋшаша, и прельсти и манасіѧ. иже
(сътвори)[19] лꙋкавое прѐ очима гнима, паче ꙗ-
зыкъ иже оупразни гь ѿ лица сновъ ілевъ. И
ерѐ еі
гла гь (рꙋкама)[20] рабъ своихъ (-)[21] гла. *Поне-
же елико сътвори манасіѧ црь іоудинъ мръз-
скаѧ сіѧ (и) лꙋкаваѧ, паче всѣхъ иже съ-
твориша (аммореи)[22] иже прежде (сегѡ быша)
(-)[23] прельсти (же) іоудꙋ въ кꙋмирѣхъ своихъ
(мръзъскихъ). (-)[24] Сице глтъ гь бъ ілевъ се
азъ наведꙋ зла на іерлимъ и на іоудꙋ, ꙗко
всѣмъ слышащимъ пошꙋмита обѣ оуши е-

Глава 21

1 *Манасія ж був 12-літнім, коли пар2. 33
почав царювати, і 55 літ царював в Є-
русалимі, ім’я його матері Офовія. **2** І
він зробив погане перед господніми
очима, і ходив вслід за поганські
ми гидотами, яких Господь вико-
рінив від ізраїльських синів. **3** І він
повернувся і відбудував височини,
які знищив був його батько Єзекія, і
збудував жертовник Ваалові, і зробив
боввани так, як зробив Ахав, ізраїль-
ський цар, і поклонився всій небесній єре. 32 црс2. 7
силі, і послужив їм. **4** *І він збудував мой5. 12
жертовник в господньому домі, де црс3. 8 і 9
сказав Господь: В Єрусалимі покладу
моє ім’я. **5** І він збудував жертовник
всій небесній силі на двох дворах
господнього храму. **6** І освячував
своїх синів в вогні, і ворожив, і робив
чари, і добровільно зробив гидоту, і
явно помножив чинити погане перед
господніми очима, і Його гнівити. **7** І
поклав різьблені мерзенні боги в до-
мі, про який сказав Господь до Да-
вида і до Соломона, його сина: В
цьому храмі в Єрусалимі, який Я ви-
брав з усіх ізраїльських племен, Я
покладу там моє ім’я навіки. **8** І Я не
додам, щоб спотикнулися ноги Ізра-
їля з землі, яку Я дав їхнім батькам,
якщо вони збережуть все, що я їм
заповів, за всякою заповіддю, яку за-
повів мій раб Мойсей. **9** І вони не
послухались, і їх звів Манассія, який
зробив погане перед господніми очи-
ма понад народи, які Господь усунув
від лиця ізраїльських синів. **10** І Гос-
подь промовив руками своїх рабів,
кажучи: **11** *Через те, що Манасія, єре. 15
цар Юди, вчинив ці гидоти і погань
понад усі, які вчинили аммореї, які
раніше цього були, і обманув Юду
своїми ідолами мерзенними, **12** так
говорить Господь Бог ізраїльський:
Ось Я наведу зло на Єрусалим і на
Юду так, що в усіх, що почують, за-
шумлять оба його вуха. **13** І Я підні-
му проти Єрусалиму міру Самарії і

важки дому Ахава, і очищу Єрусалим так, як очищається алавастер, який миють, і повернеться на своє лице. **14** І Я виведу останки мого насліддя і передам їх в руки їхніх ворогів, і вони будуть на розграбування і на полон всім їхнім ворогам, **15** тому що вони вчинили зло перед моїми очима і прогнівили Мене від дня, в якому Я вивів їхніх батьків з єгипетської землі, і аж до цього дня. **16** І Манасія пролив дуже багато невинної крові, аж доки не наповнився Єрусалим до-сита, до уст, опріч гріха, якими він привів до гріха Юду, чинячи погане перед господніми очима. **17** І осталі діла Манасії, і все, що він вчинив і що згрішив, – ось чи це не записане в книзі літописів царів Юди? **18** І помер Манасія з своїми батьками, і був похований в городі свого дому, в городі Озії, і замість нього зацарював його син Аммон. **19** Аммон мав 22 роки, коли почав царювати, і два роки царював в Єрусалимі, ім’я його матері Месолаам, дочка Аруса з Таваї. **20** І він зробив погане перед господніми очима так, як зробив його батько Манасія. **21** І він ходив по всій дорозі, якою ходив його батько, і послужив ідолам, яким послужив його батько, і їм поклонився. **22** І він покинув Господа Бога своїх батьків, і не ходив за господньою дорогою. **23** І слуги Аммона повстали проти нього й убили царя в його домі. **24** А народ тієї землі вигубив всіх тих, що повстали проти царя Аммона, і народ поставив царем тієї землі його сина Йосію замість нього. **25** І осталі діла Аммнона, які він вчинив, – ось чи вони не записані в книзі літописів царів Юди? **26** І його поховали в його гробі в городі Ози, і замість нього зацарював його син Йосія.

го· И҆ воздви́гнꙋ на і҆ерⷭ҇ли́мъ мѣ́рꙋ самарі́инꙋ и҆
превѣ́сы до́мꙋ а҆ха́вла и҆ ѿтреблю̀ і҆ерⷭ҇ли́ма ꙗ҆́коже
потребла́етсѧ а҆лава́стръ ѿмыва́емый. и҆ ѡ҆бра-
ти́тсѧ в̾ лицѐ свое· І҆ и҆зведꙋ̀ ѡ҆ста́нки достоѧ́-
ні́ѧ моегѡ, и҆ преда́мъ и҆́хъ в рꙋ́ки вра́гъ и҆́хъ. и҆
бꙋ́дꙋтъ въ расхище́ніе и҆ въ плѣ́нь всѣ́мъ
врагѡ́мъ и҆́хъ· Поне́же сотвори́ша лꙋка́вое прⷣе ѡ҆чи́ма
мои́ма. и҆ бы́ша прогнѣ́вающи мѧ̀, ѿ дн҃е
во́ньже и҆зведо́хъ ѻ҆тцы̀ и҆́хъ ѿ (зе́млѧ е҆гѵ́петьскіѧ)[25]
и҆ до́ дн҃е сегѡ· И҆ кро́вь непови́ннꙋ проли манасі́а
мно́гꙋ ѕѣ́ло до́ндеже наполни́сѧ і҆ерⷭ҇ли́мъ до сы́-
ти до ᲂу҆́стъ ра́звѣ (грѣха)[26] и҆́мже согрѣши́ти
воведѐ і҆ꙋ́дꙋ, творѧ́ще лꙋка́вое прⷣе ѡ҆чи́ма гн҃и-
ма· И҆ про́чаѧ сло́въ манассі́инъ и҆ всѧ̀ е҆ли́ка со-
творѝ і҆ (-)[27] и҆́же согрѣши. не се ли сі́ѧ написа-
на въ кни́зѣ гл҃ъ (-)[28] црⷭ҇ей і҆ꙋ́динѣхъ· И҆ ᲂу҆́мре
манасі́и, съ ѻ҆тцы̀ свои́ми, и погребе́нъ бы́сть
въ вертогра́дѣ до́мꙋ своегѡ въ вертогра́дѣ (ѻ҆-
зі́ѧ)[29]. и҆ црⷭ҇ьствова [а҆ммѡ́нъ][30] сн҃ъ е҆гѡ̀ в негѡ̀
мѣ́сто· (Сы́н)[31], кв҃, лѣ́тѣ (бѣ) [а҆ммо́нъ][32],
внегда̀ нача̀ црⷭ҇твова́ти. и҆ двѣ̀, лѣ́тѣ црⷭ҇твова
въ і҆ерⷭ҇ли́мѣ. (-)[33] и҆́мѧ мт҃ри е҆гѡ (месолаа́мъ)[34]
дщи а҆рꙋ́сова, ѿ (тава́ѧ)[35]. И҆ сотвори лꙋка́вое
прⷣе ѡ҆чи́ма гн҃има, ꙗ҆́коже сотворѝ манасі́и ѻ҆те́цъ
е҆гѡ· И҆ ходѝ по всемꙋ̀ пꙋти и҆́мже ходи ѻ҆те́цъ
е҆гѡ. и҆ порабо́та кꙋми́ромъ и҆́мже порабо́та ѻ҆те́цъ
е҆гѡ, и҆ поклони́сѧ и҆́мъ· И҆ ѡ҆ста́ви г҃а б҃а ѻ҆тє́цъ
свои́хъ, и҆ не ходѝ пꙋте́мъ гн҃имъ· И҆ воста́ша
ѻ҆́троци [а҆ммо́нови][36] на́нь, и҆ ᲂу҆мертви́ша црⷭ҇ѧ
въ до́мꙋ е҆гѡ· (Лю́діе же землѧ̀ тоѧ̀ и҆зби́ша)[37]
всѣ́хъ воста́вшихъ на црⷭ҇ѧ [а҆ммо́на][38] и҆ воцри-
ша лю́діе землѧ̀ (тоѧ) і҆ѡсі́ю сн҃а е҆гѡ в него мѣ́с-
то· И҆ про́чаѧ сло́въ [а҆ммо́новыхъ][39] и҆́же сотвори. не
се ли сі́ѧ напи́сана въ кни́зѣ гл҃ъ (-)[40] црⷭ҇ей і҆ꙋ́динѣхъ·
И҆ погребо́ша и҆̀ въ гробѣ е҆гѡ въ вертогра́дѣ ѻ҆зі-
инѣ. и҆ црⷭ҇твова і҆ѡсі́ѧ сн҃ъ е҆гѡ в него мѣ́сто·

Глава 22

пар2. 34 **1** Йосія *ж був 8-літнім, коли почав царювати, і 31 літ царював в Єрусалимі, ім’я його матері Єдія, дочка Едія з Восорота. **2** І цей зробив те, що добре перед господніми очима, і ходив по всіх доргах Давида, свого батька, і не відступив ні направо ні наліво. **3** І сталося, що в 18-му році царювання Йосії, в 7-му місяці, послав цар Сапфона, сина Келії, сина Мосолама, писаря в госпсир. 49 одньому домі, кажучи: **4** *Піди до великого священика Хелкії і запечатай срібло, внесене до господнього дому, яке зібрали сторожі числа від людей. **5** І хай його дадуть в руки тих, що роблять, що над ділами в господньому храмі, і

Гл҃а, кв҃·

В(ѣ *же)[1], и҆, лѣ́тъ, і҆ѡсі́ѧ е҆гда̀ нача̀ цр- в̾ пара̑ лд
твова́ти. и҆ л҃а, лѣ́то, црⷭ҇твова въ
і҆ерⷭ҇ли́мѣ. (-)[2] и҆́мѧ мт҃ри е҆гѡ [и҆е́діе][3] дщи
е҆дѣ́ева ѿ (восоро́да)[4]. И҆ сотвори (сі́и) пра́-
вое прⷣе ѡ҆чи́ма гн҃има. и҆ ходѝ во всѧ̀ пꙋти дв҃да
ѻ҆тца̀ своегѡ. (и҆) не ѿврати́сѧ ни на де́сно ни на
шꙋ́е· И҆ бы́сть въ и҃і лѣ́то црⷭ҇тва і҆ѡсі́ина, въ
([з҃])[5], мцⷭ҇ь)[6], посла̀ црⷭ҇ь (сапфона)[7] сн҃а (келі́ина)[8]
сн҃а (мосола́млѧ)[9] кни́гочіѧ в до́мꙋ гн҃и гл҃ѧ.
*возы́ди къ хелкі́и жерцꙋ̀ вели́комꙋ, и҆ запе- сира̑ мд
ча́тлѣи сребро̀ внесе́ное в до́мъ гн҃ь. е҆́же собра́ша
стрегꙋ́щіи (число̀)[10] ѿ лю́діи· И҆ да да́дꙋтъ е҆̀
в рꙋ́кы приста́вникомъ и҆́же на дѣ́лесы в̾ хра́мѣ
гн҃и (да и҆ тіи дадѧ́тъ)[11] е҆̀ творѧ́щимъ дѣ́ла в̾

домꙋ гн҃и еже покрѣплѧти прикро храмꙋ древодѣлѧмъ, (-)[12] и ѕиждꙋщїи каменїемъ. и притѧжающїи древо, и каменїе тесаное на ꙋтверъженїе покровꙋ храма. Но не прїимахꙋ числа ѿ сребра данного имъ, ꙗко вѣрно тїи творѧхꙋ. И рече хелкїѧ жрецъ великїи. ко (сапфанꙋ)[13] книгочїи. книгꙋ закона (бж҃їѧ) обрѣтохъ в домꙋ гн҃и. и дасть хелъкїѧ (сапфанꙋ книгочїи книгꙋ)[14] и прочетъ ю. и принесе къ црю Іосїи. и возвѣсти цреви слово и рече. (и) сочли сꙋть раби твои сребро обрѣтшеесѧ в домꙋ гн҃и. и даша и (приставники) в рꙋки творѧщїи дѣло (-)[15] въ храмѣ гн҃и. и рече (сапфанъ)[16] книгочїѧ къ црю гл҃ѧ. книгꙋ [закона][17] дасть ми хелкїѧ жрецъ. и прочетъ ю (сапфанъ)[18] пред цремъ. И бысть ꙗко ꙋслыша црь словеса книги законныѧ. и раздра ризы своѧ и заповѣда црь хелкїю жрьцꙋ, и ахикамꙋ снꙋ (сапфаню)[19], и аховорꙋ снꙋ михїинꙋ, и (сапфанꙋ)[20] книгочїю. и (асанїю)[21] рабꙋ цревꙋ гл҃ѧ. Прїидѣте помолите (Бга)[22] о мнѣ, и о всѣхъ людехъ. и о всемъ Іоудѣ, о словеси книжнѣмъ обрѣтшимсѧ семъ. ꙗко великъ гнѣвъ гн҃ь раждеженыи въ насъ. понеже не слышаша ѿцы наши словесъ (книгъ сихъ)[23] творити по всемꙋ писанїю о насъ. І иде хелкїѧ жрецъ и ахикамъ, и аховаръ, и (самъпфанъ)[24] и асаиасъ. къ (еодание)[25] прорчицы женѣ селимли, сна декꙋева сна (аростꙋева)[26] ризохранителника. и сїѧ бѧше въ Їерлимѣ (чтна єдина)[27]. и гл҃аша к неи [по всемꙋ][28]. И рече имъ сице гл҃етъ Гь Бгъ Ійлевъ. рцѣте мꙋжеви пославшемꙋ вы къ мнѣ. Такѡ гл҃етъ Гь. се азъ наведꙋ ѕлаѧ на мѣсто се, и на живꙋщаѧ в немъ всѧ словеса книжнаѧ. ꙗже прочте црь Іоудинъ. Понеже оставиша мѧ и жрѧхꙋ богомъ дрꙋгимъ. ꙗко да прогнѣваютъ мѧ дѣлесы рꙋкъ своихъ. и раждесѧ ꙗрость моѧ на мѣсто се, и не ꙋгаснетъ. (Идѣте)[29] къ црю Іоудинꙋ пославшемꙋ васъ искати Га. сице рцѣте емꙋ, тако гл҃етъ Гь Бгъ Ійлевъ. Словеса ꙗже слышалъ еси. понеже ꙗко раширисѧ срдце твое и смирисѧ пред лицемъ гн҃имъ. ꙋслышавше елико гл҃ахъ на мѣсто се и на живꙋщаѧ в немъ быти въ расточенїи, и въ проклѧтїе. (иже)[30] раздралъ еси ризы своѧ и плакасѧ предо мною и азъ ꙋбо ꙋслышахъ гл҃етъ Гь. (Сего ради)[31] [-][32] а приложꙋ тѧ къ ѿцемъ твоимъ и соберешисѧ въ гробъ твои в мирѣ. и не ꙋзриши очима своима всѣхъ ѕлыхъ ꙗже азъ имамъ навести на мѣсто се, [и на живꙋщаѧ в немъ][33].

хай вони дадуть його тим, що роблять діла в господньому домі, щоб скріплювати покриття дому, **6** будівничим, тим, що будують з каменя, і тим, що купують дерево і тесане каміння на скріплення покриття храму. **7** Лише не числили даного їм срібла, бо вони працювали на довір'ї. **8** І сказав великий священик Хелкія до Сапфана, писаря: Я знайшов книгу божого закону в господньому домі. І Хелкія дав книгу Сапфанові, писареві; і він її прочитав **9** і приніс до царя Йосії, і сповістив цареві слово, і сказав: І твої раби почислили срібло, знайдене в господньому домі, і наставники дали його до рук тих, що роблять діло в господньому храмі. **10** І сказав Сапфан, писар, до царя, кажучи: Священик Хелкія дав мені книгу закону. І Сапфан прочитав її перед царем. **11** І сталося, що як почув цар слова книги закону, то роздер свою одіж; **12** і цар заповів священикові Хелкії і Ахікамові, синові Сапфана, і Аховорові, синові Михії, і Сапфанові, писареві, і Асанові, царському рабові, кажучи: **13** Ідіть, помоліться до Бога за мене і за ввесь народ, і за всього Юду за слова цієї, знайденої книги, бо господній гнів, що розгорівся проти нас, великий, тому що наші батьки не послухались слова цих книг, щоб чинити за всім записаним про нас. **14** І пішов священик Хелкія, і Ахикам, і Аховар, і Сампфан, і Асая до пророчиці Еодани, жінки Селима, сина Текуї, сина Аростуя, ризника; і була вона в Єрусалимі одна чесна, і розказали їй за всім. **15** І вона сказала їм: Так говорить Господь Бог Ізраїля: Скажіть чоловікові, що вас до мене послав: **16** Так говорить Господь: Ось Я наведу зло на це місце і на тих, що живуть в ньому, – всі слова книги, які прочитав цар Юди, **17** тому що Мене покинули і приносили жертву іншим богам, щоб Мене розгнівити ділами своїх рук; і мій гнів розгорівся на це місце, і не погасне. **18** Підіть до царя Юди, що послав вас шукати Господа. Це йому скажіть: Так говорить Господь Бог Ізраїля: *Відносно* слів, які ти почув, **19** тому що поширилося твоє серце і ти упокорився перед господнім лицем, почувши, що Я сказав проти цього місця і проти тих, що в ньому живуть: щоб були вони на розсіяння і на прокляття; тому що ти роздер свою одіж і заплакав переді Мною, і, отже, Я почув, – каже Господь. **20** Задля цього Я тебе додам до твоїх батьків, і ти підеш до твоєї гробниці в мирі, і своїми очима не побачиш усього зла, яке я наведу на це місце і на тих, що в ньому живуть.

Глава 23

пар2. 34 **20** І *вони сповістили цареві ці
слова. **23,1** І цар послав і зібрав до
себе всіх старшин Юди, єрусалим-
лян. **2** І прийшов цар до господнього
дому, і всі чоловіки Юди, і всі, що
живуть в Єрусалимі з ним, і свяще-
ники, й пророки, і ввесь народ, від
малого і аж до великого; і він зачитав
перед ними слова книги завіту, знай-
деного в господньому домі. **3** І встав
цар при своїм престолі, і перед Гос-
подом поклав завіт: ходити вслід за
Господом і зберігати його заповіді, і
його свідчення, і його оправдання
всім серцем і всією душею, щоб під-
нести слова цього завіту, що записа-
ний в цій книзі. І ввесь народ став в
господньому завіті. **4** І цар заповів
великому священикові Хелкієві і дру-
сир. 49 гим священикам, і сторожам *числа
вивести з господнього храму ввесь
посуд, зроблений Ваалові і всій не-
бесній силі, і спалив їх за Єрусали-
мом в Садамоті кедронському, і взяв
їхній порох до Ветилю. **5** І він спалив
хомарімів, які збудували царі Юди і
приносили кадило на височинах, і в
містах Юди, і довколішніх Єрусали-
му, і тих, що кадили Ваалові, і сонце-
ві, і місяцю, і мазуротові, і всякому
небесному творінню. **6** І він виніс ку-
мира з господнього храму з Єрусали-
му до кедронського потоку, і спалив
його в кедронському потоці, і змолов
на порох, і кинув їхній порох до гро-
бу людських синів. **7** І він знищив
храм касидимів, що був у господньо-
му храмі, де жінки пряли кумирові о-
діж. **8** І він привів всіх священиків з
міст Юди і занечистив височини, де
кадили священики, від Дана аж до
Вирсавії, і знищив храм брами, що
був при дверях брами Йосії, володаря
міста, що зліва тих, що входять при-
крашеними дверима. **9** Лише свяще-
ники не ходили на височини, до жер-
товника Господа в Єрусалимі, але ли-
ше їли вони прісне посеред братів
своїх. **10** І він занечистив Тафет, що в
мой3. 18 долині синів Енома, *щоб не при-
водив чоловік свого сина і чоловік
свою дочку спалити вогнем Молохо-
ві. **11** І він спалив коней, яких царі
Юди дали сонцеві в виході господ-
нього храму на скарбницю Натанові,
царському скопцеві в Рафаїмі, і ко-
лісницю сонця він спалив вогнем. **12**
Також і жертовники, які на даху, на
горниці Ахаза, які зробили царі Юди,
і жертовники, які збудував Манасія в
двох дворах господнього храму, цар
там знищив, і висипав їхній порох до
кедронського потоку. **13** Також і
храм, що перед лицем Єрусалиму,
црс3. 11 справа гори Маотат, *який ізраїльсь-

Гла, кг·

И възвѣстиша* (сїѧ) (глы црви)[1] и посла в пара лд
црь, и собра к себѣ вся старца, їудины.
(їерлимляны)[2]· И вниде црь въ домъ
гнь, и вси мужи їудины. и вси живущїи
въ їерлимѣ с нимъ. и жръцы и прркы. и
вси люе ѿ мала и до велика. и прочтоша
[пре][3] ними (-)[4] словеса книжнаѧ завѣта обрѣтшагося
в дому гни· И ста црь оу пртла
(своего), и положи завѣ пре гмъ ходити въ
слѣдъ га, и хранити заповѣди его, и свѣдѣнїѧ
его и оправданїѧ его, по всему срцу и по
всеи дши, въставити словеса завѣта сего писанаго
въ книзѣ сеи и сташа вси людїе въ
завѣтѣ (гни)· И заповѣда црь хелкїю жръцу
великому, и жръцемъ вторымъ, и хранящимъ
*(число)[5] изнести ѿ храма гнѧ вся со- сира мд
суды сътвореныѧ ваалу (-)[6] и всеи твари небеи,
и съжже ѧ внѣ їерлима в (садамодѣ)[7]
кедръстѣ. и взятъ прахъ ихъ въ ведиль· И
[съжже][8] хомаримы иже создаша цри їудины и
кажаху въ высокихъ и въ градѣхъ їудиныхъ
и окртъ їерлима. и кадящїи ваалу и слнцу и
мцю. и мазуроду и всеи (твари)[9] нбнѣи· І изнесе
(кумиръ)[10] ис храма гнѧ изъ їерлима на
пото кедръскъ и съжже и в потоцѣ кедръстѣ
и расточи въ прахъ. и въвръже прахъ
(ихъ)[11] въ гробы снѡвъ людъскихъ· И разъдруши
храмъ (касидимовъ)[12] иже бѣ въ храмѣ
гни. идѣже жены прядяху (-)[13] [ризы][14] (кумиру)[15]·
И преведе вся жръца ѿ градъ їудинъ,
и оскверни высокаѧ идѣже кадяху (-)[16]
жръцы, ѿ [дана][17] до версавїѧ. и разъдруши
храмъ вратъ иже (бѣ) при дверехъ вратныхъ
(иосїи)[18] князѧ граднаго, иже ошуюю (входящїи
двеми оукрашеными)[19]· Но не вхождаху
жръцы на высокїѧ къ олтарю (бжїю)[20] въ їерлимъ,
но токмо ясти имъ опрѣсноки посредѣ
братїѧ своеѧ· И оскверни тафеда иже въ
дебри снѡвъ еномлихъ, *еже не привести мужу г мо иі
сна своего и мужу дщери своеѧ (въ огни сожещи
молоху)[21]· И [сожже][22] коня яже даша цри
їудини слнцу въ исходѣ храму гнѧ. на
влагалище надану цреву скопцу. въ (рафаимѣ)[23],
и колесницу слнчную сожже на огни· И
олтаря яже на полатѣ въ горницы ахазовѣ
яже сътвориша цри їудины. и олтаря яже
созда манасїи, въ двою двору храму гнѧ [-][24]
раскопа (ѿтуду црь)[25] и всыпа прахъ ихъ в
потокъ кедръскъ· И храмъ пре лицемъ їерлиму
одесную горы (мосъдадовы)[26] *иже созда со- г цр аі

ло́монъ цр҃ь і҆и҃левъ а҆стáрдꙋ (и҆́долꙋ) мéрзости
сѷдо́ньскїѧ, и҆ хамо́сови (и҆́долꙋ) скве́ны моáвли·
И҆ молхо́лꙋ мéрзости сн҃овъ а҆м̑мо́нь, (сї́е вс҃е) ѡ҆с-
квернѝ цр҃ь· И҆ сꙑкрꙋшѝ столпы̀. і҆ и҆скоренѝ гáи.
и҆ наплъннѝ мѣ́ста и҆́хъ ко́стьми чл҃ческими.
г҃ цр҃ ві *и҆ ѡ҆лтáрь и҆́же въ веди́лѣ высо́кїи и҆́же сътво-
рѝ і҆еровоáмъ сн҃ъ навáтовъ, и҆́же съгрѣши́ти
въведѐ і҆и҃лѧ. и҆ ѡ҆лтáрь то́й [-][27] вели́кїи рас-
копà и҆ сꙑкрꙋшѝ кáменїе є҆го. и҆ расъ́сыпа въ
прáхъ, и҆ съж̑же (кꙋми́ры)[28]. И҆ въсклони́сѧ и҆ѡ҆-
сї́ѧ и҆ ви́дѣ гро́бы сꙋщаѧ (въ́ градѣ тꙋ̀)[29] и҆
г҃ цр҃ гі послà *и҆ взѧ̀ ко́сти ѿ гро́бъ. и҆ сож̑жѐ на
ѡ҆лтарѝ и҆ ѡ҆скверни и҆̀ по гл҃ꙋ гн҃ю, и҆́же гл҃а
чл҃къ бж҃їи, є҆гдà стоѧ̀ і҆еровоáмъ въ прáзникъ
пр҃е ѡ҆лтар҃е. И҆ ѡ҆брáщсѧ възв҃е ѡ҆́чи своѝ на
гробъ чл҃ка бж҃їѧ гл҃авшаго словесà с҃и. и҆ рече
что могила ѡ҆нà є҆сть ю҆́же а҃ виждꙋ. и҆ рѣша
є҆мꙋ мꙋжи грáда, [(гро́бъ с҃е)[30] чл҃ка бж҃їѧ][31]
є҆сть и҆́же прїиде ѿ і҆ꙋ́дꙑ и҆ прогл҃а словесà с҃и
ꙗ҆́же сътвори́лъ є҆си ѡ҆лтáрь веди́левъ· И҆ рече не-
брезете є҆го ничто́же. (да не подви́жетъ ни
є҆ді́нъ мꙋжъ)[32] ко́сти є҆го. и҆ ѡ҆стáвиша ко́сти
є҆го с костьмѝ прр҃ческими пришꙋ҃шаго ѿ самa-
рїѧ (такоже)· И҆ всѧ храмы высокїа сꙋщаа в҃
(-)[33] самарїи ꙗ҆́же сътвори́ша цр҃и і҆и҃леви про-
гнѣвающе г҃а ѿвръже и҆ѡ҆сїѧ и҆ сътворѝ и҆̑ всѧ
дѣла ꙗ҆́же сотворѝ въ ведиле· І҆ и҆склà всѧ
жръцà въ высо́ки҃. сꙋщїѧ тꙋ предъ ѡ҆лтармѝ
(и҆́хъ). и҆ съж̑жѐ (на ни҃ ко́сти чл҃ча)[34]. и҆ (по
в҃ пара҃ ле
г҃ ездра а҃ семъ) възврати́сѧ въ і҆ер҃ли́мъ· *И҆ заповѣда
цр҃ь всѣмъ лю́демъ гл҃ѧ. сътвори́те пáсхꙋ
гв҃и бг҃ꙋ нáшемꙋ. ꙗ҆́коже пи́шетъ въ кни́гахъ
завѣта сего̀· Ꙗ҆́ко не бы́сть пáсха с҃и ѿ дн҃їи
сꙋде́и и҆́же сꙋди́ша і҆и҃леви, и҆ въ вс҃ѣ дн҃ехъ
цр҃еи і҆и҃левыхъ, и҆ цр҃еи і҆ꙋ́диныхъ· Но то́кмо,
въ и҃і лѣто цр҃ѧ и҆ѡ҆сїѧ. бы́сть пáсха г҃ꙋ въ
і҆ер҃лі́мѣ· И҆бо хо́тныѧ и҆ знáемыѧ и҆ дерадимъ
(-)[35] кꙋмиры, и҆ всѧ дѣла ме́ръзкаѧ бы́вшаѧ
въ землѝ і҆ꙋ́динѣ. и҆ въ і҆ер҃ли́мѣ и҆скоренѝ цр҃ь
и҆ѡ҆сїѧ. да ꙋ҆твердáтсѧ словесà зако́нна пи-
санна въ кни́зѣ ꙗ҆́же ѡ҆брѣтѐ хелкїѧ жре́цъ
въ храмѣ гн҃и· (И҆) подо́бенъ є҆мꙋ не бы́сть
пред ни́мъ цр҃ь. и҆́же ѡ҆брати́сѧ къ гв҃и всѣмъ
ср҃цемъ свои́мъ и҆ всею̀ дш҃ею своє́ю, и҆ всею̀ си-
лою своє́ю по всемꙋ зако́нꙋ мѡѷсїѡвꙋ. и҆ по
не́мъ не въстà подо́бенъ є҆мꙋ (никто́же въ
цр҃ехъ)· Ѡ҆́кмо не ѡ҆брати́сѧ г҃ь ѿ ꙗ҆́рости гнѣ-
ва своє́го вели́каго и҆́мже ꙋ҆ꙗ҆ри́сѧ гнѣвомъ (-)[36]
на і҆ꙋ́дꙋ. (и҆) на (прогнѣвающихъ є҆го)[37] и҆́мже
прогнѣ́ва и҆̀ манасїѧ· И҆ рече г҃ь с҃е і҆ꙋ́дꙋ ѿриннꙋ
ѿ лица моє́го ꙗ҆́коже ѿриннꙋхъ і҆и҃лѧ и҆ (грáдъ
се́и ѿве́ргꙋ)[38] є҆гоже и҆збрáхъ і҆ер҃ли́ма. и҆ храмъ

кий цар Соломон збудував Астарті, і-
долові-мерзоті сидонській, і Хамосо-
ві, ідолові-мерзоті моавській, і Мол-
холові – мерзоті синів аммонських,
все це цар збещестив. **14** І він знищив
стовпи і викорінив гаї, і наповнив
їхні місця людськими кістками. **15** *І црс3. 12
жертовник, що у Ветилі горішньому,
який зробив Єровоам, син Навата, я-
кий привів Ізраїль до гріха, і той ве-
ликий жертовник він знищив, і роз-
бив його каміння, і розмолов на по-
рох, і спалив кумирів. **16** І схилився
Йосія, і побачив гроби, що були там в
місті, і послав, *і взяв кості з гробів і црс3. 13
спалив на жертовнику, і опоганив йо-
го за господнім словом, яке сказав
божий чоловік, коли Єровоам в пра-
зник стояв перед жертовником. І, по-
вернувшись, він підняв свої очі на
гробівець божого чоловіка, що сказав
ці слова, **17** і промовив: Що це за мо-
гила, та, яку я бачу? І йому сказали
чоловіки міста: Це гріб божого чоло-
віка, який прийшов з Юди і сказав ці
слова, які ти виконав над жертовни-
ком Ветиля. **18** І він сказав: Вповні
оставте його, щоб ні один чоловік не
порушив його костей. І оставили йо-
го кості з кістьми пророка, що також
прийшов з Самарії. **19** І всі храми ви-
сочин, що в Самарії, які зробили із-
раїльські царі, прогнівуючи Господа,
знищив Йосія, і зробив на них всі ді-
ла, які зробив у Ветилі. **20** І він забив
всіх жерців на височинах, що там бу-
ли, перед їхніми жертовниками, і
спалив на них людські кості. І після
цього він повернувся до Єрусалиму.
21 *І цар заповів всьому народові, ка- пар2. 35
жучи: Зробіть пасху нашому Господе- ез3. 1
деві Богові так, як записано в книгах
цього завіту. **22** Бо не було цієї пасхи
від днів суддів, які судили Ізраїль, і в
усіх днях ізраїльських царів і царів
Юди. **23** Але лише у 18-му році царя
Йосії була пасха Господеві в Єруса-
лимі. **24** Бо бажане і знане: і терафи-
мів, кумирів, і всі мерзенні діла, що
були в землі Юди і в Єрусалимі, цар
Йосія викорінив, щоб закріпилися
слова закону, записані в книзі, яку
знайшов священик Хелкія в господ-
ньому храмі. **25** І перед ним не було
царя, подібного до нього, який поверну-
нувся б до Господа усім своїм сер-
цем, і всією своєю душею, і всією
своєю силою, за всім законом Мой-
сея, і після нього не повстав між ца-
рями ніхто, подібний до нього. **26**
Лише Господь не відвернувся від лю-
ті свого великого гніву, яким гнівом
розлютився на Юду і на його прогні-
вання, яким прогнівив його Манасія.
27 І сказав Господь: Ось відкину Ю-
ду від мого лиця, так як Я відкинув
Ізраїль, і відкину це місто, яке Я виб-

рав, Єрусалим, і храм, про який Я
сказав: Хай там буде моє ім’я. **28** І
решта діл Йосії, і все, що він зро-
бив, – ось чи є це не записане в
пар2. 35 книгах літописів царів Юди? **29** *В
цих же днях прийшов фараон Нео-
хай, єгипетський цар, проти асирій-
ського царя на ріку Евфрат. І вий-
шов цар Йосія йому назустріч, і
вбив його цар Неохай в Македоні,
коли його побачив. **30** І його слуги
поклали його мертвого на коня в
Макидоні, і понесли його до Єруса-
лиму, і поховали його в гробниці в
місті Давида. І народ тієї землі взяв
Йохаза, сина Йосії; і помазали його
на царювання, і він царював над
ними замість свого батька. **31** Яхаз
був 23-літнім, коли почав царюва-
ти, і 3 місяці царював в Єрусалимі,
ім’я його матері Аматана, дочка Є-
ремія Йоливни. **32** І він зробив по-
гане перед господніми очима за
всім, що зробили його батьки. **33** І
його переніс фараон Неохай і в
Рефлаю в еманській землі, коли ца-
рював в Єрусалимі, і наклав данину
на ту землю: 100 талантів срібла і
100 талантів золота. **34** І фараон Не-
охай поставив царем над ними Елі-
якіма, сина Йосії, царя Юди, за-
місць Осія, його батька, і змінив йо-
го ім’я на Йоаким. І він взяв Озара і
повів до Єгипту, і той помер там.
35 І Йоаким дав фараонові срібло і
золото і ще написав чоловікам землі
дати фараонові срібло, за його оцін-
кою дали ж срібло і золото з людей
тієї землі фараонові Неохаєві. **36**
Було ж 20 і 5 літ Йоакимові, коли
він почав царювати, і 11 літ царю-
вав в Єрусалимі, й ім’я його матері
Єлдафа, дочка Фаділя з Руми. **37** І
він зробив погане перед Господом
за всім, що зробили його батьки.

Глава 24

1 В його ж днях прийшов Навхо-
доносор, вавилонський цар; і Йоа-
ким став йому рабом на 3 роки – і
відвернувся і відступив від нього. **2**
І Господь послав йому легко озбро-
єних халдеїв, і легко озброєних си-
рійців, і легко озброєних з Моава, і
легко озброєних синів Аммона; і
послав їх до землі Юди, щоб поби-
ти за господнім словом, яке сказав
устами своїх рабів – пророків. **3** І за
господнім наказом ось прийшло це
на Юду, щоб відкинути того від йо-
го лиця через гріхи Манассії і за
всім, що він зробив, **4** і через не-
винну кров, яку пролив, бо він на-
повнив Єрусалим невинною кро-
в’ю. І задля цього Господь не заба-
мат. 1 жав його помилувати. **5** *І решта

ѡ немже рѣхъ. да будетъ имѧ мое тꙋ. И
прочаа словъ іѡсїевыхъ и все елико сътвори не
се ли суть сїѧ написана въ (книгахъ)[39] словъ (-)[40]
црь іудиныхъ. *Въ днех же сихъ възыиде фара- в пара лє
онъ (неохаи)[41] црь егѵпетскъ, на цра асѵрїиска
на рѣку евфратску. і изыиде [црь][42] иѡсїѧ на
срѣтенїе ему. и уби и (неохаи)[43] (црь) въ (ма-
кедонѣ)[44]. внегда (его узрѣ)[45]. И възложиша и
(на конь) отроцы его мертва (в макидонѣ)[46]. и
несоша и въ ієрлим, и погребоша и въ гробѣ (-)[47]
въ градѣ двдвѣ. И поѧша людїе землѧ тоѧ
иѡхаза сна иѡсїина, и помазаша и (на цртво. и
цртвова над ними)[48] въ ѡца своего мѣсто.
(Сыи)[49], кг лѣта бѣ. (иахазъ)[50] внегда нача
цртвовати. и г, мцы цртвова въ ієрлимѣ. (-)[51]
имѧ мтри его (аматана)[52], дщи ієремїѧ (иѡ-
ливна)[53]. И сътвори лукавое пред очима гнима.
по всему еликоже сътвориша ѡцы его и преста-
ви и фараон (неохаи)[54], (и) въ (рефлаю)[55] въ земли
(еманъскои)[56] (егда цртвова)[57] въ ієрлимѣ и въз-
ложи дань на землю (тꙋ). р. талантъ сребра. и
р, талантъ злата. и постави цремъ фараон
(неохаи)[58] над ними. елїакима сна иѡсїина цра
іудина, въ (ѡсїѧ)[59] мѣсто ѡца его. и превра-
ти имѧ ему иѡакимъ. и (ѡзара)[60]. поемъ и
въведе въ егѵпетъ, и умре тꙋ. И сребро и зла-
то дасть иѡакимъ фараону и написа еще зем-
лю даѧти сребро (-)[61] фараону, мужемъ. по це-
нѣ его дасть (же) сребро и злато ѿ людїи зем-
лѧ (тоѧ), (-)[62] фараону (неохаю)[63]. (Бѣ же)[64]. к
и є. лѣтъ иѡакиму внегда нача цртвовати. и
аі лѣ цртвова въ ієрлимѣ. і имѧ мтри его
иелъдафъ дщи [фадѣлѧ][65] ѿ румы. И сътвори
лукавое [пред][66] гмъ по всему елико же сътво-
риша ѡцы его.

Гла, кд.

Въ дни (же) его взыиде (навходоносоръ)[1] црь
вавилоньскъ. и бысть ему иѡакимъ раб
г, лѣта. и ѡвратисѧ и ѡвръжесѧ его.
И посла [гь][2] ему поѧсники халдейскїѧ и
поѧсники сѵрїискїѧ. и поѧсники моавлѧ. и по-
ѧсники сновъ аммонь. и посла ихъ в землю іу-
дову на побѣжденїе по словеси гню. иже гла
(устьі)[3] рабъ своихъ прркъ. (И по повеленїю гню
се прїиде)[4] на іуду иже ѿставити его ѿ лица
своего грѣхъ ради манасїиныхъ, (и) по всему
елико сътвори. и крови (ради) неповинныѧ (иже)
пролїѧ. (-)[5] наплъни (бо) ієрлимъ крови неповин-
ныѧ. и (сего ради) не въсхотѣ гь помиловати
его. *И прочаѧ словъ іѡакимовыхъ и всѧ иже мѳа а
сътвори. не се ли сїѧ написана въ книзѣ глъ

(-)[6] цр҃ь їоудиныхъ· И оумре їѡакимъ (и погребоша и) съ ѿцы своими· И црствова (їехонїа)[7] снъ єго в него мѣсто· И не приложи к семꙋ црь єгѵпетьскїи изыити изъ землѧ своеѧ. ꙗко прїѧ црь вавѵлоньскъ ѿ потока єгѵпетска, до рѣки єфратьски. всѧ єлико бѣша црѧ єгѵпетска· (И бѣ)[8], ӥі лѣ (їехонїи)[9] внегда нача црствовати. и г҃, мцы црствова въ їерлимѣ. (-)[10] имѧ мтри єго нєсда, дщи (єланасдана)[11] ѿ їерлима· И сътвори лꙋкавое (пре)[12] гмъ, по
дани а всемꙋ єлико сътвори ѿцъ єго (їѡакимъ)· *(И) въ времѧ то взыиде (навходоносоръ)[13] црь вавѵлоньскїи на їерлимъ. и бысть градъ въ обьдержанїи (велицѣ ѕѣло). и вниде (навходоносоръ)[14] црь вавѵлоньскїи въ (їерлимъ)[15]. и отроцы єго около обсѣдахꙋ (градъ)[16]· І изыиде (иехонїа)[17] црь їоудинъ къ црю вавѵлоньскомꙋ самъ тои и отроцы єго и мти єго. и кнѧзи єго. и скопци єго· И поѧ [ихъ][18] црь вавѵлоньскъ. въ (и є. лѣто)[19] црства єго· І изнесе (сокровища ѿтꙋдꙋ)[20] (сꙋщаѧ) въ храмѣ гни, и сокровища домꙋ цр҃ева. и (взѧ)[21] всѧ сосꙋды златыѧ. ꙗже сътвори соломонъ црь їилевъ въ храмѣ гни по глꙋ гню· И плени їерлимланы. и всѧ кнѧѕѧ, и силныѧ крѣпостїю плѣни, і҃. (-)[22] и всѧкого древодѣлѧ и хꙋдожники. и не оста никтоже· токмо маломощныѧ землѧ
в пара лв єсд в тоѧ. И *приведе (їехонїю)[23] въ вавѵлонъ. и мтрь цревꙋ и жены цревы и скопца є и крѣпкїѧ землѧ (тоѧ) въведе (ѧ) на переселенїе ѿ їерлима въ вавѵлонъ. и всѧ мꙋжа силныѧ, з҃, и древодѣлѧ и хꙋдожниковъ, а҃, вси силныи творѧщїи брань, и въведе ихъ црь вавѵлоньскъ въ преселенїе въ вавѵлон. и постави црь вавѵлоньскїи црѧ (ваданїю)[24] сна єго в него мѣсто и преложи имѧ ємꙋ седекїа. (сын)[25] к и єдинѣ лѣтомъ седекїа внегда нача црствовати, и аі, лѣтъ црствова въ їерлимѣ. І имѧ мтри єго (амитаѧ)[26] дщи їеремїина [ѿ ловны][27]· И сотвори лꙋкавое [пре очима][28] гнима по всемꙋ єлико сътвори їѡакимъ. ꙗко ꙗро (бѣ гнѧ)[29] на їерлимѣ и на їоудѣ. доде ѿвръже ѧ ѿ лица своєго. и ѿвръжеся седекїа црѧ вавѵлоньска·

Гла, ке·

їере ла и нв И бысть,* в лѣто д҃ є црства єго въ мцъ [ві][1], [въ і днь мца][2], прїиде (навходоносоръ)[3] црь вавѵлоньскїи, (са) и всѧ сила єго на їерлимъ и обьстꙋпи и ѿвсюдꙋ. и создаша (окрт града)[4] боиницы (-)[5]. и бысть градъ въ одержанїи до аі, лѣта црства седе-

діла Йоакима, і все, що він зробив, – ось чи це не записане в книзі літописів царів Юди? **6** І помер Йоаким, і його поховали з його батьками. І замість нього зацарював його син Єхонія. 7 І єгипетський цар більше не додав вийти зі своєї землі, бо вавилонський цар забрав все, що було єгипетського царя, від єгипетського потоку аж до ріки Евфрату. **8** І було 18 літ Єхонії, коли він почав царювати, і 3 місяці царював в Єрусалимі, ім’я його матері Неста, дочка Еланастана з Єрусалиму. **9** І він зробив погане перед Господом за всім, що зробив
його батько Йоаким. **10** *І в тому часі дан. 1
прийшов Навходоносор, вавилонський цар, проти Єрусалиму, і місто було в дуже великій облозі. **11** І Навходоносор, вавилонський цар, ввійшов до Єрусалиму, і його слуги довкруги облягли місто. **12** І Єхонія, цар Юди, вийшов до царя вавилонського, він сам, і його слуги, і його матір, і його князі, і його скопці. І вавилонський цар взяв їх в 8-му році свого царювання. **13** І він звідти виніс скарби, що були в господньому храмі і скарби царського дому, і взяв ввесь золотий посуд, який зробив Соломон, ізраїльський цар, в господньому храмі за господнім словом. **14** І він взяв в полон єрусалимян і всіх князів, і взяв в полон сильних кріпостю 10000, і всякого теслю, і художника, і не остався ніхто, хіба бідні тієї землі. **15** І
*він привів Єхонію до Вавилону, і пар2. 36 ест. 2
матір царя, і жінок царя, і його скопців, і сильних тієї землі, повів їх в переселення з Єрусалиму до Вавилону; **16** і всіх мужів сили – 7000, і теслярів, і художників – 1000, всіх сильних, що роблять війну; і повів їх вавилонський цар в переселення до Вавилону. **17** І цар вавилонський поставив царем Ваттанія, його сина замість нього, і змінив йому ім’я на Седекія. **18** Седекія мав 20 і один літ, коли почав царювати, і 11 літ царював в Єрусалимі, й ім’я його матері Амитая, дочка Єремії з Ловни. **19** І він зробив погане перед господніми очима за всім, що зробив Йоаким. **20** Адже господній гнів був на Єрусалимі і на Юді, аж доки не відкинув їх від свого лиця. І Седекія відкинув вавилонського царя.

Глава 25

1 І *сталося, що в 9-му році його єре. 39 і 52
царювання, в 12-му місяці, в 10-му дні місяця, прийшов Навходоносор, вавилонський цар, сам і вся його сила проти Єрусалиму, і окружили його звідусюди, і збудували довкруги міста воєнні споруди; **2** і місто було в

облозі аж до 11-го року царювання
Седекії, 3 до 9-го дня місяця. І був в
місті голод, і не було хліба для наро-
ду тієї землі. 4 І місто відкрилося, і
всі військові вийшли мужі вночі до-
рогою брами, що між стінами, що є
при царському городі, і халдеї ж були
довкруги міста, і цар Седекія втік а-
равською дорогою. 5 І сила халдейсь-
ка погналася вслід за царем, і схопи-
ли його в Араводі єрихонському, і
вся його сила розсіялася від нього. 6 І
вони схопили царя і привели його до
вавилонського царя до Девлати, і той
сказав йому вирок. 7 І синів Седекії
вбили перед його очима, і він вибрав
очі Седекії і осліпив його, і зв'язав
його кайданами, і повів його до Ва-
вилону. 8 В 5-му ж місяці і в 8-му дні
місяця – це є 19-ий рік Навходоносо-
ра, вавилонського царя, прийшов до
пс. 73 Єрусалиму Навузардан, архимаґир,
єз. 16 раб вавилонського царя. 9 *І він спа-
лив господній храм, і дім царя, і всі
доми Єрусалиму, і всі великі доми
спалив архимаґир. 10 І халдейська
сила розвалила єрусалимські стіни
довкруги. 11 І остаток народу, що
остався в місті, залишили, і тих, що
втекли, які втекли до вавилонського
царя, і остале укріплення переніс воє-
вода Навузардан. 12 І бідних тієї зем-
лі архимаґир оставив доглядати ви-
єре. 27 ноградники і сади. 13 *І мідні стовпи,
які були в господньому храмі, і під-
ставки, і мідне море, що було в гос-
подньому храмі, знищили халдеї, і
взяли їхню мідь до Вавилону. 14 І
взяли вони баняки, і котли, і посуди-
ни, і кадильниці, і ввесь мідний по-
суд, в яких служили, 15 і свічники, і
золотий, і срібний посуд забрав архи-
махир. 16 Два стовпи, і одне море, і
підставки, які Соломон зробив для
црс3. 7 господнього храму, і не було ліку мі-
пар2. 3 ді всього посуду. 17 *І було 18 ліктів
єре. 52 в висоту одного стовпа, і голова
(=капітель) мідна на стовпі, і висота
голови 3 лікті, і на голові мережка і
миґдалеві яблука довкруги, все мід-
не. Так як цей, і другий стовп, і миґ-
далеві яблука довкруги. 18 І архима-
ґир взяв Саріїна, священика, – стар-
шину і Отинію – другого сина, і 5-х
наставників, що стерегли міру міді.
19 І він взяв з міста одного євнуха, я-
кий був наставлений над військовими
мужами, і 5 мужів, що стояли перед
лицем царя, які знайшлися там у міс-
ті, і писаря князів сили, що порядку-
вав народом тієї землі, і 60-х мужів
народу тієї землі, що знайшлися в
місті. 20 І Навузардан, і архимаґир їх
взяв і привів їх до вавилонського ца-
ря до Девлати. 21 І вавилонський цар
побив їх, і вбив їх в Девлаті, в єм-
матській землі. І відселено Юду з

кїина, д҃ дн҃ѧ мц҃а. И бы́сть (въ градѣ гладъ)[6].
и не бы́сть хлѣба лю́демъ землѧ̀ (тоѧ̀). И
ѿвръзеса гра́дъ. и вси мѹжи вои́нстїи изыи-
до́ша но́щїю пѹтемъ вратнимъ. иже посредѣ
стѣны̀ иаже есть оу вертъограда црева, и
халъдей (же) ѡкрт҃ъ града (бѣша). и побѣжа̀
(црь седекїѧ) пѹтемъ ара́вскїи. И погна̀ си́ла
халде́искаа въ слѣ́дъ црѧ. и поймаша и въ
араво́дѣ ерихо́ньстѣ. и всѧ си́ла его разсы́пасѧ
ѿ него. и поѧ́ша црѧ и приведо́ша и къ црю
вавѵло́ньскѹ въ девла́дѹ. и гл҃а с ни́мъ сѹд. И
сн҃ы седекїи́ны иска́ша пре̑ очи́ма его и очи
седекїинѣ изѧ. (и ослѣпѝ и) и свѧза̀ и
оу́зами, и въведѐ и въ вавѵло́нъ. (-)[7] въ мц҃ь
(же) е҃, и въ [и҃][8] дн҃ь мц҃а, се (есть) в лѣто д҃і,
(навходоносо́ра)[9] црѧ вавѵло́ньска прїиде наоузар-
данъ. архимахи́ръ (рабъ)[10] црѧ вавѵло́ньскаго
въ Їерлимъ. *И зажжѐ хра́мъ гн҃ь и до́мъ ѱло ог
цревъ и всѧ домы Їерли́млѧ и всѧ̀ храмы (ве- єзе ѕі
ли́кїѧ) съжжѐ архимахи́ръ. [И стѣ́ны Їерли́млѧ
ѡкрт҃ъ раскопа̀ си́ла халде́искаа][11]. И остатокъ
людїи избы́вшихъ въ́ градѣ (оста́виша), і
избѣжавшихъ иже избѣжа́ша къ црю вавѵ-
ло́ньскѹ. и про́чее оутвержен̑їе пренесѐ наоуза̑да́нъ
воево́да. И ѿ ни́щих землѧ̀ (тоѧ̀), оста́ви
архимахи̑ виногра́ды блюстѝ, и [врътограды][12].
*И сто̑пы̀ (иже бѣша мѣдꙗны)[13] въ храмѣ їєрє кз
гн҃и и по̑ставки, и мо́ре мѣдꙗное сѹщее в
хра́мѣ гн҃и, (и) сокрѹши́ша халде́и и взѧ́ша
мѣдь и́хъ въ вавѵлонъ. И коно́бы и [котлы̀][14].
и оукро́пница и кади́лницы и всѧ сосѹды мѣ-
дꙗныѧ в ни́х (же) слѹжа́хѹ. взѧ́ша и свѣща
и фїа́лы зла́тыѧ и сре́бреныѧ взѧ архимахи́ръ
столпа два. [и][15] мо́ре еди́но и по̑ставки иаже
сътворѝ соло́монъ храмѹ гн҃ю, (и) не бѣ (чис- г҃ цр з҃
ла̀)[16] мѣди, всѣхъ сосѹдъ. *(и) и҃і лакѡ (бы́сть) в҃ пара г҃
въ высотѹ столпа̀ еди́ного. и (глава̀ мѣдꙗна єрє нв
на сто́лпѹ)[17]. и высота̀ (главѣ)[18], г҃, ла́ктѣ.
(и на главѣ мре́жа)[19] и ши́пки (-)[20] ѡкрт҃ъ
всѧ мѣдꙗны (-)[21] по семѹ (и) сто́лпъ вторы́и
(и ши́пки ѡкрт҃ъ)[22]. И поѧ архимахи́ръ сарїи-
на жрьца̀ старѣ́ишаго, и (одїни́ю)[23] сн҃а втора-
го и (е҃)[24], приста́вникъ стрегѹщи (число̀ мѣ-
ди)[25]. И ѿ гра́да взѧ̀ скопца̀ еди́ного. иже бѣ
приста́вникъ на мѹжи борющимисѧ, и е҃, мѹжъ
пре̑стоѧщи пре̑ лицемъ цревы. обрѣтшихсѧ
(тѹ) въ градѣ, и книго́чїю кнѧзе́и си́лныхъ
иже строѧ́ше лю́ди землѧ̀ (то́ѧ). и ѯ҃, мѹжъ
людїи землѧ̀ (то́ѧ). обрѣтшихсѧ въ градѣ.
И поѧтъ ѧ̀ наоузарда́нъ (и) архимахиръ и
приведе ѧ къ црю вавѵлоньскомѹ, въ девладѹ.
И порази и црь вавѵлоньскїи и оумори ѧ̀ въ

девладѣ въ земли (иємъмадовѣ)[26]. и преселися
ієрє м іоуда свыше земля своея. *И люділе оставшіи ѿ
земля іоудовы яже остави (навходоносоръ)[27] црь
вавѵлоньскъ, и постави надъ ними годолію сна а-
хикамля сна сафаня. И слышаша вси князи, сил-
нїи [єго][28] и мужи (єго)[29]. яко остави црь вавѵлонь-
скїи годолїю, и прїидоша къ годолїи въ (масиф-
ду)[30] [-][31] измаилъ снъ наданинъ. (-)[32] йонанъ снъ
кариновъ. и сареи снъ (данамадовъ)[33] (нетофа-
фитъскїи)[34]. и єзонїя снъ (лахадайдовъ)[35] сами
тїи и мужи ихъ (прїидоша). И кляться (имъ
ієрє м годолїя)[36] и мужемъ ихъ. и рече имъ *не боитеся
пришествїя халъдѣя. сѣдите на земли и ра-
ботаите црю вавѵлоньскому, и добро будетъ
вамъ. И бысть въ (мць, и,)[37] прїиде измаилъ
снъ наданинъ, сна єлисамля ѿ сѣмени црьска. и
і мужъ с нимъ, и поби годолїю и оумре. (-)[38]
іоудеи (же) и халдѣи иже (с ними бяху)[39] въ (маси-
дадѣ)[40]. И восташа вси людїе, ѿ мала и до ве-
лика. и князя силныя, и внидоша въ єгѵпетъ.
ієрє нв яко оубояшася ѿ лица халдеиска. *И бысть въ
(лѣто, лз є)[41], преселенїя (иакима)[42] царя іоудина,
въ (і)[43] мць. въ кз, днь мца, възнесе (євїалъ ма-
родахъ)[44], црь вавѵлоньскъ, въ лѣто црства сво-
єго. главу (иакимову)[45] царя іоудина і изведе єго
из дому темница (-)[46]. И гла с нимъ благо, и дасть
прстлъ єму. съвыше прстлъ црь иже (бяше) с
нимъ въ вавѵлонѣ. І измѣни ризы (єго тем-
ничныя)[47]. и ядяше хлѣбъ (с нимъ выну)[48],
въ вся дни живота своєго. И пища єго (ѿ до-
му црьска, давана выну)[49], (и все изобилїе въ
дни єго)[50]. въ вся дни живота єго.

Конецъ, д, книгъ, црствъ.
имать в себѣ главъ, ке.

його землі. **22** *І над народом, що єре. 40
оставсь з землі Юди, яких оставив
Навходоносор, вавилонський цар,
він наставив над ними Ґодолія, си-
на Ахикама, сина Сафана. **23** І по-
чули всі його князі сили і його
мужі, що вавилонський цар оставив
Ґодолія; і прийшли до Ґодолії до
Масифти Ізмаїл, син Натана, і О-
нан, син Карина, і Сарей, син Тана-
мата, нетофафитський, і Єзонія,
син Лахатанта, прийшли вони самі
і їхні мужі. **24** І Годолія поклявся їм
і їхнім мужам, і сказав їм: *Не єре. 40
бійтеся приходу халдеїв. Сидіть на
землі і служіть вавилонському ца-
реві – і вам буде добре. **25** І ста-
лося, що в 8-му місяці прийшов
Ізмаїл, син Натанія, сина Елисами,
з царського насіння, і 10 мужів з
ним, і він побив Ґодолія, юдеїв же і
халдеїв, які з ним були в Масси-
фаті, і той помер. **26** І встав ввесь
народ, від малого і аж до великого,
і князі сил, і ввійшли до Єгипту, бо
побоялися халдейського лиця. **27** *І єре. 52
сталося, що в 37-му році переселен-
ня Якима, царя Юди, в 10-му мі-
сяці, в 27-му дні місяця, Евіял Ма-
родах, вавилонський цар, в році
свого царювання підняв голову Йо-
акима, царя Юди, і вивів його з до-
му в'язниці. **28** І заговорив з ним
добре, і дав йому престіл вище від
престолів царів, що були з ним у
Вавилоні. **29** І він замінив його
в'язничну одіж, і той постійно їв
хліб з ним в усі дні свого життя. **30**
І його – їжа царського з дому, *йому*
давалася постійно, і все багатство в
його дні, в усі дні його життя.

Кінець 4-ої книги Царств.
Має в собі 25 глав.

ПЕРША КНИГА ПАРАЛІПОМЕНОН ГЛАВА 1

мой1. 2 **1** *Адам, Сиф, Енос, **2** Каїнан,
4 5 Малелеїл, Яред, **3** Енох, Матеса-
і 25 їл, Ламех, **4** Ное, Сим, Хам, Яфет.
мой1. 10 **5** *Сини ж Яфета: Ґемер, і Маґоґ,
і Мадай, Йоян, Елиса, і Товал, і
Мосох, Тирас. **6** Сини ж Ґемера:
Асханаз, і Риват, і Тормаг. **7** Сини
ж Йояна: Елиса, і Тарсис, і Хет-
тим, і Доданин. **8** Сини ж Хамові:
Хус, і Мерсаїм, Фуд, і Ханаан. **9**
Сини ж Хусові: Сава, і Евила, і
Савата, і Реґма, і Саватака. Сини
ж Реґманові: Сваа і Дадан. **10**
мой1. 10 *Хус же породив Неврода, і цей
почав бути сильним мислителем
на землі. Месраїм же породив
людіїма, і еномима, і лавиїма, і
нефтосеїмів, і фатероїмів, і пер-
соніїмів, і хаслоїмів, від них же
вийшли филистими і кафторіїми.
Ханаан же породив Сидона, сво-
го первородного, і Хеттея, і Еву-
сея, і Амморея, і Ґерґесея, і Евея,
і Арукея, і Асенея, і Арадія, і Са-
мой1. 10 марея, і Емматія. **17** *Сини ж Си-
і 11 мові: Елам, і Ассур, і Арфаксад, і
Люд, і Арам, і Уз, і Луд, і Арам.
Кеї же породив Кенана, і Еула, і
Етера, і Мосоха. Арфаксад же по-
родив Салу, **24** і Сала породив **25**
Евера. Еверові же народилися два
сини, ім'я одного Фалек, бо в йо-
го днях поділена була земля, й
ім'я його брата Єктан. Єктан же
породив Елмодада, і Салефа, і А-
термота, і Ядера, і Ідорама, і Уза-
ла, і Теклу, і Ґамаала, і Авимеїла,
і Саву, і Уфира, і Евилата, і Оава;
всі ці – сини Єктанові. Сини ж
мой1. 11 *Симові: Арфаксад, Каїнан, Сала,
мой1. 11 *Евер, Фалек, Руґау, **26** *Серух,
мой1. 11 Нахор, Тара, **27** Аврам – той є
Авраам. **28** Сини ж Авраамові:
мой1. 16 *Ісаак і Ізмаїл. **29** Це ж їхні роди:
мой1. 25 *первородний Ізмаїла Навеот, і
Сидар, і Авдіїл, і Мавсам, **30** і
Масема, і Ідума, і Масса, і Адад, і
Теман, **31** і Етур, і Нафис, і Кед-
мой1. 25 ма. Це є сини Ізмаїлові. **32** *Сини
ж Хеттури, наложниці Авраамо-
вої, вона ж породила йому Земра-
ма, і Єксана, і Мадама, і Мадіяма,
Есвока, і Суея. Сини ж Єксанові:
Сава і Дедан. Сини ж Деданові:
Раґуїл, і Навдеїл, Асуелим, і Ла-
мой1. 25 тесіїм, і Лоомим. **33** *Сини ж Ма-

Пе́рвыѧ кни́ги паралипоме́нѡнъ глава̀ а҃

Ада́мъ*, си́fъ, е҆но́съ, каи҆на́нъ, малеле́и҆лъ, а҃ мо̑ в҃ д҃ г҃ н҃ к҃е
і҆аре́дъ. е҆но́хъ, (мадесаи́лъ)[2], ламе́хъ. но́е,
си҃, ха́мъ, и҆а҆фе́тъ· *Сн҃ове̑ (а҆фе́товы)[3]. (ге- а҃ мо̑ і҃
ме́ръ)[4], (и҆) маго́гъ, (и҆) мада́и, (і҆ѡ҆и҆а́нъ)[5].
е҆ли́са, (и҆) (дова̑)[6]. (и҆) мосо́хъ, (-)[7] дира́съ· (-)[8] Сн҃ове
(же) (геме́ровы)[9], а҆сханазъ, и҆ (рива́дъ)[10], и҆ (дор-
магъ)[11]· (-)[12] Сн҃ове (же) (і҆ѡ҆и҆а́ни)[13], е҆ли́са, и҆ дар-
си́съ, (и҆ хетті́мъ, и҆ додани́нъ)[14]· (-)[15] Сн҃ове (же)
ха́мови, хꙋ́съ, и҆ (мерсаи́мъ)[16], фꙋ́дъ. и҆ ханаа́нъ·
(-)[17] Сн҃ове (же) хꙋ́совы, сава̀, і҆ [е҆вила][18], и҆ сава́та.
и҆ регъма́, и҆ (савада́ка)[19]· (-)[20] Сн҃ве (же) регма́новы,
(сваа̀)[21] и҆ [даданъ][22]· (-)[23] *Хꙋ́с (же) роди̇̀ невро́да, а҃ мо̑ і҃
(и҆) се́и нача̀ бы́ти си́ленъ лове́цъ на земли̇̀· [(-)[24]
Месраи́мъ (же) роди̇̀ [людії́ма][25] и҆ (е҆номи́ма)[26], и҆
лавꙋ҆и́ма, и҆ (нефдосе́имы)[27]· (И҆ фадерои́мы), и҆ (пер-
соніимы)[28], и҆ (хаслои́мы)[29] ѿ ни́хъ же и҆зыдо́ша
филисти́ми, и҆ (кафдоріими)[30]· (-)[31] Ханаа́нъ (же)
роди̇̀ сидона прьве́нца (свое҆го) и҆ хетде́ѧ· И҆ е҆вꙋсе́ѧ,
и҆ (а҆ммо́реѧ)[32], и҆ гергесе́ѧ· И҆ е҆ве́ѧ, и҆ а҆рꙋке́ѧ, и҆
(а҆сене́ѧ)[33]· І҆ а҆радіѧ, и҆ самаре́ѧ, и҆ (е҆ммадіѧ)[34]·
*Сн҃ове (же) си́мовы, е҆ла̑, и҆ а҆ссꙋ́ръ, и҆ а҆рфаѯа́дъ, и҆ а҃ мо̑ і҃ и҃ а҃і
людъ, и҆ а҆ра́мъ, (и҆ оу҆́зъ, и҆ лꙋ́дъ, и҆ а҆ра̑· Кеи же
роди̇̀ кена́на)[35], и҆ (е҆оу́лъ)[36], и҆ (е҆де́ръ)[37], и҆ мосо́хъ·
(-)[38] А҆рфаѯа́дъ (же) (-)[39] ро̑ са́лꙋ. и҆ са́ла роди̇̀ е҆вера·
(-)[40] Е҆верꙋ (же) роди́шасѧ два̀ сн҃а. и҆́мѧ е҆ді́номꙋ
фале́къ. ꙗ҆́ко во̀ дн҃и е҆го раздѣле́на бы́сть землѧ̀.
І҆ и҆́мѧ бра́тꙋ е҆го и҆е҆кта́нъ· (-)[41] Е҆кта́н (же) роди̇̀
е҆лмода́да и҆ сале́фъ. и҆ (а҆термода)[42], (і҆ и҆а҆де́ра·) І҆
(и҆дора́ма)[43], и҆ (оу҆за́ла)[44], и҆ де́клꙋ, и҆ (гамаа́ла)[45]. и҆
а҆вимеи́ла, и҆ са́вꙋ· И҆ оу҆фи́ра, и҆ (е҆вила́та)[46], і҆ (ѡ҆а́ва)[47].
вси̑ сі́и сн҃ове е҆кта́новы· *Сн҃ове же си́мовы (-)[48] а҆рфа- а҃ мо̑ а҃і
ѯа̑. (каи҆на́нъ,) са́ла·][49] *Е҆веръ фале́къ, рꙋгаоу҆̀· *Се- а҃ мо̑ а҃і
рꙋ́хъ, нахо̑ да́ра· [А҆вра̑ то́и е҆сть][50] а҆враа́мъ. сн҃ове а҃ мо̑ а҃і
же а҆враа́мли. *і҆саа́къ, і҆ и҆змаи́лъ· Сіѧ же ро́ди а҃ мо̑ ѕ҃і
(и҆хъ. *прьве́нецъ)[51] и҆змаи́ловъ навео́дъ, и҆ (си- а҃ мо̑ к҃е
да́ръ)[52], [и҆][53] (а҆вдіи́лъ)[54]. (и҆) мавса́мъ· (И҆) (масе́-
ма)[55], [і҆][56] и҆дꙋ́ма. и҆ ма́сса. (и҆) (а҆да́дъ)[57], (и҆)
дема̑н [и҆][58] е҆тꙋ́ръ, (и҆) (нафи́съ)[59], и҆ кедъма. сі́и
сꙋ́ть сн҃ове и҆змаи́ли· (-)[60] *Сн҃ове (же) хе́тꙋры по̑- а҃ мо̑ к҃е
ло́жницы а҆враа́мовы (-)[61] роди́ (же) е҆мꙋ̀ [земра́ма][62].
[и҆][63] е҆ѯа́на, [и҆][64] мадама, [и҆][65] мадіа́ма, [е҆свока][66]
(и҆) сꙋе́ѧ. (-)[67] сн҃ове (же) е҆ѯа́ни, сава̀, и҆ деда́нъ·
[(-)[68] Сн҃ове (же) деда́новы, рагꙋи́лъ, и҆ навдеи́лъ,

(а҆сѹели́мъ)[69], и҆ (латтесі́имъ)[70], и҆ (лоѡ́мі́мъ)[71]][72] (-)[73]
а҃ мѡ҃ к҃е *сн҃ове (же) мадїа́мли, [гефа́ръ][74], и҆ ѡ҆фе́ръ и҆ е҆нохъ,
и҆ (а҆вїа́да)[75], и҆ (е҆лда́дъ)[76]. всѣ (же) сїи сн҃ове хе́-
а҃ мѡ҃ к҃а ттѹрини· (-)[77] *Роди́ (же) а҆враа́мъ і҆саа́ка, (-)[78] сн҃ове
а҃ мѡ҃ л҃ѕ (же) і҆саа́ковы, и҆са́въ (і҆и҃ль)[79]. *сн҃ове (же) и҆са́вовы,
и҆е҆лифа́зъ, и҆ рагѹи́лъ, и҆ е҆ѵѹлъ, и҆ е҆гломъ, и҆ коре́и·
Сн҃ове (же) (е҆лифа́ровы)[80], дема́нъ, і (и҆ѡ́ма́ръ)[81], (и҆
сфа́ръ)[82], и҆ (года)[83], и҆ кене́зъ, [да́мна же подло́жница
е҆лифазова, роди е҆мѹ (а҆мади́ка)[84]][85]· (-)[86] Сн҃ове (же)
рагѹи́левы, нахе́дъ, (и҆) зара, и҆ (самме́зъ)[87], и҆ (ма-
зе́и)[88]· Сн҃ове (же) сїировы, лота́нъ (сѹва́ль)[89], (и҆) севе-
го́нъ, (и҆ а҆нанъ)[90]. (и҆ дисїо́нъ)[91], (и҆ а҆са́ръ)[92], [и҆
рисо́нъ][93]· (-)[94] Сн҃ове лота́ни, хоррѝ, і (и҆ма́нъ)[95].
[сестра̀ (-)[96] лота́нѧ, да́мна·][97] Сн҃ове (же сѹва́ли)[98]
(а҆дѹа́ръ)[99], (и҆ манала́дъ)[100], [и҆][101] (ѹ҆ва́лъ)[102],
[и҆][103] (са́пфи)[104], и҆ [ѡ҆на́нъ][105]. сн҃ве же севегони (а҆г-
ла)[106], и҆ (а҆нанъ)[107]· Сн҃ове (же а҆нани)[108], дисо́нъ, [и҆
(е҆лїама)[109] дщи (а҆на́нѧ втора́ѧ)[110]][111], сн҃ове же
дисо́новы, [а҆мада́нъ][112], и҆ е҆сева́нъ. и҆ е҆дра́нъ, и҆
харра́нъ. (-)[113] сн҃ове [а҆саръ][114], [валаа́мъ][115], и҆ (за-
на́нъ)[116], и҆ (лака́нъ)[117]. (и҆) сн҃ове (дигони)[118], (ѹ҆́съ)[119],
и҆ (а҆ра́нъ)[120]· И҆ сїи (сѹть) цр҃и (і)[121] [и҆же црⷭ҇тво-
ва́ша въ (зе́мли) е҆до́мли, пре́жде не́же (бы́сть) цр҃ь
на́дъ сн҃ы і҆и҃левы][122]· Бала́къ сн҃ъ (сепфо́ровъ)[123], і и҆мѧ̀
гра́дѹ е҆го (дена́ва)[124]· (-)[125] Ѹ҆́мре (же) валакъ и҆
црⷭ҇твова въ е҆го мѣ́сто и҆ѡва́въ, сн҃ъ зари́нъ ѿ (во-
си́ры)[126]· И҆ (е҆гда̀) ѹ҆́мре (и҆ѡгаваръ)[127]. и҆ црⷭ҇твова̀
въ е҆го мѣ́сто (хѹса́мъ)[128] ѿ землѧ̀ демано́ни· И҆
ѹ҆́мре а҆со́мъ. и҆ црⷭ҇твова въ е҆го мѣ́сто, а҆да́дъ сн҃ъ
(валъда́дъ)[129]· и҆́же порази мадїа́мѹ в селѣ́ моа́вли. і
и҆́мѧ гра́дѹ е҆го (е҆ви́тъ)[130]· И҆ ѹ҆́мре (валда́дъ)[131] и҆ црⷭ҇т-
вова въ е҆го мѣ́сто сема́ѧ ѿ (месери́ка)[132]· И҆ ѹ҆́м-
ре сама́ѧ, и҆ црⷭ҇твова въ е҆го мѣ́сто саѹ́лъ ѿ [ро-
во́да B†][133], и҆́же бли́зъ рѣкѝ· (-)[134] Ѹ҆́мре (же) са-
ѹ́лъ. и҆ црⷭ҇твова въ е҆го мѣ́сто (вала́е҆но́нъ)[135] сн҃ъ
а҆хоборовъ· И҆ ѹ҆́мре (вала́е҆но́нъ)[136]. и҆ црⷭ҇твова въ е҆го
мѣ́сто а҆да́дъ, (вара́дъ)[137], (е҆гоже гра́дѹ и҆́мѧ бѣ фа-
ѹ́лъ)[138]. [і и҆́мѧ женѣ̀ е҆го (метавель)[139] дщи (меза-
а́дова)[140]][141]· И҆ ѹ҆́мре а҆да́дъ, и҆ нача́ша бы́ти кнѧ́зи
е҆домли (за цр҃и во е҆до́мѣ). кнѧ́зь дема́нъ кнѧ́зь (а҆-
лѹѧ)[142] кнѧ́зь (и҆е҆дафъ)[143]· Кнѧ́зь (е҆ливема)[144] кнѧ́зь (и҆л-
ла)[145]. кнѧ́зь фино́нъ· Кнѧ́зь (крїезъ)[146]. кнѧ́зь дема́нъ.
кнѧ́зь (вамаи́лъ)[147]. кнѧ́зь (гамеси́лъ)[148]. кнѧ́зь
(а҆ререма́нъ)[149] сїи (бы́ша) кнѧ́зи и҆е҆домъстїи·

Гла҃, в҃·

а҃ мѡ҃ к҃д л҃ и҆ л҃е С(н҃ове* же і҆и҃леви сїи сѹть)[1] рѹви́мъ, симе-
о́нъ, левїи, і҆ѹ́да, (и҆сахаръ)[2], заѹлѡ́нъ да́нъ,
(і) и҆ѡ́сифъ, венїами́нъ. (недали́мъ)[3], га́дъ.
а҃ мѡ҃ л҃и нж҃ д҃ (и҆) а҆сиръ· *Сн҃ове (же) і҆ѹ́дины, и҆́ръ, (и҆ а҆-
на́нъ)[4], (и҆) сило́мъ. (сїи) трїе роди́шасѧ е҆мѹ ѿ
дще́ри (сѹрасаны)[5] хананитѧныни. (-)[6] бы́сть (же)

діямові: Ґефар, і Офер, і Енох, і Авіяда, і Елдад. Всі ж ті сини Хеттурині. 34 *Породив же Авраам Ісаака. Сини ж Ісаакові: Ісав, Ізраїль. 35 *Сини ж Ісавові: Єлифаз, і Раґуїл, і Евул, і Єґлом, і Корей. 36 Сини ж Єлифарові: Теман, і Йомар, і Сфар, і Ґота, і Кенез. Тамна ж, наложниця Єлифазова, породила йому Амадика. 37 Сини ж Раґуїлеві: Нахет, і Зара, і Саммез, і Мазей. 38 Сини ж Сіїрові: Лотан, Суваль, і Севеґон, і Анан, і Дисіон, і Асар, і Рисон. 39 Сини ж Лотанові: Хорри і Іман. Сестра Лотанова – Тамна. 40 Сини ж Сувалові: Адуар, і Маналат, і Увал, і Сапфи, і Онан. Сини ж Севеґонові: Аґла і Анан. 41 Сини ж Ананові: Дисон і Еліяма, друга – дочка Анана. Сини ж Дисонові: Амадан, і Есеван, і Єтран, і Харран. 42 Сини ж Асара: Валаам, і Занан, і Лакан. І сини Диґонові: Ус і Аран. 43 І ці є царі і ті, які царювали в землі Едомській раніше, ніж був цар над ізраїльськими синами Валак, син Сепфорів, й ім'я його міста Денава. 44 Помер же Валак, і царював замість нього Йовав, син Зарин з Восири. 45 І коли помер Йогавав, то царював замість нього Хусам з землі Теманонової. 46 І помер Асом, і царював замість нього Адад, син Валдада, що побив Мадіяма на рівнині Моава, й ім'я його міста Евит. 47 І помер Валдад, і замість нього царював Семая з Меселика. 48 І помер Самая, і замість нього царював Саул з Ровота, що близько ріки. 49 Помер же Саул, і замість нього царював Валаенон, син Ахора. 50 І помер Валаенон, і царював замість нього Адад Варатів, ім'я його міста було Фаул. Й ім'я його жінки Метавель, дочка Мезаадова. 51 І помер Адад. І за царів почали бути в Едомі князі Едому: князь Теман, князь Алуя, князь Єтаф, 52 князь Еливема, князь Ілла, князь Финон, 53 князь Кріез, князь Теман, князь Вамаїл, 54 князь Ґамесил, князь Арераман. Ці були едомськими князями.

мой1. 21 (34)
мой1. 36 (35)

Глава 2

мой1. 29 30 і 35 — 1 *Ці ж є сини Ізраїля: Рувим, Симеон, Левій, Юда, Ісахар, Завулон, 2 Дан, і Йосиф, Веніямин, Неталим, Ґад, і Асир.
мой1. 38 ниж. 4 — 3 *Сини ж Юди: Ір, і Анан, і Силом. Ці три народилися йому від Сурясанської дочки, хананейки. Був же Ір,

мой1. 38 первородний Юди, поганий перед
мат. 1 Господом, і Він вбив його. **4** *Та-
рут 4 мара ж, його невістка, породила йо-
му Фареса і Зару. Всіх цих синів
Юди п'ять. **5** Сини ж Фареса: Ес-
ром і Амуїл. **6** Сини ж Зари: Зам-
врій, і Ітам, і Еман, і Калхад, і Да-
ралей, всіх цих 5-ть. **7** Сини ж Ха-
раміїні: Ахар, який вчинив заворушення Ізраїлеві, який був на про-
кляття. **8** І сини Ітамові: Азаріяс. **9**
Сини ж Есромові, що йому народи-
лися: Єремеїл, і Оарам, і Халовій.
рут 4 **10** *Арам же породив Аминадава,
Аминодав же породив Наассона,
князя дому Юди. **11** Наассон же по-
родив Салмона, і Салмон породив
Вооза. **12** І Вооз породив Овида, і
Овид породив Єссея. **13** І Єссей же
породив свого первородного – Елі-
ява, і другого – Аминадава, і тре-
тього – Салмая, **14** і четвертого –
Натанаїла, і п'ятого – Реїла, **15** і
мат. 1 шостого – Асака, *і сьомого – Да-
вида. **16** І їхні сестри були Саруя і
Авигея. Сини ж Саруї: Авес, Йоав і
Асаїл, ці три. **17** Авигея ж породила
Амасая, якого батько був Єтер, із-
раїльтянин. **18** Отже, Ахалов же,
син Есрома, взяв жінку на ім'я
Азува і Єріоту; і це її сини: Ясар, і
Сував, і Авдом. **19** І коли померла
Азува, і взяв собі Халев, жінку Еф-
рату, яка породила йому Ура. **20** Ур
же породив Урія, і Урій породив
Веселеїла. **21** Після цього ж ввій-
шов Есрон до дочки Махіра, батька
Ґалаада; і цей її взяв, будучи в ро-
ках 60-ьох, і вона породила йому
Ґесува. **22** Ґесув же породив Яіра. І
були в нього 23 міста в ґалаадській
землі. **23** Взяв же Ґесур і Арам села
Яіра і Канад, і його села, 60 міст.
Всі ці сини Махіра, батька Ґалаада.
24 І по смерті Есерона прийшов
Халев до Ефрати. Жінка Есеромова
Авія породила йому Асдома, бать-
ка Текуя. **25** І сини Ерамаїла, пер-
вородного Есерома, були: Рам – йо-
го первородний, і Ваана, і Арам, і
Асом, його брат. **26** І була інша
жінка в Єремеїла на ім'я Атара, яка
була матір Унума. **27** І були сини
Арама, первородного Єрамеїла, бу-
ли: Маас, і Явим, і Акор. **28** І сини
Унама були: Саммі і Єддаю, Семей,
Ядан. Сини ж Самменавові: Надав і
Ависур. **29** Й ім'я жінки Ависура
Авигея, що породила йому Асвая і
Мотдія. **30** Сини ж Надава: Салад і
Аффун. І помер Салад, не маючи
дітей. **31** І, отже, син Аффена Єсій.
І син Єсія Сосан. І сини Сосана:
Дадей. **32** Сини ж Дадея, брата Се-
мея: Єтер, Йонатан. Але Єтер по-
мер, не маючи дітей. **33** Сини ж
Йонатана: Фалед і Заза. Це були

иръ прьвенецъ іудинъ лукавъ предъ гмъ, и убй а҃ мо҃ ли
его· (-)[7] *Ѳамар (же) невѣстъка его роди ему фа- ма҃ а҃
реса, и зара. всѣхъ (сихъ) сновъ іудинъ пять· ру҃ д҃
Снове (же) фаресовы, [есромъ][8], и (амуилъ)[9]· (-)[10]
Снове (же) зарины замвріи, і (идамъ)[11] и еманъ.
и (калхадъ)[12], и (даралей)[13] всѣ (сихъ), е҃· (-)[14] Снове
(же) хараміины. ахаръ, иже смути іила иже
сложися въ проклятіе· И снове (идамли)[15], аза-
ріясъ· (-)[16] Снове (же) [есромовы][17] иже родишася
ему (иеремеилъ)[18], и (оарамъ)[19], и (халовіа)[20]·
(-)[21] *Арам (же) роди аминадава. (-)[22] аминодав ру҃ д҃
(же) роди наассона княза дому іудину· (-)[23]
Наассон (же) роди салмона, и салмонъ роди вооза·
И воозъ роди овида. и овидъ роди іессея· І ес-
сеи (же) роди прьвенца своего еліава, (и) (втораго а-
минадава)[24], (и) (третіяго салъмая)[25]· (И) (че-
твертаго наданаила)[26]. (и) (пятаго реила)[27]· (И)
(шестаго асака)[28]. *(и) (семаго двда)[29] Снове (же) ма҃ а҃
саруины авес, иоавъ, и асаилъ тріе (сіи)· (-)[30] А-
вигея (же) роди (амасаю)[31]. (егоже)[32] отецъ (-)[33]
(бысть) [иедеръ][34] іильтянинъ· (Ахалов же у-
бо)[35] снъ [есромовъ пріятъ][36] (жену именемъ
[азуву][37])[38]. и еріоду, и сіи снове ея (иасаръ)[39],
и (сувавъ)[40], и (авдомъ)[41]· И (егда) умре [азу-
ва][42]. и взятъ себѣ халевъ (жену) ефраду (я-
же)[43] роди ему (ура)[44]· (Ур же)[45] роди урію и у-
ріи роди веселеила· (-)[46] Посем (же) вниде [есронъ][47]
къ дщери махировѣ отца галаадова и сеи прі-
ятъ я (сый въ лѣтехъ, ѯ҃ тихъ)[48] и роди е-
му (гесува)[49]· (Гесув же)[50] роди иаира. и бѣша е-
му, кг҃, грады, въ земли галаадъстеи· Пріят
же [гесуръ][51] и арамъ веси иаировы (-)[52]. (и) (ка-
надъ)[53] и села его. ѯ҃, градовъ. вси тыи снове
махировы отца галаадова· И по умрътвіи есеро-
на. вшелъ есть халевъ къ ефрадѣ. (-)[54] жена
есеромля авія. (-)[55] роди ему [асдома][56] отца
(декуева)[57]· И бѣша снове (ерамаелы)[58]. прьвенца
есеромля. (рамъ прьвенецъ)[59] (его), и ваана. и (а-
рамъ)[60], и асом брат его· И бѣ жена ина (ерамее-
лу)[61] именемъ (-)[62] атара. иже бысть мати [у-
нумля][63]· И бѣша снове [арамли][64] прьвороженн
(иерамеилю)[65] (быша) маасъ. і [иавим][66], и акоръ· И
бѣша сны [унам][67] [саммѣ][68] и (едъдаю)[69]. (семей,
иаданъ.) (-)[70] снове(*) (самменававовы)[71], надав и
авису ръ· І имя женѣ ависурѣ [авигея][72], (иже)[73]
роди ему (асвая)[74], и (модъдія)[75]. снве(*) нада-
вовы саладъ, и (афъфунъ)[76]. и умре саладъ не
имый чадъ· И (снъ убо)[77] (афъфеновъ)[78] [иесіи][79].
и (снъ)[80] [иесіевъ][81] сосанъ. и снове сосани, [дадей][82]·
(-)[83] Снове (же) [дадеины][84] [брата семеева][85], ие-
деръ, иоnаданъ, (но)[86] (иедеръ умрѣ)[87] не имый
чадъ. (-)[88] Снове (же) иоnадани, (фаледъ)[89], и

[за́за][90], ті́и бы́ша сн҃ове (ѝеромаи́ли)[91]· (Соса́м
(же)[92] не ѝмѣ́)[93] сн҃овъ ѝо дще́ри, ї (ѝмѣа́ше)[94]
соса́мъ раба̀ є҆гѵ̀птѧнина и҆́менемъ (ѝераа́и)[95]· И҆
дасть (є҆му)[96] (а҆пи́су) дще́рь свою̀ (-)[97] въ же́ну. ѝже
ро҃ є҆му (є҆дъдеа́)[98]· И҆ (є҆ддеа́)[99] (же) родѝ нада́на и҆
нада̀ родѝ (заваа́да)[100]· (Заваа̀ же)[101] родѝ [о҆фла́ла][102].
и҆ [о҆фла́л][103] (же) родѝ о҆ви́да И҆ о҆ви́дъ родѝ і҆оу́ѧ.
і҆оу́е родѝ а҆за́рїю· (-)[104] А҆за́рїѧ (же) родѝ хелли́са, и҆
хелли́съ родѝ є҆леа́са· И҆ є҆леа́са родѝ (сосамаи́ѧ)[105], и҆
(сосамаи́мъ)[106] родѝ [салл́ума][107]· (-)[108] [Салл́ум][109]
(же) родѝ [ѝекомї́ю][110], (-)[111] [ѝекомї́ѧ][112] родѝ
є҆лиса́ма· (-)[113] Сн҃ове (же) хале́ва бра́та (ѝераме-
и́лѧ)[114], (ме́са)[115], прьве́нецъ є҆го. то́и (є҆сть) ѿцъ
(зи́фо)[116] и҆ сн҃овъ марисанї́и ѿца хевро́нова· (-)[117]
Сн҃ове (же) хевро́ни. коре́и, и҆ [таффу́и][118] и҆ реко́мъ, и҆
(са́мма)[119]· (Са́мма же)[120] родѝ рае́ма ѿца ѝер-
каа́нова. и҆ є҆ркаа́нъ родѝ [самма́ю][121]· (-)[122] Сн҃ъ
(же самма́инъ)[123] мао́нъ, и҆ мао́н ѿцъ ведъсу-
ровъ· (-)[124] Ге́фа (же) подло́жница хале́фова родѝ (а҆-
рама)[125], и҆ (масаа́)[126] и҆ (газе́ра)[127] (посе́мъ)[128]
(а҆ра́нъ)[129] родѝ (ѝезе́мъ)[130]. (-)[131] сн҃ве (же) (а҆дъ-
дины)[132], (реи́ма)[133], (-)[134] ѝоа҆да́мъ. и҆ гирсо́мъ, и҆
фале́тъ, и҆ ге́фа, и҆ (сега́въ)[135]· И҆ подло́жница
хале́вова (моо́ха)[136], родѝ (сиве́ра)[137], и҆ [дарха́на][138].
(-)[139] Роди́ (же се́фа)[140] ѿца [мадминаева][141] и҆ [са-
оу́ла][142] ѿца (маде́винѧ)[143]. и҆ ѿца (а҆гевдаа́ева)[144].
и҆ дщи (оу҆́бо) хале́вова а҆́сха· Сї́и бѧ́ху сн҃ове хале́во-
ви сн҃ове (гу́ри)[145] пръве́нца є҆фра́да. сова́лъ ѿцъ
карна́дїа҆ри́мовъ· (И҆) (солманъ)[146] ѿцъ [ведлее́-
мовъ][147], (и҆) (мари́дъ)[148] ѿцъ (ведъгедо́мовъ)[149]·
(-)[150] Бы́ша (же) сн҃ове сова́ль ѿцу карїа҆дїа҆ри́млю.
а҆раа́, (и҆) е́си (и҆) а҆ммани́дъ, (и҆ оу҆маа́сфае)[151], (и҆)[152]
[карна́дїа҆ри́мъ][153]. (-)[154] и҆ (мидиди́мъ)[155], и҆ (сама-
ди́мъ)[156], и҆ (самарени́мъ)[157]. ѿ тѣ́хъ ѝзыдо́ша.
(сараи́де́и)[158], и҆ (є҆сдаголе́и)[159]· Сн҃ове (же) (солма́ни)[160]
(ѿца ведлее́млѧ). (и҆) нетофа́ти, (и҆) а҆таро́тъ,
дому ѝоа́вова. и҆ половина (покои сара́и)[161]· ѿчес-
тва (же) пи́сареи о҆бита́ющихъ въ (ї҆а́исе)[162] (пою́-
щи и҆ възглаша́ющи, и҆ въ жи́лищихъ живу-
щи)[163]. сї́и (су́ть) кине́и. ѝже прї́идо́ша ѿ (теп-
лоты)[164] ѿча до́му (реи҆лъса́вова)[165].

сини Єромаїла. **34** Сосам же не
мав синів, але дочок. І мав Сосам
раба єгиптянина на ім'я Єраай. **35**
І він дав йому Апису, свою доч-
ку, за жінку, яка йому породила
Еттея. **36** І Еттей же породив На-
тана, і Натан породив Завада. **37**
Завад же породив Офлала, і Оф-
лал же породив Овида. **38** І Овид
породив Іуя, Іуй породив Азарію.
39 Азарія ж породив Хеллиса, і
Хеллис породив Елеаса. **40** І Еле-
ас породив Сосамая, і Сосамай
породив Саллума. **41** Саллум же
породив Єкомія, Єкомія продив
Елисама. **42** Сини ж Халева, бра-
та Єрамеїла: Меса – його перво-
родний, той є батько Зифа і синів
марисанових батька Хеврона. **43**
Сини ж Хеврона: Корей, і Таф-
фуй, і Реком, і Самма. **44** Самма
ж породив Раема, батька Єркаана,
і Єркаан породив Саммая. **45** Син
же Саммая Маон. І Маон – бать-
ко Ветсура. **46** Ґефа ж, наложни-
ця Халева, породила Арама, і Ма-
сая, і Ґазера; після цього Аран по-
родив Єзема. **47** Сини ж Адди:
Реім, Йоатам, і Ґирсом, і Фалет, і
Ґефа, і Сеґаф. **48** І Мооха, налож-
ниця Халева, породила Сивера і
Тархана. **49** Породив же Сефа,
батька Мадминаєвого, і Саула,
батька Мадевинового, і батька А-
ґевдаєвого. І, отже, дочка Халева
– Асха. **50** Це були сини Халева.
Сини Гури, первородного Ефра-
та: Совал – батько Каріятіарима,
51 і Солман – батько Вефлеєма, і
Марит – батько Ветґедома. **52**
Сини ж Совала, батька Каріятіа-
рима, були: Араа, і Еси, і Амма-
нит, **53** і Умасфає, і Кариатіарим,
і Мититим, і Саматим, і Сама-
реїм. З тих вийшли сарайтеї і ес-
таґолеї. **54** Сини ж Солмана,
батька Вифлеєма: і Нетофати, і
Атарот дому Йоава, і половина
поселень Сараї. **55** Батьківщини
ж писарів, що мешкають в Яісі,
що співають і вигукують, і жи-
вуть в поселеннях. Це є кинеї, які
прийшли з теплоти батьківського
Реїльсавового дому.

Гл҃а, г҃·

в црс г С(ї́и* же)[1] бы́ша сн҃ове дв҃двы ѝже роди́шасѧ
є҆му въ хевро́нѣ. Первороже́ныи а҆мно́нъ. (ѿ
схина́мы)[2] [ї҆и҆льтаны́ни][3]. втор́ыи (же) (да-
ни́лъ)[4] ѿ а҆виге́и карми́льскї́ѧ. тре́тїи
(а҆весало́мъ)[5] сн҃ъ (моа҆хи)[6] дще́ре (доломѣ́и)[7] цр҃ѧ [гес-
су́рска][8]. четве́ртыи а҆до́нїа сн҃ъ а҆гги́· Пѧ́тыи
сафатї́ѧ ѿ а҆витали. ше́стыи (є҆драга́мъ)[9] ѿ (є҆л-
га́и)[10] жены̀ є҆го· ше́сть (бо) роди́ша сѧ є҆му въ

Глава 3

1 *Це ж були сини Давида, які црс2. 3
йому народилися в Хевроні: пер-
вородний Амнон від Схинами, із-
раїльтянки; другий же Данил від
Авигеї кармильської; **2** третій А-
весалом, син Моахи, дочки Толо-
мія, царя ґессурського; четвертий
Адонія, син Анґіти; **3** п'ятий Са-
фатія від Авиталі; шостий Єтра-
гам від Елгаї, жінки його. **4** Адже

шість йому народилися в Хевроні, де він царював 7 літ і 6 місяців. І 30 і 3 роки він царював
црс2. 3 в Єрусалимі. 5 *І ці сини народилися йому в Єрусалимі: Самая, і Совав, і Натан, і Соломон – чотири від Вирсавії, дочки Аміїла. 6 І Евар, і Елисама, і Елифалет, 7 і Наґос, і Нафет, Яфіє, 8 і Елісама, і Елиадак, і Елифалет; 9 бо всіх синів Давида 9, за винят-
црс2. 13 ком синів наложниць і *Тамари,
мат. 1 їхньої сестри. 10 *Сини ж Соломона: Ровоам, і Авія, його син, і Аса, його син, Йосафат, його син, 11 Йорам, його син, Іхозія, його син, 12 і Амасія, його син, Озія,
мат. 1 його син, *Йоатам, його син, 13 Ахаз, його син, Езекія, його син, Еманасія, його син, 14 Амон, його син, Йосія, його син. 15 Сини же Йосії: первородний – Йоханан, другий – Йоаким, третій – Седекія, четвертий – Селлум. 16
мат. 1 *Сини ж від Йоакима: Єхонія, його син, і Седекія, його син. 17 Сини ж Єхонії: Асир, і Салатіїл, його син, 18 Мелхирам, Фаддей, і Анесар, Єзекія, Осамон, і Савадій. 19 Сини ж Фаддія є Зоровавель і Семмей. Сини ж Зоровавеля: Мосоллам, Ананія і Саламина, сестра його, 20 і Асувей, і Оел, і Варахія, і Асадія, і Осавед цих 5. 21 Сини ж Ананії: Фалтіяс, Єсеє, його син, Рафая, його син, того ж син Арнаву, від якого народився Авдія, якого син був Сехенія. 22 І син Сенехії Самея, якого сини: Латтус, і Еоїл, і Веррія, і Ноадія, і Саф, цих шість. 23 І сини Ноарія: Елионей, Єзекія і Єзрикам, ці три. 24 Сини Елионея: Уадія, Єлиясевон, і Фадея, і Акаум, і Йонан, і Далея, Аянан, цих сім.

хевро́нѣ. (и҆дѣже)[11] цр҃ствова̀ (-)[12] з҃, лѣтъ, и҆ ѕ҃,
мцⷭ҇ъ. и҆ л҃, и҆ г҃ лѣта цр҃ствова̀ въ і҆ер҃лимѣ· *И҆ сі́и в҃ цр҃ є҃
(сн҃ове) (въ і҆ер҃лимѣ роди́шасѧ є҆мꙋ)[13]. самаа́, (и҆)
сова́въ, и҆ нада́нъ, и҆ (соло́монъ)[14]. четы́ре ѿ вирсаві́и
дщи а҆мії́ловы· И҆ [є҆ва́ръ][15] (в҃о) и҆ є҆лиса́ма, и҆ (є҆ли-
далетъ)[16]· И҆ (наго́съ)[17], и҆ (нафе́тъ)[18], (-)[19] [і҆а-
фі́е][20]· И҆ є҆лиса́ма, и҆ (є҆лиа҆да́къ)[21], и҆ є҆лифале́тъ.
д҃, всѣхъ сн҃овъ дв҃двыхъ кромѣ сн҃овъ подло́ж- в҃ цр҃ г҃і
ницъ, *и҆ (дама́ры)[22] сестры и҆хъ· *Сн҃ы (же соло́-
мони)[23] ровоа́м (и҆) а҆ві́а сн҃ъ є҆го (и҆) а́са сн҃ъ є҆го. і҆ѡ- мⷴ҇а а҃
сафа́т сн҃ъ є҆го· І҆ѡ́рамъ сн҃ъ є҆го, (і҆хозі́а)[24] сн҃ъ є҆го,
(-)[25] (и҆) а҆масі́ѧ сн҃ъ є҆го, (ѻ҆зі́ѧ)[26] сн҃ъ є҆го· *І҆ѡа- мⷴ҇а а҃
да́мъ сн҃ъ є҆го. а҆ха́з сн҃ъ є҆го, є҆зекі́ѧ сн҃ъ є҆го. (є҆ма-
насі́ѧ)[27] сн҃ъ є҆го· А҆мо́нъ сн҃ъ є҆го, і҆ѡсі́ѧ сн҃ъ є҆го·
(-)[28] Сн҃ове (же) і҆ѡсі́ины первенецъ (і҆ѡхана́нъ)[29].
вторы́й і҆ѡакі́м. тре́тїй седекі́ѧ. четве́ртый
(селъꙋмъ)[30]· (-)[31] *Сн҃ове (же) ѿ і҆ѡаки́мовы і҆е- мⷴ҇а а҃
хоні́ѧ сн҃ъ є҆го, (и҆) седекі́ѧ сн҃ъ є҆го· (-)[32] Сн҃ове
(же) і҆ехоні́евы а҆си́ръ, (и҆) саладі́иль сн҃ъ є҆го, мелхи-
ра́мъ, (-)[33] фадде́ѧ и҆ (а҆несаръ)[34], (-)[35] (і҆езекі́ѧ)[36],
(-)[37] ѡ҆само́нъ. и҆ (саваді́ѧ)[38]· (-)[39] Сн҃ы (же) [фаддѣ-
ѡ҆вы][40] (сꙋть) зоровавє́ль, и҆ (семме́и)[41]· (-)[42] Сн҃ове
(же) зоровавє́левы мосолла́мъ, (-)[43] а҆нані́а. и҆ (сала-
ми́нъ)[44] сестра̀ є҆го· И҆ а҆сꙋве́а. и҆ (ѡ҆е́лъ)[45], и҆ вара-
хі́ѧ, и҆ а҆саді́ѧ, и҆ (ѡ҆саведъ)[46]. є҃, (сихъ)· (-)[47] Сн҃ы
(же) а҆нані́ины (фалті́ѧсъ)[48]. (-)[49] [є҆се́ие][50] сн҃ъ є҆го.
Рафаѧ сн҃ъ є҆го. (томꙋ же сн҃ъ а҆рна́вꙋ)[51], (ѿ него́-
же роди́сѧ а҆вді́ѧ)[52]. (є҆мꙋже сн҃ъ бы́сть сехені́а)[53]·
И҆ сн҃ъ сехені́инъ, саме́ѧ, (є҆мꙋже)[54] сн҃ове (-)[55] (лат-
тꙋсъ)[56]. и҆ (є҆ѡ́илъ)[57], и҆ [веррі́а][58], и҆ ноаді́а, и҆
(сафъ)[59]. ше́сть (си́хъ)· И҆ сн҃ы (ноарі́ѧ)[60], (є҆ли-
ѡ҆не́и)[61], (-)[62] і҆езекі́ѧ, и҆ є҆зрика́мъ, трі́е (си́хъ)· (-)[63]
Сн҃ове (є҆лиѡ҆не́евы)[64], (ѹ҆аді́а)[65] и҆ (є҆ліа҆севѡ́нъ)[66], и҆
(фаде́ѧ)[67], и҆ (а҆каѹ́м)[68], і҆ (і҆ѡна́нъ)[69], и҆ далеѧ (-)[70]
(а҆іа҆на́нъ)[71] седмь (си́хъ)·

Глава 4

мой1. 38 і 46 1 Сини ж Юди: *Фарес, Есром, і Хармій, і Ор, і Суваль. 2 І Садай, син Сувала, породив Єта, Єт породив Ахимея і Ллада. Це ж роди Аріядія. 3 І це сини Етана: Іраїл, і Есман, і Євдан, ім’я ж їх-
вищ. 2 ньої сестри Есія. 4 *Десфон, і Фанауїл, батько Ґадона, і Езер, батько Оси, – це ж сини Ора, первородного Ефрата, батька Вефлеома. 5 В Ассура ж, батька Текуї, були дві жінки: Халла і Маара. 6 Породила ж йому Маара Ахаза, і Етера, і Темана, і Аастира. Це є всі сини Нooраса. 7 І сини Хелаа: Серет, і Соор, і Єґтан. 8 Хус же породив Енова і Сосива та рід брата Рихава, сина Арима. 9 Був

Гл҃а, д҃·

С(н҃ове же)[1] і҆ꙋ́дины *фаре́съ, [є҆сро́мъ][2] и҆ хар- а҃ мѡ҃ л҃и и҆ м҃ѕ
мі́и, и҆ ѻ́ръ, [и҆][3] сꙋваль· И҆ (сада́и)[4] сн҃ъ (-)[5]
сꙋваль роди і҆еда (-)[6] і҆е́дъ роди а҆химе́ѧ и҆
(лла́да)[7]. (сі́ѧ же ро́ды а҆рі́адіины·) И҆ сі́и
сн҃ы [є҆та́новы][8] (і҆раи́лъ)[9] и҆ [є҆сма́нъ][10], и҆ (є҆вда́нъ)[11].
(-)[12] и҆мѧ (же) сестрѣ и҆хъ (є҆сі́ѧ· *десфо́нъ)[13], и҆ вы҃і в҃
(фанаѹ҆и́лъ)[14] ѿц҃ъ (гадо́нъ)[15] и҆ (є҆зе́ръ)[16] ѿц҃ъ (ѡ҆́-
синъ)[17]. сі́и же сн҃ове ѡ҆́ровы первенца є҆фра́да ѿц҃а
(ведлеѡ́млѧ)[18]· (-)[19] (а҆ссꙋрꙋ)[20] (же) ѿц҃ꙋ (текꙋ́евꙋ)[21]
бѣхꙋ двѣ жены̀ [ха́лла, и҆ маа́ра][22]· (-)[23] Роди (же)
є҆мꙋ [маа́ра][24], (а҆ха́за)[25], и҆ (є҆де́ра)[26], и҆ дема́на, и҆
(а҆а҆сдира)[27]. (сі́и сꙋть вси)[28] сн҃ове [ноѡ҆ра́совы][29]· И҆
сн҃ове [хелаа̂][30] (сере́дъ)[31], и҆ (соѡ́ръ)[32], и҆ (є҆гъда́нъ)[33]·
(-)[34] (хꙋсъ)[35] (же) роди є҆но́ва и҆ (сосива)[36]. и҆ роже́ніе

бра́та рїха́вла, с҃на (а̂ри́мова)[37]· (-)[38] Бы́сть (же) (и̂а̂ви́съ)[39] честнѣ́йшїи бра́тїа своеа. и̂ мати (е̂го) нарече и̂ма е̂го (и̂а̂ви́лъ)[40] гл҃ющи, (ꙗ̂́ко) родихъ (е̂го въ болѣзни)[41]· (Сїи оу҆бо а̂ви҃)[42] възва (-)[43] б҃а і̂и̃лева гл҃ющи. а̂ще бл҃вѧ бл҃виши мене и̂ распространиши предѣлы моѧ, и̂ бу́детъ рука̀ твоѧ со мно́ю, и̂ сътвори́ши (мѧ) вразумѣнїе е̂же не смири́ти мѧ, и̂ въздастъ (е̂му) б҃ъ всѧ е̂ли́ко проси́лъ е̂сть· (-)[44] (Кале́фъ)[45] (же) ѿц҃ъ (а̂ха́нь)[46] роди махи́ра, се́и ѿц҃ъ (бы́сть а̂садоновъ)[47]· И (а̂садо́нъ)[48] роди (садрефу)[49], и̂ фессїа, и̂ дану ѿц҃а гра́да наа́ссова бра́та (селомлѧ)[50] кенезїа (и̂хазо́ва), сїи (су́ть) мужи рифы· (-)[51] С҃нове (же) кенезины, годонїи́ль, и̂ сараи́ѧ, (-)[52] с҃нове (же) годонїи́левы а̂дадъ· (-)[53] Ѵанадаи (же) роди (гофру)[54], и̂ сараи́асъ роди (и̂о̂ра́ма)[55] ѿц҃а [гисасарїи́мъ][56] занѐ художницы бѧху· (-)[57] С҃нове (же) хале́вовы с҃на и̂е̂фони́рова, и̂ра (лаа́и)[58], и [наа́мъ][59], (-)[60] с҃нове(же) (и́лы)[61] кене́зъ· [С҃нове][62] (же) [а̂мели́мъли][63], [зи́фъ][64], и̂ [зефа][65] и̂ [фирїѧ][66] и̂ (е̂сери́ль)[67]· (-)[68] С҃нове (же) (е̂во́ры)[69], и̂е̂де́ръ, (и̂) мора́дъ, (и̂ о̂феръ)[70], и̂ [а̂мо́нъ][71] (же)[72] роди и̂е̂деда, маро́на и̂ сема́ю (-)[73] [е̂сва][74] ѿц҃а (гедо́рова)[75] (-)[76] и̂ а̂вера ѿц҃а (съхо́ина)[77], и̂ (е̂хдїи́лѧ)[78] ѿц҃а зано́нѧ, (-)[79] сїи с҃нове [веѳдїевы][80] дщере фарао́новы ю̂́же поѧ́тъ (мори́лъ)[81]· И с҃нове жены̀ [и̂думѣаны́ни][82] сестры (ханао́ни)[83] и̂ далїѧ ѿц҃ъ (і̂и́лѧ)[84] и̂ симео́нъ ѿц҃ъ и̂о̂ма́мовъ· И̂ с҃нове (не́мовы)[85] ѿц҃а кеи́лова, [гармїева][86], и̂ е̂сдемое̂ва, (и̂же бы́сть ѿ) ма ха́ди· (-)[87] С҃нове (же) симео́ни, а̂мнонъ, и̂ [рамно́нъ][88], с҃нъ а̂на́нъ, (е̂димно́нъ)[89]· И̂ с҃нове (е̂зоха́довы)[90], и̂ с҃нове [зоха́довы][91]· С҃нове (е̂ломли)[92] с҃на і̂оу́дина и̂ръ. ѿц҃ъ (лива́ковъ)[93]. и̂ лаа̂да ѿц҃ъ марисанъ, и̂ (племѧ до́му дѣлателїи, льнѧныхъ въ дому клѧтве́немъ)[94]· (І̂ и̂же стати сътвори҃ слн҃це. мужи҃ лжи́вїи и̂ безъбо́ѧзненїи и̂ доро҃ни. и̂же кнѧ́зи быша въ моа́вѣ)[95]. і̂ (и̂же) о̂брати и̂хъ (а̂веди́ду въ мадукеи҃)[96]. (сїѧ же словеса̀ ве́тха·) Сїи (же су́ть) скуде́лницы о̂бита́ющїи въ (садѣхъ и̂ о̂плотѣхъ)[97] пре҃ ц҃ремъ. (и̂) во ц҃рствѣ е̂го оу҆крѣпи́шасѧ (въ дѣлехъ е̂го)[98], живѧху тꙋ· *С҃нове (же) симео́ни, намуи́ль, и̂ ꙗ̂миннъ, и̂а̂ри́въ, заре, саоу́лъ· Салемъ с҃нъ е̂го, (масанъ)[99] с҃нъ е̂го. масъма с҃нъ е̂го. (савудъ)[100] с҃нъ е̂го, (сама҃)[101] с҃нъ е̂го. закъхуръ (-)[102] (селїи)[103] с҃нъ е̂го· (С҃нове же семмеи́ны)[104] ѕ҃і, и̂ дщере́и, (ѕ҃)[105], и̂ бра́тїѧ (же е̂го)[106] не бѣша с҃новъ мно́ги҃. и̂ все племѧ и̂хъ не возмо́же поровнѧ́тисѧ множеству с҃номъ і̂оу́динымъ· И̂ о̂бита́ху въ вирсавїи, и̂ (савадѣ)[107], и̂ (монаде)[108], и̂ въ е̂сересуа́лѣ· И̂ въ ва́лѣ, и̂ (въа̂семе)[109], и̂ въ (доладе)[110]· И̂ въ вадуи́ле, и̂ въ е̂рмѣ. и̂ въ [сикелаи][111]· И̂ во (вее̂хархаводѣ)[112]. и̂

а҃ мѡ҃ мѕ҃
в҃ мѡ҃ ѕ҃

же Явис найславніший зі своїх братів; і його матір назвала його ім’я Явил, кажучи, що: Породила я його в болі. **10** Отже, цей Авил прикликав Бога Ізраїлевого, кажучи: Якщо благословляючи поблагословиш мене, і пошириш мої границі, і зі мною буде твоя рука, і зробиш мені пізнання, щоб мене не упокорити. І Бог дав йому все, що він попросив. **11** Калеф же, батько Ахані, породив Махира, цей був батьком Асатона. **12** І Асатон породив Сатрефа, і Фессія, і Тану, батька міста Насса, брата Селома, Кенезія, Іхаза – це є мужі Рифи. **13** Сини ж Кенеза: Ґотоніїл і Сарая. Сини ж Ґотоніїла: Атат. **14** Манадай же породив Ґофра. І Сарая породив Йорама, батька Ґисасаріїма, адже були художниками. **15** Сини ж Халева, сина Єфонири: Іра, Лаай, і Наам. Сини ж Іли: Кенез. **16** Сини ж Амелима: Зиф, і Зефа, і Фирія, і Есериль. **17** Сини ж Евора: Єтер, і Морад, і Офер. І Амон же породив Єтеда, Марона, і Семая, Есва, батька Ґедора, **18** і Авера, батька Сохої, і Ехтіїла, батька Заноя, – це сини Веттії, дочки фараона, яку взяв Морил. **19** І сини жінки-ідумейки, сестри Ханаона, і Далія, батько Іїла, і Симеон, батько Йомама. І сини Немова, батька Кеїла, Ґармія, і Естемоя, який був від Махати. **20** Сини ж Симеона: Амнон і Рамнон. Син Анана Етимнон. І Сини Езохата, і сини Зохата. **21** Сини Елома, сина Юди: Ір, батько Лівака, і Лаада, батько Мариса, і плем’я дому льонових робітників в домі клятви, **22** і який змусив спинитися сонцю. Мужі брехливі, і без страху, і шляхетні, які князями були в Моаві і яких повернув Аведиду в Матукеїм. Це ж слова старі. **23** Це ж є гончарі, що живуть в садах і огорожах перед царем, і в його царстві скріпилися в його ділах, вони мешкали там. **24** *Сини ж Симеона: Намуїл і Ямин, Ярив, Заре, Саул. **25** Салем, його син, Масан, його син, Масма, його син, **26** Савуд, його син, Самад, його син, Закхур, Селій, його син. 27 Сини ж Семмея – 16 і дочок – 6; і в братів же його не було багато синів. І все їхнє плем’я не змогло зрівнятися з множеством синів Юди. **28** І мешкали в Вирсавії, і Саваді, і Монаді, і в Есерсуалі, **29** і в Валі, і Воасемі, і в Толаді, і 30 в Ватуїлі, і в Ермі, і в Сикелаї, **31** і в Веехархавоті, і в Мисусеосині, і

мой1. 46
мой2. 6

в домі Варусеорима. Це міста їхні аж до царя Давида. **32** І їхні села: Ітам, і Аен, Раммон, Ґотхан, і Асан – п’ять міст. **33** І всі їхні двори довкруги тих міст аж до Ваала. Це є поселення їхнє і поділ осідків. **34** Мосовав же, і Амлет, і Осія, син Амасії, **35** і Йоіл, і Евуе, син Ясавії, сина Сарая, сина Асіїла, **36** і Елиона, і Іякава, і Ясуя, і Асея, і Диґель, і Есимель, і Ваная. **37** Зиза – син Сафея, сина Амона, сина Єдія, сина Семвії, сина Семея. **38** Ці є названі князями в своїх родах і в домах своїх близьких, вони дуже розмножилися. **39** І пішли, щоб ввійти до Єрари, аж на схід сонця, до Дебри, шукаючи пасовиська своїм стадам. **40** Знайшли ж багаті, дуже добрі пасовиська, і перед ними широку і спокійну, і мовчазну землю, бо передше там мешкали з племені Хама. **41** Отже, ті, яких ми вище описали по імені, прийшли в днях Езекія, царя Юди, і побили їхніх мешканців і мешкання, яке там знайшли, і викорінили їх аж до цього дня, і поселилися самі замість них, бо знайшли там дуже багаті пасовиська для скота. **42** З них же, *деякі з* синів Симеона, пішли до гори Сеїр, мужів п’ятсот, які мали за князів Талтія, і Неадія, і Рафая, і Озієла – сини Єси, їхні володарі. **43** І вони побили останіх, що залишилися з амалейка, і поселилися там, аж до цього дня.

во (мисꙋсеѡсинѣ)[113] и в домꙋ (варꙋсеѡримли)[114]. сїѧ
грады ихъ даже до цр҃ѧ дв҃да. И села ихъ, итамъ, и
(аенъ. раммонъ)[115], (-)[116] (годѳханъ)[117]. и (асанъ)[118]
градовъ пѧть. И всѝ дворы̀ ихъ по ѡкрестъ градѡвъ
тѣмъ. даже до ваала. сїе (есть) ѡбитанїе ихъ.
и свѣдѣнїе раздѣленїе (-)[119]. (-)[120] Мосоваѳъ (же) и
[амледъ][121] и (ѡсїѧ)[122] снъ амасїевъ. І иѡилъ, и
(евꙋе)[123] снъ (иасавїевъ)[124], сна сараева сна асїилева.
и [елиѡна][125], і иакава, і (иесꙋиѧ)[126], и асеѧ,
и (дигель)[127], и (есимель)[128], и ванаиѧ. (-)[129] Зꙋза
снъ (сафеиевъ)[130] сна [амѡнѧ][131], сна иедїина сна
(семвиина)[132], сна (семеиѧ)[133]. Сїи сꙋть именовани
кнѧзи, въ племенехъ своихъ, и въ домохъ (ближнихъ)[134]
своихъ, ꙋмножишасѧ (ѕѣлѡ)[135]. И ходиша
да внидꙋтъ въ (иерарꙋ)[137] даже на въстокъ
(слнца до дебри)[137]. взыскꙋюще паствъ стадомъ
своимъ. (-)[138] ѡбрѣтоша (же) паствы ѡбилныѧ
(ѕѣлѡ)[139] блгїи. и землю пространнѣйшꙋ пред ними
и покоинꙋ и молчаливꙋ занѐ (прежде ѡбитахꙋ ѿ
(колѣна)[140] хамова тꙋ)[141]. (-)[142] (Сїи ꙋбо прїидоша)[143]
иже (выше) ѡписахомъ именемъ въ дни
езекїѧ цр҃ѧ їꙋдина. и побиша житель ихъ, и
(ѡбитанїе)[144] иже ѡбрѣтоша тꙋ, і искорениша
ихъ даже до дне сего. и вселишасѧ (сами) въ
мѣсто ихъ ꙗкѡ (ѡбилнѣйша) паствы (тꙋ ѡбрѣтоша
скотомъ)[145]. (-)[146] ѿ сихъ (же) снѡвъ симеѡнь.
идоша въ горꙋ сеирю мꙋжїи. пѧть сѡтъ.
(иже имѣѧхꙋ кнѧзи)[147] (далтїа)[148] и (неадїѧ)[149] и
рафаиѧ. и ѡзїель снѡве. иесы старѣйшины ихъ. И
побиша ѡстанки иже ѡсташа ѿ (амалеика)[150].
(і) и вселишасѧ тꙋ даже до дне сегѡ.

Глава 5

1 Сини ж Рувима, первородного
мой1. 35 46 і 49 мой2. 26 Ізраїля, бо цей був його первородний, *і, коли він пішов до ліжка свого батька, його першенство було дане синам Йосифа, сина Ізраїля; і той не є вписаний в
мой1. 49 першенство. **2** *Адже Юда став сильний кріпостю між своїми братами і вважався вождем, з
мой1. 46 мой2. 6 нього виросло переворoдство Йосифа. **3** *Отож, сини Рувима, первородного Ізраїля: Енох, і Фамус, Арсом, і Хармій. **4** Сини Йоїла: Семей і Ванея, його син. Сини Ґоґа, сина Семея: **5** син його Миха, його син, Рисин, його син, **6** Векра, його син, Вера, його син, якого полоненим вивів Таґлафаласар, асирійський цар. Цей був князем в племені Рувима. **7** Коли ж перечисляли братів же його і все його плем’я по своїх родинах і по їхніх родах, мали з його братів князів Йоіла і Захарія. **8** І Ва-

Глава, е.

(Снове же)[1] рꙋвимовы прьвенца їилева ꙗкѡ
тои (бысть) прьвенецъ (его). *И внегда емꙋ а мо ле мѕ и мд в мо кѕ
възыити на ложе ѡтца его. дано бысть (прьвенъство)[2]
его (снѡмъ їѡсифовымъ)[3] сна їилева.
и нѣсть тои вмѣнен в первенство. *Ꙗкѡ їꙋ- а мо мд
да силенъ (бысть) крѣпостїю (-)[4] въ братїи своеи.
и вождъ (вмѣнисѧ) ѿ него (израсте прьвенъство)[5]
иѡсифово. *Снове (бо) рꙋвимовы прьвенца їи- а мо мѕ в мо ѕ
лева, енохъ, и (фамꙋсъ)[6], [асрѡмъ][7], и харми. Снове
иѡилевы. семеи, и ванеѧ снъ его. (-)[8] снове (гогоскы)[9]
сна семеи, снъ его. Миха снъ его. (рисинъ)[10]
снъ его (векра)[11] снъ его. (вера)[12] (снъ его), егоже плѣнена
изведе (даглафаласаръ)[13] црь асѵрїискїи. сеи
(бысть) кнѧзь (в колѣнѣ рꙋвимовѣ)[14]. (Егда же
сочетахꙋсѧ)[15] братїѧ (же) его (и все) племѧ его
по семьѧмъ своимъ (и) по родꙋ ихъ, (имѣѧхꙋ ѿ
братїа его кнѧзѧ)[16]. иѡилѧ и захарїю. И (валеѳъ)[17]
снъ (азꙋзовъ)[18] снъ (саммы)[19], снъ иѡилева тои
ѡбита въ арѡирѣ (даже до навана)[20], и веелмаѡна.

И҆ проти́вꙋ въсто́чныѧ страны̀ ѻ҆бита̀ да́же до вхо́дꙋ пꙋсты́ни (и҆)[21] рѣкѝ (є҆ѵфра́та)[22]. (мно́го бо число̀ скота̀ держа́хꙋ в землі галаа́дъстеи)[23]. (-)[24] въ дни (же) саоу́ла въздвидо́ша бра́нь проти́въ (а҆гаранѡ̂)[25] и҆ (поби́ша и҆хъ. и҆ ѻ҆бита́ша)[26] в жили́щихъ (и҆хъ) (въ все́и странѣ̀ пре лице̂)[27] въсто́кꙋ галаа́дъскомꙋ. Сн҃ове (же) га́довы ѿ страны̀ и҆хъ ѻ҆бита́ша въ (землѝ) васа́ни до селха. И҆ѡ҆и́ль (главо́ю бы́сть)[28] и҆ сафа́мъ вторы́и. (-)[29] и҆а́нїи кни́жникъ васа́ньскїи. И҆ бра́тїѧ и҆хъ по домо́мъ (и҆ племе́немъ)[30] свои́мъ. (и҆хаи́ль)[31] мосолла̂, и҆ (сове́и)[32], и҆ (ѻ҆́ра)[33]. и҆ (ѻ҆́ханъ)[34], и҆ (ѻ҆вї́а)[35], и҆ ѻ҆ви́дъ се́дмь. Ѕїи сн҃ове а҆вихаи́левы. (сн҃ове рꙋвїи́ны)[36], (и҆а҆га́ди)[37], (сн҃ове)[38] галаа́довы, (сн҃ове)[39] махаи́левы. (сн҃ове і҆ессе́и)[40], (сн҃ове)[41] [и҆е́дан][42], сн҃а [вꙋзова. бра́та][43] сн҃ꙋ а҆вдїи́лева, сн҃а гꙋнїи́на (бы́ша) кнѧ́ѕи до́мꙋ ѿчества (и҆хъ). (И҆) ѻ҆бита́ша въ галаа́дѣ (и҆) въ васа́нѣ и въ мѣ́ста и҆хъ, и҆ въ всѣхъ погра́ныхъ саро́ньскихъ да́же до предѣ́лъ. Всі сїи сочте́ны (бы́ша) въ дни и҆ѡ҆а҆да́ма цр҃ѧ і҆оу́дина, и҆ въ дни і҆еровоа́ма цр҃ѧ і҆и҃лева. Сн҃ове (же) рꙋви́мовы, и҆ га́довы, и҆ по́лъ пле́мени манасїи́на. (бы́ша сн҃ове си́лни)[44] (и҆) мꙋ́жїе нося́ще щи́ти и҆ (ме́чи)[45], и҆ напрѧза́ющи (лꙋ́ки)[46]. (-)[47] оу҆че́ни (же) къ ѻ҆полче́нїемъ, (и҆ бы́сть и҃.) ҂м, и҆ ҂д, и҆ з҃. со́тъ, и҆ ѯ҃. и҆́же и҆схожда́хꙋ къ бра́ни. (-)[48] Брани́шасѧ проти́въ (а҆гара́номъ)[49]. и҆ (є҆дꙋро́мъ)[50]. и҆ нафисѡ̂. и҆ (навао́номъ)[51]. И҆ оу҆крѣпи́шасѧ на̂ ни́ми, и҆ преда́шасѧ в рꙋцѣ̀ и҆хъ а҆гара́не. и҆ всѧ ѻ҆бита́нїѧ и҆хъ. занѐ (г҃а)[52] възва́ша є҆гда ѻ҆плъча́хꙋсѧ. и҆ оу҆слы́ша и҃. занѐ оу҆пова́хꙋ на́нь. И҆ плени́ша коры́сти и҆хъ. вельблю́довъ. (и҃)[53], и҆ ѻ҆ве́цъ, ҂с, и҆ ҂н, (и҆) ѻ҆сло́въ, ҂в. и҆ дш҃ъ чл҃ческихъ, ҂р. (-)[54] Ранéнїи (же) мно́ѕи падо́ша. занѐ (бы́сть) ѿ (г҃а)[55] бра́нь. и҆ (-)[56] въ мѣ́сто и҆хъ да́же до пресе́ленїѧ. (Сн҃ове же)[57] по́лъ пле́мени манасїе́ва всели́шасѧ въ землѝ ѿ васа́на да́же до ваале́рмо́на и҆ (саи́ръ)[58]. и҆ го́рꙋ а҆ермо́ньскꙋ. и҆ (сїи въ лива́нѣ)[59] оу҆мно́жишасѧ. И҆ тїѝ (бы́ша) кнѧ́ѕи до́мꙋ пле́мени и҆хъ. (гове́ръ)[60] и҆ (є҆си)[61], и҆ є҆лии́ль. и҆ (газрїе́ль)[62]. і҆ [є҆ремїа][63] и҆ ѻ҆дꙋи́ѧ. и҆ є҆дїе́ль, мꙋ́жи си́лни въ крѣ́пости. (и҆) мꙋ́жи и҆мени́ти (-)[64] (въ до́мꙋ)[65] ѿц҃ъ свои́хъ. (-)[66] Ѡ҆ста́виша (же) б҃а ѿц҃ъ свои́хъ. и҆ поплъзнꙋ́шасѧ по бо́ѕѣхъ лю́дскихъ землѧ̀ (ѻ҆́ноа). и҆́же бы́сть потреби́лъ (г҃ь)[67] (пре ни́ми)[68]. И҆ въздви́же б҃ъ і҆и҃левъ дх҃ъ (фꙋла)[69] цр҃ѧ асѵрї́иска. и҆ дх҃ъ (дегладафаласа́ръ)[70] цр҃ѧ а҆ссѵ́рьска. и҆ (плѣни)[71] рꙋви́ма и҆ га́да и҆ по́лъ пле́мени манасїи́на. и҆ въведе и҆хъ въ [а҆лла́нъ][72] и҆ въ (а҆во́ръ)[73] (и҆ а҆ра́и.) и҆ на рѣ́кꙋ гоиза́ню да́же до дн҃е сего.

ле, син Азува, син Самми, син Йоіла, той жив вАроірі аж до Навана і Веелмаона, **9** і напроти східної сторони мешкав, аж до входу пустині та ріки Ефрату, бо тримали велике число скотини в ґалаадській землі. **10** В днях же Саула підняли війну проти агарян і побили їх. І мешкали в їхніх помешканнях в усій країні перед лицем сходу Ґалааду. **11** Сини ж Ґада мешкали з їхнього боку в васанській землі до Селха. **12** Йоіл був головою, і Сафам – другий, Яній – васанський писар. **13** І їхні брати за своїми домами і племенами: Іхаїл, Мосоллам, і Совей, і Ора, і Охан, і Овія, і Овид – сім. **14** Ті сини Авихаїла. Сини Рувії, Ягади, сини Ґалаада, сини Махаїла, сини Єссея, сини Єдая, сина Вуза, **15** брата сина Авдіїла, сина Ґунія, вони були князями їхнього батьківського дому **16** і жили в Ґалааді і в Васані, і в їхніх містах, і в усіх підміських Сарона аж до границь. **17** Всі ці були почислені в днях Йоатама, царя Юди, і в днях Єровоама, царя Ізраїля. **18** Сини ж Рувима і Ґада, і половини племені Манасії були сини сильних, і мужі, що носять щити і мечі і що натягують луки, навчені ж до війни, і було їх 40000 і 4000 і 7 сот і 60, які виходили на бій. **19** Воювали вони проти агарян, і етурув, і нафисів, і наваонів. **20** І вони перемогли їх, і в їхні руки передані були агаряни і всі їхні поселення, тому що закликали до Господа, коли ставали в лави, і Він вислухав їх, бо вони надіялися на нього. **21** І вони взяли в полон їхню здобич: верблюдів 8000, і овець 200000 і 50000, і ослів 2000, і людських душ 100000. **22** Раненими же впало багато, бо війна була від Господа, і *жили* замість них аж до переселення. **23** Сини ж, половина племені Манасії, замешкали в землі від Васана аж до Ваалермона, і Саїра, і Аермонської гори. І ці розмножилися в Ливані. **24** І ці були князями дому їхнього племені: Ґовер, і Єси, і Еліїл, і Ґазріїл, і Єремія, і Одуя, і Єдіїл – мужі сильні в кріпості і мужі славні в домі своїх батьків. **25** Вони ж покинули Бога своїх батьків і посковзнулися за богами народів тієї землі, яких Господь вигубив перед ними. **26** І підняв Бог Ізраїля дух Фула, асирійського царя, і дух Теглатафаласара, ассирійського царя, і взяв в полон Рувима і Ґадда, і половину племені Манасії, і повів їх до Аллана, і до Авора, і Араї, і на ріку Ґойзан, аж до цього дня.

Глава 6

мой1. 46 2 і 3 ниж. 23 мой4. 3 **27** Сини Левія: *Ґерсон, Каат і
Мерарі. **28** Сини ж Каата: Амрам, і
Саар, і Хеврон, і Озіїл. **29** Сини ж
Амрама: Аарон, Мойсей і Маріяма.
Сини ж Аарона: Надав, і Авіюд,
Елеазар, і Тамар. **30** І Елеазар по-
родив Фінееса, і Фінеес породив
Авиюда. 31 І Авиюд породив Ке-
вокхея, і Кевокхей породив Озу. 32
Оза ж породив Сарея, і Сарей по-
родив Мерийота. **33** Мерийот же
породив Амарія, і Амарія породив
Ахитова. **34** Ахитов же породив
Садока, і Садок породив Ахимааса.
35 Ахімаас же породив Азарію, і
Азарія породив Йонаса, **36** Йоанас
породив Азарію. Той є Азарія, що
священиком був в домі, який Соло-
мон збудував в Єрусалимі. **37** По-
родив же Азарія Амарію, і Амарія
породив Ахітова. **38** Ахітов же по-
родив Садока, і Садок породив
Селлума. **39** І Селлум породив Ель-
кію, і Елькія породив Азарію. **40** І
Азарія породив Сареана, і Сарея
породив Йоседека. **41** Йоседек же
пішов, коли переселив Господь Ю-
ду, Єрусалим, рукою Навходоносо-
мой2. 6 ра в Вавилон. **6,1** *Сини ж Левія:
Ґедсон, Каат і Мерари; **2** і це імена
синів Ґедсона: Лувени і Семей. **3**
Сини ж Каата: Амрам, і Саар, і
Хеврон, і Озіїл. **4** Сини ж Мерарія:
Моолій і Мусій. Це є роди Левія за
їхніми батьківщинами. **5** Ґедсонові:
Лованій, його син, Ят, його син,
Семна, його син. **6** Йола, його син,
Аддо, його син, Зара, його син, Єт-
рин, його син. **7** Сини ж Каата:
Ісаар, його син, Аминадав, його
син, Корей, його син, Асир, його
син. **8** Елкана, його син, Ависаф,
його син, Асир, його син. **9** Каат,
його син, Уріїл, його син, Озія,
його син, Саул, його син. **10** Сини
ж Елкана: Амасій, його син, Амиот,
його син, **11** Елкана, його син,
Суфій, його син, Наат, його син. **12**
Еліяв, його син, Єрмеїл, його син,
Елкана, його син, Самуїл, його син.
13 Сини ж Самуїла: первородний
його Йовил і другий – Еґовія. **14**
Сини ж Мерарія: Моолій, його син,
Ловеній, його син, Семей, його син,
Озія, його син. **15** Саммая, його
син, Ананій, його син, Асая, його
син. **16** Це ж є ті, яких поставив Да-
вид на співаків господнього дому,
де поставив кивот. **17** І вони служи-
ли перед шатром дому завіту співа-
ючи, аж доки Соломон не збудував
господній дім в Єрусалимі, і стояли
за своїм чином на їхніх службах. **18**
Ці ж є ті, що стояли, їхні сини з
синів Каата: Еман – співець, син

Гл҃а, ѕ҃.

Сынове левіи, *(герсонъ)[1], каадъ, и мерари, а҃ мо҃ м҃ѕ в҃ мо҃ г҃ н҃и к҃г д҃ мо҃ г҃
(-)[2] сн҃ове (же) каадовы, [амрамъ][3] и (са-
аръ)[4], (и) хевронъ, и озіиль. (-)[5] Сн҃ове (же)
[амрамли][6]. ааро҃, (-)[7] мѡѷсіи, и маріамъ.
(-)[8] сн҃ове (же) аароновы надавъ, и авиоудъ, елеа-
заръ и (дамаръ)[9]. (И) елеазаръ роди финееса (и)
финеесъ роди (авиоуда)[10]. (И авиоудъ)[11] роди (ке-
воіхеа)[12], [и][13] (кевохеи)[14] роди ози. ози (же) роди
(сареа)[15], и (сареа)[16] роди [мерииода][17]. [Мери-
иодъ][18] (же) роди амаріа, и амаріа роди ахи-
това. (-)[19] Ахито҃ (же) роди садока, и садо҃ роди
ахимааса. (-)[20] Ахимаасъ (же) роди азарію. и а-
заріа роди [ионаса][21]. (ионасъ)[22] роди азарію.
той (есть азаріа иже) свщенъство сътворилъ
есть, в дому иже създа (соломонъ)[23] въ ієр҃лимѣ.
(Роди же)[24] азаріа амарію. и амаріа роди ахито-
ва. (-)[25] Ахитовъ (же) роди садока. и садокъ роди
[селлума][26]. И селлумъ роди (елъкію)[27]. и (ел-
кіа)[28] роди азарію. И азаріа роди (сареана)[29]. и
сареа роди [иоседека][30]. (-)[31] [Иоседекъ][32] (же) и-
шелъ есть, (егда преведе г҃ь іоуду)[33]. ієр҃лимъ
рукою навходоносора (въ вавѷлонъ). *Сн҃ове (же) ле- в҃ мо҃ ѕ҃
вѷины, (гедъсонъ)[34], каадъ, и мерари, и сія и-
мена сн҃овъ (гедъсонь)[35], (лувени)[36], и семеи. Сн҃о-
ве (же) каадовы, [амрамъ][37], и (сааръ)[38], (и) хев-
ронъ, и озіиль. Сн҃ове (же) мераріины, моолй, и
(муси)[39]. (-)[40] сіе есть роженіе левѷ. по отечес-
твіамъ и҃, (гедсонови)[41], (лованіи)[42] сн҃ъ его,
(иадъ)[43] сн҃ъ его, (семна)[44] сн҃ъ его. (Иола)[45] сн҃ъ
его, (аддо)[46] сн҃ъ его, зара сн҃ъ его, (иедринъ)[47] сн҃ъ
его. Сн҃ове (же) каадови. [исааръ сн҃ъ его][48], амина-
давъ сн҃ъ его, кореи сн҃ъ его, асиръ сн҃ъ его. Елкана
сн҃ъ его. (ависафъ)[49] сн҃ъ его, асиръ сн҃ъ его. [Ка-
адъ][50] сн҃ъ его, оуріилъ сн҃ъ его, озіа сн҃ъ его,
саоулъ сн҃ъ его. (-)[51] Сн҃ове (же) елкана, амасіи
(сн҃ъ его), (амиодъ сн҃ъ его)[52]. елкана сн҃ъ его,
суфіи сн҃ъ его, наадъ сн҃ъ его. Еліавъ сн҃ъ его.
(иермеиль)[53] сн҃ъ его, елкана сн҃ъ его, (самуилъ
сн҃ъ его). Сн҃ове (же) самоили, первенецъ (его), (ио-
вилъ)[54]. и (вторыи еговіа)[55]. Сн҃ове (же) мерари,
мооли (сн҃ъ его), ловени сн҃ъ его, семеи сн҃ъ его,
(озіа)[56] сн҃ъ его. [Самъмаа][57] сн҃ъ его, (анна-
ніи)[58] сн҃ъ его. асаиа сн҃ъ его. (-)[59] Сіи (же
суть) иже постави дв҃дъ на пѣвцы дому
г҃на. идеже постави кѷотъ. И служаху пре҃ ст҃ѣ-
нію дома завѣта (поюще)[60], дондеже създа со-
ломонъ домъ г҃нь въ ієр҃лимѣ, и стояху по чи-
ну своему въ служеніи ихъ. (-)[61] Сіи (же суть)
престоящіи (-)[62] сн҃ы ихъ ѿ сн҃овъ каадов. е-
манъ пѣвецъ сн҃ъ (иосіевъ)[63], сн҃а самуилева.

Сн҃а є҆лка́нова, сн҃а (є҆ремеи́лева)[64], сн҃а (и҆є҆лига́вла)[65],
сн҃а (наа́дова)[66]. Сн҃а сѹфі́и҆на, сн҃а є҆лкана́є҆ва, сн҃а
(а҆мио́дова)[67], сн҃ове а҆масі́и҆на· (-)[68] Сн҃а и҆ѡ҆и́лева,
сн҃а а҆за́рі́ева, сн҃а сафані́ева· Сн҃а (маа́дова)[69], сн҃а
(а҆серова)[70], сн҃а (а҆виса́фова)[71] (є҆лка́нова сн҃а а҆си́рова,)
сн҃а (кроє́ѻ҆ва)[72]. (Сн҃а а҆минада́вова) сн҃а (а҆сорова)[73],
сн҃а каа́дова, сн҃а левѵ҆и́на, сн҃а і҆и҃лева· (Сн҃а даа́-
дова,) и҆ бра́тъ є҆го а҆са́фъ, и҆же стоѧ́ше ѻ҆десню́ю
є҆го, а҆са́фъ (же бы҃) сн҃ъ (парахі́и)[74], сн҃а самаа́єва·
Сн҃а михаѐлева, сн҃а (мисилева)[75], сн҃а мельхі́ева·
Сн҃а (и҆дані́ева)[76], сн҃а зара́є҆ва, сн҃а [а҆даи́лѧ][77], сн҃а
[и҆дамо́ва][78], сн҃а (зем̆ми́на)[79], сн҃а семеи́є҆ва· Сн҃а
[и҆а҆дова][80], сн҃а (ведсо́нова)[81], сн҃а левѵ҆и́на· (-)[82] Сн҃ове
(же) мера́рины бра́тіѧ и҃ (ста́ша) ѻ҆шу́юю (є҆-
да́мъ)[83], сн҃ъ [хѹсі́є҃][84], сн҃а а҆вді́ина, сн҃а малохова·
Сн҃а (саві́ева)[85], сн҃а (а҆масі́ева)[86], сн҃а хелкі́є҆ва· Сн҃а
а҆маса́ева, сн҃а вані́ина, сн҃а (съми́рова)[87]. Сн҃а моѻ҆-
лі́ева, сн҃а мѹсі́ева, сн҃а мерарі́ина, сн҃а левѵ҆и́на· (-)[88]
Бра́тіѧ (же) и҃ по до́мѹ ѿ҃чества и҆хъ (да́ны ле-
вѵ҆томъ)[89] въ все слѹже́ніе скѵ҆ні́и до́мѹ (гн҃ѧ)[90].
И҆ а҆а́ро́нъ и҆ сн҃ове є҆го када́хѹ на҃ ѻ҆лтаремъ всего-
съжже́ніѧ, и҆ на ѻ҆лтарь димі́а́ма въ вся́ко дѣ́-
ло ст҃ыхъ ст҃ымъ, и҆ да мо́лятся за і҆и҃лѧ по
всемѹ̀ и҆же повелѣ̀ мѡѵ҆сі́и ра́бъ бж҃і́и· (-)[91] Сі́и (же
сѹть) сн҃ове а҆а́ро́ни, (є҆лиа҆за́ръ)[92] сн҃ъ є҆го, финеє́съ
сн҃ъ є҆го, (а҆виоу́дъ)[93] сн҃ъ є҆го· (Бо́ѯи)[94] сн҃ъ є҆го, ѻ҆́зи
сн҃ъ є҆го, (сареа́съ)[95] сн҃ъ є҆го, [мері́ѻ҆дъ][96] сн҃ъ є҆го,
(а҆варі́ѧ)[97] сн҃ъ є҆го, а҆хито́въ сн҃ъ є҆го· Садо҃ сн҃ъ є҆го,
а҆хі́а҆ма́съ сн҃ъ є҆го· И҆ сі́ѧ ѻ҆бита́ні́ѧ и҆хъ, (по
оу́лицамъ)[98] и҃, (и҆) въ предѣ́лехъ (-)[99] сн҃овомъ,
а҆а́ро́нимъ племе́ни каадовѹ, тѣ́мъ бо (въ жре́бі́и
перві́е слѹчи́сѧ)[100]. И҆ даша и҆мъ (гевро́нъ)[101] в҃ земли
і҆с҃ѹ на҃ ка і҆оу́дине и҆ пѻ҃градіа (и҆хъ по ѻ҆́кр҃тъ)[102]. *И҆ се́ла
града, и҆ (дворы)[103] даша хале́вѹ сн҃ѹ и҆є҆фоні́и҆нѹ·
(-)[104] Сн҃ѡ (же) а҆а҆рони҃ даша грады, къ оу҆бѣжані́ю
хевро́на, (и҆ пѻ҃граді́а є҆го), и҆ (ловинѹ)[105] и҆ пѻ҃граді́ѧ
є҆го, и҆ [а҆ло́мъ][106], и҆ ѻ҆ко́лнее града є҆го· (-)[107] И҆ (ке-
ло́мъ)[108] и҆ пѻ҃граді́а є҆го, и҆ а҆санъ и҆ пѻ҃граді́ѧ є҆го, и҆
(веє҆дъсомо҃)[109] и҆ пѻ҃граді́ѧ и҆хъ, и҆ (ведъсѹръ)[110] и҆
пѻ҃граді́ѧ є҆го· (-)[111] ѿ колѣна (же) вені́а҆минова (га-
вао́нъ)[112], и҆ пѻ҃граді́а є҆го, и҆ (а҆надо́д)[113] и҆ пѻ҃граді́ѧ
є҆го, и҆ (є҆ламйве́и)[114] пѻ҃граді́ѧ є҆го, всѣх҃ (же) градовъ,
г҃і, (съ пѻ҃гражаны своими), по племе́немъ и҆хъ. И҆
сн҃омъ (же) каа҆довымъ ѻ҆ставшимъ ѿ племе́не
ро́да, ѿ по́лъ племе́не манасі́є҆ва (даша) въ ѻ҆дер-
жані́е градо҃, і҃· И҆ сн҃омъ (гӗдсо́нимъ)[115] по племе́не҃
и҆хъ ѿ колѣна (и҆сирова)[116], (и҆) ѿ колѣна а҆си́рова.
(и҆) ѿ колѣна (недали́мова)[117]. (и҆) ѿ колѣ́на ма-
насі́ева въ васа́нѣ, гра́ды, г҃і· И҆ сн҃омъ мера́рі́и-
номъ по племе́немъ ихъ, ѿ колѣна рѹви́мова. (и҆)
ѿ колѣна га́дова, (и҆) ѿ колѣна заоу҆ло́нѧ. (да́ша)
въ жре́бі́и гра́довъ, в҃і· (-)[118] да́ша (же) сн҃ове і҆и҃леви

Йосія, сина Самуїла, **19** сина Ел-
кана, сина Еремеїла, сина Єлига-
ва, сина Наата, **20** сина Суфа, си-
на Елканая, сина Амиота, сини А-
масії. **21** Сина Йоїла, сина Азарії,
сина Сафанія, **22** сина Маата, си-
на Асера, сина Ависафа, Елкана,
23 сина Асира, сина Кроея. Сина
Аминадава, сина Асора, сина
Каата, сина Левія, сина Ізраїля,
24 сина Таата. І його брат Асаф,
що стояв справа *від* нього, Асаф
же був син Парахії. Сина Самая,
25 сина Михаела, сина Мисилева,
сина Мельхія, **26** сина Ітанія, си-
на Зарая, сина Адаїла, **27** сина
Ітама, сина Земмина, сина Семея,
28 сина Ятова, сина Ветсона, си-
на Левія. **29** Сини ж Мерари, їхні
брати, стали зліва: Етам, син Ху-
сія, сина Авдія, сина Малоха, **30**
сина Савія, сина Амасія, сина
Хелкія, **31** сина Амасая, сина Ва-
нія, сина Сомира, **32** сина Моо-
лія, сина Мусія, сина Мерари, си-
на Левія. **33** Брати ж їхні за до-
мом батьківщин їхніх дані леві-
там на все служіння шатра гос-
поднього дому. **34** І Аарон, і його
сини кадили над жертовником ці-
лопалення і на жертовнику лада-
ну на всяке діло святого святих і
щоб молитися за Ізраїль в усьо-
му, що заповів божий раб Мой-
сей. **35** Ці ж є сини Аарона: Елиа-
зар, його син, Фінеес, його син,
Авиюд, його син, **36** Бокси, його
син, Озій, його син, Сареас, його
син, **37** Меріот, його син, Аварія,
його син, Ахітов, його син, **38** Са-
док, його син, Ахіамас, його син.
39 І це їхні поселення за їхніми
вулицями і в околицях синів Аа-
рона, племені Каата, бо їм випав
першим жереб. **40** І дали їм Гев-
рон в землі Юди і підміські їхні
довкруги. **41** *І поля міста, і дво-
ри дали Халевові, синові Єфронії. іс нав. 21
42 Синам же Аарона дали міста
для втечі: Хеврон і підміські йо-
го, і Ловину і підміські його, **43**
44 і Алом і околиці міста його, і
Келом і підміські його, і Асан і
підміські його, і Вестсомос і під-
міські їхні, і Ветсур і підміські
його. **45** З племені ж Веніямина:
Ґаваон і підміські його, і Анатот і
підміські його, і Еламвей *і* підмі-
ські його. Всіх же міст 13 з під-
чиненими своїми за їхнім племе-
нем. **46** І синам же Каата, що ос-
талися з племені роду, з полови-
ни племені Манассії дали в спа-
док 10 міст. **47** І синам Ґетсона за
їхніми племенами – з племені
Ісира, і з племені Асира, і з пле-
мені Неталима, і з племені Мана-

сії в Васані 13 міст. **48** І синам Мерари за їхніми племенами з племені Рувима, і з племені Ґада, і з племені Завулона дали в жереб 12 міст. **49** Дали ж сини Ізраїля левітам міста і їхні передмістя. **50** Дали ж їх за жеребом з племені синів Юди, і з племені синів Симеона, і з племені синів Веніямина ці міста, які назвали своїми іменами. **51** І ті, що були з племені синів Каата, були ж міста в їхніх границях з племені Ефраїма.
іс нав. 21 **52** *Дали бо їм міста для втечі: Сихем з підміськими його в горі Ефраїма, і Газер з його підміськими, **53** і Єкмаан з його підміськими, і Веторон і його підміські, **54** і Елон з його підміськими, і Гетремон з його підміськими. **55** І з половини племені Манасії Інер і його підміські, і Євлаам і його підміські. Це племені – осталим синам Каата. **56** Синам же Ґетсона з племені половини племені Манасії, дали Ґаулон в Васані і підміські його, і Астарот з його підміськими. **57** І з племені Ісахара – Кедес з підвладними йому, і Надар з підвладними йому, і Рамот **58** і його підміські, і Енан з підчиненими йому. **59** І з племені Асира – Масію з підчиненими йому, і Равот і його підміські, **60** і Акоак і його підміські, і Роов з підчиненими йому. **61** І з племені Неталима – Кадис в Галилеї і його підміські, Хамот з підчиненими йому, і Канатем і його підміські. **62** І осталим синам Мерари дали: з племені Завулона – Реммон і його підміські, і Кадис, і Ремон з підчиненими йому, **63** і за Йорданом Єрихон; напроти сходу Йордану – з племені Рувима, і Восор в пустині з підчиненими йому, і Ессу з підчиненими йому, **64** і Кадимот і підміські його, і Мопсат з його підміськими. **65** І з племені Ґада – Рамат в Ґалааді і його підміські, і Наїм з підвладними йому, **66** і Есевон з підвладними йому, і Язер з підвладними йому.

левѵ́томъ гра́ды, и҆ пѡ҇гра́дїѧ и҆́хъ. (-)[119] да́ша (же и҆́хъ) по жре́бїю ѿ колѣ́на сн҃овъ і҆ꙋ́динъ. и ѿ колѣ́на сн҃овъ симео́нь. (и҆ ѿ колѣ́на сн҃овъ венїами́нь.) гра́ды сї́и и҆́хже назва́ша (и҆ме́ны свои́ми)[120]. І҆ (и҆́же бѧ́хꙋ) ѿ племе́не сн҃овъ каа́дѡ. (-)[121] бы́ша (же) гра́ды въ предѣ́лехъ и҆́хъ ѿ колѣ́на є҆фрѣ́мова. (-)[122] *да́ша бо (и҆́мъ)[123] гра́ды на ᲂу҆бѣжа́нїе, сихе́мъ (съ)[124] пѡ҇гра́дїѧми є҆го. в҃ горѣ є҆фрѣ́мовѣ и҆ газе́ра (с)[125] пѡ҇гра́дїѧми є҆го. И҆ [є҆́кмаа́нъ][126] (с)[127] пѡ҇граже́ными є҆го. (и҆ ведоро́нъ и҆ пѡ҇гра́дїе є҆го.) И҆ [є҆ло́нъ][128] (с)[129] пѡ҇граже́ными є҆го. и҆ гедремо́нъ (с)[130] пѡ҇гра́дїемъ є҆го. И҆ ѿ полови́ны колѣ́на манасї́ина [и҆не́р][131] и҆ пѡ҇гра́днаѧ є҆го, и҆ є҆влаа́мъ и҆ пѡ҇гра́днаѧ є҆го. (сї́е племе́ни)[132] сн҃омъ (каха́довымъ)[133] ѡ҆ста́вшимъ. Сн҃ом же (гедсо́нимъ)[134] ѿ племе́ни по́лъ племе́ни манасї́ева. (да́ша) [гаѹ҆ло́нъ][135] въ васа́нѣ, и҆ пѡ҇гра́днаѧ є҆го. и҆ (а҆старо́дъ)[136] (съ)[137] пѡ҇гражаны є҆го. И҆ ѿ колѣ́на и҆сахарова кеде́съ (съ)[138] пѡ҇гража́ны є҆го. и҆ (нада́ръ)[139] (съ)[140] пѡ҇гража́ньми є҆го. и҆ (рамо́дъ)[141] и҆ пѡ҇гра́днаѧ є҆го. и҆ (є҆на́нъ)[142] (с)[143] пѡ҇граже́ньми є҆го. И҆ ѿ колѣ́на а҆си́рова (масї́ю)[144] (с)[145] пѡ҇граже́ньми є҆го. и҆ (раво́дъ)[146], и҆ пѡ҇гра́дїе є҆го. И҆ [а҆коа́къ][147] и҆ пѡ҇гра́дїе є҆го. И҆ роо́въ (с)[148] пѡ҇граже́нными є҆го. И҆ ѿ колѣ́на (недали́млѧ)[149], (кади́съ)[150] в галиле́и, и҆ пѡ҇гра́днаѧ є҆го. (-)[151] хамо́д (съ)[152] пѡ҇гража́ньми є҆го, и҆ (канадемъ)[153] и҆ пѡ҇гра́днаѧ є҆го. (И҆) сн҃омъ мера́рїинѡ ѡ҆ста́вшимъ (да́ша) ѿ колѣ́на заѹ҆ло́нѧ реммо́на и҆ пѡ҇гра́днаѧ є҆го. и҆ (кади́съ и҆ ремо́нъ)[154] (съ)[155] пѡ҇гража́ными є҆го. и҆ за і҆ѻрда́номъ є҆рихо́нъ проти́вꙋ въсто́ка і҆ѻрда́нова. ѿ колѣ́на рꙋви́мова. (и҆) въсоръ в҃ пꙋсты́ни (съ)[156] пѡ҇гража́ными є҆го. и҆ (є҆́сса)[157] (съ)[158] пѡ҇гража́ными є҆го. И҆ кадимо́дъ и҆ пѡ҇гра́днаѧ є҆го. и҆ (моѱа́дъ)[159] (съ)[160] пѡ҇гра́жными є҆го. И҆ ѿ колѣ́на га́дова. (рама́дъ)[161] въ галаа́дѣ и҆ пѡ҇гра́днаѧ є҆го, и҆ (наи́мъ)[162] (с)[163] пѡ҇гража́ными є҆го. И҆ є҆сево́нъ (съ)[164] пѡ҇гража́ны є҆го. і҆ и҆а҆зе́ръ (съ)[165] пѡ҇гража́ны є҆го.

іс҃ на҃ ка

Глава 7

мой1. 46 **1** І *це сини Ісахара: Тола, і Фуа, і Ясув, і Асомврам – чотири. **2** Сини ж Толи: Озій, і Рафеас, і Яруїл, і Амин, і Афтам, і Самуїл, ці були князями по домах своїх з племені Толи, дуже сильні мужі; були почислені в днях Давида – 20000 і 2000 і 6 сот. **3** Сини ж Озія і сини Єзри: Єзра, Михаїл, і Авліяс, і Йоїль, і Осіас, всіх князів п'ять. **4** І з ними, за їхнім родом і за домом їхніх батьків, підперезані і сильні, щоб стати в лави до бою, 30000 і

Гл҃а, з҃.

И (сї́и)* сн҃ове и҆сахаровы. до́ла, и҆ фꙋ́а. и҆ и҆асꙋ́въ, и҆ [а҆сомъвра́мъ][1] четы́ре. (-)[2] Сн҃ове (же) до́лы. ѡ҆́зи, и҆ (рафеа́съ)[3]. і҆ (и҆арꙋи́ль)[4], и҆ (а҆ми́н)[5] и҆ (а҆фда́мъ)[6], и҆ самꙋи́ль, (сї́и бы́ша) кнѧ́зи по домо́хъ племе́нъ свои́хъ. (и҆́же ѿ колѣ́на) дола (мꙋ́жїи) крѣ́пчайши (-)[7] (сочте́ни сꙋ́ть)[8] въ дн҃и дв҃двы, к҃. и҆ в҃, и҆ ѕ҃ со҃. (-)[9] Сн҃ове (же) ѡ҆зї́ины (и҆ сн҃ове и҆е́зры и҆е́зра)[10]. михаи́лъ, и҆ (а҆влїа́съ)[11], і҆ и҆ѡи́ль, и҆ (ѡ҆сїа́съ)[12]. пѧ́ть (всѣ́хъ кнѧзе́й)[13]. И҆ с ни́ми по ро́дом и҆́хъ и҆ по до-

а҃ мѡ҃ мѕ҃

мо́мъ ѿчества и҆хъ. (препоѧ́сани и҆) си́лни къ ѡ҆-
полче́нїю на́ бра́нь, ҂л҃, и҆ ҂з҃, мно́зи бо и҆мѣ́ша жены
и҆ сн҃ы· (-)[14] Бра́тїѧ (же) и҆хъ (тако҆) по (всемꙋ
пле́мени)[15] и҆саха́ровꙋ (мꙋжїе), крѣпча́йши (къ
а҃ мо҃ м҃ѕ бра́ни)[16], ҂п҃, и҆ ҂з҃. сочте́нїе и҆хъ (-)[17]· *(Сн҃ове же
венїами́новы)[18], (е҆влаи)[19], и҆ (хово́ръ)[20], и҆ (е҆дїи́лъ)[21]
трїе· (-)[22] Сн҃ове (же) (е҆влаевы)[23]. (е҆сево́нъ)[24] и҆ (ѻ҆зї-
а́съ)[25], и҆ ѻ҆зїи́лъ и҆ [е҆римꙋдъ][26] и҆ (оураѧ)[27], пѧ́ть
кнѧзе́й (до́мꙋ ѿчества)[28] (и҆хъ, и҆ къ бра́немъ)
крѣпча́йши (-)[29]. и҆ сочте́нїе и҆҃, ҂к҃, и҆ ҂в҃. и҆ л҃, и҆ д҃·
(-)[30] Сн҃ове (же хово́ровы)[31], (самарїа́съ)[32], і (и҆ѡ-
а́въ)[33], и҆ е҆лїезе́ръ, и҆ (е҆лїа́на)[34], и҆ а҆марїѧ, и҆ е҆ри-
мо́дъ, и҆ [а҆вїѧ][35], и҆ а҆надо́д и҆ [е҆лмеде́д][36]. вси сїи
сн҃ове (хово́ровы)[37]· (-)[38] Сочте́нїе (же) и҆хъ по роже-
нїю и҆хъ. кнѧзе́й (пле́менъ)[39] ѿчествъ и҆хъ (мꙋ-
жїи къ бра́ни) крѣпча́йшихъ (-)[40], ҂к҃. и҆ с҃· (-)[41]
Сн҃ове (же) (и҆е҆дїи́левы)[42] (валаа́м)[43] (і) [и҆ео́съ][44]. и҆
венїами́нъ, и҆ а҆о́д. и҆ (а҆ханаа́нъ)[45]. і (и҆ѡда́нъ)[46] и҆
[дарси́съ][47], и҆ (а҆сани́ръ)[48]· вси сїи сн҃ове, (и҆е҆дїи́левы)[49]
кнѧ́зи пле́менемъ (свои҆) крѣпча́йши (мꙋжи)[50], ҂з҃і,
и҆ с҃, (къ ѡ҆полче́нїю сходѧ́щїи)[51]· И҆ (сафа́н же)[52], и҆
(а҆фа́нъ)[53]. (-)[54] сн҃ове (и҆еримꙋ́довы)[55]. (е҆сꙋдъ) сн҃ъ е҆го
(-)[56], (недали́мъ сн҃ъ е҆го)[57], [и҆есїи́лъ][58] и҆ [гоини][59] і
(и҆есе́ръ)[60]. и҆ (села́и)[61], сн҃ове, [валала́а][62]· Сн҃ове (же)
манасїе, [е҆зрїи́ль][63]. е҆гоже роди҆ нало́жница е҆го си́ра,
(и҆) роди҆ (и҆) махи́ра ѿца галаа́дова· (-)[64] Махи́р (же)
поѧ́тъ женꙋ (а҆фи́рꙋ)[65]. и҆ (а҆фи́нꙋ)[66] і и҆мѧ сестрѣ
е҆го (мааха)[67]. (-)[68] и҆мѧ (же) второ́и (салдаа́дъ)[69],
(-)[70] роди́ша (же) сѧ (салдаа́де)[71] дщери· И҆ породи
(маа́ха)[72] жена махи́рова сн҃а, и҆ нарече и҆мѧ е҆го фаре́с
і и҆мѧ братꙋ е҆го (соборо́ръ)[73] (и҆) сн҃ъ е҆го оуламъ.
(и҆ сн҃ове е҆го и҆ла́м, и҆ рака́м·) (-)[74] Сн҃ове (же и҆ламо-
вы)[75], [валаа́мъ][76], сїи (сꙋть) сн҃ове галаа́довы сн҃а
махи́рова сн҃а манасїева· (-)[77] Сестра́ (же) е҆го (мель-
хе́дъ)[78]. роди (же) [и҆есꙋда][79]. и҆ а҆вїезе́ра. и҆ (малаа́-
да)[80]. (-)[81] Бѣхꙋ (же) сн҃ове семи́ра. (і и҆мъ)[82], и҆ си-
хе́мъ, и҆ (дочїи҆)[83] и҆ (е҆нїа́мъ)[84]· (-)[85] Сн҃ове (же)
(е҆фрѣми)[86] (дꙋсала́мъ)[87]. и҆ (ра́мъ)[88] (сн҃ы)[89] е҆го, и҆
(даа́мъ)[90] сн҃ъ е҆го. (и҆) е҆лаадъ сн҃ъ е҆го. (и҆ даад)[91]
сн҃ъ е҆го· (И҆) (заба́дъ)[92] сн҃ъ е҆го, (и҆ сꙋда́ла)[93] сн҃ъ е҆-
го. и҆ е҆зе́ръ, и҆ (е҆зла́да)[94]. (-)[95] оуби́ша (же) и҆хъ
мꙋжи ге́дъ и҆же роди́шасѧ въ земли (той) зане
и҆зыидо́ша взѧ́ти (ѡ҆держа́нїе)[96] и҆х· И҆ скорбѧ́ше е҆ф-
ре́мъ ѿе҆цъ и҆хъ (мно́ги дн҃и)[97] и҆ прїидо́ша бра́-
тїѧ е҆го да оутѣ́шатъ е҆го· (Пото́мъ)[98] вни́де к же-
нѣ свое́й и҆ зача и҆ роди сн҃а, и҆ нарече и҆мѧ е҆го [варї-
е][99] сего ра́ди и҆же въ злѣ (до́мꙋ (е҆го)[100] роже́нъ
е҆сть)[101]· [дщи же е҆го бы́сть сара́а][102] (-)[103] въ ѡ҆-
ныхъ прочїихъ и҆ (сїѧ) созда ведоро́н ни́жнїи и҆
вышнїи, [и҆ са́дрꙋ][104]· (рафа́и же)[105] [сн҃ъ][106] е҆го
(ресе́дъ)[107]. и҆ (да́лаи)[108], (сн҃ъ)[109] е҆го. и҆ (данаа́нъ)[110]
сн҃ъ е҆го· (И҆) лаада́нъ сн҃ъ е҆го. (и҆) (а҆ммиоу́дъ)[111]

6000, бо вони мали багато жінок і дітей. **5** Брати ж їхні також в усьому племені Ісахара мужі дуже сильні на війну, їх перепис – 80000 і 7000. мой1. 46 **6** *Сини ж Веніамина: Евлай, і Ховор, і Едиїл – три. **7** Сини ж Евлая: Есевон, і Озія, і Озіїл, і Еримут, і Урая – п'ять князів їхнього батьківського дому, і дуже сильні до бою. І їх перепис – 20000 і 2000 і 30 і 4. **8** Сини ж Ховора: Самарія, і Йоав, і Еліезер, і Еліяна, і Амарія, і Єримот, і Авія, і Анатот, і Елметем. Всі ці сини Ховора. **9** Їхній же перепис за їхніми родами, князями їхніх батьківських племен, дуже сильних мужів до бою – 20000 і 200. **10** Сини ж Єдіїла: Валаам, і Єос, і Веніямин, і Аот, і Аханаан, і Йотан, і Тарсис, і Асаїр. **11** Всі ці сини Єдіїла, князі своїх племен, дуже сильні мужі, 17000 і 200, що стають в лави. **12** І Сафан же, і Афан – сини Єримута, Єсуд, його син, **13** Неталим, його син; Єсіїл, і Ґоїни, і Єсер, і Селаїм – сини Валалаама. **14** Сини ж Манасії: Езріїл, якого породила його наложниця Сира, і породила й Махира – батька Ґалаада. **15** Махир же взяв жінку Афиру і Афину, й ім'я його сестри Мааха, ім'я ж другої – Салтаад; народилися ж Салтааді дочки. **16** І породила Мааха, жінка Махира, сина, і він назвав його ім'я Фарес, і ім'я його брата Соорор, і його син Улам. **17** І його сини Ілам і Ракам. Сини ж Ілама: Валаам. Це є сини Ґалаада, сина Махира, сина Манасії. **18** Сестра ж його Мельхед породила ж Єсуда, і Авиєзера, і Малаада. **19** Були ж сини Семира Іїм, і Сихем, і Дочіїм, і Еніям. **20** Сини ж Ефраїма: Тусалам, Ірам – його сини; і Таам, його син, і Елаад, його син, і Таад, його син, **21** і Завад, його син, і Сутала, його син, і Езер, і Езлада. Вбили же їх мужі Ґета, які народилися в тій землі, бо вийшли взяти їхній маєток. **22** І багато днів сумував Ефрем, їхній батько; і прийшли його брати, щоб його потішити. **23** Потім ввійшов до своєї жінки. І зачала, і породила сина, і назвав його ім'я Варіє задля цього, що народився в злі його дому. **24** Дочка ж його була, Сараа, в тих, що осталися, і вона збудувала нижній і горішній Веторон і Садру. **25** Рафай же, його син Ресеф, і Талай, його син, і Танаан, його син, **26** і Ладан, його син, і Аммиуд, його

син, Елисама, його син, **27** Рун,
його син, і Осіє, його син. **28** І
їхня посілість і поселення – Ве-
тиль і їхні села напроти сходу
Йордану, і на західній стороні –
Ґазера і їхні села, і Сихем з йому
приналежними, і Ґагай з йому
приналежними **29** аж до гір, і
Магеддон і йому приналежні, Дор
і йому приналежні. В тих посе-
лилися сини Йосифа, сина Ізра-
мой1. 46 їля. **30** *Сини Асира: Ямна, і Є-
суд, і Єсує, і Варія, і Саррея, їхня
сестра. **31** Сини ж Варія: і Хевер,
і Мелхіїл, цей був батько Заведа.
32 І Єховер породив Яфлета, і
Сомира, і Хотана, і Сую, їхню
сестру. **33** І сини Яфлета: Фасех, і
Амамаат, і Асоат, це сини Яф-
лета. **34** Сини ж Сомира: Іхиур,
Ранґоя, і Ава, і Арам. **35** Сини ж
Асуда: брати його Суфа, і Амна, і
Єлим, і Алам. **36** Сини ж Соіфа:
Аріафер, і Суан, і Ворин, що у
Вравасарі, **37** і Юд, і Самма, і
Селимван, і Ітран, **38** і Єфони, і
Фасфа, і Арей. **39** Сини ж Оли:
Аніїл і Расія. **40** Всі ці сини
Асира, всі князі племен і бать-
ківських родів, вибрані і кріпкі
силою, князі воєвод. Перепис же
їх на ставання в лави в час війни
– 20000 і 6000 чоловік.

сн҃ъ є҆го. є҆лиса́ма сн҃ъ є҆го· [Ру́нъ][112] сн҃ъ є҆го (і҆ѡ҆-
сі́є)[113] сн҃ъ є҆го· И҆ держа́нїе и҆́хъ и҆ ѡ҆бита́нїе веди́ль,
и҆ ве́си (и҆̃)[114], проти́вꙋ восто́ка (ноа҆ра́нѧ)[115]. (и҆) къ
запа́днѣи стра́нѣ газе́ра и҆ ве́си (и҆́хъ)[116]. (и҆ сихе́мъ
съ прилежа́щими є҆мꙋ̀.) (и҆ гага́н)[117] съ прилежа́щи-
ми є҆мꙋ (-)[118] да́же до го́ръ (-)[119]· (И҆) магедо́нъ и҆
прилежа́щїи є҆мꙋ̀, до́ръ (-)[120] прилежа́щїе є҆мꙋ̀. в҃
тѣ́хъ всели́шасѧ сн҃ове і҆ѡ҆си́фовы сн҃а і҆и҃лева· *Сн҃ове а҃ мѡ҇ м҃ѕ
а҆сі́ровы, (і҆а́на)[121] и҆ (є҆сꙋ́дъ)[122], и҆ [є҆сꙋ́є][123], и҆ [ва-
рі́а][124]. и҆ [саррѣ́ѧ][125] сестра̀ и҆́хъ· (-)[126] Сн҃ове (же)
[варі́евы][127] (и҆) (хеве́ръ)[128]. и҆ мелхі́иль се́и (бы́сть)
ѿц҃ъ (заве́довъ)[129]· И҆ (є҆хове́ръ)[130] (же) родѝ (на́фле-
та)[131]. и҆ [соми́ръ][132] и҆ [хода́на][133] и҆ (сꙋ́а)[134] сестрꙋ̀
и҆́хъ· И҆ сн҃ове (и҆а́флетовы)[135] (фасе́хъ)[136], (и҆ а҆мама-
а́дъ)[137] и҆ (асоа́дъ)[138], сі́и сн҃ове (и҆а҆фле́товы)[139]· (-)[140]
Сн҃ове (же) (соми́ровы)[141]. (і҆хноу́ръ, ранго́ѧ,)[142] и҆ (а҆-
ва)[143], и҆ а҆ра́мъ (-)[144]· (Сн҃ове же а҆сꙋ́довы) бра́тїѧ
є҆го (сꙋ́фа)[145]. и҆ (а҆мна)[146]. і҆ (и҆е҆ли́мъ)[147]. и҆ (а҆ла́мъ)[148].
Сн҃ове (же) (сои҆́фовы)[149] (а҆рі́афе́ръ)[150], и҆ (сꙋа́нъ)[151], и҆
(вори́нъ)[152] (и҆же въ врава́саре)[153]· (І҆ и҆ю́дъ)[154] и҆ (са́м-
ма)[155] и҆ (сели́мъванъ)[156], і҆ (и҆драи҆)[157], (и҆ є҆фо́ни)[158]
и҆ фа́сфа, и҆ (аре́и)[159]· (-)[160] Сн҃ове (же) ѡ҆ли́ни (-)[161]
а҆ні́иль. и҆ расі́ѧ· всѝ сі́и сн҃ове а҆сꙋ́ровы, всѝ кнѧ́зи
(племе́нъ и҆) ѿчествъ и҆збра́ни. (и҆) крѣ́пки си́лою
кнѧ́зи воє҆во́дамъ. сочте́нїе (же) и҆́хъ (въ вре́мѧ
бра́ни) на вополче́нїе (-)[162], (҂к҃, и҆ ҂ѕ҃, мꙋ́жїи)[163].

мой1. 46
вищ. 7

Глава 8

1 *Веніямин же породив Вала,
свого первородного, і Аасаїла,
другого, і Дієра-Арета, третього,
2 і Нагуїла, четвертого, і Рафу,
п’ятого. **3** Були ж сини Вали: Я-
софан, і Ахиран, й Іван, **4** Анисуе
ж, і Наман, і Ахія. **5** Це є сини А-
ґода: Гири, і Авиюд, і Ависуй, і
Нами. І **6** це сини Аода: Гирам,
Сапфан, і Аруам. Це є князі пле-
мен тих, що живуть в Гаваї, яких
переселили до Мануата: **7** і Наа-
ман, і Акія, і Ірам. Той привів їх і
породив Ґира, Азана, і Нуя. **8** І
Сеорим породив в країні моавсь-
кій, після того, як його відпуще-
но, і Осимасима і Вала – жінки
його. **9** Він породив від своєї жін-
ки Вали Йовава, і Самію, і Мису,
і Мелхома, **10** і Йоаса, і Сехію, і
Мармія; це є його сини, князі їх-
ніх батьківських родів. **11** Від Ен-
сими ж він породив Амитова і Е-
лифаада. **12** Сини ж Елифаада: Е-
вер, і Мисоам, і Самиїл. Той збу-
дував Анон, і Адона і двори його,
13 і Еод *і* двори його. Вара ж і
Самасій – князі племен тих, що
живуть в Аіламі, і ті прогнали
тих, що жили в Ґеті. **14** І їхні бра-
ти Сосиль, і Еримот, **15** і Завадія,

Гл҃а, и҃·

Венїа҆ми́нъ* же)[1] родѝ (ва́ла)[2] пръве́нца своє҆го, и҆ а҃ мѡ҇ м҃ѕ
(а҆а҆саи́лѧ)[3], вто ра́го, [и҆][4] (дї́ера, а҆ре́да)[5], тре- вы҃і з҃
тї́ѧго· [И҆][6] (нагꙋи́ла)[7], четве́ртаго, и ра́фꙋ,
пѧ́таго· (-)[8] Бы́ша (же) сн҃ове ва́ле. (и҆а҆со-
фа́нъ)[9], и҆ (ахира́нъ)[10] і҆ (и҆ѡ҆а́нъ)[11]· (-)[12] А҆висꙋ́е (же) и҆
(нама́нъ)[13] и҆ а҆хі́ѧ· (Сі́и сꙋ́ть сн҃ове а҆го́да ги́ры, и
авиоу́дъ, и҆ а҆висꙋ́е, и҆ намѝ, и҆)[14] сі́и сн҃ы а҆ѡ́ди, (ги-
ра́м сапфа́нъ, и҆ а҆рꙋа́мъ). сі́и сꙋ́ть кнѧ́зи пле́менемъ
ѡ҆бита́юща въ гава́и. (-)[15] (и҆́хже пресели́ша)[16] въ
(манꙋа́д)[17] И҆ (наа҆ма́нъ)[18], и҆ (акі́ѧ)[19], і҆ (и҆ра́мъ)[20]
то́и [-][21] [приведе и҆́хъ][22], и҆ родѝ (ги́ра), (а҆за́на)[23]. и҆
(нꙋ́ѧ)[24]· И҆ (сеѡ́ри́мъ)[25] роди́въ въ странѣ̀ моа́вли,
по ѿпꙋще́нїи є҆го, (и҆) (ѡ҆сима́симъ)[26] и҆ (ва́ла)[27] (же́ны
своѧ̀)[28]· (-)[29] Роди (*) ѿ (ва́лы)[30] жены̀ своеа́ и҆ѡ҆ва́-
ва, и҆ (самі́ю)[31] и҆ ми́сꙋ и҆ (мелхо́ма)[32]· І҆ и҆ѡ҆а́са и҆
(сехі́ю)[33] и҆ мармі́ю. сі́и (сꙋ́ть сн҃ове є҆го) кн҃зи ѿ-
ечествъ (свои҆́хъ)· (-)[34] ѿ (є҆нъси́мы)[35] (же) роди (а҆-
митова)[36]. и҆ (є҆лифаа́да)[37]. (-)[38] сн҃ове(*) (є҆лифадовы)[39].
(є҆ве́ръ)[40], (и҆) (мисоа́мъ)[41]. (и҆ самии́лъ)[42], то́и созда
(а҆но́нъ)[43]. и҆ (а҆до́на)[44] и҆ дворы̀ є҆го. (и҆ є҆ѡ́дъ дворы̀
є҆го)· (Вара же)[45] и҆ (самасі́и)[46] кнѧ́зи племе́немъ жи-
вꙋ́щимъ въ а҆и҆ла́мѣ, и҆ ті́и и҆згна́ша живꙋ́щихъ
въ ге́дꙋ· И҆ [бра́тїѧ и҆́хъ][47] (соси́ль)[48], и҆ (є҆римо́дъ)[49]·
И҆ завадї́ѧ и҆ [а҆ра́д. и҆ а҆ва́дъ][50]· (Сꙋнсолам же)[51] и҆ е҆с-

фа, (-)[52] [и҆ є҆зі́ѧ][53], сн҃ове (варі́ѧ)[54]. И҆ заваді́и, и҆
(месомáни)[55]. и҆ (езекі́и)[56], и҆ (аве́ръ)[57]. І҆ (и҆асі́евы, и҆
марі́и)[58], і҆ (и҆є҆зелі́ѧ)[59], и҆ (ѻ҆ва́въ)[60]. сн҃ове (є҆лифа́ли)[61].
И҆ ꙗ҆ки́мъ, и҆ (хезрі́и)[62], и҆ (зе́вди)[63]. І҆ и҆лиѻ҆и́наи, и
(саладі́и)[64], и҆ є҆лиилъ. И҆ (а҆дана)[65], и҆ варе́ѧ, и҆ са-
марадъ, сн҃ове (семеи́совы)[66]. И҆ [є҆сфанъ][67], и҆ (а҆ве҆)[68]
и҆ (є҆ли́лъ)[69]. (И҆ а҆дрі́ѧ), и҆ [а҆вдо́нъ][70], и҆ зе́хри, и҆ а҆-
на́нъ. И҆ а҆нані́ѧ, (-)[71] і҆ (и҆ха́мъ)[72] и҆ (нададі́ѧ)[73].
(-)[74] И҆ [є҆фаді́ѧ][75], и҆ [фанꙋи́ль][76] сн҃ове (и҆са́ковы)[77]. И҆
(самоа́съ)[78], и҆ [саре́а][79] и҆ (є҆дні́ѧ)[80]. И҆ (є҆рси́лъ)[81], і҆
и҆лі́ѧ, и҆ зехрі́ѧ, сн҃ове (же и҆є҆ремои́мъли)[82] сі́и (па-
трі́архи сі́и бы́ша пле́менъ свои́мъ)[83] нача́лницы, сі́и
нй д ѻ҆бита́ша въ і҆ерл҃ме. (-)[84] *Въ гаваѻ́нѣ (же) все-
ли́сѧ (і҆и́ль) ѻ҆ц҃ъ є҆гаваѻ́нь, і҆ и҆мѧ женѣ є҆го ма-
а́ха. (-)[85] Сн҃ъ (же є҆го)[86] пръве́нецъ, [а҆вдо́нъ][87] и҆ сꙋръ,
и҆ ки́съ, и҆ (ваелъ)[88]. (и҆ надавъ. И҆ ни́ръ)[89], (-)[90] (гед-
да́ръ)[91], (и҆ а҆и҆ѹ́и), и҆ бра́тіѧ (же) є҆го, (заѹ́ръ)[92]
[-][93]. И҆ (махаелодъ)[94] (и҆же) роди самаа. сі́и же (ѻ҆-
бита́ша по бра́тіи своеи)[95] въ і҆ерл҃ме съ бра́-
нй д а҆ црс ді тіею свое́ю. (-)[96] *Ни́р (же) роди кі́са, и҆ ки́съ роди
саѹ́ла, (-)[97] саѹ́лъ (же) роди и҆ѻ҆нада́на, и҆ мелхисꙋе,
и҆ а҆минада́ва, и҆ [є҆зваа́ла][98]. (-)[99] [Сн҃ъ][100] (же) и҆ѻ҆на-
да́новъ, [мемъфива́лмеи][101]. (и҆ ме́мъдивосте́и), и҆
[мемъфива́л][102] (же), роди [ми́хꙋ][103]. (-)[104] Сн҃ове (же)
ми́ха, (фидо́дъ)[105] и҆ [мало́хъ][106]. и҆ [даре́съ][107], и҆
[хаиа́съ][108]. И҆ [хаа́съ][109] (же) роди (и҆ѻ҆́да, и҆ѻ҆́да)[110]
роди [салеме́да][111], и҆ а҆смо́да, и҆ замврі́ю, (-)[112] зам-
врі́и (же) роди (мо́сꙋ)[113]. И҆ (мо́са)[114] роди (лаа́нꙋ)[115],
(є҆мꙋже сн҃ъ бы́сть а҆ра́а, ѿ а҆ра́и, роженъ є҆сть є҆лъ-
ла́са, и҆же роди а҆саи́ла)[116]. (Чеслю же)[117] (бѣша пръ-
венецъ є҆го.) ѕ҃ сн҃овъ. (-)[118] сі́ѧ (же) и҆мена и҆хъ,
є҆зрика́мъ (-)[119], і҆ и҆змаи́ль. и҆ зарі́ѧ, (-)[120] а҆вді́ѧ, (и҆
сара́а,) и҆ а҆на́нъ, вси (же) ті́и сн҃ове (а҆саи́левы)[121].
(-)[122] Сн҃ове (сі) (є҆се́ха)[123] бра́та є҆го, (и҆) [ѹ҆ла́мъ][124]
пръвене́цъ є҆го, и҆ (є҆сꙋсъ)[125] вторы́и, [и҆][126] (є҆лифа́съ)[127],
тре́тіи. (-)[128] Бы́ша (же) сн҃ове (и҆ѹ҆да́ли)[129] (мꙋжи
крѣпча́ишіи)[130] (вели́кою) крѣпостію напрѧза́юще
лꙋкъ. и҆ мно́ги и҆мѣ́юще сн҃ове. и҆ сн҃ы сн҃овъ, р҃н.
вси сі́и ѿ сн҃овъ веніа҆ми́нихъ.

і Арад, і Авад, **16** Мисолам же, і
Есфа, і Езія – сини Варія. **17** І За-
вадій, і Месоманій, і Єзикій, і А-
вер, **18** і Ясієвій, і Марій, і Єзелій,
і Овав – сини Елифала. **19** І Яким,
і Хезрій, і Зевдій, **20** і Іліоінай, і
Салатій, і Еліиль, **21** і Аданя, і
Варея, і Самарат – сини Семеїса.
22 І Єсфан, і Авер, і Елил, **23** і А-
дрія, і Авдон, і Зехри, і Анан **24** і
Ананія, й Іхам, і Нататія, **25** і Е-
фатія, і Фануїл – сини Ісака. 26 І
Самоас, і Сарея, і Єтнія, **27** і Єр-
сил, і Ілія, і Зехрія – сини ж Єре-
моїма. **28** Вони партріярхи, вони
були володарі своїх племен, вони
проживали в Єрусалимі. **29** *В ниж. 9
Ґаваоні ж поселився Іїль, батько
Егавона, й ім'я його жінки Мааха.
30 Його же первородний син Ав-
дон, і Сур, і Кис, і Ваел, і Надав, і
Нир, **31** Ґеддар, і Ануй, і брати ж
його Заур **32** і Махаелод, що по-
родив Самая; вони ж проживали
напроти своїх братів, в Єрусалимі ниж. 9
зі своїми братами. **33** *Нир же по- црс1. 14
родив Киса, і Кис породив Саула,
Саул же породив Йонатана, і Мел-
хисуя, і Аминадава, і Єзваала. 34
Син же Йонатана Мемфивалмей і
Мемтивостей. І Мемфивал же по-
родив Миху. **35** Сини ж Михи:
Фитот, і Малох, і Тарес, і Хаас.
36 І Хаас же породив Йода, Йода
породив Салемета, і Асмота, і
Замврія, Замврій же породив Мо-
са. **37** І Моса породив Лаана, в я-
кого син був Араа; від Араї наро-
дився Еллас, який породив Асаї-
ла. **38** В Асаїла ж були: первород-
ний його *і* 6-ть синів. Це ж їхні
імена: Езрикам, і Ізмаїл, і Зарія,
Авдія, і Сараа, і Анан; всі ж ті –
сини Асаїла. **39** Сини Есеха, його
брата: і Улам – його первород-
ний, і Есус – другий, і Елифас –
третій. 40 Були ж сини Юдама
дуже сильні мужі, що натягували
лук великою силою, і мали багато
синів і синів синів – 150. Всі ці з
синів Веніямина.

Гл҃а, д҃.

И҆ весь (же) і҆и҃ль (сочте́нъ є҆сть по пле́менемъ)[1]
и҆хъ, и҆ се сꙋть пи́саны въ кни́зѣ црей і҆и҃-
левыхъ, і҆ и҆ѹ́диныхъ. по пресе́леніи въ ва-
ви́лонъ ради беззако́ніѧ и҆хъ. (И҆мже беззако-
нова́ша.) і҆ и҆же ѻ҆бита́ша первѣ́и въ ѻ҆держа́ніихъ
(-)[2], (и҆) въ градѣхъ (свои) і҆и҃ль, (и҆) сщ҃енницы (и҆)
левꙋ́ты, и҆ прида́ніи. (И҆же ѻ҆ста́ша)[3] въ і҆ерл҃мѣ
(съ)[4] сн҃ъми і҆ѹ́диными (-)[5] ѿ сн҃овъ веніа҆ми́нь, и҆
ѿ сн҃овъ є҆фрѣмль и҆ манасі́инъ. (ѻ҆ди́н)[6] сн҃ъ [а҆-
миѹ́довъ][7] сн҃а (є҆мврі́ина)[8]. (сн҃ове)[9] ѿ сн҃овъ фа-

Глава 9

1 І ввесь же Ізраїль перерахо-
ваний був за їхніми племенами. І
ось вони є записані в книзі ізра-
їльських і юдиних царів по пере-
селенні до Вавилону за їхні безза-
коння, **2** якими вчинили безза-
коння. І ті, що першими жили в
насліддях і в своїх містах Ізраїля,
і священики, і левіти, і приписані.
3 Ті з синів Веніямина і з синів
Ефріма і Манасії, що осталися в
Єрусалимі з синами Юди. **4** Отин
– син Амиюда, сина Еврія, сини

з синів Фареса, синів Юди. **5** І з
Силома – Асая, його первород-
ний, і його сини; **6** з синів же За-
ри – Іеїл і їхні брати, яких було
600 і 90. **7** І з синів Веніямина:
Сахом, син Восоллама, сина О-
дуя, сина Сануа, **8** і Евнаа, син Є-
ровоама, і Елав. І це сини Йозії, і
сини Махера, і Мосоллама, сина
Сафатія, сина Рагуїла, сина Ява-
ни. **9** Брати ж їхні за їхніми ро-
дами – 9 сот і 50 і 6. Всі ці мужі –
князі племен за домами своїх
батьків. **10** З священиків же – Йо-
дая, і Оарим, і Оаким. **11** І Азарія
– син Хелкії, сина Мосоллама,
сина Садука, сина Марарiота, си-
на Ахитова, архиєрея божого до-
му. **12** І Адіям – син Єроама, сина
Тазора, сина Мелхія, і Маасія –
син Адіїла, сина Азера, сина Мо-
солама, сина Самелимота, сина
Еммара. **13** Їхні ж брати, князі за
домами своїх батьківських родів,
– 1000 і 7 сот і 60, кріпкі силою
на виконання діла служіння в бо-
жому домі. **14** З левітів же – Са-
мея, син Асува,сина Азрикама,
сина Савія, сина в Мерари, **15**
Ваквакар же, і Арис, і Гарея, і
Метаніяс, син Міхи, сина Зехри,
сина Асафа. **16** І Авдія, син Са-
мея, сина Ґолила, сина Ідитуна, і
Варахія, син Аси, сина Еалкана,
що жив в дворах Нетофата. **17**
Дверники ж – Селлум, і Акум, і
Телмон, і Емман. І їхній брат
Селлум же був князем **18** аж до
того часу в брамі царя на сході,
вони держали за своїми силами
між синами Левія. **19** І Селлум,
син Кори, сина Авіясафа, сина
Кори, і його брати, за домом його
батьків, ці є наглядачі над ділами
служіння, стережучи сторожі ша-
тра і їхніх батьків над господнім
полком, стережучи вхід. **20** Фіне-
ес же, син Елеазара, був їхнім
вождем перед Гсподом. **21** І після
нього Закхарій, син Мосоллама,
дверник дверей шатра свідчення.
22 Ці всі вибрані між дверника-
ми, які числом 200 і 12, вони по-
числені в їхніх дворах за їхнім
племенем; і цих поставив Давид і
Самоїл, видючий у своїй вірі. **23** І
так ті і їхні сини були при дверях
господнього дому в домі шатра,
щоб стерегти по всі дні. **24** За
чотирма вітрами були дверники,
що стерегли: одні – на схід, і на
захід, і на північ, і на південь. **25**
Брати ж їхні, які жили в своїх
дворах, і приходили по своїх су-
ботах, від часу аж до часу, тим на
зміну. **26** Бо чотирьом старшим
дверникам, левітам, було доруче-

ре́съ (сн҃въ)[10] ї҆ꙋда. И҆ ѿ (силѡ́ма)[11] а҆са́ѧ прьвенецъ
е҆го и҆ сн҃ове е҆го. ѿ сн҃овъ (же) за́ра, [и҆е҆и́ль][12] и҆ бра-
ті́ѧ и҆хъ, (и҆хже бы́сть,) х҃, и҆ ч҃. И҆ ѿ сн҃овъ
веніа҆ми́нь (сахѡ)[13] сн҃ъ (въсолламовъ)[14]. сн҃а ѡ҆дꙋ-
и́ева сн҃а [санꙋова][15]. И҆ [е҆вна́а][16] сн҃ъ [і҆е҆ровоа́мовъ][17]
[и҆ е҆ла́въ][18], и҆ сі́и сн҃ы (и҆ѡ҆зі́ю)[19], (и҆) сн҃ове (ма-
хе́ровы)[20], и҆ (мосолла́мовы)[21] сн҃а сафатіева, сн҃а ра-
гꙋи́лева. сн҃а [и҆ава́ни][22] (-)[23] бра́тіѧ (же) и҆хъ по
рожеі́ѧмъ и҆хъ ѳ҃ со́тъ, и҆ н҃ и҆ ѕ҃, вси (сі́и) мꙋжи
кнѧ́зи племе́немъ по домо́мъ ѿц҃ъ свои́хъ. (-)[24]
ѿ сщ҃енникъ (же) и҆ѡдаі́ѧ и҆ (ѡ҆ари́мъ)[25], и҆ [ѡ҆а-
ки́мъ][26]. И҆ а҆заріѧ сн҃ъ хелкі́евъ сн҃а мосолла́мова.
сн҃а (садꙋкова)[27]. сн҃а (марарі́ѡдъ)[28], сн҃а а҆хи́това
а҆рхіере́ѧ домꙋ бж҃іѧ. И҆ (а҆діамъ)[29] сн҃ъ [е҆роа́мль][30]
сн҃а (дазо́ръ)[31] сн҃а [мелхіа́ева][32] и҆ маа́сіѧ, сн҃ъ а҆-
ди́ль, сн҃а (а҆зе́ра)[33], сн҃а мосола́млѧ. сн҃а (самелимо́-
дова)[34] сн҃а (е҆мма́рова)[35]. (-)[36] Бра́тіѧ (же) и҆хъ
кнѧ́зи по домо́мъ ѿчествъ (свои́хъ), ҂а, и҆ з҃
со́тъ, и҆ ѯ҃, силнѣ́иши крѣпостїю къ сотворе́нїю
дѣла слꙋже́нїѧ в̾ домꙋ бж҃іи. (-)[37] ѿ левꙋ́тъ
(же) (саме́іѧ)[38] сн҃ъ (а҆сꙋвовъ)[39] сн҃а (а҆зрика́мова)[40],
сн҃а (савіева)[41], (сн҃а въ мерарі́инѣ)[42]. (-)[43] ваквакар
же, и҆ а҆ри́съ и҆ (гаре́ѧ)[44], и҆ (меданіа́съ)[45] сн҃ъ михае́.
сн҃а зе́хри сн҃а а҆са́фова. И҆ а҆вдіѧ сн҃ъ саме́ѧ. сн҃а
(го́лила)[46], сн҃а (и҆дидꙋнѧ)[47], и҆ варахіѧ сн҃ъ [а҆сы][48],
сн҃а (е҆алка́нова)[49] и҆же ѡ҆бита̀ въ дво́рѣхъ нетофа́-
довыхъ. две́рницы (же) (се́ллꙋмъ)[50] и҆ [а҆кꙋмъ][51], и҆
(телмо́нъ)[52], и҆ (е҆мма́нъ)[53] и҆ бра́тъ и҆хъ, (се́л-
лꙋмъ)[54] (же бы́сть) кнѧ́зь, (-)[55] даже того (вре́-
мени) въ вра́тѣхъ цр҃ски́хъ къ восто́кꙋ (въздержа́хꙋ по
силахъ свои́)[56] въ сн҃ѣхъ левꙋи́нѣ. И҆ (се́ллꙋмъ)[57]
сн҃ъ кѹре́овъ сн҃а а҆віасафо́вова сн҃а коре́ова. и҆ бра-
ті́ѧ е҆го по домо́мъ (ѿц҃ъ)[58] и҆хъ (-)[59]. (сі́и сꙋть
зри́тели) на дѣлы слꙋже́нїѧ стрегꙋще стражбы̀,
ски́нїи, и҆ ѿц҃ъ и҆хъ на полкомъ гн҃имъ. Стре-
гꙋще въхо́да. (-)[60] (Ѳинее́съ)[61] (же) сн҃ъ е҆леаза́ровъ
(бы́сть) вождь и҆хъ пред (гмъ). И҆ (посе́)[62] (закхарі-
ѧ)[63] сн҃ъ [мосолла́міевъ][64] двери́й вра́тъ ски́нїи
свѣдѣнїѧ. (Сі́и) вси и҆збраннїи (въ две́рницѣхъ)[65]
(и҆же въ чи́слѣ,) с҃, и҆ ві҃, сі́и в се́лѣхъ и҆хъ (по пле-
ме́немъ и҆хъ сочте́но)[66], (и҆) си́хъ постави дв҃дъ и҆
само́илъ видѧщїи въ вѣрѣ свое́и. И҆ (тако) тіи
и҆ сн҃ове и҆хъ (быша) въ две́рехъ домꙋ гн҃ѧ. в̾ до-
мꙋ ски́нїѧ стрещи, (по всѧ дни) По четы́ремъ
вѣтромъ бѣша (две́рницы стрегꙋщеи)[67]. (и҆же) къ
восто́кꙋ (и҆) къ западꙋ, (и҆) къ сѣверꙋ, (и҆) къ ю-
гꙋ. (-)[68] Бра́тіѧ (же) (и҆ и҆же живахꙋ въ села́ сво-
и҆, и҆ прихождахꙋ)[69] (въ сꙋбо́та́ свои́)[70] ѿ вре́мени
даже до вре́мени (на премѣнꙋ)[71] тѣ. (Четы́ре́ бо
две́рникѡ старѣиши́й въꙋче́но бы́сть)[72] (левꙋ́тѡ. и҆
всѣхꙋ стрегꙋще собо́ровъ)[73] и҆ скровищъ домꙋ гн҃ѧ.
(-)[74] По ѡ҆кр́тъ (же) цр҃кви (гн҃ѧ)[75] живахꙋ въ

стра́жбахъ (свои̑). (да є҆гда̀ врем а бы́сть)[76] тїи (и҆) (-)[77] ѹ҆тро́ (ѿтворѧю̑)[78] две́ри цр҇кви· (-)[79] ѿ (того же ро́да)[80] (бѧху и҆) на̑ сосꙋды слꙋже́нїа. по числꙋ бо вноша́хꙋ (сосꙋ́ды)[81], і҆ (-)[82] и҆зноша́хꙋ (-)[83]. (-)[84] ѿ тѣ̑ (же і҆ и҆же врꙋче́нна и҆мѣѧ́хꙋ рꙋ́хла сщ҇ительствомъ. та́коже)[85] и҆ надъ мꙋ-ко́ю пшени́чною (и҆) виномъ (и҆) є҆ле́ѡ (и҆) димїамо̑ и҆ а҆рома́ты· (-)[86] Сн҇ове (же) сщ҇е́нниковъ (ма́сти ѿ рама́тъ съдѣлахꙋ)[87]. И҆ маттадїасъ ле-ви́тъ. се́й прьвенецъ (селлꙋмъ крылошани́н прь-вын бы́сть)[88], (є҆мꙋже ѹ҆вѣ́рени)[89] же́ртвы. (і҆) и҆же на сковрадѣ (пражахꙋсѧ) вели́кого жерца̀· (Паки ѿ сн҇овъ кааадовы̑ бра́тїа)[90] и҆ (бѧхꙋ) на̑ хлѣбы прⷣложе́нїѧ (въ сꙋбо́ты и҆ сꙋбо́ты ꙗ҆́же ѹ҆гото́-вати)[91]. И҆ сїи (быша) (кнѧѕи пѣвцы̑)[92] по семь-ꙗ́хъ левїтъскихъ и҆же въ събра́нїю поста́вле-ни, повседне́вное, ꙗ҆́ко да дн҇ь и҆ но́щъ (всегда своѐ слꙋже́нїе ѿслꙋжива́ютъ)[93]. Сїи главы̀ ѿчес-твомъ левїтомъ по племе́немъ и҆, нача́лницы (же) сїи (вси) пребыва́хꙋ въ і҆ер҇лимѣ· И҆ въ гава-о́нѣ (же) о҆ста̀ ѿцъ гаваонь (і҆еи҆е́левъ)[94]. (-)[95] и҆́-мѧ женѣ є҆го (маа́ха)[96]. И҆ сн҇ъ прьвенецъ (є҆го) (а҆вдо́нъ)[97], и҆ (а҆́сꙋръ)[98], и҆ ки́съ, и҆ (ва́ель)[99], и҆ ни́ръ, и҆ нада́въ, и҆ (гедо́ръ)[100]. и҆ (бра́тїѧ и҆хъ)[101]. (и҆ а҆гїоу́нъ,) и҆ (зехрїѧ)[102]. И҆ (макел-лодъ)[103] (и҆же) родѝ (сеемаѧ)[104]. и҆ сїи (вселишасѧ среди бра́тїи свои́хъ)[105] въ і҆ер҇лимѣ со бра́тїами

вѣї и своими· (-)[106] *Нир (же) родѝ ки́са. и҆ ки́съ родѝ саоу́ла. и҆ саоу́лъ родѝ і҆ао́нада. и҆ мелхисꙋ́ѧ. и҆ а҆-минада́ва, и҆ (сваеѧ)[107]. (-)[108] (Сн҇ы же)[109] і҆оа҆на-да́ни [мемфиваа́лъ][110]. и҆ [мемъфиваа́лъ][111] ро҇ ми́-хꙋ· (-)[112] Сн҇ове (же) ми́ха (фило́дъ)[113], и҆ (мелхї-илъ)[114], и҆ [дара́ѧ][115], [и҆ а҆за́еръ][116]. И҆ (хаза́зъ же)[117] родѝ (и҆о́дꙋ)[118], і҆ (и҆о́да)[119] родѝ (а҆лефа)[120], и҆ [а҆змо́да][121], и҆ замврїѧ, (-)[122] замврїи (же) родѝ маса́ѧ· И҆ ма́са (же) родѝ ваа́на, (є҆гоже сн҇ъ рафа-ї́ѧ)[123] (є҆ласа)[124] сн҇ъ є҆го, [а҆саи́ль][125] сн҇ъ є҆го· (-)[126] Ѹ҆ а҆саи́лѧ (же бѣ), ѕ҃, сн҇овъ, и҆ сїѧ и҆мена̀ и҆хъ. (и҆) [є҆зри́ка][127] прьве́нецъ є҆го [і҆][128] и҆смаи́ль, и҆ (а҆за-рїѧ)[129], и҆ а҆вдїѧ, и҆ а҆на́нъ, сїи сн҇ове [а҆саи́левы][130].

но, і вони стерегли склади і скарби господнього дому. **27** Вони ж жили довкруги господньої церкви у своїх сторожах, щоб, коли настав час, ті і рано відкривали двері церкви. **28** З того ж роду були й *ті, що* над посудинами служіння, бо вносили і виносили посудини за числом. **29** З тих же і ті, що вручено *їм* тягарі святительства, також *вони* і над пшеничною мукою, і вином, і олією, і ладаном, і пахощами. **30** Сини ж священиків виготовляли масті з пахощів. **31** І Маттатіяс, левит, цей первородний Селлума був першим крилошанином, якому довірені жертви і те великого священика, що смажилося на пательні. **32** Знову їхні брати з Каатових синів були над хлібами при носу, щоб приготовляти в суботи і суботи. **33** І ці були князі співаків за сім'ями левітів, які наставлені в зібранні на кожний день, що день і ніч постійно відслуговували своє служіння. **34** Це голови батьківських родів левітів за їхніми племенами, ці ж всі начальники, вони перебували в Єрусалимі. **35** І в Ґаваоні ж залишився батько Ґаваона Єєлев, ім'я його жінки Мааха. **36** І його первородний син Авдон, і Асур, і Кис, і Ваель, і Нир, і Надав, **37** і Ґедор, і їхні брати: і Агіюн, і Зехрія, **38** і Макеллод, що породив Семмая. І ці поселилися посеред своїх братів в Єрусалимі зі своїми братами. **39** *Нир же породив Киса, і Кис породив вищ. 8
Саула, і Саул породив Йоната, і Мелхисуя, і Аминадава, і Сваеля. **40** Сини ж Йоанатана – Мемфиваал, і Мемфиваал породив Миху. **41** Сини ж Михи: Филот, і Мелхіїл, і Тарая, і Азаер. **42** І Хазаз же породив Іода, і Іод породив Алефа, і Азмота, і Замврія, Замврій же породив Масая. **43** І Маса ж породив Ваана, його син Рафая, Еласа, його син, Асаїл, його син. **44** В Асаїла ж було 6-ть синів; і це їхні імена: і Езрика, первородний його, і Ізмаїл, і Азарія, і Авдія, і Анан. Це сини Асаїла.

Гл҃а, і҃·

а҃ цр҃ ГI Ф(илисти́ми* же)[1] воева́ша проти́вꙋ і҆и҃лю. и҆ бѣжа́ша (мꙋжи і҆и҃леви) ѿ лица̀ и҆ноплеме́нническа, и҆ падо́ша ра́нени въ горѣ гел-вꙋи· (Єгда же приближи́шасѧ и҆ноплеме́нницы погонѧ́ющи)[2] саоу́ла и҆ сн҇овъ є҆го. и҆ ѹ҆би́ша (-)[3] (і҆оа҆нада́на)[4] и҆ а҆минада́ва и҆ мельхисꙋе сн҇овъ са-оу́ловы̑· И҆ о҆тѧжасѧ бра́нь проти́вꙋ саоу́ла. и҆ о҆брѣто́ша є҆го стрѣлцы (и҆ ꙗ҆звиша є҆го) стрѣ-лами (-)[5] и҆ въскорбѣ ѿ стрѣле́нїѧ· И҆ рече са-оу́лъ къ нося́щемꙋ о҆рꙋ́жїе є҆го. и҆звлецы ме́чъ

Глава 10

1 *Филистимці ж воювали проти Ізраїля, і втекли ізраїльські мужі від лиця чужинців і ранені впали в горі Ґелвуї. **2** Коли ж наблизилися чужинці, женучись за Саулом і його синами, і вони убили Йонатана, і Аминадава, і Мелхисуя – Саулових синів. **3** І затяжів бій проти Саула, і знайшли його лучники, і зранили його стрілами, і він занедужав від стріляння. **4** І сказав Саул до того, що носив його зброю: Витягни твій црс1. 13

меч і проший мене ним, щоб потім
не прийшли ці необрізані і *не* наг-
лумилися з мене. І той же, що ніс
зброю його, не схотів, бо дуже бо-
явся. Взяв же Саул меч і впав на
нього. **5** І коли той, що носив його
зброю, побачив, що Саул помер,
впав же й він на свій меч, і помер. **6**
І помер Саул і три його сини в тому
дні, і ввесь його дім також впав. **7** І
коли мужі ізраїльські, що були на
полях, побачили, що втекли і що
помер Саул і його сини, то вони по-
кинули свої міста і втекли. І прий-
шли ж чужинці і поселилися в них.
8 І наступного дня прийшли чу-
жинці брати з побитих здобич, і
знайшли Саула і його синів, що
лежали на горі Ґелвуї. **9** І вони роз-
дягли його, і відрубали йому голо-
ву, і взяли його зброю. І чужинці
послали до своєї землі, щоб обно-
сили і показали *їх* ідолам, церквам і
народові. **10** Зброю ж його поклали
в церкві свого бога, і голову нас-
тромили в церкві Дагона. **11** Тоді
почули мужі Явеса ґалаадського
все, що филистимці зробили Саулo-
ві і його синам, *й* Ізраїлеві. **12** Під-
вівшись з Ґалааду всі мужі і сильні,
прийшли вони і взяли труп Саула і
трупи його синів, і принесли їх до
Явіса, і поховали їхні кості під ду-
бом, що був в Явісі, і постили 7
црс1. 15 днів. **13** *І так Саул помер за гос-
поднім словом, якого не зберіг зад-
ля своїх беззаконь, якими престу-
црс1. 28 пив проти Господа. І *до цього за-
питав Саул у ворожки, щоб зро-
бити пошук, і йому відповів Са-
муїл, пророк; **14** і він не запитав
Господа, і задля цього *Той* вбив
його і віддав його царство Дави-
дові, синові Йосіїному.

Глава 11

црс2. 5 **1** *Зібрався ж, отже, ввесь Ізра-
їль до Давида в Хеврон, кажучи:
Ось ми є кості твої і твоє тіло. **2**
Вчора ж і раніше, третього *дня*, ко-
ли ще царював Саул, ти був тим,
що виводив і вводив Ізраїль, і тобі
сказав Господь Бог твій: Ти пасти-
меш мій народ, Ізраїль, і ти будеш
князем над моїм народом, Ізраїлем.
3 І прийшли всі ізраїльські старці
до царя до Хеврона, і Давид уклав з
ними мир перед Господом; і вони
помазали його царем над Ізраїлем
за господнім словом, яке сказав ру-
ками Самуїла. **4** І пішов цар Давид і
ввесь Ізраїль до Єрусалиму, і це є
Єввук, там були євусеї жителями
землі. **5** Сказали ж до Давида ті, що
мешкали в Євусі: Не ввійдеш сюди.
І скорше Давид взяв околиці Сіона,

твои́ и̂ проболи́ мѧ и̂мъ. да не (пото́м)
прїидꙋтъ необрѣ́занїи сїи и̂ посмѣ́ютсѧ мнѣ̀. и̂
не хотѣ̀ (же) носѧ̀ ѻ̂рꙋ́жїе є̂го ꙗ̂́ко ѿбоѧ́сѧ ѕѣ-
ло. (-)[6] въсхити (же) саоу́лъ ме́чь и̂ нападѐ
на́нь· И̂ (є̂гда̀) ви́дѣ носѧ́и ѻ̂рꙋ́жїе є̂го, ꙗ̂́ко
мр҃твъ бы́сть саоу́лъ. (-)[7] нападе (же) и̂ о́нъ на
ме҃ свои́ и̂ оу́мре· И̂ оу́мре саоу́лъ и̂ три сн҃ы є̂го
въ дн҃ь о́нъ, и̂ ве́сь до́мъ є̂го та́кожe падѐ· И̂
(є̂гда) (ви́дѣша мꙋжи)[8] і̂и҃левы и̂́же бѣ́ша въ
по́лѣ҃. ꙗ̂́ко (бѣ́жаша)[9], и̂ (саоу́ла и̂ сн҃ы є̂го оу́мер-
ша)[10]. и̂ ѻ̂ста́виша гра́ды своѧ̀ и̂ побѣжа́ша. и̂
прїидо́ша (же) и̂ноплеме́нницы и̂ всели́шасѧ в
ни́хъ· И̂ (-)[11] дн҃и оу́тренего прїидо́ша и̂ноплеме́н-
ницы съвлачати па́шн҃ корис́ти и̂ ѻ̂брѣто́ша
саоу́ла и̂ сн҃овъ є̂го лежа́щихъ въ горѣ̀ ге́лвꙋе. и̂
съвлеко́ша є̂го и̂ оу̂сѣкнꙋ́ша главꙋ̀ є̂го. и̂ ѻ̂рꙋ́жїе
є̂го (взѧ́ша). и̂ посла́ша (и̂ноплеме́нницы) въ зем-
лю (свою̀)[12] (да ѻ̂бно́ситсѧ и̂ пока́жетсѧ)[13] и̂до-
ло́мъ (цр҃квам)[14] и̂ лю́де҃· (-)[15] (ѻ̂рꙋ́жїе же є̂го по-
ложи́ша)[16] въ цр҃кви б҃а своє̂го, и̂ главꙋ̀ (-)[17] пот-
кнꙋ́ша въ цр҃кви даго́на· (Тогда)[18] оу̂слы́шаша
(мꙋжи)[19] (и̂аве́са) галаа́дъскаго всѧ. и̂́же (филис-
ти́ми сътвори́ша)[20] саоу́лꙋ и̂ (сн҃ом є̂го) і̂и҃лю.
(воста́вше)[21] ѿ галаа́да вси мꙋжи (и̂) крѣпкїи.
(и̂ прїидо́ша) и̂ взѧ́ша трꙋпъ саоу́ловъ и̂ трꙋ-
пы сн҃овъ є̂го. и̂ принесо́ша и̂хъ въ и̂ави́съ, и̂
погребо́ша ко́сти и̂х по дꙋбо́мъ (и̂́же бѣ̂) въ и̂а-
ви́съ. и̂ пости́шасѧ, з҃, дн҃їи· *И̂ (та́ко) оу́мре а҃ црс еі
саоу́лъ ради безако́нїи свои́хъ. и̂́мже престꙋпѝ
г҃ви по словесѝ г҃ню є̂гоже не съхранѝ. (и̂ *къ се- а҃ црс кн
мꙋ)[22] въпросѝ саоу́лъ во влъшве́нїи є̂же възыска-
ти. и̂ ѿвѣща є̂мꙋ (само́илъ)[23] пр҃ркъ, и̂ не во-
просѝ г҃а. и̂ (сего ради) оуби є̂го. и̂ ѿдастъ цр-
тво (є̂го) д҃дꙋ сн҃ꙋ (і̂ѡсїинꙋ)[24].

Гла҃, а҃і·

С(обра́ *же сѧ оу́бо)[1] ве́сь і̂и҃ль къ д҃дꙋ, въ в҃ црс є҃
хевро́нъ г҃люще, се ко́сть твоѧ (є̂смы̀) и̂
пло́ть твоа̀ (-)[2]. (-)[3] вчера (же) и̂ прежде
третїѧ́го. є̂гда є̂ще црс҃твоваше саоу́лъ.
т҃ы бѣ́аше и̂́же и̂зводѧше и̂ въводѧ́ше і̂и҃лѧ. и̂
(тебѣ̀ ре҃ г҃ь б҃ъ твои́)[4]. т҃ы оу̂пасе́ши лю́ди
моѧ̀ і̂и҃лѧ. и̂ т҃ы бꙋ́деши кнѧ́ѕь на҃ (лю҃ми мо-
и́ми) і̂и҃лемъ· И̂ прїидо́ша вси ста́рцы і̂и҃леви къ
цр҃ю въ хевро҃. и̂ оу̂тврьди (д҃дъ с ни́ми ми́ръ)[5]
пре҃ г҃мъ. и̂ пома́заша (є̂го)[6] цр҃емъ надъ і̂и҃ле҃ по
словесѝ г҃ню, (ꙗ̂́же г҃ла) въ рꙋ́кꙋ (само́ила)[7]· І̂ и̂дѐ
цр҃ь (д҃въ) и̂ (ве́сь)[8] і̂и҃ль въ і̂ер҃лм҃. (и̂) сїѧ (є̂сть
є̂ввꙋ́къ)[9]. (-)[10] гдѣ̀ (бѣхꙋ) (є̂вꙋсе́и жи́тель)[11] зем-
лѝ. реко́ша же, и̂́же ѻ̂бита́ша въ є̂вꙋсѣ̀ къ д҃в-
дꙋ не вни́деши здѣ̀. и̂ взѧ̀ преди (д҃дъ) ѻ̂бъ-
дръжащеє́сѧ сїо́на ꙗ̂́же є̂сть гра҃ д҃двъ· (-)[12] ре҃

(же) двдъ всякъ иже убіетъ евусея въ пръ-
выхъ (-)[13] будетъ князь и воевода. и възыйде
нань прежде іоавъ снъ саруиевъ. и бысть кня-
земъ. (-)[14] обиташе (же) двдъ въ обдръжаніи
(ее). (и) сего ра именованъ есть гра двдвъ· (-)[15]
Созда(*) гра въ округъ [(оуглубленъ даже до
окруженіа)[16]. іоавъ (же) (прочее града със-
трои)[17]][18], и воева и вза градъ· (-)[19] Преспѣваше
(же) двъ идущи и растущи и гь вседръжитель
в цр кг (бѣ) с ни· (-)[20] *Сіи (же) князи (мужіи) силныхъ
двдвыхъ, иже помагаху ему (да црь будетъ)[21]
на всѣмъ іилемъ, (-)[22] по словеси гню (яже гла
къ)[23] іилю· И сіе сочтеніе крѣпкимъ двдвымъ.
[исваалъ][24] снъ ахаманъ, начални между триде-
сяти. той въздвизаше (сулицу)[25] свою (-)[26], на
триста. (и поби и)[27] единократъ· И по немъ еле-
азаръ снъ додаия, (охахіева)[28], сей бѣ посредѣ
тре силны. Сей бысть съ двдомъ в (фасадоми-
не)[29] (идѣже)[30] иноплеменицы събраны быш к мѣс-
ту тому на ополченіе. и бѣ (поле страны
тоя)[31] полно ячмени. (-)[32] (побѣгоша же людіе)[33]
в цр кг ѿ лица иноплеменник· *(Сіи же сташа)[34] посредѣ
поля, и (оѱитиша)[35] его, і (избиша)[36] инопле-
менни и дасть гь спсеніе веліе (люде свои)· (Сіи
же)[37] (тріе ѿ тридесяти князь сніидоша)[38] къ
каменю къ двду въ пещеру одолламлю. (инопле-
менницы)[39] быша обстояще в долу гигантов· (-
)[40] двдъ (же бѣ)[41] въ облеженіи (паки). (-)[42] стража
(же) иноплеменическа (-)[43] во [видлееме][44]· И въжаж-
де двдъ и ре. Ѡ кто дасть мнѣ воду ѿ кла-
дязя (иже въ) [видліемѣ][45] иже (есть) въ вра-
тѣ· И (тріе тіи пройдоша посредѣ)[46] обстоя-
ніа иноплеменническа. и почръпъше воду ѿ кла-
дязя иже въ [видліемѣ][47], иже бѣ во вратѣ. и
принесоша [-][48] къ двду (да піетъ). и не хо-
таше двдъ пити ея и возліа ю гви· И ре сох-
рани мя ги да не сътворю глъ сей, аще кровь
мужіи тѣ пію (-)[49]. иже въ (бѣдѣ) дшъ своихъ
принесоша ю. и (сія ра вещи) не хотѣ пити ея. сіе
сътвориша тріе крѣпчаишіе· (-)[50] Авеса (иже) бра
іоавовъ той бѣ пръвыи въ тріехъ. и той въз-
двизаше (сулицу)[51] свою противу, треюсотъ му-
жіи, въ (еди часъ)[52] (и оуби их). и той бѣ (по-
средѣ трехъ именитъшіи)[53]· ѿ тріехъ между
двѣма преславныи, (-)[54] бѣ (бо) и началникъ. (оба-
че)[55] даже къ тремъ (пръвымъ) не пришелъ· И [ва-
нѣа][56] снъ иодаевъ (-)[57] мужа крѣпкаго (иже)
многа дѣла (сътвори ѿ васаила)[58] той оуби
двою, аріилево моавъскихъ. и той сниде и оуби
льва оу кладязя въ время снѣга· И той оуби
мужа египтянина (емуже возрастъ бѣ)[59], е, ла-
котъ. (имѣаше сулицу египтянинъ сей)[60] яко

що є місто Давидове. **6** Сказав же
Давид: Кожний, що уб'є євусея,
буде між першими князями і вое-
водою. І проти нього першим пі-
шов Йоав, син Саруї, і став кня-
зем. **7** Мешкав же Давид в цій о-
колиці, і через це воно назване
було Містом Давида. **8** Він збу-
дував місто довкруги, поглиблене
аж довкруги. Йоав же збудував
решту міста, і воював, і взяв міс-
то. **9** Щастило ж Давидові, він і-
шов і ріс, і Господь Вседержи-
тель був з ним. **10** *Це ж князі црс2. 23
сильних мужів Давидових, які
помагали йому, щоб був царем
над усім Ізраїлем за господнім
словом, яке сказав до Ізраїля. **11** І
це перелік сильних Давида: Ісва-
ал – син ахаманів, начальник між
тридцятьма, той піднімав свій
спис на триста і бив їх одночасно.
12 І після нього Елеазар, син До-
дая Охахієвого, цей був посеред
трьох сильних. **13** Цей був з Да-
видом в Фасодомині, де чужинці
були зібрані на тому місці на вій-
ну, і поле тієї околиці було повне
ячменю. Втік же народ від лиця
чужинців. **14** *Ці ж стали посеред црс2. 23
поля і оборонили його, і вибили
чужинців, і Господь дав велике
спасіння своєму народові. **15** Ці
ж три з тридцятьох князів пішли
до каменя до Давида, до печери
Одоллама, чужинці ж стояли дов-
круги в долині велетнів. **16** Давид
же був знову в облозі, сторожа ж
чужинців *була* у Вифлеємі. **17** І
Давид мав спрагу, і сказав: О, хто
дасть мені води з криниці, що в
Вифлеємі, що є в брамі? **18** І ті
три пройшли посеред табору чу-
жинців і, набравши води з кри-
ниці, що в Вифлеємі, яка була в
брамі, і принесли до Давида, щоб
пив. І Давид не хотів її пити, і
вилив її Господеві. **19** І сказав: О-
бережи мене, Господи, щоб я не
вчинив цього слова. Хіба питиму
кров тих мужів, що в біді своїх
душ її принесли? І задля цієї при-
чини не хотів її пити. Це вчинили
три сильні. **20** Авеса, він брат Йо-
ава, той був першим в трьох і той
піднімав свого списа проти трьох-
сот мужів в однім часі, і вбив їх. І
той був найславніший посеред
трьох, **21** преславний з трьох над
двома, був бо їм начальником.
Одначе аж до трьох перших він
не прийшов. **22** І Ванія, син Йо-
дая, сильного мужа, що багато
діл вчинив, з Васаїла; той вбив
двох аріїлів моавських і той
зійшов і вбив лева в криниці в дні
снігу. **23** І той вбив чоловіка-

єгиптянина, якого ріст був 5 ліктів. Цей єгиптянин мав списа, наче ткацька колода. Отже, Ванія зійшов до нього з палицею і забрав списа, який він ніс в руці, і його вбив його списом. **24** Це зробив Ванія, син Йодаїв, і був славним посеред трьох сильних. **25** Посеред цих перших тридцятьох він найславніший, одначе до трьох не дійшов. Поставив же його Давид над його батьківщиною. **26** Знову сильні мужі на війні: Асаїл, брат Йоава, і Елеанан, син додаїв з Вифлеєму, **27** Саммот, аддитянин, Хелкій, афелоній, **28** Орей, син від Киса, текуйський, і Авієзер анатотський, **29** Соховай, асатій, Ілій, оахій, **30** Воорай, син нетофатіїв, Еліят, син ваінаків, Нетофатій, **31** Ірай, син риваїв з гори Веніямина, Венисас, син фаратоніїв, **32** Урій з Неали, Галс-Авіїл, що з Аравети, **33** Азмот арсаміїв, Еліява салавоніїв, **34** Ірас Гоіни, Йонатан, син саґіїв, Орари **35** ахикаамський, син сахарів Арарій. Зифаал, син сорів, **36** Афер Мехуратій, Ахія, афелоній, **37** Азрай, омармелій, Ноорай, син Авдіїв, **38** Йоіл, брат Натанів, Івар, син таїв, **39** Сеґолик аммоній, Наарай з Вироти, що носив зброю Ява, сина Руієвого. **40** Ірас Ітерій, Ґарит Терій, **41** Урія хеттеський, Вазат, син ооліїв, **42** Адина Саха – князь ровимів, і в нього 30-ть. **43** Анон, син Маахаїв, Ісафату Фатаній, **44** Озія Астаротій, Самма Єолів – сини Хотанові; Арарій, **45** Єдіїл, син Самери, і його брат Йоазай, Тосай, **46** Еліїл Маоїнів, Ярива, Йосоя, його син, Єнаам, Єтема моавитський, **47** Аліїл, і Авид, і Єсіїл Месофій.

Глава 12

1 Ті ж прийшли до Давида до Секелая, коли ще він втікав від Саула, сина Кисового, і ці були сильними, що помагали, і вибрані бійці, **2** що натягали лук, і обома ж руками пращами кидали каміння і посилали стріли; і вони були з Саулових братів з племені Веніяминового. **3** Їхній князь Ахієзер, і Йоас, син Самая Ґавадита, і Азіїл, і Фалит, сини Замота: і Варахай, і Іуя, і Анатотитис. **4** Самаяс же, ґаваонитис, найсильніший посеред тридцятьох і над тридцятьма. **5** Єремія, і Єзекиїл, і Йоайнан, і Ізават, ґадирадитис. **6** І Елиотій, і Єримут, і Ваалія, і Самарія, і Сафатія Аруфутис. **7** Ілкана, і Єсія, і Єліїл, і Єзаар, і Єзваам з Кареіма. **8** І Оіла, і Завадія – сини Іроама від Хедора.

вратило ткущихъ. (-)[61] сниде (убо) к нему [ванеа][62] съ жезломъ и въсхити (ратище еже ношаше въ руцѣ)[63]. и уби его ратищемъ его. Сїе сътвори [ванеа][64] сн҃ъ иодаевъ, и (бѣ именитъ)[65] посредѣ трехъ крѣпчайшихъ. Посредѣ тридесяти (прьвыхъ сихъ именитшїи)[66]. (обаче)[67] къ троймъ не прїиде. (-)[68] положи (же) его дв҃дъ къ отчеству его. (Паки)[69] крѣпчайши мужи въ войнѣ. асаилъ бра҃ иоавъ. (и) елеананъ сн҃ъ (додїевъ)[70] ѿ видлеема. Саммодъ аддитянинъ. (хелкїи)[71] (афелони)[72]. (орéи)[73] сн҃ъ (ѿ киса)[74] декунскїи. (и) авїезеръ, анадодьскїи. (Сохоан)[75], (асадїи)[76], или о ахои, (воораи)[77] сн҃ъ нетофадїевъ, (елїадъ сн҃ъ вайнаковъ, неофади). (Ираи)[78] сн҃ъ риваи, ѿ горы венїамина. (венисасъ)[79] сн҃ъ фарадонїе. Оурїи, ѿ (неали, галъс)[80] авїилъ иже ѿ (араведи)[81]. Азъмодъ, (арсамїевъ)[82], елиава салавонїевъ, (ирасъ)[83] (гоини)[84], ионаданъ сн҃ъ (сагїевъ, орари)[85], (ахикаамъ)[86], сн҃ъ сахаровъ, арарїи. (зифаалъ)[87] сн҃ъ (соровъ)[88], [афе, мехуради][89], ахїа, (афелонїи)[90], [азраи][91] (омармели)[92], [ноораи][93], сн҃ъ (авдїевъ)[94], иоиль, братъ наданковъ, (иваръ)[95] сн҃ъ (таиевъ)[96]. (сеголикъ)[97] аммони, [наараи][98], (ѿ)[99] [вироди][100], иже носилъ оружїе іавово, сн҃а (руиева)[101], [ирасъ][102], [идери][103], гаридъ, (дерїи)[104], оурїа хеттеискїи, (вазадъ)[105], сн҃ъ [оолїевъ][106], адина, (саха)[107], (ровимовъ)[108] князь. и оу него, л҃, (анонъ)[109] сн҃ъ [маахаевъ][110] (исафату. фадани)[111], озїа, асдароде, самма, (иеоль)[112]. сн҃ы ходани арарїи, иедїилъ, сн҃ъ самери, і иозае братъ его. (досаи)[113], елїилъ, [маоинъ][114], (-)[115] иарива. (иосоїа)[116] сн҃ъ его иенаамъ, (-)[117] иедема, моавитьскїи, алїилъ, и (авидъ)[118], и есїилъ, (месофїа)[119].

Гл҃а, в҃і.

Т(їи же прїидоша)[1] къ дв҃ду въ [сикелаи][2] егда еще бѣгаше (-)[3] саоула сн҃а кисова, и сїи (бѣху) крѣпчайши помагающе (і избраннїи боицы)[4]. (Напрязающе лукъ)[5]. (и обѣю же руку)[6] пращами каменїе метающе. и (оуправляюще) стрѣлы. (и быша) ѿ братїи саоуловыхъ, ѿ (колѣна) венїамина. Князь (ихъ) ахїезеръ. і иоасъ сн҃ъ [самая][7], (гавадита)[8], и [азїиль][9]. и [фалидъ][10] сн҃ове (замодъ)[11]. и [варахаи][12], і (иоуя)[13] и анадодитисъ. (-)[14] Самаиасъ (же) гаваонитисъ силнѣишїи посредѣ тридесяти. и на̂ тридесяти. [іеремїа][15] і (иезекиль)[16] і иоаинанъ, і (изавадъ)[17] (гадирадити)[18]. (И) (елиодїи)[19], і (иеримудъ)[20]. и ваалїа, и самарїа, и (садатїа)[21], [аруфути][22]. Илкана, и [есїа][23], і [иелїилъ][24]. і (иезааръ)[25], и (езваамъ)[26], (ѿ карей-

ма)[27]· И҆ [ѻ҆ні́ла][28], и҆ завадї́ѧ, сн҃ове (и҆роа́мъ)[29] (ѿ хедо́ра)[30]. И҆ ѿ га҃ди прибѣго́ша къ дв҃дꙋ, (е҆гда таѧ́шесѧ въ)[31] пꙋсты́ни (мꙋ́жїе крѣпча́йши и҆ бо́йцы нарочи́ти)[32] держа́щїи щи́тъ, и҆ ко́пїе. (лица же и҆́хъ, ꙗ҆́ко лица льво́ва)[33]. и҆ ско́ры ꙗ҆́ко ко́зы въ гора́хъ (-)[34]· А҆зе́ръ въ пе́рвы҃ а҆вдї́ѧ вто́рый, (а҆лїа́дъ)[35] тре́тїй· [Ма́змань][36] четве́ртый, и҆ермї́а пѧ́тый· (И҆е́дфїѧ)[37] ше́стый. [е҆лїи́лъ][38] се҃дмый· И҆ѡ́нанъ, и҃. (е҆льзеве́ль)[39], ѳ҃· [И҆еремї́ѧ][40], і҃. (махавенаи)[41], а҃і· Сі́и (бы́ша) ѿ сн҃овъ гадовъ кнѧ́зи во́йскїе (послѣ́днїи и҆ ме́ншїи, ҂р. и҆ бо́льши на́дъ ты́сащїю)[42]. Сі́и (сꙋть) и҆̀же пре́идо́ша і҆ѻрда́нъ мц҃а пе́рваго и҆ се́и напо́лненъ, въ все́й си́лѣ є҆го. і҆ и҆згна́ша всѣ́хъ и҆̀же жива́хꙋ в҆ до́лѣ (къ въсто́чнѣй странѣ̀ и҆ за́паднѣй)[43]. (-)[44] Прїидо́ша (же) ѿ (-)[45] венїами́на и҆ ѿ і҆ꙋ́ды на по́мощь дв҃дꙋ· І (и҆зше́д дв҃дъ)[46] сꙋпроти́въ и҆̀мъ. и҆ рече и҆мъ, а҆́ще ми́рно прїидо́сте къ мнѣ̀. да бꙋ́де (срц҃е моѐ)[47] по семꙋ̀ же къ вамъ. и҆ а҆́ще предати мѧ̀ сꙋпоста́томъ мои̇мъ (е҆гда и҆зъ беззако́нїѧ в рꙋка́хъ мои̇хъ не и҆́мамъ)[48]. да ви́дитъ бг҃ъ ѿц҃ъ на́шихъ и҆ сꙋ́дитъ· И҆ (ѡ҆блече дх҃ъ гн҃ь)[49] а҆масї́ю кнѧ́ѕа на҃ тридесѧтїю и҆ ре҃. и҆ди [дв҃де сн҃ꙋ и҆ессе́овъ и҆ лю́дїе твои̇̀][50] въ мирѣ. ми́ръ тебѣ̀. и҆ ми́ръ помо́щникомъ твои̇мъ. тебѣ̀ бо помага́етъ бг҃ъ твои. и҆ въспрїѧ́тъ и҆́хъ дв҃дъ и҆ положи и҆́хъ кн҃ѕеи си́льны҃· И҆ (па́ки) ѿ манасї́ѧ прибѣго́ша къ дв҃дꙋ, е҆гда и҆дѧ́ше съ и҆ноплеме́нники на саꙋ́ла на̀ бра́нь и҆ не помо́же и҆̀мъ (дв҃дъ)· *Ꙗ҆́ко (совѣ́товавше ѿ҆ꙋсла́ша є҆го кнѧ́ѕи и҆ноплеме́нничестїи)[51], гл҃юще. съ глава́ми (на́шими)[52] ѡ҆бра́титсѧ къ господи́нꙋ своемꙋ̀ саꙋ́лꙋ· (И҆) е҆гда (бо) възврати́сѧ въ [сикела́гъ][53]. прибѣго́ша к немꙋ̀ ѿ манасї́ѧ, е҆дънай. и҆ (ѻ҆зава́дъ)[55], и҆ (е҆дїи́ль)[55], и҆ миха́илъ. и҆ (ѻ҆сафа́дъ)[56] и҆ (е҆лиꙋ̀)[57], и҆ [сала́ди][58]. кн҃ѕи ты́сꙋщникомъ сꙋть ꙋ҆ манасї́ю· (-)[59] Сі́и възда́ша по́мощь дв҃дꙋ на (разбо́йничниковъ)[60] (вс҃и) бо (тї́и мꙋ́жїи) крѣпча́йши. (и҆ бѣ́ша) крѣ́пки (-)[61] нача́лницы въ во́инахъ (-)[62]. Занѐ ко́ждо дн҃и прихожда́хꙋ къ дв҃дꙋ. (на пособле́нїе є҆го.) да́же сътвори́сѧ ве́лїе събчте́нїе ꙗ҆́ко во́и бж҃їи· (Ѕоже е҆сть събчте́нїе)[63] кн҃ѕемъ во́йскимъ и҆̀же прїидо́ша къ дв҃дꙋ въ хевро́нѣ да възвратѧ́тъ црс҃тво саꙋ́лово к немꙋ̀ по словеси гн҃ю· Сн҃ове і҆ꙋ́дини нося́щїи щи́тъ и҆ ко́пїе. ҂ѕ, и҆ и҃, со́тъ. ꙋ҆правле́ны къ ополче́нїю. (И҆) ѿ сн҃овъ симео́нь (мꙋже́й силнѣ́йшихъ)[64] къ бра́ни. ҂з, и҆ р҃· (И҆) ѿ сн҃овъ левви̇и. ҂д. и҆ х҃· І [и҆ѡ҃да][65] (же) кн҃ѕь ѿ (колѣ́на) аа҆ро́нѧ. и҆ с ни́мъ. ҂г, и҆ з҃ со́тъ· И҆ садо́къ (ѻ҆́трокъ и҆збра́нъ преспѣва́ющїи)[66], и҆ (до́мъ ѿц҃а)[67] є҆го кн҃ѕи, кв҃· (-)[68] ѿ сн҃ов (же) венїами́нь

а҃ цр҃ кд

9 І від Ґадди прибігли до Давида, коли він ховався в пустині, мужі кріпкі і славні бійці, що держали щит і спис. Їхні ж лиця, так як лиця лева, і вони бистрі, наче кози в горах. **10** Азер – найперший, Авдія – другий, Аліяд – третій. **11** Мазман – четвертий, Єрмія – п'ятий. **12** Єтфія – шостий, Еліїл – сьомий, **13** Йонан – 8-ий, Ельзевель – 9-ий, **14** Єремія – 10-ий, Махавенай – 11-ий. **15** Ці були з синів Ґада, військові князі, останні і малі над 100 і більші над тисяччю. **16** Ці є ті, що перейшли Йордан в першому місяці, і він наповнений в усій його силі. І вони прогнали всіх, що жили в долинах на східній і західній стороні. **17** Прийшли ж вони з Веніямина і з Юди на поміч Давидові. **18** І Давид, вийшовши їм назустріч, і сказав їм: Якщо ви до мене прийшли мирно, хай же моє серце буде так само до вас, а якщо мене видати моїм ворогам, хоч беззаконня в моїх руках не маю, хай бачить Бог наших батьків і хай судить. **19** І господній дух зодягнув Амасію, князя над тридцятьма, і сказав: Іди, Давиде, сину Єссеїв, і твій народ в мирі. Мир тобі і мир твоїм помічникам, бо тобі помагає твій Бог. І Давид прийняв їх і поставив їх князями сильних. **20** І знову від Манасії прибігли до Давида, коли він ішов з чужинцями проти Саула на війну. І не поміг їм Давид. *Бо, порадившись, князі чужинців відіслали його, кажучи: З нашими головами повернеться до свого пана Саула. црс1. 29 **21** Адже і коли він повернувся до Сикелага, прибігли до нього від Манасії Єднай, і Озават, і Єдіїл, і Михаїл, і Осафат, і Елиу, і Салати – вони є князі тисячників в Манасії. **22** Ці дали поміч Давидові проти розбійників, бо всі ті мужі дуже сильні і були сильними начальниками над вояками. **23** Бо кожного дня приходили до Давида, йому на поміч, аж доки число *не* стало *таке* велике, як божих вояків. **24** Це є число військових князів, які прийшли до Давида до Хеврона, щоб повернути до нього Саулове царство за господнім словом. **25** Сини Юдині, що носили щит і спис – 6000 і 8 сот вишколених до боротьби, **26** і з Симеонових синів, мужів-силачів до боротьби, – 7000 і 100. **27** І з синів Левіїних – 4000 і 600. **28** І Йодда ж – князь з племені Ааронового, і з ним 3000 і 7 сот. **29** І молодий вибраний Садок, що вибивався, і дім його батька – князів 22. **30** А з Веніяминових синів, братів Саулових,

– 3000, і ще більша їх частина ішла за Сауловим домом. **31** І знову з Ефрімових синів – 20000 і 8 сот, славні мужі, сильні хоробрістю, за племенами їхніх домів. **32** І з половини Манасіїного племені – 8000. Всі прийшли за своїм іменем, щоб поставити Давида царем. **33** І з Ісахарових синів вмілі мужі, що пізнавали в пори розуміння, що має зробити Ізраїль; в їх головах – 200, і їхні брати з ними. **34** Знову прийшли з Завулона, щоб стати лавами до бою з усякою військовою зброєю, 50000 на поміч Давидові, не з порожніми руками. **35** І з Неталима – 1000 князів, і з ними вмілих щитоносців і списоносців 30000 і 7000. **36** І з Дана навчені до війни – 20000 і 8000 і 600. **37** І з Асира тих, що вийшли помогти на війні, – 40000. **38** І з другого боку Йордану, з Рувимових і з Ґадових синів, і з половини племені Манасіїного, вишколених у військовій зброї, – 100000 і 20000. **39** Всі ці військові мужі вишколені, щоб стати в лави, вони досконалим серцем прийшли до Хеврона, щоб поставити Давида царем над усім Ізраїлем. Але і всі позосталі з Ізраїля мали одне серце, щоб царем був Давид. **40** Були ж вони там з Давидом три дні, їдячи і п'ючи, бо їм приготували їхні брати. **41** Але ті, що були близько до них, до Ісахара, і Завулона, і Неталима, принесли їм хліби і на ослах, і верблюдах, і мулах, і волах на їжу муку, дактилі, фіґи і сухий виноград, вино і олію, і воли, і вівці на все множество, бо була радість в Ізраїлі.

Глава 13

1 Почав же Давид нараду з князями, і тисячниками, і сотниками, і всіма начальниками. **2** І сказав Давид до всього збору Ізраїля: Якщо вгодне вам і дано буде від Господа Бога нашого, пошлемо до наших братів, що осталися в усій ізраїльській землі з священиками і левітами, що жили в приміських *околицях* міста, хай зберуться до нас. **3** І винесемо до нас кивот нашого Бога, бо не шукали Його в днях Саулових. **4** І ввесь збір відповів: Хай так буде. Бо це слово було миле
црс2. 6 всьому народові. **5** *І, отже, Давид зібрав ввесь Ізраїль від єгипетських околиць аж до входу Імата, щоб внести божий кивот з міста Ярим. **6** І прийшов Давид і всі ізраїльські мужі, пішов він до міста Давидового, що є в Юді, щоб принести звідти кивот Господа Бога, що сидить

братїи саоула. ѓ҃. и еще болшїѧ часть ихъ въслѣдоваше дому саоулю. И (паки) ѿ сновъ (ефремль)[69]. к҃, и и҃, сотъ. крѣпчайши храбростїю мужи именованїи по племенемъ ѿчествъ ихъ. И ѿ полу племени манасїина, (и҃)[70]. кождо по именемъ своимъ прїидоша. да поставятъ цра двда. И ѿ сновъ (исахаръ)[71] (мужи) оучени иже познаваху въ времен на размышленїю что сътворити имать ї҃иль. въ начала ихъ, с҃, и (-)[72] братїа ихъ с ними. (Паки)[73] ѿ (заоулона)[74] прїидоша къ ополченїю, брани, съ всѧкими оружїи бранными. н҃. въ помощь двду не съ празными руками. И ѿ (недалима)[75] кнѕей, а҃. и с ними (оучени щитцы)[76], и сулицами, л҃, и з҃. И ѿ дана оуготовани къ ополченїю. к҃, и и҃ и [х҃][77]. и ѿ асира сходѧщїи помощи къ брани. м҃. И съ оныѧ страны їордана ѿ сновъ рувимовъ и ѿ гадовыхъ, и ѿ полу племени манасїина. (наоученїи)[78] оружїи бранїи. р҃, и к҃. всѣ сїи мужи браннїи оуправлени къ ополченїю (срцемъ съвръшеномъ)[79]. прїидоша въ хевронъ. да поставѧтъ цра двда на всѣмъ ї҃илемъ. (но)[80] и (вси) прочїи ѿ ї҃илѧ (едино срце бѧху)[81] да црь будетъ двдъ. (-)[82] Быша (же) ту (съ двдомъ) (трїе дни)[83]. ядуще, и пїюще. оуготоваша бо имъ братїѧ ихъ. (Но)[84] иже близъ ихъ бѧху до исахара. и заоулона и недалима. принесоша имъ (хлѣбы) на (ослѣхъ и вельбудѣхъ)[85] и мскахъ и волѣхъ на ядѣнїе муку перевѧсла смокви и гроздїе сухое вино, і елеи. (и) волы и овны. къ (всему) множеству. радость бо (бысть) въ ї҃или.

Гла, гі.

И (ача же совѣ)[1] двдъ съ (кнѕи, и) тысущники. и сотники (и) всѣми началники. И ре двдъ къ всему събранїю ї҃илеву. аще оугодно вамъ, и ѿ га ба нашего оулучитсѧ. да послемъ къ братїѧмъ нашимъ, прочимъ въ всеи странѣ ї҃илевѣ (съ)[2] сщенники и леввитами, (иже живѧху по градныхъ града)[3]. (-)[4] да съберутсѧ к намъ. І изнесемъ кїотъ ба нашего к намъ. (не искахомъ бо)[5] его въ дни саоулѧ. И ѿвѣщаша все събранїе да тако будетъ, зане оугодно бысть слово (се) (всѣмъ людемъ)[6]. *И събра в црс ѕ (оубо) двдъ всего ї҃илѧ, ѿ предѣлъ егѵпетскихъ, (-)[7] даже до исхода имадова, еже внести кїотъ бжїи ѿ града иарима. И (сниде)[8] двдъ и вся (мужи) ї҃илевы възыиде въ градъ двдвъ, иже есть въ їоудѣ, принести ѿтуду кїотъ (га ба)[9] сѣдѧща на херувимѣхъ, идѣже названо

ѐсть и҆́мѧ ѐго· (-)[10] Положи́ша (же) кїѡ́тъ бж҃їи
на колесни́цу но́ву (ї и҆знесо́ша) ѿ до́му (а҆мино-
да́ва)[11], (-)[12] ѻ҆́за (же) и҆ бра́тїѧ ѐго веда́ху
колесни́цу· (-)[13] дв҃дъ (же) и҆ ве́сь ї҆и҃ль и҆гра́ху пре҃д
бг҃омъ всею си́лою и҆ в пѣснехъ и҆ в гусле́хъ, и҆
(ѱалты́ри)[14], (и҆) тимпа́нѣхъ, и҆ кѷмва́лѣхъ,
и҆ тру́бы· И҆ прїидо́ша къ гумну̀ [хидоню][15] и҆
простре (ѻ҆за́нъ)[16] ру́ку свою̀, да въздержитъ
кїѡ́тъ (ю҆́нецъ бо потъкнусѧ и҆ ма́ло оу҆клони
д҃ мо҃ ѕ҃ в҃ цр҃ ѕ҃ ѐго)[17]. *И҆ прогнѣ́васѧ (того ради)[18] гь҃ на ѻ҆́зу,
и҆ порази ѐго тꙋ̀ того ради ꙗ҆́же простре ру́ку
(и҆ прикоснусѧ)[19] кїѡ́ту, и҆ оу҆́мре тꙋ̀ пре҃д бг҃омъ·
(-)[20] Прискорбенъ (же) бы́сть дв҃дъ того ради
ꙗ҆́же (разлучи гь҃ ѻ҆за́на)[21], нарече (же) мѣ́сто
то̀ разлучѐнїе ѻ҆за́не даже (и҆) до (сего дн҃е)[22]. И҆
оу҆боѧ́сѧ дв҃дъ бг҃а в (то̀ вре́мѧ)[23] гл҃юще, ка́ко
могу къ мнѣ възвести кїѡ҃ бж҃їи· И҆ (ѿ тоѧ
ве́щи) не възведе (ѐго)[24] къ себѣ, (то̀ ѐсть) въ
градъ дв҃дъ, но възврати и҆̀ въ до́мъ (ѻ҆ва҃-
даровъ геде́ина)[25]. (-)[26] Пребыва́ше кїѡ́тъ (-)[27]
въ дому (ѻ҆ва҃да́рове)[28] три мц҃ы, и҆ бл҃ви (гь҃)[29]
(до́мъ а҆ве҃да́ровъ)[30] и҆ всѧ ꙗ҆́же (и҆мѣ́аше)[31].

Гл҃а, д҃і·

в҃ цр҃ є҃ П(осла* же)[1] хира҃ цр҃ь тѷрьскїи послы̀ ко
дв҃ду и҆ древа ке́дрова, и҆ оу҆модѣ́лникъ
стѣнамъ и҆ дре́водѣлѧ. да созиж҃ду
ѐму до́мъ· И҆ позна дв҃ъ ꙗ҆́ко оу҆крѣпи
ѐго гь҃ (цр҃емъ) на҃ ї҆и҃ле· (ї) и҆же въздви́жено ѐсть (-)[2]
цр҃тво ѐго (на)[3] лю́ди ѐго ї҆и҃лѧ· (-)[4] Поѧ́тъ (же)
дв҃дъ (-)[5] (и҆ныѧ) же́ны въ ї҆ер҃лимѣ. (роди же)[6]
ѐщѐ сн҃ы и҆ дще́ри· И҆ сїѧ и҆мена и҆хъ, и҆же ро-
ди́шасѧ (-)[7] въ ї҆ер҃ли́мѣ. [самаоу][8] и҆ [соваоъ][9] (и҆)
наданъ, [и҆][10] (соломонъ)[11]. и҆ (ѐвеа́съ)[12], и҆ [ѐли-
су][13], и҆ (ѐлифаа́дъ)[14]. (-)[15] и҆ нафагъ, (-)[16] и҆ ѐли-
в҃ цр҃ є҃ и҆ к҃ сама, и҆ [валїада][17], и҆ (ельфалетъ)[18]. (-)[19] *Слы́-
шаша (же) и҆ноплеме́нницы и҆же пома́занъ бы́сть
дв҃дъ въ цр҃ѧ на҃ всѣмъ ї҆и҃лемъ. ї и҆зыидо́ша
вси и҆ноплеме́нницы да възы́щутъ дв҃да. и҆
(ѐгда) слы́ша дв҃дъ (-)[20] и҆зы́иде проти́ву и҆хъ·
(-)[21] И҆ноплеме́нницы (же) (грѧдущїи)[22] разлїѧша-
сѧ въ оу҆до́лъ гига́нтовъ· И҆ въпросѝ дв҃дъ бг҃а
гл҃ѧ. а҆́ще сни́ду на и҆ноплеме́нники. и҆ (а҆́ще)
предасѝ и҆҃ въ руку мою̀. и҆ ре҃ ѐму (бг҃ъ)[23], сни́ди
и҆ да҃ и҆хъ въ руку твою· (-)[24] И҆зы́иде въ ваа҃-
фарасїнъ. и҆ порази и҆хъ тꙋ̀ дв҃дъ, и҆ ре҃ дв҃дъ
раздѣли бг҃ъ враги моѧ̀ по҃ руку мою̀. ꙗ҆́ко раз-
дѣлѧ́ютсѧ во́ды (и҆) сего ради наречено бы́сть
и҆́мѧ мѣ́сту тому̀, разсѣчѐнїе (фарани́ма)[25]. И҆
ѻ҆ста́виша тꙋ̀ бо́ги своѧ и҆ноплеме́нницы), (и҆х-
же)[26] (дв҃дъ повелѣ)[27] сожещи (-)[28], и҆ приложи́-
ша ѐщѐ и҆ноплеме́нницы, и҆ ста́ша ѐщѐ въ оу҆-

на херувимах, де є названо його ім'я.
7 Поклали ж божий кивот на нову ко-
лісницю і винесли з дому Аминодава,
Оза ж і його брати провадили коліс-
ницю, **8** Давид же і ввесь Ізраїль тан-
цювали перед Богом усією силою: і з
піснями, і з гуслями, і псалтирями, і
тимпанами, і цимбалами, і трубами. **9**
І прийшли до Хидонового току, і О-
зан простягнув свою руку, щоб за-
тримати кивот, бо теля спіткнулося і
трохи його нахилило. **10** *І задля то- мой4. 6 црс2. 6
го розлютився Господь на Озу і по-
бив його там задля того, що він прос-
тягнув руку й доторкнувся до кивота;
і він помер там перед Богом. **11** Зас-
мученим же став Давид задля того,
що Господь відлучив Озана, назвав
же те місце Розлука Озанова, і аж до
цього дня. **12** І злякався Давид Бога в
тому часі, кажучи: Як можу внести
до себе божий кивот? **13** І через ту
річ він не вніс його до себе, то зна-
чить до міста Давидового, але повер-
нув його до дому Овадара, ґеттея. **14**
Кивот перебував у домі Овадаровім
три місяці. І Господь поблагословив
дім Аведарів і все, що він мав.

Глава 14

1 *Послав же Хирам, цар тирсь- црс2. 5
кий, послів до Давида, і кедрове де-
рево, і робітників, будівничих і тес-
лів, щоб збудували йому дім. **2** І піз-
нав Давид, що Господь закріпив його
царем над Ізраїлем, і що піднято є
його царство над його народом,
Ізраїлем. **3** Взяв же Давид інших
жінок в Єрусалимі, породив же ще
синів і дочок. **4** І це імена тих, що
народилися в Єрусалимі: Самау, і
Совав, і Натан, і Соломон, **5** і Евеас, і
Елису, і Елифаат, **6** і Нафаґ, **7** і
Елисама, і Валіяда, і Ельфалет. **8** црс2. 5 і 20
*Почули ж чужинці, що Давид по-
мазаний був на царя над усім Ізра-
їлем, і всі чужинці прийшли шукати
Давида. І коли Давид почув, вийшов
їм назустріч. **9** Чужинці ж, прий-
шовши, розлилися в долині велетнів.
10 І Давид запитав Бога, кажучи: Чи
піду проти чужинців і чи їх видаси в
мої руки? І сказав йому Господь:
Піди, і дам їх в твої руки. **11** Він
вийшов до Ваалфаразіна, і там Давид
їх побив, і сказав Давид: Бог поділив
моїх ворогів під мої руки, так як
розливаються води, і через це
названо було ім'я того місця Розбит-
тя Фараїма. **12** І оставили там чу-
жинці своїх богів, яких Давид нака-
зав спалити. **13** І додали ще чужинці,
і стали ще в долині велетнів. **14** І
знову Давид запитав Бога. І сказав
йому Бог: Не виходи за ними, від-
вернися від них, і прийдеш проти них

зі сторони груш. **15** Коли ж почуєш шум вершків груш, тоді вийдеш на бій, бо Бог вийде перед тобою, щоб побити чужинські полки. **16** І зробив Давид так, як йому наказав Бог, і побив филистимські полки від Ґаваона аж до Ґазира. **17** І прославилося Давидове ім’я в усіх країнах, і Господь дав його страх на всіх народах.

до́ли гига́нтовъ· И҆ вопросѝ (паки дв҃дъ)[29] б҃а, и҆ рече
є҆мꙋ б҃ъ не и҆сходи за ни́ми ѿвратиса ѿ ни҃ и҆
прї идеши проти́вꙋ и҆мъ ѿ сꙋпроти҃ грꙋше́и· (-)[30]
Є҆гда (же) ѹ҆слы́шиши ш҃ꙋ верстѣхъ грꙋше́и, тогда̀
и҆зы́идеши къ брани. ꙗ҆́ко (и҆зы́идетъ)[31] б҃ъ предъ
тобо́ю да поразитъ полки и҆ноплеме́нническ и· И҆ сътвори (дв҃дъ) ꙗ҆́ко повелѣ є҆мꙋ б҃ъ. и҆ порази полки
филисти́мо҃ ѿ гаваона даже до [гази́ра][32]· И҆ прослависа и҆́мѧ дв҃дво въ (вс҃ѣ страна҃)[33], и҆ г҃ь да҃
стра҃ є҆го на вс҃ѣ ꙗ҆зыцѣ·

Глава 15

1 Зробив же він собі дім в місті Давидовім і збудував місце божому кивотові, і зробив йому мешмой4. 4 кання. **2** Тоді сказав Давид: *Не годиться, щоб кожним носився божий кивот, тільки левітами, яких Господь вибрав до ношення його кивота і собі на службу аж навіки. **3** Зібрав же Давид ввесь Ізраїль до Єрусалиму, щоб принести божий кивот на його місце, яке він йому підготував. **4** І зібрав Давид Ааронових синів – левітів. **5** І з Каатових синів: Урієл був начальником і 120 його братів; **6** і з Мерариних синів: Асая – начальник і 250 його братів; **7** і з Ґерсонових синів: Йоіл – начальник і 130 його братів. **8** І з Елісафанових синів: Семея – начальник і 200 його братів. **9** І з Хевромових синів: Еліїл – начальник і 80 його братів. **10** І з Озіїлевих синів: Аминадав – начальник і 112 його братів. **11** І Давид прикликав священиків Садока й Авіятара, і левітів Уріїла, Агаяна, Йоїла, Самеяна, і Еліїла, і Аминадава. **12** І сказав до них: Ви є начальники левітських мешкань, освятіться ви з вашими братами, і принесете кивот Господа Бога ізраїльського на місце, яке є йому приготоване. **13** Тому що ви передше не були готові, *нас побив Господь в нас, тому що ми не пошукали його за приписом. **14** І освятилися священики і левіти, щоб внести кивот Господа Бога ізраїльського. **15** І взяли левітські сини божий кивот, *як заповів Мойсей за господнім словом, за законом, своїми раменами на носилках. **16** Сказав же Давид начальникам-левітам, щоб поставили з своїх братів співаків в органах, піснях, музичних псалтирях, в гуслях і цимбалах, щоб грали до висот голосом веселості. **17** Поставили ж левіти Еммана, сина Йоіла, і з його братів Асафа, сина Варахіїнового, і з синів Мерари, і

Марг.: мой4. 4; црс2. 6, вищ. 13; мой2. 25

Гл҃а, є҃і·

С(ътвори́ же)[1] себѣ (до҃)[2] въ гра́дѣ дв҃дѣ. и҆
созда̀ мѣсто кїо́тꙋ бж҃їю. и҆ сътвори є҆мꙋ
жили́ще· Тогда ре҃ дв҃дъ. *неподобно є҆сть да д҃ мо҃ д҃
(ѿ всѧ́кого) но́ситиса кїо́тꙋ бж҃їю токмо ѿ леви҃тъ, (и҆́хже)[3] и҆збра̀ г҃ь къ ноше́нїю кїо́та (є҆го)[4], и҆ къ слꙋже́нїю себѣ даждь въ вѣ́ки·
(-)[5] Собра (же) дв҃дъ весь і҆и҃ль въ і҆е҃рли́мъ, да внесе́тъса кїо́тъ [бж҃їи][6] въ мѣсто (своѐ) ꙗ҆́же ѹ҆гото́ва є҆мꙋ· И҆ собра̀ дв҃дъ с҃нwвъ а҆аро́новъ леви҃ты· (И҆) ѿ с҃новъ каа́довъ, ѹ҆рїель нача́лникъ
(бы́сть) и҆ бра́тїа є҆го, р҃к, (и҆) ѿ с҃новъ мерари́нъ.
а҆саї́а нача́лни҃ и҆ бра́тїа є҆го, с҃н, (и҆) ѿ с҃но [гер-
сони҃][7] і҆ои҆ль нача́лни҃ и҆ бра́тїа є҆го, [р҃л][8]· (И҆) ѿ с҃но
є҆лисафа҃ [семе́їа][9] нача́лни҃ и҆ бра́тїа є҆го, с҃· (И҆) ѿ
с҃новъ хевромо҃. є҆лїиль нача́лникъ, и҆ бра́тїа є҆го п҃·
(И҆) ѿ с҃новъ о҆зїилевъ, а҆минада́въ, нача́лникъ и҆
бра́тїа є҆го, р҃вї· И҆ призва̀ дв҃дъ садо́ка и҆ а҆вїадара
с҃щенницы, и҆ леви҃ты. ѹ҆рїила, (а҆гаи҆анъ)[10] и҆о҆иль,
[семеи҆анъ][11], (и҆) є҆лїиль, (и҆) а҆минада́ва· И҆ рече к
ни́мъ. вы (є҆сте) нача́лницы оби́телемъ леви҃тскі҃, о҆ст҃итеса вы съ бра́тїею ва́шею. и҆ принесете кїо́тъ (г҃а) б҃а і҆и҃лева. (на мѣсто) (и҆́же ѹ҆гото́вано є҆сть)[12] є҆мꙋ· Ꙗ҆́ко въ пе́рвое вы не бѣсте
(готовы). *раздѣли (на́съ г҃ь)[13]. въ на́съ ꙗ҆́ко не в҃ цр҃ ѕ҃ / вы҃ гї
възыскахо҃ (є҆го) по ра҃сꙋжде́нїю· И҆ о҆ст҃ишаса
с҃ще́нницы и҆ леви҃ти. да внесꙋтъ кїо́тъ [г҃а][14]
б҃а і҆и҃лева· И҆ взѧ́ша с҃нове леви҃тинїе кїо́тъ
бж҃їи. *ꙗ҆́ко повелѣ мѡѷсїи по словесѝ (г҃ню)[15], по в҃ мо҃ к҃е
зако́нꙋ (раме́ны свои́ми на носи́лахъ)[16]· (-)[17] Рече
(же) дв҃дъ нача́лнико҃ леви҃томъ. да поставѧ҃ ѿ
бра́тїи свои́хъ пѣвцовъ въ о҆рганѣхъ, пѣснехъ
мꙋсикі́йскихъ. ѱалтырехъ. въ гꙋсли. и҆ кѵ́мвалы.
да возгласѧ҃ въ вы́шнихъ гла҃ веселї́а· (-)[18] Поста́виша (же) леви҃ти (є҆ммана)[19] с҃на и҆о҆и҆лева. и҆
ѿ бра́тїа є҆го а҆сафа с҃на варахїи́на. и҆ ѿ с҃нвъ
мера́ри (и) ѿ бра́тїи (и҃)[20], є҆да́на с҃на кисео́ва· И҆ с
ни́ми бра́тїа и҆́хъ. въ второ҃ чи́нꙋ захарі́а· (-)[21]
(і҆еи҆и́ль)[22], и҆ (семерамо́дъ)[23]. (-)[24] и҆ о҆зїа две́рницы·
Паки пѣвцы, (є҆ммана)[25], (а҆са́дъ)[26], и҆ (є҆ма́дъ)[27].
въ кѵ́мвалы мѣдѧны възгласа́ющи въ слꙋша́-

ніе. Захаріа (же) и озїиль. (и) семирамоф, (еи-
иль)[28], (и ананіа)[29], (и) еліавъ. [и][30] (масі-
асъ)[31], [и][32] (макеніа)[33]. съ ѱалътырами
(тихо гласно поаху)[34]. Паки (мададіасъ)[35], и
(елифалу)[36], и макеніа, и авдедом, і (еиил)[37].
и озіа (враницы), ѱалмопѣвци. (Еманасаф. и
едан, въ кумвалы мѣдяны да сътворит слы-
шано)[38]. (Захаріа, и озїиль, и семирамодъ, и
еиль, и анани, и еліавъ, амосіа, и ванаіа,
въ ѱалтыри, тихо гласно. И мададіа ели-
фалеасъ, и макеніа, и авдедом, і иеиль, и
озіа, в киниры шумаше потвердити.) (Ахо-
ніа же)[39] началник левитомъ князь пѣваю-
щихъ (сладкимъ гласом), (бысть бо зѣло
мудръ)[40] и варахіа, и (елкана)[41], дверницы кі-
ота. Паки [савеніа][42], (-)[43] іосафатъ и нада-
наиль, и амасіа, и захаріа и ванаи. и (еліа-
заръ)[44] священницы трубаху трубами пред кіо-
томъ божіим, и (аведомъ)[45], і (еіа)[46], (бѣху)
дверницы кіота (господня)[47]. (-)[48] (давыдъ же бѣ)[49]
и (вси) старѣйшіи израилеви и тысущники.
идущіи ко вношенію кіота завѣта господня, от
дому, (авдона)[50] съ веселием. И бысть егда по-
магаше богъ левитом иже ношаху кіотъ за-
вѣта господня. и жраху, з юнецъ. и з, овенъ.
(-)[51] давыдъ (же) бяше одѣян ризою (синею)[52]. и
вси левити иже ношаху кіотъ завѣта господня.
(-)[53] пѣвцы (же) і (и) хоненіа началникъ пѣс-
неи поющихъ. (-)[54] на давыдѣ (же бѣ ефудъ
ляняный)[55]. (-)[56] весь (же) израиль извожаху кіотъ
завѣта господня съ восклицаніемъ и шумомъ
дивным, и трубнымъ. и кумвалы и въ гусли
глашающи (-)[57]. И (егда пріиде)[58] кіотъ
завѣта господня (-)[59] даже до града давыдова. и
мелхола дщи саоула смотряше во окно, и
видѣ царя давыда скачуща і играюща. и поноси
его въ (сердци)[60] своемъ.

Глава, ѕі.

в цр ѕ П(ринесоша* же)[1] (убо) кіотъ божіи и по-
ставиша его посредѣ жилища иже въз-
движе ему давыдъ. и принесоша всесъжже-
в цр ѕ ніа и мирнаа предъ [господемъ][2]. *И съвер-
ши давыдъ въздающи всесъжженіа и мирнаа,
и благослови люди въ имя господне. И раздѣли всѣмъ (по
единому)[3] от мужъ (-)[4] даже до женъ (-)[5]
хлѣбъ единъ. (и часть печена мяса волова, и
пражена олея симидал)[6]. (-)[7] Постави (же пред)[8]
кіотомъ (-)[9] господнимъ от левитъ, (иже служи-
ти и поминати дѣла его)[10] і исповѣдати и
хвалити господа бога израилева. Асафъ (же) началник и
другіи по нему захаріа (паки) (іеиль)[11] (и) (са-

з їхніх братів Етана, сина Кисейового. **18** І з ними їхні брати в другому чині: Захарія, Єїл, і Семерамот, і Озія – дверники. Знову: співаки Емман, Асат і Емат грали на мідних цимбалах вслух, Захарія ж, і Озіїл, і Семирамот, Еїл, і Ананія, і Еліав, і Масіяс, і Макенія з псалтирями тихо-голосно співали. Знову: Мататіяс, і Елифалу, і Макенія, і Авдедом, і Еіїл, і Озія – дверники. **19** Співаки Еман, Асаф, і Етан в мідних цимбалах хай вчинять на слух. **20** Захарія, і Озіїл, і Семирамот, і Еїл, і Анани, і Еліяв, Амосія, і Ваная в псалтирях тихо-голосно. **21** І Мататія, Елифалеас, і Макенія, і Авдедом, і Єіїл, і Озія арфами шуміли, щоб підсилити. **22** Ахонія ж, начальник левітів, – князь тих, що співали солодким голосом, **23** бо був дуже мудрим; і Варахія, і Елкана – дверники кивота. **24** Знову: Савенія, Йосафат, і Натанаїл, і Амасія, і Захарія, і Ванай, і Еліязар – священики трубіли трубами перед божим кивотом, і Аведом, і Ея були дверники господнього кивота. **25** Був же Давид і всі ізраїльські старшини і тисячники, що йшли, щоб внести кивот господнього завіту з Авдонового дому з веселістю. **26** І сталося, коли помагав Бог левітам, що несли кивот господнього завіту, і приносили в жертву 7 телят і 7 баранів. **27** Давид же був зодягнений в синю одіж і всі левіти, що несли кивот господнього завіту, співаки ж і Хоненія, начальник пісень, тих, що співали. На Давиді ж був льняний ефуд. **28** Ввесь же Ізраїль випроваджував кивот господнього завіту з криком і подиву гідним шумом, і трубним *голосом,* і цимбалами, і граючи в гуслях. **29** І коли прийшов кивот господнього завіту аж до міста Давидового, і Мельхола, дочка Саулова, дивилася крізь вікно, і побачила царя Давида, що танцював і грав, – і зневажила його в своїм серці.

Глава 16

1 *Принесли ж, отже, божий ки- црс2. 6
вот, і поставили його посеред мешкання, яке йому поставив Давид, і принесли всепалення і мирне перед
Господом. **2** *І закінчив Давид при- црс2. 6
носити цілопалення і мирне, і поблагословив народ в ім'я господнє. **3** І він розділив всім по одному, з чоловіків аж до жінок: один хліб, і печену частину волового м'яса, і пражене на чистій олії. Він поставив же перед господнім кивотом з левітів, щоб служити і поминати його діла, і визнавати, і хвалити Господа Бога Ізраїля. **5** Асаф же – начальник, і другий після нього Захарія, далі Єїл, і Сами-

рамот, і Аїл, і Мататіяс, і Еліяв, і Ва-
нея, і Авведом, і Іїл – ці грали на ор-
ґанах, і псалтирях і гуслях, Асаф же
грав в цимбалах. **6** І Ванія, і Озіїл –
священики, постійно трубили в трубу
перед кивотом господнього завіту. **7**
В тому ж дні Давид, на початку, на-
пс. 104 іс. 12 становив Асафа визнавати Господа і
його братів: **8** *Визнавайтеся Госпо-
деві і прикликуйте Його ім’я, відоми-
ми зробіть слова Його вчинків. **9** Спі-
вайте Йому, і заспівайте Йому, виз-
навайте всі Його чуда, які Господь
зробив. **10** Хваліть Його святе ім’я.
Хай розвеселиться серце тих, що шу-
кають його благовоління. **11** Шукай-
те Господа і кріпіться, шукайте пос-
тійно Його лице. **12** Згадуйте Його
чудеса, які Він вчинив, знаки і суд-
би Його уст. **13** Насіння ізраїльське –
Його раби, сини Якова – Його виб-
ранці. **14** Він Господь Бог наш, в усій
землі Його судьби. **15** Згадаємо на
віки Його завіт, Його слова, які Він
заповів в тисячі родів, **16** який запо-
вів з Авраамом, і Його клятви з Ісаа-
ком. **17** І Він поставив його Якову в
наказ, Ізраїлеві – в завіт вічний, **18**
кажучи: Тобі дам ханаанську землю –
жереб вашого насліддя. **19** Коли ви
були малі числом, доки були й меш-
канці його, і переселилися до неї. **20** І
пішли з народу до народу і з царства
до іншого народу. **21** Не дав Він ніко-
му їх скривдити і скартав за них ца-
пс. 104 рів. **22** *Не доторкайтеся до моїх по-
мазанників і до моїх пророків, не чи-
пс. 95 ніть поганого. **23** *Співайте Господе-
ві – вся земля. Сповістіть з дня до
дня Його спасіння. Сповістіть в наро-
дах Його славу і в усіх народах Його
чуда. **25** Бо великий Господь і дуже
гідний похвали, і є страшний понад
всіх богів. **26** Всі бо боги народів –
ідоли, і Господь же створив небеса.
27 Слава і величність перед ним, і
сила, і похвала в його святому місці.
28 Принесіть Господеві батьківщини
народів, принесіть Господеві славу і
силу. **29** Дайте Господеві славу Його
імені, піднесіть жертву, і прийдіть
перед Його лице, і поклоніться Гос-
подеві в Його святім дворі. **30** Хай
злякається Його лиця вся земля, і хай
випрямиться земля, і хай не захита-
ється. **31** Хай веселяться небеса і ра-
діє земля, і хай скажуть між народа-
ми: Господь царює! **32** Хай море і йо-
го повнота видасть звук, і дерева піль
і все, що є на них. **33** Тоді зрадіють
лісові дерева перед господнім лицем,
бо Він прийшов судити землю. **34**
Визнавайтеся Господеві, бо Він доб-
рий, бо навіки Його милосердя. **35** І
скажіть: Спаси нас, Боже, спасителю
наш, і збери нас, і вирви нас з наро-
дів, щоб ми оспівували твоє святе

мирамо́тъ)[12]. (и҆) (а҆і҆и́ль)[13]. (и҆) (мададиа́съ)[14],
(и҆) е҆лї а́въ, и҆ (ване́а)[15], и҆ а҆вдедо́, і҆ и҆и́ль (сі́и)
въ о҆рга́ны (и҆) ѱалтꙑ́ри и҆ гꙋ́сли (и҆гра́ша), (-)[16]
а҆са́ф (же) въ кимва́лехъ възгла́ша́а. И҆ (ва-
нїа)[17], и҆ о҆зї и́ль свѧ́щенницы трꙋбиша вꙑ́нꙋ въ
трꙋ́бꙋ пре́д кїѡ́томъ завѣ́та гн҃ѧ. В (то́й
дн҃ь)[18] (-)[19] оу҆стро́и дв҃дъ въ нача́лѣ (аса́фа и҆с-
повѣ́дати г҃а)[20] и҆ бра́тїю е҆го. *И҆сповѣ́дай- ѱа҃ло рд исаїа ві
тесѧ гв҃и, (и҆) призыва́йте (и҆́мѧ е҆го)[21], зна́емы
сътвори́те (гл҃ы)[22] творе́нїи е҆го. По́йте е҆мꙋ и
въспо́йте е҆мꙋ. и҆сповѣ́дите вса̀ чю́деса̀ е҆го ꙗ҆́-
же сътворѝ г҃ь. Хвали́те и҆́мѧ ст҃ое е҆го. да въз-
весели́тсѧ ср҃це и҆щꙋщихъ бл҃говоле́нїѧ е҆го. Взꙑ́-
щете г҃а и҆ оу҆крѣпи́тесѧ. взꙑ́щите лица е҆го
вꙑ́нꙋ. Помѧни́те чю́деса̀ е҆го ꙗ҆́же сътворѝ,
зна́менїѧ и҆ сꙋдбꙑ̀ оу҆стъ е҆го. Сѣ́мѧ і҆и҃лево
рабѝ е҆го сн҃ове і҆а́ковли и҆збра́ннїи е҆го. то́й г҃ь б҃ъ
на́шъ въ все́й землѝ сꙋдбꙑ̀ е҆го. Помѧне́мъ въ
вѣ́къ завѣ́ е҆го (слове́са̀)[23] е҆го ꙗ҆́же повелѣ̀ въ
тꙑ́сѧща ро́дъ. Ꙗ҆́же завѣща̀ съ а҆враа́момъ. и҆
клѧ́твꙑ е҆го съ і҆саа́комъ. (И҆) поста́ви е҆̀ і҆а́кѡвꙋ
въ повеле́нїе, і҆и҃лю въ завѣ́тъ вѣ́ченъ. Гл҃ю-
щи, тебѣ̀ да́мъ зе́млю ханаа́ню, жре́бїи дос-
тоѧ́нїѧ ва́шего. Е҆гда̀ бꙑ́ти (ва́мъ)[24] ма́-
ломъ число́мъ, (до́ндеже бꙑ́ша и҆ живꙋ́щїи е҆го и҆
пресели́шасѧ)[25] в ню̀. И҆ преи҆до́ша ѿ ꙗ҆зꙑ́ка въ
ꙗ҆зꙑ́къ и҆ ѿ цр҃ствїѧ к лю́демъ и҆́нꙑмъ. Не ѡ҆с-
та́ви никомꙋ́же ѡ҆би́дѣти и҆́хъ. и҆ запрѣтѝ
про и҆́хъ цр҃и. *Не прикаса́йтесѧ хр҃стомъ мо- ѱа҃ло рд
и҆́мъ, и҆ въ проро́цѣхъ мои҆́хъ не лꙋкавнꙋ́йте.
*По́йте гв҃и вса̀ земла̀, възвѣсти́те ѿ дн҃е ѱа҃ло че
на́ дн҃ь сп҃се́нїе е҆го. (Възвѣсти́те въ ꙗ҆зꙑ́цѣхъ
сла́вꙋ е҆го. и҆ въ всѣ́хъ лю́дехъ чю́деса̀ е҆го.)
Ꙗ҆́ко ве́лїи г҃ь и҆ хвале́нъ ѕѣ́ло. (и҆) стра́шенъ
е҆́сть на́дъ всѣ́ми бо́ги. Всѝ бо бо́зи лю́дъстїи
и҆́доли. и҆ (г҃ь)[26] (же) нб҃са сътворѝ, сла́ва и҆ вели-
че́ство (пре́д ни́мъ)[27] (и҆) крѣ́пость и҆ похва́ла въ
[мѣ́стѣ е҆го ст҃омъ][28]. Принесѣ́те гв҃и ѿѐчес-
твїѧ ꙗ҆зꙑ́комъ. принесѣ́те гв҃и сла́вꙋ и҆ крѣ-
пость. дади́те гв҃и сла́вꙋ и҆́мени е҆го. въздвиг-
нѣ́те жрътвꙋ и҆ прїидѣ́те пре́д лице е҆го, и҆
поклони́тесѧ гв҃и въ (дворѣ̀ ст҃ѣмъ)[29] е҆го. да
оу҆бои́тсѧ ѿ лица̀ е҆го вса̀ земла̀. и҆ да и҆спра́-
витсѧ земла̀, и҆ да не подвижи́тсѧ. да весе-
ли́сѧ нб҃са и҆ ра́дꙋетсѧ земла̀, и҆ да рекꙋ́тъ
въ ꙗ҆зꙑ́цехъ г҃ь цр҃ствꙋетъ. да възгласи́тъ мо́ре
і҆ и҆сполне́нїе (е҆го). и҆ дре́ва по́льскаѧ и҆ вса̀ ꙗ҆́же
на ни́хъ (сꙋ́ть). Тогда̀ въсхвали́тъ дре́ва дꙋбра́в-
наѧ пре́д лице́мъ гн҃имъ. ꙗ҆́ко прїи́детъ сꙋди́-
ти землѝ. и҆сповѣ́дайтесѧ гв҃и ꙗ҆́ко бл҃гъ, ꙗ҆́ко
въ вѣ́къ мл҃ть е҆го. И҆ гл҃ите сп҃си нꙑ б҃же
(сп҃сителю на́шъ)[30]. (и҆ съберѝ на́съ), і҆ и҆змѝ

на́съ ѿ ꙗ҆зы̑къ. да хва́лимъ и҆́мѧ ст҃ое твоѐ, и҆ ра́дꙋемсѧ въ хвале́нїихъ твои҆́хъ· Бл҃венъ г҃ь б҃ъ ї҆и҃левъ, ѿ вѣ́ка да́же и҆ до̀ вѣ́ка. и҆ рекꙋ́тъ всѝ лю́дїе а҆ми́нь, и҆ въсхвали́ша г҃а. И҆ ѡ҆ставѝша тꙋ̀ пред̾ кїѡ́томъ завѣ́та гн҃ѧ а҆са́фа и҆ бра́тїю є҆го̀. да слꙋжа́тъ пред̾ кїѡ́томъ вы́нꙋ по всѧ̑ дн҃и· И҆ а҆вдедо́мъ и҆ бра́тїѧ є҆го̀, ѯ҃и· И҆ а҆вдедо́мъ сн҃ъ (ꙗ҆́ддо́мовъ)[31]. и҆ [ѡса́и][32]. (поста́виша) две́рницы· (-)[33] Садо́ка (же) сщ҃е́нника и҆ бра́тїю є҆го̀ сщ҃е́нниками пред̾ жили́щемъ гн҃имъ въ (вы́шнихъ)[34] и҆́же бѣ̀ въ гаваѡ́нѣ· да възда́ютъ всесъжже́нїѧ г҃ви, на ѻ҆лтарѝ всесъжже́нїѧ вы́нꙋ ᲂу҆́тро и҆ ве́черъ. (-)[35] по всѣ́хъ и҆́же пи́сана сꙋ́ть въ зако́нѣ гн҃и, ꙗ҆̀же повелѣ̀ сн҃омъ ї҆и҃левомъ рꙋко́ю мѡѷсе́ѡвою раба̀ бж҃їѧ· И҆ по нем̾ є҆мма́нъ и҆ (диду́мъ)[36] и҆ про́чїи и҆збра́нїи є҆ди́нъ ко́ждо зва́нїемъ (свои́мъ) къ и҆сповѣда́нїю г҃ꙋ, ꙗ҆́ко въ вѣ́ки млⷭ҇ть є҆го̀· И҆ с ними̇̀ трꙋ́бницы и҆ (бїю́щїи кѷмва́лы)[37] и҆ (всѧ̑ мꙋсикі́ѧ а҆рга́номъ)[38] къ пѣ́нїю бж҃їю, сн҃ове (же и҆дифꙋ́мли)[39] въ вра́тѣх̾ (стоѧ́хꙋ)· (-)[40] ѻ҆брати́ша (же) сѧ всѝ лю́дїе (-)[41] в домы̀ своѧ̀, и҆ (дв҃дъ ѻ҆брати́сѧ)[42] да бл҃ви́тъ до́мъ свои·

ім'я і раділи в твоїх похвалах. **36** Благословенний Господь Бог ізраїльський від віку і аж до віку. І скаже ввесь народ: Амінь. – І похвалили Господа. **37** І там перед кивотом господнього завіту залишили Асафа і його братів, щоб постійно, на всі дні, служили перед кивотом, **38** і Авдедома, і 68 його братів. І Авдедома, сина Ятомового, і Осая поставили дверниками. **39** Садока ж – на священика і його братів-священиків перед господнім помешканням на високих, що було в Ґаваоні; **40** щоб приносили цілопалення Господеві на жертовнику, постійно цілопалення вранці і ввечері за всім, що є записане в господнім законі, що Він заповів ізраїльським синам рукою раба божого Мойсея. **41** І після нього Емман і Дитум, і інші вибрані, кожний за своїм званням, для визнавання Господа, бо навіки Його милосердя. **42** І з ними ті, що трубили і грали в цимбали, і всі музичні *інструменти*, і орґани – на спів божий, сини ж Ідифумові стояли в дверях. **43** Повернувся ж ввесь народ до свого дому, і Давид повернувся, щоб поблагословити свій дім.

Гл҃а, з҃і·

в҃ цр҃ з҃ сира҃ м҃з

Е(гда́ *же)[1] ѻ҆бита́ше дв҃дъ въ домꙋ̀ своє́мъ, (-)[2] речѐ (-)[3] къ нада́нꙋ прⷪ҇ркꙋ, сѐ а҆́зъ живꙋ̀ в домꙋ̀ ке́дровѣ. (-)[4] кїѡ́тъ (же) завѣ́та гн҃ѧ подъ ко́жами (є҆́сть)· И҆ речѐ нада́нъ къ дв҃дꙋ. всѧ̑ и҆́же (сꙋ́ть) въ (ср҃ци)[5] твое́мъ сътворѝ, (г҃ь бо)[6] с тобо́ю (є҆́сть)· (Сего ра́ди)[7] но́щи тоѧ̀ (-)[8] бы́сть сло́во гн҃е къ нада́нꙋ гл҃ющи· Поидѝ и҆ гл҃и дв҃дꙋ рабꙋ̀ моемꙋ̀, сїѧ речѐ г҃ь. не (съѕи́ждеши ты̀)[9] мнѣ̀ до́мꙋ на ѻ҆бита́нїе (-)[10]. Не пребы́хъ бо в домꙋ̀ ѿ (того̀ вре́мени)[11] въ не́же и҆зведо́хъ ї҆и҃лѧ (ѿ землѧ̀ є҆гѷпетскїѧ) да́же до дн҃е сего̀. но бы́хъ (всегда̀ премѣнѧ́ющи мѣ́ста жили́щъ. и҆ в шатрѣ́хъ пребыва́ющи)[12]. (і҆)[13] и҆дѣ́же ходи́хъ съ всѣ́мъ ї҆и҃лемъ. а҆́ще (гл҃ахъ)[14] [коемꙋ̀ сꙋдїѝ колѣ́нꙋ ї҆и҃левꙋ и҆́мже повелѣ́хъ][15]. да пасꙋ́тъ лю́ды моѧ̀ гл҃ющи. что ра́ди не (съзи́ждеши)[16] мнѣ̀ до́мꙋ ке́дрова· (Нн҃ѣ бо)[17] тако гл҃еши рабꙋ̀ моемꙋ̀ дв҃дꙋ сїѧ речѐ г҃ь вседръжи́тель. а҆́зъ и҆зѧ́хъ тѧ̀ є҆гда в па́ствѣ въслѣдова́лъ є҆си ста́дꙋ. да бы́лъ є҆си вождъ лю́дем̾ мои́мъ ї҆и҃лю· И҆ бы́хъ с тобо́ю (и҆деже когда̀)[18] походи́лъ є҆си. и҆ потреби́хъ всѧ̑ врагѝ твоѧ̀ (пред̾ тобо́ю)[19]. сътвори́хъ (же) тебѐ и҆мени́та (ꙗ҆́ко)[20] (є҆ди́наго) вели́ких̾, и҆́же (и҆менꙋ́ютсѧ) на землѝ· И҆ (да́хъ)[21] мѣ́сто лю́демъ мои́мъ ї҆и҃лю. и (насади́хъ)[22] ѧ҆̀ и҆ ѻ҆бита́ютъ в

Глава 17

цср2. 7 сир. 47

1 *Коли ж мешкав Давид у своєму домі, він сказав до Натана, пророка: Ось я живу в кедровім домі, кивот же господнього завіту є під шкірами. **2** І сказав Натан до Давида: Вчини все, що є у твоїм серці, бо Господь є з тобою. 3 Задля цього тієї ночі було господнє слово до Натана, що казало: **4** Піди і скажи моєму рабові Давидові: Це сказав Господь: Не ти збудуєш мені дім на помешкання. **5** Адже Я не жив у домі від того часу, в якому Я вивів Ізраїль з єгипетської землі, аж до цього дня, але Я завжди міняв місця помешкань, перебуваючи в шатрах. **6** І, де Я ходив з усім Ізраїлем, чи говорив Я якомусь судді ізраїльського племені, яким Я наказав, щоб пасли мій народ, кажучи: Чому не будуєш мені кедровий дім? **7** Отож, тепер так скажеш моєму рабові Давидові: Це сказав Господь Вседержитель: Я взяв тебе, коли ти за стадом ходив на пасовиську, щоб ти був вождем моєму народові, Ізраїлеві. **8** І Я був з тобою, куди коли-будь пішов ти. І Я вигубив всіх твоїх ворогів перед тобою. Я ж зробив тебе славним, як одного з великих, що славні на землі. **9** І Я дав місце моєму народові, Ізраїлеві, і Я його посадив; і він мешкає в ньому, і хай більше не сумує ані

сини беззаконня не додадуть поби-
ти їх, так як від початку. **10** І від
днів, в які дав Я суддів моєму наро-
дові, Ізраїлеві, Я впокорив всіх тво-
їх ворогів. І сповіщаю тобі, що Гос-
подь збудує тобі дім. **11** Коли ж ти
виповниш твої дні, щоб піти до
твоїх батьків, Я підніму твоє насін-
ня після тебе, яке буде з твоїх си-
нів, і підніму його царство. **12** І цей
Мені збудує дім, і Я скріплю його
црс2. 7 престіл аж довіку. **13** *Я буду йому
за батька, і той буде мені за сина. І
не відніму від нього моє милосер-
дя, так як Я відняв від цього, що
був перед тобою. **14** І завірю його в
моїм домі і в моїм царстві аж дові-
ку, і його престіл буде поставлений
навіки. **15** За всіма цими словами і
за всім цим видінням, так говорив
Натан до Давида. **16** І прийшов цар
Давид і сів перед Господом, і ска-
зав: Хто є я, Господи Боже мій, і
що мій дім, що Ти мене полюбив
навіки, щоб подати мені таке? **17**
Але й те малим вважалося перед то-
бою, Боже, і ще заговорив Ти про
дім твого раба на майбутнє, і Ти ме-
не зробив славнішим понад всіх лю-
дей, Господи Боже мій. **18** Що бі-
льше додасть Давид Тобі говорити,
коли так прославиш твого раба і йо-
го пізнаєш. **19** Господи, задля твого
раба за твоїм серцем Ти зробив всі
ці величності, і Ти дав пізнати всі
твої величності. **20** Господи, немає
подібного до Тебе, і немає Бога, за
винятком Тебе, за всім же, що ми
почули нашими вухами. **21** І немає
одного народу на землі, як твій на-
род Ізраїль, задля якого Бог пішов,
щоб визволити і зробити собі на-
род, і своєю величністю і страхом
вигнав роди від лиця народу, який
Ти викупив з Єгипту. **22** І Ти по-
клав твій народ, Ізраїль, собі в на-
род аж довіку, і ти, Господи, став
їхнім Богом. **23** І тепер, Господи,
слово, яке Ти сказав твоєму рабові
й про його дім, хай буде вірним на-
віки, і зроби так, як Ти сказав. І вір-
ним буде і звеличиться твоє ім’я аж
навіки **24** тим, що говорять: Госпо-
ди! Господи Вседержителю! Боже
Ізраїля! – і дім його раба хай буде
випрямленим перед тобою. **25** Бо
Ти, Господи Боже мій, відкрив вухо
твого раба, щоб збудувати йому дім,
і через це знайшов твій раб запев-
нення, щоб молитися перед твоїм
лицем. **26** І тепер, Господи, ти сам є
Богом і виказав до твого раба сті-
льки цього добродійства. **27** І тепер
почни благословляти дім твого ра-
ба, щоб він був навіки перед тобою.
Бо ти, Господи, поблагословив, і
благословенним буде навіки.

нємъ. и҆ да не вꙿѣскорбѧ́тъ ктомꙋ̀. н҆и (сн҃ове бе-
зако́нїѧ приложа́тъ)[23] попра́ти и҆́хъ ꙗ҆́ко ѿ на-
ча́ла· И҆ ѿ дн҃їи и҆́хже да́хъ сꙋдї́ѧ лю́демъ
мои҆́мъ і҆и҃лю, (-)[24] смири́хъ всѧ̑ врагѝ твоѧ̀. и҆
(възвѣща́ю ті̑и ꙗ҆́ко)[25] (съзи́ждетъ ті̑и г҃ь
до́мъ)[26]· (-)[27] Егда́ (же) и҆спо́лниши дн҃и твоѧ̀ да
и҆де́ши къ ѿц҃емъ твои҆́мъ. (-)[28] въздви́гнꙋ сѣ́мѧ
твое по тебѣ̀ и҆́же бꙋ́детъ ѿ (сн҃овъ)[29] тво-
и҆́хъ. и҆ въставлю̀ цр҃ство є҆го· (И҆) се́и съзи́ждетъ
мнѣ̀ до́мъ, и҆ а҆́зъ оу҆крѣплю̀ пр҃тлъ є҆го да́же до́
вѣ́ка· *А҆́зъ бꙋ́дꙋ є҆мꙋ̀ въ ѿц҃а и҆ то́и бꙋ́детъ
мнѣ̀ въ сн҃а. и҆ млⷭ҇ть мою̀ не ѿи҆́мꙋ ѿ него. в цр҃ з
ꙗ҆́ко ѿѧ҆́хъ ѿ (сего̀ и҆́же)[30] пре́жде тебѐ (бы́сть)· И҆
оу҆вѣрю̀ є҆го в домꙋ̀ моє҆́мъ. и҆ въ цр҃ствї́и (мо-
є҆мъ)[31] да́же до́ вѣ́ка, и҆ пр҃толъ є҆го бꙋ́детъ и҆с-
правле́нъ въ вѣ́ки· По всѣ́хъ словесе́хъ си́хъ. и҆ по
всемꙋ̀ видѣ́нїю семꙋ̀. тако гл҃алъ є҆сть нада́нъ
къ дв҃дꙋ· И҆ прїи́де цр҃ь дв҃дъ, и҆ сѣ́де прⷣе гм҃ъ
и҆ рече. кто̀ а҆́зъ є҆смь г҃и бж҃е (мо́и), и҆ что̀ до́мъ
мои ꙗ҆́ко възлюбѝ мѧ̀ въ вѣ́ки, (да пода́сѝ
мнѣ̀ такова́ѧ). н҆о и҆ то̀ ма́ло видѣ́но бы́сть
прⷣе тобо́ю бж҃е. и҆ гл҃а є҆си на до́мъ раба̀ твоє҆го
є҆щѐ въ бꙋ́дꙋщее, (и҆ сътвори́лъ мѧ̀ є҆си честна
нⷣа всѣ́ми чл҃ки)[32], г҃и бж҃е (мо́и)· Что̀ бо́лѣе при-
ложи́тъ дв҃ъ (гл҃ати) тебѣ̀. (є҆гда̀ тако просла́-
виши)[33] раба̀ твоє҆го (и҆ позна́еши є҆го)[34]· (Г҃и раба̀
твоє҆го ради)[35] по ср҃цꙋ твоє҆мꙋ сътвори́лъ є҆си
всѧ̑ вели́чествїѧ (сї́а). (и҆ зна́ема бы́ти сътво-
ри́лъ є҆си всѧ̑ вели́чїѧ твоѧ)· Г҃и нѣ́сть подо́бенъ
тебѣ̀, и҆ нѣ́сть (б҃а) ра́звѣ тебе по всѣ́хъ же
и҆́же слы́шахомъ оу҆ши́ма на́шима· И҆ нѣ́сть ꙗ҆́ко
лю́дїе твои̇ і҆и҃ль ꙗ҆зы́къ (є҆ди́нъ)[36] на землѝ, є҆го-
же ради про́иде б҃ъ да и҆зба́витъ (и҆ сътво-
ри́тъ) (лю́ди себѣ̀)[37], (и҆ вели́чествомъ свои҆́мъ и҆
стра́шнымъ)[38] (и҆зго́ни ро́ды)[39] ѿ лица̀ лю́дїи
(-)[40] и҆́же и҆зба́ви ѿ є҆гѵ́пта (-)[41]· И҆ положи́лъ є҆си
лю́ди твоѧ̀ і҆и҃ль тебѣ̀ в лю́ди да́же до́ вѣ́ка, и҆
ты̀ г҃и (бы́сть б҃ъ и҆́хъ)[42]· И҆ нн҃ѣ г҃и сло́во (-)[43]
и҆́мъже гл҃алъ є҆си рабꙋ̀ твоє҆мꙋ, и҆ на до́мъ є҆го,
да оу҆вѣ́рисѧ въ вѣ́ки [и҆ сътворѝ ꙗ҆́ко гл҃алъ
є҆си· И҆ оу҆вѣ́ритсѧ и҆ възвели́читсѧ и҆́мѧ твое
да́же въ вѣ́ки][44], гл҃ющихъ г҃и г҃и вседръжи́те-
лю б҃ъ і҆и҃левъ, и҆ до́мъ (-)[45] раба̀ (є҆го)[46] да бꙋ́детъ
и҆справле́нъ прⷣе тобо́ю· Ты́ бо г҃и (бж҃е мо́и) ѿ-
връзлъ є҆си оу҆́хо раба̀ твоє҆го, създа́ти є҆мꙋ до́мъ,
(и҆) сего ради ѡ҆брѣ́те ра́бъ твои (оу҆вѣре́нїе), да
мо́литсѧ прⷣе лицеⷨ твоиⷨ· И҆ нн҃ѣ г҃и ты̀ є҆си
са́мъ б҃ъ и҆ гл҃алъ є҆си къ рабꙋ̀ твоє҆мꙋ. (то-
ли́ка) добро̀творе́нїѧ сї́ѧ· И҆ нн҃ѣ начнѝ бл҃вити
до́мъ раба̀ твоє҆го да бꙋ́детъ въ вѣ́ки прⷣе тобо́ю.
ꙗ҆́ко ты̀ г҃и бл҃вилъ є҆си и҆ бл҃венъ бꙋ́детъ въ
вѣ́ки·

Гл҃а, ӣі

в҃ цр҃ и

Б(ысть* же)[1] посемъ (-)[2] порази дв҃ъ иноплеменники и смири и҃. и взѧ гедъ и предѣлы его ѿ руку иноплеменникъ. И порази (дв҃дъ) моава, и бяху [моавити][3] раби дв҃ду приносѧще (ему) дань. И порази дв҃дъ (еще) [адразара][4] цр҃ѧ сувска (страны) емадъ когда проиде да(распространи цр҃тво свое даже)[5] до рѣки (ефрата)[6]. И прiѧ (ѿ него дв҃дъ)[7] тысѧщу колесницъ. и ҂з, конникъ. и ҂к, мужей пѣшецъ. и разби дв҃дъ всѧ колесница (-)[8] остави (же) ѿ нихъ. р҃, колесницъ, (ихъже въздержа себѣ). И прiиде (асуръ)[9] ѿ дамаска да помощь въздаст [адразарю][10] цр҃ю сувску. и порази дв҃ъ (и) суровыхъ, ҂к, и ҂в, мужъ. И постави (тысѧщники)[11] въ сурiи иже близу дамаску, и бяху дв҃ду въ рабы приносѧще дани, и (поможе)[12] (дв҃ду г҃ь)[13] въ всѣхъ на неже изыиде. (-)[14] Прiѧт (же) дв҃дъ тулы златы иже имѣша раби адразаровы, и принесе ѧ въ iер҃лимъ. Такоже ѿ [метавет][15] i избранныхъ градовъ [адразаровыхъ][16] (мѣди множество взѧ)[17], из неѧже сътвори соломонъ море мѣдано, и столпы и съсуды мѣденыѧ. (Егда)[18] слыша [деуи][19] цр҃ь емадъскiи яко порази дв҃дъ всѧ вои [адразара][20] цр҃ѧ сувска. И посла [адурама][21] сн҃а своего къ цр҃ю дв҃ду, да въпроситъ (-)[22] яже о мирѣ, и бл҃вити его, сего ра҃ яже сътвори [адразарю][23] и порази его. супротивникъ бо бысть [деуи][24] [адразарь][25]. и (принесе) всѧ сосуды [златыа и сребреныѧ и мѣданыѧ][26] и ос҃ти ѧ дв҃дъ (цр҃ь) г҃у съ сребромъ и златомъ яже взѧ ѿ всѣхъ языкъ, ѿ идумеѧ и моава, и сн҃овъ аммонь и ѿ иноплеменни҃ и (аммалика)[27]. (Авиcай же)[28] сн҃ъ саруевъ порази идумеѧне въ удолѣ (иноплеменникъ)[29], ҂иі. И постави въ (едомѣ началники въеводы)[30] и бѣша вси идумеѧне раби дв҃ду. и сп҃се г҃ь дв҃да въ всѣхъ на не҃ изыиде. (-)[31] Цр҃ствова (же) дв҃дъ на҃ всѣ iил҃емъ. и бѣ творѧ судъ и правду всѣмъ людемъ своимъ. (-)[32] Иоав (же) сн҃ъ саруевъ (бысть) на҃ вои. i иосафатъ сн҃ъ алхилудовъ паметописца. И садокъ (же) сн҃ъ ахитовъ и [авимелехъ][33] сн҃ъ авiадарь сщ҃енницы i суса книгочiи. И ванѣѧ (же) сн҃ъ iодаевъ, на҃ копѣйниками, и надъ стрелцами. (-)[34] сн҃ове (же) дв҃двы прьвiи (ѿ руку)[35] цр҃ѧ.

Глава 18

1 *Після цього ж сталося, що Давид побив чужинців, і впокорив їх, і взяв Ґет і його околиці з руки чужинців. **2** І Давид побив Моава, і моавіти були рабами Давида, які приносили йому данину. **3** І ще побив Давид Адразара, сувського царя, країни Емат, коли пішов, щоб поширити своє царство аж до ріки Евфрат. **4** І Давид забрав від нього тисячу колісниць і 7000 кінноти, і 20000 піших мужів. І Давид розбив всі колісниці, залишив же з них 100 колісниць, які собі затримав. **5** І прийшов Асир з Дамадку, щоб подати поміч Адразареві, сувському цареві, і Давид побив 20000 і 2000 сирійських мужів. **6** І він поставив тисячників в Сирії, що близько Дамаску, і вони були Давидові рабами, що приносили данину. І Господь допоміг Давидові в усьому, куди пішов. **7** Взяв же Давид золоті нашийники, які мали раби Адразара, і приніс їх до Єрусалиму. **8** Також з метавет і вибраних міст Адразарових він взяв дуже багато міді, з якої Соломон зробив мідне море, і стовпи, і мідний посуд. **9** Коли Теуй, ематський цар, почув, що Давид побив все військо Адразара, сувського царя, **10** і він послав свого сина Адурама до царя Давида, щоб просити те, що для миру, і поблагословити його задля цього, що зробив Адразарові, і його побив, бо Адразар був ворогом Тої. І він приніс ввесь золотий і срібний, і мідний посуд, **11** і цар Давид освятив їх Господеві зі сріблом і золотом, яке взяв з усіх народів: з Ідумеї, і Моава, і аммонових синів, і з чужинців, і аммалика. **12** Ависай же, син Саруїв, побив 18000 ідумейців в долині чужинців. **13** І поставив в Едомі начальників-воєвод, і всі ідумейці були рабами Давида. І Господь спас Давида в усьому, куди вийшов. **14** Царював же Давид над усім Ізраїлем і чинив суд і справедливість всьому своєму народові. **15** Йоав же, син Саруїв, був над військом, і Йосафат, син Алхилудів, – літописцем. **16** І Садок же, син Ахитова, і Авимелех, син Авіятарів, – священики, і Суса – писар. **17** І Ванія ж, син Йодая, – над списоносцями і над стрільцями. Сини ж Давидові – перші від рук царя.

црс2. 8

Глава 19

црс2. 10 **1** І *сталося, що після цього помер Наас, цар аммонових синів, і замість нього зацарював його син Анан. **2** Сказав же Давид: Зроблю милосердя з Ананом, Наасовим сином, так як зробив мені милосердя його батько. Послав же Давид послів, щоб потішити його задля смерті його батька. І прийшли раби Давида до землі аммонових синів, щоб потішити Анона. **3** І начальники аммонових синів сказали до Анона: Не думай, що Давид, віддаючи честь твоєму батькові перед тобою, послав потішити тебе, але його раби прийшли до тебе, щоб випитати і вивідати, і підглянути твою землю. **4** І Анан, схопивши рабів Давида, і постриг їх, і обголив, і обрізав їхню одіж від литок аж до ніг, і відпустив їх. **5** І прийшли сповістити Давидові, і він послав їм назустріч, бо вони потерпіли велике засоромлення. І цар наказав, щоб перебули в Єрихоні, аж доки не виростуть їхні бороди, і тоді повернетесь. **6** Побачили ж аммонові сини, що зробили безчестя Давидовому народові, і послав Анан та аммонові сини тисячу талантів срібла, щоб найняти собі колісниці і кінноту з месопотамської Сирії і з Сирії Мааха, і з Суви. **7** І найняли собі 30000 і 2000 колісниць і царя Мааха з його народом, і прийшли і отаборилися напроти мидавської околиці. Сини ж аммонові зібралися з своїх міст, прийшли на війну. **8** І коли ж почув Давид, послав Йоава і все військо сильних мужів. **9** І вийшли аммонові сини, вишикувалися до бою при міській брамі, царі ж, що прийшли йому на підмогу, стали окремо по собі на полі. **10** І Йоав, розуміючи, що бій від напроти лиця і ззаду склався, щоб воювати проти нього, і вибрав найсильніших мужів з усього Ізраїля, і став в лави проти Сирії. **11** Осталу ж частину народу він дав під руки Авесая, свого брата, і вони стали лавами напроти аммонових синів. **12** І сказав: Якщо мене подолає Сир – будеш мені на підмогу, якщо ж аммонові сини переможуть тебе – буду тобі на підмогу. **13** Скріпися, і поступимо мужньо за наш народ і за міста нашого Бога. Господь же хай вчинить те, що є добре перед ним. **14** Пішов же Йоав і ввесь народ, що був з ним, до бою проти Сира, і вони втекли від нього. **15** Сини ж аммонові, побачивши, що сирійці втекли, і втекли й вони від лиця Авесая і від лиця Йоаса, його

Гла҃, д҃і·

И быстъ* потомъ оумре наа҃ цр҃ь сн҃овъ а҃- в цр҃і
монь, и црътвова ананъ сн҃ъ его в него
мѣсто. (-)[1] Рече (же) дв҃дъ сътворю
мл҃ть съ ананомъ сн҃омъ наасовымъ. якоже
сътвори (мнѣ ѡ҃цъ его)[2] мл҃ть· (-)[3] Посла (же)
(дв҃дъ послы)[4] на оутѣшеніе ему (смр҃ти) ра҃ ѡ҃ца
его И прїидоша отроцы дв҃двы в землю сн҃овъ
аммонь, да оутѣша҃ (анона)[5]· И рекоша началницы (сн҃овъ) аммонь къ (анону)[6]. не мни иже
дв҃дъ (честь въздая) ѡ҃цу твоему пре҃ тобою.
посла оутѣшити тебе но да испытаютъ (і извѣдаютъ и)[7] согледаютъ землѧ (твоея) прїидоша (к тебѣ отроцы его)[8]· И поималъ ананъ рабъ
дв҃двыхъ и остриже ихъ (и побрилъ). и прерѣза
ризы ихъ ѿ лядвїи даже до ногъ и ѿпусти ихъ·
И прїидоша възвѣстити дв҃ду (-)[9] и посла въ
срѣтеніе ихъ. (великую бо срамоту претерпѣша)[10]· И повелѣ цр҃ь (да пребудутъ)[11] въ ерихонѣ
донде҃ възрастутъ брады (ихъ)[12]. и (тогда) възвратитеся· (-)[13] видѣша (же) сн҃ве аммони. иже
безчестїе сътвориша людемъ дв҃двымъ. и посла
ананъ и сн҃ы аммоны. тысящу талантъ сребра да наимутъ (ему)[14] ѿ сѵрїи месопотамски
и ѿ сѵрїи [мааха][15]. и ѿ сувы колесница и
конники· И наяша (имъ)[16]. л҃, и в҃, колесницъ. и
цр҃я [мааха][17] (-)[18] съ людми его. и прїидоша. и
ополчишася ѿ противъ страны [мидавски][19].
(-)[20] сн҃ове (же) а҃мони събрашася ѿ градовъ
свои҃. (-)[21] прїидоша къ брани· И (егда же) оуслыша
дв҃дъ (-)[22] посла іоава и вси вои мужей силныхъ·
І изыидоша сн҃ве аммони (оуправишася)[23] на брань
при вратахъ градныхъ. (-)[24] цр҃и (же) иже (на
помощъ его) прїидоша (разлучени)[25] о себѣ на
поли (сташа)· И (разумѣющи)[26] иоавъ яко
(брань ѿ супротивъ лица, и зади сътворися
воевати нань)[27], і избра (мужїи крѣпчайших ѿ
всего)[28] іи҃ля. и въполчися противу сѵра· (-)[29]
Прочую (же) часть людїи да҃ по҃ руку (авесая)[30]
брата своего. и въполчишася проти҃ сн҃овъ аммонь· И рече аще одолѣетъ мя сѵрь (помощъ
будеши мнѣ)[31]. (-)[32] аще (же) премогутъ тебе
(сн҃ове аммони. буду тебѣ въ пособленїе)[33]·
(Оукрѣпи҃ся)[34] и съдѣлаемъ мужественѣ за люди наша. и за грады б҃а нашего. (-)[35] г҃ь же
(иже пред ни҃ бл҃го есть)[36], да сътвори· (Поиде
же)[37] іоавъ и (вси) людїе иже с ни҃ бѣху проти҃
сѵра къ ополченїю. и побѣгоша ѿ него· (-)[38]
Сн҃ве (же) а҃мони (видѣше)[39] яко побѣгоша сѵряне и побѣгоша и они (ѿ лица авесая и ѿ
лица иоаса)[40] брата его, и внидоша въ гра҃. (-)[41]

(Иоа҃ же възвратися)[42] въ Ієрлимъ· (Видаше же)[43] Сѵрь иже паде пре҃ Ії҃лемъ, (-)[44] посла послы (-)[45] изведе Сѵра иже бѣ за рѣкою. (Асофак же)[46] началнї тысащникомъ [Адразаримъ][47] бѣ воєвода и҃· И възвѣщено бысть (се) дв҃ду. и събра весь Ії҃ль и преиде Іорданъ. и прїиде на ни҃ и въполчися противу ихъ, и въполчившеся (дв҃ъ противу Сѵра)[48] (на брань) и воєва на нихъ· И ѿбѣже Сѵръ ѿ лица (Ієрлимлянъ)[49], и оуби дв҃дъ ѿ Сѵрь, ҂з҃, колесницъ ҂м҃, пѣшецъ, и (савака)[50] воемъ началника оуби· (-)[51] Видѣша (же) раби [Адразарови][52] иже (побїєни ѿ)[53] Ії҃ля (и одолѣнны и прибѣгоша къ дв҃ду)[54] и служаху єму. (-)[55] не хотѣ (же более Сѵрїя помощи въздати с҃номъ Аммони҃)[56].

Гл҃а, к҃·

в црⷭ҇ аі и ві

Б(ысть* же)[1] по лѣтѣ въ время исхожєнїя црїи къ брани. (-)[2] събра Іоавъ (вся вои и силныя тысащники)[3]. и опустѣ земля с҃новъ Аммонь (прїидоша же)[4] и (обсѣдоша)[5] (Рамма)[6]. (-)[7] дв҃дъ (же) пребываше въ Ієрлимѣ (-)[8] (Иоавъ (же) поби)[9] Рамма и разори єго· (-)[10] Взя (же) дв҃дъ вѣнецъ (Молхоновъ)[11] цр҃я ихъ ѿ главы єго, и обрѣтеся (в немъ злата в҃ мѣру талантъ)[12] и в немъ камень драгїи. и бѣ на главѣ дв҃двѣ. (-)[13] плѣны (же) гра҃ски (многи взя)[14]. (-)[15] Людїє (же) иже бѣху в немъ изведе и (расторга я въ растръзанїє)[16] сосуды желѣзными (въ сокрушенїє), (-)[17] тако сътвори дв҃дъ всѣмъ (рабомъ) с҃новъ Аммонь, и възвратися (-)[18] (-)[19] съ всѣми

в црⷭ҇ ка людми своими въ Ієрлимъ· И *бысть посемъ (-)[20] начатся (брань єще)[21] въ Газерѣ съ иноплеменники. тогда порази (Собаха)[22] (и) оусадїя, Сафуя, ѿ с҃новъ щудьскихъ и смири (ихъ)[23]· (Ина иже брань сътворенна єсть)[24] противу иноплеменникъ. (не иже)[25] оуби [Єлеанонъ][26] с҃нъ Иаиръ (Лаомїя)[27] брата Голїадова (Хе҃деискаго)[28] (ємуже ратище древяное бысть)[29] яко вратило ткущихъ· (Но иная)[30] случися (-)[31] брань в҃ Гедѣ (в нейже)[32] бысть чл҃къ должаншїи, (шесть имѣющи прьстовъ)[33], (иже єсть в҃купѣ), к҃д, (иже)[34] той бѣ ѿ колѣна гигантова· И поноси Ії҃ля, и порази єго (Иоада҃)[35] с҃нъ Самаєвъ брата дв҃два· Сїи родишася Рафаю, (гиганту) въ Гедѣ (и) всѣхъ (ихъ) бѣ, д҃, гиганты. (иже)[36] падоша в руцѣ дв҃ду и в руку рабомъ єго·

Гл҃а, ка҃·

в црⷭ҇ кд

В(оста* же)[1] дїаволъ на Ії҃ля. (-)[2] раздражи дв҃да да сочтетъ Ії҃ля· И рече цр҃ь дв҃дъ къ Іоаву, и къ началникомъ силы. идѣте (и) съчтите Ії҃ля, ѿ верса-

брата, і ввійшли до міста. Йоав же повернувся до Єрусалиму. **16** Бачив же Сир, що впав перед Ізраїлем, послав послів, вивів Сира, що був за рікою, Асофак же, начальник Адразарових тисячників, був їхнім воєводою. **17** І це було сповіщено Давидові, і він зібрав всього Ізраїля і перейшов Йордан, і прийшов на них, і став лавами проти них; і Давид, ставши в лави на бій проти Сира, і воював проти них. **18** І втік Сир від лиця єрусалимлян, і вбив Давид 7000 колісниць, 40000 піших з Сира, і вбив Сафака, начальника війська. **19** Побачили ж Адразарові раби, що побиті Ізраїлем і переможені, і прибігли до Давида, й служили йому. Не побажала ж більше Сирія надати поміч аммоновим синам.

Глава 20

1 *Сталося ж, що по році, в часі виходу царів на війни, Йоав зібрав всіх вояків і сильних тисячників, і опустіла земля аммонових синів. Вони прийшли ж і обложили Рамму. Давид же перебував в Єрусалимі. Йоав же побив Рамму і знищив її. **2** Взяв же Давид вінець їхнього царя Молхона з його голови, і знайдено в ньому золота в талант міри, і в ньому дорогоцінний камінь, і був на Давидовій голові. Він же взяв багато міської здобичі. **3** Народ же, що був в ньому, він вивів і роздер їх на шматки залізним знаряддям на знищення, так зробив Давид всім рабам аммонових синів, і повернувся до Єрусалиму з усім своїм народом. **4** І *сталося, що після цього почалася ще війна з чужинцями в Ґазері. Тоді він побив Соваха, і Усатія, *і* Сафуя з синів велетнів, і упокорив їх. **5** Інша ж війна повстала проти чужинців, в якій вбив Елеанон, син Яїра, Лаомія, брата Голіята хеттейського, якого дерево списа було, як ткацька балка. **6** Але в Ґеті трапилася інша війна, в якій був дуже високий чоловік, який мав шість пальців, що разом є 24. Той був з роду велетнів. **7** І він зневажив Ізраїля, і його побив Йоатам, син Давидового брата Самая. **8** Ці народилися Рафаєві, велетневі, в Ґеті, і їх всіх було 4 велетні, які впали Давидовою рукою і рукою його рабів.

црс2. 11 і 12

црс2. 21

Глава 21

1 *Повстав же диявол проти Ізраїля, розпалив Давида, щоб він почислив Ізраїль. **2** І сказав цар Давид до Йоава і до начальників сили: Ідіть і почисліть Ізраїля від

црс2. 24

Версавії аж до Дана, і принесіть мені число, хай його взнаю. **3** Відповів же Йоав: Хай Господь помножить свій народ в сто раз *більше,* ніж є і очі мого пана царя бачать. І чи не всі є раби мого пана царя? Навіщо цього шукає мій пан? Щоб воно не вважалося за гріх Ізраїлеві. **4** Але, однак, царське слово перемогло Йоава. Пішов же Йоав і обійшов ввесь Ізраїль, і повернувся до Єрусалиму. **5** Дав Йоав Давидові число тих, що обійшов, і все число Ізраїля було тисяча тисяч і 100000 мужів, що носять зброю; від Юди ж було 400 і 80000 військових. **6** Левія ж і Веніямина він не почислив посеред них, задля того, що строго слідував за царським наказом. **7**
ниж. 27 црс2. 24
*Не вгодне ж було Богові те, що було наказане, і Він побив Ізраїля. **8** Сказав же Давид Богові: Я дуже згрішив, бо я вчинив це діло. І тепер, благаю, забери беззаконня твого раба, бо я зробив дуже безумно. **9** І сказав Господь до Давидового пророка Ґада, кажучи: **10** Іди і заговори до Давида, і скажи йому: Це сказав Господь: Даю тобі три вибори, вибери собі одне, яке хочеш, щоб Я тобі зробив. **11** Коли ж прийшов Ґад до Давида, сказав йому: Це сказав Господь: Вибери собі, що хочеш: **12** або три роки голоду, або три місяці втікати тобі від лиця твоїх ворогів – і візьмуть тебе мечем твоїх ворогів, або три дні господнього меча – і смерть в землі, і ангел господній, що вигублює, в усім наслідді Ізраїля. Тепер, отже, розглянь, що відповідатиму Тому, що мене послав. **13** І сказав Давид до Ґада: Тяжкі мені і всі ці три, але краще мені є впасти в господні руки, бо дуже численні є його милосердя, хай же не впаду до рук людей. **14** І Господь послав смерть в Ізраїлі, і впали з Ізраїля 70000 мужів. **15** Послав же Господь ангела до Єрусалиму, щоб його побив. Коли ж він бив, побачив Господь, змилосердився за велику злобу і сказав ангелові, що побивав: Досить тобі, забери твою руку! Ангел же господній став близько току Орни, євусея. **16** І підняв Давид свої очі і побачив господнього ангела, що стояв між землею і небом, і в його руках витягнутий меч і простягнутий проти Єрусалиму. І впав Давид і старшини ізраїльські, зодягнені в волосяниці, на свої лиця. **17** І сказав Давид до Бога: Чи не я є той, що наказав, щоб почислили народ? Я є той, хто згрішив і вчинив зло. А це стадо, що воно вчинило? Господи Боже мій, хай буде твоя рука на мені і на домі мого батька, твій же народ хай не буде побитий на загибель. **18** Ангел же господній сказав Ґадові, щоб заговорив

вѣи (-)[3] до дана, и принесите мнѣ (число да
знаю е)[4]. (-)[5] ѿвѣща (же) іоавъ. да оумножи гь
люди своя (сторицею неже суть)[6]. и очи гос-
подина моего цря видять. (и не) вси (ли)
господину моему (црю) раби (су) про что и-
щетъ (сего гь мой)[7]. да не вмѣнится въ
грѣхъ іилю. Но обаче слово царево преможе іоава.
(-)[8] поиде (же) іоавъ и обыиде (весь)[9] іиль. и
обратися къ ієрлиму. (-)[10] дасть іоа (двду
сочтеніе иже обыиде)[11]. и обрѣтеся (все со-
чтеніе)[12] іиля, тысяща тысящъ, и р, му-
жей, нося щихъ оружія. (-)[13] ѿ іуды (же бысть),
у, и о[14], (бранникъ)[15]. (-)[16] левіи (же) и веніа-
мина не почте среди ихъ. того ради иже (на-
силенъ послѣдоваше царевымъ повеленіемъ)[17].
*(Не оугоди же)[18] бу (что повелено бысть)[19] и нж кз
поби іиля. (-)[20] рече (же) двдъ бу, съгрѣшихъ в цр кд
ѕѣло яко сътворихъ вещь сію. и нинѣ (молю)
ѿими безаконія раба твоего, иже безумнѣ
сътворихъ ѕѣло. И гла гь къ гаду прорку
двдву гля. Иди и гли къ двду (и рци
ему)[21]. сія (рече)[22] гь три (тебѣ избранія
даю)[23]. (едино кое хощеши избери себѣ)[24] да
сътворю тебѣ. (Егда же)[25] пріиде гадъ къ
двду, (-)[26] рече ему. сія (рече)[27] гь, избери себѣ
(еже хощеши). Или три лѣта глада. ил три
мсцы бѣгати тебѣ ѿ лица врагъ твоихъ. и о-
ружіе врагъ твоихъ иметъ тя. или три дни
мечъ гнь и смерть на землю. и аггелъ гнь
оубити въ всѣмъ наслѣдіи іилвѣ. (-)[28] нинѣ
(оубо) расмотри что ѿвѣщаю иже посла мя
(-)[29]. И рече двдъ къ гаду жестока ми и
(вся) троя (сія)[30]. но лучше ми есть да въ-
пасти въ руцѣ гни. зане многи (суть) ще-
дроты его ѕѣло (-)[31] въ руцѣ (же) чл̃комъ да
не въпаду. И посла гь смерть въ іиль и падо-
ша ѿ іиля, о, мужіи. (-)[32] Посла (же гь)[33]
аггла въ ієрлимъ да побіетъ его. (-)[34] егда
(же) побіаше видѣ гь (-)[35] оумилосердися на (вели-
чество) ѕлобы. и рече ангелу иже побіаше. дов-
лѣетъ ти ѿими руку твою, (-)[36] аггелъ (же)
гнь ста близ гумна орнана еусеанина. И въз-
движе двдъ очи свои, и видѣ аггла гня стоя-
ща между землею и небомъ і (извлеченъ мечъ)[37]
въ руку его. (и) простренъ на ієрлимъ. и паде
двдъ и старцы (іилеви) облечены въ власа-
ницы, на лица своя. И рече двдъ къ бу. не
азъ ли есмь иже повелѣхъ да почту люди.
(-)[38] азъ есмь иже съгрѣшихъ. (и)[39] ѕло съ-
творихъ. (а сіе стадо)[40] что сътвори. ги бе
мои да будетъ рука твоя на мя. и на домъ
ѿца моего. (людіе же твои да не оубіются)[41]

на погꙋбленїе (-)[42]. (-)[43] ѧ҆гг҃лъ (же) гн҃ь рече га́дꙋ
в҃ цр҃ кд в҃ пара҃ г ѐже гл҃ати къ дв҃дꙋ. *да възы́идетъ (и҆
соѕи́ждетъ)[44] ѻ҆лта́рь г҃ꙋ (б҃ꙋ) на гꙋмнѣ ѻ҆рна́ни
ѐоу҆се́анина· (-)[45] възы́иде (же) дв҃дъ по словесѝ
га́довꙋ ѐже гл҃алъ (ѐмꙋ) ѻ҆ и҆мени гн҃и· И҆ ѻ҆бра-
ти́сѧ (ѻ҆рнанъ)[46] и҆ ви́дѣ цр҃ѧ и҆ четыри сн҃ы ѐго
с ни҆̑ [съкровенни][47]. и҆ (ѻ҆рнан)[48] (же) бѣ (в то̀ вре́-
мѧ) трѧ на гꙋмнѣ пшени́цꙋ· И҆ прїиде дв҃дъ
къ ѻ҆рна́нꙋ, и҆ (ѻ҆братисѧ оу҆зрѣ ѐго ѻ҆рна́нъ и҆)[49]
пои́де (к немꙋ̆ проти́вꙋ) ѿ гꙋмна. и҆ поклони́сѧ
(ѐмꙋ)[50] ни́цъ на землѝ· (-)[51] рече (же) (ѐмꙋ) дв҃дъ
(-)[52] да́и мнѣ мѣсто (гꙋмна̀ твоѐго)[53], да со-
ѕи́ждꙋ на не́мъ ѻ҆лта́рь гв҃и. въ сребрѣ дос-
тои́нѣ да́и ми ѐ̀ и҆ да ста́не ра́на ѿ лю́дїи·
(-)[54] рече (же ѻ҆рна́нъ)[55] къ дв҃дꙋ. возмѝ себѣ и҆
да сътвори́тъ господи́нъ мо́и цр҃ь (елика же
ѐмꙋ оу҆го́на)[56]. (но и҆ воло́ве дамъ)[57] на всѐсожже́-
нїе, и҆ плꙋгъ [-][58] на дрова̀ и҆ пшени́цꙋ въ жер-
твꙋ. всѐ (добро̀во́лно въздаю̀)[59]. (-)[60] рече (же ѐмꙋ)
цр҃ь дв҃дъ (-)[61], не тако (бꙋде) но (сребро̑ кꙋплю̀
коли́ка достои́тъ)[62]. ни бо (ѿ тебѐ) взѧ́ти
и҆́ма̑ (-)[63]. (и҆ та́ко) (принестѝ гв҃и)[64] всѐсожже́нїѧ
(да́ръ)[65], И҆ дасть дв҃дъ ѻ҆рна́нꙋ за мѣсто то
сикль зла́ты̑ правѣи́шею тѧ́гостїю х҃· И҆ созда̀
(-)[66] тꙋ ѻ҆лта́рь гв҃и. и҆ възнесѐ всѐсожже́нїѧ, и҆
ми́рныѧ· И҆ възва̀ къ г҃ꙋ и҆ оу҆слы́ша ѐго въ ѻ҆г-
нѝ ѿ нб҃си на ѻ҆лта́рь всѐсожже́нїѧ, и҆ потребѝ
всѐсожже́нїѧ· И҆ рече г҃ь а҆гг҃лꙋ, (възврати́ти)[67]
ме́чъ (свои) въ но́жницы во вре́мѧ ѻ҆́но· Ѐгда̀
ви́дѣ дв҃дъ ꙗ҆́ко оу҆слы́ша ѐго г҃ь на гꙋмнѣ ѻ҆р-
на́ни ѐвꙋсе́ина, (-)[68] пожре тꙋ же́ртвы· И҆ скꙋ-
нїю гн҃ю и҆́же сътворѝ моѷсїи въ пꙋсты́ни, и҆
ѻ҆лта́рь всѐсожже́нїѧ въ вре́мѧ ѻ҆́но бысть въ
(вы́шнемъ)[69] въ гаваѻ́нѣ· И҆ не возмо́же дв҃дъ
и҆тѝ къ (ѻ҆лтарю̀)[70] (да тꙋ помо́литъ)[71] б҃а.
(ѕѣло) бо бысть оу҆страшенъ (ви́дѧщи ме́чъ)[72]
а҆гг҃ла гн҃ѧ·

до Давида, *щоб він пішов і збуду- црс2. 24
вав Господеві Богові жертовник на пар2. 3
току Орни, євусея. **19** Пішов же Да-
вид за Гадовим словом, яке він йо-
му сказав в господнє ім’я. **20** І по-
вернувся Орнан і побачив царя і
схованих з ним чотирьох його си-
нів. І Орнан же в тому часі молотив
на току пшеницю. **21** І прийшов
Давид до Орнана, і він повернувся.
Побачив його Орнан і пішов йому
назустріч з току, і поклонився йому
ниць до землі. **22** Сказав же йому
Давид: Дай мені місце твого току,
щоб я збудував на ньому Господеві
жертовник. Дай мені його за належ-
не срібло – і хай спиниться по-
шесть в народі. **23** Сказав же Орнан
до Давида: Візьми собі, і хай пан
мій цар зробить те, що ж йому зав-
годно, але й волів я дам на всепа-
лення, і плуг на дерево, і пшеницю
на жертву, все добро я добровільно
віддаю. **24** Сказав же йому цар Да-
вид: Не так буде, але куплю сріб-
лом, скільки належиться, бо не
візьму від тебе. І так принесу Гос-
подеві дар цілопалення. **25** І дав
Давид Орнанові замість того 600
золотих сиклів правильною вагою.
26 І він збудував там жертовник
Господеві, і приніс всепалення і
мирні *жертви.* І він закликав до
Господа. І Він вислухав його вог-
нем з неба на жертовник всепален-
ня, і спалив всепалення. **27** І сказав
Господь ангелові повернути свій
меч до піхви **28** в часі тому. Коли
Давид побачив, що його Господь
вислухав на току Оранана, євусея,
він приніс там жертви. **29** І господ-
нє шатро, яке зробив Мойсей в пус-
тині, і жертовник всепалення в то-
му часі був на високих в Ґаваоні. **30**
І Давид не зміг піти до жертовника,
щоб там помолитися до Бога, бо
був дуже наляканий, побачивши
меч господнього ангела.

Гл҃а, кв҃·

Р(ече же)[1] дв҃дъ се ѐсть до́мъ [-][2] б҃жїи. и҆
се ѻ҆лта́рь на всѐсожже́нїѧ і҆и҃лю· И҆ заповѣ-
да (-)[3] да соберꙋтсѧ вси пришле́цы ѿ
землѧ̀ і҆и҃левы. и҆ да поста́ви (ѿ ни҆̑) ка́-
менно сѣ́чецъ къ сѣченїю ка́менїѧ оу҆краше́нїѧ
да соѕи́ждетсѧ до́мъ б҃жїи· (-)[4] Желѣзо (же) мно́-
го на гво́зди две́ремъ и҆ вра́томъ (-)[5] на споѐнїе,
оу҆гото́ва дв҃дъ. и҆ мѣди (та́коже) мно́го без̆
числа̀· И҆ дре́во̑ (же) ке́дровомъ не бѣ числа̀. ꙗ҆́ко
(сидо́ни и҆ тѷри принесо́ша)[6] дре́въ ке́дровыхъ
мно́го дв҃дꙋ· И҆ рече дв҃дъ. соломо̑н сн҃ъ мо́и (-)[7]
ма́лъ. (-)[8] до́мъ (же) ѐже съзида́ти гв҃и въ ве-
ли́чество вы́соко, (и҆) во и҆́мѧ, и҆ въ сла́вꙋ въ всю̀

Глава 22

1 Сказав же Давид: Це є дім бо-
жий і це жертовник на всепалення
Ізраїлеві. **2** І він заповів, щоб зібра-
лися всі приходьки з ізраїльської
землі і щоб поставив він з них ка-
менярів на рубання каміння для
прикраси, щоб був збудований
божий дім. **3** Давид же підготував
багато заліза на цвяхи для дверей і
брам, на злуки, і також багато міді,
без числа. **4** І деревові ж кедровому
не було числа, бо сидонці і тирці
принесли Давидові багато кед-
рового дерева. **5** І сказав Давид:
Мій же син Соломон малий, щоб
збудувати високий дім Господеві
на прославу. І в ім’я, і на славу на

всю землю йому приготую. І все
множество приготував Давид перед
своєю смертю Господеві. **6** Він же
покликав свого сина Соломона і за-
повів йому, щоб збудував дім Гос-
подеві Богові ізраїльському. **7** Ска-
зав же Давид до Соломона: Сину
мій, моя воля була, щоб збудувати
дім імені мого Господа Бога. **8** Але
було до мене господнє слово, кажу-
ниж. 28 чи: *Ти пролив багато крові і ти
зробив численні війни. Не можеш
збудувати дім моєму імені, бо ти
пролив багато крові переді Мною.
9 Ось син, що тобі народиться, –
цей буде чоловік спокою. І дам йо-
му спокій від всіх його ворогів дов-
круги, бо Соломон ім'я йому наз-
веться. І дам йому мир і спокій в
црс2. 7 Ізраїлі всі його дні. **10** Той *збудує
црс3. 5 дім моєму імені, і той буде мені за
єв. 1 сина, і Я буду йому за батька і під-
німу престіл його царства в Ізраїлі
навіки. **11** Отже, нині, мій сину,
Господь буде з тобою, і ступай
вперед і збудуй дім твоєму Госпо-
деві Богові, так як про тебе сказав.
12 Господь же дасть тобі розум і
пізнання, щоб ти зміг пасти Ізраїль,
і зберігай чинити закон твого Гос-
пода Бога. **13** Бо тоді зможеш сту-
пати вперед, якщо збережеш за-
повіді і суди, які Господь заповів
Мойсеєві, щоб навчити Ізраїль.
Скріпися і мужньо чини, не бійся
ані не жахайся. **14** Ось я в моїй бід-
ноті приготував господньому до-
мові 100000 талантів золота і ти-
сячу тисяч талантів срібла, міді ж і
залізові немає ваги, бо перевищили
число кількістю. І я приготував де-
рево і камінь. І до цього додаси. **15**
І з тобою Господь, і додаси до мно-
жества тих, що роблять діла ху-
дожників, на всі розходи майстрів,
каменярів і робітників в дереві, і
всіх здібних творити діла, найро-
зумніших **16** в золоті і сріблі, в міді
і залізі, яким немає числа. Отож,
встань і чини, і Господь буде з
тобою. **17** І наказав же Давид всім
ізраїльським начальникам, щоб до-
помагали його синові Соломонові,
18 кажучи: Глядіть, щоб ваш Гос-
подь Бог був з вами і дав вам спо-
кій довкруги, бо Він дав всіх ваших
ворогів у ваші руки, і земля буде
підкорена перед Господом і перед
його народом. **19** Тепер, отже, дай-
те ваші серця і ваші душі, щоб шу-
кати вашого Господа Бога, і встань-
те, і збудуйте святе вашому Госпо-
деві Богові, щоб внести кивот гос-
поднього завіту і освячений посуд
божого дому, який буде збудова-
ний господньому імені.

землю, оуготовлю єму. и (все) (множество оуго-
това дв҃дъ)[9] прежде скончанїа своєго (г҃ви)· (-)[10]
возва (же) соломона с҃на своєго. и заповѣда єму
да созиждетъ домъ г҃у б҃у і҃илеву· (-)[11] рече (же)
дв҃дъ къ соломону, с҃ну (мои). (воля моя
быстъ)[12] да созижду до имени г҃а б҃а (моєго)· Но
быстъ (слово г҃не къ мнѣ)[13] г҃люще. *(многы нӣ кн
кр҃ови)[14] пролїялъ єси. и (многи брани)[15] сътво-
рилъ єси. не можеши созидати дому имени мо-
єго. яко (многи пролїявъ крови)[16] (-)[17] предо
мною· Се с҃нъ (иже) родися тебѣ, сеи будетъ
мужъ покоинъ. и оупокою єго ѿ всѣх врагъ
[єго][18] по окр҃стъ. зане (соломонъ)[19] имя єго (на-
речется). и миръ и покои дамъ (єму) въ і҃или в҃ цр҃ з҃
(вся)[20] дни єго· Той *созиждетъ домъ имени моє- г҃ цр҃ е҃
му. и той будетъ мнѣ въ с҃на, и азъ [бу- єврео҃ а҃
ду][21] єму въ ѿц҃а. і исправлю пр҃столъ цр҃ства єго
на і҃или въ вѣки· (-)[22] Н҃нѣ (оубо) с҃ну мои бу-
детъ (г҃ь с тобою)[23], и преспѣвай и созижди
домъ г҃у б҃у твоєму. яко г҃лалъ єсть о тебѣ·
(дастъ же)[24] тебѣ разумъ и оумъ г҃ь, (да оу-
пасти можеши і҃иля)[25]. и съхрани (-)[26] творити
законъ г҃а б҃а твоєго· Тогда (бо) преспѣвати
можеши. аще съхраниши (-)[27] заповѣди и су-
дбы иже повелѣ г҃ь моѵсїови (да оучитъ)[28]
і҃иль. оукрѣпися и мужественѣ сътвори. не оу-
бойся ни страшися· (-)[29] Се азъ въ оубожествѣ
моємъ оуготовах дому г҃ню. злата, талантъ. р҃.
и сребра (тысяща тисящъ талантъ)[30]. (-)[31]
мѣди (же) и желѣзу (-)[32] нѣсть възвѣшенїя,
(побѣдиша бо число величествомъ)[33]. и древа и
каменїя оуготовах и к симъ да приложиши· И с
тобою (г҃ь. и приложиши къ множеству)[34] тво-
рящихъ дѣла, художъницы, (на всѣ расходы)[35].
оумодѣлницы. каменносѣчецъ, и рукодѣлницы
древомъ, и всѣхъ оумѣлыхъ, к (сотворенїю дѣ-
ла, разумнѣиших)[36]· въ златѣ (и) сребрѣ. въ
мѣди и желѣзѣ. (имже) нѣсть числа. въстани
(бо) и сътвори. и (будетъ) г҃ь с тобою· И по-
велѣ (же) дв҃дъ всѣмъ началникомъ і҃илевымъ,
да помагаютъ соломону с҃ну єго· (видите г҃люще
да єсть)[37] г҃ь (б҃ъ вашъ) с вами, и дастъ
вамъ покои по окр҃стъ. зане дастъ (вся врагы
ваша въ руки ваша)[38]. и повинна будетъ зем-
ля пред г҃мъ. и пред людми єго· Н҃нѣ (оубо) дайте
ср҃дца ваша и д҃ша ваша. да възыщете г҃а б҃а
вашего. и востаните и созидайте с҃тительство
г҃у б҃у вашему да въведеся кїотъ завѣта
г҃ня· и сосуды ос҃щенны (дому б҃жїя)[39] иже со-
зиждется имени г҃ню·

Гл҃а, к҃г.

И Дв҃дъ ста́ръ (-)[1] и҆спо́лнь дні́и, и҆ царе́мъ
поста́ви соломо́на сн҃а своегѡ (-)[2] на̑
і҆и҃лемъ. И҆ собра̀ всѣ́хъ кнѧзе́й і҆и҃левы́, и҆
свѧще́нникѡвъ и҆ леѵі̑тѡвъ. (-)[3] Почте́ни (же)
сꙋ́ть леѵі̑ти, ѿ тридесѧ́ти лѣ́тъ и҆ вы́шше. и҆
(ѡ҆брѣ́тена сꙋ́ть)[4] по глава́хъ и҆́хъ, л҃, и҆ и҃,
муже́й)[5]. ѿ тѣ́хъ и҆збра́ни сꙋ́ть, и҆ раздѣ́лени
въ слꙋ́жбꙋ до́мꙋ гн҃ѧ. к҃, и҆ д҃. и҆ кни́жни, и҆ сꙋ-
де́й, ѕ҃. И҆ д҃, две́рникѡвъ. и҆ д҃, (пѣ́вцевъ) пою́-
щихъ гв҃и, въ (арганы)[6] и҆́же сътворѝ ко хва́-
ле́нїю гн҃ю. И҆ разлꙋчѝ и҆́хъ дв҃дъ на всеⷣне́внꙋю
слꙋ́жбꙋ, сн҃омъ леѵі̑нѡмъ. *(гедсо́нъ)[7], (и҆) ка́-
адъ, (и҆) мера́ри. (Сн҃ове гедсо́ни)[8], [леа̑да́нъ][9], и҆
семе́и. Сн҃ове [леа̑да́ни][10] (нача́лники)[11], і҆и҆́ль, и҆
(зедо́дъ)[12], і҆ и҆ѡ҆и́ль трі́е. Сн҃ове (же) семео́вы,
(салами́ѳ)[13], и҆ (а҆заи́ль)[14], и҆ (а҆ра́мъ)[15] трі́е, ті́и
нача́лницы ѿ҆че́ствомъ [леа̑дани́мъ][16]. И҆ сн҃омъ
семео́вымъ, и҆е́дъ, и҆ (зиза́н)[17], і҆ и҆ѡ҆а́съ, и҆ ве́рїа.
ті́и сн҃ове (семе́евы)[18] четы́ре. (-)[19] Бѣ́ (же) и҆е́дъ
(пе́рвыи)[20]. и҆ зиза второ́ыи. і҆ и҆ѡ҆а́съ, и҆ ве́рїа, не
и҆мѣ́ша мно́гихъ сн҃овъ, и҆ (того ра́ди)[21] въ
(е҆ди́нꙋ) ѡ҆би́тель (-)[22] (и҆ въ е҆ди́нъ дн҃ь почте́ни
сꙋ́ть)[23]. Сн҃ове кааа́довы, [а҆мра́мъ і҆][24] (и҆а҆са́ръ)[25]
(и҆) хевро́нъ, (и҆) ѡ҆зїи́ль четы́ре. *Сн҃ове [а҆мъмра́ли][26]
а҆а҆ро́нъ, и҆ мѡѷсїи. (-)[27] *Ѿлꙋче́нъ (же) е҆́сть а҆аро́нъ
да слꙋ́житъ въ ст҃аѧ ст҃ы́хъ то́и и҆ сн҃ове е҆гѡ
въ вѣ́ки, (и҆) да ка́дитъ демїа́момъ (-)[28] гв҃и (по чи-
нꙋ своемꙋ), и҆ бл҃ви́ти и҆́мѧ е҆гѡ въ вѣ́ки. (-)[29] Мѡѷ-
сїа (же) чл҃ка бж҃ї́а сн҃ове е҆гѡ почте́ни сꙋ́ть въ
колѣ́нѡ леѵі̑инѡ. *Сн҃ове мѡѷсїѡ́вы гирса́мъ, и҆
е҆лїезе́ръ. Сн҃ове гирьса́мли сꙋваи́ль прьвыи. (-)[30]
Бы́ша (же) сн҃ове е҆лїезе́рꙋ (равїа)[31] прьвыи. и҆ не
бѣ́ша е҆лїезе́рꙋ сн҃ове и҆ні́и. (-)[32] Сн҃ове(*) (равї-
ины)[33] ᲂу҆мно́жени сꙋ́ть ѕѣлѡ. Сн҃ове (и҆саа́ри)[34],
[саллꙋмо́дъ][35] прьвыи. Сн҃ове хевро́мли, [и҆е҆рїа́въ][36]
прьвыи. [а҆марїа][37] вторы́и, (и҆е҆зезїи́ль)[38] тре́тіи
(и҆е҆зекїа)[39] четве́ртыи. Сн҃ове (же) ѡ҆зїи́ль, ми́ха
прьвыи, (-)[40] и҆сїа̀ вторы́и. Сн҃ове мера́рины, моо́-
ли, и҆ мꙋ́си, сн҃ове моѡ҆лїевы е҆леа̑за́ръ, (-)[41] ки́съ.
(-)[42] Ѹ҆́мре (же) е҆леа̑за́ръ. и҆ не бѣ́хꙋ е҆мꙋ сн҃ове но
дще́ри. (-)[43] поѧ́ша(*) и҆́хъ сн҃ове ки́совы. бра́тїа
и҆́хъ. Сн҃ове мꙋсїи́ны, моо́ли, и҆ е҆́деръ, и҆ [а҆римо́ѳ][44]
трі́е. Сїи сн҃ове леѵі̑ины, въ (племе́нехъ и҆ ѡ҆би-
телехъ)[45] свои́хъ. нача́лницы ѿ҆че́ствъ и҆́хъ, по
съглеⷣа́нїю и҆́хъ, (и҆)[46] числꙋ̀ и҆ме́нъ и҆́хъ, (и҆) по
глава́хъ и҆́хъ, и҆́же творѧ́хꙋ дѣ́ла слꙋже́нїѧ до́-
мꙋ гн҃ѧ. ѿ двадесѧ́ти лѣ́тъ и҆ вы́шше. рече
бо дв҃дъ, поко́и да́сть гь҃ бг҃ъ і҆и҃лю лю́демъ свои́мъ,
и҆ всели́сѧ въ і҆е҆рл҃имѣ даже до вѣ́ка. И҆ нѣ́сть
(чи́нꙋ) леѵі̑томъ да (да́лѣи) но́сѧтъ скꙋ̑нї́ю. и҆

в҃ мѡ҃ ѕ҃
вы҃ ѕ҃
д҃ мѡ҃ г҃

в҃ мѡ҃ в҃
и҆ ѕ҃
д҃ мѡ҃ к҃ѕ
е҆рве҃ е҃

в҃ мѡ҃ в҃
и҆ и҃і

Глава 23

1 І Давид старий, повний днів, і
поставив царем над Ізраїлем свого
сина Соломона. **2** І він зібрав всіх
ізраїлевих князів, і священиків, і
левітів. **3** Почислені ж були левіти
від тридцяти літ і вище, і було за
їхніми головами 30000 і 8000 му-
жів. **4** З них на службу господнього
дому є вибрані і поділені 20000: і
4000 і писарів, і 6000 суддів, **5** і
4000 дверників, і 4000 співаків, що
співали Господеві в органах, які він
зробив на господню похвалу. **6** І
Давид розділив їх на повсякденну мой2. 6
службу синам левіїним *Ґедсона, і вищ. 6
Каата, і Мерарія. **7** Сини Ґедсонові: мой4. 3
Леадан і Семей. **8** Сини Леаданові,
начальники: Іїл, і Зетот, і Йоіл –
три. **9** Сини ж Семейові: Саламит, і
Азаїл, і Арам – три. Ці – начальни-
ки батьківщин Леаданових. **10** І си-
нам Семейовим – Єт, і Зизан, і Йо-
ас, і Верія, ті чотири – сини Семеє-
ві. **11** Був же Єт першим, і Зиза –
другий; і Йоас, і Верія не мали
багато синів, і задля того в одному
домі і в один день почислені були. мой2. 2
12 Сини Каатові: Амрам, і Ясар, і і 6
Хеврон, і Озіїл – чотири. **13** *Сини мой4. 26
Амрамові: Аарон і Мойсей. *Відлу- єв. 5
чений же був Аарон, щоб служити
в святому святих, він і його сини
навіки, і щоб кадити ладаном Гос-
подеві за своїм чином, і благосло-
вити його ім’я навіки. **14** Мойсея
ж, божого чоловіка, його сини бу-
ли почислені в левіїнім племені. **15** мой2. 2
*Сини Мойсеєві: Ґирсам і Еліезер. і 18
16 Сини Ґирсамові: Суваїл – пер-
ший. **17** Були ж сини Еліезера: Ра-
вія – перший, і не було в Еліезера
інших синів. Сини Раавії дуже роз-
множились. **18** Сини Ісаара: Саллу-
мот – перший. **19** Сини Хеврона: Є-
ріяв – перший, Амарія – другий, Є-
зезіїл – третій, Єзекія – четвертий.
20 Сини ж Озіїлові: Миха – перший
і Сія – другий. **21** Сини Мерарія:
Моолій і Мусій. Сини Моолія: Еле-
азар, Кис. **22** Помер же Елеазар, і
не було в нього синів, але *тільки*
дочки. Взяли їх сини Кисові, їхні
брати. **23** Сини Мусія: Моолій, і Е-
дер, і Аримот – три. **24** Це левіїні
сини за своїми племенами і родами,
володарі їхніх батьківських домів
за їхнім переписом і числом їхніх
імен, і за їхніми головами, які чи-
нили діла служіння господнього
дому, від двадцяти літ і вище. **25** Бо
Давид сказав: Господь Бог дав спо-
кій Ізраїлеві, своєму народові, і по-
селився в Єрусалимі аж довіку. **26** І
немає чину левітам, щоб дальше
носили шатро і ввесь його посуд на

його служіння. **27** Адже за останнім Давидовим наказом числиться число левіїних синів від двадцяти літ і вище. **28** Бо і поставив під руки Ааронових синів на службу господнього дому в притворах, і в соборі, і в численні місця всіх святинь, і в усіх ділах служіння господньої церкви, **29** і за начальників над хлібами предложення, і муки пшеничної жертви, і до зела, і до опрісноків, і на пательнях, і до печеного, і над всяку вагу і міру; **30** і щоб встати вранці, щоб хвалити і визнаватись в господніх піснях, також і на вечір. **31** І в приношення господнього цілопалення, що в суботах, і в новомісяцях, і празниках, за числом і його чином, постійно Господеві. **32** І хай зберігають сторожі шатра свідчення і чин святительства, і сторожі Ааронових синів, їхніх братів, щоб служити в господньому домі.

вс҄ѧ сосꙋды е҆го къ служе́нїю ѥѧ҆. (По повелѣ́нїю бо)[47] двдⷣву послѣ́днемꙋ почита́етсѧ число̀ сн҃овомъ левꙵи́номъ. ѿ к҃, лѣ́тъ и҆ вы́ше. (И҆) ꙗ҆́ко пода́сть (-)[48] подъ рꙋ́кꙋ (сн҃омъ а҆арѡ́ниѡ)[49] въ слꙋ́жбꙋ до́мꙋ гн҃ѧ въ притво́рѣхъ и҆ въ (собо́рѣ)[50] и҆ въ (мѣ́ста числе́на)[51] всѣ́хъ ст҃ынь, и҆ въ (всѣ́хъ) дѣлѣ́хъ служе́нїѧ црк҃ви (гн҃ѧ)[52]. (И҆) въ (нача́лники надъ) хлѣ́бы предложе́нїѧ, (и҆) мꙋкѝ пшени́чныѧ жрътвы, и҆ ко (зе́лїю, и҆ къ)[53] ѡ҆прѣсно́комъ и҆ на сковра́дна и҆ къ пече́нїю и҆ на всею̀ (тѧ́гостїю и҆) мѣ́рою. И҆ е҆́же ста́ти ᲂу҆́тро е҆́же хвали́ти (і҆) и҆сповѣ́дати (пѣ́нїѧ гн҃ѧ)[54] (та́кожде и҆)[55] къ ве́черꙋ. И҆ на (-)[56] възноше́нїе всесъжже́нїѧ гн҃ѧ и҆́же въ сꙋбо́тахъ, и҆ въ новомѣ́сѧчїи и҆ пра́зницѣхъ по числꙋ̀. (И҆) чи́номъ е҆ѧ̀ вы́нꙋ гв҃и. И҆ да хранѧ́тъ стра́жбы скꙵи́нїи свѣдѣ́нїѧ (и҆ чи́нъ ст҃льства) и҆ стра́жбы сн҃овъ а҆арѡ́нихъ бра́тїи и҆хъ да слꙋжа́тъ въ до́мꙋ гн҃и.

Глава 24

мой4. 3 і 20
1 І Аароновим синам, і уділи *Ааронових синів: Надав, і Авиюд, і Елиазар, Ітамар. **2** *І померли ж
мой3. 5 мой4. 3 і 26
Надав і Авиюд перед своїм батьком, а синів не було в них. Священиком був же Єлиазар і Тамар – Ааронові сини. **3** І поділив їх Давид: Садок, бо був з Єлеазарових синів, і Ахімелех – з синів Ітамара, за їхнім переписом, і за їхньою службою, і за домом їхніх батьків. **4** І знайдено більше Елеазарових синів, мужів-володарів, ніж Тамарових синів. І поділив же їх, це значить Елезарових синів, на 16-ть начальників над батьківськими домами, і 8 Ітамарових синів – за родами і їхніми домами. **5** Поділив же їх за жеребом між ними, і вони були начальниками святительства і начальниками божого дому, з Елеазарових синів і з Тамарових синів. **6** Відписав же їх Самая, син Натанаїла, писар левітів, перед царем і князями, і священиком Садоком, і Ахимелехом, Авіятаровим сином, і начальниками родів священиків, і левітами дому родів, що в них раніше був один Еліазар, і інший дім, що має інших під собою, – один Ітамар. **7** Вийшов же перший жереб Іваримові з Єдією, другий – **8** Харивові, третій – Сеоримові, четвертий – **9** Мелхієві, п'ятий – Веніяминові, шостий – **10** Екос-Маммі. Сьомий – Арієві, восьмий – **11** Еісуєві, дев'ятий – Сехенієві, десятий – **12** Елиувові, Якимові, дванадцятий – **13** Офаєві, 13-ий – Єсваалові, 14-ий **14** Влегалові. 15-ий – Емиро-

Гла҃, к҃д.

И҆ сн҃омъ а҆арѡ́ним (и҆ ᲂу҆ча́стїе *сн҃овъ а҆арѡ́нихъ)[1]. нада́въ, и҆ а҆виᲂу́дъ. (и҆ е҆лиа҆за́ръ)[2] д҃ мо г҃ и к
и҆дама́ръ. *И҆ ᲂу҆мро́ша (же) нада́въ, и҆ а҆виᲂу́дъ предъ ѿцемъ свои́мъ. (а҆)[3] сн҃ове не бѧ́хꙋ и҆́мъ. г҃ мо е҃ д҃ мо г҃ и кѕ
(-)[4] сщ҃е́нствова (же) (и҆е҆лиа҆за́ръ)[5] и҆ (дама́ръ)[6] сн҃ове а҆арѡ́ни. И҆ раздѣли и҆́хъ двдъ. (-)[7] садо́къ (бо бы́сть) ѿ сн҃овъ (и҆е҆лиа҆за́ровы)[8]. и҆ а҆химеле́хъ ѿ сн҃овъ и҆дама́ръ по созре́нїю и҆́хъ. (и҆) по служе́нїю и҆́хъ, (и҆) по домо́мъ ѿчества и҆́хъ. И҆ ѡ҆брѣто́шасѧ сн҃ове (множа́иши е҆лїаза́ри)[9] нача́лныхъ (мꙋже́и)[10]. не́же сн҃овъ (дама́ри)[11]. и҆ раздѣли́ (же) и҆́хъ (то е҆́сть) сн҃овъ (е҆лїаза́ровыхъ)[12], въ нача́лники въ домы̀ ѿчества, ѕ҃і. и҆ сн҃овомъ и҆дама́ри (по ѡ҆би́телехъ и҆ домо́хъ и҆́хъ, и҆)[13]. (-)[14] Раздѣли́ (же) и҆́хъ по жре́бїю проме́жъ и҆́хъ (и҆)[15] бѧ́хꙋ нача́лницы ст҃ительства, и҆ нача́лницы (до́мꙋ бж҃їѧ)[16] ѿ сн҃овъ (е҆лїаа҆за́ръ)[17] и҆ ѿ сн҃овъ (дама́ръ)[18]. (-)[19] ѿписа (же) и҆́мъ семаїа сн҃ъ нада́наи́ль пи́саръ левꙵи́томъ предъ црⷭ҇емъ. и҆ кн҃ѕїи, и҆ садо́ка сщ҃е́нника, и҆ а҆химеле́ха сн҃а а҆вї-ада́ръ и҆ нача́лницы (ѡби́телеи)[20] сщ҃енъствомъ и҆ левꙵи́томъ до́мꙋ ѿчества, (и҆́же про́чїи и҆хъ пре́жде бѣ е҆лїаза́ръ е҆ди́нъ. і҆ и҆ны́и до и҆́же подъ собо́ю и҆́мать про́чїи и҆хъ и҆дама́ръ е҆ди́нъ)[21]. (-)[22] І҆зы́иде (же) жре́бїи пе́рвыи (и҆варимовъ)[23], (съ и҆е҆дїе́ю)[24]. вто́рыи (харимовъ)[25], тре́тїи сеѡ҆ри́мꙋ, четве́ртыи мелхїѧ. пѧ́тыи [венїами́нъ][26]. ше́стыи (е҆ко́съ)[27], (ма́мма). Седмы́и (а҆рїе́въ)[28]. ѡ҆смы́и (е҆исꙋе́въ)[29]. девѧ́тыи сехе́нїѧ. Десѧ́тыи (е҆лиоу́вовъ)[30] и҆акимовъ. двана́десѧтыи (ѡ҆фа́евъ)[31]. г҃і, (и҆е҆сваа́ловъ)[32]. д҃і. (влега́)[33]. е҃і, (е҆ми́ръ)[34]. ѕ҃і, (е҆́дди)[35]. з҃і, [а҆фесї-

евѣ][36]. ҃иі, [феддїевъ][37]. ҃кі, (иезїилевъ)[38]. ҃к, (ахинь)[39]. ҃ка, (и) гамꙋ. ҃кв, далеїа. ҃кг, (иеили. ҃кд, мазїавъ)[40]. Сїе съгладанїе ихъ по служенїемъ ихъ. входити в домъ гнь. (и) по чинꙋ своемꙋ, по рꙋкꙋ ааронꙋ ѿца ихъ. ꙗко повелѣ гь бгъ ийлевъ. И сном (же) левѵиномъ прочїимъ ѿ сно [амрамъ][41] (съваилъ)[42] сномъ (съваилѣ)[43], [иадаїа][44] (съ роовїею)[45] началникъ, (иасари)[46] (снъ) саломодъ. сномъ (же) саломодимъ, иадъ. Сны (же) едїоую амадїа вторыи (азїиль)[47]. третїи, (екмоамъ)[48]. четвертыи (снъ)[49] озїилъ (и) миха. сны миха самиръ. братъ миха, исїа. сны исїины. захарїа. Снове (захарїины)[50] моли и мꙋси. (снъ)[51], озїи сны (вонїовы)[52]. Сыны (же) мерари. озїеви, сны его (иесоима)[53] и закхꙋръ. и [овди][54] моолїю елеазарꙋ. и (дамарꙋ)[55] не бѣша (сны им)[56]. (Снъ окисъ)[57], (иерамеиль)[58]. (-)[59] Снове мꙋси. моли, и едеръ, и [еримод][60]. тїи снове левѵины по домомъ обителїи свои. (-)[61] Прїаша (же) и тїи жребїи, ꙗкоже (и) братїа ихъ, снове аарони пред двдомъ цремъ, и садохомъ. и ахимелехом. и началники ѿечествъ сщенническихъ, и левѵтъскихъ. Патрїархи [ааронъ][62], ꙗкоже (и) братїа его юнѣишїи.

Гла, ҃ке.

И въставъ двдъ (-)[1] и кнѕи силные. (и ѿлꙋчиша) въ службꙋ сновъ (асадовъ)[2] и емань, и (дидꙋмъ)[3], иже провѣщахꙋ съ гꙋсльми, и ѱалтырми, и кѵмъвалами, и бысть число ихъ по главахъ (мꙋжескихъ)[4] творящихъ въ дѣлехъ ихъ. ѿ сновъ асафовъ (захꙋръ)[5], і иосифъ, и наданїасъ, и [асїила][6], снове асафовы держащеся асафа пррка близъ цря, съ (идидꙋмомъ)[7]. Снове (же идидꙋмъ)[8], годолїа, и сꙋри, и (сеасъ)[9], и (авиасеа)[10], и (мададїа)[11], шесть (по рꙋкꙋ)[12] ѿца своего (идидꙋма)[13], въ гꙋсли брецающе, исповѣдающе и хвалѧще (бга)[14] съ (емманомъ)[15]. Снове еммани (волкїа)[16], и (маданїа)[17], и [озїиль][18], и сꙋваилъ, и [еримꙋдъ][19], и ананїа, (-)[20] ананъ, и [елиада][21], (-)[22] (годоладї)[23], и [ромедди и езеръ][24], и (савахъ)[25], (-)[26] (алалимадїи)[27], (-)[28] одиръ, и меазодъ. всѣ тїи снове (еммани)[29], въсхвалѧюще цря, въ словесехъ бжїихъ да възнесеса рогъ. (-)[30] дастъ (же) бгъ (еммании)[31] сновъ, ҃ді, и (҃г дщери)[32]. вси сїи (по рꙋкою)[33] ѿца своего въспѣвающїи въ црькви гни, въ кѵмвалехъ и въ ѱалтырахъ, и гꙋслехъ, (въ служенїе домꙋ гнѧ) близъ цря, и асафа, і [идидꙋма][34], и емана. (-)[35] Бы (же)

ві, 16-ий – **15** Еттиєві, 17-ий – Афесієві, 18-ий – **16** Феттієві, 19-ий –
Єзіїлеві, 20-ий –**17** Ахиневі, 21-ий – і
Гамулові. 22-ий – **18** Далеєві, 23-ій –
Єілові, 24-ий – Мазіявові. **19** Це їхній
перепис за їхнім служінням, щоб
входили до господнього дому, і за
своїм чином, під руками їхнього
батька Аарона, так як наказав Господь Бог ізраїльський. **20** Й іншим же
левіїним синам з синів Імрама, Соваїла: синам Соваїлевим – Ядая **21** з
Роовією – начальник і Асари, **22** син
Саломотів. Синам же Саломотовим –
Ят. **23** Сини ж Єдіуя: Амадія, другий
– Азіїл, третій – Єкмоам, четвертий –
24 син Озіїл і Миха. Сини Михи:
Самир, **25** брат Михи Ісія. Сини
Ісіїні: Захарія. **26** Сини Захаріїні: Мооли і Муси, сини Озії, сини Вонія. **27**
Сини ж Мерарія: Озієві, сини його
Єсоіма, і Закхур, і Овди. **28** Моолієві:
Елеазар і Тамар. Не було в них синів.
29 Син Окисів Єрамеїл. **30** Сини
Мусія: Мооли, і Едер, і Єримот. Це
левіїні сини за домами своїх родів. **31**
Одержали ж і ті жереб, так як і їхні
брати, Ааронові сини, перед царем
Давидом, і Садоком, і Ахимелехом, і
начальниками священичих і левітських родів, Ааронові патріярхи, так
як і його молодші брати.

Глава 25

1 І, вставши, Давид і князі сили і
відлучили на службу синів Асафових, і Еманових, і Дитумових, що
сповіщали з гуслями і псалтирями, і
цимбалами. І було їхнє число за чоловічими головами, що чинили за
їхніми ділами. **2** З Асафових синів:
Захур, і Йосиф, і Натаніяс, і Асіїла –
Асафові сини, що держалися пророка
Асафа, близько царя. **3** З Ідитумом –
сини ж Ідитумові: Ґодолія, і Сури, і
Сеас, і Авиасея, і Мататія – шість під
руками свого батька Ідитума грали в
гуслі, визнаючи і хвалячи Бога . **4** З
Емманом – сини Еммaнові: Волкія, і
Матанія, і Озіїл, і Суваїл, і Єримут, і
Ананія, Анан, і Елиата, Ґодолатій, і
Pометтій, і Езер, і Савах, Алалиматій,
Отир, і Меазот. **5** Всі ці Емманові
сини, що хвалили царя в божих
словах, щоб підняти ріг. Дав же Бог
Емманові 14 синів і 3 дочки. **6** Всі ці
під рукою свого батька співали в
господній церкві з цимбалами, і з
псалтирями, і гуслями на служіння
господнього дому близько царя, і
Асафа, і Ідитума, і Емана. **7** Було ж
їхнє число з їхніми братами, навченими господнього співу, і всіма, що
знали спів, – вісім сот і вісімдесят і 8.
8 Взяли ж свій жереб на всі дні за
малим і за великим, за досконалим і

ненавченим. **9** І перший жереб вийшов Асафові, що був Йосиф, і синам його, і братам його, Ясарів, Йосифів, Ґодоліїв. Другий – Інії, і його синам, і його братам – 12. **10** Третій – Закхурові, і його синам і його братам – 12. **11** Четвертий – Езрі, його синам і його братам – 12. **12** П'ятий – Натанові, синам і його братам – 12. **13** Шостий – Воккії, синам і його братам – 12. **14** Сьомий – Єреїлові, синам і його братам – 12. **15** Восьмий – Йосієві, синам і його братам –12. **16** Дев'ятий – Маттанієві, синам і його братам – 12. **17** Десятий – Меєві, синам і його братам – 12. **18** Одинадцятий – Азріілеві, синам і його братам – 12. **19** Дванадцятий – Асевієві, синам і його братам – 12. **20** І 13-ий – Суваїлові, синам і його братам – 12. **21** 14-ий – Мататієві, синам і його братам – 12. **22** І 15-ий – Єримутові, синам і його братам – 12. **23** І 16-ий – Ананії, синам і його братам – 12. **24** 17-ий – Єсвакові, синам і його братам – 12. **25** 18-ий – Ананії, синам і його братам – 12. **26** 19-ий – Мелиті, синам і його братам – 12. **27** 20-ий – Аліятові, синам і його братам – 12. **28** 21-ий – Ітирові, синам і його братам – 12. **29** 22-ий – Ґеделатієві, синам і його братам – 12. **30** 23-ій – Мазамотові, синам і його братам - 12. **31** 24-ий – Ромеміезерові, синам і його братам – 12.

число̀ и҆́хъ съ бра́тїею и҆́хъ наꙋче́ни пѣ́нїю гн҃ю,
(и҆) всѣ́хъ разꙋмѣ́ющи́хъ (пѣ́нїѧ), (о҆́смь со҃)[36], и
о҆смьдеса́тъ и҆ и҃· (-)[37] взѧ́ша (же)[38] жре́бїи (свои̑), въ
всѧ̑ дни̑ по ма́ломꙋ, и҆ по вели́комꙋ, по совершє́-
номꙋ, и҆ неꙋ́ченомꙋ· І҆ и҆зы́иде жре́бїи пе́рвыи (-)[39]
а҆са́фови (и҆́же бѣ̀) і҆ѡ҆́сифъ, (и҆ сн҃овъ є҆гѡ и҆ бра́тїи
є҆гѡ, і҆а҆саро́въ, і҆ѡ҆́сифовъ,) [годолї́евъ][40]· вторы́и и҆-
нїѧ, (и) (сн҃овъ є҆гѡ и҆ бра́тїи єгѡ)[41], в҃і· тре́тїи
закхꙋ́ръ, (и҆) сн҃ѡ є҆гѡ и҆ бра́тїи є҆гѡ, в҃і· четве́ртыи
[є҆́зри][42] сн҃овъ є҆гѡ и҆ бра́тїи є҆гѡ, в҃і· Па́тыи
наданъ сн҃овъ (-)[43] и҆ бра́тїи є҆гѡ, в҃і· ше́стыи
[вокі́ѧ][44], сн҃овъ (-)[45] и҆ бра́тїи є҆гѡ, в҃і· Седмы́и
(і҆е҆рени́ль)[46] сн҃овъ (-)[47] и҆ бра́тїи є҆гѡ, в҃і· о҆́смыи і҆ѡ҆сі́а
сн҃ѡ (-)[48] и҆ бра́тїи є҆гѡ, в҃і· девѧ́тыи (мадъда-
нїѧ)[49] сн҃овъ (-)[50] и҆ бра́тїи є҆гѡ, в҃і· десѧ́тыи (ме-
нїѧ)[51], сн҃овъ (-)[52] и҆ бра́тїи є҆гѡ, в҃і· Пе́рвыинаде-
сѧтъ [а҆зрї́иль][53], сн҃овъ (-)[54] и бра́тїи є҆гѡ, в҃і·
вторы́иная́десѧть (а҆се́вїѧ)[55], сн҃овъ (-)[56] и҆ бра́тїи
є҆гѡ, в҃і· (и҆) г҃і, сꙋвани́ль, сн҃овъ (-)[57] и҆ бра́тїи є҆гѡ,
в҃і· д҃і, (матаді́а)[58], сн҃овъ (-)[59] и҆ бра́тїи є҆гѡ, в҃і·
(и҆) є҃і, [і҆е҆римꙋ́дъ][60], сн҃овъ (-)[61] и҆ бра́тїи є҆гѡ, в҃і·
(и҆) ѕ҃і, а҆на́нїа, сн҃овъ (-)[62] и҆ бра́тїи є҆гѡ, в҃і· з҃і
[і҆е҆сва́къ][63], сн҃овъ (-)[64] и҆ бра́тїи є҆гѡ, в҃і· и҃і, а҆на-
нїи, сн҃овъ (-)[65] и҆ бра́тїи є҆гѡ, в҃і· д҃і, (мелидѝ)[66],
сн҃овъ (-)[67] и҆ бра́тїи є҆гѡ, в҃і· к҃, (а҆лї́адѐ)[68], сн҃овъ
(-)[69] и҆ бра́тїи є҆гѡ, в҃і· к҃а, і҆дѝръ, сн҃овъ (-)[70] и҆
бра́тїи є҆гѡ, в҃і· к҃в, [геделади][71], сн҃овъ (-)[72] и҆ бра-
тїи є҆гѡ, в҃і· к҃г, (мазамѡ́дъ)[73], сн҃овъ (-)[74] и҆ бра́-
тїи є҆гѡ, в҃і· к҃д, [ромемї́езе́ръ][75], Сн҃овъ (-)[76] и҆ бра́-
тїи є҆гѡ, в҃і·

Глава 26

1 Поділ же дверників – сини Кореєві: Моселлимія, син Кореїв, з синів Асафових. **2** Сини ж Моселлемія: Захарія – первородний, Ядіїл – 2-ий, Завадія – 3-ий, Ятанаїл – 4-ий, **3** Олам – 5-ий, Йоанатан – 6-ий, Елионія – 7-ий, Авдедом – 8-ий. **4** Авдедомові ж сини: Самія – перший, Йоазадав – другий, Йода – третій, Халад – четвертий, Рамуїл – п'ятий, **5** Аміїл – шостий, Ісахар – сьомий, Фалатій – восьмий, бо його Бог поблагословив. **6** Самеєві ж, його синові, народилися сини його первородного, бо були сильні мужі. **7** Сини Семеєві: Отіє, і Рафаїл, і Обид, Єл, Завад, і Ахая – сильні сини, Елеуї, і Савохія, і Квахом. **8** Всі ті з Ededомлих синів, ці і його сини і їхні брати сильні на службу в ділі – 62 з Аведдомом. **9** Від Моссаламія сини і їхні сильні брати – 18. **10** Асса же, що є з синів Мерари, його сини – сторожі, хоч і не був пер-

Гл҃а, к҃ѕ·

Раздѣле́нїе же две́рникѡвъ. сн҃ы корео́вы (мо-
селлимі́а)[1]. сн҃ъ корео́въ, ѿ сн҃овъ [а҆са́-
фовъ][2]· (Сн҃ове же моселлемї́ѧ)[3], заха́рїѧ пер-
ве́нецъ, [і҆адї́иль][4], в҃, завадї́ѧ, г҃. (і҆адана-
и́ль)[5], д҃· о҆ла́мъ, є҃. (і҆ѡ҆анада́нъ)[6], ѕ҃. (є҆лиѡ҆́нїѧ)[7], з҃.
(а҆вдедѡ҆, и҃.) (-)[8] а҆вдедомꙋ (же) сн҃ы, [самї́ѧ][9],
(пръвыи)[10]. (і҆ѡ҆задавъ)[11] вторы́и. (і҆ѡ҆́да)[12] тре́тїи.
(хала́дъ)[13] четве́ртыи, (рамꙋи́лъ)[14] па́тыи· а҆мї-
и́лъ ше́стыи, (і҆саха́ръ)[15] се҃мыи, (фаладѝ)[16]. о҆с-
мыи, ꙗ҆́ко бл҃ви є҆гѡ бг҃ъ· (Семі́ю же)[17] сн҃ꙋ є҆гѡ ро-
же́ни сꙋть, сн҃ове пе́рвенца (є҆гѡ)[18]. (бѣ́хꙋ бо мꙋ́жїе
крѣпча́йшїи)[19]· Сн҃ове [семеи́евы][20]. (о҆дї́е)[21], и҆
(радаи́ль)[22], и҆ о҆вдъ и҆ (є҆́лъ, зава́дъ)[23], и҆ (а҆хаї́а)[24].
сн҃ы си́лны, (є҆леоꙋ́и)[25], и҆ (савохї́ѧ)[26], и҆ (къва-
хо́мъ)[27]· всѝ (тыи) ѿ сн҃овъ (є҆дедо́млѧ)[28], сі́и (и҆
сн҃ове (є҆гѡ)[29], и҆ бра́тїа и҆́хъ)[30] (крѣпча́йшїи къ
слꙋже́нїю)[31] въ дѣ́лѣ, (-)[32] ѯ҃в. съ а҆ве́ддомомъ.
(-)[33] ѿ (моѣсаламї́ѧ)[34], сн҃ове и҆ бра́тїа (и҆́хъ),
(крѣпча́йши. и҃і)[35]· (а҆сса же)[36] (и҆́же є҆́сть) ѿ сн҃овъ
мерарі́инъ, сн҃ы (є҆гѡ стра́жбы)[37]. а҆́ще и҆ не бы́сть

первѣ́нецъ. (-)[38] поста́ви (-)[39] ѻ҃ц҃ъ ѥ̂го в нача́л-
ника, разлꙋче́нїѧ втора́го. [хелкїѧ, в҃.][40] тав-
лїѧ, г҃. захарїѧ, д҃. вс̑и сїи с҃нове и̑ бра́тїѧ. (а̂
с҃ны)[41] г҃i· сїи раздѣле́ни сꙋть въ две́рницы, да
бꙋдꙋтъ ѵ̆се́гда̀ нача́лницы (стра́жемъ)[42], ꙗ̂ко
(и̑) бра́тїѧ и̑хъ слꙋжи́ти в домꙋ̀ г҃ни· (-)[43]
Поста́влены (ѣ̂о) сꙋть жре́бїи (ко́ждо и̑хъ)[44], ма-
лы́хъ и̑ вели́кихъ, по (семъѧ́хъ)[45] свои̑хъ. на
ѥ̂ди́ны коѧ̑ждо вра́та· (-)[46] Паде (же) жре́бїи въс-
то́чныи [селемїю][47]. (-)[48] захарїю (же) (с҃нꙋ ѥ̂го
мꙋжꙋ премꙋдрѣ́ишꙋ)[49]. паде жре́бїи страны̀ сѣ-
верныѧ· а̂ведедо́мꙋ (же и̑ с҃номъ ѥ̂го) къ ю́гꙋ
противꙋ до́мꙋ (севи́ма)[50] ѵ̆втора́го· (Седи́мꙋ и а̂-
са́ю)[51], къ запа́дꙋ, близъ вра́тъ (и̑же веде́тъ к
пꙋти̑)[52] въсхоже́нїѧ, стра́жа проти́вꙋ стра́жи·
Къ восто́кꙋ по ѕ҃, на́ д҃нь. (и̑) къ сѣверꙋ, (д҃ на
д҃нь)[53], (и̑) к̆ полꙋдни (та́коже) на д҃нь, д҃· И̑
(гдѣ̑ ѣ̑ѣ совѣ́тъ)[54], два, (и̑) [два̂][55], (оу̑че́ни)[56],
[(-)[57] и̑о́са, къ за́падꙋ, съ враты (сре́дними)[58]
по́ три (на д҃нь), стражба̀ противꙋ стра́бы̀ (-)[59]
къ восто́комъ (а̂ѥ̂рнымъ.) (по ѕ҃, на д҃нь)[60]. и̑ на
сѣверъ по д҃, и̑ къ ю́гꙋ д҃. и̑ къ (ѥ̂севи́мꙋ)[61] в҃.
пременѧ́ющесѧ][62] (вратницы же два̂ пременѧ́ю-
щесѧ на д҃нь къ западꙋ). сїѧ сꙋть раздѣле́-
нїѧ две́рникомъ с҃номъ коре́овы̑, и̑ с҃номъ мера-
рїи́номъ· (-)[63] левѷты (же) бра́тїѧ и̑хъ (бѣша)
надъ сокровищ̑е до́мꙋ г҃нѧ, и̑ надъ сосꙋды
с҃тыхъ· С҃нове(*) (да́ни)[64], (и̑) с҃нове герсо́ни, (ѿ
дана же) нача́лницы ѿчество̑. лада̑ (и̑) (герсо́н-
ни)[65], (и̑ѥ̂и́ли)[66]· (-)[67] С҃нове (и̑ѥ̂и́ли)[68] (земе́дъ)[69], и̑
(ѻ̂е́ль)[70], и̑ бра́тїѧ (ѥ̂го) надъ сокровищемъ до́-
мꙋ г҃нѧ· [а̂мра́ми][71], и̑ (съсаа́ри)[72], хеврони́ти, и̑
ѻ̂зїи̑ли́ти· Сꙋваи́ль (же) с҃нъ (ги́рса́нь)[73] (с҃новъ,
моѷсїи)[74] пр̑естатель съкро́вищемъ· (-)[75] Бра́тꙋ
(же) ѥ̂го (ѥ̂леѥ̂зе́рꙋ)[76] (ѥ̂мꙋже с҃нъ и̑а̂а̂ви́ѧ)[77] и̑ (сего
с҃нъ) (ї̂ѻ̂сїѧ)[78] и̑ (сего с҃нъ) ї̂ѻра̑, (сего́же с҃нъ)[79]
зехри. и̑ (сего с҃нъ) саломо́дъ· сїи (салемо̑)[80], и̑
бра́тїѧ ѥ̂го надъ всѣми сокро́вищи с҃тыми. и̑же
ѻ̂с҃ти дв҃дъ ц҃рь. и̑ нача́лницы ѿчествъ, ты́-
сѧщники. и̑ со́тницы и̑ во́жды воемъ· Ꙗ̂́же
плѣни́ша. ѻ̂полче́нїемъ, (-)[81] (и̑хже ѻ̂с҃ти)[82] на
пособле́нїе зда́нїѧ ц҃ркви (г҃ни)[83]. и̑ надъ всѧ
с҃таѧ [б҃жїѧ][84] (ꙗ̂же ѻ̂с҃ти) само́илъ пр҃ркъ. и̑
саоу́лъ с҃нъ ки́совъ, и̑ (а̂вени́ръ)[85] с҃нъ ни́ровъ. ї̂
и̑ѻ̂а́въ с҃нъ сарꙋ́евъ. вс̑е ꙗ̂же ѻ̂с҃тиша под̑ рꙋкꙋ
(саламо́довꙋ)[86] и̑ бра́тїи ѥ̂го· (И̑) ѿ (саа̂рипа)[87]
хоне́нїи, и̑ с҃нове ѥ̂го на дѣла внѣюдꙋ (далнѣи́-
ше) на̑ ї̂и҃лемъ. къ оу̑че́нїю и̑ (сꙋже́нїю и̑хъ)[88].
(Паки) ѿ хеврони́тъ (а̂сафи́ѧ)[89] и̑ бра́тїа ѥ̂го
(мꙋжїи)[90] крѣпча́иши̑ а҃. и̑ з҃ сотъ при созира-
нїю. ї̂и҃лѧ. за ѻ̂рда́но̑ противъ за́пада. въ всѧ
дѣла г҃нѧ и̑ въ слꙋжбꙋ ц҃рвꙋ· (Хеврони́том же

вородний, батько поставив його за
начальника **11** другого поділу, Хел-
кія – 2-ий, Тавлія – 3-ій, Захарія –
4-ий. Всі ці сини і брати, а синів –
13. **12** Ці поділені були на дверни-
ків, щоб завжди були начальника-
ми сторожі, і так як їхні брати, слу-
жили в господньому домі. **13** Бо
жеребами поставлені були кожний
з них, з малих і великих, за своїми
родинами, на кожні поодинокі две-
рі. **14** Випав же східний жереб Се-
лемієві, Захарієві ж, його синові,
премудрому мужеві, випав жереб
північної сторони. **15** Авдедомові ж
і його синам – на південь, напроти
дому Севима **16** другого. Сетимові
і Асаєві – на захід, брами, що веде
до дороги підйому, сторож напроти
сторожі. **17** На сході – по 6 на день,
і на півночі – 4 на день, і на півдні
– також 4 на день. І, де була рада,
два і два **18** поставлені Йоасом на
заході, з брамою середньою – по
три на день, сторожа проти сторо-
жі, на схід Аера – по 6 на день. І на
північ – по 4 і до півдня – 4 і до
Есевиму – 2. Мінялися ж два воро-
тарі, перемінювалися на день, до
заходу. **19** Це є поділи дверників
Кореєвих синів і Мераріїних синів.
20 Левіти ж, їхні брати, були над
скарбом господнього дому і над
святим посудом. **21** Сини Дана і
Ґерсонові сини від Дана ж – на-
чальники родів Ладанових і Ґерсо-
нових, Єїлиних. **22** Єїлині сини: Зе-
мет і Оель, і його брати – над скар-
бом господнього дому, **23** Амрамо-
ві і Сосарині, хевроніти, і озііліти.
24 Суваїл же, син Ґирсамовий, з си-
нів Мойсеєвих, – голова над скар-
бами. **25** В нього ж брат Елеєзер, в
якого син Яавія, і його син Йосія, і
його син Йорам, його ж син Зехрій,
і його син Саломот. **26** Цей Сало-
мот і його брати – над всіма святи-
ми скарбами, які освятив цар Давид
і володарі родів, тисяцькі і сотники,
і вожді вояків. **27** Те, що взяли в
полон війнами, що освятили на до-
помогу будови господньої церкви,
28 і над усіма божими святощами,
які освятив пророк Самуїл і Саул,
син Кисів, і Авенир, син Нирів, і
Йоав, син Саруїв, все що освятили,
дали під руки Саламота і його бра-
тів. **29** І від Саарипа Хоненій і його
сини – на діла далеко, ззовні над
Ізраїлем, для навчання і їхнього
служіння. **30** Знову з хевронітів А-
сафія і його брати, сильні мужі, –
1000 і 7 сот при переписі Ізраїля за
Йорданом, напроти заходу, – на всі
господні діла і на служіння царя. **31**
В хевронитів же начальником був
Юрія; за їхнім родом і за їхнім

батьківським родом в 40-му році Давидового царювання вони були почислені, і знайдено в них сильні мужі в Езері Ґалаадському. **32** Їхні ж брати дуже хоробрі – 2000 і 7 сот начальників батьківських родів. Настановив же їх цар Давид над Рувимом і Ґаддом, і над половиною племені Манасіїного за всім господнім наказом і словом царського служіння.

Глава 27

1 Сини ж ізраїльські за їхнім числом: начальники родів, тисяцькі, і сотники, і писарі, які служили з народом на всяке діло царя за їхнім поділом, що входили і виходили місяць від місяця, на всі місяці в році один поділ – 24 тисячі. **2** І в першому поділі, в першому місяці, був Ісвоаз, син Задіїлів, над його поділом – 24 тисячі, **3** з синів Фареса начальник всіх князів у війську на перший місяць. **4** І в другому місяці Додай ехотський над його полком, і під ним вождь Макельлот; вояків і його поділи – 24 тисячі. Начальник сильних третього полку, **5** в третьому місяці, був Ванія, син Йодая, головного священика, і його поділи – 24 тисячі. **6** Цей Ванія найсильніший між 30-ма, і над його полком його син Задав. **7** І четвертий начальник, четвертого місяця, був Азаїл, брат Йоава, і його син Завадія після нього, і його брати над його полками – 24 тисячі. **8** П’ятий начальник, п’ятого місяця, Самаот, син Єзраїв, і в його полку – 20000 і 4000. **9** Шостий начальник, шостого місяця, був Адуя, син Кисів з Текої, і в його полку – 20000 і 4000. **10** Сьомий начальник, сьомого місяця, Хеллис з Фалуса, з Єфремових синів, і в його полку – 20000 і 4000. **11** Восьмий начальник, восьмого місяця, Совваха ісататський, з племені Зараї, і в його полку – 20000 і 4000. **12** Дев’ятий начальник, дев’ятого місяця, Авієзер з Анотота, з Веніяминових синів, і в його полку – 200000 і 4000. **13** Десятий начальник, десятого місяця, Неірай, і той з Нетофатиса, з племені Зарая, і в його полку – 20000 і 4000. **14** Одинадцятий начальник, одинадцятого місяця, Ванія з Фаратона, з Єфрімових синів, і в його полку – 20000 і 4000. **15** Дванадцятий начальник, дванадцятого місяця, Холдіяй з Нетофатиса, з Ґодониїлового племені, і в його полку – 20000 і 4000. **16** І над ізраїлевим племенем: з Рувима – вождь Еліезер, син Зехріїв, і з Си-

начальникъ бысть, іоуріа)[91] по роду ихъ, (и) по
ѿчеству (ихъ). въ м е, лѣто црства (двдва)[92]
почтени суть, и обрѣтени суть мужи крѣп-
чаиши в нихъ. въ (езерѣ)[93] галаадскомъ· (-)[94]
братіа (же) (ихъ)[95] храбрѣиши, в. и з, сотъ,
началникъ ѿчествъ (-)[96] престави (же) ихъ
двдъ црь на рувимомъ и гаддомъ, и на поло-
виною колѣна манасіина. въ все повеленіе гне и
слово (службу) цреву·

Гла, кз·

(Снове же)[1] іилеви по числу ихъ началницы
ѿчествъ. тысащники, и сотники, и
книгочіа, иже служаху (съ людми)[2] въ все
дѣло црю, по разлученію (ихъ)[3]. въхода-
щи і исходащи, мць ѿ мца. по всѣх мцехъ в
лѣто раздѣленіе едіно. кд, тысащи, и въ
(прьвое разлученіе)[4]. въ прьвыи мцъ (бысть), (ис-
воазъ)[5] снъ (задіилевъ)[6]. на раздѣленіемъ его,
кд, тысащи· ѿ сновъ (даресовы)[7]. началникъ
всѣмъ кназе въ воину мца прьваго· И (-)[8] въ
вторыи мць, [додан][9], (ехотскіи)[10]. (на полкомъ
его. и по нимъ макельлодъ. вожъ воино) и раз-
дѣленіа его. кд, тысащи· Началникъ силны
(полка третіаго). (въ мць третіи)[11]. (бысть)
ванѣа снъ иодаевъ сщенника началнаго. и раз-
дѣленіа его, кд, тысащи· Сіи ванѣа крѣп-
чаиши промежду, л. (-)[12] и на полкомъ его
(задавъ)[13] снъ его· И четвертыи (началн) мца
четвертаго, (бысть азаиль)[14] бра іоавль. и (зава-
діа)[15] снъ его (по немъ). и братіа (его) (-)[16] на
полки его, кд, тысаща· Пятыи (началникъ)
мца патаго, (-)[17] самаодъ снъ [иезраевъ][18] и
въ полку его, к и д· Шестыи (началникъ) мца
шестаго, (бысть) [адуиа][19] [снъ][20] (кисовъ)[21],
ѿ декои. и въ полку его, к, и д· Седмыи
(началникъ) мца седъмаго хельли, ѿ (фалуса)[22],
ѿ снов ефремль. и въ полку его. к, и д· Осмыи
(началникъ) мца осмаго, (совъваха и садасаскіи
ѿ колѣна зараи)[23] и въ полку его, к, и д·
девятыи (началникъ) мца деватаго авіезеръ
ѿ анодода ѿ (сновъ)[24] веніаминихъ. и въ пол-
ку его, к, и д. десатыи (началникъ), мца де-
сатаго (неираи)[25]. и тои ѿ [нетофадиса][26] ѿ
(колѣна) зараи и въ полку его. к, и д· Прь-
вынадесатъ (началникъ) мца прьвогонадесатъ,
ванаіа ѿ фарадона, ѿ сновъ ефрѣмль. и въ
полку его, к и д· вторынадесате (началн)
мца второгонадесате. [холдіаи][27], ѿ нетофа-
диса. (ѿ колѣна годоніилева)[28]. и в поку его к,
и д· и надъ племенемъ израилевымъ ѿ рувима
вождъ еліезеръ. снъ зехриевъ, (и) ѿ симиона

(вождь) сафатїа. сн҃ъ маа́ха· ѿ леви́и а҆са́віа сн҃ъ камꙋ́илевъ. ѿ а҆аро́на (садо́къ)[29]· ѿ і҆оꙋ́ды (е҆ли́а)[30] бра́тїи дв҃двы (и҆) ѿ (а҆сахара́ти)[31] а҆мрі̀ сн҃ъ михаи́левъ. ѿ заоꙋло́на. Самаи́асъ, сн҃ъ а҆вді́евъ, ѿ неѳали́ма, і҆ери́моѳъ сн҃ъ [о҆зїи́ль][32]· ѿ (е҆фре́ма)[33], о҆сі̀ сн҃ъ (о҆зазі́евъ)[34] ѿ полови́ны колѣ́на (манасі́ина)[35]. і҆ѡи́ль сн҃ъ (фраде́евъ)[36]· И҆ ѿ полови́ны колѣ́на (масі́ина)[37] въ (землѝ галаа́дстей)[38]. і҆а́ддаи сн҃ъ (завадиі́нъ)[39] сн҃омъ веніами́нимъ. (і҆асиі́ль)[40], сн҃ъ а҆венирі́овъ· данꙋ а҆зарии́ль сн҃ъ і҆ѡра́мовъ. сі́и (бы́ша) нача́лницы (сн҃ъ і҆и҃левомъ)[41]· (-)[42] Не хотѣ̀ (же) дв҃дъ съчести́ и҆́хъ. ѿ к҃. лѣ́тꙋ. и҆ ни́же. зане́ (рекла̀ гь)[43] ᲂу҆мно́жити і҆и҃ла. ꙗ҆́ко ѕвѣ́зды нб҃ныѧ· (-)[44] І҆ѡа́въ сн҃ъ (саррꙋі́евъ)[45] нача̀ почита́ти лю́ди, и҆ не съвръши. (сего ради *и҆́же бы́сть)[46] ꙗ҆́рость (бж҃їа) въ і҆и҃ли. и҆ (сего ра́ди) (число́мъ не бы́сть разлꙋче́но)[47] въ лѣтопи́сци сло́въ цр҃ѧ дв҃да· (-)[48] На̑ сокро́вищи (же) цр҃ьскі́и (бы́сть) а҆смо́дъ сн҃ъ о҆дїи́левъ и҆ на́дъ сокро́вищемъ (-)[49] и҆́же бѣ́хꙋ по поса́домъ, и҆ в҆ костръ́хъ и҆ на̑ пола́тами. і҆ѡна́данъ сн҃ъ о҆зї́евъ· (И҆) на̑ (-)[50] дѣ́латели землѧ̀, и҆́же (настоѧ́хꙋ) рабо́тающе [е҆зра́и][51] сн҃ъ [хелꙋ́въ][52]· И҆ на̑ се́лы семе́и [а҆рмаде́нскїи][53]· И҆ на̑ сокро́вищами (ви́нными)[54] [за́вдїа][55] сн҃ъ (сефамі́евъ)[56]· (-)[57] На̑ маслина́ми (же), и҆ на̑ чръничі́емъ и҆́же (бѣ́хꙋ) на по́лехъ. [валана́нъ][58] (е҆дорі́евъ)[59]. (и҆) на̑ (-)[60] сокро́вищи о҆ле́а і҆ѡа́съ· (-)[61] На̑ ско́ты (же и҆́же па́сахꙋсѧ)[62] въ (паствина́хъ)[63]. (прⷭ҇ета́тель бы́сть сатирі́а)[64] сн҃ъ (сарани́тинъ)[65]. и҆ на̑ во́лы и҆́же въ дво́рехъ. соѳа́тъ сн҃ъ [а҆да́инъ][66]· На̑ вельблю́ды же, [ᲂу҆вї́асъ][67] и҆змаилитѧ́нинъ, (и҆) на́дъ (-)[68] о҆слы̀, (і҆ада́ѧ)[69] ѿ мерадо́на· И҆ на̑ о҆вца́ми (же) [і҆ѡа́съ][70] а҆гари́тинъ всѝ сі́и нача́лницы, (ᲂу҆каза́нїѧ бы́ша)[71] (цр҃ѧ дв҃да)[72]· (-)[73] І҆ѡна́данъ (же) ᲂу҆́й дв҃дꙋ (бы́сть) совѣ́тникъ, мꙋ́жъ мꙋ́дръ и҆ кни́женъ сы́й, і҆ (і҆и́ль)[74] сн҃ъ а҆хамані́евъ (бѣ̀) съ сн҃ы цр҃евы. (-)[75] а҆хитофе́ль (е҆щѐ) совѣ́тникъ цр҃евъ, и҆ хꙋсі́и. первѣ́йшїи дрꙋ́гъ цр҃евъ· И҆ по не́мъ а҆хитофе́ль (бы́сть по́ле)[76] і҆ѡда́ѧ сн҃а ванеи́на. и҆ а҆вїа́даръ, і҆ і҆ѡа́въ, (нача́лники во́иномъ)[77] цр҃евымъ·

вы҃і ка

Гла҃, к҃и·

С(обра же)[1] дв҃дъ всѧ нача́лницы і҆и҃левы. нача́лниковъ сꙋдїи (и҆ колѣ́нъ). и҆ (всѣ́хъ) прⷭ҇ета́телїи (по́лковъ), и҆́же слꙋжа́хꙋ по всѧ̑ дни стрегꙋ́ще цр҃ѧ и҆ нача́лниковъ ты́сѧщей, и҆ со́тников и҆ постелниковъ. і҆ и҆́же на̑ сꙋ́щимъ е҆го (и҆ на̑ всѣ́мъ въздръжа́нїемъ цр҃евымъ. и҆ сн҃овъ свои́хъ со е҆внꙋ́хами и҆ си́лныхъ,) и҆ храбрѣ́йшихъ, (въ во́инѣхъ)[2] въ і҆ерⷭ҇лимѣ· (-)[3] Воста́ (же) дв҃дъ [цр҃ь][4] (-)[5] и҆ рече. слы́шите мѧ бра-

меона – вождь Сафатія, син Мааха, **17** з Левія – Асавія, син Камуїлів, з Аарона – Садох, **18** з Юди – Елія з Давидових братів, і з Асахарата – Амри, син Михаїлів, **19** з Завулона – Самаяс, син Авдіїв, з Нефталіма – Єрімот, син Озіїлів, **20** з Ефрема – Оси, син Озазіїв, з половини Манасіїного племені – Йоіл, син Фрадеїв. **21** І з половини Манасіїного племені в галаадській землі – Яддай, син Завадіїв, з Веніяминових синів – Ясиїл, син Авенирів, **22** з Дана – Азариїл, син Йорамів. Ці були начальниками Ізраїлевих синів. **23** Давид же не хотів почислити їх від 20 літ і нижче, бо сказав Господь, що розмножить Ізраїль, як небесні звізди. **24** Йоав, Саруїв син, почав числити народ і не завершив цього, *тому що була божа лють на Ізраїлі, і задля цього число не було відмічене в літописі слів царя Давида. **25** А над царським скарбом був Асмот, син Одіїлів, і над скарбами, що були по посілостях і в селах, і над кімнатами – Йонатан, син Озіїв. **26** І над працівниками землі, що наглядали при праці, – Езрай, син Хелуїв. **27** І над полями – Семей Арматейський. І над скарбами вина – Завдія, син Сефаміїв. **28** Над оливками ж і над черницями, що були на полях, – Валанан Едоріїв, і над скарбами олії – Йоас. **29** Над скотами ж, що паслися на пасовиськах, наглядачем був Сатирія, син Саранитів, і над волами, що в дворах, Софат, син Адаїнів. **30** Над верблюдами ж – Увіяс, ізмаїлітянин, і над ослами – Ядая з Мератона. **31** І над вівцями ж – Йоас, агаритин. Всі ці були начальниками володінь царя Давида. **32** Йонатан же, вуйко Давида, був радником, він мудрий і письменний чоловік, і Іїл, син Ахаманіїв, був з царськими синами. **33** Ще Ахітофель – царський радник, і Хусій – перший царський друг. **34** І після нього був Ахітофель під Йодаєм, сином Ванїїним, і Авіятар, і Йоав – начальники царських вояків.

вищ. 21

Глава 28

1 Зібрав же Давид всіх ізраїльських начальників, начальників суддів і племен, і всіх володарів полків, які служили по всі дні, стережучи царя, і начальників тисяч, і сотників, і постельників, і тих, що над тим, що його, і над всім царським майном, і його синів з євнухами, і сильних, і хоробрих між вояками в Єрусалимі. **2** Встав же Давид, цар, і сказав: Послухайте

мене, мої брати, і мій народе! Я
задумав в моїм серці, щоб збудувати
дім, в якому спочине кивот господ-
нього завіту і підніжжя ніг нашого
Господа Бога, і я заготовив на будову
потрібне все. **3** Бог же мені сказав:
вищ. 22 *Не збудуєш дім, де називати моє
ім"'я в ньому, бо ти є чоловіком –
воїном, і ти пролив кров. **4** Але Гос-
подь Бог ізраїльський вибрав мене з
усього дому мого батька, щоб бути
царем над Ізраїлем навіки. І з Юди
Він вибрав начальника – дім мого
батька, і з синів мого батька я йому
вгодив, щоб Він вибрав мене царем
над всім Ізраїлем. **5** З синів же моїх, з
црс3. 3 усіх синів, бо мені багато *їх* дав Гос-
пар2. 1 подь, *Він вибрав Соломона, мого
муд. 9 сина, щоб сидів на престолі господ-
нього царства над Ізраїлем. **6** Сказав
же мені Бог: Соломон, твій син, збу-
дує мій дім і мій двір, бо його Я
вибрав собі за сина, і я буду йому за
батька. **7** І скріплю його царство аж
довіку, якщо він скріпиться зберігати
мої заповіді і мої судьби, як і сьо-
годні. **8** І тепер, отже, перед лицем
всього господнього збору, у вуха на-
шого Бога, зберігайте і шукайте всі
заповіді нашого Господа Бога, щоб
ви успадкували добру землю, і оста-
вили її вашим синам по вас аж до-
віку. **9** І тепер, мій сину Соломоне,
црс2. 16 пізнай Бога твоїх батьків і служи
пс. 7 йому досконалим серцем і душевною
єре. 11 волею, *бо Господь, той, що допитує
17 і 20 серця всіх і розуміє задуми всіх умів.
апо. 2 Якщо шукатимеш Його, відкриється
тобі. Якщо ж Його покинеш, оста-
вить тебе навіки. **10** Тепер, отже, гля-
ди, що тебе Господь вибрав, щоб ти
збудував йому дім святості. Кріпись і
роби. **11** Дав же Давид своєму синові
Соломонові опис притворів, і церкви,
і комор, і верхніх поверхів, і внут-
рішніх складів, і дому очищення; **12**
ще й всі подоби, які він задумав його
духом, двори господнього дому і кім-
нати довкруги, в скрабниці господ-
нього дому і в святих скарбницях, **13**
повсякденні ж поділи священиків і
левітів на всі діла служіння дому гос-
поднього, і всі кадильниці, і посуд
служіння господньої церкви; **14** і мі-
ру ваги золотих і срібних **15** на ввесь
священний посуд дав він йому і на
ввесь священний посуд. **16** Дав йому
так само вагу престолу предложення,
кожний престіл хай буде золотий, **17**
на срібні вилки і на посудини на по-
ливання, і на золоті посудини на по-
ливання, і вагу золотих і срібних, і
кадильниць, і подобу кожної за ва-
гою; **18** і кадильний жертовник з чис-
того золота, вказану вагу і вигляд оз-
доблення, херувимів, що простягали
крила і що отінювали над кивотом

тѧ (моѧ), и҆ лю́діе мои. помы́слихъ на срдцу
мое да съзи́ждꙋ до́мъ. въ не́мже поко́итсѧ
кїѡтъ завѣта гнѧ, и҆ подно́жїе нога́мъ га
(ба) нашего. и҆ (къ съзиданїю всѧ оуготова-
вахъ)[6] потрѣбнаѧ. (-)[7] бгъ (же) рече (мнѣ). *не
созиждеши (-)[8] до́мꙋ именовати имени моего в
не́мъ. зане (еси мꙋжъ бра́нникъ)[9], и҆ кро́ви про-
лїѧлъ еси. но избра гь бъ і҆илвъ мене ѿ всего
до́мꙋ ѿца моего. да бꙋдꙋ црь на і҆илемъ во
вѣки. (-)[10] и҆ ѿ (-)[11] і҆ꙋды (избра начальника) до
ѿца моего. и҆ ѿ снов ѿца моего (оугоди е-
мꙋ)[12] да мѧ изберетъ цра надо всѣмъ і҆илем.
(-)[13] ѿ (снов же моихъ всѣхъ)[14]. (сны бо
мнѣ многи дасть гь)[15]. *избра соломона сна
моего. да сѣдитъ на престолѣ цртва гнѧ
на і҆илемъ. (-)[16] рече (же) мнѣ бъ. соломонъ снъ
твои созиждетъ домъ мои, и҆ дворъ мои.
зане (того избра мнѣ въ сна быти)[17], и҆ азъ
бꙋдꙋ емꙋ въ ѿца. и҆ оукрѣплю цртво его да-
же до вѣка. аще оукрѣпитсѧ съхранити запо-
вѣди моа и сꙋдбы моа. ꙗко и днс. и҆ нн҃ѣ
(оубо) пред лицемъ всего събранїѧ гнѧ, (-)[18] въ
оуши ба нашего. съхраните и взыщите всѧ
заповѣди га ба нашего. да наслѣдите землю
блгꙋ, и҆ ѡставите (ѧ) сномъ вашимъ по васъ
даже до вѣка. и҆ нн҃ѣ (соломоне)[19] сне мои. да
знаеши ба ѿцъ твоихъ, и҆ слꙋжи емꙋ срдцемъ
съвръшенымъ, и дшевною волею. *всѣхъ бо
(-)[20] срдцъ възыскатель гь. и всѣхъ оумненїи
помышленїѧ разꙋмѣетъ. аще възыщеши его
ѡбращетъ ти сѧ. (-)[21] аще (же) ѡставиши
его, ѡставитъ тѧ въ (вѣки)[22]. (нн҃ѣ оубо
вижд)[23], иже (избра тѧ гь)[24], да созиждеши
емꙋ до свтительства. крѣписѧ и съврши. (-)[25]
дасть (же) двдъ (соломонꙋ)[26] снꙋ своемꙋ. ѡпи-
санїѧ (притворо и цркве)[27] и (камаръ)[28] и гор-
ницъ, и полагалницъ внꙋтрьнихъ, и домꙋ ѡ-
чищенїѧ. (еще) и (всѧ подобїѧ)[29] иже помыс-
ли дхомъ его дворомъ домꙋ гнѧ и (-)[30] кома-
ра по ѡкртъ въ сокровищи домꙋ гнѧ, и въ
волагалища стыхъ. (-)[31] раздѣленїѧ (же) по
всѧ дни сщенъствомъ. и левитѡ, въ всѧ
дѣла слꙋженїѧ домꙋ гнѧ. и (всѣхъ кади-
ницъ)[32], (и) (сосꙋдовъ слꙋжебныхъ)[33] (-)[34] цркви
гнѧ. и мѣрꙋ тѧгости (-)[35] златыхъ, и сре-
бреныхъ (на всѧ сосꙋды сщенныѧ даде емꙋ, и
на всѧ сосꙋды сщенныѧ)[36] даде емꙋ подобнꙋ
вагꙋ трапезы предложенїѧ. кождо трапеза зла-
та (да есть. на оудицы)[37] сребрены, (-)[38] и на
възлїѧлницы. и на фїалы златые и важенїе
златыхъ, и сребреныхъ. (и кадилницъ, и по-
добїе кождо подъ вагꙋ)[39]. и жрьтовникъ ди-

мѣ́рныи ѿ зла́та пречи́ста вагꙋ̀ ѡ҆́казꙋ̀ емꙋ̀ и҆ подо́біе вьѡ҆ржені́а. херꙋві́момъ простира́ющимъ крилѣ, и҆ ѡ҆сѣня́ющїе къ кїѡ́тꙋ завѣ́та гн҃а. все писа́нїе рꙋко́ю гн҃ею да́сть дв҃дъ соломо́нꙋ по бы́вшемꙋ къ немꙋ̀ ра́зꙋмꙋ по дѣ́лꙋ ѡ҆браже́нїа. И҆ речѐ дв҃дъ соломо́нꙋ сн҃ꙋ своемꙋ̀. Мꙋжествѣ́нѣ твори̑, и҆ ᲂу҆крѣпи́сѧ и҆ сътвори̑. не бо́йсѧ и҆ не страши́сѧ. г҃ь бо бг҃ъ мои с тобо́ю (бꙋ́детъ. и҆) не ѿстꙋпи́ ѿ тебе. ни (ѡ҆ста́витъ тебѐ)[40]. до́ндеже съвръши́ши ты всѐ дѣ́ло слꙋже́нїа до́мꙋ гн҃а, (-)[41] [се подо́біе црк҃ви и҆ до́мꙋ е҆го, и҆ (кама́ръ)[42] е҆го, и҆ го́рницъ и҆ положе́нїи внꙋ́тренихъ, и҆ до́мꙋ ѡ҆чище́нїа, и҆ подо́біе до́мꙋ гн҃а][43]. (-)[44] се раздѣле́нїе по всѧ̑ дн҃и сщ҃е́нникомъ, и҆ леѵі́томъ въ всѐ слꙋже́нїе до́мꙋ [гн҃а][45]. И҆ (да пр҃ест҃о́итъ)[46] тебѣ̀ (-)[47]. и҆ вса́кїи люба́и мꙋ́дрость, по всѧ̑ хꙋдо́жьствꙋа́и, и҆ кнѧ́зи и҆ вси лю́дїе въ всѧ̑ словеса̀ твоѧ̑.

господнього завіту. **19** Все написане господньою рукою дав Давид Соломонові за даним йому розумінням, відображеним за ділом. **20** І сказав Давид Соломонові, своєму синові: Поступай мужньо, і скріпися, і роби, не бійся, і не лякайся, бо мій Господь Бог буде з тобою, і не відступить від тебе ані не оставить тебе, аж доки ти не докінчиш всяке діло служіння господнього дому. Це подоба церкви і його дому, і його складів, і горищ, і положення внутрішніх *кімнат* і дому очищення, і подоба господнього дому. **21** Ось поділ священиків і левітів на кожний день, на все служіння господнього дому. І хай стоїть перед тобою і кожний, що любить мудрість, за всім вмінням, і князі, і ввесь народ, на всі твої слова.

Гл҃а, к҃д.

Г(лалъ же е҆сть)[1] дв҃дъ црь къ все́й црк҃ви. (соломо́нъ)[2] сн҃ъ мо́и е҆го́же и҆збра̀ г҃ь (е҆ще) ѡ҆троча́темъ мла́дымъ. и҆ дѣ́ло вели́ко (е҆сть) занѐ не бо̀ чл҃кꙋ (ᲂу҆гото́витсѧ) ѡ҆бита́нїе. но г҃ꙋ (-)[3]. (а҆з бо) всѣ́ми си́лами (мои́ми). ᲂу҆гото́вахъ (росхо́д). ра́ди до́мꙋ (г҃а) бг҃а моего. зла́то, (и҆) сребро̀. мѣ́дь, желѣ́зо. древа̀, каме́нїе, марморъ, и҆ мно́жество (-)[4] каме́нїи многоцѣ́нныхъ и҆ разли́чныхъ, и҆ всѣ́хъ (чт҃ныхъ каме́нїи)[5], и҆ каме́нїи парио́усовы̑ мно́го, и҆ е҆ще въ е҆же бл҃говоли́хъ въ до́мъ (гн҃ь)[6], е҆сть ᲂу҆ менѐ е҆же пригото́вахъ, зла́то, и҆ сребро̀, и҆ се да́хъ въ до́мъ бг҃а моего въ высотꙋ̀, развѣ̀ ѡ҆́ныхъ и҆же ᲂу҆гото́вахꙋ въ хра́мъ (гн҃ь)[7], ҂г҃, тала́нтъ зла́та (ѿ зла́та е҆ѵфи́рска)[8]. и҆ ҂з҃, тала́нтъ сребра̀ и҆скꙋшенѣ́йша къ позлаще́нїю стѣнъ црк҃ви, (и҆ гдѣ̀ когда же дѣ́ло е҆сть зла́то ѿ зла́та, и҆ гдѣ̀ е҆гда же дѣ́ло е҆сть сребро̀ ѿ сребра̀, и҆ въ всѧ̑ дѣла и҆же бꙋ́дꙋтъ) по̾ рꙋ́кꙋ ᲂу҆модѣ́лникомъ, и҆ а҆́ще кто̀ бл҃гово́ленъ, и҆спо́лнити рꙋ́кꙋ свою̀, днесь, (и҆ да́сть что̀ хо́щетъ) г҃ꙋ, и҆ ѡ҆бѣща́ша нача́лницы (ѡ҆би́телей)[9], и҆ кн҃зи (колѣ́нъ)[10] і҆и҃левъ, и҆ тыся́щники, и҆ со́тники, и҆ нача́лницы дѣ́л, і҆ и҆коно́мы црѣвы, (-)[11] да́ша (же) на дѣ́ла до́мꙋ гн҃а зла́та тала́нтъ пѧ́ть ты́сѧщъ, и҆ зла́тыхъ де́сѧть ты́сѧщъ, и҆ сребра̀ тала́нтъ, і҃, ты́сѧщъ. И҆ мѣ́ди тала́нтъ, и҃і, тысѧщъ, (-)[12] желѣ́за (же) р҃, ты́сѧщ тала́нтъ)[13], и҆ (населницы) и҆же ѡ҆брѣто́ша (-)[14] каме́нїе, въздаша въ положе́нїе до́мꙋ гн҃а, по̾ рꙋ́кꙋ (і҆и҃ла, гедо́нїина)[15], (-)[16] възвесели́ша же сѧ лю́дїе е҆гда̀ мл҃твы во́лею ѡ҆бѣща́ша, срдц҃е бо

Глава 29

1 Сказав же цар Давид до всього збору: Мій син Соломон, якого вибрав Господь, ще молода дитина, і діло є велике, тому що не для людини приготується мешкання, але для Господа. **2** Адже я всіма моїми силами приготував видаток для дому мого Господа Бога: золото, і срібло, мідь, залізо, дерево, каміння, мармур, і багато дорогоцінного і різнорідного каміння, і всяке каміння шляхетне, і багато каменя парію. **3** І ще, оскільки я дбав про господній дім, є в мене те золото і срібло, що я приготував, і ось я дав на дім мого Бога до висоти, за винятком того, що я приготував для господнього храму: **4** 3000 талантів золота з есуфирського золота і 7000 талантів випробованого срібла – на позолоту стін церкви і де тільки є золоте діло, зі золота, і де тільки є срібне діло, зі срібла, і на всі діла, що будуть **5** під руками майстрів. І якщо хто охочий сьогодні наповнити свої руки і хоче щось дати Господеві – **6** і обіцяли начальники батьківщин, і князі ізраїльських племен, і тисячники, і сотники, і начальники над ділами, і царські економи. **7** Дали ж на діла дому господнього п’ять тисяч талантів золота, і десять тисяч золотих, і 10 тисяч талантів срібла, і 18 тисяч талантів міді, заліза ж 100 тисяч талантів. **8** І мешканці, які знайшли каміння, віддали на закладення *основи* господнього дому під руку Ііла Ґетоніїнового. **9** Зрадів же народ, коли добровільно обіцяли обіти, бо всім серцем приносили їх Господе-

ві, але й цар Давид зрадів великою радістю; **10** і поблагословив цар Давид Господа перед всім множеством, і сказав: Благословенний є ти, Господи Боже ізраїльський, Батьку наш від віку до віку. **11** Твоя, Господи, є величність, і сила, і слава, і побіда визнавання, і кріпость, бо Ти володієш всім, що на небі й на землі. Від твого лиця, Господи, випрямиться всяке царство і всякий народ. **12** Тобі, Господи, багатство, і тобі царство і величність в усьому, і в усякий почин. Від тебе багатство і слава. Ти всіх начало, Господи, начало всякого начала і власть. І в твоїх руках величність і царство всіх, і в твоїх руках милосердя і володіння, щоб великим вчинити і виростити все. **13** Тепер, отже, Господи наш, визнаємося Тобі і хвалимо твоє преславне ім’я. **14** Хто є я і хто твій народ, що ми змогли Тобі це все добровільно обіцяти, бо твоє є все, і те, що ми одержали від твоїх рук, ми тобі дали. **15** Бо ми є мандрівниками перед тобою і приходьками, так як
муд. 2 всі наші батьки. *Наші дні, як тінь на землі, і немає терпеливості. **16** Господи Боже наш, до всього цього множества, що ми приготували, щоб був збудований дім твоєму святому імені, від твоїх рук є і твоє є все. **17** Бо знаю, Господи мій, що ти є той, що випробовує серця, і любиш справедливість. Бо в чистоті мого серця я це все зволив, і тепер і твій народ, що тут знайшовся, побачив я з великою радістю, що зволили тобі дати дари. **18** Господи Боже Авраамів, Ісааків, Ізраїлів – наших батьків, збережи навіки цею волею їхні серця і випрями до тебе їхні серця. **19** Соломонові ж, моєму синові, дай досконале серце, щоб зберігав твої заповіді, і твої свідчення, і твої накази, і щоб привів до завершення будову твого дому. **20** І наказав же Давид всьому зборові народу: Благословіть Господа Бога нашого і Благословіть ввесь збір Господа Бога своїх батьків. І вони схилили коліна й поклонилися Господеві і знову цареві. **21** І жертву приніс Давид, жертву Господеві, і приніс Богові всепалення на другий *день*, першого дня: тисячу телят, тисячу баранів, тисячу ягниць, і їхні поливання, і жертви від всього ізраїльського множества. **22** І їли, і пили перед Господом в тому дні з великою радістю. І вдруге поставили царем Соломона, сина Давидового, і помазали його Господеві на царя, і Садока – на архиєрея. **23** Сів же Соломон на господньому престолі як цар, замість Давида, свого батька, і вгодним було, і йому підкорився ввесь Ізраїль, **24** князі і сильні, і всі сини царя Давида,

всѣмъ приношахꙋ (та) Гꙋ, (но) и Двдъ црь възвеселися (радостїю великою)[17], и блви (Двдъ црь)[18] Га пре (всѣмъ множествомъ, и рече)[19], блвенъ еси Ги Бе Iилевъ Ѿцъ нашъ ѿ вѣка (-)[20] въ вѣки, твое есть Ги величество и сила, и слава, и одолѣнїе, (исповѣданїе) и крѣпость ꙗко ты всѣмъ иже на нбси, и на земли владѣеши, ѿ лица твоего (Ги) (исправится всяко црство)[21] и (всякъ) ꙗзыкъ, (тебѣ Ги богатство, и тебѣ црство, и величество въ вся, и въ всяко начало,) ѿ тебе богатство и слава· Ты всѣхъ начало, Ги, начало всякого начала, (и власть,) и в рꙋкꙋ твоею (-)[22] величество, (и црство всѣхъ,) и въ рꙋкꙋ твою (млть, и вседръжительство)[23] възвеличити, и възрастити вся, (-)[24] нннѣ (оубо) Ги (нашъ), исповѣдаемся тебѣ, и хвалимъ имя (твое преславное)[25], кто азъ есмь, и кто людїе твои, ꙗко възмогохомъ (сїя тебѣ вся блговолне обѣщати)[26], твоя бо (сꙋть) вся, i (иже ѿ рꙋкꙋ твоею прїяхомъ)[27], дахомъ тебѣ, пꙋтницы бо есмы пре тобою, и пришелцы, ꙗко вси ѿцы наши, *(днїе наши ꙗко сѣнь)[28] на земли, и нѣсть тръпѣнїя, Ги Бе Премꙋдро в҃
нашъ, къ всемꙋ множествꙋ семꙋ иже оуготовахомъ да съзиждется домъ имени стомꙋ твоемꙋ, ѿ рꙋкꙋ твоею есть, и твоя (сꙋть) вся, (-)[29] вѣмъ (бо) Ги мои, ꙗко ты еси испытꙋа срца и правдꙋ любиши. въ правости (бо) срца (моего) произволих (сїа вся)[30], и ннѣ (и) людїе твои иже здѣ, обрѣтошася видѣхъ съ (великою) радостїю тебѣ произволиша въздати дары. Ги Бе авраамовъ, (-)[31] iсааковъ, (-)[32] iиля ѿцъ нашихъ съхрани (въ вѣки сею волею срца ихъ)[33]. i исправи срца и к тебѣ, (соломонꙋ же)[34] снꙋ моемꙋ дай срце (съвръшено)[35] да хранитъ заповѣди твоя, и свѣдѣнїя твоя, и повеленїя твоя, и къ съвръшенїю привести зданїе домꙋ твоего. и повелѣ (же) Двдъ всемꙋ соборꙋ (людїи)· Блвите Гꙋ Бꙋ нашемꙋ. и блвите весь соборъ Гꙋ Бꙋ ѿцъ своихъ. и (преклониша колѣна и)[36] поклонишася Гꙋ, и (паки) црю. и пожре Двдъ (жрътвꙋ Гꙋ)[37]. и възнесе всесъжженїя Бꙋ на оутрїи прьваго дни телецъ, тысящꙋ, овновъ тысящꙋ· агнецъ тысяща. и възлїанїя ихъ. и жрътвы множества всего iилева. и ꙗдоша и пиша пре Гмъ въ (днь той)[38], съ (великимъ) веселїемъ· И поставиша цремъ, второе (соломона)[39] сна Двва. и помазаша его Гꙋ въ царя. и садока въ (архїерея)[40]. (-)[41] сѣде (же соломонъ)[42] на прстлѣ (Гни въ царя в мѣсто) Двда ѿца

своего, и оугодися и покорися ему весь ии҃ль. кн҃зи
и силнiи, и вси с҃нове цр҃я дв҃а ѡ҃ца его, послуша-
ша его· И възвеличи (оубо) г҃ь (соломона)[43] на҃ всѣ ии҃-
лемъ. и дасть ему славу (црствва)[44], еяже (ни единъ
г црв имѣ преже его)[45]. *(того ради) и дв҃дъ с҃нъ (иосi-
евъ)[46] црствова на҃ (всѣмъ) ии҃лемъ, (м҃, лѣтъ)[47]. въ
хевронѣ (црствова), (з҃, лѣтъ)[48]. и въ iерлимѣ,
лѣтъ, л҃г· И оумре въ старости благѣ. исполнь
днiи въ богатствѣ и славѣ. и црствова (соло-
монъ)[49] с҃нъ его в него мѣсто. прочiи же словеса цр҃я
дв҃да, первiи и послѣднiи, написаны суть. въ слове-
сахъ самоила видящаго. и въ книзѣ надана пррка.
и въ словесехъ (да)[50] видящаго. о всемъ црствѣ е-
го. (-)[51] крѣпости его, и времена иже проидоша под
нимъ, (или)[52] въ ии҃ли. (или)[53] въ всѣхъ црствахъ
земны҃·

Конецъ первыхъ книгъ
паралипоменонъ.
имать в себѣ, гл҃а, к҃д·

його батька, його слухалися. **25** І,
отже, Господь звеличив Соломона
над усім Ізраїлем і дав йому славу
царства, якої ні один *не* мав раніше
від нього. **26** *Задля того й Давид, црс3. 2
син Йосіїв, царював над всім Із-
раїлем **27** 40 літ: в Хевроні царював
7 літ і в Єрусалимі 33 роки. **28** І
помер у добрій старості, повний
днів, в багатстві і славі; і замість
нього зацарював його син Соло-
мон. **29** Останні ж слова царя Да-
вида, перші й останні, є записані в
словах видючого Самуїла і в книзі
пророка Натана, і в словах ви-
дючого Гада, **30** про все його цар-
ство, його сили і часи, які пе-
рейшли під ним, або в Ізраїлі, або в
усіх земних царствах.

Кінець першої книги
Параліпоменон.
Має в собі 29 глав.

ВТОРЫЯ КНИГИ ПАРАЛIПОМЕНОНЪ ГЛАВА А

г црв И оукрѣпися* (соломонъ)[2] с҃нъ дв҃двъ въ цр-
ство свое. и г҃ь (-)[3] его (бѣ) с нимъ. и
възвеличи его въ вышиню. (повелѣ соло-
монъ)[4] всему ии҃лю, тысущникомъ и со-
никомъ, (и вожемъ) и судiямъ. и всѣмъ на-
чалнико҃ пре҃ ии҃лемъ, (и) началникомъ ѡ҃чествъ. і
иде (соломонъ)[5] (съ всѣ множество҃)[6]. въ вышнiи
гаваонъ, идѣже (-)[7] бѣ скинiя, свѣдѣнiя
(гн҃я)[8]. иже сътвори моусiи рабъ бж҃iи въ пу-
стыни. кiѡ҃ же гн҃ь принеслъ дв҃дъ. ѡ града ка-
рiадiарима (въ мѣсто иже)[9] оуготова ему.
(гдѣ поткнулъ жилище)[10]. (то есть) въ iерли-
в мо ли мѣ. (-)[11] *олтарь (же) мѣдя҃ иже сътдѣлалъ

ДРУГА КНИГА ПАРАЛІПОМЕНОН ГЛАВА 1

1 І *Соломон, син Давидів, скрі- црс3. 2
пився у своїм царстві, і його Гос-
подь був з ним і звеличив його до
висоти. **2** Наказав Соломон всьому
Ізраїлеві: тисячникам, і сотникам, і
вождям, і суддям, і всім начальни-
кам перед Ізраїлем, і начальникам
родів; **3** і пішов Соломон з усім
множеством до горішнього Ґавао-
ну, де було шатро господнього свід-
чення, яке в пустині зробив Мой-
сей, раб божий. **4** Кивот же господ-
ній Давид приніс з міста Каріятіа-
рім на місце, яке йому підготував,
де він поставив помешкання, це є в
Єрусалимі. **5** *Жертовник же мід- мой2. 38

ний, який зробив був Веселеїл, син
Урії, сина Урового, був там перед
господнім мешканням. І розшукав
його Саломон і ввесь збір. **6** Соломон же приніс *жертву* там, на мідному жертовнику перед Господом в
храмі свідчення, і приніс йому ти-
црс3. 3 сячу приносів. **7** *І в тій же ночі
Господь з'явився Соломонові і сказав йому: Попроси, що хочеш, щоб
Я тобі дав. **8** Сказав же Соломон до
Бога: Ти зробив з Давидом, моїм
батьком, велике милосердя і поставив мене царем замість нього. **9** І тепер, отже, Господи Боже, хай спов-
црс3. 3 ниться твоє слово, яке Ти обіцяв
пар1. 28 моєму батькові Давидові, *бо Ти
муд. 9 мене поставив царем над твоїм численним народом, що наче порох
землі. **10** Тепер же дай мені мудрість і розум, щоб я ввійшов і вийшов перед цим твоїм народом. Бо
хто може гідно судити цей твій народ? **11** Сказав же Бог до Соломона: Тому що те найбільше вгодило
твоєму серцю і ти не попросив багатства, ані потрібне і славу, ані душі тих, що тебе образили, але й не
шукав ти численні дні життя, але
попросив мудрості і розуму, щоб
міг ти судити мій народ, над яким
Я тебе поставив царем, **12** дані є тобі мудрість і розум, багатства ж і
необхідного, і слави дам тобі стільки, що ні один з царів, ані перед тобою, ані після тебе, *не* буде подібний до тебе. **13** Прийшов же Соломон з горішнього Ґаваона до Єрусалиму, з-перед дому свідчення, і за-
црс3. 10 царював над Ізраїлем. **14** *І Соломон зібрав собі колісниці й кінноту, і були в нього 1000 і 400 колісниць і 12000 кінноти. І він зробив,
щоб вони були в осідках колісниць,
і народ з царем в Єрусалимі. **15**
црс3. 10 *Віддав же цар срібло і золото Єрусалимові, наче каміння, і кедри в
Юдеї, наче чорниці, що ростуть на
полях, множество велике. **16** Приходили же Соломонові коні з Єгипту за ціною царських купців, бо виходили і купували, **17** і приводили з
Єгипту зброю за 1000 срібняків і
коня за 100 і 50 срібняків. Також і з
усіх хеттейських царств і від сирійських царів принесені були їхніми руками.

Глава 2

18 Наказав же Соломон будувати дім господньому імені і собі
палату. **2,1** І цар Соломон зібрав
70000 мужів, що носили тягарі, і
80000, які січуть камінь в горах.
Настановлено ж над ними 3000 і

бѣ (веселеѣль)[12] сн҃ъ оуріевъ сн҃а (оурова)[13]. тꙋ
бысть прⷣе жилищемъ гн҃имъ· И възыска его (соломонъ)[14], и (вса) цр҃ковъ· (-)[15] възнесе (же) тꙋ
(соломонъ)[16] на олтари мѣданомъ прⷣе гмⷭ҇ъ въ
храмѣ (свѣдѣніа). и принесе (емꙋ)[17] (тысащꙋ
приношеніи)[18]· *(И) в (тꙋ же нощъ)[19], ꙗвиса г҃ цр҃ г҃
(гь)[20] соломонꙋ и рече емꙋ. проси что (хощеши
да) дам тебѣ. (-)[21] рече (же соломонъ)[22] къ бꙋ.
ты сътворилъ еси съ двдомъ ѿцемъ моим
млⷭ҇рдіе велико. и поставилъ ма еси цр҃а в него
мѣсто. и нн҃ѣ (оубо) гі бе да исполнитса (слово г҃ цр҃ г҃
твое еже обѣщал еси)[23] двдꙋ ѿцꙋ моемꙋ. *ты а҃ пара҃ їи
бо (мене сътворилъ цр҃а)[24] надъ людми (твоими) мꙋдро҃ д҃
многими, ꙗкоже прахъ земныи. нн҃ѣ (же) (дай
мнѣ премꙋдрость и разꙋмъ)[25] (да внидꙋ) і изыдꙋ
прⷣе людми твоими сими (-)[26]. Кто бо (можетъ
сіи люди твоа достоино сꙋдити)[27]· (-)[28] Рече
(же) бгъ къ соломонꙋ. иже то наипаче оугодило
срⷣцꙋ твоемꙋ. и не просилъ еси богатства, (ниже)
потребныхъ, (и)[29] славы. ниже дшⷭ҇ъ, иже та
обидиша. (но ни дни възыска живота
многа)[30]. (но)[31] просилъ еси (-)[32] премꙋдрости. и
разꙋма да сꙋдити можеши люди моа. надъ
которыми поставихъ та цр҃а (-)[33]. премꙋдрость и разꙋмъ (дана сꙋть)[34] тебѣ. (-)[35] богатство (же) и потребнаа. и славꙋ дамъ
тебѣ. (тако да ни единъ въ цр҃ехъ. ни преже
тебе ни по тебѣ. бꙋдет подобенъ тебѣ)[36]· (-)[37]
Пріиде (же соломонъ)[38] ѿ (вышнаго)[39] гаваона
въ ієрлмъ. (прⷣе жилищемъ)[40] свѣдѣніа. и
цр҃твова надъ ііилемъ· *И собра (себѣ соломонъ)[41] ко- г҃ цр҃ і҃
лесницы и конники. и быша емꙋ, ҂а҃, и у҃, колесниц, и ҂в҃і, конникъ· И сотвори их быти на посадехъ колесничныхъ. и людіе съ цр҃емъ въ ієрлимѣ. (-)[42] *въздасть (же) цр҃ь сребро, и злато г҃ цр҃ і҃
ієрлимꙋ. ꙗко каменіе, и кедри, въ іоудеи, ꙗко
черничіе. иже (растꙋтъ) въ полехъ множество
(велико)· (-)[43] Исхоженіе (же) конеи (соломоновыхъ)[44]
изъ егѵпта, (цѣною)[45] кꙋпцов цр҃кихъ. исхождахꙋ (бо и) кꙋповахꙋ, и възношахꙋ (-)[46] ѿ егѵпта. орꙋжіе (-)[47] за (҂а҃)[48], сребрьникъ. и конь за
р҃, и н҃, (сребреникъ). такоже и ѿ всѣхъ цр҃твъ
хеттеискихъ. и ѿ цр҃еи сѵрійскихъ рꙋкама ихъ
приношена бывахꙋ·

Гла҃, в҃·

П(овелѣ же соломонъ)[1] созидати домъ имени
гн҃ю. и полатꙋ себѣ. и собра (цр҃ь соломонъ)[2]. ҂о҃, мꙋжеи (носащих бремена). и ҂п҃,
иже сѣкꙋ камень въ горах. (-)[3] предъставленых (же) до ихъ, г҃, и х҃· (-)[4] *Посла (же соломонъ)[5] г҃ цр҃ є҃

къ хираму црю тѵрьскꙋ гла· Ꙗко сътворилъ
еси съ (двдомъ, ѿцемъ моимъ)[6], и послалъ еси
емꙋ древа кедрова да созиждетъ себѣ домъ. в
немже бы емꙋ обитати. и се азъ снъ его.
созидаю домъ имени га ба моего, да осщаю
его емꙋ, къ покаженїю (демїама пре нимъ)[7], (и
кадити и ароматы). и къ предъложенїю (хлѣ-
ба) вѣчномꙋ. и (къ всесожженїю)[8] оутро и къ ве-
черꙋ, и въ сꙋботы и новыхъ лꙋнъ. и празни-
ковъ га ба нашего въ вѣки иже (повелѣна
сꙋть)[9] їилеви. и домъ иже созидаю великъ
(есть). великъ бо (есть) бъ нашъ на въсѣми
боги· И кто возможетъ да созиждетъ емꙋ (до-
стоинъ) домъ. аще бо нбо и нбо нбси прїѧти
не могꙋтъ (славы его)[10]. (-)[11] кто ли азъ
(есмъ) да могꙋ созъдати емꙋ домъ. но толко
да сожжетсѧ димїамъ предъ нимъ. (-)[12] нынѣ
(оубо) пошли мнѣ мꙋжа оучена, (-)[13] иже вѣсть
дѣла творити, въ златѣ, и сребрѣ, и мѣди,
и желѣзѣ, и порфире и въ чръвленїи, и сине-
тою. і иже знаетъ рѣзати рѣзь. съ тѣми
оумодѣлники кои со мною (имѣю, и) въ їоудеи,
и въ їерлимѣ. ихъже оуготова двдъ ѿцъ мои·
(Но) и (древа кедрова пошли ми)[14], (и певгова, и
смерекова)[15], ѿ ливана. вѣмъ бо иже раби твои,
оумѣютъ сѣщи древа ѿ ливана· И (бꙋдꙋтъ)[16]
раби (мои)[17] со рабы (твоими)[18] да оуготова-
ютъ мнѣ древа многа· домъ бо егоже желаю
съѕидати великъ (есть ѕѣло), и преславленъ. и
се дѣлателемъ иже сѣкꙋтъ древа (дам в пи-
щꙋ)[19], пшеницы (-)[20] коры мѣры. к. (-)[21] і елеѧ
(саты) мѣры, к· (-)[22] Рече (же) хирамъ црь тѵрь-
скїи, по грамотам (иxже)[23] посла (соломонꙋ)[24],
(глѧ). Ꙗко възлюби (бъ)[25] люди своѧ. (того ра-
ди тебѣ црствовати сътвори нам ними и при-
далъ глющи)[26]. блвенъ гь бъ їилевъ. иже съ-
твори нбо и землю иже дасть двдꙋ црю сна
премꙋдра. и оучена, и оумна, и разꙋмна. да со-
ѕиждетъ домъ гꙋ и полатꙋ себѣ· И нынѣ пос-
лах (оубо) тебѣ мꙋжа мꙋдра и свѣдꙋща разꙋмъ
хирама [раба][27] моего. (сна жены)[28] ѿ дщерїи
дановыхъ, (-)[29] емꙋже ѿцъ (бысть)[30] тѵръ, и-
же вѣсть дѣлати въ златѣ, и сребрѣ, мѣди
и желѣзѣ. (и мраморѣ)[31], и древѣ, и вытыка-
ти въ порфирѣ, (-)[32] и виссонѣ, и въ чръвлени-
ци. (-)[33] рѣзати (всѧкꙋю) рѣзь. и выразꙋмѣти
всѧко разꙋмѣнїе. еликоже въдаси емꙋ, съ рꙋко-
дѣлники твоими, и съ оумодѣлники (господина
моего), двда (-)[34] ѿца твоего· И нынѣ (оубо)
пшеницꙋ и ѧчмень, і елеи, и вино. ѧже обе-
щалъ еси господине мои, пошли рабомъ тво-

600. **2** *Послав же Соломон до Хи- црс3. 5
рама, тирського царя, кажучи: Так
як ти зробив з Давидом, моїм бать-
ком, і ти послав йому кедрове де-
рево, щоб він збудував собі дім, в
якому б йому жити, **3** і ось я, його
син, будую дім імені мого Господа
Бога, щоб його освятити йому, на
кадіння ладану перед ним; і кадити,
і *давати* аромати, і на вічне пред-
ложення хліба, і на всепалення
вранці, і ввечері, і в суботи, і нові
місяці, і празники нашого Господа
Бога, це є наказане навіки Ізраїлеві.
4 І дім, який будую, є великий, бо
великий є наш Бог, Він понад всіх
богів. **5** І хто спроможним є збу-
дувати йому гідний дім, коли небо і
небо небес не можуть прийняти
його слави. Хто ж є я, щоб я зміг
збудувати йому дім, але лиш перед
ним покладеним буде ладан. **6**
Тепер, отже, пошли мені вченого
мужа, який вміє чинити діла в зо-
лоті, і сріблі, і міді, і залізі, і баг-
ряниці, і в кармазині, і синім по-
лотні, і що вміє різьбити різьбу з
тими мудрими, яких зі мною маю і
в Юди, і в Єрусалимі, яких під-
готував Давид, батько мій. **7** Але й
пришли мені дерево кедрове, і пев-
кове, і смерекове з Ливану, бо
знаю, що твої раби вміють різати
дерево з Ливану. І мої раби будуть
з твоїми рабами, **8** щоб підготувати
мені багато дерева. Бо дім, який я
бажаю будувати, є дуже великий і
преславний. **9** І ось робітникам, що
ріжуть дерево, дам на їжу 20000
мір корів пшениці і 20000 мір сати
олії. **10** Сказав же Хирам, тирський
цар, за грамотами, які він послав
Соломонові, кажучи: Оскільки Бог
полюбив свій народ, задля того
тебе поставив царювати над ними.
11 І додав, кажучи: Благословенний
Господь Бог ізраїльський, Який
зробив небо і землю, Який дав ца-
реві Давидові сина премудрого, і
вченого, і мудрого, і розумного,
щоб збудував дім Господеві і собі
палати. **12** І тепер, отже, я тобі по-
слав мудрого мужа і такого, що має
розум, Хірама, мого раба, **13** сина
жінки з дочок Данових, якого бать-
ко був тирійцем, який вміє праცю-
вати в золоті і сріблі, міді і залізі, і
марморі, і дереві, і ткати з порфіри
і виссону, і з кармазину, різьбити
всяку різьбу і пізнавати всяке піз-
нання, яке лише йому даси, з тво-
їми працівниками і з мудрими мого
пана Давида, твого батька. **14** І те-
пер, отже, мій пане, пошли твоїм
рабам пшеницю, і ячмінь, і олію, і
вино, які ти обіцяв. **15** Ми ж ру-

баємо дерево з Ливану на всяку
твою потребу, і пошлемо його плотами
по морю до Опії, твоїм же
буде привезти їх до Єрусалиму. **16**
І Соломон зібрав всіх мужів-приходьків,
які були в ізраїльській
землі за переписом, який переписав
Давид, його батько, і знайдено 153
тисяч і 600. **17** Зробив же з них
70000 тих, що носять на раменах
тягарі, і 80000 тих, що рубають каміння
з гір, 3000 і 600 наставниками
над роботами народу.

имъ. (-)[35] мы́ (же) сѣче́мъ древа ѿ лива́на на вся́-
кꙋ потребꙋ твою. и по́слемъ тїи плоты по мо́рю
въ (ѻпї́ю)[36], (-)[37] твое (же) бꙋдетъ приводи́ти
въ їерлимъ· И собра̀ (соломо́нъ)[38] всѣхъ мꙋже́й
пришельцовъ, (иже бѣхꙋ) въ земли̇ їи҃левѣ. по
сочтенїю иже почита́лъ (-)[39] двдъ ѿцъ его и
ѻбрѣтени сꙋть, рн҃г, тысѧщи, и х҃. (-)[40] съ-
твори́ (же) ѿ ихъ, ҂о. иже рамены бре́мѧ но́-
сятъ. и ҂п, иже ка́менїе ѿ го́ръ сѣкꙋща. ҂г, и
х҃, престателі дѣломъ лю́дскимъ·

Глава 3

црс2. 6 **1** І *почав Соломон будувати
господній дім в Єрусалимі, в горі
Морія, де з'явився Господь його
црс2. 24 батькові Давидові, на місці, яке
пар1. 21 підготував Давид *на току Орнана,
євусея. **2** Почав же будувати в
другому місяці, в четвертому році
свого царства. **3** І це є основи, які
Соломон поставив, щоб збудувати
божий дім: довжина ліктів в першу
міру – 60, в широту – 20 ліктів. **4** І
притвір перед чолом, який мав
довжину по мірі ширини дому
ліктів 20. Знову висота була ліктів
120. І позолотив її всередині чистим
золотом. **5** А дуже великий дім
обклав кедровими дошками і позолотив
чистим золотом, вирізьбив
же на ньому подоби пальм і, наче
ланцюжки, що сплітаються з собою.
6 І славно прикрасив храм дорогим
камінням і позолотив золотом,
що з Фарониму, **7** і його стіни,
і брами, і вікна, і двері, і вирізьбив
на стінах херувимів. **8** Зробив же і
дім святого святих: його довжина,
за шириною дому, – 20ліктів, ширина
– також 20 ліктів; і він сплів
для неї золоті дошки на 600 талантів.
9 І зробив золоті цвяхи, рівні
вагою, так, щоб один цвях важив
п'ятдесят сиклів. Верхні ж кімнати
він позолотив золотом. **10** І далі
зробив в домі святого святих двох
херувимів – робота з негниючого
дерева, і позолотив їх золотом, **11** і
крила херувимів, і довжина – 20
ліктів, і 5 ліктів має одне крило, що
доторкається до стіни дому, і 5
ліктів має друге крило, що доторкається
до крила другого херувима.
13 Крила ж обох цих херувимів
були простягнені на двадцять ліктів,
вони ж стояли струнко на їхніх
ногах і їхні лиця були звернені до
мат. 27 дальшого дому. **14** *Зробив же він
завісу з синього полотна і багряниці,
кармазину і виссону, і виткав
єре. 52 в ній подоби херувимів. **15** *Знову
црс4. 25 перед дверима церкви зробив два
стовпи, які мали 35 ліктів висоти,

Гла, г҃·

Начѧ̀* соломо́нъ созида́ти домъ гн҃ь въ в҃ црс ѕ҃
їерлимѣ, на горѣ (морїа)[1]. идѣже ꙗ́висѧ
гь двдꙋ ѿцꙋ его, въ мѣстѣ. иже ꙋго-
това двдъ *на̀ гꙋмнѣ ѻрна́на їеꙋсеа. в҃ црс кд а҃ пара
(-)[2] нача́ (же) созида́ти мца вторагѡ, лѣта че-
твертаго црства своего. и сїа (сꙋть ѻснова́нїа
иже поста́ви соломо́нъ)[3], да зи́ждетъ домъ
бжїи· дол́готꙋ лакотъ въ мѣрꙋ прьвꙋю, (-)[4] ѯ҃.
(-)[5] въ широтꙋ лако́тъ, к҃. и притворъ пре (че-
ломъ)[6], (иже дръжа́шесѧ в долже́нꙋ по мѣри)[7]
ширины̀ домꙋ лакотъ, к҃. па́ки высота̀, рк҃, (ла-
котъ вѣ). и позлати еа̀ внꙋтрь зла́томъ
чистѣ́йшимъ (-)[8] до́мъ (же) бо́лшїи сплотѝ
дска́ми ке́дровыми, и позлатѝ зла́томъ чис-
тымъ. (-)[9] извая (же) на не́мъ (подо́бїа фини́-
ко)[10]. и (ꙗко мрежицы промежъ себѐ сплета́ющи-
сѧ)[11]· И оукраси̇̀ хра́мъ ка́менїемъ драгимъ сла́вно.
и позлатѝ злато̀ иже ѿ (фарони́ма)[12]. (-)[13] и
стѣ́ны (его), и вра́та, и о́кна, и две́ри (-)[14], и
вырѣза херꙋвимы на стѣна́хъ. (-)[15] сътвори́ (же и)
домъ стыхъ стаа. до́лжинꙋ его по (ширинѣ)[16]
(до́мꙋ) лако, к҃. (-)[17] шырынꙋ (та́коже), (к҃, ла-
ко́тъ)[18]. и (дъскъ зла́тыхъ сплелъ е́й)[19] ꙗко
тала́нтъ, х҃, и (гвозди сътвори зла́ты, ра́вно
ва́гою. тако да единъ гво́здь си́кль пѧтидеся́-
ти вѣса)[20]. (-)[21] го́рницы (же) сплелъ зла́-
томъ, и сътвори (па́ки) в до́мꙋ стыи стаа.
херꙋви́ма два дѣло дре́ва (негнїющаа). и сплете
ихъ зла́томъ, и крилѣ херꙋви́момъ, (и) долго-
та̀, (к҃ лакотъ)[22]. и (еди́но крило̀)[23] (и́матъ), ла-
котъ, е҃. притыка́ющисѧ стѣна́мъ до́мꙋ· И
(дрꙋгое крыло̀)[24] (имѣющи), (е҃, лако)[25], прикаса́ю-
щисѧ (дрꙋго́мꙋ херꙋви́мꙋ кры́ла)[26]. [-][27] (-)[28] кры́-
лѣ (же ѻбѣю) херꙋви́мꙋ (сею̀) просте́рти бѧхꙋ,
по локотъ к҃, (-)[29] тїи (же) стоѧхꙋ (воздвиже́-
нѣ) на нозѣ ихъ, и лица ихъ (бѧхꙋ ѻбраще́ни)
къ (да́лнемꙋ) до́мꙋ· (-)[30] *сътвори́ (же) запо́нꙋ мѳа кз
ѿ синетъ и багрѧницы, (-)[31] чръвленицы, и
виссо́на. и соткà на не́й подо́бїа херꙋви́момъ.

ѥрⷭ҇ ҃нв ҃д црⷭ҇ ҃кє
(-)[32] *(прⷣе дверми (паки) цр҃кви два столпа сътво-
ри)[33], иже (҃лє, лакотъ)[34] (имѣаху) высоту. паки
главы ихъ, (҃є, лакотъ)[35]· И (еще яко мрежи въ
ст҃ая ст҃ыхъ)[36], и наложи (ихъ главы)[37] столпомъ.
и (шипокъ сътвори)[38], ҃р, (ихже)[39] (на мрежи нало-
жилъ)[40]. (тїи же)[41] (столпы постави)[42] прⷣе лицемъ
цр҃кви. єдинаго одеснѹю а другаго ошуюю. (тойже
одеснѹю бѣ). (-)[43] прозва имѧ (єго)[44] исправленїє.
і (иже о лѣвѹю прозва имѧ єго)[45] крѣпость·

Гл҃а, ҃д·

С(ътвори (же) и)[1] олтарь мѣдѧⷩ (҃к, ла-
котъ)[2] въ долготу, и (҃к, лакотъ въ
широту)[3]. (и) (҃і, лакотъ въ высоту)[4],
гⷰ црⷭ҇ ҃з *(море паки (мѣдѧно) сълїѧно сътвори)[5],
(҃і, лакотъ)[6]. ѿ губы до губы. кругло по ок-
рⷭ҇тъ. и (҃є, лакоⷮ)[7] (имѣюще) въ высоту, и верви-
ца иже єсть извънѣ, (҃л, лактеи)[8], (иже объѧ-
ше окрⷭ҇тъ єго)[9] подобїє (же) волово (бысть) поⷣ
нимъ. (-)[10] (и) (҃і, лакотъ)[11] (нѣкотораго, изнутрь
рѣзанїѧ). объдръжащи оумывалницу (-)[12]. (яко
о двѣ странъ губы морскїѧ обхожаху. волове
же бѧху лїѧны)[13]. (и то море, на ҃ві хъ во-
лѣхъ наставлено бѣ)[14]. ихже три смотрѧху
къ северу, і (инїи) три [-][15] къ западу· Паки
трїє [-][16] къ полудню, и три [-][17] къ востоку·
(Имѣюще)[18] море (наставлено)[19]. (заⷣнѧѧ волоⷡ бѧ-
ху внутри поⷣ моремъ)[20], и толъстота єго, (и-
мѧше) мѣру дланую, и губа єго (бѣ), яко гу-
ба потиру изваѧнна яко ѿрасли крина [въмѣ-
щающи][21] (же), (҃г, мѣръ)[22], и съвръши· (-)[23]
Сътвори (же) омывалницъ, ҃і, и постави, ҃є, на
деснои. и ҃є, на лѣво. (омываютъ)[24] в нихъ
(всѧ, иже въ всесъжженїѧ приносима бѧху)[25]. и
очищати (-)[26], и море да омыюсѧ сщ҃енницы в
немъ. (-)[27] сътвори (же и) подъсвѣщникъ зла-
тыхъ. ҃і. по разъсужению ихъ и постави (ѧ)
въ цр҃кви. ҃є, одеснѹю. и ҃є, о лѣвую. и сътвори
столовъ, ҃і, и поставї (ѧ) въ цр҃кви. ҃є, одеснѹю.
и ҃є, о лѣвую и (дїѧлъ (же) златыхъ, сътво-
ри)[28], (҃є)[29]. и сътвори, (паки) дворъ сщ҃еннико. и
дворъ великїи, и двери двора. и оконца ихъ, по-
мѣдена мѣдїю. (паки)[30] море постави (ѿ дес-
ныѧ страны противу востоку къ полудни)[31].
(-)[32] Сътвори (же) хирамъ, оудицы мѧсныѧ и
кадилныцы и сковраду жрътвеную, и всѧ сосу-
ды єго· И съвръши хираⷨ творити все дѣло, иже
[нача творити соломонъ цр҃ь][33] въ дому бж҃їи
столпа два. и (яко строки солїѧны двѣ)[34] на
главахъ столповъ (-)[35], и мрежица двѣ иже по-
крывати главы (наⷣ строками главными)[36]. и

також їхні капітелі – 5 ліктів. **16** І ще *зробив*, наче мережі в святому святих, і поклав їх *на* капітелях стовпів, і зробив 100 ґранатових яблук, які наклав на мережі. **17** Ті ж стовпи він поставив перед лицем церкви: один справа, а другий зліва. Того, що справа, назвав був його ім'я Випрямлення, і того, що зліва, прозвав його ім'я Сила.

Глава 4

1 Зробив же він і мідний жертовник: 20 ліктів в довжину, і 20 ліктів в ширину, і 10 ліктів в висоту. **2** Далі зробив лите *мідне море: 10 ліктів від губи до губи, кругле довкруги; і воно мало 5 ліктів в висоту і обвід, що є ззовні, 30 ліктів по обводі довкруг нього. **3** Під ним же була подоба волів, і 10 ліктів у кожного зі середини різьби, що держали умивальницю, бо обходили по двох сторонах морської губи. Воли ж були вилиті. **4** І то море було покладене на 12-х волах, з яких три дивилися на північ і інші три – на захід, знову: три – на південь і три – на схід. Вони мали море, покладене *на них*, задні частини волів були *звернені* до середини під морем, **5** і його товщина мала міру в долоню, і його губа була, як губа чаші, вирізьблена, наче рослина лелія, що поміщала 3000 міри. І він закінчив. **6** Зробив же 10 вмивальниць і поставив 5 справа і 5 зліва, щоб мити в них все, що принесене було на всепалення і очищати, і море, щоб в ньому милися священики. **7** Зробив же він і 10 золотих підсвічників за їхнім судом, і поклав їх в церкві: 5 справа і 5 зліва. **8** І зробив 10 столів, і поставив їх в церкві: 5 справа і 5 зліва. І зробив же 5 золотих посудин. **9** І далі зробив двір священиків, і великий двір; і двері двору, і їхні вікна обкладені міддю. **10** Далі поставив море з правого боку, напроти сходу, до полудня. **11** Зробив же Хирам вили для м'яса, і кадильниці, і вогнище жертовника, і ввесь його посуд. І Хірам завершив робити всю працю, яку почав робити цар Соломон в божому домі: **12** два стовпи, і наче два литі кружки на капітелях стовпів, і дві мережі, щоб покрити верхи над кружками капітелів, **13** і 400 малих золотих дзвіночків для двох мереж, і 400 золотих ґранатових яблук, і два ряди на одній мережі, щоб охороняти два кружки, які над капіте-

црс3. 7

лями стовпів. **14** І далі він зробив підставки і зробив мідні корита над підставками, **15** і одне море, і 12 волів під морем, **16** і котли, і вилки на м’ясо. І ввесь їхній посуд, який зробив Хірам і приніс Соломонові до господнього дому, *був* з чистої міді. **17** Цар їх вилив в околиці Йордану в глиняній землі, в Сокхотовому і Саридатаєвому домі. **18** І зробив Соломон ввесь посуд, що дуже без числа, так що вага міді невідома була. **19** Зробив же Соломон ввесь посуд божого дому, і золотий жертовник, і столи, і на них хліби приносу, **20** і підсвічники ж з своїми світильниками, щоб світили перед святим святих за чином, з чистого золота, **21** і все до світильників, і їхні світильники, і посуд, і кадильниці, і золоті кліщі – все було зроблене з чистого золота; **22** і внутрішні двері церкви, які в святому святих, і церковні двері – з золота. **5,1** І закінчено все діло, яке Соломон зробив в господньому домі.

звонцыковъ малыхъ златыхъ, у҃, въ двѣ мрежи. и (шипковъ златыхъ, у҃, по два чины)[37] на мрежи единой, иже защищати двѣ (строки. иже на главами столповъ)[38]. и подставцыки (паки) сътвори (-)[39], и (корыта мѣданы)[40] сътвори на подъставками, и море едино. и воловъ, в҃і, подъ (море)[41] и котло, и удицъ на масо· И вся сосуды и иже сътвори хирамъ, и принесе (-)[42] (соломону)[43] въ домъ гнь, ѿ мѣди чистѣишіа. въ странѣ іордана слиалъ ихъ црь, въ глинани земли. въ дому сокходовѣ. и (саридадаевѣ)[44]. и сътвори (соломонъ)[45] вся сосуды (-)[46], безъчислены ѕѣло. тако да не вѣстьса тагость мѣди· (-)[47] Сътвори (же) (соломонъ)[48] вся сосуды дому (бжіа)[49], и олтарь златъ, и столы. и на нихъ хлѣбы предложеніа. и подсвѣщники (же со)[50] свѣтилники (своими да свѣтатъ пред стаа стыхъ)[51]. по чину (-)[52] ѿ злата чистѣиши. и свѣтлѣніа нѣкоторого и свѣтилники ихъ, и фіалы, и кадилницы. и клѣщицъ златыхъ. (все ѿ злата чистѣиша сътѣлана суть)[53]. и двери (црькви)[54] внутренѣа, иже въ стаа стыхъ. и двери (црьковныа)[55] изъ злата. и съвръшено есть все дѣло, иже сътвори (соломонъ)[56] въ дому гни·

Глава 5

црс3. 7 І, отже, *вніс Соломон все святе свого батька Давида, і срібло, і
золото, і ввесь посуд, і поставив в
скарбниці господнього дому. **2**
црс3. 8 *Після цього ж зібрав шляхтичів
Ізраїля, і всіх начальників племен, і вождів родів ізраїльських синів до Єрусалиму, щоб внести кивот господнього завіту з міста Давидового, що є в Сіоні. **3** І прийшли, отже, до царя всі ізраїльські мужі в празничний день, це є сьомого місяця, **4** і прийшли всі ізраїльські старшини і левіти, взяли кивот**5** і внесли його, і шатро свідчення, і ввесь святий посуд, що був в шатрі. І внесли їх священики і левіти. **6** Цар же Соломон, і все множество ізраїльських синів, і всі ті, що боялися, ті, що були зібрані перед кивотом, приносили в жертву баранів і волів без числа і не до сприйняття. **7** І священики внесли кивот господнього завіту до його місця, що значить до молитовниці церкви святого святих, під крила херувимів. **8** І херувими простягали свої крила над місцем, де покладено кивот, і херувими покривали над кивотом і над його носилами вгорі. **9** І носила були більшими, і головки носил було видно з святого перед лицем молитовниці, і не було видно назов-

Гла, е҃·

И вънесе* (убо) (соломонъ)[1] (вся) стаа двда г цр з
ѿца своего. (и) сребро и злато, и (вся) съ-
суды. (и) постави въ сокровищи дому гна·
*Посем (же) събра (-)[2] болшероніи ізла, и г цр и
вся хъ началникъ колѣнъ. (и) вожовъ ѿчествъ снов ізлевъ, въ ієрлимъ, да възведутъ кіотъ завѣта гна. ѿ града двдва, (иже есть въ сіонѣ)[3]. и (пріидоша убо)[4] къ црю вси мужи ізлевы. въ днь праздныи, сіи есть мца семаго. и пріидоша вси старцы ізлевы. и взаша (-)[5] левити кіотъ, и внесоша (его)[6], и скиніѣю свѣдѣніа, и вся съсуды стаа. иже бяху въ скиніи· И внесоша (ихъ)[7] сщенницы (съ)[8] левиты· (-)[9] Црь (же) (соломонъ)[10], и все (множество сновъ)[11] ізлевъ, и вси боащіися, иже бяху събрани пред кіотомъ. (пожрахау)[12] (овніи и волове)[13], безчислено, и съразумѣваемо (-)[14]. И вънесоша сщенницы кіотъ завѣта гна въ мѣсто его, иже есть къ млтвенику (црькви)[15] стаа стыхъ. подъ крилѣ херувимовъ, и бяху херувими простирающе крилѣ свои, на мѣстомъ (идѣже поставленъ бысть) кіотъ. и покрываху херувими на кіотомъ, и на носилами его вышше. и болши бяху носила, и видаху главы носил ѿ стыхъ. в лице млтвеницы, (и) не видахуся внѣ. (бысть бо кіотъ)[16] ту даже и до настоащаго дни· Ничтоже бысть ино въ кіотѣ, токмо двѣ скри-

жа́ли, ї҆̀хже положѝ мѡѷсі́и въ хори́вѣ, (е҆гда)[17] зако́нъ да́сть г҃ь (-)[18] с҃номъ і҆и҃левымъ, и҆сходѧ́щимъ (-)[19] и҆з̾ землѝ е҆гѵ́пта· И҆ бы́сть и҆сходѧ́щимъ сщ҃е́нникомъ ѿ ст҃ыхъ, (вси б҃о)[20] сщ҃е́нницы и҆̀же т҃у ѡ҆брѣто́шасѧ, ѡ҆сщ҃е́нни сꙋ́ть, (и҆ е҆щѐ) в то̑ вре́мѧ, въ вседнѐвнꙋю слꙋ́жбꙋ чи́нъ (проме́жꙋ и҆́хъ не бѣ̑ раздѣле́нъ), (-)[21] леѵ҆́ты (же) пѣвцы (съ с҃ньми а҆са́фовыми ба́хꙋ)[22], (и҆) съ е҆ма́номъ, и҆ съ (дидꙋмо̑)[23], и҆ с҃нове и҆́хъ и҆ бра́тїа и҆́хъ, ѡ҆блече́ны в ри́зы льнѧ́ны, въ кѵмва́лы, и҆ ѱа҃лты́ры, и҆ гꙋ́сли, (съглаша́хꙋ) стоѧ́ще пр҃е ѻ҆лтаре́мъ, и҆ с ни́ми жерцо́въ р҃к, трꙋбѧ́ще трꙋба́ми· И҆ бы́сть е҆ді́нъ гла́съ въ трꙋбле́нїи, и҆ въ ха́лмо́нїи, и҆ въ возглаше́нїи, гла́съ е҆ді́нъ, е҆́же (хвали́ти, і҆ и҆сповѣда́тисѧ)[24] г҃ви, и҆ е҆гда възвиго́ша гла́съ въ трꙋба́хъ, и҆ кѵмва́лехъ, и҆ ѻ҆рга́нехъ въспѣва́ющихъ· И҆ (нача́ша г҃лати)[25], и҆сповѣда́йтесѧ г҃ви ꙗ҆́ко бл҃гъ ꙗ҆́ко въ вѣ́ки мл҃ть е҆го. (-)[26] (и҆спо́лнисѧ до́мъ)[27] (б҃жїи) ѻ҆́блака (-)[28], не могоша сщ҃е́нницы ста́ти, (и҆) слꙋжи́ти (ра҃ мглы)[29], (напо́лни бо)[30] сѧ сла́ва г҃нѧ до́мꙋ б҃жїи·

ні, бо там був кивот. І аж до цього дня. **10** В кивоті не було нічого іншого, хіба дві таблиці, які поклав Мойсей в Хориві, коли Господь дав закон ізраїльським синам, що виходили з землі Єгипту. **11** І сталося, що як виходили священики зі святого, бо всі священики, яких там знайдено, були освячені, і ще в тому часі між ними не був розділений чин для повсякденної служби, **12** левіти ж, співаки були з Асафовими синами, і з Еманом, і з Дитумом, і їхні сини, і їхні брати, зодягнені в льняну одіж, грали на цимбалах, і псалтирях, і гуслях, стоячи перед жертовником, і з ними 120 священиків, що трубили трубами. **13** І був один голос в трубленні і в псалмоспіві, і в звучанні, один голос, щоб хвалити і визнаватися Господеві. І коли підняли голос з трубами і цимбалами, і органами, співаючи, і почали говорити: Визнавайтеся Господеві, бо Він добрий, бо навіки його милосердя, – божий дім наповнився хмарою. **14** Священики не могли стати і служити через хмару, бо господня слава заповнила божий дім.

Гл҃а, ѕ҃·

г҃ цр҃ и Тогда* ((соло́монъ)[1] рече)[2], г҃ь ѡ҆беща́лъ е҆сть да ѡ҆бита́етъ въ мглѣ̑, (-)[3] а҆з̾ (же) създа́хъ до́мъ и҆́мени (е҆го ст҃омꙋ)[4], да ѡ҆бита́етъ (т҃у) въ вѣ́ки· И҆ ѡ҆братѝ ц҃рь лицѐ своѐ и҆ бл҃ви всѐ мно́жество і҆и҃лѧ, (-)[5] пр҃естѧ̀ и҆ р҃е, бл҃вен г҃ь б҃ъ і҆и҃левъ, и҆̀же г҃лалъ е҆сть ᲂу҆сты̀ свои́ми къ д҃вдꙋ ѻ҆ц҃ꙋ моемꙋ, и҆ в рꙋ́кꙋ е҆го съвершѝ г҃лющи, ѿ дн҃е во́ньже и҆зведо́хъ лю́ди моѧ̀ ѿ землѧ̀ е҆гѵ̈пе́скїѧ, не и҆збра́хъ гра́да. ѿ всѣ́хъ колѣ́нъ і҆и҃левыхъ, да съзи́ждетсѧ (в не́мъ) до́мъ (-)[6] и҆́мени моемꙋ т҃у, ниже и҆збра́хъ нико́тораго (и҆но́го) мꙋ́жа бы́ти кнѧ́зь в лю́дехъ мои́хъ і҆и҃лѧ, (но)[7] и҆збра́хъ і҆ер҃лимъ да бꙋ́детъ и҆́мѧ мое (в не́мъ)[8]· І и҆збра́х (же) д҃вда бы́ти на҃ лю́дми мои́ми і҆и҃лемъ, (е҆гдаже во́лѧ бы́сть)[9] д҃вда ѻ҆ц҃а моего, да съзи́ждетъ до́мъ и҆́мени г҃а б҃а і҆и҃лева. (-)[10] рече г҃ь к (немꙋ)[11], и҆̀же (сїѧ) бы́сть (во́лѧ твоѧ̀)[12] да съзи́ждеши до́мъ и҆́мени моемꙋ, добро̀ (б҃о) сътвори́лъ е҆си, (таковꙋ и҆мѣти во́лю)[13], но не ты̀ съзи́ждеши (мн҃ѣ) до́мъ, н҆о с҃нъ твои и҆̀же и҆зы́иде ѿ чре́слъ твои́хъ, то́й съзи́ждетъ до́мъ и҆́мени моемꙋ· (-)[14] съверши (б҃о) г҃ь сло́во своѐ и҆̀же г҃ла, и҆ а҃ въста́хъ в̾ мѣ́сто д҃вда ѻ҆ц҃а моего, и҆ сѣ́хъ на пр҃тлѣ (е҆го)[15] ꙗ҆́коже г҃лалъ е҃, г҃ь, и҆ създа́хъ до́мъ и҆́мени г҃а б҃а і҆и҃лева, и҆ поста́вихъ в̾ не́мъ кїѡ́тъ в̾

Глава 6

1 *Тоді Соломон сказав: Господь обіцяв, що проживатиме в хмарі, **2** я ж збудував дім його святому імені, щоб Він там жив вічно. **3** І цар відвернув своє лице і поблагословив все множество Ізраїля, став **4** і сказав: Благословенний Господь Бог ізраїльський, який сказав своїми устами до мого батька Давида, і сповнив його руки, кажучи: **5** Від дня, в якому Я вивів мій народ з єгипетської землі, Я не вибрав міста з усіх ізраїльських племен, щоб там в ньому був збудований дім моєму імені, ані Я не вибрав ніякого іншого мужа, щоб був князем над моїм народом, Ізраїлем. **6** Але Я вибрав Єрусалим, щоб в ньому було моє ім'я. І Я ж вибрав Давида, щоб був над моїм народом, Ізраїлем. **7** Коли ж було бажання мого батька Давида, щоб збудувати дім імені Господа Бога ізраїльського, **8** Господь сказав до нього: Тому що це була твоя воля, щоб ти збудував дім моєму імені, адже ти добре зробив, щоб мати таке бажання, **9** однак не ти збудуєш мені дім, але твій син, який вийде з твоїх бедер, той збудує дім моєму імені. **10** Адже Господь сповнив своє слово, яке сказав, і я встав замість мого батька Давида, і я сів на його престолі, так як сказав Господь, і я збудував дім црс3. 8

імені Господа Бога ізраїльського, **11** і
в ньому я поставив кивот, в якому є
господній завіт, який Він заповів з
ізраїльськими синами. **12** І він став
перед господнім престолом, напроти
всього множества Ізраїля, і простяг-
нув свої руки. **13** Бо Соломон зробив
мідну підставу і поставив її посеред
святого двору, вона мала 5 ліктів дов-
жини, і 5 – ширини, і 3 лікті – в
висоту. І він став на ній, схилив ко-
ліна напроти всього множества Ізра-
їля. І піднявши долоні до неба, **14** і
мак2.2 ез3. 7 сказав: *Господи Боже ізраїльський,
немає подібного до тебе Бога на небі
й на землі. Збережи чин і милосердя з
твоїми рабами, що ходять перед то-
бою усім своїм серцем. **15** Те, що по-
дав ти твоєму рабові Давидові, моєму
батькові, те ж, що сказав Ти до нього,
кажучи, і сказав твоїми устами, на ді-
лі Ти довершив, так як і теперішній
час. **16** І тепер, отже, Господи Боже
ізраїльський, заверши твоєму рабові,
а моєму батькові Давидові те, що
сказав Ти до нього, кажучи. І Ти ска-
зав твоїми устами, і виповни твоїми
устами, так як в цьому дні, кажучи:
Не забракне в тебе мужа переді
мною, що сидить на Давидовім прес-
толі, лише, якщо твої сини збережуть
мої дороги, щоб ходити в моєму
законі, так як і ти ходив переді
Мною. **17** І тепер, Господи Боже ізра-
їльський, скріпилося твоє слово, яке
Ти сказав твоєму рабові Давидові. **18**
Бо якщо Бог по правді живе з людь-
ми на землі, коли небо і небо неба
Тобі недостатні, наскільки більший
цей дім, який я збудував. **19** Але ли-
ше поглянь на молитву твого раба і
на моління, Господи Боже мій, щоб
почути мої молитви, які твій раб сьо-
годні вилив перед тобою, **20** щоб Ти
відкрив твої очі на той дім вдень і
вночі, на цьому місці, на якому Ти о-
біцяв, щоб прикликувалося твоє ім'я.
І вислухаєш молитву, якою твій раб в
ньому молиться, **21** і вислухай бла-
гання твого раба і твого народу Ізраї-
ля, яким лиш помоляться на тому
місці, і Ти вислухай з твого житла,
що значить з небес. І почуй, і будь
милосердним. **22** Якщо згрішить муж
проти свого ближнього і візьме за
нього клятву, щоб його клясти, і
прийде, і проклене перед жертовни-
ком в тому домі, **23** і Ти вислухаєш з
неба і зробиш суд твоїм рабам, щоб
віддати беззаконному його гріх на
його голову по правді і помстити
праведного, віддаючи кожному за
його праведністю. **24** Якщо перемо-
жений буде твій народ Ізраїля воро-
гами, якщо згрішать проти Тебе і, по-
вернувшись, зроблять покаяння і по-

не́мже (є҆сть)[16] завѣтъ гн҃ь, и҆же завѣща̀ (съ
сн҃ы і҆и҃левыми)[17], и҆ ста̀ пр҃е о҆лтаремъ гн҃имъ.
ѿ сꙋпротивꙋ всего мно́жества і҆и҃лѧ. и҆ прострѐ
рꙋцѣ свои̇· (Сътвори бо)[18] (соло́монъ)[19] стоа́ло
мѣдѧно, и҆ поста́ви є҆го посреди двора̀ ст҃аго,
(и҆мѣющи,) є҃, лакѡ҃ долготꙋ (-)[20]. и҆ є҃ (-)[21] ши-
ринꙋ (-)[22], и҆ г҃, лакти въ высотꙋ (-)[23]. и҆ (ста̀
на не́мъ) преклони̇ колѣ́нѣ противꙋ всего мно́-
жества і҆и҃лѧ· И҆ (дла́ни на́ нб҃о въздви́гъ)[24], и҆
рече· *Гн҃и бж҃е і҆и҃левъ, нѣ́сть подо́бенъ тебѣ бг҃ъ в҃ ма҃ в д҃ є҆зра з
на́ нб҃си, и҆ на земли̇, (съхрани̇ чи́нъ)[25] и҆ мл҃ть
съ рабы̇ твоими. и҆же хо́дѧтъ пр҃е тобо́ю
всѣмъ ср҃цемъ (своимъ). и҆же пода́лъ є҆си рабꙋ
твоє҆мꙋ дв҃дꙋ, ѿц҃ꙋ моє҆мꙋ. є҆ли́кажe гл҃а к не-
мꙋ гл҃ѧ. и҆ гл҃а оу҆сты̇ твоими. (дѣ́ломъ)[26]
съверши́лъ є҆си, ꙗ҆́ко и҆ настоѧ́щее вре́мѧ· И҆
нн҃ѣ (оу҆бо) гн҃и бж҃е і҆и҃левъ, и҆спо́лни рабꙋ твоє҆мꙋ
(а҆) (ѿц҃ꙋ моє҆мꙋ дв҃дꙋ)[27]. є҆ли́кажe ре́клъ є҆си к
немꙋ гл҃ющи, (и҆ гл҃алъ є҆си оу҆сты̇ твоими, і҆
и҆спо́лни оу҆сты̇ твоими. ꙗ҆́ко въ дн҃ь сі́и гл҃ѧ.)
не ѡ҆скꙋдѣ́етъ ѿ тебѐ мꙋ҃ж (предо мно́ю)[28] сѣ-
дѧ́и на прс҃толѣ (дв҃двѣ)[29]. то́кмо а҆́ще съхра-
нѧ́тъ сн҃ове твои̇ (пꙋти̇ моѧ̀)[30]. ходи́ти въ
зако́нѣ моє҆мъ, ꙗ҆́ко и҆ ты ходи́лъ є҆си предо
мно́ю, и҆ нн҃ѣ гн҃и бж҃е і҆и҃левъ оу҆крѣпи́сѧ сло́во
твое є҆́же гл҃а є҆си рабꙋ твоє҆мꙋ дв҃дꙋ· Ꙗ҆́ко а҆́ще
и҆сти́ннѣ (бг҃ъ ѡ҆бита́етъ)[31] съ чл҃ки на земли̇.
а҆́ще нб҃о и҆ нб҃о нб҃си не довлѣю ти. ко́лико
на́ипаче до́мъ се́и є҆го́же създа́хъ, (но то́кмо)[32]
възри̇ на моле́ніе раба̀ твоє҆го, и҆ мл҃тви (-)[33].
гн҃и бж҃е (мои), и҆же оу҆слы́шати (-)[34] мл҃твы моѧ̀.
ꙗ҆́же (и҆злі́а ра́бъ твои)[35] пр҃е тобо́ю дн҃е. да
(ѿверзе́ши ѻ҆́чи твои)[36] на до́мъ то́и дн҃ь и҆
но́щь. на мѣ́стѣ се́мъ, на кото́ромъ ѡ҆беща́л-
сѧ є҆си. да призове́тсѧ и҆мѧ твоѐ (-)[37]. (и҆) оу҆-
слы́шиши моли́твꙋ є҆ю́же ра́бъ твои мо́литсѧ
в (не҃м)[38], и҆ оу҆слы́ши проше́ніе раба̀ твоє҆го и҆ лю-
діи твои҆хъ і҆и҃лѧ. и҆же а҆́ще помо́лѧтсѧ на
мѣ́стѣ то́мъ, и҆ ты оу҆слы́ши ѿ (жили́ща)[39]
твоє҆го (и҆же є҆сть) ѿ нб҃съ. и҆ оу҆слыши, и҆ мл҃-
тивъ бꙋди. а҆́ще съгрѣши́тъ мꙋ́жъ къ и҆с-
кренемꙋ своє҆мꙋ, и҆ пріиметъ (клѧ́твꙋ є҆го ра́-
ди)[40], и҆же клѧти є҆го и҆ пріи҆де и҆ проклине́тъ
пр҃е ѻ҆лтаремъ в домꙋ то́мъ, и҆ ты оу҆слы́ши
ѿ нб҃си. и҆ (сътвори̇ сꙋдъ)[41] рабо́мъ твои҆мъ.
и҆же възда́ти безако́нномꙋ (грѣ́хъ)[42] є҆го на
главꙋ є҆го, (и҆сти́ннꙋю). (и҆) мсти́ши пра́ведного.
възда́ющи коє҆мꙋждо по пра́вдѣ є҆го (-)[43] а҆́ще
ѡ҆долѣ́нъ бꙋдетъ лю́діе твои і҆и҃ль ѿ вра́гъ.
а҆́ще съгрѣша́тъ тебѣ. и҆ (ѡ҆брати́вшесѧ съ-
дѣла́ютъ покаѧ́ніе)[44]. и҆ въпро́сѧтъ и҆мени

твоего, и будутъ оумолити (-)[45] тебѣ на
(мѣстѣ)[46] томъ. и ты оуслыши съ нбсъ, и
млⷭ҇тивъ буди грѣхомъ людїи твоихъ ї҃ила. и
изведи ихъ въ землю юже далъ еси имъ, и ѿ-
цемъ ихъ. аще заключиши нбо дожда не излѣ-
ти (грѣхъ ради людїи твоихъ)[47]. и оумолятъ
тебѣ въ мѣстѣ томъ. исповѣдаютса имени
твоему, и (обратятса ѿ грѣхъ своихъ)[48], ег-
да ихъ смириши· И ты оуслыши съ нбсе (гⷭ҇и),
и млⷭ҇тивъ буди грѣхомъ рабъ твоихъ, и лю-
демъ твоимъ ї҃илю. (и)[49] наоучи ихъ пути бл҃-
гу по немуже внїидутъ (-)[50]. И дай дождь
земли (-)[51] юже далъ еси людемъ твоимъ на
нї҃ ѕ въздержанїе· *Гладъ аще въсходящъ будетъ
на землю, (и) губительства и ржа (и) гусеница
(и кобылицы), и прузи (-)[52], (и) аще (вразъ оскор-
бя ихъ)[53], (врата обьстоящи граду)[54], (и)
всяку язву и болѣзнь (ѿстави), и всяка
млⷭ҇тва, и всяко моленїе, аще будетъ коемуж-
до члкⷭ҇у, и всѣмъ людемъ твоимъ ї҃илю да
будетъ оумоленїе, познающему (-)[55] язвы (-)[56]
и грѣхъ свой, и простре руцѣ свои в дому
семъ· И ты оуслыши съ нбсе (высоты) готоваго
жилища твоего, и очисти, и въздай (единому
кождо)[57] по путемъ его, яже вѣси по срⷣцы его,
ты бо единъ вѣси срⷣца снⷭ҇овъ члчⷭ҇кихъ, да бо-
ятся (ходити) въ путехъ твоихъ, вся дни
в няже (-)[58] живутъ на лицы земля юже далъ
еси ѿцемъ нашимъ, и всякъ чюждїи иже
нѣсть ѿ людїи твоихъ ї҃ила, и (аще) прїи-
детъ ѿ земля далнѣиша ради имени твоего
великаго и (ради) руки твоея силныя и мышца
твоея высокїя, и прїидетъ и помолитса на
мѣстѣ семъ· И ты оуслыши ѿ нбсе ѿ го-
товаго жилища твоего, и сътвориши по всему
иже възоветъ тя путникъ да оувѣдятъ
вси людїе земли имя твое· И боятса тебѣ я-
ко людїе твои ї҃иль, и познаютъ яко (имя
твое възвано есть)[59] на домъ сей, егоже съз-
дахъ· Аще же исходящъ будетъ (полкъ)[60]
твои къ брани противу супостатъ своихъ, по
пути имже послеши их, и помолятса тебѣ по
пути града сего егоже избралъ еси, и домъ
г҃ цр҃ и / сира з / а іоа а / при ѕ / д ездра и егоже създахъ имени твоему, (да)[61] оуслышиши
ѿ нбсе млⷭ҇твы ихъ и моленїе ихъ, *и сътвори-
ши оправленїе ихъ занѣ съгрѣшатъ тебѣ, ни-
же бо есть члкъ иже не съгрѣшитъ, и (гнѣ-
венъ будеши)[62] имъ, и предаси ихъ (врагомъ
ихъ)[63], и плѣнятъ (ихъ, плѣняющїи)[64], въ
землю врагъ въ землю дальнюю или близъ, и
обратятъ срⷣце свое въ землю ихъ, (на нейже

просять твоє ім'я, і будуть благати
Тебе на тому місці, **25** і Ти ви-
слухаєш з небес і будеш милосер-
дний гріхам твого народу Ізраїля. І
поведи їх до землі, яку Ти дав їм і
їхнім батькам. **26** Коли замкнеш
небо, *щоб* не дати дощ задля гріхів
твого народу, і помоляться до Тебе
на тому місці, щоб визнаватися
твоєму імені, і відвернуться від
своїх гріхів, коли їх пригнітиш, **27** і
Ти, Господи, почуєш з неба і будеш
милосердним за гріхи твоїх рабів і
твого народу Ізраїля, і навчиш їх
доброї дороги, по якій підуть. І дай
дощ землі, яку Ти дав твоєму на-
родові в насліддя. **28** *Якщо під- ниж. 20
німеться голод на землі, і згуби, і
іржа, і гусениця, і сарана, і саранча,
і якщо ворог засмутить їх, ото-
чивши брами міста, і відбери всяку
рану і біль. **29** І всяка молитва, і
всяке благання, якщо буде в якійсь
людині і в усьому твоєму народові
Ізраїля, хай буде вмолювання тому,
хто пізнає рани і свій гріх і про-
стягне свої руки до цього дому. **30** І
ти вислухай з висоти неба, з твого
готового помешкання, і очисть, і
віддай кожному одному за його
дорогами те, що знаєш за його
серцем, бо Ти сам знаєш серця
людських синів. **31** Щоб боялися *і*
ходили в твоїх дорогах всі дні, в
яких живуть на лиці землі, яку Ти
дав нашим батькам. **32** І всякий
чужинець, який не є з твого народу
Ізраїля, і якщо прийде з далекої
землі через твоє велике ім'я, і через
твою сильну руку, і твоє високе
рамено, і прийде і помолиться на
цьому місці, **33** і Ти вислухай з
неба, з твого готового помешкання.
І зробиш за всім, що прикличе Тебе
мандрівник, щоб всі народи землі
пізнали твоє ім'я і боялися тебе,
так як твій народ, Ізраїль, і пізнали,
що твоє ім'я прикликане на цей
дім, який я збудував. **34** Якщо ж
вийде твій полк на війну проти
своїх ворогів, в дорозі, якою їх по-
шлеш, і помоляться Тобі в дорозі
цього міста, яке Ти вибрав, і дому,
який я збудував твоєму імені, **35** црс3. 8
вислухай з неба їхнє благання і сир. 7
їхню молитву, *і зроби їхнє оправ- ів1. 1
дання. **36** Бо вони згрішать проти при. 20
Тебе, бо немає чоловіка, який не ез3. 8
згрішить, і будеш розгніваним на
них, і їх видаси їхнім ворогам, і в
полон візьмуть їх ті, що полонять,
до землі ворогів, до далекої чи
близької землі, **37** і повернуть своє
серце до їхньої землі, на якій були
полонені, і звернуться туди. Вчи-
нять покаяння, і помоляться до Те-

бе в землі їхнього полону, кажучи:
Ми згрішили, ми вчинили безза-
коння, ми вчинили неправду, – **38**
повернуться до тебе усім своїм сер-
цем і всією своєю душею в землі
їхніх поневолювачів, де їх поло-
нили, і помоляться до Тебе в напря-
мі дороги своєї землі, яку Ти дав
їхнім батькам, і міст, які Ти вибрав,
і дому, який я збудував твоєму
імені, **39** вислухай з неба, з твого
готового помешкання, їхню молит-
ву і їхнє благання. І зроби суд, і
будь милосердним до твого народу,
що згрішив проти тебе. **40** І тепер,
Господи, хай відкриті будуть твої
очі і відкриті будуть твої вуха до
благання, яке буде зроблене на
пс. 131 цьому місці. **41** *І тепер, отже,
встань, Господи Боже, на твій спо-
чинок, Ти і кивот твоєї сили. І твої
священики, Господи Боже, зодяг-
нуться в спасіння, і твої преподобні
звеселяться в добрах. **42** Господи
Боже мій, не відверни лиця твого
христа, згадай щедрості твого раба
Давида.

плене́ни бы́ша)[65], и (та́мо) ѡ҆братѧ́тсѧ, (сътво-
ратъ покаа́нїе,) и помо́лѧтсѧ тебѣ на (земли)
плѣне́нїѧ и҆хъ гл҃юще съгрѣшихомъ, безако́нїе съ-
творихомъ, непра́вдꙋ съдѣла́хомъ, (-)[66] ѡ҆бра-
тѧ́тсѧ к тебѣ всѣ́мъ ср҃цемъ [свои́мъ][67], и всею
дш҃ею своѐю. въ земли плѣни́шихъ и҆хъ, (и҆де́же плѣ-
ни́ша и҆хъ.) и помо́лѧтсѧ (тебѣ) проти́въ пꙋти
землѧ̀ своеѧ, ю҆же да́лъ є҆си ѡ҆ц҃емъ и҆хъ· И (гра́-
довъ)[68] и҆́же и҆збра́лъ є҆си. и до́мꙋ є҆го́же създа́хъ
и҆́мени твоѐмꙋ· (да)[69] оу҆слы́шиши ѿ нб҃се ѿ го-
то́ваго жили́ща твоѐго мл҃твꙋ и҆хъ, и моле́нїе
и҆х҃· И сътвори сꙋдъ, и млс҃тививъ бꙋди лю́демъ
(твои́мъ), съгрѣшшимъ ти· (И) нн҃ѣ г҃и да
бꙋдꙋтъ (ѿвръсты ѻ҆́чи твои)[70] и оу҆́ши твои
вна́ты бꙋдꙋ къ моле́нїю, (и҆́же сътвори́тсѧ)
на мѣ́стѣ се́мъ· *И нн҃ѣ (оу҆бо) въста́ни г҃и б҃е ѱ҃ло р҃ла
въ поко́й твой. ты и кїѡ́тъ крѣ́пости твоеѧ.
(и) сщ҃е́нницы твои г҃и б҃е ѡ҆блекꙋтсѧ въ сп҃нїе,
и (прп҃бнїи)[71] твои възвеселѧ́тсѧ въ бл҃гихъ.
г҃и б҃е (мои) не ѿврати́ши лица̀ х҃а твоѐго. по-
мани щедро́ты дв҃да раба твоѐго·

Глава 7

мак2. 2 **1** І *коли Соломон закінчив мо-
литися, і зійшов з неба вогонь, і
пожер всепалення і жертву – і гос-
подня слава заповнила дім. **2** І свя-
щеники не могли ввійти до господ-
ньої церкви в тому часі задля того,
що господня слава заповнила церк-
ву. **3** І всі ізраїльські сини бачили,
що сходив вогонь і господня слава
на дім, і впали ниць до землі, до по-
мосту, покритого каменем; покло-
нилися і похвавлили Господа, бо
Він добрий, бо навіки його мило-
црс3. 8 сердя. **4** *Цар же і ввесь народ при-
несли жертву перед Господом. **5** І
цар Соломон приніс жертви: 20000
і 2000 волів, 100000 і 20000 годова-
них баранів; і пересвятив ввесь бо-
жий дім цар і ввесь народ. **6** Свяще-
ники ж, що стояли у своїх чинах, і
левіти з органами співали господні
пісні, які створив цар Давид на хва-
лу Господеві: Бо Він благий, бо на-
віки його милосердя, – співаючи в
своїх чинах пісні Давида, далі свя-
щеники трубили трубами, а перед
ними стояв ввесь Ізраїль. **7** Освятив
же Соломон середину двору перед
господньою церквою, бо там при-
ніс всепалення, і жири, і мирні все-
палення, бо мідний жертовник, я-
кий зробив Соломон, не міг прий-
няти всепалення, і жертви, і жири
мирних. **8** І Соломон празник в то-
му часі зробив, 7 днів *свят*, і з ним
ввесь Ізраїль, дуже великий збір,

Гл҃а, з҃·

И є҆гда̀* съвръши [соло́монъ][1] молѧ́щисѧ. и в҃ ма҃ в
ѻ҆́гнь сни́де с нб҃си, и пожрѐ (всесъжже́нїе,
и жрътвꙋ)[2], и сла́ва гн҃ѧ и҆спо́лни до́мъ.
и не можа́хꙋ сщ҃енницы внїити въ (цр҃-
ков)[3] гн҃ю, въ врѐмѧ ѻ҆́но· Того ра́ди ꙗ҆́же и҆спо́лни
сла́ва гн҃ѧ (цр҃ковь)[4], и всѝ сн҃ове і҆и҃левы вида́хꙋ
сходѧ́щъ ѻ҆́гнь и сла́вꙋ гн҃ю на до́мъ· И падо́-
ша ни́цы на́ землю на помо́стъ просте́ртъ ка́-
менїемъ, (-)[5] поклони́шасѧ и похвали́ша г҃а ꙗ҆́ко
бл҃гъ ꙗ҆́ко въ вѣ́ки мл҃ть є҆го· (-)[6] *Цр҃ь (же) и г҃ цр҃ и
всѝ лю́дїе пожро́ша жрътвꙋ пре́д гм҃ъ. и пожрѐ
(цр҃ь) [соло́монъ][7] жрътвы, воло́въ· к҃, и в҃. ѻ҆́венъ
тꙋчны́хъ, р҃ и к҃, и пресщ҃а (весь) до́мъ бж҃їи цр҃ь и
всѝ лю́дїе. (-)[8] сщ҃енницы (же) (стоѧ́хꙋ въ чинѣ
свои́хъ)[9] и леви́ты въ а҆рга́ны поѧ́хꙋ (пѣсни
гн҃ѧ)[10]. (и҆́же сътворѝ) дв҃дъ (цр҃ь) ко похвале́нїю
г҃а. (ꙗ҆́ко бл҃гъ) ꙗ҆́ко въ вѣ́ки мл҃ть є҆го. (пѣсни
дв҃двы пою́ще чиньми свои́ми)[11]. (па́ки)[12] сщ҃ен-
ницы поѧ́хꙋ трꙋба́ми, предъ ни́ми (же)[13] весь
і҆и҃ль стоѧ́ше, (-)[14] ѻ҆сти (же) (соло́монъ)[15] среднее
двора̀ пре́д (цр҃ковью)[16] гн҃ею. (принесѐ бо)[17] тꙋ
всесожже́нїѧ и тꙋки, (и всесъжже́нїѧ) ми́рныѧ.
ꙗ҆́ко ѻ҆лта́рь мѣдѧ́нъ и҆́же сътворѝ (соло́монъ)[18]
не можа́ше прїѧ́ти всесъжже́нїѧ и жрътвы, и
тꙋ́ковъ (ми́рныхъ)· И сътворѝ (соло́мон)[19] праздни́къ
въ врѐмѧ ѻ҆́но, з҃ дн҃їи, и весь і҆и҃ль с ни́мъ. со-
бра́нїѧ вели́ка ѕѣло ѿ и҆схо́да є҆ма́дъ (-)[20] да-
же до пото́ка є҆гѵ́петска. (-)[21] сътвори́ (же) въ

дн҃ь, и҃. въсклікновені́е, того ради что пресвѧ
ѻлтарь, сътвори (праздникъ з҃, дні́и)[22]. и въ
дн҃ь, кг҃, мцⷭ҇а. з҃. ѿпусти люди къ жилищемъ
своим веселѧщисѧ и (радующисѧ)[23]. на бл҃го.
что сътвори г҃ь дв҃ду и (соломону)[24] (-)[25] і҆и҃лю,
г црⷭ ѳ҃ людемъ своимъ· (-)[26] *Совръши (же) (соломонъ)[27]
домъ гн҃ь, и домъ црⷭ҇ѧ, і (-)[28] иже въсхотѣ въ
(ср҃ци своемъ)[29] (соломонъ)[30] творити в дому
гн҃и, и в дому своемъ, преспѣвало есть, (-)[31]
ꙗви (же) сѧ (г҃ь соломону)[32] нощїю, и рече ему,
ѕ мѡ бі слышахъ моленїе твое. *і избрахъ мѣсто то
мнѣ в дому жрътвъ. аще заключу нб҃о и
(дождъ не излѣетъ)[33], (и еще пошлю,) и повелю
кобылицамъ пожрѣти (землю)[34], и аще пошлю
губительство на люди моѧ. и аще ѡскръблени
будутъ люди мои, на них же (възвано есть
имѧ мое)[35]. и помолѧтсѧ, и взыщу лица моего.
го. и ѡбратѧтсѧ ѿ путїи своихъ строптивыхъ.
выхъ. и азъ оуслышу ѿ нб҃се. и млⷭ҇тивъ буду
грѣхомъ ихъ і исцѣлю землю ихъ. (и) нн҃ѣ ѻчи
мои будутъ ѿвръсты. и оуши мои будутъ
послушни къ моленїю мѣста сего. и нн҃ѣ из-
брах и ѡст҃ихъ домъ сеи да будетъ имѧ мое
тꙋ въ вѣки, и будутъ ѻчи мои, и ср҃це мое
тꙋ всѧ дни, (-)[36] ты аще ходиши предо мною
ꙗко (ходи) дв҃дъ ѿц҃ъ твои· и сътвориши по
всему ꙗже повелѣхъ тебѣ. и повелѣнїѧ моѧ, и
суды моѧ съдръжиши· и въздвигну прⷭ҇толъ
црⷭ҇ьства твоего, ꙗкоже ѡбѣщахъсѧ дв҃ду ѿц҃у
твоему гл҃ѧщи, не ѿимесѧ (ѿ колѣна твоего)[37]
мужъ, иже не буде началникъ на і҆и҃ли, (-)[38] аще
(же) супостати будете и ѡставите заповѣди
(-)[39] и повелѣнїѧ моѧ иже прѣдставихъ вамъ. и
(ѿходѧще)[40] служите богомъ чюждимъ и покло-
нитесѧ имъ, (-)[41] истръгну вас ѿ землѧ (моеѧ)
которую дахъ (вамъ)[42], и дому сего егоже ѡст҃ихъ
(-)[43], ѿвръгу ѿ лица моего. и предамъ его въ
притчу и въ ѡбразъ всѣмъ людемъ. и домъ
сеи (будетъ въ притчю всѣмъ приходѧщимъ. и
рекутъ оужасающесѧ)[44], почто сътвори г҃ь (тако)
земли сеи, и дому сему, (-)[45] ѿвѣщаютъ (же)·
иже ѡставиша г҃а б҃а ѿц҃ъ своихъ, иже изведе
ихъ ѿ землѧ егупетскїѧ и прїѧша боги
(чюждїи)[46] поклонишасѧ имъ, и (празноваша)[47]
имъ сего ради (прїидоша)[48] на ни всѧ сїѧ ѕлаѧ·

Гл҃а, и҃·

г црⷭ ѳ҃ (Исполньшимъ* же сѧ)[1], к҃ ти лѣтомъ.
(по созданїю соломону)[2] дому гн҃ѧ, и до-
му своего. (-)[3] грады которыѧ дал хи-
рамъ (соломону)[4] (созидаѧ соломонъ)[5] и все-

від виходу Еммата аж до Єгипет-
ського потоку. **9** Зробив же в 8-му
дні празник, тому що посвятив жер-
товник, зробив празник на 7 днів. **10**
І в 23-му дні 7-го місяця відпустив
до своїх помешкань народ, що весе-
лилися, і радів за добро, яке Гос-
подь зробив Давидові і Соломоно-
ві, *і* своєму народові, Ізраїлеві. **11**
*Завершив же Соломон господній црс3. 9
дім і дім царя, і *все*, що в своїм сер-
ці забажав Соломон чинити в госпо-
дньому домі і в своєму домі, йому
щастило. **12** З'явився ж Господь Со-
ломонові вночі і сказав йому: Я
вислухав твою молитву *і Я вибрав мой5. 12
те місце для Себе в домі жертов. **13**
Якщо замкну небо і дощ не впаде, і
якщо пошлю і заповім саранчі по-
жерти землю, і якщо пошлю вигуб-
лення на мій народ, **14** і якщо ос-
корбленим буде мій народ, на яких
же названим є моє ім'я, і помолять-
ся, і пошукають мого лиця, і відвер-
нуться від своїх поганих доріг – і Я
вислухаю з неба і буду милосерд-
ним до їхніх гріхів, і оздоровлю їх-
ню землю. **15** І тепер мої очі будуть
відкриті і мої вуха будуть послушні
на молитву з цього місця. **16** І те-
пер Я вибрав і освятив цей дім,
щоб моє ім'я там було навіки, і мої
очі і моє серце будуть там всі дні.
17 Якщо ти ходитимеш переді
Мною так, як ходив твій батько Да-
вид, і зробиш за всім, що Я тобі за-
повів, і збережеш мої приписи і мої
суди, **18** і підніму престіл твого цар-
ства, так як Я заповідав твоєму бать-
кові Давидові, кажучи: З твого пле-
мені не зникне муж, який не буде
начальником над Ізраїлем. **19** Якщо
ж станете ворогами і покинете мої
заповіді і приписи, які Я вам поста-
вив, і, відходячи, послужите чужим
богам і їм поклонитеся, **20** вигублю
вас з моєї землі, яку Я вам дав, і
цей дім, який Я освятив, відкину від
мого лиця і передам його в притчу і
в образ всім народам. **21** І цей дім
буде в притчу всім, що приходять, і
скажуть, жахаючись: Чому Господь
так зробив цій землі і цьому домо-
ві? **22** Відповідатимуть же: Тому
що покинули Господа Бога своїх
батьків, Який вивів їх з єгипетської
землі, і взяли чужих богів, покло-
нилися їм і послужили їм. Через це
на них прийшли всі ці зла.

Глава 8

1 Як же *виповнилося 20 літ по црс3. 9
збудуванні Соломоном господньо-
го дому і свого дому, **2** і міст, які
Соломонові дав Хірам, Соломон
забудував і поселив там ізраїльс-

ких синів. **3** Прийшов же він до
Ематсува і його скріпив. **4** І він
збудував Тедмор в пустині, і всі
охоронні міста збудував він в Іматі.
5 Збудував же горішній Веторон і
долішній Веторон, міста з мурами,
що мали брами, і перекладини, **6** і
замки, далі Валаат й всі сильні
міста, які були Соломонові, всі ж
міста колісниць і міста кінноти, все
те, що Соломон побажав зробити в
царстві, і розглянув, збудував в
Єрусалимі і в Ливані, і в усій владі
своєї землі. **7** Ввесь полк, що був
залишений від єттея, і амморея, і
ферезея, і евея, і євусея, які не були
з ізраїльського племені, **8** але були
з їхніх останніх синів, яких із-
раїльські сини не вигубили, обни-
зив Соломон до данинників, аж до
цього дня. **9** Знову не поставив із-
раїльських синів, щоб служили
царським ділам, бо ті були мужі-
вояки і воєводи, перші, і началь-
ники колісниць і його кінноти. **10**
Вони ж були і начальниками вояків
царя Соломона, і 250 наставників
црс3. 9 над ділами в народі. **11** *Дочку ж
фараонову Соломон привів з Дави-
дового міста до дому, який він їй
збудував, бо цар сказав: Хай моя
жінка не проживає в домі Давида,
ізраїльського царя, задля того, що
він є освячений, бо до нього ввій-
шов господній кивот. **12** Тоді Со-
ломон приніс Господеві всепалення
на жертовнику, який збудував Гос-
подеві перед храмом, **13** щоб за
словами, від дня до дня, приносити
на ньому за Мойсеєвим наказом в
суботи і в новомісяці, і в празники
днів, три рази в році, що значить: в
великий празник опрісноків, і в
празник тижнів, і в празник шатер.
14 І він поставив за судом свого
батька Давида і правила священи-
кам і їхні служіння, і левітів над
їхніми сторожами, щоб вони хва-
лили і служили перед священиками
за чином одного кожного з днів, і
дверників за своїми поділами, за
дверима і дверима, бо так заповів
Давид, божий чоловік. **15** Вони не
переступали царських заповідей
про священиків і левітів за всім, що
він наказав. І в сторожах скарбів
всі росходи **16** Соломон мав при-
готовані від того дня, в якому
заснував господній дім, аж до дня,
коли закінчив господній дім. **17**
Тоді пішов Соломон до Асіон-Ґа-
вер і до Елата, до сторони Чер-
воного моря, що є в думейській
землі. **18** І Хірам послав йому ру-
ками своїх слуг кораблі і моряків,
що знали морські проходи, і йшли з

лѝ тѝ сн҃овъ і҆и҃левъ. (-)[6] пріи́де (же) (-)[7] въ (є҆-
мадъсѹва)[8], и҆ въздръжа̀ є҆го. и҆ създа̀ дедмо́ръ
въ пѹсты́ни, и҆ вс҄ѧ гра́ды защитителнѣ́и-
шїѧ, (създа҃)[9] въ є҆мадѣ, (-)[10] състро́и (же)
(ведеро́н)[11] вы́шнїи, и҆ (ведеро́нъ)[12] ни́жнїи. гра́ды
стѣна́ты, (и҆мѣ́ющи) вра́та, и҆ запо́ры, (и҆ зам-
кѝ,) (-)[13] валаа́дъ (па́ки) и҆ всѣхъ поса́довъ
крѣпча́йшихъ, и҆же бы́ша (соло́мони)[14]. (-)[15] всѣх
(же) поса́до колесни́чныхъ, и҆ поса́довъ ко́нникъ
(-)[16] (вс҄ѧ̀) є҆ли́каже въсхотѣ (сътворѝ цр҃ь) (соло́-
монъ)[17]. (и҆ расмотрѝ, създа̀)[18] въ і҆ерлимѣ, и҆ в
лива́нѣ, и҆ въ все́и (вла́сти землѝ)[19] своє́ѧ, весь
(по́лкъ)[20] и҆же ѡ҆ста́вленъ бы́сть, ѿ (є҆ддеѧ)[21], и҆
(а҆мморе́ѧ)[22] и҆ ферезе́ѧ, и҆ є҆ве́ѧ, и҆ є҆вѹсе́ѧ, и҆же не
(бѧхѹ)[23] ѿ (племе́ни і҆и҃лева)[24] (н҆о) бѣша ѿ
сн҃овъ и҆хъ (послѣ́днихъ)[25] кото́рыхъ не оу҆би́ша
сн҃ове і҆и҃левы. (-)[26] подни́зи (-)[27] (соло́монъ)[28] въ
данникѝ даже до дн҃е сего. (па́ки)[29] ѿ сн҃овъ
і҆и҃левъ не поста́ви (-)[30] да слѹжатъ (дѣло цре-
вы)[31] (тїи бо)[32] бѧхѹ мѹжи бра́нницы, и҆ въє҆во́ды
прьвыи и҆ нача́лницы колесни́цамъ, и҆ ко́нникомъ
(є҆го). (-)[33] сїи (же и҆) нача́лницы вое цр҃ѧ соло́мона
(бы́ша), (и҆) с҃ и҃, приставни дѣла на людмѝ·
(-)[34] *дще́рь (же) фарао́ню (преведѐ (соло́монъ)[35])[36] г цр҃ д
ѿ гра́да дв҃да в до́мъ є҆гоже създа̀ е́й. (рече
бо)[37] (цр҃ь) да не ѡ҆бита́е жена̀ моѧ в домѹ
дв҃да цр҃ѧ і҆и҃лева. того ради и҆же ѡ҆сщ҃енъ є҆сть,
вше бо є҆сть (кїо́тъ гн҃ь во́нь)[38], тогда̀ принесѐ
(соло́монъ)[39] всесъжже́нїѧ гв҃и на ѡ҆лта̀ и҆же
состро́и (гв҃и) пре храмомъ по словесѝ ѿ дн҃ѧ до
дн҃ѧ носи́ти (в не́м) по повелѣнїю мѡѷсїо́вѹ в
сѹбо́ты и҆ въ новомѣсѧчїа, и҆ въ пра́здники
дн҃їи три́щи лѣтомъ, (и҆же є҆сть) въ (великїи)
пра́здъникъ ѡ҆прѣснокъ, и҆ въ пра́дникъ неде́ль,
и҆ въ пра́здни кѹщеи и҆ поста́ви по расѹже́нїю
дв҃да (ѿца своє҆го, и҆) правила сщ҃енникѡ· (и҆)[40]
слѹже́нїѧ и҆, и҆ левѵ́ты въ стра́бы и҆хъ. да
хвалѧтъ и҆ слѹжатъ пре сщ҃енники. (по чинѹ
є҆ди́ного ко́ждо дн҃їи)[41]. и҆ две́рницы в раздѣле́нї-
ихъ свои҆хъ· По вратомъ и҆ вра́томъ. (тако
бо)[42] повелѣлъ дв҃дъ чл҃къ бж҃їи не престѹпа́ли
сѹть ѿ запо́вѣдїи цр҃евыхъ· ѡ҆ сщ҃енницехъ и҆
левѵ́те въ (всемъ и҆же повелѣ)[43]. и҆ въ сторо́же
сокро́вищемъ (всѝ расхо́ды). (оу҆гото́вани и҆мѣ
соло́монъ)[44]. ѿ того̀ дн҃е и҆же (ѡ҆снова̀. до́мъ
гн҃ь)[45] даже до дн҃е и҆же съвръшѝ (-)[46] до́мъ гн҃ь·
Тогда̀ и҆де (соло́монъ)[47], въ (а҆сїо́нъ гаве́ръ)[48], и҆
въ є҆ла́дъ (къ странѣ морѧ чрьмнаго. и҆же
є҆сть)[49] въ землѝ (дѹме́искои)[50]. И҆ посла̀ (є҆мѹ)
хира́мъ рѹка́ма слѹгъ свои҆хъ кораблѝ, и҆ кораб-
леницы зна́ющїѧ мо́рьскїѧ про́ходы, и҆ хождахѹ

съ рабы̀ (соломоньми)[51] въ сафи̂р. и̂ взѧ́ша. ѿ-
тꙋдꙋ, у҃, и̂ н҃, талантъ злата, и̂ принесо́ша
къ црю (соломонꙋ)[52].

Гла҃, д҃.

а҃ црⷭ҇ д҃ / м҃ѳа ві / лꙋ҃ аі

Црца* же)[1] сава̀ (е̂гда̀) слы́ша (слꙋ҃ соломо-
новъ)[2], и̂ прїиде да и̂скꙋша́етъ (е̂го)[3], въ
гаданїихъ, въ і̂ерлимѣ, съ си́лою тѧж-
кою ѕѣ́ло. и̂ вельблю́ды и̂же ноша́хꙋ, во́ни
блговоны и̂ зла́та (-)[4], и̂ ка́менїѧ драга́го, и̂
прїиде къ (соломо́нꙋ)[5] и̂ глала е̂сть е̂мꙋ всѧ̀ е̂-
ли́ка бѣша въ срцы е̂ѧ̀, и̂ възвѣстѝ (-)[6] (соло́-
монъ)[7] всѧ̀ словеса̀ е̂ѧ̀, и̂ (ничтоже не бы́сть)[8]. е̂же
бы не ѡ̂бъꙗ̂влено е́й сътвори́лъ. и̂ ви́дѣ црца
сава̀ премꙋдрость (соло́моню)[9], и̂ до́мъ е̂же съз-
да́лъ, и̂ ꙗ̂де́нїе (стола̀ е̂го)[10]. и̂ сѣда́лища ра-
бо́мъ (-)[11] и̂ прави́ла слꙋже́бникомъ е̂го, и̂ ризы
и̂хъ, (и̂ ѡ̂дѣѧнїѧ и̂хъ. и̂ почашїи е̂го,)[12] и̂ все-
съжже́нїѧ ꙗ̂же жрѧ́ше в домꙋ гни· (Не бы́сть
ѿ оу́жасти да́ле в не́и дхъ)[13], (-)[14] рече (же) къ
црю, и̂́стинно е̂сть сло́во, е̂же слы́шахъ в̂ землѝ
мое́и, ѡ̂ (премꙋдрости твое́и, и̂ словесе́хъ тво-
и̂хъ)[15], и̂ не вѣ́ровахъ (повѣда́ющимъ)[16], до́нде-
же сама̀ прїидо́хъ и̂ видѣша ѻ̂чи мои̂. (і̂ и̂скꙋ-
си́хъ), и̂ (е́два полови́на премꙋдрости твое́ѧ
мнѣ бы́сть повѣдана)[17]. приложи́лъ е̂си къ слы́-
шанїю, ꙗ̂́же слы́шала. блжени мꙋжи (твои̂. и̂)
блжени раби̂ твои̂ сїи, и̂же прѣстоѧ́тъ прѣ то-
бою на всѧко вре́мѧ. и̂ слы́шатъ премꙋдрость
твою̀, да бꙋдетъ гь бгъ твои блвенъ, и̂же въ-
схотѣ тебе оу҆чини́ти на прстлѣ е̂го. цремъ
[лю́демъ][18] га ба твое̂го. занѐ възлюби̂ бгъ (-)[19]
і̂илѧ, и̂ хо́щетъ съхрани́ти е̂го въ вѣки. (того
ради)[20] постави тѧ на̂ ни́ми црѧ. да сътвори́-
ши сꙋдбы̀ и̂ пра́вдꙋ. (-)[21] даде́ (же) црю. рк҃,
тала́нта зла́та. и̂ а̂рома́ты мно́ги ѕѣло. и̂ ка-
мени предража́нши· И̂ не бы́ша а̂рома́ты тако-
вы́ѧ, ꙗ̂́ко сїѧ, и̂же да́сть црца сава̀ црю (соло́-
монꙋ)[22]. н̂о и̂ рабы̀ (хира́мовы, съ рабы̀ (соло́мо-
ними)[23])[24]. приноша́хꙋ зла́то (-)[25] ѿ сꙋфи́ра, и̂
дре́ва пе́вгова, и̂ ка́менїе предража́нше· И̂ сътво-
ри̂ (соло́монъ) црь, ѿ дре́въ певговыхъ стꙋпнѣ в
домъ гнь. и̂ в до́мъ цревъ, и̂ гꙋсли, и̂ ѱалты́-
ри пѣснїи. (-)[26] никогда́ (же) видѣна сꙋть (в̂
землѝ і̂ꙋ́динѣ таковаѧ)[27]. (-)[28] црь (же) (соло́-
монъ)[29] дасть црци савѣ всѧ, (і̂) и̂же въсхотѣ-
ла ꙗ̂́же проси̂. (и̂ мно́жае бо́лши неже)[30] принесѐ (к
немꙋ, ꙗ̂́же)[31] възврати́сѧ в зе́млю свою (съ рабы̀
свои́ми)· (-)[32] бѣ (же) тѧ́гость злата что при-
ноша́шесѧ къ (соло́монꙋ)[33] по е̂ди́на лѣта, хѯѕ,
тала́нтъ зла́та. развѣ мꙋжїи да́нникъ и̂ кꙋп-

Соломоновими рабами до Сафир, і
взяли звідти 400 і 50 талантів золо-
та, і прийшли до царя Соломона.

Глава 9

1 *Цариця ж Сава, коли почула — црс1. 9
чутку про Соломона, і вона прий- — мат. 12
шла, щоб випробувати Соломона — лук. 11
загадками в Єрусалимі, з дуже ве-
ликою силою і верблюдами, які не-
сли запашні пахощі, і золото, і до-
роге каміння. І вона прийшла до
Соломона і сказала йому все, що
було в серці її. **2** І Соломон звістив
всі їй слова, і нічого не було, яке б
не зробив їй явним. **3** І цариця Сава
побачила Соломонову мудрість, і
дім, який збудував, **4** і страви його
столу, і престоли рабів, і правила
його служіння, і їхній одяг, і їхню
одежу, і його підчаших, і всепален-
ня, які приносив в господньому до-
мі. Від подиву далі не було в ній
духа. **5** Сказала ж вона до царя:
Правильне є слово, яке я почула в
моїй землі про твою мудрість і твої
слова, **6** і я не повірила тим, що
розповідали, доки сама я *не* прий-
шла, і мої очі *не* побачили, і я *не*
випробувала. І мені сповіщено лед-
ве про половину твоєї мудрості, ти
додав до чутки, яку я почула. **7**
Блаженні твої мужі і блаженні ці
твої раби, які стоять перед тобою
на всякий час, і чують твою муд-
рість. **8** Хай буде благословенний
твій Господь Бог, який забажав те-
бе поставити на його престолі ца-
рем народові твого Господа Бога,
тому що Бог полюбив Ізраїля і хоче
зберегти його на віки. Задля того
Він тебе поставив над ними царем,
щоб ти зробив суди і справедли-
вість. **9** Дала ж вона цареві 120 та-
лантів золота, і дуже багато пахо-
щів, і дорогоцінне каміння. І не бу-
ло таких пахощів, як ці, які цариця
Сава дала цареві Соломонові. **10**
Але й Хирамові раби з Соломоно-
вими рабами приносили з Суфіра
золото, і певкове дерево, і дорого-
цінне каміння. **11** І зробив цар Со-
ломон з певкового дерева сходи в
господньому домі і в царському до-
мі, і гуслі, й псалтирі співакам. Ні-
коли не ж видно було в Юдиній
землі такого. **12** Цар же Соломон
дав цариці Саві все, і що забажала,
що попросила, і багато більше, ніж
вона принесла до нього. Вона ж по-
вернулася до своєї землі зі своїми
рабами. **13** Була ж вага золота, яке
приносили до Соломона в одному
році, 666 талантів золота, **14** опріч

мужів під даниною і купців, які
приносили, і всіх аравських царів
і володарів землі, які несли Соло-
монові золото і срібло. **15** Зробив,
отже, цар Соломон 200 золотих
кованих списів, 600 золотих ваги
в одному списі, **16** і триста золо-
тих кованих щитів, триста золо-
тих – вага одного щита. Поклав їх
цар до складу, який був обкладе-
ний ливанським деревом. **17** Зро-
бив цар великий престіл зі сло-
нової кості і позолотив його чис-
тим золотом, **18** і шість сходів,
якими йшов до золотом позоло-
ченого престолу, і дві ручки, звід-
си і звідти, над сидінням прес-
толу, і два леви, що стояли при
руках, **19** а й інших 12 левів, що
стояли на 6-х ступнях по обох же
боках. І не було такого престолу
в усіх царствах. **20** Ввесь же цар-
ський посуд був золотий, і посуд
дому *був* з чистого золота, бо срі-
бло в тих днях вважалося за ніщо.
21 Бо царський корабель ішов до
Тарсіса з Хирамовими рабами раз
на три роки, і приходив корабель
з Тарсіса повний золота, і срібла,
і слонових костей, і мавп. **22** Со-
ломон прославився понад всіх ца-
рів земних багатством і мудріс-
тю. **23** Всі ж земні царі бажали
побачити Соломонове лице і слу-
хати його мудрість, яку Бог дав у
його серце. **24** І приносили йому,
кожний, дари – срібний і золотий
посуд, і одіж, і стакт, і солодощі,
і зброю, і пахощі, коні й осли –
црс3. 4 кожного року. **25** *І були ж в
царя Соломона 40000 кобил в
стадах і 10000 кінноти. І поставив
же він їх в містах колісниць і з
царем в Єрусалимі. **26** І він був
вождем над всіма царями від ріки
Ефрат аж до землі чужинців, і аж
до єгипетських границь. **27** Стіль-
ки ж багато золота і срібла дав
він в Єрусалимі, *що були*, наче
камінь, і стільки кедрів множес-
твом, *що були*, наче чорниці, що
ростуть на полях. **28** І приводили
ж до нього коней з Єгипту і з усіх
же країн. **29** І осталі ж Соло-
монові діла, перші й останні,
вони записані є в словах Натана
пророка, і в словах Ахія, сило-
ніта, і в видіннях Йоїла видю-
чого, проти Єровоама, сина На-
ватового. **30** І царював же Со-
ломон в Єрусалимі сорок літ над
црс3. 11 усім Ізраїлем. **31** *Заснув Соло-
мон зі своїми батьками, і його по-
ховали в місті Давидовім. І царю-
вав же його син Ровоам замість
нього.

цо́въ, є҆́же прино́шахꙋ· И҆ всѣ́хъ ц҃рїи а҆ра́вскихъ, и҆
власте́лїи землѝ, (и҆̀же) ноша́хꙋ зла́то и҆ сребро̀
(-)[34] (соло́монꙋ)[35]. (-)[36] сотвори (ᲂу҆бо) црь (соло́-
мо́нъ)[37], с҃, (ко́пїи зла́тыи тагне́ныи). х҃, зла́тыхъ
ваги̑, въ є҆ди́но ко́пїи.)[38] и҆ т҃, (щи́товъ)[39] (зла́-
тыхъ тагне́ныхъ)[40] трею сотъ зла́тыхъ (та́-
жесть є҆ди́номꙋ щи́тꙋ)[41]. (-)[42] положи а҆ црь въ
(ѻ҆рꙋ́жницꙋ ꙗ҆́же бѣ̀ ѡ҆са́жена дре́вомъ лива́но-
вымъ)[43]· (-)[44] Сотвори́ црь пр҇толъ слоно́выхъ зꙋ-
бо́въ вели́къ, и҆ позлати̑ є҆го зла́томъ чистѣ́и-
шимъ. и҆ ше́сть (же) стꙋ́пеней (и҆̀миже восхожа́ше
къ пр҇толꙋ позлаще́ни зла́томъ)[45], и҆ мы́шцы
(двѣ̀) тꙋ́дꙋ и҆ сю́дꙋ. на пр҇толомъ сѣда́лища, и҆
два льва̀ стоѧ́ща бли́зь мы́шцей, (но и҆́ныхъ)[46].
в҃і, львичищъ стоѧ́ще (-)[47], на ѕ҃ стꙋ́пенехъ, (ѿ
ѻ҆бѣю же стра́нꙋ)[48]· [И҆][49] не бы́сть (тако́въ
пр҇толъ)[50] въ всѣ́хъ црⷭ҇твѣхъ. (-)[51] всѧ̑ (же)
сосꙋ́ды цре́вы (-)[52] бѣ́хꙋ зла́та, и҆ (-)[53] сосꙋ́ды
до́мꙋ (-)[54] (ѿ зла́та чистѣ́йшаго)[55]. (сребро̀ бо въ
днехъ тѣхъ ни зачто́же мнѧ́шесѧ)[56], занѐ ко-
ра́бль цре́въ хожда́ше въ тарсі́съ съ рабы̀ хира́-
мовыми є҆динице́ю в (лѣ́та три̑)[57], (и҆) прихож-
да́ше кора́бль ѿ тарсі́са (-)[58], по́лонъ зла́та, и҆
сребра̀, и҆ зꙋбо́въ слоно́выхъ, и҆ ѡ҆безья́нъ· (-)[59] воз-
величи́сѧ (соло́монъ)[60] на̀ всѣ́ми цри (зе́мными).
бога́тствомъ и҆ мꙋ́дростїю· вси (же) цри зе́м-
стїи жела́хꙋ (ви́дѣти) лицѐ (соло́моне)[61], (и҆) слы́-
шати премꙋ́дрость є҆го. ю҆́же вложѝ бг҃ъ на̀
срⷣце є҆го· И҆ (-)[62] прино́шахꙋ (є҆мꙋ̀) ко́ждо да́ры (-)[63].
сосꙋ́ды сре́бряны, и҆ (-)[64] зла́ты, и҆ ѻ҆дѣѧ́нїѧ, (и҆)
стактꙋ, (и҆ конфекъты, и҆ ѻ҆рꙋ́жїѧ,) и҆ а҆рома́-
ты, ко́ни и҆ мски̑ по є҆ди́на лѣ́та· *И҆ бѣ́хꙋ (же) г҃ цр҃ д҃
(црю соло́монꙋ)[65], [м҃][66], кобы́лъ въ (ста́дехъ)[67]. и҆
[і҃][68], ко́нникъ. и҆ поста́ви (же) и҆̀хъ въ градѣ́
колесни́чныхъ, и҆ съ цре́мъ въ і҆ерлⷭ҇имѣ· И҆ бы́сть
вожде́мъ на всѣ́хъ црехъ. ѿ рѣки (є҆фра́та), (-)[69]
да́же до землѧ̀ и҆ноплеме́нныхъ. и҆ да́же до предѣлъ
є҆гѵ́петскихъ. (толико же мно́жество)[70] возда́лъ
(-)[71] злата (-)[72] сребра̀ і҆ерлⷭ҇имꙋ ꙗ҆́ко ка́менїѧ, и҆
ке́дри (толи́ко мно́жества) ꙗ҆́ко чернычїѧ и҆̀же (ра-
жа́ютсѧ) въ по́ли (-)[73]. и҆ привожда́хꙋ (же є҆мꙋ̀)
ко́ни ѿ є҆гѵ́пта (-)[74] и҆ съ всѣ́х (же стра́нъ)[75]. и҆
про́чаѧ же дѣ́ла (соломонѧ)[76] пе́рваѧ и҆ послѣ́днѧѧ
(-)[77] пи́сана сꙋ́ть въ словесе́хъ нада́на прⷪ҇рка, и҆ въ
словесе́хъ а҆хі́ѧ силони́та. и҆ въ видѣ́нїи і҆ѡи́лѧ
ви́дѧщаго проти́вꙋ, і҆еровоа́ма сн҃а нава́това· И҆
црⷭ҇твова (же) (соло́монъ)[78] въ і҆ерлⷭ҇имѣ на̀ всѣ́мъ
і҆и҃лемъ, м҃, лѣ́тъ. (-)[79] *ᲂу҆спе (соло́монъ)[80] (съ г҃ цр҃ а҃і
ѻ҆тцы свои́ми). и҆ погребо́ша є҆го въ градѣ̀ двⷣвѣ
(-)[81]· И҆ црⷭ҇твова (же) ровоа́мъ сн҃ъ є҆го в него̀ мѣ́сто·

Глава̀, і҃·

г҃ цр҃ ві И҆ прїи́де* ровоа́мъ въ сихе́мъ. (тꙋ̂) бо (-)[1]
(ве́сь і҆и҃ль снїидеса)[2] да постава́тъ є҆го
цр҃емъ, и҆̂же є҆гда̀ слы́ша і҆еровоа́мъ сн҃ъ на-
ва́товъ, и҆̂же бѣ̂ въ є҆гѵ́птѣ. пробѣжа́лъ
бо бѣ̂ (та́мо прⷣе цр҃емъ соло́мономъ)[3]· И҆ ѡ҆бита̀
і҆еровоа́мъ въ є҆гѵ́птѣ. и҆ ѡ҆брати́са (-)[4] ѿ є҆гѵ́п-
та. и҆ (посла́вше)[5] призваша є҆го, и҆ прїи́де (съ
всѣ́мъ)[6] і҆и҃лемъ· (И҆ гл҃али сꙋть) къ [цр҃ю][7],
ровоа́мꙋ гл҃юще. ѿц҃ъ твои твердѣ́йшимъ и҆́гомъ
на́съ оу҆гнетѐ. (ты́ легъче́и повели)[8] ѿц҃а тво-
є҆го, (и҆̂же на́съ наложи́лъ тѧготꙋ сложе́нїѧ)[9]. и҆
(ма́ло) ѿ бре́мени (ѡ҆блегчѝ)[10], и҆ да слꙋ́жимъ
тебѣ· И҆ рⷱ҇е и҆̂мъ поидѣ́те по тре́хъ дн҃ехъ (-)[11]
възврати́тесѧ ко мнѣ̂. (є҆гда же)[12] ѿи҆до́ша
лю́дїе, (нача совѣ́тъ съ)[13] ста́рцы и҆̂же стоа́хꙋ
прⷣе (ѿц҃емъ є҆го (соло́моно̑мъ)[14])[15], є҆гда є҆щѐ жива́ше
гл҃юще. что̀ дади́те совѣ́тъ ѿвѣща́ти лю́-
демъ си́мъ (-)[16]. (и҆̂же)[17] рѣ́ша є҆мꙋ (-)[18]. а́ще
(-)[19] оу҆годи́ши (по́лкꙋ)[20] томꙋ̀, и҆ оу҆сладиши (-)[21]
и҆́хъ словесы̀ ми́лостивными. (слꙋжа́тъ тебѣ̂
всѧ́ко вре́мѧ)[22]. и҆ то́й ѡ҆ста́ви совѣ́тъ ста́р-
ческъ (-)[23], и҆ со оу҆́ношами дꙋ́мати нача̀, и҆̂же с
ни́мъ въскорбле́ни бѧ́хꙋ. и҆̂же бѣ́хꙋ с ни́мъ
(въ кнѧже́нїи то́мъ). (-)[24] рече (же) къ ни́мъ.
что̀ сѧ ва́мъ ви́дитъ. є҆̂же ѿвѣща́ти что̀ и-
ма́мъ (по́лкꙋ)[25] томꙋ̀, и҆̂же рѣ́ша мнѣ̂ гл҃юще.
ѡ҆блегчѝ и҆́го, є҆̂же наложи̑ (на́ ны ѿц҃ъ твои)[26]. и҆
тїѝ ѿвѣща́ша (-)[27]. (ꙗ҆́ко) ю҆́ноши воскорбле́ни с
ни́мъ (на сла́дости. и҆ реко́ша)· Тако гл҃еши (по́л-
кꙋ)[28], и҆̂же рече тебѣ̂ (-)[29]. ѿц҃ъ твои ѡ҆тѧгчи̑
и҆́го на́ше, и҆ ты ѡ҆блегчѝ ѡ҆ на́съ. (и҆) тако ѿ-
вѣща́еши (и҆̂мъ). ме́ншїи пръ́стъ мо́и толъс-
тѣ́е є҆́сть чре́слъ ѿц҃а моє҆го. (-)[30] ѿц҃ъ мои нало-
жи́лъ ва́мъ (тѧ́жело, и҆́го)[31]. и҆ а́зъ на́ипаче тѧ́-
гости приложꙋ̀ (-)[32]. ѿц҃ъ мои би́лъ ва́съ бичъ-
ми (-)[33] а́зъ (бо) бїю ва́съ скоръпїо́ны· И҆ прїи́де
і҆еровоа́мъ, и҆ ве́сь (по́лкъ)[34] къ ровоа́мꙋ въ дн҃ь
тре́тїи. ꙗ҆́ко повелѣ̂ (и҆̑мъ) цр҃ь (-)[35]. да ѡ҆братѧ́сѧ
(-)[36] въ дн҃ь тре́тїи. (-)[37] ѿвѣща (же) цр҃ь жес-
то́ко, и҆ ѡ҆ста́вилъ (-)[38] ровоа́мъ совѣ́тъ ста́рцеⷡ҇.
(-)[39] гл҃алъ (же) є҆́сть (-)[40] по (ю҆́ношъскои во́ли)[41]
(-)[42]. ѿц҃ъ мо́и тѧ́жело ва́мъ наложи́лъ и҆́го.
(что̂)[43] а́зъ тѧже́лѣе сътворю̀. ѿц҃ъ мо́и би́лъ
ва̑съ плетьмѝ. и҆ а́зъ (бо) бїю вы скорпїо́ны. и҆ не
(вѣдѣ ровоа́мъ)[44]. ꙗ҆́ко премѣне́нїе ѿ б҃а гл҃а.
(да съвръши́тсѧ)[45] слово є҆го є҆̂же гл҃а рꙋко́ю а҆хїи
(хилони́тъскаго)[46]. і҆еровоа́мꙋ сн҃ꙋ нава́товꙋ и҆ ѡ҆
все̑ і҆и҃лю занѐ (-)[47] послꙋша цр҃ь и҆̑. и҆ ѿвѣща́ша
лю́дїе ко цр҃ю гл҃юще· Нѣ́сть на́мъ ча́сть въ

Глава 10

1 І *пішов Ровоам до Сихема, бо црс3. 12
там зібрався ввесь Ізраїль, щоб по-
ставити його царем. 2 Як почув це
Єровоам, син Наватів, що був у Є-
гипті, бо він втік був туди перед
царем Соломоном. І поселився Є-
ровоам в Єгипті, і повернувся з
Єгипту. 3 І, пославши, покликали
його, і він прийшов з усім Ізраїлем.
І говорили до царя Ровоама, кажу-
чи: 4 Твій батько нас пригнітив
тяжким ярмом, ти накажи легше
ярмо від твого батька, який наклав
на нас складний тягар, і трохи об-
легш з тягару – і тобі послужимо. 5
І він сказав їм: Підіть, по трьох
днях поверніться до мене. Коли ж
народ відійшов, 6 він почав нараду
зі старшинами, які стояли перед йо-
го батьком Соломоном, коли ще він
жив, кажучи: Яку раду ви дасьте,
щоб відповісти цьому народові. 7 І
сказали йому: Якщо вгодиш тому
полкові і вмовиш їх милосерними
словами, *будуть* тобі служити
ввесь час. 8 І той залишив раду
старшин і почав думати з молод-
цями, що з ним були вигодовані,
які були з ним в тому володінні. 9
Сказав же до них: Як вам здається,
що відповісти маю тому полкові,
які мені сказали, мовлячи: Облегш
ярмо, яке на нас наклав твій батько.
10 І ті відповіли, бо вони молодці,
вигодовані з ним в насолоді, і ска-
зали: Так скажеш полкові, який то-
бі сказав: Твій батько вчинив тяж-
ким наше ярмо і ти полегш нам, – і
так їм відповіси: Мій малий палець
є товстіший від стегон мого батька.
11 Мій батько наклав на вас тяжке
ярмо і я додам ще більше тягару.
Мій батько бив вас бичами, я ж
битиму вас скорпіонами. 12 І прий-
шов Єровоам і ввесь полк до Ро-
воама в третьому дні, так як на-
казав їм цар, щоб вони повернулися
в третьому дні. 13 Відповів же цар
жорстко, і покинув Ровоам пораду
старців, 14 промовив же за пора-
дою молодих: Мій батько наклав на
вас тяжке ярмо, яке я зроблю тяж-
чим. Мій батько бив вас бичами і я
ж битиму вас скорпіонами. 15 І не
знав Ровоам, що переміна була від
Бога, що казав, щоб сповнилося йо-
го слово, яке сказав рукою Ахія хи-
лонітського Єровоамові, Наватово-
му синові, 16 і про ввесь Ізраїль, бо
цар їх послухав. І відповів народ до
царя, кажучи: Немає нам частки в
Давиді ані насліддя в Йосієвому
сині, повернися до твоїх мешкань,

Ізраїле. Ти же паси твій, Давидів дім. І пішов ввесь Ізраїль до своїх помешкань. **17** І мужі ізраїльські, які мешкали в Юдиних містах, поставили царем над ними Єровоама. **18** І послав же цар Ровоам до них Аданирама, що був над податком, і сини ізраїльські побили його камінням, і він помер. І почув цар Ровоам – поспішився піти до колісниці і втік до Єрусалиму. **19** І відірвався Ізраїль від Давидового дому, аж до цього дня.

Глава 11

1 Прийшов же Ровоам до Єрусалиму і скликав ввесь дім Юдин і Веніяминів – 100000 *і* 80000 добірних і вояків, щоб воювати проти Ізраїля і Єровоама, щоб повернути
црс3. 12 до себе своє царство. **2** *Було ж господнє слово до Семея, божого чоловіка, мовлячи: **3** Скажи до Ровоама, Соломонового сина, царя Юдиного, і до всього Ізраїля, що є в Юді і Веніямині. **4** Це сказав Господь: Не ідіть ані не ставайте до бою проти ваших братів. Поверніться, кожний один, до свого дому, бо то є зроблене моєю волею. Коли він почув господнє слово, вони повернулися, не пішли проти Єровоама. **5** Жив же Ровоам в Єрусалимі і збудував міста з мурами в Юди. **6** Збудував же Вифлеєм, і Етам, і Текую, **7** і Ветсур, і Сокхот, і Одолан, **8** і Ґет, і Марсар, і Зиф, **9** але й Адурам, і Лахіс, і Азику, **10** і Салю, і Елон, і Хеврон, що є в Юди і в Веніямині, міста з мурами. **11** Коли ж замкнув їх стінами, поставив в них начальників, і склади їжі, і оливу, і вино, **12** по містах *поставив* вояків, і щити, і списи, скріпив же їх дуже надзвичайно. І Він царював в Юді і Веніямині. **13** Священики ж і левіти, які були в усьому Ізраїлі, прийшли до нього з усіх їхніх околиць, **14** покидаючи підмістя і свої насліддя, і пішли до Юди, до Єрусалиму, задля того, що Єровоам вигнав їх і їхніх синів,
црс3. 12 ниж. 13 щоб не служили Господеві. **15** *І він поставив собі священиків на височинах – ідолам, і марнотам, і телятам, які Єровоам зробив, **16** і відвернув до ідолів усі ізраїльські племена. А ті, які віддали своє серце, щоб шукати Господа Бога ізраїльського, і приходили приносити свої жертви перед Господом Богом своїх батьків, **17** і вони скріплювали юдине царство, і скріпився Ровоам, син Соломонів, за три роки, бо ходили в дорозі Давида і Соло-

двдѣ ни достоѧнїѧ въ снѣ (їосѣовѣ)[48]. (ѡбратисѧ) въ жилища твоѧ їилъ. (ты же паси)[49] домъ твои двдвѣ. І иде весь їиль в жилища своѧ. И мꙋжи їилеви иже ѡбитахꙋ въ градѣхъ їоудинѣхъ, (-)[50] въцрствоваша на ними (їеровоама)[51]. И посла (же) црь ровоамъ (к нимъ). (аданирама)[52] иже настоѧше данемъ, и каменїемъ побиша его снове їилвы и оумре. И (слыша) црь ровоамъ, потщасѧ въз ыити на колесницꙋ. (и бѣжа)[53] въ їерлимъ. И ѿвръгъсѧ иль ѿ домꙋ двдва даже до дне сего.

Гла, аі.

И (рїиде же)[1] ровоамъ въ їерлимъ. И съзва (домъ весь їоудинъ)[2], и венїаминь. р, п. (избраныхъ, и бранѧщихъ да)[3] воюетъ противꙋ їилѧ, (и еровоама) да ѡбратит [к
себѣ црство свое][4]. (-)[5] *Быстъ (же) слово гне къ г цр ві
(семею)[6] члкꙋ бжїю глюще. гли къ ровоамꙋ снꙋ (соломоню црю їоудинꙋ)[7], и къ всемꙋ (їилю. иже есть въ їоудѣ)[8], и венїаминѣ (-)[9]. сїа (рече)[10] гь. не въсходите [ниже][11] ѡполчаитесѧ противꙋ братїа вашеѧ. ѡбратитесѧ единъ кождо в домъ свой. зане моею (то съдѣлано есть волею)[12]. (иже егда слышаше)[13] слово гне, (-)[14] възвратишасѧ. не поидоша противꙋ їеровоамꙋ. (-)[15] ѡбита (же) ровоамъ въ їерлимѣ. и създа грады стѣнаты въ їоудеи. (-)[16] състрои (же) видлеемъ и едамъ, и (декꙋе)[17], и ведсꙋръ, и (сыкхохъ)[18], и (ѡдоланъ)[19], и гедъ, и (марсаръ)[20], и зифъ. (но) и (адꙋрамъ)[21], и лахисъ, и азикꙋ, и (салю)[22]. и елонъ, и хевронъ, иже есть въ їоудеи. и въ венїаминѣ грады оуправленѣиши. (егда же)[23] затвори ихъ стѣнами. (-)[24] положи в нихъ началники. и (пищамъ оуставы)[25]. (и) ѡлеи и вино. по градꙋ [-][26] (ѡрꙋжницы), и щитѡ и копїемъ (-)[27] оукрѣпи (же) ихъ велми ѕѣло. и (црствова на)[28] їоудѣ и венїаминѣ. (-)[29] Сщенницы (же) и левиты. иже бѧхꙋ въ всемъ їили. прїидоша к немꙋ ѿ всѣхъ предѣлъ (ихъ). (ѡставлѧющи поградїѧ. и ѡдръжанїѧ своѧ)[30]. И поидоша къ їоудѣ въ їерлимъ того ради еже изгна ихъ, їеровоамъ, и сны (ихъ)[31],
еже не сщенъствовати гви. *И постави себѣ г цр ві ни гі
жерцы, на высокихъ, (-)[32] идоломъ. и сꙋетны, и телцемъ, иже сътвори їеровоамъ. и съврати ѿ всѣхъ колѣнъ їилевы (къ идоломъ) иже въдаста срце свое да възыщꙋтъ га ба їилева, и (прихождахꙋ)[33] пожрети жрътвъ (своихъ). пре гмъ бмъ ѿцъ своихъ. И оусилѧхꙋ црство їоудино. и оукрѣписѧ ровоамъ снъ соломонь за (три лѣта)[34]. (ходиша бо въ пꙋти два, и соломонѧ ѿца его. лѣта толико три). (-)[35] приведе (же) ровоамъ

женꙋ [моѡладъ][36]. дщерь ѥримꙋда, сн҇овъ двдо-
вы, (авигеиль же)[37], дщерь єлїавлю сн҇овъ (ѥесан)[38].
(ꙗже)[39] породи ѥмꙋ сн҇ы. (єхꙋса)[40], и (самморїа)[41],
и [заамъ][42]. (-)[43] по сихъ (же) поѧтъ себѣ
мааху дщерь (авесаломлю)[44], (иже)[45] роди ѥмꙋ
авїа, и єддїа, и зизꙋ, и (салимода)[46]. И възлюби
(же) ровоамъ [маахꙋ][47], дщерь (авесаломлю)[48] на
всѣми женами своими, и положницъ (-)[49]. ꙗко
женъ, и҃і, имѣ, и положницъ, [ѯ҃][50]. и роди, (к҃и,
сн҇овъ)[51]. и (ѯ҃, дщерїи)[52]. *И постави въ началника
ровоамъ. авїа сн҇а мааха, (и)[53] кнѧѕемъ на (всею)
братїею своею. того бо (и) црмъ сътворити
помышлѧше, (иже)[54] раслъ на всю братїю єго,
(и) на всѣми (сн҇ы)[55] їоудины, и венїаминовыми,
и въ (всѣхъ градѣхъ їоуды, и венїамина. и въ
всѣхъ) градѣхъ стѣнатыи. и въ здасть (же)
имъ пища многи. и (многихъ проси)[56] женъ.

г҃ цр҇ ѥі

мона, його батька, тільки три роки.
18 Привів же Ровоам жінку Моо-
лат, дочку Єрімута, з Давидових
синів, Авигель же, дочку Еліавову,
з Єсеєвих синів, **19** яка йому поро-
дила синів Єхуса, і Сamмoрія, і Заа-
ма. 20 Після цього ж взяв собі Маа-
ху, Авесаломову дочку, яка породи-
ла йому Авію, і Еттія, і Зизу, і Сали-
мота. **21** І полюбив же Ровоам Ма-
аху, Авесаломову дочку, понад всіх
своїх жінок і наложниць, бо мав 18
жінок і 60 наложниць. І він породив
28 синів і 60 дочок. **22** *І Ровоам по-
ставив Авію, сина Маахи, на на-
чальника і князем над всією своєю
братією, бо він думав його і царем
поставити. **23** І він виростав понад
всіх його братів і над всіх Юдиних
і Веніяминових синів, і в усіх міс-
тах Юди і Веніямина, і в усіх міс-
тах з мурами, і дав же їм багато їжі,
і вимагав численних жінок.

црс3. 15

Гл҇а, в҃і.

Е(гда же оутвержено бысть)[1] црство ровоа-
мово. и оукрѣплено. остави законъ гн҇ь,
и весь ї҃ил с нимъ. (-)[2] Бысть (же) въ
(лѣто, е҃ е)[3], цр҇тва ровоамлѧ (зане съгрѣ-
шиша г҇ꙋ. възыиде сꙋакимъ црь єгѵпескїи въ
ї҃ерлимъ)[4], съ тысѧщїю, и (осмь сотъ)[5] колес-
ницъ. и ѯ҃, тысѧщъ, коньникъ. и не бѣ числа
(народꙋ)[6], ꙗже прїиде с нимъ ѿ єгѵпта.
(левѵане)[7], (и трогол҃дите)[8], и єфїопи и взѧша
грады запасисты иже бѧхꙋ въ їоудеи. и прїи-
доша (даже) до ї҃ерлима. (-)[9] Самеїа (же) пророкъ
вънїиде къ ровоамꙋ, и къ началникомъ їоуди-
нымъ. иже събрани бѧхꙋ въ ї҃ерлм҃, ѿ лица
сꙋсакимова, (-)[10] рече (же) к нимъ, сїѧ рече г҇ь,
вы остависте мѧ, и азъ оставлю ва в рꙋкꙋ
сꙋсакима, (-)[11] оубоѧша (же) сѧ началницы ї҃и-
левы, и цр҇ь, и рекоша. праведе҃н єсть г҇ь. єгда же
видѣ г҇ь ꙗже смирены быша, (-)[12] бы҃с слово гн҇е
къ самею гл҇юще, ꙗко смирени сꙋть не разорю и҃х
(-)[13] да҃м (же) имъ въ малѣ сп҃нїе, и не оукапле҃т
ꙗрость моѧ на ї҃ерлимъ, обаче бꙋдꙋ въ слꙋги
(да)[14] познаютъ работы моѧ, и работы цр҇тва
землѧмъ, и възыиде сꙋсакимъ цр҇ь єгѵпескїи,
(въ ї҃ерлм҃), и побра съкровища, ꙗже въ домꙋ
гн҇и, и (-)[15] домꙋ цр҇ева всѧ взѧтъ, и (-)[16] щи-
ты златыѧ иже сътворилъ соломонъ. (-)[17] (в
ни҃х мѣсто сътвори ровоа҃м (цр҇ь) (-)[18] мѣдяны)[19],
и постави на нимъ сꙋсакимъ, (цр҇ь єгѵпет-
скїи), началниковъ преходѧщихъ, иже стрежахꙋ
(дворъ полаты)[20]. И бысть єгда въходити цр҇ю
въ домъ (бж҃їи)[21], вхожахꙋ (и) стрегꙋщїи и пре-
ходѧщїи. и обращающꙋсѧ ѥмꙋ въсхожахꙋ

Глава 12

1 Коли ж закріпленим і затвер-
дженим стало Ровоамове царство,
він покинув господній закон і з ним
ввесь Ізраїль. **2** Сталося ж в 5-му
році Ровоамового царства: тому що
вони згрішили Господеві, прийшов
Суаким, єгипетський цар, до Єруса-
лиму **3** з тисяча і вісімсот колісни-
цями і 60-ма тисячами кінноти. І не
було числа народу, що прийшов з
ним з Єгипту, лівійці, і троголдити,
і ефіопи. **4** І вони взяли міста з за-
пасами, які були в Юди, і прийшли
аж до Єрусалиму. **5** Самея ж, про-
рок, ввійшов до Ровоама і до юди-
них володарів, які зібрані були в Є-
русалимі від Сусакимового лиця,
сказав же до них: Це сказав Гос-
подь: Ви мене залишили, і я залишу
вас в руці Сусакіма. **6** Переполохали-
ся ж ізраїльські начальники й цар, і
сказали: Праведний є Господь! **7**
Коли ж Господь побачив, що були
вони впокорені, було господнє сло-
во до Самея, кажучи: Тому що є
впокорені, не знищу їх, дам же їм в
короткому часі ці спасіння, і мій
гнів не проллється проти Єрусали-
му, **8** однак будуть слугами, щоб
пізнали мої служби і служби цар-
ства землі. **9** І прийшов Сусакім, є-
гипетський цар, до Єрусалиму, і
взяв скарби, що в господньому до-
мі і царському домі – все забрав, і
золоті щити, які зробив Соломон.
10 Замість них цар Ровоам зробив
мідні, і єгипетський цар Сусакім
поставив над ним начальників, во-
яків, які стерегли двір палати. **11** І
сталося, що коли входив цар до бо-
жого дому, входили і сторожі, і су-

проводжуючі, і коли повертався він
– приходили назустріч супроводжу-
ючі до свого складу зброї. **12** І коли
він упокорився, від нього відвер-
нувся господній гнів, і нічим не *був*
ображений, бо і в Юди були добрі
црс3. 14 слова. **13** *Скріпився ж цар Ровоам
в Єрусалимі і зацарював. 40 же і о-
дин рік мав, коли почав царювати, і
18 літ царював в місті Єрусалимі,
яке Господь вибрав, щоб там з усіх
племен ізраїльських називалося йо-
го ім’я. Ім’я ж його матері Намма,
аммонітка. **14** Зробив же він погане
і не випрямив своє серце, щоб шука-
ти Господа. **15** Слова ж Ровоама,
перші і останні, ось чи не є вони за-
писані в словах Самея пророка і Ад-
да видючого, і в достовірнім опові-
данні? Воювали ж проти себе Рово-
ам і Єровоам всі дні. **16** І заснув Ро-
воам зі своїми батьками. Похований
же був в місті Давидовім, і замість
нього зацарював його син Авія.

Глава 13

1 У 18-му році царя Єровоама
зацарював Авія над Юдою **2** і 3 ро-
ки царював в Єрусалимі. Ім’я ж йо-
го матері Миахія, дочка Уріїлова, з
Ґаваона. І була війна між Авією і
Єровоамом. **3** І він став до бою.
црс3. 15 *Авія ж мав вояків – 40000 добір-
них мужів, і Єровоам вишикував
проти нього до бою 80000 мужів,
які, і ті, були вибрані і сильні до
боїв. **4** Встав же Авія на горі Со-
мор, яка була в околиці Ефремовій,
і сказав: Послухайте, Єровоаме і
ввесь Ізраїлю! **5** Чи хіба не знаєте
ви, що Господь Бог ізраїльський дав
царство над Ізраїлем навіки Дави-
дові і його синам у вічний завіт. **6**
црс3. 11 *І встав Єровоам, син Наватів, раб
Соломона, сина Давида, і відступив
від свого пана. **7** І зібралися ж до
нього погані мужі, законопереступ-
ні сини, і спротивилися проти Ро-
воама, сина Соломонового. Ровоам
же був молодший і серцем боягуз, і
не зміг їм протиставитися. **8** І, от-
же, тепер ви кажете, що можете
противитися господньому царству,
яке належить Давидовим синам, ма-
єте ж велике множество народу і за
богів золоті телята, які вам зробив
црс3. 12 вищ. 11 Єровоам. **9** *І чи ви не викинули
господніх священиків, синів Ааро-
нових, і левітів, і зробили собі свя-
щеників з народу всієї землі? Ідучи
приходить і наповнить свої руки 7-
ма телятами і 7-ма баранами, і ста-
вав священиком неправдивому бо-
гові. **10** Наш же Господь Бог є Той,
якого ми не покинули, його ж свя-
щеники з синів Ааронових служать

противу прехода́щїи (къ ѻ҆ру́жници своей). и҆
внегда̀ смири́сѧ, ѻ҆браще́на е҆сть ѿ него гнѣ́-
вость гн҃ѧ и҆ ничи́же ѻ҆скорблѐ. и҆бо и҆ въ і҆ꙋдѣ
бахꙋ словеса̀ бл҃га. (-)[22] *Ѹ҆крѣпи́ (же) сѧ (цр҃ь) ро- г҃ цр҃ д҃і
воа́ въ і҆ерлимѣ и҆ црⷭ҇твова̀. (-)[23] м҃ (же), і҃ е҆ді́но
лѣто бы́сть е҆гда црⷭ҇твова́ти нача̀, и҆ (ı҃и)[24], лѣтъ,
црⷭ҇твова̀ въ і҆ерлимѣ гра́дѣ е҆го́же и҆збра̀ гь. да и҆-
мену́етсѧ и҆мѧ е҆го тꙋ ѿ всѣ́хъ колѣ́нъ [-][25]
і҆и҃левыхъ. (-)[26] И҆мѧ (же) мт҃ри е҆го (на́мма)[27], а҆м-
мани́та. (-)[28] сътвори́ (же) лꙋка́во, (и҆)[29] не и҆с-
пра́ви срⷣца своего да възы́щетъ г҃а. (-)[30] словеса
(же) ровоа́мова пе́рваѧ и҆ послѣ́днѧѧ не се́ ли сꙋть
пи́сана въ словесе́хъ саме́їа прⷪ҇рка, и҆ а҆до вида-
щаго, и҆ (настоѧнѣ́йшемъ сказа́нїи)[31]. (-)[32] ѻ҆-
полча́хꙋ же сѧ проти́вꙋ себѣ ровоа́мъ, и҆ е҆рово-
а́мъ всѧ дн҃и. и҆ ꙋ҆спѐ ровоа́мъ (-)[33] съ ѿц҃ы сво-
и҆ми. (-)[34] погребе́нъ (же) е҆сть, въ гра́дѣ дв҃дѣ.
и҆ црⷭ҇твова̀ а҆вїа сн҃ъ е҆го в него мѣ́сто.

Гл҃а, г҃і.

Въ (лѣто, ı҃и)[1]. (цр҃ѧ)[2] и҆еровоа́ма, црⷭ҇твова̀
а҆вїѧ на і҆ꙋде́и. (и҆) [г҃, лѣта][3] црⷭ҇твова̀
въ і҆ерлимѣ. (-)[4] и҆мѧ (же) мт҃ри е҆го (ми-
а҆ха́їѧ)[5] дщи ꙋ҆рїи́лева ѿ гаваѻ́на, и҆ (бѣ
бра́нь)[6] межи а҆вїею, и҆ е҆ровоа́момъ. и҆ (въполъчи́-
шасѧ. *а҆вїѧ же и҆мѣ́аше бранни́йшихъ мꙋже́й г҃ цр҃ е҃і
и҆збра́нныхъ, ҂м҃)[7]. і҆ и҆еровоа́мъ състро́и съпроти́-
вꙋ е҆го бра́нь, ҂п҃. (мꙋже́й, и҆же и҆ тїи и҆збранни
бѣша. и҆ къ бра́немъ крѣпча́йши)[8]. (-)[9] Ста́
(же) а҆вїа на горѣ со́мори и҆же бѣ въ предѣле е҆ф-
ре́мли и҆ рече. слы́шите е҆ровоа́мъ и҆ весь і҆и҃ль. и҆ли
ли не вѣ́сте ꙗ҆́ко г҃ь б҃ъ і҆и҃левъ. въздалъ црⷭ҇тво
(дв҃дꙋ на і҆и҃ли въ вѣ́ки)[10], и҆ сн҃овомъ е҆го, завѣ
(вѣ́ченъ)[11]. *И҆ въста̀ и҆еровоа́мъ сн҃ъ нава́товъ г҃ цр҃ а҃і
рабъ (соло́моновъ)[16] сн҃а дв҃а. и҆ ѿве́ржесѧ ѿ гос-
поди́на своего, и҆ събра́ша (же) сѧ к немꙋ мꙋжи
сꙋетнѣ́йши сн҃ове законопрестꙋ́пнїи и҆ сопроти́ви-
шасѧ проти́вꙋ ровоа́ма сн҃а (соло́мона)[12] (-)[13] Ро-
воа́м (же) бѣ ю҆нѣ́йшїи и҆ (срⷣцемъ страшли́въ)[14], и҆
не (мо́же проти́витисѧ и҆мъ)[15]. и҆ нн҃ѣ (ꙋ҆бо) (вы
гл҃ете)[16] да сопроти́витисѧ мо́жете (-)[17] црⷭ҇твꙋ
гн҃ю (и҆же въздержи́тъ по сн҃овохъ дв҃двы)[18] (и҆́-
мате же)[19] вели́ко лю́дїи мно́жество и҆ (-)[20] те́л-
ца зла́тыѧ и҆хже сътворѝ ва̑ і҆еровоа̑ въ боги̇. *И҆ г҃ цр҃ в҃і вы҃і а҃і
не не и҆звергосте ли сщ҃е́нниковъ гн҃ихъ сн҃овъ а҆а-
ро́нь и҆ леви́тов, и҆ сътвори́сте себѣ жрецы̀ ѿ
людїи ([всеѧ̀][21] землѧ̀)[22]. и҆ды́и прїидетъ, и҆ на-
по́лнитъ рꙋкꙋ свою ѿ те́лцовъ, (з҃), и҆ ѻ҆внѣ́хъ,
з҃ хъ и҆ сътвори́сѧ въ жрецѧ̀ не сꙋщемꙋ богꙋ.
(на́шъ же)[23] г҃ь б҃ъ (е҆сть е҆гоже) не ѻ҆ста́вихомъ,
(-)[24] сщ҃е́нницы (же) е҆го слꙋжатъ г҃ꙋ ѿ сн҃овъ

ааронь. и левꙋ́ти сꙋть в чинѣхъ своихъ жрꙋще
гꙋ, всесъжже́ніа, ꙋ́тро и предъ ве́черомъ, и ди-
міа́мъ сложе́ніа (по вса дни приносатъ гꙋ),
и прелага́ютса хлѣбы на столѣ чистѣ́ишѣ.
(есть же под нами)[25] посвѣщникъ златыи, и
свѣтилники его да вжегꙋса всегда къ вечерꙋ.
мы́ бо хранимъ повелѣніа га ба ѿцъ на-
шихъ, егоже вы остависте. (того ра́ди въ вонѣ
нашеи бъ есть)[26]. и сщенницы его (възвꙋчатъ
трꙋба́ми и възъшꙋматъ)[27] противꙋ вамъ. сно-
ве іилвы (не хощете) бранити противꙋ гꙋ бꙋ
ѿцъ (ва́шихъ)[28], (иже нѣсть вамъ подобно)[29].
(сіа томꙋ глщꙋ)[30], іеровоамъ възврати посадꙋ
пріити еи. взадъ на нихъ. и бысть ѿ сꙋпро-
тивꙋ іоуды (самъ). и посада съзади. И възвра-
тишаса іоуден, и се видѣша брань. ѿ сꙋпро-
тивъ и съза и възопиша къ гꙋ. и сщенницы
трꙋба́ми пѣти начаша. (вси же)[31] (мꙋжи іоу-
дины възгласиша)[32]. (и се тѣмъ въпіющимъ).
И (оустраши бъ)[33] іеровоама. (-)[34] іилъ. (иже сто-
ахꙋ) ѿ сꙋпротивꙋ авіа (-)[35] іиоуды. (-)[36] бѣ-
жаше снове іилеви ѿ (-)[37] іоуды. и предасть ихъ
(бъ)[38] в рꙋкꙋ ихъ. и порази (оубо) ихъ авіа и
люди его азвою великою и падоша ранени ѿ
іилъ, е сотъ (-)[39] мꙋжей крѣпкиихъ. И смириша же
са снове илеви въ (время)[40] то. И велми оукрѣ-
пишаса снове іоудины. того ради иже оуповаша
на га ба ѿцъ своихъ. (-)[41] Погнаша (же) авіа
въ слѣ іеровоама, и вза (грады его)[42]. (и) ви-
дель, и окртныа села его, и (гесанаи)[43] (съ)[44]
селами его, і (евронъ)[45] и села его И не може сꙋ-
противитиса іеровоам [въ][46] вса дни авіа, (ею-
же)[47] порази (-)[48] и оумре. (-)[49] (авіа (же) оукрѣпи-
са)[50], и поят (-)[51] жё, ді. и роди, (кв, сновъ)[53].
и (ѯ и в дщери)[53]. (-)[54] прочаа (же) словеса авіа и
дѣаніа его, и словеса его. писана сꙋть (шир-
ши) в книзѣ (аддо прррка)[55].

Глва, ді.

г цр ві (оуспе *же)[1] авіа съ ѿцы своими, и по-
гребоша его въ градѣ двдвѣ. (-)[2] Црт-
вова (же) (асса)[3] снъ его в него мѣсто въ
дни (же) (ассы)[4] почи землѧ іоудина.
лѣтъ, і. и сътвори (асса). блго и оугодно
(бысть) пре гмъ бмъ его, и преврати олтари
чюждаа, и слꙋжбы вышнаа, и съкрꙋши (идо-
лы)[5]. и (древа (же) посѣче)[6]. и повелѣ іоудѣ да
възыщетъ га ба ѿцъ своихъ. и да сътворитъ
закѡ (его) и заповѣди. и съкрꙋшиша ѿ всѣхъ
градовъ іоудины олтари, і идолы и црствова в
мирѣ крѣпце, въ градѣ іоудиныхъ. (смири бо

Господеві, і левіти є у своїх чинах,
11 які приносять Господеві жертву
цілопалення вранці і перед вечо-
ром, і складений ладан на всі дні
вони приносять Господеві, і став-
лять хліби на чистому столі. Є ж
між нами золотий підсвічник і його
світильники, щоб завжди були за-
палені при вечорі. Бо ми бережемо
накази Господа Бога наших бать-
ків, якого ви покинули. **12** Задля
того в запаху нашому є Бог, і його
священики затрублять трубами і за-
трублять проти вас. Сини ізраїльсь-
кі, не майте бажання воювати про-
ти Господа Бога ваших батьків, яке
не є вам притаманним. **13** Як той це
говорив, Єровоам повернув засідку,
щоб вони прийшли на них ззаду, і
він сам був напроти Юди, і засідка
ззаду. **14** І повернулися юдині *люди*
– і ось побачили бій спереду і зза-
ду; і закричали до Господа, і свяще-
ники почали трубіти трубами. **15**
Всі ж юдині мужі закричали. І ось,
коли вони кричали, і Бог перелякав
Єровоама *та* Ізраїля, що стояли на-
проти Авії юдиного. **16** Втекли від
Юди ізраїльські сини, і Бог видав їх
в їхні руки. **17** І, отже, Авія побив
їх і його народ великою раною, і
впали ранені з Ізраїля 5 сот силь-
них мужів. **18** І сини ізраїльські бу-
ли впокорені в тому часі. І дуже
скріпилися сини юдині задля того,
що вони надіялися на Господа Бога
своїх батьків. **19** Погнавсь же Авія
вслід за Єровоамом і взяв його міс-
та, і Вітель і його довколішні села,
і Ґесанай з його селами, і Еврон і
його села. **20** І Єровоам не міг про-
тиставитися Авії в усі дні, в яких
побивав, і він помер. **21** Авія ж став
сильний і взяв 14 жінок, і породив
22-х синів і 60 і 2 дочки. **22** Решта
ж слова Авії, і його діла, і його
слова є ширше записані в книзі
пророка Адди.

Глава 14

23 Заснув *же Авія зі своїми црс3. 15
батьками, і його поховали в місті
Давидовім. Зацарював же Асса, йо-
го син, замість нього. В днях же
Асси юдина земля спочила 10 літ.
14,1 І зробив Асса те, що було до-
бре і миле перед його Господом Бо-
гом. **2** І він зніс чужі жертовники і
служби на висотах, і знищив ідолів,
і дерева ж порубав, **3** і наказав Юді,
щоб шукав Господа Бога своїх
батьків і щоб чинив його закон і
заповіді. **4** І усунув з усіх юдиних
міст жертовники й ідоли, і царював
сильно в мирі **5** в юдиних містах,

бо земля була упокорена. Збудував
же й міста з запасами в Юди, що
був у мирі, і в ті часи не повстала
ані одна війна, бо Господь подавав
йому мир. **6** Сказав же Юда: Збуду-
ємо ці міста, і обгородимо стінами,
і підкріпимо баштами, і брами, і за-
суви в тій землі, де володітимемо,
бо ми шукали Господа Бога батьків
наших, і пошукав Він нас, і дав нам
спокій. Мир довкруги з поміччю.
Задля того збудували, і в будові *не*
було ні однієї перешкоди. **7** Мав же
Асса своїх вояків в зброї, що несли
щити і списи: з Юди – 300000, з
Веніямина зі щитами і стрільців –
280000; всі ж ці мужі сильні до вій-
ниж. 12 ни. **8** *Вийшов же проти них Зарай,
етопець, зі своїми вояками: десять
сот по десять тисяч і 300000 коліс-
ниць. І він прийшов аж до Мариса,
9 і Асса вийшов йому назустріч, і
вишикувалися до бою в долині на
північ Мариса. **10** І Асса прикликав
црс1. 14 Господа Бога і сказав: *Поможи
нам, Господи Боже наш, бо на тебе
ми покладаємо надію, і маючи без-
сумнівність в твоє ім'я, ми прий-
шли проти того множества. Госпо-
ди Боже наш, Ти є. Людина не змо-
же проти тебе *стати*. **11** І Господь
перелякав ефіопів перед Ассою і
Юдою, і ефіопці ж втекли. **12** І гнав
їх Асса і народ, що з ним, аж до Ґе-
дора, і ефіопи впали аж до вигуб-
лення, бо як Господь бив – вони бу-
ли знищені і коли ставали до бою
перед його вояками. І вони взяли
багато здобичі **13** і побили їхні міс-
та довкруги Ґедора, бо їх охопив
великий господній страх. І вони
знищили міста і винесли багато
здобичі, **14** але й вирізали огорожі
овець і амазонів і взяли безчисленне
множество скота і верблюдів, і по-
вернулися до Єрусалиму.

сѧ землѧ̀· създа́ же и҆) поса́ды запа́сны въ (і҆ꙋде́и)[7]. и҆̀же (поко́нно бы́сть)[8], и҆ ни є҆ди́на (въ времена̀ ты̀ бра́нь въста̀)[9], ми́ръ бо г҃ъ въздаю́щи є҆мꙋ. (-)[10] рече (же) і҆ꙋда създи́ждемъ гра́ды сі҆ѧ и҆ ѡ҆градимъ стѣ́ны, и҆ ꙋ҆крѣпи́мъ стоⷧпы̀, и҆ врата, и҆ за́мки. в не́й землѝ господ́ствꙋемъ. ꙗ҆́ко (-)[11] взыска́хомъ г҃а б҃а (ѿц҃ъ на́шихъ)[12]. (и҆ възыска́на)[13], и҆ възда́сть на́мъ ми́ръ по ѡ҆́крⷭ҇тъ. съ поспѣ́шествоⷨ. (того ради създа́ша, и҆ ни є҆ди́но въ строе́нїи помѣша́нїе бы́сть·) (-)[14] и҆мѣ̀ (же) (а҆́са)[15], во́и. въ ѻ҆ру́жїи свои́хъ, нося́щихъ щиты. и҆ ко́пїа ѿ (і҆ꙋды)[16], т҃. (-)[17] ѿ (венїами́на)[18] щитникѡвъ. и стрѣлцевъ. (сп)[19]. вси же сі́и мꙋжи на́ брань крѣпчайши· (-)[20] *и҆зы́іде (же) проти́вꙋ и҆́хъ (зара́н)[21] є҆диоплѧнин, съ вои (свои́ми) десѧ́тїю с҃ тмами. и҆ колесни́цъ, (т҃)[22], и҆ прїиде да́же до мари́са, и҆ (а҆са, и҆зы́иде)[23] проти́вꙋ є҆мꙋ. и҆ ѹ҆строи́ша брань ꙋ҆ де́бри на сѣверъ мари́са, и҆ възва̀ а҆́са г҃а б҃а (-)[24] и҆ рⷱ҇е. (-)[25] *помоѕѝ на́мъ г҃и б҃е на́шъ, занѐ на тѧ ѹ҆пова́емъ, и҆ въ (твоѐ и҆́мѧ)[26] (и҆мѣ́юще необинове́нїе). прїидо́хомъ съпроти́вꙋ (того мно́жества)[27]· г҃и б҃же на́шъ (ты̀ є҆си) не премо́жетъ проти́вꙋ тебѐ ч҃лкъ. и҆ (ѹ҆страши́)[28] г҃ь є҆фио́пы, прⷣе (а҆́ссою і҆) і҆ꙋ́дою· и҆ бѣжа́ше (же) є҆фїо́пы и҆ гна̀ (и҆хъ) (а҆́са)[29] и҆ лю́дїе и҆же с ни́мъ да́же до гедо́ра, и҆ падо́ша є҆фїо́пы даже до погꙋбле́нїа ꙗ҆́ко (г҃ъ бїю́щꙋ съкрꙋши́шасѧ)[30]. и҆ прⷣе вои є҆го (ѡ҆полча́ющесѧ). и҆ взѧ́ша плене́нїѧ мно́га, и҆ поразиша гра́ды и҆́хъ по ѡ҆́крⷭ҇тъ гедо́ра. вели́къ бо стра́хъ г҃нь ѡ҆бъѧ́тъ и҆́хъ· и҆ (разори́ша гра́ды)[31], и҆ мнⷪ҇ плѣнъ и҆знесо́ша. но и҆ кꙋщи ѡ҆́вцамъ, и҆ а҆мазо́новъ и҆зсѣко́ша. и҆ взѧ́ша (скота̀ бесчи́слено мно́жество)[32] и҆ вельблю̑. и҆ възврати́шасѧ въ і҆ер҃лимъ·

нⷤ҇ ві · а҆ црⷭ҇ д҃і

Глава 15

1 Азарія ж, син Ададів, на ньому
був божий дух, **2** вийшов назустріч
Ассі, Юдиним і Веніяминовим *си-
нам*, і сказав йому: Послухайте ме-
не, Ассо і ввесь Юдо, і Веніямине!
Господь з вами, тому що ви були з
ним. Якщо шукатимете його, Він
відкриється вам, якщо ж покините
Його, Він покине вас. **3** Багато днів
було в Ізраїлі правдивої безбожнос-
ті, і без священиків, й без учителів,
муд. 1 і без закону. **4** *Коли ж і поверне їх
в своїх болях – і закличуть до Гос-
пода Бога ізраїльського, Він повер-
неться до них. **5** В тому часі не бу-
де миру тому, що виходить, бо гос-
подній гнів на всіх тих, що живуть
на землі, **6** бо і воюватиме народ

Гл҃а, є҃і·

(А҆за́рїа же)[1] сн҃ъ [а҆да́довъ][2], бы́сть в не́мъ дх҃ъ б҃жїи, (-)[3] и҆зы́иде въ срѣ́тенїе (а҆́ссы, і҆ꙋде́овъ)[4], и҆ венїами́на, и҆ рⷱ҇е (є҆мꙋ)· ѹ҆слы́шите мѧ (а҆́са)[5]. и҆ весь і҆ꙋ́да, и҆ венїами́нъ. г҃ь с ва́ми, ꙗ҆́ко бы́сте с ни́мъ. (-)[6] а҆́ще взы́щете є҆го, ѡ҆бра́щетсѧ ва́мъ. (-)[7] а҆́ще (же) ѡ҆ста́вите є҆го, ѡ҆ста́витъ ва́съ. (-)[8] (мно́ги дн҃и)[9] въ і҆и҃ли безб҃жїѧ и҆́стинны, и҆ без сщ҃енникѡвъ, (и҆ без ѹ҆чи́тель же,) и҆ без зако́на· *(є҆гда же и҆ ѡ҆бра́титъ и҆хъ въ печа́лехъ свои́хъ. и҆ възопїю́тъ къ г҃ꙋ б҃ꙋ і҆и҃левꙋ, ѡ҆бра́щетсѧ и҆мъ)[10]. (-)[11] въ (вре́мѧ ѻ҆́но)[12] не бꙋ́де ми́ръ и҆сходѧ́щемꙋ (-)[13], ꙗ҆́ко ꙗ҆́рость г҃нѧ на всѣ́хъ ѡ҆бита́ющи на (землѝ)[14]· и҆ ѡ҆полчи́тъ бо сѧ ꙗ҆зы́къ на ꙗ҆зы́къ,

мꙋдⷬ҇ а҆

и҆ гра҃ проти́вꙋ гра́дꙋ, ꙗ҆́ко (г҃ь)[15] смꙋти҃ и҆́хъ въ
вса́кои печа́ли. и҆ в҃ы (оу҆́бо) оу҆крѣпи́тесѧ. и҆ не
ѻ҆бѧ́жꙋтсѧ рꙋ́ки ва́ши. (бꙋ́детъ б҃о)[16] м҃зда̀
дѣ́ла ва́шего· И҆́же е҆́гда слы́ша (а҃са) словеса̀ сі҃ѧ, и҆
пр҃рчество [а҃за́рі҃ѧ][17] пррка. (-)[18] оу҆крѣпи́сѧ и҆ ѿ-
ѧ́тъ и҆́долы, ѿ всеѧ̀ землѧ̀ і҆ѹ҆́дꙋы и҆ венї҆ами́на,
и҆ ѿ гра҃ и҆́хъже оу҆крѣпѝ (і҆ерово́амъ) въ горѣ
е҆фре́мли· И҆ ѻ҆с҃щи ѻ҆́лтаръ гн҃ь и҆́же бѣ̀ пре҃ притво́-
ромъ гн҃имъ. (-)[19] събра (же всего) і҆ѹ́дꙋ, и҆ ве-
нїами́на. и҆ пришл҃цы ѻ҆битаю́щї и с ними ѿ
е҆фрема, и҆ (манасі҃ѧ)[20], и҆ ѿ симео́на. (мно́ѕи бо к
немꙋ прибѣго́ша)[21] ѿ і҆и҃лѧ, видѧщи ꙗ҆́же г҃ь б҃ъ
е҆го бы́сть с ни́мъ. (е҆гда же)[22] прї и҆до́ша въ і҆ер-
лимъ. въ м҃цъ, г҃. в (лѣ́то, е҃і)[23]. ц҃рства а҃сы· И҆
пожро́ша г҃ꙋ въ (д҃нь то́и)[24] ѿ кори́сти, (и҆
плѣне́нї и) е҆́же возведо́ша воло҃, з҃ со҃ и҆ ѻ҆́венъ, з҃.
тысѧ́щ и҆ вни́де ѿ зако́на (на оу҆крѣпле́нї е ми́ра)
да взы́щꙋ г҃а б҃а ѿц҃ъ свои́хъ, (и҆) всѣ́мъ с҃рцем, и҆
всею̀ д҃шею (и҆́хъ). и҆ вса́къ и҆́же (рече҃, не взыс-
ка́ти)[25] г҃а б҃а і҆и҃лева да оу҆мре҃, ѿ ме́ньшаго
да́же до бо́лшаго. ѿ мꙋ́жа да́же до жены̀. (-)[26]
закла́ша же сѧ г҃ꙋ гла́сомъ вели́кимъ, (-)[27] въ
восклица́нї и. и҆ въ звꙋ́кꙋ трꙋ́бномъ. (вси же
і҆ѹ҆де́и възра́довашасѧ)[28] ѻ҆ клѧ́твѣ. (-)[29] всѣ́мъ
(с҃рцемъ свои́мъ)[30] клѧ́шасѧ, и҆ въ все́и воли
в҃зыска́ша е҆го, и҆ ѻ҆брѣте́сѧ и҆́мъ· (-)[31] Пода́сть
г҃ цр҃ еі же и҆́мъ г҃ь поко́и по ѻ҆́кр҃тъ· *(Но) и҆ маа́хꙋ
м҃трь свою̀ и҆змѣни́лъ е҆́же не бы́ти въ слꙋ́жбꙋ
а҆ста́рта (и҆́дола), и҆ съкрꙋшѝ (е҆го)[32], (в҃ кꙋ́съ
раздробѝ,) и҆ сожже въ пото́цѣ ке́дрьстѣмъ,
ра́звѣ вы́шнѧѧ ѻ҆ста́ви занѐ бѣ̀ (въ і҆ѹ҆де́и и҆)
въ і҆и҃ли· Но (и҆) с҃рце (а҃сы)[33] бѣ̀ съверше́но въ
всѣ́хъ д҃нехъ е҆го· И҆ внесѐ ст҃аѧ д҃вда ѿц҃а
своего, и҆ ст҃аа (в домꙋ б҃жї и)[34], (и҆) сребро̀ и҆
зла́то, (-)[35] съсꙋ́ды и҆ бра́нь не бы́сть съ ни́мъ,
да́же до, л҃е го, лѣ́та ц҃рства (а҃сина)[36].

Гл҃а, ѕі·

г҃ цр҃ ѕі И въ* (лѣ́то, л҃ и҆ е)[1], ц҃рьства (е҆го)[2], взы́-
иде вааса ц҃рь і҆и҃левъ, въ і҆ѹ҆де́ю, и҆
стѣнꙋ̀ ѻ҆бъѧ́ше ра́мꙋ, (да ни е҆ді́нъ
въ бо́ѧзни можа́ше и҆зы́итѝ, и҆ внї итѝ
въ ц҃рство а҃сино)[3] и҆ възѧ́тъ (же) а҃са (сребро̀ и҆
зла́то)[4] ѿ сокро́вищъ до́мꙋ гн҃ѧ, и҆ (ѿ сокро́-
вищъ)[5] ц҃рьскихъ· И҆ посла̀ къ (невеа҆́давꙋ)[6] ц҃рю
сѷрьскꙋ, и҆́же ѻ҆бита́ше въ дама́сцѣ гл҃юще,
(прї ими ми́ръ)[7] промежи менѐ и҆ тебѐ, и҆ межѝ
ѿц҃емъ мои҆, и҆ (-)[8] ѿц҃емъ твои́мъ, (и҆мѣ́ша
съглаше́нї е, того ра́ди)[9] посла́хъ тебѣ̀ сребро̀ и҆
зла́то, прї иди (да разбї емъ)[10] ѿ менѐ ва-
а́сомъ ц҃рѧ і҆и҃лева, и҆ ѿи́де҃ ѿ менѐ, и҆ слы́ша

проти народу, і місто проти міста. Бо
Господь навів на них замішання в
усякім болі. **7** І ви, отже, скріпіться, і
хай не послабнуть ваші руки, бо буде
нагорода за ваше діло. **8** Коли це
почув Асса, ці слова і пророцтво про-
рока Азарії, він скріпився і викинув
ідолів з усієї Юдиної землі і з Веня-
мина, і з міст, які Єровоам скріпив в
Ефремовій горі, і освятив господній
жертовник, який був перед господнім
притвором. **9** Зібрав же він всього Ю-
ду і Веніямина, і приходьків, що про-
живали з ним з Ефрема, і Манасії, і з
Симеона, бо до нього численні при-
бігли з Ізраїля, бачачи, що його Гос-
подь Бог був з ним. **10** Коли ж прий-
шли до Єрусалиму в 3-му місяці, в
15-му році царства Асси, **11** і принес-
ли Господеві жертви в тому дні зі
здобичі і полону, які привели: 7 сот
волів і 7 тисяч баранів. **12** І він ввій-
шов за законом на скріплення миру,
щоб шукати Господа Бога своїх бать-
ків, і всім серцем, і всією їхньою ду-
шею. **13** І кожний, хто сказав не шу-
кати Господа Бога ізраїльського, хай
помре: від молодого аж до великого,
від чоловіка аж до жінки. **14** Покля-
лися ж вони Господеві великим голо-
сом з криком і зі звуком труби, **15** всі
же юдині *сини* зраділи за клятву, во-
ни клялися усім своїм серцем і шука-
ли його всім бажанням, і Він відкрив-
ся їм. Подав же їм Господь спокій
довкруги. **16** *Але й Мааху, свою ма- црс3. 15
тір, відсторонив, щоб не бути на слу-
жіння ідола Астарта; і розбив його,
роздробив на кусочки і спалив в кед-
ронському потоці, **17** тільки залишив
височини, тому що були в Юди і в Із-
раїлі. Але серце Асси було досконале
в усіх його днях. **18** І він вніс святе
Давида, свого батька, і святе в божо-
му домі, і срібло, і золото, *і* посуд. І
не було з ним війни аж до 35-го року
Асиного царства.

Глава 16

1 І *в 30 і 5-му році царства Аси црс3. 16
прийшов Вааса, ізраїльський цар, до
Юди і стіною обвів Раму, щоб ні
один не міг в страсі вийти і ввійти в
Асиному царстві. **2** І взяв же Асса
срібло і золото зі скарбів господнього
дому і з царських скарбів, і послав до
Невеадава, сирійського царя, який
жив в Дамаску, кажучи: **3** Прийми
мир між мною і тобою і між моїм
батьком і твоїм батьком. Вони мали
домовленість, задля того я послав
тобі срібло і золото. Ходи, проженімо
від мене Ваасу, ізраїльського царя, і
хай відійде від мене. **4** І син Адерів
послухав царя Ассу і послав началь-
ників своїх вояків до ізраїльських

міст; і вони побили Агинона, і Да-
на, і Авелмаїн, і всі околиці Нефта-
ліма, обложені мурами. **5** Коли це
почув Вааса, ізраїльський цар, він
перестав будувати Рамаю і покинув
своє діло. **6** А цар Асса взяв всього
Юду, і вони взяли з Рами каміння і
дерево, яке Асса приготував на бу-
дову. Збудував же ними Ґавея і
Масфу. 7 І в тому часі прийшов
пророк Ананія до Асси, юдиного
царя, і сказав йому: Тому що ти
мав надію на сирійського царя, а не
на твого Господа Бога, задля того
втекли вояки сирійського царя з
вищ. 14 твоїх рук. **8** *Чи не ефіопи і ливійці
були тобі численною і хороброю
силою, колісниці і кіннота, і дуже
велике множество? І коли ти наді-
явся на Господа, і Він їх видав у
мак2. 9 твої руки. **9** *Бо господні очі гля-
дять на всю землю і дають сулу
тим, що досконалим серцем вірять
в Нього. Адже ти зробив безумно, і
задля цього ще в теперішньому часі
повстане проти тебе війна. **10** Роз-
гнівався ж Асса на видючого, нака-
зав його посадити до в'язниці, бо
дуже розгнівався задля цього і вбив
в часі тому багатьох з народу.**11** Ді-
ла ж Асси, перші і останні, записані
є вони в книзі юдиних царів *й* Ізра-
їля. **12** Захворів же Асса в 39-му ро-
ці свого царства дуже великою хво-
робою на ноги і навіть в своїй не-
мочі *не* шукав Господа, але лікарів.
13 І заснув же він зі своїми батька-
ми, і помер в 41-му році свого цар-
ства. **14** І його поховали в його гро-
бі, який він викопав в місті Давидо-
вому. Поклали ж його на постелі, і
наповнили пахощами і родами па-
хучого миру, і зробили йому дуже
великий похорон.

сн҃ъ а̂де́ровъ цр҃ѧ (а̂́сеꙋ)[11], и̂ посла̀ нача́лники вѡ́емъ
своѝ, къ гра́домъ і̂и̂левымъ, и̂ порази́ша (а̂гино́-
на)[12], и̂ да́на, и̂ а̂велмаи́нъ, и̂ всѧ̀ поса́ды неда-
ли́мли стѣна́та, (и̂́же)[13] є̂гда̀ слы́ша ваа́са (цр҃ь
і̂и̂левъ) ѻ̂ста́ви създа́ти рама́ю и̂ ѻ̂ста́ви дѣ́ло
своѐ· (-)[14] А̂́са (же) цр҃ь прїѧ́тъ всю і̂ꙋ́дею, и̂ взѧ́ша
ка́менїе ѿ ра́ма и̂ дре́въ (-)[15] (и̂́же на създа́нїе
ѹ̂гото́ва а̂́са)[16]. (-)[17] Създа́ (же) в ни́хъ (гаве́ѧ)[18], и̂
ма́сфꙋ, и̂ въ вре́мѧ ѻ́но прїи́де а̂на́нїѧ прⷪ҇ркъ, къ
(а̂́сѣ)[19] цр҃ю і̂ꙋ́динꙋ· И̂ рече є̂мꙋ̀ є̂́же и̂мѣ́лъ є̂си
ѹ̂пова́нїе ко цр҃ю сѷрскꙋ, а̂ не (-)[20] къ гдⷭ҇ꙋ бг҃ꙋ твоемꙋ·
Того ра́ди ѹ̂шлѝ (цр҃ѧ сѷрьскаго во́и)[21] ѿ рꙋ́кꙋ
твоею· *Не є̂фіо́пи ли, и̂ ливїи бѧ́хꙋ тебѣ въ вѣ҃ ді
си́лꙋ мно́гꙋ и̂ въ дръ́зость. (колесни́цъ и̂) ко́нникъ.
(и̂) мно́жество ѕѣло· И̂ вънегда̀ къ гдⷭ҇ꙋ вѣ́ровалъ
є̂си, (и̂) преда̀ (и̂́хъ) въ рꙋ́кꙋ твою̀. *(ѻ́чи бо)[22] гн҃и в ма҃ д
съзира́ющи всю зе́млю. и̂ въздаю́тъ крѣ́пость
тѣ́мъ, и̂́же срⷣцемъ съврьше́номъ вѣ́рꙋютъ
во́нь. бꙋ́е бо сътвори́лъ є̂си, (и̂ сего ра́ди то є̂щѐ)[23]
настоѧ́щаго вре́мени на́ тѧ бра́нь въста́нетъ·
(-)[24] Разгнѣ́ва же сѧ (а̂́сса)[25] на ви́дѧщаго. повелѣ̀
є̂го всади́ти во стражи́лницꙋ. (ѕѣ́ло) бо (сего ра́ди
прогнѣ́васѧ)[26] и̂ ѹ̂бѝ (-)[27] ѿ лю́дїи во вре́мѧ то
(мно́гїи). (дѣ́ла же а̂́ссы)[28] прьва́ѧ и̂ послѣ́днѧа,
пи́сана сꙋ́ть въ кни́ѕѣ цр҃еи і̂ꙋ́диныⷯ (-)[29] і̂и̂лѧ·
Разболѣ́ же сѧ (а̂́сса)[30] въ (лѣ́то, л҃д)[31]. цр҃тва
своего. (бо́лѣзнїю ѕелнѣ́ишею) на́ ноги, (-)[32] и̂ ни
в не́мощи свое́и, възыска̀ гдⷭ҇а, но вра́чевъ· И̂ ѹ̂спе
(же)[33] съ ѻ́ц҃ы свои́ми, и̂ ѹ̂мре [лѣ́та, м҃а го][34],
цр҃тва є̂го. и̂ погребо́ша є̂го въ гро́бѣ (є̂го). и̂́же
и̂скопа̀ (-)[35] въ градѣ дв҃дѣ. (-)[36] положи́ша (же)
є̂го на посте́лѣ и̂ напо́лниша а̂рама́ты, и̂ ро́ды
ми́ра ѹ̂ха́ннаго, и̂ сътвори́ша є̂мꙋ̀ погре́бъ ве-
ли́къ ѕѣло·

Глава 17

1 Зацарював же замість нього
його син Йосафат. І перемагав про-
ти Ізраїля. **2** Йосафат же поставив
тисячників числом в усіх юдиних
містах, які були оточені стінами, й
розглянув *питання* помочі в Юди-
ній землі і в Ефремових містах, які
забрав його батько Асса. **3** І Гос-
подь був з Йосафатом, бо він ходив
в перших дорогах свого батька Да-
вида і не надіявся на ідолів, **4** але
на Бога свого батька, і пішов за на-
казами свого батька, а не за ізраїль-
ськими гріхами. **5** Скріпив же Гос-
подь царство в його руках, і вся
Юдея дала Йосафатові дари, і в
нього було богатство і слава вели-
ка. **6** І піднялося його серце в гос-
подній дорозі, і він ще знищив з

Гл҃а, ЗІ·

Ц(рьствова́ же)[1] и̂ѡсафа́тъ сн҃ъ є̂го в него
мѣ́сто, и̂ премога́ше (проти́вꙋ і̂и̂лѧ. и̂ѡ-
сафа́тъ)[2]. (-)[3] поста́ви (же ты́сѧщники
число́мъ)[4] въ всѣхъ гра́дѣхъ і̂ꙋ́диныхъ.
и̂́же бѧ́хꙋ ѻ̂гражде́ни стѣна́ми. (посо́бленїе же рас-
мотрѝ в земли)[5] і̂ꙋ́динѣ: и̂ въ градѣхъ є̂фрѣ́-
мовѣ и̂́хже побра (а̂́сса)[6] ѻ́ц҃ъ є̂го. и̂ бы́сть гдⷭ҇ь
съ и̂ѡсафа́томъ. ꙗ̂́ко хо́дитъ въ пꙋте́хъ (дв҃-
да) ѻ́ц҃а своего прьвыхъ. и̂ не ѹ̂пова̀ на и̂́долы
но на́ (-)[7] бг҃а ѻ́ц҃а своего (-)[8]. и̂ (про́иде в пове-
ле́нїи ѻ́ц҃а своего)[9]. а̂ не (по грѣхоⷨ і̂и̂левѣ)[10]· (-)[11]
Ѹ̂крѣпи́ (же) гдⷭ҇ь цр҃тво в рꙋ́кꙋ є̂го. и̂ да́ша всѧ
і̂ꙋде́ѧ да́ры и̂ѡсафа́тꙋ, и̂ бы́сть є̂мꙋ бога́тс-
тва, и̂ (мно́га сла́ва)[12]. и̂ възнесе́сѧ срⷣце є̂го въ
пꙋ́ть гн҃ь. и̂ па́ки (высо́каѧ и̂́долы и̂ лꙋги ѿ

іоу́ды и҆зѧ́тъ)[13]. (-)[14] въ тре́тїе (же) лѣ́то цр҃
ства своего. посла̀ нача́лни҃ своих, и҆ сн҃овъ си́л-
ныхъ, (и҆) а҆вдїю и҆ заха́рїю, и҆ нада́наи́ла, и҆ ми-
хе́а. да оу҆ча́тъ въ градѣ́хъ і҆оудинѣ҃. и҆ с ни́ми
левꙋ҆ти самꙋ́нѧ, и҆ (надананї́ѧ)[15], и҆ (вавдї́ѧ)[16],
и҆ а҆сі́илѧ, и҆ семирамо́да, і҆ и҆о́надана, и҆ а҆донїю,
и҆ товїю левꙋ́ты і҆ и҆́же с ни́ми (и҆) е҆лиса́мꙋ, и҆
о҆ра́ма жрьца̀. (-)[17] оу҆ча́хꙋ (же лю́ди) въ і҆оуде́и,
(и҆мѣ́юще)[18] кни́гꙋ зако́на гн҃ѧ и҆ о҆бходѧ́хꙋ вси
гра́ды і҆оу́дины (-)[19] оу҆ча́хꙋ лю́ди· (ѕого ра́ди съ-
творе́нъ бы҃)[20] стра́хъ гн҃ь на всѣ́хъ цр҃ствахъ
зе́мъскихъ. и҆́же бѧхꙋ по о҆́крѣстъ і҆оуде́и. не смѣ-
а́хꙋ бранити проти́вꙋ и҆о́сафа́та. (но) и҆ ѿ и҆но-
племе́нникъ (и҆о́сафа́тꙋ да́ры приноша́хꙋ)[21]. (-)[22]
сребро̀ и҆ да́ры. (-)[23] а҆ра́ви (же) привожахꙋ (-)[24] о҆́-
венъ (и҆) о҆ве҃ ҂з, (и҆) з со́тъ. (и҆ козе҃ толи́коже),
(възрасте же и҆о́сафа́тъ и҆ възвели́чисѧ)[25] да́же
до вы́шнихъ. и҆ създа̀ (въ і҆оуде́и до́мы)[26] (ꙗ҆́ко
сто́лпы̀)[27]. и҆ (мно́га дѣ́ла)[28] оу҆гото́ва (в поса́-
дѣхъ і҆оу́динѣ҃)[29] и҆ мꙋ́жи (же) бра́нницы (и҆) крѣп-
цы бѧ́хꙋ въ і҆ер҃лимѣ, (и҆́мже то)[30] число̀ (-)[31] по
домо҃, (и҆ о҆би́телїи и҆хъ е҆ді́ныхъ)[32]. въ і҆оудѣ
(нача́лники во́емъ е҆дꙋна́съ)[33] вож҃ъ. и҆ с ни́мъ
(крѣпча́йша мꙋ́жи)[34], ҂т, и҆ пото́мъ (и҆о҆а́н-
на́нъ)[35] нача́лникъ, и҆ с ни́мъ, ҂с, (и҆) ҂п, пото́м
(же) а҆масї́а сн҃ъ (заха́рїевъ)[36] пресще́нъ гꙋ҃, и҆ с
ни҃, ҂п, мꙋже́и си́лныхъ)[37], (томꙋ̀ послѣдоваше
хра́бры къ бра́немъ)· (-)[38] ѿ венїами́на, (-)[39]
е҆лїа́да, и҆ с ни́мъ дрьжа́щихъ лꙋ́къ и҆ щи́тъ,
҂н, си́лнѣ҃)[40]. Пото́мъ (па́ки) (и҆о́задавъ)[41], и҆ с
ни́мъ ҂р, и҆ ҂п, си́лни къ бра́ни, тїи (вси) бѧ́хꙋ
въ рꙋ́кꙋ цр҃евꙋ, кромѣ и҆́нѣ҃ что̀ постави цр҃ь на
(посадѣхъ)[42] стѣ́натыхъ, въ всеи і҆оуде́и·

Гла҃, и҃і·

И бы́сть и҆о́сафа́тꙋ (-)[1] бога́тьство, и҆ сла́-
ва мно́га, и҆ поѧ҃ женꙋ в домꙋ (а҆ха́вли)[2],
г цр҃ кв (и҆ племени сложенъ е҆сть а҆хавлю), *и съ-
ни́де (же) по лѣ́те҃ к (немꙋ)[3] съвръше́не
въ самарїю, и҆ (е҆го прише́ствїю, оу҆бѝ а҆ха́въ о҆в-
ны, и҆ волы̀ мно́ги, (томꙋ) и҆ лю́демъ и҆́же (прїи-
до́ша) с ни́мъ, (-)[4] помоли́ (же) сѧ томꙋ, да
взы́идетъ (-)[5] въ рамо́дъ галади́тскїи· (-)[6] ре҃
(же) (а҆ха́въ)[7] цр҃ь і҆и҃левъ, къ и҆о́сафа́тꙋ цр҃ю і҆оу-
динꙋ, прїидѝ съ мно́ю въ рамо́дъ галаа҆ди́т-
скїи· (к немꙋ то́и ѿвѣща̀)[8], ꙗ҆́ко а҆́зъ и҆ ты,
ꙗ҆́ко лю́дїе твоѝ та́ко и҆ лю́дїе моѝ, с тобо́ю
(же бꙋдемъ) въ бра́ни· И҆ ре҃ и҆о́сафа́тъ цр҃ю і҆и҃-
левꙋ, (совѣща́исѧ молю̀ тѧ, пре҃стоѧ́щимъ сло-
весе́м гꙋ҃)[9], и҆ събра (бо) цр҃ь і҆и҃левъ пр҃рковъ, ꙋ҃,
мꙋже́и, и҆ рече къ ни́мъ, а҆́ще (въ рамо́дъ га-

Юди високі ідоли і гаї. **7** В третьому ж році свого царства послав своїх начальників і сильних синів, і Авдія, і Захарію, і Натанаїла, і Міхея, щоб навчали в юдиних містах; **8** і з ними левітів – Самуя, і Натанія, і Вавдія, і Асіїла, і Семирамота, і Йонатана, і Адонію, і Товію, і тих левітів, що з ними; і Елисаму, і Орама – священиків. **9** Вони ж навчали народ в Юди, маючи книгу господнього закону, і обходили всі юдині міста, навчали народ. **10** Задля того був господній жах на всіх царствах землі, що були довкруги Юди, вони не сміли воювати проти Йосафата, **11** але і від чужинців приносили Йосафатові дари – срібло і дари, Арави ж приганяли 7000 і 7 сот баранів і овець **12** і стільки ж козлів. Виріс же Йосафат і став славним аж до висоти, і збудував в Юдеї доми і башти, **13** і багато діл він приготував в юдиних околицях, і в Єрусалимі ж були військові мужі і сильні. **14** Їхнє число за домами і мешканнями їх одних: в Юди начальники вояків – вождь Едунас, і з ним 300000 сильних мужів; **15** і після нього Йоаннан – начальник, і 200000 80000 з ним; **16** після нього ж – Амасія, син Захаріїв, посвячений Господеві, і з ним 80000 мужів сильних, ішли за ним, хоробрі на війні; **17** З Веніямина – Еліада, і з ним 50000 сильних, що держали лук і щит. **18** Після нього, далі, – Йозадав, і з ним 100000 і 80000 сильних до війни. **19** Ці всі були в царських руках, за винятком інших, яких цар поставив в містах з мурами в усій Юдеї.

Глава 18

1 І були в Йосафата багатство і велика слава і він взяв жінку з Ахавового дому і споріднився з Ахавовим родом. **2** *І по роках зійшов же до нього вповні, до Самарії, і Ахаав його приходові зарізав багато баранів і волів, йому і народові, що прийшов з ним, попросив же його, щоб пішов до Рамота ґаладитського. **3** Сказав же Ахав, ізраїльський цар, до Йосафата, юдиного царя: Ходи зі мною до Рамота ґалаадитського. До нього той відповів: Так як я, і ти. Так як твій народ, так і мій народ, з тобою будемо в битві. **4** І сказав Йосафат ізраїльському цареві: Порадься, прошу тебе, відносно сказаних слів з Господом. **5** Бо й зібрав ізраїльський цар 400 мужів-пророків, і сказав до них: Чи

црс3. 22

піду на війну до Рамота ґалаадського, чи оставлю? І ті сказали: Піди, і Бог видасть в руки царя. **6** Сказав же Йосафат: Чи немає тут господнього пророка, ще хай в того знову запитаємо? **7** І сказав ізраїльський цар до Йосафата: Є один муж, яким можна запитати Господа, але я його ненавиджу, бо не пророкує мені добро, але зло в усьому його часі. Він Міхея, син Ємли. Сказав же Йосафат: Не говори, царю, таким способом. **8** І цар ізраїльський покликав одного з євнухів і сказав йому: Швидко поклич Міхею, сина Ємли. **9** Далі цар ізраїльський і Йосафат, цар юдин, оба сиділи на престолі, і кожний зодягнений царською прикрасою; сиділи ж на широкому місці при самарійських брамах, всі ж пророки пророкували перед ними. **10** Адже Седекія, син Ханана, зробив собі залізні роги і сказав: Так сказав Господь: Цими потопчеш Сирію, доки не знищиш її, **11** всі ж пророки так само пророкували й говорили: Піди до Рамота ґалаадського – і тобі пощастить, і видасть їх в руки царя. **12** Посол же пішов, щоб покликати Міхея, сказав йому: Ось слова всіх пророків одними устами звіщають добро цареві. Прошу, отже, і тебе, щоб слово твоє від нього не віддалилося. Говори ж добро йому. **13** І відповів Міхея: Живе Господь! Те, що лиш скаже мені мій Бог, це говоритиму. **14** Прийшов він до царя. Йому цар сказав: Міхеє, чи піду до ґалаадського Рамота на війну, чи залишу? Той йому відповів: Підіть. Все. Бо пощастить тобі, і вороги будуть видані у ваші руки. **15** Сказав же йому цар знову: Багато разів я тебе заклинаю, щоб ти мені не говорив, хіба те, що є правдою в ім’я господнє. **16** І той сказав: Я побачив ввесь Ізраїль розсіяним по горах, наче вівці без пастиря. І сказав Господь: Ці не мають пана, хай повернуться, кожний до свого дому в мирі. **17** І сказав цар ізраїльський до Йосафата: Чи не сказав я тобі, що цей мені не пророкує нічого доброго, але хіба зло. **18** І сказав Михея: Не так. Отже, послухайте господнє слово: Я побачив Господа, що сидів на своїм престолі, і всі небесні вояки стояли перед ним по правиці і лівиці. **19** І сказав Господь: Хто обманить Ахава, ізраїльського царя, щоб він пішов і впав у Рамоті ґалаадському? І сказав один так, й інший сказав так. **20** Вийшов дух і став перед Господом, і сказав: Я його обманю. До нього Господь: Як сказав? Обманеш? **21** І той відповів: Відійду і буду духом обмани в устах всіх його пророків. Сказав же Господь: Чи об-

лаадскїи къ брани поити имамы)[10], или покоитися, и тїи рѣша, взыиди, и предасть бгъ въ руку цреву· (-)[11] рече (же) иосафатъ ни ли нѣсть ту пррка гнѧ, еще да (ѿ того паки въпросимъ)[12], и рече црь iилевъ къ иосафату, есть мужъ единъ имже можетъ въпросити га (-)[13], (но)[14] азъ (ненавижу)[15] его, иже не прорицаетъ мнѣ блга, но (ѕло въ все время его)[16], сїи михеа снъ иемла· (-)[17] ре (же) иосафатъ не гли црю тѣмъ обычаемъ· И възва црь iилевъ единого ѿ евнухъ, и рече (ему), (зови) вборзѣ михею сна иемла, паки црь iилевъ, и осафатъ црь iудинъ, (оба сѣдаху)[18] на пртлѣ (-)[19], (кождо) и облечени (красотою црьскою)[20], сѣдаху (же) на пространствѣ бли вратъ самарїиски, (-)[21] вси (же) пррцы пррчествоваху пре ними, (-)[22] (седекїа бо снъ ханана, сътвори ему)[23] рога желѣзна, и рече· Сїа ре гь, тѣми поперешии сурїю, дондеже съкрушиши еа, (-)[24] вси (же) пррцы (такоже прорицаху)[25], и глаху, взыиди въ рамодъ галаадъ и преспѣваеши, и предастъ (ихъ)[26] въ руку цреву, (-)[27] посолъ (же) (иде)[28] къ званїю михеа, рече ему (-)[29], се (словеса вcѣхъ)[30] пррокъ (единѣми оусты)[31] блга цреви (възвѣщаютъ). (прошу оубо и тебе да слово твое ѿ его не оудалитсѧ)[32]. (-)[33] гли (же) блга (ему), и ѿвѣща михеа. живетъ гь иже что елико речетъ (мнѣ бгъ)[34] (мои) се глю. (-)[35] прїиде (бо) къ црю. (емуже црь рече)[36], михеа. ити ли имамъ въ рамодъ галаадъ къ бранѣнїю, или покоити· (К немуже тои ѿвѣща)[37], изыидете вcѧ бо преспѣванїѧ прїидутъ ти, и предадутсѧ (враги) в руки ваша. (-)[38] ре (же) (црь ему)[39] (паки). Многижицею (тебе заклинаю ѧ)[40]. да (мнѣ не глеши)[41] токмо, что истинно есть въ имѧ гне. и тои рече. видѣхъ (весь) iиль расточенъ въ горахъ ꙗко овца без пастырѧ· И рече гь, не имуть (сїи) господина, да обратитсѧ единъ кождо в домъ свои в мирѣ· И рече црь iилевъ къ иосафату. ни ли рѣхъ тебѣ ꙗко не прорицае сеи мнѣ ничтоже блга, но ѕло. и рече (михеа), не тако слышите (оубо) слово гне. видѣхъ га сѣдаща на пртлѣ его, и вси вои нбныѧ престоѧщи (ему одесную и ошуюю)[42]. И рече гь кто прельститъ (ахава)[43] црѧ iилева, (да)[44] взыидетъ и падетъ въ рамотѣ галаадскомъ. и глаше единъ тако, i инъ ре тако. (-)[45] изыиде дхъ и ста пре гмъ и рече. а прельщу его, (емуже)[46] гь в чемъ (рече прельстиши). и тои ѿвѣща. ѿиду и буду

дх҃ъ лжи́въ въ оуста̀ всѣ̑хъ прро҃комъ е҆го· (-)[47] рече (же гь҃) прельсти́ши ли и҆ премо́жеши ли, и҆зы́иди и҆ сътворѝ та́ко· И҆ нн҃ѣ (оу҆бо) се (гь҃ дадѐ)[48] дх҃ъ лжи́въ въ оуста̀ всѣмъ прро҃ко́мъ твои́мъ си́мъ. и҆ гь҃ глг҃алъ е҆сть ѡ҆ тебѣ̀ ѕло̀. и҆ присту-пи́ (же) седекі́а снъ҃ (ханаа́на)[49]. и҆ оуда́ри михе́ю в лани́ту. и҆ рече е҆му кои́мъ пꙋте҇ прои́де дх҃ъ гн҃ь ѿ мене е҆же глг҃ати тебѣ· (-)[50] рече (же) ми-хе́а. (ты то̀)[51] оу҆зриши въ дн҃ь о҆нъ. когда̀ входѧ́щъ бу́деши къ ло́жницѣ. ѿ ложница да оу҆кры́ешисѧ. (повелѣ́ же)[52] црь҃ і҆и҃левъ (глг҃ющи) възми́те михе́ю и҆ веди́те (е҆го) къ (и҆ммиру)[53] нача́лнику гра́да. и҆ къ (и҆а́су)[54] кнѧ҃ѕю сн҃у црев҃у. и҆ (глг҃ите)[55] сі́а (глг҃етъ)[56] цр҃ь. поста́вите того в темни́цу. и҆ (дади́те е҆му)[57] хлѣ́ба ма́ло, и҆ воды̀ по о҆скꙋдꙋ до́ндеже о҆бращꙋсѧ в мирѣ (-)[58] рече (же) михе́а. а҆ще (о҆братишисѧ)[59] въ мирѣ. нѣ́сть (гь҃ глг҃алъ)[60] мнѣ, (и҆ рече·) Слы́шите (вси҃ лю́дїе)[61]. (того ради)[62] взы́иде црь҃ і҆и҃левъ, и҆ о҆сафа҃ црь҃ і҆оу́динъ въ рамо́д, (и҆) галаа́дъ· (-)[63] рече (же) црь҃ і҆и҃левъ къ и҆о҆сафа́ту. пременѝ на́ мѧ ри́зы твоѧ̀. и҆ та́ко (къ о҆полче́нїю и҆ду)[64]. (-)[65] ты (же) о҆блецы́сѧ в ри́зы моѧ̀. (-)[66] преме-ни (же) црь҃ і҆и҃левъ ри́зы (-)[67] и҆де къ бра́ни· (-)[68] Црь҃ (же) си́рьскїи повелѣ̂ вож҃е ко́нникъ свои҆ глг҃ющи. не о҆полча́итесѧ проти́ву ме́ншаго, и҆ли проти́ву бо́льшаго. то́кмо проти́ву (само́го црѧ҃ і҆и҃лева)[69]. и҆ бы́сть е҆гда ви́дѣша нача́лницы ко́нникѡ҃ и҆о҆са-фа́та, (-)[70] глг҃аша црь҃ і҆и҃левъ е҆ (се́и). и҆ обы-до́ша е҆го вою́юще. (-)[71] (і҆о҆сафа҃ же възопѝ)[72] (къ гу҃). и҆ гь҃ (послꙋша)[73] е҆го и҆ о҆брати и҆хъ (-)[74] ѿ него. и҆ бы́сть е҆гда (бо) ви́дѣша воево́ды ко́н-никъ ꙗ҆́ко не бы́сть црь҃ і҆и҃левъ. (-)[75] о҆ста́виша е҆го. (слꙋчи́ же сѧ да е҆ді́нъ ѿ людїи стрѣлцꙋ не вѣдꙋщи и҆спꙋстѝ)[76] и҆ поразѝ црѧ і҆и҃лева про-межꙋ въздыха́нїѧ, и҆ (-)[77] панцы́рѧ и҆ (о́нъ по҃-ча́шемꙋ своемꙋ рече)[78]. о҆братѝ рꙋкꙋ твою̀ і и҆з-ведѝ мѧ ѿ бра́ни ꙗ҆́ко пораже́нъ е҆смь. и҆ скон-ча́но е҆сть о҆полченїе в дн҃ь то́и, и҆ црь҃ і҆и҃левъ бѣ҃ стоѧ̀ в колесни́цы (свое́и). (проти́ву сирїѡ҃ дн҃ а до́ ве́чера)[79] и҆ оу҆мре заходѧщꙋ слн҃цу·

Гла҃, дı҃·

В(ъзврати́ же)[1] сѧ и҆о҆сафа́тъ црь҃ і҆оу́динъ въ до́мъ свои мирно въ і҆ерлимъ. (-)[2] (е҆го-же срѣтѐ)[3] (е҆ву)[4] снъ҃ а҆на́нїи. видѧщаго и҆ рече к немꙋ. (-)[5] нечести́вꙋ ли дае́ши по́-мощь. и҆ли ненави́димаго ѿ га҃ дрꙋжбꙋ съкла-да́еши· (И҆ рече е҆мꙋ і҆оу́е,) сего ра́ди (не) бы́сть на́ тѧ гнѣвъ гн҃ь. (ꙗ҆́ко и҆на бл҃га дѣла)[6] о҆брѣте́-на сꙋть в тебѣ. занѐ ѿѧ́лъ е҆си (кꙋмиры)[7] ѿ

манеш і чи переможеш? Вийди і зроби так. **22** І тепер, отже, ось Господь дав духа обмани в уста всім цим твоїм пророкам, і Господь сказав про тебе зло. **23** І приступив же Седекія, син Ханаана, і вдарив Міхею по щоці і сказав йому: Якою дорогою пішов від мене господній дух, щоб до тебе говорити? **24** Сказав же Міхея: Ти те побачиш у тому дні, коли ввійдеш зі спальні до спальні, щоб сховатися. **25** Наказав же цар ізраїльський, кажучи: Візьміть Міхею! І поведіть його до Іммира, начальника міста, і до князя Іаса, царського сина. **26** І скажіть: Це говорить цар: Покладіть того до в’язниці! І дайте йому мало хліба і води з браком, доки *не* повернуся в мирі. **27** Сказав же Міхея: Якщо ти повернешся в мирі, Господь до мене не говорив. І сказав: Послухайте всі народи! **28** Задля того пішов ізраїльський цар і Йосафат, цар юдин, до Рамота і Ґалаада. **29** Сказав же ізраїльський цар до Йосафата: Поклади на мене твою одіж, і я так ввійду до бою, ти ж зодягнися в мою одіж. Змінив же ізраїльський цар одіж, ввійшов до бою. **30** Цар же сирійський наказав вождям своєї кінноти, кажучи: Не воюйте проти малого або проти великого, тільки проти самого ізраїльського царя. **31** І сталося, що коли начальники кінноти побачили Йосафата, говорили: Цей є ізраїльським царем. І оточили його, воюючи. Йосафат же закричав до Господа, і Господь його вислухав і відвернув їх від нього. **32** І сталося, бо коли побачили воєводи кінноти, що він не був ізраїльським царем, покинули його. **33** Трапилося ж, що один з чоловіків-стрільців, незнаючи, випустив *стрілу* і зранив ізраїльського царя між легенями і панцирем. І він сказав своєму підчашому: Поверни твою руку і виведи мене з бою, бо я ранений. **34** І закінчено бій в тому дні, і цар ізраїльський стояв у своїй колісниці напроти сирійців аж до вечора, і помер, як заходило сонце.

Глава 19

1 Повернувся ж Йосафат, цар юдин, до дому свого до Єрусалиму з миром. **2** Його зустрів Еву, син Ананія, пророка, і сказав до нього: Чи ти грішному даєш поміч? Чи зненавидженому Господом віддаєш дружбу? І сказав йому Іує: Через це не був на тобі господній гнів, **3** бо інші добрі діла були знайдені в тобі, бо ти знищив бовванів з юдиної

землі і випрямив твоє серце, щоб
шукати Господа Бога твоїх батьків.
4 І, отже, поселився Йосафат в Єру-
салимі. Знову ж вийшов до народу
від Вирсавії аж до Ефремової гори,
і повернув їх до Господа Бога своїх
батьків. **5** І він поставив же суддів
землі в усіх юдиних містах з запа-
сами в кожному місті, **6** і наказав
суддям: Глядіть, – сказав, – що ро-
бите, бо не чините людський суд,
мой5. 5 але господній. І що лиш же судите,
йов. 34 зостане у вас. **7** І тепер хай з вами
муд. 6 завжди буде господній страх, і все
сир. 35 чиніть з любов'ю. *Бо Немає перед
дія. 10 нашим Господом Богом беззакон-
рим. 2 ня, ані зглядання на лице, ані бран-
гал. 2 ня винагороди. **8** В Єрусалимі ж
еф. 6 Йосафат поставив левітів, і свяще-
кол. 3 ників, і начальників родів з Ізраїля,
пет1. 1 щоб судили суд і господнє діло
тим, що живуть в Єрусалимі. **9** За-
повів же їм, кажучи: Так робіть в
господньому страсі і вірно, і
мой5. 17 досконалим серцем. **10** *Кожну річ,
з якою прийде до вас *хтось* з ва-
ших братів, що живуть в їхніх
містах, між кров'ю кров, де коли
буде прохання від закону, від запо-
віді, від чинів, від оправдань, по-
кажіть їм, хай не згрішать Госпо-
деві, і хай не прийде на вас і на ва-
ших братів гнів. Бо так чинячи, не
згрішите. **11** Амарія ж, священик,
ваш архиєрей, цей же перед Богом,
напевно, стане. І знову перед вами
Завадій, син Ізмаїлів, що є вождем
в юдиному домі, який стоїть в цар-
ському чині, і книжники – левіти.
Скріпіться і робіть з любов'ю – і
Господь буде з вами в добрі.

Глава 20

1 Після цього ж прийшли моав-
ські сини і сини аммонові, і з ними
з аммонитів до Йосафата на війну.
2 Прийшли ж посли і сказали Йоса-
фатові, кажучи: Проти тебе іде ве-
лике множество з тих міст, що є за
морем, і з Сирії. І ось вони є в Аса-
сантамарі – це є Єнгадди. **3** Йоса-
фат же, переляканий страхом, пере-
дав всього себе, щоб благати Гос-
пода, і заповів піст в усьому Юді. **4**
І зібраний же був Юда, щоб блага-
ти Господа, але і з усіх своїх міст
прийшли, щоб Його ублагати. **5** Ко-
ли ж Йосафат став посеред народу
Юди в Єрусалимі, в господньому
домі перед двором кивоту, **6** і ска-
зав: Господи Боже наших батьків,
чи Ти не є Богом на небі, вгорі, і
володієш всіма царствами народів,
і в твоїх руках є кріпость і сила?
Ніхто Тобі *не* може протиставити-

зе҆млѧ̀ ї҆ꙋ́дины· Ї и҆спра́вилъ є҆си срⷣце твоѐ възыска́ти
г҃а (б҃а ѿц҃ъ твои҆хъ)· И҆ всели́сѧ (ѹ҆́бо) і҆ѡ҆сафа́тъ въ
і҆ерⷭ҇лі́мѣ. (-)[8] па́ки (же) и҆зы́нде к лю́демъ ѿ вирсаві́и
да́же до горы̀ є҆фрⷮ҇е́млѧ. и҆ възвратѝ и҆̀хъ къ г҃ꙋ
б҃ꙋ ѿц҃ъ свои҆хъ· И҆ поста́ви (же) сꙋдї́и (земли) въ
всѣ́хъ гра́дѣхъ ї҆ꙋ́диныхъ запа́сныхъ по ко҆е-
мꙋ́ждо мѣ́стꙋ. и҆ повелѣ̀ сꙋдїѧ́мъ (ви́дите рече что̀
твори́те)[9]. (не бо)[10] чл҃ческїи сътвори́те сꙋ́дъ, но҆ е҃ мѡ҃ е҃
гн҃ь. и҆ (что̀ є҆ли́ка же сꙋ́дите, въ ва́съ преи҆збꙋ- ї҆ѡ҃ л҃д
детъ)[11]· И҆ (-)[12] да бꙋ́детъ стра́хъ гн҃ь с ва́ми мꙋ҃дро҃ ѕ҃
(при́сно). и҆ (съ люблені́емъ всѧ твори́те)[13]· *(Нѣ́сть сира҃ л҃е
бо)[14] пре҃ гм҃ъ бм҃ъ нашимъ беззако́нїе. ниже ди- дѣѧ҃ ї҃
вле́нїѧ лицꙋ̀. ни прїѧ́ти мзды̀· (-)[15] въ і҆ерⷭ҇ли- к҃ри в҃
мѣ же поста́ви і҆ѡ҆сафа́тъ (леѵі́ты и҆ сщ҃енни- гала҃ в҃
цы)[16], и҆ нача́лники о҆би́телемъ ѿ і҆и҃лѧ. да е҆фе҃ ѕ҃
сꙋ́дъ и҆ ве́щь гн҃ю сꙋ́дѧтъ жи́телемъ въ і҆ерⷭ҇лі́- кала҃ г҃
мѣ (-)[17] повелѣ̀ (же) и҆̀мъ гл҃юще. та́ко дѣ́лаи҆- а҃ пе҃тръ а҃
те въ стра́сѣ гн҃и, (и҆) вѣ́рнѣ, и҆ (срⷣцемъ съвръ-
ше́нымъ)[18]· *Вся́кꙋю (ве́щь)[19] и҆́же прїи́детъ к е҃ мѡ҃ зі
ва́мъ бра́тїи ва́шихъ. и҆́же о҆бита́ютъ въ гра-
дѣ́хъ и҆́хъ. промежꙋ̀ кро́вїю кро́вь (гдѣ̀ коли́же
въпроше́нїе бꙋ́детъ ѿ зако́на ѿ за́повѣди)[20].
ѿ чи́новъ ѿ о҆правда́нїи (-)[21] покажи́те и҆̀мъ
(да)[22] не съгрѣша́ютъ гв҃и. и҆ не прїи́детъ (ꙗ҆́-
рость на ва́съ)[23] и҆ на бра́тїю ва́шꙋ. та́ко (бо
дѣ́лающе)[24] не съгрѣши́те. (-)[25] а҆марї́ѧ (же)
сщ҃енникъ а҆рхїере́и ва́шъ. (сїи же къ б҃ꙋ пре҃стоѧ́-
ти пре҃ста́нетъ)[26]· И҆ (па́ки) (завадї́ѧ)[27] сн҃ъ и҆зма́-
ель. и҆́же є҆́сть во́жъ въ до́мꙋ і҆ꙋ́динѣ, и҆́же къ
црⷭ҇евꙋ чи́нꙋ (пре҃стои́тъ). и҆ кни́жники (-)[28] леѵі̑-
ты пре҃ (ва́ми)[29], ѹ҆крѣпи́тесѧ и҆ дѣла́йте (лю-
бѧ́ще), и҆ бꙋ́детъ г҃ь (с ва́ми въ бл҃ги́хъ)[30].

Гла҃, к҃·

Н(о си́хъ же)[1] прїидо́ша сн҃ове моа́вли, и҆ сн҃ове
а҆ммо́ни, и҆ с ни́ми ѿ (а҆ммони́тъ)[2], къ
і҆ѡ҆сафа́тꙋ на о҆полче́нїе, (-)[3] прїидо́ша
(же послы̀) и҆ сказа́ша і҆ѡ҆сафа́тꙋ гл҃юще.
и҆де́тъ проти́вꙋ тебѐ (вели́ко мно́жество)[4] ѿ
тѣ́хъ мѣ́стъ и҆́же замо́рїѧ сꙋ́ть (и҆) ѿ сѵрї́ѧ. и҆
се̑ състоѧ́тсѧ въ [а҆саи҆дамарѣ][5] и҆́же є҆́сть (є҆н-
га́дди)[6]. (і҆ѡ҆сафа́тъ же стра́хомъ ѹ҆страше́нъ,
всего себѐ въда́сть къ моле́нїю)[7] г҃а. и҆ пропо́вѣ-
да по́стъ въ все́и і҆ꙋде́и· И҆ собра́нъ же є҆́сть і҆ꙋ́-
да къ моле́нїю г҃а. (но) и҆ (вс҃и ѿ)[8] поса́довъ (сво-
и҆́хъ)[9] прїидо́ша къ ѹ҆моле́нїю (є҆го)[10]· (Є҆гда́ же)[11]
ста́ше і҆ѡ҆сафа́тъ въ среди (наро́да)[12] і҆ꙋ́ды въ
і҆ерⷭ҇лі́мѣ в до́мꙋ гн҃и предъ дворо́мъ ски̑нїи, и҆ ре-
че· Г҃и б҃же ѿц҃ъ нашихъ, не ты̀ ли є҆си б҃ъ на
не҃си [го́рѣ][13]. и҆ вла́ствꙋеши всѣ́ми црⷭ҇твы ꙗ҆-
зы́къ. и҆ в рꙋ́кꙋ твою є҆́сть крѣ́пость (и҆ си́ла)[14].

никтоже тебѣ можетъ сꙋпротивитися, ни ли
ты еси (бг҃ъ нашъ)[15] искоренивыи (вся) живꙋща-
я в земли сеи, предъ людми твоими ізл҃емъ· И
далъ еси ея сѣмени аврамлю възлюбленомꙋ тво-
емꙋ въ вѣки. и вселиша же ся на неи, и ꙋс-
троиша в неи ст҃ительство имени твоемꙋ гл҃ю-
вѣі ѕ щи· *Аще нападꙋтъ на ны ѕлая. мечь (и) сꙋдъ
(и) гꙋбительство (и) гладъ, станемъ предъ
домомъ симъ (-)[16] пре тобою, яко (възвано
есть) имя твое в домꙋ се и възопіемъ к те-
бѣ. ѿ (скорбеи нашихъ)[17], и ꙋслыши и сп҃си
(насъ)· И нн҃ѣ (ꙋбо) се сн҃ове аммони, и моавли,
и гора сеиръ, сквозе няже не изволилъ еси ізл҃ю
да проидꙋтъ, когда исхожахꙋ ѿ (егѵпта)[18], но
ꙋклонишася ѿ нихъ, и не ꙋбиша и и се сіи
ѿ сꙋпротивъ дѣлаютъ, и насилꙋются изго-
нити насъ ѿ одръжанія нашего еже предалъ
еси намъ (-)[19] бж҃е нашъ· (Сего ради) не сꙋдиши
ихъ, (въ насъ бо нѣсть)[20] (толика) крѣпость,
да можемъ (семꙋ множествꙋ съпротивити)[21].
еже нападе на ны, (но) и не вѣмы что сътдѣ-
лати, имамы имъ, но (очи наши ꙋправляемъ
к тебѣ)[22], и вся іꙋдеа стояше пре гм҃ъ, и
чада ихъ, и жены (ихъ)· (Бѣ же)[23] (иозіиль)[24]
сн҃ъ захаріинъ, сн҃овъ ванея, сн҃овъ (егіиль)[25] сн҃овъ
[мадания][26] левѵтина, ѿ сн҃овъ асафовъ, на нем-
же бысть дх҃ъ гн҃ь въ среди (народа)[27] и рече,
вънмите весь іꙋда, і иже обитаете въ іер-
лимѣ. и ты цр҃ь іосафатъ· Сія (рече)[28] гь (-)[29]
вамъ, (не хощꙋ) не боитеся ни ꙋжасаитеся
(сего множества народа)[30]. нѣсть бо ваше оплъ-
ченіе но бж҃іе. заꙋтра идѣте противꙋ и, исхо-
дящи бо сꙋть по щѣли (именем) (ависъ)[31], и
обрящете ихъ на верхъ потока иже есть про-
тивꙋ пꙋстыни (іерꙋиль)[32]. не (бо) (бꙋдетъ
вамъ)[33] иже воевати, (но токмо съ ꙋпованіемъ
стоите)[34], и ꙋзрите помощъ гн҃ю на васъ. іꙋ-
да (-)[35] іерлимъ не боитеся ни ꙋжасаитеся, за-
ꙋтра изыити противꙋ ихъ, и гь с вами· (-)[36]
Иосафатъ (ꙋбо)[37] іꙋда и (вси) обитающеи въ
іерлимѣ падоша простерти на землю пре гм҃ъ
(и) поклонишася гв҃и· (Паки)[38] левѵти ѿ сн҃овъ
каадовъ (въсташа), и ѿ сн҃овъ (корреовъ)[39] хва-
лити га ба ізл҃ева гласомъ великомъ въ высо-
тꙋ. и ꙋтрѣ въсташа рано і изыдоша въ пꙋс-
тыню декꙋе. и вънегда исходити имъ, ставъ
иосафатъ (посредѣ ихъ) и възопи и ре. ꙋслы-
шите мя (мꙋжи іꙋдины)[40], и (вси) обитаю-
щіи въ іерлимѣ. вѣрꙋите въ га ба вашего, и
ꙋвѣритеся, вѣрꙋите прр҃ком его, и вся прі-
идꙋтъ преспѣвающи, и съвѣтова съ людми, и

ся. 8 Чи Ти не є нашим, Бог, що викорінив всіх тих, що живуть на цій землі, перед твоїм народом, Ізраїлем? І Ти її дав твоєму улюбленому Авраамовому насінню навіки. 8 І вони ж на ній поселилися і збудували в ній священне твоєму імені, кажучи: 9 *Якщо на нас нападуть зло, меч, і суд, і згуба, і голод, станемо перед цим домом, перед Тобою, бо прикликане було твоє ім'я в цьому домі, і закличемо до Тебе з нашого горя. І вислухай, і спаси нас. 10 І тепер, отже, ось аммонові і моавські сини і гора Сиіра, через які Ти не дозволив Ізраїлеві пройти, коли виходили з Єгипту. Але вони відхилилися від них і не убили їх, 11 і ось вони напроти чинять і намагаються вигнати нас з нашого насліддя, яке віддав нам Ти, 12 Боже наш. Задля чого не судиш їх, бо в нас немає такої сили, щоб ми могли протиставитися цьому множеству, що на нас напало, але й не знаємо, що маємо їм зробити, а наші очі ми до тебе звертаємо. 13 І вся Юдея стояла перед Господом, і їхні діти, і їхні жінки. 14 Був же Озіїл, син Захарії, з синів Ванея, з синів Егіїлових, з синів Матанія, левіта, з синів Асафових, на якому був господній дух посеред народу, 15 і він сказав: Послухайте, ввесь Юда і ви, що живете в Єрусалимі, і ти, царю Йосафате. Так сказав вам Господь: Не хочу, не бійтеся ані не жахайтеся цього множества народу, бо бій не є ваш, але божий. 16 Завтра підіть проти них, бо виходять переходом на ім'я Авис, і знайдете їх на вершку потоку, що є проти пустині Єруїл. 17 Бо не буде вам воювати, але тільки стійте з надією, і побачите господню поміч на вас. Юдо, Єрусалиме, не бійтеся ані не жахайтеся завтра вийти проти них, і Господь з вами. 18 Отже, Йосафат, Юда і всі, що живуть в Єрусалимі, впали ниць на землю перед Господом і поклонилися Господеві. 19 Знову левіти з Каатових синів і з Корреєвих синів піднялися, щоб хвалити Господа Бога ізраїльського голосом великим до висоти. 20 І вранці встали рано і вийшли до пустині Текуя. І коли вони виходили, Йосафат став посеред них і закричав, і сказав: Послухайте мене, мужі юдині і всі, що живете в Єрусалимі! Вірте у вашого Господа Бога і впевніться, вірте його пророкам і все вийде на користь. 21 І він зробив раду з народом, і поставив псалмоспівців і співаків визнавати і хвалити святе, коли він виходив

вищ. 6

проти сили. І вони говорили: Визнавайтеся Господеві, бо Він добрий, бо його милосердя навіки. **22**
Коли ж почали хвалу і визнавання,
Господь повернув, щоб воювали аммонові сини проти моава і гори
Сиїр, які вийшли, щоб стати до
бою проти Юди. І були побиті, **23**
бо аммонові і моавові сини повстали проти тих, що жили в горі Сиїр,
щоб їх побити і знищити. І як викінчили тих, що жили в Сиїрі,
знову, повернувшись проти себе,
рубалися ранами. **24** Юда ж прийшов з пустині, щоб подивитися. І
поглянув, і побачив множество, і
ось всі мертві попадали на землю,
не було ані одного, що зміг уникнути смерть. **25** І вийшов Йосафат і
ввесь народ з ним, щоб взяти і розібрати мертвих. Знайшли ж багато
скотини, і одежі, і здобичі, і предорогого посуду – і захопили їх. І
збирали здобич впродовж трьох
днів, бо було багато. **26** Четвертого
ж дня зібралися до долини Благословення, бо там поблагословили
Господа. Через це назвали те місце
Долина Благословення, аж до цього
дня. **27** Повернулися всі юдині мужі до Єрусалиму, *і* Йосафат, їхній
вождь, з великою радістю, через те,
що Господь дав їм радість над їхніми ворогами. **28** І вони ввійшли ж
до Єрусалиму, до дому господнього, з псалтирями, і гуслями, і трубами. **29** І був господній страх на всіх
царствах землі, коли вони почули,
що Господь воював проти ізраїльських ворогів. **30** Царство ж Йосафата було в мирі, і Господь дав йому мир довкруги. **31** І зацарював
Йосафат над Юдою, маючи 35 літ,
коли одержав царство. І 25 літ царював в Єрусалимі. Й ім'я його
матері Азува, дочка Салліїна. **32** І
він ходив в дорозі свого батька Асси. І він з неї не звернув, чинив те,
що було миле перед Господом, **33**
але височин не забрав, і ще народ
не випрямив своє серце до Господа
Бога своїх батьків. **34** І остали ж
діла Йосафата, перші і останні, ось
вони є записані в словах Іуя, сина
Ананієвого, який написав книгу ізраїльських царів. **35** І після цього
Йосафат, цар юдиний, почав бути
приятелем з Охозією, ізраїльським
царем. І він чинив беззаконня задля
цього, **36** що змусив піти до нього,
щоб зробити кораблі, які йдуть до
Тарсісу, і зробили морське військо
в Азіон-Ґавері. **37** Пророкував же
Еліезер, син Додія з Маресиса, Йосафатові, кажучи: Оскільки ти мав
любов до Охозії, Господь побив

поста́ви ѱалмопѣвци, и҆ хвалѧ́щихъ и҆сповѣда́тисѧ и҆ хвали́ти, ст҃аѧ, вънегда̀ и҆зыити противꙋ си́лы· И҆ гл҃ахꙋ и҆сповѣда́итесѧ гв҃и (ꙗ҆́ко бл҃гъ) ꙗ҆́ко въ вѣ́ки м҃лть є҆го. (-)[41] є҆гда́ (же) нача́ша хвале́ніѧ (-)[42] і҆ и҆сповѣда́ніѧ, ѡ҆братѝ г҃ь воєва́ти сн҃овомъ а҆мъмо́нимъ на моа́ва и҆ горꙋ сі́иръ. и҆зъше́шихъ (да ѡ҆полча́ютсѧ) проти́вꙋ і҆ꙋ́ды, и҆ (пораже́ни сꙋть)[43]. (и҆же)[44] (сн҃ове а҆мъмо́ни и҆ моа́вли въста́ша)[45] сꙋпроти́вꙋ ѡ҆бита́ющи҃ въ го́рѣ сі́ири, да побі́ю и҆х и҆ сыкрꙋша̃, и҆ ꙗ҆́ко сконча́ша на ѡ҆бита́ющи҃ въ сі́ире· (Па́ки) ѡ҆бра́щени проме́жꙋ собо́ю и҆сѣчахꙋсѧ ранами· (-)[46] і҆ꙋ́да (же) прі́иде на созира́ніє ѿ пꙋсты́ни, и҆ възрѣ̂ и҆ ви́дѣ мно́жество, и҆ се всѝ ме́ртвы па́дше на́ землю. ниже бы́ти коѐго и҆же сме́рти мо́глъ оу҆и҆тѝ· І҆ и҆зы́иде и҆ѡ҆сафа́тъ и҆ (всѝ) лю́ди (с ни́мъ)[47] къ и҆змѧ́тію и҆ съвлаче́нію (ме́ртвыхъ)[48]· (-)[49] ѡ҆брѣто́ша (же) скота̀ мно́го и҆ ѡ҆дежа, и҆ коры́сти, и҆ съсꙋды предража́иша, и҆ въсхити́ша въ нихъ· И҆ бы́ша събира́юще коры́сти, по трѝ дн҃и, ꙗ҆́ко многи бѧхꙋ. (-)[50] дн҃ѧ (же) четве́ртаго собра́хꙋсѧ въ оу҆́доль бл҃веніѧ. И҆бо тꙋ бл҃виша г҃а· Сего ра́ди прозва́ша (мѣ́сто)[51] то оу҆́доль бл҃веніа, даже до (сего дн҃е)[52], (-)[53] ѡ҆братишасѧ всѝ мꙋжи і҆ꙋ́дины, въ і҆ер҃лимъ. (-)[54] и҆ѡ҆сафа́тъ во́жъ и҆хъ съ весе́ліемъ вели́кимъ· Того ради что̀ да́сть и҆̑ г҃ь ра́дость ѿ вра́гъ и҆х и҆ внидо́ша (же) въ і҆ер҃лимъ съ ѱалтырѧми и҆ гꙋсльми и҆ трꙋба́ми въ до́мъ гн҃ь. и҆ бы́сть стра́хъ гн҃ь на всѧ цр҃тва зе́мскаѧ, є҆гда слы́шати и҆̑ ꙗ҆́ко ѡ҆полъчи́сѧ г҃ь сꙋпроти́вꙋ враго́въ і҆и҃левыхъ· (-)[55] Оу҆покои (же) сѧ цр҃тво и҆ѡ҆сафатово. и҆ възда́сть є҆мꙋ (г҃ь)[56] миръ по ѡ҆́крꙋтъ. и҆ цр҃твова̀ и҆ѡ҆сафа̃ на і҆ꙋде́и сы́и. (л҃е лѣтъ)[57], є҆гда̀ цр҃ьство прі́ѧ· И҆ к҃е, лѣ̃, цр҃твова̀ въ і҆ер҃лимѣ· І҆ имѧ ма́тери є҆го а҆зꙋва дщи (саллі́ина)[58]. и҆ хожда́ше въ пꙋти ѿца своєго (а҆́ссы)[59]· И҆ не оу҆клони́сѧ (ѿ него) творѧше и҆же оу҆го́дна бѧхꙋ пре̑ гм҃ъ. ѡ҆ба́че вы́шнѧѧ (не и҆зѧлъ)[60], и҆ є҆ще лю́діє не оу҆пра́виша ср҃ца (своєго) къ г҃ꙋ б҃ꙋ ѿцъ свои҆хъ. и҆ про́чаѧ (же) дѣѧ́ніѧ и҆ѡ҆сафатова пре́ваѧ и҆ послѣ́днѧѧ, се пи́сана сꙋть въ словесе̃ і҆оу́ѧ сн҃а а҆нані́ина, и҆же написа̀ кни́гꙋ цр҃еи і҆и҃левъ· И҆ посемъ нача̀ пріѧтельство и҆ѡ҆сафа́тъ, цр҃ь і҆оу́динъ. съ ѡ҆хозі́єю цр҃емъ і҆и҃левы̃. и҆ ѡ҆нъ безаконова̀. сего ра́ди, є҆же сътворѝ ѿи҆тѝ къ немꙋ, да сътворѧ́тъ кораблѝ и҆же и҆дꙋтъ въ дарси́съ. и҆ сътвори́ша̃ (во́иско морско́є)[61] въ (а҆зі́онъ гаверъ)[62]· (-)[63] Прр҃чествова́ (же) є҆лі́езе́ръ сн҃ъ доді́а́ ѿ (мареси́са)[64] на и҆ѡ҆сафа́та гл҃юще, и҆же и҆мѣлъ є҆си любо́вь съ ѡ҆хозі́єю поразѝ г҃ь (лю́ди)[65]

твоѧ̀. и҆ съкрꙋшѝ кораблѧ̀ твоѧ̀. и҆ не можа́ше
поитѝ въ дарсі́съ·

Гла҃, к҃а·

Оу҆спе і҆ѡ҆сафа҃ съ ѡ҆ц҃ы свои́ми, и҆ погребе́нъ
є҆́сть (с ни́ми) (-)[1] въ́ гра́дѣ дв҃ѣ. (-)[2] цр҇-
ствова (же) і҆ѡ҆ра́мъ сн҃ъ є҆го с него̀ мѣ́сто.
(и҆́же и҆мѣ)[3] бра́тїю сн҃ы і҆ѡ҆сафа́товы (ѡ҆ц҃а
своє҆го), ѕ҃. а҆за́рїю, і҆ и҆и́лѧ, и҆ заха́рїю, и҆ а҆за́рїю, и҆
мих҆аи́лѧ, и҆ сафа́тїю· вси сїи сн҃ве, і҆ѡ҆сафа́товы
цр҃ѧ і҆ꙋ́дина и҆ да́сть (же) и҆мъ ѡ҆ц҃ъ и҆҃ (мно́ги
да́ры)[4], (-)[5] сребра̀ и҆ зла́та. и҆ ѻ҆рꙋ́жїѧ съ гра́ды
запаси́стыми въ і҆ꙋде́и. и҆ цр҇тво же предаде
д҃ цр҇ и҃ і҆ѡ҆ра́мꙋ, того̀ ра́ди и҆́же се́й бы́сть прьве́нецъ. *и҆ вос-
та́ (же) і҆ѡ҆ра҃ на цр҇тво є҆го. и҆ оу҆крѣпи́сѧ (-)[6] и҆збѝ
всю̀ бра́тїю свою̀ мече́мъ. и҆ нѣ́коихъ ѿ на-
ча́лникъ і҆ꙋ́динъ· Тридеса҃ и҆ двою̀ лѣ́тъ сын (-)[7]
і҆ѡ҆ра́мъ. (є҆гда̀ нача̀ цр҇твова́ти)[8]. и҆ ѻ҆́смь лѣ҃
цр҇твова въ і҆ерлимѣ, и҆ ходи́ (же) въ пꙋте́хъ
цр҇тва і҆и҃лева, ꙗ҆́ко сътвори́ла до́мъ (а҆ха́вль)[9]. дщи
бо (а҆ха́влѧ)[10] бы́сть (жена̀ є҆го)[11], и҆ сътворѝ ѕло́е
в҃ цр҇ з҃ пре҃ гмъ, *и҆ не хотѣ (же) г҃ь и҆скорени́ти до́мꙋ
дв҃два ра́ди завѣта и҆́же завѣща̀ съ дв҃дѡ҃, и҆ ꙗ҆́коже
(-)[12] да да́сть є҆мꙋ свѣти́лникъ, и҆ сн҃омъ є҆го
въ всѧ́ко (вре́мѧ)[13]· въ дн҃е ѻ҆нѣхъ ѿвръжесѧ
є҆до́мъ (не бы́ти по҃рꙋченъ)[14] і҆ꙋ́дѣ, и҆ постави
себѣ цр҃ѧ, (є҆гда же)[15] проиде і҆ѡ҆ра́мъ съ нача́л-
ники (свои́ми) и҆ всимѝ ко́нники (и҆́же бѣхꙋ) с ни҃,
и҆ (-)[16] воста но́щїю и҆ поразѝ є҆до́мъ и҆́же ѻ҆бы́и-
де ѻ҆кр҇тъ є҆го· И҆ нача́лникъ колесни́чныхъ (є҆го),
и҆ ѿбѣго́ша лю́дїе в̆ селе́нїѧ и҆́хъ, и҆ ѿвръжесѧ
є҆до́мъ, [да не бꙋде҃ по҃ вла́стїю і҆ꙋ́диною][17], да-
же до дн҃е сего̀· (Того бо вре́мени)[18] (и҆) ([ло́вна][19]
ѿи҆дѐ)[20] (-)[21] да не бꙋдет̆ по҃ рꙋкꙋ є҆го, занѐ ѻ҆с-
та́ви г҃а б҃а ѡ҆ц҃ь свои́хъ. но̑ наипаче се́и (вы́ш-
нѧа съдѣ́лалъ є҆сть)[22] въ́ гра́дѣхъ і҆ꙋ́дины· и҆
блꙋди́ти сътворѝ ѻ҆битающи҃и въ і҆ерлимѣ· И҆
прельсти і҆ꙋ́дꙋ, и҆ прїиде к немꙋ писа́нїе ѿ и҆-
лї́и̇ про҇ркa гл҃ѧ. сїѧ рече г҃ь б҃ъ дв҃да ѡ҆ц҃а тво-
є҆го. ꙗ҆́ко не ходи́лъ є҆си в пꙋтѝ і҆ѡ҆сафа́та ѡ҆ц҃а
твоє҆го, и҆ въ пꙋте́хъ (а҆́сы)[23] цр҃ѧ і҆ꙋ́дина. но̑
ходи́лъ є҆си въ пꙋте́хъ цр҃еи і҆и҃левыхъ. и҆ блꙋ-
ди́ти сътворилъ є҆си і҆ꙋ́дꙋ. и҆ ѻ҆бита́ющихъ въ
і҆ерлимѣ, ꙗ҆́ко съблꙋди до́мъ (а҆ха́вовъ)[24]. и҆ бра́-
тїю твою̀ (до҃)[25] ѡ҆ц҃а твоє҆го, лꙋчши тебѐ по-
би́лъ є҆си· Се г҃ь порази́тъ тѧ ꙗ҆́звою вели́кою
съ лю҃ми твои́ми· И҆ сн҃овъ твои́хъ, и҆ же́нъ
твои́хъ. и всѧ оу҆крашенїѧ твоѧ̀. (-)[26] ты́ (же
и҆знемо́жеши) строптивою бо́лезнїю (-)[27] чрева.
до́ндеже и҆зы́идꙋтъ внꙋтрънѧѧ твоѧ̀ (-)[28] ѿ
дн҃їи до дн҃и, и҆ въздви́же г҃ь сꙋпроти́вꙋ на і҆ѡ-

твій народ і знищив твої кораблі. І
він не міг піти до Тарсіса.

Глава 21

1 І заснув Йосафат зі своїми бать-
ками, і був похований з ними в міс-
ті Давидовім. Царював же замість
нього його син Йорам, **2** який мав
братів, 6-х синів Йосафата, свого
батька: Азарію, і Іїла, і Захарію, і
Азарія, і Михаїла, і Сафатію. Всі ці
– сини Йосафата, царя Юди. **3** І дав
же їм їхній батько багато дарів: срі-
бло і золото, і зброю з містами, з
запасами в Юді. І царство ж пере-
дав Йорамові задля того, що цей
був первородним. **4** *І став же Йо- црс4. 8
рам на своє царство, і скріпився,
вигубив мечем всіх своїх братів і де-
кого з юдиних начальників. **5** Трид-
цять і два літа мав він, Йорам, коли
почав царювати, і вісім літ царював
в Єрусалимі. **6** І ходив же дорогами
ізраїльського царства, так як зро-
бив Ахавовий дім, бо Ахавова доч-
ка була його жінкою. І він зробив
погане перед Господом. **7** *І не хо- црс2. 7
тів же Господь викорінити Давидів
дім через завіт, який завіщав з Да-
видом, і так, щоб дати йому і його
синам світильник на всякий час. **8**
В тих днях відлучився Едом, щоб
не бути підвладним Юді, і поставив
собі царя. **9** Коли ж пішов Йорам зі
своїми начальниками і всією кінно-
тою, що була з ним, і встав вночі і
побив Едома, що оточив його, і на-
чальників його колісниць. І народ
втік до їхніх поселень. **10** І відсту-
пив Едом, щоб не бути під юдиною
владою, аж до цього дня. Адже в
тому часі і Ловна відійшла, щоб не
бути під його руками, бо він поки-
нув Господа Бога своїх батьків. **11**
Але він збудував ще більше верши-
ни в юдиних містах і привів до роз-
пусти тих, що жили в Єрусалимі, і
на манівці звів Юду. **12** І прийшло
до нього письмо від Ілії пророка,
що казало: Це говорить Господь
Бог твого батька Давида. Тому що
ти не ходив по дорозі твого батька
Йосафата і по дорогах Асси, юди-
ного царя, **13** але ти пішов дорога-
ми ізраїльських царів, і ти до роз-
пусти привів Юду і тих, що живуть
в Єрусалимі, так як розпуствував
Ахавів дім, і ти вбив твоїх братів,
дім твого батька, кращих від тебе,
14 ось Господь тебе поб’є великою
раною з твоїм народом, і твоїх си-
нів, і твоїх жінок, і всі твої прикра-
си. **15** Ти ж захворієш поганою хво-
робою живота, аж доки *не* вийдуть
твої нутрощі від днів до днів. **16** І

Господь підняв проти Йорама чу-
жинців, і аравів, і муринів з Ефіо-
пії. **17** І прийшли в землю юдину, і
здолали її, вирвали ж ввесь скарб,
який знайшли в царському домі, о-
собливо ж його синів і його дочок, і
його жінок. І не залишилося в нь-
ого сина, тільки Йохаз, найменший з
його синів. **18** І понад все це Гос-
подь побив його невиліковною хво-
робою черева. **19** Коли ж *було* від
днів до днів і коли прийшов час
днів: два дні – і вийшла його утро-
ба з хворобою, і він помер у жахли-
вій хворобі. І народ не зробив йому
за звичаєм служби спалення, так як
чинили своїм шляхетним, **20** і 32 літ
було йому, коли почав царювати, і
8 літ він царював в Єрусалимі. Хо-
див же неправедно, і поховали його
в місті Давидовому, одначе не в цар-
ському гробі.

рáма иноплеменники и арáвовъ, и мурины, ѿ
ефіопіа. и възыидóша въ (землю іоудину)[29] и
премогóша (еа), истръгоша (же) вса скрóвища
иже обрѣтóша въ дому царевѣ. (наипаче же)[30]
сынов его, и дщéри его (и жены его). И не ос-
тáса ему сынъ тъкмо (іохаз)[31] меншіи сынов его.
и над всѣми сими порази его Господь. чрéва болéзнію
неисцѣлною. (егда же)[32] ѿ дніи въ день, и егдá
пріиде час дніи. два дни (і) изыде чрéво его съ
бóлезнію, и оумре въ разслабленіи лютомъ. И не
сътвориша ему люди (по обычаю сожженіа
службы яко творяху большим своим)[33], (и) лв,
лѣтъ бысть егда царствовáти начá. и и,
лѣтъ царствова въ Іерусалимѣ. (-)[34] ходи (же) не-
прáво и погребóша его въ градѣ давыдовѣ. (обá-
че)[35] не въ (грóбѣ)[36] царскомъ.

Глава 22

црс4. 8 **1** *Поставили ж мешканці Єру-
салиму Охозію, його найменшого
сина, царем замість нього, бо всіх
шляхтичів, які були перед ним, вби-
ли аравські розбійники, які напада-
ли на міста. Царював Охозія, син
Йорамів, цар юдиний. **2** 42- літнім
був Охозія, коли почав царювати, і
один рік царював в Єрусалимі. Й
ім'я його матері Ґотолія, дочка Ма-
рія. **3** Але й цей ходив по дорозі А-
хавого дому, бо його матір радила,
щоб він грішив, **4** і він зробив по-
гане перед Господом, так як дім А-
хавів, бо вони були йому радника-
ми по смерті ж батька його йому на
згубу, **5** бо ходив за їхньою радою.
І він пішов з ізраїльським царем
Йорамом, Ахавовим сином, на вій-
ну проти Азаїла, сирійського царя,
до Рамота ґалаадського. І зранили
стрільці Йорама, **6** і Йорам повер-
нувся до Єзраїла, щоб лікуватися
від ран, якими зранили його сирійці
в Рамоті, коли він воював з Аза-
їлом, сирійським царем. Син же Йо-
рамовий Охозія, цар юдин, при-
йшов до Єзраїла, щоб відвідати Йо-
рама, Ахазового сина, бо він хво-
рів. **7** Адже воля божа була проти
Охозії, щоб він прийшов до Йора-
ма. І коли він вийшов, з ним вий-
шов Йорам до Іуя, Амесіїного сина,
якого Господь помазав проти Аха-
вого дому. **8** І сталося, що як відім-
стив Ія Ахавовому домові, то знай-
шов юдиних начальників, і синів, і
Охозіїних братів, і слуг Охозії, і
вбив їх. І вбив Іуй Йорама, а Охозія
втік. **9** І сказав Іуй, щоб шукати О-
хозію. І його схопили, як він ліку-

Глава, кв.

И (остáви* же)[1] обитáющіи Іерусалиму Охозію д цр и
сына его мéншаго царя в него мѣсто. вся
бо болше рожденіи (иже прежде его бѣху) оу-
биша разбóинницы (-)[2] арáвскіи (-)[3] (иже на-
падáху грáды) (-)[4] царствова Охозія сынъ Іора-
мовъ царь Іоудин, (мв)[5], лѣтъ. бысть Охозія
егдà царствовати начà. и (единó лѣто)[6] царьствова
въ Іерусалимѣ. І имя матери его Годоліа дщи (ма-
ріа)[7]. (но) и сей ходилъ есть по пути дому (а-
хавля)[8]. мати бо его бѣ совѣщáющи да грѣшит
и сътвори лукáвое пред Господемъ, яко домъ (ахá-
вовъ)[9]. сіи бо быша ему (совѣтницы. По смерти
(же) ѿца его)[10] въ погубленіе его. (-)[11] (ходи (бо)
в совѣте их)[12]. и пóиде съ Іорáмомъ сыномъ (а-
хавовым)[13] (царем ісраилевым) нá брань. протиúву азаилю
царя сурьска въ [рамóдъ][14] галаадскіи. и оураниша
стрелъцы Іорáмовы. и възвратися Иорáмъ да
исцѣлится въ Іесраель ѿ ранъ. имиже раниша его
суряне в (рамóдѣ)[15]. внегдà брáтися ему съ
азаилемъ царемъ сурьскимъ. (-)[16] Охозіа (же) сынъ
Іорамль царь Іоудин. сниде да посѣтитъ Іорáма
сына (ахаáзова)[17] въ Іесраель разболѣ бо ся. (вóля
бо бысть божіа протиúву)[18] Охозіи. да пріиде
къ Іорáму. и егдà изыити ему, изыиде с
нимъ Іорам противу Іиоуа сына (Амесіина)[19]. (его-
же помáза)[20] Господь въ домъ (ахавовъ)[21]. и бысть
якo ѿмъстити Іиоуе дому (ахáвлю)[22], и обрѣте
начáлникы Іоудины. (и сынов) и брáтію Охозіину,
(и) служащихъ Охозіи и оуби их. (И оуби Іиоуе
Иорáма и бѣжа Охозіа.) и рече (Іиоуе), еже въ-
зыскáти Охозію, и яша его врачующася в са-
маріи. и приведоша его къ Іоуеви, и оуби его, и

погребо́ша є҆го̀, рѣ́ша бо ꙗ҆́ко сн҃ъ і҆ѡсафа́товъ
є҆́сть. и҆́же взыска̀ г҃а всѣ́мъ ср҃цемъ є҆го̀. и҆ не
бы́сть в домꙋ̀ ѻ҆хозі́инѣ (крѣ́пости ѡ҆ цр҃твѣ
д҃ цр҃ ѧ҃і є҆́же цр҃емъ бы́ти комꙋ̀)[23]. *И҆ годолі́ѧ мт҃и
ѻ҆хозі́ина ви́дѣ ꙗ҆́ко мр҃твъ бы́сть (сн҃ъ є҆ѧ̀)[24]. і҆
и҆зги́бе (-)[25] сѣ́мѧ цр҃ьско в домꙋ̀ і҆ꙋ́динѣ. (-)[26]
И҆ѡ҆саве́дъ (же) дщ҃и цр҃ева (въста́вши та́й,) (и҆
ᲂу҆кра́де і҆ѡ҆а́сса сн҃а ѻ҆хозі́ина)[27] ѿ средѝ сн҃овъ
цр҃ьскихъ є҆гда̀ ᲂу҆бива́хꙋ и҆́хъ. И҆ скры̀ є҆го̀ с
корми́лицею є҆го̀ в хра́мѣ посте́лнѣмъ. (ч҃)[28] (и҆ѡ҆саве́ѳ
и҆́же скры̀ є҆го̀ бѣ̀)[29] дщ҃и цр҃ѧ и҆ѡ҆ра́млѧ. Сестра̀
ѻ҆хозі́ина, жена (же) і҆ѡ҆да́ѧ а҆рхїере́ѧ. и҆ (того
ради годолі́ѧ)[30] не ᲂу҆бѝ є҆го̀. И҆ бы́сть с ни́ми в
домꙋ̀ бж҃їи скры́тъ, ѕ҃, лѣ́тъ. и҆ (цр҃твова̀
годолі́ѧ)[31] на землѝ (въ лѣ́та тї́ѧ).

вався в Самарії, і його привели до
Іуя, і він вбив його. І поховали його,
сказали бо, що він є сином Йосафата,
який шукав Господа всім його сер-
цем. І в Охозіїному домі не було сили
над царством, щоб комусь бути ца-
рем. 10 *І Ґотолія, Охозіїна матір, по- црс4. 11
бачила, що мертвим є її син і згинуло
насіння царське в юдиному домі. 11
Йосавет же, царська дочка, вставши
потайки, й украла Йоаса, Охозіїного
сина, з-посеред царських синів, коли
їх вбивали. І вона його сховала з його
годувальницею в кімнаті постель. А
Йосавет, яка його сховала, була доч-
кою царя Йорама, Охозіїною сестро-
ю, жінкою ж архиєрея Йодая, і задля
того Ґотолія його не вбила. 11 І він
був з ними в божому домі схований
протягом 6-ти літ. І у тих роках ца-
рювала Ґотолія у землі.

Гл҃а, к҃г.

г҃ цр҃ ѧ҃і (Въ *лѣ́то же)[1] седмое, ᲂу҆крѣпи́сѧ і҆ѡ҆да́й.
(-)[2] прїѧ́тъ сотники (и҆) а҆зарі́ю и҆́же є҆́сть
сн҃ъ (і҆ѡ҆роа́мль)[3], і҆ и҆зма́елѧ сн҃а і҆ѡ҆на́нѧ,
и҆ а҆за́рїю сн҃а ѡ҆би́дова, и҆ [а҆масі́ю][4] сн҃а
а҆даи́ева, і҆ є҆лисафа́на сн҃а захарі́ина, (и҆ внї́иде) с
ни́мъ в до́мъ [гн҃ь][5]. (И҆́же)[6] (ѻ҆бходѧ́ще і҆ꙋде́ю)[7]
собра́хꙋ леѵі́ты ѿ всѣ́хъ гра́довъ и҆ꙋ́диныхъ,
и҆ нача́лницы ѻ҆би́телей і҆и҃левы. И҆ прїидо́ша въ
і҆ер҃лмъ, и҆ завѣща́ша (вси събра́вшисѧ)[8], завѣ́тъ
(цр҃ьскїи), в домꙋ̀ бж҃їи (-)[9] и҆ показа̀ и҆̀мъ (-)[10]
цр҃ѧ, (-)[11] рече (же) к ни́мъ (і҆ѡ҆да́й), се сн҃ъ
цр҃евъ да въцр҃итсѧ. ꙗ҆́ко гл҃алъ є҆́сть г҃ь на
до́мъ дв҃двъ. (и҆) се є҆́сть сло́во є҆́же сътвори́те
(нн҃ѣ). тре́тїа ча́сть ѿ ва́съ да и҆зы́детъ
въ сꙋбо́тꙋ сщ҃е́нниковъ и҆ леѵі́товъ и҆ въ вра́-
та вхо́дныѧ. и҆ третї́ѧ ча́сть къ домꙋ̀ цр҃евꙋ,
и҆ тре́тїѧ ча́сть къ вра́томъ сре́днимъ. и҆ вси
(про́чїи) лю́дїе (да бꙋ́дꙋ) въ дворѣ́хъ до́мꙋ
гн҃ѧ. (Никтоже и҆́нъ)[12] да вни́детъ въ до́мъ
гн҃ь. Токмо сщ҃е́нницы и҆ леѵі́ти і҆ и҆́же слꙋжа́тъ
ѿ леѵі́тъ. ті́и (то́кмо) вни́дꙋтъ ꙗ҆́ко ѡ҆с-
щ҃е́нни сꙋ́ть, и҆ вси (про́чїи) лю́дїе въздрꙋжа́тъ
стра́жꙋ гн҃ю. (-)[13] (Леѵі́ти (же) ѻ҆бы́идꙋтъ)[14]
цр҃ѧ (-)[15], (и҆мѣ́юще є҆ди́нъ ко́ждо)[16] ѻ҆рꙋ́жїа
[своѧ][17] въ рꙋ́кꙋ свое́ю. и҆ а҆́ще кто̀ въходѧ́щъ
бꙋ́детъ въ (цр҃ковь)[18] да ᲂу҆бі́етсѧ. и бꙋ́дꙋтъ
(же) съ цр҃емъ въходѧ́щеи і҆ и҆сходѧ́щеи (с ни́мъ)
(-)[19] сътвори́ша (бо) леѵі́ти и҆ весь і҆ꙋ́да. по
всѧ̀ и҆́же повелѣ̀ і҆ѡ҆да́й жрецъ. и҆ прїѧ́ша ко́ждо
мꙋ́жы и҆́же подъ ни́ми бѣ́хꙋ. ѿ нача́ла сꙋ-
бо́ты, (и҆) до и҆схо́да сꙋбо́ты. зане не разорѝ
и҆ѡ҆дае (жре́цъ) слꙋ́жбы по всѧ̀ дн҃и ᲂу҆чине́ное. (-)[20]
да́сть (і҆ѡ҆да́е сщ҃енникъ со́тникомъ, по чи́нꙋ

Глава 23

1 В *сьомому році ж скріпився Йо- црс3. 11
дай, взяв сотників і Азарію, що є
сином Йорама, й Ізмаїла, Йонанового
сина, і Азарію, Овидового сина, і
Амасію, Адаєвого сина, і Елісафана,
Захаріїного сина, і ввійшов з ним до
господнього дому. 2 Вони, обходячи
Юдею, збирали левітів з усіх юдиних
міст і начальників ізраїлевих родів. І
вони прийшли до Єрусалиму, 3 і всі,
зібравшись, завіщали царський завіт
в божому домі. І показав їм царя, ска-
зав же до них Йодай: Ось син царя,
хай він зацарює, так як сказав Гос-
подь про Давидів дім. 4 І це є слово,
яке сьогодні зробите: третя частина з
вас, з священиків і левітів, і хай в су-
боту вийде до дверей входу, 5 і третя
частина – у царський дім, і третя
частина – до середньої брами, і ввесь
осталий народ хай буде в дворах гос-
поднього дому. 6 Ніхто ж інший хай
не ввійде до господнього дому, хіба
священики й левіти і ті, що служать з
левітів, тільки ті ввійдуть, бо вони є
освячені, і ввесь інший народ хай
держить господню сторожу. 7 Левіти
ж оточать царя, кожний, маючи свою
зброю у своїх руках. І якщо хто вхо-
дитиме до церкви, хай буде вбитий. І
будуть же з царем ті, що входять і ви-
ходять з ним. 8 Зробили ж левіти і
ввесь Юда за всім, що наказав свяще-
ник Йодай; і взяли, кожний *з* мужів,
що були під ними, від початку субо-
ти й до відходу суботи, тому що свя-
щеник Йодай не усунув службу, вста-
новлену на всі дні. 9 Священик Йо-
дай дав сотникам, поставленим за чи-
ном, мечі і щити, і броню царя Дави-
да, які він освятив в господньому до-
мі. 10 І він же поставив ввесь народ,

що держав гострі мечі, з правого боку церкви аж до лівого боку церкви, *до* жертовника і царського дому довкруги. **11** І вивели царського сина, і поклали *на* нього діадему і свідчення закону, і поставили його царем, і його помазали священик Йодай і його сини; і закликали до нього, і сказали: Живи царю! **12** Ось коли почула Ґотолія голос народу, що біг і визнавав, і хвалив царя, і вона ввійшла до царя до господньої церкви. **13** І коли ж побачила царя, що стояв на сходинках його підйому, начальників же й людей довкруги нього, ввесь народ землі, що радів і трубив трубами, і співаків з орґанами, співи і тих, що співають хвалу, Ґотолія роздерла свою одіж і закричала, й сказала: Змова! Змова! **14** Вийшов же архиєрей Йодай до сотників і начальників вояків *і* сказав їм: Виведіть її геть з церкви і вийдіть вслід за нею, і хай буде убита мечем назовні. Бо священик наказав: Хай не помре в господньому домі. **15** І дали їй спокій ненадовго, доки *не* ввійшли до кінських брам царського дому, там її вбили. **16** І Йодай завіщав завіт між ним, всім народом і царем, щоб народ був господнім. **17** І ввійшов же ввесь народ землі до Ваалового дому, і знищив його і його жертовники, і розбили його ідоли, і Маттана ж, Ваалового жерця, вбили перед його жертовником. **18** І священик Йодай почав діла в господньому дому під руками священиків і левітів, і поставив щоденну службу священиків і левітів, які Давид розділив в господньому домі, і він приніс Господеві всепалення, так як є записано в Мойсеєвім законі, з радістю і піснями, за Давидовим рішенням. **19** І поставили ж дверників при дверях господнього дому, і хай через них не ввійде нечистий в усякому ділі. **20** І взяли ж сотники, і сильні мужі, і начальники народу, і ввесь народ землі, і повели царя з господнього дому. І він ввійшов посеред внутрішніх брам до царського дому, і посадили його на царському престолі. **21** І зрадів же ввесь народ землі, і місто вспокоїлося. І Ґотолія була вбита мечем.

Глава 24

црс4. 2 і 15 **1** *Йоас був семилітнім, коли почав царювати, 40 літ він царював в Єрусалимі. Ім'я його матері Савія з Вирсавії. **2** Зробив же Йоас вгодне перед Господом всі дні священика Йодая. **3** І взяв же собі Йодай дві

поставленымъ,) мечи и щиты, и брона цр҃а
дв҃да (иаже ѻсщ҃а) в дому (гн҃и)[21]. и постави (же) вси
люди (дрьжащїи мечи ѻстры)[22] ѿ десныа страны
цр҃кви, даже до лѣвыа страны (цр҃кви) ѻлтара и
дому (цр҃ева)[23] ѻкр҃тъ. ї (извѣдоша)[24] сн҃а цр҃ева. и
(наложиша)[25] єму дїадиму и свѣдѣтельство законꙋ и поставиша єго цр҃е и помаза єго їѡдаи (жрецъ),
и сн҃ове єго и возопиша (єму и рекоша). живи цр҃ю.
(иже єгда)[26] оуслыша годолїа гл҃ъ людїи текꙋщїи ї
исповѣдающїи и хвалащихъ цр҃а. и вниде къ
цр҃ю въ цр҃квъ гн҃ю. ї (єгда же) видѣ (-)[27] цр҃а
(стоаща на степени єго восхода)[28], начал҃ницы
(же) и (народи ѻкр҃тъ єго)[29]. вси людїє (земстїи)
радꙋющиса и звꙋчахꙋ трꙋбы. и поющїи въ
ѻрганы мꙋсикїю и хвалащїи хвалꙋ· (-)[30] растерза (ризы своа годолїа)[31] и възопї и рече. ловленїє
ловленїє. (-)[32] изыиде (же) їѡдаи архїереи (-)[33] къ
сотникомъ и началникомъ воиномъ (-)[34] рече имъ.
изведѣте ю вонъ (цр҃кви)[35] ї изыидѣте въ слѣдъ
єа, и да оубїєтса (внѣ) мечемъ. повелѣ бо
сщ҃енникъ да не оумретъ в дому гн҃и. и даша
єи покои (на мало) (дондеже)[36] въннидоша въ врата конниї дому цр҃ева. (-)[37] оубиша єа тꙋ· И
завѣща їѡдаи завѣтъ промежꙋ єго (всѣхъ)[38]
людїи и цр҃а. дабы были людї гн҃а· И внидоша (же) вси людїє земла в домъ вааловъ и разориша єго, и ѻлтари (єго) ї идолы єго сокрꙋшиша и маттана (же) жерца ваалова оубиша пред
ѻлтаремъ єго· И нача їѡдаи жрецъ дѣла въ
дому гн҃и. по рꙋкꙋ сщ҃енниковъ и левїтовъ. и
постави повсадневное слꙋженїє жерцевъ, и левїтовъ. ихже раздѣли дв҃дъ въ дому гн҃и, и
(сеи) принесе всесъжженїа гв҃и. ѩко писанно
єсть въ законѣ моѵсїовѣ· въ радости и пѣнїи, (по расмотренїю)[39] дв҃дꙋ. и поставиша
(же) дверники въ вратѣхъ домꙋ гн҃а. и да не
вниде (в ню) нечистъ въ всакои вещи· И прїаша (же сотъники)[40] и крѣпкїа (мꙋжа), и началники людїи, и вси людїє земли. и сътвориша снити цр҃ю ѿ домꙋ гн҃а. и въниде посредѣ
вратъ внꙋтрьнихъ въ домъ цр҃евъ. и посадиша (єго)[41] на пр҃тлѣ цр҃ьстѣмъ· И възвеселиша
(же) са вси людїє земъстїи. и град оупокоиса. и
годолїа оубїєна єсть мечемъ·

Гл҃а, кд·

Семь* лѣтъ бѣ)[1] їѡасъ єгда цр҃твовати Д ЦР И ЕІ
нача. (-)[2] м҃ лѣ, цр҃твова въ їер҃лимѣ. (-)[3]
има мт҃ри єго савїа ѿ вирсавїа. (-)[4]
сътвори (же) їѡасъ оугодно пред гмъ, вса
дн҃и їѡдаа сщ҃енника. и поа (же) себѣ їѡдаи

жены двѣ. (ѿ нихже)[5] роди сн҃ы и дщери· И (посемъ възыиде)[6] на срце іоасу да оукраситъ домъ гнь. и собра сщенникы и левиты, и рече имъ· Идѣте къ градо҇ іудинымъ. и соберите ѿ всего іилѧ сребреники къ обновленію (црькви бга нашего)[7], ѿ лѣта до лѣта. потщанно же то сътворите. (-)[8] (левити (же) не потъщашасѧ)[9]· И възва (же) црь (-)[10] іодаа началника и рече ему. почто не принужаеши левитовъ еже принести ѿ іуды и ѿ іерлима, иже поставлено е ѿ моисіа (раба гнѧ)[11], яко собра іилѧ въ скинію свѣдѣніѧ· Годоліѧ бо бѣ нечестиваа и сн҃ове еѧ разориша домъ бжіи. и ѿ всѣхъ иже сщенна быша (црькви бжіи, оукраси ими кумира)[12]. И повелѣ (оубо) црь да сътворѧтъ ковчегъ влаганіе сребра (ѿ людіи). и да поставѧтъ блиꙁ вра҇ (гнихъ)[13] изъ вну. и да повѣдаютъ въ іудеи и въ іерлимѣ. и да принесутъ гу что постави моисіи рабъ бжіи, на (всѣмъ) іилемъ въ пустыни· И даша вси началницы, и вси людіе. и вношаху и влагаху въ ковчегъ (иже повелѣ црь поставити гу), доньдеже наполниша· И бы҇ егда принесоша ковчегъ, къ повеленымъ црєвымъ рукама левитскими· И яко вѣдѣху иже наполнисѧ сребра (ковчегъ), (-)[14] въхождаше писаръ црєвъ и поставленыи (великіи жрецъ)[15], и (выбирали ис ковчега сребреники)[16]. (Паки)[17] (ковче҇ вънošаху)[18] къ мѣсту его, такоже творѧху ѿ дни до дни, и собрани бу҇ бечислены сребреники, и воздасть ѧ҇ црь (-)[19] іодаи жрецъ тѣ иже творѧху дѣла (-)[20] дому гнѧ, и наимаху каменосѣчца, и древодѣлѧ, да оустроѧю҇ домъ гнь, и ковачи желѣзу и мѣди да оукрѣпитъ домъ гнь, и творѧху творѧщіи дѣла (разумно)· И (возводахусѧ стѣны многостію дѣла)[21] въ руку ихъ, и строиша домъ гнь въ стоаніе (прежнее) его, и крѣпчае ту стоѧти сътвориша· (-)[22] Егда (же) съвръшиша (вса дѣла), принесоша пре҇ црѧ и къ іодаю прочую часть сребреникъ, (ѿ нихже)[23] сътворени быша сосуды (црьковныѧ)[24], сосуды въ служеніе всесожженіа, и кадилницы (и прочаѧ сосуды) златы и сребрѧны· И приношахусѧ всесожженіѧ в домъ гнь безпрестани вса дни іодаѧ· И състарѣ (же) сѧ іодаи полнъ днии, и умре сыи, рл҃, лѣтъ, при скончаніи его. и погребоша его въ градѣ двдвѣ съ цри. того ради что сътвори блго съ іилемъ (-)[25] и съ домомъ его· И бысть по скончанію іодаѧ идоша начальницы іудины. и поклонишасѧ црю

жінки, з яких народив синів і дочок. **4** І після цього впало на серце Йоаса прикрасити господній дім. **5** І він зібрав священиків і левітів, і сказав їм: Підіть до юдиних міст і зберіть з усього Ізраїля срібняки на обновлення церкви нашого Бога, з року на рік, поспішно же те зробіть. Левіти ж не поспішилися. **6** І закликав же цар начальника Йодая і сказав йому: Чому не змушуєш левітів, принесли від Юди і від Єрусалиму те, що є приписане Мойсеєм, господнім рабом, коли він зібрав Ізраїля до шатра свідчення. **7** Бо Готолія була безбожна і її сини знищили божий дім, і усім з божої церкви, що було священним, вона ним прикрасила кумира. **8** І, отже, цар наказав, щоб зробили скриню на вкидання срібла народом, і хай поставлять біля господньої брами ззовні. **9** І хай сповістять в Юдеї і в Єрусалимі, і хай принесуть Господеві те, що постановив божий раб Мойсей для всього Ізраїля в пустині. **10** І дали всі начальники і ввесь народ, і вносили, і кидали до скрині, яку цар наказав поставити Господеві, аж доки *не* наповнили. **11** І сталося, що коли принесли скриню до наставників царя левітськими руками, і як побачили, що скриня наповнилася сріблом, приходив царський писар і настановлений великий священик і вибирали срібняки зі скрині. Знову скриню виносили на її місце. Подібно робили з дня на день. І зібрано срібняків без числа, **12** і дав їх цар *і* Йодай, священик, тим, що чинили діла господнього дому, і наймали каменярів і будівничих, щоб направити господній дім, і ковалів заліза і міді, щоб укріпити господній дім. **13** І робили робітники діла розумно. І стіни піднімалися великим ділом в їхніх руках, і будували господній дім на його попередній вигляд, і зробили, щоб сильнішим там стояв. **14** Коли ж завершили всі діла, принесли перед царя і до Йодая позосталу частину срібняків. З них же були зроблені церковні посудини, посудини на служіння всепалення і кадильниці та інші золоті і срібні посудини. І безперервно приносилися всепалення в господньому домі в усі дні Йодая. **15** І постарівся ж Йодай повний днів, і помер, маючи 130 літ при його смерті. **16** І його поховали в місті Давидовому з царями задля того, що зробив добро з Ізраїлем і з його домом. **17** І сталося, що по смерті Йодая прийшли юдині начальники і поклонилися цареві, і послужили; **18** і вони покинули церкву Господа Бога своїх батьків і служили Астарті й ідолам. І гос-

подній гнів був проти Юди *і* Єрусалиму, задля того гріха в тому дні. **19** І Він послав же до них пророків, щоб повернулися до Господа, – і не послухалися. І засвідчили їм – і не послухалися. **20** І божий дух зодягнув Азарію, сина Йодая, священика, і він став перед народом і сказав їм: Це сказав Господь: Чому ви переступаєте господні накази? *Вам* не щастить, бо ви покинули Господа, і він покине вас. **21** І зібравшись проти нього, й побили його камінням за наказом царя Йоаса в дворі господнього дому. **22** І цар Йоас не
мат. 23 лук. 11 згадав милосердя, яке з ним вчинив Йодай, його батько, *але вбив його сина, який, коли помирав, і сказав: Хай бачить і судить Господь. **23** І сталося, що по закінченні року повстали проти нього сирійські вояки, і прийшли в Юдею і до Єрусалиму, і вбили всіх начальників народу в церкві, і всю їхню здобич послали цареві в Дамаск, **24** тому що прийшло дуже мале число сирійців, і Бог видав в їхні руки дуже безчисленне множество сил задля того, що покинули Господа Бога своїх батьків. І над Йоасом же зробив Він суд. **25** І, відійшовши, вони залишили його у великому болі. Проти нього ж повстали його раби на помсту крові Азаріїнової, сина священика Йодая, і його вбили на його ліжку, і він помер. І поховали його в Давидовому місті, але не в царських гробах. **26** Ті ж, що повстали *проти* нього, – Зават, син Самата, аманітина, і Йозават, син Самаритів, моавитянин. **27** І всі 5-ть його синів і приступили до нього і вбили його. І його позосталі діла – ось вони є записані в царському літописі.

Глава 25

црс4. 14 Зацарював же замість нього його син Амасія. **25,1** Амасія був *25-літнім, коли почав царювати, і 29 літ царював в Єрусалимі. Ім’я його матері Йоадаєн з Єрусалиму. **2** І зробив же він добро перед Господом, одначе не з досконалим серцем. **3** І сталося, що як закріпив собі царство, він і вбив його рабів, які знищили його батька – царя. **4** Синів же їхніх не вбив, бо написано є
мой5. 24 црс4. 14 єз. 18 в книзі Моєсеєвого закону, де Господь наказав, кажучи: *Не будуть вбиті батьки за синів ані сини за батьків, але кожний помре за свій гріх. **5** І зібрав Амасія дім Юдин, і за їхніми родинами поставив їх за тисячників і сотників в усій Юдеї і Веніямині, і почислив їх від 20-ти-

(и҆)[26] (послꙋжи́ша)[27], и҆ ѻ҆пꙋсти́ша (цр҃ковь) г҃а б҃а
ѻ҆тє́цъ свои҆́хъ. и҆ слꙋжа́хꙋ а҆ста́ртꙋ ї и҆стꙋка́н-
ны́мъ· И҆ бы́сть ꙗ҆́рость (гн҃ѧ) проти́вꙋ ї҆ꙋ́ды (-)[28]
ї҆ер҃лима (ра́ди того грѣха̀) въ д҃нь то́й, и҆ посла
(же) къ ни́мъ прⷪ҇рки да ѡ҆брата́тсѧ къ г҃ꙋ, и҆
не послꙋ́шаша, и҆ засвѣдите́ствова́хꙋ и҆́мъ, и҆ не
послꙋ́шаша, и҆ дх҃ъ бж҃їи ѡ҆блече а҆за́рїю сн҃а и҆ѡ҆-
да́єва сщ҃енника, и҆ ста̀ прⷣ҇ людмѝ и҆ рⷱ҇ (и҆́мъ),
сїѧ рече г҃ь, почто̀ престꙋпа́єте повелѣ́нїѧ гн҃ѧ,
(-)[29] не бл҃гооу҆годи́тсѧ, ꙗ҆́ко ѡ҆ста́висте г҃а, и҆
ѡ҆ста́витъ ва́съ, и҆ събра́вшисѧ сꙋпроти́вꙋ є҆мꙋ
и҆ поби́ша и҆̀ ка́менїемъ по повелѣ́нїю и҆ѡ҆а́са цр҃ѧ·
въ дворѣ̀ до́мꙋ гн҃ѧ, и҆ не въспоманꙋ и҆ѡ҆а́съ
(цр҃ь) млⷭ҇рдїѧ и҆́же сътвори (и҆ѡ҆да́и ѻ҆те́цъ є҆го с
нимъ)[30]. *и҆́но оу҆бѝ сн҃а є҆го, и҆́же є҆гда̀ оу҆мира́ше и҆ мⷴ҇а кг҃ лꙋ҃ а҃і
рече, да ви́дитъ (и҆ сꙋди́ г҃ь)[31]· И҆ бы́сть по съ-
вершє́нїю лѣ́та. въста́ста проти́вꙋ є҆го во́и сѷ́р-
скїи, и҆ прїидо́ша въ ї҆ꙋде́ю и҆ въ ї҆ер҃лимъ, и҆ оу҆-
би́ша вса̑ нача́лники людїи въ (цр҃кви)[32], и҆ ве́сь
плѣ́нъ и҆́хъ посла́ша цр҃ю (въ дама́скъ)[33]. занѐ
(ѕѣ́ло ма́ло)[34] прїиде число̀ сѷрїиско. и҆ б҃ъ пре-
да́сть в рꙋцѣ̀ и҆́хъ безчи́сленое мно́жество си́лъ
ѕѣ́ло. сего ра́ди и҆́же ѡ҆ста́виша г҃а б҃а ѻ҆те́цъ сво-
и҆́хъ· И҆ на и҆ѡ҆а́са (же) сътвори сꙋдъ. и҆ ѿи҆дꙋщи
ѡ҆ста́виша є҆го въ бо́лезни вели́цѣ. (-)[35] въста́ша
(же) проти́вꙋ є҆мꙋ раби̇̀ є҆го на мще́нїе кро́ви (а҆-
за́рїины) сн҃а и҆ѡ҆да́ѧ сщ҃енника. и҆ оу҆би́ша є҆го на
посте́ли є҆го и҆ оу҆мре, и҆ погребо́ша є҆го въ градѣ̀
дв҃двѣ, и҆́но не (-)[36] въ гро́бѣхъ цр҃ьскихъ· Съпро-
ти́вльшїи же сѧ є҆мꙋ (завадъ)[37] сн҃ъ (сема́да)[38]
а҆мани́тѧнина. ї (и҆ѡ҆зава́дъ)[39] сн҃ъ [семаридовъ][40]
моа҆ви́тѧнинъ· И҆ сн҃ове є҆го вси, и҆ присꙋпи́ша
к немꙋ, є҃, (и҆ оу҆би́ша є҆го,) и҆ про́чаѧ (сло́въ є҆го)
є҆ нап́исана сꙋть въ лѣтопи́сцꙋ цр҃ковъ·

Гл҃а, к҃є·

(Цр҃ствова же)[1] а҆масі́ѧ сн҃ъ є҆го в него мѣс-
то. *к҃є, лѣ́тъ бы́сть (а҆масі́ѧ є҆гда̀ цр҃- д҃ цр҃ дї
ствовати нача̀)[2]. и҆ к҃д лѣ́тъ, цр҃ствова въ
ї҆ер҃лимѣ, (-)[3] и҆мѧ̀ мт҃ри є҆го (ї҆ѡ҆а҆да́єнь)[4]
ѿ ї҆ер҃ли́ма· И҆ сотвори́ (же) бл҃го прⷣ҇ гмⷣ҇ъ, ѡ҆бачє
не въ срⷣ҇ци съвершенѣ· И҆ бы́сть є҆гда̀ (оу҆твръ-
ди себѣ̀ цр҃ство)[5], и҆ оу҆мерътви рабы̀ є҆го, и҆́же по-
гꙋби́ша цр҃ѧ ѻ҆тц҃а є҆го· (-)[6] Сн҃овъ (же) и҆́хъ не по-
би, ꙗ҆́ко (пи́сано є҆сть в҃ кни́ѕѣ)[7] закона (мѡѷсе́ї- є҃ мѡ҃ кд҃
ѡ҆ва)[8], и҆дѣ́же повелѣ̀ г҃ь гл҃юще, *не оу҆бі́ютсѧ д҃ цр҃ дї є҆зⷦ҇ ӣі
ѻ҆тц҃ы за сн҃овъ, ни́же сн҃ове (-)[9] за ѻ҆тц҃ы, и҆́но є҆ди́нъ
ко́ждо въ грѣсѣ̀ свое́мъ оу҆мре· И҆ собра̀ а҆масі́ѧ
до́мъ ї҆ꙋ́динъ, и҆ поста́ви и҆́хъ по ѡ҆би́телемъ
(-)[10] и҆́хъ въ ты́сѧщники и҆ со́тники, во всю ї҆ꙋ-
де́ю и҆ (венїамина)[11] и҆ почте и҆́хъ ѿ к҃, лѣ́тъ

и҆ вы́ше, (-)[12] ѡ҆брѣ́те (же) и҆̀, л҃, (ю́ношъ)[13] и҆̀же и҆зы́ти на ѡ҆полче́нїе (си́льныхъ), и҆̀же дръжа́тъ ко́пїа и҆ щи́ты. (Є҆ще́ же)[14] на́ѧ за на́емъ ѿ і҆и҃лѧ, р҃, хра́брыхъ въ си́лѣ, за, р҃, тала́нтъ сребра̀. И҆ (прїи́де (же) чл҃къ бж҃їи)[15] к немꙋ̀ гл҃ѧ. Ѡ҆̀ ц҃рю̀ да не и҆сходи́тъ с тобо́ю си́ла і҆и҃лева, нѣ́сть бо гь҃ съ і҆и҃лемъ. (И҆) всѣ́ми сн҃ы є҆фре́млими, да а҆́ще ᲂу҆̀бо мни́ши ᲂу҆крѣпи́тисѧ с ни́ми, (-)[16] премо́щи̇ тебѐ сътвори́тъ гь҃ враго́мъ, (бг҃ъ бо є҆́сть)[17] и҆ по́мощи и҆ въ бѣжа́нїе ѡ҆брати́ти, (-)[18] рече (же) а҆масі́а къ чл҃кꙋ бж҃їю, (-)[19] что̀ (ᲂу҆̀бо) сътворю̀ ѡ҆ стѣ̂ тала́нтъ и҆̀же дахъ во́иномъ і҆и҃левы̂. И҆ ѿвѣща̀ є҆мꙋ̀ чл҃къ бж҃їи. и҆́мать гь҃ (гдѣ̂) (тебѣ̀ дати мо́жетъ)[20] мно́жае тѣ́хъ. и҆ ѿлꙋчи (ᲂу҆̀бо) а҆масі́а во́и и҆̀же прїидо́ша к немꙋ̀ ѿ є҆фре́ма. и҆ възврати́шасѧ въ мѣ́сто и҆̀. и҆ тї́и (проти́вꙋ і҆ꙋ́ди разгнѣ́вашасѧ ѕѣло)[21] и҆ възврати́ша̂ во стра́нꙋ свою̀ въ гнѣвѣ̀ ꙗ҆́рости. И҆ а҆масі́а ᲂу҆пова́ющи и҆зведе лю́ди своа̀, і҆ и҆дѐ въ ᲂу҆доль соли́нѧ, и҆ порази тꙋ̀ сн҃овъ сѷи́ръ, і҃, и҆ і҃, мꙋже́и живо по́имаша сн҃ве і҆ꙋ́дїни. и҆ приведо́ша (-)[22] на щѣлю (нѣ́которыа) стѣ́ны̀. (-)[23] съврътго́ша (же) и҆хъ ѿ высоты̀ (стремоты́чь и҆же)[24] вс҆и расѣдо́шасѧ. и҆ (во́и)[25] и҆̀же ѿсла̀ а҆масі́а да не и҆дꙋ́тъ с ни́мъ на́ брань. (-)[26] разыидо́шасѧ въ гра́ды і҆ꙋ́дины ѿ самарі́а даже до ведоро́на. и҆ ᲂу҆биша ѿ ни́хъ, г҃. и҆ плѣни́ша плѣнъ вели́къ. И҆ бы́сть възврати́сѧ а҆масі́а по закла́нїи и҆дꙋмео́мъ, и҆ принесѐ (себѣ̂)[27] бого́въ сн҃овъ сѷи́ръ, и҆ поста́ви и҆хъ (въ бо́ги себѣ̂)[28] и҆ поклан́ѧшесѧ и҆мъ, и҆ тѣ́мъ када́ше (демїа́мъ). и҆ бы́сть гнѣ́въ гн҃ь на а҆масі́ю. и҆ посла̀ к немꙋ̀ (прр҃ка и҆̀же гл҃а)[29] є҆мꙋ̀. почто̀ поклони́лсѧ є҆си бого̂ (-)[30] и҆̀же не и҆зба́виша лю́дїи своѝ ѿ рꙋ́кꙋ (моє́ю)[31]. и҆ бы́сть є҆гда то́и гл҃аше к немꙋ̀, (-)[32] ѿвѣща̀ є҆мꙋ̀ є҆да̀ совѣ́тникъ ц҃ревъ (є҆си)[33], воньми да не пробїю тѧ, и҆ ᲂу҆мол́че прр҃къ. (-)[34] (ви́жꙋ рече)[35] что̀ промысли (гь҃) ᲂу҆би́ти тѧ и҆̀же сътвори́лъ є҆си сѐ (ѕл҃о), и҆ не послꙋша́еши совѣ́та мое҆го. И҆ съвѣща̀ а҆масі́а (ц҃рь і҆ꙋ́динъ). и҆ посла̀ къ і҆ѡа́сꙋ сн҃ꙋ і҆ѡа́хазовꙋ сн҃ꙋ і҆иꙋ́инꙋ, ц҃рю і҆и҃левꙋ гл҃щи прїи́ди да видимсѧ проме́жи собо́ю въ лицѐ. (-)[36] (И҆ѡа́съ посла̀)[37] (посе́лъ гл҃ющи)[38] ко а҆масі́ю
д҃ є҆здра д҃ ц҃рю і҆ꙋ́динꙋ (-)[39], *тернъ и҆же є҆ в лива́нѣ. посла̀ ко ке́дрꙋ лива́нскꙋ гл҃ющи да́и дще́рь твою̀ сн҃ꙋ моє҆мꙋ̀ женꙋ̀. и҆ се прїи́дꙋтъ ѕвѣрїе и҆же в (дꙋбра́вѣ лива́нстѣи)[40]. и҆ проидо́ша ѕвѣрїе и҆ потопта́ша кардо́съ, гл҃еши се порази́ и҆дꙋменеа (і҆ є҆до́ма). и҆ въздвиза́етсѧ срд҃це твое въ гор-

літніх і вище, знайшов же в них 30000 молодих, що сильні вийти на війну, що держать списи і щити. **6** Ще ж найняв, за наєм, з Ізраїля 100000 хоробрих силою за сто талантів срібла. **7** І прийшов же божий чоловік до нього, кажучи: Царю, хай не виходить з тобою ізраїльська сила, бо Господь не є з Ізраїлем і всіма Ефремовими синами. 8 Бо, якщо, отже, думаєш ними скріпитися, Господь дасть ворогам тебе перемогти, бо Богові є і помогти і повернути до втечі. **9** Сказав же Амасія до божого чоловіка: Отже, що робити зі стома талантами, які я дав ізраїльським воякам? І відповів йому божий чоловік: Господь має звідки тобі дати, може більше того. **10** І відлучив, отже, Амасія вояків, які прийшли до нього від Ефрема, і вони повернулися на їхнє місце. І ті дуже розгнівалися проти Юди і повернулися на своє місце у великому гніві. **11** І Амасія, надіючись, вивів свій народ і пішов до долини солі, і там побив 10000 синів Сиїра, **12** і 10000 мужів взяли живими юдині сини. І вони привели *їх* на шпиль якоїсь пропасті, скинули ж їх з висоти стрімголов – всі вони розбилися. **13** І вояки, яких відіслав Амасія, щоб вони не йшли з ним на війну, розійшлися по юдиних містах, з Самарії аж до Веторона, і вбили 3000 з них, і взяли в полон велику добич. **14** І сталося, що Амасія повернувся по вирізуванні ідумеїв, і приніс собі богів сиірських синів, і поставив їх собі за богів, і поклонявся їм, і тим кадив ладан. **15** І господній гнів був на Амасії, і Він послав до нього пророка, який йому сказав: Чому ти поклонився богам, які не спасли свого народу з моїх рук? **16** І сталося, що коли той до нього говорив, він йому відповів: Чи ти є царським радником? Остерігайся, щоб я тебе не пробив. І пророк замовк. Бачу я, сказав він, що Господь задумав тебе убити, бо ти зробив це зло, і не слухаєшся моєї ради. **17** І Амасія, цар юдин, зробив нараду і послав до Йоаса, сина Йоахазового, сина Іуїного, ізраїльського царя, кажучи: Ходи, щоб ми побачилися зі собою в лице. **18** Йоас послав послів, кажучи
до Амасії, юдиного царя: *Терня, що ез3. 4
є в Ливані, послало до ливанського кедра, кажучи: Дай твою дочку моєму синові *за* жінку. І ось прийдуть звірі, що в ливанському полі, і пройшли звірі і потоптали терня. **19** Ти кажеш: Ось ти побив ідумейця й едома, – і підноситься на гордість твоє серце. Сиди ж в твоїм домі, навіщо лукаво проти себе прогнівуєш, впадеш ти і Юда з тобою. **20** Не бажав

Амасія послухатися, бо господня була воля, щоб він був виданим в руки Йоаса задля богів ідумейських батьків. **21** І прийшов Йоас, ізраїльський цар, і проти себе стали; Амасія ж, цар юдин, в Ветсамесі, що є юдиним. **22** Впав же Юда перед Ізраїлем, і кожний втік до свого поселення. **23** І Йоас, ізраїльський цар, схопив в Ветсамесі Амісію, юдиного царя, Йоасового сина, Йоахазового сина, і ввів його до Єрусалиму. І він знищив його стіни від Ефремової брами аж до кута – 400 ліктів. **24** Все ж: золото, і срібло, і ввесь посуд, що він знайшов в господньому домі, і в святому святих, і в скарбах царського дому, і синів радників – вивів до Самарії. **25** Пожив же Амасія, син Йоасів, цар юдин, по смерті Йоаса, сина Йоахазового, царя ізраїльського, 15 літ. **26** І позосталі ж справи Амасіїні, перші й останні, записані є в книзі царств Юди, Ізраїля. **27** І в часі, коли Амасія відступив від Господа, і повстала на нього змова противна, і він втік з Єрусалиму до Лахіса. І послали вслід за ним до Лахіса, і там його вбили. 28 Віднесли його на конях, і його поховали з його батьками в місті Давидовому.

дыи́ню, (-)[41] сѣди (же) въ до́мꙋ твоем, (-)[42] почто̀ лꙋка́во сꙋпротивꙋ тебе прогнѣва́еши, паде́ши ты, і юу́да с тобо́ю· (-)[43] Не хотѣ послꙋшати амасїа, занѐ гн҃а бысть во́ла. да предастьса в рꙋкы (іоа́сꙋ) ради (-)[44] бого́в (о҃тцъ) идꙋменейскихъ· И възы́нде іо́асъ црь ілевъ. и (проме́жꙋ собо́ю възда́ша престоа́нїе)[45]· Амасїа (же) црь іоу́динъ въ (ведсамесе)[46] иже есть іоу́динъ. (-)[47] паде (же) іоу́да пред ілемъ, и бѣжа ко́ждо въ жили́ще [свое][48]· И амасїю цр҃а іоу́дина сн҃а іоа́сова (сн҃а иохазова). ꙗтъ іоа́съ црь ілевъ въ (ведсамесѣ)[49], и въведе и въ іерлм· И разори́ша стѣны (его)[50] ѿ вра ефремль даже до оу́глꙋ, у҃, лакотъ. (-)[51] все́ (же) зла́то и сребро̀ и вса сосꙋды иже обрѣте в домꙋ гн҃и и въ (стаа стых)[52]. и во сокровище домꙋ цр҃ева. и сн҃овъ рабны (-)[53] изве въ самарїю· (-)[54] Жилъ (же) амасїа сн҃ъ иоасов црь іоу́дин. по оу́мртвїи іо́аса сн҃а іо́ахазова цр҃а ілева (еі, лѣтъ)[55]. и про́чаа (же) сло́веса амасїина, прьваа и послѣднаа, (-)[56] писана сꙋть в кни́зѣ цртвъ іоу́ды (-)[57] ілѧ И въ вре́мѧ егда̀ (амасїа ѿстꙋпѝ)[58] ѿ г҃а, и възложи́сѧ на не́го възложе́нїе (съпротивно), и побѣже ѿ іерли́ма въ лахисъ, и посла́ша въ слѣ его в лахи́съ, и оу́биша его тꙋ. (ѿнесоша)[59] его на ко́нехъ, и погребо́ша его съ о҃тцы его въ градѣ двдвѣ·

Глава 26

црс4. 14 і 15 **1** *Взяв же ввесь народ юдин його сина Озію, він же мав 16 літ, і поставили його царем замість Амасії, його батька. **2** Він збудував Елат, і він повернув його юдиній владі після того, як цар заснув з його батьками. **3** Йозія був 16-тилітнім, коли почав царювати, і 52 роки царював в Єрусалимі. Й ім’я його матері Єхилія з Єрусалиму. **4** Він зробив те, що було просте в господніх очах, за всім, що зробив Амасія, його батько. **5** І він шукав Господа в днях Захарії, знавця в господньому страсі, і в його днях шукав Господа – Господь в усьому його напрямив. **6** Він вийшов і воював проти чужинців, і знищив мури ґетські, і мури явнивські, і мури Азота. І збудував же місто в Азоті і між чужинцями, **7** і Бог йому поміг проти чужинців і проти аравів, які жили в скелях, і проти минеїв. **8** І минеї дали дань Озієві. І він прославив його ім’я аж до єгипетського входу, бо скріпився аж до висоти. **9** Збудував же Озія в Єрусалимі башти: і над брамами кута, і над долішніми брамами, й інші в тій стіні країни, він їх укріпив, **10** і збудував вежі в пустині, і викопав численні

Глава, кѕ·

В(за́ша* же)[1] вси лю́дїе (іоу́дини)[2] (сн҃а его) ози́ю, (-)[3] о́нже бѣ (лѣтъ, ѕі)[4]. и постави́ша его цр҃а въ мѣсто (амасїа о҃тца его)[5], то́и созда̀ ела. (и) се́и възвратѝ его власти іоу́динѣ по оу́спе́нїи цр҃а съ о҃тцы его, ѕі ти лѣтъ бы́сть (іозїа, егда̀ цртвова́ти нача̀)[6]. и нв, лѣтѣ цртвова̀ въ іерли́мѣ· І имѧ мтри его, [иехилїа][7], ѿ іерли́ма, (-)[8] сътворѝ что бысть пра́мо въ о́чїю гн҃и. по вса иже сътворѝ амасїа о҃тцъ его. и бѣ възыска́а г҃а въ дн҃и захарїа разꙋмѣю́щаго въ стра́сѣ гн҃и, и въ дн҃и его възыска̀ г҃а, (-)[9] испра́ви его (въ всѣ) гь. (-)[10] изы́иде и ополчи́сѧ проти́вꙋ иноплеме́нникомъ и разорѝ стѣнꙋ ге́дскꙋ. и стѣнꙋ иавни́въ и стѣнꙋ азо́та· И създа́ (же) гра́дъ въ азо́тѣ и въ иноплеме́нницех, и помо́же емꙋ бг҃ъ проти́вꙋ иноплеме́нникомъ и проти́вꙋ ара́вомъ, иже обита́хꙋ въ скала́хъ, и проти́вꙋ минео́мъ, и да́ша мине́и да́нь озїеви. и прослы̀ имѧ его да́же до вхо́да егѵпетскаго, поне́же оукрѣпи́сѧ до высоты̀, (-)[11] създа́ (же) озїа столпы̀ въ іерли́мѣ и на врата оу́гла. и на врата до́лними. и (про́чїи в то́и стѣнѣ страны̀)[12] оукрѣпѝ (ихъ) и оу́строи столпы̀ въ пꙋсты́ни. і

и҆ско́па кла́дези мно́ги. Того ра́ди ꙗ҆́же и҆мѧ́ше
мно́ги ското́, то́лико в (поле́хъ)[13] ꙗ҆́ко и҆ въ
(пꙋсты́ни)[14]· винogра́ды же и҆мѣ̀ и҆ виногра́дни-
ки на гора́хъ и҆ въ карми́лѣ, бѣ̀ бо чл҃къ поле-
тѧжа́тельствꙋ вда́нъ. (-)[15] бы́сть (же) ѻ҆зі́и
си́ла творѧ́щїѧ бра́нь, (-)[16] и҆́же и҆схожда́хꙋ къ
ѻ҆полъче́нїю на́ бра́нь. (и҆ въходѧ́щи по чинꙋ̀)
въ число̀· И҆ бѣ̀ число̀ и҆́хъ под рꙋ́кꙋ і҆и́лѧ пи́сарѧ
и҆ маа́сїѧ сꙋдїи, (и҆) под рꙋ́кꙋ а҆на́нїи. и҆́же бѣ̀
ѿ воево́дъ цр҃евы́хъ. все́ (же) число̀ нача́лником по
ѻ҆би́телехъ свои́мъ (мꙋже́й) крѣ́пкихъ на́ бра́нь в҃,
х҃· И҆ под ни́ми (всѣ́хъ во́и)[17] ҂т҃. з҃. и҆ е҃ со́тъ·
Сїи творѧ́хꙋ бра́нь въ си́ле крѣ́пцѣ. (-)[18] ѿ
цр҃ѧ проти́вꙋ сꙋпоста́тъ (воева́хꙋ). (-)[19] ѹ҆гo-
то́ва (же) и҆мъ ѻ҆зі́ѧ все́и си́ле, щи́ты, и҆ ко-
пїѧ, и҆ шле́мы и҆ бро́нѧ, (-)[20] лꙋ́ки (же) и҆ пра́-
щи на мета́нїе ка́менїѧ, и҆ сътворѝ въ і҆ер҃ли́-
мѣ разли́чныѧ ви́ды хꙋдо́жества ѹ҆хꙋдожес-
тве́нны. е҆́же бы́ти въ столпѣ́хъ, и҆ въ ѹ҆глѣ́хъ
стѣна́мъ да ме́щꙋтъ стрѣ́лы, и҆ ка́менїѧ
велїѧ. и҆ слы́шано бы́сть хꙋдо́жество е҆го до
дале́че. занѐ ѹ҆диви́сѧ помага́ти (е҆мꙋ г҃ь) до́н-
деже ѹ҆крѣпи́сѧ, и҆ е҆гда ѹ҆крѣпи́сѧ възъдви-
жесѧ ср҃це е҆го, на погꙋбле́нїе е҆го и҆ ѻ҆би́дѣ г҃а
б҃а своего, и҆ вни́де въ црко́вь гн҃ю покади́ти
хотѧ̀ надъ ѻ҆лтаре́мъ димїа́ма· И҆ вни́де по не́мъ
(заха́рїѧ)[21] сщ҃енни́къ, и҆ с ни́мъ сщ҃енницы гн҃и, п҃,
мꙋжеи крѣпча́йшихъ. (-)[22] сꙋпроти́вишасѧ (цр҃е-
ви и҆ѻ҆зї́еви)[23] и҆ реко́ша е҆мꙋ, нѣ́сть твои чи́нъ
(і҆ѻ҆зї́е)[24] да кади́ши дїмїа́момъ гв҃и, но сщ҃ен-
нико́мъ то е҆сть сн҃овомъ а҆аро́нимъ и҆́же ѻ҆сщ҃е-
ни сꙋть (к томꙋ̀ ѻ҆бы́чаю слꙋже́нїѧ) да ка́-
дѧтъ. и҆зы́ди ѿ сщ҃енъства ꙗ҆́ко ѿстꙋ-
пи́лъ е҆си ѿ г҃а. (и҆́же)[25] не вмѣни́тсѧ тебѣ̀
въ сла́вꙋ то ѿ г҃а б҃а. (-)[26] прогнѣ́ва же сѧ
(і҆ѻ҆зїѧ)[27], и҆ (держа́щи) в рꙋ́кꙋ е҆го кади́ло да
кади́тъ въ хра́мѣ, и҆ вънегда разъѧ́рисѧ о́нъ
на жрецы (гн҃ѧ до́мꙋ). и҆ (а́бїе) (взошла̀ про-
каза)[28] на чело̀ е҆го. пре́дъ сщ҃енники в домꙋ̀ гн҃и,
на ѻ҆лтарѝ демїа́нномъ. и҆ (е҆гда́ же ѹ҆зрѣ̀ е҆го
заха́рїѧ а҆рхїе҆ре́и. и҆ вси про́чїи сщ҃е́нницы ви-
дѣ́ша)[29] и҆ сѐ прокаже́нъ на челѣ̀ (е҆го)· (-)[30] И҆з-
гна́ша е҆го ѿтꙋдꙋ, но и҆ то́и (ѹ҆бо) тща́сѧ
д҃ цр҃ єі и҆зы́итѝ. ꙗ҆́ко ѻ҆бличѝ е҆го г҃ь· (-)[31] *Бы́сть (же)
ѻ҆зїѧ цр҃ь прокаженъ да́же до дн҃е смр҃ти е҆го и҆
ѻ҆бита́ше в домꙋ̀ ѿлꙋче́нѣ по́лнъ прокаже́нїѧ
в че́мъ и҆згна́нъ бы́сть ѿ до́мꙋ гн҃ѧ· І҆ и҆ѻ҆а-
да́мъ сн҃ъ е҆го держа̀ цр҃тво е҆го сꙋдѧ̀ лю́ди зе́м-
стїи и҆ про́чаѧ (же) словеса̀ ѻ҆зїи пе́рвыѧ и҆ по-
слѣ́днѧѧ, написаны ѹ҆ (і҆са́їа)[32] (сн҃а а҆мо́сова) прр҃-
ка. (-)[33] ѹ҆спе́ (же) (и҆ѻ҆зїѧ)[34] съ ѿц҃ы свои́ми, и҆

колодязі задля того, що мав багато
худоби, стільки в полях, скільки й в
пустині. Він же мав виноград і вино-
градники в горах і в Кармилі, бо був
чоловіком відданим рільництву. **11**
Була ж в Озії сила, що чинила війну,
що виходила на бій в лавах і що
входили за чином в числі. І їхнє
число було під руками Іїла, писаря, і
Маасія, судді, і під руками Ананії,
що був з царських воєвод. **12** Все ж
число начальників по своїх оселях,
мужів сильних на війну – 2000 *і* 600.
13 І під ними всіх вояків – 300000
7000 і 5 сот. Ці від царя вели війну з
великою силою, воювали проти
ворогів. **14** Приготував же їм Озія,
всій силі, щити, і списи, і шоломи, і
броні, луки ж і пращі на кидання
каміння. **15** І зробив в Єрусалимі
різні види удосконалених машин,
щоб були на баштах і на кутах стін,
щоб метали стріли і великі каміння. І
пішов слух про його будову далеко,
бо Господь подиву гідно помагав йо-
му, доки він *не* скріпився. **16** І як він
скріпився, його серце піднялося на
його згубу, і він вчинив образу
своєму Господеві Богові, і ввійшов
до господньої церкви, бажаючи пока-
дити перед кадильним жертовником.
17 І ввійшов за ним священик За-
харія, і з ним 80 господніх свяще-
ників, сильних мужів. **18** Вони
протиставилися цареві Йозієві і ска-
зали йому: Не є твій чин Йозіє, щоб
ти кадив Господеві ладаном, але
священиків – значить Ааронових си-
нів, які є освячені до того звичаю
служіння, щоб кадили. Вийди з свя-
тилища, бо ти відступив від Господа,
те не вважатиметься тобі за славу від
Господа Бога. **19** Розгнівався ж
Йосія, а держав в своїх руках ка-
дильницю, щоб покадити в храмі, і як
він розлютився на священиків гос-
поднього дому, і зараз вийшла про-
каза на його чолі перед священиками
в господньому домі при кадильному
жертовнику. **20** І коли ж його поба-
чив архиєрей Захарія і всі інші
священики побачили – і ось він
прокажений на його чолі – вони ви-
гнали його звідти, але й, отже, він
спішився вийти, тому що Господь
його покарав. **21** *Був же цар Озія црс4. 15
прокаженим аж до дня його смерті і
проживав в домі відлученим, повним
прокази, в якій вигнаним був з
господнього дому. І Йоатам, його
син, тримав його царство, судячи на-
род землі. **22** І позосталі ж слова Озії,
перші й останні, записані у Ісаї, сина
Амосового, проро ка. **23** Заснув же
Йозія зі своїми батьками, і не
поховали його на полі царських

гробів задля того, що він був прокажений. І замість нього зацарював його син Йоатам.

(не) погребоша его (-)[35] въ полѣ (црскихъ гробовъ)[36], (-)[37] того ради иже бысть прокаженъ. и цртвова иоадамъ снъ его в него мѣсто.

Глава 27

црс4. 15 **1** *Йоатам був двадцять і п'ятилітнім, коли почав царювати, і 16 літ царював в Єрусалимі. Ім'я його матері Єруса, дочка Садокова. **2** І він зробив же те, що правильне є перед Господом, за всім, що зробив його батько Йозія, за винятком того, що не ввійшов до господньої церкви. І народ ще грішив. **3** Він збудував високу браму господнього дому, і в його стіні поклав зброю. **4** І збудував же міста на юдиних горах і в лісах, двори і вежі. **5** І він воював проти царя аммонових синів, і здолав його. І аммонові сини давали йому на один рік по 100 талантів срібла і 10000 кори міри пшениці, і стільки ж мір ячменю. Це йому приносив цар аммонових синів на рік в 1-му році, і 2-му, і 3-му. **6** І скріпився ж Йоатам задля того, що правильними мав свої дороги перед своїм Господом Богом. **7** І позосталі ж слова Йоанатана і всіх його воєн і діла записані є в книзі юдиних царів, ізраїльських. **8** Він був 25-тилітнім, коли почав царювати, і 16 літ царював в Єрусалимі. **9** Заснув же Йоатам зі своїми батьками, і його поховали в місті Давидовому. І замість нього зацарював його син Ахаз.

Глава, кз.

Двадесать* и пати лѣтъ бысть иоадамъ егда цртвовати нача, и ѕі, лѣтъ цртвова въ ірлимѣ (-)[1] имѧ мтри его иеруса дщи садокова, и сътвори (же) что право есть пре гмъ по вса иже сътвори (иозіѧ)[2] ѿцъ его. развѣ что не вниде въ црковь гню. и еще людіе съгрѣшаху. той създа врата дому гню высока, и въ стѣнѣ (его положи оружіѧ)[3]. и грады (же) създа на горахъ іудиныхъ, и на лѣсехъ (-)[4] дворы и столпы. (И) той ополчисѧ противу цра сновъ аммонь. и одолѣ его. и даваху ему снове аммони на едіно лѣто по р҃ талантъ сребра. и і҃. коры мѣры пшеницы, и (толико же мѣръ ꙗчменѧ)[5] сіѧ (ему приношаше)[6] црь [сновъ][7] аммонь на лѣто, въ а҃ е лѣто, и в҃ е, и г҃ е. И оукрѣпле же есть иоадамъ, того ради что оуправлѧше пути своѧ пре гмъ бмъ своимъ. и прочаѧ (же) словеса иоанадана и (всѣхъ) ополченіи (его) и дѣла (-)[8] писана суть въ книзѣ црь іудиныхъ (-)[9] ійлевыхъ, [ке, лѣтъ бысть, егда цртвовати нача, и ѕі, лѣ цртвова въ ірлимѣ][10], (-)[11] оуспе (же) иоадамъ съ ѿцы своими. и погребоша его въ градѣ двдвѣ. и цртвова ахазъ снъ его в него мѣсто. д цр еі

Глава 28

црс4. 16 **1** *Ахаз був двадцять і 5-тилітнім, коли почав царювати, і 16 літ царював в Єрусалимі. Він не зробив правильного перед Господом, як його батько Давид, **2** але ходив в дорозі ізраїльських царів, але й зробив вилиті образи їхнім ідолам, **3** і жертви приніс в Едомлій землі, і провів своїх дітей через вогонь, за гидотами народів, яких Господь вигубив з приходом ізраїльських синів. **4** Освячував же ладан і палив на височинах і на шпилях, і під кожним крислатим деревом. **5** І його Господь Бог видав же його в руки сирійського царя, який його побив. Великий же полон взяв з його царства і привів до Дамаску. І видав його в руки ізраїльського царя, і побитий *був* великою раною, і його взяли в полон. **6** І вбив же Факей, син Ромеліїв, ізраїльський цар, 100000 з Юди в одному дні, всіх військових мужів, задля того, що

Глава, ки.

Двадесати* (и е҃ ти) лѣтъ бѣ ахазъ егда цртвовати нача. и ѕі лѣ цртвова въ ірлимѣ. (-)[1] не сътвори право пре гмъ, ꙗко двдъ ѿцъ его. но ходи въ пути цреи ійлевыхъ. но и образы изваѧны сътвори, (і) идоломъ ихъ (-)[2] пожре. въ [земли][3] [едомли][4], и проведе сновъ своихъ сквозѣ огнь по мерзостѧхъ ꙗзыкъ ихже оуби гь (въ пришествіи)[5] сновъ ійлевъ. (-)[6] освща (же) димиамъ и съжигаше на высокихъ и на холмѣхъ. И по всѧкимъ древомъ листвѧныи. и предасть (же) его гь бъ его в руку црѧ сѵрска. (иже)[7] порази его, (велик же плѣнъ взѧ ѿ его цртва)[8]. и приведе в дамаскъ, и [-][9] въ руки црѧ ійлева преда его, и пораженъ ꙗзвою великою, (и плениша его). и оуби (же) факее снъ ромеліевъ црь ійлевъ ѿ іуды, р҃, въ днь едінъ всѣхъ)[10] мужей (бранниковъ)[11]. того ради иже оставиша га ба ѿцъ своихъ. (Того же времени)[12] оуби [зехри][13] (мужъ) д цр ѕі

си́ленъ ѿ є҆фрема [а҃масі́ю][14] сн҃а цр҃ева и҆ (є҆врика́ма)[15] воє҆во́ду до́му є҆го, и҆ є҆лка́на (же вто́раго)[16] ѿ цр҃ѧ· (-)[17] Плени́ша (же) сн҃ове і҆и҃левѝ ѿ бра́тїи свои҆́хъ (ѻ҆смь со́тъ)[18] же́нъ, ѻ҆́трокъ и҆ дв҃ицъ. (-)[19] плѣнъ мно́гъ (-)[20] приведо́ша (ѿ ни́хъ)[21] в самарі́ю, (в то врем́ѧ)[22] (бѣ тꙋ)[23] прⷪ҇рокъ гн҃ь (и҆́менемъ ѻ҆ди́дъ)[24] (и҆́же)[25] и҆зы́йде въ срѣте́нїє во́ємъ градꙋ́щимъ въ самарі́ю, и҆ рече и҆мъ. се гнѣвъ г҃а б҃а ѿц҃ъ на́шихъ, проти́вꙋ і҆ꙋ́ды, (-)[26] предаде и҆хъ в рꙋки ва́ша, и҆ ꙋ҆би́сте и҆хъ немл҃рдно. тако да до нб҃и дости́гнꙋ, (ва́ше немл҃рдїє,) и҆ нн҃ѣ сн҃ове і҆ꙋ́динни (-)[27] і҆ерл҃имовы хощетъ вамъ поⷣни́зити въ рабы̀ и рабы́нѧ не се́ ли а҆зъ є҆смь с ва́ми, свѣдѣтелствова́ти г҃ꙋ б҃ꙋ ва́шемꙋ. (но)[28] слы́шите (совѣтъ) мо́и, и҆ ѿведи́те плѣне́ныхъ и҆хже и҆зведо́сте ѿ бра́тїѧ ва́шеѧ, ꙗ҆́ко вели́ка ꙗ҆́рость гн҃ѧ (наста́не ва́мъ)[29], и҆ въста́ша (бо мꙋжи) ѿ нача́лникъ сн҃овъ є҆фрѣмль [а҆за́рїѧ][30] сн҃ъ [і҆ѡ҆на́нь][31]. и҆ варахі́ѧ сн҃ъ (васаллимо́дъ)[32], є҆зекі́ѧ сн҃ъ (селлꙋмовъ)[33], и҆ а҆масі́ѧ сн҃ъ (є҆лда́н)[34], проти́вꙋ ты́мъ и҆же градꙋтъ ѿ ѻ҆плъче́нїѧ, и҆ реко́ша и҆мъ не възведите (здѣ плѣне́нїѧ)[35] къ ва́мъ занѐ (съгрѣши́хомъ, г҃ꙋ. почто вы)[26] хо́щете приложи́ти къ грѣхомъ на́шимъ. и҆ (ве́тхаѧ съвокꙋпи́ти безако́нїѧ наша)[37], вели́къ бо грѣхъ нашъ и҆ гнѣвъ (и҆) ꙗ҆́рость гн҃ѧ на і҆и҃лѧ. и҆ ѻ҆ста́виша (же мꙋжи і҆и҃левы и҆) бра́ницы плѣнъ и҆ всѧ ꙗ҆́же взѧ́ша предъ нача́лники и҆ пре всѣмъ (мно́жестомъ)[38] и҆ ста́ша (же) мꙋжи и҆же назва́шасѧ въ и҆мѧ (гн҃е)· И҆ взе́млюще плѣне́ныѧ и҆ всѧ и҆же на́зи бѧ́хꙋ ѻ҆блеко́ша ѿ корыстеи, (є҆гда́ же)[39] ѻ҆дѣѧ́хꙋ и҆хъ, и҆ ѻ҆бꙋша (-)[40] и҆ (честь творѧхꙋ)[41] бра́шномъ (и҆ пи́тїемъ), и҆ пома́заша (же ради трꙋда), и҆ въздаша и҆мъ подъѧ́ремни́ки ко́ждо и҆же (ходи́ти не моѓо́ша, и҆) бѣша сла́бы тѣломъ, (-)[42] възложи́ша и҆хъ (на ско́тъ и҆ ѿведо́ша) въ є҆рихо́нъ градъ фини́ческїи къ бра́тїи и҆хъ. и҆ възврати́ша в самарі́ю. въ вре́мѧ ѻ҆́но посла́лъ (цр҃ь) а҆ха́зъ къ цр҃ю а҆сѵрі́искꙋ. (просѧщи) по́мощи є҆мꙋ, и҆ въ ѻ҆но́мъ (смѧте́нїи съпроти́вишасѧ) и҆дꙋме́ане (-)[43], и҆ порази́ша (мно́ги) ѿ і҆ꙋ́ды. и҆ взѧ́ша плѣнъ (вели́къ), і҆ и҆ноплѣ́нницы приложи́шасѧ по градѡ́мъ по́лскимъ и҆ къ полꙋдни і҆ꙋде́и· И҆ взѧ́ша (вадсами́съ)[44], и҆ [ꙗ҆́же в домꙋ бж҃їи, и҆ ꙗ҆́же в домꙋ цр҃скомъ, и҆ кнѧѕе́и. и҆ да́ша цр҃ю][45] а҆йло́нъ. и҆ (гадирѡ́нъ)[46] и҆ (соікхо́хъ)[47], и҆ (всѧ ꙗ҆́же ѻ҆́крестъ)[48] є҆го. и҆ ([гамза́и][49] съ поселе́нїи є҆го. и҆ да́мнꙋ съ прилежа́щими поса́дами є҆го)[50], и҆ всели́шасѧ тꙋ, ꙗ҆́ко смирѝ г҃ь і҆ꙋде́ю ради а҆ха́за цр҃ѧ і҆ꙋ́дина. того ради

вони покинули Господа Бога своїх
батьків. **7** Того ж часу Зехрій – си-
льний чоловік з Єфрема, вбив цар-
ського сина Амісію і Еврикама, во-
єводу його дому, і Елкана, другого
ж по цареві. **8** Ізраїльські ж сини
взяли в полон зі своїх братів вісім-
сот жінок, юнаків і дівчат, привели
від них багато здобичі до Самарії. **9**
В тому часі був там господній про-
рок на ім'я Одид, який вийшов на-
зустріч воякам, що йшли до Сама-
рії, і сказав їм: Ось гнів Господа
Бога наших батьків проти Юди. Він
видав їх у ваші руки і ви їх вбили
без милосердя, так щоб до неба дій-
шло ваше немилосердя. **10** І тепер
ви хочете принизити до рабів і ра-
бинь юдиних *і* єрусалимських си-
нів? Ось чи я не є з вами, щоб свід-
чити вашим Господом Богом? **11**
Але послухайте мою раду, і повер-
ніть полонених з ваших братів, я-
ких ви вивели, бо великий господ-
ній гнів наступить *на* вас. **12** Адже
й встали мужі з начальників Ефрі-
мових синів: Азарія, Йоннанів син,
і Варахія, Васаллимотів син, Єзе-
кія, Селлумів син, і Амасія, Єлда-
нів син проти тих, що приходили з
війни, **13** і сказали їм: Не вводьте
сюди, до вас, полон, бо ми згріши-
ли Господеві. Чому ви хочете дода-
ти до наших гріхів і додати давні
наші беззаконня, бо наш гріх вели-
кий – і гнів, і господня лють над
Ізраїлем. **14** І залишили ж ізраїль-
ські мужі і вояки полон і все, що
взяли, перед начальниками і перед
всім множеством; **15** і встали ж му-
жі, які назвали себе в імені господ-
ньому, і, береучи полонених і всіх,
що були нагі, зодягнули зі здобичі.
Коли ж зодягали їх і взули, і по-
честь віддали їжею і питтям, і по-
мазали ж задля труду, і віддали їм
ослів, кожному, що не міг ходити, і
були слабі тілом, поклали їх на ско-
тину і відвели до Єрихону – міста
фініків, до їхніх братів, і поверну-
лися до Самарії. **16** В тому часі по-
слав цар Ахаз до асирійського царя,
просячи помочі для себе, **17** і в
тому замішанні спротивилися іду-
мейці і побили багатьох з Юди, і
взяли великий полон. **18** І чужинці
повстали по містах, на полях і на
півдні Юдеї, і взяли Ватсамис і те,
що в божому домі, і те, що в цар-
ському домі, і князів, і дали цареві
Айлон, і Ґадирон, і Сокхот, і все,
що довкруги нього, і Ґамзай з його
оселями, і Тамну з дотичними йому
селами, і там поселилися. **19** Адже
Господь упокорив Юдею через А-
хаза, юдиного царя, задля того, що

позбувся його помочі і мав Господа
в пониженні. **20** Вивів же Він проти
нього Теглаатраласара, асирійського
царя, який йому вчинив зло. І він
переселив тих, що були в Дамаску
до Мадіям, і з Сирії переселив жи-
ти до Дамаску. **21** І раз, противля-
чись, відпустив, задля цього взяв
Ахаз те, що в господньому домі і в
царському домі, і в начальників, і
дав асирійському цареві, і не було
йому на поміч, **22** але, радше, на
йому біль. І додав відступити від
Господа, бо цар Ахаз сказав: **23**
Шукатиму дамаскових богів, що
мене б'ють. І сказав: Боги асирійсь-
кого царя їм помагають – і цим в
жертву, і я щось принесу – і бу-
дуть ці мені на поміч. Але вони бу-
ли йому і всьому Ізраїлеві на упа-
док. **24** І Ахаз виставив ввесь посуд
божого дому і його знищив, і зам-
кнув двері божого дому. І він зро-
бив собі жертовники на всіх кутах
Єрусалиму **25** і в усіх юдиних міс-
тах він зробив жертовники на ви-
сочинах на палення ладану – і роз-
гнівив Господа Бога своїх батьків.
26 І позосталі ж його слова і всі йо-
го діла, перші й останні, ось запи-
сані є в книзі царств Юди й Ізраїля.
іс. 14 **27** *І заснув же Ахаз зі своїми бать-
ками, і поховали його в місті Дави-
довому, бо не принесли до гробів-
ниць ізраїльських царів. Зацарював
же замість нього його син Єзекія.

иже (обнажися его помощи. и въ уничижении
имаше)[51] га. (Изведе же)[52] противу ему (дегла-
атадаласара)[53] цря асѵрийска (иже)[54] озлоби его.
(и пресели иже бяху въ дамасцѣ въ мадиамы.
и ѿ сѵрии пресели въ дамаскъ пребывати. И
едино супротивящи ѿпусти.) (сего ради)[55] взя
ахазъ сущая въ дому гни и в дому црском и
у началниковъ. и дасть црю асѵрийску, и не
бысть на помощь ему. но наипаче къ печали
его. И приложи ѿступити ѿ га, (-)[56] рече (бо)
цръ (ахазъ) взыщу боговъ дамасковыхъ би-
ющих мя, и рече, (-)[57] бози цря (асѵрийска)[58]
пособляютъ им, и (сим)[59] пожру (и азъ что,) и
будутъ ми въ помощь (сии). но сии быша
(-)[60] къ падению (его) и всего іилия. И вы-
ставилъ ахазъ (вся) сосуды дому бжия. и съ-
круши я и затвердилъ врата дому (бжия)[61]. И
сътвори себѣ требники въ всѣхъ углѣхъ іер-
лима. и въ всѣхъ градѣхъ іудиныхъ. сътвори
(олтари) на высокихъ на съжжение демиама
(-)[62], и разгнѣва га ба ѿць своихъ. И прочая
(же) словесъ его и (всѣхъ) дѣлъ его первыхъ и
послѣднихъ. се писана суть въ книзѣ црствъ
іуды. і іилия. *и усне (же) ахазъ съ ѿцы ісаїа ді
своими. и погребоша его въ градѣ двдвѣ, не бо
принесоша (-)[63] въ гробѣхъ цреи іилевыхъ. (-)[64]
црствова (же) (иезекия)[65] снъ его в него мѣсто.

Глава 29

црс4. 18 **1** *Єзекія був 25-тилітнім, коли
почав царювати, і 29 літ царював в
Єрусалимі. Ім'я його матері Авія,
дочка Захарії. **2** Зробив же вгодне
перед Господом за всім, що робив
його батько Давид. **3** І сталося, що
коли став на його царстві, в першо-
му місяці відкрив двері господньо-
го дому, і відновив їх, **4** і ввів свя-
щеників і левітів. І він зібрав їх на
східній площі **5** і сказав до них: По-
слухайте мене, левіти, й освятіться
тепер, і очистіть дім Господа Бога
наших батьків, і винесіть всю не-
чистоту з святого, **6** бо згрішили
наші батьки, і зробили погане пе-
ред нашим Господом Богом, і поки-
нули його, і відвернули своє лице
від мешкання Господа нашого Бо-
га, і піддали хребет, **7** і замкнули
двері храму, і погасили світила, й
кадила ж не запалили, і всепалення
не принесли святому Богові ізраїль-
ському. **8** Підняли ж господній гнів
на Юдею і на Єрусалим, і видав їх
на зрушення і вигублення, і на си-
чання, бо ви бачите вашими очима.
9 І ось наші батьки впали від меча,

Гла, кд.

Езекия* егда црствовати нача, ке, лѣтъ д цр ні
бысть, и кд, лѣтъ црствова въ іерли-
мѣ. (-)[1] имя мтри его (авия)[2] дщи за-
харии. (-)[3] сътвори (же) угодно пре гмъ,
по вся иже творяше двдъ ѿць его. и бысть
егда ста на црствѣ его, въ мць првый, ѿвръ-
зе двери дому гня. и обнови ихъ и въведе
сщенники и левѵты. и събра ихъ на площади
въсточнѣи. и рече къ нимъ. услышите (мя)
левѵти (и) (остите ся нне)[4] и очистите
домъ га ба ѿць (нашихъ)[5]. і изнесите (всю)
нечистоту ѿ стительства. Яко (съгрѣшиша)[6]
ѿцы наши, и сътвориша лукаво предъ гмъ
(бмъ нашимъ). и оставиша его, и ѿвратиша
лице (свое) ѿ жилища га (ба нашего). и въздаша
хребеты, и затвориша врата храму, и погасиша
свѣтилники. и димиама (же) не вожгоша, и
всесъжжения не принесоша стому бу іилеву. (-)[7]
Соподвигоша (же) гнѣвъ гнь на іудею и на
іерлимъ, и предасть ихъ в подвижение и погу-
бление, и на звиздание. яко вы видите очима
вашими, и се падоша ѿцы наши мечемъ, и

с҃нове (на́ши)[8] и҆ дщє́ри (на́ши)[9] и҆ сꙋпрꙋги (на-
ши)[10] плѣнє́ни вє́дени сꙋть въ зе́млю не свою̀,
и҆ н҃нѣ ꙋ҆бо сꙋть в не́и· И҆ н҃нѣ ꙋ҆бо положите
на с҃рца (ва́ша) да поста́вите завѣтъ съ г҃мъ
б҃мъ і҆и҃левымъ. и҆ ѿвратиⷮ (ѿ на́съ гнѣвъ
ꙗ҆рости своє́ѧ)[11]· И҆ н҃нѣ не лиша́итесѧ ꙗ҆ко ваⷭ
и҆збра̀ г҃ь да стоитѐ пред ниⷨ, (и҆) слꙋжите є҆мꙋ
и҆ бы́ти є҆мꙋ слꙋжа́щє и҆ када́щє· И҆ въста́ша
левꙋ҆ти маⷮ с҃нъ а҆масі́еⷡ і҆ и҆ѡ҆и́ль с҃нъ [заха́ріеⷡ][12]
ѿ с҃новъ каа́дъдовыⷯ и҆ ѿ с҃новъ мерарі́иныⷯ. киⷭ
с҃нъ а҆вді́євъ, і҆ а҆за́рїа с҃нъ (и҆лає҆и́левъ)[13]. и҆ ѿ
с҃новъ (же) (герсо́на)[14]. (и҆ѡ҆да̑)[15] с҃нъ (земна̀)[16]. и҆
(ѡ҆а҆дамъ)[17], сїи с҃ны и҆ѡ҆аха́и, (-)[18] ѿ с҃новъ
є҆лисафа́мъ. (сама́ри)[19]. і҆ и҆и́ль· И҆ ѿ с҃новъ (же)
а҆са́фовыхъ. заха́рїѧ, и҆ маѳѳа́нїѧ. и҆ (є҆щє) ѿ
с҃новъ (а҆мъма́нь)[20] і҆и́ль, и҆ семе́и. (и҆о) и҆ ѿ
с҃новъ [и҆дидꙋмль][21]. (самадїѧ)[22], и҆ ѡ҆зїи́ль· (-)[23]
Събра́ша (же) бра́тїю свою̀, и҆ ѡ҆стиша́сѧ, (и҆
внидо́шѧ) по за́повѣди ц҃ревѣ (и҆) по повеле́нїю
г҃ню да ѡ҆чиста́ⷮ до (б҃жїи)[24] (сщ҃еⷩницы внидо-
ша)[25] внꙋтрь (ц҃ркви)[26] г҃нѧ да ѡ҆чиста́ⷮ (ю҆) и҆
снесо́ша всю̀ нечистость ю҆́же (внꙋтрї до́мꙋ
г҃нѧ найдо́ша)[27], и҆ въ дворѣ до́мꙋ г҃нѧ. (є҆-
же)[28] взѧ́ша левꙋ҆ти и҆знесо́ша к пото́кꙋ ке́дрь-
скꙋ во́нъ, и҆ нача́ша (же) въ (а҃ днь)[29] м҃ца но́-
ваго (-)[30] а҃ го ѡ҆чища́ти. и҆ въ днь и҃ (того́ж)
м҃ца внидо́ша въ (притво́ръ до́мꙋ ц҃ркви)[31]
г҃нѧ, (-)[32] ѡ҆чи́стиша (же) (ц҃рковь)[33] г҃ню въ
днь и҃, и҆ въ днь ѕ҃і, м҃ца (того́же и҆же
нача́ша)[34] съвръши́ша. и҆ внидо́ша внꙋтрь къ
(і҆езекі́и)[35] ц҃рю и҆ реко́ша (к немꙋ) ѡ҆чистихомъ
весь до́мъ (б҃жїи и҆) ѡ҆лта́рь всесъжже́нїѧ и҆ со-
сꙋды є҆го и҆ стоⷧ предложе́нїѧ (съ всѣмѝ)[36] съ-
сꙋды є҆го и҆ всѧ сосꙋды (ц҃ркви) ꙗ҆же ѡ҆сквернѝ
(ц҃рь а҆ха́зъ)[37] въ ц҃рство своѐ въ ѿстꙋпле́нїи
своє́мъ· (И҆ се) ꙋ҆готова́на сꙋть и҆ ѡ҆чище́на
(всѧ)[38] преⷣ ѡ҆лтаре́мъ г҃нимъ· И҆ въста́в (же)
ѕѣло ра́но (і҆езекі́ѧ)[39] ц҃рь и҆ събра̀ (всѧ̀) нача́лни-
ки гра́да и҆ възы́иде в до́мъ г҃нь. и҆ принесѐ ю҆-
нець. з҃, (и҆) о́венъ, з҃, а҆гнеⷱ з҃, (и҆) козе́лъ ѿ
ко́зъ (-)[40] за грѣхѝ, за ц҃рѧ, (за сщ҃енїє)[41], и҆ за
і҆и҃лѧ. (-)[42] рече (же) (сщ҃еⷩникомъ с҃номъ а҆аро́-
ним)[43], (и҆) да възы́идꙋтъ на ѡ҆лта́рь г҃нь
(жрєнїѧ)[44] те́лча, (ꙋ҆би́ша бо ю҆́нець) и҆ взѧ́ша
(кро́вь сщ҃енницы)[45]. (-)[46] и҆злїѧ́ша (тꙋ) на ѡ҆л-
та́рь, и҆ ꙋ҆би́ша (є҆щѐ) ѡ҆́веⷩ и҆ (кро́вь на ѡ҆лта́рь
възлїѧ́хꙋ)[47]. и҆ пожро́ша а҆́гнець и҆ възлїѧ́ша
(на ѡ҆лта́рь кро́вь)[48] и҆ приведо́ша козе́лъ за грѣ-
хи преⷣ ц҃рѧ и҆ ц҃ркви, (-)[49] възложи́ша (же) рꙋки
своа на ниⷯ, и҆ пожро́ша иⷯ сщ҃енницы и҆ покропи́ша
кро́вїю иⷯ преⷣ ѡ҆лтареⷨ и҆ ѡ҆чи́стиша за (грѣхѝ)

і наші сини, і наші дочки, і наші дру-
жини були відведені полоненими до
землі не своєї; і тепер, отже, є в ній.
10 І тепер, отже, покладіть на ваші
серця, щоб укласти завіт з Господом
Богом ізраїльським, і відвернути від
нас гнів своєї люті. **11** І тепер не
покиньте, бо вас вибрав Господь,
щоб ви стояли перед ним, і служили
йому, і були йому служителями, і ка-
дили. **12** І встали левіти: Маат, Ама-
сіїв син, і Йоіл, Захаріїв син, з Каад-
дових синів і з Мераїїних синів –
Кис, Авдіїв син і Азарія, Ілаеїлів син,
і з синів же Ґерсона – Йода, син
Земна, і Оадам – це сини Йоахаї; **13** з
Елисафамових синів – Самари і Іїл. І
з синів же Асафових – Захарія і Мат-
танія, **14** і ще з Амманових синів – Іїл
і Семей; але й з Ідитумових синів –
Саматія і Озіїл. 15 Зібрали ж вони
своїх братів і освятилися, і ввійшли
за заповіддю царя і за господнім на-
казом, щоб очистити божий дім. **16**
Священики ввійшли всередину гос-
подньої церкви, щоб її очистити, і ви-
несли всю нечистоту, яку знайшли
всередині господнього дому і в дворі
господнього дому, це взяли левіти,
винесли геть до кедронського потоку.
17 І почали ж в 1-му дні місяця но-
вого, 1-го, очищати, і в 8-му дні того
ж місяця ввійшли до притвору дому
господньої церкви. Вони очистили ж
господню церкву в 8-ми днях і в 16-
му дні того ж місяця, в якому почали,
закінчили. **18** І ввійшли всередину,
до царя Єзекії, і сказали до нього: Ми
очистили ввесь божий дім, жертов-
ник всепалення і його посуд, і пре-
стіл предложення з усім його посу-
дом, **19** і ввесь посуд церкви, який
занечистив цар Ахаз у своїм царстві
у своїм відступленні. І ось готовим є
і очищеним все перед господнім жер-
товником. **20** І встав же цар Єзекія
дуже рано і зібрав всіх начальників
міста, і ввійшов до дому господньо-
го, **21** і приніс 7 телят і 7 баранів, 7
ягнят козлів з кіз – за гріхи, за царя,
за святе і за Ізраїля. Сказав же свяще-
никам, Аароновим синам, і щоб пі-
шли до господнього жертовника, **22**
принести в жертву телят, бо свяще-
ники вбили телят і взяли кров, ви-
лили там на жертовник, і вбили ще
баранів, і виливали кров на жертов-
ник. І принесли в жертву ягня, і ви-
лили кров на жертовник. **23** І приве-
ли козла за гріхи перед царем і церк-
вою, поклали ж на них свої руки **24** і
принесли їх священики в жертву, і
покропили їхньою кров’ю перед жер-
товником, і зробили очищення за грі-
хи всього Ізраїля. Бо цар наказав при-
нести жертву всепалення за гріхи

всього Ізраїля. **25** Він поставив же
левітів в господньому домі з цим-
балами і псалтирями, і гуслями, за
заповіддю царя Давида, і Ґада ви-
дючого, і Натана пророка, з царем,
бо господній наказ був руками його
пророків. **26** Встали ж левіти, три-
маючи органи Давидові, і свяще-
ники – труби. **27** І Єзекія наказав,
щоб вони принести всепалення на
жертовнику. І коли ж приносили
всепалення, почали співати хвали
Господеві і видавати звук з труб і з
рогів, з органів, які підготував Да-
вид, ізраїльський цар. **28** І співці, і
ті, що тримали труби, були в своїм
чині і трубили, аж доки *не* закінчено
цілопалення. **29** Коли ж закінчено
жертву, схилившись, цар і всі, що
були з ним, і поклонилися Господе-
ві. **30** Наказав же цар Єзекія і ле-
вітські князі, щоб похвавлили Гос-
пода словами Давида й Ясафа про-
рока, які хвалили Господа в весе-
лості. І вони впали і поклонилися
Господеві. **31** Єзекія ж знову це до-
дав і сказав: Наповніть тепер ваші
руки Господеві, і приведіть, і при-
несіть жертви і хвалу в господ-
ньому домі. І все множество при-
несло жертви і хвалу в господньо-
му домі, і кожний, що забажав сер-
цем, цілопалення. **32** І число ціло-
палень, яке приніс збір, було: 70
телят, 100 баранів, 8 сот ягнят. Все
це Господеві. **33** І за очищення –
600 телят і 3000 овець. **34** Але, от-
же, не було багато священиків, і во-
ни не могли обдерти шкіру цілопа-
лення, там помогли їм і їхні брати, і
левіти, аж доки *не* закінчено діло і
аж доки священики *не* очистилися.
Адже левіти легшим чином очис-
тилися, ніж священики, **35** тому що
були численні цілопалення жиру
досконалості спасіння і жертви ці-
лопалення. І завершено служіння
господнього дому. **36** Зрадів же Є-
зекія і ввесь народ задля того, що
було виконано господнє служіння,
бо сталося нагло і було угодним.

Глава 30

1 Послав же він до всього Ізраїля
і Юди, написав же й послання до
Ефріма і Манасії, щоб прийшли до
господнього дому до Єрусалиму і
зробили пасху Господеві Богові із-
раїльському. **2** Цар почав раду з на-
чальниками всього множества Єру-
салиму, які дозволили, наказали
зробити пасху в другому місяці, **3**
бо не встигли зробити у свій час, бо
священики не могли дати ради, і не
всі були освяченими, і народ ще не

всегѡ̀ іи҃лѧ. занѐ за всего іи҃лѧ повелѣ цр҃ь всесо-
жéнїе за грѣхѝ (пожрéти). (-)[50] постáви (же) ле-
вѷты в домꙋ гн҃и, съ кѵ́валы, и҆ ѱалтыр́ми, и҆
гꙋсльмѝ по зáповѣди дв҃а цр҃ѧ и҆ гáда видѧща
(и҆ надáна прр҃ка съ цр҃е)[51]. ꙗ҆́кѡ (гн҃е повелѣнїе)[52]
бѣ̀ (-)[53] рꙋкáма прр҃кѡ (є҆гѡ). (-)[54] стáша (же) ле-
вѷти держáщи ѻ҆рганы двдвы, и҆ сщ҃енницы
трꙋбы. и҆ повелѣ (і҆єзекї́а)[55] да принесꙋтъ все-
сожжéнїѧ на ѻ҆лтáрь и҆ є҆гда же приношáхꙋсѧ
всесъжжéнїѧ начáша хвалы̀ пѣти гв҃и. и҆ (звꙋ-
чáти) трꙋбáми, и҆ в (рóзныѧ) ѻ҆ргáны и҆же двдъ
цр҃ь іи҃левъ (оу҆готóва). (-)[56] и҆ пѣвцы̀ (-)[57] и҆ тїи
и҆же держáхꙋ трꙋбы бѣша оу҆ строéнїи своє́мъ
поющє, дóндеже съвръши́шасѧ всесъжжéнїѧ. є҆г-
дá же скончáно бы́сть приношéнїе, преклóнсѧ
цр҃ь и҆ вси̇̀ и҆же бѧхꙋ (с ни́мъ). и҆ поклони́шасѧ
(гв҃и). (-)[58] повелѣ (же) (і҆єзекї́ѧ)[59] цр҃ь и҆ кн҃ѕи ле-
вѷтьстїи да въсхвáлѧтъ г҃а словесы̀ двдвыми
і (и҆ácафа)[60] прр҃ка (и҆же)[61] хвали́ша (г҃а) въ весéлїи
и҆ падоша и҆ поклони́шасѧ (гв҃и)· (і҆єзекї́ѧ же пá-
ки сїѧ приложи)[62], и҆ рече (и҆спóлните нн҃ѣ)[63] рꙋки
вáша г҃ꙋ, (и҆) приведи́те и҆ приноси́те жрътвы и҆
хвалы̀ в домꙋ гн҃и. и҆ принесѐ (всѐ мнóжество)[64]
жрътвы и҆ хвалы̀ въ дóмъ гн҃ь. и҆ всѧкї и҆же
бл҃говоли̇̀ ср҃цемъ всесъжжéнїѧ и҆ бы́сть число̀ все-
съжжéнїи ꙗ҆́же принесѐ (събрáнїе)[65] ю҆́нецъ, о҃, ѻ҆́-
венъ р҃, а҆́гнецъ, (и҆)[66] сóтъ. (всѧ̀ сїѧ гв҃и и҆ ѻ ѻ҆-
чищéнїи)[67] тéлцовъ, х҃. (и҆) ѻ҆вéцъ ҂г҃· Но сщ҃енницы
(оу҆бо) не мнóѕи бѧхꙋ, и҆ не можáхꙋ ѻ҆дирáти
кóжъ всесожжéнїѧ (гдѣ) и҆ (левѷти (и҆) брáтїа
и҆хъ помогóша и҆мъ)[68], дондеже и҆спóлнисѧ дѣло.
и҆ дондеже ѻ҆сти́шасѧ жрьцы̀. левѷти бо лег-
чáишимъ чи́номъ ѻ҆сти́шасѧ нéже сщ҃енницы
(занѐ)[69] бы́ша всесъжжéнїѧ мнóга тꙋка съвръ-
шенїа сп҃сенїѧ, и҆ (жрътвы)[70] всесъжжéнїѧ· И҆
съвершéна є҆ слꙋжба дóмꙋ гн҃ѧ, (-)[71] възвесели́
(же) сѧ (і҆єзекї́ѧ)[72] и҆ вси̇ лю́дїе. (и҆ тогѡ рáди
є҆же слꙋжéнїе гн҃е бы́сть и҆спóлнено)[73]. внезáпꙋ бо
сътвори́ти бы́ти (и҆ оу҆гóдно бы́сть)[74].

Гл҃а, л҃.

П(ослá же)[1] къ всемꙋ іи҃лю і и҆оу́дѣ, (-)[2] на-
писа (же и҆ послáнїѧ) къ є҆фрѣмꙋ и҆ ма-
насїи. дабы̀ пришли̇̀ къ дóмꙋ гн҃ю въ
і҆ер҃лимъ и҆ сътвори́ли пáсхꙋ г҃ꙋ б҃ꙋ іи҃левꙋ,
(-)[3] начà совѣтъ цр҃ь (съ)[4] начáлники (-)[5] всегò
(мнóжества)[6] і҆ер҃ли́ма (и҆же позвóлиша, повелѣша)
да сътвóрѧтъ пáсхꙋ м҃ца вторагѡ не бо пос-
пѣша (-)[7] сътвори́ти въ врéмѧ своѐ. ꙗ҆́кѡ
сщ҃енницы не (можáхꙋ оу҆довлѣти. и҆ ѻ҆сщ҃енни не
бы́ша вси)[8], и҆ лю́дїе не оу҆ събрáшасѧ въ і҆ер҃-

лим̆. (-)[9] ѹго́дно (же) сло́во ц҃реви, и҆ (всемꙋ мно́жествꙋ)[10], и҆ повелѣша да по́слетъ послы̀ въ ве́сь і҆и҃ль ѿ вирсавїи даже до да́на дабы̀ при-шлѝ и҆ сътвори́ли па́сха г҃ꙋ б҃ꙋ і҆и҃левꙋ въ і҆е҃р-лимѣ, мн҃ѕи б҃о не сътвори́ша. ꙗ҆́ко в̆ зако́нѣ написано є҆сть (-)[11] пои҆до́ша го́нцы̀ с̆ посланїа-ми ѿ (ц҃рскаго повеле́нїа)[12] и҆ нача́лникъ (є҆го), въ ве́сь і҆и҃ль і҆ і҆оуде́ю, потомꙋ что ц҃рь бѧше повелѣ҃ проповѣда́ющи, с҃нове і҆и҃леви ѡ҆бра́тите-сѧ къ (г҃ꙋ) б҃ꙋ а҆враа҃лю (-)[13] и҆саа́ковꙋ і҆ [і҆а́ков-лю][14], и҆ ѡ҆брати́сѧ къ ѡ҆ста́нкꙋ и҆́же и҆збы́ша рꙋкѝ ц҃рѧ а҆сѵрїиска. (не сотвори́ти)[15] ꙗ҆́коже ѿц҃ы ва́ши и҆ бра́тїѧ (-)[16], и҆́же ѿи҆до́ша г҃а б҃а ѿц҃ь свои҆́хъ. и҆ преда́сть и҆́хъ въ погꙋблє́нїє ꙗ҆́ко (сїє)[17] зна́єте (не ѡ҆жести́ти)[18] вы́ѧ ва́ша (ꙗ҆́ко ѿц҃ы ва́ши). дади́те (рꙋки ва́ша)[19] г҃ꙋ (-)[20]. и҆ прїидѣте къ ст҃ительствꙋ є҆го ꙗ҆́же ѡ҆ст҃и въ вѣки, (-)[21] слꙋжи́те г҃ꙋ б҃ꙋ ва́шемꙋ. и҆ ѿвратисѧ ѿ ва́съ гнѣвъ ꙗ҆́рости (є҆го). а҆́ще б҃о вы̀ ѡ҆браще́ни бꙋдете къ г҃ꙋ то бра́тїѧ ва́ша и҆ с҃нове ва́ши ѡ҆брѧщꙋт̆ мл҃ть пре҃ (г҃мъ и҆́хъ. и҆́хже ведо́ша плѣне́ны)[22]. и҆ ѡ҆бра́титсѧ в землю сїю. бл҃гъ б҃о и҆ мл҃тивъ є҆сть г҃ь б҃ъ (ва́шъ)[23]. и҆ не ѿврати́тъ лица̀ своє҆го ѿ [ва́съ][24]. а҆́ще ѡ҆брати́тесѧ к немꙋ, и҆ бѧхꙋ го́нцы̀ хода́ще скорѣ́ише ѿ гра́да въ́ гра́дъ. по (земли̇̀)[25] є҆фрѣмли и҆ манасїинѣ, даже и҆ до заоу҆ло́на. и҆ бы́сть є҆гда̀ посмѣ́ющимсѧ и҆ порꙋ-га́ющимсѧ и҆мъ, и҆но (нѣцыи̇̀) мꙋжи ѿ а҆сѵ҆ра и҆ манасїа и҆ заоу҆лона оу҆клана́ющи совѣтъ. прїи-до́ша въ і҆е҃рли҃ (ѿ і҆оуде́ѧ)[26], (и҆бо) бы́сть рꙋка̀ г҃нѧ да да́сть и҆҃ ср҃це є҆ди́но. (да сътворѧ҃)[27] по повеле́нїю ц҃ревꙋ и҆ кнѧ́ѕїи (-)[28] сло́во г҃не (-)[29] събра́ни (же) сꙋ́ть въ і҆е҃рлимъ лю́ди мн҃ѕи. да сътворѧ́тъ пра́здникъ ѡ҆прѣсноко҃ въ м҃ць вторы́и въ соньмѣ мно́гомъ ѕѣло, и҆ въста́ша и҆ разори́ша (ѡ҆лтарь)[30] и҆́же бѣ̑ въ і҆е҃рлимѣ и҆ всѧ̑ в̆ ни́х (же) (и҆́доломъ кадѧшесѧ димї-а́мъ)[31] и҆спрове́ргоша. и҆ поврьгош҃ (и҆́хъ) в пото́-цѣ ке́дрьстѣмъ. и҆ пожро́ша (же) пасхꙋ. д҃і, (д҃нѧ), м҃ца втораго. (-)[32] с҃щейницы (же) и҆ ле-вѷ҆ти (тогда̀) ѡ҆с҃щени, и҆ принесо́ша всесъж҃же́-нїє в до҃ г҃нь. и҆ ста́ша (же) в̆ чинꙋ своє҆мъ по расмотре́нїю и҆́хъ (и҆) зако́нꙋ мѡѷсїа ч҃лка б҃жїа· и҆ с҃щенницы прїемлѧ́хꙋ (и҆злїа́ннꙋю) кро́вь ѿ рꙋкꙋ левѷ҆тьскꙋ, того ра́ди что мно́гъ (наро́дъ)[33] ѡ҆с҃щенъ не бы́сть. и҆ (того ра́ди) (пожро́ша левѷ҆ти)[34] па́схꙋ тѣмъ и҆́же не можа́шесѧ ѡ҆с҃щати г҃ꙋ. (-)[35] вели́ка (па́ки) ча́сть лю́дїи ѿ є҆фре́ма и҆ манасїа і҆ и҆сахара и҆ заоу҆ло́на и҆́же ѡ҆с҃щенна не бы́сть (-)[36] ꙗ҆́сть па́с-

зібрався до Єрусалиму. **4** Угодне ж *було* слово цареві і всьому множеству, **5** і вони наказали, щоб він послав послів до всього Ізраїля, від Вирсавії аж до Дана, щоб прийшли і зробили пасху Господеві Богові ізраїльському в Єрусалимі, бо багато не зробили так, як в законі є записано. **6** Пішли гінці з посланнями, за наказом царя і його начальників, до всього Ізраїля і Юдеї, тому що цар наказав, щоб проповідували: Ізраїльські сини, поверніться до Господа Бога Авраамового, Ісаакового і Якова! І поверніться до останього, що спасся *від* руки ассирійського царя! **7** Не зробіть так, як ваші батьки і брати, які відступили *від* Господа Бога своїх батьків, і Він їх видав на винищення, так як ви це знаєте! **8** Не вчиніть твердими ваші шиї, так як ваші батьки! Дайте ваші руки Господеві і прийдіть до його святощів, яких він освятив навіки! Послужіть Господеві Богові вашому, і відвернеться від вас гнів його люті! **9** Бо якщо ви повернетеся до Господа, то ваші брати і ваші сини знайдуть милосердя перед їхнім Господом, ті, яких повели полоненими. І повернуться до цієї землі, бо Господь Бог ваш є милосердний і милостивий, і не відверне від вас свого лиця, якщо повернетеся до нього. **10** І гінці швидко проходили від міста до міста по Ефрімовій і Манасіїній землі, і аж до Завулона. І часом було, що сміялися і кпини з них, **11** але деякі мужі з Асира і Манасії, і Завулона, відкидаючи раду, прийшли до Єрусалиму **12** з Юдеї, бо рука Господа була, щоб дати їм одне серце, щоб вчинити за наказом царя і князів, за словом господнім. **13** Зібралося ж до Єрусалиму багато народу, щоб зробити празник прісних в другому місяці, в дуже великому зборі. **14** І вони піднялися і знищили жертовник, що був в Єрусалимі, і все, на чому ж ідолам кадилося, перекинули ладан, і поскидали їх до кедронського потоку. **15** І зарізали ж пасху 14-го дня другого місяця. Священики ж і левіти тоді *були* очищені і принесли всепалення до господнього дому. **16** І вони ж стали у своєму чині за їхнім судом і законом Мойсея, божого чоловіка. І священики приймали вилиту кров з левітських рук **17** задля того, що багато народу не було освяченим. І задля того жертвували левіти пасху, через те, що не можна було освячувати Господеві. **18** Знову велика частина народу з Ефрема і Манасії, і Ісахара, і Завулона, яка не була освяченою, їла пасху не згідно з тим, що є написане. І Єзекія помо-

лився за них, кажучи: Господь, Бо-
же добрий, очисти всіх, **19** що всім
серцем шукають Господа Бога сво-
їх батьків. І хай не вважається *грі-
хом* їм, що є неосвяченими, **20**, що
меншина. Господь же їх вислухав. І
потішений був він народом. **21** Зро-
били ж ізраїльські сини, що знай-
шлися в Єрусалимі, празник пріс-
них 7 днів у великій веселості, хва-
лячи Господа, на кожний день з
господніми ж органами левіти і
священики, які зберігали свій чин.
22 І говорив Єзекія до серця всіх
левітів, які мали добрий розум до
Господа. І закінчили 7 днів празни-
ка, приносячи мирні жертви і хва-
лячи Господа Бога своїх батьків. **23**
І він вчинив раду робити собор ін-
ших сім днів празника, і зробили
інших 7 днів, святкуючи. **24** Бо з
радістю почав цар Єзекія з Юдою, і
дав 1000 телят і 7000 овець, і на-
чальники ж дали народові 1000 те-
лят і 10000 овець. Адже освяченим
було велике множество священиків
25 і радістю *був* сповнений ввесь
юдин люд, також і священики, і ле-
віти, і все множество, що прийшли
з Ізраїля, і приходьки з ізраїльської
землі, і ті, що жили в Юдеї. **26** Був
же великий празник в Єрусалимі,
якого не було в тому місті від днів
Соломона, Давидового сина, ізра-
їльського царя. **27** І встали ж свя-
щеники і левіти, благословляючи
Бога. І їхній голос було чути, і мо-
литва прийшла до його святого не-
бесного помешкання.

Глава 31

1 Коли ж це все закінчено, вий-
шов ввесь Ізраїль, що знайшовся в
юдиних містах, і розбили образи, і
порубали гаї, і знищили височини, і
знищили жертовники з усієї Юдеї, і
Веніямина, і з Ефрема ж, і до Мана-
сії, доки *не* знищили все. І всі ізра-
їльські сини повернулися до їхньо-
го наслідця і їхніх міст. **2** Езекія же
поставив на кожний священичий і
левітський чин за їхніми поділами,
кожного одного за його служінням,
в належний священикам і левітам
чин, на всепалення і мирне, щоб
служили і визнавалися, і співали ж
в брамах господнього дому. **3** Цар-
ська ж частка була з його власного
майна, щоб завжди приносилося
всепалення вранці і ввечері, в субо-
ти ж і в новомісяці та інші празни-
ки, так як записано є в господньому
законі. **4** І знову він заповів народо-
ві і тим, що жили в Єрусалимі, щоб
дали частки священикам і левітам,

хꙋ, не по є҆́же пи́сано є҆сть, и҆ помоли́сѧ (за ни́хъ
і҆езекі́ѧ)[37] гл҃ющи. г҃и (б҃же) бл҃гі́и ѡ҆чи́сти (всѣ́мъ),
и҆́же всѣ́мъ ср҃цемъ взы́щꙋтъ г҃а б҃а ѿц҃ъ свои́х и҆
да не (мни́тсѧ и҆́мъ не ѡ҆сщ҃еннымъ сꙋщимъ
что̀ ме́нши и҆́хже ѹ҆слы́ша г҃ь. и҆ ѹ҆тѣ́шенъ є҆сть
лю́дми)[38]. сътвори́ша (же) с҃нове і҆и҃левы и҆́же ѡ҆брѣ-
тени сꙋть въ і҆ер҃лимѣ, пра́здникъ ѡ҆прѣснокъ.
з҃, дн҃і́и въ весе́лі́и вели́цѣ хвалѧ́ще г҃а по є҆ді́ны
дн҃и. (-)[39] (левꙋ́ти (же) и҆ сщ҃е́нницы)[40] по ѡ҆рга́-
номъ (г҃нимъ)[41] (и҆́же свои чи́нъ съверша́хꙋ). и҆
гл҃алъ є҆сть (і҆езекі́ѧ)[42] къ (ср҃цꙋ всѣ́мъ)[43] левꙋ́-
томъ. (-)[44] и҆́же и҆мѣ́хꙋ ра́зꙋмъ бл҃гъ на г҃а. и҆
скончѧ́ша, (з҃, дн҃і́и пра́здника)[45]. жрꙋще же́ртвы
ми́рныѧ, и҆ хвалѧ́ще г҃а б҃а ѿц҃ъ свои́хъ. И҆ со-
вѣ́тъ сътворѝ собо́ръ твори́ти (и҆́нꙋ, се́дмь,
дн҃і́и)[46] (пра́здника), и҆ сътвори́ша (и҆́нꙋю), з҃.
дн҃і́и (празнꙋ́юще). Съ ра́достїю бо (нача̀ (і҆езе-
кі́ѧ)[47])[48] (ц҃рь) съ і҆ꙋ́доꙋ (-)[49], (и҆ да́сть) ҂а҃, ю҆́-
нецъ)[50], и҆, ҂з҃. ѡ҆ве́цъ. и҆ нача́лницы (же) даша
лю́демъ ю҆́нецъ. ҂а҃, и҆ ѡ҆ве́цъ, ҂і҃. (ѡ҆сщ҃е́нно бо є҆сть
сщ҃е́нниковъ мно́го мно́жество)[51], и҆ ра́достїю
и҆злі́ѧнъ весь (наро́дъ і҆ꙋ́динъ)[52]. (та́коже) и҆
сщ҃е́нники и҆ левꙋ́ти и҆ все (мно́жество)[53] и҆́же прі́и-
до́ша ѿ (-)[54] і҆и҃лѧ. (и҆ прише́лцы ѿ землѧ̀ і҆и҃левы,) и҆
ѡ҆бита́ющи въ і҆ꙋде́и. (-)[55] Бы́сть (же) (вели́ко
пра́здньство)[56] въ і҆ер҃лимѣ (како́во̀ не бы́сть) ѿ
дн҃і́и (соло́мона)[57] с҃на дв҃два ц҃рѧ і҆и҃лва (в҃ томъ
гра́дѣ)[58]. И҆ въста́ша (же) сщ҃е́нницы и҆ левꙋ́ти
(бл҃вѧще б҃а)[59]. и҆ ѹ҆слы́шанъ є҆сть гла́съ и҆́х и҆
прі́иде моле́нїе (-)[60] в҃ жили́ще (є҆го ст҃ое)[61] н҃бное.

Гл҃а, л҃а.

Є(гда же сі́ѧ всѧ съвръше́на)[1]. и҆зшелъ
є҆сть весь і҆и҃ль и҆́же ѡ҆брѣтенъ бы́сть въ
гра́дѣх і҆ꙋ́диныхъ. и҆ съкрꙋши́ша (ѡ҆бра-
зы)[2], и҆ посѣко́ша га́и. и҆ разори́ли сꙋть
вы́шнѧѧ и҆ ѡ҆лтари (разори́ша) ѿ всеѧ̀ і҆ꙋде́а и҆
венїами́на и҆ ѿ є҆фре́ма (же) и҆ до манасі́ѧ, до́н-
деже (всѧ и҆спровергоша)[3]. И҆ ѡ҆брати́шасѧ вси
(с҃нове і҆и҃левы)[4]. въ ѡ҆дръжа́нїѧ и҆́х, и҆ гра́ды и҆́хъ.
(-)[5] (і҆езекі́ѧ (же) поста́ви)[6] на (кождо) чи́нъ сщ҃ен-
ническі́и и҆ левꙋ́тскі́и, (-)[7] по раздѣле́нїи и҆́х є҆ді́-
ного ко́ждо по (слꙋже́нїю є҆го)[8] (въ ѹ҆строе́нїе и҆́с-
ти́нное) сщ҃е́нникомъ и҆ левꙋ́томъ въ всѐсожже-
нїе и҆ (-)[9] ми́рнаѧ. (дабы̀ слꙋжи́ли і҆ и҆сповѣда́ли-
сѧ, и҆ пѣли)[10] (же) въ вра́тѣх (-)[11] до́мꙋ г҃нѧ.
(-)[12] Ча́сть (же) ц҃рева бысть ѿ и҆́стиннаго є҆го и҆-
мѣнїѧ да приноси́сѧ всесожже́нїе ѹ҆́трѣ всегда̀
и҆ вечер, (-)[13] въ сꙋботы (же) и҆ въ новомѣсѧчі́ѧ
и҆ пра́зницѣхъ (про́чи́х)[14]. (ꙗ҆́ко писа́нно є҆сть) въ
зако́нѣ г҃ни. И҆ запо́вѣда (па́ки) лю́демъ (и҆) жи-

вꙋщимъ въ ієрлимѣ. дабы дали части сщенникомъ и левꙋтомъ. да могꙋтъ настоѧти (законꙋ)[15] гню. иже егда (погласоваса въ оуши множествꙋ. многи)[16] снове іилеви (принесоша)[17] пшеницы, и вина і елеѧ. и медꙋ и вса иже родитъ землѧ, и десѧтины (-)[18] (принесоша (вса) ѕѣло много)[19]. Снове (же) іилеви і иоудины (-)[20] иже обитахꙋ въ (посадѣхъ)[21] іоудиныхъ, и (принесоша (и) тыи)[22] десѧтины ѡ воловъ, и овецъ. и десѧтинꙋ ѡ ко, и постй (и) гꙋ бꙋ своемꙋ. И (вса) носѧщи сътвориша кꙋпы многи. мца третіаго начаша кꙋпомъ класти основаніѧ. и (мца, з го)[23], съвръшиша (ихъ). (Егда же входѧщи быша. ієзекіѧ)[24] и началницы (его), и видѣша кꙋпы. и блвиша га и люди (-)[24] іилевы. (-)[25] въпроси (же ієзекіѧ)[26] сщенниковъ и левꙋтовъ, о (чемъ тако лежахꙋ) кꙋпы. (-)[27] ѡвѣща томꙋ азаріѧ сщенникъ прьвыи, ѡ колѣна садохова глюще, ѿнелѣже начаша приносити прьвѣнишаа въ домъ гнь. ıадохомъ и насыщахомса (доволно). (достаткомъ избыша сіа многа)[28], того ра ıаже (блви гь)[29] люди своа. и (прочаа есть множества сіа ıаже видиши)[30]. И повелѣ (иезекіѧ)[31] да оуготоваютъ житницы въ домꙋ гни. (иже егда сътвориша)[32] внесоша (-)[33] прьвѣнишаа и десѧтины. (и елика же даша вѣрнѣише)[34]. (Бѣ же)[35] старѣишина (и) хоненіѧ левꙋтинъ. и семеи бра его (вторыи)[36]. (По сих же) і иил, и (охозіѧ)[37], и (кене)[38] и асаиль, и еримодъ, и (озавадъ)[39]. и еліиль и (осамахіѧ)[40], и маадъ, и ванаіасъ, и сны его приставлены по (рꙋкꙋ) хоненіи и семеи брата его ѡ повелѣніѧ ((ієзекіа)[41] цра)[42]. и азаріа (архіереа)[43] домꙋ гна. (Къ нимъ же вса престоахꙋ,) и кореи снъ емна левꙋтъ (и) дверникъ въстоуныхъ вратъ (приставникъ бѣ) тѣмъ иже волею приношахꙋ гꙋ. (прьвѣнишаа и пресщенныхъ въ стаа стыи)[44]. (И по настоѧніе его единъ)[45], и веніаминъ, (ієсꙋе)[46], и семеіа, (-)[47] амаріѧ (же), и сохоніѧ въ рꙋкꙋ сщенникомъ. да вѣрнѣише раздѣлѧютъ братіи своеи по слꙋженію на кождо днь, (части) болшимъ и меншимъ. (Прочихъ)[48] мꙋжеска полꙋ ѡ лѣтъ трею и вышше всѣмъ иже въхождахꙋ въ црквь гню. и что по вса дни възводахꙋ сіе постановеніе въ слꙋжбꙋ (и въздержаніе)[49]. (по раздѣленіихъ свои)[50] сщеннико по семьıамъ. и левꙋтомъ (-)[51] ѡ к ти, лѣт, и вышше по чинꙋ. (и всемꙋ же множествꙋ, толико же намъ колико свободнымъ ихъ обѣю же поломъ. вѣрнѣише брашна ѡ тѣх иже осщенна бѣхꙋ въздаахꙋса)[52]. (Но и) сновомъ аароннимъ (-)[53] (по полемъ и по грады градомъ и единыи рас-

щоб вони могли бути над господнім законом. **5** І коли було проголошене до вух множества, численні ізраїльські сини принесли пшеницю, і вино, і олію, і мед, і все, що родить земля, і всі принесли дуже багато десятин. **6** Ізраїльські ж і юдині сини, що жили в юдиних містах, принесли і ті десятини з волів і овець, і десятину з кіз, і посвятили їх своєму Господеві Богові. І всі, що приносили, зробили численні купи. **7** Третього місяця вони почали закладати основи купам і 7-го місяця їх закінчили. **8** Коли ж ввійшли Езекія і його начальники і побачили купи, і поблагословили Господа й ізраїльський народ. **9** Запитав же Єзекія священиків і левітів чому так лежали купи. **10** Відповів йому Азарія – перший священик, з роду Садохового, кажучи: Відколи почали приносити первоплоди до господнього дому, ми їли і ми по достатку ситі, від достатку зосталося цього багато задля того, що Господь поблагословив свій народ, і далі є це множество, яке бачиш. **11** І наказав Єзекія, щоб підготували шпихлірі в господньому домі. Коли їх зробили, **12** внесли первоплоди і десятини, і те, що ж вірно дали, був же їхнім старшиною левіт Хоненія і його брат Семей – другим. **13** Після цього ж і Іїл, і Охозія, і Кенет, і Асаїл, і Єримот, і Озават, і Еліїл, і Осамахія, і Маат, і Ванаяс, і його сини, наставлені під руками Хоненії і Семея, його брата, за наказом царя Єзекії і Азарія, архиєрея господнього дому. **14** Перед ним же стояли всі, і Корей, син Ємни, левіт, і дверник східних дверей, був наставником тим, що добровільно приносили Господеві первоплоди і освячене до святого святих. **15** І під владою його – один. І Веніямин, Єсуе, і Семея, Амарія ж і Сохонія – в руках священиків, щоб вірно роздавали своїм братам за служінням частки на кожний день, великим і малим, **16** іншим чоловічого роду, від літ трьох і вище, всім, що входили до господньої церкви і що приносили на всі дні. Це постанова на службу і утримання **17** за своїми поділами: священикам – по сім'ях і левітам від 20-ти літ і вище – за чином, **18** і всьому ж множеству – стільки ж нам скільки їхнім вільним. Обом же родам дуже вірно віддавалося їжу з того, що освячене було,

19 але й Аароновим синам – за полями і за містами міст. І по одному були розглянуті мужі, які роздають частки, всім чоловічого роду, з священиків і левітів. **20** Бо зробив Єзекія все, що ми говорили, в усій Юдеї, зробив же добре і правильне, і правдиве перед своїм Господом Богом, **21** значить всю службу служіння господнього дому за законом і чином, бажаючи шукати свого Бога всім своїм серцем. Зробив же він, і йому пощастило.

мотре́ни бѣ́ша)[54] му́жи и҆́же (-)[55] (ча́сти раз-
дава́ютъ)[56] вс҃ѣ по́лу му́жеску ѿ сщ҃е́нникъ и҆
(-)[57] леѵі҃т. (-)[58] сътвори (б҃о е҆зекі́а вс҃а и҆́же гл҃а
хомъ)[59]. въ все́и і҆уде́и (-)[60] дѣла́лъ (же) е҆́сть
бл҃го и҆ пра́во (и҆ и҆стинно) пре҃ гм҃ъ бм҃ъ свои҃
(и҆́же е҆́сть)[61] вса̀ слу́жба слу же́нїа до́му гн҃а
(-)[62] по зако́ну и҆ чи́ны. хота́щи възыска́ти б҃а
своего всѣ́мъ (ср҃цемъ)[63] свои́мъ (-)[64] сътвори (же)
и҆ преспѣва́ше·

Глава 32

црс4. 18
іс. 36
сир. 48

1 І *по цих словах і цій правді прийшов Сенахерим, асирійський цар, і ввійшов до Юдеї, і оточив міста з запасами, бажаючи їх взяти. **2** Коли ж побачив Єзекія, що приходить Сенахерим проти його лиця, воювати проти Єрусалиму, **3** він почав нараду з його князями і сильними мужами, щоб заблокували виходи джерел, які були поза містом. І його рада доброю була, **4** і він зібрав велике множество народу, і вони замкнули всі джерела вод і потік, що плив посеред міста, кажучи: Щоб не прийшов асирійський цар, *не* знайшов багато води і *не* скріпився. **5** І скріпився Єзекія, і збудував ввесь мур, що був розбитий, і вежі на ньому, і ззовні іншу стіну. Підняв же знищене в місті Давидовім, направив і зробив багато зброї і щитів. **6** І поставив же начальників, вояків над народом, між вояками, і покликав всіх на площу, до брами долини, і заговорив до їхнього серця, кажучи: **7** Мужньо поводьтеся і скріпіться, не лякайтеся ані не жахайтеся від лиця асирійського царя і всього множества лиця тих, що є з ним, бо багато більше є з нами, ніж з ним. **8** Бо з ним є тілесне рамено, з нами ж наш Господь Бог – наш помічник, і він же стане за нас до бою. Скріпленим же був народ словами Єзекії, юдиного царя. **9** І після цього Сенахерим, асирійський цар, послав своїх рабів до Єрусалиму, і сам з усіма вояками оточив Лахис. І послав до Єзекії, юдиного царя, і до всього народу, що був в Єрусалимі, кажучи: **10** Це говорить Сенахерим, асирійський цар: На що ви поклали надію, сидячи в єрусалимській облозі? **11** Чи не обманює вас Єзекія, щоб видати вас на смерть, на голод і спрагу, твердячи, що ваш Господь Бог спасе вас з рук асирійського царя? **12** Чи це не є цей Єзекія, який знищив свої жертовники вершин і

Гл҃а, л҃в·

И҆по* словесе́хъ си҃, и҆ и҆стиннѣ се́и. прїи́де д҃ цр҃ и҃і ісаїа л҃ѕ сира҃ м҃и
(сенахери҃)[1] цр҃ь а҆сѵ҆рїискїи и҆ вни́де въ і҆у-
де́ю (-)[2] ѡ҆бстоа̀ гра́ды запа́систы (хо-
та́щи)[3] възати и҆́хъ· (е҆гда́ же)[4] ви́дѣ
і҆езекї́а и҆́же прихо́ди҃ (сенахери́мъ)[5]. (проти́ву)[6] ли-
ца̀ е҆го воева́ти на і҆ер҃ли́мъ· Нача҃ съ кна́ѕи е҆го
совѣ́тъ, и҆ му́жи же крѣпча́ишими. да запира́-
ютъ главы̀ и҆сто́чникомъ и҆́же бѣ́ша вн҃ѣ гра́да·
И҆ (бы҃ совѣ́тъ е҆го бл҃гъ)[7]. и҆ собра̀ мно́го мно́-
жество лю́дїи. и҆ запроша вси и҆сто́чницы во҃дныа
и҆ пото́къ и҆́же лїашеса по́средѣ града гл҃ющи.
да не прїи́де҃ цр҃ь а҆сѵ҆рїискїи (-)[8] ѡ҆бра́щетъ во҃
мно́го и҆ ѹ҆крѣпи́са· И҆ ѹ҆крѣпи́са е҆зекї́а, и҆ созда̀
вса стѣны и҆́же бы́ша рассы́паны. и҆ столпы̀ (на
не́и), і и҆зъ вну҆ (и҆́ную стѣ́ну)[9]· (-)[10] въздви́же
(же) разру́шенаа въ́ градѣ дв҃дѣ. (-)[11] поправѝ
и҆ сътворѝ ѻ҆ру́жїи мно́го (и҆ щи́то҃)· И҆ постави
(же) нача́лники бра́немъ на҃ лю́дми (въ во́ю). и҆
(созва̀ всѣ́хъ)[12] на пло́щадь до вра́тъ дебрѝ. и҆
гл҃алъ е҆́сть въ ср҃ца и҃ гл҃ющи му́жественѣ дѣ́-
лаите и҆ ѹ҆крѣпи́тесa, не ѹ҆страша́итеса (ни
ѹ҆жаса́итеса) ѿ лица̀ цр҃а а҆сѵ҆рїиска. и҆ (-)[13]
всего̀ (мно́жества ли́цъ)[14] и҆́же су́ть с ни́мъ· Я҆́ко
(мно́го мно́жае с на́ми)[15] су́ть не́же с тѣ́мъ. с
тѣ́мъ (б҃о) е҆́сть мы́шца пло́тьнаа. с на́ми же
г҃ь б҃ъ на́шъ (помо́щникъ на́шъ)[16]. и҆ (ѡ҆пол-
чи́тъ же са)[17] за на́съ· (-)[18] Ѹ҆крѣплени́ (же)
су́ть лю́ди словесы̀ (і҆езекї́а)[19] цр҃а і҆оу́дина· И҆ по-
се́мъ посла̀ (сенахери́мъ)[20] цр҃ь а҆сѵ҆рїискїи рабы̀
своа̀ въ і҆ер҃ли́мъ. и҆ са́мъ (съ всѣ́мѝ во́и ѡ҆бъ-
стоа́ше лахи́съ)[21]. и҆ посла̀ къ (і҆езекї́и)[22] цр҃ю
і҆оу́дину, и҆ къ всѣ́мъ (лю́де҃)[23] и҆́же бѣ́ху въ і҆ер҃-
ли́мѣ гл҃щи· Сїа гл҃етъ (сенахери҃)[24] цр҃ь а҆сѵ҆рї-
скїи. въ че́мъ вы ѹ҆пова́ете сѣда́ще въ ѡ҆бсто-
а́нїи і҆ер҃ли́мовѣ. не́ ли (і҆езекї́а)[25] прельща́етъ
ва́съ да преда́сть вы въ смр҃ть, (-)[26] въ гла҃ и҆
жа́жду. (ѹ҆крѣпла́ющи)[27] и҆́же г҃ь б҃ъ ва́шъ и҆з-
ба́ви҃ ва́съ ѿ ру́ку цр҃а а҆сѵ҆рїиска· Не се а҆ли се́и
е҆́сть (і҆езекї́а)[28] и҆́же разорѝ (вы́шънаа ѻ҆лта́ри

єго)[29]. и повелѣ іудѣ і (-)[30] иерлиму глющи. пре
олтаремъ сим покланяйтеся. и в немъ сожи-
гайте демїамъ· Ни ли вы не вѣсте что азъ
сътворихъ и ѿцы мои всѣмъ (земскымъ лю-
демъ)[31]. (и) не премогоша (вси) бози языковъ
(-)[32] избавити (страну)[33] свою ѿ руку моею.
кто есть ѿ всѣхъ боговъ языкъ сихъ. ихже
искорениша ѿцы мои. не моглъ (ни єдинъ) изба-
вити люди своя ѿ руку моею. да яко мо-
жетъ (паки) бгъ ваш избавити васъ ѿ руки мо-
ея. (и) нинѣ (васъ да не прельститъ)[34] (їезе-
кїя)[35] да не уповати вам сътворит посему, и не
вѣруите єму· Аще бо ни єдинъ моглъ бгъ
всѣхъ странъ (-)[36] избавити люди своя ѿ ру-
ку моею, и ѿ руку ѿцъ моихъ. ни бо бгъ
вашъ възъможет избавити вас ѿ руки моея.
но (і ина многа)[37] глали суть раби єго противу
га ба, и противу (їезекїя)[38] раба єго. и посла-
нїя же писа поношая га ба іилева. и глалъ
єсть нань рекїи· Яко бози языкъ (прочїихъ)[39]
не могоша избавити людїи своихъ ѿ руку мо-
єю. тако и бгъ їезекїинъ избавити не можетъ
людїи єго ѿ руки моея· И (наипаче) възопи во-
племъ великимъ языкомъ іудеискым противу
людїи, (иже (сѣдаху) на стѣнах ієрлима)[40] да
устрашит ихъ и (-)[41] возметъ градъ· И глалъ
(же) єсть противу ба (іилева)[42]. яко супротиву
боговъ людїи земъскихъ, дѣла рукъ чловеческих· И
молиша (же) ся (сего ради поношенїя), (їезе-
кїя)[43] црь і исаїя снъ (аммосовъ)[44] прркъ. (-)[45]
и възопиша даже до нбси· И посла гь аггла
(своєго). (иже)[46] порази всѣхъ (мужеи) храбрыхъ
(и) бранниковъ. и началники (воемъ)[47], въ пол-
цехъ цря асѵрїиска. и възврати (лице (єго) с по-
ношенїемъ)[48] на землю свою· (Єгда же)[49] въ-
шелъ єсть в домъ ба своєго. (снове)[50] иже изо-
шли бѣша ѿ чрева єго погубиша єго мечем. (-)[51]
спсе (же) (бгъ їезекїю)[52] и обитающихъ ієрлиму
ѿ руку (сенахерима)[53] цря асѵрїиска и ѿ руку
всѣх, и подасть имъ покой по окрстъ· И мнози
приношаху жрътвы гу въ ієрлимѣ, и дары
(їезекїи)[54] црю іудину (иже)[55] възвышенъ єсть
(по сихъ предъ всѣми языки)[56]. *(И потомъ)
по днех тѣх изнеможе (їезекїа)[57] даже смрти и
помолися гу. и услыша (же) и (дасть єму зна-
менїе)[58], и не по добродѣтели, иже даде єму·
въздасть (їезекїи)[59], и въздвижено єсть срце єго.
и сотворенъ бысть противу єго гнѣвъ и про-
тиву іуды і иерлима. и смиренъ бысть (по
сихъ)· того ради єже възвышено бысть срце єго.
(тако онъ яко) и живущеи въ ієрлимѣ. (-)[60] не

д҃ цр҃ к҃ / ісаїа л҃и / сира҃ м҃и

сказав Юді й Єрусалимові, кажучи: Поклоняйтеся перед цим жертовником і на ньому паліть ладан? **13** І чи ви не знаєте, що зробив я і мої батьки всім народам землі, і всі боги народів не змогли спасти свою країну від моїх рук? **14** Хто є з усіх богів цих народів, яких вигубили батьки мої? Ні один не зміг спасти свій народ від моїх рук, то як знову може ваш Бог спасти вас з моєї руки? **15** І тепер хай вас не обманить Єзекія, хай не зробить так, щоб ви надіялися на це. І не вірте йому, бо якщо ні один бог всіх країн *не* зміг спасти свій народ з моїх рук і з рук моїх батьків, ні ваш Бог *не* зможе вас спасти з моєї руки. **16** Але й багатого іншого говорили його раби проти Господа Бога і проти його раба Єзекії. **17** І він же написав послання, зневажаючи Господа Бога ізраїльського, і промовив проти нього, кажучи: Як інші боги народів не змогли спасти свої народи з моїх рук, так і Єзекіїн Бог не може спасти його народ з моєї руки. **18** І найбільше кричав великим криком юдейською мовою проти народу, що сиділи на стінах Єрусалиму, щоб їх налякати і забрати місто. **19** І говорив же він проти ізраїльського Бога, так як проти богів народів землі, – діла людських рук. **20** І молилися задля цієї зневаги цар Єзекія і пророк Ісая, син Аммосів, і закричали аж до неба. **21** І Господь послав свого ангела, який побив всіх хоробрих мужів, і вояків, і начальників вояків в полках ассирійського царя. І Він повернув його лице зі соромом на свою землю. Коли ж він прийшов до дому свого бога, сини, що вийшли були з його лона, погубили його мечем. **22** Спас же Бог Єзекію і тих, що жили в Єрусалимі, від рук Сенахерима, ассирійського царя, і з рук всіх і дав їм спокій довкруги. **23** І вони приносили численні жертви Господеві в Єрусалимі і дари Єзекії, юдиному цареві, що після цього був піднятий перед всіма народами. *І після цього, **24** по тих днях, захворів Єзекія аж до смерті. І помолився Господеві – і вислухав же, і дав йому знак. **25** І не за чесності, що дав йому, віддав Єзекії, і піднялося його серце. І вчинений був гнів проти нього і проти Юди і Єрусалиму. **26** І він був впокорений після цього задля того, що піднялося його серце, так він, як і ті, що жили в Єрусалимі. Не прийшов на них господній гнів в днях Єзекіїних. **27** І було ж в

црс4. 20 / іс. 38 / сир. 48

Єзекії багатство і велика дуже сла-
ва, і він зробив собі численні скар-
би срібла і золота, і дорогоцінного
каменя, і пахощів, і склади зброї, і
великий чин всіх різних посудин,
28 і шпихлірі зерна пшениці, і ви-
на, і олії, і ясла для всієї скотини, і
огорожі ж стадам, **29** і загороди
вівцям, і збудував 6-ть осель, бо
мав він стада овець і скотини без
числа, задля того, що Господь дав
йому і дуже багато скарбу. **30** Той є
Єзекія, що замкнув горішній ключ
води Сіона, і повернув їх з долу до
півдня міста Давидового. В усіх
своїх ділах успішно зробив, що за-
бажав. **31** І цей в посланні вавилон-
ських князів, які були до нього по-
слані, щоб його спитати про чудо,
яке трапилося на землі. І покинув
його Господь, щоб випробувати йо-
го, щоб побачити те, що було в йо-
го серці. **32** І позостале ж слів Є-
зекії і його милосердя і записане є в
пророцтві пророка Ісаї, Аммосово-
го сина, і в книзі царств Юди й
Ізраїля. **33** І заснув же Єзекія зі
своїми батьками, і поховали його
над гробами Давидових синів. І
славу, і честь дали йому в його
смерті ввесь Юда і всі, що жили в
Єрусалимі. І зацарював же замість
нього його син Манасія.

прїиде на ни҃ ӕ҆́рость гн҃ѧ во дн҃и (і҆ѐзекі́инны)[61]· И҆
бы́сть (же і҆ѐзекі́еви)[62] бога́тьство и҆ сла́ва мно́га
ѕѣ́ло. и҆ сокро́вища себѣ̀ (мно́ги) собра̀ сребра̀ и҆ зла́та.
и҆ ка́менїѧ ч҃тна́го, и҆ а҆рома́ты, и҆ ѻ҆ру́жїа храни́л-
ницы. и҆ всѣ́хъ ра́зныхъ сосꙋ́довъ вели́къ чи́нъ. и҆
(жи́тницы)[63] жи҃ пшени́цы и҆ (вина̀ и҆ е҆ле́ѧ)[64]. и҆ ꙗ҆́сли
вс҃ѣ ското́мъ, (и҆ ста́нъ же ста́домъ) и҆ загра́ды ѻ҆вца̑.
и҆ поса́довъ, (ѕ҃)[65], созда̀ (-)[66]· (И҆мѧ́ше бо)[67] ста́да
ѻ҆ве́цъ и҆ (ско́товъ)[68] безчи́слена· Того ра́ди что
да́сть е҆мꙋ̀ г҃ь (и҆) собра́нїѧ мно́го ѕѣ́ло. то́й е҆́сть
(і҆ѐзекі́ѧ)[69], и҆́же завре вы́шнїи клю́чъ в҃о́дный [сїѻ́на][70]·
И҆ ѻ҆брати и҆́хъ съ до́лꙋ къ полꙋ́дню гра́да дв҃два. (въ
всѣ́хъ дѣ́лехъ свои́хъ сътворѝ преспѣва́ѧ и҆́же
въсхотѣ̀)[71]· И҆ се́й (въ посла́нїи)[72] кнѧѕе́и вавѷло́н-
скихъ, и҆́же посла́ни бѧ́хꙋ къ не́мꙋ да вопроса̑ е҆го
ѻ҆ чю́десѝ и҆́же слꙋчи́сѧ на земли̇· И҆ ѻ҆ста́ви е҆го г҃ь да
и҆скꙋси́тъ е҆го ви́дѣти и҆́же бѣ́ша въ ср҃дци е҆го·
И҆ про́чаѧ (же) слове́съ (і҆ѐзекі́а)[73] и҆ щедро́ты е҆го
(и҆)[74] пи́сана сꙋ́ть въ видѣ́нїи і҆саї́ѧ (проро́ка сн҃а
(а҆́ммосова)[75])[76]. и҆ въ кни́ѕѣ цр҃ьствъ і҆ꙋ́ды і҆
і҆и҃лѧ· И҆ ᲂу҆спе же (і҆ѐзекі́ѧ)[77] съ ѿц҃ы свои́ми, и҆
погребо́ша е҆го на҃ гро́бы сн҃овъ дв҃двыхъ. и҆ сла́вꙋ
и҆ че́сть да́ша е҆мꙋ̀ въ сме́рти е҆го ве́сь і҆ꙋ́да. и҆
(вс҃и) и҆́же ѻ҆бита́хꙋ въ і҆ер҃лимѣ. и҆ цр҃твова (же)
манасі́ѧ сн҃ъ е҆го в него̀ мѣ́сто·

Глава 33

црс4. 21 **1** *Манасія був двадцятилітнім,
коли почав царювати, і 55 літ ца-
рював в Єрусалимі. **2** Зробив же він
погане перед Господом зі зневагою
народів, яких Господь вигубив пе-
ред ізраїльськими синами. **3** І він
повернувся і підняв височини, які
знищив був його батько Єзекія, по-
будував же Ваалові жертовники і
зробив гаї, і поклонився всьому
множеству неба, і почитав їх. **4** І
збудував же він жертовники в гос-
мой5. 12 подньому домі, про який же сказав
црс3. 8 Господь: *В Єрусалимі буде моє
єре. 32 ім'я навіки. **5** І збудував же він
жертовники всьому небесному вій-
ську в двох дворах господнього до-
му. **6** Він же приневолив своїх си-
нів пройти крізь вогонь в долині
Вененона і чинив чарування з же-
ребами, ішов за ворожінням і дуже
служив проклятим чаруванням, мав
зі собою ворожбитів і заклиначів.
Багато ж лукавих діл він зробив пе-
ред Господом, щоб Його розгніви-
ти. **7** Різьблені ж і литі образи по-
ставив в господньому домі, про я-
кий Господь сказав до Давида і до
Соломона, його сина, кажучи: В
цьому домі і в Єрусалимі, який Я
вибрав з усіх ізраїльських племен,

Гл҃а, л҃г·

Двадеса́ти* лѣ́тъ бѣ̀ манасі́ѧ е҆гда̀ цр҃- д҃ цр҃ к҃а
ствова́ти нача̀ и҆ н҃е, лѣ́тъ, цр҃ствова̀ въ
і҆ер҃лимѣ. (-)[1] сътвори́ (же) лꙋка́вое пр҃е
гм҃ъ по (-)[2] поноше́нїю ꙗ҆зы́къ и҆́хже и҆с-
прове́рже г҃ь пр҃е сн҃ы і҆и҃левы· И҆ ѻ҆брати́сѧ и҆ воз-
дви́же вы́шнѧѧ и҆́же раскопа̑ бѣ̀ е҆зекі́а ѿц҃ъ е҆го.
(-)[3] състро́и (же ѻ҆лтари̇)[4] ваа́лимꙋ. и҆ сътвори̇
лѣ́сы. и҆ поклони́сѧ в҃семꙋ мно́жествꙋ н҃беси. и҆
почти̇ и҆́хъ. и҆ създа (же) ѻ҆лтари в домꙋ гн҃и.
ѻ҆ ни҃ (же) гл҃а г҃ь· *Въ і҆ер҃лимѣ бꙋ́детъ и҆́мѧ є҃ мо в҃і г҃ цр҃ и҃ і҆ерє л҃в
мое̇ въ вѣ́ки. и҆ създа (же) жрътвовники всѣ́мъ
во́емъ н҃бнымъ въ двою̇ дво́рѣхъ до́мꙋ гн҃ѧ.
(-)[5] пройти (же) сътвори̇ сн҃овомъ свои́мъ по ѻ҆г-
ню̇ въ [ᲂу҆до́ли][6] (вененони)[7], и҆ вража́ше со жре́бїи.
(-)[8] послѣ́доваше гада́нїемъ, и҆ прокла́тымъ
волѡ҃ова́нїе (ѕѣ́ло) слꙋжа́ше, и҆мѣ́аше съ собо́ю
в҃олфы и҆ ѻ҆баа́нники· Мно́га же лꙋка́ва дѣ́ла е҆сть
сътвори̑ пр҃е гм҃ъ да прогнѣ́ваетъ е҆го. (-)[9]
(и҆стꙋка́нна (же) и҆ слїа́на ѻ҆́бразы поста́ви)[10]
(-)[11] в домꙋ [гн҃и][12]· ѻ҆ не́мже гл҃алъ е҆сть (г҃ь)[13]
къ дв҃дꙋ и҆ къ (соломо́нꙋ)[14] сн҃ꙋ е҆го (гл҃юще)· Въ
домꙋ се́мъ и҆ въ і҆ер҃лимѣ е҆го́же и҆збра́хъ ѿ
всѣ́хъ колѣ́нъ і҆и҃левы̇. Положꙋ и҆́мѧ мое̇ въ вѣ́-
ки· *И҆ не приложꙋ подви́гнꙋти но́гꙋ і҆и҃левꙋ ѿ в҃ цр҃ з҃

землѧ̀ юже предахъ ѿцемъ ихъ· Токмо аще съхранѧтъ сътворити (-)[15] иже повелѣхъ и, по всему закону и чину и судбамъ (иже заповѣдахъ) рукою моѷсїа· И прельсти манасїа їоудею и живущихъ въ їерлимѣ да сътворѧтъ лукавое над всѣми ꙗзыки. ихже испроверже гь ѿ лица снов їилевъ· И глалъ (же) есть гь на манасїѧ, и на люди его. и внѧти не въсхотѣша. (того ради)[16] наведе (-)[17] на нѧ началники вои цра асѷрїиска· (Иже)[18] ꙗша манасїѧ (и) (свѧзаша чепми и)[19] оковы ножными, и ведоша въ вавѷлонъ. и ꙗко оунуженъ бысть. (помолисѧ)[20] гу бу своему, и сътвори покаанїе ѕѣло пред лицемъ ба ѿць своих. и помолиса къ нему· И оуслыша (млтву) его, и (-)[21] вопль его. и възврати его въ їерлимъ на цртво его. и позна манасїа ꙗко гь сеи есть бъ. и посем (же) създа стѣну внѣ града двдва ѿ ливана къ [востоку][22] въ потоцѣ, (-)[23] ѿ вхоженїѧ вратъ (рибныхъ)[24]. и възвиже (то) ѕѣло· И постави началники воемъ въ всѣхъ градехъ (їоудиныхъ стѣнатыхъ)[25]. ї и ѿнѧтъ боги чюджи ї идолы ѿ дому гнѧ. и всѧ олтарѧ̀ ихже сътвори въ горѣ дому гнѧ въ їерлимѣ, ї (изгна всѧ вонъ ис посадовъ)[26]· И (паки) въздвигъ олтарь гнь. и пожре на томъ жрътвы (и) мирнаѧ и хвалу. и заповѣда їоудѣ да служатъ гу бу їилеву. Обаче (же) (еще людїе)[27] (жрѧху) на высокихъ (суетъному богу своему)[28]. и прочаѧ (же) (дѣѧнїа)[29] манасїина и молитва его иже къ бу. и словеса видѧщихъ ꙗже глаху к нему во имѧ га ба їилева· Се въ словесехъ молитвы его, и ꙗко оуслыша его и всѧ̀ грѣхи (-)[30]. и (оуничиженїе)[31]. и мѣста в нихъ (же) създа̀ высокаѧ, и сътвори (-)[32] лѣсы, (и образы,) ї изваѧнны, (и) преже неже сътвори покаѧнїе. (-)[33] писана суть въ словесехъ видѧщихъ· (-)[34] Оуспе (же) манасїѧ съ ѿцы своими. и погребоша его въ садѣ въ дому его· И црьствова (же) в него мѣсто (снъ его амонъ)[35] кв, лѣтѣ бысть амонъ егда цртвовати нача. и в, лѣта цртвова въ їерлимѣ. и сътвори (же) лукавое пред гмъ ꙗко творѧше манасїѧ ѿцъ его, и всѣмъ идоломъ иже (манасїа бѣ сътворилъ)[36] (-)[37]· Пожре амонъ и служи имъ, и не смирисѧ пред гмъ ꙗко смирисѧ манасїѧ ѿцъ его зане (и множае и боши съгрѣши)[38]. (Егда же) и съпротивишасѧ противу его раби его. (-)[39] оубиша его в дому его· И (паки) (людїе землѝ оубиша)[40] тѣхъ иже (амона пора-

поставлю моє ім'я навіки. **8** *І не до- црс2. 7
дам, щоб нога ізраїльська захиталася в землі, яку Я дав їхнім батькам, тільки якщо збережуть чинити те, що я їм заповів, за всім законом, і чином, і судьбами, які Я заповів рукою Мойсея. **9** І обдурив Манасія Юдею і тих, що жили в Єрусалимі, щоб чинити погане понад всі народи, яких Господь викинув від лиця ізраїльських синів. **10** І промовив же Господь проти Манасії і проти його народу – і не побажали сприйняти. **11** Задля того Він навів на них начальників вояків асирійського царя, які схопили Манасію і зв'язали кайданами й оковами по ногах, і повели до Вавилону. **12** І як був він у нужді, помолився своєму Господеві Богові. І зробив дуже велике покаяння перед лицем Бога своїх батьків, **13** і помолився до нього. І Він вислухав його молитву і його крик, і повернув його до Єрусалиму на його царство. І Манасія пізнав, що Господь, Він є Богом. **14** І після цього ж збудував мур поза містом Давидовим, з півдня до сходу, в потоці від входу рибної брами, і його дуже підняв вгору. І він настановив начальників воякам в усіх юдиних містах з мурами. **15** І він усунув чужих богів та ідолів з господнього дому, і всі престоли, які збудував в горі господнього дому в Єрусалимі, і вигнав всіх геть з поселень. **16** І він знову підняв господній жертовник і приніс на ньому жертви, і мирні *жертви*, і хвалу. І він заповів Юді, щоб служили Господеві Богові ізраїльському, **17** лише ж ще народ приносив жертви на височинах своєму марному богові. **18** І остали ж Манасіїні діла, і його молитва, що до Бога, і слова видючих, що говорили до нього в ім'я Господа Бога ізраїльського, ось в словах **19** його молитви. І як Він його почув, і всі гріхи, і зневага, і місця, на яких же будував височини і зробив ліси, і образи, і різьби, скоріше, ніж зробив покаяння, є записані в словах видючих. **20** Заснув же Манасія зі своїми батьками. І його поховали в саді, в його домі. І зацарював же замість нього його син Амон. **21** Амон був 22-літнім, коли почав царювати, і 2 роки царював в Єрусалимі. **22** І зробив же погане перед Господом, так як робив Манасія, його батько, і всім ідолам, які зробив був Манасія, Амон приніс жертви і їм служив. **23** І він не впокорився перед Господом, так як впокорився Манасія, його батько, тому що і дуже й більше згрішив. **24** Коли ж і протиставилися проти нього його раби, вони його вбили в його домі. **25** І знову

народ землі побив тих, що побили Амона, і поставив народ землі царем замість нього його сина Йосію.

Глава 34

црс4. 22 **1** *Йосія був восьмилітнім, коли почав царювати, і 31 рік царював в Єрусалимі. **2** І зробив же те, що було правильним перед Господом, і ходив в дорогах Давида, свого батька, і не звернув ані вправо, ані вліво. **3** В 10-му році свого царства, адже і ось ще був дитиною, почав шукати Бога свого батька Давида. І в 12-м році свого царства почав очищати Юдею, Єрусалим від височин і лісів, і ідолів, і бовванів. **4** І знищили ж перед ним жертовники Ваалів, і були розбиті ідоли, які були поставлені. І він вирубав гаї, і різьблені, і литі, і знищив, і розбив, і розтер, і скинув перед лицем гробів їхні жертви, **5** і кості їхніх жерців спалив на їхніх жертовниках. І він очистив Юду, Єрусалим. **6** І в містах Манасіїних, і Ефрімових, і Симеонових, і аж до Неталима, і всі їхні міста знищив, **7** і розніс жертовники, і ліси бовванів порубав на дрібні шматки, і всі ж високі храми вирубав з усієї ізраїльської землі, і повернувся до Єрусалиму. **8** У 18-му році свого царства, щоб очистити землю і господню церкву, він послав же Самфана, Еселієвого сина, і начальника міста Амеасію, і Йоаса, Йохазового сина, літописця, щоб підняти дім свого Господа Бога. **9** Вони прийшли до великого священика Хелкії, щоб одержати від нього срібняки, які були принесені до господнього дому, які зібрали левіти і дверники від Манасії і від Ефріма, і начальників, і всіх інших з Ізраїля, і від всієї Юдеї і Веніямина, і тих, що жили в Єрусалимі, **10** і дати до рук тих, що першими були робітниками в господньому домі, щоб вони підняли церкву, те, що й не сильне, хай укріплять. **11** І ті дали їх будівничим і робочим, щоб купити чотирикутне каміння, і на дерево на розвалини будови, і на покриття домів, які знищили юдині царі. **12** Що дуже вірно всі мужі вчинили. Були ж наставниками над робітниками Ґет, і левіт Авдія, з синів Мерари, і Захарія, і Мосоллам, з синів Каата, які дбали за діло. І всі левіти, і ті, що вміли грати на органах, **13** над тими, що за різними звичаями носили тягарі, і над тими, що чинять діло праці. І з левітів були писарі, і судді, і дверники. **14** Коли виносили вони срібняки, що були принесені

зиша)[41]. и҆ поста́виша лю́діе землѧ̀ цр҃ѧ і҆ѡсі́а
сн҃а є҆гѡ в него мѣ́сто·

Гл҃а, л҃д·

О҆смь* лѣ́тъ бы́сть і҆ѡсі́ѧ є҆гда̀ црт҃вова́- д цр кв
ти нача̀, и҆ л҃а, лѣ́то црт҃вова въ і҆ерли-
мѣ. и҆ сътвори́ (же) что бѣ̀ пра́во пре
гмь, и҆ ходѝ въ пꙋте дѣда ѿца своє́го.
и҆ не оу҆клони́сѧ ни на де́сно ни на лѣ́во· (-)[1] въ
(і є)[2] лѣто црт҃ва своє́го. и҆ се бо є҆ще бѣ ѿрокъ
нача̀ възыска́ти (-)[3] б҃а (ѿца своє́го дѣда)[4]. и҆
въ в҃і лѣто црт҃ва своє́го нача̀ ѡ҆чища́ти і҆ꙋде́ю,
(-)[5] і҆ерлимъ. ѿ высо́кихъ и҆ лѣ́совъ, (і и҆́доловъ) і
и҆стꙋка́нныхъ· и҆ разори́ша (же) пре ни́мъ ѻ҆лтарѧ̀
ваалимлѧ і (и҆́долы иже наставле́ни бахꙋ съ-
крꙋше́ни сꙋть)[6], и҆ посѣчѐ га́и, і и҆стꙋка́нныѧ,
и҆ съліѧ́нныѧ. (и҆) съкрꙋшѝ, і и҆стнѝ, (и҆ росто-
пѝ,) и҆ поверже пре лице́мъ гро́бовъ, же́ртвъ и҆хъ,
и҆ ко́сти жерцевъ (и҆хъ) съжже на ѻ҆лтарѣхъ (и҆)·
И҆ ѡ҆чисти і҆ꙋдꙋ (-)[7] і҆ерлимъ. и҆ въ градехъ (ма-
насі́иныхъ и҆ є҆фрѣмлихъ)[8] и҆ симео́нихъ (да́же) и҆
до недали́ма и҆ мѣ́ста и҆хъ (-)[9], (всѧ̀ и҆спрове́рже.)
и҆ (ѻ҆лтари размета̀, и҆ лѣсы̀)[10] (-)[11] и҆стꙋка́нныѧ
и҆стнѝ въ кꙋсі́е. и҆ всѧ̀ (же) кꙋми́рницы высо́кіа
и҆стнѝ ѿ всеа̀ землѧ̀ і҆и҃левы. и҆ възврати́сѧ въ
і҆ерлимъ· (-)[12] въ и҃і, лѣто црт҃ва своє́го. ѡ҆чище́-
на землѧ̀ и҆ (црковь гн҃ѧ)[13]. посла (же) са́фана сн҃а
є҆селі́ева, и҆ (а҆меасі́ю)[14] нача́лника гра́да. і [и҆ѡ́-
а́са][15] сн҃а (и҆ѡха́зова)[16] памѧтопи́сца (-)[17], да
въздвигнꙋтъ до́мъ г҃а б҃а своє́го, (и҆же)[18] прі-
идо́ша къ хелкі́и ѕщ҃енникꙋ вели́комꙋ (прїѧ́ти
ѿ него)[19] сре́бреники и҆же принесе́ни бѣша до́мꙋ
[гн҃ю][20], и҆же събра́ша левꙋти (и҆ две́рницы)[21] ѿ
(-)[22] манасі́ѧ и҆ ѿ є҆фрѣма и҆ нача́лниковъ и҆ всѣ
про́чихъ і҆зра́илѧ. и҆ ѿ (всеѧ̀ і҆ꙋде́а)[23] и҆ веніа-
ми́на, и҆ ѡ҆битаю́щихъ въ і҆ерлимѣ и҆ да́ша (-)[24] в
рꙋцѣ и҆хъ и҆же предні́и бахꙋ дѣлателіе в домꙋ
гн҃и. (да въздвигнꙋтъ црковь. и҆же и҆ не крѣп-
каѧ да оу҆правлѧ́ютъ)[25]. и҆ (ті́и) да́ша (ѧ̀) оу҆-
модѣ́лникомъ і и҆звѣ́стникомъ да кꙋпатъ
ка́менїе четвероꙋго́лное, и҆ на дре́ва на разсѣ́л-
ныѧ съзида́ніѧ, и҆ на покры́тіе до́момъ и҆же
разори́ша цр҃и і҆ꙋди́ни. (и҆же вѣрнѣ́йшіе мꙋ́жи
всѧ̀ сътвори́ша)[26]. (Бахꙋ же)[27] престателе дѣ́-
лателемъ (ге́дъ)[28], и҆ а҆вді́ѧ левꙋтинъ ѿ сно́въ
мера́ри, и҆ захарі́ѧ, и҆ мосола́мъ ѿ сно́въ каа́дъ
и҆же прилежа́хꙋ дѣлꙋ. и҆ вси левꙋти, (і и҆же)[29]
знахꙋ въ а҆рга́ны пѣти. на тѣми и҆же по ро́з-
нымъ ѡ҆бы́чаемъ бремена̀ ноша́хꙋ. и҆ на (-)[30]
творѧ́щими дѣло дѣла́ніѧ (-)[31]· И҆ ѿ левꙋтъ
бѣша писари и҆ сꙋдіи и҆ две́рницы, (-)[32] є҆гда̀ и҆з-

нощати ймъ сребреники иже принесени бѣша въ
(црковь)[33] гню. (И) обрѣте хелкіа сщенникъ, кни-
гу закона гна. (иже дана бысть) по руку
мωvсіа. И ѿвѣща хелкіа и рече къ сафану
писару. книгу закона обрѣтохъ въ дому гни и
даде (-)[34] сафану. (онъ же)[35] несе (ю)[36] къ црю.
и (звѣща єму глюще)[37]. вса иже далъ єси (-)[38]
в руку рабомъ твои (се съвершаютса)[39]. (-)[40]
(сребро что наидохомъ в дому гни съліахом)[41].
дано же єсть (дѣлателемъ умодѣлнымъ, и
рознаа дѣла кующимъ)[42]. И възвѣсти сафанъ
писаръ (-)[43] (слово) гла, (-)[44] даде ми хелкіа
сщенникъ (сію книгу). (иже сафанъ съ цремъ
настоащее почиташе)[45]. И (-)[46] слыша црь
словеса закона и растерза ризы своа. И повелѣ црь
хелкіеви, и ахикаму сну (иосафанову)[47]. и
авдону сну (михеєву)[48], и сафану писару, и
асаію рабу цреву глюще. идѣте (и) молитеса
гу за ма, и за (прочихъ)[49] іила і иоуду, за
(вса) словеса книги (сеа) иже обрѣтена єсть.
великъ бо гнѣвъ (-)[50] разгорѣса на на. того
ради иже не (съхраниша)[51] ѿцы наши словесъ
гнихъ, да сътворатъ вса иже писана суть в
томъ (обрѣтеніи)[52]. І иде хелкіа, и тіи (иже
вкупѣ ѿ цра послани бахѹ)[53] къ олданѣ прр-
чицы женѣ (селлумовѣ)[54], снов (декуєвыхъ)[55]
сну [єсеріеву][56] стражеи ризных. (хранащеи за-
повѣди.) (иже)[57] обиташе въ іерлимѣ въ
масанѣ и глали суть єи по сему. И та
ѿвѣща имъ. сіа рече гь бъ іилевъ. глите
мужу иже посла ва къ мнѣ. сіа рече гь се азъ
наведу ѕлаа на мѣсто се, (и на обитающіи
єго.) вса же (проклатіа)[58] иже писана суть въ
книзѣ той, юже чтоша пре цремъ іоудинымъ
зане оставиша ма. и кадаху богомъ чюж-
димъ. да ма къ ярости призовутъ, въ
всѣхъ дѣлех руку свою. (того ради)[59] разгорѣса
гнѣв мой на мѣсто то и не угаситса. И къ
црю (же) іоудину иже посла васъ ко (гу помо-
литиса)[60] тако глите єму. сіа рече гь бъ
іилевъ. яко слышалъ єси словеса. и сумнѣса
срце твоє и смирилса єси предо мною (на тѣми
иже реченна суть)[61] противу мѣста сего, и
обитающимъ (іерлиму)[62]. (-)[63] посрами (же) са
(лица)[64] моєго и растерзалъ єси ризы твоа и
плакалъ єси предо мною. (-)[65] аз (же) услышахъ
(та) ре гь. се приложу та къ ѿцемъ
твоимъ, и приложишиса въ гробѣ твоємъ въ
мирѣ. и не узратъ очи твои всакого ѕла иже
азъ наведу на мѣсто се, и на обитающихъ
д цр кг єго. (-)[66] *възвѣстиша (убо) црю (вса иже

до господньої церкви, і знайшов
священик Хелкія книгу господньо-
го закону, що була дана під руками
Мойсея. **15** І відповів Хелкія, і ска-
зав до Сафана, писаря: Я знайшов в
господньому домі книгу закону. І
дав Сафанові. **16** Він же поніс її до
царя і звістив йому, кажучи: Все,
що дав ти в руки твоїх рабів, це ді-
ється. **17** Срібло, що ми знайшли в
господньому домі, ми почислили,
дане ж було воно кмітливим робіт-
никам і тим, що кували різні діла.
18 І сповістив Сафан, писар, слово,
кажучи: Священик Хелкія дав мені
цю книгу. ЇЇ Сафан з царем пильно
прочитав. **19** І почув цар слова за-
кону і роздер свою одіж. **20** І запо-
вів цар Хелкії і Ахікамові, Йосафа-
новому синові, і Авдонові, Михеє-
вому синові, і Сафанові, писареві, і
Асаєві, царському рабові, кажучи:
21 Підіть і помоліться Господеві за
мене і за інших з Ізраїля і Юди про
всі слова цієї книги, яка знайшлася.
Бо проти нас розгорівся великий
гнів задля того, що наші батьки не
зберегли господніх слів, щоб чини-
ти все, що є записане в тій знайде-
ній *книзі*. **22** І пішов Хелкія і ті, що
разом були послані від царя до про-
рочиці Олдани, Селлумової жінки,
з синів Текуєвих, Єсерієвого сина,
сторожі риз, що зберігала заповіді.
Вона жила в Єрусалимі, в Масані. І
вони сказали їй за цим. **23** І та їм
відповіла: Це сказав Господь Бог із-
раїльський. Скажіть мужеві, який
вас до мене послав: **24** Це сказав
Господь: Ось Я наведу зло на це
місто і на його жителів, всі ж про-
кляття, які є записані в тій книзі,
яку прочитали перед юдиним ца-
рем, **25** тому що мене покинули і
приносили кадило чужим богам,
щоб мене прикликати до гніву усі-
ма ділами своїх рук, задля того роз-
горівся мій гнів проти того місця, і
не згасне. **26** І до царя ж юдиного,
що послав вас помолитися до Гос-
пода, так йому скажіть: Це сказав
Господь Бог ізраїльський: Оскільки
ти почув слова **27** і засмутилося
твоє серце, і ти упокорився передо
мною над тим, що сказане є проти
цього місця і тих, що живуть в Єру-
салимі. Ти же посоромився мого
лиця, і ти роздер твою одіж, і ти
заплакав переді мною, Я ж тебе
почув, – сказав Господь. **28** Ось Я
додам тебе до твоїх батьків, і до-
дашся до твого гробу в мирі, і твої
очі не побачать всього зла, яке Я
наведу на це місце і на тих, що жи-
вуть на ньому. *Звістили, отже, ца- црє4. 23
реві все, що вона сказала. **29** І цар

послав і скликав всіх юдиних шляхтичів Єрусалиму. **30** І він прийшов до господнього дому, і всі юдині мужі, і ті, що жили в Єрусалимі, і священики, і левіти, і ввесь полк, від менших аж до великих. Як вони слухали в господньому домі, цар прочитав всі слова, що були знайдені в господньому домі. **31** Стоячи при своїм престолі, він і заповів заповіт перед Господом, щоб за ним ходили і щоб зберігали його накази, і його свідчення, і його оправдання всім своїм серцем і всією своєю душею, щоб чинити ж те, що написане є, слова, що знайдені в цій книзі. **32** Закляв він же в тому всіх, що були знайдені в Єрусалимі і Веніямині. І зробили ті, що жили в Єрусалимі, за чином Господа Бога батьків своїх, **33** бо Йосія усунув всі гидоти з усієї землі ізраїльських синів і зробив, щоб всі, що залишилися в Ізраїлі, служили своєму Господеві Богові всі дні його життя і не відійшли від Господа Бога своїх батьків.

гл҃а)[67]. и҆ посла̀ ц҃рь и҆ съзва (всѣ́хъ) бо́лше р҃о-
ныхъ і҆оу́диныхъ (-)[68] і҆е҃рлима. и҆ в҆зы́иде (-)[69] въ
д҃о г҃нь. и҆ вси (му́жи і҆оу́дины)[70] и҆ живу́щеи въ
і҆е҃рлимѣ. и҆ с҃щенницы и҆ леѵ҃ты, и҆ ве́сь (по́лкъ)[71]
ѿ ме́ншихъ да́же до бо́льшихъ. (и҆́мже слы́ша-
щимъ в домꙋ г҃ни. чтѐ ц҃рь в҃ся словеса̀)[72] ѡ҆б-
рѣ́тшаѧсѧ въ домꙋ г҃ни (стоѧ́щи)[73] оу҆ п҃ртла
(свое҆го). и҆ завѣща̀ завѣтъ пр҃е г҃мъ да хо́-
дѧтъ по немъ, (и҆) да съхранѧ́ю повеле́нїѧ е҆го
и҆ свѣдѣ́нїѧ е҆го и҆ ѡ҆правда́нїѧ е҆го всѣ́мъ
с҃рцемъ (свои́мъ), и҆ всею̀ д҃шею (свое҆ю). (твори́ти
же и҆́же пи́сана сꙋть ꙗ҆́ко) словеса̀ (ѡ҆брѣшї́исѧ)[74]
въ кни́зѣ се́и· (Закла́ть же на т҃о)[75] в҃сѣ и҆́же
ѡ҆брѣте́ни бѧ́хꙋ въ і҆е҃рлимѣ и҆ венїами́нѣ. и҆
сътвори́ша ѡ҆бита́юще въ і҆е҃рлимѣ (по чинꙋ)[76]
г҃а б҃а ѿц҃ъ свои́хъ. (-)[77] ѿнѧ́тъ (б҃о) і҆ѡ҆сїа всѧ̀
поноше́нїѧ ѿ всеѧ̀ землѝ с҃новъ і҆и҃левъ. и҆
сътворѝ всѣ́хъ и҆́же ѡ҆ста́вшїи бѧ́хꙋ (-)[78] въ
і҆и҃ли слꙋжи́ти г҃ꙋ б҃ꙋ свое҆мꙋ всѧ̀ д҃ни (живота̀)
е҆го, (и҆) не ѿи҆до́ша ѿ г҃а б҃а ѿц҃ъ свои́хъ·

Глава 35

црс4. 23 ез2. 1 **1** І *зробив же Йосія в Єрусалимі пасху своєму Господеві Богові, і заколена була пасха в 14-му дні першого місяця. **2** І він поставив священиків у їхніх відповідальностях, і закріпив їх, щоб служили Господеві в господньому домі. **3** І сказав левітам сильним навчати всього Ізраїля освятитися Господеві. І говорив, щоб поставили кивот в священному господньої церкви. І поставили святий кивот в храмі, який збудував Соломон, Давидів син, цар Їзраїлів. І сказав цар: Не належиться на раменах нічого носити. І, отже, тепер служіть вашому Господеві Богові і його народові – Ізраїлеві, **4** і приготуйте себе за домами і вашими племенами, за одними поділами, так як наказав Давид, ізраїльський цар, і описав його син Соломон. **5** І служіть в освяченому по поділу домам і по домах ваших родів, з вашими братами за синами народу, за частками левітського роду, **6** щоб заколоти пасху. І приготуйте святе вашим братам, щоб вчинити за словами, які говорив Господь рукою Мойсея. **7** І почав *давати* Йосія з синами народу вівці, і ягнята, і козлів з кіз – все на пасху на всіх, що знайшлися, числом 30000 і 3000 волів. Це з царського маєтку. **8** І його воєводи добровільно віддали народові і священикам, і левітам те, що обіцяли. І дав же Хелкія, і Захарія, і Іїл на-

Гл҃а, л҃е·

И҆ сътвори́* (же) і҆ѡ҆сїѧ (въ і҆е҃рли́мѣ) па́сху д҃ ц҃р кг҃ г҃ е҆здра а҃
г҃у б҃у свое҆мꙋ, и҆ пожре́на е҆сть па́сха въ
д҃і д҃нь, м҃ца пр҃ьваго. и҆ поста́ви с҃щенни-
ки въ строи́тельствѣ́хъ и҆́хъ, и҆ оу҆крѣпѝ
и҆́хъ (да слꙋжатъ г҃у в)[1] домꙋ г҃ни. и҆ рече ле-
ѵ҃томъ си́лнымъ (наоу҆ча́ти) в҃се і҆и҃лѧ ѡ҆с҃тити-
сѧ г҃у· (И҆ г҃лалъ е҆сть поста́вити кїѡ́тъ (въ
с҃тительство ц҃ркви г҃ни), и҆ поста́виша кїѡ́тъ
с҃тыи въ хра́мѣ и҆́же създа̀ (соло́мон)[2] с҃нъ
д҃вдвъ ц҃рь і҆и҃левъ. и҆ р҃е ц҃рь нѣ́сть носи́ти на
ра́мѣ ничто́· (И҆) н҃нѣ оу҆бо слꙋжи́те г҃у б҃у ва́-
шемꙋ и҆ лю́д҃е е҆го і҆и҃лю. и҆ оу҆гото́вайте ва́съ по
домо́хъ (и҆) племенъ ва́шихъ (-)[3] въ раздѣле́-
нїихъ (е҆ді́ныхъ)[4]. (ꙗ҆́ко повелѣ)[5] д҃въ ц҃рь і҆и҃левъ,
и҆ (ѡ҆писа̀ соло́монъ)[6] с҃нъ е҆го, и҆ слꙋжи́те въ
(с҃тительствѣ)[7] по (ѡ҆би́телемъ раздѣлени и҆ по)[8]
домомъ ѿчествъ ва́шихъ. съ бра́тїею ва́шею,
за с҃ны лю́дски. по ча́стемъ ѿчества леѵ҃тъ-
скаго, (пожре́ти)[9] па́сху. и҆ с҃тѧ оу҆гото́вайте
бра́тїи ва́шеи е҆́же сътвори́ти. по словесе́мъ (и҆́же
г҃лъ е҆сть г҃ь)[10] рꙋко́ю моѷсе́ѡ҆ѧ, и҆ нача̀ і҆ѡ҆сїѧ съ
с҃ны лю́дъскими, ѡ҆вцы, и҆ а́гнъцы, и҆ козлы̀ ѿ
ко́зъ, в҃сѧ на па́сху. (и҆)[11] всѣ́хъ ѡ҆брѣте́ныхъ
въ число. л҃, и҆ воло́въ г҃· Сїѧ ѿ (ц҃рева да́нїѧ)[12].
и҆ вое҆воды е҆го (во́лею что ѡ҆бѣща́ху възда́ша)[13]
лю́демъ и҆ с҃щенникомъ и҆ леѵ҃томъ· (И҆) даде́
(же) хелкїѧ и҆ захарїѧ і҆ и҆и́ль нача́лникꙋ до́мꙋ
(г҃нѧ)[14]. да́ша (с҃щенникомъ къ сотворе́нїю)[15]
па́схи (скота̀ смѣше́на)[16], в҃, (и҆) х҃· и҆ воло́въ, т҃,

(гонїа же)[17] и (венеа асїа)[18] и надана́ель бра-
тїа его, и асавїа, і иил і иозавадъ нача́л-
ницы левитомъ въздаша (прочимъ) левитом
къ (празнованїю) пасхи. є҃, овецъ)[19], и воловъ, є҃
сотъ· (-)[20] Оуготовано (же) есть служенїе, и
сташа священницы въ чину своемъ. (-)[21] левити
(же) в лице ихъ по (царьеву повеленїю)[22], и пожрена
е пасха. и пролїаша священницы (рукама своима
кровь)[23]. и левити одираху кожи (всесъжженїи).
и (разлучиша)[24] (и да дають)[25] (-)[26] по домомъ
(и обителемъ єдинымъ. и)[27] да приносатса
господеви (всесъжженїа). яко писано есть въ книзе
[закона][28] моүсїова, и тако заоутра (ѿ воловъ
сътвориша), и пекоша пасху на огни яко (в
законе писано е)[29] и стаа вараху въ медни-
цахъ котлехъ и горшцехъ, и (потщанно раз-
делиша всему народу)[30]. (-)[31] (себе (же) и священ-
никомъ потомъ оуготоваша)[32] яко (въ возно-
шенїи всесъжегаемыхъ и туковъ даже до нощи
священницы)[33] (быша непразни где) и левити
(себе и (священникомъ)[34] сыновомъ аароннимъ оуго-
товаша)[35] (последнимъ). (паки)[36] певцы сынове
асафовы (стоаху) в чину своемъ по повеленїю
давида и асафа, и (еммана)[37] і [идидума][38] проро-
ковъ царя (давида), и начальниковъ. (-)[39] дверницы
(бо) по вратомъ єдинымъ (въздержаху тако).
да ни мала бо ѿходили ѿ службы (-)[40]. сего
ради (и) братїа ихъ левити оуготоваша имъ
(брашна). (-)[41] вся (бо) служба господня (право съ-
вршена есть) въ день той, да сътворятъ
пасху и принесутъ всесъжженїа на олтарь господень
по повеленїю царя іосїа· (-)[42] Сътвориша (же)
сынове ісраилеви иже обретени баху (ту) пасце въ
время то. и празникъ опресноков, з҃, днїи. (-)[43]
не бысть пасха подобна той въ ісраили ѿ дни
(самоила)[44] пророка. но (никоторыи же ѿ) всех
царей ісраилевых сътворилъ (-)[45] пасху. (яко)[46] іосїа.
и священники и левити и весь іоуда (-)[47] ісраиль. иже
обретенъ бысть и обитающїи въ ієрслиме
(-)[48], въ иі лето царства іосїина, (сїа пасха
д цр кг празнована бысть· *По сихъ всехъ иже съ-
твори іосїа, въ дому,) и басночревныхъ, и въл-
хвующихъ и куминницы, і идолы. и гаи яже
баху, (и) (въ ієрслиме, и въ іоудеи)[49], пожже
огнемъ царь іосїа, да съвръшитъ глаголы иже
баху написаны въ законе книги юже обрете
хелкїа жрецъ въ дому господни. (и) подобенъ єму
не бысть пред нимъ, иже бы обратилъса къ господу
всемъ сердцемъ своим, и всею душею своєю, и всею
крепостїю своєю по всему закону моүсїову· и
поне не воста подобенъ єму. обаче не ѿврати-

чальникові господнього дому. Дали
священикам на творення пасхи
2000 і 600 мішаного скота і 300 во-
лів **9** Ґонія ж, і Ванея, Асія, і Ната-
наїл, і його брати, Асавія, і Іїл, і
Йозавад – володарі левітів дали ін-
шим левітам на святкування пасхи
5000 овець і 5 сот волів. **10** Приго-
товане ж служіння, і священики
стали за своїм чином, левіти ж – за
їхніми поділами, за царським нака-
зом. **11** І заколено було пасху, і ви-
лили священики своїми руками
кров, і левіти обдирали шкіри все-
палень. **12** І поділили їх, щоб дава-
ли за домами і одними мешкання-
ми, і щоб приносилися Господеві
всепалення, так як написано є в
книзі Мойсеєвого закону. І так
вранці зробили з волами, **13** і спе-
кли пасху в вогні, так як написано є
в законі, і святе варили в мідних
котлах і горшках. І дбайливо розді-
лили всім людям, **14** собі ж і свя-
щеникам приготували потім, бо
священики були зайняті приношен-
ням всепалень і жиру аж до ночі.
Тому й левіти собі і священикам,
Аароновим синам, приготували ос-
танніми. **15** Далі стояли співаки, А-
сафові сини, в своїм чині за на-
казом Давида, і Асафа, і Еммана, і
Ідитума – пророків царя Давида і
начальників. Бо дверники дверей
одним тримали так, щоб ні най-
менше ж *не* відходило від служби,
задля цього і їхні брати левіти при-
готували їм їжу. **16** Адже вся бо
господня служба була правильно
завершена в тому дні, щоб зробити
пасху і принести всепалення на го-
сподньому жертовнику за наказом
царя Йосії. **17** Сини ж ізраїльські,
які були там знайдені, зробили пас-
ху в тому часі і празник прісних 7
днів. **18** Не було пасхи подібної тій
в Ізраїлі від днів Самуїла пророка,
але ж деякий з усіх ізраїльських ца-
рів зробив пасху, так як Йосія. І
священики, і левіти, і ввесь Юда,
Ізраїль, що знайшовся, і ті, що жи-
ли в Єрусалимі, *святкували.* **19** Ця
пасха святкувалася у 18-му році Йо-
сіїного царства. *Після цього всьо- црс4. 23
го, що зробив Йосія в домі, **19a** і
ворожок, і чародіїв, і храми, і ідо-
лів, і гаї, які були і в Єрусалимі і в
Юдеї, спалив цар Йосія вогнем,
щоб виконати слова, які були напи-
сані в книзі закону, яку знайшов
Хелкія, священик, в господньому
домі. **19b** І не було подібного до
нього перед ним, який би повер-
нувся до Господа всім своїм сер-
цем, і всією своєю душею, і всією
своєю силою, за всім Мойсеєвим

законом. І після нього не повстав подібний до нього. **19c** Лише Господь не відвернувся від його великого гніву, яким Господь розгнівався на Юдею за всі її лукавства, якими лукаве вчинив Манасія. **19d** І сказав Господь: Отже, і Юду відкину від мого лиця, так як Я відкинув ізраїлів дім, і відкину і місто, яке Я вибрав – Єрусалим, і храм, про який Я сказав, щоб моє ім'я там було. **20** І прийшов фараон Неохай, єгипетський цар, на війну проти асирійського царя на ріку Ефрат. І назустріч йому пішов цар Йосія. **21** Він же послав до нього послів і сказав: Що мені і тобі, царю юдин? Не проти тебе сьогодні іду воювати, але проти іншого стаю до бою, на якого мені бог наказав піти з поспіхом. Полиш чинити проти бога, що є зі мною, щоб не вбив тебе. **22** Не побажав Йосія повернутися від нього, але підготував проти нього війну, ані не послухався слів Незри-
зах. 12 хавових, які з божих уст, *але пішов, щоб воювати на полі Магедо, **23** де ранений срільцями цар Йосія й сказав своїм слугам: Виведіть мене з бою, бо я є тяжко ранений. **24** І його вивели його слуги з колісниці, і посадили його на другу колісницю, яка йшла вслід за ним за царським звичаєм, і привели його до Єрусалиму. І він помер і був похований в гробах своїх батьків. І ввесь Юда, Єрусалим, оплакували Йосію, **25** Єремія ж заплакав по Йосії. І промовили всі князі і княгині, ридаючи задля Йосії аж до сьогодні, і поставили його за заповідь на пам'ять в Ізраїлі. Ось воно записано є в риданні. **26** І інші ж Йосіїні слова і його надія були записані в господньому законі. **27** Його перші й останні діла ось записані є в книзі юдиних та ізраїлевих царів.

сѧ г҃ь ѿ ꙗ҆́рости (-)[50] є҆го вели́кїѧ є҆ю́же разгнѣ́васѧ (-)[51] г҃ь на і҆оу́дею, всѣ́ ради лука́вьствъ (є҆ѧ̀)· И҆миже съ лука́вьствова манасі́ѧ, и҆ рече г҃ь і҆ и҆оу́дꙋ (оу́бо) ѿриню ѿ лица̀ моє҆го· Ꙗ҆́коже ѿвратихъ (до́мъ і҆и҃левъ)[52]. и҆ ѿвръгꙋ (и҆) гра́дъ є҆гоже и҆збра́хъ і҆е҆р҃лимъ· И҆ хра́мъ є҆гоже рѣхъ да бꙋдетъ и҆мѧ моє̀ тꙋ· И҆ взы́иде фарао́нъ (нео҆ха́и)[53] цр҃ь є҆гѵ̑петьскїи (на ѻ҆пълче́нїє) на цр҃ѧ а҆сѵ̑рі́искаго на рѣкꙋ (є҆ѷфра́тъ)[54]· І҆ и҆дѐ (въ срѣте́нїє є҆мꙋ і҆ѡ҆сі́ѧ цр҃ь)[55]. (ѻ҆́н же)[56] посла̀ к немꙋ послы̀ и҆ рече, что мнѣ и҆ тебѣ цр҃ю і҆оу́динъ· Не проти́вꙋ тебѣ̀ (днесь и҆дꙋ)[57] воє҆ва́ти, (н҆о проти́въ и҆ного ѻ҆полча́юсѧ. на є҆гоже мнѣ б҃ъ по́спѣшно и҆тѝ повелѣ)[58]. ѻ҆ста́ви сꙋпроти́вꙋ б҃ꙋ (твори́ти) и҆же съ мно́ю є҆сть да не оу́біетъ тѧ. (-)[59] не хотѣ і҆ѡ҆сі́ѧ ѻ҆брати́тисѧ ѿ него н҆о (оу́гото́ва проти́вꙋ є҆го бра́нь)[60]. ниже послꙋша слове́съ (незрихав́овыхъ)[61] и҆же ѿ оу́стъ б҃жїихъ *но поше́лъ заха҃ ві
да вою́етъ на поли (маге́до)[62] (и҆дѣже оу́ꙗ҆звенъ ѿ стрѣлецъ)[63] цр҃ь і҆ѡ҆сі́ѧ, и҆ рече (-)[64] ѻ҆трокомъ свои́мъ. и҆зведѣте мене (ѿ бра́ни) ꙗ҆́ко тѧ́жко оу́ꙗ҆зве́нъ є҆смь. і҆ и҆зведо́ша є҆го ѻ҆́троцы є҆го ѿ колесни́цы, и҆ (въ дрꙋгꙋю колесни́цꙋ посаждахꙋ є҆го)[65]. и҆же послѣдовахꙋ є҆го (ѻ҆бы́чаемъ цр҃ским) и҆ привезо́ша є҆го въ і҆е҆р҃лимъ и҆ оу́мре и҆ погребе́нъ (въ гробѣхъ)[66] ѿц҃ь свои́хъ и҆ весь і҆оу́да (-)[67] і҆е҆р҃лим плака́хꙋ і҆ѡ҆сі́и, (-)[68] (і҆еремі́ѧ (же) възрыда̀)[69] по і҆ѡ҆сі́и· И҆ рѣша всѝ кнѧ́ѕи, и҆ кнеги́ни (-)[70] и҆ѡ҆сі́ѧ ради. (рыда́юще) до дне́сь. и҆ да́ша є҆го въ за́повѣдь (на па́мѧть) въ і҆и҃ли (-)[71] сѐ пи́сано є҆сть въ рыда́нїи· И҆ (про́чаа же) словеса̀ і҆ѡ҆сі́ина и҆ оу́пова́нїє є҆го бѧхꙋ пи́саны въ зако́нѣ г҃ни. (дѣла̀)[72] є҆го пръ́ваа и҆ послѣ́днѧѧ сѐ пи́сана сꙋть въ кни́ѕѣ цр҃еи (і҆оу́диныхъ і҆ і҆и҃левыхъ)[73].

Глава 36

1 І взяв народ землі Йоахаза, Йосіїного сина, і помазали його, і поставили його царем в Єрусалимі замість його батька. **2** Йоахаз був 23-літнім, коли почав царювати, і три місяці царював в Єрусалимі. **2a** Й ім'я його матері Амиталь, дочка Єремії з Ловни. **2b** І він зробив лукаве перед Господом за всім, що зробили їхні батьки. **2c** І Йоахаза в полон взяв і скував його фараон Неохай в Девлаті, в Етамлій землі, щоб він не царював в Єрусалимі. **3** І цар перевів його до Єгипту і наклав данину на ізраїльську землю: 100
црс4. 24 талантів срібла і талант золота. **4** *І фараон Неохай поставив замість нього царем над Юдеєю, Єрусалимом,

Гл҃а, л҃ѕ·

И҆ възѧ́ша лю́дїє землѧ̀ і҆ѡ҆а́хаза сн҃а і҆ѡ҆сі́ина и҆ пома́заша є҆го. и҆ поста́виша є҆го цр҃ѧ въ мѣ́сто ѿц҃а є҆го въ і҆е҆р҃лимѣ. к҃г, лѣта бысть і҆ѡ҆а́хазъ є҆гда̀ цр҃ствова́ти нача̀. и҆ три м҃цы цр҃ствова̀ въ і҆е҆р҃лимѣ· І҆ и҆́мѧ м҃три є҆го а҆мита́ль, дщерь (і҆е҆ремі́оу)[1] ѿ ло́вны, и҆ сътворѝ лꙋкавое пре҃ г҃мъ, по всемꙋ ꙗ҆́же сътвори́ша ѿц҃ы (и҆҃)[2]· И҆ плѣнѝ (и҆ѡ҆а҆ха́за и҆ ѻ҆кова̀) є҆го, фарао́нъ (нео҆ха́и)[3] въ девла́де, въ землѝ (є҆да́мли)[4], є҆же не цр҃ствовати є҆мꙋ въ і҆е҆р҃ли́мѣ· И҆ преведе є҆го цр҃ь въ є҆гѵ̑петъ. и҆ возложѝ да́нь на землю (і҆и҃левꙋ), р҃, тала́нтъ сребра̀, и҆ тала́нтъ зла́та. *и҆ поста́ви фарао́нъ д҃ цр҃ кд҃
(нео҆хаи)[5] (в҃ него̀ мѣ́сто цр҃ѧ є҆лїа́кима брата

є҆го на҃ і҆ꙋдеєю і҆ерлимомъ)[6]. и҆ преврати и҆мѧ
є҆го і҆ѡакі҆мъ, (-)[7] і҆ѡахаза (же) (пре҃него цр҃ѧ) брата
(і҆ѡакимова)[8] взѧтъ фараѡнъ (неѡхаи)[9], и҆ въ-
веде є҆го въ є҆гѵпетъ и҆ ꙋ҆мре тꙋ. (-)[10] сребро
(же) и҆ злато даваху (є҆мꙋ)[11]. тогда нача землѧ
давати дань. є҆же давати сребро во ꙋ҆ста фа-
раѡнова, и҆ кождо по силѣ (даахꙋ)[12] сребро, и҆
злато ѿ людіи землѧ (-)[13] фараѡнꙋ неѡхаю.
(И҆) ке, лѣтъ бысть і҆ѡакі҆мъ є҆гда црствовати
нача. и҆ аі, лѣ, црствова въ і҆ерлимѣ. і҆ и҆мѧ
мтри є҆го зехора дщи нирі҆ꙋ ѿ рамы. (-)[14]
сътвори (же) лꙋкавое пре҃ гмъ по всемꙋ є҆ликѡ
сътвориша ѿцы є҆го. (И҆) въ дни (же) є҆го прі-
иде (навъходоносоръ)[15] црь вавѵлоньскіи на зем-
лю, и҆ бѣ (и҆) є҆мꙋ слꙋжа три лѣта и҆ ѿстꙋ-
пи ѿ него. И҆ посла гь на них (поѧсники)
халдейскіѧ, и҆ поѧсники сѵрьскіѧ, и҆ поѧсники
моавитьскіѧ, и҆ снѡвъ а҆ммоновыхъ, и҆ сама-
рі҆искі҆. и҆ не сътвориша ничтоже по словеси
(-)[16] гни, (є҆же гла ꙋ҆сты)[17] прркъ (є҆го). ѡ҆баче
(же) ꙗ҆рость гнѧ бѣ на і҆ꙋдѣ є҆же ѿринꙋти
є҆го ѿ лица є҆го, грѣхъ ради манасі҆иныи въ
всемъ ꙗ҆же сътвори. и҆ въ крови невиннѣи є҆же
и҆зліѧ і҆ѡакимъ. и҆ наполни і҆ерлимъ крови не-
винныѧ. н҆о (тогда) не восхотѣ (є҆щѐ)[18] и҆скоре-
нити и҆хъ. И҆ (посемъ) възыиде (-)[19] (навъходо-
носоръ)[20] црь вавѵлоньскіи. и҆ ѡ҆кова є҆го (ѡ҆кова-
ми мѣдѧными)[21], и҆ приведе є҆го въ вавѵлонъ,
и҆ часть сосꙋдов домꙋ гнѧ пренесе въ вавѵ-
лонъ. и҆ постави ѧ҆ въ црькви своеи въ вавѵ-
лонѣ. И҆ прочаѧ (же) словесъ і҆ѡакимовыхъ, и҆
всѧ ꙗ҆же содѣлалъ є҆сть. (се)[22] сіѧ писана съ-
дръжатсѧ въ книзѣ (-)[23] цреи і҆ꙋдиныхъ. И҆
ꙋ҆мре і҆ѡакимъ съ ѿцы своими. и погребенъ
бысть въ (ганозони)[24], со ѿцы є҆го. И҆ црствова
д҃ цр҃ кд і҆ехоні҆ѧ снъ є҆го в него мѣсто, *иі, лѣтъ.
бысть і҆ехоні҆ѧ є҆гда црствовати нача. (-)[25] г҃,
мцы, и҆ і҃, днїи црствова въ і҆ерлимѣ, и҆ съ-
м҃ѳа а҃ твори лꙋкавое пре҃ гмъ. *Є҆гда же лѣтꙋ крꙋ
вратѧшесѧ. посла ((навъходоносоръ)[26] црь)[27],
и҆же и҆зведоша є҆го въ вавѵлонъ въкꙋпѣ со (пре-
драгими сосꙋды)[28] домꙋ гнѧ. И҆ цре постави
і҆ере҃ нв седекі҆ю ꙋ҆ѧ є҆го на҃ і҆ꙋдою (-)[29] і҆ерлимомъ. *ка,
лѣто бысть седекі҆и є҆гда црствовати нача. и҆
аі, лѣтъ црствова въ і҆ерлимѣ. И҆ сътвори лꙋ-
кавое въ ѡ҆чі҆ю га ба своего. (и҆) ни ꙋ҆срамисѧ
і҆ере҃ лз лица *і҆ереміи прорка (глющаго к немꙋ)[30] ѿ
ꙋ҆стъ гнихъ. ѿ црѧ же (навходоносора)[31] ѿи-
де и҆же заклѧ є҆го по бзѣ, и҆ ѡ҆жести выю свою
и҆ срце ꙋ҆крѣпи да не ѡ҆братитсѧ къ гꙋ бꙋ
і҆илевꙋ. (н҆о) и҆ вси началницы і҆ꙋдины и҆ сщен-

Еліякима, його брата. І змінив його
ім’я на Йоакіма. Йоахаза ж, Йоаки-
мового брата, що *був* царем перед
ним, взяв фараон Неохай і повів його
до Єгипту, і він помер там. **4a** Срібло
ж і золото йому давали, тоді земля
почала давати данину, щоб давати
срібло за фараоновими устами, і кож-
ний з народу землі по силі давали
срібло і золото фараонові Неохаєві. **5**
І Йоаким був 25-тилітнім, коли почав
царювати, і 11 літ він царював в Єру-
салимі. Й ім’я його матері Зехора,
дочка Нирія з Рами. Зробив же він
лукаве перед Господом за всім, що
зробили його батьки. **5a** І в його ж
днях прийшов до землі Навходоно-
сор, вавилонський цар, і він був і йо-
му служив три роки, і відступив від
нього. **5b** І послав Господь на них
легко озброєних халдеїв, і легко оз-
броєних сирійців, і легко озброєних
моавітів, і аммонових і самарійських
синів, і не зробили нічого за господ-
німи словами, що Він сказав устами
його пророків. **5c** Одначе ж, господ-
ній гнів був на Юді, щоб його відки-
нути від його лиця через манасіїні
гріхи, за все, що зробив, **5d** і за не-
винну кров, яку пролив Йоаким, і на-
повнив Єрусалим невинною кров’ю;
але тоді Він ще не бажав їх викоріни-
ти. **6** І після цього прийшов Навходо-
носор, вавилонський цар, і скував йо-
го мідними оковами, і привів його до
Вавилону. **7** І він переніс до Вавило-
ну частину посуду господнього дому,
і поставив їх у своїй церкві у Вави-
лоні. **8** І позосталі ж Йоакимові сло-
ва, і все, що він зробив, ось це міс-
титься записаним в книзі юдиних ца-
рів. І помер Йоаким зі своїми батька-
ми, і був похований в Ґанозоні з його
батьками. І замість нього зацарював
його син Єхонія. **9** Єхонія був *18- црс4. 24
тилітнім, коли почав царювати. 3 мі-
сяці і 10 днів він царював в Єруса-
лимі, і зробив лукаве перед Госпо-
дом. **10** *Коли ж закінчувався круг мат. 1
року, цар Навходоносор послав тих,
які вивели його до Вавилону разом з
предорогим посудом господнього до-
му і царем поставив над Юдою, Єру-
салимом, його вуйка Седекію. **11** Се-
декія був *21-літнім, коли почав ца- єре. 52
рювати, і 11 літ царював в Єрусали-
мі. **12** І він зробив лукаве в очах сво-
го Господа Бога, і ані не посоромився
лиця пророка *Єремії, що говорив до єре. 37
нього з господніх уст. **13** Від царя ж
Навходоносора він відійшов, від то-
го, в чому він закляв його перед Бо-
гом, і твердою вчинив свою шию і
скріпив серце, щоб не повернутися
до Господа Бога ізраїльського. **14** А-
ле й усі юдині начальники, і свяще-

ники, і народ землі беззаконно переступили за всіма зневагами народів, і опоганили господній дім, який Він освятив собі в Єрусалимі. **15** І посилав Господь Бог їхніх батьків до них устами його пророків, встаючи рано, і послав своїх послів для того, щоб простити народові і своєму помешканню. **16** І ті кпили з божих послів і зневажали його слова, і кепкували з його пророків, аж доки не прийшов господній гнів на його народ, і *не* було ані одної згадки. **17** І Він навів на них халдейського царя і побив їхніх дітей мечем в домі його святині, не пощадив Седекію, не помилував молодих і дівчат, і вивів їхніх старців, і всіх передав у їхні руки. **18** І ввесь посуд господнього дому, як більший так і менший, і скарби церкви, і всі царські скарби, і начальство – все перевів до Вавилону. **19** І вони спалили божий дім, і знищили стіну Єрусалиму, і спалили всі їхні башти. І що цінне було з посуду, знищили. **20** І він переселив осталих до Вавилону, і були йому і його синам за рабів аж до мидського царства, **21** щоб сповнилося господнє слово з уст Єреміїних, доки не святкувала земля свої суботи, щоб відпочити всі дні її спустошення. Спочила ж до завершення сімдесяти літ.

никѡ̑ и҆ лю́ди землѧ̀ престꙋпи́ша беззако́нно по
всѣ́хъ поноше́нїихъ ꙗ҆зы́кѡ. и҆ ѡ҆скверни́ша
до́мъ гн҃ь и҆́же (ѡ҆свѧти̑ себѣ̀) въ і҆ерлⷭ҇имѣ· И҆ по-
сыла́ше г҃ь б҃ъ ѿц҃ъ и҆́хъ (к ни́мъ ѹ҆сты̀)[32]
прⷪ҇ркъ (є҆го) ѹ҆треню́юще, и҆ посла̀ вѣ́стники є҆го·
Того ра́ди да (прости́тъ)[33] лю́ди (-)[34] и҆ (жи-
ли́ще)[35] своѐ. и҆ ті́и поноша́хꙋ посло́мъ (бж҃ї-
имъ)[36]. и҆ ѹ҆ничижа́хꙋ словеса̀ є҆го· І҆ и҆гра́хꙋ прⷪ҇рки
є҆го до́ндеже сни́детъ гнѣ́въ гн҃ь на лю́ди є҆го·
(И҆ бы́сть ни є҆ді́но помне́нїе)[37], и҆ наведѐ на
ни́хъ цр҃ѧ халде́йска· И҆ побѝ младе́нца и҆́хъ ме-
че́мъ, въ до́мꙋ ст҃нѧ є҆го. (-)[38] не пощадѣ̀ се-
деќїа (ю́ныѧ), и҆ дв҃ц (-)[39] не поми́лова, и҆ ста́рца
и҆̑ и҆зведѐ. (и҆) всѣ́хъ преда́сть въ рꙋ́ки и҆̑· И҆ всѧ̑
сосꙋ́ды до́мꙋ (гн҃ѧ)[40] ꙗ҆́ко бо́лшаѧ та́ко и҆ ме́н-
шаѧ, и҆ сокро́вища (цр҃кви) и҆ всѧ̑ сокро́вища
цр҃ева. и҆ нача́лъство, всѧ̑ приведѐ въ вавѷлѡ́нъ·
И҆ зажго́ша до́мъ (бж҃їи)[41]. и҆ разори́ша стѣ́нꙋ
і҆ерлⷭ҇имꙋ. и҆ (всѧ̑ сто́лпы)[42] и҆́хъ съжго́ша· И҆ (что̀
предра́го бы́сть, и҆стни́ли сꙋ́ть сосꙋ́довъ)[43]. и҆
преселѝ про́чаѧ въ вавѷлѡ́нъ, и҆ бѣ́ша є҆мꙋ̀ и҆ сн҃ѡ́мъ
є҆го въ рабы̀, да́же до цр҃тва мидскаго· да съ-
вершитсѧ сло́во гн҃е ѿ ѹ҆́стъ і҆еремі́инъ. до́ндеже
прⷭ҇нова̀ землѧ̀ сꙋббѡ́ты своѧ̀. є҆́же съсбо́т-
ствова́ти всѧ̑ дн҃и запꙋстѣ́нїѧ є҆ѧ̀. сꙋбо́тъ-
ствова (же) до съверше́нїѧ, (сеⷣмьдесѧ́т лѣ́тъ)[44].
(-)[45]

Молитва Манассії, юдейського царя, коли він був утримуваний полоненим у Вавилоні.

37,1 Господи Вседержителю, Боже наших батьків, Авраамів, і Ісааків, і Яковів, і їхнього праведного насіння, **2** що створив небо і землю з усією їхньою красою і що зв’язав море словом твого наказу, що замкнув безодню і запечатав її страшним і славним твоїм іменем, **4** якого боїться все і тремтить від лиця твоєї слави, **5** бо нестерпна краса твоєї слави і нестерпний гнів твоєї погрози, що на грішників. **6** Безчисленне ж і недослідиме милосердя твоєї обітниці, **7** бо Ти є Господь вишній, милосердний, довготерпеливий і дуже милосердний, і що каєшся над людськими злобами. Ти, Господи, за множеством твого милосердя обіцяв через покаяння відпущення тим, що згрішили проти Тебе, і множеством твоєї щедрості надав покаяння грішникам на спасіння. **8** Отже Ти, Господи Боже

Молитва манасїѧ (цр҃ѧ і҆ꙋде́йска. є҆гда̀ плѣ́ненъ держа́шесѧ въ вавѷло́нѣ)[1].

Б҃и вседержи́телю, б҃е ѿц҃ъ на́шихъ, а҆вра-
а́мовъ, і҆ и҆саа́ковъ, і҆ и҆а́ковль, и҆ сѣ́мени и҆̑
праве́днаго, сътвори́вый нб҃о и҆ зе́млю, со
всею̀ лѣпото́ю и҆́хъ· [И҆][2] сопны́и мо́ре сло́вомъ
повелѣ́нїа твоего, затвори́вый бе́днꙋ и҆ запеча́т-
лѣвъ [ю҆̀][3] стра́шнымъ и҆ сла́внымъ и҆́менемъ
твои́мъ, є҆гѡ̑ всѧ̑ боѧ́тсѧ и҆ трепещꙋ́тъ ѿ
лица̀ сла́вы твоеѧ. ꙗ҆́ко непостоѧ́нна велелѣ́пота̀
сла́вы твое́ѧ, и҆ не сътрьпи́мъ гнѣ́въ, є҆́же на грѣ-
шники прещенїѧ твоего, бесчи́слена же и҆ не-
и҆слѣ́дованна ми́лость ѡ҆бѣща́нїа твоего. ты̀ бо
є҆си г҃ь вы́шнїи млⷭ҇рдъ, долготрьпели́въ и҆ мно-
гомлⷭ҇тивъ, и҆ ка́асѧ ѡ҆ ѕло́бахъ чл҃чьскыхъ. [ты
г҃и по мно́жествꙋ ми́лости твое́ѧ ѡ҆бѣща̀ пока-
а́нїемъ (-)[4] ѡ҆ставле́нїе съгрѣши́вшимъ к те-
бѣ, и҆ мно́жествомъ щедро́тъ твои́хъ наречѐ
покаа́нїе грѣ́шникомъ въ сп҃се́нїе·][5] Ты ѹ҆̑бо г҃и
б҃е пра́ведныхъ, не ѥ҆си положи́лъ покаа́нїе правед-

нымъ (твои́мъ), а҆враа́мꙋ, і҆ и҆саа́кꙋ, і҆ ꙗ҆́кѡвꙋ,
не съгрѣши́вшїи҆ пре҃ тобо́ю, н҆о положи҆ є҆си по-
кайа́нїе мнѣ̂ грѣшномꙋ, зане съгрѣшꙵи҆ (т҃ы)
паче числа̀ пѣска̀ мо҃ска́го ѹ҆мно́жишасѧ безако-
нїа моа г҃и ѹ҆мно́жишасѧ, и҆ нѣсмь досто҃и
възрѣти, и҆ ви́дѣти высотꙋ не҃бнꙋю ѿ мно́-
жества непра́вд моꙵи свѧ́занъ є҆смь мно́гими
ю҆́зами желѣзъными, ꙗ҆́кѡ не възвѣстѝ ми
[главы̀ моеѧ̀][6], и҆ нѣсть м҃и въсклоне́нїѧ, зане
прогнѣвахъ ꙗ҆́рость твою, (-)[7] лꙋка́вое пре҃ то-
бою сътвори́въ, (и҆) [не сътворихъ вола тво-
є҆ѧ, и҆ не съхранихъ повелѣнїи твои҆хъ][8]. и҆
нн҃ѣ покланѧ́ю колѣнѣ ср҃ца [мое҆го][9], молю̀ ю҆́же
ѿ тебе бл҃гть. съгрѣшихъ г҃и съгрѣшихъ, и҆
безако́нїа моа а҃ съвѣмъ. [н҆о][10] прошꙋ (и҆ мо-
люсѧ)[11] тебѣ ѿра́ди ми г҃и ѿра́ди м҃и, [и҆][12]
не погꙋбѝ менѐ съ безако́ньми мои́ми, ниже
въ вѣкъ враждова́въ съблюде́ши ѕ҃ѡ мои҆хъ, и҆
не ѡ҆сꙋдѝ менѐ въ преи҆спо҃нихъ земли, зане т҃ы
є҆си [б҃е][13] б҃ъ ка́ющихсѧ, да и҆ на мнѣ ꙗ҆ви́ши
[вс҃ю][14] бл҃гть твою, ꙗ҆́кѡ недостои́на сꙋща
сп҃се́ши м҃ѧ, по мно́ѕѣи м҃лти твоеи. и҆ вос-
хвалю̀ т҃ѧ всегда̀ [вс҃ѧ][15] д҃ни живота̀ мое҆го.
ꙗ҆́кѡ тебѐ пою҃ вс҃ѧ силы н҃бныа и҆ твоа̀ є҆сть
сла́ва во́ вѣки, а҆ми́нь·

праведних, не поклав покаяння твоїм
праведним Авраамові, й Ісаакові, й
Якову, що не згрішили перед Тобою,
але Ти поклав покаяння мені грішно-
му, **9** тому що я згрішив проти тебе
понад число морського піску. Помно-
жилися мої беззаконня, Господи, по-
множилися, і я не є гідний поглянути
і побачити небесну висоту від мно-
жества моїх неправд. **10** Я є зв'я-
заний численними залізними кайда-
нами, так що не підняти мені моєї го-
лови, і немає мені підняття, тому що
я прогнівав твою лють, вчинив лу-
каве перед Тобою, і не виконав твоєї
волі, і не зберіг твоїх наказів. **11** І те-
пер схиляю коліна мого серця, бла-
гаю ту, що від Тебе, доброту. **12** Я
згрішив, Господи. Я згрішив і я знаю
мої беззаконня, **13** але прошу і молю-
ся до Тебе. Відраду дай мені, Госпо-
ди, відраду дай мені і не вигуби мене
з моїми беззаконнями ані, ворогу-
ючи, не затримай моє зло навіки. І не
засуди мене в преглибоких землі, бо
Ти, Боже, є Богом тих, що каються.
14 І на мені вияви всю твою доброту,
бо мене, що є негідним, мене спасеш
за твоїм великим милосердям. **15** І я
хвалитиму Тебе завжди, всі дні мого
життя, бо Тебе оспівують всі небесні
сили, і твоя є слава навіки. Амінь.

Коне́цъ вто́рыхъ кни́гъ паралипоме́нонъ.
и҆мать в себѣ г҃ла л҃ѕ·

Кінець другої книги Параліпоменон.
Має в собі 36 глав.

Пре́выѧ кни́ги є҆́здры гла̀ва ※ а҃

ПЕРША КНИГА ЕЗДРИ ГЛАВА 1

д҃ цр҃ л҃ѕ
д҃ ездра в҃
і҆ере҃ ке
и҆ кд

В [1][въ][2] *[лѣто прьвое][3] кѷра цр҃ѧ прьскаго.
въ съвръше́нїи сло́ва г҃нѧ ѿ ѹ҆́стъ і҆ере-
мї́инъі. въздви́же г҃ь д҃хъ кѷра цр҃ѧ пр́ь-
скаго и҆ прострѐ гласъ въ все цр҃тво свое.
вькꙋпѣ по писа́нїю рекꙋщи, сїе рече кѷръ цр҃ь
пр́ьскїи. всѧ̀ цр҃тва земнаѧ да́лъ мнѣ г҃ь б҃ъ
н҃бныи. и҆ то́и повелѣ м҃и да съѕи́ждꙋ є҆мꙋ
до́мъ въ і҆ерлимѣ, и҆́же є҆сть въ і҆ꙋде́и. (а҆́ще
ѹ҆бо) кто̂ [є҆сть][4] въ ва́съ всѣхъ лю́дехъ є҆го.
[-][5] бꙋдетъ (г҃ь)[6] є҆го с ни́мъ. (-)[7] да възыи-

1 В *першому році Кира, персько- црс4. 36
го царя, на сповнення господнього ез3. 2
слова з Єреміїних уст, підняв Гос- єре. 25
подь дух Кира, перського царя, і ви- і 29
дав голос по всьому своєму царстві,
заразом на письмі кажучи: **2** Це ска-
зав Кир, перський цар: Господь Бог
небесний дав мені всі земні царства, і
Він наказав мені, щоб я Йому збу-
дував дім в Єрусалимі, що є в Юдеї.
3 Отже, якщо є хтось у вас з усього
його народу, його Господь буде з
ним. Хай піде до Єрусалиму, що є в

Юдеї, і хай збудує дім ізраїльському Богові. Він є Господь, що є в Єрусалимі, **4** І кожний, хто залишився з усіх міст, де він мешкає, хай поможуть йому мужі з його місця сріблом, і золотом, і посудом, і скотиною, і іншими добровільними обіцяними *дарами*, хай принесуть божій церкві, що є в Єрусалимі. **5** І піднялися князі батьків з Юди і Веніямина, і священики, і левіти, і всі, в яких Господь Бог підняв дух, щоб пішли, щоб збудували господню церкву, що була в Єрусалимі. **6** І всі ж, що були довкруги, допомогли їм сріблом і золотом, кіньми і скотом, посудом, опріч тих, що принесли добровільно. **7** І цар Кир же віддав церкві господній посуд, який взяв Навуходоносор з Єрусалиму, і поклав його до церкви свого бога. **8** Віддав же його Кир, перський цар, під руки Митридата, Ґаваринового сина, і через нього були віддані Санавасарові, юдейському князеві. **9** І це є їхнє число: 30 золотих вмивальниць, 1000 срібних вмивальниць, 29 золотих кадильниць, **10** 30 золотих чаш, і 200 срібних чаш, і 1000 іншого посуду. **11** І ввесь цей, принесений золотий і срібний посуд – 5000 і 400. Все взяв Санавасар, коли ішли з вавилонського переселення до Єрусалиму.

детъ въ і҆ерⷭ҇лимъ и҆́же е҆́сть въ і҆ꙋде́и. И҆ съ-
зи́ждетъ до́мъ бⷢ҇ꙋ і҆и҃левꙋ. то́и е҆́сть (гⷭ҇ь)[8] и҆́же е҆ⷭ҇
въ і҆ерⷭ҇лимѣ. и҆ вса́къ о҆ста́выи ѿ всѣ́хъ (гра́дъ)[9]
и҆дѣ́же о҆бита́етъ [-][10]. [-][11] да помо́гꙋтъ е҆мꙋ̀
мꙋ́жи ѿ мѣ́ста е҆го сре́бромъ и҆ зла́томъ. и҆
съсꙋ́ды и҆ ско́ти. [и҆][12] съ (про́чими) доброво́л-
ными о҆беща́нїи (принесꙋ́тъ) (цр҃кви)[13] бж҃їи и҆́же
е҆ⷭ҇ въ і҆ерⷭ҇лимѣ. И҆ въста́ша кнѧ́ѕи ѿц҃ъ ѿ і҆ꙋ-
ды и҆ венїами́на и҆ сщ҃е́ницы и҆ леѵ҃ти, [и҆][14] вси
и҆́мже въздви́гъ [гⷭ҇ь][15] бг҃ъ дх҃ъ (-)[16] да вꙁы́и-
дꙋтъ къ създа́нїю цр҃кви гн҃и, и҆́же бы́сть въ
і҆ерⷭ҇лимѣ. И҆ вси (же) и҆́же бѧ́хꙋ о҆́крⷭ҇тъ помого́ша
(и҆́мъ)[17] въ (-)[18] сре́брѣ [и҆][19] зла́тѣ. (съ ко́ньми
и҆ ско́ты. съсꙋ́ды)[20], про́чаѧ тѣ́хъ и҆́же доброво́л-
но принесо́ша. и҆ цр҃ь (же) кѵ́ръ (ѿда́лъ)[21] съсꙋ́ды
цр҃кви гн҃и. и҆́же взѧ̀ (наꙋхѡдоносо́ръ)[22] ѿ і҆ерⷭ҇лима.
и҆ положѝ тѧ̀ въ (цр҃кви)[23] бг҃а своего, (възда̀ же)[24]
тѧ̀ кѵ́ръ цр҃ь пръскїи по рꙋ́ки мидрида́тꙋ (гава-
ри́новꙋ сн҃ꙋ)[25], и҆ (пре́ е҆го ѿда́на)[26] (санаваса́рꙋ)[27],
кн҃ѕю і҆ꙋде́искꙋ. и҆ то́же (е҆сть) число̀ и҆́хъ сѐ. ꙋ҆-
мова́лникъ зла́тыхъ, л҃. (-)[28] ꙋ҆мова́лникъ сре́б-
рѧныхъ. ҂а҃. (кади́лниц зла́тыхъ)[29], к҃д. фїа́лъ
зла́тыхъ л҃. (и҆ фїа́лъ сре́брѧны, с҃.) и҆ (-)[30]
съсꙋ́довъ и҆ны́хъ, ҂а҃. (и҆) всѧ̀ сосꙋ́ды (сїѧ при-
не́сены) зла́тыѧ и҆ сре́брѧныѧ, ҂е҃, (и҆) ꙋ҃. всѧ (взѧ̀
санаваса́ръ)[31], (е҆гда̀ въсхожа́хꙋ) ѿ преселе́нїѧ ва-
вѵло́нскаго въ і҆ерⷭ҇лимъ.

Глава 2

нее. 7 **1** *Ці ж є сини країни, які пішли з полону переселення, яких переселив до Вавилону Навходоносор, вавилонський цар, і *які* повернулися до Єрусалиму і Юдеї, кожний муж до свого міста, **2** які прийшли з Зороваелем: Ісус, Неемія, Сарая, Реелія, Мардохей, Валасан, Мастаргуй, Реум, Ваана. Це число мужів ізраїльського народу: **3** сини Форосові – 2000, 100, 70 і 2; **4** сини Савватієві – 300, 72; **5** сини Арєесові – 7 сот, 75; **6** сини Фаатові, Моавові, з синів Йосуєвих, Йоавових – 2000, 8 сот, 12; **7** сини Айламові – 1000, 254; **8** сини Затуєві – 9 сот, 45; **9** сини Захаїнові – 7 сот, 60; **10** сини Ванусві – 6 сот, 42; **11** сини Вевлеві – 6 сот, 23; **12** сини Авгадові – 1000, 222; **13** сини Адоникамові – 6 сот, 66; **14** сини Вагуаєві – 2000, 56; **15** сини Адинові – 400, 54; **16** сини Атирові, що були від Езехія, – 98; **17** сини Вассуєві – 323; **18** сини Йоравові – 112; **19** сини Асумлині – 223; **20** сини Ґаварові – 95; **21** сини Ветлеомові – 123; **22** сини Нетофаєві – 5 сот, 6; **23** сини Анатотові – 128; **24** сини Азмотові – 43; **25** сини

Гл҃а, в҃.

С[їи* же][1] сꙋ́ть сн҃ове власті́и и҆́же възыи- неемїа з҃
до́ша ѿ плѣ́на преселе́нїѧ, и҆́хже преведе́
(навхѡдоносо́ръ)[2] цр҃ь вавѵло́нскїи въ вавѵ-
ло́нъ. и҆ възврати́шасѧ въ і҆ерⷭ҇лимъ і҆ і҆ꙋ-
де́ю. кождо мꙋ́жъ въ гра́дъ свои, и҆́же прїидо́ша
съ зоровавѣ́лемъ. і҆и҃сꙋсъ, нее́мїа, сараи́ѧ, ре́елїѧ,
мардохе́и, валаса́нъ, (масдаргъгꙋ́и)[3], реꙋ́мъ, ваа-
на̀. (Сїе) (число̀ мꙋже́и)[4] людїи і҆и҃левъ. Сн҃ове
форо́совы, ҂в҃, р҃, о҃, (и҆) в҃. Сн҃ове саввати́евы, т҃, о҃в.
Сн҃ве а҆ре́соевы, з҃ со́тъ, о҃е. Сн҃ове [фаадовы, мо-
а́вь][5], сн҃омъ [и҆осꙋе́вы][6], и҆оа́въ, ҂в҃, и҆ со́т, в҃і.
Сн҃ове а҆ила́мли, ҂а҃, с҃нд. Сн҃ове [задꙋ́евы][7] д҃,
со́тъ, м҃е. Сн҃ве [захаи́новы][8], з҃, со́тъ, ѯ҃. Сн҃ове
ванꙋ́евы, ѕ҃ со́тъ, м҃в. Сн҃ове (вевае́вы)[9], ѕ҃ со, к҃г.
Сн҃ове [а҆вга́довы][10], ҂а҃, с҃кв. Сн҃ове а҆доника́мовы, ѕ҃,
со́тъ, ѯ҃ѕ. Сн҃ове вагꙋа́евы, ҂в҃, н҃ѕ. Сн҃ове [а҆ди́ны][11],
ꙋ҃. н҃д. Сн҃ове а҆ти́ровы и҆́же бѧ́хꙋ ѿ [е҆зехї́а][12],
ч҃и. Сн҃ве вассꙋ́евы, т҃кг. Сн҃ове и҆ѡра́вовы, р҃ві.
Сн҃ове а҆сꙋмли, с҃кг. Сн҃ове (гава́ровы)[13], ч҃е. Сн҃ове
ведлеѡ́мли, р҃кг. Сн҃ы нетофа́евы, (е҃, со)[14] ѕ҃. Сн҃ы
(а҆нодо́довы)[15], р҃ки. Сн҃ове а҆мо́довы, [м҃г][16]. Сн҃ове
карїа҆дїа́римли, хафира, и҆ виро́дъ, з҃, со, м҃г.
Сн҃ове рама́евы, и҆ гава́ѧ, ѕ҃, со, к҃а. Мꙋжїи (мах-

маа́совъ)[17], рк҃в. чꙋжі́и веди́ль и҆ (хан)[18], у҃, к҃г. Сн҃ове навовы, н҃в. Сн҃ове мегеві́, рн҃ѕ. Сн҃ове [и҆ла́ма дрꙋга́го][19], ҂а҃, сн҃д. Сн҃ове и҆рамли, т҃к. Сн҃ове [лидо́новы][20] (и҆) [лодадини][21], и҆ ѻ҆но̀вы, з҃, с҃о, к҃е. Сн҃ове и҆ери́ховы, тм҃е. Сн҃ове (сенаи҆̂евы)[22], ҂г҃, ѕ҃, с҃о, л҃. (-)[23] Сщ҃енницы̀, Сн҃ве и҆е҆дꙋ̂евы в домꙋ̀ (и҆ѻ҆̂сꙋе́вѡ)[24], д҃ с҃о о҃г. Сн҃ове е҆̂мми́рины, ҂а҃, н҃в. Сн҃ове [фасꙋ́ровы][25], ҂а҃, см҃з. Сн҃ове [и҆ри́мли][26], ҂а҃, [з҃і][27]. (-)[28] левѷті́и, сн҃ове (и҆ѻ҆̂сꙋе́вы)[29], и҆ кадмі́и҆. Сн҃ове ѻ҆̂дꙋи҆а, о҃д. Пѣвцы̀ сн҃ове а҆̂са́фовы, рк҃и. Сн҃ове две́рникъ, сн҃ове селлꙋмъ. сн҃ове а҆̂ти́ровы. сн҃ове телмо́новы. сн҃ове (а҆̂ккꙋвъ)[30]. сн҃ове а҆̂тита. сн҃ове сованѣ̂евы, всѣх (же), рл҃д. (и҆) надине́и (и҆) сн҃ове сꙋ́аа. сн҃ове (сꙋва́товы)[31]. сн҃ове [и҆а҆̂вва́одь][32]. сн҃ове [хирао́совы][33]. сн҃ове [сїа́ръсы][34]. сн҃ове фадонины. сн҃ове лава́новы. сн҃ове а҆̂га́ва. сн҃ове [а҆̂ккъкꙋвовы][35]. Сн҃ове а҆̂га́вовы, сн҃ове селамїи́ны. сн҃ове а҆̂на́новы. сн҃ове гедили́ны. сн҃ве гаа́ровы. сн҃ве (раа҆̂евы)[36]. сн҃ве, расоновы. сн҃ве, неко́довы. сн҃ове газамли. сн҃ове (а҆̂зо́ковы)[37]. сн҃ове фасїевы. сн҃ове (расїины)[38]. Сн҃ове а҆̂сена́евы. сн҃ове (мꙋни́новы)[39]. сн҃ове нефꙋси́мли. сн҃ве (ковꙋковы)[40]. сн҃ве [кꙋфи́ны][41]. сн҃ве [а҆̂нꙋрины][42]. сн҃ве васалѡ̂. сн҃ве мейдановы. сн҃ве а҆̂рсановы. сн҃ве варкосовы. сн҃ве сиса́рины. сн҃ве дема́вли сн҃ве [надїевы][43]. сн҃ве а҆̂ти́фовы. Сн҃ове [слꙋгъ соло́моновыхъ][44]. сн҃ове сота́евы. сн҃ве [сефи́рины][45]. (-)[46] сн҃ве и҆е҆а́лае҆̂вы. сн҃ве керконовы. сн҃ове (гедили́ны)[47] сн҃ове сафатїа. сн҃ове а҆̂ттилевы. сн҃ове фахера́довы, (и҆же бѣхꙋ ѿ а҆̂севоваи҆на)[48]. сн҃ве (и҆мме́ины)[49] всѣ. (и҆) надане́ины. и҆ сн҃ове [слꙋгъ соло́моновы][50], т҃чв. И҆ сїѝ и҆же сꙋть въсхожда́хꙋ ѿ делмелеха, делари́са, херꙋвъ, и҆да́нъ, (и҆мме́ръ)[51]. и҆ не могѡ́ша сказа́ти до́мꙋ ѿц҃а своего и҆ сѣмени (-)[52], ѿ і҆и҃ла ли бы́ша. сн҃ове (далагїа)[53]. (-)[54] сн҃ове товїоу́евы. сн҃овъ [негода̀][55], х҃, н҃в. И҆ ѿ сн҃въ сщ҃еническихъ. сн҃ове (і҆ѡ҆вїавли)[56]. (и҆) сн҃ве (аккосо́вы)[57]. сн҃ве (мерзела́евы)[58], и҆же прїѧлъ ѿ дще́реи верзелла́и галаа҆̂дитина же́ны. и҆ наречено е҆̂сть и҆ме́ны и҆х. тїи (же) и҆ска́ша писа́нїѧ (ро́дꙋ) своемꙋ (-)[59] и҆ не ѻ҆̂брѣтоша. І҆ и҆згна́ни сꙋть ѿ сщ҃е́нства и҆ рече (а҆̂дерсалаи҆)[60] да не ꙗ҆да̀ ѿ ст҃аѧ ст҃ыхъ. до́ндеже воста́нетъ сщ҃е́нникъ оу҆че́нъ и҆ съвръше́нъ. [И҆][61] все мно́жество бѣ ꙗ҆ко е҆ді́н, д҃, тмы, [и҆][62] ҂в҃, [и҆][63] ѯ҃. развѣ рабъ и҆х и҆ рабынь [-][64] и҆же (бѧ́хꙋ и҆мъ). ҂з҃, тл҃з. и҆ сїи пѣвцы, и҆ пѣвни́цы, с҃. конїи и҆хъ, х҃, л҃ѕ. мско́въ и҆х, см҃е. велблю́дѡ и҆хъ, у҃, л҃е. ѻ҆̂слов и҆хъ, ҂ѕ҃, з҃ с҃о (и҆) к҃. И҆ ѿ кнѧзїи ѿче́скихъ. е҆̂гда̀ въхожда́хꙋ въ (црькове)[65] гн҃ю и҆же е҆̂сть въ і҆ер҃лимѣ. бл҃гово́лно принесо́ша въ до́мъ бж҃їи на строе́нїе е҆го в мѣсто е҆го.

Карiятiяримовi, Хафира i Вирота – 7 сот, 43; **26** сини Рамаєвi i Ґаваєвi – 6 сот, 21; **27** мужiв Махмаасових – 122; **28** мужiв Ветиля i Хая – 400, 23; **29** сини Навовi – 52; **30** сини Маґевисовi – 156; **31** сини Iлама другого – 1000, 254; **32** сини Iрамлевi – 320; **33** сини Лидоновi, i Лодадиновi, i Оновi – 7 сот, 25; **34** сини Єрихоновi – 345; **35** сини Сенаєвi – 3000, 6 сот, 30. **36** Священики ж: сини Єдуєвi в домi Йосуєвiм, – 9 сот, 73; **37** сини Еммиринi – 1000, 52; **38** сини Фассуровi – 1000, 247; **39** сини Иримловi – 1000, 17. **40** Левiти ж – сини Йосуєвi i Кадмиїловi, сини Одуя – 74. **41** Спiваки – сини Асафовi – 128. **42** Сини дверникiв: сини Селлумовi, сини Атировi, сини Телмоновi, сини Аккувовi, сини Атитовi, сини Соваєвi – всiх же 139. **43** I натинеї, i сини Сула, сини Саватовi, сини Явваотовi, **44** сини Хираосовi, сини Сiярсинi, сини Фадониновi, **45** сини Лавановi, сини Агавовi, сини Аккувовi, **46** сини Аґавовi, сини Селамiїнi, сини Ананoвi, **47** сини Ґеддилинi, сини Ґааровi, сини Рааєвi, **48** сини Расоновi, сини Некодовi, сини Ґазамлинi, **49** сини Азоковi, сини Фасiєвi, сини Расiїнi, **50** сини Асенаєвi, сини Мунинoвi, сини Нефусимлинi, **51** сини Ковуковi, сини Куфинi, сини Ануринi, **52** сини Васалотовi, сини Меiдановi сини Арсановi, **53** сини Варкосовi, сини Сисаринi, сини Темавлинi, **54** сини Натiєвi, сини Атифовi, **55** сини Соломонових слуг, сини Сотаєвi, сини Сефиринi, **56** сини Єалаєвi, сини Керконовi, сини Ґетдилинi, **57** сини Сафатiя, сини Аттилевi, сини Фахератовi, якi були з Асевоваїна, сини Iммеїновi – **58** всi, i Натанеїновi, i сини Соломонових слуг – 392. **59** I цi є тi, що пiшли з Телмелеха, Телариса, Херув, Iдан, Iммер, i не змогли сповiстити дiм свого батька чи були з насiння Iзраїля: **60** сини Далагiя, сини Товiуєвi, сини Негода – 600, 52. **61** I з синiв священикiв: сини Йовiавлевi i сини Аккосовi, сини Мерзелаєвi, який взяв жiнки з дочок Верзелаєвих, ґалаадита, i названо їхнiми iменами. **62** Тi ж шукали писання свого роду i не знайшли, i були вiдставленi вiд священства. **63** I Атерсалаїм сказав, щоб вони не їли з святого святих, аж доки не повстане навчений i досконалий священик. **64** I ввесь збiр був як один: 4 рази десять тисяч, i 2000, i 60, **65** опрiч їхнiх рабiв i рабинь, якi були їхнi, – 7000, 337. I це спiваки i спiвачки – 200, **66** їхнiх коней – 600, 36, їхнiх мулiв – 245, **67** їхнiх верблюдiв – 400, 35, їхнiх ослiв – 6000, 7 сот i 20. **68** I *дехто* з батькiвських князiв, коли йшли до господньої церкви, що є в Єрусалимi,

добровільно принесли до дому божого на його будову, на його місце, **69** щоб поставити по своїй силі, дали на розхід, на діло, 60000 і 1000 золотих драхм і 5000 мнас срібла, і 100 священичих одеж. **70** Священики, і левіти, і народ, і співаки, і дверники, і анатиниїми проживали у своїх містах, ввесь же Ізраїль у своїх містах.

Глава 3

1 Як же приходив сьомий місяць, і сини ізраїльські були у своїх містах, зібраний був полк як один чоловік до Єрусалиму. **2** І встав Йосує, Йоседеків син, і його брати священики, і Зоровавель, Салатіїлів син і його брати, і збудували жертовник ізраїльському
ез2. 6 сир. 49 Богові, *щоб на ньому принести всепалення, так як є написано в законі Мойсея, божого чоловіка. **3** І підготували божий жертовник на його, підготованому *місці*, бо їх знищення було довкруги від народів землі. І вони віддали на ньому всепалення Господеві і вранці і ввечері.
мой2. 23 **4** І *зробили празник шатер, так як є написано, і цілопалення всіх днів за числом і за приписом, боже слово у свій день. **5** І після цього постійне всепалення, і на новомісяці, і господні празники, які були освячені, і всяке добровільне, з ревністю дали Господеві. **6** Від першого дня сьомого місяця почали приносити жертву Господеві, і божа церква ще не була основана. **7** Дав же народ гроші каменярам і теслям, їжу ж і напиток, і олію – сидонцям і тирцям, щоб принесли кедрове дерево з Ливану до йоппійського моря, так як наказав Кир, перський цар. **8** І в другому році, коли вони прийшли до божої церкви до Єрусалиму, в другому місяці, почав *діло* Зоровавель, Салатіїлів син, і Осуя, Йоседеків син, і осталі з їхніх братів, священики, і левіти, і всі, що прийшли з полону до Єрусалиму. І поставили левітів від 20 літ і вище, щоб наглядали над божим ділом в господньому храмі. **9** І встав же Йосуя, і його сини, і його брати, Кадоїл і його сини як один чоловік, щоби наглядати над тими, що робили діло в божій церкві, сини Надавові і їхні сини, і їхні брати левіти, **10** і заклали основи господній церкві через робітників. І стали ж священики у своїй прикрасі з трубачами і левітами, сини Асафові з цимвалами, щоб хвалити Господа під рукою закону Давида, ізраїльського царя. **11** І співали в піснях і визнанні Господеві, бо Він добрий, бо навіки його милосердя над Ізраїлем. І ввесь народ кричав великим голосом в похвалі Господеві задля того, що заснована

(поставити) по силѣ своей, даша в росход дѣлу. златыи драгмъ, ѕ҃. и а҃. и сребра мнасъ, е҃. и одѣании священническии, р҃. (-)[66] Обиташа священницы и левити. и от людии и пѣвцевъ и дверницы и (анадиниим)[67] въ градѣхъ своихъ. (-)[68] весь (же) иилъ въ градѣхъ своихъ.

Глава, г҃.

П(рихоудащу же)[1] мцу седмому, и бяху [сынове][2] иилеви въ градѣхъ своих. (-)[3] собранъ есть (полкъ)[4] яко члкъ единъ въ ерлимѣ. И воста (иосуе)[5] снъ иоседековъ и братиа его священници, и зоровавель, снъ саладиилевъ и братия [его][6]. и создаша олтарь бу иилеву, *да принесуть в нем всесожжение. Г҃ ездра ѕ҃ сира мд
яко писанно есть въ законѣ моусиовѣ члка бжиа. И оуготоваша олтарь (бжии) на оуготовании его яко разорение бѣ их (по окрстъ) от людии земныхъ. И въздаша на томъ всесожжение гви, (и) оутрѣ и вечеръ. и *сътвориша В мо кг
празднение жилищемъ яко писано есть. и всесожение днии всѣхъ. по числу (и) по повелению дѣло (бжие) въ днь свои. И посемъ всесожжение приснаго, и в новомѣсячиа, и (-)[7] празницѣхъ гнихъ иже бѣху просвящени. и всякому блговолному съ оусердиемъ дати гви. от (прьваго дни)[8] мца седмаго начаша воздавати жрьтву гви. И (цркве)[9] (бжия)[10] не бѣ еще основана. (-)[11] въздаша (же людие) пѣнязи плиндникомъ, и древодѣлям. (-)[12] ястьву (же) и питие, и елеи, сидономъ, и тиромъ да принесуть древа кедрова от ливана къ морю иопенъ. якоже повелѣ кюръ црь прьскии [-][13]. и въ лѣто второе вънегда приити имъ къ (церкви)[14] бжии въ ерлимъ. мца, втораго нача зоровавель снъ саладиилевъ. и (осуя)[15] снъ иоседековъ, и прочии от братия ихъ священници и левити, и вси иже приидоша от плѣнения въ ерлимъ. И поставиша левиты от к҃, лѣтъ и выше. (да настоят)[16] дѣлу (бжию) въ храмѣ гни. И став (же иосуа)[17], и сны его и братиа его. (кадоилъ)[18], и сынове его яко мужъ единъ (-)[19], (яко дабы настояли) на нихъ иже строяху дѣло въ (церкви)[20] бжии. сынове [надавовы][21], [и][22] сынове их, и братиа ихъ левити, и основаша (бо от дѣлатель церкви)[23] гня. И сташа (же) священницы въ оукрашении (своемъ) съ трубники и левити. сынове асадовы въ кимъвалѣхъ да хвалятъ га. по руцѣ (закона), двда цря иилева. И въпиаху въ пѣснехъ и исповѣдании гни яко блгъ, яко въ вѣки млть его на

і҆и҃лѧ. И҆ всѝ лю́дїе возгла́шаху гла́сомъ вели́комъ въ
хвале́нїи г҃у. сего ра́ди и҆́же ѡ҆снова́на бы́сть (цр҃ь-
ковь)[24] г҃нѧ. (-)[25] Мно́ѕи (є҆щѐ) ѿ свѧ҃щенникѡвъ и҆ ле-
ѵ҆і́тъ, и҆ кнѧѕе́и ѿчєствъ [и҆ ста́рцеи][26], ви́дѣша
(цр҃ковь)[27] пре́жнюю на ѡ҆снова́нїи еѧ. И҆ сї́ю (цр҃кві)[28]
(-)[29] пла́каху гла́сомъ ве́лїимъ. и҆ мно́ѕи возглаша́-
ющє въ весе́лїи възъвыша́ху [гла́съ][30]. и҆ не (мого́-
ша никто́же)[31] позна́ти гла҃ въпѣнї́ѧ веселѧ́щисѧ
ѿ гла҃ пла́ча (плъко́внаго)[32]. (смѣше́нъ бо полъкъ
глаоова́ше)[33] гла́сомъ вели́кимъ и҆ гла҃ [вели́къ][34]
слы́шашесѧ да́лече.

Гла҃, д҃.

г҃ е́здра є҃ [услы́шаша* же][1] вра́ѕи і҆ꙋ́дины и҆ венї-
ами́ни, и҆́же сн҃ове плѣнєнї́ѧ созида́ютъ
(цр҃ко҃)[2] г҃у б҃у і҆и҃левꙋ. И҆ приступи́ша къ
зорова́белю, и҆ къ кнѧ́ѕемъ ѿчествъ, и҆
съдѣла҃е съ ва́ми. поне́же та́ко ꙗ҆́ко и҆ вы и҆-
д҃ цр҃ ѕі щемъ б҃а ва́шего, *и҆ є҆мꙋ пожре҃ жрътвꙋ ѿ
дн҃їи (а҆сꙋра́нъда)[3] цр҃ѧ а҆сꙋ́рска, и҆́же и҆зведе́ ны
тꙋ̀. И҆ рече и҆мъ зорова́бель і҆ (ѡ҆́сꙋє)[4] и҆ про́чїи кнѧ́-
ѕи ѿчьствъ і҆и҃левыхъ. Нѣ́сть на́мъ и҆ ва́мъ соз-
да́ти до́мъ б҃а на́шего, но мы̀ са́ми съзида҃е
г҃у б҃у на́шемꙋ ꙗ҆́ко повелѣ̀ на́мъ кѵ́ръ цр҃ь пр҃ь-
скї́и. (сего ра́ди сотворено бы́сть, и҆́же)[5] лю́дїе
земнї́и помѣшива́ютъ рꙋ́ки лю́дїи і҆ꙋде́искихъ.
И҆ въздръжа́ху и҆́хъ въ созида́нїи, (-)[6] и҆зведо́ша
(же) на ни́хъ совѣ́тницы да разорѧ́тъ совѣ́тъ
и҆ всѧ дн҃и кѵ́ра цр҃ѧ пр҃ьскаго. и҆ да́же до цр҃тва
г҃ е́здра в҃ да́рїѧ цр҃ѧ пр҃ьскаго. [-][7] *Въ цр҃тво (же) а҆сꙋ́єра
(и҆́же є҆́сть а҆ртаѯе́рѯе) въ нача́лѣ цр҃тва є҆го, напи́-
са свито҃ на (і҆ꙋде́и живꙋ́щаѧ)[8] въ і҆ер҃лимѣ. (и҆)
и҆ въ дн҃и [а҆ртаѯерѯовы][9], (и҆) писа́ша въ мі́рѣ
(михрида́тъ)[10], [и҆][11] тавеи́ль, (и҆ съ)[12] про́чїими
и҆́же бѣ́хꙋ въ совѣ́тѣ и҆ къ [а҆́ртаѯерѯꙋ][13] цр҃ю
пр҃ьскомꙋ написа кнї́гочїи посла́нїе сѵ́рскї ꙗ҆зыко҃
[-][14]. реоу҃ (валтара҃)[15], и҆ са҃ѱа кнї́гочїи написаша
посла́нїе є҆ді́но і҆ер҃лима ра́ди [а҆ртаѯеѯꙋ][16] цр҃ю сї́ѧ
си́це сꙋдъ. Реоу́мъ, (валтара́мъ)[17], и҆ са́мѱа̀ кни́-
гочїи, и҆ про́чїи̇ совѣ́тницы на́ши. динеискї́ѧ,
[и҆][18] а҆фарсадахе́и, (и҆) тарфале́и, (и҆) а҆рфасе́и. (а҆р-
хї́еи̇)[19] вавѵ̇ло́нѧне, (и҆) сꙋсанахе́не, [савѧне][20]. И҆
про́чїи̇ ѿ ꙗ҆зы҃ и҆́хже преведе [а҆ссенафаръ][21] вели́-
кїи (-)[22] преславныи. и҆ всели и҆́хъ въ градѣ́хъ
[ѡ҆морьскихъ][23]. и҆ въ про́чихъ (страна҃) чрез рѣкꙋ.
Сї́е є҆сть сказа́нїе посла́нїи ꙗ҆́же посла́ша к
немꙋ. [а҆ртаѯерѯꙋ][24] цр҃ю раби̇ твои̇ мꙋ́жи и҆́же
сꙋ́ть за рѣ́кою. вѣ́домо да бꙋде҃ ти цр҃ю, ꙗ҆́ко
і҆ꙋде́е є҆́же възыидо́ша ѿ тебѐ къ на́мъ прїидо́-
ша въ і҆ер҃лимъ гра҃ ѿмѣтны и҆ лꙋка́вы, є҆гоже
созида́ю҃ (строѧ́щє стѣ́ны и҆́хъ)[25], и҆ крѣпле́нїе
(-)[26] слага́ющи въ высо́тꙋ. Нн҃ѣ оу҆́бо вѣ́домо да

була господня церква. **12** Ще
численні з священиків, і левітів, і
князів родів, і старшин бачили по-
передню церкву на її основі і цю
церкву, вони плакали великим го-
лосом і численні піднімали голос,
кричачи з радості. **13** І ніхто не міг
розрізнити голос крику радості від
голосу плачу народу, бо змішаний
народ кричав великим голосом, і
великий голос було чути далеко.

Глава 4

1 *Почули ж Юдині і Веніями- ез2. 5
нові вороги, що сини полону бу-
дують церкву Господеві Богові із-
раїльському, **2** і приступили до
Зороровавеля і до князів родів, і
сказали їм: Будуватимемо з вами,
тому що так само, як і ви, ми шу-
каємо вашого Бога *і Йому прино- црс4. 17
симо жертву від днів Асуранда, а-
сурського царя, який привів нас
сюди. **3** І сказав їм Зоровавель, Йо-
сує й остали князі ізраїльських ро-
дів: Не нам і вам будувати дім на-
шого Бога, але ми самі збудуємо
нашому Господеві Богові, так як за-
повів нам Кир, перський цар. **4** Зад-
ля цього вчинено було так, що на-
род землі заважав рукам юдейсько-
го народу, і перескоджали їм у бу-
дуванні. **5** Вивели ж вони проти
них радників, щоб знищили їхню
раду всі дні Кира, перського царя, і
аж до царства Дарія, перського ца-
ря. **6** *В царстві ж Асуера, що є Ар- ез2. 2
таксеркс, на початку його царства,
написали письмо проти юдей, що
жили в Єрусалимі. **7** І і в днях Ар-
таксерксових і написали в мирі
Михридат і Тавеїл з іншими, що
були у їхній раді, до Артаксеркса,
перського царя. Писар написав пос-
лання сирійською мовою, **8** Реум,
валтарам (=*канцлер*), і Сампса, пи-
сар, написали одне послання цареві
Артаксерксові задля Єрусалиму. **9**
Ось таке рішення: Реум, валтарам,
і Самса, писар, і інші наші радники
– динейські, і афарсадахеї, і тарфа-
леї, і арфасеї, архиєї, вавилонці, і
сусанахенці, савани, **10** і остали з
народів, яких переселив великий,
преславний Ассенафар, і поселив їх
в оморських містах і в осталих кра-
ях через ріку. **11** Це є переказ пос-
лання, яке до нього послали: Ар-
таксерксові – цареві твої раби, му-
жі, що є за рікою. **12** Відомим хай
буде тобі, цареві, що юдеї, які
прийшли від тебе, прийшли до нас
до Єрусалиму, відступного і пога-

ного міста, яке будують, муруючи його мури й укріплення, піднімаючи до висоти. **13** Тепер, отже, хай буде тобі, цареві, відомим, що якщо це місто буде збудоване і його мури будуть відновлені, не дадуть тобі дані і бажаного і річного податку. І це царям чинить зло, **14** і нам, царю, не годиться бачити твоє засоромлення. Задля цього ми послали, щоб тобі, цареві, сповістити, **15** щоб ти розглянув в літописних книгах твоїх батьків, і ти знайшов написаним в розповідях, і ти зрозумів, що це місто є відступним і чинить образу царям і владі. Посеред нього є захоронок рабів з давніх часів, задля цього й те місто було знищене. **16** Отже, відомим чинемо тобі, цареві, що якщо те місто буде збудоване і його стіни будуть скріплені, й не буде тобі миру. **17** І цар послав до Ареума, і Валтарама, і Самсая, писаря, і до інших, що були в їхній раді, що жили в Самарії, і іншим за рікою, кажучи: Мир. І сказав: **18** Збирач данини, якого ви до нас послали, явно ж був переді мною, **19** але й від мене було наказано, і ми переглянули, і ми знайшли, що те місто від давніх днів піднімається на спротив царям, бувають відступництва і втечі. **20** І в Єрусалимі сильні царі, які володіли всією землею, що є за рікою, численна ж дань і частка їм давалася. **21** І тепер, отже, виконайте рішення і не накажіть тим мужам, щоб те місто більше не будували, хай стримаються від їхнього бажання **22** і хай перестануть це робити, щоб часом не помножилась якась погибель на зло царям. **23** Тоді писар царя Артаксеркса прочитав письмо перед Реумом, валтарамом, Асампсаєм, писарем, і їхніми радниками; і пішли з поспіхом до Єрусалиму до юдеїв, і спинили їх сильним раменом. **24** Тоді припинено діло господнього дому в Єрусалимі. І не робили діло аж до другого року царства Дарія, перського царя.

бꙋ́де ти цр҃ю. ꙗ́ко а́ще гра́ се́й со́зданъ бꙋ́детъ, и҆ стѣны є҆го воста́влены бꙋ́дꙋтъ. да́нь [и҆ вожделе́нїе][27] (и҆ лѣтнагѡ възда́нїа) не дадꙋ́тъ ти. и҆ сїе цр҃емъ ѕло твори́тъ. и҆ посрамощенїе (твое цр҃ю)[28], не подоба́етъ намъ вѣ́дѣти· Сего ради посла́хѡм (да)[29] възвѣсти́ти ти цр҃ю да разсмо́три́ши въ кни́ги па́мѧтописныхъ ѿц҃евъ твои́хъ. и҆ ѡ҆бра́щеши (пи́сано въ преложенїихъ). и҆ позна́еши ꙗ́ко гра́ ѻ́нъ ѿмѣтенъ є҆сть· И҆ ѡ҆би́дѧщи цр҃еи и҆ вла́стеи (-)[30] ѹ҆бѣ́жище слꙋгъ быва́етъ среди є҆го, ѿ днїи дре́внихъ. сего ра́ди (и҆) гра́ то́й разоренъ є҆сть· Знано ѹ҆бо тво́римъ ти цр҃ю. ꙗ́ко а́ще гра́ то́й со́зданъ бꙋ́детъ, и҆ стѣны є҆го ѹ҆твръжда́тъ (и҆) не бꙋ́детъ ти ми́ра· И҆ посла̀ цр҃ь ко (а҆реоꙋ́мꙋ)[31], и҆ (ва҆тара́мꙋ)[32] и самѱа́ю кни́гочїю. и҆ къ прочїи́мъ (и҆же бѧхꙋ въ совѣ́те)[33] и҆хъ. ѡ҆бита́ющи́мъ въ самарїи и҆ прочїимъ за рѣко́ю (глаголющи) ми́ръ· И҆ рече да́ньныи возима́тель є҆гоже посла́сте к на́мъ. ꙗ҆вле́но (же) є҆ предо мно́ю. но и҆ ѿ менѐ повелѣно є҆сть· И҆ съгледа́хомъ и҆ ѡ҆брѣто́хомъ ꙗ́ко гра́ то́и ѿ днїи дре́вни́хъ на сꙋпротивле́нїе цр҃е́мъ по́носитсѧ (-)[34] ѿмѣта́нїе и҆ бѣга́нїа быва́ютъ (-)[35]. и҆ цр҃и крипки (-)[36] въ і҆ерлимѣ, и҆же го́сподствова́ли сꙋть всѧ́кою стра́ною ꙗ҆́же за рѣкою є҆сть. (-)[37] да́ни (же) мно́ги и҆ ча́сть дава́шесѧ и҆мъ· И҆ нн҃ѣ (ѹ҆бо) положи́те вѣ́дание. и҆ не повели́те мꙋжемъ ѻ҆нѣмъ (да селенїа)[38] того не созида́ютъ ктомꙋ. да ѿ воли и҆ ѹ҆дръжатсѧ и҆ да ѡ҆става́тъ твори́ти сїе. є҆́же б҃ы когда̀ не ѹ҆мно́жиласѧ згибель (нѣ́каѧ) на ѕло̀ цр҃ю· Тогда̀ кни́гочїи [а҆ртеѯерѯа][39] цр҃ѧ прочте (сви́токъ) пред реоѹмомъ (валтара́момъ а҆самѱаѳе)[40], кни́гочїемъ, (и҆ совѣтники)[41] и҆хъ· І и҆до́ша тща́телно въ і҆ерлимъ (къ іоѹде́ѡмъ)[42]. и҆ въздръжаша и҆хъ (мышцею си́лною)[43]. Тогда̀ преста́ло є҆сть дѣ́ло до́мꙋ гн҃ѧ въ і҆ерли́мѣ. и҆ не сътвора́шесѧ да́же до (лѣта вто́раго)[44], цр҃тва да́рїѧ цр҃ѧ̀ пръ́скаго·

Глава 5

анг. 1 ез2. 6 **1** *Пророкували ж пророк Анґей і Захарія, Аддів син, пророкуючи до юдеїв, що були в Юдеї й Єрусалимі,
мат. 1 пар1. 3 в ім'я ізраїльського Бога. **2** *Тоді піднялися Зоровавель, Салафіїлів син, Йосує, Йоседеків син, і почали будувати господній дім, що в Єрусалимі, і з ними божі пророки, що їм помагали. **3** В тому ж часі прийшов до них Татанай, що був князем за рікою, і Сатарвузанай, і їхні радники. Також сказали вони їм: Хто дав вам рішеня, щоб ви будували той дім і підняли його стіни? **4** Тоді сказали їм

Гл҃а, є҃·

Прорцы́коваша* (же)[1], а҆ггеи про́рокъ и҆ захарїѧ сн҃ъ а҆дов· Прорица́ющи къ і҆оꙋде́ѡмъ и҆же бѧхꙋ въ і҆оꙋде́и і и҆ерлимѣ въ и҆мѧ б҃а і҆и҃лева [-][2]. *Тогда воста́ша зоровавел̀ь сн҃ъ салафїилевъ, и҆ (ѻ҆сꙋе)[3] сн҃ъ і҆ѡседе́ковъ· И҆ нача́ша зда́ти (цр҃квь)[4] [гн҃ю][5] и҆же въ і҆ерли́мѣ и҆ с ни́ми про́рцы б҃жїи помога́ющи и҆мъ· В то́ (же) вре́мѧ прїиде к ни́мъ [дадана́и][6] иже бы́сть кнѧѕь за рѣко́ю, и҆ садарьвꙋзана́и и҆ совѣтницы и҆хъ· (-)[7] Такоже гл҃а и҆мъ, кто да́лъ вамъ совѣтъ. да (до́мъ то́й съзи́ждете)[8] и҆ стѣны є҆го въста-

а҆ггеи а҃ г҃ є҆здра ѕ҃
м҃а а҃ а҃ пара҃ г҃

витє· Тогда̀ сїѧ рекоша имъ, ꙗкова̀ имена̀ мужїи
тѣхъ иже съзидаютъ градъ сеи· И очи бж҃їи на
плѣненїѧ їудина, и не възбраниша и҃ до повеленїѧ
дарїева, дондеже ѿнесено будетъ посланїє· И тог-
да̀ посла̀ даниносца, сего ради (и възвѣщенїѧ съ
псанїємъ)[9] ꙗже посла̀ (-)[10] кнѧзь ѿ обону страны̀
рѣкѝ· (Сказанїє посланїѧ сице·)[11] Садарвузанъ и (со-
вѣтницы єго)[12] (ададарсадеи)[13], иже бяху за рѣкою,
дарїю црю (-)[14] миръ всякъ· Вѣдомо да будетъ
црю ꙗко ходихо҃ въ їудейскую страну къ дому
бж҃їю великому (-)[15] иже съзидаєтсѧ каменїє оукра-
шеннымъ и древо ставитсѧ въ стѣнахъ. (-)[16]
дѣло (же) то съ тщанїємъ строитсѧ. и поспѣ-
шаєтсѧ въ рукахъ ихъ. [-][17] въспросихомъ (бо)
старецъ тѣхъ, и тако рекохомъ имъ· Кто далъ
вамъ область да домъ тои съзиждете, и стѣны
тїи въставите. но і имена ихъ искахомъ ѿ
нихъ да възвѣстимъ тебѣ. ꙗко да пишемъ
(-)[18] имена (и мужемъ)[19] (иже суть началницы в
ни҃). И сицевы словеса̀ ѿвѣщаша намъ глаголюще· Мы̀
єсми рабѝ ба҃ нбси и землѝ. и съзидаємъ (црковь)[20]
иже быстъ оустроена прежде тѣхъ лѣ҃ многихъ. и
црь їилевъ великїи създалъ ю̀ и (сътворилъ, и
разорѝ ю̀ ихъ ради)[21]· Понеже въ ꙗрости прогнѣваху
ѿцы наши ба҃ нбнаго (и) предалъ ихъ в руки
(навходоносору)[22] црю вавѵлоньскому (и) халдейскому,
и до҃ тои разорилъ, и люди превелъ въ вавѵлонъ· Но
лѣта, а҃ го кѵра црѧ. кѵръ црь (вавѵлоньскїи)
поставилъ повеленїє, да домъ бж҃їи (-)[23] съзиж-
детсѧ. и сосуды (црькви)[24] бж҃їѧ златыѧ и сре-
реныѧ ихже (навходоносоръ)[25] взѧлъ ѿ (црькви)[26]
иже быстъ въ їерлимѣ. и ѿнеслъ ѧ̀ въ црьковь
[вавѵлоньскую][27]. взѧлъ кѵръ (-)[28] црь ѿ црькви
[вавѵлоньскїѧ][29] и да̀ [ихъ][30] [санавасару][31] храни-
телю, иже на҃ сокровищє҃ (-)[32] рече (же) єму (сїи)
(сосуди вси)[33] възмѝ и поидѝ. (и) постави ихъ
въ (црькви)[34] иже єсть въ їерлимѣ въ мѣсте
ихъ· Тогда [сабанасаръ][35] тои прїиде, и поста-
вилъ основанїє (црькви)[36] бж҃їи въ їерлимѣ. и ѿ
того времени даже и до нн҃ѣ съзидаєсѧ, и нѝ
єщѐ съвръшена єсть. и нн҃ѣ зиждетсѧ и не со-
връшисѧ· И нн҃ѣ (убо) аще (видисѧ) црю бл҃го.
разсмотрѝ въ книгохранителницы црєвѣ, иже
єсть въ вавѵлонѣ ꙗко да оувѣси ꙗко ѿ [кѵра
црѧ][37] (сѝ повелѣно быстъ)[38] да съзидаєтсѧ домъ
бж҃їи (-)[39] въ їерлимѣ. и оувѣдѣвъ црю о семъ
послѝ к намъ·

Гл҃а, ѕ҃·

г҃ ездра ѕ҃ Тогда̀* дарїи црь повелѣ расмотрѣти въ
книгохранителницы иже быстъ поставле-
на въ вавѵлонѣ· И обрѣтено єсть· (обрѣте
же сѧ) въ амаду градѣ тѧжкомъ (ми-

це: Які імена тих мужів, що буду-
ють це місто? **5** І божі очі на юди-
ному полоні, і вони не заборонили
їм до Дарієвого рішення, доки не
буде віднесено послання. І тоді він
послав носія данини задля цього **6** і
повідомлення з письмом, яке пос-
лав князь з того боку ріки. Переказ
послання такий: Сатарвузан і його
радники, атарсатеї, що були за рі-
кою, цареві Дарієві, **7** ввесь мир. **8**
Відомим хай стане цареві, що ми
пішли до юдейського краю, до до-
му великого Бога, який будують до-
бірним камінням, і дерево ставить-
ся в стінах, діло ж те з поспіхом бу-
дується, і їм щастить в їхніх руках.
9 Ми бо запитали тих старшин і так
ми до них сказали: Хто дав вам рі-
шення, щоб ви будували той дім і
ви піднімали ті стіни? **10** Але й їхні
імена ми в них випитували, щоб
сповістити тобі, щоб написати іме-
на їхніх мужів, які є в них началь-
никами. **11** І такі слова вони нам
відповіли, кажучи: Ми є рабами Бо-
га неба і землі і будуємо церкву, я-
ка була збудована перед багатьма
тими роками, і великий ізраїльсь-
кий цар її збудував і зробив. І Він її
знищив **12** задля них, тому що в
люті наші батьки прогнівили небес-
ного Бога, і Він їх передав в руки
Навходоносорові, вавилонському і
халдейському цареві, і той знищив
дім і привів народ до Вавилону. **13**
Але 1-го року царя Кира, Кир, ва-
вилонський цар, поклав рішення,
щоб збудований був божий дім. **14**
І золотий і срібний посуд божої цер-
кви, який Навходоносор взяв з церк-
ви, що була в Єрусалимі, і відніс
його до вавилонської церкви, взяв
цар Кир з вавилонської церкви і дав
його охоронцеві Санавасарові, що
над скарбом. **15** Сказав же йому:
Візьми ввесь цей посуд і піди і по-
клади його на їхнє місце в церкві,
що є в Єрусалимі. **16** Тоді той Са-
навасар прийшов і поклав основи
божої церкви в Єрусалимі. І від то-
го часу і аж дотепер вона будується
і ще не є завершеною, і тепер бу-
дується, і не закінчено. **17** І тепер,
отже, якщо цареві здається добрим,
розвідай в царській бібліотеці, що є
в Вавилоні, щоб ти довідався чи ца-
рем Киром це було наказане, щоб
будувався божий дім в Єрусалимі,
і, довідавшись про це, царю, пошли
до нас.

Глава 6

1 *Тоді цар Дарій дав наказ роз- ез2. 6
відати в бібліотеці, що була постав-
лена в Вавилоні. **2** І знайдено, знай-
дено ж в важливому мидійському
місті Аматі один том. І це було

записано в ньому на згадку: **3** В 1-му році царя Кира. Цар Кир вирішив, щоб був збудований божий дім, що є в Єрусалимі, і місце, де жертвуватимуть жертви. І приписав міру, підносячи висоту на 60 ліктів, і ширина – 60 ліктів. **4** І стіни з грубого потрійного каміння, і один дах з дерева. Кошт же хай даний буде з царського дому. **5** І золотий, і срібний посуд церкви божої, який Навходоносор взяв з церкви, що в Єрусалимі, і приніс його до Вавилону, даним буде і внесеним буде до церкви в Єрусалимі, на місце, на яке і поставленим був у божій церкві. **6** Тепер, отже, дайте *рішення* князям, що є за рікою, і тим, що є далеко, Затарвузанаєві, і їхнім радникам, атарсахеям, що є за рікою. Відійдіть далеко від них **7** і дайте будувати церкву божу князям, юдеям і їхній старшині. Хай той божий дім буде збудований на своїм місці. **8** Але й від мене наказано, щоб ви ніколи нічого не чинили жидівським презвітерам, які будують дім того Бога. І з тих царів, які на другому боці ріки дають данину, ревно хай дається на розхід тим мужам, щоб те діло продовжувалося без зволікання. **9** І чого лиш бракує, все дайте, також і телят, і ягнят, і баранів на всепалення небесному Богові, пшеницю, сіль, вино і олію, за священним звичаєм тим, що є в Єрусалимі, дайте їм на всі дні, **10** щоб приносили жертву небесному Богові, і хай моляться за життя царя і його синів. **11** І, адже від мене покладене було рішення, щоб кожний чоловік, той, який переступить наказ, візьметься дерево з його дому, і хай буде на ньому піднятий і повішений, і його дім хай буде мені забраний. **12** І Бог, там де живе – там його ім'я, хай перекине всі царства і народи, які простягнуть свою руку і заборонять, і знищать той божий дім, що є в Єрусалимі. Я, Дарій, дав наказ, щоб це діло з ревністю було *виконане.*
ез2. 7 **13** *Тоді Татаній, князь краю за рікою, і Сатарвузанай, і його радники, до яких послав цар Дарій, з поспіхом так вчинили. **14** Старшини ж юдейські і левіти будували за пророцтвом пророка Ангея і Захарії, Аддового сина, і будували, і зводили за велінням ізраїльського Бога і за велінням перських царів Кира, і Дарія, і Артаксеркса. **15** І вони закінчили дім божий аж до дня третього місяця – адора, це є в 6-му році царства царя Дарія. **16** Зробили ж ізраїльські сини, священики, і левіти, і позосталі сини переселення відновлення божого дому з радістю. **17** І вони принесли на відновлення божого дому 100 телят, і 200 баранів, 400 ягнят, 12 козлів з кіз

дїискомъ)[1], тетрать єдина. И сїє писано бысть в неи на память. въ лѣто, а҃ є. кѵра цр҃а. кѵръ црь повелѣ (да домъ бж҃їи съзидаетса иже єсть въ ієрлимѣ)[2], и мѣсто гдѣ пожрутъ приношенїє, и положи мѣру възносащи высоту лакоⷮ, ѯ҃, (и) ширину [-][3] лакотъ, ѯ҃. и стѣны ѿ каменїа толстаго трїєго, и кроⷴ ѿ древъ єдинъ. (-)[4] оброк (же) ѿ дому цр҃ева да дастьса. И сосуди (црькви)[5] бж҃їи златїи и сребранїи, ихже (навходоносоръ)[6] взѧ ѿ (црькви)[7], иже въ ієрлимѣ и принесе (ихъ) во вавѵлонъ. (-)[8] въздаютса и внесутса въ црковь въ ієрлимъ в мѣсто иже (и) поставлены суть въ (црькви)[9] бж҃їи. Нн҃ѣ (оубо) дайте кнѧземъ иже суть за рѣкою (и сущимъ далече) задарвузанаю, и (совѣтникомъ)[10] ихъ адарсахеи иже єсть за рѣкою далече ѿидете ѿ тѣхъ. и (ѿпустите сътворити црковь)[11] бж҃їю кнѕи, іоудеискїа и старцы [ихъ][12], да домъ бж҃їи тои съзидаетса въ мѣстѣ своємъ. Но и ѿ мене повелѣно є҃. да ничто не сътворите никогда презвитеромъ жидовскимъ иже съзидаютъ домъ б҃а оного. и ѿ тѣ҃ цреи иже обону страны рѣки даю҃ дань. прилежно на росходъ, да даєтса мужемъ тѣмъ єже бы неоумедлѣло (дѣло то) и єже аще оскудѣвае҃, (все да даєте такоже) и телцы и агнецы и овны въ всесъжжєнїє б҃у нб҃ному. пшеница, соль, вино (и) єлеи. по (обычаю)[13] сщ҃енному иже суть въ ієрлимѣ даєтса имъ по вса дн҃и (-)[14]. да буду приносаще възношенїє б҃у нб҃ному. и да молатса за животъ цревъ и с҃новъ єго. и ѿ мене (бо) поставлено є҃ повеленїє. да всакъ ч҃лкъ иже (то преступитъ повелѣнїє)[15], возмеса древо ѿ дому єго. и въздвигса и да обѣситса на нем, и домъ єго мн҃ѣ да будетъ взатъ. и б҃ъ идѣже обитае҃ има [єго][16] ту, да обрати҃ вса цр҃тва, и люди иже прострут руку свою, (и) възбранатъ (и)[17] разора҃ домъ бж҃їи, онъ, иже єсть въ ієрлимѣ. азъ дарїи поставихъ повелѣнїє, (да дѣло сїє) съ прилежанїєм да будетъ. *Тогда [даданїи][18] кнѕь страны зарѣчныа, [и][19] садарвузанаи и (совѣтницы)[20] єго, къ нимже посла дарїи црь тако сътвориша тщательно. (-)[21] Старцы (же) іоудеистїи созидаху, и левѵти по пр҃рчеству аггеа пр҃рка, и захарїи с҃на адова. и съзидаша и строиша велащи, б҃у ін҃леву, и велащу кѵру, и дарїю, и [артаѯерѯу][22] цремъ перъскимъ. И съвершиша домъ [бж҃їи][23], даже до дн҃е третїаго м҃ца (адора)[24], иже єсть в лѣто, ѕ҃ є, цр҃тва дарїа цр҃а. (-)[25] Сътвори- г҃ ездра з҃

ша (же) сн҃ове і҆и҃левы, свѧщенницы и҆ леви́ти и҆ про́чїи
сн҃овъ преселенїѧ ѡ҆бновле́нїе до́мꙋ бж҃їѧ въ ра́дос-
ти. И҆ принесо́ша въ ѡ҆бновле́нїе бж҃їѧ до́мꙋ, те́-
лецъ, р҃, [и҆][26] о́венъ, с҃, а҆́гнецъ, ѵ҃, козло́въ ѿ ко́зъ за
грѣхи всего̀ і҆и҃лѧ, в҃і, по числꙋ̀ колѣ́нъ і҆и҃левъ. И҆
ста́ша свѧще́нницы в чи́нѣхъ свои́хъ, и҆ леви́ти въ
ча́стехъ свои́хъ на дѣлѣ [бж҃їѧ до́мꙋ][27] и҆́же въ і҆ерли-
ам҃ѡ г҃ и҃ и҃ мѣ. *ꙗ҆́ко пи́сано є҆сть въ кни́зѣ мѡѷсі́овѣ. (-)[28]
Сотвори́ша сн҃ове преселе́нїѧ па́схꙋ. д҃і, [дн҃ѧ][29] (пре́-
ваго мц҃а)[30]. ѡ҆чище́ни бо бѧ́хꙋ свѧще́нницы и҆ леви́ти
даже до є҆ді́наго, вси чи́сти (на пожре́нїе)[31] па́схи,
всѣ́мъ сн҃овомъ, преселе́нїѧ и҆ бра́тїи и҆́хъ свѧще́нни-
комъ и҆ себѣ̀. И҆ ꙗ҆до́ша сн҃ве і҆и҃леви [-][32] и҆́же ѡ҆браще́ни
бѧ́хꙋ ѿ преселе́нїа, и҆ всѣ и҆́же разлꙋчи́шасѧ ѿ
скверне́нїѧ ꙗ҆зы́комъ земли̇̀, съ ни́ми да помо́-
лѧтъ г҃а б҃а і҆и҃лева. И҆ сотвори́ша пра́здникъ
ѡ҆прѣсночныи з҃, дн҃їи въ весе́лїи, ꙗ҆́ко возвесели и҆ гь҃.
и҆ [-][33] съврати̇̀ срⷣце црѧ а҆сѵ́ра к ни҆. (да пособлѧ́етъ
и҆мъ) оу҆крѣплѧ́ѧ рꙋки и҆хъ в дѣло [гꙋ҃][34] бꙋ҃ і҆и҃левꙋ.

– за гріхи всього Ізраїля, за числом
ізраїльських племен. **18** І священики стали у своїх чинах, і левіти у
своїх частках над ділом божого
дому, що в Єрусалимі, *так як є за- ам. 3 і 8
писано в Мойсеєвій книзі. **19** Сини
переселення зробили пасху 14-го
дня першого місяця, **20** бо священики і левіти аж до одного були
очищеними, всі чисті на заколення
пасхи всім синам переселення, і
їхнім братам священикам, і собі. **21**
І їли ізраїльські сини, які знайдені
були з переселення, і всі, що відлучилися від нечистоти народів
землі з ними, щоб помолитися до
Господа Бога ізраїльського. **22** І
зробили празник прісних 7 днів з
радістю, бо розвеселив їх Господь і
повернув серце царя Асира до них,
щоб помагати їм, скріплюючи їхні
руки на діло Господеві Богові ізраїльському.

Гла, з҃.

г҃ єзра и҃ По* (-)[1] (си́хъ (же) словесѣхъ)[2] въ црⷭ҇тво [а҆р-
таѯе́рѯа][3] црѧ пе́рскаго, възыиде єздра сн҃ъ
сарѣ̀. сн҃а а҆за́рїева, сн҃а [хелкі́ева][4], сн҃а сел-
лꙋмлѧ, сн҃а [садокова][5], сн҃а а҆хи́товлѧ, сн҃а
[самарїева][6], сн҃а (є҆ѯарайвлѧ)[7] сн҃а (є҆зїиева)[8] сн҃а вък-
кїева, сн҃а а҆висꙋ́ева, сн҃а финее́сова, сн҃а є҆леа҆за́рова.
Сн҃ве а҆а҆ро́на свѧще́нника пре́ваго. се́и є҆здра съвоз-
шелъ ѿ вавѵло́на, и҆ се́и пис҃ ско́ръ въ зако́нѣ
мѡѷсі́ѡвѣ, є҆гоже (гь҃ бъ҃ далъ)[9] і҆и҃лю. И҆ да́лъ є҆-
мꙋ црь ꙗ҆ко рꙋка̀ г҃а б҃а є҆го (бл҃га) на не҆м бѣ, въ
всемъ въ не́мже в҆зыска̀ ѡ҆нъ. И҆ възыидо́ша ѿ
сн҃овъ і҆и҃левъ, и҆ ѿ (сн҃овъ свѧще́нническихъ)[10] и҆ ѿ
(сн҃овъ леви́тскихъ)[11], и҆ ѿ пѣвце́въ, и҆ ѿ при-
две́рникъ, и҆ (стыхъ, слꙋжи́тели)[12] въ і҆ерлимъ.
Въ лѣто з҃ є, [а҆ртаксе́рѯа][13] црѧ, и҆ прїидо́ша
въ і҆ерлимъ мц҃а, є҃ го, сѐ є҆сть лѣто седмо́е цре-
во. и҆́же въ пре́вый (дн҃ь) мц҃а пре́ваго нача̀ въсхо-
ди́ти ѿ вавѵло́на. [И҆ въ пре́вый][14] (дн҃ь) мц҃а
пѧ́таго прїиде въ і҆ерлимъ, ꙗ҆ко рꙋка̀ б҃а є҆го
бл҃га на не҆м бѣ. Є҆здра бо оу҆гото́ва срⷣце свое, да
възы́щетъ зако́на [гн҃ѧ][15], и҆ сотвори́тъ и҆ оу҆-
чи́тъ въ і҆и҃ли повелѣ́нїе и҆ сꙋдъ. И҆ сїе є҆сть
сказа́нїе посла́нїѧ, ю҆же да́лъ [црь а҆ртаѯе́рѯъ][16]
є҆здре свѧще́нникꙋ писцꙋ наоу҆ченꙋ (въ словесѣ) (и҆
повеленїихъ гн҃и, въ кни́ѕе зако́на)[17] и҆ повелѣ́нїи
є҆го въ і҆и҃ли. [Ѵ҆ртаѯерѯъ][18] црь цремъ, є҆здре [свѧщен-
никꙋ][19] писцꙋ зако́на [-][20] бг҃а нбⷭ҇наго, съврьши-
ти сло́во и҆ ѿвѣтъ, ѿ менѐ повелѣно є҆сть да
кождо и҆же и҆матъ оу҆сердїе бл҃го (ѿ людїи і҆и҃левы
въ црⷭ҇твѣ моемъ)[21], и҆ ѿ свѧще́нниковъ (є҆го) и҆ ѿ
леви́товъ пойти въ і҆ерлм с тобо́ю да и҆детъ.

Глава 7

1 *Після цих же слів в царство ез2.
Артаксеркса, перського царя, прийшов Ездра, Саріїв син, Азарієвого
сина, Хелкієвого сина, **2** Селлумового сина, Садокового сина, Ахитового сина, **3** Самарієвого сина, Екзараєвого сина, **4** Езієвого сина,
Воккієвого сина, **5** Ависуєвого сина, Финеесового сина, Елеазарового сина – сини першого священика
Аарона. **6** Цей Ездра прийшов з Вавилону, і він швидкий писар в
Мойсеєвому законі, якого Господь
Бог дав Ізраїлеві. І дав йому цар
прийти, тому що добра рука його
Господа Бога була на ньому в усьому, в чому він шукав. **7** І прийшли з ізраїльських синів, і з священичих синів, і з левітських синів, і з
співаків, і з дверників, і святих, до
Єрусалиму служителі. В 7-му році
царя Артаксеркса **8** вони й прийшли до Єрусалиму, 5-го місяця, –
це є сьомий рік царя. **9** Він в першому дні першого місяця почав іти
з Вавилону, і в першому дні п’ятого місяця прийшов до Єрусалиму,
бо добра рука його Бога була на
ньому, **10** бо Ездра підготував своє
серце, щоб шукати господній закон, і чинити, і навчати припис і
суд в Ізраїлі. **11** І це є переказ послання, яке цар Артаксеркс дав священикові Ездрі, писареві, навченому в словах і господніх наказах в
книзі закону, і його приписів для
Ізраїля: **12** Артаксеркс, цар царів,
священикові Ездрі, писареві закону
небесного Бога! Закінчити слово і
дати відповідь. **13** Від мене є на-

казано, щоб кожний, хто в моїм цар-
стві з ізраїльського народу, і з його
священиків, і з левітів має добру рев-
ність піти до Єрусалиму, хай іде з то-
бою, **14** бо ти є посланий від царсь-
кого лиця і його сімох радників, щоб
ти відвідав Юдею, Єрусалим за зако-
ном твого Бога, що є в твоїх руках.
15 І понеси срібло і золото, яке цар і
його радники з ревністю дали ізраїль-
ському Богові, що живе в Єрусалимі.
16 І все золото і срібло, яке лиш
знайдеш в усій вавилонській країні з
волі народу і священиків, що добро-
вільно принесли домові свого Бога,
що є в Єрусалимі, **17** і все, що я запо-
вів на той розхід в тому письмі, хай
дають: телят, і баранів, і ягнят, і їхні
жертви, і їхні поливання. І принеси
те на жертовник церкви вашому Бо-
гові, що є в Єрусалимі. **18** Але якщо
щось тобі і твоїм братам забажається,
і з позосталого срібла і золота зробіть
те, що за волею *треба* чинити вашо-
му Богові. **19** І з посудом, що тобі да-
ний на служіння дому твого Бога, дай
перед Богом в Єрусалимі. **20** Але і *на*
осталі потреби в домі твого Бога,
скільки є потрібно, роздай. Даси ж зі
скарбу, і з царського скарбу, **21** і від
мене. Я, цар Артаксеркс, постановив
і наказав всім охоронцям скарбів, що
є за рікою, щоб те, що лиш попро-
сить від вас священик Ездра, писар
закону небесного Бога, давайте без
зволікання. **22** 100 талантів срібла, та-
кож і пшениці до 100 мір, також і ви-
на до 100 бочок, також і олії до 100
посудин, і солі без міри, **23** все, що на-
лежиться на служіння небесному Бо-
гові, хай буде дане. Стережіться, щоб
ніхто не вчинив зла домові небесного
Бога, щоб часом не було гніву на цар-
ство царя і його синів. **24** І вам же ро-
бимо відомим, всім священикам і ле-
вітам, співакам і дверникам, натине-
ям, слугам божого дому. Хай це буде
тобі відомим: не беріть податку ані
не матимете влади накладати щось на
них. **25** Ти ж, Ездро, за мудрістю тво-
го Бога, що є в твоїх руках, наста-
нови писарів, і суддів, і намісників,
щоб судили ввесь народ, що є за рі-
кою, всіх, що знають закон твого Бо-
га, і тому, що не знає, вчиніть знати.
26 І кожний, що не чинитиме ретель-
но закону твого Бога і закону царя,
хай на ньому буде зроблений суд: як-
що ж на смерть або на кару, або на
втрату життя чи на в’язницю. **27** Бла-
гословенний Господь Бог наших бать-
ків! Я, який дав так в серце царя, щоб
прославити господній дім, що є в Є-
русалимі, **28** і до мене прихилив своє
милосердя перед царем, і його радни-
ками, і всіма царськими володарями,
і вельможами. І я був скріплений ру-

ѿ лица (б҃о) ц҃рева и҆ се҃ми совѣтникѡвъ [є҆го][22]
по́сланъ є҆си да посѣти́шъ і҆оу҃де́ю (-)[23] і҆е҃рлима
въ зако́нѣ б҃а [твоѐго][24] и҆́же є҆сть въ рꙋ́кꙋ
твою́· И҆ (да несеши)[25] сребро̀ и҆ зла́то, что ц҃рь
и совѣтницы (є҆го) съ оу҆се́рдїемъ да́ша б҃ꙋ
і҆и҃левꙋ, и҆́же въ і҆е҃рлимѣ ѡ҆бита҃е и҆ все зла́то і҆
сребро̀ ко́е а҆́ще найдешї въ всей ѡ҆́бласти вавѷ-
лоньстей съ во́лею лю҃скою и҆ сщ҃енни҃, и҆́же во́лею
принесо́ша до́мꙋ б҃а (своѐго) и҆́же є҆сть въ і҆е҃р-
лимѣ. и҆ вса и҆́же до расходꙋ того̀ заповѣдахъ
въ писа́нїи то҃ (да даю҃) те́лцы, (и҆) ѡ҆́вны, (и҆)
а҆́гньцы. и҆ пожре́нїа и҆́хъ и҆ възлїа́нїа и҆́хъ. и҆
принесѝ та на ѡ҆́лтарь (ц҃ркви)[26] б҃ꙋ ва́шемꙋ,
и҆́же є҆сть въ і҆е҃рлимѣ· Но а҆́ще что тебѣ и҆
бра́тїи твоей въсхощ҃еса, (и҆) ѿ прочаго сребра̀
и҆ зла́та. (є҆́же по во́ли б҃ꙋ ва́шемꙋ твори́ти)[27],
да сътворите. и҆ съ сосꙋды и҆́же да́ны тебѣ въ
слꙋжбꙋ до́мꙋ б҃а [твоѐго][28] да́и пр҃е б҃мъ въ
і҆е҃рлимѣ· Но и҆ прочїѝ потребы въ до́мꙋ б҃а
твоѐго коли́ко҃ потребно є҆сть да разда́си. да́си
(же) ѿ съкро́вища (и҆ ѿ съкро́вища) ц҃рева и҆ ѿ
менѐ. а҆́зъ [а҆ртаѯерѯъ][29] ц҃рь постави́хъ (и҆) пове-
лѣхъ всѣмъ стра́жемъ съкро́вищъ и҆́же сꙋть
за рѣко́ю. да что є҆ли́коже въспро́ситъ ѿ ва҃
є҆з҃ра сщ҃енникъ (-)[30] пи́сецъ зако́нꙋ б҃а нб҃наго бе҃
стоа́нїа дава́йте, (-)[31] (р҃, тала́нтъ сребра̀)[32],
та́коже и҆ пшени́цы, до (р҃, мѣръ)[33]. та́коже и҆
вина̀, до (р҃, боче҃)[34] та́коже и҆ є҆ле́а, до (р҃, чва́-
новъ)[35]. и҆ соли безъ мѣры, все что къ ѡ҆бы́-
чаю б҃ꙋ нб҃номꙋ досто́итъ да въздаетьса·
Вонмѣте да́ никто зазлитъ до́мꙋ б҃а нб҃наго
и҆́же бы̀ не бы҃ когда̀ гнѣвъ на ц҃рство ц҃рево и҆
сн҃въ є҆го и҆ ва҃ (же) зна́емо твори́мъ. всѣмъ
сщ҃е́нникомъ и҆ левѷтомъ пѣвцемъ [и҆][36]
дверникомъ надинеѡ́мъ (-)[37] слꙋга́мъ до́мꙋ
б҃жїа, се (да є҆сть ти вѣ́домо) да́ни не бе-
ри́те ниже и҆мѣите ѡ҆́бласти наставлати на
ни́хъ что· (-)[38] Ты́ (же) є҆́здра по премꙋдрости
б҃а [твоѐго][39] и҆́же є҆сть въ рꙋ́кꙋ твое́ю· По-
ста́ви кни҃жники и҆ сꙋдїа̀ (и҆ намѣстницы) да
сꙋда҃ вса лю́ди, и҆́же є҆сть за рѣко́ю. всѣ҃ и҆́же
зна́ютъ зако́нъ б҃а твоѐго. и҆ не вѣдаю҆щемꙋ
вѣдати сътвори́те· И вса҃ и҆́же не сътвори҃
зако́на б҃а [твоѐго][40] и҆ закона ц҃рева тъщно. сꙋ҃
да бꙋде҃ сотворе҃ ѡ҆ него, а҆́ще же въ смр҃ть,
и҆ли въ наказа́нїе, и҆ли въ ѡ҆тщетенїе жи-
вота̀, и҆ли въ темни́цꙋ· Бл҃венъ г҃ь б҃ъ ѿц҃ъ
на́шихъ и҆́же да҃ си́це въ ср҃це ц҃реви да просла́ви҃
до҃ г҃нь и҆́же є҆сть въ і҆е҃рлимѣ. и҆ въ ма оу҆-
клони́лъ млр҃дїе [свое][41] пр҃е ц҃ремъ, и҆ совѣт-
никъ є҆го и҆ всѣхъ кнѧѕе́й ц҃ревыхъ и҆ силныхъ.
и҆ а҆́зъ оу҆крѣпленъ рꙋкою (г҃а) б҃а (моѐго и҆́же)[42]

бысть на мнѣ, и собрахъ ѿ і҆и҃лѧ кнѧѕі́и възыити со мно́ю·

Гл҃а, и҃·

г҃ ездра и҃ Сті́и* сꙋть кн҃ѕи ѿчьствъ (-)[1] гꙋме́ни. и҆́же взыидо́ша со мно́ю въ ц҃рство [а҆рта-ксерѯа]
[2] ц҃рѧ вавѵ҆ло́ньска. ѿ сн҃о (динее́съ)[3], [гирсо́нъ][4]· ѿ сн҃ов и҆дама́ръ (дани́лъ)[5]. ѿ сн҃овъ двдвыхъ а҆ттꙋ́съ. ѿ сн҃овъ саха́ні́а. [и҆][6] ѿ сн҃о [фаре́совыхъ][7] заха́рі́ѧ. и҆ с ни́мъ съчте́ни сꙋть (мꙋжі́и), р҃н· ѿ сн҃овъ фаа́дъ моа́ва, (е҆лі́а҆е́на)[8], сн҃ъ сараі́е и҆ с ни́мъ, с҃, мꙋжі́и· (ч҃) ѿ сн҃овъ задоі́совыхъ [е҆хенї́ѧ][9], сн҃ъ а҆зі́илевъ, и҆ с ни́мъ, т҃, мꙋжі́и· ѿ сн҃овъ (а҆ддинь)[10]. [о҆ви́нъ][11], сн҃ъ и҆о҆нада́новъ, и҆ с ни́мъ, н҃, мꙋжі́и· [-][12] ѿ сн҃овъ [е҆да́][13] (і҆есе́ѧ)[14] сн҃ъ а҆делі́а, и҆ с ни́мъ, о҃, мꙋжі́и· [-][15] ѿ сн҃овъ сафаті́евъ, завді́а сн҃ъ миха́иловъ, и҆ с ни́мъ, п҃, мꙋжі́и· [-][16] ѿ сн҃овъ і҆о҆а́въ, а҆вді́ѧ сн҃ъ и҆е́иль, и҆ с ни́мъ, с҃і, мꙋжі́и· И҆ ѿ сн҃овъ ваа́ни (селоми́дъ)[17], сн҃ъ и҆о҆сефі́ѧ, и҆ с ни́мъ, р҃ѯ, мꙋжі́и. [-][18] ѿ сн҃овъ (вавизаѧ)[19], заха́рі́ѧ сн҃ъ вавѣе и҆ с ни́мъ, к҃и, мꙋжі́и· И҆ ѿ сн҃овъ а҆зга́довыхъ, и҆о҆на́нъ сн҃ъ (и҆катта́новъ)[20], и҆ с ни́мъ, р҃і, мꙋжі́и· [-][21] ѿ сн҃овъ а҆доникама, и҆́же бѧ́хꙋ послѣ́днї́и. и҆ сі́ѧ и҆мена̀ и҆́хъ, е҆дфала́д. и҆е́иль, и҆ сама́нѧ, и҆ с ними, ѯ҃, мꙋжі́и. [-][22] ѿ сн҃овъ вагꙋа́и́левыхъ. оу҆да́и, и҆ заꙋ́дъ, и҆ с [ни́ми][23], о҃, мꙋжі́и· (-)[24] Събра́х (же) и҆́хъ к рѣцѣ̀ и҆́же близъ е҆ві́ѧ. и҆ пребыхомъ тꙋ̀ (три́ дн҃и)[25], (-)[26] и҆ска́х (же) въ лю́дехъ и҆ въ с҃щенницѣхъ (-)[27] ѿ сн҃овъ левѵ҆и́нъ и҆ не ѡ҆брѣто́хъ тꙋ̀· (Сего ра́ди ѿдѣли́х)[28] е҆лиза́ръ, (и҆ а҆рі́е́лмъ)[29] (и҆) семеѧ и҆ (маа́на)[30] (наи҆е́ри́ва)[31] и҆ (е҆лнада́ма)[32] и҆ нада́на, и҆ заха́рі́ю, и҆ [месса́ла́ма][33]. і҆ (и҆о҆а́ри́ма)[34] и҆ е҆лнада́на премꙋ́дрыи· (-)[35] И҆зведо́хъ и҆́хъ (и҆ поста́вихъ)[36] нача́лниками въ мѣ́стѣ сре́бренѣ· И҆ заповѣ́дахъ въ оу҆ста̀ и҆́мъ словеса̀ гл҃ати къ бра́тї́и и҆́хъ сто-слꙋжи́телемъ, и҆́же въ сре́бренѣ мѣ́стѣ· Привестѝ на́мъ пою́щихъ, въ до́мъ бж҃і́и (-)[37]. и҆ прі́идо́ша къ на́мъ. поне́же бо рꙋка̀ бж҃і́а (-)[38] бѣ̀ бл҃га на на́съ· (ѿ сн҃овъ моѡ҆се́вь)[39] сн҃ъ лі́еви, сн҃овъ і҆и҃левъ и҆ [сараві́ѧ][40], и҆ сн҃ве е҆го и҆ бра́тї́а е҆го, и҃і. и҆ [а҆сави́а][41] и҆ [с ни́мъ][42] и҆са́і́а ѿ сн҃овъ мера́ри. бра́тї́ѧ (же) е҆го и҆ сн҃ове [е҆го][43], к҃. и҆ ѿ (садинеи́мъ)[44] и҆́хже да́лъ двдъ. и҆ кн҃ѕи къ слꙋжбѣ̀ левѵ҆то́мъ. надине́и, с҃к, (и҆) вси [ті́и][45] ([свои́мъ][46] и҆менемъ [нарица́хꙋсѧ][47])[48]· И҆ проповѣ́дахъ тꙋ̀ говѣні́е близъ рѣкѝ [а҆дꙋра][49] е҆́же покаѧтисѧ пре [гм҃ъ][50] бм҃ъ нашимъ, (и҆) проси́ти ѿ него пꙋ́ть пра́вый на́мъ и҆ сн҃овомъ на-

кою мого Господа Бога, що була на мені, і я зібрав князів з Ізраїля, щоб пішли зі мною.

Глава 8

1 І *це є князі родів, провідники, що пішли зі мною в царство Артаксеркса, вавилонського царя: ез2. 8 **2** з Финеесових синів – Ґирсон, з Ітамарових синів – Данил, з Давидових синів – Аттус, **3** з синів Саханія і з Фаресових синів – Захарія. І з ним почислено було 150 мужів. **4** З синів Фаат, Моава, – Еліаена, син Сарая, і з ним 200 чоловік. **5** А з Затойсових синів – Ехенія, Азіїлів син, і з ним 300 чоловік. **6** З Аддиних синів – Овин, Йонатанів син, і з ним 50 чоловік. **7** З Едамових синів – Єсея, син Ателія, і з ним 70 чоловік. **8** З Сафатієвих синів – Завдія, Михаїлів син, і з ним 80 чоловік. **9** З Йоавових синів – Авадія, Єілів син, і з ним 218 чоловік. **10** І з синів Ваани – Сеомит, син Йосефія, і з ним 160 чоловік. **11** З синів Вавизая – Захарія, Вавіїв син, і з ним 28 чоловік. **12** І з Азгадових синів – Йонан, Ікатанів син, і з ним 110 чоловік. **13** З синів Адоникама, що були останні, і це їхні імена: Едфалат, Єіїл, і Самая, і з ними 60 чоловік. **14** З Ваґуайлевих синів – Утай і Завуд, і з ними 70 чоловік. **15** Зібрав же я їх до ріки, що біля Евія, і ми там перебули три дні. Шукав же я в народі і між священиками левіїних синів, і я там не знайшов. **16** Задля цього я відлучив мудрих Елизара, і Арієлма, і Семея, і Маана, Наієрива, і Елнатама, і Натана, і Захарію, і Мессалама, і Йоарима, і Елнатана. **17** Вивів я їх і я поставив начальниками на срібному місці. І я заповів їм в уста слова, *які мали* сказати до їхніх братів священослужителів, що на срібному місці, щоб привести нам співаків до божого дому. **18** І вони прийшли до нас, оскільки добра божа рука була на нас: З Моосевих синів – син Лієвий з ізраїльських синів, і Саравія, і його сини, і його брати – 18. **19** І Асавія, і з ним Ісая з синів Мерари, брати ж його і його сини – 20. **20** І з Сатенеїмів, яких дав Давид і князі на служіння левітам, натинеїв – 220. І всі ті називалися своїм іменем. **21** І я там заповів піст при ріці Атура, щоб покаятися перед нашим Господом Богом, і в Нього просити щасливої дороги нам і нашим синам, і всьому нашому майну. **22** Адже я посоромився випросити у царя поміч і кінноту, яка нас обороняла б від ворогів в дорозі, бо ми

цареві сказали, мовлячи: Рука нашого Бога є на всіх, що Його шукають в доброті, і його сила і його гнів – на всіх, що Його покидають. **23** Попостили ж ми і помолилися до нашого Бога, задля того і Він прийшов нам з поміччю. **24** І я відлучив 12-х з священичих князів: Сирію і Асавія, і з ними 10-х з їхніх братів. **25** Дав же я їм срібло, і золото, і священний посуд дому нашого Бога, який давав цар, і його радники, і його князі. **26** І дав я в їхні руки: срібло – 6 сот 50 талантів, і 100 срібного посуду, і 100 талантів золота, **27** і 20 золотого посуду, що мали по тисячі срібняків, і 2000 посуду прецінної блискучої міді, гарної, як золото. **28** І я їм сказав: Ви святі Господеві Богові, і посуд святий, і срібло, і золото, яке було добровільно дане Господеві Богові наших батьків. **29** Чувайте і сторожіть, аж доки не віддасьте перед князями священиків і левітів, і князями ізраїлевих родів в Єрусалимі в скарбниці господнього дому. **30** І прийняли же священики і левіти вантаж срібла і золота, і посуду, щоб нести до Єрусалиму, до дому нашого Бога. **31** Піднялися ми від ріки Дауси у 12-му дні 1-го місяця, щоб ми пішли до Єрусалиму. І рука нашого Бога була на нас, і Він спас нас з ворожих рук і дорожніх засідателів. **32** І ми прийшли до Єрусалиму, і перебули там 3 дні. **33** 4-го ж дня ми поставили срібло, і золото, і посуд в домі нашого Бога в руки Маримота, Уріїнового сина, священика, і з ним Еліазар, Фінеесів син, і з ними Йозавад, Ісуїв син, і Ноадія, Ванаків син, і левітів **34** за числом. І вага всього була описана, все за мірою в тому часі. **35** І ті, що прийшли з полону, сини переселення, принесли цілопалення ізраїльському Богові: 12 телят – за ввесь ізраїльський народ, 96 баранів, 77 ягнят, 12 козлів – за гріхи. Всі на господнє всепалення. **36** І дали ж царський наказ володарям, що були з царських наставників, і князям, що за рікою, і народ підняв божий дім.

шимъ, и҆ всемꙋ сꙋществꙋ на́шемꙋ· Посрами́хсѧ бо сѧ и҆спроси́ти ѿ црѧ (по́мощи)[51] и҆ ко́нникъ и҆же ꙋ҆щитѧ́тъ на́съ ѿ вра́гъ на пꙋти̑. ꙗ҆́ко гл҃ахомъ црю рекꙋщи· Рꙋка̀ бг҃а на́шего є҆сть на всѣ́хъ и҆же и҆щꙋтъ є҆го въ бл҃гти. и҆ крѣ́пость є҆го и҆ ꙗ҆́рость є҆го на всѣхъ и҆же ѡ҆ставлѧ́ютъ є҆го· (-)[52] Говѣ́хомъ (же) и҆ моли́хомсѧ бг҃ꙋ на́шемꙋ· Того ра́ди и҆ прїи́детъ на́мъ преспѣва́ющи и҆ ѿлꙋчи́хъ ѿ кн҃зей сщ҃е́нническихъ, в҃і. (сирї́ю)[53] (и҆) а҆савї́а (-)[54] с ни́ми ѿ бра́тїи и҆́хъ, і҃· (-)[55] Възвѣси́лъ (же) и҆мъ сребро̀ и҆ зла́то и҆ сосꙋды сщ҃енныхъ до́мꙋ бг҃а на́шего, и҆же въздава́ше црь и҆ совѣтницы є҆го, и҆ кн҃зи є҆го (-)[56]· И҆ да́хъ въ рꙋки и҆́хъ сребро̀, тала́нтовъ, ѕ҃, с҃ѻ, н҃. и҆ съсꙋдовъ сре́бреныхъ. р҃. и҆ (зла́та, р҃, тала́нтъ)[57]· И҆ съсꙋди зла́тїи, к҃. и҆же и҆ма́хꙋ сребрени́къ по ты́сѧщи· И҆ съсꙋдовъ мѣди пресвѣ́тлыѧ предо́брыѧ, (в҃)[58]. кра́сно ꙗ҆́ко зла́то. и҆ реко́хъ и҆мъ· Вы̀ ст҃и гв҃ꙋ бг҃ꙋ, и҆ съсꙋди ст҃їи. и҆ сре́бро и҆ зла́то, что во́лею въда́но є҆сть гв҃ꙋ бг҃ꙋ ѻ҆тцъ на́шихъ· Бди́те и҆ стреже́те до́ндеже (възда́дите)[59] пре́д кн҃зи сщ҃е́нниковъ и҆ леві́товъ, и҆ кн҃зевъ (ѻ҆би́телныхъ і҆и҃левыхъ)[60] въ і҆ерлимѣ, въ сокро́вищи до́мꙋ гн҃ѧ· И҆ въспрїѧ́ша (же) сщ҃е́нницы и҆ леві́ти бре́мѧ сре́бра, и҆ зла́та, и҆ съсꙋдовъ да възнесꙋтъ въ і҆ерлимъ, въ до́мъ бг҃а на́шего· (-)[61] Въздвиго́хомсѧ ѿ рѣкѝ (даоꙋ́си)[62], въ в҃і, (дн҃ь). мц҃а, а҃ го. да и҆́демъ въ і҆ерлимъ· И҆ рꙋка̀ бг҃а на́шего бы́сть на на́съ, і҆ и҆зба́вилъ на́съ ѿ рꙋкъ вра́жїихъ и҆ лаа́телей пꙋтныхъ. и҆ прїидо́хомъ въ і҆ерлим и҆ пребы́хомъ тꙋ, (г҃, дн҃и)[63]· (-)[64] дн҃и (же) д҃ го, поста́вихомъ сребро̀ и҆ зла́то, и҆ съсꙋди въ домꙋ бг҃а на́шего под рꙋкꙋ маримо́да, сн҃а ꙋ҆рїи́на сщ҃енника, и҆ с ни́мъ є҆лїаза́ръ сн҃ъ фине́есовъ. и҆ с ни́мъ и҆ѡ҆зава́дъ сн҃ъ (і҆исꙋевъ)[65] и҆ ноа́дїа сн҃ъ (ванаке́въ)[66] (и҆) леві́ты, по числꙋ̀. и҆ бре́мѧ всѣмъ (-)[67] ѡ҆пи́сано є҆сть все по мѣрѣ въ вре́мѧ то· І҆ и҆же прїидо́ша ѿ плѣне́нїа сн҃ове преселе́нїа принесо́ша всеесъже́нїе бг҃ꙋ і҆и҃левꙋ, теле́цъ, в҃і. за всѣ (люде́й і҆и҃левыхъ)[68]. ѻ҆́венъ, ч҃ѕ. а҆́гнецъ, ѻ҃з. козло́въ за грѣхѝ, в҃і. всѧ̀ въ всеесъже́нїе гн҃е· И҆ да́ша (же) повеле́нїе црево си́лнымъ, (и҆же бѧ́хꙋ ѿ престоѧ́щихъ цреви)[69], и҆ кн҃земъ и҆же за рѣко́ю. и҆ (въздви́гнꙋша лю́дїе)[70] до́мъ бж҃їи·

Глава 9

ез2. 8 **1** І *як це було закінчено, приступили до мене князі, кажучи: Не відлучений ізраїльський народ, і священики, і левіти від земних народів, але були з їхніми нечистотами, яким є хананей, і єв-

Гл҃а, д҃·

И ꙗ҆́ко* съвръше́на сꙋть сїѧ. приститꙋпи́ша г҃ є҆зд҃ра и҆
къ мнѣ кн҃зи гл҃юще. нѣсть ѿлꙋче́ни лю-
дїе і҆и҃левы и҆ сщ҃енницы и҆ леві́ти ѿ людїи
зе́мныхъ, (но) съ нечистота́ми и҆хъ бѧ́хꙋ.
и҆же є҆сть хананей, и҆ (є҆ввей)[1], (и҆) ферезей, (и҆) є҆вꙋ-

сеи. (и҆) съ а҆монитѧ́ны, (и҆) моа́витѧны, (-)[2] и҆
а҆морѣа́ны, и҆́же прїѧ́ша ѿ дще́реи и҆́хъ себѣ̀ и҆
сн҃омъ свои҆мъ· И҆ смѣси́ша сѣ́мѧ ст҃ое съ лю́дми
зе́мными· И҆ ру́ки (же) кнѧ̑зїи (мно́жае бы́ша въ
престꙋпле́нїи)[3]. (се)[4] а҆зъ е҆гда́же слы́шахъ словеса̀
та. раздра́хъ ри́зы своѧ̀ и҆ рида́хъ, терза́хъ вла́сы
главы̀ моеѧ и҆ бра́дꙋ (-)[5]. и҆ сѣдо́хъ тꙋжа̀· И҆ съ-
бра́шасѧ къ мнѣ̀ вси боѧ́щисѧ сло́ва б҃а і҆и҃лева
за престꙋпле́нїе и҆́же ѿ плѣне́нїѧ (прїидо́ша)· И҆
а҆́зъ сѣдѣ́хъ прискорбенъ да́же до жрътвы вече́р-
нѧѧ и҆ в жрътвꙋ вече́рнюю въста́хъ ѿ покаѧ́нїѧ
(-)[6], и҆ вънегда̀ раздра́хъ ри́зы своѧ̀ и҆ пла́кахсѧ
преклони́хъ колѣнѣ мои̑ и҆ простро́хъ рꙋцѣ̀ мои̑ къ
г҃ꙋ б҃ꙋ [мое҆мꙋ][7] и реко́хъ· [б҃же мои][8] стыжꙋсѧ и҆
срамлю́сѧ въздвигнꙋти [-][9] лицѐ моѐ к тебѣ.
ꙗ҆́ко безако́нїѧ на́ша ꙋ҆мно́жена сꙋть на глава́хъ
на́шихъ. и҆ безако́нїѧ на́ша възрасто́ша да́же
до н҃беси ѿ дн҃їи ѿц҃ъ на́шихъ. (въ престꙋпле́-
нїи на́шемъ е҆смы)[10] да́же до дн҃и сего· И҆ въ
безако́нїи на́ших преда́ни е҆смы̀. и ц҃ри на́ши и҆
[свѧще́нницы][11] на́ши въ рꙋ́кꙋ ц҃ремъ (земли)[12], (и҆)
въ ме́чь и҆ въ плѣне́нїе и҆ въ расхище́нїе и҆ въ
ѡ҆стыдѣ́нїе лица̀ (-)[13] ꙗ҆́ко (и҆) въ дн҃ь то́и· И҆
нн҃ѣ (ꙗ҆́ко въ ма́лѣ мгнове́нїи сътворе́но е҆сть
моле́нїе на́ше)[14] къ г҃ꙋ б҃ꙋ на́шемꙋ. да сѧ
ѡ҆ста́вѧтъ на́мъ (ѡ҆ста́нки)[15]. и҆ да сѧ да́сть
на́мъ (ми́ръ)[16] въ мѣ́стѣ ст҃ѣмъ е҆го. (и҆) да
просвѣти́тъ ѡ҆́чи на́ши (б҃ъ на́шъ)· И҆ да сѧ
да́сть на́мъ живо́тъ ма́лъ въ рабо́тѣ на́шеи.
ꙗ҆́ко раби̑ е҆смы̀ и҆ къ работѣ на́шеи не ѡ҆ста́ви
на́съ [-][17] б҃ъ на́шъ· И҆ ꙋ҆клони̑ на на́съ млср҃дїе пре́д
ц҃ремъ пръскимъ да да́сть на́мъ живо́тъ, въз-
двигнꙋти (-)[18] до́мъ б҃ꙋ на́шемꙋ и҆ ꙋ҆стро́ити
пꙋсты́нѧ е҆го. и҆ дадѐ на́мъ ꙋ҆пова́нїе въ і҆ꙋде́и
і҆ і҆ер҃лимѣ· [И҆ нн҃ѣ][19] рече́мъ [г҃и][20] б҃е на́шъ въ
сїе, и҆́же ѡ҆ставихомъ повеле́нїѧ твоѧ̀. и҆́же пове-
в҃ мо҃ кг и҆ лд е҆ мо҃ з лѣлъ е҆си [-][21] рꙋко́ю рабъ твои҆хъ прр҃къ гл҃юще.
*землѧ̀ на нюже вы́ взы́идете да въздержи́те
е҆ѧ̀, землѧ̀ нечи́ста е҆сть по нечистотѣ лю́дїи
(про́чихъ земли̑)[22], въ ноше́нїи и҆́хъ, и҆́же и҆спо́лни-
ша ю҆̀ ѿ ꙋ҆́стъ да́же до ꙋ́стъ скверне́нїе и҆́хъ· (-)[23]
нн҃ѣ (ꙋ҆бо) дще́ри ва́ши не да́ите сн҃омъ и҆́хъ, и҆
дще́ри и҆́хъ не прїемли́те сн҃овомъ ва́шимъ, и҆ не и҆-
щѣте ми́ра и҆́хъ, и҆ бл҃гаѧ и҆́хъ, да́же до́ вѣ́ка,
да́же ꙋ҆крѣпи́тесѧ и҆ ꙗ҆ди́те, и҆́же бл҃га сꙋть
землѝ. и҆ наслѣ́дїе и҆мѣ́ютъ сн҃ове ва́ши да́же
до́ вѣка· И҆ по всѣ́хъ и҆́же прїидо́ша на на́съ в
дѣ́лехъ на́ших строптивыхъ. и҆ грѣсѣ на́шемъ
вели́ком. ꙗ҆́ко нѣ́сть (и҆нъ) ꙗ҆́ко б҃ъ на́шъ и҆́же и҆з-
ба́ви на́съ ѿ [безако́нїи на́ших][24]· И҆ да́лъ е҆сть
на́мъ сп҃нїе, мы же ѡ҆братихомсѧ разори́ти за́-
повѣди твоѧ̀. и҆ съженѧ́емсѧ съ лю́дми зе́мны-

вей, і ферезей, і євусей, і з амонитя-
нами, і моавитянами, і аморейцями,
2 яких взяли собі з їхніх дочок і
своїм синам. І вони змішали святе
насіння з земними народами. І руки
ж князів найбільше були в пересту-
пленні. **3** Ось, коли я почув ті сло-
ва, я роздер свою одіж і ридав, я
дер волосся моєї голови і бороду і я
сидів сумуючи. **4** І зібралися за пе-
реступлення до мене всі, що боячи-
ся слова ізраїльського Бога, ті, що
прийшли з полону, і я сидів сумую-
чи аж до вечірньої жертви. **5** І в *ча-
сі* вечірньої жертви я встав від по-
каяння, і, коли я роздер свою одіж і
поплакав, я схилив мої коліна і я
простягнув мої руки до мого Гос-
пода Бога. **6** І я сказав: Боже мій,
стидаюся і соромлюся піднести до
тебе моє лице, бо наші беззаконня
розмножилися на наших головах і
наші беззаконня побільшилися аж
до неба. **7** Від днів наших батьків
ми є в нашому проступку аж до
цього дня. І в наших беззаконнях
передані були ми, і наші царі, і
наші священики в руку царів землі,
і на меч, і в полон, і на розграбу-
вання, і на засоромлення лиця, так і
до цього дня. **8** І тепер, оскільки в
малім мигтінні була наша молитва
до нашого Господа Бога, щоб зали-
шилися нам останки, і щоб нам да-
но мир на його святому місці, і щоб
наш Бог просвітив наші очі. І хай
дасться нам мале життя в нашому
рабстві, **9** бо ми є раби, і в нашому
рабстві нас наш Бог не покинув. І
Він нахилив до нас милосердя пе-
ред перськими царями, щоб дати
нам життя, підняти дім нашому Бо-
гові і впорядкувати його спусто-
шення, і Він дав нам надію в Юдеї і
Єрусалимі. **10** І тепер *що* скажемо
на це, Господи Боже наш, що ми
покинули твої приписи, **11** які ти
поклав рукою твоїх рабів пророків, мой2. 23
кажучи: *Земля, до якої ви ввійде- і 34
те, щоб її успадкувати, є в їхній ги- мой5. 7
доті, нечиста земля через нечистоту
інших народів землі, які наповнили
її від уст аж до уст їхньою нечисто-
тою. **12** Тепер, отже, не давайте ва-
ших дочок їхнім синам і їхніх до-
чок не беріть вашим синам, і не
шукайте їхнього миру і їхнього до-
бра аж довіку, щоб ви скріпилися і
ви з'їли те, що є добре в землі, і ва-
ші сини мали насліддя аж довіку.
13 І після всього, що найшло на нас
за діла наші погані і наш великий
гріх, бо немає іншого такого як наш
Бог, що спас нас від нашого безза-
коння, і Ти дав нам спасіння. **14** Ми
ж відвернулися, щоб знищити твої
заповіді, і одружуємося з земними

народами. Чи не прогніваєшся на нас аж до кінця і чи не залишиш нам останок на спасіння? **15** Господи Боже ізраїльський – Ти є праведний, бо ми покинули спасіння. Так і до цього дня. Ось ми всі є перед Тобою в нашому беззаконні, бо ані не можемо стати перед тобою через це.

Глава 10

1 І як молився Ездра, просячи Бога і плачучи, лежав він перед божою церквою. І до нього зібрався дуже великий збір з Ізраїля, чоловіки, і жінки, і діти, і, оскільки народ плакав, то й піднявся плач. **2** І відповів Сехенія, Єілів син, з Ілламових синів, і сказав Ездрі: Ми вчинили проступок перед нашим Богом і взяли жінок-чужинок з народів землі. І тепер хай буде терпеливість в Ізраїлі. **3** Задля цього й завіщаймо завіт з нашим Господом Богом, щоб відкинути всіх жінок і тих, що з них є народжені, так як хочеш. Встань і встанови наказ нашого Господа Бога, і хай буде за законом. **4** Встань, тому що на тобі є слово, ми ж будемо з тобою. Скріпися і чини. **5** І встав, отже, Ездра і закляв священичих князів, і левітів, і ввесь Ізраїль, щоб вчинили за тим
ез2. 9 словом, і вони поклялися. 6 *І встав Ездра від лиця божого дому і пішов до скарбниці дому сина Яннанового, Елисувого і Азивого, і там зупинився. Хліба він не їв і води не пив, бо оплакував проступок тих, що прийшли з полону. **7** І послано слово в Юдею і в Єрусалим всім синам переселення, щоб зібралися до Єрусалиму. **8** І кожний, хто не прийде до трьох днів, за рішенням князів і старшин забереться ввесь його маєток, і він буде відлучений від збору переселення. **9** І зібрався ввесь Юдиний і Веніяминовий народ до Єрусалиму до трьох днів – це є 9-ий місяць, 20-го дня місяця. І ввесь народ сів перед божим домом від дрожання за гріх і від холоду. **10** І встав священик Ездра і сказав до них: Ви вчинили проступок і взяли жінок-чужунок, не додавайте до гріха Ізраїлеві. **11** І тепер дайте хвалу Господеві Богові ваших батьків і зробіть праведне перед Ним, і відлучіться від народів землі і від жінок-чужинок. **12** І відповів ввесь збір, кажучи великим голосом: За твоїм словом, так хай буде з нами. **13** Але народ є численний і час зимовий, і неможливо стояти надворі, і діло не є одного дня або двох, бо ми дуже згрі-

ми· Не прогнѣваешѝ ли сѧ на насъ даже до
скончанїѧ. ниже оставиши ли намъ останокъ
на спнїе· Гй бе інлевъ праведенъ еси ты. ꙗко
оставихомъ спнїе, ꙗко и въ днь сїи· се мы
пре тобою есмы (вси) въ безаконїи нашемъ. ни
бо стати можемъ пре тобою сего ради·

Гла, і·

И ꙗко молѧшесѧ ездра. (въпрошающи ба
и)[1] плачющи (лежаше)[2] пре (црковїю)[3] бжї-
ею· (И) собрано есть к нему ѿ інлѧ со-
бранїе велїе ѕѣло, мужи и жены и отро-
ки. (и) ꙗко плакахусѧ людїе, и възнесесѧ плачь·
И ѿвѣща сехенїѧ снъ иеилевъ ѿ сновъ (ил-
ламъ)[4]. и рече ездре· Мы преступихомъ пре
бгомъ нашимъ. и поꙗхом жены чюждїа ѿ лю-
дїи землѝ. и нне да есть долготерпенїе въ ін-
ли· Сего ради и [-][5] завѣщаемъ завѣтъ съ
[гмъ][6] бгомъ нашимъ. да ѿвержемъ вси же-
ны, и тѣхъ иже ѿ тѣхъ рождены суть. ꙗко
хощеши, въстани и оустроиши повеленїе [га][7]
ба нашего. и по закону да будетъ. въстани,
[понеже][8] на тебѣ есть глъ. (-)[9] мы (же) бу-
демъ с тобою. оукрѣписѧ и сътвори· И въс-
тавъ (оубо) ездра и заклѧ кнѕи(свѧщенническїѧ)[10]
и левиты, и всего інлѧ. да сътворѧтъ по
слову тому, и клѧшасѧ· *И воста ездра ѿ ли- г҃ є҆зра д҃
ца дому бжїѧ, і иде въ сокровищныи домъ.
(ианнанъ)[11] снъ (елисуовъ)[12] (и азивъ). и преста
ту. хлѣба не ꙗсть и воды не питъ, тужаше
бо преступленїѧ ихъ, иже (прїидоша) ѿ плѣне-
нїѧ· И послано есть слово въ іудею и въ іер-
лимъ, всѣмъ сновомъ преселенїѧ, да съберут-
сѧ въ іерлимъ· [И][13] всѧкъ иже не прїидетъ
въ три дни по совѣту кнѕїи и старцевъ. воз-
метсѧ все имѣнїе его. и тои ѿлученъ бу-
детъ ѿ соньмища преселенїѧ· И събрашасѧ вси
людїе іудины и венїамини въ іерлимъ. треми
дньми. иже есть мцъ, д. к го (днѧ) мца. [и][14]
сѣдоша вси людїе на пре домо бжїи о дрожа-
нїѧ (-)[15] всѧкъ иже не прїидетъ въ три дни
по совѣту кнѕїи и старцевъ. возметсѧ все и-
мѣнїе его. и тои ѿлученъ будетъ ѿ соньми-
ща преселенїѧ· И събрашасѧ вси людїе іудины
и венїамини въ іерлимъ. треми дньми. иже
есть мцъ, д. к го (днѧ) мца. [и][16] сѣдоша вси
людїе на пре домо бжїи о дрожанїѧ (-)[17] за
(грѣхъ)[18] и съ зимою· И въста ездра свщенникъ
и рече к ни, вы преступисте и взѧсте жены
иноплеменнически. да (не) приложите на грѣхъ
інлю· И нне дадите хвалу гу бу ѿцъ [ваши][19].

и҆ сътворите оу҆го́дное пре́д ни́мъ. и҆ ѿлꙋчи́тесѧ ѿ лю́дїи землѝ. и҆ ѿ же́нъ и҆ноплемѐнническъ· И҆ ѿвѣща́ша вс҃е (мно́жество)[20] (рекꙋщи гла́сомъ вели́кимъ)[21]. по сло́вꙋ твое̑мꙋ к на́мъ та́ко бꙋди· ѻ҆ба́че лю́дїе мно́ѕи сꙋть, и҆ вре́мѧ снѣ́жно. и҆ нѣ́сть мо́щно стоѧ́ти внѣ̑. и҆ дѣ́ло нѣ́сть дн҃и є҆ді́наго и҆ли двꙋ̀. ѕѣ́ло бо съгрѣши́хомъ въ словесѝ се́мъ. да ста́нꙋтъ кн҃ѕи на́ши въ все́мъ (мно́жествѣ)[22], и҆ вс҃и и҆же въ гра́дехъ на́шихъ и҆же въведо́ша же́ны и҆ноплеме́нничи, да прїи́детъ вре́мѧ повелѐнное. и҆ с ни́ми ста́рцы ѿ гра́д, и҆ (сꙋдїи ѿ гра́д)[23]. є҆́же ѻ҆брати́ти ꙗ҆́рость б҃а на́шего ѿ на́съ (грѣха̀)[24] ра́ди се́го· (Се́го ра́ди і҆)[25] і҆ѡ҆̂анада́нъ сн҃ъ (а҆саї́инъ)[26]. и҆ (а҆саї́ѧ)[27] сн҃ъ декꙋе́въ съ мно́ю (ста́ша)[28] и҆ (мосо́лла́мъ)[29] и҆ (севеха́и)[30] левꙋ̑ти помога́ша и҆мъ. (-)[31] сътвори́ша та́ко сн҃ове преселе́нїѧ· И҆ ѿлꙋчѝ є҆́здра сщ҃еннъникъ и҆ мꙋжи, кн҃ѕи (ѻ҆би́телни въ до́мы̀ ѿц҃ъ свои́х)[32], и҆ вс҃и по и҆менехъ (свои́хъ). ꙗ҆́ко ѻбрати́шасѧ въ дн҃ь пе́рвыи, м҃ца, ‹і› го. да взы́щꙋтъ гл҃а· И҆ сконча́ша вс҃и мꙋжи, и҆же въведо́ша же́ны и҆ноплеме̑нничи да́же до дн҃е, а҃ го, м҃ца, а҃ го. и҆ ѻ҆брѣте́ни сꙋть ѿ сн҃овъ сщ҃ённическихъ и҆же въведо́ша же́ны и҆ноплеме́нничи, ѿ сн҃овъ (і҆ѡ҆̂сꙋе́)[33], сн҃а і҆ѡ҆̂седе́кова и҆ бра́тїѧ є҆го маа́сїѧ, и҆ є҆лїезе́ръ и҆ [ꙗ҆ри́м][34], и҆ гада́лїѧ. и҆ да́ша рꙋцѣ̀ себѣ̀, да и҆зго́нѧтъ же́ны своѧ. (-)[35] престꙋпле́нїѧ ра́ди (свое̑го). [ѻ҆́вны][36] ѿ ѻ҆ве́цъ (да принесꙋтъ)[37]. И҆ ѿ сн҃овъ (є҆ммиа́ръ)[38]. [а҆нагнї́и][39] и҆ завдї́ѧ. и҆ ѿ сн҃овъ и҆ра́м. [маа́сїѧ][40] и҆ (є҆ллї́ѧ)[41], и҆ (самї́а)[42] і҆ [і҆ѡ҆̂и́ль][43] и҆ ѻ҆зї́ѧ. и҆ ѿ сн҃овъ [фассꙋ́ръ][44], є҆лїѻ҆е́на, и҆ маа́сїѧ, [-][45] и҆зма́иль, [-][46] надана́ель, [-][47] (і҆ѡ҆̂нада́дъ)[48] і҆ и҆ла́са. и҆ ѿ [сн҃овъ][49] левꙋ̑товъ, [і҆ѡ҆̂нава́д][50] и҆ [дамꙋ́и][51], и҆ (коле́а)[52]. то́и є҆сть коли́тъ и҆ федїѧ, і҆ і҆ꙋ́да і҆ є҆лїезе́ръ· И҆ ѿ пѣвцо́въ, [є҆лїа́зꙋв][53], и҆ ѿ две́рникъ, солми́нъ и҆ телми́нъ и҆ ѻ҆́дꙋѧ. и҆ ѿ і҆и҃лѧ ѿ сн҃овъ (форе́съ)[54] [раме́їѧ][55] и҆ [а҆зї́ѧ][56] и҆ мелхї́ѧ. и҆ [мельми́нь][57] и҆ (є҆лїа҆зе́ръ)[58], и҆ а҆са́вїѧ, и҆ ване́ѧ. (-)[59] ѿ сн҃овъ и҆ла́мовыхъ маддані́ѧ, [-][60] ѿ сн҃овъ и҆ла́мовыхъ маддані́ѧ, [-][61] заха́рїѧ, і҆ (и҆и́ль)[62], и҆ а҆вдї́и, и҆ є҆римо́дъ, і҆ и҆лї́а· И҆ ѿ сн҃ов [задꙋ́а][63], (є҆лїѻ҆мина́и)[64] [є҆лїа҆сꙋ́в][65] [мада́нїа][66], и҆ (а҆рмꙋ́д)[67], и҆ зава́д и҆ [ѻ҆зи́ва][68]. И҆ ѿ сн҃овъ вавї́а, і҆ѡ҆нна́н, а҆нанї́ѧ, и҆ (завꙋ́и)[69] и҆ [далли̇́][70]. И҆ ѿ сн҃ов ва́ни [мосола́м][71], (и҆ллꙋ́хъ)[72], [и҆][73] (а҆ддаї́ѧ)[74], [и҆][75] (а҆сꙋ́въ)[76], и҆ (а҆саа́лъ)[77], и҆ римо́т· И҆ ѿ сн҃ов фаа́довыхъ, моа́въ, є҆днъне́ѧ, и҆ (ха́ллилъ)[78], и҆ ванаї́ѧ, [и҆][79] маа́сїѧ, [мада́нїѧ][80], [и҆][81] [веселеи́лъ][82], [-][83] ванꙋ́и, и҆ (манасе́и)[84]. И҆ ѿ сн҃овъ и҆ра́мовыхъ, є҆лїезе́ръ, (и҆е́сꙋїѧ)[85], мельхї́ѧ, саме́иѧ [симео́нъ][86], венїами́нъ, малꙋ́хъ, сама́рїѧ,· И҆ ѿ сн҃овъ а҆си́мъ, ме́данаї́ѧ, (меда́да)[87], (а҆зава́дъ)[88], [є҆лифа́лдъ][89], (и҆е́римї́а)[90] (и҆) (манасѐ)[91] семе́и· И҆ ѿ сн҃овъ ва́ни, (дї́ѧ)[92], а҆мра́мъ, и҆ оу҆и́ль, ванаї́ѧ, (и҆) (ваддаї́ѧ)[93], хелї́ѧ (нꙋнꙋа҆нънї́ѧ)[94], (меримꙋ́дъ)[95], и҆є҆лїаси́в

шили в цьому слові. **14** Хай станують наші князі в усім зборі і всі, що в наших містах, хто взяв жінок-чужинок. Хай прийде призначеного часу і з ними старшини з міст і судді з міст, щоб відвернути від нас гнів нашого Бога задля цього гріха. **15** Задля того зі мною стали і Йоанатан, Асаїнів син, і Асая, Текуїв син, і левіти Мосоллам і Савехай їм помагали. **16** Зробили так сини переселення. І відлучив священик Ездра і мужі, князі родів в своїх батьківських домах, і всі за своїми іменами, бо повернулися в першому дні 10-го місяця, щоб шукати слово. **17** І закінчили всі мужі, які взяли жінок-чужунок, аж до 1-го дня 1-го місяця. **18** І знайдено зі священичих синів, які взяли жінок-чужинок. З синів Йосуя – Йоседекового сина і його братів Маасію, і Елієзера, і Ярима, і Ґадалію. **19** І дали собі руки, щоб відіслати своїх жінок, хай принесуть баранів з овець через свій проступок. **20** І з Еммиарових синів – Аннагній і Завдія; **21** і з синів Ірама – Маасія, і Еллія, і Самія, і Йоіл, і Озія; **22** і з Фассурових синів – Еліоєна, і Маасія, Ізмаїл, Натанаєл, Йонадад, і Іласа; **23** і з синів левітів – Йонавад, і Тамуй, і Колея, той є Колит, і Федія, і Юда, і Елієзер; **24** і з співаків – Еліазув; і з дверників – Солмин, і Телмин, і Одуя. **25** І з Ізраїля: з Форесових синів – Рамея, і Язія, і Мелхія, і Мельмин, і Еліазер, і Асавія, і Ванея; **26** з Іламових синів – Маттанія, Захарія, і Іїл, і Авдій, і Єримот, і Ілія; **27** і з синів Затуя – Еліоминай, Еліасув, Матанія, і Армут, і Завад, і Озива; **28** і з синів Вавія – Йоннан, Ананія, і Заввуй, і Таллі; **29** і з синів Вани – Мосолам, Іллух, і Аддая, і Асув, і Асаал, і Римот; **30** і з синів Фаатових, Моавових – Єднея, і Халлил, і Ваная, і Маасія, Мастанія, і Веселеїл, Вануй, і Манасей; **31** і з Ірамових синів – Елієзер, Єсуя, Мельхія, Самея, Симеон, Веніямин, Малух, **32** Самарія; **33** і з Асимових синів – Меттанія, Метата, Азавад, Елифалт, Єремія, і Манасе, Семей; **34** і з синів Вани – Дія, Амрам, і Уїл, **35** Ваная, і Ватдая, Хелія, **36** Нунуаннія, Мермут, Єліасив, **37** Маттанія. І зробили **38** Вануєві сини і Семеєві сини, **39** і Селемія, і

Натан, і Адая, **40** Минада, Авусеси,
Ару, **41** Есреіли, і Самарія, **42**
Селлум, Амарія, Йосиф, **43** з синів
Вуя – Аіїл, Мататія, Завад, Ксе-
венай, Йодай, Іїл. **44** Всі ті взяли
жінок-чужинок і породили з них
синів.

мадъданїа [-][96]. И сътвориша сн҃ове ванѹевы, и
сн҃ове семеи, и (салемїа)[97], и наданъ, и адаїа, (ми-
нада)[98], (авѹсеси)[99], арѹ (есреили)[100], (-)[101] и самарїа.
селлѹ амарїа, иосифъ· ѿ сн҃овъ (вѹи)[102], (аиль)[103],
[мададїа][104], завадъ, (ѯевенаи)[105], (иодаи)[106], [-][107]
(ииль)[108]. вси тїи прїаша жены иноплеменически.
и родиша ѿ нихъ сыны·

Кінець першої книги Ездри.
Має в собі 10 глав.

Конецъ прьвымъ книгамъ ездрьнымъ.
имать в себѣ, гл҃а, і·

КНИГА НЕЕМІЇ
ГЛАВА 1

КНИГА НЕЕМИА ГЛЕМАЯ ВТОРАЯ

1 І сталося в місяці Хаселева 20-
го року, і я був у Сусан-авирі. **2** І
прийшов до мене Ананія, один з
моїх братів, з юдиних мужів. І за-
питав я їх про тих, що спаслися, що
залишилися з єрусалимського по-
лону, **3** і сказали мені: Ті, що з по-
лону там залишилися, є під владою
у великому злі і в пригнобленні, і
стіни Єрусалиму є знищені, і його
брами є спалені вогнем. **4** Коли ж я
почув ті слова, й, сівши, плакав я і
сумував я численні дні. І я постив і
дан. 9 молився перед лицем небесного Бо-
ниж. 9 га. **5** І *сказав я: Благаю тебе, Гос-
поди Боже неба, сильний, великий і
страшний, що бережеш завіт і ми-
лосердя з тими, що тебе люблять, і
бережуть твої накази. **6** Хай будуть
твої вуха слухаючі і твої очі від-
криті, щоб почути молитву твого
раба, якою я молюся перед тобою
сьогодні, день і ніч, за ізраїльських
синів, твоїх рабів, визнаюся за грі-
хи ізраїльських синів, які згрішили
перед тобою. І я і дім моїх батьків –
ми згрішили *проти* тебе. **7** Марно-
тою були ми обманені і не зберегли
твоїх заповідей, і чинів, і судів, які
заповів твій раб Мойсей. **8** Згадай,
отже, слова, які Ти заповів Мойсее-
ві, твоєму рабові, кажучи: Якщо пе-
реступите, Я вас розсію між наро-
ди. **9** І якщо повернетеся до мене і
мат. 23 зберігатимете мої заповіді, і вико-
мой5. 30 нуватимете їх, і *якщо буде ваше
розсіяння від краю неба до краю,

И бысть въ мцъ (хаселефъ)[2] лѣта, к҃, и
азъ бѣхъ въ сѹсан авирѣ. и прїиде [къ
мнѣ][3] ананїа единъ ѿ братїи моихъ,
(съ мѹжи)[4] іоудовы. и въпросих ихъ о ос-
тавших иже осташа ѿ плѣненїа (іерлимова)[5] и
рекоша ми оставшїи ѿ плѣненїа тѹ по влас-
тїю въ озлобленїи велицѣ сѹть и въ поношенїи. и
стѣны іерлима разорены сѹть, и врата его съжжена
сѹть огнем· (-)[6] егда же слышах словеса та. (и)
сѣдъ и плакахъ и тѹжихъ дни [многи][7]. и
бѣхъ постаса и моласа пред лицемъ Ба нбнаго.
и *рекохъ, (молю та)[8] Ги Бже нбси крѣпкїи [-][9] ве- данї д нї д
ликїи и страшныи иже хранишн завѣтъ, и млр-
дїе (с тѣми иже тебе любатъ)[10], и хранащимъ
повеленїа (твоа)[11]. да бѹдѹтъ оуши твои слы-
шащи и очи твои отворени да слышатъ
млтвѹ раба твоего, еюже азъ молюса пред то-
бою днесь днь и нощъ. за сны іилевы раби
твои, (-)[12] исповѣдаюса за грѣхи снвъ іилевъ,
иже съгрѣшиша пред тобою· І азъ и домъ
ѿць моихъ съгрѣшихомъ [тебѣ][13]. сѹетне пре-
льщени есмы (-)[14], и не съхранихомъ заповѣдеи
[твоих][15], и чины и сѹдовъ иже повелѣ моѵсїи
рабъ твои· Помани оубо словеса иже повелѣ
[моѵсїю рабѹ твоемѹ][16] глющи· Егда престѹпи-
те азъ расточѹ вы в люди· И аще обратите-
са ко мнѣ и съхраните заповѣди моа, и съ-
творите а. [и][17] *аще бѹде разсѣанїе ваше ѿ мѳ кг е мо л
коца нбси (до конца), ѿтѹдѹ съберѹ [вы][18]. и

въведꙋ [вы][19] в мѣсто ѧже избрахъ и вселисѧ
имѧ мое тꙋ. И тїи раби твои и людїе (-)[20]
иже искꙋпи, въ крѣпости твоеи велицѣи, и
рꙋкою твоею ѕѣлною, не ꙋ бо [Ги][21], но бꙋди
ꙋхо твое внимаѧи въ млтвꙋ раба твоего и на
млтвꙋ рабомъ твоимъ. иже хотѧтъ боѧ-
тисѧ имени твоего. и ꙋправи ꙋбо рабꙋ твое-
мꙋ днесь, и даи емꙋ млть пред мꙋжемъ
симъ и азъ (бо) быхъ виночрьпчїѧ црвъ.

Гла, в.

Б(ысть)[1] въ мцъ нисанъ, въ лѣто, к е,
[артаѯерѯа][2] црѧ, и (вино бѣ)[3] предо
мною и взѧхъ вино и дахъ црю. (и не
бысть вино предо мною зане ѿдадох
црю почрьпанїе)[4]. и не бѣ дрꙋгаго пред нимъ, (-)[5]
рече (же) ми црь что ради лице твое скорбно
есть. и нѣси веселѧсѧ. (и) нѣсть се токмо
ѕлоба срца. И ꙋбоѧхсѧ ѕѣло и рекохъ црю, црю
въ вѣки живи. что ради не плачетъ лице
мое. понеже град домъ гробовъ ѿць моих опꙋс-
тѣ и врата его съжжены сꙋть огнем. И рече
ми црь. Коеѧ ради вещи въспоминаеши о сих.
и помолих (Га) Ба нбси, и рекохъ къ црю. (црю
аще)[6] видитсѧ благо, и ꙋгоденъ ли есть раб
твои пред лицемъ твоимъ, да послешъ [мене][7]
въ їꙋдею въ градъ гроб ѿць моихъ и съзиж-
дꙋ его. (-)[8] рече ми црь, и црца, иже сидѧше
близ его. даже до коего времени бꙋдетъ пꙋть
твои. и когда обратишисѧ, и ꙋсладихсѧ пред
лицемъ црвымъ, и посла мѧ. И положихъ емꙋ
времѧ и рекохъ црю, аще (-)[9] видитсѧ благо,
посланїе даждь мнѣ къ воеводамъ странъ за
рѣкою, да приведꙋ мене дондеже прїидꙋ въ
їꙋдею. и посланїе къ асафꙋ стражꙋ лꙋга цре-
ва. да дасть ми лѣсъ да ꙋкрѣпити могꙋ
врата (столпа домꙋ). и стѣны градныѧ и
дом иже внидꙋ вонь. И да ми црь рꙋкою Ба мо-
его благаѧ (со мною). И прїидохъ к воеводамъ
странъ за рѣкою. и дахъ им посланїе црево, и
посла (же) (црь со мною)[10] началницы силныи и
конницы, и слышаше санаваллатъ аронитин и
товїи рабъ (аманїевъ)[11]. и (оскорблени сꙋть
оѕлобленїемъ великимъ)[12]. ѧко приходитъ члкъ
иже ищетъ преспѣванїѧ снвомъ їилевымъ. и
прїидохъ въ їерлимъ и быхъ тꙋ г дни. И
въстахъ нощїю [-][13] [-][14] мꙋжи малы со
мною, и никомꙋже възвѣстихъ ѧко Бъ есть
въ срци моем, сътворити съ їилемъ. и скотъ
не бысть со мною. токмо скот на немже сѣ-
дахъ. и внидохъ въ врата долꙋ [нощїю][15], [-][16]

Глава 2

зберу вас звідти і введу вас до місця, яке Я вибрав, і там поселиться моє ім'я, **10** і вони, твої раби, і народ, який Ти викупив у твоїй великій силі і твоєю сильною рукою. **11** Бо не ще, Господи, але хай буде твоє вухо чуйне на молитву твого раба і на молитву твоїх рабів, які хочуть боятися твого імені, і, отже, дай, щоб сьогодні поталанило твоєму рабові і дай йому милосердя перед цим чоловіком, бо і я був підчашим царя.

1 Сталося в місяці Нісан, в 20-му році царя Артаксеркса, і вино було переді мною, і я взяв вино і дав цареві, і вино не було переді мною, тому що я цареві віддав зачерпнуте, і не було іншого перед ним. **2** Сказав же мені цар: Чого твоє лице є сумне і ти не веселишся? І це хіба не є злоба серця? І я дуже злякався, **3** і сказав я цареві: Царю! Живи навіки. Чого *ж* не плакатиме моє лице. Тому що місто, дім гробниць моїх батьків, опустіло, і його брами є спалені вогнем. **4** І сказав мені цар: Задля якої речі згадуєш про це? І я помолився *до* Господа Бога неба, **5** і сказав я до царя: Царю, якщо здається добрим і якщо твій раб є вгодним перед твоїм лицем, щоб ти мене послав до Юдеї, до міста гробівниць моїх батьків, і я його відбудую. **6** Сказав мені цар і цариця, що сиділа близько нього: Аж до якого часу буде твоя подорож і коли повернешся? І видалося добрим перед лицем царя, і він мене послав. І я дав йому час, **7** і я сказав цареві: Якщо здається добрим, дай мені послання до воєвод країн за рікою, щоб мене провели, аж доки *не* прийду до Юдеї, **8** і послання до Асафа, сторожа царського лісу, щоб дав мені дерево, щоб я міг скріпити брами, башти дому, і міські мури, і дім, до якого я ввійду, до нього. І дав мені цар рукою мого Бога, *що* добра зі мною. **9** І я прийшов до воєвод країн за рікою, і я дав їм царське послання, і послав же цар зі мною воєвод сили і кінноту. **10** І почув Санаваллат, аронитис, і раб Товія, аманієць; і засмутилися великим озлобленням, тому що приходить чоловік, що шукає добра для ізраїльських синів. **11** І прийшов я до Єрусалиму, і я був там 3 дні. **12** І я встав вночі, декілька мужів зі мною, і нікому я не сповістив, що Бог є в моїм серці, щоб зробити *добро* з Ізраїлем, і зі мною не було скота, хіба скот, на якому я сидів. **13** І я вночі вийшов через браму долини і устя джерела фігів і до брами гною, і я думав про знищений єрусалимсь-

кий мур і його, вогнем спалені,
брами. **14** І я прийшов до брами
ключа і до царської купелі, і не
було місця скотині, на якій я
сидів, щоб вона пройшла. **15** І
пішов я за потоком вночі, і я
думав про стіну, і, повернувшись,
я прийшов до брами рівнини і
розвернувся. **16** Сторожі ж не
знали куди я іду, або що роблю,
але юдеям і священикам, і виз-
начним, і осталим правителям,
що чинили діло аж до того часу, я
не сказав нічого. **17** І я їм го-
ворив: Ви знаєте це зло, в якому
ми є, що Єрусалим опущений і
його брами є знищені вогнем. Хо-
діть і збудуємо мури Єрусалиму,
і не будемо більше погордою. **18**
І я їм сповістив руку мого Бога,
яка зі мною є добра, і царські
слова, які мені сказав, і я сказав:
Встаньмо і збудуймо! І їхні руки
скріпилися на добро. **19** Почув же
Санаваллат, ароніт, і раб Товія,
аманієць, і Ґисам, аравієць, і вис-
міяли нас, і прийшли до нас і
принизили. І сказали: Що це за
річ, яку чините? Чи повстаєте
проти царя? **20** І я повернув їм
слова, і сказав я до них: Бог неба
– Той наш Бог. І Він допомагає
нам, і ми є його рабами. Вста-
немо і будемо будувати. Вам же
немає частки і спілкування й па-
м’яті в Ізраїлі.

къ оу́стїю и҆сто́чника смоко́вничнаго. и҆ къ вра́-
томъ гно́йны҃, и҆ помышла́хъ стѣ́нꙋ і҆ер҃лимъс-
кꙋю разоре́нꙋ [-][17] и҆ вра́та є҆го сконча́ны ѻ҆гнѣ̑, и҆
прїидо́хъ къ вра́томъ ключа̀, и҆ к꙼ кꙋпели цр҃евѣи. и҆
не бы́сть мѣ́сто скотꙋ̀ на не́мже сѣдя́хъ да
проидѐ, и҆ влѣзо́хъ по (-)[18] пото́кꙋ но́щїи и҆ по-
мышля́хъ стѣ́нꙋ, и҆ ѻ҆браще́нъ прїидо́хъ къ вра́-
томъ до́лꙋ и҆ ѻ҆братихся. [стрегꙋщїи же][19] не
вѣдя́хꙋ кꙋдѣ а҆зъ и҆дꙋ и҆ли что творю̀. но і҆ꙋде́-
омъ и҆ сщ҃енникомъ и҆ держа́внымъ и҆ правите-
лемъ [-][20] про́чїимъ. и҆же сътворя́хꙋ дѣло даже
до тогда̀, ничесо́же сказа́хъ и҆ рекохъ и҆мъ. вы
зна́ите ѻ҆зло́бле́нїе сїе в꙼ которомъ є҆смы̀. и҆же і҆ер҃-
ли́мъ ѻ҆пꙋщенъ и҆ вра́та є҆го сконча́ны сꙋть ѻ҆г-
не́мъ, прїидѣте и҆ съзи́ждемъ стѣ́ны і҆ер҃лимꙋ и҆
не бꙋдемъ є҆ще поношени, и҆ сказа́хъ и҆мъ рꙋкꙋ
б҃а моѐго и҆же є҆сть бл҃га со мною и҆ словеса̀ цр҃ева и҆-
же гл҃а мнѣ, и҆ реко́хъ. въстанемъ и҆ съзи́жде̑, и҆
оу҆крѣпле́ни сꙋть рꙋки и҆х꙼ въ бл҃го. (-)[21] слы́шаша
(же) санава́ллатъ а҆ронитъ, и҆ товї́я ра́бъ (а҆манї-
евъ)[22] и҆ гиса́мъ а҆рави́тинъ. и҆ посмѣя́шася на̑.
и҆ прїидо́ша къ намъ (и҆ оу҆ничижи́ша). и҆ рекоша,
ка́я є҆сть сїя ве́щь ю҆́же творитѐ. є҆гда сꙋпроти-
вꙋ цр҃ю ѿмѣта́етеся, и҆ въздахъ и҆мъ словеса̀ и҆
реко́хъ к꙼ ни̑, б҃ъ нб҃си, той (б҃ъ на́шъ, и҆) пособ-
ля́етъ на̑, и҆ мы̀ раби̇ є҆го є҆смы̀ [въстане̑][23] и҆
съзида́е̑. [ва́м же][24] нѣсть ча́сти и҆ (прича́стїя)[25]
и҆ па́мяти въ і҆и҃ли·

Глава 3

1 І піднявся великий священик
Еліясув, і його брати, і священи-
ки, і будували браму стад. Вони її
освятили і поставили її брами. І
стоять аж до 100 ліктів. Освятили
його аж до Анамеїлової башти. **2**
І при ньому будували єрихонські
мужі. І біля них будував Закхур
Аманіїного сина. **3** Браму ж риб-
ну будували Асанаєві сини. Вони
її зробили і поставили її брами і
замки, і їхні засуви. **4** І біля них
будував Апорамот, Уріїновий
син, Аккусового сина. І біля
нього будував Мосоллам, Врахіїв
син, сина Емазевила. І біля нього
будував Дануй, Ваанів син. **5** І бі-
ля нього будували текуїни. Виз-
начні ж їхні не приклали свого
ярма до діла свого Господа Бога.
6 І стару браму будував Йоада,
Фасеків син, і Масуллам, Васоді-
їв син. Ті його зробили і постави-
ли його браму, і замки, і засуви. І
біля них будували Малтія, ґаваo-
ніт, і Еварон, миронатит, мужі з
Ґаваона і Маасфа, до Сенія, кня-
зя, що був з дугого боку, за рі-

Гл҃а, г҃·

И҆ въста̀ є҆лї́асꙋвъ сщ҃е́нникъ вели́кїи, и҆ бра́-
тїа є҆го и҆ сщ҃енницы, и҆ съзида́ша врата
ста́дныя. сїи ѻ҆стиша и҆̑ и҆ положи́ша вра́-
та є҆̀я· и҆ да́же до [-][1] р҃, (лако́тъ сто-
я́тъ). ѻ҆стиша [є҆го][2] да же къ столпꙋ̀ а҆намеи́лю.
и҆ близь [є҆го съзида́ша мꙋжи][3] є҆рихо́на, и҆ бли́зь
(и҆хъ) [съзида̀][4] закъхꙋръ, сн҃а [а҆манї́ина][5]. (-)[6]
вра́та (же) ры́бнаа съзида́ша сн҃ове а҆сана́евы, сїѝ
сплетоша и҆хъ и҆ поста́виша вра́та є҆го и҆ заворы
и҆ верїя и҆̑. и҆ бли́зъ и҆̑ съѕида̀ (а҆порамо́дъ)[7] сн҃ъ
оу҆рї́инъ, сн҃а а҆ккꙋсова, и҆ бли̑ є҆го соѕида̀ (мосол-
ла́мъ)[8], сн҃ъ [врахї́евъ][9] сн҃а (є҆мазевиля)[10]. и҆ бли́зъ
є҆го соѕида̀ (данꙋи)[11], сн҃ъ ваа́новъ. и҆ бли́зъ є҆го сѕ-
да́ша (декꙋи҆ны)[12]. (-)[13] [дръжавнїи (же) и҆хъ][14] не
положиша и҆́го свое в꙼ дѣло (г҃а б҃а) своѐго· и҆ вра́та
[старые][15] соѕида́ше (и҆ѡ҆а́да)[16], сн҃ъ фасековъ. и҆
[масꙋлла́мъ][17] сн҃ъ васодї́евъ· ѕїи и҆сплетоша и҆хъ,
и҆ поста́виша вра́та є҆го и҆ заво́ры [-][18] и҆ верїя
[-][19]. и҆ бли̑ и҆хъ соѕида́ша малтїя гаваѡ́ниинъ,
и҆ є҆варонъ, [миронадитъ][20] мꙋжи ѿ гаваѡ́на, и҆
(маа́съфа) до (сенїя)[21] кня́ѕя. и҆же бы́сть ѻ҆бо́нꙋ
странꙋ̀ за рѣко́ю. и҆ бли̑ є҆го соѕида̀ ѻ҆зїиль сн҃ъ

арахїевъ (златарь)[22]. и бли его созида ананїа,
(дорокеима)[23]. И простроша ієрлимъ даже до
стѣны торговыа ширѣишїи. и близъ его со-
зида рафаїа снъ [асуръ][24] началникъ срєнїе сто-
гны ієрлимъскїа. и бли его созида [иєдєа][25] снъ
(ермадовъ)[26] [-][27] противу дому его. и близъ
его созида [аттудъ][28] снъ асаванїинъ, (полъ
части оугла). и (-)[29] созида мельхїа снъ (еира-
мовъ)[30]. и асувъ снъ (фаатовъ)[31] [-][32] до стол-
па (пекарен)[33]. И близъ ихъ созида саллумъ снъ
[алоисъ][34]. началникъ полу части стогны іер-
лимъскїа, той и дщери его. [И][35] врата дол-
наа созида (аннумъ)[36] и (обитателищное)[37].
тїи созидаша ихъ. и поставиша врата и и
заворы (-)[38] и верїа (-)[39]. и ҂а, лакт во стенѣ
даже до вратъ грязныхъ. и врата грязнаа
създа мелхїа снъ рихавъ началникъ стогны
(видакрамскїа)[40]. той и сны его. (-)[41] и положилъ
врата его и заворы [-][42] и верїа (-)[43]. [и][44] врата
источника създа [соломонъ][45] снъ [халезеовъ][46]
началникъ села (маесфа)[47]. той създа еа и оу-
тверди [-][48]. и постави врата его и заворы (и
верїа)[49]. и стѣну куплїи (кожаныхъ до стог-
ны)[50] царевы. и даждь до ступнїи иже исхо-
дятъ от града двдва. По немъ създа неемїа
снъ [завуховъ][51] началникъ полу части. видсуро-
вы даже до вертепа гроба двдва, и даже до ры-
барица иже великомъ дѣломъ създана есть. и
даждь до [дому силнаго][52]. Понемъ създаша
левѵти. раумъ снъ [ваннаимъ][53]. понемъ създи-
даше асавїа началникъ полу части стогны кеи-
лы стогны его. [и][54] понемъ създаша братїа
ихъ. венїи снъ (аданадовъ)[55] началникъ полу
части кеилы. и създа бли его азуръ снъ (іо-
суевъ)[56], снъ (масда)[57] мѣру (веселую. противу)[58]
въсхода (крѣплѣишаго)[59] оугла. и понемъ създи-
даше варухъ снъ завуевъ (и) мѣру вторую. (и)
от оугла даже до вратъ [дому сувовыхъ][60],
сщенника великаго. Понемъ създаше (мери-
мудъ)[61] снъ оурїи сна (аккусова)[62] мѣру вторую
от вратъ [дому сувова][63], до постигненїа [до-
му сувова][64]. И понемъ създаша сщенницы,
мужи от (польскаго іордана)[65]. (-)[66] по тѣхъ
създа венїаминъ, и асувъ. противу домов сво-
ихъ. И по тѣхъ созда азарїа снъ маасїевъ сна
ананїина близу дому своего. по немъ създа (ва-
нуи)[67] снъ (ададовъ)[68] мѣру вторую от [дому а-
зарїа][69] даже до (оуклоненїа и даже до оугла)[70].
(далаха)[71] сна [оузаина][72] противу оуклоненїа, и
столпъ иже възвысися от дому царева высоко,
то есть въ дворѣ темницы. (-)[73] понемъ фадаїа
снъ форосовъ. и надинними иже обитаху въ (о-

кою. І біля нього будував Озіїл, А-
рахіїв син, золотар. **8** І біля нього
будував Ананія Дорокеїма. І вони
простягли Єрусалим аж до стіни
широкого торгу. **9** І біля нього бу-
дував Рафая, Асурів син, начальник
середньої єрусалимської дороги. **10**
І біля нього будував Єдея, Ериматів
син, проти його дому. І біля нього
будував Аттут, Асаваніїв син, **11**
половину, частину, кута; і будував
Мелхія, Єірамів син, і Асув, Фаатів
син, до вежі пекарів. **12** І біля них
будував Саллум, Алоісів син, на-
чальник половини, частини єруса-
лимської вулиці, той і його дочки.
13 І долішню браму, і помешкання
будував Аннум. Вони будували їх, і
поставили їхні брами, і замки, і за-
суви, і 1000 ліктів в стіні, аж до
брами гною. **14** І браму гною буду-
вав Мелхія, Рихавів син, володар
Витакрамської вулиці, він і його
сини. І вони поставили її брами, і
замки, і засуви. І браму джерела бу-
дував Соломон, Халезеїв син, на-
чальник околиці Маесфи. Той її бу-
дував і скріпив, і поставив її брами,
і засуви, і замки, **15** і мур купелів
шкур до царської дороги і аж до
сходів, які виходять від міста Дави-
дового. **16** За ним будував Неемія,
Завухів син, начальник половини
Витсурової околиці, аж до печери
Давидового гробу і аж до рибного
ставу, що був збудований великим
ділом, і аж до дому сильного. **17** За
ним будували левіти: Раум, Ваннаї-
мів син, після нього будував Аса-
вія, начальник половини частини
вулиці Кеїли, його вулиці. **18** І піс-
ля нього будували їхні брати: Ве-
ній, Аданадів син, начальник поло-
вини частки Кеїли. **19** І біля нього
будував Азур, Йосуїв син, син Мас-
та, веселу міру напроти підйому
найсильнішого кута. **20** І після ньо-
го будував Варух, Завуїв син, і дру-
гу міру: і від кута аж до брами до-
му Сувових, великого священика.
21 Після нього будував Меримут,
син Урії, Аккусового сина: другу
міру від дверей дому Сувового до
входу до дому Сувового. **22** І після
нього будували священики – мужі
від пільного Йордану. **23** Після них
будував Веніямин і Асув напроти
своїх домів. І після тих будував А-
зарія, Маасіїв син, Ананіїного сина,
біля свого дому. **24** Після нього бу-
дував Вануй, Ададів син, другу мі-
ру: від дому Азарії аж до схилу і аж
до кута **25** Талаха, Узаїного сина,
напроти кута і вежу, що високо
піднялася з дому царя, що є в дворі
темниці. Після нього Фадая, Фосо-
рів син, **26** і натиними, що прожи-

вали в Оталі, аж до городу водної брами на сході і вежі, що була високою. **27** Після них будували текуїни другу міру: від сторони великої і високої вежі аж до стіни церкви. **28** Вгору ж до кінської брами будували священики: один же кожний напроти свого дому. **29** Після нього будував Саддук, Еммирів син, напроти свого дому. І після нього будував Самая, Сехеніїв син, сторож східної брами. **30** Після нього будував Ананія, Селеміїв син, і Айном, шостий син Селфа, другу міру. Після них будував Мисуллам, Варахіїв син, напроти своєї скарбниці. **31** Після нього будував Мелхія, Сарафіїв син, аж до Витанатієвого дому і тих, що продавали щити: напроти судної брами і аж до підійому кута. **32** І всередині підйому кута, в брамах стада, будували сини ковалів і продавці щитів.

да́лѣ)[74] да́же до вертогра́да вра́тъ во́дныѧ къ востѡ́кꙋ. и̂ стол҃пъ и̂же возвыси́сѧ. по ни́хъ со-зда́ша (декꙋе́ни)[75] мѣ́рꙋ вторꙋ́ю ѿ страны̀ стол҃-па̀ вели́кагѡ (и̂ высо́кагѡ)[76] да́же до стѣны̀ (цр҃к-ви)[77]. въ вы́шнѧа (же) къ врат҃ѡ̀ коне́вымъ со-зида́ша сщ҃енницы, є̂ди́нъ ко́ждо же проти́вꙋ до́-мꙋ своегѡ̀. по ни́хъ созида̀ садꙋ́къ сн҃ъ є̂мми́ровъ про-ти́вꙋ до́мꙋ своегѡ̀. и̂ поне́мъ созда́ше (сама́їе)[78] сн҃ъ сехенїевъ стра́жъ вра́тъ восто́чныхъ. по-не́мъ созида́ше а̂нанїа сн҃ъ селемі́евъ и̂ (а̂и-но́мъ)[79] сн҃ъ (селфе)[80] ше́стыи мѣ́рꙋ вторꙋ́ю. по ни́хъ созда̀ (мисꙋ́лла́мъ)[81] сн҃ъ варахїевъ. про-ти́вꙋ сокро́вищницы своеѧ̀· поне́мъ созда́ше (мел-хїе)[82] сн҃ъ (сарафїевъ)[83] да́же до (до́мꙋ видана-дїева)[84]. и̂ (щиты прода́ющи)[85] проти́вꙋ вра́тъ (сꙋ́дныхъ)[86]. и̂ да́же до (го́рницы ѹ̂́гла)[87]. и̂ внꙋ-трѝ (го́рницы ѹ̂́глы) въ вра́тѣхъ ста́дныхъ. со-зида́ша сн҃ове кова́ческїѧ, и̂ (щитопрода́вницы)[88].

Глава 4

33 І сталося, що коли почув Санаваллат, що ми будуємо мур, – злим йому було. І він дуже гнівався і висміяв Юдеїв. **34** І сказав перед своїми братами: Це сила Соморів. І сказав, що ці Юдеї будують своє місто, але чи приносять жертви, або чи сьогодні зможуть? Вони залишать каміння з порохом, щоб земля була спалена. **35** І Товія, аманіт, прийшов біля нього, і сказав їм: Саменії приносять жертви. Чи їдять з їхнього місця? Чи не піде лисиця і знищить мур їхнього каміння? **36** І сказав Неемія: Почуй, Боже наш, бо ми стали на посміх. Поверни їхню зневагу на їхню голову, і дай їх на посміховище в землі полону, **37** не покрий їхнього беззаконня. **4,1** Сталося ж, що коли почув Санавалат і Товія, і арави, і амоніти, що піднята була щілина єрусалимської стіни, бо почали працювати між розбитими частинами, *то* вони дуже гнівалися. **2** І вони зібралися всі разом, щоб прийти і стати до бою проти Єрусалиму. **3** І ми помолилися до нашого Бога, і ми поставили на сторожі на стіні, вдень і вночі, проти них. **4** Сказав же Юда: Розбита сила ворогів і землі є багато, і ми не можемо будувати стіну. **5** І сказали ті, що нас кривдили: Хай не знають і не здогадуються, аж доки *не* прийдемо посеред них і *не* вб'ємо їх, і спинимо діло. **6** Сталося ж, що як прийшли юдеї, які жили близько них, вони нам сказали: Ідуть проти нас з усіх народів. **7** І я поставив *сторож* в місця за мурами, в захо-

Гла́, д҃.

И̂ бы́сть є̂гда слы́шаше санава́ллатъ, и̂же созида́емъ стѣ́ны, [-][1] лꙋка́вно бѣ̂ є̂мꙋ, и̂ гнѣ́васѧ ѕѣло. и̂ посмѣѧ́сѧ ї̂ꙋде́омъ· И̂ рече пред братїею своею, сїѧ сила сомо́ровъ, [и̂ рече][2] что ї̂ꙋдеи̂ (сїю)[3] сотворѧ́ютъ свои гра́дъ, и̂ пожира́ютъ ли, и̂ли возмо́гꙋтъ (-)[4] днесь, ѡ̂стављ҃ъ ка́менїе съ пра́хѡмъ бы́ти земли сожже́ннеи̂, и̂ товїѧ [а̂мани́тѧни̂][5], бли́з єгѡ прї-иде, и̂ рече и̂мъ (саме́ние), бли́з єгѡ прїиде, и̂ рече и̂мъ (саме́ние) (-)[6] пожираютъ, и̂ли ꙗ̂да́тъ ѿ мѣ́ста и̂х҃, не взы́идетъ ли лиси́ца, и̂ разори́тъ стѣ́нꙋ ка́менеи и̂х҃· (И̂ рече нее́мїѧ), слы́ши бж҃е нашъ, ꙗ̂́кѡ сотворе́ни є̂смы̀ въ смѣѧ́нїе· (-)[7] ѡ̂брати̂ поноше́нїе и̂хъ на глав́ꙋ и̂хъ. и̂ да́и и̂х҃ въ посмѣѧ́нїе в зе́млю плѣне́нїѧ, (-)[8] не по-кры́и безако́нїѧ (и̂х҃)· [Бы́сть же][9] є̂гда слы́шаше [санавала́тъ][10], и̂ товїѧ, и̂ а̂равїи и̂ [а̂мони́ты][11], ꙗ̂́кѡ и̂зведе́на бы́сть щѣ́ль стѣны̀ ї̂ерлимскїа, за-нѐ поча́ша межꙋ̀ разбїенїѧ дѣ́лати, (-)[12] (гнѣ-вахꙋсѧ ѕѣло)[13]. И̂ собра́ни сꙋ́ть вси вкꙋ́пѣ, да прїидꙋтъ и̂ ѡ̂полча́тсѧ проти́вꙋ ї̂ерлима· И̂ моли́хомъ бг҃а нашего, и̂ поста́вихѡмъ на стра́жи, на (стѣнѣ̂)[14] дн҃ь и̂ но́щъ, проти́вꙋ и̂хъ· (-)[15] Рече (же) ї̂ꙋ́да, и̂стомле́на є̂сть си́ла вра́гъ, и̂ зе-ла̀ мно́га є̂сть, и̂ мы̀ не мо́жемъ созида́ти стѣнꙋ· И̂ реко́ша ѡ̂скорблѧ́ющїи̂ на́съ, да не зна́ютъ и̂ не вѣда́тъ до́ндеже прїидемъ посредѣ̀ и̂хъ, и̂ ѹ̂бїемъ и̂хъ, и̂ преста́ти сотвори́мъ дѣ́ло· (-)[16] Бы́сть (же) градꙋ́щимъ ї̂ꙋде́ѡмъ, и̂же ѡ̂бита́хꙋ бли́з и̂хъ, [-][17] гл҃ющи на́мъ, восхо́дѧтъ ѿ всѣ́хъ (ꙗ̂зы́къ)[18] на́ ны· И̂ пос-та́вихъ въ мѣ́сто послѣ̀ стѣн҃ъ въ закровенїи, и̂

поста́вихъ лю́ди по чи́ну с ме́чи [-][19] [и҆][20] с҆ сꙋлицами и҆ [-][21] (-)[22] лꙋки [-][23], и҆ видѣхъ и҆ въста́хъ. и҆ реко́хъ къ державнѣ́йшимъ и҆ старѣ́йшинамъ. и҆ къ про́чимъ ча́стемъ наро́да· Не бо́йтеса ѿ лица̀ и҆хъ. ((г҃а)[24] на́шего вели́каго и҆ стра́шнаго, въспомина́йте)[25] и҆ ѡ҆полчи́тесѧ за бра́тїю ва́шꙋ сн҃овъ ва́шихъ и҆ дщє́ри ва́ши и҆ жє́ны ва́ши и҆ домо́въ ва́шихъ. [Бы́сть же][26] є҆гда̀ ꙋ҆слы́шаша врази на́ши, ꙗ҆́ко ꙗ҆вле́нъ бы́сть на́мъ (совѣ́тъ и҆хъ), [-][27] разорѝ б҃ъ ꙗ҆́же съвѣща́ша. и҆ ѡ҆брати́хомсѧ вси на стѣ́ны є҆ди́нъ ко́ждо (же) къ дѣ́лꙋ своє́мꙋ· И҆ бы́сть ѿ дн҃и того. по́лъ въчине́ныхъ (ю҆́ношъ и҆) дѣ́лахꙋ дѣ́ло. и҆ полови́на и҆хъ ꙋ҆гото́вана бы́сть къ бра́ни. и҆ сꙋли́чницы и҆ щи́тни и҆ лꙋ́ки и҆ ѡ҆рꙋ́жницы (-)[28] (и҆ нача́лницы за всѣ́мъ до́момъ і҆ꙋ́динымъ съзида́ющи стѣ́ны), и҆ нося́щїи бремена̀ съ ѡ҆рꙋ́жїемъ є҆ди́нꙋ рꙋ́кꙋ (свою твора́хꙋ)[29] дѣ́ло и҆ дрꙋго́ю держа́хꙋ ме́чъ. (-)[30] съзида́ющимъ (же) є҆ди́номꙋ комꙋ́ждо ме́чь бы́сть ѡ҆поя́санъ при бе́дрꙋ є҆го. и҆ съзида́хꙋ и҆ (трꙋбя́хꙋ)[31] трꙋба́ми бли́з и҆хъ. и҆ реко́хъ къ державнѣ́йшимъ и҆ къ старѣ́йшинамъ, и҆ къ про́чимъ ча́стемъ наро́да дѣ́ло вели́ко є҆сть и҆ простра́нно. и҆ мы ѿлꙋче́ни є҆смы̀ на стѣнѣ̀ дале́че є҆ди́нъ ѿ (дрꙋга́го)[32]. [и҆][33] въ мѣ́стѣ и҆дѣ́же ꙋ҆слы́шите гла́съ трꙋ́бный, та́мо теце́те к на́мъ. и҆ б҃ъ на́шъ ѡ҆полчи́тсѧ ѡ҆ на́съ. и҆ мы̀ то сътворя́емъ дѣ́ло. и҆ по́лъ [на́съ][34] держа́хꙋ сꙋли́цы ѿ восхо́да зорѝ. до́ндеже взы́идꙋтъ ѕвѣ́зды. (-)[35] въ вре́мѧ (же) то реко́хъ (по́лкомъ)[36]. є҆ди́нъ ко́ждо съ ѻ҆́трокомъ свои́мъ да пребыва́етъ въ среди і҆ер҃лима. и҆ да бꙋ́дꙋ ва́мъ (стра́жа в но́щи)[37] и҆ дн҃ь на дѣла́нїе (-)[38] а҆́з (же) [и҆ бра́тїѧ мои̇ и҆ ѻ҆́троцы мои̇][39], и҆ стра́жи и҆́же бя́хꙋ послѣ̀ менѐ, (не снима́хомъ ѡ҆дѣя́нїѧ на́ша тꙋ̀, ни є҆ди́нъ ѿ мꙋ́жъ)[40].

ронених місцях, і я поставив народ за чинами з мечами і зі списами й луками, **8** і я поглянув і встав, і я сказав до визначних і старшин, і до позосталої частини народу: Не бійтеся їхнього лиця. Згадуйте нашого великого і страшного Господа і станьте до бою за ваших братів, ваших синів, і ваших дочок, і ваших жінок, і ваші доми. **9** Сталося ж, що коли почули наші вороги, що відомою нам стала їхня рада, Бог знищив те, на що змовилися, і ми всі повернулися на стіни: один же кожний до свого діла. **10** І сталося, що від того дня половина задіяних юнаків і робили діло, і половина їх була готова до бою, і списи, і щити, і луки, і броня, і володарі за всім юдиним домом, **11** що будували мур. І ті, що несли тягарі, *були* зі зброєю, однією своєю рукою робили діло і другою тримали меч. **12** В тих же, що будували, в кожного одного, меч був підперезаний на його бедрах, і будували, і трубили трубами біля них. **13** І я сказав до визначних і до старшин, і до позосталої частини народу: Діло є велике і широке, і ми є відлучені на мурі далеко один від другого. **14** І на місці, де почуєте голос труби, туди біжіть, до нас, і наш Бог воюватиме за нас. **15** І ми робимо це діло. І половина нас держали списи від сходу зорі аж доки не зійдуть зірки. **16** В тому ж часі я сказав полкам: Кожний один зі своїм слугою хай перебуває посеред Єрусалиму, і хай будуть вам сторожами вночі і вдень на діло. **17** Я ж, і мої брати, і мої слуги, і сторожі, які були зі мною, ми там не скидали нашого одягу, ні один з мужів.

Гла҃, є҃·

И҆ бы́сть во́пль лю́демъ и҆ жена́мъ и҆хъ, вели́къ (стропти́въ)[1] бра́тїи свои́хъ і҆ꙋде́и. и҆ бя́хꙋ и҆́же гл҃ахꙋ· Сн҃ове на́ши и҆ дщє́ри на́ши мно́го сꙋ́ть ѕѣ́ло. и҆ прїи́мемъ (за цѣ́нꙋ) пшени́цꙋ и҆ ꙗ҆ди́мъ и҆ живе́мъ. і҆ бя́хꙋ и҆́же гл҃аша· Поля̀ на́ши и҆ виногра́ды на́ши и҆ домы на́ша дади́мъ в зало́гъ. и҆ прїи́мемъ пшени́цꙋ (въ гла́дъ)[2]· І҆ и҆́нїи гл҃ахꙋ взаймъ прїи́мемъ. пѣ́нѧѕи в дани цр҃евѣ́и. (дае́мъ же) поля̀ на́ши и҆ виногра́ды [-][3], и҆ до́мы на́ша· И҆ нн҃ѣ ꙗ҆́ко пло́ть бра́тїи на́шихъ, та́ко пло́ти на́ши сꙋ́ть. и҆ ꙗ҆́ко сн҃ове и҆хъ та́ко и҆ сн҃ове на́ши· (-)[4] Се̑ мы̀ порабоща́емъ сн҃ы на́ши, и҆ дщє́ри на́ши в рабо́тꙋ. и҆ ѿ дщє́рїи сꙋ́ть на́шихъ рабы́ни. (не и҆мѣ́емъ ѿкꙋ́дꙋ

Глава 5

1 І був великий поганий крик народу і їхніх жінок *проти* їхніх братів юдеїв. **2** І були такі, що говорили: Наші сини і наші дочки є дуже численні, і візьмемо за ціну пшеницю, і їстимемо, і житимемо. **3** І були такі, що говорили: Наші поля і наші виноградники, і наші доми дамо в заклад, і візьмемо пшеницю в голоді. **4** І інші говорили: Позичку візьмемо, гроші в дань царя даємо ж наші поля і виноградники, і наші доми. **5** І тепер, як тіло наших братів, так є наші тіла, і, як їхні сини, так і наші сини. Ось ми віддаємо наших синів і наших дочок в рабство, і з наших дочок є рабині, не маємо

змоги відкупити. І наші поля і наші виноградники інші держать. **6** І я дуже засмутився, коли я почув їхній крик за цим словом. **7** Подумало ж моє серце в мені, і я заборонив знатним і старшинам, і я їм сказав: Ніякого відсотку *не* вимагайте від наших братів. І я зробив проти них велике зібрання, **8** і я їм сказав: І ми, як ви, знаєте. За нашою спроможністю викупили наших братів юдеїв, що були продані народам. І ви ж продаєте ваших братів, і буде вам віддане. І вони замовкли, не знайшли що відповісти. **9** Сказав же я до них: Не добра та річ, яку ви чините, задля чого ви не ходите в страсі вашого Бога, що не є нам в погорду від народів, наших ворогів. **10** І я, і мої брати, і слуги мої позичили в них багато грошей і пшениці. І я сказав: Покиньмо, отже, цю обману. **11** Поверніть їм сьогодні їхні поля, і їхні виноградники, і їхні оливкові сади, і їхні доми. Але до того і дайте замість того гроші *за* пшеницю, вино і олію, що проти права ви взаконюєте вимагати в них. **12** І вони сказали: Віддамо. Нічого не проситимемо від них. Зробимо так, як ти говориш. І я покликав священиків, і закляв їх, щоб вчинили за тим, що я сказав. **13** Також я струсив мою одіж, і я сказав: Так Бог витрясе з його дому і з їхніх трудів кожного чоловіка, який не виконає того слова, так хай буде витрушеним і порожнім. І ввесь збір сказав: Амінь. І похвалили Бога. Народ зробив так, як було сказано. **14** Від того дня, в якому цар наказав мені, щоб я був володарем в юдиній землі, від 20-го року аж до 30-го і 2-го року царя Артаксеркса, впродовж 12-ти літ, я і мої брати – ми не їли їжу, яка має датися вождям, **15** і ті, що були раніше від мене, вимагали від них їжу. І взяли від них хлібом і вином і грішми на кожний день – 40 дидрахм. Але й їхні слуги панують над народом, я ж не зробив так через божий страх, **16** але радше я будував діло муру. І я не купив поля, і всі мої слуги були зібрані на діло. **17** Юдей же і старшин – 100 і 50 чоловік і ті, що приходили до нас від народів, що є довкруги нас, *запрошував я* до мого столу. **18** І мені кожного дня готували одного вола, 6-ть вибраних баранів, і був для мене кожні десять *днів* давали вино з винограду і багато іншого. Особливо і їжі в моєму пануванні я не вимагав, бо була велика праця на цьому народі, полк був втом-

мо́же̑ ѿкꙋпи́ти)[5]· И҆ пола̀ на́ши и҆ виногра́ды на́ши (и҆нї и вꙿздержа́тъ)[6]· И҆ ѡ҆скорбѣ́хъ ѕѣ́ло е҆гда̀ слы́шахъ во́пль и҆́хъ (-)[7] по словесѝ семꙋ̀. (-)[8] помысли (же) сер҃дце мое въ мнѣ̀. и҆ запрѣти́хъ державнѣ́йшимъ и҆ старѣ́йшинамъ, и҆ реко́хъ и҆̀мъ· Ро́стъ ни е҆ді́ни ѿ бра́тїи на́шихъ сꙿдѣла́йте· И҆ сꙿбра́хъ сꙋпроти́вꙋ и҆́мъ (содвиже́нїе)[9] вели́ко, и҆ реко́хъ и҆̑. (и҆) мы, (ꙗ҆́ко зна́ете) ѿкꙋпи́ли е҆смы̀ бра́тїю на́шꙋ і҆ꙋде́и, и҆́же прода́ни бы́ша ꙗ҆зы́кѡм̑ по може́нїю на́шемꙋ· И҆ вы (бо) прода́йте бра́тїа ва́ши и҆ ѿда́стьсѧ ва́мъ· И҆ оу҆молча́ша (-)[10] не ѡ҆брѣто́ша что̀ ѿвѣща́ти· (-)[11] Реко́х (же) [к ни́мъ][12], нѣ́сть до́браѧ ве́щь ко́ю твори́те вы, что̀ ра́ди не въ стра́сѣ бг҃а на́шего хо́дите. е҆́же не поно́сиѧ на́мъ ѿ ꙗ҆зы́къ врагѡ́въ на́шихъ. и҆ [а҆́зъ и҆̀][13] бра́тїѧ мои, и҆ ѻ҆́троцы мои [-][14] займова́хомъ (ѿ ни́хъ мно́ги)[15] пѣ́нѧѕи и҆ пшени́цꙋ· (И҆ реко́хъ) ѡ҆ста́вимъ оу҆̀бо прельще́нїе сїе, вꙿзда́йте и҆́мъ дне́сь пола̀ и҆́хъ, и҆ виногра́ды и҆́хъ, и҆ ма́слины и҆́хъ, и҆ до́мы и҆́хъ. но̀ па́че и҆ ѿ пѣ́нѧѕїи пшени́цы. (вина̀ і҆ е҆ле́а и҆̀мже не въ пра́во проше́нїе взакона́ете в ни́х, да́йте в ни́х мѣ́сто)[16]· И҆ реко́ша вꙿзда́димъ, ѿ ни́хъ ничего вꙿспро́симъ· Тѧ́коже сꙿтворим̑ ꙗ҆́коже гл҃еши· И҆ вꙿзва́х сщ҃енникѡ́в и҆ закла́хъ и҆́хъ да сꙿтворѧ́тъ по томꙋ̀ что̀ гл҃ахъ. (на́ипа́че)[17] ѡ҆́трѧсо́х нѣ́дра мои и҆ реко́х. та́ко ѡ҆трѧсе́тъ бг҃ъ всѧ́каго мꙋ́жа и҆́же не и҆спо́лнитъ сло́ва того ѿ до́мꙋ е҆го, и҆ ѿ трꙋдо́въ и҆́хъ. (та́ко ѡ҆трѧсе́нъ)[18] и҆ пра́зденъ (да бꙋ́детъ). и҆ рече вс҃е мно́жество а҆ми́нь. и҆ вꙿсхва́лиша [бг҃а][19]· (-)[20] Сꙿтвори́ша лю́дїе ꙗ҆́ко бы́сть рече́но. ѿ дн҃и того во́ньже повелѣ̀ (цр҃ь) мнѣ̀ да бꙋ́дꙋ во́ждъ въ земли̇̀ і҆ꙋ́динѣ, ѿ лѣ́та к҃ го. (-)[21] да́же до лѣ́та, л҃ го, и҆ в҃ го· [А҆ртаѯе́рѯа цр҃ѧ][22] по лѣ́тѣ, в҃і тѣ́х, а҆́зъ и҆ бра́тїѧ моѧ̀ пи́ща и҆́же во́жде̑ вꙿзда́тисѧ и҆́мать не ꙗ҆до́хомъ. и҆ пи́ща и҆́же бы́ша пре́же менѐ ѡ҆тѧг҃чи́ша на ни́хъ. и҆ прїѧ́ша ѿ ни́хъ въ хлѣ́бѣ, и въ винѣ̀, (и҆ въ пѣ́нѧзе̑ всѧ́къ дн҃ь)[23], дидра́гмъ. м҃· Но и҆ слꙋже́бницы и҆́х ѡ҆блада́ша лю́дми· [А҆з же][24] не сꙿтвори́х та́ко ра́ди стра́ха бж҃їѧ, (но̀ па́че)[25] в дѣ́ло стѣна́мъ (сꙿѕида́хъ, и҆)[26] по́лѧ не кꙋпи́хъ. и҆ всі (ѻ҆́троцы мои) сꙿбра́ни [-][27] к дѣ́лꙋ бѧ́хꙋ, (-)[28] і҆ꙋде́и (же) (и҆ старѣ́йшинъ), р҃. и҆ н҃ мꙋжїи. і҆ и҆́же грѧда́хꙋ к на́мъ ѿ ꙗ҆зы́къ и҆́же вꙿѡ҆кр́тъ на́с сꙋ́ть, къ трапепе́зѣ мое́и· И҆ бѧ́хꙋ оу҆гото́вана мнѣ̀ на ко́ждо дн҃ь во́лъ е҆ді́нъ, ѻ҆́венъ, ѕ҃, и҆збра́нныхъ. и҆ козе́лъ бы́сть мі́. (та́кѡ и҆ ѿ пти́цъ.) междꙋ̀ десѧ́ти (-)[29] вино̀ (гро́зное, і҆ и́на) мно́га (вꙿзда́ѧхꙋ). (на́ипа́че) и҆ (-)[30] пи́ща госпо́дствꙋ моемꙋ̀ не взыска́хъ. ѕѣ́лна

(бо) бяше работа на людехъ сихъ, (оутоненъ
полкъ). помяни мя бе (мои) въ благо по всѣхъ
иже сътворихъ людемъ тѣмъ·

Гла, ѕ·

(бысть же)[1] егда слыша санаваллатъ и
товїа, і (исаму)[2] аравитскому, и про-
чимъ врагомъ нашимъ, яко създаху
стѣну. и не оста в нихъ духъ. [и азъ][3]
даже до времени оного, двеӏи не поставихъ въ
вратѣхъ. (-)[4] посла санаваллатъ и (сисам)[5] къ
мнѣ глющи. прїиди и съберемся въкупѣ в
(поле на мѣсто оно глемое)[6]. [тїи же][7] мыш-
ляху да сътворятъ ми ѕло· И послахъ к
нимъ посломъ глющи. дѣло велико. азъ творю
и не могу снити, да не престанетъ дѣло. ег-
да же съвершу е възыиду къ вамъ· И послаша
(же) къ мнѣ яко глъ сей, и (послаша къ мнѣ
посемъ)[8], и посла къ мнѣ [санаваллатъ][9], [е го][10]
отрока своего, (-)[11] посланїе имѣющи в руку
свою писану тако· въ языцѣхъ слышано есть.
[и (сисамъ)[12] рече][13]. яко ты і иоудеи мыслите
отмѣтатися· [И][14] сего ради ты съзидаеши
стѣну и въздвигнути себе хощеши имъ в
цря. (-)[15] сея (же) ради вины (и) пророки постав-
ляеши себѣ. да будеши въ іерслимѣ цремъ (и)
въ іоудеи. и нынѣ възвѣстятся црю словеса
сїя. (сего ради)[16] нынѣ прїиди да сътворимъ со-
вѣтъ въкупѣ· И послахъ к [нимъ][17] глющи,
нѣсть сътворено по словеси сему иже ты глае-
ши, яко от срдца твоего ты лжеши их, яко вси
страшатъ насъ глющи, престанутъ руки их
от дѣла сего и не сътворится· (Сего ради)[18] нынѣ
наипаче оукрѣпихъ руки мои, и азъ внидохъ
въ домъ семеевъ сна далаїева, сна метавеилева,
и сей съдержася ми и рече· Съберѣмся въ
домъ бжїи среди его, и заключимо двери его,
яко приходятъ нощїю да забїютъ тя· И рекохъ
кто есть подобенъ мнѣ да бѣжитъ, и кто
подобенъ яко азъ, въниидетъ въ (црковь)[19] и
живетъ, [не вниду][20]· И разумѣхъ и се бгъ не
посла его, яко пророчествова слово на мя, и то-
вїа, и санаваллатъ, наяша на мя народъ да
оустрашуся и сътворю тако, и съгрѣшу и да
буду имъ въ имя лукавое, (і имѣемъ ѕло,)
яко да поносятъ ми, помяни бе товїю и са-
наваллата по дѣлу [их][21] сицеву, и наодїя пррка
и прочихъ пррокъ иже страшаху мя· И съвершена
есть стѣна, ке го, (мца елула)[22], въ нв дни· И
бысть (бо) егда слышаша вси врази наши, и
оубояшася вси языцы, иже бяху окрстъ насъ,
(-)[23] нападе страхъ великъ въ очи ихъ, и поз-

лений. **19** Згадай мене, мій Боже, на
добро за всім, що я зробив тому
народові.

Глава 6

1 Сталося ж, що коли почув Са-
наваллат, і Товія, і Ісаму, аравієць, і
позосталі з наших ворогів, що збу-
дували стіну, то не залишилося в
них духу. І я аж до того часу не
поклав дверей у брамах. **2** Послав
до мене Санаваллат, Сисам, кажу-
чи: Ходи, і зберемося разом на по-
лі, на тому вказаному місці, вони ж
думали, щоб вчинити мені зло. **3** І я
послав до них послів, кажучи: Я
чиню велике діло і не можу прий-
ти, щоб діло не спинилось. Коли ж
закінчу його, прийду до вас. **4** І
послали ж до мене, наче за цим
словом, і вони послали до мене піс-
ля цього, **5** і послав до мене Сана-
валат 5-го свого раба, що мав пос-
лання у своїх руках з таким писан-
ням: **6** Між народами пішла чутка, і
сказав Сисам, що ти і юдеї задуму-
єте відступити. І через це ти буду-
єш мур і хочеш підняти себе їм за
царя. **7** Задля цієї ж причини і нас-
тановляєш собі пророків, щоб ти
став царем в Єрусалимі і в Юдеї. І
тепер цареві будуть повідомлені ці
слова. Задля цього тепер ходи, щоб
ми разом вчинили раду. **8** І я до них
послав, кажучи: Не сталося за цими
словами, які ти говориш, бо ними
ти брешеш від твого серця. **9** Адже
всі нас лякають, кажучи: Їхні руки
зупиняться від цього діла, і воно не
буде зробленим. Задля цього тепер
я ще більше скріпив мої руки, **10** і я
ввійшов до дому Семея, Далаєвого
сина, Метавеїлового сина. І він зу-
пинився переді мною і сказав. Збе-
рімося до божого дому, посеред
нього, і замкнемо його двері, бо
вночі приходять, щоб тебе вбити.
11 І я сказав: Хто, що є подібний до
мене, втече і хто, що подібний до
мене, ввійде до церкви і житиме.
Не ввійду. **12** І я зрозумів, і ось Бог
його не послав, бо він пророкував
слово проти мене, і Товія, і Сана-
валлат найняли **13** проти мене юр-
бу, щоб я злякався, і так вчинив, і
згрішив, і щоб я їм став в погане
ім’я, і мали ми зло, щоб мене зне-
важили. **14** Згадай, Боже, Товію і
Санаваллата за цими їхніми ділами,
і Наодія пророка, й осталих з про-
років, які мене лякали. **15** І завер-
шено мур 25-го *дня* місяця Елула, в
52-му дні. **16** І сталося, що коли
почули всі наші вороги, і злякалися
всі народи, що були довкруги нас,
з’явився великий страх в їхніх очах

і вони пізнали, що те діло було звершене нашим Господом Богом. **17** І в днях тих численні видатні в Юдеї послали послання до Товії. І до них ішли послання від Товії, **18** бо були численні в Юдеї, що мали з ним клятву, бо він був зятем Сенехія, Юраєвого сина; його син Йонатан взяв за жінку дочку Месоллама, Варахієвого сина. **19** І їхні слова мені говорили, і мої слова відносили йому, і Товія посилав послання, щоб мене налякати.

на́ша и҆́же ѿ (г҃а) б҃а на́шего [сътворе́но бы҃с]\[24] дѣ́ло то҃. И҆ въ д҃ни ті́и мно́ѕи держа́внѣйшїи въ і҆оуде́и послані́а посла́ша к тові́и и҆ ѿ товї́а (послані́а) градя́ху к ни҃м, мно́ѕи бо бя́ху въ і҆оуде́и и҆мѣ́ющи въ (кля́твѣ) є҆го, ꙗ҆́ко за́ть бѣ҃ сехенї́евъ с҃на (и҆оура́єва)[25], (і҆ѡ҆аннада҃н)[26] с҃нъ є҆го прїѧ̀ дще́рь [месо́лла́мову][27] с҃на варахї́ева въ же́ну, и҆ слове́са є҆ѧ̀ бѣ́ху (къ мнѣ̀ г҃лющи)[28], и҆ слове́са моѝ ѿнося́щи є҆му̀ и҆ (посла́ше посла́нїє)[29] товї́а да оустраши́тъ менѐ.

Глава 7

сир. 49 **1** І *сталося, що коли був мур збудуваний, і я поставив двері, і я почислив дверників, і співаків, і левітів. **2** Я заповів Ананії, моєму братові, і Ананії, начальникові Вирового дому з Єрусалиму, бо він був наче праведний чоловік і що боявся Бога більше від інших. **3** І я їм сказав: Хай не відкриються єрусалимські брами, аж доки *не* зійде сонце. І ще, як вони чувають, хай будуть замкнені брами і хай будуть засунені засуви. І я поставив сторож з тих, що жили в Єрусалимі, кожний один чоловік на своїй сторожі і кожний чоловік напроти свого дому. **4** Місто ж було дуже широким і великим, і *було* мало народу посеред нього, і не було збудованих хат. **5** Бог же дав у моє серце і я зібрав вельмож, князів і народ на збір доріг, і я знайшов книгу зібраної дороги, тих, що першими прийшли, і я знайшов в ній записане **6** і тих правдивих синів, що прийшли з полону, яких в переселення переселив Навходоносор, вавилонський цар. І вони повернулися до Єрусалиму і Юдеї, кожний один чоловік до свого міста, **7** з Зоровавелем, Ісусом, і Неемієм, і Азарієм, і Веельманаєманом, Мардохеєм, Веасалом, Масататом, Ездрою, Вонгуаєм, і Наумом, Вааном, Мастаром. Число мужів ізраїльського народу: **8** Фаросові сини – 2000, 172: **9** Сафатієві сини – 300, 72; **10** Іреєві сини – 600, 52; **11** Фаатмоавові сини: йосуєві, йоавові сини – 2000, 600 і 18; **12** Еламові сини – 1000, 200, 54; **13** Сотуєві сини – 8 сот 45; **14** Захаєві сини – 7 сот 60; **15** Венуєві сини – 600, 48; Закхуєві сини – 600, 6-десятків; Ванусві сини – 600, 48; **16** Вереєві сини – 600, 28; **17** Ґетадові сини – 2000, 322; **18** Адоникамові сини – 600, 6-десятків, 7; **19** Ґавуєві сини – 2000, 6-десятків, 7; **20** Ідині сини – 600, 54; **21** Атирові сини і Єзехієві сини – 9 сот, 8; **22** Ісамієві сини – 328; **23** Васаєві сини – 324; **24** Ари-

Гл҃а, з҃.

И҆ бы́сть* є҆гда̀ създа́на є҆сть стѣна̀, и҆ положи́хъ две́ри и҆ счита́хъ две́рницы. и҆ пѣ́вцы и҆ леѵ҆́ти, [-][1] повелѣ́хъ а҆нанї́и бра́ту моє҆му̀, и҆ а҆на́нїи нача҃лнику (дому ви́рова)[2] ѿ і҆е҆р҃лима. ѻ҆́н бо бѣ҃ ꙗ҆́ко му́жъ и҆́стин҃е. и҆ боѧ́сѧ б҃а па́че про́чихъ. И҆ реко́х и҆́мъ, да не ѿве́рзутсѧ вра́та і҆е҆р҃ли҃мскаѧ до́ндеже възы́идетъ сл҃нце. И҆ є҆щѐ и҆мъ бдѧ́щи҃м, да заклю́чаѭтсѧ вра́та, и҆ засу́нуты да бу́тъ засо́вами, и҆ поста́вихъ стра́жи ѿ ѻ҆бита́ющи҃х въ і҆е҆р҃лимѣ. му́жъ є҆ді́нъ ко́ж҃до во стра́жи свое́й. (и҆ му́жъ ко́ж҃до проти́ву до́му своє҆го) (-)[3] гра҃д (же) бы́сть широ́къ ѕѣ́ло и҆ вели́къ. и҆ людї́и ма́ло посреди є҆го. и҆ не бѧ́ху до́мы созда́ны (-)[4] (б҃ъ (же) да́лъ)[5] въ с҃рце мое и҆ събра́хъ держа́внѣйшихъ (-)[6] кнѧзе́и и҆ наро́дъ въ собо́ръ пу́ти и҆ ѻ҆брѣто́хъ кни́гу съвоку́пле́ннаго пу́тѝ, и҆́же възыидо́ша пр҃вое. и҆ ѻ҆брѣто́хъ пи́сано в не́и, и҆ ті́и с҃нове (и҆́стиннїи)[7]. и҆́же въсходѧ́щїи ѿ плѣне́нїѧ, пресе́ле́нїѧ и҆́хже пресели̇̀ (навходоносо́ръ)[8] ц҃рь вавѵ́лоньскїи. и҆ ѻ҆брати́шасѧ въ і҆е҆р҃лимъ и҆ і҆оуде́ю му́жъ є҆ді́нъ ко҃ждо въ гра́дъ сво́й. съ зорова́веле҃м, (і҆есу҃є҆м)[9], і неє́мїе҃м [и҆][10] а҆за́рїѧ, (и҆ веє́льманає́ма́нъ)[11], мардохе́и, (веа́са҃л)[12], (масадара́дъ)[13], є҆́зд҃ра, (въг҃гуа́и)[14]. (и҆) наоу́мъ, ваа́на. (масда́ръ)[15]. (чи́сло̀ му́жїи)[16] людї́и і҆и҃левъ, с҃нове [фаро́совы][17], в҃, р҃ов. С҃нове сафатї́евы т҃, о҃в. С҃нове (и҆ре́евы)[18], х҃, н҃в. С҃нове фаа҆дмоа́вовы. С҃новъ (и҆ѻ҆суе́выхъ)[19] [-][20] і҆ѻа́вовыхъ. в҃, [х҃][21] и҆ і҃и. С҃нове є҆ла́мовы, а҃, с҃, н҃д. С҃нове (содуе́вы)[22], и҆ с҃о, м҃е. С҃нове [захане́вы][23], з҃, со́тъ, з҃. (С҃нове вену́не́вы, х҃, м҃и.) С҃нове закху́не́вы, х҃, ѕ҃ деся҃т. с҃нве ванусвы х҃, м҃и. с҃нве [виреє́вы][24], х҃, к҃и. с҃нве [гетадовы][25], в҃, т҃кв. с҃нве а҆доникамли, х҃ ѕ҃, деся҃т, з҃. с҃нве [гавуї́є́вы][26], в҃, ѕ҃, деся҃т з҃. с҃нве и҆дини, х҃ н҃д, С҃нове а҆ти́ри. (и҆ с҃нове є҆зехї́евы)[27] д҃. со́тъ, и҆. С҃нове и҆самї́евы т҃ки. С҃нове васаї́евы т҃кд. С҃нове а҆ри́фовы, р҃вı. С҃нове а҆се́новы, с҃ к҃г. С҃нове гаваѻ́ни, (л҃)[28]. С҃нове [ведалеє́мовы][29], (р҃ки)[30]. С҃нове [а҆то́фовы][31] н҃ѕ. С҃нове а҆надо́довы, р҃ки. [С҃нве а҆замо́довы му́жи ви- сн҃ра м҃д

до́вы][32], м҃в. мꙋжи каріадіари́мовы [и҆ фи́ровы][33]
и҆ виро́довы з҃. сотъ, м҃г. мꙋжи а҆ра́ма и҆ га-
ва́ѧ, х҃, к҃а. мꙋжи [махима́совы][34] рк҃в. мꙋжи
веди́ли и҆ (ха́и)[35], рк҃г. мꙋжи (а҆наві́ѧ дрꙋга́го)[36],
н҃в. Сн҃ове мегево́са (дрꙋга́го), р҃н и҆ ѕ҃. (и҆) мꙋжи
[и҆лама́евы][37], ҂а҃ [сн҃в][38]· Сн҃ове (і҆ара́мовы)[39] т҃к·
Сн҃ове и҆ери́ховы, т҃ме· Сн҃ове [лодади́довы][40] и҆ о́но-
вы, з҃ со́тъ к҃а· Сн҃ове [а҆на́на][41], ҂г҃, д҃ со҃ л҃·
Сщ҃енницы, сн҃ове ио҆да́їевы в домꙋ (и҆есꙋ́ѧ)[42], д҃
сотъ, о҃г· Сн҃ове е҆̑ммировы, ҂а҃, н҃в· Сн҃ове (фас-
сеоу́ровы)[43] ҂а҃, с҃мз· Сн҃ове и҆ра́мовы, ҂а҃ з҃і левꙋ́ти
(же) сн҃ове (и҆о҆сꙋ́евы)[44] кадмїи́льскаго· Сн҃ове оу̂-
дꙋи́ли, о҃д. пѣвцы́ (же) сн҃ове а҆са́фовы, [рк҃и][45].
две́рницы (же), сн҃ове селлꙋмли· Сн҃ове а҆ти́ровы·
Сн҃ове (талмо́ни)[46]. сн҃ове [а҆къкꙋвовы][47]. сн҃ове
[ти́товы][48]. сн҃ове савїины, р҃л҃и, [сн҃ове][49] на-
ди́мли. сн҃ове (и҆́лины)[50]. сн҃ове [а҆сꙋфовы][51]. сн҃ове
(заваҍдо́вы)[52]. сн҃ове кирасовы. сн҃ове [сиса́и҆ны][53].
сн҃ове фадони, сн҃ове лава́ни. сн҃ове [а҆га́вовы][54]. сн҃ове
[а҆кꙋвовы][55]. сн҃ове оу̂та́евы, сн҃ве (кита́рсовы)[56], сн҃ве
[га́вовы][57]. сн҃ове селме́ины. сн҃ове а҆нановы. сн҃ове
(саде́ины)[58]. сн҃ве гаа́ровы. сн҃ове (раа҆хїины)[59]. сн҃ове
[раа҆со́ни][60]. сн҃ве (нехо́довы)[61], сн҃ове (е҆гиза́мли)[62].
сн҃ове (а҆́зины)[63]. сн҃ве (фе́совы)[64]. сн҃ове висїины
сн҃ове [меи҆но́новы][65]. сн҃ове [нефоса́ины][66]. сн҃ове
ваќвꙋковы. сн҃ове а҆хи́фовы. сн҃ове а҆рꙋ́рины. сн҃ове
васало́довы. сн҃ове мїидины. сн҃ове а҆даса́ни, сн҃ове
варкꙋвовы. сн҃ове васалодовы. сн҃ове ми́дины. сн҃о-
ве а҆даса́ни, сн҃ве [варкꙋвли][67], сн҃ове сисара́довы.
сн҃ове дима́евы. сн҃ове нисїины, сн҃ове (а҆тидї-
вы)[68]. сн҃ове рабо́въ [соло́моновы̑][69] сн҃ове сꙋти,
сн҃ове сафара́товы. сн҃ове фери́дины. сн҃ове [лели́-
лины][70]. сн҃ове доркони. сн҃ове [гадаи́ли][71]. (-)[72] сн҃ве
[фараха́совы][73], сн҃ове сава́и҆ни. сн҃ве (имꙋмини)[74]
всѝ, (и҆) надине́и. и҆ сн҃ове слꙋгъ [соло́моно-
выхъ][75], т҃чв· И҆ сїи сꙋть и҆же в҆зошлѝ ѿ
(делме́ла)[76] [дела҆са][77] хирꙋвъ, и҆ро́нъ. [и҆еми́ръ][78].
и҆ не могоша сказати до́мꙋ ѿц҃ь свои҆хъ (-)[79]
сѣмени и҆хъ, ѿ і҆и҃лѧ а҆ли быша (и҆) сн҃ове (да-
лѣ́иѧ)[80], сн҃ове вꙋевы, сн҃ве товїины сн҃ве не-
кода҆евы, х҃, м҃в. (-)[81] ѿ сщ҃енн҃и. сн҃ве (и҆о҆вї-
ины)[82], сн҃ове [а҆ккꙋсовы][83]. сн҃ове верзелла́ины,
ꙗ҆ко поꙗ҆ли ѿ дщ҃ерїи (герзеллаиныхъ)[84], галаа҆-
ди́тина же́ны. и҆ прозва́шасѧ по и҆менехъ
си́хъ· Сїи в҆зыска́ша писа́нїѧ и҆хъ (в числѣ)[85],
и҆ не о҆брѣто́шасѧ і и҆зве́ржени сꙋть ѿ
сщ҃енства· (-)[86] Рече (же) а҆дерсада и҆мъ, да не
ꙗ҆да́тъ ѿ ст҃аѧ ст҃ыхъ, до́ндеже въста́нетъ
сщ҃енникъ (оу̂че́нъ и҆ наказа́нъ)[87]. И҆ бы́сть весь
собо́ръ, ꙗ҆ко мꙋжъ еді́нъ, ҂м҃, ҂в҃, т҃, и҆ ѕ҃
деса́тъ. безъ рабъ [-][88] и҆ рабынь [-][89], и҆хже
ба́хꙋ, ҂з҃, т҃лз, и҆ [междꙋ и҆ми][90] пѣвцы̀ и

фові сини – 112; Асенові сини – 200,
23; **25** Ґаваонові сини – 30; **26** Вета-
леемові сини – 128; Атофові сини –
56; **27** Анатотові сини – 128; **28** Аза-
мотові сини, Витові мужі – 42; **29** Ка-
ріатіяримові, і Фирові і Виротові му-
жі – 7 сот, 43; **30** мужі Арама і Ґавая
– 600, 21; **31** Махимасові мужі – 122;
32 Ветилеві і Хаєві мужі – 123; **33**
мужі іншого Анавія – 52; сини іншо-
го Меґевоса – 150 і 6; **34** і Іламаєві
мужі – 1000, 252; **35** Ярамові сини –
320; **36** Єрихонові сини – 345; **37** си-
ни Лодадидові і Онові – 7 сот, 21; **38**
сини Анана – 3000, 9 сот, 30. **39** Свя-
щеники: Йодаєві сини в єсуєвому до-
мі – 9 сот, 73; **40** Еммирові сини –
1000, 52; **41** Фассеурові сини – 1000,
247; **42** Ірамові сини – 1000, 17. **43**
Левіти ж – Йосуєві сини, *сина* Кадмі-
їла, Удуїлеві сини – 74. **44** Співаки ж
– Асафові сини – 128. **45** Дверники ж
– Селлумові сини: Атирові сини, Тал-
монові сини, Аккувові сини, Титові
сини, Савіїні сини – 138; **46** Натимові
сини: Ілині сини, Асуфові сини, Зава-
одові сини, **47** Кирасові сини, Сисаї-
нові сини, Фадонові сини, **48** Лавано-
ві сини, Агавові сини, Акувові сини,
Утаєві сини, Китарсові сини, Ґавові
сини, Селмеїнові сини, **49** Ананові
сини, Садеїнові сини, Ґаарові сини,
50 Раахіїнові сини, Раасонові сини,
Неходові сини, **51** Еґизамові сини, А-
зинові сини, Фесові сини, **52** Висії-
нові сини, Меінонові сини, Нефосаї-
нові сини, **53** Ваквукові сини, Ахиво-
ві сини, Арурині сини, **54** Васалотові
сини, Міідині сини, Адасанові сини,
54 Варкувові сини, Васалотові сини,
Мидині сини, Адасанові сини, Варку-
вові сини, Сисаратові сини, Тимаєві
сини, **56** Нисіїні сини, Атитієві сини,
57 сини Соломонових рабів, сини Су-
ти, Сафаратові сини, Феридині сини,
58 Лелилині сини, Дорконові сини,
Ґадаїлові сини, **59** Фарахасові сини,
Саваїнові сини, всі Імумині сини, **60** і
натинеї, і сини Соломонових рабів –
392. **61** І це є ті, що прийшли з Тел-
мела, Теларса, Хирув, Ірон, Ємир, і
вони не могли сповістити дому своїх
батьків чи їхнє насіння було з Ізраїля;
62 і Даліїні сини, Вуєві сини, Товіїні
сини, Некодаєві сини – 600, 42. **63** З
священиків Йовіїні сини, Аккусові
сини, Верзеллаїні сини, бо вони жі-
нок взяли з дочок Ґерзеллая Ґалаадит-
та, і прозвані були за цими іменами.
64 Ці шукали свого писання в числі, і
не знайдено, і вони були віддалені
від священства. **65** Сказав же Атерса-
та їм, щоб вони не їли з святого свя-
тих, доки не підніметься навчений і
вивчений священик. **66** І був ввесь
збір як муж один – 40000, 2000, 300 і
6-десятків, **67** без їхніх рабів і рабинь

було 7000, 337. І між ними співаки і співачки – 236. **68** І їхні коні – 600, 37; і їхні мули – 245; **69** їхні верблюди – 600, 35; їхні осли – 6000, 7 сот, 20. **70** І з частини володарів батьківщин дали Артасастарові на діло і дали до скарбниці 1000 золотих, і 50 чаш, і 30 єрейських риз. **71** І від володарів батьківщин дали до скарбниці діла 20000 драгм золота, і 2000 і 300 мнас срібла. **72** І позосталі народу дали 20000 драгм золота, і 2000 і 200 мнас срібла, і 67 священичих одежей. **73** Священики, і левіти, і дверники, і співаки, і інші з народу, і натинеї, і ввесь Ізраїль проживали в своїх містах.

Глава 8

І як прийшов сьомий місяць, ізраїльські сини були в своїх містах. **8,1** Зібраний же *був* увесь народ як один чоловік на площу, що є перед водною брамою. І сказали Ездрі, писареві, щоб він приніс книгу Мойсеєвого закону, яким заповів Господь Ізраїлеві. **2** І приніс священик Ездра закон перед множество мужів і жінок, всім же, що могли розуміти, в першому дні сьомого місяця. **3** І явно прочитав з нього на площі, що була перед водною брамою, від ранку аж до полудня перед мужами і жінками, і розумними. І вуха всього полку сприймали книгу. **4** Став же на дерев'яну сходинку писар Ездра, який виголосив слово. І близько до нього стали Мататія, і Самей, і Анія, і Урія, і Хелкія, і Маасія – по його правиці, і по лівиці – Тада, і Мисаїл, і Мелхія, і Осам, і Асевадма, Захарія, і Месолам. **5** І Ездра, відкривши книгу перед всім народом, бо він був над народом, і сталося, що коли він її відкривав, ввесь народ встав. **6** І Ездра поблагословив Господа Бога великим голосом, і, відповівши, ввесь народ сказав: Амінь. І піднявши свої руки, і схилившись, і поклонилися Богові простягнуті на землі. **7** І знову Ісуй, і Ваанана, і Саравій сприймали. І Акан, і Севастей, Камптис, Азарія, Йозавед, Ани Фанес – левіти прикликали до мовчання народ, щоб слухали закон, народ же став на своїм стоянні. **8** І читали в книзі божого закону, щоб *було* виразним і ясним до розуміння, і народ розумів, коли читалося. **9** Сказав же Неемія і Ездра, священик і писар, і ті левіти, що роз'яснювали всьому народові, і він сказав всьому народові: *Це* є святий день нашому Господеві Богові. Не сумуйте і не плачте, тому що плакав ввесь народ, як чули слова за-

пѣвницы, [сѯѕ][91]. (и) кони [ихъ][92] (х҃, л҃з)[93], и мски [ихъ][94], см҃е, вельблюди [ихъ][95], (х҃)[96] л҃е. осли [и][97], ҂ѕ҃. з҃ со к҃. И ѿ части началны ѿечествъ даша въ дѣло ардасастарови. (и) даша въ сокровище, златыхъ, ҂а (и) фїалъ н҃, и ризъ жреческихъ, л҃. И ѿ началникъ обителныхъ даша въ сокровище дѣла злата, [драгмъ][98] ҂к҃. И сребра мнасъ, ҂в҃, и [т҃][99], и даша прочїи люди злата [драгмъ][100], ҂к҃, и сребра мнасъ, ҂в҃, и с҃, и ризъ сщенническихъ, ѯз҃. (-)[101] обиташа сщенницы и левѵти, и дверницы, и пѣвцы, и прочїи народъ и надинеи и весь iил҃ь въ градѣхъ свои.

Гл҃а, и҃.

Ипришедъ мцъ седмый, (-)[1] сн҃ве iил҃евы бѧху въ градѣхъ своихъ. (-)[2] Собран (же) весь (полкъ)[3] ꙗко мужъ единъ, на пространьство иже есть пред враты водными и рекоша ездрѣ писарю, да принесетъ книгу закона моѵсїова. имже повелѣ гь iил҃ю, и принесе бо ездра сщенникъ законъ пред (множествомъ)[4] мужей и женъ, (-)[5] всѣм (же) иже можаху разумѣти въ день прьвый мца седмаго, и чте в немъ (ꙗвно) [на пространьствѣ иже быстъ пред враты водными][6] ѿ (оутра)[7] даже до полудне, пред мужи и женами и премудрыми, и оуши всего (полка)[8] (бѧху внѧты) къ книзѣ (-)[9]. (-)[10] Ста (же) ездра писецъ на ступню древену, (иже сътвори глаголанїе). и сташа близь его, [матадїѧ][11], и самеѧ, и (анїѧ)[12], и оурїѧ и хелкїѧ. и маасїѧ одеснꙋю его. И к лѣвои (дада)[13], и мисаилъ, и мелхїѧ, и осамъ, и (асевадъма)[14], (-)[15] захарїѧ, и [месолам][16]. И разгнувъ ездра книгу пред всѣми людми, ꙗко сей бѣ надъ людми и бысть егда разгибаше ю. ста весь (полкъ)[17] и бл҃ви ездра гa бa (гласомъ великим)[18] и ѿвѣщавъ весь полкъ. и рече аминь (и) въздвигше руцѣ свои, и преклоньшесѧ, и поклонишасѧ (бу)[19], простерты на земли. И (паки исуи)[20], и (ваанана)[21], и саравїи бѧху разумѣвающе, [и][22] [аканъ][23], [и][24] (савастеи)[25], [камъптисъ][26]. азарїѧ, [иозаведъ][27], (ани)[28] (фанесъ)[29]. (-)[30] левѵти (молчанїе сътворѧху)[31] въ людехъ (на слышанїе) закона. [Людїе же][32] стаху на ступню свою, и чтоша въ книзѣ закона бжїѧ (да строчно и ꙗвно къ разумѣнїю)[33], и разумѣша людїе егда чтѧшесѧ. (-)[34] Рече (же) неемїѧ. і ездра сщенникъ и писецъ и левѵти толкующїи (всѣм) людемъ, и рече всѣмъ людемъ. день сщенъ есть гу бу нашему, не печалуите и не плачите, понеже бо плакаша вси людїе егда слышаху словеса

закѡ́на, и҆ рече́тъ и҆́мъ: И҆дѣ́те ꙗ҆дѣ́те тꙋ́ки и҆
пі́йте вино̀ медови́то, и҆ посли́те ча́сти и҆́мъ.
и҆́же не ѹ҆гото́ваша себѣ̀ ꙗ҆́ко ст҃ъ де́нь гн҃ь є҆́сть,
и҆ не печа́лꙋйте и҆бо (ра́дость гн҃ѧ) сі́ѧ си́ла на-
ша є҆́сть: (-)[35] леѵі́ти (же) молча́ніе творѧ́хꙋ въ
всѣ́хъ лю́дехъ рекꙋ́щи, молчи́те ꙗ҆́ко де́нь ст҃ъ
є҆́сть и҆ не тꙋ́жи́те, (абі́е)[36] (ве́сь по́лкъ ѿи́де)[37]
да ꙗ҆́сть и҆ пі́е и҆ послетъ ча́сти. и҆ сътвори́ти
весе́ліе вели́ко. ꙗ҆́ко разꙋмѣ́ша словеса и҆́же ѹ҆ча́ше
и҆́хъ: И҆ въ де́нь вторы́й събра́ни сꙋ́ть кнѧ́зи ѻ҆-
би́телей, вси лю́діе, [и҆][38] сщ҃енницы и҆ леѵі́ти
къ є҆́здре пи́сцꙋ да (претолкꙋ́етъ и҆́мъ)[39] словеса
зако́ннаѧ: И҆ ѻ҆брѣто́ша пи́сано въ зако́нѣ и҆́же
повелѣ̀ гь [рꙋ́кою мѡѷсі́овою][40], да ѻ҆бита́ютъ
сн҃ове і҆и҃левы в̾ жили́щи въ де́нь пра́здника, мц҃а
седма́го, да (пропо́вѣда́ютъ и҆ прорекꙋ́тъ гла́-
со́мъ)[41] всѣ́мъ (посѧ́днымъ)[42] свои́мъ (-)[43] въ і҆ер҃ли-
мѣ (гл҃юще): И҆ рече є҆́здра и҆сходи́те въ го́рꙋ. и҆
принесе́те вѣ́тви масли́чны. и҆ ѿра́сли дре́ва
(краснѣ́йшаго)[44], и҆ ѿра́сли мерсо́вы, и҆ вѣ́тви
фини́чески. и҆ ѿра́сли дре́ва дꙋбра́внаго. сътворѧ́-
ти кꙋщи, ꙗ҆́ко пи́сано є҆́сть: І҆ и҆зыидо́ша (вси)
лю́діе и҆ принесо́ша. (-)[45] сътвори́ша (же) себѣ̀
жили́ще є҆ди́нъ ко́ждо и҆́хъ въ (сокро́вищихъ)[46]
свои́хъ, и҆ въ дво́рѣ свои́хъ, и въ дво́рѣхъ до́мꙋ
бж҃іѧ. [и҆ на простра́нствѣ вра́тъ во́дныхъ][47]. и҆
на простра́нствѣ [вра́тъ][48] є҆фра́има: И҆ сътвори́-
ша ве́сь со́нмъ и҆́же и҆зыидо́ша ѿ плѣне́ніѧ
жили́ща, и҆ ѻ҆бита́ша в̾ жили́щихъ. ꙗ҆́ко не сът-
вори́ша ѿ дні́й і҆и҃са сн҃а навꙵи́на такова,
сн҃ове і҆и҃леви да́же до дн҃е того: И҆ бы́сть весе́ліе
вели́ко [ѕѣ́ло][49]. и҆ чта́хꙋ въ кни́зѣ зако́на
бж҃іа, на вса́къ дн҃ь, ѿ дн҃е пе́рвагѡ да́жде до
[-][50] послѣ́днѧго: И҆ сътвори́ша пра́здникъ. з҃,
дні́й, и҆ въ дн҃ь, и҆ (и) събра́ніѧ по ѻ҆бы́чаю:

Гл҃а, ѳ҃:

В(ъ)[1] дн҃ь (же), кд҃. мц҃а сего, собра́шасѧ
сн҃ове і҆и҃леви въ по́стѣ и҆ въ врѣ́тищахъ.
и҆ пе́рсть на глава́хъ и҆́хъ. и҆ ѿлꙋ́чено
є҆́сть (сѣ́мѧ) сн҃въ і҆и҃левъ ѿ вса́кагѡ сн҃а
чю́жда: И҆ ста́ша (-)[2] и҆сповѣ́дахꙋ грѣ́хи своѧ, и҆
беззако́ніа ѿц҃ъ свои́хъ. и҆ ста́ша на стоа́нію и҆҃. и҆
чтоша въ кни́зѣ зако́на гд҃а бг҃а своегѡ. (-)[3] и҆спо-
вѣ́дахꙋсѧ [и҆ покланѧ́хꙋсѧ][4] [гд҃ꙋ бг҃ꙋ][5] своемꙋ: И҆
ста́ша (же) на стꙋ́пню леѵі́тов (і҆ѵсꙋе)[6], и сн҃ы
ка́дьмиили [саха́ніа][7] сараві́а (и҆) сн҃ове ханани. и҆
вопі́ахꙋ гла́сом вели́кимъ къ гд҃ꙋ бг҃ꙋ своемꙋ: И҆ [реко́-
ша][8] леѵі́ти (і҆ѵсꙋе)[9], и҆ ка́міи҆. воста́ните [и҆][10]
бл҃вите гд҃а бг҃а на́шего ѿ вѣ́ка (-)[11] да́же до вѣ́-
ка. и҆ бл҃ва́тъ и҆́мѧ сла́вы твоеѧ. и҆ вознесꙋ́тъ въ
всѧ́ко бл҃веніе и҆ хвалꙋ: И҆ рече є҆́здра. ты са́мъ

кону. **10** І він сказав їм: Підіть з’їж-
те жир і пийте вино з медом. І по-
шліть частку тим, що собі не при-
готували, бо *це* є святий господній
день. І не сумуйте, бо ця господня
радість є сила наша. **11** Левіти ж
приводили до мовчання ввесь на-
род, кажучи: Мовчіть, бо *це* є свя-
тий день, і не сумуйте. **12** Зразу
ввесь народ відійшов, щоб їсти, і
пити, і посилати частку, і робити
велику радість, бо зрозуміли слова,
які він їх навчав. **13** І в другому дні
зібралися князі родів, ввесь народ, і
священики, й левіти до писаря
Ездри, щоб він їм роз’яснив слова
закону. **14** І вони знайшли записане
в законі, який Господь заповів ру-
кою Мойсеєвою, щоб ізраїльські
сини жили в житлі в дні празника
сьомого місяця, **15** щоб проповіду-
вали і, проповідуючи, пророкували
голосом всім своїм околицям в Є-
русалимі. І сказав Ездра: Вийдіть
на гору і принесіть оливкове галуз-
зя, і галуззя гарного дерева, і мур-
синове галуззя, і пальмове галуззя,
і галуззя дерева, що на полях, щоб
зробити помешкання, так як є запи-
сано. **16** І вийшов ввесь народ, і
принесли. Зробили ж собі кожен о-
дин житло з них на своїх покрівлях,
і в своїх дворах, і в дворах дому бо-
жого, і на площі водної брами, і на
площі брами Ефраїма. **17** І зробив
житло ввесь збір, ті, що вийшли з
полону. І вони жили в житлі, оскіль-
ки такого не зробили ізраїльські си-
ни від днів Ісуса, Навинового сина,
аж до того дня. І була дуже велика
радість. **18** І вони читали з книги
божого закону кожного дня, від
першого дня аж до останнього. І
вони зробили празник 7 днів, і в 8-
му дні – зібрання за звичаєм.

Глава 9

1 В дні ж цього 24-го місяця
зібралися ізраїльські сини в пості, і
в мішках, і *з* землею на їхніх го-
ловах. **2** І відлучено було насіння
ізраїльських синів від всякого чу-
жого сина. І вони стали, визнавали
свої гріхи і беззаконня своїх бать-
ків, **3** і стали на їхньому стоянні, і
читали з книги закону свого Госпо-
да Бога, визнавалися і поклонялися
своєму Господеві Богові. **4** І стали
ж на ступні з левітів Єсуя, і Кад-
миїлові сини, Саханія, Саравія, і
Хананині сини, і закричали вели-
ким голосом до свого Господа Бо-
га. **5** І сказали левіти Єсуя і Кадмі-
їл: Встаньте і благословіть нашого
Господа Бога від віку аж до віку. І
хай благословлять ім’я твоєї слави і

піднесуть над всяке благословення
і хвалу. **6** І сказав Ездра: Ти сам,
Господи, єдиний. Ти створив небо і
небо небес, і все їхнє військо, і зем-
лю, і все, що є в ній, моря і все, що
є в них, і ти це все оживляєш, і Тобі
покланяються небесні військa. **7**
мой1. 12 *Ти Господь Бог, що вибрав Авраа-
ма, і вивів його з халдейського по-
селення, і поклав його ім’я Авраам.
8 І Ти знайшов його серце вірним
перед тобою і заповів з ним мир,
щоб дати йому і його насінню зем-
лю хананейську, і хеттейську, і ам-
морейську, і ферезейську, і євусей-
ську, і гергесейську. І Ти виконав
мой2. 2 і 14 твої слова, бо Ти є праведний, **9** *і
Ти побачив приниження наших
батьків в Єгипті. Ти ж почув їхній
крик при Червоному морі, **10** і Ти
дав знак і чуда в Єгипті на фараоні
і на всіх його рабах, і на усьому на-
роді його землі, бо Ти пізнав, і вони
твердими зробилися проти них. І
мой2. 14 і 28 Ти зробив собі ім’я, *бо в тому дні
11 Ти і море поділив перед ними, і
вони пройшли посеред моря по су-
ші, і тих, що гналися за ними, Ти
скинув в глибину, наче камінь у
мой2. 13 великій воді. **12** *І Ти їх провадив
стовпом хмари вдень і вогненним
стовпом вночі, щоб освітлена була
мой2. 19 мой5. 4 їм дорога, по якій ходили. **13** *І Ти
ж зійшов на Синайську гору, і Ти
до них заговорив з неба, і Ти дав їм
праведних суддів і правдивий за-
кон, чини і добрі заповіді. **14** І Ти
об’явив їм твою святу суботу, і Ти
заповів їм накази, і чини, і закон
рукою Мойсея, твого раба. **15**
мой2. 16 і 17 мой4. 20 *Хліб же з неба дав Ти їм у їхньому
голоді, їм досита, і воду з каменя ти
їм вивів, як вони були спрагнені. І
Ти сказав їм, щоб увійшли і успад-
кували землю, над якою Ти про-
стягнув твою руку, щоб їм дати. **16**
Вони ж і наші батьки вчинили гор-
до, твердими вчинили свої шиї і не
послухалися твоїх заповідей. **17** І
вони не бажали слухатися і не зга-
дали твоїх чудес, які Ти зробив їм. І
вони твердою зробили їхню шию і
дали голову, щоб повернутися в Є-
гипет, до свого рабства. Ти ж, Бо-
же, Той, що лікує, охороняєш від
гріхів і милосердний, довготерпе-
ливий і дуже милосердний, Ти їх не
мой2. 32 покинеш. **18** *І ще ж зробили собі
вилиті телята і сказали: Це є твої
боги, які вивели тебе з Єгипту. Зро-
били ж велике розгнівання. **19** Ти в
твоїм великім милосерді не поки-
мой2. 13 нув їх в пустині. *Ти не забрав від
них стовпа хмари вдень, щоб ви-
вести їх по дорозі, і вогненний
стовп вночі, щоб вказати їм дорогу,
по якій пішли. **20** І Ти дав твій дух

г҃и є҆ди́нъ. ты сътворѝ н҃бо, и҆ н҃бо н҃бное. и҆ всѧ
во́и и҆хъ, (и҆) землю̀ и҆ всѧ ꙗ҆̀же в не́и сꙋть. мо́-
рѧ и҆ всѧ ꙗ҆́же в ни́хъ є҆сть. и҆ ты ѻ҆живи́ши
всѧ (сїѧ). и҆ (во́и н҃бнїи тебѣ сѧ покланѧ́-
ютъ)[12]. *Ты̀ (-)[13] г҃и б҃е [и҆́же][14] и҆збра́лъ є҆си а҆вра- а҃ мѡ҃ в҃і
а́ма. і҆ и҆звелъ є҆си є҆го ѿ селе́нїѧ халде́искаго, и҆
положи́лъ є҆си (и҆́мѧ є҆го)[15] а҆враа́мъ· И҆ ѻ҆брѣлъ є҆си
ср҃це є҆го вѣрно пре҃ тобо́ю. и҆ завѣща̑ є҆си с ни́мъ
(ми́ръ)[16], дати є҆мꙋ зе́млю ханане́искꙋ, и҆ хеттъ-
де́искꙋ, и҆ а҆м̆море́искꙋ, и҆ ферезе́искꙋ, і҆ є҆ꙋсе́искꙋ и҆
гергесе́искꙋ, и҆ сѣмени є҆го· И҆ напо́лнилъ є҆си сло-
веса̀ твоа̀ ꙗ҆́ко пра́веденъ є҆си. *и҆ видѣлъ є҆си ѻ҆з- в҃ мѡ҃ в҃ и҆ д҃і
лобле́нїе ѿц҃ъ на́шихъ въ є҆гѵ̑птѣ· (-)[17] во́пль
(же) и҆хъ ꙋ҆слы́шалъ є҆си на́ морѣ чрьм҃нѣ. и҆
далъ є҆си зна́менїе [и҆ чюдеса̀][18] въ є҆гѵ̑птѣ, на
фараѻ́на и҆ на всѧ̀ рабы̀ є҆го, и҆ на вси̑ лю́дїе
земли̑ є҆го· Позна́лъ б҃о є҆си (и҆)[19] жестоко сътво-
ри́шасѧ проти̑ и҆хъ. и҆ сътвори́лъ є҆си себѣ
и҆́мѧ· *Ꙗ҆́ко въ то́и дн҃ь и҆ море раздѣлъ є҆си пре҃ в҃ мѡ҃ д҃і и҆ к҃и
ни́ми. и҆ прои҆до́ша по́средѣ мо́рѧ по́ сꙋхꙋ· И҆
гони́тели (же) и҆̑ въвергълъ є҆си въ глꙋби́нꙋ, ꙗ҆́ко
ка́мень въ во́дѣ ѕѣлнѣ. *и҆ въ столпѣ ѻ҆́блач- в҃ мѡ҃ г҃і
нѣ води̑ є҆си и҆хъ во́ дн҃и. и҆ во столпѣ ѻ҆́гненѣ в
но́щи, дабы́ сѧ ѻ҆свѣща́лъ и҆̑ пꙋть по не́мꙋже
и҆до́ша· *И҆ на́ горꙋ (же) сина́искꙋю съшелъ є҆си, и҆ в҃ мѡ҃ д҃і є҃ мѡ҃ д҃
г҃лалъ є҆си с ни́ми съ н҃бсе· И҆ да́лъ є҆си и҆̑ сꙋдїи̑
пра́вы, и҆ зако́нъ и҆́стинныи. [-][20] чи́ны и҆ повеле-
нїѧ бл҃га· И҆ сꙋбо́тꙋ (ст҃ꙋю твою)[21] ꙗ҆ви́лъ є҆си
и҆̑ [и҆][22] повелѣнїе и҆ чи́ны, и҆ зако́нъ повелѣлъ є҆си
и҆́мъ въ рꙋ́кꙋ мѡѷсїовꙋ раба̀ твоє҆го. (-)[23]
*хлѣбъ (же) съ н҃беси да́лъ є҆си и҆́мъ въ а҆лчъбѣ в҃ мѡ҃ ѕ҃і и҆ з҃і д҃ мѡ҃ к҃
и҆хъ (въ сы́тость и҆́мъ). и҆ во́дꙋ и҆с ка́мени и҆з-
велъ є҆си и҆мъ жаждꙋщимъ и҆мъ· И҆ рекл҃ъ є҆си и҆̑
да вни́дꙋтъ (и҆) въздръжа́тъ зе́млю, на ню́же
простерлъ рꙋ́кꙋ твою̀ дати и҆̑· [Сїи же][24] и҆
ѿц҃и на́ши го́рдо съдѣла́ша (-)[25] ѻ҆жесточи́ша
вы́ѧ своѧ. и҆ не слы́шаша за́повѣдїи твои́хъ. и҆
не хотѣша слы́шати и҆ не сꙋть въспомѧнꙋли
ди́вныѧ твоа̀ и҆́же сътвори́лъ є҆си и҆мъ. и҆ ѻ҆жес-
тѣ вы́ѧ и҆хъ и҆ да́ша главꙋ̀ да ѻ҆бра́тѧ̑сѧ на
рабо́тꙋ своѭ̀ въ є҆гѵ̑петъ· [Ты́ же][26] б҃е (и҆сцѣли́-
тель, грѣхо́въ защити́тель, и҆)[27] (м҃лрдъ)[28] длъго-
трьпеливъ, и҆ многом҃лтивъ [-][29] не ѻ҆ста́виши
и҆̑· *(И҆ є҆́ще же)[30] сътвори́ша себѣ те́льцы слїа- в҃ мѡ҃ л҃в
ны, и҆ реко́ша. сїи сꙋть бо́ги (твои̑) и҆́же и҆зведо-
ша (тѧ)[31] ѿ є҆гѵ̑пта. (-)[32] сътвори́ша (же) ра̑-
дра́женїе ве́лїе· (-)[33] Ты̑ въ м҃лрдїи твоє҆мъ мно́-
ѕѣмъ не ѻ҆ста́вилъ є҆си и҆хъ въ пꙋсты́ни.
*сто́лпъ ѻ҆́блачныи не ꙋ҆кло́ни ѿ нихъ въ дн҃и в҃ мѡ҃ г҃і
да и҆зведетъ ихъ по пꙋти̑. и҆ сто̑пъ ѻ҆́гненыи
въ но́щи, да (ска́жетъ)[34] и҆мъ пꙋть по не́мꙋже
и҆до́ша· И҆ дх҃ъ твои̑ бл҃гыи да́лъ є҆си и҆́же наоу̑-

чити̑ и҃, и҆ ма́ннꙋ твою не ѡ҆скꙋдѣ́лъ є҆си ѿ
ꙋ҆́стъ и҆́хъ. и҆ водꙋ̀ да́лъ є҆си и҆̀мъ во жаждꙋ̀
и҆́хъ· (-)[35] Четыри́десѧть лѣ́тъ препита́лъ є҆си
и҆́хъ въ пꙋсты́ни, ничто́же и҆́мъ ѡ҆скꙋдѣ̀, ѡ҆дѣ-
а́нїѧ и҆́хъ не съста́рѣшасѧ. и҆ сапо́ги и҆́хъ не разд҇ра-
шасѧ· И҆ да́лъ є҆си и҆̀мъ цр҇ства и҆ лю́ди (и҆) (пре-
д҃ мѡ̑ к҃а и҃ л҃г ча́сти и҆́мъ по жре́бїю)[36]. *и҆ въздръжа́ше зе́млю
сїѡ́ню. (и҆ зе́млю) цр҇ѧ є҆севѡ́на. и҆ зе́млю (і҆ѡ́га)[37]
цр҇ѧ (савана)[38] и҆ (ꙋ҆мно́жилъ є҆си сн҃ы и҆́хъ)[39] ꙗ҆́ко
ѕвѣ́зды нб҃ныѧ· І҆ и҆зве́лъ є҆си и҆́хъ въ зе́мли ѡ҆
ни́х же гл҃алъ є҆си ѿц҃емъ и҆́хъ и҆ наслѣ́диша ю҆̀.
и҆ смири́лъ є҆си пре ни́ми ѡ҆бита́ющїи зе́млю ха-
нане́и, и҆ да́лъ є҆си и҆̀хъ въ рꙋ́кꙋ и҆́хъ. и҆ цр҇и и҆́хъ и҆ лю́-
ди зе́мли да сътворѧ́тъ и҆̀мъ ꙗ҆́ко ꙋ҆го́дно тѣ́мъ·
И҆ прїѧ́ша гра́ды высо́кїѧ и҆ въздръжа́ша до́мы
по́лны всѣ́хъ бл҃гихъ, (и҆) во́ды ѡ҆гра́жены ка́ме-
нїє̑мъ, и҆ виногра́ды (и҆ масли́ны). и҆ вса́ко дре́во
сн҃ѣ́дно въ мно́жество· И҆ ꙗ҆до́ша и҆ насыти́шасѧ
и҆ ꙋ҆толсте́ша и҆ разширѣ́шасѧ въ бл҃гости
(се́и)[40] вели́цѣи. І҆ и҆змѣни́шасѧ и҆ ѿстꙋпи́ша ѿ
тебѐ и҆ поврьго́ша зако́нъ тво́й за́ди пло́ти и҆́хъ.
и҆ прр҇ки твоѧ̀ и҆зби́ша, и҆̀же засвѣдѣтельствова-
хꙋ и҆̀мъ да ѡ҆братѧ́тсѧ к тебѣ̀· И҆ сътво-
ри́ша (же) хꙋ́лы вели́ки. и҆ да́лъ є҆си и҆́хъ в рꙋ́кꙋ
ѡ҆скорблѧ́ющихъ (-)[41], и҆ ѡ҆зло́биша и҆́хъ. и҆ (въ вре́-
мѧ печа́ли своеѧ̀ възопи́ша к тебѣ̀)[42], и҆ ты̀
съ нб҃си (-)[43] ꙋ҆слы́шалъ є҆си и҆ по щедрота́мъ
твои́мъ мно́гимъ. да́лъ є҆си и҆̀мъ сп҃се́нїє (и҆̀же)[44]
сп҃се и҆́хъ ѿ рꙋ́къ вра́гъ и҆́хъ· И҆ є҆гда̀ поко́ишасѧ
ѡ҆бра́щени сꙋ́ть, да сътворѧ́тъ лꙋ́каво пре̑д то-
бо́ю· И҆ ѡ҆ста́вилъ є҆си и҆́хъ в рꙋка́хъ вра́гъ и҆́хъ и҆
нача́льствова́ша и҆́ми. и҆ па́ки [ѡ҆брати́шасѧ,
и҆][45] возопи́ша к тебѣ̀· (-)[46] Ты́ (же) ѿ нб҃се по-
слꙋ́шалъ є҆си і҆ и҆зба́вилъ є҆си и҆́хъ въ щедрота́хъ
твои́хъ мно́ѕѣхъ, и҆ свѣдѣ́тельствовалъ є҆си
и҆̀мъ. да ѡ҆братѧ́тсѧ къ зако́нꙋ твоемꙋ̀. [ѡ҆ни́ же
възгордѣ́ша][47] и҆ не ꙋ҆слы́шаша· Но въ повеле́нїи
г҃ мѡ̑ ѳі є҆зе̑ к к҃ри і҃ гала҃ г твое́мъ и҆ въ сꙋдьба́хъ [твои́хъ][48] съгрѣши́ша.
*и҆̀же сътвори́тъ чл҃къ (и҆) живе́тъ в ни́хъ. и҆ да́ша
пле́щи є҆́же не послꙋ́шати, и҆ вы́ю свою̀ ѡ҆жесто-
чи́ша и҆ не слы́шаша· И҆ продолжи́лъ на ни́хъ лѣ́-
та мно́га, и҆ свѣдѣ́тельствовалъ є҆си и҆̀мъ съ
дх҃омъ твои́мъ. (и҆ прр҇чьствъ)[49] прр҇къ твои́хъ (-)[50]
не внѧ́ша· И҆ преда́лъ є҆си и҆́хъ в рꙋ́кꙋ лю́де́й
земскимъ. (-)[51] въ млср҇дїи́х (же) твои́хъ мно́ѕѣ
не сътвори́лъ є҆си (-)[52], въ скончанїє. ни ѡ҆ста́ви́лъ
є҆си и҆́хъ ꙗ҆́ко (бг҃ъ) ꙗ҆́ко си́ленъ (-)[53] млт҇ивъ (ще́дръ
вы̑ а҃ дани̑ ѳ҃ защи́тель є҆си ты̀)[54]. *И҆ нн҃ѣ бж҃е на́шъ (-)[55] вели́-
кїи дръжа́вныи и҆ стра́шныи. стрегꙋ́щїи завѣ́тъ, и҆
мл҇ти [-][56] не (ѿврати ли́ца̀ твоего)[57]· все́какаго
трꙋ́да и҆̀же ѡ҆брѣ́лъ на́съ и҆ цр҇и на́ша и҆ нача́лницы
на́ши и҆ сщ҃е́нницы на́ши и҆ прр҇ци на́ша. (-)[58] и҆ ѿц҃ы

добрий, який навчить їх, і твою
манну Ти не притримав від їхніх
уст, і Ти дав їм воду в їхній спразі.
21 Сорок літ Ти прогодував їх у пу-
стині, їм нічого не забракло, їхня
одіж не постарілася і їхня обува не
роздерлася. **22** І Ти дав їм царства і
народи, і дав їм наслідди за жере- мой4. 21
бом, *і вони успадкували Сіонову і 33
землю, і землю Есевонського царя,
і землю Йога, царя Савана. **23** І Ти
помножив їхніх синів, як небесні
зірки, і Ти вів їх до землі, про яку ж
Ти сказав їхнім батькам, і вони її
успадкували. **24** І Ти впокорив пе-
ред ними тих, що жили на землі ха-
нанеїв, і Ти дав їх і їхніх царів і на-
роди землі в їхні руки, щоб зробити
їм, як їм завгодно. **25** І вони взяли
високі міста і успадкували доми
повні всього добра, і стави обгоро-
джені камінням, і виноградники, і
оливкові сади, і всяке їстивне дере-
во в множество. І вони попоїли, і
наситилися, і погрубіли, і погрубі-
ли в цьому великому добрі. **26** І во-
ни змінилися і відступили від тебе,
і покинули твій закон за своїм ті-
лом, і вигубили твоїх пророків, які
засвідчили їм, щоб вони повернулися
лися до тебе. І вони ж зробили ве-
ликі хули. **27** І Ти дав їх в руку тих,
що гнітили і зло їм вчинили, і в часі
свого смуту вони закричали до те-
бе. І Ти з неба почув, і за твоїм ве-
ликим милосердям Ти дав їм спа-
сіння, Ти спас їх з рук їхніх воро-
гів. **28** І коли вони спочили, повер-
нулися, щоб чинити лукаве перед
тобою. І Ти залишив їх в руках їх-
ніх ворогів, і ті панували над ними.
І вони знову повернулися і закрича-
ли до тебе. Ти ж з неба вислухав і
спас їх у твоєму великому милосер-
ді, **29** і Ти їм засвідчив, щоб вони
повернулися до твого закону, але
вони згорділи і не послухались, во-
ни згрішили у твоїх заповідях і в мой3. 18
твоїх судах, *які, як вчинить чоло- єз. 20
вік, і житиме в них. І вони дали рим. 10
плечі, щоб не послухати, і вчинили гал. 3
свою шию твердою, і не послуха-
лися. **30** І Ти терпів їм багато літ і
засвідчив їм твоїм духом. І вони не
сприйняли пророцтв твоїх проро-
ків, і Ти дав їх в руки народів землі.
31 В твоїм же великім милосерді
Ти не зробив до кінця ані Ти не ос-
тавив їх, як Бог, бо Ти є сильний,
милосердний, щедрий захисник. **32**
*І тепер, наш великий, владний і вищ. 1
страшний Боже, що зберігаєш завіт дан. 9
і милосердя, не відверни твоє об-
личчя, ввесь труд, який знайшов
нас, і наших царів, і наших началь-
ників, і наших священиків, і наших
пророків, і наших батьків, і увесь

твій народ від днів ассурських
царів аж до цього дня. **33** І Ти є
праведний в усьому, що на нас
найшло і що по правді вчинив Ти
нам. Ми ж вчинили безбожно. **34** І
наші царі, і наші начальники, і наші
священики, і наші батьки не чи-
нили твого закону і не сприймали
твоїх заповідей і твоє свідчення,
яке Ти засвідчив в них. **35** І вони в
твоєму доброму царстві і в твоїй
великій доброті, яку Ти дав їм, і в
широкій і жирній землі, яку Ти дав
перед ними, не послужили Тобі і не
відвернулися від своїх поганих
починів. **36** Ось ми сьогодні є ра-
бами, і земля, яку Ти дав нашим
батькам, їсти її плід, **37** *є* царів,
яких Ти дав нам за наші гріхи, і
щоб панували нашими тілами, і
щоб чинили з нашим скотом як *їм*
до вподоби, і ми є у великому
смутку. **10,1** В усьому цьому ми
самі покладаємо віру, і пишемо, і
затверджують всі наші начальники,
і наші левіти, і наші священики.

Глава 10

2 І між знаменними ж були ці:
Неемія, Артасаста, Ахаліїв син, і
Седекія, **3** син Арая, Азарія, і Єре-
мія, **4** Фасур, Амарія, Мелхія, **5** Ат-
тис, Саванія, Маллух, **6** і Арам, Ме-
рамут, Авдія, **7** Даніїл, Ґанатот, Ва-
рух, **8** Месуллам, Авія, Міяминь, **9**
Маазія, Мелґа, Самая – вони свя-
щеники. **10** Знову ж левіти: Ісус,
син Азарія, Ваванну, і з синів На-
дада Кадмиґель **11** і його брати Са-
фанія, Одуя, Калитан, Талія, Анан,
12 Миха, Роод, Асевія, **13** Какхор,
Саравія, Севанія, **14** Одія, сини А-
ванові, Венуєві. **15** Начальники на-
роду: Форос, Фаатмоав, Ілам, Зату-
я. Сини **16** Ваннія – Азгад, Вевай,
17 Аанія, Ванґоя, Ідин, **18** Атир, Е-
зекія, Азур, **19** Одувія, Ісам, Висія,
20 Рит, Анатот, Новай, **21** Меахвис,
Месулам, Ізир, **22** Месой, Евил, Са-
дук, Єддуя, **23** Фалтія, Ананія, **24**
Осія, Ананія, Асув, **25** Адой, Фа-
лая, Совик, **26** Раум, Аесавана, Ма-
сиал, **27** і Агія, Енан, Інам, **28** Ма-
лух, Реум, Ваана **29** і остал з на-
роду – священики й левіти, і двер-
ники, і співаки, натаннеї, і кожний,
що приходить з народів землі до
божого закону, їхні жінки, і їхні си-
ни, і їхні дочки, і кожний, що знає і
розуміє, **30** і скріплюється над сво-
їми братами, і проклинає їх, і ввій-
шли в клятву і в прокляття, щоб хо-
дити в божому законі, який є даний
рукою Мойсея, божого раба. Хай
вони зберігають і чинять всі гос-
подні заповіді і його суди, **31** щоб

на́ша, и҆ всѝ лю́дїе твоѝ. ѿ дні́й царе́въ а҆ссѵ́ръ [-][59]
да́же до днѐ сего̀. И҆ ты̀ пра́веденъ є҆сѝ во всѣ́хъ и҆̀же
прїидо́ша на на́съ (и҆) ꙗ҆́ко и҆́стиннꙋю сотвори́лъ є҆сѝ
(на́мъ)· [Мы́ же][60] нечести́во содѣ́лахомъ. и҆ цр҇и на́-
ша, и҆ нача́лницы на́ша, и҆ сщ҇е́нницы на́ша. и҆ ѻ҆ц҃ы
на́ша не сотвори́ша зако́на твоего̀, и҆ не вънима́ша
повелѣ́нїи твои́хъ. [и҆ свидѣ́тельства твоего̀][61] и҆̀же
свидѣ́тельствовалъ є҆сѝ в ни́хъ· И҆ тї́и въ цр҇твїи
твое́мъ (бл҃гомъ). и въ бл҃гости твое́й мно́зѣ ꙗ҆̀же
далъ є҆сѝ и҆̀мъ. и҆ в земли̑ ширѣ́йшей и҆ ту́чной
и҆̀же далъ є҆сѝ пред̾ ни́ми не послꙋжи́ша тебѣ̀. и҆
не ѡ҆брати́шасѧ ѿ начина́нїи свои́хъ стропти́выхъ·
Се мы̀ днⷭ҇ь раби̑ є҆смы̀ и҆ зе́млю ю҆̀же далъ є҆сѝ
ѻ҆ц҃е́мъ на́шимъ ꙗ҆́сти пло́дъ є҆ѧ̀ цр҇емъ. и҆̀хже далъ
є҆сѝ на́мъ за грѣхи̑ на́ша, и҆ пло́тьми на́шими
да владычествꙋ́ютъ. и҆ въ скотѣ́хъ на́шихъ
є҆ли́ко оу҆го́дно (творѧ́тъ)[62], и҆ въ печа́ли вели́цѣ
є҆смы̀· (-)[63] На̑ всѣ́ми си́ми мы̀ са́ми, полага́емъ
вѣ́рꙋ и҆ пи́шемъ, и҆ печата́ютъ всѝ нача́лницы
на́ша. (и҆) леѵ҆́ти на́ша [и҆][64] сщ҇е́нницы на́ша·

Гла́ва, ı҃·

И҆ оу҆̀ (знамена́телехъ же бы́ша сі́и)[1]. неемі́а,
[артасаста][2] сн҃ъ а҆халі́евъ, и҆ седекі́а
сн҃ъ [а҆раі́а][3]. а҆зарі́а, и҆ є҆ремі́а, фасꙋ́ръ,
а҆марі́а, мелхі́а, [а҆тти́съ][4], саванї́а, (мал-
лꙋ̀)[5], (і а҆ра́мъ)[6], (мерамꙋ́дъ)[7], а҆вді́а, данї́ил,
[ганадо́нъ][8], варꙋ́хъ, [месꙋ́лламъ][9], а҆вї́а. мїами́нь,
маа҆зі́а, [мелга̀][10], самаі́а. сі́и сщ҇е́нницы· (Па́ки
же)[11] леѵ҆́ти, і҆исꙋ́съ сн҃ъ [а҆зарі́а][12] (вава́нꙋ)[13]. и҆
ѿ сн҃овъ (-)[14] [нада́да][15], (кадмигель)[16]. и҆ бра́тїа є҆го
(сафанї́а)[17], ѡ҆дꙋі́а калита́нъ (далі́а)[18] а҆на́нъ, миха
(роо́дъ)[19], [а҆севі́а][20], [какхо́ръ][21], сараві́а, севанї́а,
[ѡ҆дї́а][22]· Сн҃ове (а҆ва́ни. венꙋ́їевы)[23], нача́лники
людї́и, форо́съ, фаадмоа́въ, и҆ла́мъ, [задꙋі́а][24]·
Сн҃ы [ва́ннїи][25], а҆згадъ вева́и, [а҆а́нїа][26], (вагго́а)[27],
и҆ди́н а҆ти́ръ. є҆зекі́а, а҆зꙋ́ръ, (ѡ҆дꙋві́а)[28], и҆са́мъ,
висі́а, (ри́дъ)[29], а҆надо́дъ, нова́и, (меа́хвисъ)[30], ме-
сꙋ́ламъ, и҆зи́ръ, (месо́и, є҆ви́ль)[31], садꙋ́къ. и҆е́ддꙋа,
фалті́а, [а҆нанї́а][32], ѡ҆сі́е, а҆нанї́а, а҆сꙋ́въ, [а҆-
до́и][33], фала́а, сови́къ раоу́мъ, (а҆е́савана, маси-
а́лъ, и҆ а҆гі́а, є҆на́нъ)[34], [и҆на́мъ][35], малꙋ́хъ, ре-
оу́мъ, ваа́на, и҆ про́чїи ѿ людї́и· Сщ҇е́нницы [и҆][36]
леѵ҆́ти, (и҆) две́рницы, (и҆) пѣ́вцы (надание́и)[37]. и҆
всѧ̀ и҆̀же прихо́дитъ ѿ ꙗ҆зы́къ зе́мскихъ къ
зако́нꙋ бж҃їю жены̀ и҆́хъ, [и҆][38] сн҃ове и҆́хъ, [и҆][39]
дще́ри и҆́хъ [и҆][40] вса́къ вѣ́дай. и҆ разꙋмѣва́й
[и҆][40] оу҆крѣплѧ́ѧйсѧ на бра́тїю свою̀. и҆ прокли-
на́ѧ и҆̀хъ. и҆ внидо́ша въ клѧ́твꙋ, и҆ в̾ проклѧ́тїе
є҆́же ходи́ти въ зако́нѣ бж҃їи, и҆̀же да́нъ є҆́сть
рꙋко́ю мѡѷсе́а раба̀ бж҃їа· да сотворѧ́тъ и҆ со-
зраня́тъ всѧ̀ повелѣ́нїѧ гн҃ѧ. и҆ сꙋды̀ є҆го̀ [-][41] є҆́же

не да́ти дщере́и на́шихъ лю́демъ зе́мскимъ и҆
дщере́и и҆́хъ не во́змемъ сн҃овомъ на́шимъ. (-)[42]
лю́дїе (же) земли̇̀ и҆́же възно́сѧтъ вс҄ѧ продаа́-
нїѧ, и҆ вс҄ѧ на потребꙋ въ дн҃и сꙋбо́ты да про-
да́ютъ не (въспрїимемъ ниже) кꙋпимъ ѿ ни́х в
сꙋбо́ты ни въ дн҃ь ст҃ыи. И҆ ѻ҆ста́вимъ лѣто
се́мое. и҆ дѣа́нїе всѣхъ рꙋкъ (ѻ҆ста́вимъ), и҆ пос-
та́вим межи на́ми (-)[43] даа́ти на́мъ тре́тїѧ ча́сть
дидра́гмы на лѣто на дѣло до́мꙋ б҃а на́шего.
въ хлѣбы предъставле́нїѧ, и҆ въ же́ртвы повсѧдне́в-
ныѧ, и҆ всесожже́нїе при́сное. Сꙋбо́тъ но́вомѣсечных
въ пра́зницѣхъ и҆ въ ст҃аѧ [-][44] ꙗ҆́же за грѣхъ
да помолѧ́сѧ за і҆и҃лѧ, и҆ во (все подобїе)[45] до́мꙋ
б҃а на́шего, и҆ жре́бїи посла́хомъ на приноше́нїе
древесъ междꙋ сщ҃е́нникъ и҆ леѵи́тъ и҆ лю́дїи,
[и҆][46] да възно́сѧтъ в до́мъ б҃а на́шего. по до́-
мѣхъ ѻ҆тцъ на́шихъ ѿ вре́мени по вре́мени, ѿ
лѣта до лѣта сожега́ти на ѻ҆лтари г҃а б҃а на́-
шего. ꙗ҆́ко пи́сано е҆́сть въ зако́нѣ. И҆ да прино́-
симъ прьворо́дное земли̇̀ на́шеѧ. и҆ прьвы́хъ [всѣхъ][47]
пло́д всѧ́кагѡ дре́ва, ѿ лѣта до лѣта. въ
до́мъ гн҃ь и҆ прьвенци сн҃овъ на́шихъ и҆ ско́тъ
на́ших ꙗ҆́ко пи́сано е҆́сть в зако́нѣ. И҆ прьвы́х во́лъ
на́шихъ, и҆ (прьвы́хъ) ѻ҆́вчатъ на́шихъ приноси́-
ти въ до́мъ б҃а на́шего сщ҃е́нникомъ, и҆́же слꙋ-
жатъ въ до́мꙋ б҃а на́шего. и҆ прьвы́х пищъ на-
ших, и҆ пло́д всѧ́кагѡ дре́ва, (-)[48] і҆ е҆ле́ю да при-
но́симъ сщ҃е́нникомъ въ скро́вище до́мꙋ б҃ꙋ [на-
шемꙋ][49]. и҆ десѧти́нꙋ земли̇̀ на́шеѧ леѵи́томъ.
[-][50] тїи̇̀ леѵи́ти десѧти́нꙋ прїемлютъ во всѣ́х
гра́дѣхъ (дѣлъ)[51] на́шихъ. (-)[52] Бꙋде́ (же) сщ҃е́н-
никъ сн҃ъ а҆арѡ́новъ, съ леѵи́ты въ десѧти́нахъ
леѵи́томъ. и҆ леѵи́ти прино́сѧтъ десѧ́тꙋю
ча́сть, десѧти́ны (своеѧ) в до́мъ б҃а (на́шего,
въ до́мъ скро́вищныи б҃а на́шего). ꙗ҆́ко въ съ-
кро́вища прине́сꙋ сн҃ы і҆и҃левы. и҆ сн҃ове леѵи́тъ-
стїи прьви́ны, пшени́цы и҆ вина̀ і҆ е҆ле́а. И҆ тꙋ
бꙋдꙋ сосꙋди (гн҃и)[53], и҆ сщ҃е́нницы [и҆][54] пѣвцы и҆
двьрни́цы. и҆ не ѻ҆ста́вимъ до́мꙋ б҃а на́шего.

Гла҃, а҃і.

Ѡ[бита́ша же][1] нача́лници лю́дїи въ і҆е҃рли-
мѣ, и҆ прочїи̇̀ наро́ди посла́ша жре́бїи. да
во́змꙋтъ е҆ди́нꙋ часть ѿ десѧти̇̀. да
пребыва́етъ въ і҆е҃рли́мѣ гра́дѣ ст҃ѣмъ,
и҆ де́вѧть ча́стїи въ гра́дѣх. (-)[2] Бл҃виша (же)
лю́дїе всѣхъ мꙋ́жїи и҆́же себѣ во́лею возда́ша.
да ѻ҆бита́ютъ въ і҆е҃рли́мѣ. (-)[3] Сїи (бо) сꙋть
нача́лницы вла́сти и҆́же ѻ҆бита́ша въ і҆е҃рли́мѣ. и҆
въ [гра́дѣ][4] і҆оу́довѣ. Ѡ҆бита́ (же) е҆ди́нъ ко́ждо
въ дръжа́вѣ свое́и, [и҆][5] въ гра́дѣхъ і҆и҃лѧ. сщ҃ен-

не дати наших дочок народам зем-
лі, і їхніх дочок не візьмемо нашим
синам. **32** А народ землі, що прино-
сить все на продаж і все на потре-
бу, щоб продавати в день суботи,
не приймемо ані не купимо в них в
суботу ані у святий день. І остави-
мо сьомий рік і оставимо діло всіх
рук, **33** і постановимо між нами да-
вати нам третю частину дидрахми
на рік на діло дому нашого Бога, **34**
на хліби предложення і на повсяк-
денні жертви, і всепалення в субо-
ти, новомісяці, на празники і на
святе, і щоб помолилися за Ізраїль,
за гріхи, і на всі діла дому нашого
Бога. **35** І ми кинули жереби на
приношення дерев між священика-
ми, і левітами, і народом. І щоб
приносили до дому нашого Бога за
домами наших батьків, від часів до
часів, з року до року, щоб спалю-
вати на жертовнику нашого Господа
да Бога, так як є записано в законі.
36 І щоб ми приносили первоплоди
нашої землі і первоплоди всіх пло-
дів всякого дерева з року до року
до господнього дому, **37** і наших
первородних синів, і нашу скотину,
так як є написано в законі, і наших
первородних волів, і наших пер-
вородних овець приносити до дому
нашого Бога священикам, що слу-
жать в домі нашого Бога. **38** І пер-
воплоди нашої їжі, і плід всякого
дерева й олії принесемо священи-
кам до скарбниці дому нашому Бо-
гові, і десятину нашої землі леві-
там. Ті левіти отримують десятину
в усіх містах наших діл. **39** Буде же
священик, Ааронів син, з левітами
в левітських десятинах, і левіти
приносять десяту частину своєї де-
сятини в дім нашого Бога, в дім
скарбниці нашого Бога. **40** Так як
до скарбів принесуть ізраїльські си-
ни, і левітські сини *принесуть* пер-
воплоди пшениці і вина і олії. І там
буде господній посуд, і священики,
і співаки, і дверники, і не покинемо
дім нашого Бога.

Глава 11

1 Жили ж начальники народу в
Єрусалимі. І решта народу кинули
жереб, щоб взяти одну частку з де-
сятьох, щоб вона перебувала в свя-
тому місті Єрусалимі, і дев'ять час-
ток в *інших* містах. **2** Поблагосло-
вив же народ всіх мужів, які собі
добровільно постановили, щоб про-
живати в Єрусалимі, **3** бо ці є нача-
льники влади, які проживали в Є-
русалимі і в юдовім місті. Жив же
кожний один у своєму наслідді і в
ізраїльських містах, священики, ле-

віти, церковні слуги і сини Соломонових рабів. **4** І в Єрусалимі проживали з Юдових синів і Веніяминових синів: з синів же Юдиних – Атеей, Азаїновий син, Захаріїн син, Самаріїн син, Сафатіїв син, Масеїлів син; з синів Фареса – **5** і Малія, Варуховий син, син Халаза, син Озія, син Адасія, Йоримовий син, Захаріїв син, Силоніїв син. **6** Всі Фаресові сини, що проживали в Єрусалимі – 400, 60 сильних мужів. **7** Це є Веніяминові сини: Селлон, Месулаїв син, Йоадів син, син Вадая, син Колія, Масіїв син, Етієлів син, син Йосая, **8** і після нього Еваїл, Селлай – 900, 28. **9** І Йовель, син Зехри, – головуючий над ними, Юда, Асанаїв син, – з другого міста. **10** І зі священиків: і Адія, син Йоаримів, Яхинів, **11** Сарея, син Елхина, Месуламів син, Садоків син, Маріотів син, Етів син, – перед божим домом, **12** і брати їхні, що роблять діло церкви, – 8 сот, 22 *і* Надая, син Єроама, Валаліїного сина, Намасового сина; Захаріїні сини: Васетурів син, сина Мелхія, **13** і його брати начальники родів – 200, 42; І месей, Езріїв син, Месаримотового сина, Еммерового сина, **14** і їхні брати, дуже сильні – 128. І їхній володар Сокріїл – син сильних. **15** І з левітів: Самея, Осувів син, Езріїв син, **17** і Матанія, Михаїв син, і Йовид, Самуїв син, **18** – 284. **18** І дверники: Аккув, Теламин і їхні брати, що стерегли брами, – 172. **22** З левітських начальників – Ваніїв син і Озіїв син, Авіїв син, Михаїв син, і з Асафових синів, що співали перед ділом божого дому, **23** бо царська заповідь була на них; **24** і Фатая, син Вазиза, – до царської руки через всяку потребу народу **25** і до дворів, що є на їхніх полях; і з Юдиних синів, що проживали в Коріатарівоці, **26** і в Осує, **27** і у Вирсавії, **28** і в їхніх дворах, Лахис, і їхні поля, і перебували у Версаві. **31** Сини ж Веніяминові з Ґавада, Махамас – будівничі. **36** І з левітів – Юдині і Веніяминові частки.

ницы [-][6] левꙋ҆́ти (-)[7] цр҃ковнїи слꙋги, и҆ сн҃ове рабъ [соломѡ́новыхъ][8]· И҆ въ і҆ерлⷭ҇имѣ ѡ҆биташа ѿ сн҃овъ і҆ꙋдовы҃, и҆ сн҃ов веніаминь· ѿ сн҃ов (же) і҆ꙋдовы҃ [а҆де́ей][9] сн҃ъ а҆зїинъ, сн҃ъ захарїинъ, сн҃ъ [самирїи][10], сн҃ъ сафатїевъ. сн҃ъ [масеи́ль][11]· [-][12] ѿ сн҃въ фаресъ, и҆ [малїа][13] сн҃ъ варꙋховъ, сн҃ъ халаза. сн҃ъ о҆зїа. сн҃ъ а҆даїа. сн҃ъ [і҆ѡа҆римѡ][14]. сн҃ъ захарїевъ. сн҃ъ силонїевъ· вс҃и сн҃ове фаре́совы, и҆же ѡ҆биташа въ і҆ерлⷭ҇имѣ. ў, ѯ, (-)[15] мꙋжи крѣпки· (-)[16] Сїже сꙋть сн҃ове веніамини. [селлѡ][17] сн҃ъ [месꙋла́евъ][18]. сн҃ъ и҆ѡа҆дъ. сн҃ъ (вадаїа)[19]. сн҃ъ колїа. сн҃ъ (масїевъ)[20]. сн҃ъ е҆дїель. сн҃ъ [і҆ѡсаїа][21]· И҆ по не҃ (е҆ваи́ль)[22], (селла́и)[23], ц҃, к҃и. і҆ (и҆ѡве́ль)[24] сн҃ъ зе́хри пр҃естатель на҃ ними (-)[25] і҆ꙋда, сн҃ъ а҆сана́евъ, ѿ гра́да вто́ра [и҆][26] ѿ сщ҃е́нникъ. и҆ (а҆дїа)[27] сн҃ъ и҆ѡа҆римѡ и҆ахинь, [саре́а][28] сн҃ъ [е҆лхина][29]. сн҃ъ месꙋла́мовъ. сн҃ъ [садо́ковъ][30]. сн҃ъ марїѡ́дъ. сн҃ъ е҆то́въ, преди до́мꙋ бж҃їю· И҆ братїа и҆ дѣлающи дѣло (цр҃квї)[31] [и҆ ѡ҃, к҃в][32]. [и а҆даїа сн҃ъ е҆роа́ма][33], [сн҃а][34] [валалїина][35]. [сн҃а][36] [нама́сова][37]· [Сн҃ы][38] заха́рїины. сн҃ъ [васедꙋровъ][39]. сн҃ъ мельхїа и҆ бра́тїа е҆го нача́лници ѿц҃е, с҃, м҃в· И҆ [месе́и][40] сн҃ъ [е҆зрїевъ][41]. [сн҃а][42] [месаримидова][43]. [сн҃а е҆ммера][44] и҆ бра́тїа [и҆хъ][45] си́лны (ѕѣло)[46], р҃ки· И҆ пр҃еста́тель и҆ [сокрїиль][47] сн҃ъ си́лныхъ, и҆ ѿ левꙋ҆́тъ, саме́а сн҃ъ (ѡ҆сꙋвовъ)[48]. сн҃ъ е҆зрїевъ. и҆ [маданїа][49] сн҃ъ миха҃е. і҆ и҆ѡви҃ сн҃ъ самꙋи҆́евъ, с҃пд. и҆ дверъницы, [а҆ккꙋвъ][50] теламинъ, и҆ бра́тїа и҆хъ [и҆же стрежахꙋ вра҃][51], р҃ѡв· (-)[52] ѿ нача́лникъ левꙋ҆́тъскихъ сн҃ъ ванїевъ. [и҆][53] [сн҃ъ][54] (ѡ҆зїевъ)[55]. сн҃ъ (а҆вїевъ)[56]. сн҃ъ миха́евъ. (и҆) ѿ сн҃овъ а҆са́фовы҃, поющи҃ пр҃е дѣломъ до́мꙋ бж҃їа. и҆ако запов҃ѣ цр҃ьска бѣ на ни҃, и҆ фадаїа. сн҃ъ васиза̀ до рꙋкѝ цр҃евы вса́коа р҃а потребы людїи. и҆ къ дворомъ и҆же сꙋть на селехъ и҃· и҆ ѿ сн҃овъ і҆ꙋдины҃ и҆же ѡ҆бита́ша в (корїадарѣвоцѣ)[57] и҆ в (осꙋе)[58], и҆ въ вирсавїѝ. и҆ дво́ры и҃, лахи́съ и҆ се́ла и҃. и҆ пребыва́ше оу҆ ве́рсавы· [-][59] Сн҃ове (же) веніами́ни ѿ [гавада][60] [махама́съ][61], (оу҆модѣ́лныи), и҆ ѿ левꙋ҃ ча́сти і҆ꙋде́и [и҆][62] веніамини·

Глава 12

1 Це ж є священики і левіти, що прийшли з Зоровавелем, Салатіїловим сином: і Ісусарай, Єремія, Ездра, **2** Амарія, Маллух, **3** Селхенія. **7** Ті начальники священиків і їхні брати в днях Ісуа. **8** І левіти ж Ісуя, Ваnуй, Кадміїл, Саравія, Йодай, Маттанія при їхніх руках, і їхні брати **9** на щоденній службі. **10** Єсуя ж породив Йоакима, Йоаким породив Елиасива, Елиасив поро-

Гл҃а, в҃і·

С[їи же][1] сꙋть сщ҃енницы и҆ левꙋ҆́ти и҆же въсходя́щїи съ зоровав́елемъ сн҃омъ саладїи́левымъ. і҆ (и҆сꙋсара́и)[2], [и҆еремїа], е҆здра, а҆марїа (мꙋллꙋхъ)[3], [селхе́нїа][4]. тїи начални́цы сщ҃енникомъ и҆ бра́тїа и҆хъ въ дн҃и (и҆сꙋа)[5] и҆ левꙋ҆́ти (же) (і҆исꙋа)[6], ванꙋи, кадмїи́ль, саравїа, и҆ѡда́и, мадда́нїа, при рꙋка́хъ [и҆хъ][7], и҆ бра́тїа и҆хъ, въ повседн҃евномъ слꙋже́нїи· (И҆есꙋа же)[8] родѝ и҆ѡа҆ки́ма, (-)[9] и҆ѡа҆кимъ родѝ, е҆ли-

а̂сива, (-)[10] є̂лиа̂сивъ [роди̇][11], і̂ѡ̂а̂даа. (-)[12] і̂ѡ̂а-
даи роди̇ і̂ѡ̂надана, ї і̂ѡ̂наданъ роди̇ [а̂ддꙋѧ][13].
(-)[14] въ дн҃и (же) і̂ѡ̂а̂кима братїа є̂го бѧхꙋ
сщ҃енницы и̂ началницы ѡ̂битель҇, сара̂їѧ, (маа̂-
рїа)[15], [ї̂еремїа][16], а̂нанїа, є̂́здра, [месоламъ][17], а̂-
марїѧ, (і̂ѡ̂нънамъ)[18], а̂малꙋхъ, і̂ѡ̂наданъ, [сел-
хенїѧ][19], і̂ѡсифъ, [а̂раи, манасъ][20], марїѡдъ, є̂л-
кеи, [а̂ададаи][21], (и̂) захарїа, ганадодъ, [месоламъ][22],
а̂вїа, (зехримъ)[23], венїаминъ, [керосъ][24], (є̂фелетї-
є̂въ)[25], [валгасъ][26], [мамꙋи][27], [семенїа][28], і̂ѡ̂а̂надан҃,
і̂арі̂, [мадана̂и][29] [є̂дїо][30], (ѡ̂ззи)[31], селаїѧ, кал-
лаїа, (каведъ)[32], є̂лкїа, а̂савїа, [і̂ѡ̂надан҃, саєлъ][33].
левꙋ̂ти въ дн҃и є̂лїасива, і̂ѡ̂ада, [-][34] [иѡнанъ][35],
і̂дꙋѧ. писаны началницы ѡ̂бителем. и̂ сщ҃енни-
цы въ цр҃ство дарїѧ перьскаго. (и̂) сн҃ове левꙋ̂и
началницы ѡ̂бителемъ писани въ кни́зѣ словесъ
дн҃їи. и̂ даже до дн҃и і̂ѡ̂нанъ сн҃а [є̂лїа̂сивъ][36]. и̂
началницы левꙋ̂томъ. а̂равїѧ, и̂ саравїѧ, и̂
(ѡ̂сꙋи)[37]. и̂ сн҃ы кадмиловы, и̂ братїѧ и̂х (по кра-
тѣхъ своихъ)[38] да въсхвалѧтъ (-)[39] и̂сповѣ-
дѧтъ по заповѣди дв҃двѣ мꙋжа бж҃їѧ, въз-
держатъ равно по чинꙋ, ѿ дн҃и до дн҃и· И̂ въ-
негда̀ събрати ми дверники. въ дн҃и [і̂акима][40]
сн҃а (і̂єсꙋева)[41]. сн҃а і̂ѡ̂седекова, и̂ въ дн҃и неємїє-
вы, и̂ єздры сщ҃енника и̂ писъца̀. и̂ въ ѡ̂бновле-
нїи стѣны̀ ї̂ерлимъски. (и̂) взыскаша левꙋ̂ти [ѿ
всѣхъ мѣстъ][42] своихъ, да възведꙋтъ и̂хъ въ
ї̂ерлимъ. [и̂][43] сътворѧ҃ ѡ̂бновленїе и̂ веселїе, в
дѣѧнїе и̂ хваленїе пѣсни, (и̂) в кимъвали и̂
свирили и̂ гꙋсли. и̂ събрани же сꙋть сн҃ове пѣс-
немъ, и̂ ѿ градъ ѡ̂крстъ ї̂ерлима и̂ ѿ селъ
[нетꙋдата][44] [и̂ ѿ (домꙋ) галгалъ][45] и̂ ѿ стра-
ны̀ [є̂ва̀ и̂ а̂змаве҃][46]. ꙗко села съзидахꙋ себѣ
пѣвцы̀ (ѡ̂крстъ)[47] ї̂ерлима и̂ ѡ̂чищени сꙋть сщ҃е-
ницы и̂ левꙋ̂ти. и̂ ѡ̂чистиша люди и̂ врата и̂
стѣны (-)[48] въсходити (же) сътворилъ началницы
ї̂оудины на стѣны, и̂ поставихъ два (клироса)
хвалы̀ ради великїѧ. и̂ проидоша на десно на
стѣнꙋ къ [врато҃][49] грѧзнымъ. ї и̂доша за ни-
ми (ѡ̂даїа)[50] и̂ половина части началникъ ї̂оуди-
ныхъ и̂ а̂зарїа, [и̂][51] єздра и̂ (мисолламъ)[52] ї̂оуда.
и̂ венїаминъ, и̂ самелаїа, [-][53] ї̂еремїѧ· И̂ ѿ
сн҃овъ сщ҃енникъ въ трꙋбахъ. захарїа сн҃ъ і̂ѡ̂на-
дано҃. сн҃ъ самаїѧ, сн҃ъ [маданїѧ][54], сн҃ъ миха-
їѧ, сн҃ъ [замхꙋръ][55], сн҃ъ а̂сафовъ, и̂ братїа є̂го
самаїа и̂ ѡ̂зїи̂. (и̂) [гелонъ, і̂а̂маїѧ][56], наданаиль,
ї̂оуда, [и̂][57] а̂нани· Є̂же хвалити въ пѣснехъ дв҃-
да мꙋжа бж҃їа· И̂ єздра писецъ пре҃ ними на
вратѣ (хвалити)[58] противъ и̂хъ, и̂ възошли̇ на
стꙋпни града дв҃два на въсходъ стѣны̀ на до҃
дв҃двъ. и̂ даже до вратъ водныхъ, къ въсто-
кꙋ. и̂ клиросъ вторыи хвалꙋ въздающи и̂дѧше

див Йоадая, **11** Йоадай породив Йо-
натана і Йонатан породив Аддуя.
12 В днях же Йоакима його брати
були священиками і начальниками
родів: Сарая, Маарія, Єремія, А-
нанія, **13** Ездри, Месолам, Амарія,
Йоннам, **14** Амалух, Йонатан, Сел-
хенія, Йосиф, **15** Арай, Манас, Ма-
ріот, Елкей, **16** Ададай, і Захарія,
Ґанатот, Месолам, **17** Авія, Зехрим,
Веніямин, Керос, Ефелетієв, **18**
Валгас, Мамуй, Семенія, Йоанатан,
19 Ярим, Матанай, Едіо, Оззи, **20**
Селая, Каллая, Кавет, **21** Елкія, А-
савія, Йонатан, Саел. **22** Левіти в
днях Еліясива: Йоада, Йонан, Ідуя
записані володарями родів і свя-
щениками в царстві Дарія персь-
кого. **23** І сини Левія – начальники
родів записані в книзі літописів і
аж до днів Йонана, Еліясивого си-
на. **24** І начальники левітів Аравія, і
Саравія, і Осуй, і Кадмилові сини, і
їхні брати в своїх числах, щоб
співати, визнаватися за заповіддю
Давида, божого мужа, щоб тримали
рівно за чином, від дня до дня. **25** І
коли я збирав дверників **26** в днях
Якима, Єсуєвого сина, Йоседеко-
вого сина, і в днях Неемієвих і
Ездри, священика і писаря, **27** і в
обновленні єрусалимської стіни, і
шукали левіти в усіх своїх місцях,
щоб їх привести до Єрусалиму, і
зробити обновлення і радість в
ділах і співах похвали, і в цим-
балах, і сопілках, і гуслях. **28** І зіб-
ралися ж сини співаків також з міст
довкруги Єрусалиму: і з дворів Не-
тутата, **29** і з дому Галгал, і з о-
колиці Ева, і Азмавета. Бо співаки
будували собі двори довкруги Єру-
салиму. **22,30** І священики, й левіти
очистилися і очистили народ, і
брами, і мур. **31** Дав же я вийти
начальникам Юди на мур, і я по-
ставив два хори задля великого
співу, і пішли справа по стіні до
брами гною, **32** і за ними пішли
Отая і половина частки юдиних
начальників, **33** і Азарія, і Ездра, і
Мисоллам, Юда, **34** і Веніямин, і
Самелая, Єремія. **35** І з синів свя-
щеників з трубами Захарія, син Йо-
натанів, син Самая, син Матанія,
син Михая, Замхурів син, Асафів
син, **36** і його брати Самая, і Озіїл, і
Ґелон, Ямая, Натанаїл, Юда, і Ана-
ній, щоб співати хвали піснями Да-
вида, божого чоловіка. І перед ни-
ми Ездра, писар, **37** над брамою,
щоб співати хвали напроти них. І
пішли на сходи міста Давидового
на підйомі муру на дім Давидів і аж
до брами води на сході. **38** І другий
хор, віддаючи хвалу, ішов їм назус-
тріч. І я за ним, і половина частини

народу по стіні, і над Уримовим стовпом, і аж до широкої стіни, **39** і понад брамою Ефраїма, і над старою брамою, і над рибною брамою, і вежою Анамеїла, і від стовпа Емата аж до брами стад, і стали в брамі сторожі. **40** Стали ж два хори, співаючи хвалу в божому домі, і я, і половина частини війська зі мною. **41** І священики Еліяким, Маасія, Веніямін, Махея, Елиона, і Захарія, і Ананія, **42** і Семея, і Елеазар, і Озія, і Оаннан, і Мелхія, і Еламій, і Езур. І було чути співаків і Езрая. І почислили, і забажали, **43** і принесли жертву в тому дні, великі жертви, і зраділи, адже Бог розвеселив їх великою радістю. Але й їхні жінки і їхні діти раділи, і було чути ту радість в Єрусалимі далеко. **44** Встали ж в тому дні мужі, які над скарбами господнього дому, первоплодами і десятинами, щоб внесли всередину за ними міські начальники дари священикам і левітам, бо була радість в Єрусалимі і в Юдеї в священиків і в левітів, що стояли. **45** І зберегли стриманість своєму Богові, і зберегли очищення, і співаків, і дверників, за наказом Давида і Соломона, його сина. **46** І так, як в Давидових днях, *був* Йосафат на чолі, були настановлені співакам старшини, *тим, що* приносили хвалу в пісні, визнавалися Богові. **47** І ввесь Ізраїль в днях Зоровавеля і в днях Неемії давали частки співакам і дверникам, з дня на день їжу, і освячували левітів, і левіти освячували синів Ааронових.

ѿ сꙋпротивъ и҆хъ. И҆ а҆зъ по не́мъ и҆ половинꙋ
ча́сти люді́и по стѣнѣ, и҆ на столпѣ (оу҆ри́мли)[59]. и҆
да́же до стѣны̀ пространнѣ́йши, и҆ на вратѣхъ
е҆фраи́ма. и҆ на вра́тѣхъ (стары́хъ)[60], и҆ на вра́тѣ
ры́бныхъ. и сто́лпъ анамеи́ла, и҆ ѿ сто́лпъ (е҆-
ма́дъ)[61] и҆ да́же до вра́тъ ста́дныхъ. и҆ поста́виша
въ вра́тѣхъ стра́жїи. (-)[62] Ста́ша (же) два клиро́са
хвала́ще в домꙋ̀ бж҃їи, и҆ а҆зъ и҆ по́лъ ча́сти,
во́и съ мно́ю. И҆ сщ҃енницы е҆лїаки́мъ, маа̂сї́а, ве-
нїами́нъ, (махе́а)[63], е҆лио̂на, (и҆) захарі́а, (и҆) а̂на-
нї́а, и҆ семе́ї́а, и҆ е҆леа̂заръ, и҆ о̂зї́а и҆ [о̂ан-
на́нъ][64], и҆ мелхї́а, и҆ е҆ламї́и, и҆ е҆зꙋръ. И҆ слы́шаша
пѣвцы̀ [и҆ е҆зраи́а][65]. и҆ съглада́ша (и҆ въждел́ѣ-
ша) и҆ пожро́ша въ дн҃ь то́и, же́ртвы вели́кїи, и҆
възвесели́шасѧ. ꙗ҆́ко б҃ъ б҃о възвесели́лъ и҆хъ [весе́-
лїемъ вели́кимъ][66]. н҆о и҆ же́ны и҆хъ и ча́да и҆ ра́до-
вахꙋсѧ. и҆ слы́шано бы́сть весе́лїе (то) въ і҆ер҃-
лмѣ дале́че. (-)[67] въсчита́ша (же) въ дн҃ь то́и
мꙋ́жи на̑ (сокро́вищемъ до́мꙋ гн҃ѧ)[68]. нача́лныхъ
пло́довъ, и҆ къ десѧтинамъ. (да внꙋтрь вно́сѧтъ)[69]
по ни́хъ нача́лницы гра̑ски (бл҃годѣѧ́нїи)[70]. сщ҃ен-
нико҆мъ и левꙋ҆́томъ. ꙗ҆́ко весе́лїе бѣ (въ і҆ер҃лмѣ и҆) въ
і҆оу҆де́и. (-)[71] въ сщ҃енницѣхъ и҆ въ левꙋ҆́тѣхъ пре̑-
стоѧщи. И҆ съхрани́ша въздръжа́нїе [-][72] б҃ꙋ своє̂мꙋ,
и҆ въздержа́ша о̂чище́нїѧ и҆ пѣвцовъ, и҆ две́рни-
ковъ, по повеле́нїю дв҃да и҆ [соло́мона][73] сн҃а е̂го. (И҆)
ꙗ҆́ко въ дн҃и дв҃двы (и҆о̂а̂сафа́тъ)[74] ѿ нача́ла (бѧ́хꙋ
поста́влени пѣвцемъ старѣйшины)[75], въ пѣсни
(хвалѧ́щи и҆сповѣдꙋ́ющи)[76] б҃ꙋ. И҆ весь і҆и҃ль въ дн҃и
зорова́велѧ [и҆ въ дн҃и нее̂мї́ѧ][77] даѧ́хꙋ ча́сти пѣвце̑мъ
и҆ две́рникомъ ѿ дн҃и до дн҃и бра́шно. и҆ ст҃ѧхꙋ
левꙋ҆́ти. и҆ левꙋти ст҃ѧхꙋ сн҃овъ а̂аро́новыхъ.

Глава 13

мой5. 23 **1** В *дні же тому прочитано було з Мойсеєвої книги, як слухав народ знайдено було в ній, записано, щоб не ввійшли амоніти і моавіти до божої церкви аж до віку, **2** задля того, що вони не зустріли ізраїльських синів з хлібом і водою, і вивели проти них Валаама на їхнє прокляття; і Бог наш повернув прокляття на благословення. **3** І сталося ж, коли слухали закон, відлучили всіх чужинців від Ізраїля. **4** І над тим був священик Іліасив, що був наставником в скарбниці дому нашого Бога і приятелем Товії. **5** Він зробив собі велику скарбницю, і там були перед ним ті, що давали дари, і ладан ,і посуд, і десятину, пшеницю, вино, і олію, частки левітам, і співакам, і вірним, і первоплоди священиків. **6** В усьому ж тому я не був в Єрусалимі, бо в трьохсотому році, 25-ому Артаксеркса, вавилон-

Гл҃а, ҃гі.

Въ *дн҃ь (же) то́и чте́но е̂сть въ кни́зѣ ѐ мо̂ ҃кг
мѡѷсі́овѣ, (слы́шащимъ)[1] лю́дем. (-)[2] о̂б-
рѣте́но е̂сть пи́сано в не́и да не и҆́мꙋт
влѣсти (а̂мони́ти)[3], и҆ моа̂ви́ти въ цр҃ковь
бж҃їю да́же до́ вѣка. того ради и҆́же не въсрѣ-
тоша сн҃въ і҆и҃левъ съ хлѣбомъ и҆ водо́ю. І҆ и҆зве-
до́ша на [нихъ][4] валаа́ма на прокла́тїе и҆хъ, и҆
о̂брати́лъ б҃ъ нашъ прокла́ство на бл҃венїе. И҆
бы́ст (же) е̂гда̀ слы́шахꙋ зако́нъ, [-][5] ѿлꙋчи́ша
всѣхъ чꙋжихъ ѿ і҆и҃лѧ. и҆ на то́мъ бы́сть и҆-
лїаси́въ сщ҃енникъ. (и҆́же бы́сть пре̑ста́тель)[6] въ
сокро́вищномъ домꙋ̀ б҃а нашего. (и҆ прїѧтель)[7],
товї́ѧ, (-)[8] сътворѝ себѣ сокро́вище вели́ко. и҆
тꙋ̑ бѧ́хꙋ пре̑ нимъ предъставлѧ́ющи да́ры и҆
демїа́мъ и҆ сосꙋ́ды и҆ десѧти́нꙋ, пшени́цꙋ вино̀
і҆ еле́и. ча́сти левꙋ҆́томъ и҆ пѣвцемъ и҆ вѣрны̑мъ и҆
прь́выѧ сщ҃еннически́ѧ ча́сти, (-)[9] въ всѣх (же)
тѣхъ не бы́хъ въ і҆ер҃лмѣ ꙗ҆́ко въ лѣто (три-

сóтное, к҃ є)[10], [а̂ртаѯе́рска][11] цр҃ѧ вавѷлóнска, прї-
идóхъ къ цр҃ю, и̂ въ конецъ дн҃їи молúхсѧ цр҃ю·
И̂ прїидóхъ въ і̂ер҃лимъ и̂ разꙋмѣхъ ѕло̂ что̂
сътворúлъ є̂лї асúвъ товї и, да сътвора̂ є̂мꙋ
сокровище въ притворѣ дóмꙋ бж҃їа. и̂ ѕло̀ ми
видѣлосѧ ѕѣло· І̂ и̂звéргъ вс҃ѧ сосꙋды дóмꙋ то-
вї ева вóнъ ѿ сокрóвищ҇ и̂ рекóхъ и̂ ѻ̂чúстиша
сокрóвище· И̂ пáки постáвихъ (-)[12] сосꙋды въ
домꙋ̀ бж҃їи, жрътвꙋ и̂ димї áмъ, и̂ познáхъ
ꙗ̂ко чáсти левѷскї а не бы́ша дáны· И̂ побѣгó-
ша є̂дíнъ къжждо въ странꙋ свою левѷты и̂
пѣвцы̀ творáще дѣло (и̂хъ). и̂ которáхꙋсѧ съ
стратúгами, и̂ рекóхъ чесо ради ѻ̂стависѧ д҃о
бж҃їи, и̂ събрáлъ и̂хъ· И̂ повелѣвъ стáти въ
стоѧ́нї и свой҇ и весь і̂ꙋ́да приношáше десѧти-
нꙋ, пшенúцы и̂ вина̀ и̂ є̂лéѧ въ закрóвы, п҃о рꙋ-
кꙋ селемї а сщ҃éнника, и̂ садóка писца̀, и̂ фадá-
ї а ѿ левѷтъ, и̂ в рꙋки и̂хъ· Ананъ сн҃ъ [за-
хꙋровъ][13], сн҃ъ [мадáнї евъ][14], ꙗ̂ко вѣрны и̂скꙋше-
ни сꙋть надъ нúми (на чáсти)[15] брáтї и свой҇·
Въспомѧни̂ мѧ̂ бж҃е [мой][16] того ради и̂ да не
ѻ̂скꙋдѣ҇ мл҃ть моѧ̀ ꙗ̂же сътворúхъ в домꙋ
(-)[17] б҃ꙋ [моє̂мꙋ][18] [и̂ в чúнѣхъ є̂го][19]· Въ дн҃ехъ
тѣхъ видѣхъ въ і̂ꙋ́дѣ млатáщи҇ лны̀ въ
сꙋбóтꙋ. (-)[20] носѧ́щихъ крóшницы. и̂ напратáю-
щи на ѻ̂слѧ́та (-)[21] вино, и̂ грóздї є, и̂ смóкви,
и̂ всѧ́ко брéмѧ приношáхꙋ въ і̂ер҃лимъ, въ дн҃и
сꙋботны́и· И̂ свѣдѣтельствовáхъ и̂мъ да въ
дн҃ь которы́и продáти подобáетъ да прода-
ютъ. и̂ [тѷрѧ́не][22] ѻ̂битáша в неи възносѧ́щи
ры́бы и̂ вс҃ѧ продáннаѧ, (и̂) продавахꙋ в сꙋ-
бóты. сн҃овомъ і̂ꙋ́дины҇ въ і̂ер҃лíме и̂ ѻ̂бличи̂
(держáвнѣиши҇)[23] въ і̂ꙋ́деи̂ (-)[24] и̂ рѣхъ и̂мъ·
Что̂ сї а вéщь ѕла̀ и̂же вы̂ творитѐ. и̂ сквернитѐ
дн҃ь сꙋбóтны́и, ни̂ ли̂ сї а сътворúша ѿц҃ы на-
ши. і̂ и̂звéлъ б҃ъ нáшъ на ни́хъ и̂ на на҇ всѐ
ѕло̂ то̀, и̂ на грáдъ сéи· И̂ вы̀ приложúсте ꙗ̂рос-
ти на і̂и҃лѧ сквернѧ́щи сꙋбóтꙋ· (-)[25] Бы́сть (же)
є̂гда̀ покóишасѧ врáта і̂ер҃лíмскаѧ въ дн҃ь сꙋ-
бóтны́и (-)[26] рекóхъ, и̂ запрóш҇ двери. и̂ повелѣлъ
да не ѿврьзáютъ и̂хъ даже по сꙋбóтѣ, и̂ ѿ
ѻ̂трóкъ моúхъ постáвихъ на врáтахъ да ни
є̂дíнъ внóситъ брéмѧ въ дн҃ь сꙋбóтны́и· И̂
стáша [потрéбницы][27] и̂ продáющи вс҃ѧ продáн-
наѧ внѣ̂ і̂ер҃лима. є̂дї нощи и̂ двáщи (-)[28] свѣ-
дѣтел҃ствовáхъ и̂мъ, и̂ рекóхъ и̂мъ· Что̂ вы̀
пребывáете ѹ̂ стѣны̀, а̂ще вторúцею то̂ съ-
творитѐ рꙋкꙋ (-)[29] послю̀ на вáсъ. (того̀ ради)
ѿ врéмени того не прїидóша въ сꙋбóтꙋ· И̂
рекóх (же) левѷто҇ и̂же бáхꙋ ѻ̂чищéни дабы̀ при-
шла̀ съхранúти врáта (и̂) ст҃ити дн҃ь сꙋбóт-
ны́и, (и̂) сего ради въспомѧни̂ мѧ̂ бж҃е, и̂ прос-

ського царя, я прийшов до царя. І
по закінченні днів я прохав царя **7** і
я прийшов до Єрусалиму, і я зро-
зумів зло, яке зробив Еліясив Товії,
щоб зробити йому скарбницю в
притворі божого дому, **8** і мені зда-
валося дуже поганим. І викинувши
ввесь посуд Товієвого дому геть зі
скарбниці, **9** і сказав я, і очистили
скарбницю. І знову я поставив по-
суд в божому домі, жертву і ладан.
10 І я довідався, що не були дані
частки левітські. І втекли левіти і
співаки, що чинили їхнє діло, кож-
ний один до своєї околиці. **11** І во-
ни боролися з вождями, і я сказав:
Задля чого покинено божий дім? І я
їх зібрав. І як я наказав *їм* стояти у
своїх чинах, **12** і ввесь Юда прино-
сив десятину пшениці, і вина, і олії
до шпихлірів, **13** під руку священи-
ка Селемія, і писаря Садока, і Фа-
дая з евітів, і в їхні руки. Анан, За-
хурів син, Матаніїв син – були над
ними, над частками своїх братів, бо
були вірними, випробованими. **14**
Згадай мене, мій Боже, задля того, і
хай не забракне мені милосердя за
те, що я зробив в домі мого Бога і в
його чинах. **15** В тих днях побачив
я в Юди тих, що топтали винотоки
в суботу, що несли снопи і накла-
дали на ослів вино, і виноград, і
фіги, і всякі тягарі, приносили до
Єрусалиму в день суботи. І я їм за-
уважив, щоб продавали в день, в
котрому належиться продавати. **16**
І в ньому мешкали тиряни, що при-
носили риби і всякий товар, і про-
давали в суботу юдиним синам в
Єрусалимі. **17** І я оскаржив шлях-
тичів в Юдеї, і я сказав їм: Що це
за погане діло, яке ви робите, і опо-
ганюєте суботній день? **18** Чи не
так зробили наші батьки? І наш Бог
наніс на них і на нас, і на це місто
все те зло. І ви додали злість на Із-
раїль, опоганюючи суботу. **19** Ста-
лося ж, що коли спочили єрусалим-
ські брами в суботнім дні, я сказав і
замкнули брами, і я наказав, щоб не
відкривали їх аж до післясуботи. І я
поставив над брамами моїх слуг,
щоб ні один *не* вносив товарі в день
суботній. **20** І стали поза Єрусали-
мом потребуючі і ті, що продавали
ввесь товар. Раз і вдруге **21** засвід-
чив я їм, і сказав я їм: Чому ви пе-
ребуваєте поза стінами? Якщо
вдруге те зробите, пошлю проти
вас руку. Задля того від того часу
вони не прийшли в суботу. **22** І я ж
сказав левітам, які були очищені,
щоб прийшли стерегти брами і свя-
тити суботній день. І задля цього
згадай мене, Боже, і прости мені за
множеством твого милосердя. **23** А-

ле і в тих днях я побачив юдеїв, які взяли жінок азотійських, амонитянок і моавіток, **24** і їхні сини з половини частки говорили азотською мовою і не вміли говорити по юдейському. **25** І я погрозив їм, і я прокляв і побив з них мужів, і я оголив голову, деручи їх, і закляв я Богом, щоб не давали своїх дочок їхнім синам і не брали з їхніх дочок своїм синам. **26** Чи не в тому ділі згрішив Соломон, ізраїльський цар? І по правді між численними народами не було царя подібного до нього. І він був улюблений своєму Богові, і Бог поставив його царем над усім Ізраїлем. І цього жінки-чужинки звели на гріх. **27** Чи ми непослушні не чинимо те велике зло, щоб відступити від нашого Бога, і беремо жінок-чужинок? **28** *Такими були деякі* з синів же Йода, Єльтовового сина, великого священика, зятя Санабалаїнового, уронитина, якого я від себе вигнав. **29** Згадай, Господи Боже мій, проти тих, що бещестять священство, священиче ж і левітське правило. **30** Задля цього я їх очистив від всіх чужих нечистот і я поставив чини священикам і левітам, кожному одному його служіння, **31** і в складання дерева поставлених в часах. І між найпершими згадай мене, мій Боже, на добро. Амінь.

Кінець Книги Неемії.
Має в собі 13 глав.

ти̏ ми по множеству ма́ти твоєѧ· Но и҆ въ
дне́хъ тѣхъ видѣхъ і҆ѹ҆деи водѧщїи жены
а҆зотїнскїѧ [а҆монитѧны][30] [и҆][31] моа́вскїѧ. и҆
сн҃ове и҆хъ ѿ полꙋ части гла́хꙋ а҆зо́тскимъ ꙗ҆зы-
комъ и҆ не ѹ҆мѣѧхꙋ гл҃ати і҆ѹ҆де́искїи· И҆ запрети
и҆мъ и҆ прокла̀ (-)[32], и҆ порази̏ ѿ нихъ мѹжїи и҆
ѡ҆плешилъ терза́ющи и҆хъ. и҆ клѧлъсѧ (-)[33] на́
б҃а да не даю̑ дщерїи своихъ сн҃овомъ и҆хъ и҆ не
прїемлютъ ѿ дще́рїи и҆хъ сн҃овомъ своимъ· Ни
въ то́мъ ли ѡ҆бы́чаи съгрешилъ [соло́мо҃н][34] ц҃рь
і҆и҃левъ. і҆ (и҆́стинно) въ ꙗ҆зы́цехъ мно́ѕѣхъ не
бы́сть ц҃рь подо́бенъ є҆мꙋ. и҆ възлюбленъ б҃ꙋ [сво-
є҆мꙋ][35] бы҃ и҆ поставилъ є҆го б҃ъ ц҃ремъ на҃ всѣмъ
і҆и҃лемъ, и҆ того б҃о и҆зведо́ша на грѣ҃ жены чю́ж-
дїи. ни̏ ли мы̀ непосл҃ꙋни сътворѧемъ ѕло̀ вели́-
ко, то҃ да престꙋпа́емъ ѿ б҃а на́шего, (і҆) и҆зведе҃
же́ны и҆ноплемéнничи (-)[36] ѿ сн҃ов (же) [і҆ѡ҆да][37] сн҃а
[и҆ельто́вова][38] сщ҃енника вели́каго зѧ́тѧ [санава-
лаина][39] [ѹ҆рони́тина][40] (є҆гоже)[41] ѿгонилъ ѿ себѐ·
въспомани̏ (г҃и)[42] б҃же [мои][43] противъ и҆хъ и҆же
скверна́тъ сщ҃енъство. (-)[44] правило (же) сщ҃ен-
ническо и҆ левѵ҆тско· (Сего ра҃)[45] ѡ҆чистилъ и҆хъ
ѿ всѣхъ чю́ждихъ нечисто́тъ, и҆ поста́вихъ
чи́ны сщ҃енникомъ и҆ левѵ҆томъ. є҆ді́номꙋ ко́ждо
слꙋжбꙋ є҆го, и҆ въ сложе́нїе древѧное. въ вре-
менехъ поста́вленыхъ· И҆ въ [пръвѣ́ишии][46] по-
мани̏ мѧ б҃же (мои)[47] въ бл҃го (а҆ми́нь)·

Конéцъ книѕе нее҆мїи·
И҆́мать в себѣ, гл҃а, г҃і·

ДРУГА КНИГА ЕЗДРИ
ГЛАВА 1

Вторыѧ книги Ездры глава а҃

црс4. 23 пар2. 35 **1** І *Йосія зробив пасху в Єрусалимі своєму Господеві Богові, і заколов пасху 14-го дня місяця, в першому місяці, **2** ставлячи священиків по службах кожного дня, і зодягнених в ризи в господній церкві. **3** І він сказав левітам, священикам, ізраїльським рабам, щоб себе освятили Господеві на настановлення в домі святого господнього кивота, який збудував Соломон, син царя

И҆ [1]сътворилъ* і҆ѡ҆сїѧ пасхꙋ въ і҆ерлимѣ г҃ꙋ д҃ црѕ кг
(б҃ꙋ) своємꙋ. и҆ пожрѣтъ па́схꙋ, д҃і дн҃ѧ в҃ пара҃ ле
(лꙋнѣ), пръ́ваго м҃ца. поставлѧ́ющи сщ҃ен-
ники по слꙋже́нїю дн҃е коє҆гождо, (и҆) в ри́-
зы ѡ҆дѣѧ́нны въ ц҃ркви г҃ни· И҆ рече левѵ҆то҃ сщ҃ен-
нымъ рабо́мъ і҆и҃левымъ, да ѡ҆стѧтъ себѐ г҃ви
на воставле́нїе ст҃аго кїо́та г҃нѧ, въ до́мъ
и҆же созда́лъ [соло́монъ][2] сн҃ъ д҃вда ц҃рѧ, не бꙋ-
детъ б҃о вамъ взѧти на ра́мена є҆го· И҆ нн҃ѣ

послꙋжи́те г҃ꙋ [-][3] ва́шемꙋ и҆ (слꙋжите)[4] ꙗ҆зы́кꙋ
е҆го і҆и҃лю, и҆ ꙋ҆гото́ваитеса по се́лѣхъ и҆ колѣ-
нехъ ва́шихъ, по писа́нїю дв҃да цр҃ѧ і҆и҃лва и҆ по
вели́чествꙋ [соло́мона][5] сн҃а е҆го, и҆ ста́ните [вс҃и][6]
въ цр҃кви. по ꙋ҆ча́стїю кнѧѕїи ѿче́ства ва́-
шего леви́товъ и҆же стоѧ́тъ пред бра́тїею ва́-
шею сн҃овъ і҆и҃левъ. по чинꙋ пожрѣте па́схꙋ, и҆
жрътвꙋ ꙋ҆гото́ваите бра́тїѧмъ ва́шимъ, и҆
сътвори́те па́схꙋ по запо́вѣди гн҃и и҆же да́но
е҆сть мѡѷсїю· И҆ да́лъ і҆ѡ́сїа (на па́схꙋ) въ на-
ро́дъ и҆же ѡ҆брѣте́нъ е҆сть (тꙋ), а҆гнъцовъ, и҆
ѻ́вновъ ҂л҃. те́лцовъ ҂г҃. сїа ѿ цр҃ства дана
сꙋть, по ѡ҆бѣща́нїю людем и҆ сщ҃енником и҆ леви́-
том, и҆ дадѐ хелкїа, и҆ заха́рїа, и҆ (сїи́лъ)[7] при-
ставницы жрътвы, жрьцемъ на па́схꙋ· ѻ҆ве́цъ
(числомъ), ҂в҃, (-)[8] [и҆][9] те́лцовъ, (х҃)[10], и҆ е҆хонїа,
и҆ саме́їа (-)[11] наданаи́лъ, бра́тїа и҆ а҆савїа, и҆
ѻ҆хїель, (-)[12] і҆ѡра́мъ, тыса́щеи нача́лницы да́-
ша леви́томъ на па́схꙋ, ѻ҆ве́цъ, ҂е҃, те́лцов, е҃
со҃· И҆ сїа е҆гда сътворѧ́хꙋ мꙋжественѡ. ста́ша
сщ҃енницы и҆ леви́ти, и҆мѣю́щи ѡ҆прѣснѡки по
колѣнахъ, и҆ по ча́сти кнѧзьствꙋ ѿц҃ь. пред
людмѝ принѡша́хꙋ г҃ꙋ. по тѣхъ и҆же въ кни́-
зѣ мѡѷсїовѣ пи́сана сꙋть, (-)[13] тако (и҆) ꙋ҆т-
рени (-)[14] и҆спеко́ша па́схꙋ ѻ҆гнемъ ꙗ҆ко́же подо-
ба́ше, и҆ принѡше́нїе свари́ша въ конѡбѣхъ мѣ-
дѧныхъ. и҆ в горнъцѣхъ, съ бл҃говоле́нїемъ, и҆
принесо́ша всѣмъ и҆же бѧ́хꙋ ѿ наро́да· [И҆ по
си́хъ][15] ꙋ҆гото́ваша себѣ и҆ (-)[16] бра́тїамъ сво-
и҆мъ сн҃овом а҆аро́ним, і҆ере́и бо възнѡша́ющи бѧ́хꙋ
тꙋ́чнаѧ до полꙋ́нощи. а҆ левити нагото́ваша
себѣ, и҆ жерцемъ бра́тїи своеи сн҃ом а҆аро́ним. (-)[17]
пѣвцы́ (же) цр҃ковнїи (-)[18] бѧ́хꙋ по чинꙋ и҆хъ
по запо́вѣди дв҃двѣ. и҆ а҆са́дъ, и҆ заха́рїа, и҆
е҆ддинꙋмъ и҆же бѧ́хꙋ ѿ цр҃ѧ. и҆ вра́тари по
е҆ди́ныхъ две́рехъ, та́ко да не престꙋпа́етъ е҆-
ди́нъ ко́ждо своеи слꙋжбы. бра́тїа бо и҆хъ (-)[19]
ꙋ҆гото́ваше (и҆) тѣм· И҆ скончана бы́сть и҆же
пристоѧхꙋ на ѡ҆сщ҃енїе гн҃е. в то́и дн҃ь сътво-
ри́ша па́схꙋ. и҆ приноси́ти принѡше́нїе на (-)[20]
жрътво́вникъ по запо́вѣди цр҃ѧ і҆ѡ́сїа· И҆ съ-
твори́ша сн҃ове і҆и҃лви и҆же ѡ҆брѣте́ни сꙋть въ
вре́мѧ то па́схꙋ. и҆ дн҃ь пра́здникъ ѡ҆прѣсноч-
ныхъ по дн҃їи се́дмь. и҆ нѣсть празно́вано па́с-
хꙋ та́ко въ і҆и҃ли. ѿ вре́мени (само́ила)[21] прр҃ка,
и҆ всѣхъ цр҃еи і҆и҃левъ, не празнова́ша таковы́е
па́схи. каковꙋ сътвори́лъ і҆ѡ́сїа и҆ сщ҃енницы,
и҆ левити і҆ і҆ꙋде́ѧ и҆ весь і҆и҃ль, и҆же ѡ҆брѣте́ни
сꙋть въ постоѧ́нїихъ [-][22] і҆ерлимъскихъ· въ
и҃і, лѣто цр҃ствꙋющꙋ і҆ѡ́сїи празнована бы́сть
пасха сїа, и҆ ꙋ҆пра́влена сꙋть дѣла і҆ѡ́сїева пред
гм҃ъ е҆го въ срд҃цы по́лномъ бл҃гоче́стїа· І҆ и҆же

Давида, бо не буде вам, брати його на
рамена. **4** І сьогодні послужите вашо-
му Господеві, і служіть його народо-
ві, Ізраїлеві, і приготуйтеся по оселях
і ваших племенах за письмом ізра-
їльського царя Давида і за величніс-
тю Соломона, його сина. **5** І станьте
всі в церкві за часткою князів вашого
батьківського роду, левітів, які сто-
ять перед вашими братами, ізраїльсь-
кими синами, за чином. **6** Заколіть
пасху і приготуйте жертву вашим
братам, і зробіть пасху по господній
заповіді, яка дана є Мойсеєві. **7** І Йо-
сія дав на пасху для народу, що там
знайшовся, 30000 ягнят і баранів,
3000 телят. Ці від держави були дані
по обіцянці людям, і священикам, і
левітам. **8** І дали начальники Хелкія, і
Захарія, і Сіїл жертви священикам на
пасху овець числом 2000 і телят 600.
9 І Єхонія, і Самея, Натанаїл *і* брати,
і Асавія, і Охієл, Йорам – начальники
тисяч дали левітам на пасху 5000 о-
вець, 5 сот телят. **10** І коли це роби-
ли, *то* мужньо стали священики і ле-
віти, **11** маючи прісний хліб за пле-
менами **12** і за часткою батьківського
князівства, приносили Господеві пе-
ред людьми за тим, що є написане в
Мойсеєвій книзі. Так і ранком: **13**
спекли пасху вогнем, так як належа-
лося, і зварили приношення в мідних
баняках і в горнцях з побожністю, і
принесли всім, що були з народу. **14** І
після цих приготували собі й своїм
братам, Аароновим синам, бо до пів-
ночі священики підносили лійне, а
левіти наготували собі і своїм братам
священикам, Аароновим синам. **15**
Церковні ж співаки були за їхнім
чином, за Давидовим приписом, і А-
сат, і Захарія, і Еддинум, що були від
царя, і воротарі – по поодиноких две-
рях, так, щоб кожний один не перес-
тупив своєї служби, бо їхні брати
приготували і тим. **16** І завершене
було те, що належало до господнього
освячення. В тому дні зробили пасху
і принесли приношення на жертов-
ник по заповіді царя Йосії. **17** І зро-
били ізраїльські сини, які знайшлися
в тому часі, пасху і празничний день
опрісноків на сім днів. **18** І не свят-
ковано так пасху в Ізраїлі від часу
пророка Самоїла **19** і всіх ізраїльсь-
ких царів, не святкували вони такої
пасхи, яку зробив Йосія, і священики,
і левіти, і юдея, і ввесь Ізраїль, що
знайшлися по єрусалимських посі-
лостях. **20** У 18-му році, як царював
Йосія, була святкована ця пасха. **21** І
були випрямлені діла Йосії перед йо-
го Господом в серці повнім побож-
ності. **22** І те, що про нього, все є на-
писане в перших часах: про те, що
згрішив і безбожно вчинив проти

Господа понад всякий народ і цар-
ство і що завдало йому біль в умі. І
господні слова повстали проти Ізра-
їля. **23** І після всіх цих діл Йосії ввій-
шов фараон, єгипетський цар, ідучи
до Каркамі, готовлячись до війни
проти Ефрата. І Йосія вийшов йому
напроти. **24** І послав єгипетський цар
до нього, кажучи: Що мені і тобі, ца-
рю юдин? **25** Я не є посланий від
Господа, щоб воював я проти тебе,
але моя війна є на Ефрат. І сьогодні
Господь є зі мною, і Господь мені по-
магає. Відступи від мене, не супро-
тився Господеві. **26** І Йосія не по-
вернув свої колісниці, але змушував
його воювати, не сприймаючи ж слово
пророка Єремії з Господніх уст, **27**
але він поставив проти нього бій на
маґеддонськім полі. І зійшли началь-
ники до царя Йосії, **28** і сказав цар
своїм слугам: Виведіть мене з бою,
бо я дуже знеміг. І коли його слуги
швидко забрали *його* з бою, **29** і він
вийшов на свою другу колісницю і
прийшов в Єрусалим. І він віддав
життя, і похований був у батьківсько-
му гробі. **30** І всі юдеї плакали, і ри-
дав пророк Єремія задля Йосії, і го-
ловуючі з їхніми жінками оплакували
його аж до цього дня. І дано було,
щоб те було зроблене, *пам'яталося*
посійно в усьому ізраїльському роді.
31 Це ж є записане в літописі юди-
ного царства, і детально всі почини і
діла Йосії, і його слова, і його розум
в господньому законі, і все ж вчини-
не ним, і що й до сьогодні, записане є
в книзі царства ізраїльського, юдино-
го. **32** І взявши з роду Єхонію, Йосії-
ного сина, і поставили царем замість
Йосії, його батька. Він мав 33 роки,
33 і він царював над Юдою і над Є-
русалимом 3 місяці. І забрав його є-
гипетський цар, щоб він не царював в
Єрусалимі, **34** і поставив юдиному
народові, щоб давали данину, 100 та-
лантів срібла і один талант золота. **35**
І єгипетський цар поставив його бра-
та Йоакима царем Юді *і* Єрусалимо-
ві, **36** і зв'язав Йоаким вельмож, і За-
ракима, і його брата, і повів до Єгип-
ту. **37** Йоакимові ж було 25 літ, коли
він почав царювати у Юдиній землі *й*
Єрусалимі, і він зробив лукаве перед
Господом. **38** На нього прийшов Нав-
ходоносор, вавилонський цар, і зв'я-
зав його мідними кайданами, і привів
його до Вавилону. **39** І Навходоносор
взяв священний господній посуд і
приніс і освятив його у своїм храмі у
Вавилоні. **40** А те, що про нього го-
вориться, про його нечистоту і про
безбожність, написане в літописній
книзі. **41** І царював його син Йоаким
замість нього, коли ж був поставле-
ним, мав 18 літ. **42** Царював же він 3

ѡ҆ не́мъ (вс҄ѧ) пи́сана сꙋ́ть въ прє́вы́хъ вре́ме-
нехъ ѡ҆ и҆́хъ и҆̀же съгрѣши҆̀ и҆ безъчествова̀ про-
ти́вꙋ г҃а на всѧ́къ ꙗ҆зы́къ и҆ цр҃ство, і҆ и҆́же ѡ҆с-
корбѣша є҆го въ разꙋмѣ· И҆ словеса̀ гн҃ѧ въста́-
ша на і҆и҃лѧ, и҆ по всемꙋ̀ дѣѧ́нїю семꙋ̀ і҆ѡ҆сї-
инꙋ· въ́зы́иде фараѡ́нъ цр҃ь є҆гѵ́петскїи, гр҃ѧ-
дꙋщи въ (каркáмꙋ)[23] ѡ҆полчаѧсѧ на є҆ѳра́тъ, і҆
и҆зы́иде на сꙋпроти́вїє томꙋ̀ і҆ѡ҆сї́ѧ. и҆ посла̀
цр҃ь є҆гѵпетскїи к немꙋ, гл҃юще· что мнѣ̀ и҆
тебѣ̀ є҆сть цр҃ю і҆ꙋ́динъ нѣ́смь посла́нъ ѿ г҃а
(-)[24] (да ѡ҆плъчꙋсѧ проти́вꙋ тебе), но на є҆ѳ-
ра́тъ бра́нь моѧ є҆сть· И҆ нн҃ѣ г҃ь со мно́ю є҆сть
и҆ г҃ь поспѣша́ѧи ми є҆сть. ѿстꙋпѝ [ѿ ме-
нѐ][25], (-)[26] не съпротивлѧ́исѧ г҃ви, и҆ нѣсть
ѡ҆браще́нъ і҆ѡ҆сї́ѧ на колесни́цꙋ є҆го, но ѡ҆плъча́-
ти є҆го насилова́шесѧ. не вне́млющи (же) сло́вꙋ
і҆еремї́а прⷪ҇рка ѿ оу҆́стъ гн҃ихъ· Но поста́ви про-
ти́вꙋ є҆го бра́нь на́ поли магеддо́ньстемъ, и҆
снидо́ша нача́лницы къ цр҃ю і҆ѡ҆сї́ю· И҆ рече цр҃ь
ѡ҆́трокомъ своимъ, и҆зведи́те мѧ ѿ ѡ҆плъче́-
нїѧ. и҆знемо́глъ бо є҆смь ѕѣло. и҆ въско́рѣ и҆з-
не́мше є҆го ѡ҆́троки ѿ ѡ҆плъче́нїѧ. и҆ възше́лъ
на колесни́цꙋ вторꙋ́ю свою, и҆ прише́лъ въ і҆ер҃-
лимъ и҆ животъ премѣнѝ· И҆ погребе́нъ оу҆ ѿч҃а
гро́ба, и҆ вс҄ѧ і҆ꙋде́ѧ тꙋжа́хꙋ (-)[27] и҆ рыда і҆ере-
мї́ѧ прⷪ҇ркъ і҆ѡ҆сї́ѧ ра́ди. и҆ прⷣесѣда́лники съ
жена́ми (и҆) пла́кахꙋ є҆го да́же до сего дн҃и· И҆
да́но є҆сть то бы́ти сътворе́но всегда̀ на ве́сь
рⷪ҇ і҆и҃левъ· Сї́ѧ же спи́сана сꙋ́ть въ кни́ѕѣ
сло́въ цр҃твъ і҆ꙋ́динъ. и҆ по є҆ді́номꙋ ко́ждо съ-
творе́нїѧ и҆ дѣѧ́нїа і҆ѡ҆сї́ѧ и҆ є҆го (словеса̀)[28], и҆
ра́зꙋмъ є҆го въ зако́нѣ гн҃и. и҆ всѧ́ка же съ-
творе́наѧ ѿ него і҆ и҆́же и҆ до нн҃ѣ. пи́сана сꙋ
въ кни́ѕѣ цр҃тва і҆и҃лѧ і҆ꙋ́дина· И҆ прїе́мши ѿ
ро́да є҆хо́нїѧ сн҃а і҆ѡ҆сї́ина. (и҆) поста́виша цр҃ѧ
въ і҆ѡ҆сї́ѧ ѿц҃а є҆го мѣ́сто· Сꙋщ҃а, въ л҃г, лѣ-
та. и҆ цр҃твова̀ надъ і҆ꙋ́дою, и҆ надъ і҆ер҃лимо мцⷭ҇ы,
г҃· І҆ и҆зѧ́тъ є҆го цр҃ь є҆гѵ́петскїи да не цр҃твꙋ-
етъ въ і҆ер҃лимѣ. и҆ поста́ви наро́дꙋ (і҆ꙋ́динꙋ)
да даю́тъ да́нь, р҃, тала́нтъ сребра̀, і҆ є҆ді́нъ
тала́нтъ зла́та· И҆ поста́ви цр҃ь є҆гѵ́петскїи
(-)[29] і҆ѡа҆ки́ма бра́та є҆го цр҃ѧ і҆ꙋ́дѣ (-)[30] і҆ер҃ли-
мꙋ, и҆ свѧза̀ і҆ѡа҆кимъ велмо́жи (и҆) [зараки́ма][31]
(и҆)[32] бра́та є҆го, (и҆)[33] приведе въ є҆гѵ́петъ·
Лѣтъ же бы́сть і҆ѡа҆ки́ма, к҃е, є҆гда̀ цр҃твова́-
ти нача̀ в земли̇̀ і҆ꙋ́динѣ (-)[34] і҆ер҃лимѣ и҆ съ-
творѝ лꙋка́вое прⷣе г҃мъ. на не́гоже сни́де (нав-
ходоносо́ръ)[35] цр҃ь вавѵло́ньскїи и҆ свѧза́лъ є҆го
мѣ́дѧными ю҆́зами. [и҆][36] приведе є҆го въ вавѵ-
лонъ· И҆ сщ҃е́нные съсꙋ́ды гн҃ѧ взѧ̀ навходоно-
со́ръ (и҆) принеслъ, (и҆) ѡ҆с҃тилъ є҆ въ хра́мѣ сво-
є҆мъ въ вавѵло́нѣ· Ч҃ и҆́же о не́мъ гл҃емаѧ ѡ҆

нечистотѣ єго, и о бещинствѣ писано въ кни-
зѣ временъ црcтва. И црcтвова Иоакимъ сн҃ъ єго в
него мѣсто. Єгда же поставленъ єсть бѣ
лѣтъ и҃і. црcтвова же мцы г҃. и днїи, і҃, въ
Ієрлимѣ. и сътвори лукавое прⷣе гмъ. И по лѣ-
тѣ посылающи (навходоносору)[37], и пресели єго
въ вавѵлонъ, въкупѣ съ сщенны съсудомъ
гнимъ. И постави седекїа цра Іудеи (-)[38] Ієрли-
му, єгда [-][39] бысть лѣто ка҃. Црcтвова же
лѣтъ аі. и сътвори лукавое прⷣе гмъ, и нѣсть
посрамленъ ѿ словеⷭ иже речени суть ѿ Ієремїа
прⷪрка ѿ оустъ гнихъ. и заклася ѿ цра (нав-
ходоносора)[40] на имя гне, (и) клятвы ѿступи,
и ожести выю свою и срⷣце [свое][41]. (и) престу-
пилъ єсть законная га ба Іилва и князи лю-
дїи (гнихъ)[42], велїе безаконїе сътвориша. и пре-
ступиша паче всѣхъ нечистотъ (языческиⷯ)[43].
и оскверниша црковь гню иже стя бысть въ Ієр-
лимѣ. И посла бъ ѿцъ ихъ агга своего и
призва ихъ яко миловаше ихъ и жилище свое,
тїи же поругашася (и)[44]. И въ нь же днь глалъ
є гь. бяху играющи пророки єго, иже до ярости
прогнѣванъ єсть на языки свои. ради безъ-
чинства (ихъ). И повелѣ сеи ити на ни цремъ
халдеискимъ. тїи оубиша юноша ихъ мечем,
окртъ (и) стѣни црквы ихъ. и не опростиша
юношъ (и старца и двы)[45] и юноша. Но вс
предани суть въ руку ихъ, и вся сщенныя
сосуды гня (малая и великаа)[46] сосуды кїота
[-][47]. и црскїа ковчеги възъемши принесоша во
вавѵлⷪ. и зажгоша дⷪ гнь, и разориша стѣны
Ієрлима. и столпы єго сожгоша огнⷨ. И скончаша
вся честнѣишаа єго, ни въчтоже изведоша. и
прочїи ѿ меча ведоша въ вавѵлⷪ. И бѣша раби
єго и снмъ єго даже до црcтва прьскаго, въ на-
плъненїе словесъ гнихъ ѿ оустъ Ієремїа. доко-
лѣ бговолитъ земля суботы своя. все время
опустѣнїя своего, субботствовахъ въ исполненїе
лѣтъ (-)[48].

місяці і 10 днів в Єрусалимі і зро-
бив лукаве перед Господом. **43** І по
році, як послав Навходоносор і пе-
реселив його у Вавилон разом з
господним священним посудом, **44**
і він поставив Седекію царем Юдеї
і Єрусалиму, коли *йому* було 21 літ,
царював же 11 років. **45** І він зро-
бив лукаве перед Господом і не за-
соромився слів, які сказані були
пророком Єремією з господніх уст.
46 І закляв його цар Навходоносор
господнім іменем, і він відступив
від клятви і твердою вчинив свою
шию і своє серце, і переступив за-
конне Господа Бога ізраїльського.
47 І князі господнього народу зро-
били велике беззаконня, і пересту-
пили понад всі поган ські нечисто-
ти, і опоганили господню церкву,
що була святою в Єрусалимі. **48** І
Бог їхніх батьків послав свого анге-
ла і покликав їх, бо змилосердився
над ними і *над* своїм житлом, **49** ті
ж покпили з нього. І в тому ж дні,
коли Господь говорив, вони кпили
з його пророків. Він був розгні-
ваний до люті на своїх людей задля
їхньої безбожності, і Він наказав
халдейським царям піти проти них.
50 Ті вбили їхніх молодих мечем
довкруги їхньої святої церкви, і не
пощадили молодого і старого, і дів-
чину, і дитину, але всі видані були
в їхні руки. **51** І взявши ввесь гос-
подній священний посуд, малий і
великий посуд кивота, і царські
скрині, принесли до Вавилону. **52** І
спалили господній дім, і знищили
стіни Єрусалиму, і спалили вогнем
його стовпи. **53** І викінчене було
все його шляхотне, в ніщо привели.
І інших від меча повели у Вавилон,
54 і вони стали рабами його і його
синів аж до перського царства – на
сповнення господніх слів з уст Єре-
мії, **55** доки *не* натішиться земля
своїми суботами, ввесь час своєї
пустки вона спочивала до випов-
нення років.

Глава, в҃.

в пара лѕ / а ездры а

Црcтвующи* куру [црю][1] прьскому (прьваго
лѣта)[2], въ скончанїе слова гня, оустⷨ Іє-
ремїа въздвиⷢ гь дхъ кура цря прьска,
и проповѣда все црcтво свое, (-)[3] вкупѣ
по писанїю глюще. Сїа рече [куръ црь прьскїи][4]
[гь][5] мене постави цря вселеннѣи гь Іилевъ гь
вышнїи. и назнамена мнѣ создати єму домъ
въ Ієрлимѣ иже єсть въ Іудеи. Аще кто єсть
[-][6] васъ ѿ людїи єго. да будетъ гь єго с
нимъ, и да възыидетъ въ Ієрлиⷨ, иже єсть въ
Іудеи да созиждутъ домъ гнь (-)[7]. Сеи гь иже

Глава 2

пар2. 36 / езі. 1

1 *Як царював Кир, перський
цар, першого року на сповнення
господнього слова устами Єремії,
підняв Господь дух Кира, персько-
го царя, і він розголосив в усьому
своєму царстві разом, на письмі ка-
жучи: **2** Так сказав Кир, перський
цар: Господь мене поставив царем
вселенної, Господь ізраїльський,
Господь Всевишній. І призначив
мене збудувати йому дім в Єруса-
лимі, що є в Юдеї. **3** Якщо є хто з
вас, з його народу, хай з ним буде
його Господь, і хай іде до Єруса-

лиму, що є в Юдеї. Хай збудують
господній дім. Це Господь, що посе-
лився в Єрусалимі. **4** Отже, всі хто
мешкають довкруги міста, хай їм
поможуть, і ті, що є на тому місці, зі
золотом і сріблом, з дарами, і з кінь-
ми, і скотиною, і всім, що за обіцян-
кою ставляться, щоб появитися перед
Господом, що є в Єрусалимі. **5** І сто-
яли начальники племен з юдиних чи-
нів з племені Веніямина, і священи-
ки, і левіти, і всі, яких підняв господ-
ній дух ввійти і збудувати господній
дім, що є в Єрусалимі. **6** І ті, що були
довкруги нього, помогли усім золо-
том і сріблом, і кіньми, і скотиною,
обіцянками, велике множество тих, в
яких пробудилося почуття. **7** І цар
Кир віддав священний господній по-
суд, який з Єрусалиму приніс Навхо-
доносор, вавилонський цар, і поставив
їх у своєму ідольському храмі, **8** і
взяв їх Кир, перський цар, і передав
їх Митридатові, що був над його
скарбом. Ним же вони були передані
Авасарові, юдейському володареві. **9**
Їх же число було таке: 1000 золотих
вмивальниць, і 1000 срібних вми-
вальниць, 29 срібних кадильниць, **10**
30 золотих чаш; і знову: 2000, 400 і
10 срібних, і 1000 іншого посуду. **11**
Всього ж принесеного золотого і
срібного посуду 5000, 8 сот і 64, при-
несених же до Єрусалиму Санаваса-
ром разом з тими, що з вавилонсь-
кого полону. **12** В часах же Арткак-
серкса, перського царя, написали йо-
му з тих, що жили в Юдеї *і* Єруса-
лимі, Велемос, і Митридат, і Тавелій,
і Ратим, і Веелтетмос, і Семелій, пи-
сар, і інші від них, що на посаді, що
жили в Самарії та інших містах, ниж-
че подане послання: **13** Панові цареві
Артаксерксові – твої раби Ратим лі-
тописець і Савелій писар, й інші з
твоєї ради, і судді, що в Енкилі, Сирії
і Фенікії. **14** І нині відомим хай буде
панові цареві, що юдеї, які вийшли
від вас до нас, ідучи в місто Єруса-
лим, бунтівні, і злобні будівничі тор-
говиці; і будують їхні стіни, і буду-
ють церкву. **15** Якщо, отже, те місто
буде збудоване і стіни будуть закін-
чені, не тільки не зуміють давати
дань, але ще й спротивляться царям,
16 що і робиться задля церкви. Але
ми вважали, що маємо право й не
проминути цього, але зробити зна-
ним нашому панові цареві, щоб коли
ти, царю, *так* вважаєш, щоб пошука-
ти в книгах твоїх батьків. **17** І знай-
деш в літописах написане про те, і
знатимеш, що те місто було бунтів-
ним і завдавало клопіт царям *і* міс-
там. Юдеї бунтівничі і за нього тво-
рять війни від віку, задля тієї причи-
ни те місто було знищене. **18** І, отже,

вселиса въ ієрлимѣ. єлицы оубо окрть мѣста
обитають да помогуть (и)[8]. [і][9] иже суть
въ мѣстѣ томъ съ злато и сребромъ, с
даньми (и) с коньми и скоты, и всѣмъ иже
обѣщанію ставляютса въ (явленіе)[10] гне и-
же єсть въ ієрлимѣ· И стоаще началницы ко-
лѣномъ ѿ (чинъ)[11] іиоудиныхъ (-)[12] ѿ колѣна
веніаминова. и сщенницы и левити, и вси
ихже въздвиже дхъ гнь, възыити [и][13] созда-
ти домъ гнь иже єсть въ ієрлимѣ· І иже бѣ-
ша окрть (єго)[14] помогоша въ всемъ златѣ
и сребрѣ, [и][15] конехъ и скотѣхъ, [-][16] въ о-
бѣщаніи множество много иже чювъство вос-
та· И (киръ црь)[17] възда сосуды сщенныа гни
иже пренеслъ навходоносоръ [црь вавилоньскіи][18]
ѿ ієрлима. и постави ихъ въ (идолници сво-
ей)[19]. (и) вза (-)[20] та киръ црь прьскіи, (и)
преда а мидридату иже бѣ на скровищемъ
єго· Тѣмже предана суть [авасару][21] властелю
іоудеиску. ихже сіе число· Тѣ возливалницъ зла-
тыхъ, а. [и][22] возливалнихъ сребраныхъ, а. ка-
дилницъ сребраныхъ, кд. дїалъ златыхъ, л·
[И][23] (паки) сребраныхъ, в, у и і. і иныхъ сосудъ, а.
всѣх же сосудъ принесеныхъ златыхъ и сре-
браныхъ, е, [и][24] сотъ, и ѯд. принесены же са-
навасаромъ, вкупѣ с тѣми иже ѿ плѣне-
ніа вавилоньска въ ієрлим· Въ временѣхъ же ар-
таѯеркса цра прьскаго. возписаша єму ѿ сихъ
иже обитаху въ іоудеи (-)[25] ієрлимѣ. (веле-
мосъ)[26], и мидридатъ, и [тавеліи][17], и [ра-
димъ][28], и [веелътедмосъ][29], и [семеліи][30] пи-
сецъ. и прочіи ѿ сихъ иже на чиновеніе, оби-
тающіи в самаріи и по прочихъ мѣстѣх. подпи-
санное посланіе црю артаѯерѯу господину отро-
ки твои [радимъ][31] лѣтописецъ и [савеліи][32]
писецъ, и прочіи совѣта твоєго. и судіи иже
въ (єгкили)[33] сѵріи и (деникіи)[34]· И нынѣ знано
да будетъ господину црю, яко іоудее иже въ-
зыидоша ѿ васъ к намъградущіи въ ієр-
лимъ градъ. ѿмѣтны и строптивыи (созида-
тели)[35] торжища, и (съставляютъ стѣны
ихъ)[36] и црковь въздвизаютъ, да аще оубо градъ
той созиждетса и стѣны скончаны будутъ·
Не токмо дани не потрьпатъ даати. но є-
ще и цремъ съпротиваатса, иже и съдѣла-
етса цркви ради право имѣти разсужали єсмо,
но и не презрѣти сих. но знано сътворити
господину [нашему][37] црю· да аще видитса
ти (црю). да ищетса въ книгахъ ѿцъ тво-
ихъ· И обрящеши въ лѣтописцахъ писано о
тѣхъ, и знаєши яко градъ той бысть ѿмѣтный,
и цріи (-)[38] грады смущающи. (-)[39] іоудее ѿ-

мѣстникы и ополъченіе сътворяющи о немъ (-)[40] ѿ вѣка. еяже ради вины градъ той разоренъ бысть· И нынѣ убо знано ти творимъ господине царю, яко аще градъ сей созданъ будетъ и тому стѣны управленныи будутъ· Исходъ тебѣ не будетъ въ (села самаріи)[41] и финикіи· Тогда возписа царь [радиму][42] иже писа слученія и [веелтедму][43] и [самелію][44] писцу, и прочимъ въчиненымъ на созрѣніе (-)[45] обитающимъ въ самаріи и суріи, и финикіи иже подписана имъ суть. чтохъ посланіе яже посласте къ мнѣ· Повелѣхъ убо възыскати и обрѣтено есть яко градъ той ѿ начала царемъ противляющъся. и человѣци ѿмѣстници. и ополъченіе в немъ сътворяющи. и царіе крѣпчайши и жестоки бѣху въ іерусалимѣ властвующи и дани накладающи на килію (и) сурію и финикію· Нынѣ убо повелѣхъ возбранити человѣкъ тѣхъ созидати градъ и превѣдѣти да ничтоже боле сіи сътворятъ. но ни да въсходятъ въ множайша лукавства да еже царемъ тружду вносити· Тогда пречитана суть иже ѿ царя артаѯерѯа яже написана бысть [радиму][46] и [самелію][47] писцу. і иже с тѣми съпоставлени бѣху въпрягши потщанно (пріидоша) въ іерусалимъ с конники и народа (множество велій)[48]· Начаша созидающи въздръжати. и праздны стаху ѿ созиданія церкви въ іерусалимѣ. даже до втораго лѣта царства даріа царя прьскаго·

Глава, г·

Ц(рь же)[1] даріи сътвори вечерю велику всѣмъ иже подъ нимъ, и всѣмъ иже ѿ дому рода его, и [-][2] (перьсийскимъ воеводамъ)[3], [и][4] (воиномъ)[5]. и (всѣмъ) вельможамъ (мидійскомъ), и намѣстникомъ (и судіамъ. и управителемъ) иже подъ тѣми ѿ индѣи даже до едіопіа, на ркз воеводъ. и егда ядоша и пиша и насытившеся възвратишася· Тогда даріи царь возшедъ въ ложницу свою, и поспавъ. и въ снѣ бысть· Тогда тіи тріе юноша телесніи, и стражи иже стрежаху тѣло царево· Рекоша другъ другу, глаголемъ единъ кождо насъ слово [і][6] иже превыси. и егоже явится слово мудрѣише другаго. даде ему (царь даріи)[7] дары великія и побѣду велику. и перфирою одѣянъ будетъ и въ златѣ пити, и на златѣ да сѣдитъ. и колеса златомъ позлащены и кидаръ шидяный, и гривна окрестъ выи, и въ второмъ мѣстѣ сядетъ ѿ даріа, ради премудрости своея, и племя даріево прозовется· [-][8] Тогда въписавши единъ кождо свое слово знаменоваша. и положиша подъ возглавіе даріа царя. и рекоша· Егда востанет царь дадимъ (-)[9] то писаніе [наше][10].

сьогодні тобі робимо відомим, пане
царю, що якщо це місто буде збу-
доване і його мури будуть направ-
лені, тобі не буде виходу в села Са-
марії і Фінікії. **19** Тоді відписав цар
Радимові, що описав події, і Веел-
тетмові, і Самелієві, писареві, й ін-
шим поставленим на догляд, що
проживали в Самарії, і Сирії, і Фі-
нікії, які їм є підпорядковані: **20**
Прочитав я послання, яке ви до ме-
не послали. **21** Наказав я, отже, по-
шукати, і знайдено, що те місто від
початку протиставиться царям, і в
ньому люди бунтарі і чинять війни,
22 і сильні, і жорстокі царі були в
Єрусалимі, які володіли і наклада-
ли данини на Килію, і Сирію, і Фі-
нікію. **23** Отже, я нині наказав за-
боронити тим чоловікам будувати
місто **24** і передбачити, щоб ці біль-
ше нічого *не* чинили. Але хай і не
піднімаються до більшого лукав-
ства, щоб *не* приносити царям кло-
піт. **25** Тоді прочитано те, що від
царя Артаксеркса, що було написа-
не Ратимові і писареві Самелієві, і
ті, що з тими були наставлені,
впрягши з поспіхом *колісниці,*
прийшли до Єрусалиму з кіннотою
і великим множеством людей. Во-
ни почали стримувати будівничих,
2,26 і перестали будувати церкву в
Єрусалимі аж до другого року
царства Дарія, перського царя.

Глава 3

1 Цар же Дарій зробив велику
вечерю всім, що під ним, і всім зро-
бив, що дому його роду, і перським
воєводам, і воякам, **2** і всім мидій-
ським вельможам, і намісникам, і
суддям, і управителям, що під ти-
ми, від Індії аж до Етіопії, на 127
воєвод. **3** І коли вони їли і пили, і,
наситившись, вони повернулися,
тоді цар Дарій, пішовши у свою
спальню, і ліг, і спав. **4** Тоді ті три
юнаки, особисті охоронці і сторожі,
що охорняли тіло царя, сказали о-
дин до одного: **5** Скажім, кожний
один з нас, слово. І яке переможе, і
чиє слово виявиться мудрішим від
іншого, йому цар Дарій дасть вели-
кі дари і велику перемогу, **6** і він
буде зодягнений багряницею, і *буде*
пити зі золота, і хай сидить на зо-
лоті, і колеса позолочені золотом, і
висоновий кидар, і грива довкруг
шиї, **7** і сяде на другому місці від
Дарія задля своєї мудрості, і наз-
веться Дарєвим родичем. **8** Тоді
кожний один, написавши своє сло-
во, запечатали і поклали під по-
душку царя Дарія, і сказали: **9** Коли
цар встане, дамо те наше письмо. І
що розсудить цар і три перські

вельможі, що його слово є наймудрішим, тому хай буде дана побіда, так як є написано. **10** Один написав: Сильним є вино. **11** І другий написав: Найсильнішим є цар. **12** Третій написав: Найсильнішими є жінки. Всіх же перемагає правда. 13 Коли цар встав, взяли вони свої письма і дали йому, і він їх прочитав. **14** І, пославши, він скликав всіх мидських і перських вельмож, воєвод, і намісників, і управителів. І вони сіли в зборі, і письма були прочитані перед ними. **15** І він сказав: Покличте юнаків, і ті сповістять свої слова. І вони були покликані і ввійшли. **16** І він сказав їм: Сповістіть нам про те, що є написане. **17** І почав перший, що говорив про силу вина, і сказав так: **18** Мужі, скільки вино перемагає всіх людей, що його п'ють, відлучає від ума, **19** також же й цареві робить ум марним, також рабам, вільним, і убогим, і багатим, **20** і всім уми перетворює на безстрашні й веселі, і він не пам'ятає всього болю і боргів, **21** і всі серця робить багатими, і не пам'ятає царя ні вельможу, і все за талантом робить говорити. **22** І, коли п'ють, не пам'ятає дружби ані братерства, але недовго потім беруться за мечі, **23** і, коли відійдуть від винного залиття, не пам'ятають, що зробили. **24** Мужі! Чи не перемагає вино, що так чинить думати? І замовк той, що так говорив.

Глава 4

1 І другий почав говорити, розповідаючи про царську силу. **2** О мужі! Чи люди не перемагають землю і володіють морем і всім, що є в них? **3** Цар же володіє над всім, і панує всіма, і ними царює, і вони чинять все, що їм скаже. **4** І якщо пошле їх на війну, вони чинять війну: ідуть і зрівнюють гори, і стіни, і стовпи, **5** ріжуться і ріжуть, і не переступають царське слово. Тих, кого лише переможуть, всіх, що будуть полоненими, принесуть цареві, також і таких інших, **6** і які ж не воюють ані не ідуть воювати, але обробляють землю. Далі, коли будуть сіяти, жнучи принесуть цареві данину. І один другого випереджує, і приносять цареві данину. **7** І він одинокий є сам, якщо говорить: Убийте, – уб'ють, і якщо говорить: Відпустіть, – відпустять, **8** і каже: Вдарте, – вдарять, і говорить: Знищіть, – знищать, говорить: Збудуйте, – будують, **9** говорить: Вирубайте, – вирубують, говорить: Насадіть, – насаджують. **10** І ввесь на-

ї иже ѡсꙋдитъ цр҃ь, и три вельможи перьстїи ꙗко слово его мꙋдрѣйше есть. томꙋ да дасться побѣда, ꙗко писано есть. единъ написа. сильно есть вино. и другїи написа сильнѣи есть цр҃ь. третїи написа сильнѣише сꙋть жены. на всѣх же побѣждаетъ истинна· (-)[11] Егда въста цр҃ь. взѧша писанїѧ [своѧ][12] (и) даша емꙋ, и прочте [ѧ][13]. и посла съзва всѣхъ вельможъ (мидскиї и пръскихъ)[14] [-][15] (-)[16] воеводъ, и наместникї и оуправителеи. и сѣдоша въ соборѣ и чтена сꙋть писма пре ними· И ре позовите юношъ. и тїи известѧт словеса своѧ. и звани сꙋть и внидоша. и рече имъ възвѣстите нам о тѣхъ иже писана сꙋть· И нача пръвыи иже гла ѿ крѣпости вина. и рече сице, ѽ мꙋжи коль премагае вино всѣхъ чл҃къ, иже пїютъ его. ѿлꙋчитъ ѿ оума. (паки) же (и) црю (сътворѧетъ оумъ сꙋетенъ, паки рабомъ свободнымъ, и оубогимъ и богатымъ)[17], и всѣ оумы обратиї безъстрашны и веселы. и не памѧтꙋетъ всеѧ скорби и (-)[18] долговъ, и всѧ срца сотворѧетъ богаты, и не памѧтꙋетъ цра ни вельможи. и все по талантомъ глати сътвориї и не памѧтꙋетъ егда пїютъ дрꙋжбы ни братъства. но немного потомъ прїимꙋтъ мечи, и егда ѿ (винного. потопленїѧ)[19] въстанꙋтъ. не помнѧтъ что сътвориша, ѽ мꙋжи не премагаетъ ли вино, иже тако мыслитъ сътворити· И оумлъча (главыи сице)[20].

Гла, д҃·

Начать вторыи глати, рекїи о крѣпости цртвѣи· ѽ мꙋжи не премагаютъ ли чл҃цы землю и море въздръжатъ, и всѧ иже в нихъ сꙋть· Црь же на все премагаетъ и господствꙋетъ (всѣми, и вл҃чьствꙋетъ) ими, и всѧ елика еже речетъ тѣмъ сътворѧютъ· (-)[1] (И) аще послетъ тѣхъ къ брани (-)[2] творѧтъ (брань. идꙋтъ и сътрыютъ) горы и стѣны, и столпы, закалаютсѧ и закалаютъ, и (црево слово)[3] не преступаютъ. иже аще побѣдѧтъ (принесꙋтъ црю всѧ)[4] еликоже пленена бꙋдетъ· Такоже ї иныхъ сицевыї ї елици же не воюютъ ни ополъчаютсѧ но дѣлаютъ землю. паки егда бꙋдꙋтъ сѣѧти зажинающи принесꙋтъ [дани][5] цревы· И еди другаго преспѣваетъ (и) приносѧт дань црю. и тои единъ самъ есть аще глетъ оубїите, оубїютъ. (и аще) глетъ ѿпꙋстите, ѿпꙋстѧтъ. (и) глет поразите, поразѧтъ. (и) глетъ разорите, разорѧтъ. глетъ съзидаите, созидаютъ. глетъ посѣщите, посѣцаютъ. глетъ насади-

те, насадатъ. и весь народ [-][6] и силы его по-
слушаютъ (самого)· (И) посемъ тои (-)[7] ястъ и
пиетъ и спи. тии же стрегутъ окрестъ его, и
не могутъ (поити единъ кождо)[8] [-][9] сътвори-
ти дела своя. но на глаголъ послушни суть ему.
О мужи како не преможетъ царь иже тако ся
слышитъ и умлъча· Третии же рече о жены и о
истинны, (и) то есть зоровавель (и) нача глаголати.
О мужи не велий ли есть царь, и мнози человецы.
(і) и вино преможетъ. кто же есть властвуяй
ими, и кто господствуяй ими. не жены ли. ро-
диша бо жены царя и всехъ людии, иже влас-
твуютъ моремъ и землею. и от техъ рождени
суть. и тии въздоиша ихъ иже насадиша ви-
нограды от которыхъ вино сътворится. и тии
сътворяютъ ризы красны [всемъ][10] человекомъ, и
тии сътворяютъ славу человекомъ. и не могутъ
человецы отлучитися от женъ. аще съвокупятъ
сребро и злато и всяку вещь красоты. и ви-
дятъ жену едину добре одеянну и доброзрач-
ну [-][11] вся сия оставляюще о неи внем-
лютъ, и отвореными устнами зрятъ ю. и
ей желаютъ вси, наипаче злата и сребра, и вся-
кои вещи предрагои· Человекъ (отца своего)[12] оста-
витъ, иже въздоилъ его, и свою страну, и
(приложится къ жене)[13]. и съ женою оставля-
етъ душу, и ниже отца памятуетъ ни мате-
ри, ниже страны и сие подобаетъ вамъ разу-
мети, яко жены властвуютъ вами. не болез-
нуете ли, и тружаетеся, и вся женамъ даете
и приносите· И приемъ человекъ оружие свое, і идетъ
на путь сътворити разбои убииства и тать-
бы, и море (съ кораблями) плавати и реки, и
льва видитъ, и въ дракъ внидетъ. (-)[14] егда раз-
бои сътворитъ и прелестить и украдетъ възлюб-
леннои (своеи) приноситъ· И паче любитъ человекъ
жену свою (и) выше нежели отца и матерь, и
мнози безумни сътворени суть ради женъ
(своихъ). и раби сътворени суть ради техъ, и
[-][15] заблудиша и заклани суть, и съгрешиша ради
женъ· И ныне веруете мне не великъ ли есть
царь въ власти своеи, не вси ли страны не сме-
ютъ осязати его, видехъ бо [-][16] апаминь дщи
вартакова дивнаго наложницу царёву седящи
близъ царя одесную, и отъемлющу диадиму от
главы [его][17], и наставляющи на себе, и по
ланите біяше царя от левыя руки, и свыше
того, (-)[18] отвореныма устнама, зря ея, и а-
ще посмеется пред нимъ, смеется (и онъ)·
Аще же разгневана будетъ нань, утешаетъ ю,
дондеже глаголетъ съ нимъ· О мужи не ли
крепчаише жены яко сице творятъ· И тогда царь

род, і сили його самого слухаються. **11** І після цього той їсть і п’є і спить, ті ж стережуть його довкруги і не можуть піти, кожний, зробити свої діла, але на слово є йому послушні. **12** Мужі! Як не переможе цар, якого так слухаються? І він замовк. **13** Третій же заговорив про жінок і про правду, і це є Зоровавель. І він почав говорити: **14** Мужі! Чи цар не є великий, і люди численні, і вино перемагає? Хто ж є той, що панує над ними, і хто ними володіє, чи не жінки? 15 Бо жінки народили царя і ввесь народ, що володіє морем і землею. **16** І від них вони є народжені. І ті вигодували тих, що насадили виноградники, з яких робиться вино. **17** І вони роблять гарну одіж всім людям, і ті роблять славу чоловікам. І чоловіки не можуть відлучитися від жінок. **18** Якщо назбирають срібло і золото, і всяку гарну річ, і бачать одну гарно вдягнену і красиву жінку, **19** залишаючи це все, нею захоплюються і відкритими устами на неї дивляться, і її бажають усі більше від золота і срібла, і всякої предорогої речі. **20** Чоловік залишить свого батька, який його вигодував, і свою країну, і пристане до жінки; **21** і з жінкою залишає душу, і ані *не* пам’ятає батька, ані матері, ані країну. **22** І це вам треба розуміти, що жінки вами володіють. Чи не переживаєте і трудитеся? І все даєте і приносите жінкам. **23** І чоловік, взявши свою зброю, і йде на шлях робити напад, убивства і крадежі, і перепливати кораблями море і ріки, **24** і бачить лева. І входить в туман, коли робить розбій, і обманює, і краде, – приносить своїй улюбленій. **25** І більше чоловік любить свою жінку, і більше, ніж батька і матір. **26** І численні стали безумними задля своїх жінок, і стали задля них рабами, **27** і заблукали, і були вбиті, і згрішили задля жінок. **28** І сьогодні, вірте мені, чи не великим є цар у своїй владі? Чи не всі країни не сміють поглянути на нього? **29** Адже я бачив Аамину, дочку подиву гідного Вартака, царську наложницю, що сиділа близько царя по правиці. **30** І вона брала вінець з його голови і клала на себе, і лівою рукою била царя по лиці. **31** І понад те відкритими устами він дивився на неї, і якщо вона засміється перед ним, і він сміється, якщо ж буде на нього розгніваною, він її потішає, доки *не* заговорить з ним. **32** Мужі! Чи що сильніше від жінки, бо вони так чинять? **33** І тоді цар і вельможі дивилися один на

другого. **34** І він почав говорити
про правду: О Мужі! Чи жінки не є
сильні? Земля є велика і небо є ви-
соко, і швидким біг сонця, що по-
вертається довкруги небес і знову
біжить на своє місце в одному дні.
35 Чи не є величним той, хто це
творить? І правда велика і сильні-
ша понад всіх. **36** Вся земля кличе
правду, знову небо її благословить,
і всі діла кланяються і тремтять *пе-
ред* нею, і немає з нею образи, **37**
ані вино *не* образить, ані не обра-
зить цар. Неправедні жінки, непра-
ведні всі людські сини і неправедні
всі їхні діла. І немає в них правди, і
в своїй неправедності вони згинуть.
38 І правда ж живе і перебуває на-
віки. І вона живе і перебуває на вік
віку. **39** Немає перед нею сприй-
мання обличчя ані різниці, але вона
чинить, що праве, цурається всього
неправедного і лукавого, і всім до
вподоби її діла. І на її суді немає
нічого образливого, **40** але вона си-
ла, і царство, і влада, і велич всім
вікам. Благословенний правдивий
Бог! **41** І він перестав говорити. І
всі люди закричали і сказали: Вели-
ка є правда. І вона перемагає. **42**
Тоді цар сказав йому: Попроси, що
хочеш, більше, ніж є написане, і
дам тобі, бо тебе знайдено наймуд-
рішим. І сядь біля мене, і назвешся
моїм родичем. **43** Тоді він сказав
цареві: Згадай твою обіцянку, яку
ти обіцяв – збудувати Єрусалим – в
день, в якому царство ти посів. **44** І
відпусти ввесь посуд, що був за-
браний з Єрусалиму, які вилучив
Кир, коли прокляв Вавилон, і поба-
жав відіслати їх туди. **45** Ти ж по-
бажав будувати церкву по спаленні
ідумеями, коли Юдея стала опус-
тілою через халдеїв. **46** І сьогодні
це є те, що прошу, пане. І що про-
шу, і це величність від тебе. Бла-
гаю, отже, щоб ти виконав обіцян-
ку, яку ти обіцяв виконати небесно-
му цареві з твоїх уст. **47** Тоді встав
цар Дарій і поцілував його, і напи-
сав послання до всіх його волода-
рів, і воєвод, і намісників, і вель-
мож, щоб вони провели його *і* тих,
що з ним, всіх, що йдуть будувати
Єрусалим. **48** І всім намісникам, які
були в Сирії і Финікії, що в Ливані,
він написав послання, щоб приво-
зили кедрове дерево з Ливана до
Єрусалиму, щоб збудували місто.
49 Він же написав і про свободу
всім юдеям, які йшли з царства до
Юдеї, і всім володарям, і вельмо-
жам, і намісникам – не приходити
до їхніх дверей, **50** і щоб вся око-
лиця, яку випросили, була їм без
данини. І хай ідумеї покинуть ю-

и̂ вельмо́жи смотря́ху дрꙋгъ на́ дрꙋга· И̂ на-
ча́тъ гл҃ати ѿ и̂́стинны, ѽ мꙋжи не крѣпки
л̂и сꙋтꙋть же́ны, вели́ка є̂сть земля̀ и̂ высо́ко
є̂сть нб҃о, и̂ бы́стро тече́нїе слн҃чное, ꙗ̂́ко ѻ̂бра-
ти́тъ ѡ̂́коло нб҃са и̂ паки притечетъ в̂ (мѣсто
свое)[19] въ є̂ді́нъ дн҃ь, не възвели́ченъ л̂и є̂сть
и̂́же сїа твори̂. ї и̂́стинна вели́ка и̂ крѣпча́иши
па́че всѣ́х. вс҄а зе́ля̀ и̂́стиннꙋ възызыва́етъ. (-)[20]
нб҃о (па́ки) ю̂̀ бл҃вит. и̂ вс҄а дѣла прекланя́ю-
ся и̂ трепе́щꙋтъ (є̂ѧ̀), и̂ нѣсть с не́ю ѻ̂би́да
(ниже)[21] вино̀ ѻ̂би́дитъ. ниже и̂зоѻ̂би́дитъ цр҃ь,
непра́вени жены̀ непра́ведни вся сн҃ы чл҃ческїя. и̂
непра́ведна тѣ́хъ вс҄а дѣла̀ и̂ нѣсть в нихъ
и̂́стинны, и̂ въ свое́и непра́вости поги́бнꙋтъ·
[і̂][22] и̂́стинна же живе́тъ и̂ пребыва́етъ въ вѣ-
ки. и̂ живетъ, и̂ въздержи́тъ въ вѣкъ вѣка·
(-)[23] Нѣсть пре̂ ею̀ прїятїя лица̀ ни ро́зности.
но̂ и̂́же пра́ва твори́тъ ѻ̂ всемъ непра́выхъ и̂ лꙋ-
ка́выхъ (ѻ̂грѣба́ется). и̂ всѣ бл҃говоля́тъ въ
дѣлехъ є̂ѧ̀· И̂ нѣсть в сꙋдѣ є̂ѧ̀ ничто́же ѻ̂би-
дливо но̂ сїя крѣпость, и̂ цр҃тво, и̂ вла́сть, и̂
вели́чество, всѣмъ вѣкѡ́· Бл҃венъ бг҃ъ и̂́стинный и̂
преста̀ гл҃ати. и̂ вси лю́дїе (-)[24] возопи́ша, и̂
[-][25] реко́ша. вели́ка є̂сть и̂́стинна и̂ премага́-
етъ· Тогда̀ цр҃ь рече є̂мꙋ въспроси̂ є̂же хо́щеши
множа́е и̂́же пи́сана сꙋть, и̂ да́мъ тебѣ· Поне́же
ѻ̂брѣте́нъ є̂си мꙋдрѣ́ишїи, и̂ бли́же менѐ да
ся́деши и̂ племя̀ мое прозове́шися· Тогда̀ рече
цр҃ю помяни̂ ѻ̂бѣща́нїе (твоѐ) и̂́же ѻ̂бѣща́лъ
є̂си създа́ти і̂ерлим въ дн҃ь кото́рыи цр҃тво прї-
ялъ є̂си· И̂ вся̀ съсꙋды и̂́же прїята сꙋть ѿ
і̂ерли́ма ѿпꙋсти̂ и̂́же ѿлꙋчи́лъ кѵ́ръ когда (за-
кля̀)[26] вавѵло́нъ. и̂ въсхотѣ ѿсла́ти (тѣ) тꙋ.
(-)[27] ты́ (же) восхо́тѣ създида́ти цр҃ковь по сож-
же́нїи и̂дꙋмѣ́и, когда ѻ̂пꙋстѣна є̂сть і̂ꙋдеа ѿ
халдѣи· И̂ нн҃ѣ то є̂сть что прошꙋ господи́не
(-)[28]. и̂ что прошꙋ [-][29] (-)[30] то є̂сть вели́чество
ѿ тебѐ, молю̀ ꙋбо да сътвори́ши ѻ̂бѣща́нїе
что ѻ̂бѣща́лъ є̂си цр҃ю нб҃номꙋ (и̂зъ ꙋ́стъ тво-
и̂хъ сътвори́ти)[31]· Тогда въста̀ (цр҃ь да́рїи)[32]
(и̂) ѻ̂блобыза̀ є̂го, и̂ написа̀ [-][33] посла́нїе къ
всѣмъ држа́вным (є̂го), и̂ воєво́дамъ и̂ намѣ-
стникомъ и̂ вельмо́жамъ, да и̂зведꙋтъ є̂го (-)[34]
и̂́же с ни̂ вси̂ въсходя́щи създида́ти і̂ерлимъ, и̂
всѣмъ намѣстникомъ и̂́же бя́хꙋ в (-)[35] сѵ́рїи
и̂ фи́никїи. и̂́же въ лива́нѣ. написа̀ посла́нїе, да
приво́зятъ дре́ва ке́дрова, ѿ ливана въ і̂ерлі́мъ.
(-)[36] да съзи́ждꙋтъ (-)[37] гра́д· (-)[38] писа (же и̂)
всѣмъ і̂ꙋде́ѡ (въ свободꙋ и̂́же въсхожа́хꙋ ѿ цр҃-
тва въ і̂ꙋде́ю)[39], (и̂) всѣмъ вла́стелемъ и̂ вель-
можа́мъ и̂ намѣстникѡ (-)[40], не прїити на две́-
ри и̂хъ, и̂ всю̀ странꙋ и̂́же и̂спроси́ша быти

безъ дани имъ. і идумеи да оставляютъ
страны иже въздръжатъ іудейскія. И въ съ-
зданіе храма дати по единѣхъ лѣтехъ та-
лантъ, к҃. даже доколѣ създастся. И на (ос-
щеніе)[41] всесъжженію съжещи на всякъ день я-
ко имѣютъ заповѣдь. (иныхъ талантъ з҃і,
приносятъ по единыхъ лѣтехъ)[42]. И всѣмъ
иже въсходятъ ѿ вавулона съграждати градъ. дабы
была свобода толико имъ якоже сыномъ ихъ, и
всѣмъ свщенникомъ иже пріидутъ писалъ же и
количьства. и пресвщенну ризу [повелѣ дати][43] в
коеи служаше. и левутомъ писа дати мзду
даже до дне которого съвершится домъ (іерлимъ
и)[44] оустроится. и всѣмъ стрегущимъ града
писа дати имъ жребіи, и оброки. и ѿпу-
стилъ вся сосуды иже ѿлучи куръ ѿ вавулона
и вся елика же рече куръ сътворити и онъ въ-
чини творити и послати въ іерлимъ. И егда
изыиде юноша (сеи). въздвигнувъ лице на небо
противу іерлиму блгвити царя небнаго. (и рече)[45]
ѿ тебе есть побѣда. и ѿ тебе есть премуд-
рость, и свѣтлость. и азъ рабъ твои есмь. бл-
венъ еси иже далъ еси мнѣ премудрость. и те-
бѣ исповѣмся [гди бже][46] ѿць (нашихъ) и прія
посланіе і изыиде (въ вавулонъ. и пріиде)[47] и
възвѣстити братіи своеи (иже быша въ ваву-
лонѣ)[48]. И блгвиша бга ѿць своихъ, яко далъ
имъ ѿпущеніе, и прохлажденіе. да възыидутъ
и съзиждутъ іерлимъ, и црковь идѣже именовано
есть імя его в немъ. и възрадовашася с му-
сикіею и веселіемъ днии седмь.

дейські околиці, які тримають. **51** І
дати на будову храму – на один рік
20 талантів, аж доки не буде збудо-
ваним, **52** і на освячення всепален-
ня, щоб палили кожного дня, як ма-
ють припис, інших 17 талантів, щоб
приносили на кожний рік. **53** І всім,
що йдуть з Вавилону будувати міс-
то, щоб була свобода, настільки їм,
як їхнім синам, і всім священикам,
які прийдуть, **54** написав же і кіль-
кість *коштів* і наказав дати свя-
щенну ризу, в якій служили. **55** І
левітам написав дати винагороду
аж до дня, в якому буде закінчений
єрусалимський дім і буде збудова-
ний. **56** І всім, що стерегли місто,
написав дати їм жереб і утримання.
57 І він відпустив ввесь посуд, який
відлучив Кир від Вавилону, і все,
що сказав Кир зробити, і він нака-
зав чинити і послати в Єрусалим.
58 І коли вийшов цей юнак, підняв-
ши лице до неба, до Єрусалиму,
щоб поблагословити небесного ца-
ря, він і сказав: **59** Від Тебе є пере-
мога і від Тебе є премудрість і світ-
лість. І я є твій раб. **60** Благосло-
венний є ти, що дав мені премуд-
рість, і тобі визнаватимуся, Госпо-
ди Боже наших батьків. **61** І він
взяв послання і пішов до Вавилону.
І прийшов і сповістив своїм братам,
що були у Вавилоні. **62** І вони по-
благословили Бога своїх батьків,
що дав їм звільнення і полегшення,
63 щоб вони пішли і збудували Є-
русалим і церкву, де названо є в
ньому його ім'я. І розвеселилися з
музикою і веселістю сім днів.

Гла҃, е҃.

По сихъ же избрани суть да въсходятъ
началницы селніи по домомъ и колѣнахъ
своихъ. и жены ихъ, и сынове, и дщери и рабы
[-][1], и рабыня [ихъ][2], и скоты ихъ. (-)[3]
даріи (же црь) посла (такоже) с ними конникъ
а҃, дондеже изведутъ ихъ въ іерлимъ с миромъ. и
с мусикіею, [и][4] с тимпаны, и трубами. и
вся братія ихъ баху играющи, и сътвори
ихъ взыити вкупѣ с ними. И сія суть име-
на мужіи иже взыидоша по селохъ своихъ и по
колѣнохъ и въ части (-)[5]. (княжьства ихъ) свщен-
ницы. снове (динеесовы)[6] сна аарона. іисусъ снъ
иоседековъ. [-][7] иоакимъ снъ зоровавелевъ снъ
саладіилева. ѿ дому двдва. ѿ колѣна фаресова.
колѣна же іудина иже глалъ есть дарію црю
перьскому словеса дивна, въ второе лѣто црства
его мца нисанъ а҃ го (дня)[8]. Суть же тіи (въ-
сходящіи (же) ѿ іудея)[9] ѿ плѣна пресленію,
коихъ пресели (навходоносоръ)[10] црь вавулоньскіи

Глава 5

1 Після цього ж вибрані були на-
чальники поселень за домами і сво-
їми родами, і їхні жінки, і сини, і
дочки, і раби, і їхні рабині, і їхня
скотина, щоб піти. **2** Цар Дарій же
послав також з ними 1000 кіннот-
ників, доки не заведуть їх до Єру-
салиму з миром, і з музикою, і з
тимпанами, і трубами. **3** І всі їхні
брати грали, і він зробив, щоб вони
пішли разом з ними. **4** І це є імена
чоловіків, що пішли за своїми посе-
леннями і за родами і в частки їх-
нього князівства: **5** священики, Ти-
неосові сини, Ааронового сина, –
Ісус, Йоседеків син, Йоаким, Зоро-
вавелів син, Салатіїв син з Давидо-
вого дому, з Фаресового роду, Ю-
диного ж роду, **6** який сказав Да-
рієві, перському цареві, подиву гід-
ні слова в другому році його царю-
вання, 1-го дня місяця нісана. **7** Во-
ни ж є ті, що пішли ж з Юдеї, з по-
лону переселення, яких переселив у

Вавилон Навходонсор, вавилонський цар. **8** І він повернувся в Єрусалим і в інші *частини* Юдеї, і кожний же один до свого міста, ті, що прийшли з Зороваелем, й Ісусом, і Неемією, і Зарією, Рисеєм, Ениниосом, Мардохеєм, Веельсаром, з Асфаросом, з Ререлієм, з Роїмом, з Вааном, і їхні начальники, **9** їхнє число з їхніх народів, і їхні начальники: з синів Форосових – 2000 і 170; **10** Сафатових синів – 400, 70, 2; Аресових синів – 6 сот 56; **11** Фаарамоавових синів – 2000, 8 сот і 12; **12** Іламових синів – тисяча, 250 і 4; синів Затуї – 9 сот, 40 і 5; Кореових синів – 7 сот і 5; Ванііних синів – 6 сот, 48; **13** Виваїнових синів – 6 сот і 23; Садасових синів – 3000, 200 і 22; **14** Адоникамових синів – 6 сот, 60 і 7; Ваїіних синів – 2000, 60 і 6; Адинуєвих синів – 400, 50 і 4; **15** Атир езекієвих синів – 90 і 2; Чиланових і Азитасових синів – 60 і 7; Азуранових синів – 400, 30 і 2; **16** Ананієвих синів – 100 і 1; Аромових синів, Вассинових синів, – 300 і 22; Арсифуритиних синів – 100 і 2; **17** Метирових синів – 3000 і 5; Екветломонових синів – 100 і 23; **18** Екнетофасових синів – 50 і 5; Ексанавотових синів – 150 і 8; Екветсамосових синів – 42; **19** Каріатіаріосових синів – 25; Еккафирасивиротових синів – 7 сот і 43; Екпирових синів – 7 сот; **20** Хадіясових і Амидієвих синів – 400 і 22; синів з Кирама і Ґавдиса – 6 сот і 21; 21 синів з Макалона – 100 і 22; синів з Витолія – 50 і 2; Нефисових синів – 100 і 56; **22** Каламолалуєвих і Онусових синів – 7 сот і 25; синів Єреха – 300 і 45; **23** Анаазових синів – 3000, 300 і 30 . **24** Священики синів Єддуя, сина Ісуя, з Санасивовими синами – 9 сот і 72; синів від Мирута – 1000 і 52; **25** Фасаронових синів – 1000 і 47; Кармієвих синів – Аіз. **26** Левітів же, Єсуєвих, і Кадмилових, і Ваннуєвих, і Суієвих синів, – 74. **27** Синів священних співців, Асафових синів, – 100, 48. **28** Дверників же: Салумових синів, Іаталових синів, Толманових синів, Даковієвих синів, Титаєвих синів, Самієвих синів, всіх – 100 і 39. **29** І святих служителів: Асафових синів, Асифаєвих синів, Таваотових синів, Кирасових синів, Судових синів, Фалеєвих синів, Лаванаєвих синів, Аграваєвих синів, **30** Акуаєвих синів, Утаєвих синів, Китавових синів, Агаваєвих синів, Сиваієвих синів, Ананових синів, Катуаєвих синів, Ґеддурових синів, **31** Аіруєвих синів, Десанових синів, Ноіваєвих синів, Хасеваєвих синів, Ґазираєвих синів, Азієвих синів, Финеесових синів, Асараєвих синів, Вастаієвих синів, Асанаєвих синів, Менієвих синів,

въ вавѵлѡ́. и҆ ѡ҆братисѧ въ і҆ерлимъ, и҆ въ про́-
чꙋю і҆ꙋде́ю, (и҆) є҆ди́нъ ко́ждо (же) въ грⷣа свои,
и҆же прїидо́ша. (и҆) съ зоровавелемъ і҆ и҆сꙋсомъ. [и҆][11]
неемїемъ, (и҆) захарїемъ, [реисеемъ][12] є҆ниниосомъ,
мардохеемъ, веельсаромъ. со (а҆съфаросомъ)[13]. съ
[реелїемъ][14], съ роимомъ. съ ваанѡ́. (и҆) ѿ на-
ча́льникъ и҆хъ, число и҆хъ ѿ ꙗ҆зы́къ (и҆хъ), и҆ на-
ча́льницы и҆хъ. снѡвъ форосовыхъ, ҂в, и҆ ро. снѡвъ
сафатовыхъ, у, о в. снѡвъ [а҆ресовыхъ][15], [ѕ][16]
со́тъ, нѕ. снѡвъ (фаарамоавъ)[17] [-][18], ҂в, и҆ со́тъ
и҆ ві. снѡвъ [и҆ламовыхъ][19], тысѧща, сн и҆ д.
Снове [задꙋи][20], д со́тъ. м и҆ е. снове (корвео-
вы)[21], з со, и҆ е. снове ванїины, ѕ со́тъ ми.
снове виваины, ѕ со и҆ кг. снове [садасовы][22], ҂г,
[с][23], и҆ кв. Снове [а҆доникановы][24], ѕ, со́тъ ѯ, и҆
з. снове (ваїины)[25], ҂в, ѯ и҆ ѕ. снове а҆динꙋевы. у
н и҆ д. снове а҆тир езекїевы, ч и҆ в. снове (чила-
новы)[26], и҆ а҆зитасовы, ѯ и҆ з. Снове а҆зꙋрановы,
у л и в. снове [а҆нанїевы][27], р и҆ а. снове а҆ромо-
вы. снове вассины, т и҆ [кв][28]. снове [а҆рсифꙋ-
ридъ][29], р и҆ [в][30] снове [метировы][31], ҂г, и҆ е.
снове (е҆кведломоновы)[32], р, и кг. снове (е҆кнето-
фасовы)[33], н, и҆ е. снове (е҆ѯанавоѳовы)[34], рн и҆ и.
снове (е҆кведсамосовы)[35], мв. снове карїадїарїосъ,
ке. Снове (е҆ккафира)[36] и вироѳовы, з со́тъ, и҆
мг. (снове е҆кпировы, з со.) снове хадїасовы. и҆
[а҆мидїевы][37], у, и҆ кв. снове ѿ кирама, и҆
(гавдиса)[38], ѕ со́тъ и҆ ка. Снове ѿ макалона, р
и҆ кв. снове ѿ витолїа, н и҆ в. снове нифисовы
р, и҆ нѕ. снове (каламолалꙋевы)[39], и҆ ѡ҆нꙋсовы, з
со́тъ, и҆ ке. снове и҆ерехꙋ, т и҆ ме. снове [а҆на-
азъ][40], ҂г т и҆ л, жерцы. снове и҆еддꙋевы, сна
і҆исꙋева, съ сны [санасивовыми][41], д со́тъ и҆ ов.
снове [ѿ мирꙋда][42] ҂а, и҆ нв. снове (фасароновы)[43],
҂а, [-][44] и҆ мз. сны [кармїевы][45], (а҆изъ)[46]. левꙋ-
ти же снове и҆исꙋевы, и҆ [кадмиловы][47], и҆ ван-
нꙋевы, и҆ [сꙋиевы][48], од. Снове сто пѣвцы, снове
а҆сафовы, р, ми. дверницы (же), снве салꙋмовы.
снове [и҆аталовы][49], снове толмановы, снове [дако-
вїевы][50]. снове [титаевы][51], снове [самїевы][52],
всѣхъ р и҆ лд. и҆ стыхъ слꙋжителей. снове (а҆-
сафовы)[53], снове а҆сифаевы, снве таваоѳовы, снове
кирасовы, снове [сꙋдовы][54]. снве [фалеевы][55]. снове
лаванаевы. снове [а҆граваевы][56], снове [а҆кꙋаевы][57].
снове ѹ҆таевы. снове китавовы, снове а҆гаваевы, сно-
ве сиваїевы, снове а҆нани, снове кадꙋаевы. Снове
гедꙋровы. снове а҆ирꙋевы. снве десановы. снове но-
и҆ваевы, снове хасеваевы. снове газираевы, снове
[а҆зїевы][58], снове (финеесовы)[59], снове а҆сараевы, сно-
ве васъдаїевы, снове а҆санаевы, снове (менїевы)[60],
снове нафисїевы. снове [а҆кꙋевы][61], снове [а҆кифае-
вы][62]. снове а҆сꙋровы снове фаракимовы, снове васа-

ло́довы сн҃ве меедїи́ны. сн҃ве кꙋда́евы. сн҃ве (хорса́-
евы)[63], сн҃ы [харкꙋ́совы][64]. сн҃ове (а҆сирари)[65], сн҃ве
домїевы. сн҃ве [наси́довы][66] сн҃ове а҆ти́фа. сн҃ы
ѿ҆́трокъ [соло́моновыхъ][67]. сн҃ы [а҆сап҃фїо́новы][68].
сн҃ы [фари́ра][69], сн҃ы и҆е́или, сн҃ы лозо́ни, сн҃ы [и҆з-
да́илевы][70]. сн҃ы (сафе́довы)[71], сн҃ы (а҆ї́а)[72] сн҃ы
(фад҃ре́дъ)[73]. сн҃ы савї́и, сн҃ы саро́дїевы, сн҃ы ма-
сїа́совы, сн҃ы [га́ровы][74]. сн҃ы а҆д҃дꙋсовы. сн҃ы сꙋ-
ва́совы, сн҃ы [а҆фераевы][75]. сн҃ове (варади́совы)[76].
сн҃ове [саватовы][77]. сн҃ове [а҆л҃ло́мовы][78]. всѣ́хъ
ст҃о служи́телей и҆ сн҃овъ ѿ҆́трокъ [соло́моно-
выхъ][79], т҃ и҆ ѻ҃в· Сїи́ всходѧ́щеи ѿ [дерме-
ле́да][80], и҆ [дерса́са][81], вожд҃ и҆́хъ, [хараа́далáръ][82], и҆
[а҆а́ла́ръ][83], и҆ не могоша възвѣсти́ти ѿ-
ч҃ествъ свои҆х и҆ ро́довъ, ꙗ҆́ко ѿ і҆и҃лѧ сꙋть. сн҃ы
[ладáновы][84] сн҃а (дáнова)[85], сн҃ы некодáновы, ѕ҃
со́тъ и҆ н҃в. и҆ ѿ жерцо́въ творѧ́щїихъ жре́чес-
тво (-)[86] не ѡ҆брѣто́шасѧ· Сн҃ове [ѡ҆вдїи́ны][87].
сн҃ове [а҆ко́совы][88]. сн҃ове [а҆д҃дꙋсовы][89] и҆́же поѧ́лъ
а҆вгїю женꙋ ѿ дщере́й [верзеле́евыхъ][90]. и҆ назва́-
на є҆сть на и҆́мѧ є҆го. и҆ си́хъ пои҆́щеши въ пи-
са́нїи бы́тїѧ въ счте́нїю и҆ не ѡ҆брѧ́щеши.
(и҆) не повелѣно и҆́мъ сщ҃е́нства твори́ти· И҆ рече́
и҆́мъ (и҆) нее́мїѧ и҆ а҆т҃да́рїѧ, да не причаща́ю-
сѧ (є҆́же служи́ти)[91], до́ндеже въста́нетъ а҆рхї-
ере́й да́нъ въ и҆звѣствова́нїе, і҆ и́стин҃ꙋ. вси
же бѧ́хꙋ ѿ і҆и҃лѧ, ѿ в҃і лѣ́тъ, [и҆ ни́жеи][92],
[҂м, ҂в, т҃ѯ ра́звѣ ра́бъ и҆ рабы́нь][93]. ра́бъ тѣ́хъ и
рабы́нь, ҂з, [т҃м҃з][94]· Пѣвцы̀ и҆ пѣ́сницы, с҃, и҆
м҃е. вельблю́д, ѵ҃л҃е. (-)[95] ко́нїи, ҂з л҃ѕ. ѡ҆слѝ с҃ м҃е.
подъѧре́мникъ ҂е е҃ со́тъ, и҆ к҃е. и҆ ѿ престáтелей
по се́лѣхъ. є҆гда̀ прїидо́ша въ цр҃ковь бж҃їю. и҆-
же въ і҆ер҃лимѣ нача́ша (ѡ҆бновлѧ́ти и҆) въздви-
за́ти цр҃ковь в мѣ́сто є҆го по свое́й си́лѣ, и҆ да-
ѧ́ти въ цр҃ковь сокро́вище. дѣ́ло (пресщ҃е́нно),
зла́та мна́съ, ҂а. и҆ мна̂ сребра̀, ҂е. и҆ ри́зъ
сщ҃е́нныхъ, р҃. и҆ всели́шасѧ сщ҃е́нницы и҆ леѵ҃-
ти, (-)[96] и҆́же и҆зыидо́ша ѿ наро́да въ і҆ер҃лимъ
и҆ въ странꙋ. и҆ пресщ҃е́нныи пѣвцы и҆ две́рни-
цы, и҆ ве́сь і҆и҃ль въ (страна́хъ)[97] свои҆х· Настоѧ́-
щꙋ же се́момꙋ мц҃ꙋ, (-)[98] є҆гда̀ бы́ша сн҃ове і҆и҃-
левы є҆ди́нъ ко́ждо въ свои҆́хъ ве́щехъ събра́ша-
сѧ є҆ди́нодꙋшно. въ дво́ръ и҆́же бы́сть пред [-][99]
вра́ты въсто́чными· И҆ въста і҆исꙋсъ сн҃ъ и҆ѡ҆се-
де́ковъ. и҆ бра́тїѧ є҆го сщ҃е́нницы. и҆ зоровавéль
сн҃ъ саладїи́левъ и҆ бра́тїѧ и҆́хъ. ᲂу҆гото́ваша
а҃ є҆з҃ра в҃ ѡ҆́лтарь бг҃ꙋ і҆и҃левꙋ. *да възносѧ́тъ на не́мъ
всесъжже́нїе (-)[100], ꙗ҆́коже въ кни́зѣ мѡѷсе́ѡва
ч҃лка бж҃їѧ пи́сана сꙋть. и҆ събра́ша себѣ̂ ѿ
и҆́ныхъ ро́дъ земли̂. и҆ въздвигнꙋ́ша же́ртов-
никъ, в мѣ́сто є҆го ꙗ҆́ко вра́жда бѧ́хꙋ и҆́мъ, и҆
премого́ша и҆́хъ вси ꙗ҆́зыцы зе́мстїи. и҆ прино-

Нафисієвих синів, Акуєвих синів, А-
кифаєвих синів, Асурових синів, Фа-
ракимових синів, Васалотових синів,
32 Меедіїних синів, Кутаєвих синів,
Хорсаєвих синів, Харкусових синів,
Асирарових синів, Томієвих синів,
Наситових синів, Атифових синів, **33**
синів Соломонових слуг, Асапфіоно-
вих синів, Фарирових синів, Ієілових
синів, Лозонових синів, Іздаїлевих си-
нів, Сафетових синів, **34** Аієвих си-
нів, Фатретових синів, Савієвих си-
нів, Саротієвих синів, Масіясових си-
нів, Ґарових синів, Аддусових синів,
Сувасових синів, Афераєвих синів,
Варадисових синів, Саватових синів,
Алломових синів, **35** всіх сто служи-
телів і синів Соломонових слуг – 300
і 72. **36** Це ті, що виходили від Тер-
мелета і Терсаса, їхній проводир –
Хараааталар і Аалар; **37** і вони не
могли сповістити своїх родоводів і
родів, що є з Ізраїля: Ладанові сини,
Данового сина, Некоданового сина, –
6 сот і 52. **38** І зі священиків, що
робили священство, не знайшлися:
Овдіїні сини, Акосові сини, сини А-
дуса, який взяв Авгію, жінку з Вер-
зелієвих дочок, і вона була названа
його іменем. **39** І цих пошукаєш в пи-
саннях буття, в переліку, і не знай-
деш. І їм не дозволено бути священи-
ками. **40** І сказав їм і Неемія, і Ат-
тарія, щоб не учащали в служінні, до-
ки не повстане архієрей, даний в
об'явлення і правду. **41** Всі ж від
Ізраїля були, від 12 літ і нижче, –
40000 , 2000 , 360 , за винятком рабів
і рабинь. Рабів і тих рабинь – 7000 ,
347. Співаки і співачки – 200 і 45. **42**
Верблюдів – 435. Коней – 7000, 36.
Ослів – 200, 45. В'ючної худоби –
5000, 5 сот і 25. **43** І з начальників по
домах, коли прийшли до божої цер-
кви, які почали обновляти в Єруса-
лимі і піднімати церкву на її місці по
своїй силі, **44** і давали в церкву скар-
би – посвячене діло – 1000 мнас золо-
та, і 5000 мнас срібла, і 100 священ-
них риз. **45** І поселилися священики і
левіти, які вийшли з народу, в Єруса-
лимі і в околиці, і священні співці, і
дверники, і ввесь Ізраїль у своїх око-
лицях. **46** Як був же сьомий місяць,
коли ізраїльські сини були, кожний
один в своїх речах, вони зібралися
однодушно до двору, що був перед
східними брамами. **47** І піднявся
Ісус, Йоседеків син, і його брати свя-
щеники, і Зоровавель, Салатіїлів син,
і їхні брати, приготовили жертовник
ізраїльському Богові, **48** *щоб прино- езд1. 2
сити на ньому всепалення, так як є
написано в книзі Мойсея, божого чо-
ловіка. **49** І зібрали *до* себе з інших
родів землі, і підняли жертовник на
його місце, бо до них була ворожне-

ча, і перемогли їх всі народи землі. І вони приносили приношення за часом, і ранішнє, і вечірнє цілопалення Господеві, **50** і зробили шатра, і день великого празника, так як наказано в законі, і жертви на кожний день, так як належалося. **51** І після цього приписані приношення і приношення суботам і новим місяцям, і дні великих празників для всіх освячених **52** і що обіцяли Господеві. Вони від нового місяця, сьомого місяця, почали віддавати Богові приношення, і господня церква ще не була збудована. **53** І дали срібняки, їжу і пиття каменярам і ковалям з радістю. І дали карасидянам і тирянам, щоб привезли їм з Ливану кедрові дерева і зробили пліт в оппійській пристані за правилом, що написано було їм від Кира, перського царя. **54** І в другому році йшли люди до божого храму до Єрусалиму, в другому місяці. І почав Зоровавель, Салатіїлів син, і Ісус, Йоседеків син, і їхні брати, і священики, і левіти, і всі, що прийшли з полону в Єрусалим, **55** І вони почали будувати божий храм в новому місяці, другого місяця, другого року, відколи прийшли до Юдеї, *до* Єрусалиму. **56** І вони поставили левітів від 20 літ на господнє діло, і став Ісус і сини, і всі його брати, і брат Кадміїл, і Мадіямові сини, і сини Йодая Еліятумського з синами і їхніми братами однодушно, всі левіти – наглядачі над ділом, що чинили діло в господньому домі. **57** І стали священики, зодягнені в одежі, з трубами, і музиками, і левітами – Асафові сини, що мали цимбали, хвалячи Господа і благословляючи, за Давидом, ізраїльським царем. **58** І співали пісню Господеві, бо його насолода і честь навіки на всьому Ізраїлі. **59** І ввесь народ трубів в трубу, і закричали великим голосом, вихваляючи Господа на піднімання господнього дому. **60** І прийшли ті від священиків, і левітів, і наставників, по родинах старців, що бачили попередній дім, і поглянули з плачем і риданням великим на цю будову, **61** і численні з трубами і радістю великого голосу, **62** так, що люди не чули труб задля людського плачу, бо народ дуже трубів, так що далеко було чути. **63** І почули вороги Юдиного і Веніяминового племені, і прийшли довідатися про трубний голос; **64** *і пізнали, що ті, що з полону, будують церкву ізраїльському Господеві Богові. езд. 4
65 І вони, приступивши до Зоровавеля й Ісуса, і начальників поселень, і сказали їм: Ми будуватимемо разом з вами. **66** Також і ми слухаємося нашого Господа Бога і йому приносимо жертву від днів Авасарета, асирійсь-

ша́ху приноше́нїе по вре́мени и҆ съжже́нїе г҃ви ѹ҆́тренее, и҆ вече́рнее, и҆ сътвори́ша кѹщи (и҆ д҃нь вели́ка пра́здника)[101], ꙗ҆́ко повелѣно в зако́нѣ. и҆ же́ртва на вса́къ д҃нь ꙗ҆́ко подоба́ше б҃ѣ. и҆ посе́мъ възноше́нїа ѹ҆ставле́ны, и҆ приноше́нїе сѹбо́тамъ и҆ новомѣсачїа́мъ. И҆ д҃нїи вели́кихъ пра́здникъ всѣмъ осщ҃еннымъ, и҆ чтоже ѡ҆бѣща́ху [г҃ѹ][102] ѿ новомѣсачїа седма́го м҃ца нача́ша приноше́нїе въздаа́ти б҃ѹ. и҆ ц҃рковь [г҃на][103] не бы́сть є҆щѐ създа́на. и҆ да́ша сре́бреники, (пищѹ и҆ пи́тїе, каменáремъ и҆ кова́чемъ)[104] (съ ра́достїю). и҆ (да́ша) кара сида́номъ, и҆ тѷраномъ да привезѹтъ и҆мъ ѿ лива́на дре́ва ке́дрова. и҆ сътво́ратъ расте́съ въ (ѡ҆ппїискомъ)[105] приста́нищи. по прави́ломъ и҆же пи́сано бы́сть и҆мъ ѿ кѷра (ц҃ра пе́рьскаво)[106]. И҆ въ второе лѣто града́ху (лю́дїе) въ хра́мъ б҃жїи въ і҆ер҃лимъ. м҃ца втора́го. (и҆) нача̀ зоровабе́ль с҃нъ саладїилевъ. і҆ и҆с҃ѹ с҃нъ і҆ѡседе́ковъ и҆ бра́тїа и҆хъ, и҆ сщ҃е́нницы, (и҆) леѵ҃ти, и҆ всѝ и҆же прїидо́ша ѿ плене́нїа въ і҆ер҃лимъ. И҆ нача́ша зда́ти хра́мъ б҃жїи. новомѣсачїа втора́го м҃ца, втора́го лѣта є҆гда̀ прїидо́ша въ і҆ѹде́ю (-)[107] і҆ер҃лимъ. И҆ поста́виша леѵ҃ты ѿ к҃, лѣтъ на дѣло г҃не. и҆ ста̀ і҆сѹсъ и҆ с҃ны и҆ бра́тїа [є҆го][108] (вс҃и), и҆ ка҃мїиль бра́тъ. и҆ с҃ны (мадїамовы)[109], и҆ с҃ны и҆ѡда́евы, є҆лїадѹмскаго, съ с҃нъми и҆ бра́тїами (и҆хъ). всѝ левѵти є҆дїнодѹшно дѣла призира́тели. сътворя́ющи дѣло в домѹ г҃ни. (-)[110] и҆ ста́ша сщ҃енницы ѡ҆блече́ни в ри́зы съ (трѹба́ми, и҆ мѹсикaми)[111]. и҆ леѵ҃ти с҃нове а҆са́фовы и҆мѣю́ща кѵмва́лы въсхваля́ющи г҃а, и҆ бл҃вящи по д҃вдѹ ц҃рю і҆и҃левѹ. И҆ поя́хѹ пѣснь [-][112] г҃ѹ ꙗ҆́ко сла́дость є҆го и҆ ч҃ть въ вѣки на всемъ і҆и҃ли. И҆ вс҃и лю́дїе трѹбо́ю въспѣша. и҆ прогласи́ш҃ вели́кимъ гла́сомъ въсхваля́ющи г҃а на въздвиже́нїе до́мѹ г҃на. И҆ прїидо́ша ѿ сщ҃е́нникъ и҆ леѵ҃тъ и҆ пр҃естоящихъ (по се́лѣхъ ста́рецъ)[113] и҆же ви́дѣша прежнїи до́мъ. (и҆) на сѐ създа́нїе (възрѣша) съ пла́чемъ и҆ во́племъ вели́кимъ. и҆ мно́ѕи съ трѹба́ми и҆ ра́достїю гла́са ве́лїа, ꙗ҆́ко да лю́д҃е не слы́шати трѹбъ пла́ча ради лю́дска. Наро҃ б҃о бы́сть трѹбя́щи ѕѣло. та́ко да дале́че слы́шится. и҆ слы́шаша вра́зи колѣна і҆ѹ́дина и҆ венїами́нова. (и҆) прїидо́ша позна́ти гла́съ трѹбныи. *и҆ позна́ша а҃ є҆́здра д҃
ꙗ҆́ко и҆же ѿ плене́нїа създа́ютъ ц҃рковь г҃ѹ б҃ѹ і҆и҃левѹ. И҆ пристѹпльше къ зорова́белю і҆ и҆сѹсѹ и҆ предъста́телемъ се́лъ, (и҆) реко́ша и҆мъ. Създа́емъ вкѹпѣ с ва́ми. тако҃ и҆ послѹша́є҆мъ г҃а [б҃а][114] [на́шего][115], и҆ є҆мѹ жертвѹе́м ѿ

днїи (авасареда)[116] цр҃я асѵрьскаго. иже пресели
насъ здѣ. и рече имъ зоровавель і иисусъ и на-
чалницы селъ ізраилевыхъ. нѣсть вамъ и намъ съ-
зидати домъ г҃у б҃у нашему. мы бо сами съ-
зиждемъ г҃у [б҃у][117] ізраилу прилѣжне. якоже по-
велѣ намъ кѵръ цр҃ь прьскїи. Ꙗзыцы же земстїи
пребывающїи въ іудеи, стужаху пакости
творяще, дѣло създати и противо совѣтне
настояху възъбраняюще еже съвръшитися
дѣлу създанїя въ все время живота (кѵра
цр҃я)[118]. и (продолжиша)[119] лѣтѣ двѣ, даже до
дарїева цр҃тва·

Гл҃а, ѕ҃·

а҃ ездра е҃ аггеи а҃ Въ *второе же лѣто цр҃тва дарїева, прр҃чьс-
твова аггея, и захарїя сн҃ъ [аддоинъ][1]
пророцы іудеи ради иже во іудеи и въ
ієрлимѣ именемъ г҃а б҃а ізраилева на нихъ·
а҃ ездра г҃ сирах мд҃ *Тогда ста зоровавель сн҃ъ саладїилевъ, і иисус сн҃ъ
іоседеков· Начаша созидати домъ гн҃ь иже есть въ
ієрлимѣ. со сущими прр҃цы гн҃и помагающу имъ· в
тоже время прїиде к нимъ (синъ)[2] воевода сѵ-
рїискїи, и финикїискїи, и садравузаньскїи и дру-
зи [его][3], и рекоша имъ· чїе (повелѣнїе вамъ)[4]
домъ сїи созидати и кровъ той, і ина вся съ-
връшаете. и кто суть строители иже сїя со-
зидають. (-)[5] имѣша бл҃гть (ѿ г҃а посѣще-
нїя бывшаго на ни иже бѣ въ плѣненїи)[6],
старци іудейстїи. и не възбраниша созидати.
дондеже назнаменуется дарїю о (всѣхъ) тѣхъ. и
ѿвѣщанно буде образъ же посланїи иже посла-
ша дарїю· [-][7] [Сисени][8] воевода сѵрїискїи и фе-
никїискїи и садравузаньскїи, и друзи иже въ
сѵрїи и финикїи намѣстници. цр҃ю дарїю цело-
ванїе. вся знана да буду гн҃у нашему цр҃ю,
яко егда прїидохомъ въ страну іудейску, и вни-
дохомъ въ ієрлимъ градъ. обрѣтохомъ ѿ плѣне-
нїа старцовъ іудеискихъ въ ієрлимѣ градѣ сози-
дающїи домъ гн҃ь великъ новъ ѿ каменїи
красных (полагающе (и) чтн҃ых (и) древа)[9] на стѣ-
нахъ. и дѣла та съ прилежанїемъ творятъ, и
преспѣваетъ дѣло въ рукахъ ихъ, и въ всеи славѣ
и любезнѣише съвръшаютъ· Тогда въпросихомъ
старцевъ [-][10] гл҃юще. чїе повелѣнїе вамъ сози-
дати домъ сеи и дѣла та основаете· Сегоже
ради въпросихомъ их да вѣдомо сътворимъ тебѣ. и
напишемъ ти члк҃ъ предъстателеи. і имена
писанїя испросихомъ ѿ нихъ (-)[11]· И тїи ѿвѣ-
щаша намъ гл҃юще. мы есми раби гн҃и иже съ-
твори нб҃о и землю. и созидашеся сїи домъ
преже лѣт (тѣхъ) многихъ ѿ цр҃я ізраилева великаго и

кого царя, який нас сюди пересе-
лив. **67** І сказав їм Зоровавель і І-
сус, і наставники ізраїльських посе-
лень: Не вам і нам будувати дім
нашому Господеві Богові, **68** бо ми
самі дуже пильно збудуємо *дім* із-
раїльському Господеві Богові, так
як нам наказав Кир, перський цар.
69 Народи ж землі, що були в Ю-
деї, роблячи пакості, перешкоджа-
ли діло будувати **70** і спільно нас-
тоювали напроти, перешкоджаючи,
щоб завершили діло будови у ввесь
час життя царя Кира, **71** і продов-
жували два роки, аж до Дарієвого
царства.

Глава 6

1 В *другому ж році Дарієвого езд. 5 анг. 1
царства пророкував Ангей і Заха-
рія, Аддоїнів син, пророки задля ю-
деїв, що в Юдеї і в Єрусалимі, іме-
нем Господа Бога ізраїльського на
них. **2** *Тоді піднявся Зоровавель, езд. 3 сир. 49
Салатіїлів син, і Ісус, Йоседеків
син. Вони почали будувати господ-
ній дім, що є в Єрусалимі, з тими,
що були господніми пророками, що
їм помагали. **3** В тому часі прий-
шов до них Синій, сирійський, і фе-
никійський, і сатравузанський воє-
вода, і його други. І сказали їм: **4**
Чий наказ вам цей дім будувати і
той дах, і робите ви все інше? І хто
є будівничі, які це будують? **5**
Старці юдейські мали ласку від
Господа, відвідини, що були до
них, що були з полону, **6** і не забо-
ронити будувати, доки *не* повідо-
миться Дарія про все те і буде від-
повідь. **7** Вид же послання, що пос-
лали Дарієві: Сисенис, сирійський,
і феникійський, і сатравизанський
воєвода, і друзі, що в Сирії і Фині-
кії, намісники, **8** цареві Дарієві ці-
лування. Все хай буде відомим
нашому панові цареві: що ми, коли
прийшли в юдейську країну і ми
прийшли до міста Єрусалиму, ми
знайшли старців юдейських з поло-
ну, що в місті Єрусалимі будували
великий новий господній дім, кла-
дучи гарне і шляхетне каміння і на
стінах дерево, **9** і з ревністю чинять
ті діла, і діло поступає вперед в їх-
ніх руках, і з усією славою і дуже
дбайливо роблять. **10** Тоді ми запи-
тали старців, кажучи: Чий вам на-
каз будувати цей дім і *чому* діла ті
основуєте? **11** Ми їх задля цього за-
питали, щоб відомими зробити тобі
і назвати тобі чоловіків начальни-
ків. І ми від них попросили перелік
імен. **12** І ті нам відповіли, кажучи:
Ми є раби Господа, що створив не-
бо і землю. **13** І цей дім був збу-

дований і закінчений перед тими чис-
ленними роками великим і сильним
ізраїльським царем. **14** І томущо наші
батьки прогнівили і згрішили проти
ізраїльського небесного Бога, він пе-
редав їх в руки Навходоносорові, ва-
вилонському цареві, халдійському ца-
реві. **15** Дім же той, нищачи, спали-
ли, і взяли народ в полон, і вивели до
Вавилону. **16** В першому році, як ца-
рював Кир, вавилонський цар, напи-
сав цар Кир збудувати той дім **17** і
священний золотий і срібний посуд,
який виніс Навходоносор з дому, що
є в Єрусалимі, і поставив він їх у сво-
єму храмі. Знову взяв їх цар Кир з
храму, що був у Вавилоні, і передав
їх Зороваелеві і воєводі Санавасаро-
ві. **18** І наказано було йому: віднести,
щоб вони цей посуд віднесли, і вони
поставили в церкві, що є в Єрусали-
мі, і цю божу церкву збудувати на її
місці. **19** Тоді той Санавасар, прий-
шовши, заклав основу господнього
дому, що є в Єрусалимі. І від нього
донині будується, і не одержало за-
кінчення. **20** Отже, якщо ти нині вва-
жаєш, о царю. *Хай* пошукається в
царських архівах царя Кира, що є у
Вавилоні. **21** І якщо знайдеться, що
рішення Кира, царя, розпочало тут
будову господнього дому, що є в Є-
русалимі, і вважає наш пан цар. Хай
про те нам буде написано. **22** Тоді
цар Дарій наказав пошукати в цар-
ських архівах, що у Вавилоні. І було
знайдено в Витанеї, тиварському
краю, в одному літописі, в якому
ез1. 6 було те записано: **23** *Перший рік ца-
рюваня Кира, царя. Цар Кир наказав
будувати господній дім, що є в Єру-
салимі, де безперервно приносили
жертву вогнем, **24** якого висота буде
60 ліктів і ширина 60 ліктів. Стіна *з*
тесаного каміння, одне дерев'яне по-
критя з нових дошок. І дати на розхо-
ди з дому царя Кира. **25** Священний
же посуд до господнього дому, так
золотий, як і срібний, який Навходо-
носор взяв з господнього дому, що є
в Єрусалимі, і приніс у Вавилон, хай
поставлять в домі в Єрусалимі, де
були раніше поставлені. Хай будуть
там поставлені. **26** І наказав же цар
дбати Сиценні, сирійському, і фини-
кійському, і сатравузанському воєво-
ді, і його друзям, що були наставлені
намісниками в Сирії і Финікії, хай не
боронять Кировому рабові Зоровавe-
леві, начальникові ж Юдеї і юдей-
ських старців, того місця, той господ-
ній дім будувати. **27** Бо і я наказав за
всім будувати і з ревністю глядіти,
щоб допомогли тим юдеям, що є з
полону, доки *не* завершиться господ-
ній храм. **28** І з данини долин Сирії і
Фенікії я наказав з любов'ю давати

крѣпкаго. и скончаса· И ꙗко ѿцы наши про-
гнѣваша (и) съгрѣшиша къ [бꙋ][12] ізлвꙋ нбно-
мꙋ, предалъ и въ рꙋкꙋ (навходоносорꙋ)[13] црю
валоньскомꙋ. цра халъденска. домъ же (тои)
разарѧющи сожгоша. и люди плениша (і изве-
доша) въ вавꙋлонъ· въ прьвое лѣто цртвꙋю-
щꙋ кꙋрꙋ (црю)[14] вавꙋлоньскомꙋ писалъ (кꙋръ
црь дом тои созидати)[15]. и сщенные сосꙋды
златые и сребрѧные иже изнесе (навходоносо)[16]
ѿ домꙋ иже есть въ ієрлимѣ. и постави а
въ своемъ капищи. паки взѧлъ та кꙋръ црь
ѿ храма иже бысть въ вавꙋлонѣ и преда
[ихъ][17] зоровавелю и [санавасарꙋ][18] воеводѣ. и по-
велѣно є емꙋ ѿнесши да возносѧтъ [сіе со-
сꙋды][19]. [и][20] престававатъ въ црковь иже є въ
ієрлимѣ. и црковь [бжїю][21] сію созидати въ
мѣстѣ [еѧ][22]· Тогда [санавасаръ][23], онъ при-
шедъ положи основаніе домꙋ гнѧ иже есть въ
ієрлимѣ и ѿ оного до нынѣ зиждетсѧ. (и) не
пріѧтъ скончанїа· Нынѣ ѹбо аще сꙋдитсѧ (ѿ
тебе) ѡ црю, поищесѧ въ црьскихъ книгохра-
нилницах кꙋра црѧ. иже сꙋть въ вавꙋлонѣ· И
аще обрѣтено бꙋдетъ совѣтъ кꙋра црѧ на-
ча тꙋ быти строенїю домꙋ гнѧ иже есть
въ ієрлимѣ, и сꙋдитъсѧ ѿ господина црѧ
нашего, да напишеши (о тѣхъ намъ)[24]· Тог-
да (даріи црь)[25] повелѣ възыскати въ црьс-
кихъ книгохранителницахъ иже въ вавꙋлонѣ·
И обрѣтено бы въ (витанеи странѣ тиваръ-
стѣи)[26] въ единомъ лѣтописци, в немже напи-
сана бѣхꙋ та. *лѣто прьвое, цртвꙋющꙋ кꙋрꙋ а҃ ездра ѕ҃
(црю). (кꙋръ црь)[27] повелѣ домъ гнь иже есть
въ ієрлимѣ созидати. идѣже жрахꙋ огнемъ
безъпрестани. егоже высота бꙋдетъ лакотъ,
ѯ҃. (и) ширина лакотъ, ѯ҃. (стѣна камени те-
саного покровъ древѧнъ ѿ дщиц)[28] новыхъ е-
динъ, и расходы дати ѿ домꙋ кꙋра црѧ. (-)[29]
сщенные (же) сосꙋды въ домъ гнь толико зла-
тнаѧ, ꙗко и сребренаѧ иже взѧлъ (навходоно-
соръ)[30] ѿ домꙋ [гнѧ][31] иже есть въ ієрлимѣ,
и принеслъ въ вавꙋлонъ, да поставѧтъ в домꙋ
въ ієрлимѣ идеже бѣхꙋ поставлена (прежде).
да поставѧтсѧ тамо· (И) повелѣ же (црь) прїле-
жати сисенѣ воеводѣ сꙋрїискꙋ и финикенскꙋ и
сатравꙋзаньскꙋ и дрꙋгом [его][32] (-)[33] иже ѹчине-
ни бѧхꙋ в сꙋрїи, и финекїи намѣстницы да
(не возбранѧю)[34] того мѣста (-)[35] отрокꙋ (кꙋ-
ровꙋ)[36] зоровавелю, началника же іѹдеи, и ста-
рецъ іѹдеискихъ. домъ гнь онъ созидати
(-)[37]. и азъ бо повелѣхъ по всемъ созидати. и
съ прилежанїемъ зрѣти да помогꙋ иже сꙋть
ѿ пленениѧ іѹдеом доиде же съвръшитсѧ храмъ

г҃нь. и҆ ѿ да́ни (ѹ҆до́лїи)[38] сѷ́рїи̇ и фини́кїи̇. любовне повелѣ́ даѧ́ти тѣ́мъ ч҃лкѡ̑ на жр҃́твꙋ г҃ню зоро-вавѣ́лю приста́вникꙋ. ю҆́нцы и҆ о҆́вны и҆ а҆́гньци· ꙁа́коже и҆ пшени́цꙋ, и҆ со́ль, и҆ вино̀, и҆ є҆лє́и, вы́нꙋ (на всѧ́ко вре́мѧ)[39], ꙗ҆́кѡ сщ҃е́нницы и҆́же сꙋ́ть въ і҆ер҃лимѣ́ рекꙋ́тъ, на всесожже́нїе по всѧ̀ д҃ни безъ пога́шенїѧ. да принесꙋ́тсѧ возлїѧ́нїѧ (вы́шнемꙋ б҃ꙋ)[40] за ц҃рѧ и҆ о҆́троки [є҆го][41]. и҆ да мо́лѧ҃ за и҆́хъ живо́тъ. и҆ да въз̆вѣсти́тсѧ (и҆ не престꙋпле́но бꙋ́детъ)[42] ничто́же ѿ си́хъ и҆́же пи́сана сꙋ́ть· а҆́ще же со́лжетъ кто̀ да прїиме́тсѧ дре́во ѿ свои҃ и҆́стинны҃ и҆ [-][43] да о҆бѣ́сѧ҃. и҆ б҃гаѧ тѣ́хъ ц҃рю припи́шꙋтсѧ. сего ра́ди и҆ г҃ь є҆мꙋ̀ и҆́мѧ възва́но є҆́сть тꙋ̀ и҆стреби҃ всѧ́кого ц҃рѧ и҆ ꙗ҆зы́ки и҆́же (рꙋ́кꙋ свою̀ просте́ретъ)[44] въздръжа́ти, и҆лѝ лꙋка́во въздръжа́ти до҃ г҃нь то́и и҆́же є҆́сть въ і҆ер҃лимѣ. а҆з (же) (да́рїи ц҃рь)[45] повелѣ́хъ без̆ всего̀ сїа сътвори́ти·

тим людям на господню жертву наставникові Зоровавелеві биків, і овець, і ягнят, **29** також і пшеницю, і сіль, і вино, і олію, постійно на кожний рік, так як скажуть священики, що є в Єрусалимі, на всепалення на всі дні без ввагання. **30** Щоб приносилися поливання Всевишньому Богові за царя і його слуг і щоб молилися за їхнє життя. **31** І хай буде сповіщено, і не буде переступленим ніщо з цих, що є написан. Якщо ж хтось збреше, хай візьметься дерево зі своїх власних, і хай буде повішений. І добра тих будуть записані цареві. **32** Задля цього і названо є тут йому ім'я Господь. Він вигубить всякого царя і народи, який простягне свою руку, щоб зупинити або лукаво зупинити той господній дім, що є в Єрусалимі. **33** Я ж, Дарій, цар, наказав без всякої *перешкоди* це зробити.

Гл҃а, з҃·

а҃ є҆́здра ѕ҃ Тогда̀ *[сисинї́и][1] (пр҃вый по ц҃ри воєвода)[2] сѷ́рїи, и҆ фини́кїи, и҆ садравꙋза́нїи, и҆ съ дрꙋ́гими послꙋша́ющими тѣ҃, и҆́же ѿ (да́рїѧ ц҃рѧ)[3] бѧ́хꙋ и҆̑ повелѣ́на, настоѧ́хꙋ сщ҃е́ннымъ ст҃ы҃ дѣ́ломъ, потща́нѣише содѣлова́ющи, съ ста́рци [і҆ерео́въ][4], и҆ нача́лници ст҃ы́хъ. и҆ преспѣва́ша сщ҃е́нна ст҃аа дѣла, прорица́ющи є҆́ѡ а҆ггеѧ и҆ захарїѧ пр҃ро́ци, и҆ съвръши́ша сїѧ по заповѣди г҃а б҃а і҆и҃лева. (се́и)[5] совѣ́ кѷ́ра и҆ да́рїѧ, и҆ а҆ртаѯе́рѯа ц҃реи пр҃ьскихъ. до шеста́го лѣ́та да́рїѧ ц҃рѧ пр҃ьскаго· (И҆) съвръше́нъ бы́сть до҃ ст҃ы́и (на́шъ) да́же до третїѧ́го и҆ двадесѧ́таго (д҃не), м҃ца (а҆до́ра)[6]. Шеста҃ лѣ́та (да́рїѧ ц҃рѧ)[7], и҆ сътвори́ша с҃нве і҆и҃леви и҆ сщ҃е́нницы и҆ левѷ́ти. и҆ про́чїи, и҆́же бѣ́хꙋ ѿ плѣне́нїѧ, и҆́же наставлени сꙋ́ть. (по тѣ́хъ и҆́же напи́сана сꙋ́ть)[8] в̆ (кни́ѕѣ мѡѷ-сїо́вѣ)[9]· И҆ принесо́ша въ о҆бновле́нїе ц҃ркви г҃ни. ю҆́нецъ, р҃, о҆́венъ, с҃,. а҆́гнецъ, ѵ҃. (и҆) козло҃ за грѣ́хи в̆сего̀ і҆и҃лѧ в҃і. по числꙋ̀ ѿ колѣ́на і҆и҃лва, в҃і· И҆ ста́ша сщ҃е́н̆ницы и҆ левѷ́ти, о҆дѣя́н̆ны въ ри́зы по колѣ́нохъ на дѣ́ло г҃а б҃а і҆и҃лева, (-)[10] по (кни́ѕѣ мѡѷсїо́вѣ)[11]. и҆ вра́тари по є҆ди́ныхъ ко́ждо две́рехъ. и҆ сътвори́ша с҃нове і҆и҃леви с тѣ́ми и҆́же бѧ́хꙋ ѿ плѣне́нїѧ па́схꙋ, д҃і, (лꙋ-нѣ) (м҃ца пр҃ьваго)[12]· Ꙗ҆́кѡ о҆ст҃и́шасѧ сщ҃е́н̆ницы и҆ левѷ́ти. в̆кꙋпѣ и҆ вси҃ с҃нве плѣне́ныи (-)[13], ꙗ҆́ко (-)[14] о҆чисти́ша҃ и҆ пожро́ш҃ па́схꙋ вс҃ѣ с҃номъ плѣне́ны҃, (вси҃ въкꙋпѣ о҆чисти́ша҃. и҆ пожро́ша па́схꙋ всѣ́мъ с҃ново҃ и҆ племене́мъ,) и҆ бра́тїа҃ и҆́хъ сщ҃е́ннико҃ и҆ себѣ̀ сами· И҆ ꙗ҆до́ша с҃нове і҆и҃леви и҆́же бѧ́хꙋ ѿ плѣне́нїѧ вси̇ (и҆)

Глава 7

1 *Тоді Сисиній, перший по царі воєвода Сирії, і Фінікії, і Сатравузанії, і з іншими, що слухалися того, що було їм наказано царем Дарієм, **2** наглядали *над* священними святими ділами, чинячи дуже дбайливо зі священичими старцями і начальниками святих. **3** І вперед поступали священні святі діла, як же пророкували пророки Ангей і Захарія, **4** і завершили це по заповіді Господа Бога ізраїльського. **5** Це рішення Кира, і Дарія, і Артаксеркса, перських царів, до шостого року Дарія, перського царя. І наш святий дім був завершений аж до двадцятого і третього дня, місяця адора, шостого року царя Дарія. **6** І зробили ізраїльські сини, і священики, і левіти, і інші, що були з полону, ті, що є наставлені за тим, що є написане в Мойсеєвій книзі. **7** І в обновлення господньої церкви вони принесли 100 биків, 200 баранів, 400 ягнят, **8** і 12 козлів за гріхи всього Ізраїля, за числом 12-х ізраїльських племен. **9** І стали священики і левіти, зодягнені в одежі, по племенах на діло Господа Бога ізраїльського за Мойсеєвою книгою, і воротарі – по кожних одних дверях. **10** І зробили ізраїльські сини з тими, що були з полону, пасху 14-го *дня*, *в новому* місяці, першого місяця, бо священики і левіти освятилися, **11** разом і всі сини полонених, бо вони очистилися, і зарізали пасху всім синам полону. Всі разом очистилися **12** і зарізали пасху всім синам, і племенам, і їхнім братам священикам, і собі самим. **13** І їли всі ізраїльські сини, які були з полону, і ті, що відлучилися від нечистот тієї землі, шука- ез1. 6

ючи Господа, **14** і освічували день празника опрісноків, бенкетуючи сім днів перед Господом, **15** який в ньому повернув рішення асирійського царя, щоб скріпити їм руку на діла Господа Бога ізраїльського.

Глава 8

езд. 7 **1** І *після цього було, що коли царював Артаксеркс, перський цар, приступив Ездра, Саріілів, Езеріїв, Хелкіїв син, *зі* синів Солуньмових, **2** Садокових, Ахитових, Амерієвих, Езієвих, Мемеротових, Ареєвих, Сауєвих, Воккаєвих, Ависумових, Финеесових, Елеазарових, Аарона, першого священика. **3** Той Ездра прийшов з Вавилону, адже він був писарем і розумним в Мойсеєвім законі, що даний був від Господа ізраїльського. **4** І цар дав йому славу, оскільки він знайшов ласку в усякій достойності і бажанні перед ним. **5** І разом з ним прийшли з ізраїльських синів, і священиків, і левітів, і священних церковних співаків, і воротарів, і церковних рабів до Єрусалиму. Як сьомий рік царював Артаксерс, в п'ятому місяці, – це рік є сьомий царства – **6** ті, що виходили з Вавилону *в* новий місяць, першого місяця, прийшли до Єрусалиму за даним їм від Господа везінням в цім в дорозі, **7** бо Ездра мав велике вміння, щоб ніхто не опустив з того, що було з господнього закону і його наказів, навчаючи ввесь Ізраїль всієї справедливості і суду. **8** Наданий був писаний наказ від царя Артаксеркса до Ездри, священика і читача господнього закону. Його ж виклад є наступний: **9** Цар Артаксеркс Ездрі, священикові і читачеві господнього закону, поцілунок. **10** Я, розсуджуючи любе людині, наказав тим, що бажають з юдейського народу, з доброю волею, від священиків і левітів, які є в моїм царстві, іти з тобою до Єрусалиму, до Ізраїля. **11** Отже, які побажають з тобою піти, хай збираються і хай підуть, так як мені мило і моїм сімом друзям, радникам, **12** щоб вони відвідали те, що діється в Юдеї і Єрусалимі, дотримуючись того, що є в господньому законі. **13** І хай приносять дари Господеві ізраїльському, які обіцяв я, я ж і приятелі, до Єрусалиму. І все золото і срібло, що буде знайдено в країні, в Вавилоні, – Господеві в Єрусалимі з дарованим від народів для церкви їхнього Господа Бога, що є в Єрусалимі. **14** Хай буде зібране те золото і срібло, до биків, і баранів, і ягнят, і тих, що

ѡ҆ста́вшїи ѿ скве́рнъ (-)[15] ѕѣ̑ла̀ (то́ѧ) и҆́щꙋщи
г҃а. и҆ просвѣща́ша дн҃ь пра́зникъ ѡ҆прѣ́сноко́мъ
з҃ѐмь днїи пирꙋ́ющи пре̑ г҃мъ, и҆́же ѡ҆братѝ совѣ́
цр҃ѧ а҆сѷрьска́го в нѐ, ꙋ҆твръди́ти рꙋ́кꙋ и҆̀мъ на
дѣ́ла г҃а б҃а і҆и҃лева·

Гл҃а, и҃·

И҆ посе́мъ* бы́сть цр҃твꙋ́ющꙋ а҆ртаѯе́рѯꙋ цр҃ю и҆ є҆́здра з҃
пе́рьскомꙋ. прїстꙋпи є҆́здра сн҃ъ сарі́инъ є҆зе-
рі́евъ хелкі́евъ. (сн҃овъ солꙋньмо́въ)[1], са́до-
ковъ, а҆хито́въ, [а҆мерїе́въ][2], є҆зїе́въ, [ме-
меро́дъ][3], (а҆ре́евъ)[4], саꙋ́иевъ, вокъкае́въ, [а҆висꙋ-
мо́въ][5], фине́есъ, є҆леа́зара, а҆аро́нъ пе́рьваго свщ҃ен-
ника. То́й є҆́здра взы́де ѿ вавѷлона, ꙗ҆́ко пи́сецъ
(и҆) ꙋ҆́менъ сы́и в̾ зако́нѣ мѡѷсе́овѣ и҆́же да́нъ
є҆́сть ѿ (г҃а)[6] і҆и҃лева· И҆ да́лъ є҆мꙋ̀ цр҃ь сла́вꙋ, (и҆
ꙗ҆́ко) ѡ҆брѣ́лъ бл҃годаа́нїе (въ в̾се́мъ достоа́нїи и҆
жела́нїи пре̑ ни́мъ)[7]· И҆ взыидо́ша в̾кꙋпѣ̀ с ни́мъ
ѿ сн҃овъ і҆и҃левъ и҆ свщ҃енни́цы и҆ леѵі́тъ. и҆ свщ҃енно
пѣ́вцевъ цр҃ковны́и, и҆ вратарі́и, и҆ рабѝ цр҃ко́вныѧ
въ і҆ер҃ли́мѣ· Лѣ́та з҃е́маго црт҃вꙋ́ющꙋ а҆ртаксе́рѯꙋ
въ пѧ́тыи мцъ· То лѣ́то з҃е́мое є҆́сть црт҃вꙋ
и҆сходѧ́щїи ѿ вавѷлона новомѣ́сѧчныи пе́рьваго
мц҃а. (-)[8] прїидо́ша въ і҆ер҃ли́мъ, по да́нномꙋ и҆̀мъ
по́спѣхꙋ в̾ пꙋ́ть ѿ г҃а, въ си́хъ бо є҆́здра вели́ко
наказа́нїе въздръжа́ше. да бы̀ не ѡ҆пꙋсти́лъ ни-
кто̀ и҆̀ и҆́же бы́сть ѿ зако́на гн҃ѧ, и҆ повеле́нїи
(и҆́хъ) наꙋча́щи ве́сь і҆и҃ль всеѧ̀ пра́вды и҆ сꙋ́да.
припада́ющаго писа́ннаго повелѣ́нїѧ ѿ а҆ртаѯер-
ѯа цр҃ѧ къ є҆́здрѣ свщ҃е́ннꙋ и҆ чтецꙋ̀ зако́на
гн҃ѧ· Є҆мꙋ́же є҆́сть сп́исанїе сполежа́щее. цр҃ь а҆р-
таѯе́рѯъ, є҆́здрѣ свщ҃е́нникꙋ и҆ чтецꙋ̀ зако́на гн҃ѧ
цѣлова́нїе (-)[9] чл҃колю́бїе а҆́зъ сꙋдѧ́и, повелѣ̀ хо-
тѧ́щимъ ѿ ꙗ҆зы́ка і҆ꙋде́искаго, съ во́лею бл҃гою,
(-)[10] ѿ свщ҃е́нникъ и҆ леѵі́тъ (-)[11] и҆́же сꙋ́ть въ цр҃-
ствїи мое́мъ, и҆тѝ с тобо́ю въ і҆ер҃ли́мъ [до і҆и҃-
лѧ][12]· Є҆ли́цы ѹ҆́бо въжделѣ́ютъ (поити с то-
бо́ю), да събира́ютсѧ (и҆ да по́идꙋтъ) ꙗ҆́коже
ѹ҆го́дно мнѣ̀, и҆ з҃е́ми дрꙋго́мъ (мои́мъ) совѣ́тни-
комъ да посѣтѧ́тъ, и҆́же дѣ́ютсѧ въ і҆ꙋдеѝ і҆
и҆ер҃ли́мѣ дръжа́щи ꙗ҆́ко є҆́сть въ зако́нѣ гн҃и. и҆
да вно́сѧтъ да́ры г҃ꙋ і҆и҃левꙋ, и҆́же ѡ҆бѣща́хъ, а҆́з
же и҆ прїѧ́тели въ і҆ер҃ли́мъ. и҆ все̑ зла́то и҆ сребро̀
что̀ ѡ҆брѣ́тено бꙋ́детъ въ странѣ̀ въ ва́вило-
нѣ. г҃ꙋ въ і҆ер҃ли́мѣ съ даро́ваны́ми ѿ ꙗ҆зы́къ въ
цр҃ковь г҃а (б҃а) и҆̀хъ и҆́же є҆́сть въ і҆ер҃ли́мѣ· да и҆збе-
ре́тсѧ то̀ зла́то и҆ сребро̀ къ ю҆́нцемъ, и҆ ѡ҆́в-
номъ и҆ а҆́гнецемъ, і҆ и҆́же тѣ́мъ послѣдꙋ́ютъ· да
принесꙋ́тъ жръ́твы г҃ꙋ на ѻ҆́лтарь г҃а [б҃а][13] и҆́хъ
и҆́же є҆сть въ і҆ер҃ли́мѣ· И҆ всѧ̀ є҆ли́ка а҆̀ хо́щеши съ
бра́тїею твое́ю съсътвори́ти зла́то и҆ сребро̀, со-
връши по во́ли (и҆ по повелѣ́нїю) [г҃а][14] б҃а тво-

є҆го. и҆ с҃щеннаа ст҃аа сосꙋды г҃нѧ и҆же данѝ
сꙋть тебѣ̂, къ дѣ́лꙋ домꙋ [г҃а][15] б҃а твоє҆го
и҆же є҆ въ і҆ерлимѣ́. да положи́ши пре́ [г҃мъ][16]
б҃мъ твои҆мъ въ і҆ерлимѣ· И҆ про́чаѧ є҆ли́ка же
а҆́ще тебѣ̂ потребна бꙋдꙋтъ къ дѣ́ломъ хра́-
мꙋ б҃а твоє҆го. да даси̂ ѿ ц҃рскаго сокро́вища
(-)[17] а҆́зъ бо [а҆ртаѯерѯъ ц҃рь][18] повелѣ̂ стра́жемъ
сокро́вища сѷрі́искаго, и҆ фиником́искаго, да є҆ли-
коже пи́ше є҆́здра с҃щенникъ и҆ чтецъ зако́на
[г҃нѧ][19] вы́шнѧго, любе́знѣ́йше да дастьсѧ є҆-
мꙋ, да́же до сребра̀ тала́нтъ, р҃. Ꙗ҆́коже и҆ до
пшеницы, спꙋдовъ р҃. и вина̀ до мѣръ, р҃. і҆
[и҆́на][20] є҆ли́ка же ѿ мно́жества всѧ по зако́нꙋ
б҃жїю, да съврьши́тсѧ с поспѣшенїе́мъ б҃гꙋ
вы́шнемꙋ. да не въста́нетъ гнѣвъ на ц҃рство
ц҃рево, и҆ с҃новъ (с҃новомъ) [є҆го][21]· (-)[22] Ва́м же ре-
четсѧ и҆ всѣмъ с҃щенникѡ́мъ и левѷтомъ, и҆
с҃щенны́мъ пѣвцемъ и҆ вра́тникомъ и҆ ра́бомъ
ц҃ркви и кꙋпцемъ, (и҆) [писцевъ][23] ц҃ркви тоѧ́· Ни
є҆ді́на да́нь, ниже є҆ді́ны и҆́ныѧ тѧготы̀ да не
наставаютсѧ и҆ ниже и҆́мать никто́же ѡ҆́бласти
ста́влѧти и҆́мъ ничто́же· (-)[24] Ꙗ҆ы [же][25] є҆́здра по
премꙋдрости б҃жїей, поста́ви сꙋдїѧ [-][26] да
сꙋдѧтъ въ всей сѷрі́и и҆ финикі́и. (и҆) всѣ̂
и҆же зако́на б҃а твоє҆го (не) зна́ютъ, і҆ и҆же (-)[27]
зна́ютъ оу҆чи̂· да и҆ вси и҆же престꙋпа́ютъ [-][28]
зако́нъ б҃жїи и҆ ц҃ркїи. тще́но да ѡ҆сꙋдѧтсѧ,
и҆ли [-][29] сме́ртїю и҆ли [-][30] мꙋче́нїемъ и҆ли сре́бромъ во
забра́нїе, и҆ли и҆згна́нїемъ. [и҆ рече є҆́здра писе́цъ][31].
Бл҃веннъ са́мъ є҆ді́нъ г҃ь [б҃ъ ѿц҃ь мои́хъ][32] и҆же да́лъ
(сі́ю во́лю)[33] в се́рдце ц҃рево, просла́вити до́мъ є҆го и҆же
є҆сть въ і҆ерлимѣ́. и҆ менѐ бл҃гочествова пре ц҃ремъ,
и҆ совѣтникѡ́въ, и҆ (-)[34] прїѧтелїи и҆ вельмо́жъ є҆го·
И҆ а́зъ крѣпокъ се́рдцемъ сътворе́нъ бы́хъ по по́-
мощи г҃а б҃а моє҆го· И҆ собра́хъ ѿ і҆і҃лѧ мꙋжи́ да
а ѥ҆́здра и҆ вкꙋпѣ̂ възыидꙋтъ (є҆мꙋ)[35]. *и҆ тїи сꙋть
престатели по своє҆мꙋ ѿчьствꙋ и҆ нача́лъствъ
чтныхъ и҆же со мно́ю и҆сходѧщїи ѿ вавѷлона
въ ц҃рство а҆ртаѯеѯа ц҃рѧ, ѿ с҃новъ финеє҆совыхъ,
[гиръсо́нъ][36]. ѿ с҃новъ (и҆дара́мовыхъ)[37], (гема-
и҆лъ)[38]. ѿ с҃нвъ д҃вдвыхъ (латтꙋ)[39] с҃нъ сехенї́евъ.
ѿ с҃новъ [фаре́совыхъ][40], заха́рїѧ, и҆ с ни́мъ ѡ҆писа-
ныхъ мꙋжїи, р҃н· (И҆) ѿ с҃новъ (фало́моновыхъ)[41],
(а҆велїѧ, и) (є҆ні́асъ)[42] [заха́рїинъ][43], и҆ с ни́мъ
мꙋжїи (с҃о)[44]. ѿ с҃новъ (задꙋевъ)[45], (сехонїѧ)[46]
(є҆зеи́левъ)[47]. и҆ с ни́мъ мꙋжїи, т҃. ѿ с҃новъ (а҆ди-
нови́дъ)[48], і҆ѡ҆надꙋискаго, и҆ с ни́мъ мꙋжїи, с҃н. ѿ
с҃новъ и҆ламовыхъ, і҆есї́а годолї́евъ. и҆ с ни́мъ
мꙋжїи о҃, ѿ с҃новъ сафатїевыхъ, зарїѧ, маха-
и́льскїи и҆ с ни́мъ мꙋжїи, п҃. ѿ с҃новъ (і҆ѡ҆авва-
дїѧ)[49], и҆є҆зи́лꙋ. и҆ с ни́мъ мꙋжїи, с҃ві. ѿ с҃новъ
(вани́довыхъ)[50] (а҆саламо́дъ)[51] с҃нъ (є҆садїевъ)[52]. и҆

за ними ідуть, **15** щоб принеси жер-
тви Господеві на жертовнику їхнього
Господа Бога, що є в Єрусалимі. **16** І
все, що хочеш ти з твоїми братами
зробити *зі* золотом і сріблом, зроби
за бажанням і за наказом твого Гос-
пода Бога. **17** І священне, святий гос-
подній посуд, що дані були тобі на
діло дому твого Господа Бога, що є в
Єрусалимі, покладеш перед твоїм
Господом Богом в Єрусалимі. **18** І
інше, що ж лише тобі потрібним буде
на діла храму твого Бога, даси з цар-
ського скарбу, **19** бо я, Артаксерс,
цар, наказав сторожам сирійського і
финикійського скарбу, щоб те, про
що пише Ездра, священик і читач
закону Господа Всевишнього, з лю-
бов'ю хай йому дасться: аж до 100
талантів срібла, **20** також і до 100
спудів пшениці, і до 100 мір вина, і
інше, скільки ж від множества, **21** все
хай відбудеться за божим законом, зі
сриянням Всевишньому Богові, щоб
не повстав гнів на царство царя і си-
нів його синів. **22** Вам же скажеться:
і всім священикам, і левітам, і свя-
щенним співакам, і воротарям, і ра-
бам церкви, і купцям, і писарям тієї
церкви. Ні одна данина, ані жодні ін-
ші тягарі хай не наставляться, й ані
не має ніхто влади наставляти на них
нічого. **23** Ти ж, Ездра, по божій пре-
мудрості настав суддів, хай судять в
усій Сирії і Финікії, і всіх, що не зна-
ють закону твого Бога, і які знають,
навчи. **24** Щоб і всі, що переступлять
божий і царський закон, належно бу-
ли засуджені: або *на* смерть, або на
покарання, або на грошову кару, на
відбирання, або *на* вигнання. І сказав
Ездра, писар: **25** Благословенний сам
єдиний Господь Бог моїх батьків, я-
кий дав це бажання в царське серце,
щоб прославити його дім, що є в Єру-
салимі, **26** і вшанував мене перед ца-
рем, і радниками, і приятелями, і йо-
го вельможами. **27** І я сильний сер-
цем став за допомогою мого Господа
Бога, і я зібрав з мужів Ізраїля, щоб
разом з ним пішли. **28** *І ті є настав- ез1. 8
ники за своїм родом і начальствами
чесні, що вийшли зі мною з Вавило-
ну в царство царя Артаксеркса: **29** з
Финеесових синів – Ґирсон, з Ітара-
мових синів – Ґемаїл, з Давидових
синів – Латтус, Сехеніїв син, **30** з
Фаресових синів – Захарія, і з ним за-
писаних 150 мужів; **31** і з Фаломоно-
вих синів – Авелія і Еніяс Захаріїн, і з
ним 270 мужів; **32** з Затуєвих синів –
Сехонія Езеїлів, і з ним 300 мужів; з
Адиновитових синів – Йонатуйсько-
го, і з ним 250 мужів; **33** з Іламових
синів – Єсія Ґодоліїв, і з ним 70
мужів; **34** з Сафатієвих синів – Зарія
Махаїльський, і з ним 80 мужів; **35** з

синів Йоаввадія – Єзилу, і з ним
212 мужів; **36** з Ванидових синів –
Асаламот, Есатіїв син, і з ним 160
мужів; **37** і з Вавієвих синів – Заха-
рія Виваяський, і з ним 28 мужів;
38 з Астатових синів – Іван, Ака-
тан, і з ним 110 мужів; **39** з Адони-
камових синів – останні, і це є їхні
імена: Елифалам, Евелів син, і О-
мея, і з ним 70 мужів, **40** і з синів
Ваудія Істакурського, і з ним 70
мужів. **41** І зібрав їх до ріки, що на-
зивається Теран, і отаборилися тут
на три дні, і повчив їх. **42** І я там не
знайшов з синів священиків і з ле-
вітів, **43** і я послав до Елеазара. І
ось прийшли і Мазман, і Алнатан, і
Самеай, і Орив, Натан, і Енатан, і
Мосолламон – провідники вчених.
44 І я сказав їм, щоб прийшли до
вождя Дадея, що був перед місцем
скарбниці, **45** і я заповів вибрати
Доддея, і його братів, і тих, що в
місці скарбниці, щоб послав нам
тих, що будуть священиками в домі
нашого Господа Бога. **46** Нам виве-
ли під сильною рукою нашого Гос-
пода Бога учених мужів з мооли-
них синів, левіїних синів, ізраїльсь-
ких синів – Севевія 18 синів і бра-
тів, **47** Азвія і Амина з синів, хана-
неєвих синів, і їхніх синів – 20 му-
жів. **48** І з тих, що в церкві служи-
ли, яких поставив Давид, і ті на-
чальники для діл левітів, *що* слу-
жили церкві, – 220. Всі імена є зaз-
начені в писаннях. **49** І я там моло-
дим заповів піст перед нашим Гос-
подом Богом, **50** щоб добитися від
нього доброї дороги нам і тим, що
були з нами, і нашим синам, і ско-
тині. **51** Бо я посоромився попроси-
ти в царя піших і кіннотників, що
супроводжували б задля безпеки
проти наших ворогів, **52** бо я сказав
цареві, що сила нашого Господа є з
тими, що його шукають усім ба-
жанням. **53** І знову ми помолилися
до нашого Господа Бога після цьо-
го. І ми одержали наше добре про-
хання, **54** і я відлучив від народу 12
наставників і мужів-священиків – і
Есельвію, і Асамію, і з ним 10 бра-
тів з їхніх мужів. **55** І я їх поставив
над золотом і сріблом, і священним
посудом дому нашого Бога, який
дав цар і його радники і начальни-
ки, а *й* увесь Ізраїль, **56** що підняв-
ся. Їм я передав 650 талантів сріб-
ла, і 100 талантів срібного посуду, і
100 талантів золота, і 20 позолоче-
них посудин, і 12 мідних посудин з
добірної міді, що вилискувала, як
золото. **57** І я їм сказав: І ви є святі
Господеві, і посуд є святий, і золо-
то, і срібло є обіцяне Господеві Бо-
гові наших батьків. **58** Чувайте і

с ни́мъ мꙋжїи, ҃рі҃з, и҆ ѿ сн҃овъ вавїевъ, захарїѧ,
виваїа́скїи. и҆ с нимъ мꙋжїи к҃и. ѿ сн҃овъ [а҆с-
та́дъ][53], [і҆ѡа́ннъ][54], а҆катанъ, и҆ с нимъ мꙋ-
жїи, ҃рі. ѿ сн҃овъ а҆доника́мовыхъ послѣднїи и҆
сїѧ сꙋть и҆менà и҆хъ. [е҆лифала́мъ][55] (сн҃ъ е҆ве́ль)[56]
и҆ (ѡ҆ме́їа)[57]. и҆ с ни́мъ мꙋжїи ҃о. и҆ ѿ сн҃овъ (ва-
оу҆дїевыхъ)[58] [і҆стакꙋ́рскаго][59]. и҆ с ни́мъ мꙋжїи
҃о. и҆ събра и҆хъ к рѣцѣ и҆же нарица́етсѧ дера҃н и҆
ѡ҆полчишасѧ (тридне́вно здѣ)[60]· и҆ поoу҆чѝ и҆хъ, и҆
ѿ сн҃овъ сщ҃енникъ и҆ ѿ левѵ҆тъ, не ѡ҆брѣто́хъ
та́мъ. [и҆][61] послà къ е҆леа҆зарю и҆ [се прїидо́ша][62]
и҆ [мазма́нꙋ][63], и҆ [а҆лнада́нꙋ][64] и҆ [самеа́ю][65], и҆ ѡ҆-
ри́вꙋ, нада́нꙋ, [и҆][66] (е҆ната́нꙋ)[67], и҆ мосолъламо́нꙋ,
води́телеи (-)[68] оу҆ченыхъ· И҆ рекохъ и҆мъ да
прїидꙋтъ къ [дадею][69] вожꙋ, и҆же бысть пре҃д
мѣстомъ храни́лницы [и҆][70] заповѣдавыи (и҆збра́-
ти)[71] [доддею][72], и҆ бра́тїи е҆го, и҆ тѣмъ и҆же
въ мѣстѣ хранилникомъ. да по́слетъ на́мъ и҆-
же сщ҃е́нъство въздада́тъ в до́мъ г҃а [б҃а][73]
на́шего. (-)[74] и҆зведо́ша на҃ по рꙋцѣ ѕѣлнѣ г҃а
[б҃а][75] на́шего мꙋжи́ оу҆ченыи. ѿ сн҃овъ моѡ҆лы.
сн҃овъ левїинъ. сн҃овъ і҆и҃левыхъ. [севевїѧ][76], (-)[77]
сн҃овъ [-][78] и҆ бра́тїи, и҃і. (-)[79] [а҆звїѧ][80]. и҆ (а҆-
минъ)[81]. [-][82] ѿ сн҃овъ (сн҃овомъ) [хананее҆-
вымъ][83]. и҆ сн҃овъ и҆хъ мꙋжїи, к҃· И҆ ѿ тѣхъ
и҆же въ цр҃кви слꙋжа́хꙋ ꙗ҆же да́де давы́дъ. и҆
тїѝ нача́лницы къ дѣла́нїю левѵ҆тъ цр҃кви слꙋ-
жа́щи, ҃ск· всѧ҃ и҆мена знаменова́нна сꙋть въ
писа́нїихъ. и҆ ѡ҆бѣщахъ тꙋ по́сть (и҆) ю҆ношамъ
пре҃д г҃мъ [б҃мъ][84] на́шимъ. да възы́щемъ ѿ
негò бл҃гїи пꙋть на҃ і҆ и҆же с на́ми бѣхꙋ. (и҆)
сн҃омъ на́шим и҆ скотомъ. оу҆срамихъ бо сѧ въс-
проси́ти ѿ цр҃ѧ пѣшихъ и҆ ко́нникъ провод҃ни-
ковъ, ради бе҃скорбїѧ проти́вꙋ сꙋпоста́тъ на́-
шихъ· Реко҃х бо цр҃ю̀, ꙗ҆́ко си́ла г҃а на́шего е҆сть с
ни́ми и҆же и҆́щꙋтъ е҆го всѣмъ жела́нїемъ. и҆ па-
ки возмолили е҆мы̀ г҃а [б҃а][85] на́шего по [-][86]
си́хъ· И҆ бл҃го прошенїе на́ше полꙋчихо҃м. и҆ ѿлꙋ-
чихъ ѿ наро҃д пре҃дстáтель (и҆) сщ҃енникъ мꙋжїи,
в҃і. и҆ (е҆сельвїю)[87], и҆ [а҆самїю][88] и҆ с ни́мъ ѿ бра-
тїи и҆х мꙋжїи, ҃і. и҆ поставих и҆хъ надъ (зла́то҃м
и҆ сре́бро҃м)[89] и҆ (сосꙋды сщ҃енными)[90] домꙋ [б҃а][91] на-
шего. и҆же даде цр҃ь и҆ совѣтницы е҆го и҆ нача́лни-
цы. (-)[92] весь (же) і҆и҃ль (-)[93] ста́выи. преда́хъ
и҆мъ сребрà тала҃нтъ х҃н. и҆ сосꙋдъ сребрѧныи та-
ла́нтъ, ҃р. и҆ зла́та тала́нтъ, ҃р. и҆ со҃сꙋ позла-
щеныи, к҃. и҆ со҃сꙋ мѣ́дныхъ ѿ и҆збранныѧ мѣ́-
ди блещащасѧ златови́дне, [-][94] в҃і, и҆ рекохо҃м и҆мъ.
и҆ вы ст҃и е҆сте г҃ꙋ. и҆ сосꙋды сꙋть ст҃ы. и҆ зла́-
то и҆ среброò ѡ҆бѣща́нно е҃ г҃ꙋ (б҃гꙋ)[95] ѿц҃ь на-
шихъ. бди́те и҆ съхраните до́ндеже въздади́те
вы̀ ѿ наро́дъ предъста́телемъ (и҆) сщ҃енникомъ

и҆ леѵі́томъ и҆ нача́льникомъ градо́въ і҆и҃левъ въ
і҆ерⷭ҇ли́мѣ въ сосꙋдохрани́телницы до́мꙋ (б҃а)[96] на-
шего. и҆ тї́и же прїѧ́ша сщ҃е́нницы и҆ леѵі́ти
(зла́то и҆ сребро̀)[97] и҆ сосꙋ́ды. (възнесоша въ і҆ерⷭ҇-
лі́)[98] въ цр҃ковь гн҃ю. І҆ и҆до́хомъ ѿ рѣкѝ де́ра,
(дн҃ѧ) в҃і, мц҃а, а҃. (-)[99] внидо́хомъ въ і҆ерⷭ҇ли́мъ съ
крѣ́пкою рꙋко́ю г҃а на́шего и҆́же съ на́ми, і҆ и҆з-
ба́ви на́съ (г҃ь ѿ и҆схо́да пꙋтѝ)[100] ѿ всѣ́хъ
вра́гъ, и҆ прїидо́хомъ въ і҆ерⷭ҇ли́мъ. и҆ е҆гда
бы́сть здѣ́ тре́тїи дн҃ь, [въ д҃ же дн҃ь][101]
мѣ́рено зла́то и҆ сребро̀, (и҆) пре́дано е҆сть в
до́мъ г҃а [б҃а][102] на́шего. мармо́дѣ сн҃ꙋ (и҆ѡ҆рїи-
нꙋ)[103] сщ҃е́нничю. и҆ с ни́мъ бы҃ е҆леа́заръ сн҃ъ
финее́совъ. и҆ бѧ́хꙋ с ни́ми (савадо́съ)[104] сн҃ъ і҆исꙋ-
со́въ и҆ [моидъ][105] сава́нни [сн҃ъ][106], (ко́тлы́ же)
числомъ и҆ к мѣ́рѣ всѣ́, (-)[107] пи́сана е҆сть всѧ
вага̀ и҆́хъ в то́и ча́съ. [і҆][108] и҆́же прїидо́ша ѿ
плѣне́нїѧ. принесо́ша жрътвꙋ б҃ꙋ і҆и҃левꙋ [-][109],
ю҆́нець в҃і. за ве́сь і҆и҃ль. о҆́венъ (ѕ҃)[110], а҆́гнецъ, о҃в,
козло́въ (в҃і. за сп҃се́нїе)[111], всѧ въ жрътвꙋ
гн҃ю, и҆ ѿда́ша запо́вѣди црⷭ҇вы (и҆) црⷭ҇евымъ
расмотри́телемъ и҆ е҆па́рхомъ, (селъ)[112] сѷрїи и҆
финикїи, и҆ чествоваша ꙗ҆зы́ки и҆ цр҃ковь гн҃ю, и҆
съвръше́но симъ приствꙋпи́ша къ мнѣ̀ предъ-
ста́тели рекꙋщи. не ѿлꙋчи́сѧ ро́дъ і҆и҃левъ. И҆
нача́лницы, и҆ сщ҃енницы, и҆ леѵі́ти, и҆ноплеме́н-
нїи ꙗ҆зы́цы, (и҆ ро́ди) зе́мстїи, и҆ нечистоты̀
ѿ (ро́довъ) ханане́овъ, и҆ хеттъде́овъ, и҆ (дерезе́-
овъ)[113], и҆ е҆вꙋсе́овъ и҆ моа́ви́товъ, и҆ е҆гѵ́п-
тѧнъ і҆ и҆дꙋме́овъ, (и҆) сложе́ни бо сꙋть дще́-
ри и҆́хъ и҆ (-)[114] сн҃ове и҆́хъ, и҆ мѣша́но е҆сть сѣ-
мѧ ст҃ое къ и҆ноплеменнико́мъ ꙗ҆зы́комъ зе́мскихъ, и҆
ча́стницы бы́ша прⷣста́тели и҆ вельмо́жи беза-
ко́нїѧ сего ѿ нача́ла ве́щи и҆ скоро посе́мъ
слы́шахъ т҃а, раздра́хъ о҆дѣѧ́нїѧ и҆ сщ҃еннꙋю
ри́зꙋ, и҆ ра́здира́юще вла́сы главы̀ и҆ бра́ды, и҆ се-
дѣ́хъ ско́рбенъ и҆ печаленъ, и҆ събра́шесѧ къ
мнѣ̀ е҆ли́коже тогда̀ придвиза́хꙋсѧ въ сло́во г҃а
[б҃а][115] і҆и҃лева со мно́ю пла́чющи на безако́нїе
(т҃о), и҆ сѣда́хъ ско́рбенъ да́же до вечерней жрътвы,
и҆ въста́хъ ѿ поста раздра́на и҆мѣ́ющи о҆дѣѧ́-
нїѧ и҆ сщ҃еннꙋю ри́зꙋ, [и҆][116] преклони́хъ колѣнѣ и҆
простира́ющи рꙋцѣ къ г҃ꙋ рекохъ. Г҃и посты-
дѣхсѧ [и҆][117] ᲂу҆срами́хсѧ прⷣе лице́мъ твои́мъ.
грѣ́си бо на́ши ᲂу҆мно́жишасѧ на глава́хъ на́-
шихъ. [и҆][118] безако́нїѧ на́ша въздвиго́шасѧ
да́же до нб҃си е҆щѐ ѿ времѧнъ ѿц҃ъ на́шихъ
[-][119] е҆смы̀ въ вели́цѣ грѣсѣ да́же до дн҃е сего.
и҆ ра́ди грѣ́хъ на́шихъ и҆ ѿц҃ъ на́шихъ е҆смы̀ пре-
да́ни съ бра́тїами на́шими (-)[120] съ црⷭ҇ьми
[-][121] и҆ съ сщ҃е́нники на́шими црⷭ҇емъ зе́мнымъ
въ ме́чь. и҆ плѣне́нїе и҆ въ грабле́нїе съ стꙋ-

зберігайте, доки ви не віддасьте наставникам народу, і священикам, і левітам, і начальникам ізраїльських міст в Єрусалимі, в скарбниці дому нашого Бога.
59 І ті ж священики і левіти взяли золото і срібло, і посуд, понесли до Єрусалиму до господньої церкви.
60 І ми пішли від ріки Тера 12-го дня, 1-го місяця. Ми прийшли до Єрусалиму з сильною рукою нашого Господа, що з нами. І Господь спас нас від виходу в дорогу від усіх ворогів, і ми прийшли в Єрусалим.
61 І коли минув тут третій день, в 4-ий же день зважено золото і срібло і передано в дім нашого Господа Бога, Мармоті, Йоріїновому синові, священикові,
62 і з ним був Елеазар, Финеесів син, і були з ними Савадос, Ісусів син, і Моіт, Саввнин син. Всі ж баняки за числом і мірою, вся їхня вага є записана в тому часі.
63 І ті, що прийшли з полону, принесли жертву ізраїльському Богові: 12 биків – за ввесь Ізраїль, 6 баранів, 72 ягнята, 12 козлів – за спасіння. Все на господню жертву.
64 І віддали царські накази і царським підвладним, і єпархам поселень Сирії і Финікії. І шанували народи і господню церкву.
65 І як це закінчено, приступили до мене начальники, кажучи:
66 Не відлучився ізраїльський рід, і начальники, і священики, і левіти, чужі народи, і роди землі, і нечистоти від родів хананейських, і хеттейських, і ферезейських, і евусейських, і моавитських, і єгиптян, і ідумеїв,
67 бо й побралися їхні дочки і їхні сини, і святе насіння є змішаним з чужинцями народів землі. І учасниками цього беззаконня були начальники і вельможі від початку діла.
68 І скоро після того, *як* я те почув, я роздер одежу і священну ризу, і, деручи волосся голови і бороди, сидів я сумним і зболеним.
69 І зібралися до мене ті, що тоді порушувані були словом Господа Бога ізраїльського, плачучи зі мною за те беззаконня. І я сидів сумним аж до вечірньої жертви.
70 І я встав від посту, маючи роздерту одіж і священну ризу, і я схилив коліна, і, простягаючи руки до Господа, сказав:
71 Господи, я засоромився. І я засоромлений перед твоїм лицем,
72 бо наші гріхи помножилися на наших головах, і наші беззаконня піднялися аж до небес.
73 Ще від часів наших батьків ми є у великому грісі, аж до цього дня.
74 І задля наших гріхів і наших батьків ми є передані з нашими братами, з царями і нашими священиками земним царям на меч, і полон, і на пограбування, зі встидом, аж до сьогоднішнього дня.
75 І сьогодні скільки є *в тому,* що сталося нам, мило-

сердя від тебе, Господи Боже. І за-
лиш нам корінь й ім'я в тому свя-
тому місті, **76** щоб відкрити світ-
лість в домі нашого Господа Бога,
щоб дати нам їжу увесь час нашого
рабства. **77** І коли ми служили, ми
не були покинені нашим Господом
Богом, але Ти поставив нас в ласку
перед перським царем, **78** *щоб* дати
нам їжу, і прославити церкву нашо-
го Господа, і відбудувати сіонську
пустелю, дати нам незрушне *пере-
бування* в Юдеї, *в* Єрусалимі. **79**
Сьогодні що скажемо, Господи, ма-
ючи це? Бо ми переступили твої на-
кази, які Ти дав в руки твоїх рабів,
пророків, кажучи: Бо **80** земля, в
яку входите, прийняти її в спадок, є
земля занечищена нечистотою чу-
жинців землі, і вона наповнилася
їхніми нечистотами. **81** І сьогодні
не віддасьте ваших дочок їхнім си-
нам і їхніх дочок не візьмете вашим
синам, **82** і не змагатиметися мати з
ними мир в увесь час, щоб ви, за-
кріпившись, їли добра землі і ви
ділили наслідя вашим синам аж
довіку. **83** І те, що нам трапляється,
все робиться задля наших лукавих
діл і наших великих гріхів, **84** адже
Ти, Господи, полегшив наші гріхи і
Ти дав нам цей корінь. І ми знову
повернулися, щоб переступити твоє
законне, щоб нам змішатися з нечи-
стотами чужих народів землі. **85** Ти
не гніваєшся, *щоб* нас вигубити,
доки не залишиться корінь і наше
ім'я. **86** Господи Боже ізраїльський,
Ти правдивий, бо й лишився корінь
аж до сьогоднішнього дня. **87** Ось
сьогодні ми є перед тобою в наших
беззаконнях, неможливо *нам* знову
стати перед Тобою в цих. **88** І коли
Ездра перебував у визнанні, пла-
чучи ниць розтягнений, на землі
перед церквою, зійшовся перед ним
з Єрусалиму дуже великий народ,
мужі і жінки, і хлопці і дівчата, бо
був великий плач у тому множес-
тві. **89** І закричав Єхоніяс Єллеїв, з
ізраїльських синів, сказав він Ездрі:
Ми, які полюбили собі одруження з
жінками-чужинками з народів зем-
лі, згрішили перед Господом Бо-
гом. І, отже, сьогодні є над тобою
ввесь Ізраїль, **90** адже хай буде від-
носно цього клятва від Господа,
щоб вигнати всіх наших жінок, які
є від чужинців, з їхніми дітьми. Бо
тобі наказано від більшости, за гос-
поднім законом. **91** Вставши про-
повідуй, тобі належить діло, і ми є
з тобою. Вчинемо по-мужньому. **92**
І Ездра, вставши, закляв священи-
чих начальників, і левітів, і всього
Ізраїля зробити за цим. Вони по-
клялися.

дéнїемъ дáже до днéшнѧго днⷭ҇е· И҆ нн҃ѣ коли́ко
є҆́сть что̀ слꙋчи́сѧ на́мъ млⷭ҇рдїе ѿ тебѐ г҃и
[б҃е][122]. и҆ ѡ҆ста́ви намъ ко́рень, і҆ и҆́мѧ в҆ мѣ́сто
ст҃ое твое [-][123] є҆́же ѿкры́ти свѣ́тлость (-)[124]. в҆
домꙋ̀ г҃а [б҃а][125] на́шего, дати намъ пи́щꙋ въ
(вс҃е) вре́мѧ рабо́ты на́шеѧ, и҆ є҆гда̀ слꙋжа́хомъ
не бы́хомъ ѡ҆ста́влени ѿ г҃а (б҃а) на́шего, но
постави насъ въ бл҃годаѧ́нїе прⷣе црⷭ҇емъ пе́рс-
кимъ дати намъ пи́щꙋ, и҆ прославити [цр҃ковь
г҃а нашего][126], и҆ съѕидати пꙋсты́ню сі҆о́ньскꙋ
дати намъ неподвижи́мꙋ въ і҆оꙋде́и (-)[127] і҆ер҃-
лимѣ, (-)[128] нн҃ѣ что̀ рече́мъ г҃и и҆мѣ́юще сїѧ,
престꙋпи́хомъ бо повеле́нїѧ твоѧ̀ ꙗ҆̀же далъ
є҆си в рꙋ́ки ѻ҆́трокомъ твои҆̑ прⷪ҇рокомъ гл҃юще· Ꙗ҆́-
ко землѧ̀ є҆сть в ню́же въхо́дите въздержати
достоѧ́нїе є҆ѧ̀, землѧ̀ ѡ҆скверне́на є҆сть поро́комъ
и҆ноплеме́нныхъ зе́мль, и҆ нечисто́тъ и҆́хъ и҆спо́л-
нишасѧ, и҆ нн҃ѣ дще́ри [ваша][129] не сложи́те
сн҃омъ [и҆хъ][130], и҆ дще́ри [и҆хъ][131] не прїемли́те
сн҃овомъ [вашимъ][132], и҆ не в҆зыщи́те ми́ръ и҆-
мѣ́ти с ними въ вс҃е вре́мѧ, да оу҆крѣпи́вшесѧ
ꙗ҆ди́те предо́брыѧ землѝ, и҆ достоѧ́нїе раздѣлѧ́-
ите сн҃овомъ ваши҆̑ даже до̀ вѣ́ка· І҆ и҆́же слꙋ-
чатсѧ на҆̑, всѧ̀ сътворѧ́тсѧ ради дѣ́лъ на́ши҆̑
лꙋка́выⷯ, и҆ вели́кихъ грѣ́хъ на́ши҆̑, ты̑ бо г҃и
ѡ҆блегчи́лъ грѣхѝ на́ша, и҆ далъ є҆си на́мъ сїи
ко́рень, [и҆][133] па́ки ѡ҆брати́лисѧ є҆смы̀ престꙋпи́-
ти зако́ннаа твоѧ̀, ꙗ҆́ко помѣша́емсѧ нечисто-
та́ми и҆ноплеме́нныхъ ꙗ҆зы́къ зе́мъскихъ, не
гнѣ́ваеши ли сѧ погꙋби́ти насъ до́ндеже не ѡ҆с-
та́нетсѧ ко́рень (-)[134] і҆ и҆́мѧ на́ше· Г҃и [б҃е][135]
і҆и҃левъ и҆́стинⷩ҇е є҆си, (и҆) ѡ҆ста́ бо сѧ ко́рень да́же
до дне́шнѧго днⷭ҇е· Се нн҃ѣ є҆смы̀ прⷣе тобо́ю въ
безако́нїи҆ на́шихъ, нѣ́сть па́ки ста́ти прⷣе
тобо́ю в си́хъ· И҆ є҆гда̀ пребыва́ше и҆сповѣда́ющи-
сѧ є҆́здра, (-)[136] пла́чющи на земли ниць про-
сте́ртъ прⷣе цр҃ковїю· Съвокꙋпишасѧ прⷣе ни҆̑ ѿ
і҆ер҃лима нарⷪ҇ вели́къ ѕѣ́ло, мꙋ́жи и҆ же́ны и҆ ю-
ноша и҆ ю́ноши, пла́чь бо бы́сть вели́къ в то́мъ
мно́жествѣ, и҆ възопѝ и҆ехонї́ѧсъ (и҆е҆ллевъ)[137] ѿ
сн҃овъ і҆и҃лев҆, рече є҆́здрѣ, мы̑ (оу҆ г҃а [б҃а][138] съгрѣ-
ши́хомъ)[139] (и҆же)[140] възлюби́хомъ на҆̑ сва́дьбꙋ
жены̀ и҆ноплеме́нныⷯ ѿ ꙗ҆зы́къ землѝ· И҆ нн҃ѣ
(оу҆бо) є҆сть [нⷣа тобо́ю ве́сь і҆и҃ль][141], в си́хъ бо да
бꙋ́детъ (-)[142] клѧ́тва ѿ г҃а. и҆згна́ти всѣ́хъ
же́нъ нашихъ, и҆же ѿ и҆ноплеме́нныхъ сꙋть съ ча́-
ды и҆́хъ· Ꙗ҆ко тебѣ̑ повелѣ́но є҆сть ѿ бо́лшихъ
по зако́нꙋ гн҃ю. въста́ющи проповѣ́ждь, к тебѣ
(пристои́тъ) дѣ́ло. и҆ мы̑ с тобо́ю є҆смы̀, мꙋжес-
тве́нно сътвори́мъ, и҆ въстⷶ є҆́здра, заклѧ̀ на-
чалниковъ сщ҃е́нническихъ и҆ левꙵ҇тъ, [и҆][143] всего
і҆и҃лѧ сътворити по семꙋ̀ (-)[144] клѧ́шасѧ·

Гла, д.

а ездра і Въста* ездра ѿ притвора црькви идетъ
въ сосудохранилницу, иѡананову сна елїа-
сивова, (-)[1] чрез нощь ту не вкушаше
хлѣба, ни питъ воды, рыдая на безако-
нїя [-][2] множествъ, и бысть проповѣданїе въ
всеи їудеи, (-)[3] їерлимѣ, всѣмъ иже бяху ѿ
плѣненїя, еже въ їерлимѣ събратися (да)[4]
кождо иже не въстечетъ въ два или три дни
по суду пресѣдящихъ старецъ. возмется и-
мѣнїе ихъ. и той чюжь осудится въ мно-
жествѣ плѣненїя. и събрани суть вси иже
бяху ѿ колѣна їудина и венїаминова. въ г.
дни. въ їерли. той мць есть д, к, (дня) мца.
и сѣдоша вся множества на пространствїи
црковнѣ дрожащи ради зимы настоящїя. И
въста ездра рече имъ. вы безаконно сътворили
есте възлюбисте вамъ въ свадьбу жены ино-
племенныхъ, да придасте къ грѣху їиля. И
нынѣ дайте исповѣданїе величеству славы га ба
ѿцъ нашихъ. и съвершите волю его и ѿлучи-
теся ѿ языкъ земныхъ, и ѿ женъ иноплe-
менныхъ. И възопи все множество, и рекоша
гласомъ великимъ яко реклъ еси сътвори. но
множество велико есть, и время зимны. и не
можемъ на пособленїе стати. и то дѣло
нѣсть намъ единаго дне ни дву. много бо (в
том съгрѣшихомъ)[5], да станутъ же и пре-
стател множество. и вси иже с нами обита-
ютъ. колико ихъ имѣю жены иноплеменныя
да буду прїяти время, и ѿ всякого мѣста
презвитери и судїи, дондеже ѿрѣша гнѣвъ гнь
(повеленїя того)[6]. Иѡнадасъ же снъ азаилевъ,
(-)[7] [иѡзїя][8] доканувевъ снъ, прїяша по сему, и
мосолламъ и левисъ, и савватїи выкупѣ съдѣ-
лани суть с ними. И поставиша посему вся
иже бяху ѿ плѣненїа. І избравъ себѣ (мужи
ездра свщенникъ)[9] началницы ѿ ѡцъ ихъ по и-
менахъ [-][10], и засѣдоша выкупѣ новомѣся-
чїя, і, мца, испытати дѣло (то), і испытано
есть конечно ѡ мужихъ иже имяху жены ино-
племенныи, даже до новомѣсячїя первагo мца,
и обрѣтени суть ѿ свщенникъ премѣшанїи и-
же имяху жены иноплеменныи, ѿ сновъ їсусовъ
сновъ иѡседековы и братїи [ихъ][11] [мадилы][12] и
(елїазаръ)[13], и (ѡривъ)[14], и (ѡаданъ)[15], и възло-
жиша руки да изгонятъ жены своя. И къ жер-
твѣ на възношенїе овна за нечистоту свою, и
ѿ сновъ еммировъ, ананїа и завдаиѡнъ, и (а-
нинъ)[16], и (самїонъ)[17], и ереиль, и азарїонъ, и
ѿ сновъ фесуровъ (елина)[18] [масїа][19] (езмаи)[20] и

Глава 9

1 І *піднявся Ездра з притвору езд. 10
церкви, іде він до скарбниці Йоа-
нана, Еліясавового сина. **2** Впро-
довж тієї ночі він не покуштував
хліба, ані не пив води, плачучи над
множествами беззаконня. **3** І було
проголошення в усій Юдеї *і* Єруса-
лимі, всім, що були з полону, щоб
зібратися в Єрусалимі, **4** щоб кож-
ному, хто не прибіжить в двох або
трьох днях, за судом начальних
старців забране було їхнє майно. І
він буде осуджений чужим від мно-
жества полону. **5** І зібралися всі ті,
що були з Юдиного і Веніяминово-
го племені в 3-х днях до Єрусали-
му, той є 9-ий місяць, 20-го дня мі-
сяця. **6** І сіли, все множество, на
площі храму, тремтячи через хо-
лод, що був. **7** І встав Ездра, сказав
їм: Ви вчинили беззаконно, *бо* по-
любили собі на одруження жінок-
чужинок, щоб додали ви до гріха
Ізраїля. **8** І тепер дайте визнання ве-
личі слави Господа Бога наших
батьків, **9** і виконайте його волю, і
відлучіться від народів землі і від
жінок-чужинок. **10** І закричало все
множество, і сказали великим голо-
сом: Зробимо так, як ти сказав! **11**
Але є велике множество і час зимо-
вий, і не можемо стати на поміч. І
те діло не є нам одного дня ані
двох, бо багато в цьому ми згріши-
ли. **12** Хай же піднімуться і мно-
жество наставників, і всі, що з нами
проживають, – скільки їх має жі-
нок-чужинок, хай будуть прийняті
часи, **13** і з усякого місця старшини
і судді. Аж доки не віддалять гос-
подню лють того наказу. **14** Йона-
тас же, Азаїлів син, Йозія, Токануїв
син, взялися за цим; і Мосоллам, і
Левис, і Саваттій були з ними ра-
зом затруднені. **15** І поставили за
цим всіх, що були з полону. **16** І
Ездра, священик, вибрав собі му-
жів-начальників з їхніх батьківсь-
ких родів за іменами, і сіли разом в
новому місяці, 10-го *дня* місяця,
розслідувати те діло. **17** І випитано
було вповні про мужів, що мали жі-
нок-чужинок, аж до нового місяця
першого місяця, **18** і знайдено зі
змішаних священиків, що мали жі-
нок-чужинок: **19** з Сусових синів,
Йоседекових синів і їхніх братів –
Матили, і Елеазар, і Орив, і Оадан
– **20** і вони поклали руки, щоб виг-
нати своїх жінок, і на жертву, на
принесення, – барана за свою нечи-
стоту – **21** і з Еммирових синів –
Ананія, і Завдайон, і Анин, і Самі-
он, і Єреїл, і Азаріон; **22** і з Фесуро-
вих синів – Елинас, Масія, Езмаїл, і

Натанаїл, і Окидил, і Тасас; **23** і з
левітів – Йораадос, і Семис, Коліос,
і Колита, і Патеос, і Оудас, і Онас.
24 І зі священних півців – Еліазув,
Вакхур; **25** і з дверників – Саллу-
мус і Толванис; **26** і з Ізраїля, з Фо-
росових синів, – Єрмас, Єддія, і
Мелхія, і Маїл, і Елеазар, і Асивія, і
Ванеас; **27** і з синів Ієла – Мам-
таній, і Захарія, і Ереілос, і Єремот,
і Аддіос; **28** і з Замотових синів –
Еліяда, і Елисимус, Отонія, Яри-
мот, Саватос, і Сардія; **29** і з синів
Виваї – Іван, і Ананія, і Йосафадос,
і Ематис; **30** і з Манієвих синів –
Оламос, і Мамухос, Єддей, Ясув, і
Асаїл, і Єремот; **31** і з Аддиних си-
нів – Наатос, і Моосія, і Лакунос, і
Наїд, Матасенія, і Сестиль, і Вал-
нуй, і Манасея; **32** і з синів Ани –
Елеонас, і Асей, і Мелхія, і Саввей,
і Симмон, Хасамеос; **33** і *з* Асомо-
вих синів – Алтаней, і Маттій, і Ва-
нея, і Елифалат, і Манасія, і Семей;
34 і *з* Мааніїлових синів – Єремія, і
Момдій, і Омаірос, і Іуіль, Мамай, і
Педіяс, і Анос, і Равасіон, і Енасіос,
і Мамни, Матанаїм, і Елесіясис, Ва-
нус, Елія, Лисамис, Селемія, Ната-
ній; і з синів Озора – Евсесис, Ез-
риль, Азаїлос, Замврис, Йосифос;
35 і з синів Етми – Мазитія, Зава-
даяс, Ідеос, Юїль, Фанеас. **36** Всі ці
відсторонили собі жінок-чужинок і
покинули їх з дітьми. **37** І свяще-
ники, і левіти, що були з Ізраїля,
поселилися в Єрусалимі, також і в
околицях, в новий місяць 7-го міся-
ця. І були ізраїльські сини у своїх
поселеннях, **38** і все множество зі-
бралося однодушно на площу, що
на сході священних дверей. **39** І во-
ни сказали Ездрі, архиєреєві і чи-
тачеві, щоб приніс Мойсеїв закон,
що переданий від Господа Бога із-
раїльського. **40** І приніс Ездра, ар-
хиєрей, закон всьому множеству,
від чоловіка аж до жінки, і всім
священикам, щоб послухали закон
в новому місяці сьомого місяця. **41**
І він читав на площі, що є перед
священними церковними брамами,
від ранку аж до полудня перед чо-
ловіками ж і жінками, і всі прикла-
ли увагу до закону. **42** І став Ездра,
священик і читач закону, на дере-
в'яному амвоні, що був зроблений,
43 і при ньому стали Матгатія, і Са-
мус, і Ананія, Азарія, Урія, Езекія, і
Валасама і з правої *сторони*, **44** і з
лівої сторони – Фалдей, і Саїл,
Мелхія, Аотасув, Наварія. **45** І
взяв Ездра книгу закону високо пе-
ред всім множеством, бо він стояв
у славі перед всіма, **46** і коли він
розкрив закон, всі стали прямо. І
Ездра поблагословив Господа Бога

наданаи̑ ї ѻ҆кидилъ, и҆ [талсасъ][21]. и҆ ѿ леви̑,
[ї҆ѻраавадосъ][22], и҆ семисъ, [-][23] колїѻсъ, [и҆][24] (ко-
лита)[25], и҆ падеосъ, ї ѻ҆ꙋдасъ, ї (ѻ҆насъ)[26]. [И҆][27]
ѿ свѧщенно пѣвцевъ, [є҆лїазꙋвъ][28], ваќхꙋръ. и҆ ѿ
дверникъ, саллꙋмꙋсъ, и҆ толвани̑, [и҆][29] ѿ ї҆и҃лѧ.
ѿ сн҃овъ форосовъ, ї҆ермасъ, [-][30] [ї҆еддїа][31] и҆ мел-
хїѧ, и҆ [маилъ][32], ї є҆леазаръ, и҆ а҆сивїѧ, и҆ ван-
неасъ. И҆ ѿ сн҃овъ (и҆ела)[33], (мамданїе)[34], и҆ заха-
рїѧ, [и҆ереилосъ][35], (-)[36] и҆ є҆ремодъ, и҆ [а҆дъдї-
ѻсъ][37]. И҆ ѿ сн҃овъ замодовыхъ, є҆лїада, [и҆][38]
[є҆лисимꙋсъ][39], ѻ҆донїѧ, и҆аримодъ, [-][40] саватѡ̑, и҆
[сардїѧ][41]. И҆ ѿ сн҃въ виваи ї҆ѻаннъ, и҆ а҆нанїѧ, ї
[и҆ѻсафадосъ][42], и҆ є҆мадисъ. И҆ ѿ сн҃овъ манїе-
выхъ, ѻ҆ламосъ (и҆) [мамꙋхосъ][43], и҆еддеи, и҆а-
сꙋвъ, и҆ а҆саилъ, и҆ є҆ремѡ̑. И҆ ѿ сн҃въ а҆ддинъ, на-
а҆досъ, и҆ [моѻсїѧ][44], (и҆) [лакꙋносъ][45], и҆ наидъ,
[-][46] (мадасенїѧ)[47], и҆ сеедиль, и҆ валнꙋи, и҆ [мана-
сеѧ][48]. И҆ ѿ сн҃овъ [а҆ны][49] є҆леона̑, и҆ а҆сеи, и҆ мел-
хїа и҆ саввеи, и҆ [симмонъ][50], хосамеѻсъ. И҆ сн҃овъ
а҆сомовыхъ, [а҆лтанеи][51], и҆ [мадїи][52], и҆ [ванеѧ][53],
и є҆лифалатъ, и҆ [манасїѧ][54], и҆ семеи. И҆ сн҃овъ
[маанїи̑][55], є҆ремїѧ, [и҆][56] [момдїи][57], [и҆][58] (ѻ҆маи-
росъ)[59], (и҆) и҆ѹиль, [мамаи][60], и҆ педїасъ, и҆ а҆нѡ̑,
[и҆ равасїѻнъ][61], и҆ (є҆насїѻсъ)[62], и҆ [мамни, ма-
танаимъ][63], (и҆) є҆лесїасисъ, [ванꙋсъ][64] [є҆лїѧ][65],
(лисамисъ)[66], селемїѧ, наданїи. И҆ ѿ сн҃овъ [ѻ҆зо-
ра][67] (є҆всеесисъ)[68], є҆зриль, а҆заилосъ, (-)[69] замври̑,
[ї҆ѻсифосъ][70]. И҆ ѿ сн҃овъ [є҆дмы][71], мазитїа, за-
вадаиа̑, (и҆део̑)[72], ї҆ѹиль, (фанеа̑)[73]. Вс҃и тїи ѿло-
жиша себѣ жены и҆ноплеменныѧ. и҆ ѻ҆ставиша и҆̑
съ ч҃дьми. и҆ вселишасѧ свѧщенницы и҆ левити,
[-][74] и҆же бѧхꙋ ѿ ї҆и҃лѧ въ ї҆ер҃лимѣ, такожде и҆
въ странахъ, новомѣсечїа, з҃, м҃ца. И҆ бѧхꙋ сн҃ове
ї҆и҃леви въ ѻ҆бителехъ своихъ. и҆ собранно є҆сть все
множество є҆дїнодꙋшно. на пространъство и҆же
є҆сть ѿ востока (вра̑ свѧщенны̑)[75]. И҆ рекоша є҆здре
а҆рхїерею и҆ чтецꙋ, да принесетъ законъ мѡѷсе-
ѻвъ и҆же преданъ ѿ г҃а б҃а ї҆и҃лева. И҆ принесе є҆з-
дра а҆рхїереи зако̑ всемꙋ множествꙋ. ѿ мꙋжа
даже до жены̀ и҆ всѣмъ свѧщенникомъ слышати
законъ новомѣсечїа, з҃, м҃ца. и҆ чтѧше на прос-
транъствѣ и҆же є҆сть пре̑ свѧщенными враты ц҃р-
ковными. ѿ ѹ҆тра даже до полꙋдни. пре̑ мꙋж-
ми же и҆ женами. и҆ даша [всѣхъ][76] чювства
къ законꙋ. И҆ ста̀ є҆здра свѧщенникъ и҆ чтецъ за-
кона на древѧно̑ а҆мбонѣ, и҆же съдѣланъ бысть.
и҆ сташа при немъ (матгадїѧ)[77], [и][78] [са-
мꙋсъ][79], (и҆) а҆нанїѧ, а҆зарїѧ, ѹ҆рїѧ, є҆зекїа, [и҆][80]
[валасама][81], (и҆) съ десныѧ и҆ съ лѣвыѧ стра-
ны̀, [фа̑деи][82], [и҆][83] [саиль][84], мельхїѧ, (а҆ѻда-
сꙋвъ)[85], наварїѧ [-][86]. И҆ въсприѧ є҆з҃ра книгꙋ за-
кона пре̑ (всѣмъ) множество̑ превыше б҃о стоѧ-

ше въ славѣ предъ всѣми· И҆ єгда̀ ꙗвилъ законъ, всѝ правмо стахꙋ. І҆ бл҃ви є҆здра г҃а б҃а вышнѧ҃. б҃а саваѡда всѐдержителѧ и҆ ѿвѣща̀ весь (наро҇)[87], а҆ми́нь. и҆ възъдвигше горѣ рꙋки, (и҆) падающи на́ земли поклони́шасѧ [г҃ꙋ][88]· І҆исꙋсъ і [а҆н҃ꙋ][89] и҆ сара-вїѧ. [и҆][90] [а҆диносъ][91], [і][92] [и҆аковъ][93], [и҆][94] [сава-теи][95], [и҆][96] (а҆деи)[97], [и҆][98] (меа҆не́и)[99], и҆ калита҃, [и҆][100] а҆зарїѧ, і ѻ҆а҆завдосъ, [і][101] а҆ананїасъ, [и҆][102] [вїа-тасъ][103], левꙋ҆ти иже оу҆чахꙋ законꙋ г҃ню. и҆ въ мно́жествѣ чтахꙋ законъ г҃нь, и҆ г҃лахꙋ вькꙋпѣ и҆же разꙋмѣахꙋ чтенїѧ· И҆ рече [а҆дара҃][104] є҆здрѣ а҆рхїерею и҆ четцꙋ и левꙋ҆томъ и҆же оу҆чахꙋ множество (г҃лю-щи)[105], д҃нь сеи ст҃ъ є҆сть г҃ꙋ. и҆ всѝ плакахꙋ є҆гда̀ слышахꙋ законъ. [и҆ р҃е є҆здра][106], ѿше҃ше оу҆бо ꙗдите т҃ꙋ тꙋчныѧ, и҆ пїите сла҃касѧ, и҆ послите ѿ ни́хъ тѣмъ и҆же не и҆мѣютъ. ст҃ъ б҃о є҃ (зд҃ѣ) д҃нь г҃нь. и҆ не мѕите печални быти. г҃ь оу҆бо просвѣти ва҃. и҆ левꙋ҆ти вѡ҃браниша всемꙋ сонмꙋ г҃лщи. д҃нь сеи ст҃ъ є҃ г҃ви. не мѕите скорьбни быти· І҆ и҆доша всѝ ꙗсти и҆ пити и҆ пировати и҆ дати ѿ ни́хъ ꙗже не и҆мѣютъ (да пирꙋютъ). и҆ радоватисѧ ѕѣло мно́го, (є҆щѐ б҃о словесъ прїаша оу҆чащесѧ полезныхъ, и҆ приӑстишасѧ въ г҃лехъ и҆хже ради собрашасѧ)[107].

Конецъ вторымъ книгамъ є҆здрынымъ.
имать в себѣ, г҃ла, д҃·

Всевишнього, Бога Саваота, Все-
держителя. **47** І ввесь народ відпо-
вів: Амінь. І піднявши руки вгору, і
припадаючи до землі, вони покло-
нилися Господеві: **48** Ісус, і Анус, і
Саравія, Адинос, і Якув, і Саватей,
і Атей, і Меаней, і Калитас, і Аза-
рія, і Оазавдос, і Ананіяс, і Віатас –
левіти, що навчали господній за-
кон. І читали господній закон до
множества, і говорили разом ті, що
розуміли читання. **49** І сказав Ата-
рат Ездрі, архиєреєві і читачеві, і
левітам, що навчали множество, ка-
жучи: **50** День цей є святий Госпо-
деві. І всі плакали, коли чули закон.
51 І сказав Ездра: Пішовши, отже,
їжте там жирне і пийте солодке, і
пошліть від них тим, що немають,
52 бо є тут святий день Господеві. І
не сумуйте, бо Господь вас просві-
тив. **53** І левіти заповіли всьому
зборові, кажучи: День цей є святий
Господеві. Не сумуйте. **54** І всі
пішли їсти і пити, і бенкетувати, і
дати з них тим, що немають, щоб
бенкетували і раділи дуже багато,
55 бо ще прийняли слова, навча-
ючись корисного, і перебували в
словах, задля яких зібралися.

Кінець другої книги Ездри.
Має в собі 9 глав.

ТРЕТЇ КНИГИ ЁЗДРЫ ГЛАВА А

ТРЕТЯ КГИГА ЕЗДРИ
ГЛАВА 1

В[торые[1] книги є҆здры][2] пр҃рка, с҃на зараї҆єва. с҃на а҆зарїєва с҃на (є҆лихїєва)[3] с҃на [садан҃ієва][4] с҃на садокова, с҃на а҆хитова с҃на а҆хїєва, с҃на финеє҆сова, с҃на (геє҆лїєва)[5], с҃на (а҆марїєва)[6], с҃на (а҆фїє҆ва)[7]. с҃на маримотова. с҃на а҆рнаєва с҃на ѻ҆зїєва, с҃на воридова. с҃на а҆висеєва. с҃на финеє҆сова. с҃на є҆леа҆зарова. с҃на а҆а҆ронова, ѿ колѣна левꙋ҆и и҆же бы҃ ю҆зникомъ в҃ земли̇ м҃ѣскои, въ ц҃рство а҆рта-ѯерѯа ц҃рѧ пр҃ьскаго· [-][8] Быстъ слово г҃не къ мнѣ (сице)[9], и҆ди̇ [и҆ възвѣсти][10] людемъ моимъ дѣ-ла и҃, и҆ (лꙋкав҃ствїє и҆хъ)[11] є҆же (-)[12] сътвориша, да възвѣстѧтъ (и҆хъ) с҃новомъ (-)[13] свои҃ ꙗко грѣхи̇ рожшихъ и҆хъ (-)[14] оу҆множишасѧ. поне́же

1 Друга книга пророка Ездри, сина
Зараєвого, сина Азарієвого, сина Е-
лихієвого, сина Саданієвого, сина
Садокового, сина Ахитового, **2** си-
на Ахієвого, сина Финеесового, си-
на Геелієвого, сина Амарієвого,
сина Афієвого, сина Маримотово-
го, сина Арнаєвого, сина Озієвого,
сина Воритового, сина Ависеєвого,
сина Финеесового, сина Елеазаро-
вого, **3** сина Ааронового з племені
Левія, який був полонений у медсь-
кій землі в царство перського царя
Артаксеркса. **4** Було до мене гос-
поднє слово, так: **5** Іди і сповісти
моєму народові їхні діла і їхнє лу-

кавство, що вчинили. Щоб їх сповіс-
тили своїм синам, **6** бо помножилися
гріхи тих, що їх народили, бо вони
мене покинули і приносили жертви
чужим богам. **7** Чи не Я вивів їх з
єгипетської землі, з дому рабства?
Вони ж розгнівили мене і знехтували
моїми порадами. **8** Задля того ж ос-
трижи волосся твоєї голови і кинь на
них всі зла, тому що вони не послу-
халися мого закону, і народ же роз-
пущений. **9** І доки же терпітиму їм, я-
ким Я виявив всі добра? **10** Я скинув
мой2. 14 задля них багатьох царів, *і Я побив
фарана з його народом і з всіма його
мой4. 21 вояками, **11** *і Я вигубив від їхнього
іс нав. 8 лиця всі народи і на сході ж дві око-
лиці тирського і сидонського. Я роз-
сіяв і побив всіх їхніх ворогів. **12** Ти
ж говори до них так: Так говорить
мой2. 4 Господь: **13** *Я вас перевів через мо-
ре і приготував вам добру стежку від
мой2. 3 початку, *і дав вам Мойсея *як* вождя
і Аарона за священика. **14** І Я дав вам
світло в вогняному стовпі і зробив у
вас великі чуда. Ви ж про мене забу-
ли, – каже Господь. **15** Так говорить
мой2. 16 пс. 104 Господь Вседержитель: *Перепелиці
були вам на знак, і Я вам дав табори
на оборону. Ви ж і там нарікали. **16** І
не веселилися ви в імені моїм задля
перемоги *над* вашими ворогами, але
ви нарікали, і аж дотепер. **17** І де є
добра, які Я вам робив? Чи не в пус-
тині, в часі, в якому ви голодували, в
голоді закликаючи до мене, **18** кажу-
мой4. 14 чи: *Навіщо Ти вивів нас у цю пусти-
ню, щоб вигубити? Бо було б нам
краще служити єгиптянам, ніж по-
мерти в цій пустині. **19** Чи не мав Я
милосердя у ваших сльозах і чи не
муд. 16 дав вам манну в їжу, і ви їли ангель-
мой2. 16 ський хліб? **20** *Чи, коли ви були
мой4. 20 спрагнені, не розірвався камінь і *не*
потекли вам в достаку води? Чи не
листям покривав Я вас від спеки, **21** і
чи Я не дав вам в наслідтя багату
землю, і чи не вигнав від вашого ли-
ця хананеїв, і ферезеїв, і филистим-
іс. 5 лян? *І що ж більше вам зроблю? –
сказав Господь. **22** Так говорить Гос-
мой2. 15 подь Вседержитель: *Коли ви були в
пустині при амморейській ріці і *були*
спрагнені, і ви хулили моє ім'я. **23**
Але не спалив вас вогонь задля вашої
хули, але, кинувши дерево до води, Я
зробив вам воду солодкою. **24** Що ж
більше зроблю тобі, о Якове, бо ти не
побажав послухатися, Юдо? Адже
прийду до інших народів, їм дам моє
ім'я, щоб вони зберігали мій закон,
25 тому що ви покинули Мене, і Я
покину вас. І коли ви проситимете
іс. 1 милосердя – не змилосерджуся, **26** *і
коли закличите до Мене – і Я не ви-
слухаю вас. Бо ваші руки повні крові,
ноги ж ваші швидкі до вбивства, **27** і

менѐ ѡ҆ста́виша, (и҆) жра́ху бг҃омъ чю́ждимъ·
Е҆да ли не а҆́зъ и҆зведо́хъ и҆̀ и҆з̾ земли̇̀ е҆гѵ́пет-
скі́ѧ ѿ до́му рабо́ты ѻ҆ні же прогнѣ́ваша
мѧ̂, и҆ совѣ́ти мои̇̀ оу҆ничижи́ша· (Тогѡ же ра́-
ди)[15] ѡ҆стрижи̇̀ вла́сы главы̇̀ твоеѧ̀, и҆ верзи на
ни́х̾ всѧ ѕла́ѧ, и҆́же не послꙋ́шаша зако́на мо-
е҆гѡ, (и҆) лю́діе же [бѣша][16] ненаказа́н̾ни (и҆) до-
ко́лѣ (же) трьплю̀ и҆мъ, и҆̀мже и҆з̾ѧ̂ви́хъ (всѧ̀)[17]
бл҃гаѧ· Низложи́х̾ и҆́хъ ради мно́жество црей, *(и҆) в мо д҃і
порази́хъ фарао́на съ лю̂ми е҆гѡ, и҆ съ всѣ́ми
вои̇̀ е҆гѡ· *(И҆) всѧ̀ ꙗ҆зы́ки ѿ лица̀ и҆́хъ погꙋ- д҃ мо к҃а і҆съ на и҆
би́хъ, и҆ на въсто́цѣ (же) двѣ ѻ҆́бласти лю́діи
тѵ́рскихъ и҆ сидо́н̾скихъ распраши́хъ и҆ поби́хъ
всѣ̀ враго́въ и҆̀, ты же гл҃и к ни́мъ (си́це)[18].
Таꙗ́ко гл҃етъ гь҃, *а҆́зъ вы̂ преведо́хъ сквоз́ѣ мо́- в мо д҃
ре, и҆ оу҆гото́вахъ вамъ пꙋть бл҃гъ и҆значала,
*(и҆) да́хъ ва́мъ мѡѷсе́ѧ во́жда, и҆ а҆а҆ро́на въ в мо г҃
і҆ере́ѧ, (и҆) да́хъ вамъ свѣ́тъ въ сто́лпѣ ѻ҆́г-
ненѣ, и҆ сътвори́хъ въ васъ чюдеса̀ ве́лі́ѧ, вы
же мене забы́сте, рє҃ гь҃· Таꙗ́ко гл҃е гь҃ вседержи́- в мо ѕ҃і
тель, *крастели бы́ша ва̂ въ знаме́ніе, (и҆) ѱа҃ло р҃д
да́хъ ва̂ по́лкы въ защище́ніе, вы же и҆ та́мо
ропта́сте. и҆ не радова́стесѧ ѻ҆ и҆́мени мое́мъ,
побѣ́ды ради враго́въ ва́ши́х̾ но ропта́сте да́же
и҆ до нн҃ѣ, (и҆) где сꙋ҆ бл҃гости и҆́же вамъ тво-
ра́хъ· Е҆да ли не въ пꙋсты́ни, въ вре́мѧ в
не́же а҆лка́сте въ а҆л̾чбѣ въпі́ю́щи къ мнѣ̂
гл҃ѧ, *чесо ра́ди и҆зведе на̂ въ пꙋсты́ню сі́ю д҃ мо д҃і
погꙋби́ти (-)[19]· Лꙋчше (бо) бѣ̂ намъ рабо́тати
е҆гѷптѧномъ, нежели оу҆мрѣ́ти въ пꙋсты́ни
се́и· Е҆да ли не мл҃рдова́хъ ѻ҆ слеза́хъ ва́шихъ,
и҆ не да́хъ ли ва́мъ маннꙋ въ пищꙋ, (и҆) мдр҃ ѕ҃і
ꙗ҆до́сте хлѣ́бъ а҆гг҃лъскі́и· *Е҆гда̂ бѣ́сте жаж- в мо ѕ҃і
дꙋще, не разсѧде ли сѧ ка́мень, и҆ потеко́ша д҃ мо к҃
(ва́мъ) ѻ҆би́лъны во́ды, не ли́ствіемъ ли за-
щитаха́ъ вы ѿ зно́ѧ, (и҆ не да́хъ ли ва́мъ
въ наслѣ́діе)[20] зе́млю ѻ҆би́лнꙋ, (і) не и҆згна̂ ли̇̀
ѿ лица ва́шего хананео̂ и҆ ферезео́въ, и҆ фили́с-
тимлѧнъ, *(и) что́ (же) боле́и ва̂ сътворю̀ рече і҆саі́а є҃
гь҃· Таꙗ́ко гл҃тъ гь҃ вседръжи́тель, *е҆гда̀ бѣ́сте в мо є҃і
въ пꙋсты́ни, на рѣцѣ (а҆м̾море́нстѣ и҆)[21] жа́ж-
дꙋщи и҆ хꙋлѧще и҆мѧ мое, но не пожго́хъ вы̂
ѻ҆гнемъ хꙋле́ні́ѧ ради (ва́шего). но влага́ющи
дре́во въ во́дꙋ (сътвори́х̾ ва̂ во́дꙋ сла́д̾кꙋ)[22]. что́
(же бо́лее) сътворю ти ѿ і҆а́кове, не въсхо-
тѣлъ бо е҆си послꙋшати і҆оу́до. пріи́дꙋ (бо) къ
прочі́имъ ꙗ҆зы́комъ и҆мже да́мъ и҆мѧ мое да
съблю́дꙋтъ зако́нъ мои. понеже вы ѻ҆ста́вис-
те мѧ̂, и҆ а҆́зъ ѻ҆ста́влю вы. (и҆) просѧщи́м̾
ва́мъ (-)[23] мл҃ти, не оу҆милю́сѧ [-][24]. *(и҆) е҆гда̀ і҆саі́а а҃
възъзвоте мѧ̂ (и҆) а҆́зъ не оу҆слы́шꙋ вы. рꙋцѣ бо
ва́ши по́лны кро́ви, но́зѣ же ва́ши ско́ры на оу҆-

бїенїе, (и҆) ѻ҆ста́висте не менѐ, но себѐ гл҃е г҃ь. та́ко гл҃етъ г҃ь вседръжи́тель, е҆да̀ а҆̀ли а҃ не молиххъ ва́съ ꙗ҆̀коже ѿц҃ъ сн҃ы, и҆ ꙗ҆́ко мт҃и дщерїи, и҆ли ꙗ҆́ко доа́щїѧ ѻ҆тро́чатъ свои҆́хъ. да бꙋ́дете мѝ въ лю́ди, и҆ а҆́зъ ва̑ въ б҃а, и҆ вы мн҃ѣ въ сн҃ы, и҆ а҆́зъ ва́мъ въ ѿц҃а. (-)[25] *Собира́хъ вы ꙗ҆́ко коко́шъ птенца своѧ̀ по̑ крилѣ свои҆̀. нн҃ѣ же что̀ сътворю ва̑ ѿве́ргꙋ вы ѿ лица̀ моего. *(и҆) е҆гда̀ принесе́те жрътвꙋ, ѿвра́щꙋ ѿ ва̑ лицѐ мое. възненави́дѣхъ (б҃о пра́здники)[26] ва́ша и҆ новомѣсѧчїѧ, и҆ ѻ҆брѣза́нїѧ [-][27] (ва́ша). посла̑ (б҃о) къ ва́мъ рабы мои̇̀ прⷪ҇рки и҆̑же ꙗ҆́сте (и҆) оу҆би́сте, и҆ телеса̀ и҆̑ на ча́сти разсѣко́сте, и҆̑хже кро́ви а҆́зъ възы́щꙋ гл҃етъ г҃ь. Тако гл҃е г҃ь вседръжи́тель, до̑ ва́шъ пꙋстъ бꙋ҆де (і҆) и҆звръгꙋ вы ꙗ҆́коже вѣтръ (возмѣта́етъ) пра̑. и҆ сн҃ы (ва́ша) не ро́дѧ҆ ча̑. поне́же ѻ҆ста́виша запо́вѣди моѧ̀ (-)[28], и҆ лꙋка́вое сътвори́ша предо мно́ю. да́мъ домы̀ ва́ша лю́демъ грѧдꙋ́щимъ, и҆̑же не слы́шаша мѧ̑ оу҆вѣ́рѧтъ (и҆) пр҃е ни́ми (же) чюдесъ не твори́хъ, ѻ҆̑ни сътворѧ̑ е҆ли́ка повелѣ́хъ, не вѣ́дꙋще прⷪ҇ркъ (мои҆̑), (б҃огнꙋша́ю҆сѧ лꙋка́въствъ)[29] всои҆́хъ. (Нн҃ѣ же) хощꙋ̀ възвѣсти́ти (сла́вꙋ)[30] лю́дїи грѧдꙋ́щихъ, и҆̑хже ѻ҆́троки весела́тсѧ съ ра́достїю, ѻ҆чи́ма б҃о е҆сте́ственыма не ви́дѣша мѧ̑, дх҃о же вѣ́рꙋютъ е҆̑же гл҃ахъ. (-)[31] Нн҃ѣ (же) зрѝ [бра́те][32] какова (сїѧ) сла́ва, и҆ ви́ждь лю́дїе прихода́щїа ѿ восто́ка (сл҃нца) и҆̑мже а҆́зъ да́мъ сла́вꙋ, а҆враа́млю, і҆саа́ковꙋ, (-)[33] і҆а́ковлю (-)[34] і҆ѡ҆сі́инꙋ, (-)[35] а҆мо́совꙋ (-)[36] михе́инꙋ. (-)[37] і҆ѡи́левꙋ. (-)[38] а҆вдї́инꙋ. (-)[39] і҆ѡ́нинꙋ. (-)[40] наоу́мовꙋ. (-)[41] а҆вваꙋ́мовꙋ. софо́нї-инꙋ, а҆гге́инꙋ. заха́рїинꙋ. и҆ малахї́инꙋ. и҆̑же (-)[42] нарица́етсѧ а҆гг҃ломъ гн҃имъ.

ма҃ѳ кг

і҆саї́а ѯ҃ѕ

Гл҃а, в҃.

Та́ко гл҃етъ г҃ь, а҆́зъ и҆зведо́хъ лю́ди сїѧ и҆з работы̀, (и҆) да́хъ и҆̑мъ повеле́нїа рабы̀ мои҆́ми прⷪ҇рки, и҆̑хже послꙋ́шати не въсхотѣ́ша, (и҆)[1] ѿве́ргоша совѣ́ты моѧ, мт҃и и҆̑же роди̇̀ и҆̑хъ гл҃а и҆̑мъ, и҆дѣ́те сн҃ы поне́же вдови́ца (-)[2] ѻ҆ста́влена е҆́смь. въспита́хъ вы съ ра́достїю, (-)[3] погꙋби̑ (же) вы съ (-)[4] ско́рбїю, ꙗ҆́ко съгрѣши́сте г҃ꙋ б҃ꙋ [ва́шемꙋ][5] творѧ́щи лꙋка́вое пред [нимъ][6]. (Нн҃ѣ)[7] же что̀ сотворю̀ с ва́ми. а҆́зъ [-][8] вдови́ца (-)[9] ѻ҆ста́вленаа, и҆дѣ́те (же) сн҃ы и҆ проси́те ѿ г҃а мт҃и а҆́з же (свѣдѣ́тельствꙋю ѿч҃е)[10] на мт҃рь сн҃овъ (твои҆́хъ) [и҆́же][11] завѣ́та моего съхрани́ти не въсхотѣ́ша, в҃да́ждь и҆̑хъ на посрамощенїе и҆ мт҃рь и҆̑хъ на расхище́нїе, да не оу҆мно́житсѧ (ктомꙋ) ро́дъ и҆̑хъ. (І҆ и҆мена и҆̑хъ) да расточа́сѧ въ ꙗ҆зы́ки,

ви покинули не Мене, але себе, – говорить Господь. **28** Так говорить Господь Вседержитель: Чи Я не благав вас як батько синів і як мати дочок або як годувальниця своїх дітей, **29** щоб ви були Мені народом, а Я вам Богом, і ви Мені синами, а Я вам батьком? **30** *Збирав я вас, як квочка своїх пташат, під свої крила. Тепер же, що зроблю з вами? Відкину вас від мого лиця! **31** *І коли ви принесете жертву, відверну від вас моє лице, бо Я зненавидів ваші празники і нові місяці, і ваші обрізання. **32** Послав бо Я до вас моїх рабів, пророків, яких ви взяли і вбили, і їхні тіла ви на частки розрубали. Я домагатимуся їхньої крові, – говорить Господь. **33** Так говорить Господь Вседержитель: Ваш дім буде пустий. І викину вас так, як вітер вимітає порох. **34** І ваші сини не родитимуть дітей, тому що ви знехтували моїми заповідями і зробили лукаве переді Мною. **35** Я дам ваші хати народові, що прийде. Ті, що не почули мене, повірять. І перед ними ж чудес Я не робив, а вони зроблять те, що Я заповів. **36** Не знаючи моїх пророків, вони матимуть огиду до своїх лукавств. Нині ж хочу **37** сповістити славу народу, що приходить, якого діти тішаться з радістю, бо тілесними очима вони не побачили Мене, духом же вірять в те, що Я сказав. **38** Сьогодні ж поглянь, брате, яка ця слава, і глянь на народ, що приходить зі сходу сонця, **39** яким Я дам славу Авраамову, Ісаакову, Яковову, Йосіїну, Амосову, Міхеїну, Йоілеву, Авдіїну, Йонину, **40** Наумову, Аввакумову, Софонїїну, Ангеїну, Захаріїну, і Малахіїну, який зветься господнім ангелом.

мат. 23

іс. 66

Глава 2

1 Так говорить Господь: Я вивів цей народ з неволі, і Я дав їм закони моїми рабами, пророками, яких не бажали слухатися, і відкинули мої поради. **2** Матір, яка їх породила, сказала їм: Ідіть, сини, тому що я є покинутою вдовою. **3** Виховала я вас з радістю, згубила ж я вас зі смутком, тому що ви згрішили *проти* Господа Бога вашого, чинячи лукаве перед Ним. **4** Сьогодні ж, що зроблю з вами? Я покинута вдова. Ідіть же сини і просіть в Господа милосердя. **5** Бо я свідчу батьку проти матері твоїх синів, які не бажали зберегти мій завіт. **6** Дай їх на засоромлення і їхню матір в знищення, щоб більше не множився їхній рід. **7** І їхні імена хай будуть розсіяні між народами і хай будуть

знищені з лиця землі, тому що по-
гордили моїм завітом. **8** Горе тобі,
Ассиріє, який скриваєш в собі не-
праведних. Згадай, лукавий народе,
мой1. 19 що я зробив *Содомі і Ґоморі, **9** яких
земля в сірці і в горах попелу. Так як
і їх, покараю тих, що мене не послу-
хали, – говорить Господь Вседержи-
тель. **10** Так говорить Господь до Ез-
дри: Сповісти моєму народові, що
дам їм Єрусалимське царство, яке
маю дати Ізраїлеві. **11** І зроблю собі
посеред них славу, і дам їм вічні по-
мешкання, які Я приготував на по-
чатку. **12** Дерево життя хай їм буде
на пахощі, і не працюватимуть ані не
трудитимуться. **13** Ідіть і одержите.
Просіть же, щоб вкорочені були вам
ті дні, що продовжуються. Отже, чу-
вайте, тому що вам наготовано цар-
ство. **14** Свідчи небом і землею, що Я
знищив зло і створив добро, тому що
Я живу, – говорить Господь. **15** Ма-
ти, обійми твоїх синів і виховай їх з
радістю, так як голубка, і скріпи твої
ноги як стовп, тому що Я тебе
вибрав, – говорить Господь. **16** І вос-
крешу мертвих на їхніх місцях, і ви-
веду їх з їхніх гробів, бо Я пізнав моє
ім’я в Ізраїлі. **17** О мати тих синів, не
бійся нічого, адже Я тебе вибрав, –
говорить Господь. **18** Пошлю тобі на
поміч моїх рабів Ісаю, Єремію. Їх-
ньою порадою Я освятив і підготував
тобі 12 дерев *з* різними овочами, **19** і
стільки ж джерел, що течуть медом і
молоком, і сім дуже великих гір, що
родять рожу і лілею, якими звеселю
твоїх синів. **20** Роби правду вдовиці і
будь помічником сироті, дай бідно-
му, і оборони сироту, і зодягни на-
гого. **21** Подбай за слабого і не насмі-
хайся з кульгавого, бідному допомо-
жи і сліпого виведи на моє світло, **22**
сховай молодого і старця між твоїми
тов. 10 стінами. **23** *Коли ж знайдеш мерт-
вого, позначаючи поховай його. І дам
тобі перше місце в воскресінні мер-
твих. **24** Потерпи же, мій народе, і
заспокойся, бо прийде твій спокій. **25**
Добра годувальнице, вигодуй твоїх
синів і скріпи їхні ноги, **26** щоб ані
один з рабів, яких тобі я дав, *не* зги-
нув, тому що Я з твого числа домага-
тимуся їх. **27** Не здавайся ж, коли
прийде день скорботи і скрути. Тоді
інші заплачуть сумуючи, ти ж зраді-
єш, маючи все в достатку. **28** Заздри-
тимуть бо тобі народи і нічого не
зможуть вчинити, – говорить Гос-
подь. **29** Тебе оборонять мої руки, і
твої сини не побачать вічної муки. **30**
Веселися мати з твоїми дітьми, тому
що Я спасу тебе, – говорить Господь.
31 Згадай же твоїх дітей, що сплять,
тому що Я виведу їх з країв землі, і з
ними зроблю за моїм милосердям.

(и)[12] да бꙋдꙋⷮ потреблены ѿ (лица̀) землѧ̀,
занѐ възгордѣша завѣтомъ моимъ. оу҆вы̀ те-
бѣ а҆ссѵрі́ѧ съкрывающи в себѣ неправедныѧ·
въспомѧнѝ ро́де лꙋка́вый что сътворѝ *содо́мꙋ и мо ді
и гоморꙋ, и҆хже землѧ̀ (-)[13] въ (жꙋпелѣ)[14] и въ
холмѣхъ пепелныхъ· Такоже (и) тѣ накажꙋ
иже мѧ не послꙋшаⷲ, глетъ гь вседръжи-
тель· Тако глетъ гь къ е҆здрѣ, възвѣсти лю-
демъ моимъ, ꙗко дамъ и҆мъ црⷭ҇тво і҆ерлимско
е҆же имѣхъ дати і҆илю. И сътворю себѣ (посе-
редѣ и҆хъ славꙋ)[15] и дамъ имъ вѣчныѧ о҆би-
тели, иже оуготовахъ (в началѣ)[16]. дрѣво жи-
вотное да бꙋдетъ имъ въ блгооуханіе. и не
имꙋть дѣлати ниже трꙋдитисѧ. идѣте и
о҆дръжите молите (же) да оукратѧтсѧ ваⷨ
дни (тїи продлъжающїисѧ)[17]· Бдите (бо) поне-
же вамъ оуготовано црⷭ҇твїе, засвѣдѣтельс-
твꙋи (-)[18] нбомъ и землею. иже потребихъ
ѕло, и сотворихъ блгаѧ, ꙗкоже азъ живꙋ глеⷮ
гь. мти о҆боими сны твоѧ̀, (и) въспитаи
и҆хъ съ веселїемъ ꙗко голꙋбица, (и) оутверди
нозѣ (твои ꙗко столпъ)[19], понеже тебѐ из-
брахъ, глетъ гь. и въскршꙋ мертвыѧ ѿ
мѣстъ и҆хъ і изведꙋ и҆хъ ѿ гробъ (и҆хъ)· Поз-
нахъ бо имѧ мое въ [і҆илѣ][20], ѽ мти сновъ
(тѣхъ) не оубоисѧ (ничтоже), азъ оубо тебѐ
избрахъ глетъ гь· Послю на помоⷵ рабы̀ моѝ,
і҆саїю, (-)[21] і҆еремїю, (-)[22] ихже совѣтомъ о҆с-
тихъ, и оуготовахъ тебѣ, ві, древесъ (-)[23]
различными плоды· И толико (же) источниковъ
текꙋщихъ (медомъ и млекомъ)[24], и седмь
горъ ѕѣло велїихъ, родѧщиⷯ рожꙋ и кринъ, и-
миже възвеселю сны твоѧ· Твори правдꙋ вдо-
вици и (бꙋди помощникъ)[25] сирꙋ, даи нищꙋ
(и) защити сиротꙋ, (и) о҆дѣи нагаго прилежѝ
(-)[26] немощномꙋ, и не посмѣешисѧ хромомꙋ,
бѣднꙋ помози и слѣпого изведи на свѣтъ
мои, сокрыи (младенца и старца)[27] междꙋ стѣ-
нами твоими· *Е҆гда же о҆брѧщеши мртва товїа і
знаменающи погреби е҆го· И дамъ тебѣ првое
сѣденїе въ воскрнїе (мертвыхъ)[28]· Потрьпите
(же) людїе мои, и оумиритесѧ прїидеⷮ бо покои
твои· ѽ блгаѧ доилице въспитаи чада
твоѧ, (и) оутверди нозѣ и҆хъ, да ни единъ ѿ
рабъ ихже тебѣ дахъ погибнеⷮ понеже азъ
ѿ числа твоего възыщꙋ и҆хъ. не престани же,
егда прїидетъ (-)[29] днь скорби и печали· (Тог-
да) прочїи въсплачꙋтсѧ смꙋщающисѧ, ты
же възрадꙋешисѧ имѣющи всѧ изобилно· За-
зрѧⷮ (бо тебѣ) ꙗзыцы и ничтоже (-)[30] оуспѣ-
ютъ глетъ гь. защитѧтъ тебе рꙋцѣ мои,
и не оузрѧтъ сны твои вѣчнаго мꙋченїѧ·

веселися мати съ чады твоими, понеже азъ спс҃у
тѧ глетъ г҃ь· въспомѧни (же) чада твоѧ спа-
щїѧ понеже азъ изведу ихъ ѿ странъ землѧ и по
мл҃ти [моеи][31] с ними сътворю, мл҃ти́ убо есмь
глетъ г҃ь вседръжитель· обойми же чада твоѧ
дондеже азъ прїиду и [мл҃рдъствую][32] о нихъ.
источники убо мои изобилуютъ, и бл҃ть моѧ не
оскудѣетъ· азъ ездра взѧхъ повеленїе ѿ г҃а на
горѣ оривъ, (і идохъ къ і҃илтѧномъ)[33], къ ним
же егда прїидохъ небрегоша мѧ, и уничижиша
заповѣдь г҃ню сегоже ради г҃лю вамъ ꙗзыцы еже
слышите и разумѣите, (и) чаите пастырѧ ваше-
го (иже) дасть вамъ покои вѣчныи, понеже онъ
уже бли҃ есть, (і)[34] имать прїити въ искончанїи
вѣка· будѣте (же) готовы к воз данїю црствїѧ,
свѣ҃ бо вѣчныи възсїѧетъ на вы въ вѣки· бѣ-
жите сѣни вѣка сего (и) насладитесѧ веселїѧ славы
вашеѧ, азъ свѣдѣтельствую (-)[35] спсителемъ мо-
имъ· преданыи даръ (-)[36] прїимете и веселитесѧ
бл҃годарѧще призвавшаго вы въ црство нб҃ное. въс-
танѣте же и стоите, и сматрѧите число зна-
менаныхъ на бракъ г҃нь възвратившихсѧ ѿ сѣни
вѣка (сего), и взѧш҃ преиспрещренно одѣнїе ѿ г҃а.
прїими число твое сїоне и (одежди ихъ одѣꙗ-
нїемъ бѣлымъ)[37] иже исполниша законъ г҃нь, ис-
полнь бо число чадъ твоихъ, ихже желаше· (молю
и)[38] крѣпость бж҃їю да буду осщенны людїе твои
апока҃ з҃ призваныи из начала, *азъ ездра видѣхъ в҃ (-)[39]
сїонѣ не сочтеныи сонмъ людїи, иже вси поюще
славѧще г҃а. (-)[40] посредѣ (же) ихъ бѣ юноша высо-
чаишїи возрастомъ па҃ всѣхъ, иже полагаше вѣн-
цы на главу коегождо (-)[41], аз же дивисѧ ѕѣло
(и)[42] въпросихъ агг҃ла (г҃лѧ)[43], что суть сїи г҃и.
он (же) ѿвѣща (-)[44], сїи суть иже совлеш҃ися
сооднѣꙗнїи смертныꙗ и облекшїисѧ въ бесмерт-
ныѧ, (и) нн҃ѣ вѣнчаютсѧ и прїемлю фуники иже
исповѣдаша имѧ г҃не· и (паки) въпроси агг҃ла
(о юноши)[45]. кто бѣ иже полагаше на ни҃ вѣнца, и
(свѣтилники)[46] в руцѣ предаѧше. он (же) ѿвѣща
(-)[47], се е҃ снъ бж҃їи, егоже исповѣдаша въ вѣцѣ
(се҃)· (и) ѕѣло ми чесны быша иже съ крѣпостїю
воорꙋжаша за имѧ г҃не· (и)[48] ре҃ ми агг҃лъ иди
и возвѣсти (сїа) люде҃ мои, кацы и коль (велїа)
вїдѣ еси чюдеса г҃нѧ·

Гла҃ г҃·

Лѣта, л҃ го, разоренїе гра҃д (егда) бѣхъ въ
вавѵлонѣ [-][1] и лежахъ на одрѣ скор-
бѧщи, прихождаху же ми мышленїѧ
(-)[2]. ꙗко видѣхъ опустѣнїе сїона, и
множество велїе живущихъ въ вавѵлонѣ, и то-
го ради бы҃ ѕѣло смущенъ (въ срци)[3], и начахъ

Отже, Я є милосердним, – говорить
Господь Вседержитель. **32** Обійми
же твоїх дітей, доки Я не прийду і
матиму над ними милосеря. Отже,
мої джерела є переповнені, і моєї
ласки не забракне. **33** Я, Езра, о-
тримав наказ від Господа на горі О-
рив, і я пішов до ізраїльтян. Коли ж
я прийшов до них, вони знехтували
мною і відкинули господню запо-
відь. **34** Задля того кажу вам, наро-
ди, які чуєте і розумієте, і очікуйте
вашого пастиря, який дасть вам
вічний спочинок, тому що він уже є
близько, і має прийти в кінці віку.
35 Будьте ж готові до винагороди
царства, бо вічне світло світитиме
на вас навіки. **36** Тікайте від тіні
цього віку, і насолодіться веселістю
вашої слави. Я свідчу моїм спаси-
телям. **37** Прийміть ввірений дар і
веселіться, дякуючи тому, що по-
кликав вас до небесного царства.
38 Підведіться ж і стійте і поглянь-
те на число позначених на господнє
весілля, **39** що повернулися від тіні
цього віку і одержали оздоблену о-
діж від Господа. **40** Прийми твоє
число, Сіоне, і зодягни білою оде-
жею їх, які сповнили господній за-
кон, **41** бо повне число твоїх дітей,
яких ти побажав. Благаю і божу
силу, щоб освячений був твій на-
род, покликаний від початку. **42**
*Я, Ездра, побачив в Сіоні збір на- апо. 7
роду не до почислення, що всі спі-
вали, славлячи Господа. **43** Посеред
них же був молодець вищий ростом
понад всіх, і накладав вінці на
голову кожного. Я ж дуже чудував-
ся. **44** І я запитав ангела, кажучи:
Хто є ці, Господи? **45** Він же відпо-
вів: Це є ті, що скинули одіж смер-
тних і зодягнулися в безсмертя, і
нині увінчуються, і пальми одержу-
ють, які визнали ім’я господнє. **46** І
знову запитав я ангела про хлопця:
Хто був той, що накладав на них
вінці і в руки давав світила? **47** Він
же відповів: Це є божий син, якого
визнали в цьому віці. І дуже мені
дорогими були ті, які з силою оз-
броїлися за господнє ім’я. **48** Тоді
сказав мені ангел: Іди і сповісти це
моєму народові, що і які великі
господні чудеса ти побачив.

Глава 3

1 В 30-му році знищення міста,
коли я був у Вавилоні, і я лежав на
ліжку сумуючи. Находили же мені
думки, **2** тому що я побачив спу-
стошення Сіону і велике множес-
тво тих, що жили в Вавилоні. **3** І
задля того я був дуже засмученим в

серці, і я почав жалібними словами
говорити до Всевишнього: **4** О Вла-
дико! Господи! Ти сам сказав від
початку, закладаючи основи землі,
мой1. 1 і Ти наказав народові, **5** коли *дав
Адамові смертне тіло, що був ділом
твоїх рук, і вдихнув в нього дух
життя – і він повстав живим перед
тобою. **6** І ти ввів його до раю, я-
кого насадила твоя правиця раніше,
ніж виростила земля. **7** І Ти заповів
йому зберегти твої заповіді – він же
їх переступив. Задля того Ти пере-
дав його і його рід на смерть. І пом-
ножилося множество народів, лю-
мой1. 6 дей, яким немає числа. **8** *І коли
кожний рід пішов за своїми похо-
тями, чинячи безбожне перед то-
бою, гордуючи твоїми наказами, **9**
мой1. 7 *знову в часі Ти навів на них потоп
і вигубив тих, що жили на землі. **10**
І сталося в кожному з них, що так,
мой1. 8 як Адам, він помер. **11** *Тільки за-
лишив Ти динокого Ноя і з його на-
сінням, з якого народилися всі пра-
ведні. **12** І коли почали множитися
на землі ті, що жили, і помножило-
ся число Ноєвих синів, з яких вий-
шли народи і багато племен, гріхи
останніх перевищили неправед-
ність попередніх, **13** і вони були лу-
кавими перед тобою. Одначе ж Ти
мой1. 12 вибрав собі з них мужа, *якому
ім’я було Авраам, **14** якого Ти по-
любив. І Ти йому сказав свої ба-
жання **15** і зробив з ним вічний за-
віт, обіцяючи не покинути його на-
мой1. 12 слiддя. Коли ж Ти дав йому Ісаака і
рим. 9 Ісаакові дав Якова і Ісава, **16** *Ти
собі вибрав Якова, Ісава ж відки-
мой2. 19 нув. І розмножився Яків у велике
мой5. 4 множество. **17** *І сталося, як вивів
Ти з Єгипту його насіння, Ти при-
вів його до гори Синаю, **18** прихи-
лив небеса і присмирив землю, за-
хитав вселенну і до тремтіння при-
вів безодні – і увів замішання у
світ. **19** І пройшла твоя слава чоти-
рьома воротами: вогнем, і земле-
трусом, і вітром, і морозом, щоб Ти
дуже докладно дав закон насінню
Якова і родові ізраїлевому. **20** Тіль-
ки не забрав Ти злого серця, щоб
твій закон дав у них здобуток, **21**
бо перший Адам, носячи лукаве
серце, переступив і був переможе-
ний, і так всі, що з нього народили-
ся. **22** І завжди була зв’язана з зако-
ном хвороба в людських серцях
задля лукавого кореня. Так те, що
було добре, минуло і, що було по-
црс1. 16 гане, настало. **23** І минули часи, і
црс2. 5 скінчилися роки, *і Ти собі підняв
раба іменем Давид. **24** Йому Ти на-
казав збудувати місто твоєму імені
і там приносити ладан і жертву. **25**
І, коли минуло багато років, ті, що

ѹ҆милє́нными словесы глаго́ти къ вы́шнѣмꙋ, (-)[4]
Ѡ҆ вл҃ко г҃и. ты са́мъ рекла́ъ є҆си ѿ нача́ла пола-
га́ющи ѡ҆снова́нїѧ зе́мли, и҆ (повелѣлъ є҆си лю-
де́мъ)[5] є҆гда̀ *далъ а҆да́мꙋ пло́ть мр҃твенꙋ, (и҆́же)[6] а҃ мѡ̀ а҃
бѣ̑ дѣ́ло рꙋкъ твои́хъ, и҆ въдх҃нꙋлъ є҆си во́нь
дх҃ъ живо́тенъ, и҆ бы́сть живъ пр҃е тобо́ю, и҆
въве̑ є҆си є҆го в ра́и є҆́же насади десни́ца твоѧ̀,
пре́жде не́же прозѧ́бе земла̀. и҆ завѣща є҆мꙋ (съ-
храни́ти запо́вѣди)[7] твоѧ̀ (и҆́же)[8] престꙋпи ѧ̀·
(зого ра́ди)[9] преда́лъ є҆си и҆̀ и҆ ро́дъ є҆го въ смр҃ть,
и҆ ѹ҆мно́жисѧ мно́жество ꙗ҆зы́къ лю́дїи (-)[10] и҆̑же
нѣсть числа̀. *и҆ (є҆гда̀) кои́ждо р҃о послѣ́дова по́- а҃ мѡ̀ ѕ҃
хотемъ свои́мъ, съдѣлова́ющи (ди́внаѧ)[11] пр҃е то-
бо́ю. (-)[12] гордѧ́щи повелѣнїе̑ твои́ [-][13]. *паки̑ во а҃ мѡ̀ з҃
врємѧ наве̑ є҆си (на ни́хъ) пото́пъ. (и҆ потреби̑ є҆си
живꙋ́щи́хъ на земли̑)[14]. и҆ бы́сть въ є҆ді́нокождо же
и҆́хъ ꙗ҆́ко (а҆да́мъ)[15] ѹ҆мре́тъ (-)[16], *то́кмо ѡ҆ста́- а҃ мѡ̀ и҃
ви̑ є҆си (-)[17] є҆ді́ного ноа (и҆ с сѣмене̑ є҆го)[18], и҆з не-
го́же (роди́шасѧ) вси̑ пра́ведни́цы. и҆ ꙗ҆́ко нача́ша
мно́житисѧ на земли̑ живꙋщи, и҆ ра́мно́жисѧ
(число̀ сн҃овъ но́євыхъ, и҆з ни́хже лю́дїє)[19] и҆ ꙗ҆зы́цы
(мно́зи и҆зыидо́ша· Съгрѣшенїѧ послѣ́днихъ, пре-
възыидо́ша непра́вдꙋ пре́жнихъ. и҆ бы́ша лꙋка́ви
пр҃е тобо́ю)[20]. (ѡ҆ба́че же) и҆збра́лъ є҆си себѣ̑ з ни́хъ
(мꙋ́жа)[21] *є҆мꙋ́же и҆́мѧ бы́сть а҆враа́мъ є҆го́же възлю́- а҃ мѡ̀ в҃і
билъ є҆си. и҆ сказа̀ є҆мꙋ (хотѣнїѧ своѧ̀)[22], и҆ съ-
твори̑ с ни́мъ завѣтъ вѣ́чныи, ѡ҆бѣща́ющи
(не)[23] ѡ҆ста́вити наслѣдъствїѧ є҆го· (Є҆гда́ же
даде)[24] є҆мꙋ і҆саа́ка, і҆ и҆саа́кꙋ (даде)[25] і҆а́кова і҆ а҃ мѡ̀ в҃і
и҆сава, *и҆збра̑ є҆си себѣ̑ і҆а́кова, і҆сава же ѿве́рже, и҆ кри̑ д҃
ра́змно́жисѧ і҆а́ковъ въ мно́жество ве́лїє· *И҆ в҃ мѡ̀ д҃і
бы́сть є҆гда̀ и҆зве́лъ є҆си и҆зъ є҆гѵ́пта сѣмѧ є҆го, є҃ мѡ̀ д҃
[-][26] приведѐ и҆̀ къ горѣ̑ сїна́и, (-)[27] преклони́лъ
є҆си нб҃са и҆ смири землю. (-)[28] поколѣба́лъ є҆си все-
ле́нꙋю, и҆ трепета́ти сътвори́лъ є҆си бе́зднѣ. и҆
възмꙋти́лъ є҆си ми́ръ. и҆ прои́де сла́ва твоѧ̀
вра́ты четверты́ми, ѡ҆гне̑ и҆ земны́мъ трѧсе́нї-
ємъ и҆ вѣ́тромъ, и҆ мра́зомъ· да даси̑ зако́нъ
сѣмени і҆а́ковлю, и҆ ро́дꙋ і҆и҃левꙋ прилѣжа́нїє· Зоцїю
не ѿꙗ҆́лъ є҆си (-)[29] ср҃це лꙋка́во да зако́нъ твои
сътвори́тъ в ни́хъ приѡ҆брѣ́тенїє, ср҃це бо лꙋка́-
во носѧ̀ пръ́выи а҆да́мъ, престꙋпи̑ и҆ побѣжде̑н
бы́сть, и҆ та́ко вси̑ и҆́же ѿ него роди́шасѧ, и҆
бѣ̑ всегда недꙋгъ (съпрѧже̑н)[30] съ зако́номъ въ
ср҃цахъ чл҃ческихъ лꙋка́вна ра́ди ко́рена, та́ко
и҆́же что̑ бѣ̑ бл҃го преста. и҆ что̑ бѣ̑ ѕло̑ (нас-
та̀)[31] и҆ преидо́ша времена̀ и҆ скончава́шасѧ лѣ́- а҃ цр҃ ѕ҃і
та. *и҆ въздви́глъ є҆си себѣ̑ раба̀ и҆мене́мъ дв҃- в҃ цр҃ є҃
да. (-)[32] є҆мꙋ́же повелѣ̑ созида́ти гра̑ и҆́мени тво-
є҆мꙋ, и҆ приноси́ти (тꙋ̑ ди́мїа̑ и҆ же́ртвꙋ)[33]· И҆
(є҆гда̀) бѣ̑ (-)[34] мно́га лѣ́та, (-)[35] живꙋ́щїа въ
(то̑) гра́дѣ, ѿстꙋпи́ша (послѣ́дꙋюще лꙋка́вомꙋ

мышленїю адамову)[36], и вся наслѣдствїа его. понеже и сами быша срдце лукави. (того же ради)[37] градъ твои предалъ еси в руки врагъ твоихъ, [-][38] ни ли лучшаа сътвориша иже обитаютъ въ вавилонѣ. и того ради владѣютъ сїономъ· (И) бысть (-)[39] егда прїидохъ здѣ и видѣхъ неправды имже нѣсть числа. и многихъ съгрѣшающихъ видѣ дша моа даже до л҃ лѣта, и оужасеся срдце мое иже видѣхъ (множество преступныхъ, и) како еси и тръпѣлъ съгрѣшающимъ, ѿпущающи тѣмъ иже лукавое творяху, и погубилъ еси людїе твои (-)[40] съхранилъ (же) еси враги твоа. (-)[41] не возвѣщающи (-)[42] никомуже, (воистинну не вѣмъ како сїа вразумѣти имамъ)[43], еда суть дѣла добрѣишаа вавилонскїа нежели сїонькскїа, егда познаша тебе прочїи языцы паче Иилѧ. и кацыи языцы оувѣриша свѣдѣтельству [твоему][44] якоже (-)[45] Iаковль, тѣмъ (бо) мзда не изъявляется. и трудъ (ихъ) не творитъ користи. понеже живущи и ходящи посредѣ языкъ (-)[46] видѣхъ а҃ процвѣтающа. (чтоже иже)[47] не въспомянуша повелѣнїи твоихъ. нынѣ же измѣри на мѣрилехъ лукавъствїе наше (съ лукавствїемъ прочїихъ) живущихъ на (земли)[48], (и нигдѣ не обрящется имя твое толико въ Iили)[49]. и егда не съгрѣшиша предъ тобою живущїи на земли· Или кои языкъ тако въздръжалъ заповѣди твоа. (въистинну толико сїи съхраняше)[50] повеленїа твоа, (а не языцы)[51]·

Глава, д҃·

Т(огда)[1] ѿвѣща къ мнѣ аггелъ емуже имя оурїилъ, иже посланъ бѣ къ мнѣ, и рече ми въ оужасѣ иступи срдце твое въ вѣцѣ семъ, (понеже)[2] хощеши испытати пути вышнего, (-)[3] аз (же) ѿвѣщахъ· Тако есть гди мои, (онъ же)[4] къ мнѣ рече (сице)[5]. три пути посланъ есмь показати тебѣ и три подобїа представити предъ тобою. ѿ нихже егда ми едину изъявиши (-)[6]. азъ ти покажу путь егоже желаеши видѣти. и наоучю тя ѿкуду въ срдце лукаво (приходитъ), и рекохъ възвѣсти гди мои, и рече (-)[7], иди (і) изважи ми огня тягость, или измѣри (-)[8] дыханїе вѣтра, или възврати въспять (-)[9] днь иже мимоиде· (-)[10] Азъ (же) ѿвѣщахъ (-)[11], (егда ли сїа члкъ)[12] сътворитъ, (еже ты хощеши ѿ мене оувѣдити)[13]; (онже)[14] рече (-)[15], въпрошу ли тя (-)[16] како есть много жилища (посредѣ)[17] моря, или како много источникъ ѿ начала бездны, или источниковъ на окрузѣ нбнѣмъ, или что суть пре-

проживали в тому місті, відступили, **26** ідучи вслід за лукавим мисленням Адама і всього його насліддя. Тому що й самі були погані серцем, **27** задля того ж твоє місто видав Ти в руки твоїх ворогів. **28** Чи краще зробили ті, що проживають в Вавилоні, і задля цього вони панують над Сіоном? **29** І сталося, коли я сюди прийшов і побачив неправди, яким немає числа, і багатьох, що грішили, побачила моя душа аж до 30-го року. І жахнулося моє серце, **30** тому що я побачив множество переступаючих. І як Ти потерпів їм, що грішать, відпускаючи їм те лукаве, що чинили? І погубив Ти твій народ, а зберіг твоїх ворогів, не сповіщаючи нікому. **31** По правді, не знаю я, як це маю зрозуміти? Чи діла вавилонські є кращі, ніж сіонські? **32** Чи пізнали тебе інші народи більше, ніж Ізраїль? І які народи повірили твоєму свідченню так, як Яків, **33** адже їхня винагорода не виявляється і їхній труд не дає користі? Бо живучи і ходячи посеред народів, я побачив їх квітучими, що ж, що вони не згадали твоїх наказів? **34** Сьогодні же виміри на мірилах наше лукавство з лукавством інших, що живуть на землі. І ніде не знайдеться твоє ім'я, тільки в Ізраїлі. **35** І коли не згрішили перед тобою ті, що живуть на землі? Або який народ так зберіг твої заповіді? **36** По правді, тільки ці, а не народи, зберігали твої заповіді.

Глава 4

1 І відповів мені ангел, якому ім'я Уріїл, який був посланий до мене, **2** і сказав мені: Жахом жахнулося твоє серце у цьому віці, тому що ти хочеш зрозуміти дороги Всевишнього. **3** Я ж відповів: Так є, Господи мій. Він же мені відповів так: Три шляхи я є посланий тобі показати і три образи покласти перед тобою. **4** Якщо мені поясниш одну з них, я тобі покажу дорогу, яку бажаєш бачити, і повчу тебе звідки до серця приходить лукаве. **5** І я сказав: Сповісти, пане мій. І він сказав: Іди, і зваж мені вагу вогню, або виміряй подих вітру, або поверни назад день, що минув. **6** Я ж відповів: Хіба це людина зробить те, що ти хочеш від мене довідатися? **7** Він же сказав: Чи запитаю тебе скільки є помешкань посеред моря, або скільки джерел в основі безодні, або джерел на небесному небозводі, або які є райські границі? **8** І відповіси: І в безодню я не зійшов, ані ще до аду, ані до небес

ніколи я не піднявся. **9** Тепер же про це я тебе не запитав, хіба що про вогонь і вітер і день, в якому ти перебував. І без цих речей ти не можеш бути. Ти ж про них нічого мені *не* відповів. **10** І знову він мені сказав: Не можеш пізнати те, що є твоє і що з тобою виросло. **11** І як цей твій суд зможе виявити шлях Всевишнього? Або світло зсередини зіпсуте, як може зрозуміти зітління, яке я бачу? І як це я почув, я впав на моє лице **12** і сказав до нього: Краще, щоб ми не були, ніж ми були, *і* ми жили в злі і терпіли, не знаючи задля чого. **13** Він же відповів мені: *Я прийшов до якоїсь пустелі, де дерева зробили нараду, **14** кажучи: Прийдіть і підемо і вестимемо війну проти моря, щоб воно перед нами відступило. І зробимо собі інші ліси. **15** Також і морські хвилі зробили нараду, кажучи: Підім і вчинім війну проти лісів поля, щоб, перемігши їх, ми собі захопили інше місце. **16** Задуми ж лісів були марними, тому що прийшов вогонь і їх пожер, **17** також і морських хвиль, тому що їх зупинив пісок і не дав їм. **18** І, коли б ти був їхнім суддею, кого з цих ти оправдав би або винним присудив ти? **19** Відповів я: По правді, вони пустилися на марний задум, тому що земля дана лісам і мореві місце, яке несе його хвилі. **20** Він же сказав мені: Добре ти розсудив. Задля чого себе не судиш? **21** Тому що так, як земля для лісів і море ж для своїх хвиль є дане, *також ті, що живуть на землі лише розуміють земні речі, а ті, що на небесах, і те, що на їхній висоті. **22** І я так відповів: Благаю тебе, пане, *щоб* мені дано смисл розуміння. **23** Бо я не побажав запитати про твої горішні *речі*, але про це, що постійно в нас буває: задля чого Ізраїль даний на глум народам, і задля чого твій улюблений народ даний безбожним народам, і задля чого закон наших батьків був виведений на згубу і більше немає дослідження писань, **24** задля чого ми всюди проживаємо, наче гусениця, живучи у великому страсі і переляку, і ми є негідні успадкувати твоє милосердя? **25** Але що ми зробимо зі своїм іменем, яке ми називаємо? Це є те, що я питаю. **26** Він же сказав: Скільки більше просити будеш, стільки більше й дивуватимешся, тому що конечно потрібно вік пройти. **27** І ти не зможеш зрозуміти те, що праведним є обіцяне, оскільки цей вік повний неправедності і слабостей. **28** Бо про те, що ти

суд. 9
пар2. 25
црс3. 2

дѣлы ра́иски, и҆ бꙋ́дешꙋ ѿвеща́ти (-)[18] (и҆) въ бе́зднꙋ не сни́дохъ ни во а҆́дъ па́ки, ни на не́беса николи́же възыдо́хъ. Нн҃ѣ же (о҆ се́мъ) не въпроси́хъ тѧ, то́лико о҆ ѻ҆гни̑ и҆ вѣ́трѣ, и дн҃и во́ньже є҆си пребыва́лъ, и҆ безъ си́хъ ве́щеи бы́ти не мо́жеши, (-)[19] ты (же о сихъ ничто) ми ѿвѣща̀ (-)[20]. И҆ (па́ки) мн҃и рече, что є҆сть твое́го, и҆ что с тобо́ю и҆зрастѐ, зна́ти не мо́жеши. И҆ ка́коже сі́и (сꙋдъ)[21] твои̑ възмо́жетъ ѻ҆бъѧ́ти пꙋти̑ вы́шнѧго, (и҆ли свѣтъ и҆звнꙋ̀ растлѣ́нъ, ка́ко и҆́матъ разꙋмѣ́ти растлѣ́нїе є҆́же а҆́зъ зрю̀)[22]. (-)[23] и҆ реко́хъ къ немꙋ̀, лꙋ́чши да́бы є҆смы̀ не бы́ли, не́жели бы́ти живꙋ́ще въ ѕлѣ̑ и҆ претрьпѣ́вати невѣ́дꙋще чесо̀ ра́ди. (ѻ҆́нъ же)[24] ѿвѣща̀ мн҃и (-)[25], (-)[26] *прїидо́хъ къ (нѣ́кои пꙋсты́ни, и҆́деже дре́ва)[27] совѣ́тъ сътвори́ша гл҃юще, прїидѣ́те і҆ и҆де́мъ и҆ двигне́мъ бра́нь на мо́ре да пре́дъ на́ми побѣ́гнетъ. И҆ да сътвори́мъ себѣ̀ и҆́ныѧ дꙋбра́вы. Та́коже и҆ волны̀ мо́рскїи (-)[28] совѣ́тъ сътвори́ша гл҃юще. пои́димъ и҆ двигнѣ́мъ бра́нь на лѣ́сы по́льныѧ, да (побѣди́вши и҆́хъ)[29] въспрїи́мемъ себѣ̀ и҆́ное мѣ́сто. (-)[30] Ѹ҆мышле́нїѧ (же) лѣ́совъ бѣ̑ пра́зна. поне́же прїи́де ѻ҆́гнь и҆ пожжѐ и҆̀, та́коже и҆ (-)[31] во́лнъ мо́рьскихъ, поне́же въздержа̀ (и҆̀) пѣсо́къ и҆ не да́де и҆̀. И҆ є҆гда̀ бы є҆си бы́лъ сꙋдїѧ̀ и҆́хъ, ко́его бы є҆си ѿ си́хъ ѻ҆правда́лъ, и҆ли ви́нна сътвори́лъ. (-)[32] ѿвѣща́хъ а҆́зъ (-)[33], въи҆́стиннꙋ въ совѣ́тъ сꙋ́етенъ въда́шасѧ, поне́же землѧ̀ да́на лѣсо́мъ, и҆ мо́рю мѣ́сто, є҆́же ноша́ше во́лны є҆го, (ѻ҆́н же)[34] рече къ мнѣ̀ (-)[35], пра́во рассꙋди́лъ є҆си, (-)[36] чесо́же ра́ди себе не сꙋ́диши, поне́же ка́ко землѧ̀ дꙋбра́вамъ и҆ мо́ре же волна́мъ свои̑мъ да́но є҆сть, *та́коже и҆́же ѻ҆бита́ютъ на земли̑. То́лико ве́щи зе́мныѧ разꙋмѣва́ютъ, а҆ є҆́же на́ не́беси і҆ и҆́же на высотѣ̑ и҆́хъ, И҆ ѿвѣща́хъ (си́це)[37], молю́ ти сѧ г҃и, [-][38] мнѣ̀ да́стьсѧ ѹ҆́мъ разꙋмѣ́нїѧ, не бо̀ хотѣ́хъ въпроси́ти ѻ҆ вы́шни́хъ [твои́хъ][39]. но ѻ҆ си́хъ и҆́же всегда̀ в на́съ быва́ютъ, чесо ра́ди і҆и҃ль да́нъ въ порꙋга́нїе ѧ҆зы́комъ. (И҆ чесо̀ ра́ди)[40] лю́дїе твои̑ възлю́бленїи да́ны ѧ҆зы́комъ нечести́вымъ. И҆ (чесо̀ ра́ди) зако́нъ ѿц҃ъ на́шихъ в па́гꙋбꙋ, и҆зведе́нъ бы́сть и҆ расмотре́нїе писа́нїи не сꙋ́ть. (Чесо ра́ди вездѣ̀ ѻ҆бита́емъ)[41] ѧ҆́ко гꙋсе́ница, (живꙋ́щи въ вели́цѣ стра́сѣ и҆ ѹ҆жа́сѣ)[42]. и҆ недосто́инны є҆смы̀ м҃лти (твое́ѧ) наслѣди́ти. (И҆)[43] что (сътвори́мъ)[44] съ и҆́менемъ свои́мъ, є҆го́же мы нарица́емъ, (сїа сꙋ́ть є҆го́же)[45] а҆́зъ въпраша́ю, (ѻ҆́н же)[46] рече, (ко́лико бо́леи въпраша́ти и҆́маши, то́лико бо́ле и҆ ѹ҆диви́шисѧ)[47]. Поне́же нꙋ́жно приле́житъ вѣ́къ прои́ти, и҆ не възмо́жеши разꙋмѣ́ти что (-)[48] пра́-

сꙋди ѳ҃ в пара ке
г҃ цр в҃

вѣнꙑї ѡбѣщанна сꙋть· Понеже неправдꙑ ісполнь вѣкъ сеи и немощен. а о неже въпрашаеши (възвѣщꙋ тебѣ), насѣѧшасѧ лꙋкавствїа, и не оуприиде погибель его, и егда ли не възвратисѧ еже сѧ насѣѧ, и не погꙋбитсѧ мѣсто идеже насѣано лꙋкавство, не приидеть (-)[49] гдѣ насѣано есть благо, понеже зерно сѣмени злаго, еже въсѣано въ срдце адамово, из начала како много ѕла роди и до нинѣ. и роди даже до жатвы, воньми (-)[50] самъ себѣ, како много оумножи плода ѕлаго зерно сѣмени лꙋкава, (и гдѣ бꙋдꙋть не счтеныѧ лꙋкавства посѣены)[51], како бꙋдеть велїе пожатїе оуготовано. (не)[52] ѿвѣщахъ (глѧ)[53], когда, и въ кое времѧ сїа бꙋдꙋть, и чесо ради кратки и не благи лѣта наша, (онже)[54] рече не бꙋди скоръ (-)[55] паче вꙑшнаго, (понеже всꙋе прилежиши его превꙑшити иже оужасъ твои многъ)[56], еда не въпрашаша дша праведныхъ о тацѣ вещах въ затворенїю своемъ глѧ· доколѣ тако (надѣющисѧ бꙋдемъ)[57], и егда приидꙋть (намъ) плодꙑ жатвы нашеѧ (въспрїѧтїе) мздꙑ· архаагглъ же [оурїилъ][58] ѿвѣща (ми)[59]. егда исполнитсѧ число (сѣмени въ васъ)[60], ꙗко въ (скалахъ)[61] вѣкъ, мѣрꙋ мѣрилъ времена и числомъ счте часы, и не въсколѣба ни възбꙋди, даже исполнитсѧ прореченнаѧ мѣра· И ѿвѣщахъ (глѧ)[62], ѡ влко гди. но и мꙑ (сии) исполнены нечестїа, и нас ради егда ли не приидеть жатва праведных, ради грѣховъ обитающих на земли, (онже)[63] рече, иди и въпроси имꙋщаѧ въ чревѣ, егда ли носивши д҃ мцеи (-)[64] възможеть животъ еѧ в себѣ съдръжати плодъ, и азъ ѿвѣщах, (въистиннꙋ) не възможеть (-)[65]· (онже ѿвѣща)[66], въ преисподнихъ обители дшъ сꙋть подобныѧ животꙋ. понеже како родѧщаѧ хощеть въскорѣ родити, такожде (сїи)[67] хощꙋть да ѿдадꙋть имъ вданое, из начала (же възвѣщꙋ, і)[68] изꙗвлю тебѣ егоже хощеши сматрѧти, и ѿвѣщах (-)[69] егда ли обрѣтохъ блгть пред (тобою)[70]· И егда ли възможно (сїѧ) и азъ же достоинъ ли покажи ми [-][71], егда ли болеи есть времени приидꙋщаго нежели преидꙋщаго, или преидꙋщаго, нежели приидꙋщаго (-)[72]· вѣмъ бо еже преиде, того же не вѣмъ что приити имат· онже рече (-)[73] стани одеснꙋю мене, аз же тебѣ изꙗвлю притчею, и стахъ и видѣхъ и се пещь горѧщаѧ проиде предо мною. егда же пламень преста, (-)[74] и дымъ еще оста посемъ (-)[75] проиде же предо мною облакъ исполнь воды. из негоже сѧ испꙋсти дождь велїи. и егда проиде стремленїе дождѧ, оумножишасѧ на нем каплѧ. и рече къ мнѣ. внимаи себѣ, ꙗко растеть дождь наипаче неже капли, и огнь неже

питаєш, я тобі сповіщу. Насіялося
лукавство і ще не прийшла його
погибель, 29 і коли не повернеться
те, що посіяне, і не пропаде місце,
де є посіяне лукавство, не прийде
те, де є посіяне добро. 30 Тому що
зерно поганого насіння, що посіяне
в Адамовім серці від початку, породило
стільки багато зла й донині,
і зродить аж до жнив. 31 Зваж сам
на себе, як багато злого плоду намножило
зерно лукавого насіння.
32 І де будуть посіяні безчисленні
лукавства, які великі жнива будуть
приготовані. 33 Не відповів я, кажучи:
Коли і в якому часі це буде і
задля чого короткі і недобрі наші
роки? 34 Він же сказав: Не спішися
понад Всевишнього, тому що марно
стараєшся його перевищити, бо
твій переляк великий. 35 Чи душі
праведних не питали про такі речі у
своїм замкненні, кажучи: Доки так
будемо надіятися, і коли прийдуть
нам плоди наших жнив, одержання
винагороди? 36 Архангел же Уріїл
відповів мені: Коли виповниться
число насіня у вас, бо на вагах віків
37 міркою він зміряв часи і числом
почислив часи. І не зрушив ані не
розбудив, аж доки не наповниться
вище вказана вага. 38 І я відповів,
кажучи: О Владико! Господи! Але і
ми наповнені безчестям цих! 39 І
чи задля нас не прийдуть жнива
праведних через гріхи тих, що живуть
на землі? 40 Він же сказав: Іди
і запитай ту, що має в лоні. Чи, коли
поносивши 9 місяців, зможе живіт
її у собі затримати плід. 41 І я
відповів: По правді, не зможе. Він
же сказав: Місцезнаходження душ
у глибинах є подібні до життя. 42
Тому то, так, як та, що родить, хоче
швидко родити, так ці хочуть, щоб
їм віддали дане. 43 Від початку же
сповіщу і виявлю тобі те, що бажаєш
бачити. 44 І я відповів: Коли я
знайшов ласку перед тобою і коли
це можливо, і я ж гідний, 45 покажи
мені чи є більше майбутнього
часу, ніж минулого, чи минулого,
ніж майбутнього. 46 Бо знаю, що
минуло, не знаю ж того, що має
прийти. 47 Він же сказав: Стань по
моїй правиці, я ж тобі покажу притчею.
48 І я став і побачив – і ось
палаюча піч пройшла переді мною.
Коли ж полумінь минув і дим ще
залишився, 49 після цього пройшла
ж переді мною хмара повна води, з
якої ж пустився великий дощ. І,
коли минув сильний дощ, помножилися
на ньому краплі. 50 І він
сказав мені: Подумай собі. Так як
росте дощ, більше, ніж краплі, і вогонь,
ніж дим, так більшою є міра,

ніж *та, що* минула, помножилися
ж краплі і дим. **51** І я так помо-
лився: Чи я маю так довго жити,
або що має прийти в тих часах? **52** І
він мені відповів, кажучи: Про ці
знаки, *про* які мене питаєш, част-
ково можу тобі сказати. Тільки я не
є посланий, щоб сказати тобі про
твоє життя, але *й* не знаю.

Глава 5

1 Відносно ж знаків: прийде час,
що ті, що живуть на землі, *будуть*
обкладені великими данинами, і
сховається шлях праведності, і цар-
ство буде неплідним щодо віри. **2** І
помножиться неправедність біль-
ше, ніж сьогодні бачиш і ніж ти по-
чув. **3** Земля, до якої ввійдеш і яку
бачиш, що нині царює, побачать її
опустілою. **4** І чи тобі дасть Все-
вишній бути живим побачиш після
третьої труби, бо швидше засяє
сонце вночі і місяць тричі на день,
5 і закапає кров з дерева, і камінь
дасть свій голос, і люди замету-
шаться, **6** і буде царювати той, на
кого не надіються ті, що живуть на
землі. І птахи перейдуть зі свого
місця, **7** і содомське море викине
рибу, і ніч дасть голос, якого чис-
ленні не знали. І всі почують її го-
лос, **8** і будуть трясіння по числен-
них місцях, і вогонь безперервно
спускатиметься, і польові звірі пе-
реселяться, і жінки породять див-
них хворих, **9** і в солодких водах
знайдуться солоні, і всі друзі самі з
собою стають до бою. І тоді схо-
вався ум, і розум відлучиться у сво-
єму сховку, **10** і шукатиметься ба-
гатьма – і не знайдеться. Неправед-
ність же і нестриманість помно-
житься на землі. **11** І він запитає
свою сусідню країну, і скаже: Чи
через тебе прийде справедливість
чинячи справедливе? І заперечать
те. **12** І буде в тому часі, що люди
надіятимуться, – і не одержать,
трудитимуться – і не пощастить їх-
нім дорогам. **13** Ці знаки наказано
сказати тобі, мені дозволено. І як-
що помолишся знову і заплачеш,
так як і сьогодні, і попостиш сім
днів – ще більше почуєш. **14** І я
пробудився, і моє тіло дуже переля-
калося, і моя душа струдилася, наче
зімліла. **15** Підтримав мене той ан-
гел, що прийшов, який говорив до
мене, і скріпив мене, і поставив ме-
не на ноги. **16** І сталося в другій но-
чі: і прийшов до мене Салатіїл,
вождь народу, і сказав мені: Де ти
був, і чому твоє лице сумне? **17** А-
бо, чи не знаєш, що тобі повірено
Ізраїль в країні їхнього переселен-

дымъ· ꙗко большаѧ есть мѣра неже прейде,
преумножиша же капла и дым. и (сице) молисѧ (-)[76],
еда ли азъ тако долго жити имам, или что имать
прїити в та времена и ѿвѣща ми (глаголѧ)[77]· ѿ
знаменїахъ (сихъ) иже мѧ въпрашаеши, ѿ части
могу ти глаголати, толико нѣсмь посланъ да
повѣмъ тебѣ о животѣ твоем но не свѣмъ·

Глава, е·

О знаменихъ же (-)[1] прїидетъ времѧ, иже
живущїи на землѝ обремененѝ даньми
велїими, и скрыетсѧ путь правды, и
будетъ царство неплодно ѿ вѣры· и ум-
ножитсѧ неправда болеи нежели (нынѣ)[2] видиши,
и нежели еси слышалъ (-)[3], (землѧ в нюже вни-
деши, і юже видиши иже нынѣ царствуетъ)[4], у-
зрѧт еѧ опустѣну, и дасть ли тебѣ вышнїи
живу быти. узриши по третеи трубѣ иже
въскорѣ слнце възсїаетъ в нощи, и луна [три-
щи на дне][5]. и капаетъ кровь ѿ древа, и ка-
мень дасть гласъ свои. и възъшатаютсѧ лю-
дїе [-][6], и тои будетъ царствовати егоже сѧ
ненадѣютъ живущїи на землѝ. и птицы прей-
дут ѿ мѣста своего. и море содомское рыбы ѿме-
щетъ, и дасть гласъ нощъ иже мнозїи не
знаша, (и)[7] вси услышат гласъ его, и труси бу-
дут по мѣстехъ мнозѣхъ. и огнь беспрестани
опуститсѧ. и ѕвѣрїе польстїи преселѧтсѧ
[-][8], и жены болѣзнивыѧ родѧтъ дивнаѧ. и
въ сладкихъ водахъ сланы обрѧщутсѧ, и прї-
ятели всѣхъ сами собою ополчаютсѧ. и скрысѧ
тогда ум и разумъ разлучитсѧ в хранилищи
своемъ, і изыщетсѧ ѿ многихъ и не обрѧ-
щетсѧ· (-)[9] Неправда (же) и невъздержанїе ум-
ножитсѧ на земли. и вопроситъ страну ближнїю
свою, и речетъ, ни ли по тебѣ преидетъ прав-
да правость творѧщи. и то ѿмещутсѧ, и
будетъ в то времѧ уповаютъ человѣци и не вос-
прїимутъ трудаѧсѧ и не управлѧютъ пути
ихъ. сїѧ знаменїѧ повелѣно глаголати тебѣ, ѿ-
пущено есть мнѣ, и аще помолишисѧ паки и
въсплачешисѧ ꙗко и нынѣ. и постишисѧ седмь
днїи еще болеи услышиши (-)[10] и возбнух и
тѣло мое устрашисѧ ѕѣло, и душа моѧ утру-
дисѧ ꙗко ищезе. держа мѧ иже прїиде ангелъ
иже глаголаше в мѧ и укрѣпи мѧ, и постави
мѧ на ногахъ. и бысть в нощь вторую и прї-
иде къ мнѣ [саладїель][11] вожъ людемъ, и рече
мнѣ гдѣ бѧше. и въскую лице твое скорбно.
или не вѣси ꙗко тебѣ въвѣренъ есть Ісраиль въ
странѣ преселенїѧ их. въстани бо и вкуси хлѣ-
ба [-][12]. и не опусти насъ ꙗко пастырь стадо

своє в рꙋки влъкомъ лꙋкавымъ. и рекохъ ємꙋ,
иди ѿ мене. и не приближиши ко мнѣ (-)[13] и
оуслышалъ ꙗко рекохъ. и ѿиде ѿ мене, (а)[14]
азъ постихсѧ днїи седмь стенѧщи и плачю-
щи. ꙗко мнѣ заповѣда оурїель агг҃лъ. и бысть
по днїи седмихъ. и паки помышленїе срдца мо-
єго трꙋдно бѧше мнѣ ѕѣло и въспрїѧ дш҃а
моѧ дх҃ъ разꙋменъ и паки нача гл҃ати пред
вышнимъ словеса, и рѣхъ. ѽ влд҃ко г҃и ѿ всѣ
дꙋбравъ земскихъ и ѿ всѣхъ древъ єго из-
бралъ єси виноградъ єдиныи. (-)[15] ѿ всѣхъ
земль вселенныѧ избралъ єси себѣ оудолїе єдино.
и ѿ всѣхъ цвѣтъ (селныхъ)[16] избралъ єси се-
бѣ кринъ єдинъ. и ѿ всѣхъ бездн҃ъ морьскихъ ис-
полнилъ єси себѣ источникъ єдинъ. и ѿ всѣхъ
созиданїи градов ѡс҃тилъ єси себѣ сїѡнъ, и ѿ
всѣхъ сътворенїи летѧщихъ именовалъ єси
себѣ голꙋбицꙋ єдинꙋ, и ѿ всѣх сътворенїи
скота провидѣлъ єси себѣ ѡвцꙋ єдинꙋ, и ѿ
всѣхъ оумноженыхъ людїи изыскалъ єси себѣ
люди єдины. и ѿ всѣхъ искꙋшенъ законъ,
далъ єси семꙋ єгоже желѣ єси людїи. И нн҃ѣ
г҃и въскꙋю предалъ єси єдинъ многимъ. и оу-
готовалъ єси на єдинъ корень многи иный, и
расточилъ єси єдинъ твои въ мнозѣхъ и по-
топташа [єго][17], иже противꙋ гл҃ющаго воли
твоєи. єще твоихъ завѣтъ (не) вѣровахꙋ. и
аще ненавидѧще ненавидѣлъ єси люди твоѧ.
твоими рꙋками имаши наказати. И бысть
єгда гл҃алъ єсмь словеса [-][18], и посланъ єсть
агг҃лъ (-)[19] иже прежде прїиде къ мнѣ въ про-
ходѧщꙋю нощь. и рече ми оуслыши мѧ и на-
оучю тѧ. и вонми ми и преложꙋ пред тобою, и
рекохъ. гл҃и г҃и мои. и рече къ мнѣ, ѕѣло въ
оужасѣ оума сътворенъ єси ради ії҃лѧ. или
наипаче възлюбилъ єси єго, неже сътвори и. и
рѣхъ [к немꙋ][20] ни г҃и, но болѧщи гл҃алъ
єсмь. мꙋчатъ бо сѧ лѧдвїѧ моѧ по всѧ
часы ищꙋщи взѧти стезю вышнѧго. и взы-
скати часть сꙋда єго. и рече къ мнѣ, не
можеши. и рекох, почто г҃и, и почто родихсѧ
или въскꙋю не сътворисѧ оутроба мт҃ри моєѧ
мнѣ гробъ, да не видѣх трꙋда іаковлѧ и безъ-
силїѧ (ради)[21] ії҃лева. и рече къ мнѣ. сочти
ми сїе иже єгда не прїидоша. и собери ми
раскропленыѧ капли, и ѡзелени ми сꙋхїѧ
цвѣты, и ѿврьзи ми запертыѧ хранилища, і
изведи ми затворены в нихъ вѣтры, [-][22] по-
кажи ми гласꙋ ѡбразъ, и тогда покажꙋ ти
трꙋдъ иже жедаєши видѣти и рѣхъ, ѽ
влд҃ко г҃и, кто бо єсть иже можетъ сїѧ видѣ-
ти. токмо иже съ ч҃лки ѡбитанїѧ не имать·

ня? **18** Адже встань і з’їж хліба, і не
залиш нас, так як пастир своє стадо в
руках поганих вовків. **19** І я йому
сказав: Іди від мене, і не наближайся
до мене. І він послухав, бо я сказав, і
відійшов від мене. **20** А я постив сім
днів, стогнучи і плачучи, так як мені
заповів ангел Уріїл. **21** І сталося по
днях сімох, і знову думки мого серця
були мені дуже прикрі. **22** І моя душа
прийняла дух розуму, і я знову почав
говорити слова перед Всевишнім, **23**
і я сказав: Вкадико! Господи! З усіх
земних лісів і з усіх його дерев ти ви-
брав одну виноградну лозу, **24** з усіх
земель вселенної ти собі вибрав одну
долину, і з усіх квітів світу ти собі
вибрав одну лілею, **25** і з усіх безо-
день моря ти собі наповнив одне
джерело, і з усіх збудованих міст ти
собі освятив Сіон, **26** і з усіх створе-
них птахів ти собі наіменував одну
голубку, і з усього створеного скота
ти собі постарався одну вівцю, **27** і з
усіх народів, що розмножилися, ти
пошукав собі один народ. І з усіх ви-
пробуваний закон дав ти цьому наро-
дові, якого ти полюбив. **28** І сьогодні,
Господи, чому ти передав одного
численним, і приготував один корінь
понад іншого, і розсіяв твого одино-
кого між багатьма? **29** І його потоп-
тали ті, які протиставилися твоїй во-
лі, ще й не повірили завітам твоїм. **30**
І, якщо Ти, ненавидячи, зненавидів
твій народ, ти маєш покарати твоїми
руками. **31** І сталося, що як я сказав
слова, то посланий був ангел, який
раніше прийшов до мене, минулої
ночі, **32** і сказав мені: Послухай мене
– і навчу тебе, і уважним будь до
мене – і додам перед тобою. **33** І я
сказав: Говори, Господи мій. І він
сказав до мене: Чи ти є дуже пере-
ляканий умом за Ізраїля? Або, чи ти
його більше полюбив, ніж Той, Хто
створив його? **34** І я сказав до нього:
Ні, господи. Але вболіваючи я заго-
ворив, бо мої лиця болять кожної го-
дини, шукаючи зрозуміти шлях Все-
вишнього і дослідити міру його суду.
35 І він сказав до мене: Не можеш. І я
сказав: Чому, Господи? І навіщо я
народився або чому не стало мені
гробом лоно моєї матері, щоб я не
бачив болю Якова і знесилення роду
ізраїльського? **36** І він сказав до ме-
не: Почисли мені це – тих, що ще не
прийшли. І збери мені розсіяні крап-
лі, і зроби мені зеленими сухі квіти,
37 і відкрий мені замкнені сховки, і
виведи мені в них замкнені вітри, по-
кажи мені образ голосу, і тоді я по-
кажу тобі труд, який просиш бачити.
38 І я сказав: О Владико! Господи!
Хто бо є той, що може це знати? Хіба
що Той, Хто з людьми не має помеш-

кання. **39** Я ж безумний, і як зможу говорити про це, що ти мене питаєш? **40** І він промовив до мене: Так як ти не можеш чинити одне з цих, що є сказане, так не зможеш знайти мого суду або в кінці любов, яку я обіцяв народові. **41** І я сказав: Що зроблять ті, що були переді мною? І що з нами? І що після нас? **42** І він промовив до мене: До вінця подібний мій суд. Так як він не пізнаний останнім, так поспішний для перших. **43** І я відповів, і сказав: Чи Ти не зміг зробити тих, що були зроблені, і тих, що є, і тих, що будуть, в одне, щоб швидше показати твій суд? **44** І він відповів мені, і сказав: Не може поспішати створіння понад творця і винести вік тих, що в ньому є разом створені. **45** І я сказав: Як говориш ти твоєму слузі, що оживляючи ти оживив від тебе разом створене створіння? Бо хто зніс створіння, може і нині разом нести теперішнє. **46** І він промовив до мене: Запитай живіт жінки. І скажеш до неї: І, якщо родиш, чому в часі? Попроси, отже, її, щоб породила десятьох разом. **47** І я сказав: Адже не зможе, тільки в часі. **48** І він сказав до мене: І я дав лоно землі і тим, що є на ній посіяні в часі. **49** Бо таким способом, як дитина не родить тих, що є старими, так я розглянув собою створений вік. **50** І я знову запитав, і сказав: Оскільки вже ти даєш мені дорогу, говоритиму перед тобою, оскільки наша матір, про яку ти мені говорив, ще є молода, вже до старості вона наближається. **51** І він відповів мені, і сказав: Запитай ту, що родить, і скаже тобі. **52** Бо скажеш їй: Чому ті, яких ти нині породила, не є подібні до тих, що перед тобою, але менші ростом? **53** І вона тобі скаже: Інші є ті, що були народжені в молодості сили, і інші, які народжені були в часі старості, коли знемагає лоно. **54** Отже, розумій і ти, що менші ростом є ви від тих, що перед вами, **55** і ті, що після вас, менші, ніж ви, бо вже створіння постаріле і сили молодості, що минула. І я сказав: Благаю, Господи! Якщо я знайшов ласку перед твоїми очима, покажи твоєму рабові через кого Ти відвідаєш своє створіння.

Аз же безуменъ и како могу глаголати о сихъ иже мене въспросиши. И рече къ мнѣ како не можеши сътворити единъ от сихъ иже глаголана суть тако не можеши обрѣсти судъ мой. Или въ конецъ любовь юже людемъ [-][23] обѣщахъ. И рѣхъ (-)[24] что сътворят иже предо мною быша. (І иже с нами)[25] і иже по насъ. И глагола къ мнѣ, вѣнцу подобенъ судъ мой. Яко не послѣднимъ поздная, тако не прьвыимъ скорая. И отвѣщахъ и рекохъ. Не могаше сътворити иже сътворени суть і иже суть і иже приходящее суть въ едино да быстрѣе судъ твой покажеши. И отвѣща къ мнѣ и рече. Не можетъ тщати творение на творца, и ни снести вѣка ихъ иже в немъ сътворени суть въ едино и рѣхъ. Како глаголеши рабу твоему. Яко оживляющи оживилъ еси, от тебе сътворена творениа въ едино. Иже бо [-][26] снесло сътворение. Можетъ и нынѣ носити настоящее въ едино. И рече къ мнѣ въпроси живота женьска. И глаголеши к ней. [И аще][27] родиши, въскую по времени, моли бо ея да родитъ десять въ едино. И рекохъ не бо можетъ, но по времени. И рече къ мнѣ. И аз дахъ матриси земьстѣи и симъ иже просѣяни суть на ней по времени. Имже бо образомъ младенецъ не родитъ [-][28] тѣа иже [стара суть][29]. Тако азъ разсмотрих от себе сътвореныи вѣкъ. И (паки) въспросихъ. И рекохъ егда уже даеши ми путь глаголю пред тобою. Имже мати наша о нейже глаголалъ еси мнѣ, еще млада есть уже старости приближаетса. И отвѣща къ мнѣ и рече. Въпроси ея иже родит. И речетъ тебѣ. Глаголеши бо ей. Въскую кои родила еси нынѣ. Нѣ суть подобни тѣмъ иже пред тобою. Но меньши возрастом. И речетъ тебѣ тѣа инии суть иже въ юности силы рожени суть. І инии (же) по времени старости оскудѣющи матриси родишася разумѣи бо и ты яко меньши возрастомъ есте от тѣхъ иже преже васъ і иже по васъ меньши неже вы, яко уже състарѣющее сътворение и крѣпости юноши преминующи. И рекохъ молю Господи аще обрящу благодать пред очима твоима. Покажи рабу твоему имже посѣтиши сътворение (свое)[30].

Глава 6

1 І він сказав до мене: Від початку кулі землі і раніше, від основ границь, і раніше, ніж дули збори вітрів **2** і ніж шуміли голоси громів, і раніше, ніж світили промені і блискавиці, і ніж закріплені були райські основи, **3** і ніж видно було гарні квіти, і раніше, ніж закріплені були сили, що рухаються, і ніж зібрані були безчис-

Глава, ѕ.

И рече къ мнѣ, от начала окружениа земли. И преже основаниа (предѣлъ)[1], и преже нежели дышущи събраниа вѣтромъ, и нежели шумѣша гласы громныя. И преже нежели блискахуся свѣтлости и блистании. И нежели утвръдишася основаниа райскаа. И нежели видѣшася краснии цвѣти. И преже не-

желѝ ѹ҆крѣпи́шасѧ си́лы гиблющїисѧ. и҆ нежели събра́шасѧ безчисле́наа воиньства а҆́гг҃льскаѧ. нежели възнесе́нїѧ (въ высотꙋ)[2] въздꙋхꙋ. и҆ пре́же нежели и҆менова́хꙋсѧ мѣ́ры тверьныѧ и҆ нежели въскꙋри́шасѧ пе́щи въ сїо́нѣ. и҆ нежели достиго́шасѧ настоѧ́щїи лѣта. и҆ пре́же нежели ѻ҆чюжа́хꙋсѧ и҆́хъ, и҆́же нн҃ѣ съгрѣша́ютъ (-)[3]. (а нежели)[4] назнаменáни бы́ша тїи, и҆́же вѣ́рꙋ събира́ша· Ѕогда (же) а҆́зъ мыслѧхъ и҆ сътворе́на сꙋть [-][5] чрезъ мене самаго а҆ не ѿ и҆́наго. (а҆ наконе́цъ бꙋдетъ мно́ю а҆ не ѿ и҆́наго.) и҆ ѿвѣща́хъ и҆ реко́хъ. коѐ бꙋдетъ разлꙋче́нїе вре́менъ. и҆лѝ когда пе́рвомꙋ коне́цъ, а҆ дрꙋго́мꙋ нача́ло. и҆ рече къ мнѣ ѿ а҆враа́ма да́же до [і҆саа́ка][6]. *є҆гда роже́нї сꙋть ѿ него і҆а́ковъ і҆ и҆са́въ. рꙋка̀ [-][7] і҆а́ковлѧ держа́ше ѿ нача́ла пѧтꙋ і҆са́вовꙋ. коне́цъ бо вѣ́ка сего і҆са́въ, (а҆)[8] дрꙋга́го нача́ло і҆а́ковъ. [ч҃лча рꙋка̀][9] междꙋ пѧты̀ и҆ рꙋкꙋ. и҆́но не хощи и҆ска́ти є҆́здра. и҆ ѿвѣща́хъ и҆ реко́хъ. ѽ вл҃ко г҃и а҆́ще ѻ҆брѣто́хъ бл҃гть пре̑ ѻ҆чи́ма твои́ма. (молю̀ тѧ̀) да пока́жеши рабꙋ̀ твое́мꙋ коне́цъ зна́менїи твои́хъ. и҆́хже ча́сть показа́лъ є҆си мнѣ но́щи проходѧ́щїа и҆ ѿвѣща̀, и҆ рече ми. въста́ни на но́гꙋ твою и҆ ѹ҆слы́ши гл҃а и҆сполнѣ́ншїи шꙋма. и҆ бꙋдетъ ꙗ҆́ко поколѣба́тисѧ, (и҆ не) поколѣбле́тсѧ мѣ́сто на не́мже стои́ши· И҆ сего ра́ди є҆гда гл҃етъ ти не ѹ҆жаса́исѧ. (не) бо̀ ѻ҆ концы̀ сло́во, и҆ ѻ҆ ѻ҆снова́нїи землѝ разꙋмѣ́етсѧ. (не) бо̀ ѻ҆ тыхъ вещехъ сло́во сътрѧсе́сѧ и҆ съдвигнетсѧ. вѣ́сть бо ꙗ҆́ко коне́цъ и҆́хъ и҆матъ и҆змѣни́тисѧ· И҆ бы́сть є҆гда̀ слы́шахъ, [воста́хъ][10] на но́ѕѣ мои̇̀ и҆ слы́шахъ. и҆ се гл҃а гл҃ющи и҆ шꙋмъ є҆го ꙗ҆́ко шꙋмъ во́дъ мно́гъ, и҆ рече, се дн҃їе прїидꙋтъ, и҆ бꙋдетъ є҆гда̀ прибли жа́тисѧ начнꙋ да посѣщꙋ обита́ющихъ на землѝ. и҆ є҆гда̀ взыска́ти начнꙋ на нихъ и҆́же непра́вдꙋ (побѣди́ша)[11] непра́вдою свое́ю· И҆ є҆гда и҆спо́лнисѧ смире́нїе сїо́не, и҆ є҆гда назнаменꙋ́етсѧ вѣ́къ и҆́же начне́тсѧ преити· Сїѧ зна́менїа сътворю̀, кни́ги разгнꙋтсѧ предъ лицемъ (дръжа́вы)[12] и҆ вси ѹ҆зрѧтъ въкꙋпѣ. и҆ лѣтца млад́енцы гл҃юще гла́сы свои́ми. и҆ бремена́ты незрѣлы ро́дѧтъ младенець. трема̀ и҆ четырма м҃цы, живꙋтъ и҆ въздви́жꙋсѧ. и҆ ско́ро ꙗ҆вла́ютсѧ мѣ́ста (ѻ҆сѣ́ана, котора́ѧ же не сꙋть ѻ҆сѣѧ́на)[13]. и҆ по́лна храни́лища ско́ро ѻ҆брѧ́щꙋтсѧ пра́здны, и҆ трꙋба̀ въстрꙋбитъ съ шꙋмомъ ю҆́же є҆гда̀ вси ѹ҆слы́шатъ, ско́ро ѹ҆жа́снꙋтсѧ· И҆ бꙋдетъ в то̀ вре́мѧ възбра́нѧтсѧ прїѧ́тели прїѧ́телю ꙗ҆́ко вразѝ. и҆ ѹ҆жасне́тсѧ (того̀) землѧ̀ [-][14]. и҆ жи́лы и҆сто́чникѡ́въ стоѧ́тъ и҆ не вътекꙋтъ въ ча́сѣхъ тре́хъ. и҆ бꙋдетъ всѧ́къ и҆́же ѻ҆ста́вленъ бꙋдетъ ѿ всѣхъ си́хъ ꙗ҆́коже пререкѡ́хъ (-)[15]. то́и сп҃сетсѧ. и҆ ѹ҆зритъ

а҃ мѡ҃ ке

ленні війська ангелів, **4** ніж піднялося повітря на висоту, і раніше, ніж названі були розміри тверді, і ніж закурилися печі в Сіоні, **5** і ніж дійшли теперішні роки, і раніше, ніж відчужені були ті, що сьогодні грішать, аніж позначені були ті, що збирали віру, **6** тоді ж Я подумав, і було зроблене через Мене самого, а не через іншого, а вкінці буде Мною, а не від іншого. **7** І я відповів, і сказав: Який буде поділ часів, або коли кінець першого, а початок другого? **8** І він промовив до мене: Від Авраама аж до Ісаака, *коли народилися від мой1. 25
нього Яків і Ісав, рука Яковова держала від початку Ісавову п'яту. **9** Бо кінець цього віку – Ісав, а початок другого – Яків, **10** чоловіча рука між п'ятами і руками, іншого не шукай, Ездро. **11** І я відповів, і сказав: Владико! Господи! Якщо я знайшов ласку перед твоїми очима, **12** благаю тебе, щоб ти показав твоєму рабові кінець твоїх знаків, частину яких ти мені показав минулої ночі. **13** І він відповів, і сказав мені: Встань на твої ноги і почуєш голос повний звуку. **14** І буде наче трястися і не затрясеться місце, на якому стоїш. **15** І задля цього, коли він тобі говорить, не жахайся, бо слово не про кінець і, розуміється, про заснування землі. **16** Бо не про ті речі мова. Він затремтить і порушиться, бо він знає, що їхній кінець має змінитися. **17** І сталося, що як я почув, піднявся я на мої ноги і я почув. І ось голос, що говорив, і його шум, наче шум багатьох вод. **18** І він сказав: Ось прийдуть дні і буде, коли почну наближатися, щоб відвідати тих, що живуть на землі, **19** і коли почну домагатися від тих, що перевищили неправедність своєю неправдою, і коли сповниться упокорення Сіона, **20** і коли позначений буде вік, який почне минати, вчиню ці знаки: Книги відкриються перед лицем сили, і всі разом побачать, **21** і молоді роки заговорять своїми голосами, і вагітні породять незрілих дітей, трьох і чотирьох місяців, – житимуть і рухатимуться. **22** І скоро з'являться посіяні місця, котрі же не є посіяними, і повні сховища скоро знайдуться порожніми, **23** і зі шумом затрубить труба, яку, коли всі почують, скоро жахнуться. **24** І буде в тім часі: воюватимуть друзі проти друзів як вороги, і жахнеться від того

земля, і жили джерел стоятимуть і не
побіжать на три години. **25** І буде, що
кожний, хто залишиться з цих усіх,
так як я раніше сказав, той спасеться
і побачить моє спасіння і кінець ва-
шого віку. **26** І побачать люди, які є
прийняті, які не покуштували смерті
від свого народження. І зміниться
серце в тих, що живуть, і обернеться
на інше почуття, **27** бо усунеться зло
і погаситься обман. **28** Розквітне ж
віра і переможеним буде зітління, і
покажеться правда, яка стільки днів
була без плоду. **29** І сталося, коли він
мені говорив, і ось я тихо поглянув
на нього, перед ким же я стояв. **30** І
він сказав до мене: Ось я прийшов до
тебе показати час настання ночі. **31**
Отже, якщо знову помолишся і знову
попостиш сім днів, знову тобі спові-
щу сім більших речей після дня, **32**
про який я почув, бо почувся твій го-
лос перед Всевишнім. Бо Сильний
бачить твій напрям і побачив чисто-
ту, яку ти мав від твоєї молодості, **33**
і через це він послав мене показати
тобі всі ці речі. Я тобі сказав: Вір і не
бійся, **34** і не спіши за попередніми
часами думати марне, щоб ти не на-
близився *до* останніх часів. **35** І ста-
лося, що після цього я знову заплакав
і також постив я сім днів, щоб спов-
нити три тижні, які сказані були мені.
36 І сталося, що о восьмій ночі моє
серце знову сумувало в мені, і я по-
чав говорити до Всевишнього, **37** бо
мій дух дуже горів і моя душа мліла.
38 І я сказав: Господи! Говорячи, ти
заговорив від початку створення, в
мой1. 1 першому дні, кажучи: *Хай буде не-
бо і земля! І твоє слово – досконале
діло. **39** І був тоді дух і темрява, дов-
круги носилася тиша, шум людського
голосу не був створений Тобою. **40**
Тоді Ти наказав винести з твоїх скар-
бів світле світло, щоб освітити твої
діла. **41** І в другому дні Ти створив
дух сили. І наказав йому, щоб поді-
лив і зробив поділ між водами, щоб
якась частка відійшла вгору, і друга
частка залишилася вдолі. **42** І в тре-
тьому дні Ти наказав водам зібратися
в сьомій частині землі, бо шість час-
тин Ти осушив і зберіг, щоб перед то-
бою служили й діла, посіяні від Бога.
Бо твоє слово пішло і діло скоро ста-
лося, **44** бо зразу пішло безмірне
множество овочу, і різнорідне бажан-
ня смаку, і квіти незмінні видом, і
недосліджені запахи пахощів. І тре-
тього дня це було створене. **45** В чет-
вертому ж дні Ти наказав, щоб було
сяйво сонця, світло місяця і розмі-
мой1. 9 щення зірок. **46** І Ти їм наказав, *щоб
служили приходові створеного чоло-
віка. **47** В п'ятий же день Ти сказав
сьомій частині, де була зібрана вода,

спсеніе мое и конецъ вѣка вашего. и оузрѧт иже
въспріѧтны суть люди. иже смрти не вку-
сиша ѿ рожениѧ своего. и пременитсѧ срце въ
обитающих. и обратитсѧ въ чювство иное,
загладитъ бо сѧ лукавое, и погасится лесть.
процвитет же вѣра, и побѣдится растлѣніе. и
явится истинна иже бе плода бы [дни толики][16].
И бысть егда ми гла, и се (тихо въсмот-
рѣхъ нань пре ним же)[17] стоѧхъ и рече къ мнѣ.
се пріидохъ к тебѣ, показати [времѧ пришед-
шеи нощи][18]. Аще бо паки возмолишисѧ. и па-
ки постишисѧ, з҃, дніи. паки тебѣ возвѣщу
семъ большаа вещи по дни которомъ слышах.
слышанъ бо есть гла твои пре вышнимъ. види
бо крѣпкіи оуправленіе твое. и провидѣ чисто-
ту юже ѿ юности твоеѧ имѣлъ еси· И сего
ради посла мѧ показати тебѣ вси вещи сіи,
(повѣдахъ)[19] тебѣ, вѣруи и не боисѧ, и не мози
тщатисѧ съ прьвыми времены мыслити сует-
наѧ. да не приближишисѧ послѣдних времен·
И бысть по сихъ (-)[20] плакахсѧ паки, и тако-
же постахсѧ семь дніи. да исполню три неде-
ли иже рены суть мнѣ· И бысть въ осмую
нощь, (-)[21] срце мое скорбѧшесѧ паки въ мнѣ,
и начах глати пре вышнимъ, распалашесѧ бо
духъ мои ѕѣло. и дша моѧ оунывашесѧ. и ре-
кохъ. О ги глющи глалъ еси ѿ начала сътво-
рениѧ въ прьвыи днь глющи. *да буде нбо и а҃ мо҃ а҃
землѧ и твое слово дѣло съвръшено· И бысть
тогда духъ [-][22] и тма окртъ ношашесѧ (-)[23]
молчаніе. шумъ гласа члча не бѣ (сътворенъ)
ѿ тебе· Тогда глалъ еси ѿ съкровищъ твоих
воздати свѣтъ свѣтлыи, (иже освѣти)[24] дѣла
твоа. и въ днь вторыи [-][25] создалъ еси духъ
дръжавы. и повелѣлъ еси ему да раздѣлитъ,
и раздѣленіе сътворитъ между водъ. да часть
нѣкаѧ выше ѿступитъ, (и) часть (втораѧ)[26]
низу пребываетъ. и въ третіи днь повелѣлъ
еси водам съвокупитисѧ въ семую часть земли.
шесть бо частіи осушилъ еси и съхрани. еже
бы пре тобою служили, и дѣла насѣѧна ѿ бга.
слово бо твое изыиде, и дѣло скоро сотворѧше-
сѧ· Изыиде бо скоро пло множество безмѣрно. и
желаніе въкушенію различни и цвѣты (лицъ)[27]
непремѣнны. и обонаніе обонанію неизслѣдо-
ваны. [-][28] въ днь третіи сіѧ сътворена суть. в
четвертыи же днь повелѣлъ еси солнечнеи бы-
ти свѣтлости, лунѣ свѣтъ, (и) ѕвѣздамъ
размотреніе. и повелѣлъ еси имъ *да служат а҃ мо҃ д҃
пришествію созданному члку· въ пѧтыи же
днь реклъ еси семои части гдѣ бы вода собра-
на, да сътворѧт животнаѧ [и летѧщаѧ и][29]

рибы. И тако сътворяшеся вода нѣма и бездушна, [иже бж҃їимъ мановенїемъ повелеваху-ся][30] животная сътворяшеся. да ѿ сего дивная твоя родове провѣщаю. И тогда съхранилъ еси двѣ души, имя єдїнои назвалъ еси єнохъ. і имя втори назвалъ еси левїадамъ. И разлучилъ еси єдїнаго ѿ другаго. не бо можаше седмая часть гдѣ бысть вода собрана снести ихъ. и далъ еси єноху єдїну часть иже осушена єсть, третїи дн҃ь да обитаетъ на неи. Гдѣ суть горъ тысяща. а левїадаму же далъ еси седмую часть мокра. и дръжалъ еси єго да буде в пожренїе ихже хощеши и когда хощеши. въ шестыи же дн҃ь повелѣлъ еси земли да створитъ пре тобою скоты (-)[31] ѕвѣри и гады и на тѣми вещми (сътворилъ еси) адама. єгоже поставилъ еси вожа (и князя) на всѣхъ сътворенїи иже сътворилъ еси. и ѿ него родихомся мы вси ихже избралъ еси люди. Сїя же вся рекохъ пре тобою г҃и [-][32] иже ради насъ създалъ еси [-][33] свѣтъ. останцы же языческїи ѿ адама рождени реклъ еси их ничтоже быти, яко слинѣ подобни суть. и яко капленїе ѿ сосуда уподобилъ еси множество их. и нн҃ѣ г҃и се тїи языцы иже нивъчтоже вмѣнени суть, [начаша][34] владѣти нами и пожирати насъ. Мы же людїе твои ихже (создалъ еси)[35] прьворожены єдїнаго роженаго (-)[36] возлюбленнаго [твоєго][37]. преданы єсмы въ рукахъ ихъ. и аще ради насъ сътворенъ бысть свѣтъ. въскую достоянїе не въздръжимъ [с вѣкомъ][38], доколѣ сїя буде.

Гла҃, з҃.

И бысть єгда скончахъ (г҃лъ)[1] словесъ сихъ, посланъ єсть къ мнѣ а҃гг҃лъ. иже посланъ бысть къ мнѣ. въ прежняя нощи и рече къ мнѣ востани ездра, и слыши словеса иже прїидохъ г҃лати тебѣ. и рекохъ, г҃ли г҃и мои. И рече къ мнѣ. море поставлено єсть въ пространнѣ мѣстѣ да бысть глубоко и безмѣрно. Будетъ же єму и входъ в тѣснѣ мѣстѣ поставленъ, дабы подобно рѣкамъ. кто бо хотящи хощетъ вънити в море и видѣти єго или господовати имъ. аще не проидетъ тѣсноты въ ширину како прїити можетъ, (и) паки ино. Градъ созданъ єсть и поставленъ на мѣстѣ полстѣ єсть же полнъ всѣхъ бл҃гомъ. въсходъ [-][2] єго тѣсенъ и въ стромленїи поставленъ бысть одесную бо огнь, ошуюю вода глубока. стезя же єсть єдна токъмо между ихъ поставлена. иже бѣ [между огнемъ и водою][3], єдинъ токмо ступень ч҃лчїи можаше вместити. сего ради а-

щоб створили звірів, і птахів, і ри-
би. І так стала **48** творити звірів ні-
ма і бездушна вода, якій божим про-
мисом наказувалося, щоб з цього
народи розповідали про твої поди-
ву гідні *діла*. **49** І тоді Ти зберіг дві
душі, ім’я одної назвав Ти Енох й і-
м’я другої назвав Ти Левіятан. **50** І
Ти відлучив одного від другого, бо
сьома частина, де була зібрана во-
да, не могла їх тримати. **51** І Ти дав
Енохові одну частину, яка була о-
сушена третього дня, щоб він жив
на ній, де є тисяча гір. **52** А Левіята-
нові ж дав Ти сьому мокру частину.
І Ти його зберіг, щоб був в їжу тим,
кому хочеш і коли хочеш. **53** В шос-
тому ж дні Ти наказав землі, щоб
створила перед тобою скотину, зві-
рів і плазунів. **54** І над тими речами
створив Ти Адама, якого Ти наста-
новив володарем і князем над всіма
створеними, яких ти зробив. І з нью-
го народжуємося всі ми – народ, я-
кий Ти вибрав. **55** Це ж усе сказав я
перед тобою, Господи, що задля нас
створив світ. **56** Про позосталі ж на-
роди, що від Адама народжені, Ти
сказав, щоб вони нічим не були, то-
му що прирівняні є до слини і до ка-
плі з посуду, – Ти уподібнив їх мно-
жество. **57** І нині, Господи, ось ті
народи, що вважалися за ніщо, по-
чали панувати над нами і пожирати
нас. **58** Ми ж твій первородний на-
род, якого Ти створив єдиним наро-
дженим, улюбленим твоїм, ми є ви-
дані в їхні руки. **59** І якщо задля нас
світ був створений, чому не посіда-
ємо насліддя з віком? Доки це буде?

Глава 7

1 І сталося, що коли я закінчив
говорити ці слова, посланий був до
мене ангел, який посланий був до
мене в попередніх ночах, **2** і сказав
до мене: Встань, Ездро, і послухай
слова, які я прийшов тобі говорити!
3 І я сказав: Говори, мій Господи. І
він сказав до мене: Море поставле-
не в широкому місці, щоб було гли-
боким і безмірним. **4** Буде же йому
і хід в тісному місці поставлений,
щоб *було* подібне до рік. **5** Бо хто
бажаючи бажає ввійти до моря і по-
бачити його чи володіти ним, якщо
він не пройде через тісні місця, до
широкого як зможе прийти? **6** І
знову інше: Місто є збудоване і по-
ставлене на пільному місці, є ж по-
вне всіх дібр. **7** Вхід його тісний і
поставлений в стрімкому, бо по
правиці був вогонь, зліва – вода
глибока, **8** а є тільки одна стежка
між ними поставлена, що була між
вогнем і водою, що могла помісти-

ти лише одну людську стопу. **9** Задля
того, якщо буде дано це місто людині
в насліддя, і не пройде ніколи далі
від покладеної прірви, як прийме во-
на своє насліддя? **10** І я сказав: Так,
Господи. І сказав до мене: Такою є
частина Ізраїля, **11** бо задля них я
зробив вік. І коли Адам переступив
моє рішення, суджено було те, що
було зроблено. **12** І входи того віку
стали вузькими, і болючими, і важ-
кими, нечисленними ж і лукавими, і
повними небезпек, і ускладненими
великими труднощами і великими
справами. **13** Ті, що великі входи віку
– широкі і певні і приносять безсмер-
тний овоч. **14** Бо якщо, входячи, не
ввійшли б ті, що живуть, через ці тіс-
ні і марні, не зможуть отримати те,
що є покладене, **15** то і сьогодні чому
ти турбуєшся, коли зітлієш? І чому
ти переймаєшся, коли є ти смертним?
16 І чому ти не прийняв до твого сер-
ця те, що приходить, але те, що тепе-
рішнє? **17** Відповів я, і сказав: Влади-
мой5. 8 ко! Господи! *Ось Ти поставив твій
закон, що праведні успадкують, без-
божні ж загинуть. **18** Праведні же но-
сять вузьке, надіючись на широке, бо
які безбожно вчинили, і потерпіли у-
тиски, і широкого не побачать. **19** І
він сказав до мене: Немає судді над
Бога ані розуму над Всевишнього. **20**
Бо згинуть численні, що тепер є, які
не згадають, що поставлено божий
закон. **21** Адже, заповідаючи, заповів
Бог тим, що приходять, коли прий-
шли, що *мають* чинити, – і жити бу-
дуть, і що зберігати, щоб не були по-
карані. **22** Бо ті не одержали поради,
йому противилися, і собі постанови-
ли марні задуми, **23** і поставили собі
обходження гріхів. І він гордовито
говорив, що немає Всевишнього, і
його доріг не пізнали, **24** і знехтували
його законом, і відкинули його обі-
цянки, і в його законі не мали віри, і
його діла не вчинили. **25** Задля того,
Ездро, порожнє – порожним і повне –
повним. **26** Ось приходить час, і бу-
де, коли прийдуть знаки, які я тобі
передбачив, і з'явиться жінка, і, з'я-
вившись, покажеться та земля, яка
сьогодні ховається. **27** І всякий, який
спасенним є від раніше сказаних лу-
кавств, він побачить мої дива, **28** бо
об'явиться мій Син Ісус з тими, що є
з ним, і звеселять тих, що залишили-
ся в чотирьохстах роках. **29** І буде
після цих років, і помре мій Син
Христос і всі, хто мають подих люди-
ни. **30** І повернеться вік до давньої
мовчанки на сім днів, так як в попе-
редніх судах, так, щоб ніхто не зали-
шився. **31** І буде після сімох днів, і
пробудиться той вік, що ще не пиль-
ний, і зотлілий помре. **32** І земля від-

ще дастьсѧ гра҃ [сїи][4] ч҃лкꙋ въ достоѧнїе. и҆
не прїиде҃ ли [никог҃а][5] выше положена҃ стремле-
нїа, како прїиме҃ достоанїе свое и҆ реко҃, тако
г҃и. и҆ ре҃ ко мнѣ тако є҆сть (-)[6] і҆и҃ль часть ра-
ди и҆хъ бо сътворилъ вѣкъ и҆ когда преступилъ
є҆сть а҆дамъ положенїе мое. сꙋждено бысть
что сътворено є҆сть. и҆ бысть входы томꙋ
вѣкꙋ тѣсны и҆ болезнены и҆ трꙋдны. мало же
и҆ лꙋкавы и҆ бѣднымъ полни, и҆ трꙋдомъ ве-
лико҃и (и҆) [великимъ][7] дѣломъ подперты. и҆же
больши вѣкꙋ входы пространны и҆ становиты.
и҆ сътворѧющи безъсмртныи плодъ. а҆ще бо
входѧще не быша въшли и҆же живꙋтъ. тѣс-
на и҆ сꙋетна сїѧ, не възмогꙋтъ прїѧти и҆же
сꙋть преставленна. (и҆) нн҃ѣ бо въскꙋю ты
смꙋтишисѧ є҆гда бꙋдешъ растлѣнъ. и҆ что
матешисѧ ты є҆гда бꙋдешъ смртенъ и҆
въскꙋю не прїѧлъ є҆си въ ср҃цы твое҃ что є҆сть
пришествїе но что настоѧщее. [-][8] ѿвѣща҃ и҆
рѣхъ. вл҃ко г҃и, *се расмотрилъ є҆си законъ ѓ мѡ й
твои. ꙗко праведнїи (въслѣдꙋютсѧ)[9], нечес-
тивыи же погибнꙋтъ. праве҃нїи же носѧтъ
тѣснотꙋ ꙋпованющи пространнаѧ· и҆же бо не-
честиво сътвориша. и҆ тѣсноты пострадаша
и҆ пространнаѧ не ꙋзрѧтъ. и҆ ре҃ ко мнѣ
нѣсть сꙋдїи паче [б҃а][10] ни разꙋмъ на҃ выш-
наго. погибнꙋтъ бо мноѕи настоѧщїи. ꙗже
не помнитсѧ и҆же преставленъ є҆сть бж҃їи за-
конъ. повелѣвающи бо повелѣ (б҃ъ)[11] грѧдꙋщи҃.
когда прїидоша что сътворѧющи живꙋтъ. и҆
что въздержаще да не възказнѧтсѧ тїи бо
не сꙋть совѣтованїи (-)[12] противишасѧ є҆мꙋ.
и҆ положиша себѣ помышленїа сꙋетнаа. и҆ пре-
ставиша себѣ о҆бхоженїе грѣхо҃. и҆ выше г҃лаше
вышнемꙋ не быти. и҆ пꙋти є҆го не познаша,
и҆ законъ є҆го ꙋничижиша, и҆ о҆бѣщанїе є҆го ѿ-
вергоша. и҆ в законѣ є҆го вѣры не и҆мѣша и҆
дѣла є҆го не съвершиша. того ради є҆здра праз-
денъ празднымъ. и҆ полн҃ полнымъ, се [-][13] вре-
мѧ прїидетъ и҆ бꙋдетъ когда прїидꙋтъ
знаменїѧ, и҆же пререкохъ тебѣ. и҆ ꙗвитсѧ
жена и҆ ꙗвлѧющи [-][14] покажетсѧ и҆же нн҃ѣ
покрываетсѧ землѧ и҆ всѧкъ и҆же и҆збавленъ
є҆сть ѿ пререченыхъ лꙋкавыхъ. тои ꙋзритъ
дивнаѧ моѧ. ѿкрыетъ бо сѧ с҃нъ мои і҆с с
тѣми и҆же с нимъ сꙋть. и҆ ꙋблажатсѧ и҆же
ꙋставлени сꙋть в лѣтѣхъ ҃у. и҆ бꙋдетъ по
лѣтѣхъ сихъ и҆ ꙋмре с҃нъ мои х҃с. и҆ вси и҆же
дыханїе и҆мꙋ ч҃лцы. и о҆братитсѧ вѣкъ въ древ-
нее молъчанїе, д҃нїи седьмъ· ꙗко въпрьвыхъ сꙋ-
дѣхъ тако да никто о҆станетсѧ, и҆ бꙋ-
детъ по д҃нехъ седми и҆ възбꙋдитсѧ· что не

ѥще бдитъ вѣкъ и оумретъ растлѣнъ. и
земля въздаетъ иже на неи спятъ. и прахъ
иже на нем млъчанїе обитаетъ, и хранилища
въздаютъ, иже в нихъ предани сут дши. И
ѿкрыѥтся вышнїи на пртлѣ судїя и прои-
дутъ [бѣды][15], и длъжная събираются. (су-
дїя)[16] же самъ останетъ, [-][17] истинна стане
и вѣра възможетъ. и дѣло въслѣдуется и
мзды скажутся и правды бдятъ, и неправ-
а҃ мо҃ и҃і ды не (владуются)[18]. [-][19] [и рекохъ][20]. (-)[21] *прь-
в҃ мо҃ л҃в вын авраамъ ради содомлянъ молилъся. *и моу-
в҃ цр҃ к҃д сїи за ѿцы в пустыни съгрѣшиша. і [-][22] *иже
по немъ за їиля въ дни [ахаза][23] и самоила
в҃ пара҃ ѕ҃ [-][24], и *двдъ за съкрушенїе. и *соломонъ за
г҃ цр҃ и҃ ихъ иже [прїидоша][25] въ осщенїе, і *илїя за
г҃ цр҃ з҃і и҃ и҃і тѣхъ иже дождъ прїяша и за мертва да о-
живитъ. і езекїя за люди въ дни (сенахери-
ма)[26] и мнози за многихъ. аще бо нн҃ѣ когда
тлѣнно възрасло. и неправда оумножена есть. и
молишася правїи за нечестивыхъ. въскую нн҃ѣ
тако не будетъ, и ѿвѣща къ мнѣ и рече.
настоящему вѣку нѣсть конца, слава в немъ
безъпрестани пребываетъ. ради того молишася
[-][27] за немощны. дни бо судныи, буде конецъ
времени сего. и начало времени пришествїа бес-
мертнаго в немже прошелъ растлѣнна ѿрѣше-
нїя есть (толкованїя)[28], ѿсѣчено есть невѣрїе.
възрасте же правда възсїяна есть истинна
тогда бо никтоже можетъ [спсти его иже по-
гибе][29]. ни ѿрѣшити иже связа, и ѿвѣщахъ
и рекохъ. се слово мое прьвое и послѣднее, яко
лучши бы не дати землю адаму или егда оуже
дана бысть въздержати его да не съгрѣ-
шитъ. что бо требѣ есть [члкомъ][30] в нас-
тоящем (житїи и)[31] въ скорби. и мерътвымъ
оуповати казнемъ. ѡ что сътворилъ адаме.
кри҃ є҃ *аще бо ты съгрѣшилъ еси нѣсть сътворено
едино твое паденїе, но и наше иже ѿ тебе
прїидохом. что бо требѣ нам аще обѣщано
есть бесмртъное время. мы же смртная дѣла
съдѣловахом, и яко прречено есть нам вѣчныя оу-
кпованїя. мы бо строптивы и суетни сътво-
рени есмы. и яко прдставлена суть намъ [-][32]
жилища здравлени и становиты. мы бо лукаво
жили есмы. и яко прдставлена есть слава выш-
няго защитити и иже [поздѣ][33] пожиша. мы
же строптныя пути ходихом. и яко повѣсть-
ся раи емуже плодъ нерастлѣнъ прдстоитъ, в
немъже есть становитая и врачевная. мы бо
не внидемъ въ неблгодарныи бо мѣстехъ пожи-
хомъ. и яко на звѣздахъ свѣтятъ лица ихъ
иже въздержанїя имаху. наши бо лица на мра-

дасть тих, що в ній сплять, і порох
того, що на ньому мовчазно живе, і
сховки віддадуть душі тих, що до
них є передані. **33** І на престолі о-
б'явиться Всевишній – суддя. І ми-
нуть біди, і належне збереться. **34**
Суддя ж сам залишиться, правда
встане, і віра набере сили, **35** і діло
ітиме, і винагороди проявляться, і
справедливості чуватимуть, і не-
справедливості не спатимуть. **106** І
я сказав: *Першим молився Авраам мой1. 18
за содомітів, *і Мойсей – за бать- мой2. 32
ків, що згрішили в пустині, **107** і
*той, що після нього, – за Ізраїля в црс2. 24
днях Ахаза і Самуїла, **108** і *Давид пар2. 6
– за скруху, і *Соломон – за тих, црс3. 8
що прийшли на освячення, **109** і
*Ілля – за тих, що одержали дощ, і црс3. 17
за мертвого, щоб оживити, **110** і Е- і 18
зекія – за народ в днях Сенахерима,
і численні – за численних. **111** Бо
якщо сьогодні, коли зросло тлінне і
помножилася несправедливість, і
помолилися праведні за неправед-
них, чому сьогодні так не буде? **112**
І він відповів мені, і сказав: Тепе-
рішньому віку немає кінця, слава в
ньому безперервно зостається. Зад-
ля того вони молилися за немічних,
113 бо день судній буде кінцем
цього часу і початком часу приходу
безсмертного, в якому минуло тлін-
ня. **114** Знищеним є пояснювання,
відрізане є невірство, зросла ж
справедливість, зійшла правда. **115**
Бо тоді ніхто не зможе спасти того,
що згинув, ані звільнити того, що
зв'язав. **116** І я відповів, і сказав:
Це моє перше і останнє слово, бо
краще було б не дати землю Ада-
мові, або, коли вже була дана, зму-
сити його, щоб не згрішив. **117** Бо
чому потрібно людям в тепереш-
ньому житті і в скорботі і мертвим
очікувати покарання? **118** О, що
зробив ти, Адаме? *Бо коли ти згрі- рим. 5
шив, не стався тільки твій упадок,
але й наш, що з тебе ми прийшли.
119 Бо що нам потрібно, якщо є о-
біцяно безсмертний час, ми ж чи-
нимо смертні діла, і якщо віщова-
ною є нам вічна надія? Бо і ми ста-
ли дуже марними. **121** І навіщо від-
кладені є нам помешкання здоров'я
і певності? Ми ж зле жили. **122** І
оскільки представлена є слава Все-
вишнього, щоб боронити тих, що
пізніше жили, ми ж ходили погани-
ми дорогами, **123** і що об'явиться
рай, якого овоч залишиться нетлін-
ним, в якому є певне і лікувальне,
124 ми ж не ввійдемо, бо ми жили в
невдячних місцях. **125** І як на звіз-
дах світитимуть лиця тих, які мали
стриманість, бо наші лиця над чор-
ними темнотами, **126** бо ми, коли

жили, не думали, коли творили беззаконно, що маємо терпіти по смерті. **127** І він відповів, і сказав: Це є задум заворушень, яким заворушеним буде той чоловік, що народився на землі, **128** щоб, якщо ображеним буде, хай терпить те, що ти сказав, якщо ж переможе, одержить те, що кажу. **129** Тому що це є дорога, яку Мойсей, коли жив, об'явив народові, кажучи: Вибери собі життя, і щоб ти жив. **130** Не повірили ж йому, а після нього ні пророкам й ні Мені, Який заговорив до них. **131** Тому не було смутку у їхньому вигубленні, так як є прихід радості над тими, кому запевнене спасіння. **132** І я відповів, і сказав: Знаю, Господи, що Ти Всевишній, названий милосердним. Який люблений тими, що життя ведуть по
рим. 2 його закону, **133** і терпеливий *так, що терпеливість подає тим, що згрішили, наче своїми ділами винагородником є, бо дати хоче за правильність прошення, **134** і дуже милосердний всім, що тепер є, і що минули, **135** і що будуть. **136** Бо якщо не помножить свого милосердя, не оживе вік з тими, що пішли за ним. **138** І він дає, так як не дасть своєї доброти, щоб облегшені були ті, що беззаконня вчинили, від своїх беззаконь. Не зможе бути оживленою *одна* десятьтисячна частина людей. **139** І якщо б суддя не знав тих, що є очищені його словом, і очистив би множество зневажань, ще не залишилося б в безчисленне множество, хіба дуже мало.

Глава 8

1 І він відповів мені, і сказав: Цей вік зробив Всевишній задля багатьох – будуче ж задля нечисленних. **2** Говорю перед тобою притчу, Ездро: Як запитаєш землю, і скаже тобі, що земля дасть дуже багато, з чого зроблять глиняний посуд, мало ж пороху, де буває золото, так і
мат. 20 дія теперішнього віку. **3** *Бо численні є створені, мало ж спасеться. **4** І я відповів, і сказав: Душе моя, з'їж розуміння і проковтни мудрість, тому що **5** ти обіцяла слухати і бажаєш пророкувати, бо не дано тобі місце тільки *щоб* жити. **6** Господи, якщо не дозволиш твоєму рабові, щоб ми молилися перед тобою, а даєш нам насіння в серце і чуття службі, де буде створений плід, де жити зможе кожний тлінний, якийноситиме місце чоловіка. **7** Бо Ти сам є і ми є одним творінням твоїх рук, так як Ти сказав. **8** І оскільки мені в лоні створене було

цѣхъ черныхъ, ни бо помысли́хомъ живꙋщи когда беззако́нно творѧ́щи что̀ и҆ма́мы по сме́рти терпѣ́ти. и҆ ѿвѣща̀, и҆ рече· Сі́ є҆сть помышле́нїе подвигне́нїе что̀ подви́гнетъ и҆̀же на землѝ рожде́нъ є҆́сть чл҃къ, да а҆́ще ѻ҆би́женъ бꙋ́детъ да трьпи́тъ что̀ ре́клъ є҆си. а҆́ще же побѣди́тъ прїе́млетъ что̀ гл҃ю ꙗ҆́ко се́и є҆сть [живо́т]^34 ꙗ҆́же мѡѷсі́и рече є҆гда̀ жи́тъ, к лю́демъ гл҃ющи, и҆зберѝ себѣ̀ живо́т (и҆) да живе́шъ. не вѣроваша же є҆мꙋ̀ н҆о ни по не́мъ прⷪ҇рокомъ, н҆о ни мнѣ̀ и҆́же гл҃алъ є҆смь и҆мъ. ꙗ҆́ко не бы́сть скорбь въ погꙋбле́нїе и҆́хъ, ꙗ҆́ко прише́ствїе є҆сть ра́дости на нѝ и҆́хже совѣ́тно є҆сть сп҃се́нїе. и҆ ѿвѣща́хъ и҆ рекохъ· вѣмъ г҃и ꙗ҆́ко [-]^35 зва́нъ є҆си вышнїи милосе́рдъ, [-]^36 что̀ лю́битсѧ тѣ́ми и҆́же жи́тїе сътворѧ́ютъ по зако́нꙋ є҆го, и҆
трьпели́въ є҆сть, *ꙗ҆́ко терпѣ́нїемъ пода́етъ кри҃ в
си́мъ и҆́же съгрѣши́ша ꙗ҆́ко свои́ми дѣ́лы. възда́тель є҆сть ꙗ҆́ко бо да́ти хо́щетъ за пра́во и҆спроше́нїе. и҆ мно́го млⷭ҇рдъ (-)^37 (всѣ́мъ)^38 ꙗ҆́же настоѧ́щїе сꙋ́ть, і и҆́же минꙋ́ша і є҆́же бꙋдꙋщїе сꙋ́ть· а҆́ще бо не оу҆мно́жи́ [млⷭ҇рдїѧ своє҆го]^39, не ѻ҆живе́тсѧ вѣ́къ с тѣмѝ и҆́же (въслѣдахꙋ)^40 на́нь, и҆ дае̑ ꙗ҆́ко а҆́ще не да́сть ѿ бл҃гти своеѧ́, да ѻ҆блегча́тсѧ сі́и и҆́же въ беззако́нїе сътвори́ша ѿ свои́хъ беззако́нїи, не възмо́жетъ десѧто ты́сѧщнаѧ ча́сть ѻ҆живи́ти чл҃комъ. и҆ сꙋдїѧ а҆́ще невѣ́дѣтъ си́мъ и҆́же [ѻ҆чище́ни]^41 сꙋ́ть сло́вомъ є҆го, и҆ ѻ҆чи́ститъ мно́жество рве́нїѧ не оу҆̀ бо ѻ҆ста́вили бы сѧ въ бесчи́сленное мно́жество то́кмо ма́ло ѕѣло·

Гл҃а, и҃·

Ѿвѣща̀ къ мнѣ̀ и҆ рече. се́и вѣ́къ сътвори́лъ вы́шнїи мно́гихъ ра́ди. (прише́ствїѧ)^1 же ра́ди ма́ла, гл҃ю пре̑ тобо́ю подо́бное є҆́здра. какоже въспро́сиши землѝ и҆ рече̑ ти ꙗ҆́ко дасть землѝ мно́го болши гдѣ̀ сътворѧ́тъ скꙋде́лницы. ма́ло же пра́хъ гдѣ̀ зла́то бꙋдетъ. та́ко и҆ дѣѧ́нїе настоѧ́щаго вѣ-
ка. *мно́ѕи бо сътворе́ни сꙋ́ть ма́ло же сп҃етсѧ· ма҃ к
И҆ ѿвѣща́хъ и҆ реко́хъ, дш҃е моѧ пожрѝ разꙋмѣ́нїе и҆ поглотѝ (мдⷭ҇ть)^2 поне́же ѻ҆беща́ла є҆си [слꙋшати]^3. и҆ [прⷪ҇рчествова́ти хотѧ́щи]^4. не бо̀ да́но є҆сть тебѣ̀ пространъство, [токмо]^5 жи́ти. ѽ г҃и [а҆́ще не]^6 ѿпꙋстиши рабꙋ̀ твоє҆мꙋ да мо́лимсѧ пре̑ тобо́ю. и҆ дае́ши намъ сѣмѧ въ срⷣце и҆ чю́вство слꙋжбѣ гдѣ̀ пло́д сътвори́тсѧ. гдѣ̀ жи́ти возмо́жет всѧ́къ растлѣнъ и҆́же носи́ти мѣ́сто чл҃кꙋ. є҆ди́нъ бо є҆си и҆ є҆ди́но сътворе́нїе мы̀ є҆смы рꙋ́кꙋ твое́ю, ꙗ҆́ко гл҃алъ є҆си. и҆ ка́ко (мнѣ̀)^7 въ ма́трици созда́но є҆сть тѣ́ло

и̂ подающи състави. съдръжитсѧ въ ѻ̂гни̂ и̂
водѣ твоѐ творенїе. и̂ д҃ мцъ, страждетъ
твое създанїе, (и̂) [твое сътворенїе][8] и̂же в неи
сътворено є҃ то и̂же что съхранитъ, и̂ в҃ чеⷨ
съхранитсѧ, и̂ ѻ̂бѣ же съхранѧтсѧ. [съхра-
неное же никогда][9] паки ѻ̂брати̂ матрицъ и̂же
в неи растоша· Повелѣлъ бо є̂си ѿ и̂ съставъ
что є̂сть сосецъ въздати млека плоⷣ сосецъ да
кормитсѧ то что създано є̂сть даже до
времени нѣкоєго· И̂ паки расмотри̂ є̂го своемꙋ
млрдїю, [и̂ воспиталъ][10] є̂си є̂го твоеи правдѣ.
и̂ наоучилъ є̂си є̂го законꙋ твоємꙋ, и̂ наказалъ
є̂си є̂го твоємꙋ разꙋмꙋ. и̂ оумрътвиши є̂го ꙗ-
ко свое сътворенїе, и̂ паки ѻ̂живиши є̂го ꙗко є̂-
дїно дѣло. а̂ще бо погꙋбиши є̂го и̂же толики-
ми трꙋды създанъ є̂сть твоимъ повеленї-
емъ (възможно є҃ наражати)[11], да что сътво-
рашесѧ [съхранитсѧ][12]. и̂ нн҃ѣ [г҃и][13] гл҃ю ѻ̂
всѧком чл҃цѣ ты̀ наипаче вѣси и̂ ѻ̂ людеⷯ тво-
и̂хъ ради ѻ̂ нихже болѣзнꙋю, и̂ ѻ̂ наслѣдїи
твоє̂м є̂гоже а̂зъ рыдаю и̂ ради і̂и҃лѧ коєго
скорбенъ є̂смь. и̂ [-][14] і̂акова ради є̂гоже а̂зъ
болѣзнꙋю· Сего ради начнꙋ молити преⷣ тобою
за мѧ и̂ за и̂хъ ꙗко вижꙋ паденїе наше и̂же
ѻ̂битаемъ на земли. н̂о слышахъ скорѣе сꙋ-
дїю и̂же пришественъ є̂сть· Сего ради оуслы-
ши гласъ мои и̂ разꙋмѣи слово мое и̂ гл҃ю преⷣ
тобою· Начатокъ словеⷭ є̂здринъ, прежде неже
возметсѧ, и̂ рѣхъ, г҃и и̂же ѻ̂битаеши въ вѣ-
ки. є̂гоже ѻ̂чи въздвигнꙋты наивышъшей а̂е-
ра. и̂ є̂гоже прстл҃ бецѣнныи є҃ и̂ слава неиспы-
танна. є̂мꙋ предстоѧⷮ вои а̂гг҃лъстїи съ тре-
петомъ. и̂хже съхраненїе вѣтромъ и̂ ѻ̂гнем̂
обращаетсѧ. є̂гоже слово и̂стинно и̂ гл҃анїе сил-
но, и̂ повелѣнїе крѣпко и̂ разъсмотренїе
страшно. є̂гоже ѻ̂бразъ сꙋхи сътвори̂ бездны,
и̂ въ гнѣванїе растлити сътвори̂ горы. і̂ и̂с-
тиннꙋ свѣдѣтельствꙋетъ. оуслыши [-][15]
млтвꙋ раба̀ твоєго. и̂ въ оушеса прїими моле-
нїе скꙋделѧ твоєго [-][16]. когда бо живъ гл҃ю,
и̂ когда разꙋмѣю ѿвѣщаю. ни разсмотришъ
людїи твои̂хъ грѣсѝ. н̂о и̂же тебѣ въи̂стин-
нѣ слꙋжатъ. ни воньми нечестива ꙗзыкомъ
оученїѧ. н̂о и̂же твое свѣдѣтельство съ бо-
лѣзнїю съхраниша. не помыслиши и̂же преⷣ то-
бою лживо пожиша. н̂о помѧни сїа и̂же ѿ во-
ли твоєѧ страⷯ познаша. неже хощеши погꙋ-
бити и̂же скотомъ ѻ̂бычаи и̂мѣша. н̂о раз-
смотри тѣхъ и̂же законъ твои ѻ̂билно оучи-
ша. ни прогнѣвасѧ нань и̂же ѕвѣреи горши ѻ̂-
сꙋждени сꙋть. н̂о възлюбиши и̂хъ и̂же всегда̀
въ [правдꙋ твою надѣютсѧ и̂ славꙋ][17]. ꙗко

тіло і даєш члени – в вогні і воді збе-
рігається твоє творіння і 9 місяців
терпить твоє творіння і твої сотво-
ріння, які в ньому створені є. **9** Те,
що зберігає і в чому збережене буде,
і обоє же збережуться. Лоно ж ніколи
знову *не* віддасть збережене, те, що в
ньому виросло, **10** бо Ти наказав з
їхніх членів, значить з грудей, дати
молоко – плід грудей, **11** щоб те, що
створене, годувалося аж до якогось
часу. І знову Він погляне на нього
своїм милосердям. **12** І Ти його ви-
годував твоєю справедливістю, і пов-
чив його *в* законі твоєму, і скерував
його твоїм розумом, **13** і смерті пе-
редаси його, як своє творіння, і знову
оживиш його як одне діло. **14** Бо як
погубиш його, що стількома трудами
був створений твоїм наказом, можли-
вим є провадити, щоб те, що створе-
не було, збереглося. **15** І сьогодні,
Господи, говорю про кожного чоло-
віка. Ти краще знаєш і про твій на-
род, про яких я вболіваю, **16** і про
твоє насліддя, *задля* якого я плачу, і
для Ізраїля, *задля* якого я є сумний, і
Якова, задля якого я вболіваю. **17**
Задля цього почну молитися перед
тобою за себе і за них, тому що бачу
наше падіння, нас, що проживаємо на
землі. **18** Але я радше послухав *би*
суддю, який прийде. **19** Задля цього
почуй мій голос і зрозумій моє слово,
і говоритиму перед тобою. **20** Поча-
ток Ездриних слів, раніше ніж буде
забраний і я сказав: Господи, який
живеш навіки, якого очі підняті вище
від повітря, **21** і якого престол є без-
цінний і слава неосяжна, перед яким
стоять ангельські вояки з тремтінням,
22 яких зберігання вітром і вогнем
повертається, якого слово правдиве, і
ним сказане певне, **23** якого наказ
сильний і постава страшна, якого вид
сухими зробив безодні, і в гніві до
розтаяння привів гори, і свідчить
правду, **24** вислухай молитву твого
раба і в вуха сприйми молитву твого
глиняного посуду. Бо доки я живий –
говорю і доки роздумую – відпові-
даю. **26** Не споглядатимеш на гріхи
твого народу, але на тих, які тобі по
правді служать. **27** Ані не зважай на
повчання безбожного язиком, але на
тих, що з болем зберегли твоє свід-
чення. **28** Не думай про тих, що пе-
ред тобою неправедно жили, але зга-
дай цих, що з твоєї волі пізнали
страх. **29** Ані не бажай згубити тих,
що мали звичаї скотини, але зглянься
на тих, що славно вивчили твій за-
кон. **30** Ані не гнівайся на тих, що
гірші *від* звірів, вони були засуджені,
але полюбиш тих, що завжди наді-
ються на твою справедливість і сла-
ву. **31** Тому що ми і наші батьки зни-

кнемо такими звичаями, ти ж задля нас грішних назвешся милосердним. **32** Бо якщо бажаєш, щоб *над нами* змилосердитися, тоді назвешся милосердним нам, що не маємо діл справедливості. **33** Бо справедливі, *в* яких є численні відкладені діла, від правдивих діл одержать винагороду. **34** Чим є чоловік, щоб на нього ти лютував, або тлінний рід, щоб так ти ним засмутився? **35** Бо по правді немає нікого з народжених, хто безбож-
црс3. 8 пар2. 6 но *не* діяв, *і з тих, що надіються, який не згрішив. **36** Бо в тому сповіститься твоя справедливість і твоя доброта, Господи, як будеш милосердним *до* тих, що не мають суті добрих діл. **37** І Він відповів мені, і сказав: Правильно сказав ти дещо. І за твоїми словами, так і буде, **38** тому що по правді не думатиму на збудування тих, що згрішили, перед смертю, перед судом і згубою, **39** але радітиму над праведним глиняним посудом, і згадаються мандрування ж і спасіння і одержання нагороди. **40** Бо так, як я сказав, так і є. **41** Бо так, як орач на землі сіє багато насіння і садить багато саджанців, але в часі не все, що насіяне, спасеться, але й не все, що посаджене, буде вирване, так ті, що в віці насіяні, не всі спасуться. **42** І відповів я, і сказав: Якщо я знайшов ласку, говоритиму, **43** тому що насіння рільника, якщо не зійде, то, або не одержить в час твого дощу, або буде знищене великим дощем, **44** і так воно згине. Бо так і чоловік, який був створений твоєю рукою, і ти йому назвав образ, тому що ти є йому уподібнений, і задля того все створив і уподібнив рільника до насіння. **45** Не прогнівайся на нас, але прости твоєму народові і змилосердися над твоїм насліддям, бо ти помилуєш твоє створіння. **46** І він відповів мені, і сказав: Те, що є присутнє, є присутнім, і що будуче, є будучим. **47** Багато тобі зостанеться, щоб ти міг полюбити моє створіння над мене, тобі ж частіше і то щиріше, неправедні ж ніколи. **48** Але і в цьому подиву гідним ти є перед Всевишнім, **49** тому що ти себе упокорив, *так як* тобі годиться, і не забракло тобі, щоб ти був багато прославлений між праведними. **50** Задля численних бід і бідноти чиняться їм, що проживають вік вкінці, що ходили в великій гордості. **51** Ти ж знову зрозумій і від таких шукай твою славу, **52** бо вам відкритий є рай, засадженим є дерево життя, підготовленим є розмноження будучого часу, збудованим є місто, випробуваним є спочинок, удосконаленим є добро і вдосконаленою є премуд-

мы и ѿцы наши (таковыми)[18] моры ищезнемъ.
ты же ради насъ грѣшныхъ милосердъ възъзовешися.
аще бо желаеши да насъ милуеши. тогда милосердъ
наречешися. мы же не имѣюще дѣла правды.
праведни бо иже суть дѣла многа преставлена
[-][19]. ѿ (истинныхъ)[20] дѣлъ приимутъ мзду.
что есть (-)[21] человѣкъ да его прогнѣваеши или родъ
разстлѣнъ да тако огорченъ будеши ѿ него.
въистинну бо никто ѿ рожденыхъ есть иже (-)[22]
нечестиво сътворилъ, *и ѿ надѣющихъ иже г црс и в пара ѕ
не съгрѣшилъ. в томъ бо възвѣстится правда
твоя и благости твоя господи, егда милосердъ будеши
имъ иже не имѣютъ существа благихъ дѣлъ и
ѿвѣща къ мнѣ, и рече. право глаголалъ еси нѣкоторая
и по словесехъ твоихъ тако и будетъ.
яко не истинну помышлю на здание ихъ иже
съгрѣшиша [пред][23] смертию [пред][24] судомъ и погублениемъ.
но ублажуся на праведнемъ
скуделѣ (и помянуся) прехождение же и спасение и
мзды приятие, како бо глаголалъ есмь тако и
есть. яко бо ратаи сѣетъ на земли сѣмена многа,
и саждения множество садитъ. но не въ время
вся иже сѣяна суть спасется. но ни вся иже
сажена суть (въсторгнутся)[25]. тако иже въ
вѣцѣ сѣяни суть не вси спасутся· И ѿвѣщахъ
и рекохъ. аще обрѣтохъ благодать глаголю, како
сѣмя ратаю аще не въсходитъ или не приемлетъ
во время дождя твоего, или аще
растлѣно будетъ множениемъ дождя тако и
погибнетъ. (и) тако бо человѣкъ иже рукою твоею
създанъ бысть. и [ты ему образъ][26] именова.
яко подобенъ [еси ему][27], (и) его ради
вся създалъ еси. и уподобилъ еси [-][28] сѣмя
ратаю. не [прогнѣвайся][29] на насъ. но прости
люди твоя. и помилуй наслѣдие твое. ты
же сътворение твое помилуеши· И ѿвѣща къ
мнѣ и рече, иже суть настоящая настоящии,
і иже будущая будущимъ. много тебѣ
останетъ да можеши възлюбити мое сътворение
надъ мя. тебѣ же частѣише (и то скорбнѣиши)[30].
неправедни же никогда. но и в семъ
дивенъ еси пред вышним, яко смирися еси (-)[31]
подобится тебѣ. и не (оскудился еси)[32] да
между праведныхъ много славишися. бѣдъ ради
многихъ и нищеты сътворяются имъ, иже обитаютъ
вѣкъ напослѣдокъ иже на многу гордыню
въсходиша· Ты же паки вразумѣи и ѿ
таковыхъ (твою) взыщи славу. вамъ бо отворенъ
есть раи, насаждено есть древо животное
уготовано есть (будущаго времени умножение)[33].
създанъ есть градъ искушенъ есть
покои, съвершена есть благостыня и съвершена

премꙋ́дрость, ко́рень [лꙋка́въ][34] знамена́нъ є҆́сть ѿ
ва́съ. не́мощь [и҆ ко́ры][35] ѿ ва́съ [-][36] скры́тъ
є҆́сть. [и҆ на][37] а́да бѣжи́тъ [-][38] растлѣ́нїе на заб-
ве́нїе, проидо́ша болѣзни́ви, и҆ ꙗ҆влє́н є҆́сть на ко-
не́цъ скро́вищъ беꙁсмр҃тныхъ. не хощи бо прило-
жи́ти на и҆щꙋщихъ ѿ ꙋ҆множе́нїѧ и҆́хъ и҆́же по-
ги́бнꙋтъ. и҆́же и҆ ті́и прїе́млюще свобо́дꙋ ꙋ҆ничи-
жи́ша вы́шнѧго и҆ зако́на є҆го̀ не помні́ша, и҆ пꙋ-
ти̑ є҆го̀ ѻ҆ста́виша. па́че же првⷣнїи є҆го̀ попра́-
ѱало̑ рг҃і и҆ н҃в ша. *и҆ реко́ша въ срⷣцы свое́мъ нѣ́сть б҃а. и҆бо вѣ-
дѧще ꙗ҆́ко мрꙋтъ· ꙗ҆́ко бо ва̑ прїе́млють и҆́же прⷣе-
рече́на сꙋ́ть. та́ко и҆́хъ (зна́йте)[39] и҆ мꙋче́нїѧ и҆́же
ꙋ҆гото́вана сꙋ́ть. ни бо (тѣ́хъ)[40] [-][41] чл҃ка погꙋ-
би́ти. но и҆ ті́и и҆́же сътворе́ни сꙋ́ть ѻ҆скверни́ша
и҆́мѧ є҆го̀, и҆́же сътвори и҆́хъ. и҆ неблгⷣода́рни бы́ша
є҆мꙋ̀ и҆́же ꙋ҆гото́валъ и҆́мъ [-][42] живо́тъ· коеѧ ра́ди ве́щи
сꙋдъ мой нн҃ѣ приближа́єсѧ. и҆́же не всѣ́мъ показа̑
то́кмо тебѣ̀, и҆ тебѣ̀ таковы́хъ ма́лыхъ· и҆ ѿвѣ-
ща́хъ и҆ реко́хъ. се нн҃ѣ г҃и показа́лъ є҆си мнѣ̀ мно́-
жество зна́менїй и҆́же начне́ши твори́ти въ пос-
лѣ́днїй ча̑, но не показа̑ є҆си мнѣ̀ въ кое вре́мѧ·

рість. **53** Лукавий корінь є назначе-
ний вами, слабість і кора сховані є
від вас, і до аду біжить тління на
забуття. **54** Минули болі і показав-
ся вкінці скарб безсмертних. **55** Ад-
же не бажай додати до шукаючих з
множества тих, що згинуть, **56**
вони й самі, приймаючи свободу,
погордили Всевишнім, і його закон
не згадали, і його дороги покинули.
57 А також потоптали його правед-
них, **58** *і сказали у своєму серці: пс. 113 і 52
Немає Бога, – знаючи, що помруть.
59 Бо так, як вас бере те, що перед-
сказане, так знайте і їх муки, які є
приготовлені, бо не їм погубити
чоловіка. **60** Але ті, що створені,
осквернили ім’я Того, хто їх ство-
рив, і були невдячні Тому, хто при-
готував їм життя. **61** Через цю річ
сьогодні наближається мій суд, **62**
що не всім Я показав, хіба лиш тобі
і таким малим, як ти. І я відповів, і
сказав: **63** Ось сьогодні, Господи,
Ти мені показав множество знаків,
які починаєш чинити в останнім ча-
сі, але не показав мені в якому часі.

Гл҃а, д҃·

И҆ ѿвѣща̀ къ мнѣ̀ и҆ рече. мѣ́рѧщи мѣ́ры
[вре́мѧ][1] в себѣ̀ само́мъ. и҆ бꙋ́детъ є҆гда̀
видѧщи є҆гда̀ про́йдетъ ча́сть нѣ́кото-
рыхъ зна́менїй и҆́же прⷣере́чена сꙋ́ть· тогда̀
разꙋмѣ́єши ꙗ҆́ко томꙋ̀ є҆́сть вре́мѧ в ко́емъ на-
чина́етъ вы́шнїй посѣти́ти вѣ́къ что̀ ѿ є҆го̀
ма҃ кд сътворе́нъ бы́сть. *и҆ когда̀ ꙋ҆́зрѧтъ въ вѣцѣ̀
гиба́нїѧ мѣ́стѡ̑ [и҆][2] лю́демъ [-][3] смꙋще́нїе [-][4]
тогда̀ разꙋмѣ́єши ꙗ҆́ко ѿ си́хъ бы́сть вы́шнїй
гл҃анъ. ѿ дн҃и и҆́же бы́ша прⷣе [тобо́ю][5] ѿ нача́-
ла та́ко бо всѐ что̀ сътворе́но є҆́сть въ вѣ́къ.
нача́ло [и҆́мать та́коже и҆ скончанї́ю][6]. и҆ сконча́-
нїе є҆́сть ꙗ҆вле́нно· та́ко и҆ вы́шнѧго времена̀ на-
ча́ла [и҆́мають][7] ꙗ҆вле́нна в чюдесѣ́хъ и҆ си́лнѣ́й и҆
сконча́ни и҆ въ дѣѧ́нїе и҆ зна́менїа. и҆ бꙋ́детъ
всѧ́къ и҆́же сп҃се́нъ сътворе́нъ бꙋ́детъ і҆ и҆́же мо́-
жетъ и҆збѣжа́ти по дѣ́ломъ свои́мъ [и҆][8] по
вѣ́рѣ в кото́рꙋю [вѣ́ровалъ є҆си][9] (-)[10] ѻ҆ста́нетсѧ
ѿ прⷣерече́нныѧ бѣды. и҆ ꙋ҆срѧ́щетъ сп҃нїе мое в
земли̑ мое́й и҆ въ предѣ́лехъ мои́хъ. [ꙗ҆́ко][11] ѻ҆стѝл-
сѧ є҆смь ѿ вѣ́ка и҆ тогда̀ [ꙋ҆млрⷣдатсѧ][12] и҆́же
нн҃ѣ ѿстꙋпи́ли сꙋ́ть пꙋті́й мои́хъ. и҆ въ мꙋ-
че́нїихъ поживꙋтъ. ті́и и҆́же и҆́хъ поверго́ша въ
забве́нїе и҆́же бо не позна́ша мѧ̀ живꙋщаго бл҃го-
творе́нїѧ наслѣди́ти (-)[13] и҆́же ѻ҆горчи́ша зако́нꙋ
моемꙋ̀ є҆гда̀ є҆щѐ бѧ́хꙋ и҆мѣ́юще свобо́дꙋ и҆ є҆гда̀
є҆щѐ бы́сть и҆́мъ ѻ҆творе́но покаѧ́нїа мѣ́сто. не
въꙁразꙋмѣ́ша но ꙋ҆ничижи́ша. си́мъ требѣ̀ по
смр҃ти въ мꙋче́нїи позна́ти. (и҆)[14] не хощи є҆ще

Глава 9

1 І Він мені відповів, і сказав:
Коли мірятимеш мірки часу в собі
самому, і буде, як побачиш, коли
мине якась частина знаків, які є
предсказані, **2** тоді зрозумієш, що
це є час, в якому Всевишній почи-
нає відвідувати вік, який Ним був
створений. **3** *І коли побачать у мат. 24
віці зміну місць і замішання наро-
дів, **4** тоді зрозумієш, що вони про
Всевишнього говорили від днів, які
були перед тобою, від початку. **5**
Бо так все, що зроблене є в віці, має
початок і також закінчення, і зни-
щення є явним. **6** Так і часи Все-
вишнього мають явні початки в
чудах і силах і виконання в дії і
знаках. **7** І буде, що кожний, хто
спасенним стане і хто зможе втекти
через свої діла і через віру, в яку
повірив, **8** омине передсказані біди,
але знайде моє спасіння у моїй зем-
лі і у моїх границях, бо Я освятився
у віці. **9** І тоді змилосердяться ті,
що сьогодні відступили *від* моїх
доріг, і в муках житимуть ті, які їх
кинули до забуття. **10** Бо які мене
не пізнали живими, добродійства о-
державши, **11** які зневажили мій за-
кон, коли ще мали свободу **12** і ко-
ли ще було їм відкрите місце пока-
яння, не зрозуміли, але погордили,
цим треба по смерті в муках пізна-
ти. **13** І не бажай ще бути шукачем
як безбожні мучаться, але запитай
як праведні спасуться, і яких є вік, і
задля яких вік, і коли. **14** І я відпо-

вів, і сказав: **15** Давніше я сказав, і
сьогодні кажу, і пізніше скажу, що
численніші є ті, що гинуть, ніж ті,
що спасуться, **16** так як більшими є
хвилі від краплі. І Він відповів до
мене, і сказав: **17** Яка нива, таке й
насіння, і які квіти, такі й барви, і
який робітник, таке й діло, який
орач, така й земля, тому що був час
віку. **18** І сьогодні, коли я підго-
тував тим, що сьогодні є, раніше,
ніж був вік, в якому вони жили, і
ніхто Мені не заперечить. **19** Тоді
все, що сьогодні створене, буде для
світу воно приготоване і миру, що
немає браку. Закон недосліджений,
зіпсутим є їхнє життя. **20** І Я
подумав про вік – і ось була біда
задля думок, які до нього прийшли.
21 І Я побачив і дуже його поми-
лував, і сховав собі гроно з китиці
винограду, і саджанець з великого
племені, **22** бо згине множество, що
народилося без причини, і хай
збережеться моє гроно і мій
саджанець – це, що *з* великим
трудом Я доконав. **23** Ти ж, якщо і
ще додаси, щоб минули 7-м інших
днів, але не поститимеш в них, **24**
підеш на поле квітів, де немає
збудованого дому, і їстимеш тільки
з польових квітів, і м’яса не по-
куштуєш, і вина не питимеш, але
тільки квіти. **25** Благатимеш безпе-
рервно Всевишнього – і прийду, і
говоритиму з тобою. **26** І я пішов,
так як мені сказав, до поля, що
зветься Ардат, і я там сів між кві-
тами, і я їв з трав поля – і була мені
їхня їжа в ситість. **27** І сталося
після сімох днів, і я лежав на сіні, і
моє серце знову було стурбоване,
так як і раніше. **28** Відкрилися мої
уста, і я почав говорити до Все-
вишнього, і сказав: **29** Господи,
показуючи нам Себе, Ти показався
нашим батькам в пустині. І що
непотоптаним буде – неплідне, ко-
ли вони виходили з Єгипту. І, ка-
жучи, сказав Ти: **30** Ізраїле, ти по-
слухай Мене і насіння Якова – по-
слухайте мої слова. **31** Бо ось Я у
вас сію насіння – закон мій. І він
видасть у вас овоч, і прославитеся в
ньому навіки. **32** Бо ваші батьки,
прийнявши закон, не зберегли, і
моє законне вони не зберегли. І
овоч закону був неплідним, бо не
міг, тому що був твоїм. **33** Бо ті, що
прийняли, згинули не зберігаючи
те, що в них було посіяне. **34** І ось є
звичай, що коли земля приймає на-
сіння або корабель моря чи якась
посудина їжу чи напиток, коли бу-
ло закінчене **35** те, що в них є по-
сіяне або в чому є разом поставлене
те, що сіяне або поставлене або що

иска́тель бы́ти ка́ко нечести́ви му́чатсѧ. но
взыщи ка́ко пра́ведніи спасу́тсѧ і и́хже вѣ́къ, и
ра́ди кото́рыхъ вѣ́къ, и е́гда. И ѿвѣща́хъ и
реко́хъ, дре́внее гла́галъ е́смь, и ны́нѣ гла́голю и послѣ
гла́голю, ꙗ́ко мно́ѕи су́ть и́же поги́бнꙋ нежели и́же
спасу́тсѧ. ꙗ́ко оумно́жатсѧ во́лны на ка́плю. И
ѿвѣща къ мнѣ и рече. какова̀ нива таково и
сѣ́мѧ, и каковы цвѣти таковы̀ и пестроты. и
каковъ дѣлатель таково и дѣ́ло. (-)[15] каковъ
ра́тай такова и макота. ꙗ́ко времѧ бы́сть
вѣ́ка. И ны́нѣ е́гда̀ быхъ оуготовающіи тѣ́мъ
и́же ны́нѣ су́ть, пре́же не́же бы́сть [-][16] вѣ́къ
во́нже о́бита́ша. и никто́же проти́вꙋ рече мнѣ.
Тогда̀ [-][17] (всѧ́къ) и́же ны́нѣ сотво́ритсѧ въ
ми́ръ то оугото́ванно, и (ми́ра)[18] не о́скꙋдѣ́ю-
щи, зако́нъ не и́сслѣдован. растлѣни суть жи-
тіѧ и́хъ, и промысли въ вѣкъ [-][19]. [-][20] и се
бы́сть бѣда ра́ди помышле́ніа и́же в не́мъ
пріидо́ша. и видѣ и о́простилъ е́мꙋ ѕѣло, и
съкры̀ мнѣ ꙗ́годꙋ ѿ гро́зда, и сажде́ніе ѿ ко-
лѣ́на мно́га. поги́бнетъ бо мно́жество и́же без
ве́щи рожде́но е́сть. и съхрани́тсѧ ꙗ́годица
моѧ̀ и сажде́ница моѧ̀, и́же вели́кимъ трꙋ-
до́мъ съвершилъ [-][21]. Ты же а́ще (и) е́ще въс-
пріимеши, з҃, дні́и и́нѣхъ, но не пости́шисѧ в
ни́хъ, и́деши на́ поле цвѣтное гдѣ до́мъ нѣ́сть
създа́нъ, и ꙗси то́кмо ѿ цвѣтъ по́льскихъ и
мѧ́съ не вкꙋси́ши, и вина̀ не пі́еши, но то́кмо
цвѣтъ. [-][22] възмоли́ши вы́шнѧго безпреста́ни,
и пріидꙋ и гла́голю с тобо́ю. І и́дохъ ꙗ́коже рече мнѣ
на́ поле и́же зове́тсѧ а́рда́дъ, и сѣдохъ та́мо оу
цвѣтъ и ѿ тра́въ по́льскихъ ꙗ́дохъ, и бы́ша
мѝ пита́ніе и́хъ в сы́тость. И бы́сть по се́ми
днехъ и а́зъ лежа́хъ на сенѣ. и се́рдце мое паки
смꙋщашесѧ ꙗ́ко и пре́же. ѿвръзена су́ть оуста
моѧ̀, и нача́хъ гла́голати пре́дъ вы́шнимъ и реко́хъ. О
Го́споди тѧ на́мъ показꙋющи, показа́лсѧ е́си ѿце́мъ
на́шимъ въ пꙋсты́ни. [что не поперетсѧ (-)[23]
непло́дное][24] когда бѧхꙋ исходѧ́ще ѿ е́гѵпта.
(-)[25] [-][26] и гла́голюще ре́клъ е́си. ты ісра́илю послꙋшай
мѧ и сѣ́мѧ іа́ковле́, во́нми слове́съ мои́хъ. се бо
а́зъ сѣ́ю сѣ́мена на ва́съ зако́нъ мой, и сътво-
ритъ въ васъ пло́дъ, и просла́витесѧ в не́мъ
по вѣ́кꙋ. И́же ѿцы ва́ши пріе́млюще зако́нъ не
съдръжа́ша, и зако́ннаѧ моѧ̀ не съхрани́ша, и
бы́сть пло́дъ зако́нъ неродѧ́щи. не бо можа́ше ꙗ́-
ко твой бы́сть, и́же ꙗ́ко пріѧ́ша поги́боша, не
съхранѧ́юще что в нихъ сѣ́ѧно бы́сть. И се
о́бычай е́сть, да е́гда̀ пріе́млетъ землѧ̀ сѣ́мѧ,
или кора́бль мо́рѧ, или сосꙋдъ нѣ́кіи пища, или
питіѧ. (-)[27] Е́гда бы́сть сконча́но то в ни́хъ
сѣ́ѧно е́сть, или в че́мъ поста́влено е́сть (вкꙋ-

пѣ, то что сѣѧно, или поставлено есть,) или иже прїѧта суть истребаютсѧ (-)[28]. (и) въспрїѧта [ѹже не][29] пребываетъ (предъ нами), но намъ тако не сътворено бысть. Мы бо иже законъ прїѧли есмы, съгрѣшающи (заблудихомъ)[30], и сердце наше что въспрїѧ его, ꙗко законъ не погибнетъ. но пребываетъ въ своемъ трудѣ. И егда глаголахъ сїѧ въ сердцы моемъ. възрѣхъ очима моима, и видѣхъ женѹ въ деснѣи странѣ. и се сїѧ рыдаше и плакаше съ гласомъ великимъ, и душею боляше ѕѣло, и одѣѧнїе еѧ раздрано, и пепелъ на главѣ еѧ. И оставихъ помышленїе в которыхъ бых мыслѧщи. и обратихсѧ к неи и рекохъ еи. о чесомъ плачеши и что болиши душею рече къ мнѣ, остави мѧ господи мои да въсплачю себе. и приложꙋ болѣзни ꙗко ѕѣло огорчихсѧ душею и смирена есмь ѕѣло. И рекохъ (-)[31], что стражеши рцы ми. и рече къ мнѣ, неплодна быхъ раба твоѧ и не родихъ. имѣющи (-)[32] лѣтъ, л҃. азъ бо поедины часы и поедины дни лѣтъ, л҃, сихъ. възмолюсѧ вышнемꙋ день и нощь. И бысть по л҃, лѣтехъ, ѹслыша мѧ богъ рабꙋ (свою)[33], и видѣ смиренїе мое, и внѧтъ скорбѣнїе мое. и дасть мнѣ сына, и ѹблажисѧ нань ѕѣло азъ и мꙋжъ мои, и вси гражане мои. и почтихомъ ѕѣло крѣпкого. и въскормихъ его с трꙋдомъ великимъ. И бысть егда растѧше и [прїидетъ][34] прїѧти [-][35] женꙋ, (сътворилъ)[36] день пирныи.

прийняте – вигублене буде і прийняте вже не залишиться перед нами. Але нам так не було зроблено, **36** бо ми, що одержали закон, згрішивши заблукали, ми і наше серце, що його прийняло. **37** Бо закон не згине, але зостається у своїм труді. **38** І як я це говорив у моїм серці, я поглянув моїми очима і побачив жінку по правій стороні. І ось вона плакала і ридала великим голосом, і душею дуже вболівала, і її одіж роздерта, і попіл на її голові. **39** І я покинув думки, якими думав, і повернувся до неї, і я сказав їй: **40** Про що плачеш і чому вболіваш душею? Вона мені сказала: Полиш мене, мій пане, щоб я плакала і додала болю, тому що мені стало дуже гірко на душі і я є дуже впокорена. **42** І я сказав: Що ти терпиш? Скажи мені. І вона мені сказала: **43** Я, твоя раба, була неплідною і не родила, маючи 30-ть літ. **44** Адже я кожної години і кожного дня *в* цих 30-х роках благала Всевишнього день і ніч. **45** І сталося, що після 30-х років Бог вислухав мене, свою рабиню, і побачив моє впокорення, і прислухався до моєї скорботи, і дав мені сина. І я ним дуже зраділа, я і мій чоловік, і всі мої громадяни. І ми дуже вшанували Сильного. **46** І я його вигодувала з великим трудом, **47** і сталося, коли він виріс і прийшов взяти жінку, зробив він день бенкету…

Глава, і҃.

И бысть егда вниде сынъ мои въ чрътогъ свои. падъ и ѹмре, и превратихомъ всѧ свѣтлаа. И въсташа вси гражане мои въ ѹтѣшенїи моемъ, и почихъ даже до дрꙋгаго дне до нощи. И бысть егда вси почивахꙋ да мѧ ѹтѣшатъ да покоюсѧ. И въстахъ нощїю и бѣжахъ и прїидохъ ꙗко видиши на томъ поли, и помышлѧю ѹже не възвратитисѧ въ градъ. но тꙋ стоѧти, и не ѧсти и не пити, но безпрестани рыдати и поститисѧ дондеже ѹмрꙋ. И оставилъ [-][1] словеса в нихже бѣхъ, и ѿвѣща съ ꙗростїю к неи, и рекохъ бꙋѧ паче всѣхъ женъ. не видиши плачь нашъ і иже намъ случисѧ, ꙗко сїонъ мати наша всѧ скорбїю скорбитсѧ. и смиренїю смирена есть [и плачетъ][2] ѕѣлнѣиши. И нынѣ ꙗко вси рыдаемъ и скорбни [есмы][3], ꙗко вси скорбни есмы, ты же скорбиши о единѣмъ сынѣ. въпроси бо землю и речетъ тебѣ, ꙗко сїѧ есть иже имать рыдати [паденїѧ][4], толикимъ на неи раждаютсѧ. и ѿ неѧ ѿ начала вси рожде-

Глава 10

1 І сталося, коли ввійшов мій син до своєї кімнати, впавши він і помер. **2** І ми погасили всі свитила, і всі мої громадяни встали, щоб мене потішити. І я спочила аж до другого дня, до ночі. **3** І сталося, що як всі перестали мене потішати, щоб я заспокоїлася, і я встала вночі і втекла і прийшла, так як бачиш, на це поле. **4** І думаю вже не повернутися до міста, але тут зостати, і не їсти, і не пити, але без перерви плакати і постити, доки не помру. **5** І я полишив слова, в яких же був я, і відповів зі злістю до неї, і сказав: **6** Дурна понад всіх жінок, чи ти не бачиш нашого ридання і що нам трапилося, **7** що Сіон – наша мати вся засмучена смутком, і впокорена впокоренням, і дуже плаче? **8** І тепер же ми всі плачемо і є сумні, і всі є засмучені, ти ж плачеш за одного сина. **9** Адже запитай землю і скаже тобі, тому що вона є тою, яка має оплакувати падіння стількох, що на ній народжуються – **10** і з неї на початку всі народилися – інші

прийдуть. І ось майже всі йдуть в погибель. І буде вигублення їх множества. **11** І хто ж має плакати, але й більше, хіба не ця? Тому що таке множество згинуло, ти що плачеш за одного? Як же скажеш мені, **12** що мій плач не є подібний до землі, тому що згинув овоч мого лона, якого я в болі породила і з болем породила, **13** земля ж – за шляхом землі, відходить же до неї множество присутнє, так як трапилося. І я тобі кажу: **14** Так як ти з болем породила, так і земля дала свій плід чоловікові від початку, Тому, хто зробив її. **15** Тож сьогодні затримай сама собі твій біль і сильно носи ті випадки, що тобі трапилися. **16** Бо, якщо справедливими вважаєш божі межі і його рішення, одержиш час і в таких будеш хвалена. **17** Ввійди ж до міста до свого мужа. І вона сказала мені: **18** Не зроблю ані не ввійду до міста, але тут помру. **19** І я додав говорити до неї, і я сказав: **20** Не чини цього слова, але зволь *чинити* за моєю порадою – наскільки падіння Сіона потішиш в болі Єрусалиму. **21** Бо бачиш, що наші святині опустілі, і наш престіл є знищений, і наша церква знищена, **22** і наш псалтир упокорений, і замовкла пісня, і наша радість полонена, і світло нашого світильника погашене, і кивот нашого завіту відкинений, і наші святощі сплюндровані, й ім'я, яке названо над нами, є близьке *до* збещещення, і наші свободи потерпіли впокореня, і священики є спалені, і наші левіти пішли в полон, і наші дівчата є збещещені, і наші жінки потерпіли насильство, і наші праведні є схоплені, і наші діти згинули, і наші молоді послужили, і наші сильні стали безсильними. **23** І те, що з усього найбільше, – знак Сіону. Оскільки він позбавлений є своєї слави, він і є переданий в руки тих, що нас зненавиділи. **24** Отож, ти відкинь твої численні скорботи і відклади від себе множество болів, щоб тебе полюбив Сильний і Всевишній, зробив тобі спокій, спокій від трудів. **25** І сталося, що коли я до неї говорив, *її* лице нагло сяяло, і образ її лиця видавав блеск, так що я дуже налякався її і думав, що б це було. **26** І ось нагло вона великим голосом випустила звук, повний страху, щоб зі шумом зрушилася земля від жінки. І я побачив – **27** ось жінка більше мені не являлася, але будувалося місто і показувалося місце з великими основами. І я злякався і закликав великим голосом, і сказав: **28** Де є ангел Уріїл, який напочатку прийшов до мене? Тому що він мене завів до цього великого жаху розуму. І мій кінець

нїи, и҆ныи прїидꙋтъ. и се близко всѣхъ в погибель ходѧтъ і истребленїѧ бꙋдетъ множества ихъ. и кто бо имать рыдати но и паче токмо сїѧ иже толико множество погибе, неже ты иже за единаго болѣзнꙋеши. Аще же речеши мнѣ ꙗко нѣсть плачь мои подобенъ земли ꙗко плодъ чрева моего погибе. его в печали породихъ и со болѣзнїю (роди)[5] землѧ же по пꙋти земли, идетъ же в неѧ множество настоѧщее. како [слꙋчисѧ][6] и азъ тебѣ рекꙋ, ꙗко ты съ трꙋдомъ родила еси, тако и землѧ дасть плодъ свои человѣкꙋ ѿ начала емꙋ иже сътворилъ еѧ. нынѣ бо въздержи сама себѣ болѣзнь твою. и крѣпко носи иже тебѣ слꙋчишасѧ паденїѧ. аще бо оправдиши предѣлы бжїи [и совѣты его][7]. Прїемлеши времѧ и въ [таковыхъ][8] похвалишисѧ вниди бо въ градъ къ мꙋжꙋ своемꙋ, и рече къ мнѣ, не сътворю ни внидꙋ въ градъ но зде оумрꙋ. и приставихъ (-)[9] глаголати к неи, и рекохъ. не мози сотворити се слово, но изволи (по совѣтꙋ моемꙋ)[10], колико паденїе сїона оутѣшиши ради болѣзни ієрслима. видиши бо ꙗко освѧщенїе наше опꙋстѣ. и олтарь нашъ сътренъ есть. и црковь наша разорена есть. и ѱалтырь нашъ смиренъ есть, и пѣснь оумлъча, и радость свѧзана есть, и свѣща свѣтилника нашего погашена есть. и кїотъ завѣта нашего (обращенъ есть)[11], и стаѧ наша измѣнена сꙋть і имѧ что възвано есть на насъ близко оскверненїѧ есть, и (свободы)[12] наши оукоренїе трьпѣли сꙋть. и свѧщенницы пожжени сꙋть. и левꙋити наши въ пленение идоша. и дѣвицы наши осквернени сꙋть. и жены наша насилїе трьпѣша. и праведнїи наши въсхищени сꙋть и отроцы наша изгибнꙋша і юноши наши слꙋжиша. и крѣпци наши изнемогоша. И что всѣмъ наипаче знаменанїе сїона. ꙗко изыиде ѿ славы своеѧ (-)[13]. ꙗже и преданъ есть в рꙋкахъ иже насъ ненавидѣша. Ты (бо)[14] ѿрѣеши твои скорби многи. и ѿложи ѿ себе множество болѣзнїи да тѧ възлюбитъ крѣпкїи и покои сътворитъ тебѣ вышнїи покоенїе трꙋда. И бысть егда глаголахъ еи [-][15] лице сѧ сїѧше скоро, и образъ блистанїе сътворѧше видѣнїе еѧ. да [быхъ оужасенъ][16] ѕѣло к неи. и помышлѧхъ что бысть сїе. и се скоро ѿпꙋсти шꙋмъ гласомъ великимъ страхомъ полнымъ да въздвигашесѧ землѧ [ѿ жены][17] съ шꙋмомъ. И видѣхъ (-)[18] се наипаче жена не ꙗвлѧшесѧ мнѣ но градъ созидашесѧ и мѣсто показашесѧ ѿ основанїѧ великихъ, и оустрашихсѧ и возопихъ

гласомъ великимъ, и рекохъ гдѣ еси оуріель аггелъ иже ѿ начала пріиде къ мнѣ. ꙗко той мѧ сътвори пріити въ множествѣ оужаса оума сего· И бысть конецъ мои в растлѣніе, и млтва моѧ в поношеніе, и егда быхъ глющи сіѧ. се пріиде къ мнѣ [-][19] и видѣ мѧ, и се бысть поставленъ ꙗко мртвъ и разумъ мои ѡчюжденъ бысть, и држа десницу мою, и въскрѣпи мѧ и постави мѧ на нозѣ мои. и рече ми что тебѣ есть и въскую [-][20] ѡскорбенъ есть разумъ твой, и чювство срдца твоего. [и въскую въскорбишисѧ][21] и рекохъ ꙗко ѡставилъ мѧ еси (и) азъ сътворихъ по словесемъ твоимъ, и взыидохъ на поле и се видѣ и вижу что не могу провѣщати. и рече къ мнѣ, стани ꙗко мужъ и въздвигну тѧ. и рекохъ, гли ги мои (и)[22] не ѡстави мѧ ꙗко да не в суетѣ оумру. ꙗко видѣхъ иже не свѣдахъ, и слышу иже не свѣмъ или чювство мое лжетъ, и дша моѧ мечтаніе видѧ. нн҃ѣ бо помолю ти сѧ да скажеши рабу твоему въ оужасѣ семъ. и ѿвѣща къ мнѣ и рече слыши мѧ, и наоучу тѧ и реку тебѣ о конхъ боишисѧ ꙗко вышніи ѿкрыетъ тебѣ таины велики. видѣ правъ путь твои, ꙗко безъпрестани скорбишисѧ за люди твоѧ, и ѕѣло рыдаеши сіона ради. ту бо разумъ видѣніѧ [-][23] иже тебѣ ꙗвисѧ прежде мало. еѧже видѣлъ еси рыдающи [-][24] началъ еси оутѣшати еѧ. нн҃ѣ же оуже лица женьска не видиши. но ꙗвисѧ тебѣ градъ созидати и ꙗко провѣщаше тебѣ ѿпаденіе сна еѧ. се есть ѿрѣшеніе· се жена юже видѣлъ еси сіѧ есть сіонъ, [и ꙗко речетъ тебѣ][25] иже и нн҃ѣ позриши, ꙗко град създанъ. и ꙗко речетъ тебѣ иже безъплодна бы, лѣтъ, л, (и)[26] что бахꙋ (лѣта)[27] [л][28], къгда не бысть в немъ еще жрътва приношена· И бысть по лѣтѣх [л][29], [-][30] созда (соломонъ)[31] град. и принесе приношеніе, тогда егда роди неплоды сна, и что ти рече ꙗко въспита его съ трудомъ, то бысть. ѡбитаніе въ ієрлимѣ, и ꙗко рече тебѣ да снъ мои градущи въ свои чрътогъ мрътвъ бысть, и случисѧ ему паденіе. то бысть иже сътворено есть паденіе ієрлмско и се видѣлъ еси подобіе еѧ. [и][32] ꙗко сна рыдаше, [-][33] началъ еси оутѣшати еѧ. (и) ѿ сихъ иже случишасѧ сіѧ бахꙋ тебѣ ѡтворена. и нн҃ѣ видѣ вышніи ꙗко дшею скорбенъ еси. и ꙗко всѣмъ срдцемъ терпиши зань ꙗвисѧ тебѣ свѣтлость славы его и красота лѣпоты его· Сего бо ради рекох тебѣ да живеши в поли гдѣ нѣсть домъ създанъ.

був у зітління, і моя молитва в по-
горду. **29** І коли я це говорив, ось
він прийшов до мене і побачив ме-
не. **30** І ось я був поставлений як
мертвий і мій розум відчужений
був, і він держав мою правицю, і
скріпив мене, і поставив мене на
мої ноги, і сказав мені: **31** Що тобі
є? І чому засмутився твій розум і
почуття твого серця, і чому ти зас-
мутився? І я сказав: **32** Тому що ти
мене покинув. І я зробив за твоїми
словами і вийшов в поле. І ось я
побачив і бачу те, що не можу ви-
мовити. І він сказав до мене: **33**
Стань як чоловік, і підніми себе. І я
сказав: **34** Говори, мій пане, і не по-
кинь мене, щоб я не помер в марно-
ті, **35** тому що я побачив те, чого я
не знав, і я чую те, чого не знаю. **36**
Або чи моє чуття помиляється і ма-
рить моя душа? **37** Адже тепер бла-
гаю тебе, щоб ти показав твоєму
рабові *розв'язку* про цей жах. І він
відповів мені, і сказав: **38** Послухай
мене і навчу тебе, і скажу тобі про
що боїшся, тому що Всевишній
об'явить тобі багато таємниць, **39** Я
побачив твою правильну дорогу,
тому що ти безперестанно сумуєш
за твій народ і дуже ридаєш задля
Сіону. **40** Бо це роз'яснення видін-
ня, що тобі з'явилося перед корот-
ким часом, **41** яке ти побачив: що
плакала *жінка*, а ти почав її поті-
шати. **42** Тепер же вже виду жінки
не бачиш, але тобі з'явилося місто,
що будувалося, **43** і вона розповіда-
ла тобі *про* випадок її сина – це є
роз'яснення. **44** Ця жінка, яку ти
побачив, – це є Сіон. І як вона ска-
зала тобі те, що й сьогодні бачиш,
як збудоване місто. **45** І коли вона
тобі сказала, що була неплідною
30-ть літ і що було 30 літ, коли не
було в ній ще жертви приношення,
46 і сталося, що після 30-х років
Соломон збудував місто і приніс
жертви – тоді, коли вона неплідна
породила сина. **47** І те, що тобі ска-
зала, що я годувала його з трудом –
це було проживання в Єрусалимі.
48 І коли сказала тобі, що мій син,
прийшовши до свого покою, помер
і трапилося йому падіння – це було
те знищення Єрусалиму, що стало-
ся. **49** І ось ти побачив її подобу і
як вона оплакувала сина, і ти почав
її потішати в тому, що трапилося –
це тобі було об'явлене. **50** І сьогод-
ні Всевишній побачив, що ти зас-
мучений душею і що всім серцем
терпиш за неї – тобі з'явилася світ-
лість його слави і вродливість його
краси. **51** Бо задля того я тобі ска-
зав, щоб ти жив в полі, де немає
збудованого дому, **52** бо я знаю, що

Всевишній починав тобі це показу-
вати. **53** Задля того я тобі сказав,
щоб ти прийшов у поле, де немає
основи будови, **54** бо не могло доб-
ре діло – людський витвір встояти
в місці, де починало показуватися
місто Всевишнього. **55** Ти ж не
бійся ані хай не злякається твоє
серце, але ввійди і поглянь на світ-
лість і величність будови, скільки
ти є спроможний бачити видіння
очима. **56** І після цього почуєш,
скільки сприйме слух твоїх вух
слухати. **57** Ти є блаженний понад
багатьох, і ти є покликиний перед
Всевишнього, так як і нечисленні.
58 В ночі, яка завтра буде, зали-
шишся тут, **59** і Всевишній покаже
тобі ті більші видіння, які зробить
живучим на землі від останніх днів.
60 І я спав тієї ночі і другої, так як
він мені сказав.

Глава 11

1 І я побачив сон: і ось з моря
виходив орел, в якого були 12-ть о-
перених крил і три голови. **2** І я по-
бачив: і ось він розпускав свої кри-
ла по всій землі, і всі небесні вітри
дули до нього і збиралися. **3** І я по-
бачив: і з його пер родилися пера
протилежні. І вони були в дрібних і
малих перах. **4** І ті його голови бу-
ли спокійні, і середня голова була
більшою *від* інших голів, але вона
спочивала з ними. **5** І я побачив: і
ось орел літав на пір'ї своїм і царю-
вав над землею і над тими, що про-
живали на ній. **6** І я побачив, як йо-
му підчиненою була вся піднебес-
на, і ніхто йому *не* протиставився,
ані одне з створінь, що є на землі. **7**
І я побачив: і ось піднявся орел на
своїх кігтях і видав голос своїми
перами, кажучи: **8** Не чувайте всі
разом, спіть, кожний один у своєму
місці, і чувайте на час – **9** голови ж
на пізніше хай бережуться. **10** І я
побачив: і ось голос не виходив з
його голови, але зсередини його ті-
ла. **11** І я почислив його протилеж-
ні пера, і їх було вісім. **12** І я по-
бачив: і ось з правого боку повста-
ло одне перо і царювало по всій зе-
млі. **13** І сталося, що коли він царю-
вав, прийшов йому кінець, і не з'я-
вилося його місце. І піднялося інше
перо і царювало, володіючи багато
часу. **14** І сталося, що коли царював
і приходив його кінець, щоб не по-
являвся, так як попередній, **15** і ось
виданий був йому голос, кажучи:
16 Послухай ти, що ввесь час ти
держав землю, це завіщаю тобі
раніше, ніж почнеш нез'являтися:
Ніхто після тебе *не* триматиме твій

вѣмъ бо азъ ꙗко вышніи начинаше тебѣ пока-
зати сіѧ. сего ради рекохъ тебѣ да пріидеши
на ниву гдѣ нѣсть основаніѧ създанію. ни
бо можаше дѣло блгоо твореніе чл҃ческо въздержа-
ти въ мѣстѣ гдѣ начинашесѧ вышніи
градъ показати. ты бо не боисѧ ни оустра-
шитсѧ срдце твое, но вниди и виждь свѣт-
лость и величества създаніѧ. колико възможно
есть тебѣ видѣніе очесемъ видѣти. и по-
семъ слышиши колико пріемлетъ слышаніе оу-
шесемъ твоимъ слышати. ты (-)[34] блаженъ еси
на мнозѣхъ и званъ еси пред вышнаго ꙗко и
мало. нощъ иже заоутра будущи пребываеши
ту, и покажетъ тебѣ вышніи та видѣніѧ
[больши][35] иже сътворитъ (-)[36] обитающиѧ на
земли ѿ послѣднихъ днии. и спахъ ту нощь
и другую ꙗко рече мнѣ·

Глава, аі·

[-][1] видѣхъ сонъ и се въсхожаше ѿ мо-
рѧ орелъ емуже бѧху, вı, крилъ перна-
тыи и главы три· И видѣхъ и се прос-
тираше крилѣ свои на всеи земли, и вси
вѣтри нб҃нии надыхаху в него и [-][2] собирахусѧ·
И видѣхъ и ѿ періѧ его родахусѧ супротивъ
періе, и тіи сътворѧху в пернатыхъ дроб-
ныхъ и малыи, (і иже)[3] главы его бѧше покоини,
и средняа глава бысть болши инѣхъ главъ, но
та покоѧшесѧ с ними· И видѣ и се орелъ ле-
тѧше на періи своемъ. и цр҃ствова на земли, и
на живущиѧ на неи. и видѣхъ ꙗко повиновена
ему бысть всѧ поднебесная. и никто ему против-
лѧшесѧ. ни един ѿ твари иже есть на земли·
И видѣхъ и се воста орелъ на ногти свои, и
пусти гласъ періемъ своимъ глаголющи. не хощи-
те вси вкупѣ бдити, спѣте единъ кождоже
въ мѣстѣ своемъ и по времѧ бдите. главы
же послѣ да съхранѧсѧ· И видѣхъ, и се гласъ не
исхожаше ѿ (главы)[4] его, но ѿ среды тѣла его,
и чтохъ противніи періа его [и][5] сихъ бѧше
осмь· И видѣхъ и се одесную страну воста е-
дино перо и цр҃ствова на всеи земли· И бысть ег-
да цр҃ствоваше [-][6] пріидетъ ему конецъ и не ꙗ-
висѧ [-][7] мѣсто его, і ино воста, и цр҃ствоваше,
[-][8] тои много дръжа времѧ. и бысть егда цр-
ствоваше и градѧше конецъ его. да не ꙗвит-
сѧ ꙗко прьвыи. и се гласъ ѿпущенъ тому
глаголющи· (Слышите)[9] иже толико времѧ дръ-
жалъ еси землю. сіѧ [завѣщаю тебѣ преже не-
же][10] начнеши не ꙗвитисѧ, нѣкто по тебѣ
въздержитъ времѧ твое но ни полъ его. и въз-
движесѧ третіи (дръжати)[11] кнѧзьство ꙗко

(и) прьвыи и не ꙗвисѧ и тои. И тако случашеся (и) всѣхъ инѣхъ (и) єдинымъ кнѧѕьство носити, и паки никогда ꙗвитися, и видѣхъ и се въ времѧ (сѣдѧщи)[12] перїѧ въздвигахусѧ [-][13] одеснꙋю странꙋ да дръжат и тїи кнѧѕьство, и ѿ тѣх быша иже дръжахꙋ, но скоро не ꙗвлѧхусѧ. (иже)[14] и нѣкоторїи ѿ нихъ воздвигахусѧ но не дръжахꙋ кнѧзьства. И видѣхъ посемъ, и се не ꙗвишасѧ, ві, крилъ, и два крилѣта. и ничто бѧше остало въ тѣлѣ орли токмо [двѣ][15] главѣ покоюща и шесть крилати. И видѣхъ и се шесть пернатыхъ раздѣлени суть двое. и пребыша под главою что єсть на деснѣи странѣ. (иже)[16] четыре пребываше въ мѣстѣ своемъ. И видѣхъ и се сїѧ подкрилїа мышлѧхꙋ въздвигнꙋти и дръжати кнѧжство. И видѣхъ и се єдина въздвижена є но скоро не ꙗвисѧ. и вторыѧ [-][17] скорѣише неже прьвїи не ꙗвишасѧ. И видѣхъ и се два иже свыше къ себѣ сами помышлѧхꙋ и тїи цртвовати. и в нем єга помышлѧхꙋ се єдинъ покоющꙋ главꙋ, иже бысть срѣдѣнїи и възбнѧше. сїѧ бо бысть двѣма глава большаѧ. И видѣхъ ꙗко съвръшены суть двѣ главы съ собою, и се ѿвращена єсть глава с тѣми иже с нею бѧхꙋ. и снѣдь двѣ подкрилата иже помышлѧхꙋ цртвовати. Сїѧ же глава [оустраши][18] всю землю, и [владаше на неи тѣмъ иже обладаю землю][19] съ трꙋдостїю многою. и силныхъ дръжа селенїѧ земскаѧ на всѣхъ крилѣ иже быша. И видѣх посемъ, и се пол главы скоро не ꙗвисѧ и то ꙗко крилѣ. (ѿлꙋчиша)[20] же сѧ двѣ главы иже и тѣ такоже цртвоваше на земли и на нихъ иже обитаютъ в немъ. И видѣхъ и се пожре главꙋ одеснꙋю странꙋ иже ошꙋюю. И слышахъ глас глющъ ми. зри противъ тебе. и знаменаи что оузриши. И видѣхъ и се ꙗко левъ прогнѣванъ ѿ лѣса рыщущъ. и [видѣхъ][21] ꙗко посылаше гласъ члчїи къ орлꙋ (-)[22] рекущи. Слыши ты и глю тебѣ, и рече вышнїи тебѣ. ни ли ты єси иже на извышилъ ѿ четыре животныхъ иже сътвори. цртвовати въ вѣцѣ моемъ. и да по них прїидетъ конецъ вѣка [их][23]. И четвертыи градущи побѣдилъ всѧ животнаѧ иже прїидоша. и силою дръжа вѣкъ съ трепетомъ многимъ, и всю вселеннꙋю съ трꙋдостїю строптиво (-)[24] [вселилсѧ][25] толикимъ временемъ селенїи земскихъ с лестїю. И судилъ єси землю не съ истинною. смꙋти бо єси кроткихъ. и възразилъ єси покоющихъ.

час, але й ні половину його. **18** І
третій піднявся держати князівство,
так як і попередні. І той і не поя-
вився. **19** І так траплялося і всім ін-
шим, що й поодиноко князівство дер-
жали, і знову більше не появлялися.
20 І я побачив: і ось в часі сидячі пе-
ра піднімалися з правого боку, щоб
тримали й вони князівство, і з них
були ті, що держали, але швидко не
з'являлися. **21** Бо й деякі з них під-
носилися, але не тримали князівства.
22 І я побачив після цього: і ось не
з'явилося 12-ть крил і два крильця.
23 І нічого не залишилося в тілі орла,
хіба що дві голови, що спочивали, і
шість крилець. **24** І я побачив: і ось
шість окрилених поділилися на два і
зосталися під головою, що є з пра-
вого боку, ті чотири залишалися на
своєму місці. **25** І я побачив: і ось ці
підкрильцята думали поставити і
тримати князівство. **26** І я побачив: і
ось одне піднялося, але скоро не поя-
вилося, **27** і другі швидше, ніж попе-
редні не з'явилися. **28** І я побачив: і
ось два, що вгорі, самі в собі, думали
й ті царювати. **29** І як думали про це,
ось одна відпочиваюча голова, що
була посередині, й збудилася, бо во-
на була більша від двох голів. **30** І я
побачив, як дві голови були з собою
досконалі. **31** І ось повернулася голо-
ва з тими, що були з нею, і з'їла два
крильця, що думали царювати. **32** Ця
ж голова перелякала всю землю і во-
лоділа на ній тими, що володіють
землею з великим трудом, і держала
земські поселення володарів більше
від всіх крил, які були. **33** І я побачив
після цього: і ось пів голови скоро не
з'явилося, і вона так як крила. **34** Від-
лучилися ж дві голови, які також, і ті
царювали над землею і над тими, що
живуть в ній. **35** І я побачив: і ось
голова з правого боку пожерла ту, що
з лівого. **36** І я почув голос, що гово-
рив мені: Поглянь напроти себе і заз-
нач, що бачиш. **37** І я побачив: і ось
наче розгніваний ревучий лев з лісу, і
я почув як видав голос людський до
орла, мовлячи: **38** Почуй ти, і говори-
тиму тобі, і Всевишній промовить до
тебе: **39** Чи ти не є той, який зали-
шився з чотирьох звірів, яких я ство-
рив, щоб володіли в моїм віці і щоб
через них прийшов кінець їхніх ча-
сів? **40** І четвертий, приходячи, пере-
міг всіх звірів, які прийшли, і силою
тримав вік з великим тремтінням і
всю вселенну дуже страшно, з тру-
дом поселився, впродовж стільки ча-
су *в* земних поселеннях з обманою.
41 І ти судив землю не по правді, **42**
бо ти турбував лагідних, і зранив
спокійних, і полюбив брехливих, і
знищив помешкання тих, що давали

овоч, і упокорив стіни тих, що тебе не перемогли. **43** І твоє впокорення підніметься до Всевишнього, і твоя гордість до Сильного. **44** І поглянув Всевишній *на* горді часи – і ось вони скінчилися, і його беззаконня звершилися. **45** Задля того тобі не появився орел, і твої страшні крила, і твої препогані крильця, і твої лукаві голови, і твої дуже погані кігті, і все твоє марне тіло, **46** щоб від почила вся земля, і стала звільненою від твоєї сили, і надіялася на суд милосердя Того, Хто її створив.

Глава 12

1 І сталося, що коли лев говорив ці слова до орла, і я побачив: **2** і ось та голова, що залишилася, й не з'явилася, чотири крила, які прейшли до нього, вони й випрямилися, щоб царювати. І їхнє царство було коротким і повним замішання. **3** І я побачив: і ось вони не з'являлися, і все тіло орла розпалювалося, і земля дуже злякалася. І від будучого в жаху ума і від великого страху я чував, і я сказав моєму духові: **4** Ось ти подав мені те, в чому досліджуєш шляхи Всевишнього. **5** Ось ще я був змучений душею, і я був дуже виснажений моїм духом, і в мені є мало сили від великого страху, яким я перелякався цієї ночі. **6** Тепер, отже, благатиму Всевишнього, щоб мене скріпив аж до кінця. **7** І я сказав: Владико! Господи! Якщо я знайшов ласку перед твоїми очами, і якщо я оправданий перед тобою понад численних, і якщо дійсно підніметься моя молитва перед твоїм лицем, **8** підкріпи мене і покажи мені, твоєму рабові, пояснення і значення того страшного видіння, *щоб* ти вповні потішив мою душу. **9** Адже Ти мене мав за гідного, щоб показати мені останні часи. І Він сказав до мене: **10** Це є пояснення цього видіння: **11** орел, якого ти побачив, що він підносився з моря, – це є царство, що показаним було в видінні *Даниїла, твого брата. **12** Але не є йому пояснене те, що Я сьогодні тобі поясню. **13** Ось прийдуть дні і на землі повстане царство, і буде страшніше від всіх царств, що були перед ним. **14** Царюватимуть же в ньому 12-ть царів, один після одного. **15** Той, що другим почне царювати, і він триматиме найбільше часу з дванадцятьох. **16** Це є пояснення 12-тьох крил, які ти побачив. **17** І той голос, який ти почув, який не був виголошений з його голів, що вихо-

дан. 7

[-][26] и възлюбилъ ложныхъ и разорилъ єси жилища
ихъ иже плодахꙋ. и смирилъ єси стѣны и иже
тебѣ не побѣдиша· И възыидетъ оукореніе [твое][27]
к вышнемꙋ, и гордына твоа къ крѣпкомꙋ. и
възрѣ вышніи [гордаа][28] времена. и се скончана
сꙋть, и [безаконіа][29] его съвръшена сꙋть· Сего ра-
ди [не][30] явися ты орє и крилѣ твои грозныа,
и крилатиа твоа строптивыа и главы твоа
лꙋкавыа, и нокти твоа строптивыа, и все
тѣло твоє сꙋєтное дабы ся прохладила вся
земля, и обратилася свобоⷣна ѿ твоея силы. и
оуповаѐ сꙋдіи (-)[31] млрдїю его иже сътвори ю·

Глаⷡ, ві·

И бысть єгда глаше левъ словеса сїа къ
орлꙋ. и видѣ и се что оста глава. и не
явишася (четыре крилѣ)[1], иже к немꙋ
прїидоша и въздвигошася да црⷭ҇твꙋю·
И бысть црⷭ҇тво ихъ скꙋдно, и молвы полно. И
видѣ и се тіа не являшеся. и все тѣло орлее
въжжигашеся и оустрашися земля ѕѣло. и
азъ ѿ молвы во оужасѣ памяти (-)[2]. и ѿ ве-
лика страха бдѣхъ· И рехъ дꙋхꙋ моемꙋ, се
ты подалъ єси мнѣ то. в томъ что пыта-
єши пꙋти вышнѣго. се єще трꙋденъ єсмь
дшею. и дхомъ моимъ изнеможенъ єсмь ѕѣло,
и (-)[3] мала єсть въ мнѣ сила ѿ множества бо-
азни яже оустрашися нощи сея· Нн҃ѣ бо помо-
люся вышнемꙋ да мя оукрѣпитъ даже до
конца· И рекоⷯ влдко гн҃и аще обрѣтоⷯ блгⷣть преⷣ о-
чима твоима, и аще оправданъ єсмь преⷣ то-
бою паче множества· И аще истинно взыидетъ
моленіе мое преⷣ лицемъ твоимъ, въскрепи мя.
и яви мнѣ рабꙋ твоемꙋ толкованіе, и разлꙋ-
ченіе видѣніа грознаго того исполнивше оутѣ-
шиши дшꙋ мою. достоинно бо мене имѣлъ єси
показати мнѣ времена [-][4] послѣднаа· И реⷱ къ
мнѣ, се єсть толкованіе видѣніа сего. орла я-
же видѣлъ єси въсходяща ѿ моря. то єсть
црⷭ҇тво что видѣно єсть въ видѣніи *данила брата твоего. но нѣсть емꙋ протоⷧковано. яже данї з
азъ нн҃ѣ тебѣ протоⷧкꙋю [-][5]· Се дн҃и прїи-
дꙋтъ. и востанеⷮ црⷭ҇тво на земли. и бꙋдеⷮ бо-
азни вяаши всѣⷯ црⷭ҇твъ, иже быша преже его·
Црⷭ҇твꙋю же в немъ црⷭ҇и, ві, єдинъ по єдиномꙋ, иже
вторыи [-][6] начнеⷮ црⷭ҇твовати. и тои воздержи
наипаⷱ время на дванадесяте· Сїа єⷭ толкова-
нїа, ві. крилъ яже видѣлъ єси. и яже слы-
шалъ єси глаⷭ иже гланъ бы҃ не ѿ главъ его ис-
ходящ но ѿ средины тѣла его, се єсть тлъ-
кованїе· Яко послѣ времени црⷭ҇тва того родяся
рвенїа не мала. и погибнетъ, яко да падетъ

и не падетъ тогда, но паки положится въ
свое начало. Ѧко видѣлъ еси подкрилецъ осмь
съвокупляющи крилѣ свои· Сїа есть толко-
ванїа. въскрънутъ в то осмь црїи иже буду
времена легъчаишеи лѣта скоро званныи, (-)[7]
двое бо ѿ тѣ родѧся. приближающи же вре-
мени полъ, четыре съхранятся въ время·
Егда приближатися начне время его да скон-
чается· двое бо на концы съдръжася. и Ѧко
видѣлъ еси три главы покоюща се есть тол-
кованїе· въ послѣднїи его въздвигнетъ выш-
нїи три цртва. и [призоветъ][8] в не многа. и
господуютъ землею. і иже обитаютъ в неи с
трудомъ многимъ на всѣхъ иже быша пре
нимъ· Сего ради тотѣ звани суть главы ор-
ли. сїи бо будутъ иже преглавятъ нечьсти-
выхъ его. (-)[9] иже съвръшатъ послѣдняя его.
и Ѧко видѣлъ еси главу большую не явлаю-
щуся· [Се есть толкованїе его][10]. Ѧко единъ
ѿ нихъ на одрѣ своемъ умретъ, и бо с муче-
нїемъ. Ѧже двое иже приспѣваютъ, мечъ
ихъ поядетъ. единъ бо мечъ поядетъ иже с
нимъ. но бо (ту мечъ)[11] напослѣдокъ па-
детъ· Ѧко видѣлъ еси двое подкрилїа въсхо-
дящи на главы иже е о десную страну се
есть толкованїе. сїи суть иже съдръжалъ
вышнїи въ конецъ своихъ, то есть цртво
скудное и скорбеи полно· Ѧко видѣлъ еси (-)[12]
льва коего (-)[13] ѿ лѣса възбуждаща и рычюща
и глюща къ орлу, и обличающи его, и не-
правды того по всѣхъ словесехъ его, Ѧко слы-
шалъ еси, се есть [вѣтръ][14] егоже съдръжалъ
вышнїи въ концы к нимъ, и нечестивыхъ ихъ
обличитъ тѣхъ [-][15], и ѿтрясетъ пре тѣ-
ми лести ихъ, постави бо ихъ [-][16] на судѣ
живыи. и будетъ егда обличити ихъ тогда
покажетъ ихъ. иже останокъ людїи моихъ
избавитъ съ [бѣдою][17] иже съхранени суть на
концыхъ моихъ, и ублажитъ ихъ, доколѣ же
не прїидетъ конецъ дни судънаго, о коемже
глахъ тебѣ ѿ начала. сеи сонъ что видѣлъ
еси сїа [толкованїа][18]. ты бо самъ досто-
инъ былъ еси, знати таину (-)[19] вышняго·
(Того бо ради)[20] пиши вся та въ книгу иже
видѣлъ еси. и постави ея в мѣсто съхранно.
и оучиши ея мудрымъ ѿ людїи твои ихже
срце вѣси мощи прїяти и дръжати таину
сїю· Ты же еще потерпи (-)[21] иныхъ днїи, з҃.
да тебѣ покажется что же видѣно будетъ
вышнему показати тебѣ, и ѿиде ѿ мене· И
бысть егда слышитъ весь полкъ Ѧко проидо-
ша, з҃, днїи (-)[22] азъ не быхъ обращенъ къ

див, але зсередини його тіла – **18** це є
пояснення, що після часу його царю-
вання зродяться немалі роздори, і він
згине, щоб впасти, і тоді не впаде, а-
ле знову буде відновлений у своїм
началі. **19** Як ти побачив вісім кри-
лець, що спільно вживали свої крила,
– **20** це є пояснення: в ньому повста-
нуть вісім царів, це будуть часи дуже
легкі, роки скоро покликані, бо з них
народяться два. **21** Як наближати-
меться же половина часу – чотири
збережуться в часі, коли почне на-
ближатися його час, щоб закінчити-
ся, то два вкінці збережуться. **22** І як
ти побачив три голови, що спочива-
ли, – **23** це є пояснення: в його ос-
танніх *часах* підніме Всевишній три
царства і прикличе в них багатьох, і
пануватимуть землею **24** і тими, що
живуть на ній, з великим трудом, по-
над всіх, що були перед ними. Задля
цього вони є названі головами орла.
25 Вони бо будуть ті, які підсумують
його безбожності і довершать його
останнє. **26** І як ти побачив велику
голову, що не з'являється, – це є його
пояснення: оскільки один з них пом-
ре на своєму ліжку і також з муками,
27 бо два, які залишилися, їх поїсть
меч. **28** Меч бо поїсть одного, що з
ним, але ж там від меча вкінці впаде.
29 Як ти побачив два підкрильця, що
виходять на голову, що є з правого
боку, – **30** це є пояснення: це є ті,
яких Всевишній зберіг на свій кінець,
це є мале і повне замішання царство.
31 Як ти побачив якогось лева, що
виходив з лісу, і що ричав і говорив
до орла, і оскаржував його і його не-
правди за всіма його словами, так як
ти почув, – **32** це є вітер, якого зберіг
Всевишній на кінець для них, і їхні
безбожності. Він їх оскаржить і стря-
се перед ними їхні обмани, **33** бо по-
ставить їх перше на суд живими. І
буде, що коли оскаржить їх, тоді їх
знищить. **34** Він з милосердям спасе
решту мого народу, який збережений
є в моїх границях, і потішить їх, доки
ж не прийде кінець дня судного, про
який я тобі сказав спочатку. **35** Це
сон, який ти побачив, це *його* пояс-
нення, **36** адже ти одинокий був гід-
ним знати таємницю Всевишнього.
37 Тож задля того напиши в книзі те
все, що ти побачив, і постав її у пев-
ному місці. **38** І їх навчиш, мудрих з
твого народу, про яких знаєш, що *їхні*
серця можуть сприйняти і зберегти
цю таємницю. **39** Ти ж ще потерпи
інших днів 7-м, щоб тобі було пока-
зано те, що вважатиметься *добрим*
Всевишньому тобі показати. **40** І він
відійшов від мене. І сталося, що коли
почув ввесь народ, що минуло 7 днів,
а я не повернувся до міста, і зібра-

лися всі, від найменшого аж до
найбільшого, і прийшли до мене, і
сказали мені, мовлячи: **41** Чим ми
згрішили *проти* тебе і що непра-
ведного ми зробили проти тебе, що,
полишаючи нас, ти сів на тому міс-
ці? **42** Бо ти нам є найбільший з у-
сіх людей, так як китиця виногра-
ду, і так як світило на темному міс-
ці, і так як пристань і корабель, що
спасся від бурі. **43** Або *чи* не вис-
тачить нам зла, які трапляються? **44**
Бо якщо ти нас покинеш, наскільки
було *б* нам краще, якщо і ми спа-
лені були б у спаленні Сіону, **45** бо
ми не є кращі від тих, які там по-
мерли. І вони заплакали великим
голосом. І я їм відповів, і сказав: **46**
Май надію, Ізраїле, і ти не сумуй,
доме Якова, **47** бо є пам'ять про вас
перед Всевишнім, і Сильний не за-
був про вас у напасті. **48** Я ж не
покинув вас ані не відійшов від вас,
але прийшов до цього місця, щоб
помолитися за біль Сіону, щоб по-
просити милосердя за упокорення
вашої святині. **49** І тепер ідіть, кож-
ний же один до свого дому, і я
прийду до вас по цих днях. **50** Лю-
ди пішли до міста, так як я їм ска-
зав, **51** я ж сидів в полі 7 днів, так
як мені Він наказав, і їв лише квіти
з нив, і мені було зроблено їжу з
трав у тих днях.

гра́дꙋ· И҆ сѡбра́шасѧ вси ѿ ме́ньша да́же до
бо́льшагѡ. и҆ прїидо́ша ко мнѣ̀ ї рекѡ́ша мї гл҃ю-
щє. что̀ сѡгрѣши́ли є҆смы̀ тебѣ̀ и҆ что̀ непра́во
сѡдѣ́ахомъ на́ тѧ, ꙗ҆́кѡ ѡ҆ставлѧ́ющи на́съ
сѣ́лъ є҆си на мѣ́стѣ то́мъ· Ты бо на́мъ вы́шє
є҆си ѿ всѣ́хъ [лю́дїи][23] ꙗ҆́кѡ гро́здъ ѿ виногра́да.
и҆ ꙗ҆́кѡ свѣти́лникъ въ мѣ́сто мра́чно, и҆ ꙗ҆́кѡ
приста́нище [и҆ кора́бль][24] сп҃сенъ є҆сть ѿ бꙋ́рѧ·
И҆ли не довлѣ́ютъ на́мъ лꙋка́ваѧ и҆́же ключа́-
ютсѧ· А҆́ще бо ты на́съ ѡ҆ста́виши. коли́кѡ
бы́сть на́мъ лꙋ́чши а҆́ще бы́хомъ сожже́ни и҆
мы, сожже́нїемъ сїѡ́на. ни бо мы є҆смы лꙋ́чши
тѣ́хъ и҆́же та́мо ꙋ҆мрѡ́ша. и҆ пла́каша гла́сомъ
вели́кимъ· И҆ ѿвѣща̀х к ни́мъ и҆ рекѡ́хъ. надѣ́и-
сѧ ї҆и҃ль, и҆ не мозѝ скорбѣ́ти ты̀ до́мъ ї҆а́кѡвль,
є҆сть бо па́мѧть ва́ша пре вы́шнѧгѡ, и҆ крѣ́пкїи
нѣ́сть забве́нъ ва́съ в напа́сти, а҆́зъ бо не ѡ҆ста́-
вихъ ва́съ ни ѿи҆до́хъ ѿ ва́съ, но прїидо́хъ в
сїє мѣ́сто да молю́сѧ за печа́ль сїѡ́на, [-][25] да
взыщꙋ мл҃рдїе за смире́нїе (ст҃ыни)[26] ва́шеи· И҆
нн҃ѣ и҆дѣ́те є҆ди́нъ ко́ждо (-)[27] (же) в до́мъ свои,
и҆ а́зъ прїидꙋ к ва́мъ по дн҃ехъ си́хъ, и҆де́тъ
по́лкъ ꙗ҆́кѡ рекѡ̀ є҆мꙋ, въ гра́дъ· А҆з же сѣдо́хъ
на́ поли, з҃, дн҃їи ꙗ҆́коже мѝ повелѣ̀, и҆ ꙗ҆до́хъ
цвѣ́тъ то́кмо ѿ ни́въ, и҆ ѿ тра́въ сотворе́на
бы́сть мнѣ̀ пи́ща въ дн҃ехъ тѣ́хъ·

Глава 13

1 І сталося, що по сімох днях і я
вночі заснув сном. **2** І ось з моря
повставав вітер, щоб розбурхати
всі його хвилі. **3** І я побачив: і ось
перемагав той чоловік з небесними
тисячами; і куди повертав своє
лице, щоб подивитися, тремтіло
все, що під ним бачилося; **4** і куди
лиш виходив голос з його уст, го-
ріли всі, які чули його голос; так як
надіється земля, коли зачула во-
гонь. **5** І я побачив після цього: і
ось збиралося множество людей, я-
ким не було числа, з чотирьох не-
бесних вітрів, щоб воювати проти
чоловіка, який вийшов з моря. **6** І я
побачив: і ось він самому собі ви-
копав велику гору і летів понад
нею. **7** Отож, я старався побачити
околицю чи місце, звідки викарбу-
вана була гора, і не зміг. **8** І після
цього я побачив: і ось всі, що зібра-
лися до нього, щоб воювати проти
нього, і вони дуже боялися, одначе
відважилися битися. **9** І ось, як я
побачив напад множества, що при-
ходив він, ані не підняв своєї руки,
ані не держав зброю, ніяку воєнну
зброю, тільки так, як я побачив, **10**
наче видав зі своїх уст, так як по-
дих вогню, і з його уст, так як по-

Гл҃а, г҃ї·

И҆ бы́сть по дн҃ехъ се́дми, и҆ ꙋ҆снꙋ́хъ сно́мъ
но́щїю, и҆ се ѿ мо́рѧ вѣ́тръ въста́ше
да смꙋ́титъ вси во́лны є҆гѡ· И҆ ви́дѣхъ
и҆ се възмога́ше то́и чл҃къ съ [тыс́ѧщ-
ми][1] нб҃ными. и҆ гдѣ̀ лице свое ѡ҆браща́ше да
възри̇, трепета́хꙋ всѧ и҆́же под ни́мъ вида́-
хꙋсѧ, и҆ гдѣ̀ ко́лиже и҆схожда́ше гл҃а ѿ ꙋ҆́стъ
є҆гѡ сожиза́хꙋсѧ вси и҆́же слы́шахꙋ гла́съ є҆гѡ. ꙗ҆́кѡ
пова́етъ [землѧ̀][2] когда слы́ша ѻ҆́гнь· И҆ ви́дѣ
посе́мъ и҆ се собира́шесѧ мно́жество лю́дїи и҆̀хже
не бѣ̀ число̀ ѿ четы́рехъ вѣ́тръ нб҃ныхъ. да
възбранѧ́тъ чл҃ка и҆́же и҆зше́лъ ѿ мо́рѧ· И҆ ви́-
дѣ и҆ се са́мъ себѣ̀ и҆скопа́ше го́рꙋ вели́кꙋ и҆ ле-
тѣ̀ на ню̀. ꙗ҆́же взыска́лъ ви́дѣти стра́нꙋ и҆ли
мѣ́сто ѿко́лѣ и҆зваѧ́на бы́сть гора̀, и҆ не мо-
го́хъ· И҆ посе́м ви́дѣхъ и҆ се вси̇ и҆́же собра́ни
сꙋ́ть къ немꙋ да побо́рꙋ є҆гѡ (и҆) боѧ́хꙋсѧ ѕѣ́ло,
паче смѣ́ѧхꙋ погна́ти, и҆ се ꙗ҆́кѡ (ви́дѣхъ)[3]
стремле́нїѧ мно́жество грѧдꙋ́щи ни воздви́же
рꙋ́кꙋ свою, ни ѻ҆рꙋ́жїе держа́ше, нико́торого сосꙋ́-
да бра́ннагѡ, то́кмо ꙗ҆́кѡ ви́дѣхъ, ꙗ҆́кѡ ѿпꙋсти
ѿ ꙋ҆́стъ свои́хъ, ꙗ҆́кѡ дхнове́нїе ѻ҆гнѧ̀, и҆ ѿ
ꙋ҆́стъ є҆гѡ (ꙗ҆́кѡ) дхъ пла́менъ, и҆ ѿ ꙗ҆зы́ка є҆гѡ
посыла́ше и҆́скры, [и҆ непостоѧ́нїе][4], и҆ соєдине́ни

сꙋ́ть вс҄ѧ вкꙋпѣ сїѧ дъхнове́нїе ѻ҆́гнѧ и҆ дх҃ъ
пла́мы, и҆ мно́жество непостоѧ́нїѧ, (-)[5] порази
[мно́жество на ꙋ҆стремле́нїе][6] и҆́же ꙋ҆гото́вана
бы́сть ѻ҆полча́тисѧ, и҆ пожже всѣ́хъ, (і҆ и҆скорени.
и҆́же)[7] невидѣ́но бы́сть ѿ неи҆́счисленна мно́жес-
тва, а҆́ще то́кмо пра҃ [-][8] и҆ ды́ма во́нѧ· И҆ ви-
дѣ́хъ, и҆ ꙋ҆страши́хъсѧ, и҆ пото́мъ видѣ́хъ
того чл҃ка сходѧ́ща ѿ горы, и҆ зовꙋ́ща къ себѣ̀
мно́жество и҆́ное ми́рное, и҆ приступа́ше к немꙋ̀
лица чл҃ческі мно́зѣ нѣ́кимъ ра́дꙋющимъсѧ, и҆
нѣ́кимъ скорбѧ́щимъ, нѣ́цыи бо привѧза́ны
нѣ́цыи ведꙋ́щи ѻ҆ ни́хъ и҆́же принош́ахꙋсѧ, і҆ и҆з-
немого́хъ ѿ мно́жества стра́ха, (и҆ възбꙋди́хсѧ)
[-][9] и҆ рекохъ, ты ѿ нача́ла показа́лъ є҆си ра́бꙋ
твое́мꙋ чю́деса̀ сїѧ, и҆ досто́йна мѧ и҆мѣ̑ є҆си
да прїиме́ши мл҃твꙋ мою̀. и҆ нн҃ѣ покажи мнѣ̀
є҆ще толкова́нїе снꙋ̀ семꙋ ꙗ҆́ко бо мню̀ в чюв-
ствѣ̀ моє́мъ, го́ре и҆́же ѻ҆ставле́ни бꙋ́дꙋтъ въ
дн҃и тѣ́и, и҆ наипа́че го́ре си́мъ и҆́же не сꙋ́ть
ѻ҆ста́влени, и҆́же бо нѣ сꙋ́ть ѻ҆ста́влени скорбни
бѧ́хꙋ· [разꙋмѣ́ю нн҃ѣ][10] и҆́же сꙋ́ть преставле́нна
в послѣ́днѧѧ дн҃и, и҆ [-][11] [ꙋ҆срѧ́щꙋ][12] и҆́хъ, но и҆
тѣ́и и҆́же ѻ҆ста́влени сꙋ́ть· Сего ради (-)[13] [прїи-
до́ша][14] бо бѣди вели́цїи (ѿ)[15] потре́бны многи҃,
ꙗ҆́ко пока́жꙋтъ со́нїѧ сїѧ. и҆́бо легча́йше є҆сть
погиба́ющи прїити в се҃ не́же прїитѝ всемъ
ꙗ҆́ко ѻ҆́блакъ ѿ вѣ́ка, и҆ [нн҃ѣ][16] видѣ́ти и҆́же
слꙋча́сѧ в҃ послѣ́днѧѧ времена̀· И҆ ѿвѣща̀ къ
мнѣ̀ и҆ рече, и҆ видѣ́нїю толкова́нїе рекꙋ̀ тебѣ̀.
и҆ ѻ҆ ко́ихъ гл҃алъ є҆си ѿверзꙋ̀ ти. ꙗ҆́ко ѻ҆ си́хъ
ре́клъ є҆си. и҆́же ѻ҆ста́влени сꙋ́ть [-][17]. се є҆сть
толкова́нїе и҆́же ѿи́иметъ бѣдꙋ̀ в то̀ вре́мѧ
то́й сѧ съхранѝ и҆́же в бѣдꙋ̀ впадо́ша сїи сꙋ́ть
и҆́же и҆мѣ́ютъ дѣла и҆ вѣрꙋ къ крѣплѣ́йшемꙋ·
(вѣси)[18] бо ꙗ҆́ко бо́лши ꙋ҆блаже́ни сꙋ́ть и҆́же ѻ҆с-
та́влени паче тѣ́хъ и҆́же ме҃ртви сꙋ́ть· Сїѧ
толкова́нїѧ видѣ́нїю. ꙗ҆́же ви́дѣлъ є҆си мꙋ́жа
въсходѧ́ща ѿ ср҃дца мо́рьскаго. то́й є҆сть є҆гоже
въздержа̀ вы́шнїи мно́га времена. и҆́же самъ себѣ̀
и҆зба́витъ сътворе́нїе свое (-)[19] то́й разсмотри́тъ
и҆́же ѻ҆ста́влени сꙋ́ть· И҆ ꙗ҆́ко ви́дѣлъ є҆си ѿ
ꙋ҆́стъ є҆го и҆сходи́ти ꙗ҆́ко дх҃ъ и҆ ѻ҆́гнь и҆ непо-
стоѧ́нїе. и҆ ꙗ҆́ко не дръжа́ше ѻ҆рꙋ́жїѧ (и҆) ни со-
сꙋда бра́ннаго нападетъ бо стремле́нїе є҆го мно́-
жество и҆́же прїидо́ша ѻ҆полчи́ти є҆го. сѐ є҆сть
толкова́нїе. сѐ днѝ прїидꙋ̀ къгда начнетъ
вы́шнїи и҆зба́вити и҆́хъ и҆́же на землѝ сꙋ́ть. и҆
прїидетъ въ ꙋ҆́жасъ па́мѧти на ни́хъ и҆́же ѻ҆-
бита́ютъ зе́млю. і҆ и҆́ные и҆́нымъ помышлѧ́-
м҃а к҃д ютъ възбрани́ти, *гра҃ гра́да и҆ мѣсто мѣс-
та. и҆ ꙗ҆зы́цы на ꙗ҆зы́цѣхъ и҆ црс҃тво на црс҃тво·
И҆ бꙋ́детъ є҆гда сътвори́ти сїѧ и҆ слꙋча́тсѧ

лум'яного духа, і зі свого язика ви-
давав іскри і бурю. І ці всі є разом
злучені: подих вогню, і дух полу-
м'я, і множество бурі. **11** Воно по-
било множество, яке готове було на
напад, щоб воювати, і спалило всіх,
і викорінило те, що стало невиди-
мим, з безчисленного множества,
хіба що лишень порох і запах диму.
І я побачив і жахнувся. **12** І після
цього я побачив того чоловіка, що
сходив з гори і прикликав до себе
інше мирне множество. **13** І до нь-
ого приходили лиця багатьох людей,
деякі радісні і деякі сумні, бо деякі
зв'язані; деякі приводили тих, яких
приносили в жертву. І я знеміг від
множества страху, і я пробудився і
сказав: **14** Ти від початку показав
твоєму рабові ці чудеса, і мене мав
ти за гідного, щоб прийняти мою
молитву. **15** І сьогодні покажи мені
ще пояснення цього сну. **16** Бо так,
як я вважаю в почутті моїм, горе
тим, що залишаться в тих днях, і
особливо горе тим, що не зали-
шаться, **17** бо які не лишилися, бу-
ли сумними. **18** Розумію сьогодні
те, що покладене на останні дні, і
те, що їх зустріне, але й те, що ос-
тавлене. **19** Бо задля цього прий-
шли великі біди від численних по-
треб, так як показують ці сни. **20**
Одначе є легше, гинучи прийти в
цьому, ніж, щоб прийшло все, наче
хмара від віку, і сьогодні бачити те,
що трапиться в останніх часах. І
Він мені відповів, і сказав: **21** І ска-
жу тобі пояснення видіння, і від-
крию тобі те, про що ти говорив, **22**
тому що ти говорив про це, що зос-
талося. Ось пояснення: **23** той, хто
відніме біду в тому часі, він обере-
жеться, хто в біду впав – це є ті, що
мають діла і віру до Всесильного.
24 Бо знай, що більш блаженними є
ті, що зосталися, від тих, що помер-
ли. **25** Це пояснення видіння: як ти
побачив чоловіка, що виходив з
серця моря, – **26** він є той, кого
Всевишній зберіг на багато часів,
який сам собі спасе своє створіння,
він перегляне тих, що залишилися.
27 І як ти побачив, що з його вуст
виходив, наче дух, і огонь, і буря,
28 і що він не держав зброї й ані
воєнної зброї, як нападе напад того
множества, що прийшли воювати
проти нього, – це є пояснення: **29**
ось прийдуть дні, коли Всевишній
почне спасати тих, що на є землі.
30 І найде жах ума на тих, що засе-
ляють землю. **31** І задумають одні
проти одних воювати: *місто *й* міс- мат. 24
то, місце і місце, і народи проти на-
родів, і царство проти царства. **32** І
буде, що коли це станеться, і трап-

ляться знаки, які я раніше тобі по-
казав, і тоді об’явиться мій Син, я-
кого ти побачив як мужа, що підні-
мався. **33** І буде, що коли почують
всі народи його голос, і кожний же
один покине в своїй околиці свою
війну, яку мають друг проти друга.
34 І збереться разом безчисленне
множество, бажаючи прийти і вою-
вати проти нього, **35** Він же стане
на вершку гори Сіон. **36** Сіон же
прийде і покажеться всім готовим і
збудованим, так як ти бачив гору,
викопану без рук. **37** Сам же мій
Син оскаржить ті безбожні народи,
що прийшли, цих, яких ти випробу-
вав. Вони наблизилися задля їхніх
лукавих задумів, і їх же почнуть
мучити муки, **38** що подібні до по-
лум’я, вигублять їх без труда за за-
коном, що подібний до вогню. **39** І
як ти побачив, що він збирав до се-
бе інше мирне множество – **40** це є
црс4. 17 десять племен, *які були взяті в по-
лон зі своєї землі в днях царя Йо-
сія, яких взяв в полон Велсамлана-
зар, асирійський цар, і привів їх по-
за ріку, і перенесені були до іншої
землі. **41** Вони ж собі взяли ту ра-
ду, щоб покинути множество на-
родів і щоб піти до дальшої око-
лиці, де не було людського насіння,
42 або щоб там зберігати своє за-
конне, яке не зберігали у своїй кра-
їні. **43** Проходами же вузьких час-
тин ріки Евфрату вони ввійшли, **44**
бо тоді Всевишній зробив їм знаки
і спинив жили рік, доки не прой-
дуть, **45** оскільки *в* країні була ве-
лика дорога, ходу одного з полови-
ною року, бо та країна називається
Асарет. **46** Тоді вони проживали
там аж до останнього часу. І сього-
дні знову почнуть приходити, **47**
знову Всевишній спинить річні жи-
ли, щоб вони змогли пройти, – че-
рез це ти побачив множество з ми-
ром. **48** Але які залишилися з твого
народу, вони є ті, які знайдуться в
моїх границях. **49** Бо станеться, що
коли він почне вигублювати мно-
жество тих народів, що є зібрані,
він захистить тих, що перемогли
народ. **50** І тоді він їм покаже вели-
ке множество чудес. **51** І я сказав:
Владико! Господи! Покажи мені
це. Через що я побачив мужа, що
піднімався з морського серця. І Він
мені сказав: **52** Так як не можеш
цього дослідити ані знати те, що є в
морській глибині, так не зможе
кожний бачити на землі мого Сина
або тих, що є з ним, хіба що в часі
дня. **53** Це є пояснення снів, які ти
побачив, і задля чого ти тут одино-
кий посвячений, **54** бо ти покинув
твоє. І довкруги мене усунув ти

знаменїа иже прежде показахъ тїи. и тогда
ѿкрыетсѧ снъ мои егоже видѣлъ еси ꙗко
мꙋжа въсходѧща. И бꙋдетъ къгда оуслы-
шатъ вси ꙗзыцы гласъ его. и оставитъ
единъ къждо (же) въ странѣ своеи [-][20] брань
[своꙗ][21] что имать дрꙋгъ къ дрꙋгꙋ. И събе-
ретсѧ въ едино множество безчислено. ꙗко (-)[22]
хотѧщи прїити и оплъчати его. тоиже ста-
нетъ на главицѣ горы сїона. Сїон же прїидет и
ꙗвитсѧ всѣмъ оуготована (і) и създана ꙗко
видѣлъ еси горꙋ ископаннꙋ без рꙋкꙋ тоиже снъ
мои облачитъ. иже наидоша ꙗзыцы нечести-
выхъ сїи иже (искꙋсилъ еси)[23], [приближишасѧ
ради][24] лꙋкава помышленїа ихъ. и мꙋченїа их
же начнꙋтъ мꙋчити иже подобни сꙋть пла-
мени (-)[25] изгꙋбѧтъ ихъ безъ трꙋдости. по
законꙋ иже огню подобенъ есть, и ꙗко видѣлъ
еси събирающи к себѣ иное множество мирное.
сїи сꙋть [десѧть][26] колѣнъ *иже пленени сът- д҃ цр҃ ꙁі
ворени быша ѿ землѧ своеа, въ дни иосїѧ црѧ
егоже плѣни (велъсамланазаръ)[27] црь асѵрьскїи и
привелъ ихъ за рѣкꙋ. и преведени сꙋть в землю
инꙋю. тїи же себѣ даша совѣтъ тои да
оставѧтъ множество ꙗзыкъ. и дабы прошли в
далнюю странꙋ гдѣ не быстъ сѣмѧ чл҃ческо.
Или тꙋ сохранити законаа своа иже не быша
дръжаще въ странѣ своеи. по входѣ же
тѣснотъ рѣки иефрата внидоша. сътворилъ
бо имъ тогда вышнїи знаменїѧ и поставилъ
жилы рѣчныѧ доколѣ проидꙋтъ. понеже странѣ
быстъ пꙋть многъ пꙋтьствовати лѣто едино
и полъ, иже страна тїа зоветсѧ [асаредъ][28]. (-)[29]
Тогда обиташѧ тамо даже до послѣднѧго
времени. И нн҃ѣ паки начнꙋть прїити, паки
вышнїи поставитъ жилы рѣчныѧ, да могꙋтъ
проити, сїѧ ради видѣ еси множество [-][30] с
миромъ. но иже оставлени сꙋть ѿ людїи тво-
ихъ сїи сꙋть иже обрѧщꙋтсѧ внꙋтри пре-
дѣлъ моихъ. [сътворено][31] бо бꙋдет когда нач-
нетъ погꙋбити множество ихъ иже събрани
сꙋть ꙗзыцы защититъ ихъ иже премогоша
людїи. и тогда покажет имъ велїе множество
чюдесъ, и рекохъ азъ. вл҃ко г҃и се ми покажи
что ради видѣхъ мꙋжа въсходѧща ѿ ср҃ца
морьскаго. и рече мнѣ. ꙗко не [можеши][32] сїѧ
испытати или знати иже сꙋть въ глꙋбинѣ
морьстѣи, тако не можетъ кождо видѣти на
землѝ сн҃а моего, или ихъ иже с нимъ сꙋть,
токмо въ времѧ (днїи)[33]. Сїѧ есть тлъко-
ванїѧ сонїи иже видѣлъ еси. и что ради прос-
вѣщенъ еси здѣ един. оставилъ бо еси твоѧ.
и окрестъ мене оупразднилъ еси (законъ і)[34] ис-

ıска́лъ є҆сѝ. живо́тъ бо тво́й разъсмотри́лъ є҆сѝ
въ премꙋ́дрости и҆ чꙋ́вство твое́ звалъ є҆сѝ ма-
ти. и҆ того̀ ра́ди показа́хъ тебѣ̀ [-][35] мзды̀
предъ вы́шнимъ. бꙋ́детъ бо по и҆нѣ́хъ трехъ
днехъ к тебѣ̀ и҆на́ѧ гл҃ю. и҆ распростра́ню ти
тѧжка́ѧ и҆ ди́внаѧ. і҆ и҆до́хъ и҆ прїидо́хъ на̀ поле
мно́го сла́вѧще и҆ хва́лѧще вы́шнѧго ѡ҆ ди́вны
и҆̀же по време́нѣхъ сътворѧ́ше и҆ ꙗ҆́ко съдръжи
[се][36]. і҆ и҆̀же сꙋ́ть въ времѧ́нѣ сътворе́на и҆
сѣдо́хъ тꙋ̀ трѝ дни̑.

Гла́, ді

Бы́сть въ третїи дн҃ь, и҆ а҆́ сѣдо́хъ подъ
дꙋ́бомъ. и҆ се гла́ и҆зы́иде проти́въ ма
ѿ кꙋпи́ны и҆ рч҃е. є҆здра, є҆здра. и҆ реко́хъ се
а҆́зъ гд҃и, и҆ воста́хъ на̀ нозѣ мои̑, и҆ рече
в мо г къ мнѣ̀. *ѿкрыва́ющи ѿкрове́нъ є҆смь на кꙋпи́-
нѣ. и҆ гла́хъ мѡѷсїю, когда̀ слꙋжа́ше лю́дїе мои
въ є҆гѵ́птѣ и҆ посла́хъ є҆го, і҆ и҆зведо́хъ лю́ди моѧ
ѿ є҆гѵ́пта. и҆ приведо́хъ и҆̀хъ на̀ горꙋ̀ сина́искꙋ.
и҆ въздръжа́хъ є҆го̀ пре́ собо́ю дни мно́ги. и҆ про-
вѣща́хъ є҆мꙋ̀ чю́деса̀ мно́га, и҆ показа́хъ є҆мꙋ̀ вре́-
мена та́йны и҆ [коне́цъ][1]. и заповѣда́ є҆мꙋ̀ гл҃щи,
сїѧ въ ꙗ҆вле́нїе сътвори́ши словеса̀, и҆ сїѧ скры́е-
ши. и҆ нн҃ѣ тебѣ̀ рекꙋ̀ зна́менїа ꙗ҆̀же показа́ со-
нїѧ и҆̀же ви́дѣ є҆си, и҆ толкова́нїа и҆̀же ты [вѣ-
дѣ][2] в срд҃цы твое́ преста́ви ѧ҆. ты бо въспрї́и-
меши [ѿ всѣ̀][3] [-][4] ѿврати́ши, ѡ҆ста́нокъ [со-
вѣ́томъ][5] мои́мъ и҆ съ подо́бными твои́ми.
доко́лѣ не скончаю́тъ времена. ꙗ҆́ко вѣ́къ по-
гꙋби ю҆́ность свою. и҆ времена приближа́ютсѧ ста́-
рѣтисѧ. На дванадесѧть бо ча́сти раздѣле́нъ
є҆сть вѣ́къ. и҆ проидо́ша є҆го̀ десѧтыѧ (-)[6] и҆
по́лъ десѧтыѧ ча́сти, свы́ше же сꙋ́ть є҆го̀ за
по́лдесѧтыѧ ча́сти. Нн҃ѣ бо ѹ҆строи́ши до́мъ
твой. и҆ накажи лю́ди твоѧ и҆ ѹ҆тѣ́ши смире́-
ныѧ и҆̀хъ. и҆ (ѿвѣща)[7], ѹ҆жѐ [растлѣно][8] и҆ ѿпꙋс-
ти ѿ себѐ сме́ртное помышле́нїе. и҆ ѿверзи ѿ
себѐ тѧ́гости лю́дскїѧ. (-)[9] [и҆звлецы ѿ себѐ][10] не́-
мощное є҆стество. И҆ преста́ви въ є҆ди́нꙋ странꙋ̀
смꙋща́ющаѧ тѧ̀ помышле́нїѧ, и҆ тщи́сѧ пресе-
ли́тисѧ ѿ време́нъ и҆̀хъ, и҆̀же бо ви́дѣлъ є҆си
нн҃ѣ слꙋчи́тисѧ ѕла́ѧ, паки тѣ́мъ го́ршаѧ съ-
творѧ́тъ. когда̀ бо невозмо́женъ сътвори́тсѧ
вѣ́къ ѿ ста́рости. (Зане бо)[11] ѹ҆мно́жисѧ на ѡ҆-
бита́ющи ѕла́ѧ. ѹ҆да́ли бо сѧ да́лече и҆́стинна
и҆ приближи́сѧ лжа. ѹ҆жѐ бо тщи́сѧ [-][12] прїити
ꙗ҆̀же ви́дѣлъ є҆си [-][13] видѣ́нїе. И҆ ѿвѣща́хъ,
[и҆][14] реко́хъ пре́ тобо́ю гд҃и. се бо а҆́зъ и҆дꙋ̀ ꙗ҆́ко
повелѣ́лъ є҆си мнѣ̀. и҆ покажꙋ̀ настоѧ́щимъ лю́-
демъ и҆̀же ро́дѧтсѧ, кто̀ наѹ҆чи́тъ (ѧ҆). поста́в-
ленъ бо є҆сть вѣ́къ въ тмѣ̀, і҆ и҆̀же ѡ҆бита́ютъ в

закон і ти досліджував, **55** бо твоє життя ти розглянув в мудрості і твій змисл назвав ти матір'ю. **56** І задля того я тобі показав винагороди перед Всевишнім, бо буде, що після інших трьох днів до тебе далі говоритиму, і вкладу тобі тяжке і подиву гідне. **57** І я пішов і перейшов до поля, дуже прославляючи і хвалячи Всевишнього за чудесне, яке в часах Він чинив, **58** і тому що держить це, і тим, що є в часах створені. І я там сидів три дні.

Глава 14

1 І сталося, що в третьому дні і я сидів під дубом, **2** і ось голос вийшов проти мене з куща і сказав: Ездро! Ездро! І я сказав: Ось я, Господи. І я встав на мої ноги. І Він сказав мені: **3** *Об'являючи об'явився Я на кущі. І Я заговорив до мой2. 3
Мойсея, коли народ мій служив в Єгипті. **4** І Я його послав і вивів мій народ з Єгипту. І привів Я їх до Синайської гори, і тримав його перед собою багато днів. **5** І Я йому розповів багато чудес і показав йому таємні часи і кінець, і заповів йому, кажучи: **6** Ці слова зробиш явними і ці скриєш. **7** І сьогодні тобі кажу: **8** Знаки, які Я показав, сни, які ти побачив, і пояснення, які ти почув, склади їх у твоєму серці, **9** бо ти від всіх отримаєш, відвернеш решту моєю порадою і з подібними до тебе, доки не закінчаться часи. **10** Тому що вік втратив свою молодість, і часи наближаються до старіння, **11** бо вік є поділений на дванадцять частин; і з нього минуло десять і половина десятої частини, **12** осталося ж з нього за половину десятої частини. **13** Тож сьогодні розпорядишся з твоїм домом, і повчиш твій народ, і потішиш їхніх впокорених. І відмовився вже ти від зітлілого, **14** і відпусти від себе смертну думку, і відкинь від себе людські тягарі, скинь з себе немічну природу, і відклади на один бік твої докучливі думки, і поспішись переселитися з їхніх часів, **15** бо станеться те погане, що ти сьогодні побачив. Знову зроблять гірше від цього, **16** коли ж слабким стане вік від старості, тому що розмножиться на тих, що проживають, зло, **17** бо правда далеко відійшла і наблизилася брехня. Вже бо спішиться прийти видіння, яке ти побачив. **18** І я відповів, і сказав перед тобою, Господи: **19** Ось же я відійду, так як ти мені заповів, і покажу теперішньому народові, який народжується, хто їх повчить. **20** Адже вік є поставлений у темряві, і хто живе в

ньому, є без світла, **21** тому що твій
закон спалений, щоб ніхто не знав
того, що Тобою створене, або діла,
які почнуться. **22** Бо якщо я знай-
шов ласку перед тобою, пошли до
мене святого духа; і я напишу все,
що створене в віці від початку, що
було записане у твоєму законі, щоб
люди змогли знайти стежку. Ті, що
побажають жити в останніх часах,
хай живуть. **23** І Він мені відповів, і
сказав: Пішовши позбирай народ, і
скажеш до них, щоб не шукали те-
бе сорок днів. **24** Ти ж приготуй со-
бі багато пиксових таблиць, і візь-
ми з собою Сарія, Даврія, Селемія,
Ахана і Асієла, п'ятьох цих, які є
підготовлені, щоб швидко писати.
25 І прийдеш сюди, і я запалю у
твоєму серці світильник ума, і він
не загасне, аж доки не закінчиться
те, що почнеш писати. **26** І як зро-
биш, дещо явним зробиш, інше ж
розумним передаси скритим, бо в
завтрашній *день,* в цій годині поч-
неш писати. **27** І я прийшов, так як
мой1. 47 Він мені заповів, і я зібрав ввесь
мой5. 4 народ і сказав: **28** *Послухай, Ізраї-
і 5 лю, ці слова: **29** Наші батьки спо-
чатку мандрували до Єгипту і були
визволені звідти. **30** І вони одержа-
ли закон життя, якого не зберегли,
який і ви після них переступили. **31**
І вам дано землю жеребом, і землю
Сіона. І ваші батьки і ви зробили
беззаконня і не зберегли доріг, які
вам наказав Всевишній. **32** І спра-
ведливим *був* суддя, коли забрав у
вас в часі те, що було подароване.
33 І тепер ви є тут, і ваші брати у є
вас. **34** Якщо ж накажете вашому
почуттю і повчите ваше серце, бу-
дете збережені живими і по смерті
успадкуєте милосердя. **35** Адже суд
прийде по смерті, коли знову ожи-
вемо. І тоді з'являться імена пра-
ведників і об'явиться вчинине без-
божним. **36** До мене ж хай ніхто не
приступить сьогодні ані не шукає
мене аж до сорок днів. **37** І я взяв
п'ятьох чоловіків, так як мені запо-
вів, і ми пішли в поле і там остали-
ся. **38** І було, що на другий день, і
ось голос закликав до мене, кажу-
чи: Ездро, відкрий твої уста і пий
те, що тобі даю пити. **39** І я відкрив
мої уста – і ось мені подано повну
чашу. Вона була наче повна води, її
барва подібна до вогню. **40** І я взяв
і випив, і в ньому, як я пив, серце
моє стривожилося розумом, і в мо-
їх грудях росла мудрість, бо мій
дух зберігав пам'ять. **41** І мої від-
криті уста більше не замкнулися.
42 Всевишній дав розум п'ятьом
мужам, і вони писали те, що гово-
рилося, *що було* жахливіше від но-

немъ безъ свѣтлости· Ꙗ҆́ко зако҃н твои зажженъ
є҆сть. да никто зна҃е и҆́же ѿ тебѐ сътворе́на
сꙋть. и҆ли и҆́же начнꙋтсѧ дѣ́ла· А҆́ще бо ѡ҆брѣто҃х
бл҃гть пре҃ тобо́ю, посли въ мѧ̀ дх҃ъ ст҃ъ.
(да)[15] напишꙋ вс҃ѧ что сътворено є҆сть въ
вѣцѣ ѿ нача́ла и҆́же быша въ зако́нѣ твоє҆мъ
пи́сана, да мо́гꙋ҃ ч҃лци ѡ҆брѣсти стезю и҆́же въс-
хо́тѧ҃ жити въ посл҃ѣнихъ вре́менехъ да
живꙋтъ· И҆ ѿвѣща̀ къ мнѣ и рече. ше҃дше
събери лю́ди и҆ речеши к ни҃м. да не възыщꙋтъ
тебе дн҃и, м҃· Ты же ꙋ҆гото́ви себѣ дщиць
пиѯовъ мно́го, и҆ во҃змѝ съ собо́ю сарі́а, даврі́а,
селемі́а, (а҆ха́на)[16], и҆ а҆сі́ела. пѧ́ть и҃х и҆́же ꙋ҆-
готованы сꙋть к писа́нїю ско́ро. и҆ прїидеши
сѣмо и҆ а́зъ въжжгꙋ въ ср҃ци твое҃м свѣти́лникъ
разꙋма, (и҆)[17] не ꙋ҆га́сне҃т. дондеже скончаю́сѧ и҆́же
начнеши писа́ти. и҆ когда̀ съвръшиши нѣ́каа
ꙗ҆вествено сътво́риши· Нѣкото́раа мꙋ́дрымъ
съкровенно предасѝ. в заꙋ҆́трїи бо сїи часъ
начнеши писа́ти· І҆ и҆до́хъ ꙗ҆́коже ми повелѣ. и҆
собрахъ вс҃и лю҃д и҆ рекохъ· *Слы́ши і҆и҃ль словеса̀
сїа ѡ҆пꙋтьствова́ни сꙋть ѿц҃ы на́ши, ѿ
нача́ла въ є҆гѵ́петъ і҆ и҆збавлени сꙋ ѿто́лѣ· И҆
прїа́ша зако́нъ животныи є҆гоже не съхрани́ша.
и҆́же и҆ вы по нихъ престꙋ́пни є҆стѐ. и҆ дана
ва́мъ є҆ст землѧ̀ въ жре́бїи. [и҆][18] зе҃млѧ сїо́нъ, и҆
ѿц҃ы ва́ши и҆ вы безако́нїе сътво́рше. и҆ не
въздръжа́сте пꙋти и҆́же повелѣ вамъ вышнїи.
(и҆) пра́выи сꙋдїа є҆гда̀ ѿꙗ҆́лъ ѿ ва́съ въ
времѧ ꙗ҆́же да́но бысть· И҆ нн҃ѣ вы здѣ є҆сте и҆
бра́тїа ваша въ ва́съ сꙋть. а҆́ще бо повелите
чю́в҃ствꙋ ва́шемꙋ и҆ поꙋ҆чи́те ср҃це ва́ше живы
съдръжа́ни бꙋ́дете. и҆ по см҃рти мл҃ти въс-
лѣдите, сꙋдъ бо по см҃рти прїидетъ къгда̀
паки ѡ҆живемъ· И҆ тогда̀ пра́ве҃днымъ и҆мена̀ ꙗ҆в-
лѧ́ютсѧ и҆ нечьстивымъ сътворена пока́жꙋт-
сѧ. къ мнѣ бо никто приститꙋпа́етъ нн҃ѣ, ни
възыщѐ҃т мене да́же до м҃, дн҃и. и҆ прїа҃х пѧ́ть
мꙋжїи ꙗ҆́ко заповѣ́да мн҃ѣ, і҆ и҆дохомъ въ по́ле,
и҆ пребы́хо҃м тꙋ· И҆ бысть в заꙋ҆́трїи и҆ с҆е гла҃с
възва мѧ гл҃ѧ. є҆́здра ѿврьзи ꙋ҆ста̀ твоа и҆
пїи и҆́мже тѧ̂ напою̀. и҆ ѡ҆твори҃х ꙋ҆ста моа̀, и҆
с҆е ча́ша по҃лна въздашесѧ мн҃ѣ, сїа бы́сть по҃лна
ꙗ҆́ко во́ды, свѣ҃т єѧ̀ ѡ҆гню подо́бе҃н, и҆ прїа́хъ и҆
пихъ, и҆ в неи є҆гда̀ пїа҃х ср҃це мое смѧтѧшесѧ
ра́зꙋмомъ, и҆ въ персехъ мои҃х възрастѧше
премꙋдрость. (и҆)[19] дх҃ъ мо́и содръжашесѧ па-
мѧтїю. (ѿвръсты)[20] ꙋ҆ста моа̀ и҆ нѣсть
затворены ктомꙋ· Вы́шнїи [-][21] даде ра́зꙋмъ
пѧтимъ мꙋже҃м. и҆ писа́ша ꙗ҆́же гл҃ахꙋсѧ [ꙋ҆-
жа́снѣи но́щи][22] и҆́хже невѣдахꙋ. [-][23] но́щїю же
ꙗ҆да́хꙋ хлѣбъ. а҆́з же по дн҃и гл҃ахъ. и҆ по нощи

а҃ мѡ҃ мз҃
є҃ мѡ҃ д҃
и҆ є҃

не молча́х. (и) написа́ни сꙋ́ть (-)[24] за м҃, дн҃ии.
книги, [сд][25]. И бы́ егда́ съвръшишасѧ, м҃,
дн҃ии. гл҃а вышнїи рекꙋщи. прьваѧ иже писа́
еси въ ꙗвѣ постави. и да чтꙋ́тъ достоиннїи
и недостоиннїи. послѣднаа же седмьдесѧть съ-
дръжиши да предаси ихъ мꙋдрымъ ѿ людїи
твои. в тѣхъ бо есть корень разꙋма и премꙋ-
дрости источникъ, и оумѣнїа рѣка. и сътво-
рихъ тако·

Гл҃а, еі

С (е)[1] гл҃и въ оуши людемъ моимъ словеса
прр҃чества. иже да́мъ въ оуста твоѧ, рече
гь. и сътвори ꙗко въ хартїи да напи-
шꙋтсѧ ꙗко вѣрны и истинны сꙋть.
не боисѧ ѿ помысленыхъ на тѧ, и ни
смꙋтѧтъ тѧ (невѣрнїи)[2] рекꙋщи. ꙗко всѧкъ
невѣренъ в невѣрїи своемъ оумретъ. се азъ
наведꙋ рече гь на селенїе землѝ ѕлаа, мечь и
гла́дъ и смрть и погꙋбленїе, иже [поскверниша][3]
безаконїемъ всю землю, и наполнена есть
дѣлъ ихъ [лстивыхъ][4]. Сего ради рече гь. оуже
не оумолчю о нечестїахъ ихъ ꙗже безаконно
съдѣловаютъ. ни потерплю имъ, иже ѕлѣ
апокал. ѕ творѧтъ· *Се кровь неповинна и (скорбна)[5] въ-
пїетъ къ мнѣ. и дш҃а праведныхъ въпїютъ
беспрестани. ѿмщаѧ ѿмщꙋ имъ рече гь. и
въсприимꙋ всѧкꙋ кровь неповиннꙋю ѿ тѣхъ
къ мнѣ· Се люди моѧ ꙗко стада къ заколе-
нїю ведꙋтсѧ. оуже не терплю того иже оби-
тати имъ въ землѝ егѵпетьстѣи. но изведꙋ
ѧ рꙋкою силною и мышцею высокою· И поражꙋ
егѵпеть казнїю ꙗко и преже, и растлю всю зем-
лю его. поскорбитъ егѵпетъ, и основанїа его
казнїю (избїена бꙋдꙋтъ· И наказанїе второе)[6]
наведетъ [имъ][7] бгъ. (и) въсплачютъ дѣлатели
дѣлающїи землю. ꙗко оскꙋдѣютъ сѣмена и
[-][8] ѿ ржа и града, и ѿ ѕвѣзды страшныѧ·
Горе (свѣтꙋ)[9] и иже обитаютъ в немъ. ꙗже
приближисѧ (орꙋжїе)[10] и съкрꙋшенїе ихъ. И
въстанетъ ꙗзыкъ (-)[11] къ брани и мечь в рꙋ-
кꙋ ихъ. бꙋдетъ бо въ непостоѧнїе члкомъ. и
ины инымъ възмагающи, и нерадѧтъ црѧ
своего, и началникъ [пꙋти дѣлъ][12] своихъ въ
(дѣлесехъ)[13] своихъ· въсхощетъ бо члкъ въ
градъ ити и не възможетъ гордынѧ бо ихъ
ради грады смꙋтѧтсѧ. (и) домы съкрꙋшат-
сѧ, и члцы боѧтсѧ. не оумилосердитсѧ члкъ къ
искренемꙋ своемꙋ, на разоренїе домовъ ихъ въ
(орꙋжїе)[14], и на расторженїе сꙋщества ихъ.
глада ради хлѣбнаго и скорбѣнїа многа. се

чі, якого не знали. **43** Вночі ж вони їли хліб, я ж вдень говорив і вночі не мовчав. **44** І записані були в 40-ка днях 204 книги. **45** І сталося, що коли скінчилися 40 днів, Всевишній сказав, мовлячи: Те, що першим ти записав, – на яв постав, і хай читають гідні й негідні. **46** Останніх же сімдесят збережеш, щоб передати їх мудрим з твого народу. **47** В них бо є корінь розуму, і джерело мудрості, і ріка знання. І я так зробив.

Глава 15

1 Ось говори до вух мого народу слова пророцтва, які Я дам у твої уста, – говорить Господь, – **2** і вчини, щоб на папері вони були записані, бо вони є вірні і правдиві. **3** Не бійся від задуманих проти тебе і ані хай не турбують тебе невірні, кажучи, **4** що всякий невірний помре у своїм невірстві. **5** Ось я наведу зло на поселення землі, – говорить Господь, – меч, і голод, і смерть, і вигублення **6** *на* тих, що беззаконням опоганили всю землю і наповнилися своїми обманливими ділами. **7** Задля того сказав Господь: **8** Вже не змовчу на безбожності тих, що діють безбожно, ані не потерплю тим, що чинять безбожно.
*Ось невинна і болюча кров взиває апо. 6
до мене, і душі праведних кличуть безперервно. **9** Мстячи відімщу їх, – говорить Господь, – і заберу в них всю невину кров до мене. **10** Ось мій народ, наче стадо, провадиться на смерть. Вже не терпітиму того, щоб вони жили в єгипетській землі, **11** але виведу його сильною рукою і високим раменом. І поб’ю Єгипет карами, так як і раніше, і знищу всю його землю. **12** Сумуватиме Єгипет, і його основи будуть вигублені карами. І другу кару наведе їм Бог, **13** і заплачуть працівники, що працюють на землі, тому що їхнє зерно не дасть плоду від іржі, і граду, і від страшної звізди. **14** Горе світові і тим, що живуть в ньому, **15** тому що наблизився меч і їхнє вигублення. І народ повстане на війну, і меч у їхніх руках. **16** Бо буде на нестійкість людям, і, перемагаючи одні одних, не дбатимуть за свого царя і начальників дороги своїх діл у своїх ділах. **17** Бо забажає чоловік іти до міста і не зможе, **18** бо задля їхньої гордості міста будуть в замішанні, і доми будуть знищені, і люди боятимуться. **19** Не пошкодує чоловік свого ближнього, щоб мечем знищити їхні доми і щоб пограбувати їхні маєтки, через голод хліба і велику скорботу. **20** Ось я зберу, – каже Бог, – всіх царів землі до себе, щоб повернути тих, які є на півночі, і пів-

дні, і зі сходу, і Ливану, щоб повер-
нути *до* себе і віддати те, що вони
їм дали. **21** Так, як чинять аж до
сьогодні моїм вибраним, так зроб-
лю і віддам в їхнє лоно. Це гово-
рить Господь Бог: **22** Моя правиця
не простить грішникам, і меч не
відступить від тих, що на землі
проливають невинну кров. **23** Вий-
де вогонь від його гніву і пожере
основи землі і грішників, наче запа-
лений хабаз. **24** Горе тим, що грі-
шать і не зберігають моїх запові-
дей, – сказав Господь, – **25** не по-
щаджу їх. Відійдіть від мене сини
беззаконня, не оскверняйте мою
святиню. **26** Адже знає Бог всіх
тих, що проти нього грішать; задля
цього Він їх передав на смерть і на
вбивання, **27** бо вже прийшли злі
на земну кулю. І залишитесь в них,
бо вас Бог не спасе, тому що ви
згрішили перед ним. **28** Ось страш-
не видіння, і його лице зі сходу. **29**
І вийдуть народи арабських зміїв в
численних колісницях, їх число, на-
че подих вітрів, понесеться по зем-
лі, щоб боялися і тремтіли всі, хто
їх почують. **30** Кармонські обманці
в гніві і вийдуть, наче дики з лісу, і
прийдуть до великої сили, і стануть
в бою з ними, і полонять частину
асирійської землі. **31** І після цього
знеможуть змії, згадуючи своє на-
родження, і зітхаючи повернуться з
великою силою, щоб їх пересліду-
вати. **32** Вони зніяковіють і замов-
чать у їхній силі і повернуть свої
ноги до втечі, **33** мешканці асирій-
ської околиці їх оточать. І він зни-
щить одного з них, і заступлений
буде переляк і страх у їхньому вій-
ську, і нестійкість в їхніх царях. **34**
Ось хмара зі сходу і півночі до пів-
дня, і їхні лиця дуже страшні, повні
гніву і бурі. **35** І зударяться між со-
бою, і вдарять велику звізду на
землі, і їхню звізду, І буде кров від
меча аж до живота **36** і людський
гній аж до верблюжого сідла. І бу-
де переляк і великий страх на зем-
лі. **37** І жахнуться ті, що побачать
цей гнів, і їх охопить тремтіння. І
після цього рухатимуться великі
бурі **38** з півдня і півночі, й інша
частина із заходу, **39** і здолають
вітри зі сходу. І він відкриє хмару,
яку підняв в гніві, і звізду, щоб
творити переляк східним вітром, і
поженеться на захід. **40** І підні-
муться великі сильні і повні гніву
хмари і звізда, щоб перелякати всю
землю і мешканців на ній і злити на
всяке високе місце, і піднімуть
страшну звізду **41** вогнем, і градом,
і літаючим мечем, і великими во-
дами, доки не наповняться всі поля

а҆́зъ соберꙋ̀ рече [г҃ь][15], всѧ цр҃їе землѧ̀ ко [мнѣ̀
ѡ҆братити][16], и҆́же сꙋ́ть [ѿ востока и҆ ю҆га][17] ѿ
сѣ́вера и҆ лива́на къ ѡ҆браще́нїю себѣ̀. и҆ възда́-
ти и҆́же възда́ша тѣ́мъ. ꙗ҆́ко сътворѧ́ютъ
да́же до дне́сь и҆збра́ннымъ мои҆́мъ. та́ко сътворю̀
и҆ възда́мъ в нѣ́дра и҆́хъ. сїѧ̀ рече г҃ь
б҃ъ, не прости́тъ десни́ца моѧ̀ грѣ́шникомъ. и҆
не преста́нетъ ме́чъ на пролїѧ́ющи́хъ кро́вь непо-
ви́ннꙋю на землѝ· [-][18] и҆зы́идетъ ѻ҆́гнь ѿ гнѣ́ва
є҆го. и҆ пожре́тъ ѡ҆снова́нїѧ землѝ, и҆ грѣ́шники
ꙗ҆́ко хвра́стїе зажже́но. го́ре си́мъ и҆́же съгрѣша́-
ютъ и҆ не въздержа́тъ за́повѣдей мои҆́хъ, рече
г҃ь, не ѡ҆про́щꙋ и҆́мъ. ѿи҆ди́те (ѿ мене) сн҃ове
беззако́нїѧ не мози́те ѡ҆скверни́ти ст҃ыни моеѧ̀.
[ꙗ҆́ко][19] совѣ́сть [г҃ь всѣ́хъ][20] и҆́же съгрѣша́ютъ є҆-
мꙋ̀. сего ради преда́лъ и҆́хъ въ сме́рть и҆ в зако-
ле́нїе ᲂу҆жѐ бо прїидо́ша на ѡ҆́крꙋтъ землѝ лꙋка́-
выѧ. и҆ пребꙋ́дете в ни́хъ, не и҆зба́витъ бо
ва́съ б҃ъ, и҆́же съгрѣши́сте пред ни́мъ· Се ви-
дѣ́нїе гро́зное и҆ лице є҆го ѿ восто́ка. ї и҆зы́и-
дꙋтъ рожде́нїе ѕмїе́въ а҆ра́вскихъ на колесни́-
цахъ мно́гихъ. [ꙗ҆́ко дыха́нїе вѣ́тровъ][21] [числѡ̀][22]
и҆́хъ понесе́тсѧ на землѝ да (-)[23] ᲂу҆боѧ́тсѧ и҆
трепе́щꙋтъ всѝ, и҆́же и҆́хъ ᲂу҆слы́шатъ кармонь-
стїи пре́лестницы въ гнѣ́вѣ. (ї) и҆зы́идꙋтъ [ꙗ҆́-
ко ве́прѝ][24] ѿ лꙋ́гъ. и҆ прїидꙋ́тъ в си́лꙋ вели́кꙋ.
и҆ постоѧ́тъ въ бра́ни с ни́ми. и҆ пленѧ́тъ
ча́сть землѝ а҆сꙋ́рьской [-][25], и҆ посе́мъ и҆знемо́-
гꙋтъ ѕмїе́ве въспомина́юще на рожде́нїе свое. и҆
ѡ҆братѧ́тсѧ съвоздыха́юще в си́лѣ вели́цѣ на
постиза́нїе и҆́хъ. [-][26] сїи смꙋтѧ́тсѧ и҆ ᲂу҆-
малъча́тъ в си́лѣ и҆́хъ. и҆ ѡ҆братѧ́тъ но́ѕѣ свои̇̀
на бѣжа́нїе (-)[27] ѿ ѡ҆́бласти а҆сꙋ́рьскїѧ насе́льни-
цы ѡ҆бъстоѧ́тъ и҆́хъ и҆ сконча́етъ є҆ді́наго ѿ
ни́хъ. и҆ бꙋ́детъ бо́ѧзнь и҆ стра́хъ въ пълцѣ и҆́хъ
(застꙋпле́нъ), и҆ котора́нїе въ [црⷭ҇ехъ и҆́хъ][28]. се
ѡ҆́блакъ ѿ восто́ка и҆ сѣ́вера до по́лꙋдне. и҆
ѡ҆́бразы и҆́хъ гро́зны ѕѣ́ло по́лны гнѣ́ва и҆ бꙋ́ри. и҆
сразѧ́тсѧ междꙋ̀ собо́ю, и҆ сразѧ́тъ ѕвѣ́здꙋ мно́гꙋ
на землѝ и҆ ѕвѣ́здꙋ и҆́хъ. и҆ бꙋ́детъ кро́вь ѿ
меча̀ да́же до ᲂу҆тро́бы [-][29]. и҆ [гно́и чл҃ческїи да-
же до седла вельблю́ждѧ][30]. и҆ бꙋ́детъ бо́ѧзнь и҆
стра́хъ мно́гъ на землѝ. и҆ ᲂу҆стра́шатсѧ и҆́же
ᲂу҆́зрѧтъ гнѣ́въ се́й. и҆ тре́петъ прїи́метъ и҆́хъ. и҆
посе́мъ въздви́гнꙋтсѧ бꙋ́рѣ мно́зи ѿ по́лꙋдни
и҆ сѣ́вера, и҆ ча́сть и҆́на ѿ за́пада. и҆ премо́гꙋтъ
вѣ́три ѿ восто́ка. и҆ ѿтвори́тъ ѡ҆́блакъ є҆гоже
въздви́же въ гнѣ́вѣ. и҆ ѕвѣзда̀ на сотворе́нїе
стра́ха ѿ восто́чна вѣ́тра и҆ за́пада подви́г-
нетсѧ. и҆ въздви́гнꙋтсѧ ѡ҆́блацы ве́лїи (ѕѣ́лни
и҆)[31] по́лни гнѣ́ва. и҆ ѕвѣзда̀ да (ᲂу҆стра́шитъ)[32]
всю зе́млю и҆ ѡ҆бита́ющихъ на не́й. и҆ възлѣ́-

ютъ на всѧко мѣсто высо́ко. и҆ (въздвиг-
нутъ)[33] ѕвѣзду страшну о҆гне́мъ и҆ гра́домъ и҆
мечемъ летѧ́щимъ. и҆ во́ды мно́ги даже и҆спол-
нятсѧ всѧ по́лѧ. и҆ всѝ и҆сто́чницы и҆сполне́нїе
водъ [мно́гъ][34]. и҆ сокрушатсѧ гра́ды и҆ стѣны.
и҆ го́ры и҆ хлъми (и҆ оу҆до́лїѧ) и҆ лѣсъ дубра́вныи,
и҆ сѣнà лужныѧ и҆ ѡ҆билїе и҆хъ· И҆ проидутъ не-
поколѣблéми до вавѷло́на, (да)[35] сокруша́ть є҆го. и҆
сберутсѧ к не́му и҆ ѡ҆бы́идутъ є҆го. І и҆злїютъ
ѕвѣзду и҆ всю̀ я҆рость нань. и҆ по́идетъ пра́хъ и҆
ды́мъ да́же до нб҃си, и҆ всѝ и҆же ѡ҆крⷭ҇тъ възрыда́ютъ
є҆го· І и҆же по не́мъ ѡ҆ста́нутъ послужатъ є҆му
и҆же оу҆стра́ши и҆хъ. и҆ ты̀ а҆сїѧ съгласна въ [оу҆-
пова́нїе][36] вавѷло́на и҆ въ славу подо́бїѧ є҆го, го́ре
тебѣ бѣднѣи, (и҆) сего ра́ди и҆же оу҆подоби́сѧ є҆му,
[и҆][37] оу҆краси́ла є҆си дщє́ри твоѧ въ дръзновенїи
любодѣѧнїи, къ оу҆гожде́нїю и҆ славле́нїю в любо́в-
ныхъ твои́хъ, и҆же с тобо́ю похотѣша всегдà
блуди́ти. ненавидѣнїемъ наслѣдствова́на є҆си въ
всѣхъ дѣлехъ є҆го и҆ в начина́нїи є҆го сего ра́ди
рече (гь҃)[38]. послю̀ на тѧ ѕла́ѧ, вдо́вство оу҆бо́жес-
тво и҆ гла́дъ и҆ мечь и҆ губи́тельство, на разоре́нїе
домо́въ твои́хъ, (ѿ поруше́нїѧ)[39] и҆ смрть и҆ сла-
ву силы твоє́ѧ. я҆ко цвѣтъ и҆схне́тъ (и҆) є҆гдà
въста́нетъ зно́и и҆же по́сланъ є҆сть на тѧ. [-][40]
и҆знемо́жеши [я҆ко оу҆бо́женша я҆зве́на и҆ наказана ѿ
женъ][41] да не оу҆дръжа́тъ тебе си́лнїи и҆ любо́вницы,
ни а҆́зъ та́ко възлю́блю тѧ рече гь҃. а҆́ще бы не
закла́ла и҆збра́нныхъ мои́хъ въ всѧко время, възвы-
ша́ющи на пораже́нїе рукѝ, и҆ рекущи на смрть
и҆хъ. є҆гдà оу҆пи́сѧ въскрасѝ лѣпоту лица твоє́го.
мзда̀ блуже́нїѧ твоє́го в нѣ́драхъ твои́хъ. сего
ра́ди въздáнїе прїимеши, я҆́ко сотвори́ши и҆збра́н-
нымъ мои́мъ речетъ гь҃, та́ко сотвори́тъ те-
бѣ бг҃ъ и҆ предаст тѧ въ ѕла́ѧ, и҆ (снⷪ҇ве)[42] твоѝ
гла́домъ поги́бнутъ, (-)[43] ты́ (же) мече́мъ паде́ши,
и҆ гра́ди твоѝ сокрушатсѧ. и҆ всѝ твоѝ в по́ли
(ѻ҆ру́жїемъ)[44] падутъ, і и҆же суть в гора́хъ гла́-
домъ поги́бнутъ, и҆ я҆́сти будутъ мѧ́са своѧ
ѿ гла́да хлѣба, и҆ кро́вь пїютъ ѿ жа́жди воды·
Не бл҃гополучне [по мо́ри][45] прїидеши, и҆ паки прїи-
меши ѕло́е. и҆ въ и҆ше́ствїи поразѧ́тъ гра́дъ
(суе́тїемъ)[46], і и҆скорени́тъ нѣкую ча́сть землѝ
твоє́ѧ, и҆ ча́сть сла́вы твоє́ѧ и҆стреби́тъ, и҆ па-
ки [къ вавѷло́ну превраще́нному][47] (навраща́ю тѧ
и҆)[48] будеши и҆мъ я҆́ко хвра́стїе, и҆ тїи будутъ
тебѣ я҆́ко ѻ҆́гнь, и҆ пожре́тъ тебе и҆ гра́ди твои и҆
зе́млю твою, и҆ го́ры твоѝ, (и҆) всѝ дубра́вы твоѝ
и҆ лѣсы̀ плодоно́сныи ѻ҆гне́мъ пожжу снⷪ҇ве твоѝ
въ плене́нїе поведутъ, и҆ кинсонъ твои въ плѣ-
не́нїи и҆мѣю и҆ сла́ву лица̀ твоє́го и҆стреби́тъ·

і всі ріки повнотою великих вод.
42 І будуть знищені міста, і мури,
і гори, і горби, і долини, і дерева
лісів, і сіно піль, і їхній достаток.
43 І перейдуть безперервно аж до
Вавилону, щоб його знищити. **44**
І зберуться до нього, і його ото-
чать, і вилиють на нього звізду і
всю лють. І підніметься порох і
дим аж до неба, і всі, що довкру-
ги, оплакуватимуть його. **45** І ті,
що по ньому залишаться, послу-
жать йому, ті, що завдали їм стра-
ху. **46** І ти Азія – спільниця в на-
дії Вавилону і в славі його особи.
47 Горе тобі нещасній і задля цьо-
го, що ти уподібнилась до нього,
і ти прикрасила твоїх дочок в смі-
ливості розпусти, щоб догодити і
славитися в любовниках твоїх, я-
кі з тобою забажали завжди роз-
пустувати. **48** Ти наслідувала зне-
навидженого в усіх його ділах і в
його винаходах. Задля того гово-
рить Господь: Нашлю на тебе зло,
вдівство, бідноту, і голод, і меч, і
пошесть на спустошення твоїх до-
мів від насильства, і смерть. І сла-
ва твоєї сили **50** зісохне, як квіт-
ка. І як підніметься спека, що на-
пущена на тебе, **51** знеможеш і
станеш бідною, зраненою і пока-
раною понад жінок, щоб не дер-
жали тебе сильні і любовники, **52**
ані я так не любитиму тебе, – ска-
зав Господь. **53** Якщо б ти не вби-
ла моїх вибраних у кожному часі,
радіючи побиттям руки, і говоря-
чи про їхню смерть, коли ти впи-
лася, **54** прикрасила вид твого ли-
ця. **55** Винагорода твого служіння
у твоїм лоні. Задля того отрима-
єш віддачу. **56** Так, як робиш мо-
їм вибраним, – говорить Господь,
– так зробить тобі Бог, і видасть
тебе на зло. **57** І твої сини пом-
руть від голоду – ти ж впадеш від
меча, і твої міста будуть знищені,
і всі твої в полі впадуть від меча.
58 І які є в горах, згинуть від го-
лоду, і їстимуть свої м’яса від го-
лоду хліба, і питимуть кров від
спраги води. **59** Нещасна прий-
деш по морі і знову одержиш зло.
60 І в переході знищать місто мар-
нот, і Він вигубить якусь частину
твоєї землі і знищить частину тво-
єї слави. І знову поверну тебе зни-
щеного до Вавилону, **61** і будеш
їм наче хабаз, і вони будуть тобі
наче вогонь. **62** І він пожере тебе,
і твої міста, і твою землю, і твої
гори, і всі твої ліси, і вогнем спа-
лять плодоносне дерево. **63** Твоїх
синів поведуть в полон, і твоє
багатство захоплять в полон. І він
вигубить славу твого лиця.

Глава 16

1 Горе тобі, Вавилоне й Азія, горе тобі, Єгипте і Сиріє. **2** Підпережіться мішками і волосінницею і оплакуйте ваших синів, і вболівайте, тому що ваше винищення наблизилося. **3** На вас послано меч. І хто той, що його відверне? **4** На вас послано вогонь. І хто той, що його погасить? **5** На вас послано зло. І хто той, що його відкине? **6** Чи хто прожене в ліс голодного лева? Або згасить вогонь в хабазі, як він вже почав горіти? **7** Або хто відіб'є стрілу вміло послану стрільцем? **8** Сильний Господь пошле зло. І хто той, що їх відіб'є? **9** Вийде вогонь його гніву. І хто є той, що його погасить? **10** Він блисне – хто не злякається? Він загримить – хто не жахнеться? **11** Господь погрозить. І яка основа не перелякається від його лиця? **12** Земля затрясе свої основи і море, що бушує хвилями від глибини, і його струмені закиплять, і його риби від лиця Господа і від слави його сили. **13** Тому що сильна його правиця, яка натягне лук, і його стріли гострі, які ним будуть послані, не знеможуть, коли будуть послані в околиці землі. **14** Ось пошлю на тебе зло, і не повернеться, доки не надійдуть на землю. **15** Вогонь загориться і не загасне, доки не пожере основи землі. **16** Так, як не повертається стріла, послана вправним стрільцем, так не повернеться зло, що буде послане на землю. **17** Горе мені! Горе мені! Хто мене спасе в тих днях? **18** Початок болів і багато стогону, початок голоду і великої погибелі; початок воєн – і жахнуться власті, початок зла – і затремтять усі. **19** В цьому ж часі що зроблю, коли прийде зло? **20** Ось послані голод, і кара, і скорбота, і тіснота – бичі на виправлення. **21** І в усіх цих не відвернуться від своїх беззаконь ані не назавжди пам'ятатимуть бичі. **22** Ось врожай стане нічим на землі, так щоб думали собі, що є направлений мир. І тоді на землі проросте зло, меч, голод і великий сором. **23** Бо від голоду згинуть численні, які проживають на землі, і меч вигубить інших, які залишилися від голоду. **24** І мертві будуть кинуті наче стерво, і не буде того, хто би їх потішив, бо опустіє земля і її міста будуть знищені. **25** І не залишиться той, хто придбав би землю і хто засіявав би її. **26** Дерево дасть овоч. І хто його позбирає? **27** Виноград буде спілий. І хто видусить його? Бо будуть великі опустілі місця. **28** Забажає ж

Гла҃, ѕі҃

Го́ре тебѣ̀ вавѷло́нъ и҆ а҆сі́ѧ, го́ре тебѣ̀ є҆гѷпетъ и҆ сѷрі́ѧ препоѧ́шитесѧ вре́тищемъ и҆ власѧни́цею. и҆ пла́чите сн҃овъ ва́шихъ и҆ болѣ́знꙋите [-][1] ꙗ҆́ко прибли́жисѧ сокрꙋше́нїе ва́ше, по́сланъ є҆́сть въ ва́съ ме́чь, и҆ кто̀ є҆́сть и҆́же ѿврати́тъ є҆го, по́сланъ є҆́сть въ ва́съ ѻ҆́гнь и҆ кто̀ є҆́сть и҆́же ᲂу҆га́ситъ є҆го, по́слана сꙋ́ть въ ва́ ѕла́ѧ, и҆ кто̀ є҆́сть и҆́же ѿме́щетъ є҆̀. ни ли ѿже́нетъ кто̀ льва̀ а҆́лчꙋща в лѣ́съ, ли ᲂу҆га́ситъ ѻ҆́гнь въ хвра́стїи ско́ро когда начне́тъ згара́ти, и҆лѝ ѿме́щетъ кто̀ стрѣлꙋ̀ ѿ стрѣлца̀ крѣ́пко пꙋщенꙋ, г҃ь [крѣ́пкїи][2] после́тъ ѕла́ѧ, и҆ кто̀ є҆́сть и҆́же ѿго́нитъ ѧ҆̀ и҆зы́идетъ ѻ҆́гнь ѿ гнѣ́ва є҆го, и҆ кто є҆́сть и҆́же ᲂу҆га́ситъ є҆го, (блиста́нїѧ)[3] кто̀ не ᲂу҆бо́итсѧ, возгрѣми́тъ (-)[4] кто̀ не ᲂу҆жа́снетсѧ, г҃ь запрети́тъ, и҆ кое ѻ҆снова́нїе не потрасе́тсѧ ѿ лиц҃ є҆го, землѧ̀ (сотрѧсе́тъ)[5] ѻ҆снова́нїѧ (своѧ)[6], (и҆) мо́ре влънꙋ́ѧсѧ волна́ми ѿ глꙋбины̀ и҆ стрꙋ́и є҆го возмꙋ́сѧ, и҆ ры́бы є҆го ѿ лица̀ г҃нѧ, и҆ ѿ сла́вы си́лы є҆го. ко́ль крѣ́пка десни́ца є҆го ꙗ҆́же лꙋ́къ напрѧжѐ, (и҆) стрѣ́лы є҆го ѻ҆́стры и҆́же ѿ него по́слютсѧ не ѻ҆скꙋдѣ́ю. є҆гда а҆́ще начнꙋ́тсѧ посыла́ти въ предѣ́лы зе́мстїи· Се послю̀ (на́ тѧ) зла́ѧ и҆ не ѻ҆брата́тсѧ до́ндеже прїи́детъ на́ землю, ѻ҆́гнь возгори́сѧ и҆ не ᲂу҆га́снетъ до́ндеже скончае́тъ ѻ҆снова́нїѧ земли̇̀. и҆́мже ѻ҆́бразомъ не ѿврати́тсѧ стрѣла̀ по́сланна ѿ возмо́жна стрѣлца, тако не ѿврата́тсѧ ѕлаѧ, ꙗ҆́же по́сланна бꙋ́дꙋ на́ землю. го́ре мнѣ̀, го́ре мнѣ̀, кто̀ мѧ̀ и҆зба́витъ во́ дни ты́ѧ. нача́ло болѣ́знемъ и҆ мно́зѣхъ стена́нїи, нача́ло гла́да и҆ мно́ги [поги́бели][7], нача́ло бра́немъ и҆ ᲂу҆боѧ́сѧ вла́сти, нача́ло ѕлы́мъ и҆ трепе́щꙋ всѝ. въ (времѧ же) сїе что̀ [сотворю̀][8] є҆гда̀ прїи́дꙋтъ ѕла́ѧ, се гла́дъ и҆ ка́знь, и҆ ско́рбь и҆ тѣснота по́сланы сꙋ́ть, бїенїѧ въ ᲂу҆правле́нїе, и҆ въ всѣ́хъ си́хъ не ѻ҆братѧ́сѧ ѿ беззако́нїи свои́хъ. ни бїенїѧ памѧ́ствовати бꙋ́дꙋтъ всегда̀. се бꙋ́детъ (ѻ҆би́лїе нивъчто́же)[9] на земли̇̀· (ꙗ҆́ко)[10] да мнѧ́тъ себѣ̀ бы́ти ᲂу҆правле́нъ ми҃ръ и҆ тогда̀ возрастꙋ́тъ зла́ѧ на зе҃ли ме́чь, гла́дъ, и҆ вели́ко (стыдѣ́нїе)[11]. ѿ гла́да бо мно́зи и҆́же ѻ҆бита́ютъ на зе́мли, поги́бнꙋ. и҆ ме́чь и҆згꙋ́битъ про́чихъ и҆́же ѻ҆ста́нꙋтъ ѿ гла́да· И҆ ме́ртвїи ꙗ҆́ко мотыла̀ ѿмещꙋ́тсѧ. и҆ не бꙋ́детъ и҆́же ᲂу҆тѣ́шитъ и҆́хъ, ѻ҆пꙋстѣ́етъ бо землѧ̀, и҆ гра́ды є҆ѧ̀ разоре́ны бꙋ́дꙋ· и҆ не ѻ҆ста́нетсѧ и҆́же (стѧ́жетъ)[12] зе́млю, и҆ кто̀ посѣ́етъ є҆ѧ̀· дре́во да́стъ пло́ды, и҆ кто̀ восторга́етъ є҆̀. гро́здїе зрѣ́ло бꙋ́детъ и҆ кто̀ потопче́тъ є҆̀ бꙋ-

дꙋтъ бо мѣста (вели́ка ѻ҆пꙋстѣні́ѧ)[13]· въс-
хо́щетъ бо чл҃къ чл҃ка ви́дѣти, и҆лѝ гла́съ є҆го̀
слы́шати. занѐ ѻ҆ста́нꙋтъ ѿ гра́да ı҃, и҆ два̀
ѿ ни́вы и҆̀же сꙋкры́ютсѧ в гꙋсты́хъ дꙋбра́вах
и҆ в разсѣли́нах ка́менныхъ. и҆́мже ѻ҆́бразомъ є҆г-
да̀ ѻ҆ставлѧ́ютсѧ в ма́слинахъ, и҆ є҆ді́ныхъ дре-
весехъ, трѝ и҆лѝ четы́ре ма́слины, и҆лѝ ꙗ҆́ко въ
виногра́дѣ въстѡргано гро́здїе ѻ҆ставлѧ́ютсѧ,
ѿ тѣ́хъ и҆̀же любѧ́щи виногра́д и҆́щꙋтсѧ· Та́ко
ѻ҆ста́влѧ́ютсѧ въ дни̑ ті̑и трѝ и҆лѝ четы́ре
и҆спыта́ющихъ до́мы и҆́хъ в҆ ме́чь. и҆ ѻ҆ста́в-
лена бꙋ́детъ (-)[14] землѧ̀, и҆ ни́вы є҆ѧ̀ състарѣ́-
ютсѧ, и҆ пꙋтѝ є҆ѧ̀ и҆ всѝ стезѧ̀ є҆ѧ̀ те́рнїемъ
зарастꙋ́тъ, зане́ же не про́идꙋтъ [чл҃цы][15] по
ни́мъ. въспла́чꙋтъ дѣ́вы не и҆мѣ́ющи ѻ҆брꙋ́чни-
ка, въспла́чꙋтъ же́ны не и҆мѣ́ющи мꙋ́жа,
въспла́чꙋтъ дщє́ри и҆́хъ не и҆мѣ́ющи по́мощи,
ѻ҆брꙋ́чники и҆́хъ въ бра́ни скончаю́тсѧ. и҆ мꙋ́жи
и҆́хъ въ гла́дѣ и҆стреба́тсѧ· Слы́шите (-)[16]
сїѧ̀ и҆ позна́йте є҆ѧ̀ рабѝ гн҃и. се сло́во гн҃е прї-
и҆мѣ́те є҆̀, не [вѣ́рꙋйте бого́мъ][17] ѻ҆ ни́хже речѐ
гь҃. се приближа́ютсѧ злаѧ̀ (немедлѧ́щи)[18],
и҆́мже ѻ҆́бразомъ бремена́та [є҆гда̀ ро́дитъ][19], во
д҃ мц҃ь сн҃а своє҆го̀, приближа́ющисѧ ча́съ рожде́-
нїѧ є҆ѧ̀. пре́же ча́съ двꙋ̀ и҆лѝ трехъ болѣ́зни
ѻ҆бдержа́тъ чре́во є҆ѧ̀, (-)[20] и҆сходѧ́щꙋ младе́нцꙋ
ѿ чре́ва не ждѧ̀ ни є҆ді́ныѧ чрты́. та́кѡ не
постоѧ́тъ злаѧ̀ въсходѧ́щи на̀ зе́млю, и҆
вѣ́къ въстонетъ. и҆ бо́лезни въздержа́ть и҆̀·
Слы́шите сло́во лю́дїе мои̇̀. ѹ҆гото́вайтесѧ на
погна́нїе, и҆ въ злы́хъ та́ко бꙋ́дете ꙗ҆́ко при-
ше́лцы. кт҃о предастъ ꙗ҆́ко и҆̀же бѣ́житъ, и҆
кт҃о кꙋ́питъ ꙗ҆́ко и҆̀же погꙋ́битъ, кт҃о тор-
гꙋ́етъ ꙗ҆́ко и҆̀же стѧжа́нїѧ не прї́иметъ, и҆̀же
съзида́етъ ꙗ҆́ко жи́ти не и҆́матъ, и҆̀же посѣ́етъ
ꙗ҆́ко и҆̀же не по́жнетъ. (Та́ко) ı҆ и҆̀же виногра́д рѣ́-
жетъ ꙗ҆́ко не въсто́ргнетъ. и҆̀же посѧ́гнетъ,
та́ко ꙗ҆́ко ча́дъ не сътвори́тъ, (-)[21] и҆̀же не по-
сѧ́гнетъ, та́ко ꙗ҆́ко вдо́вы· Сего ради и҆̀же
трꙋдѧ́сѧ неключи́мо трꙋдѧтсѧ. пло́д бо и҆́хъ
и҆ноплеме́нники пожнꙋ́тъ. и҆ всѧ́ческаѧ и҆́хъ въ-
схитѧ́тъ, и҆ до́мы превратѧ́тъ. и҆ сн҃ѡвъ и҆́хъ
пленѧ́тъ и҆̀же въ плене́нїи и҆ (гра́дꙋ)[22] ро́-
дѧтъ рожде́нїѧ своѧ̀. та́кожe и҆ кꙋ́плю дѣ́ю-
щїи въсхище́нїемъ и҆̀же ѹ҆красѧ́тъ гра́ды и҆ до-
мы̀ своѧ̀, и҆ держа́нїе и҆ живо́тнїи свои̇̀, толи́ко
наипа́че възненави́жꙋ и҆́хъ за грѣхѝ [и҆́хъ][23],
речѐ гь҃. ка́ко ненави́дитъ блꙋдни́ца женꙋ̀ мꙋ́дрꙋ
и҆ бл҃гꙋ ѕѣ́ло, та́ко ненави́дитъ пра́вдꙋ беззако́-
нїе є҆гда̀ ѹ҆кра́ситсѧ, и҆ повинꙋ́етъ є҆ѧ̀ в ли́це,
є҆гда̀ прї́идетъ и҆̀же защити́тъ взы́щꙋщи
всѧ́къ грѣ́хъ на землѝ. сего ради не мози́те

чоловік побачити чоловіка або почу-
ти його голос, **29** бо з міста зоста-
нуться 10-ть і два – з поля, які захо-
ваються в густих дібровах і в щіли-
нах скелі. **30** Так, як залишаються в
оливковому саді на поодиноких дере-
вах три або чотири оливки, **31** або
так, як у зібраному винограднику за-
лишаються китиці після тих, що
пильно обшукують виноград, **32** так
зостанеться в тих днях три або чо-
тири від тих, що обшукують їхні до-
ми з мечем. **33** І земля буде опуще-
ною, і її поля постаріються, і її до-
роги і всі її стежки заростуть терням,
тому що ж не перейдуть по ній люди.
34 Плакатимуть дівчата, що не мають
молодих, плакатимуть жінки, що не
мають мужів, плакатимуть дочки тих,
що не мають помочі. **35** Їхні заручені
будуть знищені на війні і їхні чоло-
віки будуть вигублені голодом. **36**
Послухайте це і пізнайте це, господні
раби. **37** Ось господнє слово – прий-
міть його, не вірте богам, про яких
Господь сказав: **38** Ось наближається
зло – і не забариться. **39** Так, як ва-
гітна, коли родить в 9-му місяці сво-
го сина, коли наближається година її
родів, перед двома чи трьома година-
ми, болі терпить її живіт, як виходить
дитина з живота, не спізниться на
одну мить, **40** так не спізниться зло,
щоб прийти на землю, і вік застогне,
і його обіймуть болі. **41** Послухайте
слово, мій народе! Приготуйтеся до
гоніння і будьте в злі, так як при-
ходьки: **42** хто видає, наче той, хто
втікає; і хто купує, наче хто пропа-
дає; **43** хто торгує, наче той, хто не о-
держує прибутку; хто будує, наче
той, що не має жити, **44** хто сіє, наче
той, хто не жатиме. Так і: хто обрізає
виноград, наче не збирає винограду;
45 хто жениться, так наче не матиме
дітей; хто не жениться, так наче вдо-
ви. **46** Через це ті, що трудяться, тру-
дяться без причини, **47** бо їхній овоч
пожнуть чужоземці, і все їхнє захоп-
лять, і знищать доми, і їхніх синів
візьмуть в полон, тому що в полоні і
голоді родять народжених своїх. **48**
Також і *тих, що* торгують крадіжжю,
які прикрашають міста, і свої дома, і
маєтки, і свої особи, **49** стільки біль-
ше зненавиджу їх за їхні гріхи, – ска-
зав Господь. **50** Так як блудниця не-
навидить мудру і дуже добру жінку,
51 так справедливість ненавидить без-
законня, коли воно себе прикрашає, і
оскаржує її до лиця, коли прийде той,
що обороняє Того, хто вишукує вся-
кий гріх на землі. **52** Задля того не у-
подібнюйтеся до неї ані до її діл, **53**
тому що ще трішки – і забране буде
беззаконня з землі, і у вас панувати-
ме справедливість. **54** Хай не скаже

грішник, що він не згрішив, тому що вугілля вогню загориться на голові того, хто каже: Я не згрішив
лук. 16 мой1. 1 перед Богом і його славою. **55** *Ось Господь знає всі людські діла, і їхні винаходи, і їхню думку, і їхні серця, **56** бо Він сказав: Хай буде земля! – і вона сталася. Хай буде небо! – і сталося. **57** І Його словом звізди були створені, і Він знає число звізд. **58** Він досліджує їхні глибини і скарби, Він виміряв море і його початок. **59** Він замкнув море посеред вод і Своїм словом повісив землю на водах. **60** Він розтягнув небо, наче помешкання, заснував його на водах. **61** Він поставив в пустині джерела вод і на вершках гір болота, щоб видавали ріки з виского каменя, щоб напоїти землю. **62** Він створив людину і поклав його серце посеред тіла, і вклав йому духа, і життя, і розум, **63** і подих всемогучого Бога, який зробив все і досліджує все сховане в сховищах землі. **64** Він знає ваш почин і що думаєте у ваших серцях, як грішите і бажаєте затаїти ваші гріхи. **65** Через це Господь, досліджуючи дослідив всі ваші діла і переведе всіх вас. **66** І будете мерзенними, коли вийдуть ваші гріхи перед людьми, і беззаконними будуть ті, що винні будуть у тому дні. **67** Що зробите або як сховаєте ваші гріхи перед Богом і його ангелами? **68** Ось Бог – суддя. Бійтеся його, відступіть від ваших гріхів і забудьте про ваші беззаконня, *щоб не* чинити їх навіки, і Бог виведе вас і спасе від усякої скорботи. **69** Бо ось запалюється вогонь над вами, численні народи, і деяких з вас захоплять і заріжуть на жертву ідолам. **70** І хто погодиться – буде їм на сміх, і на погорду, і на потоптання. **71** Адже буде місце місцеві, і в сусідніх містах численні повстануть проти тих, що бояться Господа. **72** Будуть наче безумні, і нікого не щадитимуть, на розтерзання і запустіння тим, що бояться Господа. **73** Вони спустошать і розтерзають їхні достатки і виженуть з їхніх домів. **74** Тоді з'явиться випробування моїх вибранців, випробується, як золото вогнем. **75** Послухайте, мої улюблені, – сказав Господь, – ось перед вами дні скорботи. І Я вас спасу від усіх. **76** Не бійтеся ані не сумнівайтеся, тому що Бог – ваш вождь. **77** І ви, що бережете заповіді і мої приписи, – сказав Господь Бог, – щоб не обтяжили вас ваші гріхи ані не піднялися понад вас ваші беззаконня. **78** Горе вам, що пригнічені своїми гріхами і

подобитисѧ ей ни дѣломъ еѧ. ѩко еще мало,
и возметсѧ беззаконїе ѿ землѧ, и правда цр҃-
ствуетъ на [васъ][24], не гл҃етъ грѣшникъ себе
не съгрѣшати, ѩко оуглїе огнено възгоритсѧ
на главѣ его. иже рече не съгрѣшихъ предъ
бг҃омъ и славы его. *се г҃ь совѣсть всѧ дѣла лѵ ѕі а мо а
чл҃чка и начинанїе ихъ и помышленїе ихъ и
срц҃а ихъ· [рече бо][25] буди землѧ, и бысть. бу-
ди нб҃о и бысть, и словесе его звѣзды сътво-
рены суть, и знаетъ число звѣздъ, иже възы-
щетсѧ ѿ бездны и сокровищъ ихъ. иже измѣ-
рилъ есть море и зачатїе его. иже запре море
посредѣ водъ. и повѣси землю на водахъ слове-
семъ своимъ. иже простре нб҃о ѩко камару на во-
дахъ основа его. иже постави в пустыни ис-
точники водныѧ, и на врьху горъ блата на
пущенїе рѣкъ ѿ възвышена камени, да напа-
ѩють землю, иже сътвори чл҃ка и положи срц҃е
[его][26] посредѣ тѣла и вложи ему дх҃ъ, и жи-
вотъ и разумъ и дыханїе. бг҃у вседрьжителю
иже сътвори всѧ, і испытаетъ всѧ сокровенаа,
въ сокровенїи [земли][27], тои знаетъ начинанїе
ваше, і иже помыслите въ срц҃ыхъ вашихъ, [-][28]
съгрѣшающи и хотѧщи оутаити грѣхи [ва-
ша][29]. сего ради г҃ь испытающи испыта всѧ
дѣла [ваша][30]· И приведетъ вас всѣхъ, и мерзъ-
ци будете егда проидут грѣси ваши пред чл҃ки,
и беззаконни будут иже (повинни)[31] станут
въ днь тои, что сътворите, али како съкрыете
грѣси ваши пред [бг҃омъ и аггелы его][32]. се судїѧ
бг҃ъ. боитесѧ его, [-][33] останитесѧ ѿ грѣхъ
ваших. и забудите беззаконїа ваша (-)[34] твори-
ти ихъ въ вѣкъ, и бг҃ъ изведетъ вас, і изба-
витъ ѿ всѧкаго скорбѣнїѧ. се бо възгараестѧ
огнь на васъ, ѩзыцы мнози, и въсхитат нѣ-
ких ѿ васъ, и (заколют на жертву идолом)[35] і
иже изволѧтъ (-)[36] будетъ имъ в посмѣхъ и
в поношенїе и въ попранїе· Будетъ бо [мѣста
мѣсту][37], и ѿ сосѣднихъ градовъ (въстанут)[38]
мнози на боѧщихсѧ г҃а· Будутъ ѩко безумни
(и) никому пращающи, на раздранїе и запу-
стѣнїе (-)[39] боѧщимсѧ г҃а. иже опустѧтъ и
расхитѧтъ стѧжанїѧ ихъ, и ѿ домовъ [-][40]
их изгонѧт. тогда ѩвитсѧ искушенїе избраных
моихъ, ѩко злато искуситсѧ ѿ огнѧ· Слы-
шите възлюбленїи мои рече г҃ь, се (пред вами)[41]
дни скорбни, и ѿ всѣхъ избавлю вас, не бои-
тесѧ не сумнаитесѧ, ѩко бг҃ъ водїтель вашъ
есть, і иже въздержати заповѣди и повелѣнїѧ
моѧ, рече г҃ь бг҃ъ. да не отѧгчатъ васъ грѣси
ваши ни воздвигнутсѧ беззаконїѧ ваша, горе
иже сътиснутсѧ ѿ грѣхъ своихъ, и отѧг-

чатся ѿ беззаконїи своихъ. имже образомъ ни-
ва стиснется ѿ дубравы и тернїа осяжетъ-
ся стезя ея, по коемъ не пройде члкъ. и за-
творится, и послеся на пожженїе огню·

Конецъ г҃, книгъ ездриныхъ
имать в себѣ гла, ѕ҃і·

придушені своїми беззаконнями,
так як поле стиснене лісом і його
стежка покрита тернями, якою не
перейде людина, – і буде замкнена і
буде послана на спалення вогнем.

Кінець 3-ої книги Ездри.
Має в собі 16 глав.

Книга Товїа глава первая

КНИГА ТОВІЇ
ГЛАВА 1

(Кнїга[1] словесъ товїевыхъ сна товїилева.
ананїилева, адуилева, гаваилева, ѿ сѣмене
асаилева)[2] ѿ колѣна (-)[3] недалимля (-)[4].
иже плѣненъ бѣ во дни салманасаровы
цря асѵрїиска, (ѿ дезвиса иже есть одесныя стра-
ны кида недалимля въ галилеи выше асѵра).
сущу бо ему по плѣненїи, пути истина не ос-
тави. тако да вся иже имѣаше на всякъ днь
съ плѣнными братїами, иже бяху ѿ рода его
раздѣляше· И егда бѣ юнѣишїи всего племени
недалимля. обаче же ничто дѣтъствуя съ-
твори въ дѣло· И егда хождаху вси (покланя-
тися) тельцемъ златымъ. ихже сотворилъ їеровоамъ црь
їилевъ. сеи единъ токмо стражашеся съдруже-
нїя всѣхъ. (но)[5] хождаше въ їерлмъ къ церкви гни, и
ту покланяшеся гу бу (-)[6] їилеву, (и) вся прьворо-
наа своя и десятины (-)[7] вѣрнѣ приносяше· Си-
це въ третїе лѣто ново пришелъцем служаше.
всю десятину (дая). сїя и сицевая по закону
бжїю отрочище сущемъ въздръжаше· Егда же
бѣ въ мужъ съвръшенъ, поятъ жену анну ѿ
колѣна своего, и роди ѿ нея сна, (и) нарече его
именемъ своимъ. (егоже)[8] измлада наказа боя-
тися ба, и въздръжатися ѿ всякого грѣха.
егда же ятъ бысть, прїиде съ женою своею и
съ сномъ (своимъ) во градъ ниневїи, (и) съ всѣмъ
племенемъ своимъ· И [егда][9] вси ядяху ѿ пища
языческы, сеи (же токмо) сохрани душу свою, и
никогда оскврънися ѿ пища ихъ. (-)[10] зане па-

1 Книга слів Товієвих, сина То-
віілевого, Ананіілевого, Адуїлево-
го, Гаваїлевого, з насіння Асаїлево-
го, з племені Неталімового, 2 який
був полонений в днях Салманасара,
асирійського царя, з Тезвиса, що є з
правого боку Кида Неталімового в
Ґалилеї, над Асиром. Бо як він був
вже полоненим, дороги правди він
не покинув, 3 так що все, що мав,
кожного дня ділив з полоненими
братами, що були з його роду. 4 І
хоч був наймолодшим з усього Не-
талімового племені, одначе ж нічо-
го дитинного не перевів у діло. 5 І
коли всі ходили поклонятися золо-
тим телятам, яких зробив Єровоам,
ізраїльський цар, тільки він єдиний
остерігався товариства всіх, 6 але
ходив до Єрусалиму до господньої
церкви і там поклонявся Господеві
Богові ізраїльському і вірно прино-
сив всі свої первоплоди і десятини.
7 Так в третьому році служив но-
вим приходьком, даючи всю деся-
тину. 8 Це й подібне за божим за-
коном, будучи хлопцем, він збері-
гав. 9 Коли ж став дорослим му-
жем, взяв він Анну за жінку зі сво-
го племені, і породив від неї сина, і
назвав його своїм іменем. 10 Його
ж змолоду він навчив боятися Бога
і оберігатися від усякого гріха. 11
Коли ж був полонений, він прий-
шов зі своєю жінкою і зі своїм си-
ном до міста Ніневії, і з усім своїм
племенем. 12 І коли всі їли з їжі

народів, тільки він же зберіг свою душу і ніколи не опоганився їхньою їжею, **13** тому що пам'ятав Господа Бога всім своїм серцем. І Бог дав милосердя перед лицем царя Салманасара, **14** і він дав йому волю, щоб ішов, куди лиш хоче, маючи свободу чинити те, що коли лиш забажає чинити. **15** І він ходив до всіх, що були в кайданах, подаючи їм навчання спасіння. **16** Коли ж він прийшов до міста Раґес *у* Мидії, маючи зі собою 10 гривень срібла, які йому подарував цар, **17** і коли побачив в своїм великім племені Гаваїла, Гаврієвого брата, що був у бідності, який був з його племені, і дав йому це срібло під його розписку. **18** Коли ж помер цар Салманасар і зацарював Сенахерив, його син, замість нього, і мав же у ненависті перед своїм лицем синів ізраїльських. **19** Товія ж кожного дня ходив по всьому своєму племені і потішав їх, роздавав же кожному одному з них скільки міг зі своїх дібр: **20** голодних він кормив, нагим же давав одіж і мертвим, і вбитим з дбанням робив похорон. **21** Після цього ж, коли сталося, що цар Сенахерив тікав перед карою, яку на нього послав Бог задля його кпин, і він розгнівався і вбив багатьох з ізраїльських синів і з юдеїв – Товія ж хоронив їхні тіла. **22** Коли це було сповіщене цареві, він наказав його убити і забрати всі його маєтки. **23** Але Товія зі своїм сином і з жінкою, покинувши всі свої маєтки і втікши сховався, тому що численні його любили. **24** І сталося, що по 45-ти днях царя вбили його сини, **25** і Товія повернувся до свого дому. І всі ж його маєтки були йому повернені.

мѧтьстꙋвова г҃ꙋ б҃ꙋ всѣмъ ср҃цемъ своимъ· (и) даде (-)[11] б҃ъ м҃лть пре лице салъманасара ц҃рѧ. и даде емꙋ свободꙋ да идетъ, аможе аще хощетъ. имѣюще волю творити что когда аще въсхощетъ творити· (и) хождаше (-)[12] къ всѣмъ иже бѧхꙋ въ оузахъ, оученїе сп҃сенїѧ подаѧ имъ· Егда же прїиде въ рагесъ гра мидскїи. имѣющеи съ собою ҃і, гривенъ сребра иже дарова емꙋ ц҃рь. И егда видѣ въ мнозѣ (-)[13] племени свое гаваила (брата гаврїева) в нищетѣ сꙋща, иже бысть ѿ колѣна его. (и) даде емꙋ (сїе)[14] сребро, по рꙋкописанїю его· (-)[15] Егда же оумре салманасаръ ц҃рь. (и)[16] ц҃рствова [сенахеривъ][17] с҃нъ его в него мѣстъ. и с҃нов (же) ї҃илевы имѣ в ненависти пре лицемъ своимъ· Товїѧ (же) [на всѧкъ д҃нь][18] хождаше по всемꙋ племени своемꙋ и оутѣшаше ихъ, раздѣлѧше же единомꙋ коꙗждо ихъ, елико можаше ѿ бл҃гъ свои. алчꙋщихъ кормѧше, нагимъ (же) одѣѧнїе дааше, и мр҃твыи и закланыи, погребенїе прилѣжне творѧше· Посем же егда обращенъ бы [сенахеривъ][19] ц҃рь, бѣжащи (-)[20] пре ꙗзвою юже нань б҃ъ посла порꙋганїа ради своего и разгнѣвасѧ, (и) многи оуби ѿ с҃новъ ї҃ильскихъ (і ѿ їоудеѧ)· Товїѧ (же) погребаше телеса ихъ. сїе егда възвѣщено бысть ц҃рю повелѣ его оубити, и възѧти всѧ бл҃гаа его· Но товїѧ съ с҃номъ своимъ и с женою (оставльши всѧ бл҃гаа своа, и ѿбѣгъ)[21] скрысѧ, зане мнози любѧхꙋ его· (И бысть) по д҃нехъ (-)[22], м҃е, оубиша ц҃рѧ с҃нове его. и възвратисѧ товїѧ въ до свои, и всѧ же бл҃гаѧ его возвращена бысть емꙋ·

Глава 2

1 Після цього ж, коли був день господнього празника і був зроблений великий обід в Товієвому домі, **2** він же сказав своєму синові: Іди і приведи деяких з нашого племені, що бояться Бога, щоб їли з нами. **3** Коли ж він вийшов і повернувся знову, то сповістив йому, що один з ізраїльських синів лежить вбитим на вулиці. Зразу ж він швидко встав, відійшов від стола, залишивши обід, не їв нічого, і прийшов до тіла мертвого, **4** і взяв його, і поніс до свого дому потайки, щоб, коли зайде сонце, потайки його поховати. **5** Коли сховав тіло мерця у своєму домі, з'їв він хліб з плачем і зі страхом, **6** згадуючи слова, які Господь сказав Аммосом пророком: Дні ваших празників повернуться на плач і ридання. **7** Коли ж зайшло сонце, він пішов і його поховав. **8** Картали ж його всі його кревні,

Гл҃а, в҃·

Посем же егда бысть д҃нь праздника г҃нѧ, и сътворенъ бысть обѣдъ добръ въ домꙋ товїинѣ, рече (же) с҃нꙋ своемꙋ. иди и приведи нѣкїи ѿ колѣна нашего боѧщихъсѧ б҃а, да ꙗдѧтъ с нами· Егда же изыиде (и) возвратисѧ паки, (и) возвѣсти [емꙋ][1], единъ ѿ с҃новъ ї҃илевыхъ оубїенъ лежа на стогнѣ· Абїе же воста (скоро изыиде) ѿ трапезы, оставльши обѣдъ не вкꙋси ничтоже, и прїиде къ тѣлꙋ мрътвомꙋ и взѧ е (и) несе в домъ свои в таине, да егда с҃лнце заиде, съкровено погребе е· Егда же скры тѣло мр҃твое (в домꙋ своемъ), ꙗде хлѣбъ съ плачемъ и съ боѧзнїю въспоминаѧ на словеса ꙗже рече г҃ь, аммосомъ пр҃ркомъ д҃нїе праздникъ вашихъ обратѧтсѧ въ плачъ и рыданїе. егда же с҃лнце западе, иде и погребе его· Ѿбличахꙋ же его вси

ѥскренїи ѥго рекꙋщи. не сицевыѧ ли ради вещи ꙋбїенъ быти повелѣнъ еси (ѿ црѧ), и едва ꙋбѣжа смрти (-)[2]. и паки погрѣбаеши мртвыхъ. товїѧ же наипаче боашесѧ бга неже црѧ въсхищаше телеса ꙋбїенаа и сокрываше в домꙋ своемъ. и въ полꙋнощи погребаше тѧ. Слꙋчи же сѧ нѣкоего дне ꙋтрꙋжен ѿ гроба (градѧ), прїиде до домꙋ своего, (и) возлѧже близь стѣны и ꙋспе, (и) спѧщꙋ емꙋ паде гнои теплъ на очи его ѿ гнѣзда ластовича. И бысть слѣпъ, сїе же искꙋшенїе ѿ бга слꙋчисѧ емꙋ. даже послѣднимъ людемъ дастьсѧ образ терпѣнїѧ его, ꙗко и праведнаго їова. иже ѿ младенчества своего всегда бга боѧсѧ и заповѣди его съхранѧа не бы скорбенъ (пред)[3] бгмъ наказанїа ради слѣпоты ꙗже слꙋчисѧ емꙋ. но неподвиженъ въ бжїи страсѣ поживе, дающи хвалꙋ бгꙋ ппо всѧ дни живота своего. Иже ꙗко блаженномꙋ їовꙋ наскакахꙋ цри. тако и его роди, и ближнїи (-)[4] [-][5] порꙋгахꙋсѧ животꙋ его рекꙋщи. Где есть ꙋпованїе твое егоже ради млтынѧ и погребенїе творилъ еси. Товїѧ же запрѣщаше им рекꙋщи. не глите сице, зане снве стых есмы. и чаемъ оного живота егоже бгъ дасть иже вѣрꙋ свою никогда не премѣнѧютъ ѿ него. Анна же жена его на всѧкъ днь хождаше къ дѣлꙋ ткалищномꙋ. и ѿ трꙋда рꙋкъ свои житїю потребнаѧ возношаше. приключи же сѧ нѣкогда да козла (-)[6] принесе въ домъ. егоже (товїѧ)[7] ꙋслышав блеюща. рече видите ꙋбо да не татьство бꙋдетъ. ѿдаите е (его есть)[8], ибо не подобает намъ ꙗсти ѿ татьства ниже осѧзати что, емꙋже жена его съ ꙗростїю ѿвѣща. ѿ коль сꙋетна сътворена бысть ꙋпованїа твоа, и млтынѧ твоѧ нн҃ѣ ꙗвишасѧ. и сїѧ і ина сицеваѧ словеса поношаше емꙋ.

кажучи: Чи не задля такої речі ти
був засуджений на смерть царем і ти
ледве уникнув смерть – і знову хо-
ваєш мертвих? **9** Товія ж більше бо-
явся Бога, ніж царя. Він забирав ті-
ла вбитих і ховав у своєму домі, а
опівночі хоронив їх. **10** Трапилося
ж, що якогось дня, йдучи змученим
від гробу, він прийшов до свого до-
му і ліг біля стіни і заснув. **11** І як
він спав, на його очі впав теплий
гній з гнізда ластівки, і він став слі-
пим. **12** Таке ж випробування від
Бога йому трапилося, щоб пізнішим
людям даний був образ його терпе-
ливості, як і праведного Йова, **13** я-
кий від своєї молодості, завжди, бо-
ячись Бога і зберігаючи заповіді йо-
го, не зазнав скорботи перед Богом
задля покарання сліпоти, яка йому
трапилася. **14** Але він прожив непо-
рушним у божому страсі, даючи
хвалу Богові в усі дні свого життя.
15 На нього, як на блаженного Йо-
ва, нападали царі, та і його роди і
близькі насміхалися з його життя,
кажучи: **16** Де є твоя надія, задля я-
кої ти чинив милостині і похорони?
17 Товія ж забороняв їм, кажучи:
Не говоріть так! **18** Адже ми є сина-
ми святих і очікуємо те життя, яке
Бог дасть тим, що свою віру ніколи
не віднімають від Нього. **19** Анна ж,
його жінка, кожного дня ходила на
ткацьку роботу і від труда своїх рук
приносила потрібне на життя. **20**
Трапилося ж, що якось вона прине-
сла козла додому, **21** Товія ж почув
його, як мекає, *і* сказав: Глядіть о-
тож, щоб не було крадене. Віддайте
його тому, чиє воно є, бо нам не го-
диться їсти крадене, ані чогось *та-
кого* торкатися. **22** Йому ж його жін-
ка зі злістю відказала: Якими мар-
ними стали твої надії і сьогоні ви-
явилися твої милостині. **23** І таким
і іншими подібними словами вона
йому докоряла.

Гла, г.

Тогда товїѧ въздохнꙋ и нача молитисѧ съ слезами рекꙋщи. праведенъ еси гди и вси сꙋди твои прави сꙋ. и вси пꙋтїе твои, млть і истинна и сꙋдъ. И нн҃ѣ гди въспомѧни мѧ. [и][1] не сътвори мщенїѧ о грѣсѣхъ моихъ, ниже въспомѧни беззаконїѧ моа, ниже племени моемꙋ ꙗко не послꙋшахомъ заповѣдїи твоихъ. [Сего ради][2] предани есмы въ расѣѧнїе и въ плѣненїе и въ смрть и въ притчю, и въ срамотꙋ всѣмъ ꙗзыкомъ в нихже (же) разсѣѧлъ еси нас. И нн҃ѣ гди велїи сꙋды твои ꙗко не сътворихомъ по заповѣдемъ твоимъ. и не ходихом благо пред тобою. И нн҃ѣ гди

Глава 3

1 Тоді Товія зідхнув і почав мо-
литися зі сльозами, **2** кажучи: Гос-
поди! Ти є праведний і праведні є
всі твої суди, і всі твої шляхи – ми-
лосердя, і правда, і суд. **3** І сьогод-
ні, Господи, згадай мене і не чини
помсти за мої гріхи, ані не пом’яни
мої беззаконня, ані *беззаконня* мого
племені, **4** бо ми не послухалися
твоїх заповідей. Задля цього ми є
видані на розсіяння, і на полон, і на
смерть, і на притчу, і на сором всім
народам, в яких же ти нас розсіяв. **5**
І сьогодні, Господи, великі твої
присуди, бо ми не зробили за твої-
ми заповідями і ми не ходили пра-
ведно перед Тобою. **6** І сьогодні,

Господи, за твоєю волею зроби зі
мною і накажи з миром прийняти мій
дух. Бо мені є краще померти, ніж
жити. **7** Того ж дня трапилося Сарі,
Рагуїловій дочці, в Рагесі, мидському
місті, почути засоромлення від однієї
рабині її батька, **8** бо вона була дана
сімом мужам і демон іменем Азмоде-
ос нагло вбив їх, коли вони ввійшли
до неї. **9** І коли вона картала дівчину
за її провину, дівчина ж відповіла їй,
кажучи: І найбільше, від тебе не по-
бачимо сина ані дочки на землі, вбив-
це своїх мужів. **10** І чи мене хочеш
вбити так, як ти убила сімох мужів? І
від цього слова Сара піднялась вгору
до своєї кімнати і три дні і три ночі
не їла ані не пила, **11** але, стоячи, зі
слізьми молилася до Бога, щоб Він її
спас від цього стиду. **12** Сталося ж,
що в третьому дні, коли вона завер-
шила молитву, благословляючи Гос-
пода, **13** вона сказала: Благословенне
є твоє ім'я, Боже наших батьків, і ко-
ли прогніваєшся, вчиниш милосердя
і в часі скорботи відпустиш гріхи
всім, що закличуть до Тебе. **14** До Те-
бе поверну моє лице, до Тебе підніму
мої очі, **15** попрошу, Господи, щоб
Ти мене звільнив від оков цього со-
рому, або, по правді, забери мене з
землі. **16** Ти знаєш, Господи, що ні-
коли я не жадала мужа, і я чистою
зберегла мою душу від всякого пожа-
дання, **17** я ані не пристала до тих,
що забавлялися, ані не стала учасни-
цею тих, що ходять в легкості, **18** я ж
зволила прийняти мужа не з мого по-
жадання, але з твоїм страхом. **19** Чи я
негідною була для них, або чи вони
не були гідні мене, або чи ти мене
зберігав для іншого чоловіка? **20** Бо
немає влади в людини, але твоє рі-
шення. **21** По правді, стається все, що
тобі вгодне, а його життя, хоч буде у
випробуванні, буде увінчане, якщо ж
є в скорботі – спасеться, і хоч буде у
зітлінні – удостоїться прийти до тво-
го милосердя. **22** Бо ані не матиме на-
солоди з нашого вигублення Той, що
по бурі робить тишу, замість плачу ж
і ридання Він проллє радість і весе-
лість. **23** Хай буде твоє ім'я, Боже із-
раїльський, благословенне навіки. **24**
І в тому часі вислухані були молитви
обох перед славою Всевишнього Бо-
га. **25** І посланим був господній ангел
Рафаїл, щоб очистити їх обох, тому
що в один час вони принесли їхні
молитви перед Господа.

по воли твоеи сътвори съ мною, и повели с
миромъ прїяти духъ мои. лучши бо ми есть
оумрети нежели жити· Того же бо дне слу-
чися сарѣ дщери рагуилевѣ въ [рагесѣ][3] градѣ
мидьстѣ. (-)[4] слышати студъ ѿ единоа
рабыни ѿца своего. яко дана бяше седми му-
жемъ, и дѣмонъ имене азмодеосъ, внезапу
оуби ихъ, яко вшедши бяху к неи. и егда за
вину ея запрѣщаше отроковицы, (отроковица
же) ѿвѣща еи рекущи. (и) наипаче ѿ тебе не
оузрим сна ниже дщери на земли. оубїица му-
жїи своихъ. и еда оубити мя хощеши яко
(-)[5] оубила еси седмь [мужїи][6]. (и) ѿ сего гла
възыде (сара) връху камары своея и три дни
и три нощи не ясть ниже питъ. но (-)[7] сто-
ящи съ слезами моляшеся бу. да ѿ сего
студа избавит ея· Бысть же въ днь тре-
тїи егда съвръши млтву, блгвящи га ре, бл-
вено есть имя твое бе ѿцъ наших и егда
прогнѣваешися, млрдїе сътвориши, и въ вре-
мя скорбѣнїя грѣси отпустиши (всѣмъ) иже
възовутъ тя· К тебѣ (-)[8] лице мое обращу,
к тебѣ очи мои въздвигну, въспрошу ги да
ѿ съюза студа сего ѿрѣшиши мя, или ис-
тинно ѿ земли изми мя· Ты вѣси ги иже ни-
когда похотѣхъ мужа, и чисту въздръжахъ
дшу мою ѿ всякого похотѣнїя, ниже съ
играющимъ смѣсихся ниже с тѣми иже в лег-
кости ходят оучястница воздася· Мужа же не
похотѣнїем моим но съ страхом твоим изволихъ
прїяти. еда ли азъ недостоина быхъ тѣмъ,
или оубо они мнѣ не быша достоини. или оубо
мужу иному съдръжалъ еси мене· Нѣсть бо въ
члцѣ власть, но совѣт твои, въистинну и-
мать вся иже оугодна тебѣ. егоже животъ аще
въ искушенїи будетъ вѣнчается. аще же въ
скорбѣнїи избавится. и аще въ истлѣнїи бу-
детъ къ млти твоеи прїити сподобится.
ниже бо оуслаждится о погубленїи наших. иже по
волнѣ тишину сътворитъ, (-)[9] плачю же и ры-
данїю радость и веселїе възлїетъ. да бу-
детъ имя твое бе ізлевъ блгвенно въ вѣки. и во
оно время оуслышаны суть млтвы обою пре
славою вышнего ба· И послан бѣ аггелъ гнь (-)[10]
рафаил да очистит (ихъ) обою зане въ едино
время суть молитвы ихъ пре гмь творени·

Глава 4

1 Задля того, коли Товія вважав,
що його молитва, щоб він помер, бу-
ла вислухана, він прикликав до себе
свого сина Товію, **2** і сказав йому:
Послухай, сину, мої слова моїх уст, і

Глава, д.

Сего ради егда товїя мняше молитву
свою оуслышану быти да оумретъ·
Призва к себѣ товїю сна своего, ре же
ему, слыши сну мои словеса оустъ мо-

и҆хъ. и҆ сі҆ѧ въ срⷣци твое҆ ꙗ҆ко ѻ҆снова́ні҆е положи̑·
сирⷯ з҃ *Е҆гда̀ прі҆иметъ бг҃ъ дꙋ҆шꙋ мою, тѣ́ло мое̑
погреби̑. и҆ въ чти̑ и҆мѣ́еши мт҃рь свою, всѧ̑
дн҃и живота̀ еѧ̑, и҆ памѧ́ствꙋи и҆же колики
болѣзни терпѣла е҆сть тебе ради во чревѣ
свое҆мъ· Е҆гда же и҆ та съврьшиⷭ҇ времѧ живота̀
своѐго, погребеши ю҆ бли̑ мене· въ всѧ же дн҃и
живота̀ своѐго въ оу҆мѣ да и҆мѣеши бг҃а. и҆
при г҃ стрежи да не нѣкогда грѣхꙋ и҆зволиши и҆ прес-
сирⷯ д҃ тꙋпиши заповѣди бг҃а нашего. *ѿ и҆мѣні҆ѧ же
лꙋ҃ ді твоего твори̑ милостыню. и҆ не ѿврати̑ лица
твоего ни ѿ е҆ди́нагѡ оу҆бо́гаго, (а҆́ще се не сътво-
ри́ши, то)[1] ни ѿ тебе̑ ѿвратитсѧ лице гн҃е.
сирⷯ ле е҆ли́ко мо́жеши толико бꙋди млⷭ҇рдъ. *а҆́ще же
много тебѣ бꙋ́детъ, и҆зобилно въздава́и. а҆́ще
мало тебѣ бꙋдетъ, и҆ малое бл҃говолно оу҆части-
ти помы́сли. мзды бо бл҃ги себѣ съкровищꙋ́еши
сирⷯ кд в дн҃ь потре́бный· *Ꙗ҆́ко милостынѧ ѿ всѧ́каго
грѣха и҆ ѿ смр҃ти и҆збавитъ и҆ не ѻ҆ставитъ
дш҃и и҆ти̑ въ тмꙋ. оу҆пова́ні҆е ве́лі҆е бꙋдетъ прⷣе
(лицемъ бж҃і҆имъ)[2] мл҃тына всѣ̑ сътворѧю-
щимъ ю҆· вонми себѣ прилѣжнѣ сн҃ꙋ мои ѿ
всѧ́каго (дерзновені҆ѧ)[3]. и҆ кромѣ жены̀ твоеѧ
никогда̀ ѻ҆слабиши грѣха познати· Гордына ни-
ко́ли въ твое҆мъ чювъствѣ, и҆ли въ твое҆мъ
сло́вѣ властвова́ти попꙋстиши. на тою̀ бо на-
ча́ло прі҆ѧ всѧкое гꙋбительство· Е҆лицы тебѣ
г мо ді нѣчто сдѣлаю, ско́ро и҆мъ мздꙋ возда́и. *и҆ мзды
е мо кд наемника твоего прⷣе собою ѿню҆ не ѻ҆стави̑·
ма з *Что ѿ и҆ного ненави́диши сътвори́ти тебѣ,
лꙋ ѕ зри да не и҆ ты нѣкогда̀ дрꙋго́мꙋ сътво́риши·
Хлѣбъ твой съ а҆лъчными и҆ с требꙋющими
ꙗ҆ждь. и҆ ѿ ѻ҆дѣа́ні҆и твои̑ наги̑ ѻ҆дѣ́и. хлѣбъ
(же) твои и҆ вино [твое̑][4] при погребені҆ю пра́-
веднаго дава́и. и҆ не ꙗ҆ждь е҆го ниже пі҆и съ
грѣшникы· Совѣтъ всегда̀ ѿ мꙋдра поищи.
въ всѧ́ко вре́мѧ бл҃ви бг҃а. (-)[5] и҆спроси̑ ѿ него да
пꙋти твои̑ оу҆пра́витъ. и҆ всѧ̀ совѣты твоѧ в
немъ да пребыва́ютъ· Сказꙋю же ти (и҆ се̑) сн҃ꙋ
мо́и, ꙗ҆ко да́, і҃, (гри́венъ)[6] сребра̀, е҆гда̀ [е҆щѐ][7]
младенецъ былъ е҆си гаваилꙋ въ рагесѣ градѣ
мѣстѣ, и҆ рꙋкописа́ні҆е е҆го и҆мѣющꙋ ми· И҆ сего
ради възыщи ка́ко к немꙋ доидеши, да прі҆и-
меши ѿ него ѻ҆пи́саннꙋю тѧгость сребра̀. и҆
воздаси е҆мꙋ рꙋкописа́ні҆е е҆го. не оу҆бо́исѧ сн҃ꙋ
мо́и. а҆́ще и҆ нище́тно жи́ті҆е живе́м, но многа
бл҃га и҆мѣти бꙋдемъ а҆́ще оу҆бои́мсѧ бг҃а и҆ ѿ-
стꙋпимъ ѿ всѧ́каго грѣха и҆ сътво́римъ
бл҃гаѧ·

поклади їх за основу в твоєму сер-
ці. **3** *Коли Бог візьме мою душу, сир. 7
поховай моє тіло і вшановувати-
меш свою матір всі дні її життя. **4** І
пам’ятай ту, що стільки болів пере-
терпіла задля тебе у своїм лоні. **5**
Коли ж і вона завершить час свого
життя, поховаєш її біля мене. **6** В
усі ж дні свого життя в умі держи
Бога і бережися, щоб ти ніколи не
погодився на гріх і не переступив при. 3
заповіді нашого Бога. **7** *З маєтку ж сир. 4
твого чини милостиню, і не відвер- лук. 14
ни твого лиця від ані одного бідно-
го. Якщо цього не зробиш, то й від
тебе не відвернеться Господнє ли-
це. **8** Скільки можеш, на стільки
будь милосердним. **9** *Якщо ж буде сир. 35
в тебе багато – давай щедро, якщо в
тебе буде мало – і мало подумай
щедро розділити, **10** бо добру вина-
городу собі збираєш на день потре-
би. **11** *Адже милостиня спасе від сир. 29
всякого гріха і від смерті і не дасть
душі піти в темряву. **12** Милостиня
дасть велику надію перед божим
лицем всім, що її чинять. **13** При-
слухайся до цього дбайливо, мій
сину, зі всякою сміливістю і, за ви-
нятком твоєї жінки, ніколи не під-
дайся пізнати гріх. **14** Ніколи *не* до-
пустиш гордості панувати в твоїм
почутті або в твоїм слові, бо з нею
має початок всяке знищення. **15**
Тим, що тобі щось зроблять, скоро мойз. 19
їм віддай платню, *і платню твого мой5. 24
найманця перед собою зовсім не
затримуй. **16** *Те, що ненавидиш, мат. 7
щоб інший тобі зробив, гляди, щоб лук. 6
і ти часом не зробив іншому. **17**
Твій хліб їж з голодними і з по-
требуючими, і твоєю одежею одя-
гай нагих. **18** Хліб же твій і твоє
вино при похороні праведного да-
вай, і не їж його ані не пий з гріш-
никами. **19** Завжди шукай поради у
мудрого, **20** на всякий час благо-
слови Бога, проси у нього, щоб
простував твої дороги, і всі твої
ради хай в ньому перебувають. **21**
Кажу ж тобі і це, мій сину, що я дав
10-ть гривень срібла, коли ти ще
був дитиною, Гаваїлові в Рагесі,
мидському місті, і я маю його роз-
писку. **22** І задля цього пошукай, як
до нього підеш, щоб ти одержав від
нього записану вагу срібла. І відда-
си йому його розписку. **23** Не бійся,
сину мій, хоч ми й живемо бідним
життям, але будемо мати багато
дібр, якщо будемо боятися Бога, і
відступимо від всякого гріха, і
чинитимемо добро.

Глава 5

1 Тоді відповів Товія своєму батькові, і сказав: Все, що ти мені наказав, я зроблю, тату, **2** але як я запитаю за срібло, того не знаю. Він не знає мене і я також його. Який знак йому дам? Ані не знаю дороги, якою туди піду. **3** Тоді його батько відповів йому, і сказав: Адже я маю розписку. Коли ти її йому покажеш, і зразу він тобі поверне. **4** Але йди сьогодні і пошукай собі якогось вірного мужа, який за платню піде з тобою, поки ще я є живим. Щоб ти одержав те срібло. **5** Тоді Товія вийшов і знайшов гарного підперезаного мужчину, що стояв, наче готовий в дорогу, **6** і він не знав, що той був божим ангелом. Він його поздоровив і сказав: Звідки ти є, добрий мужчино? **7** Він же відповів: З ізраїльських синів. І сказав йому Товія: Чи знаєш дорогу, що веде в мидську країну? **8** І той йому відповів: Знаю. І всі її дороги я часто проходив, і я бував у Гаваїла, нашого брата, що живе в мидському місті Раґес, що є в горі Еґватан. **9** І сказав йому Товія: Потерпи мені трохи тут, благаю тебе, доки ж не сповіщу це моєму батькові. **10** І ввійшов Товія і сказав це все своєму батькові. Батько на це здивувався і попросив, щоб він до нього прийшов. **11** І той ввійшов і поздоровив його, і сказав: Радість тобі завжди *хай* буде. **12** І сказав Товія: Як буде радість мені, що сиджу в темряві і не бачу світла неба? **13** І сказав йому мужчина: Будь сильний душею і сьогодні одержиш від Бога здоров'я. **14** І сказав йому Товія: Чи не зможеш повести мого сина до Гаваїла, до мидського міста Раґес? І, коли повернешся, віддам тобі твою платню. **15** І сказав ангел: Я поведу і знову приведу його до тебе. **16** І відповів йому Товія: Прохаю тебе, скажи мені з якого дому ти є або з якого племені. **17** Йому ж ангел Рафаїл сказав: Чи шукаєш родовід найманця або тільки найманця, що піде з твоїм сином? **18** Але, щоб не видатися тобі прикрим, Я є Азарія, син великого Ананії. **19** І відповів Товія, і сказав: Ти є з великого роду, але, благаю тебе, не розгнівайся *за те,* що я бажав довідатися про твій рід. **20** Сказав же йому ангел: Я здоровим поведу і здоровим до тебе приведу твого сина. **21** Відповів же Товія, і сказав: Добре, йдіть. І *хай* Господь буде з вами, і його ангел хай вас проведе. **22** Тоді вони приготували все, що потрібне в дорогу, і він поздоровив свого батька і матір, і оба пішли разом. **23** Коли ж пішли, його мати почала плакати і говорити: Ти взяв і

Глава, є҃.

Тогда̀ ѿвѣща̀ товї́а ѿц҃ꙋ своѐмꙋ и҆ рече.
вса̀ є҆ли́ка повелѣ́лъ ми є҆си сътворю̀
ѿч҃е. но ка́ко въпрошꙋ ѡ҆ сребрѣ то҃ не
вѣмъ, то́и мѧ̀ не зна́е. и҆ а҆́зъ є҆го та́-
коже· Кое зна́менїе да́мъ є҆мꙋ, но ниже пꙋтѝ
и҆же та́мо и҆дꙋ не свѣ́де· Тогда̀ ѿц҃ъ є҆го ѿ-
вѣща̀ є҆мꙋ и҆ рече. рꙋкописа́нїе бо а҆зъ и҆мѣ́ю.
и҆же є҆ є҆гда̀ пока́жеши є҆мꙋ, (и҆) а҆́бїе възврати́
(ти)· Но и҆дѝ нн҃ѣ и҆ взыщѝ себѣ нѣ́коего
вѣрна мꙋжа̀ и҆же и҆детъ с тобо́ю по мздѣ.
до́нъдеже є҆ще живъ є҆смь да въспрї́имеши
(сребро̀ ѻ҆́но)[1]· Тогда̀ и҆зы́иде товї́а (и҆) ѡ҆брѣтѐ
ю҆́ношꙋ свѣтла препоѧ́сана стоѧ́ща, ꙗ҆́ко ᲂу҆го-
то́ванъ на пꙋть, и҆ не зна́аше ꙗ҆́ко а҆гг҃лъ
б҃жїи бѣ· Поздрави є҆го и҆ рече, ѿкꙋдꙋ тѧ
и҆мѣ́ю бл҃гїи ю҆́ноша. ѻ҆́нже ѿвѣща̀, ѿ с҃нѡвъ
ї҆и҃левъ, и҆ рече є҆мꙋ товї́а. вѣ́си ли пꙋть и҆же
веде́тъ въ стра́нꙋ ме҃скꙋю, (и҆)[2] ѿвѣща̀ (є҆мꙋ)
вѣмъ. и҆ всѧ пꙋти є҆го ча́сто прохожда̑, и҆ бы-
вахъ ᲂу҆ гавали́ла бра́та на́шего, и҆же живе́тъ в
рагесѣ гра́дѣ ме́дьстѣ, и҆же є҆сть въ горѣ є҆г-
вата́нѣ. (и҆)[3] рече (є҆мꙋ) товї́а, потерпѝ ми
ма́ло здѣ молю̀ (тѧ), до́ндеже сїѧ възвѣщꙋ
ѿц҃ꙋ моемꙋ· (И҆)[4] вни́де [товї́а][5] и҆ сказа̀ всѧ
сїѧ ѿц҃ꙋ своемꙋ, є҆мꙋже диви́сѧ ѿц҃ъ, (и҆) [мо-
ли][6] да вни́детъ к немꙋ. и҆ вниде и҆ поздрави
є҆го и҆ рече. ра́дость тебѣ всегда̀ бꙋдетъ· И҆ ре҃
товї́а ка́ко ра́дость мнѣ бꙋде и҆же во тмѣ
сѣжꙋ. и҆ свѣта не҃си не ви́ждꙋ· (И҆)[7] рече (є҆мꙋ)
ю҆́ноша. крѣ́покъ бꙋди дш҃ею, и҆ дне́сь ѿ б҃а
ѡ҆здравѣеши· И҆ рече є҆мꙋ товї́а. ни ли възмо́-
жеши и҆звести с҃на моего къ гавали́лꙋ в раге҃
[гра҃][8] ме҃скїи. и҆ є҆гда̀ възврати́шисѧ възда́мъ
тебѣ мздꙋ твою· И҆ ре҃ (-)[9] а҆гг҃лъ. а҆зъ ведꙋ и҆
па́ки приведꙋ є҆го к тебѣ. (и҆)[10] ѿвѣща̀ (є҆мꙋ)
товї́а· Молю̀ тѧ скажи ми ѿ коего до́мꙋ
є҆си, и҆ли ѿ коего колѣна. є҆мꙋже а҆гг҃лъ рафа-
и́лъ ре҃. ро҃ ли и҆щеши нае́мника, и҆ли то́кмо
нае́мника и҆же съ с҃номъ твои́мъ и҆детъ. но
да не скорбенъ тебѣ въздамсѧ· А҆зъ є҆смь а҆за́-
рїа а҆на́нїи вели́каго с҃нъ. и҆ ѿвѣща̀ товї́а (и҆
рече). ѿ вели́ка ро́да є҆си но молю̀ (тѧ) не про-
гнѣви́сѧ, ꙗ҆́ко хотѣхъ ᲂу҆вѣдѣти ро҃ твои· Ре҃
же є҆мꙋ а҆гг҃лъ, а҆зъ здра́ва ведꙋ, и҆ здра́ва к
тебѣ приведꙋ с҃на твоего· ѿвѣща же товї́а
(и҆) ре҃. бл҃го ходи́те и҆ бꙋдетъ (г҃ь с ва́ми)[11], и҆
а҆гг҃лъ є҆го да проведе́тъ вы. тогда ᲂу҆готова-
ша всѧ и҆же ба́хꙋ на пꙋть. (и҆) поздра́ви (-)[12]
ѿц҃а [своего][13], и҆ мт҃рь [-][14], ї и҆до́ста ѻ҆́ба
вкꙋпѣ· Є҆гда же и҆до́ста, нача̀ ма́ти є҆го

плакати и гл҃ати. жезлъ старости нашеѧ взѧлъ еси, и ѿслалъ еси ѿ на҃с. Ѽ да не бы было сребро то, понеже послалъ еси его. довлѧше бо намъ убожество наше. и въ богатество вьмѣнѧхомъ, егда видѣхо҃м сн҃а нашего (пре҃д собою). Рече же еи товїа, не плачисѧ, здра҃в прїидетъ сн҃ъ нашъ [тамо][15], и здра҃в обратитсѧ к намъ, и очи твои узрѧтъ его. вѣрую убо ꙗко агг҃л (гн҃ь)[16] бл҃гїи (-)[17], спосцѣшн҃и всѧ бл҃гаѧ има. ꙗже аще въсхощетъ творити такоже и съ радостїю възвратитсѧ к намъ. къ сицевому гл҃у преста мати его плакати и умолча.

Гл҃а, ѕ҃.

Идаше же товїѧ, и песъ послѣдуѧ ему. и облаже въ первую (нощь)[1] близъ рѣки тигры. І изыиде да умыетъ нозѣ свои. и се рыба велика изыиде на пожренїе его. еаже ужасесѧ [товїѧ][2] възпїѧ гласом великимъ рекуще. Гн҃и (хощетъ мѧ пожрети рыба)[3]. И рече ему агг҃лъ възми за щоку еѧ и въстѧгни еѧ к себѣ, се же сътвори въстѧгну еѧ, на сухо, и нача метатисѧ пре҃д ногама его. Тогда рече ему агг҃лъ. распори ту рибу, и ср҃це еѧ и утробу и желчь сохрани себѣ. зане сїа потребна суть и на врачеванїе ключима. иже егда сътвори, (и часть едину испече)[4] и взѧтъ (ю) съ собою на путь. прочаѧ же осолиша даже удовлисѧ имъ. дондеже прїидутъ въ рагесъ градъ ме҃дскїи. Тогда въпроси товїѧ агг҃ла, и ре҃ч ему. молю тѧ азарїе брате. да скажеши мнѣ что за врачеванїе имѣютъ та иже ѿ рыбы съхранити повелѣлъ еси. и ѿвѣща [агг҃лъ][5] рече к нему. часть ср҃ца рыбїѧ аще възложиши на углїе, дымъ еѧ прогонитъ всѧкъ родъ дѣмоньскїи, или ѿ мужа или ѿ жены. и потомъ никогда же не приступит (-)[6]. [и желчь възможетъ на помазанїе очесомъ, на них же аще будетъ бѣльмо, и уздравѧтсѧ][7]. И рече ему [товїѧ][8]. гдѣ хощеши да пребываемъ. ѿвѣща же агг҃лъ рече, есть здѣ мужъ именемъ рагуилъ ближнїи ѿ колѣна твоего. и сеи има҃ дщерь именемъ сара, и не иматъ ни единаго сн҃а или дщери развѣ еѧ,
д҃ мо҃ їз и҃ лѕ *тебѣ иматъ быти всѧ имѣнїа его, имаши бо еѧ взѧти себѣ въ жену. Сего ради проси (ѿц҃а еѧ)[9], и дастъ тебѣ еѧ въ жену. Тогда ѿвѣща товїѧ и рече, слышахъ ꙗкоже дана бѣ се҃дми мужемъ и мр҃тви суть, но и се слышахъ ꙗко дѣмонъ уби ѧ. Сего ра҃д боюсѧ да и мнѣ сїѧ не случитсѧ, зане азъ единъ есмь у ро-

відіслав від нас палицю нашої старості. **24** Коби не було б того срібла, тому що ти його послав, **25** достатньою ж нам була наша біднота. І ми *її* вважали за багатство, коли бачили нашого сина перед собою. **26** Сказав же їй Товія: Не плач, наш син здоровим прийде туди і здоровим повернеться до нас. І твої очі його побачать. **27** Вірю, отже, що добрий господній ангел допоможе їм всім добром в тому, що лише він чинити забажає, і також з радістю повернеться він до нас. **28** На таку мову його мати перестала плакати і замовкла.

Глава 6

1 Ішов же Товія, і пес ішов за ним. І в першу ніч спочили біля ріки Тигр. **2** І він вийшов, щоб помити свої ноги, – і ось вийшла велика риба, щоб його пожерти. **3** Злякався ж її Товія, кричачи великим голосом і кажучи: Господи, риба хоче мене пожерти. **4** І сказав йому ангел: Візьми її за щоку і потягни її до себе. Він же зробив це, витягнув її на сушу, і вона почала кидатися перед його ногами. **5** Тоді сказав йому ангел: Розпори ту рибу. І її серце, і нутрощі, і жовч собі збережи, тому що вони є потрібні і надаються до лікування. **6** Коли він це зробив, і спік одну частину, і взяв її з собою в дорогу, решту ж насолили, доки не буде їм потрібне, поки прийдуть до мидського міста Раґес. **7** Тоді Товія запитав ангела, і сказав йому: Прошу тебе, брате Азаріє, щоб ти мені сказав, які лікувальні властивості має те, що ти наказав зберегти з риби. **8** І відповів ангел, сказав йому: Якщо покладеш частину риб'ячого серця на вугілля, його дим проганяє всякий демонський рід, чи то від чоловіка, чи то від жінки, і потім ніколи ж не приступить. **9** І жовч помічна на помазання очей, якщо ж на них буде більмо, і виздоровіють. **10** І сказав йому Товія: Де хочеш, щоб ми перебули? **11** Відповів же ангел, *і* сказав: Тут є чоловік на ім'я Раґуїл, родич з твого племені. І він має дочку на ім'я Сара, і не має ані одного сина або дочки, за винятком неї. **12** *Тобі має бути ввесь його маєток, бо маєш її взяти собі за жінку. **13** Задля цього проси її батька, і він дасть тобі її за жінку. **14** Тоді відповів Товія, і сказав: Я чув, що вона була видана за сімох чоловіків, і вони померли. Але й ось чув я, що демон їх вбив, **15** задля цього боюся, щоб і мені таке не сталося, мой4. 27 і 36

тому що я є одинак у моїх батьків, і
звів би їхню старість зі смутком до
гробу. **16** Тоді ангел Рафаїл сказав
йому: Послухай мене, я тобі пока-
жу тих, над якими демон має владу,
17 бо це ті, що так женяться, що про-
ганяють Бога від себе і від свого
ума, і так потурають своїм пристра-
стям, як кінь і осел, в яких немає ро-
зуму. Адже над такими демон має
владу. **18** Ти ж, коли приймеш її, і,
входячи до спальні, впродовж трьох
днів здержуйся від неї, і нічого ін-
шого, лише молитва хай буде з нею.
19 В ту ж першу ніч поклади на
жевріюче вугля нутрощі цієї риби –
і демони будуть прогнані. **20** В дру-
гу ж ніч ти будеш прийнятий в спі-
льноту святих патріярхів. **21** Тре-
тьої ж ночі успадкуєш благословен-
ня, щоб від вас сини родилися здо-
ровими. **22** Як прийде ж третя ніч,
приймеш дівчину з господнім стра-
хом, більше задля плоду, ніж похо-
ті, щоб в синах унаслідити насіння,
– Авраамове благословення.

дителеи мои (и) низложилъ быхъ старость ихъ
съ скорбѣнїемъ въ гробъ· Тогда аггл рафаилъ
рече ему, послушаи мя, (-)[10] азъ ти покажу
сихъ, на нихже дѣмонъ имать власть, сїи бо
иже оженяютcя сице, да Ба ѿ себе (и) ѿ
своего ума ѿганяютъ, и своему блуству та-
ко настоя, яко конь и мскъ в нем же нѣсть
разума· На сицевыми (бо) дѣмонъ имать
власть· Ты же егда прїимеши ю, (и) входящи
в ложницу по три дни въздержися ѿ нея, и
ничтоже ино токмо млтва настоящe с нею· в
тую же нощъ (первую), да възложиши на уг-
лїе огнено утробу рибы (сея), (і) изженутся
дѣмони· въ вторую же нощ въ сложенїе
стымъ патрїархомъ прїимешися· Третїе же
нощи блвенїе наслѣдиши, да снове родятся
здрави ѿ васъ· Пришедши же третїеи нощи
прїимеши дву съ страхом гнимъ. болеи (плода)[11]
ради нежели блуда. да (сѣмя аврамле)[12] блвенїе
въ снѣхъ наслѣдиши·

Глава 7

1 Тоді вони ввійшли до Раґуїла, і
він прийняв їх з радістю. **2** Він же
придивлявся до Товії *і* сказав своїй
жінці Анні: Яким подібним є той
хлопець до сина мого брата. **3** І ко-
ли це сказав, промовив: Звідки є ви,
хлопці, наші брати? Вони ж сказа-
ли: Ми є з племені Неталима, з по-
лонених, що є в Ниневії. **4** Сказав
же їм Раґуїл: Чи Знаєте Товію, мого
брата? Вони ж сказали: Знаємо. **5**
Коли ж багато доброго говорилося
про нього, – сказав ангел до Раґуї-
ла, – Товія, про якого питаєш, є
батьком цього. **6** І Раґуїл обняв йо-
го і зі слізьми поцілував його, і пла-
чучи на шиї **7** сказав: Благословен-
ня хай буде на тобі, мій сину, тому
що ти є сином доброго і праведного
мужа. **8** І Анна, його жінка, і Сара,
дочка, заплакали. **9** Коли ж говори-
ли, наказав Раґуїл зарізати барана і
приготувати прийняття. Коли ж він
їх просив, щоб обідали, **10** сказав
Товія: Отож я сьогодні і не їстиму
ані не питиму, доки не вислухаєш
мою просьбу і пообіцяєш мені дати
Сару, твою дочку. **11** Коли Раґуїл
почув це слово, настрашився, знаю-
чи, що трапилося тим сімом му-
жам, які ввійшли до неї, і почав бо-
ятися, щоб, отже, і з ним таке не
сталося. І коли роздумував у собі і
не давав Товії жодної відповіді, **12**
сказав йому ангел: Не бійся дати її
йому, бо цьому, що боїться Бога,
хай буде віддана за жінку твоя доч-
ка. Задля цього інший не зміг її ма-

Гла, з·

Т(огда)[1] внидоша къ рагуилу и прїятъ
я (-)[2] съ радостїю. разсмотряше же
товїю (-)[3], рече аннѣ женѣ своеи, како по-
добенъ есть юноша тои сну брата мо-
его· И егда сїе гла, рече, ѿкуду есте юноши
братїя наша. она же рѣста ѿ колѣна неда-
лимля есмы, ѿ юзникъ иже суть въ ниневїи·
[Рече же][4] има рагуилъ знаета ли товїю брата
моего. она же рѣста знаевѣ· Егда же многа
блга глашеся о немъ. рече аггелъ къ рагуилу,
товїя о немже въпрашаеши ѿцъ сего есть· И
обїятъ и рагуилъ. и съ слезами цѣлова его. и
плачющи на выи (-)[5] рече. блвенїе тебѣ да
будетъ сне мои. зане блга и првдна мужа снъ
еси, и анна жена его и сара дщи (-)[6] слезиста·
Егда же гласта. повелѣ рагуилъ заклати овна,
и уготовати учрежденїе· Егда же моляше
ихъ да обѣдую. ре товїя, сего ради азъ днесь
и не ямъ ни пїю, дондеже въспрошенїе мое ус-
лышиши, и обѣщаеши мнѣ дати сару дщерь
твою· Сїи глъ егда услыша рагуилъ устра-
шися, вѣдащи что случися онѣмъ седми
мужемъ, [иже внидоша к неи][7]. и устрашати-
ся нача да не убо и ему тако случится. и
егда размышляше в себѣ, и не даяше (товїи)[8]
ни единаго ѿвѣта· Рече ему аггелъ, не боися
дати ея ему. яко сему боящуся Ба да
вдасться въ жену дщерь твоя. сего ради инъ
не възможе имѣти ю· Тогда рече рагуилъ, (не

ѡ҆ста́ви бг҃ъ)[9] мл҃твы моѧ, и҆ сле́зы моѧ̀ пред лицемъ свои҆̑ прї҆ѧ̀· И҆ вѣ́рꙋю ꙗ҆́ко сего ради сътвори вамъ прї҆ити къ мнѣ̂. да и҆ сї҆ѧ присовокꙋпи́тсѧ племе́ни свое҆́мꙋ по зако́нꙋ мѡѷсї҆овꙋ· И҆ сего ради нн҃ѣ не сꙋмнѧ́исѧ, ꙗ҆́ко тебѣ ю҆̀ въдамъ. и҆ ꙗ҆тъ за десни́цꙋ дщерь свою̀. и҆ дадѐ ю҆̀ въ десни́цꙋ товї҆и рекꙋщи, бг҃ъ а҆враа́мо̑, бг҃ъ ї҆саа́ковъ, и҆ бг҃ъ ї҆а́ковль да бꙋ́детъ с ва́ми, и҆ то́и да съвокꙋпи́тъ вы. ї҆ и҆спо́лнитъ бл҃венї҆е свое на васъ· И҆ прї҆е́мъ хартї҆ю сътвори писа́нї҆е съвокꙋпле́нї҆ѧ. и҆ посе̑ ѹ҆чрежда́хꙋсѧ бл҃вѧще (г҃а) б҃а· Възва же (-)[10] рагꙋи́лъ а҆́ннꙋ женꙋ̀ свою̀, и повелѣ̂ е҆́и да ѹ҆готова́е и҆́нꙋ ло́жницꙋ, (и҆ ѹ҆готова̀). и҆ въведе в ню сарꙋ дщерь свою̀, и҆ слезѧ́щи рече е҆́и. крѣпко ѹ҆пова́нї҆е и҆мѣи дщи моѧ· Г҃ь вышнї҆и да́сть ти ра́дость, за ско́рбь ю҆́же претерпѣ́ла е҆си·

ти. **13** Тоді сказав Раґуїл: Бог не відкинув моєї молитви, і мої сльози прийняв Він перед своїм лицем. **14** І вірю, що задля цього Він зробив, щоб ви до мене прийшли, щоб і вона злучилася зі своїм племенем за Моєйсеєвим законом. І тому сьогодні не сумнівайся, що я тобі її віддам. **15** І, взявши за правицю свою дочку, передав її в правицю Товії, кажучи: Бог Авраамів, Бог Ісааків і Бог Яковів хай буде з вами. І Він хай злучить вас і виллє на вас своє благословення. **16** І, взявши папір, зробив письмо шлюбу. **17** І після цього вони гостилися, благословляючи Господа Бога. **18** Покликав же Раґуїл Анну, свою жінку, і наказав їй, щоб вона приготувала іншу спальню. І вона приготувала **19** і ввела до неї Сару, свою дочку, і плачучи **20** сказала їй: Май сильну надію, моя дочко. Всевишній Господь дасть тобі радість за скорботу, яку ти витерпіла.

Гл҃а, и҆·

По вечера́нї҆ю же въведо́ша ю҆́ношꙋ к не́и. и҆ въспомѧнꙋ товї҆а словеса̀ а҆гг҃ла, ї҆ и҆зѧ̑ ѿ влага́лища свое҆́го ча́сть ѹ҆тро́бы (ры́бї҆ѧ), и҆ възложи ю҆̀ на ѹ҆́глї҆е ѻ҆́гненое· [-][1] А҆гг҃лъ (же) рафаи́лъ въсхитѝ дѣ́мона, и҆ ѹ҆вѧза е҆го въ пꙋсты́ни вы́ше е҆гѷпта· Тогда̀ товї҆ѧ наказа дв҃цꙋ и҆ рече е҆́и, са́ра въста́ни [и҆][2] (помоли́сѧ)[3] (г҃ꙋ) б҃ꙋ дн҃е, и҆ заѹ҆́тра, и҆ по заѹ҆́трї҆и. ꙗ҆́ко сї҆и три но́щи б҃ꙋ присвоимсѧ· Е҆гда же про́идетъ тре́тї҆ѧ но́щь тогда̀ съвокꙋпи́мсѧ. сн҃ове бо ст҃ыхъ людї҆и е҆смы̀. и҆ не съвокꙋпи́мсѧ та́ко ꙗ҆́ко ꙗ҆зы́цы и҆же не вѣ́датъ б҃а· И҆ въста́вши вкꙋпѣ мола́хꙋсѧ (б҃ꙋ съ ѹ҆миле́нї҆ем). да здра́вї҆е да́стьсѧ и҆̑· Рече же товї҆ѧ, г҃и б҃е ѿц҃ъ на́шихъ хвала̑ тѧ нб҃са и҆ землѧ̀, мо́ре же (ї҆) и҆сто́чницы и҆ рѣ́ки, и҆ всѧ̀ творе́нї҆ѧ твоѧ̀, (ї҆) и҆же в ни҆̑ сꙋть· Ты сътворѝ а҆да́ма ѿ прьсти (-)[4], и҆ далъ е҆си е҆мꙋ помо́щницꙋ е҆́ввꙋ. и҆ нн҃ѣ г҃и (б҃е) ты вѣ́си, и҆же не въ блꙋдъ прї҆е́млю сестрꙋ мою̀ [сꙋпрꙋгꙋ][5], но любве ради (пло́да вѣ́чнаго)[6], да бл҃витсѧ в не́мъ и҆мѧ твое въ вѣ́ки вѣкомъ· И҆ са́ра та́коже моля́шесѧ (гл҃юще), поми́лꙋи на̑ г҃и поми́лꙋи на̑, и҆ да състарѣ́емсѧ ѻ҆́ба здра́ва· И҆ бы́сть въ кꙋрогла́шенї҆е, повелѣ̂ рагꙋи́лъ (призва́ти) рабы̀ своѧ̀, ї҆ и҆до́ша (с ни́мъ) вкꙋпѣ да и҆скопа́ютъ гро́бъ. (мнѣ́ста)[7] бо ꙗ҆́ко та́коже слꙋчи́сѧ е҆мꙋ, ꙗ҆́коже и҆ про́чимъ, (-)[8] з҃, [мꙋжемъ][9], и҆же въхожда́ше к не́и· Е҆гда же ѹ҆готоваша гро́бъ. ѻ҆бра́щсѧ рагꙋи́л к женѣ̂ свое́и, (и҆) рече [е́и][10], посли е҆ди́нꙋ ѿ рабы́нь тво-

Глава 8

1 По вечері ж ввели до неї хлопця. **2** І Товія згадав слова ангела і вийняв зі своєї торби частину риб'ячих нутрощів і поклав їх на жевріюче вугілля. **3** Ангел же Рафаїл схопив демона і зв'язав його в пустині вище від Єгипту. **4** Тоді Товія, повчаючи дівчину, й сказав їй: Саро, встань і помолися Господеві Богові сьогодні і завтра і позавтра, бо ці три ночі злучимося з Богом. Коли ж мине третя ніч, тоді зійдемося. **5** Бо ми діти святого народу, і не зійдемося так, як народи, які не знають Бога. **6** І, вставши разом уклінно, молилися до Бога, щоб їм було дане здоров'я. **7** Сказав же Товія: Господи Боже наших батьків! Тебе хвалять небеса і земля, море ж і джерела, і ріки, і всі твої творіння, і те, що в них є. **8** Ти створив Адама з землі, і ти йому дав помічницю Еву. **9** І сьогодні, Господи Боже! Ти знаєш, що не на розпусту беру мою сестру-жінку, але задля любові вічного плоду, щоб в ньому благословилося твоє ім'я на віки віків. **10** І Сара так само молилася, кажучи: Помилуй нас, Господи! Помилуй нас, і хай обоє постаріємося здоровими. **11** І сталося, що вдосвіта наказав Раґуїл покликати своїх рабів, і вони пішли з ним разом, щоб викопати гріб, **12** бо думали, що з ним сталося так само, як і з іншими 7-ма чоловіками, які входили до неї. **13** Коли ж приготували гріб, Раґуїл, звернувшись до своєї жінки, сказав їй: **14** Пошли одну з твоїх рабинь, і хай погляне чи він є мертвим, щоб я його поховав раніше, ніж зійде сонце. **15** Вона ж

послала одну зі своїх рабинь, яка
ввійшла до спальні і знайшла їх
живими і здоровими, як разом спа-
ли, **16** і, повернувшись, сповістила
добру вістку. І похвалили Господа
Бога Раґуїл і його жінка Анна, **17** і
сказали: Хвалимо Тебе, Господи
Боже Ізраїлів, що не трапилося нам
так, як ми думали. **18** Ти, по правді,
зробив з нами твоє милосердя, і Ти
прогнав ворога, який нас ображав.
19 Змилосердившись же над цими
двома, дай же їм, Господи, ревно
Тебе хвалити і приносити жертву
твоєї похвали задля свого здоров’я,
щоб всі народи пізнали, що Ти є
єдиний Бог по всій землі. **20** І зразу
наказав Раґуїл своїм рабам, щоб
наповнили землею яму, яку викопа-
ли, раніше, ніж настане день, **21**
своїй жінці ж сказав, щоб зробила
прийняття і приготувала все, що на
їжу: **22** дві годовані корови і чо-
тири барани заколоти і приготувати
потрібне всім своїм сусідам і всім
кревним. **23** І закляв Раґуїл Товію,
щоб він перебув у нього дві неділі.
24 Раґуїл дав Товії половину зі
всього, що мав, і виготовив письмо,
щоб дано Товії у власність по його
смерті й другу позосталу половину.

и҆́хъ, и҆ да ви́дитъ а҆́ще мр҃твъ є҆́сть, да по-
гребꙋ є҆го пре́же да́же сл҃нцꙋ не взы́ити· она́ же
посла̀ є҆ди́нꙋ ѿ рабы́нь свои҆́х, и҆́же вни́де в ло́жницꙋ
и҆ ѡ҆брѣтѐ и҆́хъ живы и҆ здра́вы вкꙋ́пѣ спѧ́щи, (и҆)
ѡ҆бра́щсѧ повѣствова бл҃гꙋ по́вѣсть. и҆ хвали́ша
[Г҃а][11] Б҃а, рагꙋи́лъ и҆ а́нна жена̀ є҆го· И҆ реко́ша, хвали́мъ
тѧ Г҃и Б҃е і҆и҃левъ. и҆́же не слꙋчи́сѧ намъ та́ко ꙗ҆-
ко́же мышлѧ́хомъ. сотвори́лъ є҆си въи҆́стиннꙋ с
на́ми м҃лть твою. и҆ ѿгна́лъ є҆си (-)[12] вра́га и҆же
скорбѧ̀ на́съ· ꙋ҆мл҃рдивъ же сѧ на двѣма (сима)[13],
да́и (же) и҆мъ Г҃и прилѣ́жне хвали́ти тѧ· и҆ же́р-
твꙋ хвале́нїѧ твоє҆го, здра́вїѧ (ра́ди) своє҆го прино-
си́ти. да позна́ютъ вси ꙗ҆зы́цы, и҆́же ты є҆си Бг҃ъ є҆-
ди́нъ по все́и землѝ, і҆ а́бїе повелѣ рагꙋи́лъ рабо́мъ
свои́мъ да и҆спо́лнѧтъ ровъ (землѝ), ꙗ҆́же и҆скопа́ша,
пре́же не́жели дн҃ь бꙋ́детъ. женѣ же свое́и рече да
сотвори́тъ ꙋ҆чрежде́нїе. и҆ ꙋ҆готова́етъ вса̀ ꙗ҆́же
на пи́щꙋ (-)[14], двѣ кра́вы тꙋ́чны, и҆ четы́ре ѻ҆́вны
закла́ти, и҆ ꙋ҆готова́ти потре́бнаѧ всѣмъ сосѣ-
домъ свои҆́мъ, и҆ всѣмъ ꙋ҆́жникѡмъ И҆ закла̀ рагꙋи́лъ
товї́ю, да пребꙋ́детъ ꙋ҆ него двѣ неде́ли. съ всѣхъ
ꙗ҆́же и҆мѣ́ѧше рагꙋи́лъ, дадѐ товї́и по҃л. и҆ сотвори
[-][15] рꙋкописа́нїе, да да́стьсѧ товї́и и҆ втораѧ
ча́сть ѡ҆ста́вшаѧ по сме́рти є҆го въ ѡ҆держа́нїе·

Глава 9

1 Тоді Товія покликав до себе
ангела, про якого думав, що є він
людиною, і сказав йому: Азаріє,
брате! Прохаю тебе, щоб ти вислу-
хав моє слово! **2** Тому що і сам я
став би тобі рабом, тому що я не є
гідний перед твоєю присутністю, **3**
одначе попрошу тебе, щоб ти взяв з
собою телят і рабів, і піди до Га-
ваїла, до медського міста Раґес, від-
дай же йому його письмо, і візьми
від нього срібло, і впроси його, щоб
він прийшов до мене на весілля. **4**
Адже сам знаєш, що мій батько лі-
чить дні, і якщо забаримося один
день або більше, його душа сумува-
тиме. **5** І, по правді, знаєш, як мене
закляв Раґуїл, його ж клятви я не
можу переступити. **6** Тоді Рафаїл,
взявши чотирьох з рабів Раґуїла і
два верблюди, пішов до мидського
міста Раґес, і, знайшовши Гаваїла,
дав йому його письмо, і одержав
від нього все срібло. **7** І він же роз-
повів йому про Товію, сина Товії-
ного, – все, що сталося, він же по-
кликав його прийти з собою на ве-
сілля. **8** Коли ж той прийшов у дім
Раґуїла, знайшов Товію, як сидів за
столом. І зразу він встав від стола, *і*
поцілувалися між собою. І, пла-
чучи, Гаваїл хвалив Бога, **9** і сказав:
Хай благословить тебе Господь Бог

Гл҃а, д҃·

Тогда̀ възва̀ товїѧ а҆́гг҃ла къ себѣ, є҆гоже
мнѧ́ше ч҃лка бы́ти. и҆ р҃е к немꙋ а҆за́рїѧ
бра́те молю̀ (тѧ) да послꙋша́єши слове́си
моє҆го. понѐ и҆ са҃мъ бы́хъ преда́лсѧ тебѣ
въ раба̀, занѐ не досто́инъ є҆смь предъ видѣ-
нїемъ твои́мъ, ѻ҆баче помолю̀ тѧ, да прї́и-
меши съ собою говѧда (и҆)[1] рабы̀, и҆ пойди къ
гаваи́лꙋ въ рагесъ [гра́дъ][2] медьскїи, возда́си же
є҆мꙋ рꙋкописа́нїе є҆го и҆ прї́имеши ѿ не́го (сребро̀)[3].
и҆ ꙋ҆моли є҆го да прїидетъ къ мнѣ на́ бра́къ·
вѣси бо са́мъ ꙗ҆́ко счита́етъ ѻ҆ц҃ъ мо́и дн҃и. и҆
а́ще ꙋ҆медли́мъ є҆ди́нъ дн҃ь и҆́ли ва́щши,
соскорби́сѧ д҃ша є҆го. і҆ и҆́стиннꙋ вѣ́даеши ка́ко
закла̀ мѧ рагꙋи́лъ, є҆гоже клѧ́твы престꙋпи́-
ти не могꙋ· Тогда̀ рафаи́лъ поѧ́тъ четы́ре ѿ
рабъ рагꙋ́ель, и҆ два вельблю́да ш҃е въ раге́съ
[гра҃д][4] медьскїи. и҆ ѡ҆брѣ́тши гаваи́ла вда є҆мꙋ
рꙋкописа́нїе є҆го, и҆ прїѧ [ѿ не́го][5] все сребро̀. и҆
сказа же є҆мꙋ ѡ҆ товї́и сн҃ꙋ товї́инѣ вса и҆же
сотворена бы́сть· възва́ же є҆го съ собо́ю прїити
на́ бра҃, є҆гда же прїиде в до҃ рагꙋи́ла. ѡ҆брѣте
товї́ю сѣдѧ́ща при трапезѣ, и҆ а́бїе воста̀ ѿ
трапезы лобыза́хꙋсѧ межꙋ себѐ· И҆ пла́ка
гаваи́лъ (-)[6] хвалѧ́ше Б҃а и҆ р҃е. да бл҃ви́тъ тѧ Г҃ь
Бг҃ъ і҆и҃левъ. и҆́же сн҃ъ є҆си прп҃бна мꙋ́жа и҆ пра́в҃на,
и҆ боѧ́щасѧ Б҃а, и҆ м҃лтыню творѧ́ща. да бꙋди

бл҃венїе (и҆) на женѣ̀ твоеи (ꙗ҆́же ти да́на), и҆ на ро́дѣ ва́шемъ. и҆ да ᲂу҆зрите сн҃ы ва́ша и҆ сн҃ове сн҃въ ва́ши́, даже до третїаго и҆ четве́ртаго ро́да. И҆ бꙋ́детъ сѣмѧ ва́ше бл҃вено ѿ бг҃а і҆и҃лева. и҆́же црⷭ҇твꙋетъ въ вѣки вѣкѡмъ. є҆гда́ же всѝ реко́ша а҆ми́нь. (И҆) приствꙋпиша къ трапе́зѣ (-)[7] съ стра́хомъ гн҃имъ и҆ бра́къ творѧще.

Гла҃, і҃.

Єгда бо продолжи вре́мѧ дн҃їи товї́ѧ бра́ка ради, прискр҃бенъ бысть ѿц҃ъ є҆го товїа рекꙋщи. чесо ради пребываѥ҃ сн҃ъ мо́и, и҆ли вскꙋю ᲂу҆дрежа́нъ є҆сть (-)[1]. Мню бо занѐ гава́илъ ᲂу҆мре. и҆ (нѣ҃) кто є҆мꙋ возда҃ сребро̀. Нача же скорбѣти ѕѣло о҆нь, и҆ а҆нна женà є҆го с ни҃. и҆ нача́ша о҆ба вкꙋпѣ скорбѣти, того ради и҆же дн҃ь ᲂу҆става́лѥ҃ (и҆) не ѡ҆братисѧ сн҃ъ и҆ к ни҃. (И҆) пла́каше бо мт҃и є҆го неᲂу҆тѣшными слеза́ми и҆ рече. Оу҆вы мнѣ сн҃ꙋ мо́и вскꙋю тебѐ послахомъ пꙋтьствова́ти дале́че. Ѿ свѣтлость о҆чїю на́шею (и҆) жезлъ ста́рости на́шеѧ, ᲂу҆тѣше́нїе живота на́шего, (и҆) ᲂу҆пованїе послѣдїѧ на́шего, всѧ вкꙋпѣ въ тебѣ є҆ді́номъ и҆мѣющи, не и҆мѣхомъ бо тебѐ ѿпꙋстити ѿ себѐ. є҆́йже гл҃аше товїѧ ᲂу҆молчи и҆ не скорби. здра́въ є҆сть сн҃ъ на́ю, поне́же вѣренъ є҆сть мꙋжъ то́и с ни́мже послахо҃ є҆го. о҆на́ же ника́кожe не хотѧ́ше ᲂу҆тѣшитисѧ, но на всѧ́къ дн҃ь и҆схожда́ше о҆крⷭ҇тъ зрѧ́ще, и҆ ѡ҆бхожда́ше пꙋти всѧ̀ по ни́хже ᲂу҆пова̀ възвратитисѧ є҆мꙋ, да понѐ и҆зъдалеча ᲂу҆зритъ є҆го грѧдꙋща. Рагꙋилъ же гл҃а к зѧ́тю своє҆мꙋ пребыва́и здѣ, и҆ а҆́зъ послю посолъ възвѣща́ющи о҆ здра́вїи твоє҆мъ къ товїю ѿц҃ꙋ твоє҆мꙋ, къ немꙋже товїѧ рече. А҆зъ вѣмъ и҆же ѿц҃ъ мо́и и҆ мт҃и моѧ̀ нн҃ѣ съчита́ютъ дн҃и, и҆ смꙋща́етсѧ дх҃ъ и҆хъ в ни́хъ. Є҆гда҃ словесы многими мл҃ѧ́ше рагꙋи҃ товїю, о҆нже ника́ко и҆зволи быти семꙋ. (И҆) даде є҆мꙋ са́рꙋ, и҆ полъ (-)[2] и҆мѣнїѧ своє҆го, и҆ о҆тро́ки и҆ о҆трокови́цы, и҆ скоти и҆ вельблю́ды, [и҆ кра́вы][3], и҆ сребренники мно́ги. И҆ здрава и҆ радостна ѿпꙋсти и҆ ѿ себе рекꙋщи. а҆гг҃лъ гн҃ь ст҃ъ да бꙋде҃ в пꙋтѝ ва́ше҃ проведетъ же васъ здра́вы (и҆ крѣпки) и҆ да ѡ҆брѧ́щете всѧ пра́ва въ ро́дѣ ва́шемъ, и҆ да ви́дѧтъ о҆чи мои̇ сн҃ове ваши пре́же неже ᲂу҆мрꙋ. И҆ взѧ́ша роди́тели дщерь свою ѡ҆блобыза́ша ю҆ и҆ ѿпꙋстиша да и҆де, наказꙋюще ю҆ чти҃ти и҆мѣти свекра и҆ свекровь, (и҆) люби́ти мꙋжа (своє҆го), и҆ домоча́дцы строити и҆ држа́ти до́мъ. и҆ себе самꙋю неповиннꙋ храни́ти.

Ізраїлів, тому що ти є сином препо-
добного і праведного мужа, і який
боїться Бога і чинить милостиню. **10**
Хай буде благословення й на твоїй
жінці, яка тобі дана, і на вашому ро-
ді, **11** і щоб ви побачили ваших синів
і синів ваших синів аж до третього і
четвертого роду. І *хай* ваше насіння
буде благословенне від Бога ізраїль-
ського, що царює на віки віків. **12**
Коли ж всі сказали: Амінь, – і вони
приступили до столу з господнім
страхом і проводили весілля.

Глава 10

1 Адже, коли Товія продовжив час
днів задля весілля, його батько Товія
засмутився, кажучи: Задля чого ба-
риться мій син, або чому затримався?
2 Бо думаю, що тому що помер Га-
ваїл і немає того, хто йому віддав би
срібло. **3** Почав же він дуже сумувати
і його жінка Анна з ним. І почали оба
разом сумувати задля того, що день
назначений, – і не повернувся їхній
син до них. **4** І плакала ж його мати
невтішними слізьми, і сказала: Горе
мені, мій сину! Чому ми тебе послали
подорожувати далеко? О світло на-
ших очей і палиця нашої старості, по-
тіхо нашого життя і надіє нашої ста-
рості! **5** Маючи все разом в тобі єди-
ному, ми не повинні були ж тебе від-
пустити від себе. **6** До неї ж говорив
Товія: Замовкни і не сумуй. Наш син
здоровий, тому що вірним є той чо-
ловік, з яким ми його послали. **7** Во-
на ж зовсім не хотіла потішитися, але
кожного дня виходила, розглядаю-
чись довкруги, і обходила всі дороги,
по яких вважала, що він повернеться,
щоб хоч здалека побачити, як він іде.
8 Рагуїл же сказав до свого зятя: Пе-
ребувай тут, і я пошлю посланця до
Товії, твого батька, сповіщаючи про
твоє здоров'я. **9** До нього ж Товія ска-
зав: Я знаю, що мій батько і моя мати
сьогодні числять дні, і в них буриться
їхній дух. **10** Коли ж численними сло-
вами впрошував Рагуїл Товію, а він
ніяк не зволив, щоб так сталося, то
він дав йому Сару і половину свого
маєтку, і рабів і рабинь, і скотину і
верблюдів, і корови, і багато грошей.
І він відпустив його від себе здоро-
вим і радісним, **11** кажучи: Хай свя-
тий господній ангел буде на вашій до-
розі. Хай же проведе вас здоровими і
сильними, і щоб ви знайшли все доб-
рим у вашому роді. І хай мої очі по-
бачать ваших синів раніше, ніж пом-
ру. **12** І взяли батьки свою дочку, по-
цілували її і відпустили, щоб пішла,
нагадуючи їй – в честі мати свекора і
свекруху і любити свого чоловіка, і
керувати прислугою, і утримувати
дім, і себе саму берегти невинною.

Глава 11

1 Коли ж повернулися і дійшли
до Харана, що є на половині доро-
ги, напроти Ниневії, 11 днів, **2** ска-
зав же ангел: Брате Товіє, ти знаєш,
що ти залишив свого батька. **3** От-
же, якщо тобі мило, підім вперед,
твої ж раби хай спокійно ідуть за
нами разом з твоєю жінкою і зі
скотиною. **4** Оскільки ж йому було
миле, вони пішли вперед. Сказав
же Рафаїл Товії: Візьми зі собою
рибну жовч, бо буде потрібною. І
Товія взяв ту жовч, і вони пішли. **5**
Його ж мати Анна сиділа біля до-
роги кожного дня на верху гору,
звідки вона могла бачити далеко. **6**
І коли вона звідти дивилася за його
приходом, і побачила його здалека.
Зразу пізнала, що йде її син. Побіг-
ши, вона сповістила своєму чолові-
кові, кажучи: Ось іде твій син. **7**
Сказав же Рафаїл до Товії: Коли ж
ввійдеш до твого дому, скоро по-
клонися твоєму Господеві Богові і
віддай йому хвалу, і приступи до
твого батька, і поцілуй його. **8** Зра-
зу ж помасти його очі цією рибною
жовчю, яку несеш з собою, бо знай,
що скоро відкриються його очі, і
твій батько побачить світло неба, і,
побачивши тебе, зрадіє. **9** Тоді при-
біг пес, що був з ним в дорозі, він
скоріше прибіг додому, який, наче
вісник, так і він радів маханням сво-
го хвоста. **10** І встав його сліпий
батько, почав скоро іти і спотикнув-
ся ногами, і дав руку слузі, щоб йо-
го провадив, і вийшов назустріч
своєму синові. **11** І, взявши, поцілу-
вав його зі своєю жінкою, і вони по-
чали плакати з радості. **12** Коли ж
помолилися Богові і віддали хвалу,
сіли разом. **13** Тоді Товія, взявши
рибну жовч, помазав очі свого бать-
ка **14** і почекав приблизно пів годи-
ни, і почало більмо сходити з його
очей, наче лушпа. **15** Її Товія, взяв-
ши, зняв з його очей, і він зразу
прозрів. **16** І прославляли Бога він і
його жінка, і всі його знайомі. **17**
Товія ж знову сказав: Хвалю Тебе,
Господи Боже Ізраїлів, і дякую То-
бі, що Ти мене покарав і здоровим
зробив, і ось бачу Товію, мого си-
на. **18** По сімох же днях прийшла
Сара, жінка його сина, і всі домаш-
ні, і скотина здоровими, і верблю-
ди, і великі гроші, які він взяв з жін-
кою, також і срібняки, які він діс-
тав від Гаваїла, – все було принесе-
не. **19** І він розповів своєму родові
всі добрі божі діла, які Він зробив
йому через чоловіка, що його про-
вадив. **20** Прийшли ж Ахіор і Нават
– сини Товіїнової сестри, радіючи,

Гла҃, аі҃

Егда́ же ѻ҆брати́стасѧ (и҆) дои҆до́ша до Ха-
ра́на. и҆́же є҆́сть на полѣ пꙋти̑, проти́вѣ
Ниневі́и, аі҃, дн҃и. [рече же][1] а҆́гг҃лъ, бра́те
Тові́ѧ, вѣси ꙗ҆́ко ѻ҆ста́вилъ є҆си ѻ҆ц҃а сво
є҆го. а҆́ще ᲂу҆̀бо ᲂу҆го́дно тебѣ̀ да прі́идемъ напре҆,
раби́ же твои́съ ти́хостїю да и҆дꙋтъ по на́съ
вкꙋпѣ̀ со жено́ю твое́ю и҆ съ ско́ты· Є҆гда́ же
ᲂу҆го҃дно є҆мꙋ бы́сть и҆до́ста напре҆· Рече (же) Рафа-
и́лъ Тові́и, возмѝ съ собо́ю же́лчь ры́бїю, бꙋ-
детъ бо потре́бна. и҆ взѧ̀ Тові́ѧ же́лчь ѻ҆́нꙋ, і҆
и҆до́ста. (м҃ти же є҆го) А҆́нна седѧ́ше близъ пꙋ-
тѝ [на всѧ́къ дн҃ь][2] на врьхꙋ горы̀, ѿкꙋдꙋ мо-
жа́ше ᲂу҆смотри́ти и҆здале́че. и҆ є҆гда ѿтꙋдꙋ
зрѧ́ше прише́ствїѧ є҆го, (и҆) видѣ (и҆) и҆здале́ча.
а҆́бїе позна̀ грѧдꙋща сн҃а своє҆го. (-)[3] те́кши въ-
звѣстѝ мꙋжеви своє҆мꙋ рекꙋщи, се҆ и҆дѐ сн҃ъ
твои· Рече же Рафаилъ к Товїю, є҆гда же вни́де-
ши в домъ твои. скоро поклони́сѧ Г҃ꙋ Б҃ꙋ тво-
є҆мꙋ и҆ хвалꙋ̀ въздаи є҆мꙋ, и҆ приступѝ къ ѻ҆ц҃ꙋ
твоє҆мꙋ, и҆ ѻ҆блобыза́и є҆го. а҆́бїе же пома́жи ѻ҆́чи
є҆го сею̀ же́лчїю ры́бїею ю҆́же несе́ши съ собо́ю,
вѣждь бо ꙗ҆́ко ско́ро ѿврьзꙋтсѧ ѻ҆́чи є҆го, и҆ ᲂу҆з-
ритъ ѻ҆ц҃ъ твои свѣтъ н҃бный, и҆ видѧщи
тѧ̀ възра́дꙋє҆тсѧ· Тогда̀ притечѐ пе́съ и҆́же бѧ́-
ше с нимъ на пꙋтѝ пре́ди прі́иде (въ до́мъ)
ꙗ҆́ко вѣстникъ нѣкїи, (та́ко и҆ ѻ҆́нъ) помаѧ́нї-
емъ своєѧ ѻ҆́шиби ра́доваше сѧ. (и҆ въста̀)[4] ѻ҆ц҃ъ
[є҆го][5] слѣ́пъ нача̀ ско́ро и҆тѝ и҆ прети́кнꙋсѧ ногама и҆
дадѐ рꙋкꙋ ѻ҆́трокꙋ (да веде́тъ є҆го), (і҆) и҆зы́иде
въ срѣте́нїе сн҃а своє҆го. и҆ прі́емъ ѻ҆блобыза̀ є҆го,
съ жено́ю свое́ю. и҆ нача́ста пла́кати ѿ ра́дости,
є҆гда же помоли́шасѧ [Б҃ꙋ][6] и҆ хвалꙋ̀ възда́ша сѣ-
до́ша вкꙋпѣ· Тогда прі́емъ Тові́ѧ же́лчь ры́-
бїю, пома́за ѻ҆́чи ѻ҆ц҃а своє҆го. и҆ пожда̀ ꙗ҆́ко близъ
полꙋ ча́са. и҆ нача̀ бѣльмо̀ ѿ ѻ҆́чїю є҆го и҆сходи́ти
ꙗ҆́ко чешꙋѧ. ю҆́же взима́ющи Тові́ѧ ѿѧ̑ ѿ ѻ҆́-
чїю є҆го, и҆ а́бїе прозрѣ. и҆ слава́хꙋ Б҃а се́и и҆ жена̀
є҆го, и҆ всѝ зна́емїи є҆го· Тові́ѧ же па́ки рече, (хва-
лю́ тѧ) Г҃и Б҃же і҆и҃левъ (и҆) бл҃годарю тѧ. ꙗ҆́ко
наказа́ мѧ, и҆ здра́ва сътворѝ (-)[7], и҆ се҆ виждꙋ
Товї́ю сн҃а моє҆го· По седми́хъ дне́хъ прі́иде Са́ра
жена̀ сн҃а є҆го, и҆ вси домоча́дцы и҆ ско́ти съ
здра́вїемъ, и҆ вельблю́ды и҆ сре́бреники мно́ги (ꙗ҆́-
же взѧ̀ съ жено́ю)[8], та́коже и҆ [-][9] сре́бреники ꙗ҆́же
въспрі́ѧ ѿ Гаваи́ла (всѧ̀ принесе́на сꙋть)· И҆ по-
вѣда̀ ро́дꙋ своє҆мꙋ всѧ бл҃гаѧ творе́нїѧ б҃жїѧ
и҆́же сътворѝ є҆мꙋ ч҃лкомъ ве́шимъ є҆го· Прі́идо́-
ша же А҆хїо́ръ и҆ Нава́дъ сн҃ове сестры̀ Товї́ины,
ра́дꙋющисѧ к Товї́ю, весели́стасѧ вкꙋпѣ с
ни́мъ ѻ҆ всѣхъ бл҃гихъ ꙗ҆́же сътворѝ є҆мꙋ Б҃ъ· И҆

по седмь днїи пирꙋюще вси съ радостїю велїею веселѧщесѧ·

Глава, вı·

Тогда възва товїа сна свое и рече емꙋ, что можемъ дати мꙋжꙋ семꙋ стомꙋ, иже иде с тобою· ѿвѣща товїа рече [ѿцꙋ своемꙋ][1], ѿче каковꙋ мздꙋ дамы емꙋ. или что достоино можетъ быти благо-дѣѧнїю его· щене изведе и паки приведе здрава. сребро ѿ гаваила той прїѧ. (и) женꙋ той мѧ имѣти сътвори, и дѣмона ѿ неѧ той изгна. радость родꙋ еѧ той сътвори (и) ѿ пожренїѧ рыбы мене избави. тебѣ зракъ възврати еже видѣти свѣтъ неси, и блгихъ всѣхъ имъ исполнихомсѧ· И сего ради что достоино можемъ емꙋ въздати. но молю тѧ ѿче мои да молиши его аще оугодно емꙋ бꙋдетъ да прїиметъ полъ ѿ всѣхъ яже принесена сꙋть· И възва его ѿцъ и снъ (и сътвориста емꙋ честь)[2], и начаста молити (его), да возме полъ ѿ всѣ принесены. Он же ѿвѣща и (тако рекꙋщи)[3], хвалите (Га) Ба нбнаго, и пре всѣми живꙋщими исповѣдаите его зане сътвори с вами млть свою. таинꙋ бо црвꙋ съкрыти благо есть дѣло же бжїе ѿ-крыти і исповѣдати чтно есть· Блга есть млтва съ говѣнїемъ и млтынею, наипаче неже съкровище злата собирати. яко (и) мл-тынѧ ѿ смрти избавлѧет сїѧ же и грѣхи очищаетъ, и творитъ обрѣсти животъ вѣчныи. но иже бо творитъ грѣхъ и безако-нїе врагъ есть дши своеи. сего ра явлю вамъ истиннꙋ. и не съкрыю ѿ васъ таинꙋ словесъ. когда молѧшесѧ съ слезами и погрѣбаше мер-твыѧ. и опꙋщьши обѣд [свои][4] (-)[5] мртва съкры въ днь в домꙋ твоем а в нощи погребе [его][6]. азъ принесохъ млтвꙋ твою Гꙋ (Бꙋ), и (прїѧтна пред нимъ быстъ)[7]. сего ради (оугодно бѣ емꙋ)[8], да искꙋшенїемъ искꙋситъ тѧ· И нн҃ѣ посла мѧ Гь да оуздравлю тѧ. и саррꙋ женꙋ сна твоего ѿ дѣмона избавлю. азъ бо есмь рафаилъ аггелъ, единъ ѿ семи престо-ѧщими пред (ни)[9]· Егда же сїѧ слышаста, (и) оужасостасѧ. и трепещꙋщи падоша на землю ницы· Рече же имъ аггелъ. миръ вамъ не боитесѧ. ибо егда быхъ с вами по воли бжїеи [бѣхъ][10]. (-)[11] хвалите и благодарите (-)[12]· видѣ бо сѧ вамъ яко с вами ядохъ и пихъ, но азъ пищи и питїѧ невидимаго, иже ѿ члкъ видѣтисѧ не може ядохъ· вре-

до Товії, раділи вони разом з ним за все добро, яке йому зробив Бог. **21** І впродовж сімох днів всі бенкетували, веселячись з великою радістю.

Глава 12

1 Тоді Товія покликав свого сина і
сказав йому: Що можемо дати цьому
святому чоловікові, що пішов з то-
бою? **2** Відповів Товія, сказав своєму
батькові: Батьку, яку винагороду да-
мо йому або що гідним може бути
його добродійства? **3** Мене він вивів і
знову привів здоровим. Срібло від
Гаваїла він узяв, і жінку він мені
придбав, і демона з неї він вигнав –
радість її родові він зробив, і мене
спас від пожирання риби, тобі повер-
нув зір, щоб ти бачив світло неба, і
ми наповнилися всіма добрами через
нього. І задля цього, що гідне може-
мо ми йому віддати? **4** Але благаю
тебе, мій батьку, щоб ти його просив,
якщо йому буде мило, щоб узяв по-
ловину з усього, що було принесене.
5 І покликали його батько і син, і
вшанували його, і почали його про-
сити, щоб він узяв половину з усього
принесеного. **6** Він же відповів їм
так, кажучи: Хваліть Господа Бога
небесного. І перед всіма, що живуть,
визнавайте його, тому що Він зробив
з вами своє милосердя. **7** Бо добрим
ділом є скривати царську таємницю,
а шляхетним є божу відкрити і виз-
навати. **8** Добра є молитва з побож-
ністю і милостинею, краще, ніж зби-
рати скарб золота. **9** Бо і милостиня
спасає від смерті, вона ж і гріхи очи-
щає і дає знайти вічне життя. **10** Але
хто чинить гріх і беззаконня, є воро-
гом своєї душі. **11** Задля того я вам
виявлю правду і не скрию від вас та-
ємницю слів. **12** Коли ти молився зі
сльозами і ховав померлих, і, зали-
шивши свій обід, сховав мертвого
вдень у твоїм домі, а вночі його по-
ховав, я приніс твою молитву Госпо-
деві Богові, і сприйнята була перед
Ним. **13** Задля того Він вважав за від-
повідне, щоб випробуванням тебе ви-
пробувати. **14** І сьогодні Господь ме-
не послав, щоб я оздоровив тебе і
спас від демона Сару, жінку твого си-
на, **15** бо я є Рафаїл, ангел, один з сі-
мох, що стоять перед ним. **16** Коли ж
вони це почули, то жахнулися і,
тремтячи, попадали на землю ниць.
17 Сказав же їм ангел: Мир вам! Не
бійтеся! **18** Бо коли я був з вами, я
був з божої волі. Хваліть і дякуйте.
19 Бо вам здавалося, що я їв і пив з
вами, але я їв невидиму їжу і пиття,
яке люди бачити не можуть. **20** Адже
є час, щоб я повернувся до Того, Хто
мене післав, ви ж благословляйте Бо-
га і розповідайте про всі його чуда.

21 І коли він це говорив, став невидимим перед їхніми очима. І більше не могли його бачити. **22** Тоді ж впали ниць на три години, благословляли Бога, і, вставши, визнали всі його чуда.

Глава 13

1 Відкрив же старий Товія свої уста – поблагословив Бога і сказав: Великий є Ти, Господи, на віки, і на
мой5. 32 всі віки твоє царство! **2** *Бо ти б'єш і
црс1. 2 спасаєш, зводиш до пекла і виводиш.
муд. 16 І немає нікого, хто втече від твоїх рук. **3** Визнавайтеся Господеві, ізраїльські сини, і перед народами його хваліть! **4** Бо задля цього Він вас розсіяв між народи, які Його не знають. Визнавайте його подиву гідне, і навчіть їх, що немає іншого Бога Вседержителя, опріч Нього! **5** Він нас покарав через наші беззаконня, і він нас спасе задля свого милосердя. **6** Погляньте на мене, що Він зробив з нами, і зі страхом, і тремтінням визнавайте Його! Царя ж віків сповістіть у ваших ділах! **7** Я ж в землі мого полону визнаватимуся йому, тому що Він показав свою величність між грішними людьми. **8** Задля цього поверніться грішники і чиніть праведне перед Господом, вірячи, що Він зробить з вами своє милосердя. **9** Я ж і моя душа в ньому звеселимося. **10** Благословляйте Господа всі його вибранці, чиніть день веселості і визнавайтеся Йому! **11** Єрусалиме, боже місто, тебе покарав Господь за діла твоїх рук! **12** Визнавайся Господеві Богові в твоїх добрах і благослови Бога віків, щоб знову збудував у тобі своє помешкання і привів до тебе всіх полонених, і ти радів на всі віки-віків! **13** Пресвітлим світлом розквітнеш! І тобі поклоняться всі кінці землі! **14** Народи ж здалека прийдуть до тебе, і, несучи дари, поклоняться в тобі Господеві Богові! І твою землю вважатимуть за святиню, **15** бо велике ім'я прикликуватимуть в тобі! **16** Прокляті будуть ті, що нехтують тобою, і засудженими будуть всі, що тебе хулять, благословенними ж будуть ті, що тебе будують! **17** Ти ж розвеселишся своїми синами, бо всі будуть благословенні і зберуться до Господа. **18** Блаженні всі, що тебе люблять і що радіють твоїм миром! **19** Душе моя, благослови Господа! Бо Він звільнив своє місто Єрусалим від усіх його скорбот, Господь Бог наш! **20** Блаженні будуть ті, що зосталися! Останки мого насіння хай побачать славу Єрусалиму! **21** Брами єрусалимські з сапфіру і смарагду бу-

ма́ бо є҆сть да ѡ҆бращꙋса к немꙋ и҆́же мѧ́ посла̀.
вы же бл҃ви́те бг҃а, и҆ повѣда́йте всѧ чюдеса̀
є҆го· И҆ є҆гда сїѧ гл҃аше неви́димъ бысть пред
ѡ҆чи́ма и҆хъ, и҆ ктомꙋ є҆го ви́дѣти не возмого́ша·
Тогда́ же падо́ша ни́цъ на часы̀ трѝ бл҃ви́ша
бг҃а. и҆ воста́вши и҆сповѣ́даша всѧ чюдеса̀ є҆го·

Гл҃а, гі·

Ѿверзе же товї́а старый ѹ҆ста своа бл҃ви
бг҃а и҆ рече. велі́и є҆си гд҃и въ вѣ́ки. и҆ въ
всѧ̀ вѣ́ки црⷭ҇тво твое. *ꙗ҆́ко ты бїєши є҆ мо҇ лв
и҆ сп҃са́єши. низво́ дишѝ во а҆́дъ и҆ воз- а҆ цр҇ в
во́диши. и҆ нѣ́сть и҆́же ѹ҆бѣжи́тъ рꙋкꙋ твоє́ю· мѹро҇ ѕі
И҆сповѣда́йтесѧ гв҃и сн҃ове ї҆и҃леви. и҆ пред ꙗ҆зы́ки
хвали́те є҆го. ꙗ҆́ко сего ради расточи ва́съ въ
ꙗ҆зы́ки невѣ́дꙋщїи є҆го, (-)[1] и҆сповѣда́йте ди́в-
наѧ є҆го и҆ да наоѹ҆чи́те и҆хъ. ꙗ҆́же нѣ́сть и҆́нъ
бг҃ъ вседръжи́тель ра́звѣ є҆го. то́й наказа на́съ бе-
зако́нїи ради на́шихъ. и҆ то́й сп҃се́ на́съ млⷭ҇ти
своеѧ ради· Возри́те (на́ мѧ) и҆́же сътворѝ [с
на́ми][2]. и҆ съ стра́хомъ и҆ тре́петомъ и҆сповѣ-
да́йте є҆го· Црѧ же вѣ́комъ възвыси́те въ
дѣле́хъ ва́шихъ. а҆́з же въ зе́мли плѣнені́ѧ
моє҆го и҆сповѣмсѧ є҆мꙋ. занѐ показа̀ вели́чествїє
своѐ въ лю́дехъ грѣшны́хъ· Сего ради ѡ҆брати́-
тесѧ грѣшницы и҆ твори́те пра́вдꙋ пред
(гдⷭ҇мъ)[3]. вѣрꙋ́ющи и҆́же сътвори́тъ с ва́ми млⷭ҇ть
свою̀. а҆́з же и҆ дш҃а моѧ в немъ възвесели́мсѧ.
бл҃ви́те гд҃а всѝ и҆збра́ннїи є҆го, твори́те дн҃ь
веселїѧ, ї и҆сповѣда́йтесѧ є҆мꙋ· Ї҆ерли́ме гра́де
бж҃їи наказа тѧ̀ гдⷭ҇ь въ дѣлѣ́хъ рꙋкъ твои́хъ.
И҆сповѣда́йсѧ гд҃ꙋ (бг҃ꙋ) въ бл҃гыхъ [твои́хъ][4], и҆
бл҃ви бг҃а вѣ́кѡⷡ҇. да съѕи́ждетъ въ тебѣ па́ки
жили́ще свое. и҆ приведе́тъ к тебѣ всѣ́хъ плѣн-
ныхъ, и҆ радꙋ́єшисѧ по всѧ̀ вѣ́ки вѣ́комъ·
Свѣ́томъ пресвѣ́тлымъ процвѣте́ши, и҆ всѝ
конци зе́мстїи покло́нѧтсѧ тебѣ· Ꙗ҆зы́цы же
и҆зда́леча к тебѣ прїи́дꙋтъ, и҆ да́ры носѧ́ще
покло́нѧтсѧ в тебѣ гд҃ꙋ (бг҃ꙋ). и҆ зе́млю твою
въ ст҃ы́ню въмѣнѧ́тъ. и҆́мѧ [бо][5] ве́лїе възѕо-
вꙋтъ в тебѣ· Прокля́ти бꙋ́дꙋтъ ѹ҆ничижа́-
ющїи тѧ̀, и҆ ѡ҆сꙋжде́ни бꙋ́дꙋтъ всѝ хꙋлѧ́-
щїи тѧ̀. бл҃ве́ни же бꙋ́дꙋтъ созида́ющїи
тѧ̀· Ты́ же възвесели́шисѧ въ сн҃ѣхъ свои́хъ.
ꙗ҆́ко всѝ бл҃вѧ́тсѧ, и҆ соберꙋ́тсѧ къ гд҃ꙋ. бл҃жени
всѝ любѧ́щїи тѧ̀, и҆ ра́дꙋющїисѧ ѡ҆ ми́рѣ
твоє́мъ. дш҃а моѧ̀ бл҃вѝ гд҃а. ꙗ҆́ко свободѝ ї҆ер-
ли́мъ гра́дъ свои [ѿ всѣ́хъ скорбей є҆го, гдⷭ҇ь бг҃ъ
на́шъ][6]· (Бл҃жени бꙋ́дꙋтъ ѡ҆ста́вшїа)[7] ѡ҆ста́н-
ки сѣ́мени моє҆го, да ѹ҆́зрѧтъ сла́вꙋ ї҆ерли́ма.
вра́та ї҆ерли́мъска ѿ са́пфира и҆ смара́гда съѕи-
да́ни бꙋ́дꙋтъ, и҆ всѧ̀ зда́нїѧ є҆го ѡ҆́крестъ ѿ

ка́мени пречестна, и̂ (-)[8] оу̑лицы е̂го ѿ ка́мени бѣ́ла помоста́тся. и̂ по стогнахъ е̂го воспо́ютъ а̂ллуї́а· бл҃венъ гь (бгъ) възвысивый (и̂)[9]. да бу́детъ цр҃тво е̂го въ вѣки вѣкомъ (-)[10] а̂ми́нь·

дуть збудовані, і всі його будови дов-
круги **22** з шляхетного каменя, і його
вулиці будуть викладені білим каме-
нем, і по його вулицях співатимуть а-
лилуя! **23** Благословенний Господь
Бог, що їх підняв! Хай буде його цар-
ство навіки – віків! Амінь.

Гла҃, ді·

И скончáшася словеса̀ товїина. по прїятїи же зра́ка житъ [товїа][1] лѣтъ, мв. и̂ видѣ сн҃ы сн҃овъ свои̂хъ. (и̂) скончáся по лѣтехъ, р҃в. (и̂) пог(р)ебенъ бысть чт҃но в ниневїи̂ (гра́дѣ). зане въ н҃ и̂ ѕ҃ лѣтехъ зрака о̂́чїю лишенъ бы́сть, (и̂) въ шестьдесятьное лѣто па́ки прї́я. прочая̑ лѣта живота своего̂ въ ра́дости пребы́сть, съ бл҃гымъ оу̑спѣхомъ страха бж҃їа скончáся в мирѣ· въ часъ же смр҃ти своея́ призва къ себѣ̑ товїю сн҃а своего̂, и̂ се̑мь сн҃овъ сн҃а своего̂, и̂ рече и̂мъ. бли́зъ е̂сть погубленїе ниневїю, не (прїидетъ)[2] бо слово гн҃е. а̂ бра́тїя наша ра̑сѣянїи ѿ земля̀ ї̂и҃левы, о̂бра́тя̑ся к не́и. и́ вся̑ о̂пустѣная земля̀ е̂го и́спл҃ънятся. и̂ до́мъ бж҃їи (сожженыи в не̑)[3] паки созиждется, и̂ тамо о̂братя̑ся всѝ боящеися б҃а· И̂ о̂ста́вя̑ ꙗ̆зы́ци и̂долы своя̀, и̂ прїидутъ въ і̂ер҃лимъ, и̂ вселя́тся вонь, и̂ възра́дуются в немъ вс҃и [цр҃їе зе̑стїи][4], поклоня́ющися (бг҃у)[5] і̂и҃леву· Сего ра̑ слы́шите сн҃ве мои̂ ѿц҃а ва́ше̑. служи́те гв҃у (бг҃у) вои́стиннѣ, и̂ прилѣжне в̂зыщи́те да сътвори́те и̂же оу̑го̑на суть е̂му. и̂ сн҃ово̑ ваши̑ повели́те, да сътворя́ютъ пра́вду и̂ мл҃тыню, въспомина́ющи б҃а. и̂ да бл҃вятъ е̂го въ всяко время вои́стиннѣ (-)[6] въ все́и силѣ свое́и· Сего ради нн҃ѣ сн҃ове слы́шите мя̑ и̂ не пребу́дите зд҃ѣ. н̂о во́ньже дн҃ь погребите ма́терь свою̀ со мно́ю въ е̂ді́номъ гро́бѣ, и̂ а́бїе оу̑гото́ваитеся да и̂зыидете ѿсюду, вѣ́де бо ꙗ́ко беззаконїя е̂го конець да́сться· Бы́сть же по преставленїи мт҃ри своея́. товїа ѿи́де ѿ ниневїя съ жено́ю свое́ю, и̂ съ [сн҃ы сн҃овъ][7] свои̂хъ. и̂ възвра́тися къ те́стю своему̂, и̂ о̂брѣте и̂хъ здра́вы (и̂ крѣпки въ ста́рости бла́зѣ). и̂ попеченїе о̂ ни́хъ и̂мѣя, (да́же до погребе́нїя и̂хъ)[8]. и̂ вс҃е наслѣ́дїе (рагуилево)[9] прї́я· И̂ ви́дѣ пя́тое колѣ́но сн҃ы сн҃въ свои̂. и̂ скончáвши лѣта, ч҃д. съ стра́хомъ гн҃имъ, (и̂) съ ра́достїю погребо́ша е̂го· Все (же) племя е̂го и̂ весь ро̑ е̂го въ бла́зѣ животѣ и̂ въ ст҃омъ житїи пребы̑. тáко оу̑го̑ни бѣху бг҃у, ꙗ́коже и̂ чл҃ком̆. и̂ вс҃ѣ о̂бита́ющимъ на земли̂·

Конецъ кни́зѣ товїинѣ.
и́мать в себѣ̑, гла́въ, ді·

Глава 14

1 І Товія закінчив слова. По від-
зисканні ж зору пожив Товія 42 роки,
і побачив синів своїх синів, **2** і помер
по 102-х роках. І був похований шля-
хетно в місті Ниневії. **3** Адже на
50-ть і 6-му році був позбавлений
зору очей, і на шістдесятому році
знову відзискав. **4** Дальші ж роки
свого життя він провів у радості, з
добрим успіхом божого страху, він
помер у мирі. **5** В часі ж своєї смерті
він до себе покликав Товію, свого
сина, і сімох синів свого сина, і ска-
зав їм: **6** Знищення Ніневії близько,
бо не мине Господнє слово. А наші
брати, які розсіяні з ізраїльської зем-
лі, повернуться до неї, **7** і вся його за-
пустіла земля наповниться. І спале-
ний божий дім знову буде збудова-
ний в ньому, і туди повернуться всі,
що бояться Бога. **8** І народи покинуть
своїх ідолів і прийдуть до Єрусали-
му, і поселяться в ньому. **9** І ним зра-
діють всі царі землі, покланяючись
ізраїльському Богові. **10** Задля цього
послухайте, мої сини, вашого батька.
Служіть Господеві Богові по правді і
ревно шукайте чинити те, що йому
миле. **11** І вашим синам накажіть, щоб
чинили праведне і милостиню, згаду-
ючи Бога. І хай благословляють Його
на всякий час по правді, з усієї своєї
сили. **12** Задля цього сьогодні, сини,
послухайте мене і не залишайтеся
тут, але того дня, в якому поховаєте
свою матір зі мною в одному гробі, і
зразу приготуйтеся, щоб звідси вий-
ти. **13** Бо знаю, що його беззаконню
назначений кінець. **14** Сталося ж, що
по смерті його матері Товія відійшов
з Ниневії зі своєю жінкою і зі синами
своїх синів і повернувся до свого тес-
тя. **15** І знайшов їх здоровими і силь-
ними в добрій старості, і він піклу-
вався ними аж до їх похорону і одер-
жав все Рагуїлеве насліддя. І він по-
бачив п’яте покоління синів своїх си-
нів. **16** І, коли закінчив 99-ть літ, його
поховали з господнім страхом і з ра-
дістю. Усе ж його плем’я і ввесь його
рід залишився в добрім житті і у свя-
тому житті. Так вони були вгодні Бо-
гові, як і людям, і всім, що жили на
землі.

Кінець Книги Товії.
Має в собі 14 глав.

КНИГА ЮДИТИ
ГЛАВА 1

1 Адже Арфаксад, мидський цар, захопив численні народи до свого царства. І він збудував дуже сильне місто, яке назвав Екватанис. **2** Зробив його стіни з чортирикутного тесаного каміння на висоту 70 ліктів і в ширину 30 ліктів. Його ж башти він поставив на висоту 100 ліктів. **3** Адже він їх зробив чотирикутними, їхня ж ширина від місця до місця – 20 ступенів ногами. Поставив же він його брами між стовпами. **4** І воно славилося як сильне із-за сили своїх вояків та із-за слави своїх колісниць. **5** В 12-му ж році свого царювання Навходоносор, асирійський цар, що царював у великому місті Ніневії, воював проти Арфаксата. І оточивши його **6** на великому полі, яке називається Раґав, біля ріки Євфрат, і Тигр, і Адосона, на полі Еріоха, еликорського царя. **7** Тоді піднялося вгору царство Навходоносорове і його серце дуже піднялося вгору. І він послав до всіх, що жили в Килікії, і в Дамаску, і Ливані, **8** і до народів, що є в Кармелі і Кедарі, і до галилейських поселень на великому полі Ездрелон, **9** і до всіх, що були в Самарії, на другому боці Йордану, і аж до Єрусалиму і всієї есейської землі, доки не дійшов до ефіопських гір. **10** До всіх же тих послав Навходоносор, асирійський цар, послів. **11** Вони всі однодушно спротивилися. І відпустили їх з нічим, і вони відійшли без честі. **12** Тоді цар Навходоносор розгнівався на всі ті землі, він поклявся престолом свого царства, що помститься на всіх цих країнах.

КНИГА ІЮДИѲЬ ГЛАВА А

Арфаѯатъ[1] бо црь мидскїи обладаше многими ꙗзыки подъ црством своє. И той созда градъ
силный ѕѣло, єгоже именова (єкваданисъ)[2].
ѿ каменїи четвероуголныхъ (-)[3] тесаныхъ
сътвори стѣны єго, въ высоту лакотъ, о҃, и
въ широту лакоть, л҃. столпы же єго постави
въ высоту, лакотъ, р҃, четвероуголны бо и (сътвори).
пространъство же ихъ ѿ мѣста до
мѣста, к҃, ступенїи ногама (-)[4]. постави же
врата єго (между)[5] столпомъ. И славашеся
ꙗко силныи въ силу вои своихъ, и въ славу колесницъ
своихъ. въ лѣто бо ві҃, црства своєго.
навходоносоръ црь асѵрїискїи, иже црствова в ниневїи
градѣ велицѣмъ воєва противу арфаѯату.
И объше єго на поли велицѣ, иже именуєся рагавъ
оу (рѣки) єфрата, и тигра, и [адосона][6], на
поли єрїохъ цря єликорьска. Тогда възвышено
єсть црство навходоносорово и срце єго възнесеся
(ѕѣло), и посла къ всѣмъ иже обитаху в киликїи,
и въ дамасцѣ, и ливанѣ, и къ ꙗзыкомъ
иже суть в кармелїа и кедарѣ, и къ обитателем
галилеискимъ на поли велицѣ єздрелонѣ,
и къ всѣм иже бахȣ въ самарїи (-)[7] обону
страну їордана, даже и до їерлима, и всеи земли
єсеискои. дондеже прїидетъ до горъ єдїопъскихъ.
къ тѣмъ же всѣмъ посла послы
навходоносоръ црь асѵрїискїи. иже вси єдїнодушно
противишася, и ѿпустиша ихъ праздны и
без чести [ѿидоша][8]. Тогда разгнѣвася навходоносоръ
црь на вси земли тїи. (-)[9] закляся (престоломъ
црства)[10] своєго, да мстися ѿ всѣхъ
странъ сихъ.

Глава 2

1 В 13-му році царя Навходоносора, 22-го дня першого місяця, було слово в домі Навходоносора, асирійського царя, щоб помститися. **2** І він покликав всіх старшин і своїх вибраних воєвод, і мав з ними свою таємну раду. **3** Розповів свій задум, що був у ньому, щоб підкорити всю землю своєму царству. **4** І сказане було милим для всіх. І цар Навходоносор покликав Олоферна,

Глава, в҃.

Лѣта, гі҃, навходоносора цря, кв҃ дне, мца
првага. Бысть слово въ дому навходоносора
цря асѵрїиска да мститися. И возва
всѣхъ старѣишинъ (и)[1] воєводъ (избранныхъ)[2]
своихъ. І имѣ с ними таину совѣта
своєго, повѣда помышленїє своє в немъ быти.
да повинитъ всю землю своєму црству, (и) реченное
оугодно бысть всѣмъ. (И) възва навходоносоръ
црь олоферна началника воємъ свои, и рече

(ємꙋ)· Изыиди на всѧ црⷭ҇тва западныѧ, противꙋ сихъ наипаче иже оуничижиша повеленїе мое. да не ѿпꙋститъ око [твое][3] ни єдиномꙋ црⷭ҇твꙋ, всѧкъ же градъ оутверженъ покоришь мнѣ· Тогда Олофернъ возва воєводы и правители людей силы асѵрїискїѧ. и сочита мꙋжїи храбрыхъ къ брани ꙗкоже повелѣ ємꙋ црь, р҃, (и) к҃. пѣшецъ воинникъ, и конникъ стрѣлцовъ, вı҃· И повелѣ прейти всемꙋ воиньствꙋ въ множествѣ безъ числа верблюдъ. (и)[4] симъ ꙗже довлѣѥ вои множества (пища) воловъ и скотовъ, стада же овчаѧ имже не бѣ числа. (обилїе)[5] ѿ всеѧ сѵрїѧ въ проходъ свои оуготовати повелѣ, злата бо и сребра ѿ домꙋ црева взѧ (съ собою) много ѕѣло. і изыде тои и все воиньство съ колесницами и конники и съ стрѣлцы, иже покрыша лице земли ꙗко прꙋзи· Єгда же прейде предѣлы асѵрїискїѧ. прїидетъ къ великимъ горамъ Анге, иже сꙋть ошꙋюю киликїи. і изыиде въ всѧ грады и, и обьѧ всѧ одержанїа· Разрꙋши же градъ мелодитъ богатъ ѕѣло. и плени же всѧ сн҃ове дарсисъ. и сн҃ве измаили иже бѧхꙋ противꙋ лица пꙋстыни, и къ югꙋ земли хеллонъ. и прешедъ ефратъ· И прїиде въ месопотамїю, и сокрꙋши всѧ грады велицы иже бѧхꙋ тꙋ ѿ потока мамъврїиска, даже прїиде къ морю. и обьѧ предѣлы ихъ ѿ киликїѧ даже до конца ꙗдетъ иже сꙋть къ югꙋ. изведе же всѣхъ сн҃овъ мадїамль, и плѣни все богатество ихъ. всѣх же противлѧющиѧсѧ ємꙋ изби (мечемъ)[6]· И посемъ прїиде на поле дамаска въ дни жатвы, и пожже сѣаннаѧ всѧ. всѣх же древъ и виноградъ повелѣ посещи. и нападе страхъ єго на всѣхъ обитающихъ на земли·

Гл҃а, г҃·

Тогда (же) послаша мꙋжїе послы своѧ ѿ всѣхъ градовъ и предѣлъ, црїе и кнѧзи, сѵрїистїи, и месопотамїи и сѵрїи, совала, и ливїѧ, и киликїѧ, иже пришедши къ Олофернꙋ рекоша. да престанетъ гнѣвъ твои иже єсть надъ нами. лꙋчше бо єсть да живи сꙋщи слꙋжимъ навходоносорꙋ црю великомꙋ, и порꙋчни бꙋдемъ тебѣ, нежели оумремъ (со имѣнїемъ нашимъ непокорившесѧ)[1]· всѧкъ градъ нашъ и дръжанїе, всѧ горы и хлъми и полѧ (и) стадъ воловъ (и)[2] овець и козловъ, конїи же и вельблюдовъ, и всѧ богатъства наша и домочадцы предъ тобою сꙋть, бꙋдꙋ всѧ по сꙋдꙋ твоемꙋ. тако и мы и сн҃ове наши раби твои єсмы. прїиди къ намъ

начальника своїх вояків, **5** і йому сказав: Вийди на всі західні царства, найбільше проти цих, що знехтували моїм наказом. **6** Хай твоє око не простить ні одному царству, мені ж підкориш кожне укріплене місто. **7** Тоді Олоферн покликав воєвод і правителів народу асирійського війська і перечислив мужів хоробрих до бою, так як йому наказав цар, – 100000 і 20000 піших вояків і кінноти стрільців 12000. **8** І він наказав випереджувати все військо множеством безчисленним верблюдів і тим, що потрібне воякам: множеством їжі, волів і скота, стад же овечих, яким не було числа. **9** Він наказав приготувати багатство усієї Сирії на свій прохід **10** золота, бо він взяв зі собою й дуже багато срібла з царського дому. **11** І вийшов він та все військо з колісницями і кіннотою і зі стрільцями, які покрили лице землі, наче саранча. **12** Коли ж він перейшов асирійські околиці, прийшов до великих гір Анґе, що є по лівиці Килікії, і вийшов в усі їхні міста, і захопив все майно. **13** Він же знищив дуже багате місто Мелотит і взяв же в полон всіх тарсиських синів та ізмаїлових синів, що були напроти лиця пустині і на півдні землі Хеллон. **14** І, перейшовши Євфрат, він прийшов до Месопотамії і знищив всі великі міста, що були там, від мамврійського потоку, доки не дійшов до моря. **15** І він захопив їхні околиці від Килікії аж до кінця Ятета, що є на півдні. **16** Він же вивів всіх мадіямових синів і взяв в полон все їхнє багатство, а всіх, що йому простиставилися, вигубив мечем. **17** І після цього він прийшов на поле Дамаску в дні жнив і спалив всі посіви, наказав же ж вирубати всі дерева і виноградники. **18** І його страх напав на всіх, що мешкали на землі.

Глава 3

1 Тоді ж мужі послали своїх послів з усіх міст і околиць, царі і князі сирійські, і Месопотамії, і Сирії Совала, і Лівії, і Килікії. Які, прийшовши до Олоферна, сказали: **2** Хай спиниться твій гнів, що є над нами, бо є краще, щоб ми, будучи живими, служили Навходоносорові – великому цареві. І будемо підвладними тобі, ніж щоб ми померли з нашим майном, не підкорившись. **3** Всяке наше місто і посілість, всі гори, і вершки, і поля, і стада волів, і овець, і козлів, коней же й верблюдів, і все наше багатство, і домашні є перед тобою, **4** все буде за твоїм судом. Так само ж **5** і ми, і наші сини – ми є твоїми рабами. **6** Прийди до нас, пане, мирно і пануй над нашою роботою так, як

тобі є до вподоби. 7 Тоді, зійшовши
з гір до садів з великою силою, він і
захопив всяке місто і всіх, що про-
живали на землі. 8 З кожного ж
міста взяв собі помічників – силь-
них мужів і вибраних до бою. 9
Такий же великий страх напав на ці
країни, що в усіх містах мешканці,
начальники і шляхетні разом з
громадянами, вийшли йому назус-
тріч на шлях, 10 приймаючи його з
вінками і зі свічами, співаючи і
веселячись з тимпанами і трубами.
11 Бо чинячи це, змогли злагіднити
жорстокісь його серця. 12 Він же й
їхні міста знищив і порубав їхні
молитовні ліси, 13 бо йому заповів
цар Навходоносор, щоб він вини-
щив всіх богів країн, лише щоб він
сам називався богом і в тих родах,
що підкоряться Олоферновій силі.
14 Проходячи ж Сирію Совальську
і всю Аппамію і Месопотамію, він
прийшов до ідумеїв в гаваотську
землю. 15 І захопив в полон їхні
міста, і перебув там тридцять днів.
В них же наказав зібрати всіх воя-
ків своєї сили.

Глава 4

1 Тоді, почувши це, ізраїльські
сини, які жили в юдиній землі, ду-
же перелякалися від його лиця. 2
На них напало тремтіння і жах,
щоб він не зробив те саме з Єру-
салимом і з господньою церквою,
що зробив він з іншими містами і
їхнім храмом. 3 І, почувши, вони
послали довкруги по всій Самарії,
аж до Єрихона, і вони облягли всі
вершки гір, 4 і мурами обгородили
їхні вулиці, і зібрали багато їжі в
підготовці до війни. 5 А священик
Єлеаким написав до всіх, що були
напроти Ездрелона, що є напроти
великого поля, близько до Дотаїму,
і всім, крізь кого міг іти шлях, 6
щоб оточили гори, крізь які міг іти
шлях до Єрусалиму, і хай будуть на
сторожі там, де могла іти вузька
дорога поміж гори. 7 І зробили із-
раїльські сини так, як наказав їм
господній священик Єліяким. 8 І
він закликав ввесь полк до Господа
Бога – велику присутність. І вони
упокорилися своїми душами в пос-
ті і в молитвах, вони і їхні жінки. 9
І священики зодяглися в мішкови-
ну і поклали своїх немовлят на зе-
млі напроти лиця господнього хра-
му, і покрили мішковиною господ-
ній жертовник, 10 і однодушно за-
кликали до Господа Бога ізраїль-
ського, щоб не були видані в полон
їхні діти і їхні жінки, на відлучен-
ня, і їхні міста на винищення, і їхні

господине мирне и владѣи работою нашею ꙗко
годѣ ти есть. Тогда сошедше з горъ в садники
в силѣ велицѣ, и обьѧтъ всѧкъ градъ, и всѧ
обитающаѧ на земли. Ѿ всѧкого же града
взѧ себѣ помощниковъ мужїи крѣпкїи и избран-
ныхъ къ брани. толико же страхъ (велїи) на
страны сїѧ нападе ꙗко (всѣмъ)[3] градомъ, о-
битающїи началницы и чтни выкупѣ съ гра-
жаны изыидоша (въ срѣтенїе ему на путь)[4].
прїемлющи его со вѣнцы и со свѣщами. въспѣ-
вающи и веселѧщеса в тимпанѣхъ и трубахъ.
сїѧ бо творѧщи свирѣпьства (срдца)[5] его ꙋкро-
тити возмогоша, ꙗже и грады ихъ разори, и
лѣсы ихъ молитвеныѧ посѣче, заповѣда бо е-
му навходоносоръ црь. да всѣхъ боговъ земс-
кихъ истребитъ, токмо да тои самъ наре-
четсѧ богъ. и ѿ тѣхъ роженїи иже олоферновѣ
силѣ покорѧтсѧ. проходѧщи же сѷрїю соваль-
скую и всю аппамїю, и месопотамїю. прїиде
къ идумеѡмъ в землю гаваотьску, и плени гра-
ды ихъ, и пребысть ту тридесѧть днїи в
них же (-)[6] собрати повелѣ вси вои силы своеѧ.

Глава, д.

Тогда слышащи сїѧ сынове ихлеви, иже о-
битаху въ земли юдинѣ, ꙋстрашиша-
сѧ ѕѣло ѿ лица его. трепетъ и ꙋжасъ
нападе на ня. да не тоже сътворит иерли-
му и црькви гни. иже сътвори прочимъ градомъ
и храмомъ ихъ. и послаша по всеи самарїи ок-
рстъ даже до ерихона и облегоша вси връси горъ.
и стѣнами оградиша ꙋлицы ихъ. и собраша
обилїѧ въ ꙋготованїе ополъченїѧ. Свщенъ-
никъ же іелеакимъ писа къ всѣмъ, иже бѧху
противу ездрелона, иже есть противъ полѧ ве-
ликаго близъ дотаимъ, и всѣмъ по коихъ путь
быти можаше, да облѧгутъ (горы)[1] имиже
путь быти можаше къ иерлиму. [и][2] ту да
стрегутъ гдѣ тѣснота путь быти можаше
межу горъ. и сътвориша тако сынове ихлеви ꙗкоже
повелѣ имъ свщенникъ гнь іелїаким. И възва весь
полкъ къ гу (бу) настоѧнїе велико, и смири-
шаса дшами своими въ постѣ [и въ млтвахъ][3]
они и жены ихъ. И облекошаса свщенницы въ
врѣтища, и младенцы (своѧ) положиша на зем-
ли противу лица храма гнѧ. и олтарь гнь по-
криша врѣтищи. и възваша къ [гу бу][4] ихлеву
единодушно, да не дадутсѧ въ плѣнъ мла-
денцы ихъ, и жены ихъ въ раздѣленїе, и гра-
ды их въ истребленїе, и стаѧ ихъ въ оскверь-
ненїе, [да не даны буду въ поруганїе ꙗзыкомъ][5].
Тогда елїаким свщенник гнь великїи обхождаше

весь (люд ісраильскїи)[6], и гла и рекꙋщи· вѣсте
яко ꙋслыши гь (бъ) млтвы ваша, аще
живꙋще пребꙋдете въ постѣ, и въ млтвахъ
пред гмъ. (и) памятъствовати имате моѵ-
сїа раба гня, иже (люди аммалитъстїи)[7] на-
дѣющися въ силѣ своеи, и о вельможъствѣ
своемъ, и о воехъ своихъ, и о щитѣхъ
своихъ, и о колесницахъ своихъ, и о всадницѣхъ
своихъ, не желѣзомъ ополъчающи, но молит-
вами стыми (своими) молящися одолѣлъ.
тако да бꙋдꙋтъ вси врази ісраилеви, аще при-
лежите в томъ дѣлѣ что начасте. сего ради бо
ꙋченїемъ его молящися (-)[8] пребывахꙋ пред
лицемъ гнимъ. такоже и тїи иже жрътвꙋ при-
ношахꙋ гꙋ (бꙋ), препоясаны въ вретища при-
ношахꙋ жрътвꙋ гню, и (посыпаша)[9] пепеломъ
на главы своя. и всѣмъ срцемъ своимъ [-][10]
молахꙋ [га][11] ба, да посетитъ люди своя
ісраиля·

святощі на збещещення, щоб не були
видані на глум народам. **11** Тоді Є-
ліяким, великий господній священик,
обійшов ввесь ізраїльський люд і ска-
зав їм, **12** промовляючи: Знайте, що
Господь Бог вислухає ваші молитви,
якщо будете жити в пості і в молит-
вах перед Господом **13** і будете па-
м'ятати Мойсея, господнього раба, я-
кий молячись переміг амалитський
народ, що надіявся на свою силу і на
свою велич, і на своїх вояків, і на свої
щити, і на свої колісниці, і на своїх
кіннотників – не б'ючи залізом, але
своїми святими молитвами. **14** Таки-
ми хай будуть всі ізраїльські вороги,
якщо пильно держатиметися в тому
ділі, яке ви розпочали. **15** Бо задля
цього, через його навчання, молячись
залишалися перед господнім лицем.
16 Так само і ті, що приносили жерт-
ву Господеві Богові, приносили гос-
подню жертву підперезані у мішко-
вині і посипали попіл на свої голови.
17 І всім своїм серцем благали Гос-
пода Бога, щоб відвідав свій народ –
Ізраїль.

Глава, е·

Възвѣщено же бысть олофернꙋ начални-
кꙋ вои асѵрїискихъ. иже снове ісраилеви ꙋго-
товахꙋся на сꙋпротивленїе (-)[1] на горахъ
пꙋтїе облегоша. и яростїю зѣло разго-
рѣся, въ ярости велицѣ· И възва вся кнзя
моавля, и воеводы амонитъстїи. и рече имъ.
рцѣте ми что есть людїе сїи. иже горами
обладаютъ, или иже, и каковы и колики сꙋть
грады ихъ, и какова есть сила ихъ или кое бꙋ-
детъ множество ихъ, или кто цръ воевъ
ихъ, чесо ради выше всѣхъ иже объдержатъ
въстокъ сїи. погръдѣша нами и не изыдо-
ша въ срѣтенїе намъ да воспрїимꙋтъ насъ
с миромъ· Тогда ахїоръ воевода всѣмъ сномъ
аммонимъ (ѿвѣща, и)[2] рече, аще въсхощеши
слышати господине мои рекꙋ истиннꙋ пред то-
бою, о людехъ сихъ иже на горахъ обита-
ютъ. и не изыидетъ слово ложно ѿ ꙋстъ
моихъ, людїе тїи ѿ колѣна халдейскаго сꙋть. тїи
прежде въ месопотамїи обиташа. яко не хо-
тѣша послѣдовати богомъ ѿцъ своихъ, иже
обиташа в земли халдѣистѣи, оставляющи
бо чины ѿцъ своихъ иже при множествѣ бо-
говъ быша, (но) единаго ба нбнаго чтоша. иже
(-)[3] повелѣ имъ да изыидꙋтъ ѿтꙋдꙋ и обита-
ютъ въ харанѣ· Егда же бысть гладъ по
всеи земли (тои). Идоша въ египетъ. та-
може по четыриста лѣтехъ тако ꙋмножени
сꙋть, иже множество их не можаше сочтено

Глава 5

1 Сповіщено ж було Олофернові,
начальникові асирійських вояків, що
ізраїльські сини підготувалися до
опору – на горах облягли шляхи. **2** І
він дуже загорівся люттю у великому
гніві. І він покликав всіх моавських
князів і аммонитських воєвод **3** і ска-
зав їм: Скажіть мені хто є цей народ,
що панує горами, або які і як числен-
ні, і скільки є їхніх міст, і яка є їхня
сила, або яке буде їхнє число, або хто
цар їхніх вояків? **4** Задля чого понад
усіх, що володіють цим сходом, по-
гордили нами і не вийшли нам на-
зустріч, щоб прийняти нас з миром?
5 Тоді Ахіор, воєвода всіх аммонових
синів, відповів, і сказав: Якщо бажа-
єш послухати, мій пане, скажу перед
тобою правду про цей народ, що жи-
ве на горах. І слово брехні не вийде з
моїх уст. **6** Той народ є з халдейсь-
кого роду. **7** Вони раніше жили в Ме-
сопотамії. Оскільки не бажали іти за
богами своїх батьків, що мешкали в
халдейській землі, **8** полишаючи
служби своїх батьків, які мали багато
богів, **9** але почитали єдиного небес-
ного Бога, який їм наказав, щоб вий-
шли звідти і жили в Харані. Коли ж
був голод по всій тій землі, вони
пішли до Єгипту. Там по чотириста
роках вони так розмножилися, що їх-
ня кількість не могла бути почисле-
ною. **10** Коли ж гнобив їх працею
єгипетський цар в будуванні своїх
міст з болота і цегли, то вони закли-
кали до свого Господа Бога. Він же

побив всю єгипетську землю різними карами. **11** Коли ж єгиптяни прогнали їх від себе, і минула від них кара. І він знову побажав їх схопити і передати до своїх робіт. **12** Як же вони тікали, небесний Бог так розділив море, сюди і туди, і вода стала наче стіна, вони ж пройшли по *сухому* посеред моря. **13** Коли ж їх наздоганяли єгиптяни – безчисленне множество вояків, і так їх покрила вода, що не залишився з них ні один, щоб останнім сповістити діло. **14** І коли ж вони пройшли Червоне море і ввійшли до пустині гори Синай, в яких ніколи людина не могла жити ані людський син ніколи там не спочив, **15** і гіркі джерела стали їм солодкими для пиття, і впродовж сорок*а* літ мали їжу з неба. **16** І коли кудись ходили, то без лука і стріл, без щита і меча – їхній Бог бився і поборював, **17** і не було того, хто опирався б їм. Лишень коли вони відступили від служіння свого Господа Бога, **18** і скільки раз поклонилися чужим богам, за винятком свого Бога, вони були видані в полон і на зневагу. **19** Як тільки ж вони покаялися за те, що відступили від служіння свого Господа Бога, небесний Бог дав їм силу на перемогу. **20** Далі ж вони перемогли царя хананея, і євусея, і ферезея, і хеттея, і евея, і аморея, і всіх сильних в Есевоні, і захопили їхню землю і їхні міста. **21** І аж доки не згрішили перед своїм Богом, було з ними добре, бо їхній Бог ненавидить беззаконня. **22** Він і перед цими роками, коли вони відступили від дороги, яку дав їм Бог, щоб по ній ходити, і були вигублені полоном численними народами, і численні полонені виведені були до не своєї землі. **23** Сьогодні ж вони повернулися до свого Господа Бога з розсіяння, вони ж були розсіяні і злучилися в одне, і вийшли на всі ці гори, і знову володіють Єрусалимом, де є святе святих. **24** Задля цього, мій пане, пошукай чи є в них якесь беззаконня перед їхнім Богом. Підемо до них, бо видаючи видасть їх Бог тобі, і вони будуть підкорені під ярмо твоєї сили. **25** Якщо ж цей народ не згрішив перед своїм Господом Богом, не можемо протиставитися їм, бо Господь Бог їх оборонить, і будемо на зневагу всієї землі. **26** І сталося, що коли Ахіор перестав говорити ці слова, і розгнівалися всі Олофернові вельможі, і дума-

быти· Єгда же отягчаше их црь єгѵпетъ-
скїи (работою), (-)[4] въ созиданїи градовъ свои҃ съ
блата и плинды (-)[5]· (И) възваша къ [гу҃][6] бу҃
своєму, сїи же порази всю землю єгѵпетскую яз-
вами различными. Єгда же изгнаша их єгѵп-
тяне ѿ себе, и преста язва ѿ них, и паки
их въсхотѣ поимати, и къ своєи работѣ об-
ратити. бѣжащимъ же имъ бъ҃ нб҃ныи море
раздѣли тако, сюду и сюду и воды яко стѣны
сташа. (-)[7] они же проидош (по суху посредѣ)[8],
моря· (-)[9] Єгда же постизаху их єгѵптяне
безъчислено множество вои, и тако покры их
вода, иже не оста ѿ ни҃ ни єдинъ, иже дѣло
послѣднимъ възвѣстити. (И) єгда же пройдоша
море чрьмное, (и) внидоша въ пустыню горы сѵ-
наи, в нихже никогдаже чл҃къ обитати възмо-
же. ни сн҃ъ чл҃ческїи (когда тамо) почи. (І)[10] ис-
точники горкы усладжени суть имъ на питїе, и
по лѣтехъ четыредесятехъ брашно съ нб҃си и-
мѣша. и гдѣ къгда идоша без лука и стрѣ
без щита и меча. бъ҃ их (-)[11] оплъча и одолѣ-
ваше, и не бѣ противляющагося (имъ)[12]· Токмо
когда ѿступиша ѿ службы га҃ ба҃ своєго, и коль
кратъ поклонишася (богомъ) чюждимъ, развѣ (-)[13]
ба҃ своєго, предани суть въ плѣнъ (-)[14] и в поно-
шенїе, якоже покаяшася иже ѿступиша ѿ
службы (га҃) ба҃ своєго, даде имъ бъ҃ нб҃ныи
крѣпость въ одолѣнїе, паки же хананея цр҃я, и
евусея, и ферезея, и хетдея, и євея, и амъмо-
рея, и всѣхъ силныхъ въ єсевонѣ одолѣша, и
землю их и грады их (-)[15] одръжаша, и даже
доколѣ не съгрѣшиша пре҃ бм҃ъ свои҃ быша с
сими бл҃гая. бъ҃ бо их ненавидитъ безаконїя,
иже и преже тѣхъ лѣтъ єгда ѿступиша ѿ
пути яже даде имъ бъ҃, єже ходити в немъ.
(И) потреблени быша плѣненїемъ ѿ многихъ
языкъ, и мнози (-)[16] юзницы изведени суть в
землю не свою· Нн҃ѣ же възвратишася к [гу҃][17] бу҃
своєму ѿ расточенїя, яже расточени быша (и)
съєдинишася въ єдинство, и възыидоша на
горы сїя вся. и паки владѣютъ їерлимо҃ гдѣ
суть ст҃ая (ст҃ы҃)[18]· Сего ради господине мои въ-
зыщи аще єсть кая безаконїя их пре҃ бм҃ъ
их. взыидемъ к нимъ. яко предающи пре-
дасть их бъ҃ [-][19] тебѣ. и будутъ повинни
по҃ иго силѣ твоєи· Аще ли не съгрѣшиша людїе
сїи пре҃ (гм҃ъ) бм҃ъ своимъ, не можемъ противи-
тися имъ. яко (гь҃) бъ҃ защититъ их, и
будемъ в поношенїе всея земли· И бысть єгда
преста гл҃ати ахїоръ словеса [сїя][20], (и) разгнѣ-
вашася вси вельможи олоферновы. и помышляху
убити єго рекущи другъ къ другу. кто єсть

сеи иже глетъ да снове іилеви могущи противитися црю навходоносору и воемъ его. Тлцы безъоружни и безъсилніи (-)[21] неоучени бранемъ. да познаетъ ахіоръ, яко ославствуетъ нами. възыиде на горы, и егда поимани будутъ силніи ихъ тогда и онъ с ними же мечемъ прободенъ будетъ. да [вѣдатъ вси языцы][22] яко навходоносор богъ земли есть, и кромѣ того нѣсть иного.

ли його вбити, кажучи один до одного: **27** Хто є цей, що говорить, що ізраїльські сини спроможні протиставитися цареві Навходоносорові і його воякам? *Вони* люди без зброї і безсилі, не навчені до війни. **28** Хай пізнає Ахіор, що нас знеславляє. Ми підемо на гори і, коли будуть спіймані їхні сильні, тоді і він з ними ж мечем буде прошитий. **29** Щоб всі народи знали, що Навходоносор є богом землі, і, за винятком того, немає іншого.

Гла, ѕ.

Быість же егда [преста][1] глати. разгнѣвася олофернъ (яростію веліею ѕѣло)[2], рече къ ахіору. яко прречествовал еси намъ рекущи иже люди іилевы защитятся ѿ ба своего. (-)[3] азъ покажу тебѣ, яко нѣсть бъ токмо навходоносоръ. егда побіемъ ихъ всѣхъ яко члка единаго. Тогда и ты с ними, асуріискимъ мечемъ погибнеши, и весь іиль с тобою погубленіемъ расточатся. И познаеши яко навходоносоръ гь есть всеи земли. егда мечь воя моего проидет (срце)[4] твое, и прободенъ падеши, между язвеныхъ (людіи іильтьскихъ)[5]. и не въстанеши боле дондеже истребишися с ними. Паки же аще прречество твое истинно чаеши не измѣнится лице твое, и блѣдость иже образъ твои въздержитъ ѿидетъ ѿ тебе, аще словеса моя сія мниши исполнитися не могутъ. (И)[6] познаеши иже вкупѣ с ними сія искусиши. зане ѿ сего часа тѣмъ людемъ съдружишися. да когда достоины моего меча муки въспріемлютъ, тогда и ты вкупѣ мщеніе да подлежиши. Тогда повелѣ олофернъ рабомъ своимъ да поимаютъ ахіора, и ведутъ его въ (градъ) ведулію, и предадутъ его в руки сновомъ іилевымъ. И взяша его раби олоферновы, идоша чрезъ поле. (И)[7] егда (же) когда приближахуся къ горамъ, изыидоша противъ ихъ пращницы. Тіи же оуклоняющися на страны горы, (и) привязаша ахіора къ древу рукама и ногама, и тако свазана ѿ вервиць оставиша его, и обратишася къ господину своему. Снове же іилеви исходяще ѿ ведуліа, пріидоша къ нему, (и) разрѣшивше его приведоша въ ведулію, и поставиша его посредѣ людіи въпрашающи. что есть вещь сія иже свазана асуріане оставиша (тя)[8]. въ днехъ сихъ бяху ту началницы, іосія снъ михов, ѿ колѣна симеонова, и хармія иже именованъ годоніель, посредѣ старецъ и посредѣ всѣхъ (людіи). ахіоръ

Глава 6

1 Було ж, коли він перестав говорити, Олоферн розгнівався дуже великою люттю, він сказав до Ахіора: **2** Оскільки ти нам пророкував, кажучи, що ізраїльський народ буде захищений своїм Богом, я тобі покажу, що немає Бога, за винятком Навходоносора. **3** Коли поб'ємо їх всіх, як одну людину, тоді і ти з ними згинеш від асирійського меча. І ввесь Ізраїль з тобою вигубленням буде розсіяний. **4** І ти пізнаєш, що Навходоносор є паном всієї землі, коли меч мого вояка прошиє твоє серце, і прошитий впадеш ти між раненим ізраїльським народом, і не піднімешся більше, доки не будеш з ними вигублений. **5** Знову ж, коли твоє пророцтво вважаєш правдивим – не переміниться твоє лице, і блідість, що охопила твій вид, відійде від тебе, якщо вважаєш, що ці мої слова не можуть сповнитися. **6** І ти пізнаєш, коли разом з ними це перенесеш, тому що від цього часу дружитимеш з тими людьми, щоб, коли приймуть муки гідні мого меча, тоді і ти разом підпадеш під помсту. **7** Тоді Олоферн наказав своїм рабам, щоб схопили Ахіора, і повели його до міста Ветулії, і видали його в руки ізраїльським синам. **8** І Олофернові раби взяли його, пішли через поле. І коли ж часом наближалися до гір, вийшли проти них пращники. **9** Вони ж, уступивши на бік гори, і прив'язали Ахіора до дерева за руки і ноги. І так зв'язаного шнурами покинули його і повернулися до свого пана. **10** Сини ж ізраїльські, вийшовши з Ветулії, прийшли до нього і розв'язавши його привели до Ветулії, і поставили його посеред людей, допитуючи: Що це за річ, що асирійці залишили тебе зв'язаним? **11** В цих днях начальниками там були Йосія, син Михів, зі Симеонового племені, і Хармія, що прозваний Готонієм. **12** Посеред старців і серед всього народу Ахіор розповів про все, що запитав був Олоферн, і як Олофернові люди бажали задля того слова його вбити, **13** і яким видом той Олоферн розгнівався. Він

наказав його з цієї причини видати
ізраїльському народові, щоб: коли
переможе ізраїльських синів, тоді й
мене, Ахіора, наказав вигубити різ-
ними муками задля цього, що я ска-
зав: Небесний Бог є їхнім охорон-
цем! **14** Коли ж Ахіор сповістив це
все, ввесь полк, впавши на лице,
поклонився Господеві Богові, і
спільною скорботою, і плачем, од-
нодушно пролили свої молитви
Господеві Богові, **15** кажучи: Гос-
поди Боже неба і землі, поглянь на
їхню гордість і поглянь на наше
впокорення! І прийми лице твоїх
святих, і покажи, що не залишиш
тих, що надіються на тебе, а впо-
кори тих, що надіються на себе і
прославляються своєю силою. **16**
Адже вони закінчили плач і молит-
ву, якою ввесь день молилися, і по-
тішили Ахіора, **17** кажучи: Бог на-
ших батьків, якого силу ти пропо-
відував, Той дасть тобі цю винаго-
роду, що ти радше побачиш їхню
погибель. **18** Бо, коли наш Господь
Бог дасть цю свободу своїм рабам, і
з тобою буде Господь Бог. І посе-
ред нас, як тобі до вподоби, так з
всіма твоїми, і житимеш з нами. **19**
Тоді Осія, коли закінчилася рада,
взяв його до свого дому і зробив
велику вечерю. **20** І разом зі всім
запрошеними священиками, напов-
нені постом, підкріпилися. **21** Після
цього знову всі скликані люди ра-
зом молилися всю ніч, просячи по-
мочі від Господа Бога ізраїльсь-
кого.

Глава 7

1 Олоферн же на другий день за-
повів своїм воякам, щоб пішли про-
ти Ветулії. **2** Було ж 100000 і 20000
піших вояків і 20000 кінноти, опріч
тих мужів, яких зібрав наказом; і
різні хлопці були приведені з усіх
околиць і з міст. **3** Всі ці разом при-
готувалися до війни проти ізраїль-
ських синів і прийшли зі сторони
гори аж до верху, що глядить на
Дотаїм, з місця, що зветься Белма,
аж до Хелмона, що є напроти Ез-
дрелона. **4** Сини ж ізраїльські, як
побачили їх множество, впали на
землю, посипаючи попіл на свої го-
лови, однодушно молячись, щоб
Господь Бог ізраїльський виказав
своє милосердя на своєму народі. **5**
І вони взяли свою військову зброю,
засіли по місцях, що контролюють
вузькі частини стежки між горами,
і стерегли ввесь день і ніч. **6** Тоді
Олоферн, коли обійшов довкруги
міста і знайшов джерело, що поста-
чало воду ними ведену з південно-

повѣда вса иже (-)[9] ѿ олоферна въпрошенъ бы҃,
и како людїе олоферновы хотаху того ради сло-
веси оубити его, і ниже образомъ тои оло-
фернъ разгнѣвася, повелѣ его сеа ради вины
предати людемъ і҃илтьскимъ. да егда одолѣ-
етъ с҃нові і҃илево҃. тогда и мене ахїора различ-
ными повелѣ погубити муками, сего ради иже
рекохъ, б҃ъ н҃бныи защититель ихъ есть· Егда
же ахїоръ вса (сїа) възвѣсти, весь полкъ
падъ на лице кланающеса г҃у (б҃у), и общимъ
скорбѣнїемъ и плачемъ єдинодушно м҃лтвы
своа [г҃у][10] б҃у възлїаша, г҃лющи· Г҃и б҃е н҃беси и
з҃ели оузри гордыню ихъ, и призри на наше сми-
ренїе, и лице ст҃ымъ твои҃ воньми, и яви яко
не оставиши надѣющихса на та, а смири
надѣющихса о себѣ и ѿ своеа силы славащи-
са· Скончаша бо пла҃ и м҃лтву иже весь д҃нь
молишаса, (и) оутѣшиша ахїора рекущи. б҃ъ
ѿц҃ъ наши҃ егоже ты силу проповѣда, тои те-
бѣ сїа дасть въздаанїа, да ихъ наипаче
ты погибель оузриши· Егда бо г҃ь б҃ъ нашъ
вдасть сїю свободу рабомъ своимъ, будетъ и
с тобою (г҃ь) б҃ъ и посредѣ насъ, яко годѣ те-
бѣ, тако съ твоими всѣми, (и) живеши [с на-
ми][11]· Тогда осїа егда скончаса совѣтъ, прїа
его в домъ свои, и сътвори вечерю велїю, и съз-
ваннымъ всѣмъ презвитеромъ вкупѣ, испо҃лне-
номъ пощенїемъ оукрѣпишаса· Посемъ паки
съзвани вси людїе (-)[12] всю нощъ молишаса
(вкупѣ)[13] просаще помощи ѿ (г҃а) б҃а і҃илева·

Г҃ла, з҃·

Олофернъ же въ другїи д҃нь заповѣда
воемъ своимъ, да взыидутъ противу
ведулїа· Бѣша же пѣшец бранны҃ ҂р, (и)
҂к. и всаӑни҃, к҃в. кромѣ (-)[1] тѣ҃ мужи
иже обалъ плѣненїемъ, і изведени баху ѿ
(вс҃ѣ) предѣлъ и ѿ градъ юноши всакїа вси
сїи оуготовашаса вкупѣ къ брани противъ
с҃новомъ і҃илево҃, и прїидоша по странѣ горы да-
же до верха иже зритъ на дотаимъ, ѿ мѣс-
та иже речетса белма даже до хелмона, иже
есть противу ездрело҃· С҃нове же і҃илеви яко видѣ-
ша множество ихъ, падоша на землю посыпаю-
щїи пепелъ на главы своа, єдинодушно мола-
щиса. да (г҃ь) б҃ъ і҃илевъ м҃лть свою покаже на
людехъ свои҃· И прїаша оружїа своа браннаа,
сѣдоша по мѣстомъ иже тѣсноты пута
стеза исправляютъ между горами. и баху
стрегуще (-)[2] весь д҃нь и нощь· Тогда олофернъ
егда обыиде окр҃тъ (града), (и) обрѣте источ-
никъ иже възлїаше воду вожденну ихъ ѿ

страны̀ ю҆́жески вн҃ѣ гра́да водѧшесѧ, и҆ повелѣ̂ пресѣчи (тру́бы ѻ҆́ны и҆миже вода̀ хожда́ше)[3]. бѧ́ху бо недалече ѿ стѣ́нъ (и҆) кла́дѧѕь ѿ ни҆́же та́йно ви́дѣны бы́ша че́рплюще во́ду на прохлажéнїе па́че нéже на пи́тїе. Но сн҃ове а҆ммо́ни, и҆ моа́вли, приступи́ша къ ѻ҆лофе́рну рекꙋ́щи, сн҃ове і҆и҃левы не в ко́пїи, ни въ стрѣла́хъ ѹ҆пова́ютъ, но го́ры защища́ютъ и҆́хъ. и҆ ѹ҆па́сутъ и҆́хъ хо́лми, въ стремле́нїи поста́влени. (Се́го ра́ди)[4] без̾ бра́ни мо́жеши премо́щи и҆́хъ, поста́ви стра́жи ко кла́дѧзе҆мъ да не чр҃ъплютъ ѿ ни́хъ [воды̀][5], (-)[6] без̾ меча̀ (бо) (-)[7] ѹ҆бїеши и҆́хъ и҆бо ѹ҆тру́жени сꙋ́ть предадꙋ́тъ гра́дъ сво́и ко҆егоже мн҃ѧтъ [-][8] и҆́же не възмо́жемъ ѻ҆долѣ́ти, занѐ и҆́же на гора́хъ поста́вленъ. И҆ ѹ҆го́дна бы́сть словеса̀ сїи пре́дъ ѻ҆лофе́рно҆мъ, и҆ пре́дъ [-][9] нача́лники е҆го. и҆ поста́ви ѻ҆́крестъ со́тницы по всѣ́мъ кла́дѧзе҆мъ. Сїа стра́жа, к҃, дн҃їи, бы́сть и҆спо́лнена, ѻ҆скꙋдѣша ѹ҆бо събра́нїѧ во всѣ́мъ ѻ҆бита́ющимъ ведꙋлїи, та́ко да не бы́сть внꙋ́три гра́да (воды̀) ѿкꙋ́дꙋ насы́титисѧ (и҆) ни е҆ди́нъ дн҃ь, понѐ въ мѣ́рꙋ да́шесѧ лю́демъ вода̀ на всѧ́къ дн҃ь. Тогда̀ снидо́шасѧ къ ѻ҆сїи ю҆́ноши и҆ вси мꙋ́жи и҆ же́ны и҆ ѻ҆́троки вси вкꙋ́пѣ е҆ди́ногла́сно реко́ша, сꙋ́дитъ (г҃ь) б҃ъ междꙋ на́ми и҆ тобо́ю, ꙗ҆́ко сътвори́лъ е҆си на на́съ ѕла́ѧ, не хотѧ́щи гл҃ати ми́рнаѧ съ а҆сꙋрїѧ́ны, и҆ того ра́ди преда̀ на́съ б҃ъ в рꙋ́кꙋ и҆́хъ. Тѣ́мже нѣ́сть и҆́же помо́жетъ е҆гда̀ пре́дъ ѻ҆чи́ма и҆́хъ въ жа́ждѣ скончае҆мсѧ, и҆ в погꙋбле́нїе ве́лико. И҆ нн҃ѣ събери́те всѣ́хъ и҆́же въ гра́дѣ сꙋ́ть, да во́лею вси предади́мсѧ лю́демъ ѻ҆лофе́рновымъ. Лꙋ́че е҆сть (на́мъ) да бы́хо҆мъ сꙋ́ще живи въ плѣне́нїи хвали́ли г҃а б҃а, не́же ѹ҆́мремъ, и҆ бꙋ́демъ въ поноше́нїе всѣ́мъ (лю́демъ)[10], да не ви́димъ же́ны на́ша и҆ младе́нцы на́ша мр҃твы, пре́дъ ѻ҆чи́ма на́шима. дн҃е въ свѣдѣтельство прїемле҆мъ нб҃о и҆ зе́млю, и҆ б҃а ѿц҃ъ на́ших, и҆́же мсти́сѧ на́мъ по грѣ́хомъ на́шимъ, да ѹ҆́же преда́нте гра́дъ в рꙋ́кꙋ во́емъ ѻ҆лофе́рновымъ, да бꙋ́детъ коне́цъ на́шъ кра́токъ въ ѹ҆ста́хъ меча̀, и҆́же до́лѕѣе сътво́рисѧ ѿ сꙋ́хоты жа́жди. И҆ е҆гда̀ сїа реко́ша бы́сть пла́чь и҆ рыда́нїе ве́лїе въ лю́дехъ всѣ́хъ, (-)[11] по мно́ги ча́сы е҆ди́нымъ гла́сомъ възопи́ша къ (г҃ꙋ) б҃ꙋ рекꙋ́щи. съгрѣши́хомъ съ ѿц҃ы на́шими, непра́во дѣѧ́хомъ, и҆ беззако́нновахомъ, ты̀ (г҃и) и҆́же кро́токъ е҆си поми́лꙋи на́съ, и҆ въ тво́е҆мъ наказа́нїи мсти беззако́нїѧ на́ша, и҆ не преда́и и҆сповѣ́дающихъ тѧ, лю́демъ и҆́же не вѣ́дѧтъ тѧ. да не рекꙋ́тъ междꙋ ꙗ҆зы́къ, гдѣ̀ е҆сть б҃ъ и҆́хъ, и҆ е҆гда̀ тѣ́мъ

го боку, ведену поза містом, і наказав
розірвати ті труби, якими йшла вода.
7 Бо вони були недалеко від стін і
криниця, з яких бачили, як вони
скрито черпали воду для охолоджен-
ня радше, ніж для пиття. **8** Але аммо-
нові і моавові сини приступили до
Олоферна, кажучи: Ізраїльські сини
не надіються на спис ані на стріли,
але їх захищають гори і їх спасють
вершки, поставлені в урвищах. **9** Зад-
ля цього ти зможеш їх перемогти без
війни. Постав при криницях сторожу,
щоб вони не черпали з них води, ад-
же уб'єш їх без меча, бо стануть зне-
силені, передадуть своє місто, про я-
ке думають, що ми не зможемо *ним*
заволодіти, тому що поставлене на
горах. **10** І до вподоби були ці слова
перед Олоферном і перед його на-
чальниками, і він поставив довкруги
сотників по всіх криницях. **11** Ця сто-
рож 20-ть виповнила днів. Отже, ви-
черпалися збірники води в усіх, що
жили у Ветулії, так, що всередині
міста не було води, звідки *б* насити-
тися, і ні на один день, хоч за мірою
давалося людям воду на кожний
день. **12** Тоді зійшлися до Осії хлоп-
ці, і всі мужі, і жінки, і слуги. Всі ра-
зом, однодушно, **13** сказали: Хай су-
дить Господь Бог між нами і тобою,
бо ти навів на нас зло, не бажаючи
говорити по-мирному з асирійцями, і
задля того Бог нас видав у їхні руки.
14 Тому немає того, хто поможе, ко-
ли перед їхніми очима помремо від
спраги і у великій згубі. **15** І сьогодні
зберіть всіх, що є в місті, щоб ми всі
добровільно здалися Олоферновим
людям. **16** Краще є нам, щоб, будучи
живими, ми в полоні хвалили Госпо-
да Бога, ніж ми померли і були в зне-
вагу всім народам, щоб ми не поба-
чили наших жінок і наших дітей мер-
твими перед нашими очима. **17** Сьо-
годні за свідка беремо небо і землю і
Бога наших батьків, який мститься
нам за наші гріхи, щоб ви вже видали
місто в руки Олофернових вояків,
щоб наш кінець був коротким від ле-
за меча, який стане довшим від су-
хості спраги. **18** І коли вони це сказа-
ли, був плач і велике ридання в усьо-
му народі. Впродовж багатьох годин
одним голосом вони кликали до Гос-
пода Бога, кажучи: **19** Ми згрішили з
нашими батьками, ми поступали не-
правильно і ми чинили беззаконня!
20 Ти, Господи, що є лагідним, поми-
луй нас! І в твоїм каранні помсти на-
ші беззаконня! І не видай тих, що То-
бі визнаються, людям, які Тебе не
знають! **21** Шоб не сказали між наро-
дами: Де є їхній Бог? **22** І коли зму-
чилися тим голосінням і тим плачем,
ослаблені мовчали, **23** тоді піднявся

Осія, облитий слізьми, сказав:
Будьте стійкі душею, брати! Ще че-
катимемо п'ять днів милосердя від
Господа Бога, **24** щоб забрав свою
лють і дав славу своєму імені. **25**
Якщо ж по п'яти днях не прийде
поміч, вчинемо ці слова, які ви ска-
зали.

вопле́мъ, и҆ тѣ́мъ пла́чемъ оу҆трꙋ́ждьшесѧ, ѡ҆слабле́ни молча́хꙋ, тогда̀ въста̀ ѡ҆сі́ѧ ѡ҆блі́ѧнъ слеза́ми рече, ра́вни дш҃ею бꙋ́дите бра́тїе, (є҆щѐ)[12] пѧти дні́и жде́мъ ѿ г҃а (б҃а) млрдїѧ, да ꙗ҆ро̑ свою̀ ѿсѣче́тъ, и҆ да́сть сла́вꙋ и҆мени своє҆мꙋ· А҆́ще ли же по пѧти дне҃ не прїидетъ помощъ, сътвори́мъ сїа словеса̀ и҆́же гл҃аста·

Глава 8

1 І сталося, що коли ці слова по-
чула Юдита, вдовиця, що була доч-
кою Мерариною, сина Ідоксового,
сина Йосифового, сина Осіїного,
сина Елаїного, сина Яминорового,
сина Ґедеонового, сина Ратаїмово-
го, сина Ахитового, сина Мелхієво-
го, сина Енанового, сина Венатано-
вого, сина Салатіїлевого, сина Си-
меонового, сина Рувимового. **2** І її
чоловіком був Манасис, що помер
в днях жнив ячменю, **3** адже він
наглядав над тими, що в'язали
снопи в полі, і прийшла спека на
його голову. І він помер у Бетулії,
своєму місті, і був там похований зі
своїми батьками. **4** А Юдита, його
жінка, залишилася вдовою вже три
роки і 6-ть місяців. **5** І на горищі
свого дому вона собі зробила скри-
те помешкання, в якому зі своїми
служницями жила замкненою. **6** І
маючи на своїх бедрах мішковину,
постила всі дні свого життя, за ви-
нятком суботи і новомісяччя, і
празників дому ізраїлевого. **7** Вона
ж була дуже гарна на вид, їй муж її
залишив великі багатства, і числен-
ну прислугу, і маєток, і численні
великі стада волів і овець. **8** І вона
була в цьому славна, що дуже боя-
лася Господа Бога, не було нікого,
хто сказав би про неї погане слово.
9 Отож вона, коли почула, що свя-
щеник Осія обіцяв по п'ятьох днях
видати місто, і послала до священи-
ків Хабру і Харму. **10** І вони прий-
шли до неї, і вона їм сказала: Що
це, що Йосія зволив видати місто
асирійцям, якщо до п'ятьох днів
вам не прийде поміч? **11** І хто є ви,
що випробовуєте Господа Бога? **12**
І це не є слово, що скличе милосер-
дя, але радше розбудить лють і роз-
палить гнів. **13** Ви назначили час
господньому милосердю, і за ва-
шим бажанням ви назначили Йому
день! **14** Але оскільки Господь є
терпеливим, задля цього покаймося
за це і випросім його прощення
проливанням сліз. **15** Господь Бог
не мстить, так як людина, ані не
гнівається, так як людський син. **16**
І задля того упокорім перед ним на-
ші душі, і духом скрухи і смирення

Гл҃а, и҃·

И҆ бы́сть є҆гда̀ слы́ша сїѧ [словеса̀][1] і҆ю҆ди́дъ вдови́ца, и҆́же бѣ̑ дщи мера́рина, сн҃а и҆доѯова, сн҃а і҆осифлѧ. сн҃а осїина, сн҃а є҆лаи́на, сн҃а и҆ами́норова, сн҃а гедео́нова, сн҃а радаи́мова, сн҃а а҆хи́това, сн҃а мехїева сн҃а є҆на́нова, сн҃а (венада́нова)[2], сн҃а саладїилева, сн҃а симео́нова, сн҃а рꙋви́мова· И҆ мꙋ́жъ є҆ѧ̀ бы́сть манаси́съ, и҆́же оу҆́мре въ дн҃и жа́твы ꙗ҆чме́нѧ· Настоѧ́ше бо на привѧза́ющаѧ рꙋкоѧ́ти в по́ли. и҆ прїиде зно́и на главꙋ є҆го, и҆ оу҆́мре въ бетꙋлїи гра́дѣ своє҆мъ, и҆ погребе́нъ бы҃ тꙋ съ ѿц҃ы свои́ми· Бѣ же і҆ю҆ди́дъ ѡ҆ста̀ жена̀ є҆го вдови́цею оу҆же лѣта три и҆ мц҃ь, ѕ҃. и҆ на вы́шше до́мꙋ своє҆го сътвори́ла себѣ та́йно жили́ще, в не́мже съ ѿроковицами свои́ми затворе́на живѧ́ше· І҆ и҆мѣю́щи на чре́слѣхъ свои́хъ вре́тище, постѧ́шесѧ всѧ дн҃и живота̀ своє҆го, кромѣ сꙋбо́ты, и҆ новомѣсѧчїѧ. и҆ празн҃и до́мꙋ і҆и҃лева· Бѣ же лѣ́па ѡ҆бразо́ ѕѣ́ло, є҆́йже мꙋжъ свои ѡ҆ста́вилъ бога́тьства мно́га, и҆ домоча́дцы оу҆мно́жены, и҆ ѡ҆держа́нїе, воло́въ и҆ ѡ҆вецъ и҆ ста́дъ мно́гихъ по́лна· И҆ бѣ сїѧ въ все́мъ сла́вна, ꙗ҆́ко боѧ́шесѧ г҃а [б҃а][3] ѕѣ́ло. не бѣ и҆́же кто гл҃е ѡ҆ не́и сло́во ѕло· Сїѧ бо є҆гда̀ слы́ша ꙗ҆́ко ѡ҆сїа (свщ҃енникъ) ѡ҆бѣща̀ по пѧти дн҃ехъ преда́ти гра́дъ, (и҆) посла̀ къ презви́теромъ ха́бри и҆ ха́рми. и҆ прїидо́ша къ не́и, и҆ рече и҆мъ, что є҆сть се (-)[4] и҆́же и҆зво́ли и҆ѡ҆сїѧ, да преда҃ гра҃ а҆сирїѡмъ, а҆ще ли межꙋ пѧти дні́и не прїидетъ вамъ по́мощь. и҆ кто є҆сте вы и҆́же и҆скꙋша́ете г҃а [б҃а][5]. (и҆) нѣ́сть сїе сло́во и҆́же мл҃ть призове҃, но наипаче ꙗ҆́рость възбꙋдитъ, и҆ гнѣ́въ вожже́тъ· Положи́сте вы вре́мѧ мл҃ти гн҃ѧ, и к воли ва́шеи дн҃ь поста́вили є҆сте є҆мꙋ· Но ꙗ҆́же тръпе́ливъ є҆сть г҃ь, сего ради пока́емсѧ (того). и҆ ѿпꙋще́нїѧ є҆го и҆злїѧнїемъ сле́знымъ и҆спро́симъ. не мсти́тъ г҃ь б҃ъ та́ко ꙗ҆́ко чл҃къ, ни гнѣ́ваетсѧ ꙗ҆́ко сн҃ъ чл҃чь· И҆ сего ра́ди смири́мъ є҆мꙋ дш҃и на́ши, и҆ дх҃омъ съкрꙋше́ннымъ и҆ смире́ннымъ слꙋжа́ще є҆мꙋ, рече҃ (же) съ пла́чемъ г҃ꙋ (б҃ꙋ), да по во́ли свое́и сътво́ритъ с на́ми мл҃ть свою̀. да ꙗ҆́ко съскорбле́но є҆сть ср҃це на́ше въ го́рдости и҆хъ, такоже да на́ши смире́нїемъ оу-

тѣшимсѧ. ꙗко нѣсмы послѣдовали грѣху
ѿцъ наших, иже оставиша Бга своего, и
поклонишасѧ богом чюждимъ· Егоже ради грѣ-
ха дани суть въ (погубленїе) меча и въ рас-
хищенїе, и въ стыдѣнїе врагомъ своимъ·
Мы же иного Бга не вѣмы кромѣ его, пож-
демъ смиренне утѣшенїѧ его, и възыщет
кровь нашу ѿ ꙗзвленїа врагъ нашихъ. и
смиритъ вси ꙗзыцы, елицы въстают на
ны. и сътворитъ ихъ безъ чести Гь Бгъ
нашъ· И нынѣ братїѧ вы иже есте презви-
тери въ людехъ бжїихъ, на вас възыщусѧ
душа ихъ· Сего ради вашими прещенїи въз-
двигнете срдца ихъ, да въспоминают на ис-
кушенїе ѿцъ нашихъ. (искушени суще ис-
правят служенїе Гу)[6] Бу своему. воспоминающе
памѧтни быти (на сїе) како ѿцъ нашъ Ав-
раамъ искушенъ есть· И по многѣ скуше-
нїихъ (-)[7] другъ бжїи нарѣсѧ Такоже Исаакъ,
(і)[8] Иаковъ, (и)[9] Моусїи и вси любѧщїи (Га)
Бга по многѣхъ искушенїихъ изыидоша (ѿ
мира) въ вѣрѣ· Тїи же иже искушенїѧ не
прїѧша, съ страхомъ Гнимъ, и нетръпѣ-
нїи своемъ, в поношенїе роптанїе свое при-
носили пред Гмъ истреблени суть ѿ губите-
лѧ и ѿ змїи погибоша· Сего ради и мы не
мстимсѧ сихъ ради вещеи ихже тръпим. но
мнѧщи за грѣхи наши сїѧ (стражемъ и
боимсѧ) страданїа малѣиша суть ꙗзвы
(бжїѧ)[10]. иже прїидоша раби его къ нашему
исправленїю, а не погубленїю. и рече Иосїѧ и
презвитери, всѧ иже глала еси истинна
суть. и нѣсть въ словесѣхъ твоих ни едино
хуленїе· Нынѣ бо моли за насъ, ꙗко жена стаа
еси, и блгочестива. и рече имъ Июдидъ, вѣс-
те бо ꙗко ѿ Бга суть ꙗже рекох· Такоже и
искусите, ѿ Бга ли суть сїѧ, ꙗже помыс-
лихъ сътворити· И молитесѧ да крѣпокъ
сътворитъ Гь Бгъ совѣтъ мои· Станите
вы оу забрала нощи сеѧ, и азъ изыду съ аб-
рою моею. и молитесѧ, да ꙗко рекли есте, въ
дни пѧть да посѣтит Гь люди своа Израилѧ·
Вы же не хощу да поищете дѣанїе мое. и
доколѣ не ѿвѣщаю вамъ ничтоже ино, сътво-
рите токмо молитву за мѧ къ Гу Бу на-
шему· И рече к неи Осїѧ началник Иудеи. иди
въ мире, и Гь будетъ с тобою, въ ѿм-
щенїе врагомъ нашимъ, и обращающисѧ
ѿидоша (ѿ неѧ)·

Йому служачи, **17** промовмо ж з пла-
чем до Господа Бога, щоб за своєю во-
лею зробив з нами своє милосердя,
щоб так, як засмучене є наше серце в
їхній гордості, так щоб втішилися ми
нашою смиренністю. **18** Бо ми не пішли
за гріхом наших батьків, які поки-
нули свого Бога і поклонилися чужим
богам. **19** Вони через гріх були видані
на вигублення мечем і на пограбуван-
ня, і на сором своїм ворогам. Ми ж не
знаємо іншого Бога, за винятком нього.
20 Почекаймо покірно на його потіху, і
Він домагатиметься нашої крові від ран
наших ворогів, і приборкає всі народи,
що повстають проти нас. І Господь Бог
наш зробить їх без честі. **21** І сьогодні,
брати, ви, що є священиками в божому
народі! Від вас домагатимуся їхніх
душ. Задля того вашими нагадування-
ми підніміть їхні серця, щоб вони зга-
дували випробовування наших батьків.
Випробовувані хай виправлять служін-
ня своєму Господеві Богові, нагадую-
чи, **22** щоб пам’ятали це, як наш батько
Авраам був випробуваний і по чис-
ленних випробуваннях названий був
божим другом. **23** Також Ісаак, і Яків, і
Мойсей, і всі, що люблять Господа Бо-
га, по численних випробуваннях відій-
шли від світу в мирі. **24** Ті ж, що не
прийняли випробування зі страхом гос-
поднім і своєю нетерпеливістю на до-
кір приносили перед Господа своє на-
рікання, **25** були вигублені губителем і
згинули від змій. **26** Задля цього і ми не
мстімось задля цих речей, які терпимо,
27 але вважаючи, що задля наших грі-
хів це терпимо, і біймося, *бо* терпіння є
менші, ніж божі кари, які перенесли
його раби для нашого виправлення, а
не на згубу. **28** І сказав Йосія й свя-
щеники: Все, що ти сказала, є правдою,
і немає в твоїх словах ні єдиної хули.
29 Адже сьогодні молися за нас, бо ти є
святою і праведною жінкою. **30** І
сказала їм Юдита: Бо знаєте, що від
Бога є те, що я сказала. **31** Так само і
дослідіть чи є від Бога це, що я заду-
мала зробити. І моліться, щоб Господь
Бог сильним зробив моє рішення. **32**
Станьте ви при брамі цієї ночі, і я
вийду з моєю служницею. І моліться,
щоб так, як ви сказали, до п’ятьох днів
хай відвідає Господь свій народ –
Ізраїля. **33** Не хочу, щоб ви ж допи-
тувалися про мої діла, і доки не скажу
вам нічого, іншого не чиніть, лише
молитву за мене до нашого Господа
Бога. **34** І сказав до неї Осія, начальник
юдеїв: Іди в мирі! І хай Господь буде з
тобою на помсту нашим ворогам! І
повернувшись відійшли від неї.

Глава 9

1 Як же вони відійшли, тоді ввійшла Юдита до своєї молитовниці і зодягнулася у мішковину, посипала попіл на свою голову і впала ниць перед Господом, кликала промовляючи: **2** Господи Боже мого батька Симеона, що дав йому меч на помсту проти чужинців, які були нищівниками у своїй нечистоті і оголювали тіло дівчини на сором, **3** і дав їхніх жінок в полон і їхніх дочок на схоплення, і ввесь полон на розподіл твоїм рабам, що ревнували твоєю ревністю. Поможи мені, благаю тебе, Господи Боже мій, мені, вдові! **4** Бо Ти створив попередніх і інше після них задумав, – і сталося це, що Ти сказав. **5** Бо всі твої дороги є готові, і ти поставив твої долі у твоїм передбаченні. **6** Поглянь сьогодні на асирійські табори, так як колись Ти поглянув на єгипетські полки, коли за твоїми рабами гналися озброєними, надіючись на колісниці і на свою кінноту, і на множество вояків. **7** Але Ти поглянув на їхніх вояків, і темрява їх сповільнила, **8** і їх затопила безодня, і води їх покрили. **9** Такими хай стануть і ті, Господи Боже, що надіються на своє множество, і на свої колісниці, і на кіннотників, і на свої стріли, і славляться списами, **10** і не знають, що Ти є Господь Бог наш, що нищиш війни від початку. І, отже, Господь є тобі ім'я. **11** Підніми твою руку, так як на початку, і знищ їхню силу у твоїй силі, щоб упала їхня сила у твоїм гніві, тих, що обіцяють опоганити твої святощі і вигубити завіт твого імені, і забрати своїм мечем ріг твого престолу. **12** Зроби, Господи, щоб його власним мечем була відрубана гордість, **13** і хай полонений буде своїми очима відносно мене, і зрани його гарними словами моїх уст. **14** Дай же мені в серці відвагу, щоб я знищила його силу і повернула його. **15** Бо це станеться на пам'ять твого імені, коли його вб'є жіноча рука. **16** Бо не в множестві є твоя сила, Господи, ані в сильних конях твоя воля, ані горді від початку тобі не вгодили, але покірні і лагідні завжди тобі догоджали молитвою. 17 Боже небес і сотворителю вод і Господи всього творіння! Вислухай мене нещасну, що молиться і очікує твого сильного милосердя! **18** Згадай, Господи, твій завіт і дай слово в мої уста, і скріпи намір в моїм серці, щоб твій дім перебував у святості, **19** і всі народи пізнали,

Гл҃а, д҃·

Ѿше́дшимъ же и҆мъ (тогда̀) вни́де і҆ю́диѳь въ мл҃твеннꙋ свои. и҆ ѡ҆блече́сѧ въ вре́тище посы́па пе́пелъ на главꙋ̀ свою. и҆ падѐ ни́цъ прⷣ гмⷭ҇ъ вопїѧше (-)[1] рекꙋ́щи. гⷭ҇и бж҃е ѡ҆ц҃а моѐ симео́на и҆же да́лъ є҆си є҆мꙋ̀ ме́чь, въ ѡ҆тмще́нїе и҆ноплеме́нникомъ, и҆же растлители бы́ша въ сквѐрности свое́й. и҆ ѡ҆бнажи́ша пло́ть дв҃ы въ стꙋдъ. и҆ да́лъ є҆си жены̀ и҆хъ въ плѣне́нїе. и҆ дще́ри и҆хъ в поима́нїе. и҆ весь плѣ́нъ на разделе́нїе рабо́мъ твои҆мъ и҆же ревнова́ли ре́вность твою. помози́ ми молю́ тѧ гⷭ҇и бж҃е мои мнѣ вдови́цѣ. ты́ бо сотвори́лъ є҆си прⷣнѧѧ. і и҆́на по тѣ́хъ помы́слилъ є҆си и҆ бы́сть сїе є҆же (реклъ є҆си)[2]· всѝ бо пꙋтїе твоѝ ᲂу҆гото́вани сꙋ́ть, и҆ твоѝ сꙋдбы̀ въ твое́мъ провѣдѣнїи поста́вилъ є҆си. ᲂу҆зри на станы̀ а҆сѷрїискїѧ нн҃ѣ· ꙗ҆́коже нѣкогда при́зрѣлъ є҆си на плъки є҆гѵпетскїѧ є҆гда̀ за рабы̀ твои́ми ѡ҆рꙋжнїи теча́хꙋ. надѣ́ющисѧ в колесѣхъ и҆ въ ко́нницѣхъ свои́хъ, и҆ въ мно́жествѣ брани́телей. но при́зрѣлъ є҆си на во́ѧ и҆хъ. и҆ тмы̀ ᲂу҆медли́ша и҆хъ, (и҆ потопѝ и҆хъ бе́здна)[3], и҆ во́ды покры́ша и҆хъ· Тако да бꙋдꙋтъ и҆ тїи гⷭ҇и (бж҃е). и҆же надѣютсѧ на мно́жество своѐ, и҆ в колесѣхъ свои́хъ. и҆ во вса́дницѣхъ и҆ въ стрѣла́хъ свои҆хъ и҆ в сꙋлицахъ сла́вѧтсѧ· И҆ невѣ́дѧтъ ꙗ҆ко ты̀ є҆си (гь) бг҃ъ нашъ, и҆же сокрꙋши́ши бра́ни ѿ нача́ла, и҆ гь (ᲂу҆бо) и҆мѧ є҆сть тебѣ· Возъдви́гни мы́шцꙋ твою̀ ꙗ҆ко ѿ нача́ла, и҆ сокрꙋши си́лꙋ и҆хъ в си́лѣ твое́й· да паде́тъ крѣпость и҆хъ въ гнѣвѣ твое́мъ. и҆же ѡ҆бѣща́ютсѧ ѡ҆скверъни́ти ст҃аѧ твоѧ. и҆ погꙋби́ти завѣтъ [и҆мени][4] твоего, и҆ ѿѧ́ти мечемъ свои́мъ ро́гъ прⷭ҇тла твоего. сотворѝ гⷭ҇и да мечемъ и҆стовымъ є҆го, горды́нѧ ѿсѣче́тсѧ, (и҆) да ᲂу҆ло́витсѧ ѡ҆чи́ма свои́ма на́ мѧ. и҆ да ᲂу҆ꙗ҆зви́ши є҆го (лѣ́пыми гл҃ы ᲂу҆стъ мои́хъ)[5]. да́и (же) ми (въ срⷣци дрьзнове́нїе)[6], да ᲂу҆ничижꙋ (того си́лꙋ, и҆ ѡ҆бращꙋ)[7] є҆го. Бꙋдетъ бо [сїе][8] въ па́мѧть и҆мени твое́мꙋ, є҆гда рꙋка же́нъска ᲂу҆бїе́тъ є҆го. нѣ́сть бо въ мно́жествѣ си́ла твоѧ гⷭ҇и, ни в ко́нехъ си́лныхъ во́лѧ твоѧ, ниже го́рдїи ѿ нача́ла ᲂу҆годи́ша тебѣ. но смире́ннїи и҆ кротцїи всегда̀ тебѣ ᲂу҆годи́ша моле́нїемъ· Бж҃е нб҃семъ (и҆) творче во́дъ. и҆ гⷭ҇и всего сотворе́нїѧ. ᲂу҆слы́ши мѧ бѣднꙋю молѧ́щꙋсѧ, и҆ твое́ѧ (си́лныѧ) мл҃ти ча́ющи. воспомѧнѝ гⷭ҇и на завѣтъ твои. и҆ да́и сло́во въ ᲂу҆ста̀ моѧ̀, и҆ въ срⷣци мое́мъ совѣтъ ᲂу҆крѣпѝ, да до́мъ твои въ ст҃ыни пребыва́етъ. и҆ вси ꙗ҆зы́цы позна́ютъ

ꙗко ты єси бг҃ъ (єдинъ), и нѣсть инаго развѣ тебе.

Глава, і.

Бысть же єгда преста вопити къ гд҃у. воста ѿ мѣста на неже лежа простерта къ гд҃у (бг҃у) возва же абру свою. (-)[1] исходящи въ домъ свои (и) совлече с себе вретище и (-)[2] одежду вдовства своего и оумы тѣло свое. и помазася (мастьми и) мѵромъ блг҃овоннымъ, и распростре власы главы своея. и настави митру на главу свою. и облечеся одѣяніе блг҃остыня своея, и на нозѣ свои плесници пріа и нарамницу швену цвѣтіе и оусеразѣ и перьстени и всѣми красотами своими оукрасися єже и гь даде красоту. (и) ꙗко вся сія сложенія не ѿ похоти блꙋдства, но ѿ преподобія (-)[3]. И сего ради гь спосиѣшествова красотѣ ея. да не тощною красотою всѣмъ очесемъ ꙗвится. и возложи на абру (отроковицу) свою, лагвицу вина и сосудъ єлея, и крупъ, и смокви и хлѣбъ и сыръ, і идоста. єгда же приидоста къ вратомъ града, (и) обрѣте ждуща іосію, и презвитеры градскы. видѣвше ю оужасошася дивящеся ѕѣло красотѣ ея. обаче ничтоже вопросиша ю, но пустиша ю прошти рекуще. бг҃ъ ѿц҃ъ нашихъ да дасть тебѣ блг҃ть. и весь совѣтъ срд҃ца твоего, своею силою да оукрѣпи (и) да славися о тебѣ ієрлимъ, и да будетъ имя твое в числѣ прпдбныхъ и праведныхъ. И рекоша вси сущіи ту єдиногласно. буди (то) буди. іюдидъ же молящися гд҃у (бг҃у) пройде сквозѣ врата и абра ея. Бысть же єгда схождаше съ горы, слн҃цу восходящу (и) срѣтоша ю стражи асѵрійстіи. и яша ю рекуще, ѿкуду градеши и камо идеши. она (же) ѿвѣща дщи єсмь єврѣиска. сего ради избѣгохъ ѿ лица и, ꙗко будущая проразумѣхъ ꙗко дадутся вамъ въ плѣненіе. Того ради иже оуничижиша вас, не восхотѣша бо предатися вамъ. дабы обрѣли млть пред очима вашима, (и)[4] мышлях (в нощь сію) сама въ себѣ рекущи. Иду къ лицу князя олоферна да скажу єму таинаа ихъ. и покажу єму имже приходомъ можетъ обьяти ихъ. тако да не погибнетъ ни єдинъ (-)[5] ѿ вои єго. И єгда оуслышаху [-][6] словеса сія смотряху лица ея, и бѣ очима ихъ дивно. и чюдахуся красотѣ ея ѕѣло. и рекоша к ней, сохранила єси животъ свои сего ради ꙗко сицевъ обрѣла єси совѣтъ, да идеши къ господину нашему. И

що Ти є Бог єдиний, і немає іншого, за винятком Тебе!

Глава 10

1 Сталося ж, що коли вона перестала закликати до Господа, вона встала з місця, на якому лежала розпростертою до Господа Бога. **2** Покликала ж свою служницю, входячи до свого дому, і зняла з себе мішковину й одежу свого вдівства. **3** І помила своє тіло і намастила мазями й запашним миром, і розпустила волосся своєї голови, і поклала покриття на свою голову, і зодяглася одежею свого доброботу, і на свої ноги поклала обуву, і браслет, прикрашений квітами, і кульчики, і перстені. І прикрасилася всіма своїми прикрасами вона, **4** якій і Господь дав красу. І так всі ці прикраси не від похоті розпусти, але від праведності, і задля цього Господь допомагав її красі, щоб не марнотою краса світилася всім очам. **5** І вона поклала на свою служницю-дівчину посудину вина, і посуд з олією, і крупу, і фіги, і хліб, і сир, і вони пішли. **6** Коли ж вони прийшли до брам міста, і вона знайшла, що чекав Йосія і міські священики. **7** Побачивши її, вони жахнулися, дуже подивляючи її красу, **8** одначе нічого її не запитали, але дали їй пройти, кажучи: Бог наших батьків хай дасть тобі ласку і хай укріпить ввесь задум твого серця своєю силою! І хай тобою славиться Єрусалим, і хай твоє ім’я буде в числі преподобних і праведних! **9** І всі, що були там, одноголосно сказали: Хай буде так, хай буде! **10** Юдита же, молячись до Господа Бога, пройшла крізь браму *разом з* її служницею. **11** Сталося ж, що коли вона сходила з гори, як сонце заходило, то зустріли її асирійські сторожі і схопили її, кажучи: Звідки ідеш і куди ідеш? **12** Вона ж відповіла: Я є єврейська дочка. Задля цього я втекла від їхнього лиця, тому що побачила майбутнє, що вони будуть вам видані в полон задля того, що знехтували вами, бо не побажали вам здатися, щоб знайти милосердя перед вашими очима. **13** І я подумала в цій ночі сама в собі, кажучи: Піду до лиця князя Олоферна, щоб йому сказати їхні таємниці, і покажу йому яким проходом може їх обійти так, щоб не згинув ні один з його вояків. **14** І коли вони почули ці слова – дивилися на її лице, і їхнім очам було чудно, і дуже дивувалися її красі. **15** І вони сказали до неї: Ти зберегла своє життя задля цього, що ти вибрала таке рішення, щоб піти до нашого пана. **16** І знай це, що коли станеш перед

ним, тобі буде добре, і будеш дуже
милою в його серці. Вони ж повели
її до Олофернового табору. **17** І
коли вона ввійшла перед його лице,
Олоферн зразу був зранений ви-
дом. **18** Сказали ж до нього його
слуги: Хто погордує єврейським
народом, що має таких гарних жі-
нок? Як не зможемо стати до бою
проти них? **19** Юдита ж, бачачи
Олоферна, що сидить під завісою,
що була виплетена з багряниці і зо-
лота, і смарагда, і дорогоцінного
каміння, **20** і поглянувши йому в
лице поклонилася йому, впавши на
землю. І Олофернові раби підвели
її за наказом свого пана.

Глава 11

1 Тоді Олоферн сказав до Юди-
ти: Будь радісна душею і не жахай-
ся у твоєму серці, бо я ніколи не
вбив людину, яка бажала служити
цареві Навходоносорові. **2** Якщо б
твій народ не погордив мною, я не
підняв би мого списа проти них. **3**
Сьогодні ж скажи мені задля якої
причини ти пішла від них? І тобі
мило, щоб ти прийшла до нас? **4** І
сказала йому Юдита: Прийми слова
твоєї рабині, пане мій. Бо якщо
вчиниш за словами твоєї рабині, і
Господь Бог вчинить з тобою дос-
конале діло. **5** По правді, живим є
Навходоносор – цар землі, і живе
його сила, що є в тобі, на помсту
всім лукавим людям. Бо не тільки
люди йому послужать задля тебе,
але й звірі дубрави слухатимуться
його. **6** Адже твоя мудрість була
сповіщена всім народам і прослави-
лася в усій вселенній, бо ти єдиний
добрий і сильний в усім його цар-
стві. І твоє карання проповідується
всім владам, **7** і не затаїться те, що
ти сказав до Аріоха, ані те відоме,
що ти наказав йому вчинити. **8** Бо
знає Господь Бог наш, якого про-
гнівили ми нашими гріхами, який
говорив своїми пророками до наро-
ду, щоб видати їх в руки ворогам за
їхні гріхи. **9** І також знають ізраїль-
ські сини, що вони прогнівили сво-
го Господа Бога. Задля цього на
них є твій страх **10** і найбільше далі
терплять голод, і з-за браку ж води,
задля спраги, вони причислені до
мертвих. **11** Далі й це думають:
щоб убити свою скотину і щоб пи-
ти їхню кров, **12** і святощі пшениці,
вина і олії свого Господа Бога, які
Він заповів не торкати, і це задума-
ли віддати, і бажають роздати в їжу
те, що ані не мали б руками торка-
ти. Задля цього, оскільки Він це
творить, праведним є, щоб були ви-
дані на вигублення. **13** Це я, твоя

сїѧ вѣждь ꙗко егда престанеши пред нимъ бл҃-
го тебѣ бꙋдетъ, и бꙋдеши любезнѣиши въ
ср҃цы его· ведоша же еѧ къ станꙋ олофернову.
(-)[7] и егда вниде пре лице его, абїе оуꙗзвисѧ о-
лофернъ (видѣнїем)[8]· рекоша же к немꙋ отроцы
его, кто оуничижи люди еврѣиски иже таки
красны жены имѣютъ. да како не возможемъ
ополчатисѧ противꙋ их· видащи їюдиѳ олоферна
сѣдѧщи под завѣсою иже бысть ѿ перфиры и
злата і измрагда и каменїемъ драгимъ спле-
тена. и възрѣвше въ лице его (и) поклонисѧ е-
мꙋ пашы на землю. и въздвигоша ю раби оло-
ферновы по повелѣнїю господина своего·

Гла҃, аі·

Тогда олофернъ рече (ко їюдиѳѣ)[1], радост-
на бꙋди дш҃ею и не оужасаисѧ въ ср҃ци
твоем ꙗко азъ никогдаже побихъ мꙋжа
иже хотѧше слꙋжити навходоносорꙋ црю·
Аще не бы людїе твои оуничижиша мене, не
въздвигнꙋлъ бы копїѧ моего на нихъ· Нн҃ѣ же
рци ми коеѧ ради вины ѿиде ѿ нихъ, и оу-
годно тебѣ да прїидеши к намъ· И рече емꙋ
їюдиѳ прїими словеса рабынѧ твоеѧ (господине
мои). ꙗко аще сътвориши по словесем рабынѧ
твоеѧ, (и) гь бъ сътворит съвръшенно дѣло с
тобою. живъ есть воистиннꙋ навходоносор црь
земъскїи, и живе сила его иже есть въ тебѣ
къ ѿмщенїю всѣмъ (людемъ лꙋкавымъ)[2]· Ꙗ-
ко не точно члци послꙋжатъ емꙋ тебе ради. но
и ѕверїе полестїи послꙋшают его· Бъзвѣсти бо
сѧ мꙋдрость (твоа)[3] всѣм ꙗзыкомъ, и просла-
вися въ всеи вселеннѣи ꙗко ты единъ блгъ и
силенъ въ всемъ цртвѣ его, и наказанїе твое
всѣмъ властемъ проповѣдаесѧ, и не пота-
итсѧ что глалъ есть ахїорꙋ, ниже то вѣс-
тьсѧ что емꙋ повелѣлъ еси сътворити.
вѣсть бо гь бъ нашъ иже прогнѣвахомъ и въ
грѣсѣхъ (нашихъ), иже глаше пррки своими к
людемъ, да предасть ихъ (в рꙋки врагомъ) за
грѣхи ихъ· и ꙗко знаютъ сн҃ове їилеви иже
прогнѣваша (га) ба своего· Сего ради страхъ
твои на нихъ есть, и наипаче паки гладъ
тръпятъ, и за оскꙋденїе же водыа, ради
жажды съ мертвыми съчетаютсѧ· Паки и
сїѧ совѣтꙋютъ да оубїютъ скоты своѧ, и
пїютъ кровь ихъ, и стаѧ га [ба][4] своего иже
заповѣда (-)[5] не осѧзати, пшеницы вина і
елеа (и) сїѧ помыслиша воздати, и хотѧт раз-
даяти въ снѣдь, ихже ни рꙋками бы сѧ
имѣли осѧзати· Сего ради ꙗко сїѧ творитъ,
истинно есть да в погꙋбленїе дадꙋтсѧ. иже

а҆́зъ раба̀ твоѧ̀ позна́ющи и҆збѣгоχ ѿ ни́хъ, и҆ посла́ мѧ г҃ь (б҃ъ) сїѧ тебѣ̀ возвѣсти́ти· ꙗ҆́зъ бо раба̀ твоѧ молю́сѧ [г҃у][6] б҃у и҆ нн҃ѣ су́щи пр҃е тобо́ю, (-)[7] да и҆зы́идетъ раба̀ твоѧ и҆ помо́литсѧ (г҃у) б҃у, и҆ речѐ мнѣ. е҆гда̀ воздаст̾ и҆мъ за грѣхи̑ и҆хъ, и҆ прише́дши возвѣщꙋ̀ тебѣ· ꙗ҆ко да а́зъ приведу̀ тебе посредѣ̀ і҆е҃р҃ли́ма, і҆ и҆́маши всѧ лю́ди і҆и҃левы ꙗ҆́ко о҆́вцы, и҆хже нѣ́сть па́стырѧ. и҆ не ла́етъ ни е҆ди́нъ пе́съ проти́ву тебе, ꙗ҆́ко сїѧ мнѣ рече́на сꙋть по провидѣ́нїю бж҃їю· И҆ ꙗ҆́ко разгнѣ́васѧ на ни́хъ (г҃ь) б҃ъ (и҆хъ), сего ра́ди по́слана е҆́смь возвѣсти́ти тебѣ· Оу҆го́дны же всѧ̀ словеса̀ сїа предъ о҆лофе́рномъ и҆ о҆́троки е҆го, и҆ дивѧ́хꙋсѧ премꙋ́дрости е҆ѧ̀ (-)[8] гл҃аху дру́гъ къ дру́гу, нѣ́сть та́ка жена̀ на земли̇ на смотрѣ́нїе, и҆ въ красо́тꙋ и҆ в чꙋ́вство словесе́мъ· И҆ рече къ не́й о҆лофе́рнъ, бл҃го сотвори б҃ъ (твой) и҆же посла̀ тебе пре́жде лю́дїи, да даси̇ и҆хъ (-)[9] в рꙋ́ки на́ша· И҆ ꙗ҆́ко бл҃га е҆сть о҆бѣща́нїѧ твоѧ, а҆́ще сотвори́тъ сїѧ мнѣ б҃ъ твой, то бꙋ́детъ и҆ б҃ъ мой. и҆ ты̀ в домꙋ̀ навходоносо́ровѣ вели́ка бꙋ́деши, і҆ и́мѧ твое просла́витсѧ по все́й земли̇·

Гла, в҃і·

Тогда̀ повелѣ̀ (о҆лофе́рнъ о҆́трокомъ свои́мъ), да введꙋтъ (і҆ю́ди́дъ)[1], въ сокро́вищнаѧ храни́лища (-)[2]. И҆ повелѣ̀ тꙋ пребы́ти е́й, и оу҆ста́ви что и҆мѣ́ша да́ти (ꙗ҆́сти)[3] ѿ стола̀ е҆го, е҆мꙋже [ѿвѣща̀ і҆ю́ди́дъ и҆][4] рече, нн҃ѣ не возмогꙋ̀ ꙗ҆́сти ѿ си́хъ е҆же мнѣ повели́шъ да́ѧти, да не прїи́детъ на́ мѧ со́блазнъ, ѿ си́хъ и҆же принесо́хъ съ собо́ю да ꙗ҆́мъ. (и҆) ре́че е́й о҆лофе́рнъ а҆́ще о҆скꙋдѣ́ютъ тебѣ сїа ꙗ҆́же принесе́на сꙋть с тобою, что сотво́римъ тебѣ. и҆ рече і҆ю́ди́дъ жива̀ е҆сть дш҃а твоѧ господи́не мой, ꙗ҆́ко не снѣмъ всѧ̀ сїѧ раба̀ твоѧ̀, до́ндеже сотвори́тъ г҃ь б҃ъ рꙋ́кою мое́ю сїѧ ꙗ҆́же помы́слихъ· И҆ введоша е҆ѧ̀ о҆́троцы е҆го въ жили́ще и҆́же заповѣ́да і҆ и҆спроси́ла е҆гда вни́де, да дае́тсѧ е́й свобода̀ въ но́щи (-)[5] прежде свѣ́тлости и҆сходи́ти во́нъ на мл҃твꙋ и҆ помоли́тисѧ г҃у (б҃у)· И҆ заповѣ́да (о҆лофе́рнъ) стра́жемъ свои́мъ, да ꙗ҆́ко оу҆го́дно бꙋ́детъ е́й и҆зы́идетъ и҆ вни́детъ, помоли́тисѧ (г҃у) б҃у свое́мꙋ по три дн҃и· І҆ и҆схожда́ше в но́щи въ оу҆до́лъ къ ведꙋлї́и, и҆ оу҆мыва́шесѧ въ и҆сто́чницѣ (живе́мъ)[6]. И҆ ꙗ҆́ко восхожда́ше моля́ше г҃а б҃а і҆и҃лева, да и҆спра́витъ пꙋ́ть е҆ѧ̀ на и҆збавле́нїе лю́демъ свои́мъ. и҆ входѧ́щи чи́ста пребыва́ше въ жили́щи, до́ндеже прїи́метъ пи́щꙋ свою въ ве́черъ· И҆ бы́сть въ четве́ртый дн҃ь, сотвори̇

раба, пізнавши, втекла від них. І мене
послав Господь Бог це тобі спові-
стити, **14** адже я, твоя раба, молюся
Господеві Богові. Й, будучи сьогодні
перед тобою, щоб твоя раба вийшла і
помолилася Господеві Богові. **15** І
Він мені скаже, коли віддасть їм за
їхні гріхи. І, прийшовши, я тобі спо-
віщу так, щоб я привела тебе посеред
Єрусалиму. І матимеш ввесь ізраїль-
ський народ як овець, яким немає
пастиря, і не забреше проти тебе ані
один пес, **16** бо це мені є сказане за
божим провидінням. **17** І тому що на
них розгнівався їхній Господь Бог,
задля цього я є послана тобі спові-
стити. **18** Вгодними *були* ж всі ці сло-
ва перед Олоферном і його слугами. І
вони дивувалися її премудрості, го-
ворили один до одного: **19** Немає та-
кої жінки на землі на вид, і задля
краси, і задля проникливості і слів.
20 І сказав до неї Олоферн: Твій Бог
добре зробив, що послав тебе перед
народом, щоб ти їх видала у наші ру-
ки. **21** І оскільки твої обіцянки є доб-
рими, якщо мені зробить це твій Бог,
то буде й моїм Богом! І ти будеш ве-
ликою в Навходоносоровому домі, й
твоє ім’я прославиться по всій землі.

Глава 12

1 Тоді Олоферн наказав своїм слу-
гам, щоб повели Юдиту до скарбової
кімнати. І він наказав, щоб вона там
перебувала, і назначив, що мали дати
їсти з його столу. **2** До нього ж від-
повіла Юдита, і сказала: Сьогодні не
зможу їсти з цього, що ти мені на-
казуєш давати, щоб на мене не прий-
шло згішення. Їстиму з цього, що я з
собою принесла. **3** І сказав їй Оло-
ферн: Якщо тобі забракне цього, що
ти з собою принесла, що зробимо для
тебе? **4** І сказала Юдита: *Як* жива є
твоя душа, мій пане! Що я, твоя раба,
не з’їм все це, поки Господь Бог вчи-
нить моєю рукою те, що я задумала. І
його слуги повели її до помешкання,
яке він приписав. **5** І, коли вона ввій-
шла, вона випросила, щоб дано їй
свободу вночі, перед світанком, ви-
ходити поза *табір* на молитву і по-
молитися Господеві Богові. **6** І Оло-
ферн заповів своїй сторожі, щоб во-
на, як буде їй любо, виходила і вхо-
дила помолитися своєму Господеві
Богові впродовж трьох днів. **7** І ви-
ходила вона вночі в долину до Ве-
тулії і милася при живому джерелі. **8**
І як вона виходила, благала Господа
Бога ізраїльського, щоб випрямив її
дорогу на спасіння своєму народові.
9 І, ввійшовши, перебувала чистою в
помешканні, доки не приймала свою
їжу увечері. **10** І сталося, що в чет-
вертому дні Олоферн зробив вечерю

своїм рабам, і сказав до Вагава,
свого скопця: Піди і проси єврейку,
щоб вільно погодилася жити зі
мною, **11** бо зневажливим є перед
асирійцями, якщо жінка підсміха-
ється чоловікові, що не зачіпає, і
недоторканою від нього вийде. **12**
Тоді ввійшов Вагав до Юдити і
сказав: Не соромся, добра жінко,
ввійти до мого пана, щоб прийняти
честь перед його лицем, і їсти з
ним, і пити вино у веселості. **13** Йо-
му ж Юдита відповіла: Хто є я, щоб
я спротивилася моєму панові? **14**
Все, що буде добрим і вгодним пе-
ред його очима, я вчиню, а те, що
йому любе, те й мені буде миле всі
дні мого життя. **15** І вона піднялася,
прикрасилася своєю одежею, і,
ввійшовши, стала перед його ли-
цем. **16** Серце же Олофернове було
в замішанні, тому що запалала його
похоть. **17** І сказав до неї Олоферн:
Пий сьогодні і їж в доброті, бо ти
знайшла милосердя переді мою. І
сказала **18** Юдита: Буду пити, пане,
бо сьогодні звеличилася моя душа
понад всі мої дні. **19** І вона взяла і
їла і пила перед ним те, що їй було
приготоване її рабинею. **20** І О-
лоферн запалав похоттю до неї, пив
же дуже багато вина, що стільки
він ніколи не пив у своєму житті.

Глава 13

1 Коли ж настав вечір, його слу-
ги поспішилися до таборів вояків, і
Вагав замкнув двері спальні і відій-
шов. **2** Були ж всі переможені ви-
ном, **3** Юдита ж була сама в спаль-
ні, **4** і Олоферн лежав на постелі
дуже п’яним і сильно заснув. **5**
Сказала ж Юдита своїй служниці,
щоб стояла ззовні перед спальнею і
сторожила. **6** І стала Юдита перед
постелею, молячись зі сльозами і
ворушачи устами в мовчанці, **7** ка-
жучи: Скріпи мене, Господи Боже
ізраїльський, і поглянь в цьому часі
на діло моїх рук! Так як Ти обіцяв
Єрусалимові – твоєму містові, щоб
звеличити *його,* щоб я довершила
це, що задумала, надіючись, що це
можливим є через Тебе. **8** І коли во-
на це сказала, приступивши до сто-
ла, що був у головах його постелі, і
витягнула його меч, що висів на
ньому прив’язаним. **9** Коли ж витя-
гла, схопила його за волосся голови
і сказала: Скріпи мене, Господи, в
цю годину! **10** І двічі вдарила по
його шиї і відрубала йому голову. І
взяла завісу зі стовпів і загорнула
його труп без голови. **11** І незаба-
ром вийшла геть і дала Олофернову
голову своїй рабині, і наказала по-

ѻлофе́рнъ вече́рю рабо́мъ свои́мъ, и҆ рече къ ва-
га́вꙋ є҆ѵнꙋ́хꙋ [своемꙋ][7], и҆дѝ и҆ молѝ є҆вре́аныню
(-)[8], да во́лею и҆зво́литъ ѡ҆бита́ти со мно́ю· По-
но́сно бо є҆сть пре҆ а҆сѵрїаны, а҆ще жена посмѣ́етъ
мꙋ́жа недѣ́ющаѧ, и҆ неѡ҆сѧза́на ѿ него и҆зыидетъ·
Тогда вни́де вага́въ къ і҆ю҆ди́ѳѣ и҆ рече, не
ѹ҆сра́мисѧ блага́ѧ ѡ҆троковице вни́ти къ гос-
поди́нꙋ моемꙋ, да пріимеши честь пре҆ лице́мъ
є҆го, и҆ ѧсѝ с ни́мъ и҆ пїеши вино̀ въ весе́лїи· Є҆-
мꙋ́же і҆ю҆ди́ѳь ѿвѣща̀, ка́ѧ є҆смь да проти́в-
люсѧ господи́нꙋ моемꙋ, все є҆же бꙋдетъ пре҆
ѻ҆чи́ма є҆го бл҃го и҆ ѹ҆го́дно сотворю̀. а҆ є҆же что
любимо є҆мꙋ то и҆ мнѣ бꙋдетъ пріѧтно вѧ
дни живота̀ моего. и҆ въста̀ (-)[9] ѹ҆краси́сѧ ѻ҆-
дѣѧ́нїемъ свои́мъ, и҆ вше҆ши ста̀ пре҆ лицемъ
є҆го. с҆рце же ѻ҆лофе́рново смꙋщено бѣ, зане въз-
горѣсѧ по́хоть є҆го. и҆ рече к не́й ѻ҆лофе́рнъ, пїи
нн҃ѣ и҆ ѧ́жь въ бл҃гти, ꙗ҆́ко ѡ҆брѣ́ла є҆си ми́-
лость предо мною. и҆ ре҆ і҆ю҆ди́ѳь пи́ти и҆мамъ
господи́не, ꙗ҆́ко възвели́чена є҆сть дш҃а моѧ дн҃ь
паче всѣхъ днїи мои́хъ. и҆ взѧ̀ и҆ ꙗ҆́сть и҆
пи́тъ пред ни́мъ, ѹ҆гото́ваннаѧ є́й ѿ рабы́нѧ
еѧ̀· И҆ въжделѣ́нъ бы́сть ѻ҆лофе́рнъ к не́й, пи҆
же вина̀ мно́го ѕѣло, ꙗ҆́ко та́ко никогда̀ пи́тъ
въ животѣ своемъ·

Гл҃а, г҃і·

Егда же бы́сть ве́черъ тща́шасѧ ѻ҆́троцы
є҆го въ (станы̀ воѧ̀)[1], и҆ заключѝ вага́въ
две́ри ло́жница и҆ ѿи́де· Бѧ́хꙋ же всїи пре-
може́ни ѿ вина̀. и҆ю҆ди́ѳь же є҆ді́на бѣ в
ло́жницѣ, и҆ ѻ҆лофе́рнъ лежа́ше въ посте́ли ѕѣ́ло
пїѧ́нъ и҆ ѹ҆спѐ крѣпко· Рече же и҆ю҆ди́ѳь ѻ҆т-
роковицы свое́й, да стои́тъ внѣ пре҆ ло́жницею и҆
стреже́тъ· И҆ ста и҆ю҆ди́ѳь пре҆ посте́лею мо-
лѧщисѧ съ слеза́ми, и҆ движꙋ́ще ѹ҆стна́ми. въ
молча́нїи рекꙋщи, ѹ҆крѣпи мѧ г҃и б҃е і҆и҃левъ, и҆
при́зри в сїи ча́съ на дѣ́ло рꙋ́къ мои҆, ꙗ҆́коже
ѡ҆бѣща́лъ є҆си і҆ер҃лимꙋ гра́дꙋ твоемꙋ възвели́-
чити, да съвершꙋ сїе ꙗ҆́же ѹ҆мы́слихъ, ѹ҆по-
ва́юще възмо́жно бы́ти тобо́ю семꙋ· И҆ є҆гда̀ сїе
рече, приступль къ столпꙋ и҆же бы́сть ѹ҆ главы̀
посте́ли є҆го, и҆ ме́чь є҆го и҆же на не́мъ привѧ́занъ
висѧ́ше и҆звлечѐ· Є҆гда же и҆звлече (-)[2] ꙗ҆́тъ за
власы главы̀ є҆го и҆ рече, ѹ҆крѣпи мѧ г҃и (-)[3] [-][4]
в сїи ча҃· И҆ ѹ҆да́ри два́жды въ вы́ю є҆го, и҆
ѿсѣче главꙋ є҆го, и҆ взѧ̀ завѣсꙋ ѿ столповъ, и҆
ѻ҆бвѝ трꙋпъ є҆го бе҆з главы̀· И҆ помалѣ и҆зы́иде
(внѣ), и҆ дадѐ главꙋ ѻ҆лофе́рновꙋ рабы́ни свое́и, и҆
повелѣ вложи́ти ю̀ в пїрꙋ свою̀· І҆ и҆зыидо́ста
двое по ѻ҆бы́чаю своемꙋ (внѣ по́лка) ꙗ҆́ко на

мл҃тву, и҆ прои҆до́ста стра́жи (до́ломъ о҆́крⷭ҇тъ,
и҆)[5] прїидо́ста къ вра́томъ гра́дскимъ· И҆
възпїа́ше і҆ю́ди́дъ и҆здале́ча къ стра́жемъ
сте́ннымъ (гл҃юще), ѿверзи́те врата ꙗ҆́ко с
на́ми е҆́сть (г҃ь) б҃ъ и҆́же сътвори́ си́лу въ і҆и҃ли·
И҆ бы́сть е҆гда̀ ѹ҆слы́шаша му́жи гла҃ е҆ѧ̀, (и҆)
възва́ша презвитеръ гра́дскихъ· И҆ притеко́ша к
не́и (-)[6] ѿ ма́ла да́же и҆ до вели́ка. ꙗ҆́ко не
ѹ҆пова́ху ктому (ви́дѣти)[7] е҆ѧ̀· И҆ въжегши
свѣти́лники о҆быдо́ша ю҆ о҆́крⷭ҇тъ вси· о҆на́ же
въступи́вши на вы́шшее мѣ́сто повелѣ̀
сътвори́ти молча́нїе· Е҆гда̀ вси молча́ху рече
і҆ю́ди́дъ, хвали́те г҃а б҃а на́шего и҆́же не
о҆ста́ви ѹ҆пова́ющихъ на́нь, и҆ менѐ рабу̀ свою
напо́лнилъ мл҃ти свое́ѧ, ю҆́же о҆бѣща̀ до́му
і҆и҃леву, и҆ закла́лъ ру́кою мое́ю врага лю́дїи
свои́хъ в сїю но́щь· І҆ и҆зѧ́тъ ѿ пиры главу
о҆лофе́рнову (и҆) показа̀ и҆́мъ, рекучи, се глава̀
о҆лофе́рнова нача́лника вои а҆сѵрі́йскихъ· И҆ се
покрыва́ло е҆го по҆ нимже лежа́ше пїѧ́нъ, и҆дѣже
порази е҆го ру́кою же́нскою г҃ь б҃ъ на́шъ· Но
живъ (-)[8] г҃ь (б҃ъ) ꙗ҆́ко съхрани мѧ а҆́гг҃лъ е҆го,
е҆гда̀ та́мо и҆дя́хъ и҆ бѣ́хъ та́мо, та́коже
е҆гда̀ възвратихсѧ сѣ́мо. и҆ не попусти мѧ
г҃ь (б҃ъ) рабу̀ свою̀ о҆скве́рнити, и҆ неповинну
грѣха̀ о҆братѝ мѧ к ва́мъ, ра́дующусѧ въ
о҆долѣ́нїи е҆го, и҆ въ ѿше́ствїи мое́мъ, и҆ о҆
ѱ҃ло р҃ѕ и҆збавле́нїи ва́шемъ· *[И҆сповѣда́йтесѧ][9] е҆му вси
ꙗ҆́ко бл҃гъ, ꙗ҆́ко в вѣ́къ мл҃ть е҆го· Вси же по-
клони́шасѧ г҃ви рекоша к не́и. бл҃ви тѧ г҃ь
(б҃ъ) в си́лѣ свое́и и҆́же тобо́ю нивъчто́же и҆зведе
враги наша· О҆сі́ѧ же нача́лникъ лю́дїи і҆и҃левъ
рече к не́и, бл҃же́на е҆си ты дщи г҃мъ б҃мъ
вы́шнимъ паче всѣ́хъ же́нъ на земли· Бл҃венъ г҃ь
(б҃ъ) и҆́же сътвори нбо и҆ зе́млю, и҆же и҆спра́ви
тебѐ въ ѿсѣче́нїе главы̀ нача́лника врагъ
на́шихъ, (і҆) и҆́же дн҃е и҆́мѧ твое та́ко
възвели́чилъ, да не ѿи́детъ хвала̀ твоѧ̀ ѿ
ѹ҆́стъ чл҃ческихъ, да въспомина́ютъ си́лу г҃ню
въ вѣ́ки, и҆́же не пощадѣ́ла е҆си живота̀ свое́го,
печа́ли ра́ди и҆ ско́рбїи ро́да твое́го, но
въспомогла̀ е҆си паде́нїю пре҆ лицемъ (г҃а) б҃а
на́шего· И҆ реко́ша вси лю́дїе бу́ди то бу́ди
то· Тогда̀ а҆хїо́ръ возва́нъ прїиде, и҆ рече е҆му
[і҆ю́ди́дъ][10], (г҃ь) б҃ъ і҆и҃левъ е҆му́же ты свѣдѣ-
тельствова́лъ е҆си ꙗ҆́ко ѿмсти́тъ врагѡ҇мъ свои́мъ,
се́и е҆сть и҆́же ѿсѣклъ главу всѣ́мъ
невѣ́рнымъ в сїю но́щь ру́кою мое́ю. [И҆ да][11]
позна́еши ꙗ҆́ко та́ко е҆сть, се глава̀ о҆лофе́рнова,
и҆́же противле́нїемъ гордынѧ своеѧ ѹ҆ничижѝ
б҃а і҆и҃лева, и҆ тебѣ смертїю претѧ́ше, рекучи,
е҆гда̀ плѣне́ни бу́дутъ лю́дїе і҆и҃левы, тогда̀

класти її до своєї торби. **12** І вийшли
дві за своїм звичаєм поза табір, наче
на молитву, і минули сторож долом
довкруги, і прийшли до міських
брам. **13** І Юдита здалека закликала
до сторожі на мурах, кажучи: Від-
крийте брами, бо з нами є Господь
Бог, що створив силу в Ізраїлі! **14** І
сталося, що коли мужі почули її го-
лос, вони й покликали міських свя-
щеників. **15** І прибігли до неї від ма-
лого і аж до великого, бо більше не
надіялися її побачити. **16** І, запалив-
ши світильники, всі оточили її дов-
круги. Вона ж, вийшовши на високе
місце, наказала дотриматись мовчан-
ки. Коли ж всі мовчали, Юдита сказа-
ла: Хваліть нашого Господа Бога, що
не покинув тих, що надіються на Нь-
ого, **18** і мене, свою рабу, наповнив
своєю милістю, яку обіцяв ізраїльсь-
кому домові, і моєю рукою вбив во-
рога свого народу в цю ніч! **19** І вона
вийняла з торби Олофернову голову і
показала їм, кажучи: Ось голова Оло-
ферна, начальника асирійських воя-
ків, і ось його покривало, під яким
він лежав п'яним, де його побив Гос-
подь Бог наш рукою жінки. **20** Але
живий Господь Бог! Бо мене оберіг
його ангел, коли я туди йшла і там
була. Також коли я сюди повернула-
ся, і Господь Бог не дозволив опога-
нити мене, свою рабу. І невинною від
гріха Він повернув до вас мене, що
радію в його перемозі, і моїм відхо-
дом, і вашим спасінням. **21** *Визна- пс. 106
вайтеся Йому всі, бо добрий, бо на-
віки його милосердя! **22** Всі ж покло-
нилися Господеві, сказали до неї:
Хай благословить тебе у своїй силі
Господь Бог, що тобою нанівець звів
наших ворогів! **23** Осія ж, начальник
ізраїльського народу, сказав до неї:
Блаженна є ти, дочко, Господом Бо-
гом Всевишнім понад всіх жінок на
землі! **24** Благословенний Господь
Бог, що створив небо і землю! Який
наставив тебе на відрубання голови
начальника наших ворогів **25** і який
сьогодні так звеличив твоє ім'я! Щоб
твоя похвала не зійшла з людських
уст, щоб вони навіки згадували гос-
подню силу, тому що ти не пощадила
свого життя задля болю і скорботи
твого роду, але ти оберегла від падін-
ня перед лицем нашого Господа Бога.
26 І всі люди сказали: Хай буде те!
Хай буде те! **27** Тоді прийшов Ахіор
покликаний, і сказала йому Юдита:
Господь Бог ізраїльський, якому ти
свідчив, що відомстить своїм воро-
гам, Він є Той, хто в цю ніч відрубав
голову всім невірним моєю рукою. **28**
І пізнай, що так є. Ось голова Оло-
ферна, який протиставленням своєї
гордості зневажив Бога ізраїльського

і тобі грозив смертю, кажучи: Коли в
полон буде взятий ізраїльський на-
род, тоді накажу мечем прошити твої
ребра. **29** Ахіор же, бачачи Олофер-
нову голову, жахнувся великим стра-
хом і впав лицем до землі, і жахнула-
ся його душа. **30** Після цього ж, коли
прийшов до себе, припав до Юдити-
них ніг, поклонився їй і сказав: **31**
Благословенна ти твоїм Господом Бо-
гом в усьому Яковому поселенні! Бо
в усіх народах, які почують твоє ім’я,
задля тебе звеличений буде ними
Господь Бог ізраїльський!

повелю̀ мече́мъ пробости ребра твоѧ̀. вида́щи
же а̂хї́оръ главꙋ̀ ѻ̂лофе́рновꙋ оу҆жасе́сѧ стра-
хомъ велїемъ, (и҆) паде лице́мъ на землѝ и҆
смѧ тѣ́сѧ дш҃а е҆го· Посе́м же е҆гда бы́сть в
себѣ, припадѐ к нога́ма (і҆ю̂ди́динима)[12] покло-
ни́сѧ е́и и҆ рече. бл҃вена ты̀ (гм҃ъ) бм҃ъ
твои́мъ въ все́мъ жили́щи і҆а́ковли, ꙗ҆́ко въ
всѣхъ ꙗ҆зы́цехъ и҆́же оу҆слы́шатъ и҆́мѧ твое.
възвели́читсѧ и҆́ми (г҃ь) б҃ъ і҆и҃левъ тебе ра́ди·

Глава 14

1 Сказала ж Юдита до всього на-
роду: Послухайте мене, брати! По-
вісьте цю голову на наших стінах. **2** І,
коли зійде сонце, кожний з вас хай
візьме свою зброю. І вийдіть несподі-
вано, не ніби то сходячи з гори, але
наче нападаючи на них. **3** Тоді сто-
рож буде змушена побігти до свого
начальника, збудити його до бою. **4**
Коли ж воєводи прибіжать до Оло-
фернової спальні і знайдуть його без-
головим, облитим його кров’ю, на
них нападе страх. **5** Коли ж побачите,
що вони тікають, ідіть же за ними
сміливо, бо Господь Бог *їх* знищить
під вашими ногами. **6** Тоді Ахіор по-
бачив силу, яку зробив Господь Бог
Ізраїля. Полишивши поганську віру
він повірив Господеві Богові і обрі-
зався. Він пристав до ізраїльського
народу *разом з* усім насліддям його
роду, аж до сьогоднішнього дня. **7**
Зразу ж, коли зійшло сонце, і виві-
сили на мурах Олофернову голову. І
кожний муж взяв свою зброю, і
вийшли з великим звуком і криком. **8**
Сторож же, бачачи це, прибігла до
Олофернової спальні. **9** І ті, що були
в таборах, приходячи перед вхід
спальні, топчучи ногами, щоб його
збудити, чинили звук, бажаючи, щоб
не тими, що його будили, але тими,
що шуміли, був збуджений Олоферн.
10 Бо ані один не смів відкрити
спальню асирійського начальника а-
бо ввійти. **11** Але коли прийшли його
воєводи і тисячники, і всі високі
старшини асирійських вояків сказали
постельникам: **12** Ввійдіть і розбу-
діть його, бо миші вийшли зі своїх
печер, – відважилися викликати нас
до бою. **13** Тоді євнух Вагав ввійшов
до його спальні, став перед заслоною
і плескав руками, бо він думав, що
той спав з Юдитою. **14** Але коли ні-
чого не почув, приступив до заслони
і підняв її. І він побачив Олоферно-
вий труп без голови у власній крові,
що лежав на землі. Він закликав ве-
ликим голосом з плачем і роздер

Гл҃а, д҃і·

Рече же і҆ю̂ди́дь къ всѣмъ лю́демъ, оу҆-
слы́шите мѧ̀ бра́тїе възвѣ́сите главꙋ̀
сї́ю на стѣна́хъ на́шихъ. и҆ е҆гда̀ въ-
зы́идетъ сл҃нце, возмѣ́те ко́ждо васъ
ѻ̂рꙋ́жїе свое і҆ и҆зыидѣ́те внеза́пꙋ. не ꙗ҆́ко схо-
дѧ́ще съ горы̀ и҆́о ꙗ҆́ко въчинѧ́щесѧ (на ни҆).
Тогда стра́жїе понꙋжде́ни бꙋдꙋ́тъ, да бѣ-
жа́тъ къ нача́льникꙋ своемꙋ возбꙋди́ти е҆го на
ѻ̂полъче́нїе. е҆гда̀ вое́во́ды (-)[1] притекꙋтъ къ
ло́жницы ѻ̂лофе́рновѣ и҆ ѻ̂брѧ́щꙋтъ е҆го безъ-
гла́вна пови́та во кро́вѣ е҆го, нападѐ на ни́хъ
стра́хъ. е҆гда же позна́ете бѣжа́щихъ и҆́хъ, и҆-
дѣ́те же по ни́хъ де́рзновенно, ꙗ҆́ко г҃ь [б҃ъ][2]
сокрꙋши́тъ (-)[3] по́д но́ги ва́ша· Тога̀ а̂хї́оръ
видѣ силꙋ̀ ꙗ҆́же сътвори (г҃ь) б҃ъ і҆и҃левъ, ѻ̂с-
та́вль совѣ́тъ ꙗ҆зы́ческъ, (и҆) вѣ́рова (г҃ꙋ) б҃ꙋ, и҆
ѻ̂брѣ́засѧ. (-)[4] приложе́нъ е҆сть к лю́демъ і҆и҆-
левымъ, и҆ всѐ наслѣ́дїе ро́да е҆го, даже до
дне́шнѧго дн҃е· Абїе же е҆гда възы́иде сл҃нце (і҆)
и҆звѣ́сиша на стѣна́хъ главꙋ̀ ѻ̂лофе́рновꙋ. и҆
взѧ̀ ко́ждо мꙋ́жъ ѻ̂рꙋ́жїе свое, і҆ и҆зыидо́ша со
вели́кимъ звꙋ́комъ и҆ во́племъ· Сїе (же) вида́ще
стра́жи, притеко́ша къ ло́жницы [ѻ̂лофе́рновѣ][5]·
І и҆́же бѣ́хꙋ въ стане́хъ приходѧ́щи пре́д вхо-
же́нїемъ ло́жницы перꙋ́щи нога́ми да възбꙋ-
дѧтъ е҆го, звꙋ́къ хотѧ́ще творѧ́хꙋ, да не
ѿ тѣ́хъ и҆́же възбꙋжда́хꙋ е҆го. но ѿ шꙋмѧ́щихъ
възбн҃е ѻ̂лоферн҃ъ ни е҆ди́нъ бо смѣ́ѧше ло́жни-
цꙋ нача́льника а̂сѵ́рїискаго ѿвръсти, (-)[6] и҆́ли
вни́ти· Но е҆гда прїидо́ша вое́во́ды е҆го, и҆ ты́-
сѧщники и всѝ бо́льшїи старѣ́йшины вои а̂сѵ-
рїискихъ, реко́ша посте́льникомъ, внидѣ́те и҆
възбꙋди́те е҆го. ꙗ҆́ко и҆зошлѝ мы́ши и҆с пеще́р
свои́хъ дръзнꙋ́ша пооу҆сти́ти [насъ][7] на ѻ̂полъ-
че́нїе· Тогда е҆внꙋхъ вага́ вни́де въ ло́жницꙋ е҆го
ста̀ пре́д запо́но и҆ плеска́ше рꙋка́ма (-)[8]. мнѧ́-
ше бо е҆го спѧ́ща съ і҆ю̂ди́дою. Но е҆гда̀ ничто́
слы́ша, приступѝ бли́зъ запо́ны и҆ въздви́глъ
ю̀. (и҆) видѣ трꙋпъ ѻ̂лофе́рновъ безъ главы̀ въ

своеи крови лежащь на земли. (-)[9] възопи гла-
сомъ велїимъ съ плачемъ, и раздра одѣнїе
свое. И вшедъ въ станъ идѣже бѣ їюдидъ (и)
не обрѣте ея. І избѣже внѣ к людемъ и рече,
єдинъ жена еврейска сотвори срамоту в дому црѧ
навходоносора. се бо олофернъ лежитъ на земли
безъглавенъ. сїе же єгда слышаша начальницы
силы асирїйскїѧ, растерзаша (-)[10] ризы своѧ и
несносенъ страхъ и трепетъ паде на нихъ, и
смятеся (срдце)[11] ихъ презѣлне. И бысть вопль
силенъ ѕѣло посредѣ становъ ихъ.

Гла, єі.

Егда же оуслышаша вси вои (асирїйстїи)
олоферна оусѣчена. Ѿиде оумъ и совѣтъ ѿ
них, и толико трепетомъ страхомъ содвигнени.
бѣгъство в защищенїе прїемлюще. тако
да ни єдинъ глаше съ искренимъ своимъ, но оу-
клонивше главы и оставиша вся, избѣжати
(тщахуся) ѿ еврей, ихже въоруженыхъ про-
тиву себе прїити слышаша. бѣгоша по путемъ
польскихъ и стезахъ холъмскихъ. видяще бо
сынове ізраилеви бѣгущихъ (въслѣдоваша ихъ)[1],
трубяще въ трубы и въпїяху въ слѣдъ
ихъ. асирїяне же не соединени бѣжаху стремъ
главъ. сынове же ізраилеви єдиномысльно погоняще
поразиша всѣхъ, ихже постигоша. посла же
іосїя послы по всѣмъ градомъ и странамъ ізраилевымъ
и всяка страна и (-)[2] градъ избранны юноша
посла (-)[3] въ слѣдъ ихъ, и постигше ихъ
избиша а (мечемъ)[4], (и)[5] прїидоша на край
предѣлъ своихъ. оставшїи же въ ведулїи
(гради), възыидоша на станы асирїйскїя. и
плѣнъ (и користи) бѣжащихъ вои взяша, и
обогатишася ѕѣло. одолѣвшїи же обрати-
шася ко ведулїи, вся же (плѣненаа)[6] их взяша
съ собою. тако яко не бѣ числа овцамъ и ско-
томъ и всѣмъ движущимся (-)[7], ѿ мала
даже и до велика вси обогатѣша ѿ плѣненїя
их. иоаким же архїерей ѿ ієрслима прїиде въ
ведулїю съ всѣми презвитеры своими. видѣти
їюдидъ, она же єгда изыиде противу (ихъ)[8].
блгвиша ю вси єдиногласно рекуще. ты єси
похвала ієрслиму, ты веселїе ізраилю, ты честь
людїи нашихъ. (ты)[9] сътворила єси ѕѣло му-
жески, и оукрѣплено єсть срдце твое. яко чисто-
ту възлюбила єси, и по мужи своемъ иного не
вѣси. Того ради и рука гдня оукрѣпи тя, и
будеши блгвена въ вѣки. И рече весь полкъ,
буди то буди. въ тридесятих же днехъ єдва
собраны суть користи (вои) асирїйскихъ, людми
ізраилевыми. вся иже бяху олофернова, ѿ злата

своюо одіж. **15** І ввійшовши в табір,
де була Юдита, і не знайшов її. І
вибіг назовні до народу **16** і сказав:
Одна єврейська жінка зробила со-
ром в домі царя Навходоносора, бо
ось лежить Олоферн на землі безго-
ловим. **17** Коли ж це почули на-
чальники асирійської сили, вони
роздерли свою одіж, і на них напав
незносний страх і тремтіння, і дуже
жахнулося їхнє серце. **18** І був
дуже сильний крик посеред їхніх
таборів.

Глава 15

1 Коли ж всі асирійські вояки
почули, що вбили Олоферна, – ві-
дійшов від них розум і рішення. І
настільки понесені *були* тремтінням
і страхом, вибираючи втечу як обо-
рону, **2** так що ні один не говорив зі
своїм другом, але, похиливши го-
лови, вони покинули все. Намага-
лися втекти від євреїв, як почули,
що вони озброєними ідуть проти
них. Вони втекли пільними дорога-
ми і гірськими стежками. **3** Тож із-
раїльські сини, бачачи, що вони вті-
кають, пішли вслід за ними, труб-
лячи в труби, і кричали вслід за ни-
ми. **4** Асирійці ж бігли розпороше-
ними стрімголов, сини ж ізраїльсь-
кі, однодумно женучись, побили
всіх, кого наздогнали. **5** Послав же
Йосія послів по всіх ізраїльських
містах і околицях. **6** І всяка околи-
ця і місто послали вслід за ними
вибраних юнаків. І, наздогнавши
їх, вигубили їх мечем, і прийшли
до країв своїх границь. **7** Позостали
ж у місті Ветулії напали на асирій-
ські табори і взяли полон і здобич
втікаючих вояків – і дуже збагати-
лися. **8** Переможці ж повернулися
до Ветулії. Ввесь же їхній полон
забрали з собою, так що не було
числа овець, і скота, і всьому, що
рухалося, від малого і аж до вели-
кого. Всі розбагатіли від їхнього
полону. **9** Йоаким же, архиєрей з Є-
русалиму, прийшов до Ветулії з у-
сіма своїми священиками, щоб по-
бачити Юдиту. **10** Коли ж вона
вийшла їм назустріч, всі поблагос-
ловили її одноголосно, кажучи: Ти
є похвала Єрусалиму! Ти радість
Ізраїля! Ти честь нашого народу!
11 Ти повелася дуже по-мужньому,
і скріпленим було твоє серце, бо ти
полюбила чистоту і після свого му-
жа іншого не знаєш. Задля того й
тебе скріпила господня рука, і бу-
деш благословенна навіки. **12** І весь
полк сказав: Хай буде так! Хай бу-
де! **13** Впродовж же тридцятьох

днів заледве зібрана була здобич асирійських вояків ізраїльськими людьми. **14** Все, що було Олофернове зі золота і срібла, і дорогу одежу, і дорогоцінне каміння, і ввесь посуд, і майно – це все люди віддали Юдиті. **15** І так всі ізраїльські сини раділи з жінками і дітьми, граючи на музичних інструментах і на гуслях.

и҆ сребра̀ и҆ ѻ҆дѣѧ́нїе свѣ́тло и҆ ка́менїе драгое
и҆ всѧ сосꙋды и҆ строе́нїе, сїѧ всѧ ѿда́ша
лю́дїе і҆ю҆ди́ди. и҆ (та́ко) вси с҃нове і҆и҃левы ра́до-
вахꙋсѧ съ жена́ми (и҆ ча́ды)[10], (и҆гра́ющїе) въ
ѻ҆рга́ны и҆ гꙋсли·

Глава 16

Гл҃а, ѕ҃і·

1 Тоді Юдита похвалила Господа і заспівала цю пісню, кажучи: **2** Починайте Господеві в тимпанах! Співайте нашому Богові з кимвалами! Заспівайте Йому нову пісню! Радійте перед Ним і прикликайте Його ім’я!
вих. 15 **3** *Господь, що нищить війни, Господь – його ім’я, **4** що поставив свої табори посеред свого народу, щоб нас спасти з рук всіх наших ворогів. **5** Прийшов Асур з гір, з півночі, з множеством своєї сили. Його множество спинило ріки, і їхні коні покрили долини. **6** Сказав же він, що спалить мої околиці, і моїх юнаків поб’є мечем, і моїх дітей дасть на розграбування, і дівчат у полон. **7** Але всемогутній Бог йому перешкодив, і видав його до рук жінки, і засоромив його. **8** Бо не впав їхній сильний від *руки* юнака, ані сини з сильними руками його не побили, ані великі ґіґанти не стали проти нього, але Юдита, Мерарина дочка, зранила його красою свого обличчя. **9** Вона скинула одіж вдівства і зодяглася в одіж веселості на радість ізраїльських синів. **10** Вона помазала своє лице маззю і сплела волосся своєї голови під покриттям, щоб його обманути. **11** Її обува полонила його очі, її краса зловила його душу – і вона мечем відрубала його голову. **12** Перський народ був переляканий її мужністю і мидійський народ – її сміливістю. **13** Тоді закричали асирійські полки, коли з’явилися мої пригноблені, що гинули від спраги. **14** Сини юнаків побили їх і як дітей, що втікали, вбили їх, і вони згинули в бою перед лицем мого Господа Бога. **15** Заспіваймо пісню Владиці – Господеві! Заспіваймо нову пісню нашому Богові! **16** Адонай Господь! Ти є великим і пресвітлим, в силі якого ніхто не може перемогти! **17** Тобі служить усе твоє
пс. 148 створіння, *бо Він сказав –і сталося,
пс. 103 *послав свого духа – і повстали! І немає того, що протиставиться твоєму голосові! **18** Гори рухаються з основ з водами! Каміння, наче віск, тане перед твоїм лицем! **19** І ті, що бояться тебе, Господи, постійно будуть великими перед тобою! **20** Горе народові, що повстає проти мого народу!

Тогда̀ и҆ю҆ди́дь похвали г҃а, и҆ въспѣ
пѣ́снь сїю рекꙋщи. начни́те г҃ꙋ въ тѷ-
па́нѣхъ, пои́те б҃ꙋ (нашемꙋ) въ кимъ-
ва́лѣ, въспо́ите є҆мꙋ пѣснь но́вꙋ. ра́дꙋи-
тесѧ (пр҃е ни́мъ), и҆ призыва́ите и҆́мѧ є҆го· *Г҃ь исх҃о е҃і
сокрꙋша́ѧ бра́ни, г҃ь и҆́мѧ є҆го. и҆́же поста́ви
станы своѧ посре́дѣ лю́дїи свои́хъ, є҆́же и҆зба́вити
на́съ ѿ рꙋкꙋ всѣ́хъ вра́гъ на́шихъ· Прїи́де а҆сꙋ́ръ
ѿ го́ръ ѿ сѣ́вера, въ мно́жествѣ крѣ́пости
своеѧ̀. є҆го́же мно́жество ѹ҆ста́ви рѣ́ки и҆ ко́ни
и҆́хъ покрꙑ́ша ѹ҆до́лїѧ· Рече (же) съжгꙋ предѣ́-
лы моѧ̀, и҆ ю҆́ноша моѧ ѹ҆би́ти мече́мъ, (и҆)
млад́енцы мои̇̀ да́ти въ расхище́нїе, и҆ дв҃ы
въ плѣне́нїе· Но (б҃ъ)[1] всемогі́и запѧ є҆мꙋ, и҆
предалъ є҆го в рꙋцѣ женѣ, и҆ посрами є҆го· Ꙗ҆́ко
не паде си́льный и҆́хъ ѿ ю҆́ноши, а҆́ни с҃нове
крѣпча́йшихъ рꙋ́къ порази́ша є҆го, а҆́ни вели́цыи
гига́нти ста́ша проти́вꙋ є҆мꙋ. но и҆ю҆ди́дь
дщи мера́рина в лѣпотѣ лица своего ѹ҆ѧ́зви
є҆го· Съвлече́сѧ (-)[2] ѻ҆дѣѧ́нїѧ вдо́въства, и҆ ѻ҆б-
лече́сѧ въ ѻ҆дѣѧ́нїе весе́лїѧ, в ра́дость с҃нѡмъ
і҆и҃левы̀мъ. пома́за лице свое ма́стїю, (и҆) съплете
власы главы̀ своеѧ̀ по́дъ ми́трꙋ на прелще́нїе є҆го,
плесни́цы є҆ѧ̀ въсхити́ша ѻ҆́чи є҆го. красота̀ є҆ѧ̀
ѹ҆лови дꙋ́шꙋ є҆го. (и҆) ѿсѣче мече́мъ главꙋ є҆го·
Ѹ҆страши́шасѧ лю́дїе пръ́стїи крѣ́пости є҆ѧ,
и҆ лю́дїе ми́дстїи де́рзости є҆ѧ̀· Тогда̀ възопи́ша
по́лки а҆сирї́йстїи, внегда̀ ꙗ҆ви́шасѧ смире́нїи
мои̇̀ погиба́юще жа́ждею. с҃нове ю҆́нотъ поби́ша
и҆́хъ, и҆ ꙗ҆́ко ѻ҆́трокъ бѣжа́щихъ закла́ша и҆́хъ,
(і) и҆згибо́ша въ ѻ҆полче́нїи пре́дъ лице́мъ г҃а (б҃а)
моего. пѣ́снь въспое́мъ вл҃цѣ г҃ꙋ пѣ́снь но́вꙋ по-
и҆́мъ б҃ꙋ нашемꙋ· А҆дона́и г҃ь вели́къ є҆си ты, и҆
пресвѣтелъ в си́лѣ, є҆го́же ѻ҆долѣ́ти никто́же
мо́жетъ. тебѣ слꙋ́житъ все творе́нїе твое.
*ꙗ҆́ко рече и҆ бы́ша *посла дх҃ъ свои и҆ създа́- ѱа҃ло р҃ми
шасѧ. и҆ нѣ́сть противлѧ́ющагосѧ гла́сꙋ твоемꙋ· ѱа҃ло р҃г
Горы ѿ ѻ҆снова́нїѧ дви́гнꙋтсѧ съ вода́ми, ка́-
менїе ꙗ҆́ко во́скъ раста́етъ пре́дъ лице́мъ тво-
и҆́мъ· (И҆) боѧ́щїи же сѧ тебе (г҃и), вели́цы бꙋ-
дꙋ́тъ пре́дъ тобо́ю вы́нꙋ· Го́ре ꙗ҆зы́кꙋ въста́ю-
щемꙋ на лю́ди моѧ̀. г҃ь ѹ҆бо всемогі́и ѿмще́-
нїе въздастъ и҆́мъ. и҆ въ дн҃ь сꙋдныи посѣ-

тить ихъ, дая огнь и червь въ плоть ихъ, да жгущися (-)[3] терпять въ вѣки. И бысть по одолѣніи, и вси людіе снидошася въ Іерлимъ поклонитися Гу (Бу). И абіе по очищеніи принесоша (-)[4] всясожженія, и жрътвы обѣщанія (-)[5]. Июдидъ же вся съсуды бранныя олоферновы яже даша ей людіе, и завѣсу юже сама взя даде въ проклятіе вѣчнаго въспоминанія. И быша людіе веселящеся радостію по чину стыхъ, и три мцы радость сего одолѣнія празноваша съ Июдидою. По днехъ же сихъ единъ кождо обратися въ своя си. И юдидъ велика бысть въ видуліи и прославися (имя ея) въ всей земли Іилевѣ. Понеже дана бысть ей чистота къ красотѣ ея, и не позна мужа во вся дни живота своего, по оумертвіи манасеи мужа ея. И въ дни празданика хождаше съ великою славою. Пребысть же в дому мужа своего лѣтъ, ре, и остави абру (рабу) свою свободну. И оумре (Іоудидъ) и погребена со мужемъ своимъ въ видуліи. И плакашася ея вси людіе, з, дніи. Въ всѣхъ же днехъ живота ея, не бысть смущающаго (людіи Іилевыхъ)[6]. Но и по смрти ея лѣта многа. Днь же празника сего одолѣніа ѿ евреи в число стымъ днемъ приемлется, и празнуется (ими)[7] даже и до днесь.

Конецъ книзѣ июдидъ,
имать в себѣ, гла, еі.

Отже, всемогутній Господь помстою
їм віддасть, і в день суду відвідає їх,
21 даючи вогонь і черв'яки у їхнє ті-
ло, щоб, горіючи, терпіли навіки. 22 І
сталося, що по перемозі ввесь народ
зійшовся до Єрусалиму – поклонити-
ся Господеві Богові. І зразу після о-
чищення принесли всепалення й обі-
цяні жертви. 23 Юдита ж ввесь Оло-
ферновий військовий посуд, який да-
ли їй люди, і завісу, яку сама взяла,
дала на прокляття, на вічну пам'ять.
24 І народ веселився радістю за чи-
ном святих, і три місяці святкували з
Юдитою радість цієї перемоги. 25 По
цих же днях кожний повернувся до
себе. І Юдита була славною в Виту-
лії, і її ім'я прославилося в усій із-
раїльській землі. 26 Тому що їй дана
була чистота до її краси і вона не піз-
нала мужа в усі дні свого життя по
смерті її чоловіка Манасії, 27 і в дні
празника вона ходила з великою сла-
вою. 28 Вона ж залишалася в домі
свого мужа 105 літ і дала своїй абрі,
рабині, свободу. І Юдита померла і
була похована зі своїм чоловіком у
Ветулії. 29 І її оплакував ввесь народ
7 днів. 30 В усіх же днях її життя не
було того, хто дошкуляв би ізраїльсь-
кому народові, але також численні
роки після її смерті. 31 День же свята
цієї перемоги євреями зачислено в
число святих днів і святкується ними
аж і до сьогодні.

Кінець Юдитиної книги.
Має в собі 16 глав.

КНИГА ЕСФЕРЬ ГЛАВА ПЕРВАЯ

В лѣто[1] второе цртва артаксеркса великого. въ прьвыи (днь мца) нисана, сонъ видѣ мардохей снъ иаровъ семеиевъ, (-)[2] ѿ племени веніамина. члкъ іоудеанинъ обитаяи въ сусѣ градѣ. члкъ великъ служа въ дворѣ црвѣ. бѣ же ѿ плѣненія егоже плѣни (навходоносоръ)[3] црь вавулоньскіи ѿ Іерлима, съ ехоніемъ црмъ иоудейскимъ. И сицево

КНИГА ЕСТЕРИ ГЛАВА 1

1a В другому році царювання ве-
ликого Артаксеркса, в першому дні
місяця Нісана, сон побачив Мардо-
хей, син Яірів, Семеїв, з племені Ве-
ніяминового, 1b чоловік-юдей, що
проживав в місті Суса, чоловік вели-
кий, що служив у царському дворі. 1c
Був же він з полону, який захопив в
полон Навходоносор, вавилонський
цар, з Єрусалиму з Єхонієм, юдейсь-

ким царем. **1d** І це було видіння його сну, який він побачив: і ось страшний голос і громове трясіння і замішання на землі; **1e** і ось прийшли два готові великі змія, борючись зі собою, і їхній голос був великий, **1f** і від їхнього голосу кожний народ приготувався до бою, щоб вигубити рід праведних; **1g** і ось день темряви і морок, скорбота, і пригнічення, і озлоблення, і велике замішання на землі; **1h** і заклопотаним був всякий праведний народ, боячись його злоби, і приготувалися на погибель, і закричали до Господа. **1i** Від їхнього ж крику був знак: наче з малого джерела велика ріка, багато води, **1k** і світло, і сонце засяяло, і пригнічені піднеслися і пожерли славних. **1l** І, збудившись, той Мардохей, що побачив цей сон, те, що Бог побажав зробити, і він тримав цей сон у своєму серці і в кожному слові бажав зрозуміти його аж до ночі. **1m** І мовчав Мардохей в дворі з Ґаватом і Тарром – двома євнухами царя, що стерегли двір. **1n** І він почув їхні думки і рішення, дослідив і зрозумів, що готують свої руки, щоб убити царя Артаксеркса. І сказав він цареві про те, що вони задумують. **1o** І цар їх допитав. І як вони визнали, і вони були повішені. **1p** І цар записав ці слова на пам'ятку і записав ці слова про Мардохея. **1q** І цар наказав Мардохеєві служити в дворі і дав йому дари задля цього. **1r** І Аман Амадатів, Вуґеїв, був славний перед царем. І він побажав вчинити зло Мардохеєві і його народові задля двох царських євнухів. **1s** І після цих слів сталося в днях Артаксеркса: він, цей Артаксеркс, що володів від Індії 127-ма індійськими країнами **2** в тих же днях, коли Артаксеркс сів на престолі свого царства у місті Сусані, **3** в третьому ж році свого царства він зробив бенкет своїм вельможам і іншим народам, перським і мидським славетним і начальникам. **4** І після цього, коли він показав багатства і славу свого царства, після того, як показав багатство свого царства і красу своєї веселості в 180-х днях, **5** коли ж закінчилися дні бенкету, цар зробив *бенкет* всім людям, що їх знайшов в Сусані, від великого аж і до малого. Був же бенкет впродовж сімох днів у царському дворі, **6** що був прикрашений зеленими висоновими завісами, розвішаними на синіх і червоних шнурках, на золотих і срібних кільцях на стовпах, лежаки *були* золоті і срібні і вимощені смарагдовим і пининським камінням та бі-

(бѣ видѣнїе сна его иже видѣ)[4], и се [гласъ][5] (ужасныи), (и громныи трусъ)[6], [и][7] смятенїе на земли. И се два ѕмїа велики готови прїидоша межу собою борющеся. И бысть (гласъ ихъ)[8] великъ, и гласомъ ихъ уготовися всякъ языкъ на брань, да истребятъ (родъ праведныхъ)[9]. И се днь тмы и мрака, скорбь и тѣснота [и][10] озлобленїе и смятенїе велїе на земли, и възмутися [всякъ языкъ праведенъ][11] боящеся (злобы его)[12], и уготовишася на погибель и возопиша къ [гсу][13]. Ѡ вопля же их бы (знаменїе), аки ѿ мала источника рѣка велїа вода многа, [и][14] свѣтъ и слнце возсїа, и смиреннїи възнесошася, и поядоша славныхъ. И възбнувъ мардохеи видѣвыи сонїе сїе [-][15] еже бъ въсхотѣ сотворити. (и) дръжаше (сонїе) сїе въ срдцы (си), и въ всякомъ словеси хотяше разумѣти е даже до нощи, и умолча мардохеи въ дворѣ со гавадомъ и дарром двѣма евнухома цревома, иже стрежаху дворъ. и слыша помышленїя и совѣты ихъ испыта, и разумѣ яко готовятъ руцѣ [свои][16] (убити)[17] (царя артаѯерѯа)[18]. и сказа црю (яже она помышляютъ)[19], і испыта (я) црь (-)[20], і (исповѣдашася, и)[21] повѣшени быша. и написа црь словеса сїя на память, и мардохея написа о словесехъ сихъ. и повелѣ црь мардохею служити въ дворѣ, и дасть ему дары сего ради. и бѣ аманъ, амададовъ, вугеовъ славенъ пре царемъ, и въсхотѣ озлобити мардохея и людїи его, двухъ ради евнуховъ цревыхъ. И бысть по словесехъ сихъ въ днехъ артаѯерѯа. сїи артаѯерѯъ ѿ (синдикїя)[22], (иже) (облада ркз, странами)[23] (индѣискими). въ дни же тыя егда сѣде на столѣ [црства своего][24] артаѯерѯъ, в (сусанѣ)[25] градѣ. въ третїе (же) лѣто црства своего, [сътвори пиръ][26] вельможамъ [своимъ][27], и прочимъ языкомъ, (-)[28] прьскимъ и медъскимъ славнымъ и началнымъ (-)[29]. и посемъ егда показа (-)[30] богатства (и честь црства своего. По показанїи же богатества) црства своего, и красоты веселїя [-][31] своего въ [рп днїи][32]. егда же исполняше дни [пиру][33], сътвори црь (-)[34] (всѣмъ) людемъ еликоже ихъ обрѣте в (сусанѣ)[35], [ѿ велика даже и до мала. (бысть же) пиръ][36] [по седмь днїи][37] въ дворѣ [-][38] царевѣ украшенемъ виссонными [-][39] зелеными завѣсами учинеными на ужахъ синятныхъ и чрьвленичныхъ, въ кругзехъ златыхъ и сребряныхъ. на столпѣхъ (-)[40] ложа злата и сребряна, и намощена каменїемъ змарагдовымъ и пининъским и (мраморомъ бѣлымъ)[41], и плащеницы съ пестротами различными,

и якоже израстающаѧ (на ни вѣтвїа шипковъ)[42]. (и) (сосꙋды)[43] златы и сребрѧны и каменїи андракїнскими и киликїнскими предълежаща цѣною (злата) талантъ, л. [и][44] вина много (-)[45] его самъ црь пїѧше. (и) питїе (-)[46] се не по оуставленномꙋ законꙋ бысть· яко бо оуставъ бѣ цревъ (на всѣх старѣишинахъ домꙋ своего). и заповѣда иконономомъ сотворити волю (-)[47] мꙋжем. также и астинь црца сътвори пиръ женамъ в домꙋ црвѣ (егда)[48] црь артаѯерѯъ въ (-)[49] днь седмыи (оудобрѧше мысль)[50] (свою) [во винѣ][51], (и)[52] рече аманꙋ, и вазанꙋ, и [дарꙋ][53] и [варазꙋ][54] и (задалдавꙋ)[55], и аватазꙋ, и даравꙋ, седмимъ евнꙋхомъ, иже слꙋжахꙋ пред цремъ [-][56]. привести [астинь][57] црцꙋ предъ него, еже вьцрствити еѧ, и възложити на ню вѣнець црьскїи, и показати еѧ [всѣмъ][58] началъствꙋющимъ [-][59] языкомъ, (-)[60] зане прекрасна бысть, и не послꙋша его астинь црца поити со евнꙋхи. и опечалисѧ црь и прогнѣвасѧ, [и гнѣвъ (его) раждежесѧ в немъ][61]. и рече ближнимъ своимъ, сице рече астинь, (сего ради оубо сътворите)[62] законъ и сꙋдъ (о семъ) и приствпиша к немꙋ аркесеи и (сарсодеи)[63] и малисеар, началницы прьскїи и медскїи, иже (видахꙋ лице)[64] црево (і) иже сѣдахꙋ прьвѣе близъ црѧ. и възвѣстиша емꙋ по законꙋ что подобаетъ сътворити [црци астини][65] иже не сътвори повеленїѧ црѧ (артаѯерѯа), (не прїиде бо со)[66] евнꙋхи. и рече мꙋхеи пред цремъ и болѧры, не црѧ единаго посрами астинь црца, но и всѧ кнѧзѧ и началники (иже предъ)[67] цремъ· і исповѣстьсѧ (-)[68] глъ црцы [-][69] яко съпротивисѧ црю [-][70]. сице (и) днесь мꙋчителницы жены прочихъ кнѕеи прьскихъ и медскихъ, оуслышатъ црю реченнаѧ ѡ неѧ, дрьзнꙋтъ такоже бесчествовати мꙋжїи свои аще любо есть црю повели црскимъ повеленїемъ, и да напишетъ по оуставꙋ медъскомꙋ и прьскомꙋ да не бꙋдетъ инако, ниже да внидетъ ктомꙋ црца къ немꙋ. и црство еѧ да предасть црь (-)[71] лꙋчшеи еѧ. и да бꙋдетъ послꙋшанъ оуставъ ѡ црѧ, иже сътворитъ въ (всемъ) црствїи его. и сице всѧ жены възложатъ честь на мꙋжи своѧ, ѡ (велика даже и од мала)[72]. и годѣ бысть слово предъ цремъ, и властьми. и сътвори црь якоже рече (емꙋ) мꙋхеи, и посла (книги) къ (всѣмъ властелемъ своим)[73], [къ власти и власти][74] по глꙋ ихъ. яко да (боѧтсѧ и жены, оутвердисѧ всѧкомꙋ мꙋжꙋ власть)[75] в (домꙋ его)[76], [якоже и язык людїи кождо их][77].

лим мармуром, і *були* покривала з
різнорідними візерунками, і на них,
наче виростали, галузки ґранатових
яблук. **7** І посуд *був* золотий і срібний
та з антракійського і киликійського
каменя, що були оціннені на 30000
талантів золота, і багато вина, яке
пив сам цар. **8** І цей бенкет не був за
установленим законом, таким бо був
царський наказ до всіх страшин його
дому. І він заповів економам викона-
ти бажання людей. **9** Також і цариця
Астина зробила бенкет жінкам в цар-
ському домі *тоді,* коли цар Артак-
серкс. **10** У сьомому дні він уприєм-
нював свій ум вином і сказав Ама-
нові, і Вазанові, і Тарові, і Варазові, і
Заталтавові, і Аватазові, і Тараві, –
сімом євнухам, які служили перед ца-
рем, **11** ввести перед нього царицю
Астину, щоб поставити її царицею і
покласти на неї царський вінець, і
показати її всім начальникам народів,
тому що вона була прекрасною. **12** І
цариця Астина не послухалася його,
щоб прийти з євнухами. І цар зас-
мутився і розгнівався. І його гнів в
ньому розгорівся, **13** і він сказав сво-
їм друзям: Так сказала Астина. Отже,
задля цього зробіть закон і суд про
це. **14** І приступили до нього Арке-
сей, і Сарсотей, і Малисеар, перські і
мидські начальники, які бачили цар-
ське лице і які сиділи першими біля
царя, **15** і сповістили йому за зако-
ном, що належиться зробити цариці
Астині, яка не виконала наказу царя
Артаксеркса, бо не прийшла з євну-
хами. **16** І сказав Мухей перед царем
і боярами: Цариця Астина засоро-
мила не одного царя, але й усіх
князів і начальників, що перед царем.
17 І визнаним буде слово цариці, що
вона протиставилася цареві. **18** Так і
сьогодні володарки, жінки інших
перських і мидських князів, почують
сказане нею цареві, відважаться так
само нешанувати своїх мужів. **19** Як-
що є миле цареві, – накажи царським
наказом. І хай напишиться за мидсь-
ким і перським приписом, хай не
буде інакше, ані хай більше не ввійде
до нього цариця, і її царство хай цар
дасть кращій від неї. **20** І хай ви-
слуханим буде припис царя, який він
зробить в усім його царстві. І так всі
жінки, від великого аж і до малого,
віддадуть пошану своїм мужам. **21** І
любим було слово перед царем і
властями. І цар зробив так, як сказав
йому Мухей. **22** І він послав письма
до всіх своїх володарів, до влади і
влади за їхнім словом, щоб боялися
їхні жінки. Закріпилася за кожним
чоловіком влада в його домі, так як і
мова народу, кожного з них.

Глава 2

1 І після цих слів спинився цар від гніву і більше не згадав Астини, пам’ятаючи те, що сказав, як її засудив. **2** І сказали його царські слуги: Хай цареві пошукають невин них гарних видом дівчат. **3** І хай цар поставить шукача в усіх країнах свого царства, хай зберуть дівчат-дів гарних на вид до міста Сусани, до жіночого покою, і хай віддадуть царському євнухові, що стереже, і хай він дасть одіж та інші потреби. **4** Яку цар полюбить, хай поставить на місце Астини. І сподобалося цареві, і він так зробив. **5** І був юдейський чоловік в місті Сусані, ім’я йому Мардохей, син Аїрів, сина Семаїнового, сина Кисового, з племені Веніямина, **6** який був полонений з Єрусалиму вавило-
црс4. 24 нським царем *Навходоносором. **7** І в нього була дівчина з племені Амінадава, батька його брата, їй ім’я Естира, дочка його вуйка. І дівчина була гарна і вродлива. По смерті ж її батьків Мардохей прийняв її замість дочки. **8** І коли вони почули царське слово і його закон, зібралося ж багато дівчат у місті Сусані під рукою Ґаня, і Естира була прийнята до царського дому рукою Ґаня, що був охоронцем жінок. **9** І цар полюбив дівчину своїми очима, і вона знайшла ласку перед ним, і він поспішився давати дари для її влаштування, і дати їй з царського дому сім дівчат, що служили, і догляд за дівчиною її зробив прегарною в жіночому домі. **10** І Естира не виявила свого народу і свій рід, бо Мардохей заповів їй не сповістити. **11** І Мардохей кожного дня виходив напроти жіночого дому, щоб вивідати про стан Естири, щоб їй не робили. **12** Бо таким був час дівчини, щоб ввійти до царя, коли сповнився закон 12-х місяців, бо так сповнювалися дні очищення: шість місяців в пахощах і в жіночих справах, шість місяців намазувалась оливковим миром. **13** І тоді вона приходила до царя, і все, що лиш вона сказала, він їй давав, коли йшов з нею з жіночого дому і аж до царського дому. **14** І вона на вечір входила і вранці вона поверталася до жіночого дому, до іншого царського євнуха під руку охоронця спальні, – і вона більше не приходила до царя, але хіба що буде покликана по імені. **15** І коли настав жереб Естери, дочки Амінадава, брата Мардохеєвого батька, який взяв її собі за дочку, ввійти до царя, вона не додала нічого до того, що запо-

Гл҃а, в҃·

И҆ по словесе́хъ си́хъ оу҆ста́висѧ цр҃ь ѿ гнѣва.
и҆ не въспомѧнꙋ ктомꙋ а҆сти́ны, въспо-
минаꙗ и҆ е҆лико гл҃а (-)[1] ꙗ҆ко ѡ҆сꙋди́ ѥѧ̀. и҆
рѣша [цр҃ви][2] [слꙋги е҆го][3], да взы́щꙋтъ
цр҃ю дв҃цы нерастлѣнны красны зракомъ. и҆ да
поста́витъ цр҃ь ѕ҆ыскателѧ, въ всѣхъ стра-
на́хъ цр҃твїѧ своѥго. (-)[4] да съберꙋтъ дв҃цы
дв҃ъствени́и, доброзрачны, къ сꙋсанꙋ градꙋ в
чертогъ же́нскїи. и҆ да ѿдадꙋ е҆внꙋхови цр҃евꙋ
(е҆же стреже́тъ)[5], и҆ да да́ (оде́жда)[6] и҆ прочїи
потре́бы, (и҆же ю҆ възлюбитъ цр҃ь)[7]. да (поста́-
витъ)[8] въ а҆стины мѣсто, и҆ годѣ бы́сть цр҃ю
(-)[9], и҆ сътвори та́ко. и҆ мꙋжъ бѣ і҆ꙋде́искїи в
сꙋса́нѣ гра́дѣ (-)[10] и҆мѧ е҆мꙋ мардохеи, сн҃ъ а҆и-
ровъ, сн҃а (симаи́на)[11], сн҃а (кисова)[12], ѿ пле́мени
венїами́нѧ, и҆же бѧше плененъ ѿ і҆ерл҃има (-)[13]
*(навхо́досоромъ)[14] цр҃емъ вавѵлонъскимъ. и҆ бѧ- д҃ цр҃ кд
ше е҆мꙋ дв҃ца (-)[15] (ѿ племене)[16] а҆минода́влѧ
брата ѿц҃а е҆го, (-)[17] и҆мѧ е҆и е҆сди́ръ (дщи҆ оу҆ѧ
е҆го· и҆ бѧше дв҃ца красна и҆ доброзра́чна). по пре-
ставле́нїи же родителеи ѥѧ̀, [прїѧ ю҆ мардохе́и
въ дщере мѣсто][18] (-)[19]. и҆ вънегда оу҆слы́шанъ
бы́сть [гл҃ъ цр҃евъ][20] [и҆ зако́нъ е҆го][21]. собра́ша же
дв҃ца мно́ги в сꙋса́нѣ гра́дѣ по рꙋкою (га́нѧ)[22].
и҆ бы́сть поѧ́та е҆сди́ръ в [до цр҃евъ][23] (рꙋко́ю
га́нѧ)[24], и҆же бѧше хранитель же́нскїи. и҆ (оу҆-
люби́ цр҃ь дв҃цꙋ ѻ҆чима своима)[25], и҆ ѡ҆брѣте ма́ть
пре́ нимъ. и҆ оу҆борзи (пристрою е҆и дары да́ѧ-
ти)[26]. и҆ седмь дв҃цъ и҆же стоѧ́хꙋ да́ти е҆и и҆з
домꙋ цр҃ева. и҆ пристроѧ дв҃цѣ ѥѧ̀ оу҆добрѣла (-)[27]
в домꙋ же́нстѣмъ. и҆ не повѣда е҆сди́ръ людїи
своихъ и҆ ро́дꙋ (своѥго). мардохе́и бо заповѣда е҆и
не възвѣща́ти, [и][28] на всѧкъ дн҃ь мардохе́и
въсхожа́ше противꙋ до́мꙋ же́нскаго оу҆вѣдѣти
(ми́ръ е҆сди́ри что бы сътворили е҆и)[29]. сице бо
бѣ врем҄ѧ дв҃цъ и҆же внити къ цр҃ю, е҆гда и҆спол-
нисѧ (зако́нъ), в҃і мцъ, ꙗ҆ко та́ко наполнѧ́хꙋсѧ
днїе ѡ҆чище́нїю, [ѕ҃ мцъ][30], (въ а҆рома́тахъ, и҆ въ
пристро́ѧхъ же́нскихъ)[31] [ѕ҃ мцъ][32] (намазꙋющисѧ
ми́ромъ ѻ҆ле́ѻвымъ)[33], и҆ тогда прихожда́ше къ
цр҃еви. и҆ все и҆же а҆ще рече дада́ше е҆и. прїити с
не́ю и҆з домꙋ же́нскаго да́же (и҆) до до́мꙋ цр҃ева.
(и҆) на вечеръ та бѣ приходѧщи. и҆ заоу҆тра бѣ
възвращающисѧ к до́мꙋ же́нскомꙋ къ дрꙋгомꙋ
(-)[34] е҆внꙋхꙋ цр҃евꙋ (по рꙋцѣ хранителю ложни-
цѣ)[35], и҆ не прихожда́ше па́ки къ цр҃ю. но е҆гда
не бꙋдетъ позва́на и҆менемъ. (и҆) внегда (достꙋ-
пи жре́бїи)[36] е҆сди́ринъ дщери а҆минодавли, брата
ѿц҃а мардохе́ова [и҆же поѧлъ ю҆ себѣ въ дщери
мѣсто][37], прїити къ цр҃еви ничтоже приложи

ѥже заповѣда [ѥи][38] ѥвнухъ хранитель женьскїи. бѣ бо ѥсдирь обрѣтающи млть прѣ всѣми зрящими ея. И бысть поята ѥсдирь къ [црю артаѯерѯу][39] въ ві мць иже ѥсть адаръ, в [лѣто седмое][40] црства ѥго. и обьлюби црь ѥсдирь [паче всѣ дѣвць дѣвственїи][41], и обрѣте блгть па всѣ (-)[42] и возложи (-)[43] вѣнець црскїи [-][44] (на главу ѥя). и сътвори црь пиръ [великъ][45], всѣм вельможамъ своимъ, и рабомъ (свои) [з днїи][46], и вознесе бра ѥсдири и сотвори оутѣху (зѣлямъ ѥго)[47], мардохѣи же служаше въ дворѣ [црсвѣ][48]. [И][49] ѥсдир же не повѣдающи рода своѥго, [ни людїи своихъ][50]. сице бо заповѣда ѥи мардохѣи боятися Ба и творити заповѣди ѥго. якоже бяше [оутвръдилася][51] с нимъ (во дни ты), (-)[52] ѥсдир (же) не измѣни обычаа своѥго. (началнѣишїи стражи ложа ѥго, і оскорблени быша два ѥвнуха (-)[53])[54], яко прѣпочтенъ бысть мардохѣи, (-)[55] искаху оубити артаѯерѯа црѧ. и възвѣстиша [слово мардохѣю][56], и сказа ѥсдири, (-)[57] она (же) повѣда црю яже навѣтуютъ. црь же испыта дву ѥвнухов, (і исповѣдашася.) и (сего ради) обѣси и. И повелѣ црь положити на память въ црьстеи книгохранителницы. о блгооумїи мардохѣовѣ въ похвалу.

Гла, г.

И (по)[1] сихъ прослави црь артаѯерѯъ амана сна амададуина (вусеискаго)[2], и възнесе ѥго и прѣпочиташеся всѣ друговъ ѥго, и вси иже въ дворѣ [црѧ][3] поклоняхуся ѥму, сице бо повелѣ црь творити. Мардохеи же не кланяшеся ѥму, и глаша (вси раби) иже въ дворѣ црсвѣ мардохѣю. мардохѣю что ради преступаѥши заповѣдь црсву, по вся же дни глаху ѥму и не послушаше ихъ. И възвѣстиша аману, яко мардохѣи (съпротивляѥтся повелѣнїю црву)[4]. И повѣда имъ мардохѣи яко їоудеанинъ ѥсть. и видѣ аманъ яко не покланяѥтся ѥму мардохѣи, [и][5] разгнѣвася ѕѣло. И въсхотѣ погубити (вся) [їоудея, иже съ всемъ црьствѣ артаѯерѯовѣ][6], и сътворити совѣтъ. в лѣто (же), ві, црства артаѯерѯова (-)[7] меташа жребїи днь ѿ дня, и мць ѿ мца. Яко погубити въ ѥдинъ днь ро мардохѣовъ. и паде жребїи въ ді [днь][8] мца, иже ѥсть адаръ. и гла аманъ къ црю артаѯерѯу гля, ѥсть люди разсїаны въ (всѣхъ) язьіцѣхъ, по всеи земли црства твоѥго. [и][9] законъ и иноѿбразныи (и странныи), паче всѣ язьікъ. (и) закона црьска не слушаютъ, (не наоустихъ)[10] црю оставити ихъ. (и) аще годѣ ѥсть црви да повелитъ по-

вів їй євнух, – сторож жінок. Бо Естира знаходила ласку перед всіма, що її бачили. **16** І Естира була приведена до царя Артаксеркса у 12-му місяці, який є Адар, у сьомому році його царства. **17** І цар полюбив Естиру понад всіх дівчат-дівиць, і вона знайшла ласку понад всіх. І він поклав царський вінець на її голову, **18** і цар зробив великий бенкет всім своїм вельможам і своїм рабам на 7 днів, і вивищив весілля Естери, і зробив потіху його землям. **19** Мардохей же служив в царському дворі, **20** і Естир же не об'явила свого роду ані свого народу, бо так заповів їй Мардохей: боятися Бога і виконувати його заповіді. Так як була, скріпилася з ним, у дні ті Естира ж не змінила своєї поведінки. **21** Головні сторожі його спальні, оба євнухи, й були ображені, тому що вшанували Мардохея. Вони шукали вбити царя Артаксеркса **22** і сповістили слово Мардохеєві, і він сказав Естері. Вона ж сказала цареві те, що задумують. **23** Цар же допитав двох євнухів – і вони визнали. І задля цього він їх повісив. І цар наказав поставити на пам'ять в царській бібліотеці, в похвалу про добру поведінку Мардохея.

Глава 3

1 І після цього цар Артаксеркс прославив Амана, сина Амадатуїного, Вусейського, і підняв його і вшанував понад всіх його друзів. 2 І всі, що *були* в дворі царя, покланялися йому, бо так цар наказав чинити. Мардохей же йому не кланявся. **3** І сказали всі раби, що в царському дворі, Мардохеєві: Мардохеє, задля чого ти переступаєш царську заповідь? **4** Кожного ж дня йому говорили, і він їх не слухався. І сповістили Аманові, що Мардохей протиставиться царському наказові. І сказав їм Мардохей, що він є юдеєм. **5** І Аман побачив, що Мардохей йому не кланяється, і дуже розгнівався, **6** і захотів вигубити всіх юдеїв, що в усьому царстві Артаксерксовім. **7** І зробили нараду. В 12-му ж році Артаксерксового царства кинули жереб з дня на день і місяць на місяць, щоб в одному дні вигубити рід Мардохея. І жереб випав на 14-ий день місяця, який є Адар. **8** І сказав Аман до царя Артаксеркса, кажучи: Є народ розсіяний між всіма народами по всій землі твого царства, і їхній закон відрізняється і є чужий понад всі народи, і царського закону вони не слухаються – я не судив їх цареві

оставити. **9** І якщо цар вважає, хай вирішить їх вигубити, я ж запишу до царської скарбниці 10000 талантів срібла. **10** І цар, знявши свій перстень зі своєї руки, і дав Аманові, щоб запечатати письмо, що написане проти юдеїв. **11** І сказав цар Аманові: Отож срібло ти собі тримай, народові ж зроби як хочеш. **12** І покликано царських писарів в 13-му дні першого місяця, і вони написали, так як їм наказав Аман: Воєводам і начальникам по всіх країнах від Індійської області і аж до Ефіопії, 127-м країнам, володарям над народами – за їхньою мовою. За наказом царя Артаксеркса. **13a** І Аман послав з листом послів до всього Артаксерксового царства, щоб вигубити жидівський рід в одному дні, 12-го місяця, що є Адар, і щоб розграбувати їхній маєток. **13b** Вміст же листа був таким: Великий цар Артаксеркс начальникам 127-х країн і місцевим володарям, що від Індійської землі і аж до Ефіопії, так пише: **13c** Я запанував над багатьма народами, і я опанував всю вселенну, і я піднесений не сміливістю влади, а лагідністю, і постійно пануючи тихістю, забажав подати нашим підвладним безклопітне життя, і зберігаючи своє царство без клопоту і без бурі аж до кінця, й обновити всіма людьми бажаний мир. **13d** І, отже, коли я запитав моїх радників, як це можна довершити, він, що у нас промовистий розумністю і незмінно закріплений в добрім помислі і твердій вірі, і одержав друге місце в царських *справах*, Аман, **13e** сказав нам, *що* в усіх племенах, що у всесвіті, змішаний є якийсь ворожий народ, що противиться законові в кожному народі. І вони завжди нехтують царськими наказами, так що й не закріплюється те, що вами безвинно управляється від початку. **13f** І зрозумівши, що одинокий цей народ завжди противиться кожній людині зіпсуттям, заведенням же чужих законів і зміною, і ворожо настроєний до наших наказів, і доконує найгірше зло, щоб наше царство не одержало спокій і тишину, **13g** Ми, отже, наказали тих, що вам вказані в листах Аманом, який наставлений над царськими ділами і другий по нашому царі, всіх ворогів з жінками і дітьми, все коріння вигубити мечами без будь якого милосердя і пощади у 14-му дні 12-го місяця, що є Адар, поточного року. **13** Щоб ті, що віддавна і сьогодні є ворогами, в одному дні гірко пішли до пекла. І на дальший час спокійним і без клопоту нам проходило життя до кінця. **14** Листи ж послань були виставлені в країнах, і наказано було

губи́ти а҆́. (а҆́з же)[11] запишꙋ въ сокро́вище цр҃е́во, ҂і, тала́нтъ сребра̀)[12]. и҆ сне́мъ цр҃ь пръсте́нь [сво́и][13] (съ рꙋки своеѧ и҆) да̀ [-][14] а҆ма́нꙋ, да запечатлѣ́етъ (писа́нїе), е҆́же напи́санно на і҆ꙋде́и. И҆ рече цр҃ь а҆ма́нꙋ, сребро̀ ꙋ҆бо и҆мѣ́и ты (себѣ̀), лю́дем же сътворѝ ꙗ҆́ко хо́щеши. и҆ призва́ни бы́ша пи́сцы̀ цр҃е́ви, (въ г҃і дн҃ь, мс҃ца пръ́ваго)[15]. и҆ написа́ша ꙗ҆́коже повелѣ̀ (и҆мъ) а҆ма́нъ. вое́водамъ и҆ нача́лникомъ по всѣ́хъ страна́хъ, ѿ и҆нді́искїѧ ѻ҆́бласти, да́же и҆ до є҆фїѻ́пїи, рк҃з, страна́мъ нача́лствꙋю́щимъ на̑ ꙗ҆зы́ки по и҆́хъ ꙗ҆зы́кꙋ, по повелѣ́нїю а҆ртаѯе́рѯа цр҃ѧ. И҆ посла̀ послы̀ съ писа́нїемъ (а҆ма́нъ), въ (всѐ) (цр҃ство а҆ртаѯе́рѯово)[16], да побїю́тъ ро́дъ жидовъ́скїи въ дн҃ь є҆ді́нъ. мс҃ца в҃і, и҆́же є҆́сть а҆да́ръ, и҆ да въсхи́тѧтъ и҆мѣ́нїѧ и҆́хъ. писа́нїе же є҆пистолі́и си́цево бѣ̀. Цр҃ь вели́кїи а҆ртаѯе́рѯъ, (нача́лствꙋющи́мъ, рк҃з, страна́мъ, и҆ по ѻ҆бла́стнымъ вла́стелемъ и҆́же ѿ и҆нді́искїѧ землѝ, да́же и҆ до є҆фїѻ́пїи)[17] сїѧ пи́шетъ. на̑ мно́гими цр҃ьствова ꙗ҆зы́ки, и҆ все́ю ѻ҆бъдръжа̀ вселе́ннꙋю. (и҆) въсхотѣ́хъ не дръзосттїю възно́сѧсѧ ѻ҆́бласти, но кро́тостїю и҆ ти́хостїю всегда̀ пра́вѧ. (безмѧте́жна жи́тїѧ ꙋ҆стро́ити по́дрꙋчникомъ (на́шимъ))[18] (-)[19], и҆ цр҃ствїе свое (безмо́лвно и҆ неволнꙋ́емо)[20] да́же до коне́цъ соблю-да́ѧ. и҆ ѻ҆бнови́ти жела́емыи всѣ́мъ чл҃комъ ми́ръ. (и҆) въспроси́вшꙋ (-)[21] мнѣ совѣ́тники (моѧ̀), ка́ко ꙋ҆бо мо́щно є҆́сть сїе съвръши́ти. и҆́же ꙋ҆ на́съ цѣломꙋ́дрїемъ пресловꙋ́тыи, и҆ въ бл҃гово-ле́нїи неи҆змѣ́нны и҆ тве́рдѣи вѣ́рѣ ꙋ҆тве́рженъ, и҆ вто́рꙋю ча́сть въ цр҃скихъ (-)[22] полꙋчи́въ, а҆ма́нъ, сказа на́мъ въ всѣ́хъ по вселе́ннѣи колѣ́нахъ смѣша́емыхъ вражебныхъ лю́дехъ нѣ́кихъ, зако́нꙋ съпроти́вныхъ къ всѧ́комꙋ ꙗ҆зы́кꙋ. И҆ (повелѣ́нїѧ цр҃скаѧ всегда̀ небрегꙋ́щихъ)[23], кое́же не тверди́тисѧ є҆́же ѿ [ва́съ][24] непоро́чне пра-ви́мо съначча́лне. (И҆) разꙋмѣ́вше ꙗ҆́ко се́и ꙗ҆зы́къ є҆-ді́нъ, съпротивлѧ́етсѧ всегда всѧ́комꙋ чл҃кꙋ (развраще́нїемъ). ꙋ҆ставле́нїемъ же зако́новъ стра́нныхъ і и҆змѣне́нїемъ. и҆ вражебнѣ̀ ꙋ҆строѧ́емъ къ на́шимъ повеле́нїемъ, (и҆) ѕлѣ́иша (ѕла̑ съвръша́ѧ)[25], дабы̀ цр҃ствїе на́ше не полꙋчило ти́хость и҆ смире́нїе. Повелѣ́хомъ ꙋ҆бо сказова́емыхъ ва́мъ, въ гра́мотахъ ѿ а҆ма́на, ꙋ҆чине́наго на ве́щехъ (цр҃скихъ), и҆ вто́раго (ѿ цр҃ѧ)[26] на́шего. всѣ́хъ (враго́въ) со жена́ми и҆ ча́ды (ме́чи) погꙋби́ти всекоре́нне (-)[27], безъ всѧ́кїѧ ми́лости и҆ поща́дѣнїѧ, въ д҃і [дн҃и][28], в҃і мс҃ца (и҆́же є҆́сть) а҆да́ръ, настоѧ́щего лѣ́та. да бы́вши дре́вле и҆ ны́нѣ враѕи въ є҆ді́номъ дн҃и го́рко въ а́дъ ше́дше. (и҆) въ про́чее врема ти́хо и҆ безъмо́лвно (жи́тїе до конца на́мъ прохо́дитъ)[29].

є҆пїсто́лїи же посла́нїемъ и҆зла́гахꙋсѧ по стра-
на́мъ, и҆ повелѣ́но бы́сть всѣ́мъ [-][30] гото́вомъ
бы́ти въ (ᲂу҆рече́нный дн҃ь)[31]. [-][32] цр҃ь же и҆ а҆-
ма́нъ, пирꙋ́юще наслажда́хꙋсѧ, [гра҃ же сꙋ́са сма-
та́шесѧ][33].

Гл҃а, д҃.

Ма́рдꙋхе́й же разꙋмѣ́въ замышлѧ́емое, (и҆
все̑ є҆́же творѧ́ше цр҃ь). раздра̀ ри́зы своѧ̑ и҆
ѡ҆блече́сѧ во̀ вре́тище, и҆ посы́пасѧ пепе-
ло́мъ, (-)[1] скочи́въ въ простра́ннꙋю ᲂу҆́лицꙋ гра́-
да, (и҆) возопи̑ во́племъ вели́кимъ (и҆ го́ркимъ)· возима-
є҆сѧ ро́дъ ничто́же престꙋпи́вый. и҆ прїи́де да́же
до вра́тъ цр҃евыхъ (-)[2], не лѣ́ть бо бѣ̀ є҆мꙋ̀
вни́ти въ дво́ръ, въ вре́тище ѡ҆блече́нꙋ, и҆ пе-
пе́ломъ (ѡ҆сы́панꙋ сꙋ́щꙋ). и҆ въ всѧ́кой странѣ̀
и҆дѣ́же показа́хꙋсѧ писа́нїѧ [цр҃ева][3], во́пль (бѣ̀)
и҆ пла́чъ и҆ рыда́нїе превели́кїе ї҆ꙋдео́мъ, [и҆][4] вре́-
тище и҆ пе́пелъ постила́хꙋ себѣ̀· и҆ вни́доша
дв҃ы (къ є҆сѳи́ри цр҃цы) и҆ є҆ѵнꙋ́хи (-)[5] и҆ возвѣсти́-
ша є҆́й, и҆ ᲂу҆жасе́сѧ (цр҃ица ѕѣ́лѡ)[6] бы́вшемꙋ. и҆
посла̀ ри́зы ѡ҆блещи ма́рдохе́ѧ и҆ снѧ́ти (вре́тище
є҆го̀)[7], [и҆][8] не восхотѣ̀ прїѧ́ти· є҆сѳи́рь же приз-
ва а҆храде́ѧ скопца своего предстоѧ́щего є҆́й, и҆
посла̀ (є҆го̀) ᲂу҆вѣ́дѣти (-)[9] ѿ (мардꙋхе́ѧ)[10] и҆́стин-
нꙋ, (что̀ є҆сть слꙋчьшеесѧ)· Ма́рдохе́й же сказа
[є҆́й][11] бы́вшее, ї ѡ҆бѣща́нїе є҆́же ѡ҆бѣща̀ а҆ма҃н цр҃ю
въ сокрови́щный до́мъ (положи́ти), ї҃ [тмъ, та-
ла́нтъ][12] (сребра̀), да погꙋби́тъ ї҆ꙋде́и· и҆ писа́-
нїе (сложеное въ (сꙋса́нѣ гра́дѣ)[13])[14] на погꙋбле́-
нїе и҆́хъ, (и҆) даде [є҆][15] (скопцꙋ) показа́ти є҆сѳи́ри.
и҆ рече є҆мꙋ̀ заповѣ́дати є҆́й, [и҆тѝ къ цр҃ю (и҆) мо-
ли́ти][16] (є҆го), (да)[17] ᲂу҆млср҃ди́тъ є҆го ѡ҆ лю́дехъ
(свои́хъ)· помина́ющи дн҃ь смире́нїѧ своего, ꙗ҆́ко
воспи́тана бѣ̀ въ рꙋцѣ̀ моей· занѐ а҆ма́нъ вто́-
рый ѿ цр҃ѧ, гл҃а проти́вꙋ на́мъ на сме́рть. при-
зови г҃а и҆ гл҃и цр҃ю ѡ҆ на́съ, ї и҆зме́тъ на́съ ѿ
(го́ркїѧ) сме́рти· [Прїи́де же][18] а҆храде́й, (и҆) повѣ-
да [є҆сѳи́ри][19] всѧ гл҃ы (ма́рдохе́овы)[20]. [и҆][21] рече
є҆сѳи́рь къ а҆храде́ю и҆ди к мардохе́ю, и҆ рцы [є҆-
мꙋ][22] ꙗ҆́ко [ѡ҆бы́чаѧ][23] (цр҃евы всѧ)[24] вѣ́си, ꙗ҆́ко
всѧ́къ мꙋ́жъ и҆ли жена̀, а҆́ще прїи́детъ къ цр҃еви
въ (внꙋ́трьнїи до́мъ)[25] не призва́нъ, нѣ́сть є҆мꙋ спа-
се́нїѧ. то́чїю к немꙋ́же а҆́ще простретъ (-)[26]
зла́тый же́злъ, се́й спасе́нъ бꙋ́детъ. (а҆ а҆́зъ)[27]
нѣ́смь звана вни́ти къ цр҃ю, се ᲂу҆же (л҃ дн҃ій)[28].
и҆ возвѣсти а҆храде́й мардохе́ю всѧ гл҃ы є҆сѳи́ри-
ны· и҆ рече мардохе́й къ а҆храде́ю, і҆ди и҆ рцы є҆́й
(не мни си є҆сѳи́рь)[29] (въ мысли своей), ꙗ҆́ко ты
є҆ді́на спасешисѧ въ цр҃твїи паче всѣ́хъ ї҆ꙋде́й. зане
а҆́ще преслꙋ́шаеши в сїе время ѿ и҆́нꙋде спасе́нїе
и҆ покро́въ бꙋ́детъ ї҆ꙋдео́мъ, ты́ же и҆ до́мъ ѿц҃а тво-

всім бути готовими на призначений день. **15** Цар же і Аман бенкетуючи насолоджувалися, місто ж Суса було в замішанні.

Глава 4

1 Мардухей же, зрозумівши задумане і все, що цар творив, роздер свою одіж і зодягнувся в мішковину, і посипав себе попелом, вискочивши на широку вулицю міста, і закликав великим і гірким криком: Вигублюється народ, що в нічому не переступив. **2** І він прийшов аж до царської брами, бо не годилося йому ввійти до двору зодягненим в мішковину і посипаним попелом. **3** І в усякій країні, де виголошували царське письмо, був крик і плач і превелике ридання юдеям, і стелили собі мішковину і попіл. **4** І ввійшли дівчата і скопці до цариці Естери та сповістили їй. І цариця дуже жахнулася тим, що сталося. І вона послала одіж, щоб зодягнути Мардохея і зняти його мішковину, і він не побажав прийняти. **5** Естир же покликала свого скопця Ахратея, що йшов перед нею, і вона його послала довідатися від Мардухея правду про те, що сталося. **7** Мардохей же сказав їй те, що сталося, і обіцянку, яку цареві обіцяв Аман, – покласти 10000 талантів срібла до скарбного дому, щоб вигубити юдеїв. **8** І письмо, покладене в місті Сусані на їх вигублення, дав його скопцеві, щоб показати Естирі. І він сказав йому заповісти їй піти до царя і благати його, що зробити його милостивим до народу свого, згадуючи день свого впокорення, що вона була вихована під моєю рукою. Тому що Аман, другий по царі, промовив проти нас на смерть. Приклич Господа і заговори до царя за нас. І *хай* спасе нас від гіркої смерті. **9** Прийшов же Ахратей і розповів Естирі всі Мардохеєві слова. **10** І сказала Естира до Ахратея: Піди до Мардохея і скажи йому, що **11** знаєш всі царські звичаї, що кожний чоловік чи жінка, що непокликаним прийде до царя, до внутрішнього дому, – немає йому спасіння. Лише кому лиш він простягне золоту палицю, – цей спасеться. А я не є покликана ввійти до царя ось уже 30 днів. **12** І сповістив Ахратей Мардохеєві всі Естирині слова. **13** І сказав Мардохей до Ахратея: Піди і скажи їй: Не думай собі, Естиро, у своїй думці, що ти одинока в царстві спасешся

понад усіх юдеїв. **14** Бо якщо не послухаєшся в цьому часі, з іншого місця буде юдеям спасіння і покров, *а* ти і дім твого батька – згините. І, хто знає, чи не на час цей ти стала царицею? **15** І Естир послала Ахратея до Мардохея, кажучи йому: **16** Іди і збери всіх юдеїв, яких знайдеш в місті Сусані. І постіть за мене, і не їжте ані не пийте впродовж трьох днів день і ніч, *а* я і мої служниці також не будемо їсти. І тоді я ввійду до царя поза законом, хоч і щоб мені трапилося згинути. **17** І пішовши Мардохей зробив так, як йому заповіла Естира, **17a** і помолився до Господа, згадуючи господні діла. І сказав: **17b** Господи! Господи! Царю! Вседержителю! Бо у твоїй владі є це все, і немає нікого, що противиться тобі своєю славою, коли бажаєш спасти Ізраїля. **17c** Адже Ти створив небо і землю, і все, що дивує людину під небесами, і Ти є Господом всього! І немає нікого, хто Тобі протиставиться, Господи! **17d** Ти знаєш усе. І Тобі, Господи, все відоме! Що не з клятви, ані не з гордості, ані не з любові до слави я це зробив, щоб не поклонитися прегордому Аманові. І що я зволив би цілувати і підошви його ніг за ізраїлеве спасіння. **17e** Але я це зробив, щоб не дати чоловікові слави понад божу славу. І не поклонюся нікому, хіба моєму Господові! І не зроблю це в гордості! **17f** І тепер, Господи Боже! Царю! пощади твій народ, бо дивляться на нас, щоб вигубити, і побажали вигубити твоє насліддя, що від початку. **17g** І не погорди твоїм насліддям, яке Ти собі викупив з Єгипту, **17h** вислухай мою молитву і змилосердься над своїм насліддям, поверни наш плач на радість, щоб, живучи, ми хвалили твоє ім'я, Господи! І не вигуби уста тих, що тебе хвалять, Господи! **17i** І ввесь Ізраїль кричав зі сильним зідханням, бо смерть є перед їхніми очима. **17k** І Естира ж, цариця, перелякана через смерть батьків, прийшла до Господа. І скинувши одіж своєї слави вона зодягнулася в одіж приниження і плачу, і замість дорогих і запашних мазей, посипала свою голову попелом і гноєм – і дуже принизила своє тіло. І кожне місце своєї радості наповнила своїм плетеним волоссям і молилася до Господа Бога ізраїльського. І сказала: **17l** Господи мій! Царю наш! Ти сам один поможи мені одній, що немає помічника, хіба лиш Тебе, бо моя біда на моїх руках. **17m** Я чула від мого народження в племені моєї родини, що Ти, Господи, взяв Ізраїля з усіх народів, і наших батьків – з усіх їхніх прабатьків на вічне насліддя, і зробив їм

є҆́го поги́бнете. и҆ кто̑ вѣ́сть а҆́ще въ врем҄ѧ
сі҃е ц҃рствова́ла є҆си. и҆ посла̀ є҆сди́ръ (а҆храдеа)[30]
къ мардохе́ю г҃лющи (є҆му). и҆дѝ (и҆) събери
[вс҃ѧ][31] і҆оу́деѧ, и҆́хже (ѡ҆брѧ́щеши) в сꙋса́нѣ
[гра́дѣ][32], и҆ пости́тесѧ мене ра́ди, и҆ не ꙗ҆́сте
а҆ни пі́єте по трѝ д҃ни, (д҃нь и҆ но́щь)[33]. [-][34]
а҆́зъ [-][35] и҆ слꙋжебницы моѧ̀ такоже не и҆мамы
ꙗ҆́сти· И҆ тогда̀ вни́дꙋ къ ц҃рю кро́мѣ зако́на
да а҆́ще и҆ поги́бнꙋти бꙋдетъ м҃и· И҆ ш҃е мар-
дохе́и (и҆) сътвори́ ꙗ҆́коже заповѣ́да є҆мꙋ є҆сди́ръ.
и҆ моли́сѧ г҃ви помина́юще (-)[36] дѣ́ла г҃нѧ· И҆ р҃е
г҃и г҃и ц҃рю вседръжи́телю, ꙗ҆́ко въ вла́сти
твое́и сі҃е в҃се є҆сть, и҆ нѣ́сть противлѧ́ѧисѧ
тебѣ̀ (никто́же сла́вою своє́ю), вънегда̀ въсхо́-
щеши спастѝ і҆и҃лѧ· Ꙗ҆́ко ты сътворѝ н҃бо и҆
зе́млю, и҆ в҃се оу҆дивлѧ́ющее (ч҃лка) по́дъ н҃бесе́м.
и҆ г҃ь є҆си в҃сѣ, и҆ н҃ѣ и҆же проти́ви҃сѧ тебѣ г҃и,
ты всѧ̀ вѣси [и҆][37] ты (всѧ̀) зна́єши г҃и. ꙗ҆́ко
не въ клѧтвѣ, ни́ в гордости, ни́же въ
тщесла́віи сътвори҃ с҃е, є҆́же не поклонитисѧ
прегордомꙋ а҆ма́нꙋ· (и҆) ꙗ҆́ко б҃говолѧ҃ бы̀ лоб-
за́ти (и҆) плеснѣ но́гъ є҆го, с҃пеніѧ ради і҆и҃лева.
н҆о (сі҃ѧ сътворихъ)[38], да не возда҃ сла́вы ч҃лкꙋ,
паче сла́вы б҃жіѧ. и҆ не поклонюсѧ никомꙋже́,
ра́звѣ (-)[39] г҃ꙋ моє҆мꙋ, и҆ не сътворю сі҃ѧ въ
гордости· И҆ н҃нѣ г҃и б҃е ц҃рю [-][40] пощади лю́ди
твоѧ, ꙗ҆́ко зазираютъ на́мъ въ поги́бель. и҆
вождєлѣша погꙋби́ти, є҆́же и҆знача́ла наслѣдіє
твоє. (и҆) не презри достоѧ́ніє твоє, є҆́же [и҆зба́-
вилъ є҆си себѣ][41] ѿ [-][42] є҆гѵ̀пта. оу҆слы́ши
м҃лтвꙋ мою, и҆ оу҆м҃лрдисѧ на҃ наслѣдіємъ сво-
имъ. (-)[43] ѡ҆брати рыда́ніє на́ше въ веселіє, да
живꙋще въсхва́лимъ [и́мѧ твоє][44] г҃и· и҆ не по-
гꙋби оу҆стъ въсхвалѧ́ющихъ тѧ [г҃и][45]· И҆ весь
і҆и҃ль вопіа́ше (съ воздыха́ніємъ крѣпки́мъ)[46],
ꙗ҆́ко см҃рть (-)[47] пр҃е ѻ҆чима и҆хъ є҆сть· И҆ є҆сди́ръ
(же) ц҃рца (оу҆страшена см҃рти ради (родителеи),
пріи́де къ г҃ꙋ)[48] (-)[49]· И҆ сне́мъши ры́зы сла́вы
своє́ѧ, (и҆) ѡ҆блечесѧ в ры́зы тѣснотꙑ и҆ пла́ча.
и҆ в мѣсто мн҃оцѣнныхъ ма́стеи и҆ б҃гово́нныхъ,
пепеломъ и҆ гно́ємъ посы́па главꙋ свою и҆
пло́ть свою смирѝ ѕѣло̀. и҆ кождо мѣсто [-][50]
веселіѧ своє́го, и҆сполнѝ сплетены҃ власъ свои҆хъ.
и҆ моли́сѧ г҃ꙋ б҃ꙋ і҆и҃левꙋ· И҆ рече г҃и мои ц҃рю
на́шъ, ты са́мъ є҆ді́нъ помоѕи м҃и є҆ді́нои. (-)[51]
не и҆мѣ́ющеи по́мощи ра́звѣ тебе, ꙗ҆́ко бѣда
моѧ на рꙋкꙋ мою̀. а҆́зъ слы́шахъ ѿ рожені҃ѧ
моє҆го, въ племени ѿ҃чества моє҆го. ꙗ҆́ко ты г҃и
пріѧ і҆и҃лѧ ѿ в҃сѣ ꙗ҆зы́къ, и҆ ѿ҃цъ на́шихъ ѿ
всѣхъ праѿ҃цъ и҆ в наслѣдіє вѣчное, и҆ сътво-
ри́лъ є҆си и҆ є҆ли́ка г҃ла· И҆ н҃нѣ съгрѣшихомъ пр҃е
тобо́ю, и предалъ є҆си на҃ в рꙋцѣ врагъ на-

шихъ, зане (же) славихомъ боги ихъ. праведенъ єси Ги, и нн҃ѣ не довлѣю ли въ горести работы нашеѧ. но [положилъ єси][52] руцѣ их на руки идолъ ихъ, изѧти заповѣдь оустъ твоихъ и погубити наслѣдїе твое, и запечатлѣти оуста хвалѧщихъ тѧ, и оугасити славу храма твоего, и олтарь твои. и отворити оуста ѧзыкомъ, въ оугожденїѧ суєтнаѧ и оудивити цр҃ѧ плотнаго въ вѣки. не предаи Ги скѵпетра твоего иже не сѹть. и да не посмѣютсѧ въ паденїи нашемъ· Но обрати совѣтъ ихъ на нѧ, наченшаго (-)[53] на насъ (ѿмсти, и) въ притчю положи· Помѧни Ги [и][54] познаи въ времѧ скорби нашеѧ, и мене сподоби дрьзновенїѧ· Црю (и Бе)[55] всѧкоѧ (блгсти)[56] дръжителю, даждь слово оумно въ оустнахъ моихъ предъ львомъ, и премѣни срдце єго в ненавиденїе, воюющихь на ны въ истребленїе єго, и с нимъ совѣтующихъ· Насъ же изми рукою твоєю, и помози ми єдинои [-][57] не имѣющеи (никогоже), токмо тебе Ги· всѣхъ разумъ имаши и вѣси, ѧко възненавидѣхъ славу беззаконныхъ, и гнушаюсѧ ложа необрѣзанныхъ, и всѧкого иноплеменника· Ты вѣси нужу мою ѧко възгнушасѧ знаменїѧ гордости моеѧ. иже єсть на главѣ моеи во днехъ виденїѧ моего, възгнушаюсѧ єго ѧко рубищъ посквернеными, и не ношу єго въ днь молчанїѧ моего. и не ѧсть раба твоѧ оу трапезы амановы, и не прославихсѧ въ пирѣ црсвѣ, ниже пиѧхъ вино требищъ идольскихъ, и не възвеселисѧ раба твоѧ во днь премѣненїѧ [-][58] даже до нн҃ѣ· Точїю о тебѣ (на тѧ) (-)[59] Бе авраамовъ, Бе могїи на всѣхъ оуслыши гласъ безнадежныхъ і избави насъ ѿ руки лукавнующихъ. і изми мѧ ѿ страха моего·

Гла, е҃·

И бысть (по)[1] трехъ днехъ єгда преста молитисѧ, съвлечесѧ съ ризъ скорбныхъ, и облечесѧ в ризы свѣтлыѧ [-][2]. и бысть доброзрачна призывающи всевидца Ба и спсителѧ· (И) взѧ двѣ двцѣ [съ собою][3] (да идетъ) (-)[4] (предзрѧщи єдина)[5] (-)[6], другаѧ же послѣдующи да облегчаетъ ризы еѧ. и сїѧ имущи младость красоты своеѧ, и лице еѧ осъсклаблѧющисѧ ѧко прелюбивѣиша, но срдце еѧ стенѧше ѿ страха, и прошедше всѧ двери ста предъ цремъ· (Црь же)[7] седѧше на престолѣ црства своего, (оболченъ въ ризы златы)[8] (съ)[9] каменїемъ многоцѣнныхъ, и бѧше страшенъ ѕѣло. и възведъ лице свое огневидно (-)[10],

те, що сказав. **17n** І тепер ми згріши-
ли перед тобою. І Ти нас видав в ру-
ки наших ворогів, тому що ж ми про-
славляли їхніх богів. Ти є праведний,
Господи. **17o** І чи тепер не досить
гіркоти нашого рабства? Але Ти по-
клав їхні руки на руки їхніх ідолів,
щоб вигубити заповідь твоїх уст, і
вигубити твоє насліддя, і запечатати
уста тих, що тебе хвалять, і згасити
славу твого храму і твій жертовник,
17p і відкрити уста народів на славу
марноти, і дивовижним вчинити ті-
лесного царя навіки. **17q** Не видай,
Господи, твій скипетр тим, що не є. І
хай не насміхаються з нашого упад-
ку. Але проти них поверни їхню ра-
ду, тому що він почав проти нас, ві-
домсти і зроби притчею. **17r** Згадай,
Господи, і дай себе знати в часі на-
шої скорботи. І зроби мене мужньою,
Царю і Боже, що держиш всяку лас-
ку. **17s** Дай розумне слово в мої уста
перед левом і зміни його серце на
зненавидження тих, що воюють проти
нас, на вигублення його та його одно-
думців. **17t** Нас же спаси твоєю ру-
кою, і поможи мені одній, що немає
нікого, хіба лиш тебе, Господи. **17u**
Ти маєш знання всього і знаєш, що я
зненавиділа славу беззаконних і ги-
джу ложем необрізаних і чужинця
кожного. **17w** Ти знаєш моє горе, що
я згидувала знаком моєї гордості, я-
кий є на моїй голові, в днях моєї по-
яви. Гиджу ним, як шматою нечисто-
ти, і не ношу його в днях мого мов-
чання. **17x** І твоя раба не їла з Аманo-
вого столу, і я не прославила на цар-
ському бенкеті ані я не пила вина і-
дольських жертв. **17y** І твоя рабиня
не зраділа від дня переміни аж дони-
ні, хіба тільки Тобою. Тобою, Боже
Авраама! **17z** Боже, що маєш владу
над усім, вислухай голос безнадійних
і спаси нас з руки тих, що чинять зло,
і спаси мене від мого страху.

Глава 5

1 І сталося, що по трьох днях, як
вона перестала молитися, зняла одіж
скорботи і зодягнулася у світлу одіж.
1a І була красивою, прикликавши
всевидючого Бога і Спасителя. І вона
взяла з собою двох служниць, щоб
піти, одна ішла попереду, друга ж за
нею, щоб підтримати її одіж. **1b** І во-
на, маючи молодіть своєї краси, і її
лице *було* веселе як дуже любої, а її
серце стогнало від страху. **1c** І прой-
шовши всі двері вона стала перед ца-
рем. Цар же сидів на престолі свого
царства зодягнений в золоту одіж з
дорогоцінним камінням і був дуже
страшний. **1d** І піднявши своє огне-
видне лице він поглянув великим гні-
вом – і цариця впала, і змінилося її

лице в послабленні, і вона схилилася на голову дівчини, що йшла попереду. **1e** І Бог змінив царький дух на лагідність, і поспішивши він зійшов зі свого престолу і прийняв її з любов'ю своїми руками, доки не встала, і потішив її мирними словами. І сказав їй: **1f** Що з тобою, Естиро? Я є як твій брат. Будь смілива – не помреш, бо це наш загальний наказ. Ходи! **2** І цар взяв золоту палицю, поклав її на шию, – і Естира поцілувала палицю. І він сказав: Заговори до мене. **2a** І вона сказала йому: Я бачу тебе, мій пане, як божого ангела. І моє серце жахнулося від страху твоєї слави, адже ти є подиву гідний, пане. І твоє лице має велику ласку. **2b** І як вона говорила до нього, вона впала від свого ослаблення. І цар злякався, і всі його раби її потішали. **3** І сказав цар: Що бажаєш, Естиро, і яке твоє прохання? Буде тобі аж і до половини мого царства. **4** І сказала Естира: День мого празнику! Отже, якщо вгодно, прийди царю з Аманом на бенкет, який я сьогодні роблю. **5** І сказав цар: Поспішіться, підіть по Амана, щоб ми виконали Естирине слово і обидва прийшли на бенкет, який зробила Естира. **6** Під час бенкету ж сказав цар до Естири: Що тобі є, царице Естиро, і який є помисл твого прохання? Дам тобі й до половини мого царства, і зробимо тобі те, що хочеш. **7** І сказала Естира: Моє прохання і мій задум – **8** якщо я знайшла ласку перед царем, хай прийде цар і Аман завтра на бенкет, який я знову їм зроблю. **9** Аман вийшов дуже радісним і веселим від царя. Побачивши ж Мардохея, юдея, у царському дворі, що він не порушився і не поклонився перед ним, і дуже розлютився. **10** І прийшов до свого дому він, послав і покликав своїх приятелів і Зосару, свою жінку, **11** і показав їм своє багатство і славу, якою звеличив його цар, і як зробив його першим у нього, і дав провадити царством. **12** І сказав Аман: Цариця не покликала нікого на бенкет з царем, але лиш мене, і знову завтра мене кличе. **13** Але це мені не є миле, коли бачу Мардохея, юдея, що сидить у царському дворі. **14** І сказала йому Зосара, його жінка, і його друзі: Підготуй дерево 50-ти ліктів, і завтра скажеш цареві: Хай буде повішаний на ньому Мардохей. Ти ж ввійди з царем на бенкет і веселися. – І Аманові до вподоби було це слово, і він приготував дерево.

(и)[11] ѕѣлною ꙗростїю възрѣ. и паде цр҃ца і измѣнисѧ лице еѧ съ ослабленїемъ, и преклонисѧ на главꙋ двцы предъидꙋщеи. і измѣни бъ дхъ црвъ въ смиренїе, и потщавсѧ сниде съ престола своего, и въспрїѧтъ еѧ (любезно) рꙋками своима, дондеже ста и оутѣши ю глы мирными. И ре ей что ти есть есдиръ, азъ есмь ꙗко братъ твой, дръзай не оумреши, ꙗко обще повеленїе наше есть. приступи и взѧ златый жезлъ (црь) възложи на выю еѧ, и облобыза (жезлъ есдиръ)[12], и рече гли ми. И ре емꙋ вижꙋ тѧ господине [мой][13] ꙗко агг҃ла бжїѧ, и смѧтесѧ срце мое ѿ страха славы твоеѧ, ꙗко дивенъ еси господине, и лице твое блгть велїю имать. И егда бесѣдовати ей (к немꙋ), паде ѿ ослабленїѧ [еѧ][14]. И црь смѧтесѧ, и вси рабы его оутѣшахꙋ еѧ. И рече црь, что хощеши есдиръ, и что [прошенїе твое][15], (бꙋде ти даже и до полꙋ цртва моего)[16]. [И][17] рече есдирь днь моего празнованїѧ (-)[18], аще оубо годѣ есть (да прїидеши црю)[19] (съ)[20] аманомъ на пиръ, еже творю днесь. И рече црь оуборзите ити по амана, да сътворимъ слово есдирино. И прїидоста оба на пиръ еже [сътвори][21] есдирь. На пирꙋ же ре црь къ есдири что ти есть (есдирь црце)[22], и (что есть мысль прошенїѧ твоего. дамъ ти и до полꙋ цртва моего, и сътворимъ тебѣ елико хощеши)[23]. И ре [есдирь][24] прошенїе мое и мысль [моѧ][25], аще обрѣтохъ блгть пре цремъ. да прїидетъ црь и аманъ [-][26] заоутра на пиръ, егоже сътворю (паки) има (-)[27]. (-)[28] Изыиде аманъ ѿ црѧ ѕѣло радостен [и][29] веселъ. Видѣв же [-][30] мардохеѧ іоудеѧнина на дворѣ [црвѣ не подвигнꙋвшасѧ, и не кланѧющасѧ пре ним][31] (и) възꙗрисѧ ѕѣло, и прїиде [въ домъ свой][32]. [посла][33] (и) призва дрꙋги (своѧ), и зосарꙋ женꙋ свою. и показа има богатьство свое, и славꙋ еюже [възвеличи его црь][34]. и ꙗко сотвори его первомꙋ быти [оу него][35], и правити цртвїе. И рече аманъ, не зва црца (ни единаго на пиръ съ цремъ)[36] но точїю мене, и паки наоутрїѧ възва мѧ. но сїѧ нѣсть ми оугодна, егда вижꙋ мардоеха іоудеѧнина [сѣдѧща][37] на дворѣ [црвѣ][38]. И рече емꙋ зосара жена его и дрꙋзи [его][39], приготови [-][40] древо лакот н, (и) заоутра (-)[41] речеши цреви да повѣситсѧ мардохей на (немъ)[42]. ты же вънииди [съ цремъ на пиръ][43] и веселисѧ. И годѣ бысть (емꙋ) глъ (сей) (-)[44], и приготови древо.

Глава, ѕ҃.

Бг҃ъ же ѿѧ̀ со́нъ ѿ цр҃ѧ в но́щи ѻ҆́нои, и҆
повелѣ̂ рабꙋ̀ [-][1] принести кни́ги пама̑-
ныѧ дн҃їи, [и҆ прочита́ти є҆мꙋ̀][2]. *(и҆) ѻ҆-
брѣте (-)[3] (в ни́хъ) пи́сано [-][4] [-][5], и҆́же
повѣ́да [мардохе́и][6] цр҃ю ѻ҆ двꙋ̀ є҆внꙋ́хꙋ црьскихъ·
вънегда̀ стрегꙋщимъ и҆мъ и҆́же оу҆мы́слиша (оу҆-
би́ти цр҃ѧ а҆ртаѯе́рѯа)[6]. (и҆) рече (-)[7] црь кꙋю сла́-
вꙋ и҆ли бл҃гть сътвори́хомъ мардохе́ю· И҆ реко́ша
ѻ҆́троцы (є҆го)[8] нѣси сътвори́лъ є҆мꙋ̀ ничто́же·
вънегда црю въпроша́ющꙋ ѻ҆ бл҃годѣѧ́нїи мар-
дохе́еви, [и҆][9] се а҆манъ [прїиде на дво́ръ][10]. (И҆)
рече (-)[11] црь кто є҆сть на дворѣ, а҆манъ же
прїиде рещи цр҃еви, да повѣситъ мардохе́ѧ на
древѣ є҆го́же пригото́ва. и҆ реко́ша ѻ҆́троцы цр҃евѣ·
Се а҆ма́нъ стои́тъ на дворѣ, и҆ рече црь (да
прїидетъ сѣ́мо)[12]. [И҆][13] рече црь а҆ма́нꙋ что
сътворю̀ мꙋжꙋ є҆гоже а҆зъ хощꙋ просла́вити· [И҆
помы́сли][14] (а҆ма́нъ въ мы́сли свое́и)[15], комꙋ̀ хо́-
щетъ црь сътвори́ти че́сть ра́звѣ менѐ· Рѣ̑ же
црю мꙋжа́ є҆го́же [хощетъ црь][16] просла́вити, да
принесꙋтъ ѻ҆́троцы цр҃евы ѻ҆де́ждꙋ (црьскꙋ)[17], є҆ю́-
же црь ѻ҆блачи́сѧ и҆ ко́нь на не́мже црь є҆здитъ· И҆ да
да́стьсѧ (є҆мꙋ)[18] ѿ преславныхъ дрꙋгъ цр҃евыхъ.
и҆ да ѻ҆блече́тъ мꙋжа́ є҆гоже црь любитъ, и҆ да
посадѧ́тъ є҆го на ко́нь, и҆ проповѣстьсѧ на оу҆ли-
цахъ гра́да гл҃ѧ· Ꙗ҆́ко да бꙋдетъ всѧкомꙋ чл҃-
кꙋ є҆гоже црь възвели́чи· (И҆) рече (-)[19] црь а҆манꙋ до́бре
гл҃еши, та́ко сътвори мардехе́ю і҆оу҆деѧни́нꙋ, (оу҆-
го́дне) слꙋжащемꙋ въ дворѣ (на́шеⷨ), (-)[20] да не
и҆змени́тсѧ (-)[21] гл҃ъ є҆́же ре́клъ є҆си· [И҆ взѧ̀][22] а҆-
ма́нъ ѻ҆де́ждꙋ и҆ ко́нь, и҆ ѻ҆блече мардохе́ѧ, и҆ въз-
веде є҆го на ко́нь є҆здити є҆мꙋ по оу҆лицахъ гра́да· И҆
проповѣдаше (пре̑ ни́мъ) гл҃ѧ, си́це бꙋдетъ всѧ́-
комꙋ чл҃кꙋ, є҆гоже (хо́щеⷮ црь)[23] просла́вити· (И҆) въ-
зврати же сѧ мардохе́и въ дво́ръ [цр҃евъ][24], [и҆
а҆манъ][25] и҆де [в до́мъ свои][26] скорбѧ̀ ско́рбїю ве́лїею
и҆ сказа [-][27] слꙋча́щаѧсѧ є҆мꙋ зосарѣ женѣ свое́и и҆
(всѣ́мъ) дрꙋгомъ [свои́мъ][28]. И҆ рѣша є҆мꙋ дрꙋзи
[є҆го][29] и҆ жена̀, а҆ще есть племени і҆оу҆де́искаго мардо-
хе́и, [и҆][30] нача́лъ є҆си смирѧ́тисѧ пре̑ ни́мъ, падаѧ̀
па̑неши не мо́жеши [проти́витисѧ є҆мꙋ][31], ꙗ҆́ко
бг҃ъ жи́въ є҆сть с ни́мъ· (И҆) є҆ще [же][32] (гл҃ющимъ
и҆мъ)[33], (и҆ се) прїидо́ша є҆внꙋхи, спѣшно зва́хꙋ
а҆ма́на на пи́ръ є҆гоже пригото́ва є҆сди́рь·

вй҃ в

Глава 6

1 Господь же відібрав у царя сон в тій ночі, і він наказав рабові внести літописні книги і йому читати. **2** *І він знайшов в них записаним, що Мардохей розповів цареві про двох царських скопців, які, коли стерегли, вони, задумали убити царя Артаксеркса. **3** І сказав цар: Яку славу чи ласку ми вчинили Мардохеєві? І сказали слуги царя: Ти йому нічого не зробив. **4** Коли цар розпитував про добре діло для Мардохея, і ось Аман прийшов до двору. І сказав цар: Хто є в дворі? Аман же ввійшов, щоб сказати цареві, щоб повісити Мардохея на дереві, яке він приготував. **5** І сказали слуги цареві: Ось Аман стоїть у дворі. І сказав цар: Хай прийде сюди. **6** І сказав цар Аманові: Що вчиню чоловікові, якого я хочу прославити? А в своїй думці Аман сказав: Кому, опріч мене, хоче цар виказати честь? **7** Сказав же він цареві: Для чоловіка, якого цар хоче прославити, **8** хай царські слуги принесуть царську одіж, якою цар зодягається, і коня, на якому цар їздить. **9** І хай дано буде йому зі славних друзів царя, і хай зодягне чоловіка, якого цар любить, і хай його посадять на коня, і хай проповідується по вулицях міста, кажучи: Так хай буде кожному чоловікові, якого прославить цар! **10** І цар сказав Аманові: Добре кажеш. Так вчини Мардохеєві, юдеєві, що вірно служить у нашому дворі. Хай не буде зміненим слово, яке ти сказав. **11** І взяв Аман одіж і коня, і зодягнув Мардохея, і посадив його на коня, щоб він їздив по вулицях міста. І він перед ним проголошував, кажучи: Так буде кожному чоловікові, якого цар бажає прославити. **12** І повернувся же Мардохей до царського двору, і Аман пішов до свого дому, сумуючи великим смутком, **13** і розповів те, що йому трапилося, Зосарі, своїй жінці, і всім своїм друзям. І сказали йому його друзі і жінка: Якщо Мардохей є з юдейського племені, і ти почав впокорятися перед ним, падаючи впадеш. Не зможеш йому протиставитися, бо з ним є живий Бог. **14** І ще ж як вони говорили, і ось прийшли скопці, вони поспішно кликали Амана на бенкет, який приготувала Естира.

вищ. 2

Глава, з҃.

Вни́де же црь и҆ а҆манъ пирова́ти съ цр҃-
цею· [И҆ рече][1] црь є҆сди́ри, въ вторы́и дн҃ь
на пи́рꙋ, что є҆сть є҆сди́рь црце (-)[2] проше́-
нїе (-)[3] и҆ (-)[4] моле́нїе твое, и҆ [да́мъ][5] ти

Глава 7

1 Ввійшов же цар і Аман бенкетувати з царицею. **2** І сказав цар Естирі в другому дні під час бенкету: Яке є, царице Естиро, твоє прохання і благання? І дам тобі до половини мого

царства. **3** Відповіла цариця Естира, і сказала: Якщо я знайшла ласку перед твоїми очима, царю, хай дасться моя душа за моїм проханням і мій народ на моє прохання. **4** Бо ми є продані, я ж і мій народ, на знищення і розграбування, і на рабство, ми ж і наші діти в раби і рабині, адже диявол не є гідний царського дому. **5** І сказав цар: Хто є цей, що відважився зробити це діло? **6** І сказала Естира: Чоловік-ворог, цей лукавий Аман. І зразу Аман жахнувся перед царем і царицею. **7** Цар же встав з гнівом від бенкету і пішов в город, і Аман же благав царицю і просив милосердя, бо бачив, що він є в біді. **8** Повернувся ж цар з городу, Аман же припав до ніг цариці благаючи, сидячи на її постелі. Побачивши же, цар жахнувся і сказав: Ще й жінку силує в моїм домі! Як же Аман почув – перемінилося його лице. **9** Сказав же Вуґатан, один зі скопців, а він знав, бо побачив дерево перед Амановим домом, коли він його кликав на царський обід, і випитав про це одного зі слуг, і зрозумів задумане, і сказав до царя: Ось Аман і підготував дерево Мардохеєві, що говорив цареві про життя. І воно стоїть в Амановім домі висотою 50-ть ліктів. І сказав цар: Хай Аман буде на ньому повішений. **10** І повішеним був Аман на дереві, яке він підготував для Мардохея. І тоді цар спинився від гніву.

до по́лꙋ цр҇ства моѥ́го· (-)[6] ѿвѣща [ѥсди́ръ цр҇ца][7] (и҆) рече, а҆ще ѡ҆брѣто́хъ бл҃гть пр҇е (очи́ма тво-и҆ма цр҇ю)[8]. да да́стьсѧ дш҃а [моа̀][9] проше́нїю моѥ́мꙋ и҆ лю́дїе мои̇ моле́нїю моѥ́мꙋ· Прода́ны бо ѥ҆смы̀, а҆́з же и҆ лю́дїе мои̇ на поги́бель и҆ расхи-щенїе и҆ во работꙋ. мы́ (же) и҆ ча́да наши въ рабы̀ и҆ рабы́нѧ [-][10], ꙗ҆́ко нѣсть досто́инъ дї-а́вѡ҇ до́мꙋ цр҇вꙋ. (И҆) рече (-)[11] цр҇ь кто҇ ѥ҆сть се́и, и҆же дерзнꙋ сътвори́ти ве́щь сїю· (И҆) р҇е (-)[12] ѥ҆с-ди́рь, чл҃къ вра́гъ а҆манъ лꙋка́въ се́и, (и҆ а́бїе) а҆ма́нъ (-)[13] смѧте́сѧ пр҇е цр҇емъ и҆ цр҇цею· Цр҇ь же въста [съ гнѣ́вомъ][14] ѿ пи́ра, (і и҆де) къ ѡ҆гра́дꙋ· (И҆) а҆ма́нъ же молѧ́ше цр҇цꙋ, (и҆ м҃лти проша́ше,) видѧше бо себе въ бѣдахъ сꙋща· Възврати́ же сѧ цр҇ь ѿ ѡ҆гра́да, а҆ма́нъ же при-паде (къ нога́ма)[15] (цр҇цы молѧ́сѧ)[16] (сѣдѧ́ще е́и на посте́ли), (ви́дѣв же цр҇ь смѧте́сѧ и҆ ре-че)[17], ꙗ҆́ко и҆ женꙋ понꙋжда́е в домꙋ моѥ́мъ· А҆ма́н же слы́шавъ и҆змѣни́сѧ (лице ѥ҆го)[18], рече же вꙋгада҇н ѥ҆ді́нъ ѿ скопцевъ [сеи же вѣдѧ́ше, (-)[19] ви́дѣвъ дре́во (-)[20] пр҇е до́момъ а҆мановы҇, ѥ҆г-да̀ призыва́ше ѥ҆го на ѡ҆бѣ҇ цр҇кїи· И҆ ѡ҆ се́мъ и҆с-пыта (ѥ҆ді́наго)[21] ѿ ѡ҆́трокъ (и҆ разꙋмѣвъ замы-шлѧ́емое)[22]][23]· [И҆ рече][24] къ цр҇ю, се и҆ дре́во оу҆го-то́ва ама́нъ мардохе́ю, гл҃авшемꙋ (ѡ҆ животѣ) цр҇евѣ· И҆ стои́тъ в (домꙋ)[25] а҆ма́новѣ (възвыше́-но)[26] лако́тъ н҃· [И҆ рече][27] цр҇ь да повѣси́сѧ (а҆-ма́нъ) на не́мъ. и҆ повѣше́нъ бы́сть а҆ма́нъ на дре́вѣ ѥ҆го́же оу҆гото́ва на мардохе́ѧ· и҆ тогда̀ цр҇ь оу҆тѣши́сѧ ѿ ꙗ҆́рости·

Глава 8

1 І в тому дні цар Артаксеркс подарував Естері те, що належало Аманові, юдейському ворогові. І Мардохей був покликаний до царя, бо Естира сказала, що він є її кревний. **2** І зняв цар свій перстень, якого забрав в Амана, і дав Мардохеєві. І Естера поставила Мардохея над Амановим домом і над всім маєтком. **3** І вона промовила до царя, і припала до його ніг, і заплакала, благаючи його відвернути Аманову злобу і його задум, який він задумав проти юдеїв. **4** І цар простягнув Естирі золоту палицю. Встала ж Естира і стала перед царем, **5** і сказала: Якщо ти вважаєш за відповідне і якщо я знайшла ласку перед тобою, накажи хай поміняють листи, послані Аманом, якими він наказав вигубити юдеїв, які проживають в усьому твоєму царстві. **6** Бо як я можу дивитися на кривду мого народу і спастися в погибелі мого роду? **7** І сказав цар до Естири: Якщо

Гл҃а, и҃·

И въ то́и дн҃ь цр҇ь а҆ртаѯе́рѯъ дарова ѥ҆сди́ри, ѥ҆ли́ка бѧхꙋ а҆манова вра́га [і҆оу҆де́иска][1]· и҆ мардохе́и призва́нъ бы҇ къ цр҇ю. повѣ́да бо ѥ҆сди́ръ ꙗ҆́ко сро́дникъ ѥ҆сть е́и. [и҆][2] снѧ̀ цр҇ь прьстень (свои) ѥ҆гоже ѿѧ̀ оу҆ а҆мана и҆ да́сть [-][3] мардохе́еви. и҆ поста́ви ѥ҆сди́ръ мардохе́ѧ надъ (до́момъ и҆ надъ) всѣмъ и҆мѣнїемъ а҆ма́но-вымъ. и҆ (-)[4] гл҃а къ цр҇ю и҆ припадѐ пр҇е нога́ма ѥ҆го, и҆ (въспла́ка) молѧ́щи [ѥ҆го][5], преврати́ти [зло́бꙋ а҆ма́новꙋ. и҆ мы́сль ѥ҆го][6] (-)[7] и҆же (бѧ́ше по-мы́слилъ)[8] на и҆оу҆де́и. [и҆ прострѐ][9] цр҇ь ѥ҆сди́ри же́злъ зла́тъ. въста́ же ѥ҆сди́ръ [и҆ ста̀][10] пр҇е цр҇емъ и҆ р҇е [-][11], а҆ще го́дѣ ти ѥ҆сть и҆ ѡ҆брѣ-то́хъ ли бл҃гть [пр҇е тобо́ю][12]. повели̇ да възвра-тѧ́тъ писа́нїѧ посла́наѧ ѿ а́мана, и҆миже по-велѣлъ погꙋби́тп і҆оу҆де́а и҆же ѡ҆бита́ютъ въ (всемъ) цр҇ствїи твоѥ́мъ. ка́ко бо могꙋ ви́дѣти ѡ҆зло бле́нїе лю́дїи мои́хъ, и҆ ка́ко (-)[13] сп҇стисѧ въ поги́бели ѿчества моѥ́го· И҆ рече цр҇ь къ ѥ҆сди-ри, а҆ще вс҇ѧ и҆мѣнїѧ а҆манова далъ ѥ҆сми (те-

бѣ) и҆ дарова́хъ тѧ, (є҆го́же)[14] (повѣ́сиша)[15] на́ древѣ, ꙗ҆́ко рꙋ́цѣ възложѝ на і҆ꙋде́ѧ. что̀ є҆щѐ про́сиши, напиши́те и҆ вы̀ и҆́менемъ мои́мъ, ꙗ҆́коже го́дѣ є҆́сть ва́мъ. и҆ запечатлѣ́йте пръ́стьне҃ печа́тїю мое́ю, (-)[16] (и҆) нѣ́сть (проти́витисѧ и҆̀мъ)[17]. (И҆) возва́ни бы́ша (-)[18] пѣ́сцы̀ [цр҃евы][19] въ а҃, м҃цъ, и҆́же є҆́сть ниса́нъ, к҃г, (дн҃ь), того́жъ лѣ́та. и҆ написа́ша (ѡ҆ і҆ꙋде́ехъ)[20] ꙗ҆́коже заповѣ́да [мардохе́й][21], къ нача́льникомъ и҆ къ вельмо́жамъ зе́мнымъ, ѿ и҆нъді́йскїѧ страны̀ да́же до є҆фїо́пїи. р҃кз, воєво́дамъ по земли̇̀ и҆ по страна́мъ по и҆́х ꙗ҆зы́кꙋ. написа́на же бы́ша веле́нїемъ цр҃евы́мъ и҆ запечатлѣ́шасѧ пръстьне́мъ є҆гѡ̀, и҆ посла́ша писа́нїѧ (въско́рѣ, а҆́бїе же ноша́ше и҆̀хъ)[22]. (и҆)[23] повелѣ̀ и҆̀мъ жи́ти по зако́номъ и҆́хъ въ вса́ком гра́де, да помага́ютъ и҆̀мъ да мъста́тсѧ сꙋпе́рникомъ и҆́хъ, (-)[24] ꙗ҆́коже хотѧ́тъ, въ дн҃ь є҆ді́нъ по всемꙋ̀ цр҃твꙋ̀ а҆ртаѯе́рѯовꙋ, въ г҃і [дн҃ь][25], в҃і м҃ца, є҆́же є҆́сть а҆да́ръ. [Писа́нїе є҆пїсто́лїи си́це бѣ̀][26]. Цр҃ь вели́кїй а҆ртаѯе́рѯсъ, ѿ и҆ндї́ѧ да́же до є҆фїо́пїи, р҃кз, (страна́мъ воєво́дамъ)[27] (и҆) кнѧ́ѕемъ, и҆ (послꙋша́ющимъ и҆̀хъ)[28] цѣлова́нїе. мно́ги (чл҃цы) мно́гїѧ (ра́ди[29] бл҃ти, и҆ ѕѣ́лно че́стїа бл҃гихъ дѣ́лъ, ско́ро възнесшесѧ ми́рꙋ не возмого́шаноси́ти. и҆ не то́чїю и҆справле́нымъ ва́мъ възыскꙋ́ю ѕло̀ твори́ти, н҆о и҆ бл҃годѣ́ющимъ и҆̀мъ начина́ютъ въ престꙋплє́нїе въпада́ти. не то́кмо ѿ чл҃къ возвыша́ютсѧ бл҃тїю, н҆о и҆ на сою́зъ пребл҃гаго вѣ́чна҃ б҃а и҆ всеви́д҃ца, възносѧ́щесѧ нена́вистїю лꙋка́вою, мнѧ҃ ѡ҆клевета́ти пра́вдꙋ. ра́ди власте́и мно́жицею мно́гихъ, над ни́ми поставлѧ́ютсѧ. и ѹ҆вѣре́нныхъ дрꙋ́говъ совѣ́ты мы̀ почина́ти начина́емъ. ꙗ҆́коже и҆ сїе поста́вихъ ра́ди прича́стїѧ кро́ви неви́нны. По́не́же ѡ҆клевета ви́нами несътръпи́мыми, со лже́ю лꙋка́вства ѕла́го возлага́нїѧ, ꙗ҆́ко презира́ющий показа̀ на́, и҆́же дръжа́тъ непоколѣби́мо бл҃горазꙋ́мїе. и҆ лѣ́ть ва́мъ є҆́сть зрѣ́ти, толи́ко въ дре́внихъ, ꙗ҆́коже и҆ въ настоѧ́щихъ възыска́ющий непрп҃бно, цр҃твї́ѧ ра́ди тщеты и҆ властелствꙋ́ющихъ. ꙗ҆́ко сътворена по́ чи́нꙋ, писа́нїем пода́хо҃. та́ко и҆ вы̀ внима́ти по си҃ зри́те. по́не҃ мы̀ преложи́вшесѧ сътвори́хо҃сѧ премѣ́нными. сего ра́ди да цр҃ствїе непоколѣби́мо и҆ съ ми́ром пребꙋде҃. находѧ́щаѧ же проти́вꙋ мы̀ съ ꙗ҆́ростїю ѕѣ́лною расꙋжае҃. ꙗ҆́коже и҆ сего а҆ма́на сн҃а а҆мададꙋ́ева македонѧнина, и҆сти́нны чю́ждаго, и҆ кро́ви пе́рьскїа мно́го не съгла́снаго. на́шеѧ ра́ди бл҃гости ю҆́же и҆мѣ́емъ къ вса́комꙋ ꙗ҆зы́кꙋ чл҃колю́бїа. лꙋчисѧ є҆мꙋ̀

ввесь Аманів маєток я тобі дав і я тобі подарував того, що повісили на дереві, тому що він підняв руки на юдеїв, що ще просиш? **8** Напишіть і ви від мого імені, як ви вважаєте, і запечатайте перстенем, моєю печаттю. І їм не можна спротивитися. **9** І були скликані царські писарі в 1-му місяці, який є Нисан, 23-го дня того ж року, і написали про юдеїв так, як заповів Мардохей до начальників і до володарів земель від Індійської країни аж до Ефіопії, 127-м воєводам, за країною і за країною, за їхньою мовою. **10** Написано ж було за царським наказом і запечатано його перстнем, і скоро послали листи, зразу ж їх понесли. **11** І він наказав їм жити за їхніми законами в кожному місті. Щоб їм помагали, щоб мстилися їхнім противникам, так як бажають. **12** В одному дні в усьому Артаксерксовому царстві, в 13-му дні 12-го місяця, який є Адар. **12a** Письмо листа було таким: **12b** Цар великий Артаксеркс від Індії аж до Ефіопії, 127-м країнам, воєводам і князям, і їм підвладним – привіт. **12c** Численні люди задля великої доброти і дуже задля почесті добрих діл швидко піднявшись, не змогли знести миру. І не лише вам, праведним, шукають зло чинити, але і перед своїми добродіями починають впадати у проступок. **12d** Не лише добротою людей вивищені, але і піднімаючись лукавою ненавистю проти союзу предоброго вічного Бога і всевидця задумують оскаржити правду, *ті, які* **12e** задля влади, частоchасто над ними наставляються. І ми переводити починаємо в дійсність поради довірених друзів. Так як і це, я постановив відносно частки крові невинних. **12f** Тому що він оскаржив нестерпними закидами з брехнею лукавства, закидом злого, **12g** він нам показав як таких, що нехтують, тих, які непорочно дотримуються доброзичливості. І належиться вам поглянути, настільки в давнє, як і в поточне, на тих, що змагаються неправедно і що панують для шкоди царства. Як зроблене за уставом на письмі ми подали, так і ви уважно на це глядіть. Тому що ми, перемінившись, змінили думку. **12h** Задля цього, щоб царство залишалося непохитним і з миром, **12i** ідучи те ж, що мені приходить назустріч, засуджуємо з великим гнівом, **12k** так як і цього Амана, Амадатуєвого сина, македонця, відчуженого від правди і дуже незгідного з перською кров'ю. Задля нашої доброти, **12l** чоловіколюбства, яке ми маємо до всякого народу, трапилося, що він, будучи чужинцем, пристав до нас так, що і названий був нами бать-

ком, і був шанований всіма людьми, і був наставлений другою особою царського престолу. **12m** Ділами ж його гордості задумавши нас позбавити володіння **12n** і від духа нашого спасителя, як того, що і добре ставиться до всіх, Мардохея, і незганьбленої Естири – спільниці царства, з усім їхнім народом, дуже хитрим задумом, як переступників, він випросив на вигублення. **12o** І, коли ці будуть побиті, він сам думав перенести перську владу до Македонії і нас зробити безсилими. **12p** Ми ж не знаходимо, що переступи юдеїв гідні погибелі. Вони не є злочинцями, але ж радше живуть за праведними законами. **12q** Вони є синами великого Всевишнього – живого Бога, який провадить царство наших прародичів в порядку доброму для нас. **12r** І, отже, задля цього їм чиніть добро, не послуговуючись проти них листами, писаними Аманом, сином Амадатуєвим. Тому що ми наказали його задля цього лукавства повісити при сусанській брамі з усіма його домашніми за чином вседержителя Бога, що швидко видав йому присуд. **12s** Такі відписи листів були послані до кожної країни з преподобністю давати юдеям скріпляти їхні особисті закони так, щоб і ті, що протиставилися в часі їхньої скорботи, не перебували серед них до 13-го дня, 12-го місяця, який є Адар. До того ж дня, про який раніше написав вам Аман. **12t** Той же Бог, що все закріплює, замість вигублення праведного народу, зробив їм радість. **12u** Задля цього і ви в визначних ваших празниках, саме у вказаний день, проводіть з усякою радістю по всьому Артаксерксовому царстві ще й тепер і після цього, **14** в 13-му дні, 12-го місяця, що є Адар. **15** Побачивши ж, ті юдеї, що в Сусі, зраділи. **16** І було їм просвітлення і радість **17** у містах і по країнах, де лиш виставлено царський наказ, радість і веселість, і бенкетування юдеям. І численні з народів обрізувалися і ставали юдеями через страх перед юдеями.

Глава 9

1 В 12-му місяці, який є Адар, в 13-му дні, прийшли листи від царя. **2** І в тому ж дні згинули вороги юдеїв, бо ні один їм не протиставився, боячись їх. **3** Адже начальники країн і царські володарі, і писарі шанували юдеїв, бо на них лежав страх Мардохея. **4** Бо поставлено припис царя, щоб він був

страньствуа, приложитися к нам въ толико, яко и прозвану быти ѿ нас ѿцемъ, и покланяему быти ѿ всѣхъ человѣкъ, и второе лице царского престола поставлену быти. гордости же дѣльма его мнѣлъ насъ начала лишити, и ѿ духа нашего спаса. Якоже и благоволящаго всѣмъ мардохея, и неоскверненыя есдири црьствія обещителницы съ всѣмъ племенем сихъ, ѕѣло ухищренныимъ вожделѣніемъ яко преступниковъ, испросилъ есть въ потребленіе. и симъ побіеныимъ самъ онъ мнѣлъ есть власть перьскую въ македонію пренести, и насъ пусты сътворити. Мы же не обрѣтаемъ съгрѣшенія іудеовъ праведныхъ въ погибель. иже не суть ѕлодѣлатели. но еще паче праведными законами устроени, иже суть великаго вышняго бога живаго, сынъми. исправляющаго прародителеи наших црьствіе въ устроеніи блажаишемъ нам. И сего ради убо благо творите им. не възлагающеся на них писаными епистоліями ѿ амана сына амададуева. Понеже его сего ради лукавъства повелѣхом при вратехъ сусаньских повѣсити)[30], съ всѣми домашними его. по чину вседръжителя бога, спѣшно въздавшаго ему судъ. Сицева писаніа епистоліи послани быша, в коюждо страну, съ преподобіемъ даровати іудеомъ (законы ихъ своиственыя преоукрѣплати)[31] (-)[32]. яко да и (съпротивльшіися въ время печали)[33] ихъ, не пребудутъ у нихъ, до (дня), 13, месяца, (12, иже есть) адаръ, в самыи день, (его прежде описа вамъ аман). утвръжаяи же всяческая богъ, въ мѣсто погубленіа (праведнаго)[34] языка, сътвори имъ веселіе. Сего ради и вы въ памятехъ вашихъ празнованіи, назнаменованныи день истовыи всяческою радостію творите. даже и нынѣ и по сихъ, (въ 13 день, по всему црьтву артаѯерѯову, месяца 12, еже есть адаръ)[35]. видѣвше (-)[36] сущие въ сусѣ (иудее) възрадовашася. (И бысть имъ)[37] просвѣщеніе и веселіе по градом и по странам, идѣже аще преложено бысть повелѣніе [црьско] (-)[38]. радость и веселіе (и пированіе) іудеом, (-)[39] и мнози ѿ языкъ обрѣзахуся і иудействоваху страха ради іудеиска.

Глава, 9.

В въ 12 [-][1] месяцъ (иже е адаръ въ 13 (день)[2])[3], пріидоша писаніа [-][4] ѿ царя. И въ тои (же) день погибоша супостати іудеем ни единъ бо противяся имъ боясь их. Началствующи бо странам и властеліе (црьтіи и книгочіа)[5] почитаху иудеа, страхъ бо мардухеевъ належаше на ня. Приложи бо ся повелѣніе

црⷭ҇тво и҆менова́тисѧ по всемꙋ̀ црⷭ҇твїю. и҆ въ сꙋса́нѣ гра́ди побі́ша і҆ꙋде́и [пѧтьсо́тъ мꙋжі́н][6], [фарса́на, неста́нна][7], и҆ дельфо́на, и҆ фасга́на, и҆ фардада́на, и҆ варе́а, и҆ сарвака́на, и҆ мармасі́ма, и҆ а҆рꙋфе́ѧ, и҆ а҆рсе́ѧ, и҆ [завꙋдеда́ма][8], [и҆][9] і҃, сн҃овъ а҆мановыхъ а҆мададꙋева (-)[10] врага і҆ꙋдеѡ́мъ, (и҆́же ѿ дармаде́ѧ), и҆ разграби́ша въ то́и дн҃ь [и҆мѣ́нїѧ и҆хъ][11]. и҆ сказа́ша число̀ (и҆збїеныхъ црю)[12] въ сꙋсѣ [гради][13]. (и҆) рече (-)[14] цр҃ь къ є҆сдири и҆збиша і҆ꙋдеи въ сꙋсѣ гради [пѧть со мꙋже́и][15], (и҆) по (-)[16] ѡ҆крⷭ҇тныхъ страна́хъ коли́ко мни́ши погꙋби́ша, [и҆ что][17] (є҆ще про́сиши)[18] и҆ бꙋдетъ ти· и҆ рече є҆сдиръ къ црю, да да́стьсѧ (такожде і҆ꙋде́омъ творити)[19] заѹ́тра, ꙗ҆́ко (да повѣсѧтъ і҃ сн҃овъ)[20] а҆мановѣ. и҆ повелѣ [цр҃ь][21] тако быти, і҆ и҆зложи і҆ꙋдеѡмъ внѣ града (повѣсити телеса сн҃овъ а҆мановыхъ)[22]· и҆ събраша́сѧ і҆ꙋдеи [и҆же][23] в сꙋсѣ [гради][24] въ д҃і [дн҃ь][25] а҆дара [мⷭ҇ца][26], і҆ и҆зби́ша мꙋжїи т҃, и҆ ничто́же разграби́ша, про́чїи же і҆ꙋде́и и҆же по (всемꙋ) црⷭ҇твїю събраша́сѧ и҆ себѣ пособлѧ́хꙋ и҆ почи́ша ѿ брани, и҆зби́ша (-)[27] ѿ ни҆хъ є҃і, [-][28] (-)[29] ничто́же расхити́ша и҆ почи́ша· (-)[30] Написа же цр҃ь по всемꙋ црⷭ҇твїю (своє҆мꙋ), є҆́же (на́ мори и҆ на земли)[31]. и҆ си́лꙋ свою и҆ мꙋжествена и҆справле́нїа богатество же и҆ славꙋ црⷭ҇твїа своє҆го. се писано є҆сть въ книзѣ [-][32] персѧ́номъ и҆ мидѧномъ на па́мѧть· [ꙗ҆́ко][33] мардохе́и вторыи бѣ по цр҃и а҆ртаѯерѯѣ, и҆ вели́къ бѣ въ црⷭ҇твїи, и҆ преславенъ (и҆ люби́мъ ѡ҆ і҆ꙋдеє҆хъ)[34]. (и҆) повѣда́ша съдѣ́анънаѧ всемꙋ ꙗ҆зы́кꙋ [и҆хъ][35]· и҆ рече мардохе́и ѿ б҃а быша сїѧ. помѧнꙋ́ бо ѡ҆ сонїи є҆гоже видѣ ѡ҆ словесѣхъ сихъ. ниже бо преминꙋ ѿ сихъ рѣчь· Ѡ҆малыи и҆сточникъ и҆же бысть рѣка и҆ свѣтъ и҆ слн҃це, и҆ вода̀ мно́га. є҆сдиръ є҃ рѣка ю҆́же (възлюби)[36] цр҃ь, и҆ сътвори црцю, и҆ в҃ ѕмїи а҃ є҆смь и҆ а҆ма҃· ꙗ҆зыцы же събравшесѧ и҆стребити имѧ і҆ꙋдеѡ́мъ, [и҆][37] ꙗ҆зыкъ мои се́и є҆сть і҆и҃ль въпїюще къ б҃ꙋ и҆ спасошасѧ· и҆ спсе г҃ь люди своѧ̀ і҆ и҆збави (на҃ г҃ь)[38] ѿ всѣхъ ѕолъ сихъ· и҆ сътвори б҃ъ знаменїѧ и чюдеса велїѧ ꙗ҆же не быша въ ꙗ҆зыцехъ· (и҆) сего ради сътвори (в҃ жребїи)[39], є҆диннаго людемъ бж҃їимъ, и҆ є҆ді́наго всѣмъ ꙗ҆зыкѡмъ. і҆ и҆зыидо́ша в҃ жребїи сїи в҃ ча҃ и҆ времѧ и҆ въ дн҃ь сꙋда пре҃ (г҃мъ)[40] въ всѣхъ ꙗ҆зыцехъ· и҆ помѧнꙋ [г҃ь][41] б҃ъ люди своѧ, и҆ ѡ҆правда достоѧнїє своє, и҆ бꙋдꙋтъ и҆мъ дни сїѧ въ мцⷭ҇ъ а҆даръ въ д҃і, и҆ є҃і (мⷭ҇ца сего)[42] съ соборомъ и҆ ра́достїю и҆ съ веселїємъ пре҃ б҃мъ въ ро҃ въ вѣкъ въ люде҃ свои́хъ [-][43] (-)[44].

Коне́цъ книзе є҆сдири,
и҆мать в себѣ гла҃, д҃·

славним в усім царстві. **5** І в місті Сусані юдеї вбили п’ятсот чоловік: **7** Фарсана, Нестана, і Дельфона, і Фасґана, **8** і Фардатана, і Варея, і Сарвакана, **9** і Мармасима, і Аруфея, і Арсея, і Завутетама, **10** і 10-х синів Амана, Амадатуєвого сина, – ворога юдеїв, що з Тарматеї. І пограбували **11** в тому дні їхнє майно, і сказали цареві число побитих в місті Сусі. **12** І сказав цар до Естири: Юдеї вигубили в місті Сусі п’ятсот чоловік. І скільки думаєш вигубили по довколишніх околицях? І що ще просиш, і буде тобі. **13** І сказала Естера до царя: Хай дасться юдеям так само чинити завтра, щоб повісили 10 Аманових синів. **14** І наказав цар, щоб так сталося, і виклав юдеям поза містом, щоб повісили тіла Аманових синів. **15** І зібралися юдеї, що в місті Сусі, в 14-му дні місяця Адара, і вбили 300 чоловік, і нічого не розграбували. **16** Інші ж юдеї, що по всьому царстві, зібралися і собі помагали. І спинилися від війни. Вони вигубили з них 15000, нічого ж не розграбували. **17** І спочили. **10,1** Написав же цар по всьому своєму царству, що на морі і на землі, **2** і *про* свою силу, і мужні подвиги, багатство же і славу свого царства. Це є записаним в книзі персів і мидів на пам’ятку того, **3** що Мардохей був другим по царі Артаксерксі і був великий в царстві і славний, і улюблений між юдеями. І вони розповіли вчинине всьому їхньому народові. **3a** І сказав Мардохей: Це сталося від Бога. **3b** Адже я згадав про сон, який я побачив про ці слова, бо не втратилося з них ані слово: **3c** мале джерело, яке стало рікою, і світло, і сонце, і багато води. Естер – є ріка, яку полюбив цар і зробив царицею. **3d** І 2 змії – є я і Аман. **3e** Народи ж ті, що зібралися вигубити ім’я юдеїв, **3f** і мій народ – це є Ізраїль, що закликали до Бога і спаслися. І Господь спас свій народ. І Господь нас спас від усього цього зла. І Бог зробив знаки і великі чуда, які не були в народах. **3g** І через це він зробив 2 жереби: один – божому народові і один – всім народам. **3h** І прийшли ці 2 жереби на годину і час, і на день суду перед Господа в усіх народах. **3i** І Господь Бог згадав свій народ і оправдав своє насліддя. **3k** І ці дні в місяці Адарі, в 14-му і 15-му *дні* цього місяця, будуть їм зі збором і радістю, і з веселістю перед Богом в роди. Навіки в його народі.

Кінець Книги Естири.
Має в собі 9 глав.

КНИГА ЙОВА
ГЛАВА 1

1 Був чоловік в землі Хус на ім’я
Йов. Той чоловік був праведний, не-
порочний, справедливий, побожний,
що відсторонювався від всякого зло-
го діла. **2** Було ж у нього сім синів і
три дочки **3** І в нього була худоба –
7000 овець, 3000 верблюдів, 5 сот пар
волів і п’ятьсот стад ослиць, що пас-
лися. І в нього *було* дуже багато слу-
жби, і про нього були великі діла на
землі. І той чоловік був шляхетного
роду зі сходу сонця. **4** Як же сходи-
лися його сини до себе, вони й роби-
ли бенкет кожного дня, збираючись
разом, і три їхні сестри, щоб їсти і
пити з ними. **5** Коли ж закінчувалися
дні бенкету, посилав Йов і очищав їх:
встаючи вранці, приносив за них
жертви – за їхнім числом і одне теля
– за гріхи, за їхні душі. Казав бо Йов:
Щоб часом мої сини у своїй думці не
подумали зло на Бога. Так, отже, чи-
нив Йов в усі дні. **6** І як настав такий
день, як цей, і ось прийшли божі ан-
гели, щоб стати перед Господом, і
диявол прийшов з ними. **7** І сказав
Господь дияволові: Звідки ти прий-
шов? І відповів диявол, і сказав Гос-
подеві: Обійшовши землю і перей-
шовши піднебесну, я прийшов. **8** І
сказав йому Господь: Чи ти, отже,
звернув увагу на мого раба Йова? Бо
немає такого чоловіка з тих, що є на
землі, непорочного, справедливого,
праведного, побожного, що відсторо-
нюється від усякого поганого діла. **9**
Відповів же диявол перед Господом,
і сказав: Хіба даром почитає Йов
Господа? **10** Чи ти не поклав огорожу
його зовнішньому і внутрішньому
його дому, і всьому, що є довкруги
нього? Діла ж рук його Ти поблагос-
ловив і його скотину Ти зробив чис-
ленною на землі. **11** Але пошли твою
руку і доторкнися до всього, що він
має. Чи, отже, в лице тебе *не* побла-
сир. 30 гословить. **12** *Тоді сказав Господь
дияволові: Ось все, що є його, пере-
даю у твої руки, самого ж не дотор-
кайся. І вийшов диявол від господ-
нього лиця. **13** І був такий день, як
цей, Йовові сини і його дочки їли і
пили вино в домі свого найстаршого
брата. **14** І ось до Йова прийшов віс-
ник і сказав йому: Пари волів орали і
ослиці паслися близько них, **15** і
прийшовши ті, що полонять, взяли їх

КНИГА ІѠВЪ ГЛАВА ПЕРВАѦ

Мужъ[1] [-][2] бѣ въ земли [Хусъ][3] имене҃
Іѡвъ· (-)[4] Бѣ чл҃къ тѡи, истиненъ непо-
роченъ праведенъ, бл҃гочестив, ѹдалѧѧсѧ
ѿ всѧко зла дѣаніа Бысть же ему
с҃нов седмь, и дщерѧ три. и бѣ ско его, о-
вецъ, ҂з, вельблю, ҂г. сѹпругъ воловы, ҃е со. [и][5]
ослицъ (пасомыхъ) (пѧть со ст҃а)[6]· и слѹжба
(емѹ) многа ѕѣло, и дѣла веліа о не҃ бѣша на
земли· И бѧше чл҃къ тѡи добра родѹ, ѿ (вос-
токъ сл҃нчъныхъ)[7]· Съходѧще же сѧ с҃нове его
къ себѣ, (и) творѧхѹ пиръ по всѧ дн҃и, поем-
люще сѧ вкѹпѣ, и три сестры своа, ѧсти и
пити с ними· (-)[8] егда же скончахѹсѧ дн҃іе
пира. посыла Іѡвъ, и чищаше и҃· въстающи
заѹтра, [-][9] приношаше за нихъ [жрътвы][10]
по числѹ ихъ, и телецъ єдинъ о грѣсѣхъ за
д҃ша и҃· Гл҃аше бо Іѡвъ, егда како с҃нове мои
въ разѹмѣ своемъ ѕло помыслиша къ б҃ѹ. та-
ко ѹбо творѧше Іѡвъ по всѧ дн҃и· И егда
бысть ѧко сеи д҃нь. и се пріидоша агг҃ли
б҃жіи, предстати пре г҃мъ, и діаволъ пріиде с
ними· И рече г҃ь діаволѹ, ѿкѹдѹ пріиде. и (ѿ-
вѣща)[11] діаволъ (и) [ре҃ г҃ви][12]· обхождь зе҃лю, и
прохожь поднб҃нѹю пріидохъ· И ре҃ емѹ г҃ь,
помыслилъ ли еси ѹбо на раба моего Іѡва, ѧко
нѣсть [чл҃ка][13] такова ѿ сѹщи҃ на зе҃ли [-][14]
непорочна праведна (истинна) бл҃гочестива, ѹда-
лѧѧсѧ ѿ всѧкаго ѕла дѣаніѧ· ѿвѣща же
діаволъ, (пре г҃мъ и рече)[15]. егда тѹне
чтетъ Іѡвъ г҃а. не ты ли огради внѣшнѧѧ
его и внѹтренѧѧ домѹ его, и (-)[16] все сѹщее
(окртъ его)[17]· дѣла (же) рѹкѹ его бл҃ви еси, и
скоты его многи сътворилъ еси на земли. но
послù рѹкѹ твою и коснисѧ въ все еже имать.
аще ѹбо въ лице тѧ бл҃вить· *Тогда рче г҃ь стра҃ л҃
діаволѹ, се все елико есть его предаю въ рѹцѣ
твои, самого же не коснисѧ· І изыиде діаволъ
[ѿ лица г҃нѧ][18]· И бѣ ѧко [сеи д҃нь][19], с҃нве Іѡ-
вови и дщерѧ его [ѧдѧхѹ и][20] піѧхѹ вино, въ
домѹ брата своего старѣишаго· И се
вѣстникъ пріиде къ Іѡвѹ, и ре҃ емѹ. сѹпрѹгъ
воловъ орѧхѹ, и (-)[21] ослицы пасѧхѹ близъ и҃,
и пришедше плѣнѧющеи плѣниша ихъ, и
рабы ѹбиша мечем, аз же [оста҃][22] единъ, [и][23]

прїидохъ възвѣстити тебѣ. Єще семѹ гл҃ю-
щѹ прїиде дрѹгый вѣстникъ и рече къ Їѡвѹ.
Ѡгнь паде съ нб҃се [на́ землю][24] и пожъже ѡв-
ца, и пастыря поѧсть такожде, а҆з же (ѡстахъ)[25]
єдинъ, [и][26] прїидохъ възвѣстити тебѣ. Єще
(же) семѹ гл҃щѹ прїиде дрѹгїи вѣстникъ и рє҃
къ Їѡвѹ. коннїцы сътвориша (-)[27] чеьы три,
и ѡбыдоша вельблюды и плѣниша и҆, и рабы
ѹбиша мечем, а҆з же (ѡст҃а)[28] єдинъ, и прїи-
дохъ възвѣстити тебѣ. Єще (же и) семѹ
гл҃ющѹ, инъ вѣстникъ прїиде гл҃ѧ къ Їѡвѹ.
сн҃омъ твоимъ и дщерамъ (-)[29], ѧдѹщимъ
и пїющимъ ѹ брата ихъ старѣишаго, (и)
вънезапѹ вѣтръ великъ найде ѿ пѹстынѧ,
и коснѹсѧ въ четыри ѹглы храмины, и паде
храмина на дѣти твоѧ и ѹмроша, а҆з же
(ѡстахъ)[30] єдинъ, и прїидохъ възвѣстити
тебѣ. (И) се [ѹслыша Їѡвъ въста][31] (и) рас-
терза ризы своѧ, и пострижє власы главы [сво-
еѧ][32], [и посыпа прьстїю][33]. и па҃ на́ землю по-
клонисѧ [гв҃и][34] и рече. *а҆зъ (бо) нагъ изы-
дохъ ѿ чрева мт҃ре моеѧ, нагъ и пойдѹ (-)[35].
*Гь҃ дасть [и][36] гь҃ взѧ, ѧкоже (изволисѧ
гв҃и)[37], тако (и) бысть, бѹди имѧ гн҃е бл҃вено
[въ вѣки][38]. ѿ [всѣхъ сихъ][39] слѹчившихсѧ
ємѹ, ничимже (Їѡвъ съгрѣши)[40] прє҃ [бм҃ъ][41],
[ни въ ѹстнѹ своею][42] и не дасть безѹмїа бѹ҃.

в полон і рабів вбили мечем, я ж один залишився і прийшов тобі сповістити. **16** Ще як цей говорив, прийшов інший вісник і сказав до Йова: Вогонь впав з неба на землю і спалив овець, і так само пожер пастухів. Я ж залишився один і прийшов тобі сповістити. **17** Ще як же цей говорив, прийшов інший вісник і сказав до Йова: Кіннотники зробили три групи і оточили верблюдів, і взяли їх в полон, і рабів вбили мечем. Я ж один залишився і прийшов тобі сповістити. **18** Ще як же і цей говорив, прийшов інший вісник, кажучи до Йова: Як твої сини і дочки їли і пили у їхнього найстаршого брата, **19** і нагло найшов великий вітер з пустині і торкнувся до чотирьох кутів дому, і дім впав на твоїх дітей, і померли. Я ж один залишився і прийшов тобі сповістити. **20** І ось почув Йов – встав і роздер свою одіж, і обстриг волосся своєї голови і посипав землею, і впавши на землю поклонився Господеві й сказав: **21** *Адже сам я нагим вийшов з лона моєї матері, нагим і піду. *Господь дав і Господь забрав. Як подобалося Господеві, так і сталося. Хай буде ім’я господнє благословенне навіки! **22** В цьому всьому, що йому тратилося, в нічому Йов не згрішив перед Господом ані губами своїми, і не дав безумності Богові.

мѹд҃ро з҃ / а тм҃ ѕ҃ / єкклесїа҃ є҃ — муд. 7 / тим1. 6 / екл. 5

мѹд҃ро з҃ — муд. 7

Гл҃а, в҃.

Бысть же а҆ки [сеи дн҃ь][1], и прїидоша а҆г-
гл҃и бж҃їи прѣстати прє҃ гм҃ъ. и дїа-
волъ прїиде посредѣ ихъ. и рече гь҃ дїа-
волѹ ѿкѹдѹ прїиде. тогда рє҃ дїаволъ
прє҃ гм҃ъ. ѡбхождь [всю землю][2], и прохождь по-
нбн҃ѹю (и) прїидохъ. [И рече][3] гь҃ [къ дїаволѹ][4],
помыслилъ єси ѹбо на раба моего Їѡва. ѧко
нѣсть такова ѿ сѹщихъ на́ земли, чл҃ка [по-
добна ємѹ][5] незлобивъ правдивъ истиненъ
бл҃гочестивъ ѹдалѧѧсѧ ѿ всѧкаго ѕла, єще
же (и) (незлобїѧ дръжисѧ)[6]. Ты же рече, имѣ-
нїе єго [погѹбити вътще][7]. ѿвѣща же дїа-
волъ [гв҃и рє҃][8]. кожѹ за кожѹ [и всѧ][9] єлика и-
мать чл҃къ [дасть за дш҃ѹ свою][10]. (и) никакоже
но посли рѹкѹ свою, [и коснисѧ][11] [плоти (-)[12] и
кости єго][13], а҆ще ѹбо въ лице тѧ бл҃витъ.
Рече же гь҃ дїаволѹ, се предаю ти єго, токмо
дш҃ѹ єго съблюди. Изыде же дїаволъ [ѿ ли-
ца][14] гн҃ѧ и порази Їѡва гноемъ лютым, [ѿ
главы (и) до ногѹ][15]. и взѧ [Їѡвъ][16] черепъ да
[ѡстрѹгаетъ гнои][17] [свои][18], и сѣдѧше на гно-
ищи внѣ града. Времени же многѹ минѹвшѹ.
*рече к немѹ жена єго (гл҃ѧ доколѣ тръпи-

тѡвїа в҃

Глава 2

1 Було ж, як цей день, і прийшли божі ангели, щоб стати перед Господом, і диявол прийшов посеред них. **2** І сказав Господь дияволові: Звідки ти прийшов? Тоді сказав диявол перед Господом: Обійшовши всю землю і пройшовши піднебесну, я прийшов. **3** І сказав Господь до диявола: Чи, отже, ти звернув увагу на мого раба Йова? Бо з тих, що є на землі, немає такого чоловіка, подібного до нього, без злоби, справедливого, праведного, побожного, що відсторонюється від всякого зла, **4** ще ж і дотримується незлобності. Ти ж дарма сказав знищити його маєток. Відповів же диявол Господеві, сказав: Шкіра за шкіру, і все, що людина посідає, вона дасть за свою душу. **5** Тож ні, але пошли свою руку і доторкнися до його тіла і костей. Чи, отже, в лице тебе *не* поблагословить? **6** Сказав же Господь дияволові: Ось Я тобі його видаю, тільки збережи його душу. **7** Вийшов же диявол від господнього лиця і вдарив Йова поганим гнійним струпом від голови й до ніг. **8** І взяв Йов черепок, щоб обшкрябувати свій гній, і сидів на гною поза містом.

тов. 2 **9** Як же пройшло багато часу, *сказала до нього жінка його, мовлячи: Доки терпітимеш? **9a** Ось ще почекаю малий час, очікуючи надію мого спасіння. **9b** Бо ось вигублено з землі твою пам'ять, твоїх синів і дочок, болі і муки мого лона, яких даремно я з болями породила. **9c** Ти ж сам сидиш в гної і червах, ночуючи на дворі без покриття. **9d** Я ж, мандруючи, служачи, обходжу з місця на місце і з дому в дім, очікуючи заходу сонця, щоб я спочила від болів і труду, які мене тепер охоплюють. **9e** Але скажи якесь слово до Господа і помирай. **10** Він же, поглянувши на неї, і сказав: Що ти це сказала, як одна з безумних жінок? Якщо ми отримали добро з господньої руки, чи не стерпимо зло? В усьому цьому, що йому трапилося, Йов нічим не згрішив перед Господом Богом устами, і не дав безумності Богові. **11** Почувши ж три його друзі про все зло, що найшло на нього, прийшли, кожний до нього зі своєї країни: Елифас – теманський цар, Вельдад – савхонський тиран, Софар – минійський цар. І прийшли до нього разом, щоб потішити його і відвідати його. **12** Побачивши ж його здалека і не впізнали. І закричали вони великим голосом, заплакали, роздерши, кожний свою одіж, і посипавши свої голови землею. **13** Сиділи вони при ньому сім днів і сім ночей, і ніхто з них не заговорив до нього слова, бо бачили, що рана є страшна і дуже велика.

Глава 3

1 Після цього Йов відкрив свої уста **2** і прокляв свій день, кажучи: **3**
єре. 8 *Хай пропаде день, в якому я народився, і ніч, в якій сказали: Ось є чоловічого роду! **4** Та ніч хай буде темрявою, і хай її не шукає Господь вгорі, і хай не прийде на неї світло, **5** і хай її охопить темрява і тінь смерті, хай на неї найде темрява! **6** І хай проклятим буде той день, і на ту ніч хай надійде темрява! Хай не стане днем року ані не причислиться до днів місяців! **7** Хай та ніч буде болем і хай не прийде на неї веселість і радість! **8** Але хай проклене її той, що проклинає той день, що його має починати великий кит. **9** Хай і звізди тієї ночі потемніють і хай не залишиться ані до світанку! Хай не прийде і хай не побачить ранної зорі, як вона сходить! **10** Тому що не замкнула дверей лона моєї матері ані, отже, не відняла біль від моїх очей. **11** Бо чому в лоні я не помер? І коли я вийшов з лона, зразу не помер? **12** Чому ж мене зустріли коліна? Чому ж я ссав груди? **13** Тепер, отже, якщо б я заснув, я

ши)[19], се пожд҃у врема еще мало ча́а надѣанїа сп҃сенїа моего. се бо потребиса (ѿ земла̀ памать твоа)[20]. с҃нове [твои̇][21] и дщера моего чрева печали и болѣзни, ихже вотще роди҃ съ болѣзнїю. ты же самъ въ гнои̇ (и) черве҃ сѣдиши обнощъ вн҃ѣ безъ покрова. (а҃з же)[22] преходаѧщи (работаѧ)[23], мѣсто ѿ мѣста, [обходаѧщи][24] и домъ ѿ дому, чающе солнечнаго захожденїа, да почїю ѿ болѣзни и труда иже ма н҃нѣ обдержа҃. но рцы̇ нѣкїи гл҃ъ къ г҃у и оумри. он же възрѣвъ [на ню̇][25] (и) рече (-)[26], что ты̇ аки една ѿ безумны҃ женъ (се) гл҃а. аще бл҃гаа прїахом ѿ руки̇ гн҃а, ѕлаго не сътерпи҃ ли. ѿ всѣхъ сихъ прилучившихса ему, ничимъже съгрѣши Іовъ (пре҃ (г҃мъ) б҃мъ оустнама)[27] [и не дасть безумїа б҃у][28]. Слышавше же трїе друѕи его [все ѕлое][29] нашеешее нань, прїидоша кождо ѿ своеа страны̇ к нему. елифасъ деманьскїи ц҃рь. [вельдадъ][30] савхенскїи мучитель. софарь минѣискїи ц҃рь. и прїидоша к нему въкупѣ оутѣшити (и) и посѣтити его. видѣвше же его издалеча [и][31] не позна҃ш. И възопиша гласомъ велїимъ въсплакашаса растерзавше кождо одежду свою̇, и посыпавше перьстїю [главы̇ своа̇][32]. сѣдѣша оу него се҃мь д҃нїи и се҃мь нощїи, и никтоже ѿ ни҃ возгл҃а [к нему словесе̇][33]. видаху бо ꙗзву люту сущу и велику ѕѣло.

Гл҃а, г҃.

Посемъ ѿверъзе Іовъ оуста̀ своа. и проклатъ д҃нь свои гл҃а. *да погибнетъ д҃нь вонь же родиса, и нощь в н҃ю рѣша, се есть мужескъ полъ. (т҃а [нощь][1])[2] буди тма̀. и да не изыще҃ (г҃ь съвыше еа̀)[3], (и) да не прїиде҃ на ню̇ свѣ҃, (и) да прїиме҃ (-)[4] ю̇ тма̀ и стѣнь смртныи, да прїиде҃ на ню̇ сумра҃ [и][5] да прокла҃ буди д҃нь [тои][6], и (т҃у но҃)[7] да постигне҃ (-)[8] тма̀. не буди въ д҃ни лѣта ни буди въчтенъ въ д҃ни м҃ць. [-][9] но҃ т҃а буди болѣзнь, и не прїиди на ню̇ веселїе и радость. но да прокляне҃ еа̀ проклинаѧи (того д҃не)[10], иже имать (начинати великїи к҃и)[11]. да померкн҃у (и) ѕвѣзды (тоа нощи)[12], [и да не][13] стерпи҃ ни на свѣ҃ да не прїиде҃. и да не призри҃ деньница въсїающи, ꙗко не затвори врата чрева м҃тре моеа. но ѿгна̀ оубо болѣзнь ѿ очїю моею. почто бо въ оутробѣ не оумро҃. (и ꙗко) ис чрева (-)[14] изы҃ и абїе не гибохъ. почто же [ма срѣтоста][15] колѣни. почто же [съсса҃ сесца][16]. н҃нѣ оубо аще оуснулъ бы҃ оу- їєрє и

молчу, (-)[17] почилъ бы съ цр҃ьми съвѣтники
земля, иже хвалахуся оружіи, или съ князи
имже много злато (и) наполниша домы своя
сребра. или яко изверг҃ъ излазя из ложеснъ
мт҃ре. или яко младенцы иже не видѣша свѣ-
та. ту нечестивіи раждегошася яростію гнѣ-
ва. ту почиша претружени тѣломъ. вкупѣ
же вѣчніи не слышаша гласа събирающаго
дань. малъ и великъ ту есть, и рабъ боя-
ся господина своего. почто бо данъ есть су-
щимъ въ горести свѣтъ, (и) (болѣзненымъ душамъ
животъ)[18], иже желаютъ смерти и не получаютъ.
ископовающе яко съкровища, обрадовани бываютъ
аще улучатъ. смерть [бо][19] мужу по-
кои, затворитъ бо бг҃ъ о немъ. прежде бо бра-
шна моего въздыханіе ми пріиде. слежу же
азъ одръжимъ страхомъ. страхъ бо о немъ
же ся ужасахъ пріиде ми. и егоже бояхся
срѣте мя. ни умирихъ ни умолчахъ, ни по-
чихъ, наиде [-][20] ми гнѣвъ.

мовчав би, я спочив би 14 з царями –
радниками землі, які хвалилися збро-
єю, 15 чи з князями, в кого багато зо-
лота, які наповнили свої доми сріб-
лом, 16 чи наче покидьок, що вихо-
дить з лона матері, чи наче немовля-
та, які не побачили світла. 17 Там
безбожні запалали люттю гніву, там
спочили змучені тілом. 18 Разом же
вічні не почули голосу податківця. 19
Малий і великий є там, і раб, що
боїться свого пана. 20 Бо чому дано
світло тим, що в гіркоті, а зболеним
душам – життя? 21 Вони бажають
смерті і не одержують, копають, наче
за скарбами, 22 дуже радими ж ста-
ють, якщо здобудуть. 23 Бо смерть –
спочинок для чоловіка, бо Бог замкне
довкруг нього. 24 Бо перед моєю ї-
жею мені прийшов стогін, я ж, огор-
нений страхом, пускаю сльози. 25 Бо
страх, про який же я боявся, прийшов
на мене, і він, кого я боявся, мене
зустрів. 26 Ані не був я в мирі, ані не
замовк, ані не спочив я. На мене
прийшов гнів.

Гла, д҃.

Ѿвѣща же елифасъ (феманитинъ)[1] гл҃я.
егда множицею глано ти бысть въ
трудѣхъ. крѣпость же гл҃ъ твоихъ
кто стерпитъ. аще бо ты наоучилъ
еси многи, и руцѣ немощнаго утѣшилъ еси.
немощныя же въздвиглъ еси словесы, колѣно-
ма же немощныхъ дръзостію обложилъ еси.
нн҃ѣ же пріиде на тя болезнь и коснуся тися,
ты потщася. кое (убо) не стра ли твои
есть въ безуміе, и надежа твоя и злоба пу-
ти твоего. помяни же убо кто чистъ сыи
погибе, или когда истинніи вси ис корене по-
гибоша, якоже видѣхъ орющихъ (злобою)[2], и сѣ-
ющіи же я печали пожнутъ себѣ. ѿ повелѣнія
гн҃я погибнутъ. ѿ дх҃а гнѣва его исчезнутъ.
сила львова, гласъ же львица, хваленіе же змі-
ево угасе. мравіи льва погуби, зане же не и-
мѣяше брашна. львичищи львовы оставиша
другъ друга. аще ли [гл҃ъ кіи][3] истиненъ бѣ
въ словесѣхъ твоихъ. никое же убо ѿ сихъ бы
тя срѣло злое. кое (убо) не пріиметъ ли ми
ухо власти, ѿ негоже страхомъ и гласомъ
нощнымъ нападая страхъ на чл҃кы. гроза же
мя срѣте и трепетъ, и зѣло [кости моя][4]
сътрясе. и дх҃ъ на лице ми наиде. устра-
шиша же ми ся власи и плъти, въста и не
разумѣ. видѣ и не бѣ обличія пре очима
моима, но дх҃ъ и гла слышахъ. что бо егда
чистъ будетъ чл҃къ пре (бг҃мъ)[5]. или ѿ
дѣлъ своихъ без порока мужъ. *аще на рабы

ниже еі в петръ в іюди а

Глава 4

1 Відповів же Еліфас феманит-
ський, кажучи: 2 Чи не багато разів
говорилося тобі в трудносщах? Силу
ж твоїх слів хто стерпить? 3 Бо якщо
ти повчив багатьох і потішив руки
слабкого – 4 слабких же ти підняв
словами, подав же ти сміливість колі-
нам слабких. 5 Тепер же прийшов на
тебе біль і доторкнувся до тебе – ти
ж поспішився. 6 Чи радше, отже, твій
страх не є в безумність і твоя надія, і
злоба твоєї дороги? 7 Згадай же, от-
же, хто чистий з тих, що згинули, чи
коли всі праведні згинули з кореня. 8
Так як я побачив тих, що орають зло-
бою, і ті ж, що засівають їх, – болі со-
бі пожнуть. 9 Від господнього наказу
загинуть, від духу його гніву пропа-
дуть. 10 Сила лева – голос же левиці.
Хвалькуватість же – зміїне згасло. 11
Мурашка знищила лева, тому що ж
не мав поживи, левенята ж левині по-
кинули один одного. 12 Якщо ж я-
кесь правдиве слово було б в твоїх
словах, отже ж, ніяке зло з цих тебе
не спіткало б. Отже, яке моє вухо не
прийме влади від нього. 13 Страхом і
голосом нічним нападає на людей
страх. 14 Жах же мене зустрів і трем-
тіння, і він дуже потряс мої кості. 15
І дух прийшов до мого лиця – жахну-
лося ж моє волосся і тіло. 16 Я під-
нявся і не впізнав. Я подивився – і не
було образу перед моїми очима, але я
чув дух і голос. 17 Що ж бо? Чи чис-
тим буде чоловік перед Богом, чи чо-
ловік невинний від своїх діл? 18 *Як-
що своїм слугам не вірить, до ангелів

ниж. 15 пет2. 2 юда 1

своїх Він твердий, що подумав він **19** проти живучих в глиняних помешканнях, з яких же і самі ми є, з тієї ж глини? Побив він їх, як мотиля, **20** і від ранку аж до вечора, наче не є. Тому що ж вони не могли собі помогти, вони згинули. **21** Він же, отже, подув на них – і висохли, згинули, тому що ж не мали вони мудрості.

своа не вѣрꙋ҃е, на (-)[6] ѧ҆гг҃лы своѧ жестоко. что
помыслилъ на живꙋщих же въ (берныхъ хлѣви-
на҃)[7], ѿ ни҃ (же) и҆ сами ѿ того (же) бернїа
є҆смы. порази и҆хъ ꙗ҆коже молїе, и҆ ѿ ꙋ҆тра даже
до вечера ꙗ҆ко не сꙋть. зане же не могоша себѣ
помощи погибоша. дꙋнꙋ же ꙋ҆бо на нѧ ї и҆с-
хоша. погибоша зане же не и҆мѣѧхꙋ премꙋд-
рость·

Глава 5

1 Поклич же, чи *хтось* тебе почує, або чи побачиш когось зі святих ангелів? **2** Бо безумного убиває гнів, заблудлого ж убиває ревнивість. **3** Я ж побачив безумних, що випускають корінь, але зразу пожертою була їхня їжа. **4** Далеко хай будуть їхні сини від спасіння, хай згинуть при дверях поганців, і не буде спасителя! **5** Бо те, що ті зібрали, праведні їдять, вони ж зі зла не будуть вийняті! Хай виціджeною буде їхня сила! **6** Бо з землі не вийде труд ані з гір не появиться біль, **7** але чоловік родиться для труда, пташенята ж орлині високо ширяють. **8** Ні, але я помолюся Богові, закличу *до* Господа ж усіх, *до* Володаря, **9** що чинить велике і недослідиме, славне ж і надзвичайне, яким немає числа! **10** Тому, хто дає дощ на землю, хто ж посилає воду на піднебесну, **11** хто ж підносить впокорених на висоту і підносить
кор1. 3 загиблих, 12 *хто розносить ради лукавих, і їхні руки не зроблять
кор1. 3 правди, **13** *хто приймає в мудрості мудрих, здивувавши раду хитрих! **14** В днях їх зустріне темрява, в полудень же хай шукають руками, подібно як вночі. **15** І хай згинуть на війні! Немічний же хай вийде з руки сильного. **16** Хай же буде не-
при. 3 мічному надія, неправедного ж ус-
як. 1 та *хай* будуть замкнені! **17** *Бла-
єв. 12 женний же чоловік, якого Бог скар-
апо. 3 тав, картання ж Вседержителя не відкидай! **18** Бо він завдає біль і знову полагодить. Вдарить же – і його руки лікують. **19** Шість разів з бід Він тебе витягне, на сьомий же *раз* не доторкнеться до тебе зло. **20** В голоді спасе тебе від смерті, на війні ж від руки заліза тебе вивільнить. **21** І сховає тебе від бича язика, і не злякаєшся зла, що надходить від чоловіка, який не говорить нічого доброго. **22** З неправедних і беззаконних посмієшся, дикого ж звіра не боятимешся, тому що з дивовижним каменем твій завіт, **23** бо і дикі звірі примиряться з тобою. **24** Тоді взнаєш, що твій дім буде в мирі, життя ж твого дому не згрішить.

Гла҃, е҃·

Ризови же а҆ще тѧ ꙋ҆слышитъ, и҆ли а҆ще
кого [ст҃ыи ѧ҆гг҃лъ][1] ꙋ҆зриши. (-)[2] безꙋмна҃
бо ꙋ҆бїетъ гнѣвъ, заблꙋ҃жшаго же ꙋ҆-
мори ревенїе· ѧ҆зъ же видѣхъ безꙋмныѧ
коренїе пꙋстаѧща, но а҆бїе поꙗ҆дено бысть и҆хъ
брашно· далече да бꙋдꙋтъ с҃нове и҆ ѿ сп҃сенїѧ,
да и҆страсꙋтсѧ (-)[3] при двере҃ хꙋждьши, и҆ не
бꙋдетъ и҆змаѧи· Ꙗ҆же бо о҆ни събраша, праве҃-
ницы ꙗ҆дѧтъ. сами же ѿ золъ не и҆зѧти бꙋ-
дꙋтъ, и҆змождана бꙋди (крѣпость и҆)[4]. не и-
мать бо ѿ землѧ и҆зыти тр҃ꙋ, ни ѿ горъ
прозѧбнꙋти болѣзни, но ч҃лкъ ражаетсѧ трꙋ-
домъ, птищи же [о҆рли][5] высоко парѧтъ· Никa-
коже но а҆зъ помолюсѧ б҃ви, г҃а же всѣхъ вл҃кꙋ
призовꙋ, творѧщаго велїѧ и҆ неи҆сл҃ѣднаѧ, славна
же ї изра҃на и҆мже нѣсть числа· дающаго дождь
на землю, пꙋщающа (же) водꙋ на по҃днб҃нꙋю· Тво-
рѧща҃ (же) смиреныѧ на высотꙋ, и҆ погибшаѧ
въздвизающаго· *Растачающаго совѣты лꙋкавы҃, а кри г
и҆ не имꙋть сътворити рꙋки и҆ и҆стины· *Ра- а кри г
зꙋмѣваѧи (въ мꙋдрости премꙋдрыѧ)[6], совѣты
же многоплетенныхъ ꙋ҆диви· въ д҃нехъ срѧ-
щетъ и҆ тма, въ полꙋдне же да о҆сѧжꙋтъ
ꙗ҆коже в нощи· (и҆) да погибнꙋтъ (-)[7] на брани,
немощныи же да и҆зыидетъ и҆з рꙋки силна· Бꙋ-
ди же немощномꙋ надежда, неправе҃наго же ꙋ҆с- при г
та заграже҃на бꙋдꙋтъ· *Бл҃женъ же ч҃лкъ є҆го҃ ꙗко҃ а
о҆бличи б҃ъ. наказанїѧ же вседръжителѧ не евре҃о вї
ѿвращаисѧ, тои бо болѣти творитъ, и҆ паки апока҃ г
ꙋ҆строи. порази ли и҆ рꙋцѣ є҆го и҆сцѣлисте· шес-
тижды ѿ бѣдъ [и҆зметъ тѧ][8], въ седмѣм
же не коснетъ ти сѧ ѕло· въ гладѣ и҆збавитъ
тѧ ѿ смр҃ти, на брани же и҆з рꙋки желѣза и҆з-
рѣши тѧ, [и҆][9] ѿ бича ꙗ҆зыка (скрыє҃ тѧ)[10],
[и҆ не ꙋ҆боишисѧ ѿ ѕолъ находѧщихъ ѿ мꙋжа
г҃лющаго ничтоже бл҃го][11]· Неправеднымъ и҆ беза-
коннымъ посмѣєшисѧ, ѿ (дивїаго же ѕвѣри)[12]
не ꙋ҆боишисѧ. [зане съ каменїем дївни҃ завѣт҃
твои][13], (и҆) ѕвѣрїе бо дивїи ꙋ҆мирѧт҃ ти сѧ.
потомъ разꙋмѣєши ꙗ҆ко ꙋ҆мирит ти сѧ
домъ, житїе же храма твоєго не имать съ-
грѣшити· Разꙋмѣєши же ꙗ҆ко много сѣмѧ

твое, ча́да же твоѧ бꙋдꙋтъ ꙗ҆́коже всѐ бы́ліе се́лное. вни́деши же (ѡ҆богати́вшисѧ) въ гро́бъ, ꙗ҆́ко пшени́ца созрѣ́ла въ время по́жата. или ꙗ҆́коже сто́гъ гꙋмна въ времѧ свезенъ· Се сїѧ сице и҆зслѣдихомъ, сїѧ [же][14] є҆́сть є҆́же слышахо́мъ, ты же разꙋмѣ́и себѣ̀ что̀ сотвори́лъ є҆си·

Гла, ѕ҃·

ѕ Ѿвѣща же і҆ѡвъ (и҆ рече)[1]. а҆́ще [-][2] кто вѣ́дыи поста́витъ ми (гнѣвъ)[3], бо́лѣзни же моѧ възе́млетъ на мѣ́рила вкꙋпѣ, и҆ пѣска̀ мо́рскаго тѧжча́йша бꙋдꙋтъ. но ꙗ҆́коже (-)[4] словеса̀ моѧ (хꙋ́лена сꙋть)[5], стрѣ́лы бо гнѧ въ тѣлѣ моє́мъ сꙋть, и҆́хже ꙗ҆́рость и҆спива́етъ ми кро́вь, є҆гда̀ начнꙋ̀ гл҃ати бодꙋтъ мѧ. что̀ бо є҆гда во́тще возреве́тъ (дівїи ѡ҆се́лъ)[6], но бра́шна проса̀. а҆́ще ли же и҆ возреве́тъ во́лъ въ ꙗ҆́слехъ и҆мѣ́ѧ бра́шно. ꙗ҆́стъ ли сѧ хлѣбъ безъ со́ли, и҆ли є҆сть вкꙋше́нїе тщи́ми словесы̀. не мо́жетъ бо [ми преста́ти][7] дш҃а, смра́дъ бо зрю̀. (и҆) бра́шно (свое во́ню)[8] львовꙋ, а҆́ще бо да́сть, и҆ прїи́детъ ми проше́нїе, и҆ наде́ждꙋ мою да́сть гь нача́въ гь да оуꙗ҆звитъ [-][9], до конца̀ да не (оубїетъ мѧ)[10]· Бꙋди же ми гра́дъ гро́бъ на не́мже на забра́лехъ скака́хъ, на не́мъ не постыжꙋсѧ не солга́хъ бо слове́съ стыхъ бꙋ моє́мꙋ· Ка́ѧ бо [крѣпость моѧ][11] ꙗ҆́ко терплю̀ и҆ли кое ми время, ꙗ҆́ко не стерпитъ ми дш҃а. є҆да̀ крѣпости ка́менїѧ крѣпость моѧ, и҆ли пло́ти моѧ сꙋть мѣ́дѧны и҆ли не (оу҆пова́хъ к немꙋ)[12]· По́мощь же ѿ мене ѿстꙋпѝ, ѿвр́же мѧ млть посѣще́нїе же гне призрѣ мѧ, (и҆) не воззрѣша на́ мѧ бли́жнїи моѝ. ꙗ҆́ко потокъ пресѣцаѧ, и҆ли ꙗ҆́ко влъны прейдо́ша мѧ, и҆же сѧ менѐ бл҃го боѧ́хꙋ. нн҃ѣ напа́доша ми, ꙗ҆́коже снѣ́гъ и҆ ле́дъ сме́рзъсѧ. ꙗ҆́коже и҆стаєтъ теплотѣ̀ бы́вши, не позна́сѧ є҆́же бѣ̀, та́коже и҆ а́зъ ѡ҆ста́вленъ бы́хъ всѣмѝ, погибо́хъ же и҆ бездо́мокъ бы́хъ· ви́дите пꙋтѝ дема́нъскїѧ, гостинница савонѧ призраще́нїи. [-][13] стꙋда длъжни бꙋдꙋ ѡ҆ гра́дѣ и҆ ѡ҆ и҆мѣ́нїи надѣ́ющїисѧ. и҆ вы́ же оу҆́бо найдо́сте мнѣ̀ безъми́лостивно, ꙗ҆́ко ви́дѣвши мои стрꙋпъ оу҆боѧ́стесѧ. что̀ бо, є҆гда что̀ оу҆ ва́съ проси́хъ. и҆ли ва́шеѧ крѣпости требꙋ́ю, ꙗ҆́ко спти мѧ [ѿ рꙋкѝ][14] вра́гъ. и҆ли и҆з рꙋкѝ си́лныхъ и҆зба́вите мѧ. наоу҆чи́те мѧ, а҆з же оу҆млъчю̀· а҆́ще что̀ прельсти́хсѧ скажи́те ми. но ꙗ҆́коже подо́бно є҆сть злꙋ̀ и҆сти́нънаго гли. не ѿ ва́съ бо крѣпости прошꙋ̀. ниже ѡ҆бличе́нїе (жела́ше)[15], словесы̀

25 Пізнаєш же, що твоє насіння численне, діти ж твої будуть, наче вся польова зелень. 26 Ввійдеш же збагатившись до гробу, наче достигла пшениця в час пожата, або наче сніп току, завезений вчасно. 27 Ось це так ми дослідили. Це ж є те, що ми почули. Ти ж пізнай сам, що ти вчинив.

Глава 6

1 Відповів же Йов, і сказав: 2 Коли хтось знаючи поставить мені світло, 5
болі ж мої візьме він разом на мірила,
3 і тяжчі будуть від морського піску.
Але мої слова є, наче хула, 4 бо в
моїм тілі є господні стріли, яких
лють випиває мою кров. Коли почну
говорити, колять мене. 5 Що ж бо?
Чи без причини закричить дикий осел, чи не їжу просячи? Чи ж і зареве бик голосом при яслах, маючи їжу? 6 Чи їстиметься хліб без солі? Або чи є смак в пустих словах? 7 Адже не може спинитися моя душа, бо бачу сморід і свою їжу, наче левиний запах. 8 Бо коли мені дасть, і прийде моє прохання, і дасть Господь мою надію? 9 Господь почавши, хай зранить Господь, до кінця хай мене не вигубить! 10 Хай же буде мені місто гробницею, в якому на мурах я скакав, на ньому! Не засоромлюся, бо я не збрехав святими словами моєму Богові. 11 Бо яка моя сила, що терплю? Чи який мій час, що не стерпить душа моя? 12 Чи сила каміння – моя сила, або моє тіло є мідне? 13 Чи не поклав я надію на Нього? Поміч же віддалилася від мене. 14 Відкинуло мене милосердя. Поміч же господня знехтувала мною, 15 і не поглянули на мене мої близькі. Наче потік, що розділяє, або наче хвилі, пройшли по мені 16 ті, що мене шанували. Тепер напали на мене, наче сніг і лід, що намерз. 17 Так як, коли тане, як настане тепло, не відомо чим було, 18 так і я покинутий був всіма. Згинув же я і бездомним став. 19 Гляньте на теманські дороги, видні дороги савонські. 20 Соромові підпадуть ті, що в містах і надіються на маєтки. 21 І ви ж, отже, найшли на мене без милосердя, так що, бачачи мою рану, перелякалися. 22 Що ж бо? Чи я щось у вас попросив? Чи потребую вашої сили, 23 щоб спастися від руки ворогів, або чи спасете мене з руки володарів? 24 Навчіть мене, я ж мовчатиму. Якщо в чомусь я помилився – скажіть мені. 25 Але наскільки подібні є до зла слова праведника! Адже у вас не прошу сили 26 ані не бажаю оскарження – словами мене спинить Він. Ані не терплю мову ваших слів, 27 бо ви лише накидаєтесь на

сироту, нападаєте ж на вашого друга. **28** Тепер же, поглянувши на ваші лиця, не скажу неправди. **29** Сидіть же! І хай не буде неправедним! **30** І чи горло моє не навчається розуму?

Глава 7

1 Чи життя людини на землі не є випробуванням і наче платня дня – його життя? **2** Чи наче раб, що боїться свого пана і попав у тінь, або наче найманець, що очікує своєї винагороди? **3** Так і я стерпів порожні місяці, ночі ж болів мені є дані. **4** Якщо засну, кажу: Коли день? Як же встану, знову: Коли вечір? Повним же болів стаю я від вечора аж до ранку. **5** Покривається ж моє тіло гноєм і червами, розтоплюю ж грудки землі моїм гноєм. **6** Життя моє легше від бесіди, даремно ж згинула надія. **7** Згадай же, отже, що дух – мені життя. І більше не повернеться моє око, щоб побачити добро. **8** Не побачить око того, хто мене бачить. Твої очі на мені, і більше мене немає. **9** Наче хмара я стертий з неба. Бо якщо людина зійде до аду більше не вийде. **10** Ані більше не повернеться до свого дому, ані його більше не впізнає, його місце. **11** І я ж не пошкодую, моїми устами говоритиму, будучи в біді, відкрию гіркоту, що охопила душу. **12** Отже, чи я є якесь море, чи змій, що Ти настановив наді мною сторож? **13** Сказав я що потішить мене моє ліжко, і я ж підніму до себе одне слово на моєму ліжку. **14** Лякаєш мене снами і залякуєш мене видіннями сну. **15** Забереш від духа мою душу, мої ж кості від смерті. **16** Адже не житиму навіки, щоб довго терпіти. Відступи від мене, бо моє життя марне. **17** Бо чим є людина, що Ти її вивищив, або що прикладаєш Ти до нього ум? **18** Чи чиниш йому відвідини до ранку і його судиш до спочинку? **19** Доки не покидатимеш мене і не відпускатимеш мене, доки ковтатиму слину мою в болі? **20** Якщо я згрішив, що можу Тобі зробити? Ти, що знаєш людський ум, навіщо мене поставив Ти проти себе? *Чи* ж я є для тебе тягарем? **21** І навіщо не зробив Ти гріхи мої забутими? І *немає* очищення мого гріха. Тепер же відійду в землю, вставши ж вранці. Мене більше немає.

Глава 8

6 **1** Відповів же Велдад савхетський, кажучи: **2** Доки говоритимеш це? Багатомовний дух у твоїх устах. **3** Чи Господь неправедно вчинить, коли судить? Чи той, що створив усе, у-

ма оуставитъ. ниже (вѣщаніа вашего)[16] словеса
трьплю развѣ ꙗко на сира наскачете, нападаете
же на друга вашего. Нынѣ же възрѣвъ на лица
ваша не солжу. сядѣте же и не будетъ неправед-
но, (-)[17] и гортань мои не разуму ли поучаетса.

Глава, з.

Не искушеніе ли житіе члку на земли. и
ꙗкоже мзды днь жизнь его, или ꙗкоже
рабъ боаса га своего и лучи въ сѣнь.
или ꙗкоже наемникъ ждыи мзды своеа.
такоже и азъ стерпѣхъ мца тща, нощи же
болѣзни даны ми суть. аще оусну глю когда
днь, егда же въстану паки когда вечеръ. ис-
полнъ же [болѣзни бываю][1] ѿ вечера до оутра.
гꙋамтет же ми са тѣло во гнои (и чръ-
вехъ)[2], таю же грудіе земла ѿ гноа стружа.
житіе мое лжѣ есть бесѣды, погибе же [въ-
тще надежа][3]. помани же оубо ꙗко дхъ ми
живо, и ктому не възвратитса око мое ви-
дѣти блго, не оузритъ око видащаго ма.
очи твои на мнѣ и ктому нѣсмь. ꙗкоже об-
лакъ очищенъ ѿ неси, аще бо члкъ сниде въ
адъ, [ктому][4] не взыидетъ, ни възвратитса кто-
му въ свои домъ, ни имать его познати ктому
мѣсто его. Но азъ бо не пощажу, оусты моими
възглаголю въ бѣдѣ сыи. ѿвръзу горесть (дша
одержимую)[5]. кое (оубо), море ли (есть)[6] или ѕміи.
ꙗко оучинилъ еси на ма храненіе. рекохъ, ꙗко
оутѣшитъ ма одръ мои, (и) вознесу же к
себѣ единъ слово на ложи моемъ. оустрашаеши ма
соніами, и видѣніемъ сна (прежасаеши ма)[7].
Измѣниши ѿ дха [-][8] дшу мою, ѿ смерти же
кости моа. не (поживу бо въ вѣки)[9] да длъ-
готрьплю ѿступи ѿ мене, тще бо [житіе
мое][10]. что бо есть члкъ, ꙗко възвеличилъ еси
его, или ꙗко внимаеши оумомъ к нему, или
посѣщеніе (твориши ему)[11] до оутра, и на по-
кои его судиши доколѣ не оставиши мене,
ниже предаеши ма, дондеже пожру слины моа
въ болѣзни. аще азъ съгрѣшихъ, что [ти
могу][12] съдѣлати. съвѣдыи оумъ члчь, поч-
то [ма еси положилъ][13] противу тебѣ. есмь
же на та брема, и почто нѣси сътворилъ,
безаконіа моего забыти, и очищеніе грѣха
моего. Нынѣ же в землю ѿиду, оутренюа же
нѣсмь оуже.

Глава, и.

Ѿвѣща)[1] же (велдадъ)[2] савхетскіи (глаа)[3]. ѕ
доколѣ [глеши][4] сіа, дхъ многоглаголивъ
[въ оустѣхъ][5] твоихъ. Егда гь оби-
дитъ судаи, или (сътворивыи все)[6]

возметъ правду. или сынове твои съгрѣшиша предъ нимъ, пустилъ в руцѣ (ихъ) безаконіа ихъ, ты же заоутраи къ Господу [-][7] моляся. аще чистъ еси і истиненъ, [молитву твою оуслышитъ][8]. оустроитъ же ти житіе правды, будутъ (же)[9] прьвая твоя мала, послѣдняя же твоя бес числа. въпроси оубо (прьвыи ихъ родъ)[10], изслѣди же по роду отецъ. [вчерашніи][11] бо (есмь)[12] и
нй ді ψло рмг не (вѣмъ)[13], *сѣнь бо есть (по земли наше)[14]
житіе, не ли сія [наоучитъ тя][15], и възвѣстятъ [ти][16] отъ сердца (і) изнесу словеса. еда ничетъ рогозъ без воды, или растетъ вино безъ напоенія. еще сущее в корени [-][17] не пожнется, прьвіе питія все быліе не исхнетъ ли. тако оубо будутъ послѣдняя всѣхъ, забывающихъ Господа. надежда бо нечестиваго погибнетъ, не оуселенъ бо [будетъ домъ его][18], паоучина же [събудется храмъ его][19]. аще подопретъ хлѣвину свою не станетъ, иметъ же ему не стерпитъ. мокръ бо есть слнцемъ, и отъ гноя его лѣторасль [-][20] изыидетъ. на соборѣ каменія спитъ, посредѣ же добрна каменіа поживетъ. аще [же и][21] пожретъ мѣсто солжетъ его, не вѣдѣ ли такова. яко развращеніе нечестива таково, отъ земля же иного прозябнетъ. Господь бо не отринетъ незлобиваго, всего же дара нечестиваго не пріиметъ. истинна же оуста исполни смѣха, оустны же ихъ исповѣданія. врази же ихъ облекутся въ студъ, житіе же нечестиваго не будетъ.

Глава, д.

з (вѣща)[1] іовъ (и) рече, воистинну вѣдѣ яко тако есть. како бо (-)[2] [человѣкъ праведенъ][3] оу Господа. аще бо хощетъ прѣтися с нимъ, не послушаетъ его да не перечетъ, къ единому словеси его изъ [оустну][4]. премудръ бо есть мысліею, крѣпокъ же и великъ. кто жестокъ бывъ, прямо ему стерпѣлъ. обетшаяи горы, (-)[5] не вѣдятъ превращаяи я гнѣвомъ. трясыи поднебесную отъ основаніа, столпи же (-)[6] ся движатъ. глаголяи слнцу и не въсходитъ, на звѣзды же назнаменаетъ. простирыи (единъ небо)[7] и ходя [по морю яко по земли][8]. творяи власожельца, и прохоню (нарекъ ту, раи южь наложа)[9]. творяи веліа и неизслѣдованнаа, славна же і изрядна, имже нѣсть числа. аще пріидетъ ко мнѣ не имамъ видѣти, и аще мимоидетъ мя (и) ни како разумѣхъ. аще измѣнитъ кто възвратитъ, или кто речетъ ему что сътворилъ еси. (ты)[10] бо отврати гнѣвъ, (прегнушася имъ)[11] кити поднебесныя. аще

суне справедливість? **4** Може твої сини згрішили перед ним, відпустивши в їхні руки їхнє беззаконня, **5** ти ж рано вставай, молячись до Господа. **6** Якщо ти є чистий і праведний, Він вислухає твою молитву, встановить же тобі життя праведності. **7** Будуть же твої попередні малими, останні ж твої без числа. **8** Адже запитай їхній попередній рід досліди же за родом батьків. **9** Бо я є вчорашнім і не знаю,
*адже тінню на землі є наше життя. ниж. 14 пс. 143
10 Чи ці не повчать тебе? І сповістять тобі з серця, і виведуть слова. **11** Чи буйно росте лоза без води? Чи росте виноград без напоєння? **12** Ще будучи при корені – буде не пожатим, заки всяка трава нап'ється – чи не висохне? **13** Таким, отже, буде останнє всіх, що забувають про Господа! Бо надія безбожних згине, **14** бо незаселеним буде його дім, павутинням же обросте його дім! **15** Якщо підіпре свій дім – не встоїть. Візьме ж в нього, не стерпить. **16** Бо він є мокрим від сонця, і від гною вийде його галузка. **17** На купі каміння спить, а житиме посеред дрібного каміння. **18** Якщо ж і пожере – місце його обмане. Чи не бачив ти такого? **19** Бо таке знищення безбожного, з землі ж іншого виведе. **20** Адже Господь не відкине праведного, всякий же дар безбожного не прийме. **21** Праведні ж уста наповнить сміхом, губи ж їхні визнаванням. **22** Вороги ж їхні зодягнуться у сором. Життя ж безбожному не буде.

Глава 9

1 Відповів Йов, і сказав: **2** По правді, знаю, що так є. Бо як людина 7
праведна в Господа? **3** Бо якщо бажає судитися з Ним, не послухається Його, щоб не відповів на одне слово із його уст. **4** Мудрий бо є умом, сильний же і великий. Хто, ставши твердим, залишився перед Ним? **5** Він гори робить старими – вони не знають, Він їх перекидає гнівом. **6** Він трясе піднебесну від основ – стовпи ж рушаться. **7** Він говорить сонцеві – і не сходить, звізди ж запечатує. **8** Він сам розтягнув небо і ходить по морі, як по землі. **9** Він творить Плеяди. І Есперою Він її назвав, рай на півдні Він поклав. **10** Він чинить велике і недослідиме, славне ж і надзвичайне, яким немає числа. **11** Якщо Він прийде до мене – не побачу, і якщо мене мине– і зовсім я не зрозумів. **12** Якщо Він змінить – хто відверне? Чи хто Йому скаже: Що Ти вчинив, **13** бо Ти відвернув гнів? Під Ним зігнулися кити, що під небом. **14** Чи мене по-

чує, або розсудить мої слова? **15** Якщо я є праведним, то вислухає мене. Його суду помолюся. **16** Якщо ж закличу, і не вислухає – і не повірю, що Він почув мої слова. **17** Хай не знищить мене темрявою – численні ж побиття надав мені марно. **18** Бо я не маю змоги відпочити, Він же мене наповнив гіркотою, **19** бо держить силою. Отже, хто спротивиться його судові? **20** Бо якщо буду праведним – мої уста чинять безбожність. Якщо буду непорочним – буду лукавим. **21** Бо якщо я вчинив безбожне, я не взнав моєю душею, хіба що забрано в мене життя. **22** Тому я сказав: Великого і сильного нищить гнів, **23** бо погані у владі смерті. Але праведні сміяться, **24** передані бо є в руки безбожних. Лиця його суддів покриває, якщо ж не Він сам, хто є? **25** Життя ж моє – це обман бігуна. Відбігли і не побачили. **26** Чи є в кораблів слід дороги, чи в орла, що ширяє, що шукає їжу? **27** Бо якщо скаже, забуду говорити, схилившись лицем стогнатиму **28** і рухатимуся в тіні з членами тіла, адже знаю, що мене залишиш невинним. **29** Оскільки ж я є безбожним, чому ж я не помер? **30** Бо якщо помиюся снігом і очищуся чистими руками, **31** достатньо в нечистоті ти мене замочив, огидною ж мені стала одіж. **32** Бо якщо чоловіком ти є проти мене, якому протиставлятимуся, підім разом на суд. **33** А суддя хай би був нам посередником, оскаржуючи і вислуховуючи між обома. **34** Хай забере від мене палицю, страх же Його хай мене не жахає. **35** І не боятимуся, але заговорю,

мѧ оуслы́шитъ, и҆́ли разсꙋ́дитъ гл҃ы моѧ. а҆́ще [-][12] пра́веденъ сы́и, но оуслы́шитъ мѧ. сꙋдꙋ̀ е҆го̀ помолю́сѧ, а҆́ще же взовꙋ̀ и҆ не оуслы́шитъ, (и҆) не и҆мꙋ̀ вѣ́ры ꙗ҆́ко оуслы́ша (гл҃ы моѧ)[13]. да не мглóю мѧ̀ потреби́тъ, мнóга же ми̑ сътрені́ѧ сътвори̑ всꙋ́е. нѣ́сть бо ми ѿдхнꙋ́ти, и҆спо́лни же мѧ̀ горе́сти ꙗ҆́ко бо крѣ́постїю дръжи́тъ. кто̀ оубо сꙋдꙋ̀ е҆го̀ проти́витсѧ. а҆́ще бо бꙋ́дꙋ пра́ведникъ, оуста̀ моѧ нече́стїе творѧ́тъ. а҆́ще бꙋ́дꙋ непоро́ченъ, лꙋка́въ бꙋ́дꙋ. а҆́ще бо без̾че́стїе сътвори́хъ не вѣ́мъ дш҃ею [моею][14], ра́звѣ ꙗ҆́ко ѿе́млѧтъ ми̑ е҆ живо́тъ. тѣ́мже рѣ́хъ, вели́ка и҆ си́лна гꙋби́тъ гнѣ́въ, ꙗ҆́ко лꙋка́вїи въ смр҃тнои вла́сти. но пра́ведънїи насмѣва́ютсѧ, преда́ни бо сꙋ́ть в рꙋ́цѣ нечести́выхъ, лица сꙋдїи е҆го покрива́етъ, а҆́ще ли не са҃ кто̀ е҆сть. жи́тїе же мое (лжа̀ е҆сть)[15] текꙋ́щаго ѿбѣго́ша и҆ не ви́дѣша. и҆́ли (-)[16] е҆сть корабле́мъ слѣ́дъ пꙋти̑, и҆́ли о҆рла̀ летѧ́ща и҆́щꙋща ꙗ҆́ди. а҆́ще бо рече забꙋ́дꙋ гл҃а, вникнꙋвъ лице́мъ въз̾дхнꙋ̀, (и҆) движа́сѧ (въ сѣни)[17] съ оу́ды. вѣ́дѣ бо ꙗ҆́ко непови́нна мѧ̀ о҆ста́виши. поне́же [нечести́въ е҆смь][18], почто̀ же не оумро́хъ. а҆́ще бо и҆змы́юсѧ снѣ́гомъ, и҆ о҆чи́щꙋсѧ рꙋка́ма чи́стыми. пости́жнѣ въ скве́рнѣ (о҆мочи мѧ)[19], о҆ме́рзѣ же мѧ о҆де́жда. а҆́ще бо чл҃къ е҆си проти́вꙋ мнѣ̀ е҆мꙋже ѿпрю́сѧ, да прїидемъ вкꙋпѣ на сꙋ҃. а҆ сꙋдѧ бы хода́таи на́мъ (-)[20] бы́лъ о҆блича́ѧ, и съслꙋ́шаѧ междꙋ̀ о҆бѣ́ма. да ѿи́метъ ѿ мене же́злъ, бо́ѧзнь же е҆го да не [смꙋща́етъ менѐ][21], и҆ не оубою́сѧ, но възг҃лю·

Глава 10

Гл҃а, і҃

35 бо я такого несвідомий. **10,1** Я труджуся, моєю душею стогнучи, і випущу до Нього мої слова. Промовлю їх, охоплений гіркотою моєї душі, **2** і скажу до Господа: Не вчи мене безбожно чинити. І чому мені так Ти судив? **3** Або чи добре Тобі є, якщо безбожно чинитиму? Бо Ти відкинув діла твоїх рук, раду ж безбожних Ти сприйняв. **4** Або як побачивши дивишся, чи побачиш, так як бачить чоловік? **5** Чи твоє життя є людським? Чи твої роки людські? **6** Бо Ти пошукав моє беззаконня і вистежив мої гріхи. **7** Адже Ти знаєш, що я не вчинив безбожно, але хто є тим, що спасає з твоїх рук? **8** *Твої руки створили мене і зліпили мене. Після цього ж, змінивши, Ти мене побив. **9** Згадай, отже, що Ти мене зліпив з глини, знову повертаєш мене до землі. **10** Або чи не як молоко Ти видоїв, витиснув же мене, подібно до сиру?

пс. 118

Не (съвѣ́дѣ бо си́це)[1], трꙋжа́юсѧ дш҃ею мое́ю стенѧ̀, (и҆) спꙋщꙋ̀ на́нь гл҃ы моѧ· възг҃лю (и҆хъ) горе́стїю дш҃а моеѧ о҆дръжи́мъ, и҆ рекꙋ къ гв҃и не (оучи мѧ без̾че́ствовати)[2], и҆ почто̀ ми си́це сꙋди́лъ е҆си. и҆́ли добро̀ ти е҆сть а҆́ще непра́вдою, ꙗ҆́ко ѿре́клъ е҆си дѣ́ла рꙋкꙋ̀ твое́ю, совѣ́ же нечести́выхъ внѧ́лъ е҆си. и҆́ли ꙗ҆́ко (-)[3] ви́дѧщїи ви́диши, и҆́ли ꙗ҆́коже зри̑ чл҃къ оу́зриши. и҆́ли жи́тїе твое чл҃ческо е҆сть, и҆́ли лѣ́та твоѧ мꙋ́жнѣ. ꙗ҆́ко взыска́лъ е҆си беззако́нїѧ моего, и҆ грѣхи̑ моѧ и҆сслѣди́лъ е҆си̑ вѣ́си бо ꙗ҆́ко (нечестнова́хъ)[4], но кто̀ е҆сть и҆зима́ѧ и҆з рꙋкꙋ̀ твое́ю. *рꙋ́цѣ твои̑ сътвори́ста мѧ и҆ създа́ста мѧ. пото҃ [же][5] прело́жъ мѧ̀ порази̑. помѧни̑ оубо бре́нїе мѧ създа̀, в зе́млю̑ (паки възвраща́еши мѧ)[6]. и҆́ли не ꙗ҆́коже мле́ко и҆змо́лзе, насыри́лъ же мѧ̀ е҆си ра́вно сы́рꙋ. ко́жею

ψл҃о ри҃

и плотїю [мѧ облече][7], костьми же и жилами съшилъ мѧ еси. живо же и млть положи оу мене, посѣщенїе твое съхранитъ мои дхъ. сїѧ имѣѧи въ тебѣ вѣдѣ ꙗко все можеши, не ѿмагаетъ же сѧ ѿ тебе ничтоже. аще [-][8] съгрѣшу съхраниши мѧ, ѿ беззаконїѧ же не безъвинна мѧ сътвориши. аще бо нечестив буду лютѣ мнѣ, аще же буду праведникъ, не могу възникнути исполнь бо [есмь нечестїѧ][9]· ловимъ бо есмь аки левъ на оубїенїе, паки же преложъ [мѧ лютѣ][10] оубиваше. обновлѧѧ на мѧ пытанїе мое, гнѣв же великъ (възложи на мѧ)[11], наведе же на мѧ искушенїе, почто [-][12] [мѧ из чрева][13] изнесе и не оумрохъ, око [-][14] мене не вѣдѣ. ꙗко и быхъ аки не бывъ, (и) почто бо из чрева въ гробъ не снидохъ. или не мало есть [времѧ жизни][15] моеѧ, остави мене почити мало даже не иду, ѿнюдуже сѧ не възвращу. въ землю темну и мрачну въ землю тмы вѣчныѧ идѣже нѣсть свѣтъ, ни видѣти живота члчка·

Гла, аі·

й Ѿвѣща же софарь минѣискїи (и) рече. глаѧи много и оуслышитъ, или [-][1] на оумѣ имѣа мнитсѧ быти праведенъ блвенъ рожденыи ѿ жены, (и) малолѣтенъ. не многъ словесы буди, нѣсть бо иже ѿвѣщаетъ ти, не гли бо ꙗко чистъ есмь дѣлы, и бес порока прѣд нимъ. но ꙗкоже оубо гь възглетъ к тебѣ, и ѿврьзетъ оустнѣ свои с тобою, потомъ възвѣстит ти силу премудрости. ꙗко сугубъ будетъ противу тебе· И тогда разумѣеши, ꙗко достоино ти сѧ събыстъ ѿ га, ихже съгрѣшил си. или слѣдъ гнь обрѧщеши, или въ послѣднѧѧ остави ꙗже сътвори вседръжитель. высоче нбо, и что сътвориши, глубле ада что съвѣси, или далее мѣры земныѧ, или ширины морьскїѧ. аще же развратитъ все, кто речетъ ему что сътворилъ еси, тои бо вѣсть дѣла беззаконникъ, видѣвъ же нелѣпаѧ не позритъ. члкъ же инако плаваетъ словесы, земны же рожены ѿ жены, равенъ ослу пустынному· аще бо ты чисто положилъ еси срце свое. въздѣжеши же [руцѣ свои][2] к нему, аще что беззаконїе есть в руку твоею далече сътвори (-)[3] ѿ себе, неправда въ животѣ твоемъ да не вселитсѧ· ꙗко бо [ти въсїѧетъ][4] лице ꙗко вода чиста, съвлечеши же (си) скверну и не оубоишисѧ. и труд забудеши ꙗко волну мимошедшу, и не оустрашиши-

11 Шкірою і тілом мене зодягнув Ти, кістьми ж і сухожиллям Ти мене зшив, **12** життя ж і милосердя дав Ти мені. Відвідини твої збережуть мій дух. **13** Маючи це в Тобі, знаю, що все можеш, ніщо ж Тобі *не є* неспроможне. **14** Якщо згрішу, обережеш мене, від беззаконня ж мене не зробиш Ти безвинним. **15** Бо якщо буду безбожним, – горе мені, якщо ж буду праведний, – не можу піднятися, бо я є повний безчестя. **16** Адже полюють на мене, наче на лева, щоб вбити. Знову ж, обернувши мене, Ти страшно вбивав, **17** поновлюючи проти мене моє випробування. Великий гнів же Ти поклав на мене. Ти ж на мене навів випробування, **18** навіщо мене з лона Ти вивів і я не помер? Око мене не побачило, **19** бо і я став, наче той, що не є. Бо і чому з лона до гробу я не зійшов? **20** Або чи не коротким є час мого життя? Дозволь мені трохи спочити, **21** поки не піду *туди*, звідки не повернуся, до землі темряви і мороку, **22** до землі вічної темряви, де немає світла. Ані я не побачу людського життя.

Глава 11

1 Відповів же Софар минійський, і 8
сказав: **2** Хто багато говорить і слухатиме відповідь? Або хто має на умі *та* вважається праведним? Благословенний той, що народжений від жінки і що коротко живе! **3** Не многослівним будь, бо немає того, що дає тобі відповідь! **4** Адже не говори, що: Я є чистий ділами і без вади перед Ним. **5** Але, отже, коли Господь заговорить до тебе і відкриє свої уста з тобою, **6** тоді тобі сповістить силу мудрості, бо буде подвійним проти тебе. І тоді пізнаєш, що на тебе найшло від Господа гідне за те, що ти згрішив. **7** Або чи знайдеш ти господній слід, чи ти прийшов до останніх, до того, що зробив Вседержитель? **8** Небо високо і що зробиш? Глибшого від аду що знаєш ти? **9** Або що дальше від міри землі чи ширини моря? **10** Якщо ж Він знищить все, хто йому скаже: Що Ти зробив? **11** Бо Він знає діла беззаконних, бачачи ж, не пропустить невідповідне. **12** Чоловік же інакше пливе словами, земна ж людина, роджена від жінки, подібна до пустинного осла. **13** Бо якщо ти чистим зробив твоє серце, ти піднімеш же свої руки до нього. **14** Якщо в твоїх руках є щось беззаконного, зроби далеким від себе, хай неправедність не поселиться в житті твоїм. **15** Бо твоє лице засяє так, наче чиста вода. Скинь же з себе нечистоту, і не злякаєшся. **16** І забудеш

труд, наче хвилю, що перейшла, і не
злякаєшся. **17** Молитва ж твоя, наче
рання зірка, з полудня ж зійде тобі
життя. **18** Упевненим будеш, тому
що в тебе буде надія. Від туги ж і від
мой1. 26 задуманості з’явиться мир. **19** *Адже
замовкнеш, і не буде того, що воює
проти тебе, а ті, що дуже нападають
на тебе, благатимуть тебе. **20** Спасін-
ня ж їх покине, а їхня надія – згуба.
Очі ж безбожних розтануть.

Глава 12

1 Відповів же Йов, і сказав: **2** От-
же, і ви є людьми. Або чи з вами за-
кінчиться мудрість? **3** І в мене є сер-
при. 14 це, так як і у вас. **4** *Адже праведний
і непорочний муж став посміховись-
ком, **5** бо у визначений час він був
охоплений іншими напастями, доми ж
його пограбовані були беззаконними.
6 Хай зовсім ніхто не надіється, бу-
дучи поганим, що він є невинним.
Тим, що прогнівують Господа, хіба ж
їм не буде допиту? **7** Але запитай че-
твероногих – чи тобі скажуть, або
небесних птахів – чи тобі сповістять.
8 Розповіси землі – чи тобі розпо-
вість і чи визнаються тобі морські
риби? **9** Хто з усіх цих не пізнав, що
господня рука зробила це все? **10** Чи
не в Його руці душа всіх, що живуть,
ниж. 34 і дух кожної людини? **11** *Адже вухо
слова розсуджує, горло ж куштує ї-
жу. **12** В довгому часі – мудрість, в
довгому же житті – знання. **13** У
Ньому мудрість і сила. У Ньому рада
іс. 22 і розум. **14** *Якщо він скине, хто
апо. 3 збудує? Якщо замкне проти людей,
хто відкриє? **15** Якщо заборонить во-
ді – висушить землю. Якщо ж попу-
стить – перекинувши, знищить її. **16**
В Нього влада і сила, його пізнання і
розум. **17** Він веде радників полоне-
ними, суддів же землі ввів у подив.
18 Він садить царів на престоли, під-
перезує поясом їхні бедра. **19** Він від-
силає священиків полоненими, а силь-
них землі скинув. **20** Він змінює уста
вірних, розум же старшин пізнав. **21**
Він виливає безчестя на князів, оздо-
ровив покірних. **22** Він відкриває
глибини від темряви, вивів же на сві-
тло тінь смерті. **23** Він наводить об-
ман на народи і нищить їх, поборює
країни і їх провадить. **24** Він міняє
серця князів землі, бо й обман навів
на них дорогою, якої не знали. **25**
Хай ощупують темряву, а не світло.
Хай же блукають, наче п’яні.

Глава 13

1 Ось таке побачило моє око і по-
чуло моє вухо. **2** І знаю те, що й ви
знаєте. І я не є дурніший за вас, **3** зов-
сім ні, але я заговорю до мого Господ
да. Вилию ж скаргу перед Ним, якщо

сѧ. молитва же твоѧ ѩки денница, ѿ пладне
же възыидетъ тебѣ жизнь. Оуповаѧ же бу-
деши ѩко будетъ ти надежда, ѿ туги же и ѿ
промышленїѧ ѩвитъ ти сѧ миръ. *Оумлъкне- а҆ мо і҆в
ши бо и не будетъ борѧи тѧ сѧ, предаемїи же
[тебѣ][5], много ти сѧ молѧтъ. Спасенїе же
ихъ [оставитъ][6], надежда бо ихъ пагуба. Очи же
нечьстивыхъ истаетъ.

Глава, ві.

Ѿвѣща же Иовъ (и) рече. тъже (и) вы ес-
те человѣцы, или с вами скончаетсѧ пре-
мудрость. И оу мене сердце есть (ѩкоже и)
оу васъ. *праведенъ бо мужь и непороченъ, прї д҃і
бысть на поруганїе. въ времѧ бо нарочитовано
бысть напастьми инѣми. домомъ же его плѣ-
неномъ быти безаконными. Никакоже никтоже
да оуповаетъ, лукавъ сый неповиненъ быти, е-
лицы разгнѣвающеи Господа, како не будетъ ли пытанїе
ихъ. Но (-)[1] въпроси четвероногъ аще ти рекутъ,
или птица небесныѧ аще ти възвѣстѧтъ, по-
вѣждь [-][2] земли аще ти скажетъ, і исповѣдѧтъ
ти рибы морьскїѧ. Кто не разумѣ въ всемъ
семъ, ѩко рука Господнѧ сътвори сїѧ [вьсѧ][3], не в
руцѣ ли его душа всѣхъ живыхъ, и духъ всѧкого
человѣка. *[Оухо][4] оубо словеса расуждаетъ, гортань ни҃ ѧ҃д
же брашна (вкушенїе)[5]. въ много времѧ пре-
мудрость, въ мнозѣ же житїи свѣденїе. оу
него премудрость и сила, оу того совѣтъ и
разумъ. *Аще низложитъ кто съзиждетъ, аще і҆саїа в҃і
затворитъ на человѣки кто ѿверзетъ. Аще възбра- а҆пока г҃
нитъ воду иссушитъ землю, аще ли осла-
битъ погубитъ ю развращъ. Оу него дръжава и
крѣпость, того вѣденїе и разумъ. проводѧи
совѣтники плѣнены, судїѧ же земли оудиви.
Посажаѧи царѧ на престолѣ, (обѧзаѧи)[6] поѧ-
сомъ чресла ихъ. ѿпущаѧ жерца плѣнники, сил-
ныѧ же земли разврати. Измѣнѧѧи оустны вѣр-
ныхъ, разумъ же старецъ разумѣ. Изливаѧи
бесчестїе на князѧ, смиреныѧ исцѣли. ѿкрываѧ
глубокаѧ ѿ тмы, изнесе же на свѣтъ сѣнь
смертьную. прельщаѧ ѩзыкы и погублѧѧ ѧ, низ-
лагаѧ страны и наставлѧѧ ихъ. измѣнѧѧ
сердца князь земьныхъ, (и) прельсти бо ихъ пу-
темъ имже не вѣдаху. да осѧжутъ тму
(а)[7] не свѣтъ, заблудѧтъ же ѩко пїѩнїи.

Глава, гі.

(се)[1] се видѣ око мое, и слыша оухо
мое, и вѣдѣ еликоже и вы вѣсте. И не
неразумнѣе есмь въ васъ никакоже же. но
азъ къ Господу (моему) возглаголю, обличю же

прє̑ нимъ, а҆́ще хо́щꙋ҆. Вы̑ же є҆сте врачеве неправдиви, и҆ цѣлители злыхъ [-][2], бꙋди же вамъ молчати, и҆ сбꙋдется вамъ въ премꙋдрость. Слышите ѡ҆бличеніе (оу҆стъ моихъ)[3], сꙋдꙋ же оу҆стнꙋ моею вънмите. Кое (оу҆бо)[4] прє̑ (бг҃омъ)[5] ли гл҃ите, (и҆) прє̑ ни́мъ (-)[6] вѣщаете лꙋкаво. И҆ли сꙋмнитеся, вы (-)[7] сами сꙋдїа бꙋдете, добро бо а҆́ще и҆слѣди́тъ ва́съ. А҆́ще бо все творѧщеи приложитеся є҆мꙋ, ничтоже мнѣи ѡ҆бличите вы, а҆́ще и҆ таи лицемъ съоу҆дивитеся. Кое (оу҆бо), не [движеніе][8] ли є҆го оу҆страшитъ васъ (самѣхъ). Боꙗзнь же ѿ него нападетъ на вы, ѿидетъ же (величаніе ваше)[9] равно пепелꙋ, тѣло же брьнено. Оу҆молъчите да и҆сполнюся и҆ почїю ѿ гнѣва, прїимъ плоти (своѧ)[10] зꙋбы, (и҆) дꙋшꙋ же мою положꙋ въ рꙋцѣ. А҆́ще мѧ и҆метъ сильныи понеже и҆ нача, а҆́ще же гл҃ю и҆ ѡ҆бличю прє̑ ни́мъ, и҆ се ми сѧ съблюдетъ на сп҃сеніе, не [внидетъ бо прє̑ ни́мъ лесть][11]. Послꙋшаите (-)[12] гл҃ъ моихъ, възвѣщꙋ бо вамъ слышащимъ. Се а҆зъ близь є҆смь сꙋда моего, вѣдѣ а҆зъ ꙗ҆ко праведенъ ꙗ҆влюся. Кто бо є҆сть ѡ҆биденъ мною, ꙗ҆ко нн҃ѣ оу҆молчю і и҆щезнꙋ. Двое же ми сътвориши, тогда ѿ лица твоего не скрыюся. (и҆) Рꙋкꙋ ѿ мене оу҆дали, [страх же][13] твои да не оу҆жасаетъ мѧ. Посем (же) възовеши, а҆з же тѧ оу҆слышꙋ. И҆ли возгл҃еши, а҆з же ти да́мъ ѿвѣтъ. Колики сꙋть грѣхи мои и҆ беззаконїа моѧ, наоу҆чи мѧ кои сꙋть. Почто (таиши ѿ мене)[14], мниши же мѧ противна сꙋща тебѣ. И҆ли ꙗ҆ко листъ движемъ вѣтромъ боишися, и҆ли ꙗ҆ко (вѣтвїю)[15] носимꙋ вѣтромъ противлѧешися мнѣ. Ꙗ҆ко писалъ є҆си на мѧ ѕло, ѡ҆бложилъ же ми є҆си ю҆ностьный грѣхи, положилъ же ми є҆си ногꙋ на възбраненіе, схранилъ же ми є҆си (дѣла всѧ)[16], в кореніѧ же ногꙋ моею прїиде. И҆же ѡ҆бетшаетъ равно мѣхꙋ, и҆ли ꙗ҆ко риза мольми и҆зъꙗдена.

Гл҃а, ді.

Чл҃къ бо рожен ѿ жены малолѣтенъ, (-)[1] и҆сполнь гнѣва. *И҆ли ꙗ҆ко цвѣт процвѣтыи ѿпаде, ѿбѣжа же ꙗ҆ко стѣнь и҆ не постои. (се)[2] и҆ ѡ҆ сем словеси сътворилъ є҆си, (-)[3] [внити прє̑ тѧ сꙋдомъ][4]. Кто бо чистъ бꙋдетъ ѿ скверны, (и҆)[5] никтоже, а҆́ще и҆ є҆динъ дн҃ь житїе є҆го на земли. И҆счетени же мц҃ы є҆го ѿ него, въ лѣте положилъ є҆си и҆ не преступи. Ѿстꙋпи ѿ него да оу҆молкнетъ, і и҆зволитъ житїе ꙗ҆коже наемникъ. Є҆сть бо древꙋ надежда, а҆́ще бо посѣчено бꙋдетъ, паки процвѣтетъ, и҆ лѣторасль є҆го не ѡ҆скꙋдѣетъ. А҆́ще бо състарѣется въ земли корень є҆го, (а҆́ще)

выш҃е и҆ ѱ҃ло рмд

бажає. 4 Ви ж є неправедні лікарі і лікарі хворіб. 5 Мовчіть, і буде вам мудрістю. 6 Послухайте звинувачення моїх уст, сприйміть же суд моїх губ. 7 Що отже. Чи говорите перед Господом і перед ним говорите лукаве? 8 Або чи сумніваєтеся? Ви самі будете суддями, 9 бо добре, якщо Він вас дослідить. Адже, якщо чинячи все, ви пристали до нього, 10 зовсім не менше Він вас оскаржить, якщо і потайки шануєте лиця. 11 Настільки отже. Чи не Його порух злякає вас самих? Страх же від нього нападе на вас, 12 мине ж ваша хвалькуватість, подібно до попелу, тіло ж глиняне. 13 Замовкніть, щоб я наповнився і спочив від гніву, 14 взявши своє тіло зубами, і душу ж мою покладу в руки. 15 Якщо ж мене схопить сильний, оскільки й почав, якщо ж промовлю і вилию скаргу перед ним, 16 і це Він мені збереже на спасіння, бо обман не ввійде перед Нього. 17 Послухайте мої слова, бо сповіщу вам, що слухаєте! 18 Ось я є близько мого суду, я знаю, що покажуся праведним. 19 Бо хто є скривджений мною? Адже тепер замовкну і зникну. 20 Дві речі мені зробиш, тоді не сховаюся від твого лиця, 21 і руку відніми від мене, хай же твій страх мене не жахає. 22 Тоді ж закличеш, а я тебе послухаю, або заговориш, а я тобі дам відповідь. 23 Які є мої гріхи і мої беззаконня? Повчи мене, які вони є? 24 Чому ховаєшся від мене, вважаєш мене твоїм противником? 25 Чи наче листок, порухуваний вітром, боятимешся, або наче траві, несеній вітром, мені спротивишся? 26 Бо ти написав проти мене зло, ти ж наклав на мене гріхи молодості, 27 поклав же мені ногу в колоди, стеріг же всі мої діла, до коріння ж моїх ніг дійшов. 28 *Я, наче* те, що старіється, подібний до бордюка, чи наче одіж, поїджена міллю.

Глава 14

1 Бо людина, народжена від жінки, недовголітня, повна гніву, 2 *або наче цвіт, що відцвів, відпав, втік же, наче тінь, і не стоятиме. 3 Це і з цим словом Ти вчинив, щоб ввійти судом перед тебе. 4 Бо хто буде чистим від нечисті? І ніхто, 5 хоч би й один день його життя на землі. Почислені ж в нього його місяці Ти на роки розклав, і не переступить. 6 Відійди від нього, щоб замовчав і зволив життя, наче найманець. 7 Адже для дерева є надія, бо якщо буде зрубаним, знову зацвіте, і в нього не забракне галузки. 8 Бо якщо постаріється в землі його корінь, хоч же й на камені помре йо-

вищ. 8 пс. 144

го пень, **9** зацвіте від запаху води. Дасть же жнива, наче молодий саджанець. **10** Чоловік же, померши, відійшов, впавши ж, людина більше не буде. **11** В роках вимирає море, ріка ж, опустівши, висохла. **12** І людина, заснувши, не встане, доки небо не буде зшитим, і не збудяться з їхнього сну. **13** Отже, хоч в аді Ти мене зберіг би, сховав би же мене, доки не спиниться твій гнів. То назнач час, в якому зробиш мені пам'ять. **14** Отже, якщо людина помре, буде живою, закінчивши дні своїх років. Стерплю, аж доки знову не буду. **15** Після цього ж покличеш, а я послухаюся Тебе, не відкинь діла твоїх рук. **16** Ти ж почислив мої задуми, і ніщо з моїх гріхів від тебе не втече. **17** Ти же запечатав в мішку мої беззаконня, позначив, якщо в чомусь несвідомо я вчинив переступ. **18** І лише гора, падаючи, розсипалася, і камінь постаріється на своєму місці, **19** камінь, якого вигладила вода. І затопили води на знаки порох землі. І Ти знищив терпіння людини, **20** скинув до кінця, відійшов. Поставив Ти лице і випустив. **21** Хоч же численними стали його сини, він не знає. Якщо і мало їх буде, не буде свідомий. **22** Але його тіло заболіло, його ж душа була у смутку.

же на ка́мени скончае́тсѧ стебло є̑го, ѿ во́нѧ водꙑ̀ процвѣте· Сътвори́т же жа́твѹ, ꙗ̑ко мла́до са́жено. Мѹ̑ же ѹ̑мерь ѿи́де, па̑ же чл҃къ потóмъ не бѹ́детъ. лѣтꙑ [-][6] ѡ̑скѹдѣетъ мо́ре, рѣка́ же ѡ̑пѹстѣвшїи и̑сше, (и̑) чл҃къ (-)[7] спа́вꙑи не въста́нетъ. до́ндеже не бѹ́детъ нб҃о съшвено, и̑ не въспрѧнѹтъ ѿ сна̀ и̑хъ· А̑ще ѹ̑бо во а́дѣ бꙑ̀ мѧ̑ съхрани́лъ, съкрꙑ́лъ же мѧ̑ бꙑ̀, до́ндеже преста́нетъ [гнѣвъ тво́и][8]. и̑ въчини́ши [-][9] вре́мѧ, в неже па́мѧть [сътвори́ши мѝ][10]· А̑ще ѹ̑бо ѹ̑мре̑ чл҃къ живъ бѹде̑, скончавъ дн҃и (лѣтъ)[11] свои̑хъ. тръплю до́ндеже па́ки бѹдѹ· Посем же възовеши, а̑з же [ѹ̑слꙑ́шѹ тѧ̑][12], дѣла̑ рѹкѹ твое́ю не ѿвраща́исѧ. и̑счел же є̑си (хи́трости моѧ̀)[13] и̑ ничто́же (тѧ̑ преи́детъ)[14] грѣхъ мои̑хъ· Запечатлѣлъ же ми є̑си безако́нїѧ въ мешцѣ, назнамена́лъ же є̑си а̑ще что̑ бе̑ волѧ престѹпихъ. и̑ ра́звѣ гора̀ пада́ющи распадесѧ, и̑ ка́мень ѡ̑бе̑шае́тъ ѿ мѣста своє̑го. (ка́мень є̑гоже)[15] ѡ̑глади́ша во́дꙑ, и̑ потопи́ша во́дꙑ въ знаки перьсть землѧ̀. и̑ терпѣнїе чл҃ко погѹби́лъ є̑си, въвъзрин҃ѹ є̑си (-)[16] до конца [-][17] ѿиде. пристави̑ є̑си (-)[18] лице, ї и̑спѹстилъ, мно́гом же бꙑ́вшемъ сн҃омъ є̑го не вѣсть. а̑ще [и̑][19] ма́ло и̑ бѹде̑ не съвѣстьсѧ и̑о плоти є̑го болѣша, дш҃а же є̑го сѣтова̀·

Глава 15

10 **1** Відповів же Елифас теманитський, кажучи: **2** Отже, якщо мудру відповідь дасть дух розуму і біль наповнив лона, **3** блудячи словами, якими не годиться, і словами, на які немає потреби, **4** якої і ти відкинув страх, – довершив такі слова перед Господом. **5** Ти є винний за слова твоїх уст, і не розсудив ти слова сильних. **6** Тебе оскаржують твої уста, і не я, а твої губи засвідчили проти тебе. **7** Що ж бо? Чи ти народився першою людиною? Або ти повстав раніше від вершків **8** і ти почув господні накази? І чи за радника тебе поставив Бог? Чи на тебе найшла мудрість? **9** Бо що ти знаєш, чого ми не знаємо? Або що розумієш, чого ми не розуміємо? **10** Або чи ти старець і є ти давнім в нас, днями старший від твого батька? **11** Трохи за те, що ти згрішив, ти був зранений, ти зарозуміло про велике заговорив. **12** На що посміло твоє серце? Або що принесли твої очі? **13** Чого гнівом вибухнув ти перед Господом? Видав же з уст такі слова. **14** Хто ж, будучи людиною, буде непорочним? Або як буде праведником, народжений від жінки? **15**
вищ. 4 *Якщо святим не вірить, – небо ж не є чисте перед ним. **16** Відпади ж мер-

Гл҃а, єі҃·

Ѿвѣща же є̑лифа́съ деманитинъ гл҃ѧ. а̑ще ѹ̑бо премѹ́дрꙑи ѿвѣтъ дасть ра́зѹма дх҃ъ, и̑ наполни бо́лѣзнь чрева· ѿблюда́а гл҃ꙑ и̑ми́же не подоба́етъ, [и̑][1] ꙇ҃
словесꙑ и̑ми̑ ника́ѧ же потреба, є̑ѧ́же и̑ тꙑ ѿве̑глъ є̑си стра́хъ, сконча́лъ є̑си [-][2] гл҃ꙑ та́ки пре̑ гм҃ъ. повиненъ є̑си гл҃ꙑ ѹ̑стъ твои̑хъ, не ра́зсѹди́лъ є̑си гл҃ъ силнꙑхъ. ѡ̑бличаю̑ тѧ ѹ̑ста̀ твоа, а̑ не а̑, (и̑) ѹ̑стнѣ (-)[3] твои̑ (на тѧ послѹшествова́стѣ)[4]· Что̑ бо̀ є̑да̀ прьвѣе чл҃къ роженъ є̑си, и̑ли прьвїе хлъмъ съгѹст҃ѣсѧ є̑си, и̑ състрое́нїа гн҃ѧ слꙑ́шалъ є̑си, [(и̑) совѣтника ли тѧ поста́ви бг҃ъ][5]· Прїиде ли на́ тѧ премѹдрость. что бо вѣси є̑гоже не вѣмꙑ, и̑ли что̑ разѹмѣ́еши тꙑ є̑гоже не (разѹмѣе̑м)[6]. и̑ли ста́ръ и̑ ветохъ є̑си в на̑, старѣи ѿц҃а твоє̑го дн҃ьми. мала и̑хъже съгрѣши ѹ̑раненъ є̑си, велика превели́чно во̑гла. что̑ смѣло ср҃це твое. и̑ли что̀ понесостѣ ѻ̑чи твои̑, ꙗ̑ко ꙗ̑рость раздра̀ пре̑ гм҃ъ· И̑знесе же и̑зъ ѹ̑стъ та́ка словеса̀. кто̑ бꙑ сꙑ̀ чл҃къ ꙗ̑ко бѹдетъ непоро́ченъ, и̑ли ꙗ̑ко бѹдꙑи праве̑никъ роже̑нъ ѿ женꙑ̀· *А̑ще до ст҃ꙑхъ не вѣрѹетъ, вꙑ҃ д҃
нб҃о же нечи́сто пре̑ нимъ· ѡ̑ста́ни же ме̑зкїи

(-)[7] нечистыи мужъ, пїѧи неправды равны по-
енїю. възвѣщу же ти послушаи мене, ꙗже
оубо видѣхъ възвѣщу ти. ꙗже премудрїи ре-
кꙋ и не оуташиша ѿцы ихъ· тѣмже самѣмъ
дана бысть землѧ, и не наиде иноплеменникъ
на нѧ· все житїе нечьстива въ печали, лѣта
исщетена дана силну страх же его въ оуши
ему. егда мнит оуже въ мирѣ быти, прїиде
(днь развращенїѧ его)[8]. да не вѣрует ѿ-
вратитисѧ ѿ тмы, заповѣданъ бо юже въ
руцѣ желѣза. оучиненъ бо есть въ брашно не-
ꙗсытомъ, вѣсть же въ себѣ ꙗко ждетъ
стерва. днь же [теменъ оустраши его][9], бѣда
же и скорбь [прїимет и][10]. ꙗко воинъ предъ-
стоѧи (и паде)[11], ꙗко въздѣ руцѣ пред гмъ·
Пред гмъ же вседръжителемъ ожестисѧ. тече
же пред нимъ оукоризною великъ на плещу щит
его, ꙗко покры лице свое тукомъ его. и съ-
твори омету стегную, [хвала его оукоризна][12].
да всели же сѧ во градехъ пустѣхъ, внидет
же в домы невселенныѧ· а еже они оуготова-
ша, инїи ѿнесуть. ниже обогатитсѧ, ниже
останетъ [имѣнїе его][13]. не имать положи-
ти на землю сѣни, ни избѣжит же тмы.
прозѧбенїе его да оусуши вѣтръ, да ѿ-
падетъ [-][14] (цвѣтъ его)[15], да не вѣритъ
ꙗко сътрьпи тще бо събудесѧ ему· Сѣченїе
его прьвѣе да сътлѣетъ, и лѣторасль его не
облиственѣет. да обоиманъ буде ꙗкоже пародо
прьвѣе (ꙗгоды)[16], да ѿпаде же ꙗко цвѣт мас-
личїа. послушьство бо нечестиваго смрть, (и)
ісаїа нд ѱло з огнь же да пожег домы мздоимецъ· *въ чревѣ
же прїимет болѣзнь, събудет же сѧ ему тще-
та, чрево же его да поимет лесть·

Гла, ѕі·

а҃і Ѿвѣща же їовъ (и) рече. слышахъ сице,
много тѣшителе золъ вси. что бо еда
чинъ есть словесы дха, или кую (ти
пакость сътворитъ)[1]. ꙗкоже ѿвѣща-
еши, и азъ ꙗкоже вы възглю. аще же полежала
дша ваша за мою, аще наскака на вы словесы,
(покиваа)[2] (главою на вы)[3]. буди же крѣпость
въ оустѣхъ моих, движенїа же оустну [моею][4]
не пощажу аще бо възглю не возболю ли раны,
(но сътворю си трудъ). аще ли же оумолчю,
что меншими оуꙗзвенъ буду. нынѣ же прес-
тужена мѧ сътвори буѧ согнивша. и ѧтъ
мѧ (и) въ послушество бых, и въставъ мнѣ
лжа моѧ. прѧмо лицу моему ѿвѣща, гнѣ-
венъ бы низложи мѧ. въскрежета (зубы на

зенний, нечистий чоловіче , що п’єш
неправду, наче напиток. **17** Послухай
мене, сповіщу ж тобі, отже, те, що я
побачив, сповіщу тобі **18** те, що муд-
рі говорять і не скрили їхні батьки.
19 Їм самим дана була земля, і на них
не напав чужинець. **20** Все життя без-
божного в болі, почислені роки дані
сильному, **21** а його страх в його ву-
хах. Коли вважає, що він вже є в ми-
рі, – прийшов день його знищення.
22 Хай не вірить, що відвернеться від
темряви, бо він вже є призначений в
руки заліза, **23** бо він є призначений
на їжу шуліці, знає же в собі, що очі-
кує трупа. А темний день його зля-
кає, **24** біда ж і смуток його захоп-
лять, наче вояк, що стоїть. І він впа-
де, **25** бо підняв руки перед Госпо-
дом. Перед Господом Вседержителем
він став твердошиїм, **26** побіг же пе-
ред ним докорою. Великий щит на
його плечах, **27** бо закрив своє лице
його лоєм і зробив опаску на стегні.
Його впокорення – похвала. **28** Хай
же поселиться в пустинних містах,
ввійде ж до необжитих домів. А те,
що вони приготували, інші заберуть.
29 Він ані не розбагатіє, ані не зали-
шиться його майно. Не кине на зем-
лю тінь **30** ані не втече від темряви.
Те, що в нього сходить, хай вису-
шить вітер! Хай відпаде його цвіт! **31**
Хай не вірить, що залишиться, бо збу-
деться йому марне! **32** Зрізане ним
хай передчасно зітліє і його галузка
не покриється листям! **33** Хай зібра-
ний буде як недостиглий овоч перед
дозріванням, хай же відпаде, як цвіт
оливки! **34** Адже свідчення безбож-
ного – смерть! І вогонь хай же спа-
лить доми тих, що приймають хабарі! іс. 59
35 *В лоні ж прийме болі, а на нього пс. 7
найде марнота. Його ж черево хай
понесе оману!

Глава 16

1 Відповів же Йов, і сказав. **2** По- 11
чув я багато такого... Всі потішники
зла. **3** Що ж бо? Чи є чин словам
духу? Чи вчинить тобі якусь пакість,
як відповідаєш? **4** І я, так як ви, заго-
ворю. Хіба ж віддана була ваша душа
замість моєї? Хіба я на вас наскочив
словами, киваючи на вас головою? **5**
Хай же буде сила в моїх устах, не
пощаджу же рух моїх губ. **6** Бо якщо
заговорю, чи не роз’ятрю рани? Але
завдам собі труд. Якщо ж помовчу,
хіба менше буду зранений? **7** Тепер
же Він мене зробив перемученим,
дурнем, зігнилим. **8** І Він мене схо-
пив, і я став на свідчення. І підняв-
шись *проти* мене моя неправда від-
повіла мені в лице. **9** Ставши розгні
ваним, він мене скинув, заскреготав

на мене зубами, стріли його вправних *воїнів* на мене напали. **10** Стрілами він наскочив на очі і гострим *предметом* вдарив мене в коліна. Разом вони на мене набігли, **11** бо мене видав Господь в руки неправедних, покинув мене на безбожних. **12** Вмираючим він мене розбив, схопивши мене за чуб і вирвав волосся. Поставив він мене, наче сторожа, **13** оточили мене зброєю, колячи мої нирки без пощади, пролили на землю мою жовч, **14** скинули *на* мене струп на струп. Побігли до мене сильні, **15** пошили мішок на мою шкіру – і моя сила погасла. **16** І мій живіт згорів від плачу, а на моїх повіках тінь. **17** Неправедного же нічого *немає* в моїх руках – молитва ж моя чиста. **18** Хай земля не покриє крові мого тіла і хай не буде місце моєму крикові! **19** І тепер ось на небесах є мій свідок, свідок же мій на висотах. **20** Хай прийде до Господа моє благання! Перед ним же хай сльозить моє око! **21** Хай буде ж оскарження людині перед Господом і людському синові перед його ближнім! **22** Прийшли почислені роки. Піду дорогою, якою не повернуся.

Глава 17

1 Тлію ж несений духом, прошу ж гробу – і не отримую, **2** благаю чинячи. І що я зроблю? **3** Чужі ж викрали моє майно. Хто ж є цей в моїх руках? Хай буде зв'язаним! **4** Бо їхні серця ти сховав від мудрості, через це не піднесеш їх. **5** Частково сповістить зло, очі ж розтанули на синах. **6** Ти ж поклав мене притчею в країнах, я же став їм посміховиськом. **7** Бо мої очі осліпли від гніву, – проти мене воювали мої вояки! **8** Чудом я став праведним за це. Праведний же проти беззаконного повстає. **9** Хай же скріпиться вірний на дорозі своїй, а чистий хай візьме руками сміливість! **10** Не інакше, але всі кріпіться і йдіть, бо не знаходжу у вас правди! **11** Мої дні минули – витекли, порвалися ж зв'язки мого серця. **12** Я замінив ніч на день – і світло близько від лиця темряви. **13** Бо, якщо стерплю, ад мені є домом і в сумерку мені є лежання та постеля. **14** Смерть я собі назвав батьком, матір'ю ж і сестрою мені – гній. **15** Отже, де ще є моя надія? Хіба побачу своє добро? **16** Чи зійдуть зі мною до аду? Чи разом зійдемо в землю?

Глава 18

12 **1** Відповів же Валдад, савхетин, кажучи: **2** Доки не перестанеш? Почекай, щоб і ми заговорили. **3** І чому наче чотириногі ми замовкли перед

ма)[5], стрѣлы искусникъ его [нападоша на ма][6]. стрѣлами очїю наскака, (и) острїе порази ма [въ колѣнѣ][7], вкупѣ [-][8] натекоша на ма, предасть бо ма гь в руки неправедныи, на нечестивыа повръже ма, умирающа растсыпа ма. имъ ма за власы (и) оборва. постави ма аки стража, обыдоша ма оружїи бодуще въ истеси мои. не щадаще излїаша на землю желчь мою, низложиша ма струп на струпъ, текоша къ мнѣ могущеи. вретище [сошиша][9] на кожу мою, (и) мощь же моа [-][10] угасе. (и) чрево мое съгорѣ ѿ плача, на вѣжду же моею стѣнь, неправедно же ни едино (-)[11] в руку моею. молитва же моа чиста земла да не покрыетъ крови плоти моеа, ни буди мѣсто вопла моего. и нынѣ есть се на небесехъ послухъ мои, свѣдѣтель же ми на вышнихъ. да прїидеть ми мольба къ гу, пред ним же да капле ми око. буди же обличенїе мужу пред гмъ, и сну человѣческому ближнему его. лѣта [-][12] исчетена прїидоша, путемъ имже не възвращуса поиду.

Гла, зі

Тлѣю [же][1] духомъ носимъ, прошу же гроба и не улучаю молю твораи, и что сътворю. украдоша же ми имѣнїе чюжїи, кто есть се в руку (же) моею свазанъ буди. яко срца ихъ съкрылъ еси ѿ мудрости, сего ради не вознесеши ихъ в части възвѣститъ злобы. очи же (-)[2] на сынехъ истаяста. Положи же ма притчею въ странахъ, смѣху же (бых имъ)[3]. ослѣпосте бо (очи мои ѿ гнѣва)[4] побоеванъ быхъ (вои своими)[5]. чюдо бых истинныи о сихъ, праведникъ же на безаконника въстаетъ. да укрѣпит же са вѣрныи на своем пути, чистыи же рукама да прїиметъ дерзость. ни инакоже, но вси утвержаитеса и прїидете, не бо обрѣтаю въ васъ истинны. днїе мои преидоша въ теченїи. преторгоша же са удове срца моего. нощь въ дне мѣсто положихъ, [и][6] свѣтъ близъ ѿ лица тмы, аще бо стерплю адъ ми есть домъ. (и) в (-)[7] сумрацѣ (лежанїа ми есть, и постела)[8]. смрть прозвахъ (себѣ отца)[9] быти, мтрь же [-][10] и сестру [ми][11] гноа. гдѣ убо [еще есть ми][12] надежда, или благъ своихъ узрю. или со мною въ адъ снидутъ, или вкупѣ на прьсть снидемъ.

Гла, иі

Отвѣща же валъдадъ савхетинъ гла. ві
доколѣ не престанеши, пожди да и мы възглемъ. (и) почто аки четвероно-

ныѧ оумолъчахомъ прє тобою пребы҃ти гнѣвъ.
что бо аще ты оумреши не оуселенна ли бꙋдѣ
поднєбнаѧ, или развратѧтсѧ горы ѿ основанїѧ,
и свѣтъ нечестиваго оугаснетъ, и не събꙋ-
детсѧ и пламы, свѣтъ єго тма в житїи,
свѣтилникъ же в немъ оугаснетъ. да оуло-
вѧтъ меншины имѣнїѧ єго погрѣшитъ же
єго совѣтъ, (и) да сѧ въвержетъ (-)[1] нога єго
въ прꙋгло, мрежею повитъ да прїидꙋтъ (-)[2]
нань прꙋгла, да оукрѣпитъ нань жаждꙋщих.
скры же сѧ в земли оуже єго, и прїѧтїє єго
на стези. окрстъ да погꙋбѧтъ єго болѣзни,
мнози же о нозѣ єго да прїидꙋтъ гладомъ
тѣсном, падєнїє же єго оуготоваса (ємꙋ) из-
рѧдно, понадено [же][3] бꙋди (все падєнїє ногꙋ
єго)[4]. да поѧсть же красотꙋ єго смрть, от-
ръжено бꙋди ѿ житїѧ єго исцѣленїє. да имѣ
єго бѣда, вина црьскаѧ. да вселитсѧ въ хра-
мѣ своємъ в нощи своєи, разсѣѧна бꙋди лѣ-
пота єго жꙋпело (огнє под ни)[5]. коренїѧ єго
прї ѕ да исхнꙋтъ (-)[6] сверха да нападє (пожженїє
огнѧ)[7]. *памѧтъ єго погибнетъ ѿ землѧ,
и [-][8] бꙋди имѧ єго на лицє внѣшнєє. да
ѿринетъ єго ѿ свѣта въ тмꙋ, [и][9] не
бꙋдетъ знаемъ в людехъ єго. ни спсетсѧ въ
поднебнѣи до єго, но въ своихъ ємꙋ да по-
живꙋтъ инїи. нань въздохнꙋша послѣднїи,
прьвых же ѧтъ чюдо. сїи сꙋть домове непра-
ведникъ, се же мѣсто невѣдꙋщихъ Ба.

Гла, дı

г҃і Отвѣща же Їовъ (и) рече. доколѣ притрꙋ-
днꙋ сътворите дшꙋ мою, и низложи-
те мѧ словесы. разꙋмѣите токмо, ѧ-
ко [Бъ][1] сътвори мѧ сицева, тѧжѣте
мѧ, не стыдѧщисѧ належите ми. и оубо
въистиннꙋ азъ прельстихсѧ, оу мене же (не)
въдворѧетсѧ лестець, гл҃ти слово (мое) єже не
подобаетъ. словеса же моѧ съблажнѧютсѧ и
не въ времѧ. остани же ѧко на мѧ величае-
тесѧ. наскакаєте же ми словесы поносными.
разꙋмѣите оубо ѧко Гь єсть (мои)[2], оутверже-
нїє (свое)[3] на мѧ възнесе. се (смѣхъ поноше-
нїѧ)[4] не възглю, [и][5] възопїю и нигдѣ (же)
сꙋдъ. окрстъ огражде єсмь, и не имамъ ми-
нꙋти. прє лицем (же) моимъ тмꙋ положи,
славꙋ же о мнѣ съвлече, ѿѧт же вѣнець ѿ
главы моеа. разтерза (же) мѧ окрстъ и ѿидо,
посѣче же ѧко древо надеждꙋ мою. лютѣ (-)[6]
(гнѣвом сътвори ми)[7] имѣ же мѧ ѧко врага.
въкꙋпѣ (-)[8] прїидоша искꙋшенїѧ єго на мѧ,
на пꙋтехъ (же) моихъ обыидоша мѧ пресѣ-

тобою? **4** Тебе охопив гнів. Що ж бо?
Якщо ти помреш, чи піднебесна буде
незаселеною? Чи розпадуться гори
від основ? **5** І згасне світло безбож-
ного? І їм не підніметься вогонь? **6**
Його світло – темрява в житті, а сві-
тильник в ньому загасне. **7** Хай най-
менші уполюють його майно, хай же
його рада недопише, **8** і хай нога вки-
не його в пастку, *хай буде* замотаний
сіттю, **9** хай на нього найдуть засід-
ки, хай скріпить спраглих проти ньо-
го! **10** Сховано в землі його засідку і
його схоплення на стежці. **11** Довкру-
ги хай вигублять його болі, численні
ж хай прийдуть довкруги його ноги у
великому голоді. **12** Йому ж упадок
належно приготовано. **13** Хай же бу-
дуть поїджені всі падіння його ніг,
хай же смерть пожере його красу! **14**
Хай буде вирване оздоровлення з йо-
го життя, хай його захопить біда! –
царське обвинувачення. **15** Хай посе-
литься у своєму житлі у своїй ночі,
хай буде розсіяна його краса сіркою *і*
вогнем! **16** Під ним його коріння хай
посохне, хай зверху впаде пожар вог-
ню! **17** *Його пам'ять хай пропаде з при. 6
землі і хай його ім'я буде на зовніш-
ньому лиці! **18** Хай *хтось* прожене
його зі світла в темряву **19** і не буде
знайомого в його народі! І хай не
спасеться в піднебесній його дім, але
в тому, що є його, хай поживуть ін-
ші! **20** Над ним останні застогнали,
перших же охопило здивування. **21**
Це є доми неправедних. Це ж місце
тих, що не знають Бога.

Глава 19

1 Відповів же Йов, і сказав. **2** Доки 13
завдаватимете труд моїй душі і зби-
ватимете мене словами? **3** Тільки
знайте, що Бог мене таким зробив,
говоріть проти мене, не соромлячись
налягаєте на мене. **4** І отже, по прав-
ді, я обманувся. У мені ж не живе об-
манець, **4** щоб говорити слово моє, я-
ке не належиться. Слова ж мої є в
блуді і не в часі. **5** Хай же буде, що
наді мною величаєтеся, наскакуєте ж
на мене згірдливими словами. **6** От-
же, знайте, що Господь є мій. Він
підняв проти мене свої кріпості. **7**
Ось сміх пониження. Не говоритиму,
і закричу, і ніде ж *немає* суду. **8** Дов-
круги я оточений – і не мину, а перед
моїм лицем Він поклав темряву. **9**
Славу ж з мене стягнув, забрав же ві-
нець з моєї голови. **10** Роздер же ме-
не довкруги, і я відійшов. Зрубав же,
наче дерево, мою надію. **11** Люто, в
гніві, Він вчинив зі мною. Сприйняв
же мене, наче ворога. **12** Разом прий-
шли на мене Його випробування, а на
моїх дорогах оточили мене ті, що за-
сіли. **13** І мої брати відступили від

мене, пізнали чужого радше, ніж мене. І мої друзі стали немилосердними. **14** Не прийняли мене мої близькі, і ті, що знають моє ім'я, забули про мене. **15** Сусіди дому і мої рабині, наче чужинець став я перед ними. **16** Я покликав свого раба і він не послухав. Мої уста благали, **17** і вони служили моїй жінці. Я ж ніжно прикликав синів моїх наложниць, **18** вони ж мене відкинули навіки. Коли встаю, – говорять проти мене. **19** Огидним став я тим, що мене знають. Ті, кого я любив, повстали проти мене. **20** В моїй шкірі згнило моє тіло, а мої кості держаться в зубах. **21** Змилосердіться наді мною! Змилосердіться наді мною, друзі, бо господня рука, вона та, що доторкнулася до мене! **22** Чому ж мене переслідуєте, так як і Господь, а не насичуєтеся моїм тілом? **23** Отже. Хто дасть, щоб були записані мої слова і покладені в книгах навіки, **24** в залізному писанні, окованім, чи викарбувані в камінні? **25** Бо знаю, що вічним є Той, що знищить на землі, **26** що підноситься підняти мою шкіру. Від Господа ж це мені сталося **27** і те, чого я в собі свідомий, що моє око побачило, а не інший, і все ж мені сповнилося в лоні. **28** Якщо ж і скажете: Що скажемо перед ним? І корінь слова знайдемо в ньому. **29** Бійтеся ж і ви покриття, бо гнів надійде на беззаконних. І тоді пізнають де є їхні речі.

да́щеи. (и҆) [бра́тїѧ (-)[9] моѧ ѿстꙋпиша ѿ
мене][10], позна́ша чꙋжа неже мене. [и҆ дрꙋзи][11]
мои҆ немл҃тиви быша, не прїѧша мѧ ближ-
нїи мои҆ и҆ вѣдꙋщїе (и҆мѧ мое)[12] забыша мѧ.
сосѣди домꙋ и҆ рабынѧ моѧ̀, (ꙗ҆ко) и҆ноплемен-
никъ бы҃ пре́ ними. раба̀ своего възвахъ и҆ не
послꙋша, оу҆ст҃а моѧ молахꙋсѧ, и҆ слꙋжахꙋ
женѣ моеи. призыва́хъ же ласкаѧ сн҃ы по̑ложницъ
мои҆, они҆ же (мене въ вѣкъ)[13] ѿринꙋша. е҆гда̀
въстанꙋ, на мѧ гл҃ютъ. мерзокъ бывъ вѣдꙋ-
щи҆ мѧ и҆хже любихъ въсташа на мѧ. въ
кожи моеи согнѝша плоти моѧ̀, кости же мо-
ѧ в зꙋбѣхъ съдръжа҃. помилꙋите мѧ поми-
лꙋите мѧ ѡ҆ дрꙋзи, рꙋка̀ бо гн҃ѧ коснꙋвшїи
мѧ есть. почто же мѧ гоните, ꙗ҆коже и҆ гь҃.
ѿ плоти же моеѧ не насыщаетесѧ. Кто оу҆бо
дасть да быша написана словеса моѧ. (и҆) по-
ложити (-)[14] и҆хъ въ книгахъ въ вѣкъ, въ
писанїи желѣзнѣ (оковѣ)[15], и҆ли в камени въ-
ваѧти. видѣ бо ꙗ҆ко прно́сꙋщїе е҆ иже и҆мать
разорити по земли, въздвигнꙋти кожꙋ мою
(въздвизающꙋюсѧ)[16], ѿ га҃ же сїе бы҃ ми. (и҆)
е҆же азъ въ себѣ съвѣдѣ, ꙗ҆же о҆ко мое видѣ
(а҆)[17] не инъ, (и҆) все же ми скончасѧ в лонѣ. а҆ще же
и҆ речете что речемъ пре́ нимъ, и҆ корень словеси
о҆бращ҃е на немъ. оу҆боите же сѧ и҆ вы ѿ
покровенїѧ, ꙗ҆рость бо на безаконныѧ наидетъ,
и҆ тогда оу҆вѣдатъ гдѣ и҆хъ есть вещь.

Глава 20

14 **1** Відповів же Софар мінейський, і сказав: **2** Не думав я, що ти це так відповіси: І чи не розумієте більше, ніж я? **3** Вислухаю я докір моєї образи – і дух від розуму мені відповість. **4** Чи не знають: це літа, відколи людина повстала на землі? **5** Адже веселість безбожних має силу падіння, радість же безаконних – згуба. **6** Хоч піднесуться на небо його дари, а його жертва доторкнеться хмар, **7** коли він вважає, що вже відкинений, тоді згине до кінця. А ті, що його бачать, скажуть: Де він? **8** Наче сон поза тілом знайдеться, полетів же, наче нічна поява, **9** бо він зневажив. І не додасть, і більше його не наблизить його місце. **10** Синів їхніх хай вигублять менші, а його руки хай попалять болі! **11** І його кості наповняться його молодістю, і з ним на землі він засне! **12** Якщо солодкою буде в його устах злоба, сховає її під своїм язиком. **13** Не засоромиться і не залишить її, і збере її серед своєї гортані. **14** Не зможе собі помогти, отрута гаспида в його шлунку. **15** Багатство

Гл҃а, к҃.

Ѿвѣща же Съфаръ минѣинъ (и҆) рече. не д҃і
тако мнѣ (се ти рещи противꙋ)[1], и҆ не
разꙋмѣете ли паче нежели [-][2] азъ. На-
казанїе срамленїѧ моего оу҆слышꙋ, и҆ дх҃ъ
ѿ разꙋма ѿвѣщеваетъ ми. Е҆гда се разꙋмѣ-
ютъ [лѣта][3], ѿ негоже положенъ чл҃къ бы҃ на
земли. веселїе бо нечестивыхъ паденїе силꙋ и҆-
мать. о҆брадованїе же безаконникъ пагꙋба. А҆ще
възыидꙋтъ на не́бо [дары его][4], жертва же его
о҆блаце̑ сѧ коснетъ. Е҆гда мнитсѧ оу҆же ѿвер-
женъ, тогда (погибне до конца̀)[5]. видѣвшїи же
его рекꙋтъ гдѣ есть. ꙗ҆коже сонъ ѿ тѣла внѣ
(-)[6] о҆бращесѧ, ѿлетѣ же аки мечтанїе нощ-
ное. (ꙗ҆ко)[7] презрѣ и҆ не приложитъ, и҆ ктомꙋ не
приближитъ его мѣсто его. Сн҃ы и҆х да погꙋ-
батъ меншины, и҆ рꙋцѣ его пожгꙋтъ болѣзнь.
(и҆) кости его и҆сполнѧтсѧ ю҆ности его, и҆ с
нимъ на перьсти оу҆снетъ. А҆ще оу҆сладитсѧ въ
оу҆стѣ его ѕлоба, съкрые ю̑ по̑ ꙗ҆зыкомъ своимъ.
не постыдитсѧ и҆ не о҆ставитъ еѧ̀, и҆ събере
ю̑ посредѣ гортани своего. (-)[8] не възможетъ помо-

щи себѣ, ꙗдъ аспидь въ чревѣ его. Богатьство
бес правды събираемо изблюется, (і) из хлѣви-
ны его да извлечетъ и аггелъ. Ꙗро же ѕмиеву
да съсеетъ, да оубиетъ же его языкъ ѕмиинъ.
да не оузритъ ѿ доениа прибыткꙋ, ниже прибы-
кꙋ меда и масла, вътще и всꙋе трꙋдися бо-
гатьство ѿ негоже не вкꙋси. Ꙗкоже клоки
несожьваемы и не пожерты, (в погибель немощ-
ных)[9] домы съкрꙋши. житие же разграби и не
сирахъ є поставил, *нѣсть спсениꙗ [-][10] имѣнию [его][11]. въ-
жделѣние его не спасетъ его, нѣсть останка
брашнꙋ его. Сего ради не процвѣтетъ емꙋ блгаꙗ,
(и) егда же мнитъ оуже исполнь быти оскор-
бляется. всяка же бѣда нань приидетъ, аще ка-
ко исполнитъ чрево его. напꙋститъ нань гнѣвъ
(-)[12] (и не оущѣдитъ, и ꙗрость гнѣва оубꙋдитъ
и на болѣзнь)[13]. ѿ рꙋки желѣзны да оустрѣ-
литъ его лꙋкъ мѣдянъ, [и][14] да проидетъ [-][15]
сквозѣ тѣло его стрѣла. Но ни ѕвѣзды же въ
житии его, да походятъ нань страси. [и][16]
всяка же тма нань пребꙋди, (и) да поястъ
(-)[17] и огнь раждеженыи. да озлобитъ (домъ е-
го приходень)[18], (и) да ѿкрыетъ (-)[19] (нѣбо беза-
кониа его)[20]. (и) земля (-)[21] да въстанетъ нань, да
извлечетъ домъ его пагꙋба до конца. днь гнѣва
да приидетъ нань, сия часть члка нечестиваго
ѿ га, и стяжание сꙋщаго емꙋ ѿ (страха)[22].

Гла, ка.

ѳі Ѿвѣща же иовъ (и) рече. послꙋшаите по-
слꙋшаите [словеса моя][1] да бꙋдетъ ми ѿ
васъ (оутѣшение се)[2]. Клѣнете мя аз же
възглю, таже не посмѣете ми ся. что
бо егда члческо ми обличение, или почто не ꙗ-
рюся. възрѣвшии на мя дивитеся, рꙋкꙋ по-
ложше на ланитѣ. Аще же въспомянꙋ тщꙋся,
ієре ві іакѡ а обдержатъ бо (плоть мою)[3] болѣзни. *Почто
нечестивии живꙋтъ, обетшаша же [-][4] въ бо-
гатьствѣ. сѣмя ихъ по дши, чада же ихъ
пред очима. домове ихъ гобзи сꙋть, страхъ
нигдѣже, раны же ѿ га нѣсть на них, или го-
вядо ихъ не изверже. спасена же бысть и (имꙋ-
щия въ чревѣ)[5] и не съблазнися, пребываютъ
же ꙗко овца вѣчныя. дѣти же ихъ преди въ-
зыграютъ, (и) възъемше пѣсницꙋ и гꙋсли, [-][6] ве-
селятся гласомъ пѣсни. Скончаша же ся въ бла-
гихъ житие их, [и въ покои][7] адовѣ оуспоша.
(и глютъ)[8] гви ѿстꙋпи ѿ [насъ][9], пꙋтии
малах г твоихъ вѣдѣти не хощемъ. *что постижно ꙗко
поработаемъ емꙋ, и кая полза ꙗко сряшемъ и. в
рꙋкꙋ бо [ихъ есть][10] благое, (и) дѣлъ же нечести-

без правди зібране буде виблюнуте
і з його хати хай його витягне ан-
гел! **16** Гнів же зміїв хай ссе, хай
же уб’є його зміїний язик! **17** Хай
не побачить видоєного пасовиська
ані достаток меду і масла! **18** Нада-
ремно і намарно він натрудився *зад-
ля* багатства, з якого не покуштує,
наче клоччя, не до жування і не до
їди. **19** На погибель він знищив до-
ми немічних, життя ж розграбував і
не поставив. **20** *Немає спасіння для сир. 5
його майна. Його бажання не спасе
його. **21** Немає останку його їжі.
Через це не розквітне його добро.
22 І коли йому здається, що вже на-
повнився, він є в біді. Всяка ж біда
надійде на нього. **23** Якщо якось
наповнить свій живіт, Він надішле
на нього гнів, і не вщілює, і гнів люті
його розбудить до болю. **24** З заліз-
ної руки хай вразить його мідний
лук **25** і хай пройде крізь його тіло
стріла! Але й звізди *немає* в його
житті, хай підуть проти нього стра-
хи! **26** І всяка темрява хай на ньому
перебуває і хай пожере його розпа-
лений вогонь! Хай приходько нане-
се зло на його дім! **27** І хай небо
відкриє його беззаконня, і земля
хай повстане проти нього! **28** Хай
знищення розтягне його дім до кін-
ця! Хай на нього надійде день гні-
ву! **29** Така у Господа частка без-
божного чоловіка і придбання його
маєтку від страху!

Глава 21

1 Відповів же Йов, і сказав: **2** 15
Послухайте! Послухайте мої слова,
щоб мені була від вас ця потіха. **3**
Проклинайте мене – я ж заговорю, і
не висміюватимете мене. **4** Що ж
бо? Чи мені людське оскарження?
Або чому не злощуся? **5** Дивлячись
на мене, дивуєтеся, поклавши руки
на щоки. **6** Якщо ж згадаю, стара-
юся, а болі охопили моє тіло. **7**
*Чому живуть безбожні? Вони ж єре. 12 як. 1
постарілися в багатстві. **8** Їхнє на-
сіння по душі, їхні ж діти перед о-
чима, **9** їхні доми є переповнені. Ні-
де ж *немає* страху, кари ж від Гос-
пода на них немає. **10** Хіба їхня ко-
рова не скинула теляти, спасенна ж
була їхня, що мала в лоні і не поро-
нила. **11** Залишаються ж як вічні
вівці. Їхні ж діти попереду бав-
ляться, **12** і, взявши псалтир і гуслі,
веселяться голосом співу. **13** Вони
ж скінчили в добрах їхнє життя і
заснули в спокої аду. **14** І кажуть
Господеві: Відступи від нас, не
бажаємо знати твоїх доріг. **15** *Яка мал. 3
користь, коли Йому послужимо? І
яка вигода, що Його зустрінемо?

16 Адже в їхніх руках було добро, і діла безбожних Він не бачить. **17** Ні! Але ж і світильники безбожних згаснуть, надійде ж на них знищення, болі ж їхні прийдуть від гніву. **18** Будуть же наче полова перед вітром або наче порох, якого підняв вихор. **19** Хай забракне синам його майна! Хай він віддасть їм і вони пізнають! **20** Хай його очі побачать своє вбиття, від Господа ж хай не спасеться! **21** Бо його бажання з ним в його домі, і число його місяців було поділене. **22** Отже, хіба не Господь є той, що навчає розуму і вміння? Він судить мудрих! **23** Той хай помре, охоплений своєю безумністю! А кожний, що отримує добро і є в достатку, **24** лоно ж його повне жиру, а мозок розпливається. **25** Він же помре від гіркоти душі, не їдячи нічого доброго. 26 Разом на землі же сплять, гній же їх покрив. **27** Тому знаю я вас, що сміливо на мене налягаєте. **28** Бо кажете: Де є княжий дім і де є покров шатер безбожних *людей*? **29** Запитаєте в проходячих дорогою, і їхні знаки не відштовхнете. **30** Бо в день знищення поганому буде легко, і в день його гніву буде відведений. **31** І хто сповістить перед його лицем його дорогу? І він сам зробив, хто йому віддасть? **32** І він був відведений до гробу і чував на труні. **33** Солодким було йому дрібне каміння потоку, і вслід за ним відійде кожний чоловік і безчисленні перед ним. **34** Як же мене ви марно потішали? А я не маю від вас ніякого спочинку.

Глава 22

16 **1** Відповів же Еліфас теманітсь-
кий, і сказав: **2** Отже, чи не Господь є
той, що навчає розуму і вміння? **3**
ниж. 35 *Бо яка користь Господеві, якщо ти
був невинний ділами? Чи вигода, що твоя дорога проста? **4** Чи слово тобі чинячи, Він тебе оскаржить? І чи вийде з тобою на суд? **5** Отже, хіба твоя злоба не є великою, а твої гріхи безчисленними? **6** Бо ти позичку давав своїм братам, що в бідноті, а одяг нагих ти забирав, **7** і водою не напоїв спраглих, і голодуючих ти позбавив хліба. **8** Ти ж сприйняв лице деяких, а посадив бідних на землі. **9** Ти порожніми відправив вдів, зло вчинив сиротам. **10** Отже, тому тебе оточили сіті, і швидко на тебе поспіла надзвичайна війна. **11** Світло тобі стало темрявою, а як ти заснув, вода тебе покрила. **12** Чи не бачить Той, що живе на високих? А тих, що гордовито підносяться, не присмирив Він впокоренням? **13** І ти сказав: Що довідався сильний? Чи на хмарі судить? **14** Хмара і його відкриття буде неви-

выхъ не зритъ· никтоже ꙗ҆́ко и҆ нечести́выхъ (свѣти́лницы ѹ҆га́снѹтъ)[11], на́идетъ же и҆мъ развраще́нїе, болѣзнь же и҆́хъ прї́иметъ ѿ гнѣ́ва· Бѹдѹтъ же а҆́ки плє́вы пре́дъ вѣ́тромъ, и҆лѝ ꙗ҆́коже пра́хъ є҆го́же взѧ́тъ ви́хоръ, да ѡ҆скѹдѣ́ютъ сн҃ове и҆мѣ́нїе є҆го, да въздасть противѹ (и҆́хъ)[12] и҆ разѹмѣ́ютъ да ѹ҆зрита ѻ҆́чи є҆го свое ѹ҆бїе́нїе, ѿ г҃а же да не сп҃сетсѧ. ꙗ҆́ко [во́лѧ][13] є҆го (с ни́мъ въ домѹ̀ є҆го)[14], и҆ число̀ м҃цъ є҆го раздѣлишасѧ· А҆́ще ѹ҆бо не г҃ь ли є҆сть наѹ҆ча́ѧи разѹмѹ и҆ хи́трости, тожде [мѹдрѣ́ї][15] разсѹжда́етъ, то́жде да ѹ҆́мретъ ѻ҆держа́нїемъ безѹмїѧ своего· всѧк же добро прїемлѧи и҆ гобзѧ́а, ѹ҆́трѡба же є҆го и҆спо́лнь тѹ́ка, мо́згъ же (-)[16] разлива́етсѧ. Ѻ҆́н же ѹ҆́мре горе́стїю д҃ша, не ꙗ҆дыи ничто́же бл҃га· вкѹпѣ же на земли спѧ́тъ, гно́и же и҆́хъ покры̀. тѣмже вѣ́дѣ васъ, ꙗ҆́ко дерзо́стїю належите ми. ꙗ҆́ко речете гдѣ є҆сть до́мъ кнѧ́жь, и҆ гдѣ є҆сть покро́въ сѣнїи нечти́вы́. въпроси́те мимохода́щаѧ пѹти̑, и҆ знаме́нїѧ и҆хъ не тѹжда сътвори́те· Ꙗ҆́ко въ дн҃ь па́гѹбы полегчи́тсѧ нечести́выи, [и҆][17] въ дн҃и гнѣ́ва є҆го [ѿведенъ бѹдетъ][18]· (и҆) Кто възвѣсти́тъ пре́дъ лицемъ є҆го пѹть є҆го, и҆ самъ сътворѝ кто възда́сть емѹ. и҆ то́и въ гро́бъ ѿнесе́сѧ, и҆ на гробѣ́хъ побдѣ. ѹ҆слади́сѧ є҆мѹ дробно каменїе пото́ка. и҆ въ слѣдъ є҆го всѧ́къ чл҃къ ѿи́де, и҆ пре́дъ ни́мъ бесчисле́нїи. ка́коже [мѧ ѹ҆тѣша́ете][19] въсѹе, а҆ є҆же мнѣ престати ѿ ва́съ ничтоже·

Гл҃а, ві҃·

Ѿвѣща же є҆лифа́съ, демани́тинъ (и҆) рч҃е. ѕі
ѹ҆бо не г҃ь ли є҆сть наѹ҆ча́ѧи ра́зѹмѹ и҆
хи́трости. *чи́мъ бо бреже́тъ г҃ь а҆́ще нѝ ле
ты є҆си дѣ́лы непоро́ченъ, и҆ли походи ꙗ҆́ко простъ пѹть твои, и҆ли сло́во ти творѧ ѻ҆бличи́тъ тѧ, и҆ вни́де ли с тобо́ю на сѹдъ· Кое (ѹ҆бо), не ѕло́ба ли твоѧ є҆сть мно́га, бе́счисле́ни же ти сѹть грѣси· в займ бо даѧ́ше бра́тїи свое́и въ тщѣ, ѻ҆де́ждѹ же наги́хъ ѿꙗ́лъ є҆си, и҆ воды̀ жа́ждѹщаѧ не напои́лъ є҆си, (и҆)[1] а҆́лчющаѧ лиши́лъ є҆си хлѣ́ба· (Сѹди́лъ же є҆си)[2] нѣкїихъ лицемъ, всели́лъ же є҆си [ѹ҆бо́гихъ][3] на земли̇· вдови́ца (-)[4] ѿпѹстилъ є҆си тща̀, сироты (-)[5] ѻ҆ѕлоби́лъ є҆си· Тѣ́мже ѹ҆бо ѻ҆быидо́ша тѧ сѣти, и потща тѧ ра́ть и҆зра́ина· Свѣтъ тебѣ тма̀ бы́сть, ѹ҆спо́ша же вода тѧ покры̀· Не живы́и ли на высо́кихъ презира́етъ, възноси́мыѧ же ѹ҆кори́зною смѣри· И҆ ре́клъ є҆си что разѹмѣ крѣ́пкїи, и҆ли на ѻ҆́блацѣ сѹдитъ· ѻ҆́блакъ (и҆ ѿкрове́нїе)[6] є҆го невиди-

мо бꙋдетъ, и кругъ небеси обыде: еда стезю
вѣчнꙋю съхраниши, юже праша мꙋжїе непра-
ведни, иже ѧти быша без времене, [и][7] рѣка
текꙋщи ѿ основанїѧ ихъ: глющи гь что
сътворитъ намъ, или что нанесетъ на ны
вседржитель: иже исполнилъ есть домы ихъ бла-
ψал҃ ҃рѕ го, совѣтъ же нечестивыхъ далече ѿ него: *ви-
дѣвше [же][8] праведницы въсмѣѧшесѧ, непоро-
ченъ же глꙋмлѧшесѧ. токмо погибе имѣнїе
ихъ, и останки ихъ поѧсть огнь: Бꙋди же
жестокъ аще сътерпиши, потомъ плодъ твои
бꙋдетъ въ благѣ: Прїими же из ꙋстъ его о-
бѣщанїе, и прїими словеса его въ срдцы своемъ:
Аще ли же обратишисѧ и смириши себе предъ
гмъ, [и][9] далече сътвориши ѿ житїѧ твоего
неправдꙋ: Положи на перстѝ въ камени, ѧкоже
камень потока [сапфирова][10]: Бꙋди же ти все-
дръжитель помощник ѿ врагъ, чиста же
въздасть тѧ ѧко сребро раждежено: Потомъ
възвеселишисѧ предъ (бгмъ)[11], (и) възрѣвъ на нбо
тихо: Помольшꙋ же ти сѧ къ немꙋ (и) ꙋслы-
шитъ тѧ, дасть же [ти молитвы твоѧ
въздати][12]. Оустрои же ти жилище правды,
при҃ ҃кд на пꙋтехъ же твоих бꙋдетъ свѣтъ: *Ѧко сми-
ри себе, и речеши възвеличисѧ, и смирена очи-
ма спасетъ: [І][13] избавитъ неповинна, и спасаѧ
чистыма рꙋкама си:

Глава, кг:

з҃і Отвѣща же Їовъ (и) (рече)[1]. (вѣдѣ ꙋбо)[2]
ѧко из рꙋки моеѧ обличенїе [мое][3]
есть, и рꙋка его тѧжка бысть на мо-
емъ въздыханїи: Кто же ꙋбо вѣсть
ѧко обращꙋ его, и прїидꙋ на кончинꙋ: Рекꙋ же
себѣ сꙋдъ, ꙋста же моѧ исполню обличенїѧ:
Разꙋмѣю же [исцѣленїѧ][4] ѧже ми рече, ощꙋщꙋ
же что ми възвѣстит: И аще многою крѣ-
постїю наиде ми, посем (же) не попретитъ
ми: Истинна же и обличенїе ѿ него, изнесе же
до конца сꙋдъ мои: На первое бо поидꙋ и (кто
нѣсмь)[5], а еже напослѣдокъ чимъ вѣмъ: шꙋе
сътворшꙋ емꙋ и не разꙋмѣхъ, обложитъ
десницꙋ и не ꙋзрю: вѣсть бо ꙋже пꙋть мои,
искꙋси же мѧ ѧко злато: Изыдꙋ же въ запо-
вѣдехъ его, пꙋти бо его съхранихъ, и не ꙋ-
клонюсѧ ѿ (заповѣди)[6] его не престꙋплю, в
надрѣх же (своихъ)[7] съхранихъ глы его: Аще
ли и самъ сꙋдилъ тако кто есть рекїи про-
тивꙋ емꙋ, еже самъ въсхотѣ и сътвори: Се-
го ради нань потщахъсѧ, ꙋничижимъ же (о
семъ), попекꙋсѧ о немъ: о толицѣ (его)[8] потщꙋ-
сѧ, смотрю и ꙋбоюсѧ ѿ него: Гь (-)[9] онедꙋ-

димим. І Він пройде круг небес. 15
Чи зберігатимеш вічну стежку, яку
сприйняли неправедні мужі, 16 які
були забрані поза часом? І ріка тече
від їхньої основи. 17 Вони кажуть:
Що нам зробить Господь? Чи що
Вседержитель на нас наведе? 18 Він
же наповнив добром їхні доми, рада
ж безбожних далеко від Нього. 19
*Побачивши ж, праведні висміяли, пс. 106
непорочний же поглузував. 20 Лиш
пропало їхнє майно, і їхні останки
пожере вогонь. 21 Будь же твердим,
якщо терпиш, потім твій плід буде в
добрі. 22 Візьми ж з Його уст обіцян-
ку і прийми його слова до твого сер-
ця. 23 Якщо ж повернешся і упоко-
риш себе перед Господом, і далеким
зробиш ти від твого життя неправед-
не. 24 Поклади на землі, на камені,
наче на камені сапфирового потоку.
25 Хай же буде тобі Вседержитель
помічником від ворогів, а чистим те-
бе віддасть, наче золото, випробува-
не вогнем! 26 Тоді розвеселишся пе-
ред Богом і спокійно поглянувши до
неба, 27 як помолишся до Нього. І
Він вислухає тебе, дасть же тобі від-
дати твої молитви. 28 Приготує ж то-
бі життя праведності, а на твоїх до-
рогах буде світло, 29 *бо ти себе у- при. 29
покорив. І скажеш: Він возвеличився
і сумирного очима спасає. 30 І спасе
невинного, і спасе своїми чистими
руками.

Глава 23

1 Відповів же Йов, і сказав: 2 17
Знаю, отже, що з моєї руки є моє ос-
карження. І його рука тяжкою була
на моєму стогоні. 3 Хто ж, отже,
знає, що Його знайду і прийду до кін-
ця? 4 Скажу ж свій суд, а мої уста на-
повню обвинуваченням. 5 Розумію ж
оздоровлення, які до мене сказав, від-
чую ж, що мені сповістить. 6 І якщо
найде на мене великою силою, тоді ж
не оскаржить мене, 7 правда ж і ос-
карження в Нього. Він же доведе до
кінця мій суд. 8 Бо піду до першого і
більше я не буду, а як знаю, що вкін-
ці? 9 Як він зробить зліва і я не
взнаю, обійме правицею і не побачу.
10 Бо Він вже знає мою дорогу, а ви-
пробував мене, наче золото. 11 Вий-
ду ж у його заповідях, бо його дороги
я зберіг, і не зверну 12 від його запо-
віді, не переступлю, в лоні ж моїм я
сховав його слова. 13 Якщо ж і Він
судив так, хто є той, що Йому спро-
тивиться? Він те, що сам забажав, і
вчинив. 15 Через це до Нього я поспі-
шився, а принижений за це подбаю
про Нього. 15а За таке від Нього по-
турбуюся, дивлюся і боятимуся Його.
16 Господь зробив слабим моє серце,
Вседержитель завдав мені турботу.

17 Бо я не знав, що найде на мене
темрява, перед лицем же моїм Він
покрив *мене* темрявою.

жилъ срдце мое, вседержитель (-)[10] потща мѧ.
Не видяхъ бо яко найдетъ ми тма, предъ
лицемъ же моимъ покры омракомъ.

Глава 24

1 Через що ж від Господа схова-
лися години, **2** а безбожні перейшли
границі? Розграбувавши стадо з пас-
тирем, **3** під'яремного сиріт відвели, і
вола вдовиці взяли як заклад. **4** Звели
ж слабких з дороги праведності, ра-
зом же сховалися лагідні землі. **5**
Стали ж, наче й осли в полях землі,
понад мене, вийшовши зі свого чину.
Сильним є їхній хліб для дітей. **6**
Своє поле перед часом пожали, слаб-
кі ж виноград безбожних безплатно і
без їжі обробили. **7** Численних нагих
поклали спати без одежі, одежу ж ду-
шевних забрали. **8** Гірськими краплями
ми вони мочать, а тому що вони не
мали схованки, загорнулися в камінь.
9 Забрали сироту від грудей, а того,
що відпав, упокорили. **10** Нагих же
неправедно заспали, а в голодуючих
забрали хліб. **11** В тіснотах неправед-
но поклали засідку, а праведної доро-
ги не пізнали. **12** Вони були вигнані з
міста і своїх домів, душа ж немовлят
дуже застогнала. Сам же чому до цих
Він не навідався, **13** як вони були на
землі й не розуміли? А дорогу пра-
ведного вони не пізнали ані не ходи-
ли по його стежках. **14** Пізнавши ж
їхні діла, Він їх передав в темряву. І
буде вночі, наче злодій. **15** Око чужо-
ложника зберегло темряву, кажучи:
Око мене не побачить, – і поклав по-
криття лицю. **16** Він підкопав доми в
темряві, позначили собі в днях і не
пізнали світла. **17** Бо разом вранці їм
тінь смерті, бо пізнає мене – це є тінь
смерті. 18 Він є легким над лицем во-
ди. Хай буде проклята їхня частка на
землі! **19** Хай же на землі їхній сад
видасться сухою часткою! Бо тим,
що розграбували сиріт, **20** їм потім
згадано гріх. Він щез, так як туман
роси. Хай же буде віддано йому те,
що він зробив! Хай же буде знище-
ним всякий неправедний, подібно до
невилічимого дерева! **21** Бо він не-
плідній, не зробив добра і не поми-
лував слабку жінку, **22** а в гніві зни-
щив слабких. Отже, задля цього не
повірить у своє життя. **23** А коли зах-
воріє, хай не вдається виздоровіти,
але хай він впаде від недуги. **24** Бо
його висота багатьом вчинила зло,
він же зів'яв, наче зілля на спеці, або
наче колос, він сам відпав від стебла.

Глава, кд.

Почто же Гда оутаишася часи, нечести-
віи же предѣлы преидоша. Стадо съ па-
стыремъ разграбльше, подъяремника [же][1] сиры
ѿведоша, и волъ вдовица обручиша. ѿ-
клониша [же][2] немощныя ѿ пути праведнаго,
вкупѣ [же][3] скрышася кротціи земля. Быша же
яко (и) осли на села (земля) паче мене, излѣзше
своего чина. възможе (хлѣбъ и)[4] во юноша. ниву
преже времене (-)[5] свою сущу пожаша, немощніи же
виноградъ нечестивыхъ безъ мзды и безъ брашна възъ-
дѣлаша. Наги многи оуспиша безъ ризъ, одежу же
душныхъ (-)[6] отъяша. Каплями горскими мо-
чатъ, зане же не имѣяху покрова в камень ся об-
лекоша. въсхитиша сироту ѿ сесца, спадшаго же
смириша, нагія же оуспиша безъ правды, алчю-
щихъ же хлѣбъ отъяша. въ тѣснинахъ безъ
правды приседѣша, путь же праведенъ не вѣдѣ-
ша. иже из града из домовъ своихъ изгоними быва-
ху, душа же младенецъ въздыхаше вельми. Самъ
же почто сихъ посѣщенія не сътвори. на земли
сущимъ имъ и не разумѣша, пути же пра-
веднаго не вѣдѣша, ни по гостинницамъ его
ходиша. Разумѣвъ же ихъ дѣла, предастъ ихъ
въ тму, и въ нощи будетъ яко тать. (-)[7]
Око прелюбодѣица съхрани тму, гля, не оуз-
ритъ мя око, и покровеніе лица положи. Проко-
паша въ тмѣ хлѣвины, въ днехъ назнаме-
наша себѣ, (и) не познаша свѣта. Яко въ-
кучѣ заоутра имъ стѣнь смерти, яко познаетъ
(мя се быти)[8] стѣнь смерти, легко есть на лице
воды. Проклята буди часть ихъ по земли, да
явитъ же ся садъ ихъ на земли суха часть.
(Иже)[9] бо сиры разграбиша, потомъ въспома-
нуся ему грѣхъ, якоже мгла ѿ росы ищезе.
въздано же буди ему еже съдѣя. съкрушенъ
же буди всякъ неправдивъ яко древо неисцѣ-
лено неплодови бо, не добро сътвори и жены не
помиловалъ. Яростію же развращи немощныя,
(-)[10] сего ради оубо не имать вѣры яти на
свое житіе. Болѣвъ же да не дается исцѣли-
ти, но въпадетъ въ недугъ. Многи бо озлобила
высота его, оувяде же яко зеліе въ теплотѣ,
или якоже класъ ѿ стебла самъ ѿпадъ.

Гл҃а, к҃е·

ні Аще ли никтоже є҆сть рекі҆и лжꙋща мѧ,
и҆ положитъ ни въчтоже гл҃ы моѧ̀· Ѿ-
вѣща же валда҃ савхетинъ (и҆) (рече)[1]·
Что бо пе́рвое сло́во и҆ли страхъ ѿ него,
творѧ́и всѧческаѧ на вы́шнихъ, да не
мни́тъ никтоже ꙗ҆́ко є҆сть превлече́ні́е и҆скꙋсни-
комъ на кого ꙗ҆́же не на́иде пресѣдѣ́ні́е є҆го.
ка́ко [-][2] бꙋдетъ ѻ҆правда́нъ чл҃къ пре҃ (б҃мъ)[3],
и҆ли кто ѻ҆чиститъ себе роже́ныи ѿ жены̀·
А҆ще лꙋнѣ повелѣва́етъ и҆ не сі҆ѧ́етъ, ѕвѣзды
же нечи́сты сꙋть пре҃ нимъ· Коли́ко же па́че
чл҃къ гно́и, и҆ сн҃ъ чл҃чкъ че́рвь·

Гл҃а, к҃ѕ·

ді Ѿвѣща же і҆́ѡвъ (и҆) (рече)[1]· Кого лю́биши,
и҆ли комꙋ хо́щеши помага́ти· Тѣ́мже
ѹ҆бо не є҆мꙋже ли многа крѣпость, не
є҆мꙋже ли мы́шца крѣ́пка есть· С ки҃
совѣща́ешисѧ, не є҆мꙋже ли мно́га премꙋ҃дрость·
И҆ли кого въслѣ́дъ по́идеши не є҆мꙋже ли мно́-
га си́ла· Комꙋ възвѣсти́лъ є҆си гл҃ы, дыха́ні́е
же чі́е є҆сть и҆сходѧ́щее и҆с тебе· Е҆да̀ щюдове
въскóрмѧтсѧ по҃ (двóю)[2] съсѣ́дъ є҆го· Нагъ
а҆дъ пре҃ нимъ, и҆ нѣ́сть ѻ҆дежда па́гꙋбѣ (є҆го)·
Простира́ѧ сѣ́вера ни на че҃же, (и҆) повѣшаѧ зе́-
млю ни на ко҃же· Свѧза́ѧ во́дꙋ на ѻ҆́блацѣхъ
свои́хъ, и҆ не претръжесѧ ѻ҆́блакъ по҃ ни́мъ· держа
лице прⷭ҇тла, (и҆) простира́ѧ на не́мъ ѻ҆́блакъ свои·
Повеле́ні́е ѻ҆крꙋжи на лицы̀ водѣ, до кончи́ны
свѣтъ съ тмо́ю· Сто́лпи нб҃ні́и прострѣшасѧ и҆
диви́шасѧ ѿ запреще́ні́а є҆го· Крѣ́пості́ю ѹ҆строи
мо́ре, (и҆) хи́тростію же постла̀ дно· Ве́рьѧ же
нб҃ныѧ ѹ҆боѧ́шасѧ є҆го, повелѣ́ні́е же ѹ҆мори ѕмі́а
проти́вника. [и҆][3] се сі́а ча́сть пꙋти є҆го. и҆ ѻ҆
ка́пли словеси ѹ҆слы́шимъ в не́мъ, си́лꙋ же гро́-
ма є҆го кто вѣ҃ (и҆) кто ꙗ҆вѣ да сътво́ри·

Гл҃а, к҃з·

Еще же приложи і҆ѡвъ (и҆) ре҃ пе́рвымъ сло́-
вомъ. жи́въ г҃ь, и҆же (мѧ сице)[1] сꙋди· и҆
вседръжи́тель, и҆же ѻ҆горъчи́лъ мѧ дш҃ю·
Е҆ще ли ѹ҆бо дыха́ні́ю моє́мꙋ сꙋщꙋ, [и҆
дх҃ъ][2] бж҃і́и сꙋщі́и [в но́здрехъ мои][3]. не воз-
гл҃ите ѹ҆стнѣ мои безако́ні́а, ни дш҃а моа по-
ѹ҆чи́тсѧ непра́вдѣ· Не (бꙋди мнѣ)[4] правди́вы
[нарещи васъ][5] до́ндеже ѹ҆мрꙋ· Не и҆змѣню бо
[незло́бі́ѧ моє́го][6], пра́вдѣ же внима́ѧ не пре-
да҃сѧ· Не съвѣдѣ бо себе ѕла съдѣлавъ (ника-
ко҃). Но а҆ще бы́ша были враѕи мѧ, ꙗ҆́коже раз-
вращені́е нечестивыхъ. и҆ въста́ющи на́ мѧ,

Глава 25

25 Хіба ж немає того, що каже, що 18
я говорю неправду, і поставить як
ніщо мої слова? 25,1 Відповів же
Валдад, савхіт, і сказав. 2 Адже яке
перше слово або страх у Нього? Він
робить все на висотах! 3 Хай ніхто не
вважає, що є зволікання спокусни-
кам! На кого ж не найде його за-
сідка? 4 Як буде оправдана людина
перед Богом, або хто себе очистить з
тих, хто роджений від жінки? 5 Якщо
наказує місяцеві – і не світить, звізди
ж є нечистими перед ним. 6 На-
скільки ж більше людина – гній, і
людський син – хробак!

Глава 26

1 Відповів же Йов, і сказав. 2 Кого 19
любиш, або кому бажаєш помогти?
Чи не тим, отже, в кого велика сила і
в кого є сильне рамено? 3 З ким ти
порадишся? Чи не *з тим*, в кого вся
мудрість? Чи вслід за ким підеш? Чи
не *з тим*, в кого велика сила? 4 Кому
ти звістив слова? Чиє ж є те дихання,
що з тебе виходить? 5 Чи велетні бу-
дуть вигодовані під двома його сусі-
дами? 6 Нагеий перед ним ад, і немає
одежі для його згуби. 7 Він простягає
північ над нічим і вішає землю на
нікому. 8 Він зв'язує воду у своїх
хмарах, і хмара не роздерлася під
ним. 9 Він держить лице престолу і
простягає над ним свою хмару. 10
Він наказом оточив лице води з тем-
рявою до закінчення світла. 11 Не-
бесні стовпи простяглися і здивува-
лися від його погрози. 12 Силою Він
втихомирив море і вміло поклав дно.
13 Засуви ж небесні Його злякалися,
а наказом Він вбив змія-противника.
14 І ось це частина його дороги. І по-
слухаємо Його про краплину слова.
Силу ж його грому хто знає? І хто яв-
но *скаже*, щоб він зробив?

Глава 27

1 Ще ж додав Йов, і сказав пер-
шим словом: 2 Хай живе Господь, я-
кий мені так судив, і Вседержитель,
що засмутив мою душу! 3 Ще, отже,
поки є моє дихання і божий дух є в
моїх ніздрях, 4 мої губи не вислов-
лять беззаконне ані моя душа не пов-
чатиметься неправедного. 5 Хай не
буде, щоб я праведними назвав вас,
доки помру! Бо не зміню мою нез-
лобність, 6 а дотримуючись правед-
ності, не віддам себе, бо я зовсім не
свідомий *того*, що я зробив зло. 7
Але ви так, наче б були моїми воро-
гами, *ви* так, як руїна безбожних, і

повстаєте проти мене, наче згуба без-
божних. 8 Бо такою є надія безбож-
ному, адже тримається, надіючись на
Господа, але чи спасеться? 9 Чи Бог
вислухає його молитву, як на нього
найде скрута. 10 Чи має якусь сміли-
вість перед Ним? Чи як той покличе,
Він його вислухає? 11 Але сповіщу
вам, що є в господній руці те, що є у
Вседержителя, – не збрешу. 12 Ось
же, отже, всі знаєте, що марне нале-
жить марним. 13 Це частина безбож-
ного чоловіка в Господі, здобуток же
сильний прийде на них від Вседер-
жителя. 14 Якщо ж численними бу-
дуть його сини, будуть на вбиття. Як-
що ж стануть мужами, переставлять-
ся. 15 Його живі ж помруть смертю, а
їхніх вдів ніхто не помилує. 16 Якщо
збере землю, наче срібло, а приготує
золото, подібно до глини, – 17 це все
праведні здобудуть, його маєток за-
беруть праведні. 18 Пропав же його
пс. 148 дім, наче молі, і *те, що він придбав,
наче павутина. 19 Богатий засне і не
додасть, відкрив свої очі – і немає. 20
Його зустріли болі, наче вода, вночі
його захопить темрява. 21 Його за-
бере палюча горяч, і відійде, і змете
його з його місця. 22 І скине його, і
не пощадить його, втечею втече з
його рук. 23 Заплеще проти них сво-
їми руками і його поволоче з його
місця.

ꙗко же пагуба беззаконныхъ· (Ѯакая убо)[7] есть
надежда нечестивому, ꙗко пребываетъ надѣ-
ѧся къ гв҃и убо спс҃е ли ся. или мольбу его
услышитъ [бг҃ъ][8], ли нашедши ему бѣдѣ,
еда имать кое дерзновенїе пре нимъ, или ꙗко
призвавшу ему, услышитъ его· Но возвѣщу
вамъ что есть в руку гн҃ю, еже есть у все-
держителя не солжу. се же убо вси вѣсте ꙗко
тщее тщиимъ (достоитъ)[9]. сїя часть чл҃ка
нечестиваго ѿ гд҃а, стяжанїе же силно прїи-
детъ ѿ вседръжителя на ня. аще же мнози
будутъ сн҃ове его, на заколенїе буду, аще же
[-][10] возмужаютъ приложатся. живїи же его
смертїю умрутъ, [и вдовица][11] ихъ никтоже
помилуетъ· Аще съберетъ ꙗкоже землю сребро.
(и) равно (-)[12] бернїю уготовитъ злато· Се все
правдивїи обдержатъ, имѣнїе [-][13] его ис-
товїи поимутъ. събыстъ же ся домъ его ꙗко
молїе, *и ꙗкоже паучина [ꙗже снабдѣ][14]· Бога- ѱло рми
тыи успнетъ, и не приложитъ, очи свои ѿверзе
и нѣсть срѣтоша его· Ꙗкоже вода болѣзни,
нощїю [-][15] име и примракъ. прїиметъ и
варъ, и ѿидетъ, и возвѣетъ его ѿ мѣста
его, и повержетъ [и][16] и не пощадися, из руку
его бѣжанїемъ убѣжи въсплещетъ нань ру-
кама своима, и повлечетъ и ѿ мѣста его·

Глава 28

1 Бо є місце для срібла, звідки бу-
ває, і місце для палиці, там де очищу-
ється. 2 Адже залізо народжується з
землі, мідь же рубається подібно до
каменя. 3 Він поклав чин темряві, і
Він досліджує всякий кінець. Камінь
– темрява і тінь смерті, 4 перериван-
ня потоку через порох. Ті ж, що за-
бувають праведну дорогу, знемогли.
5 Людьми орена земля – з неї вийде
хліб. Під нею Він повернувся, наче
вогонь. 6 Місце сапфіра – її каміння,
і порох – її золото. 7 Стежки не знає
птах, і його не оминуло око шуліки. 8
І не топтали її сини хвальків, і на неї
не прийшов лев. 9 Він простягнув
свою руку на гостру скелю, переки-
нув же від гори коріння. Він розбур-
хав хвилі вод, 10 відкрив же глибини
рік, повороти ж рік Він відкрив. Все
ж шляхетне побачило моє око, 11 він
же показав свою силу на світлі. 12 А
мудрість звідки знайшлася, яке ж є
місце вміння? 13 Смертна людина не
знає своєї дороги ані не знайдеться в
людях. 14 Безодня сказала: Немає в
мене. І море сказало: Немає зі мною.
при. 8 15 Не дасть її обняти, і не стане срі-
муд. 7 бла їй на заміну. 16 *І вона не прирів-
няється до офірського золота, до до-
рогоцінного онікса і сапфіра. 17 Не

Гл҃а, кн҃·

Есть бо сребру мѣсто ѿнюду бываетъ,
(и) мѣсто (жезла)[1] ту удуже очища-
ется. желѣзо бо ѿ земля раждается,
мѣдь же равно каменїю сѣчется· Чинъ
положи тмѣ, и всяку кончину самъ испыту-
етъ· Камыкъ тмы, и сѣнь смерти, пресеченї-
емъ потока ѿ праха. забывающїи же путь
правый изнемогоша· ѿ чл҃къ (орема) земля ѿ
нея изыиде хлѣбъ, под нею сеи обратися ꙗ-
ко огнь· Мѣсто сапфира каменїе ея, и персть
злато ея. стезя не позна (-)[2] птица, и не
презрѣ ю око ненасыще. [и][3] не праша ея сн҃ове
величавыхъ, (и) не преиде по неи левъ· На несѣ-
комѣ простре руку свою, разврати же ис коре-
нїя горы. (волны водъ въстрясе), глубины же
рѣкъ ѿкры, (ѿврати же рѣкъ разверзе)· Всякое
же чтн҃ое видѣ ми око (-)[4] показа же (силу
свою)[5] на свѣтъ· Премудрость же ѿкуду обрѣ-
тесѧ, кое же мѣсто є хитрости· Не вѣсть чл҃къ
пути ея, ни обращетъ же ся въ чл҃цѣхъ.
бездна рече нѣсть мнѣ, и море рече нѣсть съ
мною. не дасть объяти о неи, и не преста-
нетъ сребро измѣненїе ея· *И неспоена будетъ при и мдро з
съ златомъ [сифирскомъ][6], онухитомъ чтн҃омъ,

и сапфѵромъ· Не равно бꙋдетъ еѧ злато и стекло,
і измѣненїе еѧ съсꙋди злати превысокїѧ, и
дѣлателе не помѧнꙋтсѧ· И въвлеци премꙋд-
рость паче внꙋтренѧѧ, не равно еѧ бꙋдетъ топа-
зїонъ едиопїа, съ златомъ чтномъ не смѣ-
ситсѧ· Премꙋдрость же ѿкꙋдꙋ обрѣтесѧ, кое
же мѣсто есть смышленїѧ· Оутаисѧ всего члка,
и ѿ птиць нбныхъ скрысѧ. пагꙋба и смрть
рекоста, слышахове же (и)[7] славꙋ. бъ блгъ съ-
стави еѧ пꙋть, сам же вѣсть мѣсто еѧ.
самъ бо поднбнꙋю всю прозираетъ, вѣдыи по земли
все еже сътвори· вѣтръ оуставленїе, и водѣ мѣ-
рꙋ. егда сътворилъ тако (вѣдѧи, и)[8] счте
(-)[9] пꙋть въ ѿтресенїи гласа. тогда видѣ ю
[-][10] исповѣда ю, оуготова [і][11] изслѣди (и) рече
прі а (-)[12] члкꙋ. *(и) се бгочтїа есть премꙋдрость, а
еже оудалитисѧ ѿ ѕла есть хитрость·

Гл҃а, кд·

к Еще же приложи іовъ (и) рече, первымъ
словомъ, кто мѧ (гн҃и) положитъ на
мцъ, прежде днїи ихже мѧ (гь)[1] хранѧ-
ше· Егда свѣтѧшесѧ свѣщникъ его
на главою моею, егда свѣтомъ его хождахъ
въ тмѣ· Егда бѣхъ тѧжекъ на пꙋтехъ,
егда [гь][2] посѣщенїе твораше домꙋ моемꙋ·
Егда бѣхъ богатъ ѕѣло, окртъ же мене ра-
би. егда обливахꙋсѧ [пꙋтїе мои][3] масломъ,
горы же мои обливахꙋсѧ млекомъ· Егда исхо-
жахъ из оутра въ грд, на стогнахъ же стоѧ-
ше ми пртлъ. видѣвше (-)[4] юноша скрыша-
сѧ, старцы же въсташа· Мꙋжїе (-)[5] преста-
ша глюще, персты възложше на оуста· иже
слышаша блжиша мѧ, и ѧзыки ихъ (прилпе
гортани ихъ)[6]· Яко (ихже) оухо слыша и оубл-
жиша мѧ, (ѧкоже)[7] видѣвъ мѧ оуклонисѧ·
Спсохъ бо оубогаго ѿ рꙋки силнаго, и сиротѣ
емꙋже не бѣ помощника помогох· Блвенїе поги-
бающаго на мѧ прїидетъ, оуста же вдовича
[блвиша мѧ][8]· въ правдꙋ же облачахъ, одѣ-
ѧхъ же сѧ въ сꙋдъ ѧко въ ризꙋ сꙋгꙋбꙋ. око
бѣхъ слѣпымъ нога же хромымъ, азъ бѣхъ ѿ-
цъ немощныи, прю же юже не вѣдахъ, (і) из-
слѣдих· Сътрохъ же челюсти неправедныхъ, ѿ
среды же зꙋбъ ихъ разграбленїѧ изѧхъ· Рѣх
же аще възрастъ мои състарѣетсѧ, ѧкоже
стебло финиково многїѧ лѣта поживꙋ· корень
разверзесѧ на водѣ, и роса да вселитсѧ на жа-
твѣ моеи. слава моа тща съ мною, и лꙋкъ
мои в рꙋце его поидѣ· Мене слышавше внѧша,
оумолкоша же о моемъ совѣтѣ· къ моемꙋ
глꙋ (оухо)[9] приложиша, обрадовахꙋ же егда к

зрівняється з нею золото і скло, і
взамін їй золотий посуд. **18** Високі
місця і робочі не згадаються. І при-
тягни мудрість понад те, що внутрі.
19 Не зрівняється з нею топазій Ефі-
опії, до чистого золота її не прирівня-
ють. **20** А мудрість звідки знайшла-
ся? Яке ж є місце вміливості? **21** Во-
но скрите перед кожною людиною і
сховане від небесних птахів. **22** Згуба
і смерть сказали: Ми ж почули чутку
про неї. **23** Бог добре уклав її дорогу,
Він же знає її місце. **24** Бо Він огля-
дає всю піднебесну, знаючи те, що в
землі все, що зробив, – **25** склад ві-
трів і міра води. **26** Коли зробив так,
знаючи, і розмірив дорогу в трясінні
звуків, **27** тоді побачив її, визнав її,
приготував і дослідив, **28** і сказав
людині: *І ось почитання Бога – є при. 1
мудрість, а віддалятися від зла – є
вміння.

Глава 29

1 Ще ж додадав Йов, і сказав за 20
попереднім словом: **2** Хто мене, Гос-
поди, поставить на місяць, раніше від
днів, в яких мене Господь стеріг? **3**
Коли Його світильник світив над мо-
єю головою, коли я у темряві ходив
Його світлом, 4 коли мені було тяжко
на дорогах, коли Господь робив від-
відини моєму домові, **5** коли я був
дуже багатим, довкруги ж мене *були*
раби, **6** коли мої дороги поливалися
маслом, а мої гори обливалися моло-
ком. **7** Коли я виходив вранці в місто,
на площах же стояв мій престіл, **8** ба-
чачи, хлопці сховалися, старці ж під-
німалися, **9** чоловіки переставали го-
ворити, поклавши пальці на уста. **10**
Ті ж, що чули, мене називали бла-
женним, і їхні язики прилипли до їх-
нього горла. **11** Бо яких вухо почуло,
і назвало мене блаженним. Коли Він
мене побачив, звернув Він, **12** бо я
спас бідного з руки сильного, і я по-
міг сироті, в якого не було помічни-
ка. **13** Благословення погибаючого
прийде на мене, уста ж вдови мене
поблагословили. **14** Я ж вдягався у
праведність, я ж вбрався в суд, наче в
подвійну одіж. **15** Я був оком для слі-
пих, ногою ж для кульгавих. **16** Я був
батьком для немічних і дослідив же
боротьбу, яку я не побачив. **17** Я ж
знищив челюсті безбожних, а з-по-
серед їхніх зубів я вирвав грабунок.
18 Я ж сказав: Хоч мій вік постарі-
ється, поживу довгі роки, наче стебло
фінікового дерева. **19** Корінь відкрив-
ся при воді, і роса хай поселиться у
моїх жнивах. **20** Моя слава марна зі
мною, і мій лук піде в його руці. **21**
Мене слухали ті, що чули, замовкли
ж на мою раду. **22** До мого слова не

додали, раділи ж, коли я до них гово-
рив. **23** Наче спрагла земля, що очіку-
вала дощ, так і ці мої слова. **24** Якщо
засміюся до них, не повірять, світло
мого лиця не занепадало. **25** Я вибрав
їхню дорогу посеред князів, і я жив,
наче цар між хоробрими, наче терп-
лячий умом, я потішав.

Глава 30

1 Тепер же висміяли мене наймен-
ші, тепер навчають мене частково ті,
яких за ніщо я вважав, яких батьків
не вважав я гідними стати учасни-
ками моїх черед. **2** Навіщо ж мені си-
ла їхніх рук? Через них згинуло за
вершення. **3** Браком і голодом я су-
проводжуваний, вони втікають, він,
що вчора був безводний. Туга і бід-
нота **4** оточують, і гостре зілля, що
вигладжує, яким зілля – їжа живота.
Безчесні ж хуління потребують по-
стійно добра, які жували коріння і де-
рева від великого голоду. **5** Повстали
на мене злодії, **6** яких доми були ка-
мінні печери, **7** з-посеред доброзвуч-
них закричать ті, які жили під поль-
овими ріщами. **8** Сини безумних, і не-
чесне ім'я, і слава згасли з землі. **9**
Тепер же я є їхні гуслі, і мене мають
за пісню. **10** Гидували мною, відсту-
пивши далеко, лицю ж моєму не по-
шкодували плювання, **11** бо відкрив-
ши свій сагайдак, він мені вчинив зло
і виніс уздечки моєму лицю. **12** На
галузку правого боку вони повстали,
ноги ж його він простягнув і пішов
проти мене стежками їхньої згуби. **13**
Вони знищили мої стежки, скинули
ж з мене одіж. **14** Своїми стрілами
він мене прошив, вчинив він мені як
забажав, я був принижений в болях.
15 До мене ж повертаються болі, від
мене відійшла надія, наче вітер, і моє
спасіння, наче хмара. **16** Тепер на
мені виливається моя душа, і охоп-
люють мене дні болів. **17** Вночі ж мої
кості розгорілися, а моє сухожилля о-
слабло. **18** У великій силі він схопив
за мою одіж, наче шия моєї одежі, він
мене оточив. **19** Він же мене тримає,
наче глину, моя частина в землі і по-
пелі. **20** Я закричав до Тебе і Ти мене
не почув, встали вони і дивилися на
мене. **21** Вони ж на мене напали без
пощади, Ти мене зранив сильною ру-
кою. **22** Ти ж мені призначив болі і
відкинув мене від спасіння. **23** Адже
знаю, що смерть мене зітре, бо земля
– дім кожному смертному. **24** Якщо
було б добрим, я сам себе убив би,
або я помолився б до іншого, щоб ме-
ні це зробив. **25** Я ж над кожним не-
мічним заплакав, застогнав же, бача-
чи чоловіка в бідах, **26** я затримаюся
в добрі. І ось мене радше зустріли по-

нимъ глаголахъ. Ꙗкоже земля жаждущїи чающи
дождя, такоже (и) сїи моя глаголанїя. аще въ-
смѣюся к нимъ не имуть вѣры ꙗти, [-][10]
свѣтъ лица моего не ѿпадаше. Избрахъ путь
ихъ (средѣ)[11] князь, и вселяхся ꙗко царь въ
храбрѣхъ, аки страстенъ умомъ утѣшахъ.

Глава, л.

Нынѣ же поругаша ми ся меншины, нынѣ
учатъ мя ѿ части, ихже похулихъ ѿ-
ца [-][1], ихже не сътворихъ достоины (при-
общитися)[2] моихъ чредъ. Крѣпость бо
рукъ и всякую мнѣ, на нихъ погибе скончанїе.
Скудостїю и гладомъ водяися, бѣжащїи
безводенъ сыи вчера. Туга и тщета обходя-
ще, (и былїе остро оглажающе)[3], имже (утро-
бное брашно былїе)[4]. нечестнїи же (-)[5] похуленїи
требующе выну блага. иже (коренїе и древа)[6] жваху
ѿ глада великаго. въсташа на мя татїе, ихже
домове [-][7] бѣша пещеры камены, ѿ среды доб-
рогласныхъ възопїютъ. иже подъ хврастїемъ ди-
вїимъ живяху. Безумныхъ сынове и нечестно
имя, и слава угашена ѿ земля. нынѣ же гусли
(есмь азъ)[8] имъ, и мене въ пїенїе имутъ. омра-
зиша [-][9] мя ѿступльше далече, ѿ лица же
моего не пощадѣша плюновенїя. ѿвѣзнувъ бо
тулъ свои оскръби мя, и узду лицу моему ис-
пусти. На деснаго ѿраслю въсташа, [ноѕѣ][10] же
[его][11] простре. и путь сътвори на мя стезя
пагубы ихъ, сътроша стезя моя. Съвлекоша
же мя одежду, стрѣлами своими устрѣли мя.
Сътвори мя ꙗкоже въсхотѣ. въ болѣзнехъ смѣ-
рихся, обращаютъ же ми ся печали. ѿиде ми на-
дежда ꙗкоже вѣтръ, и ꙗко облакъ спасенїе мое.
(-)[12] Нынѣ на мя разлїется душа моя, (и) о-
дръжатъ (-)[13] мя днїе печалїи. Нощїю же кости
моя разгорѣшася, жилы же моя ослабѣша.
Многою крѣпостїю ятъ ми ся за ризу, ꙗкоже
ожерелїе ризы моея обя мя. Имамъ же мя равно
бернїю въ земли и пепелѣ [часть мою][14]. Възопихъ
(-)[15] к тебѣ и не услыша мене, сташа [же][16]
(-)[17] смотрѣша мене. Наидоша же на мя без
милости рукою крѣпкою уязвилъ мя еси. Въчи-
нилъ же мя еси въ печалехъ, и ѿверже мя ѿ
спасенїя. вѣдѣ бо ꙗко смерть мя истретъ,
домъ бо всякому смертну земля. Аще бы лѣпо
самъ бы себе убилъ, или молилъся быхъ иному
дабы ми то сътворилъ. Азъ же о всякомъ не-
мощнѣ въсплакахся, въздохнувъ же видѣвъ мужа
въ бѣдахъ, азъ [-][18] удержюся о блазѣ, [и][19]
се стрѣтоша мя паче днїе ѕлобнїи. [Сердце][20]

(-)[21] въсмрьдѣ и не ѹмолчитъ, вариша мѧ дн҃їе нищеты. Стеня ходихъ бе҃ мльчанїа, стоѧхъ же въ съборѣ въпїа. Братъ быхъ сиринъскъ, другъ же (пт҃ицамъ)[22]. Кожа же моа помрачися велико, кости же моа [съгорѣша][23] ѿ теплоты. Събысть же ми ся на страсть гусли, пѣснь же моа на плачь мнѣ.

Гл҃а, л҃а.

Завѣтъ положихъ очима моима, и не помышлю на дѣвцю. И еще же раздѣли б҃ъ съвыше, и причастїе постижно ѿ вышнихъ. [Люта][1] пагуба неправдивому, и осуженїе творящимъ безаконїа. Не самъ ли ѹзритъ путь мои, и вся стопы моа исчететъ. Аще ли ходихъ съ смѣшники, аще ли (-)[2] потщася нога моа на лесть. [Стахъ бо][3] на мѣрилѣ прав҃днѣ, видѣ же г҃ь незлобїе мое. Аще ѹклонится нога моа ѿ пути, аще и въ слѣ҃ ока [моего][4] иде ср҃це мое. Аще ли рука моа прикоснуся мз҃ы, да всѣю ѹбо а инїи поядятъ, бес корене же бы на земли. Аще ли [же][5] въ слѣдъ (жены мужаты иде мое ср҃це)[6], аще ли же присѣдя бы при дверехъ ея. Годѣ ѹбо буди и жена моа иному мужу, младенцы же мои смирени да будутъ. Ꙗрость бо гнѣва не ѹдержанна, еже оскврьнити мужатницу, огнь бо есть горя о вся страны идѣже найдетъ ис коренїа погубитъ. Аще ли же и похулихъ прю раба моего и рабы, прящемся предо мною. Что бо сътворю аще пытанїе ми сътворитъ г҃ь, аще ли же и посѣщенїе кїи ѿвѣтъ сътворю. Тѣмже ѹбо не ꙗкоже ли а҃ бѣхъ въ чревѣ и они быша, бѣхо҃ же въ семъ чревѣ. немощнїи же аще что имъ бѣ требѣ не погрѣшиша, вдовича же ока не презрѣхъ. Аще ли же и хлѣбъ свои ꙗдохъ единъ, а сиромꙋ не подахъ ли [ѿ него][7]. Ꙗко ѿ юности моея кормѣхъ ꙗко ѿц҃ъ, и из чрева м҃тре моея наставихъ. Аще ли же (-)[8] позряхъ нага гиблюща и не оклекохъ, немощнѣи же аще не бл҃виша мя, ѿ стрига же агнець моихъ съгрѣшася плещи ихъ. Аще въздвигъ на сироту руку, надѣюся ꙗко многа помощь о мнѣ е҃. да ѿступитъ ѹбо рамо мое ѿ выя, мышца же моа ѿ лакти да съкрушися. Страхъ бо г҃нь обья мя, и ѿ (мудрости)[9] его не сътерплю. Аще ѹчинихъ злато въ крѣпость себѣ, аще ли (-)[10] на каменїа многоцѣнная надѣяхся. Аще же и възвеселихся многу (ми богатьству)[11] сущу, аще и на бесчисленѣ положихъ руку мою. Или не видимъ сл҃нца въсїавша [и][12] заходяща, луны же

гані дні. **27** Серце засмерділося і не замовкне, мене випередили дні бідноти. **28** Я ходив, стогнучи, не замовкаючи, я ж стояв у зборі, кричачи. **29** Я став братом сирен, а другом птахів. **30** Шкіра ж моя дуже почорніла, а мої кості загоріли від спеки. **31** Гуслі ж стали мені в плач, а моя пісня мені на плач.

Глава 31

1 Я поклав завіт моїм очам і не подумаю про дівчину. **2** І ще відділив Бог згори і наслідя досяжне з висот. **3** Люта згуба неправедному і осудження тим, що чинять беззаконня. **4** Чи він сам не побачить мою дорогу і всі мої кроки почислить? **5** Хіба ж я ходив з тими, що висміюють, хіба ж нога моя поспішилася на обман? **6** Адже я став на справедливе мірило, Господь же знає мою незлобність. **7** Якщо моя нога зійшла з дороги і якщо моє серце пішло за моїм оком, якщо ж моя рука доторкнулася дарів, **8** отже, хай я посію, а інші хай з'їдять. Я ж став без кореня на землі. **9** Якщо ж моє серце пішло вслід за заміжньою жінкою, якщо ж я сидів при її дверях, **10** хай же і моя жінка вгодить іншому чоловікові, мої ж діти хай будуть впокорені. **11** Адже опоганити заміжню *жінку* – гнів люті не до спинення, **12** бо є вогнем, що горить на всіх сторонах, куди нападе, з кореня він вигубить. **13** Якщо ж і знехтував я судом мого слуги чи служниці, як вони судилися переді мною, **14** адже що зроблю, коли Господь мені вчинить допит? Коли ж і відвідини, яку відповідь дам? **15** Тому то, отже, чи не так, як я повстав в лоні, і вони повстали? Ми ж повстали в тім же лоні. **16** А немічні не були знехтувані, якщо їм чогось було потрібно, око ж вдови я не відкинув. **17** Хіба ж і хліб свій я сам їв, а сироті не подав з нього? **18** Бо від моєї молодості я головував, як батько, і від лона моєї матері я настановив. **19** Якщо ж і я не зглянувся на нагого, що гинув, і не зодягнув, **20** якщо ж слабкі не поблагословили мене, а їхні рамена *не* загрілися з постригу моїх ягнят, **21** якщо ж я підняв руку проти сироти, – маю надію, бо для мене є велика поміч, – **22** хай, отже, відступить моє рамено від ключиці, а моя рука хай буде знищена від ліктя! **23** Бо господній страх мене охопив, і від його мудрості не стерплю. **24** Якщо я поклав собі золото як силу, якщо ж на дорогоцінне каміння я поклав надію, **25** якщо ж і зрадів я, коли моє багатство стало великим, якщо і на безчисленне я поклав мою руку, – **26** чи не побачу

сонце, що сходить, що заходить, а місяць, що маліє? Бо не на них є, **27** якщо потайки обманутим було моє серце. Якщо ж і приклавши мою руку до моїх уст я й поцілував, **28** отже, і це хай мені вважається беззаконням, бо я збрехав перед Господом Всевишнім. **29** Якщо ж я зрадів упадком моїх ворогів, і моє серце сказало: Добре. **30** Отже, хай моє вухо почує моє прокляття, отже, шептанням буду покараний моїм народом! **31** Хіба й часто казали мої служниці: Отже, хто дав би нам насититися його тілом, як був я дуже добрий? **32** Назовні ж не поселявся чужинець, а мої двері були відкриті кожному приходькові. **33** Якщо ж і грішу добровільно, – я утаїв мій гріх. **34** Адже я не засоромився моїх численних людей, щоб не визнаватися перед ними. Якщо ж і дозволив слабому відійти від моїх дверей з порожнім подолком, **35** якщо не засумнівався, – хто дасть свідка проти мене, моя ж рука – Господня. Якщо я не побоявся, а мав я листа проти когось, **36** якщо поклав я вінець, – читав я їх. **37** І якщо, подерши його, і не віддав, не взявши нічого від боржника, **38** якщо проти мене застогнала земля, якщо і її борозди разом заплакали, **39** якщо ж і її силу я з'їв сам без ціни, якщо ж і душу господаря землі я взяв і засмутив, **40** хай замість пшениці мені вийде кропива і, отже, замість ячменю – будяки!

малающися не на нихъ бо есть, (-)[13] аще прельстися таи срдце мое. Аще же и руку мою положъ на оустѣхъ моихъ (и) лобзахъ, и сіе ми оубо беззаконіе (-)[14] да вмѣнится. Яко солгахъ пред (Бгмъ)[15] вышнимъ. Аще ли же обрадовахся о паденіи враговъ моихъ, и рече срдце мое благо. да оуслышитъ оубо оухо мое клятву мою, шептаніемъ оубо буду ѿ людіи моихъ зазоренъ. Аще и многажды рѣша рабыня моа, кто оубо бы далъ намъ ѿ плоти его насытитися зѣло мнѣ благу сущу. Въ нѣже не оуселяшеся странникъ, двѣрь же моа всякому пришедшу ѿверста бѣ. Аще же ли и согрѣшаю волею скрыхъ грѣхъ мои, не посрамихъ бо ся моего народа множества не исповѣдатися пред ними. Аще же ли и оставихъ маломощь, изліяти ѿ двѣріи моихъ (тщемъ нѣдромъ)[16], [аще не оусумнѣхся][17] кто дастъ слышащаго на мя рука же [моа][18] Гня. аще не бояхся. писаніе же ли имѣхъ на кого, (-)[19] аще възложилъ быхъ вѣнецъ четъ и. И аще не раздравъ его (и) ѿдахъ, ничтоже въземъ ѿ сүдлъжника. Аще на мя [-][20] земля постена, аще и бразды ея въсплакашася въкупѣ. Аще ли и силу ея ядохъ самъ без цѣны, аще ли и душу господина земля [поахъ][21] (и) оскорбихъ. въ пшеницы мѣсто да взыидетъ ми кропиви, (и) въ ячмене (-)[22] мѣсто (оубо) купинее.

Глава 32

21 Замовк Йов від слів, **32,1** замовкли ж і три його друзі. Ще Йов промовив, був бо праведний перед ним. **2** Розгнівався ж Еліус Варахилів, вузитанин, з арамського роду, з Авситідійської країни. Розгнівався же він дуже на Йова, тому що проголосив себе праведним перед Богом. **3** І дуже ж розгнівався проти трьох друзів, тому що не змогли відповісти перед Йовом противного, але назвали його безбожним. **4** Еліус же стерпів дати відповідь Йовові, тому що днями його друзі старші від нього. **5** І побачив Еліус, що немає відповіді в устах його друзів, і розлютився своїм гнівом. **6** Відповів же Еліус Варахіїлів, вузитанин, і сказав: Отже, роками я є наймолодший, ви ж є старші, тому я змовчав, я боявся сповістити вам своє вміння. **7** Я ж сказав: Не роки, є ті, що говорять, в багатьох же роках не знають мудрості. **8** Але дух є в людях, дихання ж Вседержителя є те, що навчає. **9** Не многолітні є мудрі ані старці не знають суд. **10** Тому я сказав: Послухайте мене, і сповіщу вам те, що знаю. **11** Послухайте ці

Гла, лв.

(умолча)[1] Іовъ словесы, оумолчаша же и ка
тріе друзи его. еще [прорече][2] Іовъ бѣ бо праведенъ пред нимъ. Разгнѣва же ся Елиоусъ Варахилевъ вузитанинъ ѿ оужичьства [арамска][3] авсидіискія страны. Разгнѣва же ся на Іова зѣло, занеже изрече себе праведна предъ [Бгмъ][4]. И на три же други разгнѣвася зѣло, яко не възмогоша ѿвѣщати противу пред Іовомъ, (но)[5] нарекоша его нечестива. Елиоусъ же претръпѣ дати ѿвѣтъ Іову, яко старѣйша его сүть днми (друзи его). И видѣ Елиоусъ, яко нѣсть ѿвѣта въ оустѣхъ (друговъ его)[6]. И оуярися гнѣвомъ своимъ. Ѿвѣща же Елиоусъ Варахилевъ вузитанинъ (и) рече. юнъ оубо есмь лѣты. вы же есте старѣиши, тѣмже оумлъчахъ, оубояхся възвѣстити вамъ хитрость свою. Рѣх же не лѣты есть глющее, въ мнозѣхъ бо лѣтехъ не вѣдят премудрости. Но духъ есть въ чл҃цѣхъ, дыханіе же вседръжителя есть оучащіи. Не многолѣтни сүть (премудрости)[7], ниже старцы вѣдятъ судъ. тѣмже рѣхъ пос-

лушаите мене, и҆ вѣзвѣщу вамъ е҆же вѣде, вну-
шите (сїа) [гл҃ы моѧ][8]. реку бо вамъ послуша-
ющимъ, дондеже и҆ не спытаете словесъ, и҆ до
васъ сьразумѣю· и҆ се не бѣ і҆ова ѡ҆бличаѧи
ѿвѣщаѧи гл҃у е҆го ѿ васъ. да не речете ѡ҆б-
рѣтохомъ премудрость ѿ г҃а, приложше чл҃ку
(-)[9] повелѣсте гл҃ати тацѣхъ словесъ· Оужас-
нушасѧ [и҆][10] не ѿвѣщаша ктому, ѡ҆бетша-
ша ѿ нихъ словеса. претрьпѣхъ не [гл҃ахъ][11]
бо ꙗко сташа [и][12] не ѿвѣщаша, [ꙗко да ѿ-
вѣщаю и҆ азъ часть][13]. ѿвѣща же е҆лиоусъ
к҃в гл҃етъ· Паки вьзгл҃ю, и҆сполнь бо е҆смь словесъ
оубиваетъ бо мѧ дх҃ъ чрева. чрево же мое ꙗко
мѣхъ мьставрюща завѧзанъ. и҆ли ꙗко мѣхъ
ковачьскїи разширеныи. вьзгл҃ю да почїю ѿ-
врьзу оуста [си][14]. но нѝ чл҃ка не оусрамлѧюсѧ,
не свѣдѣ бо подивитисѧ лицу. а҆ще ли (-)[15] и҆
мене молїе и҆зъꙗдатъ, (никакоже)·

мої слова. Скажу бо вам, що слуха-
єте, доки й не дослідите слова, **12** і
вас зрозумію. І ось не було у вас то-
го, що оскаржував Йова, що відпові-
дав на його слова, **13** щоб ви не ска-
зали: Ми знайшли мудрість в Госпо-
деві! Додавши, **14** ви людині нака-
зали говорити такі слова. **15** Жахну-
лися вони і більше не відповіли, по-
старілися в них слова. **16** Перетерпів
я, бо я не говорив, коли стали і не
відповіли. Хай і я щось відповім! **17**
Відповів же Еліус, говорить: **18** Зно- 22
ву заговорю, бо я є повний слів, бо
мене вбиває дух живота. **19** Живіт же
мій, наче бурдюк солодкого молодо-
го вина, що зав'язаним кипить, або
наче надутий ковальський міх. **20** За-
говорю, щоб я спочив, відкрию мої
уста, **21** але й людини не сороми-
тимуся, **22** бо не вмію дивитися на
обличчя. Хіба ж і мене міль поїсть?
Зовсім ні!

Гл҃а, л҃г·

Но послушаи і҆ове словесъ моихъ, и҆ бесѣ-
ду (мою вьнуши)[1] (си). се бо ѿврьзохъ
оуста моѧ, и҆ вьзгл҃а ꙗзыкъ мои. чисто
[ср҃це мое][2] словесы, разум же оустну мо-
ею чисто разумѣетъ· (Но) дх҃ъ б҃жїи сьтво-
ривыи мѧ, дыханїе же вседрьжителѧ пооучаѧ
мѧ. а҆ще можеши даи (же) ми ѿвѣтъ, къ
сему потерпи [и҆][3] стани противу мнѣ, и҆ азъ
противу тебе· ѿ бренїѧ растворенъ е҆си ты,
ꙗкоже и҆ азъ ѿ тогоже растворенїѧ е҆сва, не
страхъ мои тѧ сматетъ, ниже рука моѧ
тѧжка будетъ на тѧ, ѡ҆баче реклъ е҆си въ
оуши мои, [и҆][4] гласъ гл҃ъ твоихъ оуслышахъ,
зане [же][5] гл҃еши чистъ е҆смь азъ не сьгрѣ-
шаѧ, непороченъ же [бѣхъ][6] [и҆ не][7] безаконновахъ.
зазор же на мѧ ѡ҆брѣте, [и҆ мнитъ][8] мѧ ꙗко
противника [себѣ][9]. вложи же [ногу мою въ
древѣ][10], [и҆ сьхрани][11] [пути моѧ всѧ][12]. како
бо гл҃еши [ꙗко][13] правъ е҆смь, и҆ не послуша ме-
не вѣченъ бо е҆сть и҆же надъ земными. гл҃еши
же чесо ради правды моеѧ не оуслыша (-)[14] сло-
во· е҆дїною бо вьзгл҃етъ г҃ь, и҆ вторѣм же въ
снѣ. и҆ли въ пооученїи нощнѣм, [и҆ли][15] ꙗко е҆г-
да нападаетъ страхъ лютъ на чл҃ки, на
дрѣманїе на ложи тогда ѿкрыетъ оума чл҃-
ческаго, видѣньми страха тацѣми оустра-
шивъ· възврати чл҃ка ѿ неправды, тѣло же
е҆го ѿ нападанїѧ и҆збави. пощадѣ же дш҃у
е҆го ѿ смрти и҆ не пасти е҆му на рати. паки
же ѡ҆бличи (-)[16] болѣзнїю на ложи, и҆ множество
кости е҆го ѡ҆слабивъ, всѧко же брашно (и҆) пше-
ница не возможе приꙗти, а҆ дш҃а е҆го ꙗди хо-

Глава 33

1 Але, Йове, послухай мої слова і
мою мову! Послухай ти! **2** Ось бо я
відкрив мої уста і мій язик заговорив.
3 Моє серце чисте словами, а розум
чисте губ моїх розуміє. **4** Але Дух Бо-
жий, той, що мене створив, дихання
ж Вседержителя мене навчає. **5** Якщо
можеш, дай же мені на це відповідь.
Потерпи і стань проти мене, і я проти
тебе. **6** З глини ти є зліплений, так як
і я, ми є з того самого місива. **7** Мій
страх тебе не налякає, ані моя рука не
буде тяжкою на тобі. **8** Тільки ти
заговорив до моїх вух, і я почув
голос твоїх слів, 9 тому що говориш:
Я є чистий, не згрішив. Я ж був не-
порочний і не вчинив беззаконня. **10**
Вину ж проти мене Він знайшов і
вважає мене собі за противника. **11**
Він же поклав мою ногу в колоди, і
зберіг він всі мої дороги. **12** Бо як
говориш, що я є праведний, і ти мене
не послухав? Бо вічним є Той, що над
земними, **13** а ти говориш: Чому Він
не почув слово моєї правди? **14** Бо
Господь раз заговорить і вдруге у сні,
15 чи в нічному повчанні, або як ко-
ли нападе жахливий страх на людей в
сні на ліжку, **16** тоді Він відкриє
людський ум, такими видіннями
страху налякавши. **17** Він відвернув
людину від неправедності, а його ті-
ло спас від упадку. **18** Пощадив же
його душу від смерті й щоб він не
впав на війні. **19** Знову ж оскаржив
хворобою на ліжку і множество його
костей зробив слабими. **20** Він же
зовсім не спроможний прийняти їжу і
пшеницю, а його душа бажає їжі, **21**
аж доки не зігніє його тіло і покаже
його марні кості. **22** Наблизиться ж

його душа до смерті, а його життя до аду. **23** Якщо буде тисяча смертоносних ангелів, один з них не проколе його, якщо він серцем пізнає, як повернутися до Бога, сповістить же чоловікові свою скаргу, а покаже його беззаконня **24** і заступиться за нього, щоб він не впав у смерть. Обновить же його тіло, так як тиньк на стіні, кості ж його наповнить кістним мозгом, **25** пом'якшить же його тіло, наче в немовляти, і поставить же його мужнім між людьми. **26** Помолиться же до Господа, і сприйнятним Йому буде, ввійде же чистим лицем з обіцянкою. Віддасть же людям справедливість. Отже, Владика не зробить нічого недоброго для менших. Він, що має владу над усіма, не завдасть праведному страху, і всіх Творець не завдасть образи своєму створінню. **27** Після цього ж, тоді людина оскаржить саму себе, кажучи: Що довершив і неправедно покарав мене за те, що я згрішив. **28** Спаси мою душу, щоб не іти в зітління, і життя моє побачить світло! **29** І ось все робить сильний, три дороги з мужем, **30** але спаси від смерті мою душу, щоб моє життя в світлі Його хвалило! **31** Послухай ти, Йове, і послухай мене, і замовкни, і я заговорю! **32** І якщо є ці слова, відповіси мені і говори, бо бажаю тебе оправдати! **33** Якщо ж ні, ти послухай мене і мовчи, і навчу тебе мудрості!

щетъ. дондеже съгнїетъ [плоть єго][17], и покажетъ кости єго тщѧ. приближитъ же сѧ на смр҃ть дш҃а єго, и животъ єго въ адъ. аще будетъ тысѧщь аг҃гли смр҃тоносцы, єдинъ ѿ нихъ не оубудетъ єго. аще ли разумѣетъ ср҃цемъ обратитисѧ къ б҃у, повѣсть же чл҃ку свои зазо҃, безаконїѧ же єго покажетъ. (и) заступитъ (и) не впасти єму въ смр҃ть обновитъ же (тѣло єго)[18], ѩкоже помазанїе на стѣнѣ. кости же єго исполнитъ мозга, оумагчит же єго плоть ѩкоже младенца, [и][19] оустроит же и възмужавша въ чл҃цѣхъ помоль же сѧ къ г҃у, и прїѧтъ имъ будетъ. внидет же лицемъ чистыи съ обѣщанїемъ. въздасть же чл҃комъ правду, (не сътворитъ оубо вл҃ка ничтоже нелѣпо на меншины. имѣѧи на҃ всѣми одръжанїе, не возматетъ праведнаго. и всѣхъ творец, не преобиди своєго сътворенїѧ·) Посем же тогда зазритъ чл҃къ са҃ себе гл҃ѧ ѩже сконча, и недостоино мучи мѧ ѩкоже съгрѣши҃ Сп҃си дш҃у мою не внити въ истлѣнїе, и житїе мое свѣтъ оузритъ, [и][20] се все творитъ крѣпкїи, путїе три съ мужемъ. но избави дш҃у мою ѿ смр҃ти, да животъ мои въ свѣтѣ хвалитъ и. внимаи (си) їове и послушаи мене (и) премлъчи, и азъ възг҃лю. (и) аще суть словеса [си][21] ѿвѣщаи ми (и) гл҃и, хощу бо оправдити тѧ. аще ли ни, (но)[22] послушаи мене (и) молчи, и наоучю тѧ премудрости·

Глава 34

23 **1** Відповів же Елиус, і сказав: **2** По-
слухайте мене ви, що маєте мудрість,
вищ. 12 послухайте ви добро. **3** *Адже вухо
досліджує слова і горло смак їжі. **4**
Суд чинемо собі самим, і знаємо в
собі те, що краще. **5** Бо Йов сказав: Я
є праведний. Господь відняв мій суд,
6 вчинив же неправду моєму судові,
моя остаточна стріла без неправед-
ності. **7** Хто такий чоловік як Йов, що
п'є погорду, наче воду? **8** Він не
згрішив, ані не був безбожним, ані
зовсім не пристав з тими, що чинять
беззаконня, щоб ходити з беззакон-
ними. **9** Адже не говори, що: Не буде
чоловікові відвідин від Господа. **10**
Тому, розумні серцем, полухайте ме-
не: Хай не буде мені перед Господом,
щоб був я безбожним, і перед Все-
держителем праведністю завдати
страху, **11** але хай віддасть чоловіко-
ві, так як чинить кожний з них, і
знайде його на людській стежці! **12**
Він же думає, що чинить зло Гос-
подь, **13** Той, що зробив землю. Хто
ж є Той, що творить піднебесну і все,
пс. 140 що існує? **14** *Бо якщо бажає затри-

Гл҃а, л҃д·

Ѿвѣща же єлиоусъ (и) (рече)[1]. послушаите к҃г
мене (премудрость)[2] свѣдущеи, внушите
си [доброе][3]. *ѩко оухо словеса иску- вы҃ ві
шаетъ, и гортань вкушенїе брашна·
Прю сътворимъ себѣ, (и) разумѣемъ посредѣ себе лучшаѧ· Ѩко рече їовъ праведенъ єсмь, г҃ь ѿнѧтъ ми с҃у сълга же суду моєму, нужна стрѣла моѧ безъ неправды· Кто мужъ ѩко їовъ, пиваѧ подражанїе ѩко водү· Не съгрѣшаѧ ни нечествова ни [ѿнюдь примѣсивсѧ][4] къ творѧщи҃ безаконїѧ, єже ходити съ нечестивыми· Не рцы бо, ѩко нѣсть посещенїѧ мужеви (-)[5] ѿ г҃а· Тѣмже разумивїи ср҃цемъ послушаите мене, не буди ми пре҃ г҃мъ безаконновати и пре҃ вседръжителемъ възмасти правдою. но въздаетъ чл҃кови ѩко҃ творитъ кождо ихъ, и на стези мужествѣи обрѧщетъ и· Мнї же г҃а ѕло творити, (-)[6] иже сътвори землю. кто же єсть творѧи подн҃бную, и сущее все· *Аще бо хоще҃ оудръжати, и
дх҃ъ въ себѣ оудръжитъ· Оумретъ всѧка ѱло҃ р҃м

плоть вкꙋпѣ, всѧкъ же чл҃къ въ землю поидѐ, ѿнюдꙋ (же)[7] създанъ бысть· Аще ли не оучишисѧ послꙋшаи се внꙋши си гласъ
глаголъ· виждь ты [творѧщаго][8] безаконіе, и
гꙋбѧщаго лꙋкавныѧ. сꙋща вѣчна (и) праведна
а҃ мо҃ і нечестивъ гл҃ли ц҃реви, законъ престꙋпаеши,
в҃ пара҃ ді нечестивѣ иже кнѧѕем. (і) иже не постыдѣсѧ
мꙋ҃дро ѕ лица ч҃тнаго, *ни вѣсть честь възложити
сира҃ ле мꙋжнымъ, (и) оудивитисѧ лицемъ ихъ· Аще
кри҃ в гала҃ в же и събꙋдесѧ, еже възопити и потребовати
ефе҃ ѕ дѣа҃ і мꙋж҃ зане бысть безаконникъ смирѧѧ немощ-
а҃ пе҃р а ныѧ. (лишими бываютъ своеѧ правды не-
мощніи. хотѧщимъ безъ потаки дѣѧти
ц҃реви и кнѧѕе҃ сего ради тще имъ събꙋ-
детсѧ· Ꙗко чл҃къ дѣльма презрѣша прав҃ꙋ, вс҃е
зрѧщи б҃ꙋ бывающее. и мѣстꙋ не сꙋщꙋ на
негоже не призира҃е· Призирающіѧ б҃жіѧ сила)[9],
при҃ е ꙗко не на мꙋжи положитъ еще· *Г҃ь бо всѣхъ
видѧ постизаѧи, не исл҃ѣнаа (же), и славнаа
і изр҃ана, имже нѣсть числа· Съвѣдыи ихъ
дѣла, и обратитъ нощъ и смиритсѧ. оу-
гаситъ [-][10] нечестивыѧ· видими же пр҃е
нимъ ꙗко оуклонишасѧ ѿ закона б҃жіѧ, оп-
равданіи же его не по҃знаша· Нанести нань
вопль нищаго, (избавленіе)[11] оубогихъ слы-
шитъ. (-)[12] и скрыет҃ лице и кто оузритъ
и. и на странꙋ и на чл҃ка вкꙋпѣ, ц҃ртвꙋѧ
(чл҃комъ)[13] ѿ прерѣканіѧ люд҃скаго· Ꙗко къ
крѣпкомꙋ гл҃ли, взѧхъ (и) не заимꙋ безъ себе
оузрю ты [же][14] покаже ми. аще [правдꙋ][15] съ-
дѣлахъ не имамъ приложити. не ѿ себе ис-
тѧжи ю ꙗко ѿринеши ꙗко ты изречеши а
не азъ. и что разꙋмѣеши гл҃и· Тѣмже смыс-
леніи ср҃дцемъ рекꙋт҃, се мꙋжъ [-][16] премꙋдръ
оуслыша (гл҃ъ мои)[17]. Іовъ же не разꙋмомъ (се)
гл҃а, словеса же его не хитростію никакоже
(нн҃ѣ)[18] навыкни Іове, не даж҃ь еще ѿвѣта
ꙗкоже немꙋдріи· да не приложи҃ на грѣхи
наша, безаконіе же на ны намѣнитсѧ, многа
(словеса гл҃ющемъ. и рече)[19] пр҃е г҃мъ·

Гл҃а, ле҃·

к҃д Ѿвѣща же [еще][1] Елиоусъ (-)[2], что се
мнѣлъ еси на сꙋдѣ. ты кто еси ꙗко
реклъ правъ есмь пр҃е г҃мъ, (и)[3] гл҃еши
что сътворихъ грѣхъ· Аз [же][4] ти да҃
ѿвѣтъ, и тремъ дрꙋг҃о· возри на н҃бо и виж҃ь,
смотри же облаки коль высоцѣ сꙋть ѿ тебѐ·
Аще съгрѣшилъ еси что сътвориши, аще же
и много безаконовалъ еси что можеши съ-
вы҃ і к҃в творити· *Понеже оубо праведенъ еси что даси

мати, і в Собі затримає дух. **15** Всяке
тіло помре разом, всяка ж людина пі-
де в землю, з якої ж була створена. **16**
Якщо ж не повчаєшся, послухай це,
послухай ти голос слів! **17** Ти глянь
на того, що чинить беззаконня, і на
Того, що вигублює лукавих, що є віч-
ний і праведний. **18** Безбожний той,
що каже цареві: Переступаєш закон. мой1. 10
Безбожний, хто *таке говорить* кня- пар2. 19
зям **19** і хто не посоромився шляхет- муд. 6
ного обличчя *ані не вміє віддати сир. 35
честь мужам і їх пошанувати. **20** Мар- рим. 2
ним же їм буде кричати і благати му- гал. 2
жа, бо він був беззаконним, який впо- еф. 6
корював немічних. Позбавлені є своєї дія. 10
справедливості немічні тими, що хо- пет1. 1
чуть без погодження діяти для царя і
князів, задля того даремним їм буде.
Бо ділами людей вони знехтували
справедливістю, хоч Бог бачить все,
що діється, і немає місця, на яке Він
не глядить. Божа сила, що споглядає,
наче не на людину, ще покладе, *бо при. 5
Господь всіх бачить. **24** Він сприймає
недослідиме і славне, і надзвичайне,
яким немає числа. **25** Він знає їхні
діла і поверне ніч, і вона буде упоко-
рена. **26** Він погасить безбожних, во-
ни ж явні перед Ним, **27** бо відверну-
лися від божого закону, а Його опра-
вдання не пізнали, **28** щоб понести до
Нього крик бідного. Спасіння бідних
Він чує, **29** і сховає Він лице. І хто
Його побачить? І разом *спрямує* про-
ти країни і проти людини, **30** люди-
ни, яка царює з наріканням народу,
31 бо до сильного Він говорить: Я за-
брав і не візьму в заставу, **32** без себе
побачу, ти ж покажи мені, якщо пра-
ведність вчинив, Я не додам. **33** Не
від себе домагайся її, бо відкинеш, бо
ти висловиш, а не Я, і що ти знаєш,
говори. **34** Тому розумні серцем ска-
жуть: Ось мудрий чоловік, він почув
моє лово. **35** Йов же не сказав це з
розумом, а його слова не з вмінням.
36 Зовсім ні! Сьогодні повчайся, Йо-
ве. Не дай ще відповіді, наче неро-
зумні *люди*, **37** щоб ми не додали до
наших гріхів, а то нам зарахується
беззаконня, бо говоримо багато слів.
І він промовив перед Господом.

Глава 35

1 Відповів же знову Еліус: **2** Що 24
це ти вважав на суді? Ти хто є, що ти
сказав: Я є праведний перед Госпо-
дом? **3** І ти говориш: Який гріх я
вчинив? **4** Я ж відповідь дам тобі і
трьом друзям. **5** Поглянь на небо і
подивися, поглянь же на хмари, як
вони від тебе високо. **6** Якщо ти
згрішив, що вчиниш? Якщо ж і ба-
гато безаконня ти вчинив, що можеш
зробити? **7** *Отже ж, тому що ти є вищ. 22

праведний, що Йому даси або що з твоєї руки Він візьме? **8** Чоловікові, подібному до тебе, твоя безбожність, і людському синові твоя праведність. **9** Багатьма очорнювані закричать і закличуть від рамен багатьох. **10** І він не сказав: Де є Бог, що мене створив, що настановлює нічні сторожі, **11** що відділяє мене й від чотирьохногих землі, а й від небесних птахів? **12** Там закричать ті, що з кореня лукавих. І *ніхто* не почує, **13** бо Господь не хоче бачити зла. Сам бо Вседержитель бачить **14** тих, що чинять беззаконня, і мене спасе. Прийми ж суд перед Ним, якщо можеш Його хвалити, **15** так як є зі мною сьогодні. Бо немає того, хто перевіряє його гнів, і через переступ Його дуже не пізнав. **16** І Йов марно відкриває свої уста, в незнанні тяжкими чинить слова.

Глава 36

25 **1** Додавши ж, Еліус ще й сказав: **2** Почекай на мене ще трохи, щоб я тебе повчив, бо в мене ще є мова. **3** Прийнявши моє вміння, здалека ж моїми ділами скажу праведне по правді, **4** і неправедні слова без правди не зрозумієш. **5** Спізнай же, що Господь не відкриє злого. Сильний кріпостю серця **6** безбожних не вчинить живими і бідним дасть суд. **7** Він не забере від праведного очей своїх і з царями посадить їх на престіл, і Він його не підніме, а перемогу. **8** Зв'язані ручними кайданами будуть утримувані кайданами бідноти. **9** І Він сповістить їм їхнє діло і їхні переступи, бо будуть сильні. **10** Але праведного Він вислухає, і сказав, що повернуться від неправедності. **11** Якщо, отже, почують і послужать, закінчать їхні дні в добрі і їхні роки в славі. **12** Безбожних же Він не спасе, тому що не побажали побачити Господа і тому що оскаржувані були непослушними. **13** І лицеміри серцем розбудять гнів і не закричать, тому що Він їх зв'язав. **14** Хай в молодості помре їхня душа, а їхнє життя *хай буде* зранене ангелами, **15** тому що завдали смуток хворому і слабкому, а суд лагідних відкине. **16** І тому, що він тебе переселив з уст ворогів, безодня – прохід під нею. І зійшов стіл твій, повний жиру. **17** А в праведних не забракне суду, **18** гнів же буде на безбожних через безбожність їхніх дарів, які приймали з неправедності. **19** Хай ум добровільно не відвернеться від благання немічних, що є в скруті! І всіх, що кріпляться силою, не притягай, **20** щоб замість них пішов народ! **21** Але бережися, не чини зла, бо через це він був забраний від

ѥмꙋ, (или)[5] из рꙋки твоеѧ возметъ, мꙋжеви подобномꙋ тебѣ нечестїа твоа, и сн҃ꙋ чл҃чкомꙋ правда твоа. ѿ множества ѡбажаеми възовꙋтъ, [и][6] възопїю ѿ мышцъ многихъ. и не ре҃ гдѣ есть бг҃ъ сътворивый мѧ, оустраѧай стража нощныѧ. ѿлꙋчаѧ мѧ и ѿ четвероногъ земныхъ, [и ѿ][7] (нб҃ныхъ птицъ)[8]. тꙋ възовꙋ и не имꙋтъ оуслышати [-][9] ѿ (корене)[10] лꙋкавыхъ, зла бо [вѣдѣти не хощетъ гь҃][11]. самъ бо вседръжитель видитель есть творѧщихъ безаконїе, и спасетъ мѧ. Прїими же сꙋд пре҃ нимъ, аще можеши хвалити и ꙗкоже есть (ми)[12] нн҃ѣ. ꙗко нѣсть посѣщаай гнѣва его, и не позна прегрѣшенїемъ (его) ѕѣло. і ѻвъ всꙋе ѿвръзаетъ оуста своѧ, невидѣнїемъ словеса оутѧжчеваетъ.

Гл҃а, лѕ҃.

Приложъ же [еще елиоусъ][1] (и ре҃)[2]. пожди ми мало еще, да тѧ наоучю. еще бо оу мене есть бесѣда, прїимъ хитрость мою ѿ далеча. дѣлы же моими правдꙋ рекꙋ воистиннꙋ, и не неправедны гл҃ы, безъ правды разꙋмѣеши. вѣждь же ꙗко гь҃ не ѿкрыетъ ѕлаго, силенъ крѣпостїю ср҃дца нечестивы҃ не жива сътвори҃ и сꙋдъ нищи҃ дасть. не ѿиме҃ ѿ праведнаго ѻчїю своею, и съ цр҃и на пр҃тл [-][3] посади҃ и, [и на побѣдꙋ][4] възнесе҃ его. [-][5] (-)[6] свѧзани в рꙋчныхъ оузахъ, ꙗти бꙋдꙋтъ ꙋжемъ нищеты. и възвѣститъ и҃ дѣло и, и прегрѣшенїе и҃ ꙗко оукрѣпасѧ. но праведнаго оуслыши҃, и ре҃ ꙗко ѡбратѧсѧ ѿ неправды. аще (оубо) оуслыша҃ и поработаю҃ скончаютъ дни своѧ въ блзѣ, и лѣта своѧ въ бл҃голѣпотѣ. нечестивыхъ же не сп҃сетъ, зане не хотѣша вѣдѣти гд҃а, и зане (же) оучими (и) непослꙋшливи бѣша. и лицемѣри ср҃цемъ възмꙋтѧтъ ꙗрость, (и) не възъпїютъ ꙗко свѧза ихъ. да оумретъ [-][7] въ юности дш҃а ихъ, житїе же ихъ бодомо агг҃лы. зане (же) ѡскорбиша недꙋжна и немощна, сꙋд же кроткихъ ѿвръже҃. и поне (пресели҃)[8] тѧ ѿ оустъ врагъ, бе҃зна пройтїе по҃ нею, и сниде трапеза твоѧ исполнь тꙋка, не ѡскꙋдѣетъ же праведны҃ сꙋдъ, ꙗрость же на нечестивыѧ бꙋдетъ. нечестїѧ ради даровъ (ихъ), ихже прїимахꙋ на неправдѣ. да не оуклонитсѧ волею оумъ, мольба въ бѣдѣ сꙋщемъ немощнымъ. и всѣхъ крѣпѧщихсѧ крѣпости не привлецы (-)[9], взыити людемъ в ни҃ мѣсто, но съхранисѧ. не съдѣй ѕла, ѿ сихъ бо ѿѧтсѧ ѿ

нищеты. (и҆) се крѣпкїи оудержи крѣпостїю своею. кто бо есть аки той силенъ· Кто (-)[10] есть пытаѧи (дѣлъ его)[11], или кто рекїи съдѣѧ неправдꙋ· Помѧни ꙗко велїа [дѣла его сꙋть][12], имиже владѣша мꙋжїе· всѧкъ чл҃къ видѣ оное, (ꙗко бо доми)[13] сꙋть чл҃цы· (И҆) се крѣпкїи великїи, (-)[14] не оувѣмы число лѣтъ его [-][15] бес конца· Чтены же емꙋ сꙋть капли дожєвныѧ і изліютсѧ дождемъ въ облакъ, потекꙋтъ обетшанїѧ осѣниша же облацы на (премноги)[16] громы· Времѧ постави скотꙋ. вѣдаѧтъ же ложа чинъ· о (всемъ семъ)[17] не дивитъ ли ти сѧ оумъ, ни измѣнѧетъ ти сѧ срдце ѿ тѣла· [-][18] Аще разꙋмѣеши ѿ простертїѧ облачнаго (и҆) равенство скинїѧ его, се простираетъ на нѧ [свѣтъ][19]· И҆ коренїѧ морскаѧ покры, тѣми бо сꙋдитъ людемъ, дастъ пищꙋ могꙋщемꙋ· (И҆) на рꙋкꙋ покры свѣтъ, и заповѣда о неи срѣтающемꙋ. възвѣститъ зань дрꙋгови своемꙋ тварь и о неправдѣ·

бідноти. **22** І ось сильний буде сильним у своїй кріпості, бо хто є такий сильний як Він? **23** Хто є той, що досліджує його діла? Або хто той, що сказав: Він зробив неправедно? **24** Згадай, що великі є його діла, якими панували мужі! **25** Всякий чоловік побачив те, бо домами є люди. **26** І ось Сильний – великий, не довідаємося про число Його літ, *вони* безконечні. **27** Почислені ж в Нього є дощові краплі і виллються в хмару дощем. **28** Потечуть старовинності, тінь дали ж хмари на безчисленні громи. **28** Він час поставив скотині, знають же чин лежання. **28** Чи в усіх цих не дивується твій ум ані не міняється твоє серце від тіла? **29** Хіба збагнеш простягання хмари і рівномірність його шатра? **30** Ось Він простягає над ним світло і покрив морські коріння. **31** Ними бо судить Він людей, дасть їжу сильному. **32** І в руках Він сховав світло і заповів про нього зустрічному. **33** Сповістить про нього своєму товаришеві, про творіння і про неправедність.

Гл҃а, лз҃·

И҆ ѿ сихъ смѧтесѧ срдце мое, и ѿтрѣжесѧ ѿ мѣста своего· Послꙋшаи слꙋха, гнѣвомъ ꙗрости гн҃ѧ, и поꙋченїе изъ оустъ его изыидетъ· Подъ всѣмъ нбомъ начато его, и свѣтъ его на крилꙋ земли· Въ слѣдъ его възопїетъ гласомъ, (и҆) възгремитъ гласомъ оукоренїѧ своего, и не измѣнитъ еѧ ꙗко оуслышитъ гласъ его· Възгрѣми крѣпкїи гласомъ своимъ дивныи, [часъ положи скотомъ, вѣдѣти же ложныи чинъ· о сихъ всѣхъ не оудиви (-)[1] ли сѧ оумъ, и не измѣни ли сѧ (-)[2] срдце ѿ тѣла][3]· Сътвори бо велїа ихже не вѣдѣхомъ· оучинѧѧи снѣгꙋ бꙋди на земли, и зимꙋ дожде силы его· В рꙋцѣ всѧкого чл҃ка назнаменаетъ, да познаетъ всѧкъ чл҃къ свою немощь· Внидоша же ѕвѣри подъ кровъ, оумолкоша же на ложи· ѿ хлѣвины находѧтъ болѣзни, [и ѿ][4] горъ зима· И҆ ѿ дыханїѧ крѣпка дастъ мразъ, крѣпи же водꙋ ꙗкоже хощетъ· І избранна оустрашаетъ облакъ, проженетъ облакъ свѣтъ его· И҆ самъ окрестнаѧ развратитъ, егда въсхощетъ въ дѣла своѧ, [и][5] все елико заповѣсть имъ· Зо оучинено есть ѿ него на земли, аще ли на (наше) наказанїе, аще ли на землю свою, аще на млтъ обрѧщетъ и, внꙋши си Іове· Стани оучаисѧ силы гн҃ѧ· Вѣмъ (бо) ꙗко [б҃ъ][6] положи дѣла своѧ, свѣтъ сътвори ѿ тмы·

Глава 37

1 І від цих перелякалося моє серце і відірвалося від свого місця. **2** Послухай чутку в гніві господньої люті, і повчання вийде з його уст. **3** Під усім небом його початок, і його світло на крилах землі. **4** Вслід за ним закричить голос, і Він загримить голосом свого картання, і не змінить його, бо почує його голос. **5** Загримить сильний своїм подиву гідним голосом. Він поклав час скотині, знає же чин лежання. В усіх цих чи не дивується ум і чи серце не відступить від тіла? Бо Він зробив велике, яке не ми бачили, **6** наказуючи снігові: Будь на землі! І зимі його дощеві сили. **7** Закарбує в руці кожної людини, щоб кожна людина пізнала свою неміч. **8** Ввійшли же звірі під покриття, замовкли же на ложі. **9** З кімнат виходять болі і мороз із гір. **10** І від сильного дихання дасть мороз, дає же силу воді, як бажає. **11** І вибраного страшить хмара, розжене хмару його світло. **12** І Він розтерзає оточуюче на свої діла, коли побажає, і все, що заповість їм, це є Ним покладене на землі, **13** чи то на наше нагадування, чи то на Свою землю, чи на його милосердя знайде. **14** Послухай, Йове! Встань, навчися господньої сили. **15** Бо знаю, що Бог поставив свої діла, зробивши світло з темряви. **16** Він же знає розподіл хмар, дослідив падіння поганих, **17** і твоя одіж тепла. Мовчите же на зем-

лі, **18** від півдня з ним сила. На обіцянку сильний, наче розлиття видіння. **19** Чому? Повчи мене, що Йому скажемо? І перестанемо багато говорити. **20** Чи переді мною стоять книга та книжники? Чи заставляю людину говорити? Замовкну. **21** Всім світло невидиме. Чи є світло в давнині, так як те, що від нього на хмарах? **22** З півночі хмара покриття, в цьому велика слава і шана від Вседержителя. **23** І не знаходимо іншого, подібного його силі. Він судить справедливо. Чи не думаєш, що Він слухає? **24** Тому люди боятимуться Його, злякаються ж Його і мудрі серцем. **38,1** Як перестав же Еліус говорити,

Съвѣсть же разсꙋжéнїе ѻ҆́блака, (и҆зслѣдова)[7] паде́нїе ѕлы́хъ, (и҆) твоѧ (-)[8] ѻ҆де́жда те́пла· Помолча́ете же по земли, (ѿ ю҆́га) ᲂу҆твержéнїе с ни҃ (-)[9]· (въ ѻ҆бѣща́нїе) крѣпкїи, ꙗ҆́ко видѣнїе разли́тїѧ· Почто наᲂу҆чи мѧ̀ что̀ речемъ є҆мꙋ, и҆ престáнемъ мно́га гл҃юща, є҆да книги и҆ли книгичїа ми пр҃естоѧ́тъ, є҆да чл҃ка съставлѧ́ю гл҃ати ᲂу҆молчꙋ, всѣми (є҆сть)[10] невидимъ свѣтъ. свѣт ли є҆сть въ ѻ҆бетшáнїи, ꙗ҆́ко є҆же ѿ него на ѻ҆́блацехъ· ѿ сѣвера ѻ҆́блакъ (затворéнїи)[11], ѻ҆ сихъ вéлїа слáва, и҆ чт҃ь ѿ вседержителѧ· и҆ не ѻ҆брѣтáемъ и҆ного подо́бна крѣпости є҆го сꙋдѧ́щемꙋ прáвдꙋ, не мни́ши ли ᲂу҆слы́шати є҆мꙋ· Тѣ́мже ᲂу҆боѧ́тсѧ є҆го чл҃цы, ᲂу҆боѧ́т же сѧ є҆го и премꙋдрїи ср҃це· престáвшꙋ же є҆лїᲂу҆сꙋ ѿ бесѣды·

Глава 38

26 сказав Господь Йовові крізь бурю і хмари: **2** Хто є цей, що ховає від мене раду, що тримає слова в серці, від Мене ж думає втаїти? **3** Підпережи, як муж, твої бедра, запитаю ж тебе, а ти Мені відповіси **4** *де ти був, коли
мой1. 1 Я засновував землю? Сповісти мені, якщо ти пізнав розум. **5** Чи знаєш, хто поклав її міри або хто навів шнурок на неї? **6** На чому поставлені її стовпи? Хто ж є той, хто поклав на ній угольний камінь? **7** Коли повстали звізди, Мене великим голосом похвалили всі ангели мої, **8** *коли* ж я загородив море брамами, коли родилося з лона своєї матері, *коли* виходило воно. **9** Поклав же я йому хмару як одяг, темряву – її Я породив, **10** і поставив Я їй границі, поклавши замки і брами. **11** Сказав же Я йому: Доси підеш і не перейдеш, але в тобі розсипляться твої хвилі. **12** Або хіба при тобі Я створив раннє світло? Рання ж зоря знає свій чин, **13** *щоб* схопитися за крила землі, скинути зі себе безбожних. **14** Або хіба ти, взявши глину з землі, зліпив живу істоту і того, що має мову, ти посадив на землі? **15** Чи ж ти забрав світло від безбожних, а рамено гордих знищив? **16** Чи ж ти прийшов до джерел моря і ходив стопами по безодні? **17** Чи ж тобі відкриваються від страху брами смерті, а дверники адові, побачивши тебе, переляккалися? **18** Чи ж ти збагнув широту піднебесної? Сповісти ж мені, яка є. **19** В якій же землі перебуває світло, яке є їхнє місце? **20** Чи, отже, ти Мене поведеш до їхніх околиць? Чи ж ти й вивідав їхні стежки? **21** Бо знаю, що ти тоді народився, число ж твоїх літ велике. **22** Ти прийшов до скарбів снігу, скарби ж граду ти побачив. **23** Чи ж тобі зберігається на час ворогів

Гл҃а, л҃и·

Рече г҃ь ї҆ѡвꙋ, бꙋрею и҆ ѻ҆́блакомъ, кто̀ се ӏ҃ѕ
є҆сть таѧ́и ѿ мене съвѣтъ. ᲂу҆дръжаѧи же гл҃ы въ ср҃цы мене же мни́тсѧ таи́ти· Препоѧши ꙗ҆́ко мꙋ́жъ чрéсла своѧ, въпрошю же тѧ̀, ты же мѝ ѿвѣщаи·
*Гдѣ бѣ̀ є҆гдà ѻ҆сновахъ зéмлю повѣжь [-][1] мѝ а҃ мо҃ а҃
а҆́ще съвѣси разꙋмъ· кто̀ положи мѣ́ры еѧ̀ а҆́ще съвѣси, и҆ли кто̀ нанесы́и вéрвь на ню̀· на чéмже сто́лпи еѧ̀ ᲂу҆твержéни сꙋть, кто̀ же є҆сть вложéи кáмень ᲂу҆го́лныи на ню̀· Є҆гдà бы́ша ѕвѣзды, въсхвали́ша мѧ̀ глáсомъ вéлїемъ вси а҆гг҃ли мои. заградихъ же мо́ре врáты, є҆гда сѧ раждаáше и҆с чрéва мт҃ре своеѧ и҆схождаше· Положихъ же є҆мꙋ ѻ҆́блакъ ѻ҆дѣѧ́нїе, тéмность [-][2] еѧ̀ родихъ (и҆) положихъ (-)[3] є́и предѣлъ, ѻ҆бложи́въ затворы и҆ врáты. рѣх же є҆мꙋ до сего прїидеши и҆ не преидеши, но в себѣ є҆и съкрꙋшáт ти сѧ во́лны. и҆ли при тебѣ съставихъ свѣтъ ᲂу҆́тренїи, дн҃ьница же вѣ́сть (чи́нъ свои)[4]· Ꙗ҆тисѧ за крилꙋ землѧ̀, ѿтрѧсти нечести́выѧ ѿ неѧ· и҆ли ты (брéнїе взéмъ)[5] [ѿ землѝ][6] създáлъ є҆си живо́тно, и҆ гл҃иваго посади́лъ є҆си на землѝ· ѿꙗ҆́лъ же ѿ неч҃тивыхъ свѣ, мы́шцꙋ же величáвы҃ съкрꙋши ли· прїиде же ли на и҆сто́чники мо́рѧ, стопáми же ли по безднѣ ходи́лъ є҆си· ѿвръзáют же ли ти сѧ стрáхомъ врáта см҃рти, врáтницы же ли а҆́довы видѣвше тѧ̀ ᲂу҆боѧ́шесѧ. ᲂу҆вѣси ли же широтꙋ пд҃нб҃ныѧ, повѣ́ж же ми коли́ка є҆сть. въ коеи же землѝ вселѧ́етсѧ свѣтъ, (тѣ́мже)[7] кое є҆сть мѣсто· а҆́ще [ᲂу҆бо][8] ведéши мѧ̀ въ предѣ́лы и҆хъ, а҆́ще же ли и҆ вѣси стезà и҆хъ· вѣ́м бо ꙗ҆́ко тогдà рожéнъ є҆си, число же лѣтъ твои́хъ мно́го· Прїиде ли въ сокро́вищи҃ снѣга, съкро́вища же грáда видѣ ли· щади҃ же ли ти сѧ в чáсъ врáгъ, (и҆ли) въ

дн҃ь рати и свара· ѿкꙋды же ли исходитъ слана, еюже разсыпаетсѧ югъ на поднебеснꙋю· Кто же ли оуготовалъ дождю велію проліѧніе, пꙋть же молніина грома. ѡдождити землю на нейже нѣсть мꙋжа, (и) пꙋстыню идеже (ч҃лка нѣсть)[9] в ней· Насытити непроходимꙋ (-)[10] неселенꙋ, [-][11] прозѧбнꙋти исхода злака· Кто есть дождю ѿц҃ъ, кто же есть рождіи (дꙋги), грꙋдіе росное, [ис чіего чрева][12] исходитъ ледъ, сланꙋ же на н҃бсе кто родилъ, (і)[13] исходитъ ꙗко вода текꙋщіа. лице [-][14] [нечестива][15] кто ѿтрѧслъ есть. разꙋмѣ же ли еси сооузъ власо желии, и ѡграженіе крꙋжилицъ ѿверзлъ еси. или ѿвръзеши ѕвѣздꙋ въ времѧ еѧ, и вечернюю ѕвѣздꙋ власы еѧ привлечеши ли· Съвѣси же ли премѣненіѧ н҃бныѧ, или (бывающее вкꙋпѣ под н҃бсемъ)[16]· Призовеши ли ѡблакъ гласомъ, и трѧсеніемъ водꙋ, (-)[17] послꙋшаетъ ли тѧ. послеши же ли блѣски и поидꙋтъ, рекꙋ же ли ти что есть· Кто же далъ есть женамъ тканіѧ премꙋдрость, или из мечтаніа многіа хитрость· Кто же четыи ѡблаки премꙋдростію, н҃бо же на землю преклонилъ· Разліѧ же сѧ ꙗко землѧ прашна, прилѣпихъ же есть (-)[18] ꙗкоже камыкъ на четыри оуглы·

або на день війни і битви? **24** Звідки ж виходить мороз, що розсівається південним вітром на піднебесній? **25** Хто ж приготував русло зливному дощеві, дорогу ж громовій блискавиці, **26** щоб дати дощ на землю, на якій немає чоловіка, і пустиню, де в ній немає людини, **27** щоб наситити непрохідну, незаселену *землю*, видати вихід зеленині? **28** Хто є батьком дощу? Хто ж є той, що породив райдуги, краплі роси? **29** З якого лона виходить лід? Хто ж мороз на небі породив? **30** І він сходить, наче вода, що тече? Лице безбожного хто скинув? **31** Чи ти ж зрозумів зв'язок Плеяди і відкрив загорожу Оріона? **32** Або чи відкриєш звізду в її часі і Вечірню зорю притягнеш за її чуб? **33** Чи же ти знаєш переміни неба або те, що стається разом під небесами? **34** Чи ж покличеш хмару голосом і воду трясінням? Чи тебе послухається? **35** Чи ж пошлеш блискавиці і підуть? Чи ж скажу тобі: Що є? **36** Хто ж дав жінкам мудрість ткання або велике вміння вишивання? **37** Хто ж числить хмари в мудрості, а небо прихилив до землі? **38** Розлився ж порох, наче земля, Я ж приліпив *його,* наче камінь на чотирикутник.

Гл҃а, лд҃·

Глава 39

(Оуловиши ли львомъ ꙗдь, (и) д҃ша (-)[1]
ѕміевы насытиши ли· оубоѧтъ бо сѧ
на ложихъ своихъ, сѣдѧтъ же (и) в берълозѣ алчюще· *Кто же (вранꙋ оуготова)[2]
ѱло рмѕ пищꙋ, птища бо его къ г҃ꙋ възваша, заблꙋжающе брашна ищꙋще· Аще разꙋмѣлъ еси времѧ рожества козе на камени, оухранилъ же ли (еще) в болѣзни еленѧ. челъ же ли еси м҃ца ихъ, много роженомꙋ (ихъ болезни)[3] разрѣшилъ ли еси· Въскормилъ же ли еси птенца внѣ страха (и без болѣзни· паче же ли)[4] ихъ ѿпꙋстиши да събервꙋсѧ чада ихъ, (и) оумножатсѧ въ животѣ, изыидетъ и не възвратитсѧ в нихъ· Кто же есть пꙋстивыи ѡсла дивіаго свободѣ, оузы же его кто разрѣшилъ· положи же житіе его пꙋстыню, и вселеніе его въскраи морь· смѣѧсѧ многꙋ народꙋ града, зазора же даннического не слыша· посѣтитъ гнѣвомъ пажить свою, и въ слѣдъ всѧкъ злакъ ищетъ. похощетъ же ти (і инъ рогъ)[5] поработати, или спати въ ꙗслехъ твоихъ· привѧжеши же ремень игꙋ его, (и)[6] проженетъ ти бразды на поли. надѣеши ли сѧ нань ꙗко многа крѣпость его, пꙋстиши же ли нань дѣла своѧ· Вѣрꙋеши же ли ꙗко въздасть ти сѣмѧ, внесетъ же ли ти въ гꙋмно· Крилома веселѧщеесѧ еласса, аще зач-

39 Чи ж вполюєш левам їжу, а наситиш душі зміїв? **40** Бо перелякаються на своїх ліжках, сидять же голодними і в берлозі. **41** *Хто ж вороні приготував їжу, бо її пташата закричали до Господа, блукаючи, шукаючи їжі? пс. 146
39,1 Чи ти пізнав час народження диких кіз на камені? А підстеріг ще в болі лань? **2** Чи ж ти почислив їхні місяці? Численним їхнім народженим ти чи зняв болі? **3** Чи ж ти вигодував пташат без страху і без болю? Чи ж їх радше відпустиш, **4** щоб зібралися їхні діти і розмножилися в житті? Ввійде воно і не повернеться в них. **5** Хто ж є той, що вільним пустив дикого осла? Хто ж розв'язав його кайдани, 6 а поклав його життя в пустині і його поселення на краю моря? **7** Він висміяв численний народ міста, а оскаржень податківця не почув. **8** Відвідає з гнівом своє пасовисько і шукає за всякою зеленню. **9** Чи ж тобі побажає і одноріг служити, чи спати у твоїх яслах? **10** Чи ж прив'яжеш його ременями до ярма? Чи протягне тобі борозди на полі? **11** Чи ж ти надію поклав на нього, тому що його сила велика? Чи ж доручиш йому свої діла? **12** Чи ж віриш, що тобі віддасть насіння, чи ж внесе тобі до току? **13** Крилами красується еласса, хіба зачне асдада і

носса? **14** Бо на землі залишить свої
яйця, і земля зігріває, **15** і забув на-
гим і покиненим, і звір поля їх потоп-
че. **16** Вона ствердла до своїх дітей,
наче вони не *її*, надаремно потруди-
лася без страху, **17** адже ти замовк.
Мудрість – Бог, і ти не розділив у
розумі. **18** В часі ж піднесе висоти,
висміє коня і вершника на ньому. **19**
Чи ти вклав силу в коня, чи ж вдяг-
нув страх на його шию? **20** Чи дав
йому озброєння, а славу його грудям,
сміливість? **21** Копаючи, він гарцює
на полі і виходить на поле зі силою.
22 Зустрічним стрілам сміється і не
відвернеться від заліза, **23** адже про-
ти нього грає лук і меч. **24** І він гні-
вом знищить землю, і він не пові-
рить, доки труба не дасть знак. **25** Як
же труба дає знак, він говорить: Добре, – здалека ж занюхує бій з писком
та іржанням. **26** І *чи* твоїм вмінням
стоїть яструб, простягнувши крила,
непорушно дивлячись на південь? **27**
Чи ж на твій наказ підноситься вгору
орел, а шуліка поселяється на своєму
гнізді **28** на краю скелі, в скритому
місці? **29** Будучи ж там, просить їжі.
його очі здалека стежать, **30** а його
пташенята копирсаються в крові, там
де лиш будуть трупи – зразу знаходять. **40,1** І відповів Господь Бог Йо-
ві, і сказав: **2** Чи відповідно судиш
суд, оскаржуючи Бога? – Він йому
27 відповість. **3** Відповів же Йов Госпо-
деві, і сказав: **4** Навіщо ще суджуся я,
упімнений і оскаржений Богом? Слу-
хаючи таке, будучи нічим. Я ж яку
відповідь на це дам? Покладу руку
собі на уста. **5** Раз я заговорив, вдру-
ге ж не додам.

нетъ (асада)[7] и (носса)[8]· ꙗко оставитъ на
земли ꙗица своѧ, и (перстъ)[9] съгрѣетъ· и за-
бы (нага и разметъ)[10], и ѕвѣрь сельныи попе-
ретъ [и][11]· ожести (же) чада своѧ, ꙗко не (-)[12]
въ тще трꙋдитсѧ безъ страха· Ꙗко премолчалъ
(бо) еси [-][13] (премꙋдрость б҃ъ)[14], и не раздѣлилъ еси
[-][15] въ разꙋмѣ· На времѧ (же) высоты възнесетъ,
посмѣетсѧ коню и сѣдѧщемꙋ на немъ· Или
(-)[16] вложилъ еси коню силꙋ, облеклъ же ли еси
на выи его страхъ· обложи ли нань орꙋжїе,
славою же перси его дерзость, копысаѧ на поли
играетъ, (і) исходи (-)[17] на поле крѣпостїю· Срѣ-
тающїи стрѣламъ посмѣваетсѧ, и не ѿвра-
титсѧ ѿ желѣза· На немъ (бо) играетъ лꙋкъ и
мечь, и гнѣвомъ потреби землю· И не имать
вѣры ꙗти дондеже въстрꙋбитъ трꙋба, трꙋбѣ
же трꙋбѧщи г҃летъ блаѕѣ, издалеча же обонѣ-
ваетъ рать, с пискомъ и воплемъ· И твоею хи-
тростїю стоитъ ꙗстребъ, простеръ крилѣ,
недвижимъ зрѧ на югъ· Твоимъ же ли повеленїемъ
възносисѧ орелъ. неꙗсыть же на гнѣздѣ своемъ
(-)[18] вселѧетсѧ, на краи камыка (въ)[19] съкровенѣ.
тꙋ же сыи проситъ брашна, издалеча очи его
блюдета· птищы же его калѧютсѧ въ крови,
идеже аще бꙋдꙋтъ мр҃твцы абїе обрѣтаютсѧ·
И ѿвѣща г҃ь [-][20] къ їовꙋ и р҃е, не с҃ꙋ (съ-
доволенъ сꙋдиши)[21], обличаѧ б҃а ѿвѣщаетъ
емꙋ· Ѿвѣща же їовъ [г҃ви (и) рече][22]. почто ӏз
еще азъ прюсѧ оучимъ и обличаемъ ѿ (б҃а)[23]
слышати таковаѧ. ничтоже сыи. азъ же кїи
ѿвѣтъ да҃мъ к семꙋ, рꙋкꙋ положꙋ на оустѣ си·
Единою г҃лахъ, о вторѣм же не приложꙋ·

Глава 40

28 **6** Знову відповів Господь, і сказав
до Йова з хмари: **7** Ні, але підпережи,
як муж, свої бедра. Запитаю ж тебе,
ти ж мені відповіси. **8** Не відклади
мого суду, ані не вважай, що тобі
інакше зробили, ніж я або щоб ти ви-
явився праведним. **9** Чи твоя рука є
проти Господа? Чи як Він, ти голо-
сом гримиш? **10** Візьми ж висоту і
силу, зодягнися ж у славу і в честь.
11 Пошли ж ангелів гнівом, і впокори
всякого зарозумілого, **12** і погаси
гордовитого, вигуби ж безбожних. **13**
Зразу ж сховай в землі ззовні разом,
сповни їхні лиця безчестям, сховай
же в землі ззовні. **14** *Тоді,* отже, виз-
наю, що твоя правиця спроможна
спасти. **15** Але ж ось є у тебе звір, він
же їсть траву, наче воли. **16** Ось же є
його сила при його бедрах, а його си-
ла у пупці його живота, **17** бо він по-
ставив хвіст, наче кипарис, а його су-
хожилля є, наче сплетена линва,

Г҃ла, м҃·

Ꙗки [-][1] ѿвѣща г҃ь (и) рече къ їовꙋ ѿ ӏи
облака. Ни, но препоѧши ꙗко мꙋжъ
чресла своѧ, въпрошю же тѧ ты же
ми ѿвѣщаи· Не ѿверзи (сꙋда моего)[2],
ниже мни инако ти сътвориша мене, или да
ꙗвишисѧ правди· Или мышца ти есть на
г҃а, или гласомъ ꙗкоже онъ гримиши. прїими же
высотꙋ и силꙋ, въ славꙋ же и въ честь обле-
цисѧ· Пꙋсти же аг҃глы гнѣвомъ, (и) всѧкого же
оукорника смири. (и) величава же оугаси, съгнои
же нечестивыѧ· Абїе скрыи же въ земли внѣ
въкꙋпѣ. лицеса и безчестїа исполни, [скрыи же
въ земли внѣ (-)[3]][4], исповѣмъ оубо ꙗко можетъ
десница твоѧ спасти· Но оубо се есть ѕвѣрь оу
тебе, травꙋ (же) аки волове ꙗсть· Се оубо
есть крѣпость его на чресла [его][5], сила же его
на пꙋпѣ чрева [его][6]· Постави (бо) ошибъ ꙗко
кипарисъ, жилы же его [ꙗко оуже][7] съплетены

сꙋть· Ре́бра [же][8] є҆го̀ ре́бра мѣ́дана, хребе́тъ же є҆го̀ желѣ́зо ль́ано· Є҆́же є҆сть нача́то зда́нїѧ гнѧ, сътворе́нъ пору́га́нъ бы́ти а҆́гглы є҆го̀· Въше́дъ же на́ го́ру ѡ҆́стру сътвори ра́дость четвероно́гѡ въ та́ртаре· По всѧ́комъ дре́вомъ спи́тъ, при рого́зѣ и҆ тро́стїю и҆ зе́лїю (ѡ҆го́ростивши)· ѡ҆сѣнѧ́етъ же є҆го̀ дре́во вели́ко съ лѣтора́сльми, и҆ вѣ́ѧ ве́рбїѧ· А҆́ще бу́детъ пово́нь не ѡ҆щу́титъ, ᲂу҆пова́етъ ꙗ҆́ко прирази́тсѧ і҆ѡрда́нъ въ ᲂу҆́ста є҆го̀. Пре́дъ ѡ҆чи́ма є҆го̀ прї́иметъ и҆̀, жесто́къ быва́ѧ, прободе́тъ но́здри [є҆го̀][9]· *И҆звлече́ши ли ѕмї́ѧ ᲂу҆́дицею, [и҆́ли ѡ҆бло́жиши][10] ѡ҆гла́въ ѡ҆ но́здрѣхъ є҆го̀, и҆́ли вдеже́ши кольце в но́здри є҆го̀, ши́ломъ же проверти́ши ли ᲂу҆́стнꙋ є҆го̀· Възгле́тъ же ли ти млтивыи, [и҆́ли][11] стреже́шъ кро́ткїи· Сътвори́тъ же ли за́вѣтъ с тобо́ю, по́имеши же ли є҆го̀ раба̀ вѣ́чна· Поигра́еши же ли с ни́мъ ꙗ҆́коже съ пти́цею, и҆́ли свѧ́жеши и҆̀ ꙗ҆́ко (пти́цꙋ)[12] [на́ поли][13]· Пита́ютъ ли же сѧ ѡ҆ не́мъ стра́ны, раздѣлѧ́етъ же и҆̀ (ꙗ҆зы́цы фини́ки)[13]· Все же плава́ющее сни́детсѧ, (-)[14] принесе́тъ (же) є҆ді́ноꙋ́зно ѡ҆́шибъ є҆го̀, и҆ въ корабле́хъ (рыбари)[15] є҆го̀· Възложи́ши же на́нь рꙋ́кꙋ. (поне вра́чба є҆го̀)[16] на тѣ́лѣ є҆го̀, и҆ ктомꙋ не бꙋди· Не ви́дѣлъ є҆си є҆го̀ не глемыхъ дивилсѧ є҆си, не боиши ли сѧ ꙗ҆́ко ᲂу҆готови ми сѧ·

18 його ж ребра – мідні ребра, а його хребет – лите залізо. 19 Це є початок господнього творіння, зроблене, щоб був висміяний його ангелами. 20 Пішовши ж на скелясту гору, він зробив радість чотироногим в тартарі. 21 Під всіляким деревом спить при лозі, і тростині, і рапавій зелені. 22 Йому ж дає тінь велике дерево з гілками та гілки верби. 23 Якщо буде повінь – не відчує, вірить що Йордан потече до його уст. 24 Перед його очима візьме його. Будучи жорстоким, проколить його ніздрі. 25 *Чи ти витягнеш пс. 103
змія вудкою або покладеш вуздечки на його ніздрі? 26 Чи вкладеш кільце в його ніздрі, чи ж шилом проколиш його губу? 27 Чи ж викаже тобі прохання або чи сторожитимеш лагідним? 28 Чи ж зробить завіт з тобою, чи ж візьмеш його за вічного раба? 29 Чи ж гратимешся з ним, наче з птахом, або прив’яжеш його, наче птаха на полі? 30 Чи ж годуються ним народи? А ділять його роди фенікійців? 31 Все ж, що пливе, збереться. Принесе ж однозгідно його хвіст. І в кораблях його рибалок 32 покладеш же на нього руку, тому що його лікування на його тілі. І більше хай не буде. 41,1 Ти його не побачив, ані ти не здивувався про сказане. 2 Чи ти не боїшся, що *таке* Мені приготоване?

ψа҃ло ҃рг

Гла҃, ма҃·

і҆ере҃м ҃н

Кто* бо є҆сть и҆́же ми сѧ проти́витъ, и҆́ли (-) противлѧ́ѧсѧ (-)[2] сътерпи́тъ, и҆́ли не всѧ̀ поднбснаѧ моѧ є҆сть· Не ᲂу҆молчю є҆го ра́ди, и҆ сло́во си́лы поми́лꙋетъ ра́внаго є҆го̀· Кто ѿкры́етъ лице ѡ҆блече́нїа є҆го̀, въ согбе́нїа (-)[3] (срдца)[4] є҆го̀ кто ᲂу҆бо вни́детъ· двє́ри лицю є҆го̀ кто ѿве́рзетъ, ѡ҆́крꙋгъ зꙋ́бъ є҆го̀ стра́хъ· ᲂу҆тро́ба є҆го̀ щи́та мѣ́дана, съю́зи же є҆го̀ ꙗ҆́коже зми́рїй ка́мыкъ, є҆ді́нъ дрꙋ́зѣмъ прилипа́емъ, дꙋ́хъ же не про́идетъ є҆го̀· [Ꙗ҆́ко][5] мꙋ́жъ [же][6] бра́тѣ своє́мъ прилѣпи́тсѧ, съдръжи́сѧ и҆ не ѿтръгне́тасѧ· Въздхнове́нїемъ є҆го̀ просвѣти́тсѧ свѣ́тъ, ѡ҆́чи же є҆го̀ видѣ́нїе дньница, и҆з ᲂу҆́стъ є҆го̀ и҆схо́дѧтъ свѣ́ща горѧ́щаѧ· и҆ връ́жени быва́ютъ (ѡ҆́дри желѣ́зни и҆ ѡ҆́гнени)[7]· И҆з но́здрїи (же) є҆го̀ и҆схо́дитъ ды́мъ пе́щи горѧ́ща ѡ҆гнемъ (и҆) оугльми· дꙋша (же) є҆го̀ (ꙗ҆́ко) ᲂу҆́глїе, (и҆) [ꙗ҆́ко][8] пла́мы (-)[9] и҆з ᲂу҆́стъ є҆го̀ и҆схо́дитъ· На вы́и же є҆го̀ (всѧ дѣ́лаетсѧ)[10] си́ла пре́дъ ни́мъ тече́тъ па́гꙋба· пло́ти же телесе є҆го̀ прилипа́ютъ· лѣ́етъ на́нь [и҆̀][11] не движитсѧ. Срдце є҆го̀ не подвижитсѧ а҆́ки ка́мыкъ, сто́итъ же а҆́ки наковално непобѣди́мо. Ѡ҆бра́щьшꙋ же сѧ є҆мꙋ̀ стра́хъ ѕвѣ-

Глава 41

2 *Бо хто є той, що мені спротивиться, 3 або, протиставлячись, стерпить, або чи не вся піднебесна є моя? єре. 50
4 Не замовчу задля нього, і слово сили помилує йому рівного. 5 Хто відкриє лице його оскарження? Хто, отже, ввійде в складки його серця? 6 Двері його лиця хто відкриє? Довкруги його зубів страх. 7 Його нутрощі – мідяні щити, а його в’язи, наче камінь сміріт. 8 Один до одного пристають, а дух не пройде крізь нього. 9 Адже ж чоловік пристане до свого брата, триматимуться разом і не відділяться. 10 Його натхненням засяє світло, а його очі – вигляд ранньої зорі. 11 З його уст виходять горіючі світила і викидаються залізні і вогненні решітки. 12 З його ж ніздрів виходить дим печі, що горить вогнем і вугіллям. 13 Його ж душа, наче вугілля, і з уст його виходить, наче полумінь. 14 На його ж шиї виробляється вся сила, перед ним біжить знищення. 15 М’язи ж його тіла злипаються. Зливає на нього, і він не рухається. 16 Серце його не рухається, наче камінь, стоїть же, наче непорушне ковадло. 17 Як же він повер-

тається – страх на землі чотироногим
звірам, що скачуть. **18** Якщо зустріне
когось, що йде, нічого йому не зро-
блять, кинутий спис і броня... **19** Бо
він вважає залізо за полову, а мідь за
гниле дерево. **20** Його не прострілить
лук, що метає, бо він вважає пращу
за сіно. **21** Він вважає молоти за трос-
тину, висміює ж махання вогнем. **22**
Його лежак – гострі цвяхи, все ж
морське золото перед ним, наче гли-
на, без міри. **23** Він запалює безодню,
наче у вогні. Вважає ж море за посу-
дину, **24** а преглибокі безодні за по-
лоненого. Бо він мав безодню на про-
хід. **25** На землі немає нічого подіб-
ного до нього, який зроблений, щоб
ним гралися мої ангели. **26** Все ви-
соке бачить, сам же він – цар всього,
що є у водах.

Глава 42

29 **1** Відповів же Йов, і сказав до Гос-
пода: **2** Знаю, що все можеш, бо ніщо
Тобі *не є* неможливе. **3** Бо хто є той,
що скриває від тебе раду? Хто ж
щадить слова і думає від Тебе затаї-
ти? Хто ж сповістить мені те, що я не
бачив, велике і подиву гідне, що не я
взнав? **4** Послухай мене, Господи,
щоб і я заговорив! Запитаю ж Тебе,
Ти ж мене повчи. **5** Бо слухом вуха я
раніше Тебе почув, тепер же й моє
око Тебе побачило. **6** Тому вважав я
себе поганим і сповнився страхом,
30 вважаю себе за землю і попіл. **7** Ста-
лося ж, що коли сказав Господь ці
слова Йовові, сказав Господь Еліфа-
сові, теманітові: Згрішив ти і два твої
друзі, бо ви не сказали переді мною
нічого правдивого, так як мій слуга
Йов. **8** Тепер же візьміть сім телят і
сім баранів і підіть до мого слуги Йо-
ва. І він принесе за вас жертву. Йов
же, мій раб, помолиться за вас, бо
прийму тільки його лице. Якщо б не
задля нього, Я, отже, вигубив би вас,
бо ви не сказали правди супроти мо-
31 го слуги Йова. **9** І пішов же Еліфас,
теманіт, і Валдад, савхіт, і Софар, мі-
нейський, і зробили так, як наказав їм
Господь. І Він відпустив їм гріхи зад-
32 ля Йова. **10** Господь вчинив Йова ве-
ликим, як же він молився за своїх
друзів, і Він їм відпустив їхні гріхи. І
Господь дав подвійно від того, що
було раніше у Йова. **11** Почули ж усі
його брати і всі його сестри все, що
йому трапилося, і прийшли до нього
всі, що знали його раніше, що їли і
пили в нього. Вони потішили його і
охоплені були подивом відносно
всього, що Бог на нього навів. Кож-
ний же дав йому одну ягницю і 4 не
позначені золоті драхми. **12** Господь
же поблагословив останнє Йова,

ремъ четвероногимъ по земли скачющемъ. Аще
(срящее идуща)[12], ничтоже не сътворя [єму][13],
копїе вонзено и брана. Имать бо желѣзо аки
плѣвы, мѣдь же аки древо гнило. Не устрелитъ
его лукъ (метенъ)[14], имать бо пращу аки
сѣно. Яки стеблїе вмѣнишася єму млатове,
ругаетъ же ся трусу огнену. Ложе его остни
остри, всяко же злато морско предъ нимъ якоже
бернїе (безчислена)[15]. Въжигаетъ бездну якоже
въ огни, имать же море яко потребленїе, (и)
преисподняя (-)[16] бездны якоже плѣнника, и-
мѣлъ [бо][17] бездну въ похожденїе. Нѣсть ничто-
же по земли точно єму сътворено поруганъ
быти аггелы моими. Все высоко зритъ, самъ же царь
всѣмъ сущимъ въ водахъ.

Глава, мв.

Отвѣща же Іовъ (и) (рече)[1] къ Господу. Вѣмъ кд
(все яко)[2] можеши, не неможна же ти
ничтоже. Кто бо есть таяи тебе со-
вѣтъ, щадя же словеса и тебе мнися
таити. Кто же възвѣститъ ми иже не видѣхъ,
велїя и дивнаа яже не свѣдѣхъ. Послушаи [-][3]
мене Господи да и азъ възглаголю, въпрошю же тя
ты же мя научи. Слухомъ бо уха услышахъ
тя первѣе, нынѣ же [і][4] око мое видѣ тя.
Тѣмже бладословихся самъ и устрашихся, мню
[-][5] себе земля и пепелъ. Бысть же егда глагола Господь л
[-][6] глаголы сїя Іову. Рече Господь (єлидасу феманити-
ну)[7]. Съгрѣшилъ еси ты, и оба друга твоя.
Не глаголаста бо предо мною (ничтоже истова)[8],
яко рабъ мой Іовъ. Нынѣ же поимѣте седмь те-
лецъ и седмь овенъ. І идите къ рабу моему
Іову и сътворитъ жрътву за вы. Іовъ же рабъ
мой помолится за васъ, точїю бо лице его
прїиму, аще не его ради погубилъ бы убо васъ.
Не глаголаста бо истиннѣ на раба моего Іова. (И) ла
Отиде же (єлидасъ феманитинъ)[9], и валдадъ
савхетинъ, и софаръ минеинъ, и сътвориша
якоже повелѣ има Господь. И отпусти грѣхи имъ
Іова ради. Господь (-)[10] възрасти Іова, молящу же лб
ся єму [-][11] о друзѣхъ [свои rel], (и) отпусти
имъ грѣхи [ихъ][12]. (И) дастъ (-)[13] Господь сугубо
єлико бѣ прежде Іову [-][14]. Слышаша же вся
братїя его, и (вси) сестры его, вся бывшая
єму. И прїидоша к нему (-)[15] вси єлицы зна-
аху его первѣе, ядшеи (-)[16] и пивши у него.
Утѣшиша его, и дивишася о всемъ еже наведе
(Богъ нань)[17]. Дастъ же єму кождо агницу єдину,
и д҃, драхмы злата незнаменована. Господь же благослови
послѣдняя Іову неже прежняя. Бѣ же скотъ его

ѻ҆вецъ, ҂д҃і, вельблю҃, ҂ѕ҃, (и҆) сꙋпрꙋгъ воло́въ, ҂а҃, (и҆)
ѻ҆слицъ ста҃ны, ҂а҃· Роди́ша же сѧ є҆мꙋ сн҃овъ
се҃мь, и дщери три· (-)[18] Прозва̀ первꙋю дн҃ь, (и҆)
вторꙋю (-)[19] касі́а тре́тію же (а҆малфеи)[20]
ро́гъ. И҆ не ѡ҆брѣто́шасѧ (подо́бніи в лѣпо-
тѣ)[21] дщері́и і҆ѡвовы (-)[22] въ подн҃ебесн҃ѣи. да́сть
же [і҆ѡвъ дщере свои][23] наслѣдіе въ бра́тіи
[и҆][24]· Жи҆ же і҆ѡвъ по ꙗ҆звѣ (то́и), лѣ҃, р҃, (и҆) о҃·
все҃ же (лѣ҃ жи́тъ)[25], см҃и· и҆ ви́дѣ і҆ѡвъ сн҃ы
своѧ, и҆ сн҃ы сн҃овъ свои҆, даже до четве́ртаго
колѣна· (-)[26] и҆спо́лнь дн҃іи (-)[27].

більш ніж попереднє. Була ж скотина його: овець – 14000, верблюдів – 6000, і 1000 пар волів, і 1000 ослиць стада. **13** Народилося ж йому сім синів і три дочки. **14** Першу він назвав День, а другу – Касія, третю ж – Амалтеїн Ріг. **15** І не знайшлося подібних красою до дочок Йовових в піднебесній. Дав же Йов своїм дочкам наслідія в їхніх братах. **16** Пожив же Йов 100 і 70 літ після тієї виразки. Всіх же літ він пожив 248. І побачив Йов своїх синів і синів своїх синів аж до четвертого покоління. **17** Помер Йов старим, повним днів.

Конецъ кни́гъ і҆ѡвовыхъ.
И҆мать в себѣ гла҃, м҃в·

Кінець Книги Йова.
Має в собі 42 глави.

Дв҃да прⷪ҇ка и цр҃ѧ пѣснь ѡ҆да

ПІСНІ ДАВИДА, ПРОРОКА І ЦАРЯ . 1-а КАТИЗМА

(Ѱало҃ дв҃въ) а҃, (нео҆писа́нъ ѿ є҆вреи·)
Блаже́нъ мꙋжъ, и҆же не и҆де на совѣтъ
нечести́выхъ, и҆ на пꙋти грѣшны не
ста̀, и҆ на сѣда́лищи гꙋби́тель не сѣде·
і҆с на҃ а҃ *Но въ зако́нѣ гн҃и волѧ є҆го. И҆ въ зако́-
і҆ере҃ з҃і нѣ є҆го поꙋчи́тсѧ дн҃ь и҆ нощъ· *И҆ бꙋдеть ꙗ҆ко
дре́во сажено при и҆сходи́щихъ во́дъ, и҆же пло́дъ свои
да́стъ въ вре́мѧ своѐ. И҆ листъ є҆го не ѿпаде́тъ,
И҆ всѧ̀ є҆ли́ка а҆ще твори́тъ, ꙋ҆спѣетъ· Не та́ко
нечести́віи, не та́ко· Но ꙗ҆ко пра́хъ є҆го́же възмѣ-
та́етъ вѣтръ, ѿ лица̀ землѝ· Сего̀ ра́ди не вос-
кре́снꙋтъ нечести́віи на сꙋдъ, ни грѣшницы
въ совѣ҃ пра́ве҃ныхъ· Ꙗ҆ко свѣсть г҃ь пꙋть пра́-
ве҃ныхъ, и҆ пꙋть нечести́выхъ поги́бнетъ·

1-ий псалом Давидів. Без надпису у євреїв.

1 Блажений чоловік, який не пішов на раду безбожних, і не став на дорогу грішних, і не сів на крісло згуб-
них, **2** *але його воля в господньому законі. І в його законі він повчати- іс нав. 1
меться день і ніч. **3** *І він буде, наче єре. 17
дерево, посаджене при виходах вод, що дасть свій овоч у свій час, і його листя не відпаде. І все, що лиш робить, буде успішним. **4** Не так безбожний, не так, але як порох, який вітер змітає з лиця землі. **5** Через це не встануть безбожні на суд ані грішники на раду праведних, **6** бо знає Господь дорогу праведних, і дорога безбожних згине.

(Ѱало҃ дв҃въ,) в҃·
дѣѧ҃ д҃ Въскꙋю* шата́шасѧ ꙗ҆зы́ци, и҆ лю́діе
поꙋчи́шасѧ тщетнымъ; Предста́ша
цр҃іе земстіи, и҆ кнѧ́зи събрашасѧ въ-

2-ий псалом Давидів.

1 *Чому розлютилися народи і на- дія. 4
роди повчилися марних? **2** Встали земські царі і князі, зібралися разом проти Господа і проти його Христа.

3 Розірвемо їхні кайдани і відкинемо від нас їхнє ярмо. 4 Той, що живе на небесах, висміє їх, і Господь покпить з них. 5 Тоді заговорить до них у своєму гніві і в своїй люті замішання зведе на них. 6 Я ж Ним був поставлений царем над Сіоном – його святою горою. 7 Сповіщаючи господні накази, Господь сказав до мене: *Ти є мій син. Я сьогодні тебе породив. 8 Попроси у Мене і дам тобі народи в твою спадщину і твоє насліддя – кінці землі. 9 *Пастимеш їх залізною палицею, розіб’єш їх, наче глиняний посуд. 10 І тепер, царі, розумійте. Навчіться всі, що судите землю. 11 Послужіть Господеві в страсі і радійте Йому з тремтінням. 12 Прийміть напімнення, щоб часом Господь не розгнівався і ви не згинули з праведної дороги, коли швидко загориться його гнів. Блаженні всі, що надіються на Нього!

дія. 13 єв. 1

апо. 2

кꙋпѣ, на Га и на Ха его [-][1]· Расторгнемъ оузы ихъ, и ѿвержемъ ѿ насъ иго ихъ· Живый на небесехъ посмѣется имъ, и Гь поругается имъ· тогда възглетъ къ нимъ гнѣвомъ своимъ, и ꙗростїю своею смꙋтитъ а· Аз же поставленъ есмь црь ѿ него, на сиѡномъ горꙋ стꙋю его, възвѣщаа повелѣнїе Гне· Гь ре къ мнѣ, *снъ ми еси ты, азъ днесь родихъ та· проси ѿ мене, и дамъ ти ꙗзыки достоанїе твое, и ѡдержанїе твое конца земли· *оупасеши а палицею желѣзною, ꙗко съсꙋды скꙋдельнича съкрꙋшиши а· И нн҃ѣ црїе разꙋмѣнте, накажитеса вси сꙋдащей земли· Работайте Гви съ страхомъ, и радꙋитеса емꙋ съ трепетомъ· Прїимѣте наказанїе, да некогда прогнѣваетса Гь, и погибнете ѿ пꙋти правена· егда възгоритса въскорѣ ꙗрость е· блажени въси надѣющейса нань·

дѣа҃ гı єврею а

апока҃ в

1 3-ій псалом Давидів. Коли він тікав від лиця свого сина Авесалома.

2 Господи! Чому помножилися ті, що мені дошкуляють? Численні повстають проти мене. 3 Численні кажуть моїй душі: Немає йому спасіння в його Бозі. 4 Ти ж, Господи, мій за ступник, моя слава і той, хто підносить мою голову. 5 Моїм голосом я закликав до Господа, і Він мене вислухав зі своєї святої гори. 6 Я ж заснув і спав. Встав, бо Господь за мене заступиться. 7 Не злякаюся десятьох тисяч народу, що довкруги нападають на мене. 8 Воскресни, Господи! Спаси мене, мій Боже, бо Ти побив всіх, що марно ворогують проти мене! Ти розбив зуби грішників! 9 Господнє є спасіння! І на твоєму народі твоє благословення!

Слава...

Ѱло дввъ г, вънегда ѿбѣгаше ѿ лица (авесалома)[1] сна своего·

Ги, чтоса оумножиша стꙋжающей ми; Мнози въстаютъ на ма· мнози глютъ дши моеи, нѣсть спсенїа емꙋ о бзѣ его [-][2]· ты же Ги застꙋпникъ мои еси, слава моа, и възносa главꙋ мою· Гласомъ моимъ къ Гꙋ възвахъ, и оуслыша ма ѿ горы стыа своеа (-)[3]· аз [же][4] оуснꙋ и спахъ, въстахъ, ꙗко Гь застꙋпитъ ма· не оубоюса ѿ темъ людїи, ѡкрестъ нападающи на ма· въскрни Ги, спи ма бже мои· ꙗко ты порази въса вражꙋющаа ми въсꙋе, зꙋбы грѣшникомъ съкрꙋшилъ еси· Гне (есть) спсенїе, и на людехъ твоихъ блгвенїе твое·

(Слава·)

1 4-ий псалом Давидів. Вкінці пісень.

2 Коли я закликав, мене вислухав Бог моєї праведності. В скорботі Ти мене поширив. Змилосердься наді мною і вислухай мою молитву. 3 Людські сини, доки *ви* твердосерді? Чому любите марне і шукаєте брехні? 4 І пізнайте, що Господь вчинив подиву гідне своєму преподобному. Господь вислухає мене, коли я до нього закличу. 5 *Гнівайтеся і не грішіть! Про те, що говорите у ваших серцях, кайтеся на ваших ліжках! 6 Принесіть жертву праведності і надійтеся на Господа! 7 Численні кажуть: Хто нам покаже добро? Позначилося на нас світло твого лиця, Господи! 8 Ти дав радість в моє серце. Від плоду пшениці, вина і своєї олії

іс. 4

(Ѱло дввъ д. въ конецъ, пѣсней)[1]·

Вънегда възвах, оуслыша ма бгъ правды моеа· въ скорби распространил ма еси· оущедри ма и оуслыши молитвꙋ мою· Снве чловѣчїи, доколѣ тажкосердїи; въскꙋю любите сꙋетнаа и ищете лжа; (-)[2] и оувѣдите, ꙗко оудиви Гь прпбнаго свое. Гь оуслышит ма, вънегда возовꙋ къ немꙋ· *гнѣваитеса, и не съгрѣшаите· [ꙗже глете][3] въ срцыхъ вашихъ, [-][4] на ложихъ вашихъ оумилитеса· (-)[5] пожрите жертвꙋ правдѣ, и оуповаите на Га· Мнози глютъ, кто ꙗвитъ намъ блгаа; знаменаса на насъ свѣтъ лица твоего Ги, далъ еси веселїе въ срцы моемъ· ѿ [плода][6] пшеница, [-][7] вина і елеа своего оумно-

ісаіа д

жишаса· въ мирѣ вкꙋпѣ оусн꙯ꙋ, и почїю· ꙗко ты г҃и единаго на оупованїе вселилъ мѧ еси.

вони розможилися. **9** В мирі разом засну і спочину, бо Ти, Господи, одного в надії мене поселив!

(Ѱалѡ҃ двдвъ є҃· ѡ наслѣдствꙋющыхъ)[1].

Глаголы моѧ внꙋши г҃и, разꙋмѣи званїе мое, вонми гл҃а мл҃твы моеѧ, цр҃ю мой и бж҃е мой· Ꙗко к тебѣ помолюсѧ г҃и, заоутра оуслыши гл҃а мои· Заоутра пре(д)станꙋ ти, и оузриши мѧ, ꙗко (бг҃ъ не)[2] хотѧ беззаконїе ты еси· Не (прїидетъ)[3] к тебѣ лꙋкавнꙋѧй, ни пребꙋдꙋтъ (же) законопрестꙋпницы пре(д) ѡчима твоима· Възненавидѣлъ еси всѧ творѧщаѧ беззаконїе, погꙋбиши всѧ гл҃ющаѧ лжꙋ· Мꙋжа крови и лстива гнꙋшаетъсѧ г҃ь· Азъ же множествомъ мл҃ти твоеѧ, внидꙋ в домъ твой, поклонюсѧ къ цр҃кви ст҃ѣи твоеи, въ страсѣ твоемъ· г҃и настави мѧ правдою твоею, врагъ моихъ ради исправи [пре(д) собою пꙋть мои][4]· Ꙗко нѣсть въ оустѣхъ их истины, ср҃це ихъ сꙋ-
кр҃ѣ г҃ етно· *Гробъ ѿверъстъ гортань ихъ, ꙗзыки своими лщахꙋ, сꙋди имъ бж҃е· да ѿпадꙋтъ ѿ мыслей своихъ, по множествꙋ нечестїѧ ихъ изрини ѧ҆, ꙗко прогнѣваша тѧ г҃и· И възвеселѧтсѧ вси оуповающей на тѧ· въ вѣки възрадꙋютсѧ и вселишисѧ в них· и похвалѧтсѧ ѡ тебѣ вси любѧщей имѧ твое, Ꙗко ты бл҃гвиши праведника. г҃и, ꙗко ѡрꙋжїемъ бл҃говоленїѧ вѣнчалъ еси насъ·

1 5-ий псалом Давидів. Про того, хто успадкує.

2 Послухай, Господи, мої слова! Сприйми мій крик! **3** Послухай голос моєї молитви, мій царю і мій Боже! Бо до тебе помолюся, Господи. **4** Вранці вислухаєш мій голос. Вранці стану перед тобою і зглянешся на мене. **5** Бо Ти є Богом, що не бажає беззаконня. Не прийде до тебе той, що чинить зло, **6** ані ж не залишаться перетупники закону перед твоїми очима. Ти зненавидів всіх, що чинять беззаконня, **7** вигубиш всіх, що говорять брехню. Чоловіком крові і обманливим гидує Господь. **8** Я ж у твоїм великім милосерді ввійду до твого дому, поклонюся до твоєї святої церкви у твоїм страсі. **9** Господи, настанови мене твоєю праведністю, задля моїх ворогів випрями мою дорогу перед собою! **10** Бо немає правди в їхніх устах, їхнє серце марне,
*їхнє горло – відкритий гріб, обманювали своїми язиками. рим. 3
11 Суди їм, Боже! Хай відпадуть від своїх замислів! Відкинь їх за їхньою великою безбожністю, тому що вони прогнівили Тебе, Господи! **12** І зрадіють всі, що надіються на Тебе! Навіки радітимуть! І поселишся між ними, і похваляться Тобою всі, що люблять твоє ім'я! **13** Бо Ти благословиш праведника, Господи. Наче зброєю, благовоління Ти нас увінчав!

(Ѱалѡ҃ двдвъ ѕ҃, в конц҃ъ въ пѣсне(х) ѡ ѿсмы(х))[1].

Г҃и, да не ꙗростїю твоею ѡбличиши мене, ниже гнѣвомъ твоимъ покажеши мене· Помилꙋи мѧ г҃и, ꙗко немоще(н) есмь. исцѣли мѧ г҃и, ꙗко смѧтошасѧ кости моѧ· И дш҃а моѧ смꙋтисѧ ѕѣло, и ты г҃и доколѣ; ѡбрати г҃и, [і][2] изми дш҃ꙋ мою· Сп҃си мѧ ради мл҃ти твоеѧ. ꙗко нѣсть въ смерти поминаѧй тебе, въ адѣ же кто исповѣсть ти сѧ; оутрꙋдихсѧ въздыханїемъ моимъ, Измыю на всѧкꙋ нощъ ложе мое, слезами моими постелю мою ѡмочю· смꙋтисѧ ѿ ꙗрости ѡко мое, ѡбетъша(х) въ всѣхъ вразѣхъ моихъ. ѿстꙋпите ѿ мене вси творѧщей беззаконїе, ꙗко оуслыша г҃ь гл҃а плача моего· оуслыша г҃ь моленїе мое, г҃ь мл҃твꙋ мою прїѧтъ· да постыдѧтсѧ и смѧтꙋтсѧ [-][3] вси врази мои, възвратѧтсѧ и оустыдѧтсѧ ѕѣло въскорѣ·

(Слава·)

1 6-ий псалом Давидів. Вкінці. В піснях для восьмих.

2 Господи, не оскаржуй мене твоєю люттю ані не покарай мене твоїм гнівом! **3** Помилуй мене, Господи, бо я є слабкий! Вилікуй мене, Господи! Бо мої кості стурбовані **4** і моя душа дуже стурбована. І Ти, Господи, доки? **5** Повернися, Господи, і вирви душу мою! Спаси мене задля твого милосердя! **6** Бо в смерті немає того, що згадує Тебе. В аді ж хто Тобі визнається? **7** Я струдився моїм зітханням, вмию кожної ночі моє ліжко, моїми слізьми змочу мою постелю. **8** Моє око стурбоване від люті. Я постарівся через всіх моїх ворогів. **9** Відступіть від мене всі, що чините беззаконня, бо Господь вислухав голос мого плачу! **10** Господь вислухав моє благання! Господь прийняв мою молитву! **11** Хай засоромляться і стурбуються всі мої вороги! Хай дуже скоро відвернуться і засоромляться!

Слава...

1 7-ий псалом Давидів. Який він
заспівав Господеві задля слів Хусія,
Єменіїного сина.
2 Господи, Боже мій! На Тебе я на-
дію поклав. Спаси мене від всіх, що
мене переслідують, і визволи мене, **3**
щоб часом не схопив, наче лев, мою
душу, як немає відкупителя ані спа-
сителя. **4** Господи, Боже мій! Якщо я
це зробив, якщо є неправедність в
моїх руках, **5** якщо я тим віддав, що
віддавали мені, злом, хай отже відпа-
ду порожнім від моїх ворогів! **6** Хай
отже ворог переслідує мою душу і
хай захопить і затопче в землю моє
життя, і поселить мою славу в поро-
сі! **7** Воскресни, Господи! У твоєму
гніві піднесися в кінцях твоїх воро-
гів. І встань, Господи, Боже мій, за
приписом, який Ти заповів! **8** І збір
народу хай Тебе оточить, і через це
повернися до висот! **9** Господь су-
дить народ. Суди мене, Господи, за
моєю праведністю і за моєю незлоб-
ністю на мені. **10** Хай закінчиться
црс1. 16 злоба грішників! І випрямиш правед-
пар1. 28 ного *Ти, що досліджуєш серця і ну-
єре. 11, 17 тро, Боже. **11** Моя праведна поміч у
і 20 Бога, що спасає праведних серцем. **12**
Бог – праведний суддя, і сильний, і
довготерпеливий, і що не наводить
гнів кожного дня. **13** Якщо не відвер-
нетеся, Він почистить свою зброю.
Він натягнув свій лук і підготував йо-
го, **14** і в ньому приготував смертель-
йов. 15 ні знаряддя – свої стріли приготував
іс. 59 палаючими. **15** *Ось він захворів не-
праведністю, сприйняв біль і породив
беззаконня. **16** Рів вирив і викопав
його, і впаде в яму, яку зробив. **17**
Його біль повернеться на його голо-
ву, і його неправедність зійде на його
чуб. **18** Визнаватимуся Господеві за
його справедливістю і співатиму іме-
ні Всевишнього Господа!

1 8-ий псалом Давидів. Вкінці. Про
точила.
2 Господи! Господи наш! Яке по-
диву гідне твоє ім'я по всій землі, то-
му що твоя величність піднялася по-
мат. 21 над небеса! **3** *З уст немовлят і тих,
що ссуть, ти довершив хвалу. Задля
твоїх ворогів Ти знищиш ворога і мес-
ника. **4** Бо побачу небеса – діла твоїх
пальців, місяць і звізди, які Ти зас-
єв. 2 нував. **5** *Чим є людина, що пам'я-
таєш про неї, або людський син, що
навідуєшся до нього? **6** Малим Ти
його зробив, мало що *меншим* від
ангелів, славою і честю Ти його увін-
кор1. 15 чав, **7** *і Ти його поставив над ділами
твоїх рук, все підкорив під його ноги:
8 вівці і всі воли, ще ж і польову
скотину, **9** небесні птахи і морські
риби, що проходять морськими стеж-
ками. **10** Господи! Господи наш! Яке

(ѱло҃ дв҃въ, з҃)[1], є҆гѡ́же воспѣ́тъ гв҃и
ѡ҆ словесѣхъ хꙋсіевъ, сн҃а є҆менíина·
Ги бе мой на́ тѧ ᲂу҆пова́хъ, сп҃си мѧ̑ ѿ
всѣхъ гонѧ́щихъ мѧ̑, і҆ и҆зба́ви мѧ̑· да
не когда̀ похи́титъ ꙗ҆́ко ле́въ мою̀, ни
сꙋщꙋ и҆збавлѧ́ющꙋ, ниже сп҃са́ющꙋ· г҃и
б҃е мой а҆́ще сотвори́хъ се, а҆́ще є҆сть непра́вда
въ рꙋкꙋ моею, а҆́ще воздахъ воздаю́щимъ
ми̑ ѕла̑, да [ѿпадꙋ][2] ᲂу҆бо ѿ вра́гъ мои́хъ
то́щь· да поженет̾ ᲂу҆бо вра́гъ дш҃ꙋ мою, и҆
пости́гнет̾, и҆ попере́тъ в зе́млю живо́тъ мой,
и҆ сла́вꙋ мою в пе́рсть всели́тъ· [-][3] воскр҃ни г҃и
гнѣвомъ твои́мъ, вознесисѧ въ концыхъ
вра́гъ твои́хъ· [и҆][4] воста́ни г҃и б҃же мой по
велѣнїемъ и҆мже заповѣда, и҆ со́нмъ людїи
ѡ҆бы́детъ тѧ̑. и҆ ѡ҆ то́мъ на высотꙋ ѡ҆бра-
ти́сѧ. г҃ь сꙋдитъ людемъ· Сꙋди мѧ̑ г҃и по
пра́вдѣ моей, и҆ по незло́бѣ моей на мѧ· Да
скончáетсѧ (-)[5] зло́ба грѣшны́х, и҆ і҆спра́виши
прав҃днаго, *и҆спыта́ѧ ср҃ца и҆ (ᲂу҆тро́бы)[6] б҃же·
праведна по́мощь моѧ ѿ б҃а сп҃са́ющаго пра́- а҃ црь ѕ҃і / а҃ пара҃ кі / і҆ере҃ аі з҃і / и҆ к҃
выѧ ср҃цемъ· б҃гъ сꙋди́тель пра́веденъ, и҆ крѣ-
покъ и҆ долготерпели́в, [и҆][7] не гнѣвъ навода̀ на
всѧ҃к дн҃ь· а҆́ще не ѡ҆братитéсѧ, (ѡ҆рꙋжїе)[8] свое
ѡ҆чиститъ, лꙋкъ свой напрѧжѐ, и҆ ᲂу҆гото́ва и҆̀·
и҆ въ немъ ᲂу҆гото́ва сосꙋды сме́ртныѧ̀,
стрѣ́лы своѧ̀ сгорѧ́щими сдѣ́ла· *Се̑ болѣ̑ і҆ѡ҃ єі / і҆саіа н҃д
непра́вдꙋ, зача́тъ болѣзнь, и҆ родѝ безако́нїе·
ро́въ и҆зры̀, и҆ і҆скопа и҆̀, и҆ впадетсѧ въ ѧ҆́мꙋ,
ю҆́же сдѣ́ла· ѡ҆брати́тсѧ болѣзнь є҆го на главꙋ
є҆го, и҆ на ве́рхъ є҆го непра́вда є҆го сни́детъ· И҆с-
повѣмсѧ гв҃и по пра́вдѣ є҆го, и҆ пою и҆́мени гн҃ю
вы́шнемꙋ·

(ѱаломъ дв҃въ, и҃· въ конецъ ѡ҆
точи́лехъ)[1],
Ги г҃ь на́шъ, ꙗ҆́ко чю́дно и҆́мѧ твое по
всей землѝ· Ꙗ҆́ко взѧ́тсѧ велелѣ́пота
твоѧ̀ превы́ше н҃бсъ· *И҆зъ ᲂу҆стъ мла- м҃ѳ ка
де́нецъ и҆ ссꙋщихъ соверши́лъ еси хва-
лꙋ, вра́гъ твои́хъ ра҃, разрꙋши́ши врага̀ и҆ ме́с-
тника· Ꙗ҆́ко ᲂу҆зрю̀ н҃беса, дѣ́ла пе́рстъ твои́хъ,
лꙋнꙋ и҆ ѕвѣзды, ꙗ҆́же ты ѡ҆снова̀· *Что̀ є҆сть є҆вреѡ҃ в҃
чл҃къ ꙗ҆́ко по́мниши и҆̀, и҆ли сн҃ъ чл҃чь, ꙗ҆́ко по-
сѣща́еши и҆̀· ᲂу҆ма́лилъ є҆си и҆̀ ма́ломъ чи́мъ ѿ
а҆́гг҃лъ, сла́вою и҆ че́стїю вѣнча́лъ є҆си є҆го, *и҆ а҃ кори҃ єі
поста́вилъ є҆си є҆го на҃ дѣ́лы рꙋкꙋ твоею̀· всѧ
покори́лъ є҆си по҃ ногѣ є҆го, ѡ҆вца̀ и҆ волы всѧ̀,
є҆ще́ же и҆ скоты полскїа· Пти́ца н҃бныѧ, и҆ ры́-
бы морскы́ѧ, преходѧ́щаѧ стеза̀ морскїѧ· г҃и

Гь нашъ, ꙗко чюдно имѧ твое по всей земли· (Сла·)

(Ѱалѡ, двдъ д· в конецъ ѡ таинныхъ сна)[1]. (каѳ в)·

Исповѣмся тебѣ Ги всѣмъ срцемъ моимъ, повѣмъ вся чюдеса твоѧ· Възвеселюся и възрадуюся о тебѣ, пою имени твоему вышнїи· Внегда възвратитися врагу моему въспять, изнемогутъ и погибнутъ ѿ лица твоего· ꙗко сътворилъ еси судъ мои и прю мою. сѣлъ еси на престолѣ судяи правду· Запрѣтилъ еси ꙗзыкомъ, и погибе нечестивый. имѧ [его][2] потребилъ еси въ вѣкъ, и въ вѣкъ вѣка· Врагу оскудѣша (оружїя)[3] в конецъ, и грады разрушилъ еси· Погибе память [его][4] с шумомъ, и Гь въ вѣки пребываетъ· уготова на судъ престолъ свой, и той суди вселеннѣи в правду, судитъ людемъ в правду· и бысть Гь прибѣжище убогому, помощникъ въ благо время в печалехъ· И да уповаютъ на тя знающеи имѧ твое, ꙗко не оставилъ еси възыскающихъ тя Ги· Поите Гви живущему в сїонѣ, възвѣстите въ ꙗзыцехъ начинанїя его· ꙗко възыскаа крови ихъ помяну, не забы званїя убогихъ· Помилуи мя Ги, виждь смиренїе мое ѿ врагъ моихъ. възносяи мя ѿ вратъ смертныхъ, ꙗко да възвѣщу вся хвалы твоѧ, въ вратѣхъ дщеря сїоня· Възрадуемся о спсенїи твоемъ, углѣбоша ꙗзыцы в пагубѣ, юже сътвориша· въ сѣти сеи, юже съкрыша увязе нога ихъ· Знаемъ есть Гь судбы творя, въ дѣлехъ руку своею увязе грѣшникъ· (-)[5] да възвратятся грѣшницы въ адъ, вси ꙗзыцы забывающеи Бга· ꙗко не до конца забвенъ будетъ нищїи, (и) терпѣнїе убогихъ не погибнетъ до [конца][6]· Въскрни Ги да не крѣпится члкъ. да судятся ꙗзыцы пре тобою· Постави Ги законодавца надъ ними, да разумѣютъ ꙗзыцы, ꙗко члцы суть· (-)[7] Вскую Ги ѿстоя далече, презриши въ благо время въ [печалехъ][8]; въ гордости нечестиваго възгараетса нищїи, увязаютъ в совѣтехъ ꙗже помышляютъ· Ꙗко хвалимъ есть грѣшныи в похотехъ дша своея, И обидяи блгвимъ· Раздражи Га грѣшныи, по множеству гнѣва своего не възыщетъ· нѣсть Бга пре нимъ, оскверняются путїе его на всяко время· ѿемлются судбы твоя ѿ лица его, всѣмъ врагомъ своимъ одолѣетъ· Рѣ бо въ срци своемъ, не подвижуся ѿ рода в родъ без

подиву гідне твоє ім'я по всій землі!
Слава...

1 9-ий псалом Давидів. Вкінці. Про
таємниці сина. 2-а катизма.

2 Визнаватимуся Тобі, Господи,
всім моїм серцем! Розповім *про* всі
твої чуда! **3** Розвеселюся і зрадію То-
бою! Співатиму твоєму імені, Все-
вишній! **4** Коли мій ворог повернеть-
ся назад – послабнуть і згинуть від
твого лиця. **5** Бо Ти зробив мій суд і
моє змагання, Ти сів на престолі, Ти,
що справедливо судиш. **6** Ти пригро-
зив народам – і безбожний згинув. Ти
стер його ім'я навіки і на віки віку. **7**
У ворога зовсім забракло зброї і Ти
знищив міста. Його пам'ять згине зі
шумом, **8** і Господь перебуває навіки.
Він приготував свій престіл на суді **9**
і Він судитиме вселенну в праведнос-
ті, судитиме народи в праведності. **10**
І став Господь схованкою для бідно-
го, помічником в добрих часах, у
смутках. **11** І хай на Тебе покладають
надію ті, що знають твоє ім'я, бо Ти
не покинув тих, що тебе шукають,
Господи! **12** Співайте Господеві, що
живе в Сіоні! Сповістіть між народа-
ми його почини! **13** Бо Той, що до-
сліджує кров, їх згадав, не забув кри-
ку бідних. **14** Помилуй мене, Госпо-
ди! Поглянь на моє впокорення від
моїх ворогів, Ти, що підносиш мене
від брам смерті, **15** щоб я сповістив
всі твої похвали в брамах дочки Сіо-
ну! Зрадіємо твоїм спасінням! **16** На-
роди застрягли в знищенні, яке вчи-
нили, в цій сіті, яку укрили, застрягла
їхня нога. **17** Знаний є Господь, Той,
що чинить суди! Грішник схоплений
в ділах своїх рук. **18** Хай повернуться
грішні до аду, всі народи, що забува-
ють про Бога! **19** Бо бідний не буде
забутий до кінця, і терпеливість бід-
них не пропаде вповні. **20** Воскресни
Господи! Хай не скріплюється люди-
на! Хай суджені будуть народи перед
Тобою! **21** Настанови над ними, Гос-
поди, законодавця, хай народи пізна-
ють, що є людьми! **22** Чому, Господи,
Ти став здалека, не зглядаєшся в доб-
рому часі, у болях? **23** Бідний гаряч-
кує в гордості безбожного, застряга-
ють в радах, про які роздумують. **24**
Бо грішник хвалиться в пожаданнях
своєї душі, і той, що кривдить, себе
благословить. **25** Грішник роздрату-
вав Господа. За множеством його гні-
ву не досліджуватиме – немає Бога
перед ним. **26** Його дороги опоганені
кожного часу, твої суди забираються
з-перед його лиця. Запанує над всіма
своїми ворогами, **27** бо сказав у сво-
єму серці: Не захитаюся, з роду до
роду *буду* без зла. **28** *У нього повні рим. 3

його уста клятв, і гіркоти, і обмани, під його язиком труд і біль. **29** Засідає з тими, що підстерігають, з багачами в потаємних місцях, щоб убити невинного. Його очі споглядають на бідного, **30** він ловить в потаємних місцях, наче лев у своїй загорожі, він ловить, щоб схопити бідного, схопити бідного, щоб його потягнути. **31** У своїй засідці його упокорить. Схилиться і впаде, коли він запанує над бідним, **32** бо він сказав у своєму серці: Бог забув, відвернув своє лице, щоб взагалі не бачити. **33** Встань, Господи! Боже мій, хай підніметься твоя рука! Не забудь бідних своїх зовсім! **34** Задля чого прогнівив безбожний Бога? Бо він сказав у своєму серці: Не досліджуватиме. **35** Бо Ти бачиш біль і бачиш гнів, щоб він був виданим у твої руки. Тобі залишено бідного, Ти будь помічником сироті! **36** Розбий рамено грішника і лукавого! Хай дослідиться його беззаконня і хай він не знайдеться! **37** Господь – Цар навіки і навіки – віків! Згините народи з його землі. **38** Ти Господи, вислухав бажання бідних твоє вухо сприйняло готовість їхнього серця. **39** Суди сироті й упокореному. Щоб потім людина не додала звеличувати себе на землі.

зла· *Є҆мꙋже клѧ́твы оу҆ста̀ є҆гѡ̀ по́лна сꙋ́ть, и҆ рк҃г
го́рести и҆ льсти, по҆д ѧ҆зы́комъ є҆гѡ̀ трꙋ́дъ и҆
болѣ́знь· Присѣди́тъ (въ ловителе҃)[9] съ бога́-
тыми, в та́йнꙑ҃ оу҆би́ти непови́ннаго· о҆́чи
є҆гѡ̀ на ни́щаго призира́етѣ, ло́витъ в та́йнꙑ҃
ѧ҆́кѡ ле́въ въ о҆гра́дѣ свое́й· Ло́витъ въсхити́-
ти оу҆бо́гаго, въсхити́ти ни́щаго, внегда при-
влещї и҆̀· въ сѣти своей смиритъ и҆̀, прекло́-
нитсѧ и҆ падетъ, є҆гда оу҆долѣ́етъ оу҆бо́ги҃· Ре-
че бо въ срⷣци своемъ, забы бг҃ъ, ѿврати лице
свое, да не ви́дитъ до конца· Въскр҃ни г҃и бж҃е
[мой][10], да възнесе́тсѧ рꙋка твоѧ, не забꙋди
ни́щихъ [своихъ до конца̀][11]· Чесо̀ ради҃ прогнѣва
нечести́вый бг҃а; ре҃ бо в срⷣцы свое́мъ, не
взы́щетъ· види́ши. ѧ҆́кѡ ты болѣзнь и҆ ѧ҆́-
рость смотрѧ́еши, (да преда́нъ бꙋ́детъ)[12] въ
рꙋцѣ твои̇· тебѣ [-][13] о҆ста́вленъ є҆сть ни-
щїи, си́рꙋ ты бꙋди помо́щникъ· сꙋкрꙋши̇
мы́шцꙋ грѣшномꙋ и҆ лꙋка́вомꙋ. взы́щетсѧ
грѣ҃ є҆гѡ, и҆ не о҆бра́щетсѧ [-][14]· [г҃ь цр҃ь][15] в҃
вѣкъ, и҆ въ вѣкъ вѣка, поги́бнете ѧ҆зы́цы ѿ
землѧ є҆гѡ· Жела́нїе оу҆бо́гихъ оу҆слы́шалъ є҆си г҃и,
оу҆гото́ванїе срⷣца и҆хъ внѧтъ оу҆́хо твое· сꙋди̇
си́рꙋ и҆ смире́нꙋ, да не приложи҃ потомъ велича́-
тисѧ чл҃къ на зе҃ли̇·

1 На кінець. 10-ий псалом Давида.

На Господа я поклав надію, як *хтось* скаже моїй душі: Вітай на горах, наче птах. **2** Бо ось грішники натягнули лук, приготували в сагайдаку стріли, щоб стріляти в темряві правильних серцем, **3** бо те, що Ти довершив, вони знищили. Праведник
авв. 2 же що зробив? **4** *Господь у своїй святій церкві. Господь – на небі його престіл. Його очі споглядають на бідного, його повіки досліджують людських синів. **5** Господь дослідить праведника і безбожного. Хто ж любить неправедність – ненавидить свою душу. **6** Дощем зішле засідки на грішників, вогонь і сірку і вітер бурі – частину їхньої чаші. **7** Бо праведний Господь! І Він полюбив праведність! Праведне побачило його лице!

Слава...

(Въ конецъ, ѱло҃ дв҃въ, і҃)[1]·

На́ г҃а оу҆пова́хъ, ка́кѡ рече҃ дш҃и мое́й, пре-
вита́й по гора́мъ ѧ҆́кѡ (пти́ца)[2]; ѧ҆́кѡ се
грѣшницы напрѧго́ша лꙋкъ, оу҆гото́ва-
ша стрѣ́лы въ тꙋлѣ, състрѣлѧ́ти
въ мра́цѣ пра́выѧ срⷣцем· Зане ѧ҆́же ты съвер-
ши̇, [о҆́ни][3] разрꙋши́ша· пра́веникъ же что съ-
твори̇; г҃ь въ црⷦ҇ви стѣ҃й своей. *Г҃ь, на нб҃си ав҃ва в҃
пр҃тлъ є҆гѡ· о҆́чи є҆гѡ на ни́щаго призира́етѣ,
вѣжди є҆гѡ и҆спыта́етѣ сн҃ы чл҃ческїа· г҃ь и҆спы-
та́етъ пра́ведънаго, и҆ нечести́ваго. любѧ́й же
непра́вдꙋ, ненави́дитъ свою дш҃ꙋ· о҆дожди́тъ
на грѣшники сѣти. о҆́гнь и҆ жꙋ́пелъ и҆ дꙋхъ
бꙋренъ, ча́сть ча́ша и҆хъ· Ѧ҆́кѡ пра́веденъ г҃ь, и҆
пра́вды възлюби, пра́ваѧ видѣ лице є҆гѡ·

(Сла҃)

1 На кінець. На восьмій. 11-ий псалом Давида.

2 Спаси мене, Господи! Бо забракло преподобного, бо зменшилося праведних поміж людськими синами. **3** Марне сказав кожний до свого ближнього, обманливі губи в серці, і в серці заговорили погане. **4** Господь вигубить всі обманливі губи і високомовний язик **5** тих, що сказали: Звеличимо наш язик, наші губи є при

(Въ коне҃ ѡ҆ ѿсмѣй ѱло҃ дв҃въ а҃і)[1]·

Спси мѧ г҃и, ѧ҆́кѡ о҆скꙋдѣ преподобный,
ѧ҆́кѡ оу҆ма́лишасѧ и҆́стины ѿ сн҃овъ чл҃чес-
кихъ, Сꙋе́тнаѧ гл҃а ко́ждо къ и҆скрене-
мꙋ своемꙋ· оу҆стны льсти́выѧ въ срⷣци,
и҆ въ срⷣци гл҃аша [злаѧ][2]· Потреби́тъ г҃ь всѧ
оу҆стны льсти́выа, и ѧ҆зы́къ велерѣчивъ, ре́к-
шаѧ, ѧ҆зы́къ нашь възвели́чимъ, оу҆стны̀ на-

ша при на́съ сꙋ́ть. кто намъ г҃ь е҆́сть; стра-
сти ра́ди ни́щихъ и҆ воздыха́нїѧ ѹ҆бо́гихъ,
ны҃нѣ воскр҃нꙋ гл҃етъ г҃ь. положꙋсѧ во сп҃се́нїе,
не ѡ҆бинꙋ́ѧсѧ ѡ҆ не́мъ. Словеса̀ г҃нѧ, словеса̀
чи́ста. сребро̀ раждеже́но, и҆скꙋше́но землѝ, ѡ҆чи-
ще́но седмори́цею. Ты г҃и сохрани́ши ны, и҆ со-
блюде́ши ны ѿ ро́да сего, и҆ во вѣки. ѡ҆кр҃тъ
нечести́вїи хо́дѧтъ, по высотѣ̀ твое́й ѹ҆м-
но́жилъ е҆си сн҃ы чл҃ческїѧ.

нас! Хто наш Господь? **6** Задля стра-
ждань бідних і стогону бідних нині
воскресну, – говорить Господь, – по-
кладу Себе в спасіння не вагаючись
про нього. **7** Господні слова – чисті
слова, розжарене срібло, випробува-
не в землі, очищене сім разів. **8** Ти,
Господи, стерегтимеш нас і оберіга-
тимеш нас від цього роду і навіки! **9**
Довкруги ходять безбожні. До твоєї
висоти Ти розмножив людських си-
нів.

(В конецъ, ѱл҃о, двдⷣвъ, ві҃)[1].

Доко́лѣ г҃и забꙋ́деши мѧ до конца̀; доко́-
лѣ ѿвраща́еши лице свое ѿ менѐ; доко́-
лѣ положꙋ совѣ́ты въ дꙋ́ши мое́й, бо-
лѣ́зни въ ср҃ци мое́мъ дн҃ь [и но́щь][2];
доко́лѣ вознесе́тсѧ вра́гъ мо́й на мѧ; призри,
[и҆][3] ѹ҆слы́ши мѧ г҃и б҃же мо́й. просвѣтѝ ѡ҆́чи
моѝ, да не когда̀ ѹ҆снꙋ в сме́рть, да не когда̀
рече́тъ вра́гъ мо́й, ѹ҆крѣпи́хсѧ на́нь. стꙋжа́ю-
щеѝ ми возра́дꙋютсѧ, а҆́ще сѧ подви́жꙋ, а҆́зъ
же на мл҃сть твою ѹ҆пова́хъ. возра́дꙋетсѧ ср҃це
мое ѡ҆ сп҃се́нїи твое́мъ. воспою г҃ви бл҃годѣ-
ѧ́вшемꙋ мнѣ̀, и҆ пою̀ и҆́мени г҃ню вы́шнемꙋ.

1 На кінець. 12-ий псалом Давида.
2 Доки, Господи, забуватимеш про
мене вповні? Доки відвертатимеш від
мене твоє лице? **3** Доки ставитиму
ради в моїй душі, болі в моєму серці
в дні і в ночі? Доки підніматиметься
на мене мій ворог? **4** Поглянь і вис-
лухай мене, Господи! мій Боже, про-
світи мої очі! Щоб я часом не заснув
на смерть, **5** щоб часом не сказав мій
ворог: Я над ним закріпився. Ті, що
мені дошкуляють, зрадіють, якщо
зрушуся. **6** Я ж поклав надію на твоє
милосердя, моє серце зрадіє твоїм
спасінням. Заспіваю Господеві, що
вчинив мені добро. І співатиму імені
Господа Всевишнього.

(Въ конеⷱ҇ ѱа́л҃о, двдⷣвъ, г҃і)[1].

Рече безꙋменъ въ ср҃цы свое́мъ, нѣ́сть
б҃га. растлѣ́ша, и҆ ѡ҆мерзи́шасѧ в начи-
на́нїй, нѣ́сть творѧ́й бл҃гостынѧ, нѣ́сть
до є҆ди́нагѡ. г҃ь съ н҃бсе прини́че на сн҃ы
чл҃ческїѧ, ви́дѣти, а҆́ще е҆сть разꙋмѣва́ѧй,
и҆ли взыска́ѧй б҃га. вси ѹ҆клони́шасѧ, вкꙋпѣ
рн҃ г҃ неключи́ми бы́ша. *нѣ́сть творѧ́й бл҃госты́- рим. 3
нѧ, нѣ́сть до є҆ди́нагѡ. [-][2] ни̇ ли разꙋмѣ́ютъ
вси̇ дѣ́лающеи беззако́нїе, снѣда́ющеѝ лю́ди мо-
ѧ [въ мѣсто][3] хлѣба. г҃а не призва́ша. та́мо
ѹ҆боѧ́шасѧ стра́ха, и҆дѣ́же не бѣ̀ стра́ха. ꙗ҆́кѡ
[г҃ь][4] в ро́дѣ [првдⷣныхъ][5]. совѣ́тъ ни́щагѡ по-
срами́сте, ꙗ҆́кѡ г҃ь ѹ҆пова́нїе є҆гѡ є҆́сть. Кто
да́стъ ѿ сїѡ́на сп҃се́нїе і҆и҃лво; внегда̀ возвра-
ти́тъ г҃ь плѣне́нїе лю́дїи свои́хъ, возра́дꙋет-
сѧ і҆а́ковъ, и҆ возвесели́тсѧ і҆и҃ль.

(сла҃)

1 На кінець. 13-ий псалом Давида.
Безумний сказав у своєму серці:
Немає Бога! Зітліли і стали мерзен-
ними в починах, немає того, що чи-
нить добра, немає ні одного. **2** Гос-
подь з неба зазирнув на людських си-
нів, щоб побачити чи є той, що розу-
міє або хто шукає Бога. **3** Всі зверну-
ли, разом стали непотрібними. *Не-
має того, що чинить добра, немає ні
одного. **4** Чи не розуміють всі, що чи-
нять беззаконня? Що пожирають мій
народ замість хліба, Господа не при-
кликали. **5** Там злякалися страху, де
не було страху, тому що Господь в
роді праведних. **6** Раду бідного ви за-
соромили, бо Господь є його надією.
7 Хто дасть з Сіону спасіння Ізраїле-
ві? Коли Господь поверне полон сво-
го народу, зрадіє Яків і розвеселиться
Ізраїль.

Слава...

[Въ конеⷱ҇,][1] (ѱл҃о, двдⷣвъ, д҃і)[2].

Г҃и, кто̀ ѡ҆бита́етъ въ жили́щи тво-
е́мъ; [ли̇][3] кто всели́тсѧ въ (ст҃ꙋю го́-
рꙋ)[4] твою; ходѧ́и без поро́ка, и҆ дѣ́лаѧй
пра́вдꙋ, гл҃ѧ̀й и҆́стинꙋ въ ср҃цы свое́мъ,
и҆́же не ѹ҆льсти ꙗ҆зы́кѡ́мъ свои́мъ. [и҆ не][5] сотворѝ
и҆́скренемꙋ свое́мꙋ ѕла̀, и҆ поноше́нїѧ не при-
ѧ́тъ на бли́жнѧѧ своѧ̀. ѹ҆ничиже́нъ є҆сть пред

1 На кінець. 14-ий псалом Давида.
Господи! Хто мешкатиме у твоєму
помешканні і хто поселиться у твоїй
святій горі? **2** Хто ходить незаплям-
леним і чинить праведність, хто гово-
рить правду у своєму серці, **3** хто не
вчинив обману своїм язиком і не
зробив своєму ближньому зла, і не
взяв погорди на своїх ближніх, **4** по-
горджений є перед Ним лукавий?

Тих, що бояться Господа, Він прославляє, хто клянеться своєму ближньому і не відмовляється, **5** не дав свого срібла на лихву і не взяв хабарів проти невинних. Хто це чинить – не зрушиться навіки!

нимъ лукавыи, боѧщаѧ же сѧ г҃а слави. Кленыисѧ искренему своему. и не ѿмѣтаѧсѧ. сребра своего не дастъ в лихву, и мзды на неповинныѧ не приѧтъ. Творѧи сїа, не подвижитсѧ въ вѣки.

1 Запис. 15-ий псалом Давида.

Обережи мене, Господи! Бо на Тебе я поклав надію. **2** Я сказав Господеві: Ти є мій Господь, бо моїх дібр не потребуєш. **3** Святим, що є на його землі, подиву гідно виповнив Господь всі свої побажання в них. **4** Помножилися їхні немочі, після цього поспішили. Не зберу їхніх зборів від крові ані не згадаю їхніх імен моїми губами. **5** Господь – частка мого наслідця і моєї чаші. Ти є той, що мені підготовляєш моє наслідця. **6** Виміри випали мені в найкращих *місцях*, бо й моє наслідця найкраще є в мене. **7** Поблагословлю Господа, що дав мені зрозуміння. Ще ж і до ночі мене карали мої нутрощі, **8** *я наперед бачив Господа, завжди переді мною, бо є по правиці моїй, щоб я не захитався. **9** Через це звеселилося моє серце і зрадів мій язик. Ще ж і моє тіло поселиться в надії, **10** бо не залишиш мою душу в аді ані не даси ж своєму преподобному побачити зітління. **11** Ти мені об'явив дороги життя! Наповниш мене радістю з твоїм лицем! Краса в правиці твоїй до кінця!

дія. 2

(Столпописанїе. ѱаломъ, д҃вдъ, е҃i)[1].

Съхрани мѧ г҃и, ѧко на тѧ оуповахъ. рѣхъ г҃ви, г҃ь мои еси ты, ѧко бл҃гыѧ моихъ не требуеши. Ст҃ымъ иже [сутъ][2] на земли его оудиви [г҃ь][3], вса хотѣнїа своѧ в нихъ. оумножишасѧ немощи ихъ, по сихъ оускориша. не съберу съборы и ѿ кровїи, ни помѧну (же) именъ ихъ оустнама моима. г҃ь часть достоѧнїа моего, и чаша моѧ. ты еси оустроѧи достоѧнїе мое мнѣ. южа допадоша ми въ державныхъ. ибо достоѧнїе мое державно ми есть. Бл҃гвлю г҃а вразумившаго мѧ, еще же и до нощи показа мѧ (оутроба)[4] моѧ. *презрѣхъ г҃а предо мною выну, ѧко одесную мене есть, да сѧ не подвижу. Сего ради възвеселисѧ ср҃це мое, и възрадовасѧ ѧзыкъ мои, еще же и плоть моѧ вселитсѧ на оупованїе. Ѧко не оставиши дш҃у мою въ адѣ, ни даси (же) преподобному своему видѣти истлѣнїа. Сказалъ ми еси пути живота, исполниши мѧ веселїа с лиц҃е твоимъ. красота в десници твоеи в конецъ. дѣѧ̄ в

1 16. Молитва Давида.

Господи! Вислухай мою праведність. Будь уважним до мого благання. Сприйми мою молитву не в обманливих устах. **2** Від твого лиця вийде мій суд, мої очі хай побачать праведність. **3** Ти випробував моє серце, відвідав вночі. Ти випробував мене – і не знайшлося в мені неправедності. **4** Щоб лиш не сказали мої уста людських діл, – за слова твоїх губ я зберіг тяжкі дороги. **5** Постав мої стопи на твої стежки, щоб не захиталися мої стопи. **6** Я закликав, бо Ти мене вислухав, Боже. Прихили твоє вухо до мене і вислухай мої слова. **7** Дай твоє подиву гідне милосердя Ти, що спасаєш тих, які надіються на Тебе, від тих, що противляться твоїй правиці. **8** Обережи мене, Господи, наче зіницю ока. В охороні твоїх крил Ти мене покриєш **9** від лиця безбожних, що завдають мені клопіт. Мої вороги оточили мою душу, **10** замкнули свій жир, їхні уста заговорили гордість. **11** Ті, що мене виганяють, сьогодні мене оточили, свої очі поклали, щоб повернути на землю, **12** мене захопили, наче лев, готовий на лови, і

Молитва дв҃два. ѕ҃i)[1].

Услыши г҃и правду мою, вънми моленїе мое. внуши мл҃тву мою, не въ оустнахъ льстивахъ. ѿ лица твоего судба моѧ изыдетъ, очи мои да видѣта правоты. искусилъ еси ср҃це мое, посѣтилъ еси нощїю. искусилъ мѧ еси, и не обрѣтесѧ въ мнѣ неправда. ѧко да не възгл҃ютъ оуста моѧ дѣлъ ч҃лчьскихъ, за словеса оустенъ твоихъ азъ съхранихъ пути жестоки. съверши стопы моѧ въ стезѧхъ твоихъ да не подвижутсѧ стопы моѧ. Азъ възвахъ ѧко оуслыша мѧ б҃е. приклони оухо твое мнѣ, и оуслыши гл҃ы моѧ. оудиви мл҃ти твоѧ, сп҃саѧи оуповающихъ на тѧ. ѿ противѧщихсѧ де(с)ници твоеи, съхрани мѧ [г҃и][2] ѧко ѕѣницу ока. въ кровѣ крилу твоею покрыеши мѧ, ѿ лица нечестивыхъ остраствшихъ мѧ. врази мои дш҃у мою оудержаша, тукъ свои затвориша, оуста и гл҃аша гордыню. изгонѧщеи мѧ нн҃ѣ обыдоша мѧ, очи свои възложиша оуклонити на землю. обьѧша мѧ ѧко левъ готовъ на ловъ, и ѧко скименъ обитаѧ въ

скровищихъ· воскр҃ни г҃и, предвари ѧ҆, и҆ запни
и҆҆· и҆зми дш҃ꙋ мою ѿ нечестивыхъ, ѻ҆рꙋжїа
твоѧ ѿ [рꙋкъ врагъ][3] твои́хъ· г҃и, ѿ малъ
ѿ землѧ раздѣли ѧ҆ в животѣ и҆хъ, и҆ со-
кровенныхъ твоихъ и҆сполнисѧ ѹ҆тро́ба и҆хъ· на-
сыти́шасѧ сн҃ѡ, и҆ ѻ҆ставиша ѻ҆станки мла-
денцемъ своимъ· а҆зъ же правдою ꙗ҆влюсѧ ли-
цꙋ твоемꙋ, насыщꙋсѧ внегда ꙗ҆вит ми сѧ
слава твоѧ·

(Сла҃.)

(в ко́нецъ ѻ҆трока гн҃ѧ дв҃да, ꙗ҆же гла
г҃ви словеса пѣсни сеѧ҆, в дн҃ь
воньже и҆збави є҆го г҃ь и҆з рꙋкъ всѣ
врагъ є҆го, и҆ і҆з рꙋки саоꙋла и҆ ре҃.
ѕ҃і)[1]. (ка҃ г҃·)

Возлюблю тѧ г҃и крѣпости моѧ҆. г҃ь
ѹ҆твержені́е мое, и҆ прибѣжище мое, и҆
і҆збавитель мой· бг҃ъ мой помощникъ
євреѡ҇ в мой, *и҆ ѹ҆пова́ю нань· Защититель мой,
и҆ рогъ сп҃сенїѧ моєго, [и҆][2] застꙋпникъ мой·
Хвалѧ҃ призовꙋ г҃а, и҆ ѿ врагъ мои҆ сп҃сꙋсѧ· ѻ҆-
держа́ша мѧ болѣзни смертныѧ, и҆ потоци
безаконїѧ смꙋтиша мѧ· Болѣзни а҆довы ѻ҆бы-
доша мѧ, пре҃вари́ша мѧ сѣти смертныѧ· И҆
внегда скорбѣти ми призвахъ г҃а, и҆ къ бг҃ꙋ
моє҆мꙋ возва҃· ѹ҆слыша ѿ цр҃кве ст҃ыѧ своєѧ
гласъ мои, и҆ во́пль мой пре҃ нимъ внидетъ
въ ѹ҆ши є҆го· и҆ подвижасѧ и҆ трепетна бысть
з҃елѧ, и҆ ѻ҆снованїѧ горъ смꙋтишасѧ, и҆ подви-
зашасѧ. ꙗ҆ко прогнѣвасѧ на ня бг҃ъ· в҆зы́де
ды́мъ гнѣвомъ є҆го, и҆ ѻ҆гнь ѿ лица є҆го
воспланесѧ, ѹ҆глїа возгорѣшасѧ ѿ него· И҆
преклони нб҃са, и҆ сниде, и҆ примракъ по҃ нога́ма
є҆го· и҆ возы́де на херꙋвимъ, и҆ летѣ, возлетѣ
на крилꙋ вѣтренꙋ, и҆ положи тмꙋ за кровъ
свой, ѻ҆кр҃тъ є҆го селенїе є҆го, темна вода въ
ѻ҆блацехъ воздꙋшнѣ҃· ѿ ѻ҆блистанїѧ пре҃ ни҆
ѻ҆блацы проидо́ша, гра҃ и҆ ѹ҆глїе ѻ҆гненно· И҆ во-
згремѣ съ нб҃се г҃ь, и҆ вышнїи дасть гла҃ свой·
[-][3] пꙋсти стрѣлы, и҆ разгна ѧ҆, и҆ м҃лнїѧ ѹ҆м-
ножи, и҆ смꙋти и҆҆· и҆ ꙗ҆вишасѧ и҆сто́чницы вод-
нїи, и҆ ѿкрышасѧ ѻ҆снованїѧ вселенныѧ· ѿ
запрещенїа твоє҆го г҃и, ѿ дхновенїа дх҃а
гнѣва твоє҆го· посла свыше, и҆ прїатъ мѧ,
вспрїѧ҃ мѧ ѿ водъ многъ· И҆збавитъ мѧ
ѿ врагъ моихъ силнѣ҃, и҆ ѿ ненавидѧщихъ
мѧ, ꙗ҆ко ѹ҆крѣпишасѧ паче мене· Предвариша
мѧ въ дн҃ь ѻ҆злобленїѧ моє҆го, и҆ бысть г҃ь ѹ҆-
твержені́е мое· и҆ и҆зведе мѧ на широтꙋ. И҆зба-
витъ мѧ, ꙗ҆ко восхотѣ мѧ· [-][4] и҆ воз-
дастъ ми г҃ь по правдѣ моей, и҆ по чистотѣ

наче левеня, що живе в схованках. **13**
Воскресни, Господи! Випереди їх і
дай їм спотикнутися! Вирви мою ду-
шу від безбожних, твою зброю від ру-
ки твоїх ворогів! **14** Господи! В коро-
ткому часі від землі відділи їх в їх-
ньому житті! І твоїми потаємними на-
повнилася їхня утроба, вони насити-
лися синами і залишили останки сво-
їм немовлятам. **15** Я ж в праведності
з'явлюся перед твоїм лицем, насичу-
ся, коли мені з'явиться твоя слава.

Слава...

1 На кінець. Господнього раба Дави-
да. Те, що він сказав Господеві. Слова
цієї пісні в дні, в якому його спас Гос-
подь з руки всіх його ворогів і з руки
Саула. **2** І сказав: **17** Катизма 3.

Полюблю тебе, Господи, моя си-
ло! **3** Господь – моє скріплення, і мій
захисник, і мій спаситель, мій Бог,
мій помічник! *І надіятимуся на ньо- єв. 2
го – мій оборонець і ріг мого спасін-
ня, і мій заступник. **4** Хвалячи при-
кличу Господа і спасуся від моїх
ворогів. **5** Мене оточили смертельні
болі, і мене стурбували потоки безза-
коння. **6** Болі аду мене оточили, мене
випередили смертельні засідки. **7** І
коли я сумував, я закликав до Госпо-
да і закричав до мого Бога. Він почув
мій голос зі своєї святої церкви, і мій
крик ввійде перед нього, до його вух.
8 І зрушилася земля і стала тремтя-
чою, і основи гір перелякалися і зру-
шилися, бо на них розгнівався Бог. **9**
Піднявся дим в його гніві, і вогонь
запалав від його лиця, від Нього заго-
рілося вугілля. **10** І Він схилив небо і
зійшов, і темрява під його ногами. **11**
І Він зійшов на херувимах і летів,
злетів на крилах вітрів. **12** І поклав
темряву, як своє покриття. Довкруги
нього, його помешкання, темна вода
в повітряних хмарах. **13** Від блеску
перед Ним пройшли хмари, град і
вогняне вугілля. **14** І Господь загри-
мів з неба, і Всевишній видав свій
голос. **15** Випустив Він стріли – і ро-
зігнав їх, і розмножив блискавиці – і
нагнав на них замішання. **16** І показа-
лися водні джерела, і основи вселен-
ної відкрилися від твоєї погрози, Гос-
поди, від подуву духу твого гніву. **17**
Послав згори і взяв мене, забрав мене
від великих вод. **18** Спасе мене від
моїх сильних ворогів і від тих, що
мене ненавидять, бо закріпилися
більше від мене. **19** Випередили мене
в дні мого пригноблення, і Господь
став моїм закріпленням **20** і вивів ме-
не на широту. Мене спасе, бо мене
побажав, **21** І віддасть мені Господь
за моєю праведністю і за чистотою
моїх рук мені віддасть, **22** бо я зберіг

господні дороги і я не був безбожний проти мого Бога. **23** Бо всі його присуди переді мною, і його оправдання не відступили від мене. **24** І з ним буду непорочний і обережуся від мого беззаконня. **25** І Господь мені віддасть за моєю праведністю і за чистотою моїх рук перед його очима. **26** З преподобним будеш преподобним, і з невинним чоловіком будеш невинним, **27** і з вибраним будеш вибраний, і з поганим станеш поганим. **28** Бо ти спасеш покірний народ і впокориш очі гордих. **29** Бо ти просвічуєш мій світильник, Господи! Мій Боже, Ти просвічуєш мою темряву! **30** Бо в Тобі спасуся від спокус і в моїм Бозі перелізу стіну! **31** Бог мій – його дорога непорочна. Господні слова розпалені. Він є оборонцем всіх, які на нього покладають надію. **32** Бо хто Бог, опріч Господа? Або хто Бог, опріч нашого Бога? **33** Бог, що мене підперезує силою і непорочною поклав мою дорогу, **34** Він творить мої ноги, наче оленя, і мене ставить на високих, **35** Він навчає мої руки на війну і зробив мої руки мідним луком. **36** І Ти мені дав охорону спасіння, і твоя правиця мене взяла, і твої нагадування мене повністю випрямили, і твоє нагадування, воно мене повчить. **37** Ти розширив *місце* моїм крокам піді мною – і мої стопи не знемогли. **38** Гнатимуся за моїми ворогами і наздожену їх, і не повернуся, доки не пропадуть, **39** завдам їм болю і не зможуть встояти, впадуть під моїми ногами. **40** І Ти мене підперезав силою на війну, Ти спутав всіх, що повстають проти мене піді мною, **41** і Ти дав мені хребет моїх ворогів і вигубив тих, що мене ненавидять. **42** Вони закричали – і не було спасителя, до Господа *звернулися* – і Він їх не почув. **43** І розтрощу їх, наче порох перед лицем вітру, вигладжу їх, наче глину дороги. **44** Він мене спасе від нарікань народу. Ти мене поставиш в голови народів, народ, якого я не знав, послужив мені, **45** на слух вуха послухав мене. Сини-чужинці мені збрехали, **46** сини-чужинці постарілись і стали кульгавими від своїх стежок. **47** Живе Господь і благословенний Бог! І вгору підніметься Бог мого спасіння, **48** Бог, що дає мені помсту і що підкоряє народи під мене! **49** Мій спаситель від моїх гнівливих ворогів, від тих, що повстають на мене, піднесеш мене вгору, спасеш мене від не-
рим. 15 праведного чоловіка! **50** *Через це визнаватимуся Тобі в народах, Господи, і співатиму твоєму імені! **51** Він Той, що звеличує спасіння царя і робить милосердя своєму христові Давидові і його насінню навіки! Слава...

рꙋкꙋ моєю̀ воздастъ ми. ꙗ҆́кѡ сохранихъ пꙋтѝ гд҃нѧ, и҆ не нечестѧвовахъ ѿ бг҃а моегѡ̀. ꙗ҆́кѡ всѧ̑ сꙋдбы̀ є҆гѡ̀ предо мною, и҆ ѡ҆правданїѧ є҆гѡ̀ не [ѿстꙋпиша]5 ѿ мене. и҆ бꙋдꙋ непороченъ с нимъ, и҆ сохранюсѧ ѿ беззаконїѧ моегѡ̀. и҆ воздастъ ми гдь по правдѣ моей, и҆ по чистотѣ рꙋкꙋ моею, пред ѡ҆чима є҆гѡ̀. Съ прпдбнымъ прпдбнъ бꙋдеши, и҆ съ мꙋжемъ неповиннымъ неповиненъ бꙋдеши, и҆ съ и҆збраннымъ и҆збранъ бꙋдеши, и҆ съ строптивымъ развратишисѧ. ꙗ҆́кѡ ты люди смиренныѧ спсеши, и҆ ѡ҆́чи гордыхъ смириши. Ꙗ҆́кѡ ты просвѣщаеши свѣтилникъ мой гдⷭи, бж҃е мой просвѣщаеши тмꙋ мою̀. ꙗ҆́кѡ тобою и҆збавлюсѧ ѿ и҆скꙋшенїѧ, и҆ ѡ҆ бзѣ моемъ прелѣзꙋ стѣнꙋ. Бгъ мой, непороченъ пꙋть є҆гѡ̀, словеса̀ гднѧ разжежена. заступитель є҆сть всѣмъ ѹ҆повающимъ нань. ꙗ҆́кѡ кто бгъ развѣ гда; [-]6 и҆ли кто бгъ развѣ бга нашегѡ; бгъ препоѧсавый мѧ силою, и҆ положи непороченъ пꙋть мой. Совершаѧй ноѕѣ мои ꙗ҆́кѡ є҆лени, и҆ на высокихъ поставлѧѧ мѧ. наѹчаѧ рꙋцѣ мои на брань, и҆ положи лꙋкъ мѣданъ мышцамъ моимъ. и҆ далъ ми є҆си защищенїе спсенїа [-]7, и҆ десница твоѧ̀ прїѧтъ мѧ. и҆ наказанїе твое, и҆справитъ мѧ в конецъ, и҆ наказанїе твое то мѧ наѹчитъ. ѹ҆ширилъ є҆си стопы моѧ подо мною, и҆ не и҆знеможетѣ плеснѣ мои. поженꙋ врагы моѧ̀, и҆ постигнꙋ ѧ҆̀, и҆ не возвращꙋсѧ дондеже скончаютсѧ. ѡ҆скорблю и҆хъ, и҆ не возмогꙋтъ стати, падꙋтъ под ногама моима. И҆ препоѧсалъ мѧ є҆си силою на брань, спѧлъ є҆си всѧ востающаѧ на мѧ под мѧ. и҆ врагъ моихъ далъ ми є҆си хребетъ, и҆ ненавидѧщаѧ мѧ потребилъ є҆си. возваша, и҆ не бѣ спсаѧй. къ гдꙋ, и҆ не ѹ҆слышаше и҆хъ. и҆ і҆стню и҆хъ ꙗ҆́кѡ прахъ пред лицемъ вѣтрꙋ, ꙗ҆́кѡ бренїе (пꙋти)8 поглажꙋ и҆хъ. И҆збавитъ мѧ ѿ прерѣканїа людїи, поставиши мѧ въ главꙋ ꙗ҆зыкомъ. людїе и҆хже не видѣхъ, поработаша ми, въ слꙋхъ ѹ҆ха ѹ҆слышаша мѧ. снове чюжїи солгаша ми, снове чюжїи ѡ҆бетшаша, и҆ ѡ҆хромоша ѿ стезь своихъ. Живъ гдь, и҆ блгвенъ бгъ [-]9. и҆ вознесетсѧ бгъ спсенїѧ моегѡ̀. бгъ даѧй ѿмщенїе мнѣ, и҆ повинꙋѧй люди под мѧ, и҆збавитель мой ѿ врагъ моихъ гнѣвливыхъ. ѿ востающихъ на мѧ вознесеши мѧ, ѿ мꙋжа
неправедна и҆збавиши мѧ. *Сегѡ ради и҆сповѣмсѧ рим҃ е҆і
тебѣ въ ꙗ҆зыцѣхъ гдⷭи, и҆ і҆мени твоемꙋ пою. величаѧ спсенїа црева [-]10, и҆ творѧ млть хрⷭтꙋ своемꙋ, двдꙋ и҆ сѣмени є҆гѡ̀ до вѣка.

(Слава.)

в конецъ, ѱаломъ двдвъ, ии)[1].
Нбса повѣдуютъ славу бжїю, творенїе
же руку его възвѣщаетъ твердь. днь
дни отрыгаетъ гль, и нощь нощи въ-
звѣщаетъ разумъ. нѣ суть рѣчи ни
рм і словеса, ихже не слышатся гласи ихъ. *въ всю
землю изыде вѣщанїе ихъ, и в конца все-
ленныя глы ихъ. въ слнци положи селенїе свое,
и той яко женихъ исходя от чертога своего.
възрадуется яко исполинъ тещи путь [-][2],
от конца нбсъ исходъ его. и срѣтенїе его до
конца нбсъ, и нѣсть иже оукрыется те-
плоты его. законъ гнь непороченъ, обращаа
дша. свѣдителство гне вѣрно, оумудряа мла-
денца. оправданїа гня права, веселящаа срце,
заповѣдь гня свѣтла, просвѣщающи очи.
стра гнь чистъ, пребывая въ вѣкъ вѣка.
судбы гня истинны, оправданны вькупѣ,
въжделѣнны паче злата, и камене честна
многа, и слажьша па меда и сота. ибо рабъ
твой храни ихъ. внегда съхранити ихъ въз-
даянїе много. грѣхопаденїа кто разумѣетъ;
от тайныхъ моихъ очисти мя, и от
чюжихъ пощади раба твоего. аще не (оудолѣ-
ютъ ми)[3], тогда непорочен буду, и очищуся
от грѣха велика. и будутъ въ блговоленїе
словеса оустъ моихъ, и поученїе срца моего
предъ тобою выну. ги помощниче мой, и із-
бавителю мой.

1 На кінець. 18-ий псалом Давида.
2 Небеса розповідають про божу
славу, творіння ж його рук сповіщає
твердь: **3** день дневі віддає слово і ніч
ночі сповіщає розуміння. **4** Немає мо-
ви ані слів, в яких не чути їхніх зву-
ків, **5** *на всю землю вийшла їхня рим. 10
мова і їхні слова до кінців вселенної.
В сонці Він поклав своє поселення, **6**
і Він, як жених, що виходить зі своєї
світлиці, зрадіє, наче великан, щоб
бігти дорогою, **7** від краю неба його
вихід і його зустріч до краю неба. І
немає того, хто сховається від його
теплоти. **8** Господній закон, що по-
вертає душі, – непорочний. Свідчен-
ня господнє вірне, що мудрими ро-
бить немовлят. **9** Господні оправдан-
ня, що звеселяють серце, – праведні.
Господня заповідь, що просвітлює о-
чі, – світла. **10** Господній страх, що
перебуває навіки – віків, – чистий.
Господні присуди правдиві, оправда-
ні разом, **11** жаданні понад золото і
численний дорогоцінний камінь, і со-
лодші від меду та вощини. **12** Бо і
твій раб їх береже, в їхньому збері-
ганні велика винагорода. **13** Хто зро-
зуміє переступи? Очисть мене від мо-
їх потаємних **14** і пощади твого раба
від чужих! Якщо мною не заволоді-
ють, тоді буду непорочним і очищуся
від великого гріха! **15** І слова моїх
уст будуть на ласкавість, і повчання
мого серця постійно перед Тобою,
Господи, – мій помічнику і мій від-
купителю!

(в конецъ ѱлом двдвъ, ді)[1].
Услышитъ тя гь в днь печали, за-
щититъ тя имя бга іаковля. пос-
летъ ти помощь от стго, и от сіо-
на заступитъ тя. помянетъ всяку
жертву твою, и всясъжженїа твоя тучна
буди. (-)[2] дажь ти [гь][3] по срцу твоему, и
весь совѣтъ твой исполнитъ. възрадуемся о
спсенїи твоемъ, и въ имя [га][4] бга нашего
възвеличимся. исполнитъ гь вся прошенїа
твоя. нынѣ позна, яко спслъ есть гь ха своего.
оуслыши его, съ нбсе стго своего, въ силахъ
спсенїе десница его. сїи на колесницахъ, и сїи
на кони, мы же въ имя га бга нашего
[призовемъ][5]. тїи спяти быша, и падоша.
мы же въстахомъ и исправихомся. ги, спси
царя [-][6], и оуслыши ны, воньже (днь аще)[7]
призовемъ тя.

1 На кінець. 19-ий псалом Давида.
2 Тебе вислухає Господь в день
смутку! Тебе оборонить ім’я Бога Я-
кова! **3** Він тобі пошле поміч від
святого і з Сіона заступиться за тебе!
4 Згадає кожну твою жертву і твоє
всепалення, хай будуть жирними. **5**
Хай дасть тобі Господь за твоїм
серцем і хай виповнить всяку твою
раду! **6** Зрадіємо в твоєму спасінні і
звеличимося в імені нашого Господа
Бога! Господь виповнить всі твої
прохання! **7** Тепер я пізнав, що Гос-
подь спас свого христа. Він вислухає
його зі свого святого неба в силах
спасіння його правиці. **8** Ці на коліс-
ницях і ці на конях, а ми закличемо в
ім’я нашого Господа Бога. **9** Ці були
спутані і впали, ми ж встали і випря-
милися. **10** Господи! Спаси царя і ви-
слухай нас в тому дні, коли тільки
закличемо до Тебе!

1 20-ий псалом Давида.

2 Господи! твоєю силою розвеселиться цар і твоїм спасінням дуже зрадіє. **3** Бажання його серця Ти йому дав, і бажання його губ Ти його не позбавив, **4** бо Ти випередив його благословенням доброти, поклав на його голову вінець з дорогоцінного каміння. **5** Життя він просив у Тебе і Ти йому дав, довготривалість днів на віки віків. **6** Велика його слава у твоєму спасінні! Ти на нього поклав славу і величність, **7** бо йому даси благословення на віки віків, розвеселиш його радістю з твоїм лицем! **8** Бо цар надіється на Господа, не зрушиться і в милосерді Всевишнього. **9** Хай знайдеться твоя рука на всіх твоїх ворогах! твоя правиця хай знайде всіх, що Тебе ненавидять! **10** Бо покладеш їх як вогненну піч в час твого лиця, Господь своїм гнівом наведе на них замішання – і їх пожере вогонь. **11** Вигубиш їхній плід з землі і їхнє насіння з-поміж людських синів, **12** бо навели на тебе зло, замислили ради, які не змогли виконати. **13** Бо покладеш їх хребтом, в твоїх останках приготуєш їхнє лице. **14** Піднімися вгору, Господи, твоєю силою! Оспівуватимемо і співатимемо про твої сили!

Слава...

(ѱалѡ҃ дв҃двъ, к҃)[1].

Г҃и силою твоею възвеселитсѧ цр҃ь, и ѡ
сп҃сеніи твоемъ възрадуетсѧ ѕѣлѡ. же-
ланіе [ср҃ца][2] его далъ еси ему, и хотѣ-
ніе оустну его нѣси лишилъ его. [-][3] ѩ-
ко прѣварилъ еси его бл҃веніемъ бл҃гостыннымъ,
положилъ еси на главѣ его вѣнѣцъ ѿ камене
чт҃на. Живота просилъ есть ѿ тебе, и далъ
еси ему долготу дн҃іи въ вѣкъ вѣка. велїа
слава его сп҃сеніемъ твоимъ, славу и велелѣпіе
възложиши нань. ѩко даси ему бл҃веніе въ
вѣкъ вѣка, възвеселиши его радостїю съ ли-
цемъ твоимъ. Ѩко цр҃ь оуповаетъ на Г҃а, и
м҃лтїю вышнаго не подвижитсѧ. Ѡбрѧщет-
сѧ рука твоѧ всѣмъ врагомъ твоимъ, десни-
ца твоѧ обрѧщетъ всѧ ненавидѧщаѧ те-
бе. [ѩко][4] положиши ихъ ѩко пещь огненну
въ времѧ лица твоего, Г҃ь гнѣвомъ своимъ
смутитъ ѧ, и снѣсть ихъ огнь. плодъ ихъ ѿ
землѧ погубиши, и сѣмѧ ихъ ѿ сн҃овъ чл҃ч-
кы҃. Ѩко оуклониша на тѧ злаѧ, помыслиша
совѣты иже не възмогоша съставити. ѩко
положиши ѧ хребетъ въ избытцѣхъ тво-
ихъ, оуготоваеши лице ихъ. Възнесисѧ Г҃и си-
лою твоею, въспоемъ и поемъ силы твоѧ.

(Сл҃а.)

1 На кінець. Про раннє заступництво. 21-ий псалом Давида.

мат. 27 мар. 15 **2** *Боже! Мій Боже, зваж на мене! Чому Ти мене покинув далеко від мого спасіння, слова моїх переступів? **3** Боже мій! Закличу вдень – і не вислухаєш, і вночі – і не в безумність мені. **4** Ти ж в святому живеш, похвало Ізраїлева! **5** На Тебе наші батьки поклали надію, поклали надію – і Ти їх спас, **6** закликали до Тебе – і спаслися, на Тебе поклали надію – і не засоромилися. **7** Я ж є хробак, а не людина, погорда людей і зневага народу. **8**
мат. 27 *Всі, що мене бачать, посміялися з мене, промовили губами, покивали
мат. 27 муд. 2 головою: **9** *Він поклав надію на Господа, хай його спасе! Хай його спасе, бо його бажає! **10** Бо Ти є той, що вирвав мене з лона, моя надія від грудей моєї матері, **11** на Тебе я покинутий від лона, від лона моєї матері. Ти є моїм Богом, **12** не відступи від мене, бо скорбота близько, бо для мене немає помічника. **13** Оточили мене численні телята, годовані бички мене обійшли, **14** відкрили на мене свої уста, наче лев, що хапає і ричить. **15** Я пролився, наче вода, і всі мої кості розсипалися, моє серце стало, наче

(В конецъ, ѡ заступленіи оутренемъ.
Ѱаломъ, дв҃двъ, к҃а)[1].

Б҃же* б҃же мой вонми ми, въскую ѡставилъ м҃ѳ к҃з м҃р е҃і
мѧ? далече ѿ сп҃сеніа моего словеса грѣ-
хопаденіи моихъ. б҃же мой възову въ
дн҃е, и не оуслышиши. и в нощи, и не
в безуміе мнѣ. ты же въ ст҃ѣмъ живеши,
хвала і҃илва. на тѧ оуповаша ѿц҃ы наши.
оуповаша, и избавилъ еси ихъ. к тебѣ възва-
ша, и сп҃сошасѧ. на тѧ оуповаша, и не пос-
тыдѣшасѧ. Азъ же есмь червь, а не чл҃къ.
поношеніе [чл҃комъ][2], и оуничиженіе людемъ.
*Вс҃и видѧщеи мѧ поругаша ми сѧ, гл҃аша м҃ѳа к҃з
оустнами, покиваша главу. *оупова на Г҃а, да м҃ѳ к҃з
избавитъ и. да сп҃сетъ его, ѩко хощетъ его. мудр҃ѡ в҃
ѩко ты еси изтръгїи мѧ из чрева, оупованіе
мое ѿ сосцу м҃тре моеѧ. к тебѣ привѣрженъ
есмь ѿ ложеснъ, ѿ чрева м҃тре моеѧ б҃гъ мой
еси ты. не ѿступи ѿ мене, ѩко скорбь
близъ, ѩко нѣсть помагающаго [ми][3]. Ѡбыдо-
ша мѧ телцы мнози, юнцы тучныи ѡдер-
жаша мѧ. ѿверзоша на мѧ оуста своѧ, ѩко
левъ въсхищаѧ и рыкаѧ. ѩко вода излїасѧ, и
расыпашасѧ вса кости моѧ. бысть ср҃це мое

ꙗко воскъ таа, посредѣ чрева моего· исше ꙗко
скудель крѣпость моа, и ꙗзыкъ мой прилъпе
гортани моему, и в персть смерти съвелъ
ма ѥси· ꙗко обыдоша ма пси мнози, сонмъ
мѳ҃ кз мр҃ ѕі лу҃ кг лукавыхъ одержаша ма· *ископаша руцѣ мои
и нозѣ [мои][4], исчетоша вса кости моа. тїи
мѳ҃ кз мр҃ ѕі лу҃ кг їѡа҃ ді же смотриша, и презрѣша ма· *раздѣлиша
ризы моа себѣ, и о ѡдежи моеи металиша
жребїа· Ты же Г҃и не оудали помощь [твою ѡ
мене][5], на заступленїе мое вонми· избави ѡ
(оружїа)[6] душу мою, и із руки песїа ѥдинородную
мою· спси ма ѡ оустъ лвовъ, и ѡ рогъ
ѥвре҃ о в ѥдинорождь, смиренїе мое· *повѣмъ има твое
братїи моеи, посредѣ црькве въспою та·
боащеиса Г҃а въсхвалите и, все сѣма іаковле
прославите и· да оубоит [же][7] са ѡ него все
сѣма ізлево, ꙗко не оуничижи ни негодова
млтвы нищаго· ни ѡврати (же) лица своего
ѡ мене. и ѥгда възвахъ къ нему, оуслыша
ма· о тебѣ похвала моа, в црькви велицѣ
[исповѣмса тебѣ][8]· млтвы моа въздам пре
боащимиса ѥго· ꙗдатъ нищїи, и на-
сытатса· и въсхвалатъ Г҃а взыскающеи
ѥго, жива будутъ срдца ихъ въ вѣкъ вѣка·
Поманутса, и обрататса къ Г҃у вси концы
земла, и поклонатса пре [ним][9] вса ѡтчьствїа
ꙗзыкъ· Ꙗко Г҃не (ѥсть) црствїе, и тои об-
ладаетъ ꙗзыки· ꙗдоша и поклонишаса вси
тучнїи земла, пре нимъ препадутъ вси низ-
ходащеи въ землю· и душа моа тому жи-
ветъ, и сѣма мое поработаетъ ѥму· възвѣс-
титъ Г҃ви родъ градущїи, и възвѣстатъ
правду ѥго людемъ рождьшимса, (иже)[10] съ-
твори Г҃ь·

віск, що тане посеред мого лона, **16**
моя сила висохла, наче глиняна посу-
дина, і мій язик прилип до мого гор-
ла. Ти мене звів і до пороху смерті,
17 бо мене оточили численні пси, ме- мат. 27
не оточив збір лукавих, *пробили мої мар. 15
руки і мої ноги, **18** почислили всі мої лук. 23
кості. Вони ж гляділи і нехтували
мною, **19** *розділили собі мою одіж і мат. 27
на мою одежину кидали жереб. **20** Ти мар. 15
ж, Господи, не віддали від мене твоєї лук. 23
помочі! Будь мені готовий на заступ- ів. 19
ництво! **21** Спаси мою душу від меча
і мою єдинородну з руки пса! **22** Спа-
си мене з уст лева і мою смиренність
від рогів однорогів! **23** *Розповім про єв. 2
твоє ім'я моїм братам! Оспівуватиму
Тебе посеред церкви! **24** Ті, що боя-
ться Господа, вихваляйте Його! Все
насіння Якова, прославте Його! Хай
же Його боїться все насіння Ізраїля!
25 Бо Він не погордував ані не знех-
тував молитвою бідного, ані не від-
вернув від мене своє лице, і коли за-
кликав я до Нього, вислухав мене. **26**
Тобі моя похвала! Визнаватимуся То-
бі у великій церкві! Віддам мої мо-
литви перед тими, що Його бояться!
27 Їдять бідні і наситяться, і похва-
лять Господа ті, що Його шукають!
Житимуть їхні серця навіки – віків!
28 Згадані будуть і повернуться до
Господа всі кінці землі! І поклонять
ся перед Ним всі батьківщини наро-
дів, **29** бо Господнє є царство, і Він
володіє над народами! **30** З'їли і по-
клонилися всі товщі землі, перед ним
припадуть всі, що сходять у землю. І
моя душа для нього живе, **31** і моє
насіння йому послужить! – сповіс-
тить Господеві майбутній рід. **32** І
сповістять Його праведність народо-
ві, що народиться, те, що зробив
Господь.

(Ѱло҃ дв҃дъ, кв)[1]·

Бг҃ъ пасетъ ма, и ничтоже ма ли-
шитъ, на мѣстѣ злачнѣ, тамо (все-
ли ма)[2]· на водѣ покойнѣ въспита
ма, душу мою обрати· настави ма
на стезꙗ правы, имени ради ѥго· Аще бо и
пойду посредѣ сѣнїи смертныхъ, не оубоюса
зла, ꙗко ты съ мною ѥси· Жезлъ твой и
палица твоа, та ма оутѣшиста· оуското-
валъ ѥси предо мною трапезу, пре стужаю-
щимъ ми· оумастил ѥси ѥлеомъ главу мою, и
чаша твоа оупоающи [ма][3] ꙗко державна· и
милость твоа поженетъ ма, вса дни жи-
вота моего· И вселити ми са в домъ Г҃нь в дол-
готу днїи·

1 22-ий псалом Давида.

Бог пасе мене, і нічого мені не за-
бракне. **2** На місці з рясною зеленню,
там Він мене поселив, вигодував ме-
не при воді спокою, **3** повернув мою
душу, Він мене настановив на стежки
праведності задля його імені. **4** Бо
якщо й піду посеред смертної тіні, не
боятимуся зла, бо Ти є зі мною. Твоя
палиця і посох твій, вони мене по-
тішили. **5** Ти приготував переді мною
трапезу, перед тими, що мене триво-
жать, Ти змастив мою голову олією. І
твоя п'янка чаша для мене найкраща,
6 і твоє милосердя гнатиметься за
мною всі дні життя мого, і я посе-
люся в господньому домі на довжину
днів.

1 23-ий псалом Давида. В перший
пс. 49 *день* по суботі.
кор1. 10 *Господньою є земля і її повнота, вселенна і всі, що в ній живуть. **2** Він заснував її на морях і підготовив її на ріках. **3** Хто вийде на господню гору і хто стане на його святому місці? **4** Невинний руками і чистий серцем, який не взяв на безумність свою душу і не поклявся обманливо своєму ближньому, **5** цей одержить благословення від Господа і милостиню від Бога, свого Спасителя. **6** Це рід тих, що шукають Господа, що шукають лиця Бога Якова. **7** Візьміть брами, ваші князі, і підніміться, вічні брами, і ввійде цар слави! **8** Хто є цей цар слави? Господь кріпкий і сильний, Господь сильний на війні. **9** Візьміть брами, ваші князі, і підніміться, вічні брами, і ввійде цар слави! **10** Хто є цей цар слави? Господь сил, Він є цар слави!

катизма 4 **1** 24-ий псалом Давида. Слава...
Господи! До тебе я підняв мою душу, мій Боже! **2** На тебе я поклав надію. Хай навіки не буду засоромлений! Ані не висміять мене мої вороги! **3** Бо і всі, що Тебе терплять, не засоромляться. Хай засоромляться ті, що марно чинять беззаконня! **4** Господи! Об'яви мені твої дороги і навчи мене твоїх стежок! **5** Настанови мене на Твою правду і навчи мене! Бо Ти є Бог – мій спаситель, і я Тебе терпів ввесь день. **6** Згадай твої щедрості, Господи, і твої милосердя, бо вони відвіку, **7** не згадай гріх моєї молодості і мого незнання. За твоїм милосердям згадай мене, задля твоєї доброти, Господи. **8** Добрий і справедливий Господь. Через це покладе закон тим, що грішать в дорозі, **9** попровадить лагідних на суд, навчить своїх лагідних доріг. **10** Всі господні дороги – милосердя і правда тим, що шукають його завіт і його свідчення. **11** Задля твого імені, Господи, і відпусти мій гріх, бо є численний! **12** Хто є чоловік, що боїться Господа? Поставить йому закон в дорозі, яку побажав, **13** його душа поселиться в добрах і його насіння успадкує землю. **14** Господь – сила тих, що Його бояться! І Він об'явить їм його завіт! **15** Мої очі постійно до Господа, бо він вирве мої ноги із засідки. **16** Поглянь на мене і помилуй мене, бо я є єдинородний і бідний! **17** Журби мого серця помножилися, виведи мене з моїх бід! **18** Глянь на моє впокорення і на мій труд і відпусти всі мої гріхи! **19** Глянь на моїх ворогів, бо помно-

(ѱало҃ двдвъ кг)[1], въ єдину ѿ суботъ·
Гн҃а* (єсть) земля, и исполненїе ея. все- ѱало҃ мд а҃ кор҃ і
ленная, и вси живущей на ней· той на
моряхъ основалъ ю єсть, и на рѣка҃ оу-
готовалъ ю єсть· кто взыдетъ на го-
ру гн҃ю, [или][2] кто станетъ на мѣстѣ
ст҃ѣмъ єго; неповиненъ руками и чистъ ср҃-
цемъ, иже не прїятъ на суе дш҃у свою, и не
клятся лестїю искренему своєму· сей прї-
метъ бл҃венїе ѿ г҃а, и м҃лтыню ѿ б҃га сп҃са
своєго· сїи родъ ищущи҃ [г҃а][3], ищущи҃ лице б҃га
Iаковля· (-)[4] Възмѣте врата кнѧѕи ваша, и
възмѣтеся врата вѣчная, и вниде҃ ц҃рь сла-
вы· кто єсть сей ц҃рь славы; г҃ь крѣпокъ и си-
ленъ, г҃ь силенъ въ брани· Възмѣте врата
кнѧѕи ваша, и възмѣтеся врата вѣчная, и
внидетъ ц҃рь славы· кто єсть сей ц҃рь славы;
г҃ь сила҃, той єсть ц҃рь славы·

(ѱало҃ двдвъ, кд. (Слава·) ка҃ д҃
Ктебѣ г҃и въздвигохъ дш҃у мою, б҃е мой
на тя оупова҃, да не постыжуся [въ
вѣкъ][1]· ни посмѣю ми ся враѕи мои.
Ибо вси терпящей тя, не постидят-
ся· да постыдятся безаконующей всуе· пу-
ти твоя г҃и скажи ми, и стезямъ твоимъ
наоучи мя· Настави мя на истину твою, и
наоучи мя· яко ты єси б҃ъ сп҃съ мой, и тебе
терп҃ѣ весь дн҃ь· помяни щедротъ твоихъ
г҃и, и милости твоя, яко ѿ вѣка суть· гр҃ѣ
юности моея и невѣденїя моєго не помяни.
по м҃лти твоей помяни мя ты, ради бл҃г-
ти твоея г҃и· бл҃гъ и правъ г҃ь, сего ради
законоположитъ съгрѣшающимъ на пути·
наставитъ кроткїя на судъ, наоучитъ
кроткыя путемъ своимъ· Вси путїе г҃ни
м҃лть и истинна, възыскающимъ завѣта єго
и свѣдѣнїя єго· ради имени твоєго г҃и и
очисти гр҃ѣ мой, многъ бо єсть· кто єсть
ч҃лкъ боящися г҃а; законоположитъ єму на пу-
ти иже изволи· дш҃а єго въ бл҃гихъ въдво-
рится, и сѣмя єго наслѣдитъ землю· держава
г҃ь боящи҃ся єго, [-][2] и завѣтъ єго явитъ
имъ· очи мои выну къ г҃у, яко той истор-
гнетъ ѿ сѣти нозѣ мои· Призри на мя, и
помилуй мя, яко єдинородъ и нищь єсмь азъ·
скорби ср҃ца моєго оумножишася, ѿ бѣдъ мои҃
изведи мя· виж҃ь смиренїе моє и трудъ мой,
и ѿпусти вся грѣхи моя· виж҃ь враги моя,
яко оумножишася, и ненавидѣнїемъ неправед-

ным възненавидѣша мѧ҇· съхранѝ дш҃ꙋ мою,
и҆ і҆зба́ви мѧ҇. да не постыжꙋсѧ, ꙗ҆́ко оу҆повахъ
на́ тѧ· незло́бивїи и҆ пра́вїи прилѣплѧхꙋсѧ
мнѣ, ꙗ҆́ко потерп҃ѣ тѧ г҃и· изба́ви б҃же і҆и҃лѧ
ѿ всѣхъ скорбїи є҆го·

жилися і зненавиділи мене неправедною ненавистю! **20** Обережи мою душу і спаси мене, щоб я не засоромився, бо на Тебе я поклав надію! **21** Незлобні і праведні пристали до мене, бо я тебе терпів, Господи! **22** Боже, визволи Ізраїля з усіх його скорбот!

(Ѱало́мъ) (дв҃двъ, к҃є)[1]·

Сꙋдѝ ми г҃и, ꙗ҆́ко а҆ незло́бою моеѝ хо-
дихъ. и҆ на́ г҃а оу҆пова́ѧ не и҆знемогꙋ·
И҆скꙋси́ мѧ г҃и, и҆ и҆стѧжѝ мѧ҇, раждезѝ
оу҆тробы моѧ҇, и҆ ср҃це мое· ꙗ҆́ко млть
твоѧ҇ пр҃е о҆чи́ма мои́ма є҆́сть, и҆ бл҃гооу҆годи́хъ
въ и҆́стинѣ твое́й· не сѣдо́хъ съ сонмомъ сꙋ-
є҆тнымъ, и҆ съ законопрестꙋпными не вънидꙋ·
възненави́дѣхъ цр҃кви лꙋка́внꙋющихъ, и҆ съ не-
чести́выми не сѧ́дꙋ· оу҆мыю в неповинныхъ
рꙋцѣ мои̇, и҆ о҆бы́дꙋ о҆лта́рь тво́и г҃и· оу҆слы́-
шати [ми][2] гл҃а хвалы̀ [твоеѧ҇][3], и҆ повѣдати
всѧ҇ чюдеса твоѧ· г҃и възлюби́хъ бл҃голѣпїє
до́мꙋ твоего, и҆ мѣсто вселе́нїа сла́вы твоеѧ·
да не погꙋби́ши съ нечести́выми дш҃ꙋ мою, и҆
с мꙋжи кро́вїи живо҃ мой. и҆хъ (же) в рꙋкꙋ бе-
зако́нїѧ, десни́ца и҆хъ спо́лнисѧ м҃зды· а҆зъ же
незло́бою моеѝ ходи́, и҆зба́ви мѧ [г҃и][4] и҆ поми́-
лꙋи мѧ· нога [-][5] моѧ҇ ста на правотѣ, въ
цр҃квахъ бл҃гвѧ тѧ г҃и·

1 25-ий псалом Давида.

Суди мене, Господи, бо я ходив в моїй незлобності! І, надіючись на Господа, не ослабну. **2** Випробуй мене, Господи, і досвідчи мене! Розпали мої нутрощі і моє серце, **3** бо твоє милосердя є перед моїми очима, і я добре вгодив у твоїй правді. **4** Я не сів з радою безумних і не ввійду з переступними, **5** я зненавидів церкву лукавих і не сяду з безбожними. **6** Умию мої руки в невинних і обійду твій жертовник, Господи, **7** щоб почути голос твоєї похвали і розповісти про всі твої чуда. **8** Господи! Я полюбив красу твого дому і місце поселення твоєї слави! **9** Не вигуби мою душу з безбожними і моє життя з чоловіками крові, **10** в руках же яких беззаконня – їхня правиця наповнилася дарів. **11** Я ж ходив в моїй незлобності, визволи мене, Господи, і помилуй мене! **12** Моя нога стала на правді, в зборах благословитиму Тебе, Господи!

(Ѱло҃) (дв҃въ к҃ѕ)[1], пре҃же помаза́нїѧ·

Гь просвѣще́нїє мое, и҆ сп҃си́тель мои,
кого́ сѧ оу҆бою; г҃ь защи́титель животꙋ
моемꙋ, ѿ кого̀ сѧ оу҆страшꙋ; внегда̀
приближатисѧ на мѧ (злобꙋющє)[2], снѣ́-
сти плотїи моихъ· о҆скорблѧ́ющеи̇ мѧ и҆
вра́ѕи мои̇, тїи и҆знемого́ша, и҆ падо́ша· а҆́ще
о҆пол҃читсѧ на́ мѧ по́лкъ, не оу҆бои́тъсѧ ср҃це
мое· а҆́ще въста́нетъ на́ мѧ брань, на́нь а҆́зъ
оу҆пова́ю· є҆ді́но проси́хъ ѿ г҃а, то взыщꙋ, є҆́же
жи́ти ми въ домꙋ г҃ни всѧ҇ дн҃и живота́
моего, зрѣти ми красоты̀ г҃нѧ, и҆ посѣща́ти
цр҃ковь [ст҃ꙋю][3] є҆го· ꙗ҆́ко скрыѝ мѧ въ кровѣ
[свое́мъ][4], в҃ дн҃ь зла моего покры̀ мѧ в таиннѣ
кро́ва своє҆го· на ка́мень вънесѐ мѧ, и҆ н҃нѣ ѐе
вънесѐ главꙋ мою на врагѝ моѧ· о҆бы́до҃, и҆
пожрохъ въ кро́вѣ є҆го жертвꙋ [хвале́нїѧ и҆
въскликнове́нїѧ][5], въспою, и҆ пою̀ г҃ви· оу҆слы́ши
г҃и гл҃а мои, и҆́мже възва́хъ. поми́лꙋи мѧ, и҆
оу҆слы́ши мѧ· тебѣ рече ср҃це мое, [г҃а възыщꙋ.
възыска̀ тебе лице моѐ][6], лица̀ твоего г҃и
възыщꙋ· не ѿврати лица̀ твоего ѿ мене, [и҆][7]
не оу҆клони́сѧ гнѣвомъ ѿ раба̀ твоего·
помощни҃ ми̇ бꙋди, не ѿри́ни менѐ, и҆ не

1 26-ий псалом Давида. Перед помазанням.

Господь – моє просвітлення і мій Спаситель! Кого злякаюся? Господь – оборонець мого життя! Кого боятимуся? **2** Коли, чинячи зло, до мене наблизилися, щоб їсти моє тіло, ті, що мені завдають біль, і мої вороги, – вони знемогли і впали. **3** Якщо проти мене озброїться табір, – моє серце не злякається. Якщо повстане на мене війна, – я на Нього надіюся. **4** Одне я попросив у Господа, це шукатиму: щоб мені жити в господньому домі всі дні мого життя, бачити мені господню красу і відвідувати його святу церкву. **5** Бо Він мене сховав у своїй схованці в день мого зла, укрив мене в таємному місці своєї схованки, підняв мене вгору на камені. **6** І тепер ось підняв вгору мою голову проти моїх ворогів. Я обійшов і приніс жертву в його схованці, жертву похвали і радості. Заспіваю і співатиму Господеві. **7** Господи! Вислухай мій голос, яким я закликав! Помилуй мене і вислухай мене! **8** Тобі сказало моє серце: Шукатиму Господа! Тебе пошукало моє лице: Господи, шукатиму твоє лице! **9** Не відверни від мене твого лиця і не відхилися в гніві від твого раба! Будь моїм помічником, не

відкинь мене і не остав мене, Боже, мій спасителю! **10** Бо мій батько і моя матір покинули мене, а Господь мене прийняв. **11** Господи! Поклади мені закон на твоїй дорозі і провадь мене по правильній стежці задля моїх ворогів! **12** Не передай мене душам, що мені душкуляють, бо проти мене повстали неправедні свідки і неправедність собі збрехала. **13** Маю віру побачити господнє добро в землі живих. **14** Потерпи Господа! Будь мужнім і хай скріпиться твоє серце! І потерпи Господа!

Слава...

ѻ҆ста́ви менѐ бж҃е сп҃си́телю мо́й. ꙗ҆́ко ѿц҃ъ мо́й и҆ ма́ти моѧ̀ ѻ҆ста́виста мѧ, гдⷭ҇ь же въспрїѧ́тъ мѧ. зако́ноположи ми гдⷭ҇и въ пꙋтѝ твое́мъ, и҆ наста́ви мѧ на пꙋ́ть пра́вый, вра́гъ мои́хъ ра́ди. не преда́ждь мене въ дш҃ахъ стꙋжа́ющимъ ми, ꙗ҆́ко въста́ша на́ мѧ свѣдѣ́теле непра́веднїи, и҆ солга̀ непра́вда себѣ. (вѣ́рою)[1] ви́дѣти бл҃гаа гдⷭ҇нѧ, на землѝ живы́хъ. потерпѝ гдⷭ҇а, мꙋжа́йсѧ, и҆ да крѣпи́тсѧ срⷣце твое, и҆ потерпѝ гдⷭ҇а.

(сла́)

1 27-ий псалом Давида.

До тебе, Господи, я закличу! Мій Боже, не змовчи мені, щоб часом Ти не змовчав мені! І уподібнюся тим, що сходять до рову, **2** Господи. Вислухай голос мого благання, коли я помолюся до Тебе, коли я піднесу мої руки до святої твоєї церкви! **3** Не потягни мене з грішниками і не вигуби мене з тими, що роблять неправедне, *з тими, що говорять про мир зі своїми ближніми, а в їхніх серцях зло! **4** Господи! Дай їм за їхніми ділами і за лукавством їхніх починів! За ділами їхніх рук дай їм! Віддай їм їхню віддачу! **5** Бо вони не збагнули господніх діл та діл його рук. Знищиш їх і не відбудуєш їх. **6** Благословенний Господь, бо вислухав голос мого благання! **7** Господь – мій помічник і мій оборонець! На Нього надію поклало моє серце, і Він мені поможе – і моє тіло розцвіте, і добровільно визнаватимуся Йому! **8** Господь – сила свого народу і оборонець, є спасінням свого христа. **9** Спаси твій народ і поблагослови своє насліддя! І паси їх! І підніми їх навіки!

єре. 9

(ѱало́) (двⷣ҇ъ кз҃)[1].

Къ тебѣ̀ гдⷭ҇и възъзовꙋ, бж҃е мо́й не премолчѝ ѿ мене, да не когда̀ премолчи́ши ѿ менѐ, и҆ ᲂу҆подо́блюсѧ низходѧ́щимъ в ровъ. ᲂу҆слы́ши [гдⷭ҇и][2] гла́съ моле́нїѧ мое҆го, е҆гда̀ молю́сѧ к тебѣ̀, внегда̀ въздѣ́ти ми рꙋцѣ̀ мой к црⷦ҇кви ст҃ѣй твоей. Не привлецы [мене][3] съ грѣшники (-)[4], и҆ съ дѣла́ющими непра́вдꙋ не погꙋби мене, *гл҃ющими ми́ръ съ ближними свои́ми, зла́ же в срⷣцы́хъ свои́хъ. Да́ждь и҆мъ [гдⷭ҇и][5] по дѣ́ломъ и҆хъ, и҆ по лꙋка́вствꙋ (начина́нїѧ)[6] и҆хъ. (-)[7] По дѣ́ломъ рꙋкꙋ и҆хъ, да́ждь и҆мъ, въздаждь възда́нїе и҆хъ и҆мъ. Ꙗ҆ко не разꙋмѣ́ша в дѣ́ла гдⷭ҇нѧ, и҆ в дѣ́ла рꙋкꙋ е҆го. Разори́ши и҆хъ, и҆ не съзи́ждеши и҆хъ. блгⷭ҇венъ гдⷭ҇ь, ꙗ҆́ко ᲂу҆слы́ша гла́съ моле́нїѧ мое҆го. гдⷭ҇ь помо́щникъ мой, и҆ защи́титель мо́й. На́нь ᲂу҆пова̀ срⷣце моѐ, и҆ помо́же (ми). и҆ процъвете плоть моѧ̀, и҆ во́лею мое҆ю̀ и҆сповѣмсѧ е҆мꙋ. гдⷭ҇ь ᲂу҆твержé нїе лю́дем свои́мъ, И҆ защи́титель сп҃се́нїемъ хрⷭ҇та свое҆го е҆сть. Спⷭ҇и лю́ди своѧ, и҆ бл҃гослови достоѧ́нїе своѐ, и҆ ᲂу҆пасі ѧ҆̀ и҆ възмі ѧ҆̀, до́ вѣка. єрє д

1 28-ий псалом Давида. Виходу шатра.

Принесіть Господеві, божі сини! Принесіть Господеві баранячих синів! Принесіть Господеві славу і честь! **2** Принесіть Господеві славу його імені! Поклоніться Господеві в його святому дворі! **3** Господній голос над водами! Бог слави загримів! Господь над великими водами! **4** Господній голос у силі! Господній голос у величі! **5** Господній голос – той, що нищить кедри! І Господь знищить ливанські кедри **6** і роздробить їх, наче ливанське теля, і улюблений, як одногогий син! **7** Голос Господа – той, що розділяє полумінь вогню! **8** Господній голос – той, що трясе пустинею! І Господь потрясе Кадійською пустинею! **9** Господній голос – той, що скрі-

ѱало́ двⷣ҇въ кн҃)[1]. и҆схо́да ст҃ѣннаго.

Принесѣ́те гдⷭ҇ви сн҃ове бж҃їи, принесѣ́те гдⷭ҇ви сн҃ы ѻ҆́внѧ. принесѣ́те гдⷭ҇ви сла́вꙋ и҆ че́сть, принесѣ́те гдⷭ҇ви сла́вꙋ и҆мени е҆го. Поклони́тесѧ гдⷭ҇ви въ дворѣ̀ ст҃ѣмъ е҆го. Гл҃а гдⷭ҇нь на вода́. бг҃ъ сла́вы възгрѣмѣ, гдⷭ҇ь на вода́хъ мно́гахъ. гла́съ гдⷭ҇нь в крѣпости, гла́съ гдⷭ҇нь в велелѣпотѣ. Гл҃а гдⷭ҇нь съкрꙋша́ющаго ке́дры, и҆ сътры́етъ гдⷭ҇ь ке́дры лї ва́нскїѧ. И҆ и҆стьни́тъ ѧ҆̀ ꙗ҆́ко теле́ць лꙋва́нъскїи, и҆ възлю́бленный ꙗ҆́ко сн҃ъ е҆дїнорожь. Гла́съ гдⷭ҇нь пресѣца́ющаго пла́мень ѻ҆гнѧ, гл҃а́ гдⷭ҇нь сътрѧса́ющаго пꙋсты́ню, и҆ сътрѧсе́тъ гдⷭ҇ь пꙋсты́ню кадїискꙋю. гла́съ гдⷭ҇нь съвръша́ющаго е҆ле́ни, и҆ ѿкры́етъ дꙋбра́вы, и҆ въ црⷦ҇кви е҆го вса́къ кто

гл҃етъ сла́вꙋ. г҃ь пото́пъ населѧ́етъ, и҆ сѧ́-
детъ г҃ь цр҃ь во вѣ́къ. г҃ь крѣ́пость лю́демъ
свои̑мъ да́стъ. г҃ь бл҃гослови́тъ лю́ди своѧ̑
ми́ромъ.

(Ѱало́мъ дв҃двъ, кѳ҃.
пѣ́сни ѡ҆бновле́нїѧ хра́ма)[1].

Вознесꙋ тѧ г҃и, ꙗ҆́ко подъѧ́тъ мѧ, и҆
не возвесели́лъ є҆си врагѡ́въ мои́хъ ѡ҆ мнѣ̀.
г҃и бж҃е мо́й, воззва́хъ к тебѣ̀, и҆ и҆сцѣли
мѧ̀. г҃и возвє́лъ є҆си ѿ а҆́да дꙋ́шꙋ мою,
сп҃слъ мѧ є҆си ѿ низходѧ́щихъ в ро́въ. По́йте
г҃ви прп҃дбнїи є҆го, і и҆сповѣ́дайте па́мѧть ст҃ыни
є҆го. Ꙗ҆́ко гнѣ́въ во ꙗ҆́рости є҆го, и҆ живо́тъ въ
во́ли є҆го. ве́черъ водвори́сѧ пла́чь, и҆ заоу́тра ра́-
дость. а҆́зъ же рѣ́хъ во ѡ҆би́лїи мое́мъ, не под-
ви́жꙋсѧ во вѣ́къ. г҃и во́лею твое́ю, пода́ждь
добро́тѣ мое́й си́лꙋ. ѿврати́лъ же є҆си лицѐ
своє́, и҆ бы́хъ смꙋще́нъ. К тебѣ̀ г҃и воззовꙋ̀,
и҆ къ бг҃ꙋ моемꙋ помолю́сѧ. ка́ѧ по́льза в кро́ви
мое́й, внегда̀ сходи́ти ми во и҆стлѣ́нїе; є҆да̀
и҆сповѣ́стъ ти сѧ пе́рсть, и҆ли возвѣсти́тъ
и҆́стинꙋ твою̀; слы́ша г҃ь, и҆ поми́лова мѧ, г҃ь
бы́сть помо́щникъ мо́й. ѡ҆брати́лъ є҆си пла́чь
мо́й въ (ра́дость)[2] мнѣ̀, растерза́лъ є҆си вре́ти-
ще моѐ, и҆ препоѧ́сал мѧ є҆си весе́лїемъ. ꙗ҆́ко да
воспое́тъ тебѣ̀ сла́ва моѧ̀, и҆ не оу҆ми́люсѧ.
г҃и бж҃е мо́й, во вѣ́ки и҆сповѣ́мъ ти сѧ.

(Сл҃а.)

(Ѱл҃о двдвъ, л҃. в коне́цъ и҆стꙋпле́нїѧ)[1].

На́ тѧ г҃и оу҆пова́хъ, да не постыжꙋ́сѧ
во вѣ́къ, пра́вдою твое́ю и҆зба́ви мѧ, и҆
і҆зми́ мѧ. Приклонѝ ко мнѣ̀ оу҆́хо твоє,
оу҆скорѝ и҆з҆ѧ́ти мѧ. бꙋ́ди ми въ бг҃а
защи́титель, и҆ въ до́мъ прибѣ́жища сп҃сти
мѧ̀. ꙗ҆́ко держа́ва моѧ, и҆ прибѣ́жище моє є҆си
ты̀, и҆ і҆́мени твое́го ра́ди наста́виши мѧ, и҆
препита́еши мѧ. и҆сто́ргнеши мѧ ѿ сѣ́ти
сеѧ̀ ю҆́же скры́ша ми, ꙗ҆́ко ты̀ є҆си защи́тит҃ль
лꙋ҃ кг мо́й [г҃и][2]. в рꙋ́цѣ твои̑ предаю дꙋ́хъ мо́й. *И҆з-
ба́вилъ мѧ є҆си г҃и бж҃е и҆́стины. Возненави́-
дѣлъ є҆си хранѧ́щаѧ сꙋ́етнаѧ за́щеє, а҆́зъ
же на́ г҃а оу҆пова̑. возра́дꙋюсѧ и҆ возвеселю́сѧ ѡ҆
ми́лти твое́й, ꙗ҆́ко призрѣ́лъ є҆си на смире́нїе
моѐ, сп҃слъ є҆си ѿ бѣ́дъ дꙋ́шꙋ мою̀. и҆ нѣ́си (ме-
нѐ затвори́лъ)[3] в рꙋка́хъ вра́жїихъ, поста́вилъ є҆си
на простра́ннѣ но́зѣ мои̑. поми́лꙋй мѧ г҃и, ꙗ҆́-
ко скорблю̀. смꙋти́сѧ ѿ ꙗ҆́рости ѻ҆́ко моє,
дꙋша̀ моѧ̀ и҆ оу҆тро́ба моѧ̀. Ꙗ҆́ко и҆счезѐ въ болѣ́-
зни живо́тъ мо́й, и҆ лѣ́та моѧ̀ въ воздыха́нї-

плює оленів і відкриє дубрави! І в йо-
го церкві кожний, що говорить славу!
10 Господь заселяє потоп і Господь
сидить царем навіки! **11** Господь
дасть силу своєму народові! Господь
поблагословить свій народ миром!

1 29-ий псалом Давида. Пісні
відновлення храму.

2 Господи! Підніму Тебе вгору, бо
Ти мене підняв і не розвеселив мною
моїх ворогів. **3** Господи! Мій Боже, я
закликав до Тебе – і оздоров мене! **4**
Господи! Ти вивів мою душу з аду,
спас мене від тих, що сходять до
рову! **5** Співайте Господеві його пре-
подобні і визнавайтеся пам'яті його
святості! **6** Бо гнів – в його люті і
життя – у його волі! Ввечорі замеш-
кає плач і вранці – радість. **7** Я ж
сказав в моїй щедрості: Не буду зру-
шений навіки! **8** Господи, твоєю во-
лею подай силу моїй красі! Ти ж від-
вернув своє лице – і я став засмуче-
ним. **9** Господи, закличу до Тебе і по-
молюся до мого Бога! **10** Яка користь
в моїй крові, коли я зійду в зітління?
Чи земля Тобі визнаватиметься? Чи
сповістить твою правду? **11** Господь
почув і мене помилував! Господь
став моїм помічником! **12** Ти повер-
нув мій плач мені на радість! Ти роз-
дер мій мішок і підперезав мене весе-
лістю, **13** щоб Тобі заспівала моя сла-
ва! І не пожалію, Господи! Мій Боже,
навіки Тобі визнаватимуся!

Слава...

1 30-ий псалом Давида. На кінець.
Захоплення.

2 На тебе, Господи, я поклав на-
дію! Хай не засоромлюся навіки. Спа-
си мене твоєю праведністю і визволи
мене! **3** Прихили до мене твоє вухо!
Поспішися спасти мене! Будь мені за
Бога-оборонця і за дім захисту, щоб
мене спасти. **4** Бо моєю силою і моїм
захистом є Ти! Й задля твого імені
мене попровадиш і мене вигодуєш, **5**
вирвеш мене з цієї засідки, яку мені
сховали. Бо Ти є моїм оборонцем,
Господи! **6** У твої руки передаю мій
дух. *Ти по правді мене спас, Госпо- лук. 23
ди, Боже! **7** Ти зненавидів тих, що да-
ремно бережуть марноту, я ж на Гос-
пода поклав надію. **8** Зрадію і розве-
селюся твоїм милосердям, бо Ти згля-
нувся на моє впокорення, спас від бід
мою душу **9** і не замкнув мене у во-
рожих руках. Ти поставив мої ноги
на широкому місці, **10** помилуй мене,
Господи, бо болію! Від гніву стриво-
жилося моє око, моя душа і моє лоно,
11 бо моє життя зникло в болі і мої
роки в стогонах, в бідноті обезсили-
лася моя сила і мої кості стривожи-

лися. **12** Для всіх моїх ворогів я став погордою і то дуже моїм сусідам і страх моїм знайомим. Ті, що мене бачать, геть від мене втекли, **13** я забутий, наче мрець, від серця я став, наче знищений посуд, **14** бо я почув випоминання численних, що живуть довкруги. Коли вони збиралися разом проти мене, вчинили раду, щоб взяти мою душу, **15** я ж на Тебе, Господи, поклав надію. Я сказав: Ти є мій Бог! **16** В твоїх руках мій жереб. Спаси мене з руки моїх ворогів і від тих, що мене переслідують! **17** Засяй твоїм лицем на твого раба! Спаси мене у твоєму милосерді! **18** Господи! Хай не засоромлюся, бо я закликав до Тебе! Хай засоромляться безбожні і зійдуть до аду! **19** Німими хай стануть обманливі губи, що говорять проти праведного беззаконня на гордощах і в погорді! **20** Яке велике множество твоєї доброти, Господи, яку Ти сховав тим, що Тебе бояться, вчинив тим, що поклали надію на Тебе перед людськими синами! **21** Схорониш їх у схованці твого лиця від людського клопоту, покриєш їх у сховці від нарікань язиків. **22** Благословенний Господь, бо подиву гідним показав своє милосердя на оточеному місті! **23** Я ж сказав у моїм подиві: Я відкинений від лиця твоїх очей! Через це Він вислухав голос мого благання, коли я до Тебе закликав. **24** Полюбіте Господа, всі його преподобні, бо Господь шукає правду і віддає з надвишком тим, що горде чинять! **25** Будьте мужні і хай скріпиться ваше серце, всі ви, що надієтеся на Господа!

ихъ. Изнеможе нищетою крѣпость моя, и кости моя смутишася. Ѿ всѣхъ врагъ моихъ быхъ поношеніе, и сосѣдом моимъ ѕѣло, и страхъ знаемымъ моимъ. Видящей мя вонъ бѣжаша ѿ мене, забвенъ быхъ яко мертвъ ѿ сердца. Быхъ яко сосудъ погубленъ, яко слышах гажденіе многихъ живущих окрестъ. внегда собиратися имъ вкупѣ на мя, пріяти душу мою совѣщаша. Азъ же на тя [Господи уповах][4]. Рѣхъ ты еси Богъ мой, въ руку твоею [жребіи][5] мой. Избави мя из руки врагъ моихъ, и ѿ гонящихъ мя. Просвѣти лице твое на раба твоего, спаси мя милостію твоею. Господи да не постыжуся, яко призвах тя. да постыдятся нечестивіи, и снидутъ во адъ. Нѣмы да будоу оустны льстивыя, глаголющая на праведнаго беззаконіе, гордынею и оуничиженіемъ. Коль много множество благости твоея Господи, яже скрылъ еси боящимся тебе. содѣлалъ еси оуповающимъ на тя, пред сыны человѣческими. Скрыеши я, в таинѣ лица твоего, ѿ мятежа человѣческа. Покрыеши ихъ въ кровѣ ѿ прерѣканія языкъ. Благословенъ Господь, яко оудиви милость свою во градѣ обстоянія. Азъ же рѣхъ во изступленіи моемъ, ѿверженъ есмь (-)[6] ѿ лица очію твоею. Сего ради (оуслыша)[7] гласъ молитвы моея, внегда возвахъ к тебѣ. Возлюбите Господа вси преподобніи его, яко истины взыскаетъ Господь, и воздаетъ излиха творящимъ гордыню. Мужайтеся, и да крѣпится сердце ваше, вси оуповающеи на Господа.

1 31-ий псалом Давида. Розуму.

рим. 4 *Блаженні ті, яким відпущено беззаконня і яким прикрито гріхи! **2** Блаженний чоловік, якому Господь не зачислить гріха, і немає обмани в його устах! **3** Бо я замовк, мої кості постарілися від того, що я кликав цілий день, 4 бо вдень і вночі на мені затяжіла твоя рука. Я повернувся на терпіння, коли мене прошило терня, **5** я пізнав мій гріх і не покрив моє беззаконня, я сказав: Визнаю Господеві проти себе моє беззаконня! І Ти відпустив безбожність мого серця. **6** За це до Тебе помолиться всякий преподобний в належному часі, однак в потопі численних вод вони до нього не наближаться. **7** Ти є моя схованка від болю, що мене оточив! Моя радосте, визволи мене від тих, що мене оточили! **8** Врозумлю тебе і наставлю тебе на цю дорогу, якою підеш, закріплю на тобі мої очі. **9** Не будьте такими, як кінь і осел, в яких немає

(Псаломъ) (Давидъ, ла)[1], разума.

Блажени,* имже ѿпустишася беззаконія, и имже прикрышася грѣси. Блаженъ мужъ, емуже не вмѣнитъ Господь грѣха, ниже есть во оустѣхъ его лесть. Яко оумолчах, обетшаша кости моя, зовущу ми весь день. Яко день и нощь отяготѣ на мнѣ рука твоя, возвратихся на страсть егда оунзе [ми][2] тернъ. [-][3] Беззаконіе мое познах, и грѣха моего не покрыхъ. Рѣхъ, исповѣмъ на мя беззаконіе мое Господеви, и ты ѿпустилъ еси нечестіе [сердца][4] моего. [-][5] За то помолится [к тебѣ всякъ преподобный][6], во время благопотребно. обаче в потопѣ водъ многъ, к нему не приближатся. Ты [еси прибѣжище мое][7] ѿ скорби одержащая мя, радости моя избави мя ѿ обышедшихъ мя. [-][8] Вразумлю тя, и наставлю тя на путь сей воньже пойдеши, оутвержу на тя очи мои. Не бу- рн д

дѣте ꙗ҆́кѡ ко́нь и҆ мѕ҃скъ, и҆̀мже нѣ́сть ра́зꙋ-
ма. Бразда́ми и҆ ᲂу҆здо́ю че́люсти и҆́хъ въстаг-
не́ши, не приближа́ющимсѧ къ тебѣ̀. Мнѡ́ги ра́-
ны грѣ́шномꙋ, ᲂу҆пова́ющаго же на̀ гл҃а млⷭ҇ть
ѡ҆бы́детъ. веселите́сѧ ѡ҆ гдⷭ҇ѣ, и҆ ра́дꙋйтесѧ
пра́веднїи, и҆ хвали́тесѧ всѝ пра́вїи срⷣцемъ.
(Сла.)

розуму, вудилами і вуздечкою стяг-
неш їхні щелепи, як не наближаються
до тебе. **10** Численні побої в грішни-
ка, а милосердя огорне того, хто по-
клав надію на Господа. **11** Розвесе-
літься в Господі і радійте, праведні! І
похваліться всі праведні серцем!
Слава...

(Ѱало́мъ) (да҃двъ. лв҃)[1], (неѡ҆пи́санъ ѿ є҆вре́й).
кⷶ ѳ҃ Ра́дꙋйтесѧ пра́веднїи ѡ҆ гдⷭ҇ѣ, пра́вымъ
подоба́етъ похвала̀. И҆сповѣ́дайтесѧ гдⷭ҇еви въ
гꙋ́слехъ, во ѱалти́ри десѧтострꙋ́ннѣ
по́йте є҆мꙋ̀. воспо́йте є҆мꙋ̀ пѣ́снь но́вꙋ,
до́брѣ по́йте (є҆мꙋ̀)[2] съ восклица́нїемъ. Ꙗ҆́кѡ
пра́во сло́во гдⷭ҇не, и҆ всѧ̑ дѣла̀ є҆гѡ̀ въ вѣ́рѣ. Лю́-
битъ млⷭ҇тыню и҆ сꙋ́дъ [гдⷭ҇ь][3], млⷭ҇ти гдⷭ҇нѧ и҆с-
а҆ мо҃ а҃ по́лнь землѧ̀. *Сло́вомъ гдⷭ҇нимъ нб҃са ᲂу҆твер-
ди́шасѧ, и҆ дх҃омъ ᲂу҆́стъ є҆гѡ̀ всѧ̀ си́ла и҆́хъ.
Собира́ѧ ꙗ҆́кѡ мѣ́хъ во́ды морскі́ѧ, полага́ѧ
въ сокро́вищихъ бе́здны. да ᲂу҆бои́тсѧ гдⷭ҇а всѧ̀
землѧ̀, ѿ негѡ́же подви́жатсѧ всѝ живꙋ́щеи
ю҆дѳ҃ ѕ҃і на вселе́ннѣй. *Ꙗ҆́кѡ то́й речѐ, и҆ бы́ша. то́й по-
велѣ̀, и҆ созда́шасѧ. Гдⷭ҇ь разарѧ́етъ совѣ́ты
ꙗ҆зы́кѡмъ, ѿмета́етъ же мы́сли люде́мъ, и҆
ѿмета́етъ совѣ́ты кнѧ́зь. Совѣ́тъ же гдⷭ҇нь
во вѣ́ки пребыва́етъ, помышлє́нїѧ срⷣца є҆гѡ̀ в
ро́дъ и҆ ро́дъ. Бл҃же́нъ ꙗ҆зы́къ, є҆мꙋ́же є҆́сть гдⷭ҇ь
бг҃ъ є҆гѡ̀, лю́ди ꙗ҆̀же и҆збра̀ въ достоѧ́нїе себѣ̀.
Съ нб҃сѐ призрѣ̀ гдⷭ҇ь, ви́дѣ всѧ̑ сн҃ы чл҃вѣ́чєскїѧ.
Съ гото́ваго жили́ща своегѡ̀ призрѣ̀ на всѧ̑
живꙋ́щаѧ на землѝ. созда́вый на є҆ди́нѣ срⷣца
и҆́хъ, разꙋмѣва́ѧй на всѧ̑ дѣла̀ и҆́хъ. не сп҃-
са́етсѧ цр҃ь мно́гою си́лою, и҆ и҆споли́нъ не
сп҃се́тсѧ мно́жествомъ си́лы своеѧ̀. ло́жь ко́нь во
сп҃се́нїе, во мно́жествѣ же си́лы своеѧ̀ не
сп҃се́сѧ. Сѐ ѻ҆́чи гдⷭ҇ни на боѧ́щаѧсѧ є҆гѡ̀, ᲂу҆пова́-
ющаѧ на млⷭ҇ть є҆гѡ̀, и҆зба́вити ѿ сме́рти
дꙋ́шы и҆́хъ, и҆ препита́ти и҆̀хъ во гла́дъ. дꙋша̀
[же][4] на́ша ча́етъ гдⷭ҇а, ꙗ҆́кѡ помо́щникъ и҆ за-
щи́тникъ на́шъ є҆́сть. ꙗ҆́кѡ ѡ҆ не́мъ возвесе-
ли́тсѧ срⷣце на́ше, и҆ во и҆́мѧ ст҃о́е є҆гѡ̀ ᲂу҆пова́-
хомъ. Бꙋ́ди [гдⷭ҇и млⷭ҇ть твоѧ̀][5] на на́съ, ꙗ҆́коже
ᲂу҆пова́хомъ на̀ тѧ.

1 32-ий псалом Давида. Не описаний
євреями.
Радійте в Господі, праведні! Пра- катизма 5
ведним належиться похвала! **2** Виз-
навайтеся Господеві в гуслях! На де-
сятиструннім псалтирі Йому співай-
те! **3** Співайте Йому нову пісню, гар-
но Йому співайте, з окликом! **4** Бо гос-
споднє слово праведне і всі його діла в
вірі. **5** Господь любить милосердя і
суд, земля повна господнього мило-
сердя. **6** *Господнім словом закріпи- мойї. 1
лися небеса і духом його уст вся їхня
сила. **7** Він, наче в бурдюк, збирає
морські води, кладе в скарбниці бе-
зодні. **8** Хай боїться Господа вся зем-
ля! Від нього хай зрушаться всі, що
живуть у вселенній! **9** *Бо Він сказав юдт. 16
– і сталося, Він наказав – і повстало.
10 Господь розбиває ради народів,
відкидає ж помисли народів і відки-
дає ради князів, **11** рада ж господня
залишається навіки, задуми його сер-
ця з роду і до роду. **12** Блаженний на-
род, якому Господь є його Богом, на-
род, якого Він вибрав собі в наслід-
дя! **13** З неба поглянув Господь – по-
бачив всіх людських синів. **14** Погля-
нув зі свого готового мешкання на
всіх, що живуть на землі, **15** Він, що
наодинці зліпив їхні серця, що знає
всі їхні діла. **16** Цар не спасається чи-
сленною силою, і велетень не спаса-
ється численністю своєї сили, **17** мар-
ний кінь для спасіння, а в множестві
його сили *людина* не спасеться. **18**
Ось господні очі на тих, що Його бо-
яться, що поклали надію на його
милосердя, **19** щоб спасти їхні душі
від смерті і переголодувати їх у голоді.
20 А наша душа очікує Господа, бо
Він є нашим помічником і оборон-
цем, **21** бо в ньому розвеселиться на-
ше серце. І ми поклали надію на його
святе ім’я. **22** Господи! Хай твоє ми-
лосердя буде на нас, так як ми по-
клали надію на тебе!

(Ѱало́мъ) (да҃двъ лг҃)[1], внегда̀
и҆змѣнѝ лицѐ своѐ пред̾ а҆вимеле́хомъ.
и҆ ѿпꙋстѝ є҆го̀, и҆ ѿи́де.
Бл҃гословлю̀ гдⷭ҇а на всѧ́кое вре́мѧ, вы́нꙋ
хвала̀ є҆гѡ̀ во ᲂу҆стѣ́хъ мои́хъ. ѡ҆ гдⷭ҇ѣ
похва́литсѧ дꙋша̀ моѧ̀, да̀ ᲂу҆слы́шатъ
кро́тцыи, и҆ возвеселѧ́тсѧ. возвели́чите гдⷭ҇а

1 33-ий псалом Давида. Коли він
перемінив своє лице перед Авиме-
лехом, і *той* його відпустив, і він
відійшов.
2 Поблагословлю Господа в усяко-
му часі! його похвала завжди в моїх
устах! **3** В Господі похвалиться моя
душа! Хай почують лагідні і розвесе-
ляться! **4** Звеличте Господа зі мною! І

разом піднесемо вгору його ім'я! **5** Я
пошукав за Господом – і Він мене
вислухав і визволив мене з усіх моїх
скорбот. **6** Приступіть до Нього і про-
світіться – і ваші лиця не за-
соромляться. **7** Цей бідний закликав –
і Господь його вислухав і спас його з
усіх його скорбот. **8** Господній ангел
отабориться довкруг тих, що Його
бояться, і визволить їх. **9** Закуштуйте
і побачите, що Господь добрий. Бла-
женний чоловік, що поклав надію на
Нього! **10** Бійтеся Господа, всі його
святі, бо немає браку в тих, що Його
бояться! **11** Багаті збідніли і зголод-
ніли, а ті, що шукають Господа, не
будуть позбавлені всякого добра. **12**
Ходіть, діти, послухайте мене, навчу
пет1. 3 вас господнього страху! **13** *Хто є чо-
ловік, що бажає життя, що любить
бачити добрі дні? **14** Спини твій язик
від зла і твої губи, щоб не говорити
обмани. **15** Відвернися від зла і зроби
добро, шукай миру і женися за ним.
сир. 15 **16** *Господні очі на праведних і його
вуха на їхнє благання! **17** Господнє ж
лице на тих, що чинять зло, щоб ви-
губити з землі їхню пам'ять! **18** Пра-
ведні закликали – і Господь їх вислу-
хав і визволив їх з усіх їхніх бід. **19**
Господь близький до тих, що побиті
серцем, і спасе лагідних духом. **20**
Численні скорботи в праведних. І з
них усіх їх визволить Господь! **21** Гос-
подь оберігає всі їхні кості, ані одна з
них не поломиться. **22** Смерть гріш-
ників люта. І ті, що ненавидять пра-
ведного, згрішать. **23** Господь спасе
душі своїх рабів. І не згрішать всі, що
на нього поклали надію.

Слава...

съ мною, и възнесемъ имѧ его вкупѣ. въ-
зыскахъ г҃а, и оуслыша мѧ. и ѿ всѣх
[скорбїи][2] моихъ избави мѧ. приступите к
немꙋ, и просвѣтитесѧ, и лица ваша не пос-
тыдатсѧ. се нищїи възва, и г҃ь оуслыша и,
и ѿ всѣхъ скорбїи его сп҃се и. ополчитсѧ
агг҃лъ г҃нь окрестъ боащихсѧ его, и изба-
витъ и. вкꙋсите, и видите, ꙗко бл҃гъ г҃ь.
бл҃женъ мꙋжъ, иже оуповаетъ нань. боитесѧ
г҃а [вьси][3] ст҃їи его, ꙗко нѣсть лишенїа бо-
ащимсѧ его. богатїи обнищаша и възалка-
ша. възыскающїи же г҃а, не лишатсѧ ѿ въ-
сѧкого бл҃га. (-)[4] прїидѣте чада, послꙋшаите
мене, страхꙋ г҃ню наоучю ва. *кто есть чл҃къ а пе г
хотаи живо, любаи дни видѣти бл҃ги; оу-
держи ꙗзыкъ свои ѿ зла, и оустнѣ свои еже
не гл҃ати льсти. оуклонисѧ ѿ зла, и сътвори
бл҃го. възыщи миръ, и пожени и. *очи г҃ни на сира еі
праведныѧ, и оуши его въ молитвꙋ ихъ. лице
же г҃не на творѧщаа злаа, еже потребити ѿ
земла памать их. възваша праведнїи, и г҃ь оу-
слыша и, и ѿ всѣхъ печалеи и, избави ихъ.
близъ г҃ь съкрꙋшеныи ср҃цемъ, и смиренныѧ
дх҃омъ сп҃се. многы скорби праведнымъ, и ѿ
всѣх ихъ избавитъ а [г҃ь. хранитъ г҃ь][5] вьсѧ
кости их, ни едина ѿ нихъ, не съкрꙋшитсѧ.
съмрть грѣшникомъ люта, и ненавидѧщеи пра-
веднаго прегрѣшатъ. избавитъ г҃ь дш҃а рабъ
своихъ, и не прегрѣшатъ вьси оуповающеи
нань.

(Слава)

1 34-ий псалом Давида.

Господи! Суди тих, що мене крив-
дять! Воюй з тими, що воюють проти
мене! **2** Візьми зброю і щит і встань
мені на поміч! **3** Витягни зброю і
загороди тим, що мене переслідують!
Скажи моїй душі: Я є твоє спасіння!
4 Хай завстидаються і засоромляться
ті, що шукають мою душу! Хай
повернуться назад і завстидаються ті,
що задумують зло на мене! **5** Хай
стануть, наче порох перед лицем
вітру, і господній ангел хай завдає їм
біль! **6** Хай їхня дорога буде темрява
і ховзання! І господній ангел хай їх
переслідує! **7** Бо дарма сховали від
мене згубу своєї засідки, даремно
гнобили мою душу. **8** Хай на нього
найде сіть, якої не знає! І лов, який
він сховав, хай його захопить! І в сіть
хай впаде до неї! **9** Моя ж душа зра-
діє в Господі, розвеселиться у твоїм
спасінні! **10** Всі мої кості скажуть:
Господи! Господи! Хто подібний до

(ѱаломъ) (давидовъ, лд)[1].

Сꙋди г҃и обидѧщаа мѧ, възбрани бо-
рющаа мѧ. прїими орꙋжїе и щитъ,
и въстани въ помощь мою. изъсꙋни
(орꙋжїе)[2], и заври съпротивъ гонѧщихъ
мѧ. рьцы дш҃и моеи, сп҃сенїе твое [есмь азъ][3].
да постыдатсѧ, и посрамѧтсѧ ищꙋщеи дш҃ꙋ
мою. да възвратѧтсѧ въспѧть, и постыд-
датсѧ мыслѧщеи ми злаа. да бꙋдꙋть ꙗко
прахъ пред лицемъ вѣтрꙋ, и агг҃лъ г҃нь оскор-
блѧа ихъ. бꙋди пꙋть их тма и ползокъ, и
агг҃лъ г҃нь погонѧа ихъ. ꙗко въсꙋе съкрыша
ми пагꙋбꙋ сѣти своеи, въсꙋе поносиша дш҃и
моеи. да прїидетъ (емꙋ)[4] сѣть юже не (съ-
вѣсть)[5], и ловитва юже (съкры)[6], да объи-
метъ (и)[7], и в сѣть да (въпадетьсѧ)[8] въ
ню. дш҃а же моа възрадꙋетсѧ о г҃ѣ, възвесе-
литсѧ о сп҃сенїи [твоемъ][9]. вьсѧ кости моѧ
рекꙋтъ, г҃и [г҃и][10], кто подобенъ тебѣ; из-

бавлѧаи нїща из рꙋкъ крѣпльших҃ єго, и
нища и оубога ѿ расхыщающихъ єго· (въс-
таша)[11] [ми][12] свѣдѣтеле неправедни, ꙗже не
вѣдахъ въпрашахꙋ мѧ· въздаша ми лꙋ-
каваѧ въз бл҃гаѧ, и безчадїе дш҃и моеи· азъ
же вънегда они стꙋжахꙋ ми, облачах҃сѧ въ
врѣтище· и смирѧхъ постомъ дш҃ꙋ мою, и
мл҃тва моѧ въ нѣдра моѧ вьзвратитсѧ·
ꙗко ближнемꙋ, ꙗко братꙋ нашемꙋ, тако
оугажахъ· ꙗко плачѧ и сѣтꙋѧ, тако сми-
рѧх҃сѧ· и на мѧ възвеселишасѧ, и събрашасѧ·
събрашасѧ на мѧ раны, и не чю҃. раз-
дѣлишасѧ, и не оумилишасѧ· искꙋсїша мѧ,
подражаша мѧ п҃оражанїе҃, поскрежеташа на
мѧ зꙋбы своими· г҃и, когда оузриши; оустрои
дш҃ꙋ мою ѿ злодѣиства и҃, ѿ левъ єдїно-
роднꙋю мою· исповѣмсѧ тебѣ [-][13] въ ц҃ркви
мнозѣ, в людехъ тѧжцѣхъ въсхвалю тѧ·
да не възрадꙋю҃ ми сѧ враждꙋющеи ми бес
їѡа҃н еі правды, *ненавидѧщеи мѧ всꙋе, и помизающе
очима· ꙗко мнѣ оубо мирно гл҃ахꙋ, и на
гнѣвъ лести помышлѧхꙋ· и разшириша на
мѧ оуста своѧ, рѣша, бл҃гоже бл҃гоже, видѣ-
ша очи наши· видѣлъ єси г҃и, да не пре-
молчиши, г҃и не ѿстꙋпи ѿ мене· въстани
г҃и, и вонми сꙋд мои. б҃же мои и г҃и мои на
прю мою· сꙋди ми [г҃и][14] по правдѣ твоеи· г҃и
б҃же мои, и да не порадꙋютъ ми сѧ· да не
рекꙋтъ въ ср҃цыхъ своихъ, бл҃гоже бл҃гоже дш҃и
нашеи· и да не рекꙋтъ, пожремъ и҃· да по-
стыдѧтсѧ и посрамѧтсѧ вкꙋпѣ радꙋюще-
исѧ зломъ моимъ· да облекꙋтсѧ в стꙋдъ
и срамъ велерѣчюющеи на мѧ· да възрадꙋ-
ютсѧ и възвеселѧтсѧ хотѧщеи правдѣ мо-
еи· и рекоу҃ выну да възвеличитсѧ г҃ь, хотѧ-
щеи миръ рабꙋ єго· и ꙗзыкъ мои поочитсѧ
правдѣ твоеи, весь д҃нь хвалѣ твоеи·

Тебе? Ти той, що визволяєш бідного
з руки сильніших від нього, і бідного
й убогого від тих, що його розграб-
люють! **11** На мене повстали непра-
ведні свідки, яких я не знав. Мене до-
питували. **12** Мені віддали зло за доб-
ро і бездітність моїй душі. **13** Коли во-
ни мені докучали, я зодягався в мі-
шок і постом впокорював душу мою.
І моя молитва повернеться в моє ло-
но. **14** Наче другові, наче нашому бра-
тові, так я догоджав. Наче той, що
ридає і сумує, так я впокорювався. **15**
І наді мною веселилися, і зібралися,
зібралися на мене побої, і я не зчувся.
Поділилися і не розкаялися. **16** Мене
випробували. Мене висміяли кпина-
ми. Заскреготали проти мене своїми
зубами. **17** Господи! Коли зглянеш-
ся? Захисти мою душу від їхнього зло-
діяння, від левів мою єдинородну! **18**
Визнаватимуся Тобі в численній цер-
кві! У великому народі Тебе вихваля-
тиму! **19** Хай не повеселяться мною
ті, що ворогують проти мене непра-
ведно, *ті, що ненавидять мене дарма ів. 15
і кліпають очима! **20** Бо мені, отже,
мирне говорили і думали про гнів об-
мани. **21** І поширили проти мене свої
уста, сказали: Добре. Добре. Наші очі
побачили. **22** Ти побачив, Господи!
Не змовчи, Господи, не відступи від
мене! **23** Встань, Господи! І уважний
будь до мого суду, мій Боже і мій Гос-
поди, до моєї справи! **24** Суди мене,
Господи! За Твоєю справедливістю,
Господи, мій Боже! І хай мною не по-
веселяться! **25** Хай не скажуть у сво-
їх серцях: Добре. Добре нашій душі. І
хай не скажуть: Його пожеремо. **26**
Хай завстидаються і разом засором-
ляться ті, що тішаться моїм злом!
Хай зодягнуться у встид і соромом ті,
що вихваляються проти мене! **27** Хай
зрадіють і розвеселяться ті, що бажа-
ють моєї справедливості! І хай завж-
ди говорять: Хай звеличиться Гос-
подь! ті, що бажають мир твоєму ра-
бові. **28** І мій язик навчиться твоєї пра-
ведності, увесь день твоєї похвали.

(в конѣ҃ раба (б҃жїѧ)[1] д҃ва· л҃е)[2]

Рече законопрестꙋпныи съгрѣшати в се-
бѣ, нѣсть страха б҃жїѧ пр҃е очима єго·
ꙗко оульсти пред нимъ· обрѣсти бе-
законїе свое, и възненавидѣти· гл҃ы
оустъ єго беззаконїе и лесть, не въсхотѣ разꙋ-
мѣти да оубл҃жи҃· беззаконїе помысли на ложи
своемъ, предъста всѧкомꙋ пꙋти не бл҃гꙋ, о
злобѣ же не негодова· г҃и на н҃беси мл҃ть твоѧ,
и їстина твоѧ до облакъ· правда твоѧ ꙗко
горы б҃жїѧ, сꙋдбы твоѧ бездна многа· ч҃лкы
и скоты сп҃сеши г҃и, ꙗко оумножилъ єси мл҃ть

1 На кінець. Господнього раба
Давида. 35-ий.

2 Законопереступний в собі гово-
рить, щоб грішити. Немає божого
страху перед його очима, **3** тому що
обману вчинив перед Ним, щоб шу-
кати своє беззаконня і зненавидіти. **4**
Слова його уст – беззаконня і обма-
на. Не захотів зрозуміти, щоб робити
добро. **5** Він задумав беззаконня на
своєму ліжку, став на всяку недобру
дорогу, не знехтував же злобою. **6**
Господи! Твоє милосердя на небі і
твоя правда до хмар! **7** Твоя правед-
ність, наче божа гора, твої суди – ве-
лика безодня! Господи! Ти спасаєш

людей і скотину! **8** Як Ти помножив твоє милосердя, Боже! Людські ж сини надіються в схованці твоїх крил, **9** і вони очманіють від багатств твого дому. І Ти напоїш їх потоком твоєї їжі, **10** бо в Тебе джерело життя. В твоїм світлі побачимо світло! **11** Додай твоє милосердя тим, що Тебе знають, і твою праведність тим, що праведні серцем! **12** Хай до мене не прийде нога гордощів! І рука грішних хай мене не зрушить! **13** Там впали всі ті, що роблять беззаконня, відкинуті були і не можуть встати.

Слава...

твою бже҃· сн҃ове же чл҃тїи въ кровѣ крилꙋ твоею надѣютсѧ· (и҆) оу҆пиютсѧ ѿ ѻ҆билїа до́мꙋ твое҆го, и҆ пото́комъ пи́ща твоеѧ напои́ши и҆́хъ· ꙗ҆́ко ѿ тебе и҆сто́чникъ животꙋ, въ свѣтѣ твоемъ оу҆́зри҆ свѣтъ· пробави мл҃ть твою вѣ́дꙋщим тѧ, и҆ пра́вдꙋ твою пра́вы҆ср҃цемъ· да не прїидетъ мнѣ нога̀ горды́нѧ, и҆ рꙋка̀ грѣшничѧ да не по҆вїжитъ мене. та́мо падоша [вси̑][3] дѣлающеи̑ беззако́нїе, и҆зринове́ни быша, и҆ не мо́гꙋтъ стати·

(Сла́ва)

1 36-ий псалом Давида

при. 23 і 24 Не* ревнуй тим, що чинять лукаве, ані не завидуй тим, що чинять беззаконня! **2** Бо швидко зісохнуть, наче трава, і швидко відпадуть, наче зелене зілля. **3** Надійся на Господа і чини добро! І засели землю, і пастимешся в її багатстві. **4** Звеселися в Господі, і Він дасть тобі прохання твого серця. **5** Відкрий Господеві твою дорогу і повір в Нього, і Він зробить **6** і виведе твою праведність, як світло, і твій суд, наче полудень. **7** Підкорися Господеві і ублагай Його. Не ревнуй тому, кому веде в його дорозі, людині, що чинить переступ. **8** Спинися від гніву і покинь лють, не ревнуй чинити лукаве. **9** Бо ті, що чинять переступ, будуть вигублені,
мат. 5 *а ті, що терплять Господа, ті успадкують землю. **10** І ще трохи – і грішника не буде. І шукатимеш його місце, і не знайдеш. **11** Праведні ж успадкують землю і насолодяться множеством миру. **12** Грішник наглядатиме за праведним і заскрегоче на нього своїми зубами. **13** Господь же його висміє, бо наперед бачить, що його день прийде. **14** Грішники витягнули меч, натягли свій лук, щоб прострілити бідного й убогого, зарізати праведних серцем. **15** Хай їхня зброя ввійде в їхнє серце і хай їхні луки будуть знищені! **16** Краще мало праведному, ніж велике багатство грішників! **17** Бо рамена грішників будуть знищені, а Господь скріплює праведних. **18** Господь знає дороги непорочних, і їхнє наслідця буде навіки, **19** не засоромляться в поганому часі і наситяться в днях
іс. 51 голоду. **20** *Бо грішники згинуть, а разом *з ними* господні вороги, *коли* вони прославляться і піднімуться вгору. Зникаючи, вони щезли, наче дим. **21** Грішник позичає і не повертає, а праведник милосердиться і дає. **22** Бо ті, що Його благословляють, успадкують землю, а ті, що Його проклинають, будуть вигублені. **23** У Господі випрямлюються кроки люди-

(ѱа҃ло) (двд҃ъ· л҃ѕ)[1]·

Не* ревнꙋи҆ лꙋка́внꙋющи҆, ниже зави́ди творѧщимъ беззаконїе· зане ꙗ҆́ко трава ско́ро и҆съшꙋтъ, и҆ ꙗ҆́ко зе́лїе злака ско́ро ѿпадꙋтъ· оу҆пова́и҆ на г҃а, и҆ твори̑ бл҃гостынѭ· и҆ насели̑ зе́млю, и҆ оу҆пасе́шисѧ в бога́тьствѣ е҆ѧ̀· наслади́сѧ г҃ви, и҆ да́стъ ти прошенїе ср҃ца твое҆го. ѿкры́и къ г҃ꙋ пꙋть твои̑, и҆ оу҆пова́и на́нь, и҆ тои сътвори́тъ· и҆ і҆зведе́тъ ꙗ҆́ко свѣтъ пра́вдꙋ твою, и҆ сꙋдбꙋ твою ꙗ҆́ко полꙋдн҃е· повинни́сѧ г҃ви, и҆ ꙋмоли́ и҆̀· не ревнꙋи҆ спѣющемꙋ пꙋт҃ свои́м, чл҃кꙋ творѧ́щемꙋ законопрестꙋпле́нїе· преста́ни ѿ гнѣ́ва, и҆ ѻ҆ста́ви ꙗ҆́рость, не ревнꙋи҆ е҆же лꙋка́вновати· ꙗ҆́ко лꙋка́внꙋющеи̑ потребѧтсѧ· *терпѧ́щеи же г҃а, тїи наслѣдѧтъ зе́млю· и҆ е҆ще ма́ло, и҆ не бꙋдетъ грѣшника, и҆ възы́щеши мѣ́ста е҆го, и҆ не ѻ҆бра́щеши· праведницы же наслѣда́тъ зе́млю, и҆ насладѧтсѧ ѻ҆ мно́жествѣ ми́ра· назира́етъ грѣшныи пра́ведного, и҆ поскреже́щетъ на́нь зꙋбы̀ свои́ми· г҃ь же посмѣетсѧ емꙋ, ꙗ҆́ко про́зритъ, ꙗ҆́ко прїиде дн҃ь е҆го· (ѻ҆рꙋжїе)[2] и҆звлекоша грѣшници, напрѧго́ша лꙋкъ свои̑· състрѣля́ти нища и҆ оу҆бо́га, закла́ти пра́выѧ ср҃цемъ. (ѻ҆рꙋжїе)[3] и҆́хъ внидетъ въ ср҃ца и҆́хъ, и҆ лꙋ́цы и҆́хъ съкрꙋшатсѧ· лꙋ́че ма́ло пра́в҃никꙋ, па́че бога́тьства грѣшныхъ мно́га· ꙗ҆́ко мы́шца грѣшныхъ съкрꙋшатсѧ, оу҆твержа́ет же праве́дныѧ г҃ь· съвѣсть г҃ь пꙋти непоро́чьныхъ, и҆ достоѧ́нїе и҆́хъ, в вѣкъ бꙋдетъ· не просты̀дѧтсѧ въ времѧ лютѡ, и҆ въ дн҃ехъ гла́да насытѧ́тсѧ,
*ꙗ҆́ко грѣшницы поги́бнꙋт. вра́ѕи же г҃ни кꙋпно, просла́витисѧ и҆̑ и҆ възнести̑, и҆счеза́юще ꙗ҆́ко ды́мъ и҆счезо́ша· зае҆млетъ грѣшныи, и҆ не възвраща́етъ. пра́ведныи же, щедритъ и҆ дае́тъ· ꙗ҆́ко бл҃вѧщеи̑ е҆го наслѣдѧ҃ зе́млю, клѧ́нꙋщеи̑ же е҆го потребѧ҃тсѧ. ѿ г҃а стопы чл҃кꙋ и҆спра́вѧтсѧ, и҆ пꙋти̑ е҆го въсхо́щетъ [ѕѣло][4]·

при҃ кг и҆ кд

мѳ҃ е

і҆саїа на

є҆гда̀ сѧ паде́тъ, не разбїе́тсѧ, ꙗ҆́кѡ гдⷭ҇ь по-
крѣплѧ́етъ ру́кꙋ є҆гѡ̀. ю҆нѣ́йшїй бы́хъ, и҆́бо съ-
сира̃ в старѣ́хсѧ, *и҆ не ви́дѣхъ пра́ведника ѡ҆ста́вле-
на, ни́же сѣ́мени є҆гѡ̀ просѧ́ща хлѣ́бы. ве́сь дн҃ь
ми́лꙋетъ и҆ въ за́имъ дае́тъ [пра́ведный][5], и҆
сѣ́мѧ є҆гѡ̀ въ бл҃гослове́нїи бꙋ́детъ. ᲂу҆клони́сѧ
ѿ зла̀, и҆ сътворѝ бл҃го, и҆ всели́сѧ въ вѣ́къ
вѣ́ка. ꙗ҆́кѡ гдⷭ҇ь лю́битъ сꙋ́дъ, и҆ не ѡ҆ста́витъ
прпⷣбныхъ свои́хъ, въ вѣ́кы съхранѧ́тсѧ. беза-
ко́нницы же и҆жденꙋ́тсѧ. и҆ сѣ́мѧ нечести́-
выхъ потреби́тсѧ, првⷣницы же наслѣ́дѧтъ
зе́млю, и҆ всел́ѧтсѧ въ вѣ́къ вѣ́ка на не́й. ᲂу҆с-
та̀ првⷣнаго пᲂоу҆чѧ́тсѧ премꙋ́дрости, и҆ ѧ҆зы́къ
є҆гѡ̀ възглаго́летъ сꙋ́дъ. зако́нъ бг҃а є҆гѡ̀ в срⷣцы є҆гѡ̀,
и҆ не за́пнꙋтсѧ стѡ́пы є҆гѡ̀. Смотрѧ́етъ грѣ́-
шный пра́вднаго, и҆ і҆́щетъ є҆́же ᲂу҆мр҃тви́ти є҆го̀.
гдⷭ҇ь же не ѡ҆ста́витъ є҆го̀ въ рꙋ́кꙋ є҆гѡ̀, ни́же
ѡ҆сꙋ́дитъ є҆го̀, є҆гда̀ сꙋ́дитъ є҆мꙋ̀. потерпѝ гдⷭ҇а, и҆
съхранѝ [пꙋти][6] є҆гѡ̀. и҆ вознесе́тъ тѧ̀ є҆́же
наслѣ́дити зе́млю, вънегда̀ потреблѧ́тисѧ
грѣ́шникомъ, ᲂу҆́зриши. ви́дѣхъ нечести́ваго
превъзносѧ́щасѧ, и҆ высѧ́щасѧ, ꙗ҆́кѡ ке́дры ли-
ва́нскыѧ. и҆ мимоидо́хъ, и҆ сѐ не бѣ̀. и҆ взыс-
ка́хъ є҆го̀, и не ѡ҆брѣ́тесѧ мѣ́сто є҆гѡ̀. хранѝ
незло́бїе, и҆ вижⷣъ пра́вотꙋ, ꙗ҆́кѡ є҆́сть ѡ҆ста́-
нокъ чл҃кꙋ ми́рнꙋ, безако́нницы же, потребѧ́т-
сѧ вкꙋ́пѣ, ѡ҆ста́нцы (же) нечести́выхъ потре-
бѧ́тсѧ, сп҃се́нїе же пра́ведныимъ ѿ гдⷭ҇а, и҆ за-
щи́титель и҆́мъ є҆́сть въ вре́мѧ ско́рби. (-)[7] по-
мо́жетъ и҆́мъ гдⷭ҇ь, и҆ і҆зба́витъ и҆̀хъ, и҆ і҆́зметъ
и҆́хъ ѿ грѣ́шникъ, и҆ сп҃се́тъ и҆́хъ, ꙗ҆́кѡ ᲂу҆пова́-
ша на́нь.

(Сла́ва.)

(Ѱало́мъ дв҃дꙋ, лз)[1]. Въспомина́нїе ѡ҆ сꙋббо́тѣ.

Гдⷭ҇и не ꙗ҆́ростїю твое́ю ѡ҆бличѝ мене, ни
гнѣ́вомъ твои́мъ покажѝ мене. ꙗ҆́кѡ стрѣ́-
лы твоѧ̀ ᲂу҆нзо́ша мѝ, и҆ ᲂу҆тверди́лъ є҆сѝ
на мнѣ̀ рꙋ́кꙋ твою̀. нѣ́сть и҆сцѣле́нїѧ
въ пло́ти мое́й ѿ лица̀ гнѣ́ва твоего, нѣ́сть
ми́ра в косте́хъ мои́хъ ѿ лица̀ грѣ́хъ мои́хъ.
ꙗ҆́кѡ безако́нїѧ моѧ̀ превзыдо́ша главꙋ̀ мою, ꙗ҆́кѡ
бре́мѧ тѧ́жко ѡ҆тѧготѣ́ша на мнѣ̀. въс-
смердѣ́ша и҆ съгни́шасѧ ра́ны моѧ̀, ѿ лица̀
безꙋ́мїѧ моегѡ̀. Пострада́хъ и҆ смири́хсѧ до кон-
ца̀, ве́сь дн҃ь сѣ́тꙋѧ хожда́хъ. ꙗ҆́кѡ ла́двїѧ моѧ̀
напо́лнишасѧ порꙋга́нїй, и҆ нѣ́сть и҆сцѣле́нїѧ
въ пло́ти мое́й. ѡ҆зло́бленъ бы́хъ и҆ смири́хсѧ до
ѕѣла̀, рыка́хъ ѿ въздыха́нїѧ срⷣца моегѡ̀. гдⷭ҇и,
прⷣ тобо́ю все́ жела́нїе мое, и҆ въздыха́нїе мое
ѿ тебѐ не ᲂу҆таи́сѧ. срⷣце мое смꙋти́сѧ, ѡ҆с-

ни, і дуже забажає його дорогу. **24**
Коли впаде, не розіб'ється, бо Гос-
подь скріплює його руку. **25** Адже я
був молодшим – і постарівся, *і не сир. 2
побачив праведного покинутим ані
його насіння, що шукає хлібів. **26**
Праведний цілий день милосердиться
і позичає – і його насіння буде в
благословенні. **27** Відвернися від зла
і зроби добро – і поселися навіки –
віків. **28** Бо Господь любить суд і не
покине своїх преподобних, навіки бу-
дуть бережені. Беззаконні ж будуть
вигнані і насіння безбожних буде ви-
гублене. **29** Праведні ж успадкують
землю і поселяться на ній навіки –
віків. **30** Уста праведного навчаться
мудрості, і його язик промовить суд.
31 Закон його Бога в його серці, і не
спотикнуться його кроки. **32** Грішник
підглядає за праведним і шукає, щоб
його убити, **33** а Господь його не по-
кине в його руках ані його не засу-
дить, коли його судить. **34** Потерпи
Господа і збережи його дорогу – і Він
підніметься, щоб успадкувати землю!
Побачиш, коли грішники будуть ви-
гублені. **35** Я побачив безбожного,
що піднімався високо і вивищувався,
наче ливанські кедри. **36** І я пройшов
– і ось не було. І я його пошукав – і
не знайшлося його місце. **37** Зберігай
незлобність і гляди на праведність,
бо є остаток мирній людині! **38** Без-
законні ж будуть вигублені разом, а
останки безбожних будуть вигублені!
39 Спасіння ж праведних у Господа!
І Він є їхньою обороною в часі болю!
40 Господь їм допоможе і їх визво-
лить, вирве їх від грішників і їх спа-
се! Бо вони на Нього поклали надію.

Слава...

1 37-ий псалом Давида. Спомин про суботу.

2 Господи! Не докори мені твоєю
люттю ані не скартай мене твоїм гні-
вом! **3** Бо твої стріли погрузли в мені,
і Ти на мені скріпив твою руку. **4** Не-
має оздоровлення в моїм тілі від лиця
твого гніву! Немає миру в моїх кос-
тях від лиця моїх гріхів! **5** Бо мої грі-
хи перевищили мою голову, обтяжі-
ли на мені, наче важкий тягар. **6** Мої
рани засмерділися і згнили від лиця
моєї безумності. **7** Я потерпів і при-
битий до кінця. Я ходив сумуючи ці-
лий день. **8** Бо мої стегна наповнили-
ся наруг, і немає оздоровлення в мо-
єму тілі. **9** Я пригнічений і дуже впо-
корений. Я ревів від стогону мого
серця. **10** Господи! Все моє бажання
перед Тобою, і мій стогін не затаївся
від Тебе. **11** Моє серце засмутилося,
мене покинула моя сила. І світло

моїх очей, і воно не є зі мною. **12** Мої
друзі і мої близькі наблизилися і
стали напроти мене, і мої близькі
стали здалека від мене. **13** І нагнітали
ті, що шукали мою душу, і ті, що шу-
кали мені зла, сказали безумне і нав-
чалися обмани цілий день. **14** Я ж не
чув, наче глухий, і не відкривав своїх
уст, наче німий, **15** і я був, наче чо-
ловік, що не чує. І немає оскарження
в моїх устах, **16** бо на Тебе, Господи,
я поклав надію. Ти вислухаєш, Гос-
поди! Мій Боже! **17** Бо я сказав: Щоб
ніколи не зраділи мною мої вороги! І
коли порухалися мої ноги, вони вих-
валялися проти мене. **18** Бо я готовий
на побої, і мій біль є постійно переді
мною, **19** бо я сповіщу моє беззакон-
ня і подбаю за мій гріх. **20** Мої ж во-
роги живуть і скріпилися понад мене,
і помножилися ті, що мене неправед-
но ненавидять. **21** Ті, що мені відда-
ють злом за добро, наговорювали на
мене, тому що я переслідував правед-
ність. **22** Господи! Не покидай мене!
Мій Боже! Не відступи від мене! **23**
Зглянься на мою поміч, Господи
мого спасіння!

ста́ви мѧ си́ла моѧ̀. и҆ свѣ́т ѻ҆чі́ю моеѧ̀, и҆ то́й
нѣ́сть съ мно́ю· Дрꙋ́зи мои̇̀ и҆ і҆́скрьнїи мои̇̀,
прѧ́мо мнѣ̀ приближи́шасѧ, и҆ ста́ша· и҆ бли́-
жнїи мои̇̀ ѿдале́че (мене) ста́ша, и҆ нꙋ́ждахꙋ-
сѧ и҆щꙋ́щеи̇̀ дꙋ́шꙋ мою̀· И҆ и҆щꙋ́щеи̇̀ ѕла́ѧ мнѣ̀
гл҃ахꙋ сꙋ́етнаѧ, и҆ льсти́внаѧ весь дн҃ь поꙋ-
ча́хꙋсѧ· а҆́зъ же ꙗ҆́ко глꙋ́хъ не слы́шах, и҆ ꙗ҆́ко
нѣ́мъ не ѿверзаѧ ꙋ҆́стъ свои́хъ· и҆ бы́хъ ꙗ҆́ко
чл҃къ не слы́ша, и҆ не и҆мы̀ въ ꙋ҆стѣ́хъ свои́хъ
ѻ҆бличе́нїа· ꙗ҆́ко на тѧ гд҃и ꙋ҆пова́х, ты ꙋ҆слы́-
шиши гд҃и, б҃е мо́й· ꙗ҆́ко рѣ́хъ, да не когда̀
пора́дꙋютъ ми сѧ вра́ѕи мои́. и҆ внегда̀ подвиза́-
тисѧ нога́мъ мои́мъ, на́ мѧ велерѣ́чеваша· Ꙗ҆́ко
а҆́зъ на ра́ны гото́въ, и҆ болѣ́знь моѧ предо
мно́ю [є҆́сть][2] вы́нꙋ· Ꙗ҆́ко беззако́нїе мое а҆́зъ въ-
звѣщꙋ̀, и҆ попекꙋ́сѧ ѡ҆ грѣсѣ̀ мое́мъ· вра́зи же
мои̇̀ живꙋ́тъ, и҆ ꙋ҆крѣпи́шасѧ па́че мене, и҆ ꙋ-
мно́жишасѧ ненави́дѧщеи̇̀ мѧ̀ без пра́вды·
въздаю́щеи̇̀ [мѝ][3] зла̀ въз бл҃гаа, ѻ҆болга́хꙋ
мѧ, зане гоня́х бл҃гты́ню· [-][4] Не ѻ҆ста́ви мене
гд҃и б҃е мо́й, не ѿстꙋпѝ ѿ мене· въньмѝ в по́-
мощь мою, гд҃и сп҃се́нїа моего·

1 На кінець. Ідітунові. 38-а пісня
Давида.

2 Я сказав: Стерегтиму мої дороги,
щоб не грішити моїм язиком. Я пос-
тавив охорону моїм устам, коли грі-
шний стане переді мною. **3** Я занімів
і був упокорений, і замовк від добра.
І мій біль обновився. 4 В мені ро-
зігрілося моє серце, і в моїм повчанні
розгориться вогонь, я сказав моїм
язиком: **5** Господи! Об'яви мені мій
кінець і число моїх днів, яке воно,
щоб я пізнав чим я лишаюся! **6** Ось
Ти поклав мої дні, виміряні долонею,
і мій склад перед Тобою, наче ніщо.
Лише все – марнота, кожний чоловік,
що живе. **7** Отже іде, образом ходить
людина, лише марно турбується, зби-
рає скарби і не знає, кому їх збирає. **8**
І тепер яке моє очікування? Чи не
Господь? І мій склад є у Тебе. **9** Спа-
си мене від усіх моїх беззаконь! Ти
мене дав за погорду безумному, **10** я
занімів і не відкрив своїх уст, бо ти
Той, що створив. **11** Віддали від мене
твої побої, бо я знеміг від сили твоєї
руки! **12** В картаннях Ти покарав лю-
дину за беззаконня і розніс його ду-
шу, наче павутину. Однак даремною
є всяка людина. **13** Вислухай мою
молитву, Господи, і сприйми моє
благання! Не замовкни на мої сльози,
бо я поселенцем в Тебе і чужинцем,
так як усі мої батьки. **14** Залиш мені,
щоб я спочив раніше, ніж відійду. І
більше не буду.

(в коне́цъ, ѻ҆и҆дидꙋ́мѣ пѣ́снь дв҃ва,
л҃и)[1]·

Рѣ́хъ, съхраню̀ пꙋтѝ моѧ̀, є҆́же не съ-
грѣша́ти ꙗ҆зы́ком мои́мъ· положи́хъ
ꙋ҆стѡ́мъ мои́мъ храни́ло, внегда въста́ти
грѣ́шномꙋ предо мною· ѻ҆нѣмѣ́хъ, и҆
смири́хсѧ, и҆ ꙋ҆молча́х ѿ бл҃гъ, и҆ болѣ́знь моѧ̀
ѻ҆бнови́сѧ· съгрѣ́асѧ срц҃е мое въ мнѣ̀, и҆ в по-
ꙋче́нїи мое́мъ разгори́тсѧ ѻ҆́гнь· гл҃ахъ ꙗ҆зы́-
комъ мои́мъ, скажи мѝ гд҃и кончи́нꙋ мою, и҆ число̀
дні́и мои́хъ кое є҆́сть, да разꙋмѣ́ю, что̀ ли-
шаю́сѧ а҆́зъ· се пѧ́дїю и҆змѣ́рены положи́лъ є҆си
дн҃и моѧ, и҆ съста́въ мо́и ꙗ҆́ко ни въчтоже пре́
тобо́ю· ѻ҆ба́че всѧ́ческаа сꙋ́ета, всѧ́къ чл҃къ жи-
вы́и· (-)[1] (и҆́де ꙋ҆бо)[3] ѻ҆́бразом хо́дитъ чл҃къ, ѻ҆ба́че
въсꙋе́ [мѧте́тсѧ][4]· съкрыва́етъ, и҆ не вѣ́сть ко-
мꙋ събира́етъ а҆̀· и҆ нн҃ѣ кто̀ терпѣ́нїе мое, не гд҃ь
ли; и҆ съста́в мо́и ѿ тебе є҆́сть· ѿ всѣ́хъ беззако́нїи
мои́хъ и҆зба́ви мѧ, поноше́нїе безꙋ́мномꙋ да́лъ мѧ
є҆си· ѻ҆нѣмѣ́хъ, и҆ не ѿверзо́хъ ꙋ҆́стъ свои́хъ, ꙗ҆́ко
ты [сътвори][5]. ѿста́ви ѿ мене ра́ны твоѧ· ѿ
крѣпости бо рꙋки твоеѧ̀ а҆́зъ и҆зчезо́х. въ ѻ҆бличе́нїи
ѡ҆ беззако́нїи показа́лъ є҆си чл҃ка. и҆ и҆стаѧ́лъ є҆си
ꙗ҆́ко паꙋчи́нꙋ дꙋ́шꙋ є҆го, ѻ҆ба́че всꙋе [-][6] всѧ́къ
чл҃къ· (-)[7] ꙋ҆слы́ши мл҃твꙋ мою гд҃и, и҆ моле́нїе
мое. внꙋшѝ слезъ мои́хъ, не премолчи, ꙗ҆́ко пресе́л-
ни́къ а҆́зъ (-)[8] ѿ тебе, и҆ пришле́цъ, ꙗ҆́коже вси ѻ҆тц҃и
мои̇̀· ѻ҆сла́би ми, да почі́ю пре́жде даже не ѿ-
и҆дꙋ и҆ ктомꙋ̀ не бꙋдꙋ·

(Въ ко҃н ѱло҃ дв҃в л҃д)[1]

Терпѧ̀ потерпѣхъ г҃а, и̂ внѧ҃ ми, и̂ оу̂-
слыши м҃лтвꙋ мою· и̂ възведе мѧ ѿ
рова ст҃рстей, и̂ ѿ тимѣнїа глꙋбины̀.
и̂ постави на камени нозѣ мои̂, (-)[2] и̂с-
прави стопы̀ моѧ· и̂ вложи въ оу̂ста̀ моѧ
пѣснь новꙋ, пѣнїе б҃а нашего· оу̂зрѧтъ мнози,
и̂ оу̂боѧтсѧ, и̂ оу̂поваютъ на г҃а· блаженъ
мꙋжъ, є̂мꙋже є̂сть и̂мѧ г҃не оу̂пованїе є̂го, и̂ не
призрѣвъ сꙋєтнаа, и̂ неи̂стовленїа ложна· многа
сътворилъ є̂си ты г҃и б҃же мой чюдеса̀ твоа, и̂
помышленїємъ твои̂мъ нѣсть кто оу̂подобитсѧ ти
сѧ· бл҃говѣстихъ и̂ г҃лахъ, оу̂множишасѧ паче
євреѡ ї числа· *жертвꙋ и̂ приношенїе не въсхотѣ,
[тѣло][3] же съвершилъ ми є̂си· всесъжженїа и̂ ѡ̂
грѣсѣхъ не взыскалъ є̂си. тогда рѣхъ, се прїидꙋ·
въ главизнѣ книжнѣ пишетъ ѡ̂ мнѣ, съ-
творити волю твою б҃е мой въсхотѣхъ, и̂
законъ твой посредѣ чрева моего· бл҃говѣстихъ
правдꙋ в ц҃ркви мнозѣ, се оу̂стнѣ мои̂ не
възбраню. г҃и ты разꙋмѣ· правдꙋ твою не
съкрыхъ въ ср҃дци моемъ, и̂стинꙋ твою и̂ сп҃сенїе
твое рѣхъ· не съкрыхъ м҃лть твою, и̂ и̂стинꙋ
твою ѿ сонма многа· ты же г҃и не оу̂дали
щедротъ твои̂хъ ѿ мене, м҃лть твоѧ и̂
и̂стина твоа вынꙋ застꙋписта мѧ· Ꙗ̂ко
ѡ̂держаша мѧ зла, и̂мже нѣсть числа̀. по-
стигоша мѧ безаконїѧ моѧ, и̂ не възмогохъ
зрѣти· оу̂множишасѧ паче власъ главы моеѧ̀,
и̂ ср҃це мое ѡ̂стави мѧ· бл҃говоли г҃и и̂збавити
мѧ, г҃и помощи̂ мѝ потщисѧ· да посты-
дѧтсѧ и̂ посрамѧтсѧ вкꙋпѣ и̂щꙋщеи̂ дш҃ꙋ
мою, и̂зѧти̂ ю̂· да възвратѧтсѧ въспѧть
и̂ постыдѧтсѧ хотѧщеи̂ мѝ злаа· да прїи-
мꙋтъ а̂бїе стꙋдъ свои, г҃лющеи̂ мѝ, бл҃гоже
бл҃гоже· да възрадꙋютсѧ и̂ възвеселѧтсѧ ѡ̂
тебѣ, вси и̂щꙋщеи̂ тебѐ г҃и· и̂ рекꙋтъ. вынꙋ
да възвеличитсѧ г҃ь, любѧщеи̂ сп҃сенїе твое·
а҃з же оу̂богъ є̂смь и̂ нищъ, г҃ь [попеченїе][4] мое·
Помощникъ мой и̂ защититель мои [є̂си
ты][5], б҃е мой, не закосни̂·

(Слава·)

(Въ конецъ ѱло҃ дв҃въ· м҃)[1].

Блаженъ разꙋмѣваан на нища и̂ оу̂бога,
в̾ д҃нь лютъ и̂збавитъ и̂ г҃ь· г҃ь съхра-
нитъ и̂, и̂ живитъ и̂, и̂ оу̂блажитъ и̂ на
земли̂, и̂ не предастъ є̂го в рꙋкы вра-
гомъ є̂го· г҃ь поможетъ є̂мꙋ на ѡ̂дрѣ болѣзни

1 На кінець. 39-ий псалом Давида.
2 Терплячи, я стерпів Господа. І
Він прислухався до мене і вислухав
моє благання, **3** і вивів мене з рову
страждань і з глибини болота, і по-
ставив мої ноги на камені, випрямив
мої кроки, **4** і вклав до моїх уст нову
пісню – спів нашому Богові. Числен-
ні побачать і злякаються, і покладуть
віру на Господа. **5** Блаженний чоло-
вік, в якого господнє ім’я є його наді-
єю, і не поглянув на марноти і обман-
ливе безглуздя. **6** Господи! Боже мій!
Ти створив багато твоїх чудес. І в
твоїх помислах немає когось, хто у-
подібниться до Тебе. Я сповістив, і
сказав: Розмножилися понад *всяке* чи-
сло. **7** *Ти не побажав жертви і при- єв. 10
ношення, а мені Ти зробив тіло. Ці-
лопалення і за гріх Ти не вимагав. **8**
Тоді я сказав: Ось іду. В главі книги
написано про мене. **9** Щоб чинити
твою волю, мій Боже, я і побажав
твій закон посеред мого лона, **10** я
благовістив праведність у численній
церкві, ось не забороню моїм губам.
Господи! Ти пізнав! **11** Я не заховав
твою справедливість у моєму серці, я
розповів про твою правду і твоє спа-
сіння. Я не заховав твого милосердя і
твоєї правди від великого збору, **12**
Ти ж, Господи, не забери від мене
твоїх щедрот! Твоє милосердя і твоя
правда постійно заступалися за мене.
13 Бо мене оточило зло, якому немає
числа, мене захопили мої беззаконня
і я не міг дивитися. Вони розмножи-
лися понад волосся моєї голови, і моє
серце мене залишило. **14** Зволь, Гос-
поди, визволити мене! Господи, по-
спіши мені на поміч! **15** Хай завсти-
даються і засоромляться разом ті, що
шукають мою душу, щоб її забрати!
Хай відвернуться назад і засором-
ляться ті, що бажають мені зла! **16**
Хай нагло приймуть своє засоромлен-
ня ті, що мені говорять: Добре! Доб-
ре! **17** Хай зрадіють і розвеселяться
Тобою всі, що Тебе шукають, Госпо-
ди! І хай кажуть завжди: Хай звели-
читься Господь! ті, що люблять твоє
спасіння. **18** Я ж є бідний і убогий,
Господь – моє надбання. Ти є мій по-
мічник і мій оборонець. Мій Боже, не
забарися!

Слава...

1 На кінець. 40-ий псалом Давида.
2 Блаженний той, що зважає на
бідного й убогого! В поганому дні
Господь його визволить, **3** Господь
його обереже і дасть йому життя, і
вчинить його блаженним на землі, і
не видасть його в руки його ворогів.
4 Господь йому допоможе на ліжку

його болю. Ти повернув ціле його ліжко в його хворобі, **5** я сказав: Господи, помилуй мене! Оздоров мою душу, бо я згрішив проти Тебе! **6** Мої вороги сказали мені зло: Коли помре і згине його ім’я? **7** І входив дивитися, говорив марне. Його серце зібрало собі беззаконня, він виходив геть і говорив разом. **8** Проти мене шептали всі мої вороги, проти мене видумували мені зло, **9** поклали проти мене переступне слово. Чи той, що спить не додасть воскреснути? **10** Бо
ів. 13 дія. 1 і людина мого миру, на якого я покладав надію, *що їв мої хліби, підняв проти мене п’яту, **11** Ти ж, Господи, помилуй мене і підніми мене – і віддам їм. **12** В цьому я пізнав, що Ти мене побажав, бо мій ворог не розвеселиться наді мною, **13** мене ж Ти прийняв через незлобність і закріпив мене перед собою навіки. **14** Благословенний Господь Бог Ізраїля від віку й до віку! Хай буде! Хай буде!

єго, все лѡже єго ѡбратилъ єси в болѣзни єго· азъ рѣхъ, г҃и помилꙋй мѧ, исцѣли дꙋшꙋ мою, ꙗко съгрѣшихъ ти· врази мои рѣша (мнѣ злаа)[2], когда ꙋмретъ и погибнетъ имѧ єго; и [-][3] вхождаше видѣти, всꙋє глаше срц҃е єго. събра беззаконїє ємꙋ, исхождааше вонъ, и глаше вкꙋпѣ· На мѧ шептахꙋ вси врази мои, на мѧ помышлахꙋ злаа мнѣ· слово законопрестꙋпно възложиша на мѧ, єда спѧй не приложитъ въскрснꙋти; ибо члкъ їѡа г҃і дѣѧ а҃
мира моєго наньже ꙋповахъ, *ꙗдыи хлѣбы моа, възвеличи на мѧ пѧтꙋ· ты же г҃и помилꙋй мѧ и въздвигни мѧ, и въздамъ имъ· ѡ семъ познахъ ꙗко въсхотѣ мѧ, ꙗко не възрадꙋєтсѧ врагъ мой ѡ мнѣ· Мене же за незлобїє прїѧтъ, и ꙋтвердилъ мѧ єси пред собою в вѣкъ· Бл҃венъ г҃ь б҃ъ ї҆илевъ, ѿ вѣка и до вѣка. бꙋдетъ бꙋдетъ·

1 На кінець. Врозумлення синів Коре. 41-ий.

2 Таки само, як олень прагне до водних джерел, так прагне Тебе моя душа, Боже! **3** Моя душа спрагнена Бога сильного, живого, коли прийду і з’явлюся перед божим лицем. **4** Мої сльози стали мені хлібом вдень і вночі, коли говорили мені кожного дня: Де є твій Бог? **5** Це я згадав і я вилив до себе мою душу, бо перейду в місце подиву гідного закриття, аж до божого дому, в голосі радості і визнавання, шумі святкуючого. **6** Чому ти є засмучена, моя душе, і чому мене тривожиш? Поклади надію на Бога, бо визнаватимуся Йому! Спасіння мого обличчя і мій Бог, **7** в мені стривожилася моя душа! Через це згадаю Тебе з землі Йордану і Ермоніма, з малої гори. **8** Безодня закликає безодню в голосі твоїх порогів! Всі твої висоти і твої хвилі перейшлися по мені! **9** В дні Господь заповість своє милосердя і вночі його пісню у мене. Молитва Богові – мого життя. **10** Скажу Богові: Ти є моїм заступником! Чому Ти мене забув і чому я ходжу засмученим, коли мене гнітить ворог? **11** Коли ламалися мої кості, мною гордували мої вороги, коли вони говорили мені кожного дня: Де є твій Бог? **12** Чому ти засмучена, моя душе, і чому мене тривожиш? Поклади надію на Бога, бо визнаватимуся Йому! Спасіння мого лиця і мій Бог!

(в конецъ, разꙋмъ снвъ кореѡвъ, ма҃)[1].

Имже ѡбразомъ желаєтъ єлень на источники водныа, сїце желаєтъ дш҃а моа к тебѣ бж҃е· възжада дш҃а моа к б҃ꙋ, [крѣпкомꙋ][2], живомꙋ· когда прїидꙋ, и ꙗвлюсѧ лицꙋ бж҃їю; быша [слезы моа мнѣ][3] хлѣбъ днь и нщ҃ь, внегда глати ми на всѧкъ днь, гдѣ єсть б҃ъ твой; Сїа поманꙋхъ, и излїахъ на мѧ дш҃ꙋ мою, ꙗко проидꙋ в мѣсто крова дивна, даже до домꙋ бж҃їа, въ гласѣ радованїа, и исповѣданїа шꙋма празднꙋющаго· вскꙋю прискорбна єси дш҃е [моа][4], и вскꙋю смꙋщаєши мѧ; ꙋповай на б҃а, ꙗко исповѣмсѧ ємꙋ, спсенїє лицꙋ моємꙋ [и][5] б҃ъ мой· къ мнѣ дш҃а моа смꙋтисѧ, сего ради (поманꙋхъ)[6] тѧ ѿ землѧ иѡрданскы і єрмонїимскы, ѿ горы малы· бездна безднꙋ призываєтъ, въ гласѣ хлѧбїи твоихъ· вса высоты твоа и волны твоа по мнѣ преидоша· в днь заповѣсть г҃ь млсть свою, и нощїю пѣснь [єго][7] ѿ мене· млтва б҃ꙋ живота моєго, рекꙋ б҃ꙋ, застꙋпникъ мой єси· Почто мѧ забы, [и][8] вскꙋю сѣтꙋа хождꙋ внегда стꙋжаєтъ (ми врагъ)[9]; внегда сокрꙋшахꙋсѧ кости моа, понашахꙋ ми врази мои· внегда глати имъ мнѣ на всѧкъ днь, гдѣ єсть б҃ъ твой; вскꙋю прискорбна єси дш҃е [моа][10], и вскꙋю смꙋщаєши мѧ; ꙋповай на б҃а, ꙗко исповѣмсѧ ємꙋ. спсенїє лицꙋ моємꙋ, [и][11] б҃ъ мой·

1 42-ий псалом Давида. Не описаний в євреїв.

Суди мене, Боже! І розсуди мою справу в непреподобнім народі! Спаси мене від неправедної і обманливої людини! **2** Бо Ти, Боже, є моєю си-

(ѱало двдъ мв҃)[1], (неѡписанъ ѿ єврей·)

Сꙋди ми бж҃е, и разсꙋди прю мою, ѿ ꙗзыка непреподобна, ѿ члка неправедна и льстива избави мѧ· Ꙗко ты єси бж҃е

держава моя, вскую ѿринꙋ мя, и вскую сѣ-
туя хожꙋ внегда стꙋжаетъ врагъ (-)[2]; посли
свѣтъ твой, и истинꙋ твою. та мя наставис-
та, и введоста мя въ горꙋ стꙋю твою, и въ
жилища твоя. И вниду къ жертвеникꙋ бжїю,
къ бгꙋ веселящемꙋ юность мою. исповѣмся
тебѣ въ гꙋслехъ бже, бже мой. вскую прискорбна еси
дше [моя][3], и вскую смꙋщаеши мя; оупова̀й
на бга, яко исповѣмся емꙋ. спсенїе лица
моего, и бгъ мой.

(Слава.)

(в конецъ, снвъ кореовъ, (разꙋмъ)[1]. мг)[2].

Бже оушима нашима оуслышахомъ, (и) ѿцы
наши възвѣстиша намъ. дѣло, еже сотво-
рилъ еси въ днехъ ихъ, въ днехъ первыхъ. Рꙋка
твоя языки потреби и насади я. оз-
лоби люди, и изгна я. не (оружїемъ)[3] бо своимъ
наслѣдиша землю, и мышца ихъ не спсе ихъ. но
десница твоя и мышца твоя, и просвѣщенїе
лица твоего, яко бговолилъ еси въ нихъ. Ты еси
самъ црь мой и бже мой, заповѣдаяй спсенїя
иаковля. о тебѣ враги наша избодемъ рогы,
и о имени твоемъ оуничижимъ встающая на
ны. не на лꙋкъ бо мой оуповаю, и (оружїе)[4]
мое не спсетъ мене. спслъ бо еси насъ ѿ стꙋ-
жающихъ намъ, и ненавидящихъ насъ посрамилъ
еси. о бзѣ похвалимся весь днь, и о имени
твоемъ исповѣмыся въ вѣки. (-)[5] Нынѣ же ѿ-
ринꙋ, и посрамилъ еси насъ, и не изыдеши [бже][6]
в силахъ нашихъ. Възвратилъ еси насъ вспять при
врагѣхъ нашихъ, и ненавидящеи насъ расхыщахꙋ
себѣ. далъ еси насъ яко овця снѣди, и въ
языцехъ разсѣялъ ны еси. ѿдастъ люди
своя без цѣны, и не бѣ множество въ восклицаній
цаній нашихъ. Положилъ еси насъ поношенїе сосѣ-
домъ нашимъ, подражанїе и порꙋганїе сꙋщымъ
окрестъ насъ. положилъ еси насъ въ притчꙋ въ
языцехъ, покиванїю главѣ в людехъ. весь днь срамъ
мой предо мною есть, и стꙋдъ лица моего
покры мя. ѿ гласа (понашающихъ)[7] и (оклеве-
тающихъ)[8], ѿ лица вражїя и изгонящаго. Сїя
вся прїидоша на ны, и не забыхомъ тебе, и
не неправдихомъ въ завѣтѣ твоемъ. и не ѿ-
стꙋпи въспять срдце наше, и оуклонилъ еси
стезя наша ѿ пꙋти твоего. яко смирилъ еси
насъ на мѣстѣ озлобленїя, и прикры ны сѣнь
смертная. Аще забыхомъ имя бга нашего, и
аще въздѣхомъ рꙋки наша къ бгꙋ чюжемꙋ, не
бгъ ли взыщетъ сихъ; той бо свѣсть
крлѣ и тайная срдца. *Яко тебе ради оумерщвяеми
есмы весь днь, вмѣнихомся яко овця зако-

лою. Чому Ти мене відкинув і чому
ходжу, сумуючи, коли натискає во-
рог? **3** Пошли твоє світло і твою
правду! Вони мене настановили і по-
вели мене до твоєї святої гори і до
твого поселення. **4** І ввійду до божого
жертовника, до Бога, що розвеселяє
мою молодість. Визнаватимуся Тобі
в гуслях, Боже! Мій Боже! **5** Чому ти
смутна, моя душе і чому мене три-
вожиш? Поклади надію на Бога, бо
визнаватимуся Йому! Спасіня мого
лиця і мій Бог!

Слава...

1 На кінець. Кореєвих синів.
Врозумлення. 43-ій.

2 Боже! Нашими вухами ми почу-
ли, і наші батьки нам сповістили ді-
ло, яке Ти вчинив в їхніх днях, в дав-
ніх днях. **3** Твоя рука вигубила наро-
ди, і Ти їх насадив, Ти завдав зло на-
родам і їх викинув, **4** бо вони не ус-
падкували землю своєю зброєю. І їх-
ня рука їх не спасла, але твоя пра-
виця і твоє рамено, і освітлення твого
лиця, бо Ти їх вподобав. **5** Ти сам,
мій царю і мій Боже, Той, що запові-
даєш спасіння Якова! **6** В Тобі про-
колемо наших ворогів рогами! І в
твоєму імені вважатимемо за ніщо
тих, що повстають проти нас! **7** Бо не
надіюся на мій лук, і моя зброя мене
не спасе. **8** Бо Ти нас спас від тих, що
нас гнітили, і засоромив тих, що нас
ненавиділи. **9** В Бозі похвалимося
ввесь день! І в твоєму імені визнава-
тимемося навіки! **10** Тепер же Ти від-
кинув і засоромив нас. І не вийдеш,
Боже, в наших силах. **11** Ти повернув
нас назад перед нашими ворогами, і
ті, що нас ненавиділи, собі розграбу-
вали. **12** Ти дав нас, як овець, на їжу і
розсіяв нас між народами. **13** Ти від-
дав свій народ без ціни, і не було мно-
жества у їхній виміні. **14** Ти поклав
нас погордою нашим сусідам, висмі-
юванням і посміховищем тим, що до-
вкруги нас. **15** Ти нас поставив у при-
тчу між народами, покиванням голови
між народами. **16** Цілий день мій со-
ром є переді мною, і мене покрило за-
соромлення мого лиця **17** від голосу
тих, що гордують і обмовляють, від
лиця ворога і того, що переслідує. **18**
Це все прийшло на нас, і ми не за-
були Тебе і не поступили неправедно
у твоїм завіті, **19** і назад не відступи-
ло наше серце. І Ти звернув наші сте-
жки з твоєї дороги, **20** бо Ти упоко-
рив нас на місці, де чинили зло. І нас
покрила тінь смерті. **21** Якщо ми за-
були ім’я нашого Бога і якщо ми під-
няли наші руки до чужого Бога, **22** чи
Бог це не дослідить?! Бо Він знає
скрите серця, **23** *бо задля Тебе нас рим. 8
вбивають ввесь день, вважають нас

як овець заколення. **24** Встань! Чому спиш, Господи?! Воскресни і не відкинь до кінця! **25** Чому відвертаєш твоє лице, забуваєш нашу бідноту і наш біль? **26** Бо наша душа упокорена до землі, наш живіт прилип до землі. **27** Воскресни, Господи! Поможи нам і спаси нас задля твого імені!

лені҆а. вѣста́ни, вскꙋ́ю спи́ши гдⷭи; воскрⷭ҇ни, и҆ не ѿри́ни до конца. вскꙋ́ю лице твое ѿвраща́єши, забыва́єши ни́щетꙋ на́шꙋ и҆ печаль на́шꙋ; ꙗ҆́ко смири́сѧ въ перьсть дшⷭ҇а на́ша, прилпе земли ѹ҆тро́ба на́ша. воскрⷭ҇ни гдⷭи, помози̑ на́мъ, и҆ и҆зба́ви на́съ и҆мени ра́ди твоѥ҆го.

1 На кінець. Про тих, що змінилися. На врозумлення Кореєвих синів. Пісня про улюбленого. 44-ий.

(в конецъ, ѡ҆ и҆змѣни́шихсѧ сн҃въ коре́ѡвъ въ ра́зꙋмъ, пѣснь ѡ҆ възлю́бленнѣмъ, м҃д)[1]

2 Моє серце видало добре слово. Я говорю мої діла цареві. Мій язик – тростина писаря, що пише швидко. **3** Гарний красою, понад людських синів, благодать вилилася у твоїх губах. Через це Бог тебе поблагословив навіки. **4** Підпережи свою зброю на твоїм бедрі, сильний твоєю красою і твоєю пристойністю, **5** і натягни, і хай щастить. І царюй задля правди, і лагідності, і справедливості, і тебе подиву гідно настановить твоя правиця. **6** Твої стріли вигострені, сильний. Під тобою впадуть народи в серці ворогів царя. **7** *Твій престіл, Боже, навіки віків! Палиця праведності – палиця твого царства! **8** Ти полюбив справедливість і зненавидів беззаконня, через це помазав Тебе, Боже, Бог твій олією радості радше, ніж твоїх причасників. **9** Смирна, і стакт, і касія від твоїх риз – від тягару слонових, якими тебе розвеселили дочки **10** царів у твоїй славі. Перед тобою стала цариця, по правиці у тебе, зодягнена в позолочені шати, прикрашена. **11** Послухай, дочко, і глянь, і прихили твоє вухо, і забудь твій народ і дім твого батька! **12** І цар бажатиме твоєї краси, бо той є твоїм паном, **13** і йому поклоняться і дочки Тиру з дарами, багаті народу складатимуть моління до твого обличчя. **14** Вся слава царської дочки всередині, вона зодягнанена в золотих мережках, прикрашена. **15** Будуть приведені до царя дівчата вслід за нею, її кревні будуть приведені до тебе. **16** Будуть приведені в веселості і радості, будуть введені до церкви царя. **17** Замість твоїх батьків народилися твої сини. Ти їх настановиш князями по всій землі. **18** Згадаю твоє ім'я в усякому роді і роді. Через це народи визнатимуться тобі навіки і навіки віків!

єв. 1

Ѿрыгнꙋ срⷣце мое сло́во бл҃го, гл҃ю а҆зъ дѣла моѧ црⷭ҇еви. ꙗ҆зы́къ мой, тро́сть кни́жника скоропи́сца. красе́нъ добро́тою паче сн҃въ чл҃вчски́хъ, и҆злїа́сѧ бл҃гдⷣть въ ѹ҆стна́хъ твои́хъ, сего ра́ди бл҃ви тѧ бг҃ъ въ вѣкъ. Препоѧ́ши (ѡ҆рꙋ́жїе)[2] свое по́ бедрѣ твоѐ си́льне. Красото́ю твое́ю и҆ добро́тою твое́ю, и҆ наланци, и҆ ѹ҆спѣва́й, и҆ црⷭ҇твꙋ́й. и҆́стины ра́ди и҆ кро́тости и҆ пра́вды, и҆ наста́витъ тѧ ди́вно десни́ца твоѧ̀. стрѣлы твоѧ и҆зѡ҆ще́ны си́льне, лю́дїе под тобою паду́тъ, въ срⷣци враг҃ъ црⷭ҇евъ. *Престо́лъ твой бж҃е въ вѣкъ вѣка, же́злъ пра́вости, же́злъ црⷭ҇твїа твоего. възлюби́лъ ѥ҆си пра́вдꙋ, и҆ възненави́дѣ беззако́нїе. Сего ра́ди пома́за тѧ бж҃е бг҃ъ твой, є҆ле́ѡмъ ра́дости паче прича́стникъ твои́хъ. Змѵ́рна и҆ стакти и҆ касі́а, ѿ ри́зъ твои́хъ, ѿ тѧжести слоно́выхъ, и҆з ни́хже възвесели́ша тѧ дще́рѧ цре́й въ чтⷭ҇и̑ твое́й. Предста црⷭ҇ца ѡ҆деснꙋ́ю тебе, в ри́захъ позлаще́ннахъ ѡ҆дѣа́на, преѹ҆краше́нна. Слы́ши дщи̑, и҆ ви́ждь, и҆ приклони̑ ѹ҆́хо твоѐ, и҆ забꙋ́ди лю́ди твоѧ, и҆ до́мъ ѿца твоего. [И҆ вожделѣ́етъ][3] црⷭ҇ь добро́тѣ твое́й, ꙗ҆́ко то́й ѥ҆сть гдⷭ҇ь тво́й, и҆ [поклони́шисѧ][4] ѥ҆мꙋ. [и҆ дщи̑][5] ти́рова съ да́ры, лицꙋ твое́мꙋ помо́лѧтсѧ бога́тїи лю́дьстїи. [вса̀ сла́ва дще́ре црⷭ҇е́вы][6] вънꙋ́трь, рѧсны̀ златы́ми ѡ҆дѣа́на преѹ҆краше́на. приведꙋ́тсѧ црⷭ҇ю дв҃ы въ слѣдъ ѥ҆ѧ̀, бли́жнѧѧ̀ ѥ҆ѧ̀ приведꙋ́тсѧ тебѣ, приведꙋ́тсѧ въ весе́лїе и҆ ра́дость. въведꙋ́тсѧ въ црⷭ҇ковь црⷭ҇е́вꙋ. вмѣ́сто ѿцъ твои́хъ бы́ша [сн҃ове твои̑][7], ѹ҆ста́виши и҆хъ кнѧ́зѧ по все́й земли̑. Помѧнꙋ̀ и҆́мѧ твоѐ во всѧ́комъ ро́дѣ и҆ ро́дѣ. Сего ра́ди лю́дїе и҆сповѣ́дѧтсѧ тебѣ въ вѣкъ, и҆ въ вѣкъ вѣка.

ѥ҆вреѡ а

1 На кінець. Для синів Корея. Про сховане. 45-ий псалом.

(в конецъ, сн҃въ, коре́ѡвъ, ѡ҆ та́йныхъ ѱало́мъ, м҃е)[1].

2 Наш Бог – сховок і сила, помічник в бідах, що дуже нас захопили! **3** Через це не злякаємося, коли земля тривожиться і гори переставляються в морські серця. **4** Зашуміли і стривожилися їхні води, гори стривожилися

Бг҃ъ на́мъ прибѣ́жище и҆ си́ла, помо́щникъ въ скорбе́хъ ѡ҆брѣ́тшихъ ны ѕѣло. Сего ра́ди не ѹ҆бои́мсѧ внегда смꙋща́ѥтсѧ земла, и҆ прелага́ютсѧ го́ры в срⷣца морскаѧ. възшꙋмѣ́ша и҆ смꙋти́шасѧ во́ды

и҆́хъ, смѧто́шасѧ го́ры крѣ́постїю є҆гѡ̀· (-)[2] рѣ́ч-
наѧ ᲂу҆стремлє́нїѧ веселѧ́тъ гра́дъ бж҃їи, ѡ҆сті́лъ
є҆́сть село̀ своѐ вы́шнїи· бг҃ъ посредѣ̀ є҆гѡ̀, [и҆][3] не
подви́житсѧ, помо́жетъ є҆мꙋ̀ бг҃ъ ᲂу҆́тро заᲂу́-
тра· Смѧто́шасѧ ꙗ҆зы́цы, ᲂу҆клони́шасѧ црⷭ҇т-
вїѧ, да́стъ гла́съ сво́й [вы́шнїи][4], потрѧсе́сѧ
землѧ̀· гдⷭ҇ь си́лъ съ на́ми, застꙋ́пникъ на́шъ бг҃ъ
і҆а́кѡвль· [-][5] Прїиди́те, [и҆][6] ви́дите дѣ́ла бж҃їѧ,
ꙗ҆̀же положѝ чꙋдеса̀ на землѝ, ѿе́млѧ бра́ни до
конца̀ землѝ· лꙋ́къ сокрꙋши́тъ, и҆ сломи́тъ ѻ҆рꙋ́-
жїе, и҆ щиты̀ сожже́тъ ѻ҆гне́мъ· ᲂу҆праздни́тесѧ,
и҆ разꙋмѣ́йте, ꙗ҆́кѡ а҆́зъ є҆́смь бг҃ъ. вознесꙋ́сѧ
во ꙗ҆зы́цѣхъ, вознесꙋ́сѧ на землѝ· гдⷭ҇ь си́лъ съ на́ми,
застꙋ́пникъ на́шъ бг҃ъ і҆а́кѡвль·

(Сла́ва·)

йо́го силою, **5** річні буяння веселять
боже місто. Всевишній освятив своє
поселення. **6** Бог посеред нього. І не
зрушиться. Бог йому допоможе рано-
вранці. **7** Стривожилися народи. Від-
хилилися царства. Всевишній видав
свій голос – земля затряслася. **8** З
нами Господь сил. Наш заступник –
Бог Якова. **9** Прийдіть і побачте божі
діла! Які чуда Він поклав на землі, **10**
спиняючи війни до кінця землі! Він
знищить лук і розіб'є зброю, і спа-
лить щити вогнем. **11** Спочиньте і
зрозумійте, що Я є Бог! Піднімуся
вгору в народах, підведуся вгору на
землі. **12** З нами Господь сил! Наш
заступник – Бог Якова!

Слава...

(Въ коне́цъ сынѡ́въ коре́ѡвыхъ. ѱало́мъ, м҃ѕ)[1]· (Каѳі́сма з҃·)

Вси ꙗ҆зы́цы восплещи́те рꙋка́ми, воскли́-
кнѣте бг҃ꙋ гла́сомъ ра́дости. ꙗ҆́кѡ гдⷭ҇ь
вы́шнїи, стра́шенъ, ца́рь ве́лей по все́й
землѝ, покорѝ лю́ди на́мъ, и҆ ꙗ҆зы́ки по̀дъ но́ги
на́шѧ· и҆збра̀ на́мъ достоѧ́нїе своѐ, добро́тꙋ і҆а́-
кѡвлю ю҆̀же возлюбѝ· [-][2] взы́де бг҃ъ въ воскликно-
ве́нїи, гдⷭ҇ь во гла́сѣ тру́бнѣ· по́йте бг҃ꙋ на́ше-
мꙋ, по́йте. по́йте царе́ви на́шемꙋ, по́йте· ꙗ҆́кѡ
ца́рь всеѧ̀ землѝ бг҃ъ, по́йте разꙋ́мнѡ· воцари́сѧ бг҃ъ
надъ ꙗ҆зы́ки, бг҃ъ сѣди́тъ на престо́лѣ свѧтѣ́мъ
свое́мъ· кнѧ̑зи люді́и собра́шасѧ съ бг҃омъ а҆в-
раа́млимъ, ꙗ҆́кѡ бж҃їи держа́внїи землѝ ѕѣлѡ̀ воз-
несо́шасѧ·

1 На кінець. Кореєвих синів. 46-ий
псалом. Катизма 7-а.
2 Всі народи! Заплескайте руками!
Закричіть до Бога голосом радості! **3**
Бо Всевишній Господь – страшний,
великий цар по всій землі! **4** Він
підкорив нам народи і народи під на-
ші ноги, **5** вибрав нам своє насліддя –
красу Якова, яку полюбив. **6** Бог пі-
шов в оклику! Господь в трубному го-
лосі! **7** Співайте нашому Богові! Спі-
вайте! Співайте нашому цареві! Спі-
вайте! **8** Адже Бог – цар всієї землі!
Співайте з зрозумінням! **9** Бог за-
царював над народами! Бог сидить на
своєму святому престолі! **10** Людські
князі зібралися з Богом Авраамовим,
бо Божі силачі землі дуже піднялися!

(Пѣ́снь ѱалма, сынѡ́въ коре́овыхъ,
вто́рагѡ сꙋббѡ́ты, м҃з)[1]·

Ве́лей гдⷭ҇ь, и҆ хвале́нъ ѕѣлѡ̀, во гра́дѣ бг҃а
на́шегѡ, въ горѣ̀ стѣ́й є҆гѡ̀, бл҃гокоре́ннымъ
ра́дованїемъ всеѧ̀ землѝ, го́ры сїѡ́нскїѧ
ре́бра сѣ́верова, гра́дъ царѧ̀ вели́кагѡ· бг҃ъ въ
тѧжества́хъ є҆гѡ̀ зна́емъ є҆́сть, є҆гда̀ застꙋпа́етъ
є҆̀· ꙗ҆́кѡ сѐ цари̑е [земні́и][2] собра́шасѧ, снидо-
ша́сѧ вкꙋ́пѣ· тїи ви́дѣвше та́кѡ диви́шасѧ,
смѧто́шасѧ подвиза́шасѧ, тре́петъ прїѧ́тъ
ѧ҆̀· та́мѡ болѣ́зни ꙗ҆́кѡ ражда́ющїѧ, дх҃омъ бꙋ́рнымъ
сокрꙋши́ши корабли̑ ѳарсі́йскїѧ· ꙗ҆́коже слы́ша-
хомъ, та́кѡ и҆ ви́дѣхомъ. во гра́дѣ гдⷭ҇а си́лъ, во
гра́дѣ бг҃а на́шегѡ· бг҃ъ ѡ҆снова̀ и҆̀ во вѣ́къ· (-)[3]
Прїѧ́хомъ бж҃е млⷭ҇ть твою̀, посредѣ̀ люді́й твои́хъ·
по̀ и҆́мени твое́мꙋ бж҃е, та́кѡ и҆ хвала̀ твоѧ̀ на
конца́хъ землѝ, пра́вды и҆спо́лнь десни́ца твоѧ̀·
да возвесели́тсѧ гора̀ сїѡ́нскаѧ, [и҆][4] возра-
дꙋ́ютсѧ дщє́ри і҆ꙋде́йскїѧ, сꙋде́бъ ра́ди тво-
и҆́хъ гдⷭ҇и· ѡ҆бы́дите сїѡ́нъ, и҆ ѡ҆б̾имѣ́те є҆го̀,
повѣ́дите въ сто́лпѣхъ є҆гѡ̀· положи́те сердца̑ ва́-

1 47-а пісня псалма. Кореєвих синів.
Другого суботи.
2 Великий Господь і дуже хвале-
ний в місті нашого Бога – в його свя-
тій горі **3** добре укоріненою радістю
всієї землі. Сіонські гори, північні ре-
бра, – місто великого царя. **4** Бог в
його тягарях пізнається, коли засту-
пається за нього! **5** Бо ось земські
царі зібралися, зійшлися разом, **6** ті,
побачивши таке, здивувалися, стри-
вожилися, захиталися. **7** Їх охопило
тремтіння. Там болі, наче тої, що ро-
дить. **8** Бурним духом Ти знищиш
тарсійські кораблі. **9** Так як почули,
так і ми побачили в місті Господа
сил, в місті нашого Бога. Бог засну-
вав його навіки. **10** Боже! Ми одер-
жали твоє милосердя посеред твого
народу **11** за твоїм іменем. Боже! Так
і твоя хвала до кінців землі, Твоя
правиця повна праведності. **12** Хай
розвеселиться Сіонська гора і зраді-
ють юдейські дочки задля твоїх су-
деб, Господи **13** Оточіть Сіон і охо-
піть його! Сповістіть на його баштах!

14 Покладіть ваші серця на його силу, і розділіть його дім, щоб ви розповіли в іншому роді! **15** Бо Той є нашим Богом навіки і навіки віків! Той нас пастиме навіки!

ша в҇ си́лꙋ є҆го, и҆ раздѣли́те [домъ][5] є҆го, ꙗ҆́ко да повѣ́сте в ро́дѣ и҆номъ· ꙗ҆́ко то́и є҆сть бг҃ъ [-][6] нашъ в вѣкъ, и҆ въ вѣкъ вѣка, то́и ѹ҆пасе́тъ насъ въ вѣ́кы·

1 На кінець. Кореєвих синів. 48-ий псалом.

2 Почуйте це всі народи! Послухайте всі, що живете у вселенній! **3** Земні ж і людські сини! Разом багатий і бідний! **4** Мої уста викажуть премудрість і повчання мого серця –
пс. 77 мат. 10 розум. **5** *Прихилю моє вухо у притчах. Відкрию мою загадку в псалтирі, **6** чому боюся в лютому дні. Беззаконня моєї п'яти мене оточить. **7** Ті, що надіються на свою силу і на множество свого багатства, хваляться. **8** Брат не визволить – чи визволить чоловік? Не дасть Богові виміну за себе **9** і ціну визволення за свою душу. **10** І він потрудився на віки і житиме до кінця. Не побачить знищення, коли бачить премудрих, що вмирають. **11** Безумний і нерозумний разом загинуть і залишать чужим своє багатство; **12** і їхні гроби – їхні помешкання навіки, їхнє поселення з роду і в рід. Назвали свої імена на земних, **13** і чоловік, будучи в пошані, не зрозумів. Він прирівняний до нерозумного скота і уподібнився до них. **14** Така їхня дорога – їм згіршення. І після цього в своїх устах милуватимуться. **15** Були покладені, як вівці в аді. Їх пастиме смерть, і ними вранці володітимуть праведні. І їхня поміч постаріється в аді, вони були відкинені від своєї слави. **16** Одначе Бог визволить мою душу з адової руки, коли візьме мене. **17** Не бійся, коли розбагатіє людина або коли помно-
йов. 26 житься слава його дому. **18** *Бо коли вона помирає, – чи не покине все? І з ним його слава не зійде. **19** Бо його душа благословитиметься в його житті, визнається тобі, коли йому вчиниш добро, **20** поселиться аж до роду своїх батьків, аж довіку не побачить світло. **21** І чоловік, будучи в пошані, не зрозумів, прирівнявся до нерозумної скотини і уподібнився до них.

Слава...

(в҇ конⷱ҇ сн҃въ коре́овъ, ѱалⷪ҇, м҃и)[1]·

Оу҆слы́шите сїѧ вси ꙗ҆зы́цы, внꙋши́те вси живꙋщеи҆ по вселе́ннѣи· земнїи же, и҆ сн҃ве чл҃чтїи, вкꙋпѣ богатъ и҆ ѹ҆богъ· ѹ҆ста̀ моѧ̀ възгл҃тюъ премꙋдрость, и҆ поѹ҆че́нїе срⷣца моє҆го ра́зоѹ҆ⷨ· *Приклоню въ (притчаⷯ)[2] ѹ҆хо мое, ѿве́рзꙋ въ ѱалтыри ганáнїе мое, вскꙋю бою́сѧ в҇ дн҃ь лютъ; безакóнїе пѧты̀ моеа̀ ѡ҆быдⷮ҇ мѧ̀· надѣюще́исѧ си́лѣ свое́и, и҆ мно́жествⷪ҇ бога́тства своє҆го хвалѧ́щесѧ· браⷮ҇ не и҆зба́витъ, и҆зба́вить ли чл҃къ; не дастъ бг҃ꙋ и҆змѣны за сѧ, и҆ цѣнꙋ збавле́нїа дш҃а своеа̀, и҆ ѹ҆трꙋди́сѧ в҇ вѣкъ, и҆ живъ бꙋдеⷮ҇ до конца· (-)[3] не ѹ҆зритъ па́гꙋбы, є҆гда видитъ премꙋдрыѧ ѹ҆мира́ющѧ· вкꙋпѣ безꙋменъ и҆ несмы́сленъ поги́бнета, и҆ ѡ҆ста́ваⷮ҇ чю́жимъ богатъство свое, и҆ гро́би и҆хъ, жили́ща и҆хъ в҇ вѣкъ· селе́нїа и҆хъ в ро́дъ и҆ ро́дъ, нареко́ша и҆мена̀ своѧ на земныⷯ҇ [-][4]· И҆ чл҃къ въ честѝ сы́и не разꙋмѣ, приложи́сѧ скотомъ несмы́сленымъ, и҆ ѹ҆подо́бисѧ и҆мъ· Сеи пꙋть и҆ⷯ҇ съблазнъ и҆ⷨ, и҆ по си́ⷯ въ ѹ҆стѣхъ свои҆ бл҃гоизво́лѧⷮ· (-)[5] Ꙗ҆́ко ѡ҆вцѧ въ а́дѣ положе́ни сꙋть, смерть ѹ҆пасе́тъ и҆ⷯ, и҆ ѡ҆блада́ютъ и҆ми пра́вїи заѹ҆тра, и҆ по́мощъ и҆хъ ѡ҆ветша́етъ въ а́дѣ, ѿ сла́вы своеа̀ [и҆зриновени бы́ша][6]· ѡ҆баче бг҃ъ и҆зба́виⷮ дш҃ꙋ мою̀ и҆з рꙋкы а́довы, є҆гда прїе́леⷮ мѧ· [-][7] не ѹ҆бо́исѧ, є҆гда разбога́тѣетъ чл҃къ, и҆ли є҆гда ѹ҆мно́житсѧ сла́ва до́мꙋ є҆го· *Ꙗ҆́ко (є҆гда ѹ҆мира́етъ, не)[8] ѡ҆ста́виⷮ ли всѧ, ниже сни́детъ с ни́мъ слава є҆го. ꙗ҆́ко дш҃а є҆го во живо́тѣ є҆го бл҃ви́тсѧ, и҆сповѣсть ти сѧ є҆гда бл҃го сътвори́ши є҆мꙋ· вселитсѧ да́же до ро́да ѿц҃ь свои́хъ, да́же до вѣка не ѹ҆зритъ свѣта· [и҆][9] чл҃къ въ чⷭ҇ти сы́и не разꙋмѣ, приложи́сѧ скотѣхъ несмы́сленыⷯ, и҆ ѹ҆подо́бисѧ и҆ⷨ· ѱлⷪ҇ оз м҃ѳ і

(Слⷡ҇а,)

1 49-ий псалом. Асафовів.

Бог Богів, Господь сказав і прикликав землю від сходу сонця до заходу. **2** З Сіону шляхетність його краси. Бог явно прийде, **3** наш Бог. І не замовкне. Вогонь загориться перед ним і довкруг нього сильна буря. **4** Прикличе небо вгорі і землю, щоб судити свій народ. **5** Зберіть йому його преподобних, що завіщають його завіт в жертвах! **6** І небеса спо-

(ѱлⷪ҇ а҆са́фовъ м҃д·)[1]

Бг҃ъ бг҃о́мъ г҃ь гл҃а, и҆ призва зе́млю, ѿ въстокъ сл҃нца до западъ. ѿ сїо́на бл҃голѣпїе красоты є҆го· Бг҃ъ ꙗ҆вѣ прїидетъ, бг҃ъ нашъ, и҆ не премолчи́тъ· ѻ҆́гнь прⷣе ни́мъ възгори́тсѧ· и҆ ѡ҆́крестъ є҆го бꙋрѧ ѕѣлна· Призоветъ нбⷪ҇ свы́ше, и҆ землю разсꙋди́ти лю́ди своѧ· Съберѣте є҆мꙋ прпⷣбныѧ є҆го, завѣща́ющаѧ завѣⷮ є҆го ѡ҆ жертваⷯ·

и възвѣстѧтъ нб҃са правдꙋ єго, ꙗко бг҃ъ сꙋ-
дїи єсть· (-)[2] Слышите людїє мои, и възг҃лю
вамъ ї҃илю, и засвѣдительствꙋю ти. бг҃ъ
бг҃ъ твой єсмь азъ· не ѡ жертвах твоихъ ѡбличю
тѧ, всесожженїа же (-)[3] предо мною сꙋть вынꙋ· не
прїимꙋ ѿ домꙋ твоего телцѧ, ни ѿ ст҃а тво-
ихъ козлы· Ꙗко мои сꙋть вси ѕвѣрїє дꙋбравнїи,
скоти в горахъ и вълове· Познахъ всѧ птица
небесныѧ, и красота селнаа съ мною єсть; Аще
ѱлѡ кг взалчю, не (рекꙋ тебѣ)[4]· *моѧ бо єсть вселеннаѧ, и
исполненїє єѧ· єда ѧмъ масѧ юнча; или кровь
козлїю пїю; пожри бв҃и жертвꙋ хвалѣ, и въздаждь
вышнемꙋ ѡбѣты твоѧ· И призови мѧ в дн҃ь
печали [твоеѧ][5], и избавлю тѧ, и прославиши
мѧ· (-)[6] Грѣшникꙋ же рече бг҃ъ, вскꙋю ты по-
вѣдаеши ѡправданїѧ моѧ, и въспрїемлеши за-
вѣтъ мои оусты твоими; Ты же възненавидѣ
наказанїє, и ѿвръже словеса моѧ вспѧть; Аще
видѧше татѧ, течаше с нимъ, и съ прелюбо-
дѣемъ оучастїє свое полагаше· Оуста твоѧ оум-
ножиша злобꙋ, и ꙗзыкъ твой съплеташе лще-
нїѧ· Сѣдѧ на брата своего клеветаше, и на сн҃а
мт҃ре своеѧ полагаше съблазнъ· Сїѧ сътворилъ
єси, и оумолчах· възнепщевалъ єси безаконїє, ꙗко
бꙋдꙋ тебѣ подобенъ· ѡбличю тѧ, и предьпоста-
влю пред лицемъ твоимъ [грѣхи твоѧ][7]· разꙋ-
мѣте же сїѧ забывающей бг҃а, да не когда
похититъ, и не бꙋдетъ избавлѧай, жертва
хвалѣ прославит мѧ, и тꙋ пꙋть, имъже
ꙗвлѧ ємꙋ сп҃сенїє [мое][8]·

(В конеⷱ҇ ѱлоⷨ҇ двдвъ н҃)[1]· внегда
прїити к немꙋ надану прⷪ҇рокꙋ· єгда
вниде к вирсавей [к женѣ оурїевѣ][2]·

Помилꙋи мѧ бж҃е, по велицей мл҃ти
твоей· И по множествꙋ щедрот тво-
ихъ, ѡцысти безаконїа моа· наипаче ѡ-
мыи мѧ ѿ безаконїѧ моего, и ѿ
грѣха моего ѡчисти мѧ· ꙗко безаконїє мое
азъ знаю, и грѣх мой предо мною єсть вынꙋ·
тебѣ єдиномꙋ съгрѣшихъ, и лꙋкавое пре то-
кри҃ г бою сътворихъ· *ꙗко да ѡправдишисѧ в слове-
сѣхъ своихъ, и побѣдиши внегда сꙋдити
ти· Се бо въ безаконихъ зачатъ єсмь, и въ
грѣсѣхъ роди мѧ мт҃и моа· се бо истинꙋ
възлюбилъ єси, безвѣстнаѧ и таиннаѧ пре-
мꙋдрости твоеѧ ꙗвил ми єси· ѡкропиши мѧ
ѵссопомъ, и ѡчищꙋсѧ. ѡмыєши мѧ, и паче
снѣга оубѣлюсѧ· слꙋхꙋ моемꙋ даси радость и
веселїє, възрадꙋютсѧ кости смиренныѧ· ѿвра-
ти лице твое ѿ грѣхъ моихъ, и всѧ безако-
нїѧ моа ѡцисти· Ср҃це чисто съзижди въ

вістять його праведність, бо Бог є
суддя. **7** Послухай, мій народе! І
скажу вам, Ізраїле! І тобі засвідчу.
Бог, твій Бог Я є! **8** Не оскаржу тебе
за твої жертви, цілопалення ж є
постійно переді мною. **9** Не прийму
телят з твого дому ані козлів з твоїх
стад, **10** бо моїми є всі звірі лісу,
скотина в горах і воли. **11** Я пізнав
всіх небесних птахів, і краса поля є зі
мною. **12** Якщо зголоднію, тобі не
скажу, *бо моя є вселенна і її пс. 23
повнота, **13** чи їм Я м'ясо бичків або
п'ю кров козлів. **14** Принеси Богові
жертву хвали і віддай Всевишньому
твої обіти. **15** І приклич Мене в дні
твоєї скорботи – і визволю тебе, і
Мене прославиш. **16** Грішникові ж
Бог сказав: Чому ти розповідаєш про
мої оправдання і приймаєш мій завіт
твоїми устами? **17** Ти ж зненавидів
нагадування і геть відкинув мої
слова. **18** Якщо ти бачив злодія, ти
біг з ним, і свою частку клав ти з
перелюбником. **19** Твої уста
помножили злобу, і твій язик плів
обману. **20** Сидячи, ти наговорював
проти свого брата і клав ти згіршення
проти сина своєї матері. **21** Це зробив
ти, і Я промовчав. Ти взявся за без-
законня, бо *думав, що* буду подібний
до тебе. Я тебе скартаю і перед твоїм
лицем поставлю твої гріхи. **22**
Зрозумійте ж це, ви, що забуваєте
Бога! Шоб часом не захопив і не
забракло визволителя. **23** Жертва
хвали мене прославить! І там дорога,
якою покажу йому моє спасіння!

1 На кінець. 50-ий псалом Давидів. **2**
Коли до нього прийшов пророк
Натан. Коли той ввійшов до Вирсавії,
Урієвої жінки.

3 Помилуй мене, Боже, за великим
твоїм милосердям. І за множеством
твоїх щедрот очисть мої беззаконня.
2 Найбільше омий мене від мого
беззаконня і очисть мене від мого
гріха. **5** Бо я знаю моє беззаконня, і
мій гріх є постійно переді мною. **6**
Тобі єдиному я згрішив і зробив по-
гане перед тобою. *Щоб Ти оправ- рим. 3
дався у своїх словах і переміг, коли
судитимеш, **7** ось бо в беззаконнях є
я зачатий і в гріхах мене породила
моя матір. **8** Ось бо правду Ти по-
любив, невідоме і таємне Твоєї пре-
мудрості Ти мені об'явив. **9** Покро-
пиш мене іссопом – і очищуся. Об-
миєш мене – і вибілюся більше від
снігу. **10** Моєму слухові даси радість
і веселість. Зрадіють упокорені кості.
11 Відверни твоє лице від моїх гріхів
і очисть всі мої безаконня. **12** Чисте
серце збудуй в мені, Боже! І обнови
праведний дух у нутрощах моїх!

13 Не відкинь мене від твого лиця! І твого святого духа не відніми від мене! **14** Віддай мені радість твого спасіння і владним духом мене скріпи! **15** Навчу беззаконних твої дороги, і безбожні повернуться до Тебе. **16** Визволи мене від крові, Боже! Боже мого спасіння! Мій язик зрадіє твоєю справедливістю. **17** Господи! Відкриєш мої губи і мої уста сповістять твою хвалу. **18** Бо, якщо б Ти забажав жертву, я, отже, дав би. Цілопаленням Ти не милуєшся. **19** Жертва Богові – побитий дух. Побитим і упокореним серцем Бог не погордить. **20** Господи! Вчини добро Сіонові у твоїй милості! І хай будуть збудовані єрусалимські мури! **21** Тоді милою буде жертва праведності, приношення і цілопалення. Тоді на твій жертовник покладуть телят.

Слава...

мнѣ б҃же, и҆ ду҃хъ пра́въ ѡ҆бновѝ въ оу҆тро́бѣ мое́й. Не ѿве́рзи мене ѿ лица твое҆го, и҆ ду҃ха с҃таго твое҆го не ѿи́ми ѿ мене. воздаж҃ь ми҃ ра́дость сп҃се́нїа твое҆го, и҆ ду҃хомъ вл҃чномъ оу҆тверди́ мѧ. Наоу҆чю беза́ко́нныѧ̀ пꙋ҆тє҃ твои́мъ, и҆ нечести́вїи к тебѣ ѡ҆брата́тсѧ. И҆зба́ви мѧ҃ ѿ кровїи б҃е, б҃же сп҃се́нїѧ моего, възра́дꙋетсѧ ѩ҆зы́къ мой пра́вдѣ твоей г҃и оу҆стнѣ мой ѿве́рзеши, и҆ оу҆ста̀ моѧ̀ възвѣстѧт҃ хвалꙋ҆ твою. Ꙗ҆́ко а҆́ще бы въсхотѣлъ же́ртвѣ, далъ бымъ́ оу҆бо. Всесожже́нїѧ не бл҃говоли́ши. Жрътва б҃гꙋ, ду҃хъ съкрꙋше҃н. с҃рце съкрꙋшено и҆ смиренно б҃гъ не оу҆ничижи́тъ. Оу҆блажѝ г҃и бл҃говоле́нїем̆ твои́мъ сїо́на, и҆ да съзи́ждꙋтсѧ стѣны і҆ерли́мъскїа. Тогда бл҃говолиши же́ртвꙋ пра́вдѣ, възноше́нїе и҆ всесъжега́емаа. тогда възложа́тъ на ѡ҆лта́рь твой телца.

(Сла́ва.)

1 На кінець. Розуму Давидового. 51.

2 Коли прийшов Доїк ідумейський і сповістив Саулові, і сказав йому: Давид прийшов до Авімелехового дому.

3 Чому сильний хвалишся в злобі беззаконня ввесь день? **4** Твій язик задумав неправедність. Ти зробив обману, наче вигострена бритва. **5** Ти полюбив злобу понад доброту, неправедність радше, ніж говорити правду. **6** Ти полюбив всі потопні слова, язику обманливий, **7** через це Бог тебе знищить до кінця. Він тебе вирве і тебе переселить від твого поселення і твій корінь з землі живих. **8** Праведні побачать і злякаються, і його висміять, і скажуть: **9** Ось чоловік, який не поклав собі Бога за помічника, але надіявся на множество свого багатства і скріпився своєю марнотою! **10** Я ж наче плідне оливкове дерево в домі Бога. Я поклав надію на боже милосердя навіки і навіки віків. **11** Визнаватимуся Тобі навіки, бо Ти вчинив, і терпітиму твоє ім'я, бо добре перед твоїми преподобними!

(Въ коне҃ц ра́зꙋма дв҃дъ, н҃а)[1]. внегда̀ прїити доикꙋ и҆дꙋме́искꙋ, и҆ възвѣстити саоу҆лꙋ, и҆ рещѝ е҆мꙋ, прїиде дв҃дъ, в до҃м а҆вїмелехо҃в.

Что́ сѧ хва́лиши в҆ зло́бѣ си́лне, беза́конїе ве́сь дн҃ь; Непра́вдꙋ оу҆мы́сли ѩ҆зы́къ твой, ѩ҆́ко бри́тва и҆зъѡ҆щре́на сътворилъ е҆си лесть. Възлюби́лъ е҆си злобꙋ па́че бл҃гостынѧ, непра́вдꙋ неже гл҃ати правдꙋ. (-)[2] възлюбилъ е҆си всѧ гл҃ы потопныѧ̀, ѩ҆зыкъ льсти́въ. Сего ради б҃гъ разрꙋши҃т тѧ до конца, въсто́ргне҃т тѧ, и҆ пресели́тъ тѧ ѿ селе́нїѧ [твое҆го][3], и҆ ко́рень твой ѿ землѧ̀ живыхъ. (-)[4] [-][5] оу҆зрѧтъ пра́веднїи и҆ оу҆боа́тсѧ, и҆ ѡ҆ немъ въсмѣ́ютсѧ и҆ рекꙋтъ. се ч҃лкъ, и҆же не положи б҃га помощника себѣ. но̂ оу҆пова̀ на мно́жество бога҃ства свое҆го, и҆ възмо́же сꙋетою своею. А҆зъ же ѩ҆́ко ма́слина плодови́та в҆ домꙋ б҃жїи. Оу҆пова́хъ на ми҃лть б҃жїю в҆ вѣкъ, и҆ въ вѣкъ вѣка. И҆сповѣмсѧ тебѣ в҆ вѣкъ, ѩ҆́ко сътворилъ е҆си. и҆ теръплю̀ и҆́мѧ твое, ѩ҆́ко бл҃го пре҃д пр҃пбными твои́ми.

1 На кінець. Про Маелета. Розум Давидів. 52-ий.

2 Безумний сказав у своєму серці: Немає Бога. Зітліли і зробилися огидними в беззаконнях. Немає того, що чинить добро. **3** Бог з неба поглянув на людських синів, щоб побачити чи є той, що розуміє, або той, що шукає Бога. **4** Всі відхилилися, разом стали непридатними. Немає того, що чинить добро. Немає ні одного. **5** Чи всі не розуміють, що чинять беззаконня?

(Въ конецъ, ѡ҆ мае҆ле́дѣ, разꙋмъ дв҃дъ, н҃в)[1].

Рече безꙋменъ в҆ с҃рци свое́мъ, нѣсть б҃га. Растлѣша и҆ ѡ҆мрази́шасѧ в беззако́нихъ, нѣсть творѧй бл҃гостыню. Б҃ъ съ н҃бсе прини́че на́ с҃ны ч҃лческыа, видѣти, а҆́ще е҆сть разꙋмѣва́а, и҆ли в҆зыска́ѧ б҃а. Вси оу҆клони́шасѧ, в҆кꙋпѣ непотребни бы́ша. Нѣсть творѧй бл҃гое, нѣсть до е҆ді́ного. Ни̂ ли разꙋмѣвают вси дѣлающей беззаконїе, снѣда́ющей

люди моя (в хлѣба мѣсто)[2]: Бга не призваша, тамо оустрашишася страха, идѣже не бѣ страха. Яко Бъ рассыпа кости члкоугодником. постыдѣшася, яко Бъ оуничижи их. кто дасть ѿ сїона спсенїе їилево: внегда възвратит Бъ плѣненїе людїи своихъ, възрадуется їаковъ, и възвеселится їилъ.

Ті, що поїдають мій народ замість хліба, не прикликали Бога. **6** Злякалися від страху там, де не було страху, бо Бог розсіяв кості тих, що догоджають людям. Завстидалися, бо Бог ними погордив. **7** Хто з Сіону дасть ізраїлеве спасіння? Коли Бог поверне полон свого народу, Яків зрадіє й Ізраїль розвеселиться.

(в коне в пѣсне разума двдвъ. внегда прїити зифеом, и рещи саоулови. не се ли двдъ крыется в нас, нг)[1].

Бже въ имя твое спси мя, и въ силѣ твоей суди ми. Бе оуслыши млтву мою, внуши глы оустъ моих. Яко чюждїи всташа на мя, и крѣпцїи взыскаша дшу мою, [и][2] не преложиша Ба пред собою. (-)[3] Се бо Бъ помогаетъ ми, и Гь заступникъ дши моей. ѿвратитъ злая врагом моимъ, истиною твоею потреби их. волею пожру тебѣ, исповѣмся имени твоему Ги, яко благо. яко ѿ всякыя печали избави мя, и на враги моя възрѣ око мое.

1 На кінець. В піснях розуму Давидового. **2** Коли прийшли зіфеї і сказали Саулові: Чи ось не Давид ховається в нас? **53**-ій.

3 Боже, в твоє ім’я! Спаси мене і в твоїй силі суди мене! **4** Боже! Вислухай мою молитву! Почуй слова моїх уст, **5** бо чужі повстали проти мене. І сильні шукали моєї душі, і не поставили Бога перед собою.**6** Бо ось Бог мені помагає і Господь – заступник моєї душі! **7** Він відверне зло моїм ворогам, Вигубить їх твоєю правдою! **8** Добровільно принесу Тобі жертву, визнаватимуся твоєму імені, Господи, бо добре! **9** Бо Ти мене визволив з усякого клопоту і на моїх ворогів поглянуло моє око.

в коне пѣсне, разумъ [асафовъ][1], нд)[2]

Внуши Бе млтву мою, и не презри моленїа моего. вонми ми, и оуслыши мя. възскорбѣх печалїю моею, и смутихся ѿ гласа вражїа, и ѿ стуженїа грѣшнича. яко оуклониша на мя безаконїе, и въ гнѣвѣ враждовахуми. срдце мое смутися въ мнѣ, и страх смерти нападе на мя. боязнь и трепетъ прїиде на мя, и покры мя тма. и рѣхъ, кто дасть ми крилѣ яко голуби: и полещу, и почїю. Се оудалихся бѣгаа, и вьдворихся в пустыни. (-)[3] чаях [Ба][4] спсающаго мя, ѿ малодшїа, и буря. Потопи Ги, и раздѣли языкы их. яко видѣх безаконїе, и прерѣканїе въ градѣ. днь и нощъ обыдетъ и по стѣнам его, [и][5] безаконїе и трудъ посредѣ его, и неправда. и не оскудѣ ѿ (пути)[6] его лихва и лесть. яко аще бы врагъ поноси ми, претерпѣлъ бым оубо. И аще бы ненавидяи мя на мя велерѣчевалъ, оукрылъ бися ѿ него. Ты же члче равнодшне, влко мой, и знаемый мой. иже купно насладилъ мя еси брашна, в храмѣ бжїи ходиховѣ единомышленїем. да прїидет (же)[7] смрть на ня, и снидут въ адъ живи. яко лукавство в жилищих их посредѣ ихъ. Азъ [-][8] к Бу възвахъ, и Гь оуслыша мя. вечер и заоутра и полудне повѣмъ [и][9] възвѣщу, и оуслышит гласъ мой. изба-

1 На кінець пісень. Розум Асафовий. 54-ий.

2 Прислухайся, Боже, до моєї молитви і не погорди моїм благанням! **3** Зглянься на мене і вислухай мене! Я заболів моїм болем і засмутився **4** від ворожого голосу і від пригнічення грішника. Бо на мене навернули беззаконня і в гніві на мене лютилися. **5** Моє серце збентежилось в мені, і страх смерті напав на мене. **6** На мене прийшли страх і тремтіння, і мене покрила темрява. **7** І я сказав: Хто дасть мені крила, наче голубки? І полечу. І спочину. **8** Ось я, втікаючи, віддалився і поселився в пустині. **9** Я очікував Бога, що мене спасає від малодушності і бурі. **10** Господи! Затопи і поділи їхні язики! Бо я побачив беззаконня і нарікання в місті. **11** День і ніч його оточить по його мурах, і посеред нього безаконня, і труд, і неправедність. **12** І на його дорозі не забракло лихви і обмани. **13** Бо якщо б ворог мене зневажав, я, отже, стерпів би, і якщо б той, що мене ненавидить, гордо говорив проти мене, я сховався б від нього. **14** Ти ж, чоловіче одного духу, мій володарю і мій знайомий, **15** який разом мене насолодив їжею. Ми ходили в божому храмі в однодумності. **16** Хай же на них надійде смерть! І зійдуть живими до аду, бо лукавство в їхніх поселеннях посеред них. **17** Я закликав до Бога, і Господь мене вислухав. **18** Ввечорі, і вранці, і в полудень розпо-

відатиму. І сповіщу. І Він вислухає мій голос. **19** Визволить мою душу в мирі від тих, що наближаються до мене, бо в багатьох *обставинах* були зі мною. **20** Бог вислухає і упокорить їх, Він, що є перед віками. Бо їм немає зміни. Бо не побоялися Бога. **21** Простягнув свою руку, щоб віддати, – опоганили Його завіт. **22** Його лиця розділилися від гніву. І приблизилися їхні серця. Їхні слова були м’якшими від олії. І вони – стріли. 23 *Скинь на Господа твою турботу! І Той тебе вигодує. Повік не дасть клопіт праведникові. **24** Ти ж, Боже, зведеш їх до джерела зітління. Мужі крові і обмани й до половини не проведуть своїх днів. Я ж Господи надіюся на тебе.

мат. 6 лук. 12 пет1. 5

Слава...

вит҄ъ миромъ дш҃ю мою ѿ приближающихся мнѣ, ꙗко въ мнозѣ бѣху со мною· оуслышитъ бг҃ъ, и смирит҄ ихъ, сый прежде вѣкъ· (-)[10] нѣсть бо (-)[11] им изменѣнїа, ꙗко не оубоꙗшася бг҃а. прострѣтъ роукꙋ свою на въздаанїе. оскверниша завѣтъ его, раздѣлишася ѿ гнѣва лица его, и [приближишася срд҃ца их][12]. Оумакнꙋша словеса [их][13] паче елеа, и та сꙋть стрѣлы· *въверзи на гд҃а печаль твою и той тѧ препитаетъ· не дасть въ вѣкъ млъвы праведникꙋ· ты же бж҃е низведеши их въ стꙋденецъ истлѣнїа· мꙋжїе крови и льсти, не преполовѧт дни своих, аз же [гд҃и оуповаю на тѧ][9].

маѳ ѕ лꙋ вı а петро е

(Слава·)

1 На кінець. Про народ, що віддалений від святих. Давидів надпис. Коли ним заволоділи чужинці в Ґеті. 55-ий.
8-а катизма.

2 Помилуй мене, Боже! Тому що мене потоптав чоловік. Цілий день воюючи, він мені надокучив. **3** Мене топтали мої вороги день цілий, бо численні ті, що воюють проти мене згори. **4** В дні не боятимуся, я ж на Тебе покладаю надію. **5** В Бозі похвалю мої слова, на Бога я поклав надію. Не злякаюся, що мені зробить тіло. **6** Цілий день гидували моїми словами. Всі їхні задуми проти мене на зло. **7** Поселяться і сховаються. Ті стережуть мою п’яту, так як стерпіли мою душу. **8** Вповні ж не залишиш їх, гнівом вигубиш народ. Боже! **9** Я Тобі сповістив моє життя. Ти поклав мої сльози перед собою, так як і в твоїй обітниці. **10** Хай мої вороги відвернуться назад в тому дні, коли я покличу до Тебе! Ось я впізнав, що Ти є мій Бог! **11** В Бозі похвалю слово! В Господі похвалю слово! **12** На Бога я поклав надію, не побоюся, що мені зробить людина. **13** В мені, Боже, молитви, які я віддам твоїй похвалі, **14** бо ти визволив мою душу від смерті, мої очі – від сліз і мої ноги – від спотикання. Догоджатиму перед Господом в світлі живих.

(в конеч о людехъ, еже ѿ ст҃ых оудаленыхъ, дв҃дъ, в столпописанїе, внегда оудержаша и иноплеменници в гедѣ, не)[1]· (Каѳ и·)

Помилꙋй мѧ бж҃е, ꙗко попра мѧ чл҃къ весь дн҃ь борѧ стꙋжи ми· Попраша мѧ врази мои весь дн҃ь, ꙗко мнози борющеи мѧ свыше· въ дн҃е [не][2] оубоюсѧ аз же [оуповаю на тѧ][3]· о бз҃ѣ похвалю словеса моѧ [-][4], на бг҃а оуповах, не оубоюсѧ, что сътворит мнѣ плоть· весь дн҃ь словесъ моихъ гнꙋшахꙋсѧ, на мѧ вся помышленїа ихъ на зло· вселѧтсѧ и съкрыютъ. тїи пѧтꙋ мою хранѧтъ· Ꙗкоже потръпѣша дш҃ю мою, ни о чесом (же) (оставиши)[5] их, гнѣвомъ люди низвїеши· Бж҃е животъ мои възвѣстихъ тебѣ, положилъ еси слезы моѧ пред собою, ꙗко и въ обѣтованїи твоемъ· Да възвратѧтсѧ врази мои вспѧть. воньже дн҃ь аще призовꙋ тѧ, се познахъ ꙗко бг҃ъ мои еси ты· о бз҃ѣ похвалю гл҃ъ, о гд҃ѣ похвалю слово· На бг҃а оуповах, не оубоюсѧ что сътворит мнѣ чл҃къ· во мнѣ бж҃е молитвы, ꙗже въздамъ хвалѣ твоеи· Ꙗко избавилъ дш҃ю мою ѿ смерти, [-][6] [очи мои ѿ слез][7], и нозѣ мои ѿ поплъзновенїа· [Бл҃гооугожꙋ][8] пред [гм҃ъ][9], въ свѣтѣ живыхъ·

1 На кінець. Щоб Ти не звів до зітління. Давидів. В надпис. Коли він тікав від Саулового лиця до печери. 56-ий.

2 Помилуй мене, Боже! Помилуй мене, бо на тебе моя душа поклала надію. І в тіні твоїх крил надіятимуся, доки не мине беззаконня. **3** Я закличу до Бога Всевишнього, до Бога, що вчинив мені добро! **4** Він послав з

(в конецъ да не растлиши, дв҃дъ, в столпописанїе, внегда емꙋ ѿбѣгати ѿ лица саоулова в пещерꙋ. нѕ)[1]·

Помилꙋи мѧ бж҃е, помилꙋй мѧ, ꙗко на тѧ оуповà дш҃а моѧ· И на сѣнь крилꙋ твоею надѣюсѧ, дондеже прейдет беззаконїе· възѕовꙋ к бг҃ꙋ вышнемꙋ, бг҃ꙋ бл҃годѣавшемꙋ мнѣ· Послà съ нбс҃е, и сп҃се мѧ,

дастъ в поношенїе попирающыя мя· (-)[2]
Посла бг҃ъ млⷭ҇ть свою, и истинну свою, и изя̑
дш҃у мою ѿ среды скѵменъ, поспа́ смущенъ·
Сн҃ве чл҃чⷭ҇тїи, зѹбы ихъ ѡрѹжїя и стрѣлы, (-)[3]
язы́къ ихъ мечъ ѻ҆́стръ· Вознесися на нб҃са
бж҃е, и по всей земли слава твоя· Сѣть
ѹготоваша ногамъ моимъ, и смириша
дш҃у мою· Ископаша пре́ лицемъ моимъ ямѹ, и
ѱало ѕ҃ впадоша ся в ню· (-)[4] *Готово срⷣце мое бж҃е,
готово срⷣце мое· пою, и воспою [в славѣ моей][5]·
Востани слава моя, востани ѱалтырю и
гѹсли, востанѹ рано· Исповѣмся тебѣ в людехъ
гⷭ҇и, пою тебѣ въ языцѣхъ· Яко възвеличися до
нб҃съ, млⷭ҇ть твоя, и даже до ѡблакъ
истинна твоя· Вознесися на нб҃са бж҃е, и по
всей земли слава твоя·

неба і мене спас. Він дав на погорду
тих, що мене топтали. Бог послав
своє милосердя і свою правду **5** і вир-
вав мою душу з-посеред левенят. Я
заснув засмученим. Людські сини, їх-
ні зуби – зброя і стріли, їхній язик –
гострий меч. **6** Піднесися вгору над
небеса, Боже! І по всій землі твоя
слава! **7** Приготували пастку для моїх
ніг і присмирили мою душу. Викопа-
ли яму перед моїм лицем і впали до
неї. **8** *Готове моє серце, Боже! Гото- пс. 7
ве моє серце! Співаю і виспівуватиму
9 в моїй славі! Підведися, моя славо!
Встань, псалтирю і гуслі! Я встану
вранці. **10** Господи! Визнаватимуся
Тобі між народами! Співатиму Тобі
між народами! **11** Бо аж до небес зве-
личилося твоє милосердя і аж до
хмар – твоя правда! **12** Піднесися
вгору понад небеса, Боже! І по всій
землі твоя слава!

(В конецъ да не растлиши, двдⷣвъ в столпописанїе, нз҃)[1]·

Аще въистиннѹ ѹбо правдѹ гл҃ете, правая
сѹдите сн҃ве чл҃честїи· Ибо в срⷣци бе-
законїе дѣлаете на земли, неправдѹ рѹ-
кы ваша сплетаютъ· Ѿчюжени быша
грѣшницы ѿ ложесъ, заблѹдиша ѿ чрева,
гл҃аша лжѹ· Ярость ихъ по подобїю змїинѹ,
яко аспидъ глѹхїи и затыкаяй ѹши свои· и-
же не слышитъ гласа ѻбавающыхъ, ѻбаваѐ
ѻбавается ѿ премѹдра· Бг҃ъ сокрѹшитъ зѹ-
бы ихъ въ ѹстѣхъ и҆, членовныя львомъ съ-
крѹшилъ есть гь҃· ѹничижатся яко вода ми-
мотекѹщїя, напряжетъ лѹкъ свой дондеже
изнемогѹтъ· Яко воскъ растаявъ ѿимѹтся.
паде ѻгнь [на нихъ][2], и не видѣша слн҃ца· Пре-
жⷣе даже разѹмѣти терьнїа вашего рамна, я-
ко живы, яко въ гнѣвѣ пожретъ [ихъ][3]· Во-
звеселится правⷣникъ, егда видитъ ѿмщенїе
[-][4], рѹцѣ свои ѹмыетъ в крови грѣшника· И
речетъ чл҃къ, аще ѹбо есть плⷣо праведника,
ѹбо есть бг҃ъ сѹдя имъ на земли·
(Слава.)

1 На кінець. Ти не зведеш до
зітління. Давидів. В надпис. 57-ий.
2 Чи по правді, отже, говорите
правду? Судіть праведне, людські си-
ни! **3** Бо і в серці чините беззаконня
на землі. Ваші руки сплітають непра-
ведність, **4** грішники стали відчуже-
ними від лона. Заблукали від лона.
Заговорили брехню. **5** Їхній гнів на
подобу зміїного. Наче глухий гаспид,
що затикає свої вуха, **6** який не чує
голосу тих, що зачаровують. Він пре-
мудрим зачаровується чаруваннями.
7 Бог розіб’є їхні зуби в їхніх устах!
Господь розтрощив ікла левів! **8** Вва-
жатимуться за ніщо, як вода, що про-
пливає. Натягне свій лук, доки не по-
слабнуть. **9** Будуть знищені, наче
віск, що розтанув. На них впав во-
гонь і не побачили сонця. **10** Раніше,
ніж впізнає ваше терня тернину, він
їх пожере, наче живих, наче в гніві.
11 Зрадіє праведник, коли побачить
помсту, свої руки помиє в крові гріш-
ника. **12** І скаже людина: Отже, чи є
плід для праведника? Отже є Бог, що
їх судить на землі!
Слава...

(В конецъ да не растлиши. двдⷣвъ. в столпописанїе. егда посла саѹлъ, и ѹдръжа домъ его, еже ѹморити его· ни҃)[1]·

Изми мя ѿ врагъ моихъ бж҃е, и ѿ вос-
тающих на мя избави мя· Изми мя
ѿ творящыхъ безаконїе, и ѿ мѹжъ
кровїи спсⷭ҇и мя· Яко се ѹловиша дшѹ
мою, нападоша на мя крѣпцїи· Ни безаконїе
мое, ни грѣхъ мой гⷭ҇и, без безаконїа текоⷯ, и

1 На кінець. Ти не зведеш до
зітління. Давидів. На заголовок. Коли
Саул послав і стеріг його дім, щоб
його вбити. 58-ий.
2 Визволи мене від моїх ворогів,
Боже! І визволи мене від тих, що пов-
стають проти мене! **3** Вирви мене від
тих, що чинять беззаконня, і спаси
мене від мужів крові! **4** Бо ось вчини-
ли лов на мою душу, сильні на мене
напали. Ні моє беззаконня, ні мій
гріх, Господи. **5** Без беззаконня я біг і

держав прямий напрям. Встань мені назустріч і поглянь! **6** І ти, Господи Боже сил, Боже Ізраїля, зглянься, щоб відвідати всі народи! Не будеш щедрим до всіх, що чинять беззаконня. **7** Повернуться на вечір і зголоднілють, наче пес, і оточать місто. **8** Ось ті відповідатимуть своїми устами. І зброя в їхніх губах. Бо хто почув? **9** І ти, Господи, висмієш їх! Погордиш всіма народами! **10** Мою владу до Тебе збережу, бо Ти, Боже, є моїм заступником! **11** Мій Бог! Його милосердя мене випередить. Мій Бог мені покаже на моїх ворогах! **12** Не вбий їх, щоб часом не забули твій закон! Розжени їх твоєю силою! І зведи їх, мій оборонче, Господи! **13** Гріх їхніх уст. Слово їхніх губ. І будуть схоплені у своїй гордості. І від клятви й брехні спові́стять вкінці, **14** в кінці гніву. Й не будуть. І пізнають, що Бог володіє Яковом і кінцями землі. **15** Повернуться на вечір і зголодніють, наче пси, і оточать місто. **16** Ті розійдуться їсти. Коли ж не наситяться, і нарікатимуть. **17** Я ж оспівуватиму твою силу і вранці зрадію твоїм милосердям. Бо Ти став моїм заступником і моєю схованкою в дні мого болю. **18** Ти є моїм помічником. Тобі співатиму. Бо Ти є моїм Богом, заступником! Мій Боже! Моє милосердя!

1 На кінець. Тих, що ще змінилися. На заголовок. Давидів. На повчання. **2** Коли спалив Сирійське середноріччя і Совальську Сирію, і Йоав повернувся і побив 12 тисяч Едома в Алоновій долині. 59-ий.

3 Боже! Ти нас відкинув і побив нас! Розгнівався і помилував нас! **4** Ти потряс землею і засмутив її! Вилікуй її побиття, бо зрушилася! **5** Ти показав своєму народові жорстоке. Ти напоїв нас вином подиву, **6** дав знак тим, що тебе бояться, щоб втекти від лиця лука, **7** *щоб спаслися твої улюблені. Спаси твоєю правицею і вислухай мене! **8** Бог заговорив у своєму святому: Зрадію і розділю Сикиму! І виміряю долину помешкань! **9** Мій є Ґалаад! І мій є Манассій! І Ефрім – сила моєї голови! Юда – мій цар! **10** Моав – посуд моєї надії! На Ідумею я простягну мою обуву! Мені підкорилися чужинці! **11** Хто мене поведе до укріпленого міста? Або хто мене наставить до Ідумеї? **12** Чи не Ти, Боже, що нас відкинув? І не вийдеш, Боже, в наших силах. **13** Дай нам поміч в біді. І даремне людське спасіння. **14** В Бозі

пс. 107

направихъ· Въстани въ срѣтенїе мое, и вижь·
И ты Ги Бе силъ, Бже Iилевъ· Вонми посѣтити
ти вся языкы, не ущедриши вся дѣлаю-
щаа безаконїе· (-)[2] Възвратятся на вечеръ, и
взалчютъ яко песъ, и обыдутъ гра· Се
[тїи][3] отвѣщаютъ усты своими, и (оружїе)[4]
въ устнахъ ихъ. яко кто слыша; И ты Ги
посмѣешися имъ, уничижиши вся языкы·
дръжаву мою к тебѣ съхраню, яко [ты][5] Бже
заступникъ мой еси· Бгъ мой, млть его
прѣварит мя, Бгъ [мой][6] явитъ мнѣ на
вразѣ моихъ· Не убiи ихъ, да не когда
забудутъ [законъ твой][7]· Расжени ихъ силою
твоею, и низложи ихъ защитниче мой Ги·
Грѣхъ устъ их, слово устенъ ихъ, и яти
будутъ в грьдыни своей· И от клятвы и
лжа възвѣстятся в кончинѣ, въ гнѣвѣ
кончины, и не будутъ· И увѣдят яко Бъ
обладаетъ Iаковомъ, [и][8] концы земля· (-)[9]
Възвратятся на вечеръ, и взалчютъ яко
(пси)[10], и обыдутъ гра· Тїи разыдутся ясти.
ти. аще ли же не насытятся, и поропъ-
щутъ· Аз же въспою силу твою, и възраду-
юся заутра млти твоей· Яко бысть заступ-
никъ мой, и прибѣжище [мое][11], в днь печали
моея· Помощникъ мой [еси][12], тебѣ пою. яко Бгъ
заступникъ мой еси. Бже мой, млть моя·

(В конецъ, изменшихъся еще в
столпописанїе, двдъ, в наказанїе,
егда зажеже средорѣчїе сүрїиское и
сүрїа совалъ. и възвратися иоавъ,
и порази (едома). въ юдоли алони,
вı, тысущъ· нд)[1].

Бже отринулъ ны еси, и низложилъ еси ны,
разгнѣвався еси, и ущедри еси ны· Съ-
трясль еси землю, и смути ю. исцѣли
съкрушенїе ея, яко подвижася· Явилъ
еси людемъ своимъ жестокаа, напоилъ еси насъ
виномъ умиленїа· далъ еси боящимся тебе
знаменїе, еже убѣжати от лица луку· (-)[2] *Яко ѱало рз
да избавятся възлюбленїи твои, спси десницею
твоею, и услыши мя· Бгъ възгла въ стѣмъ
своемъ, възрадуюся, и раздѣлю сикиму, и юдолъ
жилищъ размѣрю· мой есть галаадъ, и мой есть
манассїи, и ефрѣмъ крѣпость главы моея· Иоуда
црь мой, моавъ коноб упованїа моего· На иду-
мею простру сапогъ мой, мнѣ иноплеменници по-
корилася· Кто введетъ мя въ гра обстоанїа;
[или][3] кто наставит мя до (идумея)[4]; не ты
ли Бе отринувый насъ; и не изыдеши Бже в силахъ
наших· дажь ны помощъ от печали, и суетно спсе-

нїе чл҃чьско· ѡ҆ [-][5] б҃зѣ сътворимъ силꙋ, и҆ то́и ꙋ҆ничижи҆ стꙋжа́ющаѧ на́мъ·

зробимо силу! І Той погордить тим, що нам дошкуляють!

(в҆ конеⷱ҇ в пѣсне́хъ [ѱло҃][1] дв҃дꙋ ѯ҃)[2].

Ꙋ҆слыши б҃же моле́нїе мое, вонмѝ мл҃твѣ
моеи҆· ѿ коне́цъ землѧ, к тебѣ въꙁ҆вахъ,
є҆гда ѹ҆ны̀ ср҃це мое, на ка́мень вꙁнесѐ
мѧ̑· Наста́вилъ мѧ̑ є҆си, ꙗ҆́ко бысть ѹ҆по-
ва́нїе мое, сто́лпъ крѣпости ѿ лица̀ вражїѧ·
вселюсѧ в҆ жили́щи твое́мъ в вѣкъ, покры́юсѧ
въ кровѣ крилъ твои́хъ· (-)[3] ꙗ҆́ко ты̑ б҃е ѹ҆слы́ша
мл҃твы моѧ, да́лъ є҆си достоѧ́нїе боѧщїмсѧ
и҆́мени твое́го· Дн҃ь ѿ дн҃е ц҃ре́ви приложи́ши,
лѣта его до́ дне ро́да и҆ ро́да· Пребыва́етъ в҆
вѣкъ пре́ б҃го҃. мл҃ть и҆ і҆́стинꙋ є҆го кто̑ в҆зы́-
щетъ; та́ко пою и҆́мени твое́мꙋ [въ вѣкы][4],
въздати ми̑ мл҃твы моѧ̀ дн҃ь дн҃е·
(Сла́ва·)

1 На кінець. В піснях. 60-ий псалом Давидів.

2 Боже! Вислухай моє благання! Будь уважний до моєї молитви! **3** Від кінців землі я до Тебе закликав, коли моє серце впало на силах. На камені Ти мене підняв, **4** повів мене, бо Ти став моєю надією, баштою сили від ворожого лиця. **5** Оселюся у Твоїм поселенні навіки. Сховаюся в захороні крил твоїх. **6** Бо ти, Боже, вислухав мої молитви, дав наслідця тим, що бояться твого імені! **7** День від дня додаси цареві його роки. До днів роду і роду. **8** Він зостанеться навіки перед Богом. Його милосердя і правду хто шукатиме? **9** Так співатиму твоєму імені навіки, щоб мені віддати мої молитви день *у* день.
Слава...

(в҆ конецъ, о̑ и҆диѳꙋмѣ, ѱло҃ дв҃дъ, ѯ҃а)[1].

Не б҃ꙋ ли̑ повинеся д҃ша моѧ̀; ѿ того бо
сп҃се́нїе мое· И҆бо то́и б҃гъ мои҆, и҆ сп҃съ
мои҆, застꙋпникъ мои҆, не подвижꙋсѧ
паче· доко́лѣ належитѐ на чл҃ка; ѹ҆бивае-
те вси [вы][2], ꙗ҆́ко стѣнꙋ преклоненꙋ, и҆ плотъ
въꙁриновенъ· ѡ҆баче цѣнꙋ мою съвѣщаша ѿ-
ри́нꙋти, теко́ша в҆ [жажи][3]· ѹ҆сты своими
бл҃вахꙋ, и҆ ср҃цем свои҆ кленахꙋ· (-)[4] ѡ҆ба́че б҃ви
повинисѧ д҃ше моѧ̀, ꙗ҆́ко ѿ того̀ трьпѣнїе
мое· И҆бо то́и б҃ъ мои҆, и҆ сп҃съ мои҆, застꙋп-
никъ мои҆, не подви́жюсѧ· о̑ б҃зѣ сп҃се́нїе мое,
и҆ сла́ва моѧ· Б҃гъ по́мощи моеѧ̀, и҆ ѹ҆пова́нїе
моѐ на́ б҃а. ѹ҆пова́ите нань весь со́нмъ людїи·
И҆злїа́ите пре́ нимъ ср҃цѧ ваша, [ꙗ҆́ко][5] б҃гъ
помощникъ нашь· [-La^G][6] ѡ҆ба́че сꙋ́етни сн҃ове
чл҃чьстїи, лжи́ви сн҃ве чл҃чтїи в҆ мѣрилехъ, (не)[7]
о̑пра́вдити тїи ѿ сꙋ́еты в҆кꙋпѣ· Не ѹ҆пова́и-
те на непра́вдꙋ, и҆ на въсхище́нїе не жела́ите·
Бога́тьство аще течетъ, не прилага́ите ср҃ца·
Є҆ді́ною гл҃а б҃ъ, двое се слы́шахъ. ꙗ҆́ко дръжа́ва
мѳ҃ ѕı рм҃ в б҃жїа, и҆ твоѧ̀ г҃и мл҃ть· *ꙗ҆́ко ты̑ въздасѝ
комꙋжⷣо по дѣломъ є҆го·

1 На кінець. Про Ідитума. 61-ий псалом Давидів.

2 Чи не Богові підкориться моя душа? Бо в Того моє спасіння. **3** Бо Він мій Бог і мій спаситель, мій заступик. Дуже не захитаюся, **4** доки налягаєте на людину. Всі ви вбиваєте, наче похилену стіну і розбитий пліт. **5** Однак мою ціну врадили відкинути. Вони бігли в спразі, благословили своїми устами і проклинали своїм серцем. **6** Одначе підчинися Богові, моя душе! Бо від Того моя терпеливість! **7** Бо Той – мій Бог і мій спаситель! Мій заступник! Я не буду зрушеним. **8** В Бозі моє спасіння і моя слава! Бог моєї помочі! І моя надія на Бога! **9** Покладіть надію на Нього, ввесь зборе народу! Вилийте ваші серця перед ним! Бо Бог – наш помічник! **10** Однак марні людські сини. Людські сини брехливі в мірилах, щоб не оправдати їх разом від марноти. **11** Не покладайте надію на неправедність і не бажайте на грабунок. Коли тече багатство, не прикладайте серце. **12** Раз сказав Бог, вдруге я це почув, **13** що Божа влада і твоє милосердя, Господи! *Бо Ти віддаси кожному за його ділами! мат. 16 рим. 2

(ѱло҃ дв҃дъ, ѯ҃в)[1]. Внегда̀ быти є҆мꙋ
в пꙋстыни и҆ꙋдейстѣи·

Б҃же, б҃е мои҆, к тебѣ ѹ҆тренюю· Въжада̀
тебе д҃ша моѧ, коль мно́жицею тебѣ
плоть моѧ̀· в҆ земли̇ пꙋстѣ и҆ непрохо́д-
нѣ и҆ безво́днѣ, та́ко въ ст҃ѣмъ ꙗ҆-
ви́хъсѧ тебѣ, видѣти си́лꙋ твою, и҆ сла́вꙋ
твою· ꙗ҆́ко лꙋ́че мл҃ть твоѧ паче животъ,

1 62-ий псалом Давидів. Коли він був у юдейській пустині.

2 Боже! Мій Боже! Вранці встаю до тебе! Тебе зажадала моя душа. Як дуже Тебе *зажадало* моє тіло у пустинній, і непрохідній, і безводній землі, **3** так в святому я з’явився перед Тобою, щоб побачити твою силу і твою славу. **4** Бо твоє милосердя

краще від життя. Мої губи Тебе похвалять. 5 Так благословитиму Тебе в моїм житті! В Твоїм імені піднесу мої руки! 6 Бо жиром і мастю наповнится моя душа, і губами радості вихвалятимуть Тебе мої уста. 7 Бо я пам'ятав Тебе на моєму ліжку, в ранішніх я повчався про Тебе. 8 Бо Ти був моїм помічником. І в схованці твоїх крил зрадію! 9 Моя душа пристала до Тебе! Мене ж взяла твоя правиця! 10 Ті ж марно шукали мою душу. Ввійдуть вони в найдальші глибини землі. 11 Передані будуть в руки зброї. Частками лисів будуть. 12 А цар розвеселиться в Бозі! Похвалиться кожний, що ним клянеться! Бо загороджені були уста тих, що говорять неправду!

оустнѣ мои похвалита тѧ· Тако бл҃влю тѧ в животѣ моемъ, о имени твоемъ въздежꙋ рꙋкы моѧ· Ꙗко ѿ тꙋка и масти исполнисѧ д҃ша моѧ, и оустнѣ радости въсхвалѧ (тѧ) оуста моѧ· Аще поминахъ тѧ на постели моей, на оутренихъ поoучахъсѧ в тѧ· Ꙗко бысть помощьникъ мои, и въ кровѣ крилꙋ твоею възрадꙋюсѧ· Прилпе д҃ша моѧ по тебѣ, мене [же][2] прїатъ десница твоѧ· Тїи же всꙋе искаша д҃шю мою, внидꙋтъ в преисподнаѧ земли· Предадѧтсѧ в рꙋкы (орꙋжїю)[3], части лисовомъ бꙋдꙋтъ· Црь же възвеселитсѧ о б҃зѣ, похвалитсѧ всѧкъ кленыисѧ имъ· Ꙗко заградишасѧ оуста глщихъ неправдꙋ·

1 На кінець. 63-ий псалом Давидів.

2 Боже! Вислухай мій голос, коли я молитимуся до Тебе! Від ворожого страху вирви мою душу! 3 Скрий мене від зборища тих, що чинять зло, від множества тих, що роблять беззаконня! 4 Які вигострили свої язики, як зброю, натягнули свій лук – гірке діло, 5 щоб потайки прострілити непорочного. Вони його нагло прострілюють, і не боятимуться. 6 Закріпили собі лукаве слово. Сказали сховати засідку. Сказали: Хто їх побачить? 7 Дослідили беззаконня. Щезли ті, що досліджують дослідження. Приступить людина – і серце глибоке. 8 І Бог підніметься вгору. Стрілами немовлят сталися їхні рани. 9 І їхні язики знемогли в них. Жахнулися всі, що їх бачили. 10 І перелякалася всяка людина. І сповістили божі діла, і зрозуміли його діла. 11 Розвеселиться праведник в Господі і покладе надію на нього! І похваляться всі праведні серцем!

Слава...

(В конеⷰ ѱалоⷨ дв҃въ, ѯ҃г)[1]·

Оуслыши бж҃е гл҃а мои, внегда молити ми сѧ [к тебѣ][2]· ѿ страха вражїѧ изми д҃шꙋ мою· Покрыи мѧ ѿ сонма лꙋкавнꙋющыхъ, ѿ множества дѣлающыхъ неправдꙋ· иже изъострїша ꙗко (орꙋжїе)[3] ꙗзыкы своѧ, напрѧгоша лꙋкъ свои, вещь горкꙋ. състрѣлѧти в таиныхъ непорочна, внезапꙋ състрѣлѧютъ его, и не оубоѧсѧ· оутвердиша себѣ слово лꙋкаво, повѣдаша скрыти сѣть· рѣша, кто оузритъ ихъ? испыташа безаконїе, изчезоша испытающеи испытанїа· Приствпитъ чл҃къ, и ср҃це глꙋбоко, и възнесетсѧ б҃ъ· стрѣлы младенецъ быша ꙗзвы и҃, и изнемогоша в нихъ ꙗзыци ихъ· Смꙋтишасѧ вси видѧщеи ихъ, и оубоасѧ всѧкъ чл҃къ· И възвѣстиша дѣла бж҃їа, и творенїѧ его разꙋмѣша· Възвеселитсѧ правѣдникъ о г҃ѣ и оуповаетъ нань. и похвалѧтсѧ вси прав҃и ср҃цемъ·

(Слава·)

1 Вкінці. Псалом Давидових пісень. Пісня Єремієва і Єзекиїлева, народу переселення. Коли бажали іти. 64-ий. 9-а катизма.

2 Тобі належиться пісня, Боже, в Сіоні! І Тобі віддасться молитва в Єрусалимі! 3 Вислухай мою молитву! До Тебе прийде всяке тіло. 4 Слова беззаконників нас перемогли. І Ти очистиш наші безбожності. 5 Блаженний, якого Ти вибрав і прийняв, Ти поселиш у своїх дворах. Ми наповнимося добрами Твого дому. Свята церква Твоя – дивна, подиву гідна в праведності. 6 Вислухай нас, Боже! Наш спасителю! Надіє всіх кінців землі і тих, що в морі далеко, 7 Ти, що готуєш гори своєю силою, під-

(В конецъ, ѱалоⷨ пѣснїи дв҃въ. пѣснь Иеремиева, и Езекиилева, [лдюїи][5] пришелствїа ега хотѧхꙋ (и) ходити· ѯ҃д)[1]· (Ка҃, ѳ·)

Тебѣ подобаетъ пѣснь б҃е в сїонѣ, и тебѣ въздаетъсѧ млтва въ Иерлимѣ· оуслыши млтвꙋ мою, к тебѣ всѧка плоть прїидетъ· Словеса безаконникъ премогоша ны, и нечестїа наша ты очистиши· блаженъ, егоже избра, и прїатъ, (вселиши)[2] въ дворы (своѧ)[3]· Исполнимсѧ въ бл҃гыхъ домꙋ твоего. ст҃а црк҃ви твоа, дивна в правдꙋ· оуслыши ны б҃е спсителю нашь, оупованїе всѣмъ концемъ земли, и [сꙋщимъ][4] в мори далече· Готоваѧ горы крѣпостїю своею, препо-

пѧсанъ силою, смѹщаѧй (глѹбины)[5] морскїѧ. шѹмѹ волнъ єго [кто постоитъ][6]; смѹтѧтсѧ ꙗзыцы, и ѹбоѧтсѧ живѹщеи в концѣхъ ѿ знаменїи твоихъ· Исходы ѹтрѹ и вечерѹ ѹкрасиши, посѣтилъ єси землю, и ѹпои єѧ, ѹмножилъ єси ѡбогатити єѧ· рѣка бж҇їѧ наплънисѧ водъ· ѹготовалъ єси пищѹ имъ, ꙗко тако (єсть) ѹготованїє [-][7], бразды єѧ ѹпои· Ѹмножи жита єѧ, в каплѧ҇ єѧ възвеселитсѧ въздѣѧющи· Бл҇виши вѣнецъ лѣтѹ бл҇гости твоєѧ, и полѧ твоѧ насытѧтсѧ тѹка· Разботѣютъ красныѧ пѹстыни, и радостїю холми препоѧшѹтсѧ· Ѡдѣѧшасѧ ѡвни ѡвчїи, і ѹдолїѧ ѹмножатъ пшеницѹ, въззовѹтъ, ибо въспоютъ·

перезаний силою, **8** що тривожиш морські глибини. Шумові його хвиль хто встоїть? Затривожаться народи **9** і злякаються ті, що живуть від твоїх знаків. Виходи вранці і ввечорі Ти прикрасиш. **10** Ти відвідав землю і напоїв її, помножив, щоб її збагатити. Божа ріка наповнилася вод. Ти приготував їм їжу, бо таким є приготування. **11** Її борозни Ти напоїв. Помнож її жита в її краплинах – сходячи розвеселиться. **12** Поблагословиш вінець року твоєї доброти – і твої поля наситяться жиром. **13** Побільшиться краса пустині, і радістю підпережуться горби. **14** Зодягнулися овечі барани. І долини помножать пшеницю. Бо закричать і заспівають.

(В конецъ, пѣснь ѱалъма въскресенїѧ· ѯє)[1]·

Въспоите гв҇и вся землѧ, поите же имени єго. дадите славѹ хвалѣ єго· Рцѣте бг҇ѹ, коль страшна дѣла твоѧ; въ множествѣ силы твоєѧ солжѹтъ тебѣ врази твои· Вся землѧ да поклонитъ ти сѧ, и поетъ тебѣ, да поетъ [же][2] имени твоємѹ [вышне][3]· (-)[4] Прїидѣте и видите дѣла бж҇їѧ, [коль][5] страшенъ в совѣтѣ паче сн҇овъ чл҇чскыхъ· Ѡбращаѧй море в сѹшѹ, в рѣцѣ проидѹтъ (ногами)[6]. тѹ възвеселимсѧ ѡ немъ, ѡбладающемѹ силою своєю вѣкѹ· ѡчи єго на ꙗзыкы призираєтъ· Прогнѣвающеи да не възносѧтсѧ в себѣ· (-)[7] бл҇вите ꙗзыцы б҇а нашего, и ѹслышанъ сътворите гласъ хвалы єго. положшаго дш҇ѹ мою в животъ, и не давшаго в смѧтенїє ногъ моихъ· Ꙗко искѹсилъ ны єси б҇е, (раж҇жены)[8], ꙗкоже раж҇изаєтсѧ сребро, ввелъ ны єси в сѣть· Положи скорби на хрептѣ нашемъ, възведе чл҇кы на главы наша· Проидохомъ сквозѣ ѡгнь и водѹ, и изведе насъ в покои· Внидѹ в домъ твои съ всесъжженїємъ. въздамъ тебѣ м҇лтвы моѧ, ꙗже изрекоста ѹстнѣ мои, и гл҇аша ѹста моѧ в печали моєи. всесъжженїѧ тѹчна възнесѹ тебѣ с кадиломъ и ѡвны, [въздамъ][9] тебѣ волы с козлы· (-)[10] Прїидѣте ѹслышите и повѣмъ [вамъ][11], вси боѧщеисѧ б҇а, єлика сътвори дш҇и моєи· К немѹ ѹсты моими възвахъ, и възнесохъ п҇о ꙗзыкомъ моимъ· Неправдѹ аще позрѣхъ в с҇рци моємъ, да не ѹслышитъ [мене][12] г҇ь· сего ради ѹслыша мѧ бг҇ъ, внѧтъ гл҇а моленїѧ моєго· бл҇венъ б҇ъ, иже не (ѡставитъ)[13] м҇лтвѹ мою, и м҇лть свою ѿ мене·

1 Вкінець. Пісня псалма воскресіння. 65-ий.

Заспівайте Богові – вся земля! **2** Співайте його імені! Дайте славу його хвалі. **3** Скажіть Богові: Як страшні твої діла? В множестві твоєї сили леститимуться Тобі твої вороги. **4** Вся земля хай Тобі поклониться і Тобі співає! Хай співає ж твоєму імені, Всевишній! **5** Прийдіть і погляньте на Божі діла! Який страшний в порадах, понад людських синів, **6** Той, що обертає море в сушу, по ріці перейдуть ногами. Там ми зрадіємо Ним, **7** що володіє віком своєю силою! Його очі споглядають на народи, ті, що приводять до гніву. Хай не підносяться в собі вгору! **8** Благословіть народи нашого Бога! І зробіть, щоб чути було голос його похвали, **9** що поклав мою душу на життя і не дав, щоб порушилися мої ноги. **10** Бо Ти нас, Боже, випробував розпеченими, так як срібло розпікається вогнем. **11** Ти нас увів у засідку. Ти поклав болі на нашому хребті. **12** Ти навів людей на наші голови. Ми пройшли через вогонь і воду. І Ти вивів нас до спокою. **13** Ввійду до твого дому з цілопаленням. Віддам Тобі мої обітниці, **14** які мої губи вимовили і висказали мої уста в моїм болі. **15** Товсті цілопалення Тобі принесу з ладаном і баранами, дам тобі волів з козлами. **16** Прийдіть послухайте і розповім вам, всі, що боїтеся Бога, що Він зробив моїй душі. **17** Я закликав до Нього моїми устами і підняв вгору під моїм язиком. **18** Якщо я побачив неправедність у моїм серці, хай мене не вислухає Господь! **19** Через це мене Бог вислухав, прийняв голос мого благання. **20** Благословенний Бог, який не відкине моєї молитви і свого милосердя від мене!

1 На кінець. В співах. 66-ий псалом Давидів.

2 Боже! Милосердний будь до нас і поблагослови нас! Просвіти лице твоє на нас і помилуй нас, **3** щоб пізнати на землі твою дорогу! Між всіма народами твоє спасіння. **4** Хай Тобі визнаються народи, Боже! Хай Тобі визнаються всі народи! **5** Хай розвеселяться і зрадіють народи! Бо Ти судиш народи в праведності і провадитимеш народи на землі. **6** Хай визнаються Тобі народи, Боже! Хай визнаються Тобі всі народи! **7** Земля видала свій овоч. Благослови нас, Боже! Боже наш! **8** Благослови вас Боже! І хай Його злякаються всі кінці землі!

Слава...

(Въ конецъ, въ пѣнихъ, ѱаломъ [давдъ][1]. ѯѕ)[2].

Бже ѹщедри ны, и блгви ны, просвѣти лице (твоѐ)[3] на ны̀, [и помилꙋй ны][4]. (-)[5] познати на землѝ пꙋть твой, въ всѣхъ ꙗзыцехъ спсеніе твое. Да исповѣдатсѧ тебѣ людїе бже, да исповѣдатсѧ тебѣ людїе вси. да възвеселѧтсѧ и възрадꙋютсѧ ꙗзыцы, ꙗко сꙋдиши людемъ. правотою, и ꙗѕыкы на землѝ наставиши. (-)[6] Да исповѣдатсѧ тебѣ людїе бже, да исповѣдатсѧ тебѣ людїе вси, землѧ дастъ плодъ свой. блгвѝ ны бе, бе нашь, блгвѝ ны бе. И да ѹбоѧтсѧ єго вси концы землѧ.

(Слава.)

1 В кінець. 67-а пісня-псалом Давидів.

мой4. 10 **2** *Хай воскресне Бог і розпорошаться його вороги! І хай від лиця Його втечуть ті, що Його ненавидять! **3** Хай щезнуть так, як щезає дим! Так як тане віск від лиця вогню, так хай грішники згинуть від Божого лиця! **4** А праведники хай розвеселяться! Хай зрадіють перед Богом! Хай насолодяться в радості! **5** Заспівайте Богові! Співайте його імені! Зробіть дорогу тому, що піднявся на захід! Господь – його ім'я! І радійте перед ним! Стривожаться від лиця Його, **6** батька сиріт і судді вдовиць. Бог у своєму святому місці! **7** Бог поселяє однодумців в домі, мужністю піднімаючи скованих. Так само тих, що до гніву доводять, тих, що живуть в гробах. **8** Боже! Коли Ти виходив перед своїм народом, коли переходив в пустині, **9** земля затряслася! Бо й небеса пустили *воду*, від лиця синайського Бога, від лиця ізраїльського Бога! **10** Рясний дощ виділиш, Боже, твоєму насліддю, і воно знемогло. Ти ж його скріпив, **11** живі *істоти* твої в ньому живуть. Ти приготував твоєю добротою бідному, Боже. **12** Господь дасть слово тим, що благовістять великою силою, **13** цар сил улюбленого, щоб красою дому розділити здобич. **14** Якщо спатимете посеред околиць – крила голубині посріблені і її груди в блеску золота. **15** Коли розсилає небесний царів, будуть на ній снігом в Селмоні. **16** Божа гора – жирна гора, сирна гора – жирна гора. **17** Чому приймаєте сирні гори, гору, яку Бог зволив, щоб на ній жити? Бо й Господь поселиться до кінця. **18** Божа колісниця – десятки тисяч десяток тисяч, тисячі щедрих! Господь в них в Синаю у святому! **19** *Ти пішов на
еф. 4 висоту, полонив полон, взяв дари в

(Въ конецъ, пѣснїи ѱалѡ давдъ. ѯз).

Да* въскрснетъ бъ, и разыдꙋтсѧ вразѝ д҃ мѡ҃ ї
єго, и да бѣжатъ [ѿ лица єго ненавидѧщеи єго][1]. Ꙗко изчезаетъ дъ҃, да изчезнꙋтъ. ꙗко таетъ воскъ ѿ лица ѻгню, тако да погибнꙋтъ грѣшници ѿ лица̀ бжїѧ. (ѳ)[2] правѣдници да възвесѧтсѧ, възрадꙋютсѧ пре бгѡ, насладѧтсѧ в веселїи. Въспоите бꙋ поите имени єго, пꙋть сътворите възшедшемꙋ на запады. гь имѧ ємꙋ, и радꙋитеса пре нимъ. Смѧтꙋтсѧ ѿ лица̀ єго, ѿца сирыхъ, и сꙋдїа вдовицъ. Бгъ в мѣстѣ стѣмъ своемъ. бъ вселѧетъ єдіномысленыѧ в домъ, възводѧ̀ ѻкованыѧ мꙋжествомъ, такоже прогнѣвающаѧ, живꙋщаа въ гробѣхъ. Бже, єгда исхожаше пре люми своими, єгда мимохожаше в пꙋстыни, [-][3] землѧ потрѧсеса. Ибо нбса канꙋша ѿ лица̀ ба сїнаина, ѿ лица ба їилева. Дожь воленъ ѿлꙋчиши бе достоанїю твоємꙋ, и ізнеможе, ты же съверши ю. Животнаѧ твоѧ живꙋтъ на ней, ѹготовалъ єси блгтїю твоєю нищемꙋ бе. гь дасть глъ благовѣствꙋющй силꙋ многꙋ, црь силъ възлюбленаго, [-][4] [-][5] лѣпотою домꙋ раздѣлити користь. Аще поспитѐ посредѣ предѣлъ, крилѣ голꙋбинѣ посребренѣ, и междорамїа еа в блещанїи злата. (-)[6] Єгда разньствитъ нбный црѧ на ней, ѻснѣжатсѧ в селмонѣ. Гора бжїа, гора тꙋчнаа, гора ѹсыренаа, гора тꙋчнаѧ. Вскꙋю непщꙋєте горы ѹсыреныа; гора юже блговоли бъ жити в ней. Ибо гь вселитсѧ до конца, колесница бжїа тмами темъ, тысѧща гобзꙋющыхъ. гь в нихъ в [синаинѣ][7] въ стемъ. *Възшел єси на єфⷷ д҃
высотꙋ, плѣнилъ єси плѣнъ. Прїалъ єси даанїе

в҃ чл҃цехъ, и҆́бо не покара́ющаа̀ся е҆́же всели́тися. г҃ь бг҃ъ бл҃венъ, бл҃венъ г҃ь де́нь дне. По- спѣши́тъ на́мъ бг҃ъ сп҃се́нїи на́шихъ, (-)[8] бг҃ъ на́шъ, бг҃ъ сп҃са́ти, и҆ гн҃ѧ гн҃ѧ и҆схо́дища с҆мр҃тнаа. Ѡ҆́баче бг҃ъ сокрꙋши́тъ главы̀ вра́гъ свои҆̀, врьхъ влас҃ прехо́дѧщыхъ в҃ прегрѣше́нїихъ своѝхъ. Рече г҃ь, ѿ васа́на ѡ҆браща̀, ѡ҆браща̀ въ глꙋбина́хъ морскы̀. Ꙗ҆́ко да ѡ҆мо́чится нога твоа въ кровѝ, ꙗ҆зы́къ псо́въ твои҆̀ ѿ вра́гъ ѿ него. Ви́дѣна бы́ша шествїа твоа бж҃е, шествїа бг҃а моего цр҃ѧ е҆́же въ ст҃ѣмъ. Предвари́ша кн҃ѕи близъ пою́щи҆, посредѣ дв҃ъ тѷмпа́нницъ. въ цр҃квахъ бл҃вите бг҃а, г҃а ѿ и҆сто́чни҆ і҆и҃левъ. та̀ веніами́нъ ю҆́ноша въ ᲂу҆жасѣ, кн҃ѕи і҆ꙋ́довы вл҃кы и҆́хъ, кн҃ѕи завꙋло́ни, кнѧ́ѕи нефдали́мли. Заповѣжь бж҃е си́лꙋ твою̀, ᲂу҆крѣпи бж҃е се̑, е҆́же съдѣла в на́съ, ѿ цр҃кви твоеа̀ въ і҆ер҃лимъ. Тебѣ принесꙋ́тъ цр҃їе да́ры, запретѝ ѕвѣремъ тростнымъ. Со́нмъ ю҆́нецъ въ ю҆́ницахъ лю́скыхъ, [затвори́ти][9] и҆скꙋ́шеныа сребромъ. Разрꙋшѝ ꙗ҆зы́кы хотѧщаа бра́немъ. Прїидꙋтъ (моли́твеницы)[10] ѿ е҆гѵ́пта, е҆дїо́пїа превари́тъ рꙋ́ка е҆ѧ̀ бг҃ꙋ. Цр҃ьства земна́ѧ по́йте бг҃ꙋ, въспо́йте г҃ви. [-][11] [-][12] Възшедшемꙋ на́ нб҃о нб҃ное на въсто́кы. Сѐ да́сть гла́сꙋ своемꙋ гл҃а си́лы, дади́те сла́вꙋ бг҃ви. На і҆и҃ли велелѣ́пота е҆го, и҆ си́ла е҆го на ѡ҆́блацехъ. Ди́венъ бг҃ъ въ ст҃ы̀ свои҆̀, бг҃ъ і҆и҃левъ. То́й да́сть си́лꙋ и҆ дрьжа́вꙋ лю́демъ своймъ. Блаѓословенъ бг҃ъ.

(Сла́ва.)

(В конецъ, [ѱало́мъ][1] двд҃ъ. ѯи҃. Ѡ и҆змѣнши́хсѧ)[2].

Сп҃си мѧ бж҃е, ꙗ҆́ко вни́доша во́ды до дш҃а моеа̀. Ѹ҆глѣбо́хъ въ ти́мѣнїа глꙋбины, и҆ нѣсть постоа́нїа. прїидо́хъ въ глꙋбины̀ морскы́а, и҆ бꙋ́рѧ потопѝ мѧ. Ѹ҆трꙋди́хсѧ зовы̀, и҆змолче горта́нь мо́й. И҆зчезо́стѣ ѻ҆́чи моѝ, ᲂу҆пова́ющꙋ [ми][3] на́ бг҃а моего. Ѹ҆мно́жишасѧ па́че вл҃а главы моеа̀, ненави́дѧщеи̇ мѧ всꙋ́е. Ѹ҆крѣпи́шасѧ вра́ѕи мои, и҆згонѧ́щеи̇ мѧ без пра́вды. Ꙗ҆̀же не въсхища́хъ, тогда въздаахъ. Бж҃е ты̀ ᲂу҆вѣдѣ безꙋ́мїе моѐ, и҆ прегрѣше́нїа моѧ ѿ тебе не ᲂу҆таи́шасѧ. да не постыдѧтсѧ ѻ҆ мнѣ трьпѧщеи̇ тебе г҃и, г҃и си́лъ, ниже посрамѧтсѧ ѻ҆ мнѣ и҆щꙋ́щеи̇ тебе, бж҃е і҆и҃левъ. Ꙗ҆̀ко тебе ра́ди прїа́хъ поноше́нїе, покры̀ срамота лицѐ мое. Чю́жь бы́хъ бра́тїи мое́й, и҆ стра́ненъ сн҃овомъ ма́тере моеа̀. *Ꙗ҆̀ко ре́вность до́мꙋ твоего снѣсть мѧ, и҆ і҆ѡ҃а́ в҃ ри҃м е҃і

людей, бо й не недовірливі, щоб поселитися. Господь Бог благословенний! **20** Благословенний Господь день *за* днем! Нам поможе Бог наших спасінь! **21** Бог наш! Бог, щоб спасати, і господні, господні смертні виходи. **22** Одначе Бог знищить голови своїх ворогів, чуб волосся тих, що ходять у своїх гріхах. **23** Господь сказав: Поверну від Васана, поверну в морських глибинах, **24** щоб змочилася твоя нога в крові, язик твоїх псів від ворогів його! **25** Боже! Твої дороги стали явними. Ходи мого Бога, царя, що у святому. **26** Випередили князі, близькі до співучих посеред дівчат тимпанниць. **27** В церквах благословіть Бога! Господа з ізраїлевих джерел! **28** Там молодий Веніямин в захваті, юдині князі, їхні володарі, завулонові князі, нефталімові князі. **29** Заповіси, Боже, твою силу! Боже! Скріпи це, що Ти в нас зробив, **30** від твого храму для Єрусалиму. Тобі царі принесуть дари! **31** Заборони звірям тростини, зборові биків з теличками народів, щоб замкнути випробованих сріблом! Знищ народи, що бажають війни! **32** Ті, що благають, прийдуть з Єгипту, Ефіопія випередить її руки Богові. **33** Земні царства, співайте Богові! Заспівайте Господеві! **34** Тому що Він піднявся на небо небес на сході. Ось Він своєму голосові дасть сили голос. **35** Дайте Богові славу! На Ізраїлі його величність, і його сила на хмарах! **36** Бог подиву гідний у своїх святих! Бог Ізраїлів! Той дасть силу і міць своєму народові! Благословенний Бог!

Слава...

1 Вкінці. 68-ий псалом Давидів. Про тих, що змінилися.

2 Боже! Спаси мене, бо ввійшли води до моєї душі! **3** Я погруз у болоті глибини і немає як встояти. Я прийшов у морські глибини і мене затопила буря. **4** Я струдився кричачи. Моє горло захрипло. Мої очі пропали *від того, що* я надіявся на мого Бога. **5** Понад волосся моєї голови помножилися ті, що мене без причини ненавидять. Скріпилися мої вороги, що без правди мене переслідують. Те, що я не розграбував, тоді я віддавав. **6** Боже! Ти пізнав мою безумність. І мої переступки не затаїлися від Тебе. **7** Хай не завстидаються мною ті, що тебе терплять, Господи! Господи сил! Ані хай не засоромляться мною ті, що шукають тебе, Боже Ізраїлів! **8** Бо задля Тебе я прийняв погорду, сором покрив моє лице. **9** Я став чужим моїм братам і ів. 2
чужинцем синам моєї матері. **10** *Бо рим. 15

ревність твого дому мене пожерла і по-
горди тих, що Тобою гордять, на мене
впали. **11** І я покрив мою душу постом,
і було мені на погорду. **12** І я поклав
мішок, як мою одіж, і я став їм при-
тчею. **13** Про мене глузували ті, що си-
діли в брамі, і про мене співали ті, що
пили вино. **14** Я ж моєю молитвою
звертаюся до Тебе, Боже! Час милості,
Боже! В множестві твого милосердя
вислухай мене! В правді твого спасіння
15 мене спаси від глини, щоб я не
застряг! Визволи мене від тих, що мене
ненавидять, і від глибоких вод! **16** Хай
мене не затопить водяна буря, ані не
пожере мене глибина, ані яма не зам-
кне наді мною свої уста! **17** Вислухай
мене, Господи! Бо твоє милосердя доб-
ре. За множеством твоїх щедрот по-
глянь на мене! **18** Не відверни твого
лиця від твого слуги, бо я болію! Скоро
мене вислухай! **19** Приділи увагу моїй
душі і визволи її! Задля моїх ворогів
спаси мене! **20** Бо Ти знаєш мою
погорду, і мій встид, і мій сором. Перед
Тобою всі ті, що мені дошкуляють. **21**
Моя душа очікувала погорду і страж-
дання. І я очікував того, хто б зі мною
мат. 27 терпів, – і не було, і потішників – і я не
ів. 19 знайшов. **22** І дали мені в їжу жовч, *і в
моїй спразі мене напоїли оцтом. **23**
рим. 11 *Хай їхній стіл буде перед ними на
сильце, і на віддачу, і на згіршення! **24**
Хай потемніють їхні очі, щоб вони не
бачили, і назавжди зігни їхній хребет!
25 Вилий на них твій гнів і хай їх захо-
дія. 1 пить лють твого гніву! **26** *Хай їхній
двір буде пустим і в їхніх поселеннях
хай не буде мешканця! **27** Бо того, кого
Ти побив, ті переслідували. І вони до-
дали до болю твоїх ран. **28** Додай без-
законня до їхнього беззаконня! І хай не
ввійдуть у твою справедливість! **29** Хай
будуть вони знищені з книги живих і
хай не будуть записані з праведними!
30 Я є бідний і зболений. Боже! Мене
охопило твоє спасіння! **31** Похвалю
ім'я мого Бога в пісні! Звеличу Його
похвалою! **32** І вгодним буде Богові по-
над молоде теля, що випускає роги і
копита. **33** Хай бідні побачать і зра-
діють! Пошукайте Бога – і ваша душа
буде живою! **34** Бо Господь вислухав
бідних і Він не погордить своїми ско-
ваними. **35** Хай похвалять Його небеса
і земля, море і все, що в ньому живе! **36**
Бо спасе Бог Сіон. І збудовані будуть
юдейські міста, і там поселяться, і його
успадкують. **37** І його успадкує насіння
твоїх рабів! І в ньому поселяться ті, що
люблять твоє ім'я!

1 Вкінці. Давидів спомин. **2** Щоб Ти,
Господи, мене спас. 69-ий.

Боже! Зваж на мою поміч! Господи!
Поспіши мені помогти! **3** Хай завсти-
даються і засоромляться ті, що шука-

поношенїа поносающїй ти нападоша на мѧ. И
[покрыхъ][4] постомъ д҃шꙋ мою, и бысть в поно-
шенїе мн҃ѣ. И положи̑х ѡ҆дѣанїе мое вретище, и
быⷯ имъ в притчю. Ѿ мнѣ глꙋмлахꙋсѧ сѣ-
дащеи въ вратѣⷯ, и ѡ мнѣ поахꙋ пїющеи ви-
но. Азъ же м҃лтвою моею к тебѣ б҃же, времѧ бл҃-
говоленїа. Б҃же, въ множествѣ м҃лти твоеа оу-
слыши мѧ. въ истинѣ сп҃сенїа твоего, сп҃си мѧ
ѿ бренїа, да не оугльбнꙋ. (Избави мѧ)[5] ѿ нена-
видащыⷯ мѧ, и ѿ глꙋбокыⷯ водъ. да не (пото-
питъ мене)[6] бꙋра в҃днаа, ниже пожретъ мене
глꙋбина, ниже сведетъ ѡ мнѣ ровникъ оустъ
своиⷯ. Оуслыши мѧ г҃и, ꙗко бл҃га м҃лть твоа, по
множествꙋ щедротⷮ твоиⷯ призри на мѧ. Не ѿ-
врати лица твоего ѿ ѡтрока твоего, ꙗко скор-
блю. скоро оуслыши мѧ, вонми д҃ши моеи, и
избави еа. врагъ моиⷯ ради избави мѧ. ты бо
свѣси поношенїе мое, и стꙋⷣ мои, и срамотꙋ
мою. Пре҃ тобою вси стꙋжающеи ми, поношенїе
причаа д҃ша моа и страсть. И ждаⷯ иже со мною
поскорбитъ, и не бѣ. и оутѣшающыхъ, и не
ѡбрѣтохъ. И даша в снѣдь мою желчь, *и в
жаждꙋ мою напоиша мѧ ѡцта. *да бꙋдⷮе тра-
пеза иⷯ пре҃ ними в сѣть, и въ въздаанїе, и в
соблазнъ. Помрачытесѧ ѡчи иⷯ не видѣти, и
хребетъ иⷯ ѿнждь слаци. Пролѣи на нѧ
гнѣвъ твои, и ꙗрость гнѣва твоего постиг-
нетъ иⷯ. *да бꙋдⷮе дворъ иⷯ пꙋстъ, и в
жилищыⷯ иⷯ да не бꙋдетъ живꙋщаго. Зане
егоже ты поразѝ, тїи погнаша, и к болѣзни
ꙗзвъ [моиⷯ][7] приложиша. Приложи беззаконїе къ
беззаконїю иⷯ, и да не внидꙋтъ в правдꙋ
твою. да потребатсѧ ѿ книгъ животныⷯ,
и с прав҃ными не напишꙋтсѧ. Нищъ и болѧ
есмь азъ, [-][8] сп҃сенїе [-][9] твое б҃е прїатъ мѧ.
въсхвалю имѧ б҃а [моего][10] с пѣснїю, възъ-
величю его въ хваленїи. И оуго҃но бꙋдетъ б҃ꙋ
паче телца юна, рогы издающа и пазнокти.
да оузраⷮ нищїи, и възвеселѧⷮсѧ. взыщате б҃а, и
жива бꙋдетъ д҃ша ваша. Ꙗко оуслыша ни-
щаа г҃ь, и ѡкованыⷯ своиⷯ не оуничижитъ.
да въсхвалатъ его н҃бса и землѧ, море, и
вса (живꙋщаа)[11] [в немъ][12]. Ꙗко б҃гъ сп҃-
сетъ сїона, и съзиждꙋтсѧ гради иꙋдейс-
тїи. и вселатсѧ тамо, и наслѣдатъ и,
и сѣмѧ рабъ твоиⷯ оудръжиⷮ и. И любащеи
имѧ твое, вселатсѧ в немъ.

(В конецъ, д҃вдъ. въспоминанїе, въ
еже сп҃си мѧ г҃и. ꙁд)[1].

Б҃е в помощь мою вонми, [г҃и помощи
ми потщисѧ][2]. да постыдатсѧ и по-

мⷮ кз іѡа дї
крⷯ аі
дѣⷮ а

срамѧтсѧ ищꙋщеи [дш҃ꙋ мою][3]· да възвратѧтсѧ вспѧть, и постыдѧтсѧ мыслѧщеи ми ѕлаѧ· да възвратѧтсѧ абїе стыдѧщесѧ, гл҃ющеи ми, бл҃гоже бл҃гоже· да възрадꙋютсѧ и възвеселѧтсѧ о тебѣ, вси ищꙋщеи тебе [б҃же][4]· И гл҃ю вынꙋ, да възвеличитсѧ г҃ь, любѧщеи сп҃сенїе твое· Аз же нищъ [есмь][5] и ꙋбогъ, б҃же помози ми. помощникъ мой и їзбавитель мой еси ты, г҃и не закосни·

(Сла·)

([ѱло҃][1] дв҃въ, сн҃овъ ионадавов. и первыхъ плѣншихсѧ. (неописанъ ѿ еврей.) о҃)[2]· (ка҃ ӏ·)

На тѧ г҃и ꙋповах][3], да не постыжꙋсѧ в вѣкъ· Правдою твоею избави мѧ, ї изми мѧ· Приклони къ мнѣ ꙋхо твое, и сп҃си мѧ· Бꙋди ми в б҃гъ защититель, и в мѣсто крѣпко спасти мѧ· Ꙗко ꙋтверженїе мое, и прибѣжище мое еси ты· Б҃же мой изми мѧ из рꙋкы грѣшнаго, из рꙋкы законопрестꙋпнаго, и обидѧщаго· Ꙗко ты еси трьпѣнїе мое г҃и, г҃и ꙋпованїе мое ѿ юности моеѧ· в тебѣ ꙋтвердихсѧ ѿ ꙋтробы, ѿ чрева м҃тре моеѧ ты (еси мой)[4] покровитель· о тебѣ пѣнїе мое вынꙋ, ꙗко чюдꙋ бых многымъ. и ты помощникъ [мой][5] крѣпокъ· да исполнѧтсѧ ꙋста моѧ похвалы, ꙗко да въспою славꙋ твою, весь дн҃ь велелѣпотꙋ твою· Не ѿвръзи мене въ времѧ старости, внегда изчезати крѣпости моей не остави мене· Ꙗко рѣшѧ врази мои мнѣ, и стрегꙋщеи дш҃ꙋ мою совѣщаша вкꙋпѣ, гл҃юще, б҃ъ оставилъ есть его. поженѣте и їмѣте его, ꙗко нѣсть избавлѧѧй· Б҃же [мой][6], не ꙋдалисѧ ѿ мене, б҃е мой в помощ мою вонми· да постыдѧтсѧ и їзчезнꙋтъ оклеветающеи дш҃ꙋ мою, да облекꙋтсѧ в стꙋд и срамъ ищꙋщеи ѕлаѧ мнѣ· Азъ же всегда ꙋповаю [на тѧ][7], и приложꙋ на всѧкꙋ похвалꙋ твою· Ꙋста моѧ възвѣстѧтъ правдꙋ твою, весь дн҃ь сп҃сенїе твое· Ꙗко не познах книжна, внидꙋ в силѣ г҃ни. г҃и помѧнꙋ правдꙋ твою единого· [Б҃же мой ꙗже наꙋчилъ мѧ еси][8] ѿ юности моеѧ, и до нн҃ѣ възвѣщꙋ чюдеса твоѧ, и даже до старости и маторства· Б҃же [мой][9], не остави мене, дондеже възвѣщꙋ мышцꙋ твою [родꙋ всемꙋ][10] грѧдꙋщемꙋ, силꙋ твою и правдꙋ твою, б҃е, даже до вышних, ꙗже сътворилъ [ми][11] еси величїа· Б҃же, кто подобенъ тебѣ; еликы ꙗвилъ ми еси скорби многы и ѕлы, и обращъ оживилъ мѧ еси, и ѿ безднъ землѧ [-][12]

ють мою душу! Хай повернуться назад і завстидаються ті, що задумують мені зло! **4** Хай відвернуться зразу засоромленими ті, що кажуть мені: Добре! Добре! **5** Хай Тобою зрадіють і розвеселяться всі, що Тебе шукають, Боже! І хай завжди скажуть: Хай звеличиться Господь! ті, що люблять твоє спасіння. **6** Я ж є бідний і убогий. Боже, поможи мені! Ти є моїм помічником і моїм визволителем. Господи! Не забарися!

Слава...

1 Псалом Давидів. Йонадавових синів та перших полонених. Без надпису у євреїв. 70-ий. 10-а катизма.

На тебе, Господи, я поклав надію! Хай не завстидаюся навіки! **2** Спаси мене і визволи мене твоєю справедливістю! Прихили до мене твоє вухо і спаси мене! **3** Будь мені за Бога-захисника і за сильне місце, щоб мене спасти! Бо Ти є моє скріплення і мій захоронок. **4** Мій Боже! Вирви мене з руки грішного, з руки законопереступного і кривдячого! **5** Бо Ти є моє терпіння. Господи! Господи! Надіє моя від моєї молодості! **6** На Тобі я закріпився від лона! Від лона моєї матері Ти є моїм покровителем! В Тобі постійно моя пісня! **7** Я для багатьох став, наче дивом. І Ти мій сильний помічник. **8** Хай мої уста наповняться похвали, щоб я оспівував твою славу, ввесь день твою величність! **9** Не відкинь мене в часі старості! Не покинь мене, коли моя сила зникатиме! **10** Бо до мене промовили мої вороги і ті, що стерегли мою душу. Разом вчинили раду, **11** кажучи: Бог його покинув! Переслідуйте і схопіть його, бо немає визволителя! **12** Мій Боже! Не віддалися від мене! Мій Боже! Зваж мені на поміч! **13** Хай завстидаються і пропадуть ті, що оббріхують мою душу! Хай зодягнуться у встид і сором ті, що шукають мені зло! **14** Я ж завжди на Тебе покладаю надію і додам до всякої Твоєї хвали. **15** Мої уста сповістять твою справедливість, ввесь день – твоє спасіння. Бо я не пізнав навчання. **16** Я ввійду в господній силі. Господи! Згадаю твою праведність! *Тебе* одного! **17** Мій Боже! Те, що Ти мене навчив від моєї молодості і дотепер, сповіщу твої чуда, **18** і аж до старості і похилого віку. Мій Боже! Не покинь мене, доки не сповіщу твоє рамено всьому родові, що приходить, – твою силу і твою справедливість! **19** Боже! Аж до висот ті величності, які Ти мені зробив! Боже! Хто подібний до Тебе? **20** Які численні і погані болі Ти мені показав! І повернувши Ти мене оживив! І Ти мене вивів з глибин

землі! **21** Ти на мені помножив твою
величність! І повернувши Ти мене по-
тішив і знову вивів мене з глибин
землі! **22** Бо і я визнаватимуся тобі
між народом, Господи! В псаломних
знаряддях *хвалитуму* твою правду,
Боже! Співатиму Тобі на гуслях, Свя-
тий ізраїльський! **23** Мої губи зраді-
ють, коли Тобі співатиму! І моя душа,
яку Ти визволив, **24** ще ж і мій язик
ввесь день повчатиметься твоєї спра-
ведливості, коли завстидаються і за-
соромляться ті, що шукають мені зло.

възведѐ мѧ҇. Оумножи́лъ є҆си [на мнѣ][13] вели́честві́е твое, и҆ ѡ҆бра́щъ оу҆тѣши́лъ мѧ є҆си. и҆ ѿ бе́здны зємли̑ па́кы възведѐ мѧ҇. И҆бо а҆зъ и҆сповѣмсѧ тебѣ (в лю́де Г҃и), в сосу́дехъ ѱало́мъскыхъ и҆стиннꙋ твою Б҃е. Пою̀ тебѣ в гу́слє̑, с҃тый і҆и҃левъ. Възра́дуетасѧ оу҆стнѣ мои̑ є҆гда пою̀ тебѣ, и҆ д҃ша моѧ̀ ю҆же є҆си и҆зба́вилъ. Є҆ще же и҆ ѧ҆зы́къ мой, весь д҃нь поу҆чи́тсѧ пра́вдѣ твоей, є҆гда постыда́тсѧ и҆ посрамятсѧ и҆щущеи̑ зла́ѧ мнѣ.

1 Для Соломона. 71-ий псалом
Давидів.

(Въ соло́монь [ѱло҃ дв҃въ][1] о҃а)[2].

Боже! Дай твій суд цареві і твою
праведність царському синові! **2** Щоб
судити твій народ в справедливості і
твоїх бідних на суді. **3** Хай візьмуть
гори – мир народові і шпилі – спра-
ведливість! **4** Хай судить бідних на-
роду і спасе синів убогих! І впоко-
рить обмовника! **5** І залишиться з сон-
цем і перед місяцем з роду в рід! **6**
Зійде, як дощ на кожух, і наче каплі,
що капають на землю. **7** В Його днях
засіє справедливість і множество ми-
ру, доки не забереться місяць. **8** І Він
пануватиме від моря до моря і від рік
до кінців вселенної. **9** Перед ним при-
падуть Ефіопці. І його вороги поли-
жуть землю. **10** Тарсійські царі та ос-
трови принесуть дари. Арабські царі
та Сава приведуть дари. **11** І Йому
поклоняться всі земні царі. Йому по-
служать всі народи. **12** Бо Він визво-
лив бідного від сильного і убогого, у
якого не було помічника. **13** Він по-
щадить бідного і убогого, і спасе ду-
ші убогих **14** від лихви, і спасе їхні
душі від несправедливості. І його ім'я
шановане перед ними. **15** І житиме. І
Йому дасться з арабського золота, і
постійно молитимуться за нього.
Ввесь день Його благословитимуть.
16 Буде скріплення на землі, на вер-
шках гір. Його овоч піднесеться по-
над Ливан. І зацвітуть з міста, наче
земна трава. **17** Його ім'я буде бла-
гословенне навіки. Його ім'я перебу-
ватиме перед сонцем. І в ньому по-
благословляться всі земні племена.
Всі народи назовуть Його блажен-
ним. **18** Благословенний Господь Бог
ізраїльський, що чинить чуда! *Сам* є-
диний! **19** І благословенне ім'я його
слави навіки і навіки віків! І його
славою наповниться вся земля! Хай
буде! Хай буде! Слава...

Бж҃е, сꙋдъ твой ц҃ре́ви да́жь, и҆ пра́вдꙋ твою с҃нꙋ ц҃ре́вꙋ, сꙋди́ти лю́демъ твои́мъ в пра́вдꙋ, и҆ ни́щымъ твои̑ в сꙋ́да. Въспрі́имꙋтъ го́ры ми́ръ лю́дїи [-][3], и҆ хо́лми пра́вдꙋ. Сꙋди́тъ ни́щимъ лю́дскымъ, и҆ сп҃се́тъ с҃ны оу҆бо́гы̑. И҆ смири́тъ клеветника̀, и҆ пребꙋ́детъ съ с҃лнцемъ, и҆ пре́жде лꙋны̀ ро́да родо́въ. [-][4] Сни́детъ ѧ҆ко до́жь на рꙋ́но̀, и҆ ѧ҆ко ка́плѧ ка́плющї́а на зе́млю. Вос҆і́аетъ въ д҃нехъ є҆го пра́вда, и҆ мно́жество ми́ра, до́ндеже ѿи́метсѧ лꙋна̀. И҆ ѡ҆блада́етъ ѿ мо́рѧ до́ мо́рѧ, и҆ ѿ [рѣкъ][5] до ко́нецъ вселе́нныѧ. Пре́ ни́мъ припа́даютъ є҆ді́ѻплѧне, и вра́ѕи є҆го пръсть поли́жꙋтъ. Ц҃рі́е дарсі́истїи и҆ ѻ҆́строви да́ры принесꙋтъ. Ц҃рі́е а҆ра́встїи и҆ са́ва да́ры приведꙋтъ. И҆ поклонѧтсѧ є҆мꙋ вси ц҃рі́е [зе́мстїи][6], вси ѧ҆зы́цы порабо́таютъ є҆мꙋ. Ѩ҆ко и҆зба́ви ни́ща ѿ [-][7] си́лна, и҆ оу҆бо́га є҆мꙋже не бѣ помо́щника. Поща́ди́тъ ни́ща и҆ оу҆бо́га, и҆ д҃ша оу҆бо́гыхъ сп҃се́тъ. Ѿ ли́хвы и҆ ѿ непра́вды и҆зба́ви д҃шѧ и҆хъ, и҆ че́стно и҆мѧ [є҆го пре ни́ми][8]. И҆ живъ бꙋ́детъ, и҆ да́стьсѧ є҆мꙋ ѿ зла́та а҆раві́иска, и҆ помо́лѧтсѧ ѡ҆ не́мъ вы́нꙋ. Ве́сь д҃нь бл҃вѧ́тъ и҆̀, бꙋ́детъ оу҆тве́жені́е на з҃е́мли̑, на ве́рхъ го́ръ. Превъзнесе́тсѧ па́че лѵ̑ва́на пло҃ є҆го, и҆ процвѣ́тꙋтъ ѿ гра́да ѧ҆ко трава зе́мнаа. Бꙋ́детъ и҆мѧ є҆го бл҃ве́но въ вѣ́ки, пре́же с҃лнца пребыва́етъ и҆мѧ є҆го. И҆ бл҃ва́тсѧ ѡ҆ не́мъ вс҃ѧ колѣ́на з҃е́мнаѧ, вс҃и ѧ҆зы́цы оу҆блажа́тъ и҆̀. Бл҃ве́нъ Г҃ь [-][9] Б҃ъ і҆и҃левъ, творѧ́и чю́деса̀ є҆ді́нъ. И҆ бл҃ве́но и҆мѧ сла́вы є҆го, в вѣ́къ, и҆ въ вѣ́къ вѣ́ка. І҆ и҆спо́лънитсѧ сла́вы є҆го вс҃ѧ земля. Бꙋ́детъ бꙋ́детъ. (Сла́ва.)

20 Скінчилися пісні Давида, єссе-
євого сина. **1** Псалом Асафів. 72-ий.

И҆зъѡ҆ста́шѧ пѣ́нї́а дв҃а с҃на
і҆е҆ссе́ѡва. (ѱло҃ а҆са́фовъ, о҃в)[1].

Який добрий Бог ізраїлів тим, що
праведні серцем! **2** Мені ж майже не
похитнулися ноги, майже не проли-
лися мої кроки, **3** бо я заревнував

Ко́ль бл҃гъ [Б҃ъ і҆и҃левъ][2], пра́вы̑ с҃рцемъ. Мнѣ же в ма́лѣ не подвижа́стѣсѧ но́зѣ, в ма́лѣ не пролі́ашасѧ стопы мо́ѧ.

Ꙗко възревновахъ на безаконныѧ, миръ грѣшни-
комъ зрѧ. Ꙗко нѣсть въсклоненіѧ в̆ смерти
ихъ, и оутверженіе в ранѣ и҃. в трꙋдѣхъ чл҃чкыхъ
нѣ сꙋть, и съ ч҃лкы не пріимꙋть ранъ, сего
ради оудръжа ихъ грьдыни до конца. Ѡдѣа-
шасѧ неправдою и нечестіемъ своимъ, изы-
деть ꙗко ис тꙋка неправда и҃. Преидоша в̆
любовь ср҃ца, помыслиша и глаша в̆ лꙋкав-
ствѣ, неправдꙋ в̆ высотꙋ г҃лаша. Положиша
на нб҃си оуста своѧ, и ꙗзыкъ и҃ преиде по
земли. Сего ради ѡбратѧтсѧ людіе мои сѣ-
мо, и дн҃іе исполнь ѡбрѧщꙋтсѧ в ни҃. И рѣ-
ша, како оувѣдѣ б҃ъ, и аще есть разꙋмъ в̆
вышнемъ; се сіи грѣшници, и гобзꙋюще в̆
вѣкъ оудръжаша богаство. И р҃ѣ, еда всꙋе ѡ-
правдихъ ср҃це мое, и оумыхъ в неповинныхъ
рꙋцѣ мои. И быхъ ꙗзвенъ весь дн҃ь, и ѡб-
личник мой на оутрени҃. Аще глахъ повѣ та-
ко, се родꙋ с҃нов твой [емꙋже][3] (ѡбѣщасѧ) и
непщевахъ разꙋмѣти. Се трꙋдъ есть предо
мною, дондеже вниду въ ст҃ило б҃жіе, и разꙋ-
мѣю в̆ послѣнѧа и҃. Ѡбаче за лщеніа [ихъ][4]
положи҃ имъ еси [ѕлаѧ][5], низложилъ ѧ еси
в̆негда разгръдѣти. Како бышѧ в̆ запꙋстѣ-
ніе внезапꙋ; изчезоша, погибоша за беззаконіе
свое. Ꙗко соніе въстающаго, г҃и въ градѣ твое҃
ѡбразъ и оуничижиши. Ꙗко раждежесѧ ср҃це мое,
и (оутробы)[6] моа измѣнишасѧ. И азъ оуничи-
женъ, и не разꙋмѣхъ, скотенъ бы҃ оу тебе, и
азъ выну с тобою. Оудръжалъ еси рꙋкꙋ дес-
нꙋю мою, [и][7] съ совѣтомъ твоимъ наста-
вилъ мѧ еси, и съ славою пріѧтъ мѧ. Что
бо ми есть на нб҃си, и ѿ тебе что въсхотѣ
на земли; изчезе ср҃це мое и плоть моа, б҃е ср҃ца
моего, и часть моѧ б҃е (мои) въ вѣкы. Ꙗко се
оудалѧющеисѧ ѿ тебе погибнꙋтъ, потре-
билъ еси всѧкого любы дѣющаго ѿ тебе.
Мнѣ же прилѣплѧтисѧ б҃ви бл҃го есть, пола-
гати на г҃а оупованіе мое. Възвѣстити [ми][8]
вс҃ѧ хвалы твоѧ, въ вратѣх дщере сіона.

(разꙋма асафова, ѡг)[1].

Вскꙋю [б҃е ѿринꙋ][2] до конца, разгнѣвасѧ
ꙗрость твоа на ѡвцѧ паствы твоеа;
помѧни сонмъ твой, иже стѧжа ис-
перва, избавилъ еси жезлъ достоаніа
твоего. Гора сіонъ си ꙗже вселисѧ в ней, въз-
двигни рꙋцѣ твои на грьдына и҃ вконецъ.
Елика лꙋкавнова врагъ въ ст҃ѣмъ твоемъ, и
въсхвалишасѧ ненавидѧщеи тѧ, посредѣ
праздника твоего. Положиша ѕнаменіа своѧ

проти беззаконних, бачачи мир гріш-
ників, **4** бо немає відхилення в їхній
смерті, і твердість в їхній рані. **5** Во-
ни не є в людських трудах і з людьми
не отримають ран. **6** Через це їх
вповні захопила гордість. Вони зо-
дяглися своєю несправедливістю і
безбожністю. **7** Їхня несправедли-
вість вийде, наче з жиру. Вони пе-
рейшли до любові серця. **8** Вони за-
думали і говорили в лукавстві, до ви-
соти вони говорили неправедне. **9**
Підняли проти неба свої уста, і їхній
язик пройшов по землі. **10** Через це
мій народ сюди повернеться. І в них
знайдуться повні дні. **11** І сказали: Як
довідався Бог? І чи є пізнання у
Всевишнього? **12** Ось ці грішники, і
багатіючи, вони на віки затримали
багатство. **13** І я сказав: Невже нада-
ремно втримав я моє серце правед-
ним і умив мої руки в невинних? **14** І
я був бичований цілий день. І вранці
– мій оскаржувач. **15** Якщо я гово-
рив: Скажу так ось родові твоїх си-
нів, якому я обіцявся. **16** І не подумав
я пізнати. Ось труд є переді мною, **17**
аж доки не ввійду до божої святині. І
пізнаю їхнє останнє. **18** Одначе за
їхньою обмаливістю Ти їм поклав
зло, скинув їх, коли розгордились. **19**
Як нагло стали запустілими? Зникли,
згинули через своє беззаконня, **20** так
як сон того, що встає. Господи, в тво-
єму місті погордиш їхнім образом! **21**
Бо моє серце розгорілося і моє нутро
змінилося, **22** і я погорджений і не
зрозумів, худобоподібним став я у
Тебе. **23** І я постійно з Тобою. Ти
стримав мою праву руку. **24** І твоєю
порадою мене наставив. І зі славою
мене прийняв. **25** Бо що для мене є на
небі? І від Тебе що я побажав на
землі? **26** Заслабло моє серце і моє
тіло, Боже мого серця! І моя частка,
мій Боже, навіки! **27** Бо ось ті, що
віддаляються від Тебе, згинуть. Ти
вигубив всякого, що грішить проти
Тебе. **28** Мені ж є добрим приставати
до Бога! На Господа покладати мою
надію! Звіщати мені всі твої хвали в
брамах сіонської дочки!

1 Розуму Асафового. 73-ій.
Чому, Боже, Ти відкинув до кінця?
Розгнівався. Твій гнів на овець твоєї
отари. **2** Згадай твій збір, який Ти
придбав від початку! Ти визволив
палицю твого насліддя – це гора Сі-
он, де Ти в ній поселився. **3** Підніми
твої руки на їхні гордощі до кінця, на
те, що лукаво вчинив ворог у твоїх
святощах. **4** І вихвалялися ті, що Тебе
ненавидять посеред твого празника.
Поклали знаки, свої знаки, і не піз-

нали, **5** так як у виході превисоко. **6**
Наче в дерев'яному лісі сокирами ви-
рубали його двері. Разом сікачем і зу-
црс4. 25 билом його знищили. **7** *Вогнем спа-
лили твою святиню. На землі збещес-
тили помешкання твого імені. **8** У
своїх серцях сказали їхні кревні ра-
зом: Ходіть і усунемо всі божі праз-
ники з землі. **9** Ми не побачили їхніх
знамен, немає більше пророка, і нас
більше не пізнає. **10** Доки, Боже, гор-
дитиме *нами* ворог? Дражнитиме во-
рог твоє ім'я до кінця? **11** Чому від-
вертаєш твою руку і твою правицю з-
посеред твого лона до кінця? **12** А
Бог – цар наш з-перед віку зробив
спасіння посеред землі. **13** Ти скріпив
море твоєю силою! Ти знищив голо-
ви зміїв у воді! **14** Ти розтрощив змі-
єву голову! Ти дав його в їжу ефіоп-
ським народам! **15** Ти роздер дже-
рела і потоки, висушив ітамські ріки!
16 Твій є день і твоя є ніч! Ти зробив
ранкову зорю і сонце! **17** Ти створив
всі околиці землі, літо і весну! Ти їх
створив. **18** Згадай це! Ворог знева-
жив Господа. І безумний народ роз-
дратував твоє ім'я. **19** Не віддай
звірам душі, що тобі визнаються! Ду-
ші твоїх бідних не забудь до кінця!
20 Поглянь на твій завіт, бо затем-
нені землі наповнилися домами не-
праведних! **21** Хай упокорений не
повернеться засоромленим! Бідний і
вбогий вихвалятимуть твоє ім'я! **22**
Встань, Боже! Суди твій суд! Згадай
твою зневагу, що від безумного ввесь
день! **23** Не забудь голос тих твоїх,
що моляться! Гордість тих, що Тебе
ненавидять, піднімалася постійно.

Слава...

знаме́нїа, и҆ не позна́ша, ꙗ҆́ко въ и҆схо́дѣ пре-
вы́ше· Ꙗ҆́ко в̾ дꙋбра́вѣ дре́вѧнѣ, секи́рами разсѣ-
ко́шѧ двери е҆го вкꙋпѣ, сѣчивомъ и҆ ѡ҆скордомъ
разрꙋшишѧ и҆̀· *в̾жего́шѧ ѻ҆гнемъ ст҃и́ло твое, ѿ цр҃ ѕе
на земли ѡ҆скверни́ша жили́ще и҆мени твоего· Рѣ-
шѧ в̾ ср҃цы̑ своихъ ю҆жикы и҆́хъ вкꙋпѣ, прїидѣте
и҆ [ѿста́вимъ][3] всѧ пра́здникы бж҃їа ѿ землѧ·
Знаме́нїа [и҆́хъ][4] не видѣхо҃, нѣсть ктомꙋ прр҃ка,
и҆ на҃ не позна́етъ ктомꙋ· доко́лѣ б҃е понашаетъ̆
врагъ, раздража́етъ проти́вныи и҆́мѧ твое до
конца̀; вскꙋю ѿвраща́еши рꙋкꙋ твою, и҆ десни́цꙋ
твою ѿ среды̀ ꙗ҆́дръ твои҃ в коне́цъ; б҃ъ же цр҃ь
нашь пре́же вѣкъ, сꙋдѣ́ла сп҃се́нїе посредѣ землѧ·
Ты̑ оу҆твердилъ е҆си си́лою твое́ю море. ты стерлъ
е҆си главы змїе́мъ в̾ водѣ· Ты̑ сѫкрꙋшилъ е҆си
главꙋ̆ змїевꙋ, далъ е҆си того бра́шно лю́демъ е҆дї-
ѻ҆пскымъ· Ты̀ растръже и҆сто́чникы и҆ пото́кы,
ты̑ и҆ссꙋши̇̀ рѣки и҆да́мскыа· Твои҆ е҆сть дн҃ь, и҆
твоа е҆сть но́щъ. ты сѫверши̇̀ зарѧ̀ и҆ сл҃нце· Ты̑
сѫтвори всѧ предѣлы земли̇̀, лѣто и҆ ве́снꙋ, ты̑
сѫтворилъ е҆си и҃, помѧни̇̀ сїа· вра́г поноси̇̀ г҃би, и҆
лю́дїе безꙋмнїи разъ́дражишѧ и҆́мѧ твое· Не пре-
да́ж̾ ѕвѣре́мъ дш҃ѧ и҆сповѣдающаѧ ти сѧ,
дш҃ъ оу҆бо́гы̑ твои҃ не забꙋди до ко҃ца· Призри на
завѣтъ твои҆, ꙗ҆́ко и҆сполнишѧсѧ помраче́нїи
землѧ домо́въ непра́ведныхъ· да не въз̾вратитъ̆-
сѧ смиренъ сра́мленъ. ни́щъ и҆ оу҆бо́гъ въсхвалита
и҆́мѧ твое· в̾стани б҃е, сꙋди прю̑ твою, помѧни
поноше́нїе твое е҆же ѿ безꙋмнаго весь дн҃ь· Не
забꙋди гла́са мл҃твеникъ твои҃, гръды́ни нена-
видѧщыхъ тѧ в̾зыде вы́нꙋ [-][5]·

(Сл҃а·)

1 Вкінці дня приведеш до зітління.
Псалом Асафової пісні. 74-ий.
2 Будемо визнаватися Тобі, Боже!
Визнаватимемося Тобі. І прикличемо
твоє ім'я. **3** Розповім усі твої чуда,
коли візьму час. Я суджу праведнос-
ті. **4** Розтаяла земля і всі, що на ній
живуть. Я закріпив її стовпи. **5** Я ска-
зав тим, що чинять беззаконня: Не
чиніть беззаконня. І тим, що грішать:
Не підносіть вгору ріг. **6** Не підносіть
на висоту ваш ріг і не говоріть не-
праведне проти Бога. **7** Бо ані зі
сходу, ані з заходу, ані з пустинних
гір, **8** бо Бог є суддя. Цього Він впо-
корює і цього вивищує. **9** Бо в руці
господній чаша незмішаного вина,
повного змішання. І схилив звідси
туди, однак його дріжджі не викине-
ні, питимуть всі грішні землі. **10** Я ж
зрадію. Навіки співатиму Богові Яко-
ва. **11** І розіб'ю всі роги грішних. І
вгору підніметься ріг праведного.

(в̾ конецъ (дн҃е)[1] растли́ши. ѱло҃
пѣ́сни а҆са́фовъ, ѻ҃д)[2]·

И҆сповѣмысѧ тебѣ бж҃е, и҆сповѣмысѧ [те-
бѣ][3], и҆ призовемъ и҆́мѧ твое· Повѣм̾ всѧ
чюдеса твоа, е҆гда прїимꙋ вре́мѧ, а҆́зъ
пра́воты сꙋж̾ꙋ· Разтаасѧ з҃млѧ, и҆ вси
живꙋщеи҆ на не́и҆· А҆зъ оу҆тверди҃ столпы̀ еѧ̀· [-][4]
Рѣхъ безако́ннꙋющымъ, не безако́ннꙋите. и҆ сѫ-
грѣшаю́щы̑, не възноси́те ро́га· Не въздви́жите
на высотꙋ̆ ро́га ва́шего, [и҆][5] не гл҃ите на́ б҃а не-
пра́вдꙋ· Ꙗ҆́ко ни ѿ сходъ ни ѿ запа҃, ни ѿ пꙋстъ
горъ, ꙗ҆́ко б҃ъ сꙋди́и е҆сть· Сего смиря́етъ, и҆ сего
възно́ситъ. ꙗ҆́ко ча́шѧ в рꙋцѣ г҃ни вина̀ нерас-
творе́на и҆сполнь раствори́нїа, и҆ оу҆клони̇̀ ѿ сеа̀ в
сїю, ѻ҆баче дро́ждїе е҆го не и҆скы́дашѧсѧ· И҆спїютъ
вси грѣшнїи землѧ, а҆зъ же възрадꙋюсѧ в̾
вѣкъ, пою̀ б҃ꙋ ї҆а́ковлю· И҆ всѧ ро́гы грѣшныхъ
сломлю̀, и҆ възнесе́тсѧ [рогъ][6] пра́веднаго·

(Въ конецъ, въ пѣснехъ ѱало́мъ а҆са́фовъ, пѣснь къ а҆ссѵрі́ю. ѻе)[1]·

Вѣдомъ въ Іудеи Бгъ, во Ісраили велїе имѧ его· И бысть в мирѣ мѣсто его, и жилище его в Сїонѣ· Ту сокруши крѣпости лукъ, щитъ, и (оружїе)[2] и брань· (-)[3] Просвѣщаеши ты дивно ѿ горъ вѣчныхъ, смутишасѧ вси неразумнїи срдцемъ· Оуснуша сномъ своимъ, и не обрѣтоша ничтоже, вси мужїе богатьства рукъ своихъ· Ѿ запрещенїѧ твоего бже Іаковль, воздремаша всѣдшеи на конѧ· Ты страшенъ еси, и кто противу станетъ тебѣ; ѿтолѣ гнѣвъ твой. С нбсе слышанъ сотворилъ еси судъ· Землѧ оубоасѧ и оумолча, внегда воставати на судъ бу, спсти всѧ кроткыѧ земли· (-)[4] Яко помышленїе члчкое исповѣстьсѧ тебѣ, и останокъ помышленїѧ празднуетъ тебѣ· Помолитесѧ и воздадите гсви бу [нашему][5], вси иже окрестъ его принесутъ дары страшному и ѿемлющему духы кнѧземъ, страшному паче црїи земныхъ·

1 Вкінці. В піснях псалом Асафів.
Пісня для ассирійця. 75-ий.
2 Знаний Бог в Юдеї, в Ізраїлі його
ім’я велике. 3 І його місце було в
мирі, і його помешкання – в Сіоні. 4
Там Він розбив сили луків, щит, і
зброю, і війну. 5 Ти подиву гідно
просвітлюєш з вічних гір. 6 Стри-
вожилися всі нерозумні серцем, зас-
нули своїм сном. І не знайшли нічого
в їхніх руках всі мужі багатства. 7
Від твоєї погрози, Боже Якова, задрі-
мали ті, що сіли на коня. 8 Ти є
страшний. І хто Тобі спротивиться –
відтоді твій гнів. 9 З неба Ти дав
почути суд. Земля злякалася і замов-
кла, 10 коли Бог встав на суд, щоб
спасти всіх лагідних землі. 11 Бо за-
дум Юди визнаватиметься Тобі, і
останок задуму Тобі святкуватиме.
12 Помоліться і віддайте Господеві
Богові нашому! Всі, що довкруги
нього, принесуть дари 13 страшному
і Тому, що забирає духи князів,
страшному понад земних царів.

(Въ конецъ, о Ідїдумѣ, [ѱало́мъ а҆са́фовъ][1], ѻѕ)[2]·

Гласомъ моимъ ко гсу воззвахъ, гласомъ моимъ к бу, и внѧтъ ми· В днь печали моеѧ ба взыскахъ, рукама моима нощїю предъ нимъ, и не прелщенъ быхъ· Ѿвержесѧ оутѣшитисѧ душа моѧ, помѧнухъ ба, и возвеселихсѧ· Возскорбѣхъ, и пренеможе духъ мой· [-][3] Предваристе стражбы очи мои· Смутихсѧ, и не глахъ· Помыслихъ дни первыѧ, и лѣта вѣчнаѧ помѧнухъ, и поучихсѧ· Нощїю срдцемъ моимъ глумлѧхсѧ, и тужаше духъ мой· Еда во вѣкы ѿринетъ гь, и не приложитъ благоволити пакы, или до конца млть свою ѿсѣчетъ; [скончаглы][4] ѿ рода в родъ· Еда забудетъ оущедрити бгъ, или оудержитъ во гнѣвѣ своемъ щедроты своѧ; [-][5] и рѣхъ, нынѣ начахъ. Си измѣна десница вышнѧго· Помѧнухъ дѣла гнѧ. Яко помѧну ѿ начала чюдесъ твоихъ, и поучюсѧ во всѣхъ дѣлехъ твоихъ, и в начинанїи твоихъ поглумлюсѧ· Бже, во стѣмъ путь твой· Кто бгъ велїи, яко бгъ нашъ; ты еси бгъ творѧи чюдеса· Познану сотворилъ еси в людехъ силу твою, избавилъ еси мышцею твоею люди твоѧ, сыны Іаковлѧ, и Іосифовы· [-][6] Видѣша тѧ воды бже, видѣша тѧ воды, и оубоашасѧ· [-][7] Смутишасѧ бездны, множествомъ шума водъ. Гласъ даша облацы· Ибо стрѣлы твоѧ преходѧтъ гласъ грома твоего в колеси· Осветиша молнїа твоа вселенную, подвижа-

1 На кінець. Про Ідітуна. Псалом
Асафа. 76-ий.
2 Моїм голосом я закликав до
Господа. Моїм голосом до Бога. І Він
мене сприйняв. 3 В день журби моєї
Бога пошукав я, руками моїми вночі
перед ним. І не обманутий був я. Від-
мовилася потішитися душа моя – 4 я
згадав Бога і втішився. Засмутився і
підупав мій дух – 5 сторожі випере-
дили мої очі. Я засмутився і не гово-
рив, 6 роздумував я про давні дні і
вічні роки згадав я, – і повчився. 7
Вночі говорив я з моїм серцем, і мій
дух був стривоженим. 8 Чи Господь
відкине навіки і не додасть знову ви-
казати добро? 9 Або чи Він до кінця
відсіче своє милосердя? Він закінчив
слова з роду в рід. 10 Чи Бог забуде
помилувати? Або чи у своїм гніві
здержить своє милосердя? 11 І я ска-
зав: Тепер я почав – це переміна пра-
виці Всевишнього. 12 Я згадав госпо-
дні діла, бо згадаю від початку твої
чуда, 13 і повчатимуся в усіх твоїх ді-
лах, і вглиблюся в твої діла. 14 Боже!
В святому твоя дорога! Хто такий ве-
ликий Бог, як наш Бог?! 15 Ти є Бог,
що чиниш чуда! Ти виявив в народах
твою силу! 16 Визволив твоїм раме-
ном твій народ, синів Якова і Йоси-
фа! 17 Тебе води побачили, Боже!
Побачили Тебе води і злякалися,
стривожилися безодні множеством
шуму вод, 18 хмари видали голос. Бо
і стріли твої проходять, 19 голос тво-
го грому в колесі. Твої блискавиці
освітили вселенну, земля зрушилася і

задрижала. 20 В морі твої дороги і
твої стежки у великих водах. І твої
мой2. 14 стопи не будуть знані. 21 *Ти попро-
вадив твій народ, як овець, рукою
Мойсеєвою і Аароновою.
Слава...

1 Розуму. Асафовий. 77-ий.
Катизма 11

Сприйми, мій народе, мій закон!
Прихиліть ваше вухо до слів моїх
пс. 48 мат. 13 уст! 2 *В притчах відкрию мої уста!
Викажу загадки від початку! 3 Те, що
ми почули, і ми їх пізнали, і нам роз-
повіли наші батьки, 4 не сховалося
від їхніх дітей в іншому роді, що звi-
щали господні хвали і його сили і
його чуда, які Він зробив. 5 І Він під-
няв свідчення в Якові і поклав закон
мой5. 6 в Ізраїлі. *Те, що заповів батькам на-
шим, сказати їх своїм синам. 6 Щоб
пізнав інший рід, сини, що родяться,
і встануть і сповістять їх своїм синам.
7 Щоб поклали свою надію на Бога, і
не забули божих діл, і шукали його
заповідей! 8 Щоб не стали, так як
їхні батьки, родом поганим і засму-
чуючим, родом, що не випрямив своє
серце і не довірив з Богом свій дух. 9
Ефремові сини, що натягали і стрі-
ляли луками, повернулися в день
бою. 10 Вони не зберегли божого за-
віту і не побажали ходити в його за-
коні. 11 І забули його добродійства і
його чуда, які Він їм показав 12 пе-
ред їхніми батьками, чуда, які зробив
в єгипетській землі на Танеосовім по-
мой2. 14 лі. 13 *Він роздер море і провів їх,
мой2. 13 пс. 104 поставив води, наче мішок. 14 *І Він
їх провів хмарою в дні і цілу ніч світ-
мой2. 17 лом вогню. 15 *Роздер камінь в пус-
мой4. 20 тині і напоїв їх, як у великій безодні.
кор1. 10 16 І Він вивів воду з каменя і звів во-
муд. 11 ди, наче ріки. 17 І додали ще грішити
мой4. 11 проти Нього: засмутили Всевишньо-
кор1. 10 го в безводній 18 *і випробували Бо-
пс. 105 га у своїх серцях, щоб просити їжу
своїм душам. 19 І робили наклеп во-
ни на Бога, і сказали: Хіба Бог зможе
мой4. 20 приготувати стіл у пустині? 20 *Ад-
же Він вдарив камінь і води поплили
і потоки наводнилися. Чи й хліб мо-
же дати або приготувати стіл своєму
народові? 21 Через це Бог почув і
споглянув. І вогонь загорівся в Якові,
і піднявся гнів проти Ізраїля, 22 бо не
мой2. 16 повірили Богові ані не надіялися на
мой4. 11 його спасіння. 23 І Він наказав хма-
муд. 16 рам вгорі і відкрив небесні двері. 24
ів. 6 *І послав їм дощем манну їсти і дав
кор1. 10 їм небесний хліб. 25 Людина їла ан-
мой4. 11 гельський хліб! Він послав їм їжу
мой2. 16 досита. 26 *Підняв південний вітер з
пс. 104 неба і своєю силою навів південний
вітер, 27 і дощем дав їм м'ясо, наче
порох і наче морський пісок, опере-
них птахів. 28 І впали серед їхнього

сѧ, и трепетна бысть землѧ. в мори [пѹ-
тїе][8] твои, и стезѧ твоѧ в водах многах, и
стопы твоѧ не познаютсѧ. *Наставил еси ꙗко в мо д
овцѧ люди твоѧ, рѹкою моѵсеовою и аароневою.
(Сла.)

(разѹм асафовъ, оз)[1]. (ка аі.)

Внемлѣте людїе мои законъ мои, при-
клоните ѹхо ваше въ глы ѹстъ мо-
ихъ. *Ѿвръзѹ въ притчах ѹста моа, ѱло мн мг
провѣщаю гананїа испервa, елика слы-
шахомъ, и разѹмѣхомъ а, и ѿцы наши по-
вѣдаша намъ. не ѹтаисѧ ѿ чадъ ихъ в
род инъ. възвѣщающе хвалы гнѧ, и силы его,
и чюдеса его ꙗже сътвори. и въздвиже свѣнїе
въ іаковѣ, и зако положи въ інли. *Елика за- є мо в
повѣда ѿцемъ нашимъ, сказати а снови сво-
имъ, ꙗко да познаетъ родъ ин, сне родащe-
исѧ, и въстанѹтъ и повѣдатъ а снвомъ
своим. Ꙗко да положатъ на ба ѹпованїе свое,
и не забѹдѹтъ дѣлъ бжїи, и заповѣди его
взыщѹтъ. Ꙗко да не бѹдѹт ꙗкоже ѿцы
ихъ, родъ строптивъ и прегрьчевала, ро иже не
исправи срца своего, и не ѹвѣри съ бмъ дха
своего. Снове ефрѣмли напрѧзающе и стрѣлѧюще лѹ-
кы, възвратишасѧ в днь брани. Не съхраниша
завѣта бжїа, и в законѣ его не изволиша ходити.
И забыша блгодѣанїи его и чюдесъ его, ихъ-
же ꙗви имъ. пре ѿцы и ꙗже сътвори чюдеса,
в земли егѵпетстѣи, на поли танеоси. *Раз- в мо ді
верзе море, и проведе и, престави воды ꙗко мѣх. *И в мо гі
настави а облакомъ въ дне, и всю нощъ ѱло ра
просвѣщенїе огнѧ. *Разверзе камень в пѹсты- в мо зі
ни, и напои ихъ ꙗко в безднѣ мнозѣ. И изве- д мо к
де водѹ ис камене, и низведе ꙗко рѣкы воды. а кори і
И приложиша еще съгрѣшати емѹ. Прегрь- мѹдро аі
чиша вышнаго в безводнѣ, *и искѹсиша ба д мо аі
в срцы своих, въспросити брашна дшамъ сво- а кори і
имъ. И клеветаша на ба, и рѣша. еда въз- ѱло ре
можетъ бъ ѹготовати трапезѹ в пѹстынѝ;
*понеже порази камень, и потекоша воды, и д мо к
потоцы наводнишасѧ. Еда и хлѣбъ може да-
ти, или ѹготовати трапезѹ людемъ сво-
имъ; сего ради слыша (бъ)[2] и презрѣ, и огнь
възгорѣсѧ въ іаковѣ, и гнѣв взыде на інлѧ.
Ꙗко не вѣроваша бви, ни ѹповаша на спсенїе в мо ѕі
его. И заповѣда облакомъ свыше, и двери нбсе д мо аі
ѿверзе. *И одожди имъ маннѹ ꙗсти, и хлѣбъ мѹдро ѕі
нбный дасть им. Хлѣбъ агглъскїи ꙗде чкъ, іоа в
брашно посла имъ до обилїа. *Въздвиже югъ с а кори і
нбсе, и наведе силою своею либѹ, и одожди на нѧ д мо аі
ꙗко пра плоти, и ꙗко песокъ морскїи птицѧ в мо ѕі
ѱло ра

пернаты, и нападоша посредѣ стана ихъ, ѡк-
рестъ жилищъ ихъ· И ꙗдоша, и насытишасѧ
ѕѣло. и желанїе ихъ принесе имъ, не лишишасѧ
ѿ желанїи своих· Еще брашнꙋ [-][3] сꙋщꙋ въ ꙋс-
тѣхъ ихъ, и гнѣвъ бж҃їи взыде на нѧ· И ꙋби
[множайшаа][4] ихъ, и избранными їил҃евомъ за-
пѧтъ· Въ всѣхъ сихъ съгрѣшишѧ еще, и не
вѣроваша чюдесемъ его· И ізчезоша в сꙋетѣ днїе
ихъ, и лѣта их съ тщанїемъ· Егда ꙋбиваше
их, тогда взыскахꙋ его. и възвращаахꙋсѧ, и
ꙋтреневахꙋ к бг҃ꙋ· И помѧнꙋшѧ, ꙗко бг҃ъ по-
мощникъ имъ есть, и бг҃ъ вышнїи избави-
тель имъ есть· И [възлюбишѧ][5] его ꙋсты
своими, и ꙗзыкомъ своимъ солгашѧ емꙋ· Ср҃д-
це же ихъ не (бѣ) право с нимъ, ни ꙋвѣри-
шасѧ в завѣтѣ его, Оньже есть щедръ, и
ѡчиститъ грѣхы их, и не растлитъ. и ꙋм-
ножитъ възвратити ꙗрость свою, и не разже-
жет всего гнѣва своего· И помѧнꙋ ꙗко плоть
сꙋть, дх҃ъ ходѧ и не ѡбращаасѧ· Коль краты
прогнѣвашѧ и в пꙋстыни, раздражишѧ и в
земли безводнѣ; и ѡбратишасѧ, и іскꙋсишѧ
бг҃а, и ст҃го їил҃ева прогнѣваша· [И][6] не помѧнꙋ-
ша рꙋкы его дн҃е, воньже избави ихъ из рꙋкы
ѡскръблѧющаго· Ꙗкоже положи въ египтѣ ѕна-
в҃ мо з҃ ѱло рд҃ менїѧ своѧ, и чюдеса своѧ на поли танеоси·
*И преложи в кровь рѣкы их, и источникы ихъ,
в҃ мо и҃ ѱло рд҃ ꙗко да не пиютъ· *Посла на нѧ песїа мꙋхы, и
поѧдошѧ ихъ. и жабы, и растли ихъ· *И
в҃ мо і҃ ѱло рд҃ дастъ ржѣ плодъ ихъ, и трꙋды их прꙋ-
в҃ мо д҃ ѱло рд҃ гомъ· *[И][7] ꙋби градомъ винограды ихъ, и
(тръние)[8] ихъ мразомъ. и предасть градꙋ ско-
ты их, и імѣнїе их огню· Посла на нѧ гнѣвъ
ꙗрости своеа, ꙗрость и гнѣвъ и скорбь, посла-
нїе агг҃лы лꙋкавыми· (Пꙋть сътворити)[9] сте-
зю гнѣвꙋ своемꙋ, [и][10] не пощадѣ ѿ смр҃ти
в҃ мо в҃і дш҃ѧ ихъ и скоты ихъ в смр҃ти затвори· *И
порази всѧ прьвенецъ в [землѝ египетъ-
стѣи][11], ѿ начатка [всѧкого][12] трꙋда ихъ, в
в҃ мо г҃і селенїи хамовых· *И въздвиже ꙗко овцѧ люди
своѧ, и възведе ѧ ꙗко стадо в пꙋстыни· И
настави ѧ на ꙋпованїе, и не ꙋстрашишасѧ,
и врагы ихъ покры море· И введе ѧ в горꙋ ст҃-
іс навн г҃і нѧ своеа, гора сїи, юже стѧжа десница его· *И
ізгна ѿ лица ихъ ꙗзыки, и по жребїю дастъ
имъ южемъ дѣло мѣрномъ. и всели в селехъ
их колѣна їил҃ева· И іскꙋсиша, и прогнѣвашѧ бг҃а
вышнаго, и свѣдѣнїа его не съхраниша· И ѡ-
братишасѧ, и ѿвергошасѧ, ꙗкоже и ѿц҃ы их,
[-][13] превратишасѧ в лꙋкъ развращенъ· И про-
гнѣвашѧ и в холмѣхъ своих, и въ истꙋкан-
ныхъ своих раздражиша и· Слыша бг҃ъ, и пре-

табору, довкруги їхніх поселень. **29** І
їли і дуже наситилися. І Він задовіль-
нив їм їхнє бажання, **30** не були поз-
бавлені своїх бажань. Ще як їжа була
в їхніх устах, **31** і божий гнів під-
нявся проти них. І вбив численних з
них, і скував ізраїльських вибраних.
32 В усіх цих ще згрішили і не пові-
рили його чудам. **33** І в марноті зни-
кли їхні дні і їхні літа з поспіхом. **34**
Коли їх вбивав, тоді Його шукали. І
поверталися, і вставали вранці до Бо-
га, **35** і згадали, що Бог – їхній поміч-
ник і Бог Всевишній – їхній визволи-
тель. **36** І полюбили Його своїми ус-
тами, і своїм язиком Йому збрехали.
37 Серце ж їхнє не було праведне з
ним, ані не повелися вірно в його
завіті. **38** Він же є щедрий і очистить
їхні гріхи, і не зведе до зітління, і
розмножить, щоб відвернути свій
гнів, і не розпалить ввесь свій гнів.
39 І Він згадав, що вони є тілом, дух,
що ходить і не повертається. **40**
Скільки разів прогнівили Його в
пустині, розгнівили Його у безводній
землі? **41** І повернулися і випробува-
ли Бога. І прогнівили Святого ізраї-
левого. **42** І не згадали його руку в
дні, коли Він їх спас з руки того, що
гнобив. **43** Те, що поклав в Єгипті, –
свої знаки і свої чуда на Танеосовім
полі. **44** *І Він перетворив їхні ріки і мой2. 7 пс. 104
їхні джерела в кров, щоб не пили, **45**
*наслав на них псячі мухи – і їх по- мой2. 8 пс. 104
жерли, і жаби. І їх знищив. **46** *І дав
іржі їхній плід і їхні труди саранчі. **47** мой2. 10 пс. 104
*І градом побив їхні виноградники і мой2. 9 пс. 104
їхні рослини морозом. **48** І передав
градові їхню скотину і їхнє майно
вогневі. **49** Наслав на них гнів своєї
люті, лють і гнів і біль, посланих по-
ганими ангелами, **50** щоб зробити до-
рогу, стежку своєму гнівові. І не по-
щадив від смерті їхні душі. І їхню
скотину замкнув у смерті. **51** *І по- мой2. 12
бив кожного первородного в єгипет-
ській землі, від первенця всякого їх-
нього труду в Хамових поселеннях.
52 *І Він підняв свій народ, наче о- мой2. 13
вець, і повів їх, наче отару в пустині,
53 і провадив їх в надії. І не зляка-
лися, і їхніх ворогів покрило море. **54**
І ввів їх до гори своєї святості, ця
гора, яку придбала його правиця. **55**
*І вигнав народи з-перед їхнього ли- іс нав. 13
ця і дав їм частку жеребом – шнуром-
мірилом. І поселив в їхніх поселен-
нях ізраїльські племена. **56** І вони ви-
пробували і прогнівили Всевишнього
Бога і не зберегли його свідчення. **57**
І відвернулися, і відреклися. Так як і
їхні батьки, обернулися в зіпсутий
лук. **58** І розгнівили Його на своїх
вершинах, і своїми різьбленими до-
вели Його до ревнощів. **59** Бог почув
і зневажив, і дуже погордив Ізраїлем.

црс1. 4 **60** *І Він відкинув Силомське шатро
– поселення, де поселився між людь-
ми. **61** І передав їхню силу в полон і
їхню красу в руки ворогам. **62** І зам-
кнув зброєю свій народ, і знехтував
своїм насліддям. **63** Їхніх юнаків по-
жер вогонь, і їхні дівчата не були оп-
лакані. **64** Їхні священики упали від
зброї, і їхні вдовиці не були оплакані.
65 І Господь піднявся, наче сплячий,
наче сильний і очманілий від вина,
66 і відбив назад своїх ворогів, зро-
бив їх вічною погордою. **67** І Він від-
кинув поселення Йосифа і не вибрав
Ефрімове плем'я. **68** І вибрав юдине
плем'я, Сіонську гору, яку полюбив.
69 І збудував, наче однорога, свою
святиню на землі. Заснував її навіки.
црс1. 16 **70** І вибрав Давида, свого раба, *і йо-
црс2. 7 го взяв з овечих отар. **71** Він забрав
црс2. 5 його від няньок, *щоб пасти Якова,
свій народ, Ізраїль, своє насліддя. **72**
І пас їх в незлобності свого серця і в
розумності своїх рук попровадив їх.

Слава...

зрѣ, и ѹничижи ѕѣло ізлѧ. *И ѿрину скинію си- а цртв д
ломскую, селеніе [-][14] [еже][15] всели́сѧ в человѣцехъ. И
предастъ в плѣнъ крѣпость ихъ, и доброту
ихъ в руки [врагомъ][16]. И затвори въ (оружіи)[17]
люди своѧ, и достоѧніе свое презрѣ. Юношѧ ихъ
поѧстъ огнь, и дѣвы ихъ не ѡсѣтованы быша.
Священницы ихъ (оружіемъ)[18] падошѧ, и вдовицѧ
ихъ не оплаканы бышѧ. И воста ѧко спѧй Господь,
ѧко силенъ [и][19] шуменъ ѿ вина. И порази враги
своѧ вспѧть, поношеніе вѣчно дастъ имъ. И
ѿрину селеніе Іосифово, и колѣно Ефремово не
избра. И избра колѣно Іюдово, гору Сіонъ, юже во-
злюби. И созда ѧко инорогъ свѧтыню свою, на земли,
основа ю въ вѣкъ. И избра Давида раба своего, *и а цр ѕі
восприѧ и ѿ стадъ овчихъ. ѿ доилицъ поѧтъ в цр з
его, *пасти Іакова раба своего, (-)[20] Ізраилѧ достоѧніе в цр е
свое. И упасе ихъ в незлобіи сердца своего, и в ра-
зумѣхъ руку своею наставилъ ихъ есть.

(Слава.)

1 Асафів псалом. 78-ий.

Боже! Народи прийшли в твоє на-
сліддя, осквернили твою святу цер-
кву. Поклали Єрусалим як склад ово-
чів, **2** поклали трупи твоїх рабів їжею
небесним птахам, тіла твоїх препо-
добних земним звірам. **3** Пролили їх-
ню кров, наче воду, довкруги Єруса-
лиму. І не було того, хто ховав. **4** Ми
стали погордою нашим сусідам, пос-
міховищем і кпинами тим, що дов-
круги нас. **5** Доки, Господи, гніва-
тимешся, до кінця розгорятиметься
єре. 10 твоя ревність, наче вогонь? **6** *Вилий
твій гнів на народи, які Тебе не зна-
ють, і на царства, які не прикликали
твоє ім'я! **7** Бо пожерли Якова і спус-
тошили його місце. **8** Не згадай наші
давні беззаконня! Хай нас скоро ви-
передять твої щедрості, Господи! Бо
ми дуже збідніли. **9** Поможи нам, Бо-
же, наш спасителю! Задля слави тво-
го імені, Господи, визволи нас! І о-
чисть наші гріхи задля твого імені!
10 Щоб часом народи не сказали: Де
є їхній Бог? І хай знаною буде в на-
родах, перед нашими очима, помста
пролитої крові твоїх рабів. **11** Хай
ввійде перед тебе стогін закованих!
За величністю твого рамена обережи
синів тих, що вбиті! **12** Віддай нашим
сусідам всемеро на їхнє лоно, їхню
погорду, якою Тебе породили, Госпо-
ди! **13** Ми ж твій народ і вівці твоєї
отари! Визнаватимемося тобі, Боже,
навіки! В рід і рід сповістимо твою
хвалу.

(Псаломъ Асафовъ, ои)[1].

Боже, пріидоша ѧзыцы въ достоѧніе твое,
ѡсквернишѧ церковь свѧтую твою. Положи-
ша Іерусалима ѧко овощное хранилище,
положишѧ трупіѧ рабъ твоихъ брашно
птицамъ небеснымъ, плоти преподобныхъ твоихъ звѣ-
ремъ земнымъ. Пролиѧша кровь ихъ ѧко воду
окрестъ Іерусалима, и не бѣ погребаѧй. Быхомъ
поношеніе сосѣдомъ нашимъ, подражаніе и
поруганіе сущымъ окрестъ насъ. Доколѣ Господи про-
гнѣваешисѧ до конца, разжжетсѧ ѧко огнь
рвеніе твое; *пролѣй гнѣвъ твой на ѧзыки ерем і
не знающаѧ тебе, и на царствіѧ ѧже имени
твоего не призваша. Ѧко поѧдоша Іакова, и
мѣсто его опустиша. Не помѧни нашихъ
беззаконій первыхъ. Скоро да предварѧтъ ны
щедроты твоѧ [Господи][2], ѧко ѡбнищахомъ ѕѣло.
Помози намъ Боже спасителю нашъ. Славы ради
имени твоего Господи избави насъ. И очисти грѣхи
наша, ради имени твоего. Да не когда ре-
кутъ ѧзыцы, гдѣ есть Богъ ихъ; и увѣсте-
тсѧ во ѧзыцѣхъ предъ очима нашима, ѿм-
щеніе крове рабъ твоихъ пролитыѧ. Да вни-
детъ предъ тѧ воздыханіе окованыхъ. По ве-
личію мышца твоеѧ, снабди сыны умерщвленныхъ.
Воздаждь сосѣдомъ нашымъ седмерицею въ
нѣдра ихъ поношеніе ихъ, имже поносиша
тѧ Господи. Мы же людіе твои, и овцы пажити
твоеѧ. Исповѣмысѧ тебѣ [Боже][3] въ вѣкъ, в
родъ и родъ возвѣстимъ хвалу твою.

(Въ конецъ, ѡ измѣнншихсѧ свѣдѣнїе, асафово, ѱалом ѡ ассѵрїи ѻд)[1].

Пасый ї҆и҃лѧ вонми, наставлѧѧй ꙗко овча ї҆ѡсифа. Сѣдѧй на херꙋвимѣ ꙗвисѧ, предъ ефремомъ, и венїаминомъ и манассїемъ. Въздвигни силꙋ твою, и прїиди спасти насъ. Бж҃е обрати ны, и просвѣти лице твое, и спсемсѧ. Гд҃и бж҃е силъ, доколѣ гнѣваешисѧ на мл҃твꙋ [рабъ][2] твоихъ: питаеши насъ хлѣбомъ слезнымъ, и поиши насъ слезами в мѣрꙋ. Положилъ еси насъ в пререканїе сосѣдомъ нашымъ, и врази наши подражаша насъ. Гд҃и бж҃е силъ обрати ны, и просвѣти лице твое, и спсени бꙋдемъ. [-][3] Виноградъ изъ егѵпта пренесе, изгналъ еси ꙗзыки, и насадилъ еси и. Пꙋть сътворилъ еси предъ нимъ, и насади коренїа его, і [исполни землю][4]. Покры горы сѣнь его, и стеблїа его кедры бж҃їа. Прострет розги его до морѧ, и даже до рѣкъ ѿрасли его. Вскꙋю разори оплотъ его, и объимаютъ и вси мимоходѧщеи пꙋтемъ: озоба и вепрь ѿ лꙋга, і инокъ дивїи поѧлъ и есть. Бж҃е силъ обрати же, [и][5] призри съ нбсе, и вижд. И посѣти виноградъ сеи, и съвершй его. Егоже насади десница твоа. И на сн҃ы чл҃чьскыа, ꙗже оукрѣпилъ еси себѣ. Пожженъ огнемъ и раскопанъ. Ѿ запрещенїѧ лица твоего погыбнꙋтъ. Бꙋди рꙋка твоа на мꙋжа десница твоѧ, и на сн҃а чл҃ча егоже оукрѣпилъ еси себѣ. И не ѿстꙋпимъ ѿ тебе, живиши ны, и имѧ твое призовемъ. Гд҃и бж҃е силъ обрати ны, и ꙗви лице твое, и спсени бꙋдемъ.

1 Вкінець. Про тих, що змінилися. Свідчення Асафове. Псалом про Ассирію. 79-ий.

2 Ти, що пасеш Ізраїля, зглянься! Ти, що провадиш Йосифа, наче вівцю, Ти, що сидиш на херувимах, з'явися **3** перед Ефрімом, і Веніямином, і Манассією! Підніми твою силу і прийди, щоб нас спасти. **4** Боже, поверни нас і просвіти твоє лице – і спасемося! **5** Господи, Боже сил! Доки гніватимешся на молитву твоїх рабів? **6** Доки годуватимеш нас хлібом сліз і напуватимеш нас слізьми в міру? **7** Ти поклав нас, як помовку, нашим сусідам. І наші вороги покпили з нас. **8** Господи, Боже сил! Поверни нас і просвіти твоє лице – і спасемося! **9** Ти переніс виноградник з Єгипту, викинув народи і його посадив. **10** Ти йшов перед ним і посадив його коріння. І він заповнив землю. **11** Його тінь покрила гори і його галуззя – божі кедри. **12** Він простягнув свої галузки до моря і аж до рік його паростки. **13** Чому Ти знищив його огорожу і його зривають всі, що проходять дорогою? **14** Його знищив дик з лісу, і дикий звір його попас. **15** Боже сил! Повернися ж і поглянь з неба, і подивися, і відвідай цей виноградник, **16** і обнови його, якого насадила твоя правиця, на сина людського, якого Ти собі скріпив. **17** Він спалений вогнем і розкопаний. Вони згинуть від погрози твого лиця. **18** Хай буде твоя рука на чоловіку твоєї правиці і на людському сині, якого Ти собі скріпив! **19** І не відступимо від тебе. Ти нас живитимеш. І прикличемо твоє ім'я. **20** Господи! Боже сил! Поверни нас і покажи твоє лице – і спасемося!

(Въ конецъ, ѡ точилѣхъ, ѱалом (пѣснїи) асафовъ, п҃)[1].

Радꙋйтесѧ бг҃ꙋ помощникꙋ нашемꙋ, въскликнѣте бг҃ꙋ ї҆аковлю. Прїимѣте ѱалом, и дадите тѵмпанъ, ѱалтырь красенъ съ гꙋсльми. Въструбите новомѣсѧчною трꙋбою, в нарочитыи дн҃ь праздника [вашего][2]. Ꙗко повелѣнїе ї҆и҃лево есть, и сꙋдба бг҃а ї҆аковлѧ. Свѣдѣнїе въ ї҆ѡсїфѣ положи емꙋ, внегда изыти емꙋ ѿ землѧ египетскыа. Ꙗзыка егоже не вѣдаше, оуслыша, ѿѧтъ ѿ [бремене][3] хребетъ его. Рꙋцѣ его в коши поработастѣ, в скорби призва мѧ и ї҆збавихъ тѧ. Оуслышахъ тѧ
в таинѣ бꙋрнѣ. *Искꙋсихъ тѧ на водѣ прере- в мо҃ зі
канїа. (-)[4] Слышите людїе мои, и засвѣдѣтель-
ствꙋю (вамъ)[5]. Ї҆и҃лю аще послꙋшаеши мене, *не в мо҃ к
бꙋдетъ в тебѣ бг҃ъ новъ, ниже поклонїшисѧ

1 Вкінці. Про точила. Псалом пісень Асафовий. 80-ий.

2 Радійте Богові – нашому помічникові! Викрикайте Богові Якова! **3** Візьміть псалом і дайте тимпан, приємний псалтир з гуслями. **4** Трубіть новомісячною трубою, в знаменний день вашого празника. **5** Бо це наказ Ізраїлеві і суд Бога Якова, **6** свідчення в Йосифі. Він йому поклав, коли виходив з єгипетської землі, – почув язик, якого не знав. **7** Він забрав його хребет від тягарів, його руки послужили в коші. **8** В горі прикликав Мене, і Я тебе визволив. Я тебе почув в
схованці бурі, *випробував Я тебе на мой2. 17
воді нарікання. **9** Послухай, мій народе, і засвідчу тобі! Ізраїлю! Якщо по-
слухаєш Мене, **10** *не буде в тебе но- мой2. 20
вий Бог! Ані не поклонишся чужому Богові! **11** Бо Я є Господь Бог твій,

що вивів тебе з єгипетської землі! Пошир твої уста і наповню їх! **12** І мій народ не послухав мого голосу. Й Ізраїль не сприйняв Мене. **13** І Я їх відіслав за діяннями їхніх сердець.
дія. 14 *Підуть за своїми починами. **14** Якщо б мій народ послухав мене, якщо б Ізраїль ходив по моїх дорогах, **15** отже Я зовсім упокорив би їхніх ворогів і наклав би мою руку на тих, що їх гноблять. **16** Господні вороги збрехали йому, і їхній час буде навіки. **17** І Він їх нагодував жиром пшеничним і наситив їх медом з каменя.

Слава...

богꙋ чюжемꙋ· Азъ бо есмь Гь бгъ твой, изведый тѧ ѿ землѧ егѵпетскыѧ· Разшири оуста твоѧ, и исполню ѧ· И не послꙋшашѧ людїе мои гласа моего, и Iиль не внѧ ми· И ѿпꙋстих ихъ по начинанїю срцъ и, *поидꙋтъ в начинанїи своих· дѣѧ ді
Аще быша людїе мои послꙋшали мене, Iиль [аще бы в пꙋти моа][6] ходилъ, ни о чесомьже оубо врагы его смирилъ быхъ, и на стꙋжающаа имъ възложилъ бых рꙋкꙋ мою· Врази Гни сългаша емꙋ, и бꙋдетъ времѧ их в вѣкъ· И напита ихъ ѿ тꙋка пшенична, и ѿ камене меда насыти ихъ·

(Слава,)

1 Асафовий псалом. 81-ий.

Бог став в зібранні богів, а серед богів розсудить. **2** Доки судите неправедність і приймаєте лиця грішників? **3** Судіть сироту і бідного, оправдайте упокореного і убогого. **4**
при. 24 *Визволіть бідного і вбогого, спасіть його з руки грішника. **5** Не пізнали ані не зрозуміли. Вони ходять в темряві. Хай зрушаться всі основи землі! **6** Я сказав: Всі будьте богами і синами Всевишнього! **7** Ви ж вмираєте як люди і падаєте як один з князів. **8** Воскресни, Боже! Суди землю! Бо Ти успадкуєш в усіх народах.

(Ѱло, асафовъ, па)[1]·

Бгъ ста в сонмѣ боговъ, посредѣ же богов разсꙋди· доколѣ сꙋдите неправдꙋ, и лицъ грѣшничь обинꙋетесѧ; (-)[2] сꙋдите сирꙋ и оубогꙋ, смирена и нища оправдаите· *Изъмѣте нища и оубога, из рꙋкы грѣшнича избавите [и][3]· Не оувѣдѣша ниже разꙋмѣшѧ, въ тмѣ ходѧ· да подвижатсѧ всѧ основанїа земли· Азъ рѣхъ, бози (бꙋдѣте)[4] и снве вышнѧго вси. вы же ꙗко члцы оумираете· и ꙗко единъ ѿ кнѧзь падаете· Въскрни Бе сꙋди землю, ꙗко ты наслѣдиши въ всѣхъ ꙗзыцех· при кд

1 Пісня псалма Асафового. 82-а.

2 Боже! Хто уподібниться до Тебе? Не замовчи ані не стань лагідним, Боже! **3** Бо ось твої вороги зашуміли і ті, що Тебе ненавидять, підняли голову. **4** Добровільно, лукаво чинили проти твого народу і радили проти твоїх святих. **5** Сказали: Ходіть і вигубимо їх з народів. І більше не згадається ім'я Ізраїля. **6** Бо однодумно, разом вчинили раду, проти Тебе уклали завіт **7** ідумейські поселення, й ізмаїліти, моав, і агаріни, **8** ґевал, і аммон, і амалик, чужинці з тими, що проживали в Тирі. **9** Бо й Ассур прийшов з ними – стали в заступництво Лотовим синам. **10** Зроби їм, як
суд. 7 *Мадіямові і
суд. 4 *Сисарі, як Явімові в киссоновім потоці. **11** Вони були знищені в Аендорі, стали, наче гній землі. **12** Поклади їхніх князів, як Орива, і Зива, і Зевея, і Салмана, всіх їхніх князів, **13** які сказали: Успадкуємо собі божу святиню. **14** Боже мій! Поклади їх, як колесо, як тростину, перед лицем вітру. **15** Як вогонь, який палить ліс, як полумінь, що спалює гори, **16** так переслідуватимеш їх твоєю бурею. І твоїм гнівом введеш їх в замішання. **17** Наповни їхні лиця безчестям, і вони шукатимуть твоє ім'я, Господи. **18** Хай завстидаються і замішаються навіки – віків! І засо-

(Пѣснь ѱалма асафова пв)[1]·

Бже, кто оуподобитсѧ тебѣ; не премолчи, ни оукроти Бе· Ꙗко се врази твои възшꙋмѣша, и ненавидѧщеи тѧ въздвигоша главꙋ. на люди твоѧ лꙋкавноваша волею, и съвѣщаша на стыѧ твоѧ· Рѣша, прїидѣте, и потребимъ ѧ ѿ ꙗзыкъ, и не помѧнетсѧ имѧ Iилево ктомꙋ· Ꙗко съвѣщаша единомышленїемъ вкꙋпѣ, на тѧ завѣт завѣщаша· Селенїа идꙋменска, и исмаилите, моавъ, и агарѣне. гевалъ, и аммонъ, и амаликъ. [-][2] иноплеменницы съ живꙋщими в тѵрѣ· Ибо и ассꙋръ прїиде с ними, быша в заствпленїе снвомъ лотовомъ· [-][3] Сътвори
им ꙗко *мадїамꙋ, и *сисарѣ, ꙗко (иавимꙋ)[4] в сꙋдей з
потоцѣ (киссовѣ)[5]· Потребишасѧ въ аендорѣ, сꙋдей д
быша ꙗко гной земный· Положи кнѧѕѧ ихъ ꙗко орива и зива и зивее и салмана, всѧ кнѧѕѧ их, иже рѣшѧ, да наслѣдимъ себѣ стило бжїе· Бже мой положи их ꙗко коло, ꙗко тростъ пред лицемъ вѣтрꙋ· Ꙗко огнь попаляай дꙋбравы, ꙗко пламень пожигаай горы. тако поженеши ѧ бꙋрею твоею, и гнѣвомъ твоимъ смꙋтиши ѧ· Исполни лица ихъ безчестїа, и взыщꙋтъ имени твоего Ги· да постыдѧтсѧ, и смѧтꙋтсѧ въ вѣкъ вѣка, и посрамѧтсѧ,

и҆ поги́бнꙋтъ· И҆ ᲂу҆вѣ́дѧтъ, ꙗ҆́кѡ и҆́мѧ тебѣ̀ гдⷭ҇ь, ты̀ є҆ди́нъ вы́шнїй по всей землѝ·

ромляться. І згинуть. **19** І вони пізнають, що твоє ім'я – Господь! Ти єдиний Всевишній по всій землі!

(Въ коне́цъ, ѡ҆ точи́лѣхъ, сн҃ѡвъ коре́ѡвъ, ѱало́мъ, пг)[1]·

Ко́ль възлю́бленна се́ла твоѧ, гдⷭ҇и си́лъ· Жела́етъ и҆ скончава́етсѧ дꙋ́ша моѧ въ дворы̀ гдⷭ҇нѧ· Срⷣце моѐ и҆ пло́ть моѧ възра́довастасѧ ѡ҆ бз҃ѣ живѣ· И҆́бо пти́ца ѡ҆брѣ́те себѣ̀ хра́минꙋ, и҆ го́рлица гнѣ́здо себѣ̀, и҆дѣ́же положи птенца̀ своѧ· Ѡ҆лтарѧ твоѧ гдⷭ҇и си́лъ, црⷭ҇ю мо́й и҆ бж҃е мо́й· Блаже́ни живꙋ́щеи въ домꙋ̀ твое́мъ, въ вѣ́ки вѣка въсхвалѧ́тъ тѧ̀· (-)[2] Блаже́нъ мꙋ́жъ, є҆мꙋ́же є҆́сть застꙋпле́нїе є҆гѡ ѿ тебе [-][3], въсхожде́нїа въ срⷣцы свое́мъ положѝ. въ ю҆до́ли плачевнѣ, в мѣстѣ и҆дѣ́же положѝ· И҆́бо блⷭ҇ве́нїе да́стъ зако́нъ даа́й· Поидꙋтъ ѿ си́лы в си́лꙋ, ꙗ҆ви́тсѧ бг҃ъ бого́мъ в сїѡ́нѣ· Гдⷭ҇и бж҃е си́лъ ᲂу҆слы́ши млⷭ҇твꙋ мою̀, внꙋшѝ бж҃е і҆а́ковль· (-)[4] Защи́тниче на́шь ві́ждь бж҃е, и҆ призри на лицѐ хрⷭ҇та̀ твое́го· Ꙗ҆́кѡ лꙋ́чше дн҃ь є҆ди́нъ въ дворѣ́хъ твои́хъ па́че ты́сѧщъ· И҆зво́лихъ примѣта́тисѧ в домꙋ̀ бж҃їа [мое́го][5], па́че не́же жи́ти [ми̂][6] в се́лѣхъ грѣ́шничихъ· Ꙗ҆́кѡ млⷭ҇ть и҆ і҆́стинꙋ лю́битъ гдⷭ҇ь, бг҃ъ блгⷣть и҆ сла́вꙋ да́стъ, гдⷭ҇ь не лиши́тъ блга́ѧ ходѧ́щихъ незло́бїємъ· Гдⷭ҇и [бж҃е][7] си́лъ, блаже́нъ чл҃къ ᲂу҆пова́ѧй на тѧ̀·

1 Вкінці. Про точила. Синів Кореєвих псалом. 83-ій.

2 Які улюблені твої поселення, Господи сил! **3** Бажає і гине душа моя за двори господні! Моє серце і моє тіло зраділи живим Богом! **4** Бо і пташина знайшла собі хату, і горлиця – собі гніздо, де покладе свої пташенята. Твої престоли, Господи сил! Царю мій і Боже мій! **5** Блаженні ті, що живуть у твоїм домі, навіки – віків хвалитимуть Тебе! **6** Блаженний чоловік, у якого є його заступництво від Тебе! Підходи у своїм серці він поклав, **7** в долині плачу, на місці, де поклав. Бо й благословення дасть законоположник, **8** підуть з сили в силу. З'явиться Бог богів в Сіоні. **9** Господи! Боже сил! Вислухай мою молитву. Послухай, Боже Якова! **10** Наш оборонче! Дивись, Боже, і поглянь на лице твого христа! **11** Бо краще один день у твоїх дворах понад тисячі. Я вибрав бути покинутим в домі мого Бога радше, ніж мені жити в поселеннях грішників. **12** Бо Господь любить милосердя і правду! Бог дасть ласку і славу! Господь не позбавить дібр тих, що ходять в незлобності! **13** Господи, Боже сил! Блаженна людина, що на Тебе поклала надію!

(Въ коне́цъ, сн҃ѡ́въ коре́ѡвъ, ѱало́мъ, пд)[1]·

Бл҃говоли́лъ є҆си гдⷭ҇и зе́млю твою̀, възврати́лъ є҆си плѣ́нъ і҆а́ковль· Ѡ҆ста́вилъ є҆си беззако́нїа лю́демъ твои́мъ, покры́лъ є҆си всѧ грѣ́хы и҆хъ· (-)[2] Оу҆кроти́лъ є҆си весь гнѣ́въ тво́й, възврати́лъ є҆си ѿ гнѣ́ва ꙗ҆́рости твоеа· Възвратѝ на́съ бж҃е сп҃се́нїи на́шихъ, и҆ възврати ꙗ҆́рость твою̀ ѿ на́съ· Є҆да̀ въ вѣ́кы прогнѣ́ваешисѧ на ны̀; и҆лѝ про́стреши гнѣ́въ сво́й ѿ ро́да в ро́дъ; Бж҃е ты̀ ѡ҆бра́щь живи́ши ны̀, и҆ лю́дїе твоѝ възвеселѧ́тсѧ ѡ҆ тебѣ̀· Ꙗ҆вѝ на́мъ гдⷭ҇и млⷭ҇ть твою̀, и҆ сп҃се́нїе твоѐ да́ждь на́мъ· Оу҆слы́шꙋ что̀ рече́тъ ѡ҆ мнѣ̀ гдⷭ҇ь бг҃ъ, ꙗ҆́кѡ рече́тъ ми́ръ на лю́ди своѧ̀ и҆ на прпⷣбныѧ своѧ, и҆ на ѡ҆бращѧ́ющаѧ [срⷣца къ немꙋ̀][3]· Ѡ҆ба́че бли́зъ боѧ́щимсѧ є҆гѡ сп҃се́нїе є҆гѡ, всели́ти сла́вꙋ въ зе́млю на́шꙋ· Млⷭ҇ть и҆ і҆́стина срѣто́стасѧ, пра́вда и҆ ми́ръ ѡ҆блобыза́стасѧ· И҆́стина ѿ землѧ̀ возсїа, и҆ пра́вда съ нб҃се прини́че· И҆́бо гдⷭ҇ь да́стъ блгⷭ҇ть, и҆ землѧ̀ на́шѧ да́стъ плоⷣ сво́й· Пра́вда прⷣе ни́мъ прⷣеи́де, и҆ положи́тъ в пꙋ́ть стопы̀ своѧ· (Сла́ва.)

1 Вкінець. Синів Кореєвих псалом. 84-ий.

2 Господи! Ти вподобав твою землю. Ти повернув полон Якова. **3** Ти відпустив беззаконня твоєму народові, покрив усі їхні гріхи. **4** Ти спинив ввесь твій гнів, відвернувся від гніву твоєї люті. **5** Поверни нас, Боже наших спасінь! І відверни від нас твій гнів! **6** Чи навіки розгніваєшся на нас? Або *чи* простягнеш твій гнів з роду в рід? **7** Боже! Ти, повернувшись, живитимеш нас! І твій народ Тобою розвеселиться. **8** Покажи нам, Господи, твоє милосердя і дай нам твоє спасіння! **9** Послухаю, що скаже про мене Господь Бог. Бо говоритиме про мир для свого народу і для своїх преподобних, і для тих, що повертають до нього серця. **10** Однак близько тих, що Його бояться, його спасіння, щоб поселити славу в нашій землі. **11** Милосердя і правда зустрілися, справедливість і мир обцілувалися. **12** Правда з землі зійшла, і справедливість з неба схилилася. **13** Бо і Господь дасть добро, і наша земля дасть свій плід. **14** Правда піде перед ним і поставить на дорозі свої стопи. Слава...

1 Молитва Давидова. 85-а.
Катизма 12.

Господи! Прихили твоє вухо і вислухай мене, бо я є бідний і убогий. **2** Збережи мою душу, бо я є преподобний. Спаси твого раба, мій Боже! Того, що на Тебе надіється. **3** Помилуй мене, Господи! Бо до Тебе я кликатиму ввесь день. **4** Розвесели душу твого раба, бо я до Тебе підняв мою душу. **5** *Бо ти, Господи, добрий, і довготерпеливий, і многомилосердний всім, що прикликують Тебе. **6** Господи! Послухай мою молитву і уважний будь до голосу мого благання. **7** В дні моєї скорботи я закликав до Тебе, бо Ти мене вислухав. **8** Немає подібного до Тебе між богами, Господи, і немає за твоїми ділами! **9** Всі народи, які Ти створив, прийдуть і поклоняться перед тобою, Господи, і прославлять твоє ім’я. **10** Бо Ти є великий і чиниш чуда. Ти є Бог єдиний. **11** Настанови мене, Господи, на твою дорогу! І піду у твоїй правді. Хай розвеселиться моє серце боятися твого імені! **12** Визнаватимуся Тобі, Господи! Мій Боже! Усім моїм серцем. І прославлю твоє ім’я навіки. **13** Бо твоє милосердя велике на мені. Визволи мою душу з преглибокого аду. **14** Боже! Законопереступні повстали проти мене. І збір сильних шукали мою душу і не поставили Тебе перед собою. **15** *І ти, Господи! Мій Боже! щедрий і милосердний, довготерпеливий і многомилосердний, і праведний. **16** Поглянь на мене і помилуй мене! Дай твою силу твоєму слузі і спаси сина твоєї рабині. **17** Зроби зі мною знак на добро. І хай побачать ті, що мене ненавидять, і хай завстидаються. Бо Ти, Господи, поміг мені і потішив мене.

йоі. 2
йон. 4
мой2. 34

мой2. 34
йон. 4
йоі. 2

1 Синів Кореєвих. Псалом пісні. 86-ий.

Його основи на святих горах. **2** Господь любить сіонські брами понад всі поселення Якова. **3** Прославлене говорилося про тебе, боже місто. **4** Згадаю Раав і Вавилон тим, що знають мене. І ось чужинці, і Тир, і ефіопський народ – ці були там. **5** Матір Сіон, – скаже людина. І людина народилася в ньому, і той хто заснував його – Всевишній. **6** Господь розповість в книгах народам і князям – цим, що були в ньому. **7** Бо в тобі помешкання тих всіх, що веселяться.

1 Пісня псалма Кореєвих синів. Вкінці. Про Маелета, щоб відповісти. Розум Етама – ізраїльтянина. 87-ий.

2 Господи! Боже мого спасіння! В дні я закликав і вночі перед Тобою. **3** Хай ввійде перед Тебе моя молитва!

(молитва двдва, пе)[1]· (к҃а, ві·)

Приклони гди ухо твое, и услыши мя, яко нищь и убогь есмь азь· сохрани душу мою, яко прпбнъ есмь. спси раба твоего бе мой уповающаго на тя· Помилуй мя гди, яко к тебе возову весь днь· возвесели душу раба твоего, яко к тебе [-][2] вздвигохъ душу мою· *Яко ты гди блгь, и долготерпеливь, и многомлстивь всемъ призывающим тя· внуши гди млтву мою, и вонми гласу моления моего· в днь печали моея воззвах к тебе, яко услыша мя· Несть подобенъ тебе в бзехъ гди, и несть по деломъ твоимъ· вси языцы, елико сотвори приидуть, и поклонятся пред тобою гди, и прославять имя твое· Яко велий еси ты, и творяй чюдеса ты еси бгъ единъ [-][3]· Настави мя гди на путь твой, и пойду во истинне твоей· да возвеселится срце мое, боятися имени твоего· Исповемся тебе гди бе мой всемъ срцемъ моимъ, и прославлю имя твое в векъ· Яко млть твоя велия на мне, (-)[4] избави душу мою ѿ ада преисподняго· бе законопреступници восташа на мя, и сонмъ державныхъ взыскаша душу мою, и не предложиша тебе пред собою· *И ты гди бе [мой][5] щедрь и млстивь, долготерпеливь и многомлстивь, и истинен· Призри на мя, и помилуй мя. даждь державу твою отроку твоему, и спси сна рабы твоея· Сотвори со мною знамение во благо, и да видять ненавидящеи мя, и постыдятся· Яко ты гди поможе ми, и утеши мя еси·

їѡл в
їѡна д
в мо д

в мо д
їѡна д
їѡл в

(Снвь кореовь, ψаломъ песни· пѕ)[1]·

Основания его на горах стых· Любить гдь врата сиона, паче всех селений Иаковлих· Преславная глаголашася о тебе граде бжий· (-)[2] Помяну раавъ и вавилона, ведущихъ мя· И се иноплеменницы, и тиръ и людие едиоопстии, сии быша тамо· мати сионъ речеть, члкъ. и члкъ родися в немъ, и той основа и вышний· гдь повесть в [книгах][3] людемъ, и кнзем симъ бывшимъ в немъ· (-)[4] Яко веселящимся всемъ жилище у тебе·

(Песнь ψалма снвь кореовь, в конецъ, о маелефе ѿвещати. разум едама изльтенина· пз)[1]·

Гди, бе спсения моего, во дни воззвахъ, и в нощи пред тобою· да внидеть пред тя

мл҃тва моа, приклони̂ ѹ҆́хо твоѐ к҆ моленїю мо-
ѥ҆́мѹ [-][2]· Ꙗ҆́ко исполнисѧ золъ дш҃а моа̀, и҆ жи-
во́тъ мой а҆́дѹ приближисѧ· Привмѣненъ бы҃ с
ни̂сходѧ́щыми в ровъ· Быхъ ꙗ҆́ко чл҃къ без по-
мощи, в҆ мр҃твы҃ свободь· Ꙗ҆́ко ꙗ҆́ѕвенїи [-][3] спѧ-
щей въ [гробѣхъ][4], и҆̂хъже не помѧнѹлъ ѥ҆си
ктомѹ. и҆ тїи ѿ рѹкы твоеа̀ ѿрїновени бы-
ша· Положи́шѧ мѧ̂ в ро́вѣ преи҆сп҃немъ, в
те́мныхъ и҆ сѣни смр҃тънѣй· На мнѣ̂ ѹ҆̂твер-
ди́сѧ ꙗ҆́рость твоа, и всѧ̀ волны̀ твоа [наве-
дѐ на мѧ][5]· [-][6] Ѹ҆̂далилъ ѥ҆си ѕна́емы҃ мои̂х ѿ
мене, положи́шѧ мѧ̂ ме́рзость себѣ· Преданъ
быхъ, и҆ не и҆схождаахъ, о҆̂чи мои̂ и҆знемого́стѣ
ѿ ни́щеты· Възвахъ к тебѣ г҃и весь дн҃ь,
въздѣхъ к҆ тебѣ рѹцѣ̂ мои· Ѥ҆̂да мр҃твыми
твори́ши чюдеса̀, ли вра́чеве въскреса́тъ, и҆ і҆с-
повѣда́тсѧ тебѣ; ѥ҆да повѣсть кт҃о въ
гробѣ мл҃ть твою, и҆ і҆́стинѹ твою в҆ поги́бе-
ли; ѥ҆да позна́на бѹдѹтъ во тмѣ̂ чюдеса̀ тво-
ѧ, и҆ пра́вда твоа̀ в зе҃ли̂ забве́ннѣй; и҆ а́зъ к҆
тебѣ г҃и възъвахъ, и҆ ѹ҆́тро мл҃тва моа̀ пр҃е-
варит҆ тѧ· Вскѹю г҃и ѿрѣеши дш҃ѹ мою, ѿ-
вращаеши лицѐ свое ѿ мене; ни́щъ ѥ҆смь а҆́зъ,
и҆ въ трѹдѣхъ ѿ ю́ности моеа̀· Възне́съ же
смирихсѧ, и҆ і҆знемогохъ· На мнѣ̂ прей҆доша гнѣви
твои̂, [-][7] ѹ҆̂страшенїа твоѧ възмѹтишѧ
мѧ, о҆̂быдоша мѧ ꙗ҆́ко вода. весь дн҃ь о҆̂дръ-
жа́шѧ мѧ в҆кѹпѣ· Ѹ҆̂далилъ ѥ҆си ѿ мене дрѹ-
га и҆ і҆скренѧго, и҆ ѕна́емы҃ мои́хъ ѿ страстей·

Прихили твоє вухо до мого благання!
4 Бо моя душа наповнилася зла і моє
життя наблизилося до аду. 5 Я при-
числений до тих, що сходять до рову.
Я став, наче людина без помочі, між
мертвими вільний, 6 наче побиті, що
сплять в гробах, яких Ти більше не
згадав, і ті були відкинені від твоєї
руки. 7 Поставили мене в преглибо-
кому рові, в темряві й тіні смерті. 8
На мені скріпилася твоя лють. І всі
твої буруни Ти на мене навів. 9 Ти
віддалив від мене моїх знайомих. Во-
ни мене поставили собі гидотою. Я
був переданий і не виходив. 10 Мої
очі послабли від бідноти. Я закликав
до Тебе, Господи! Ввесь день простя-
гав я до Тебе мої руки. 11 Чи мер-
твим Ти чиниш чуда? Чи лікарі вос-
креснуть і визнаватимуться Тобі? 12
Чи хтось у гробі розповість про твоє
милосердя і в загибелі про твою
правду? 13 Чи впізнаються в темряві
твої чуда і твоя справедливість у за-
бутій землі? 14 І я закликав до Тебе,
Господи! І вранці моя молитва Тебе
випередить. 15 Чому, Господи, відки-
даєш мою душу, відвертаєш від мене
своє лице? 16 Я є бідний і в біді від
моєї молодості. Піднявшись же, я був
впокорений і знеміг. 17 На мене най-
шли твої гніви, твої страхи сколих-
нули мною. 18 Мене оточили, наче
вода. Цілий день оточили мене ра-
зом. 19 Ти віддалив від мене друга і
близького, і моїх знайомих від страж-
дань.

Сла́ва·

Слава...

(Ра́зѹма ѥ҆да́ма, і҆нл҃ьтѧнина, п҃и)[1]·

Ми́лости твоѧ г҃и въ вѣкы въспою, в р҃о
и҆ ро́дъ възвѣщѹ и҆́стиннѹ твою ѹ҆̂сты̀
мои́ми· Ꙗ҆́ко рече, в҆ вѣкъ ми́лость съ-
ѕи́жетсѧ, на нб҃се ѹ҆̂готова́етсѧ и҆́сти-
на твоа· Завѣща҃ завѣтъ и҆̂збра́ннымъ мои́м,
клѧхсѧ дв҃дѹ рабѹ̂ моѥ҆мѹ до̀ вѣка· Ѹ҆̂готоваю
сѣмѧ твое, и҆ съѕи́жѹ в р҃о и҆ ро́дъ пр҃тлъ
твой· (-)[2] И҆̂сповѣда҃ нб҃са чюдеса̀ твоѧ, г҃и,
и҆́бо и҆́стинѹ твою в҆ цр҃кви ст҃ых· Ꙗ҆́ко кт҃о въ
о҆̂блацехъ сравнитсѧ г҃ви, [-][3] ѹ҆̂подо́бисѧ г҃ви в҆
с҃нохъ бж҃їихъ; бг҃ъ прославлѧ́емъ в҆ совѣтехъ
ст҃ыхъ, ве́леи и҆ стра́шенъ [ѥ҆сть][4] на҃ всѣми о-
крестными ѥ҆го· г҃и б҃е силъ, кт҃о подо́бенъ
тебѣ; си́ленъ ѥ҆си г҃и, и҆ і҆́стина твоа о҆́крестъ
тебѐ· Ты̀ владѣ́еши дръжа́вою мо́рско́ю, възмѹ-
ще́нїе же вл҃н ѥ҆го ты ѹ҆̂кротиши· Ты̀ смирилъ
ѥ҆си ꙗ҆̂ко ꙗ҆́звена гордаго, [-][5] мы́шцею си́лы
твоеа разгналъ ѥ҆си врагы твоѧ· Твоѧ сѹтъ
а҃ мо̀ а҃ нб҃са, и҆ твоѧ̀ ѥ҆сть земла. *вселе́ннѹю и҆ (кон-
цѧ̀)[6] еа̀ ты о҆̂сновалъ ѥ҆си, сѣверъ и҆ мо́ре ты

1 Розуму Етана, ізраїльтянина. 88-ий.
2 Твоє милосердя, Господи, оспі-
вуватиму навіки! В рід і рід сповіщу
твою правду моїми устами. 3 Бо Ти
сказав: Навіки милосердя збудується.
На небесах підготується твоя правда.
4 Я завіщав завіт моїм вибраним, по-
клявся Давидові, моєму рабові, 5 до-
віку. Я підготую твоє насіння і збу-
дую в рід і рід твій престіл. 6 Небеса
визнаватимуть твої чуда, Господи,
адже й твою правду в церкві святих!
7 Бо хто на хмарах подібним стане до
Господа? Уподібниться до Господа
між божими синами? 8 Бог прослав-
ляється на радах святих! Він великий
і страшний, понад всіх, що довкруги
нього. 9 Господи! Боже сил! Хто до
Тебе подібний? Ти сильний, Госпо-
ди! І твоя правда довкруги Тебе. 10
Ти володієш морською силою, а роз-
бурханість його хвиль Ти втихоми-
риш! 11 Ти впокорив гордого, наче
побитого. Раменом твоєї сили розіг-
нав твоїх ворогів. 12 Твої є небеса і
твоя є земля. *Вселенну і її основи мой1. 1
Ти заснував. 13 Північ і море Ти ство-

рив. Тавор і Ермон зрадіють твоїм і-
менем. **14** Твоє рамено з силою. Хай
скріпиться твоя рука! Піднесеться
вгору твоя правиця. **15** Справедли-
вість і суд – готовність твого престо-
лу. Милосердя і правда ітимуть перед
твоїм лицем. **16** Блаженний народ,
що знає оклик, Господи! В світлі тво-
го лиця підуть, **17** і в твоєму імені ра-
дітимуть ввесь день, і твоєю справед-
ливістю піднімуться вгору. **18** Бо Ти
є похвала їхньої сили. І в твоїй зич-
ливості піднесеться наш ріг. **19** Бо
господнє є заступництво і святого із-
раїлевого – нашого царя. **20** Тоді Ти
сказав у видінні твоїм синам, і Ти
сказав: Я поклав поміч на сильному,
црс1. 16 підняв вибраного з мого народу. **21**
дія. 13 *Я знайшов Давида, мого раба. По-
мазав його моєю святою олією. **22**
Адже й моя рука заступиться за нь-
ого і моє рамено скріпить його. **23** Во-
рог ніщо не вдіє проти нього, і син
беззаконня не додасть чинити йому
зло. **24** Вирубаю з-перед його лиця
його ворогів і переможу тих, що його
ненавидять. **25** І моя правда і моє ми-
лосердя з ним. І в моєму імені підні-
меться його ріг. **26** І поставлю на мо-
рі його руку і на ріках його правицю.
27 Той закличе до мене: Ти є мій
батько! Мій Бог і заступник мого
спасіння! **28** І я поставлю його перво-
родним, високим, понад земних ца-
рів. **29** Навіки збережу йому моє ми-
лосердя і мій завіт вірний йому. **30** І
навіки віків поставлю його насіння і
його престіл, як дні неба. **31** Якщо
його сини покинуть мій закон і не пі-
дуть в моїх присудах, **32** якщо опога-
нять мої оправдання і не збережуть
мої заповіді, **33** відвідаю палицею їх-
ні беззаконня і бичуваннями їхні про-
вини. **34** Милосердя ж моє не відніму
від них ані не вчиню зло у моїй пра-
вді. **35** Ані не опоганю мій завіт і не
відречуся того, що вийшло з моїх
уст. **36** Раз я поклявся моїм святим,
хіба скажу Давидові неправду. **37** Йо-
го насіння зостане навіки. І його пре-
стіл, наче сонце, переді мною **38** і,
апо. 1 наче місяць, встановлений навіки, *і
вірний свідок на небі. **39** Ти ж відки-
нув і погордив, відкинув твого пома-
заника. **40** Ти знищив завіт твого ра-
ба, до землі опоганив його святиню.
41 Ти знищив всі його огорожі, пок-
лав його твердині жахом. **42** Розгра-
бували його всі, що проходили доро-
гою, він став погордою своїм сусі-
дам. **43** Підняв ти вгору правицю тих,
що йому дошкуляли, розвеселив всіх
його ворогів. **44** Ти відкинув поміч
його зброї і не заступився за ним на
війні. **45** Ти знищив його очищення,
його престіл Ти скинув до землі. **46**
Ти зменшив дні його часу, злив на

създа҃. Ѳаво́ръ и҆ е҆рмо́нъ ѿ и҆мени твое́мъ възъ-
радꙋ́ютсѧ. твоѧ мышца съ си́лою да оу҆-
твердитсѧ рꙋка̀ твоѧ̀, възнесе́тсѧ десница
твоѧ. Пра́вда и҆ сꙋ́дба, оу҆готова́нїе престола
твое́го. Млⷭ҇ть и҆ и҆́стина пре́и҆дета пре҃ лицемъ
твои́мъ. Бл҃же́ни лю́дїе вѣ́дꙋщеи въсклицанове́-
нїе. Гн҃и въ свѣтѣ лица твоего по́и҆дꙋтъ, и҆ ѿ
и҆мени твоемъ възрадꙋютсѧ весь дн҃ь, и҆ пра́в-
дою твоею възнесꙋтсѧ. Ꙗ҆́ко похвала̀ силы и҆хъ
[ты е҆си][7], и҆ въ бл҃говолені́и твое́мъ възнесе́т-
сѧ ро́гъ наш҇. Ꙗ҆́ко гн҃е (е҆сть) застꙋпленїе, и҆
ст҃го і҆и҃лева цр҃ѧ нашего. Тогда гл҃алъ е҆си в
видѣнїи сн҃овомъ твои́мъ, и҆ рече, положихъ
по́мощь на силнаго, възнесо҇ и҆збраннаго ѿ лю-
дїи мои҆. *Ѡбрѣтохъ дв҃да раба̀ моего, е҆леом а҆ цр҃ ві дв҃а гі
ст҃ымъ моимъ помазахъ и҆. Ибо рꙋка̀ моѧ
застꙋпитъ и҆, и҆ мышца моѧ оу҆крѣпитъ и҆.
Ничтоже оу҆спѣетъ врагъ на́нь и҆ сынъ беза-
ко́нїѧ не приложитъ ѿзлобити е҆го. (-)[8] И҆ссѣкꙋ
[ѿ лица е҆го врагы е҆го][9], и҆ ненави́дѧщаѧ е҆го
побѣждꙋ. И҆ и҆́стина моѧ̀ и млⷭ҇ть моѧ̀ с
ни́мъ, и҆ ѿ и҆мени моем възнесе́тсѧ рогъ е҆го.
И҆ положꙋ на мори рꙋкꙋ е҆го, и҆ на рѣкахъ дес-
ницꙋ е҆го. Тои въззовѣтъ мѧ, ѿц҃ь мои е҆си
ты, бг҃ъ мои, и҆ застꙋпникъ сп҃се́нїа моего. И҆
а҆зъ первенца положꙋ и҆, высока̀ паче цре́и зем-
ны́. В вѣкъ съхраню̀ е҆мꙋ млⷭ҇ть мою, и҆ завѣтъ
мои вѣ́ренъ е҆мꙋ. И҆ положꙋ въ вѣкъ вѣка сѣ-
мѧ е҆го, и҆ престолъ е҆го ꙗ҆ко днїе нбⷭ҇ꙋ. А҆ще
ѡ҆ставѧтъ сн҃ове е҆го законъ мои, и҆ в сꙋдбахъ
мои не пои҆дꙋ. А҆ще ѡ҆правданїа моѧ ѡ҆скверн-
ѧтъ, и҆ заповѣди моѧ не съхранѧтъ, по-
сѣщꙋ жезломъ беззако́нїа и҆хъ, и҆ ранами не-
правды и҆хъ. Млⷭ҇ть же мою не разорю̀ ѿ
[нихъ][10], ни привреждꙋ въ и҆стинѣ моеи. Ни
ѡ҆скверню же завѣта моего, и҆ и҆сходѧщаѧ ѿ
оу҆стъ моихъ не ѿврьгꙋсѧ. Е҆ди́ною клѧхсѧ в
ст҃ѣ мое, а҆ще дв҃дꙋ солжꙋ. Сѣмѧ е҆го в вѣкъ
пребꙋдетъ, и҆ прⷭ҇толъ е҆го ꙗ҆ко сл҃нце предо мною,
и҆ ꙗ҆ко лꙋна̀ съвершена в вѣкъ, *и҆ свѣдѣтель а҆пока҄ а҃
на нб҃си вѣренъ. [-][11] Ты же ѿринꙋ, и҆ оу҆ничи-
жи, негодова помазанаго твоего. Разорилъ е҆си
завѣтъ раба̀ твоего, ѡ҆сквернилъ е҆си на землѧ
ст҃ыню е҆го. разорилъ е҆си всѧ ѡ҆плоты е҆го. Поло-
жилъ е҆си твердаѧ е҆го страхъ. Расхищахꙋть
и҆ вси мимоходѧщеи пꙋтемъ, бысть поноше́-
нїе съсѣдомъ свои. Възвысилъ е҆си десницꙋ
[стꙋжающи҃][12] е҆мꙋ, възвеселилъ еси всѧ врагы
е҆го. Възвратилъ е҆си помощь (ѡ҆рꙋжїа)[13] его, и҆
не застꙋпи е҆го в браны. Разорилъ е҆си ѿ ѡ҆чи-
щенїа е҆го, прⷭ҇толъ е҆го на̀ землю поврьже. Оу҆-
малилъ е҆си дни времени е҆го, ѡ҆блїалъ е҆си и҆

стыдомъ· (-)[14] доколѣ г҃и ѿвращаешися в̾ конецъ, разжжется ꙗко огнь гнѣвъ твой; помяни, кіи мой състав̾, еда бо всуе създа вса с҃ны чл҃чскыа; кто есть чл҃къ, иже поживетъ, и не оузрит̾ смерти, избавитъ дш҃у свою из рукы адовы; (-)[15] гдѣ суть м҃ти твоа древ-
в̾ цр҃ з̾ наа г҃и, *ꙗже клатся д҃вду въ истинѣ
твоей; помяни г҃и поношеніе ра҃ твой, еже оудръжа в̾ надрѣ моемъ многы ꙗзыкы· еже поносиша врази твои г҃и, еже поносиша измѣненіе х҃а твоего· бл҃венъ г҃ь в̾ вѣкъ. будетъ, будетъ·

(Сл҃а·)

ньго сором. **47** Господи! Доки відвертатимешся до кінця, розгоря-
титиметься, наче вогонь, твій гнів? **48**
Згадай який мій склад! Бо чи даром
Ти створив всіх людських синів? **49**
Хто є чоловік, що житиме і не побачить смерті, визволить свою душу
від руки аду? **50** Де є твої давні ми-
лосердя, Господи, *якими Ти поклявся Давидові у твоїй правді? **51** Господи! Згадай погорду твоїх рабів, яку я поніс у моїм лоні, багатьох народів, **52** яким зневажили твої вороги, Господи! Яким зневажили зміну твого христа. **53** Благословенний Господь навіки! Хай буде! Хай буде!
црс2. 7

Слава...

(Мл҃тва моѷсеа чл҃ка бж҃іа, п҃д·)[1]

Г҃и прибѣжище быстъ нам, в ро҃ и родъ· преже даже горамъ не быти, и създатися земли и вселеннѣй, и ѿ вѣка [и][2] до вѣка ты еси· Не възврати чл҃ка въ смиреніе. и
в̾ пе҃р г҃ рекалъ еси, обратитеся с҃нове чл҃чтіи· *Ꙗко тысаща лѣтъ пре҃ очима твоима [г҃и][3], ꙗко д҃нь вчерашніи иже мимоиде, и стража нощнаа· Оуничиженіа ихъ [еще][4] будутъ· Оутро ꙗко трава мимоидетъ, оутро процвѣтетъ и преидетъ, на вечеръ ѿпадетъ, ожестѣетъ, и исхне҃· Ꙗко исчезохомъ гнѣвомъ твоимъ, и ꙗростію твоею смутихомся· Положилъ еси безаконіа наша пре҃ собою, вѣкъ нашь в̾ просвѣщеніе лица твоего· Ꙗко вси д҃ніе наши оскудѣша, и гнѣвомъ твоимъ изчезохомъ· Лѣта наша ꙗко паоучина паоучахуся,
сира҃ и҃і *д҃ніе лѣтъ нашихъ в ни҃ (же) се҃мьдесатъ лѣтъ. аще же в силахъ, осмъдесатъ лѣтъ. и множае ихъ трудъ и болѣзнь· Ꙗко пріиде кротость на ны, и накажемся· Кто съвѣсть дръжаву гнѣва твоего, и ѿ страха твоего ꙗрость твою изчести; десницу твою тако скажи [ми][5], и оскоаанныа ср҃цемъ в̾ мудрости· обрати г҃и доколѣ, и оумоленъ буди на рабы своа· Исполнихомся заоутра м҃ти твоа [г҃и][6], и възрадовахомся и възвеселихомся· въ вса д҃ни наша възвеселихомся, за (д҃ни в̾ ꙗже)[7] смирилъ ны еси, лѣта в ꙗже видѣхомъ злаа· И призри на рабы своа и на дѣла твоа, и настави с҃ны и҃· И буди свѣтлость г҃а б҃а нашего на насъ, и дѣла рукъ нашихъ исправи на насъ, [и дѣло рукъ наших исправи][8].

1 Молитва Мойсея – чоловіка Божого. 89-ий.

Господи! Ти нам став охороною в рід і рід. **2** Раніше, ніж повстали гори і була створена земля і вселенна, і від віку і до віку Ти є, **3** не поверни людини до впокорення. І Ти сказав: По-
верніться, людські сини! **4** *Бо тися- пет2. 3
ча літ перед твоїми очима, Господи, як вчорашній день, який минув, і нічна сторожа. **5** Їхні погорди ще будуть. Вранці, наче трава, він мине, **6** вранці зацвіте і мине, ввечорі відпаде, ствердне і засохне. **7** Бо ми зникли у твоєму гніві і у твоїй люті ми були стривожені. **8** Ти поклав наші беззаконня перед собою. Наш вік на просвічення твого лиця. **9** Бо всі наші дні пропали, і в твоєму гніві ми зникли. Наші роки снувалися, наче паву-
тина. **10** *Дні наших років, в них же сир. 18
сімдесят літ, якщо ж у силах, – вісімдесят літ, і більшість їх труд і біль. Бо на нас прийшла лагідність, і будемо скартані. **11** Хто знає силу твого гніву і від твого страху твій гнів почислити? **12** Твою правцю так мені вкажи і скартаних серцем в мудрості. **13** Повернися, Господи! Доки? І дай помолитися за своїх рабів! **14** Ми вранці сповнилися твоїм милосердям, Господи! І ми зраділи і розвеселилися в усіх наших днях. **15** Ми розвеселилися за дні, в яких Ти нас упокорив, літа, в яких ми зло побачили. **16** І поглянь на своїх рабів і на твої діла. І настанови їхніх синів. **17** І хай на нас буде світлість нашого Господа Бога! І випрями на нас діла наших рук. І випрями діло наших рук.

(Хвала пѣсніи д҃вдвъ. (неописанъ ѿ евреи,) ч҃)[1].

Живый в помощи вышнаго, въ кровѣ б҃а н҃бнаго въдворится· Речетъ г҃ви, заступникъ мой еси, и прибѣжище мое, б҃ъ мой,

1 Хвала пісень Давидових. Без надпису у євреїв. 90-ий.

Хто живе в помочі Всевишнього – в покрові небесного Бога поселиться. **2** Скаже Господеві: Ти є моїм помічником. І мій захоронок – мій Бог. І

я надіюся на Нього. **3** Бо Той тебе визволить з засідки ловця і від тривожного слова. **4** Своїми плечима отінить тебе, і під його крилами надіятимешся. Зброєю огорне тебе його правда. **5** Не злякаєшся від нічного страху, від стріли, що летить в дні, **6** від діла, що в темряві проходить, від припадку і полуденного біса. **7** З твого боку впаде тисяча і десять тисяч по правиці у тебе, до тебе ж не приблизиться. **8** Однак глядітимеш своїми очима і побачиш віддачу грішників, **9** бо ти, Господи, моя надія. Всевишнього ти поставив твоєю охороною! **10** До тебе не прийде зло, і бичування не наблизиться до твого тіла.
мат. 4 лук. 4 **11** *Бо своїм ангелам заповість про тебе, щоб тебе оберегти в усіх твоїх дорогах. **12** На руках тебе понесуть, щоб часом ти не вдарився об камінь твоєю ногою. **13** На гаспида і василіска наступиш, і потопчеш лева і змія. **14** Бо на Мене він поклав надію, і визволю його. Покрию його, бо пізнав моє ім’я. **15** Закличе до мене і вислухаю його. З ним я є в скорботі, визволю його і прославлю його. **16** Довготривалістю днів наповню його, і покажу йому моє спасіння.

Слава...

[и҆][2] оу҆пова́ю нань· Ꙗ҆́ко то́й и҆зба́витъ [тѧ̑][3]
ѿ сѣ́ти ло́вча и҆ ѿ словесѐ мѧте́жна· Пле́щма
свои́ма ѻ҆сѣ́нитъ тѧ̑, и҆ по̑д крилѣ̑ є҆го̀ надѣ́е-
шисѧ· ѻ҆рꙋ́жїе ѻ҆бы́детъ тѧ̑ и҆́стина є҆го̀, не
оу҆бои́шисѧ ѿ стра́ха нощна́го, ѿ стрѣлы̀ ле-
тѧ́щїѧ во дне́, ѿ ве́щи [въ тмѣ̀ преходѧ́-
щїѧ][4], ѿ сра́ща и бѣ́са полꙋ́деннаго· Па-
детъ ѿ страны̀ твоеѧ̀ ты́сѧща, и҆ тма̀ ѻ҆-
деснꙋ́ю тебѐ, к тебѣ̀ же не прибли́житсѧ·
ѻ҆ба́че ѻ҆чи́ма свои́ма смо́тришщи, и҆ въздаа́нїе
грѣ́шникомъ оу҆́зриши· Ꙗ҆́ко ты̀ Гд҃и оу҆пова́нїе
мое, вы́шнѧго положи́лъ є҆сѝ прибѣ́жище твое,
Не прїи́детъ к тебѣ̀ ѕло̀, и҆ ра́на не прибли́-
житсѧ тѣ́леси твоемꙋ̀· *Ꙗ҆́ко а҆́гг҃ломъ сво- мат҃ д҃ лук҃ д҃
и҆́мъ заповѣ́сть ѻ҆ тебѣ̀, съхрани́ти тѧ̑ въ
всѣ́хъ пꙋте́хъ твои́хъ· На рꙋка́хъ възмꙋ́тъ тѧ̑,
да не когда̀ прѣти́кнеши ѻ҆ ка́мень ногы̀ твоеѧ·
На а҆́спидꙋ и҆ васили́ска настꙋ́пиши, и҆ попере́-
ши лва̀ и҆ змїа· Ꙗ҆́ко на мѧ̀ оу҆пова, и҆ і҆зба́влю
и҆̀. покры́ю и҆̀, ꙗ҆́ко позна̀ и҆́мѧ моѐ· възꙁове́тъ
къ мнѣ̀, и҆ оу҆слы́шꙋ и҆̀, с ни́мъ є҆́смь в̾ скорби·
[-][5] И҆змꙋ̀ [и҆̀][6], и҆ просла́влю є҆го̀· долготꙋ̀ дні́и
и҆спо́лню и҆̀, и҆ ꙗ҆́влю є҆мꙋ̀ сп҃се́нїе моѐ·

(Сл҃а·)

1 Псалом. Пісні в дні суботи. 91-ий.
Катизма 13.

2 Добре визнаватися Господеві. І співати твоєму імені, Всевишній. **3** Сповіщати вранці твоє милосердя і твою правду на всяку ніч **4** на десятиструннім псалтирі з піснею на гуслях. **5** Бо ти мене розвеселив, Господи, у твоїм творінні, і в ділах твоїх рук зрадію. **6** Як звеличилися твої діла, Господи! Твої помисли є дуже глибокими! **7** Безумний чоловік не пізнає. І нерозумний цього не зрозуміє. **8** Коли зійшли грішники, як трава, і з’явилися всі, що чинять беззаконня, щоб бути вигубленими навіки – віків. **9** Ти ж, Всевишній, навіки! Господи! **10** Бо ось твої вороги. Господи! Бо ось твої вороги згинуть і розсіються всі, що чинять беззаконня. **11** І підніметься вгору, наче однорога, мій ріг і моя старість в жирній олії. **12** І моє око поглянуло на ворогів моїх і тих, що повстають проти мене, що чинять лукаве, почує моє вухо. **13** Праведник зацвіте, як пальма, розмножиться, наче кедр, що в Ливані. **14** Посаджені в господньому домі, в дворах нашого Бога зацвітуть. **15** Ще розмножаться в жирній старості і заживуть, **16** щоб сповістити, що праведний Господь Бог наш! І в Ньому немає неправедності!

(Ѱало̑мъ пѣ́сни в̾ де́нь сꙋббо́тный· ч҃а)[1]·
(Каѳ҃ ГІ·)

Бла́го (є҆́сть) и҆сповѣ́датисѧ Гв҃и, и҆ пѣ́ти
и҆́мени твоемꙋ̀ вы́шне. възвѣща́ти за
оу҆́тра млⷭ҇ть твою̀, и҆ і҆́стинꙋ твою̀ на
(всѧ́кꙋ) но́щь. в̾ десѧтостꙋ́ннемъ ѱал-
ты́ри, с пѣ́снїю в̾ гꙋ́слехъ· Ꙗ҆́ко възвесели́лъ
мѧ̑ є҆сѝ Гд҃и в тва́ри твое́й, и҆ в дѣ́лехъ рꙋ́кꙋ
твоею възрадꙋ́юсѧ· Ꙗ҆́ко възвели́чишасѧ дѣла
твоѧ̀ Гд҃и, ѕѣлѡ̀ оу҆глꙋби́шасѧ помышлє́нїѧ
твоѧ· Мꙋ́жъ безꙋ́менъ не позна́етъ, и҆ неразꙋ-
ми́въ, не разꙋмѣ́етъ си́хъ· Є҆гда̀ прозѧбо́шѧ
грѣ́шницы ꙗ҆́ко трава̀, и҆ прони́коша вси дѣ́-
лающей безако́нїе, ꙗ҆́ко да потребѧ́тсѧ въ
вѣ́къ вѣ́ка· Ты́ же вы́шнїи в̾ вѣ́къ Гд҃и· Ꙗ҆́ко
сѐ вра́зи твоѝ Гд҃и, ꙗ҆́ко сѐ вра́зи твоѝ поги́б-
нꙋтъ, и҆ разы́дꙋтсѧ вси дѣ́лающей безако́нїе·
И҆ възнесе́тсѧ ꙗ҆́ко и҆норо́га ро́гъ мой, и҆ ста́-
ро́сть моѧ̀ въ є҆́леи масти́тѣ· И҆ възрѣ̀ ѻ҆́ко
мое на врагы̀ моѧ, и҆ въстаю́щаѧ на́ мѧ, лꙋ-
ка́внꙋющаѧ оу҆слы́шитъ оу҆́хо моѐ· Пра́ведникъ
ꙗ҆́ко фꙋ́никсъ процвѣ́тетъ, ꙗ҆́ко ке́дръ и҆́же в
лꙋ́ванѣ оу҆мно́житсѧ· Насажде́ни в до́мꙋ Гн҃и,
въ дворѣ̀ Бг҃а на́шего процвѣ́тꙋтъ· Є҆щѐ оу҆мно́-
жатсѧ в̾ ста́рости масти́тѣ, и҆ бл҃гопрїе́млю-
ще бꙋ́дꙋтъ, да възвѣстѧ́тъ· Ꙗ҆́ко пра́въ Гь҃
Бг҃ъ [на́шь][2], и҆ нѣ́сть непра́вды в не́мъ·

(Въ дн҃ь сꙋбо́тный, є҆гда̀ насели́сѧ землѧ. Хвала̀ пѣсни дв҃двы, ч҃в)[1].

Гь въцр҃исѧ, в лѣпотꙋ сѧ ѡ҆блечѐ· ѡ҆блечѐсѧ г҃ь в си́лꙋ, и҆ препоѧ́сасѧ. И҆́бо ꙋ҆твердѝ вселе́ннꙋю, ꙗ҆́же не подвижитсѧ· Готовъ прⷭ҇толъ твой ѿто́лѣ, ѿ вѣка ты є҆си· Въздвигоша рѣки г҃и въздвигоша рѣкы̀ [гл҃а][2] свой· [Во́змꙋтъ рѣкы стрꙋгы своѧ][3] ѿ гласовъ во҃ мно́гъ· Ди́вны высоты мо́рскыа, ди́венъ в высо́кыхъ г҃ь· Свѣдѣнїа твоѧ ꙋ҆вѣ́ришасѧ ѕѣло, до́мꙋ твоемꙋ подобаетъ ст҃ыни г҃и, в долготꙋ дн҃їи·

92,1 В день суботи, коли земля населилася. Хвала пісні Давидової. 92-а.

Господь зацарював! Зодягнувся в красу Господь! Зодягнувся в силу і підперезався, бо і закріпив вселенну, яка не зрушиться. **2** Готовий твій престіл відтоді. Ти є відвіку. **3** Підняли ріки, Господи, ріки підняли свій голос! Ріки візьмуть свої органи **4** від голосів великих вод. Подиву гідні морські висоти, Господь подиву гідний у висотах! **5** Твої свідчення виявилися дуже вірними. Твоєму домові належиться святість, Господи, на довготу днів!

(Ѱало́мъ дв҃двъ, четвори́ца сꙋботы. (Неѡ҆пи́санъ ѿ є҆врей·) ч҃г)[1] ·

Бг҃ъ ѿмще́нїи г҃ь, бг҃ъ ѿмще́нїи не ѡ҆бинꙋлсѧ є҆сть· Възнеси́сѧ сꙋдѧ̀й землѝ, въздаж҃ь въздаа́нїе гордꙑ҃· доко́лѣ грѣшници г҃и, доколѣ грѣшницы въсхва́лѧтсѧ; провѣща́ютъ, и҆ възгл҃ютъ неправдꙋ, възгл҃ютъ вси дѣ́лающей беззако́нїе· Люди твоа г҃и смири́ша, и҆ достоа́нїе твое ѡ҆зло́биша· Вдови́цꙋ и҆ [си́ра ꙋ҆мори́ша, и҆ пришельца][2] ꙋ҆би́ша· И҆ рѣша, не ꙋ҆зритъ г҃ь. ниже разꙋмѣетъ бг҃ъ ї҆аковль· Разꙋмѣите же безꙋмнї́и в людехъ, и҆ бꙋ́ии нѣкогда ꙋ҆мꙋдритесѧ· Насаждей ꙋ҆́хо, не слы́шитъ ли; и҆ли създа́вый око, не смат҃рѧетъ ли; наказаа̀й ꙗ҆́ѕыки, не ѡ҆бличи́тъ ли, ꙋ҆ча̀й а҃ кр҃и г҃ чл҃ка ра́зꙋмꙋ; *Г҃ь съвѣсть помышле́нїѧ чл҃ческа, ꙗ҆́ко сꙋть сꙋе́тна· Блаже́нъ чл҃къ, є҆гоже а҆́ще нака́жеши г҃и, и҆ ѿ зако́на твоє҆го наꙋ҆чи́ши и҆̀· ꙋ҆кроти́ти є҆го ѿ дн҃їи лютъ, до́ндеже и҆зры́етсѧ грѣшномꙋ ѧ҆́ма· Ꙗ҆́ко не ѿри́нетъ г҃ь людїи свои҆хъ, и҆ достоѧнїа своє҆го не ѡ҆ста́витъ, до́ндеже пра́вда ѡ҆брати́тъсѧ на сꙋ́дъ, и҆ близъ еа̀ вси правїи ср҃цемъ· (-)[3] Кто̀ въста́нетъ мѝ на лꙋкавнꙋющаа̀, и҆ли кто̀ съпрⷭ҇та́нетъ мѝ на дѣ́лающаѧ беззако́нїе; А҆́ще не г҃ь помо́глъ бы мѝ в ма́лѣ вселиласѧ бы въ а́дъ дш҃а моа· А҆́ще гл҃ахъ подвижасѧ нога̀ моа· Млⷭ҇ть твоа г҃и помага́ше мѝ· [-][4] По мно́жествꙋ болѣзнїи мои҆хъ в ср҃ци мое́мъ, ꙋ҆тѣше́нїа твоѧ [възвесели́ша][5] дш҃ꙋ мою· Да не пребꙋ́детъ тебѣ престолъ беззако́нїа, съѕидаа̀й трꙋдъ на повелѣнїе· ꙋ҆лова́тъ на́ дш҃ꙋ праве҃ничꙋ, и҆ кро́вь непови́ннꙋю ѡ҆сꙋ́датъ· И҆ бысть мнѣ г҃ь в прибѣжище, и҆ бг҃ъ мой в помощъ ꙋ҆пова́нїа моє҆го· И҆ въздастъ и҆мъ [г҃ь][6] беззако́нїе и҆хъ, и҆ по лꙋка́вствїю и҆хъ погꙋбитъ и҆хъ г҃ь бг҃ъ [-][7]·

(Сла́ва·)

1 Псалом Давида. Для четвертого дня тижня. Без надпису у євреїв. 93-ий.

Бог помсти – Господь! Бог помсти не пощадив. **2** Піднімися вгору, Ти, що судиш землю! Віддай віддачу гордим! **3** Доки грішники, Господи, доки грішники вихвалятимуться? **4** *Доки* виголошуватимуть і говоритимуть неправедне, говоритимуть всі, що чинять беззаконня? **5** Твій народ, Господи! Вони упокорили і твому насліддю вчинили зло, **6** заморили вдовицю та сироту і вбили приходька. **7** І сказали: Господь не побачить, ані не зрозуміє Бог Якова. **8** Зрозумійте ж, безумні в народі і дурні! Колись станьте мудрими! **9** Чи Той, що насадив вухо, не чує? Або Той, що створив око, не бачить? **10** Чи Той, що картає народи, не картатиме? Той, що навчає людину розуму. **11** *Господь знає кор1. 3 людські задуми, що вони марні. **12** Блаженна людина, яку Ти скартаєш, Господи! І навчиш її твоїм законом, **13** щоб злагіднити її від лютих днів, доки не викопається яму грішному. **14** Бо Господь не відкине свій народ і не покине своє насліддя, **15** доки праведність не повернеться на суд і близько неї всі праведні серцем. **16** Хто піднесеться мені проти тих, що чинять лукаве? Чи хто стане зі мною проти тих, що чинять беззаконня? **17** Якщо б Господь не допоміг мені, в короткому часі поселилася б моя душа до аду. **18** Якщо б я сказав: Захиталася моя нога, Твоє милосердя, Господи, помагало мені. **19** Із-за великого числа моїх болів в моїм серці твої потіхи розвеселили мою душу. **20** Хай не буде з Тобою престіл беззаконня, той, що творить труд на наказ. **21** Полюватимуть за душею праведного і засудять невинну кров. **22** І Господь був мені захистом і мій Бог – помічником моєї надії. **23** І Господь їм віддасть за їхнє беззаконня, і за їхньою злобою вигубить їх Господь Бог!

Слава...

1 Хвала Давидових пісень. Без надпису у євреїв. 94-ий.

Ходіть. Зрадіємо Господеві. Скликнемо Богові – нашому спасителеві. **2** Випередимо його лице у визнаванні. І в псалмах закличемо до Нього. **3** Бо Бог – великий Господь і великий цар по всій землі! **4** Бо в його руці всі кінці землі, і висоти гір є його. **5** Бо його є море, і він його зробив. І сушу створили його руки. **6** Ходіть. Поклонимося і припадемо до Нього! І заплачемо перед Господом, що нас створив! **7** Бо Він є наш Бог, і ми – народ його отари і вівці його руки.
єв. 3 *Сьогодні, якщо почуєте його голос, **8** не вчиніть твердими ваші серця, так як в прогнівленні, в дні випробування в пустині, **9** в якому Мене випробували ваші батьки. Випробували Мене, і побачили мої діла. **10** Сорок літ Я обурювався тим родом, і Я сказав: Вони вічно блукають серцем. Ці ж не пізнали моїх доріг. **11** Бо Я поклявся в моїм гніві, якщо ввійдуть до мого спочинку.

(Хвала пѣснїи двдѣ. (неѡписанъ ѿ єврей,) чд)[1]·

Прїидѣте възрадуемсѧ гдви, въсклик-
немъ бѹ, спсителю нашемѹ· Предваримъ
лице єго въ исповѣданїи, и въ ѱал-
мѣхъ въскликнемъ ємѹ· Ꙗко бъ велей
гь, и црь велей [по всей земли][2]· ꙗко в рѹцѣ єго
[вси][3] концы землѧ, и высоты горъ того сѹ·
Ꙗко того єсть море, и той сътвори є, и сѹ-
шѹ рѹцѣ єго създастѣ· Прїидѣте поклоним-
сѧ, и припадемъ ємѹ, и въсплачемсѧ пре
гмъ сътворшим насъ· Ꙗко той єсть бъ
нашь, и мы людїе паствы єго, и овцѧ рѹкы
єго. *днє аще гла єго оуслышите, не ожести- євре г
те срцъ вашихъ, ꙗко въ прогнѣванїи, по дни
искѹшенїа в пѹстыни, воньже искѹсиша [мѧ][4]
ѿцы ваши· Искѹсиша мѧ, и видѣшѧ дѣла
моа. четыредесѧтъ лѣтъ негодовах рода то-
го· И рѣхъ, прно блѹдѧтъ срцемъ, [тїи же][5]
не познашѧ пѹтїи моихъ· ꙗко клѧхсѧ въ
гнѣвѣ моє, аще внидѹтъ в покои мой·

1 Хвала Давидових пісень. Коли будувався храм після полону. Без надпису у євреїв. 95-ий

Заспівайте Господеві нову пісню! Співайте Господеві вся земля! **2** Співайте Господеві! Благословіть його ім'я! Благовістіть з дня на день боже спасіння! **3** Сповістіть між народами його славу, в усіх народах його чуда!
сир. 43 **4** *Бо великий Господь і дуже похвали гідний, страшний, понад всіх богів. **5** Бо всі боги народів – біси, Господь же створив небеса. **6** Визнавання і краса – перед Ним. Святість і величність – у його святині. **7** Принесіть Господеві батьківщини народів! Принесіть Господеві славу і честь! **8** Принесіть Господеві славу його імені! Візьміть жертви і ввійдіть до його дворів. **9** Поклоніться Господеві у його святім дворі! Хай вся земля зрушиться з-перед його лиця! **10** Скажіть в народах, що Господь зацарював, бо й поставив вселенну, яка не зрушиться. Він судить народи праведністю. **11** Хай розвеселяться небеса і хай радіє земля! Хай зрушиться море і його повнота! **12** Хай зрадіють поля і все, що на них! Тоді зрадіють всі лісові дерева **13** перед господнім лицем. Бо Він приходить. Бо приходить судити землю, судити вселенну в праведності і народи своєю правдою.

((Хвала) пѣснїи двдѣ, внегда храмъ
ѕидашесѧ по пленѣнїи. (неѡписанъ
ѿ єврей,) че)[1]

Въспоите гдви пѣснь новѹ, въспоите гдви
вса землѧ· въспоите гдви, блвите имѧ
єго· Благовѣстите днь, ѿ днє спсенїе
бжїе· Възвѣстите въ ꙗзыцехъ славѹ
єго, въ всѣх людехъ чюдеса єго· *Ꙗко велей гь сирх мг
и хваленъ ѕѣло, страшенъ єсть на всѣми бо-
гы· Ꙗко вси бози ꙗзыкъ бѣсове, гь же нбса
сътвори· Исповѣданїе и красота пре нимъ,
стыни и велелѣпїе въ стилѣ єго· Принесѣте
гдви ѿчьствїа ꙗзыкъ, принесѣте гдви славѹ и
честь· принесѣте гдви славѹ имени єго· Прїи-
мѣте жрътвы, и входите в дворы єго· покло-
нитесѧ гдви в дворѣ стемъ єго· да подви-
житсѧ ѿ лица єго вса землѧ· Рцѣте въ ꙗ-
зыцехъ, [ꙗко][2] гь въцрисѧ· Ибо исправи все-
леннѹю ꙗже не подвижитсѧ, сѹдитъ людемъ
правостїю· да възвеселѧтсѧ нбса, и радѹетсѧ
землѧ· да подвижитсѧ море и исполненїе єа·
възрадѹютсѧ полѧ и вса ꙗже на нихъ· Тогда
възрадѹютсѧ всѧ древа дѹбравнаа, ѿ лица
гнѧ, ꙗко градетъ, ꙗко градетъ сѹдити
земли· Сѹдити вселеннѣй в правдѹ, и людемъ
истинною своєю·

([Ѱалóмъ][1] двд҃ъ,. Єгда земля̀ ємꙋ населяшеся. (неѡ̂писанъ ѿ єврей,) ч҃ѕ)[2].

Гь воцр҃ися, да радꙋется земля, да веселятся ѻ̂строви мнѡ́ѕи· ѻ̂блакъ и̂ примракъ ѻ̂крестъ єго, правда и̂ сꙋдьба и̂справленїе престо́ла єго· ѻ̂гнь пр҃е нимъ пр҃еи́детъ, и̂ попа́литъ ѻ̂крестъ врагы єго· Ѿсвѣти́ша мл҃ънїа єго вселе́ннꙋю, видѣ и̂ пѡ҃вижася земля· Горы [ѩ̂ко воскъ раста́яша][3] ѿ лица гн҃я, ѿ лица г҃а всея земля· Възвѣсти́ша нб҃са пра́вдꙋ єго, и̂ видѣша вс҃и людїе сла́вꙋ єго· *Да постыдятся вси, кланяющеи̂ся и̂стꙋка́ннымъ, хвала́щеѝся ѻ̂ и̂долѣхъ свои́хъ· Поклони́теся ємꙋ вс҃и а̂гг҃ли єго· Слыша и̂ възвесели́ся сїо́нъ и̂ възрадоваша́ся дщ҃ера їю̂де́йскыя, сꙋде́бъ ради твои́хъ г҃и· Ѩ̂ко ты г҃ь вышнїи н҃а всею земле́ю, ѕѣло превъзнесе́ся н҃а всѣми бо́гы· *Любящеи̂ г҃а, ненавиди́те ѕл҃а· Хранитъ г҃ь дш҃я преподобны̑ свои́хъ, и̂з рꙋкы̀ грѣшнича и̂зба́витъ и̂хъ· Свѣтъ восїа пра҃ведникꙋ, и̂ правымъ ср҃цемъ весе́лїе· Възвесели́теся праведнїи ѻ̂ г҃ѣ, и̂ и̂сповѣда́йте пам҃ять ст҃ыня єго·

(Сл҃а.)

1 Псалом Давидів. Коли його земля населялася. Без надпису у євреїв. 96-ий.

Господь зацарював! Хай зрадіє зе-
мля! Хай веселяться численні остро-
ви! **2** Хмара і темрява довкруги Нього. Праведність і суд – поставлення
го. Праведність і суд – поставлення
його престолу. **3** Вогонь піде перед
ним і попалить довкруги його воро-
гів. **4** Його блискавиці освітили все-
ленну. Земля побачила і зрушилася. **5**
Гори розтанули, наче віск, від гос-
поднього лиця, від лиця Господа всієї
землі. **6** Небеса сповістили його спра-
ведливість. І всі народи побачили йо- мой2. 8
го славу. **7** *Хай посоромляться всі, мой5. 26
що поклоняються різьбленим, що мой5. 7
вихваляються своїми ідолами. По-
клоніться Йому всі його ангели. **8**
Сіон почув і розвеселився. І зраділи
юдейські дочки задля твоїх судьб,
Господи! **9** Бо Ти – Господь! Всевиш-
ній над всією землею! Ти дуже під-
нявся вгору, понад всіх богів. **10** *Ті, мой5. 5
що люблять Господа, ненавидьте зло. рим. 12
Господь береже душі своїх преподоб-
них. Визволить їх із руки грішного.
11 Світло засяяло праведникові і ра-
дість праведним серцем. **12** Зрадійте,
праведні, в Господі! І визнавайте па-
м'ять його святості!

Слава...

(Ѱл҃ѡ двд҃ъ, ч҃з·)[1]

Въспо́ите г҃ви пѣснь но́вꙋ, ѩ̂ко ди́вна сътвори г҃ь· спасе єго десни́ца єго, и̂ мы́шца ст҃а́а єго· *Ѩ̂ви г҃ь сп҃се́нїе свое, пр҃е ѩ̂зы́кы ѿкры̀ пра́вдꙋ свою· Помянꙋ мл҃ть свою̀ їа́коꙋ, и̂ и̂стины своея̀ до́мꙋ їи҃левꙋ· Видѣша вс҃и концы̀ земля сп҃се́нїе б҃а на́шего· Въскли́кнѣте б҃ви вся земля̀, въспо́ите и̂ радꙋйтеся и̂ по́ите· по́ите г҃ви в̆ гꙋслехъ в гꙋсле̑, и̂ гла́сѣ ѱал҃ѡмстѣ, в̆ трꙋбахъ кова́ны̑, и̂ гла́сомъ трꙋбы̀ ро́жаны· въстрꙋбите пр҃е цр҃емъ г҃мъ· да пѡ҃вижи́тся мо́ре и̂ їсполне́нїе єго, вселе́ннаа и̂ вс҃и живꙋщеѝ на не́й· Рѣкы̀ въсплещꙋтъ рꙋками вкꙋпѣ, го́ры възрадꙋются [ѿ лица гн҃я, ѩ̂ко градет̆][2], ѩ̂ко прїиде сꙋдити земли̇̀· Сꙋдити вселе́ннѣй в̆ пра́вдꙋ, и̂ людемъ пра́востїю·

1 Псалом Давидів. 97-ий.

Заспівайте Господеві нову пісню!
Бо подиву гідні *діла* зробив Господь.
Його спасла його правиця і його свя-
те рамено. **2** *Господь явним зробив іс. 52
своє спасіння, перед народами від
крив свою справедливість. **3** Згадав
своє милосердя Якову і свою правду
ізраїльському домові. Всі кінці землі
побачили спасіння нашого Бога. **4**
Скликніть Богові, вся земля! Заспі-
вайте і зрадійте! І співайте, **5** співай-
те Господеві на гуслях, на гуслях і
голосом псалма, **6** на кованих трубах
і голосом труби з рогу! Затрубіть пе-
ред господнім царем! **7** Хай зрушить-
ся море і його повнота, вселенна і всі
ті, що на ній живуть! **8** Ріки разом за-
плескають руками! Гори зрадіють пе-
ред господнім лицем! **9** Бо прихо-
дить. Бо Він прийшов судити землю,
судити вселенну в справедливості і
народи праведністю.

(Ѱл҃ѡ двд҃ъ, ч҃и)[1].

Гь въцр҃ися, да гнѣваются людїе· Сѣдя́и на херꙋви́мѣ, да подви́жится земля· г҃ь в̆ сїо́нѣ великъ, и̂ высокъ єсть н҃а въсѣми лю҃ми· да и̂сповѣдаться и̂мени твоє́мꙋ вели́комꙋ· ѩ̂ко стра́шно и̂

1 Псалом Давидів. 98-ий.

Господь зацарював! Хай гнівають-
ся народи! Той, що сидить на херу-
вимі! Хай зрушиться земля! **2** Гос-
подь в Сіоні – великий і високий, по-
над всі народи. **3** Хай визнаються
твоєму великому імені! Бо воно стра-
шне і святе, **4** і честь царя любить

суд. Ти приготував праведності. В Якові Ти зробив суд і справедливість. **5** Підносіть вгору нашого Господа Бога і поклоняйтеся підніжжю його ніг, бо Він святий! **6** Мойсей і Аарон – між його священиками. І Самуїл між тими, що прикликують його ім'я. Прикликали Господа – і той їх вислухував, **7** говорив до них в стовпі хмари. Бо вони зберігали його свідчення і його накази, які він їм дав. **8** Господи! Боже наш! Ти їх вислухував. Боже! Ти ставав милосердним до них і мстив всі їхні почини. **9** Підносіть вгору нашого Господа Бога і поклоняйтеся на його святій горі! Бо святий Господь Бог наш!

ст҃о є҆сть, и҆ че́сть цр҃ѧ, сꙋдъ лю́бит҄· Ты оу҆гото́ва пра́вины҄, сꙋ́дъ и҆ пра́вдꙋ въ і҆а́ковѣ ты҄ сътвори· Възноси́те г҃а б҃а на́шего, и҆ кланѧ́йтесѧ подно́жїю но́гꙋ є҆го ꙗ҆ко ст҃ъ є҆сть· Мѡ҆ѷсі́и і҆ а҆арѡ́нъ въ і҆ере́ѡхъ є҆го, и҆ самꙋи҆лъ в призыва́ющи҄ и҆мѧ є҆го· призыва́хꙋ г҃а, и҆ то́й послꙋ́шаше и҆хъ. в҃ сто́лпѣ ѡ҆́блачнѣ гл҃аше к ни́мъ· [Ꙗ҆́ко][2] храна́хꙋ свѣдѣнї́а є҆го, и҆ повелѣнї́а [є҆го][3] а҆́же да́сть и҆́мъ· г҃и б҃е на́шь ты҄ послꙋ́шаше и҆хъ. б҃же ты҄ млс҃тивъ быва́ше и҆мъ, и҆ мща́ѧ на всѧ҄ начина́нїа и҆хъ· Възноси́те г҃а б҃а на́шего, и҆ покланѧ́йтесѧ в҃ горѣ ст҃ѣй є҆го, ꙗ҆ко ст҃ъ г҃ь б҃ъ на́шь·

1 Псалом Давидів. На визнавання. 99-ий.

Скликніть Господеві, вся земля! **2** Служіть Господеві у веселості! Ввійдіть перед ним в радості! **3** Знайте, що Господь, Він є наш Бог! Той нас створив, а не ми. Ми ж його народ і вівці його стада. **4** Ввійдіть в його брами з визнаванням, в його двори – зі співами! Визнавайтеся Йому! Хваліть його ім'я! **5** Бо Господь добрий. його милосердя навіки. І аж до роду і роду його правда.

(Ѱало́мъ [дв҃двъ][1], въ и҆сповѣда́нїе, ч҃д)[2].

Въскликнѣте [б҃ви][3] всѧ земла҄ рабо́тайте г҃ви в҃ весе́лїи· внидѣте пре҄ ни́мъ в ра́дости, оу҆вѣ́дите, ꙗ҆ко г҃ь то́й є҆сть б҃гъ [на́шь][4]· То́й сътвори на́съ, (а҆)[5] не мы. [мы же][6] лю́дїе є҆го, и ѻ҆вца па́жити є҆го· внидѣте въ вра́та є҆го въ и҆сповѣда́нїи, в҃ дворы҄ є҆го в҃ пѣнїи҄хъ· И҆сповѣда́йтесѧ є҆мꙋ, хвали́те и҆мѧ є҆го. ꙗ҆ко бл҃гъ г҃ь, въ вѣ́къ ми́лость є҆го, и҆ да́же до҄ ро́да и҆ ро́да и҆́стинна є҆го·

1 Псалом Давидів. 100-ий.

Милосердя і суд заспіваю Тобі, Господи! **2** Співатиму і зрозумію в непорочній дорозі. Коли прийдеш до мене? Я ходив в незлобності мого серця посеред мого дому. **3** Я не клав перед мої очі законопереступне діло. Тих, що чинили переступ, я зненавидів. **4** Лукаве серце не пристало до мене, того поганого, що від мене, ухилявся, я не знав, **5** того, що потайки обмовляв свого ближнього, цього я проганяв, гордим оком і неситим серцем, з цим я не їв. **6** Мої очі – на вірних землі, щоб посадити їх зі собою. Хто ходить по непорочній дорозі – цей мені служив. **7** Не жив посеред мого дому той, хто чинив гордість. Хто говорив неправедне – не був прямим перед моїми очима. **8** В ранках я вибивав всіх грішних землі, щоб вигубити з господнього міста всіх, що чинять беззаконня.

Слава...

([Ѱало҄ дв҃двъ][1], р҃)[2].

Ми́лость и҆ сꙋдъ въспою тебѣ г҃и, пою и҆ разꙋмѣю в пꙋти҄ непоро́чнѣ· Когда прї и҆деши ко мнѣ; прехожа҄ в незло́бїи ср҃ца моє́го, посредѣ до́мꙋ моє́го· Не пре́лагахъ пре҄ ѻ҆чи́ма моима ве́щь законопрестꙋ́пнꙋ, творѧщаѧ престꙋпле́нїе възненавидѣхъ· Не прилпе мнѣ ср҃це лꙋка́во, оу҆клонѧ́ющагосѧ ѿ мене лꙋка́ваго не познахъ· ѻ҆клевета́ющаго та́й и҆скре́нѧго своє́го, сего и҆згонѧхъ· Гръдымъ ѻ҆комъ и҆ несы́тымъ ср҃цемъ, с҃ симъ не ꙗ҆да́хъ· ѻ҆чи мои на вѣ́рныѧ земли҄ посажда́ти и҆ с҃ [собо́ю][3]· ходѧ́и по пꙋти҄ непоро́чнꙋ, сей ми҄ слꙋжа́ше· Не жива́ше посредѣ до́мꙋ моє́го, творѧ́и горды́ню· Гл҃ѧй неправедна́ѧ, не и҆справлѧ́ше пре҄ ѻ҆чи́ма моима· въ оу҆трї́а и҆збива́хъ всѧ грѣшныѧ земли҄, потреби́ти ѿ града г҃нѧ всѧ дѣ́лающаѧ безако́нїе·

(Сл҃а,)

1 Молитва бідного. Коли стане знеможеним і перед Господом вилиє своє благання. 101-ий. Катиза 14.

2 Господи! Вислухай мою молитву! І мій крик хай прийде до Тебе! **3** Не відверни твоє лице від мене! В той день, коли я болію, прихили до

(Млт҃ва оу҆бо́гаго є҆гда оу҆ныє́тъ, и҆ пре҄ б҃гомъ пролѣе́тъ мольбꙋ свою, р҃а)[1]. (к҃а д҃і·)

Г҃и, оу҆слы́ши[2] млт҃вꙋ мою, и҆ во́пль мой к҃ тебѣ да прїидетъ· Не ѿврати лица твоє́го ѿ мене· во́ньже дн҃ь а҆́ще скорблю

приклонѝ [ꙗ҆́кѡ мнѣ̀ ᲂу҆́хо твое]³. Вонь́же дн҃ь а҆́ще
призовꙋ̀ тѧ̀, ско́ро ᲂу҆слы́ши мѧ̀. Ꙗ҆́кѡ ꙁ҆їщеꙁо́шѧ
ꙗ҆́кѡ ды́мъ дні́е мои̑, и҆ ко́сти моѧ̀ ꙗ҆́кѡ сꙋ-
ши́ло съсхоша́сѧ. [ᲂу҆ꙗ҆́звенъ бы́хъ]⁴ ꙗ҆́кѡ тра-
ва̀, и҆ і҆́ше срⷣце моѐ, ꙗ҆́кѡ забы́хъ снѣ́сти хлѣ́бъ
мои̑. Ѿ гла́са въздыха́ніа моегѡ, прилпе ко́сть моѧ
пло́ти моеи̑. ᲂу҆поꙗ҆ꙁобихсѧ неꙗ҆́сыти пꙋсты́ннѣй,
бы҃ ꙗ҆́кѡ нощный вра́нъ на ныри́щи. Забдѣ́хъ,
и҆ бы́х ꙗ҆́кѡ (пти́ца)⁵ ѡ҆со́бѧщїасѧ на здѣ̀. Ве́сь
дн҃ь понашахꙋ ми вра́ѕи мои, и҆ хвалѧ́щеи мѧ
мно́ю клѣнѧ́хꙋсѧ. Зане пе́пелъ ꙗ҆́кѡ хлѣ́бъ ꙗ҆-
дахъ, и҆ пи́тїе мое съ пла́чемъ растворѧхъ.
Ѿ лица гнѣ́ва твоегѡ и҆ ꙗ҆́рости твоеѧ̀, ꙗ҆́кѡ
възнесъ низве́ржe мѧ. Дні́е мо́и ꙗ҆́кѡ сѣ́нь ᲂу҆-
клони́шасѧ, и҆ а҆́зъ ꙗ҆́кѡ сѣ́но и҆схо҃. Ты̀ же гⷭ҇и вⷨ
вѣ́къ пребыва́ешѝ, и҆ па́мѧ твоѧ в ро҃ и҆ родъ.
Ты въскре́съ ᲂу҆ще́дриши сі́ѡна ꙗ҆́кѡ вре́мѧ ᲂу҆-
щедрити е҆го, ꙗ҆́кѡ прі́иде вре́мѧ. Ꙗ҆́кѡ бл҃говоли́-
шѧ раби̑ твои̑ ка́менїе е҆го, и҆ пе́рсть е҆го ᲂу҆-
щедрѧтъ. И҆ ᲂу҆боѧ́сѧ ꙗ҆зы́цы и҆мени гⷭ҇нѧ, и҆
вси црⷭ҇їе земⷭ҇тїи сла́вы твоеѧ̀. Ꙗ҆́кѡ съѕи́ждетъ
гⷭ҇ь сі́ѡна, и҆ ꙗ҆ви́сѧ въ сла́вѣ свое́и. При́зрѣ на
млⷭ҇твꙋ ᲂу҆бо́гыхъ, и҆ не ᲂу҆ничижи моле́нїѧ и҆хъ.
Да напишꙋтсѧ сї́и в родъ и҆нъ, и҆ лю́дїе ѕи́ж-
демї́и въсхва́лѧтъ гⷭ҇а. Ꙗ҆́кѡ при́зрѣ с высоты
ст҃ыѧ своеѧ̀, гⷭ҇ь съ нб҃се на̀ землю при́зрѣ. ᲂу҆слы́-
шати въздыха́нїе ѡ҆кованныхъ, разрѣши́ти
сн҃ы ᲂу҆мръщвены҃. Възвѣсти́ти в сі́ѡнѣ и҆мѧ
гⷭ҇не, и҆ хвалꙋ̀ е҆го въ і҆ерⷭ҇лимѣ. Внегда събрати-
сѧ лю́демъ вкꙋпѣ, и҆ црⷭ҇їе работати гⷭ҇ви. Ѿ
вѣща е҆мꙋ на пꙋти крѣпости е҆го, ᲂу҆мале́нїе
днї́и мои́х възвѣсти̑ ми. Не възведи́ мене въ
преполовле́нїе днї́и мои́хъ, в ро҃ [и҆ ро́дъ]⁶ лѣта
е҆вреѡ а твоѧ. *В нача́лѣхъ ты гⷭ҇и землю ѡ҆снова̀, и҆
дѣ́ла рꙋкъ твои́хъ сꙋть нб҃са. Тѧ поги́б-
нꙋтъ, ты же пребыва́еши. И҆ вси̑ ꙗ҆́кѡ ри́за ѡ҆-
бетшаю́тъ, и҆ ꙗ҆́кѡ ѡ҆де́ждꙋ съвіе́ши и҆хъ, и҆
і҆змѣнѧ́тсѧ. Ты же то́жде е҆си, и҆ лѣта твоѧ
не ѡ҆скꙋдѣютъ. Сн҃ве рабъ твои́х всѐлѧтсѧ,
и҆ сѣмѧ и҆хъ въ вѣ́къ и҆спра́витсѧ.

([ѱало́мъ]¹ двⷣвъ, рв)².

Бл҃ви дⷲ҇е моѧ гⷭ҇а, и҆ всѧ внꙋ́треннѧѧ мо-
ѧ и҆́мѧ ст҃ое е҆го. Бл҃ви дⷲ҇е моѧ гⷭ҇а, и҆
не забыва́й всѣ́хъ възда́ѧнїи е҆го, ѡ҆чи-
щающаго всѧ безаконїа твоѧ, и҆сцѣлѧ́-
ющаго всѧ недꙋгы твоѧ, и҆збавлѧ́ющаго ѿ
и҆стлѣ́нїа живо́тъ твои̑. Вѣнча́ющаго тѧ
млⷭ҇тїю и҆ щедро́тами, и҆сплънѧ́ющаго въ бл҃-
гы́хъ жела́нїе твое. Ѡ҆бнови́тсѧ ꙗ҆́кѡ ѡ҆рлꙋ ю҆-
ность твоѧ. Творѧ́й млⷭ҇тыню гⷭ҇ь, и҆ сꙋдбꙋ

мене твоє вухо! В тому дні, коли за-
кличу до Тебе, швидко вислухай ме-
не! **4** Бо мої дні пропали, наче дим, і
мої кості висохли, наче сухі полина. **5**
Я був побитий, наче трава, і моє сер-
це висохло, бо я забув з’їсти мій хліб.
6 Від голосу мого стогону прилипла
моя кість до мого тіла. **7** Я уподіб-
нився до пустинного пелікана, став,
наче нічний ворон на розвалинах до-
му. **8** Я чував і став, наче самотній
птах на даху. **9** Цілий день мене гно-
били мої вороги, і ті, що хвалили ме-
не, мною клялися. **10** Бо я їв попіл,
наче хліб, і мій напиток я розводив з
плачем **11** від лиця твого гніву і твоєї
люті. Бо, піднявши, Ти мене скинув
вниз. **12** Мої дні відійшли, наче тінь,
і я висох, наче сіно. **13** Ти ж, Госпо-
ди, залишаєшся навіки! І твоя па-
м’ять в рід і рід! **14** Ти, воскреснув-
ши, помилуєш Сіон! Бо час його по-
милувати, бо прийшов час. **15** Бо твої
раби полюбили його каміння і поми-
лують його порох. **16** І народи зляка-
ються господнього імені, і всі земські
царі – твоєї слави. **17** Бо Господь
збудує Сіон і з’явиться у своїй славі.
18 Він поглянув на молитву бідних і
не погордив їхніми благаннями. **19**
Хай це запишеться в інший рід! І
народ, що будує, похвалить Господа!
20 Бо Він поглянув зі своєї святої
висоти. Господь поглянув з неба на
землю, **21** щоб почути стогін скова-
них, визволити синів тих, що вбиті,
22 сповістити в Сіоні господнє ім’я і
його хвалу в Єрусалимі, **23** коли на-
роди разом зберуться і царі, щоб слу-
жити Господеві. **24** Відповів йому в
дорозі його сили, зменшення моїх
днів мені сповістив. **25** Не поведи ме-
не в половину моїх днів. В роді і роді
– твої літа. **26** *На початках Ти, єв. 1
Господи, заснував землю. І небеса – є
діла твоїх рук. **27** Вони згинуть, Ти ж
зостаєшся. І всі, наче одіж, постарі-
ються і, наче одіж, їх зміниш, і змі-
няться. **28** Ти ж той самий є. І Тобі
літ не забракне. **29** Сини твоїх рабів
поселяться, і їхнє насіння навіки ви-
прямиться.

1 Псалом Давидів. 102-ий.

Благослови, моя душе, Господа! І
всі мої нутрощі – його святе ім’я! **2**
Благослови, моя душе, Господа! І не
забувай всіх його віддач. **3** Він Той,
що очищає всі твої беззаконня, що
оздоровляє всі твої недуги, **4** що виз-
воляє з зітління твоє життя, що він-
чає тебе милосердям і щедрістю, **5**
що наповнює добрами твоє бажання.
Твоя молодість обновиться, як орли-
на. **6** Господь той, що робить мило-
сердя і суд всім, що скривджені.

7 Він сказав свої дороги Мойсеєві, із-
раїльським синам – свої бажання. **8**
мой4. 14 *Господь щедрий і милосердний, дов-
готерпеливий і дуже милосердний. **9**
Не розгнівається до кінця ані не во-
рогуватиме довіку. **10** Не зробив нам
за нашими гріхами ані *не* віддав нам
за нашими гріхами. **11** Бо до небесної
висоти від землі Господь закріпив
своє милосердя на тих, що Його бо-
яться. **12** Так, як віддалений схід від
заходу, Він віддалив від нас наші без-
законня. **13** Так, як батько милує си-
нів, Господь помилує тих, що Його
бояться. **14** Бо Він пізнав наше тво-
ріння, згадав, що ми є порох. **15** Чо-
ловік, наче трава, його дні, наче по-
льовий цвіт. Так відцвіте. **16** Бо в
ньому пройде дух і не буде, і не зна-
тиме більше свого місця. **17** Господ-
нє ж милосердя від віку і до віку на
тих, що Його бояться. І його справед-
ливість на синах синів, **18** що зберіга-
ють його завіт і пам’ятають його за-
повіді, щоб їх чинити. **19** Господь на
небі приготував свій престіл. І його
царство всіма володіє. **20** Благосло-
віть Господа всі його ангели, сильні
кріпостю, що чинять його слово, щоб
почути голос його слів! **21** Благос-
ловіть Господа всі його сили, його
слуги, що чинять його волю! **22** Бла-
гословіть Господа, всі його діла на
кожному місці його володіння! Бла-
гослови, моя душе, Господа!

Слава...

вс҃ѣмъ ѡ҆би́димымъ· Сказа́ пꙋти̑ своѧ мѡѷсе́ѡ҆ви, сн҃омъ ї҆и҃левѡ̑ хотѣ́нїа своа· *ще́дръ и҆ м҃лтивъ г҃ь, длъготръпѣливъ, и҆ многом҃лтивъ· Не до конца̀ прогнѣва́етсѧ, ни в҆ вѣкъ враждꙋ̑етъ. не по безаконї́емъ нашимъ сътворилъ є҆сть намъ, ни по грѣхо́мъ нашимъ въздалъ є҆сть намъ· Ꙗ҆́ко по высотѣ н҃бнѣй ѿ землѧ, ѹ҆твръди́лъ є҆сть г҃ь м҃лть свою на боѧ́щихсѧ є҆го· Є҆ли́ко ѿстоѧ́тъ въстоцы ѿ запа҃, ѹ҆далилъ є҆сть ѿ насъ безаконї́ѧ нашѧ· ꙗ҆́коже щедри́тъ ѿц҃ь сн҃ы, ѹ҆ще́дритъ г҃ь боѧ́щи҆хсѧ є҆го· Ꙗ҆́ко той позна създа́нїе на́ше, поманꙋ̑ ꙗ҆́ко пе́рсть є҆смы· чл҃къ, ꙗ҆́ко трава днїе є҆го, ꙗ҆́ко цвѣтъ се́лный та́ко ѡ҆цвѣтетъ· ꙗ҆́ко дх҃ъ про́идѐ в немъ, и҆ не бꙋдетъ, и҆ не позна́етъ ктомꙋ̑ мѣста своє҆го· М҃лть же гн҃ѧ ѿ вѣка и҆ до́ вѣка на боѧ́щи҆хсѧ є҆го и҆ пра́вда є҆го на сн҃ехъ сн҃въ, хранѧ́щихъ завѣтъ є҆го, и҆ помнѧщихъ за́повѣди є҆го твори́ти ѧ҆̀· г҃ь на н҃бси ѹ҆гото́ва престо́лъ свой, и҆ ц҃рство є҆го всѣми ѡ҆блада́етъ· бл҃вите г҃а вси а҆́гг҃ли є҆го, силнїи крѣпостїю творѧ́щей слово є҆го, ѹ҆слы́шати гласъ словесъ є҆го· бл҃ви́те г҃а всѧ силы є҆го, слꙋгы є҆го творѧщей волю є҆го· бл҃ви́те г҃а всѧ дѣла є҆го, на всѧко̑ мѣстѣ вл҃чьства є҆го, бл҃ви д҃ше моа г҃а·

(Сла́ва·)

1 Псалом Давидів. Про буття світу.
103-ій.

Благослови, моя душе, Господа!
Господи! Мій Боже! Ти дуже звели-
чився. Зодягнувся у визнавання і ве-
личність, **2** зодягаючись світлом, як
одежею, простягаючи небо, наче шкі-
ру. **3** Він Той, що водами покриває
свої горішні кімнати, що кладе хмари
на своє піднімання, що ходить на
крилах вітрів, **4** що чинить духи сво-
їми ангелами і палаючий вогонь сво-
їми слугами. **5** Що заснував землю на
її тверді, не сколихнеться навіки –
віків. **6** Безодня, як плаття її одіж. На
горах стануть води. **7** Від твоєї по-
грози побіжать, перелякаються голо-
су твого грому. **8** Гори підносяться і
поля сходять на місце, яке Ти їм зас-
нував. **9** Ти поклав границю, яку не
перейдуть, ані не повернуться, щоб
покрити землю. **10** Той, що посилає
джерела в долинах. Поміж горами
пройдуть води, **11** вони напоюють
всіх пільних звірів. Дикі осли чека-
ють у своїй спразі. **12** На них витати-
муть небесні птахи, з- посеред камін-
ня видадуть голос. **13** Він напоює го-
ри зі своїх горішніх кімнат, від плоду

([ѱло҃]¹ двд҃въ· [ѡ҆ мирьстѣмъ бы́тїи]², р҃г)³·

Бл҃ви д҃ше моа̀ г҃а· г҃и б҃е мой възвеличилъсѧ є҆си ѕѣло· въ и҆сповѣданїе и҆ велелѣпотꙋ сѧ ѡ҆блечѐ· ѡ҆дѣ́асѧ свѣто̑ ꙗ҆́ко ри́зою, пропина́ѧ н҃бо ꙗ҆́ко ко́жꙋ· Покрыва́ай водами превы́спренѧа своѧ, полага́ѧй ѡ҆́блакы на въсхоже́нїе свое· ходѧ̀й на крилꙋ вѣтренꙋ, творѧ̀й а҆́гг҃лы своѧ дх҃ы, и҆ слꙋгы̀ своѧ ѡ҆́гнь палѧщъ· ѡ҆снова́ай землю на тверди єа̀, не приклони́сѧ въ вѣкъ вѣка, бе́зн҃а ꙗ҆ко риза ѡ҆дѣа̀нїе єа̀, на горахъ ста́нꙋтъ во́ды· ѿ запрѣщенї́а твоє҆го побѣгнꙋтъ, ѿ гласа гро́ма твоє҆го ѹ҆страшатсѧ· въсхо́дѧтъ горы, и҆ нисхо́дѧтъ полѧ̀ в҆ мѣсто є҆́же ѡ҆сновалъ є҆си и҆мъ· Предѣлъ положи, є҆гоже не пре́идꙋтъ, ниже ѡ҆́братѧ́тсѧ покрыти зе́млю· Посылаѧ̀й и҆сто́чникы в҆ де́брехъ, посредѣ̀ горъ про́йдꙋтъ во́ды· Напаѧ́ютъ всѧ звѣрѧ се́лныѧ, ждꙋтъ ѡ҆на́гри в҆ жаждꙋ своѭ̀· На ты̀ пти́цѧ небесныѧ привита́ютъ, ѿ среды ка́менї́ѧ дадѧ́тъ гласъ· напаа́а го́ры ѿ превы́спренихъ своихъ, ѿ плода̀ дѣлъ твоихъ насы́титсѧ землѧ· Прозѧба́а

д҃ мо҃ ді

пажить скотомъ, и траву на службу чл҃ком,
сѫдїи д҃ извести хлѣбъ ѿ земли, *и вино весели срд҃це
чл҃ку· умастити лице елеомъ, и хлѣбъ срд҃це
чл҃ку укрѣпитъ· Насытятся древа польская,
кедри ливанстїи иже еси насадилъ· тꙋ (пти-
ца)[4] вгнѣздятся, еродиево жилище облада-
етъ ими· Горы высокыя еленем, камень прибѣ-
жище заяцемъ· Сътворилъ еси луну въ вре-
мена, сл҃нце позна запад свой· положи тму и
бысть нощь, в нейже пройдꙋ вси звѣрїе дуб-
равнїи· Скимни рыкающе въсхитити, и испро-
сити ѿ б҃а пищу себѣ· Возсїа сл҃нце, и събра-
шася, и в ложахъ своихъ лягутъ· Изы-
детъ чл҃къ на дѣло свое, и на дѣланїе свое до
вечера· Яко възвеличишася дѣла твоя г҃и,
вся премудростїю сътворилъ еси· Исполнися
земля твари твоея, се море велико и простран-
но· тꙋ гади, имже нѣсть числа, животна
іѡ҃ м҃ малая с великими· тꙋ корабле преплавають,
ѱло҃ рмд *змїи сей, егоже създа ругатися ему· *вся к
тебѣ чаютъ, дати пищу имъ въ бл҃го
время. давшу тебѣ имъ, съберутъ· ѿвръз-
шу (-)[5] тебѣ руку, всяческая исполнятся
бл҃гости· ѿвращу же тебѣ лице, възма-
тутся· ѿимеши дх҃ъ ихъ, и исчезнутъ, и в
перстъ свою взвратятся· послеши дх҃ъ свой, и
съзиждутся, и обновиши лице земли· Буди
слава г҃на въ вѣкы· Възвеселится г҃ь о
дѣлехъ своихъ· Призираяй на землю, и творя
ю трястися. прикасаяйся горамъ, и въздымятся·
въспою г҃ви в животѣ моемъ, пою
б҃у моему дондеже есмь· да насладится ему
бесѣда моя, аз же възвеселюся о г҃и· скончаются
грѣшницы ѿ земля, и беззаконницы
яко не быти имъ· бл҃ви дш҃е моя г҃а·

(Сл҃а.)

твоїх діл насититься земля. **14** Він ви-
рощує пашу скотині і траву на службу
людям, щоб видати хліб з землі, **15** *і суд. 9
вино звеселить серце людини, щоб на-
мастити лице олією, і хліб скріпить
серце людини. **16** Наситяться польові
дерева, ливанські кедри, які Ти наса-
див. **17** Там гніздитимуться птахи, ни-
ми володіє журавлине гніздо. **18** Ви-
сокі гори – для оленів, скелі – схоро-
нок для зайців. **19** Ти зробив місяць
на часи, сонце пізнало свій захід, **20**
поставив темряву і сталася ніч. В ній
перейдуть всі лісові звірі, **21** левеня-
та, що ричать, щоб схопити і випро-
сити собі в Бога їжу. **22** Засяяло сон-
це – і зібралися, і ляжуть у своїхліг-
вищах, **23** чоловік вийде на своє діло
і на свою працю до вечора. **24** Як зве-
личилися твої діла, Господи! Ти все
зробив премудрістю! Земля наповни-
лася твоїм творінням. **25** Ось велике і
широке море, там плазуни, яким не-
має числа, животини малі з велики-
ми. **26** Там перепливають кораблі,
*змій цей, якого Ти створив, щоб йо- йов. 40
му забавлятися. **27** *Все Тебе очікує, пс. 144
щоб дати їм їжу у відповідний час. **28**
Як Ти їм даси, – зберуть, як відкриєш
руку, – все наповниться доброти. **29**
Як же Ти відвернеш лице, – в замі-
шання попадуть. Віднімеш їхній дух
– і щезнуть, і повернуться у свій по-
рох. **30** Пошлеш свого духа – і збуду-
ються, і обновиш лице землі. **31** Хай
буде господня слава навіки! Господь
зрадіє своїми ділами. **32** Він Той, що
дивиться на землю і чинить, щоб во-
на тряслася, що доторкнеться до гір –
і задимляться. **33** Заспіваю Господеві
у моєму житті! Співатиму моєму Бо-
гові, доки я є! **34** Хай солодкою буде
Йому моя бесіда, я ж розвеселюся в
Господі! **35** Хай пропадуть грішники
з землі і беззаконники, щоб їх не бу-
ло! Благослови, моя душе, Господа!

Слава...

(аллилуїа, рд҃)[1].

а҃ пара҃ ѕі
ісаїа ві Исповѣдайтеся* г҃ви, и призывайте и-
мя его· възвѣстите въ языцѣхъ дѣла
его, въспойте ему, и пойте ему· По-
вѣдите вся чюдеса его, хвалитеся въ
имя ст҃ое его· да возвеселится срд҃це ищущихъ
г҃а· взыщите г҃а, и утвердитеся· взыщите
лица его выну, помяните чюдеса его яже
сътвори· чюдеса его, и судбы устъ его· сѣ-
мя авраамле раби его, сн҃ве іаковли избраннїи
его· Той г҃ь б҃гъ нашъ, по всей земли судбы
а҃ мо҃ ів его· Помяну в вѣкъ завѣтъ свой, слово еже
лу҃ а заповѣда в тысяща родовъ· *Еже завѣща
евре҃о ѕ аврааму, и клятву свою исааку· И постави

1 Алилуя. 104.

Визнавайтеся* Господеві і прикли- пар1. 16
куйте його ім’я! Сповістіть в народах іс. 12
його діла! **2** Виспівуйте Йому і спі-
вайте Йому! Розповідайте про всі йо-
го чуда! **3** Вихваляйтеся його святим
іменем! Хай розвеселиться серце тих,
що шукають Господа! **4** Шукайте
Господа і скріпіться! Завжди шукай-
те його лице. **5** Згадайте його чуда,
які Він зробив, його чуда і суди його
уст. **6** Авраамове насіння – його раби,
сини Якова – його вибранці. **7** Він –
Господь Бог наш! По всій землі його
судьби. **8** Запам’ятав навіки свій за-
віт, слово, яке заповів в тисячі родів, мой1. 22
9 *те, що заповів Авраамові, і свою лук. 1
клятву Ісаакові. **10** І поставив їх єв. 6

Якову як припис і Ізраїлю як вічний
завіт, **11** кажучи: Тобі дам ханаансь-
ку землю – мірило вашого насліддя.
12 Тому що вони були малі числом і
нечисленні приходьки в ній, **13** і
пройшли з народу до народу і з цар-
ства до іншого народу, **14** не дозво-
лив людині їм вчинити зло і скартав
пар1. 16 за них царів: **15** *Не доторкайтеся до
мого помазаника і не чиніть зла моїм
пророкам. **16** І прикликав голод на зе-
млю, знищив всяке скріплення хліба.
мой1. 37 **17** Послав перед ними людину – *Йо-
мой1. 39 сиф був проданий як раб. **18** *Впо-
корили в кайданах його ноги, залізо
пройшло його душу, **19** доки не прий-
шло його слово. Господнє слово його
мой1. 41 розпалило. **20** *Цар послав і визволив
його – князі народів – і відпустив йо-
мой1. 41 дія. 7 го. **21** *Наставив його паном свого до-
му і князем всього свого маєтку, **22**
щоб картати його князів, як себе, і
його старшин навчити мудрості. **23** *І
мой1. 46 ввійшов Ізраїль до Єгипту, і Яків пе-
мой2. 1 дія. 7 реселився до Хамової землі. **24** *І Він
дуже побільшив свій народ і скріпив
його понад його ворогів. **25** Він повер-
нув їхнє серце, щоб ненавиділи його
народ, щоб обманливо чинили з його
мой2. 3 рабами. **26** *Він послав Мойсея, сво-
го раба, і Аарона, якого собі вибрав.
мой2. 7 **27** *Поклав в них слова його знаків і
мой2. 10 його чуда в Хамовій землі: **28** *пос-
лав темряву і затемнив, бо погордили
мой2. 7 пс. 77 його словами; **29** *перетворив їхні
води в кров і виморив їхні риби; **30**
мой2. 7 пс. 77 їхня земля *закишіла жабами в поко-
мой2. 8 ях їхніх царів. **31** *Сказав – і прий-
шли псячі мухи і гусениці в усіх їхніх
мой2. 9 пс. 77 околицях. **32** *Поставив їхні дощі
градом, вогонь, що палив в їхній зем-
лі, **33** і побив їхні виноградники і їхні
фіґи, знищив всяке дерево їхніх око-
мой2. 10 лиць. **34** *Сказав – і прийшла сарана
мой2. 10 пс. 77 і гусениця, яким не було числа. **35** *І
пожерли всю траву в їхній землі, і
пожерли всякий плід їхньої землі. **36**
мой2. 10 пс. 77 *І побив кожного первородного в їх-
ній землі, від початку всякого їхньо-
мой2. 12 го труду. **37** *Він вивів їх зі сріблом і
золотом, і не було в їхніх племенах
хворого, **38** Єгипет зрадів їхнім від-
мой2. 13 пс. 77 ходом, бо на них напав їхній страх.
39 *Простягнув хмару їм на покриття
мой2. 16 мой4. 11 пс. 77 і вогонь, щоб освічувати їм вночі. **40**
*Попросили – і прийшли перепелиці,
і Він їх наситив небесним хлібом. **41**
мой2. 17 мой4. 20 пс. 77 муд. 11 кор1. 10 *Розірвав камінь – і потекли води, і
ріки потекли у безводних. **42** Бо зга-
дав своє святе слово, *щодо Авраама,
мой1. 22 свого раба, **43** *і вивів свій народ в
іс нав. 3 радості і своїх вибранців у веселості.
44 І дав їм країни народів, і вони ус-
падкували труд народів, **45** щоб збе-
рігали його оправдання і шукали
його закон.

Слава...

[а҆][2] і҆а́кѡву в̾ повелѣ́нїе, и҆ і҆і҃лю в̾ завѣ́тъ
вѣ́ченъ. Гл҃ѧ, тебѣ̀ да́мъ зе́млю ханаа́ню, ѹ҆́же
достоѧ́нїѧ ва́шегѡ. Зане бы́ти и҆́мъ (ма́ломъ
число́мъ)[3], (и҆ не мно́ѕи)[4] прише́льцы въ не́й. и҆
прейдо́ша ѿ ѩ҆зы́ка въ ѩ҆зы́къ, [и҆][5] ѿ цр҃ствїѧ
в лю́ди и҆ны. Не ѡ҆ста́ви чл҃ка ѡ҆би́дѣти и҆̀хъ, и҆
ѡ҆бличѝ ѡ҆ ни́хъ цр҃ѧ̀. *Не прикаса́йтесѧ пома- а҃ пара̑ ѕі
за́нномѹ моемѹ̀, и҆ во прⷪ҇рцѣхъ мои́хъ не лѹка́в-
нѹйте. И҆ призва̀ гла́дъ на̀ зе́млю, всѧ́ко ѹ҆тве́р-
жде́нїе хлѣ́бное сотрѐ. Посла̀ пре́дъ ни́ми чл҃ка, а҃ мѡ̑ лз
*в̾ ра́бъ про́данъ бы́сть і҆ѡ́сифъ. *Смири́ша въ а҃ мѡ̑ лѳ
ѡ҆кѡ́вахъ но́зѣ є҆гѡ, желѣ́зо про́йде дш҃а є҆гѡ.
до́ндеже прїи́де сло́во є҆гѡ, сло́во гн҃е ра́жже и҆̀.
*Посла цр҃ь и҆ разрѣшѝ и҆̀ кн҃ѕѧ лю́дїи, и҆ ѡ҆с- а҃ мѡ̑ ма
та́ви є҆гѡ. *Ѹ҆ста́ви є҆го̀ господи́на до́мѹ своемѹ̀, а҃ мѡ̑ ма дѣ̑а з
и҆ кнѧ́ѕѧ все́мѹ стѧжа́нїю своемѹ̀, наказа́ти
кн҃ѕѧ є҆гѡ ѩ҆́кѡ себѐ, и҆ ста́рцѧ є҆гѡ ѹ҆мѹ́дрити.
*И҆ вни́де і҆і҃ль въ є҆гѵ́пе҃, и҆ і҆а́кѡвъ пришѐль- а҃ мѡ̑ мѕ
ствова в зе́млю ха́мовѹ. *И҆ возрастѝ лю́ди своѧ в҃ мѡ̑ а дѣ̑а з
ѕѣло, и҆ ѹ҆крѣпѝ и҆̀ па́че вра́гъ є҆гѡ. Превратѝ
срⷣце и҆́хъ, возненави́дѣти лю́ди є҆гѡ, ле́сть со-
твори́ти в ра́бѣхъ є҆гѡ. *Посла̀ мѡѷсе́ѧ раба̀ сво- в҃ мѡ̑ г
є҆гѡ, [и҆][6] а҆арѡ́на, є҆го́же и҆збра̀ [себѣ̀][7]. *Положѝ в в҃ мѡ̑ з
ни́хъ словеса̀ зна́менїи є҆гѡ, и҆ чюде́съ [є҆гѡ][8] в̾
землѝ ха́мовѣ. *Посла̀ тмѹ̀, и҆ поме́рче, [ѩ҆́кѡ][9] в҃ мѡ̑ і
прегорьчи́ша словеса̀ є҆гѡ. *преложѝ во́ды и҆́хъ в̾ в҃ мѡ̑ з ѱло̑ ѻз
кро́вь и҆ і҆зморѝ ры́бы и҆́хъ. *Воскипѣ̀ землѧ̀ в҃ мѡ̑ и ѱло̑ ѻз
и҆́хъ жа́бами, въ скрѡ́вищихъ цр҃їй и҆́хъ. *Речѐ и҆ в҃ мѡ̑ и
прїидо́ша пе́сїѧ мѹ̑хи и҆ скни́пы въ всѧ
предѣ́лы и҆́хъ. *Положѝ дождѧ̀ и҆́хъ гра́ды, ѻ҆́гнь в҃ мѡ̑ д ѱло̑ ѻз
попалѧ́ющь в землѝ и҆́хъ. И҆ поразѝ вїногра́ды
и҆́хъ, и҆ смо́кви и҆́хъ, (-)[10] сотрѐ всѧ́ко дре́во
предѣ́лъ и҆́хъ. *Рече, и҆ прїидо́ша прѹ́ѕи, и҆ гѹ- в҃ мѡ̑ і
се́ница, и҆́мже не бѣ̀ числа̀. *И҆ снѣдо́ша всѧ́кѹ в҃ мѡ̑ і ѱло̑ ѻз
травѹ̀ в землѝ и҆́хъ. и҆ поѩдо́ша [всѧ́къ][11] пло́дъ
землѧ̀ и҆́хъ. *И҆ поразѝ всѧ́къ пе́рвенецъ в землѝ в҃ мѡ̑ ві ѱло̑ ѻз
и҆́хъ, ѿ нача́тка всѧ́кого трѹда̀ и҆́хъ. (-)[12]
*И҆зведѐ и҆̀хъ съ сребро́мъ и҆ зла́томъ и҆ не бѣ̀ в в҃ мѡ̑ ві
колѣ́нехъ и҆́хъ болѧ̀й. Возвесели́сѧ є҆гѵ́петъ въ
и҆схожде́нїи и҆́хъ, ѩ҆́кѡ нападѐ стра́хъ и҆́хъ на̀ нѧ. в҃ мѡ̑ гі
*Распросте́ре ѻ҆́блакъ в покро́въ и҆̀мъ, и҆ ѻ҆́гнь ѱло̑ ѻз
просвѣти́ти и҆̀мъ но́щїю. *Проси́ша, и҆ прїидо́ша в҃ мѡ̑ ѕі д҃ мѡ̑ аі
крастели, и҆ хлѣ́ба нбⷭ҇наго насы́ти и҆̀хъ. *Развѐрзе ѱло̑ ѻз
ка́мень и҆ потеко́ша во́ды, [и҆][13] потеко́ша въ в҃ мѡ̑ зі д҃ мѡ̑ к
безво́дныхъ рѣкѝ. Ѩ҆́кѡ помѧнѹ̀ сло́во ст҃ое свое *є҆́же ѱло̑ ѻз мѹдро̑ аі
къ а҆враа́мѹ рабѹ̀ своемѹ̀. *И҆ і҆зведѐ лю́ди своѧ в а҃ кри̑ і
ра́дости, и҆ і҆зб҃ра́нныѧ своѧ̀ в̾ весе́лїи. И҆ да́стъ а҃ мѡ̑ кв
и҆̀мъ страны̀ ѩ҆зы́къ, и҆ трѹ́дъ лю́дїи наслѣ́доваша. і҆и҃с на̑ г
Ѩ҆́кѡ да сохранѧ́тъ ѡ҆правда̀нїѧ є҆гѡ и҆ зако́на є҆гѡ
взы́щѹтъ.

(Сла́ва.)

(Ꙋ҆ллилꙋ́їа, р҃е)[1]. (ка҃, є҃і)

И҆сповѣ́дайтесѧ Гв҃и, ꙗ҆́ко бл҃гъ, ꙗ҆́ко въ
вѣ́къ млⷭ҇ть є҆го. Кто̀ и҆зглⷢ҇летъ си́лы
Гн҃ѧ слы́шаны сътвори́тъ всѧ̀ хвалы̀ є҆-
го; Бла́жени хранѧ́щеи сꙋ́дъ, и҆ творѧ-
щеи̇ пра́вдꙋ въ всѧ́ко вре́мѧ. Помѧни на́съ Гн҃и
въ бл҃говоле́нїи лю́дїи твои́хъ, посѣти̇̀ на́съ
сп҃се́нїемъ твоимъ. Ви́дѣти въ бл҃гости и҆з-
бра́нныѧ твоѧ, възвесели́тисѧ въ весе́лїи ꙗ҆зы́ка
твоє҆го, хвали́тисѧ съ достоѧ́нїемъ твои́мъ.
Съгрѣши́хомъ съ ѿцы на́шими, беззако́нова-
хомъ, не ѡ҆правдихо́мъ. Ѿцы на́ши въ егѵ́птѣ не
разꙋмѣ́ша чюде́съ твои́хъ, ни помѧнꙋ́ша
мно́жества млⷭ҇ти твое́ѧ. И҆ прогнѣ́ваша въс-
ходѧ́ще въ чермно́е мо́ре и҆ спа́се и҆хъ и҆мени
в҃ мо҃ ді ѱа҃ло о҃з своего ра́ди, да зна́ема бꙋ́детъ си́ла є҆го. *И҆
запрѣ́ти чрьмномꙋ мо́рю, и҆ і҆зса́че. И҆ наста́ви
ѧ҆̀ въ бе́зднѣ ꙗ҆́ко въ пꙋсты́ни, и҆ сп҃се и҆хъ и҆з
рꙋкы̀ ненави́дѧщыхъ, и҆ і҆зба́ви ѧ҆̀ и҆з рꙋкы̀ вра-
в҃ мо҃ ді га̀. [-][2] *Покры вода̀ стꙋжа́ющаѧ и҆мъ, ни є҆-
ді́нъ ѿ ни́хъ не и҆збы́сть. И҆ вѣ́роваша слове́си
є҆го, и҆ въспѣ́ша хва́лꙋ є҆го, ꙋ҆скори́ша, забы́-
д҃ мо҃ аі а҃ кри҃ і ша дѣ́лъ є҆го, не стрьпѣ́ша совѣ́та є҆го. *И҆
похотѣ́ша жела́нїю въ пꙋсты́ни, и҆ і҆скꙋси́ша
Бг҃а въ безво́днѣ. И҆ да́стъ и҆мъ проше́нїе и҆хъ, [-][3]
посла̀ сы́тость въ дш҃ахъ и҆хъ. И҆ прогнѣ́ваша
д҃ мо҃ ѕі є҃ мо҃ аі мѡѷсе́ѧ въ ста́нꙋ, [-][4] а҆аро́на ст҃го Гн҃ѧ. *Ѿ-
врьзесѧ землѧ̀, и҆ пожре́тъ дада́на, и҆ покры̀ на
со́нмищи а҆виро́на. И҆ раже́жесѧ ѻ҆́гнь въ со́нмѣ и҆хъ,
в҃ мо҃ лв пла́мень попали̇̀ грѣ́шники. *И҆ сътвори́ша
те́лецъ въ хори́вѣ, и҆ поклони́шасѧ и҆стꙋка́н-
номꙋ. И҆ и҆змѣни́ша сла́вꙋ є҆го въ подо́бїе телца̀
ꙗ҆дꙋ́щаго тра́вꙋ. [И҆][5] забы́ша Бг҃а сп҃са́ющаго
и҆хъ, сътворшаго ве́лїа въ є҆гѵ́птѣ чюдеса̀ в
в҃ мо҃ лв земли̇̀ ха́мовѣ, стра́шна въ мо́ри чрьмнѣ́мъ. *И҆
рече потреби́ти и҆хъ, а҆́ще не бы̀ мѡѷсїи и҆з-
бра́нныи є҆го ста́лъ въ сокрꙋше́нїе пред ни́мъ,
възврати́ти ꙗ҆́рость є҆го да не погꙋби́тъ
[и҆хъ][6]. И҆ оу҆ничижи́ша зе́млю жела́ннꙋю, не ѧ҆-
ша вѣ́ры словеси̇̀ є҆го, И҆ поропта́ша в селе́ніихъ
д҃ мо҃ ді свои́хъ, не оу҆слы́шаша гла́са Гн҃ѧ. *И҆ възви́же
рꙋкꙋ свою̀ на́ нѧ, низложи́ти и҆хъ в пꙋсты́ни,
и҆ низложи́ти сѣ́мѧ и҆хъ въ ꙗ҆зы́цехъ, и҆ рас-
точи́ти ѧ҆̀ въ страны̀. И҆ причасти́шасѧ (во
є҆льфего́р)[7], и҆ снѣдо́ша жрьтвы мр҃твыхъ. И҆
прогнѣ́ваша и҆̀ въ начина́ніихъ свои́хъ, и҆ оу҆-
д҃ мо҃ кг мно́жисѧ в ни́хъ паде́нїе. *И҆ ста (фѵнее́съ)[8],
и҆ оу҆годи̇̀, и҆ преста̀ сѣ́чь, и вмѣни́сѧ є҆мꙋ въ
д҃ мо҃ к пра́вдꙋ, в ро҃д и҆ ро́дъ до́ вѣ́ка. *И҆ прогнѣ́ваша
и҆̀ на водѣ́ прерѣка́нїѧ, и҆ ѡ҆ѕло́бленнъ бы́сть
мѡѷсїи и҆хъ ра́ди, ꙗ҆́ко ѡ҆горчи́ша дх҃ъ є҆го, и҆

1 Алилуя. 105. Катизма 15.
Визнавайтеся Господеві! Бо Він
добрий. Бо навіки його милосердя. **2**
Хто розкаже про господні сили, роз-
голосить всі його хвали? **3** Блаженні
ті, що бережуть суд і чинять справед-
ливість кожного часу. **4** Згадай нас,
Господи, в милуванні твого народу,
відвідай нас твоїм спасінням, **5** щоб
побачити в доброті твоїх вибранців,
розвеселитися в радості твого наро-
ду, хвалитися з твоїм насліддям. **6**
Ми згрішили з нашими батьками,
вчинили беззаконня, ми не оправда-
лися. **7** Наші батьки в Єгипті не зро-
зуміли твоїх чюдес ані не згадали
множество твого милосердя. І прогні-
вили, ідучи Червоним морем, **8** і він
спас їх задля свого імені, щоб відо- мой2. 19 пс. 77
мою стала його сила. **9** *І Він пригро-
зив Червоному морю – і висохло, і
попровадив їх по безодні, наче в пус-
тині. **10** І спас їх з руки тих, що не-
навидять, і визволив їх з руки ворога.
11 *Вода покрила тих, що їм дошку- мой2. 14
ляли, ані один з них не спасся. **12** І
повірили його словам. І оспівали йо-
го хвалу. **13** Поспішили *і* забули його
діла, не стерпіли його ради, **14** *і по- мой4. 11 кор1. 10
бажали пожаданням в пустині, і вип-
робували Бога у безводній. **15** І дав
їм їхнє прохання, послав до ситості,
для їхніх душ. **16** І розгнівили Мой-
сея в таборі і Аарона, господнього
святого. **17** *Земля відкрилася і по- мой4. 16 мой5. 11
жерла Датана і на зборі покрила Аві-
рона. **18** І вогонь розгорівся у їхньо-
му зборі, полумінь попалив грішни-
ків. **19** *І зробили теля в Хориві, і мой2. 32
поклонилися різьбленому. **20** І замі-
нили його славу на подобу телята, що
їсть траву, **21** і забули Бога, що їх
спас, що зробив велике в Єгипті, **22**
чуда у Хамовій землі, страшне в Чер-
воному морі. **23** *І сказав їх вигу- мой2. 32
бити, якщо б не Мойсей, його виб-
ранець: став у скрусі перед Ним, щоб
відвернути його гнів, щоб Він їх не
вигубив. **24** І погордили бажаною
землею, не повірили його слову, **25** і
нарікали у своїх поселеннях, не по-
слухалися господнього голосу. **26** *І мой4. 14
Він підняв на них свою руку щоб
скинути їх в пустині, **27** і скинути
їхнє насіння в народах, і розсіяти їх в
країнах. **28** І посвятилися в Елфеґора,
і з'їли жертви мерців. **29** І прогнівили
його своїми починами, і в них пом-
ножилося падіння. **30** *І піднявся Фі- мой4. 23
неес і догодив – і спинилося вигуб-
лення. **31** І почислено йому за пра-
ведність в рід і рід навіки. **32** *І мой4. 20
прогнівили Його при воді нарікання,
і Мойсей потерпів зло через них, **33**
бо засмутили його дух, і він різнився

мой2. 7 своїми устами. **34** *Не вигубили на-
роди, які Господь їм сказав *вигубити*,
35 і змішалися з народами, і навчи-
лися їхніх діл, **36** і послужили їхнім
різьбленим. І було їм на згіршення.
37 І принесли в жертву своїх синів і
своїх дочок бісам; **38** і пролили не-
винну кров, кров своїх синів і дочок,
яких принесли в жертву ханаанським
різьбленим. І їхня земля була забита
кров'ю **39** і була занечищена їхніми
ділами, і розпуствували у своїх по-
чинах. **40** І Господь розгнівався лют-
тю на свій народ і зогидив своє нас-
ліддя, **41** і передав їх в руки ворогам,
і ними заволоділи ті, що їх ненави-
діли. **42** І їм дошкулили їхні вороги, і
вони упокорилися під їхніми руками.
43 Він багато разів їх визволив, вони
ж Його розгнівили своєю радою і
були впокорені у своїх беззаконнях.
44 І побачив Господь, коли вони бо-
мой5. 30 ліли, коли почув їхнє благання. **45** *І
згадав свій завіт і розкаявся за мно-
жеством свого милосердя. **46** І дав їм
милосердя перед всіма, що їх поло-
нили. **47** Спаси нас, Господи! Наш
Боже! І збери нас з-поміж народів,
щоб визнаватися твоєму святому іме-
ні, хвалитися твоєю похвалою. **48**
Благословенний Господь Бог Ізраїлів
відвіку і довіку! І ввесь народ скаже:
Хай буде! Хай буде!

Слава...

ра́зньствова оу̑стна́ма своима· *Не потребиша в мо з
ꙗзы́кы ꙗ҆́же рече г҃ь и҆мъ, и҆ смѣси́шаса въ
ꙗзы́цехъ, и҆ навыко́ша дѣла и҆хъ, и҆ порабо́та-
шѧ и҆стꙋка́нныѿ и҆хъ, и҆ бы́сть и҆мъ в съ-
бла́знъ· И҆ пожро́ша с҃ны своѧ и҆ дще́рѧ своѧ
бѣсовомъ· И҆ проліа́ша кро́вь непови́ннꙋ, кро́вь
с҃новь свои҆хъ и҆ дще́рїи, ꙗ҆́же пожро́ша и҆стꙋка́н-
ныѿ ханаанскимъ· И҆ оу̑бїена бы́сть землѧ и҆хъ
кро́вьми, и҆ ѡ҆скверни́сѧ в̆ дѣлехъ и҆хъ, и҆ съ-
блꙋди́ша в начина́ни҆ свои҆хъ· и҆ разгнѣ́васѧ ꙗ҆́-
ростїю г҃ь на́ лю́ди своѧ, и҆ ѡ҆мрази̇ достоа́нїе
свое. и҆ преда́стъ и҆хъ в рꙋ́кы [враго҃]9, и҆ ѡ҆бла-
да́шѧ и́ми ненави́дѧщеи и҃· И҆ стꙋжи́шѧ
и҆мъ вра́ѕи и҆х̆, и҆ смири́шасѧ по҃ рꙋка́ми и҆хъ·
Многажицею и҆зба́ви и҆хъ, тїи же разгнѣвишѧ и҆
совѣтомъ свои́мъ, и҆ смири́шасѧ въ безако́-
нихъ свои҆хъ· И҆ ви́дѣ [г҃ь]10 в̆негда̀ скорбѣти
и҆мъ, в̆негда оу̑слы́шаше моленїе и҆хъ· *И҆ по- е мо л
манꙋ завѣт̆ свои҆, и҆ раскаа́сѧ по мно́жествꙋ
м҃лти своеа· И҆ дастъ ѧ҆̀ в̆ щедро́ты пре҃ всѣ-
ми плѣни́вшими ѧ҆̀· Сп҃си насъ г҃и б҃е нашь, и҆
събери̇ ны ѿ ꙗ҆зыкъ, и҆сповѣда́тисѧ и́мени
[твоѐмꙋ ст҃мꙋ]11, хвали́тисѧ въ хвалѣ твое́и҆·
Б҃лвенъ г҃ь б҃ъ і҆и҃левъ, ѿ вѣка и҆ до́ вѣка, и҆
рекꙋтъ вси лю́дїе, бꙋдетъ бꙋд҃е·

(С҃ла,)

1 Алилуя. 106.

юдт. 3 Визнавайтеся* Господеві! Бо Він
добрий, бо навіки його милосердя. **2**
Хай скажуть визволені Господом, я-
ких визволив з руки ворогів **3** і зібрав
їх з країн, зі сходу, і заходу, і півночі,
і моря. **4** Заблукали в безводній пус-
тині, не знайшли дорогу заселеного
міста, **5** голодуючи і будучи спрагне-
ні. Їхня душа в них заслабла, **6** і за-
кричали до Господа, коли вони були
у скорботі. І від їхніх бід визволив їх,
7 і попровадив їх на правильну доро-
гу, щоб зайти до заселеного міста. **8**
Хай визнаються Господеві за його
милосердя і його чуда людським си-
нам. **9** Бо Він наситив порожню душу
і голодну душу наповнив добром, **10**
тих, що сиділи в темряві і тіні смерті,
скованих біднотою і залізом. **11** Бо
розгнівили божі слова і роздражнили
раду Всевишнього, **12** і в трудах було
впокорене їхнє серце. Вони знемог-
ли. І не було помічника. **13** І закри-
чали до Господа, коли вони були в
скорботі. І з їхніх бід він їх спас, **14**
вивів їх з темряви і тіні смерті, і ро-
зірвав їхні кайдани. **15** Хай визна-
ються Господеві за його милосердя і
його чуда для людських синів! **16** Бо
Він розтрощив мідні брами і розбив

(а҆ллїлꙋїа, р҃ѕ)1·

И҆сповѣда́йте* г҃ви, ꙗ҆́ко б҃гъ ꙗ҆́ко в̆ і҆оуд҃и г
вѣкъ м҃лть е҆го. да рекꙋтъ и҆зба́вленїи
г҃мь и҆хже и҆зба́ви и҆з рꙋки врагъ, [и҆]2 ѿ
стра́нъ собра̀ и҆хъ, ѿ востокъ и҆ запа҃,
и҆ сѣвера и҆ мо́рѧ· Заблꙋди́шѧ в̆ пꙋсты́ни без-
во҃нѣ, пꙋти̇ гра́да ѡ҆би́телна не ѡ҆брѣто́ша а҆́л-
чꙋще и҆ жа́ждꙋще, д҃шѧ и҆хъ в ни҃ и҆зчеѕе· И҆
възва́шѧ къ г҃ꙋ внегда̀ скорбѣти и҆мъ. и҆ ѿ
бѣдъ и҆хъ и҆зба́ви и҆хъ· И҆ наста́ви и҆хъ на
пꙋть пра́въ, внити въ градъ ѡ҆би́телныи да
и҆сповѣдатсѧ г҃ви м҃лти е҆го, и҆ чюдеса̀ е҆го
с҃новомъ ч҃лчкымъ· Ꙗ҆́ко насы́тилъ е҆сть д҃шꙋ
тщꙋ, и҆ д҃шꙋ а҆лчющꙋ и҆спо́лни б҃гъ· Сѣдѧ́-
щаѧ въ тмѣ и҆ сѣ́ни смртнѣй, ѡ҆кова́ныхъ
ни́щетою и҆ желѣ́зомъ· Ꙗ҆́ко разгнѣва́шѧ сло-
веса̀ б҃жїѧ, и҆ совѣтъ вышнѧго раздра́жиша· И҆
смири́сѧ в̆ трꙋдѣхъ ср҃це и҆хъ, и҆знемого́шѧ, и҆
не бѣ помага́и҆. и҆ възва́шѧ къ г҃ꙋ внегда
скорбѣти и҆мъ. и҆ ѿ бѣ́дъ и҃ сп҃се и҆хъ· (-)3
И҆зведе и҃ и҆з тмы̀ и҆ сѣни смртъныѧ, и҆ ю҆́зы
и҆хъ разтръза̀· Да и҆сповѣдатсѧ г҃ви м҃лти
е҆го, и҆ чюдеса̀ е҆го с҃нвом ч҃лчкымъ· Ꙗ҆́ко съкрꙋ-
ши̇ врата̀ мѣднаѧ, и҆ верея̀ желѣ́зныѧ сломи̇·

въсприѧтъ ихъ ѿ пꙋти безакѡнїи ихъ, бе-
закѡнїи бо ради свои смиришасѧ· всѧкого
брашна възгнꙋшасѧ дш҃а ихъ, и приближишѧ-
сѧ до вратъ смр҃тныхъ· И възвашѧ къ г҃ꙋ
внегда скорбѣти имъ, и ѿ бѣдъ ихъ сп҃се
ихъ· Посла слово свое и ісцѣли ихъ, и ізбави
ихъ ѿ погибели ихъ· да исповѣдатсѧ г҃ви мл҃-
ти его, и чюдеса его с҃нвомъ чл҃ческымъ· И по-
жрꙋ [емꙋ][4] жрътвꙋ хвалѣ, и да повѣдатъ
дѣла его в радости· Сходѧщеи в мори в ко-
раблихъ, творѧщеи дѣланїа в водахъ многахъ, тїи
видѣша дѣла г҃нѧ, и чюдеса его въ глꙋбинѣ·
Рече и ста дꙋхъ бꙋренъ, и възнесошасѧ вол-
ны его· въсходѧтъ до н҃бсъ, и низходѧтъ
до безднъ· дш҃ѧ ихъ в злыхъ таѧше. смꙋ-
тишасѧ, поꙋвизашасѧ ꙗко пїаныи, и всѧ мꙋ-
дрость ихъ поглащена быстъ· И възваша къ
г҃ꙋ внегда скорбѣти имъ, и ѿ бѣдъ ихъ изве-
де ихъ· и повелѣ бꙋри, и ста в (тишинꙋ)[5], и
ꙋмлъкоша волны его· и възвеселишасѧ, ꙗко
ꙋмлъкоша и наставї ѧ в пристанище хотѣ-
нїа [своего][6]· да исповѣдатсѧ г҃ви мл҃ти его,
и чюдеса его с҃новомъ чл҃ческымъ· да възнесꙋтъ
его въ ц҃ркви людстѣи, и на сѣдалищи ста-
рецъ въсхвалѧтъ его· положилъ есть рѣкы в
пꙋстынѧ, и исходища вод҃наа в жаждꙋ. землю
плодоносною в слатинꙋ, ѿ злобъ живꙋщыхъ на
неи. Положилъ есть пꙋстынѧ въ езера вод҃наѧ,
и землю безвод҃нꙋю въ исходища вод҃наа· И насели
тꙋ алчющаѧ, и съставишѧ грады обител-
ны· И насѣѧша села, и насадишѧ винограды,
и сътворишѧ пл҃о житенъ· И бл҃ви ихъ, и ꙋ-
множишасѧ ѕѣло, и скоты ихъ не ꙋмали, и
ꙋмалишасѧ (-)[7] озлобишасѧ ѿ печали золъ
и болѣзни· излїасѧ ꙋничиженїе на кн҃ѕѧ [ихъ][8], и
облазни и по непроходнѣ, (а)[9] не по пꙋти· И
поможе ꙋбогꙋ ѿ нищеты, и положи ꙗко овца
іѡ кв ѿчьствїа· *Оузрѧтъ правїи, и възвеселѧтсѧ, и
всѧко безаконїе заградитъ ꙋста своѧ· Кто
премꙋдръ, и съхранитъ сихъ· и разꙋмѣю
мл҃ти г҃нѧ·

(Слава·)

(пѣснь ѱалъма двд҃въ, рз)·

ѱло нѕ Готово* ср҃це мое б҃е, готово ср҃це мое. въс-
пою и пою в славѣ моеи· [въстани сла-
ва моѧ][1], въстани ѱалтырю и гꙋсли,
въстанꙋ рано· Исповѣмсѧ тебѣ в лю-
дехъ г҃и, [-][2] пою тебѣ въ ѧзыцѣхъ· Ꙗко ве-
лїа верхꙋ н҃бсъ мл҃ть твоѧ, и до облакъ ис-
тина твоѧ· възнесисѧ на н҃беса б҃е, и по всеи
ѱло нд земли слава твоѧ· *ꙗко да избавѧтсѧ въз-

залізні засуви, **17** прийняв їх з дороги їхнього беззаконня, бо через своє беззаконня були впокорені. **18** Їхня душа зогиділа всякою їжею, і вони наблизилися до брам смерті, **19** і закричали до Господа, коли вони були в скорботі, і спас їх з їхніх бід. **20** Послав своє слово і оздоровив їх, і визволив їх з їхньої погибелі. **21** Хай визнаються Господеві за його милосердя і його чуда для людських синів! **22** І хай принесуть йому жертву хвали і розповідають про його діла з радістю! **23** Ті, що сходять на море в кораблях, що чинять діла в багатьох водах, **24** вони побачили господні діла і його чуда вглибині. **25** Сказав – і піднявся дух бурі, і піднялися вгору його хвилі. **26** Підносяться до небес і сходять до безодні, їхня душа танула в злі. **27** Стривожилися, сколихнулися, наче п’яний, і вся їхня мудрість пропала. **28** І закричали до Господа, коли вони були в скорботі, – і з бід їхніх їх вивів, **29** і наказав бурі і стала тишею, і замовкли його хвилі. **30** І розвеселилися, що замовкли, і Він попровадив їх до пристані свого бажання. **31** Хай визнаються Господеві за його милосердя і його чуда для людських синів! **32** Хай Його піднімуть вгору в церкві народу і на престолі старців Його вихваляють! **33** Він поклав ріки в пустині і проходи вод у спразі, **34** плодоносну землю в солончак від злоб тих, що на ній живуть. **35** Поклав пустиню в наводнені озера і безводну землю в проходи вод. **36** І поселив там голодних, і збудували заселені міста, **37** і посіяли поля, і насадили виноградники, і зробили плід жита. **38** І поблагословив їх – і дуже розмножилися, і їхня скотина не змаліла. **39** І вони змаліли, зле їм було від злих клопотів і болю, **40** пролилася погорда на їхніх князів. І дав їм заблукати в непрохідному, а не по дорозі, **41** і доміг бідному в бідності, і поклав як овець батьківщини. **42** *Побачать праведні і зрадіють. І все йов. 22
беззаконня замкне свої уста. **43** Хто мудрий – і це збереже. І зрозуміють господнє милосердя.

Слава...

1 Пісня Давидового псалма. 107.

2 *Готове моє серце, Боже. Готове моє серце. Співатиму і заспіваю у моїй славі. **3** Встань моя славо! Встань, псалтирю і гуслі! Встану вранці, **4** визнаюся Тобі в народах, Господи! Заспіваю Тобі в народах! **5** Бо Твоє милосердя велике, понад небеса, і Твоя правда до хмар. **6** Піднесися до небес, Боже! І по всій землі твоя слава! **7** *Щоб спаслися твої улюблені, пс. 54

пс. 56

спаси твоєю правицею і вислухай ме-
не! **8** Бог заговорив у своїй святині:
Піднімуся вгору і розділю Сикиму, і
розміряю долину поселень. **9** Мій є
Галаад і мій є Манасій, і Ефрем –
заступництво моєї голови. І Юда –
мій цар, **10** Моав – конов моєї надії.
На Ідумею накладу мою обуву. Мені
підкорилися чужинці. **11** Хто поведе
мене до укріпленого міста? Або хто
мене попровадить до Ідумеї? **12** Чи
не ти, Боже, що відкинув нас? І не
вийдеш, Боже, в наших силах. **13** Дай
нам поміч у смутку і марне людське
спасіння. **14** В Бозі зробимо силу. І
той погордить нашими ворогами.

люблєнїи твоѝ, сп҃сѝ десни́цею твоєю̀, и҆ оу҆слы́ши
мѧ̀· Бг҃ъ възгл҃а въ ст҃ѣ́мъ своє̂мъ, възнесꙋсѧ и҆
раздѣлю̀ сикимꙋ, и҆ ю҆до̑ селе́нїемъ размѣ́рю· Мои
є҆сть Галаа̑, и҆ мой є҆сть Манасїи, и҆ є҆фрѣ́мъ
застꙋпленїе главы̀ моеа̀· (И҆) ю҆да цр҃ь мой,
моа́въ коно́въ оу҆пова́нїа моєго· На (ї҆дꙋме́ю)[3]
наложꙋ сапо́гъ мой мнѣ̀ и҆ноплеме́нницы̀ поко-
ри́шасѧ· Кто̀ введетъ мѧ̀ въ градъ о҆бъс-
тоа́нїа; [и҆ли][4] кто̀ наставитъ мѧ̀ до (ї҆дꙋ-
ме́а)[5]; не ты̀ ли Бж҃е ѿри́нꙋвый на́съ, и҆ не и҆зы́-
деши Бж҃е в силахъ на́шыхъ· да́ждь намъ по́-
мощь ѿ печали, и҆ сꙋе́тно сп҃се́нїе чл҃вко· О҆ Бз҃ѣ съ-
творимъ си́лꙋ, и҆ той оу҆ничижитъ врагы̀ наша.

1 Вкінці. Псалом Давидів. 108-ий.
Боже! На мою хвалу не промовчи!
2 Бо уста грішника і уста обманця
відкрилися проти мене. Заговорили
проти мене обманливим язиком **3** і
ненависними словами мене оточили.
І воювали зі мною дарма. **4** Замість
любові, неправильно мене оскаржу-
вали, я ж молився, **5** і поклали проти
мене зло, замість добра, і ненависть,
замість мене полюбити. **6** Постав над
ним грішника, і диявол хай стане по
його правиці. **7** Коли він судиться,
хай вийде осуджений. І його молитва
ів. 1 дія. 1 хай стане на гріх. **8** Хай будуть його
дні нечисленні *і його єпископство
хай інший візьме! **9** Хай його сини
будуть сиротами і його жінка вдо-
вою! **10** Переходячи, хай переселять-
ся його сини і хай просять, хай бу-
дуть вигнані зі своїх домів. **11** Хай
лихвар вивідає все, що йому нале-
жить, і хай чужі розграбують його
труди. **12** Хай не буде йому заступ-
ника ані не буде того, хто змилосер-
диться над його сиротами! **13** Хай
його діти будуть на вигублення! В од-
ному роді хай буде вигубленим його
ім'я. **14** Хай згадається беззаконня йо-
го батьків перед Господом і гріх його
матері хай не очиститься! **15** Хай по-
стійно будуть перед Господом і хай
буде вигублена з землі їхня пам'ять!
16 Тому що не згадав чинити мило-
сердя, і переслідував бідну і убогу і
зранену серцем людину, щоб убити.
17 І полюбив клятву – і прийде на ньо-
го. І не побажав благословення – і від-
далиться від нього. **18** І зодягнувся в
клятву, як в одежу, і ввійшла, як во-
да, до його нутрощів і, як олія, в його
кості. **19** Хай буде йому, як одіж, в
яку зодягається, і наче пояс, яким по-
стійно підперезується. **20** Це від Гос-
пода діло тих, що неправедно мене
оскаржують і говорять лукаве проти
моєї душі. **21** І ти, Господи! Господи!
Зроби зі мною задля свого імені, бо
добре твоє милосердя. **22** Визволи ме-
не, бо я є бідний і убогий, і моє серце

(в҃ конецъ, [ѱаломъ дв҃двъ][1], р҃и)[2].
Бже хвалꙋ мою̀ не премолчѝ, ꙗ҆́ко оу҆ста
грѣшнича, и҆ оу҆ста̀ льсти́ваго на́ мѧ
ѿврьзо́шасѧ· Гл҃ашѧ на́ мѧ ꙗ҆зы́комъ
льсти́вымъ, и҆ словесы̀ ненави́стными
о҆быдо́шѧ мѧ̀, и҆ бра́шасѧ со мно́ю тꙋне· Въ
мѣсто (любвѐ)[3] о҆блъга́хꙋ мѧ̀, а҆з же мл҃твꙋ
дѣ́ахъ· И҆ положи́ша на́ мѧ̀ ѕла възблага́ѧ, и҆
не́нависть за възлюблє́нїе моѐ· Постави на́нь
грѣшника, и҆ дїаволъ да станетъ о҆деснꙋю
є҆го· Внегда̀ сꙋдитисѧ є҆мꙋ да и҆зы́детъ о҆сꙋ-
же́нъ, и҆ мл҃тва є҆го бꙋди въ грѣхъ· да бꙋ-
дꙋтъ днїе є҆го ма́ли, *и҆ є҆пі́скопство є҆го прї- іоа҃ а҃ дѣѧ҃ а҃
иметъ и҆́нъ· да бꙋдꙋтъ сн҃ве є҆го сі҆́ры, и҆
жена̀ є҆го вдова̀· движащесѧ да преселѧтсѧ
сн҃ове є҆го, и҆ възпро́сѧтъ, да и҆згнани бꙋдꙋтъ
и҆з домовъ своихъ· да взы́щетъ заимода́вецъ
всѧ є҆ли́ка сꙋть є҆го, [и҆][4] да въсхи́тѧтъ чꙋ-
жїи трꙋды̀ є҆го· да не бꙋдетъ є҆мꙋ застꙋп-
ника, ниже бꙋдетъ и҆же оу҆щедритъ сі҆́роты
є҆го· да бꙋдꙋтъ чѧда є҆го в пагꙋбꙋ, в ро҃ є҆-
ді́нъ да потребитсѧ и҆мѧ є҆го· да въспомѧ-
нетсѧ безакони́е ѿц҃ъ є҆го пре̑ г҃мь, и҆ грѣхъ
ма́тере є҆го да не о҆чи́ститсѧ· да бꙋдꙋтъ
пре̑ г҃мь вы́нꙋ, и҆ да потреби́тсѧ ѿ землѧ
памѧть и҆́· занеже не помѧнꙋ сътворити
мл҃ть, и҆ погна̀ чл҃ка ни́ща и҆ оу҆бога, и҆ смире́на
ср҃цемъ оу҆мрьтви́ти· И҆ възлюби клѧ́твꙋ, и҆
прїидетъ є҆мꙋ. и҆ не въсхотѣ бл҃ве́нїа, и҆
оу҆да́литсѧ ѿ него· И҆ о҆блече́сѧ в клѧтвꙋ ꙗ҆́ко
в ри́зꙋ, и҆ вни́де ꙗ҆́ко вода̀ въ оу҆тробꙋ є҆го, и҆
ꙗ҆́ко є҆лей въ ко́сти є҆го· да бꙋдетъ є҆мꙋ ꙗ҆́ко
ри́за в нюже о҆блачи́тсѧ, и҆ ꙗ҆́ко по́ѧсъ, и҆мже
вы́нꙋ о҆поѧ́сꙋетсѧ Се дѣ́ло о҆блъга́ющихъ
мѧ̀ ѿ Г҃а, и҆ гл҃ющыхъ лꙋкаваѧ на дш҃ꙋ
мою· И҆ ты Г҃и Г҃и сътвори со мною [-][5] и҆мени
ради своєго, ꙗ҆́ко бл҃га мл҃ть твоа· И҆зба́ви мѧ̀,
ꙗ҆́ко ни́щь и҆ оу҆бо́гъ [є҆смь а҆з][6] и҆ ср҃це мое, смꙋ-

тиса бо мнѣ. Ӕко сѣнь егда оуклонитсѧ ѿѧ́сѧ, стрѧсохсѧ ѩко прѹзи. Колѣнѣ мои изнемогостѣ ѿ поста, и плоть моа измѣнисѧ єлеа ради. И азъ бы пономеніе имъ. видѣша мѧ, покиваша главами своими. Помози ми Ги Бже мой, [и][7] спси мѧ по млт҃и твоей. и разѹмѣютъ, ѩко рѹка твоа си, и ты Ги сътворилъ еси ѧ. Проклѣнѹ тїи, и ты блвиши. въстающеи на мѧ постыдатсѧ, рабъ же твои възвеселитсѧ. да облекѹтсѧ облъгающеи мѧ в срамъ, и одежютсѧ ѩко одежею стѹдомъ своимъ. Исповѣмсѧ Гви ѕѣло оусты моими, и посредѣ многъ въсхвалю и. Ӕко ста одеснѹю оубогаго, спасти ѿ гонѧщих дшѹ мою.

(Сла,)

в мені стривожилося. **23** Я зник, наче тінь, коли вона зникає, я струшений, як саранча. **24** Мої коліна послабли від посту, і моє тіло змінилося від олії. **25** І я став їм погордою. Мене побачили – покивали своїми головами. **26** Поможи мені, Господи! Мій Боже! І спаси мене за твоїм милосердям! **27** І хай знають, що це твоя рука, і Ти, Господи, зробив це! **28** Вони проклянуть, і ти поблагословиш. Ті, що повстають проти мене, завстидаються, а твій раб зрадіє. **29** Хай соромом зодягнуться ті, що говорять проти мене неправду, і зодягнуться своїм встидом, наче оджжею. **30** Дуже визнаватимуся Господеві моїми устами, і похвалю його між численними. **31** Бо став по правиці бідного, щоб спасти від тих, що переслідують мою душу.

Слава...

ма їєв / а їєри ї / євре а / двда в

аллилѹїа ([ѱло двд][1] рд)[2], (ка ѕі)

Рече* Гь Гви моемѹ, сѣди одеснѹю мене, дондеже положѹ врагы твоа подножїе ногама твоима. Жезлъ силы [послетъ ти][3] Гь ѿ сїона, и оудолѣеши посредѣ врагъ твоихъ. С тобою началство в днь силы твоеа, въ свѣтлости стыхъ [твоих][4]. Из чрева

євре з

прежде дньница родих тѧ. *клатсѧ Гь и не раскаетсѧ. ты [-][5] їереи въ вѣкы, чинѹ мелхиседековѹ. Гь одеснѹю тебе, съкрѹшилъ есть въ днь гнѣва своего црѧ. Сѹдитъ въ ѩзыцехъ, исполнитъ паденїа, съкрѹшитъ главы на земли многы. ѿ потока на пѹти пїетъ, сего ради възнесетъ главѹ.

1 Алилуя. Псалом Давидів. 109-ий.
Катизма 16.

Сказав* Господь моєму Господеві: Сядь по моїй правиці, доки не покладу твоїх ворогів підніжкою твоїх ніг. **2** Палицю сили пошле тобі Господь із Сіону, і запануєш серед твоїх ворогів. **3** З тобою володіння в дні твоєї сили, в світлі твоїх святих, з лона перед ранньою зорею я тебе породив.

мат. 22 / кор1. 15 / єв. 1 / дія. 2

4 *Поклявся Господь і не розкається. Ти священик навіки за чином Мелхіседека. **5** Господь по твоїй правиці розбив царів в дні свого гніву, **6** судить народи, наповнить трупами, численним розіб'є голови на землі, **7** з потоку в дорозі п'є. Через це вгору підніме голову. єв. 7

(Аллилѹиа. рі)[1].

Исповѣмсѧ тебѣ Ги всѣмъ срцемъ моимъ, в (совѣтѣ)[2] правыхъ и сонмѣ. Велїа дѣла Гна, изысканна во всѣ волахъ его, Исповѣданїе и велелѣпота дѣло его, и правда его пребываетъ въ вѣкъ вѣка. Памѧть сътворилъ есть чюдесъ своихъ. Милостивъ и щедръ Гь, пищѹ далъ есть боѧщимсѧ его. Помѧнетъ в вѣкъ завѣтъ свои, крѣпость дѣлъ свои възвѣсти людемъ своимъ. дати имъ достоанїе ѩзыкъ, дѣла рѹкъ его истина и сѹдъ. вѣрны вса заповѣди его, оутвержены въ вѣкъ вѣка, сътворены въ истинѣ и правотѣ. Избавленїе посла людемъ своимъ. Заповѣда в вѣкъ завѣтъ свои. Сто и

при а / сира а

страшно имѧ его. *зачало премѹдрости, страхъ Гнь. разѹмъ [же][3] благъ всѣмъ творѧщимъ его. Хвала его пребываетъ въ вѣкъ вѣка.

1 Алилуя! 110.

Визнаватимуся тобі, Господи, всім серцем моїм в радах праведних і зборі! **2** Великі господні діла, вишукані за всім його бажанням! **3** Визнавання і велич – діло його! І його справедливість перебуває навік віку. **4** Зробив пам'ять своїх чудес. Милосердний і щедрий Господь **5** дав їжу тим, що його бояться. Пам'ятатиме навіки свій завіт. **6** Силу своїх діл сповістив своєму народові, щоб дати їм насліддя народів. **7** Діла його рук – правда і суд! Вірні всі його заповіді, **8** скріплені навіки – віків, зроблені в правді і праведності. **9** Він послав визволення своєму народові, заповів навіки свій завіт. Святе і страшне його ім'я. **10** *Початок мудрості – страх господній, розум же добрий всім, що його чинять. Його хвала перебуває навіки – віків.

при. 1 / сир. 1

1 Алилуя! 111.
Блаженна людина, що боїться Гос-
пода, дуже побажає його заповідей. 2
Сильним на землі буде його насіння,
рід праведних поблагословиться. 3
Слава і багатство в його домі і його
праведність перебуває навіки віків. 4
Засяяло в темряві світло праведним.
Він милосердний, і щедрий, і правед-
ний. 5 Добрий чоловік щедрий і дає,
управлятиме своїми словами на суді.
6 Бо навіки не захитається, на вічну
пам'ять буде праведник, 7 не бояти-
меться поганої чутки, його серце го-
тове надіятися на Господа. 8 Скріпи-
лося його серце, не злякається, доки
кор2. 9 не погляне на своїх ворогів. 9 *Розсі-
яв, дав бідним, його праведність пе-
ребуває навіки віків, його ріг підне-
сеться в славі. 10 Грішник побачить і
розгнівається, заскрегоче своїми зу-
бами і розтане. Бажання грішника
згине.
Слава...

(аллилꙋїа. рӏа)[1].
Блаженъ мꙋжъ боѧйсѧ г҃а, в заповѣдехъ
его въсхощетъ ѕѣло. Сильно на земли бꙋ-
детъ сѣмѧ его, родъ правыхъ бл҃витсѧ.
Слава и богатство в домꙋ его, и прав-
да его пребываетъ въ вѣкъ вѣка. Въ сїа во
тмѣ свѣтъ правымъ, м҃лтивъ и щедръ и
праведенъ. Бл҃гъ мꙋжъ щедраи и даа, рас-
мотритъ словеса своа на сꙋдѣ, ꙗко в вѣкъ
не подвижитсѧ. в памѧть вѣчнꙋю бꙋдетъ
праведникъ, ѿ слꙋха ѕла не оубоитсѧ, готово
сръдце его оуповати на г҃а, оутвердисѧ ср҃це
его, не оубоитсѧ, дондеже возритъ на врагы
своѧ. *расточи, дастъ оубогымъ, правда его в кри д
пребываетъ въ вѣкъ вѣка, рогъ его възне-
сетсѧ въ славѣ. Грѣшникъ оузри и прогнѣва-
етсѧ, ѕꙋбы своими поскрежещетъ, и растаетъ.
желанїе [грѣшника][2] погибнетъ.
(Сл҃а)

1 Алилуя. 112.
дан. 2 Слуги, хваліть Господа, хваліть
пс. 113 господнє ім'я! 2 *Хай господнє ім'я
буде благословенне віднині і довіку!
мал. 1 3 *Від сходу сонця до заходу хвали
гідне господнє ім'я! 4 Господь висо-
кий, понад всі народи. Його слава по-
над небеса. 5 Хто такий, як Господь?
Наш Бог, що живе на висотах 6 і
зглядається на пригнічених на небі й
на землі. 7 Що підносить з землі бід-
ного і убогого підводить з гною, 8
щоб посадити його з князями, з кня-
зями свого народу. 9 Що поселяє не-
плідну в домі, матір, що веселиться
дітьми.

(аллилꙋїа. рві)[1]
Хвалите отроцы г҃а, хвалите имѧ г҃не. дани в
*Бꙋди имѧ г҃не бл҃вено, ѿ нн҃ѣ и до ѱло рги
вѣка. *ѿ въстокъ с҃лнца до западъ,
хвално имѧ г҃не. высокъ надъ всѣми ꙗ- махїа а
зыкы г҃ь, надъ н҃бсы слава его. Кто ꙗко г҃ь б҃ъ
нашь, на высокыхъ живыи, и на смиреныа при-
зираа: на н҃беси и на земли. въздвизаан ѿ
землѧ оубога, и ѿ гноища възносѧ нища.
Посадити его с кнѧѕи, съ кнѧѕи людїи своихъ.
вселѧаи неплодове в домъ, м҃трь о чадѣхъ весе-
лѧщꙋсѧ.

1 Алилуя! 113.
У виході Ізраїля з Єгипту, дому
Якова з варварського народу, 2 Юдея
мой2. 14 стала його святинею, Ізраїль – його
іс нав. 3 володінням. 3 *Море побачило і втек-
ло, Йордан повернувся назад. 4 Го
ри підскочили, наче барани, і горби,
наче ягната овечі. 5 Що тобі сталося
море, що ти втекло, і тобі, Йордане,
що ти повернувся назад, 6 гори, що
підскочили, наче барани, і горби, на-
че ягнята овечі? 7 Від господнього
лиця зрушилася земля, від лиця Бога
Якова, 8 що повертає камінь в навод-
нені озера і нетесаний камінь в дже-
рела вод. 9 Не нам, Господи, не нам,
але твоєму імені дай славу, за твоє
милосердя і твою правду. 10 Щоб ча-
сом не сказали народи: Де є їхній
Бог? 11 Бог же наш на небі й на зем-
ниж. 134 лі. Все, що побажав, зробив. 12 *Ідоли
народів, срібло і золото, діла людсь-

(аллилꙋїа. ргі)[1].
Въ исходѣ ї҃илевѣ ѿ египта, домꙋ іако-
влѧ из людїи варъваръ, бысть їюдеѧ
ст҃ни его, ї҃иль область его. *Море видѣ в мо ди
и побѣже, иорданъ възвратисѧ вспѧть. іс на г
Горы възыграшасѧ ꙗко овни, и хлъми ꙗко
агньцы овчїи. Что ти бысть море ꙗко по-
бѣже. и тебѣ иорданю, ꙗко възвратисѧ
вспѧть: горы ꙗко взыграстесѧ, ꙗко овни. и
хлъми, ꙗко агньцы овчїи: ѿ лица г҃нѧ подви-
жасѧ землѧ, ѿ лица б҃га іаковлѧ, обращшаго
камень въ езера водная, и несѣкомыи въ ис-
точникы водныѧ. Не намъ г҃и не намъ, но
имени твоемꙋ даждь славꙋ. ѡ м҃лти твоеи, и
истинѣ твоеи, да не когда рекꙋтъ ꙗзыцы,
гдѣ есть б҃ъ ихъ: б҃ъ же нашъ на н҃беси [-][2] [-][3] и
на земли. вс҃ѧ елика въсхотѣ, сътвори. *Идоли ни рлд

ꙗ҆зы́къ, сребро̀ и҆ зла́то, дѣ́ла рꙋ́къ чл҃чьскъ·
мꙋдро҃ єі ѱало рід *Ѹ҆ста̀ и҆́мꙋтъ, и҆ не гл҃ютъ· о҆́чи и҆́мꙋтъ, и҆
не ви́дѧтъ· о҆у́ши и҆́мꙋтъ, и҆ не слы́шѧтъ·
Ноздри и҆́мꙋтъ, и҆ не о҆бонѧ́ютъ· рꙋцѣ и҆-
мꙋтъ, и҆ не о҆сѧ́жꙋтъ· Нѡ́зѣ и҆́мꙋтъ, и҆ не
по́идꙋтъ· Не възгласѧ́т гортанемъ свои́мъ· По-
до́бни и҆́мъ да бꙋ́дꙋтъ творѧщеи̇ ѧ҆̀, и҆ всѝ
надѣющеи̇сѧ на нѧ· до́мъ і҆и҃левъ ѹ҆пова̀ на
г҃а, помощникъ [-][4] и҆ защи́титель и҆̀хъ є҆́сть· до҃
а҆аро́нь ѹ҆пова̀ на́ г҃а, помощни́къ [-][5] и҆ защи́ти-
тель и҆̀хъ є҆́сть· Боѧ́щеи̇сѧ г҃а ѹ҆пова́шѧ на́ г҃а,
помощникъ [-][6] и҆ защититель и҆̀хъ є҆́сть· г҃ь
[помѧнꙋ́въ ны̂][7], бл҃вилъ є҆́сть на́· бл҃вилъ є҆́сть
до҃ і҆и҃левъ, бл҃вилъ є҆́сть до́мъ а҆аро́нь· бл҃вилъ
є҆́сть боѧ́щасѧ г҃а ма́лаѧ с̆ вели́кы ми· прило-
жи́тъ г҃ь на вы̂, на́ вы и҆ на с҃ны вашѧ·
бл҃ве́ни вы̂ г҃ви, сътво́ршемꙋ н҃бо и҆ зе́млю· Н҃бо
н҃беси г҃ви, зе́млю же да́стъ с҃нѡвомъ чл҃чьскы̂·
варꙋ҃ в҃ *Не мр҃твїи въсхвалѧ́т тѧ г҃и, ни вси низхо-
данї в҃ ѱало рві дѧщеи̇ въ а҆́дъ· *Н҆о мы̀ живїи бл҃ви́мъ г҃а, ѿ
н҃нѣ и҆ до́ вѣка·

ких рук, **13** *мають уста і не говорять, муд. 15 пс. 134
мають очі і не бачать, **14** мають вуха
і не чують, мають ніздрі і не нюха-
ють, **15** мають руки і не доторкають-
ся *ними*, мають ноги і не ходять, не
видають голос зі свого горла. **16** По-
дібними до них хай стануть ті, що їх
роблять, і всі, що на них поклали на-
дію. **17** Дім Ізраїлів поклав надію на
Господа, Він є їм помічником і захис-
ником. **18** Дім Аарона поклав надію
на Господа, Він є їм помічником і
захисником. **19** Ті, що бояться Госпо-
да, поклали надію на Господа. Він є
їм помічником і захисником. **20** Гос-
подь нас згадав, поблагословив нас,
поблагословив дім Ізраїлів, поблагос-
ловив дім Ааронів, **21** поблагословив
тих, що бояться Господа, малих з ве-
ликими. **22** Хай Господь до вас до-
дасть, до вас і до ваших синів! **23**
Благословенні ви Господеві, що ство-
рив небо і землю! **24** Небо небес –
Господеві, землю ж дав людським
синам. **25** *Не мертві Тебе похвалять, вар. 2
Господи, ані всі, що сходять до аду,
26 *але ми живі поблагословимо Гос- дан. 2 пс. 112
пода віднині і довіку.

(А҆ллилꙋ́їа. рд҃і)[1].

Възлюби́хъ, ꙗ҆́ко ѹ҆слы́ши г҃ь гл҃а моле́нїа
мое́го· Ꙗ҆́ко приклони̇ ѹ҆́хо свое̇ мнѣ, и҆
въ д҃ни моѧ призовꙋ· о҆бьѧ́шѧ мѧ̂ бо-
лѣзни смр҃тныѧ, бѣды̀ а҆довы о҆брѣто́-
шѧ мѧ̂· Скорбь и҆ болѣзнь о҆брѣто́хъ, и҆ и́мѧ
г҃не призвахъ· Ѽ г҃и и҆зба́ви д҃шꙋ мою· Млс҃тивъ
г҃ь и҆ пра́веденъ, и҆ б҃ъ нашь ми́лꙋетъ· Хранѧ́и̇
младенцѧ г҃ь, сми́рихсѧ и҆ сп҃се мѧ̂· Възврати́-
сѧ д҃ше моѧ в҆ поко́и̇ твои̇, ꙗ҆́ко г҃ь бл҃го сь-
твори̇ тебѣ· ꙗ҆́ко и҆зба́ви д҃шꙋ мою ѿ сме́р-
ти, о҆́чи мои̇ ѿ слезъ, и҆ нѡ́зѣ мои̇ ѿ въс-
пополъзнове́нїа· Бл҃гоѹ҆гожꙋ пре҃ г҃мь въ странѣ
живы́хъ·

(Сл҃а.)

1 Алилуя! 114.
Полюбив я, бо Господь вислухає
голос мого благання, **2** бо прихилив
до мене своє вухо. І прикличу в моїх
днях. **3** Мене охопили смертні болі,
адові біди знайшли мене. Скорботу і
біль я знайшов, **4** і я прикликав гос-
поднє ім'я: О Господи, визволи мою
душу! **5** Господь милосердний і пра-
ведний. І наш Бог милує, **6** Господь
стереже немовлят. Я був пригнобле-
ний, і він мене спас. **7** Повернися,
моя душе, до твого спочинку, бо Гос-
подь тобі вчинив добро, **8** бо визво-
лив мою душу від смерті, мої очі від
сліз і мої ноги від ковзання. **9** Чини-
тиму Добро перед Господом в країні
живих.

Слава...

(А҆ллилꙋ́їа. ре҃і)[1].

а҃ корі҃ д҃ Вѣровахъ* тѣмже възгл҃ахъ. а҆з же смирихъ-
корі҃ г҃ сѧ ѕѣло· *А҆з [же][2] рѣхъ въ ѹ҆жасѣ моемъ,
всѧкъ чл҃къ ло́жъ· Что въздамъ г҃ви о҆
всѣхъ, и҆́хже въздастъ ми̂; Ча́шꙋ сп҃се-
нїа прїимꙋ и҆ и́мѧ г҃не призовꙋ· [Млт҃вы моѧ
г҃ви въздамъ пре҃ всѣми лю́ми є҆го][3]· Честна
мꙋдро҃ д҃ пре҃ г҃мь смр҃ть пр҃бныхъ є҆го· Ѽ г҃и, *а҆зъ
ра́бъ твои̇, а҆зъ ра́бъ твои̇, и҆ с҃нъ рабы твоеѧ̀.
растръза̀ ѹ҆́зы моѧ· Тебѣ пожрꙋ жр҃твꙋ хвалѣ,
[и҆ въ и҆мѧ г҃не призовꙋ][4]· Молитвы моѧ г҃ви
въздамъ, пре҃ всѣми лю́ми є҆го. въ дворѣхъ
домꙋ г҃нѧ, посредѣ тебе і҆е҃рлимъ·

1 Алилуя. 115.
Я *повірив, тому я заговорив. Я ж кор1. 4
дуже упокорений. **2** *Я ж сказав у мо- кор1. 3
єму захваті: Кожна людина обманли-
ва. **3** Що віддам Господеві за все, що
віддав мені? **4** Чашу спасіння візьму
й господнє ім'я прикличу. Мої моли-
тви віддам Господеві перед всім його
народом. **6** Чесна перед Господом
смерть його преподобних. **7** О Госпо-
ди, я твій раб! *Я твій раб і син твоєї муд. 9
рабині. Ти розірвав мої кайдани, **8** То-
бі принесу жертву хвали і прикличу в
господнє ім'я. **9** Мої молитви віддам
Господеві перед всім його народом
10 в дворах господнього дому, посе-
ред тебе, Єрусалиме.

1 Алилуя! 116.
кр҃и ѓі Хваліть* Господа! Всі народи похва-
літь Його! Всі народи, **2** бо Його мило-
сердя скріпилося на нас. І господня
правда перебуває навіки.

1 Алилуя! 117.
Визнавайтеся Господеві, бо Він доб-
рий, бо навіки його милосердя! **2** Хай,
отже, скаже дім Ізраїлів, бо Він доб-
рий, бо навіки його милосердя! **3** Хай,
отже, скаже дім Ааронів, бо Він доб-
рий, бо навіки його милосердя! **4** Хай,
отже, скажуть всі, що бояться Господа,
бо Він добрий, бо навіки його милосер-
дя! **5** В скорботі я прикликав Господа, і
єв. 13 Він мене покликав на широчінь. **6** *Гос-
подь – мені помічник, і не боятимуся,
що зробить мені людина. **7** Господь –
мені помічник, і я погляну на моїх
ворогів. **8** Добре покласти надію на Гос-
пода, краще, ніж покласти надію на лю-
дину. **9** Добре покласти надію на Гос-
пода, краще, ніж покласти надію на кня-
зів. **10** Всі народи мене оточили, і я їм
протиставився господнім іменем. **11** О-
точуючи оточили мене, і я їм протиста-
вився господнім іменем. **12** Оточили ме-
не, наче бджоли крижку меду, і розго-
рілися, наче вогонь в тернині, і я їм
протиставився господнім іменем. **13** Як
іс. 12 пхнули, я нахилився, щоб впасти, і Гос-
мой2. 15 подь мене прийняв. **14** *Господь – моя
сила і моя пісня і став мені на спасіння,
15 голос радості і спасіння в поселен-
нях праведників. Господня правиця зро-
била силу, **16** господня правиця підня-
ла мене вгору, господня правиця зро-
била силу. **17** Не помру, але буду жи-
вим, і розповім про господні діла. **18**
Картаючи скартав мене Господь, смер-
ті ж мене не передав. **19** Відкрийте ме-
ні брами праведності, і, ввійшовши че-
рез них, визнаватимуся Господеві. **20**
Це господня брама, нею ввійдуть пра-
іс. 28 ведні. **21** Визнаватимуся Тобі, бо Ти
мат. 21 мене вислухав і став мені спасінням. **22**
лук. 20 мар. 12 *Камінь, яким знехтували будівничі,
рим. 9 цей став в голові кута. **23** Це сталося
пет1. 2 від Господа і є подиву гідним в наших
очах. **24** Це день, який зробив Господь,
мат. 21 – зрадіймо і розвеселімся в ньому. **25**
мар. 11 *О Господи, спаси ж! О Господи, пос-
лук. 19 піши ж! **26** Благословенний, хто прихо-
дить в господньому імені! Ми вас поб-
лагословили з господнього дому. **27** Бог
– Господь і з’явився нам. Зробіть праз-
ник в прикрасах до рогів жертовника.
28 Бог мій є Ти! І Тобі визнаватимуся.
Бог мій є Ти! І підніму Тебе вгору. Виз-
наватимуся Тобі, бо Ти мене вислухав і
став мені спасінням. **29** Визнавайтеся
Господеві, бо Він добрий, бо навіки йо-
го милосердя!

Слава...

(Аллилꙋїа. рѕі)[1].

Хвалите* Га҃ вси ꙗзыци, похвалите его вси людїе. ꙗко оутвердисѧ милость его на насъ, и истина Гн҃ѧ пребываетъ въ вѣки. рим. 15

(Аллилꙋїа, рѕі)[1].

Исповѣдаитесѧ Гв҃и, ꙗко бл҃гъ ꙗко въ вѣкъ мл҃ть его. да речетъ оубо домъ Іил҃евъ, ꙗко бл҃гъ, ꙗко въ вѣкъ мл҃ть его. да речетъ оубо домъ Аароновъ, ꙗко бл҃гъ, ꙗко въ вѣкъ мл҃ть его. да рекꙋ оубо вси боѧщеисѧ Га҃, ꙗко бл҃гъ, ꙗко въ вѣкъ мл҃ть его. ѿ скорби призвахъ Га҃, и (призва)[2] мѧ въ пространство. *Гь҃ мнѣ помощникъ, [и][3] євр҃ ѓі не оубоюсѧ что сътворитъ мнѣ чл҃къ. Гь҃ мнѣ помощникъ, и азъ възьзрю на врагы моѧ. Бл҃го есть надѣꙗтисѧ на Га҃, нежели надѣꙗтисѧ на чл҃ка. Бл҃го есть оуповати на Га҃, неже оуповати на кнѧзѧ. вси ꙗзыци обыдоша мѧ, и именемъ Гн҃имъ противлѧхсѧ имъ. обышедше обыдоша мѧ, и именемъ Гн҃имъ противлѧхсѧ имъ. обыдоша мѧ ꙗко пчелы сотъ, и разгорѣшасѧ ꙗко огнь въ терньи, и именемъ Гн҃имъ противлѧхсѧ имъ. възриновенъ преклонихсѧ пасти, и Гь҃ прїатъ мѧ. *Крѣпость моѧ и пѣнїе мое Гь҃, и бысть ми Ісаїа ві в мо ѓі въ сп҃сенїе. Гл҃а радости и сп҃сенїа в селехъ праведникъ. десница Гн҃ѧ сътвори силꙋ, десница Гн҃ѧ възнесе мѧ. десница Гн҃ѧ сътвори силꙋ. не оумрꙋ но живъ бꙋдꙋ, и повѣмъ дѣла Гн҃ѧ. Показꙋѧ наказа мѧ Гь҃, смерти [же][4] не предастъ мѧ. ѿврьзѣте мнѣ врата правды, [и][5] вшедъ в нѧ исповѣмсѧ Гв҃и. Сїи врата Гн҃ѧ праведнїи внидꙋтъ в нѧ. Исповѣмсѧ тебѣ, ꙗко оуслыша мѧ, и бысть мнѣ въ спасенїе. *Камень егоже небрегоша зиждꙋщеи, сеи бысть въ главꙋ оуглꙋ. ѿ Га҃ бысть си, и есть дивна въ очїю нашею. Сїи днь иже сътвори Гь҃, възрадꙋемсѧ и възвеселимсѧ вонь. *О Гн҃и сп҃си же, о Гн҃и поспѣши же. бл҃венъ грѧдыи въ имѧ Гн҃е, бл҃вихо вы из домꙋ Гн҃ѧ. Бгъ Гь҃, и ꙗвисѧ намъ. Съставите празникъ въ оукрашенїи, до рогъ олтаревыхъ. Бгъ мои еси ты, и исповѣмтисѧ. Бгъ мои еси ты, и възнесꙋ тѧ. исповѣмсѧ тебѣ, ꙗко оуслыша мѧ, и бысть мнѣ въ спасенїе. Исповѣдаитесѧ Гв҃и ꙗко бл҃гъ, ꙗко въ вѣкъ мл҃ть его.

Ісаїа кн мф ка лꙋ к мк ві дѣꙗ д кри д а пет в

мф ка мк аі лꙋ ді

(Сл҃а.)

(Аллилуіа, рї)[1]. (Ка з҃і) (-)[2]
Блажени непорочнїи в пꙋть, ходѧщеи в
законѣ гн҃и. блажени испытающеи свѣ-
дѣнїа его, всѣмъ срцемъ взыщꙋтъ е-
го. Не дѣлающеи бо беззаконїе в пꙋтехъ е-
го ходиша. Ты заповѣда заповѣди твоѧ, съ-
хранити ѕѣло. Еда исправилисѧ быша пꙋтїе
мои, съхранити оправданїа твоа. Тогда не
постыжꙋсѧ егда призрю на всѧ заповѣди
твоа. Исповѣмсѧ тебѣ [-][3] в правости срца,
внегда наоучити ми сѧ сꙋдбам правды тво-
еа. оправданїа твоѧ съхраню, не остави мене
до ѕѣла. (-)[4] в чемъ исправитъ юный пꙋть
свои; внегда съхранити словеса твоѧ. всѣмъ ср-
цемъ моимъ взыскахъ тебе, не ѿрини мене
ѿ заповѣдей твоихъ. в срци моемъ съкрыхъ
словеса твоѧ, да не съгрѣшю тебѣ. Блвенъ
еси гн҃и, наоучи мѧ оправданїемъ твоимъ. Оус-
тнама моима възвѣстихъ всѧ сꙋдбы оустъ
твоихъ. На пꙋти свѣдѣнїи твоихъ насладих-
сѧ, ꙗко о всѧкомъ богатьствѣ. в заповѣ-
дехъ твоихъ поглꙋмлюсѧ, и разꙋмѣю пꙋти
твоѧ. въ оправданихъ твоихъ поучюсѧ, не
забꙋдꙋ словесъ твоихъ. (-)[5] въздажь рабꙋ тво-
емꙋ, [живи мѧ][6], и съхраню словеса твоа. ѿ-
крыи очи мои, и разꙋмѣю чꙋдеса [-][7] ѿ зако-
на твоего. Пришлецъ азъ есмь на земли, не съ-
крыи ѿ мене заповѣди твоѧ. възлюби дша
моа, въжделѣти сꙋдбы твоѧ на всѧко времѧ.
Запрѣтилъ еси гръдымъ, проклѧти оуклонѧ-
ющеисѧ ѿ заповѣдей твоихъ. ѿими ѿ мене
поносъ и оуничиженїе, ꙗко свѣдѣнїи твоихъ
взыскахъ. Ибо сѣдоша кнѧѕи, и на мѧ клеве-
тахꙋ. рабъ же твои глꙋмлѧшесѧ въ оправ-
данихъ твоихъ. Ибо свѣдѣнїа твоа поꙋченїе
мое есть, и совѣти мои оправданїа твоа. (-)[8]
Прильпе земли дша моѧ, живи мѧ по словеси
твоемꙋ. пꙋти моѧ исповѣдахъ, и оуслыша
мѧ. наоучи мѧ оправданїем твоимъ. Пꙋти
оправданїи твоихъ вразꙋми мѧ, и поглꙋмлюсѧ
в чюдесехъ твоихъ. въздрѣма дша моа ѿ оу-
нынїа, оутверди мѧ в словесѣхъ твоихъ.
Пꙋть неправды ѿстави ѿ мене, и зако номъ
твоимъ помилꙋи мѧ. Пꙋть истинный из
волихъ, (и) сꙋдбы твоѧ не забыхъ. Прилѣпихсѧ
свѣдѣнїи твоихъ, гн҃и, не посрами мене. Пꙋть
заповѣдей твоихъ текохъ, егда разширилъ еси
срце мое. (-)[9] Законоположи мнѣ гн҃и пꙋть о-
правданїи твоихъ, и взыщꙋ и выны. вразꙋми
мѧ, и испытаю законъ твой, и съхраню и
всѣмъ срцемъ моимъ. Настави мѧ на пꙋть

1 Алилуя. **118**. Катизма. 17.
Блаженні непорочні в дорозі, які
ходять в господнім законі. **2** Блажен-
ні ті, що досліджують його свідчен-
ня. Всім серцем Його шукатимуть, **3**
бо не ті, що чинять беззаконня, пішли
його дорогами. **4** Ти заповів твої за-
повіді дуже зберігати. **5** Коби випря-
милися мої дороги, щоб зберегти твої
оправдання, **6** тоді не завстидаюся,
коли я погляну на всі твої заповіді. **7**
Визнаватимуся Тобі в праведності
серця, коли я вивчатиму судьби твоєї
праведності. **8** Твої оправдання збе-
режу, не остав мене дуже. **9** В чому
випрямить юнак свою дорогу, коли
збереже твої слова? **10** Всім моїм
серцем я тебе шукав, Не відкинь від
мене твоїх заповідей. **11** В моєму сер-
ці я сховав твої слова, щоб я не згрі-
шив проти Тебе. **12** Благословенний є
Ти, Господи! Навчи мене твоїх о-
правдань. **13** Моїми губами я сповіс-
тив всі судьби твоїх уст. **14** На дорозі
твоїх свідчень я насолодився, наче
всяким багатсвом. **15** В твоїх запові-
дях вглиблюватимусь і спізнаю твої
дороги. **16** В твоїх оправданнях пов-
чуся, не забуду твоїх слів. **17** Віддай
твоєму рабові, оживи мене – і зберi-
гатиму твої слова. **18** Відкрий мої очі
– і пізнаю чуда з твого закону. **19**
Приходьком я є на землі, не при-
ховай від мене твоїх заповідей. **20**
Моя душа полюбила бажати твої
судьби в кожному часі. **21** Ти скартав
гордих, прокляті ті, що відхиляються
від твоїх заповідей. **22** Забери від
мене погорду і зневагу, бо я шукав
твої свідчення, **23** бо і князі сіли і
наговорювали проти мене, раб же
твій вникав в твої оправдання. **24** Бо і
твої свідчення є моїм повчанням, і
твої оправдання – мої поради. **25** Моя
душа прилипла до землі, оживляй ме-
не за твоїм словом. **26** Мої дороги я
визнав – і Ти мене вислухав. Навчи
мене твоїх оправдань. **27** Врозуми
мене дорогами твоїх оправдань – і
роздумуватиму над твоїми чудами.
28 Моя душа задрімала від висна-
ження – скріпи мене у твоїх словах.
29 Відстороні від мене дорогу не-
праведності і помилуй мене твоїм
законом. **30** Я побажав дорогу прав-
ди, і я не забув твої судьби. **31** Я при-
став до твоїх свідчень – Господи, не
засором мене! **32** Я біг дорогою твоїх
заповідей, коли Ти поширив моє
серце. **33** Постав мені закон, Госпо-
ди, дорогу твоїх оправдань! І по-
стійно її шукатиму. **34** Врозуми мене
– і досліджуватиму твій закон і збе-
режу його всім моїм серцем. **35** Нас-
танови мене на дорогу твоїх запові-

дей, бо я її бажаю. **36** Прихили моє
серце до твоїх свідчень, а не до захланності.
37 Відверни мої очі, щоб не
бачити марноти, в твоїй дорозі оживляй мене.
38 Постав твоєму рабові твоє слово на твій страх.
39 Забери мою зневагу, яку я відчув, бо
твої судьби добрі. **40** Ось я забажав
твої заповіді – у твоїй праведності
оживляй мене. **41** І хай на мене прийде
твоє милосердя, Господи! Твоє
спасіння за твоїм словом. **42** І відповім
слово тим, що мене зневажають,
бо я поклав надію на твої слова.
43 І не забери слово правди з моїх
уст дуже, бо я поклав надію на твої
судьби, **44** і назавжди збережу твій
закон, навіки і навіки віків. **45** І я
ходив в широті, бо я шукав твоїх заповідей,
46 і я говорив про твої свідчення
перед царями, і я не встидався.
47 І я повчався у твоїх заповідях, які
я дуже полюбив, **48** і я підняв мої руки
до твоїх заповідей, які я полюбив,
і я роздумував над твоїми оправданнями.
49 Згадай твої слова твоєму рабові,
якими Ти мені подав надію; **50**
вони мене потішили в моєму упокоренні,
бо твоє слово оживляло мене.
51 Горді дуже переступали закон, я ж
від твого закону не відхилився, **52** я
згадав твої судьби відвіку, Господи, і
потішився! **53** Мене огорнув біль від
грішників, що покидали твій закон.
54 Мені співали твої оправдання в
місці мого переселення. **55** Я вночі
згадав твоє ім'я, Господи! І зберіг
твій закон. **56** Це мені сталося, бо я
шукав твої оправдання. **57** Моєю частиною
є Ти, Господи. Я сказав зберігати
твій закон, **58** я помолився твоєму
лицю всім серцем моїм. Помилуй
мене за твоїм словом! **59** Я роздумував
над твоїми дорогами і повернув
мої ноги до твоїх свідчень. **60** Я приготувався
і не засмутився, щоб зберігати
твої заповіді. **61** Шнури грішників
мене пов'язали – і я не забув твого
закону. **62** Опівночі я піднімався
Тобі визнаватися за судьби твоєї праведності.
63 Я є учасником з усіма
тими, що Тебе бояться і зберігають
твої заповіді. **64** Господи! Земля повна
твого милосердя, навчи мене твоїх
оправдань! **65** Ти зробив добро з твоїм
рабом, Господи, за твоїм словом.
66 Навчи мене доброти і напоумлення
і розуміння, бо я повірив твоїм заповідям!
67 Раніше, ніж я був впокорений,
я згрішив. Через це я зберіг
твоє слово. **68** Ти є добрий, Господи!
І твоєю добротою повчи мене твоїх
оправдань! **69** Розмножилася проти
мене неправедність гордих, я ж усім
моїм серцем досліджуватиму твої заповіді.
70 Їхнє серце стало наче молоко,
сиром, я ж навчався твого зако-

заповѣдей твоихъ, ꙗко тои въсхотѣхъ· Приклони срдце мое въ свѣдѣнїа твоа, (а)[10] не в лихоимство· Ѿврати очи мои, не видѣти суеты, в пꙋти твоемъ живи мѧ· Постави рабꙋ твоемꙋ слово твое, въ страх твои· Ѿими поношенїе мое, еже непщевахъ, ꙗко сꙋдбы твоѧ блгы· Се въжделѣхъ заповѣди твоѧ, в правдѣ твоеи живи мѧ· (-)[11] И да прїидетъ на мѧ млть твоѧ, ги, спсенїе твое по словеси твоемꙋ· И ѿвѣщаю поношающим ми слово, ꙗко оуповах на словеса твоа· И не ѿими ѿ оустъ моихъ словесе истинна до ѕѣла, ꙗко на сꙋдбы твоѧ оуповахъ· И сохраню законъ твои всегда, в вѣкъ, и въ вѣкъ вѣка· И хождахъ в широтѣ, ꙗко заповѣди твоѧ взыскахъ· И глахъ о свѣдѣнихъ твоих пред цри, и не стыдахсѧ· И поꙋчахсѧ в заповѣдехъ твоихъ, ихже възлюбих ѕѣло· И въздигох рꙋцѣ мои к заповѣдемъ твоимъ, ихже възлюбихъ, и глꙋмлахсѧ въ оправданихъ твоихъ· (-)[12] Помѧни [словесъ][13] твоихъ рабꙋ твоемꙋ, (ихже)[14] оупованїе далъ ми еси, та мѧ оутѣши въ смиренїи моемъ, ꙗко слово твое живи мѧ· Грьдїи законопрестꙋповахꙋ ѕѣло, ѿ закона же твоего не оуклонихсѧ· Помѧнꙋхъ сꙋбы твоѧ ѿ вѣка, ги, и оутѣшихсѧ· Печаль прїатъ мѧ, ѿ грѣшникъ, оставлѧющыхъ законъ твои· Пѣта бѣхꙋ мнѣ оправданїѧ твоѧ, на мѣстѣ пришелствїа моего· Помѧнꙋхъ в нощи имѧ твое ги, и съхранихъ законъ твои· Си бысть мнѣ ꙗко оправданїи твоихъ взыскахъ· (-)[15] Часть моа [еси][16] ги, рѣхъ съхранити законъ твои· Помолихсѧ лицꙋ твоемꙋ всѣмъ срдцемъ моим, помилꙋи мѧ по словеси твоемꙋ· Помыслихъ пꙋти твоѧ, и възвратихъ ноѕѣ мои въ свѣдѣнїа твоѧ· оуготовихъсѧ и не смꙋтихсѧ съхранити заповѣди твоѧ· Ꙋжа грѣшникъ обѧзашасѧ мнѣ, и закона твоего не забых· Полꙋнощи въстаахъ, исповѣдатисѧ тебѣ на сꙋдбы правды твоеа· причастникъ азъ есмь всѣмъ боѧщимсѧ тебе, и хранѧщим заповѣди твоѧ· Млти твоеа ги исполнь землѧ, оправданїемъ твоимъ наоꙋчи мѧ· (-)[17] благость сътворилъ еси с рабомъ твоим ги, по словеси твоемꙋ· Блгости и наказанїю и разꙋмꙋ наоꙋчи мѧ, ꙗко заповѣдемъ твоимъ вѣровахъ· Преже даже не смирихсѧ азъ прегрѣших, сего ради слово твое съхраних· Блгъ еси ты ги, и блгостїю твоею наоꙋчи мѧ оправданїемъ твоимъ· оумножисѧ на мѧ неправда гордых; Аз же всѣмъ срдцемъ моимъ испытаю заповѣди твоѧ· оусырисѧ ꙗко млеко срдце ихъ, аз же законꙋ твоемꙋ поꙋчихсѧ· Блго мнѣ,

ꙗко смирилъ мѧ еси, да наоучюсѧ ѡправданї-
емъ твоимъ· Бл҃гъ мнѣ законъ оустъ тво-
ихъ, паче тысѧщъ злата и сребра·
(Слава·) (-)[18]

Роуцѣ твои сътвориста мѧ, и създас-
та мѧ· вразꙋми мѧ, и (испытаю)[19]
заповѣди твоѧ· Боѧщеисѧ тебе оуз-
рѧтъ мѧ, и възвеселѧтсѧ, ꙗко на
словеса твоѧ оуповахъ· Разꙋмѣхъ г҃и, ꙗко прав-
да повелѣнїа твоѧ и въистинꙋ смирилъ мѧ
еси· Бꙋди же мл҃ть твоѧ, да оутѣшитъ мѧ
по словеси твоемꙋ раба твоего· да прїидꙋтъ
мнѣ щедроты твоѧ, и живъ бꙋдꙋ, ꙗко за-
конъ твои поoучение мое есть. да постыдѧтсѧ
гръдїи, ꙗко без правды безаконоваша на мѧ.
аз же поглꙋмлюсѧ в заповѣдехъ твоихъ· да
ѡбратѧт мѧ боѧщеисѧ тебе, и вѣдꙋщеи
свѣднїа твоѧ· Бꙋди ср҃це мое непорочно въ
ѡправданихъ твоихъ, ꙗко да сѧ не постыждꙋ·
(-)[20] Исчезаетъ въ сп҃сенїе твое дш҃а моа, [-][21]
в слово твое оуповахъ· Изчезоша ѡчи мои в
слово твое, гл҃юще, когда оутѣшиши мѧ; ꙗ-
ко быхъ ꙗко мѣхъ на сланѣ, ѡправданїи
твоихъ не забыхъ· колико есть днїи раба
твоего, когда сътвориши [-][22] ѿ гонѧщыхъ
мѧ сꙋдъ; повѣдаша мнѣ законопрестꙋпни-
цы глꙋмленїа, но не ꙗко закон твои г҃и· Всѧ
заповѣди твоѧ истина· Без правды погнаша
мѧ помози ми· Вмала не скончаша мене на
земли, аз же не ѡставихъ заповѣди твоѧ· По
мл҃ти твоеи живи мѧ, и съхраню свѣдѣнїа
оустъ твоихъ· (-)[23] Въ вѣкы г҃и слово твое
пребываетъ на нб҃си, в ро и родъ истина твоа·
Ѡсновалъ еси землю, и пребываетъ оучиненїемъ
твоимъ. пребываетъ дн҃ь, ꙗко всѧческаа работ-
на тебѣ· Ꙗко аще не законъ твои поoученїе
мое есть тогда оубо погиблъ быхъ въ сми-
ренїи моемъ· Въ вѣкъ не забꙋдꙋ ѡправданїи
твоихъ, ꙗко въ нихъ живилъ мѧ еси [-][24].

(Статїѧ, в·)

Твои есмь азъ, сп҃си мѧ, ꙗко ѡправда-
нїи твои взыскахъ· Мене ждаша грѣ-
шницы, погꙋбити мѧ. свѣдѣнїа твоѧ
разꙋмѣ· всѧкоа кончины видѣхъ ко-
нецъ, широка заповѣдь твоѧ ѕѣло· (-)[25] Коль
възлюбихъ законъ твои г҃и, весь дн҃ь поoученїе
мое есть· Паче врагъ моихъ оумꙋдрилъ мѧ е-
си заповѣдїю твоею, ꙗко в вѣкъ моа есть.
паче всѣхъ оучащыхъ мѧ разꙋмѣхъ, ꙗко свѣ-
дѣнїа твоа поoученїе мое есть· Паче старецъ

ну. **71** Мені добре, бо Ти мене впо-
корив, щоб я навчився твоїх оп-
равдань. **72** Добрий мені закон твоїх
уст понад тисячі золота і срібла.
Слава...

73 Твої руки мене створили і мене
зліпили. Врозуми мене – і досліджу-
ватиму твої заповіді. **74** Ті, що Тебе
бояться, мене побачать і зрадіють, бо
я поклав надію на твої слова. **75** Я
пізнав, Господи, що твої судьби –
праведність; і по правді Ти мене впо-
корив. **76** Хай же буде твоє милосер-
дя, щоб воно за твоїм словом потіши-
ло мене, твого раба! **77** Хай прийдуть
на мене твої щедрості – і буду жи-
вим! Бо твій закон є моє повчання. **78**
Хай завстидаються горді, бо непра-
ведно вчинили беззаконня проти ме-
не! Я ж роздумуватиму над твоїми
заповідями. **79** Хай повернуться до
мене ті, що Тебе бояться, і ті, що зна-
ють твої свідчення! **80** Хай буде моє
серце непорочним у твоїх оправдан-
нях, щоб я не засоромився! **81** За тво-
їм спасінням знемагає моя душа, я
поклав надію на твоє слово. **82** Мої
очі щезли за твоє слово, кажучи: Ко-
ли мене потішиш? **83** Бо став я, наче
бурдюк на морозі, я не забув твої оп-
равдання. **84** Скільки днів є твого ра-
ба? Коли вчиниш мені суд від тих,
що мене переслідують? **85** Мені зако-
нопереступні розповідали роздуми,
але не як твій закон, Господи. **86** Всі
твої заповіді – правда! Неправедно
мене переслідували, поможи мені! **87**
Мало що не викінчили мене на землі,
я ж не покинув твоїх заповідей. **88** За
твоїм милосердям оживляй мене – і
збережу свідчення твоїх уст! **89** На
віки, Господи, твоє слово залишиться
на небі! **90** В рід і рід твоя правда! Ти
заснував землю – і залишається. **91**
За твоєю постановою залишається
день, бо все Тобі служить. **92** Якщо б
твій закон не був моїм повчанням,
отже тоді я згинув би в моїм упоко-
ренні. **93** Навіки не забуду твоїх оп-
равдань, бо в них Ти мене оживляв!

Статія 2

94 Твій є я. Спаси мене, бо я шу-
кав твої оправдання. **95** Мене очіку-
вали грішники, щоб мене вигубити. Я
зрозумів твої свідчення, **96** я побачив
кінець всякого кінця. Твоя заповідь
дуже широка. **97** Як я полюбив твій
закон, Господи, ввесь день він є моє
повчання. **98** Понад моїх ворогів Ти
мене умудрив твоєю заповіддю, бо
вона є моя навіки. **99** Понад всіх, що
мене навчають, я зрозумів, бо твої
свідчення є моїм повчанням. **100** По-
над старців я зрозумів, бо я шукав

твої заповіді. **101** Від всякої поганої дороги я заборонив моїм ногам, щоб я зберіг твої слова. **102** Від твоїх судеб я не віддалився, бо Ти мені поклав закон. **103** Наскільки солодкі моєму горлові твої слова, понад мід моїм устам. **104** Від твоїх заповідей я зрозумів, через це я зненавидів всяку дорогу неправедності. **105** Твій закон – світоч для моїх ніг і світло для моїх стежок. **106** Я поклявся і постановив зберегти судьби твоєї праведності. **107** Я дуже упокорений, Господи! Оживляй мене за твоїм словом. **108** Добровільне моїх уст зволь *прийняти*, Господи! І навчи мене твоїх судеб. **109** Моя душа завжди у твоїх руках, і я не забув твого закону. **110** Грішники поклали мені засідку, і я не заблукав від твоїх заповідей. **111** Я успадкував твої свідчення навіки, бо вони є радість мого серця. **112** Я звернув моє серце, щоб чинити твої оправдання навіки за винагороду. **113** Я зненавидів законопереступних, а твій закон я полюбив. **114** Моїм помічником і моїм заступником є Ти, я поклав надію на твої слова. **115** Відстороніться від мене ви, що чините лукаве, – і досліджу заповіді мого Бога. **116** Заступися за мене за твоїм словом – і живим буду, і не засором мене в моїм очікуванні. **117** Поможи мені – і спасуся, і постійно повчатимуся в твоїх оправданнях. **118** Ти погордив всіма, що відступають від твоїх оправдань, бо їхні задуми неправедні. **119** Я переступниками вважав всіх грішних землі, через це я полюбив твої свідчення. **120** Прибий твоїм страхом моє тіло, бо я побоявся твоїх судеб. **121** Я зробив суд і справедливість, не видай мене тим, що мене кривдять. **122** Прийми твого раба на добро, хай не наговорюють на мене горді. **123** Мої очі щезли до твого спасіння і до слова твоєї праведності. **124** Зроби з твоїм рабом за твоїм милосердям і навчи мене твоїх судеб. **125** Я є твоїм рабом – вчини мене розумним, і навчуся твоїх свідчень. **126** Час чинити Господеві! Знищили твій закон. **127** Через це я полюбив твої заповіді понад золото і топаз, **128** через це я випростовувався в усіх твоїх заповідях. Я зненавидів всяку дорогу неправди. **129** Твої свідчення подиву гідні, через це їх дослідить моя душа. **130** Ясність твоїх слів овітлює і врозумляє немовлят. **131** Я відкрив мої уста і притягнув дух, бо я побажав твоїх заповідей.

Слава...

разꙋмѣхъ, ꙗко заповѣди твоѧ взыскахъ· ѿ всѧкого пꙋти лꙋкава възбранихъ ногамъ моимъ, ꙗко да съхраню словеса твоѧ· ѿ сꙋдебъ твоихъ не оудалихсѧ, ꙗко ты законоположилъ мѧ еси· Коль сладка грътани моемꙋ словеса твоѧ, паче меда [-][26] оустомъ моимъ· ѿ заповѣдей твоихъ разꙋмѣ, сего ради възненавидѣхъ всѧкъ пꙋть неправды· [-][27] (-)[28] Свѣтилникъ ногама моима [законъ][29] твой, и свѣтъ стезамъ моимъ· Клѧхсѧ, и поставихъ съхранити сꙋдбы правды твоеа· Смирихсѧ до ѕѣла, Ги, живи мѧ по словеси твоемꙋ· Волнаа оустъ моихъ блговоли же Ги, и сꙋдбы твоа наоучи мѧ· Дша моа в рꙋкꙋ твоею вынꙋ, и закона твоего не забыхъ· Положиша грѣшницы сѣть мнѣ, и ѿ заповѣдей твоихъ не заблꙋдих· наслѣдовахъ свѣдѣнїа твоѧ в вѣк, ꙗко радованїе срца моего сꙋть· Обратихъ срце мое, сътворити оправданїѧ твоѧ в вѣкъ за въздаанїе· (-)[30] Законопрестꙋпныа възненавидѣх, законъ [же][31] твой възлюбихъ· Помощникъ мой, и застꙋпникъ мои еси ты, на словеса твоѧ оуповахъ· оуклонитесѧ ѿ мене лꙋкавнꙋющей, и испытаю заповѣди Ба моего· Застꙋпи мѧ по словеси твоемꙋ, и жив бꙋдꙋ. И не посрами мене ѿ чаанїа моего· Помози ми и спсꙋсѧ, и поучюсѧ въ оправданиихъ твоих вынꙋ· Оуничижилъ еси вѧ ѿстꙋпающаѧ ѿ оправданїи твоих, ꙗко неправедно помышленїе ихъ· Престꙋпающаа непщевахъ всѧ грѣшныѧ земли, сего ради възлюбих свѣдѣнїа твоѧ [-][32]· Пригвозди ѿ страха твоего плоти моѧ, ѿ сꙋдебъ бо твоих оубоѧхсѧ· (-)[33] сътворихъ сꙋдъ и правдꙋ, не предаж мене обидѧщымъ мѧ· Въсприими раба твоего въ благо, да не оклеветаютъ мене гръдїи· Очи мои исчезосте въ спсенїе твое, и в слово правды твоеа· Сътвори с рабомъ твоимъ по млти твоей, и сꙋдбамъ твоимъ наоучи мѧ· Рабъ твой есмь азъ, вразꙋми мѧ, и наоучюсѧ свѣдѣнїемъ твоимъ· Времѧ сътворити Гви, разориша законъ твой· Сего ради възлюбих заповѣди твоѧ, паче злата и топазиа· Сего ради къ всѣмъ заповѣдемъ твоимъ направлѧхсѧ, всѧкъ пꙋть неправды възненавидѣхъ· (-)[34] дивна свѣдѣнїа твоѧ, сего ради (испытаетъ)[35] ѧ дша моѧ· Ꙗвленїе словесъ твоихъ просвѣщаетъ, и вразꙋмлѧетъ младенца· Оуста моѧ ѿверзохъ, и привлекохъ дхъ, ꙗко заповѣди твоѧ желахъ·

(Слава·)

Призри на́ мѧ, и҆ поми́лꙋй мѧ, по сꙋдꙋ̀
любѧ́щихъ и҆́мѧ твое· Стопы̀ моѧ̀
напра́ви по словеси твоемꙋ̀, и҆ да не
ѡ҆долѣ́етъ мнѣ всѧ́ко беззако́нїе· И҆зба́ви
мѧ ѿ клеветы̀ чл҃ческїа, и҆ съхраню̀ за́повѣди
твоа· Лице твое просвѣти на раба твоего, и҆
наоучи мѧ ѡ҆правда́нїемъ твоимъ· И҆схо́дища во-
наа и҆зведоста ѡ҆чи мои, понеже не съхранихъ
законъ твой· (-)[36] пра́веденъ еси г҃и, и҆ пра́ви
сꙋди твои· Заповѣда пра́вдꙋ свѣдѣнїа твоа,
и҆ и҆стинꙋ ѕѣло· И҆стаала мѧ есть жалость
[твоа][37], ꙗ҆ко забыша словеса твоа врази мои·
Раждежено сло́во твое ѕѣло, и҆ рабъ твой
възлюби е· Ю҆ноша а҆зъ есмь, и҆ оуничиженъ,
ѡ҆правда́нїи твоихъ не забыхъ· Пра́вда твоа
пра́вда въ вѣкъ, и҆ законъ твой и҆стина·
Скорби и҆ нꙋжда ѡ҆брѣтоша мѧ, за́повѣди
твоа поочение мое· Пра́вда свѣдѣнїа твоа въ
вѣкъ, вразꙋми мѧ, и҆ живъ бꙋдꙋ· (-)[38]
Възвахъ всѣмъ ср҃цемъ моимъ, оуслыши мѧ
г҃и ѡ҆правда́нїи твоихъ взыщꙋ· Възвахъ ти,
сп҃си мѧ, и҆ съхраню свѣдѣнїа твоа· Пре-
варихъ въ безгодїи, и҆ възвахъ, на словеса твоа
оуповахъ· Преваристѣ ѡ҆чи мои къ оутрꙋ,
поочитисѧ словесемъ твоимъ· Гласъ мой оуслыши г҃и
по млⷭти твоей, по сꙋдбѣ твоей живи мѧ·
Приближиша сѧ гонѧщеи мѧ беззаконїе, ѿ за-
кона же твоего оудалишасѧ· Близъ еси ты
г҃и, и҆ вси [пꙋтїе][39] твои и҆стина· И҆сперва поз-
нахъ ѿ свѣдѣнїи твоихъ, ꙗ҆ко въ вѣкъ
ѡ҆сновалъ а҆ еси· (-)[40] Виждь смиренїе мое, и҆
и҆зми мѧ, ꙗ҆ко закона твоего не забыхъ· Сꙋди
сꙋдъ мой, и҆ и҆зба́ви мѧ, по словеси твоемꙋ
живи мѧ· Далече ѿ грѣшникъ сп҃сенїе, ꙗ҆ко
ѡ҆правда́нїи твоихъ не взыскаша· Щедроты
твоа многы г҃и, по сꙋдбѣ твоей живи мѧ·
Мнози и҆згонѧщеи мѧ и҆ стꙋжающеи ми, ѿ
свѣдѣнїи твоихъ не оуклонихсѧ. Видѣ неразꙋ-
мѣвающаа, и҆ и҆стаахъ, ꙗ҆ко словесъ твоихъ
не съхраниша· Виждь ꙗ҆ко за́повѣди твоа
възлюбихъ, г҃и, по млⷭти твоей живи мѧ·
Нача́ло словесъ твоихъ и҆стина, и҆ въ вѣкъ вса
сꙋдбы пра́вды твоеа· (-)[41] Кнѧзи погнаша мѧ
тꙋне, и҆ ѿ словесъ твоихъ оустрашисѧ ср҃це мое·
Възрадꙋюсѧ а҆зъ ѡ҆ словесехъ твоихъ, ꙗ҆ко ѡ҆б-
рѣтаай користь многꙋ· Непра́вдꙋ възненави-
дѣхъ и҆ ѡ҆мерзѣ ми, законъ же твой възлюбихъ·
Седмицею днемъ хвалихъ тѧ, ѡ҆ сꙋдбахъ
пра́вды твоеа· Миръ многъ любѧщимъ законъ
твой, и҆ нѣсть и҆мъ съблазны· Чаахъ спасенїе
твое г҃и, и҆ за́повѣди твоа възлюбихъ· Съ-

132 Поглянь на мене і помилуй
мене за судом тих, що люблять твоє
ім’я, **133** випрями мої стопи за твоїм
словом, і хай мною не заволодіє вся-
ке беззаконня. **134** Визволи мене від
людської обмови – і збережу твої за-
повіді. **135** Просвіти твоє лице на тво-
го раба і навчи мене твоїх оправдань.
136 Водні струмки вивели мої очі, то-
му що я не зберіг твій закон. **137** Ти є
праведний, Господи, і праведні твої
суди! **138** Ти дуже заповів, що твої
свідчення – праведність і правда. **139**
Мене виснажила твоя ревність, бо
мої вороги забули твої слова. **140**
Твоє слово дуже розпечене – і твій
раб його полюбив. **141** Я є юнаком і
зневаженим, я не забув твої оправдан-
ня. **142** Твоя праведність – правед-
ність навіки, і твій закон – правда.
143 Скорботи і скрута мене знайшли,
твої заповіді – моє повчання. **144** Твої
свідчення – навіки праведність. Вро-
зуми мене – і буду живим. **145** Я за-
кричав всім моїм серцем – вислухай
мене, Господи! Шукатиму твої оправ-
дання. **146** Я закричав до тебе – спаси
мене, і збережу твої свідчення. **147** Я
випередив в негоді і закликав, я пок-
лав надію на твої слова. **148** Мої очі
випередили ранок, щоб повчатися
твоїх слів. **149** Господи! Почуй мій
голос за твоїм милосердям, оживляй
мене за твоїм судом. **150** Ті, що мене
переслідували, наблизили беззаконня,
а віддалилися від твого закону. **151**
Близько є Ти, Господи! І всі твої до-
роги – правда! **152** Віддавна я пізнав
твої свідчення, бо Ти їх навіки зас-
нував. **153** Глянь на моє впокорення і
визволи мене, бо я не забув твій за-
кон! **154** Суди мій суд і визволи ме-
не, оживляй мене за твоїм словом!
155 Далеке від грішників спасіння,
бо не шукали твоїх оправдань. **156**
Твої щедрості, Господи, численні!
Живи мене за твоїм судом! **157** Чис-
ленні ті, що мене переслідують і мені
дошкуляють, – я не відхилився від
твоїх свідчень. **158** Я побачив неро-
зумних і розтанув, бо не зберегли
твоїх слів. **159** Зглянься, бо я полю-
бив твої заповіді, Господи! В твоїм
милосерді оживляй мене! **160** Поча-
ток твоїх слів – правда, і навіки всі
судьби твоєї справедливості. **161** Кня-
зі марно мене переслідували, і моє
серце злякалося твоїх слів. **162** Я зра-
дію твоїми словами як той, що знай-
шов велику здобич. **163** Я зненавидів
і зогидів неправедність, а полюбив
твій закон. **164** Сім разів в день я те-
бе хвалив за судьби твоєї справедли-
вості. **165** Великий мир тим, що люб-
лять твій закон! І їм немає згіршення.
166 Я очікував твоє спасіння, Господи,

і полюбив твої заповіді! **167** Моя душа зберегла твої свідчення і їх дуже полюбила. **168** Я зберіг твої заповіді і твої свідчення, бо всі твої дороги перед Тобою, Господи. **169** Хай наблизиться моє благання перед Тебе, Господи! За твоїм словом врозуми мене! **170** Хай моє прохання ввійде перед Тебе, Господи! За твоїм словом визволи мене! **171** Хай мої губи видадуть спів, коли мене навчиш твоїх оправдань! **172** Хай мій язик виголосить твої слова, бо всі твої заповіді – праведність! **173** Хай твоя рука буде, щоб мене спасти, бо я побажав твої заповіді! **174** Я побажав твоє спасіння, Господи! І твій закон є моє повчання. **175** Живою буде моя душа і хвалитиме Тебе! І твої судьби мені допоможуть. **176** Я заблукав, наче загублена вівця. Шукай твого раба, бо я не забув Твої заповіді.

хранѝ дш҃а моа̀ свѣдѣнїѧ твоѧ, и҆ възлюби ѧ҆̀ ѕѣло̀· Съхранихъ за́повѣди твоѧ и҆ свѣдѣнїѧ твоѧ, ꙗ҆́ко вьси пꙋтїе моѝ пр҃е тобою г҃и· (-)[42] да приближитсѧ мл҃тва моѧ̀ пр҃е тѧ г҃и, по словеси твое҆мꙋ вразꙋмѝ мѧ̂· да вни́детъ прошенїе мое пр҃е тѧ̂ [г҃и][43], по словеси твое҆мꙋ и҆зба́ви мѧ̂· ѿрыгнꙋтъ оу҆стнѣ моѝ пѣнїе, е҆гда̀ наоу҆чиши мѧ ѡ҆правда́нїе҆ твои́мъ· Провѣща́етъ ꙗ҆зы́къ мой [словеса̀][44] твоѧ, ꙗ҆́ко вьсѧ за́повѣди твоа правда· Бꙋди рꙋка твоѧ сп҃тѝ мѧ̂, ꙗ҆́ко за́повѣди твоѧ и҆зволихъ· Въжелѣхъ сп҃се́нїе твое г҃и, и҆ законъ твой поѹ҆ченїе мое е҆сть· Жива̀ бꙋдетъ дш҃а моа, и҆ въсхва́литъ тѧ̂, и҆ сꙋдбы твоѧ помогꙋтъ мн҃ѣ· Заблꙋдихъ ꙗ҆́ко ѡ҆вча̀ поги́бшее, възыщи раба твоего, ꙗ҆́ко за́повѣди твоѧ не за́быхъ·

Слава...

(Сла́ва·)

1 Пісня ступенева. 119. Катизма 18.

До Господа я закликав, коли я був у скорботі, – і Він мене вислухав. **2** Господи, визволи мою душу від неправедних губ і від обманливого язика! **3** Що дасться тобі або що додасться тобі, обманливому язикові? **4** Стріли сильного вигострені з пустинним вугіллям. **5** Горе мені, бо продовжилося моє переселення, я поселився з кидарськими поселеннями. **6** Моя душа дуже була в переселенні, **7** з тими, що ненавидять мир, я був мирний. Коли я їм говорив, вони марно воювали зі мною.

Пѣснь степеннаа̀, р҃ді)[1]· (К҃а, и҃і·)

Къ г҃ꙋ внегда скорбѣ възва̀, и҆ оу҆слы́ша мѧ̂· г҃и и҆збави дш҃ю мою ѿ оу҆стенъ непра́веденъ, и҆ ѿ зыка льсти́ва· Что дастъ ти сѧ, [и҆ли][2] что приложи̑ ти сѧ къ ꙗ҆зы́кꙋ льсти́вꙋ; стрѣ́лы си́лнаго и҆зъѡ҆щре́ны, съ ѫгльми пꙋсты́нными· Оу҆вы̀ мнѣ, ꙗ҆́ко пришельствїе мое оу҆далисѧ, вселихсѧ съ се́лы кꙋ̈дарскыми, мно́го пришелъствова дш҃а моѧ̀· Съ ненави́дѧщими ми́ра, бѣхъ ми́ренъ· Е҆гда гл҃ахъ и҆̂мъ, борѧ́хꙋ мѧ̂ тꙋне·

1 Пісня ступенева. 120.

Я підняв мої очі на гори – звідки ж прийде моя поміч? **2** Моя поміч від Господа, що створив небо і землю! **3** Не дай твоєї ноги на спотикання. Ані не задрімає той, що тебе сторожить. **4** Ось не задрімає ані не засне Той, що стереже Ізраїля. **5** Господь стерегтиме тебе! Господь – твоя охорона при твоїй правій руці! **6** В дні сонце тебе не спалить ані місяць вночі. **7** Господь обереже тебе від всякого зла! Господь обереже твою душу! **8** Господь обереже твій вхід і твій вихід віднині і довіку!

(Пѣснь степе́ннаа, р҃к)[1]·

Възведохъ о́чи моѝ въ горы, ѿнꙋ́дꙋ (же) прїидетъ по́мощь моа· Помощь моа ѿ г҃а, сътворшаго н҃бо и҆ зе́млю· Не даждь въ смѧте́нїе ногы̀ твоеѧ̀, ниже въздрѣмлетъ хранѧй тѧ̂· Се҆ не въздрѣмлетъ ни оу҆сн҃е хранѧй і҆и҃лѧ· г҃ь съхранитъ тѧ̂, г҃ь покровъ твой на̑ рꙋкꙋ деснꙋ́ю твою· Въ д҃не с҃лце не ѡ҆жеже́тъ тебе, ни лꙋна̀ но́щїю. г҃ь съхрани́тъ тѧ̂ ѿ всѧ́кого ѕла, съхранитъ дш҃ꙋ твою [г҃ь][2]· г҃ь съхрани́тъ в҆хоженїе твое, и҆ і҆схоже́нїе твое, ѿ н҃нѣ и҆ до́ вѣка·

1 Пісня ступенева. 121.

Я зрадів тими, що мені сказали: Ввійдемо до господнього дому. **2** Наші ноги стояли у твоїх дворах, Єрусалиме. **3** Єрусалим збудований, наче місто, якого причастя, його, разом. **4** Бо туди пішли племена, племена господні, свідчення Ізраїлеве, щоб визнаватися господньому імені. **5** Бо там

(Пѣснь степе́ннаа, р҃ка)[1]·

Възвеселихсѧ ѡ҆ рекши҆̑ мнѣ, в домъ г҃нь вни́демъ· Стоѧ́ще бѣхꙋ но́гы нашѧ въ дворѣхъ твои́хъ і҆ер҃ли́мъ· І҆ер҃ли́мъ ѕи́ждемъ ꙗ҆́ко гра҃, е҆мꙋже причастїе е҆го вкꙋпѣ· Тамо бо взыдоша колѣна, колѣна г҃нѧ свѣдѣнїе і҆и҃левo, и҆́сповѣдатисѧ и́мени г҃ню·

Ꙗко тамѡ сѣдоша прⷭ҇тли на сꙋдъ, престоли в домꙋ двдвѣ. Вопросите же ꙗже ѻ мирѣ і҆ерлⷭ҇имꙋ, и ѻбилїе любѧщымъ тѧ. Бꙋди же миръ в силѣ твоеи, и ѻбилїе в столпꙋстѣнахъ твоихъ. Ради братїи мои и ближнихъ моихъ, глаⷯ ꙋбо миръ ѡ тебѣ. Домꙋ ради гдⷭ҇а бга нашего, взыскахъ блгаа тебѣ.

престоли сіли на суд, престоли в домі Давидовому. **6** Попросіть же те, що для миру Єрусалима, і достаток тим, що Тебе люблять. **7** Хай же буде мир у твоїй силі і достаток у твоїх твердинях! **8** Задля моїх братів і моїх близьких я сказав, отже мир для тебе. **9** Задля дому Господа Бога нашого я пошукав добро для Тебе.

(Пѣснь степенаа, рк҃в)[1].

К тебѣ вьзведохъ ѻчи мои, живꙋщемꙋ на нбси. Се ꙗко ѻчи рабъ в рꙋкꙋ господїи своихъ, ꙗко ѻчи рабыни в рꙋкꙋ госпожа своеа, тако ѻчи наши къ гдꙋ бгꙋ нашемꙋ, дондеже ꙋщедри ны. Помилꙋи наⷭ гдⷭ҇и, помилꙋи насъ, ꙗко по многꙋ исполнихѡсѧ ꙋничиженїа. По многꙋ исполнисѧ дша наша, ꙋничиженїе гобзꙋющыхъ, и ꙋничиженїе грьдыⷯ.

1 Пісня ступенева. 122.

Я підняв мої очі до Тебе, що живеш на небі. **2** Ось, наче очі раба на руки своїх панів, наче очі рабині на руки своїх пань, так наші очі до нашого Господа Бога, аж доки не змилосердиться над нами. **3** Помилуй нас, Господи! Помилуй нас, бо ми дуже наповнилися погорди! **4** Наша душа дуже наповнилася погорди тих, що в достатках, і зневагою гордих.

(Пѣснь степеннаа рк҃г)[1].

Ꙗко аще не бы гь (-)[2] в насъ, да речетъ (нн҃ѣ)[3] і҆иль. Ꙗко аще не бы гь (-)[4] в насъ, внегда вьстати чл҃комъ на ны, ꙋбо живы пожрьли быша наⷭ, внегда прогнѣватисѧ ꙗрости [его][5] на ны. Ꙋбо вода потопила бы насъ, потокъ преиде дша наша. Ꙋбо преиде дша наша водꙋ непостоѧннꙋю. Блвенъ гь, иже не дастъ насъ в ловитвꙋ зꙋбомъ ихъ. Дша наша ꙗко (птица)[6] избависѧ ѿ сѣти ловѧщиⷯ. Сѣть ськрꙋшисѧ, и мы избавлени быхѡⷨ. Помощь наша въ имѧ гнѣ, сьтворшаго нбо и землю.

(сла,)

1 Пісня ступенева. 123.

Якщо б не *був* Господь у нас, хай скаже ж Ізраїль, **2** якщо б не Господь у нас, коли люди проти нас повстали, **3** отже живими пожерли б нас, коли Його лють запалала на нас, **4** отже вода потопила б нас, потік пройшов би крізь наші душі. **5** Отже, наша душа пройшла крізь воду не до встояння. **6** Благословенний Господь, який не дав нас на лови їхнім зубам! **7** Наша душа, наче пташина, визволилася з пастки ловців. Пастка розбилася – і ми спаслися. **8** Наша поміч в імені господньому, що створив небо і землю!

Слава...

(пѣснь степеннаа, рк҃д)[1].

Надѣющеисѧ на га, ꙗко гора сиѡнъ, не подвижитсѧ въ вѣкъ живыи въ і҆ерлⷭ҇имѣ. Горы ѻкрестъ его, и гь ѻкрестъ людїи своиⷯ, ѿ ннѣ и до вѣка. Ꙗко не ѻставитъ [гь][2] жезла грѣшныхъ, на жребїи праведныхъ, ꙗко да не прострꙋтъ праведнїи в безаконїи рꙋкъ своиⷯ. Ꙋблажи гдⷭ҇и блгиⷯ, и правымъ срⷣцемъ. Ꙋклонѧющаа же сѧ в развращенїе поведетъ гь съ дѣлающими безаконїе, миръ на іилѧ.

1 Пісня ступенева. 124.

Ті, що поклали надію на Господа, як гора Сіон, навіки не захитається той, що живе в Єрусалимі, – **2** гори довкруг нього і Господь довкруг свого народу віднині і довіку. **3** Бо Господь не залишить палицю грішних над жеребом праведних, щоб праведні не простягнули своїх рук у беззаконні. **4** Добро вчини, Господи, добрим і праведним серцем! **5** Тих же, що схиляються на розбещеність, Господь відведе з тими, що чинять беззаконня. Мир на Ізраїля!

(Пѣснь степеннаа, рк҃е)[1].

Внегда вьзвратити гь плѣнъ сїѡнъ, быхомъ ꙗко ꙋтѣшени. Тогда исполнишасѧ радости ꙋста наша, и ꙗзыкъ нашь веселїа. Тогда рекꙋтъ въ ꙗзыцехъ, вьзвеличилъ есть гь сьтворити с ними.

1 Пісня ступенева. 125.

Коли Господь повернув полон Сіона, ми стали наче потішені. **2** Тоді наші уста сповнилися радості і наш язик – веселості. Тоді скажуть між народами: Звеличив Господь, щоб вчинити з ними! **3** Звеличив Господь,

щоб вчинити з нами! Ми стали веселими. **4** Господи, поверни наш полон, як потоки на півдні! **5** Ті, що сіють зі сльозами, пожнуть з радістю. **6** Ідучи ішли і плакали, кидаючи своє насіння. Ідучи ж прийдуть з радістю, несучи свої снопи.

Възвеличилъ єсть г҃ь сътворити с нами, быхомъ веселѧщесѧ· Възврати г҃и пленєнїє наше, ꙗко потоки югомъ· Сѣющеи слезами, радостїю пожнꙋтъ· Ходѧщеи хожаахꙋ, и плакахꙋсѧ метающе сѣмена своѧ· Грѧдꙋще же прїидꙋтъ радостїю, вземлюще рꙋкоѧти своѧ·

1 Пісня ступенева. 126.

Якщо Господь не збудує дім, – даремно трудилися будівничі. Якщо Господь не стерегтиме місто, – даремно чував сторож. **2** Даремно є вам вставати вранці. Встаньте після спочинку ви, що їсьте хліб болю, коли Він дасть своїм улюбленим сон. **3** Ось Господнє насліддя – сини, винагорода плоду лона. **4** Наче стріли в руці сильного, так сини відкинутих. **5** Блаженний, хто наповнив ними своє бажання. Не завстидаються, коли говоритимуть зі своїми ворогами в брамі.

(Пѣснь степеннаа, рк҃ѕ)[1] [-][2]·

Аще не г҃ь съзиждетъ домꙋ, всꙋе трꙋдишасѧ зиждꙋщеи [-][3]· Аще не г҃ь съхранитъ гра҃, всꙋе бдѣ стрегїи· Всꙋе вамъ єсть ѹтреневати· [Въстанѣте][4] посѣдани, ꙗдꙋщеи хлѣбъ болѣзни, внегда дасть възлюбленымъ своимъ сонъ· Се достоанїє г҃не с҃нове, мзда плода чревнаго· Ꙗко стрѣлы в рꙋцѣ силнаго, тако с҃нве ѿѧтыхъ· Блаженъ [-][5], иже исполнитъ желанїє свое ѿ нихъ, не постыдатсѧ єгда г҃лютъ врагомъ своимъ въ вратехъ·

1 Пісня ступенева. 127.

Блаженні всі, що бояться Господа, що ходять його дорогами. **2** З'їси труди своїх плодів, блаженний є ти, і добре тобі буде. **3** Твоя жінка, наче плодовита виноградна лоза на боках твого дому. Твої сини, наче нові оливкові паростки довкруги твого стола. **4** Ось так буде поблагословлений чоловік, що боїться Господа. **5** Хай тебе поблагословить Господь із Сіону, – і побачиш добро Єрусалиму всі дні твого життя, **6** і побачиш синів твоїх синів! Мир на Ізраїля!

(Пѣснь степеннаа, рк҃з)[1]·

Блажени вси боѧщеисѧ г҃а, ходѧщеи в пꙋтехъ его· Трꙋды пло҃ (своихъ)[2] снѣси, блаженъ єси, и добро тебѣ бꙋдетъ· Жена твоѧ ꙗко лоза плодовита въ странахъ домꙋ твоего· С҃нве твои ꙗко лѣторасли масличныа ѡкрестъ трапезы твоеа· Се тако б҃лвитсѧ ч҃лкъ, боаисѧ г҃а· Б҃лвитъ тѧ г҃ь ѿ сїона, и ѹзриши б҃лагаа ієр҃лимꙋ всѧ д҃ни живота твоего· И ѹзриши с҃ны с҃нвъ твоихъ, миръ на ї҃илѧ·

1 Пісня ступенева. 128.

Багато разів воювали зі мною, від моєї молодості. Хай скаже сьогодні Ізраїль. **2** Багато разів воювали зі мною, від моєї молодості. Адже й не здолали мене. **3** На моїм хребті грішники чинили діла, побільшили свої беззаконня. **4** Господь праведний розіб'є шиї грішників! **5** Хай завстидаються і повернуться назад всі, хто ненавидять Сіон! **6** Хай стануть, наче трава на дахах, яка висохла раніше, ніж була зжата; **7** якою женець не наповнив своєї руки і свій подолок той, хто збирає снопи. **8** І не сказали ті, що проходять: Господнє благословення на вас! Ми вас поблагословили господнім іменем!

Слава...

(Пѣснь степеннаа, рк҃и)[1]·

Множицею брашасѧ со мною ѿ юности моеа, да речетъ (н҃нѣ)[2] ї҃иль, множицею брашасѧ со мною ѿ юности моеа, ибо не премогошѧ мѧ· На хрѣбтѣ моемъ дѣлаша грѣшници, продлъжишѧ безаконїа своѧ· Г҃ь праведенъ сѣсѣче выѧ грѣшнико҃· да постыдатсѧ и възвратѧтсѧ въспѧть вси ненавидѧщеи сїона· да бꙋдꙋтъ ꙗко трава на зданих҃, ꙗже преже въстръженїа иссше· Ꙗже не исполни рꙋкы своеа жнѧи, и лона своего рꙋкоѧти събираꙗи· И не рѣшѧ мимоходѧщеи, б҃лвенїє г҃не на вы, б҃лвихомъ вы въ имѧ г҃не·

(Слава,)

1 Пісня ступенева. 129.

З глибини я закликав до Тебе, Господи! **2** Господи, вислухай мій голос! Хай твої вуха будуть сприйнятливі до голосу мого благання! **3** Якщо спостерігатимеш за беззаконням, Господи, Господи, хто встоїть? **4** Бо від Те-

(Пѣснь степеннаа, рк҃д)[1]·

Из глꙋбины възвахъ к тебѣ г҃и, г҃и ѹслыши г҃ла мои· да бꙋдꙋтъ ѹши твои внемлюще г҃ла м҃лтвы моеа· Аще безаконїа назриши г҃и, г҃и кто посто-

и́тъ: ꙗ́ко ѿ тебѐ ѻ҆чище́нїе є҆́сть, [и҆́мени][2] ра҄
твоего потрьпѣ́хъ тѧ̀, гд҇и, потрьпѣ̀ дш҇а
моꙗ в҇ слово твое, ѹ҆пова̀ дш҇а моꙗ̀ на́ гд҇а· ѿ
стража ѹ҆тренꙗѧ до́ нощи, ѿ стража ѹ҆тре-
нѧѧ да ѹ҆поваетъ і҆и҃ль на́ гд҇а· Ꙗ҆́ко ѿ гд҇а
мл҃ть, и҆ мно́го ѿ него и҆збавле́нїе· И҆ то́и и҆з-
ба́витъ і҆и҃лѧ ѿ всѣ́хъ безако́нїи є҆го·

бе є прощення. **5** Задля твого і мені я
чекав на Тебе, Господи! Моя душа
чекала на твоє слово, **6** моя душа по-
клала надію на Господа. Від ранньої
сторожі до ночі, від ранньої сторожі
хай надіється Ізраїль на Господа! **7**
Бо від Господа милосердя, і від Нього
велике визволення. **8** І Він визволить
Ізраїля від всього його беззаконня.

(Пѣснь степе́ннаѧ, р҇л)[1] [-][2]·

Гй, не вознесе́сѧ [ср҇це моѐ][3], ни вознесо́-
шѣсѧ ѻ҆чи мои̇· Ни ходихъ в҇ вели́-
кыхъ, ни в дивных паче мене· А҆́ще не
смиреномѹдръствовах҇, но вознесохъ дш҇ѹ
мою· Ꙗ҆́ко ѿдое́ное на ма́терь свою̀, ꙗ́ко воз-
даси̇ на́ дш҇ѹ мою· да ѹ҆пова́етъ і҆и҃ль на́ гд҇а,
ѿ нн҃ѣ и҆ до́ вѣка·

1 Пісня ступенева. 130.
Господи! Моє серце не піднялося
вгору ані мої очі не піднеслися вгору,
ані я не ходив за великими ані за
подиву гідними, понад мене. **2** Якщо
я не був любителем покірності, але
підняв вгору мою душу, наче віддо-
єне від своєї матері, так віддаси на
мою душу. **3** Хай Ізраїль покладе на-
дію на Господа віднині і довіку!

(Пѣснь степе́ннаѧ, р҇ла)[1]·

Помѧни̇ гд҇и дв҃а, и҆ все́ю кро́тость є҆го·
Ꙗ҆́ко клѧтсѧ гв҇и, ѻ҆бѣщасѧ бг҇ѹ і҆ако-
влю· А҆́ще вселюсѧ в҇ селе́нїе до́мѹ моего,
а҆ли взы́дѹ на ѻ҆́дръ посте́лѧ моеа̀, а҆́ще
дамъ со́нъ ѻ҆чи́ма мои́ма, и҆ вѣж҇ама мои́ма
дрѣма́нїе, и҆ поко́й скранї́амъ мои́мъ, до́н-
деже ѻ҆бра́щѹ мѣсто гв҇и, селе́нїе бг҇ѹ і҆а́ковлю·
Сѐ слы́шахомъ [а҆][2] въ є҆фрадѣ, ѻ҆брѣто́хомъ
[а҆][3] в҇ поли̇ дѹбра́вы· Внидемъ в селе́нїа є҆го,
покло́нимсѧ на мѣстѣ, и҆дѣже стоѧ́стѣ но-
зѣ є҆го· *Воскр҇ни гд҇и в҇ поко́й твои̇, ты̇ и҆
кѷво́тъ сты́нѧ твоеа· Сщ҇е́нницы твои̇ ѻ҆бле-
кѹтсѧ правдою, и҆ прп҃днїи твои̇ възрадѹют-
сѧ, дв҃а ради раба̀ твоего не ѿврати лице
пома́занаго своего· Клѧтсѧ гь дв҃дѹ и҆́стиною,
и҆ не ѿве́ржетсѧ еа̀· *ѿ плода чре́ва твоего по-
сажѹ на прстлѣ твое́мъ, а҆́ще съхраныт сн҃ве
твои̇ завѣтъ мой, и҆ свѣдѣнїа моꙗ̀ сїа и҆́мже
наѹ҆чю̀ а҆· И҆ сн҃ве и҆́хъ до́ вѣка сѧ́дѹтъ на
прстлѣ твоемъ· Ꙗ҆́ко и҆збра̀ гь сїо́на, и҆звoли и҆̀
в жили́ще себѣ· Сѐ поко́й мой в҇ вѣкъ вѣка,
здѣ вселюсѧ, ꙗ́ко и҆зво́лихъ и҆̀· Лови́твѹ є҆го бл҃-
госло́вствѹа бл҃влю, ни́щаѧ є҆го насы́щѹ хлѣ́ба·
Сщ҇е́нникы є҆го ѻ҆блекѹ въ сп҇се́нїе, и҆ прп҃днїи
є҆го ра́достїю възрадѹютсѧ· Тѹ *възращѹ ро́гъ
дв҃ви, (ѹ҆гото́ва)[4] свѣти́лникъ пома́занѹ мо-
емѹ· Врагы̀ є҆го ѻ҆блекѹ стѹдо́м, на не́мже про-
цвѣтетъ сты́ни моꙗ·

в҇ пара҄ ѕ҇

в҇ цр҇ з҇
дѣа в҇

мала҄ г҇

1 Пісня ступенева. 131.
Згадай, Господи, Давида і всю йо-
го лагідність. **2** Бо він поклявся Гос-
подеві, обіцявся Богові Якова: **3** Не
поселюся в помешканні мого дому,
не вийду на ліжко моєї постелі, **4** хіба
дам сон моїм очам, і дрімання моїм
повікам, і спочинок моїм мізкам, **5**
доки не знайду місце Господеві, по-
селення Богові Якова. **6** Ось ми це
почули в Євфраті, знайшли це на лі-
сових полянах. **7** Ввійдемо до його
поселень, поклонимося на місці, де
стояли його ноги. **8** *Воскресни, Гос- пар2. 6
поди, на твій спочинок, Ти і кивот
твоєї святості! **9** Твої священики зо-
дягнуться в праведність, і твої препо-
добні зрадіють. **10** Задля твого раба
Давида не відверни лиця свого пома-
занника. **11** Господь поклявся Дави- црс2. 7
дові правдою і не відречеться її: *З дія. 2
плоду твого лона посаджу на твоїм
престолі. **12** Якщо твої сини збере-
жуть мій завіт і ці мої свідчення, які я
їх навчу, і їхні сини довіку сидіти-
муть на твоєму престолі. **13** Бо Гос-
подь вибрав Сіон, його зволив на по-
мешкання для Себе: **14** Це мій спочи-
нок навіки – віків, тут поселюся, бо Я
його побажав. **15** Благословлячи по-
благословлю його лов, його бідних
насичу хлібом, **16** його священиків
зодягну в спасіння, і його преподобні
зрадіють радістю. **17** Там *побільшу мал. 3
ріг Давида. Я приготував світило мо-
єму помазанникові, **18** його ворогів
зодягну встидом, на ньому зацвіте
моя святість.

(Пѣснь степе́ннаѧ, р҇лв)[1] [-][2]·

Се (нн҃ѣ)[3] что̀ добро̀, и҆ли что̀ красно̀, но
є҆́же жити бра́тїи в҇кѹпѣ: ꙗ́ко мѷро на
главѹ̀, сходѧ́щее на́ брадѹ, брадѹ а҆а́ро-
ню· Сходѧ́щее на ѻ҆мéты ѻ҆деж҇а є҆го·

1 Пісня ступенева. 132.
Ось нині що добре або що гарне,
хіба що братам жити разом? **2** Як ми-
ро на голові, що сходить на бороду,
Ааронову бороду, що сходить на руб-
ці його одежі, **3** наче аермонська ро-

са, що сходить на сіонські гори. Бо
там Господь заповів благословення
життя навіки.

Ꙗ҆́ко роса̀ а҆ермѡ́нскаѧ, сходѧ́щїа на́ горы сїѡ́нс-
кыѧ. Ꙗ҆́ко тꙋ҆ заповѣда г҃ь бл҃венїе, [-][4] живо҄ до́
вѣка.

1 Пісня ступенева. 133.
Ось же благословіть Господа всі
господні раби, що стоїте в господ-
ньому храмі, в дворах дому нашого
Бога! **2** Вночах підносіть ваші руки
до святого і благословіть Господа! **3**
Тебе поблагословить Господь із Сіо-
ну, що створив небо і землю.
Слава...

(Пѣснь степе́ннаѧ, рл҃г)[1].

Се (нн҃ѣ)[2] бл҃вите г҃а вси раби̇̀ гн҃и, стоѧ́-
щеи̇̀ въ храмѣ гн҃и, въ дворѣхъ домꙋ
б҃а нашего. В нощехъ въздѣжите рꙋкы
ва́шѧ въ ст҃а́ѧ, и҆ бл҃вите г҃а. Бл҃витъ
тѧ г҃ь ѿ сїѡ́на сътворивыи̇̀ нб҃о и҆ зе́млю.
(Сла́ва,)

1 Алилуя. 134. Катизма. 19.
Хваліть господнє ім'я, раби! Хва-
літь Господа **2** ви, що стоїте в гос-
подньому домі, в дворах дому нашо-
го Бога! **3** Хваліть Господа, бо доб-
рий Господь! Співайте його імені, бо
добре! **4** Бо Господь вибрав собі Яко-
ва, Ізраїля – собі в насліддя, **5** бо я пі-
знав, що Господь великий, і наш Гос-
подь понад всіх богів! **6** Все, що Гос-
подь побажав, створив на небі й на
землі, в морях і в усіх безоднях. **7**
єре. 10 *Він наводить хмари з кінців землі,
блискавицю зробив в дощ, Він виво-
мой2. 12 пс. 77 і 104 і 134 дить вітри зі своїх скарбів. **8** *Він по-
бив єгипетських первородних від лю-
дини до скотини, **9** послав знаки і чу-
да посеред тебе, Єгипте, на фараона і
мой4. 21 на всіх його рабів. **10** *Він побив чис-
ленні народи і вигубив сильних царів
– **11** Сіона, аморейського царя, і Ога,
васанського царя, і всі ханаанські
царства. **12** І дав їхню землю в нас-
ліддя, в насліддя Ізраїлеві – своєму
народові. **13** Господи! твоє ім'я наві-
ки і твоя пам'ять в рід і рід! **14** Бо
Господь судить свій народ і дасть
муд. 15 впроситися за своїх рабів. **15** *Ідоли
народів, срібло і золото – діла людсь-
пс. 113 ких рук. **16** *Мають уста – і не гово-
рять, мають очі – і не бачать, **17** ма-
ють вуха – і не чують, бо немає духу
в їхніх устах. **18** Подібними до них
хай будуть ті, що їх творять, і всі, що
на них надіються. **19** Доме Ізраїлів,
благословіть Господа! Доме Ааронів,
благословіть Господа! **20** Доме Леві-
їв, благословіть Господа! Ті, що бо-
яться Господа, благословіть Господа!
21 Благословенний Господь із Сіону,
що живе в Єрусалимі!

(А҆ллилꙋ̈їа, рл҃д)[1]. (ка҃ ді҃.)

Хвалите и҆мѧ гн҃е, хвалите раби̇̀ г҃а,
стоѧ́щеи̇̀ въ храмѣ гн҃и, въ дворѣхъ
домꙋ б҃а на́шего. Хвалите г҃а, ꙗ҆́ко бл҃гъ
г҃ь. По́ите и҆́мени его, ꙗ҆́ко добро̀. Ꙗ҆́ко
і҆а́кова и҆збра̀ себѣ г҃ь, і҆ил҃ѧ в҄ достоа́нїе себѣ.
Ꙗ҆́ко а҆зъ позна҃, ꙗ҆́ко ве́лей г҃ь, и҆ г҃ь нашь на҃
всѣми бо́гы. Вс҃ѧ є҆ли́ка въсхотѣ г҃ь, сътвори̇̀,
на нб҃си и҆ на земли. В мо́рихъ и҆ въ вс҃ѣ
бе́з҃днахъ. *Възводѧ̀ ѻ҆́блакы ѿ послѣ҃днихъ ꙗ҆ре҃а і҃
земли, мл҃ънїю в҄ дож҃ь сътвори̇̀. И҆зводѧи̇̀ в҄ мѡ҃ ві҃
вѣтры ѿ съкро́вищь своѝ, *И҆же порази пе́р- ѱ҃ло ѻ҃з и҆ р҃д
венца є҆гѵ҃петскыѧ ѿ ч҃лка до скота. Посла̀ и҆ р҃лд
знаменїа и҆ чꙋдеса̀ посредѣ тебе егѵ́пте, на
фараѡ́на и҆ на всѧ̀ рабы̀ є҆го. *И҆же порази̇̀ д҃ мѡ҃ ка҃
ꙗ҆зы́кы мно́гы, и҆ і҆зби̇̀ ц҃рѧ крѣпкы, сїѡ́на ц҃рѧ
а҆мо҄рре́иска, и ѻ́га ц҃рѧ васанска, и҆ всѧ̀ ц҃рьствїа
ханаа́нска. И҆ дастъ зе́млю и҆хъ достоа́нїе,
достоа́нїе і҆и҃лю лю́демъ свои́мъ. Г҃и и҆мѧ твое
в҄ вѣкъ, [и҆][2] па́мѧть твоѧ̀ в р҃о и҆ ро́дъ. Ꙗ҆́ко
сꙋди҃ г҃ь лю́демъ свои́мъ, и҆ ѻ҆ рабѣхъ свои̇҃
ѹ҆мо́литсѧ. *И҆доли ꙗ҆зы́къ, сребро̀ и҆ зла́то, мꙋд҃ро ві҃
дѣ́ла рꙋкъ ч҃лкъ. *Ѹ҆ста̀ и҆мꙋтъ, и҆ не ѱ҃ло р҃гі
гл҃ютъ. Ѻ҆чи и҆мꙋтъ, и҆ не видѧтъ. Ѹ҆́ши
и҆мꙋтъ, и҆ не слы́шатъ. [-][3] Ни бо є҆сть дꙋха
въ ѹ҆стехъ и҆хъ. Подо́бни и҆ да бꙋдꙋтъ тво-
рѧщеи̇̀ ѧ҆, и҆ вси̇̀ надѣющеисѧ на́ нѧ. До́мъ
і҆и҃левъ, бл҃вите г҃а. До́мъ а҆аро́нъ, бл҃вите г҃а.
до́мъ левїинъ, бл҃вите г҃а. Боѧщеисѧ г҃а бл҃-
вите г҃а. Бл҃ве́нъ г҃ь ѿ сїѡ́на, живыи̇̀ въ і҆ер҃-
ли́мѣ.

1 Аллилуя. 135.
Визнавайтеся Господеві, бо доб-
рий, бо навіки його милосердя! **2** Виз-
мой1. 1 сир. 18 пс. 145 дія. 14 апо. 14 навайтеся Богові Богів, бо навіки його
милосердя! **3** Визнавайтеся Господеві
панів, бо навіки його милосердя! **4** То-
му єдиному, що чинить великі чуда,
бо навіки його милосердя! **5** *Тому,
мой1. 1 єре. 10 і 51 пс. 148 що розумом створив небеса, бо наві-
ки його милосердя! **6** *Тому, що скрі-
пив землю на водах, бо навіки його

(А҆ллилꙋ̈їа, рл҃є)[1].

Исповѣдаитесѧ г҃ви, ꙗ҆́ко бл҃гъ, ꙗ҆́ко в҄
вѣкъ м҃лть є҆го. И҆сповѣдаитесѧ б҃ꙋ бо- а҃ мѡ҃ а҃ сира҃ ні҃ ѱ҃ло р҃ме дѣѧ҃ ді҃ а҆по҃ ді҃
го́мъ, ꙗ҆́ко в҄ вѣкъ м҃лть є҆го. И҆сповѣ-
даитесѧ г҃ви господе́м, ꙗ҆́ко в҄ вѣкъ
м҃лть є҆го. Сътво́ршемꙋ чюдеса̀ ве́лїа є҆ди́номꙋ,
ꙗ҆́ко в҄ вѣкъ м҃лть є҆го. *Сътво́ршемꙋ нб҃са а҃ мѡ҃ а҃ ꙗ҆ре҃а і҃ и҆ на҃ ѱ҃ло р҃ми
ра́зꙋмомъ, ꙗ҆́ко в҄ вѣкъ м҃лть є҆го. *ѹ҆твердив-

шемꙋ землю на водахъ, ꙗко в вѣкъ млть его. Сотворшемꙋ свѣтила велїа єдиномꙋ, ꙗко
в вѣкъ млть его. Слнце въ область днй, ꙗко в вѣкъ млть его. Лꙋнꙋ и звѣзды въ
в мо ві область нощи, ꙗко в вѣк млть его. *Поражъдьшемꙋ єгѷпта с первенцы (єго)[2], ꙗко в вѣкъ
в мо ві млть его. *и ізведшемꙋ іилꙗ ѿ среды и, ꙗко
в вѣкъ млть его. рꙋкою крѣпкою и мышцею высокою, ꙗко в вѣкъ млть его. Раздѣльшемꙋ чрьмное море в раздѣленїе, ꙗко в вѣкъ млть его. И проведшемꙋ іилꙗ посредѣ его, ꙗко в
в мо ді вѣкъ млть его. *І истрасшемꙋ фараона и
силꙋ его в море чермное, ꙗко в вѣкъ милость его. провеꙋшемꙋ люди своꙗ в пꙋстыни, ꙗко в вѣкъ млть его. [-][3] Поразившемꙋ цра велїа, ꙗко в вѣкъ млть его. И оубившемꙋ црѧ крѣпкыꙗ, ꙗко в вѣкъ млть его. сїона цра
д мо ка аморренска, ꙗко в вѣкъ млть его. *И ога цра
васанска, ꙗко в вѣкъ млть его. И давшемꙋ землю ихъ достоанїе, ꙗко в вѣкъ млть его. достоанїе іилю рабꙋ своемꙋ, ꙗко в вѣкъ млть его. Ꙗко въ смиренїи нашє помѧнꙋ ны гь, ꙗко в вѣкъ млть его. И ізбавїлъ ны єсть ѿ врагъ нашихъ, ꙗко в вѣкъ млть его. даай пищꙋ всꙗкой плоти, ꙗко в вѣкъ млть его. Исповѣдаитесꙗ бꙋ нбномꙋ, ꙗко в вѣкъ милость его. [-][4]

милосердя! 7 Тому єдиному, що створив великі світила, бо навіки його милосердя! 8 Сонце на володіння днем, бо навіки його милосердя! 9 Місяць і звізди на володіння вночі,
бо навіки його милосердя! 10 *Тому, мой2. 12
що побив Єгипет з його первородними, бо навіки його милосердя! 11 *І мой2. 12
що вивів Ізраїля зпосеред них, бо навіки його милосердя! 12 Рукою сильною і високим раменом, бо навіки його милосердя! 13 Тому, що розділив Червоне море на поділи, бо навіки його милосердя! 14 І що провів Ізраїля посеред нього, бо навіки його
милосердя! 15 *І тому, що скинув мой2. 14
фаранона і його силу в Червоне море, бо навіки його милосердя! 16 Що провів свій народ крізь пустелю, бо навіки його милосердя! 17 Що побив великих царів, бо навіки його милосердя! 18 І вбив сильних царів, бо навіки його милосердя! 19 Сіона, аморейського царя, бо навіки його милосердя!
20 *І Оґа, васанського царя, бо навіки мой4. 21
його милосердя. 21 І що дав їхню землю в наслiддя, бо навіки його милосердя. 22 Наслідця Ізраїлеві, своєму рабові, бо навіки його милосердя! 23 Бо в нашому упокоренні згадав нас Господь, бо навіки його милосердя! 24 І визволив нас від наших ворогів, бо навіки його милосердя! 25 Що дає їжу всякому тілу, бо навіки його милосердя! 26 Визнавайтеся небесному Богові, бо навіки його милосердя!

(двдъ, [или їеремїи][1], рлѕ)[2].

На (рѣцѣ)[3] вавѷлонстѣй, тамо сѣдохомъ и плакахом, внегда помѧнꙋти намъ сїона. На вербїи посредѣ єа ѡбѣсихомъ ѡрганы наша. Ꙗко тꙋ въпросиша насъ плѣнншей насъ, словесъ пѣсней, и вєшей нас пѣнїе. въспойте намъ ѿ пѣсней сїонскыхъ. Како въспоемъ пѣснь гню на земли чꙋжей; аще забꙋдꙋ тебе їєрлимъ, забвена бꙋди десница моꙗ. Прильпни ꙗзыкъ мой грътани моемꙋ, аще не помѧнꙋ тебе, аще не преложꙋ їєрлима [ꙗко][4] в начало веселїа моего. Помѧни гн сны єдомскыа, в днь їєрлимль, глющаа, истощайте, истъщайте до ѡснованїи его. дщи вавѷлона ѡкаанннаа. Блженъ иже въздасть тебѣ въздаанїе твое, єже въздасть намъ. Блженъ, иже иметъ, и разбїетъ младенцꙗ твоꙗ ѡ камень. (Слва,)

1 Давидів або Єреміїн. 136.

На вавилонській ріці, там ми сиділи і плакали, коли згадали Сіон. 2 На вербах посеред неї ми повісили наші органи, 3 бо там попросили нас ті, що нас полонили, слова пісень і спів ті, що нас відвели. Заспівайте нам сіонських пісень. 4 Як заспіваємо господню пісню в чужій землі? 5 Якщо я тебе забуду, Єрусалиме, хай буде забута моя правиця! 6 Хай мій язик прилипне до мого горла, якщо не згадаю тебе, якщо не поставлю перше Єрусалим як начало моєї радості! 7 Господи, в день Єрусалиму згадай едомських синів, які говорили: Нищіть! Нищіть його до основ! 8 Нещасна дочко вавилонська, блаженний той, хто тобі віддасть твою винагороду, яку ти нам віддала. 9 Блаженний той, хто візьме і розіб'є твоїх немовлят об камінь. Слава...

([ѱло двдъ, (аггеа и) захарїа][1], рлз)[2].

Исповѣмсꙗ тебѣ гн всѣмъ срцемъ моим, [и пре агглы въспою тебѣ. Ꙗко оуслыша [всꙗ][3] глы оустъ мой][4]. Поклонюсꙗ къ црквиі стѣи твоеи, и ісповѣсꙗ

1 Псалом Давидів. Ангея і Захарія. 137.

Визнаватимуся Тобі, Господи, усім моїм серцем! І співатиму Тобі перед ангелами! Бо Ти вислухав всі слова моїх уст. 2 Поклонюся до твоєї святої церкви і визнаватимуся твоєму і мені

за твоє милосердя і твою правду. Бо
Ти вивищив твоє святе ім'я понад у-
се. **3** В тому дні, коли закличу до Те-
бе, скоро вислухай мене. Розможиш
мене в моїй душі твоєю силою. **4** Хай
визнаються Тобі, Господи, всі земні
царі! Бо всі почули слова твоїх уст. **5**
І заспівають в господніх піснях, бо
велика господня слава! **6** Бо Господь
високий і зглядається на впокорених,
і високе здалека пізнає. **7** Якщо піду
посеред скорботи, Ти мене оживля-
тимеш. На гнів моїх ворогів Ти прос-
тягнув свою руку – і мене спасла
твоя правиця. **8** Господь віддасть за
мене! Господи, твоє милосердя наві-
ки! Не погорди ділами твоїх рук!

1 Вкінці. Псалом Давидів. Захарія.
138.

Господи! Ти мене випробував і ме-
не пізнав. **2** Ти пізнав моє сідання і
моє вставання. Ти зрозумів мої заду-
ми здалека. **3** Стежку мою і протоп-
тану дорогу мою Ти дослідив, і всі
мої дороги ти передбачив. **4** Бо немає
обмани на моєму язику. **5** Ось Гос-
поди, Ти пізнав все, останнє і давнє.
Ти мене зліпив і поставив на мені
твою руку. **6** Мені дуже подиву гідне
твоє знання, скріпилося, не зможу
осягнути його. **7** Куди піду від твого
духа і від твого лиця куди втечу? **8**
ам. 9 *Якщо піду на небо, Ти є там. Якщо
зійду до аду, Ти є там. **9** Якщо вранці
візьму мої крила, і поселюся в кінцях
моря, **10** адже і там твоя рука мене
попровадить, і вдержить мене твоя
правиця. **11** І я сказав: Хіба темрява
мене потопче і ніч просвітлення в
моїй їжі? **12** Бо темрява не затем-
ниться від тебе і ніч освітиться як
день. Як її темрява, так і її світло. **13**
Бо Ти створив мої нутрощі, взяв мене
від лона моєї матері. **14** Визнавати-
муся Тобі, бо Ти став страшно по-
диву гідним. Подиву гідні твої діла, і
моя душа дуже *це* знає. **15** Від Тебе
не сховалася моя кість, яку Ти зробив
у тайні, і мій склад в глибинах землі,
16 невчинине мною побачили твої
очі. І в твоїй книзі всі запишуться, в
дні будуть зліплені і ніщо в них. **17**
Мені ж дуже чесними були твої дру-
зі, Боже! Дуже закріпилися їхні воло-
дарства, **18** вичислю їх і понад пісок
розмножаться. Я піднявся і я ще є з
Тобою, **19** якщо вигубиш грішників,
Боже. Мужі крові, відхиліться від ме-
не, **20** бо ви є ревнивими в задумах,
даремно візьмуть твої міста. **21** Гос-
поди! Чи я не зненавидів тих, що Те-
бе ненавидять, і не розтанув за твоїх
ворогів? **22** Я їх зненавидів доскона-
лою ненавистю, вони мені стали як
вороги. **23** Досліди мене, Боже, і піз-

имени твоемꙋ, о млти твоей и истинѣ
твоей· Ꙗко възвеличилъ еси о всѣмъ имѧ
[твое стое][5]· Вонь же днь аще призовꙋ тѧ, скоро
оуслыши мѧ· Оумножиши мѧ в дши моей силою
[твоею][6]· да исповѣдатсѧ тебѣ Ги вси црїе
земстїи, ꙗко оуслышаша всѧ глы оустъ
твоих· И въспоютъ в пѣснехъ гнѧхъ, ꙗко
велїа слава гнѧ· Ꙗко высокъ Гь, и смиренаѧ
призираетъ, и высокаа издалеча съвѣсть· Аще
поидꙋ посредѣ скорби, живиши мѧ· На гнѣвъ
врагъ моих простретъ рꙋкꙋ свою, и спсе мѧ
десница твоѧ· Гь въздастъ за мѧ· Ги млть
твоѧ в вѣкъ, дѣла рꙋкъ твоих не презри·

(в конецъ, ѱло, двдъ, [захарїа][1], рли)[2]·
Ги искꙋсилъ мѧ еси, и позналъ мѧ еси·
Ты позна сѣданїе мое, и въстанїе мое·
Ты разꙋмѣ помышленїа моѧ издалече·
Стезю мою и потлаченꙋю мою ты еси
изслѣдовалъ· И всѧ пꙋти моѧ провидѣ, ꙗко
нѣсть [лести][3] въ ꙗзыцѣ моемъ· Се Ги, ты
разꙋмѣ всѧ послѣднѧа и древнѧа· Ты созда мѧ, и
положи на мнѣ рꙋкꙋ твою· Оудивисѧ разꙋм твой
ѿ мене, оутвердисѧ, не възмогꙋ к немꙋ· Камо
поидꙋ ѿ дха твоего, и ѿ лица твоего камо
бѣжꙋ; *аще взыдꙋ на нбо, ты [тамо еси][4], амѡ д
аще снидꙋ въ адъ, тамо еси· Аще возмꙋ крилѣ
мои рано, и вселюсѧ в послѣднихъ морѧ, и тамо бо
рꙋка твоа наставитъ мѧ, и оудръжитъ мѧ
десница твоа· И рѣхъ, еда тма поперетъ мѧ, и
нощъ просвѣщенїе в пищи моей· Ꙗко тма не
помрачитсѧ ѿ тебе, и нощъ ꙗко днь просвѣ-
титсѧ· Ꙗко тма еа, тако и свѣт еа· Ꙗко
ты созда (оутробы)[5] моѧ [-][6], въспрїѧлъ мѧ из
чрева матере моеа· Исповѣмсѧ тебѣ, ꙗко стра-
шно оудивилсѧ еси· Чюдна дѣла твоѧ, и дша
моѧ знаетъ ѕѣло· Не оутаисѧ кость моа ѿ
тебе, юже сътворил еси в таинѣ, и съставъ
мои в преисподнихъ землѧ· Не съдѣланое мое
видѣста очи твои, и въ книзѣ твоей вси
напишꙋтсѧ· Въ дне съзиждꙋтсѧ, и ничтоже
в нихъ· Мнѣ же ѕѣло честни быша дрꙋѕи
твои Бе, ѕѣло оутвердишасѧ владычествїа их·
Изчтꙋ ихъ, и паче пѣска оумножатсѧ· Въс-
тахъ и еще есмь с тобою, аще избїеши грѣ-
шникы Бе· Мꙋжїе крови оуклонитесѧ ѿ мене,
ꙗко (ревниви есте)[7] в помышленихъ, прїимꙋтъ в
сꙋетꙋ грады твоѧ· Не ненавидѧщаѧ ли тѧ
Ги възненавидѣхъ, и о вразѣх твоихъ иста-
ѧхъ; съвершеною ненавистїю възненавидѣх ихъ;
въ врагы быша ми· Искꙋси мѧ Бе, и оувѣждь

сер҃це моѐ· (и҆) стажѝ мѧ̀, и҆ разꙋмѣ́й пꙋти
моѧ̀· и҆ ви́ждь а҆́ще пꙋть беззако́нїа во мнѣ̀, и
наста́ви мѧ̀ на пꙋть вѣ́ченъ·

най моє серце! Досліди мене і пізнай
мої дороги! **24** І поглянь чи в мені є
дорога беззаконня. І попровадь мене
на вічну дорогу.

(в коне́цъ, ѱало́мъ дв҃въ, рл҃д)[1].

Измѝ мѧ̀ г҃и ѿ чл҃ка лꙋка́ва, ѿ мꙋжа
непра́ведна и҆зба́ви мѧ̀· и҆̀же помы́слиша
непра́вдꙋ в сер҃ци, весь дн҃ь ѡ҆полча́хꙋ бра-
ни· *И҆зъѡстри́шѧ ꙗ҆зы́къ свой ꙗ҆́ко кри҃ л҃
ѕмїи́нъ· ꙗ҆́дъ а҆́спиденъ под̾ ᲂу҆стна́ми и҆́хъ·
(-)[2] Сохранѝ мѧ г҃и и҆з рꙋкѝ грѣ́шнича, ѿ
чл҃къ непра́веденъ и҆змѝ мѧ̀· и҆̀же помы́слиша
запѧтѝ стопы̀ моѧ̀, съкры́шѧ гръ́дїи сѣ́ть
мнѣ̀· и҆ ю҆́жи препѧ́шѧ сѣ́ть нога́ма мои́ма,
при стезѝ съблаꙁны положи́шѧ мѝ· (-)[3] рѣ́хъ
г҃ви, б҃ъ мой е҆си ты, вънꙋши г҃и гла́съ моле́нїа
моего· г҃и г҃и си́ла сп҃се́нїа моего, ѡ҆сѣни́лъ е҆си
на главою моею̀ в дн҃ь бра́ни· не прада́ждь мене
г҃и ѿ жела́нїа моего грѣ́шникꙋ· помы́слиша
на́ мѧ, не ѡ҆ста́ви мене, да не когда̀ възне-
сꙋтсѧ· [-][4] Глава̀ ѡ҆крꙋже́нїа и҆́хъ, тр҃ꙋ ᲂу҆с-
те́нъ и҆́хъ покры́етъ и҆́хъ· Падꙋтъ на ни҃
ю҆́глїа (огнена)[5] низложи́ши и҃, в страсте҃, [и҆][6]
не постоѧ́тъ· Мꙋжъ ꙗ҆зы́ченъ, не и҆спра́витъ-
сѧ на землѝ· мꙋжа́ непра́ведна ꙁло̀ ᲂу҆лови́тъ въ
и҆стлѣ́нїе· Позна́хъ ꙗ҆́ко сътвори́тъ г҃ь сꙋдъ
[ни́щымъ][7], и҆ ме́сть ᲂу҆бо́гымъ· ѡ҆ба́че пра́ве-
нїи и҆сповѣ́дѧтсѧ и҆́мени твоемꙋ, и҆ вселѧ́т-
сѧ пра́вїи с лицемъ твои́мъ·
(Сла,)

1 Вкінці. Псалом Давидів. 139.
2 Господи! Визволи мене від лу-
кавої людини! Визволи мене від не-
праведного мужа! **3** Вони задумали
неправедність в серці, цілий день ста-
вали в лави до бою. **4** *Вигострили рим. 3
свій язик, наче зміїний, отрута гаспи-
дів під їхніми губами. **5** Охорони ме-
не, Господи, від руки грішника! Виз-
воли мене від неправедних людей,
які задумали покласти спотикання
моїм крокам! **6** Горді сховали мені
засідку і натягнули шнур, пастку мо-
їм ногам, поставили мені згіршення
близько стежки. **7** Я сказав Господе-
ві: Бог мій є Ти! Послухай, Господи,
голос мого благання! **8** Господи! Гос-
поди, – сила мого спасіння! Ти оті-
нив мою голову в дні бою, **9** не видай
мене, Господи, грішникові без мого
бажання! Задумали проти мене, не
покинь мене, щоб часом не підняли-
ся! **10** Голова їхнього паморочення,
труд їхніх губ їх покриє, **11** впаде на
них вогняне вугілля, скинеш їх в бі-
дах, не встоять. **12** Язикатий чоловік
не випрямиться на землі. Неправед-
ного мужа зло вполює на зітління. **13**
Я пізнав, що Господь зробить суд бід-
ним і помсту убогим. **14** Одначе пра-
ведні визнаватимуться твоєму імені і
праведні поселяться з твоїм лицем.

Слава...

(ѱало́мъ дв҃въ, р҃м)[1].

Г҃и възва́хъ к тебѣ̀, ᲂу҆слы́ши мѧ̀· вонми
гла́съ мл҃твы моеа̀, е҆гда̀ въꙁꙁовꙋ̀ к те-
бѣ̀· да сѧ и҆спра́витъ моли́тва моѧ̀ ꙗ҆́-
ко кади́ло пре́д тобою, въздѣ́ѧнїе рꙋкꙋ
моею̀ жрътва вече́рнѧѧ· Положѝ г҃и хране́нїе ᲂу҆с-
то́мъ мои́мъ, и҆ две́рь ѡ҆гражде́нїа ѡ ᲂу҆стна́хъ
мои́хъ· Не ᲂу҆клони сер҃це мое в словеса лꙋкавс-
твїа, непщевати вины̀ ѡ грѣсѣ́хъ· Съ чл҃кы
дѣ́лающими беззако́нїе, и҆ не съчета́юсѧ съ
и҆збранными и҆́хъ· Пока́жетъ мѧ̀ пра́ведникъ мл҃-
тїю, и҆ ѡ҆бличи́тъ мѧ, е҆ле́й же грѣ́шнаго да
не нама́ститъ главы̀ моеа̀· Ꙗ҆́ко е҆ще и҆ мл҃тва
моа въ бл҃говоле́нихъ и҆́хъ, пожръты бышѧ
при ка́мени сꙋдїѧ и҆́хъ· Оу҆слы́шатсѧ гл҃и мои̇̀,
ꙗ҆́ко възмо́гшѧ, ꙗ҆́ко тлъща землѝ просѣдесѧ
на земли. разсыпашасѧ ко́сти и҆́хъ прї а́дѣ·
Ꙗ҆́ко к тебѣ г҃и г҃и ѻ҆чи мои̇̀, на тѧ ᲂу҆по-
вахъ, не ѿими дш҃ю мою· Съхрани мѧ ѿ
сѣти ю҆̀же съставї́шѧ мѝ, и҆ ѿ съблаꙁнъ дѣ́-

1 Псалом Давидів. 140.
Господи! Я закликав до Тебе! Ви-
слухай мене. Будь уважний до голосу
мого благання, коли я закличу до Те-
бе. **2** Хай випрямиться моя молитва,
наче кадило, перед тобою. Піднесен-
ня моїх рук – вечірня жертва. **3** Гос-
поди! Поклади сторожу моїм устам і
двері загороди довкруг моїх губ. **4** Не
відхили моє серце до слів лукавства,
щоб вигадувати причини за гріхи з
людьми, що чинять беззаконня. І не
пречислюся до їхніх обранців. **5** Ме-
не скартає праведник милосердям і
мене оскаржить, олія ж грішного хай
не намастить моєї голови. Бо ще й
моя молитва в їхньому вподобанні, **6**
зарізані в жертву були при камені
їхні судді. Почуються мої слова, бо
мали силу. **7** Наче товщ землі розір-
вався на землі, розсипалися їхні кості
при аді. **8** Бо до Тебе, Господи, Гос-
поди мої очі! На Тебе я поклав надію,
не забери моєї душі! **9** Охорони мене
від пастки, яку мені приготували, і
від згіршення тих, що чинять безза-

коння! **10** Грішники впадуть у своїх засідках. Я є сам, доки не мину.

лающыѧ беззаконїе. Впадꙋтсѧ въ мрежа своѧ грѣшницы, єдінъ єсмь азъ дондеже прейдꙋ.

1 Розуму Давидового. Коли він був у печері. Молитва. 141.

2 Моїм голосом я закликав до Господа! Моїм голосом помолюся до Господа! **3** Вилию перед ним моє благання, сповіщу перед ним мій біль. **4** Коли зникає від мене мій дух і Ти пізнав мої стежки, на цій дорозі, по якій я ходив, мені сховали засідку. **5** Я дивився направо і оглядався, і не було того, що знав мене. Пропала від мене втеча, і немає того, хто шукав би мою душу. **6** Я закликав до Тебе, Господи, сказав: Ти є моя надія, моя частка на землі живих. **7** Будь уважний до моєї молитви, бо я дуже упокорився. Визволи мене від тих, що мене переслідують, бо скріпилися понад мене. **8** Виведи з в’язниці мою душу, щоб визнаватися Твоєму імені, мене очікують праведники. Аж доки мені не віддаси.

(разꙋма двдвъ. внегда быти емꙋ в пещерѣ. млтва. рма)[1].

Гласомъ моймъ къ Гꙋ воззвахъ, гласомъ моимъ къ Гꙋ помолюсѧ. Пролѣю предъ нимъ млтвꙋ мою, печаль мою предъ нимъ возвѣщꙋ. Внегда изчезаетъ ѿ мене дꙋхъ мой, и ты позна стезѧ моѧ. На пꙋти семъ, по немꙋже хождахъ, скрыша сѣть мнѣ. Смотрѣхъ одеснꙋю, и возглѧдахъ, и не бѣ знаай мене. Погибе бѣгство ѿ мене, и нѣсть взыскаай дшꙋ мою. Воззвахъ к тебѣ Ги, рѣхъ, ты еси оуповаӕнїе мое, часть моѧ [єси][2] на земли живыхъ. Вонми млтвꙋ мою, ӕко смирихсѧ ѕѣло. Избави мѧ ѿ гонѧщихъ мѧ, ӕко оукрѣпишасѧ паче мене. Изведи из темницы дшꙋ мою, исповѣдатисѧ имени твоемꙋ [-][3]. Мене ждꙋтъ праведницы, дондеже воздаси мнѣ.

1 Псалом Давидів. Коли його переслідував його син Авесалом. 142.

Господи! Вислухай мою молитву! Сприйми моє благання у твоїй правді! Вислухай мене у твоїй праведності! **2** І не входи на суд з твоїм рабом, бо перед Тобою не оправдається жодний живий! **3** Бо ворог переслідував мою душу, впокорив до землі моє життя, посадив мене в темних, наче мертвих віку. **4** І в мені ослаб мій дух. В мені стривожилося моє серце, **5** я згадав давні дні. Я навчався в усіх твоїх ділах і в ділах твоїх рук навчався. **6** Я підняв до тебе мої руки, моя душа, наче безводна земля, до Тебе. **7** Скоро вислухай мене, Господи! Щез мій дух, не відверни твоє лице від мене, і уподібнюся до тих, що сходять до рову. **8** Дай мені вранці почути твоє милосердя! Бо на Тебе я поклав надію. Скажи мені, Господи, дорогу, якою піду! Бо до Тебе я підняв мою душу. **9** Визволи мене від моїх ворогів, Господи! До тебе я прибіг, **10** навчи мене чинити твою волю! Бо Ти є мій Бог! Твій добрий дух мене наставить на правильну землю. **11** Задля твого імені, Господи, живитимеш мене! Твоєю справедливістю виведеш з клопоту мою душу. **12** І твоїм милосердям вигубиш моїх ворогів і знищиш всіх, що дошкуляють моїй душі. Бо я є твоїм рабом.

Слава...

ѱломъ двдвъ, егда [гонѧше и авесаломъ снъ его][1], рмв)[2].

Ги оуслыши млтвꙋ мою, внꙋши моленїе мое во истинѣ твоей. Оуслыши мѧ в правдѣ твоей, и не вниди в сꙋдъ с рабомъ твоимъ, ӕко не оправдитсѧ предъ тобою всѧкъ живый. Ӕко погна врагъ дшꙋ мою, смирилъ есть в земли животъ мой. Посадилъ мѧ есть в темныхъ ӕко мертвыѧ вѣкꙋ, и оуны во мнѣ дхъ мой. Во мнѣ смѧтисѧ срце мое, помѧнꙋхъ дни древнѧѧ. [-][3] Пооучихсѧ во всѣхъ дѣлехъ твоихъ, (и) в дѣлехъ рꙋкꙋ твоею пооучахсѧ. Воздѣхъ [к тебѣ рꙋцѣ мои][4], дша моѧ ӕко землѧ безводнаѧ тебѣ. (-)[5] Скоро оуслыши мѧ Ги, изчезе дхъ мой. Не ѿврати лица твоего ѿ мене, и оуподоблюсѧ низходѧщимъ в ровъ. Слышанꙋ сотвори мнѣ заоутра млсть твою, ӕко на тѧ оуповахъ. Скажи ми Ги пꙋть, воньже пойдꙋ, ӕко к тебѣ взѧхъ дшꙋ мою. Изми мѧ ѿ врагъ моихъ Ги, к тебѣ прибѣгохъ, наоучи мѧ творити волю твою. Ӕко ты еси Бгъ мой, дхъ твой блгый наставитъ мѧ на землю правꙋ. Имени твоего ради Ги живиши мѧ, правдою твоею изведеши ѿ печали дшꙋ мою, и млстїю твоею потребиши врагы моѧ. И погꙋбиши всѧ стꙋжающаѧ дши моей, ӕко [азъ рабъ твой єсмь][6].

(Слава,)

([ѱалѡ́м]¹ дв҃двъ къ голїа́ду, р҃мг)²·
(к҃а к҃·)

Благословенъ г҃ь б҃ъ мой, наоу́чаай рꙋцѣ мои на ѻ҆пльченїе, прьсты моа на брань· Млⷭ҇ть моа и҆ прибѣжище мое, застꙋпникъ мой и҆ і҆зба́витель мой, защи́титель мой, и҆ на́нь оу҆повахъ· Повинꙋан люди моа подъ ма· *г҃и, что҆ е҆сть ч҃лкъ, ꙗ҆́ко сказа́са е҆си е҆мꙋ, ли с҃нъ ч҃лчь, ꙗ҆́ко вмѣнꙗ́е҆ши и҆̀ ч҃лкъ сꙋетѣ оу҆подобиса дн҃їе е҆го ꙗ҆́ко сѣнь прехо́дать· г҃и прекло́н н҃беса [-]³, и҆ сни́ди, косни́са гора́мъ и҆ въздыматса· Блесни мо́лнїа, и҆ ражене́ши и҆̀х· послѝ стрѣлы твоа, и҆ смꙋти́ши и҆̀х· Послѝ рꙋ́кꙋ твою свы́ше, и҆зми ма и҆ і҆зба́ви ма ѿ вод мно́г, ѿ рꙋкъ с҃но́въ чꙋжихъ· и҆́хъ (же) оу҆ста̀ гл҃аша сꙋетꙋ, и҆ десни́ца и҆́хъ десни́ца неправды· Б҃же пѣснь но́вꙋ въспою тебѣ, въ ѱалтыри десатострꙋннѣмъ пою тебѣ· дающемꙋ сп҃сенїе црⷭ҇емъ, и҆збавлꙗ́ющемꙋ дв҃да раба своє҆го ѿ ѻ҆рꙋжїа лю́та· и҆зба́ви ма и҆ і҆змѝ ма и҆з рꙋки с҃но́въ чꙋжихъ· И҆́хже оу҆ста̀ гл҃аша сꙋетꙋ, и десница и҆̀ десни́ца непра́вды· И҆́хъ (же) с҃нове [и҆́хъ]⁴ ꙗ҆́ко новосаже́на, въдрꙋжена въ ю́ности своеи· дщера и҆́хъ оу҆добре́ны, преоу҆красшены ꙗ҆́ко подобїе црⷭ҇кве· храни́лища и҆̀х и҆спо́лнь, ѿрыга́юща ѿ сеа въ ѻ҆нꙋ· ѻ҆вца и҆̀х многопло́дны, мно́жащаса въ исхо́дищыхъ своихъ· Вѣло́ве и҆̀х то́лсти, нѣсть паде́нїа граде́жꙋ, ни прохо́да, ни во́пла в стогна́хъ и҆̀х· Оу҆блажи́ша лю́дїе и҆̀мже сїа сꙋть. блаже́ни лю́дїе и҆̀мже г҃ь б҃ъ и҆́хъ·

(Хвала̀, дв҃два, р҃мд·)¹

Възнесꙋ та б҃е мой црⷭ҇ю мой. и҆ бл҃вю и҆́ма твое в вѣкъ, и҆ въ вѣкъ вѣка· На всакъ дн҃ь бл҃ва̀ та, и҆ въсхвалю̀ и́ма твое в вѣкъ, и҆ въ вѣкъ вѣка· Ве́лїй г҃ь и҆ хваленъ ѕѣло̀, и҆ вели́чїю е҆го нѣсть конца̀· Ро́дъ и҆ ро́дъ въсхва́латъ дѣла твоа, и҆ си́лꙋ твою възвѣстатъ· Велико́лѣпїе сла́вы с҃ты́нꙗ твоеа̀ възгл҃ютъ, и҆ чюдеса̀ твоа повѣдатъ· и҆ си́лꙋ стра́шныⷯ твои́хъ ре́кꙋтъ, и҆ величїе твое повѣдатъ· Па́мать мно́жества бл҃гости твоеа̀ ѿрыгнꙋтъ, и҆ пра̀вдою твоею възра́дꙋютса· щ҆е́дръ и҆ мл҃тивъ г҃ь, долготрьпѣливъ и многомл҃тивъ· Бл҃гъ г҃ь вса́ческымъ, и҆ щедро́ты е҆го на всѣхъ дѣлехъ е҆го· да исповѣда́са тебѣ г҃и вса дѣла твоа, и҆ прп҃бнїи твоѝ да бл҃ватъ та· Сла́вꙋ црⷭ҇твїа твое҆го ре́кꙋ, и҆ си́лꙋ твою

вы҃ и҃ є҆вреѡ҃ в҃

1 Псалом Давидів. До Ґоліята. 143. Катизма 20.

Благословенний Господь! Мій Бог, що повчає мої руки на бій, мої пальці – на війну, **2** моє милосердя і моя охорона, мій заступник і мій визволитель, мій оборонець. І на Нього я поклав надію. Він підкоряє мій народ під мене. **3** *Господи! Чим є людина, що ти їй об’явився? Або людський син, що поважаєш його? **4** Людина уподібнилася до марноти, її дні минають, наче тінь. **5** Господи! Прихили небеса і зійди, доторкнися гір – і задимляться, **6** блисни блискавицею – і розженеш їх, пошли твої стріли – і змішаєш їх. **7** Пшли твою руку згори, визволи мене і спаси мене від великих вод, з руки чужих синів, **8** яких уста говорили марне, і їхня правиця – правиця неправди. **9** Боже! Заспіваю Тобі нову пісню! На десятиструннім псалтирі співатиму Тобі, **10** що даєш спасіння царям, що визволяєш Давида, свого раба, від поганої зброї. **11** Визволи мене і спаси мене з руки синів чужинців, яких уста заговорили марне, і їхня правиця – правиця неправди. **12** Їхні ж сини, наче нові саджанці, посаджені в своїй молодості. Їхні дочки гарні, прикрашені, наче подоба церкви. **13** Їхні покої повні, вони викидають з цього в це. Їхні вівці багатоплідні, що множаться на своїх дорогах, **14** їхні воли товсті. Немає падіння огорожі ані проходу, ані крику на їхніх вулицях. **15** Блаженним назвали народ, в якого так є. Блаженний народ, в якого Господь – його Бог!

вищ. 8 єв. 2

1 Похавала Давидова. 144.

Піднесу Тебе вгору, мій Боже! Мій царю! І поблагословлю твоє ім’я навіки і навіки – віків. **2** На кожний день благословитиму Тебе! І похвалю твоє ім’я навіки і навіки віків. **3** Великий Господь і дуже хвалебний! І Його величності немає кінця. **4** Рід і рід хвалитиме твої діла! І сповістять твою силу. **5** Розкажуть про величність слави твоєї святині і сповістять твої чуда. **6** І розповідатимуть *про* силу твоїх страшних *діл,* і розкажуть *про* твою величність. **7** Видадуть пам’ять множества твоєї доброти і зрадіють твоєю праведністю. **8** Щедрий і милосердний Господь, довготерпеливий і дуже милосердний. **9** Добрий Господь всім. І його щедрості на всіх його ділах. **10** Хай Тобі визнаються, Господи! Всі твої діла і твої преподобні хай Тебе благословляють! **11** Славу твого царства оголосять, і розкажуть про твою силу, **12** щоб об’я-

вити людським синам твою силу і славу величності твого царства. **13** Твоє царство – царство всіх віків. І твоє володіння в усякім роді і роді. **13** Вірний Господь в усіх своїх словах, і преподобний в усіх своїх ділах. **14** Господь піднімає всіх, що падають, і випрямляє всіх скинених. **15**
пс. 103 *Очі всіх надіються на Тебе, і ти даєш їм їжу у відповідний час. **16** Ти відкриваєш твою руку і все живе наповняєш добротою. **17** Праведний Господь в усіх своїх дорогах і преподобний в усіх своїх ділах. **18** Господь близький до всіх, що його прикликують, до всіх, що прикликують його в правді. **19** Він зробить волю тих, що Його бояться ,і почує їхнє благання, і їх спасе. **20** Господь охороняє всіх, що Його люблять, і вигубить усіх грішників. **21** Мої уста висмовлять господню хвалу! І хай всяке тіло поблагословить його святе ім'я навіки і навіки – віків.

Слава...

възглю, сказати сно̑вомъ чл҃чьскы̑ силꙋ твою, и̑
славꙋ великолѣпїа цр҃твїа твоего· Цр҃тво твое,
цр҃тво всѣхъ вѣкъ, и влчество твое въ всако̑
родѣ и̑ родѣ· Вѣренъ г҃ь въ [всѣхъ][2] словесехъ
свои̑, и̑ прпбнъ въ всѣхъ дѣлехъ свои̑· Пое̑млє
г҃ь вса низпадающаа, и̑ їсправлаетъ вса
низверженыа· *Очи всѣ на та ѹ҆повають, и̑ ѱло рг
ты даеши (и̑м пищꙋ)[3] въ блговрема· Ѿверза-
еши ты рꙋкꙋ твою, и̑ насыщаеши всако жи-
вотно блговоленїа· Праведенъ г҃ь въ всѣхъ пꙋ-
техъ свои̑, и прпбнъ въ всѣхъ дѣлехъ свои̑·
Близъ г҃ь всѣм призывающы̑ и̑, всѣ призыва-
ющи̑ и̑ въ истинꙋ· Волю боащи̑са его съ-
творитъ, и̑ млтвꙋ и̑х ѹ҆слышит, и̑ спсетъ
и̑хъ· Хранитъ г҃ь вса любащаа его, и̑ вса
грѣшникы потребитъ· Хвалꙋ гнїю възглютъ
ѹ҆ста моа, и да блвит всака плоть и̑ма стое
его, в вѣкъ и̑ въ вѣ вѣка·

(Сла,)

1 Алилуя. Ангея і Захарія. 145.

Хвали, моя душе, Господа! **2** Похвалю Господа в моїм житті! Співатиму моєму Богові, доки я є! **3** Не покладайте надію на князів, на людських синів, в яких немає спасіння. **4** Вийде його дух і повернеться до своєї землі. В тому дні згинуть всі його задуми. **5** Блаженний, кому Бог Я-
мой1. 1 кова – його помічник. Його надія на
дія. 14 свого Господа Бога, **6** *що створив
пс. 135 небо і землю, море і все, що в них,
сир. 18 що береже правду навіки, **7** що чи-
апо. 14 нить суд скривдженим, що дає голодним їжу. Господь звільняє зв'язаних! **8** Господь робить сліпців мудрими! Господь піднімає скинутих! Господь любить праведників! **9** Господь охороняє приходька, приймає сироту і вдову і вигубить дорогу грішних! **10** Господь зацарює навіки! твій Бог, Сіоне, в рід і рід!

(а̑ллилꙋїа, а̑ггеа, ї захарїа, рме)[1]·

Хвали душе моа г҃а, въсхвалю г҃а в жи-
вотѣ моем· Пою б҃ꙋ моемꙋ, дондеже
есмь· Не надѣитеса на кнза, [-][2] на
сыны чл҃чьскыа, в нже нѣсть спсенїа· И̑-
зыдетъ дхь его, и̑ възвратитса в землю свою.
В тои днь погибнꙋтъ вса помышленїа [его][3]·
Блаженъ, емꙋже бъ їаковль помощник [его][4], и̑ мо̑ а̑
ѹ҆пованїе его, на г҃а б҃а своего· *Сътворшаго дѣа̑ ді
нбо и̑ землю, море, и̑ вса иже в ни̑· Храна- ѱло рле
щаго истинꙋ в вѣкъ, творащаго сꙋ обиди- сира̑ ні
мы̑, дающаго пищꙋ алчющы̑· г҃ь рѣшит око- а̑пока ді
ванны̑, [г҃ь ѹ҆мꙋдраѥ слѣпца· г҃ь възводитъ
низверженыа][5], г҃ь любит правдникы· г҃ь хранит
пришельца, сира и̑ вдовꙋ прїемлет, и̑ пꙋть
грѣшны̑ погꙋбит· Въцрїтса г҃ь в вѣк, бъ
твои сїоне, в ро и̑ родъ·

1 Алилуя. 146.

Хваліть Господа, бо добрий псалом! Нашому Богові хай солодкою буде хвала! **2** Господь будує Єрусалим – Він збере розсіяних Ізраїля. **3** Він оздоровляє побитих серцем і обв'язує їхні побиття. **4** Він числить множество звізд і їм всім називає імена. **5** Великий Господь наш, і велика його сила! І його розумові немає числа! **6** Господь приймає лагідних, впокоряє ж грішників до землі. **7** Почніть Господеві у визнаванні! Співайте нашому Богові на гуслях! **8** Тому, що покриває небо хмарами, приготовляє дощ землі, що видає зелень на горах і траву на службу людям, **9** що

([а̑ллилꙋїа][1], рмѕ)[2]·

Хвалите г҃а, нко благъ, ѱалъ б҃ви наше-
мꙋ, да насладитса хваленїе· Зижаи їерли-
ма г҃ь, [-][3] разсѣанныа ї҆илева събере· И̑с-
цѣлаи сокрꙋшеныа срцем, и̑ обазаа
съкрꙋшенїа и̑хъ· И̑зчитаи множество ѕвѣздъ,
и̑ всѣ и̑мъ и̑мена нарицаа· Велеи г҃ь нашь, и̑
велїа крѣпость его, и̑ разꙋмꙋ его нѣсть числа·
Прїемла кроткыа г҃ь, смираа же грѣшникы
до земла· Начнѣте г҃ви въ исповѣданїи, пои-
те б҃ви нашемꙋ в гꙋслє· Одѣвающемꙋ нбо
облакы, готовающемꙋ земли дожь· Прозабаю-
щемꙋ на гора сѣно, и̑ травꙋ на слꙋжбꙋ члком.

іѡ҃ лд даю́щемꙋ скотѡ́м пи́щꙋ и҆̀, и҆ *птенцє́мъ вра́новѡ́мъ
призыва́ющымъ є҆го̀. Не в си́лѣ коньстѣ́и въсхо-
щетъ, ни в лысте́хъ мꙋже́скыхъ бл҃говоли́тъ.
Бл҃говоли́тъ г҃ь на боя́щыѧ є҆го, и҆ на ᲂу҆по-
ва́ющыхъ на млⷭ҇ть є҆го.

дає скотині їхню їжу і *пташатам во- йов. 39
рон, що до нього кличуть. **10** Він не
милуватиметься силою коня ані лит-
ки чоловіка не до вподоби. **11** Гос-
подь милується тими, що Його бояться-
ся, і тими, що поклали надію на його
милосердя!

(а҆ллилꙋ́їа, а҆гге́а, и҆ заха́рїа ρмз)[1].

Похвалѝ і҆ер҃лимъ г҃а, хвалѝ б҃а твоего
сїѡ́не. Ꙗ҆́ко ᲂу҆крѣпѝ верея̀ вратъ твои́хъ,
бл҃ви сн҃ы твоѧ в тебѣ. (Ꙗ҆́ко положѝ)[2]
предѣлы твоа ми́ръ, и тꙋ́ка пшени́чна
насыща́а тѧ. Посыла́ай сло́во своѐ земли̑, до ско-
рости течетъ сло́во є҆го. даю́щаго снѣгъ [свой][3]
ꙗ҆́ко во́лнꙋ, мглꙋ̀ ꙗ҆́ко пе́пелъ посыпа́ющаго.
Мета́ющаго го́лоть свой ꙗ҆́ко хлѣбы, проти́вꙋ
лицꙋ̀ мра́за є҆го кто̀ постои́тъ; послетъ сло́во
своѐ, и҆ і҆ста́етъ а҆̀. Дхне́тъ дх҃ъ є҆го, и҆ поте-
кꙋ́тъ во́ды. Възвѣща́ай сло́во свое і҆а́ковꙋ, ѻ҆прав-
да́нїа и҆ сꙋдбы своѧ і҆и҃левѝ. Не сътворѝ та́ко
вся́комꙋ ꙗ҆зы́кꙋ, и҆ сꙋдбы̀ своа не сказа̀ и҆̀мъ.
(Сл҃а)

1 Алилуя. Ангея і Захарія. 147.
Похвали, Єрусалиме, Господа!
Хвали твого Бога, Сіоне! **2** Бо Він
скріпив засуви твоїх брам, поблаго-
словив в тобі твоїх синів. **3** Бо поклав
твої границі мирними і насичує тебе
жиром пшениці, **4** Посилає землі своє
слово, швидко біжить його слово. **5**
Він дає свій сніг, наче вовну, іній по-
сипає, наче попіл, **6** кидає свій лід,
наче хліби. Хто встоїть проти лиця
його морозу? **7** Пошле своє слово – і
розтопить їх. Подме його духом – і
води попливуть. **8** Сповіщає своє сло-
во Якову, свої оправдання і судьби
Ізраїлеві. **9** Він не зробив так ніякому
народові і не об’явив їм свої судьби.

Слава...

(а҆ллилꙋ́їа а҆гге́а и҆ заха́рїа ρми)[1].

Хвали́те г҃а съ нб҃съ, хвали́те є҆го в вы́-
шнихъ. хвали́те є҆го вси а҆́гг҃ли є҆го, хва-
ли́те є҆го вся си́лы є҆го. хвали́те є҆го
сл҃нце и҆ лꙋна̀, хвали́те є҆го вся ѕвѣзды
а҆ мо҃ а҆ є҆ре҃а і҆ и҆ на ѱа҃ло ρле и҆ свѣтъ. хвали́те є҆го нб҃са нб҃съ, *и҆ вода̀ ꙗ҆же
превы́ше нб҃съ, да въсхва́лѧтъ и҆мѧ гн҃е. ꙗ҆́ко
тои рече́, и҆ бы́ша. тои повелѣ, и҆ създа́ша-
сѧ. Постави̑ ѧ҆̀ в вѣкъ, и҆ въ вѣкъ вѣка. по-
велѣнїе положи, и҆ не мимои́детъ. хвали́те г҃а
ѿ землѧ̀, змие́ве и҆ вся бе́зд҃ны. ѻ҆гнь, гра́дъ,
снѣгъ, го́лоть, дꙋхъ бꙋре́й, творя́щаа сло́во
є҆го. Го́ры, и҆ вси хо́лми. дре́ва плодоно́сна, и҆ вси̑
ке́дри. ѕвѣрїе и҆ вси̑ скоти̑. га́ды, и҆ пти́ца
перна́ты. цр҃їе земстїи̑, и҆ вси̑ лю́дїе. кн҃ѕи, и҆
вси̑ сꙋдїе земстїи̑. ю҆́ноша, и҆ дв҃ы. ста́рцы съ
ю҆́нотами, да въсхва́лѧтъ и҆́мѧ гн҃е, ꙗ҆́ко въ-
знесе́сѧ и҆мѧ того̀ є҆ди́ного. и҆сповѣданїе є҆го на
земли̑ и҆ на нб҃и, и҆ възнесетъ ро́гъ люди́и свои́хъ.
Пѣснь всѣмъ прп҃бнымъ є҆го, сн҃овѡ́мъ і҆и҃ле-
вомъ, лю́демъ приближа̀ющимся є҆мꙋ.

1 Алилуя. Ангея і Захарія. 148
Хваліть Господа з небес! Хваліть
Його на висотах! **2** Хваліть Його всі
ангели його! Хваліть Його всі сили
його! **3** Хваліть Його сонце і місяць!
Хваліть Його всі звізди і світло! **4**
Хваліть Його небеса небес *і вода, мой1. 1
що понад небесами! **5** Хай похвалять єре. 10
господнє ім’я, бо Він сказав – і і 51
сталося. Він заповів – і створилося. **6** пс. 135
Поставив їх навіки і навік – віку.
Поставив наказ – і не мине. **7** Хваліть
Господа з землі змії і всі безодні! **8**
Вогонь, град, сніг, лід, дух бурний,
що чинять його слово. **9** Гори і всі
вершки, плодоносні дерева і всі кед-
ри, **10** звірі і вся скотина, плазуни і
оперені птахи. **11** Царі землі і всі
народи, князі і всі судді землі, **12**
юнаки і дівчата, старці з молодими.
13 Хай похвалять господнє ім’я, бо
вгору піднялося ім’я Його одного!
Його визнавання на землі і небі! **14** І
піднесе ріг свого народу. Пісня всім
його преподобним, синам Ізраїлевим,
народові, що до нього наближається.

(а҆ллилꙋ́їа, ρмд)[1].

Въспои́те гв҃и пѣснь но́вꙋ, хвале́нїе є҆го в
цр҃кви преподо́бныхъ. да възвесели́тсѧ
і҆и҃ль ѻ҆ сътво́ршемъ є҆го, и҆ сн҃ове сїѡ́ни
възрадꙋ́ютсѧ ѻ҆ цр҃и свое́мъ. да въс-
хва́лѧтъ и҆мѧ є҆го в лицѣ, в тѷмпанѣ и҆
ѱалтыри да пою́тъ є҆мꙋ. Ꙗ҆́ко бл҃говоли́тъ г҃ь

1 Алилуя. 149.
Заспівайте Господеві нову пісню.
Його похвала в церкві преподобних.
2 Хай розвеселиться Ізраїль Тим, що
його створив! І сини Сіону хай зра-
діють своїм царем! **3** Хай похвалять
його ім’я в хорі! На тимпані і псал-
тирі хай Йому співають! **4** Бо Господь

любить свій народ і піднесе лагідних до спасіння. **5** Похваляться преподобні у славі і зрадіють на своїх ліжках. **6** Божі підношення в їхнім горлі. І обосічні мечі в їхніх руках, **7** щоб чинити помсту між народами, оскарження в народах, **8** зв'язати їхніх царів путами і їхніх славних ручними залізними кайданами, **9** щоб зробити в них написаний суд. Ця слава є для всіх його преподобних.

в҃ лю́дехъ своихъ, и҆ възнесе́тъ кроткыѧ въ сп҃сенїе· Въсхвалѧтсѧ преподобнїи в҃ славѣ, и҆ възрадꙋютсѧ на ло́жехъ своих҃· Възноше́нїа бж҃їа в҃ горта́ни и҆́х, и҆ мечѝ ѡ҆бою́дꙋ ѡ҆́стры в рꙋкахъ и҆́хъ. сътворити ѿмще́нїе въ ꙗ҆зы́цехъ, ѡ҆бличе́нїа в҃ людехъ· Свѧза́ти цр҃ѧ и҆͂ пꙋты, и҆ сла́вныѧ и҆͂ рꙋчны́ми ѡ҆ко́вы желѣзными, сътвори́ти в нихъ сꙋдъ написа́нъ· Сла́ва ѐи ѐсть всѣмъ прп҃бнымъ ѐго·

1 Алилуя. 150.

Хваліть Бога у його святих! Хваліть Його в закріпленні його сили! **2** Хваліть Його в силах його! Хваліть Його за множеством його величності! **3** Хваліть Його в трубнім голосі! Хваліть Його на псалтирі і гуслях! **4** Хваліть Його на тимпані і хором! Хваліть Його в струнах і органах! **5** Хваліть Його в милозвучних цимбалах! Хваліть Його в цимбалах оклику! **6** Все, що дише, хай хвалить Господа!

Слава...

(а҆ллилꙋ́їа, р҃н)[1].

Хвали́те бг҃а въ ст҃ыхъ ѐго, хвали́те ѐго въ ᲂу҆тверже́нїи силѣ ѐго· Хвали́те ѐго на си́лахъ ѐго, хвали́те ѐго по премно́гомꙋ величи́ствїю ѐго· Хвали́те ѐго въ гласѣ трꙋ́бнѣ, хвали́те ѐго въ ѱалты́ри и҆ гꙋслехъ· Хвали́те ѐго в тѷмпанѣ и҆ ли́цѣ, хвали́те ѐго въ стрꙋнахъ и҆ ѡ҆рганѣхъ· Хвали́те ѐго в҃ кѷмвал҃ѣ доброгла́сныхъ, хвали́те ѐго в҃ кѷмва́лѣхъ восклица́нїа· Всѧ́ко дыханїе да хвали́тъ г҃а· [-][2]

(Сла́ва·)

1 Цей Давидів псалом написаний окремо і поза числом. Коли він сам боровся і вбив Ґоліята.

Малим був я між моїми братами і молодший в домі мого батька. Я пас овець мого батька. **2** Мої руки зробили орган, і мої пальці настроїли псалтир. **3** І хто сповістить моєму Господеві? Сам Господь, сам почує. **4** Він сам послав свого ангела і взяв мене від овечих отар мого батька і помазав мене олією свого намащення. **5** Мої брати гарні і великі, і Господь їх не уподобав. **6** Я вийшов назустріч чужинцеві, і він мене прокляв своїми ідолами. **7** Я ж, вирвавши в нього меч, відрубав йому голову і забрав погорду з ізраїльських синів.

Сен ѱало́мъ ѡ҆собъ пи́санъ, (и҆ внѣ числа̀, двд҃въ)[1]. ѐгда ѐді́нъ бра́сѧ, (и҆ ᲂу҆би́тъ) голїа́да·

Ма́лъ бѣхъ в҃ бра́тїи моей, и҆ ю҆ннѣйшїи в҃ домꙋ ѿц҃а моего, пасѧхъ ѡ҆вца̀ ѿц҃а моѐго· Рꙋцѣ мо̀и сътвори́шѧ ѡ҆рганъ, и҆ пе́рсти мо̀и съста́виша ѱалты́рь· И҆ кто̀ възвѣсти́тъ гв҃и моемꙋ; самъ г҃ь, самъ ᲂу҆слы́шитъ· Самъ посла̀ а҆́гг҃ла своего, и҆ ѝзѧтъ мѧ̑ ѿ [пастве̑][2] ѡ҆́вчїи ѿц҃а моѐго, и҆ пома́за мѧ̑ ѐлеѡ҆ помаза́нїа своего· Бра́тїа моѧ̀ добри и҆ вели́цы, и҆ не бл҃гоболи в ни҆́х г҃ь· И҆зыдохъ въ срѣтенїе и҆ноплемѐнникꙋ, и҆ прокла́тъ мѧ̑ и҆́долы свои́ми· А҆́зъ же и҆сто́ргъ (ме́чь ѿ него)[3], ѡ҆безгла́вихъ ѐго, и҆ ѿѧ́хъ поноше́нїе ѿ сн҃овъ ї҆и҃левъ·

1-а пісня, пісня Мойсея з Виходу, глава 15.

а҃ пѣ́снь, пѣснь мѡѷсе́ова, ѿ и҆схо́да, гл҃а, е҃і·

2-а пісня, пісня Мойсея з Второзаконня, глава 32.

в҃ пѣснь, пѣснь мѡѷсе́ова, вто́ра́го зако́на, гл҃а, л҃в·

3-а пісня, пісня Анни, матері пророка Самуїла, 1-а Царств, глава 2.

г҃ пѣснь, пѣснь а҆́ннина, ма́тере самꙋи҆́ла прр҃ка, а҃ цр҃ствъ, гл҃а, в҃·

4-а пісня, молитва святого пророка Аввакума, глава 3.

д҃ пѣснь, мл҃тва ст҃го прр҃ка а҆вва́кꙋма, гл҃а, г҃·

5-а пісня, пісня святого пророка Ісаї, глава 26.

є҃ пѣснь, пѣснь ст҃го ї҆са́їа прр҃ка, гл҃а, к҃ѕ·

6-а пісня, молитва пророка Йони, глава 2.

ѕ҃ пѣснь, моли́тва і҆ѡ́ны пророка, гл҃а, в҃·

7-а пісня, трьох святих юнаків у пророка Даниїла, глава 3.

з҃ пѣснь, ст҃ыхъ трїехъ ѡ҆трокъ, в҃ прр҃кꙋ дан҃і, гл҃а, г҃·

и҃ пѣснь, пѣнїе ст҃ыхъ трїехъ отрокъ, въ прⷪ҇рку данїи҃, гл҃а, г҃·

ѳ҃ пѣснь, пѣснь престыѧ бц҃а, еѵа́гг҃льскаа лꙋ҃ гл҃а, а҃, за҃, д҃·

і҃ пѣснь, пѣснь ст҃го прⷪ҇рка захарїи ѿца прⷣтечева, лꙋ҃ гл҃а, а҃, за҃, д҃·

8-а пісня, спів святих трьох юнаків у пророка Даниїла, глава 3.

9-а пісня, євангельська пісня Пресвятої Богородиці, Лука, глава 1, початок 4.

10-а пісня, пісня святого пророка Захарії, батька Предтечі, Лука, глава 1, початок 4.

Зача́ло при́тчамъ соломо́нимъ

Гл҃а, а҃·

При́тча [соломо́нѧ][2] сн҃а дв҃два и҆же црⷭ҇твова въ (і҆и҆льтѣхъ)[3]· разꙋмѣти прмⷣрость и҆ наказа́нїе. разꙋмѣти же словеса̀ мꙋдростїи· Прїа́ти же и҆звитїе словесъ, (и҆ разреше́нїе гада́нїи)· Разꙋмѣти же пра́вдꙋ (и҆ и҆стиннꙋ)[4], и҆ сꙋдъ и҆справлѧ́ти· да да́стъ незло́бивымъ хꙋдо́жество· ѻ҆трокꙋ же ю́нꙋ, чю́вствїе, и҆ прмⷣрость· сего (-)[5] послꙋшавъ мꙋдрыи, премꙋдрѣе бꙋдетъ· ч҃ разꙋмныи, строи́телство стѧ́житъ· разꙋмѣ́етъ же при́тча и҆ те́мно сло́во.

ѱалⷪ҇ рі҃, еклⷭ҇ а҃ — гл҃анїа же премⷣрыхъ и҆ гада́нїа· *Нача́ло прмⷣрости страхъ [гн҃ь][6]· ра́зꙋмъ же, бл҃гъ всѣмъ творѧ́щи҆мъ ю҆· Бл҃говѣ́рїе же на б҃а, (и҆) нача́ла чю́вствїа· прмⷣрость же и҆ наказа́нїе, нечести́вїи ѹ҆ничижа́ютъ· Слы́ши сн҃ꙋ наказа́нїе ѿц҃а твоего, и҆ не ѿри́ни наказа́нїа мт҃ре твоеѧ· вѣне́цъ бо (бл҃гти)[7] прїимеши на твое́мъ врьсѣ, и҆ гри́внꙋ зла́тꙋ ѡ҆ свое́й вы́и· Сн҃е да не (прельстѧ́тъ тебе)[8] мꙋжи нечести́вїи, не въсхощѝ (же) а҆́ще ѹ҆молѧтъ тѧ гл҃юще. пойдѝ с на́ми прича́стиса кро́ви, покры́емъ же в землѝ мꙋжа пра́в҃ена бе́зъ пра́вды. по́жрем же е҆го, ꙗ҆́ко а́дъ жива· и҆ во́змемъ (па́мѧть е҆го)[9] ѿ землѧ̀, стѧжа́нїе е҆го мно́го прїимемъ. и҆спо́лнимъ (-)[10] до́мы на́ша коры́стїю, жре́бїи же тво́и положѝ с на́ми. о́бще же влага́лище стѧ́жемъ всѝ, и҆ вре́тище е҆ді́но да бꙋдетъ (всѣмъ) намъ· Не ходѝ в пꙋть с ни́ми, ѹ҆клони же но́гꙋ твою ѿ стезъ

і҆сі́а н҃д, крⷤ҇ г҃ — и҆хъ· *Но́гы бо и҆хъ, на зло̀ ри́щꙋтъ, и҆ ско́ры

Початок Соломонових приповідок

Глава 1

1 Приповідки Соломона, Давидового сина, який царював між ізраїльтянами. **2** Пізнати мудрість і повчання, зрозуміти ж слова мудрості, **3** прийняти ж вислови слів і розв'язання загадок, зрозуміти справедливість і правду і правильно судити суд, **4** щоб Він дав хитрість незлобним, а молодому слузі сприйняття і премудрість. **5** Послухавши це, мудрий стане мудрішим, а розумний придбає настановлення, **6** пізнає ж притчу і темне слово, вислови ж мудрих і загадки. **7** *Початок премудрості – страх господній, а добре розуміння – всім, що його чинять. Побожність же до Бога – і початок сприймання, а безбожні погорджують мудрістю і нагадуванням. **8** Послухай, сину, нагадування твого батька і не відкидай нагадування твоєї матері. **9** Бо одержиш вінець ласки для твого верху і золотий ланцюжок для своєї шиї. **10** Сину, хай тебе не обманять безбожні чоловіки, ані не бажай, коли проситимуть тебе, кажучи: **11** Ходи з нами, стань учасником крові, неправедно ж скриємо в землі праведного чоловіка, **12** пожеремо ж його живим, так як ад, і заберемо пам'ять його з землі, **13** заберемо його великий маєток, наповнимо наші доми здобиччю. **14** Кинь же з нами твій жереб, а всі придбаємо спільний гаманець, і хай нам всім буде один мішок. **15** Не ходи в дорогу з

пс. 110
екл. 1

іс. 59 рим. 3

ними, зверни ж твою ногу з їхніх стежок, 16 *бо їхні ноги біжать до зла і є швидкі на пролиття крові. 17 Адже не без причини натягнуті є сітки для птахів, 18 бо вони учащають у вбивстві, збирають собі зло, а знищення законопереступних чоловіків погане. 19 Це є дороги всіх, що чинять беззаконня, бо безбожністю гублять свою душу. 20 Мудрість оспівується на дорогах, а на шляхах провадить сміливість, 21 на верхах оборонних стін проголошується, а при брамах, при сильних, вона сидить і при брамах міста сміливо говорить. 22 Отже, скільки років незлобні держаться праведності – не засоромляться. А безумні, ставши безбожними, є любителями гордощів, вони зненавиділи пізнання 23 і стали вартими картання. Ось вам представляю вислови мого духа, навчу ж вас мого слова.

іс. 65 і 66 єре. 3

24 *Оскільки я закликала і ви мене не почули, видавала слова і ви не сприймали, 25 але відкидали мої поради і не сприйняли мої картання. 26 Тому і я висмію вашу погибель, зрадію ж завжди, коли на вас прийде знищення, 27 або як надійде на вас замішання, знищення нагло *надійде,* подібно до бурі, або коли на вас прийде скорбота і облога міста. 28 Бо буде, що коли покличете до мене, я ж не вислухаю вас. Мене шукатимуть злі і не знайдуть, 29 бо зненавиділи мудрість і не вибрали господній страх, 30 бо не побажали послухатися моїх порад, кпили ж з моїх картань. 31 Тому, отже, їстимуть плоди своїх доріг і наситяться своєю безбожністю. 32 Бо бомущо образили малят, будуть вбиті, випробування вигублює безбожних. 33 Хто ж мене слухає, поселиться в надії. Він спочине від всякого зла без страху.

Глава 2

1 Сину, якщо прийнявши мої слова і заповіді, в собі заховаєш, 2 твоє вухо послухає мудрість і приставиш твоє серце до сприймання – дали й на повчання твоєму синові. 3 Бо якщо прикличеш мудрість і даси твій голос розумінню, шукатимеш же пізнаня великим голосом, 4 і якщо шукатимеш її, як срібло, як скарби її шукатимеш, 5 тоді пізнаєш господній страх і знайдеш боже пізнання. 6 Бо Господь дає мудрість, і від його лиця пізнання і розуміння, 7 і збирає спасіння, як скарб, тим, що випрямлюються, охороняє ж їхній хід, 8 збереже дорогу оправдань і збереже дорогу тих, що його хвалять. 9 Тоді зрозумієш праведність і суд і випрямиш все твоє добро. 10 Бо якщо муд-

(суть) на пролитіе крове. Не (бес правды бо)[11]
пропинаются мрежа пернатымъ, тіи бо убі-
енію общаются, събираю себѣ злаа. разруше-
ніе же мужей законопреступникъ зла. Се
(суть путіе)[12] всѣх творящихъ безаконіе, не-
честіем бо, (душю свою)[13] отъемлютъ. премудрость
въ исходищихъ поется. в путехъ же дръзно-
веніе вводитъ. На връсѣх же стѣнъ забрал-
ныхъ проповѣдуется, въ вратѣхъ же сил-
ныхъ присѣдитъ, (и) въ вратѣхъ (-)[14] града
дерзающи глаголетъ. елико убо лѣтъ незлобивіи
дръжася правды не постыдятся. а безум-
ніи, досажденію суть похотницы, нечестивіи
бывше. възненавидѣша чювствіе, и повинни
быша обличеніемъ. Се предлагаю вамъ, моего

ісаіа ѯе и ѯѕ єреа г

духа глаголаніе. наоучю же вас моему словеси. *Поне-
же звах и не послушасте (мене), (-)[15] простирахъ словеса и не внимасте. но отмѣтасте
моа совѣти, (и) моихъ (-)[16] обличеніи [не
внимасте][17]. Тѣмже и азъ вашеи погибели по-
смѣюся, порадую же ся всегда, аще пріи-
детъ вамъ погыбель. (или яко млъва на вы
внезаапу)[18] разореніе (-)[19] подобно буріи пріидеть,
[или][20] егда (вамъ пріидетъ)[21] печаль и граду
обстояніе (-)[22]. Будетъ бо егда призовете
мя, аз же не послушаю вас. взыщутъ мене
злии и не обрящут. възненавидѣша бо премудрость. (и) страха (-)[23] господня, не изволиша. Не
хотяху (бо) (внимати моихъ совѣтъ)[24], по-
дражаху бо моя облеченіа. тѣмже убо снѣ-
дятъ своих путіи плоды, и своея нечести на-
сытятся. зане бо обидяху младыя убіени
будут, (-)[25] испытаніе нечестивыя, губитъ.
Слушаай же мене вселится на уповаціе, (и-
же)[26] безмлъствіи без страха, от всякого зла.

Глава, в.

Сыне, аще пріимеш глаголы моя (и) заповѣди
(в себѣ скрыеши)[1]. Послушаетъ прему-
дрости твое ухо. и приложиши сердце свое
разуму. (Приложиша и)[2] в наказаніе сыну
твоему. аще бо премудрость призовеши и ра-
зуму даси глас твои. чювства же взыщеши,
(гласомъ великымъ)[3]. И аще взыщеши ея, я-
ко сребра (-)[4] яко сокровища поищеши ея. тог-
да разумѣеши боязнь господню и разумъ божіи о-
бряшеши. яко господь дает премудрость, и от лица
его познаніе, и разумъ. и щадитъ исправля-
ющимъ спасеніе. защищаетъ [же][5] шествіа
ихъ, (съхранитъ)[6] [путь][7] оправданіи. и
путь хвалящимъ его съхранитъ. Тогда разу-
мѣеши правду и судъ, и исправиши вся

(твоѧ)[8] бл҃гаѧ. Аще бо пріидетъ премꙋдрость
въ твоѐ помышленіе, а чювство дш҃и твоеи доб-
ро быти изволитсѧ. Совѣтъ добръ съхранитъ
тѧ, смышленіе же преподобно съблюдетъ тѧ.
да избавитъ тѧ ѿ пꙋти зла, и ѿ чл҃ка
гл҃юща, ничтоже вѣрно. (ѿ)[9] оставльшеи пꙋти
правыѧ ходити пꙋтемъ (неправымъ)[10], (и)
веселѧщихсѧ о злѣ и радꙋющесѧ о свершеніи
зла. ихже пꙋти стропотни, (-)[11] скривлена колеса
ихъ далече тѧ (створѧтъ)[12] ѿ пꙋти права.
и чюжда ѿ праведныѧ мысли. Сн҃е да не (пос-
тигнетъ тѧ)[13] золъ совѣтъ оставлѧа оученіе
юности, и (забывыи завѣтъ бж҃іи)[14]. положилъ
бо есть при смерти домъ свои, и въ адъ съ
(безꙋмными)[15] колеса своѧ. вси ходѧщеи по немъ
не възвратѧтсѧ, ниже постигнꙋтъ стезъ
праведныхъ. ни бо постигнетъ и лѣта живота.
Аще бо быша ходили в пꙋти бл҃гы, обрѣли
оубо быша стезѧ праведныхъ гладкы. Блази бꙋ-
дꙋтъ жители на земли, незлобивіи же оста-
нꙋтъ на неи. ꙗко правіи населѧтъ землю, (-)[16]
іѡ҃ ні прпбніи останꙋтъ на неи. *Пꙋтіе нечести-
выхъ ѿ землѧ погыбнꙋтъ, законопрестꙋпницы
же, изринꙋтсѧ ѿ неѧ.

Гл҃а, г҃.

є҃ мѡ҃ д҃ ві ні҃ л҃ Сн҃е* мои гл҃ы закона не забывай. гл҃ы же
моѧ, да съблюдетъ твое ср҃це. длъготꙋ
бо житіѧ, и лѣта жизни и мира прило-
житъ ти. Млтына и вѣра, да не ос-
танꙋтъ тебе, приложи же ѧ на своеи выи. [(и)
напиши ѧ на скрижали ср҃ца твоего][1] и обрѧ-
щеши бл҃годать. И помышлѧи доброе пред
(бм҃ъ)[2] и чл҃ки. бꙋди (же) оуповаѧ всѣмъ ср-
цемъ на б҃а. а своею премꙋдростїю не величаи-
сѧ. въ всѣхъ пꙋтехъ твоихъ знаи еѧ да испра-
кри҃ ві витъ пꙋти твоѧ. [-][3] *Не бꙋди мꙋдръ о се-
бѣ, бои же сѧ б҃а и оуклонисѧ ѿ всѧкого зла.
Тогда исцѣленіе бꙋдетъ тѣлꙋ твоемꙋ, и при-
довіа д҃ сира д҃ лꙋ д҃і лежаніе костемъ твоимъ. *Чти г҃а ѿ праведныхъ
твоихъ трꙋдовъ, и начаткы даи емꙋ ѿ (пра-
ведныхъ твоихъ плодъ)[4]. да исполнѧтсѧ жит-
ница твоѧ множествомъ пшеницѧ, вино же
євреѡ҃ ві апо҃ і точила твоѧ да истачаютъ. *Сн҃е не пренема-
гаи (в законѣ)[5] гн҃и, ни ослабѣи ѿ него обли-
чаемъ. Егоже бо любитъ г҃ь, (того и) наказꙋ-
етъ, (и) біетъ (-)[6] всѧкого сн҃а (ѿц҃ъ) егоже
пріемлетъ. Блаженъ чл҃къ иже обрѣте прм҃д-
рость. и смертенъ иже оувѣдѣ прм҃дрость. Лꙋче
бо тꙋ кꙋповати, нежели злата и сребра сокрови-
ща. дражаиши (-)[7] есть каменіа многоцѣннаго.

рість прийде до твого розуму, а
сприймання вважатиметься добрим
для твоєї душі, **11** добра рада тебе
обереже. Преподобне ж розуміння
тебе берегтиме, **12** щоб спасти тебе
від дороги зла і від людини, що не
говорить нічого вірного. **13** А ті,
що покинули праведні дороги, щоб
ходити неправедними дорогами, **14**
і що веселяться злом і радіють до-
вершенням зла, **15** яких дороги по-
гані, їхні колеса викривлені, **16** да-
леко тебе відставлять від дороги
праведності і чужим *зроблять* від
праведної думки. **17** Сину, хай тебе
не захопить погана порада, покида-
ючи навчання молодості і забувши
божий завіт. **18** Бо він поклав свій
дім при смерті і свої колеса в аді з
безумними. **19** Бо всі, що ходять за
ним, не повернуться ані не осяг-
нуть стежок праведних, ані не обій-
муть їх роки життя. **20** Бо якщо б
ходили добрими дорогами, отже,
знайшли б гладкі стежки правед-
них. **21** Добрими будуть жителі на
землі, незлобні ж залишаться на
ній. Бо праведні заселять землю,
преподобні на ній залишаться. **22**
*Дороги безбожних пропадуть з йов. 18
землі, законопереступники ж вики-
нуті будуть з неї.

Глава 3

1 *Мій сину, не забувай слова мой5. 4, 12
заповідей. Твоє ж серце хай зберi- ниж. 30
гає мої слова, **2** бо додадасть тобі
довжину життя, і роки життя, і мир.
3 Милостиня і віра хай не забрак-
нуть в тебе, причіпи ж їх на своїй
шиї і напиши їх на таблиці твого
серця, і знайдеш ласку. **4** І думай
про добре перед Богом і людьми, **5**
будь же той, що всім серцем на-
діється на Бога. А своєю мудрістю
не величайся, **6** знай її на всіх твоїх
дорогах, щоб випрямила твої доро-
ги. **7** *Не будь мудрий самим со- рим. 12
бою, бійся ж Бога і зверни від вся-
кого зла, **8** тоді буде оздоровлення
твоєму тілові і дбання за твої кості. тов. 4
9 *Почитай Господа від твоїх пра- сир. 4
ведних трудів, і дай йому перво- лук. 14
плоди від твоїх праведних плодів,
10 щоб твої стодоли наповнилися
множеством пшениці, а твої токи
хай проливають вино. **11** *Сину, не єв. 12
підупадай на силах в господньому апо. 10
законі ані не слабни Ним караний.
12 Бо кого Господь любить, того й
картає, і батько бичує кожного си-
на, якого приймає. **13** Блаженна
людина, яка знайшла мудрість, і
смертний, який пізнав мудрість. **14**
Бо краще її купувати, чим скарби
золота і срібла. **15** Дорожча є від

найдорогоцінного каміння, проти неї
не поставиться нічого лукавого. Вона
добре знана всім, що наближаються
до неї. Все ж є її негідне, **16** бо дов-
жина життя і роки життя в її правиці,
і в її лівиці багатство і слава. **16** З її
уст виходить справедливість, закон
же і милосердя носить на язику. **17** Її
дороги – добрі дороги, і всі її стежки
мирні. **18** Вона – дерево життя для
всіх, що її дотримуються, і тим, що
на неї впевнено покладаються, наче
на Господа. **19** Бог мудрістю засну-
вав землю, підготував же мудрістю
небеса. **20** Його ж розумністю безод-
ні були розбиті, хмари ж пролили ро-
си. **21** Сину, не відійди, бережи ж
мою пораду і думку, **22** щоб твоя
душа жила і ласка була при твоїй
шиї. **22** Буде ж оздоровлення твоєму
тілові і додаток до твоїх костей, **23**
щоб ти ходив впевнено в мирі по
всякій твоїй дорозі, а твоя нога не
спіткнулася. **24** Бо якщо сидиш, –
будеш без страху, якщо ж спиш, –
солодкий твій сон. **25** І не злякаєшся
страху, що приходить на тебе, ані на-
паду безбожних, що находить. **26** Бо
Господь буде на всіх твоїх дорогах і
скріпить твою ногу, щоб ти не спіт-
кнувся. **27** Не припиняй добро чини-
ти потребуючому, коли твоя рука
спроможна помагати. **28** Не говори:
Пішовши повернуся і завтра дам, ко-
ли ти є спроможний робити добро, бо
не знаєш, що принесе надходячий
день. **29** Не куй зла на твого друга,
що є приходьком і поклав на тебе
надію. **30** Не ворогуй нерозумно про-
ти людини, щоб часом не вчинила
пс. 36 зло проти тебе. **31** *Не придбай по-
горди злих мужів ані не ревнуй їхнім
дорога. **32** Бо нечистий перед Госпо-
дом всякий законопереступник, до
праведних же не причисляється. **33**
Господня клятва в домах безбожних,
двори ж праведних благословляться.
34 Господь протиставиться гордим,
покірним же дає ласку. **35** Мудрі ус-
падкують славу, безбожні ж підніма-
ють безчестя.

Глава 4

1 Послухайте, діти, батьківське на-
поумлення і сприйміть пізнати ро-
зумність. **2** Даю вам добрий дар, не
покидайте мого слова. **3** Бо і я був
батькові послушним сином і улюбле-
ний перед лицем матері, **4** які гово-
рили і мене повчали: Хай закріпиться
наше слово у твоєму серці. **5** Бережи
заповіді і не забувай, придбай розу-
міння, не відхилися від слів моїх уст
ані не нехтуй сказаним моїми устами.
6 Не покинь його – і пристане до те-
бе. Полюби його – і берегтиме тебе. **7**
Початок мудрості – придбати муд-

Не противитсѧ ей ничтоже лꙋкаво, зна̀чна
ѥсть всѣмъ приближающимсѧ ей· всѧко же
(-)[8], недостоинно ей ѥсть. долгота̀ бо житїѧ̀ и
лѣта живота̀, в̾ десници ѥѧ̀. (и) в шꙋици (-)[9]
ѥѧ̀, богаство и слава· ѿ ꙋстъ ѥѧ̀ исходит̾
правда, законъ же и млть на ѧзыцѣ носитъ·
Пꙋтїе ѥѧ̀, пꙋтїе добри. и всѧ стезѧ ѥѧ̀
мирны· дрѣво животное ѥсть, всѣмъ дръжа-
щимсѧ ѥѧ̀. и въсклонѧющесѧ на ню, ѧко на
га, тверда· бгъ прмдростїю (землю основа)[10], ꙋ-
готова же нбса мꙋдростїю. разꙋмомъ (же)
[ѥго][11], бездны съкрꙋшишасѧ, облацы же по-
точиша росы· Сне не ѿпади, съблюди же мои
свѣ и помышленїе· да поживетъ дша твоѧ,
и блгть бꙋдетъ при (выи твоей)[12]. Бꙋде же
исцѣленїе плотемъ твоимъ, и приложенїе [кос-
темъ твоимъ][13]. да ходиши надѣѧсѧ в
мире, въ всемъ пꙋти твоемъ. а нога̀ твоа
не потикнетсѧ· аще бо сѣдиши, бе боѧзни
бꙋдеши. аще ли спиши, (сладокъ сонъ
твои)[14]. и не ꙋбоишисѧ страха нашеша (на
тѧ)· ниже ꙋстрѣмленїа ѿ нечестивыхъ на-
шеша. гь бо бꙋдетъ на всѣхъ пꙋтехъ тво-
ихъ, и ꙋтвердитъ ногꙋ твою да не потикне-
шисѧ· Не ѿими блготворити требꙋющемꙋ,
ѥгда̀ имать рꙋка твоѧ̀ помагати. не рцѝ
ѿшедъ (възвращꙋсѧ)[15] и ꙋтрѣе дам· Силꙋ
ти сꙋщꙋ блготворити, не вѣси бо что тво-
ритъ находѧи· Не кꙋи на (дрꙋга своѥго)[16] зла̀,
пришелца сꙋща и ꙋповающа на тѧ· Не враж-
дꙋи на члка безꙋма̀, да нѣчто на тѧ съ-
дѣетъ зло̀· *Не стѧжѝ злыхъ мꙋжїи поноше- ꙁа҃ло л҃ѕ
нїе, ни възревнꙋи пꙋтемъ ихъ· Нечистъ бо
пре гмъ всѧкъ законопрестꙋпникъ· с правены-
ми же не счетаваетсѧ· Клѧтва (гнѧ)[17] в до-
мѣхъ нечестивыхъ· двори же правеныхъ бл-
вѧтсѧ· гь гордымъ противитсѧ· смиреным
же даетъ блгть· Славꙋ прмдрїи наслѣдѧ· не-
честивїи же (възносѧ)[18] досаженїе·

Гла, д҃·

ꙋслышите дѣти наказанїе ѿче. и вне-
млѣте разꙋмѣвати помышленїе· даръ
блгъ даю̀ вамъ, (слова)[1] моѥго не оста-
влѧите· Снъ бо быхъ и азъ (послꙋш-
ливъ ѿцꙋ)[2], и възлюбленъ сын пре лицемъ
матере. ѧже гласта и ꙋчаста мѧ· да ꙋ-
твержаетсѧ наше слово в̾ твоѥ срци. съхранѧи
заповѣди (и) не забываи· [стѧжи разꙋм][3], не
ꙋклонисѧ ѿ глъ [ꙋстъ мои][4]. (ниже презри
гланїе мои ꙋстъ), не остави его и иметсѧ
тебе. похощи ѥмꙋ и съблюдет̾ тѧ· (Нача-

токъ прем҃рости стѧжати премꙋдрость, и въ всѧкомъ стѧжании твоемъ, стѧжи разꙋмꙋ·) взыщи его и вознесетъ тѧ. почти еѧ да тѧ обыиметъ, да дастъ главѣ твоеи, вѣнець бл҃венъ· вѣнцем же пищномъ защититъ тѧ· Слыши сн҃е и прїими моа словеса, и ꙋмножатсѧ лѣта живота твоего. да ти бꙋдꙋтъ мнози пꙋти животꙋ· пꙋтемъ бо прм҃рости оучю тѧ, наставлѧю же тебе на теченїа правaa· аще бо ходиши, не запнꙋтсѧ (стопы твоѧ)[5]· аще ли течеши, не трꙋдишисѧ· Имисѧ по мое наказанїе, не ѿпꙋстисѧ· (-)[6] съхрани (ѧ)[7] себѣ в животъ твои· на пꙋть нечестивых не наиди· не възревнꙋи пꙋтем законопрестꙋпникъ· на неmже мѣстѣ аще воѧ берꙋтъ, не наиди на то, оуклонисѧ (-)[8] ѿ них и разньстви· не оуснꙋтъ бо аще зла не сотворѧтъ, ѿиметсѧ сонъ ѿ ни и не спат· ти бо питаютсѧ пищею нечестивою, вином же нечестивомъ оупиваюсѧ· пꙋти же правєдныхъ ꙗко (огнь)[9] свѣтѧщесѧ преходѧтъ и просвѣщаютъ дондеже направитсѧ дн҃ь· а пꙋтїе нечестивыхъ темни, не вѣдѧтъ (бо) о что претыкаютсѧ· Сн҃е, мои гл҃ъ внимаи, к моимъ же словесем прилагаи (оухо твое)[10]. да не оскꙋдѣютъ источницы твои· храни ѧ въ твоемъ ср҃ци животъ бо сꙋть, обрѣтающимъ ѧ, и всеи плоти (твоеи бꙋдетъ) исцѣленїе· всѣмъ хранениемъ блюди твое ср҃це, ѿ сихъ бо (сꙋть) исходища животꙋ· ѿими ѿ себе строптива оуста, и обидливы оустны, ꙗко далече ѿ тебе сотвори· очи твои, право да зрита· (и) вѣцѣ (-)[11] твои да помаваєта правєдная, права теченїа твори твоима ногама· И пꙋти твоѧ исправлѧи· не оуклонисѧ ни на десно ни на шꙋе· възврати же (ногꙋ твою)[12] ѿ пꙋти зла· пꙋти бо десныє, вѣсть (гь)[13]. развращени же сꙋть, иже ошꙋюю· Ты же права сотвори теченїа твоѧ· хожденїа твоѧ, в мирѣ варитъ·

Гла, е·

Сн҃е (мои прм҃рость)[1] внимаи, к моимъ же словесемъ прилагаи твое оухо. да съхраниши мысль бл҃гꙋ· Чювствїе же моею оустнꙋ заповѣдаю тебѣ· Не внимаи злѣ женѣ мед бо каплетъ ѿ оустенъ жены любодѣици· Ꙗже въ врѣмѧ наслаждаетъ твой гортань послѣди же оубо горчїе жолчи обрѧщеши· (-)[2] Изоостренъ паче меча обоюдꙋ остра· Безꙋмїа бо нозѣ низводѧтъ прилѣплѧющаѧсѧ еи смертїю въ адъ· стопы же еѧ не оутвержаютсѧ· На пꙋти бо животны не находитъ,

ріст. І в усякому твоєму придбанні придбай розуміння. **8** Шукай її – і піднесе тебе вгору. Пошануй її, щоб тебе огорнула, **9** щоб дала благословенний вінець твоїй голові, вінцем же їжі тебе оборонить. **10** Послухай, сину, і прийми мої слова – і помножаться роки твого життя, щоб тобі були численні дороги життя. **11** Бо навчаю тебе доріг мудрості, наставляю ж тебе на правильні біжні. **12** Бо якщо ходиш, не спотикнуться твої стопи, якщо ж бігтимеш, не трудитимешся. **13** Прийми моє напоумлення, не відкинь, бережи їх собі для твого життя. **14** Не іди на дорогу безбожних, не ревнуй доріг законопереступників. **15** На якому лиш місці схоплюють вояки, не іди до нього, відхилися від них і будь іншим. **16** Бо не заснуть, якщо не вчинять зла, забраним буде від них сон і не сплять. **17** Бо ті годуються безбожною їжею, впиваються ж вином беззаконним. **18** Дороги ж праведних, як вогонь, що блистить, ідуть попереду і світять, доки не настане день. **19** А дороги безбожних темні, бо не знають об що спотикнуться. **20** Сину, сприйми мої слова, приклади ж твоє вухо до моїх слів, **21** щоб не вичерпалися твої джерела. Бережи їх у твоєму серці, **22** бо життя є тим, що знаходять їх, і всьому твоєму тілі буде оздоровлення. **23** Бережи твоє серце під всякою охороною, бо з них є дороги життя. **24** Забери від себе зіпсуті уста, і кривдячі губи зроби, наче далекими від тебе. **25** Хай твої очі правильно дивляться і твої повіки хай моргають праведне. **26** Правильні забіги роби твоїми ногами і випрями твої дороги. **27** Не відхилися ані вправо ані вліво, поверни ж твою ногу з дороги зла. **27a** Бо Господь знає дороги, що справа, викривленими ж є ті, що зліва. **27b** Ти ж правильними зроби твої забіги, Він в мирі випередить твої ходіння.

Глава 5

1 Мій сину, сприйми мудрість, приклади ж твоє вухо до моїх слів, **2** щоб ти беріг добрий розум. Сприймання ж моїх уст тобі заповідаю. **3** Не сприймай злої жінки, бо мед капає з губ розпусної жінки. Вона ж на час засолоджує твоє горло, **4** пізніше ж, отже, знайдеш *її* гіркішою від жовчі, вигостренішою більше від двосічного меча. **5** Бо ноги безумності зводять смертю до аду тих, що до неї пристають, її ж стопи не закріплюються, **6** бо не приходить на дороги життя, її ж

забіги блудні і нерозумні. **7** Нині ж,сину, послухай мене і не відкинь моїх слів. **8** Далеко від неї зроби ти твою дорогу і не наближайся до дверей її дому, **9** щоб ти не передав іншим твоє життя і твоє життя немилосердним; **10** щоб інші не наситилися твоєю силою, а труди ж твої не ввійшли до чужих домів. **11** І розкаєшся в твоєму кінці, коли, отже, будуть знищені частини твого тіла, **12** і скажеш: Як я зненавидів напоумлення, і моє серце відхилилося від картання, **13** і я не послухав голосу, що мене картає, і до того, що мене повчає, я не прикладав моє вухо. **14** Мало що не був я злим для кожного серед церкви і зібрання. **15** Сину, пий воду зі своїх посудин і зі своїх криниць і джерел. **16** Хай тобі не переливаються води з твого джерела і на твої дороги хай ідуть твої води. **17** Хай будуть тобі одним, і хай ніхто чужий не має участі з тобою, **18** і джерело твоєї води хай буде твоїм власним. І веселися з жінкою, що з твоєї молодості. **19** Олень любові і жереб'я твоїх ласк хай говорить з тобою, твоя хай іде за тобою і хай буде з тобою в усякому часі. Перебувай в усій любові – і будеш розмножений. **20** Не будь численним до чужої, ані не давай обнятися руками не твоєї. **21** Бо дороги чоловіка є перед очима божими, на всі ж його забіги Він споглядає. **22** Адже переступи закону ловлять чоловіка, а кожний в'яжеться шнурами своїх гріхів. **23** Цей вмирає з ненавченими, він буде відкинутий від множества свого життя, і він гине через безумність.

блꙋдна же теченїа еѧ и не бл҃горазꙋмна. Нынѣ
же сн҃е послꙋшаи мене, и не ѿвръзи моѧ словеса.
далече (ѿ неѧ сътвори ти)[3] (пꙋть твои)[4], (и)
не приближисѧ къ дверемъ домꙋ еѧ. да не пре-
даси инѣмъ живота твоего, и твоего живота
немилостивомъ. да не насытѧтсѧ инїи твоеа
крѣпости, а трꙋды же твои въ домы тꙋж-
даѧ внидꙋтъ. И раскаешисѧ напослѣдокъ [тво-
и][5], внегда оубо истрꙋтсѧ плоти тѣла твое-
го, и речеши како възненавидѣхъ наказанїе. и ѿ
ѡбличенїи оуклонисѧ ср҃це мое, (и) не послꙋшах гласа
наказающаго мѧ, и къ оучащемꙋ мѧ не прилагах
оуха моего. въ малѣ бых (ѕолъ всѧкомꙋ)[6], посредѣ
ц҃ркве и сонмища. (Сн҃е) пїи воды ѿ своихъ съсꙋдъ,
и ѿ своихъ стꙋденецъ (і) источникъ, да [-][7] прели-
ваютсѧ тебѣ воды ѿ твоего источника. (и)
въ (-)[8] твоѧ пꙋти да проходѧт твоѧ воды, да бꙋ-
дꙋтъ тебѣ единомꙋ сꙋщꙋ, и да никтоже
тꙋжь причаститсѧ тебѣ, (і) источникъ тво-
еа воды да бꙋдетъ тебѣ свои. И веселисѧ съ
женою юже ѿ юности твоеѧ, елень любви и
жребѧ твоих бл҃годатїи да бесѣдꙋетъ тебѣ. тво-
ѧ да послѣдꙋетъ тебѣ, и да есть с тобою
въ всѧко времѧ. въ (всеи любви съпребываѧи,
и)[9] оумноженъ бꙋдеши. не многъ бꙋди тꙋж-
дїи, неже ѡбѧтъ бꙋди рꙋкама не твоеа. пред
ѡчима бо сꙋть бж҃їима пꙋтїе мꙋжꙋ, всѧ же
теченїа его съзираетъ. законопрестꙋпленїа (бо)
мꙋжа оуловлѧютъ, плѣницами же (грѣхъ сво-
ихъ)[10] кождо затѧзаетсѧ. Сеи скончаваетсѧ съ
ненаказанными, ѿ множества же своего житїа
изврьжетсѧ. и погибаетъ за безꙋмїе.

Глава 6

1 Сину, якщо даси запоруку за свого друга, передаси ворогові твою руку. **2** Бо власні уста – сильна сіть для чолова, і він ловиться губами своїх уст. **3** Сину, чини те, що я тобі заповідаю, і спасешся. Бо підеш в руки злих через свого друга, будь, не піддавайся. Розгніви ж твого друга, за якого ти став запорукою, **4** не дай сну своїм очам ані не задрімай своїми повіками. **5** Щоб ти спасся, наче сарна з засідки і наче птах із сильця, **6** іди до мурашки, о лінюху, і заревнуй, бачачи її дороги, і наберися мудрості від неї. **7** Бо хоч вона не має промислу ані не має наглядача, ані не є під володарем, **8** підготовляє собі їжу в жнива і влітку ж робить велику заготовку. **8a** Або йди до бджоли і навчися, якою роботящою є, а як чесно виконує роботу, **8b** якої труди царі і

Гл҃а, ѕ.

Сн҃е аще порꙋчаеши за своего дрꙋга, преда-
си своѭ рꙋкꙋ врагꙋ. Сѣть бо крѣпка мꙋ-
жꙋ свои оустнѣ, и оувѧзае оустнами сво-
ихъ оустъ. Твори сн҃е еже азъ (заповѣ-
даю ти)[1] и сп҃сешисѧ, идеши бо въ рꙋцѣ
злыхъ за свои дрꙋгъ, бꙋди не ѡслабѣѧ. Про-
гнѣваи же (-)[2] дрꙋга своего егоже спорꙋчи, не
даждь сна своима ѡчима, ни въздрѣмли (вѣко-
ма своима)[3]. да сп҃сешисѧ аки серна ѿ тенета,
и аки птица ѿ склепцы. Иди къ мравїи ѡ
лѣностиве и възревнꙋи видѣвъ пꙋти еѧ, и
бꙋди тоѧ мꙋдрѣи, ѡна бо тѧжанїю не сꙋщꙋ,
ни нꙋдѧщаго имꙋщи ни под властїю сꙋщи,
готовитъ (си) в жатву пищꙋ, (и) много же въ
лѣто творит оуготованїе. Или иди къ бчелѣ,
и оувѣжь ꙗко тѧжателница есть, тѧжанїе
же ꙗко пречисто твори, еѧже оусилїе ц҃ри и

про́стїи къ з҃дравїю прилага́ютъ, (и҆) люби́ма же
є҆́сть всѣ́ми и҆ сла́вима. поне҆ сꙋ́щи си́лою не́-
мощна, (но) прм҃ростїю почте́на превидѣ́ся· до-
ко́лѣ ѡ҆ лѣ́ностиве възлежи́ши, ко́гда же ѿ сна҆
ни́ж к҃д въста́неши· *Ма́ло ѹ҆́бо спи́ши, мало же сѣди́-
ши, ма́ло (-)[4] дрѣ́млеши, ма́ло же ѡ҆бїе́млеши
рꙋка́ма (свои́ма) пе́рси· Пото́м же на́йдетъ те-
бѐ а҆́ки зо́лъ спꙋ́тникъ ѹ҆бо́жество, и҆ нищета
а҆́ки бл҃гъ ходе́цъ (течѧ)· А҆́ще ли нелѣни́въ бꙋ́-
деши, прїи́детъ ꙗ҆́ко и҆сто́чникъ жа́тва твоѧ̀,
(и҆) нищета̀ (-)[5] ꙗ҆́ко зо́лъ ходе́цъ (ѿ тебѐ) ѿ-
и҆́детъ· Мꙋ́жъ безꙋ́менъ, и҆ зако́нопреступенъ
по́йдетъ въ пꙋти не бл҃ги· Той є҆́сть нами-
за́ѧи ѻ҆́комъ, (и҆) кле́плетъ ного́ю, (и҆) ѹ҆чи́тъ
же (помаа́нїа пе́рстомъ)[6]· Развраще́но же ср҃це
кꙋ́етъ ѕло на всѧ́ко время, тако́въ (и҆) ма-
те́жь съставлѧ́етъ градꙋ· Сего ра́ди (прихо́дитъ
внеза́апꙋ)[7] поги́бель є҆мꙋ, разсѣче́нїе и҆ съкрꙋше́-
нїе неи҆сцѣ́лно· Ꙗ҆́ко ра́дꙋетсѧ ѡ҆ всѣ́хъ и҆́хже не-
нави́дитъ [бг҃ъ][8], съкрꙋша́етъ же сѧ за не ѡ҆чи-
ще́нїе дш҃и· Ѻ҆ко досади́телевѣ ꙗ҆зы́къ непра́-
веденъ, рꙋцѣ (же) пролива́ющи кро́вь пра́веднаго.
(-)[9] ср҃це кꙋ́ющее мы́сли ѕлы, и҆ но́ѕѣ подвиза́ю-
щисѧ ѕло твори́ти (и҆скоренѧ́тсѧ)· Разжиза́етъ
лжа свѣдѣтель непра́веденъ, и҆ насыла́етъ сꙋ-
ды посредѣ бра́тїѧ· Сн҃е хранѝ зако́ны ѻ҆ц҃а
твое́го, и҆ не ѿвръзи наказа́нїѧ мт҃ре своеѧ.
наважи же ѧ҆̀ на свою дш҃ꙋ прно, и҆ ѡ҆бѧжи
(ѧ҆) ѡ҆ свое́и выи· Внегда̀ хо́диши води ю҆ и҆ с
тобо́ю да бꙋ́детъ, є҆гда же спи́ши да хра-
ни́тъ тѧ, (и҆)[10] въста́ющꙋ ти гл҃етъ с то-
бо́ю· Занѐ свѣти́лникъ за́повѣдь зако́нна и҆
свѣтъ, и҆ пꙋ́ть живо́тныи ѡ҆бличе́нїе и҆ нака-
за́нїе. є҆же съхрани́ти тѧ ѿ жены̀ мꙋжа́тыи,
и҆ ѿ наважде́нїѧ ꙗ҆зы́ка тꙋ́ждаго· (Сн҃е) да не
ѡ҆долѣ́етъ ти (по́хоть тꙋ́ждеѧ доброты)[11], ни
ѹ҆ловленъ бꙋди твои́ма ѻ҆чи́ма· Ниже да въс-
хити́шисѧ ѿ вѣ́и є҆ѧ, цѣна бо любодѣ́йцѣ
ꙗ҆́ко (-)[12] є҆ди́наго хлѣ́ба, занѐ жена мꙋже́мъ чт-
нымъ дш҃а ѹ҆лавлѧ́етъ· Ввѧ́жетъ ли кто ѻ҆гнь
в на́дра ризъ (-)[13] (свои) не вожжѐ ли, и҆ли нас-
тꙋпи кто на ѹ҆глїѧ ѻ҆гнена но́гꙋ же (своє́ю)
не ѡ҆жже́тъ ли. тако и҆же вшедъ къ женѣ
мꙋжа́тѣ, не без мꙋки бꙋ́де ниже (-)[14] прика-
са́ѧсѧ є҆й· Не ди́вно а҆́ще [кто впаде́тъ][15] кра-
дыи, кра́детъ бо да насы́титъ дш҃ꙋ (свою)
а҆лчꙋщꙋ· А҆́ще же впаде́тъ и҆скꙋ́питсѧ се́ми-
цею, и҆ все и҆мѣ́нїе (-)[16] да́въ и҆зба́витъ себѐ· А҆
прелюбодѣ́и за скꙋ́дость ѹ҆ма̀ поги́бель дш҃и
свое́и съдѣва́етъ· Болѣ́зни же и҆ досажде́нїе тръ-
пи́тъ, (тогда̀)[17] поноше́нїе є҆го (въ вѣ́къ не по-
треби́тсѧ)[18]· И҆спо́лнь бо рве́нїѧ ꙗ҆́ростнаго мꙋжꙋ

прості прикладають на здоров'я; і
вона ж є улюблена і прославлена всі-
ма. **8c** Хоча вона силою немічна, але
важається вшанованою мудрістю. **9**
Доки, о лінюху, лежатимеш? Коли ж
із сну встанеш? **10** *Отже, трохи ниж. 24
спиш, трохи ж сидиш, трохи дріма-
єш, трохи ж складаєш свої руки на
грудях. **11** Потім же приходить на
тебе біднота, наче поганий супутник,
і нужда біжучи, так як добрий бігун.
11 Якщо ж будеш нелінивим, твої
жнива прийдуть, наче джерело, і бід-
нота відійде від тебе, наче поганий
бігун. **12** Безумний і законоперес-
тупний муж іде недобрими дорогами,
13 він моргає оком і тупає ногою, і
повчає ж киванням пальців. **14** Зіп-
суте ж серце кує зло в кожному часі.
Такий і наводить місту заворушення.
15 Через це нагло на нього приходить
погибель, вирубування і невиліковне
знищення. **16** Бо він радіє всіма, яких
Бог ненавидить, вигублюється ж че-
рез нечистоту душі. **17** Око гордого,
неправедний язик, руки ж, що про-
ливають кров праведного, **18** серце,
що вигадує погані помисли, і ноги,
що спішать чинити зло, будуть вико-
рінені. **19** Неправедний свідок розпа-
лює брехню і насилає суди поміж
братів. **20** Сину, бережи закони твого
батька і не відкидай напоумлення
своєї матері, **21** прив'яжи ж їх до
твоєї душі назавжди і повіш їх на
твоїй шиї. **22** Коли ходитимеш, води
її, і хай буде з тобою, коли ж спиш,
хай тебе береже, і як встаєш, хай го-
ворить з тобою. **23** Бо світильником є
законна заповідь, і світло, і дорога
життя, оскарження, і напоумлення,
24 щоб тебе оберегти від замужньої
жінки і від оскаржень чужого язика.
25 Сину, хай тобою не заволодіє по-
хоть чужої краси, ані не будь впольо-
ваний твоїми очима, ані не будь
схоплений її повіками. **26** Бо ціна
розпусниці, як одного хліба, адже
жінка ловить душі шани гідних чоло-
віків. **27** Чи, хто вкладає вогонь у по-
долок, своєї одежі і не спалить? **28**
Або чи хтось ходитиме на жеврію-
чому вугіллі, а не попалить свої но-
ги? **29** Так той, хто ввійшовши до
жінки замужньої, не буде без кари
ані той, хто її доторкається. **30** Не
дивно, якщо хтось зловиться, як
краде, бо краде, щоб наситити свою
душу, яка голодує, **31** якщо ж буде
впійманий, дасть викуп за себе все-
меро; і давши все майно, визволить
себе. **32** А перелюбник через брак у-
ма наносить згубу своїй душі, **33** болі
ж і досаду терпить. Тоді його ганьба
не пропаде навіки, **34** бо її чоловік,
повний гнівних ревнощів, не поща-
дить в дні суду, **35** не змінить ніяким

викупом ворожнечу ані не буде вгамований численними дарами.

ѥѧ̀, не пощадитъ въ дн҃ь сꙋда. не измѣнитъ (же) ни єдіною мздою вражды, ниже разрѣшитсѧ многими дарми·

Глава 7

1 Сину, зберігай мої слова, заховай у собі мої заповіді. **1a** Сину, почитай Господа, і скріпишся, а не бійся іншого, за винятком Нього. **2** Зберігай мої заповіді, і житимеш. І слова ж мої, наче зінниці очей, **3** обложи ними свої пальці, напиши ж їх на таблиці свого серця. **4** Назви ж мудрість своєю сестрою, а розумність зроби собі знайомою. **5** Щоб тебе берегла від чужої і лукавої жінки, коли тебе почне намовляти ласкавими словами. **6** Бо дивлячись крізь вікно з її дому при дорозі, **7** кого лиш побачить з безумних дітей, молодого, якому бракує розуму, **8** що проходить мимо кута її дому на роздоріжжі **9** і говорить в темному вечорі, коли є нічний і темний спокій. **10** Жінка ж його зустрічає, маючи розпусний вид, який чинить так, що ширяють серця молодих. **11** Вона ж є окрилена і ненаситна, а в домі не спочивають ноги її: **12** якийсь час вона крутиться назовні, а *якийсь* час ловить на роздоріжжі при кожному куті. **13** Пізніше, захопивши, поцілує його, безсоромним же лицем до нього заговорить: **14** В мене є мирна жертва, сьогодні віддаю мої обіти. **15** Задля цього я вийшла тобі назустріч, любуючись лицем твоїм, я тебе знайшла. **16** Завісами я обвісила моє ліжко, постелила ж подвійними килимами, що з Єгипту, **17** я посипала свою кімнату сафроном і мій дім корицею. **18** Ходи, насолодимося любов'ю до ранку, ходи, насолодимся любов'ю похоті. **19** Адже мого чоловіка немає в домі, пішов у дорогу далеко, **20** він з собою взяв досить срібла і за багато днів повернеться до свого дому. **21** І вона ж його звела довгою бесідою, пастками її губ його привела до розпусти. **22** Він же зразу ідучи за нею, проваджений, наче віл на заріз і наче собака на припоні, **23** або наче олень, зранений стрілою в нирки, і спішить же, наче птах до сильця, не знаючи, що біжить за душу. **24** Нині ж, сину, послухай мене і будь уважний до слів моїх уст. **25** Хай твоє серце не зверне на її дороги, і не будь обманутий в її перемінах. **26** Бо, зранивши численних, скинула, і безчисленні є *ті*, яких вона вбила. **27** Її дім – адові дороги, що зводить до покоїв смерті.

Гл҃а, з҃·

Сн҃е храни моѧ̀ словеса̀, моѧ̀ заповѣди съкрыи въ себѣ· Сн҃е чти г҃а и оукрѣпишисѧ развѣ же его не боисѧ иного. храни моѧ̀ заповѣди и поживеши, (и) словеса̀ же моѧ ꙗко зѣницы очїю. обложи [-][1] ѥю своѧ̀ персты, напиши же (ѧ̀) на скрижали ср҃ца своего. нарци (же) прм҃дрость (сестрꙋ себѣ)[2], а мꙋдрость знаемꙋ сотвори себѣ. да тѧ соблюде от жены тꙋждеѧ и лꙋкавы, аще тѧ словесы бл҃ги оглати начнеть. оконцемъ бо из домꙋ ѥѧ на пꙋти приникꙋщи, егоже аще оузритъ безꙋмныхъ чадїи, юнотꙋ скꙋдооумна проходѧщаго мимо оуглъ распꙋтїѧ домꙋ ѥѧ̀· и глющи в темныи вечеръ, внегда оупокоенїе (бꙋдетъ) нощное и мрачное· Жена же срѧщеть его зракъ имꙋщи прелюбодѣиничь, ꙗже творитъ юныхъ парити ср҃ца. въскрылена же есть и несытна, в домꙋ же безъ оумолченїѧ нозѣ ѥѧ̀. времѧ (-)[3] нѣкое внѣ глꙋмитсѧ, времѧ же на распꙋтїихъ на всѧкомъ оуглѣ ловитъ· Потомъ прїимши лобжетъ его, бестꙋдныи же лицемъ проречетъ к немꙋ. жрътва мирна ми есть, днс҃е въздаю мл҃твы моѧ· Сего ради изыидохъ въ срѣтенїе тебѣ, любѧщи лице твое обрѣтохъ тѧ· Претыканїемъ есмь попала одръ мои, коврами же сꙋгꙋбыми постлахъ ꙗже от египта· (Желтаницею посыпала есмь клѣть свою)[4], (и) домъ (-)[5] мои корицею· Прїиди да насладимсѧ любви до оутра, гради да насладимсѧ любовїю похоти. нѣсть бо мꙋжа моего в домꙋ, изыиде (-)[6] на пꙋть далече· доволно сребра̀ взѧ̀ (съ собою)[7], (и) за (многи дни)[6] възвратитсѧ въ домъ свои· (И) прельсти же и многою беседою, тенетами (-)[8] оустнꙋ ѥѧ̀ въ блꙋдъ въведе и· он же (абїе) послѣдꙋѧ еи (-)[9] ꙗкоже волъ на заколенїе ведетсѧ, и ꙗко песъ на оузы· или ꙗко елень (врежденъ стрѣлою)[10] въ (ꙗтра)[11]. (и) поспѣшаетъ же сѧ ꙗко птица въ сѣть, не вѣдыи ꙗко о дши течеть· Нн҃ѣ (же)[12] сн҃е послꙋшаи мене, и вними глы оустъ моихъ, да не оуклонитсѧ в пꙋти ѥѧ̀ ср҃це твое. [и да не прелстишисѧ въ отмѣнахъ ѥѧ̀][13]. Многи бо оуꙗзвивши низведе, и бесчислени сꙋть ихже оубила есть· Пꙋтїе адови домъ ѥѧ̀, низводѧщи въ скровища смрътнаѧ·

Гл҃а, и҃.

Т(ѣмже) ты премꙋдрость проповѣждь, да
мꙋдрость тебѣ послꙋшаетъ. (и) на высокихъ
бо краихъ есть, посредѣ же стезь стоя-
ше, (и) при вратѣхъ (-)[1] силныхъ присѣ-
дитъ. въ входѣ же поется. васъ ѡ҆ чл҃ци
молю, и въдаю мои гласъ сн҃омъ чл҃ческимъ. ра-
зꙋмѣите незлобиви коварство, (и) ненаказаніи
(-)[2] приложите срдце. послꙋшайте мене чистна
бо рекꙋ, (-)[3] изнесꙋ ѿ ꙋстенъ (моихъ) правая. яко
истиннѣ поꙋчится гортань мои, мерзски же
предо мною ꙋстны лстивыя. Съ правдою
вси гл҃и ꙋстъ моихъ, ничесоже в нихъ стро-
потна, ни развращена. вся преди разꙋмѣваю-
вы҃і г҃ іовъ к҃и мѹдро з҃ щимъ, и права обрѣтающимъ разꙋмъ. *Пріи-
мѣте наказаніе (а)[4] не сребро, и разꙋмъ паче
злата искꙋшена, истязꙋйте же вѣденіе паче
сребра чиста. Лꙋчше бо премꙋдрость каменіа мно-
гоцѣнна, всяко же драгое недостойно ея есть.
Азъ премꙋдрость вселихъ совѣтъ и разꙋмъ и
смыслъ, азъ призвахъ. Страхъ гн҃ь ненави-
дитъ неправды, досажденія же и гордыню и
пꙋтіи лꙋкавыхъ, възненавидѣхъ же азъ (пꙋ-
ти развращенныя)[5] злыхъ. Моi е совѣтъ и
ꙋтвержденіе, моя мꙋдрость моя же (и) крѣ-
пость. Мною црі҃е црствꙋютъ, и силніи пи-
шꙋтъ правдꙋ. Мною велможи величаются, и
мꙋчителе мною дръжатъ землю. (И) азъ лю-
бящая мя люблю, ищꙋщеи же мене обря-
щꙋтъ [блг҃ть][6]. Богатьство и слава моя
есть, и стяжаніе многихъ и правда. лꙋче
(есть плоди тіи)[7] паче злата, и каменіа дра-
га, мои же плоди лꙋче сребра избранна. въ пꙋ-
ти праве҃ныхъ хождꙋ, и посредѣ стезь истин-
ны живꙋ, да раздѣлю любящимъ мя имѣніа,
и сокровища ихъ исполню блг҃ихъ. Аще възвѣщꙋ
вамъ бывающая на всякъ дн҃ь, помянꙋ яже
мѹдро д҃ ѿ вѣка исчести, *Гь създа мя в начатокъ
сирā кд҃ пꙋтіи своихъ. в дѣла его *прежде вѣкъ ос-
нова мя [-][8], прежде сътворенія землѧ, и
прежде сътворенія бездны. Прежде потеченія
источникъ водныхъ. прежде даже не ꙋтверди-
шася горы, прежде всѣхъ холмъ раждаетъ мя. Гь
сътвори страны и не вселенныя, и конца вселен-
ныя поднебною. внегда (же) готоваше нб҃о с
нимъ бѣхъ. (-)[9] егда (же) разлꙋчаше престолъ
свои на вѣтрехъ. вънегдаже крѣпки творяше
вышняя облаки, и яко тверды полагаше ис-
точники поднебнѣи. [Егда же полагаше морю
ꙋстрои его, и воды не преидꙋтъ бреговъ е-
го][10]. и крѣпки творяше основанія землѧ,

Глава 8

1 Тому ти проголоси мудрість,
щоб тебе послухала розумність. **2** Бо
і є на високих вершках, стояла ж по-
серед стежок, **3** і чекає при брамах
сильних. А у входах співається: **4** Вас,
о люди, прошу, і видаю мій голос
людським синам. **5** Безлобні розу-
мійте злобу, і ненапоумлені прикла-
діть серце. **6** Вислухайте мене, бо ка-
жу шляхетне, з моїх уст видам пра-
ведне. **7** Бо моє горло повчиться пра-
вди, переді мною ж огидні обманливі
губи. **8** З праведністю всі слова моїх
уст, в них *немає* нічого викривленого
ані покрученого. **9** Все явне тим, що
розуміють, і праведне тим, що знахо- вищ. 3
дять пізнання. **10** *Прийміть напоум- йов. 28
лення, а не срібло, і знання, понад муд. 7
щире золото, випробовуйте ж розу-
міння більше, ніж щире срібло. **11** Бо
мудрість краща від дорогоцінного ка-
міння, все ж дорогоцінне не є її гідне.
12 Я, мудрість, вселила пораду і знан-
ня, і я прикликала розуміння. **13** Гос-
подній страх ненавидить неправед-
ність, гордість же й зарозумілість і
дороги поганих, я ж зненавиділа зви-
хнені дороги злих. **14** Моєю є порада
і впевненість. Моя мудрість – моя ж і
сила. **15** Мною царі царюють і сильні
пишуть справедливість. **16** Мною
вельможі величаються, і тирани
мною володіють землею. **17** І я люб-
лю тих, що мене люблять, а ті, що
мене шукають, знайдуть ласку. **18** Ба-
гатство і слава є моя, і надбання ба-
гатьох, і праведність. **19** Кращими є
ті плоди, ніж золото і дорогоцінний
камінь, мої ж плоди кращі щирого
срібла. **20** Ходжу по дорозі правед-
них і я живу посеред стежок правди,
21 щоб розділити тим, що люблять
мене, маєток, і їхні скарби наповню
добрами. **21** Якщо вам сповіщу те,
що стається кожного дня, згадаю те,
що відвіку почислити. **22** *Господь муд. 9
мене створив на початку своїх доріг
на свої діла, **23** заснував мене *перед сир. 24
віками: **24** раніше, ніж створив зем-
лю, і раніше, ніж створив безодні, ра-
ніше від витоків джерел водних, **25**
раніше, ніж були засновані гори, ско-
ріше від всіх вершків Він мене ро-
дить. **26** Господь створив країни і не-
заселені місця, і кінці поселеної, що
під небом. **27** Коли ж Він приготов-
ляв небо, я була з ним, коли ж від-
лучав свій престіл на вітрах, **28** коли
сильними робив горішні хмари і як
впевненими клав джерела піднебес-
ної, коли ж клав морю його припис –
і води не перейдуть його берегів – **29**
і робив сильними основи землі, **30**
була я подібна до Нього. Я була та,
якою Він радів кожного ж дня. Я ра-

діла перед його лицем в усякому часі, **31** коли він веселився, закінчивши вселенну, і веселився людськими синами. **32** Нині ж, отже, діти, послухайте мене! І блаженні ті, що збережуть мої дороги. Послухайте мудрість – і станьте мудрими, і не переступіть. **34** Бо блаженний чоловік, який мене послухається, і людина, яка зберігає мої дороги, і той, що постійно чуває при моїх дверях, сторожачи при одвірках моїх входів. **35** Бо мої виходи – виходи життя, і приготовляється бажання від Господа. **36** А ті, що проти мене безбожно грішать, чинять проти своєї душі, і ті, що мене ненавидять, люблять смерть.

бѣхъ к немꙋ подобна. азъ бѣхъ радовашеса на всакъ же дн҃ь, веселахса прѣ лицемъ его въ всако врема. егда веселашеса вселеннꙋю сконча, и веселашеса о снохъ чл҃ческихъ. нн҃ѣ (же) ꙋбо (чада послꙋшаите)[11] мене, [и блажены иже пꙋти моа съхранѧ. слышите [прмдрость][12] и ꙋпрмдритеса, и не преступите][13]. Блаженъ (бо) мꙋжъ иже послꙋшаетъ мене, и чл҃къ иже пꙋти моа хранитъ, (и) бдаи при моихъ дверехъ прно стрегии пробоа моихъ входъ. исходи бо мои исходи живота, и готоваетса хотѣние ѿ г҃а. а согрѣшающеи въ ма, нечтвꙋетъ въ свою дꙋшю. и ненавидащеи мене, любатъ смерть.

Глава 9

1 Мудрість збудувала собі дім і поставила сім стовпів, **2** зарізала свої жертви, і начерпала до своєї чаші вино, і приготувала свою трапезу. **3** Послала своїх слуг, скликаючи з високим проголошенням на чашу, кажучи: **4** Хто безумний, хай зверне до мене! І тим, що потребують розуму, сказала: **5** Ходіть, їжте мій хліб і пийте вино, яке я вам начерпала, **6** Облиште безумність – і живими будете, і зацарюєте навіки. І шукайте мудрості – і житимете, і випрямите в пізнанні сприйняття. **7** Хто злих напоумлює, одержить собі досаду, хто ж картає безбожного, опоганить себе. Картання безбожних – мозолі для них, **8** не картай безбожних, щоб не зненавиділи тебе, картай мудрого – і полюбить тебе. **9** Дай мудрому причину і буде мудрішим. Хто ж говорить праведному – і додасть сприймати. **10** *Початок мудрості – господній страх, і рада святих – сприйняття.
вищ. 1 пс. 110 сир. 1
10а А знати закон розуму – властиве доброго. **11** Адже цим способом житимеш багато літ, і додадуться тобі роки життя. **12** Сину, якщо собі станеш мудрим, мудрий будеш і своїм близьким, якщо ж станеш поганим, сам зачерпнеш зла. Напоумлений син буде мудрим, дурному ж буде рабство. **12** І хто себе скріплює брехнями, цей пасе вітри, те саме, *що* гнятися за птахами, що літають. **12** Тому що він покинув дороги свого виноградника, манрування ж його посілості – омана. **12** І проходить через безводну пустиню і розлогу землю в спразі, збирає руками неплідність. **13** Безумна і зарозуміла жінка буде позбавлена хліба, вона не знає встиду, **14** сіла при дверях свого дому на стільці – явно на дорогах – **15** прикликуючи прохожих ,що дорогою прямують по своїх дорогах: **16** Хто з вас є безумним, хай зверне до мене. Позбавленим же мудрості закликала,

Гл҃а, д҃.

Премꙋдрость созда себѣ хра, и ꙋтверди столпъ седмь. закла своа жрътвеннаа, (и) чрьпа в чаши своеи вино, и ꙋготова свою трапезꙋ. Посла своа рабы созывающи съ высокимъ проповѣданиемъ на чашꙋ гл҃ющи, иже есть безꙋменъ да ꙋклонитса къ мнѣ. И хотащимъ ꙋма рече, приидѣте идите мои хлѣбъ, и пиите вино еже чрьпахъ вамъ. оставите безꙋмие и живи бꙋдете, [(и)[1] въ вѣки въцрите́са][2]. И възыщете премꙋдрости (и)[3] поживете, и исправите во свѣдѣнии разꙋ. Кажаи злыа, приемлетъ себѣ досаждение. обличаяи же нечестива, порочна сътворитъ себе. (обличениа нечестивымъ мозолие имъ), не обличаи нечестивыхъ да не възненавидатъ тебе. обличаи премꙋдра, и възлюбитъ та. даи мꙋдрꙋ винꙋ, и премꙋдрѣи бꙋде. сказаяи [же][4] праведномꙋ, и приложи приимати. *Зачало премꙋдрости стра гн҃ь, и совѣтъ ст҃ыхъ разꙋмъ. а еже разꙋмѣти законъ, помышлениа е блга. симъ бо образомъ много поживеши лѣ, и приложа ти са лѣта животꙋ [-][5]. Сн҃е аще премꙋдръ бꙋдеши себѣ прмдръ бꙋдеши и искрени (свои), аще ли золъ бꙋдеши единъ почрьпеши злаа. (сн҃ъ наказанъ премꙋдръ бꙋдетъ, бꙋемꙋ же рабъство бꙋде. и) иже ꙋтверждаетса на лжахъ, сеи пасетъ вѣтры, тоже исто поженетъ птица парающа, остави ꙋбо пꙋти своего винограда. шествиа же своего тажаниа прелесть, (и) преходит же сквозѣ (пꙋстынню безводнꙋю)[6], и землю распростертꙋ въ жаждахъ събираетъ (-)[7] рꙋкама неплождение. Жена безꙋмна и безочива, лишена хлѣба бꙋдетъ. иже не вѣ стꙋда, сѣде при двере домꙋ своего на столци, явѣ на пꙋтехъ призывающи мимоходащаа. (пꙋть)[8] исправляющихъ въ пꙋти своа, иже есть ѿ васъ
вы а ѱало ри сира а

безꙋмнѣи да ѹклонится къ мнѣ. лишеным же премꙋдрости повелѣваа глаголющи, хлѣбов тайныхъ въ сласть коснѣтеся, и воды татебны сладки (пїете). сеи же не вѣсть ꙗко бывый ѹ неѧ погибнꙋть, и во днѣ ада обрѣтаются. Но отскочи не замедли на мѣстѣ [еѧ][9], ни направи своего ока къ неи. тако бо проидеши (ꙗко) водꙋ тꙋждꙋ, и преиди рѣки тꙋждїи. от воды же тꙋждаѧ ошайся, и от источника чюждаго не пїи, да многихъ (лѣтъ живъ бꙋдеши)[10], (и) приложатъ (-)[11] ти ся лѣта животꙋ.

Глава, і.

Сынъ премꙋдръ веселит отца, сынъ же безꙋменъ печаль матери. нѣсть (бо) пользы от богатества беззаконников, правда избавит от смерти. не гладомъ заморитъ Господь дꙋша праведныхъ, животъ же нечестивыхъ разоритъ. нищета мꙋжа смиряет, рꙋки же крѣпкихъ обогащаются. сынъ наказанъ премꙋдръ бꙋдетъ, безꙋмнаго же слꙋгꙋ прїемлет себѣ. Спасется от зноѧ сынъ разꙋмивъ, вѣтротлѣненъ же бываетъ на жатвѣ сынъ законопреестꙋпенъ. Благословенїе Господне на главѣ праведнаго, ѹста же (нечестиваго)[1] покрыетъ плачь безгоденъ. памать праведныхъ с похвалами (бываетъ), имя нечестивыхъ погибнетъ. премꙋдръ сердцемъ прїиметъ заповѣди, а осквернен ѹстнама остроптеваѧ запнется. иже ходитъ просто ходитъ надѣяся, развращаѧ же пꙋти своѧ (не ѹтаится)[2]. *намизаа окомъ со лестїю събираетъ мꙋжем скорбь, а обличаѧ же не обинꙋяся миръ творитъ. *источникъ животенъ в рꙋцѣ праведнаго, ѹста же нечестиваго покрыетъ пагꙋба. Вънненавидѣнїе въздвижетъ побѣдꙋ, вся же въпрекы глаголющаѧ покрыетъ любы. иже от ѹстенъ износитъ премꙋдрость, жезлом (же) біет мꙋжа безъсердечна. Премꙋдрїи скрыютъ чювствїѧ, ѹста же не опасиваго приближаются съкрꙋшенїю. стяжанїе богатыхъ градъ твердъ, съкрꙋшенїе же нечестивыхъ нищета. дѣла праведныхъ живот творятъ, плод же нечестивыхъ грѣси. пꙋти животныѧ хранятъ наказанїе, наказанїе же неизбранна прельщаетъ. Покриваютъ (вражды)[3] ѹстны праведныхъ, износящей клеветы безꙋмнѣиши сꙋть. изъ многъ словесъ не ѹбѣжиши грѣха, щадаи же глаголы разꙋменъ бꙋдетъ. сребро раждежено ꙗзыкъ праведнаго, сердце же нечестивыхъ ищезнетъ. ѹстны праведныхъ ѹмѣютъ высокаѧ, (а) безꙋмнїи же в нищетѣ скончаваются. Благословенїе Господне на главѣ праведнаго, сїе обогащаетъ и не иматъ прило-

кажучи: **17** Доторкніться в насолоду таємних хлібів, і пийте води солодкої крадіжки. **18** Він же не знає, що ті, хто були у неї, згинуть, і знаходяться на долівці аду. **18a** Але відійди, не забарися на її місці ані не спрямуй до неї свого ока, **18b** бо так пройдеш, наче чужу воду, і перейдеш чужі ріки. **18c** Віддаляйся ж від чужої води і не пий з чужого джерела, **18d** щоб ти був живим багато літ, і тобі додалися роки життя.

Глава 10

1 Мудрий син веселить батька, а безумний син – біль матері. **2** Адже безбожним немає користі від багатства, праведність визволить від смерті. **3** Господь не заморить голодом душі праведних, життя ж безбожних знищить. **4** Біднота упокорює чоловіка, руки ж мужніх збагачуються. **4a** Напоумлений син буде мудрим, безумного же слугу він собі бере. **5** Спасеться від спеки розумний син, а законопереступний син буває знищеним вітром в жнива. **6** Господнє благословення на голові праведного, уста ж безбожного покриє невчасний плач. **7** Пам'ять праведних буває з похвалами, ім'я безбожних загине. **8** Мудрий серцем прийме заповіді, а нечистий, звихнений губами, зашпортається. **9** Хто ходить невинно, ходить впевнено, хто ж викривлює свої дороги
– не втаїться. **10** *Хто моргає оком з обманою, збирає смуток мужам, а хто ж явно оскаржує, робить мир. **11** *Джерело життя в руці праведного, уста ж безбожного покриє вигублення. **12** Ненависть висуває перемогу, всіх же, що навпаки говорять, покриває любов. **13** Хто з губ виносить мудрість, палицею ж б'є безсердечного чоловіка. **14** Мудрі скриють почуття, уста ж необережного наближаються до знищення. **15** Маєток багатих – сильне місто, знищення ж безбожних – біднота. **16** Діла праведних роблять життя, плід же безбожних – гріхи. **17** Напоумлення стережуть дороги життя, неоскаржене ж напоумлення обманює. **18** Губи праведних покривають ворожнечі, ті, що виносять наклепи, є дуже безумні. **19** Від багатомовності не уникнеш гріха, хто ж ощадний в розмові, буде розумним. **20** Язик праведного –розпечене срібло, серце ж безбожних зникне. **21** Губи праведних знають високе, а безумні ж в бідноті викінчуються. **22** Господнє благословення

сира кз / сир. 27

а перъ д, а кри гі / пет1. 4, кор1. 13

на голові праведного, воно збагачує, і не пристане до нього смуток у серці. **23** Сміх безумних чинить погане, мудрість же чоловікові родить розумність. **24** Згуба безбожних переноситься, бажання праведного сприйняте. **25** Як проходить буря, безбожний пропадає, праведний же, відхилившись, житиме навіки. **26** Так, як зелений виноград, клопіт для зубів і дим для очей, так переступання закону тим, що це чинять. **27** Господній страх додає дні, діла ж безбожних зменшують. **28** Веселість праведних наблизиться, надія ж безбожних гине. **29** Твердиня преподобного – господній страх, знищення тим, що чинять зло. **30** Праведник навіки не знеможе, безбожні ж не заселять землю. **31** Уста праведного капають мудрість, язик же неправедного згине. **32** Уста праведних капають ласку, уста ж безбожних відвертаються.

житиса ѥму печаль въ срцы. смѣхъ безумныхъ творитъ злаѧ, премудрость же мужеви раждаетъ мудрость. погибель (нечестивыхъ преноситсѧ)[4], желанїе (-)[5] праведнаго прїѧтно. приходѧщїй бури (нечестивый ищезаетъ)[6], праведный же оуклонивсѧ поживетъ въ вѣки. ѩкоже гроздїе зеленое (пакость зубомъ)[7] и дымъ очима, тако законопреступленїе творѧщимъ є. Страхъ гнь прилагаетъ дни, дѣла же нечестивыхъ оумалѧютсѧ. приближитсѧ (праведныхъ)[8] веселїе, оупованїе же нечестивыхъ погибаетъ. оутвержденїе прпбному боѧзнь гнѧ, сокрушенїе (-)[9] творѧщїй ѕлаѧ. праведникъ въ вѣки не ослабѣетъ. нечестивїи же не населѧтъ землю, оуста праведнаго каплютъ премудрость, ѩзыкъ же неправеднаго погибнетъ. оуста (-)[10] праведныхъ каплютъ блгть, оуста же нечестивыхъ ѿвращаютсѧ.

Глава 11

Гла, ЛI.

1 Обманливі мірила – огида перед Господом, мірило ж праведне прийнятне Йому є. **2** Куди лиш ввійде гордість, там і приниження, уста ж покірних навчаться мудрості. **3** Праведник, вмираючи, залишає смуток, швидкою ж і зазначеною буде погибель безбожних. Кінець праведних настановить їх, і перешкоди законопереступників полонять їх.
сир. 5 єз. 7 соф. 5 **4** *Не поможе маєток в день люті, а праведність спасе від смерті. **5** Праведність випрямить дороги непорочного, і безбожність оточить неправедність. **6** Праведність праведних мужів спасе їх, а законопереступні охоплені безпорадністю. **7**
муд. 5 *Як помер праведний муж, надія не гине, а хвальба безбожних загине. **8** Праведний вирветься з лову, замість нього виданим буде безбожний, а безбожний закон буде знищений. **9** В устах законопереступних засідка для громадян, співчуття ж праведних помічне. **10** Добрами праведних місто підніметься, в погибелі безбожних – радість. В благословенні праведних підніметься місто, **11** устами ж безбожних буде знищеним. **12** В кого брак розуму, той кпить з громадян, чоловік же розумний мовчанку веде. **13** Чоловік двоязичний відкриває ради на зборах, вірний же духом скриває діла. **14** Ті, в яких немає ради, впадуть, наче листя, спасіння ж є в численній раді. **15** Поганий чинить зло, коли пристає до праведних, ненавидячи же впевненого голосу. **16** Добра жінка підносить славу чоло-

Мѣрила лестна мерзость пред гмъ, мѣрило же праведно прїѧтно ѥму (є). идѣже аще внидетъ досажденїе, тамо и оукоренїе, оуста же смиренныхъ поучатсѧ премудрости. оумираѧющи праведникъ оставлѧетъ попеченїе, преворученна же будетъ и назнаменована нечестивыхъ погибель. [кончина правыхъ наставитъ ихъ, и препинанїе законопреступникъ пленитъ ѧ. *не оуспѣетъ имѣнїе въ днь ѩрости, (-)[1] правда (же) избавитъ ѿ смрти][2]. правда [непорочнаго][3] исправитъ пути, (и) безчестїе (-)[4] обыидетъ неправду. правда мужїи правыхъ избавитъ ихъ, [безсовѣтїемъ][5] [-][6] же оуловлѧютсѧ законопреступнїи. *скончавшусѧ мужу праведну не погибнетъ надежда, а похвала нечестивыхъ погибнетъ. праведный з ловища изонретъ, в негоже мѣсто предаетсѧ нечестивый, (закон же нечестивъ потребитсѧ). въ оустѣхъ законопреступныхъ сѣть гражданомъ, чювствїе же праведныхъ спѣшно. въ блгихъ (же) праведныхъ исправитсѧ градъ, [(-)[7] в погибели нечестивыхъ радость. въ блвенїи праведныхъ възнесетсѧ градъ][8], оусты же нечестивыхъ раскопаетсѧ. подражаетъ гражданы скудный мудростїю, мужъ же мудръ безмолвїе вѣдитъ. мужъ двоѩзыченъ ѿкрыетъ совѣты въ сонмищихъ, вѣрный же дхомъ таитъ вещи. имже нѣсть совѣта падутсѧ аки листвїе, спсенїе же есть въ множествѣ совѣтѣ. лукавый проныруетъ егда съчетаетсѧ с праведнымъ, ненавидит же гласа оутвержденна. жена блгтна възноситъ мужу славы,

сирā є, є̃зе з, софо є
му́дро є

престолъ же досажденїѧ (-)[9] ненавидѧщи правды. богатства лѣнивїи скудни бываютъ, въстаннивїи же утверьждаютъ богатствомъ душа своѧ. благъ творѧ мужъ милостивъ, раздрушаетъ же (тѣло свое)[10] немилостивыи. нечестивыи творитъ дѣла непрїазнена, сѣмѧ (-)[11] праведныхъ мзда истинны. сынъ праведенъ раждаетсѧ въ жизнь, гоненїе же нечестивыхъ въ смерть. мерзостны господеви развращенны путїе, прїѧтни же ему вси непорочнїи въ путехъ своихъ. в руку руцѣ вложь неправедне не (будетъ без мукъ ѕлыхъ)[12], сѣѧвыи же (сѣмѧ)[13] прїиметъ мзду вѣрну. ѩкоже усерѧзь [злат][14] в ноздрехъ свинїи, такоже (и) женѣ ѕлоумнѣ лѣпота. желанїе праведныхъ все благо, надежда же нечестивыхъ погибнетъ. Суть иже своѧ сѣющеи множае творѧтъ, суть и събирающеи [чужда][15] скудни. (всѧка душа благословена)[16] проста, мужъ же ѩръ не благообразенъ. съдръжаи пшеницу (проклѧтъ людми)[17], благословенїе же (господне) на главѣ подающему. Творѧи благаѧ ищетъ благодати добры, взыскующего же ѕла (ѕло) постигнетъ его. надѣѧисѧ на богатство (свое)[18] упадетъ, (и) заступаѧи (-)[19] (правду)[20] тои всѣѧетъ. не смотрѧѧи своего дому наслѣдитъ (вѣтры)[21], поработаетъ же безуменъ мудру. от плода правды прозѧбаетъ древо живота, отемлютъ же сѧ безгодѣ души за-
а пет. д конопреступникъ. *аще праведныи едва спасетсѧ, нечестивыи (же) и грѣшныи где ѩвитсѧ.

Глава, вї

Любѧи наказанїе любитъ чювствїе, а ненавидѧи обличенїѧ безуменъ. лучше обрѣтыи благодать от господа, мужъ же законопреступенъ забвенъ будетъ. Не исправитсѧ человѣкъ от законопреступникъ, коренїѧ же праведныхъ не отимутсѧ. жена разумива вѣнець мужу своему, ѩкоже (червь въ древѣ)[1], тако (погубитъ мужа)[2] жена любодѣица. (мысль)[3] праведныхъ судъ, совѣты же нечестивых льстивы. словеса нечестивыхъ льстивы, уста же права (избавѧтсѧ)[4]. идѣже обратитсѧ нечестивыи исчезнетъ, храми же праведныхъ пребываютъ. уста разумнаго хвалима бываютъ от мужа, слабосердъ же поруганъ бу-
сирах і детъ. *добрѣи мужъ безъ чести (себѣ служа)[5], ниже иже честь себѣ облагаетъ, и лишенъ будетъ хлѣба. праведникъ милуетъ души скотъ своихъ, утроба же нечестивыхъ
ниж. кн сирах к безъмилостивна. *дѣлаѧи свою землю насытитсѧ хлѣба, гонѧщеи суетнаѧ скудны

вікові, престіл же безчестя та, що ненавидить праведне. Ліниві бувають позбавлені багатства, підприємливі ж підкріплюють багатством свої душі. **17** Милосердний чоловік робить добро, а немилосердний вигублює тіло своє. **18** Безбожний чинить неправедні діла, насіння праведних – винагорода за правду. **19** Праведний син народжується на життя, переслідування ж безбожних на смерть. **20** Гидоти Господеві – звихнені дороги, сприйнятні ж йому всі непорочні у своїх дорогах. **21** Хто вкладає неправедно руку в руки, не буде без поганих мук, хто ж сіє насіння, одержить вірну винагороду. **22** Так, як золота прикраса в ніздрях свиней, так і злоумній жінці краса. **23** Бажання праведних – все добре, надія ж безбожних загине. **24** Є ті, що сіють своє, що більше роблять, є і ті, що збирають чуже, що мають мало. **25** Всяка благословенна душа проста, чоловік же злосливий нешляхетний. **26** Хто затримує пшеницю, проклятий людьми, благословення ж господнє на голові того, що дає. **27** Хто чинить добро, шукає добрі ласки, того ж, хто зло шукає, зло його захопить. **28** Хто надіється на своє багатство, упаде, і хто заступається за праведне, цей засяє. **29** Хто не дбає за свій дім, успадкує вітри, а безумний послужить розумному. **30** З овочу праведності виростає дерево життя, а передчасно забираються ду-
ші законопереступників. **31** *Якщо пет1. 4
праведний ледве спасеться, безбожний же і грішний де з’явиться?

Глава 12

1 Хто любить напоумлення – любить сприймання, а хто ненавидить картання – безумний. **2** Кращий той, хто знайшов ласку в Господа, а беззаконний чоловік буде забутим. **3** Не випрямиться чоловік з законопереступників, коріння ж праведних не будуть забрані. **4** Розумна жінка – вінець своєму чоловікові. Так як хробак в дереві, також перелюбна жінка губить чоловіка. **5** Думка праведних – суд, ради ж безбожних обманливі. **6** Слова безбожних обманливі, а праведні уста спасуться. **7** Куди не повернеться безбожний – пропаде, доми ж праведних зостаються. **8** Уста розумного хвалені бувають мужами, а повільний серцем буде висміяним. **9**
*Кращий чоловік без честі, що собі сир. 10
служить, ніж той, що шаною себе обкладає, і буде позбавлений хліба. **10** Праведник милосердиться над душами свого скота, лоно ж безбожних
немилосердне. **11** *Хто обробляє ниж. 28
своою землю, насититься хлібом, ті, сир. 20

що женуться за марнотами, позбавлені розуму. **11** Хто має насолоду перебувати у вині, у своїх твердинях залишить безчестя. **12** Пожадання безбожних погані, а коріння праведних у твердинях. **13** Через гріх уст грішник впаде в засідки, а праведник з них втече. **13** Хто дивиться на гладке, буде помилуваний, а хто зустрічається в брамах, засмутить душі. **14** Від плодів уст душа чоловіка наповниться добром, віддача ж його губ буде йому дана. **15** Дороги безумних правильні перед ними, мудрий вислуховує поради. **16** Безумний же в першому дні визнає свій гнів, а розумний скриває своє безчестя.
ниж. 14 **17** *І явну віру сповіщає праведний, а свідок неправедних обманливий. **18** Є ті, що говорять, що ранять, наче мечами, язики ж мудрих оздоровлюють. **19** Уста праведні випрямлюють свідчення, а швидким свідком є язик **20** неправедний в серці того, що кує зло. А ті, що бажають мир, зрадіють. **21** Не догодить праведному нічого неправедного, безбожні ж наповняться зла. **22** Обманливі губи – гидота Господеві, хто ж чинить вірне – сприйнятний в Нього. **23** Розумний муж – престіл сприйняття, серце ж безумних погрузне в клятвах. **24** Рука вибраних легко держатиме, обманливі же будуть на захоплення в полон. **25** Страшне слово тривожить серце праведного чоловіка, а добра вістка радує його. **26** Розумний праведник собі буде другом, а задуми безбожних нерозумні. Тих, що грішать, переслідуватиме зло, дорога ж безбожних їх зведе. **27** Не зловить обманливий лов, шляхетне ж майно – чистий чоловік. **28** В праведних дорогах – життя, дороги ж ворогуючих – на смерть.

оумо́мъ. И҆́же є҆́сть сла́дцѣ въ винѣ̀ пребыва́ти, въ свои́хъ тве́рдехъ ѻ҆ста́витъ досажде́нїе. Жела́нїѧ нечести́выхъ ѕла̀, а҆ ко́ренїѧ бл҃гихъ въ тве́рдехъ. За грѣ́хъ оустнꙋ̀ впадетъ в сѣти грѣ́шникъ, и҆збѣжи́т же ѿ ни́хъ пра́ведникъ. Глада́ѧи гла́дко поми́лованъ бꙋ́детъ, а҆ срѣта́ѧи въ вратѣ́хъ ѻ҆скорби́тъ дш҃а. Ѿ пло́довъ оустнꙋ̀ дш҃а мꙋ́жꙋ напо́лнитсѧ бл҃гихъ, въздаѧ́нїе же оустъ є҆го да́стьсѧ є҆мꙋ̀, пꙋтѝ бꙋзꙋ́мныхъ пра́ви пре́дъ ни́ми. Послꙋ́шаетъ (-)[6] (совѣ́та)[7] мꙋ́дрыи, безꙋ́мныи (же) въ пе́рвыи дн҃ь и҆сповѣ́стъ гнѣвъ свои, (досажде́нїе же свое таи́тъ)[8] мꙋ́дрыи, *(и҆) ꙗ҆вле́нꙋ вѣ́рꙋ и҆сповѣда́етъ пра́ведныи, а҆ свидѣ́тель непра́ведныхъ лъсти́въ. ни́же ді Сꙋ́ть гл҃ющїи, ꙗ҆́звы тво́рѧтъ ꙗ҆́ко ме́чи, (ꙗ҆зы́ки)[9] же премꙋ́дрыхъ и҆сцелѧ́ютъ. Оустны̀ и҆́стинны и҆справлѧ́ютъ свѣдѣ́тельство, свѣдѣ́тель же ско́ръ ꙗ҆зы́къ (непра́веденъ є҆́сть)[10] въ срⷣци кꙋ́ющемꙋ ѕла́а, хотѧ́щеи же ми́рꙋ възвеселѧ́тсѧ. Не го́дѣ є҆́сть пра́ведномꙋ ничто́же непра́ведно, нечести́вїи же и҆спо́лнѧтсѧ зо́лъ. Ме́рзость гв҃и оустны̀ лъсти́выѧ, творѧ́и же вѣ́рно прїѧ́тенъ є҆мꙋ̀. Мꙋ́жъ разꙋ́мивъ престо́лъ чювъствїю, срⷣце же безꙋ́мныхъ оутѣ́кнетсѧ въ клѧ́твахъ. Рꙋ́ка и҆збра́нныхъ оудръжи́тъ оудо́бь, лъсти́вїи же бꙋ́дꙋтъ въ плѣне́нїе. Стра́шно сло́во срⷣце (мꙋ́жꙋ пра́веднꙋ смꙋща́етъ)[11], вѣ́сть же бл҃га весели́тъ и҆̀. Разꙋ́мивъ пра́ведникъ себѣ̀ дрꙋ́гъ бꙋ́детъ, во́лѧ же нечести́выхъ безъ смотре́нїѧ. (Съгрѣша́ющеи)[12] пости́гнꙋтъ зла́ѧ, пꙋ́ть же нечести́выхъ прельсти́тъ ѧ҆̀. Не оулꙋ́читъ лъсти́выи лови́твы, стѧжа́нїе же до́бро мꙋ́жъ бл҃гъ. Въ пꙋте́хъ пра́ведныхъ живо́тъ, пꙋтїе же враждꙋ́ющихъ въ сме́рть.

Глава 13

1 Розумний син послушний батькові, а непослушний син на погибель. **2** З плодів праведного їстиме добрий син, душі ж законопереступників невчасно гинуть. **3** Хто береже свої уста, береже свою душу, а необережний губами себе настрашить. **4** В пожаданнях є кожний нероба, руки ж мужніх в дбанні. **5** Праведник ненавидить неправедне слово, безбожний же встидається і немає сміливості. **6** Праведність береже незлобних, безбожного поганим робить гріх. **7** Є ті, що збагачують себе, немаючи нічого, і є ті, що впокоряють себе великим багатством. **8** Визволення чоловіка – власне багатство душі, бідний же не
ниж. 24 встоїть в погрозі. **9** *Світло праведникам постійно є, світло ж безбож-

Гл҃а, ГІ

Сн҃ъ хꙋдо́женъ послꙋшли́въ ѻ҆ц҃ꙋ, сн҃ъ же ѻ҆слꙋшли́въ поги́бель. Ѿ плоⷣ пра́веднаго снѣ́сть (сн҃ъ) бл҃гъ, дш҃а же зако́нопрестꙋ́пникъ ги́бнꙋ безъ го́да. И҆́же храни́тъ своѧ оуста̀ блюде́тъ свою̀ дш҃ꙋ, а҆ не ѻ҆паси́выи оустна́ма оустраши́тъ себѐ. Въ по́хотехъ є҆́сть всѧ́къ нетѧ́гъ, рꙋ́ки же въстанъли́выхъ въ прилежа́нїи. Слове́се непра́ведна ненави́дитъ пра́ведникъ, нечьсти́выи же сты́дитсѧ и҆ не и҆́мать дръзнове́нїѧ. Пра́вда съхрани́тъ безло́бивыѧ, нечьсти́выхъ вла́дива тво́ритъ грѣ́хъ. Сꙋ́ть богатѧ́щеи себѐ ничесо́же и҆мꙋ́щеи, (и҆) сꙋ́ть смирѧ́ющесѧ въ мно́зѣ бога́ствѣ. И҆збавле́нїе мꙋ́жꙋ дш҃и свое є҆го бога́тьство, ни́щїи же не посто́итъ въ запрѣще́нїи. *Свѣ́тъ ни́же кд

правєдникѡ́ пр҃но, свѣтъ же нечьстивыхъ оу҆гас-
нетъ· дш҃а (же) льстивыхъ блꙋда́тъ въ грѣ-
сѣхъ, праведніи же щедрꙋютъ и҆ милꙋютъ.
ѕлыи (же) съ досажденіе́мъ творитъ ѕлаѧ, себѣ
ни҃ ки же разꙋмѣющіи премꙋдріи (сꙋть)· *И҆мѣніе по-
спѣшно съ безаконіемъ оу҆маленно бываетъ, со-
бираѧи же себѣ съ бл҃гочестіемъ и҆зобилитъ·
Правє́дный щедритъ и҆ даетъ, лꙋче есть (подви-
ѕати срдце ѡ҆бращающесѧ)[1], и҆ на оу҆пованіе ведꙋ-
щіе, древо бо животно (е҆сть) желаніѧ добра. И҆же
не послꙋшаетъ вещи (и҆ вещь) не послꙋшаетъ
е҆го, а҆ боѧисѧ заповѣди сеи здравствꙋетъ· Сн҃ꙋ
лꙋкавомꙋ ничто́же е҆сть бл҃го, рабꙋ же мꙋдрꙋ
поспѣюсѧ дѣла въ бл҃гое, і и҆справѧтсѧ (е҆мꙋ)
(пꙋтіе)[2] е҆го. (заповѣди)[3] мꙋдрꙋ и҆сточникъ жи-
вота̀, несмыслѧи же ѿ сѣти оу҆мретъ. разꙋмъ
бл҃гъ даетъ бл҃гть, разꙋмѣти же законъ мыс-
ли е҆сть бл҃ги, пꙋтіе же низъмꙋдрꙋющихъ въ
погибели. (рабъ)[4] хꙋдо́ дѣетъ с разꙋмомъ, бе-
зꙋмный же и҆сходатаитъ себѣ (мꙋкꙋ)[5]· Црь
дрьзъ въпадетъ въ ѕло, совѣт же мꙋдрыхъ
и҆збавитъ е҆го. нищета и҆ безъчестіе ѿемлетъ
наказаніе, хранѧи же ѡ҆бличеніе прославитсѧ· Же-
ланіѧ бл҃говѣрныхъ наслаждаю́тъ дш҃ꙋ, дѣла же
нечьстивыхъ далече ѿ разꙋма· Ходѧи же съ
(премꙋдрыми)[6] премꙋдръ бꙋдетъ, а҆ ходѧи же съ
безꙋмными позна́нъ бꙋдетъ. съгрѣшающаѧ
постигне́тъ ѕло, (а҆) правєдныѧ же постигнꙋтъ
бл҃гаѧ· Бл҃гъ мꙋжъ наслѣдитъ сн҃ы сн҃овъ,
щадит же сѧ правєднымъ богатество нечь-
тивыхъ· Правєдніи скончаю́тъ въ богатьствѣ лѣ-
та многа, нечестивіи же погибнꙋтъ въскорѣ·
ни҃ кг сир҃ л *И҆же щадитъ жезлъ (свои) ненавидитъ сн҃а своего, а҆
любѧ (и҆) прилѣжно наказꙋетъ· Правєдный ꙗ҆дыи на-
сыщаетъ дш҃ꙋ свою̀, дш҃а же нечестивыхъ ненасы-
щени·

Гл҃а, ді·

Премꙋдрыѧ жены создаша храмы, а҆ бе-
іѡвъ ві зꙋмныѧ раскопаша рꙋками своима· *Хо-
дѧи право боитсѧ Гд҃а, а ѡ҆строптеваѧи
пꙋти своѧ̀ оу҆корененъ бꙋдетъ· И҆зъ оу҆стъ
безꙋмныхъ жезлъ досажденіѧ, оу҆стны же пра-
вєдныхъ хранѧтъ себѐ· И҆дѣже нѣсть воловъ ꙗ҆сли
праздны, а҆ и҆дѣже жита многа ꙗ҆вѣ волꙋ крѣ-
вы҃ ві пость· Свѣдѣтель вѣренъ не лжетъ, *раждизаетъ
же лжа свѣдѣтель неправеденъ. възыщеши пре-
мꙋдрости въ злыхъ и҆ не ѡ҆брѧщеши (е҆ѧ),
чювство же ѿ мꙋдрыхъ оу҆добно· всѧ противна
(сꙋть) мꙋжеви безꙋмнꙋ, ѡ҆рꙋжіе же чювствію
оу҆стны премꙋдрыхъ· Премꙋдрость хꙋдогихъ ра-
зꙋмѣетъ пꙋти и҆хъ, ненаказаніе же нечьсти-

них загасне. **9** Душі ж обманливих
блукають в гріхах, а праведні щед-
рять і милосердяться. **10** Поганий
же з гордощами чинить зло, а ті, що
себе розуміють, є мудрі. **11** *Поспі- ниж. 28
шне майно з беззаконням стає мен-
шим, хто ж собі збирає з побожніс-
тю, розбагатіє. Праведний щедрить
і дає. **12** Краще є піднімати серце,
повертаючись і наводячи на надію,
бо добрі бажання є деревом життя.
13 Хто не зважає на діло, не зважа-
тимуть на нього, а хто боїться запо-
віді, цей є здоровим. **13** Лукавому
синові немає нічого доброго, а муд-
рому рабові щаститимуть діла на
добро, і йому випрямляться його до-
роги. **14** Заповіді для мудрого –
джерело життя, нерозумний же в
пастці помре. **15** Добрий розум дає
ласку, знати ж закон належить до
доброго розуму, дороги ж нерозум-
них на погибель. **16** Розумний раб
чинить розумно, безумний же ви-
просить собі муку. **17** Сміливий
цар впаде у зло, рада ж мудрих йо-
го спасе. **18** Біднота і безчестя від-
бирає напоумлення. Хто ж береже
нагадування, прославиться. **19** Ба-
жання побожних насолоджують ду-
шу, діла ж безбожних далекі від ро-
зуму. **20** Хто ж ходить з мудрим,
буде мудрий, а хто ж ходить з бе-
зумними, впізнається. **21** Тих, що
грішать, переслідуватиме зло, а пра-
ведних охопить добро. **22** Добрий
чоловік успадкує синів синів, а для
праведних збирається багатство
безбожних. **23** Праведні завершать
в багатстві численні роки, непра- ниж. 23 сир. 30
ведні ж швидко згинуть. **24** *Хто
щадить свою палицю, ненавидить
свого сина, а хто його любить рев-
но, напоумлює. **25** Коли праведний
їсть, насичує свою душу, душі ж
безбожних – ненаситні.

Глава 14

1 Мудрі жінки збудували хати, а
нерозумні знищили своїми руками.
2 *Хто правильно ходить, боїться йов. 12
Господа, а хто викривлює свої до-
роги, буде в непошані. **3** З уст бе-
зумних – палиця погорди, уста ж
праведних себе бережуть. **4** Де не-
має волів, ясла порожні, а де багато
жита – явна сила вола. **5** Вірний
свідок не говорить неправди, *а не- вищ. 12
праведний свідок розпалює неправ-
ди. **6** Шукатимеш мудрість у пога-
них і не знайдеш її, сприйнятли-
вість же у розумних легка. **7** Все є
противне безумному чоловікові,
зброя ж сприйманню – мудрі уста.
8 Мудрість розумних пізнає їхні
дороги, а безумність нерозумних –

обмана. **9** Доми беззаконних потре-
бують очищення, доми ж праведних
сприйнятні. **10** Серце чоловіка сприй-
нятливе, його душа вболіває, коли ж
веселиться, не замішається біль гор-
дості. **11** Хати ж безбожних зник-
нуть, сховки ж тих, що випрямлю-
ниж. 16 ються, зостаються. **12** *Є дорога, яка
вважається людьми правильною, кі-
нець же її приходить на дно аду, **13**
до веселості не додається біль, кінце-
ва ж радість переходить на плач. **14**
Своїми дорогами насититься сміли-
вий серцем, а від свого помислу доб-
рий чоловік. **15** Незлобний вірить
всякому слову, розумний же прихо-
дить до покаяння. **16** Мудрий, зляка-
вшись, відхилиться від зла, а безум-
ний, поклавши надію на себе, змі-
шається з беззаконними. **17** Наглий
чоловік чинить без поради, чоловік
же розумний багато переносить. **18**
Безумні розділяють злобу, розумні ж
дотримуватимуться сприймання. **19**
Посковзнуться погані перед добри-
ми, і безбожні послужать при дверях
праведних. **20** Друзі зненавидять бід-
них друзів, в багатих же численні
друзі. **21** Хто бідному дошкуляє, згрі-
шить, хто ж милосердиться над бід-
ним, блаженний. **22** Ті неправедні,
що блукають, кують зло, милосердя
ж і правду чинять добрі. Не знають
милосердя і правди ті, що роблять
зло, милосердя ж і віра перетворю-
ють на добро. **23** В того, що про все
старається, одне є добре, хто ж м'я-
кий й нечутливий, буде в нужді. **24**
Вінець мудрих – їхнє багатство, жит-
тя ж безумних погане. **25** Вірний сві-
док спасе душу від зла, обманливий
свідок запалює неправду. **26** В гос-
подньому страсі – надія сили, дітям
же своїм залишить закріплення миру.
27 Страх господній – джерело життя,
хто ж чинить, відхиляється від смер-
тельної засідки. **28** В численнім на-
роді – слава царя, в браку ж народу –
знищення сильного. **29** Терпеливий
чоловік – великий в розумі, а силь-
ний малодушний – безумний. **30**
Сильний духом чоловік – лікар сер-
ця, а черв'як для костей – сприйнят-
ниж. 17 ливе серце. **31** *Хто обмовляє бідно-
го, дражнить Того, хто його створив,
а хто шанує і милосердиться над бід-
ним, вшановує Того, хто його ство-
рив. **32** Безбожний буде відкинутий в
його злобі, хто ж надіється на Гос-
пода, праведний своєю преподобніс-
тю. **33** В доброму серці чоловіка спо-
чиває мудрість, в серці ж безумному
не буде впізнана. **34** Праведність під-
носить народ, а народ зменшується
через гріхи. **35** Сприйнятний цареві
розумний слуга, своїм же добрим по-

вы́хъ лестно· домо́ве безако́нныхъ длъжну-
ютъ оучищенїа, домове же правѣ́ныхъ прї-
а́тни· Срце мужу чю́вствено ослабла́етъ дшу
ѥго, ѥгда́ же веселѝса не примѣша́ется (печа́ль
досажде́нїа)[1]· домо́ве (же) нечьсти́выхъ ѝзчез-
нутъ, скровища же ѝсправла́ющїи пребыва́-
ютъ· *Ѥ́сть путь ѝже мни́тса [члкомъ ниж ѕі
пра́въ быти][2], послѣ́днѣа же ѥго прїиду во
дно а́ду. къ весе́лїемъ не прилага́еса печа́ль,
кончи́на же ра́дости въ пла́чь прихо́дитъ·
Путїи своѝхъ насы́тиса дръзосердъ, ѿ за-
мышленїа же свое́ мужъ бл҃гъ· Незлоби́въ
вѣ́ру ѝметъ вса́кому словесѝ, кова́рен же при-
хо́дитъ в покаа́нїе· Премудръ оубоа́вса оук-
ло́нѝса ѿ зла, а безумныи (надѣа́вса себѣ)[3]
смѣша́ется съ безако́нными· На́глодушенъ
(мужъ) (безъ совѣта тво́ритъ)[4], му́ же
мудръ длъготръпитъ· Раздѣла́ютъ безум-
нїи ѕлобу, кова́рни же оудръжа́тъ чю́вствїе·
Въсползнутса ѕлїи пре бл҃гими и нечестивїи
послужатъ при две́рахъ пра́веднї· друѕи въз-
ненави́датъ други ни́щїа, друѕи же бо-
га́тымъ мно́ѕи· Оукора́аи оубогаго съгрѣшѝ,
милуаи же ни́щаго бл҃женъ· (Блуда́ще н-
епра́веднїи)[5] дѣ́лаю ѕлаа, млтъ же ѝ ѝстинну
дѣ́лаю бла́ѕїи· Не свѣда́тъ млти ѝ ѝстинны
дѣ́лателе ѕло́мъ, мл҃тыни же ѝ вѣра (пре-
твора́ютъ)[6] бл҃гимъ ѡ всемъ пекущиса
ѥді́но ѥсть бл҃го, (ѝ) слащїи (-)[7] ѝ безъ печа́ли
въ ѡскуде́нїи будетъ· Вѣнецъ премудрыхъ бо-
га́тьствїе (ѝхъ), жи́тїе же безумныхъ ѕло·
Избавитъ ѕлу дшу свѣдѣтель вѣренъ, ра-
жиѕае (-)[8] лжа (свѣдѣтель) льсти́въ· Въ
стра́сѣ гни оупова́нїе крѣпости, ча́домъ же
своѝмъ ѡста́ви (оутвръженїе ми́ру)[9]· Стра́хъ гнь
ѝсто́чникъ животеѝ, тво́ри же оуклана́тиса
ѿ сѣти сме́ртныа· Въ мно́ѕѣ ıазы́цѣ сла́ва
цр҃ю, въ ѡскудѣнїи же лю́стѣ съкруше́нїе
си́лному· Търпели́въ мужъ мно́гъ въ мудрос-
ти, а ма́лодушенъ крѣпокъ безума· Крѣпкодушенъ му срцу вра́чь, червъ же ко́стемъ срце
ниж зі чювствено· *Ѡклевета́аи оубога раздража́етъ
сътво́ршаго ѝ, а ѝже чтетъ (ѝ)[10] мѝлуетъ
ни́щаго (чте́тъ сътво́ршаго ѝ)· Зло́бою своѥ́ю
ѿринется нечести́выи, надѣа́и же са (въ га)
своѝмъ прпбїемъ пра́веденъ· Въ срцы бла́ѕѣ
мужу (почива́етъ) премудрость, въ срци же
безумнѣ не позна́ется· Пра́вда възно́ситъ
племѧ, оумала́ют же са (лю́дїе)[11] грѣхѝ. прї-
а́тъ (быва́етъ) цремъ слуга разуменъ, своѝм
же бл҃гоѡбраще́нїемъ ѿѝметъ досажденїе.

гнѣвъ губитъ и мудрыя, отвѣтъ же смиренъ
отъиметъ ярость.

Глава, еі.

Слово [-][1] жестоко вбздвижетъ гнѣвъ.
ни. ке *Языкъ (же мудрыхъ доброуменъ)[2], уста же нечестивыхъ повѣдаютъ зло. На
всякомъ мѣстѣ очи Господни блюдета, злыя
же и благія. Исцѣленіе языка древо животно,
соблюдаяй же (-)[3] исполнится духа. Безумный
поругается наказанію отца (своего), храняй же
заповѣди художенъ (е). Во множествѣ правды
крѣпость многа, (а) нечестивіи же отъ земли
погибнутъ. Въ дворѣхъ праведныхъ крѣпость многа,
плоди же нечестивыхъ погибаютъ. Уста премудрыхъ
связуютъ чувствія, сердце же безумныхъ не
сира. лд ни. ка твердо. *Жертвы безумныхъ мерзость Господеви,
молитвы же исправляющихъ пріятны (ему)[4].
Мерзость Господеви пути нечестивыхъ, гонящая же
правду любитъ. Наказаніе незлобиваго познавается
отъ мимоходящихъ, а ненавидящіи обличенія
скончаются срамно. Адъ и пагуба явѣ отъ Господа,
како не (-)[5] сердца ли человѣческа. Не возлюбитъ (бо)
ненаказанный обличающаго его, съ премудрыми
сира. ли же не побесѣдуетъ. *Сердцу веселящуся лице
ни. зі цвѣтетъ, въ скорбехъ же сущу дряхло есть. *Сердце
право ищетъ чувствія, уста же ненаказанныхъ
разумѣютъ во зло. Вся лѣта очи злыхъ
чаютъ зла, добріи же безмолвствуютъ присно.
Луче мала часть со боязнію Господнею, нежели
богатствія велія безъ боязни. Лучше учрежденіе зеліемъ съ любовію и благостію, неже
преставленіе (тельцевъ)[6] со враждою. Мужъ яръ
притваряетъ свары, терпеливый же и грядущая
укротитъ. Терпеливъ мужъ укротитъ (судъ)[7], нечестивый же воздвизаетъ паче. Пути лѣнивыхъ
постлани терніемъ, а борзыхъ гладцы. Сынъ премудръ веселитъ отца, сынъ же безуменъ подражаетъ
матерь свою. Несмысленому стези скудость ума,
мужъ же мудръ исправляя ходитъ. Прилагаетъ
(бо) помышленія не чтущимъ сонмища, въ
сердцахъ же совѣтныхъ пребываетъ совѣтъ. Не
иматъ послушати злый его, ниже речетъ совершена ничесоже (добра и общенія)[8]. Пути
живота размышленія разумнаго, да уклонився
отъ ада спасется. Домы досадитель разоряетъ Господь,
утверждаетъ же предѣлы вдовицы. Мерзость Господеви
мысль неправедна, бескверныхъ (-)[9] реченія пречиста. Губитъ (же) себе мздоимецъ, не любяй же
мзды иматъ спастися. Милостынями и вѣрами очищаются грѣси, боязнію же Господнею уклоняется

ступанням знімає безчестя. **15,1** Гнів
нищить і розумних, а покірна відповідь відвертає гнів.

Глава 15

Жорстке слово піднімає гнів. **2** *Я- ниж. 25
зик же мудрих доброумний, уста ж
безумних розповідатимуть зло. **3** Господні очі на кожному місці, глядять
же вони на злих і добрих. **4** Оздоровлення язика – дерево життя, зберігає
той, хто наповниться духом. **5** Безумний глузує з напоумлення свого батька, хто ж зберігає заповіді, є розумним. **6** У многій праведності велика
сила, а безбожні пропадуть з землі. В
дворах праведних велика сила, плоди
ж безбожних пропадуть. **7** Уста мудрих зв'язують почуття, серце ж безумних невпевнене. **8** *Жертви безумних – гидота господеві, молитви сир. 34 ниж. 21
тих, що виправляються, Йому приємні. **9** Гидота Господеві – дороги
безбожних, тих же, що женуться за
правдою, Він любить. **10** Напоумлення незлобного пізнається тими, що
проходять, а ті, що ненавидять нагадування, закінчать зі соромом. **11** Ад
і згуба явно від Господа, не як серця
людей. **12** Адже ненапоумлений не
полюбить тих, що його картають, з
мудрими ж не говоритиме. **13** *Квіт- сир. 38
не лице серця, що радіє, в смутку є
те, що є підупалим. **14** *Праведне сер- ниж. 17
це шукає сприйняття, уста ж ненапоумлених спрямовані на зло. **15**
Ввесь час очі поганих очікують зло,
праведні ж постійно мовчать. **16** Краще мала частка з господнім страхом,
ніж великі скарби без страху. **17** Краще прийняття з зіллям з любов'ю і
ласкою, ніж трапеза теляти з ворожнечею. **18** Гнівливий чоловік приготовляє бійки, а довготерпеливий і ті,
що наступають, втихомирює. **18а** Терпеливий чоловік злагіднить суд, а безбожний більше підносить. **19** Дороги
лінивих вистелені терням, а роботящих вигладжені. **20** Мудрий син радує батька, а безумний син глузує зі
своєї матері. **21** Стежки нерозумного
позбавлені розуму, а розумний чоловік ходить випрямлюючись. **22** Додають вигадки ті, що не шанують ради,
в серцях же тих, що радять, зостається рада. **23** Поганий її не послухається ані не скаже нічого досконалого, гарного і спілкування. **24** Роздуми
розумного – дороги життя, щоб він,
обминувши ад, спасся. **25** Господь
нищить доми гордих, Він же скріплює границі вдовиць. **26** Гидота Господеві – неправедний помисл, мова
неосквернених – свята. **27** Хабарник
себе губить, а хто не любить хабарництво, спасеться. **27а** Милостині і ві-

ра очищають гріхи, господнім страхом ухиляється кожний від зла. **28** Серця праведних повчаються віри, уста ж безбожних відповідають злом. **28а** Сприйнятні у Господа дороги праведних людей, і через це вороги стають друзями. **29** Далеко відходить Бог від безбожних, молитви ж праведних вислуховує. **29а** Краще одержати мало з праведністю, ніж багато плодів з безбожністю. **29b** Серце чоловіка хай думає праведне, щоб від Бога виправилися його кроки. **30** Хто глядить очима на добро, веселить серце, добра ж слава чинить кості блаженними. **32** Хто слухає напоумлення, життя поселяється серед мудрих, хто не приймає напоумлення, себе ненавидить. Хто ж зберігає картання, любить свою душу. **33** Господній страх – напоумлення і мудрість. І початок слави їй відповість, а покірним прийде слава.

всѧкъ ѿ ѕла̀. Срдца правєдныхъ поꙋчаютсѧ вѣрѣ, ꙋста́ же нечести́вѣхъ ѿвѣща́ютъ ѕло. Прїѧ́ти гдⷭ҇ꙋ пꙋтїе праведнїи мꙋжъ, тѣмже и сихъ ради вра́ѕи дрꙋѕи быва́ютъ. далече ѿстои бгъ ѿ нечести́выхъ, моли́твѣ же праведныхъ послꙋшаетъ. лꙋче ма́ло прїѧтїе съ пра́вдою, нежели мно́га жи́та с непра́вдою. Срдце мꙋжꙋ мы́слитъ праведнаѧ, да ѿ бга исправѧ́тсѧ стопы єго. Зрѧ́и очи́ма пра́вѣ весели́тъ срдце, вѣсть же блга блжитъ ко́сти. (Послꙋша́ѧи обличенїи живота, посредѣ премꙋдрыхъ въдворѧ́етсѧ), иже не прїемлетъ наказа́нїѧ ненави́дитъ себѐ. съблюда́ѧи же обличе́нїе лю́битъ (своѝ дꙋшꙋ)[10]. боѧзнь гдⷭ҇нѧ наказа́нїе и премꙋдрость, и нача́ло сла́вы ѿвѣщаетъ єи. [прейдетъ же смиреныѧ сла́ва][11].

Глава 16

1 Людським є вигадувати думки, і господнім є керувати народами. Всі людські дороги є відомі перед Його
пс. 37 пет1. 5 очима. Бог міряє духів. *Відкрий Господеві твої діла, і випрямляться твої думки. **2** Всі діла покірного явні перед Господом, безбожні ж згинуть у поганому дні. **5** Мерзенний перед Господом кожний гордий серцем, хто ж руку до руки вкладає, неправедний, не буде виправданим. **7** Початок доброї дороги – чинити праведне, і сприйнятне ж у Бога більше, ніж приношення жертви. **8** Хто шукає Господа, знайде пізнання з праведністю. І ті, що правильно шукають Його, знайдуть мир. **9** Всі господні діла з праведністю, зберігається ж чоловік безбожний на поганий день. **10** Ворожіння – на губах царя, в суді ж не схиблять його уста. **11** Як поперечка мірила, такою і праведність у Бога, його діла – праведні важки. **12** Гидота цареві той, хто чинить погане, бо з праведністю підговлюється престіл володіння. **13** Сприйнятні цареві уста праведних, слова ж праведних любить Господь. **14** Царський гнів – вісник смерті, а мудрий чоловік спасеться від нього. **15** Син царя у світлі життя, сприйнятні ж йому, наче вечірня хмара. **16** Гнізда мудрості більше бажані, ніж золото, поселення ж мудрості дрожчі від срібла. **17** Стежки життя ухиляються від зла, бо довжина життя – праведні дороги. Хто сприймає напоумлення, буде в добрах, хто ж береже картання, стане мудрим. Хто береже свої дороги, збереже свою душу, хто ж любить своє життя, щадить свої уста **18** перед

Гла, ѕі

Члвчско єсть мысль ꙋготови́ти, и гдⷭ҇не є ѩзы́ки стро́ити. Всѧ пꙋтїе члчестїи знаеми сꙋть пред очїма єго, мѣритель є дꙋховъ бгъ. *Ѿкры́и гви дѣла твоѧ̀, і исправѧтсѧ помышле́нїѧ твоѧ̀][1]. Всѧ дѣла смире́ннаго ѩвѣ пред (гдⷭ҇мъ)[2], нечестивїи же въ днь ѕо́лъ поги́бнꙋтъ. Мерзо́къ пред (гдⷭ҇мъ)[3] всѧкъ высо́косе́рдыи, в рꙋкꙋ же рꙋцѣ вложь (непра́ведныи)[4] не извине́тсѧ. Нача́токъ пꙋтѝ блгомꙋ твори́ти пра́ведное, (и) прїѧ́та же ѿ бга паче же́ртвы жре́нїа. Ищаи га обрѧ́щетъ ра́зꙋмъ съ правдою, (и) пра́во (-)[5] ищꙋщеи єго обрѧ́щꙋтъ миръ. Всѧ дѣла гдⷭ҇нѧ съ правдою, храни́тъ же сѧ (мꙋжъ) нечтивъ въ днь ѕолъ. Вражєнїѧ въ ꙋстна́хъ црⷭ҇евахъ, в сꙋдищи же не прелстѧ́тсѧ ꙋста єго. (Ѩко) превѣса мѣрила (тако и) правда ꙋ (бга)[6], дѣла єго мѣрила праведна. Мръзость црⷭ҇еви творѧ́и ѕла́ѧ, съ пра́вдою бо готоваетсѧ прⷭ҇толъ нача́ла. Прїѧ́ты црⷭ҇емъ ꙋстны̀ пра́ведныхъ, словеса же пра́выхъ любитъ (гь). Ѩрость црⷭ҇ева посо́лъ смръ́тенъ, мꙋжъ же прмдръ изба́витсѧ ѿ него. Въ свѣтѣ живо́тнѣ снъ црⷭ҇евъ, прїѧ́тїи же єго ѩ́ко о́блакъ по́зденъ. Ꙋгнѣжде́нїѧ прмдрости изволеннѣ́ѣйши паче злата, вселе́нїѧ же мꙋдрости дра́жаиши сребра̀. Пꙋтїе живо́тнїи ꙋкланѧ́ютсѧ ѿ ѕла̀, долгота̀ бо жи́тїѧ пꙋтїе пра́ведни. Прїемлѧ́и наказа́нїе въ блгихъ бꙋдетъ, хранѧ́и же обли(ч)е́нїѧ ꙋмꙋдри́тсѧ. Иже храни́тъ своѧ̀ пꙋтѝ съблюде́тъ своѧ дꙋшꙋ, любѧ́и же живо́тъ свои щади́тъ (своѧ̀ ꙋста̀)[7] пре́жде съкрꙋше́нїѧ. Варѧ́етъ досаже́нїе, Ѱало лз а петръ е

пре́жⷣе паде́нїѧ ѕлⷪ҇мышле́нїѧ· Лꙋ́че кро́тꙋкодꙋ́шенъ съ смире́нїемъ, неже́ли и҆̀же раздѣлѧ́ⷷ҇ коры́сть съ досади́тели· Разꙋми́въ въ ве́щехъ ѡ҆брѣта́тель бл҃гимъ, надѣ́ѧи же сѧ на [г҃а][8] бл҃же́нъ· Разꙋ́мныѧ и҆ премⷣрыѧ ѕлы̀ нарицаю́тъ, бл҃года́тни же въ словесѣ́хъ па́че послꙋ́шани бꙋ́дꙋтъ· И҆сто́чникъ живо́тенъ мы́сль стѧжа́вшїи, наказа́нїе (-)[9] безꙋ́мныхъ ѕлⷪ҇· Срⷣце премⷣраго разꙋмѣ́етъ ꙗ҆̀же ѿ свои́хъ е҆мꙋ̀ ᲂу҆́стъ, во ᲂу҆стна́хъ же носи́тъ ра́зꙋмъ· Сото́ве медо́вии словеса̀ до́бра, сла́сть же и҆хъ и҆сцѣле́нїе дꙋши́·

*Сꙋ́ть пꙋтїе мни́ми (пра́ви сꙋ́ще)[10] мꙋ́жꙋ, послѣ́днѧѧ же е҆го̀ зрѧ́тъ во дно̀ а҆́дꙋ· Мꙋ́жъ (же) въ трꙋдѣ́хъ трꙋжа́етъ себѐ, (-)[11] и҆знꙋжа́етъ себѣ̀ поги́бель· (-)[12] Стропти́вый во ᲂу҆стна́хъ свои́хъ но́ситъ (себѣ̀) поги́бель, мꙋ́жъ (же) безꙋ́менъ копа́етъ себѣ̀ ѕлⷪ҇, (и҆) во ᲂу҆стнꙋ̀ свою̀ собира́етъ (себѣ̀) ѻ҆́гнь· Мꙋ́жъ (же) стропти́въ распалѧ́етъ ѕлⷪ҇, и҆ зарю̀ ле́стнꙋ возгнѣща́етъ (и҆́мъ)[13] и҆ разлꙋча́етъ дрꙋ́ги· Мꙋ́жъ (же) законопрестꙋ́пенъ и҆скꙋша́етъ дрꙋ́ги и҆ наво́дитъ и҆̀хъ пꙋтѝ не бл҃ги· Оу҆твержа́ѧи ѻ҆́чи своѝ мы́слитъ развраще́ннаѧ, е҆млѧ́и же сѧ за ᲂу҆стнꙋ̀ свою̀ (нарица́етъ) всѧ̑ ѕла̑ѧ, се́и пе́щь е҆́сть ѕло́бѣ· Вѣне́цъ хвале́нъ ста́рости, въ пꙋтехъ же пра́ведныхъ ѡ҆брѣта́етсѧ· Лꙋ́чи мꙋ́жъ долготерпѣ́ливъ па́че крѣ́пкагѡ, [(-)[14] мꙋ́жъ мꙋ́дрость и҆мѣ́ѧи па́че дѣ́лателѧ вели́кагѡ][15], а҆ держа́и гнѣ́въ па́че ѡ҆бвзѧ́тагѡ гра́да· Въ нѣ́дра вхо́дѧтъ всѧ̑ (сїѧ) [пра́ведныхъ][16], ѿ г҃а же всѧ̑ пра́веднаѧ·

Гла́ва, з҃і·

Лꙋ́чше хлѣ́бъ съ сла́стїю въ ми́рѣ, неже́ли до́мъ и҆спо́лненъ (бл҃гимъ мно́гимъ)[1], и҆ непра́веднымъ заколе́нїемъ со сва́ромъ. Ра́бъ смы́сленъ ᲂу҆держи́тъ господи́на несмы́слена, въ бра́тїю же раздѣли́тъ (и҆мѣ́нїе) на ча́сти· *Ꙗ҆́коже и҆скꙋша́етсѧ въ (ѻ҆гнѝ)[2] сребро̀ и҆ зла́то, та́кѡ и҆збра́нныхъ срⷣца ѿ г҃а. Ѕлы́и послꙋ́шаетъ ꙗ҆зы́ка законопрестꙋ́пна, пра́ведный же не внима́етъ ᲂу҆сте́нъ лжи́выхъ. *Рꙋга́ѧсѧ ᲂу҆бо́гомꙋ, раздража́етъ сотво́ршагѡ и҆̀. (И҆) ра́дꙋѧ же сѧ гы́бнꙋщемꙋ не и҆звине́тсѧ, ми́лꙋѧи же поми́лованъ бꙋ́детъ· Вѣне́цъ ста́рости сы҃ны сн҃овъ, похвала́ же дѣ́темъ ѻ҆ц҃ы и҆́хъ· Вѣ́рномꙋ ве́сь ми́ръ бога́тество, невѣ́рномꙋ же ни́же є҆ді́нъ пѣ́нѧзь. Не сподо́битесѧ безꙋ́мномꙋ ᲂу҆стнѣ̀ въ вѣ́рꙋ, ни пра́ведномꙋ ᲂу҆стнѣ̀ во лжꙋ̀. Мзда̀ (бл҃годать е҆́сть ᲂу҆ча́щимъ)[3], и҆дѣ́же а҆́ще ѡ҆братѧ́тсѧ поспѣ́етсѧ (и҆̀мъ)· И҆́же таи́тъ ѻ҆би́ды и҆́щетъ любвѐ, (і) и҆́же ненави́дитъ скрыва́ти разорꙋша́етъ дрꙋ́жбы и҆ до́мы· Съ-

знищенням. Попереду йде гордість, перед упадком злодумності. **19** Краще лагідний духом з впокоренням, ніж той, хто розділяє здобич з гордими. **20** Розумний в ділах знаходить добра, хто ж надіється на Бога – блаженний. **21** Мудрих і розумних кличуть поганими, благодатні ж в словах радше будуть вислухані. **22** Розум – джерело життя тим, що *його* придбали, напоумлення безумних погане. **23** Серце мудрого розуміє те, що з його власних уст, на губах же він носить зрозуміння. **24** Добрі слова – вощини меду, їхня же солодкість – оздоровлення душі. **25** *Є дороги, що вважаються правильними для чоловіка, а його кінець бачать на дні аду. **26** Чоловік в трудах себе трудить, виборює собі згубу вивихнений на своїх устах, носить собі згубу. **27** Безумний чоловік викопує собі зло, а на своїх губах збирає собі вогонь. **28** Викривлений чоловік розпалює зло, і ним запалює полумінь обмани, і розлучає друзів. **29** Законопереступний чоловік випробовує друзів і спроваджує їх на недобрі дороги. **30** Хто скріплює свої очі, роздумує про згубне, хто ж хапається за свої уста, вимовляє всяке зло, цей є піччю зла. **31** Старість – вінець хвали, знаходиться ж на дорогах праведності. **32** Довготерпеливий чоловік кращий від сильного, чоловік, що має мудрість, кращий, ніж великий діяч, а хто стримує гнів, кращий від захопленого міста. **33** До лона праведних надходить це все, все ж праведне від Господа.

Глава 17

1 Краще хліб з приємністю в мирі, ніж дім повний численних дібр і неправедних заколень зі сваркою. **2** Розумний раб володітиме над немудрим паном, між братами ж розділить майно на частки. **3** *Так як у вогні випробовується срібло і золото, так вибраних серця у Господа. **4** Поганий слухається законопереступного язика, а праведний не сприймає обманливих губ. **5** *Хто насміхається з бідного, дражнить Того, що його створив, і хто радіє ж тим, що гине, не буде невинним. Хто ж милосердиться, буде помилуваний. **6** Вінець старості – сини синів, похвала дітей – їхні батьки. **6** Вірному ввесь світ маєтків, невірному ж ані один мідяк. **7** Не до вподоби будуть безумному вірні уста, ані уста праведного *не підуть* на брехню. **8** Винагорода є ласкою для тих, що навчають, куди лиш повернуться, їм повезе. **9** Хто скриває образи, шукає любов, і хто ненавидить скривати, нищить дружби і

Марґінальні примітки: вы҃ш д҃і (при 16,25) — вищ. 14; ни҃ж к҃з, сира҃ в҃ (при 17,3) — ниж. 27, сир. 2; вы҃ш д҃і (при 17,5) — вищ. 14

доми. **10** Погроза розбиває серце мудрого, а безумний і коли б'ють не чує побоїв. **11** Сварки піднімає кожний поганий, Господь же йому пошле немилосердного ангела. **12** Розумний
рим. 12 чоловік впадає у смуток, безумні ж
сол1. 3 задумують зло. **13** *Як хто віддає зло
пет1. 3 за добро, не вступиться зло з його дому. 14 Владу дають словом – початок праведності, а випереджує біднота, і повстання, і бійка. **15** Хто судить неправедне праведним, неправедного ж праведним, нечистий і огидний в Господа. **16** Чому є маєток у безумного? Безсердечний не може придбати мудрість. **16** Хто вивищує свій дім, шукає знищення, а хто викручується, впаде в погані навчання. **17** На всякий час май друзів, брати ж в бідах будьте помічними, бо задля цього бувають ласки. **18** Адже безумний чоловік заплескає, радіючи собою, так той, хто заручає себе, виручить свого друга, він же збирає вогонь на його губи. **19** Гріхолюб радіє сварками, **20** а твердосердий не зустріне добрих. Чоловік же змінний язиком впадає в зло, **21** серце ж безумного біль тому, що його придбав. Батько не веселиться ненапоумленим сином, а розумний
вищ. 15 син веселить свою матір. **22** *Веселе ж серце робить добрий настрій, а у сумного чоловіка засохнуть кості. **23** Тому, хто неправедно бере взятки до лона, не будуть успішними дороги на праведність, безбожні ж ухиляються від праведної дороги. **24** Лице мудрого чоловіка розумне, очі ж безумних на кінцях землі. **25** Гнів батькові – безумний син і біль тій, що його породила. **26** Недобре праведному чоловікові чинити марноти, ані не є праведно могутнім робити змову про-
як. 1 ти праведних. **27** *Хто щадить слово, видасть жорстку розумність, а терпеливий чоловік розумний, більше ніж той, що має науки. **28** Чи нерозумному, що попросить мудрості, це вважатиметься йому за мудрість? Адже як хто зробить себе подиву гідним, вважатиметься за розумного.

крушаетъ прещеніе срдце мудраго, безумныи же
(и) біемъ не чюетъ ранъ. прекословіа въздви-
жетъ всякъ ѕлыи, гь же аггла немилостивна
послетъ нань· въпадаетъ въ печаль мужу смы- крй ві
слену, безумніи же размышляютъ ѕлаа· *Иже а селу г а пёръ г
въздаетъ ѕлое въз доброе, не подвижется ѕло
из дому его. власть даютъ словомъ начало прав-
ды, преди же повѣдаетъ оубожество (и) тя-
жесть и сваръ. иже (судитъ неправедне пра-
веднаго)[4], неправеднаго же праведне, нечистъ и
мръзокъ ѿ (га)[5]. въскую бяше имѣніе безу-
мному, стяжати (-)[6] премудрости безъсръ-
дыи не можетъ. иже възноситъ домъ свои,
ищетъ съкрушеніа, а остроптеваяися въ
наоученіе впадаетъ въ ѕлаа· въ всяко время
(да имаши други)[7], братіа же въ бѣда посо-
биви (бываите)[8]· сего бо ради блгти быва-
ютъ. му (же) безуменъ въсплещетъ (радуя-
ся)[9] себѣ, якоже (-)[10] поручаяися изручитъ
друга своего, (сеи же въ его оустну огнь съ-
бираетъ). грѣхолюбецъ радуется сваром, а
жестосръдыи не оусрящет блгих. муж (же)
премѣнныи языком впадаетъ въ ѕло, срдце же
безумна болѣзнь стяжавшому е. не веселися
ѿцъ о снѣ ненаказанѣ, снъ же мудръ весели
мтрь свою. *срдце (же) весело блгъ нравъ твори, вві еі
мужу же скърбливу засышутъ кости. приєм-
лющу мзду (бес правды в нядра)[11], не поспѣ-
ются путіе (въ правду). (нечестивіи же оу-
клоняютъ)[12] пути правыя, лице разумно мужа
премудра, очи же бизумныхъ на концы земли.
гнѣвъ ѿцу снъ безуменъ, и болѣзнь рожшеи
его. тщеты творити мужу праведну не добро,
ниже правно ковати кова могуще о праведныхъ.
*иже щадитъ глъ испуститъ жестокъ ра- іакв а
зумъ, тръпеливъ же мужъ мудръ (лучши
имущаго наоуки). несмысленну въпрошьшу о
премудрости, премудрость въмѣнит ли ся (е-
му). дивна бо кто себе сътворь непщеваніемъ
мудръ быти·

Глава 18

1 Причини шукає чоловік, що бажає відлучитися від друга, в усякому ж часі є погордженим. **2** Не потребує мудрості чоловік з браком розуму, бо радше керується безумністю. **3** Коли безбожний прийде в глибину зла, не дбає, находить же на нього погорда і зневага. **4** Глибока вода – слово в серці чоловіка, ріка, що википає, – джерело життя. **5** Чудуватися лицю безбожного не добре, і неправедно відхиляти праведного на суді. **6** Губи

Гла, иі·

Р
иныі ищетъ мужъ хотя ѿлучитися
ѿ (друга)[1], на всяко же время поно-
симъ бываетъ. не требуетъ премуд-
рости (мужъ) скудооуменъ, зане паче
водится безуміемъ. егда приидетъ не чес-
тивыи въ глубину ѕолъ нерадитъ, находит
же ему досажденіе и поношеніе. вода глубока
слово въ срдци мужу, вода въскачущіа (-)[2] ис-
точникъ животеи. чюдитися лицу нечестиво-
му не добро, ниже правно оуклоняти правед-

наго на сꙋдѣ· Оустны̀ безꙋмнаго приво́дѧтъ
ѐго на ѕло̀, оу҆ста́ же ѐго дрьзость сме́рти при-
зыва́етъ· Оустнѣ̑ безꙋмнаго съкрꙋша́ютъ ѐго,
оу҆стны́ же ѐго сѣть дш҃и (-)[3]· Лѣни́ва низла-
га́етъ стра́хъ, дш҃и же мꙋжїи жена́мъ по-
добнымъ, възъа́лчетъ· Не ѝсцѣлѧ́ѧи себе ѡ҆
(своѝхъ дѣлехъ)[4], (дрꙋгъ)[5] ѐсть ѡ҆глажда́юще-
мꙋ себе· Ѝз вели́чества крѣпости ѝмѧ гн҃е, къ
немꙋ же притѣка́юще пра́ведницы (сп҃саютъ-
сѧ)[6]· Ѝмѣнїе бога́тꙋ мꙋжꙋ градъ тве́рдъ, сла́ва
же ѐго (весе́лїе повѣда́етъ)[7]· Прежде сокрꙋше́нїа
възно́ситсѧ ср҃це мꙋжꙋ, ѝ пре́жде сла́вы смирѧ́-
етсѧ· Ѝже ѿвѣща́етъ сло́во прежде слы́шнїа
стꙋдъ ѐмꙋ бывае́тъ ѝ поноше́нїе· Гнѣвъ мꙋ-
жа оу҆кроти́ раб́ъ мꙋдръ, малодш҃на же чл҃ка
кто̀ оу҆кро́тит· Ср҃це мꙋдраго стѧжетъ чювст-
вїе, оу҆ши же прмⷣрыхъ ѝщета гада́нїи· (дѣла-
нїе)[8] чл҃ка пространи́тъ ѝ, ѝ съ си́лнымъ (поса-
жда́ютъ)[9] ѐго· Пра́веныи (хꙋли́мъ ѐсть ѿ ѕлы́хъ)[10]
въ правословїи, ꙗ҆́коже ѐгда̀ ѡ҆брѧщетъ сꙋпоста̀
ѡ҆бличае̑тсѧ. (пречистыѧ гл҃ы)[11] оу҆ставлѧетъ
молчали́вый, си́лныѧ же (нарица́етъ непослꙋш-
ливыѧ)[12]· Бра̑ ѿ бра́та застꙋпае̑ ѐсть, ꙗ҆́ко
гра̑ тве́рдъ ѝ высо́къ, оу҆крѣплѧет же сѧ ꙗ҆́ко
ѡ҆сно́вано цр҃тво· ѿ пло́да оу҆сте́нъ (своѝхъ) мꙋ́жъ
насыща́етъ чре́во свое, ѿ плода же оу҆стнꙋ ѐго
(насытѧтсѧ)[13]· Смр҃ть и живо̑ в рꙋкꙋ ꙗ҆зы́ка,
нѝ ді державщеи же ѐго снѣдѧтъ пло́дъ ѐго· *Ѝже
ѡ҆брѧщетъ женꙋ до́брꙋ, ѡ҆брѣте бл҃гть, прї-
ѧлъ же ѐсть ѿ [г҃а][14] (кро́тость)[15]· Ѝже ѝзго́-
нитъ женꙋ до́брꙋ, ѝзго́нитъ бл҃гаѧ· држа́и
же любодѣ́ицꙋ, безꙋменъ ѝ нечи́стъ· (Безꙋмїе
мꙋ́жа ѝстлѣва́етъ пꙋти ѐго, ѝ б҃а вини́тъ
въ ср҃цы свое̑· Съ моле́нїи гл҃етъ оу҆бо́гїи, ѝ бо-
га́тыи ѡ҆бе̑сла́ви смѣшнѣ· Чꙋжъ любо́венъ къ
дрꙋжбѣ, паче дрꙋгъ бꙋдетъ неже бра́тъ)·

Гл҃а, ді·

нѝ ки Лꙋче* ѐсть оу҆бо́гъ ходѧ́и въ простотѣ
своѐи, неже бога́тъ оу҆мꙋчаѧ оу҆стнѣ̑ своѝ·
Ѝдѣже нѣ́сть оу҆че́нїа дш҃и, нѣсть доб-
ро̀, ѝ иже скоръ ѐсть нога́ми потъкне́т-
сѧ·][1] Неразꙋмїе мꙋжа гꙋбитъ пꙋть ѐго, б҃а
же вино́вна тво́ритъ ср҃цемъ (-)[2]· бога́тьство
прилагае̑ дрꙋги мно́ги, (нищета)[3] же ѝ ѿ
е̑ мо̑ ді сꙋщаго дрꙋга оу҆лишаетъ· *Свѣдѣтель лo̒жъ
без мꙋки не бꙋдетъ, ѡ҆клеветаѧи же без пра́-
вды не оу҆бѣжи (ѐѧ)· Мнози [же][4] оу҆гажда́ютъ
пре̑ лице́мъ цр҃емъ, всѧ́къ же ѕолъ бываетъ в
поноше́нїе мꙋжеви· Всѧ́къ ѝже оу҆бо́гаго бра́та
ненави́дитъ, (ѿ заповѣди)[5] дале́че бꙋдетъ·
Помышле́нїа бл҃га (приближа́ютсѧ вѣдꙋщимъ

безумного приводять його до зла,
його ж уста накликають смертельну
сміливість. **7** Уста безумного нищать
його, його ж губи – засідка душі. **8**
Лінивого страх скидає вниз, душі ж
мужів подібних до жінок голодува-
тимуть. **9** Хто себе не оздоровляє у
своїх ділах другом є тих, що себе
розтирають. **10** Господнє ім'я від ве-
личності сили, прибігаючи ж до Ньо-
го праведні спасаються. **11** Маєток
багатого чоловіка – сильне місто,
його ж слава розповідає про радість.
12 Перед знищенням серце чоловіка
піднімається вгору, і перед славою
впокоряється. **13** Хто відповідає сло-
во скоріше, ніж вислухає, сором йо-
му і погорда. **14** Гнів чоловіка утихо-
мирить розумний раб, малодушну ж
людину хто злагіднить? **15** Серце ро-
зумного придбає сприймання, вуха ж
мудрих шукають зрозуміння. **16** Ді-
яння людини її поширить, і з мо-
гутніми її садять. **17** Праведного ху-
лять злі за правильні слова, оскаржу-
ють так, наче знайдуть ворога. **18**
Мовчазний спиняє пречисті слова,
сильними ж називає непослушних. **19**
Коли брат заступається за брата, наче
сильне і високе місто, кріпиться ж,
наче основане царство. **20** З плодів
своїх уст чоловік насичує свій живіт,
з плодів же його губ наситяться. **21**
Смерть і життя в руці язика. Хто ж
над ним панує, їстиме його плоди. **22**
*Хто знайде добру жінку, знайшов ниж. 19
ласку, одержав же від Бога лагід-
ність. **22** Хто виганяє добру жінку,
виганяє добро. Хто ж утримує роз-
пусну, безумний і нечистий. **19,3** Бе-
зумність чоловіка нищить його до-
роги, і він Бога винуватить у своєму
серці. Бідний говорить з благаннями,
а багатий обезчестить на сміх. Чо-
ловік, що любить дружбу, буде кра-
щим другом, ніж брат.

Глава 19

1 *Кращим є бідний, що ходить у ниж. 28
своїй простоті, ніж багатий, що карає
свої уста. **2** Де є навчання душі, не-
має добра, і хто є швидкий ногами,
спотикнеться. **3** Нерозум чоловіка гу-
бить його дорогу, він же серцем Бога
робить винним. **4** Багатство додає чи-
сленних друзів, біднота ж усуває і від
того, що є другом. **5** *Фальшивий сві- мой5. 19
док не буде без муки, хто ж непра-
ведно оскаржує, не втече від неї. **6**
Численні ж служать перед лицем ца-
рів, а кожний поганий є в погорду
людині. **7** Кожний, хто ненавидить
бідного брата, буде далеко від запо-
віді. Добрі задуми наближаються до
тих, що її знають, і розумний чоловік
її знайде. Хто чинить багато зла,

знайде зло, а хто словами доводить до гніву, не спасеться. **8** Хто збирає розумність, себе любить, а хто береже мудрість, знайде добро. **9** Фальшивий свідок не буде без муки, а хто, отже, розпалює злобу, пропаде від неї. **10** Не на користь є безумному їжа, якщо раб почне з гордістю насильно панувати. **11** Милосердний чоловік довготерпеливий душею, його ж похвала обминає законопереступних. **12** Царська погроза подібна до ричання лева, наче роса на траву, так тихому незлобність. **13** Ненапоумлений син – сором батькові, і молитви від уст блудника – нечисті. **14**
вищ. 18 Батьки ділять синам дім *і* майно, *від Господа злучується жінка з чоловіком. **15** Малий страх держить жінка – душі ж лінивих голодуватимуть. **16** Хто береже заповіді, зберігає свою душу, а хто не зважає на свої дороги, згине. **17** Хто милосердиться над бідним, позичає Богові, за його ж даром Він йому віддасть. **18** Напоумляй свого сина, так він буде надіятися на добро, в гордості же *хай* не підіймається своєю душею. **19** Злоумний чоловік буде багато покараний, якщо ж є губителем, додасть свою душу. **20** Слухай, сину, напоумлення свого батька, щоб ти був мудрим на твій кінець. **21** Численні задуми в серці чоловіка, рада ж господня остається навіки. **22** Плід чоловікові – милосердя, краще ж бідний праведний, ніж багатий брехливий. **23** Страх господній – життя чоловікові, а хто не боїться, замешкає на місцях, де не зберігають розумність. **24** *Хто непра-
ниж. 26 ведно ховає до лона свої руки, ані до
ниж. 21 своїх уст їх *не* донесе. **25** *Як згубний одержує побої, безумний стане розумнішим. Якщо ж картаєш розумного чоловіка, він зрозуміє пізнавання. **26** Хто не шанує батька і відкидає свою матір, набирається сорому і зневаги. **27** Син, що не слухається напоумлення свого батька, навчається злих слів. **28** Хто виручає безумну дитину, зневажає оправдання, уста ж безбожних пожирамуть суди. **29** Побої приготовляються тим, що не трудяться, і подібно муки тим, що не розуміють.

Глава 20

1 Невинне вино і проклятим є п'янство. І кожний, що ходить подурному, не буде мудрий. **2** Погроза царя недалеко від гніву лева, хто ж його роздражнює і пристає до нього, грішить проти своєї душі. **3** Слава чоловікові – відвертатися від наклепів, а кожний безумний сплітається з такими. **4** Коли лінивий буває погор-

ѥ҆̀ѧ)[6], (и҆) мꙋ́жъ же мꙋ́дръ ѡ҆бра́щь ю҆. Мно́го
твора́й ѕла̑ ѡ҆бра́щетъ ѕло́бꙋ, а҆ и҆̀же раздра-
жа́е словеса̀ не сп҃се́тсѧ. Събира́ѧй мꙋ́дрость лю́-
битъ себѐ, а҆ и҆̀же съхранѧ́етъ прⷨ҇ро́сть ѡ҆бра́-
щетъ бл҃га́ѧ. Свѣдѣ́тель ло́жь не без мꙋ́ки бꙋ-
детъ, а҆ и҆̀же ᲂу҆̀бо ражⷢ҇иза́етъ ѕло́бꙋ поги́бнетъ ѿ
неѧ̀. Не по́лза ѥ҆́сть безꙋ́мномꙋ пи́ща, (-)[7] а҆́ще
ра́бъ начне́тъ съ досажде́нїемъ наси́льствовати.
Млⷭ҇ти́въ мꙋ́жъ (долготерпѣ́ливъ дш҃е́ю)[8], похва́ла
же ѥ҆гѡ̀ мимохо́дй законопресѣ́тꙋпныѧ. Црⷭ҇ко прє-
ще́нїе, подо́бно рыка́нїю льво́вꙋ. ꙗ҆́коже роса̀ на
сѣ́но, та́коже (тихомꙋ незло́бїе)[9]. Стⷣꙋ (ѥ҆́сть)
ѿц҃ꙋ сн҃ъ ненаказа́нъ, и҆ нечи́сты млⷭ҇твы ѿ
(ᲂу҆́стъ блꙋдника)[10]. до́мъ (-)[11] и҆мѣ́нїе раздѣ-
лѧ́ютъ ѿц҃ы сн҃омъ, *ѿ [г҃а][12] съчета́етсѧ вы҃ ѳі
жена̀ мꙋ́жеви. стра́хъ съдръжи́тъ ма́лъ жена̀,
дш҃а же (лѣни́выхъ възъа́лчю)[13]. И҆̀же храни́
(за́повѣди)[14] съблюда́етъ свою̀ дꙋ́шꙋ, а҆ нерада́й
ѡ҆ свои́хъ пꙋте́ поги́бне. (Млⷭ҇ꙋѧй ни́ща вза-
и́мъ дае́тъ бг҃ꙋ)[15], по дѧа́нїю же ѥ҆гѡ̀ въз-
да́сть ѥ҆мꙋ̀. наказа́й сн҃а своѥ҆гѡ̀ та́ко (-)[16] бꙋ-
детъ въ бл҃го ᲂу҆пова́ѧ, в досаже́нїи же не
възноси́сѧ дш҃ею своею. ѕлоᲂу҆́менъ мꙋ́жъ мно́го
ѿщети́тсѧ, а҆́ще ли гꙋби́тель ѥ҆́сть (-)[17] дꙋ́шꙋ
свою̀ прило́житъ. Слꙋ́шай сн҃е (ѿц҃а своѥ҆гѡ̀ нака-
за́нїе)[18], да мꙋ́дръ бꙋ́деши на послѣ́докъ свои.
Мно́ги мы́сли въ срⷣцы мꙋ́жꙋ, совѣ́тъ же гн҃ь въ
вѣ́ки пребыва́етъ. Пло́дъ мꙋ́жеви млⷭ҇тыни, лꙋ́че
же ни́щь пра́веденъ, не́же бога́тъ ло́жъ. Стра́хъ
гн҃ь живо́тъ мꙋ́жеви, а҆ бестра́шный въдвори́тсѧ
на мѣ́стехъ. И҆̀деже не блюде́тсѧ ра́зꙋмъ, *съ- нї҃ кѕ
крыва́ѧй в нѣ́дрехъ (рꙋ́цѣ свои)[19] непра́вⷣно, ни
въ ᲂу҆́ста (своѧ) донесе ѥ҆̀ѧ. *Гꙋби́телю ра́ны нї҃ ка
прїе́млющꙋ, безꙋ́мный кова́рнѣи бꙋ́детъ. А҆́ще
же ѡ҆блича́еши мꙋ́жа мꙋ́дра, разꙋмѣ́етъ чю́вс-
твїе. Безче́ствꙋѧй ѿц҃а и҆ ѿрѣ́ѧй мт҃рь свою̀,
срамотꙋ̀ прїи́ме и҆ поноше́нїе. Сн҃ъ не послꙋ-
ша́ѧ наказа́нїѧ ѿц҃а (своѥ҆гѡ̀), поᲂу҆ча́етсѧ слове-
се́мъ ѕло́мъ. Выꙋча́ѧ ѿ҆ро́ка несмы́слена, до-
сажда́етъ ѡ҆правда́нїю. Оу҆́ста же нечьсти́выхъ
пожрꙋ́тъ сꙋ́ды, гото́ваютсѧ не трꙋжа́ющим-
сѧ ра́ны, и҆ мꙋче́нїѧ подо́бно неразꙋмѣва́ющимъ.

Гл҃а, к҃.

Невинно вино̀, и҆ прокла́то (ѥ҆) пїа́нъство.
(И҆) всѧ́къ (ходѧ́й бꙋ́е)[1], не бꙋ́детъ пре-
мꙋ́дръ. недале́че ѥ҆́сть преще́нїе црⷭ҇ево ꙗ҆́-
рости льво́вы, раздража́ѧй же ѥ҆гѡ̀ (и҆ при-
мѣша́ѧисѧ ѥ҆мь) съгрѣша́етъ въ свою̀ дꙋ́шꙋ.
сла́ва мꙋ́жꙋ ѿвраща́тисѧ ѿ клеветы̀, (и҆)
всѧ́къ (-)[2] безꙋ́менъ с таковы́мй сплета́етсѧ.

поносимъ бываетъ ленивый не усрамляяся,
такоже и заемляй пшеницу в жатву· вода
глубока советъ въ срдци мужу, муж же пре-
мудръ изчерплетъ ю. великъ (есть) члкъ и
драгъ мужъ творяй млть, мужа же верна
дело обрести. иже (без порока живетъ)[3] въ
правду, блжены (и) дети (оставитъ своя)[4]·
г црс и / в кри ѕ / сира з / а іоа а — Егда црь праведенъ (на пртле сядетъ)[5], не
станетъ противу очию его ничтоже лукаво·
*Кто (же) ся похвалитъ чисто имети срце,
или кто дрьзнетъ чистъ быти от грехъ.
в мо ка / г мо к / мат еі — *(злословящихъ)[6] отца или мтрь, угашаетъ
светилникъ (свой). зеницама же очию своею
узритъ тму часть поспешша въ превыхъ,
е мо лв / вы зі / ни кд / кри аі / а селу е / а перъ г — (и) на последокъ не блвится. *не рцы мсти-
ти врага (своего), но пожди га да ти поможе.
мерило мало и велико, и мера бедно равна,
нечиста есть пре гмъ (-)[7] обоя, и творяй и
тако в животе своемъ преткнется· юнота
съ прпбнымъ (исправитъ пути)[8] своя, ухо
слышитъ и око видитъ гь делая (-)[9]
обоя· Не люби клеветания да не отпадеши,
отверзи очи свои и насыщайся хлеба. мръ-
зость гви сугуба мера, и мерило льстивно
несть (от него приятно)[10]. от га (же) исправ-
ляются стопы мужеви, (съгрешаяй)[11] же
како убо разумеетъ пути его. сеть мужеви
скора своя освящати, по молитве бо покая-
ние бываетъ. веятель нечестивымъ (есть)
црь мудръ, и наложи на ня коло· Свет гнь (о-
заряе дша)[12] члко (і помышления), іже ище
(насыщения чреву своему)[13]. матыни (-)[14] ис-
тинна съхранение црю, и обыидетъ (пртлъ
его въ правду)[15]. лепо есть юнотамъ премуд-
рости чювство, слава же старцемъ седины.
съкрушения и досаждения утыкаются злыхъ,
язвы же въ сокровищехъ чрева·

дженим, він не соромиться, так само і хто позичає пшеницю в жнива. **5** Рада в серці чоловіка – глибока вода, а розумний чоловік її вичерпає. **6** Великою є людина і догорогоцінним чоловік, що чинить милосердя, вірного ж чоловіка штука знайти. **7** Хто непорочний, живе в праведності, він і своїх дітей оставить блаженними. **8** Коли праведний цар сяде на престолі, напроти його очей не стане нічого лукавого. **9** *Хто ж похвалиться, що має чисте серце, або хто насмілиться бути чистим від гріхів? **9a** *Хто злословить батька чи матір, гасить свій світильник, зінницями ж своїх очей побачать темряву. **9b** Спершу поспішно забрана частка і на пізніше не буде поблаголовлена. **9c** *Не кажи, що мститимешся проти свого ворога, але почекай Господа, щоб тобі допоміг. **10** Мале і велике мірило і погана міра – рівні, оба нечисті перед Господом. **11** І хто їх робить, так спотикнеться у своєму житті. Молодий з преподобним випрямить свої дороги. **12** Вухо чує і око бачить, Господь той, що творить оба. **13** Не люби наклепів, щоб ти не відпав, відкрий свої очі і наситься хлібом. **23** Гидота Господеві – подвійна міра, і неправильне мірило не є ним сприйняте. **24** Від Господа ж випрямляються кроки чоловіка. Хто ж грішить, отже, як зрозуміє його дороги? **25** Засідка чоловікові – швидко *щось* з своїх посвятити, бо по молитві буває покаяння. **26** Мудрий цар є пересіювачем безбожних і накладе на них колесо. **27** Господнє світло освітлює душі людей і думки того, хто шукає ситості для свого черева. **28** Праведна милостиня – це оберіг циреві, і оточить його престіл у праведності. **29** Почуття мудрості є прикрасою молодих, сивина ж – слава старцям. **30** Побиття і докори колять злих, рани ж у схованках лона.

црс3. 8 кор2. 6 сир. 7 ів1. 1

мой2. 21 мой3. 20 мат. 15

мой5. 32 вищ. 17 ниж. 24 сол1. 5 пет1. 3

Гла, ка·

Якоже устремление водное, тако (и) срце
црево в руце бжии· (И) аможе аще
въсхощетъ обратити, тамо уклонитъ
е· всякъ му являетъся пре собою пра-
веденъ, испытаетъ же срца гь. творити прав-
ду і истинну глати изволено от ба, паче не-
жели жрътву кровьную. величавъ (мужъ), на
досаждение дрьзосердъ· Светило же нечести-
выхъ греси, [и вся помышления языку съ-
секаются, и не поспешаются токмо всяко
въ лишение][1]. делая сокровища языкомъ лжи-
вымъ, суетна гонитъ на сети смертны. (и)
всегубительство на нечестивыя устремляетъ-

Глава 21

1 Так як напад води, так і серце царя в руці Бога. І куди лиш побажає повернути, туди його схилить. **2** Кожний чоловік являється перед собою праведним, Господь же досліджує серця. **3** Чинити праведне і говорити правду вгодне у Бога, радше ніж жертва крові. **4** Величавий чоловік сміливий на докору. Світило ж безбожних – гріхи, і всі задуми язика рубаються і не є успішні, тільке все на знищення. **6** Хто чинить скарби брехливим язиком, переслідує марне в сітях смерті. **7** І згуба накидається на безбожних, бо не бажають чинити праведне. **8** Звихненим Бог посилає

звихнені дороги, бо його діла пре-
ниж. 25 чисті і праведні. **9** *Краще жити в
куті на відкритому, ніж в побілених
і у звичайному домі з безбожністю.
10 Душа безбожних не буде поми-
вищ. 19 лувана ніякою людиною, **11** *як
страту приймає згубний, розумний
буде незлобний. Мудрий, що розу-
міє, одержить знання. **12** Правед-
ний розуміє серця безбожних і дає
безбожним догану за зло. **13** Хто
затикає свої вуха, щоб не почути
немічного, і він закличе, і не буде
того, хто його вислухає. **14** Таєм-
ний дар відводить гнів, хто ж ща-
дить дари, піднімає сильний гнів.
15 Веселість праведних чинить суд,
і преподобний нечистий в тих, що
чинять зло. **16** Чоловік, що заблу-
кає з дороги праведності, спочине в
зборі велетнів. **17** І нужденний чо-
ловік любить веселість, а хто лю-
бить вино і олію, не збагатиться, **18**
а беззаконник є покидьком для пра-
ниж. 25 сир. 25 ведного. **19** *Краще жити в пустин-
ній землі, ніж жити з сварливою і
язикатою та гнівливою жінкою. **20**
Бажаний скарб спочине на устах
мудрого, безумні ж чоловіки його
пожирають. **21** Дорога праведності
й милосердя знайде життя і славу.
22 Мудрий чоловік скріпляє місто,
і нищиться укріплення, на яке без-
божні поклали надію. **23** Хто бере-
же свої уста і язик, оберігає від
смутку свою душу. **24** Смільчак та
впертюх і лютуючий називається
згубою, хто задумує неправедне, є
законопереступником. **25** Пожадан-
ня вбивають лінивого, бо його руки
не хочуть нічого чинити. **26** Без-
божний цілий день бажає погані
пожадання, а праведний милосер-
вищ. 15 сир. 34 іс. 30 диться і буває щедрим не щадячи
себе. **27** *Жертви безбожних – ги-
дота Господеві, бо й беззаконно їх
приносять. **28** Адже фальшивий свi-
док згине, послушний чоловік гово-
рить обережно. **29** Безбожний чоло-
вік безлико стоїть перед лицем, а
праведний сам розуміє свої дороги.
30 Немає мудрості, немає мужності
і немає ради на безбожного. **31**
пс. 32 *Кінь підготовляється на день вій-
ни, а поміч від Господа.

Глава 22

екл. 7 **1** *Кращим же є добре ім'я, ніж
велике багатство, і добра ласка кра-
ща від срібла і золота. **2** Багатий і
бідний зустріли друг друга, обох
же створив Господь. **3** Розумний,
побачивши лукавого в муках, сам
сильно напоумлюється, безумні ж,
пройшовши, були відкинені. **4** Рід
мудрості – господній страх, і ба-
гатство, і слава життя. **5** Колючки і

ся, не хотятъ бо дѣяти праведная. къ
строптивымъ строптивая пути посылаетъ богъ,
пречиста бо и права дѣла его. *лучше жити въ нп҃ ке
углѣ на яснѣ, нежели въ повапленнѣ с неправ-
дою, и въ храминѣ простѣ. душа нечестивыхъ
не помилуется ни отъ единаго человѣка, *тщету вы҃ ді
приемлюще губителю мудръ будетъ незлобивый.
разумѣвай премудрый приметъ разумъ, разу-
мѣваетъ праведный сердца нечестивыхъ, и доса-
ждаетъ нечестивымъ о злѣ. иже затыкаетъ у-
ши (свои) не послушати немощнаго, и той при-
зоветъ и не будетъ послушаяй (его). даяние
тайно отвращаетъ гнѣвы, (щадяй же дары възъ-
движетъ ярость)[2] крѣпку. веселие праведныхъ творитъ
суды, (и) преподобны же нечистъ отъ злодѣющихъ.
мужъ (же) блудя отъ пути праведна, в сонмищи
исполинъ почиетъ. (и) мужъ скуденъ любитъ
веселие, любяй (же) вино и елей, (не обогатится)[3],
отребие же праведнику беззаконникъ. *луче жити нп҃ ке сирх҃ ке
въ земли пусте, неже (жити) со женою сварливою
и язычною и гнѣвливою. съкровище въжделѣнно
почиетъ въ устахъ премудру, безумнии же му-
жи пожираютъ его. путь правды и милостыня, об-
рящетъ животъ и славу· градъ (утверждаетъ
мужъ)[4] премудръ, и раздрушается утверждение
на немже надѣяшася нечестивии· иже хранитъ
своя уста и языкъ, соблюдаетъ отъ печали
душу свою. дръзый и оплазивъ и яростивъ
губительство нарицается, иже неправду мыслитъ
законопреступникъ (есть). Похоти лѣниваго
убиваютъ, не волите бо руцѣ его творити
ничтоже. нечестивъ желаетъ весь день похоти
злы, праведный же милуетъ и щедруетъ не- вы҃ еі
щадне. *жрътвы нечестивыхъ мръзость господеви, сирх҃ лд
ибо беззаконно приносятъ я. свѣдѣтель (бо) ісаіа а
ложъ погибнетъ, мужъ (-)[5] послушливъ съхра-
няяй речетъ. нечестивъ мужъ безъчестно
стоитъ лицемъ, правый же самъ разумѣетъ
пути своя. нѣсть премудрость, нѣсть му-
жество, (и) нѣсть совѣтъ къ нечестивому.
*конь готовается въ день брани, (а) отъ господа же ѱло лв
помощь·

Глава, кв·

Изволенѣйши* (же) есть имя добро, неже екклесіа з
богатьство много, (и) луче (-)[1] сребра и
злата благодать блага. богатъ и нищій срѣ-
тоста другъ друга, оба же есть господь съ-
творилъ. художъ видѣвъ лукаваго въ мукахъ
крѣпко самъ наказуется, безумнии же мимо-
шедше отщетишася· родъ премудрости боязнь
господня, и богатство и слава (-)[2] животъ. влъ-

чєцъ и҆ сѣ́ть на пꙋтехъ стропо́тныхъ, хранѧ́и
же свою дш҃ꙋ и҆збѣжи́тъ ѿ нихъ. бога́тїи ѹ҆-
богими ѻ҆блада́ютъ, и҆ рабѝ (-)[3] гг҃мъ длъгъ ѿ-
да́ютъ сѣ́ѧвыи злоє пожнєтъ злоє, ранꙋ же
дѣлы своими съвръшитъ. мꙋжа ти́ха (-)[4] да́-
тєлѧ лю́бит (гь҃)[5], сꙋєтнѣ́ же дѣлъ є҆го (нє въс-
помѧнє́тъ)[6]. милꙋѧй (же) ни́щаго са́м сѧ препи-
та́єтъ, свои бо хлѣбъ пода́сть ѹ҆бо́гомꙋ· По-
бѣжденїє и҆ чєсть прєстраѧ́єтъ (даѧи да́ры)[7],
дш҃ꙋ же погꙋблѧ́єтъ притѧжа́ныхъ ради. и҆ж-
дєни ѿ сонмища гꙋби́телѧ, (-)[8] и҆зы́дєтъ с
нимъ побѣжденїє, є҆гда бо сѧ́дє в сонмищи
всѣмъ досажда́єтъ· Лю́битъ гь҃ прп҃бныхъ срд҃-
ца, прїє́млєми же є҆мꙋ всѝ нєпорочнїи (въ пꙋ-
техъ свои́хъ). ѹ҆стна́ма пасе́тъ црь҃ (лю́ди своѧ), ѻ҆́чи
же гн҃и соблюда́ютъ чю́вствїє. досажа́єтъ (сло́-
нѣ кз вомъ)[9] законопрєстꙋпныи вины̀ и҆́щетъ *и҆
глетъ лѣнивыи, лє́въ на стєзѧ́хъ, на пꙋтєх
же разбо́инницы. ѩ҆́ма глꙋбо́ка ѹ҆ста̀ (законопрє-
стꙋпныхъ)[10], възнєнавидѣныи же ѿ га҃ въпа-
дєтсѧ в ню. сꙋть пꙋтїє злїи прє мꙋжємъ, и҆
нє лю́битъ възврати́тисѧ ѿ ни́хъ. възвратити
же сѧ подоба́єтъ ѿ пꙋтѝ стропо́тна (-)[11] зла̀·
Нєвѣждєствомъ възгори́тсѧ срдцє ю҆́наго, жєзлъ
(-)[12] и҆ наказа́нїє далєче ѿ нєго. ѻ҆биде́ѧи (же)
ѹ҆бога мно́го (сєбѣ [ѕла][13] сътвори́тъ)[14], (и҆) да-
є́тъ (-)[15] бога́томꙋ на ни́щємъ. ко словєсємъ
мꙋдрыхъ прилага́и своє ѹ҆́хо и҆ ѹ҆слы́ши (моѧ
словєса̀)[16], своє же срдцє поста́ви (к нимъ) да ра-
зꙋмѣєши ѩ҆́ко добра сꙋть. и҆ а́щє вложиши ѧ҆̀
въ срдцє твоє, възвєсєлѧтъ тєбє съ твои́ма
ѹ҆стнама. бꙋди ты на га҃ ѹ҆пова́ѧ, и҆ наѹ҆-
читъ тѧ пꙋтємъ свои́мъ. (-)[17] ты́ же напи-
ши ѧ҆̀ сєбѣ (на ѹ҆строє́нїє)[18], на совѣтъ (и҆ чю́в-
ство) и҆ ра́зꙋмъ, на широтꙋ срдца твоє́го. наѹ҆чꙋ
бо тѧ и҆́стинномꙋ словєси, и҆ разꙋма [и҆́стин-
наго][19] послꙋшати, на ѿвѣты словєсємъ и҆́с-
тинныимъ, въпрашающимъ тѧ. нє ѹ҆кара́и
ни́ща занѐ ѹ҆богъ є҆сть, и҆ нє досаждаи нє́мощ-
номꙋ въ вра́тѣхъ. гь҃ бо сꙋдитъ є҆мꙋ сꙋдомъ,
(-)[20] и҆зба́ви свою нєвєщєствєнꙋю дш҃ꙋ· Нє быва́и
дрꙋгъ мꙋжꙋ гнѣвли́вꙋ, (и҆) со дрꙋгомъ (-)[21]
жєстосръдны́мъ нє съчєта́исѧ. є҆гда когда наѹ҆-
чишисѧ пꙋтємъ є҆го, (-)[22] прїимєши тєнєто своє́и
дш҃и. нє вдаисѧ въ порꙋче́нїє стыдѧсѧ лица̀
є҆да бо нє бꙋдєши и҆мѣти чимъ и҆скꙋпи́тисѧ, (и҆)
нѣ кг во́змꙋтъ постє́лю ѩ҆́же подъ рєбры твои́ми. *нє прє-
лага́и прєдѣлъ вѣчныхъ, ѩ҆́же положи́ша ѻ҆тцы
твоѝ. прозрива чл҃ка и҆ снажѧ въ дѣлє своє́мъ, црє-
ви подоба́єтъ прєдстоѧ́ти, и҆ нє стоѧ́ти прєдъ
мꙋжємъ нємощнымъ·

засідки на поганих дорогах – хто ж
стереже свою душу, втече від них.
7 Багаті володіють бідними, і раби
віддають довг панам. **8** Хто сіє пога-
не, пожне зло, рану ж довершить
своїми ділами. **8а** Спокійного чоло-
віка, який дає, любить Господь, мар-
них же його діл Він не згадає. **9**
Хто ж милує бідного, сам буде про-
годований, бо дав бідному свій
хліб. **9а** Перемогу і почесті міняє
той, хто дає дари, душу ж вигублює
задля придбаних. **10** Викинь зі збо-
ру губителя, вийде з ним сварка, бо
коли сяде в зборі, всім дошкуляє.
11 Любить Господь преподобних
серцем, сприйнятні же Йому всі не-
порочні у своїх дорогах. Устами цар
пасе свій народ, **12** очі ж господні
зберігають сприймання. Законопе-
реступний накидається словом, **13**
*лінивий шукає причини і гово- ниж. 27
рить: На стежках лев, а на дорогах
розбійники. **14** Уста законопересту-
пних – глибока яма, зненавидже-
ний же Господом до неї впаде. **14** Є
дороги, що злі перед чоловіком, і
не він не бажає від них відверну-
тися, належиться ж відвернутися зі
скривленої дороги зла. **15** Незнан-
ням запалає серце молодого, пали-
ця і напоумлення від нього далеко.
16 Хто ж кривдить бідного, зробить
собі багато зла, і дає багатому на
зменшення. **17** Приклади своє вухо
до мудрих слів і послухай мої сло-
ва, постав же до них своє серце,
щоб ти пізнав, що вони добрі. **18** І
якщо вкладеш їх до твого серця,
звеселять тебе з твоїми губами. **19**
Будь тим, що надіється на Господа,
і Він тебе навчить своїх доріг. **20**
Ти ж напиши їх собі на дороговказ,
на раду і почуття та знання, на ши-
роту твого серця. **21** Бо навчу тебе
праведного слова і слухати правди-
ве пізнання, на відповіді правдивих
слів тим, що тебе питають. **22** Не
зневажай бідного, тому що він бід-
ний, і не дошкуляй немічному в
брамах, **23** бо Господь судить йому
судом, спаси свою не тілесну душу.
24 Не будь другом гнівливому чо-
ловікові, і не приставай до жорсто-
косердного товариша, **25** щоб ча-
сом ти не навчився його доріг, *не*
взяв сіть своїй душі. **26** Не дай себе
в запоруку зі встиду перед лицем,
27 бо якщо не матимеш звідки, чим
викупитися, заберуть і постіль, що
під твоїми ребрами. **28** *Не пере- ниж. 23
сувай вічні границі, які поклали
твої батьки, **29** чоловік передбач-
ливий і кмітливий у своїх ділах по-
винен стояти перед царями, а не
стояти перед немічним чоловіком.

Глава 23

1 Якщо сядеш вечеряти при столі
сильного, розуміючи зрозумій пос-
тавлене перед тобою **2** і наклади *на*
уста твою руку, знаючи, що це та-
ке, бо тобі треба себе підготувати.
3 Якщо ж ти є насиченим, не пожа-
дай його насолод, бо це має непра-
вдиве життя. **4** Не рівняйся з бага-
тим будучи бідним, допитайся тво-
їм розумом. **5** Бо якщо покладеш на
нього твоє око, більше не з’явить-
ся, бо йому приготовані крила наче
орла, і повертається до того, що
приступає до нього. **6** Не вечеряй з
ревнивим чоловіком ані не пожа-
дай його страв, **7** бо так, наче хтось
ковтнув колоски, так з ним їсти і
пити. **8** Ані до себе його не введеш,
ані з ним не з’їси свій хліб, бо ви-
блює його і опоганить твої добрі
слова. **9** До вух безумного не гово-
ри нічого, щоб часом не почав кпи-
вищ. 22 ти з твоїх розумних слів. **10** *Не пе-
реставляй вічні границі, не іди на
посілість сиріт, **11** бо сильний Гос-
подь є Той, хто їх визволяє, і суди-
тиме їхній суд з тобою. **12** Дай твоє
серце в напоумлення, підготуй же
свої вуха для сприймання слів. **13**
вищ. 13 сир. 30 *Не відмовляйся напоумляти дітей,
бо якщо битимеш його палицею, і
не помре від неї. **14** Ти ж, отже,
б’ючи його палицею, спасеш його
душу від поганої смерті. **15** Сину,
якщо твоє серце стане мудрим, зве-
селиш і моє серце, **16** і якщо твої
пс. 36 уста будуть правильні до слів моїх
ниж. 24 губ на повчання, **17** *хай твоє серце
не ревнує грішникам, але будь в
господньому страсі ввесь день. **18**
Бо якщо їх збережеш, будуть тобі
внуки, а твоя надія не відійде. **19**
Слухай, сину, і ставай мудрим, і
випрямлюй роздум твого серця. **20**
Не будь винопійцем, ані не вдавай-
ся на купівлю м’яса, **21** бо кожний
п’яниця і розпусник збідніють і зо-
дягнуться в подерте і розшарпане, і
всі заспані. **22** Слухай, сину, того,
що тебе породив, і не обурюйся, ко-
ли постаріється твоя матір. Прид-
бай правду і не відкинь мудрості, і
повчання, і розуміння. **24** Правед-
ний батько добре виховує, а муд-
рим сином радіє його душа. **25** Хай
тобою розвеселиться батько і матір
і хай радіє та, що тебе породила. **26**
Дай мені, сину, твоє серце, твої ж
очі хай бережуть мої дороги. **27**
Чужий дім – глибока яма, і чужа
криниця вузька. **28** Бо так він шви-
дко згине, і всякий законопереступ-
ник буде знищений. **29** Кому горе,
кому клопіт, кому суди, кому туга і
зневага, кому даром побиття. В ко-

Гла҃, кг҃·

Аще сядеши вечеряти на трапезѣ [силна-
го][1], разумѣвая разумѣвай предъстав-
ленная ти. и наложи руку твою вѣдыи
яже что сицево, подобаетъ бо тебѣ у-
крашати себе. аще ли насыщнѣишїи еси не хо-
щи сладкъший его, сицевая бо имать животъ
лживыхъ. не належи убогъ сыи съ богатымъ,
ѿ своего (-)[2] помышленїя възтязайся. аще
(бо) устремиши (на него око свое)[3] никогдаже
явися, съдѣланѣ бо еста ему крилѣ яко орлу,
и обращаеся (-)[4] приступающему к нему. не
вечеряи съ мужемъ ревнивомъ, ни похощи пи-
щамъ его. имже бо образомъ аще кто погло-
титъ класы, сице (ясти и пити с нимъ)[5],
ниже къ себѣ въведеши его, ниже снѣси хлѣбъ
свои с нимъ изблюетъ бо и. и осквернитъ
словеса твоя добрая. въ ушїю безумнаго нич-
тоже гл҃и, да не когда подражати начнетъ ра-
зумная словеса твоя. *Не прелагаи предѣлъ вы҃ кв
вѣчныхъ, въ стяжанїе (-)[6] сиротамъ не вниди.
избавляя бо ихъ г҃ь крѣпокъ есть, и разъсуди
судъ ихъ с тобою. даждь въ наказанїе ср҃це
твое, уши же свои уготовай словесемъ чювъс-
твенымъ. *не ѿрѣви младенца наказовати, аще вы҃ гі сира҃ л
бо (жезломъ бїеши его)[7] (и) не умретъ (ѿ не-
го). ты же убо бїяи его жезломъ, дш҃у же его
(избавиши ѿ (злыя) смерти)[8]· Сн҃е аще премудро
будетъ (ср҃це твое)[9], възвеселиши и мое ср҃це. и
въ поученїе словесъ твои устнѣ к моима ус-
тнама, аще права будета· *да не ревнуетъ ѱло҃ лѕ ни҃ кд
ср҃це твое грѣшникомъ, но въ боязни г҃ни буди
весь дн҃ь. аще бо съблюдеши я будутъ ти
внуци, (и) упованїе (-)[10] твое не ѿступитъ·
Слушаи сн҃е и премудръ бывай, і исправляи
мысль (ср҃ца твоего)[11]· Не буди винопїица, ниже
прилагайся (-)[12] мясъ купованїю. всякъ бо
пїяница и любодѣи обнищаютъ, и облече-
тася в растерзанная, и съкръпленая (и) вся
сонная· Слушаи сн҃е (-)[13] рождъшаго тя, и не
неради егда состарѣется твоя мати. [истину
стяжи, и не ѿрини мудрости и ученїя и ра-
зума][14]. добрѣ въспитѣе ѿц҃ъ праведенъ, о
сн҃ѣ же премудрѣ веселится дш҃а его. да весе-
лится ѿц҃ъ и м҃ти о тебѣ, и да радуется
рождъшїя тя. даждь ми сн҃е твое ср҃це, твои
же очи моя пути да соблюдаета. яма (-)[15]
глубока (-)[16] туждїи домъ, и студенецъ
тѣсенъ тужд. тако бо въскорѣ погибнетъ, и
вся законопреступни ѿтятъ буде· Кому лю-
тѣ, кому мл҃ва, кому суди, кому туга и

поносъ, кому сокрушенїе вътще, кому сини о́-
чи, не пребывающимъ ли въ винѣ, (и)[17] назира-
ющїи гдѣ когда пирове бываю. не оупиваитеса
виномъ, но бесѣдуите члкомъ праведнымъ, и
бесѣдуите въ проходехъ· аще бо на (чашу)[18] и
(стькляницу)[19] даси очи свои, послѣди (же) по-
ходиши нажаи тръна. послѣди же яко ѿ
змїа стѣченъ прострется, и яко ѿ кераста раз-
лїется (-)[20] ядъ. очи твои егда оузрита (жену)
тужду, (и) оуста твоа тогда рекутъ стро-
потнаа. и растаеши яко въ срдци мора, и яко
кръмчїи въ мнозѣ вълненїи. речеши же биша
ма и не поболѣхъ, и поругаша ми са аз же
не разумѣхъ· когда оутро будетъ да пришедъ
испрошу с ними (же) снидѹ·

Гла, кд·

ѱло̑ лѕ вы̑ кг Сину (мои) *не ревнуи злымъ мужемъ, ни
въжделѣи быти с ними. лжамъ бо по-
оучаетса срце ихъ, и болѣзнь оустнами
ихъ глютъ. съ премудростїю зиждетса
храмъ, и съ разумомъ исправлаетса. (и) съ
чювствїемъ исполнаюса съкровища, ѿ всего
(честна богаства)[1] и добра· лучшїи премудръ
крѣпкаго, (-)[2] мужъ мудрость имѣаи та-
жателя велика. съ оуправленїе бываетъ брань,
помощь же срцемъ съвѣтнымъ. премудрость и
мысль блга, въ вратѣхъ премудрыхъ. смысле-
ныи (же) не оуклонитса ѿ (закона)[3] гна, но
въмѣнаютса въ соборехъ, ненаказанїи оусрѣ-
таютса въ смрти, оумираетъ же безумныи въ
грѣсехъ. нечистота [-][4] мужа губителя оскверн-
наетъ, въ днь золъ и въ днь печали дондеже
ѱло̑ па оскудѣетъ. *избавлаай ведомыа на смрть,
(-)[5] искупу прострѣти не щади. аще ли же ре-
чеши не съвѣдѣ сего, разумѣи яко гь (всѣхъ
срца)[6] съвѣстъ. и създавыи дыханїе всѣ сеи
вѣстъ всаческаа, иже въздастъ комуждо про-
тиву дѣломъ его. яждь медъ сну благъ бо
(есть) сотъ, да насладитса (гортань твои)[7].
сице (бо) разумѣетъ премудрость твоа дша,
аще бо обращеши будетъ добро оумрътвїе
твое, и оупованїе (твое) (не оставитъ тебе)[8].
не приведи нечестиваго (въ жиръ праведнаго)[9],
ни прельщаиса бесъітостїю чрева. седмицею бо
(па)[10] праведныи (-)[11] въстаетъ, нечестивїи же
изнемогутъ въ злыхъ. аще падетъ вра твои
не обрадуиса ему, въ соблажненїи же его не
възносиса. яко оузритъ гь и не годѣ ему бу-
ѱло̑ лз детъ, и ѿвратитъ ярость свою ѿ него. *не
радуиса о злодѣющїи, и не ревнуи (путемъ) грѣ-
вы̑ гі шныхъ, *не пребудутъ бо внуци лукавыхъ, свѣ-

го сині очі, **30** хіба не в тих, що пе-
ребувають на вині і підглядають де,
коли бувають бенкети? **31** Не упи-
вайтеся вином, але говоріть з пра-
ведними людьми і говоріть в про-
ходах. Бо якщо звернеш свої очі на
чашу і склянку, пізніше ж ходити-
меш більш нагим від тернини, **32**
вкінці ж, наче вкушений гадиною,
простягнеться і розійдеться отрута,
наче від рогатого змія. **33** Коли твої
очі побачать чужу жінку, і твої уста
тоді скажуть звихнене, **34** і розта-
неш, наче в серці моря і наче кер-
манич у великій бурі. **35** Скажеш
же: Мене побили, і я не болів, і з
мене покпили, я ж не зрозумів. Ко-
ли буде ранок, щоб, прийшовши, я
спитав: З якими зійду?

Глава 24

1 Мій сину, *не ревнуй поганим пс. 36
чоловікам, не жадай бути з ними, **2** вищ. 23
бо неправдами повчається їхнє сер-
це і їхніми губами вони говорять
болі. **3** З мудрістю будується дім і з
розумністю випрямлюється. **4** І зі
сприйманням наповняються скарби
всяким шляхетним багатством і до-
бром. **5** Мудрий кращий від силь-
ного, чоловік, що має розум, – від
великого землевласника. **6** З прово-
дом буває війна, поміч же серцем,
що радить. **7** Мудрість і розумність
добра при брамі мудрих, мудрий
же не зверне від закону господньо-
го, **8** але причисляються до збору.
Ненапоумлені зустрічаються в сме-
рті, **9** вмирає ж безумний у гріхах,
нечистота збещещує чоловіка-губи-
теля **10** в поганому дні і в дні
смутку, доки не пропаде. **11** *Виз- пс. 81
воляючи ведених на смерть, не
шкодуй дати викуп. **12** Якщо ж ска-
жеш: Не знаю цього, знай, що Гос-
подь знає серця всіх. І Той, хто всім
створив подих, Він знає все, Він
віддасть кожному за його ділами.
13 Їж мед, сину, бо крижка добра,
щоб осолодилося твоє горло, **14** бо
так твоя душа сприйме мудрість.
Бо якщо знайдеш, гарною буде
твоя смерть, і твоя надія тебе не
покине. **15** Не приведи безбожного
на жир праведного ані не обманися
насичуванням живота. **16** Бо пра-
ведний, впавши сім разів, встає,
безбожні ж ослабнуть у злі. **17** Як-
що твій ворог впаде, не радій ним,
в спокусі ж його не підносься. **18**
Бо Господь побачить, і не буде Йо-
му вгодне, і відверне від нього гнів
свій. **19** *Не радій тими, що чинять пс. 37
зло, і не ревнуй дорогам грішних,
20 *бо внуки лукавих не зостануть вищ. 13
ся, світило ж безбожних згасне.

21 Бійся Бога, сину, і царя, і не противставляйся нікому з них, **22** бо безбожний одержить нагло. Хто ж взнає муки обох? **22a** Хто береже слово, буде поза сином погибелі, приймаючи ж прийняв себе. **22b** Хай не буде сказане нічого неправдомовного цареві, і нічого ж неправдомовного з його язика хай *не* вийде. **22c** Язик царя є мечем, але не тілесним. Хто ж буде виданий, буде знищений. **22d** Бо якщо спалахне його гнів, з жилами нищить людей, **22e** і кості пожирає людські, і спалює, наче полумінь, щоб були неїстивні орлиним пташенятам. **30,1**
мой3. 19 Сину, бійся моїх слів, і сприйняв-
мой5. 1 ши їх покайся. **24,23** *І це вам, му-
сир. 42 дрим, *треба* пізнати: недобре соромитися лиця на суді, **24** *кажучи
іс. 5 безбожному: Праведним є. Бо буде проклятий людьми і зненавиджений в народах. **25** І ті, що картають, викажуться кращими, на них прийде добре благословення, **26** і уста ж полюблять того, що відповідає добрими словами. **27** Підготуй твої діла на відхід, і приготуйся на поле, і ходи вслід за мною, і збудуєш мій дім. **28** Не будь фальшивим свідком проти твого громадянина ані не по-
пет1. 3 ширюйся твоїми устами. **29** *Не скажи: Віддам йому так, як він мені зробив, і помщу за те, що мене образив. **30** Так як майно безумних людей і так як виноградник, так і чоловік, якому бракує розуму. **31** Якщо його полишиш, запустіє, і ввесь поросте травою, і буде опущеним, а його кам'яні огорожі розсипляться. **32** Пізніше, покаявшись, я поглянув, щоб вибрати напоумлення. **33** Трохи дрімаю, трохи ж
вищ. 6 сплю, *трохи ж обіймаю руками груди… **34** Якщо ж це робиш, прийде наввипередки твоя біднота і твоя нужда, наче добрий бігун.

25,1 Це недосліджені Соломонові напоумлення, які виписали друзі Єзекії, юдейського царя.

Глава 25

2 Божа слава – ховати слово, слава ж царська – шанувати його накази. **3** Небо високе, земля ж глибока, серце ж царя недослідиме. **4** Куй невипробуване срібло, і очиститься, і все буде чисте. **5** Вбивай безбожних перед царським лицем, і випрямиш в праведності його престіл. **6** Не гордися перед царським
лук. 14 лицем, і не ставай на місці сильних. **7** *Бо краще є тобі, коли він скаже піднятися до себе, ніж щоб бути впокореним перед лицем сильного. Говори те, що побачили твої очі.

тило же нечестивыи оугаснетъ. бойся бга сну и
цря, и ни единомꙋ же ихъ противися. внезапꙋ
бо стяжетъ нечестивыи, мꙋчения бо обою
кто извѣсть. слова храняися снъ погибельства
кромѣ бꙋдетъ, приемляи же приятъ себе. нич-
тоже ложно (-)[12] цреви да глетъся, и ни едина
же ложъ ѿ языка его да изыидетъ. мечъ
(есть) языкъ цревъ (а)[13] неплотянъ, иже аще
преданъ бꙋдетъ съкрꙋшится, аще бо раздра-
жится ярость его съ жилами, члки гꙋбитъ и кос-
ти члчески поядаетъ. и съжизаетъ яко пла-
мень, яко неядомо быти птенцамъ орлимъ. мои г мо ді
словесъ сну бойся, и приимъ я покайся· *(И) се є мо а
(-)[14] вамъ смысленнымъ приразꙋмѣти. срамляти- сирах мв
ся лица на сꙋдѣ не добро. *рекꙋщи нечестивꙋ ісаїа є
праведенъ есть, проклятъ (бо) ѿ людии бꙋдетъ
и възненавидѣнъ въ языцехъ. (и) обличающии
же добрѣиши явятся, на няже приидетъ бла-
веніе благо· (И) оустнѣ же възлюбятъ ѿвѣ-
щающаго словеса блага· Готовай въ исходъ дѣяния
своя, и оуготовися на село. и ходи въ слѣдъ мене
и съзиждеши храмъ (мои)[15]. Не бꙋди (свѣдѣтель
лживъ)[16] на своего гражданина, ни пространяи-
ся своима оустнама. *не рци имже образомъ съ- а пер г
твори ми ѿдамъ емꙋ (и) ѿмщꙋ (-)[17] имже
мя преобидѣ. яко тяжаніе мꙋжъ безꙋмныи и
яко виноградъ, (сице и) члкъ хꙋдооумныи. аще ос-
тавиши (ихъ)[18] оладѣетъ, и травою порас-
тетъ весь. и бꙋдетъ оставленъ, (и) оградi
же каменіи его раскопаются. послѣди азъ пока-
яхся, оузрѣвъ избрати наказаніе· Мало дрѣмлю
мало же сплю, *мало же объемлю рꙋкама перси. вщ ѕ
аще же си твориши, приидетъ преди градꙋщи
нищета твоя, и скꙋдота твоя яко благъ
теча·

Си наказанія соломона нерасмотреннаа. яже
написаша дрꙋзи іезекіини цря іоудейска·

Глава, ке·

Слава бжія крыти слово, слава же цреваa
чтити [повелѣнія][1] (его)· Нбо высоко
земля же глꙋбока, срдце же цревo не об-
лично. кꙋи неискꙋшено сребро и оцѣс-
тится (и бꙋдетъ) оцѣщеніе все. оубивай нечес-
тивыя предъ лицемъ цревомъ, і исправиши въ
правдꙋ престолъ его. не гордися предъ (лицемъ) цре-
вомъ, и на мѣстѣ сильныхъ не стани· *Лꙋче бо лꙋ ді
ти есть егда речетъ възыити къ себѣ, неже
ли смиритися предъ лицемъ сильнаго. яже видѣс-
та очи твои гли, не припадаи въ тяжꙋ скоро,

да не раскаешисѧ послѣде. внегда тѧ (оубо
просѝт)[2] дрꙋгъ твой, въстꙋпай въспѧть, не
неради да не поноситъ оубо тебѣ дрꙋгъ. а҆
сварь твой и҆ вражда твоѧ не ѿстꙋпи́, но бꙋ-
детъ ти равна съ смертїю. блгть и҆ любы
свобождае, в ни́х же оутверди себе да не е҆ поно-
шенїи бꙋдеши. но съхрани пꙋти своѧ добрѣ
и҆змѣнены. (ꙗ҆коже) ꙗ҆блоко злато въ оусерѧзи
съ сардїискимъ каменемъ, сице рещи слово
[приоукрашающимъ е҆][3]. (И ꙗ҆коже) въ оусерѧзи
златомъ (камень)[4] многоцѣнный вꙋжетсѧ,
(сице) слово премꙋдро въ блго оухо послꙋшно. Ꙗ҆-
коже и҆схо́дище снѣга въ жатвꙋ зноѧ ползꙋ-
етъ, тако вѣстникъ вѣренъ послꙋшавшимъ е҆го
дшамъ во хотѧщихъ е҆мꙋ пользꙋетъ. ꙗ҆коже
вѣтри и҆ ѡ҆блацы и҆ дождеве ꙗ҆влѧющїисѧ.
вы҃ е҃і тако и҆ хвалѧющесѧ ѡ҆ данїю ложнѡ. *въ
долготерпѣнїи блго поꙋченїе црево, ꙗ҆зы́къ же
мѧгкокъ съкрꙋшаетъ кости. Мд҃ ѡ҆брѣ ꙗ҆жь
довол́но, да не насы́щьсѧ и҆зблюеши. не оуча-
щай вносити (ногꙋ твою)[5] къ дрꙋгꙋ своемꙋ,
е҆да како насы́щсѧ тебе възненавиди тѧ. дре-
коль и҆ мечь и҆ стрѣла ѡ҆стра (не без грѣха),
тако и҆ мꙋжъ свѣдѣтельствꙋѧи на дрꙋга
своего свѣдѣтельство лъже. пꙋти злаго и҆
стопы законопрестꙋпнаго погибнꙋ въ днь
золъ. ꙗ҆коже ѡ҆цетъ (неполезно вредови)[6], (и҆
дымъ ѡ҆чима), тако припадши страсть въ
тѣло срце ѡ҆скрьблѧетъ. ꙗ҆ко (же) молеве в
ризѣ и҆ чрьвїе въ древѣ, тако (мꙋжꙋ скорбь)[7]
кри҃ ві пакоствꙋетъ срце. *А҆ще алчетъ вра твой на-
сыщай, а҆ще ли жаждетъ напаѧй е҆го. се бо
творѧ оуглїе ѡ҆гньное събираеши на главꙋ е҆го,
гь же въздасть тебѣ блгаѧ. вѣтръ сѣвер-
ный въздвижетъ ѡ҆блаки, лице же бестꙋдно
вы҃ ка ꙗ҆зыкъ раздражаетъ. *Лꙋче жити въ оуглѣ
(на ꙗ҆снѣ)[8], неже (въ храминѣ ѡ҆бще съ женою
клеветивою)[9]. Ꙗ҆коже вода стꙋдена дши жаж-
дꙋщи блгопрїѧтна, такоже вѣ блга ѿ зем-
лѧ далеча. ꙗ҆коже и҆сточникъ засышаемъ (-)[10]
и҆схо́дища водѣ гꙋбитъ, тако не лѣпо пра-
е҆кклесїа г҃ ведникꙋ пасти пре нечестивымъ. *Ꙗ҆сти медъ
много не добро, хранити же подобае словеса (мно-
га)[11]. Ꙗ҆коже (хра)[12] стѣнами разорѣнами (-)[13] неѡ҆г-
раженъ, тако мꙋжъ (что творѧ бе совѣта)[14].

Гла, кѕ.

Ꙗ҆коже (снѣгъ)[1] в лѣтѣ и҆ дожь въ
жатвꙋ, тако нѣсть безꙋмномꙋ чести.
ꙗ҆ко птица летаю и҆ врабїеве, тако
клѧтва тща не найде ни на е҆диного
же. Ꙗ҆коже бичь коню и҆ ѡ҆сенъ ѡ҆слꙋ, тако

8 Не припадай швидко до бійки, щоб
ти вкінці не розкаявся. Отже, коли
тебе просить твій друг, **9** відходь на-
зад, не горди, **10** щоб, отже, тебе друг
не зневажив. А твоя бійка і твоя во-
рожнеча не відійде, але буде тобі рі-
вною зі смертю. **10а** Ласка і любов
звільняє, скріпи ж себе в них, щоб ти
не став погорджeним, але збережи
свої дороги добре зміненими. **11** Так
як золоте яблуко в намисті з сардій-
ським каменем, так говорити слово
тим, що його прикрашають. **12** І так
як вкладається дорогоцінний камінь
в золотий кульчик, так мудре слово
для слухняного вуха. **13** Як випадан-
ня снігу в жнива корисне проти спе-
ки, так вірний вісник тим, що його
послухали, бо душам, тих, що ним
послуговуються, приносить користь.
14 Так як вітри і хмари і дощі явні,
так і ті, що хваляться фальшивим да-
ром. **15** *В терпеливості навчання ца- вищ. 15
ря добре, м’який же язик розбиває
кості. **16** Знайшовши мед, їж досита,
щоб часом, наситившись, ти не виб-
лював. **17** Не бери участі в тому, щоб
вносити твою ногу до свого друга,
щоб часом, наситившись тобою, не
зненавидів тебе. **18** Булава і меч і ос-
тра стріла не без гріха, так і чоловік,
що свідчить проти свого друга фаль-
шивим свідченням. **19** Дороги злого і
стопи законопереступного загинуть в
злому дні. **20** Так як оцет не корис-
ний для рани і дим для очей, так при-
страсть, припавши до тіла, засмучує
серце. **20а** Так як міль в одежі і хро-
бак в дереві, так смуток чоловікові
завдає біль серця. **21** *Якщо твій во- рим. 12
рог голодний, годуй, якщо ж спраг-
лий, напій його. **22** Бо чинячи це, на-
копичуєш на його голову вогненне
вугілля. Господь же віддасть тобі до-
бром. **23** Північний вітер піднімає
хмари, безсоромне ж лице дражнить
язик. **24** *Краще жити в куті на від- вищ. 21
критому, ніж спільно в хаті зі свар-
ливою жінкою. **25** Так як холодна во-
да добра для спраглої душі, так добра
вістка з далекої землі. **26** Так як дже-
рело, що сохне, губить вихід води,
так негарно праведному впасти перед
безбожним. **27** *Недобре їсти багато екл. 3
меду, потрібно ж шанувати численні
слова. **28** Так як дім з розбитими сті-
нами неогороджений, так чоловік, я-
кий щось чинить без поради.

Глава 26

1 Так як сніг влітку і дощ в жнива,
так немає безумному честі. **2** Так як
літають птахи і горобці, так неро-
зумна клятва не найде ні на одного. **3**
Так як бич для коня і вудила для ос-
ла, так патик для законопереступного

народу. **4** Не відповідай безумному за
його злобою, щоб ти не став подіб-
ним до нього, **5** але відповіси безум-
ному за його безумністю, щоб він не
видався мудрим у собі. **6** Від своїх
доріг чинить погорду той, хто поси-
лає слово безумним посланцем, **7** він
обманливо і законопереступно забере
його хід, з уст безумних не буде
притчі. **8** Хто прив'язує камінь в пра-
щі, подібний до того, що дає славу
безумному. **9** Терня росте в руці п'я-
ниці, рабство ж в руках безумних. **10**
Багато трудиться всяке тіло безум-
них, розбитим же є їхній склад. **11**
пет2. 2 *Так як собака, що знову поверта-
ється на свої блювотини і стає мер-
зотною, так безумний, що повернувся
до своєї злоби, спочине на своїх
гріхах. **11a** Є сором, що наводить
гріх, і є встид, *що є* славою і ласкою.
12 Я побачив чоловіка, що про себе
думав, що він мудрий, отже ж, біль-
ше від безумних мав надію на себе.
вищ. 22 **13** *Лінивий, посланий в дорогу, го-
ворить: Лев в дорозі, розбійники ж на
стежках. **14** Так як двері поверта-
ються на завісі, так лінивий на сво-
вищ. 19 єму ліжку. **15** *Лінивий, сховавши
руку у свій подолок, не може її під-
нести до своїх уст, **16** лінивий в
насичуванні видається собі мудрі-
шим від того, що носить вістку. **17**
Так як той, що держиться за хвоста
пса, так той, що займається чужим
судом. **18** Так як випробувані, що пе-
редкладають людям слова, – хто ж
противиться словами, першим споти-
кнется, – **19** так всі, що підкріпляють
своїх друзів. Коли ж виявиться, гово-
рять що: Граючись, я зробив. **20** Сила
вогню в багатьох деревах, а де немає
скорого до гніву, сварка затихає. **21**
сир. 28 *Ришітка з жаром для вугілля, що на
ньому горить, і дерево для вогню, а
поганий чоловік для замішання *і*
вищ. сварки. **22** *Слова потішників м'які,
вони ж б'ють в схованки нутрощів.
23 Срібло, що дається з обманою, ва-
жається за глиняний посуд, гладкі ус-
та ховають смутне серце. **24** Губами
ж все обіцяє, він плаче перед лицем
ворогів, в серці ж кує обману. **25** Як-
що тебе просить ворог великим голо-
сом, не вір йому, бо є сім злоб у його
душі. **26** Хто дає ворожнечу, робить
пс. 7 обману, а розумний відкриє свої об-
екл. 10 мани на зборах. **27** *Хто копає яму
сир. 27 своєму ближньому, впаде до неї, хто
ж котить камінь, на себе котить. **28**
Обманливий язик ненавидить правду,
нестійкі уста чинять нелад.

жезлъ ꙗзыкꙋ законопрестꙋпнꙋ. не ѿвѣщаи бе-
зꙋмнꙋ по (ѕлобѣ єго)[2], да не подобенъ (ємꙋ бꙋ-
деши)[3]. но ѿвѣщаи безꙋмномꙋ къ безꙋмїю єго,
да не ꙗвлѧетсѧ мꙋдръ о себѣ. ѿ ([пꙋтїи][4]
своихъ)[5] поношенїе творитъ, иже посылаетъ (сло-
во вѣстникомъ безꙋмнымъ)[6]. ѿиметъ шест-
вїе (єго) лестно и [законопрестꙋпно][7], изъ оустъ
безꙋмныхъ (не ключитсѧ притча)· иже привѧза-
етъ камень въ пращи, подобенъ єсть дающе-
мꙋ безꙋмномꙋ славꙋ· трънїе прозѧбаетъ в рꙋ-
кꙋ пїѧници, работа же в рꙋкахъ безꙋмныхъ.
много трꙋждаетсѧ всѧка плоть безꙋмныхъ, съ-
крꙋшаетъ же сѧ съставъ ихъ· *ꙗко песъ иже в пєт в
възвратитсѧ паки на своѧ блевотины и мързокъ
бꙋдетъ, тако безꙋмныи своею ѕлобою възвращсѧ
на (своихъ грѣсехъ почїетъ)[8]. єсть стꙋдъ наво-
дѧи грѣхъ, и єсть стꙋдъ слава и блгдть· видѣ
мꙋжа непщевавша себе мꙋдра быти, оуповавнїе
же оубо имать паче безꙋмныхъ себе· *глетъ выш кв
лѣнивыи посланъ на пꙋть, левъ въ пꙋтехъ
[разбоинницы же на стогнахъ][9]. ꙗко дверь обраща-
етсѧ на стежаи, такоже лѣнивыи на ложи
своемъ· *Съкрываетъ лѣнивыи рꙋкꙋ в надра выш дї
своѧ, не можетъ (еѧ) внести въ оуста (своа).
мꙋдрѣи себѣ лѣнивыи ꙗвлѧетсѧ въ насыще-
нїи до носѧщаго вѣсть· ꙗкоже дръжаи за о-
пашъ пса, тако застꙋпаѧ тꙋждь сꙋдъ· ꙗ-
коже искꙋшенїи прелагающе словеса въ члцѣхъ,
противѧѧи же сѧ словеси прежде потькнетсѧ.
тако вси възмꙋжающе своихъ дрꙋгъ, єгда же
ꙗвѧтсѧ глютъ ꙗко играѧ съдѣлахъ· въ мно-
ѕѣхъ древехъ (сила)[10] огневи, а идѣже нѣсть
скоро гнѣвна премолчаетъ сваръ· *осъ жара го- сирах кн
рꙋщи имъ оуглемъ и дрова огневи, мꙋжъ же кле-
ветивъ въ мѧтежи сваръ. *словеса оутѣшаю- выш ні
щихъ мѧгка, си же бїютъ въ сокровищихъ
оутробы· сребро даемо лестїю ꙗко искꙋдель
мнитсѧ, оустны гладки срдце покрываютъ скръбно.
оустнама же все обещаваетъ, плачетъ (на
лицы) врагъ, въ срдцы же съдѣваетъ лесть·
аще тѧ молитъ врагъ велїимъ гласомъ не
вѣрꙋи [емꙋ][11], седмь бо єсть лꙋкавъствїи въ
дши єго. (даѧи)[12] враждꙋ съставлѧетъ лес-
ти, ѿкрыетъ же своа (лести)[13] блгоразꙋмныи ѱало з
на (сонмищи)[14]. *изрываѧи ꙗмꙋ искренемꙋ (сво- еклесїаст ї
емꙋ) въпадесѧ в ню, валѧ же камы на сѧ сирах кз
валитъ. ꙗзыкъ лживъ ненавидитъ истинны,
оуста (-)[15] непостоѧнна творѧтъ нестроенїе·

Гла, кз.

Не хвалися на оутренѧѧ, не вѣси бо
что приживетъ находѧи. да хвалитъ
тѧ искреніи (а)[1] не твоѧ оуста, туж-
сира ів діи (а)[2] не твои оустнѣ. *Тѧжко ка-
мень и жестоносно пѣсо, гнѣв же безумнаго тѧ-
жіи обоего. безъмилостивна ярость и остръ
гнѣвъ, но ничтоже поставитъ рвеніе. лучше об-
личеніа ѿкровена таиныѧ любве. достовѣрнѣи-
ши суть струпи друга, нежели волнаа лобза-
ніѧ врага. душа въ сытости сущи сотами руга-
етсѧ, души же нищетнѣи и горкое (благо)[3] яв-
лѧеса. Якоже когда птица ѿлетит ѿ (гнѣзда
своего)[4], тако члку поработивъшусѧ егда оус-
транитсѧ ѿ своихъ мѣстъ. муры и виномъ и
кадило красится срце, растръзает же сѧ ѿ бѣ-
ды душа. друга своего или друг ѿца не оста-
влѧи, въ дом же брата своего не вниди бе времени.
лучше другъ бли неже бра дале живыи. премудръ
буди сну да веселися (срце [твое][5])[6], и ѿврати
ѿ себе поносливa словеса. хитрыи злы находѧщего
оукрываетсѧ, безумніи же (и) нашедшую тще-
вві к ту стѧжутъ. *ѿими ризу его пріиде бо
досаждаѧи, иже чуждаа погублѧет. иже аще
блви друга оутро веліемъ гласомъ, кленущего
ничесоже разньствовати непщуетъ. каплѧ из-
гонѧтъ члка въ днь зименъ ис храма своего,
тако и жена клеветива ис своего дому. сѣверъ
жестокъ вѣтръ, имене же пріѧтенъ нарица-
етсѧ. Желѣзо желѣза остри, мужъ же (муже-
ви лице раздражаетъ)[7]. иже садитъ смоков-
ницу снѣсть ѿ плода еѧ, а иже хранитъ га
а кри в своего честенъ будетъ. *Якоже суть не по-
добна лица лице, сице же и срца члчи. адъ и
сира ді погибель не насыщаютсѧ, *тако (-)[8] очи чл-
чески несытѣ. мръзость гви оутвержающеи о-
вві зі чи, и ненаказанніи неоудръжани языка. *иску-
шеніе сребру и злату раждеженіе, му же ис-
кушаетсѧ оусты хвалѧщих его. Срце беза-
конника възыщетъ зла, срце же право възыс-
каетъ разума. аще біеши безумнаго посредѣ
сонмища срамлѧ (его), не ѿимеши (оубо) бе-
зуміѧ его. разумне разумѣваи (душу)[9] стада
своего, и наставиши срце свое въ своа стада.
яко не въ вѣки мужеви дръжава и крѣпость,
ниже предаю ѿ рода в ро. прилежи полны зла-
цѣхъ, и пожнеши траву, и събери (сѣмѧ)[10]
а ти s дубравное. *да имаши овца въ одѣніе, чти
поле да будуть ти агньци. Сне ѿ мене има-
ши реченіа крѣпка, въ жизнь свою, и въ
жизнь твоимъ оугодникомъ.

Глава 27

1 Не хвалися на завтрішній, бо не
знаєш, що надходячий народить. **2**
Хай тебе хвалить близький, а не твої
уста, чужий, а не твої губи. **3** *Камінь сир. 22
тяжкий і пісок тяжкий до ношення,
а гнів безумного тяжчий від обох. **4**
Лють немилосерна і гнів гострий, але
ревнощі нічого не поставлять. **5** Від-
криті оскарження кращі від скритої
любові. **6** Вірогіднішими є рани дру-
га, ніж добровільні поцілунки ворога.
7 Душа, що є в ситості, гордить во-
щинами меду, голодній же душі і
гірке видається добрим. **8** Так як ко-
ли птах злетить зі свого гнізда, так
чоловікові, що піддав себе рабству,
коли відчужується від своїх місць. **9**
Миром і вином та ладаном красу-
ється серце, душа ж розривається від
біди. **10** Свого друга чи батькового
друга не покидай, до хати ж свого
брата не ввійди невчасно. Краще бли-
зький друг, ніж брат, що живе дале-
ко. **11** Будь мудрий, сину, щоб весе-
лилося твоє серце, і відверни від себе
погордливі слова. **12** Розумний хова-
ється від зла, що надходить, безумні
ж придбають і ту втрату, що надій-
шла. **13** *Скинь його плащ, бо прий- вищ. 20
шов кепкуючий, який нищить чуже.
14 Хто лиш благословить вранці дру-
га великим голосом, здається, що ні-
чим не відрізняється від того, що
проклинає. **15** Краплі виганяють чо-
ловіка в день зимовий зі свого дому,
так само і сварлива жінка зі свого до-
му. **16** Північний вітер поганий, іме-
нем же називається сприйнятний. **17**
Залізо гострить залізо, чоловік же ро-
з'юшує лице приятеля. **18** Хто наса-
джує фігу, з'їсть з її овочів, а хто сте-
реже свого пана, буде в пошані. **19** кор1. 2
*Так як лиця є неподібні лицям, *так сир. 14
же і людські серця. **20** Ад і погибель
не насичуються, також людські очі
ненаситні. **20** Гидота Господеві, хто
скріплює око, і ненапоумлені нестри-
мні язиком. **21** *Розпікання – випро- вищ. 17
бування сріблу і золоту, чоловік же
випробовується устами тих, що його
хвалять. **21** Серце беззаконника шу-
катиме зло, а правильне серце шукає
знання. **22** Якщо б'єш безумного се-
ред збору, засоромлюючи його, отже
не забереш його безумність. **23** Знаю-
чи знай душу свого стада, і спрямуєш
своє серце до своїх стад, **24** бо не на-
віки чоловікові влада і сила, ані не
передають з роду в рід. **25** Подбай за
зелень в полі і жатимеш траву, і збе-
ри траву дібров, **26** *щоб ти мав вівці тим1. 6
на одіж, шануй поле, щоб були в тебе
ягнята. **27** Сину, від мене маєш силь-
ні слова на твоє життя і на життя
твоїм слугам.

Глава 28

1 Безбожний втікає, коли ніхто не
переслідує, праведний же, наче лев,
поклав надію. **2** Через гріхи безбож-
них повстають суди. Розумний же чо-
ловік їх погасить, **3** а смільчак в не-
чесності обмовляє бідних. Так як
нагальний дощ некорисний, **4** так ті,
що покинули закон і вихваляють без-
божність. Ті ж, що люблять закон,
кладуть довкруги себе стіну. **5** Погані
мужі не розуміють суд, ті ж, що шу-
кають Господа, є розумні в усьому. **6**
вищ. 19 *Краще бідний, що ходить в правді,
ніж багатий ошуканець. **7** Розумний
син береже закон, а хто пасе неси-
тість, дошкуляє своєму батькові. **8**
Хто помножує своє багатство лихва-
ми і прибутками, збирає його тому,
хто милосердиться над бідними. **9**
Хто ухиляє своє вухо, щоб не вислу-
хати закон, і він свою молитву зро-
бив огидною. **10** Хто зводить правед-
них на погані дороги, сам впаде в зі-
тління. Беззаконні ж пройдуть крізь
добро і не ввійдуть до нього. **11** Му-
дрим є в собі багатий чоловік, ро-
зумний бідний його не знає. **12** Через
поміч праведних є слава велика, в
містах же безбожних люди згинуть.
13 Хто покриває свою безбожність,
йому не пощастить на добро, хто ж
виголошує оскарження, буде улюбле-
ний. **14** Блаженний чоловік, що боя-
тиметься всього через побожність, а
твердий серцем впаде в зло. **15** Го-
лодний лев і спраглий вовк – такий
той, хто кривдить бідних і вбогих. **16**
Цар бідний на дохід стає великим ви-
зискувачем, а хто ненавидить непра-
ведність, житиме довголітнім. **17** Хто
виручає чоловіка, що в смертному за-
суді, буде втікачем і не у впевненос-
ті. **17а** Напоумляй свого сина, і по-
любить тебе, і дасть красу твоїй ду-
ші; отже, не послухається законопе-
реступного язика. **18** Хто ходить пра-
ведно, собі допоможе, хто ж ходить
викривленими дорогами – погрузне.
вищ. 12 сир. 20 **19** *Хто обробляє свою землю, наси-
титься хлібом, хто ж женеться за лі-
нивство, насититься біднотою. **20** Ві-
рогідний чоловік буде дуже благо-
вищ. 13 словенний, *поганий же не буде не-
покараним. **21** Хто не соромиться
праведного лиця – недобрий, бо та-
кий за скибку хліба віддасть чолові-
ка. **22** Адже спішиться збагатитися
чоловік заздрісний і не знає, що ми-
лосердний над ним запанує. **23** Хто
картає дороги чоловіка, матиме ласку
більше від гладкого язиком. **24** Хто
насильно поводиться з батьком і ма-
тір'ю і думає, що не грішить, цей є
спільником безбожного чоловіка. **25**
Ненаситний чоловік судить неправе-

Гл҃а, ки҃·

Бѣгаетъ нечестивыи ни єдиному (же) го-
нящу, праведъныи же яко левъ надѣ-
яся. за грѣхи нечестивыхъ суди вос-
стаютъ, мужъ же худо҃ угаситъ я,
(а) дръзыи въ нечестїе оклеветаетъ нищаѧ·
Яко дождь хлабныи (-)[1] неполезенъ, тако о-
ставивше законъ (и) хвалѧ нечестїе. любѧщїи
же законъ оградѧ о себѣ стѣну· Мужи злїи
не разумѣваю суда, ищущеи же г҃а разумѣва-
ютъ о всемъ. *луче нищъ ходяи въ ис- вы҃ ді
тиннѣ, нежели богатъ ложъ· Храни законъ
сн҃ъ разумныи, а иже пасе несытость досажа-
етъ о҃тцу [своему][2]. наполнаѧ богатьство
свое съ лихвами и прибыткы, милующему ни-
щаѧ събираетъ е· Уклонивыи ухо свое не
послушати закона, и сеи млтву свою възмерь-
зствова. иже льсти правыѧ въ пути злы, въ
истлѣнїе самъ въпадетъ· Беззаконїи же
минуютъ блгаа, и не въпаду в на. пре-
мудръ (бываетъ) о себѣ мужъ богатъ,
(всякъ)[3] разумивъ ни знаетъ его. за помощъ
правдънымъ многа бываетъ слава, въ граде же
нечестивых погибнутъ чл҃ци. покрываяи нечес-
тїе свое не поспѣется въ блгаа, повѣда же
обличенїя възлюбленъ будетъ· Блаженъ
мужъ иже устрашитса всего за говѣнїе, а
жестосердъ (-)[4] въпадетъ въ злаа· Левъ
алченъ и влъкъ жажденъ, тако иже обидѧ
нищаѧ (и убога)[5]· Цр҃ь скуденъ урокомъ ве-
ликъ клевѣтникъ бываетъ, а ненавидяи не-
правды долголѣтъ поживетъ. мужа иже въ
винѣ смртнѣ выручаѧ (и) бѣжа будетъ, (а)[6]
не утвержденъ· наказаи сн҃а (своего) и възлю-
битъ тя, и дастъ лѣпоту твоеи дши, не
[послушаетъ][7] (убо) языка законопреступна.
ходяи правдно поможетъ себѣ, (ходяи же въ
стропотны пути)[8] увязнетъ. *дѣлаяи свою вы҃ ві сира҃ к
землю насытится хлѣба, гоняи же празнь-
ство насытится нищети· Мужъ вѣре дос-
тойныи много блвися, *злыи же не безъ вы҃ гі
молъства буде· иже не срамляется лица пра-
вднаго не блгъ, яко таковыи за укрухъ
хлѣба (мужа оѡда)[9]. подвизаетъ (бо) обогати-
тися мужъ завидливъ, и не вѣстъ яко
млтивыи обладаетъ имъ. обличаи чл҃ча пу-
ти блгть имать паче гласко языкнаго. иже
нудитъ о҃тца и мтерь и мнится не съ-
грѣшаѧ, сеи съпричастникъ е мужу нечес-
тиву· Несытыи муж судитъ (неправдѣ)[10], а
иже надѣеся на г҃а въ прилежанїи будетъ.

и҆́же надѣ́етсѧ на дерзо сер҃дце (и҆) таковыи безуменъ (є҆сть), а҆ и҆же хо́дитъ въ мудрости спасетсѧ. И҆́же дае́тъ оубогимъ не ѡ҆скудѣетъ, а и҆́же ѿвращае́тъ ѻ҆́ко свое въ (скудотѣ будетъ многѣ)[11]. на мѣстѣхъ нечести́выхъ ста́нутъ пра́ведніи, въ (погибели же и҆хъ)[12] и҆сполнѧ́тъ пра́ведніи.

Гла҃, к҃д.

Лучше мужъ ѡ҆бличаѧ мужа жестовыина, въ ма́лѣ бо ползующему (-)[1] нѣсть и҆сцѣленіѧ. Похваленомъ бываю́щимъ пра́веднымъ възвеселѧ́тсѧ лю́діе, кнѧ́зем же нечестивымъ (стану)[2] мужіе. мужу любѧщу премудрость веселисѧ ѿцъ є҆го, а и҆́же пасетъ любодѣица погубитъ бога́тество (свое). цр҃ь пра́веденъ ѡ҆гоитъ зе́млю, мужъ же законопреступникъ раскуѳаетъ. и҆́же содѣва́етъ на лицы своему другу мрежю, ѡ҆благаетъ (-)[3] ѡ҆ своеи (нозѣ)[4]. согрѣшаю́щему мужу ве́ліѧ сѣть, пра́ведніи же въ ра́дости и҆ въ веселіи будутъ. оумѣетъ пра́веденыи судъ творити оубоги́мъ, а҆ нечестивіи не разумѣютъ ра́зума, и҆ оубогому не быти (оухо)[5] разумѣвающе. Мужи безаконніи раждизаютъ гра́дъ, (мужи) же мудріи възвращаю́тъ гнѣвъ. Мужъ мудръ судитъ ꙗ҆зыкомъ, мужъ же досадитель гнѣвалсѧ посрамлѧ́етсѧ и҆ не оубоитсѧ. мужи кро́ви суще причастници възненави́дѧтъ пр҃пбныѧ, пра́віи же възыщутъ ду́ша и҆хъ. весь гнѣвъ свои и҆зно́ситъ безумныи, премудрыи же скрыва́етъ въ ча́сти. Цр҃ю послушающу словесе непра́ведна, вси по нимъ законопреступницы. заимодавцу и҆ длъжнику є҆ди́нъ съ другимъ сшедшемасѧ, посещеніе творитъ ѡ҆бѣма г҃ь. цр҃ю въ и҆́стинну судѧщу ни́щимъ, пр҃столъ є҆го въ свидѣтельствѣ оустроисѧ. ꙗ҆звы и҆ ѡ҆блеченіѧ да́ютъ мудрость, ѻ҆трокъ же блудѧи срамлѧетъ роди́телѧ своѧ. Мно́гомъ (грѣшникѡмъ сущимъ)[6] мно́зи (грѣси бываю́тъ)[7], пра́ведніи же (ѡ҆ немъ пада́ющемъ)[8] оустраблѧ́ютъ себе. Наказа́и сн҃а (-)[9] и҆ поко́итъ тѧ, и҆ дасть лѣпоту (твоеи дш҃и)[10]. Не будетъ въ па́мѧть въ ꙗ҆зыцѣ законопреступнѣ, а҆ хранѧи законъ блаженъ будетъ. (Не накажетсѧ словесы)[11] рабъ жестокъ, а҆ще бо и҆ разумѣетъ но не послушаетъ. А҆ще ли ви́диши мужа напра́сна въ словесѣхъ, (и҆) разумѣи ꙗ҆́ко оупова́ніе и҆́матъ паче (є҆го безумныи)[12]. И҆́же ласкосердъ будетъ, ѿ ѻ҆трочины поработитсѧ, послѣди же ѡ҆страститсѧ ѡ҆ себѣ. мужъ прогнѣвавсѧ (побѣжденіе въздвиза́етъ)[13], (и҆) мужъ (-)[14] жес-

дно, а хто поклав надію на Господа,
буде в дбанні. **26** Хто поклав надію
на сміливе серце, і такий є безумний,
а хто ходить в мудрості, спасеться. **27**
Хто дає убогим, не матиме браку, а
хто відвертає своє око, буде у
великій нужді. **28** На безбожних
місцях стануть праведні, в їхній же
погибелі помножаться праведні.

Глава 29

1 Кращий чоловік, що картає твер-
дошийого чоловіка, бо як нагло по-
сковзнеться, немає оздоровлення. **2**
Коли хвалять праведних, – народи
звеселяться, як же володарі безбожні,
– повстануть чоловіки. **3** Чоловіком,
що любить мудрість, веселиться його
батько, а хто пасе розпусниць, зни-
щить своє багатство. **4.** Праведний
цар загоїть країну, а законопереступ-
ний чоловік – розкидає. **5** Хто при-
готовляє сіть для лиця свого друга,
закидає її своїй нозі. **6** Тому чоло-
вікові, що грішить, велика засідка,
праведні же в радості і у веселості
будуть. **7** Праведний вміє чинити суд
бідним, а безбожні не розуміють
знання, і для бідного немає вуха, що
розуміє. **8** Беззаконні мужі розпалю-
ють місто, мудрі ж мужі відвертають
гнів. **9** Мудрий чоловік судить наро-
ди, а поганий чоловік, гніваючись,
посоромлюється і не боїться. **10** Чо-
ловіки крові, що є спільниками, зне-
навидять преподобних, праведні ж
шукатимуть їхню душу. **11** Ввесь
свій гнів виносить безумний, мудрий
же ховає по частинах. **12** Коли цар
слухається неправедного слова, всі,
що під ним, законопереступні. **13** Як
той, хто позичає і боржник, один з
одним сходяться, над обома нагляд
робить Господь. **14** Коли цар по
правді бідних судить, його престіл
буде поставлений на свідчення. **15**
Рани і картання дають мудрість,
дитина ж, що блудить, соромить
своїх батьків. **16** Коли грішники є
численні, стаються численні гріхи,
праведні ж, коли він впаде,
перестрашені бувають. **17** Напоумляй
сина, і дасть тобі спокій, і дасть
красу твоїй душі. **18** Не буде пам'яті
в народі законопереступному, а хто
зберігає закон, буде блаженним. **19**
Не напоумиться словами поганий
раб, бо якщо й розуміє, то не послу-
хається. **20** Якщо ж бачиш чоловіка
швидкого в словах, і знай, що бе-
зумний має більшу надію від нього.
21 Хто живе розгнуздано, рабом в
рабство буде введений, вкінці ж бо-
літиме за це. **22** Чоловік, що розгні-
вався, піднімає бійку, а жорстоко-
сердний чоловік відкриває гріхи. **23**
*Дошкулювання впокоряє чоловіка, а йов. 22

Господь покірних скріпляє у славі. **24** Хто розділяє добич зі злодієм, ненавидить свою душу. Якщо ж давалася як клятва, чуючи не сповіщають, **25** побоявшись і соромлячись людей, спотикнуться. Хто поклав надію на Господа, розвеселиться. Безчестя чоловікові дає упадок, а хто поклав надію на володаря, спасеться. **26** Численні служать перед лицем володарів, від Господа ж буває праведне чоловікові. **27** Гидота праведникові – неправедний чоловік, гидота ж законопереступному – та дорога, що випрямляється. Виправляє свої дороги той, хто має частку зі злодієм, душею своєю слухає того, що заклинає, і не скаже. Хто чоловіка боїться, швидко буде знищений, хто надіється на Господа, підніметься. Численні шукатимуть лице начальника, і одним виходять суди від Господа. Праведні гидують безбожним мужем, і безбожні гидують тими, яких дороги є правильні. Син, який зберігає слово свого батька, буде поза вигубленням, слова збирає хто – син-блювотник.

Глава 30

1 Це ж говорить чоловік тим, що вірять Богові і не перестають: **2** Найбезумнішим бо є я з усіх людей, і людської мудрості немає у мені. **3** Бог же навчить мене премудрості, і я збагнув розумність святих. **4** Хто вийде на небо і зійде? Хто зібрав вітри в подолок? Хто згорнув воду в одежу? Хто схопив увесь кінець землі? Яке його ім'я і яке ім'я його дітей? Хай довідаюся. **5** Бо всі божі слова розпечені, Він же сам обороняє

мой5. 4 і 12 тих, що Його бояться. **6** *Не додано до його слів, щоб він тебе не оскаржив, і будеш брехливим. **7** Дві *речі* прошу в тебе: не забери від мене ласки раніше від моєї смерті, **8** марне і фальшиве слово зроби далекими від мене. Багатства і бідноту ж не дай мені, дай же мені потрібне і вистачальне. **9** Хай не стану брехливим наситившись, і скажу: Хто мене бачить? Або, збіднівши, украду і поклянуся в господнє ім'я. **10** Не видай раба в руки пана, щоб часом він тебе не прокляв, і пропадеш. **11** Погана дитина кляне батька і не благословить матір. **12** Погана дитина по правді себе осудить, вона ж свого виходу не виправила. **13** Погана дитина має високі очі, підноситься ж своїми повіками. **14** Погана дитина має свої зуби за меч, і його ікла – сікач, щоб вигублювати і пожирати покірних з землі і їхніх бідних з-поміж людей. **15** П'явка мала чотири дочки, улюблені любов'ю, і три вони її не насити-

тосердъ ѿкрываетъ грѣхи. *досажденїе мужа Іовъ кв
смиряетъ, а смиренныѧ утверждаетъ (Гь въ
славѣ)[15]. Иже раздѣляетъ корысти съ татемъ,
ненавидитъ своеѧ дши. аще же присѧѕе при-
легши, слышавше не повѣдатъ убоявшеся.
и постыдѣвшеся члкъ претъкнутся, надѣ-
явся на Га възвеселится. нечестїе мужу дае
соблажненїе, уповаай же на владущаго спсет-
ся. мнози угаждаютъ пре лицемъ вождеи,
ѿ Га же събывается правда мужу. Мерзость
(праведнику)[16] мужъ неправеденъ, мерзость же
законопреступному исправляющїися путь.
(исправляя пути своя иже съ татемъ причаща-
ется, дшу свою заклинающаго слушаетъ и не
скажетъ. Иже боися члка скоро раздрушися, иже
уповаетъ на Га въздвигнеся. мнози възы-
щутъ лица началника и суди ѿ Га исходитъ
единымъ. мерзятся праведнїи мужа нечестива, и
мерзятся нечестивїи ихже права суть пути.
снъ сохраняя слово ѿца своего внѣ погубленїя
буде. словеса събирающа, сну изъблевающу).

Глава, л.

Сїя же глетъ мужъ вѣрующиⷨ бви. и
(не) престаю, безумнѣи бо есмь ѿ всѣ
члкъ, и мудрости члческїя нѣсть во
мнѣ. Бгъ (же) наоучи мя премудрости,
и разу стыи разумѣ. кто взыиде на нбо и
сниде. кто събра вѣтры въ надра. кто въз-
врати воду въ ризу. кто удръжа (конецъ
весь)[1] земли. кое имя его, и кое имя чадомъ
его да (разумѣю)[2]. вся (бо) словеса бжїя раж-
жена, защищае же самъ боящаяся его. *Не є мо д и ві
приложися словесемъ его, да не обличи тя и
ложь будеши. двое прошу у тебе не ѿими ѿ
мене блгти преже умертвїя моего. суетно
слово и ложно далече мене сътвори. Богатьства
(-)[3] и нищеты не (даи (же) ми)[4], съчетаи же
ми потребная и само доволная. да не насыщ-
ся ложь буду, и реку кто мя види. или об-
нищавъ украду, и кленуся въ имя (гне)[5]. Не
предажь раба в руцѣ господина, да не когда
прокленетъ тя і изщезнеши. Чадо ѕло (кле-
нетъ ѿца)[6], (и) мтерь (-)[7] не блвитъ. чадо
ѕло въ правду себе осудитъ, исхода же своего
не исправи. Чадо ѕло высоцѣ очи иматъ, вѣко-
ма же своима възноситься. Чадо ѕло мечъ зу-
бы (свои) иматъ, и членовы (яко) сѣчиво еже
губити и пояда́ти смиренныя ѿ земли, и
убогїя и ѿ члкъ. Пїявица (имѣ четыри
дщери)[8] любовїю възлюблены, и три сїя не
насытишася ея, и четвертая не удовлися

рещи доволно ми є҆· а҆́дъ и҆ по́хоть жены (-)[9] и҆ землѧ ненапое́наѧ водою, и҆ вода и҆ о́гнь не рекꙋ довлѣ́є· о́ко рꙋгаа́исѧ ѿцꙋ и҆ досаждаа́ѧ ста́рости мт҃рьни, да и҆звратѧ́т ѐ вра́ни ѿ дебрїѧ, и҆ да снѣдѧ́т ѐ птенцы о҆́рли· трїе (-)[10] (мни сꙋть невозможни)[11] разꙋмѣти, и҆ четвертаго (же) не свѣдѣ. слѣ́да о҆́рлѧ парѧ́ща (по воздꙋхꙋ), и҆ пꙋти ѕмїѧ (ползѧщ) по ка́мени, и҆ стеѕѧ корабля пловꙋща (по́ морю), и҆ пꙋти мꙋжа въ ю҆́ности (є҆го). та́коже (и҆) пꙋти жены̀ любодѣица, є҆гда̀ сътворитъ (і҆) и҆змывшисѧ ничто́же рече сътдѣѧ грѣшно. треми трѧсетсѧ землѧ̀, четвертъто́го же не мо́жетъ понести. а҆́ще рабъ въцр҃итсѧ, и҆ безꙋмныи и҆сполнитсѧ пи́щею, и҆ раба̀ а҆́ще и҆жденѐ свою госпождꙋ, и҆ мръзка жена̀ а҆́ще ключи́тсѧ (добрꙋ мꙋжꙋ)[12]. четыри же сꙋть непщꙋема на землѝ, сїѧ же сꙋть мꙋдрѣ́ниша мꙋдрыхъ. мравїи и҆мже нѣсть крѣпости, и҆ готова́ю въ жа́твꙋ пи́щꙋ· и҆ хирогрі́ль ꙗ҆зы̀ не крѣпокъ, и҆же сътвори́ша на ка́мени (домы̀ своѧ)[13]. безъцр҃ьни сꙋть прꙋзи, и҆ воюю́тъ ѿ є҆ді́наго повелѣнїѧ. добрѣличио и҆ ꙗ҆́щерица рꙋка́ми кренѧщисѧ, и҆ оу҆добъ оу҆лавлѧ́є҆ма сꙋща, живетъ въ твердехъ цр҃евахъ. тре́тее же сꙋть є҆же бл҃гочестно ходѧтъ, (-)[14] четвертое (же) є҆же добрѣ преходитъ. скѵ́менъ львов крѣпкїи скотъ, и҆же не ѿвраща́є҆тсѧ ни оу҆стра́шитсѧ скотъ. и҆ пѣтель хода в кокошехъ до́брѣ оу҆крашенъ, и҆ коѕе̑ води́тель ста́дꙋ, и҆ цр҃ь гл҃аи (к народꙋ въ ꙗ҆зы́цѣ)[15]. а҆́ще въдасѝ себе въ весе́лїе, и҆ простреши рꙋкꙋ свою съ сва́ромъ съкрꙋшенъ бꙋдеши. мльзи млеко, и҆ бꙋдетъ ма́сло. а҆́ще ли (ноздри чешеши)[16], и҆зы́идетъ кро́вь. а҆́ще ли и҆зноси́ши словеса̀, и҆зы́идꙋтъ сꙋдїи (-)[17] тѧжа̀·

Гл҃а, л҃а·

Моѧ словеса гл҃ютсѧ ѿ б҃а, цр҃ево прр҃чество є҆гоже наказа мт҃и є҆го· что чадо съблюде́ши (-)[1] рече́нїе бж҃їе, прьворо́дне тебѣ гл҃ю сн҃е. что ча́до мое҆го чрѣва, что ча́до мои҆ мл҃твъ. не да́ждь женѣ свое҆го богатства, и҆ твое҆го оу҆ма и҆ жи́тїѧ, (и҆)[2] послѣди совѣта. съ совѣтомъ все твори, съ совѣтомъ пїи вино· си́лнїи гнѣвли сꙋть вина̀ да не пїю҆, да не напи́вшесѧ забꙋдꙋ мꙋдрости, и҆ пра́во сꙋдити (не́мощнымъ не възмо́гꙋ)[3]· да́ите (сладкое питїе не́мощны)[4] и҆ вино пи́ти сꙋщимъ въ печалѣ, да забꙋдꙋтъ оу҆божїе, и҆ стр҃ти не въспомѧнꙋтъ ктомꙋ· (Сн҃е) ѿвръзи (оу҆ста своѧ̀)[5] (словесе́мъ)[6] бж҃їи и҆

лися, і четверта не мала досить, щоб сказати: Досить мені є. **16** Ад, і похоть жінки, і земля ненапоєна водою, і вода, і вогонь не скажуть: Досить. **17** Око, що висміює батька і не шанує старості матері, хай його виколять круки з долини і хай його пожеруть пташенята орлів. **18** Три *речі* мені є неможливо зрозуміти, і четверте ж не знаю: **19** сліду орла, що ширяє в повітрі, і дороги зміїв, що повзають по камінню, і стежки корабля, що пливе по морі, і дороги чоловіка в його молодості. **20** Також і дорогу чужоложної жінки, яка вчинить і, вмившись, каже, що не вчинила нічого грішного. **21** Трьома *речами* трясеться земля, четвертої ж не може знести. **22** Якщо раб стане царем і безумний наповниться їжею, **23** і якщо рабиня прожене свою господиню, і якщо мерзенна жінка буде за доброго чоловіка. **24** Чотири ж *речі* поважають на землі, це ж є мудріше від мудрих: **25** мурашки, в яких немає сили, і приготовляють в жнива їжу; **26** і зайці – народ несильний, які зробили на камені свої доми; **27** сарана є без царя і впорядковано воюють за одним наказом; **28** і ящірка, що спирається на руки і легко ловиться, мешкає в царських твердинях. **29** Три ж є *речі*, які успішно ходять, четверта ж, що гарно проходить: **30** левеня лева сильніше від скотини, що не відвертається ані не боїться скотини; **31** і півень, що ходить серед курей гарно прикрашеним; і козел – провідник стада; і цар, що говорить до людей в народі. **32** Якщо віддаси себе на веселість і простягнеш свою руку зі сваркою, будеш розбитим. **33** Видій молоко, і буде масло, якщо ж ніздрі почешеш, вийде кров. Якщо ж видаєш слова, вийдуть тяжкі суди.

Глава 31

1 Мої слова сказані Богом – царське пророцтво того, якого напоумила його матір. **2** Що, дитино, *чи* зберігаєш слова божі? Первородний, тобі кажу, сину. Що, дитино мого лона? Що, дитино моїх молитов? **3** Не дай жінці своє багатство, і твій ум, і життя, і пізніше раду. **4** З радою чини все, з радою пий вино. Сильні є схильні до злості, хай не п'ють вино, **5** щоб, напившись, не забули мудрість, і не зможуть правильно судити немічним. **6** Дайте солодкий напиток немічним і вино пити тим, що є в болях, **7** щоб забули бідноту, і більше не згадали клопоти. **8** Сину, відкрий свої уста божим словам і суди всіх правильно, **9** відкрий уста твої і суди

праведне, і суди бідного і немічного. **10** Як хто знайде чеснотливу жінку, така є цінніша від дорогоцінного каміння. **11** На неї надіється серце її чоловіка, бо така не буде позбавлена добрих здобичей, **12** адже робить для свого чоловіка все життя добрим: **13** знайшовши вовну і льон, вона зробила потрібне своїми руками; **14** стала, наче й корабель, що торгує, здалека збирає собі багатство; **15** і встає з ночі, і дасть їжу домові і діла рабиням; **16** оглянувши ж посілість, купила; з плоду її рук посілість засадить; **17** підперезавши сильно свої бедра, скріпить свої рамена на діло. **18** І вона скуштувала, що добрим є працювати, і її світильник не загасне цілу ніч. **19** Свої лікті простягає до корисного, свої ж руки кріпить на веретені. **20** І відкриває свої руки бідному, плід же простягне бідному. **21** Не побивається за своїм домом її чоловік, коли де забариться, бо всі у неї зодягнені. **22** Подвійні одежі зробила своєму чоловікові, з виссону ж і багряниці собі одіж, **23** видним буває в брамах її чоловік, коли ж лиш сяде в зборі зі старцями – мешканцями землі; **24** простирадла зробила і віддала на продаж фінікійцям, пояси ж хананейцям; **25** свої ж уста відкрила розумно і законно, і поставила чин язиком своїм. **26** Вона зодягнулася в силу і красу і зраділа в останніх днях. **27** Тісні стежки її домів, тому що лінивої їжі не з'їсть. **28** І свої уста вона відкрила мудро і законно, милосердя ж її підняло її дітей, і розбагатіли, і її чоловік похвалив її. **29** Численні дочки придбали багатство, численні зробили сильне, ти ж, перездоганяючи, перевищила всіх. **30** Обманливої примани і марної жіночої краси в тобі немає, бо розумна жінка є блаженною. Страх же господній хай вона хвалить. **31** Дайте їй з плоду її уст, і хай хвалиться в брамах її чоловік.

Кінець притч Соломонових.
Мають у собі глав: 31.

суди всѣмъ здраво. ѿвръзи (уста твоѧ)[7] и суди праведне, (и) расуждаи [-][8] убога и немощна. жену доблю кто обрящетъ, дражаиши (-)[9] есть каменїа многоцѣнна таковаѧ, дрьзаетъ на ню срце мужа еѧ· таковаѧ (бо) добрыхъ корыстеи не лишитсѧ. дѣлаетъ бо мужу (своему) (все благо)[10] житїе, обрѣтша волну и ленъ сътвори благопотребно рукама своима· бысть ꙗко (и) корабль куплю дѣющъ, издалеча събираетъ (-)[11] себѣ богатьство. и въстаетъ из нощи и дасть брашна дому, и дѣла рабынѧмъ· видѣвше (же) тажанїе куповаше, ѿ плода руку своею насади тажанїе. препоѧсавши крѣпко чресла своѧ, утвердитъ мышци свои на дѣло. (и) вкуси ꙗко добро есть дѣлати, и не угасаетъ [свѣтилникъ еѧ всю нощь][12]· лакти своѧ простираетъ на полезнаѧ, руцѣ же свои утверждаетъ на веретено. (и) руцѣ (-)[13] свои ѿвръзаетъ убогу, плодъ же прострєтъ нищу. не печетсѧ о дому (своемъ) мужъ еѧ, егда где замедлитъ. вси бо у неѧ одѣни суть, сугуба одѣанїа сътвори мужу своему, ѿ виссона же и порфиры себѣ одѣанїа. взоренъ (-)[14] бываетъ въ вратѣхъ мужь еѧ, внегда же аще сѧдетъ въ сонмищи съ старцы жители землѧ· опоны сътвори и ѿдасть (въ куплю) [финикїаномъ][15], опоѧсанїа же хананѣаномъ. уста (же) своѧ ѿврьзе смысленно и законно, и чинъ нарекова ꙗзыкомъ своимъ. крѣпостїю и лѣпотою облечесѧ, и веселисѧ въ дни последнїа· тѣсны стезѧ (дому)[16] еѧ, (зане) брашна (-)[17] лѣностива не снѣсть. (и) уста [своѧ][18] ѿвръзе смыслено и законно, милостыня же еѧ въздвигну чада еѧ и обогатѣша, и мужъ еѧ похвали ю· многи дщерѧ стѧжаша богатьство, многи сътвориша силнаѧ. ты же преспѣваи (-)[19] превъзнесесѧ надъ всѣми. лжа угожденїа и суетны доброты женьски (нѣтъ въ тебѣ). жена бо разумна блажена есть, боꙗзнь же господню сїа да хвалитъ. дадите еи ѿ плода [устенъ][20] еѧ, и да хвалитсѧ въ вратѣхъ мужъ еѧ·

Конецъ притчамъ соломонимъ·
имутъ в себѣ. главъ, ла·

КНИГА ЄКЛЕСИА И РЕЧЕ ЦРЪКВЕНИКЪ ЦРѦ

соло́мона)[1]. гл҃ы собо́рника сн҃а дв҃два црѧ і҆ил҃ева
въ і҆ер҃лі́мѣ·

Гл҃а, а҃·

Ꙋ҆ета сꙋ҆е́тъствї и, ре҃ соборнй сꙋ҆ета сꙋ-
е́тствї и, всѧческаѧ сꙋ҆ета. что ѝ ѡ҆билї е
чл҃кꙋ въ все҃ трꙋдѣ є҆го є҆же трꙋди́сѧ по҃
слн҃чною· ро҃ минꙋ҃е и ро́дъ прихо́дй, (а҃)[2]
землѧ̀ въ вѣки стой· И въсходй сл҃нце (-)[3] и въ
мѣсто свое влечетъсѧ, [сї е въсї аваетъ][4] (і)[5]
и҆де́тъ къ югꙋ, (-)[6] ѡ҆бъхо́дитъ къ сѣверꙋ, (и)
ѡ҆бхо́дитъ ѡ҆́кр҃тъ. и҆де́тъ дх҃ъ, и ѡ҆́кр҃тъ є҆го
сира҃ м҃ ѡ҆браща́етсѧ дх҃ъ· *вс҃и пото́цы и҆́дꙋтъ въ
мо́ре, и море нѣсть насыща́ѧсѧ· (Но въ)[7] мѣсто
а҆́може пото́цы и҆́дꙋтъ, (и) та́мо тї и сѧ
възвраща́ютъ и҆ти̇· всѧ̀ словеса̀ трꙋдна, не
възможе҃ мꙋжъ гл҃ати и не насы́титсѧ ѡ҆́ко
зрѣти, ни и҆спо́лнитсѧ оу҆́хо слыша́нї ѧ· что
бы́вшее то́е бꙋдꙋщемꙋ, и что сътвореное тое
твори́момꙋ· И нѣсть все̇ но́во по҃ слн҃чною, и҆же
възъгл҃етъ и рече́тъ. (-)[8] сї е но́во є҆сть оу҆же̇
бы́сть въ вѣцехъ бы́вшихъ прежде на́съ.
нѣсть па́мѧть пръвымъ, и послѣднимъ бы́в-
шимъ. нѣсть и҆мъ па́мѧть съ бꙋдꙋщими
на послѣде. а҆зъ собо́рникъ бы́хъ цр҃ь і҆ил҃евъ въ
і҆ер҃лі́мѣ, (-)[9] въда́хъ ср҃це мое възыска́ти, и
съсѣти́ти въ мꙋдрости, ѡ҆ всѣхъ быва́ющихъ
по҃ нб҃семъ· Ꙗ҆́ко попече́нї е лꙋкаво даде б҃ъ сн҃омъ
чл҃ческимъ пещи́сѧ ѡ҆ немъ. видѣ́хъ всѧческа́ѧ
сътворе́нї ѧ, сътворе́ннаѧ по҃ нб҃семъ. и ѕ҆е всѧ̀
(сꙋть) сꙋ҆е́тства, і и҆зволе́нї е дх҃а· Разъвраще́нно
не можетъ оу҆красититисѧ, и лише́нї е не мо́же҃ сѧ
съчести̇. гл҃ахъ а҆зъ въ ср҃цы мое҃, є҆же гл҃ати се̇
азъ възвеличи́хсѧ. (-)[10] приложи́хсѧ мꙋдрости
па́че всѣхъ, и҆же бы́ша прежe мене въ і҆ер҃лимѣ.
и ср҃це мое (въда҃ вѣ́дѣти)[11] премꙋдро҃ и ра-
зꙋмъ. и (-)[12] ср҃це мое (ви́дѣ много)[13] мꙋдрости
и ра́зꙋма. при́ча и хи́трости разꙋмѣ҃ а҆́зъ, ꙗ҆́ко
и се̇ є҆сть и҆зволе́нї е дх҃а. ꙗ҆́ко въ мно́жествѣ
мꙋдрости мно́жество ра́зꙋма, и приложи́вымсѧ
ра́зꙋмꙋ, приложй бо́лѣзнь·

КНИГА ЕКЛЕЗИЯСТА, ЗНАЧИТЬ ЦЕРКОВНИКА, ЦАРЯ

Соломона. **1** Слова соборника сина Давидового, ізраїльського царя в Єрусалимі.

Глава 1

2 Марнота марнот, – сказав соборник, – марнота марнот, все марнота. **3** Яка користь людині в усім її труді, яким трудиться під сонцем? **4** Рід минає і рід приходить, а земля стоїть навіки, **5** і сонце сходить і до свого місця тягнеться. **6** Воно сходить і йде на південь, обходить до півночі і обходить довкруги. Іде дух і довкруги нього повертається
дух. **7** *Всі потоки ідуть до моря, і сир. 40
море не наповнюється. Але на місце, куди потоки ідуть, і там вони повертаються, щоб іти. **8** Всі слова трудні. Не зможе чоловік сказати, і не насититься око бачити, ані не наповниться вухо слуханням. **9** Що те, що було? Воно тому, що буде. І що те, що зроблене? Воно те, що буде зроблене. І немає нічого нового під сонцем. **10** Хто промовить, і скаже: Це є нове, вже сталося в віках, що були перед нами. **11** Немає пам’яті перших, і останнім, що сталися, немає їм пам’яті з тими, що стануться в кінці. **12** Я, соборник, був ізраїльським царем в Єрусалимі. **13** Дав я моє серце, щоб шукати і дослідити в мудрості про все, що буває під небом. Бо погані обставини дав Бог людським синам, щоб журитися про нього. **14** Побачив я усе створіння зроблене під небом – і ось все є марнота і вибір духа. **15** Викривлене не може прикраситися, і брак не може бути почисленим. **16** Я сказав у моїм серці, щоб промовити: Ось я звеличився, я пристав до мудрості понад усіх, що були переді мною в Єрусалимі, і моє серце віддав я, щоб побачити мудрість і розуміння. **17** І моє серце побачило багато мудрості і знання, я пізнав притчі і загадки. Бо і це є бажання духа, **18** бо в множестві мудрості множество пізнання. І хто пристає до пізнаня, додасть терпіння.

Глава 2

1 Я сказав у моєму серці: Ходи, отже, щоб я тебе випробував у веселості, і поглянь в добрі, – і ось це було марнота. **2** Сміхові я сказав: Рух і веселість. Що це чиниш? **3** І я поглянув, щоб моє серце від вина покинуло моє тіло і моє серце провадило мене до мудрості. І щоб тримати у веселості, доки не побачу, яке добро людським синам, яке вони чинять під сонцем число днів їхнього життя. **4** І я звеличив мої творіння, я собі збудував доми і насадив виноградники, **5** і зробив я огорожі і сади, і насадив я в них дерева всякого овочу, **6** зробив я собі водні купелі, щоб наводнювати з них рослини дерев. **7** Я придбав рабів і рабинь. І ті, що народилися в домі, були в мене. І в мене було велике придбання скота і стад, понад всіх, що були переді мною в Єрусалимі. **8** І я ж собі зібрав золото і срібло і маєтки царів і країн, зробив же я собі співаків і співачок, і їжу людських синів, виночерпіїв і виночерпинь. **9** І я звеличився, і я пристав до мудрості понад усіх, що були переді мною в Єрусалимі. І моя мудрість була поставлена мені, **10** і все, що попросили мої очі, і не відмовив я їм, і не заборонив я моєму серцю всякої веселості. Бо моє серце розвеселилося в усякому моєму труді, і це стало моєю часткою від всякого мого труду. **11** І я поглянув на всі творива, які зробили мої руки, і на труд, який я потрудився чинити, – і ось все марнота, бажання духа, і немає користі під сонцем. **12** І я поглянув, щоб побачити мудрість, і обману, і безумність. Бо хто людина, яка піде вслід за радою, все, що ж вона зробила, – за нею. **13** І я побачив, що є більше мудрості від безумності, як є більше світла від темряви. **14** Очі мудрого в його голові, і безумний ходить в темряві. І я побачив, що припадок трапиться всім цим. **15** І я сказав у моєму серці, що припадок безумного і мені трапиться. І чому я став мудрим?.. Тоді я надмірно заговорив у моєму серці. Задля чого безумний говорить від надвишку? Бо і це марнота, **16** бо немає пам’яті мудрого з безумним навіки. І вже в дні, що приходять, все було забуте, і як умирає мудрий з безумним. **17** І я зненавидів життя, бо мені лукаве творило створене під сонцем, бо все марнота, бажання духа. **18** І зненавидів я все світське і мій труд, яким я трудився під сонцем, бо залишу його людині, що

Глава, в҃.

Рекохъ азъ въ срцы моемъ, пріиди убо
да (тѧ искушу)[1] въ веселіи, и виждь
въ блзѣ и се (бысть) сіе суетъство
смѣху рекохъ подвиженіе, и веселію что
сіе твориши. (и) созрѣх да срце мое оставитъ
ѿ вина плоть мою, и срце мое наставитъ
[мѧ][2] мудрости. и еже дръжати въ веселіи.
дондеже вижу кое благо сномъ чьчкимъ, еже
творѧтъ по слнцѣ. число днїи живота ихъ, (и)
възвеличихъ твореніе мое. създахъ ми домы, (и)
насадихъ (-)[3] винограды, (и) сътворихъ (-)[4] огра-
ды и сады. и насадих в нихъ (древесъ)[5] всѧкого
плода. сътворихъ ми купели водныѧ, еже на-
паѧти ѿ нихъ (-)[6] прозѧбеніе древе. притѧ-
жахъ рабъ и рабынѧ, и домочадци быша ми. И
стѧжаніе скота и стадъ много (ми бысть)[7],
паче всѣх бывшихъ преже мене въ ієрлимѣ. (и)
събра (же) ми (-)[8] злато и сребро, і имѣніѧ
црьска и страска. сътвори (же) ми поющихъ и
поющаѧ, и пища сновъ члчъ, виночръпца и вино-
чръпица. и възвеличихсѧ и приложихсѧ (мудрос-
ти) паче, всѣхъ бывшихъ прежде мене въ ієр-
лимѣ. и мудрость моѧ уставимисѧ, и все єгоже
въпросиста очи мои (и) не [ѿѧхъ][9] ѿ нихъ.
(и) не възбранихъ срцу моему ѿ всѧкого весе-
лїѧ. ꙗко срце мое възвеселисѧ въ всѧкомъ
трудѣ моемъ. И сїѧ бысть часть моѧ ѿ все-
го труд моего, и призрѣхъ азъ на всѧ творе-
нїѧ (-)[10] ꙗже сътвориста руцѣ мои, и въ
трудѣ в немже трудихсѧ творити. и се всѧ
суета (-)[11] изволеніе дха. и нѣсть о (-)[12] оби-
ліе по слнчною. и призрѣхъ азъ видѣти муд-
рость и лє и безуміе, ꙗко кто члкъ иже поиде
въ слѣдъ совѣта, (всѧ)[13] єлика (же) сътвори
въ немъ. и видѣхъ азъ ꙗкоже єсть изъобиліе
мудрости паче безумїѧ, ꙗко изъобиліе свѣта
паче тмы. Мудраго очи (-)[14] въ главѣ єго, и
безумныи въ тмѣ ходитъ. и увидѣхъ (-)[15]
азъ ꙗко случаи случитсѧ всѣмъ симъ. и рѣхъ
азъ въ срци моемъ, ꙗко случаи безумнаго и
мнѣ случитсѧ [-][16]. и въскую умудрихсѧ азъ,
тогда лише глахъ въ срци моемъ. чесо ради
безумныи ѿ избытка глетъ, ꙗко и се суета.
ꙗко нѣсть памѧти мудраго съ безумнымъ
въ вѣки. и ꙗко уже въ дни градущаѧ всѧ
забвена быша. и како умретъ мудрыи съ
безумнымъ. и възненавидѣхъ животъ, ꙗко
лукавно мнѣ сътвореніе сътворено по слнцемъ.
ꙗко всѧческаа суета (-)[17] изволеніе дха. и въз-
ненавидѣхъ а всѧческаѧ (мира и) трудъ мои,

єгоже азъ трꙋдихъ под слнцемъ. ꙗко оставлꙗю єго чл҃кꙋ бꙋдꙋщемꙋ по мнѣ, и кто вѣсть мꙋдръ ли бꙋдетъ или безꙋменъ. и обладати ли имать всѣмъ трꙋдомъ моимъ. єже трꙋдихсѧ и мꙋдровахъ под слнцемъ, и се же сꙋєта. И обратихсѧ азъ ѿрещисѧ срдцꙋ моємꙋ о всемъ трꙋдѣ, єже трꙋдихъ под слнцемъ. ꙗко єсть чл҃къ иже трꙋдъ єго въ мꙋдрости и въ разꙋмѣ и въ мꙋжествѣ. И чл҃къ иже не трꙋдитсѧ о немъ дасть ємꙋ часть єго, и сїє сꙋєта и лꙋкавъство велїє. ꙗко [-][18] бываєтъ чл҃кꙋ въ всемъ трꙋдѣ єго и въ изволенїю срдца єго, иже трꙋжаєтсѧ под слнцемъ. Ꙗко вси дни єго болезнїи и ꙗрости (попеченїи)[19] ємꙋ, ибо въ нощи не спитъ срдце єго, и сїє сꙋєта єсть. (и) нѣсть бл҃го чл҃кꙋ (но токмо) ꙗже ꙗсть и (-)[20] пїєтъ и (показати)[21] дши своєи бл҃го въ трꙋде своемъ. и се же видѣхъ азъ ꙗко ѿ рꙋки бж҃їꙗ єсть. ꙗко кто ꙗсть и (-)[22] [пїєтъ][23] развѣ єго. ꙗко чл҃кꙋ бл҃гꙋ пред лицемъ єго дасть мꙋдрость и разꙋмъ и веселїє. и съгрѣшающемꙋ далъ єсть попеченїє пояти и събрати, єже дати бл҃гомꙋ пред лицемъ бж҃їимъ, ꙗкоже и се сꙋєта (-)[24] изволенїє дх҃а.

Гл҃а, г҃.

Всѣмъ (годъ)[1] и врема всѧкои вещи под слнчьною. врема родити, и врема оумрѣти. врема садити, и врема растрѣзати саженое. врема оубити, и врема цѣлити. (и) врема раздрꙋшити, и (-)[2] создати. врема плакатисѧ, и врема смѣꙗтисѧ. врема рыдати, и врема ликовати. врема раскидати каменїє, и врема събрати (-)[3]. врема ѡдѣꙗтїѧ, и врема трьпѣти ѿ оскꙋдѣнїѧ. врема възыскати, и врема погꙋбити. врема хранити и врема изѧти. врема раздрати и врема съшити. врема молчати и врема гл҃ати. врема възлюбити и врема ненавидѣти. врема брани, и врема мира. Что изъобилїє творѧщаго в них (же спѣши)[4]. видѣхъ попеченїє (всѧческое) єже дасть бг҃ъ сн҃омъ чл҃ческимъ, єже пещисѧ в нем, (всѧческаѧ ꙗже)[5] сътвори добры (сꙋть) во врема єго. Ибо (всѧческаѧ вѣковъ)[6] далъ єсть въ срдце ихъ. ꙗко не обрѧщетъ чл҃къ сътворенїѧ ꙗже сътвори бг҃ъ ѿ начала и до конца. Разꙋмѣ ꙗко нѣсть бл҃го в нихъ, но токмо єже веселитисѧ, и єже творити бл҃го въ животѣ своемъ. Ибо всѧкъ чл҃къ иже (пїє и ꙗсть)[7], (-)[8] видитъ бл҃гое во всемъ трꙋдѣ своемъ, [се][9] даѧнїє бж҃їє єсть. Разꙋмѣхъ ꙗко всѧ єлика сътвори бг҃ъ, сїѧ бꙋдꙋтъ въ вѣкъ. къ [тѣмъ][10] нѣсть приложити, и ѿ [сихъ][11] нѣсть оутаи-

буде після мене. **19** І хто знає чи він
буде мудрим чи безумним. І чи бу-
де володіти всім трудом моїм, яким
я трудився і яким мудрував під сон-
цем. І це ж марнота. **20** І відвернув-
ся я, щоб відставити від мого серця
ввесь труд, яким я трудився під
сонцем. **21** Бо є чоловік, якого труд
в мудрості, і в пізнанні, і в муж-
ності, і чоловік, який не трудиться
про це, дасть йому його частку. І це
марнота і велике зло. **22** Бо буває
чоловікові в усьому його труді і в
бажанні його серця, яким він
трудиться під сонцем, **23** бо всі дні
його – *дні* болів і гніву його журби,
бо і вночі не спить його серце. І це
є марнота. **24** І немає добра людині,
але тільки те, що їсть і п'є, і щоб
показати своїй душі добро у своєму
труді. І це ж я побачив, що воно є
від божої руки. **25** Бо хто їсть і п'є
без Нього? **26** Бо доброму чоло-
вікові перед його лицем дав муд-
рість, і пізнання, і веселість. І тому,
що грішить, дав журбу, щоб піти і
зібрати, щоб дати доброму перед
божим лицем. Бо і це марнота, ба-
жання духа.

Глава 3

1 Всім є час, і пора всякій речі
під небом. **2** Час родити і час по-
мирати, час садити і час виполю-
вати насаджене, **3** час убити і час
лікувати, і час нищити і будувати, **4**
час плакати і час сміятися, час ри-
дати і час танцювати, **5** час розки-
дати каміння і час збирати, час
обіймати і час терпіти від нужди, **6**
час шукати і час згубити, час збе-
рігати і час забрати, **7** час роздерти
і час зшити, час мовчати і час го-
ворити, **8** час любити і час не на-
видіти, час війни і час миру. **9** Яка
користь тому, що чинить те, в чому
ж він трудиться? **10** Я побачив вся-
ку журбу, яку Бог дав людським
синам, щоб у ньому журитися. **11**
Все, що Він створив, є добре в його
часі. Бо і все віків дав Він у їхнє
серце, щоб чоловік не знайшов тво-
ріння, яке зробив Бог, від початку і
до кінця. **12** Я впізнав, що немає
доброго в них, але тільки щоб ве-
селитися і щоб чинити добре у сво-
єму житті. **13** Бо і кожна людина,
яка п'є і їсть, бачить добро в усім
своїм труді. Це є божий дар. **14** Я
зрозумів, що все, що Бог створив,
він, воно, буде навіки. До нього не
можна додати, і від них не можна
відняти. І Бог створив, щоб побоя-
лися його лиця. **15** Те, що сталося,
вже є, і що має статися, і вже було.
І Бог шукатиме переслідуваного.

16 І ще побачив я під сонцем міс-
це суду – там безбожний, і місце
праведного – там побожний. **17** І
я сказав у моєму серці: З правед-
ним і з безбожним судить Бог, і
що є час всякій речі і на всякому
творінні. **18** Там я сказав у моєму
серці про мову людських синів,
що їх розсудить Бог, щоб пока-
зати, що вони є скотина. Бо і їм
19 як припадок людських синів, і
припадок скотини в них припа-
док. Як смерть цього, так і смерть
цього, і дух в усіх. І що більше
має людина від скотини? Нічого.
Бо все марнота, **20** все іде на одне
місце, все повстало з землі і все
до землі повертається. **21** І хто
знає дух людських синів, чи під-
носитися йому вгору? І дух ско-
тини, чи сходити йому вділ, до
землі? **22** І я побачив, що немає
добра, але тільки що людина роз-
веселиться у її творіннях, бо це її
частка. Бо хто її приведе, щоб по-
бачити в них, що лиш буде воно з
ними?

ти. и҆ бг҃ъ сотвори да оу҆боѧ́тсѧ ѿ лица е҆го,
бы́вше оу҆́же е҆́сть. и҆ е҆ли́коже е҆́сть бы́ти (и҆) оу҆же
бы́ша, и҆ бг҃ъ взы́щетъ гони́маго. И҆ є҆щѐ ви-
дѣхъ по̑ слн҃цемъ мѣ́сто су́дное, тꙋ̀ нечести́вый. и҆
мѣ́сто праведно тꙋ̀ [бл҃гочести́вый][12]. [И҆][13] рѣхъ а҆зъ
въ ср҃цы мое́мъ, съ праведнымъ и҆ съ нечести́вымъ
сꙋди́тъ бг҃ъ. (и҆) ꙗ҆́ко времѧ всѧ́кой ве́щи, и҆ на
всѧ́комъ сотворе́нїю. тꙋ̀ рѣхъ а҆зъ въ ср҃цы
мое́мъ ѡ҆ глаго́лѣ сн҃овъ чл҃ческихъ, ꙗ҆́ко рассꙋди́тъ
и҆́хъ бг҃ъ. и҆ е҆́же показа́ти ꙗ҆́ко сїи ско́ти сꙋ́ть, и҆бо и҆
тѣ̑ ꙗ҆́ко слꙋча́и сн҃овъ чл҃ческъ. и҆ слꙋча́й ско́тьскїй,
слꙋча́й в ни́хъ. ꙗ҆́ко сме́рть сего, тако (и҆) сме́рть сего и҆
дх҃ъ во всѣ́хъ. и҆ что и҆злише и҆ма̀ чл҃къ па́че ско́та
ничто́же, ꙗ҆́ко всѧ́ческаѧ сꙋета, всѧ и҆дꙋ́ въ є҆ди́но
мѣ́сто. всѧ бы́ша ѿ пе́рсти и҆ всѧ (въ пе́рсть
возвраща́ютсѧ)[14]. и҆ кто вѣ́сть дх҃ъ сн҃овъ чл҃ческихъ,
а҆́ще восходи́ти є҆мꙋ̀ го́рѣ. и҆ дх҃ъ ско́тьскїй е҆́же съ-
ходи́ти є҆мꙋ̀ до́лꙋ въ зе́млю. и҆ ви́дѣ ꙗ҆́ко нѣ́сть бл҃го,
но то́кмо е҆́же возвесели́тсѧ чл҃къ въ творе́нїи е҆го,
ꙗ҆́ко сїѧ ча́сть е҆го. ꙗ҆́ко кто приведе̑ е҆го ви́дѣти
в (ни́хъ, и҆́же)[15] а҆́ще бꙋде̑ (что) с (ними)[16].

Глава 4

1 І я повернувся і побачив: все
є оскаржене під сонцем. І ось
сльози обмовлених, і немає їм по-
тішника, і з рук кривдників їх *ви-
зволитися* немає сили. **2** І я по-
хвалив всіх померлих більше, ніж
живих. Скільки з них є живі до-
тепер? **3** І кращим від обох цих
той, що ще не був, і хто не поба-
чив злого творіння, створеного
під сонцем. **4** І я побачив ввесь
труд і всю мужність створеного,
бо створіння мужеві від свого дру-
га. І це марнота і бажання духа. **5**
Безумний обняв свої руки і з'їв
своє тіло. **6** Кращою є повнота
пригорщі спокою понад повноту
двох пригорщ труда і бажання
духа. **7** І я повернувся і побачив
марноту під сонцем. **8** Є один і
немає другого, ані сина ж ні бра-
та немає йому. І немає кінця
всьому його трудові, ані його око
не насичується багатством. І для
кого я труджуся і позбуваю мою
душу доброти? І це ж є марнота і
погана журба. **9** Добрі два понад
одного, яким є добра винагорода
в їхньому труді. **10** Бо якщо впа-
дуть, один з них підніме другого,
свого спільника. І горе тому од-
ному, коли впаде, і не буде дру-
гого, щоб його підняти. **11** І якщо
два заснуть, тепло їм буде. А о-
дин як зігріється? **12** І якщо один
скріпиться, два стануть проти ньо-
го – і шнур в три плетений не

Гла҃, д҃.

И҆ ѡ҆брати́хсѧ а҆зъ и҆ ви́дѣхъ всѧ ѡ҆клевета́н-
ныѧ быва́ющаѧ по̑ слн҃цемъ. И҆ се слезы
ѡ҆клевета́нныхъ, и҆ нѣ́сть и҆̀ оу҆тѣша́юща-
го. и҆ ѿ рꙋкъ ѡ҆бидѧ́щи҆ и҆́хъ [нѣ́сть крѣ-
пости][1] (-)[2]. и҆ похвали́хъ [всѣхъ][3] оу҆мершихъ, (-)[4]
па́че живы́хъ. є҆ли́коже и҆́хъ живи сꙋ́ть досе́лѣ. и҆
бл҃го па́че ѡ҆бою се́ю, и҆́же кто є҆ще не бы́сть (і҆)
и҆́же не ви́дѣ сотворе́нїѧ лꙋка́вого сотворе́ннаго по̑
слн҃цемъ. И҆ ви́дѣ а҆зъ весь трꙋ́дъ. и҆ всѧ́ко
мꙋ́жество сотворе́наго. ꙗ҆́ко сотворе́нїѧ мꙋ́жеви
ѿ подрꙋ́га своего. (-)[5] и҆ се сꙋ́ета (-)[6] и҆зволе́нїе
дх҃а. Безꙋ́мный ѡ҆бъѧ̑ рꙋцѣ̀ свои и сънѣ́сть пло́ть
свою̀. бл҃го (е҆сть) и҆сполне́нїе го́рсти поко́ѧ, па́че
и҆сполне́нїѧ двою̀ горстїю трꙋ́да, і҆ и҆зволе́нїе дх҃а.
И҆ ѡ҆брати́хсѧ а҆зъ и҆ ви́дѣхъ сꙋ́етство по̑ слн҃це.
е҆сть є҆ди́нъ и нѣ́сть вторый, ни сн҃ъ же ни
бра́тъ нѣ́сть є҆мꙋ̀. и҆ нѣ́сть конца все́мꙋ трꙋ́дꙋ
е҆го. ниже ѡ҆́ко е҆го не насыща́етсѧ бога́тства. и҆ ко-
мꙋ а҆̑ трꙋжда́юсѧ, и҆ лиша́ю дꙋ́шꙋ мою ѿ бл҃гос-
тыни. и҆ се же сꙋ́ета и҆ попече́нїе лꙋка́вно е҆сть.
бл҃га два па́че є҆ди́наго, и҆́маже е҆сть мзда бл҃га въ
трꙋ́дѣ и҆̀. ꙗ҆́ко а҆́ще (паде́тсѧ)[7] є҆ди́нъ (е҆ю) воз-
двигне̑ (дрꙋгїй) прича́стника своего. и҆ го́ре томꙋ̀
є҆ди́номꙋ є҆гда̀ сѧ паде́тъ, и҆ не бꙋде̑ втораго воз-
двигнꙋти е҆го. И҆ а҆́ще оу҆снета два тепло и҆ма
(бꙋ́детъ), (а҆)[8] є҆ди́нъ ка́ко согрѣе́тсѧ. И҆ а҆́ще оу҆-
крѣпи́тсѧ є҆ди́нъ, два ста́нета проти́вꙋ є҆мꙋ̀. и҆
вервь треплены не ско́ро расто́ргнесѧ. Бл҃гъ рабъ
ни́щъ и҆ мꙋдръ, па̑ (ста́ра цр҃ѧ)[9] и҆ безꙋ́мна. и҆́же

не разꙋмѣ внимати єще. ꙗко из домꙋ южникъ изыдетъ цр҇твовати, ꙗко и въ цр҇твѣ єго родитсѧ нищъ· (и) видѣхъ всѧ живꙋщаѧ, (и) ходѧщаѧ по сл҃нце съ юнымъ вторымъ. иже въстанетъ в него мѣсто. (и) нѣсть (попеченїѧ)[10] всѣмъ людемъ, всѣмъ иже (пре ними быша)[11]. ибо послѣднїи не (възвеселитсѧ)[12] ѡ немъ· ꙗко и се сꙋєта і изволенїє дх҃а· (и) съхрани ногꙋ свою єгда аще идеши въ домъ бж҃їи и близъ ᲂуслышати, паче данїи безꙋмныхъ жрътва твоа· ꙗко не сꙋть (повѣдающїи)[13] творити [бл҃гое][14]·

швидко розірветься. **13** Бідний і мудрий раб кращий від старого і безумного царя, який ще не взнав як сприймати. **14** Бо з дому кайдан він вийде, щоб царювати, бо і в його царстві народжується бідний. **15** І я побачив всіх, що живуть і що ходять під сонцем, з другим юнаком, що стане замість нього. **16** І немає кінця всякому народові, всім, які перед ними були. Бо й останні не розвеселяться ним, бо і це марнота і бажання духа. **17** І збережи свою ногу, коли лиш ходиш до божого дому, і близько, щоб слухати. Твоя жертва краща від дарів безумних, бо немає тих, що говорять, щоб чинити добро.

Гл҃а, є҃·

Не потщасѧ ᲂусты своими, и срⷣце твоє да не ᲂускоритъ изнести слово пре лицемъ бж҃їимъ· Ꙗко бг҃ъ на нб҃си [горѣ][1] и ты на земли [долꙋ][2]· ѡ семъ да бꙋдꙋтъ словеса твоа мала. ꙗко приходитъ сонїє въ множествѣ искꙋса, и гласъ безꙋмнаго въ множествѣ словесъ· Ꙗкоже аще ѡбѣщаєши ѡбѣтъ къ бг҃ꙋ, не ᲂумедли ѿдати є҃· Ꙗко нѣсть хотѣнїє въ безꙋмїє. [ты ᲂубо][3] єлико ѡбѣщавсѧ ѿдаждь, бл҃го єже не ѡбѣщаватисѧ нежели ѡбѣщавшисѧ (-)[4] не ѿдати· Не даи (же) ᲂустенъ своихъ съгрѣшити плоти своеи, да не речеши пре лицемъ бж҃їимъ ꙗко невѣдима єсть· да не прогнѣваєтсѧ бг҃ъ ѡ гласѣ твоемъ, и растлитъ творенїѧ рꙋкъ твоихъ· ꙗкоже въ множествѣ сонїи и сꙋєтьстви и словесъ многъ· [ты][5] ᲂубо бг҃а боисѧ. аще ѡбидꙋ нищаго и расхищенїє сꙋда (правднаго)[6] видиши въ странѣ, не дивисѧ ѡ вещи. ꙗко высокїи на высокимъ съхранитсѧ, и виситсѧ на нихъ (-)[7] изобилїє землѧ· [на][8] всѧкою (страною) єсть цр҃ь (съдѣла)[9]· любѧи сребро не насытитсѧ сребра. и кто възлюби въ множествѣ ихъ. плоды, и се же сꙋєта. въ множествѣ бл҃гостынѧ, ᲂумножишасѧ ꙗдꙋщїи ю· И кое мꙋжество єже ѿ сеа ꙗко (начало) видѣти ѻчима єго· (Сонъ сладокъ)[10] рабꙋ аще мало (-)[11] или много снѣсть, и насыщшемꙋсѧ богатѣти. (ꙗко) нѣсть ѡставлѧѧи єго поспати· єсть недꙋгъ єгоже видѣхъ по сл҃нце. богатьство хранимо ѿ него въ злобꙋ ємꙋ, и погибнетъ богатьство ѻно в попеченїи лꙋкавнѣ. и роди сн҃а, и нѣсть в
їѡвъ а҃ а҃ тим҃ ѕ҃ рꙋцѣ ничтоже· *Ꙗкоже изыиде ѿ чрева мт҃ри своеѧ нагъ (възвращаєтсѧ)[12] ити ꙗкоже (и) прїиде, и ничтоже прїиметъ въ трꙋдѣ своє да поидетъ въ рꙋцѣ єго и се же ѕолъ недꙋгъ. ꙗкоже бо прїидетъ тако (-)[13] ѿидетъ,

Глава 5

1 Не поспішай своїми устами, і твоє серце хай не поспішить винести слово перед божим лицем. Бо Бог на небі, вгорі, і ти на землі, вдолі. Про це хай твої слова будуть нечисленними, **2** бо приходить сон у множестві випробуваня і голос безумного в множестві слів. **3** Так як лиш ти зложиш обіт Богові, не забарися його віддати, бо немає бажання на безумність. Ти, отже, те, що обіцяв, віддай. **4** Краще ж не обіцяти, ніж обіцявши не віддати. **5** Не дай же твоїх уст, щоб згрішило твоє тіло, щоб ти не сказав перед божим лицем, що: З незнання є. Щоб Бог не розлютився на твій голос і *не* знищив творіння твоїх рук, **6** бо в множестві снів і марноти і численні слова. Ти, отже, бійся Бога. **7** Коли в країні бачиш кривду бідного і обкрадення суду праведного, не дивуйся про річ, бо високий над високим збережеться, і піднімається над ними **8** повнота землі. Над всякою країною є поставлений цар. **9** Хто любить срібло, не насититься сріблом. І хто дуже полюбив їхні плоди, – і це ж марнота. **10** Множеством доброти наповнилися ті, що її їдять. І яка мужність тому, що в ній, щоб бачити початок його очима. **11** Сон солодкий рабові, чи мало, чи багато з'їсть, і хто наситився багатіти. Бо немає того, хто дав би йому поспати, **12** є недуга, яку я побачив під сонцем, – багатство бережене ним йому на зло. **13** І згине те багатство в лукавій журбі. І породив сина – і немає
в руці нічого. **14** *Так як вийшов на- йов. 1 тим1. 6
гим з лона своєї матері, *так* повернеться, щоб піти, так як і прийшов. І нічого не забере у своєму труді, щоб пішло в його руці. **15** І це ж погана недуга, бо так як прийшов, так відійде. І яка користь йому, що трудиться на вітер? **16** Бо і всі його дні в темряві і в плачі, і в многій люті, і в недузі, і в гніві. **17** Ось я добре поба-

чив, що є добре, щоб їсти і щоб пити, і щоб бачити добро в усякому труді, який і виконує він під сонцем *все* число днів його життя, які дав йому Бог. Бо це є його частка. **18** Бо і всякій людині з того, яке дав йому Бог багатство, маєтки і владу над ним, і їсти з них, і брати його частку, і веселитися в труді своїм. Це є божий дар. **19** Бо небагато згаданих днів життя його. Бо Бог – його біль в веселості його серця.

и что изобиліе его, иже трудитъ на вѣтеръ. ибо
вси дни его въ тмѣ и въ плачи, и въ ꙗрости мнозѣ
и в недузѣ и въ гнѣвѣ· Се видѣхъ азъ благое
еже есть добро еже ꙗсти и еже пити. и еже видѣти
благостыню въ всеи трудѣ (-)[14] егоже и спѣшитъ подъ
слнцемъ число днїи живота его, ихже далъ есть
ему богъ, ꙗко сїа часть его (есть). ибо всꙗкъ
члкъ еже далъ есть ему богъ богатьство (-)[15] имѣнїе
и власть на немъ (и) ꙗсти ѿ (них)[16], и прїꙗти
часть его и възвеселитиса о трудѣ своемъ· Сїе
даꙗнїе бжїе есть ꙗко не многи помꙗнути дни
живота своего. ꙗко богъ печаль его въ веселїи срдца его·

Глава 6

1 Є зло, яке я побачив під сонцем, і багато є від людини. **2** Чоловік, якому Бог дасть, йому багатство і маєтки, і славу, і немає браку його душі в усьому, що забажає. І не дасть йому Бог влади з цього їсти, бо чужий чоловік має їсти з нього. І це ж є марнота і тяжка недуга. **3** Якщо перебуде чоловік 100 літ, і багато поживе, і численними будуть дні його літ, і його душа не насититься доброти, і для нього не було похорону. І я сказав: Кращий від нього недоношений, **4** бо в марноті прийшов і в темряві ходить, і темрявою покриється його ім'я. **5** І сонце ж не побачило ані не пізнало спочинку. Це більше від цього. **6** І, поживши тисячу літ за всім, доброти він не побачив. Чи не до одного місця все іде? **7** Всякий людський труд в його устах. І його ж душа не наповниться, **8** так як повнота мудрому чоловікові радше, ніж дурному. Тому що бідний побачив як ходити перед життям. **9** Добре видіння очей краще від того, що ходить душею. І це марнота, бажання духа. **10** Те, що було, вже названо його ім'я. І знане чим є людина. І не зможе судитися з сильнішим від себе. **11** Бо численні є слова, що множать марноту.

Глава, ѕ·

Єсть лукавствїе еже видѣ подъ слнцемъ, и
много есть ѿ члка· Мужъ иже дасть
ему богъ богатство і имѣнїе и славу· И
нѣсть лишаꙗи дши его ѿ всѣхъ иже
въжделѣетъ· И не дасть ему богъ власти (ѿ
него ꙗсти)[1] ꙗко (чуждъ мужъ)[2] ꙗсти имать ѿ
него· [и се же][3] сꙋета и недугъ ѕолъ есть. аще
пребудетъ мужъ, р, (лѣтъ, и)[4] многа
поживетъ, и мнози буду днїе лѣтъ его. и
дша его не насытитса ѿ благостынꙗ и погребе-
нїꙗ не бысть ему· (и) рѣхъ блага паче его изверга,
ꙗко въ сꙋетѣ прїиде и въ тму иде, и въ
тмѣ имꙗ его покрыетсꙗ. и слнца же не видѣ
ниже разумѣ покоꙗ· Сїе паче сего и житъ ты-
сꙗща лѣтъ (по всему)[5], (-)[6] благостынѣ не видѣ. еда
не въ (едино ли мѣсто)[7] всꙗ иду. весь трудъ
члчь въ оуста его, и дша же (его) не исполнитъ-
сꙗ· ꙗкоже [-][8] изъобилїе (члку) мудрому паче бе-
зумнаго, поне же нищъ видѣ ходити противу
животу. благо видѣнїе очїю паче ходꙗщаго
дшею. и се сꙋетствїе (-)[9] изволенїе духа· Иже что
бысть оуже именовасꙗ имꙗ его, и познасꙗ еже
есть члкъ, и не возможетъ судитисꙗ съ крѣп-
чаишимъ паче себе. ꙗко суть словеса многа оум-
ножающе сꙋету·

Глава 7

сир. 7 Що* то корисне людині? **12** Бо хто знає, що добре людині в її житті, – число днів життя його марноти? І зробив їх у тіні. Бо хто сповістить людині, що буде після неї під сонцем? **7,1** Добре
при. 22 ім'я *краще від доброї олії, і день смерті – понад день його народження. **2** Краще іти в дім плачу, ніж ходити до дому бенкету. Тому що це кінець всякої людини. І

Глава, з·

Єже* что излише члку, ꙗко кто вѣсть сирах з
что благо члку въ животѣ [его][1]. число
днїи живота сꙋетьства его, и сътвори ꙗ
въ стѣнѣ. ꙗко кто възвѣститъ члку
что будетъ по немъ подъ слнцемъ. благо имꙗ *паче при кв
елеꙗ блага, и день смертныи паче дне бытїꙗ его·
Благо ходити въ домъ плача нежели ходити въ
домъ пира, понеже сїе конецъ всꙗкому члку, и жи-
выи дасть [благо][2] въ срдце его. блага ꙗрость паче

смѣха, ꙗко въ ѕлобѣ лица оублажитсѧ срце.
срце мудрыхъ в дому плача, и срце безум-
ныхъ въ дому веселїѧ. благо еже слышати за-
прещенїе премудра, паче мужа слышащаго пѣснь
безумныхъ. Ꙗкоже бо гласъ тернїѧ подъ котломъ,
тако смѣхъ (безумнаго)[3], и се же суета· Ꙗкоже
клевета льститъ мудраго, и раслаблѧетъ ср-
це благородствїѧ его. блага послѣднаа словесъ па-
че начала его· Благъ трьпеливъ, паче высокїй духомъ. не
тщисѧ въ дусѣ своемъ ꙗритисѧ, ꙗко ꙗ-
рость в нѣдрехъ безумныхъ почиваетъ· да не
речеши что бысть ꙗко днїе древнїи бѣша блаѕи
паче сихъ, ꙗко не въ мудрости вопросилъ еси о
семъ· Блага мудрость съ раздѣленїемъ по жребїю,
і изъобилїе видѧщимъ слнце. ꙗко въ стѣнѣ
еѧ мудрость, ꙗко стѣнь сребра. (-)[4] изъоби-
лїе разуму премудрость, [премудрость][5] оживлѧ-
лѧетъ иже оу неѧ· виждь сътворенїѧ бжїѧ,
ꙗко кто можетъ оукрасити еже аще бгъ разъ-
вратилъ (-)[6]. въ днь благостынѧ (его) живи въ
блаѕѣ, и (вижъ въ днь злобы)[7]. (вижъ)[8] съ
симъ съ гласи сихъ еже сътвори бгъ о глѣхъ.
да не обрѧщетъ члкъ за нею ничтоже. всѧ-
ческаѧ видѣхъ во дни суетьствїѧ моего,
есть праведный погибаѧи въ (своеи правдѣ)[9], и
есть нечьстивый пребываѧи въ (своеи ѕлобѣ)[10].
Не буди праведенъ вельми, ни мудрисѧ изъо-
билне, еда когда изоумѣешисѧ. (и) не бесчес-
твуи много, и не буди жестокъ, да не оумреши
не въ времѧ свое. благо ти есть съдръжати-
сѧ о семъ, и ѿ сего оубо не оскверни руки своеа,
ꙗко [боѧщимсѧ][11] бга изыидутъ всѧ· Премуд-
рость поможетъ мудрому, паче десѧти обла-
дающихъ (-)[12] во градѣ. *ꙗко (нѣсть члкъ)[13] пра-
веденъ на земли, иже сътворитъ благое и не съ-
грѣшитъ· И всѧ оубо словеса иxже възглютъ [не-
честивїи][14] (и) не вложи срца своего, да не оуслы-
шиши раба своего кленуща тебе. ꙗко многаж-
ды случуютъ тобою (-)[15] (обхожденїемъ озлобитъ
многимъ)[16] срце твое, ꙗко да и ты клѧлъ еси
другїѧ (многїѧ). всѧ сїѧ искусихъ въ муд-
рости, и рѣхъ оумудрюсѧ и сїѧ оудалисѧ ѿ
мене. далече паче нежели бѣаше, и бездны глу-
бину кто обрѧщетъ ю. (и) окружихъ азъ и
срце мое еже разумѣти, (-)[17] еже съглѧдати и
еже възыскати мудрости и разума. и еже ра-
зумѣти нечьстиваго, безумїе и ожесточенїе и
лесть. и обрѣтаю азъ (жену) горчайшу паче
смерти, (-)[18] ꙗкоже есть ловитва, и сѣти срца
еѧ (и) съоузъ [в руку][19] еѧ. благїи предъ лицемъ
бжїимъ извинетсѧ ѿ неѧ, и съгрѣшаѧи обѧзанъ
будетъ ѿ неѧ· Се сїѧ обрѣтохъ рече собор-

г црⷵ и
в пара д
при к
а іоа а

хто живе, дасть добро в його серце. 3
Краща лють від сміху, бо в злобі ли-
ця серце зробиться добрим. 4 Серце
мудрих в домі плачу, і серце безум-
них в домі веселості. 5 Краще слу-
хати картання мудрого, ніж чоловіка,
що слухає пісню безумних. 6 Бо так
як голос тернини під казаном, так
сміх безумного. І це ж марнота. 7 Бо
наклеп виводить мудрого з рівноваги
і нищить серце його шляхетності. 8
Кращим є кінець слів понад його по-
чаток. Кращий терпеливий від ви-
соких духом. 9 Не спішися у своєму
дусі злоститися, бо гнів спочиває в
подолку беззаконних. 10 Не скажи:
Що сталося, що давні дні були кращі
від цих? Бо ти не в мудрості про це
запитав. 11 Добра мудрість з розда-
ванням за жеребом, і надмір тим, що
дивляться на сонце. 12 Так як муд-
рість у своїй тіні, як тінь срібла, над-
мір знання – мудрість. Мудрість о-
живлює те, що у неї. 13 Глянь на бо-
жі створіння, бо хто зможе прикра-
сити те, що Бог знищив? 14 В день
його доброти живи в добрі і гляди в
дні зла. Гляди з цим, з голосами цих,
що зробив Бог відносно мови. Щоб
людина не знайшла за нею нічого. 15
Я побачив все в днях моєї марноти: є
праведний, що гине у своїй правед-
ності, і є безбожний, що залишається
у своїй злобі. 16 Не будь дуже пра-
ведним ані не мудруй надмірно, щоб
часом ти не вийшов з ума, 17 І не
будь безбожним багато, і не стань
жорстоким, щоб ти не помер не у
своєму часі. 18 Добре є тобі дотриму-
ватися цього. І цим, отже, не опогани
свою руку. Бо тим, що боїться Бога,
все вийде. 19 Мудрість мудрому до-
поможе більше, ніж десять володарів
в місті. 20 *Бо немає на землі правед- црс3. 8
ного чоловіка, який зробить добро і пар2. 9
не згрішить. 21 І, отже, до всіх слів, при. 20
які промовлять безбожні, й не при- ів1. 1
клади своє серце. Щоб ти не почув
свого раба, що тебе проклинає. 22 Бо
багато разів тобі вчинять зло, числен-
ними обходами зло зробить твоє сер-
це, щоб і ти проклинав численних ін-
ших. 23 Все це я випробував у муд-
рості, і я сказав: Змудрію. 24 І це від-
далилося від мене дальше, ніж було. І
глибину безодні, хто її знайде? 25 І я
обійшов, і моє серце, щоб пізнати,
щоб розвідати і щоб знайти мудрість
і розумність, і щоб розуміти безбож-
ного, безумність, і твердість, і обма-
ну. 26 І я знаходжу жінку гіркішу від
смерті, такою, як пастка, і сіті її сер-
ця, і кайдани в її руках. Добрий перед
лицем божим вирветься від неї. І хто
грішить, буде нею схоплений. 27 Ось
це я знайшов, – сказав соборник, –
одну одній, щоб знайти задум, 28 я-

кого шукала моя душа, і я не знай-
шов. І я знайшов одну людину з
тисячі. І в цьому всьому жінки я не
знайшов, **29** лише ось це: знайшов
я, що зробив Бог праведним людям;
і вони дослідили численні помисли.
8,1 Хто знає мудрість і хто знає
розв'язку слова?

Глава 8

Мудрість людини освічує її ли-
це. І безсоромний буде зненави-
джений своїм лицем. **2** Охороняй
уста царя, і не спішися про слово
божої клятви, **3** бо підеш від його
лиця. Не стій в поганому слові, бо
вчинить все, що лиш забажаєш. **4**
Він запанував, так як цар. І хто йо-
му скаже: Що робиш? **5** Хто береже
заповідь, не пізнає злого слова. І
серце мудрого знає час суду. **6** Бо
для всякого діла є час суду, бо
знання людини велике в ньому. **7**
Бо немає того, хто знає, що буде, і
так як буде. І хто це сповістить? **8**
Немає чоловіка, що владу має в
дусі, духом заборонити. І немає
владного в день смерті, і немає пос-
ла в день війни. І безбожність не
спасе того, що в ній. **9** І я побачив
це все, і я дав моє серце на всяке
творіння, яке є створене під сон-
цем, все, чим людина володіла над
людиною, щоб зло їй вчинити. **10** І
тоді я побачив безбожних, яких
несли до гробниць. І з святого
пішли і похвалили в місті, бо це
вчинили. І це ж марнота. **11** Бо не-
має спасіння, що стається від тих,
що швидко чинять лукаве. Через це
заспокоєним було серце людських
синів в них, щоб чинити лукаве. **12**
Хто згрішив, зробив зло відтоді і
від їхньої довготи. Бо і я побачив,
що буде добро тим, що бояться Бо-
га, щоб боялися його лиця. **13** І не
буде добра безбожному, і не про-
довжить днів в тіні той, хто не бо-
їться божого лиця. **14** Є марнота,
що зроблена на землі, бо є правед-
ні. І досягає їх, як створіння без-
божних. І є безбожні, бо досягає їх,
як створіння праведних. Сказав я,
що і це марнота, **15** і я похвалив з
веселістю. Бо немає добра людині
під сонцем, бо тільки, щоб їсти і
пити і щоб веселитися. І воно – до-
даток до його труда, дні його
життя, які дав йому Бог під сонцем.
16 В них же дав я моє серце, щоб
пізнати мудрість і щоб побачити
журбу, зроблену на землі. І вдень і
вночі сну у своїх очах немає той,
хто бачить. **17** І я побачив усі божі
створіння, що не може людина ви-

никъ, є҆ди́нꙋ є҆ди́нои и҆́же ѡ҆брѣсти по́мыслъ, є҆гоже [възыска][20] дш҃а моа, и҆ не ѡ҆брѣтохъ. [и҆][21] чл҃ка є҆ди́наго ѿ тысꙋщи ѡ҆брѣтохъ, и҆ жены въ всѣхъ сихъ не ѡ҆брѣтѡ҃. ѡ҆баче ѐ се сї́е ѡ҆брѣтохъ, є҆́же сътвори бг҃ъ чл҃комъ правымъ. и҆ сї́и възыскаша помы́словъ мно́гихъ. кто̑ вѣдѣ (мꙋдрость)[22], и҆ кто̑ вѣсть разрѣшенї́е глаго́ла·

Гл҃а, и҃·

Мꙋдрость чл҃кꙋ просвѣща́етъ лице є҆го, и҆ безъстꙋдныи (възненави́дѣнъ бꙋдетъ лицемъ своимъ)[1]· Оу҆ста̀ цр҃ѧ съхрани, и҆ ѡ҆ (словесехъ)[2] клѧтвы бж҃їѧ не тщисѧ, ѿ лица (бо) є҆го по́идеши, не ста́ни въ словесѣ лꙋкавнѣ. ꙗ҆́ко всѧ є҆́же а́ще въсхо́щетъ сътворитъ, ꙗ҆́коже [-][3] цр҃ь съвладѣ, и҆ кто̑ речетъ є҆мꙋ что̑ тво́риши. хранѧи запо́вѣдь, не оу҆вѣсть гл҃а лꙋкавна· И҆ время сꙋда вѣсть ср҃це мꙋдраго. ꙗ҆ко всѧкои ве́щи є҆сть вре́мѧ сꙋда, ꙗ҆́ко ра́зꙋмъ чл҃ка мно́гъ є҆сть на не҃. ꙗ҆́ко нѣсть вѣдꙋ́щаго что̑ бꙋдꙋщее, и҆ ꙗ҆́коже бꙋдетъ (и҆) кто̑ възвѣсти (є҆)[4]. нѣсть чл҃ка владꙋщаго въ дꙋсѣ возбрани́ти съ дх҃ѡ, и҆ нѣсть владꙋщаго въ дн҃ь смр҃ти. и҆ нѣсть посла въ дн҃ь бра́ни, и҆ не сп҃се безъчестї́е сꙋщаго в не́и. и҆ все сї́е ви́дѣх, и҆ въда҃ ср҃це мое въ всѐ сътворенї́е є҆́же сътворено є҆сть по҃ слн҃це. всѧ є҆лика ѡ҆блада́лъ є҆сть чл҃къ въ чл҃цѣ є҆́же ѡ҆злоби́ти є҆го· И҆ тогда̀ ви́дѣх нечьсти́выѧ въ гробы несомы, и҆ ѿ (-)[5] ст҃ого и҆доша и҆ похва́лиша въ градѣ, ꙗ҆́ко сї́е сътвори́ша. и҆ се же сꙋета, ꙗ҆́ко нѣсть (и҆збавленї́ѧ быва́ющаго)[6] ѿ творѧ́щихъ лꙋкавое въскорѣ, сего ради оу҆вѣрисѧ ср҃це сн҃овъ чл҃ческихъ в нихъ є҆́же сътворити лꙋка́вое. и҆́же съгрѣши сътворилъ є҆сть лꙋкавое, ѿтолѣ и҆ ѿ долготы [и҃][7]. и҆́бо и҆ (ви́дѣхъ)[8] а҆зъ ꙗ҆́ко бꙋдетъ бл҃го боѧ́щимсѧ бг҃а, да боѧ҃сѧ ѿ лица є҆го. и҆ (не бꙋде҃ бл҃го)[9] нечьстивомꙋ, и҆ не предолжатъ дн҃ї́и въ сѣни, и҆́же нѣсть боѧ́исѧ ѿ лица бж҃їѧ· Є҆сть сꙋе́та ꙗ҆́же сътворена є҆сть на землѝ. ꙗ҆́ко сꙋть праве҃нї́и (и҆) ꙗ҆́ко достиѕа́етъ на ни҃ ꙗ҆́ко сътворенї́е нечестивыхъ· и҆ сꙋть нечестивї́и ꙗ҆́ко достиѕа́етъ на нихъ ꙗ҆́ко сътворенї́е праве҃ных, рѣхъ ꙗ҆́ко и҆ ѐ се сꙋета. и҆ похвали҃ азъ съ веселї́емъ, ꙗ҆́ко нѣсть бл҃го чл҃кꙋ по҃ слн҃цемъ н҆о токмо є҆́же ꙗ҆́сти и҆ пити и є҆́же веселитисѧ. и҆ то̑ прибытокъ (-)[10] є҆го трꙋдови, дн҃ї́е живота̀ є҆го и҆́же далъ є҆сть є҆мꙋ бг҃ъ по҃ слн҃це. в них (же) дахъ ср҃це мое разꙋмѣти мꙋдрость, и҆ є҆́же вѣдѣти попеченї́е сътвореное на́ земли· (И҆)[11] во дн҃и и҆ в но́щи сна во ѻ҆́чїю своє́ю нѣсть видѧ́и· и вѣдѣхъ всѧ сътворенї́ѧ бж҃їѧ ꙗ҆́ко не мо́жетъ чл҃къ и҆зъѡ҆брѣс-

ти, съ сотворенїемъ сътворе́номъ подъ слн҃цемъ· Ѐлико а̂ще трꙋдитсѧ чл҃къ ѡ̂брѣсти, и̂ не ѡ̂бра́щетъ. (-)[12] ѐли́коже а̂ще рече̑ м҃дрыи разꙋмѣти, (и̂) не возмо́жетъ ѡ̂брѣсти. ꙗ̂́ко все̑ сїе вдахъ въ ср҃це мое, и̂ ср҃це мое все̑ (сїе вѣдѣ)[13].

Гл҃а, д҃·

Ꙗко праве̑нїи и̂ мꙋдрїи, и̂ дѣла́нїѧ и̂хъ въ рꙋкꙋ бж҃їю. и̂ любовъ же и̂ нена́висть нѣсть (чл҃къ вида́и)[1] вс҃ѧ, пр҃е лицемъ и̂хъ сꙋе́та. въ всѣхъ слꙋча́и праве̑номꙋ и̂ нечьстивомꙋ, бл҃гомꙋ и̂ зломꙋ, и̂ чи́стомꙋ и̂ нечи́стомꙋ, и̂ жрꙋщемꙋ, и̂ не жрꙋщемꙋ. ꙗ̂́коже бл҃гыи (и̂) ꙗ̂́ко съгрѣша́ѧи, (и̂) ꙗ̂́коже кленыисѧ (и̂ ꙗ̂́ко)[2] (боѧ́исѧ клѧ́твы)[3]· Се лꙋкаво въ все̑ твореномъ по̑ слн҃цемъ, ꙗ̂́ко слꙋча́и всѣхъ. и̂ ср҃це сн҃въ чл҃ческихъ и̂спо̑нисѧ лꙋкавствїа, и̂ гордость (и̂ лесть) въ ср҃цехъ и̂хъ (и̂) въ животѣ и̂̑, и̂ по нихъ къ мр҃твымъ· Ꙗ̂́ко кто̑ и̂́же причаща́етсѧ къ всѣмъ живымъ, ѐсть надежда. ꙗ̂́ко песъ живъ сїи бл҃гъ паче льва мр҃тва. Ꙗ̂́ко живїи разꙋмѣю̑ ꙗ̂́ко оу̂мрꙋтъ, (-)[4] мр҃твїи (же) не сꙋть вѣдꙋщеи ничто́же, и̂ ктомꙋ нѣсть и̂мъ (-)[5] м҃зды, ꙗ̂́ко забвена ѐсть памѧть и̂хъ. и̂ любовь и̂̑ и̂ не́нависть и̂хъ и̂ рвенїе и̂̑ оу̂жѐ поги́бе, и̂ части нѣсть и̂мъ (-)[6] въ вѣки, въ все̑ творенїи по̑ слн҃це̑· Прїиди (и̂) ꙗ̂́жъ въ веселїи хлѣбъ свои, и̂ пїи во (блаѕѣ ср҃цы)[7] вино̀ свое, ꙗ̂́ко оу̂же бл҃говоли б҃ъ творенїѧ твоа. во всѧко время да сꙋть ризы твоѧ бѣлы, и̂ ѐле́и на главѣ твоеи да не ли́шитсѧ· Ви́ж҃ь живо̑ съ жено́ю ю̂́же возлюбилъ ѐси, въ всѧ̀ дн҃и живота̀ ю̂ности твое́а. да́ннаа ти̑ по̑ слн҃це̑, всѧ дн҃и сꙋе́тьствїѧ твоѐго. ꙗ̂́ко ѐе часть твоѧ̀ въ животѣ твое̑, и̂ въ трꙋдѣ твое̑ и̂́мже ты̑ трꙋди́сѧ по̑ слн҃це̑· Всѧ ѐли́ка (-)[8] ѡ̂бра́ще̑ рꙋка̀ твоа сътворити ꙗ̂́ко си́ла твоѧ сътвори. ꙗ̂́ко нѣсть сътворенїе и̂ помышленїе и̂ ра́зꙋмъ и̂ мꙋдрость во а́дѣ, а̂́може ты̑ и̂деши тамо· (И̂) ѡ̂брати̑сѧ и̂ видѣхъ по̑ слн҃цемъ, ꙗ̂́ко (си́мъ)[9] легкимъ теченїе и̂ (симъ)[10] си́льнымъ бра́нь, и̂ оу̂бо (семꙋ мꙋдромꙋ)[11] хлѣбъ, и̂ (симъ)[12] ѐ̂о разꙋмнымъ бога́тьство, и̂ (симъ)[13] ѐ̂о вѣ́дꙋщимъ бл҃ть, ꙗ̂́ко время и̂ слꙋча́и слꙋчитсѧ всѣмъ симъ. ꙗ̂́ко оу̂бо не разꙋмѣ чл҃къ времени свое̑, ꙗ̂́ко ры́бы оу̂ловлѧ́емы въ мрежи ѕлѣ и̂ ꙗ̂́ко птица оу̂ловлѧ́емы в сѣти, (и̂) ꙗ̂́ко сїи оу̂ловлѧ́емы сн҃ы чл҃ческїѧ сꙋть въ время лꙋкаво, внегда̀ нападетъ на́ нѧ внеза́пꙋ· И̂ сїю же (мꙋдрость ви́дѣхъ)[14] по̑ слн҃цемъ, и̂ вели́къ ѐсть ко мнѣ гра̑ ма́лъ и̂ мꙋжїи в немъ мало, (-)[15] прїидетъ на (нѧ)[16] цр҃ь вели́къ и̂ ѡ̂́кр҃тъ

найти, з створінням, створеним під сонцем. Те, що лиш трудиться людина знайти, і не знайде. Те, що лиш скаже мудрий, що пізнав, і не зможе знайти. **9,1** Бо все це дав я в моє серце. І моє серце побачило це все.

Глава 9

1 Як праведні, *так* і мудрі. І їхні діла в божих руках, і любов же, і ненависть, немає людини, що знає все, перед їхнім лицем **2** марнота. В усіх припадок праведному і безбожному, доброму і злому, і чистому й нечистому, і хто жертвує, і хто не жертвує. Як добрий і так той, хто грішить, і як той, що клянеться, і так той, хто боїться клятви. **3** Це погане в усьому зробленому під сонцем, що всім є припадок. І серце людських синів наповнилося лукавством, і гордість, і обман в їхніх серцях і в їхньому житті. І після них – до мертвих. **4** Бо хто той, що є спільником всіх живих? Є надія. Бо жива собака, вона краща від мертвого лева. **5** Бо ті, що живуть, пізнають, що помруть, мертві ж не знають нічого. І їм більше немає винагороди, бо їхня пам’ять забута, **6** і їхня любов, і їхня ненависть, і їхні ревнощі вже пропали. І їм немає частки навіки в усьому, створеному під сонцем. **7** Ходи і їж в веселості свій хліб і пий своє вино з добрим серцем, бо вже Бог вподобав твої створіння. **8** В усякому часі хай твоя одіж буде білою, і олії на твоїй голові хай не забракне. **9** Гляди на життя з жінкою, яку ти полюбив, в усі дні життя твоєї молодості, які тобі дані під сонцем, всі дні твоєї марноти. Бо це твоя частинка у твоєму житті і у твоєму труді, яким ти трудишся під сонцем. **10** Все, що знайде твоя рука чинити, вчини за твоєю силою. Бо немає створіння, і задуму, і пізнання, і мудрості в аді, куди ти туди підеш. **11** І я повернувся і побачив під сонцем, що цим біг легкий і цим біг сильний. І, отже, цьому мудрому хліб. Бо і цим розумним багатство, бо і цим, що знають, ласка. Бо час і припадок трапиться всім цим. **12** Бо, отже, не пізнала людина свого часу, так як риби, що ловляться в злій сіті, і так як птахи, що ловляться в сітці. І так, як вони, ловляться людські сини в лукавий час, коли нагло на них нападе. **13** І цю ж мудрість я побачив під сонцем, і великою є для мене. **14** Місто мале, і чоловіків в ньому мало. Прийде на них великий цар і довкруги обляже і збудує проти нього

великі огорожі. **15** І він же знайшов в ньому бідного і мудрого чоловіка, і він спасе місто своєю мудрістю, і чоловік не буде згаданий з тим бідним чоловіком. **16** І я сказав: Мудрість краща від сили. І мудрість бідного понижена, і його слова не слухаються. **17** Слова мудрих чуються в спокої, понад крик тих, що володіють в безумності. **18** Мудрість краща від військової зброї. І хто грішить, сам один знищить велику доброту.

Глава 10

1 Мухи, що здихають, засмородять солодкість олії. Шляхетніше мало мудрості понад славу великої безумності. **2** Серце мудрого з його правого боку, а серце безумного з його лівого боку. **3** І коли безумний іде дорогою, його серце никне, і те, що думає, є все безумним. **4** Якщо дух того, хто панує, підніметься проти тебе, не покидай своє місце, бо оздоровлення спинить великі гріхи. **5** Є лукавство, яке я побачив під сонцем, що недобровільно вийшло від лиця того, що володіє. **6** Даний безумний на великих висотах, і багаті сядуть між смиренними. **7** Я побачив рабів на конях і князів, що
при. 26 йдуть як раби на землі. **8** *Хто копає яму, впаде до неї, і того, хто чистить пліт, його вжалить гадюка. **9** І хто вибирає каміння, матиме від них біль, хто рубає дрова, через них матиме біду. **10** Як залізо відпаде. І він жахнеться лицем, і сила знеможе. Мудрість же – повнота для чоловіка. **11** Якщо змія вкусить, то не з шипінням, і немає користі чарівникові. **12** Слова уст – ласка мудрих, губи безумного її топлять. **13** Початок його слів – безумність, і кінець його уст – лукава гордість. **14** Безумний помножить слова. Людина не пізнала, що минуле і що будуче, що позаду нього. І хто йому сповістить? **15** Успіх безумних замучить тих, хто не впізнав іти до міста. **16** Горе тобі, місто, в якому твій цар молодий і твої князі вранці їдять. **17** Блаженна ти, земле, якої твій цар – син вільної, і твої князі в час їдять в силі і не завстидаються. **18** В лінивстві буде упокорений дах, і в безділлі рук протікатиме дім. **19** Для сміху роблять хліб, і вино, і олію, щоб веселити живих. І усі слухають срібло. **20** Отже, у своїй совісті не проклинай царя і в кімнаті своєї спальні не проклинай багатого. Бо небесний птах донесе твій голос, і той,хто має крила, сповістить твоє слово.

ѻ҆блаѧ́же (-)[17], и҆ сътвори́тъ ѻ҆ не́мъ ѻ҆гра́ды ве-
лі́ѧ. и҆ ѻ҆брѣ́те (же) в не́мъ мꙋ́жа ни́ща [и҆][18]
мꙋ́дра, и҆ (се́и спасе́тъ)[19] гра́дъ мꙋ́дростїю свое́ю, и҆
чл҃ѣ́къ не помѧнове́нъ є҆́сть съ мꙋ́жемъ ни́щимъ (ѻ҆
не́мъ)[20]. И҆ рѣ́хъ а҆́зъ бл҃га мꙋ́дрость па́че си́лы.
и҆ мꙋ́дрость ни́щаго оу҆ничиже́на, и҆ словеса̀ є҆гѡ̀ не
сꙋ́ть послꙋша́ема· Словеса мꙋ́дрыхъ въ поко́и слы́-
шатсѧ, па́че клича ѻ҆блада́ющихъ въ безꙋ́мїи· Бл҃га
мꙋ́дрость па́че сосꙋ́дъ ра́тныхъ, и҆ съгрѣша́ѧи
є҆ди́нъ погꙋби́тъ бл҃гостынѧ̀ мно́гꙋ·

Гла́ва, і҃·

Мꙋ́хи оу҆ме́ршїи съгнои́ѧ́ютъ (-)[1] є҆ле́ѧ
сла́дость. честнѣ́и ма́ло мꙋ́дрости, па́че
сла́вы безꙋ́мїѧ вели́ка. Срⷣце мꙋ́драго ѻ҆дес-
нꙋ́ю є҆гѡ̀, а҆ срⷣце безꙋ́мнаго ѻ҆шꙋ́юю є҆гѡ̀· И҆
въ пꙋтѝ безꙋ́мныи (ꙗ҆́кѡ) и҆́детъ, срⷣце є҆гѡ̀
лиша́етсѧ и҆ ꙗ҆́же помышлѧ́етъ, всѧ̑ безꙋ́мна
сꙋ́ть· А҆́ще дх҃ъ владѣ́ющаго възы́идетъ на
тѧ, мѣ́ста своегѡ̀ не ѻ҆ста́ви, ꙗ҆́кѡ и҆сцѣле́нїе
оу҆ста́витъ грѣхи̑ вели́ки· Є҆́сть лꙋка́вство є҆́же
ви́дѣхъ подъ сл҃нцемъ, є҆́же нево́льно и҆зы́иде ѿ
лица̀ владѣ́ющаго· да́нъ безꙋ́мныи на высота́хъ
вели́кихъ, и҆ бога́тїи въ смире́нныхъ сѧ́дꙋтъ· Ви-
дѣ́хъ рабы̀ на ко́нехъ, и҆ кнѧ́зи и҆дꙋ́щи ꙗ҆́кѡ рабы
на землѝ. *Копа́ѧ ꙗ҆́мꙋ (впадетъ в ню̀)[2], и҆ при҃ кѕ҃
ѻ҆теребле́ющаго ѻ҆гра́дꙋ оу҆гры́знетъ и҆̀ змі́ѧ. (і҃)
И҆зима́ѧи ка́мы поболи́тъ ѿ ни́хъ, се́кїи дрова̀
бѣ́дꙋ прїе́млетъ в ни́хъ. А҆́ще спа́детъ сѣчи́во, и҆
са́мъ лице́мъ смѧте́сѧ, и҆ (си́ла ѿнемо́жетъ)[3], (-)[4]
и҆зъѻ҆би́лїе (же) мꙋ́жꙋ мꙋ́дрость· А҆́ще ѹ҆kꙋ́снетъ
змі́ѧ не въ шептѣ̀, и нѣ́сть ѻ҆би́лїѧ ѻ҆ба-
ва́ющемꙋ. словеса оу́стъ мꙋ́дрыхъ бл҃гость, (-)[5]
оу́стны безꙋ́мнаго потоплѧ́ютъ є҆го· Нача́ло слове́съ
(є҆гѡ̀)[6] безꙋ́мїе, и҆ послѣ́днѧѧ оу́стъ є҆гѡ̀ го́рдость
лꙋка́ва. (-)[7] безꙋ́мныи оу҆мно́житъ словеса̀· Не ра-
зꙋмѣ̀ чл҃вѣ́къ что̀ бы́вшее, и҆ что бꙋ́дꙋщее что̀
за́ди є҆гѡ̀ (и҆) кто̀ възвѣсти́тъ є҆мꙋ̀. (оу҆спѣ́хъ)[8]
безꙋ́мныхъ оу҆трꙋди́тъ и҆̀, и҆́же не разꙋмѣ̀ и҆ти̑
въ гра́дъ· Го́ре тебѣ̀ гра́де в не́мже цр҃ь тво́и ю҆́нъ,
и҆ кнѧ́зи твои̑ ра́но ꙗ҆дѧ́тъ. Бл҃же́на ты̀ зе́мле и҆́же
цр҃ь тво́и сн҃ъ свобо́дныѧ, и҆ кнѧ́зи твои̑ въ вре-
мѧ ꙗ҆дѧ́тъ въ си́ле и҆ не постыдѧ́тсѧ· Въ лѣ-
но́сти смири́тсѧ стро́пъ, и҆ въ пра́зднествѣ рꙋ́кꙋ
прока́плетъ хра́мина. въ смѣ́хъ творѧ́тъ хлѣ́бъ
и҆ вино [и҆ є҆ле́и][9], (є҆́же) весели́ти живы́ѧ. и҆ сребра̀
послꙋша́ютъ всѧ́ческаѧ. въ со́вѣсти оу҆бо свое́и (не
клѣни цр҃ѧ)[10], и҆ въ клѣ́ти ложни́цы свое́и не
клѣни бога́таго, ꙗ҆́кѡ пти́ца не́бнаѧ донесе́тъ гла́съ
(тво́и), і и҆мѣ́ѧи крила̀ возвѣсти́тъ сло́во [твое][11]·

Гла, аі

Посли хлѣбъ твой на лицѐ водѣ, ꙗко во множествѣ днїй ѡбрѧщеши єго. даждь часть седмимъ и ѡсмимъ, ꙗко не вѣси что будетъ лукаво на земли. Аще исполнѧтсѧ ѡблацы дождѧ на землю изливаютъ. И аще падетъ древо на югъ (или)[1] аще на сѣверъ, (-)[2] идѣже падетъ (-)[3] тамо будетъ. Блюдый вѣтра не сѣетъ, и смотрѧй во ѡблаки не пожнетъ. в нихже нѣсть вѣдый что путь (будетъ) духа, ꙗко кости (раждающаѧ во чревѣ)[4], тако не разумѣеши дѣлъ бжїихъ єлика же сотворитъ всѧческаѧ. во заоутрїи сѣй сѣмѧ свое, и въ (днь)[5] да не ѡставлѧетъ рука твоѧ. Ꙗко не вѣси кое оулучитсѧ се ли или оно, и аще ли ѡбое вкупѣ. Бл҃го и сладко свѣтъ, и бл҃го ѡчима зрѣти со слнцемъ. ꙗко (-)[6] аще лѣта многа живетъ чл҃къ, (и) ѡ всѣхъ сихъ возвеселитсѧ. (-)[7] помѧнутсѧ дни тьмы ꙗко мнози будутъ. все грѧдущее суета. Веселисѧ юноше во юности своей, и да оублажитъ тѧ срдце твое во дни юности твоеѧ. И ходи в путехъ срдца твоего [непорочен][8], и не въ видѣнїю ѡчїю своею. И разумѣй ꙗко ѡ всѣхъ сихъ приведетъ тѧ бгъ на судъ.

Глава 11

1 Пошли твій хліб на лице води, бо
в множестві днів його знайдеш. **2** Дай
частину сімом і весьмом, бо не знаєш,
яке зло буде на землі. **3** Коли хмари
наповнюються дощем, виливають на
землю. І якщо дерево впаде на південь або якщо *впаде* на північ, куди
впаде, там буде. **4** Хто пильнує вітер,
не сіє, і хто дивиться на хмари, не
пожне. **5** В них немає того, хто знає,
яка буде дорога духа. Так як кості
тої, що родить в лоні, так не впізнає
божих діл та, яка чинитиме все. **6**
Вдосвіта сій твоє насіння, і в дні хай
не полишає твоя рука. Бо не знаєш
котре вдасться, чи це або те, а чи оба
разом. Добре **7** і солодке світло, і
добре очам бачити з сонцем. **8** Бо
коли багато літ живе людина, і в усіх
цих розвеселиться, згадані будуть дні
темряви, бо будуть численні. Все, що
приходить, марнота. **9** Розвеселися,
юначе, у своїй молодості! І хай тобі
добре вчинить твоє серце в днях твоєї молодості. І непорочним ходи в
дорогах твого серця і не в видінні
своїх очей. І знай, що після всіх цих
Бог приведе тебе на суд.

Гла, ві

И ѡстави ꙗрость ѿ срдца твоегѡ и преведи лукавство ѿ плоти твоеѧ. Ꙗко юность и безумїе суета. и помѧни сотворшаго тѧ во дни юности твоеѧ, прїидутъ днїе ѕлобы [твоеѧ][1]. и приспѣютъ лѣта в нихже речеши нѣсть мнѣ в нихъ хотѣнїѧ, дондеже не померкнетъ слнце и свѣтъ и луна и звѣзды, и ѡбратѧтсѧ ѡблаци позади дождѧ. въ день вонь же подвижутсѧ стражїе дому, и развратѧтсѧ мужїе силы. и оупразнѧтсѧ мелющїи ꙗко изнемогоша, и помрачатсѧ глѧдающаѧ во скважнѧхъ, и затворѧтъ двери на торжищи, в немощи гласа мелющїѧ. И востанетъ на гласъ (птица)[2], и смирѧтсѧ всѧ дщери пѣсныѧ. ибо на высоту оузрѧтъ, и оужасъ на пути. и процвѣтетъ клѧпышъ и ѡтолстѣетъ ѡкрида, и раздрушитсѧ (всѧкъ) кипарисъ. ꙗко иде чл҃къ в домъ вѣка єго, и ѡбыидоша на торжищи плачющїи. дондеже не превратитсѧ юже сребра и не сокрушитсѧ искуса златаѧ. и сокрушатсѧ водоносы оу источника (єго), и сломитсѧ коло во колїи. и возвратитсѧ персть на землю ꙗкоже бѣ, и духъ возвратитсѧ ко бгу иже єсть далъ єму. Суета суетствїи рече соборникъ, всѧческаѧ суета, и лиш-

Глава 12

10 І відстороні лють від твого серця, і відведи лукавство від твого тіла.
Бо молодість і безумність – марнота.
12,1 І згадай Того, що тебе створив, в
днях твоєї молодості, аж поки не
прийдуть дні твого зла і надійдуть
роки, в яких же скажеш: Немає мені в
них бажання. **2** Поки не померкне
сонце, і світло, і місяць, і звізди, і
повернуться хмари після дощу. **3** В
день, в якому ж зрушаться сторожі
дому і знищені будуть мужі сили, і
бездіяльні будуть жінки, що мелять,
бо знемогли, і потемніють ті, що
дивляться крізь дірку. **4** І замкнуть
двері на торговиці в немочі голосу
жінки, що меле, і підніметься на голос птаха, і упокорені будуть всі
дочки співу. **5** Бо й на висоту поглянуть, і жах на дорозі, і зацвіте
мигдаль, і саранча стане товстою, і
знищеним буде всякий кипарис, бо
пішла людина до свого вічного дому,
і оточили на торговиці ті, що оплакують. **6** Поки не зниститься шнурок срібла і не буде розбитим випробування золота, і знищеним буде
відро при його джерелі, і розіб'ється
колесо в коловороті, **7** і повернеться
земля до землі, як була, і дух
повернеться до Бога, який його дав. **8**
Марнота марнот, – сказав соборник,

– все марнота **9** і то дуже. Бо був соборник мудрий, і так як навчив, з людиною є розуміння, і вухо дослідить красу притч. **10** Багато шукав соборник, щоб знайти слова бажання і правильне написане, правдиві слова. **11** Слова мудрих, як бодці для вола і як розпечені цвяхи, які від створення були дані пастирем єдиним. Від них надмір великий. **12** Мій сину, зберігай багато книг. Вчинити неможливе, бо кінець. І повчання – великий труд для тіла. **13** Завжди ж слухай кінець слова. Бога бійся і його заповіді зберігай. Бо кожна людина – Його. **14** Бо все створіння Бог приведе на суд з усім недоглядом, чи добрим, чи злим.

Кінець книги Еклезіяста.
Має в собі 12 глав.

шее. ꙗ҆́ко бы́сть собо́рникъ мꙋ́дръ, [и҆ ꙗ҆́ко][3] сказа̀ (съ чл҃комъ ра҆зꙋ)[4]. и҆ оу҆́хо и҆слѣди҃ красоты̀ при́точныѧ, многа възыска̀ собо́рникъ е҆́же ѡ҆брѣсти словеса̀ хотѣнїѧ, и҆ написана пра́востїю словеса̀ и҆́стинны· Словеса̀ мꙋдрыхъ ꙗ҆́ко ѡ҆стны воло́выѧ, и҆ ꙗ҆́ко гвоздїе раждеже́ни, и҆́же ѿ сложе́нїѧ да́ни бы́ша ѿ па́стырѧ е҆ди́наго (-)[5] и҆зъѡ҆би́лїе (вели́ко) ѿ нихъ· Сн҃е мои храни (кни́ги мно́ги сътворити)[6] нѣсть бо конца̀, и҆ оу҆ченїи мно́го трꙋда плоти· конецъ (же) словꙋ все послꙋшаи. б҃а боисѧ и҆ за́повѣди е҆го хранѝ, ꙗ҆́ко того всѧкъ чл҃къ· Ꙗ҆́ко все сътворе́нїе (приведетъ б҃ъ)[7] на сꙋдъ, въ всѧкомъ презренїю а҆́ще а҆ли бл҃го [а҆́ще а҆ли][8] лꙋка́во·

Коне́цъ кни́зе е҆кклесїастове.
И҆́мать в себѣ, гл҃а, в҃і·

1 КНИГА “ПІСНЯ ПІСЕНЬ” ЦАРЯ СОЛОМОНА.

Глава 1

2 Хай він мене поцілує поцілунком своїх уст. Бо твої груди кращі від вина, **3** і запашність твого мира понад всі аромати. Твоє ім’я – вилите миро. Задля цього дівчата тебе полюбили **4** і притягнули тебе. Ми біжимо вслід за тобою за запахом твого мира. Цар мене ввів до своєї спальні. Зрадіємо і розвеселимося тобою, любитимемо твої груди понад вино. По правді, він тебе полюбив. **5** Я є чорна і гарна. Дочки єрусалимські, так як кедарські поселення, так як кожухи Соломона. **6** Не глядіть на мене, бо я є чорна, бо на мене поглянуло сонце. Сини моєї матері сварилися через мене, поставили мене сторожкою у виноградниках. Я не стерегла мого винограду. **7** Сповісти мені, кого полюбила моя душа, де пасеш і де спочиваєш в полудень. Щоб я не стала такою, як та, що криється в стадах твоїх друзів. **8** Якщо не пізнала ти себе, гарна між жінками, вийди ти за п’ятами пастухів і паси

Книга пѣсни пѣсней царя Соломона

Гл҃а а҃·

Да[1] ло́бжетъ мѧ ѿ лобза́нїѧ оу҆́стъ свои҆́хъ, ꙗ҆́ко бл҃га сесца твоѧ паче вина̀, и҆ во́нѧ ми́ра твое҆го паче всѣхъ а҆рома́тъ. ми́ро и҆злїѧно и҆мѧ твое, сего ради ѿроковица възлюби́ша тѧ (и҆) привлеко́ш҃ тѧ. въ слѣдъ тебе въ во́ню ми́ра твое҆го течемъ· въведе мѧ ц҃рь въ ло́жницꙋ свою, възра́дꙋемсѧ и҆ возвесели́мсѧ ѡ҆ тебѣ, възлюбимъ сесца твоѧ, ппаче вина̀ пра́вость възлюбѝ тѧ· черна е҆смь (а҃) и҆ добри дщери і҆ер҃лимъскїѧ. ꙗ҆́ко се́ла кеда҆ска, (и҆) ꙗ҆́ко ко́жа саломо́н. не зри́те мене ꙗ҆́ко а҆́зъ е҆смь оу҆чрьмена, ꙗ҆́ко при́зрѣ мѧ слн҃це· Сн҃ове мт҃ре моеа сварѧхꙋсѧ ѡ҆ мнѣ. положи́ша мѧ стража оу҆ виногра́дѣхъ, винограда моего не сохранихъ· възвѣстѝ ми е҆гоже възлюбѝ дш҃а моѧ, гдѣ пасе́ши (и҆) где ѡ҆почи҆ва́еши въ полꙋднѐ. да не когда бꙋдꙋ ꙗ҆́ко ѡ҆блага́ющасѧ по ста́дехъ дрꙋговъ твоѝ. а҆́ще не оу҆вѣде самꙋю тебе до́брꙋ въ жена́хъ, и҆зыдѝ ты̀ въ пѧта́хъ па́ствъ, и҆ паси ко́злища твоѧ оу҆ кꙋщеи па́стырскихъ. (ко́ни моѝ)[2] въ ко-

лесни́цы фарао́новѣ, ѹ҆подо́бихъ тѧ̀ бли́зъ мене.
что̀ ѹ҆кра́шени лани́ты твоѝ ꙗ҆́ко го́рлицы,
вы́ѧ твоѧ̀ ꙗ҆́ко монисте· Подо́біе зла́та
сътвори́мъ ти съ пестрота́ми сребра̀· До́ндеже ца́рь
на восклоне́ніи е҆го, ма́сть драга́ѧ да́сть во́ню
свою. вазані́е ста́кти сестры̀ моеѧ (-)[3], посреди
сесцꙋ̀ мои́хъ въдвори́тсѧ. грезнъ ѿ ки́пра
сестра̀ моѧ мнѣ въ виногра́дѣ (га́довѣ)[4]· Се
е҆си добра̀ и҆скрьнѧа моѧ, се е҆си добра̀ о҆́чи твоѝ голꙋ-
би́не· Сѐ е҆сть добръ бра́тъ мои и҆ е҆ще кра-
се́нъ, о҆́дръ на́шъ съ о҆сѣне́ніемъ. прекла́ди
(до́мꙋ на́шего)[5] ке́дровыѧ, (и҆) стола (-)[6] ки-
пари́снаѧ·

Гла, в҃·

Азъ цвѣтъ польні́и (и҆) кри́нъ ѹ҆до́льныи.
ꙗ҆́ко кри́нъ въ те́рніи, та́ко и҆скрьнѧа
моѧ посредѣ дще́реи· Ꙗ҆́ко ꙗ҆́блонь посре-
дѣ древесъ лѣсныхъ, та́ко бра́тъ мои
посредѣ сн҃овъ· подъ сѣнь е҆го въсхотѣхъ и҆ сѣ-
до́хъ, и҆ пло́дъ е҆го сла́докъ въ гортани моемъ.
воведѣте мѧ в домъ вина̀, вчини́те на мѧ
любовь. ѹ҆тверди́те мѧ въ ми́рехъ, положи́те
мѧ въ ꙗ҆блоцехъ, ꙗ҆́ко ѹ҆ѧзвлѐнна е҆смь любо́-
вію а҆зъ. шꙋи́ца е҆го подъ главо́ю ми, и҆ десни́ца
е҆го о҆бы́иметъ мѧ· Закла́хъ вы̀ дщери і҆ер҃лим-
лѧ, въ си́лахъ и҆ крѣпостехъ села̀. а҆́ще вос-
та́нете и҆ въста́вите любо́вь до́ндеже въсхо́-
щетъ· Гла́съ бра́та моего, сѐ та́ко пріи́де ска-
ча̀ на́ горы (и҆) прескача̀ на хлъмы. подо́бенъ
е҆сть бра́тъ мои сернѣ, и҆лѝ мла́дꙋ е҆́лени на
гора́хъ веди́льскихъ. сѐ сіи стоѧ́ше за стѣно́ю
на́шею, прегладаа о҆ко́нцемъ прогладаѧи
сквозе мрежꙋ. ѿвѣща́етъ бра́тъ мои и҆ гл҃етъ
мнѣ· въста́ни (и҆) пріидѝ ближнѧа моѧ до́б-
раѧ моѧ голꙋби́це моѧ. ꙗ҆́ко се зима̀ пре́иде,
до́ждь ѿи́де (и҆) про́иде въ себѣ. цвѣти ꙗ҆ви-
шасѧ на земли̇, времѧ ѿрѣзані́ѧ приспѣ.
гла́съ го́рлицы слы́шанъ въ земли̇ на́шеи, смо́-
квы и҆знесе цвѣтъ свои. виногра́ди зрѣю́ще да-
ша во́ню· въста́ни (и҆) пріиди̇ ближнѧа моѧ
добраѧ моѧ (-)[1]. (гради̇) и҆ пріиди̇ ты̀ голꙋ-
би́це моѧ въ покро́въ, ка́менъ бли́зъ предстѣ-
ніѧ· ꙗ҆ви́ ми зра́къ твои, и҆ ѹ҆слы́шанъ съ-
твори ми гла твои, ꙗ҆́ко гла́съ твои сла́докъ
и҆ о҆́бразъ твои красе́нъ· И҆ми́те намъ ли́си
малы́ѧ гꙋбѧ́щіа виногра́ды. и҆ виногра́ди на-
ши призрева́ютъ· Бра́тъ мои мнѣ и҆ а҆́зъ е҆-
мꙋ. пасы́и въ кри́нахъ, до́ндеже дхнетъ дн҃ь,
(-)[2] двигнꙋтсѧ сѣни. о҆братисѧ ѹ҆подо́бисѧ
бра́те мои сернѣ и҆ли мла́дꙋ е҆́леню, на́ горы
о҆́кр҃тныѧ·

твоїх козлів при поселеннях пастухів.
9 Мої коні у фараонових колісницях.
До них уподібнив я тебе, моя близька.
10 Якими гарними є твої щоки, як гор-
лиці, твоя шия, як намисто. **11** Зроби-
мо *тобі* подоби золота зі срібними
цятками. **12** Доки цар на його кріслі,
дорога мазь видасть свій запах, **13** пу-
чок стакту моєї сестри поселиться по-
серед моїх грудей. **14** Моя сестра для
мене – китиця з кипра (=рослина) у
Ґаддових виноградниках. **15** Ой ти є
гарна, моя близька! Ой ти є гарна!
Твої очі голубині. **16** Ось ти є гарний,
мій брате. І ще красень – наше ліжко
з покриттям, **17** балки нашого дому
кедрові, і стеля кипарисова.

Глава 2

1 Я – польовий цвіт і лелія долини.
2 Як лелія в тернині, такою моя
близька посеред дочок. **3** Як яблуня
між лісовими деревами, таким мій
брат посеред синів. Під його тінь я
побажала і сіла, і його овоч солодкий
в моїм горлі. **4** Введіть мене до хати
вина, покладіть для мене любов. **5**
Скріпіть мене миром, покладіть мене
між яблуками, бо я є зранена лю-
бов'ю. **6** Його лівиця під моєю голо-
вою, і його правиця мене обіймає. **7**
Заклинаю я вас, єрусалимські дочки,
в силах і кріпостях поля, якщо під-
німете і розбудите любов, доки не
забажає. **8** Голос мого брата ось так
прийде, скачучи на горах і перестри-
буючи на вершках. **9** Мій брат є по-
дібним до сарни чи молодого оленя
на ветильських горах. Ось цей став за
нашим муром, дивлячись крізь вікон-
це, приглядаючись крізь мережу. **10**
Мій кревний відповідає, і каже мені:
Встань і ходи, моя близька, моя кра-
суне, моя голубко. **11** Бо ось минула
зима, пройшов дощ і пішов собі, **12**
на землі з'явилися квіти. Настав час
підрізати дерева, в нашій землі чути
голос горлиці, **13** фіґа видала свій
цвіт, виноградники, дозріваючи, ви-
дали запах. Встань і іди, моя близька.
Моя красуне, ходи. **14** І прийди ти,
моя голубко, до схованки, камінь
близько стіни. Покажи мені твій вид і
дай мені почути твій голос. Бо твій
голос солодкий і твій вид гарний. **15**
Схопіть нам малих лисів, що нищать
виноградники, бо виноградники наші
дозрівають. **16** Мій брат для мене і я
для нього, що пасе в леліях. **17** Доки
не настане день, порушаться тіні, по-
вернися. Уподібнися, мій брате, до
сарни чи молодого оленя на довко-
лішніх горах.

Глава 3

1 На моєму ліжку вночі шукала я того, кого полюбила моя душа. Шукала його – і не знайшла його. Закликала до нього – і він не почув мене. **2** Встану ж і обійду довкруг по місті, і по торговицях, і по вулицях шукатиму того, кого полюбила моя душа. Шукала я його – і не знайшла. Кликала його – і він не почув мене. **3** Знайшли мене сторожі, що ходять по місті. Чи ви бачили того, кого полюбила моя душа? **4** І як я трохи від них відійшла, і знайшла я того, кого полюбила моя душа. І я схопила його і не відпустила його, аж доки *не* ввела його до дому моєї матері і до покою тієї, що мене зачала. **5** Заклинаю я вас, дочки Єрусалиму, в силах і в кріпостях польових, якщо піднімете і розбудите любов, доки не забажає. **6** Хто ця, що виходить з пустині, димить як стебло, що кадить смирною і ливаном та всіма пахощами того, що робить миро? **7** Ось Соломонове ліжко, 60 сильних довкруг нього з сильних ізраїльських, **8** всі, що мають зброю вигострену для війни: муж його зброю на його бедрі від страху вночі. **9** Цар Соломон зробив собі носила з ливанських дерев, **10** його стовпи зробив срібними, його покривало золоте, вихід же його багряний, всередині в ньому кам'яна долівка – любов від єрусалимських дочок. Сіонські дочки, **11** вийдіть і погляньте на царя Соломона, на вінець, яким увінчала його матір в день його шлюбу і в день радості його серця!

Глава҃, г҃.

На ложи моемъ в нощи искахъ егоже възлюби душа моа. искахъ его и не обрѣтохъ его, възвахъ его и не послуша мене. въстану убо и обиду въ градѣ, и на тръжищехъ и на стогнахъ, (-)[1] поищу егоже възлюби душа моа. поискахъ его и не обрѣтохъ (-)[2], (звахъ и и не послуша мене). обрѣтоша мя стрегущіи (и) обьходящіи въ градѣ. (видѣте ли егоже възлюби душа моа)[3]. (и) яко мало преидохъ ѿ нихъ (и)[4] обрѣтохъ егоже възлюби душа моа. (и) удръжахъ его и не оставихъ его дондеже въведохъ и въ домъ мтре моея, и въ клѣть зачеңшія мя. Заклахъ васъ дщери ієрлимскія въ силахъ и въ крѣпостяхъ селныхъ, аще движете и възъдвижете любовь доньдеже аще хощетъ. Что сія въсходящія ѿ пустыни. яко стебло дымитъся кадящее смирна и ливан, (и) ѿ всѣхъ вонь мироварца. Се одръ (соломонь)[5]. ѯ҃, силныхъ окрестъ его ѿ силныхъ ізлевъ, вси имущи (оружія)[6] наострени на брань, мужь (оружіе)[7] его на бедрѣ его ѿ ужаса в нощи. Носилникъ сотвори себѣ црь (соломонъ)[8] ѿ древесъ ливаньскъ. столпы его сътвори сребрены, (-)[9] въсклоненіе его злато, въхожденіе (же) его багряно внутрь его каменое простреніе, любовь ѿ дщеріи ієрлимск. (дщеря сіона) изыидѣте, и видѣте въ цри (соломону)[10] въ вѣнцы в немъже вынча его мти (-)[11] въ днь женитвы его, и въ днь веселія срдца его.

Глава 4

1 Ой ти є гарна, моя близька! Ой ти є гарна! Твої очі голубині, виняток – твоє мовчання. Твоє волосся, наче стада кіз, які відкрилися від Ґалааду. **2** Твої зуби, наче стрижені стада, які вийшли з купелі, і всі двоплідні, і бездітної між ними немає. **3** Твої губи, як червоний шнурочок, і твоя мова гарна. Як обертання ґранатового яблука – твоє яблуко без твого мовчання. **4** Твоя шия, як Давидова башта, збудована в Талпіоті. На ній висить тисяча щитів і всі стріли сильних. **5** Двоє твоїх грудей, як два малюки-близнята сарни, що пасуться в квітах. **6** Доки не настане день і тіні я піду до гори смирни і до ливанського вершка. **7** Моя близька уся гарна, і в тобі немає недоліку. **8** Ходи з Ли-

Глава҃, д҃.

Се еси добра ближнаа моа се еси добра. очи твои голубине, развѣ замлъчанаго твоего. власи твои яко стада козицъ, яже ѿкрышася ѿ галаада. зубы твоя яко стада постриженыя, иже изыдоша ѿ купели. (и) всѣ двоеплодны, и бездѣтныя нѣсть в нихъ. яко врьвь чрьвлена устнѣ твои, и бесѣда твоа красна. яко обращеніе шипка яблоко твое, развѣ замлъчанаго твоего. яко столпъ двдвъ шія твоа, създанъ въ далпиодѣ. тысяща щитовъ виситъ на немъ, (и) вся стрѣлы силныхъ. двѣ сесца твоя яко двѣ млады близньца сръны пасоміи въ цвѣтехъ, доидеже дхнетъ днь, и подвигнутся сѣни. Пойду (-)[1] къ горѣ смирнеи и ко хлъму ливаньску. вся добра [-][2] ближнаа моа, и порока нѣсть в

тебѣ· гради ѿ ливана невѣсто гради ѿ ливана, прїиди и преиди из начала вѣры ѿ главы санира и ермона, ѿ оградъ львовыхъ, (и) ѿ горъ пардалеовъ. оусръдны насъ сътвори сестро (наша)[3] невѣсто, оусръдны насъ сътворила еси въ едино҃ ѿ очїю твоею, (и) въ единомъ монистѣ шїи твоеѧ. что оудобрѣста сесца твоѧ сестро моѧ невѣсто, что оудобрѣста сесца твоѧ паче вина, и вонѧ ризъ твои҃ паче всѣхъ арома҃· сотъ искапаютъ оустнѣ твои невѣсто, ме҃ и млеко по҃ ꙗзыкомъ твои҃. и бл҃говонїе ризъ твои҃ ꙗко бл҃гооуханїе ливана. врътогра҃ заключенъ сестро моа невѣсто, ограда заключена источникъ запечатлѣ҃. посланїѧ твоа (сади)[4] шипковъ съ плодо҃. вѣтви дѹба съзрѣнїе со нардо҃, нарда и крокосъ. тротъ и кенамо҃, ѿ всѣхъ древъ ливаньскихъ. смирна [и][5] алои съ всѣми прьвыми мирами. источни҃ [ограды, и][6] кладѧзь воды живы и вкоренѧющисѧ ѿ ливана· въстани сѣвере, и гради юже, [и][7] повѣи въ ограде мое҃, и да текѹ ароматы твоа·

вану, невісто! Ходи з Ливану. Прийди і перейди від початку віри, від голови Санира і Ермона, від левових кубол і від леопрадових гір. **9** Ти сердешними нас зробила, наша сестро. Невісто, сердешним зробила нас одними твоїми очами і одним намистом твоєї шиї. **10** Які гарні твої груди, моя сестро. Невісто, які добрі є вони, твої груди, понад вино, і запах твоєї одежі понад всі аромати. **11** Твої губи, невісто, – крижки меду. Вони викапують, мед і молоко під твоїм язиком. І запах твоєї одежі, як запах Ливану. **12** Моя сестра-невіста – замкнутий сад, закритий сад, запечатане джерело. **13** Віття твоє – сади ґранатових яблук з плодом гілки дуба, овоч з нардом, **14** нард і сафрон, тростина і цинамон з усіх ливанських дерев, смирна і алое з усіма першими мирами, **15** джерело саду і криниця живої води. І витікає з Ливану. **16** Встань, півночe, і ходи півдню, і повій в моїй огорожі! І нехай розтікаються твої аромати.

Гл҃а, е҃·

Да снидетъ братъ мои въ оградъ свои, и да ꙗстъ ѿ плода верха дѹбоваго (-)[1]. вънидохъ въ оградъ мои сестро моѧ невѣсто, обѹима змирнѹ (-)[2] съ ароматами моими. ꙗдохъ хлѣбъ мои съ медомъ мои҃, пихъ вино мое съ млекомъ моимъ· ꙗдите ближнїи [мои][3] и пїите, и оупїитесѧ братїа· азъ сплю и ср҃це мое бди҃. гл҃ брата моего оударѧе҃ въ двери, ѿверзи ми сестро моѧ и ближнаѧ моѧ голѹбице моѧ съвршенаѧ моѧ. ꙗко глава моѧ наполънисѧ росы, и власы мои окропишасѧ нощїю· Съвлеко҃сѧ съ ризы моеѧ, (и) како облекѹсѧ в ню· оумы҃ ноѕи мои, (и) како оскверню ихъ· Братъ мои посла рѹкѹ свою ѿ скважнѣ, и чрево мое въстрепета ѿ него. въста҃ азъ ѿверсти братѹ моемѹ, рѹцѣ мои искапаша змирнѹ, (и) прьсты мои змирны полны на рѹка҃ заключенїа. ѿврьзо҃ азъ братѹ моемѹ, (и) бра҃ мои преиде. дш҃а моѧ изыиде въ слово его. възыскахъ его и не обрѣто҃ его, звахъ его и не послѹша мене. обрѣтоша мѧ стражеве окрѹжающїи гра҃, биша мѧ (и) ꙗзвиша мѧ, взѧша верхнюю ризѹ [-][4] ѿ мене стражїе стѣннїи. заклахъ вы дщери їерл҃имскїа в силахъ и въ крѣпосте҃ села· аще обрѧщете брата моего [възвѣстите][5] емѹ, ꙗко оуꙗзвленна любовїю азъ есмь· Что братъ твои ѿ брата, добраѧ въ жена҃, что бра҃ твои ѿ

Глава 5

16 Нехай мій брат зійде до своєї огорожі і хай їсть з плоду дубового вершка. **5,1** Я ввійшов до моєї огорожі, моя сестро-невісто, я зірвав смирну з моїми ароматами, я з'їв мій хліб з моїм медом, я випив моє вино з моїм молоком. Їжте, мої близькі! І пийте, і упийтеся, брати! **2** Я сплю і моє серце чуває. Голос мого брата, він стукає в двері: Відкрий мені, моя сестро і моя близька. Моя голубко, моя досконала. Бо моя голова наповнилася роси і моє волосся наповнилося краплями ночі. **3** Я скинула мою одіж – і як одягнуся в неї? Я помила мої ноги – і як їх бруднити? **4** Мій брат послав свою руку крізь отвір, і моє нутро затріпотіло через нього. **5** Я встала, щоб відчинити моєму братові, мої руки закапали смирною і мої пальці повні смирни на ручках замку. **6** Я відкрила моєму братові – а мій брат пішов. Моя душа вийшла в його слові, я його шукала і не знайшла його, закликала до нього – і він не почув мене. **7** Знайшли мене сторожі, що оточували місто, мене побили і мене зранили, верхню одіж в мене забрали сторожі мурів. **8** Я заклинаю вас, єрусалимські дочки, в силах і в кріпостях поля! Якщо знайдете мого брата, сповістіть йому, що я є зранена любов'ю. **9** Який брат твій від брата, красуне між жінками? Який брат твій від брата, що

так ти нас заклинаєш? **10** Мій брат білий і красень, вибраний з-поміж десятьох тисяч. **11** Його голова – золота голова. Його волосся розпливчасте і чорне, наче у ворона. **12** Його очі, як голубині на повені вод, вимиті в молоці, що сидять в повені вод. **13** Його що ки, наче посудини ароматів, що видають запашність. Його уста – лелії, що капають, повні смирни. **14** Його руки – круглі, золоті, повні сміливості. Його живіт – слонова таблиця на сапфіровім камені. **15** Його литки – мармурові стовпи, закріплені на золотих основах. Його вид, як вибраний Ливан і як кедри. **16** Його горло – солодість, і він увесь – пожадання. Це кревний мій і це мій близький, єрусалимські дочки. **6,1** Куди пішов твій брат, красуне між жінками? Куди заглянув твій брат? І пошукаємо його з тобою.

Глава 6

2 Мій брат пішов до його огорожі і до місць ароматів, щоб пасти в огорожах і збирати лелії. **3** Я для брата мого, а мій брат для мене. Він пасе в леліях. **4** Гарна і кревна моя, як бажання. Гарна, як Єрусалим. Страшна, як розташовані *полки*. **5** Відверни твої очі з-перед мене, бо вони мене окрилили. Твоє волосся, як козячі стада, які піднялися з Ґалааду. **6** Твої зуби, як стада острижених, які вийшли з купелі, всі з близнятами, і бездітної немає в них. **7** Твої губи, як червоний шнурочок, і твоя мова гарна. Твоє яблуко, як шкірка ґранатового яблука без твого мовчання. **8** Є 60-т цариць і 80-т наложниць, і молодиць, яким немає числа, **9** є одна, моя голубка, моя досконала є в її матері, вибрана в тої, що її породила. Побачили її сіонські дочки і поблагословили її, цариці і наложниці її похвалили. **10** Хто вона, та, що прихилилася, наче ранок, гарна, як місяць, вибрана, як сонце, страшна, як вишиковані *покли*? **11** До огорожі горіхів зійшов він подивитися і на плоди потоку, побачити чи зацвів виноградник і чи зацвіли ґранатові яблука. Там дам тобі мої груди. **12** Не взнала моя душа – він мене поклав на аминадавову колісницю. **7,1** Повернися, повернися, суламітко! Повернися і поглянемо на тебе.

Глава 7

Хто *що* бачить в суламітці, що приходить, наче групи полків? **2** Які красні твої кроки у твоєму взутті, аминодавова дочко. Порухи твоїх бедер подібні до намиста – діло рук

брата, ꙗко тако закла на. Братъ мои бѣлъ и красенъ, избран ѿ темъ. глава его злата (глава)[6]. власы его широки (и) черны ꙗко вранъ. очи его ꙗко голубине на исполненїе вод, измовени въ млецѣ, сѣдѧщїи въ наполненїи водъ. ланиты его ꙗко фїалы ароматъ прозѧбающи блговонїе. оустнѣ его крины каплющїи змирны полны. руцѣ его круглѣ златѣ, наполнены дерзости. чрево его буква слонова на камени сапфирове. лыста его стлъпи мармуровы, основани на степене златы. видъ его ꙗко ливанъ избранъ, (и) ꙗко кедрове. гортань его сладость и весь въжделѣнїѧ, сїи братъ мои, и сїи ближнїи мои дщери ієрлимлѧ. Где ѿиде братъ твои добраѧ въ женах камо призрѣ братъ твои, и възыщемъ его с тобою.

Гла, ѕ.

Братъ мои сниде въ ограду его. (и въ мѣста)[1] аромат, паствити въ оградех, и събирати крины. азъ брату моему и братъ мои мнѣ, пасыи въ кринехъ. добраѧ [-][2] и ближнаѧ моѧ ꙗко блговоленїе, красна ꙗко ієрлимъ. оужастъ ꙗко вчинене. обрати очи твои прѧмо мнѣ ꙗко тїи въскрилиста мѧ. власи твои ꙗко стадъ козїихъ иже възыидоша ѿ галаада. зубы твои ꙗко стада пострижены иже взыидоша ѿ купели, вси близньствующїи и бещадныѧ нѣсть в нихъ. ꙗко вервь червлена оустнѣ твои, и бесѣда твоѧ красна ꙗко оброщенїе шипка ꙗблонь твоѧ, кромѣ замолчанаго твоего. ѯ, суть црць, и п, наложницъ, и юнон имже нѣсть числа. єдина есть голубица моѧ, съвръшенаѧ моѧ (-)[3] есть матери еѧ, избрана [-][4] родившеи ю. видѣша ю дщери (сїоскїѧ) и блвиша ю. црцы и наложницы (въсхвалиша)[5] ю. кто сїѧ приникающи ꙗко оутро, добра ꙗко луна, избранна ꙗко слнце, въ оужасти ꙗко вчинена. въ оград орѣховъ сънииде видѣти, (и) въ плоды потока. видѣти аще въсцвѣте виноград, (и) възрастоша ли шипки. тамо дам сесца моѧ тебѣ. Не разумѣ дша моѧ, положи мѧ на колесницы (аминодавли)[6]. Ѡбратисѧ обратисѧ суламитино, обратисѧ (-)[7] и оузримъ въ тебѣ.

Гла. ꙁ.

Кто видитъ оу суламитине приходѧщеи ꙗко лики (полка)[1]. Что красишасѧ стопы твоѧ въ обутїи (твоемъ) дщерѧ [аминодавовы][2]. чины бедру твою

подо́бни оу҆сера́зѧ̑ дѣ́лѡ ру́къ хꙋдо́жника· пꙋпъ
твои ꙗ҆́ко ча́ша и҆́сточена, не требꙋ́ющїѧ чер-
па́нїа· чре́во твое ꙗ҆́ко стог҃ пшени́цы, затворена
въ кри́нахъ. два̑ се́сца твоѧ, ꙗ҆́ко двѣ̑ мла́ды
близни́ца се́рнїи. шї́ѧ твоѧ ꙗ҆́ко сто́лпъ сло-
но́въ. ѻ҆́чи твои ꙗ҆́ко (ѐзеро)[3] въ ѐсево́нѣ, въ вра́-
та̑ дще́ри мно́гїх. но́здри твои ꙗ҆́ко сто́лпъ ли-
ва́нескъ, смотрѧ́и лице дама́скꙋ. глава̀ твоѧ
на тебѣ ꙗ҆́ко карми́лъ (гора), (-)[4] заплете́нїе
главы̀ твоѐѧ ꙗ҆́ко багрѧница црь҃ска, свѧза́на въ
прериста́нїихъ· что оу҆красисѧ, и҆ что ѻ҆сладисѧ
любы въ пи́щахъ твои́хъ· ѐе вели́чество твое
оу҆подоби́сѧ фини́кꙋ, и҆ се́сца твоѧ грезно́мъ (ѐго)·
рекох҃ взы́идꙋ на фини́къ, [и҆][5] оу҆держꙋ высотꙋ
ѐго· И҆ бꙋ́дета се́сца твоѧ (два̑) ꙗ҆́ко грезно́ве ви-
ногра́да, и҆ во́нѧ но́здрїи твои ꙗ҆́ко ꙗ҆́блока. и҆ гор-
та́нь твои ꙗ҆́ко вино бл҃го· Ходѧ́и бра́тъ мои
оу҆ пра́вости, дово́ленъ въ оу҆стнꙋ мое́ю и҆ въ зꙋ-
бѣхъ· а҆зъ бра́тꙋ моемꙋ и҆ къ мнѣ възвраще́-
нїе ѐго· Прїиди бра́те мои, и҆зы́идевѣ на село,
въдвори́вѣсѧ въ селе́хъ· оу҆рани́вѣ въ виногра́-
дѣхъ, видѣвѣ а҆́ще процвѣте виногра́дъ, (и҆)
възрасте ли преспѣѧ́нїе, възрасто́ша ли ши́п-
ки. та́мо да́мъ (тебѣ се́сца моѧ)[6]. мандрагоре
да́ша во́нѧ (ѐго)[7] при две́рехъ на́шихъ. всѧ пло́дове
кра́ѧ но́ваѧ до ве́тхихъ бра́те мои съблюдох҃ ти·

митця. 3 Твій пупок, наче карбова-
на чаша, що не потребує суміші.
Твій живіт, наче сніп пшениці, ото-
чений леліями. 4 Твої дві груді, як
два малюки – близнята сарни. 5
Твоя шия, як слонова вежа. Твої
очі, як озеро в Есевоні, в брамах
дочки численних. Твої ніздрі, як
ливанська вежа, що глядить на ли-
це Дамаску. 6 Твоя голова на тобі,
як гора Кармил, плетінки твоєї го-
лови, наче царська багряниця, зв'я-
зана на перегонах. 7 Як ти прикра-
силася і як ти осолодилася, любове,
в твоїй їжі! 8 Ось твоя велич упо-
дібнилася до пальми і твої груди до
її китиць. 9 Я сказав: Вийду на
пальму і охоплю її висоту! І твої
дві груді будуть, як китиці виногра-
ду, і запах твоїх ніздрів, як яблука,
10 і твоє горло, як добре вино. Хо-
дить він, мій брат, правильно задо-
волений моїми устами і зубами. 11
Я для мого брата. І до мене його
повернення. 12 Ходи, мій брате!
Вийдемо в поле, поселимося в се-
лах. 13 Рано будемо у виноградни-
ках: побачимо чи зацвів виноград і
чи виріс плід, чи *є* гранатові яблу-
ка. Там тобі дам мої груди. 14 Ман-
драгори видали свій запах при на-
ших дверях. Всі овочі добірні, нові
до старих, мій кревний, я для тебе
зберегла.

Гл҃а, и҃·

Кто да́сть ти бра́те мои съсꙋ́ща се́сца
мт҃ре моеѧ· ѻ҆брѣто́хъ тѧ внѣ цѣлꙋю
тѧ. и҆ ктомꙋ не оу҆ничижа́тъ мене. ѻ҆бы-
мꙋ тѧ (и҆) въведꙋ тѧ въ до́мъ мт҃ре
моеѧ, и҆ въ ло́жницꙋ заче́ншїѧ мѧ. (тꙋ мѧ
наоу҆чи́ши), напою тѧ вина̀ съ во́нами стро-
е́наго, (и҆ пи́тїѧ пото́ка моего)[1]· шꙋи́ца ѐго подъ
главою ми, и҆ десни́ца ѐго ѻ҆бы́иметъ мѧ· Клѧ́х
вы дще́ри ѐрлимлѧ в си́лахъ и҆ въ крѣпости
села· Что движете и҆ възвизаете любо́вь до́ндеже
а҆́ще хо́щетъ· Кто сїѧ въсходѧ́щїѧ оу҆бѣлена, (и҆)
оу҆твержа́ема ѻ҆ бра́тѣ ѐѧ· ѿ ѻ҆́блока въста́-
вихъ тѧ, та́мо поболѣ мт҃и твоѧ, та́мо по-
болѣ роже́ньша тѧ· Положи́ша мѧ ꙗ҆́ко печа́ть
на срдцы твоѐмъ, (и҆) ꙗ҆́ко печа́ть на мы́шцы
твое́и. занѐ крѣ́пка ꙗ҆́ко смрть любы, жесто́ка
ꙗ҆́ко а҆дъ за́висть. кри́ла ѐѧ̀ (ꙗ҆́ко ѻ҆́гнь пла́менѧ
оу҆́глїе ѻ҆́гнено)[2], пла́мы ѐѧ̀. вода̀ мно́га не
мо́жетъ оу҆гаси́ти любве, и҆ рѣ́ки не пото́пѧтъ
ѐѧ. а҆́ще да́сть мꙋ́жъ все и҆мѣ́нїе свое въ люб-
ви, оу҆ничиже́нїемъ оу҆ничижа́тъ ѐго· Сестра на́-
ша ма́ла и҆ се́сцꙋ не и҆́матъ. что сътво́римъ
сестрѣ на́шеи въ днь во́ньже а҆́ще гл҃ати бꙋ-
детъ е́и· а҆́ще стѣна ѐсть съгради́мъ на неи

Глава 8

1 Хто дасть тобі, мій брате, що
ссеш груди моєї матері? Я тебе
знайшла ззовні, цілую тебе – і
більше мене не зневажать. 2 Обій-
му тебе і введу тебе до хати моєї
матері і до спальні тієї, що мене
зачала. Там ти мене навчиш. Я тебе
напою вином з вишуканими зела-
ми. І *там* напитки мого потоку. 3
Його лівиця під моєю головою, а йо-
го правиця мене обіймає. 4 Я за-
клинаю вас, єрусалимські дочки, в
силах і в кріпості поля! Чому під-
носите і пробуджуєте любов, поки
не бажає? 5 Хто вона, та, що вихо-
дить вибілена і скріплена її братом?
Від яблуні я тебе підніс, там болі
зазнала твоя матір, там болі зазнала
та, що тебе породила. 6 Поклали
мене як печать на твоєму серці і як
печать на твоєму рамені. Бо любов
сильна, як смерть, завить тверда,
як ад. Її крила, наче полум'яний во-
гонь, її полум'я – вогняне вугілля.
7 Велика вода не зможе згасити
любові, і ріки її не затоплять. Якщо
чоловік дасть ввесь свій маєток в
любові, зневагою його зневажать. 8
Наша сестра мала і грудей немає.
Що зробимо для нашої сестри в
день, в якому лиш буде говорити

до неї? **9** Якщо є стіна, збудуємо на ній срібні башти. Якщо є двері, розпишемо на ній кедрові дошки. **10** Я – мур, і мої груди як башти. Я була в його очах як та, що знаходить мир. **11** У Соломона був виноградник у Веіламоні. І він дав свій виноградник тим, що його стерегли. Чоловік принесе з його плоду тисячу срібняків. **12** Мій виноградник переді мною. Соломонова тисяча і двісті тих, що стережуть його плід. **13** Ти, що сидиш в численних огорожах і другим приділяєш увагу, дай мені почути твій голос. **14** Біжи, мій брате, і уподібнися до сарни або молодого оленя на ароматських горах!

Кінець книги "Пісня пісень".
Має в собі 8 глав.

стрѣхи сребраныя· (-)[3] аще дверь есть напишемъ на ней дъскѹ кедровѹ· азъ стѣна и сесца моя яко (столпъ)[4]. азъ бѣхъ въ очїю его, обрѣтающи миръ· виноградъ бысть (соломонѹ)[5] въ веламонѣ, (и) дасть виноградъ свои стрегѹщимъ (его). мѹжъ принесе въ плодѣ его тысящѹ сребреникъ. виноградъ мои предо мною, тысяща (соломона)[6], и двѣстѣ стрегѹщиⷨ плоⷣ его· Сѣдяи въ оградехъ (многихъ, и) дрѹгїя вънемлющїя, гла твои оуслыши ми· Бѣгаи брате мои и оуподобися сернѣ, или юнцемъ оленѧ на горы ароматскиⷯ·

Конецъ книгъ пѣснеи пѣснамъ.
Имать в себѣ, гла, и·

КНИГА МУДРОСТІ СОЛОМОНА

КНИГА ПРЕМѸДРОСТЬ СОЛОМОНА

Глава 1

іс. 56 **1** *Полюбіть праведність, ви, що
судите землю! Будьте розумні в
мой2. 4 Господі! В доброті і в простоті
пар2. 15 серця Його шукатимете! *__2__ Бо Він
буде знайдений тими, що не випробовують Його, появиться ж тим, що не відмовилися вірити Йому. **3** Бо лукаві думки відлучають від Бога, а випробована сила скартає безумних. **4** Бо в злохитру душу не ввійде мудрість ані не замешкає в тілі
єре. 43 підвладному гріхові. **5** *Бо святий
дух уникне напоумлення обманливого і відніметься від безглуздих думок, і напоумиться від надходячого беззаконня. **6** Бо дух мудрості є любителем людей і не зробить невинним проклятого його устами. Бо його внутрішніх свідком є Бог, і праведним дослідником його серця, і слухачем язика. **7** Бо господній дух заповнив вселенну, і те, що все
єре. 4 вміщає, має голос знання. **8** *Через

Гла а·

Възлюбите* правдѹ сѹдящеи землю. мѹ- ісаїа нѕ
дръствѹите о Гѣ въ благостыни, и въ
простости срца възыщете его. *яко об- в мо д / в пара еі
ращется не искѹшающимъ его, явитъ
же ся не невѣрѹющимъ емѹ. строптивая бо помышленїя отлѹчаютъ от Ба, искѹшена же сила обличитъ безѹмныхъ. яко въ зло хѹдожнѹ дшѹ не внидетъ премѹдрость, ни обитаетъ
в телеси повиннемъ грѣхѹ. *стыи бо дхъ нака- ієрем мг
занїя отбѣжитъ лстива, и отимется от помышленїи безразѹмныхъ, и обличися от находящаго безаконїя. чл҃колюбенъ бо дхъ премѹдрости, и не извинитъ проклятого от оустенъ его. яко (внѹтрьнїи)[2] его свѣдѣтель (есть) Бъ, и срцѹ его изыскатель истиненъ, и языка слышатель. яко дхъ Гнь исполни вселеннѹю, и съдръжащаго вся разѹма имать
гла· *Сего ради вѣщавшаго безаконная не мо- ієрем д

жетъ ѹтаити, и ни мимоидетъ его ѡбли-
чающїи сѹдъ. въ разволенїй бо нечестивыхъ
истязанїе бѹдетъ, словесъ же его слышанїе
къ г҃ѹ прїидѣ, въ ѡбличенїе беззаконїи его. яко
ѹхо ревнїя слышитъ вся, и горко ропотанїе
не крыется. хранитеся ѹбо ѿ ропотанїя не-
полезна, и ѿ ѡболганїя щадите языкъ, яко
вѣщанїе тайно тще не идѣ. ѹста же лжѹ-
в мо д щихъ ѹбиваетъ дѹшю· *Не вожделѣите смр-
ти въ блѹженїи живота вашего, не извле-
ез ки кайте погибели дѣлы рѹкъ вашихъ· *Яко бг҃ъ
смр҃ти не сътвори, ни веселится ѡ погибели
живыхъ. създа бо въ еже быти вся. и спсе-
ны народы мирѹ. (ни бо)[3] есть в нихъ вра-
чеванїя истребленїю, ниже адѹ црт҃вїе на зем-
ли. правда бо безсмр҃тна є҃, неправда же смр҃ти
снабдѣнїе. нечестивїи же рѹкама и словесы
призваша ю, дрѹгиню (вьмѣниша ю. себѣ бы-
ти попо҃знѹшася)[4], и сѹпрѹжество положиша к
ней, яко достойни сѹть ѡноя части быти·

Гл҃а, в҃·

Рекоша бо в себѣ помышляющїи непра-
вѣне. ма҃ есть и с нѹждею животъ
нашъ, и нѣсть исцѣленїя в концы чл҃-
честѣ, и нѣсть познанъ раздрѣшеныи
ѿ ада. яко ни ѿ чегоже рожени есмы, и по
сихъ бѹдемъ яко не быхомъ. яко дымъ ды-
ханїе въ ноздрехъ нашй, и слово яко искра въ
воздвигненїе ср҃ца нашего. еиже ѹгасши пепелъ
бѹдѣ тѣло [наше][1], и дх҃ъ разлїется яко
мякокъ возд҃ѹ· І имя наше въ забвенїе прї-
емлется во время, и никтоже помянетъ
дѣлъ нашй· И преидѣ живо҃ нашъ яко стопы
ѡблака, и яко мгла разрѣшися иже погонена є҃
ѿ лѹчъ слнчны҃ и теплотою его ѡтягчив-
а пара ид шися· *(время наше есть [яко][2] стѣнь прохо-
да)[3], и нѣсть ѡбращенїя конца нашего. яко
ісаїа нѕ а кри еі запечатанъ есть и никто [ѡбратится][4]· *прї-
идѣте ѹбо и поживѣ въ сѹщи҃ блгй, (-)[5] ѹ-
блажимся зданїем яко юность скоре. вина дра-
жайшаго и мира (воина) исполънися, и да не
проидѣ (дасъ)[6] цвѣтъ (времени)[7]. вінчаѣ насъ (ро-
жами)[8] преже неже ѹвянѹ, ни едїн [ѹ насъ][9]
(лѹчъ бѹдѣ, иже не проидѣ)[10] блѹженїа нашего.
(никто васъ ѿлѹченъ бѹдѣ блѹженїа наше
вездѣ ѡставй)[11] совѣтника веселїя, яко сїя
(есть) часть наша и (се есть жребїи)[12] [наш][13].
насилїе сътворй ѹбогѹ праведнѹ, (и) не поща-
димъ вдовицы, ниже старца почте҃ сѣдинъ
многолѣтны҃. да бѹдѣ же намъ крѣпость за-
конъ правдѣ, не крѣпкое бо неключимо ѡбря-

це, хто говорить неправедне, не зможе затаїти, і ані не мине його караючий суд. **9** Бо допит безбожних буде у випробуваннях, слів же його звук до Господа прийде на оскарження його беззаконь. **10** Бо вухо ревнивості слухає все, і гірке бурмотання не сховається. **11** Отже, стережіться некорисного бурмотання, і від обмови щадіть язик. Бо потайки вимовлене марно не піде, уста ж тих, що говорять неправу
вбивають душу. **12** *Не ревнуйте мой2. 4
смерті в блуді вашого життя, ані не витягайте погибелі ділами ваших
рук. **13** *Бо Бог не зробив смерть ані єз. 18
не веселиться погибіллю живих. **14** Бо Він створив все для буття. І спасенні роди світу, бо в них немає ані ліку погибелі, ані адових царств на землі. **15** Бо праведність є безсмертна, неправедність же – смерті здобуток.**16** Безбожні ж руками і словами її прикликали, товаришкою вважали вони її собі. Вони посковзнулися і з нею завіт вони поклали, бо гідні вони є тієї частки.

Глава 2

1 Адже в собі сказали ті, що мислять неправедне: Наше життя є малим і з бідою; і немає оздоровлення в кінці людини, і не є до пізнання той, що звільнений з аду. **2** Бо ані від чого ми не є народжені, і після цього будемо такими, як ми не були. Бо дим дихання в наших нізрях і слово, наче іскра в порусі нашого серця. **3** Як вона згасне, наше тіло стане попелом і дух розіллється як порожнє повітря. **4** І наше ім'я піде в забуття в часі, і ніхто не згадає наші діла. І наше життя мине, як стопи хмари, і розійдеться, як мряка, яка є гнана променями сонця і тяжкою стала від його
тепла. **5** *Наш час є, наче тінь про- пар1. 29
ходу, і немає повороту нашому кінцю, бо запечатаним є, і ніхто не поверне. **6** *Отже, ходіть і поживемо в іс. 56 кор1. 15
існуючих добрах, насолодимося творінням, бо молодість швидко *мине*. **7** Наситімся дорогоцінним вином і миром вояка. І хай не мине нас цвіт часу. **8** Уквітчаймо себе рожами раніше, ніж зів'януть. **9** Кращим не буде ні один з нас, який не перейде нашої розпусти. Ніхто з вас *не* буде відлучений від нашої розпусти. Всюди оставмо радника радості, бо це є наша частка і це є наш жереб. **10** Вчинім насильство над бідним праведним, і не пощадім вдовиці ані не пошануймо довголітню сивину старця. **11** Хай же наша сила буде законом праведності, бо несильне викажеться непотрібним. **12** Зловім праведного обманою, бо він є нам не-

потрібний, і противиться нашим ді-
лам, і докоряє нам гріхами закону, і
нам ганьбить гріхи нашого вихо-
мат. 27 вання; **13** *звіщає, що він має боже
знання, і себе називає божим си-
ів. ном. **14** І *він нам став на картання
іс. 53 задумів, *тяжким є нам також на
вид. **15** Бо його життя не є подіб-
ним до інших і його стежки змі-
нені. **16** Ми йому вважаємося за
кпини, і він держиться осторонь від
наших доріг, наче від нечистот, і
блаженним називає останнє правед-
них, і хвалиться, що за батька має
собі Бога. **17** Адже погляньмо, чи
його слова правдиві, і випробуймо
пс. 21 мат. 27 те, що в його відході. **18** *Бо якщо
праведний є божим сином, Він його
прийме і визволить його з рук про-
тивників. **19** Випробуймо його кри-
вдою і мукою, щоб ми взнали його
славу і розсудили між його злобою.
20 Засудім його на ганебну смерть,
буде бо йому розгляд від його слів.
21 Це вони задумали і обманулися,
бо їх засліпила їхня злоба. **22** І вони
не пізнали божих таємниць ані не
поклали надію на винагороду пра-
мой1. 1 і 10 ведності, ані не судили про честь
сир. 17 непорочних душ. **23** *Бо Бог ство-
рив людину на нетлінність і зробив
мой1. 3 її на образ своєї подоби. **24** *З за-
вісті ж диявола смерть прийшла на
світ. Випробовують же його ті, що
є з частки того.

щетсѧ. оуловимъ лестїю праведнаго, ꙗкоже не-
ключимъ (есть намъ)[14], и противѧсѧ дѣломъ
нашимъ, и поноситъ намъ грѣхы закона, і из-
носитъ на насъ грѣхи (приобщенїа)[15] нашего.
*възвѣщаетъ себе разумъ (бжїи имѣти)[16], и ма із
сна [бжїа][17] себе именуетъ· [и][18] *бысть намъ їоа з
на обличенїе помышленїи [-][19]. *тяжекъ есть ісаїа нг
намъ такоже къ видѣнїю, ꙗко неподобно е
инѣ житїе его, и пременени суть стези его· въ
поруганїе вмѣнихомсѧ ему и въздръжитсѧ ѿ
путїи нашихъ ꙗко ѿ нечистотъ· [и][20]
блажитъ послѣднаа праведны, и славитсѧ ѿца
[имѣти][21] (себѣ) бга. видимъ (бо) аще словеса
его истинна [суть][22], і искуси иже въ исхо-
женїю его· *аще бо есть истинныи снъ бжїи псло ка ма із
въсприимѣ его, і избавитъ его ѿ рукъ про-
тивѧщихсѧ. досажденїемъ и мукою испытаемъ
его, да оувѣмы что ъ его, и осудимъ межу злобою
его. смртїю поносною осудимъ его, будетъ бо
ему расмотренїе ѿ словесъ его· Сїа помыслиша
и съблазнишасѧ, ослѣпи бо и злоба ихъ. и не
оувѣдѣша таинъ бжїихъ, ниже мзды оупова-
ша преподобїа, ниже судиша чести дшамъ не- а мо а н і
порочныхъ· *ꙗко бгъ създа чловѣка в нетлѣнїе, и сира зі
во образъ подобїа своего сътвори его· *Завистїю а мо г
же дїаволею смрть вниде въ миръ, искушаютъ
же его иже оного части суть·

Глава 3

мой5. 33 **1** *Душі праведних в божій руці.
ниж. 5 До них не доторкнеться мука. **2** *В
очах безумних вважалося, що вони
померли. Їхній відхід важався злом,
3 і від нападу знищенням. Вони ж є
в мирі. **4** Бо хоч і перед людським
лицем одержать муку, їхня надія
сповнена безсмертя. **5** Трохи скар-
тані були вони і велике одержать.
мой5. 2 *Бо Бог їх випробував і знайшов їх
сир. 2 гідними Себе. **6** *І як золото в гор-
нилі, Він їх випробував і їх прий-
дан. 16 няв, як жертву цілопалення. **7** *І в
мат. 13 часі їхнього відвідання засяють, як
мат. 19 іскри по стеблах побіжать. **8** *Вони
кор1. 6 судитимуть народи і пануватимуть
народами. І в них зацарює Господь
на віки. **9** І ті, що на нього наді-
ються, зрозуміють правду, і вірні в
любові залишаться при ньому. Бо
ласка і милосердя в його преподоб-
них і відвідини в його вибранцях.
10 Безбожні ж, як задумали, одер-
жать безчестя, ті, що погордили
праведним і відступили від Госпо-
да. **11** Бо хто гордує мудрістю і на-
поумленням, є нечесним. І їхня на-
дія марна, і труди безплідні, їхні
діла є без вартості, **12** їхні жінки

Глава, г·

Праведныхъ* [-][1] дша в руцѣ бжїи (-)[2] не е мо мг
прикоснетсѧ ихъ мука. *непщевани бы- ни е
ша въ очїю безумныхъ оумрѣти, [-][3]
вмѣнисѧ злоба исходъ ихъ· и ѿ (-)[4] на-
шествїа сокрушенїе. они же суть въ мирѣ,
ибо пред лицемъ члчскимъ аще (и) муку прїимутъ,
оупованїа ихъ безсмртїа исполнь· (-)[5] вмалѣ
наказани быша (и) великаа въсприимут. *ꙗко бгъ е мо и
искуси ихъ, и обрѣте их достоины себѣ. *(и) ꙗко сира в
злато въ горнилѣ искуси ихъ, и ꙗко всеплодну
жрътву прїатъ ихъ. *и въ времѧ посѣ- дани ві ма гі
щенїа ихъ въсїаютъ, [-][6] ꙗко искры по сте-
блїю потекутъ· *Судѧтъ ꙗзыкомъ и обладаютъ ма ді а кри в
люди, и воцрится в нихъ гь въ вѣки· [и][7] на-
дѣющїисѧ нань разумѣютъ истинну, и вѣрнїи
въ любви пребудутъ ему· Ꙗко блгть и ми-
лость въ прпбныхъ его, и посѣщенїе во избран-
ныхъ его· Нечестивїи же ꙗко помыслиша прїи-
мутъ безчестїе, иже нерадиша праведнаго, и
ѿ гда ѿступиша· Премудрость бо и наказанїе оу-
ничижаѧи нечестенъ (есть), и праздно оупованїе
ихъ и труды безплодна, [-][8] неключима (есть)
дѣла ихъ· Жены ихъ нечювствены (суть), и

Ісаїа нд, лꙋ кг, гала д

лꙋка́вы ча́да и҆́хъ, прокля́то рожде́нїе и҆́хъ. *Ꙗ҆́кѡ бл҃-
же́на (є҆́сть) непло́ды неѡ҆скверне́наѧ, ꙗ҆́же не поз-
на̀ ло́жа на грѣ́хъ. (и҆́мать)[9] пло́дъ въ посѣще́нїи
дꙋ́шъ. И҆ є҆вню́хъ и҆́же не содѣ́ла в рꙋ́кꙋ (своє́ю)
беззако́нїѧ, ни҆ помы́сливый на Гд҇а лꙋка́ваѧ.
да́стьсѧ бо є҆мꙋ̀ вѣ́ры бл҃года́ть и҆збра́нна, и҆ жре́-
бїй въ хра́мѣ [бж҃їи][10] ᲂу҆го́днѣйшїй. Бл҃ги́хъ бо
трꙋдо́въ пло́дъ сла́венъ, і҆ и҆́же не ѿпа́детъ ко́реньѧ
премꙋ́дрости. Ча̑да же прелюбодѣ́евъ не соверше́-
на бꙋ́дꙋтъ, и҆ ѿ законопрестꙋ́пнагѡ ло́жа сѣ́мѧ
и҆счезне́тъ. А҆́ще бо долгожи́вотни бꙋ́дꙋтъ ниво-
что́же вмѣ́нѧтсѧ, и҆ въ безче́стїи послѣ́д-
нѧѧ ста́рость и҆́хъ, а҆́ще же ско́рѡ сконча́сѧ не и҆-
мѣ́ютъ ᲂу҆пова́нїѧ, ни҆ во̀ дни позна́нїѧ ѿ ба́с-
ней. ꙗ҆зы́ка (-)[11] непра́веднаго лю́та сꙋ́ть сконча̑нїѧ.

Глава̀ д҃.

Лꙋ́чши безча́дство съ бл҃гоче́стїемъ, без-
сме́ртїе бо є҆́сть въ па́мѧти є҆ѧ̀, ꙗ҆́кѡ и҆ пре́дъ
бг҃омъ позна́етсѧ и҆ пре́дъ чл҃ки. сꙋ́щїи бо
воспомина́ютъ ю҆̀ и люблѧ́тъ ѿше́д-
шꙋю и҆ въ вѣ́цѣ вѣ́нценосно чти́тсѧ. (и҆)
нескве́рныхъ подви́жникъ тща́нїе ѡ҆долева́ющи.
многопло́дна [-][1] нечести́выхъ мно́жества не-
ключи́ма бꙋ́дꙋтъ, и҆ ѿ прелюбодѣѧ́нїи насажде́н-
ное не да́стъ коре́нїѧ глꙋбинꙋ̀, ни́же крѣ́пкѡ сто-
ѧ́нїе сотвори́тъ. А҆́ще ᲂу҆бо и҆ вѣ́тви на вре́мѧ
процвѣ́тꙋтъ, не на крѣ́пкагѡ возше́дшагѡ ѿ вѣ́-
трꙋ поколеблѧ́тсѧ, и҆ ѿ ѕѣлны́хъ вѣ́тръ и҆ско-
рени́тсѧ. [и҆][2] сокрꙋша́тсѧ вѣ́тви несконча́ни, и҆
пло́дъ и҆́хъ неключи́мъ ѡ҆ско́менъ во ѧ҆́дь и҆ ниво что́
потре́бенъ. Ѿ беззако́нныхъ бо со́нїи ча́да рожде́наѧ,
свидѣ́тели сꙋ́ть лꙋка́вствїѧ на роди́тели (бо)[3]
и҆спыта́нїѧ и҆́хъ. Пра́ведник же а҆́ще пости́г-
нетъ сконча́тисѧ въ поко́и бꙋ́детъ. Ста́рость бо
че́стна не многолѣ́тна, ни́же число̀ лѣ́тъ и҆зоч-
те́но. Сѣди́на же є҆́сть мꙋ́дрость чл҃кѡмъ, и҆
во́зрастъ ста́рости жи́тїе непоро́чно. *Бл҃гоᲂу҆гож-
де́нъ бг҃ꙋ бы́сть (и҆) возлюби́сѧ, и҆ живы́й межꙋ̀
грѣ́шными преложи́сѧ, восхище́нъ бы́сть да не
зло́ба и҆змѣни́тъ ра́зꙋма є҆гѡ̀, и҆лѝ ле́сть прельс-
ти́тъ дꙋ́шꙋ є҆гѡ̀. Рачені́а бо ѕла́ѧ ѡ҆мрача́етъ
бл҃гаѧ, и҆ жела́нїе по́хоти и҆змѣнѧ́етъ ᲂу҆́мъ
незло́бивъ. сконча́всѧ въ ма́лѣ и҆спо́лни лѣ́та
долга̑, ᲂу҆го́дна бо бѣ̀ гв҃и дꙋша̀ є҆гѡ̀. тѣ́мже по-
тща́сѧ ѿ среды̀ лꙋка́вствїѧ. лю́дїе же ви́дѣв-
ше и҆ не ра́зꙋмѣвше, ни положи́ша въ по́мыслѣ
тако́вое, ꙗ҆́кѡ бл҃года́ть и҆ млт҃ь въ [прпⷣбныхъ є҆гѡ̀,
и҆ посѣще́нїе въ и҆збра́нныхъ є҆гѡ̀][4]. ѡ҆сꙋди́тъ же
пра́ведникъ ᲂу҆мира́ѧй живы́хъ нечести́выхъ, и҆
ю҆́ность сконча́ющаѧсѧ ско́рѡ долголѣ́тней ста́-

а мо е, сира мд, євре аі

безумні, і їхні діти погані, їх рід про- іс. 54
клятий. **13** *Бо блаженна є неплідна, лук. 23
неопоганена, яка не знала ліжка на гал. 4
гріх, вона має плід у відвідинах
душ. **14** І скопець, що не вчинив у
своїх руках беззаконня ані не заду-
мав зла проти Господа. Адже дасть-
ся йому вибрана ласка віри і дуже
милий жереб в божому храмі. **15** Бо
плід добрих трудів славний і того,
хто не відпаде від кореня мудрості.
16 Діти ж перелюбників не будуть
досконалими, і насіння беззаконно-
го ложа пропаде. **17** Бо, якщо довго
будуть жити, вважатимуться за ні-
що, і вкінці їхня старість без по-
шани, **18** якщо ж швидко скінчать-
ся, не мають надії ані в дні пізнан-
ня через байки. **19** Кінець непра-
ведного роду є поганий.

Глава 4

1 Краща бездітність з чеснотли-
вістю, бо безсмертність є в її па-
м'яті, бо і в Бога пізнається і перед
людьми. **2** Бо ті, що існують, зга-
дують її і люблять ту, що відійшла і
в віках вінценосною славиться, і як
та, що борців змагання здолала. **3**
Многоплідні множества безбожних
будуть непотрібні. І насаджене з
перелюбу не дасть коріння вглиби-
ну ані не стоятиме міцно. **4** Отже,
якщо й галузки на час зацвітуть, не
за нападом сильного, від вітру буде
розхитаний і сильними вітрами ви-
кориниться. **5** І зломлені будуть не-
завершені галузки, і плід їхній – не-
придатний, неспілий для їжі і до ні-
чого непридатний. **6** Бо діти, наро-
джені від беззаконних снів, є свід-
ками зла супроти батьків в їхньому
допиті. **7** Праведник же, коли прий-
де до закінчення, буде в спокою. **8**
Бо шляхетна старість недовголітня
ані не вимірюється числом років. **9**
Сивина ж є розумність людям, і
ріст старості – несплямлене життя. мойї. 5
10 *Він став милий Богові і став у- сир. 44
любленим. І живучи між грішними єре. 11
він переставився. **11** Він був схоп-
лений, щоб зло не змінило його ро-
зум чи обмана підманула його ду-
шу. **12** Бо любов поганого затем-
нює добро, і пожадання похоті мі-
няє незлобний ум. **13** Удосконалив-
шись в короткому *часі,* він випов-
нив довгі літа. **14** Бо його душа бу-
ла вгодна Господеві, через це він
поспішив з-посеред зла. Народи ж,
побачивши і незрозумівши, ані не
поклали вони в умі таке, **15** що лас-
ка і милосердя в його преподобних
і відвідини в його вибраних. **16** А
праведний, вмираючи, судитиме
живих безбожних. І удосконалена

молодість швидша довголітньої ста-
рості безбожного. **17** Бо побачать
кінець мудрого – і не зрозуміють,
що враджено про нього і на що йо-
го Господь вберіг. **18** Побачать і
погордять ним – їх же Господь
висміє. **19** І після цього будуть на
падіння без честі і на засоромлення
між мертвими навіки. Бо Він скине
їх дурних, надутих, і сколихне їх
від основ, і до кінця пропадуть. І
будуть в болі, і їхня пам'ять загине.
20 Прийдуть до роздумування над
своїми гріхами, і їх оскаржать із-за
їхнього беззаконня.

Глава 5

1 Тоді праведник стане у великій
сміливості перед лицем тих, що йо-
го гнобили і за ніщо вважали його
труди. **2** Бачачи, засмутяться від
тяжкого страху і жахнуться прес-
лавним спасінням. **3** І скажуть в со-
бі, каючись і стогнучи через тісно-
ту упадку: **4** Цей був той, якого ми
колись мали за посміховисько і за
притчу погорди. Безумні ми, його
життя ми вважали безумністю і
його кінець безчестям. **5** Як, він за-
числений до божих синів і між
святими є його жереб? **6** Отже, ми
заблукали з праведної дороги. І
світло праведності нас не освітило,
і сонце нам не засяяло. **7** Ми напов-
нилися беззаконням в стежках по-
гибелі і ходили в непрохідних пус-
тинях. Доріг же господніх ми не
впізнали. **8** Чим корисною була для
нас гордість? Або багатство з вели-
чанням, що воно нам віддало? **9**
Все те минуло як тінь і як вість, що
пробігає, **10** і як корабель, що про-
ходить хвилі води, що немає як
знайти сліду проходу ані стежок
його дороги в хвилях. **11** Чи як
птах, коли пролітає крізь повітря.
Не знаходиться ніякий знак його
дороги. Рану ж роз'ятрює бите, і
легкий вітер, силою розділяючи
шлях повітря, *проходить*, порухом
крил він пролітає. І після цього в
ньому не знайдено ніякого знака
проходу. **12** Чи як стріла, випущена
до наміреної цілі, і розрізане повіт-
ря зразу до себе самого сходиться
так, що і не бачиться його проходу.
13 Так само і ми, народившись тра-
тимо силу і чесноти ж, ніякий знак
не можемо показати. А в нашій
злобі будемо вигублені. **14** Бо і
надія безбожних як порох, несений
вітром, і буде рознесена бурею, як
м'ягка піна, і розноситься як дим
вітром, і перейшов як пам'ять про-
ходу одного дня. **15** Праведні ж на-
віки живуть. І в Господі їхня вина-

рости неправеднаго. Оузрять бо конець премуд-
раго, и не разумѣють что въсхотѣ о немъ,
и въ что оумали єго Гь. оузрять и оуничи-
жать [єго][5], имже Гь посмѣєтся. и будуть
посемъ въ паденїє безъчестно, и въ срамоту
въ мрътвыхъ въ вѣ. Яко поврьжеть ихъ бу-
ихъ надменыхъ, и поколѣблеть ихъ ѿ осно-
ванїя, и до послѣди изчезнуть. И будуть
въ болѣзни, и память ихъ погибнеть. прї-
идуть въ помышленїє грѣхъ своихъ (-)[6], и
(обличат)[7] ихъ противу безаконїи ихъ.

Гла, є.

Тогда станеть въ дръзновенїи велицѣ
праведникъ пре лице стужающїи єго, и
лишающїи трудовъ єго. видащїи сму-
тятся страхомъ тяжкомъ, и оужас-
нутся о преславномъ спсенїю. [и][1] рекуть въ
себѣ кающеся, и тѣсноты ради маянїя [сте-
нающе][2]. сей бѣ єгоже имѣхомъ нѣкогда въ
посмѣхъ, и въ притчу поношенїя. безумнїи
животъ єго въмѣнихомъ неистово и конець єго
безчестенъ. како въмѣнися въ снехъ бжїи, и
въ стыхъ жребїи єго єсть. Оубо заблудихомъ ѿ
пути истиннаго, и правды свѣтъ не облиста
на. и слнце не възсїя намъ, безаконїя испль-
нихомся въ [стезяхъ][3] и погибели. и ходихо
въ пустыни непроходимыя, пути же Гня не
оувѣдѣхомъ. что ползова намъ гордыня, [или][4]
богатство съ величанїємъ что въздасть намъ.
преидоша [вся она][5] яко сѣнь и яко вѣсть
претѣкающїя. [і][6] яко корабль преходяи волны
водамъ, єгоже проходу нѣсть стопы обрѣсти,
ни путь стезеи єго въ волна. или яко птица
прелѣтающая по аеру, (єяже) ни єдино обрѣте-
ся знаменїє пути. язву же смущаяи бїєное,
(легкїи вѣтръ)[7] и сѣкущи нужею [путь аера][8].
движенїємъ кры прелѣтаєть, и посемъ ни єді-
но [знаменїє обрѣтеся][9] проходу в не. Или яко
стрѣла испущена на намѣреное мѣсто, (и) раз-
дѣленыи аеръ внезапу въ себѣ самомъ заключен
єсть, яко да (и) не видѣтися проходу єго. Та-
ко и мы рождени оскудѣває и чти оубо ни єді-
наго знаменїя можемъ показати, въ ѕлобѣ же
нашеи скончимся. Ибо оупованїє нечестивыхъ
(яко прахъ ѿ вѣтра поємлется)[10]. и яко пѣ-
на (мякка ѿ буря растръгнется)[11], и яко
дымъ ѿ вѣтра разливаєся, и яко память
прихода єдиного дне преиде. Праведници же въ
вѣки живуть. и въ Гѣ мзда ихъ, и помыш-
ленїє ихъ пре вышнимъ. Сего ради прїимуть

црствїе красоты̀, и҆ дїадиму доброты̀ ѿ рукѝ гнѧ. Ꙗ҆́ко десни́цею покрыє́тъ и҆̀хъ, и҆ мы́шцею защи́титъ и҆̀хъ. (И) прїиметъ ѻ҆ру́жїе ре́вности є҆го, и въѻ҆ру́жено сътворитъ създа́нїе на мще́нїе врагомъ. (и҆) ѻ҆блечє́тъ въ бро́нѧ пра́вды, и҆ ѻ҆бложитъ шле́мъ суда и҆́стинна. Прїиметъ щи́тъ непобори́мъ прпбїа, пооїстритъ же напра́сенъ гнѣвъ въ ѻ҆ру́жїе, (и҆) побо́ретъ (-)[12] с нимъ ми́ръ на безумныа. [И҆][13] по́идутъ пра́волучне стрѣлы млнїа, и҆ ꙗ҆́ко ѿ бл҃гокружна лука ѻ҆́блачна на намѣрїе перутъ. И҆ ѿ каменоме́тныѧ ꙗ҆́рости и҆сполнъ падутъ гра́ды, (и҆) възнегодуетъ на нихъ вода̀ морьска́ѧ, рѣ́ки же потекутъ жесточае. противу тѣхъ ста́нетъ дхъ си́лы, и҆ ꙗ҆́ко бурѧ раздѣлитъ ихъ. и҆ ѻ҆пустоши́тъ всю̀ зе́млю безаконїѧ, и҆ ѕло́ба превратитъ пртолъ си́лныхъ.

городa. І їхній розум перед Всевишнім. **16** Через це вони одержать царство краси і вінець красоти з господньої руки. Бо Він їх покриє правицею і раменом оборонить їх. **17** І Він візьме зброю своїх ревнощів і озброєним зробить творіння на помсту ворогів. **18** І зодягне броню праведності, і накладе шолом праведного суду. **19** Візьме непоборимий щит преподобності, **20** вигострить же наглий гнів, як зброю. І з ним же воюватиме світ проти безумних. **21** І підуть добре націлені стріли блискавиць, і полетять до цілі, наче від добре натягнутого лука хмар. **22** І від каменометного гніву впаде повний град, і бурлитиме проти них морська вода, ріки ж рвучко потечуть. **23** Проти них стане дух сили і їх розділить як буря, і опустошить всю землю беззаконня. І злоба переверне престоли сильних.

Гла, ѕ҃.

С лы́шите [бо][1] црїе и҆ разумѣ́йте, (и҆) наоучи́тесѧ судїѧ концемъ землѝ. внуши́те съдержа́щїи мно́жества, и҆ горда́щеисѧ ѻ҆ наро́дѣхъ ꙗ҆зы́къ. *Ꙗ҆́ко дана є҆́сть ѿ Га держа́ва ва́мъ, и҆ си́ла ѿ вы́шнѧго. И҆́же и҆ста́жетъ [дѣ́ла ва́ша][2], и҆ помышле́нїѧ и҆спыта́етъ. ꙗ҆́ко слу́зи сущє црства є҆го не суди́сте пра́во, ни съхрани́сте зако́на, ниже по во́ли бжїеи ходи́сте. (Съкрушенїе ско́ро)[3] ꙗ҆ви́сѧ ва́мъ, ꙗ҆́ко су́дъ жесточа́ишїи на тѣхъ въ находѧ́щихъ быва́етъ. Ꙋ҆ма́ла бо пода́етсѧ млть, си́лнїи же си́лне и҆ста́жутсѧ. Не лиша́етъ бо сѧ лица всѣхъ влка. ниже оусрами́тсѧ вельмо́жи. *ꙗ҆́ко ма́ла и҆ вели́ка се́и сътвори, подо́бне же проразумѣва́етъ ѻ҆ всѣхъ. держа́вным же крѣпко совѣ́сть и҆спыта́нїе. К ва́мъ бо ѡ҆ мучи́тели словеса моѧ, да наоучи́тесѧ премудрости и҆ не паде́те. И҆бо съхранѧ́щеи прпбне прпбнаѧ преоуподоба́тсѧ. І и҆́же наоуча́ютъ сїа ѻ҆бра́щутъ ѿвѣтъ. въжделѣ́йте оубо слове́съ мои́хъ, възлюби́те и҆ накажи́тесѧ. Свѣтла и҆ неоувѧда́ема є҆сть премудрость, и҆ възмо́жна ви́дитсѧ ѿ любѧ́щихъ ю҆̀, и҆ ѻ҆бра́щетсѧ ѿ и҆щущихъ ю҆̀. достиза́етъ жела́ющихъ пре́видѣти. Оураниивыи к не́и не оутрудисѧ, претека́ѧ бо (-)[4] пре врата его. є҆́же бо помы́слити ѻ҆ не́и чювство [є҆сть][5] съверше́ное, и҆ бдѧ́и є҆ѧ̀ ра́ди въ ско́ре безъ печа́ли бу́детъ. ꙗ҆́ко досто́иныхъ є҆ѧ̀ сїѧ ѻ҆бхо́дитъ и҆́щущи, и҆ на стезѧ́хъ пока́жетсѧ и҆́мъ блгтнѣ. и҆ въ все́мъ провидѣ́нїи претече́тъ и҆́мъ. нача́ло бо є҆ѧ̀ и҆стиннѣ́йше (є҆сть) наказа́нїѧ вожелѣ́нїе. прилежа́нїе же наказа́нїѧ любы, (и҆ лю́битъ)[6] же

крн҃ г҃і
а҃ пе́р і
ти҃ г҃
сира҃ ѕі

є҃ мѡ і҃
в҃ пара҃ кд
іѡвъ лд
сира҃ ле
крн҃ в҃
гала҃ в҃
єфе҃ ѕ҃
кола҃ г҃
дѣа҃ і҃
а҃ пе́р а҃

Глава 6

1 Адже, царі, послухайте і зрозумійте, і навчіться судді кінців землі. **2** Послухайте ви, що володієте множествами і що гордитеся юрбами народів. **3** *Бо дана є від Господа вам влада і сила від Всевишнього, який досліджуватиме ваші діла, і дослідить роздуми. **4** Бо, будучи слугами його царства, ви правильно не судили ані не зберегли закон, ані ви не ходили за божою волею. **5** Вам швидко з’явиться розбиття, бо суд дуже страшний на тих буває в наступаючих. **6** Адже мале дається милосердя, сильні ж сильно будуть допитані. **7** Бо не відвернеться задля лиця всіх Владика ані не засоромиться вельможі. *Бо малого і великого Він створив, подібно ж наперед знає про все, **8** а владним вміє покласти сильний допит. **9** Бо до вас, о тирани, мої слова! Щоб ви навчилися мудрості і не впали. **10** Бо ті, що преподобне бережуть, будуть уподібнені до преподобних, і ті, що це навчають, знайдуть відповідь. **11** Отже, забажайте моїх слів, полюбіть і напоумтеся! **12** Мудрість ясна і нев’януча, і спосібною бачиться в тих, що її люблять, і буде знайдена тими, що її шукають. **13** Вона осягає тих, що бажають навчитися. **14** Хто вранці встає, задля неї не змучиться. Бо вона наперед прибігає перед його двері. **15** Адже роздумувати про неї – досконале почуття. І хто чуває задля неї, швидко буде без клопоту. **16** Бо вона обходить шукаючи її гідних, і на стежках їм з ласкою покажеться, і в усякім передбаченні їх випере-

рим. 13
пет1. 10
тит. 3
сир.

мой5. 10
пар2. 29
йов. 34
сир. 35
рим. 2
гал. 2
еф. 6
кол. 3
дія. 10
пет1. 1

дить. 17 Бо її початок – дуже правди-
ве бажання напоумлення. Дбання ж
напоумлення – любов. 18 І любить
зберігання її закону, зберігання ж
закону – повнота нетління. 19 Нет-
ління ж наближає до Бога. 20 Адже
лук. 17 бажання мудрості приводить до віч-
црс2. 14 ного царства. 21 *Якщо, отже, насо-
црс3. 3 лоджуєтеся престолами і скипетрами,
о тирани народів, почитайте муд-
рість, щоб ви навіки царювали! 22
Що ж є мудрість і як повстала, спові-
щу. І не скрию від вас таємниць, але
досліджу від початку народження і
покладу на світло її пізнання. І не
переступлю правду 23 ані не піду, та-
ючи від заздрості, бо цей не буде спі-
льником мудрості. 24 Множество ж
мудрих – спасіння світу. І мудрий
цар є скріпленням народу. 25 Задля
цього прийміть напоумлення за мої-
ми словами. І вам буде на користь.

Глава 7

1 Бо і я є смертним чоловіком, по-
дібним до всіх, і народжений від то-
йов. 1 го, що родить раніше створеного. *І в
материному лоні я одержав тіло, 2 в
десятьох місяцях я набрав товстості в
крові від чоловічого насіння. Не з на-
солодою чи сном зійшов я. 3 І я, на-
родившись, вдихнув спільне повітря,
і я впав на землю з природи подібну,
і я, плачучи, видав перший голос, по-
дібний до всіх. 4 І в пеленках я був
вигодований і з великим дбанням. 5
йов. 1 Бо ніякий цар не мав інший початок
тим1. 6 народження, 6 *адже всім є один вхід
йов. 1 в життя і подібний же вихід. 7 *Через
тим1. 6 це я помолився – і мені була дана му-
дрість, і я закликав – і на мене
прийшов дух мудрості. 8 І я її вважав
за кращу від скипетрів і престолів, і
багатство я вважав за ніщо в порів-
йов. 2 нанні з нею. 9 *Ані не уподібнив я її
при. 8 до дорогоцінного каменя, бо всяке
золото перед її видом є трохи піску і
срібло перед нею вважатиметься за
кал. 10 Я її полюбив понад здоров'я і
красу і *ще* більше вирішив її мати за
світло, бо її слово є незасинаючим.
црс3. 3 11 *Все ж добро прийшло до мене
разом з нею, і незлічиме багатство її
рукою. 12 І вона розвеселилася усім,
бо їхньою вважається мудрість. І я ж
її не бачив в народженні їхньому. 13
Я без обмани навчився, без заздрості
подаю і не скрию її багатство. 14 Бо
безмежним є скарб для людей, якого
добрі послали до Бога на дружбу, і
задля напоумлення поставлені дара-
ми. 15 Мені ж Бог дасть говорити
суди і роздумувати гідне тим, що
поступають. Бо Той є провідником
мудрості і правителем мудрих. 16
Адже в його руках і ми, і наші слова,

хранéнїе (закóна)[7] є҆ѧ̀. хранéнїе же [закóна][8]
съвершéнїе нерастлѣ́нїа (є҆сть), нерастлѣ́нїе же
(твóритъ бли҆ бы́ти)[9] бг҃ꙋ. въжелѣ́нїе бо пре-
мꙋдрости възвóдитъ къ цр҃ствꙋ [вѣ́чномꙋ][10]. лꙋ҃ зі
*А҆́ще ѹ҆́бо наслаждаетесѧ пр҃тлы и҆ скѷпетры в҃ цр҃ ді
ѿ мꙋчи́телїе людї́и, почтѣ́те премꙋдрость г҃ цр҃ г҃
да въ вѣ́ки цр҃ствꙋете· что же є҆сть пре-
мꙋдрость и҆ ꙗ҆́ко бы́сть, възвѣщꙋ и҆ не ѹ҆таю
ѿ васъ та́инъ. но ѿ нача́ла рожéнїѧ и҆слѣ́жꙋ,
и҆ положꙋ на свѣ́тъ ра́зꙋмъ є҆ѧ̀, и҆ не преступлю
и҆стинны. ниже за́вистїю таю́щи съпꙋть-
ствꙋю, ꙗ҆́ко се́и не бꙋдетъ прича́стникъ пре-
мꙋдрости. мно́жество же премꙋдрыхъ сп҃сенїе
ми́рꙋ. и҆ цр҃ь премꙋдръ ѹ҆твержéнїе є҆сть люде́·
Сего ради прїимѣ́те наказа́нїе по словесéмъ
мои҆мъ, и҆ ползꙋетъ ва́·

Гла҃, з҃·

Єсмь бо и҆ а́зъ (чл҃къ смр҃тенъ)[1] подóбенъ
всѣ́мъ, и҆ бывыи ѿ роди́телѧ прежде
създа́ннаго. *и҆ въ чрéвѣ матерни і҆овъ а҃
взѧхъ плóть, десѧтїю мц҃еи сътолс-
тѣхъ въ крóви ѿ сѣ́мени мꙋжéска, (не)[2] ѹ҆-
слажéнїю ли сна сънидóхъ· И҆ а́зъ [-][3] рожéнъ
въспрїѧ́ ѻ҆́бщего а҆ера, и҆ в подóбострáстнꙋю
(зéмлю ѹ҆падóхъ)[4], (и҆) перваго гла́са подóбна
всѣ́мъ (и҆спꙋсти́хъ пла́чꙋщи)[5]. (и҆) в пеленахъ
въскормлéнъ є҆смь, и҆ вели́кимъ прилежа́нїемъ.
ни є҆ді́нъ бо цр҃ь и҆но и҆мѣ́ рождéнїѧ нача́ло. і҆овъ а҃
*є҆ді́нъ бо (вхо́ всѣ́мъ)[6] (є҆сть) в жи́тїе (подó- а҃ ти҃ ѕ҃
бен же і҆ и҆схóдъ)[7]· *Сего ради помоли́хсѧ и҆ (да- і҆овъ а҃
на бы́сть мнѣ́ мꙋдрость)[8], (и) призва́хъ и҆ а҃ ти҃ ѕ҃
прїиде на́ мѧ дхъ премꙋдрости. [и҆][9] пре́сꙋ-
ди́хъ ю҆̀ скѵпетръ и҆ престóлъ, и҆ бога́тество
ничтóже мнѣ́хъ бы́ти въ расꙋжéнїю тоѧ.
*ниже ѹ҆подоби́хъ є҆ѧ̀ ка́мени пречи́стомꙋ, ꙗ҆́ко і҆овъ в҃
все зла́то въ сложéнїи тоѧ пѣсóкъ (є҆сть) при҃ и҃
меншїи, и҆ ꙗ҆́ко ка́ мни́тсѧ (пре́ нéю сребро)[10].
Па́че здра́вїѧ и҆ красоты възлюби́хъ ю҆̀, и҆ пре́-
ложи́хъ ю҆̀ за свѣ́тъ и҆мѣ́ти, ꙗ҆́ко не ѹ҆сыпа́-
емо (є҆сть вѣща́нїе є҆ѧ)[11]. *прїидóша же мнѣ́ г҃ цр҃ г҃
бл҃га [всѧ вкꙋпѣ][12] с нéю, и҆ безчислéно бога́ть-
ство рꙋкóю, є҆ѧ· (И҆) възвесели́ же сѧ ѻ҆ всѣхъ
ꙗ҆́ко и҆хъ мни́тсѧ премꙋдрость, (и҆) не видѣ́
же є҆ѧ̀ в рожéнїю бы́ти си́хъ, нелéстне наѹ҆чи́-
сѧ, без за́висти подаю, (и҆) бога́тьства є҆ѧ̀ не
съкры́ю, не конча́емо бо [є҆сть сокрóвище][13] чл҃кѡ́,
є҆гóже бл҃гїи къ бг҃ꙋ посла́ша въ содрꙋжéнїе, и҆
наказа́нїа ради да́ры съставлены· Мнѣ́ же
да́сть бг҃ъ гл҃ати ѻ҆сꙋждéнїѧ и҆ мнѣ́ти дос-
тóине ѹ҆спѣва́ющихъ· ꙗ҆́ко той (-)[14] премꙋдрос-

ти водитель є҆сть, и҆ премꙋдрымъ и҆справитель·
въ рꙋкꙋ бо є҆го и҆ мы̀ и҆ словеса̀ наша и҆ всѧ́ка же
мꙋдрость, и҆ дѣ҄ хꙋдо́жество. сеи бо (даде мнѣ)[15]
и҆́же сꙋть ра́зꙋма и҆́стинна, позна́ти съставле́-
нїе мі́рꙋ, и҆ съдѣла́нїе стихї́и. нача́ло и҆ съвер-
ше́нїе и҆ по́лъ вре́менїѧ, о҆́бразъ премѣне́нїе (і҆
и҆змѣне́нїе), и҆ (съверше́нїе)[16] вре́менемъ. лѣта
кругъ, и҆ ѕвѣздамъ ра́змотре́нїе, є҆стество жи-
во́тныхъ, и҆ гнѣ́въ ѕвѣ́реи. вѣтровъ нꙋ́ждꙋ и҆
помышле́нїѧ члкъ, ра́зньство лѣтора́слемъ и҆
си́лы ко́ренїи, и҆ є҆ли́ка же сꙋть съкры́та и҆ непрⷣе-
видѣ́нна и҆зꙋчи́хъ. в (сихъ)[17] бо оу҆мохитрецъ
наоучи мѧ̑ премꙋ́дрости. є҆сть бо в то́и дхъ
[стъ ра́зꙋма][18], є҆ді́норо́дныи, многоде́ньныи зра́ч-
ныи. бл҃годви́жныи, пречи́стыи, неске́рныи и҆́сти-
ненъ, бл҃гъ, любѧ́щъ добро̀, о҆́стръ не възбра́ненъ,
бл҃годѣлателенъ, любочл҃ченъ, и҆звѣ́стныи крѣ́п-
кїи, безпеча́ленъ, всеси́ленъ всевидѧ́щїи· вы́нꙋ въ-
мѣщаѧи дх҃овъ разꙋми́чныхъ чи́стыхъ, зрачнѣ́и-
шихъ. всѣхъ бо движе́нїи подви́жнѣиша (є҆сть)
премꙋдрость· достиза́етъ и҆ въмѣща́е вы́нꙋ ради
(своеѧ) чистоты, мгла бо є҆сть (си́лы бж҃їа)[19] (-)[20]
и҆злїѧ́нїе вседержи́телѧ (крѣ́пка)[21], (и҆) сего ра́ди
ничто̀ о҆скверне́но на ню прїиде́тъ· Оу҆бѣле́нїе бо
є҆сть свѣтлости вѣ́чныѧ и҆ зерца́ло непоро́чно бж҃їѧ
дѣла́нїѧ, и҆ о҆́бразъ бл҃госты́нѧ є҆го. є҆ді́на же сꙋщи
всѧ мо́же и҆ пребыва́ющаѧ в неи всѧ о҆бновлѧ́е· И҆ по
ро́дѣхъ въ дш҃а прпⷣбныхъ преходѧ́ща, дрꙋги
бж҃їѧ и҆ прⷪ҇ки поставлѧ́етъ. ничтоже бо възлю́-
битъ бг҃ъ, то́кмо сего и҆́же съ премꙋ́дростїю пре-
быва́е· Є҆сть бо сїѧ краснѣ́иши сл҃нца, и҆ паче всѣхъ
ѕвѣздъ положе́нїѧ свѣтꙋ, паче лꙋ́чша о҆брѣтесѧ
(пре́жнаѧ)[22]. сего оу҆́бо въспрїимꙋ́е но́щь, премꙋ́дрос-
ти же не оу҆долѣ́е ѕлоба· доса́жетъ бо ѿ конца
да́же до конца крѣ́пко, и҆ ра́змотрѧ́етъ всѧ̀ бл҃го·

i вся ж мудрість, і вміння діл. **17** Бо
Він дав мені те, що є пізнання прав-
дивого, щоб знати склад світу і ді-
яння стихій, **18** початок і кінець, і
середину часів, образ переміни і
зміну, і повноту часів, **19** круг літа і
розміщення звізд, **20** єство живих і
гнів звірів, силу вітрів і роздуму-
вання людей, різнородність рослин
і сили коріння. **21** І те, що сховане і
непред'явлене, я вивчив. Бо в цих
творець навчив мене мудрості. **22**
Бо в тому є святий дух розуму, єди-
нородний, багатоденний, оглядний,
добре порушний, пречистий, неос-
квернений, правдивий, добрий, що
любить добро, гострий **23** не до
спинення, що добро чинить, що
людей любить, славний, сильний,
без клопоту, всесильний, всевидю-
чий, що постійно вміщає розумних,
чистих, дуже огрядних духів. **24** Бо
з усіх порухів рухливішою є муд-
рість. Вона постійно осягає і вмі-
щає через свою чистоту, **25** бо є
мряка божої сили, пролиття силь-
ного Вседержителя. І через це ні-
чого мерзенного до неї не припаде.
26 Бо вона є світочем вічної
світлості і непорочним дзеркалом
божої дії, і образом його доброти.
27 Будучи ж єдиною, все може, і
все те, що є в ній, обновляє. І вхо-
дячи за родами в душі преподоб-
них, ставить божих друзів і про-
років. **28** Бо Бог нічого не полю-
бить, хіба цього, що перебуває з
мудрістю, **29** бо вона є гарнішою
від сонця і понад розсташування
світла всіх звізд. Вона знайдена бу-
ла набагато гарнішою від поперед-
ніх. **30** Це, отже, приймає ніч. Зло
ж мудрість не переможе. **8,1** Бо во-
на охопить міцно від краю аж до
краю і добре все розглядає.

Гл҃а, и҃·

Сїю възлюби́хъ и҆ възыска҄ ѿ ю҆́ности мо-
еѧ, и҆ възыска҄ невѣстꙋ води́ти себѣ, и҆
люби́тель бы́хъ красоты тоѧ. бл҃горо́-
ства тоѧ сла́витъ съжи́тїе (и҆мѣ́ющи
бж҃їе)[1], но и҆ всѣхъ вл҃ка възлюби ю̀. оу҆чи́телни-
ца бо є҆сть наказа́нїа бж҃їа, (-)[2] и҆збра́телница
(дѣ́ла)[3] того, (и҆ а́ще)[4] бога́тьство є҆сть въ-
жделѣ́ннаго притѧжа́нїѧ въ животѣ. что пре-
мꙋдрости богатѣ́иши, є҆ю́же (дѣ́лаютсѧ всѧ̀)[5],
а҆́ще же чꙋ́вство дѣ́лаетсѧ, кто є҆ѧ̀ сꙋщихъ
лꙋ́чшїи (хꙋдо́жникъ є҆сть)[6]· И҆ а́ще пра́вдꙋ въз-
лю́битъ кто, трꙋды сеѧ сꙋть чтⷭ҇ны. трез-
вѣ́нїю бо и҆ премꙋ́дрости оу҆читъ [и҆][7] пра́вдѣ и҆
мꙋжества, и҆́хже лꙋ́чши ничтоже є҆сть въ жи́зни
чл҃комъ· (И҆ а́ще)[8] мно́жествꙋ оу҆́ма вожелѣ́етъ

Глава 8

2 Її я полюбив і шукав від моєї
молодості, і намагався привести со-
бі *як* невісту, і став любителем її
краси. **3** Благородність її прослав-
ляє, маючи співжиття з Богом. Але
і всіх Владика її полюбив, **4** адже
вона є учителькою божого напоум-
лення, та, що вибирає його діла. **5** І
якщо багатство є жаданим прид-
банням в житті, то що багатше від
мудрості, якою все робиться? **6**
Якщо робиться чуття, то хто є кра-
щим художником від неї з тих, що
є? **7** І якщо хтось полюбить правед-
ність, її труди є чесні. Бо вона нав-
чає поміркованості і мудрості, і пра-
ведності і мужності, від яких ніщо
не є кращим в житті людей. **8** І як-
що хтось бажатиме багато розум-

ності, щоб знати древнє і розуміти
будуче, знати склад слів і розв'язки
загадок, знаки і дива, і вона перед-
бачила події часів і віків. **9** Я, отже,
судив її собі привести на співжит-
тя, знаючи, що мені буде доброю
порадницею і спільницею в дбанні і
смутку. **10** І через неї буде слава в
народах і честь перед старцями. Ю-
наком **11** гострим буду я на суді, і
перед лицем сильних буду подиву
гідним. **12** Як я змовчу – вони стер-
плять, як заговорю – вони сприй-
муть. І як я довго говоритиму, по-
кладуть руку на їхні уста. **13** Через
неї я одержу безсмертя і запишу
цим, що після мене, вічну пам'ять,
14 розгляну народи, і народи мені
підкоряться, **15** злякаються мене ті
страшні тирани, що чують, і в мно-
жестві з'явлюся добрим і в бою
сильним. **16** Входячи до мого дому,
спочину з нею, бо її життя немає
гіркоти ані з нею співжиття – болю,
але веселість і радість. **17** Це розду-
муючи в собі, я чинив дбання в мо-
їм серці, бо мудрість є безсмерт-
ною в роді. **18** І в її дружбі добра
насолода, і в трудах її рук невичер-
пне багатство, і в повчанні її бесіди
– мудрість, і просвічення в прид-
банні її слів. Я обходив шукаючи,
щоб її одержати. **19** Я ж був розум-
ним рабом, жереб доброї душі. **20**
Радше ж будучи добрим я прийшов
в неосквернене тіло. **21** Я ж пізнав,
що інакше не буду стриманим, як-
що не дасть Бог. І це її мудрістю –
знати чия є ласка? І я прийшов до
Господа і помолився до нього, і
промовив з усього мого серця.

Глава 9

1 Боже батьків і Господи твого
милосердя, що створив все твоїм
словом, **2** і твоєю мудрістю створив
людину, щоб володіла Тобою ство-
реним творінням **3** і провадила сві-
том в преподобності і праведності,
і в розумності душі судила суд, **4**
дай мені ту мудрість, що стоїть
пред твоїми престолами, і не від-
пс. 115 кинь мене від твоїх рабів. **5** *Бо я
твій раб і син твоєї рабині, і чо-
ловік немічний, і короткочасний, і
малий в розумінні суду і законів. **6**
І, отже, якщо хтось буде доскона-
лий в людських синах, якщо відда-
црс3. 3 литься твоя мудрість, за ніщо вва-
пар1. 28 жатиметься. **7** *Ти ж мене вибрав
пар2. 1 царем твого народу і суддею твоїм
синам і дочкам. **8** І ти мені сказав
збудувати храм на твоїй святій горі
і жертовник в місті твого замеш-
кання за подобою твого святого
шатра, яке Ти приготував від по-

кто, вѣдѣти древнѧѧ, и будущаѧ разумѣ-
ти. вѣдѣти вѣтїѧ словесъ и рѣшенїѧ гада-
нїи, знаменїѧ и чюдеса провѣдѣ, и съхожденїе
временъ и вѣковъ· Судихъ убо сїю извести
[мнѣ][9] къ сожитїю, вѣдущи ꙗко будетъ ми
съвѣтникъ благихъ, и прїединенїе попеченїи и
скорби· (И будетъ)[10] сею слава въ народѣхъ, и
честь пред старцы· юноша остръ обращуса въ
судѣ, и въ зрацѣ силныхъ удивлюса· Умолчащу
ми потръпѧтъ, (-)[11] вѣщающу ми вънмѫтъ· и
глющу ми о мнозѣ, руку положѧтъ на уста
своѧ· (Сеѧ ради прїиму)[12] безсмертїе, и па-
мать вѣчную симъ иже по мнѣ оставлю.
расмотрю люди, и ꙗзыцы повинутсѧ ми. убо-
ѧтсѧ мене слышавши мучители страшнїи, (и)
о множествѣ ꙗвлюса благъ и въ брани крѣ-
покъ· Въходащи въ домъ мои упокоюсѧ с
нею· не бо иматъ горести житїе еѧ· ни бо-
лѣзни съжитїе тоѧ, но веселїе и радость· Сїѧ
помышлающи въ мнѣ и печахсѧ въ срдцы мо-
емъ, ꙗко безсмертна есть въ сродствѣ прему-
дрость, и въ содруженїи еѧ услажденїе благо, и
въ трудѣхъ руку еѧ богатьство без оскудѣ-
нїѧ· и въ объученїю бесѣды еѧ мудрость, и
просвѣщенїе въ приобщенїи словесъ еѧ· обхо-
жахъ ищущи да въспрїиму ю (-)[13]. отрокъ же
быхъ разуменъ, дши же (благїѧ жребїи)[14]. паче
же благъ сыи прїидохъ въ тѣло нескверно· Познахъ
же ꙗко не инако буду въздержанъ, аще не богъ
дастъ· И сїе коею мудростїю вѣдѣти коего
(есть) благодать· (И) прїидохъ къ гу и молихсѧ
ему, и рекохъ ѿ всего срдца моего·

Глава, д·

Бже ѿцъ и ги млти [твоеѧ][1], сътворивыи
всѧ словомъ твоимъ. и премудростїю
твоею устроивыи члка. да владѣетъ ѿ
тебе сътворенными тварми. и да расмо-
тритъ миръ въ прпбїи и правдѣ, и въ упра-
вленїи дши судъ судити. даждь мнѣ престолъ
твоихъ престателницу премудрость, и не (ѿри-
ни мене)[2] ѿ отрокъ твоихъ. *ꙗко азъ рабъ Ѱло рі
твои, и снъ рабы твоеѧ· (и) члкъ немощенъ и
маловременен, и умаленъ въ разумѣ суда и
законъ· И аще убо кто будетъ съвершенъ въ
снѣхъ члческих. аще удалитсѧ премудрость тво- г цр г
ѧ ни въчтоже почтетсѧ· *Ты (же) избралъ а пара ки
мѧ еси цра людемъ твоимъ, и судїею снов в пара а
твоимъ и дщеремъ· [И][3] реклъ (ми) еси съз-
дати храмъ въ горѣ стѣи твоеи, и въ градѣ
обитанїѧ твоего олтарь· Подобїемъ скинїѧ
(твоеѧ) стыѧ· юже уготовалъ еси ѿ начала.

при̃ и іоа̃ а *И с тобою премудрость вѣдущія дѣла твоя. иже пребысть тогда егда (миръ творилъ еси)[4], и видяше что (е) угодно очима твоима, и что право въ заповѣдехъ твоихъ. Посли ю съ (небесъ святыхъ)[5], и отъ престола славы твоея. Посли ю да сущи съ мною трудится, (да)[6] вѣмъ что благоугодно есть предъ тобою. вѣсть бо она вся и разумѣетъ, (-)[7] наставитъ мя въ дѣлехъ моихъ мудрене, и съхранитъ мя въ славѣ своей. и буду угодна дѣла моя, и разсужу люди твоя праведне, и буду достоинъ престола отца моего.

исаія м кри̃ аі а кри̃ в *Кто бо человѣкъ познаетъ совѣтъ божій, и кто помыслитъ что хощетъ [богъ][8]. Помышленія бо смертна боязнена, и недовѣдомы провидѣнія наша. (Тѣло бо тлѣнное)[9] отягчаетъ душу, и (земное житіе одебелѣваетъ)[10] умъ, [и][11] веліе попеченіе многа помышляюща. (-)[12] едва разумѣваемъ иже на земли, и яже въ рукахъ обрящемъ съ трудомъ. а яже на небеси кто изслѣди. волю же твою кто позна, аще не ты далъ еси премудрость, и послалъ еси (духа святаго твоего)[13] отъ высоты. И тако исправиша стезя иже на земли, и яже (тебѣ угодно)[14] наоучиши человѣцы. и премудростію (твоею) исцѣлѣша.

Глава, і.

Сія прьвозданънаго отца миру едино създана съхрани, і изведе его отъ грѣха его.
а мо в *даде же ему крѣпость содръжати вся-
ческая. Отступи же отъ нея неправедне
а мо д въ гнѣве его, *братоубійческими погибе нравоми.
а мо з *сего ради потопляему землю, паки спасе пре-
мудрость. въ составленію древа праведнаго съ-
а мо аі блюде. *сія и во единомысліи лукавъства язы-
ческа, сотрясши обрѣте праведнаго и съхрани
его непорочна богу, и на чадѣ милость крѣпку сна-
а мо ді бди. *сія праведна отъ погибающихъ нечестивыхъ
избави бѣжащаго, [огня низходяща][1] на
пять градъ, егоже еще свѣдѣтельство
лукавъствія дымящися стои пусте, и
неисконечаными времены плодоносяща древеса. [и][2]
невѣрныя души память стояши столпъ сланъ.
Премудрость бо мимоходящіи не токмо съ-
грѣшиша еже не вѣдѣти (ея) блага, но и
безумія [своего][3] оставиша житію память, в
нихже согрѣшиша да не (възмогутъ утаи-
ти)[4]. премудрость же служащихъ ей отъ болезней
а мо ки избави. *сія бѣглеца гнѣва брата праведнаго
настави въ стезя правы [и][5] показа ему цар-
ствіе божіе. и дасть ему разумъ святыхъ, поч-
ти его въ трудехъ, и умножи труды его. въ
обиде одръжащихъ его, преста (ему) и обо-

чатку. 9 *І з тобою мудрість, що при. 8
знає твої діла, яка була тоді, коли ів. 1
Ти творив світ. І вона знала, що є
вгодне твоїм очам і що правильне в
твоїх заповідях. 10 Пошли її з свя-
тих небес і з престолу твоєї слави,
пошли її, щоб, будучи зі мною, тру-
дилася, щоб я пізнав, що є добро-
вгодне перед тобою. 11 Бо вона
знає і розуміє все, мене мудро по-
провадить в моїх ділах і мене обе-
реже у своїй славі. 12 І мої діла бу-
дуть сприйнятні, і праведно суди-
тиму твій народ, і буду гідний пре- іс. 40
столу мого батька. 13 *Бо яка лю- рим. 11
дина пізнає божу раду і хто збагне, кор1. 2
що Бог бажає? 14 Бо задуми смер-
тних нещасні і наші думки нестійкі.
15 Адже тлінне тіло тяжить на ду-
ші, і земне життя обтяжує ум. І ве-
ликий клопіт. Багато з того, що ду-
маємо, 16 ледве розуміємо. Те, що
на землі, і те, що в руках, знахо-
димо з трудом. А те, що на небесах,
хто дослідив? 17 Волю ж твою хто
пізнав, якщо не Ти дав мудрість і
послав духа твого святого з висо-
ти? 18 І так вони випрямили стеж-
ки, що на землі, і те, що Тобі вгод-
не, Ти навчиш людей. І Твоєю муд-
рістю вони оздоровлені.

Глава 10

1 Вона першого створеного, бать-
ка світу, самого створеного обере-
гла і вивела його від його гріха, 2
*дала ж йому силу всім володіти. 3 мой1. 2
Відступив же він неправедно від
неї в його гніві, *він згинув брато- мой1. 4
вбивчою лютттю. 4 *Через це потоп- мой1. 7
лену землю знову спасла мудрість,
через склад дерева вона зберегла
праведного. 5 *Вона і в однодум- мой1. 11
ності, струсивши лукавства наро-
дів, знайшла праведного і зберегла
його непорочним Богові, і силу ви-
казала на дитині милосердя. 6 *Во- мой1. 19
на спасла праведного від безбож-
них, що погибали, того, що тікав,
від вогню, який падав на п’ять міст,
7 яких свідоцтво лукавості куря-
чись ще стоїть пусткою і впродовж
нескінченності часами плодоносить
дерева, і стоїть соляний стовп – па-
м’ять невірної душі. 8 Бо ті, що о-
минали мудрість, не тільки згріши-
ли, тому що не знали її добра, але й
своєї безумності залишили пам’ять
для життя. Щоб не змогли затаїти
те, в чому згрішили. 9 Мудрість же
визволила з болів тих, що їй служи-
ли. 10 *Вона втікача від гніву, пра- мой1. 28
ведного брата наставила на правед-
ні стежки. І показала йому боже цар-
ство, і дала йому розум святих,
вшанувала його в трудах, і помно-

жила його труди. **11** Коли в образі
мали його, вона стала при ньому і
збагатила його, **12** і оберегла його від
ворогів, і оборонила його від тих, що
насідали, і подала йому сильний под-
виг. Щоб він знав, що побожність є
мой1. 37 найсильнішим з усього. **13** *Вона пра-
ведного проданого не покинула, але
й від гріха його спасла. **14** Вона ж з
ним зійшла до рову і в кайданах його
не покинула, аж доки не принесла йо-
му скипетр царства і владу над тими,
що його гнобили; і виказала ж зло
брехунів, яке вони зробили проти ньо-
мой2. 1 го, і дала йому вічну славу. **15** *Вона
визволила народ праведних і невинне
насіння від народів, що гнобили: **16**
мой2. 3 *ввійшла в душу господнього раба і
вона стала перед страшними царями
в чудах і знаках. **17** І вона віддала пре-
подобним винагороду за їхній труд, і
настановила їх на подиву гідну доро-
гу, і стала їм покровом в дні і полу-
мой2. 14 м'ям звізд вночі. **18** *І вона їх прове-
ла крізь Червоне море і провела їх че-
рез велику воду. **19** Їхніх *же* ворогів
вона втопила і викинула їх з глибин
мой2. 12 безодні. **20** *Через це праведні взяли
мой2. 15 добич безбожних *і оспівали, Госпо-
ди, твоє святе ім'я і однодушно пох-
валили ту твою руку, що воювала. **21**
Бо мудрість відкрила уста німих і яс-
ними зробила язики немовлят.

Глава 11

мой2. 16 **1** *Він попровадив їхні діла рука-
ми святого пророка. **2** Він пройшов
незаселену пустиню і в непрохідних
мой2. 17 поставив шатра. **3** Вони зробили
пс. 77 спротив війною і відомстили воро-
і 104 гам. **4** *Були спрагнені і закликали до
кор1. 10 Тебе – і їм дана була вода з нетеса-
іс. 48 ного каменя і оздоровленя від спраги
з твердого каменя. **5** Бо через це по-
терпіли їхні вороги, через це вони не
розуміючи *зазнали* добродійство. **6**
Отже, замість джерела – вічні ріки
пролиття крові були вдарені **7** на ос-
карження вбивства немовлят. За на-
казом ти дав їм безмірну воду, понад
надію, **8** ти показав через що тоді
спраглих, як ворогів, ти мучив. **9** Бо
коли були випробувані, отож, в мило-
серді напоумлювані, пізнали як без-
божні, засуджені в гніві мучилися. **10**
Отже ж, навчаючи цих, як батько ти
випробував, тих же ти засуджуючи
дослідив, як строгий цар. **11** І від-
сутні ж і присутні так само мучилися,
12 бо їх охопив подвійний смуток і
стогін з пам'яттю минулого. **13** Бо
коли чули, що задля своїх мук заз-
нали добродійство, вони сприймали
Господа. **14** Адже, відкидаючи давно
сказане, відступили сміючись, вкінці
припадкам здивувалися, жадаючи те,

гатѝ є҆го, [и҆][6] сохранѝ є҆го ѿ врагъ, и҆ ѿ ла-
ѧтелїи защитѝ [є҆го][7]. и҆ по́двигъ крѣпокъ дадѐ
є҆мꙋ, да оу҆вѣстъ ꙗ҆́ко всѣхъ сильнѣ́йши є҆сть
бл҃гочестїе. *Сїа проданаго праведнаго не ѡ҆с- а҃ мѡ҃ ѯз
та́ви, но (и҆) ѿ грѣха̀ и҆зба́ви є҆го. сни́де [же][8] с
ни́мъ в ро́въ, и҆ въ оу҆́захъ не ѡ҆ста́ви є҆го.
дондеже принесе є҆мꙋ скѷпетръ црствїѧ, и҆
власть на мꙋча́щихъ є҆го. (и҆) лживы же показа̀
поро́ки сотво́ршихъ на́нь, и҆ дадѐ є҆мꙋ сла́вꙋ
вѣ́чнꙋю. *Сїѧ лю́дїи пра́ведныхъ и҆ сѣмѧ не- в҃ мѡ҃ а҃
поро́чное и҆зба́ви, ѿ ꙗ҆зы́къ ѡ҆скорблѧ́ющихъ.
*вни́де въ дꙋ́шꙋ раба̀ гн҃ѧ, и҆ воста̀ противꙋ в҃ мѡ҃ г҃
цр҃еи стра́шнымъ в чюдесехъ и҆ зна́менїихъ.
[и҆][9] возда̀ прпдбнымъ мздꙋ трꙋдовъ и҆хъ, [и҆][10]
наста́ви и҆хъ въ пꙋть ди́венъ. и҆ бысть и҆мъ
въ покро́въ дне́мъ, и҆ въ пла́мень ѕвѣздъ в
нощи. *[и҆][11] проведѐ и҆хъ по морю чрьмномꙋ, и҆ в҃ мѡ҃ дї
проведѐ и҆хъ сквозѣ во́дꙋ зѣлнꙋ. враги же и҆хъ
потопѝ, и҆ ѿ глꙋби́нныѧ бездны и҆зврже и҆хъ.
*Сего ради пра́веднїи взѧ́ша коры́сти не- в҃ мѡ҃ вї
чести́выхъ. *и҆ воспѣ́ша гд҃и и҆́мѧ ст҃ое твое, в҃ мѡ҃ еї
и҆ ѡ҆долѣтелницꙋ (рꙋ́кꙋ твою)[12] похвали́ша
є҆ди́нодꙋшне. ꙗ҆́ко премꙋдрость ѿверзе оу҆ста
нѣмыхъ, и҆ ꙗ҆зы́цы младе́нцемъ сотворѝ
ꙗ҆́сны.

Гл҃а, а҃ї.

Оу҆пра́ви* дѣла и҆хъ в рꙋкꙋ прр҃ка ст҃аго. в҃ мѡ҃ ѕї
про́иде пꙋсты́ню необита́ннꙋю, и҆ въ
непроходи́мыхъ водрꙋзѝ кꙋща. сопроти́-
вишасѧ бра́немъ и҆ [ѿмсти́ша вра- в҃ мѡ҃ зї ѱло ѻз и҆ рд а҃ кри і і҆саїа ми
гомъ][1]. *во́жада́ша и҆ воззва́ша тебе, и҆ дана
бысть и҆мъ (вода̀ ѿ ка́мени несѣко́ма)[2], і и҆сцѣ-
ле́нїе жа́жди ѿ ка́мени жестока. и҆́хже бо ради
пострада́ша врази и҆хъ, сихъ ради сїи
недооу҆мѣ́ющесѧ бл҃годѣѧ́нїѧ. За и҆сточникъ
оу҆бо вѣ́чныѧ рѣки, кро́ви и҆злїѧ́нїе смѧте́нны
въ ѡ҆бли́ченїе младенцеоу҆бїиц по повелѣнїю
да́лъ є҆си и҆мъ, гобзꙋ́ющꙋсѧ во́дꙋ безнаде́жне
показа́лъ є҆си. за е́же тогда жа́ждꙋщихъ ка́ко
проти́вныѧ оу҆мꙋчи. є҆гда бо и҆скꙋше́ни, и҆бо въ
млcти наказа́нїи позна́ша ка́ко въ гнѣве ѡ҆сꙋ-
жени нечести́вїи мꙋчишасѧ. си́х же оу҆бо ꙗ҆́ко
ѡ҆те́цъ оу҆ча́щи и҆скꙋси́лъ є҆си, ѡ҆́нѣх же ꙗ҆́ко жес-
токъ цр҃ь ѡ҆сꙋждаѧ́ и҆спыта́лъ є҆си, и҆ ѿстоѧ́-
щїи же и҆ предстоѧ́щїи та́кожде мꙋчишасѧ. сꙋ-
гꙋба бо и҆хъ прїѧтъ печа́ль, и҆ стена́нїе съ
па́мѧтїю минꙋвшихъ. є҆гда бо слы́шахꙋ сво-
и҆хъ ради мꙋче́нїи бл҃годѣѧ́ныхъ и҆хъ, сора́зꙋ-
мѣвали гд҃а. въ ѿложе́нїи бо древле рече́наго
ѿстꙋпи́ша смѣ́ющасѧ, на концы̀ слꙋче́нїю

оудивишасѧ. неподобнаѧ праведнымъ жадающе,
за помышленїѧ же безумныхъ неправда ихъ. в
нихже блазнащесѧ чествоваху безсловесныѧ пре-
смыкающїися, и звѣреи лютыхъ· Послалъ еси имъ
множество безсловесныхъ животныхъ въ отмще-
нїе, да познаютъ ѣко имиже (съгрѣшиша)[3] сими
г҃ мо҃ кѕ іерем и҃ же и (мучатсѧ)[4]· *Не невъзможна бо всесилнаѧ
(рука твоѧ)[5], [ѣже][6] сътвори миръ от несооб-
разныѧ вещи. (и) посла имъ множество мед-
вѣдеи, или оудавленїѧ львова, или новороженыхъ
гнѣва полныхъ (и) (незнаемыхъ ѕвѣреи)[7], или
огнь дышущъ, (или дыма вонѧюща прилагаю-
щи)[8]. или страшны от очїю искры насылающи.
ихже не токмо пакость можаше истребити
(-)[9], но и образъ оубоѧсѧ погубити. и безъ
(-)[10] тѣхъ единѣмъ духомъ пасти могоша, от
суда гонени, и развѣѧни от духа силы твоеѧ, но
всѧ в мѣру и число и превѣсъ расмотрилъ еси.
Много бо мощи тебѣ паче есть всегда, и дер-
жавѣ мышца твоеѧ кто съпротивитсѧ. иже
ѣко стражникъ въ превѣсе тако весь миръ пред
тобою, и ѣко капла росы оутренїѧ сходѧщїѧ
кри҃ в мих҃ іа з҃ на землю. *милуеши же всѣхъ ѣко всѧ може-
ши, и презираеши грѣхи человекомъ въ покаанїе.
любиши же сущаѧ всѧ, и ничтоже гнушаеши
иже сътворилъ еси, ни бо ненавидѧщи что оу-
красилъ еси. какоже пребысть сїе аще ты не
изволи, или еже не наречено от тебе съхранисѧ.
щадиши же всѧ ѣко твоѧ суть владыко душе-
любныи·

Глава, вı·

Нетлѣнныи бо (духъ твои)[1] е въ всѣхъ.
тѣмже заблуждающихъ по малѣ обличa-
еши, и в нихже съгрѣшаютъ въспоминаѧ
оучиши, да премѣнившесѧ ѕлобы вѣруютъ
е҃ мо҃ д҃ в тѧ Ги. *и древнихъ бо обитателеи землѧ
стыѧ твоеѧ, възненавидѣлъ еси ради (дѣѧ-
нїи злыхъ)[2]. (волшевенїи ихже творѧху)[3], и жръ-
твы не преподобныхъ. и чадооубїецъ немилостивыхъ,
и оутробоѣдцовъ человеческихъ плотеи и кровопїи-
цевъ от среды (стыхъ і истинныхъ твоихъ)[4]. и
господїи родовъ душъ беспомощныхъ въсхо-
тѣлъ еси погубити руками отцъ нашихъ. да
достоино (прїиметсѧ преселенїе отрокъ бжї-
ихъ)[5], иже оу тебе всѣхъ дражїе есть землѧ.
но и симъ ѣко человекомъ простилъ еси послалъ же
еси предтекущихъ вои твоихъ ѣко осы, да
тѣхъ помалу истребѧтъ· Не несиленъ бѣше
въ брани (покорити нечестивыхъ праведнымъ)[6],
или звѣремъ сверѣпымъ, или слову жестоку по
в҃ мо҃ кг҃ е҃ мо҃ з҃ единому потребити· *Судѧщи же помале даѧ-

що неналежне праведним. **15** А з-за
безумних задумів їхня неправед-
ність. В них же блукаючи вони по-
читали безсловесних зміїв і жор-
стоких звірів. Ти їм послав множес-
тво безсловесних тварин на помсту,
16 щоб вони пізнали, що те, чим
згрішили, цим же й мучені будуть. мой3. 26
17 *Бо не була неспроможна твоя єре. 8
всесильна рука, що створила світ з
матерії, що без виду, і послала їм
множество ведмедів або убиття ле-
вами **18** чи новостворених гніву
повних і невідомих звірів, які або
вогнем дишуть, або видають смер-
дячий дим, або посилають страшні
іскри з очей. **19** Не тільки їхня шкі-
дливість могла вигубити, але і вид
перестрашивши знищити. **20** І без
тих одним подихом могли впасти
переслідувані судом і розсіяні ду-
хом твоєї сили. Але все в міру, і чи-
сло, і вагу ти встановив, **21** бо Ти
багато можеш, ще більше завжди. І
хто спротивиться силі твого раме-
на? **22** Ти, як важка на вазі, так
ввесь світ перед Тобою, і як крапля
ранньої роси, що сходить на землю. рим. 2
23 *Ти ж милосердишся над всіма, мих. 7
бо все можеш, і не зглядаєшся на
гріхи людей, на покаяння. **24** Лю-
биш же всіх тих, що є, і Ти не зо-
гидив нічого з того, що створив. Бо
не з ненавистю ти щось прикрасив.
25 Як же би зосталося це, якщо б ти
не побажав? Чи що не назване То-
бою збереглося б? **26** Ти щадиш же
все, бо твоїм є, душелюбний Вла-
дико!

Глава 12

1 Адже твій нетлінний дух є в у-
сіх. **2** Тому заблудлих в короткому
часі картаєш, і, згадуючи в чому
грішать, напоумлюєш. Щоб, відки-
нувши зло, повірили у Тебе, Госпо-
ди. **3** *Бо і давніх мешканців твоєї мой5. 9
святої землі **4** Ти зненавидів задля
злих діл: ворожбитства, які робили,
і непреподобні жертви, **5** і немило-
сердні вбивства дітей, і їдження
нутрощів людського тіла, і крово-
пивць з-посеред твоїх святих і пра-
ведних, **6** і панів родів безпомічних
душ. Ти побажав вигубити руками
наших батьків, **7** щоб гідне одержа-
ло переселення рабів божих та зем-
ля, що у тебе з усієї є найцінніша. **8**
Але і цим, як людям, ти простив, ти
ж послав передвісників твоїх воя-
ків, наче ос, щоб їх потроху вигу-
били. 9 Ти не був безсилим в бою
підкорення безбожних праведним
або жорстоким звірам, або страш-
ним словом вигубити по одному, мой2. 23
10 *судячи ж потроху давав ти міс- мой5. 7

це покаянню, хоч і знаючи, що лукавим є їхній рід, і їхня злоба природня, і що їхній задум навіки не зміниться. **11** Бо насіння було від початку проклятим, і не боялися вони Того, що давав прощення їхнім гріхам. **12** *Бо хто тобі скаже: Що Ти зробив? Або хто встоїть проти твого суду? Хто ж Тебе оскаржить за вигублені народи, які Ти зробив? Або хто проти Тебе вийде як месник за людей, що завдавали образу? **13** *Бо немає іншого Бога, опріч Тебе, який дбає про всіх. Щоб Ти показав, що неправедно Ти не судив. **14** І чи цар або тиран з тих, кого ж Ти вигубив, зможе перед тобою протиставитися? **15** Будучи праведним Ти праведно все розглядаєш. Того ж, що некорисний, засудиш, щоб мучився, чужим робиш земної сили. **16** Бо твоя сила – початок праведності, і що тобі дає всіма володіти і всіх щадити. **17** Адже Ти покажеш силу невіруючому в повній силі, і в тому, що не знають, оскаржиш сміливість. **18** Ти ж, сильний Владико, судиш в лагідності і з великою пощадою дбаєш про нас. Бо Тобі є могти, коли хочеш. **19** Ти ж навчив свій народ через ці діла, що треба, щоб праведний був чоловіколюбцем; і добронадійними Ти зробив твоїх синів, бо даєш покаяння за гріхи. **20** Бо якщо ворогів твоїх рабів і тих, що заслужили на смерть, і так Ти мучив в майні і милосерді, даючи літа і місце, в яких перемінять злобу. **21** З яким дбанням Ти судив твоїх синів, батькам яких Ти дав клятви, завіти, обітниці дібр. **22** Отже, напоумлюючи нас, наших ворогів ти б'єш десятками тисяч *разів*. Щоб ми, судячи, думали про твою доброту, суджені ж очікували милосердя. **23** Тому і неправедних, що проживали життя в безумності, Ти мучив їхніми особистими мерзотами. **24** Бо і блуканням доріг довго блукали, вважали богами тих, що між живими, безчесним ворогам помсту безумних немовлят наводячи. **25** Через це, як безсловесним рабам, суд на висміювання Ти послав. **26** Вони ж від висміювання погрози не навчилися, досвідчують гідний божий суд. **27** В тому ж бо, що вони терпіли, дбали вони за тих, яких вважали за богів. Ними були мучені, знаючи того, кого раніше відмовлялися знати, як правдивого бога пізнали. Тому й на них прийшов кінець їхнього осудження.

рим. 9
пет1. 5

ше мѣсто покаанїю, не невѣдащи ꙗко лу-
кавъ есть родъ ихъ и естественаꙗ ѕлоба ихъ,
и ꙗко не пременитсѧ помышленїе и въ вѣки.
сѣмѧ бо бѣ прокл ѧто ѿ начала, ниже бо-
ꙗщисѧ кого (ѿпущенїе даваше грѣхомъ ихъ)[7].
*кто бо речетъ [тебѣ][8], что сътворилъ еси, кри҃ д
или кто постоитъ противу суду твоему кто
(-)[9] поиме тебе о ꙗзыцехъ погибшихъ иже ты
сътвори, или кто въ престанїе ти прїидетъ
ѿмщаѧ о обидащихъ чл҃цехъ. *нѣсть бо а пер е
[инъ][10] б҃ъ развѣ тебе иже радитъ о всѣхъ.
да покажеши ꙗко не неправо судилъ еси, ниже
цр҃ь или мучитель пре тобою възыскати мо-
гутъ (-)[11] ихж погубилъ еси· Праведенъ (-)[12]
сый, (право вса размотраеши)[13]. неполезнаго же
мучитисѧ осудиши, (и) чюжда твориши зем-
ныѧ силы· Крѣпость бо твоѧ оправданїю на-
чало, и еже всѣхъ тебе владычествовати (и)
всѣхъ щадѣти (-)[14] творитъ. крѣпость бо
покажеши невѣрующему въ силѣ съвершенѣи, и
въ [невѣдущихъ][15] дрьзость обличи ты же
вл҃ко силныи въ кротости судиши, и съ
великимъ щаденїемъ разъсматраеши на· С
тобою бо есть егда хощеши мощи, наоучи же
еси люди (своѧ) сицевы ради дѣл, ꙗко подо-
баетъ праведному быти чл҃колюбцу. и въ
бл҃гооупованїи сътворилъ еси сн҃ы твоѧ, ꙗко
даеши о грѣсехъ покаанїе· Аще бо враг от-
рокъ твоихъ и длъжны смрти, (и) съ си-
цевыми мучилъ еси въ имѣнїемъ и млтїю,
даѧи лѣта и мѣсто имиже измѣнатсѧ
ѕлобы. с коликимъ прилежанїемъ судилъ еси
сн҃ы твоѧ. ихже ѿцемъ клатвы (-)[16] завѣ-
щанїѧ далъ еси бл҃гихъ въздержанїи. насъ оубо
наказуѧ, враги наша тмами бїеши. да
(бл҃гостыню твою)[17] помышлаем судащи, суди-
ми же чаемъ млти. ѿнюдуже и (неправед-
ныхъ) въ безумїи живши животъ (-)[18]. свои-
ствеными ихъ (мрьзостами мучилъ еси)[19]· Ибо
въ заблуженїе путїи должае блудиша, боги
мнѣша ꙗже въ животныхъ, [врагов][20] безъ-
честна, младенецъ [безумныхъ мщенїе][21] лжуще·
Тѣмже ꙗко отроков безъсловесныи судъ в пору-
ганїе послалъ еси. иже поруганьми запрещенїѧ
не наоучишасѧ, достоина (суда бж҃їѧ)[22] искусат·
в них же бо сїи страдаху нуждахусѧ о сихъ
ихже мнаху боги. в нихъ мучими бѣша вѣ-
дуще егоже прежде ѿмѣтахусѧ знати б҃а ис-
тиннаго познаша· Тѣмже и конецъ осужденїѧ
(ихъ) [прїиде на нѧ][23].

Гл҃а, г҃і.

Суѐтни ѹ҆бо всѝ чл҃цы [-][1], в нихже (не по-
кри а҃ лежи премꙋдрость ѡ҆ бз҃ѣ)[2]. *и҆ ѿ види-
мых бл҃гъ не могоша вразꙋмѣти
сꙋщаго. ни дѣлахъ внемлющи познаша
хитрьца. но или ѻ҆гнь, или дх҃ъ, или скоръ воз-
дꙋхъ, или вѣнецъ ѕвѣздамъ, или зѣлнꙋю во-
дꙋ, или свѣтила нб҃ныи строители мирꙋ, (бл҃-
гы)[3] въззакониша, иже красотою ѹ҆слаждающеся
(-)[4] боги мнѣша· да ѹ҆вѣдатъ колико си̑ вл҃-
ка [-][5] лꙋчши. красоты бо родоначалникъ созда
ѧ҆. аще силѣ и дѣанїю ѹ҆дивлѧюсѧ, да разꙋ-
мѣю ѿ ни̑ колико сътворивыи сїѧ силнѣи-
шїи є҆. ѿ величества бо [-][6] красоты изданїи
неизглаиныи рододѣлатель и вѣдѣсѧ. но ѻ҆ба
ѻ҆ си̑ есть ѹ҆ничиженїе мало, ибо сами сїи въ-
скорѣ прельщаюсѧ бг҃а ищꙋщи и хотѧщи ѻ҆б-
кри а҃ рѣсти. *въ дѣлѣ бо его живꙋще неслѣдꙋю, и
совѣтꙋюсѧ зракомъ ꙗко бл҃га видимаѧ, паки
ниже сїи прощени, аще бо толикаго возмогоша
вѣдѣти, да могꙋтъ съзрѣти вѣкъ. сихже
вл҃ки како скоро не ѻ҆брѣтоша. ѻ҆каанни же (сꙋть) и
въ мр҃твыхъ ѹ҆пованїа и̑, иже призваша боги
(сѣлъ)[7] рꙋкъ чл҃ческихъ. злато и сребро хитрости
ѹ҆мышленїе, и подобїѧ животны̑, или камени
исаїа м҃д єре҃а і҃ неключимаго (дѣло рꙋки)[8] древней· *аще же кто
веще сѣчецъ тектон, (ѿ лѣса древо право
ѿсѣче и)[9] ѻ҆теше бл҃гоѹчне всю корꙋ его, и
хитръствꙋѧ бл҃голѣпне сътвори добр сосꙋ въ
съжитїе живота, проданїе же дѣла на ѹ҆го-
тованїе брашна издав насыти. (і) (измѣнено
еже ѿ ни)[10] ни въчто бл҃гопотребно, древо кри-
во (-)[11] сꙋчїа по̑лно, прїи изваа съ расꙋжденїе
м҃лѣнїѧ своего. и во искꙋсѣ разꙋма изъѻбрази
его, (и) ѹ҆подоби его ѻ҆бразꙋ чл҃чꙋ, или (нѣкоемꙋ
живо̑номꙋ)[12]. (и)[13] помаза (его) шарами различни-
ми и ѻ҆чермни масть его, и всѧкъ порокъ иже
на немъ (есть) низмаза. и сътвори емꙋ дос-
тоино ѻ҆битанїе, (и) на стѣнѣ постави е, (и)
ѹ҆крѣпивши желѣзо да не ѹ҆бо падетъ прозрѣ
е. вѣдыи ꙗко не може (помощи себѣ)[14], ибо
(идо есть)[15], и требѣ есть емꙋ помощи. ѻ҆
притѧжанїах же и ѻ҆ бра҃цѣ [его][16] и чадѣхъ
молѧсѧ, не стыдитсѧ къ безъдꙋшномꙋ
гл҃ѧ. и ѻ҆ здравїю ѹ҆бо немощнаго призыва-
етъ, (и за)[17] живо мрътваго моли, (и въ)[18]
помощъ неключимꙋ призове. (і ѻ҆)[19] пꙋтьшес-
твїи [проситъ][20] иже ходити не можетъ, [и][21]
притѧжанїи и дѣанїю и рꙋкотверженїа не-
крѣпкаго рꙋками (и) мꙋжества проситъ (ѿ
него, иже всѣ есть немощнѣи)·

Глава 13

1 Отже, марними є всі люди, в я-
ких немає премудрості в Бозі. *І з ви- рим. 1
димих добрих речей не змогли пізна-
ти Того, що є, ані не пізнали Творця,
сприймаючи діла, **2** але чи вогонь, чи
дух, чи швидке повітря, чи коло
звізд, чи сильну воду, чи небесні сві-
тила поклали володарями всесвіту –
богами. **3** Їхньою красою насолоджу-
ючись, за богів вважали. Хай пізна-
ють наскільки від цих володар є кра-
щий, бо Родоначальник краси їх
створив. **4** Якщо силі і діянню ди-
вуються, хай зрозуміють від них нас-
кільки сильніший є Той, хто їх ство-
рив. **5** Бо з величності краси ство-
ріння бачиться, їхній невимовний ро-
ду Творець. **6** Але все ж таки в цих є
мала зневага, бо і самі вони швидко
обманюються, шукаючи бога і бажа-
ючи знайти. **7** *Бо живучи в його рим. 1
ділах, досліджують і вірять бачено-
му, бо гарне те, що бачиться. **8** Знову
ані їм не прощено, **9** бо якщо таке
змогли побачити, щоб могли пізнати
вік, як же швидко не знайшли цих
Владику? **10** Вони ж є нещасні, і між
мертвими їхні надії, які назвали
богами діла людських рук. Золото і
срібло – творіння мистецтва, І по-
доби живих або непотрібний камінь –
діло давньої руки. **11** *Якщо ж я- іс. 44 єре. 10
кийсь рубач речей – художник зріже
з лісу відповідне дерево і справно
обтеше всю його кору, і вміло май-
струючи зробить гарний посуд на
потрібне для життя, **12** на продаж же
діло віддавши, на приготування їжі, –
і наситився. **13** А відкинуте з того,
що на ніщо непотрібне криве дерево,
повне вузлів, взявши, дбайливо ви-
різьбив у своїм дозвіллі. І вміло на-
дав йому розумний вигляд, і уподіб-
нив його до подоби людської **14** чи
якогось животного, і, помастивши
його різними шарами, він і зачорнив
його вид і замазав всяку пляму, що є
на ньому, **15** і зробив йому гідне по-
мешкання, і поставив його на стіні,
закріпивши залізом, **16** щоб, отже, не
впав. Подбав за нього, знаючи, що
неспроможним собі помогти, бо й
ідолом є, і йому потрібно допомоги.
17 За майно ж і за його шлюби і дітей
молячись, не соромиться, говорячи
до бездушного. І, отже, про здоров'я
прикликає немічного. **18** І про життя
просить мертвого. І на поміч прикли-
кає неспроможне. І про подорожу-
вання просить того, що неспромож-
ний ходити. **19** І про надбання, і пра-
цю, і скріплення рук просить найне-
мічніше руками. І мужності *просить*
у того, хто є немічнішим від усіх.

Глава 14

1 *Коли* знову хтось задумає пли-
сти і проходити бурхливі хвилі, він
прикликає дерево, що слабше від
того корабля, що його несе. **2** Отже,
саме ж бажання користі придумав-
ши, митець з мудрістю зробив. **3**
мой2. 14 *Ти ж, Батьку, подаєш передбачли-
вість. Бо Ти дав і в морі дорогу, і в
хвилях, певну стежку **4** показуючи,
бо Ти спроможний з усього спасти,
хоч і без вміння хтось прийде. **5** Чи
ж хочеш, щоб діла твоєї мудрості
не були порожні? Через це і ма-
лому дереву люди довіряють свої
душі, і, проходячи хвилі корабли-
мой1. 6 і 17 ком, є спасенні. **6** *Бо і на початку,
як були вигублені горді велетні, на-
дія світу втекла в кораблі, залиши-
ла вікові насіння буття, проваджена
твоєю рукою. **7** Бо благословиться
пс. 113 дерево, яким буває оправдання, **8**
вар. 6 *руками ж зроблене є прокляте, і
той, хто його зробив. Бо те тлінне,
пс. 5 що зробив, він назвав богом. **9** *Бо
однаково зненавиджені є Богом
безбожний і його безбожність. **10**
Бо і зроблене мучитиметься з тим,
хто зробив. **11** Через це і в ідолах
поган не буде розглядання, бо між
божими створіннями зроблені на
гидоту і на згіршення людським ду-
шам, і на сильце ногам безумних.
12 Бо сприймання ідолів є почат-
ком розпусти. Їх винайдення є для
зітління життя. **13** Бо він ані не був
від початку, ані не буде навіки. **14**
Бо марнославність людей ввійшла
у світ, і через це коротким став їх-
ній кінець. **15** Бо батько, сумуючи
гірким плачем, швидко зробив об-
раз забраної дитини, його тоді як
мертву людину, а тепер як бога
вшановував, і передав підвладним
тайни і жертви. **16** Пізніше в часі
закріпився безбожний звичай, він
збережений як закон. **17** І приписа-
ми тиранів вшановуються боввани,
яких люди в лиці не можуть почи-
тати, тому що далеко живуть. Зда-
лека ж відображений вид є вине-
сений, показуючи образ царя, якого
встановили шанувати, щоб ревно
почитати відсутнього як присут-
нього. **18** На наказ закону і неві-
гластво заступало любов слави
митця. **19** Бо цей, бажаючи вгодити
тому, хто володіє, використав свою
майстерність, щоб подобу якнай-
вірніше відобразити. **20** Множество
ж людей, притягнене задля краси
праці того, якого недавно тому ша-
нували як чоловіка, і тепер богом
почали вважати. **21** І це було пас-
ткою для життя, бо лестощам або
тиранству люди послужили. Адже

Глава, ді

Плыти паки кто помыслй, и свирѣпыя
волны преходити. носящаго его корабля
тлѣннѣишаго древа призываетъ. оное
же убо похотѣние къ снабдѣнию смыс-
лилъ, хитрец же мудростию содѣла. *Ты же в мо ді
отче състроаеши поразумѣние, яко далъ еси и
въ мори путь, и въ волнах стезю крѣпчайшу
показующи яко силенъ еси от всякого спасти,
да аще и безъ художества кто възыдетъ.
Хощеши же да не будутъ празни дѣла пре-
мудрости твоея, сего ради и малому древу,
въвѣряютъ члцы дша (своя). и преходяще
влъны корабльцемъ избавлени суть. *И от на- а мо ѕ и зі
чала бо погибшихъ гордыи гигантовъ. Упование
мира въ корабльци избѣжа, остави вѣку сѣмя
рождения, рукою твоею устроено. Блвитъ бо ся
древо имже бываетъ оправдание, *рукотворение ѱло рг҃і вару ѕ
же проклято есть і иже сътвори его. яко еже
содѣла тлѣнное, ба именова. *въ равне бо ѱло є
ненавидима суть бу (-)[1] нечествуяи и нечестие
его. ибо сътвореное съ сотворшимъ умучится.
Сего ради и въ идолехъ языческихъ (не) бу-
детъ расмотрение, яко въ сътворению бжие въ
мръзость сътворени суть. и въ соблазнъ
дшамъ члческий, и в сѣть ногамъ буйхъ. на-
чало бо блужения есть възимание идолехъ, о-
брѣтение (-)[2] ихъ ради тлѣние живота есть.
ниже бо бѣ от начала, ниже (будетъ въ вѣ-
ки)[3]. тщеславие бо члкъ вниде въ миръ, и сего
ради краткоиъ ихъ конецъ въмѣнися. Горькимъ
бо плачемъ сѣтуя отцъ скоро восхищенаго чада
обра сътвори. егоже тогда (члка мртва)[4]. ннѣ
яко ба чествоваша. и предаде подручнымъ таи-
ны и жрътвы. потомъ въ время възможе не-
честивыи обычаи яко законъ съхраненъ есть, и
мучителеи повелениемъ чествовахуся изваян-
ная. ихже в лице не могуще чествовати члцы
далнаго ради обитания, издалеча же образъ
изъображенъ изнесенъ есть являющи образъ
(црвъ егоже чествовати)[5] сътвориша. да от-
стоящаго яко настоящаго чествуютъ съ при-
лежаниемъ. въ повеление (закона)[6] и не разу-
мѣющии (-)[7] художника измѣнаше любочестие.
сей бо (хотя угодити држателю)[8] принудися
хитростию (своею) да подобие наипаче [въобра-
зити][9]. Множество же [члкъ][10] извлечено блгти
дѣлания ради. въ малѣ чествованаго члка, (и)
ннѣ ба въмѣниша. и сие бысть житию въ
лаяние, яко ласканию или мучительству (послу-
жиша)[11] члцы, яко не общено има камение и

древомъ ѡ҆бложи́ша· Посемъ (и҆) не довлѣша прельщатисѧ о бж҃їю ра́зумѣ, но и҆ въ велицѣ живуще безумїи бра́ни, сицеваѧ зла́ѧ миръ и҆менуютъ. и҆ли сн҃оѹ҆бїиство жруще, и҆ли съкровеныѧ жрътвы [творѧ́ще][12], и҆ли неи҆стовъства ѿ и҆ны́хъ сложенїи подобїѧ приводѧ́ще. ниже живота ниже браковъ чи́сто є҆ще съхранѧ́тъ, (є҆теръ є҆тераго)[13] и҆ли дреколемъ ѹ҆бива́етъ, и҆ли блюдѧ́щи ѡ҆скорблѧ́етъ. всѧ же смѣшена сꙋть, кро́вь и҆ ѹ҆бїиство, татьба, и҆ лесть, и҆стлѣнїе, (и҆) невѣрьствїе, (и҆) смущенїе, заклинанїе, молва, бл҃гихъ бл҃гти не ѡ҆спомѧновенїе, дш҃амъ ѡ҆скверненїе, рожденїю премѣненїе, бракомъ бесчинїе, прелюбодѣ́анїе (-)[14] студодѣ́анїе· Не и҆менована бо и҆́доломъ служенїѧ, (начало всѣмъ)[15] злы́мъ и҆ вина и҆ конецъ є҆сть. и҆ли є҆гда̀ веселѧтсѧ неи҆стовствуютъ, и҆ли пророкуютъ ло́жнаѧ, и҆ли живутъ неправедне, и҆ли заклина́ютсѧ скоро. бездушнымъ бо (и҆́доломъ надѣ́ютсѧ)[16], (-)[17] ѕлѣ (кленущесѧ)[18] во льсти низъмудрующе преподобїе. не бо си́ла кленущихъ, но съгрѣша́ющимъ судъ приходитъ вы́ну за преступленїе неправедны́мъ·

виключне ім'я передали камінню і дереву. **22** Після цього й не вистачало їм бути обманутими в божому пізнанні, але й, живучи у великій безумності війни, це зло назвали миром. **23** Або приносячи в жертву дітовбивство, чи скриті жертви чинячи, чи приводячи безумності – подоби інших видів, **24** ані життя, ані шлюби чистими вже не зберігають, один одного або убиває поліном, або розпустуючи завдає біль. **25** Все ж є змішане: кров і вбивство, крадіж і обмана, тління, і невірність, і замішання, заклинання, **26** заколот, забуття добрих вчинків, опоганення душ, зміна роду, безпорядок шлюбів, перелюб, розпуста. **27** Бо безіменне почитання ідолів є початком всього зла, і причиною, і кінцем. **28** Безумними є або коли веселяться чи пророкують обманливе, чи живуть неправедно, чи швидко заклинають. **29** Бо надіються на бездушних ідолів зле клянучись в обмані, **30** зневажаючи преподобність. **31** Бо сила не тих, що клянуть, але грішникам завжди приходить суд за переступ в неправедних.

Гл҃а, єі·

Ты же бг҃ъ нашъ бл҃гъ (-)[1] и҆стиненъ (є҆си), долготръпеливъ и҆ ми́лостивъ расмотрѧ́ѧ всѧ. и҆бо а҆ще съгрѣшаемъ твои є҆смы̀ вѣдуще [державу твою][2]. [и҆ а́ще][3] не съгрѣша́емъ [-][4] (вѣмы)[5] ꙗ҆ко тебѣ въмѣнихомсѧ. позна́ти бо тебе всесъвръшена (є҆сть) пра́вда, и҆ вѣдѣти [си́лу твою][6] ко́рень (є҆сть) бесмр҃тїѧ· Ниже бо прельсти на́съ чл҃къ ѕлохи́трыхъ помышленїе, ниже сѣнїю пи́саныи. тр҃у бес плода ѡ҆бразъ и҆зваѧнъ различными виды, (и҆же дастъ безумному похотѣнїе)[7], и҆ любѧтъ мр҃твы́хъ ѡ҆бразовъ виды безъ дш҃ѧ. (тѣмже) лукавымъ любители достоини (смр҃ти сꙋть, и҆же творѧтъ таковаѧ ꙗ҆коже чествуютъ и҆миже дѣиствуютъ и҆хже любѧтъ)[8].

крн҃ д҃ и҆саїа мє *И҆бо скуделникъ ма́къкїѧ землѧ̀ мнущи съ трудомъ дѣла́етъ, ко и҆зъ ѡ҆билїю насъ коегождо. но ѿ сего же бренїѧ созда, и҆ ꙗ҆́же чи́стыхъ дѣлъ служенїѧ сосуды и҆ съпротивныѧ же всѧ̀ подобне. си҃ же (и҆)[9] на коегождо є҆сть потреба, судїѧ (є҆сть) бренодѣ́латель. и҆ злотрудникъ бога сꙋетна ѿ сегоже творитъ бренїѧ· И҆же въ ма́лѣ преже ѿ земли сътворенъ бысть, (и҆) по ма́лѣ и҆́детъ и҆з неѧ́же въспрїѧ́тъ бы́сть (дш҃ею домъ)[10]· тѧжетно є҆сть и҆хъ прилежа́нїе, не помышлѧ́а ꙗ҆ко будетъ твори́ти· ниже ꙗ҆ко крато конечно житїе и҆мѣ (-)[11], зла́тодѣлате-

Глава 15

1 Ти ж, Боже наш, є добрий, правдивий, довготерпеливий і милосердний, що перевіряєш все. **2** Бо і якщо грішимо – ми є твої, що знаємо владу твою. І якщо не грішимо, знаємо, що твоїми вважаємося. **3** Бо Тебе пізнати – це вседосконала праведність. І знати твою силу – це корінь безсмертя. **4** Бо нас не звів задум обманливих людей ані безплідний труд, розписаний тінню образ, вирізьблений різними видами, **5** що безумному дало пожадання. І вони люблять бездушні види мертвих образів. **6** Тому ті, що люблять злі речі, є гідні смерті. Так ті, що чинять таке, як і ті, що почитають, якими діють, яких люблять. **7** *Бо і гончар, вимішуючи м'яку землю, з трудом виробляє на потребу кожного з нас. Але з тієї ж глини виробив і те, що є посудом для служби чистих діл, і те, що протилежне, все однаково. І на кожне з цих є потреба, суддею є гончар. **8** І поганий робітник марного бога робить з тієї ж глини. Він, що коротко раніше був зроблений з землі, і в короткому часі іде до тієї, з якої дім був взятий душею. Вимогливим є їхнє вживання. **9** Не задумуючись над тим, що буде творити, ані що має короткочасне життя, уподібнився до золотарів і сріблярів і бронзарів, і славним вважає рим. 9 іс. 45

те, що майстерно робить. **10** Бо
його серце є попелом і проста зем-
ля – його надія. І його життя без-
чесніше від глини, **11** бо не пізнав
Того, що його створив і що вдих-
нув йому душу, що діє і вдихнув
духа життя. **12** Але вони вважали за
сміх наше життя. І все життя є зай-
няте прибутком. Бо треба, *так би*
сказати, звідкись, якщо й від зла,
прибуток мати. **13** Цей бо більше
від всіх пізнав, що грішить земля-
ними речами, розбитими посудина-
ми і різьбами виробів. **14** Всі ж ду-
же безумні і нещасніші від душі не-
мовляти, вороги твого народу, що
пс. 113 і 134 його змусили. **15** *Бо вважали всі
ідолів народів за богів, в яких ані
немає очей, щоб бачити, ані ніздр-
рів, щоб втягувати повітря, ані вух,
щоб чути, ані пальців рук, щоб об-
мацювати, і їхні ноги неспроможні
ходити. **16** Бо чоловік їх зробив, і
той, що позичив дух, створив їх. Бо
ніякий чоловік *не* може собі подіб-
ного бога зліпити. **17** Будучи ж
смертним, беззаконними руками ро-
бить мертвого. Адже він є кращим
від його ідолів, бо він, отже, жити-
ме, а той – ніколи. **18** І вшанову-
ється нещасна тварина – безумність
бо в порівнянні з іншими є гірша.
19 Ані він не такий, щоб його ба-
жати, так як в тварин є гарні види,
– відбігла ж і божа похвала і його
благословення.

лемъ и҆ сребролїѧтелемъ, (и҆) мѣ́ди зда́телемъ
подоби́сѧ, и҆ сла́вꙋ мнитъ и҆́же хи́тре дѣла́етъ·
Пепелъ [бо є҆́сть][12] срⷣце є҆го, и҆ землѧ̀ про́ста ᲂу҆по-
ва́нїе є҆го, и҆ бренїѧ хꙋ́жши живо́тъ є҆го, ꙗ҆́ко не
ᲂу҆вѣ́де създа́вшаго є҆го, и҆ вохнꙋ́вшаго є҆мꙋ̀ дꙋ́шꙋ
дѣ́лателнꙋ. и҆ въдхнꙋ́вшаго дх҃ъ живо́тный. но҆
въмѣ́ниша порꙋга́нїе бы́ти живо́тъ на́шъ, и҆
жи́тїе всѐ ᲂу҆праздне́но (є҆́сть) на приобрѣ́тенїе·
Подоба́етъ бо рещи ѿнꙋ́дꙋже а҆́ще и҆ ѿ зла̀ при-
ѡ҆брѣсти. сей бо па́че всѣ́хъ вѣ́дѣ ꙗ҆́ко съгрѣ-
ша́етъ, ве́щи зе́мленыѧ сокрꙋ́шены сосꙋ́ды ї
и҆зва́ѧнїѧ рододѣ́лныхъ. всѣ́ же пребезꙋмнѣ́и-
шїи и҆ безъчестнѣ́йши, па́че дꙋ́ши младе́нца, вра́-
ѕи лю́дїи твои́хъ понꙋди́вшїи [и҆́хъ][13]. *ꙗ҆́ко [-][14] ꙋ҆ло҃ рг҃і и҆ рл҃д
всѧ̑ и҆́долы ꙗ҆зы́ческїи мни́ша бо́ги, и҆́мже ниже
ѻ҆́чїю бы́ти въ видѣ́нїе, ниже но́здри въ при-
влечѣ́нїе а҆́ера, ниже ᲂу҆́ши слꙋ́шати ниже пер-
сты рꙋ́къ въ ѻ҆сѧза́нїе, и҆ но́ги и҆́хъ пра́зны ко
хожде́нїю. чл҃къ бо сътвори и҆́хъ, и҆ дꙋ́хъ възаи́-
меный созда̀ и҆́хъ. ни є҆ди́нъ бо (чл҃къ мо́жетъ
себѣ̀ подо́бна бг҃а созда́ти)[15], смертенъ же сы́й,
мертва дѣ́лаетъ рꙋка́ма беззако́нныма· Лꙋ́чше бо є҆
(є҆го и҆́долъ)[16] ꙗ҆́ко се́й ᲂу҆́бо поживе ѻ҆́н же нико́г-
да. и҆ живо́тнаѧ же бѣ́днаѧ чтꙋ́сѧ, безꙋмїе
бо съра́сꙋдное и҆́ныхъ є҆́сть хꙋ́жшее· Ни́же є҆ли́ко
вожделѣ́ти ꙗ҆́ко въ живо́тныхъ лица̀ бл҃га бꙋ́дꙋ,
ѿбѣжа же и҆ бж҃їѧ хвала и҆ бл҃венїе є҆го·

Глава 16

1 Через це же і ці подібно і гідне
потерпіли, і множеством диких зві-
рів були вигублені. **2** Задля цього
ти мученнями добро зробив твоєму
народові за пожадання бажання чу-
жої їжі. Ти приготував їжу – пере-
пелиці, **3** щоб, отже, вони, які поба-
жали їжі, показом посланих відвер-
нулися і від конечного бажання.
Вони ж на коротко були бідними і
прийняли чужу їжу. **4** Бо потрібно
було, щоб тими мученнями прий-
шла немилосердна біднота, цим же
тільки показати, як їхні вороги бу-
мой1. 21 кор1. 10 ли мучені. **5** *Бо і на них найшов
жорстокий гнів звірів, укусом озві-
рілих звірів вони вигублювалися.
Але не до кінця залишився твій
гнів. **6** На напоумлення же коротко
вони були стривожені, маючи знак
спасіння на нагадування заповіді
твого закону. **7** Той, що навернув-
ся, отже, спасався не через те, що
бачив, але через Тебе – всіх спаси-
теля. **8** І в цьому ж Ти скартав на-
ших ворогів, що Ти є Той, хто ви-
мой2. 10 апо. 9 зволяє з всякого зла. **9** *Бо їх саран-
ча і мухи вбили кусанням, і не знай-

Гл҃а, ѕ҃і·

Сего ради (же и҆ сїи)[1] подо́бнѣ пострада́ли
сꙋ́ть (и҆) досто́йне, и҆ мно́жествомъ ѕвѣ́рей
и҆стребле́ни сꙋ́ть· Сего ради мꙋче́нїѧ ᲂу҆-
бл҃жи́ є҆си лю́ди твоѧ̑, въ похотѣ́нїе во́ли
стра́нническа вкꙋше́нїѧ, пи́щꙋ ᲂу҆гото́валъ є҆си
крастели. да ѻ҆ни ᲂу҆́бо вожделѣ́вшїи пи́ща,
показа́нїемъ посла́ныхъ. и҆ ѿ нꙋ́жнаго хотѣ́нїѧ
ѻ҆брата́сѧ· Сїи же въ ма́лѣ ни́щи бы́ша, и҆
стра́нна прїимѣ́ша вкꙋше́нїѧ· Подоба́ше бо ѻ҆-
нѣ́мъ безѿвѣ́тней ни́щетѣ наи́ти мꙋчи́тель-
ствомъ· Си́мъ же толи́ко показа́ти, ка́ко вра́ги и҆́хъ
мꙋ́чишасѧ· *И҆́бо тѣ́мъ [на́иде жесто́къ][2] ѕвѣ́- д҃ мо҃ ка҃ а҃ кор҃ і
рей гнѣ́въ, кꙋса́нїемъ сверѣ́пыхъ и҆стреблѧ́хꙋсѧ
ѕмїе́въ· Но не до конца пребы́сть гнѣ́въ твой,
въ наказа́нїе же въ ма́лѣ смꙋще́ни сꙋ́ть· Зна́-
менїе и҆мѣ́юще сп҃нїю, на въспомѧне́нїе запо-
вѣ́ди зако́на твоего· ѻ҆брати́выисѧ ᲂу҆́бо, не въ-
зрѣ́ннаго ра́ди цѣлѧ́шесѧ, но тебе ра́ди всѣ́хъ
сп҃са· И҆ в се́мъ же наказа́лъ є҆си враги на́ша, ꙗ҆́ко
ты є҆си и҆збавлѧ́ѧй ѿ всѧ́кого ѕла̀, *и҆́хже бо в҃ мо҃ і а҆пока҃ д
а҆кри́ды и҆ мы́шица поби́ша кꙋса́нїе, и҆ не ѻ҆б-
рѣ́тесѧ цѣ́льба (дꙋша́мъ)[3] и҆́хъ ꙗ҆́ко досто́йни

бѧху ѿ таковыхъ мучитисѧ, сн҃овъ же твоихъ
ниже (ѕмїевыхъ зубовъ ꙗды ѡдолѣша)[4], млт҇ь
бо твоѧ [приходѧще][5] исцѣлѧше ихъ. въ па-
мѧть бо словесъ твоихъ оусекнахусѧ, и скоро
исцѣлѧхусѧ, да не въ глубину впадающе заб-
венїѧ, ѿлучатсѧ твоего бл҃годѣѧнїѧ. ниже бо
є҃ мѡ҃ лв а҃ цр҃ а҃ товї҃ гі зелїе ниже ѡбѧзанїе исцѣли ихъ, но [слово твое
г҃и][6] иже цѣлитъ всѧ· *Ты бо животу и смерти
власть имашъ, і изводиши даже до вратъ аду и
възводиши. чл҃къ же оубиваетъ злобою своею, исшед-
же дх҃ъ не възвратитъ, ни призоветъ дш҃у иже
въспрїѧта есть· твоеѧ же руки избежати не-
а҃ мѡ҃ д҃ възможно есть. *Ѿмѣтающи бо сѧ тебе вѣ-
дѣти нечестивїи, въ крѣпости мышца твоеѧ
бїени суть, странными дождами и градами и
бурѧми гоними (страдаша)[7], и ѡгнем растаѧни·
Преславное бо въ (всеоугашающей)[8] водѣ множае
дѣлаетъ ѡгнь. которающъ бо сѧ есть миръ паче
праведныхъ· Когда оубо оукротѧшесѧ пламень,
да не съгорѧтъ иже на нечестивыхъ послана вѣ-
ху животнаѧ. но сїи зрѧще вѣдѧтъ ꙗко
бж҃їѧ суда стражутъ гоненїе, нѣкогдаже (-)[9]
в҃ мѡ҃ ѕі д҃ мѡ҃ аі ѱл҃ ѻз а҃ іѡа҃ ѕ д҃ ездра а҃ между водою (ѡгнь палѧше)[10], даже беззаконнаго
землѧ рожденїѧ растлитъ. *Ихже ради аг҃гльскою
пищею питалъ еси люди твоѧ, (-)[11] оуготѡ-
ванъ хлѣбъ с нб҃се подалъ еси имъ безъ тру-
да, всеоуслажденїе [в себѣ][12] имѣющи и всѧку
сладость бл҃говоннаго вкушенїѧ. съставленїѧ
же твоего (и) сладости твоеѧ сн҃омъ показа. (и
оугаждающи единого кождо воли ꙗже въсхо-
тѣ)[13], къ чему же кто хотѧше превращаше-
в҃ мѡ҃ д҃ сѧ. *Снѣгъ же и ледъ пребываше (силу ѡгненну)[14]
и не растаѧшесѧ, да оувѣдѧтъ ꙗко плодъ
враговъ истреблѧше ѡгнь горѧщїи, въ градѣ
и дождѣхъ блистающи· Сего ради да сѧ па-
ки питаютъ праведнїи, и (ѡгнь паки) своеѧ си-
лы лишисѧ· творенїе бо тебѣ творцу служа-
ше, распростираетсѧ на муку противу непра-
ведныхъ, и легчае творитсѧ въ бл҃годѣѧнїе
ради на тѧ надѣющихсѧ. сего ради и тогда
всѧ преѡбражена всѣмъ кормителница, (бл҃гти
твоеѧ)[15] служаше къ воли ихъ иже ѿ тебе
пожелѣни суть. да наоучатсѧ сн҃ове твои их-
же възлюбилъ еси г҃и, ꙗко не рожденїѧ плодовъ
питаютъ чл҃ка, но слово твое тебѣ вѣрую-
щихъ соблюдаетъ. что бо ѡгнемъ нерастлѣно
скоро ѿ малыѧ луча слн҃чныѧ грѣемое раста-
ѧшесѧ, да знаемо будетъ [всѣмъ][16] ꙗко по-
добаетъ достигнути слн҃цу къ бл҃венїю твое-
му, и къ възсїѧнїю свѣта тебѣ поклонитисѧ·
Не бл҃годарно бо оупованїе ꙗко зимныи инеи рас-
таетъ, і излїетсѧ ꙗко вода неключима·

дено оздоровлення їхнім душам. Ад-
же вони були гідні цими бути мучені.
10 А твоїх синів ані зуби зміїв їддю
не здолали, бо твоє милосердя, що
приходило, їх оздоровило. 11 Бо на
нагадування твоїх слів вони були ку-
сані і швидко оздоровлялися, щоб не
впали в глибину забуття і не були
відлучені від твого добродійства. 12
Бо ані зілля, ані обвивання їх не
оздоровило, але твоє слово, Господи, мой5. 32
яке все оздоровляє. 13 *Бо Ти маєш црс1. 1
владу життя і смерті і зводиш аж до тов.
дверей аду і виводиш. 14 Чоловік же
вбиває своєю злобою, а той дух, що
вийшов, не поверне ані не прикличе
він душу, що була забрана. 15 Від
твоєї ж руки втекти є неможливим.
16 *Бо ті безбожні, що відреклися мой1. 9
Тебе знати, в силі твого рамена є биті
чужими дощами і градом і гнані
бурями та нищені вогнем. Вони по-
терпіли. 17 Бо дуже преславно вогонь
більше діє у воді, що все гасить, бо
світ бореться більше, ніж праведні.
18 Отже, коли вчухав полумінь, щоб
не згоріли ті тварини, що були пос-
лані проти безбожних, а ці, дивля-
чись, щоб бачили, що терплять пере-
слідування божого суду, 19 тоді по-
серед води палив вогонь, щоб зни- мой2. 16
щити народжене на землі неправед- мой4. 11
ного. 20 *Замість цього Ти годував пс. 77
твій народ ангельською їжею. Ти їм ів1. 6
без труда подав з неба приготований ез3. 1
хліб, що в собі мав повну насолоду, і
всяку насолоду смачної їжі. 21 Склад
же твого і твою насолоду Ти показав
синам і догоджаючи бажанню кож-
ного одного, на те, що він забажав, на
те, що хто бажав, воно перемінюва-
лося. 22 *Сніг же і лід переносив си- мой2. 9
лу вогню і не танув, щоб вони знали,
що плід ворогів нищив палаючий во-
гонь, блискаючи в граді і дощах 23
задля цього, щоб знову їжу мали
праведні. І вогонь знову позбавлений
був своєї сили, 24 бо творіння Тобі,
Творцеві, служило: простягається на
муку проти неправедних і легшим
стає на добродійство задля тих, що
на Тебе надіються. 25 Через це і тоді
вповні перемінена всім кормителька
твоїй ласці служила на бажання тих,
що Тобою бажані є. 26 Щоб твої си-
ни, яких Ти, Господи, полюбив, нав-
чилися, що не роди плодів годують
людину, але твоє слово зберігає тих,
що Тобі вірять. 27 Бо те, що не було
знищене вогнем, підігріте малим про-
менем сонця скоро тануло. 28 Щоб
відомо було всім, що треба випере-
дити сонце для твого благословення,
і до сходу світла Тобі поклонитися.
29 Бо невдячна надія розтане, як зи-
мовий іній, і проллється, як непо-
трібна вода.

Глава 17

1 Великі є твої суди, Господи, і невимовні! Через це ненапоумлені душі згіршили, **2** бо беззаконні взялися насильство чинити над святим
мой2. 10 народом. *Вони стали* *в'язнями темряви і довгою ніччю зв'язані та замкнені під дахами лежали втікачами від вічного провидіння. **3** Бо гадали сховатися у скритих гріхах. Було сповіщено те, що трапилося, і вони, страшно жахаючись, були розсіяні і були перелякані злими появами. **4** Бо ані те покриття, що їх держало, не зберегло без страху, а звуки, сходячи, тривожили, і болісні привиди, що з'являлися, давав їм жах. **5** Бо і вогонь *не* міг їм дати ніякої сили, ані звізди *не* могли ясним полум'ям просвітити ту страшну ніч. **6** Їм же тільки з'являвся швидкий вогонь, повний страху, і тоді страхом побиті були ті, що те не бачили. Їм здавалося, що привиди гіршими були від тих, які бачили. **7** А вміння ворожбитів перетворені були на сміх, і величання премудрих – на зневажливу догану. **8** Бо ті, що обіцяли відігнати страхи і жахи від хворої душі, вони на сміх боліли повними страху. **9** Бо і якщо і ніхто їх страшно *не* налякав, вони і переходом звірів і сичанням зміїв страшно роз'юшені гинули і від повітря, від якого ніхто ніяким же шляхом втекти *не* міг, заперечуючи те, що вони бачили. **10** Бо нечистота – *їй* властиве лукаве – свідчить засуджуючи, постійно ж одержуючи люте, скована совістю. **11** Бо страх не є нічим, хіба що зрадою помочі розумування, **12** всередині ж, будучи меншим, очікування за більшу вважає нечистоту, задля дійсної муки. **13** Тому ті, що прийшли до немічної ночі і що спали сном темряви, яка прийшла з немічного аду, **14** вони, отже, були поборювані чудами через привиди. І їх душі були ослаблені зрадою, бо на них найшов наглий і неочікуваний страх. **15** Коли так, цей, впавши, був там. Він зберігався замкненим у в'язниці без кайдан. **16** Бо коли хто був рільником чи пастухом, чи робітником пустині, він був охоплений трудом, терпів не до втечі нужду. Бо всі зв'язані були одними залізними кайданами темряви. **17** Чи сичачий дух, чи між галузками розлогих дерев милозвучний звук птахів, чи рух сильно текучої води, чи великий шум каміння, що паде, **18** чи невидимий біг звірів, що бавляться, чи звук великих звірів, що ричать, чи звук, що

Глава, зі

Велицы (сѹть)[1] сѹди (твоѧ Гдⷭи), и не изъ-
гланны. сего ради ненаказанїи дꙋша съ-
блазниша, въсприѧша бо насиловати ꙗ-
зыкъ стыи беззаконнїи. *оузники тмы и в мо і
долгою нощїю свѧзани [и][2] заключени подъ кровы
бѣглецы вѣчнаго провѣдѣнїѧ лежаша. Оута-
ити бо мнѧщеса въ мрачныхъ грѣсехъ, (въ-
звѣстиса приключенїе)[3], (и) расточени сѹть оу-
жасающеса страшно, и съ оудивленїемъ злымъ
възмѹщени сѹть. ниже бо съдръжащїи ихъ
покровъ безъ страха съхрани, шѹми же (съхо-
дѧще възмѹщахѹ)[4]. и привидѣнїѧ печалны
ꙗвлѧющиса. (оужасъ тѣмъ подавахѹ)[5]. и
огнь бо ни единыѧ силы можаше тѣмъ (въз-
дати)[6] ни звѣзды ѿ свѣтлаго пламени просвѣ-
тити можахѹ (тѹ нощъ страшнѹю)[7]. ꙗвлѧше
же сѧ имъ токмо скоръ огнь страха исполнъ,
(и) страхомъ побїени тогда иже не видѣша
оноѧ. лица чаѧхѹ горшаѧ быти ихже видахѹ.
волхвъ же (хѹдожества преложени бѧхѹ въ пос-
мѣхъ)[8] и премѹдрѹющимъ величанїѧ обличенїе
клѧтвено. обѣщающїи бо сѧ страхи и смѹще-
нїѧ изгнати ѿ дꙋша болѧщїѧ, сїи съ посмѣ-
хомъ полни страхомъ болѧхѹ. ибо аще и ни
ктоже ихъ възмѹщене оустраши (и) четвероно-
гихъ преходи, и змїем звизданїѧ въздвигнени
(страшно погибахѹ)[9]. и (аера егоже никто никим
же пѹте избѣжати възможе ѿмѣтающа себе
видѣти)[10]. нечистота бо своиствене лѹкаваѧ
свѣдѣтельствѹетъ осѹждающи. вынѹ же прї-
емлюще лютаѧ, содръжима совѣстїю. ничтоже
бо есть страхъ токмо преданїе ѿ помощеи по-
мышленїѧ. внѹтрь же менше сѹще чаѧнїе бол-
шѹю мнитъ нечистотѹ настоѧщего мѹченїѧ
вины. тїиже иже в немощнѹю прїидоша нощъ
и ѿ немощнаго ада нашедшѹю тмѹ (-)[11] сномъ
спѧщи. ꙗже оубо чюдесемъ попирахѹсѧ приви-
дѣнїи ради, и ꙗже дꙋши исчезахѹ преданїѧ.
скоръ бо имъ и ненадеженъ страхъ наиде. аще си-
це сеи бѣ тѹ низпадаѧ. съхранѧшеса оу тем-
ницы безъ желѣза заключенъ. аще бо землѣ дѣ-
латель (кто бысть)[12] или пастырь, или пѹс-
тыни дѣлатель трѹдомъ преобѧтъ бы неизбѣжнѹю
тръпѧше нѹждѹ. единымъ бо ѹжемъ желѣзным
тмы вси бѧхѹ свѧзани. или дѹхъ звиздающи
или междѹ частыхъ древесныхъ вѣтвеи пти-
ченъ шѹмъ благъ, или сила воднаѧ текѹщи
ѕѣлне, или шѹмъ ѕѣлнаго низпаденїѧ каменеи,
или играющимъ ѕвѣремъ теченїе невидимое,
или рыканїѧ (ѕѣлныи)[13] ѕвѣреи гласа, или ѿзы-

ва́ющиса ѿ де́бреи го́рскихъ гла҃ ѡ҆скꙋдѣва́ти
творѧще и҆́хъ стра́хъ· вса́ бо вселе́ннаѧ свѣтло
просвѣща́шесѧ свѣ́томъ, (несмѣша́нымъ дѣ-
ломъ съдержа́шесѧ)[14]. само́мъ же ѡ҆нѣ́мъ прос-
тира́шесѧ тѧ́жка но́щь, ѡ҆́бразъ бꙋ́дꙋщаго
и҆́хъ въспрїѧ́тїа тмы̀, (і) и҆́мъ (-)[15] самѣ́мъ
бѧше тѧжча́йша (-)[16].

Гла҃, и҃і·

в҃ мо҃ і҃ Прп҃бнымъ* же твои́мъ вели́къ бѣ свѣ́тъ,
и҆́хже ꙋ҆́бо гла҃ слы́шаще ѡ҆́браза же не ви-
дѧще· Зане же ꙋ҆́бо ѡ҆ни того же не
страда́хꙋ блажа́хꙋ (тѧ̀), ѩ҆́ко не пакос-
твовани пре҃ѡ҆биди́ми бл҃годарѧ́хꙋ. и҆ е҆́же пронес-
в҃ мо҃ г҃і тисѧ бл҃гтїю молѧ́хꙋсѧ· *Сихъ ра́ди ѡ҆гнего-
рѧщїи столпъ во́ждѧ имѣ́ша невѣдо́маго пꙋти
ше́ствїѧ. слн҃ца же безъ па́кости любоче́стнаго
стра́нничества пода́лъ е҆си. достóйни бо ѡ҆ни ли-
ши́тисѧ свѣ́та, и҆ снабдѣ́тисѧ въ тмѣ̀. и҆́же
заключе́ныхъ стрежа́хꙋ сн҃овъ твои́хъ, и҆́хъ же
ра́ди въсхотѣ̀ неи҆стлѣ́ненъ зако́на свѣтъ вѣ-
в҃ мо҃ а҃ кꙋ да́ти. *совѣтова́вшїи и҆́хъ прп҃бныѧ ꙋ҆бива́ти
младенца, и҆ е҆ді́номꙋ преложе́нꙋ ча́дꙋ и҆ сп҃сенꙋ.
въ ѡ҆бличе́нїе и҆ взѧ̀ мно́жество ча҃, и҆ е҆ді́нодꙋш-
в҃ мо҃ д҃і но погꙋби́лъ е҆си въ водѣ̀ ѕѣлнѣ́и· *Ѡ҆на (бо)
но́щь провѣдѣсѧ ѿце́мъ на́шимъ, да и҆́стинно
вѣ́дꙋще и҆́мже (клѧ́твамъ ꙋ҆вѣри́ша)[1] возвеселѣ́-
ютъ. въспрїѧ́то [же][2] бы́сть ѿ лю́дїи тво-
и҆́хъ. сп҃се́нїе бо пра́ведныхъ вра́гъ же и҆стребле́нїе.
ѩ҆́ко бо ѡ҆бещести́лъ е҆си сꙋпоста́ты (на́ша), к
семꙋ насъ призыва́ющи просла́вилъ е҆си. съкрове́но
бо жрѧ́хꙋ прп҃бнїи ѡ҆тро́ки бл҃гихъ, и҆ зако́на
бж҃твеннаго въ съи҆менова́нїе завѣща́ша· Ѩ҆́коже
бл҃гихъ и҆ бѣ́дныѧ въспрїѧ́ти ст҃ыѧ, ѿц҃ъ ꙋ҆́же
пре҃въспѣва́ющїи хва́лꙋ· Бошꙋмѣ же не подо́бно
враго́въ во́пль, и҆ пла́чь слы́шашесѧ пла́чꙋщихъ
в҃ мо҃ а҃і младе́нецъ· *Сицево́ю же ме́стїю ра́бъ съ госпо-
ди́номъ ѡ҆злобле́нъ е҆сть, и҆ ѡ҆полче́ныи чл҃къ цр҃еви
подо́бнаѧ пострада· Е҆ді́нодꙋшно же ꙋ҆́бо всѝ въ
е҆ді́номъ и҆́мени смр҃тно́, мр҃твыѧ и҆мѣ́ѧхꙋ безъчи-
сленыхъ· Ниже бо въ погребе́нїе живы́хъ довлѧ-
ше, поне́же е҆ді́нымъ мгнове́нїемъ честнѣ́йшїи
ро́дъ и҆́хъ и҆стребле́нъ е҆сть. ѿ всѣ́хъ бо не вѣ-
рꙋ́юще ра́ди чародѣѧ́нїѧ, (и҆) ра́ди первенецъ и҆с-
трeбле́нїа и҆сповѣда́ша (лю́ди бж҃їѧ сн҃ы)[3] бы́-
ти. молча́нїю бо съдержа́щꙋ всѣ́хъ, и҆ но́щь сво-
е҆го тече́нїѧ по́лъ пꙋти и҆мѣ́ше. всемогꙋ́ще
(сло́во твое)[4] [г҃и][5] [и҆сходѧ́щи][6] ѿ не́си ѿ
пр҃толъ цр҃скихъ, жесто́къ брани́тель посреди
и҆скорене́нїа (и҆) (земли пре҃ни́де)[7]. ме́чъ ѡ҆́стръ не-
лицемѣ́рнаго повелѣ́нїѧ твое҆го нося́и, и҆ стоѧ́-
щи и҆спо́лни вса смр҃ти. и҆ да́же до не́си доса-

відбивається від гірських долин, страхом їх ослабляв. **19** Бо увесь світ був освічений ясним світлом, перебував в безперешкодних ділах. **20** Самим же їм простягалася тяжка ніч – образ темряви, яка мала їх охопити, а їм самим була дуже тяжка.

Глава 18

1 *Преподобним же твоїм було мой2. 10
велике світло. Їх же голос чуючи, а
не бачачи вид, тому що, отже, вони
того ж не терпіли, блаженним Тебе
називали. **2** Бо непошкодженими
були вони, що обиду зазнали, і дя-
кували, молилися, щоб прийшла
ласка. **3** *Задля цього вогнепалаю- мой2. 13
чий стовп мали як вождя невідомо-
го походу. Ти подав же нешкідливе
сонце для шляхетного мандрування.
4 Бо гідні, щоб бути позбавленими
світла. І підстереженими бути в те-
мряві ті, що замкненими стерегли
твоїх синів, через яких же Він по-
бажав вікові дати нетлінне світло
закону. **5** *Як вони врадили вбити мой2. 1
немовлят преподобних і як одна
дитина була відсторонена і спасла-
ся на оскарження їм, Ти забрав
множество дітей і однодушно вигу-
бив у великій воді. **6** *Бо та ніч на- мой2. 14
перед відомою стала нашим бать-
кам, щоб впевнено знаючи яким
клятвам повірили, вони раділи. **7**
Прийняте ж було твоїм народом
спасіння праведних, а вигублення
ворогів. **8** Бо чим Ти збещестив на-
ших ворогів, до цього нас прикли-
кавши Ти прославив. **9** Бо скрито
приносили добрих жертву препо-
добні раби і в однодумності завіща-
ли божественний закон, також, щоб
добра і небезпеки прийняли бать-
ківські святощі, вже наперед спі-
ваючи хвали. **10** Зазвучав же неми-
лозвучний крик ворогів, і було чути
ридання тих, що оплакували дітей.
11 *Такою ж помстою раб з паном мой2. 11
був побитий, і військовий чоловік,
як і цар, подібне потерпів. **12** Одно-
душно ж, отже, всі в однім смерт-
нім імені мали безчисленних мерт-
вих. Бо ані не вистарчало живих,
щоб хоронити, тому що в одну
мить їхній найшляхетніший рід був
вигублений. **13** Бо невірячи, все че-
рез чародійство і через знищення
перевородних визнали, що народ
божий синами є. **14** Адже як мов-
чанка всіх охопила і ніч мала по-
ловину дороги свого бігу, **15** твоє
всесильне слово, Господи, сходячи
з неба, від царських престолів,
прийшло як жорстокий вояка посе-

ред вигублення і землі, несучи гос-
трий меч – нелицемірний твій наказ.
16 І стоячи наповнив все смертю, і
стоячи на землі досягав аж до неба.
17 Тоді нагло привиди снів страшно
їх перестрашили, несподівані ж стра-
хи напали, **18** і інший деінде кинутий
заледве живим. Смертю пропадали
через цю причину. **19** Бо їхні видіння
настрашили їх, це наперед вказали,
щоб не були несвідомі. Через що,
терплячи зло, згинули. **20** Доторкну-
лося ж тоді випробування смерті і до
праведних. І було множество зітління
в пустині. Але ненадовго зостався
мой4. 16 гнів, **21** *бо поспішився непорочний
чоловік і воював принісши зброю
власного служіння – молитву і очи-
щення ладану. Він став проти гніву і
поклав кінець нещастю, показуючи,
що є твоїм рабом. **22** Поборов же він
народи не тілесною силою ані не
вживанням зброї, але словом Того,
що наказав трудитися, згадуючи клят-
ви і завіти батьків. **23** Бо ставши між
горами мертвих, що вже впали один
на одного, він і розірвав гнів, і відді-
лив ту дорогу, що до живих. **24** Бо на
довгій одежі був увесь світ, і батько
слави вирізьблений на чотирокутнім
камені. І твоя величність – на діадемі
його голови. **25** Цим прийшов губи-
тель. Це ж злякало. Бо достатньою
була тільки спроба гніву.

Глава 19

1 На безбожних же до кінця на-
дійшов немилосердний гнів, бо пе-
редбачив їх і те, що має бути. **2** Адже
вони повернулися, щоб відпустити. І
з поспіхом відпустили їх. Розкаяв-
шись, вони гнали вслід, **3** бо ще в
руках мали ридання, і голосячи над
гробами мертвих взяли собі інший
задум безумності, і тих, кого блага-
ючи вигнали, вони гнали, як втікачів.
4 Бо їх до цього кінця тягнула гідна
нужда, і вклала забуття подій, щоб і
позосталі муки *прийшли*, щоб спов-
нити муку. **5** А твій народ преславну
мандрівку переніс. Вони ж знайдуть
чужу смерть. **6** Бо усе створіння у
власному роді знову згори наново
було зображене, служачи своїм при-
писам. Щоб твої раби були збережені
неушкодженими. **7** Хмара отінювала
полк їхній, і волога земля сухою ви-
далася. З Червоного моря *була* дорога
без перешкоди і квітуча рівнина зі
сильної хвилі, **8** якою пройшов весь
народ, покритий твоєю рукою. Бача-
чи подиву гідне і чудеса, **9** вони на-
ситилися, як коні, і зраділи, як ягня-
та, хвалячи Тебе, Господи, що їх
спас. **10** Бо ще вони згадали, отже,
що коли були в їхньому поселенні, як
земля, замість народити тварин, ви-

зашe стоѧщи на земли. Тогда внезапу при-
видѣнїѧ сновъ лютѣ смутиша ихъ, страхи
же наидоша ненадежны. и инъ инамо въвер-
женъ елѣ живъ, еѧже ради вины смртїю
ищезаху (-)[8]. видѣнїѧ бо (ихъ) смутиша
ихъ. сїе преоучаху да не (вѣдаще)[9] егоже ради
ѕла стражуще погибоша. Прикосну же сѧ
[тогда][10] и праведныхъ искушенїе смрти, і
истлѣнїѧ въ пусты бысть множество, но не
долго пребысть гнѣвъ. *Потща бо сѧ мужь д мо ѕі
непороченъ (и) пребрашесѧ, своеѧ службы ору-
жїемъ. молитву и димїама оцѣщенїе при-
несъ, съпротивъ ста гнѣву. и конца наста-
вилъ требованїѧ, показующи ꙗко твои есть
рабъ. одолѣ же [народы][11] не въ силѣ те-
лесиѣи ниже оружїи дѣлаными, но словомъ (по-
велѣвшаго тружатисѧ)[12]. клятвы отецъ и
завѣты поминающи холми бо оу падшихъ
другъ на друга межу мртвыхъ ставъ (и)
отсѣче гнѣвъ, и раздѣли ꙗже къ живымъ
путь. въ одежи бо подира бѣ весь миръ, и
отецъ славы на четыреоугольномъ камени из-
ваянъ, и величество твое въ дїадимѣ главы
его. Сими прїиде искоренѧѧ, сїѧ же оустра-
шиша, бѣ бо токмо искушенїе гнѣва доволно.

Гла, дї.

Нечестивым же до конца без млсти ꙗ-
рость наиде. Провидѣ бо ихъ и буду-
щаѧ, ꙗко сїи обращеннїи еже остави-
ти, и съ тщанїемъ отпустиша ихъ.
Гнаша въ слѣдъ раскаявшисѧ, еще бо въ ру-
кахъ имѣюще рыданїѧ, и сѣтующисѧ гро-
бомъ мртвыхъ, инъ (себѣ) взяша помыслъ бе-
зумїѧ. і ихже молѧщи изгнаша и аки бѣг-
льцы гоняху. Влечаше бо ихъ къ сему концу
(достойна) нужда, и приключшихсѧ не въспо-
манутїе вложи. даже и прочаѧ мукамъ ко
исполненїю мученїѧ. (-)[1] люди же твоѧ прес-
лавное путьшествїе искуси. они же странну
обрящутъ смрть. Все бо творенїе въ своемъ
ему роду паки со выше преобразашесѧ, служа-
щи своиственымъ повеленїемъ, да отроцы твои
съхраняатсѧ невреждени. (облакъ осеняющїи
полкъ ихъ)[2], (и влажна земля суха ꙗвисѧ)[3].
из морѧ чермнаго путь безъ преткновенїѧ, и
(поле процвитающи)[4] от волны зѣлныѧ имже
весь ꙗзыкъ прониде, твоею (рукою покровени)[5].
видящи дивнаѧ [и][6] чюдеса, ꙗко кони насы-
тишасѧ, и ꙗко агньци възрадовашасѧ хва-
лѧще тѧ ги избавльшаго ихъ. въспоманусѧ

бо є́ще (и҆мъ), иже въ ѻ҆битані́ю и҆хъ. ка́ко оу҆бо за рожде́нїе живо́тныхъ и҆зведе земля скни́фы, (и҆ за)[7] рыбы ѿри́гнꙋ рѣка̀ мно́жество жа́бъ· *По-
е҃ мо҃ ѕі л҃ꙋ а҃і
слѣди же ви́дѣшѧ и҆ новорожде́нїе птицъ, ꙗ҆́ко похотѣнїемъ и҆зве́дени, проси́ша сла́достныѧ пи́щи, въ похотѣнїю бо взыдо́ша и҆мъ ѿ мо́ра крастели. (-)[8] мꙋче́нїѧ грѣшнымъ найдо́ша не безъ бы́вшихъ зна́менїи, по нꙋ́жди гро́ма пра́ведне бо пострада́ша по свои́хъ безако́нїахъ. и҆бо лютѣ́йшее ненавидѣнїе на страннолю́бца наста́вишѧ и҆нїи бо незна́емыхъ не прїемлѧ́хꙋ прише́лецъ, сїи же благодѣтелїю страннолю́бцѡ слꙋжа́хꙋ, и҆ не то́мо но е҆же кое расмотре́нїе бꙋдет и҆. зане насилѧеми въспрїемлѧхꙋ чю́ждиⷯ. нѣцыи же съ пра́знествами въспрїе́лѧхꙋ си́хъ, оу҆жѐ ѻ҆бы́чаемъ приѻ҆бща́ющесѧ пра́ведныⷨ. жесточа́йшими ѻ҆ѕлоби́ша болѣзньми. побїени же сꙋть (-)[9] ѻ҆слѣпле́нїемъ, ꙗ҆́коже (и҆) ѻ҆нѝ при две́реⷯ прпⷣбнаго (съ ско́рыми покровени бѧхꙋ тма́ ми)[10]. ко́ждо (же) (прохода свои́ две́рїи)[11] и҆ска́ше, (і҆) и҆́хъ (-)[12] ра́ди стихїи премѣне́ны. ꙗ҆́ко въ гꙋслехъ (строуны послѣдова́нїю)[13] и҆мени премѣня́тсѧ, [и҆][14] всегда̀ (своѐго шꙋма стрегꙋтъ)[15]. занѐ е҆сть ви́дѣти ѻ҆́бразꙋ бы́вшаго и҆́стиннѣ. сꙋха́ѧ въ вла́жнаѧ ѻ҆браща́хꙋсѧ, и҆ е҆ли́ка бѣ́хꙋ пла́вающїа (в зе́млю проида́хꙋ)[16]. ѻ҆гнь можа́ше на̀ во́дꙋ вы́шше своеѧ си́лы, и҆ вода̀ оу҆гаша́ющꙋ си́лꙋ за́бы пла́мени (ѿ противле́нїѧ и҆стлѣнныⷯ)[17] живо́тныхъ. не трꙋди́ша пло́тей проходѧ́щихъ. ниже та́ющаго ледоѻ́бразне тлѣненъ ро́дъ нетлѣнныѧ пи́щи. по всемꙋ̀ гдⷭ҇и възвели́чилъ е҆си лю́ди твоѧ, и҆ просла́вилъ е҆си и҆ не пре́зрѣлъ е҆си въ все вре́мѧ и҆ на [вса́ком мѣсте][18] престоѧ̀·

Конецъ кни́ѕе премꙋдростемъ соло́монимъ·
И҆́матъ в себѣ гла҃, ді҃·

дала гусениці, а ріка, замість риби, викинула множество жаб. **11** *Вкін- мой2. 16
ці ж побачили і новий рід птиць, бо лук. 11
проваджені бажанням попросили їжі насолоди. **12** Бо як вони мали жадання, їм з моря вийшли перепелиці. **13** Муки грішним прийшли не без попередніх знаків, силою грому. Бо праведне вони потерпіли через свої беззаконня, бо і дуже жорстоку ненависть проти направили, супроти тих, що любили чужинців. **14** Бо деякі не приймали незнаних прибульців, вони ж чеснотливістю чужим служили, **15** і не тільки. Але і який догляд буде їм, тому що наслані приймали чужих. **16** Деякі же з святкуваннями цих приймали, вже зі звичаю пристаючи до праведних, але озлобили страшними болями. **17** Побиті ж були осліпленням, так як і ті, що при дверях преподобного були покриті спішними темрявами. Кожен же шукав прохід власних дверей. **18** І через них змінені стихії, наче в гуслях звуки ритму перемінюють ім'я і завжди зберігають свій звук. Тому що по правді можна бачити вид минулого. **19** Сухе в мокре мінялося, і те, що плило, виходило на землю. **20** Вогонь був сильнішим від води понад свою силу, і вода забула погашаючу силу **21** полум'я від спротиву тлінних тварин. Не нищило тіл тих, що проходили, ані те, що льодоподібно тане, – тлінний рід нетлінної їжі. **22** В усьому, Господи, Ти звеличив твій народ і прославив! І не знехтував, будучи присутнім в усякому часі і на всякому місці.

Кінець Книги премудрості Соломона.
Має в собі 19 глав.

КНИГА МУДРОСТІ ІСУСА, СИНА СИРАХА

Глава 1

1 Вся мудрість від Господа. І є з
Ним навіки. **2** Морський пісок, і до-
щові краплі, і дні віку хто почислить?
3 Висоту неба, і широту землі, і бе-
здоню, і мудрість хто дослідить? **4**
іс. 40 Перед всім була створена мудрість і
муд. 9 розуміння мудрості відвіку. **6** *Кому
рим. 11 відкрито корінь мудрості? І хто піз-
нав її подвиги? **8** Один є мудрий ду-
же страшний, що сидить на своєму
престолі. **9** Господь сам її створив і
побачив, почислив її, і вилив її на всі
свої діла, **10** з кожним тілом за його
даром. І обдарував нею тих, що Його
люблять. **11** Страх господній – слава,
і похвала, і веселість, і вінець радос-
ті. **12** Страх господній розвеселить
серце і дасть веселість і радість та
довголіття. **13** Тому, хто боїться Гос-
пода, добре буде вкінці, і в дні його
при. 1 смерті він знайде ласку. **14** *Початок
мудрості – боятися Бога. І з вірними
в лоні вона була створена для них. **15**
І з людьми вічну основу вона збуду-
вала, і вірною буде з їхнім насінням.
16 Повнота мудрості – боятися Гос-
пода. І вона напоїть їх своїми плода-
ми. **17** Ввесь свій дім наповнить ба-
при. 1 жаними *речами* і посуд – плодами
пс. 110 своїми. **18** *Вінець мудрості – страх
господній, що процвітає миром і *є*
здоров'ю ліком. **19** І Він побачив і
почислив її, вилив вміння і пізнання
розуму і підняв вгору славу тих, що її
держали. **20** Корінь мудрості – бояти-
ся Господа. І її галузки – довголіття.
22 Неправедний гнів не може оправ-
датися, бо частина його гніву – його
падіння. **23** До часу потерпить довго-
терпеливий – і вкінці віддасть йому
радість. **24** До часу сховає свої слова
– і губи вірних визнають його розум.
25 В скарбах мудрості – притча вмін-
ня. А побожність – гидота грішнико-
ві. **26** Побажавши ж мудрість, бережи
заповіді, і Господь тобі її подасть. **27**
Бо мудрість і напоумлення – страх
господній. І Йому милі віра та лагід-
ність. **28** Не протистався господньому
страхові і не приступай до нього под-
війним серцем. **29** Не піддавайся су-
дові людських уст, і важай на свої гу-
би. **30** Не будь зарозумілим, щоб ти
не відпав і *не* навів безчестя на свою

КНИГА ПРЕМУДРОСТИ ІИСУСА СЫНА СИРАХОВА

Глава, а҃

Всяка премудрость ѿ Гд҃а, и҆ с ни҆́мъ є҆сть
во вѣки. пѣска морьскаго и҆ капля дож-
девъныѧ, и҆ дни вѣка кто̀ и҆зочтетъ.
высоту нб҃се, и҆ широту земли, и҆ без-
дну, и҆ премудрость кто̀ и҆слѣдитъ. прежде
всѣхъ създася премудрость, и҆ разумъ мудрос-
ти ѿ вѣка· (-)[2] *Корень премудрости кому сл҃а м мдро д̃ кри а҃і
ѿкрыся, и҆ коварьство є҆ѧ кто̀ разумѣ. (-)[3]
є҆динъ є҆сть премудръ страшенъ ѕѣло, сѣдяи
на престолѣ своемъ Гдь. самъ създа̀ ю҆̀, и҆ видѣ
(-)[4] и҆зочте ю҆̀, и҆ пролїа ю҆̀ на вся̀ дѣла своѧ
съ всякою плотїю, по данїю є҆го и҆ дарова ю҆̀
любящи́мъ є҆го· (-)[5] Страхъ Гн҃ь слава и҆ похвала
и҆ веселїе, и҆ вѣнецъ радости. страхъ Гн҃ь възвесе-
литъ срдце, и҆ дастъ веселїе и҆ радость и҆ долго-
дньствїе· (-)[6] Боящемуся Гд҃а бл҃го будетъ на
послѣди, и҆ въ днь скончанїѧ є҆го ѡ҆брящетъ
бл҃гть· *Начало премудрости боятися [Бг҃а][7], и҆ при а҃
съ вѣрными въ ложеснѣхъ създася и҆́мъ· [И҆][8] съ
чл҃ки ѡ҆снованїе вѣчно оу҆гнезди, и҆ съ сѣменемъ
и҆хъ оу҆вѣрится. насыщенїе премудрости боя-
тися Гд҃а, и҆ оу҆поитъ и҆́хъ ѿ пло́дъ своихъ· весь
домъ [є҆ѧ̀][9] и҆спо́лнитъ желанїи, и҆ сосуды ѿ
жи́тъ є҆ѧ̀. *вѣнецъ мудрости страхъ Гн҃ь, възцвѣ- при а҃ ѱал҃ рі
таяи миръ, и҆ здравїю и҆сцѣленїе (-)[10] и҆ ви-
дѣ и҆ сочте ю҆̀· художество и҆ вѣдѣнїе разума
ѡ҆дожди, и҆ славу дръжащихъ ю҆̀ възнесе· Корень
премудрости боятися Гд҃а, и҆ вѣтви є҆ѧ̀ долго-
дньствїе· (-)[11] не може́тъ ꙗ҆́рость неправедна ѡ҆прав-
дитися, часть бо ꙗ҆́рости є҆го паденїе є҆му· до
времени сътръпитъ долготръпеливыи, и҆ на-
послѣдь [воздастъ є҆му][12] веселїе. до времене
съкрыетъ словеса̀ своя, и҆ оу҆стни [вѣрныхъ][13]
и҆сповѣдятъ разумъ є҆го· въ сокровищихъ пре-
мудрости притча художества, мерзость же грѣ-
шнику бл҃гочестїе· вожделѣвъ премудрости съ-
блюди заповѣди, и҆ Гдь (ти ю҆̀ подастъ)[14]· Пре-
мудрость бо и҆ наказанїе страхъ Гн҃ь, и҆ бл҃говоленїе
є҆го вѣра и҆ кротость· Не противися страху Гн҃ю, и҆
не приступи к нему срдцемъ сугубымъ, не посу-
жайся оу҆сты̀ чл҃ческими, и҆ оу҆стнамъ своимъ
вонми· Не възносися да не ѿпадеши, и҆ наведе-

ши дꙋ́ши своеи безчестїе. и ѿкрыетъ гь҇
таины твоѧ, и посредѣ сонма низложи тѧ.
ꙗко не приступилъ еси страхꙋ гн҇ю, и срц҇е
твое исполнь лꙋкавства·

душу, і Господь *не* відкрив твої тайни і
не скинув тебе посеред збору, бо ти не
приступив до господнього страху, і
твоє серце повне лукавства.

Гла҇, в҃·

ма҃ д҃ / в҃ ти҃ г҃ / а пе҃р д҃ Чадо* аще приступаеши работати гв҇и
[бгꙋ][1], ѹготови дꙋшꙋ свою въ искꙋше-
нїе· Ѹправи срц҇е свое и сътръпи, и не
тщисѧ въ време наведенїѧ. прилѣ-
писѧ емꙋ и не ѿстꙋпи, да възрастеши на
послѣдокъ твои· все елико аще нанесено ти
бꙋдет прїими, и во измѣненїю смиренїа сво-
мꙋ҇д г҃ / при҃ з҃і его дльготръпи· *Ꙗко въ огни искꙋшаесѧ
злато, и ч҇лци прїатни въ пещи смиренїѧ·
(-)[2] вѣрꙋи емꙋ и заствпитъ тѧ, и ѹправи
пꙋти своѧ и ѹповаи нань· Боѧщїисѧ г҇а
пождѣте млт҇и его, и не ѹклонитесѧ да не
падете· Боѧщїисѧ г҇а вѣрꙋите емꙋ, и не
иматъ ѿпасти мзда ваша· Боѧщїисѧ г҇а
надѣитесѧ на бл҇гаѧ, и [-][3] веселїе вѣка и
млт҇ь· (-)[4] возрите на древнѣа роды и ви-
ѱ҃ло л҃ѕ дите, *кто (ѹбо) вѣрова гв҇и и постыдѣсѧ·
ли кто пребыстъ въ страсѣ его (-)[5] оста-
висѧ. или кто призва его и презрѣ и· Зане
щедръ и млт҇ивъ гь҇, и оставлѧе грѣхи, и
сп҇се въ време скорби· Горе срц҇емъ страшливомъ и
г҃ цр҃ кі рꙋкамъ ослабленамъ, *и грѣшникꙋ ходѧщꙋ на
двѣ стези· Горе срц҇ꙋ ослабленꙋ ꙗко не вѣрꙋе,
сего ради непокровенно бꙋде· Горе вамъ погꙋб-
льшимъ тръпенїе, и что сътворите егда
іѡа҃ ді посѣтитъ гь҇· *Боѧщїисѧ г҇а не проти-
вѧсѧ гл҇омъ его, и любѧщїи его съхра-
нѧтъ пꙋти его. боѧщїисѧ г҇а поищꙋ бл҇го-
воленїѧ его, и любѧщїи его исполнѧсѧ закона·
Боѧщїисѧ г҇а ѹготовѧ срц҇а своа, и пре нимъ
в҃ цр҃ кд смирѧтъ дꙋша своѧ. *да въпадесѧ в рꙋцѣ
гн҇и, (а)[6] не в рꙋцѣ ч҇лчески. ꙗко бо величїе
его тако и млт҇ь его·

Глава 2

1 *Дитино, якщо приходиш служити мат. 4
Господеві Богові, підготуй свою душу тим2. 3
на випробування. 2 Випрям своє серце, пет1. 4
і будь терпеливим, і не поспішай в часі
нападу. 3 Пристань до Нього і не від-
ступи, щоб ти помножився в твоєму
кінці. 4 Все, що лиш наведене буде на
тебе, прийми, і в переміні твого впоко-
рення будь терпеливим. 5 *Бо золото муд. 3
випробовується у вогні і сприйнятні при. 17
люди в печі впокорення. 6 Повір Йому
– і заступиться за тебе. І випростуй твої
дороги, і поклади на Нього надію. 7
Ви, що боїтеся Господа, очікуйте його
милосердя і не відхиліться, щоб ви не
впали. 8 Ви, що боїтеся Господа, по-
вірте Йому – і не відпаде ваша винаго-
рода. 9 Ви, що боїтеся Господа, надій-
теся на добро і *на* веселість віку та ми-
лосердя. 10 Погляньте на давні роди, і
побачите. *Отже, хто повірив Господе- пс. 36
ві і осоромився? Чи хто залишився в йо-
го страсі *і* був покинутим? Чи хто Його
прикликав і Він на нього не зважив? 11
Бо Господь щедрий і милосердний, і
відпускає гріхи, і спасе в часі скорботи.
12 Горе боягузливим серцям і ослабле-
ним рукам, *і грішному, що ходить по црс3. 18
двох стежках. 13 Горе ослабленому
серцю, бо не вірить. Через це не буде
захищеним. 14 Горе вам, що втратили
терпеливість. І що зробите, коли Гос-
подь відвідає? 15 *Ті, що бояться Гос- ів. 14
пода, не противляться його словам, і ті,
що Його люблять, збережуть його до-
роги. 16 Ті, що бояться Господа, шука-
тимуть Йому милого, і ті, що Його
люблять, наповнять себе законом. 17
Ті, що бояться Господа, підготують
свої серця, і перед Ним упокорять свої
душі. 18 *Впадім в господні руки, а не црс2. 24
в людські руки. Бо яка його величність,
таким і його милосердя.

Гла҇, г҃·

в҃ мѡ҃ в҃ / е҃ мѡ҃ е҃ / ефе҃ ѕ҃ Мене ѿц҇а][1] послꙋшаите чада и сице
творите да сп҇сетесѧ. гь҇ *бо прослави
ѿц҇а на чадехъ, и сꙋдъ мт҇рнь ѹтверди
на сн҇ѣхъ· Чтыи ѿц҇а ѡчыститъ грѣхи,
и ꙗко сокровѣщꙋѧи прославлѧѧи матерь сво-
ю. чтыи ѿц҇а възвеселитсѧ ѡ чадѣхъ, и въ
дн҇ь мольбы его послꙋшанъ бꙋдетъ· Прослав-
ни҃ з҃ / в҃ мѡ҃ к҃ / е҃ мѡ҃ е҃ / ма҃ еі / мр҃ з҃ / ефе҃ ѕ҃ лѧѧи ѿц҇а долгоднь҇ствовати бꙋде, и послꙋ-
шаѧ г҇а покоит мт҇рь свою. (-)[2] (-)[3] ꙗкоже вл҇-
кама послꙋжитъ рождьшима его· *дѣломъ и
словомъ чти ѿц҇а твоего, да наиде ти бл҇-

Глава 3

1 Діти, послухайте мене, батька, і мой2. 2
так зробіть, щоб ви спаслися. 2 *Бо мой5. 5
Господь прославив батька над дітьми і еф. 6
суд матері скріпив над синами. 3 Хто
шанує батька, очистить гріхи, 4 і та-
ким, як той, що збирає скарб, той, хто
прославляє свою матір. 5 Хто шанує
батька, розвеселиться над дітьми, і в
дні його молитви буде вислуханий. 6
Хто прославляє батька, буде довголіт- ниж. 7
нім, і хто вислуховує Господа, дасть мой2. 20
спочинок своїй матері. 7 Як володарям мой5. 5
послужить тим, що його породили. 8 мат. 15
*Ділом і словом шануй твого батька, мар. 7 еф. 6

мой1. 27 щоб на тебе прийшло від нього бла-
мой5. 33 гословення. *9 Бо батьківське благос-
ловення скріплює доми дітей, мате-
рина ж клятва викорінною основи. 10
Не прославляйся безчестям твого
батька, бо немає тобі слави в безчес-
ті. 11 Бо слава людини від честі його
батька, і зневага дітей – матір в не-
славі. 12 Дитино, заступися в старос-
ті за свого батька і не засмути його в
його житті. 13 Якщо і змаліє розум,
май прощення, і не збещещуй його
усією своєю силою. 14 Адже бать-
ківське милосердя не забудеться і за-
місць гріхів дано буде тобі на збуду-
вання. 15 В дні твоєї скорботи тобі
згадається. Так як тане лід від спеки,
так розтануть твої гріхи. 16 Який
хульний той, хто покидає батька, і
проклятий Господом той, хто дратує
свою матір. 17 Дитино, впроваджуй
свої діла з лагідністю, і як сприйнят-
на людина будеш улюбленим. 18
фил. 2 *Чим більше ти є великим, настільки
себе впокорюй, – і знайдеш ласку пе-
ред Господом. 20 Бо господня сила
велика і прославляється покірними.
при. 25 21 *Не шукай вищого від себе, і не
допитуй сильнішого від себе. 22 Роз-
думуй над Тим, що тобі наказують,
бо тобі немає потреби таємних. 23 В
надмірі своїх діл не розпитуй, бо тобі
було показано більше від людського
розуміння. 24 Адже багатьох звели
на блуд їхні задуми, і погані задуми
знищили їхню совість. 26 І хто лю-
бить біду, впаде до неї, тверде серце
вкінці озлобиться. 27 Тверде серце
отяготиться болями, і грішник до-
дасть гріхи до гріхів. 28 В нещасті
гордого немає вилікування, бо в ньо-
му вкорінився сад лукавства. 29 Сер-
це розумного розуміє притчу, і вухо
пс. 41 слухняного – бажання мудрого. 30
дан. 4 *Вода загасить вогонь, що палає, і
мат. 5 милосердя очистить гріхи. 31 Хто
віддає ласки, постійно буде згадува-
ний, і в часі свого падіння знайде
скріплення.

Глава 4

ниж. 14 1 *Дитино, не позбавляй бідного
мой5. 15 життя і не омини очі нужденного, 2
тов. 4 не смути душу, що голодує, і не роз-
лук. 11 гніви чоловіка в його біді. 3 Розлю-
чене серце не вводи в замішання і не
неси дари попри потребуючого. 4 І не
відкидай раба, що болiє, і не відверни
твоє лице від бідного. 5 Не відверни
очей від потребуючого, і не дай місце
чоловікові тебе проклинати. 6 Бо як
хто тебе проклинає в гіркоті його ду-
ші, благання вислухає Той, що його
створив. 7 Роби себе приятелем збо-
ру, і присмиряй свою голову князеві.
8 Прихили бідному твоє вухо, і від-

ве́нїе ѿ негѡ̀. *Бл҃венїе бо ѻ҆́ч҃е оу҆твержаетъ а҃ мѡ҃ ꙁ҃ і҃ мѡ҃ л҃г
до́мы ча҃, кла́тва же матерна и҆скоренева́етъ
ѻ҆снова́нїа. Не сла́вися въ бесчестїи ѻ҆́ц҃а тво-
е҆го, нѣсть бо ти слава [въ бесчестїи][4]. сла́ва
бо чл҃кꙋ ѿ чести ѻ҆́ц҃а е҆го, и҆ поношенїе ча́-
домъ ма́ти въ бесла́вїи. Ча́до застꙋпи въ
старости ѻ҆́ц҃а своѐ и не ѻ҆скорби е҆го въ жи-
вотѣ е҆го. а҆́ще и҆ [разꙋмомъ ѻ҆скꙋдѣва́етъ][5]
(прощенїе)[6] и҆мѣи, и҆ не ѻ҆безчести е҆го все́ю
крѣпостїю свое́ю. Ми́лть бо ѻ҆́ч҃а не забвена
бꙋдетъ, и҆ въ грѣхъ мѣсто призиждетъ
ти са. въ дн҃ь скобри [твоеа][7] въспомане́
ти са. ꙗ҆́ко (тае҆ ле́ ѿ зноа)[8], сице растаю
ти са грѣхи. Ко́ль хꙋленъ ѻ҆ставла́аи ѻ҆́ц҃а,
и҆ прокла́ г҃мъ раздража́аи м҃трь свою. Ча́до
[дѣ́ла своа съ кротостїю][9] препроважда́и, и҆
чл҃кѡ приа́тном възлю́бленъ бꙋдеши. *Е҆́лма фил҃ в҃
великъ е҆си ꙁолма смира́иса, и҆ пре́ г҃мъ ѻ҆б-
ра́щеши бл҃тъ. (-)[9] Ꙗ҆́ко ве́лїа сила г҃на, и҆
смиренными сла́витса. *Вы́ше себе не и҆щи, при҃ ке҃
и҆ крѣпша себе не и҆спыта́и. ꙗ҆́же (ти пове-
лѣва́ютъ)[10] сїа разꙋмѣва́и, нѣсть бо тѝ по-
треба та́инꙋхъ. въ и҆збыткꙋ дѣлъ свои́ не
распыта́и, ва́ще бо ра́зꙋма чл҃ческаго показа́но
ти бысть. Мно́ги бо прельсти мнѣнїе и҆хъ, и҆
мнѣнїе лꙋка́вно погꙋби со́вѣсть и҆хъ. (-)[11] [И҆
люба́и бѣдꙋ [[впада́етъ][12] в ню][13]. с҃рце жес-
то́ко ѻ҆злоби́тса на послѣ́дь][14]. С҃рце жесто́ко
ѻ҆таготи́тса болѣзньми, и҆ грѣшникъ прило-
житъ грѣхи на грѣхи. Наведе́нїа велича́ваго
нѣсть и҆сцѣле́нїа, са́дъ бо лꙋка́ствїа въкоре-
ни́са в немъ. С҃рце разꙋми́ваго разꙋмѣетъ
при́тчю, и҆ оу҆́хо послꙋшли́во въжелѣ́нїе прем҃ꙋ- ѱл҃ ма
раго. *Ѻ҆́гнь палащъ оу҆гаситъ вода̀, и҆ м҃лты- дан҃ д҃
ни ѻ҆чиститъ грѣхи. Възда́аи бл҃ти пом- ма҃ е҃
ни́мъ быва́етъ п҃рно, и҆ въ врѣма паде́нїа
[свое҆го][15] ѻ҆браще́тъ оу҆тверже́нїе.

Гл҃а, д҃.

Ча́до* живота̀ ни́щаго не лиши, и҆ не оу҆- ни҃ ді҃ і҃ мѡ҃ еі
мини ѻ҆́чїю просли́вꙋ. д҃ши а҆́лчющи не тов҃ д҃ лꙋ҃ аі
ѻ҆скорби, и҆ не разгнѣваи мꙋ́жа в нище-
тѣ е҆го. С҃рце раздраже́ное не превъзмꙋ-
ти, и҆ не неси ми́мо (требꙋ́ющаго даа́нїа)[1].
(И҆) [раба̀][2] скорба́ща не ѿрѣ́и, и҆ не ѿврати
лица свое҆го ѿ ни́щаго. ѿ требꙋ́ющаго не
ѿврати [ѻ҆́чїю][3], и҆ не да́ждь мѣста [чл҃кꙋ][4]
клати та. Кленꙋщемꙋ бо та в го́ре́сти
д҃ша е҆го, мльбы [-][5] оу҆слы́шитъ сътво(р)и́вый
е҆го. Прїа́тела събо́рищꙋ (твори себе)[6], и҆ кнѕю
смира́и главꙋ свою. Приклони [оу҆́хо свое ни́ще-

му][7], и̂ ѿвѣща́й є̂му̀ [въ кро́тости ми́рно][8].
И̂змѝ ѡ̂би́димаго и̂з руки ѡ̂бидѧ́щаго [и̂][9], и̂
не и̂знемага́й є̂гда̀ су́диши. Бꙋди сиры́мъ ꙗ́ко
ѻ҃цъ, и̂ в мꙋжа̀ мѣ́сто мт҃ри и̂хъ. и бу́деши
ꙗ́ко сн҃ъ вы́шнѧго, и̂ възлю́битъ тѧ̀ па́че
мт҃и твоѧ. Премꙋ́дрость сн҃ы своѧ̀ възнесе́, и̂
заступа́ет и̂щꙋ́щи́хъ є̂ѧ̀. Любѧ́й є̂ѧ̀ лю́битъ
жи́знь, и̂ оу̂тренюю́щїе к неи̂ и̂сплъ́нѧтсѧ (жи-
тїѧ весе́ла)[10]. дръжа́исѧ єѧ̀ наслѣ́дитъ сла́-
вꙋ, (и̂дѣ́же оу̂бо)[11] вхо́дитъ блг҃ви́тъ [и̂][12] г҃ь.
а҃ цр҃ еі іѡсі́ѧ ѕ҃ ма҃ д҃ *Служа́щи є́й служа́тъ ст҃ому, и̂ любѧ́щїй ю̂
лю́битъ г҃ь. послꙋ́шаѧй є̂ѧ̀ сꙋди́тъ ꙗ҆зы́ки, и̂
внима́ѧй є́й всели́тсѧ надѣ́ѧсѧ. а̂́ще вѣ́рꙋе-
ши наслѣ́диши ю̂, и̂ въ ѡ̂дръжа́нїи бꙋ́детъ
ро́дъ є̂го. Ꙗ́ко развраще́но хо́дитъ с ни́мъ въ
прьвыхъ. бо́ѧзнь [же][13] и̂ стра́хъ наведе́тъ на́нь,
и̂ помꙋ́читъ є̂го в наказа́нїи свое̂мъ, до́ндеже
вѣ́рꙋ и̂ме́тъ дш҃и є̂го. (-)[14] и̂скꙋ́ситъ є̂го въ
ѡ̂правда́нїихъ єѧ̀, и̂ па́ки възврати́тсѧ прѧ́-
мо к немꙋ̀ и̂ възвесели́тъ и̂̀. и̂ ѿкры́етъ є̂мꙋ̀
та́йны своѧ̀. а̂́ще заблꙋ́дитъ ѡ̂ста́витъ є̂го, и̂
преда́стъ є̂го в рꙋцѣ̀ паде́нїѧ є̂го. Соблюди̇
вре́мѧ и̂ съхрани́сѧ ѿ лꙋка́ваго, и̂ ѡ̂ дш҃и
свое́и не постыди́сѧ. Є̂́сть бо сту́дъ наводѧ́й
грѣхъ, и̂ є̂́сть сту́дъ сла́ва и̂ блг҃дть (и̂) не
прїими̇ лица̀ на дш҃у свою, и̂ не срамлѧ́исѧ ѡ̂
паде́нїи свое̂мъ. не возбрани̇ словесѐ въ вре́мѧ
[сп҃се́нїѧ][15], (-)[16] сло́вомъ бо позна́на бꙋ́детъ пре-
мꙋ́дрость и̂ наказа́нїе гл҃анїемъ ꙗ҆зы́ка. не
прерѣка́й проти́вꙋ и̂́стинны, (-)[17] ѡ̂ ненака́за-
нїи свое́мъ срамѧ́исѧ. Не сты́ди́сѧ и̂сповѣда́-
ти грѣхи̇ своѧ̀ и̂ не понꙋжда́й бы́стрины рѣ́ч-
ныѧ. [и̂][18] не постели́сѧ мꙋжꙋ̀ бꙋю, и̂ не ѡ̂би-
ни́сѧ лица̀ си́лнаго. до см҃рти подвиза́исѧ по
и̂́стиннѣ, и̂ г҃ь бг҃ъ побо́ретъ по тебѣ̀. Не бꙋди
ско́ръ ꙗ҆зы́комъ свои́мъ, и̂ лѣни́въ и̂ сла́бъ в
дѣлѣ́хъ свои́хъ. не бꙋди ꙗ́ко ле́въ въ домꙋ̀
свое̂мъ, и̂ велича́ѧсѧ въ рабе́хъ свои́хъ. Не бꙋди
рꙋка̀ твоѧ̀ просте́рта на взѧ́тїе, и̂ на ѿ-
да́нїе съгбе́на.

повіси йому мирно, в лагідності. **9**
Забери ображеного з руки того, що
його ображає, і не знемагай, коли ти
судиш. **10** Будь сиротам як батько, і
замість мужа їхній матері. І будеш як
син Всевишнього. І Він тебе полю-
бить більше ніж твоя матір. **11** Муд-
рість вгору підніме своїх синів і за-
ступається за тих, що її шукають. **12**
Хто її любить, любить життя. І хто
вранці до неї встає, наповниться ве-
селим життям. **13** Хто її держить, у-
спадкує славу. Отже, куди входить, црс1. 15
благословить його Господь. **14** *Хто йос. 6
їй служить, служить святому. І тих, мат. 9
що її люблять, любить Господь. **15**
Хто її слухається, судить народи. І
хто її сприймає, житиме в надії. **16**
Якщо віритимеш, її успадкуєш. І в
наслідді буде його рід. **17** Бо покру-
чено ходить з ним на початку, страх
же і жах наведе на нього. І мучитиме
його в своєму напоумленні, доки не
повірить його душі, випробує його в
її оправданнях, **18** і знову повернеть-
ся по прямій до нього. І розвеселить
його, і відкриє йому свої тайни. **19**
Якщо заблудить, його покине, і ви-
дасть його в руки його падіння. **20**
Зберігай час і стережися від лукаво-
го, і не завстидайся за свою душу. **21**
Бо є встид, що наводить гріх, і є
встид – слава і ласка. **22** І не приймай
лице за свою душу, і не соромся за
свій упадок. **23** Не затримай слово в
часі спасіння, **24** бо словом пізна-
ється мудрість і напоумлення – мо-
вою язика. **25** Не говори проти прав-
ди, не встидайся за своє напоумлен-
ня. **26** Не соромся визнавати свої грі-
хи, і не силуй бистрий біг ріки, **27** і
не ставай підданим дурному чолові-
кові, і не приймай лице сильного. **28**
Борися за правду до смерті – і Гос-
подь Бог воюватиме за тебе. **29** Не
будь швидкий своїм язиком, і ліни-
вим, і слабим у своїх ділах. **30** Не
будь як лев у своєму домі, і *не* вели-
чайся перед своїми рабами. **31** Хай
твоя рука не буде простягнена, щоб
взяти, і замкнена на віддавання.

Гл҃а, є҃.

Не належи̇ и̂мѣ́нїи свое̂мъ, и̂ не рци̇ са-
модово́лно ми є̂́сть. не послѣ́дꙋи дш҃и
свое́и и̂ крѣ́пости свое́и ходи́ти въ по́хо-
техъ ср҃ца твое̂го. и̂ не рци̇ кто́ мѧ̀ пре-
може́тъ, г҃ь бо мстѧ́й ѿмсти́тъ [ти][1]. не рцы
съгрѣши́хъ и̂ что́ ми бы́сть, г҃ь бо є̂сть
долготерпе́ливъ. ѡ̂ ѡ̂чище́нїи безъ стра́ха не
бꙋди, прилага́ти грѣхи̇ на грѣхи̇. И̂ не рци̇
щедрота̀ є̂го мно́га [є̂сть][2], мно́жество грѣхъ
мои́хъ ѡ̂чи́ститъ. Млт҃ь бо и̂ гнѣвъ оу̂ него, и̂

Глава 5

1 Не приставай до свого майна, і
не скажи: Самовистарчальним я є. **2**
Не іди за своєю душею і своєю си-
лою, щоб ходити за пожаданнями
твого серця. **3** І не говори: Хто мене
переможе? Бо Господь, що мстить,
тобі помстить. **4** Не говори: Я згрі-
шив і що мені сталося? Бо Господь є
довготерпеливий. **5** Відносно очи-
щення не будь без страху, щоб дода-
вати гріхи до гріхів. **6** І не говори:
Його щедрість є велика. Він очистить

множество моїх гріхів. Бо у нього
милосердя і гнів. І на грішниках буде
його гнів. **7** Не барися повернутися
до Господа, і не відкладай з дня на
при. 11 день. Бо нагло вийде господній гнів, і
єз. 7 згинеш в часі помсти. **8** *Не надійся
на неправедний маєток, бо нічим не
буде тобі корисним в дні нападу. **9**
Не вганяйся за всяким вітром, і не
ходи по всякій недобрій дорозі. Та-
ким – двоязичний грішник. **10** Будь
йов. 20 певним *у своєму розумі, і в тебе
твоє слово хай буде одне. **11** Будь
швидким до свого слухання, і в дов-
готерпінні подавай відповідь. **12** Як-
що є в тобі розум, відповіси ближ-
ньому, якщо ж ні, то хай твоя рука
буде на твоїх устах. **13** Так як слава і
безчестя в розмові, і язик чоловіка –
його падіння. **14** Не будь прозваний
шептуном, і твоїм язиком не лови. Бо
на злодію є сором і погана зневага на
двоязичному. **15** У великому і в ма-
лому будь розумним.

Глава 6

І не ставай ворогом замість дру-
гом. Бо погане ім'я успадкує сором і
погорду, він – двоязичний грішник.
6,2 Не підноси себе в раді твоєї душі.
3 Листя своє з'їси, і стратиш свій
плід, і залишиш себе, як сухе дерево.
4 Лукава душа вигубить того, що її
придбав, і зробить радість своїм во-
рогам. **5** Солодке горло помножить
своїх друзів, і язик, що гарно гово-
рить, помножить добру бесіду. **6** Хай
численими будуть ті, що в мирі з то-
бою, твої радники – один з тисяч. **7**
Якщо придбаєш друга, придбай його
у випробуванні, і не швидко давай
йому довір'я. **8** Бо він другом є його
в часі, і не залишиться в часі твоєї
скорботи. **9** І є друг, що перетворю-
ється на ворога, і відкриє сварку тво-
єї погорди. **10** І є друг, що є спіль-
ником при столах, і не залишиться в
часі твоєї скорботи, **11** і в твоєму до-
брі буде як ти, і сміливим буде проти
твоїх рабів. **12** Коли ж будеш упоко-
реним, буде проти тебе, сховається
від твого лиця. **13** Відлучися від твоїх
ворогів, і зважай на своїх друзів. **14**
Вірний друг – сильна охорона, а хто
його знайшов, скарб знайшов. **15** У
вірного друга немає переміни, і не-
має міри його доброті. **16** Вірний
друг є потіхою життя, і ті, що бояться
Господа, його знайдуть. **17** Хто боїть-
ся Господа, випрямлює дружбу його,
бо сам як ближній його. **18** Дитино,
від своєї молодості вибери напоум-
лення, і до сивини знайдеш мудрість.
19 Так як той, що оре, і так, як хто
сіє, приступи до неї і очікуй її добрі
плоди. Бо в її ділах мало потрудишся,

на грѣшницѣхъ будетъ ꙗ҆ро̀ ѥ҆го. Не медли̇
ѡ҆братитисѧ къ гу, и҆ не ѿлагаи дн҃ь ѿ
дн҃е. внезапу бо и҆зыидетъ гнѣвъ гн҃ь, и҆ въ
времѧ мести погибнеши. *Не оуповаи на и҆мѣ- при҃ ӕі єзѣ з
нїѧ неправедна, ничтоже бо ползуеши въ дн҃ь
наведенїѧ. Не вѣи всѧцѣмъ вѣтромъ, и҆ не
ходи̇ всѧцѣмъ путемъ неподобнымъ, сице
грѣшникъ двоꙗ҆зыченъ. буди оутверженъ *въ їѡвъ к
разумѣ своемъ, и҆ ѥ҆дїно (ти) буди [слово
твое][3]. Буди скоръ в послушанїи своемъ, и҆
длъготръпѣнїемъ ѿвѣщаваи ѿвѣтъ. Ѥ҆ще
ѥ҆сть в тебѣ разумъ ѿвѣщаи и҆скренему, а҆ще
ли ни̇ (то) [буди рука̀ твоѧ][4] на оустѣхъ
твоихъ. [Ꙗ҆ко][5] слава и҆ бесчестїе в бесѣдѣ, и҆
ꙗ҆зыкъ чл҃чь паденїе ѥ҆му. Не слови̇ шепотни̇ и҆
ꙗ҆зыкомъ своимъ не оуловлѧи. о҆ тати бо
(студъ ѥ҆сть)[6], и҆ зазоръ лукавъ о҆ двоꙗ҆зыч-
нѣмъ. о҆ велицѣ и҆ о малѣ разумѣваи.

Гл҃а, ѕ҃.

Ивъ друга мѣсто не буди вра҃ и҆мѧ бо
лукаво студъ и҆ поношенїе наслѣдитъ,
сеи грѣшникъ двоꙗ҆зыченъ. не възноси
себе совѣтомъ дш҃и своеѧ. [-][1] лиственїе
свое поꙗ҆си̇ и҆ плодъ свои погубиши, и҆ о҆ста-
виши себе ꙗ҆ко древо сухо. дш҃а лукава погу-
битъ стѧжавшаго ю̀, и҆ радо̀ врагомъ (ѥ҆го
сътворитъ)[2]. Гортань сладокъ оумножитъ
други своѧ, и ꙗ҆зыкъ доброгл҃ивъ оумножитъ
добру бесѣду. Смирѧющїисѧ с тобою да бу-
дутъ мнѕи, совѣтници̇ твои̇ ѥ҆дїнъ ѿ ты-
сѧщъ. а҆ще притѧжаеши друга въ и҆скуше-
нїи, стѧжи̇ ѥ҆го и҆ не скоро оувѣрисѧ ѥ҆му. ѥ҆сть
бо другъ въ времѧ ѥ҆го, и҆ не пребудетъ въ
времѧ скорби [твоеѧ][3]. И҆ ѥ҆сть другъ преме-
нѧѧисѧ въ врага, и҆ сваръ поношенїѧ твоего
ѿкрыѥтъ. И҆ ѥ҆сть другъ о҆бѣщникъ трапезамъ, и҆
не пребудетъ въ времѧ скорби [твоеа][4] и҆ в
добрѣ твоемъ будетъ ꙗ҆ко ты̀, и҆ на раби̇
твоѧ дерзаетъ. Ѥ҆ще смиренъ будеши бу-
детъ на тѧ, ѿ лица̀ твоего скрыетсѧ. ѿ
врагъ свои҃ ѿлучисѧ, и҆ ѿ дру҃ свои҃ внимаи.
другъ вѣренъ кровъ крѣпокъ, о҆брѣтыи же
ѥ҆го о҆брѣте сокровище. другови вѣрну нѣ҃ и҆з-
мѣны, и҆ нѣсть мѣрила добротѣ ѥ҆го. другъ
вѣре҃ оутѣха ѥ҆сть житїю, и҆ боѧщїисѧ г҃а
о҆брѧщутъ ѥ҆го. Боѧщїисѧ г҃а правѧтъ
дружбу ѥ҆го, ꙗ҆коже бо са҃ тако и҆скренїи ѥ҆го.
Чадо ѿ юности своеи и҆збери наказанїе, и҆ до
сѣдины о҆брѧщеши премудрость. Ꙗ҆коже о҆рѧи
и [ꙗ҆коже][5] сѣѧи приступи̇ к неи, и҆ пожди̇

бл҃гихъ плодъ ея. въ дѣланїи бо ея мало по-
трꙋдишися, и (-)[6] ꙗсти бꙋдеши плоды ея.
ꙗко стропотна есть [ѕѣло][7] ненаказанымъ, и не
пребꙋдетъ в ней безꙋменъ. ꙗко камень иску-
шенїя крѣпокъ бꙋдетъ на нем и не замед-
литъ ѡверещи ея. Премꙋдрость бо по имени ея
есть, и не многимъ есть ꙗвлена. Слыши чадо
и прїими волю мою, и не ѡврьзи совѣта моего.
[и][8] въведи ноѕѣ свои въ оковы ея, и въ
гривнꙋ ея выю свою. Положи рамо свое и носи ю,
и не мрьзи оузилищами ея. всею дш҃ею своею
пристꙋпи к ней, и всею силою своею съблюди
пꙋти ея. Изъслѣди и възыщи и познана ти
бꙋдетъ, и (емся за ню)[9] не остави ея. напос-
лѣдокъ бо ѡбрящеши покои ея, и ѡбратится
тебѣ на веселїе. И бꙋдꙋтъ ти пꙋта [ея][10] на
покои крѣпости, и гривны ея на ѡдѣянїе сла-
вы красота бо злата (ея) на ней, и оузы ея
извитїе иакинфово. Въ одеждꙋ славы ѡблечешися
ею, и вѣнець радости възложиши на ся. Аще
въсхощеши чадо наказанъ бꙋдеши и аще вдаси
дш҃ꙋ свою коваренъ бꙋдеши. Аще възлюбиши
слꙋхати прїимеши, и аще приклониши оухо твое
ни҃ и премꙋдръ бꙋдеши. *Въ множествѣ старець ста-
вай, и аще кто премꙋдръ ѿ нихъ томꙋ при-
лѣпися, всякꙋ повѣсть стꙋ въсхощи слыша-
ти, и притчи разꙋма да не оубѣжатъ тебе.
Аще оузриши разꙋмива оутренюи к немꙋ, и сте-
пени [стезь][11] его да тре нога тв(о)я. Размы-
шляи въ повеленїихъ гн҃ихъ, и в заповѣдехъ
его оучися присно. То оутвердитъ срц҃е твое и
желанїе премꙋдрости дано ти бꙋдетъ.

і будеш їсти її плоди. **20** Так як во-
на є дуже немила ненапоумленим, і
в ній не зостанеться безумний. **21**
Наче камінь випробування буде на
ньому сильний, і він не забариться
її відкинути. **22** Бо мудрість є за
своїм іменем, і не є явна багатьом.
23 Дитино, послухай і прийми мою
волю, і не відкинь моєї поради. **24** І
введи свої ноги в її окови і свою
шию до її ярма. **25** Підклади своє
рамено і носи її, і не гидуй її кай-
данами. **26** Усією своєю душею
приступи до неї, і всією своєю
силою збережи її дороги. **27** Дослі-
ди і вишукай – і дасться тобі піз-
нати. І схопившись за неї, не по-
кинь її. **28** Бо вкінці знайдеш її спо-
чинок, і повернеться тобі на весе-
лість. **29** І тобі будуть її колоди за
спокій сили і її ярмо – за одіж сла-
ви. **30** Бо на ній краса її золота, і її
кайдани – якинтове ткання. **31** Зо-
дягнися нею в одіж слави, і на себе
покладеш вінець радості. **32** Ди-
тино, якщо побажаєш, напоумишся
і, якщо віддаси свою душу, будеш
знавцем. **33** Якщо полюбиш слуха-
ти, одержиш і, якщо прихилиш
твоє вухо, станеш мудрим. **34** *Ста- ниж. 8
вай у множестві старців, і, якщо
хто з них мудрий, до нього при-
стань. **35** Бажай слухати усяку свя-
ту розповідь, і хай від тебе не вте-
чуть притчі розуму. **36** Якщо ба-
чиш розумного, ранком вставай до
нього, і сходи його доріг хай вити-
рає твоя нога. **37** Роздумуй про гос-
подні приписи, і постійно повчайся
в його заповідях. Це скріпить твоє
серце, і тобі буде дано бажання му-
дрості.

Гл҃а, з҃.

Не твори зла и не (постигнет тя)[1] зло,
ѿстꙋпи ѿ неправды и оуклонися ѿ
тебе. [Сн҃е][2] не сѣи на бразнахъ неправ-
ды, и не имаши пожати ихъ седмицею.
іѡвъ д҃ ѱло д҃і сира з҃ лꙋ и҃і Не проси оу г҃а владчества, ни ѿ цр҃я сѣданїя сла-
вы. *не оправдаи себе пре (бм҃ъ)[3], и паче цр҃я не
мꙋдрися. Не проси да бꙋдеши сꙋдїи, еда немо-
чи начнеши (неправды ѿлꙋчити)[4]. да не когда
оубоишися лица силнаго, и положиши соблазнъ
въ правости твоей. Не съгрѣшаи въ множес-
твѣ града, и не низложи себе въ народѣ. не
свяжи двоицею грѣха, и ни единомꙋ же непови-
ненъ бꙋдеши. Не рци на множество даро моихъ
възритъ, и приносяще ми бꙋ вышнемꙋ прї-
иметъ. Не изнемагаи въ мл҃твѣ своеи, и мл҃-
тыню твори не презри. Не рꙋгаися чл҃кꙋ сꙋщꙋ в
а҃ цр҃ в҃ горести дш҃и его, *есть бо смиряи и възносяи.

Глава 7

1 Не чини зла – і тебе не захопить
зло. **2** Відступи від неправди – і
відхилиться від тебе. **3** Сину, не сій
на борознах неправедності – і не
пожнеш їх всемеро. **4** Не проси в
Господа владарювання ані в царя йов. 9
сидіння слави. **5** *Не оправдуй себе пс. 14
перед Богом, і не мудруй понад ца- сир. 7
ря. **6** Не проси, щоб ти став суддею, лук. 18
щоб часом ти не став нездатним роз-
різняти неправедність. Щоб часом
ти не побоявся лиця сильного і не
поклав згіршення в твоїй правед-
ності. **7** Не гріши на множество міс-
та, і не понижай себе в юрбі. **8** Не
зв’яжеш гріх двічі, і в нічому ж не
будеш винним. **9** Не говори: Він
погляне на множество моїх дарів і
коли я принесу всевишньому Бого-
ві, Він прийме. **10** Не знемагай у
своїй молитві, і чини милостиню,
не погорди. **11** Не висміюй განчолові-

црс1. 2 ка, що є в гіркоті його душі. *Бо є,
хто впокорює і підносить. **12** Не ори
неправдою проти свого брата, ані не
чини такого другові. **13** Не бажай
брехати всякою брехнею, бо воюван-
ня нею не на добро. **14** Не зачис-
люйся до множества старців, і не по-
втори слово у своїм благанні. **15** Не
зненавидь тяжке діло, і діло створене
Всевишнім. **16** Не причисли себе до
множества грішників, **17** дуже прис-
мири свою душу, **16** згадай, що гнів
не забариться. **17** Бо помста безбож-
них – вогонь і черв'як. **18** Не зміни
друга задля некористі ані сталого бра-
та за суфірське золото. **19** Не страть
мудрої і доброї жінки, бо її ласка по-
ниж. 34 над золото. **20** *Не чини зло рабові,
мой3. 14 що по правді працює, ані наємникові,
що працює своєю душею. **21** Хай лю-
бить твоя душа розумного раба, і не
мой5. 25 позбавиш його свободи. **22** *Чи є в
тебе скотина? Наглядай за нею. І як-
що тобі є користь, хай зостанеться в
тебе. **23** Чи є в тебе діти? Напоуми їх,
і від молодості схили їхню шию. **24**
Чи є в тебе дочки? Дбай за їхнє тіло, і
не чини своє лице радісним до них.
25 Віддай дочку, і будеш тим, що за-
вершив велике діло. І дай її розум-
ному чоловікові. **26** Чи є в тебе жінка
вищ. 3 по душі? Не вижени її. **27** *Усім сво-
тов. 4 їм серцем прослав свого батька, і не
забудь материних болів. **28** Згадай,
що через них ти народився, і що їм
віддаси те, що ти від них узяв. **29** У-
сією своєю душею шануй Господа,
почитай його священиків. **30** Усією
своєю силою полюби Того, що тебе
створив, і не покидай його слуг. **31**
Бійся Господа, і прослав священика.
мой3. 2 *І *йому* дай його частку, так як тобі
мой4. 18 заповіли від початку, і за переступ, і
дар рамена, і жертву святості, і пер-
воплід святих. **32** І до бідного простя-
гни свою руку, щоб твоє благосло-
вення було збереженим, **33** ласка да-
на перед усяким живим. І над мерцем
не затримаєш ласки. **34** І не відставай
від тих, що плачуть, і ридай з тими,
що ридають. **35** Не лінися відвідати
хворого, бо і цими будеш полюбле-
ний. **36** В усіх своїх словах пам'ятай
своє останнє, і навіки не згрішиш.

Глава 8

1 Не сварися з сильним чоловіком,
щоб часом ти не впав в його руки. **2**
мат. 5 *Не май суперечок з багатим чолові-
ком, щоб часом не збільшив тобі мі-
ниж. 31 ри. *Бо багатьох згубило золото і
звихнуло серця царів. **3** Не сварися з
язикатим чоловіком, і не накладай на
його вогонь дрова. **4** І не грайся з не-
кор2. 2 напоумленим, щоб твої прародичі не
гал. 6 зазнали безчестя. **5** *Не зневажай чо-

Не ори лжа на брата своего, ниже другу того
сътвори. не въсхоти лгати всякоя лжѣ,
воинъство бо ея не на благо. Не чтися въ
множествѣ старецъ, и не повтори слова въ
молитвѣ своеи. не възненавиди трудна дѣла, и
дѣланія ѿ вышняго създана. не премѣни
себе къ множеству грѣшникъ, [смири (душу
свою зѣло)[5], помяни яко гнѣвъ не заме-
длитъ][6], яко мстъ нечестиваго огнь и червъ. Не
измѣни друга не приобрѣтенія ради, ни
брата прна златомъ суфирскимъ. не лишися
жены премудры и благы, ибо благость ея паче
злата. *Не озлоби раба дѣлающа въ ис- ни ла / г мо ді
тиннѣ, ниже наемника дѣлающа душею своею.
Раба разумива да любитъ [душа твоя][7], [и][8]
не лиши его свободы. *Есть ли ти скотъ по- е мо ке
сѣщаи его, и аще (ти будетъ)[9] ключимо да
пребудетъ ти. суть ли ти чада накажи я, и
преклони ѿ юности выю ихъ. Суть ли ти
дщери внимаи тѣлу ихъ и не утѣшаи к
нимъ лица своего. выдаи дщерь и будеши
съвершивъ дѣло велико, и мужеви разумиву
даждь ю. Есть ли ти жена по души не
иждени ея. (-)[10] *всѣмъ сердцемъ [своимъ][11] про- вы г / товіт д
слави отца своего, и матернѣ болѣзни не за-
буди. Помяни яко тѣми рожденъ еси, и что
(има въздаси)[12] (то еже възеть ѿ нихъ)[13]. всею
душею своею говѣи господи, (-)[14] іереи его чти. всею
силою [своею][15] възлюби сътворшаго тя, и
служитель его не остави. Боися Господа и прослави
іерея. *и даждь часть [его][16] якоже заповѣ- г мо в / д мо иі
дано ти ѿ начала, и о согрѣшеніи. и да-
яніе мышца, и жрътву святыни, и начатокъ
святыхъ, и нищему простри руку свою. да (съ-
блюдется)[17] благословеніе твое, благость даннаа пре
всякимъ живымъ, и на мертвецемъ не въ-
збрани благости. (и) не лишися ѿ плачющихъ,
и съ сѣтующими сѣтуи. Не лѣнися посѣ-
щати боляща, и сими бо възлюбленъ бу-
деши. въ всѣхъ словесехъ своихъ поминаи по-
слѣдняя [своя][18], и въ вѣки не съгрѣшиши.

Глава, и.

Не сварися съ человѣкомъ сильнымъ, да не ког-
да впадеши в руцѣ его. *Не тяжися мф е
съ человѣком богатымъ, да не когда у-
тяготитъ ти мѣру. *Многихъ бо ни ла
погуби злато, и сердца царемъ уклони. Не свари-
ся съ человѣкомъ языческомъ, и не накладаи на
огнь его дровъ. [И][1] не играи съ ненаказанымъ,
да не пріимутъ безчестія прародители твои.

в҃ кор҃ в҃ гала҃ ѕ҃ *Не поноси̑ чл҃ку обращающуся ѿ грѣха̀, по-
мяни̑ ꙗко вси̑ есмы въ опитеміяхъ· *Не бе-
г҃ мо҃ д҃і щести̑ чл҃ка въ старости его, ибо и (ты̀
самъ състарѣешися)[2] · Не радуися о мертве-
вы҃ ѕ҃ ци, помяни ꙗко вси̑ оумираемъ· *Не презри по-
вѣсти премудрыхъ, и въ притчахъ ихъ жи-
ви. ꙗко ѿ нихъ навыкнеши наказаніе, и слу-
жити вельможа҃· Не ѿступаи ѿ заповѣди
старецъ, ибо тіи навыкоша ѿ оц҃ь своихъ.
ꙗко ѿ ни҃ навыкнеши разума, и въ время по-
требно въздати ѿвѣтъ· Не въжгнѣщаи оуглие
грѣшнику, да не изгориши огн҃е пламени его.
не въстани ѿ лица досадителева, да не поло-
ни҃ і҃д жиши ꙗко влаяніе въ оустѣхъ твоихъ· *Вза-
имъ не дай чл҃ку крѣпльшу себе и аще даси
буди ꙗко (и) погубивъ· (И) не поручаися выше
силы своея, и аще поручишися ꙗко вдая пе-
цися. не свариса съ судіею, по славѣ бо его
судятъ ему· Съ дръзо҃ не ходи на путь,
ꙗко да не [отяготится на тя][3]. сеи бо
([творитъ][4] по воли своеи)[5] и буестію его
погибнеши· (И) со ꙗростивымъ не свариса, и
не иди с нимъ сквозѣ пустыню· (пре҃ очима бо
его кровь ꙗко ничтоже есть)[6], і идѣже нѣсть
помощи [ти҃][7] низложи тя· Съ буи҃ совѣта
не твори, не иматъ бо совѣта дръжати· Пре҃
чюжимъ не твори ничтоже таино, не вѣси бо
что сътвори (ти)· всякому чл҃ку не ꙗвляи
ср҃ца своего, (егда)[8] не възноситъ ти хвалы·

ловіка, що відвертається від гріха,
згадай, що всі ми є в епітиміях. **6** *Не мойз. 19
накладай безчестя на чоловіка в його
старості, бо і ти сам постарієшся. **7**
Не радій мертвим, згадай, що ми всі
вмираємо. **8** *Не нехтуй мовою муд- вищ. 6
рих, і живи в їхніх притчах. Бо від
них навчишся напоумлення і *як* по-
служити вельможам. **9** Не відступай
від заповідів старців, бо і ті навчи-
лися від своїх батьків. Адже від них
навчишся розуму і *як* в часі потреби
дати відповідь. **10** Не запалюй ву-
гілля грішникові, щоб ти не згорів
вогнем його полум'я. **11** Не вставай
від лиця образливого, щоб не поклав
ти, наче розбурханість, в твої уста. **12**
*Не позичай чоловікові сильнішому ниж. 29
від себе, і якщо даси, будь як і той,
що втратив. **13** І не заручайся понад
свою силу, і якщо заручишся, дбай як
той, що дає. **14** Не сварися з суддею,
бо його судитимуть за його славою.
15 З смільчаком не ходи дорогою,
щоб він на тобі не отяжів. Бо він
чинить за своєю волею, і згинеш в
його безумності. **16** І зі злосливим не
сварися, і не ходи з ним крізь пус-
тиню. Бо кров перед його очима є
наче ніщо, і де немає помочі, там він
тебе скине. **17** З безумним не твори
наради, бо не зможе ради дотрима-
тися. **18** Перед чужим не чини нічого
таємного, бо не знаєш, що тобі зро-
бить. **19** Не виявляй кожній людині
своє серце, коли не приносить тобі
хвали.

Гл҃а, д҃·

Не ревнуи женѣ нѣдръ твоихъ ни наоучи
на себе самого наказаніа лукава. не
даждь женѣ души своея, еже наити ей
на крѣпость твою· не срѣтаи жены
блудницы, да не како впадеши в сѣти ея·
Къ пѣвающеи не примѣшаися, да нѣкако
оувязнеши в начинаніихъ ея· дѣвы не глядаи
да не когда съблазнишися въ похотехъ ихъ·
Не даждь любодѣицамъ душа своея, да не по-
губиши наслѣдія своего. не преглядаи стѣ҃
граду, и въ пустыхъ его не блуди. Ѿврати
око [свое][1] ѿ жены красныя, и не глядаи (чю-
жія доброты)[2]· въ доброте женьстеи мнози
съблазнишася, и ѿ сея дружбы ꙗко огнь ра-
гарается· С (мужатицею)[3] (ѿнюдъ не сѣ-
ди)[4], и не медли съ нею в [дому][5]. егда не
когда оуклонится душа твоя на ню, и
[духомъ][6] си поползнешися на пагубу· Не о-
ставляи друга старого, новый бо нѣсть то-
ченъ ему. вино новое другъ новъ, аще обеша-
етъ со веселіемъ испіеши (себѣ)[7]· Не ревнуи сла-

Глава 9

1 Не ревнуй жінці твоїх нідр, ані
не навчися сам злого напоумлення. **2**
Не дай жінці свою душу, щоб вона не
наступила на твою силу. **3** Не зустрі-
чайся з розпусною жінкою, щоб ча-
сом ти не впав у її засідки. **4** Не при-
ставай до співачки, щоб вповні ти не
погряз в її починах. **5** Не задивляйся
на дівчат, щоб часом ти не згрішився
в їхніх похотях. **6** Не дай блудницям
свою душу, щоб ти не знищив свого
наслідця. **7** Не оглядай стіни міста, і
не блукай в його пустих місцях. **8**
Відверни своє око від красивої жін-
ки, і не оглядай чужої краси. Числен-
ні згрішилися красою жінки, і від цієї
дружби розгоряється, наче вогонь. **9**
З заміжньою жінкою зовсім не сиди, і
не барися з нею в домі, щоб часом до
неї не прихилилася твоя душа, і ду-
хом твоїм посковзнешся в погибель.
10 Не покидай старого друга, бо но-
вий не є такий самий як він. Новий
друг – нове вино, коли постаріється, з
радістю його вип'єш. **11** Не ревнуй
славі грішника, бо не знаєш яким
буде його кінець. **12** Не милуйся тим,

що миле безбожним. Згадай, що аж до аду не оправдаються. **13** Далеко відступи від людини, яка має владу вбивати, і не почнеш боятися смертного страху. І, якщо приступиш, не гріши, щоб не забрав він твоє життя. Пізнай, що посеред засідок проходиш, і ходиш на баштах міста. **14** За твоєю силою розглядай свого ближнього, і радься з мудрими. **15** З розумними хай буде твій роздум і вся твоя розповідь – в законі Всевишнього. **16** Праведні мужі хай вечеряють з тобою, і в господньому страсі хай буде твоя похвала. **17** В руках майстрів діло похвалиться, і найстарший з народу мудрий у своєму слові. **18** Страшний у своєму місті язикатий чоловік і нагальний словами буде зненавидженим.

вѣ грѣшника, не вѣси бо что будетъ конецъ его· Не изволи изволенїѧ нечестивыхъ, помѧни ѧко даже до ада не оправдаютсѧ. далече ѿступи ѿ чл҃ка иже имать власть убивати, и не боѧтисѧ начнеши страха смр҃тна. и аще приступиши не съгрѣшаи, да не ѿиметъ живота твоего· Познаваи ѧко посредѣ сѣти минуеши, и по забралѡмъ града ходиши. по крѣпости твоеи сматрѧи (искренѧго своего)[8], и съ премудрыми съвѣщаваи. съ разумивыми буди размышленїе твое, и всѧ повѣсть твоѧ в законѣ вышнѧго. мужи праведнїи да вечерѧютъ с тобою, и въ страсѣ гн҃и буди хвала твоѧ. в (рукахъ)[9] художихъ дѣло похвалено бываетъ, и старѣи людїи премудръ въ словеси своемъ· Страшенъ въ градѣ своемъ мужъ ѧзычен, и дръзыи словесы [-][10] възненавидѣнъ будетъ·

Глава 10

1 Мудрий суддя напоумить свій народ, і володіння розумного буде справним. **2** Якими будуть судді його народові, такими і його слуги, і яким буде володар для міста, такими і всі мешканці в ньому. **3** Ненапоумлений цар нищить свій народ, і міста заселяються сильних мудрістю. **4** В господній руці влада землі. І Він підніме потрібного на ній в час. **5** В господній руці добра дорога чоловіка, і на лице книжника покладуть свою славу.

мойЗ. 19 **6** *В усякій правді не держи гніву на свого ближнього, і не чини нічого в ділах досади. **7** Гордість зненавиджена перед Богом і людьми, і обох перевищує неправедність. **8** Царство переводиться від народу до народу через неправедність і досади маєтків. **9** Чому виноситься земля і попіл? Бо в житті я викинув його нутрощі. **10** Довгу хворобу вирізає лікар – і сьогодні він цар, а завтра помре. **11** І коли чоловік помре, його успадкують і гади, і звірі, і черви. **12** Початок гордості чоловіка – відступити від Господа. І його серце відступило від Того, що його створив. **13** Адже початок гордості – гріх. І хто його держить, охопить гидоту. Через це Господь не прославив напади, і знищив його до кінця. **14** Господь знищив престоли князів і замість них посадив лагідних. **15** Господь виполов коріння народів і замість них посадив смиренних. **16** Господь знищив країну народів і вигубив їх аж до основ землі. **17** Він вигубив їх, забрав від них і усунув з землі їхню пам'ять. **18** Гордість не створено для людей ані гнів люті в родах жінок. **19** Яке чесне насіння? Насіння людини. Я-

Гл҃а, і҃·

Премудръ судїѧ)[1] кажетъ люди своѧ, и вл҃чьство разумиваго учинено будетъ. Ѧкоже будутъ судїи людемъ [его][2], таки и слугы его. и ѧкоже будетъ вл҃ка граду, (тацы и) вси живущїи в немъ· Цр҃ь ненаказанъ погублѧетъ люди своѧ, и грады уселѧютсѧ премудростїю силныхъ· в руцѣ гн҃и власть земли, и подобнаго въздвигнетъ въ времѧ на неи. в руцѣ гн҃и бл҃гое шествїе мужа, и на лице книжника возложатъ славу свою. *во г҃ мо ді
всѧкои (правдѣ)[3] не дръжи гнѣва на искренѧго [своего][4], и не твори ничесоже въ дѣлехъ досаждениѧ· вьзненавидѣна прд҃ (бм҃ъ)[5] и чл҃кы гордыни, и ѿ обоихъ преступи неправедне· Цр҃тво ѿ ѧзыка въ ѧзыкъ преводитсѧ неправды дѣльма, и досажденїѧ (-)[6] имѣнїи. (-)[7] почто сѧ гордитъ землѧ и пепелъ, ѧко въ животѣ изверогохъ утробу его· длъгую болесть [ѿсѣкаетъ][8] [врачъ][9], и цр҃ь днс҃ь (а)[10] утро умретъ, и егда умретъ чл҃къ наслѣдитъ [и][11] (и) гади и ѕвѣри и чрьвїе· Начатокъ гордыни чл҃ку ѿступающу ѿ г҃а, и ѿ сътворшаго и ѿступи ср҃це его, ѧко начатокъ гордыни грѣхъ, и дръжаи его одръжитъ скверну· Сего ради (не) прослави г҃ь наведенїѧ, и (и) разврати [(е)[12] до конца][13]. Пр҃тлъ кнѧзеи низложи г҃ь, и посади смиренныѧ в нихъ мѣсто· [Корень][14] ѧзыкъ исторже г҃ь, и всади смиренныѧ в нихъ мѣсто· Землю ѧзыкъ разврати г҃ь, и погуби ихъ до основанїѧ землѧ. (погуби ю изѧтъ ѿ нихъ)[15], и престави ѿ землѧ памѧть ихъ· Несоздана бысть чл҃комъ гордыни, ни гнѣвъ ѧрости роженїемъ женъ· Сѣмѧ чтно кое сѣмѧ чл҃че, сѣмѧ чтное кое [боѧщеса][16] г҃а. сѣмѧ бечестное кое сѣмѧ чл҃че

сѣмѧ безчестное кое [преступающее][17] запо-
вѣди. Посредѣ братїа старѣи ихъ честен, и
боѧщисѧ га пре очима его. (-)[18] [богатъ][19] и
[славенъ][20] и нищъ, похвала ихъ страхъ гнь.
неправедно (есть) укарати нища разимива, и
не подобно есть славиту мужа грѣшника.
вельможа и судїа и силнїи славни будут, и
нѣсть ихъ ни єдинъ вѧщїи боѧщагосѧ га.
рабу разумиву свободнїи поработаю. и мужъ
хитръ не поропщетъ. не мудрисѧ творити
дѣла своего, и не слави себе въ времѧ туги
[-][21]. Луче дѣлаѧи [-][22] въ всѣ, неже ходѧи
[и][23] славѧисѧ и лишаѧсѧ хлѣба. Чадо кро-
тостїю прослави душу свою, и дажь ей честь
противу санови еѧ. Съгрѣшающаго въ душу
его кто оправдит, (или)[24] кто прославитъ
прй ві бечествующа животъ свои. *Нищїи славни
есть художества ради своего, и богатыи сла-
вимъ есть богатьства ради своего. Прослав-
лѧи же сѧ в нищетѣ, и въ богатьствѣ
коликощи. и (прославленыи)[25] въ богатьствѣ
и в нищетѣ коликощи.

ке чесне насіння? Ті, що бояться Гос-
пода. Яке нечесне насіння? Насіння
людини. Яке нечесне насіння? Ті, що
переступають заповіді. **20** Посеред бра-
тів їхній старшина чесний, і ті, що
бояться Господа, перед його очима. **22**
Багатий і славний і бідний, їхня пох-
вала – господній страх. **23** Неправедно
є докоряти розумному бідному, і не го-
диться прославляти чоловіка-грішника.
24 Вельможа, і суддя, і сильний будуть
славними. І немає від них ні одного
більшого від того, хто боїться Господа.
25 Мудрому рабові служитимуть віль-
ні, і розумний чоловік не нарікатиме.
26 Не мудруй, щоб чинити своє діло, і
не прославляй себе в часі біди. **27** Кра-
щий, хто працює в усьому, ніж, хто
ходить і хвалиться і позбавлений хліба.
28 Дитино, лагідністю прослав свою
душу, і дай їй честь за її саном. **29** Хто
оправдає Того, хто грішить проти його
душі? І хто прославить того, що зне-
важає своє життя? **30** *Бідний прос- при. 12
лавляється через свою розумність, і ба-
гатий прославляється через своє багат-
ство. **31** Хто ж прославляється в бідно-
ті і в багатстві, наскільки більше? І
прославлений в багатстві і в бідності
скільки?

Гла, аі

и мо ма дани ѕ

Премудрость* смиренаго възнесетъ гла-
ву его, и посредѣ вельможъ посадит его.
Не похвали члка въ красотѣ его, и не
буди ти мерзо члкъ видѣнїемъ его.
Мала (есть) въ пернатыхъ пчела, и началокъ
дѣѧ ві сладости плод еѧ. *въ одѣанїи ризъ не похва-
лисѧ, и въ днь славы не превъзносисѧ. Яко
дивна дѣла гнѧ, и (не утаѧтсѧ)[1] дѣла его
пре члкы. Мнози мучители сѣдоша на (зем-
ли)[2], незнаемыи увѧзесѧ вѣнцем. мнози сил-
нїи укорени быша ѕѣло, и славни (суще) пре-
дани быша в руки инѣх. Первѣе неже испы-
таеши не зазирай, разумѣи прьвѣе (тогда
же)[3] запрѣщаи. Прьвѣе даже не слышиши не
отвѣщавай, и (не влагаисѧ въ среду бесѣ-
ды)[4]. О вещи яже ти нѣсть на потребу не
тѧжисѧ, и на судѣ грѣшникъ не сѣдаи.
Чадо всѧ дѣанїѧ да не будутъ о многѣ,
аще умножиши не не будеши повиненъ. и
аще (ее) гониши не постигнеши, и не утече-
ши бѣжа. Есть труждаѧисѧ и потѧсѧ и
тщасѧ, и толма паче лишаѧсѧ. Есть
слабъ [-][5] требуѧ заступленїѧ, лишаѧисѧ
(укрѣплаѧсѧ)[6] и нищета изобилуетъ. и о-
чи гни призрѣста ему въ блгаѧ, и въздви-
же и от смиренїа его. и възнесе главу его, и
іовъ а дивишасѧ о немъ мнози. *добро и зло жи-

Глава 11

1 *Мудрість покірного вивищить йо- мой1. 41
го голову і посеред вельмож його по- дан. 6
садить. **2** Не похвали чоловіка в його
красі, і хай не буде тобі мерзенною
людина задля його виду. **3** Малою є
бджола поміж опереними, і її плід –
початок солодкості. **4** *В одяганні оде- дія. 12
жі не хвалися, і в день слави не підно-
сися, бо господні діла подиву гідні, і не
затаяться його діла перед людьми. **5**
Численні володарі сіли на землю, нез-
наний був увінчаний вінцем. **6** Чис-
ленні сильні були дуже впокорені, і,
будучи славними, були видані в руки
інших. **7** Скоріше ніж дослідиш, не
звинувачуй. Вивідай перше, тоді ж кар-
тай. **8** Не відповідай раніше ніж по-
чуєш, і не вступай посеред розмови. **9**
Не сперечайся за діло, яке тобі не є по-
трібне, і не сідай на суді грішників. **10**
Дитино, хай всі діла не будуть на-дов-
го. Якщо помножиш, не будеш без ви-
ни, і якщо за цим гнатимешся, не осяг-
неш, і втікаючи не втечеш. **11** Є той,
що трудиться, і пітніє, і старається, і
радше більше позбавлений. **12** Є сла-
бий і потребуючий заступництва, поз-
бавлений він кріпиться, і біднота про-
цвітає. І господні очі поглянули на ньо-
го на добро, і Він його підвів з його
пониження **13** і підняв вгору його
голову. І численні були ним здивовані.
14 *Добро і зло, життя і смерть, бід- йов. 1
нота і багатство є від Господа. **17**
Господній дар зостається побожним, і

його милість буде помічною навіки. **18** Є, хто багатіє стриманістю і своєю скупістю, – і це частина його
лук. 12 винагороди. **19** *Коли він скаже: Я знайшов спочинок і тепер їстиму з моїх дібр. І не знає, який час прийде, і залишить їх іншим, і помре. **20** Стій у своєму завіті і бесідуй у ньому, і постарійся у своєму ділі. **21** Не дивуйся ділами грішника, вір же Господеві і залишайся у своєму труді, бо легким є перед господніми очима нагло бідного збагатити. **22** Господнє благословення на користь праведного, і в швидкій годині зацвіте його благословення. **23** Не кажи: Яка мені потреба і яке мені добро буде відтепер? **24** Не кажи: Досить мені. Від чого відтепер зазнаю зло? **25** В доброму дні немає згадування зла, а в злому дні згадається добро. **26** Бо легко перед Богом в дні смерті віддати людині за його дорогою. **27** Злі часи забуття дають їжу, і в кінці людини відкриття його діла. **28** Перед смертю ж не називай блаженним ні одного, бо чоловік пізнається через його дітей. **29** Не вводи до свого дому кожного чоловіка, бо численні затії обманливого. **30** Так як перепелиця ловиться в коші, так серце гордого, так як наглядач дивиться за падінням. **31** Бо хто добро повертає на зло, кладе пастку, і на доброчинців покладе пляму. **32** Вугілля множиться від іскри вогню, і чоловік-грішник насідає на чужу кров. **33** Бережися злочинця, бо робить зло, щоб колись часом не дав тобі пляму навіки. **34** Посели чужого у своєму домі, і він заколотом знищить і відчужить тебе від твоїх власних.

вотъ и смрть нищета и богатьство ѿ Га есть· (-)[7] даанїе Гне пребываетъ блговѣрныѡ, и блговоленїе его [оуправися въ вѣки][8]. есть богатаися оудержанїем и скупостїю своею, и сїа часть мзды е. *внегда рещи ему обрѣтохъ покои, и нн҃ѣ ꙗмъ ѿ блгъ моихъ. и не вѣсть кое времѧ прїидетъ, и оставиⷮ ѧ инѣмъ и оумре. стани въ завѣтѣ своемъ и бесѣдуи в немъ, и в дѣлѣ своемъ обетшаи, не дивисѧ дѣлоⷨ грѣшника. вѣруи же Гви и пребываи въ трудѣ своем. ꙗко оудобно есть пре очима Гнима, внезаапу обогатити нищаго· Блвенїе Гне на мздѣ правенаго, и въ часъ скоръ процветутъ [блвенїѧ][9] его· Не рцы каѧ ми потреба есть, и кое (ми добро ѿселѣ будетъ)[10]· Не рцы довлѣе ми (-)[11] чимъ ѿселе озлоблюсѧ. въ днь добръ нѣсть воспоминанїе зла, (-)[12] въ днь же золъ [-][13] помѧнесѧ добро· Ꙗко оудобно есть пре (Бмъ)[14] въ днь смрти воздати чл҃ку противу пути его· озлобленїе времени забытїе твори пища, и въ скончанїе чл҃ка ѿкрытїе (дѣла)[15] его· Прежⷷ смрти не блажи ни единого же, (ибо)[16] чады его позна буде мужъ· Не всѧкого члка въведи въ домъ свои, многа бо (суть) лаанїѧ льстиваго. ꙗкоже рѧбка ловитсѧ в кошницы., такоже срце гордаго· (Ꙗкоже)[17] съглѧдникъ назираетъ паданїѧ, доброе бо на зло обращаѧ посаду творит, и на добрыѧдѣтели възложитъ порокъ· ѿ искры огненыѧ оумножаетсѧ оуглїе, и чл҃къ грѣшникъ на кровь (чюжу) желает· Блюдисѧ ѿ злодѣѧ зло бо сьдѣвае, егда некогда порокъ (дасть ти въ вѣки)[18]· Всели тужда го въ домъ (свои) и развратитъ (-)[19] мѧтежеⷨ, и тужда тѧ сътворитъ твоихъ ти·
лꙋ҃ ві

Глава 12

1 Якщо чиниш добро, знай кому робиш, і буде ласка твоїм добрам. **2** Зроби добро побожному – і знайдеш віддачу, і якщо не від нього, то від Всевишнього. **3** Не буде добра тому, що перебуває в злі і не дає
гал. 6 милостині. **4** *Дай побожному і не заступайся за грішника. **5** Зроби добро покірному, а не дай безбожному, затримай від нього хліб і не дай йому, щоб тим тебе не здолав. Бо подвійне зло знайдеш в усіх добродійствах, які йому зробиш, **6** бо і Всевишній зненавидів грішників і безбожним віддасть помсту. **7** Дай доброму, і не заступайся за грішника. **8** Друг не помститься в добрах, і ворог не сховається в злі. **9** Коли чоловік буде в добрі, його вороги є в смутку, і в злах відлучить-

Гла, ві·

Аще добро сътвориши разумѣи кому твориши, и будетъ блгть блгыⷨ твоиⷨ· добро сътвори блговѣрному, и обрѧщеши въздаанїе, да аще не ѿ него то ѿ вышнѧго. не будетъ добро прилежащему въ зло, и (не подающему млтыни)[1]. *даждь блговѣрному и не заступаи грѣшника, добро сътвори смиренному а не даждь нечестивому· възбрани хлѣба [ему][2] и не даждь его, да не тѣмъ тѧ преможетъ· сугуба бо зла обрѧщеши въ всѣхъ блазѣхъ ꙗже аще сътвориши ему· Ꙗко [-][3] вышнїи възненавидѣ грѣшники и нечестивыⷨ воздасть месть· (-)[4] даждь блгому и не заступаи грѣшника. не мщенъ будетъ въ блазѣ другъ, и не скрыетсѧ въ злыхъ врагъ. егда въ добрѣ (будетъ) мужъ, врази его в печали гала҃ ѕ

(сꙋть), и҆ въ злѣ є҆го [-][5] дрꙋ҃ разлꙋчи́сѧ· Не и҆ми
вѣры врагꙋ своемꙋ въ вѣки, ꙗ҆́коже бо мѣдь
ѻ҆ржавѣетъ тако [и҆][6] злоба є҆го. и҆ а҆́ще сми-
ритсѧ то пойдетъ пони́кши ѻ҆стави дш҃ꙋ
свою, и҆ храни́сѧ ѿ него. и҆ бꙋдеши є҆мꙋ ꙗ҆ко ѻ҆-
чыщено зерцало, и҆ разꙋмѣеши ꙗ҆ко не до конца
ѻ҆ржавѣлъ. не постави є҆го ꙋ҆ себѐ, да не въ-
зринꙋвъ тѧ станетъ на мѣстѣ твоемъ· не посади
є҆го ѻ҆деснꙋю себѐ, да не пои́щетъ когда̀ сѣда́-
лища твоего. и҆ на послѣдь разꙋмѣеши словеса̀
моа̀, и҆ ѻ҆ гл҃ѣ моемъ ꙋ҆мили́шисѧ· (Не съвѧ́зꙋи
двакщи грѣха, въ є҆ди́номъ бо не и҆звини́шисѧ).
кто поми́лꙋетъ ѻ҆баа́нники (и҆) змі́емъ ꙋ҆сеекне-
на, и҆ всѣхъ пристꙋпа́ющихъ къ ѕвѣремъ· Та́коже
ходѧ́щаго съ мꙋжемъ грѣшникомъ, и҆ примѣ-
шающагосѧ грѣсѣхъ є҆го· Ча́съ с тобою пребꙋдетъ,
и҆ а҆́ще ꙋ҆клони́шисѧ не сътръпитъ. ꙋ҆стнама сво-
и́ма ꙋ҆сладитсѧ вра҃, [и҆ много пошепчетъ, и҆
речетъ (-)[7] добро̀ гл҃ѧ][8]· [ѻ҆чима своима просле-
зитсѧ [-][9] и҆ срдцемъ своимъ съвѣтꙋетъ вринꙋ-
ти тѧ в ровъ][10], и҆ є҆гда ѻ҆брѧ́щетъ времѧ не
насы́титсѧ крове· А҆́ще срѧ́щетъ тѧ зло, (тꙋ
ѻ҆брѧ́щеши є҆го прьвѣе себѐ)[11], и҆ ꙗ҆ко помагаѧ
пророзитъ пѧтꙋ твою. [покиваетъ главою сво-
ею][12] и҆ въсплещетъ рꙋка́ма своима, и҆ много по-
шепчетъ (-)[13] и҆змѣнитъ лице є҆го·

ся його друг. **10** Не вір своєму
ворогові навіки. Бо так як ржавіє
мідь, така і його злоба. **11** І якщо
буде впокореним, то піде зігнутим.
Він покинув свою душу, і бережися
його. І будеш йому як чисте дзер-
кало, і пізнаєш, що не заіржавів до
кінця. **12** Не постав його при собі,
щоб, скинувши тебе, не став він на
твоєму місці. Не посади його по
правиці себе, щоб не пошукав ча-
сом твого крісла. І вкінці зрозумієш
мої слова, і будеш доторкнутий мо-
їм словом. Не зв'язуй двічі гріх, бо
в одному не виправдаєшся. **13** Хто
помилує ворожбитів і вкушеного
змієм, і всіх, що приступають до
звірів, **14** також того, хто ходить з
чоловіком-грішником і що пристає
до його гріхів? **15** Годину побуде з
тобою, і якщо відхилишся, не стер-
пить. **16** Своїми устами ворог насо-
лодиться, і багато шептатиме, і ска-
же добро говорячи, просльозиться
своїми очима, і радиться своїм сер-
цем, щоб кинути тебе у рів. І якщо
знайде час, не насититься кров'ю.
17 Якщо тебе зустріне зло, там йо-
го знайдеш раніше від себе. І як по-
мічник воно запне твою п'яту. **18**
Киватиме своєю головою, і заплес-
кає своїми руками, і багато шепта-
тиме, змінить його лице.

Гл҃а, г҃і·

Ка́саѧ́сѧ пеклѣ̀ ѻ҆черни́сѧ, и҆ ѻ҆бща́ѧсѧ
гордомꙋ̀ точенъ є҆мꙋ̀ бꙋдетъ· Бре́мене па́че
себе не въздвижи, и҆ крѣпльшꙋ [и҆ бога-
тѣйшꙋ себѐ][1] не ѻ҆бща́исѧ· Кое причас-
тїе горнцꙋ с котломъ, тои бо приразитсѧ и
тои съкрꙋшисѧ· богатыи ѻ҆би́дꙋ творитъ и҆
сеи приразгнѣваетсѧ, ни́щїи (бо) ѻ҆би́димыи (-)[2]
самъ примоли́сѧ. а҆́ще ключимъ бꙋдеши кꙋетъ
на тѧ, а҆́ще лишенъ бꙋдеши ѻ҆ставитъ тѧ.
а҆́ще ли и҆маши поживетъ с тобою, і и҆стощитъ
тѧ и҆ самъ не поболитъ. (а҆́ще требѣ бꙋдетъ
ти)[3] ѿльститъ тѧ и҆ въсмѣетъ ти сѧ, и҆
да́сть ти надеждꙋ възгл҃етъ ти добрѣ· И҆ рече
ти є҆сть ли ти что требѣ, и҆ посрами тѧ
брашномъ своимъ, до́ндеже и҆стощитъ тѧ
два́щи и҆ли трищи. и҆ напослѣдокъ порꙋгаетъ
ти сѧ, потомъ ѻ҆зри тѧ и҆ ѻ҆ставитъ тѧ, и҆
главою своею покиваетъ на тѧ· Внимаи (и҆) не
заблꙋди, да не смиришисѧ въ [веселїи][4] своемъ·
Є҆гда̀ тѧ сильныи призоветъ ѿстꙋпаи, и҆ толико
па҃ [призоветъ тѧ][5]. не нападаи да не ѿрине-
шисѧ, и҆ не (стаи ѿдалече)[6] да не забветъ бꙋде-
ши. не належи равенъ быти с ни҆мъ, и҆ не вѣрꙋи
множа́ишимъ словесемъ є҆го. многою (-)[7] бесѣдою

Глава 13

1 Хто доторкнеться до смоли,
стане чорним, і хто спілкується з
гордим, стане таким, як він. **2** Не
піднімай тягар, що більший від те-
бе, і не спілкуйся з сильнішим і ба-
гатшим від себе. Яка спорідненість
горнця з котлом? Бо той вдариться
і той розіб'ється. **3** Багатий чинить
образу, і цей розлютиться, а бідний
зобиджений сам ублагає. **4** Якщо
будеш корисним, кує на тебе, якщо
будеш позбавленим, покине тебе. **5**
Якщо ж маєш, житиме з тобою, і
випорожнить тебе, і сам не вболіва-
тиме. **6** Якщо буде тобі потрібним,
обманить тебе і насміється з тебе, і
дасть тобі надію, гарно до тебе за-
говорить, і скаже тобі: Чи в тебе є
те, що потрібне? **7** І засоромить те-
бе своєю їжею, аж доки не випо-
рожнить тебе двічі або тричі, і на
кінець наглумиться над тобою, по-
тім погляне на тебе і покине тебе, і
покиває проти тебе свою головою.
8 Стережись і не заблуди, щоб ти
не був упокорений у твоїй весело-
сті. **9** Коли тебе покличе сильний,
відступай, і стільки більше тебе
прикличе. **10** Не нападай, щоб ти не
був відкинутим, і не стань здалека,
щоб ти не був збутим. **11** Не напо-

лягай бути рівним з ним, і не вір його
численним словам. Численною бесі-
дою він тебе випробує і випитає тебе,
як той, що насміхається. **12** Той, хто
не зберігає слів, є немилосердним, і
не пощадить попустити в злобі і в
кайданах. **13** Бережися і дуже важай,
бо ходиш з твоїм упадком. **14** Всяке
животне любить подібне до себе, і
всяка людина – свого ближнього. **16**
Всяке тіло збирається за родом, і чо-
ловік пристане до подібного до ньо-
кор2. 6 го. **17** *Що спільного вовкові з яг-
ням? Так і грішникові з побожним.
18 Який мир між гієною і псом? І
який мир багатому з бідним? **19** Лов
левів – дикі осли в пустині. Так
пасовиська багатих – бідні. **20** Гор-
дому впокорення – гидота. Так бага-
тому бідний – гидота. **21** Багатий роз-
хитаний скріплюється друзями, а як
бідний упаде, буде відКинутий дру-
зями. **22** Як впаде багатий, багато
заступників говорили вимовлене і
його оправдали. Бідний же упав – і
його покарали, вимовив розумне – і
не дали йому місця. **23** Багатий ска-
зав – і всі замовкли, і підняли вгору
його слово аж до хмар. Бідний заго-
ворив – і всі сказали: Хто є цей?
Якщо спотикнеться, знову його пере-
вернуть. **24** Добрим є багатство, в я-
кому немає гріха. І знову поганою є
біднота в устах безбожних. **25** Людсь-
ке серце міняє своє лице або на до-
бро, або на зло. **26** Слід серця в добрі
– спокійне лице, знаходження прит-
чей – роздуми з трудом.

ѝскꙋситъ тѧ, ѝ ꙗ҆́ко смѣѧсѧ ѝспытаетъ
тѧ. Бемлтивъ (є҆сть) не съблюдаѧи слове, ѝ
не пощадитъ ѡ҆слабити ѡ҆ злобѣ ѝ ѡ҆ ꙋ҆за.
Съблюди ѝ внимаи ѕѣло, ꙗ҆́ко с паденїемъ
своимъ хо́диши. (-)[8] всѧко животно любитъ
подобнаго себѣ, ѝ всѧкъ члкъ ѝскренѧго
своего. всѧка плоть по родꙋ сѧ събираетъ, и
подобнѣмъ себѣ прилепитсѧ мꙋжъ. *Кая ік крп ѕ
ѡ҆бщина волкꙋ съ а҆гнецемъ, такоже (ѝ) грѣ-
шникꙋ съ благовѣрнымъ. Кїи миръ оу҆енѣ съ
ѱом, ѝ кїи миръ богатомꙋ съ оу҆богимъ.
Ловъ львовъ ѡ҆нагри въ пꙋстыни, такоже па-
жити богатымъ оу҆богїи. Мерзоко гордомꙋ
смиренїе, сице мерзокъ богатомꙋ нищїи. бога
колѣблѧсѧ оу҆тверждаетсѧ дрꙋги, оу҆богїи же
спадесѧ приреѧнъ бꙋдетъ дрꙋги. Богатꙋ
съблажньшꙋсѧ мнози застꙋпници глаша, ѝз-
реченнаѧ ѝ ѡ҆правдаша є҆го. оу҆богїи (же) съблаз-
нисѧ ѝ припретиша є҆мꙋ, ѝзвѣща разꙋмъ ѝ
не даша є҆мꙋ мѣста. Богатыи возъгла ѝ вси
оу҆молчаша, ѝ слово є҆го възнесоша до ѡ҆блакъ.
Оу҆богїи возъгла ѝ (вси) рѣша кто сеи (є҆сть),
а҆ще прекнетсѧ пакы возвратѧтъ ѝ. добро
є҆сть богатство в немже нѣсть грѣха, ѝ (паки)
зло (є҆сть) нищета въ оу҆стѣхъ нечестивыхъ.
Срдце члческо ѝзмѣнѧетъ лице свое, любо на до-
бро любо на зло. слѣдъ срдеченъ въ добрѣ
лице тихо, (-)[9] ѝзъѡбрѣтенїе притчеи послꙋша-
нїѧ съ трꙋдомъ.

Глава 14

ниж. 19
як. 3
1 *Блаженний чоловік, який не
спотикнувся своїми устами і не був
зачеплений болем гріха. **2** Блажен-
ний, якого не оскаржила його душа, і
який не відпав від своєї надії. **3** Хуль-
ному чоловікові не є добрим багатс-
тво, і не є добре воно зависливій лю-
дині. **4** Бо хто збирає своїй душі, зби-
рає іншим, і його добром інші насо-
лодяться. **5** Хто собі поганий, кому
буде добрий? І не розвеселиться в у-
сьому своєму маєтку. **6** Немає гір-
шого від того, хто собі заздрить, і це
віддача за його злобу. **7** Хоч і робить
добро, робить в забутті, і вкінці ви-
несе свою злобу. **8** Хто оком зaз-
дрить, і хто відвертає лице, і хто нех-
при. 27 тує душами, є лукавий. **9** *Око зах-
ланного не насичується частиною, і
погана образа висушує душу. **10** Лу-
каве око завидюче, і в хлібі, і в столі
його з браком. **11** Дитино, як маєш,
чини собі добро і гідно приноси Гос-
вищ. 4 подеві приноси. **12** Згадай, що смерть
тов. 4 не бариться, і завіт аду не був тобі
лук. 14 показаний. **13** *Доки ти не помреш,

Глава, ді

Блаженъ* мꙋжъ ѝже не съблазнитсѧ оу҆с- ни ді іакв г
тнама своима, ѝ не оу҆милисѧ в печали
грѣха. блаженъ є҆мꙋже не зазрѣ дша є҆го,
ї ѝже не спаде ѿ надежди своеѧ. мꙋ-
жеви хꙋлнꙋ не лѣпо (є҆сть) богатство, ѝ члкꙋ
завидливꙋ (не лѣпо є҆сть ѡ҆но)[1]. Събираѧи (бо
дша своѧ)[2] (ѝнѣмъ събираетъ)[3], ѝ въ добрѣ
є҆го (ѝнїи насладѧтсѧ)[4]. Ѝже [себѣ ѕо][5] комꙋ
добръ бꙋдетъ, ѝ не възвеселитсѧ въ (всемъ)
ѝмѣнїи своемъ. Зазривомꙋ себѣ нѣсть злѣи-
ша, ѝ се възданїе злобы є҆го. Аще ѝ добро тво-
ритъ в забытїи творитъ, ѝ на послѣдь ѝз-
несетъ злобꙋ свою. Лꙋкавъ (є҆сть) завидѧи ѡ-
комъ, [ѝ][6] ѿвращаѧи лице ѝ презрѧи дша.
*(Ѡко лихоимца)[7] не насыщаетсѧ части, ѝ о- при кз
бида лꙋкава ѝзсꙋшаетъ дшꙋ. Ѡко лꙋкаво за-
видливо (ѝ) ѡ҆ хлѣбѣ, ѝ (на трапезѣ є҆го скꙋ-
денъ)[8]. Чадо ꙗ҆́коже ѝмаши добро твори себѣ, ѝ
приношенїѧ гви достоино принеси. Помѧни
ꙗ҆́ко смрть не замедлитъ, ѝ завѣтъ а҆довъ

не показанъ ти бысть. *даже не умерши ты добро сотвори другу, и по крепости своей простри и даждь ему. не лишися от (дне добра)[9], и часть желанія блага да не преидетъ тебе. Не [инемъ][10] ли оставиши приттяжанія твоя и труды твоя. въ разделеніе жребія даждь и возми, и просвети душу свою, яко несть во аде искати пища. *всяка плоть яко риза обетшаетъ, заветъ бо от века смертію умораетъ. Яко листъ расплощаяся на древе частемъ, овъ убо спадаетъ другіи прозябаетъ. такожде [и][11] родъ плоти и крови. овъ умираетъ овъ же родится. всяко дело гніющее преходитъ, и делаяи (-)[12] с нимъ отидетъ. Блаженъ мужъ иже ([умретъ][13] въ премудрости)[14], і иже въ разуме своемъ препираетъся. Размышляя пути ея въ сердцы своемъ, и въ сокровищихъ ея разумеется. Изыди въ следъ ея яко следникъ и на путехъ ея присади. Приничая сквозе оконце ея, и на дверехъ ея спослушаи. Обитаяи близъ дому ея, и вобіетъ колъ въ стену ея. Постави скинію свою въ краи ея, и обитаетъ въ обители благи. Положитъ чада своя въ покрове ея, и подъ ветми ея въдворится. Покрыется ею от зноя, и въ славе ея обитати будетъ.

вчини другові добро, і за своєю силою простягни і дай йому. **14** Не позбав себе доброго дня, і частка доброго бажання хай тебе не мине. **15** Чи не іншим залишиш тобою придбане і твої труди? Поділом жереба **16** дай і візьми, і просвіти свою душу, бо немає, як в аді шукати їжу. ic. 40
17 *Всяке тіло, як одежа, постарітеся. Бо завіт відвіку вбиває смертю. **18** Як розвинутий листок на крислатому дереві, отже, один паде, інший росте, так і рід тіла і крові, один вмирає, інший же народжується. **19** Кожне загниваюче діло минає, і хто чинить, з ним відійде. **20** Блаженний чоловік, що помре в премудрості, і той, хто змагається у своєму розумі. **21** Хто роздумує над її дорогами у своєму серці, і в її скарбах буде розумним. **22** Вийди вслід за нею, як той, хто слідкує, і засядь на її дорогах. **23** Хто заглядає крізь її вікно і хто слухає при її дверях, **24** хто мешкає близько її дому, і заб'є кілок в її стіни. **25** Постав своє шатро біля її краю, і той живе в помешканні дібр. **26** Він покладе своїх дітей в її схованках і під її галуззям заживе. **27** Укриється він нею від спеки, і жити буде в її славі.

як. 1
пет1. 1

Глава, еі.

Боящися Господа сотворитъ сіе, и держаи законъ постигнетъ ю. и сряшетъ его яко мати, и яко жена девства пріиметъ и. *Ухлебитъ его хлебомъ разума, и водою премудрости напоитъ и. Утвердится на ней и не преклонится, и до нея пристанетъ и не постыдится, и вознесетъ и паче искреннихъ его. [-][1] посреди церкви раздвигнетъ уста его. веселіе и венецъ радости, (-)[2] имя вечно наследитъ. Не постигнутъ ея человецы неразумивіи, и человецы грешніи не узрятъ ея. далече есть от гордыни, и мужи лживи не имутъ помянути ея. Несть красна песнь во устехъ грешника, яко не от Господа послана бысть. Премудростію бо речена будетъ песнь, и Господь направитъ его. Не рцы яко Господа ради отступихъ, яже бо возненавиде не сотвориши. Не рцы яко самъ мя прелсти, не требуетъ бо мужа грешника. всяку мерзость возненавиде Господь, и несть люба боящимся его. *самъ испервa сотвори человека, и остави его в руце изволенія его. *Аще хощеши соблюдеши заповеди, и веру сотвориши благоволенія. Предложилъ ти огнь и воду, (и) на неже хощеши простреши руку твою. *Предъ человекомъ животъ и

Глава 15

1 Хто боїться Господа, це зробить, і хто дотримується закону, її осягне. **2** І назустріч йому вийде, як матір, і прийме його, як жінка від дівоцтва, **3** *нагодує його хлібом розуміння і напоїть його водою мудрості. **4** Він скріпиться в ній і не похитнеться, і пристане до неї, і не засоромиться. **5** І вона підніме його понад його ближніх, посеред церкви відкриє його уста. **6** Він успадкує веселість, і вінець радості – вічне ім'я. **7** Її не осягнуть нерозумні люди, і грішні люди її не побачать. **8** Вона є далекою від гордості, і брехливі чоловіки не згадають її. **9** Негарна пісня в устах грішника, бо не була послана від Господа. **10** Бо в мудрості вимовиться пісню, і Господь його настановить. **11** Не говори, що: Через Господа я відступив. Бо не чинитимеш те, що Він зненавидів. **12** Не говори, що: Він мене обманув. Бо Він не потребує чоловіка-грішника. **13** Господь зненавидів всяку гидоту, і вона не є люба тим, що Його бояться. **14*** Він від початку створив людину і залишив її вруці її бажання. **15** *Якщо бажаєш, збережеш заповіді і чинитимеш сприйнятну віру. **16** Він перед тобою поставив вогонь і воду, і простягаєш твою руку на те, що бажаєш. **17** *Перед

мат. 4
юда 4
ів. 4
мой1. 1
мат. 19
єре. 21

людиною – життя і смерть. І що лиш
зволить, дасться їй, **18** бо велика
господня мудрість. *Він* сильний си-
пс. 33 лою і глядить на все. **19** *Його очі на
тих, що Його бояться, і Він пізнає
всяке людське діло. **20** Він же не за-
повів нікому бути безбожним, і не
дав же ж нікому дозволу грішити.
16,1 Дитино, не бажай множества не-
корисного!

Глава 16

Не радій безбожними синами, **2**
якщо помножаться. Не веселися ни-
ми, якщо з ними немає господнього
страху. **3** Не довіряй себе їхньому
життю, не пристань до їхнього місця.
Бо один праведник кращий, ніж ти-
сячі грішників, і померти бездітним,
ніж мати безбожних дітей. **4** Бо від
одного розумного поселиться місто, а
беззаконне плем'я запустіє. **5** Багато
такого побачило моє око, і сильніше
від цього почуло моє вухо. **6** В зборі
грішних загориться вогонь, і в непо-
кірному народі загориться гнів. **7**
мой1. 6 *Бог не був вмолений давніми велет-
нями, які відступили своєю силою. **8**
мой1. 19 *Він не пощадив довколішні Лотові
околиці, яких зогидив через їхню
гордість, **9** не помилував народ поги-
белі, що зги нув за свої гріхи. **10** І так
шістсот тисяч піших, що зійшлися у
своєму твердосерді. **11** Якщо буде о-
дин твердошиїй, не є дивно, якщо
буде невинним. Бо у Нього мило-
сердя і гнів. Він є сильний умом про-
ливати гнів. **12** За великим його ми-
лосердям також і велике його картан-
ня. Він судить чоловіка за його діла-
ми. **13** І грішник не втече викраден-
ням, і терпеливість побожного не
буде даремною. **14** Зробить місце для
всякої милостині, кожний знайде за
своїми ділами. **17** Не говори, що:
Сховаюся від Господа. Хіба вгорі хто
мене згадає? Між численним наро-
дом буду невідомим, бо чим є моя
душа в безчисленності творіння? **18**
пет2. 3 *Ось боже небо, і небо неба, бездня
і земля захитаються у його відвіди-
нах. **19** Разом гори і основи землі по-
трясуться тремтінням, коли Він на
них погляне, **20** і над ними не роз-
думуватиме серце. І Його дороги хто
розгадає? **21** І буря, яку чоловік не
побачить, і множество ж його діл
сховані. **22** Діла його праведності хто
сповістить? Чи хто стерпить? Бо
далекі від завіту. **23** Хто має скруху
серця, роздумує про це, і неро-
зумний, і зіпсутий чоловік роздумує
про дурне. **24** Послухай мене, дити-
но, і навчися розуміння, і своїм сер-
цем сприйми мої слова. **25** Виявлю в
міру напоумлення, і з досліджуван-
ням сповіщу розуміння. **26** Господ-

смрть, и еже аще изволи дасться єму. Яко
многа премудрость гна, крѣпокъ силою и
зрѧи всѧ. [-][3] *очи єго на боѧщихсѧ єго, и ѱло лг
той познаетъ всѧко дѣло члческо. Не запо-
вѣда ни єдиному же беществовати, и не
дасть ослабы ни єдиному же съгрѣшати. (Ча-
до не люби)[4] множество неключимыхъ.

Гла, ѕі

Не веселисѧ о снехъ нечестивыхъ, аще
умножатсѧ не веселисѧ о нихъ, аще
нѣсть страха гнѧ с ними. не увѣрꙋи
животꙋ ихъ (-)[1] не належи на [мѣсто][2]
ихъ. (-)[3] лꙋче бо єдинъ [правдникъ][4] нежели
тысꙋща [грѣшникъ][5], и умрѣти бес чадъ,
неже ли имѣти чада нечестива. ѿ єдинаго бо
разꙋмна уселисѧ гра, колѣно же беззаконныхъ
запꙋстѣе. Многа сицеваѧ видѣ око мое, и
крѣпльша сего услыша ухо мое. въ соборищи
грѣшныхъ възгоритсѧ огнь, и въ ꙗзыцѣ
непокоривѣ възгоритсѧ гнѣвъ. *Не умолисѧ а мо ѕ
(бъ) ѿ древнихъ исполиновъ, иже ѿстꙋпиша
крѣпостїю своєю. *не пощадѣ окртъ жилища а мо ді
лотова, иже омерзи за гордыню ихъ. не поми-
ловасѧ ꙗзыкъ пагꙋбы погибшихъ грѣхи свои-
ми. (-)[6] и тако шесть сотъ тысѧщъ пѣ-
шецъ, съшедшихсѧ въ жестосердїи своемъ. (-)[7]
(-)[8] аще бꙋдетъ єдинъ жестокїи, (не дивно
єсть)[9] аще неповиненъ бꙋдетъ. млть бо и
гнѣвъ у него, (силенъ умомъ ли быти)[10] из-
ливаѧ гнѣвъ по мнозѣи млти єго. такоже и
[много][11] обличенїе єго, мꙋжеви по дѣломъ єго
сꙋди. и не убѣже хищенїемъ грѣшныи, (и
терпѣнїе блговѣрнаго не лишено бꙋдетъ).
всѧка млтыни сътвори мѣсто, кождо по
дѣломъ своимъ обрѧщетъ. (-)[12] Не рцы ꙗко
ѿ га съкрыюсѧ, (єда)[13] свыше кто мѧ по-
мѧнетъ, в людехъ множаишихъ незнанъ бꙋдꙋ,
что бо (єсть) дша моѧ въ бесчисленнѣ твари.
*Се нбо, и нбо нбси [бжїе][14], бездна и землѧ в пер г
посѣщенїемъ єго подвижатасѧ. (-)[15] вкꙋпѣ
горы и основанїѧ земли, єгда възритъ на нѧ
трепетомъ сътрѧсꙋтсѧ. и ѿ них не расмыс-
литъ срце, и (пꙋть)[16] єго кто помыслитъ, и
бꙋрю єже не узри члкъ, (и) множаиша же
дѣлъ єго въ сокровенныхъ. дѣла правды [єго][17]
кто възвѣститъ, или кто стрьпитъ. да-
лече бо завѣта, (-)[18] умалѧѧисѧ срцемъ раз-
мышлѧєтъ сїа, и мꙋжъ безꙋменъ и развра-
щенъ рамышлѧєтъ бꙋѧ. Послꙋшаи мене
чадо и научисѧ хꙋдожествꙋ, и на словеса моѧ

вниманїи срⷣцемъ своимъ. Изъѩвлѧю в мѣрꙋ наказа-
нїе, и съ испытанїемъ възвѣщꙋ хꙋдожество. Сꙋ-
домъ гн҃имъ дѣла его испрьва, и ѿ сътворенїѧ
[его][19] разнествиⷯ (часть его)[20]. оукраси въ вѣки дѣла
[его][21], и начала ихъ въ роды ихъ. (-)[22] Кождо ис-
кренѧго своего не оскръби, и до вѣка не проти-
витсѧ гл҃ꙋ его. И потомъ г҃ь на землю призрѣ,
(-)[23] испльни ю ѿ бл҃гъ его. дш҃а всѧкого живот-
на покры лице еѧ, и в ню възъвращенїе ихъ.

Гл҃а, з҃i.

а҃ мѡ҃ а҃
и҃ є҃
м҃ѹро в҃

Г҃ь *създа ѿ землѧ чл҃ка, и паки възвра-
ти его в ню, дн҃и числа и времѧ далъ
имъ. и далъ имъ власть на неи сꙋщимъ
ѩкоже они сами облече ихъ крѣпостїю.
а҃ мѡ҃ в҃ *И по образꙋ своемꙋ сътвори ѧ. [И][1] положи
страⷯ его на всѧкои плоти, и властельствовати
ѕвѣрми (и скоты) и птицами. (-)[2] помышленїе
и ѩзыкъ и очи (и) оуши и срⷣце даде (имъ раз-
мышлѧти)[3], хꙋдожествомъ разꙋма испльни
ѧ. и добро и ѕло показа имъ. положилъ есть
[око][4] свое на срⷣцехъ ихъ, показати имъ вели-
чество дѣлъ своихъ (-)[5] (ѕи мѧ)[6] ст҃ынѣ въс-
хвалѧтъ, да повѣдаютъ величество дѣлъ его.
Приложилъ имъ хꙋдожество, и законъ живота
наслѣдьствии имъ. (-)[7] завѣтъ вѣка постави
имъ, и сꙋдбы его показа имъ. величество славы
видѣша очеса ихъ, и славꙋ гласа его слыша
оухо ихъ. И рече имъ внемлѣте ѿ всѧкоѧ не-
правды, и заповѣда имъ комꙋждо о искренемъ.
м҃ѹро ѕ҃ [И][8] пꙋтїе ихъ пре ним вынꙋ, не оукрыютсѧ
кри г҃i ѿ очїю его. (-)[9] *комꙋждо ѩзыкꙋ оустроилъ
є҃ мѡ҃ д҃ вожда, *и часть гн҃ѧ і҃илъ есть. (-)[10] всѧ дѣла
ихъ ѩко сл҃нце пре нимъ, и очи его вынꙋ на
пꙋтеⷯ ихъ. Не оукрышасѧ правды ихъ ѿ него,
и вси грѣси ихъ пре гмъ. (-)[11] Щлⷣтыни мꙋжа
ѩко печать с нимъ, и бл҃гть чл҃чю ѩко ѕѣницꙋ
съблюдеⷮ. (-)[12] потомъ въстанетъ и въздасть
имъ и въздаѧнїе ихъ на главꙋ ихъ въздасть.
обаче кающимсѧ далъ е възвращенїе, и оутѣ-
ши изнемогающа трьпѣнїемъ. обратисѧ къ
г҃ꙋ и ѿгрѣнисѧ грѣха, помолисѧ прѧмо лицꙋ и
оумали претыканїѧ. въсходѧи к вышнемꙋ и
ѱлⷪ҇ ѕ҃ въобратисѧ ѿ неправды, (-)[13] и ѕѣло възненави-
и рⷢ҇i ди мрьзость. *Вышнѧго кто въсхвалитъ въ
варꙋ в҃ адѣ въ живыхъ мѣсто. [и живыхъ][14] и даю-
щихъ исповѣданїе, ѿ мрьтвьца ѩко ничтоже
сꙋщꙋ погибнеⷮ исповѣданїе. живыи и здравыи
въсхвалитъ г҃а. Ѩко велика млⷭ҇ть гн҃ѧ, и о-
цѣщенїе обращающимсѧ к немꙋ. не можеⷮ бо (въ
чл҃цѣхъ всѣ быти)[15], ѩко не безсмртни сн҃ъ
чл҃чскїи. Что свѣтлѣе сл҃нца и то ищезаетъ, и

нім судом його діла від початку. І
від його створення Він розділив йо-
го частку, 27 прикрасив навіки його
діла і їхні почини на їхні роди. 28
Кожний, *хто* свого ближнього не
образив, і довіку не протиставиться
його слову. 29 І після цього Гос-
подь поглянув на землю, наповнив
її його добрами. 30 Душа всякого
животного покрила її лице. І до неї
їхній поворот.

Глава 17

1 Господь *створив людину з мой1. 1
землі і знову повернув її до неї. 2 і 5
Дні, числа і часи дав їм, і дав владу муд. 2
їм, що є на ній, 3 таку, як вони самі.
Зодягнув їх силою *і зробив їх за мой1. 2
своїм образом. 4 І поклав його страх
на всякому тілі, і *дав* володіти зві-
рами, і скотом, і птахами. 6 Дав їм
роздумування, і язик, і очі, і вуха, і
серце, щоб роздумувати. 7 Напов-
нив їх пізнанням розуміння, і пока-
зав їм добро і зло. 8 Поклав своє о-
ко на їхні серця, щоб показати їм
величність своїх діл. 10 Ці мене по-
хвалять у святості, щоб вони розпо-
віли про величність його діл. 11 До-
дав їм розуміння, і закон життя дав
їм успадкувати. 12 Поклав їм завіт
віку, і показав їм його суди. 13 Їхні
очі побачили величність слави, і їх-
нє вухо почуло славу його голосу.
14 І сказав їм: Зважайте на всяку не-
праведність. І заповів їм, кожному
про ближнього. 15 І їхні дороги по-
стійно перед ним, не сховаються від муд. 6
його очей. 17 *Кожному народові рим. 13
поставив вождя, *і господня частка мой5. 4
– Ізраїль. 19 Всі їхні діла перед ним,
як сонце, і його очі постійно на їх-
ніх дорогах. 20 Від Нього не схова-
лися їхні праведності, і всі їхні грі-
хи перед Господом. 22 Милостиня
чоловіка з ним, як печать, і збереже
ласку людини, як зіницю. 23 Після
цього встане і віддасть їм, і їхню
віддачу віддасть на їхню голову. 24
Однак тим, що каються, Він дав по-
вернення і потішив тих, що знема-
гали від терпеливості. 25 Поверни-
ся до Господа і покинь гріхи, помо-
лися до лиця і зменш спотикання.
26 Підійди до Всевишнього, і від-
вернися від неправедності, і дуже
зненавидь гидоту. 27 *Всевишньо- пс. 6
го хто похвалить в аді замість жи- і 113
вих, і живих, і тих, що дають визна- вар. 2
вання? 28 Від мертвого, як від того,
що є нічим, згине визнавання. Жи-
вий і здоровий похвалить Господа.
29 Бо господнє милосердя велике, і
очищення тим, що до Нього повер-
таються. 30 Бо не може бути в усіх
людях, бо син людський не безсмер-

тний. **31** Що світліше від сонця? І воно зникає, і зло задумає тіло і кров. **32** Бо Він сам відвідує сили небесної висоти, і всі люди – земля і попіл.

Глава 18

мой1. 1 пс. 135 дія. 14 апо. 14

1 *Хто живе навіки, створив все спільним. **2** Один Господь оправдається. **4** Він не змусив нікого визнавати його діла. Хто дослідить його діла **5** і хто почислить владу його величності? І хто додасть визнавати його милосердя? **6** Немає кому ні зменшити, ані помножити, і немає кому дослідити господніх чудес. **7** Коли людина закінчить, тоді починає, і коли перестане, тоді сховається. **8** Що є
пс. 89 людина? І чим є її чеснота? *І чим є ласка? І чим є її зло? **9** Число днів людини. *як* багато? Сто літ. **10** Як крапля морської води і число піску, такими малими роки в дні віку. **11** Через це Господь був довготерпеливим над ними і вилив на них своє милосердя. **12** І побачив, і пізнав їхнє знищення, бо воно погане. Через це помножив його очищення. **13** Милосердя людини на своєму ближньому, милосердя ж господнє на всякому тілі, і оскаржуючи, і повчаючи, і картаючи, і повертаючи, як пастир, своє стадо. **14** А тих, що приймають напоумлення, Він милує, і тих, що дбають про його суди. **15** Дитино, не дай сплямлення в добрі і в усякому дарі біль слів. **16** Чи роса не злагіднює спеку? Так, кращим є слово, ніж дар. **17** Ось чи не слово краще від дару? І оба у ласкавого чоловіка. **18** Безумний непоступливий, зневажає. І дар мучить око завидуючого. **19** Скоріше ніж говориш, довідайся, і перед недугою лікуйся. **20** Перед судом досліди себе самого, і в годині відвідин знайдеш прощення. **21** Скоріше ніж впадеш в недугу, впокорися, і в часі гріхів покажи навернення. **22** І не забудь віддати в час молитву, і не остав оправдатися аж до смерті. **23** Раніше ніж помолишся, приготуй себе, і не будь як чоловік, що випробовує Господа. **24** Згадай гнів у дні смерті і час помсти в відверненні лиця. **25** Згадай в час голоду і в часі достатку бідноту і нужду в дні багатства. **26** Від ранку до вечора змінюється час, і все є швидким перед Богом. **27** І мудра людина в усьому буде побожною, і в дні пильнуйся гріха. **28** Кожний розумний пізнав мудрість, і тим, що її знайшли, Він дасть визнання. **29** Розумні в словах, і вони змудріли, і стримані душі помножили докладні притчі. **30** Не ходи за своїми пожаданнями, і бережися своїх пожадань. **31** Якщо придбаєш своїй души миле пожаданню, зробить тебе посміхови-

зло помыслитъ плоть и кровь. силы (бо) высоты небесныя самъ посѣщаетъ, и ч҃лцы вси земля и пепелъ·

Гл҃а. и҃і·

Живый* въ вѣки създа все обще· Г҃ь единъ оправдися, (-)[1] (не сътвори никомуже)[2] исповѣдати дѣлъ его· (-)[3] Кто ислѣдитъ (дѣла)[4] его (и) дръжаву величества его кто ищетъ, и кто приложи исповѣдати м҃лть его· Нѣсть ни умалити ни умножити, и нѣсть ислѣдити чюдесъ г҃нихъ. егда скончаетъ ч҃лкъ тог҃а начинаетъ, и егда престанетъ тогда укрыется· Что (есть) ч҃лкъ и что (есть) добродѣтель его, *и что (есть) бл҃гть [-][5], и что (есть) зло его· число д҃ни ч҃лку много лѣтъ р҃, (-)[6] яко капля (морскія воды)[7] и число пѣска, тако мало лѣтъ въ д҃нь вѣка. сего ради длъготръпѣ г҃ь на нихъ. и възлія на ня м҃лть свою· (И) видѣ и позна развращеніе ихъ яко зло, сего ради умножи очищеніе его· Щ҃лть ч҃лча на искреня своего, м҃лть же г҃ня на всяку плоть (и) обличаа и уча и кажа и обращая, яко пастырь стадо свое. пріемлющихъ (же) наказаніе милуетъ, и тщащаася о судбахъ его· Чадо въ благѣ не даждь порока, и въ всякомъ даніи печаль словесъ. не покойтъ ли вара роса, яко луче (есть) слово нежели даяніе. не се ли слово паче даянія бл҃га, и обое у мужа бл҃гтна· Буи неподатливъ поноси и даяніе завидливаго мучитъ око. прьвое даже не г҃леши увѣжь, и прьвѣе недуга врачуися· прьвѣе суда пытаи о себѣ, и в часъ посещѣнія обрящеши очищеніе· Прьвѣе даже в недугъ не впадеши смирися, и въ время гр҃ѣ покажи обращеніе· (И) не забуди въздати (въ время молитву)[8], и не пребуди до см҃рти оправдитися· Преже даже ся не помолиши уготови себе, и не буди яко ч҃лкъ искушаа г҃а· Помяни гнѣвъ въ д҃нь скончанія, и время мести въ отвращеніи въ время гобзины, нищету и убожество въ д҃нь богатства· от утра до вечера изменяется время, и все (скоро есть)[9] предъ (б҃мъ)[10]· (И) ч҃лкъ премудръ о всемъ бл҃гоговѣенъ будетъ, и въ д҃ни (-)[11] внемли о согрѣшеніи· всякъ разум҃и позна премудрость, и обрѣтшу имъ ю дасть исповѣданіе. разумивымъ въ словесехъ и тіи умудришася, и умножиша притча испытна (-)[12] удръжанеи д҃ши· въ с҃лѣ похотіи своихъ не ходи, и от похотѣніи своихъ възбраняися. аще приоб-

а҃ мо а҃ ψло рл҃е дѣя҃ ді апока҃ ді

ψло п҃д

радующеши души своей благоволеніе желанія, сотворитъ тя обрадованіе врагомъ твоимъ. Не веселися о мнозѣ пищи, [и][13] не свяжися совѣтомъ ея. не буди нищъ совѣтуяи наказаніе труда, и не будетъ ти ничесоже въ вретищи. (-)[14]

Глава, 19

Дѣлатель піяниввыи не будетъ богатъ, и уничижаяи малая по мале упадетъ. вино и жены отвратятъ (очи) разумивыхъ, и прилагаяися любодѣицахъ дерзѣи будетъ. молеве и червіе наслѣдятъ и, и душа лукава изметеся. Емляи скоро вѣру легокъ сердцемъ, и согрѣшаяи въ душу свою согрѣшаетъ. веселяися [сердцемъ][1] познанъ будетъ, (-)[2] и ненавидяи бесѣду умалитъ [злобу][3]. (словеси же николиже не повтори)[4], и ничтоже не умалится ти ся. на друга и [на][5] врага не повѣдаи, и аще не будетъ тебѣ грѣха не открываи. Слыша бо у тебе и соблюдетъ тя, и въ время возненавидитъ тя. Слыша ли слово да умретъ с тобою, не убоися не (расторгнетъ тебе)[6]. отъ лица словесе поболитъ буи, яко (раждающія отъ лица младенца)[7]. стрѣла вонзена въ стегно плоти, такоже слово въ чревѣ буяго. обличи друга егда еще нѣсть сотворилъ, и еже аще сотворилъ да не приложитъ ктому. обличи друга егда когда не реклъ и аще реклъ (едино) да не повторитъ. обличи друга многажды бо бываетъ изволеніе, (-)[8] не всякому словеси емли

вѣ҃і д҃і вѣры. *Есть поплъзаяися и не душею, и кто вищ. 14

не согрѣши языкомъ своимъ. обличи искренняго [своего][9] прежде запрѣщенія, и даждь мѣсто закону вышняго. (-)[10] всяка премудрость страхъ Господень, и всякія премудрости сотворенія закона. (-)[11] [и][12] нѣсть премудрость (и) (художество лукавства)[13], и нѣсть совѣту грѣшныхъ мудрости есть лукавство и то мерзость, и есть безуменъ умаляяися премудростію. Луче (есть) умаляяися разумомъ пристрашенъ, нежели (и) избыточествуяи мудростію и преступая законъ. Есть коварство испытно и то неправедно, и есть развращаяи благодать извѣщати хотя судъ. (-)[14] Есть лукавствуяи (и) поникъ чернотою, и внутреняя его исполнь лсти, понича лицемъ и раслушая, идѣже не познанъ бысть варитъ тя. И аще немощію крѣпость невозбраненъ будетъ согрѣшати, аще обрящетъ время зло сотворитъ. Отъ зрака познанъ будетъ мужъ, и срѣтеніемъ лица познанъ будетъ умныи. одѣяніе мужа и смѣхъ зубовъ и стопы человѣка, возвѣститъ яже о немъ. Есть обличе-

щем твоїх ворогів. **32** Не веселися численною їжею, і не прив'язуйся до її ради. **33** Не будь бідним, що радить кару труду, і не буде в тебе нічого в калитці.

Глава 19

1 Робітник-п'яниця не буде багатим, і хто малим нехтує, через мале упаде. **2** Вино і жінки відвернуть очі розумних, і хто пристає до розпусниць, буде дуже нерозсудним. **3** Молі і черв'яки його успадкують, і лукава душа буде забрана. **4** Хто швидко вірить, – легкий серцем, і хто грішить, проти своєї душі грішить. **5** Хто веселиться серцем – пізнаний буде, **6** і хто ненавидить бесіду – зменшить злобу. **7** Слова ж ніколи не повториш, і нічого тобі не зменшиться. **8** На друга і на ворога не розповідай, і якщо немає тобі гріха, не відкривай. **9** Бо почув у тебе і зберіг тебе, і в часі тебе зненавидить. **10** Ти почув слово, хай помре з тобою, не бійся, не розірве тебе. **11** Від лиця слова болітиме нерозумний, так як та, що породила, від лиця дитини. **12** Стріла, що впилася в стегно тіла, так слово в подолку безумного. **13** Картай друга, коли ще не зробив, і якщо щось зробив, щоб не додав більше. **14** Картай друга, коли ще не сказав, і якщо одне сказав, щоб не повторив. **15** Картай друга, – часто бо буває бажання, – не вір кожному слову. **16** *Є той, хто спотикається і не від душі і хто не згрішив своїм язиком. **17** Картай свого ближнього раніше від погрози, і дай місце законові Всевишнього. **20** Всяка мудрість – страх господній, і в усій мудрості виконання закону. **22** І немає мудрості і знання зла, і немає ради мудрості у грішників. **23** Є лукавство – і це гидота, і є безумний, що робить себе малим мудрістю. **24** Кращий є, хто себе понижає, що розумом боязливий, ніж, хто має надмір мудрості і переступає закон. **25** Є певне зло, і воно неправедне, і є, хто псує ласку, щоб показати суд. **26** Є, хто чинить зло і хто обтяжив голову чорнотою, і його утроба повна обмани; **27** хто поник лицем і вдає глухого, де був не-знаним, тебе випередить. **28** І якщо малою силою стриманий буде, щоб не грішити, якщо знайде час, зло вчинить. **29** З вигляду пізнається чоловік, і від зустрічі лиця пізнається розумний. **30** Одяг чоловіка, і сміх зубів, і хід людини сповістить про неї. **20,1** Є картання, яке не є гар-

ним, і є той, хто мовчить, – і він мудрий.

Глава 20

2 Кращим є картати, ніж гніватися. **3** І хто визнається, обережеться від приниження. **4** Чи пожадання євнуха знеславить дівчину? Так і *той,* хто силою чинить суди. **5** Ось є той, хто мовчить, що знаходить мудрість, і є той, хто ненавидить численні бесіди. **6** Є той, хто мовчить, бо немає відповіді, і є той, хто мовчить, що знає час. **7** Мудрий чоловік мовчатиме до часу, а смільчак і безумний випереджає час. **8** Хто множить слова, стане огидним, і хто бере владу, буде зненавидженим. **9** Буває, що щастить поганому чоловікові, – і є здобуток на зменшення. **10** Є дар, який тобі не буде на користь, і є дар, якого віддача подвійна. **11** Є зменшення через славу, і є, хто з пониження підняв голову. **12** Є, хто багато купує за мало і хто це віддає всемеро. **13** Мудрий в словах зробить себе любим, ласки ж безумних діляться. **14** Дар безумного не принесе користі, бо його очі численні замість одного. **15** Мало дасть, а багато погордить, і відкриє свої уста як проповідник, сьогодні позичить, а завтра вимагатиме. Такий чоловік – зненавиджений. **16** Безумний скаже: Немає в мене друга, і немає похвали моїм добрам. **17** Ті, що їдять мій хліб, обманні язиком. Скільки разів і скільки його висміять? **18** Поганий упадок прийде з поспіхом, **19** і людина без похвали – байка не в часі, постійно буде в устах ненапоумлених. **20** Устами дурного відкритими будуть притчі, бо її не розкаже в її часі. **21** Є, хто стримуваний від гріха через бідноту, і в своєму спочинку не зазнає впокорення. **22** Є, хто губить свою душу через сором, і її знищить від лиця безумного. **23** Є, хто через сором обіцяє це другові, і знайшов його як ворога дарма. **24** Брехня – погана вада в людини, і постійно буде в ненапоумлених устах. **25** Кращим є злодій, ніж той, *хто* постійно обманює. Обидвоє ж успадкують згубу. **26** Безчестя – звичай брехливого чоловіка, і його встид постійно з ним. **27** Мудрий словами себе виведе, і мудрий чо-
ниж. 12 ловік догодить вельможам. **28** *Хто обробляє землю, піднесе свою копицю, і хто догоджає вельможам – надолужить за неправедність. **29** Хабар і дари засліплять очі мудрих, і як намордник на устах, відверне картання. **30** Схована мудрість і невиявлений скарб. Яка є користь з цих обох? **31** Кращою є людина, що ховає свою

нїе ѥ҆́же нѣ́сть красно, и҆ ѥ҆́сть молча́и и҆ то́и мꙋ́дръ·

Гл҃а, к҃·

Ѕѡ́ль добро̀ ѥ҆́сть ѡ҆бличи́ти нежели ꙗ҆ри́тисѧ, ї и҆сповѣ́даѧсѧ ѿ ᲂу҆маленїѧ возбраненъ бꙋ́детъ· Желанїе скопче растлѝ ли дѣ́вицꙋ, та́кожде и҆ творѧ̀ нꙋжде́ю сꙋдбы̀· (Се) ѥ҆́сть молча́и ѡ҆брѣ́таѧ премꙋ́дрость, и҆ ѥ҆́сть ненавидѧ́и мно́ги бесѣ́ды· Ѥ҆́сть молча не и҆́мать бо ѿвѣ́та, и҆ ѥ҆́сть молча вѣ́дыи времѧ· Чл҃къ премꙋ́дръ ᲂу҆молчи́тъ до времене, дръз же и҆ безꙋменъ превъсходи́тъ времѧ. ᲂу҆множа́ѧ словеса мерзокъ бꙋ́детъ, и҆ власте́люѧи възненавидѣ́нъ бꙋ́детъ· (-)[1] Ѥ҆́сть бл҃гоᲂу҆ханїе въ злы́хъ мꙋжеви, и҆ ѥ҆́сть и҆зоѡ҆брѣ́тенїе на ᲂу҆маленїе· Ѥ҆́сть даа́нїе ѥ҆́же (ти не бꙋ́детъ на по́лзꙋ)[2], и҆ ѥ҆́сть даа́нїе ѥ҆гоже ѿдаа́нїе сꙋгꙋ́бо. ѥ҆́сть ᲂу҆маленїе сла́вы ра́ди, и҆ ѥ҆́сть ѥ҆́же ѿ смиренїѧ възнеслъ главꙋ. ѥ҆́сть кꙋпꙋ́ѧи мно́го маломъ, и҆ възвраща́ѧи ѧ҆̀ сед҃мицею· Премꙋ́дрыи [словесы][3] (прелюбленна сътвори́тъ себѐ)[4], бл҃гти же безꙋмны́и раздѣлѧ́ютсѧ· даа́нїе безꙋ́мнаго не по́лзꙋе (-)[5], (-)[6] ѡ҆́чи бо ѥ҆го въ ѥ҆ді́ного мѣ́сто мно́гы· Мало въда́стъ а҆ мно́го поно́ситъ, и҆ ѿве́рзетъ ᲂу҆ста̀ своѧ̀ ꙗ҆́ко пропо́вѣдни́къ· днесь въза́имъ дастъ, а҆ ᲂу҆́тро и҆стѧжетъ, ненави́димъ чл҃къ таковыи· Бꙋ́и рече нѣ́сть ми дрꙋ́га, и҆ нѣ́сть хвалы бл҃гомъ мои́мъ· Ꙗ҆дꙋ́щеи хлѣ́бъ [мои][7], льстивїи ꙗ҆зы́комъ. колико́щи и҆ ѥ҆лицы посмѣю́тсѧ ѥ҆мꙋ, (-)[8] (-)[9] паданїе золъ, съ тща́нїемъ прїидетъ. (и҆) чл҃къ безхваленъ ба́снь безвременна, въ ᲂу҆стѣ́хъ ненаказа́нныхъ при́сно бꙋ́детъ. ᲂу҆сты̀ бꙋѧ́го ѿве́рзена бꙋ́дꙋтъ при́тча, не и҆́мать бо (еѧ̀) рещи въ времѧ еѧ̀· Ѥ҆́сть возбранѧ́емыи съгрѣ́шити ѿ скꙋдости, и҆ въ поко́и свои не ᲂу҆мали́тсѧ· Ѥ҆́сть погꙋблѧ́ѧ дш҃ꙋ свою за стꙋ́дъ, и҆ ѿ [лица безꙋмна][10] погꙋби́тъ ю̀. ѥ҆́сть бл҃гтъ стꙋда ѡ҆бѣща́ѧ (сїѧ) дрꙋ́гови, и҆ приѡ҆брѣ́те ѥ҆го врага тꙋне· Порокъ золъ чл҃кꙋ лжа, [и҆][11] въ ᲂу҆стѣ́хъ ненаказаныхъ при́сно бꙋдетъ· Ѹ҆́не ѥ҆́сть тать неже ли при́сно лже, ѡ҆́ба же пагꙋбꙋ наслѣ́дѧтъ. въ ѡ҆бычаи чл҃кꙋ лжа̀ безчестїе, и҆ стꙋдъ ѥ҆го (при́сно с нимъ)[12]. [-][13] Премꙋ́дрыи [словесы][14] и҆зведетъ себѐ, и҆ чл҃къ мꙋ́дрыи ᲂу҆годе́нъ ѥ҆́сть вельмо́жамъ. *Дѣлаѧ зе́млю възнесе́тъ сто́гъ свои, и҆ нп҃ вї
ᲂу҆гажда́ѧи вельмо́жамъ ѡ҆цы́стит неправдꙋ· Мзда̀ и҆ да́рове ѡ҆слѣпѧ́тъ ѡ҆́чи премꙋ́дрыхъ, и҆ ꙗ҆́коже бразды на ᲂу҆стѣ́хъ ѿвратитъ ѡ҆бличенїѧ· Премꙋ́дрость съкровена, и҆ съкровище не ꙗ҆влено, ка́ѧ

полза (есть) ѿ обою (его). лучше члкъ скрывааи буиство свое, неже ли члкъ скрывааи премудрость свою. (-)[15]

дурноту, ніж людина, що ховає свою мудрість.

Глава, ка.

Чадо съгрѣшилъ ли еси не приложи ктому, и о прежнихъ ти помолися. Яко ѿ лица змиина бѣжи ѿ грѣха, аще бо приступиши угрызнетъ тя. зубы лвови зубы его, убиваютъ души члчи, яко мечь обоюду остръ всяко безаконие, ранѣ его нѣсть исцѣленія. Прещеніе и досажденіе опустѣютъ богатьство, тако (и) домъ гръдыхъ запустѣетъ. Моленіе нищаго из устъ до ушію его, и судъ его съ тщаніемъ градетъ. Ненавидяи обличенія въслѣдъ грѣшника, и бояися Га обратитися срцемъ. Познанъ есть издалеча силныи языкомъ, а разумивыи вѣсть в чемъ ся ползуетъ. Созидаяи хлѣвину его чюжимъ имѣніемъ, якоже събираяи каменіе зимѣ. Изгрѣби събраны съборъ безаконникъ, и кончина ихъ пламень огненъ. Путь грѣшникъ непотребенъ ѿ каменія, и напослѣдокъ его ровъ адовъ. Съхраняя законъ удръжитъ помышленіе свое, и съвръшеніе страха Гня премудрость. ненаказанъ будетъ иже не есть коваренъ, есть [-][1] коварство умножаи горести. Разумъ премудраго яко потопъ умножится, и совѣтъ его яко источникъ живота. Утроба буяго яко сосудъ скрушенъ, и всякаго разума не удръжитъ. Слово премудро аще услышитъ разумныи въсхвалитъ и, и к себѣ приложитъ (е). Услыша буяяися и не годѣ ему бысть и обрати е за плещи свои. Повѣсть буяго яко (бремя на пути)[2], на устнахъ же [разумныхъ][3] обрящеться блгть. Уста премудраго (похвалена бываютъ)[4] въ црькви, и словеса его размышлена буду въ срцы. Якоже домъ разоренъ такоже буяго премудрость и разумъ, неразумныхъ неиспытны глы. пута на ногахъ неразумѣющихъ наказанія, и яко ручныи оковы на руцѣ десной. Буи въ смѣху възнесе гласъ свои, мужъ же худогъ едва мало осклабится. Якоже манисто злато мудрому наказаніе, и якоже обручь на деснѣи мышци (его). Нога буяго скора въ хлѣвину, члкъ бо многоискусныи усрамится ѿ лица. безумныи двьрми приничетъ въ хлѣвину, мужъ же наказанъ внѣ станетъ. Ненаказаніе (бо) члку (при дверехъ послушати)[5], мудрыи же ожесточится ради нечестія. устнѣ же чюжда сихъ ради възвеселятся, словеса же мудрыхъ в мирилѣхъ станутъ. въ устѣхъ буихъ срца ихъ,

Глава 21

1 Дитино, ти згрішив. Не додай більше, і помолися за тих, що перед тобою. **2** Втікай від гріха, як від лиця змії, бо якщо приступиш, тебе вкусить. Його зуби – зуби лева. Вони вбивають людські душі. **3** Всяке беззаконня, наче двосічний меч. Його рані немає вилікування. **4** Погроза і впокорення спустошать багатство, воно запустіє. Так і дім гордих. **5** Молитва бідного від уст до його вух, і його суд швидко приходить. **6** Хто ненавидить нагадування, в сліді грішного, і хто боїться Господа, повернеться серцем. **7** Знаним є здалека сильний язиком, а розумний знає в чому він посковзнеться. **8** Хто будує його дім чужим майном, такий як той, хто зимою збирає каміння. **9** Зібрані коноплі – збір безбожних, і їхній кінець – полум’я вогню. **10** Дорога грішників некорисна через каміння, і в її кінці – адовий рів. **11** Хто береже закон, збереже свій розум, і повнота господнього страху – мудрість. **12** Ненапоумленим буде той, хто не є хитрий, є злоба, що помножує гіркоту. **13** Розум мудрого розмножиться, як потоп, і його рада, як джерело життя. **14** Нутро безумного, як розбитий посуд, і не вдержить всяке знання. **15** Якщо розумний почує мудре слово, його похвалить і до себе його додасть. Почув негідник – і йому не було до вподоби, і повернув його за свої плечі. **16** Розповідь безумного, як тягар на дорозі, а на губах розумного знайде ласку. **17** Уста розумного будуть похвалені в церкві, і в серці роздумуватимуть його слова. **18** Як знищений дім, так дурному мудрість і розум, слова нерозумних – невипробувані. **19** Напоумлення – пута на ногах нерозумних, і як ручні окови на правій руці. **20** Безумний в сміху підніме свій голос, а розумний чоловік ледь усміхнеться. **21** Мудрому напоумлення, як золота прикраса і як обручка на його правому рамені. **22** Нога безумного швидка до хати, а дуже досвідчена людина засоромиться лиця. **23** Безумний від дверей схиляється до хати, а напоумлений чоловік ззовні стоятиме. **24** Бо ненапоумленість людини – слухати при дверях, мудрий же буде обтяжений безчестям. **25** Чужі ж уста задля цього розвеселяться, слова ж мудрих стануть в мірилах. **26** В

безумних устах їхнє серце, уста ж мудрих є напоумлені. **27** Коли безбожний проклинає противника, він сам проклинає свою душу. **28** Опоганює ж свою душу шептун, і в поселенні буде зненавидженим.

Глава 22

1 Лінивий є подібний до каменя нечистого, і кожний, **2** хто його рухає, стрясе своєю рукою. **3** Ненапоумлений син – сором батькові, дочка ж йому буде на благання. **4** Мудра ж дочка почитатиме свого батька, а не та, що себе соромить. Вона – смуток батькові. **5** Батька і чоловіка засоромить смілива, і від обох одержить безчестя. **6** Невчасна розповідь, наче музичний плач, биття і напоумлення в кожному часі мудрості. **9** Наче той, хто ліпить черепки, наче той, хто навчає безумного, так той, що будить сплячого з глибокого сну. **10** Хто розповідає дрімаючому – розповідає дурному. І на кінець він скаже: Що є? **11** Над мертвими плач, бо пропало світло, і над дурним плач, бо пропав розум. Солодко є плакати над мертвим, бо він спочив. Дурному ж краща смерть, ніж погане життя. **12** Плач над мертвим сім днів, а над дурним і безбожним всі дні його життя. **13** Не помнож слів з безумними, і не ходи до нерозумного. Стережися від нього, щоб ти не мав труднощів і не опоганився в його придбанні. Відхилися від нього – і знайдеш спочинок, і не підупадеш від його безумності. **14** Що тяжче від олова?
при. 27 І яке йому ім'я? Хіба дурний! **15** *Є легше нести пісок і сіль, і залізну руду, ніж нерозумного чоловіка. **16** Дерев'яна зв'яка є на скріплення будови, щоб не розпалася. Так і серце, скріплене роздумом поради, не настрашиться в часі. **17** Серце основане на пізнанні розуму, як прикраса стіни, вирівняної тинком. **18** Так як дрібне каміння, що лежить на висоті, не встоїть проти вітру, так боязливе серце в роздумах безумного не встоїть проти всякого страху. **19** Хто вколовся в око – й точить сльози, і хто вколовся в серце – виказує почування. **20** Хто на птахів кидає камінь – їх розганяє, і хто зневажає друга – розірве дружбу. **21** Якщо витягнеш меч проти друга, не надійся, бо від нього є помста. **22** Якщо відкриєш уста проти друга, – не бійся, соромся, бо є переміна. Немає добра від лукавого чоловіка, хіба що погорда. І гордість, і відкриття тайни, і рани обмани – в цих кожний друг втече.

(оуста же премꙋдрыи҃ наказана сꙋть)[6]· Кленꙋщїꙋ нечестивомꙋ сатонꙋ, самъ кленетъ своюͅ дш҃ꙋ· Сквернитъ (же) своюͅ дш҃ꙋ шептивый, и҆ въ жилищи възненавидѣнъ бꙋдетъ·

Гл҃а, к҃в·

Камени нечистомꙋ точенъ есть лѣнивый, и҆ (-)[1] всякъ подвижаай его ѿтрасетъ рꙋкꙋ (свою)· Стꙋдъ ѿц҃ꙋ (ненаказанъ сн҃ъ)[2], дщи же на оумоленїе (емꙋ) бꙋдетъ· дщи [же][3] мꙋдра почтетъ [ѿц҃а][4] своего, а не срамляющися печаль (ѿц҃ꙋ)[5]. ѿц҃а и мꙋжа посрамитъ дръзаа, и ѿ обою бесчестїе прїиметъ· (Я҆ко) мꙋсикийска печаль, безвременна повѣсть. раны (-)[6] и наказанїе въ всяко время премꙋдрости, (-)[7] [яко][8] сълѣплая чрепїе. (яко) оучай бꙋаго, (тако) възбꙋжаай спяща ѿ тяжка сна. повѣдаай дрѣмлющꙋ, повѣдаетъ бꙋю, и на концы речетъ что есть· На мр҃твыми плачися исчезе бо свѣтъ, и бꙋаго плачися изчезе бо разꙋмъ. сл҃ако (есть) [плакатися][9] мр҃твьца, яко почилъ есть. бꙋаго же лꙋче смр҃ть неже животъ золъ· Сѣтованїе мр҃твъца, з҃, днїи, бꙋаго же и нечестиваго вся дни живота его. съ безꙋмными не множи [словесъ][10], и къ неразꙋмивꙋ не ходи· (-)[11] Хранися ѿ него да не трꙋда прїимеши, и не осквернишися въ стяжанїи его. оуклонися ѿ него и обрящеши покои, и не оуныеши безꙋмїемъ его· Паче олова что отяжчится, (но имя емꙋ что есть)[12]
токмо бꙋи· *Пѣсокъ и со҃ и рꙋдꙋ железа легко прі к҃з
есть понести, паче ч҃лка неразꙋмива· Съключенїе древяно на оутверженїе храмины (-)[13] да не растъргнется, такоже (и) ср҃це оутвержено на размышленїе совѣта въ врѣмя не оустрашится· ср҃це основано на совѣсти разꙋма яко сълѣпленїе песочно (тесаныя стѣны)[14]· (Я҆ко) дроблїе каменїе на высоцѣ лежащее противꙋ вѣтрꙋ не стерпитъ, такоже ср҃це страшиво въ размышленїи бꙋаго прямо всякомꙋ страхꙋ не стерпитъ· Оутокся въ око (и) точитъ слезы, и оутокся въ ср҃це источитъ чювство· Вергаай камы на птицы разлꙋчитъ я҆, і иже поноситъ дрꙋгꙋ разоритъ дрꙋбꙋ· На дрꙋга аще извлечеши мечь, не надѣися есть бо местъ (ѿ него)· на дрꙋга аще ѿверзеши оуста не бойся, (стыдися) есть бо измѣненїе. (нѣтъ добра ѿ мꙋжа лꙋкава,) развѣ поношенїя и гордыня, и (ѿкровенїе таины)[15], и язвы лестны, сихъ ѿбѣжи всякъ дрꙋгъ· вѣрꙋ стяжи в нищетѣ съ искренимъ (бꙋди), да въ бл҃зѣ его вкꙋпѣ [възве-

селишисѧ][16]· (И) въ времѧ скорби пребывай с нимъ, да въ наслѣдїе его наслѣдиши· (-)[17] Прежде огнѧ (и) (дыма пещнаго пара)[18], тако прежде кровε клевета· друга заступати не [срамисѧ][19], и ѿ лица его не скрываисѧ, (-)[20] аще (ти ключисѧ и ѕло)[21] его ради· всѧкъ слышѧи схранитъ (ѧ)[22]· Кто дастъ [ми][23] въ устѣхъ моихъ хранилище, и на устѣхъ моихъ печатъ кова да не падусѧ ѿ нєѧ, и ѧзыкъ мои да не погубитъ мѧ·

Глава, кг·

Ги ѿче и влко живота моего, не остави мене въ совѣтѣ ихъ, и не даждь ми впастисѧ в нѧ· Кто възложитъ на промышленїе мое раны, и на срце мое наказанїе премудрости. да о неразумѣнїи моемъ не пощадѧтсѧ, и да не ѧвѧтсѧ грѣси ихъ· Ꙗко да не умножатсѧ невѣдѣнїѧ моѧ, и грѣси мои премнози да не будутъ. и падусѧ пре супостаты, и порадуетъ ми сѧ врагъ мои (-)[1]· Ги ѿче и бе живота моего, [не дажь похотѣнїѧ очима][2] моима, и вжделѣнїе ѿврати ѿ мене. чревоугодїѧ и сладосущїѧ да не обымутъ мѧ, и (бестуднѣи дши)[3] не предажь мене· [-][4] (-)[5] Послушаите чада, (-)[6] хранѧи (бо) сѧ не погибнетъ. устнама своима поруганъ будетъ грѣшникъ и клеветникъ, и гордїи съблазнѧтсѧ о нѧ· въ заклинанїе не прилагаи устъ своихъ, и (не кленисѧ именемъ стымъ)[7]· Ꙗкоже бо рабъ пытаемъ прно ѿ ранъ не умалитсѧ, такоже [-][8] заклинаѧисѧ (именемъ стымъ)[9] ѿ грѣха не очиститсѧ· Мужъ кленыисѧ много исполнитсѧ безаконїѧ, и не ѿимесѧ ѿ дому его рана· аще съгрѣшй грѣхъ его на немъ. и аще презритъ (сугубо съгрѣшитъ)[10], и аще въ тще клѧсѧ не оправдитсѧ. исполнисѧ [домъ его нанесенїи][11]. есть бесѣда облечена смртїю, да не обрѧщесѧ в наслѣдїи Іаковли. ѿ блговѣрныї бо (все се)[12] ѿступитъ, и въ грѣхи не въпадутсѧ. в ненаказанїи необличнѣ не настави устъ своихъ, есть бо в немъ [мысль][13] грѣха. помѧни ѿца [своего][14] и мтрь свою, посрѣди бо вельможъ сѣдиши· егда како забудешисѧ пре ними, и обычаемъ свои обуѧеши. и похощеши ѧко аще не бы сѧ родилъ, и днь рожденїѧ твоего [не][15] проклинаи. члкъ обычаѧсѧ словесы поношенїѧ, въ всѣхъ днехъ (-)[16] не иматъ наказанъ быти. два виды умножаютъ грѣхи, и третїи наводитъ гнѣвъ· дша тепла ѧко огнь горѧ,

23 Придбай віру, будь з ближнім в
бідноті, щоб ти разом розвеселився в
його добрах. І в часі скорботи зали-
шайся з ним, щоб ти успадкував в йо-
го наслідді. **24** Перед вогнем і димом
печі є пара, так обмова перед кров'ю.
25 Не соромся заступатися за друга, і
не ховайся від його лиця. **26** Якщо то-
бі через нього й трапиться зло, кож-
ний, хто чує, збереже це. **27** Хто мені
дасть в моїх устах сторож і на моїх гу-
бах печать хитрості, щоб я не впав від
них? І хай мене не погубить мій язик.

Глава 23

1 Господи! Батьку і Владико мого
життя, не остав мене в їхній пораді і
не дай мені впасти до них! **2** Хто по-
кладе рани на моє розумування і на
моє серце напоумлення мудрості, щоб
за моє незнання не пощадилися? І
хай не виявляться їхні гріхи, **3** щоб
не помножилися мої незнання і щоб
мої гріхи не стали численними, і я *не*
впав перед супротивниками, і наді
мною зрадіє мій ворог! **4** Господи!
Батьку і Боже мого життя, не дай
гордості моїм очам **5** і відверни від
мене пожадання! **6** Догоджання чере-
ву і насолоджування хай мене не охо-
плять! І не видай мене безсоромній
душі! **7** Послухайте, діти! Бо хто бе-
режеться, не згине. **8** Грішник буде
висміяний своїми устами, і обмов-
ник, і гордий ними згіршення знай-
дуть. **9** Не приставляй своїх уст до за-
клинань, і не клянися святим іменем.
10 Бо так як завжди допитуваний раб
від рани не втече, так той, хто кля-
неться святим іменем, не очиститься
від гріха. **11** Чоловік, що багато кля-
неться, наповниться беззаконня, і не
відсторониться від його дому бичу-
вання. Якщо він згрішить – його гріх
на ньому, і якщо не зважатиме – по-
двійно згрішить, і якщо намарно по-
клявся – не оправдається, його дім
наповниться нападами. **12** Є мова по-
крита смертю. Хай не знайдеться в
наслідді Якова! Бо все це відступить
від побожних, і вони не впадуть у
гріхи. **13** Не спрямуй своїх уст на
погане ненапоумлення, бо в ньому є
задум гріха. **14** Згадай свого батька і
свою матір, бо сидиш серед вельмож.
Щоб часом ти не забувся перед ними,
і за своїм звичаєм не будеш нерозум-
ним, забажаєш, щоб ти не народився,
і не проклинай день твого народжен-
ня. **15** Людина, що звикла до слів по-
горди, не напоумиться в усіх днях. **16**
Два види множать гріхи, і третій
наносить гнів. **17** Тепла душа, що
горить як вогонь, не згасне, аж доки
не застине. Чоловік розпусний тілом
плоті своєї не спиниться, аж доки не
запалить вогонь. Розпусній людині

солодкий кожний хліб, вона не
перестане, аж доки не помре. **18**
Людина, що злізає зі свого ліжка,
кажучи душі своїй: Хто мене
іс. 29 бачить? Темрява довкруги мене. *І
стіни мене покриють, і ніхто мене
не бачить. Чого налякаюся? Все-
вишній не згадає мої гріхи. **19** І очі
людей – його страх. І він не пізнав,
що господні очі десять тисяч раз
ясніші від сонця, що дивляться на
всі людські дороги і що зглядають
в таємні частини. **20** Раніше від
того ніж буде створене, все йому
знане, так і після закінчення. **21**
Цей помститься на вулицях міста,
де не сподівався, буде схопленим.
22 Так і жінка, що покинула чо-
ловіка і пристала до іншого. **23** От-
же, по-перше, вона відступила від
закону Всевишнього, і, по-друге,
згрішила проти свого чоловіка, і,
по-третє, розпустою вчинила пере-
люб, і від чужого чоловіка народи-
ла дітей. **24** Хай ця буде виведена
перед збір і хай будуть відвідини
на її дітях. **25** Її діти не вкоріняться
в корінь, і її галуззя не принесе
плоду, **26** і на прокляття оставить
свою пам'ять, і її погорда не про-
паде. **27** І ті, що залишилися, піз-
нають, що ніщо не є кращим від
господнього страху і ніщо не є со-
лодшим, хіба щоб сприймати гос-
подні заповіді.

не ѹгаснетъ дондеже истынетъ· Члкъ блꙋденъ
тѣлѡ плоти своеѧ, не престанетъ дондеже възж-
жетъ огнь· Члкꙋ блꙋнꙋ всѧкъ хлѣбъ сладокъ,
не престанетъ дондеже ѹмретъ· Члкъ слазѧй съ
одра своего, глѧ дши своей, кто мѧ видитъ.
тма окртъ мене, и *стѣны (застꙋпаю мѧ). ісаїа кд
и никтоже мѧ видитъ, что страшꙋсѧ, грѣ
моихъ не въспоманетъ вышнїи· и очи члчес-
тїи страхъ его. и не разꙋмѣ ꙗко очи гни
тмами (свѣтлѣиши слнца)[17] (еста)· прозираю-
щи всѧ пꙋти члчески, и смотрѧющи въ тай-
ныхъ мѣстехъ. преже даже не создано бꙋдетъ,
все ѹвѣдѣно емꙋ такоже и по скончанїи сеи на
пꙋтехъ града мщенъ бꙋдетъ, (-)[18] идѣже не
сꙋмнѣсѧ ꙗтъ бꙋде. такоже и жена оставль-
шїа мꙋжа, и прилѣплѧющисѧ къ иномꙋ· Пръ-
вое ѹбо ѿ закона вышнѧго ѿстꙋпи. и второе
мꙋжꙋ своемꙋ съгрѣши. и третее блꙋдом прелю-
бодѣиства, [-][19] ѿ чюждаго мꙋжа чада сът-
вори. да пре соборъ сїѧ изведена бꙋдетъ, и на
чадехъ еѧ посещенїе бꙋдетъ. не ѹкоренѧтсѧ
чада еѧ въ корень, и вѣтви еѧ не сътворѧтъ
плода. [и][20] (на клѧтвꙋ остави)[21] памѧть
свою, и поношенїе еѧ не потребитсѧ. и ѹразꙋ-
мѣютъ оставльшеи, ꙗко ничтоже лꙋче страха
гнѧ, и ничтоже слаждьшеи токмо внимати
заповѣдемъ гнимъ· (-)[22]

Глава 24

1 Мудрість похвалить свою ду-
шу, і посеред свого народу похва-
литься. **2** В церкві Всевишнього від-
криє свої уста і перед його силою
похвалиться: **3** Я вийшла від уст
Всевишнього і покрила землю, як
імла; **4** я поселилася на висотах, і
мій престіл у стовпі хмари; **5** я сама
обійшла круг неба і ходила в гли-
бині безодні; **6** я була в морській
хвилі, і в усій землі, і в кожному
народі і людях. **7** З усіма цими я
спочинок шукала. І в кого *в* на-
слідді поселюся? **8** Тоді мені запо-
вів Творець усього, і Той, хто мене
створив, дав спочити моєму шатро-
ві і мені сказав: Поселися в Якові і
при. 8 успадкуй в Ізраїлі. **9** *Перед віком,
від початку Він мене створив, і до-
віку не забракну. **10** В святім шатрі
перед ним я служила і так скріпи-
лася в Сіоні. **11** І в улюбленому
місті також Він мені дав спочинок,
і в Єрусалимі – моя влада. **12** І я
вкорінилася в преславному народі,
і в господній частці – його наслід-
дя. **13** Я піднялася, як кедр в Ливані
і як кипарис в горах Аермона. **14** І я

Гла, кд·

П[ремꙋдрость похвалитъ][1] дшꙋ свою, и по-
средѣ людїи свои въсхвалитсѧ· въ црькви
вышнѧго [ѿверзетъ ѹста своѧ][2], и
прѧмо силѣ его въсхвалитсѧ. азъ изъ
ѹстъ вышнѧго изыдохъ, и ꙗко мгла покры
землю· Азъ на высокихъ вселихсѧ и прстолъ мой
въ столпѣ облачнѣ· Кꙋгъ небныи обыдохъ е-
дина, и въ глꙋбинѣ бездны походи, въ волнѣ
морьстеи и въ всеи земли. и въ всѣ людехъ и
ꙗзыцѣ стѧжахсѧ, съ (всѣми сими)[3] покоѧ ис-
кахъ, и въ наслѣдїи нѣкоего въдворюсѧ· Тогда
заповѣда ми създатель всѣхъ, и создавыи мѧ
препокои скꙋнїю мою, и рече [ми][4]. въ Іакове все-
лисѧ, и въ Іили наслѣдъствꙋи. *прежде вѣка при и
исперва созда мѧ, и до вѣка не оскꙋдѣю· въ
(стѣи скꙋнїи)[5] пре нимъ послꙋжихъ. и тако в
сїонѣ ѹтвердихсѧ, [и][6] въ градѣ възлюбленѣ
такоже мѧ препокои, и въ Ієрлимѣ влд моѧ. и
ѹкоренихсѧ въ людехъ преславны, (и) въ части
гни наслѣдїѧ [его][7]· ꙗко кедръ възнесохсѧ в ли-
ванѣ, и ꙗко кꙋпарисъ на горахъ аермоньскихъ·
[и][8] ꙗко фꙋникъ възвысихъсѧ (иже) [на примо-

рі́и][9], и ꙗ҆́ко са̑ шипиковъ въ і҆ерихонѣ· [и҆][10] ꙗ҆́ко маслина бл҃голѣпна на́ поли, и҆ възнесо́хса ꙗ҆́ко лѣторасль. [и҆][11] ꙗ҆́ко корица, ꙗ҆́ко и҆спалтъ а҆рома́тъ [да́хъ во́ню][12], и҆ ꙗ҆́ко змѵ́рна и҆збранна да́хъ бл҃гоꙋха́ніе. [и҆][13] ꙗ҆́ко халвани и҆ ногѡты, и҆ стакти, [-][14] ꙗ҆́ко ливаново кꙋ́реніе въ скѵ́ніи· а҆́зъ ꙗ҆́ко дꙋ́бъ распростре́хъ вѣтві́а моа, и҆ вѣтві́и моа вѣтви сла́вы (-)[15] бл҃гти. а҆́зъ ꙗ҆́ко виноградъ прорастихъ бл҃гть, и҆ цвѣтъ мо́и пло́дъ славы и҆ бога́тства· (-)[16] Прістꙋпите къ мнѣ вожделѣю́щіи мене, и҆ ѿ житъ мо́и́хъ насытитеса· памать бо моа [слаждьши паче меда][17], и҆ наслѣдїе мое паче сота мѐдвена· *ꙗ҆дꙋ́щеи мѧ е҆ще возалчю́т и҆ пію́щеи мѧ е҆ще въжаждꙋтса. слꙋша́аи мене не посрамитса, и҆ дѣла́ющеи оу҆ мене не съгрѣшатъ. сїа всѧ̀ книга завѣта б҃а вышнаго. зако́нъ е҆гоже заповѣ́да [-][18] мѡѷсїи, наслѣдїа събора і҆а́кѡвлѧ. (-)[19] насыщаа ꙗ҆́ко фисѡ́нъ премꙋдрости, и҆ ꙗ҆́ко тигръ въ [дн҃ь][20] (красы)[21]. и҆сполнѧ́ѧи ꙗ҆́ко е҆фратъ разꙋма, и҆ ꙗ҆́коже і҆ѡрданъ въ дн҃и жа́твы· ꙗ҆вивыи ꙗ҆́ко свѣтъ наказа́ніе, [и҆][22] ꙗ҆́коже гїѡнъ въ дн҃и и҆ма́ніа вина· Не скончa первыи проразꙋмѣти еа̀, такоже и҆ послѣднїи не и҆слѣди еа̀· ѿ морѧ бо оу҆множиса рꙋ́мышленїа еа̀, и҆ совѣтъ еа̀ ѿ (велїа бездны)[23]. И҆ а҆́зъ ꙗ҆́ко раскопанїе ѿ рѣки, и҆ ꙗ҆́ко водꙋ лїа́ѧи и҆зыдо́хъ в ра́и. рѣ́хъ напою себѣ врътогра́дъ, и҆ оу҆пою себѣ лѣхꙋ. и҆ се (раскопанїе ми бысть)[24] рѣкою, и҆ рѣка моа бы́сть [ми][25] мо́ре· е҆ще наказа́нїе ꙗ҆́ко оу҆тренюю просвѣщꙋ и҆ проꙗ҆влю а҆̀ до далеча· е҆ще оу҆ченїе ꙗ҆́ко прⷪ҇рчьство и҆злѣю, и҆ ѡ҆ставлю е҆̀ в роды вѣчны· видите ꙗ҆́ко не себѣ е҆ді́номꙋ трꙋдихса, но [и҆][26] всѣмъ и҆скꙋщимъ еа̀·

іѡа̃ ѕ

піднялася, як пальма, що на примор’ї, і як сад рожі в Єрихоні, і як гарне оливкове дерево на полі, і я піднялася, як дерево. **15** І я видала запах, як цинамон і іспалт ароматів, і я видала запашність, як вибрана смирна, і як халван, і оникс, і стакта, як ливанове куріння в шатрі. **16** Я, як дуб, простягнула мої галузки. І мої галузки – галузки слави ласки. **17** Я виростила ласку, як виноградник. І мій цвіт – плід слави і багатства. **19** Приступіть до мене, ви, що мене жадаєте, і наситіться моїми плодами. **20** Бо моя пам’ять солодша від меду, і моє насліддя – від крижки з медом. **21** *Ті, що мене їдять, ще зголодніють, і ті, що мене п’ють, ще матимуть спрагу. **22** Хто мене слухає – не засоромиться, і хто в мене працює – не згрішить. **23** Це все книга завіту Всевишнього Бога, закон, який заповів Мойсей, насліддя збору Якова, **25** що наповняє мудрість, як Фісон і як Тигр в день краси, **26** що наповняє розум, як Евфрат і як Йордан в днях жнив. **27** Який об’явив напоумлення, як світло і як Гіон в дні збирання винограду. **28** Перший не закінчив її пізнавати, так як і останній її не дослідив. **29** Бо її розумування наповнилося більше ніж море, і її рада більше від великої безодні. **30** І я, як копанка з ріки, і вийшла до раю, як та, що ллє воду. **31** Я сказала: Напою мій сад, і напою мій город. І ось копанка мені стала рікою, і моя ріка стала мені морем. **32** Ще просвічу напоумленням як ранок, і явним зроблю їх далеко. **33** Ще проллю навчання як пророцтво, і його залишу на вічні роди. **34** Гляньте, що я трудилася не собі одній, але і всім, що її шукають.

ів. 6

Гл҃а, ке·

Треми [оу҆красихса, и҆ стахъ красна][1] пре́дъ гм҃ъ и҆ чл҃кы. съвокꙋпленїемъ братїи, и҆ любовїю и҆скреннихъ· и҆ [мꙋжъ и҆ жена][2] сами себѣ съє҆ді́нени· Три же виды возненавидѣ дш҃а моа, и҆ (ѕѣло ми ѡ҆мерзѣ)[3] живо́тъ и҆́хъ. оу҆бога горда, [-][4] богата лжива, [и҆][5] стара прелюбодѣа оу҆малѧ́ющагоса оу҆ма́. [е҆гоже][6] въ ю҆ности не събра́лъ е҆си, то како мо́жеши ѡ҆брѣсти въ старости своеи. коль е҆сть красенъ сѣдинамъ сꙋдъ, и҆ старцемъ разꙋмѣти совѣтъ· [-][7] (-)[8] Прославленымъ съразꙋмѣнїе и҆ совѣтъ. вѣнецъ старцемъ много различно и҆скꙋство, и҆ похваленїе и҆хъ стра́хъ гн҃ь· девать помышленїи бл҃жены́хъ въ срцы [моемъ][9], а҆ десатое и҆зрекꙋ ꙗ҆зыкомъ· чл҃къ веселѧ́иса ѡ҆ чадехъ живѧи, и҆ зрѧ̀ нападанїа врагъ· бл҃женъ и҆же живетъ съ

Глава 25

1 Трьома я прикрасилася і страх гарна перед Господом і людьми: єдністю братів, і любов’ю ближніх, і чоловік та жінка самі з собою з’єднані. **2** Три ж види зненавиділа моя душа, і мені дуже мерзенним є їхнє життя: бідний, що гордий, багатий, що брехливий, і старий, що перелюбний, якому бракує розуму. **3** Як його в молодості ти не зібрав і як можеш знайти у своїй старості? **4** Як є гарним сивині суд, і старцям – знати раду, **5** прославленим – розуміння і рада. **6** Вінець старців – різнорідна досвідченість, і їхня похвала – господній страх. **7** Дев’ять задумів я назвала блаженними у моїм серці, а десятий скажу язиком: Людина, що веселиться дітьми, що живе і бачить напад ворогів; **8** блаженний, хто живе з

розумною жінкою, і який не посковзнувся своїм язиком, і який не послужив гідному себе; **9** блаженний, який знайшов мудрість і що подає *її* у вуха слухачів. **10** Який великий той, що знайшов мудрість, але немає більшого від того, що боїться Господа. **11** Господній страх усе перевищив. І хто його дотримується – кому буде подібний? **13** Всяку рану і не рану серця, і всяке лукавство і не лукавство жінки, **14** і всякий напад і не напад тих, що ненавидять, і всяку помсту і не помсту ворогів. **15** Немає голови понад голову змії, і немає гніву понад ворожий гнів. **16** Краще жити з левом і змієм, ніж з лукавою жінкою. **17** Лукавість жінки змінює її вигляд, і вона затемнить своє лице, як медведиця, **18** посеред своїх ближніх. Її чоловік ляже і, почувши, гірко застогне. **19** Малою є всяка злоба супроти жіночої злоби. На неї впаде жереб грішника. **20** Піщаний підйом під ногами старця – такою є язиката жінка мовчазному чоловікові. **21** Не гляди на жіночу красу і не жадай жінки через красу. **22** Гнів, і безсоромність, і великий сором, якщо жінка втримує свого чоловіка. **23** Покірне серце, і смутне лице, і серця рана – лукава жінка. Немічні руки і ослаблені коліна – жінка, що не чинить блаженним свого чоловіка. **24** Початок гріха від жінки, і через неї всі вмираємо. **25** Не дай воді прохід ані сміливість лукавій жінці. **26** Якщо вона не ходитиме під твоєю рукою, відітни її від твого тіла.

женою разумною. і иже языкомъ [своимъ][10] не
поплъзнеся. і иже не работа достойному себѣ·
бл҃женъ иже обрѣте мудрость. и подая въ
уши послушающихъ. яко великъ иже (мудрость
обрѣте)[11], но нѣсть паче боящагося г҃а. страхъ
Гн҃ь паче всего превзыде, [и][12] держай его кому у-
подобится· (-)[13] всяку язву и не язву ср҃дечную.
и всякого лукавства и не лукавства женьска-
го. [и][14] всякого нанесенія и не нанесенія не-
навидящихъ, и всякого мщенія и не мще-
нія врагъ· Нѣсть главы паче главы змиины,
и нѣсть ярости паче ярости [вражія][15]· Жити
(луче) со львомъ и змиемъ (-)[16] нежели (-)[17] съ же-
ною лукавою. лукавство жены измѣняетъ зракъ
ея, и омрачитъ лице свое яко медведица средъ
искренихъ своихъ. възляже мужъ ея, и слы-
шавъ въздохнетъ горко· Мала (есть) всяка
злоба противу злобѣ женьстеи, жребіи грѣш-
ника спаде на ню· Въсхожденіе пѣска по нога-
ма старчема, тако жена язычна мужу молча-
ливу· Не смотряи на красоту женьску, и же-
нѣ [в добротѣ][18] не въсхощи. гнѣвъ и бесту-
діе и срамота велика· аще жена приобрѣта-
емъ мужу своему. ср҃дце смирено и лице сѣтова-
но, и язва ср҃дечна, жена лукава· Руцѣ немощніи
и колѣни ослабленіи, (и) [жена][19] иже не бл҃житъ
мужа своего· отъ жены начатокъ грѣха, и тою
умираемъ вси. не дажь водѣ прохода, ни женѣ
лукавѣ дерзновенія. аще не ходитъ подъ
рукою ти, [отсѣци ю отъ плоти твоея][20]·

Глава 26

1 Блаженний є чоловік доброї жінки. І число його днів подвійне. **2** Чеснотлива жінка веселить свого чоловіка і наповнить його роки миром. **3** Добра жінка – частка добра, буде дана в частки тих, що бояться Господа. **4** Серце багатого ж і бідного добре в усякому часі лице спокійне. **5** Трьома ж злякалося моє серце, і я побоявся лиця четвертого: видання міста, і збір народу, і смертельна обмова. Все надармо. **6** Біль же серця і плач – ревнива жінка. Задля ревнивої жінки бичування язика всім, що спілкуються. **7** Лукава жінка – ярмо вола, що рухається. Хто її держиться, він, як той, хто бере скорпіона. **8** Жінка-п'яниця – великий гнів, і не скриє свого встиду. **9** Розпуста жінки – кліпання очима, і пізнається в її бровах. **10** Над безсоромною дочкою скріпи варту, щоб, отже, знайшовши полегшення, не була погубленою. **11** Бережися безсоромного ока і не дивуйся, якщо згрішить проти тебе. **12** Як спраглий

Гл҃а, к҃ѕ·

Жены добры бл҃женъ (есть) мужъ и число
дніи его сугубо. жена добля веселитъ
мужа своего, и лѣта его исполнитъ ми-
ромъ. жена добра часть бл҃га, въ части
боящися г҃а дана будетъ· Богатаго же и
убогаго ср҃дце бл҃го, въ всяко время лице тихо·
отъ трехъ (же) убояся ср҃дце мое, и отъ [лица че-
твертаго][1] убояхся, преданія града, и съ-
боръ народа, и оболганія смертна все въ-
тще· Вредъ (же) ср҃дца и сѣтованіе жена
ревнива. жены ради ревнивы (-)[2] рана язычна
всѣмъ общающися. волуе иго движимо, жена
лукавна. держайся ея, яко емляися скорпія·
Гнѣвъ великъ жена піяница, и студа ея не
имать покрыти· Блудъ женьскъ помизаніе о-
чима, и бровма ея познанъ будетъ· Отъ дщери
бестуднѣ утверди стражу, да не (попущеніе
убо обрѣтши)[3] (погубится)[4]· Въслѣдъ бес-
тудна ока съхранися, и не дивися аще въ
тя съгрѣшитъ· Яко жажденъ путникъ (отъ-

връзетъ ꙋ҆ста̀ [своꙗ][5])[6], и҆ ѿ всѧкоѧ во́ды ближнѧѧ и҆спїетъ. (и҆) прѧмо всѧкого кола̀ сѧдетъ, и҆ прѧмо стрѣлѣ ѿкрыетъ тꙋлъ. Бл҃ть женьска възвеселитъ мꙋжа еѧ, и҆ кости е҆го възвеселитъ хꙋдожество еѧ̀. да́рнїе г҃не жена̀ молчалива, и҆ нѣсть и҆скꙋпа показанныѧ д҃ша. Бл҃ть на бл҃ти жена̀ стꙋдлива, и҆ нѣсть (достóйна всѧка мѣра)[7] ꙋ҆дръжаныѧ д҃ша. Сл҃нце въсхода на высокихъ г҃нихъ, и҆ доброта жены̀ добрыѧ въ красотѣ домꙋ еѧ̀. Свѣтилникъ сїаѧ̀ на свѣщницѣ ст҃ѣ, и҆ доброта лица на возрастѣ стоѧщаго. Столпи злати на пⷪстолпи (и҆хъ) сребренѣхъ, и҆ нозѣ красни на плеснахъ добрѣ стоѧщи. (-)[8] Ѡ двоемъ печално ми бы́сть ср҃це мое, и҆ на третїемъ ꙗ҆рость ми найде. Мꙋжъ борецъ лишаѧсѧ за скꙋдотꙋ, и҆ мꙋжи разꙋмиви а҆́ще ѿтреблени бꙋдꙋ, възвращаѧсѧ ѿ правды на грѣ, г҃ь ꙋ҆готови [е҆го на ме҆][9] е҆два и҆змесѧ кꙋпецъ ѿ согрѣшенїа.

Гл҃а, к҃з.

Н(е)[1] ѿправдитсѧ корчемникъ ѿ грѣхъ, за несытость мнози съгрѣшиша, (-)[2] хотѧи ꙋ҆множити ѿвратитъ ѻ҆чи. Посредѣ собрана каменїѧ вонзетсѧ колъ, и҆ посредѣ продажнїѧ и҆ кꙋплѧ съвръшаетсѧ грѣхъ. А҆́ще не (дръжитсѧ страха г҃нѧ)[3], съ тщанїемъ въскорѣ развратисѧ [домъ е҆го][4]. Трѧсенїемъ решета̀ ѿстанꙋтъ смети, тако (же) ѿтреби ч҃лческїѧ въ помышленїи е҆го. Сосꙋды скꙋделнича и҆скꙋшаетъ пещь, і и҆скꙋшенїе ч҃лческо въ помышленїи е҆го. Въздѣланое древо ꙗ҆влѧетъ плⷣъ е҆го, такоже слово помышленїа ср҃це ч҃лческо. Прежⷣе помышленїа не похвали мꙋжа, се бо и҆скꙋшенїе ч҃лческо. А҆́ще гониши правдꙋ постигнеши, и҆ ѡ҆блечешисѧ в ню ꙗ҆ко в подиръ славы. Птицы с подобными себѣ ѡ҆битаютъ, і и҆стинна къ творѧщимъ ю҆ ѡ҆братитсѧ. левъ ловитъ ловъ, такоже (и҆ грѣси)[5] дѣлающихъ неправдꙋ. Повѣсть бл҃говѣрнаго (въи҆стиннꙋ)[6] премꙋдрость, а҆ безꙋменъ ꙗ҆ко лꙋна и҆змѣнѧетсѧ. Посредѣ безꙋмныхъ съблюди времѧ, (и) посредѣ (-)[7] разъмышлѧющихъ ꙋ҆частисѧ. Повѣсти бꙋихъ мерзость и҆ смѣхъ и҆хъ питанїе грѣха. бесѣда много клѧтвенаго, и҆справитъ власы, и҆ сваръ [е҆го][8] заченїе ꙋ҆шима. Пролитїе крове сваръ гордыхъ, и҆ клеветанїе и҆хъ послꙋшанїе сꙋетно. ѿкрываѧи таинꙋ погꙋблѧетъ вѣрꙋ, и҆ не и҆мать ѡ҆брѣсти дрꙋга противꙋ д҃ши своеи. Прїими дрꙋга и҆ ꙋ҆вѣрисѧ с нимъ, а҆́ще ли ѿкрыеши таины е҆го не и҆маши гнати по не҆. Ꙗ҆коже погꙋбилъ ч҃лкъ всѧкаго врага своего, тако и҆же погꙋ-

мандрівник відкриє свої уста і нап'ється з усякої води ближнього, і сяде напроти всякого кілка, і перед стрілою відкриє сагайдак. **13** Ласка жінки звеселить її чоловіка, і його кості розвеселить її вміння. **14** Жінка мовчазлива – дар господній, і немає заміни за напоумлену душу. **15** Ласка до ласки – соромлива жінка, і всяка міра не є гідна стриманної душі. **16** Сонце, що сходить на господніх висотах, – краса доброї жінки в прикрасі її дому, **17** світило, що світить на святому світильнику, і краса лиця в поставленім віку, **18** золоті стовпи на їхніх срібних основах, і гарні ноги на стійких стопах. **28** Двома мені засмутилося моє серце, і через третє на мене найшов гнів: чоловік-борець упосліджений голодом, і розумні мужі, якщо будуть відкинені. Хто від праведності відходить до гріха, його Господь приготує на меч. **29** Купець ледве спасеться від гріха.

Глава 27

Корчмар не оправдається від гріхів. **27,1** Численні згрішили через неситість. Хто хоче помножити – відверне очі. **2** Посеред зібраного каміння засадиться кілок, і посеред продажі і закупу звершується гріх. **3** Якщо дбайливо не держатиметься в господньому страсі, швидко знищиться його дім. **4** В трясінні решета зостаються відходи, так же людські відходи в його думанні. **5** Піч випробовує глиняний посуд, і людське випробування в його думанні. **6** Оброблене дерево виявляє його овоч, так слово задуму – людське серце. **7** Скоріше ніж подумаєш, не хвали чоловіка, бо це людське випробовування. **8** Якщо ідеш за правдою, осягнеш і зодягнешся нею, як в одіж слави. **9** Птахи живуть з собі подібними, і правда повернеться до тих, що її чинять. **10** Лев ловить лов, так само і гріхи тих, що чинять неправду. **11** Розповідь побожного – по правді мудрість, а безумний міняється, як місяць. **12** Посеред безумних збережи час, і посеред тих, що думають, май частку. **13** Розповідь безумних – мерзенність, і їхній сміх – їжа гріха. **14** Мова того, хто багато клянеться, випрямлює волосся, і його сварка – запечатання вух. **15** Пролиття крові – сварка гордих, і їхня обмова – погана чутка. **16** Хто відкриває таємниці, нищить довір'я, і не знайде друга для своєї душі. **17** Прийми друга і май до нього довір'я. Якщо ж відкриєш його таємниці, не гнатимешся за ним. **18** Так як людина ни-

щить всякого свого ворога, такою та,
що нищить дружбу ближнього. **19**
Так як птаха випустиш з руки, так ти
відпустив ближнього, і його не зло-
виш. **20** Не женися за ним, бо далеко
відійшов, і він втік, як сарна з пастки.
21 Так як обв'язати рану, є і від об-
мови втекти. А хто відкрив таємни-
цю, немає надії. **22** Хто моргає оком,
кує зло, і ніхто його *не* усуне від ньо-
при. 10 го. **23** *Перед твоїми очима посоло-
дить свої уста і твоїм словам диву-
ватиметься, пізніше ж поверне свої
уста і дасть згіршення в твоїх словах.
24 Дуже я зненавидів і не знайшов я
подібного до нього, і Господь його
зненавидить. **25** Хто кинув камінь
вгору, кидає на свою голову, і обман-
лива рана роз'ятрює струпи. **26** Хто
викопав яму, впаде до неї, і хто на
полі кладе пастку, впаде до неї. **27**
при. 26 *Хто чинить зло, впаде до нього, і не
впізнає звідки воно до нього прий-
шло. **28** Зневага і насмішка – гордим,
і на нього полює помста, як лев. **29** В
сіть загрузнуть ті, що веселяться па-
дінням побожних, і біль їх вигубить
перед їхньою смертю. **30** Гнів і лють
– це гидота, і чоловік-грішник буде
охоплений ними.

Глава 28

пет1. 3 **1** *Хто мстить, знайде помсту від
Господа, і держачи держатиме свої
мат. 6 гріхи. **2** *Залиш неправедність своє-
му ближньому, і тоді, як ти помо-
лишся, відпустяться твої гріхи. **3** Лю-
дина на людину зберігає гнів – і шу-
кає ліку від Господа. **4** До подібної
до себе людини він немає милосердя,
а молиться за свої гріхи. **5** Він сам
тіло і зберігає гнів. Хто надолужить
за його гріхи? **6** Згадай останні речі:
зітління і смерть, і перестань ворогу-
вати, і перебувай у заповідях, **7** і зга-
дуючи їх, не ненавидь ближнього, і в
завіті Всевишнього не зважай на не-
знання. **8** Відступи від сварки – і
зменшиш гріхи. Адже злослива лю-
дина розпалює сварку, **9** і чоловік-
грішник завдасть замішання друзям, і
посеред мирних вкладе обмову. **10** За
природою вогню так, і розгориться
полумінь. І якою буде сила сварки,
таким же й гнів розгориться. Яка ж
сила людини, таким буде його гнів, і
за тим, яке його багатство, він підні-
ме його гнів. **11** Швидка сварка запа-
лює вогонь, і нагла бійка проливає
кров. **12** Якщо подуєш на іскру, вона
розгориться, і якщо плюнеш на неї,
загаситься. Так само й оба виходять з
твоїх уст. **13** Шептуна і двоязичного
треба проклинати, бо він знищив ба-
гатьох, що були мирними. **14** Третій
язик потряс багатьма, і відділив їх від
народу до народу, і знищив сильні

би дрꙋжбꙋ и҆скренѧ҃. (-)[9] Ꙗ҆́коже пти́цꙋ и҆з рꙋки
(-)[10] и҆спꙋсти́ши, та́коже и҆спꙋсти́лъ є҆си и҆ск-
ренѧго и҆ не ᲂу҆лови́ши є҆го. не (жени є҆го)[11] ꙗ҆́ко
далече ѿстꙋпи, і҆ и҆збѣже ꙗ҆́ко серна ѿ сѣти·
Ꙗ҆́ко (є҆сть стрꙋпъ)[12] ѡ҆бѧзати, и҆ ѿ клеветы
є҆сть и҆змѣнитисѧ, а҆ ѿкрывъ та́инꙋ не ча́ет-
сѧ. помиза́ѧ ѻ҆́комъ кꙋ́етъ зло, и҆ [никтоже][13]
є҆го ѡ҆ста́вѝ ѿ є҆го· *Прѧ́мо ѻ҆чи́ма твои́ма при ї
насладитъ ᲂу҆ста своѧ, и҆ словесемъ твои҆ по-
дивѝсѧ· Послѣди же развратѝ ᲂу҆ста своѧ̀, и въ
словесехъ твои҆ дасть соблазнъ· Мно́го възнена-
ви́дѣхъ и҆ не ѡ҆брѣтох подобна є҆мꙋ, и҆ г҃ь не-
нави́дѝ є҆го· ве́ргыи ка́мы на высотꙋ на главꙋ
своѭ̀ вержетъ, и ꙗ҆́зва льстива раздѣлѝ стрꙋ-
пы· И҆скопава́ѧи ро́въ [впадесѧ во́нь][14], и҆ (по́лѧ)
ча́ѧи сѣть (ᲂу҆вѧзнѐ в не́и)[15]. *творѧ́и зло при кѕ
(въва́литсѧ в нѐ)[16], и҆ не разꙋмѣетъ ѿкꙋдꙋ
(є҆мꙋ прїидетъ)[17]· поношенїе и҆ порꙋга́нїе [гор-
дымъ][18] и҆ мщенїе, ꙗ҆́ко левъ ло́вѝ нань· Сѣ-
тїю ᲂу҆вѧза́ютъ веселѧ́щесѧ ѡ҆ паденїи бл҃го-
вѣрныхъ, и҆ болѣзнь погꙋбѝ ѧ҆̀ преже смр҃ти и҆х.
гнѣвъ и҆ ꙗ҆́рость [-][19] сїи сꙋть мерзость, и҆
мꙋжъ грѣшникъ ѡ҆держанъ (и҆́ми бꙋдетъ)[20].

Гл҃а, к҃и·

Мьща́ѧ* ѿ г҃а ѡ҆брѧ́щетъ мще́нїе, и҆ грѣхѝ а пер г
своѧ ѿдвиза́ѧ ѿдви́гнетъ. *ѻ҆ста́ви ма ѕ
непра́вдꙋ и҆́скренемꙋ своє҆мꙋ, и҆ тогда̀
помо́льшꙋ ти сѧ грѣси твоѝ разы́и-
дꙋтсѧ. чл҃къ на чл҃ка съхранѧ́етъ гнѣвъ, и҆
ѿ г҃а и҆щетъ и҆сцѣле́нїѧ· На чл҃ка подо́бна се-
бѣ не иматъ млс҃ти, а҆ ѡ҆ грѣсе́хъ своихъ мо́-
литсѧ· Са́мъ (сы́и пло́ть)[1] (и҆) хранитъ гнѣвъ,
кто̀ ѡ҆чистѝ грѣхѝ є҆го· помѧнѝ послѣднѧѧ
(растлѣнїе и҆ смр҃ть, и҆ преста́ни враждовати)[2].
И҆ пребыва́и в за́повѣдех поминаа́и (ѧ҆̀)[3] и҆ не
възненави́ди ближнего. и҆ въ завѣте вы́ш-
нѧго, (-)[4] презрѝ невѣ́ждьство· ѡ҆ста́нисѧ ѿ
сва́ра, и҆ ᲂу҆малиши грѣхѝ. чл҃къ бо ꙗ҆́ръ раж-
дизаетъ сва́ръ, и҆ мꙋжъ грѣшникъ възмѧтет
дрꙋги, и҆ посреди ми́рныхъ вло́житъ клеветꙋ·
Ꙗ҆́кова̀ ве́щи ѻ҆гнѧ̀ та́ко (и҆) пла́мень разгори́т-
сѧ, и҆ ꙗ҆́кова̀ крѣпость (бꙋдетъ) сва́ра (такоже
и҆ гнѣвъ)[5] [разгори́тсѧ][6]. Ꙗ҆́кова́ же крѣпость чл҃ча
такоже ꙗ҆́рость є҆го бꙋдетъ· и҆ ꙗ҆́коже бога́т-
ство є҆го въздвиже́тъ гнѣвъ є҆го. рве́нїе натощно
вжигаетъ ѻ҆́гнь, и҆ сва́ръ напра́сенъ пролива́етъ
кро́вь· А҆́ще въздме́ши и҆скрꙋ възгори́тсѧ, и҆
а҆́ще въсплю́неши на нѭ̀ ᲂу҆га́снетъ· (Та́коже) и҆
ѻ҆бо́е и҆зъ ᲂу҆стъ твои҆хъ исхо́дитъ· Шепо́тни-
ка и҆ двоꙗ҆зы́чника подобаетъ клѧтѝ, мно́ги бо
ми́рны сꙋ́ще погꙋби́ло. ꙗ҆зы́къ тре́тїи мно́ги

потрѧслъ, и разлꙋчи ѧ ѿ ꙗзыка во ѧзыки И грады твръды разори, и домы вельможамъ разъврати. Ꙗзыкъ третїи (и) жены добла изгна, и лиши ѧ ѿ трꙋдъ ихъ. Послꙋшаѧ его не имать обрѣсти покоѧ не имать оуселитисѧ безмлъвы. Ꙗзва бичнаѧ [стрꙋпы творитъ][7], ꙗзва же ꙗзычнаѧ съкрꙋшаетъ кости. Мнози падоша острїемъ меча, но не ꙗко падшеи ꙗзыкомъ. Блаженъ иже оукрыетсѧ ѿ него, иже никто пройде въ ꙗрости его. І иже не возвлекъ ига его, и оузами его не свѧзанъ бысть. иго бо его иго желѣзно, и оузы его оузы мѣданы. (и) (смерть его смерть люта)[8], и паче лꙋче его есть адъ. не обладаетъ благовѣрными и въ пламени его не съгорѧтъ. оставльшеи Га впадꙋтсѧ вонь, и на нихъ възгоритсѧ и не оугаснетъ. Посланъ бꙋдетъ на нѧ ꙗко левъ, и ꙗко пардꙋсъ погꙋбитъ ѧ. виждь (и) огради стѧжанїе свое тернїемъ. сребро свое и злато [свое][9] стѧжи. и словесемъ своимъ сътвори иго и мѣрꙋ, (и оустомъ своимъ сътвори дверь и заворꙋ). вниман егда како поплъзнешисѧ имъ, не падисѧ прѧмо ловѧщемꙋ.

міста, і знищив доми вельмож. **15** Третій язик і вигнав хоробрих жінок, і позбавив їх їхніх трудів. **16** Хто його слухається, не знайде спочинку ані не поселиться в спокою. **17** Рана бичування завдає струпи, рана ж язика нищить кості. **18** Численні впали від гостроти меча, але не так як ті, що впали від язика. **19** Блаженний, хто від нього сховається, хто не пройшов в його гніві, і хто не потягнув його ярма, і не був зв’язаний його кайданами. **20** Бо його ярмо – залізне ярмо, і його кайдани – мідні кайдани. **21** І його смерть – жахлива смерть, і радше ад є кращим від нього. **22** Він не володіє побожними, і в його полум’ї вони не згорять. **23** Ті, що покинули Господа, впадуть до нього, і в них загориться і не згасне. Надіслане буде на них, як лев, і він вигубить їх, як леопард. **24** Глянь і загороди терням своє майно, придбай своє срібло і своє золото. **25** І своїм словам зроби ярмо і міру, й своїм устам зроби двері і засув. **26** Стережись, щоб часом ти в них не посковзнувся, не впадь перед ловцем.

Глава, кд.

Творѧи млстыню взаимъ дастъ искреннемꙋ, и оукрѣплѧѧи рꙋкꙋ свою съблюдетъ заповѣди. даждь взаимъ искренемꙋ въ времѧ требованїѧ его, и паки въздаждь искренемꙋ въ времѧ. оутверди слово и оувѣрисѧ с нимъ, и въ всѧко времѧ обрѧщеши потребꙋ твою.
вѣї и *Мнози ꙗко обрѣтенїе мнѣша займованїѧ и задаша трꙋдъ помощникомъ ихъ. дондеже возметъ облобызаетъ рꙋцѣ его, и на имѣнїе искренѧго смиритъ гласъ. И въ времѧ въздаѧнїѧ превлечетъ времѧ, и въздастъ словеса оунынїю, и времѧ винитъ. аще [же][1] възможетъ едва (полъ принесетъ)[2], и въмѣнитъ е ꙗко обрѣтенїе. аще ли ни лишенъ есть имѣнїа его, и стежа и врага (не) тꙋне. Клѧтвы и клеветы въздастъ емꙋ, и въ славы мѣсто въздастъ емꙋ бещестїе. Мнози оубо за лꙋкавство ѿвръгошасѧ, (и) лишитисѧ тꙋне благоизволиша. обаче на смиренѣмъ длъготръпи, и млстынею не презри его. заповѣди ради застꙋпи нища, и по нищетѣ его не ѿврати его тща. Погꙋби сребро брата ради и дрꙋга, и да не оръжавїетъ подъ каменемъ въ пагꙋбꙋ. Положи съкровище свое по заповѣдемъ вышнѧго, и польза ти бꙋдетъ
товї д нежели златомъ. *затвори млстыню въ клѣтехъ свои, и та изметъ тѧ ѿ всѧкого озлобленїѧ. Паче щита тверда и паче копїѧ

Глава 29

1 Хто робить милосердя – позичить ближньому, і хто скріплює свою руку – збереже заповіді. **2** Позичай ближньому в часі його потреби, і знову віддай ближньому в час. **3** Закріпи слово і будь вірний з ним – і в усякому часі знайдеш
твою потребу. **4** *Численні вважали вищ. 8
позичку за знахідку і завдали труд тим, що їм помогли. **5** Доки не візьме, цілуватиме його руки і про маєток ближнього упокорить голос. І в часі віддачі простягне час, і віддасть повільні слова, і винуватиме час. **6** Якщо ж зможе, ледве половину принесе, і вважатиме це за здобуток. Якщо ж ні, він є позбавлений його маєтку, і придбав його як ворога недаремно. Клятви і обмови йому віддасть, і замість слави віддасть йому безчестя. **7** Отже, численні відвернулися через лукавство, і радше зволили залишитися без *повернення*. **8** Однак над впокореним довготерпи, і в милостині ним не погорди. **9** Задля заповіді заступися за бідного, і через його бідноту не поверни його порожнім. **10** Страть срібло через брата і друга, і хай воно не заіржавіє під каменем на згубу. **11** Поклади свій скарб за заповідями Всевишнього, і корисніше буде тобі, більше ніж зо-
лото. **12** *Замкни милостиню в сво- тов. 4
їх кімнатах, і вона спасе тебе від

всякого зла, **13** понад сильний щит і понад тяжкий спис воюватиме за тебе проти ворога. **14** Чоловік добре заручиться за ближнього, і той, хто втратив сором, його покине. **15** Благодать поруки не забудь, бо дасть за тебе свою душу. **16** Добро поруки грішник відкидає, і хто без похвали в умі, покине того, що його визволив. **17** Порука погубила багатьох, що не випрямилися, і захитала ними, як морськими хвилями. **18** Вона переселила сильних мужів, і вони заблукали в чужих народах. **19** Грішний в поруку впаде, і хто женеться за лінивством, впаде у суд. **20** Заступися за твого ближнього по своїй силі, і важай на себе, і не впадь. **21** Початок життя – вода і хліб, і одежа і дім, що покриває сором. **22** Кращим є життя бідного під покриттям балок, ніж славна їжа в чужих. **23** В малім і великім май хвалу, **24** життя з хати до хати погане. І де живеш, не відкриєш своїх уст. **25** Нагодуєш їх і напоїш їх без похвали, і до цього почуєш зло: **26** прийди, чужинце, і приготуй стіл, і ще й твоєю рукою мене нагодуй; **27** і зійди, приходьку, від лиця слави, бо до мене гостем прийшов брат, і потрібна є хата. **28** Це є дуже тяжке для людини, що має розум, – заборона хати і зневага того, хто позичає.

тѧ́жка, проти́вꙋ врагꙋ побо́ретъ по тебѣ. мꙋжъ бл҃гопорꙋчникъ бꙋдетъ и҆скренемꙋ, и҆ погꙋби́вый стꙋдъ ѡ҆ста́ви́ть є҆го. бл҃гти порꙋче́нїѧ не забꙋди, да́сть бо дш҃ꙋ свою за тѧ· до́брое порꙋче́нїе ѿвраща́етъ грѣшникъ, і и҆́же бес хвалы̀ мы́слїю ѡ҆ста́витъ и҆зба́вльшаго [и҆][3]. Порꙋче́нїе мно́ги погꙋби̇̀ (не) направлѧ́ющихсѧ, и҆ подвиза̀ и҆ми ꙗ҆́ко влънами морьскими· Чꙋжа си́лны преселѝ, и҆ заблꙋди́ша въ ꙗ҆зы́цѣхъ тꙋждихъ· Грѣшный (в порꙋче́нїе впадаетъ)[4], и҆ гонѧ́и пра́здньство въпадетъ въ сꙋдъ. застꙋпи̇̀ и҆скренѧго є҆и проти́вꙋ си́лѣ свое́и, и҆ внима́и себѣ [и҆][5] не впади́сѧ· Нача́токъ животꙋ̀ вода̀ и҆ хлѣбъ, и҆ риза и҆ до́мъ покрыва́ѧи стꙋдъ· Лꙋче жи́тїе ни́щаго пⷪ҇ кро́вомъ ѡ҆грады, нежели бра́шна добра̀ въ тꙋждихъ· ѡ҆ ма́лѣ и҆ ѡ҆ вели́це хвалꙋ̀ и҆мѣи, (-)[6] животъ зо҇ ѿ до́мꙋ в домъ, і и҆дѣже живе́ши не ѿвръзеши оу҆стъ (своихъ). [накорми́ши][7] (и҆) и҆ напои́ши (и҆) бес хвалы̀, и҆ надъ си́мъ ѕло̀ оу҆слы́шиши· Пристꙋпи̇̀ прише́лче [и҆][8] оу҆краси̇̀ трапезꙋ, и҆ є҆щѐ и҆ рꙋко́ю твое́ю оу҆хлѣби мѧ. [и҆][9] злѣзи прише́лче ѿ лица̀ сла́вы, прїиде (бо) мнѣ го́стемъ бра́тъ, (и҆) требѣ є҆сть хлѣвина̀. (ѕѣло се̇̀ є҆сть тѧ́жко)[10] чл҃кꙋ и҆мꙋщꙋ ра́зꙋмъ, запреще́нїе хлѣвины̀ и҆ поноше́нїе заимника·

Глава 30

при. 13 **1** *Хто любить свого сина, завдасть йому побої, щоб звеселився у своєму кінці. **2** Хто напоумлює свого сина, пізніше ним насолодиться і посеред знайомих ним похвалиться. **3** Хто повчає свого сина, розсердить ворога і перед друзями ним зрадіє. **4** Помер його батько і наче не помер, бо такого самого, як він, залишив після себе. **5** У своєму житті побачив його і розвеселився, і у своїй смерті не був засмученим. **6** Він залишив месника проти ворогів і друзям того, хто віддає ласку. **7** Душами синів об’яже свої рани, і на всякий крик стривожиться його лоно. **8** Неприборканий кінь погано іде, і самовільний син буде розпущеним. **9** Нагадай синові – і тебе здивує, бався з ним – і завдасть тобі біль. **10** Не смійся з ним, щоб ти за нього не болів, і вкінці скреготатимеш зубами. **11** Не дай йому влади в молодості, **12** поломи йому ребра поки є молодий, щоб часом не укріпнувши і не став тобі непокірним. **13** Напоумляй свого сина, і працюй над ним, щоб ти не спотикнувся в його безсоромності. **14** Кращим є бідний і сильний зі здоров’ям, ніж багатий і побитий своїм тілом. **15** Добре здоров’я є кращим від всякого

Гл҃а, л҃·

Л[юбѧ́и][1] *сн҃а своего оу҆части́тъ [є҆мꙋ ра́ны][2], да възвеселѧ́йсѧ напослѣдокъ свои· прѝ ӥ҃
Кажа́и сн҃ъ свои наслади́тсѧ (послѣди) ѡ҆ немъ, и҆ посредѣ зна́емыхъ ѡ҆ немъ похва́литсѧ· Оу҆ча̀ сн҃ъ свои възревнитъ врага̀, и҆ пре҇ дрꙋги ѡ҆ немъ възра́дꙋетсѧ. оу҆мретъ [ѿ҃цъ є҆мꙋ][3] и҆ ꙗ҆́ко не оу҆мре, подобна бо себѣ ѡ҆ста́ви по себѣ. в животѣ своемъ ви́дѣвъ (и҆) и҆ възвеселисѧ, и҆ на оу҆мрѣтїи своемъ не ѡ҆скръби́сѧ· Проти́вꙋ враго҇ ѡ҆стави ме́стника, и҆ дрꙋгомъ въздаю́ща бл҃гть· ѡ҆ дш҃ахъ сн҃овъ ѡ҆бѧ́жетъ стрꙋпы своѧ, и҆ ѡ҆ всѧ́комъ во́пли възмѧте́тсѧ оу҆тро́ба є҆го· Ко́нь не оу҆ченъ (сверѣпъ и҆детъ)[4], и҆ сн҃ъ самовлъный (блꙋдникъ бꙋдетъ)[5]. нака́жи̇̀ ча́да и҆ оу҆диви́тъ тѧ, и҆граѧи с ни́мъ и҆ сътвори́тъ ти печа́ль· Не смѣ́исѧ с ни҇ да не поболи́ши ѡ҆ не҇, и҆ напослѣдокъ сотне́ши си̇̀ зꙋбы· Не да́ждь є҆мꙋ вла́сти въ ю́ности, (-)[6] съкрꙋши ре́бра є҆го дондеже (мла́дъ є҇)[7] є҆гда̀ ка́ко ѡ҆жесточѣвъ (и҆) не покори́тъ ти сѧ. (-)[8] нака́жи̇̀ сн҃ъ свои и҆ дѣлаи ѡ҆ немъ, да не въ бестꙋдїе є҆го покнешисѧ· Лꙋче (є҆сть) ни́щъ (и҆ крѣпо҇ съ здра́вїемъ)[9] (-)[10], нежели бога҇ (и҆) оу҆ра́неи тѣломъ свои҇· Здра́вїе (и҆сцѣл-

но)[11] лꙋ́чше (є҆́сть) всѧ́кого зла́та, и҆ [тѣ́ло][12] здра́во нежели бога́тство бесчи́слено. [-][13] нѣ́сть бога́тство лꙋ́чше здра́вїѧ теле́снаго, и҆ нѣ́сть весе́лїѧ па́че ра́дости срⷣчныѧ· Лꙋ́чше (є҆́сть) смр҃ть па́че живота̀ го́рка, и҆ [-][14] не́жели недꙋ́гъ до́лгїи· (Ꙋно́го) добро̀ просы́пано прⷣе ᲂу҆сты̀ затворе́ными, прⷣложе́нїѧ бра́шна прⷣлежа́щаѧ ᲂу҆ гроба̀· Ка́ѧ по́льза (и҆́долꙋ ѿ жрътвы)[15], не и҆́мать бо ꙗ҆́сти ни ѡ҆бонѧ́ти. та́кожe и҆згони́мый гдⷭ҇мъ, зрѧ́й ѻ҆чи́ма и҆ стенѧ̀. ꙗ҆́кѡ є҆внꙋ́хъ ѡ҆сѧза́ѧй де́вицꙋ и҆ възъстенѧ́етъ, та́кѡ творѧ́й по нꙋ́жди сꙋ́ды. не да́ждь печа́ли дш҃и свое́й, и҆ не ѡ҆скорбѝ себе совѣ́томъ свои́мъ. Весе́лїе срⷣчно живо́тъ чл҃ка, и҆ радова́нїе мꙋ́жеско дл҃ъгоденьствїе· [Люби̇̀][16] дш҃ꙋ свою и҆ тѣ́ши срⷣце свое и҆ печа́ль (ѿ себе ѿри́нни дале́че)[17]. мно́ги бо [печа́ль ᲂу҆би̇̀][18], [-][19] нѣ́сть по́льза в не́й. рве́нїе и҆ ꙗ҆́рость ᲂу҆малѧ́ютъ дн҃и, и҆ пре́жде вре́мене (печа́ль ста́рость наво́дитъ)[20] (-)[21].

Гл҃а, л҃а·

Бдѣ́нїе бога́тества растае̑ пло́ти, и҆ печа́ль є҆го ѿго́ни сонъ. печа́ль бдѣ́нїѧ и҆спро́ситъ дрѣма́нїе, и҆ недꙋ́гъ лю́тъ ѿи́маетъ со́нъ. трꙋ́дитсѧ бога́тый въ собира́нїи бога́тества, и҆ въ поко́и насыща́естѧ пи́щеи свои́хъ· Трꙋди́сѧ ᲂу҆́богъ ᲂу҆мале́нїемъ жи́тїѧ, и҆ в поко́и тре́бꙋѧ бꙋ́детъ· Любѧ́й зла́то не ѡ҆правди́тсѧ, и҆ гонѧ́й растлѣ́нїѧ са́мъ насы́титсѧ. *Мнѡ́ѕи спадо́шасѧ ѕла́та ра́ди, и҆ бы́сть па́гꙋба [-][1] прѧ́мо лицꙋ (є҆го)[2]. дре́во преты́ка́нїѧ є҆́сть [всѣ́мъ][3] и҆скꙋ́щимъ є҆го, и҆ всѧ́къ безꙋ́мливъ поги́бнетъ и҆́мъ· Бл҃же́нъ бога́тъ и҆́же ѡ҆брѣте́сѧ бес поро́ка, і҆ и҆́же въ слѣ́дъ зла́та не и҆де. кто є҆́сть и҆ да ᲂу҆блажи́мъ є҆го, сътвори́ бо ди́вна в лю́дехъ свои́хъ. кто и҆скꙋше́нъ и҆мъ бы́сть и҆ съвръши́сѧ, и҆ да бꙋ́детъ на похвале́нїе. (и҆) кто̀ мо́глъ престꙋ́пникъ бы́ти и҆ не престꙋпѝ, и҆ (ѕло̀ сътвори́ти)[4] и҆ не сътворѝ. [-][5] да ᲂу҆тверда́тсѧ бл҃ги́нѧ є҆го, и҆ млⷭ҇ты́нѧ є҆го и҆сповѣ́стъ събра́нїе· (Сѣ́де ли на вели́цѣ трапе́зѣ)[6] не раздви́гни (горта́ни на не́и)[7], и҆ не рцы̀ мно́го на не́й (є҆́сть)· Помѧнѝ ꙗ҆́кѡ ѕло̀ (є҆́сть) о҆́ко лꙋка́во, лꙋка́внѣе о҆́ка что̀ є҆́сть созда́но, сего ра́ди ѿ всѧ́ко лица̀ слези́· И҆де́же а҆́ще ᲂу҆зри́ши не простира́й рꙋ́ки и҆ не гне́тисѧ с ни́мъ въ соли́ло, разꙋмѣ́й є҆́же (є҆́сть) и҆скре́нѧго ѿ себе само́го. и҆ ѡ҆ всѧ́кои ве́щи размышлѧ́й. ꙗ҆́ждь ꙗ҆́кѡ чл҃къ прⷣлежа́щее ти, и҆ не ра́згреба́й да не възненави́денъ бꙋ́деши. преста́ни прьвїе ра́ди наказа́нїѧ, и҆ не ꙗ҆́ждь лише сы́ти, да не прети́кне́шисѧ· (-)[8] А҆́ще (сѧ́деши по́среди

вы҃ й

золота, і здорове тіло *краще,* ніж
безмірне щастя. **16** Багатство не є
кращим від тілесного здоров’я, і немає
веселості, що понад радість серця.
17 Кращою є смерть від гіркого
життя і від тривалої хвороби. **18**
Велике добро висипане перед замкнутими
устами – подачі страв, що
лежать на гробі. **19** Яка користь ідолові
від жертви? Бо не з’їсть ані
не понюхає. Таким є прогнаний Господом,
20 що дивиться очима і
стогне, як скопець, що обіймає дівчину
і стогне, таким той, хто з примусу
чинить суди. **21** Не віддай
смуткові свою душу, і не засмути
себе своєю радою. **22** Веселість серця
– життя людини, і радість чоловіка
– довголітність. **23** Люби
свою душу, і потішай своє серце, і
далеко від себе відкинь смуток. Бо
смуток вбив багатьох, немає в ньому
користі. **24** Ревність і гнів зменшують
дні, і турбота перед часом
наводить старість.

Глава 31

1 Неспання із-за багатства розтоплює
тіло, і журба із-за нього відганяє
сон. **2** Журба неспання випросить
дрімоту, і тяжка хвороба відбирає
сон. **3** Багатий трудиться в
збиранні багатства і в спочинку насичується
своїми стравами. **4** Бідний
трудиться в бідноті життя і в
спочинку буде в нужді. **5** Хто любить
золото, не оправдається, і хто
женеться за зітлінням, сам насититься.
6 *Численні впали через зо- вищ. 8
лото, і знищення було перед його
лицем. **7** Воно є деревом спотикання
для всіх, що його шукають, і
кожний безумний від нього згине. **8**
Блаженний багатий, що знайдеться
безплямним і що не пішов за золотом.
9 Хто він є? І назвемо його
блаженним. Бо він зробив подиву
гідне в своєму народі. **10** Хто був
ним випробований і вдосконалився
і хай буде на похвалу. І хто міг
стати переступником – і не переступив
і зробити зло – і не зробив,
11 хай скріпиться на ньому добро, і
зібрання визнає його милостині. **12**
Ти сів за великим столом. Не відкрий
горла проти нього і не говори:
На ньому є багато. **13** Згадай, що
лукаве око є злим. Що є створене
лукавішим від ока? Через це сльозить
з усякого лиця. **14** Куди лиш
не поглянеш, не простягай руки, і
не стискайся з ним в посудині, **15**
знай те, що є ближнього. Від себе
самого і в усякому ділі будь розумним.
16 Їж як людина те, що тобі
поставлене, і не розгрібай, щоб ти
не став зненавидженим. **17** Спини-

ся скоріше задля напоумлення, і не їж понад ситість. Щоб ти не спіткнувся. **18** Якщо сядеш між багатьма дітьми, не простягай своєї руки раніше від них. **19** Оскільки напоумленій людині мало є досить, і на його лежаку він не терпить зла. **20** Сон здоров'я у животі, що має міру, вставши вранці. І його душа з ним. Труд неспання, і скорбота, і черево більше з ненаситним чоловіком. **21** І якщо й ти переївся їжею, встань від стола, і спочинеш. **22** Послухай мене, дитино, не погорди мною, і вкінці знайдеш мої слова. В усіх своїх ділах будь бистрим, і всяка хвороба до тебе не приступить. **23** Багатого на хліб поблагословлять уста, і свідчення його
при. 22 краси вірне. **24** *І проти скупого на хліби скаржитиметься місто, і свідчення його злоби вірне. **25** Не будь мужнім у вині, бо вино вигубило багатьох. **26** Піч випробовує залізо розпіканням, так і вино серце в сварці гордих. **27** Однаковим є для життя людей вино, якщо п'єш його за його мірою. Яке життя тому, що здержується від вина? Ось бо на веселість є створене для людей. **28** Вино, що в часі п'ється, є вистарчальним, **29** гіркота душі з гнівом і обмовою, коли п'ється багато вина. **30** Воно помножить лють безумного. П'янство – на спотикання. Воно зменшує силу і додає струпи. **31** Не оскаржуй ближнього на бенкеті в них, і не відкидай його в його веселості. Не скажи йому слово погорди, і не засмути його допитуванням.

многихъ)[9] (чадіи), (не простри руки своея прежде ихъ)[10]. Яко (наказаное члку довольно есть)[11] малое, и на одрѣ его не страже зла. Сонъ здравіа о чревѣ мѣрнѣ, въставъ заоутра и дша его с нимъ. трудъ бдѣніа и скорбь, и (чрево боле)[12] съ мужемъ несытымъ. и аще (и) онудилъся еси брашномъ, въстани (ѿ трапезы)[13] и почіеши. Послушаи мене чадо (-)[14] не оуничижи мене, и напослѣдокъ обрящеши словеса моа. въ всѣхъ дѣлѣхъ своихъ буди быстръ, и всякъ недугъ не иматъ приступити к тебѣ. Богатаго хлѣбы блгвятъ оустны, и послушьство доброты его вѣрно. *(и при ҂кв
на скупа)[15] по [хлѣбѣхъ][16] поропщетъ градъ и послушество злобы его истое. В винѣ не мужаися, многи бо погуби вино. Пещь искушае желѣзо въ каленіи, также (и срце вино)[17] въ сварѣ гордыи. Равно животу (чкомъ вино)[18], аще піеши е въ мѣру его. Кіи животъ оуморяющемуся виномъ, (-)[19] сіе (бо) (на веселіе [чкомъ][20] създано есть)[21]. (-)[22] Вино пиваемо въ время довольно. горесть дшамъ (много вино пиваемо)[23]. съ гнѣвомъ и клеветою оумножитъ ярость безумнаго. (піянъство) на претыканіе, оумаляа крѣпость и притворяа струпіа. В пирѣ вин не обличаи искренаго, и не ѿврьзи его въ веселіи его. словесе поносна не рцы ему, и не [оскрьби его][24] въ истязаніи.

Глава 32

1 Старшиною тебе поставили, не підноси себе, але будь в них як один з них, подбай про них і так сідай. **2** І зробивши всю свою потребу лягай. Щоб ти розвеселився через них, і ділами ти одержав вінець краси. **3** Говори, старшино, з впевненим знанням, бо тобі належиться, і не заважай музикантам. **4** Де буде слухання, не піднімай мови і невчасно не мудруй. **5** Печать вугілля на золотій прикрасі і гра музикантів на бенкеті вина. **6** І в золотій прикрасі печать жезла. Йому треба так співати, сказати винові. **7** Говори, молодче, якщо тобі потрібно, також і двічі, якщо попросять, **8** і промов одним словом про багато. Будь, як той, хто знає і заразом мовчить. **9** Посеред вельмож не роби себе рівним, і іншому, коли говорить, не говори багато. **10** Перед громом випереджує блискавка, і перед сором'язливим випереджує ласка. **11** В часі піднімися, і не будь останнім, до хати відійди, а не лінися. **12** Там бався і чини твої бажання, і не гріши

Гла, лв.

Старѣйшину ли тя поставиша не възноси себе, (но) буди в нихъ яко единъ ѿ нихъ попецися ими, и тако сяди и всю потребу свою сътворь възлязи. да възвеселишися ихъ ради, и красоты дѣлма пріимеши вѣнецъ. гли старѣйшино подобае бо ти, испытною хитростію. и не възбрани мусикіи идѣже послушаніе будетъ, не износи бесѣды и бе времени не мудрися. печатлѣнъ анфраѯъ на манистѣ златѣ, (и) расуженіе мусиковъ въ питіи вина. (и)[1] оукрашеніемъ златомъ печать (жезла)[2], (пѣти ему сице подобно рещи вину)[3]. гли юноше аще ти есть потреба, едва (и) дващи аще въпрошенъ будеши, (и) единемъ словомъ (о мнозѣ изъгли)[4]. буди яко вѣдыи и въ купе молча. посредѣ велможъ не равенъ ся твори, і [иному глющу][5] не зѣло прилежи. преже грома (млъніи варяетъ)[6], и пре стыдливаго варяетъ блгтъ, въ время въстани и не послѣди, (в домъ ѿ-

и҆дѝ)[7] а҆ не оу҆ныва́й. тꙋ̀ и҆гра́й и҆ творѝ помышле́нїѧ твоѧ̑, и҆ не съгрѣша́й сло́вомъ го́рдымъ· И҆ ѡ҆ си́хъ бл҃ви сътво́ръшаго тѧ̀, и҆ оу҆поева́ющего тѧ̀ ѿ бл҃гъ є҆го̀· Боѧ́сѧ г҃а пожде́тъ наказа́нїѧ, и҆ оу҆треню́юще ѡ҆брѧ́щꙋтъ бл҃говоле́нїе. И҆щай зако́на насы́титсѧ є҆го̀, и҆ сꙋмнѧ́исѧ соблазни́тсѧ ѡ҆ не́мъ· Боѧ́щїисѧ г҃а ѡ҆брѧ́щꙋтъ сꙋ́дъ, и҆ ѡ҆правда́нїѧ ꙗ҆́ко свѣ́тъ (и҆з̾ внѣ̀) възгорѧ́тсѧ. Чл҃къ грѣ́шникъ оу҆клони́тсѧ ѿ ѡ҆бличе́нїѧ, и҆ по во́ли свое́й ѡ҆брѧ́щетъ подо́бъство. Мꙋ̀жъ совѣ́тникъ не пре́зритъ размышле́нїѧ, (и҆) тꙋ́ждь и҆ го́рдъ не оу҆бои́тсѧ стра́ха, [по сътворе́нїи с ни́мъ][8]· Безъ совѣ́та ничесо́же не творѝ, и҆ є҆гда сътвори́ши не раска́исѧ· На пꙋтѝ паде́нїѧ не ходѝ, и҆ не претыка́исѧ ѡ҆ ка́мени· не вѣ́рꙋи пꙋтѝ в не́мъ же сѧ не претыка́еши, и҆ ѿ ча́дъ свои́хъ хранисѧ· Въ всѧ́цѣмъ дѣ́лѣ [не][9] вѣ́рꙋи дш҃и свое́й, (-)[10] се бо є҆сть съблюде́нїе зако́на· Вѣ́рꙋѧй зако́нꙋ внимаетъ за́повѣдемъ, и҆ оу҆пова́ѧй г҃ви не оу҆ма́литсѧ·

Гл҃а, л҃г·

Боѧ́щагосѧ г҃а не срѧ́щетъ ѕло̀, [а҆́ще и҆ в напа́сть впаде́тъ][1] [-][2] па́ки и҆зме́тъ є҆го̀· Мꙋ́жъ премꙋ́дръ не възненави́дитъ зако́на, сꙋмнѧ́й же сѧ в не́мъ ꙗ҆́ко въ бꙋ́ри кора́бль· Чл҃къ разꙋ́мивъ вѣ́рꙋ и҆́мать [зако́нꙋ][3], и҆ зако́нъ є҆мꙋ̀ вѣ́ренъ. ꙗ҆́ко въпроше́нїе пра́ведныхъ пригото́ви сло́во, и҆ та́ко оу҆слы́шиши. съчета́й наказа́нїе, и҆ [то́гда][4] ѿвѣща́й· Ко́ло колесное оу҆тро́ба бꙋ́ѧго, и҆ ꙗ҆́коже ѡ҆́сь вертѧ́щисѧ помышле́нїе є҆го̀. Ко́нна ꙗ҆жде́нїѧ ꙗ҆́ко дрꙋ́гъ зазривъ подо всѧ́цѣмъ ꙗ҆здѧ́щимъ ржетъ· Почто дн҃ь дн҃е преспѣва́етъ, и҆ всѧ́къ свѣ́тъ дн҃е лѣ́та ѿ сл҃нца, разꙋмо́мъ г҃нимъ разлꙋчи́стасѧ· (-)[5] И҆змѣни времѧ̀ и҆ пра́здники, ѿ ни́хъ възнесъ и҆ ст҃и, и҆ ѿ ни́хъ положи́ в число

а҃ мо̑ а҃ дн҃їи. и҆ чл҃цы вси (ѿто́лѣ)[6]. *и҆ ѿ землѝ

създа́нъ бы́сть а҆да́мъ, мно́жествомъ хꙋдо́жества г҃ь раздѣли ѧ҆̀ (-)[7] и҆змѣни пꙋ́ти и҆́хъ. ѿ ни́хъ бл҃ви и҆ възнесе, и҆ ѿ ни́хъ ст҃и и҆ к себѣ̀ приближи· ѡ҆ ни́хъ клѧ́тсѧ и҆ смири, и҆ съврати

к҃рѣ д҃ и҆́хъ ѿ стоѧ́нїѧ и҆́хъ. *ꙗ҆́ко бре́нїе скꙋде́льника

в рꙋцѣ̀ є҆го̀, [вси пꙋ́тїе є҆го̀][8] по и҆зволе́нїю є҆го̀, та́ко (и҆) чл҃цы в рꙋцѣ̀ сътво́ршаго и҆̀, въздати и҆̀мъ по сꙋ́дꙋ є҆го̀. ꙗ҆́ко проти́вꙋ зло́мꙋ бл҃гое, и҆ проти́вꙋ см҃рти живо́тъ, та́ко проти́вꙋ бл҃говѣ́рномꙋ грѣ́шникъ. и҆ си́це възри въ всѧ дѣ́ла вы́шнѧго двое двое є҆ди́нꙋ проти́вꙋ є҆ди́ного. (а҆́зъ же)[9] послѣжде бдѣ́хъ (и҆ наслѣди́хъ и҆́хъ ꙗ҆́коже ѿ нача́тка), ꙗ҆́коже побира́ѧй въ слѣ́дъ и҆ма́телѧ вин̾наго, въ бл҃ве́нїе г҃не дости́гохъ, и҆ ꙗ҆́ко и҆ма-

гордим словом. **13** І в цих поблагослови Того, що тебе створив, і що напоює тебе його добрами. **14** Хто боїться Господа, чекатиме напоумлення, і, вставши вранці, знайдуть ласку. **15** Хто шукає закон, ним насититься, і хто сумнівається, ним згіршиться. **16** Ті, що бояться Господа, знайдуть суд і оправдання, ззовні запалають, як світло. **17** Людина-грішник відхилиться від оскарження і за своєю волею знайде суд. **18** Чоловік-радник не буде незважати на роздумування, і чужий і гордий не побоїться страху після зробленого з ним. **19** Без поради не твори нічого, і коли зробиш, не розкаюйся. **20** Не ходи в дорозі падіння, і не спотикайся об камінь. **21** Не вір дорозі, в якій не спотикнешся, **22** і стережися своїх дітей. **23** В кожному ділі не вір своїй душі, бо це є збереження закону. **24** Хто вірить в закон, зважатиме на заповіді. І хто надіється на Господа, не зазнає зла.

Глава 33

1 Зло не зустріне того, хто боїться Господа. Хоч і в напасть він упаде, знову його визволить. **2** Мудрий чоловік не зненавидить закон, хто ж сумнівається в ньому, – як корабель у бурі. **3** Розумна людина вірить законові, і закон йому вірний. Як прохання праведних **4** приготуй слово, і так почуєш. Прив'яжи напоумленість, і тоді відповіси. **5** Коло воза – лоно нерозумного, і його роздумування, як вісь, що обертається. **6** Кінна їзда, як друг, що глузує, він ірже під кожним, що їде. **7** Чому день переходить день і все світло дня року від сонця? **8** Господнім розумом вони були поділені. Він змінив часи і свята, **9** від них підняв і освятив, і з них поклав на число днів. **10** І відтоді всі люди,
*і Адам був створений з землі. **11** мой1. 1
Множеством вміння Господь їх розділив, змінив їхні дороги. **12** З них поблагословив і підняв, і з них освятив і до себе приблизив, з них прокляв і впокорив, і повернув їх
від їхнього стояння. **13** *Як глина рим. 9
гончара в його руці, всі його дороги за його волею, так і люди в руці Того, що його створив, щоб віддати їм за його судом. **14** Бо проти зла добро і проти смерті життя, так проти побожного – грішник. **15** І так поглянь на всі діла Всевишнього, два *і* два, один проти одного. **16** Я ж вкінці чував і успадкував їх так, як від початку, так як той, хто збирає вслід за збирачем винограду. **17** Я дійшов до господнього благосло-

вення, і як збирач я наповнив точило.
18 І глядіть, що не собі одному я тру-
дився, але для всіх, що шукають на-
поумлення. **19** Послухайте мене,
вельможі народу, і володарі збору
сприйміть. **20** Синові і братові, жінці
і своєму другові не дай влади над
собою у своєму житті. І не дай ін-
шому своїх дібр, щоб ти не розка-
явся, будучи в потребі через них. **21**
Так довго, як живим ти є, і є дихання
в тобі, не зміни собі усяке тіло. **22** Бо
кращим є, щоб тебе благали твої діти,
ніж щоб ти дивився на руки твоїх
дітей. **23** В усіх своїх ділах будь
першим, не дай плями у своїй славі.
24 В дні закінчення днів твого життя
і в часі твоєї смерті роздай своє май-
но. **25** Їжа і палиця і для осла тягар,
хліб і напоумлення і для раба діло.
26 Карай раба – знайдеш спочинок,
попусти йому руку – і почне шукати
свободи. **27** Ярмо і ремінь гнуть
шию, і лукавому рабові наклади кай-
дани і рани, **28** вкинь його до праці,
щоб не був бездіяльним, бо бездіяння
навчить великого зла. **29** Постав його
в ділах так, як йому належиться, як-
що не послухається, посади його в
колоди. **30** І не будь надмірно *стро-
гим* над кожним тілом, і без суду не
зробиш нічого. **31** Якщо в тебе є раб,
хай буде як і ти, і наче ти придбав
кров'ю. **32** Якщо в тебе є раб, май
його за брата, так як твоя душа по-
боялася його. **33** Якщо вчиниш йому
зло, і він, вставши, втече, ти не знаєш
по якій дорозі його шукатимеш.

тель напо́лнихъ точи́ло. [и҆ смотри́те][10] ꙗ҆́ко
не себѣ̀ є҆ді́номꙋ трꙋди́хсѧ, но всѣ́мъ и҆скꙋщи҆̀
наказа́нїа· Послꙋ́шаите мене вельмо́жа людїи,
и҆ вла́стеле събо́ра внꙋши́те. сн҃ꙋ и҆ (бра́тꙋ,
женѣ̀)[11] и҆ дрꙋ́гꙋ (своє́мꙋ), не да́ждь вла́сти на
себѣ̀ в̾ животѣ̀ своє҆. и҆ не да́ждь и҆́номꙋ и҆-
мѣ́нїѧ своє́го, да не раска́єшисѧ требꙋ́ѧи и҆хъ
ради· до́ндеже живъ є҆си и҆ дыха́нїє в тебѣ̀, не
и҆змѣ́ни себѣ̀ вса́кои пло́ти. лꙋ́че бо є҆сть да́
ти сѧ мо́лѧтъ ча́да твоѧ, нежели тебѣ̀
зрѣ́ти в рꙋцѣ̀ ча҃ твои҆· въ всѣ́хъ дѣ́лехъ сво-
и҆́хъ бꙋ́ди преспѣва́ѧ, не да́ждь поро́ка на
сла́вꙋ свою. въ дн҃ь сконча́нїѧ дн҃и живота
своє́го, и҆ въ вре́мѧ смр҃ти [твоє́и][12] разда́и
и҆мѣ́нїє [своє][13]· Сы́тости и҆ жезлїє и҆ бре́мѧ
ѡ҆слꙋ, хлѣ́бъ и҆ наказа́нїє и҆ дѣ́ло рабо́ви· Кажи
раба (-)[14] ѡ҆бра́щеши поко́и, ѡ҆слаби рꙋ́кꙋ є҆мꙋ і
и҆ска́ти начне́тъ свободы· И҆́го и҆ реме́нь вы́ю
преклонѧ́є, и҆ рабꙋ лꙋкавꙋ ѹ҆́зы и҆ ра́ны (възло-
жи), възри є҆го в дѣ́ло да не пра́здн҃ꙋетъ. мно́-
ѕѣ бо зло́бѣ наѹ҆́чить пра́здьство, (ѹ҆стро́и
(є҆го) въ дѣ́лѣхъ)[15] ꙗ҆́коже подоба́є є҆мꙋ. а҆́ще не
послꙋшаетъ всади и҆̀ въ ѡ҆́кова, и҆ не бꙋ́ди
и҆злиха на вса́кою пло́тїю, и҆ без̾ сꙋ́да не съ-
твори ничесоже· А҆́ще ти є҆сть рабъ бꙋ́ди ꙗ҆́-
коже (и҆) ты, (и҆) ꙗ҆́ко кро́вїю стѧжа́лъ є҆си
(-)[16]. а҆́ще ти є҆сть рабъ и҆мѣ́и и҆̀ ꙗ҆́ко бра́та,
ꙗ҆́ко бо дш҃а твоѧ ѹ҆сꙋмни́шисѧ є҆го. а҆́ще
ѡ҆зло́биши є҆го, и҆ въставъ ѿбѣжи́тъ, кимъ
пꙋ́темъ пои҆́щеши є҆го (не вѣси)·

Глава 34

1 Безумному чоловікові надія є
марна і обманлива, і сни оперяють
безумних. **2** Як той, що хапається за
тінь і женеться за вітром, так той, хто
дає віру снам. **3** На це видіння снів.
Перед лицем подоба лиця – **4** від не-
чистого що очиститься? І від брехні
яка правда? **5** Чародійства, і чаклун-
ства, і сни є марнотою і так, як бо-
ліючому серцю бувають привиди. **6**
Якщо не буде послане від Всевиш-
нього на відвідини, не дай їх своєму
серцю, **7** бо багатьох сон звів, і від-
пали ті, що надіються на них. **8** Без
обмани закінчиться закон, і мудрість
в устах вірних – досконалість. **9** Нав-
чений чоловік знатиме багато, і дуже
досвідчений визнає розуміння. **10**
Хто не був випробуваний – мало
знає, хто же заблукав – множить ро-
зумність. **11** Багато я побачив в мо-
єму блуканні, і мій розум більший від
моїх слів. **12** Багато разів до смерті я
впав в біду і спасся задля цього. **13**
Дух тих, що бояться Господа, жити-
ме, бо їхня надія на тому, що їх спа-

Гл҃а, лд҃·

Н(еразꙋмнꙋ мꙋ́жеви тщи и҆ лжи сꙋть
надє́жди)[1], и҆ со́нїа вперѧ́ютъ безꙋм-
ныѧ· Ꙗ҆́коже є҆млѧ́исѧ за тѣ́нь и҆ гонѧ́и
вѣ́тры, та́коже є҆млѧ́и вѣ́рꙋ сно́мъ, сїє
на сїє со́нъ ѹ҆зрѣ́нїѧ· Прѧ́мо лицꙋ подо́бїє ли-
ца, ѿ нечи́стаго что сѧ ѡ҆чи́сти, и҆ ѿ лжа
ка́ѧ и҆́стинна. волшве́нїѧ и҆ ѡ҆баѧ́нїѧ и҆ со́нїѧ
сꙋе́тство сꙋть. и҆ ꙗ҆́коже (болѧ́щꙋ ср҃цꙋ меч-
та́нїѧ быва́ютъ)[2], а҆́ще не ѿ вы́шнаго пос-
ла́но бꙋ́детъ на посѣще́нїє. не да́ждь и҆̀ ср҃цꙋ
своє́мꙋ, мно́гихъ бо прельсти со́нъ, и҆ ѿпа-
до́ша надѣ́ющесѧ на нѧ. без̾ лжа съверши́т-
сѧ зако́нъ, и҆ премꙋ́дрости въ ѹ҆стѣ́хъ вѣ́р-
ныхъ съверше́нїє· Мꙋжъ [ѹ҆́ченъ][3] много ѹ҆-
вѣ́сть, и҆ мно́го и҆скꙋ́сенъ и҆сповѣ́сть ра́зꙋмъ·
И҆́же не и҆скꙋ́сисѧ ма́ло вѣ́сть, заблꙋди́вꙑи же
ѹ҆мно́жит коварьство. мно́го ви́дѣхъ в заблꙋ-
же́нїи моє́мъ, и҆ ва́ще слове́съ мои҆хъ ра́зꙋмъ
мои· Мно́гащи до смр҃ти в бѣ́дꙋ впадо́хъ, и҆
сп҃сенъ бы́хъ си҆ ради· дх҃ъ боѧ́щихсѧ г҃а по-

живе҃, надежда бо ихъ на сп҃сающаго ѧ҆·
Боѧйсѧ г҃а ничимже постыдитсѧ, и не ѹ-
страшитсѧ той бо надежда ему. боѧщемѹсѧ
г҃а бл҃жена есть д҃ша, чим сѧ ѻдержи и кто
ѱаⷧ҇ л҃и ему (быстъ) ѹтвержение· *ѻчи г҃ни на любѧ-
щаѧ его, защищение силы, и ѹтвержение крѣ-
пости, покровъ ѿ вара и покровъ ѿ полѹдне,
хранение ѿ претыканиѧ, и помощь ѿ па-
даниѧ, въздвизаѧи д҃шѹ, и просвѣщаѧи ѻчи,
при к҃а ѻцыщение даѧ живота и бл҃вение. *жрѧи ѿ
неправды приношение порочно, и нѣсть въ бл҃го-
при е҃і и к҃а воление [пороки][4] безаконникъ. *[и][5] не бл҃гово-
литъ вышнии ѻ приношении нечестивыхъ, ни
множествомъ жертвъ ѻцысти грѣхъ. [ꙗко][6]
жрѧи с҃на пре ѿ҃цмъ его приносѧи жрътвы ѿ
имѣниѧ ѹбогихъ. хлѣбъ ѹбогимъ животъ
вы з҃ е мо к҃д ѹбогихъ. *(ꙗко крови лишаѧи его ч҃лкъ)[7], (и
ꙗко) ѹбиваѧ искренаго иже ѿемлетъ (емѹ)
поживение. [и ꙗко][8] проливаѧ кровь, ѹдръжа
мздѹ ѿ наемникъ. единъ съзидаѧ, и единъ
разараѧ, что ѹспѣетъ ины болеи токмо трѹ҃.
единомѹ молѧщѹсѧ а дрѹгомѹ проклинающѹ,
д҃ мо д҃і коего г҃ла ѹслышитъ вл҃ка. *измываѧисѧ ѿ
мертвъца, и паки прикасаѧсѧ емъ, каѧ
а҃ пер в҃ полза есть (емѹ ѿ банѣ)[9]. *такоже (и) ч҃лкъ
постаисѧ ѻ дѣлехъ своихъ, и паки ходѧи
тоже творѧ, мольбѹ его кто ѹслышитъ, и
что ѹспѣ смирением своимъ·

сає. **14** Хто боїться Господа, нічим не
завстидається і не злякається, бо Він
– його надія. **15** Блаженна є душа
того, хто боїться Господа. До кого
пристає? І хто його скріплення? **16**
*Господні очі на тих, що його люб- пс. 38
лять, оборона влади і скріплення си-
ли, захорона від спеки і тінь від по-
лудня, охорона від спотикання і по-
міч від падіння. **17** Він той, хто під-
німає душу і прояснює очі, хто дає о-
чищення життя і благословення. **18**
*Хто жертвує принос від неправед- при. 21
ності – опоганенний, і погань безза-
конних не є на милість. **19** *І не ми- при. 15 і 21
лується Всевишній в приносах без-
божних, ані множеством жертв *не* о-
чистить гріх. **20** Наче хто жертвує си-
на, перед його батьком той, хто при-
носить жертву з маєтку бідних. **21**
Хліб бідним – життя бідних. *Чоло- вищ. 7 мой5. 24
вік, хто його позбавляє, наче *позбав-
ляє* крові, **22** і наче хто вбиває ближ-
нього, той, хто забирає йому потріб-
не для життя, і наче хто проливає
кров, той, хто затримує зарплатню
від найманця. **23** Один – той, хто бу-
дує, і один – руйнівник. Що він до-
сягне? Чи не більше? Тільки труд. **24**
Як один молиться, а другий прокли-
нає, чий голос вислухає Владика? **25**
*Хто вмився від мерця і знову до мой4. 19
нього доторкнувся, яка є йому ко-
ристь з миття? **26** *Так і людина, що пет1. 2
постить за свої діла, і знову пішовши
те саме чинить. Його молитву хто ви-
слухає? І що він осягнув своїм впо-
коренням?

Г҃ла, л҃е·

Съблюдаѧ законъ ѹмножи приношение,
(и ꙗко) жрѧи сп҃сению внимаѧ заповѣдемъ·
фили д҃ въздаѧи бл҃гть, *(и) приносѧи (ꙗко)
смидалъ (приноси), и творѧи мл҃тыню
(ꙗко и) жрѧи жрътвѹ хваления· Бл҃говоление г҃не
в҃ мо к҃г и л҃д еже ѿстѹпити ѿ [грѣха][1], и ѻцыщение (е)
е҃ мо ѕ҃і ѿстѹпити ѿ неправды· *Не ꙗвисѧ [пре
а҃ мо д҃ г҃мъ][2] тощь, все бо се заповѣди ради· *Прино-
шение праве҃днаго похвалитъ ѻлтарѧ, и бл҃гоѹ-
хание его пре вышнимъ· Жрътва мѹжа правед-
наго приѧтна, и памѧть еѧ не забвена бѹ-
детъ. [ѻкомъ бл҃гомъ][3] прослави г҃а, и не
ѹмали ѿ начатка рѹки твоеѧ. въ всѧкомъ
тови д҃ даꙗнии ѹкроти лице свое, и веселием ѻсти
в҃ кри д҃ десѧтинѹ. *даждь вышнемѹ по даꙗнию его,
е҃ мо і҃ в҃ пара д҃і и (ѻкомъ бл҃гомъ)[4] (ѻчищение)[5] рѹки· Ꙗко г҃ь
іовъ л҃д мѹро ѕ҃ въздаѧи есть, и се҃мицею въздастъ ти·
дѣѧ і҃ (даръ бо бе҃ трѹда не приемлетъ, ни прибли-
кри в҃ гала в҃ жит бо сѧ жрътвѣ неправе҃днаго)[6]. ꙗко г҃ь сѹдиѧ
ефе ѕ҃ кола г҃ есть, и нѣсть ѹ него славы лица. *не прии
а҃ пер а҃ метъ ли лица ѻ ѹбозѣмъ, и мл҃твѹ ѻбиди-

Глава 35

1 Хто зберігає закон, помножить
приноси. І той, що дотримується за-
повідей, наче той, хто жертвує за спа-
сіння. **2** Хто віддає ласку *і хто при- фил. 4
носить, наче приносить пшеничну му-
ку, і хто чинить милостиню, наче і
хто приносить жертву хвали. **3** Миле
Господеві відступити від гріха, і очи-
щенням є відступити від неправед- мой2. 23 і 34
ності. **4** *Не з’явися перед Господом мой5. 16
порожнім, бо це все задля заповіді. **5**
*Принос праведного похвалить жер- мой1. 4
товник, і його запашність перед Все-
вишнім. **6** Жертва праведного чолові-
ка сприйнятна, і його пам’ять не буде
забута. **7** Добрим оком прослав Гос-
пода – і не зменшиш первоплоди
твоєї руки. **8** В усякому даруванні тов. 4
злагідни своє лице, і з веселістю ос- кор2. 9
вяти десятину. **9** *Дай Всевишньому
за його даром, і добрим оком – очи- мой5. 10
щення руки. **10** Бо Господь – Той, хто пар2. 19
віддає, і всемеро тобі віддасть. **11** Бо йов. 34
дар без труда не сприймається, бо ані муд. 6 дія. 10
не наблизиться до жертви безбожно- рим. 2 гал. 2
го. **12** Бо Господь є суддя, і немає в еф. 6 кол. 3
нього слави лиця. **13** *Він не прийме пет1. 1

лиця за бідного і благання ображе-
ного вислухає. **14** Не буде, щоб не
зглянувся на молитву сироти чи вдо-
виці, коли видає мову. **15** Чи не сльо-
зи вдовиці течуть по щоках і крик
проти того, що довів її *до цього*? **16**
Хто злагіднює, з приємністю буде
прийнятий, і його молитва дійде до
хмар. **17** Молитва покірного пройшла
хмари, аж доки не приступить він, не
буде потішений **18** і не відступить,
аж доки Всевишній не навідається.
Він судить по-справедливості і зро-
бить суд. **19** І Господь не забариться і
не довготерпітиме за них, **20** аж доки
не розіб'є бедра немилосердних і від-
дасть народам помсту, **21** аж доки не
вигубить множество гордих і зни-
щить скипетри неправедних, **22** аж
доки не віддасть людині за її ділами,
за ділами людей, і за їхніми задума-
ми, **23** аж доки не судитиме судом
свій народ, і звеселить тих, що є в
його милосерді. **24** Гарним є мило-
сердя в день його скорботи, як і до-
щові хмари в часі посухи.

Глава 36

1 Помилуй нас, Владико, Боже
всіх! І поглянь, і наклади твій страх
єре. 10 на всі народи. **2** *Підніми твою руку
на чужі народи, і хай побачать твою
силу. **3** Як Ти в нас освятився перед
ними, так Ти перед нами звеличився
в них. **4** І хай пізнають Тебе, так як і
ми Тебе пізнали. Бо немає Бога, за
винятком Тебе, Господи! **5** Обнови,
знаки, і зміни, чуда. Прослав руку і
твоє праве рамено! **6** Підніми гнів,
вилий лють, вигуби суперника і знищ
ворога! **7** Приспіши час і згадай клят-
ву. І хай визнають твої величі! **8** Гні-
вом вогню пожертий буде той, хто
спасається. Ті, що чинять зло твоєму
народові, хай знайдуть погибель. **9**
Розбий голови князів наших ворогів,
що говорять: Немає, за винятком нас!
10 Збери всі племена Якова. Світле
серце, і воно добре звертається, і він
мой2. 4 подбає за свою їжу. **11** *Господи, по-
милуй народ, названий твоїм іменем
– Ізраїль, якого Ти первенцем зробив.
12 Помилуй місто твого освячення –
Єрусалим, місто твого спочинку. **13**
Наповни Сіон, щоб взяти твої слова, і
від своєї слави свій народ. **14** Дай
свідчення своєму творінню і тим, що
від початку, і підніми ті пророцтва,
що про твоє ім'я. **15** Дай винагороду
тим, що терплять Тебе, і твої пророки
мой4. 6 будуть вірними. **16** *Господи, вислу-
хай благання твоїх прохачів за бла-
гословенням Аароновим над твоїм
народом! **17** І пізнають всі, що є на
землі, що Ти є Бог віків. **18** Живіт
їсть всяку їжу, є ж їжа краща від їжі.

маго ᲂу҆слы́шитъ· Не и҆́мать презрѣ́ти млⷭ҇твы
сираго ни вдови́цы, є҆гда̀ и҆звѣща́етъ бесѣ́дꙋ·
Не слезы ли вдови́цѣ по лани́тама текꙋ́тъ, и҆
во́пль на снедшаго є҆̀и· Ѹ҆толѧ́и бл҃говоле́нїемъ
прїѧ́тъ бꙋ́детъ, и҆ млⷭ҇тва є҆го̀ до ѻ҆́блакъ
до́идетъ. млⷭ҇тва смире́ннагѡ (прѡ́иде ѻ҆́блаки)[7],
(-)[8] до́ндеже присꙋ́пи̑ не ᲂу҆тѣ́шитсѧ. и҆ не
и҆́мать ѿстꙋпи́ти до́ндеже посѣти́тъ вы́ш-
нїи. [-][9] сꙋди̑ въ пра́вдꙋ, и҆ сътвори́тъ сꙋ́дъ,
и҆ гь҃ не заме́дли̑. и҆ не и҆́мать длъготръпѣ́ти
на ни̑, до́ндеже сокрꙋши́тъ чре́сла немлⷭ҇ти-
выхъ· И҆ ѩ҆зы́кѡⷨ въздаст́ь ме́сть, до́не́ле потре-
би́ти мно́жество досади́тель. и҆ скѷпетры не-
пра́веⷣныхъ сокрꙋши́тъ. до́ндеже възда́сть
чл҃кꙋ по дѣѧ́нїю є҆го̀, и҆ по дѣ́ломъ чл҃ческомъ
[и҆][10] по помышле́нїю и҆́хъ. до́ндеже сꙋди́тъ
сꙋ́домъ лю́демъ свои́мъ, и҆ възвесели́тъ ѧ҆̀
(и҆̀же сꙋ́ть) въ млⷭ҇ти є҆го̀. кра́сна (є҆́сть) млⷭ҇ть
въ дн҃ь ско́рби [є҆го̀][11], ѩ҆́кѡ (и҆) ѻ҆́блацы дождевни
въ вре́мѧ бездо́ждїѧ·

Глⷡ҇а, л҃ѕ·

Помилꙋи ны вл҃ко (б҃е всѣ́хъ)[1] [и҆ възри][2],
и҆ наложи стра́хъ твои на всѧ ѩ҆зы́ки.
*въздви́гни рꙋ́кꙋ твою на ѩ҆зы́ки чꙋж- їєрем. і
да, и҆ да ᲂу҆́зрѧтъ си́лꙋ твою· Ѩ҆́коже
пре̑ ни́ми ѻ҆сти́сѧ в насъ, та́коже пре̑ на́ми
възвели́чисѧ на ни́х. и҆ да позна́ютъ тѧ̀,
ѩ҆́коже и҆ мы позна́хомъ [тѧ̀][3]. ѩ҆́кѡ нѣ́сть б҃а
ра́звѣ тебе гд҃и· ѻ҆бнови знаме́нїа, и҆ змѣни чю-
деса, просла́ви рꙋ́кꙋ и҆ (деснꙋ́ю мы́шцю)[4] (твою)·
въздви́гни ѩ҆́рость (-)[5] и҆злѣ́и гнѣ́въ, изми сꙋ-
перника и҆ сътри вра́га. потщи вре́мѧ и҆ по-
мѧни заклина́нїе, и҆ да и҆сповѣ́дѧтъ вели́чїа
твоѧ· Гнѣ́вомъ ѻ҆́гнѧ поѩде́нъ бꙋ́детъ сп҃са-
ѧ́исѧ, (-)[6] ѻ҆злоблѧ́ющїи лю́ди твоѧ да ѻ҆б-
рѧ́щꙋтъ пагꙋ́бꙋ. Сокрꙋши главы кн҃зь вра́гъ
(на́ших) гл҃ющихъ нѣ́сть ра́звѣ на́съ. събери
всѧ колѣ́на і҆а́кѡвлѧ. (свѣ́тло ср҃це и҆ бл҃гоѻ҆бра-
шнѣ, и҆ ѻ҆ ѩ҆́ди свое́и попече́тсѧ)[7]· *Поми́лꙋи в мо д
лю́ди гд҃и нарече́нныи и҆менемъ твои́мъ, (-)[8]
і҆и҃ль є҆го́же первенцемъ ᲂу҆подоби́лъ є҆си· Ѹ҆щедри
гра̑ ст҃ыни твое́ѧ і҆ерⷭ҇лимъ, гра̑ поко́ища твое-
го. и҆спо́лни сїѻ́на взѧ́ти словеса твоѧ, и҆ ѿ
сла́вы свое́ѧ [лю́ди][9] своѧ· да́ждь свѣдѣ́тель-
ство тва́ри свое́и (и҆ сꙋ́щимъ) ѿ нача́ла, и҆
въздви́гни прⷪ҇ре́чествїѧ сꙋ́щаѧ ѻ҆ и҆мени тво-
е҆мъ, да́ж мздꙋ терпѧ́щимъ тебе, и҆ прⷪ҇ро́цы
твои вѣ́рни бꙋ́дꙋтъ. *послꙋшаи гд҃и мо́льбы д мо є
млⷭ҇твенникъ твои́хъ. по бл҃гве́нїю [а҆а҆ро́ню][10] ѻ҆
лю́дехъ твои́хъ· И҆ разꙋмѣ́ютъ вси сꙋ́щїи на
земли̑, ѩ҆́кѡ [-][11] [гь҃][12] б҃ъ вѣ́кѡⷨ. всѧ́ко бра́шно

ꙗ҆́стъ чре́во, є҆́сть же бра́шно бра́шна добрѣ́е. гор-
та́нь вкꙋша́етъ бра́шна ло́ва, та́ко срⷣце разꙋ-
ми́во словеса ло́жна· Срⷣце стропти́во да́сть пе-
ча́ль, и҆ чл҃къ многоѹмѣ́тель възда́сть є҆мꙋ.
вса́каго мꙋ́жеска полꙋ прїи́метъ жена, є҆сть же
дщи дще́ре лꙋ́чше. доброта же́ньска ѹ҆кроти́тъ
лице, и҆ на҃ все жела́нїе чл҃ческо престѣ́етъ. а҆́ще
є҆сть на ꙗ҆зы́цѣ є҆ѧ̀ млⷭ҇ть и҆ кро́тость, нѣ́сть
мꙋ́жъ є҆ѧ̀ точенъ сн҃омъ чл҃ческимъ· Приводѧ́и
женꙋ начина́етъ стѧжанї́ѧ, помо́щника по се-
бѣ̀ самомъ (-)[13] столпа поко́ю. и҆дѣ́же не бꙋ-
детъ преграды расхи́щено бꙋдⷮ и҆мѣ́нїе, і҆ и҆дѣ-
же не бꙋдетъ жены̀ воздохнетъ заблꙋжда́ѧ.
кто̀ бо̀ вѣ́рꙋетъ въо́рꙋженꙋ разбо́йникꙋ находѧ́-
щꙋ ѿ гра во́ гра· Такоже (и҆) чл҃кꙋ не и҆мꙋ́щꙋ
гнѣзда, и҆ о҆бита́ющꙋ и҆деже о҆бвечери́тсѧ·

Глⷡ҇а, л҃з·

Вса́къ дрꙋ́гъ рече дрꙋжи́сѧ є҆мꙋ и҆ а҆́зъ, но
є҆сть дрꙋ́гъ и҆менемъ то́чїю дрꙋ́гъ. пе-
ча́ль не пребыва́етъ ли до смр҃ти, прїѧ́-
тель и҆ дрꙋ́гъ претваря́ѧсѧ въ врагъ.
Ѡ҆ лꙋкаво помышле́нїе ѿкꙋдꙋ сѧ и҆звали, по-
кры́ти сꙋ́шꙋ ле́стїю· Прїѧ́тель о весе́лїи дрꙋ-
жни ра́дꙋетсѧ, и҆ въ времѧ скорби (и҆здалеча бꙋ-
детъ)[1]· прїѧ́тель со дрꙋго̀ трꙋжда́есѧ чрева ра҃,
и҆ противꙋ бра́ни во́зметъ ко́пїе· Не забꙋди
дрꙋга въ дш҃и свое́и, и҆ не непомина́и є҆го во и҆-
мѣ́нїи свое́мъ· Всѧкъ совѣ́тникъ ѿи́метъ со-
вѣ́тъ, но є҆сть совѣща́ѧи о҆ себѣ. ѿ совѣт-
ника храни дш҃ꙋ свою, и҆ разꙋмѣи прьвѣе что
є҆мꙋ потреба є҆сть, (са҃ бо)[2] себѣ совѣщава́етъ·
Є҆гда̀ како възложитъ на́ тѧ жребїи, и҆ речетъ
ти до́брѣ ти пꙋть є҆сть. и҆ станетъ прямо
видѣти что бꙋдетъ ти, Не совѣщава́и с
по́зира́ющимъ тѧ. и҆ ѿ зазря́щи҃ тѧ скрыи
совѣтъ. съ жено́ю о҆ ревности є҆ѧ̀, и҆ съ стра-
шливымъ о҆ брани· Съ кꙋпцемъ о҆ преложе́нїи,
и҆ съ кꙋпꙋющимъ о҆ прода́нїи· съ завидливымъ
о҆ похвале́нїи, и҆ не съ млⷭ҇тивымъ о҆ поми-
лова́нїи. съ лѣнивымъ о҆ всѧко҃ дѣлѣ, и҆ с на-
є҆мникомъ лѣтошнимъ о҆ съвершенїи. рабꙋ лѣ-
нивꙋ о҆ мно́зѣ дѣла́нїи. (и҆) не належи но о҆
сихъ о҆ всемъ совѣща́нїи. [но][3] съ мꙋжемъ
бл҃говѣрнымъ прно бꙋди, є҆гоже а҆ще позна́еши съ-
блюдꙋща за́повѣди, иже въ дш҃и є҆го ꙗ҆коже въ
(твое́и дш҃и)[4]. и҆ а҆́ще съгрѣшиши поболитъ с
тобо́ю· и҆ совѣтъ срⷣчнъ постави, нѣсть бо ти
вѣрнѣ́йшаго є҆ѧ̀. дш҃а бо мꙋжа възвѣщае нѣ-
когда разꙋмне, нежели се́дмь блюститель на
высотѣ (сꙋдѧщи)[5] стража дѣльма· И҆ о҆ всемъ
семъ помолисѧ вышнемꙋ, да ѹ҆правитъ въшѣс-

19 Горло куштує їжу лову – так ро-
зумне серце брехливі слова. **20** Зіп-
суте серце дасть смуток, і дуже до-
свідчена людина йому віддасть. **21**
Жінка прийме всякого мужчину, є
ж дочка краща від дочки. **22** Жі-
ноча краса веселить лице і переви-
щить всяке людське бажання. **23**
Якщо є милосердя і лагідність на її
язику, її чоловік не є подібний до
людських синів. **24** Хто приведе
жінку, починає маєток, помічника,
як він сам, – стовп спокою. **25** Де
немає огорожі, майно буде розгра-
боване. І де не буде жінки, хто за-
блукає, зідхатиме. **26** Бо хто пові-
рить озброєному розбійникові, що
приходить з міста до міста? **27** Так
і чоловікові, що не має гнізда і по-
селяється, де застане ніч.

Глава 37

1 Всякий друг скаже: І я з ним
подружився. Але є друг, що тільки
по імені є другом. **2** Чи смуток не
залишається до смерті – приятель і
друг, що обернувся на ворога. **3** О
лукавий задуме, звідки ти прико-
тився, щоб покрити сушу обма-
ною? **4** Приятель радіє в радості
друга і в часі скорботи буде здале-
ка. **5** Приятель з другом труситься
задля лона і у війну візьме списа. **6**
Не забудь друга у своїй душі, і не
не згадуй його в своєму майні. **7**
Кожний радник забере раду, але є
той, хто для себе радить. **8** Від рад-
ника бережи свою душу, і перше
пізнай яка є його потреба, бо він
сам собі радить. Щоб він часом *не*
поклав на тебе жереб, **9** і тобі ска-
же: Твоя дорога є гарна. І стане на-
проти, щоб побачити, що з тобою
буде. **10** Не радься з тим, що тебе
підглядає, і від тих, що тобі рев-
нують, сховай раду. **11** З жінкою
про її ревнощі і з страхопудом про
війну, з купцем про переміну і з
купцем про продаж, з зависливим
про похвалу і з немилосердним про
помилування, з лінивим про всяке
діло і з річним найманцем про за-
кінчення *найму*, лінивому рабові –
про багато праці. І не наступай, але
про це про все *хай буде* порада. **12**
Постійно будь з побожним чолові-
ком, про якого лиш пізнаєш, що він
зберігає заповіді, який в його душі,
так як ти в твоїй душі. І якщо згрі-
шиш, він співчуватиме з тобою. **13**
І постав раду серця, бо тобі немає
вірнішого від неї. **14** Бо душа чоло-
віка часом сповіщає розумне біль-
ше ніж сім сторожів, що сидять на
висоті, щоб сторожити. **15** І про це
все помолися до Всевишнього, щоб

Він по правді випрямив твою дорогу.
16 Початок всякого діла – слово. І перед всяким ділом – рада. **17** Слід зміни серця виходить на чотири частини: **18** на добро і зло, на життя і смерть. І язик є той, хто ними постійно володіє. **19** Є досвідчений чоловік, що повчає багатьох, і є некорисний своїй душі. **20** Є мудрагель в словах зненавиджений. Цей буде позбавлений всякої їжі. **21** Бо йому не була дана ласка від Господа, бо він був позбавлений всякої мудрості. **22** Є мудрий для своєї душі, і плоди його розуму на устах вірні. **23** Мудрий чоловік напоумить свій народ, і плоди його розуму вірні. **24** Мудрий чоловік наповниться благословенням, і блаженним назвуть його всі, хто бачить. **25** Життя чоловіка в числі днів, і дні Ізраїля безчисленні. **26** Мудрий в своєму народі успадкує віру, і його насіння житиме навіки. **27** Дитино, в своєму житті випробовуй свою душу, і гляди, що для неї є погане, і не дай їй. **28** Бо не все всім корисне, і не всяка душа в усьому радіє. **29** Не будь ненаситним в усякій їжі, і не розпливайся перед різними їжами. **30** Бо в багатьох їжах буде хвороба, і ненаситність дійде аж до скорботи. **31** Бо численні померли від ненаситності, і хто ж пильнується, додасть життя.

Глава 38

1 Шануй лікаря згідно з потребою його шанувати, бо Господь його створив. **2** Бо лікування є від Всевишнього, і від царя він одержить дар. **3** Вміння лікаря піднесе вгору його голову, і перед вельможами він буде подиву гідним. **4** Господь створив лікування з землі, мудрий чоловік не
мой2. 15 зогидить ними. **5** *Чи не від дерева засолодилася вода, щоб пізнана була його сила? **6** Він дав вміння людям, щоб прославитися в його подиву гідних *ділах*, **7** ними вилікував і забрав біль їхній. Хто робить мазь, ними зробить мішанку. **8** І не закінчаться його діла, і мир є від нього на лиці
іс. 38 землі. **9** *Дитино, в твоїй хворобі не будь тим, хто не зважає, але молися до Господа. І Він тебе оздоровить. **10** Відступи від гріхів, випрями руки і очисть своє серце від усякого гріха. **11** Дай запашність і пам'ять пшеничної муки, і намасти принос, **12** і дай місце лікарю. Господь його створив. І хай не віддалиться від тебе, бо він є тобі потрібним, **13** бо є час, коли в його руках є успіх. **14** Адже і вони помоляться Господеві, щоб подав їм спочинок і лікування життя. **15** А задля гріхів перед його Сотворителем
сол1. 4 він впаде в руки лікаря. **16** *Дитино,

тинну путь твои. начатокъ всякого дѣла слово, и прьвѣе всякого дѣланїа совѣ. Слѣ измѣненїа ср҃чнъ, на четыри части исходитъ. на добро и зло на живо и смрть, и владыи (ими выну)[6] язык есть. Есть мужъ коваренъ [наказатель многимъ][7], и своеи дши есть неключимъ. Есть премудрааися въ словесе възненавидимъ, сеи всякоа пища лишенъ будетъ. не дана бо быстъ ему ѿ Г҃а бл҃тъ, яко всякоа премудрости лишенъ быстъ. есть премудръ своеи дши, и плоды разума его въ оустѣхъ [вѣрны][8]. Мужъ премудръ люди своа накаже, и плоды разума его вѣрны. Мужъ премудръ исполнитса бл҃венїа, и оублажатъ его вси зрящеи. Живо мужа в число днїи, и дни ил҃еви бечисленїи. Премудръ въ своихъ людехъ наслѣдитъ [вѣру][9], и (сѣма)[10] его живо будетъ въ вѣкъ. Чадо въ животѣ своемъ искуси дшу свою, и виждь что еи есть зло и не даждь еи. не [ключитъ бо са все вѣмъ][11], и не всяка дша въ всемъ бл҃говоли. Не пресыщаися въ всеи пищи, и не разливаися на [разлічїе брашна][12]. Ибо въ мнозѣ брашнѣ (недугъ буде)[13] и пресыщенїе (до скорби дойдетъ)[14]. Пресыщенїемъ (бо) мнози оумроша, (и) внимааи же приложи животѣ.

Гл҃а, ли.

Чти врача противу потребѣ (чти) (-)[1] его (Г҃ь бо созда)[2] (его). ѿ вышнаго бо есть исцѣленїе, и ѿ цр҃а прїиметъ даръ. Художество врача възнесе главу его, и пре вельможами оудиви будетъ. Г҃ь созда ѿ земля врачеванїе, (-)[3] мужу мудру не оумръзитъ ими. *не ѿ древа ли осладися вода, да познана будетъ крѣпость его. (-)[4] в мо еі
той далъ есть (художество чл҃комъ)[5] славитися чюдесемъ его. Тѣми оуврачева и ѿятъ болѣзни ихъ. мироварецъ сими состроитъ примѣшенїе. и не скончаютса дѣла его и миръ ѿ него есть на лицы земли. *Чадо въ ісаїа ли
болезни своеи не презри, но молися Гв҃и и той [тя исцѣлитъ][6]. ѿступи прегрѣшенїа (-)[7] направи руцѣ и ѿ всякого грѣха очисти ср҃це [свое][8]. даждь бл҃гооуханїе и память смидалъ и оумасти приношенїе [-][9], и (даждь мѣсто врачу)[10]. (-)[11] (Г҃ь бо его созда)[12], и да не оудалитъ ти са (требѣ бо ти есть)[13]. есть (бо) время егда въ руку его (бл҃гооуханїе)[14], ибо и сїи Гв҃и молятса да оуправитъ имъ покои, і исцѣленїе живота. съгрѣшенїа же ради пре сътворши его, въпадетъ въ руцѣ

а҃ сѣл҃у д҃ врачю. *Чадо на̑ мр҃твецемъ источи слезы, и ꙗ-
кожє ѕлѣ̑ стража̀ начни плача. и ꙗкожє достои
ємꙋ съкрыи тѣло єго, и нє прєзри погрєбєнїꙗ
єго. горєкъ (сътвори) плачь и (рыданїє тєпло)[15].
и сътвори сѣтованїє ꙗкожє ємꙋ достоитъ,
при҃ єі днь єдинъ и два хꙋлєниа ради. *и оутѣшисѧ
печали дѣлма ѿ печали бо смр҃ть бываетъ, и
печаль ср҃чнаѧ слѧчетъ крѣпость. въ нанесенїи
пребываетъ [-][16] печаль, и житїе нищаго [въ][17]
ср҃ци. Не даждь въ печаль ср҃ца своего остави его,
помѧни послѣднѧа не забꙋди. нѣ̑ бо (ти)
възвращенїѧ, и пользы емꙋ не сътворишї, (-)[18]
себѣ (же) зазлиши. помѧни оуставъ его ꙗко
сице (-)[19]. (ꙗко вчера̀ твоѧ мнѣ̑)[20], а тебѣ днь
в покои мр҃твъца кончаи памѧть его и оутѣ-
шисѧ о немъ въ исходѣ дш҃и его. Премꙋд-
рость книжника въ время празденьства, и оу-
малѧѧсѧ дѣѧнїемъ [своимъ][21] оупремꙋдритсѧ
Что сѧ оумꙋдритъ дръжа̀ рало, и хвалѧисѧ
остномъ. (гонѧ̀ волы̀)[22] и възвращаѧсѧ в дѣ-
лѣхъ ею, и повѣсть его въ сынѣхъ телчихъ.
(и) ср҃це его дастъ въспровръщи бразꙋ, и бдѣнїе
его на насыщенїе юнець. Тако всѧкъ древодѣлѧ
и хꙋдожни̑, иже нощи ꙗко дни проваждаетъ.
дѣлающи истꙋканїѧ печатїи, и прилежанїе
его измѣнити различїѧ. ср҃це свое дастъ вподо-
бити живописанїѧ, и бдѣнїе его (есть) скон-
чати дѣло. Такоже (и) ковачь седѧ близъ на ко-
вални, [-][23] съгладаѧ дѣло желѣза. кꙋренїе ог-
нѧ̀ оудрꙋчитъ тѣло его, и теплотою пещи
оутрꙋдитсѧ. гласомъ млата приклонитъ оухо
его, и прѧмо подобїю сосꙋда очи его. ср҃це его
вда̑ на скончанїе [дѣла][24], и бдѣнїе его оукра-
сити до конца. Такоже (и) скꙋделни̑ сѣдѧ на
дѣлѣ своемъ, и вертѧ̀ ногама коло. иже в пе-
чали лежитъ вынꙋ в дѣлѣ своемъ, и в числѣ
все дѣланїе его. мышцею его въобразитъ бръ-
нїе, и пре̑ ногама преклонитъ крѣпость свою.
ср҃це [свое][25] вда̑ скончати сосꙋдъ, и бдѣнїе его
истребити пещь. вси сїи рꙋкама свои̑ на-
дѣютсѧ, и кождо в дѣлѣ своемъ премꙋд-
рѧетсѧ. бес тѣхъ не оуселитсѧ градъ, и не
вселѧтсѧ ни походѧтъ, (и)[26] въ соборищи не
походѧ̑. на пр҃тлѣ (же) сꙋдїи не сѧдꙋтъ, и
завѣта сꙋдꙋ не размыслѧтъ. не имꙋ̑ извѣ-
щати наказанїѧ и сꙋда, и въ притча̑ не об-
рѧщꙋтсѧ. но (токмо) създанїе вѣка оутвер-
дѧтъ, и моленїе ихъ в дѣланїихъ хꙋдожес-
тва развѣ вдающаго дш҃ꙋ свою, и размышлѧ-
ющаго в законѣ вышнѧго.

над мертвим пролий сльози і почни
плакати як той, що дуже страждає,
і так як йому належиться, покрий
його тіло, і не погорди його похо-
роном. **17** Вчини гіркий плач і теп-
ле ридання, і зроби голосіння так,
як йому належиться, один день і
два задля хули. *І потішся від смут- при. 15
ку, **18** бо від смутку буває смерть, і
смуток серця зігне силу. **19** В на-
паді залишається смуток, і життя в
серці бідного. **20** Не віддай своє
серце смуткові, остав його. Згадай
останнє, **21** не забудь, бо тобі немає
повороту, і йому не принесеш ко-
ристі, собі ж зробиш зло. **22** Згадай
його правило, бо так, як вчора твоє
мені, а тобі сьогодні. **23** В спочин-
ку мертвого дай спочити його па-
м'яті, і потішся ним в виході його
душі. **24** Мудрість книжника – в ча-
сі празника. І хто впокорюється сво-
їми ділами, стане мудрим. **25** Хіба
мудрим стане той, хто держить
плуг і хто хвалиться бодцем, хто
поганяє волів і повертається в їхніх
ділах, і його розмова про бичих си-
нів? **26** І він дасть його серце, щоб
перекинути борозну, і його неспан-
ня про вигодування телят. **27** Так
кожний будівничий і художник, я-
кий проводить ночі, як дні. Ті, що
роблять різьби печатей – і його
дбання змінити різновидність. Він
віддасть своє серце, щоб зробити
малюнок, і його чування є, щоб за-
вершити діло. **28** Так і коваль, що
сидить близько наковадла, що роз-
глядає діло заліза: куріння вогню
запече його тіло, і він змучиться го-
рячою печі. Голос молота понизить
його вухо, і напроти подоби посу-
дини – його очі. Його серце дасть,
щоб закінчити діло, і його неспан-
ня, щоб вповні прикрасити. **29** Так і
гончар, що сидить при своєму ділі і
ногами повертає колесо. Він пос-
тійно перебуває в турботі у своєму
ділі, і за числом все його діло. **30**
Його рукою він надасть вид глині, і
перед ногами схилить свою силу.
Своє серце дасть, щоб закінчити
посуд, і його неспання, щоб очис-
тити піч. **31** Ці всі надіються на
свої руки, і кожний є мудрий у
своєму ділі. **32** Без них місто не
буде заселеним, і не поселяться ані
не підуть, **33** і не підуть в зборі. Не
сядуть же на престолі суду і завіт
суду не розглянуть. **34** Не вискa-
жуть напоумлення і суд – і в прит-
чах не знайдуться, але тільки скріп-
лять творіння віку, і їхня молитва в
ділах ремесла. **39,1** За винятком то-
го, хто дає свою душу, і роздумує в
законі Всевишнього,

Глава 39

Мудрість вишукає всіх давніх, і в пророцтвах зайнятими будуть. 2 Розповідь славних мужів збереже і ввійде в пояснення притч. 3 Сховане притч вишукає і в загадках притч житиме. 4 Посеред вельмож поживе і з'явиться перед старшинами. Пройде в землю чужих народів, бо досвідчив добро і зло в людях. 5 Своє серце дасть, щоб рано встати до Господа, що його створив, і помолиться перед Всевишнім. І відкриє свої уста на молитву, і помолиться за свої гріхи. 6 Бо якщо великий Господь забажає, він наповниться духом розумності. Він проллє слова своєї мудрості і в молитві визнається Господеві. 7 Він випрямить його раду і вмілість і роздумуватиме у своїх схованих. 8 І він виявляє напоумлення свого навчання і похвалиться законом господнього завіту. 9 Численні похвалять його розум, і довіку він не згине. Не відійде його пам'ять, і його ім'я житиме в рід і рід. 10 Про його мудрість розповідають народи, і церква сповістить його похвалу. 11 Якщо залишиться, він оставить ім'я більше ніж тисячі, і якщо спочине, одне собі зробить. 12 І ще подумавши розповім, і я наповнився, як повня місяця. 13 Послухайте мене, преподобні сини, і будете рости, як рожа, що росте на порожньому полі. 14 І як ливан, видайте запашність, і зацвіте цвіт, як лелія. Дайте запах і заспівайте пісню, поблагословіть Господа за всі діла, 15 дайте його імені величність, визнавайтеся в його хвалі піснями губ і в гуслях. І
мой1. 1 так скажете у визнаванні: 16 *Які дуже добрі всі господні діла. І всякий наказ буде у своєму часі. І не можна сказати: Що це? Навіщо це? Бо все пошукається у своєму часі. 17 Його словом вода буде, мов джерело, і словом його уст – водяні збірники. 18 Його наказом вся милість, і немає того, хто зменшить його спасіння. 19 Діло всякого тіла перед Ним, і воно не може сховатися від його очей. 20 Від віку і до віку поглянув, і нічого перед ним не є подиву гідним. 21 Не можна сказати: Що це? На-віщо це? Бо все було створене на його потребу. 22 Його благословення наводнилося, як ріка, і напоїло сушу, як потоп. 23 Так його гнів успадкують народи, він перетворив воду на солону. 24 Його дороги прямі для преподобних, так є спотиканням для беззаконних. 25 Добро від початку було створене для добрих, так само

Гла҃, лд҃.

Премꙋ́дрость всѣ́хъ дре́внихъ изы́щетъ, и въ прор҃чествї́и непраздна бꙋ́дꙋтъ. Повѣ́сть мꙋжі́й имени́тыхъ съблюде́тъ, и въ изви́тїе при́тчь вни́детъ. Сокровенїе при́тчь изы́щетъ, и въ гада́нїи при́тчь поживе́тъ. Посредѣ́ вельмо́жъ поживе́тъ, и пре́дъ старѣ́йшинꙋ ꙗвится. в землю тꙋждихъ ꙗзы́къ проидетъ добро бо и ѕло́ въ чл҃цѣхъ искꙋсѝ. Срд҃це свое дасть оутреневати къ Гд҃ꙋ сътворшемꙋ его и пред вышнимъ помо́литсѧ. и ѿверзетъ оуста̀ своа на млтвꙋ, и о грѣсѣхъ своихъ помо́литсѧ. Аще [бо][1] Гь велї́и въсхо́щетъ, дх҃омъ ра́зꙋма исполнится. Той одождитъ гл҃ы премꙋдрости своеѧ, и въ млтвѣ исповѣсѧ Гви. Той оуправитъ совѣтъ [его][2] и хꙋдожество, и въ сокровенныхъ его размы́шлено бꙋдетъ. [и][3] той извѣща́етъ наказа́нїе оуче́нїѧ его, и зако́номъ завѣта Гнѧ похвалитсѧ. въсхвалятъ ра́зꙋмъ его мно́зи, и до́ вѣка не поги́бнетъ. Не ѿидетъ па́мѧть его, і имѧ его поживе́тъ в ро́дъ и ро́дъ. Премдро его повѣствꙋютъ ꙗзыцы, и хвалꙋ его исповѣсть црковь. Аще пребꙋдетъ имѧ, оста́витъ нежели тысꙋщи, и а́ще преста́нетъ [еди́но сътворитъ][4] себѣ. [и][5] еще размы́сливъ исповѣмъ, и ꙗкоже лꙋны̀ по́лъ наплъни́хсѧ. Послꙋшайте мене [прпбнїи снове][6], и прозѧбнете ꙗко шипка прозѧба́ющїа на пꙋстѣ селѣ. [и][7] ꙗкоже лива́нъ дади́те во́ню, и процвѣтете цвѣ ꙗко кри́нъ. дадите [вонѧ][8] и въспойте [пѣсны][9], [-][10] блвите Га о (всѣ дѣлѣ)[11]. дади́те имени его величї́е (-)[12] исповѣда́йтесѧ въ хвале́нїи его. пѣсньми оустенъ и въ гꙋслѣ, и сице речете въ исповѣда́нїи. *дѣ́ла Гнѧ вся ꙗко добра ѕѣ́ло, и всѧ́ко повелѣ́нїе въ врѣмѧ свое бꙋдетъ. [и][13] нѣсть рещи что̀ се на что̀ се. все бо въ врѣмѧ свое поиска́но бꙋдетъ. сло́вомъ его [бꙋдетъ][14] ꙗко исто́чникъ воды̀, и гл҃омъ оустъ его прїа́тїѧ во́днаѧ. Повелѣ́нїемъ его все блговоле́нїе, и нѣсть иже оума́литъ спсе́нїе его. [дѣ́ло][15] всѧ́коѧ пло́ти пред нимъ, и нѣсть оукры́тисѧ ѿ о́чїю его. ѿ вѣ́къ на вѣ́къ призрѣ, и ничтоже нѣсть ди́вно пред нимъ. Нѣсть рещи что̀ се на что̀ се, все бо на потре́бꙋ его създа́на бысть. Блвенїе его ꙗко рѣка наводнисѧ, и ꙗко пото́пъ сꙋшꙋ напои. сице гнѣвъ его ꙗзыцы наслѣдꙋ, иже обрати во́дꙋ на сла́нꙋ. Пꙋти его прпбны прави, тако беззако́нникомъ претыка́нїѧ. Блго блгимъ създа́но бы исперва, такоже грѣшнымъ ѕло. Нача́тко всѧ́коѧ потребы жи́тїа члча, огнь, и вода̀, и й мо й

желѣ́зо, и҆ со́ль, и҆ крꙋ́пы, пшени́ца, [и҆ ме҃, и҆
мле́ко][16], кро́вь грозно́вꙋ, и҆ ма́сло и҆ ри́за. всѧ̑ сїѧ̑
вѣ́рнымъ на бл҃го, си́це (и҆) грѣ́шникѡмъ прев-
рати́тсѧ на ѕло̀· Є҆́сть [дх҃ъ][17] и҆́же (сѡзда́нъ
бы́сть на ме́сть)[18], и҆ ꙗ҆́ростїю свое́ю ѹ҆твердѝ-
ша ра́ны и҆̀мъ· Въ врѣ́мѧ конча́нїа (и҆злїю́тъ
крѣ́пость)[19], и҆ ꙗ҆́рость сътво́ршагѡ и҆̀ и҆злї-
ю́тъ. ѻ҆́гнь и҆ гра҃ и҆ гла́дъ и҆ сме́рть, всѧ̑ сѧ̑
(сѡзда́но бы́сть на ме́сть)[20]. (зꙋ́бы ѕвѣ́рїи)[21],
и҆ скорпі́и, и҆ є҆хи́дни, и҆ (ко́пїе)[22] мѣ́стѧщее (не-
чести́выѧ на па́гꙋбꙋ)[23]· в҆ (за́повѣдехъ)[24] є҆го̀
възвеселѧ́тсѧ, и҆ по земли̑ на потре́бꙋ ѹ҆готѡ́-
ватсѧ, и҆ въ вре́мѧ свое не и҆́мꙋ преи́ти сло́-
ва· Сего ради и҆спе́рва ѹ҆твердй҆сѧ, и҆ размыс-
лихсѧ, и҆ въ писа́нїихъ, ѡ҆ста́вихъ всѧ̑ дѣ́ла
гн҃ѧ бл҃га· и҆ всю потребꙋ въ врѣ́мѧ є҆го по-
да́сть. и҆ нѣ́сть рещи сїе сего ѕлѣ́е, все бо въ
вре́мѧ на ѹ҆гожє́нїе бꙋ́де· и҆ нн҃ѣ всѣ́мъ ср҃цемъ и҆
ѹ҆́сты, въспо́ите и҆ бл҃вите и҆́мѧ гн҃е·

Гл҃а, м҃·

Непра́зньство ве́лїе сѡзда́но бы́сть всѧ́ко-
мꙋ чл҃кꙋ, і и҆́го тѧжко на сн҃ехъ а҆да́м-
лѣ· ѿ дн҃е и҆схо́да ѿ чре́ва мт҃ре и҆́хъ,
до дн҃е погребе́нїѧ въ мт҃рь всѣ́хъ. по-
мышле́нїѧ и҆́хъ и҆ стра́ха ср҃чнаго, примы-
шле́нїе чаа́нїѧ дн҃ь сконча́нїѧ. ѿ сѣ́дѧщаго
на прт҃лѣ сла́вы, и҆ до смиреннаго на земли̑ и҆
пепелѣ. ѿ носѧ́щагѡ багрѧнаа и҆ вѣ́нець, и҆ до
носѧ́щаго льнѧнꙋ· За́висть и҆ ꙗ҆́рость и҆ мѧ-
те́жъ и҆ мо́вꙋ и҆ стра́хъ смр҃ти, и҆ вра́жда и҆
рве́нїе. и҆ въ врѣ́мѧ поко́ѧ на ло́жи, со́н но́щ-
ныи и҆змѣни́тъ ра́зꙋмъ є҆го̀· Мало ꙗ҆́кѡ ничесо-
же на поко́и, и҆ ѿ того въ снѣ ꙗ҆́кѡ въ дн҃е
блюде́нїѧ. възмꙋще́нїе видѣ́нїемъ ср҃ца своє҆го,
ꙗ҆́кѡ ѹ҆бѣжа́въ ѿ лица бра́ни. (и҆)[1] въ вре́мѧ
[сп҃сенїѧ][2] своєго въста, и҆ дивѧ́сѧ ни на є҆ди-
но́мъ (же) стра́сѣ съ всѧ́кою пло́тїю ѿ чл҃ка
(и҆) до ско́та. и҆ на грѣ́шныхъ се҃мицею, к
симъ смр҃ть и҆ кро́вь и҆ рве́нїе и҆ ѻ҆рꙋ́жїѧ нане-
се́нїѧ, гла́дъ и҆ съкрꙋше́нїе и҆ ра́ны. на беза-
ко́нныѧ сѡзда́но бы́сть сїе всѐ, и҆ си́хъ ра́ди
ни҃ ма еклесїа҃ а бы́сть пото́пъ· *Всѧ̑ є҆ли́кѡ ѿ земли̑ в землю
възвраща́етсѧ, и҆ ѿ воды̀ в мо́ре възврати́т-
сѧ. (и҆) всѧ́къ да́ръ и҆ непра́вда и҆стреби́тсѧ,
и҆ вѣ́ра въ вѣ́ки ста́нетъ. (і) и҆мѣ́нїе непра́-
ве҃ныхъ ꙗ҆́кѡ рѣ́ка и҆́схнетъ, и҆ ꙗ҆́коже гро́мъ ве-
ли́къ въ до́ждь възгрѣми́· Є҆гда разгнетъ рꙋ-
цѣ възвесели́сѧ, та́кѡ престꙋпа́ющеи на конча́-
нїе и҆щезнꙋтъ· И҆ща́дїѧ нечести́выѧ не ѹ҆мно́-
жатъ вѣ́твїѧ, и҆ коре́нїѧ нечести́выхъ на
кра́и камы́ка (тꙋ̑ тнетъ). на всѧ́кои водѣ и҆

зло – для грішних. **26** Початок всякої
потреби людського життя – вода, і
вогонь, і залізо, і сіль, і пшеничні
крупи, і мед, і молоко, кров виног-
радну, і олія, і одяг. **27** Це все вірним
на добро, так і грішним повернеться
на зло. **28** Є дух, який був створений
на помсту, і своїм гнівом закріпили
їм рани. В часі кінця виллють силу, і
проллють гнів їхнього творця. **29** Во-
гонь, і град, і голод, і смерть – все це
було створене на помсту. **30** Зуби зві-
рів, і скорпіони, і гадини, і спис, що
мстить безбожних, – на вигублення.
31 В його заповідях розвеселяться, і
на землі приготуються на потребу, і в
своєму часі не переступлять слово.
32 Через це від початку я скріпився, і
роздумав, і залишив у писаннях **33**
всі добрі господні діла. І всяку по-
требу Він подасть в його часі. **34** І не
можна сказати: Це гірше цього. Бо
все в часі буде на добро. **35** І тепер
всім серцем і устами заспівайте і бла-
гословіть господнє ім'я.

Глава 40

1 Велика робота була створена для
кожної людини і тяжке ярмо на
адамових синах. Від днів виходу з
лона їхньої матері до дня похорону в
матері всіх. **2** Їхні задуми і страх сер-
ця, розуміння, очікування, день смер-
ті. **3** Від того, що сидить на престолі
слави, і до покірного в землі і попелі;
4 від того, що носить багряницю і ві-
нець, і до того, що носить льняну *о-
діж*, заздрість, і гнів, і замішання, і
заколот, і страх смерті, і ворожнеча, і
гнів. **5** І в часі спочинку на ліжку ніч-
ний сон змінить його розум. **6** Трохи
як ніщо в спочинку, і від того в сні,
як в дні сторожі. Замішання видінням
свого серця, як той, що втік від лиця
війни, **7** і в часі свого спасіння встав і
дивувався же на жоден страх. **8** З у-
сяким тілом, від людини і до скоти-
ни, і на всемеро грішніших до цього,
9 смерть, і кров, і гнів, і нанесення
зброї, голод, і розбиття, і рани. **10**
Для беззаконних це все було створе-
не, і через них став ся потоп. **11** *Все, ниж. 41 екл. 1
що з землі, повертається до землі, і
від води повернеться до моря. **12** І
всякий дар і неправда вигубиться, і
віра стоятиме навіки. **13** І маєток без-
божних висохне, як ріка, і загримить,
як великий грім у дощі. **14** Коли він
відкриє руки *і* розвеселиться, так пе-
реступники зникнуть накінець. **15**
Нащадки безбожних не розмножать
віття, і коріння безбожних там, на
краю каменя, Він рубає. **16** На всякій
воді і на березі ріки, перед всякою
травою будуть виполені. **17** Ласка, як
рай, в благословеннях, а милостиня фил. 4
навіки останеться. **18** *Життя багато- тим1. 6

го робітника посолодиться. І понад обох той, хто знаходить скарб. **19** Діти і будівництво міста закріплять ім'я. І понад обох вважатиметься непорочна жінка. **20** Вино і музика веселять серце. І понад обох – любов мудрості. **21** Сопілка і псалтир засолодять члени тіла. І понад обох – солодкий язик. **22** Ласку і доброту полюбить твоє око. І понад оба – зелень насіння. **23** Приятель і друг, що зустрічаються в часі. І понад обох – жінка з чоловіком. **24** Брати і поміч на час скорботи. І понад обох визволить милостиня. **25** Золото і срібло поставлять ноги. І понад обох кращою вважається рада. **26** Маєток і сила піднімають серце. І понад обох – господній страх. В господньому страсі немає впокорення. І не треба шукати в ньому помочі. **27** Господній страх як рай благословення. І понад всяку славу його покрила. **28** Дитино, не ходи життям неславним, краще є померти, ніж жебракувати. **29** Чоловік, що дивиться на чужий стіл, немає його життя в числі життя. Він занечистить свою душу чужими стравами. Розумний і напоумлений чоловік обережеться. **30** В устах же безсоромного прохання буде солодким. І в його животі загориться вогонь.

Глава 41

О смерте, якою гіркою є твоя пам'ять **41,1** мирному чоловікові, що живе в його маєтку, чоловікові, що не клопочеться, і якому щастить в усьому, і що ще може прийняти їжу. **2** О смерте. Бо добрим є твій суд нужденному чоловікові і тому, що слабне силою пізньою старістю, і що журиться за все, і що протиставляється і стратив терпеливість. **3** Не бійся суду смерті, раніше згадай твоє і останнє. **4** Це є господній суд для всякого тіла. І чому відкидаєш те, що подобається Всевишньому? Чи десять, чи сто, чи тисяча літ, немає в аді оскарження життя. **5** Мерзенними будуть діти – діти грішників і ті, що живуть в поселеннях безбожних. **6** Згине наслідця грішної дитини. І з їхнім насінням постійно є погорда. **7** Безбожного батька діти вважатинуть за мерзенного, бо через нього одержать погорду. **8** Горе вам, безбожні чоловіки, які покинули закон Всевишнього Бога. **9** І якщо народитеся, народитеся на прокляття. І якщо помрете, поділе-
ниж. 40 мой1. 3 ні будете на клятву. **10** *Все, що з землі, піде до землі, також безбожні – від клятви в погибель. **11** Плач людей в їхніх тілах, недобре ж ім'я

на́ брезѣ рѣки, первѣе всѧ́коѧ травы и҆сторгъза́-
ни бꙋ́дꙋтъ. Бл҃гть ꙗ҆́ко ра́й въ бл҃венїихъ, а҆
мл҃тыни въ вѣ́къ пребꙋ́детъ. *Живо́тъ дово́л- филп҃ д҃ а҃ тн҃ ѕ҃
наго дѣ́лателѧ ᲂу҆сладитсѧ, и҆ паче ѡ҆бо́єго ѡ҆брѣ-
та́ѧи съкро́вище. Ча́да и҆ създа́нїе гра́да ᲂу҆-
тверда҃ и҆мѧ, и҆ па҃ ѡ҆бо́єго жена непоро́на вме-
ни́сѧ. Вино и҆ мꙋсика веселѧ́тъ ср҃це, и҆ па҃ ѡ҆-
бо́єго възлюбленїе премꙋдрости. Свирѣль и҆ прегꙋ-
дницѣ ᲂу҆сладѧ́тъ ᲂу҆́ды, и҆ паче ѡ҆бо́єго ꙗ҆зы́къ
сла́до. Бл҃гть и҆ добротꙋ възлю́битъ ѻ҆́ко [твоє][3], и҆
па́че ѡ҆бо́єго зла҃ сѣмене. При́ѧтель и҆ дрꙋгъ (срѣ-
та́юща въ време)[4], и҆ паче ѡ҆бо́єго жена̀ с мꙋ-
жемъ. Братїѧ и҆ по́мощь въ времѧ скорби, и҆
паче ѡ҆бо́єго милостыни и҆зба́ви. Зла́то и҆ сребро̀
поста́вита но́гꙋ, и҆ паче ѡ҆бо́єго совѣ́тъ и҆зволенъ
бꙋ́де. И҆мѣнїе и҆ крѣ́пость възноси́та ср҃це и па-
че ѡ҆бо́єго страхъ гн҃ь. Нѣсть въ страсѣ гн҃и ᲂу҆-
маленїѧ, и҆ нѣсть и҆скати на немъ по́мощи.
Стра҃ гн҃ь ꙗ҆́ко ра́и бл҃говоленїѧ, и҆ па҃ всеѧ славы
покры єго. Чадо живо́томъ просли́вомъ не ходи,
лꙋче єсть ᲂу҆мрѣти нежели проси́ти. Чꙋжъ зра̀
на (чюжꙋ трапезꙋ)[5], нѣсть живо́ єго въ числѣ жи-
вота̀. Ѡ҆скверни́тъ дш҃ꙋ свою (тꙋждими бра́ш-
ны)[6], мꙋж (-)[7] хꙋдогъ и҆ наказа́нъ съхранитсѧ.
Въ ᲂу҆стѣхъ (же) нестыдливаго (прошенїе ᲂу҆сла-
ди́тсѧ)[8], и҆ во чревѣ єго ѻ҆́гнь възгоритсѧ.

Гл҃а, м҃а.

Ѡ смр҃ти ꙗ҆́ко горька ти є҆ па́мѧть, чл҃кꙋ
ми́рнꙋ въ и҆мѣнїи єго (живꙋщꙋ). Чꙋжеви
не пекꙋщꙋсѧ и҆ бл҃го полꙋчнꙋ ѡ҆ всемъ, и҆
єщѐ възмага́ющꙋ прїа́ти пищꙋ. Ѡ҆
смр҃ти [ꙗ҆́ко][1] до́бръ сꙋдъ тво́й єсть чл҃кꙋ тре-
бꙋющꙋ, и҆ ᲂу҆малѧ́ющꙋсѧ крѣпостїю. Послѣднею
ста́ростїю, и҆ пекꙋщꙋсѧ ѡ҆ всемъ. И҆ противлѧ́-
щꙋсѧ и҆ погꙋбльшꙋ трьпенїе. Не бо́исѧ сꙋда смр҃-
ти, помѧни прьвыѧ твоѧ̀ и҆ послѣдьнѧѧ. Се
єсть сꙋдъ гн҃ь всѧ́кои пло́ти, и҆ почто сѧ ѿ-
метеши бл҃говоленїѧ вышнѧго, а҆́ще десѧть,
а҆́ще р҃, а҆́ще ҂а҃ лѣтъ, нѣсть во а҆де ѡ҆бличенїѧ
живота̀. Ча́да бꙋдꙋтъ мерзка ча́да грѣшнико̆, и҆
живꙋщаѧ съ преселенїи нечестивыхъ. Ча́да грѣ-
шнаго погибнетъ наслѣдїе, (и҆) и҆ съ сѣменемъ
и҆ вы́нꙋ поноше́нїе. Ѿца нечести́ва ѡ҆мерзѧ́тъ
ча́да, ꙗ҆́ко єго ради поноше́нїе прїимꙋтъ. Го́ре
вамъ мꙋжи нечестивїи, и҆же ѡ҆ста́висте законъ
[б҃а][2] вышнѧго. (-)[3] І а҆́ще родите́сѧ на клѧ́твꙋ
ро́дитесѧ и҆ а҆́ще ᲂу҆́мрете клѧ́твѣ раздѣлени
бꙋдете. *Все є҆ли́ко ѿ земли въ землю пои́детъ, нн҃ м҃ а҃ мѡ҃ г҃
та́кожде нечестивїи ѿ клѧ́твы въ па́гꙋбꙋ.
Сѣтова́нїе чл҃къ въ пло́ти и҆хъ, и҆мѧ же грѣ-
шниче не бл҃го потребисѧ. Пекїисѧ ѡ҆ и҆мени,

то́ бо тѝ пребыва́етъ па҃ ти́сѧщь сокрови́щъ зла́та. Бл҃га жи́тїѧ число́ дні́и, и҆ до́бро и҆мѧ во вѣки пребꙋ́детъ. наказа́нїе ми́ромъ соблюди́те ча́да. премꙋ́дрость же сокрове́нна и҆ сокрови́ще не ꙗ҆́влено, ка́ѧ по́льза ѿ ѻ҆бою (є҆го). Лꙋ́чше є҆́сть чл҃вкъ скрыва́ѧи бꙋ́иство своѐ, не́жели чл҃вкъ скрыва́ѧи премꙋ́дрость свою̀. Тѣ́мже ѹ҆́бо посрами́тесѧ [гл҃омъ][4] мои́мъ. нѣ́сть ѹ҆́бо (сра́мъ вѧ́къ)[5] сохрани́ти бл҃гое, и҆ не всѐ всѣ́мъ вѣ́рою и҆зволи́тсѧ. Стыди́тесѧ ѿц҃а и҆ мт҃ре ѡ҆ блꙋ́дѣ, и҆ ѿ си́льнаго и҆ власте́лина ѡ҆ лжи. ѿ сꙋді́ѧ и҆ кн҃зѧ ѡ҆ согрѣше́нїи, [-][6] ѿ собо́ра и҆ люді́и ѡ҆ беззако́нїи. ѡ҆́бещника и҆ дрꙋ́га ѡ҆ непра́вдѣ. и҆ ѿ мѣ́ста и҆дѣ́же живе́ши ѡ҆ та́тьбѣ, [і][7] ѿ и҆́стины бж҃їа и҆ завѣ́та, и҆ ѡ҆ (прьвосѣда́нїи на трапе́зѣ)[8], [и҆][9] ѿ прельще́нїѧ взѧ́тїѧ и҆ дая́нїѧ, и҆ цѣлꙋ́ющихъ ѡ҆ молча́нїи. И҆ ѿ видѣ́нїа жены́ блꙋдни́цы, и҆ ѡ҆ ѿвраще́нїи ѿ (ѹ҆жи́чна лица̀)[10], и҆ ѡ҆ ѿѧ́тїи ча́сти, и҆ дая́нїи. і҆ ѡ҆ смотре́нїи жены̀ мꙋжа́ты [и҆][11] ѿ ѡ҆бльще́нїи рабы́ є҆ѧ̀, и҆ [-][12] ѡ҆ [прихо́дѣ][13] ко ѻ҆́дрꙋ є҆ѧ̀. (ѡ҆ словесе́хъ поно́сныхъ на́ дрꙋ́га)[14], и҆ (не поноси́ти да́вши)[15].

Гла҃, мв҃.

іа́ко҃в в Н҆е *вто́рити сло́ва ни́же послꙋша́нїѧ, и҆
ѿкрове́нїю (та́йныхъ слове́съ)[1], и҆ бꙋ́деши стꙋ́дливъ [і][2] и҆́стиненъ, и҆ ѡ҆брѣта́ѧ бл҃го́ть пре҆ всѧ́цѣмъ чл҃вкомъ. Не (стыди́сѧ ѡ҆ си́хъ)[3], и҆ не прі́ими лица̀ согрѣша́ти. ѿ зако́нѣ вы́шнѧго и҆ завѣ́тѣ, и҆ ѡ҆ сꙋдѣ̀ ѡ҆правда́ти нечести́ва. ѡ҆ слове́си ѻ҆́бщи и҆ ѡ҆ пꙋ́тницѣ, и҆ ѡ҆ дая́нїи наслѣді́ѧ [дрꙋ́га][4]. [і][5] ѡ҆ и҆́стиннѣмъ мѣ́рилѣ и҆ мѣ́рѣ. и҆ ѡ҆ приѡ҆брѣте́нїи мно́гаго и҆ мала́го: [и҆][6] ѡ҆ разли́ченїи прода́нїа (и҆ кꙋ́пли)[7], и҆ ѡ҆ наказа́нїи мно́зѣ ча́ди, и҆ рабꙋ̀ лꙋка́вꙋ ребра̀ ѡ҆кровави́ти. на женѣ̀ лꙋка́вѣ добро̀ є҆ печа́ть. І҆ и҆дѣ́же [мно́ги рꙋ́ки][8] сꙋ́ть затвори, є҆́же а҆́ще преда́си в число̀ и҆ мѣ́рꙋ. [-][9] да́ждь и҆ возмѝ всѐ писа́нїемъ. ѡ҆ наказа́нїи неразꙋми́вѣмъ и҆ бꙋ́емъ, и҆ въ послѣ́днюю ста́рость сꙋ́жденꙋ [съ ю҆́ношами][10]. и҆ бꙋ́деши наказа́нъ (і) и҆́стиненъ, і҆ и҆скꙋ́шенъ пре҆ всѧ́цѣмъ живꙋ́щимъ. дщи ѿц҃а смотре́лива восхвалщена, бдѣ́нїе и҆ печа́ль (-)[11] ѿго́нитъ со́нъ. въ ю҆́ности є҆ѧ̀ никогда̀ презри́сѧ, и҆ съ живꙋ́щими да никогда̀ возненавидѣ́на бꙋ́детъ въ дѣ́вствѣ є҆да̀ ка́ко ѡ҆скверни́сѧ, и҆ въ ѿ́чихъ є҆ѧ̀ непра́зна бꙋ́детъ. [и҆][12] съ мꙋ́жемъ сꙋ́щи да не когда̀ престꙋ́питъ, и҆ съ живꙋ́щими да не когда̀ стра́ждь не бꙋ́детъ. ѡ҆ дще́ри безстꙋ́днѣи сотвори блюде́нїе, є҆да̀ ка́ко сотво-

грішника буде знищине. **12** Дбай за ім'я, бо воно тобі залишається більше, чим тисячі скарбу золота. **13** Число днів доброго життя і добре ім'я зостанеться навіки. **14** Зберігайте напоумлення миром, діти! Мудрість же схована і невиявлений скарб. Яка користь від них обох? **15** Кращою є людина, що відкриває свою дурноту, чим людина, що ховає свою мудрість. **16** Тому, отже, засоромтеся моїм словом. Бо зовсім немає сорому зберігати добро, і не все всім вірою вважається за добре. **17** Завстидайтеся батька і матері відносно розпусти і сильного і володаря відносно брехні, **18** судді і князя задля проступку, збору і народу задля беззаконня, **19** спільника і друга задля неправедності, і місця, де проживаєш, за злодійство, **20** і божої правди, і завіту, і першого сидіння при столі, **21** і обману брання і давання, і вітань за мовчання, **22** і вигляду жінки-розпусниці, і відвернення обличчя від кревного, **23** і від забирання частки і давання, і від задивляння на заміжню жінку, **24** і від обману її рабині, і від приходу до її ліжка, **25** від слів погорди на друга, і що не дав погордити.

Глава 42

26 Не *повторяй слово, ані почуте, як. 2
і розкриття тайних слів. **27** І будь сором'зливим і правдомовним, і тим, що знаходить ласку перед всякою людиною. **42,1** Не стидайся цим, і не візьми лице грішити **2** за закон Всевишнього, і завіт, і за суд, щоб оправдати безбожного, **3** за спільне слово, і за подорожуючого, і за подання насліддя друга, **4** і за правдиві мірила і міру, і за придбання великого і малого, **5** і за різницю продажі і купівлі, і за велике напоумлення дитині, і окровавити ребра злому рабові. **6** На поганій жінці печать є добра. І де є багато рук, замкни. **7** Що лише передаси числом і мірою, дай і візьми все на письмі. **8** Відносно напоумлення нерозумного і дурного, і до останньої старості засудженого з юнаками: і будеш напоумлений, і правдомовний, і досвідчений перед кожним живим. **9** Дбайлива дочка батька похвалена – чування і журба відганяє сон. В її молодості, щоб часом не була залишена, і з живучими, щоб часом не була зненавиджена. **10** В дівоцтві, щоб часом не була опоганена, і в її батьківських *оселях* не стала вагітною, і, будучи з чоловіком, щоб часом не переступила, і з живучими, щоб часом не була бійка. **11** Постав сторож над безсоромною дочкою, щоб часом ти не зробив радість ворогам і помовку в місті відлученої від народу, і вона

не завстидала тебе в численному народі. **12** Не задивляйся на красу кожної людини, і посеред жінок себе не зачисляй. **13** Бо від одежі виходить міль і лукавство – від жінки. **14** Кращою є злоба чоловіка, ніж жіноча краса, і жінка, що не соромиться, – погорда. **15** Згадаю ж господні діла, які я побачив, визнаю в господніх словах його діла. **16** Сонце, що світить, поглянуло на все, і господньої слави повні його діла. **17** Чи не зробив так Господь, щоб святі визнавали всі його подиву гідні діла, які скріпив Господь Вседержитель, щоб все скріпилося його славою. **18** Безодню і серце Він дослідив, і над їхніми подвигами роздумав. Бо Господь пізнав усяку совість і поглянув на знак віку, **19** сповіщаючи минуле і будуче. І Він відкриває слід таємного. **20** Його не минув всякий задум, і не затаїлося від нього ані одне слово. **21** Він прикрасив величність своєї мудрості, що є з-перед віків і на віки. Він ані не додасть, ані воно не зменшиться, і не потрібно було йому ні одного радника. **22** Якими бажаними є всі його діла і є, наче іскра, щоб побачити. **23** Все це живе і залишається навіки в усіх ділах, і все слухається. **24** І все подвійне, одне перед одним. І не зробив ні одного ж бракованим. **25** Одне від одного добро скріпило. І хто насититься, бачачи його славу?

ри́ши (-)[13] ѻ҆́брадова́нїе врагѡ̑ (и҆) бесѣ́ду, въ
гра́дѣ (-)[14] ѿлꙋчена лю́дїи и҆ посрами́тъ тѧ̀
в наро́дѣ мно́ѕѣ· (Не зри на добро́тꙋ всѧ́каго
чл҃ка)[15], и҆ посредѣ́ женъ не съчета́исѧ. ѿ ри́зъ бо
и҆схо́дѧтъ мо́леве, и҆ ѿ жены̀ лꙋка́въство [-][16].
лꙋчше ѕло́ба мꙋ́жеска, неже́ли добродѣ́тель жень-
ска. и҆ жена̀ не срамѧ́щаѧсѧ поноше́нїе· Помѧ-
нꙋ ᲂу҆бо дѣ́ла гн҃ѧ, (-)[17] ꙗ҆̀же ви́дѣ исповѣ́мъ въ
словесѣ́хъ гн҃ихъ дѣ́ла є҆го· (-)[18] Сл҃нце свѣтѧ́сѧ
на всѧ̀ при́зрѣ, и҆ сла́вы [є҆го][19] и҆спо́лнь дѣ́ла
є҆го· Не сътвори̑ ли ст҃ымъ г҃ь и҆сповѣ́дати
всѧ̑ чюдеса̀ є҆го, ꙗ҆̀же ᲂу҆тверди г҃ь вседръжи-
тель, ᲂу҆твердитисѧ (всемꙋ̀ сла́вою є҆го)[20]· Безд-
нꙋ и҆ срд҃це и҆слѣ́ди, и҆ въ коварьствѣ и҆хъ ра́з-
мысли· Разꙋмѣ́ бо г҃ь всѧ́кꙋ совѣ́сть и҆ при́зрѣ
на зна́менїе вѣ́ка. възвѣща́ѧ мимоше́дшаѧ и҆
бꙋ́дꙋщаѧ, и҆ ѿкрыва́етъ слѣ́дъ та́йныхъ· Не
преи́де є҆го всѧ́ко помышле́нїе, и҆ не ᲂу҆таи́сѧ
ѿ него̀ ни є҆ді́но сло́во. вели́чїе премꙋ́дрости
своеѧ̀ ᲂу҆краси, и҆̀же є҆́ пре́жде вѣ́къ и҆ на́ вѣ́ки.
ни приложи́ ни ᲂу҆мали́сѧ и҆ не потребова ни
є҆ді́ного совѣ́тника· Ко́ль сꙋ́ть всѧ̑ дѣ́ла є҆го
въжделѣ́на, и҆ до и҆скры є҆сть ви́дѣти· Всѐ сїе
живе́тъ и҆ пребыва́етъ на вѣ́къ, въ всѣ́хъ
дѣ́лехъ и҆ всѐ послꙋша́етъ. [и҆][21] всѐ сꙋгꙋбо є҆ді́но
прѐ є҆ді́нѣмъ, и҆ не сътвори ни є҆ді́ного (же) скꙋдна·
Є҆ді́но ѿ є҆ді́наго ᲂу҆тверди бл҃гаѧ, и҆ кто̀ на-
сытитсѧ зрѧ̀ сла́вꙋ є҆го·

Глава 43

1 Гордість висоти, твердь чистоти, вид неба в видінні слави, **2** проповідуючи сонце у явленні, подиву гідний посуд у виході – діло Всевишнього. **3** У свій полудень сушить країну, і перед його спекою хто встоїть? **4** Піч, що стереже діла і спеку, потрійне сонце, що палить гори, куриво вогняне, дим. І видаючи промені, воно затемнює очі. **5** Великий Господь, що його зробив, і своїми словами приспішив хід. **6** І місяць всім у свій час показує роки, і знак віку. **7** Від місяця – знак свята, світило, що зменшується до кінця. **8** Місяць за своїм іменем є те, що подиву гідно виростає в зміні, посуд притчей на висоті, що світить на небесній тверді. **9** І небесна краса – слава звізд, прикраса, що світить на господніх висотах. **10** Словами святих стануть засуди, і не послабнуть у своїх сторожах.
мой1. 9 **11** *Глянь на дугу і поблагослови Того, що її створив, вона дуже гарна своїм світінням. **12** Вона оточила небо кругом слави – руки Всевишнього її розтягнули. **13** За його наказом поспішився сніг і спішать стріли його

Гл҃а, м҃г·

Възвыше́нїе высоты̀ ᲂу҆тверже́нїе ѻ҆чище-
нїѧ. зра́къ нб҃си видѣ́нїе сла́вы, сл҃нце
въ ꙗ҆вле́нїе пропо́вѣдаѧ въ и҆схо́дѣ, съсꙋдъ
ди́венъ дѣ́ло вы́шнѧго. препладе́нїемъ
свои́мъ и҆сꙋша́етъ странꙋ̀, и҆ прѧ́мо ва́рꙋ є҆го
кто̀ постои́тъ. пещь [стрегꙋщїѧ][1] (дѣ́ла и҆
вара)[2], трегꙋ́бо сл҃нце жегыи горы. кꙋре́нїе ѻ҆́гне-
но дымъ, и҆ простираѧ лꙋча ѻ҆мрача́етъ ѻ҆́чи·
Велїи г҃ь сътворе́н є҆го, и҆ словесы свои́ми потща
ше́ствїѧ· И҆ лꙋна̀ [всѣ́мъ][3] въ (свое врема)[4]
ꙗ҆влѧ́етъ лѣ́та, и҆ зна́менїе вѣ́ка. ѿ лꙋны
зна́менїе пра́здника, свѣти́ло ᲂу҆малѧ́ѧсѧ на конецъ·
Лꙋна̀ по и҆́мени є҆ѧ є҆сть возраста́ющи ди́вно
въ и҆змѣне́нїе. сосꙋдъ при́тчей на высотѣ́, на
тверди нб҃нѣи свѣтѧ́щисѧ· [И҆][5] доброта̀ нб҃-
наѧ сла́ва ѕвѣ́здная, красота свѣтѧщисѧ на
высо́кихъ гн҃ихъ· Словесы ст҃ыхъ ста́нꙋтъ ѻ҆-
сꙋжде́нїѧ, и҆ не и҆́мꙋтъ ѻ҆слабити въ (храни-
лищихъ)[6] и҆хъ· *Виждь дꙋгꙋ̀ и҆ бл҃ви сътвор- а҃ мо҃ а҃
шаго и҆̀, ѕѣ́ло кра́сна свѣте́нїемъ свои́мъ. ѻ҆к-
рꙋжи нб҃о ѻ҆крꙋже́нїемъ сла́вы. рꙋцѣ̀ вы́шнѧго
простро́сте є҆̀. повеле́нїемъ є҆го потща́сѧ снѣ́гъ, и҆

въскорѧ́етъ мо́лнїѧ (сꙋдебъ)[7] є҆го̀· Сего̀ ра́ди
ѿверзо́шасѧ сокро́вища, и҆ пара́ ѡ҆́блацы ꙗ҆́ко
пти́цы. вели́чїемъ свои́мъ ᲂу҆крѣпѝ ѡ҆́блаки, и҆
сокрꙋ́ши ка́менїе гра́дное. [и҆ возрѣ́нїемъ є҆го по-
движа́тсѧ го́ры, [и҆][8] во́лею є҆го възлѣ́етъ ю҆́гъ· Гла́съ
гро́ма є҆го поносѝ землѝ,][9] и҆ бꙋ́рѧ сѣ́верова и҆
ви́хоръ вѣ́тра· ꙗ҆́ко пти́ца парѧ́щи сы́плетъ
снѣ́гъ, и҆ ꙗ҆́коже прꙋ́зи (-)[10] спаде́нїа є҆го. добро-
тѣ̀ бѣ́лости его подиви́сѧ ѻ҆́ко, и҆ ѡ҆ дожде́нїи
є҆го ᲂу҆жасне́сѧ се́рдце. (-)[11] і҆не́и ꙗ҆́ко со́ль на земли
сы́плетъ, и҆ смерзъ́шисѧ быва́етъ на концы
ѻ҆́стра. сꙋде́нъ вѣ́тръ сѣ́веръ възвѣ́етъ, и҆
смерзнетсѧ ле́дъ ѿ воды̀. на всѧ́ко собо́ри-
ще во́дное ѡ҆бита́етъ, и҆ ꙗ҆́ко въ бро́нѧ ѡ҆бле-
че́тсѧ (водо́ю)[12]. поѧ́стъ го́ры и҆ пꙋсты́нѧ
пожже́тъ, и҆ ᲂу҆гаси́тъ травꙋ̀ ꙗ҆́ко ѻ҆́гнь. и҆сцѣ-
ле́нїе все тща́нїемъ мгла, (и҆) роса̀ срѣта́ющи
ѿ ва́ра ᲂу҆ти́шитсѧ· Мы́слїю є҆го преста̀ без-
дна, и҆ насади є҆и (гдь) ѻ҆то́ки· Плава́ющїи мо́ре
повѣ́даю бѣ́дꙋ є҆ѧ̀, и҆ слꙋ́хомъ ᲂу҆́шїи на́шихъ
чюди́мсѧ. [и҆][13] тꙋ̀ сꙋть сла́вна и҆ чю́дна дѣ́ла
[є҆го][14], пестро́стїю всѧ́каго живо́наго, (кито-
ве)[15] є҆го ра́ди (созда́ни. бл҃гоꙋха́нїе конча́на є҆го)[16],
и҆ сло́вомъ є҆го (сожже́тсѧ)[17] все· Мно́го и҆ма́мы
рещи и҆ не и҆ма́мы пости́гнꙋти, и҆ сконча́нїе
слове́съ (всего и҆мъ)[18]. Сла́вѧще гдѣ̀ ᲂу҆крѣпи́м-
сѧ, то́й бо вели́къ па́че всѣ́хъ дѣ́лъ свои́хъ·
Стра́шенъ гдь и҆ ѕѣ́ло вели́къ, и҆ чю́дно може́нїе
ψло̃ ле є҆го· *Сла́вѧще гда възнесѣ́тесѧ, є҆ли́ко а҆́ще мо́-
жете приспѣ́е бо и҆ є҆ще. [-][19] възносѧ́щїи є҆го
ᲂу҆мно́житесѧ крѣ́постїю, (и҆) не трꙋди́тесѧ
не и҆ма́те бо пости́гнꙋти. кто̀ вѣ́дѣ є҆го і҆
и҆сповѣ́сть, и҆ кто̀ възвели́читъ є҆го ꙗ҆́коже
є҆сть· Мно́го сокрове́но є҆сть вѧ́щеи сего, ма́ло
бо ви́дѣхомъ дѣ́лъ є҆го. всѐ бо сотворѝ гдь, и҆
бл҃говѣ́рнымъ да́стъ премꙋ́дрость·

судів. 14 Через це відкрилися скарб-
ниці і ширяють хмари, як птахи. 15
Своєю величністю Він закріпив хма-
ри – і побило каміння граду. 16 І його
поглядом гори зрушаться, і його во-
лею подує південний вітер. 17 Голос
його грому, і північна буря, і вихор
вітру погрозив землі. 18 Він посипає
сніг, наче птахи, що летять, і його
падання, наче саранчата. Красу його
білості око споглятиме, і його дощем
жахнеться серце. 19 Він сипле іней,
як сіль, на землю, і замерзши стає
гострим на кінцях. 20 Повіє зимний
північний вітер, і замерзне лід від
води. На всякому водному зборі за-
мешкає, і зодягнеться водою, як у
броню. 21 Поїсть гори, і спалить пу-
стині, і загасить траву, як вогонь. 22
Все лікування приспішує мряка, і ро-
са, що зустрічає від спеки, звеселить-
ся. 23 Його думкою спинилася безод-
ня, і Господь в ній посадив острови.
24 Ті, що плавають морем, розповіда-
ють про її труди, і ми дивуємося слу-
хові наших вух. 25 І там є славні і по-
диву гідні його діла, різновидність
всякого життя, кити, 26 що задля
нього створені. Запашність – його кі-
нець, і його словом все буде спалене.
27 Маємо багато сказати, і не охопи-
мо все, і кінець слів. Все ним. 28 Хва-
лячи, де закріпимося, бо Він великий,
понад всі свої діла. 29 Страшний Гос-
подь і дуже великий, і його сила по-
диву гідна. 30 *Прославляючи Госпо- пс. 35
да, піднесіться вгору, скільки лиш
зможете, то іще Він перевищить. Ви,
що Його підносите, помножтеся си-
лою, і не трудіться, бо не охопите. 31
Хто Його побачив і розповість? І хто
звеличить Його таким, яким Він є? 32
Багато більше є схованого від цього,
бо ми побачили мало його діл. 33 Бо
Господь зробив все і дав мудрість по-
божним.

Гл҃а, мд·

[Похва́лимъ][1] ᲂу҆бо мꙋ́жа сла́вны, и҆ ѻ҆тца
на́ша в̾ бытїи· Мно́гꙋ сла́вꙋ созда̀ гдь
вели́чїѧ своего, ѿ вѣ́ка госпо́дствꙋюще
въ црствїи свои́хъ. и҆ мꙋ́жи и҆мени́ти си-
лою, совѣща́вающїи ра́зꙋмомъ и҆хъ· Провѣща́ющеи
въ прорцѣхъ ста́рѣишины лю́демъ въ мы́с-
лехъ, и҆ ра́зꙋмомъ кни́жства лю́дїи премꙋдрос-
ти словеса. наказа́нїемъ и҆хъ и҆скꙋ́ще гла́са мꙋсꙋ-
кїиска, и҆ повѣ́дающе по́вѣсти въ кни́гахъ· Мꙋ-
жи бога́тїи дарова́нїи крѣ́постїю ми́рно живꙋ-
ще въ жили́щехъ свои́хъ. всѝ сїи въ ро́дѣхъ прос-
ла́влени бы́ша, и҆ въ днехъ и҆хъ похвала· Сꙋть в
ни́хъ и҆же ѡ҆ста́виша и҆мѧ и҆сповѣ́дати хва́лы. и҆
сꙋть и҆же не ѡ҆ста́виша па́мѧти, и҆ поги́боша

Глава 44

1 Похвалім же славних мужів і на-
ших батьків в бутті. 2 Велику славу
своєї величності створив Господь
відвіку, 3 пануючи у своїх царствах. І
мужі славні силою ті, що змовлять-
ся їхнім розумом, що сповістили в
пророках, 4 старшини народу в радах
і розумі книжності народу. Слова
премудрості їхнім напоумленням5
шукаючи, музичний голос, і розпові-
даючи повісті в книгах. 6 Багаті мужі
обдаровані силою, що мирно жили у
своїх поселеннях. 7 Ці всі були про-
славлені в родах, і в їхніх днях пох-
вала. 8 Є в них ті, що оставили ім’я,
щоб визнавати хвали. 9 І є ті, які не
залишилися без пам’яті, і згинули, як
ті, що не є. І були, як ті, що не були, і

їхні діти після них. **10** Але ці є мило-
сердні мужі, яких праведності не бу-
ли забутими. **11** З їхнім насінням за-
лишиться добро, насліддя – їхні на-
щадки. **12** Їхнє насіння є в завіті, і
їхні діти через них. **13** Довіку оста-
неться їхнє насіння, і їхня слава не
вигубиться. **14** Їхні тіла були похова-
ні в мирі, а їхні імена живуть у роди.
15 Про їхню мудрість розповідати-
мой1. 5 муд. 2 єв. 11 муть народи, і їхню похвалу церква
сповістить. **16** *Енох добре вгодив
Господеві і перемінив образ покаян-
мой1. 6 ня для родів. **17** *Ной знайшовся дос-
коналим і праведним, і в часі гніву
сталася зміна. Через це він став ос-
танком землі, коли був потоп. **18** З
ним були укладені завіти віку, щоб
не вигублене було після того всяке
мой1. 17 рим. 4 тіло. **19** *Авраам – великий батько
множества народів. І не був знайде-
ний він порожнім у славі. **20** Він збе-
ріг закон Всевишнього і був з Ним у
завіті. І поставив завіт на його тілі, і в
випробуванні він знайшовся вірним.
21 Через це Він поставив з ним клят-
ву, щоб благословенними були наро-
ди в його насінні, щоб його розмно-
жити, як порох землі, і підняти вгору
його насіння, як звізди, і щоб вони
успадкували від моря аж до моря і
мой1. 22 від рік до кінців землі. **22** *І в Ісса-
кові Він поклав так через його батька
Авраама. **23** Він заповів благословен-
мой1. 28 ня всім людям. *І воно спочило на
голові Якова. Той пізнав його у своїх
благословеннях, і поставив його в
насліддя, і відлучив його частини. На
12-ть племен Він поділив його, вивів
з нього чоловіка милосердя, що знай-
шов ласку перед усяким тілом.

Глава 45

1 Улюбленого Богом і людьми
Мойсея, якого пам'ять у благосло-
веннях, **2** Він його уподібнив до сла-
ви святих і звеличив його в страсі во-
рогів. **3** В його словах Він поставив
мой2. 11 знаки. *Він прославив його перед
царським лицем і заповів йому для
його народу, і Він показав йому свою
славу. **4** Вірою і лагідністю його ос-
вятив, і вибрав його з усякого тіла. **5**
мой2. 6 *Ти дав йому почути свій голос і ввів
його в мряку. І дав йому перед лицем
народу закон життя, розуміння, щоб
Якова навчити завіт та Ізраїля його
мой2. 4 судьби. **6** *Він підняв вгору Аарона,
святого, подібного до нього, з племе-
ні Левія. **7** Поставив йому завіт віку, і
дав йому священство народу. Бла-
женним зробив його, окрасою, і під-
перезав його одежею слави. **8** Він зо-
дягув його в досконалість похвали,
закріпив його посудом сили, штана-
мой2. 28 ми, і подирем, і епомидом. **9** *І ото-

ꙗ҆́ко не сꙋ́щеи. И҆ бы́ша ꙗ҆́ко не бы́вше, и҆ ча́да
и҆́хъ по ни́хъ, но сі́и мꙋ́жи млⷭ҇тивіи, и҆̀же
пра́вды не забве́ны бы́ша. съ сѣ́менемъ и҆́хъ
пребꙋ́детъ добро̀, наслѣ́діе и҆щадіѧ и҆́хъ. въ
завѣ́тѣ є҆́сть сѣ́мѧ и҆̀, и҆ ча́да и҆́хъ и҆̀ ра́ди,
до̀ вѣ́ка пребꙋ́детъ сѣ́мѧ и҆́хъ, и҆ сла́ва и҆́хъ
не потреби́тсѧ. тѣлеса̀ и҆́хъ въ ми́рѣ погребе-
на бы́ша, а҆ и҆мена̀ и҆́хъ живꙋ́тъ в ро́ды· Пре-
мꙋ́дрость и҆̀ и҆сповѣ́даютъ лю́діе, и҆ похва́лꙋ и҆̀ а҃ мѡ̀ є҃ м҃ѵрѡ̀ в҃ є҆вреѡ̃ а҃і
и҆сповѣ́сть цр҃кви· *Є҆нѡ̀ оу҆годи гв҃и, и҆ прело́жи
ѻ҆бра҃ покаѧ́ніѧ ро́домъ· *Нѡ́е ѻ҆брѣ́тесѧ съвръ- а҃ мѡ̀ ѕ҃
шенъ (и҆) пра́веденъ, [и҆][2] въ врема гнѣ́ва
бы́сть и҆змѣ́неніе· Сего ра́ди бы҃ ѻ҆ста́нокъ
земли, є҆гда̀ бы́сть пото́пъ. завѣ́ти вѣ́ка
положени бы́ш с ни́мъ, да не потреби́тсѧ (по
то́мъ)[3] всѧ́ка пло́ть· *А҆враа́мъ вели́кіи ѡ҆́цъ а҃ мѡ̀ з҃і крⷩ҇ д҃
мно́жествꙋ ꙗ҆зы́къ, и҆ не ѻ҆брѣ́тесѧ то́ченъ
въ сла́вѣ. и҆̀же събл҃юд зако́нъ вы́шнѧго, и҆
бы́сть въ завѣ́тѣ с ни́м. [и҆][4] на пло́ти є҆го
поста́ви завѣ́тъ, и҆ въ напа́сти ѻ҆брѣ́тесѧ
вѣ́ренъ· Сего ра́ди клѧ́твꙋ поста́ви с ни́мъ,
бл҃ви́тисѧ ꙗ҆зы́комъ ѻ҆ сѣ́мени є҆го· Оу҆мно́жи-
ти є҆го ꙗ҆́ко пе́рьсть землѝ, и҆ ꙗ҆́ко ѕвѣ́зды
възд͡вигнꙋ́ти сѣ́мѧ є҆го. и҆ ѻ҆блада́ти и҆́мъ ѿ
мо́рѧ до мо́рѧ, и҆ ѿ рѣ́къ до ко́нець земли· *І҆ а҃ мѡ̀ к҃в
ѻ҆ и҆саꙗ́цѣ положи си́це, а҆враа́ма ра́ди ѻ҆́ца є҆го.
бл҃ве́ніе всѣ́мъ чл҃ко́мъ (завѣ́ща)[5]. *(и҆)[6] преста̀ а҃ мѡ̀ к҃и
на главѣ̀ і҆а́ковли. позна̀ є҆го бл҃ве́ніи свои́ми, и҆
да́сть є҆го въ наслѣ́діе, и҆ ѿлꙋчи ча́сти є҆го на
колѣ́нъ в҃і· (раздѣ́ли и҆)[7] и҆зведе ѿ него мꙋ́жа
млⷭ҇ти, ѻ҆брѣта́юща бл҃го́ть (предъ)[8] всѧ́кою
пло́тію·

Гла҃, м҃е·

Възлю́бленна бг҃ъ и҆ чл҃ки мѡѷсі́ѧ, є҆мꙋ́же
па́мѧть въ бл҃веніи́хъ· Оу҆подо́би҆ є҆сть
є҆го сла́вѣ ст҃ы́хъ, и҆ възвели́чи є҆го въ
стра́сѣ вра́гъ, въ словесѣ́хъ є҆го ѕна́ме-
в҃ мѡ̀ а҃і ніѧ оу҆ста́ви· *просла́ви є҆го пре҆ лицемъ цр҃ьс-
кимъ, [и҆][1] заповѣ́да є҆мꙋ к лю́де є҆го. и҆ показа
є҆мꙋ сла́вꙋ свою· Вѣ́рою и҆ кро́тостію (ѻ҆ст҃и
в҃ мѡ̀ ѕ҃ є҆го)[2], [і][3] и҆збра̀ є҆го ѿ всѧ́коѧ пло́ти· *Оу҆-
слы́шанъ сътвори́лъ є҆си є҆мꙋ гла́съ свои, и҆
воведе є҆го въ мглꙋ̀. и҆ да́сть є҆мꙋ пре҆ лицемъ
(лю́діи)[4], зако́нъ жи́зни [-][5] хꙋдо́жества. на-
оу҆чи́ти і҆а́кова завѣ́тꙋ, и҆ сꙋдба́мъ є҆го і҆и҃лѧ·
в҃ мѡ̀ д҃ *А҆аро́н възд͡ви́же ст҃а, подо́бна є҆мꙋ (-)[6] ѿ
колѣ́на леѵ҆и́на. поста́ви є҆мꙋ завѣ̀ вѣ́ка, и҆
да́сть є҆мꙋ і҆ере́йство лю́діи оу҆бл҃жи́лъ є҆го є҆сть
оу҆краше́ніемъ. и҆ препоѧса є҆го ѻ҆де́ждею сла́вы,
ѻ҆блече є҆го въ совръше́ніе хвале́ніѧ (-)[7] оу҆твердѝ
є҆го сосꙋ́ды крѣ́пости. остегньми и҆ поди́ремъ

в҃ мо̀ к҃и и҆ е҆поми́дою. и҆ *окру́жь е҆го̀ ши́пки зла́тыми,
(и҆) звонцы̀ мно́гими о҆́крⷭ҇тъ гла́шати гла́съ
сту́пані́а е҆го̀. слы́шанъ гл҃а твори́ти въ цр҃к-
ви въ па́мѧть снⷪ҇мъ лю́дїи е҆го̀. о҆де́жа (свѣ́т-
ла)[8] съ зла́то́мъ и҆ а҆ки́нѳомъ, и҆ перфи́рою, дѣ́-
ломъ пе́стромъ дѣ́лано. сло́вны су́да и҆звѣ́ство-
ва́нїе и҆́стины. и҆стка́но [-][9] дѣ́ломъ хꙋ́дожни-
чемъ, ка́менїи многоцѣ́нными, и҆стꙋка́нїемъ
печа́ти свѧ́зани зла́то́мъ. ка́меннаго дѣ́лателѧ
на па́мѧть въ писа́нїю, и҆стꙋка́нно по числꙋ̀
колѣ́нъ і҆и҃лвъ· вѣ́нецъ зла́тъ верхꙋ̀ клобꙋ́ка,
(и҆) о҆блъ́кше печа́ти ст҃ы́нѧ. похвала̀ чⷭ҇ти
дѣ́ло крѣ́пости, въжделѣ́нно о҆́чїю кра́сима·
Кра́сна пре́жде е҆го̀ не бы́ша такова̀ до вѣ́ка.
не о҆́блечесѧ и҆ноплеме́нникъ, то́чїю сн҃ове е҆го̀
(-)[10], и҆ вну́чата е҆го̀ прнⷭ҇о. жрътвы и҆́хъ по-
г҃ мо̀ и҃ жрътвы по всѧ̀ дн҃и прнⷭ҇о два́жды· *И҆спо́лни
мѡѷсі́и рꙋ́цѣ, и҆ пома́за е҆го̀ е҆ле́о́мъ ст҃ы́мъ
бы́сть е҆мꙋ̀ на завѣ́тъ вѣ́ченъ, и҆ сѣ́мени е҆го̀
въ дн҃и вѣ́ка· Слꙋжи́ти е҆мꙋ̀ вкꙋ́пѣ и҆ сщ҃енъ-
ствова́ти, и҆ бл҃ви́ти лю́ди е҆го̀ и҆́менемъ [е҆го][11]·
И҆збра̀ е҆го̀ ѿ всѣ́хъ живы́хъ, принести жрътвꙋ
гв҃и, димїа́мъ и҆ бл҃гооу́ха́нїа на па́мѧть, на
о҆́чище́нїе лю́демъ [твои́мъ][12]. да́сть е҆мꙋ̀ за-
повѣ́ди своѧ̀ въ вла́сть в завѣ́тѣ сꙋде́й. на-
оу́чити і҆а́кова свѣ́дѣтельствїе и҆ зако́нѡмъ е҆го̀
д҃ мо̀ ѕ҃і [призва́ти][13] і҆и҃лѧ· *Въста́ша на́нь тꙋ́ждїи, и҆
възревнова́ша е҆мꙋ̀ в пꙋ́стыни, мꙋ́жи и҆́же о҆
(дафа́нѣ)[14], и҆ а҆виро́нѣ, и҆ (с не́мъ)[15] коре́ѡвъ въ
ꙗ҆́рость и҆ гнѣ́въ. ви́дѣ гь҃ и҆ не бл҃гово́ли, и҆
сконча́шасѧ [ꙗ҆́ростїю и҆ гнѣ́вомъ][16]· Сътворѝ
(-)[17] зна́менїа погꙋби́ти [ѧ҆][18] о҆́гнемъ пла́ме-
не [и҆хъ][19]· И҆ приложѝ а҆а́ро́нови сла́вꙋ, и҆ да́сть
е҆мꙋ̀ наслѣ́дїе, нача́тки жи́тъ раздѣлѝ е҆мꙋ̀.
хлѣ́бъ (оу҆гото́ви на сы́тость пре́жде)[20], и҆бо
жрътвы гн҃и и҆зъꙗда́тъ, ꙗ҆́же да́сть е҆мꙋ̀ и҆
сѣ́мени е҆го̀· о҆ба́че въ земли лю́дїи не на-
слѣ́дъствитъ, и҆ (в лю́дехъ не бꙋ́детъ е҆мꙋ̀
ча́сти)[21], то́й бо ча́сть твоѧ̀ и҆ наслѣ́дїе. и҆
фине́о́съ сн҃ъ е҆лїаза́ровъ тре́тїи въ сла́вѣ, рев-
нꙋ́ѧй стра́хꙋ гн҃ю. і҆ (е҆́же посрами́ти лю́ди е҆-
мꙋ̀)[22]. бл҃гтїю во́лѧ дш҃а е҆го̀ и҆ помоли́сѧ за
д҃ мо̀ к҃е а҃ маⷦ҇ в҃ і҆и҃лѧ· *Сего ра́ди поста́вленъ е҆мꙋ̀ бы́сть завѣ́тъ
ми́ренъ, повели́тель ст҃ъ [-][23] лю́демъ свои́мъ,
да́же (бꙋ́де е҆мꙋ̀)[24] и҆ сѣ́мени е҆го̀ сщ҃е́нъства вели́-
чество въ вѣ́ки· И҆ завѣ́тъ дв҃дꙋ сн҃ꙋ і҆ессе́овꙋ
ѿ колѣ́на і҆ꙋ́дова, наслѣ́дъство црⷭ҇ко сн҃а ѿ
сн҃а е҆ді́наго. достоѧ́нїе а҆а́ро́нꙋ и҆ сѣ́мени е҆го̀. да
да́сть на́мъ премꙋ́дрость въ срⷣци на́шихъ, сꙋди́ти
лю́демъ е҆го̀ въ пра́вдꙋ. да не потреби́тсѧ
бл҃га́ѧ и҆́хъ, и҆ сла́ва и҆́хъ в ро́ды и҆́хъ·

чив його золотими ґранатовими яблу-
ками, і численними дзвіночками дов-
круги, щоб видавали звук його ходи,
робити в церкві чутний звук на па-
м'ять синам його народу. **10** Одіж
світла з золотом, з синьою матерією і
багряницею, зроблена тканим ділом
зі словами суду – об'ява правди, вит-
кана мистецьким ділом, **11** *з* дорого-
цінним камінням, різьбленням печаті,
зв'язаним золотом, каміння робітни-
ка на пам'ять письмом, вирізьбленим
за числом племен Ізраїля. **12** Золотий
вінець на верху клобука. Він зодягав
печаті святості, похвалу честі, діло
сили, любе очам, прикрашене. **13** Пе-
ред ним не було такого гарного до-
віку. Не зодягнувся *ним* чужинець,
лише постійно його сини і його вну-
ки. **14** Їхні жертви були жертвувані
кожного дня постійно, двічі. **15**
*Мойсей наповнив руки і помазав мой3. 8
його святою олією. Воно стало на
вічний завіт йому і його насінню до
днів віку. Щоб йому заразом слу-
жити, і бути священиком, і благос-
ловити його народ іменем Його. **16**
Він вибрав його з усіх живих, щоб
приносити жертву Господеві, ладан і
запашність на пам'ять, на очищення
твоєму народові. **17** Він дав йому
свої заповіді на владу в завіті судів,
щоб навчати Якова свідчень і прик-
ликати Ізраїль до його законів. **18**
*Проти нього повстали чужі, і по- мой4. 16
заздрили йому в пустині мужі, що
при Дафані і Авироні, і з ним кореїв
збір в люті і гніві. **19** Побачив Гос-
подь і не вподобав, і скінчилися в
гніві та гнівом. Він зробив знаки,
щоб знищити їх вогнем їхнього по-
лум'я, **20** і додав Ааронові славу, і
дав йому насліддя. Він відділив йому
первоплоди рослин, першим приго-
тував хліб до ситості. **21** Бо і їс-
тимуть господні жертви, які Він дав
йому і його насінню. **22** Однак в зем-
лі народу він не матиме насліддя, і в
народі не буде йому частки, бо Він –
твоя частка і насліддя. **23** І Финеос,
Елеазарів син, третій у славі, що рев-
нував в господньому страсі і щоб за-
соромити йому народ ласкою волі
його душі. І він помолився за Ізраїля, мой4. 25
24 *через це йому було поставлено мак1. 2
мирний завіт. Він – святий правитель
своєму народові. Щоб величність
священства була йому і його насінню
навіки. **25** І завіт Давидові, Єссеєво-
му синові, з юдового племені, – цар-
ське насліддя сина від одного сина.
Насліддя Ааронові і його насінню. **26**
Хай Він дасть нам мудрість у наших
серцях судити його народ в правед-
ності, щоб не було знищене їхнє доб-
ро і їхня слава в їхні роди.

Глава 46

1 Сильний у війні Ісус Навин, і той
замість Мойсея був між пророками.
Він став за його іменем великим на
спасіння його вибраних, щоб помсти-
тися на тих ворогах, що повстали
проти нього, щоб успадкував Ізраїль.
2 Він був прославлений підніманням
його рук і коли простягав спис проти
міст. **3** Хто перед ним так став? Чи не
Сам Господь побив його ворогів **4**
іс нав. 10 його рукою? *Назад пішло сонце, і
один день став як два. **5** Він закликав
до могутнього Всевишнього, коли
його довкруги гнітили вороги, і вели-
кий Господь вислухав його. Камін-
ням граду кріпкої сили **6** скинув він
війну проти народів. І він нищачи
знищив противників, щоб народи піз-
нали його зброю, що його війна пе-
ред Господом. **7** Бо він пішов вслід за
силою Всевишнього. І в Мойсеєвих
днях милосердя зробив він і Халев,
син Єфонів, щоб стати проти ворога,
спинити народ від гріха і спинити
мой4. 14 нарікання лукавства. **8** *І вони, бу-
дучи два, спаслися з шістсот тисяч
піших, щоб ввести їх в наслідря на
землю, що видає молоко і мед. **9** І
Господь дав силу Халевові, і вона за-
лишилася з ним аж до старості, щоб
він пішов на силу землі і захопив на-
слiддя його насінню, **10** щоб побачи-
ли всі ізраїльські сини, що є добрим
ходити вслід за Господом. **11** І судді,
кожний за своїм іменем, скільки їх
серце не розпустувало і скільки їх не
відвернулося від Господа, хай буде
їхня пам’ять в їхньому благословен-
ні, **12** і їхні кості хай процвітуть зі
свого місця і їхнє ім’я, що перехо-
дить на прославлених синів. **13** Само-
їл, улюблений своїм Господом гос-
подній пророк, що встановив царство
і помазав князів над його народом. **14**
Господнім законом він судив збір, і
Господь відвідав Якова. **15** Його ві-
рою пророк був випробуваний, і піз-
нано було у вірі, що він вірний, ви-
црс1. 7 дючий. **16** *І він прикликав сильного
Господа, коли його гнобили довкруги
вороги, коли несли молочне ягня. **17**
І Господь загримів з неба і великим
црс1. 7 голосом дав почути свій голос, **18** *і
вигубив тирських володарів і всіх
црс1. 12 филистимських князів. **19** *І перед
часом вічного сну він засвідчив пе-
ред Господом. Від майна і до обуви,
від усякого тіла він не взяв, йому не
зробила закиду ні одна людина. **20** І
після того, як він упокоївся, проро-
кував і показав цареві його смерть. І з
землі підняв свій голос пророцтвом,
щоб вигубити беззаконня народу.

Гла҃, м҃ѕ.

Крѣпокъ на бра́нехъ і҆исꙋсъ [-][1] навві́инъ,
и҆ в мѡѷсі́а мѣсто бы́сть въ прⷪ҇ро-
цѣхъ. и҆́же бы́сть по и҆мени є҆го велі́къ,
на спⷭ҇сеніе и҆збра́нныхъ є҆го, мсти́ти въста́-
ющаѧ (нань) враги, ꙗ҆́ко да наслѣдъствꙋй і҆и҃-
ла. И҆́же просла́вленъ бы́сть въздвиже́ніемъ рꙋ-
кꙋ є҆го, и҆ внегда̀ простира́ше (копі́е)[2] на гра́ды.
ктⷪ҇ прежде є҆го сі́це ста̀. сꙋпоста́ты (є҆го самъ
г҃ь поразѝ)[3], не рꙋкою ли є҆го. *въспатисѧ і҆сꙋ҃ на҃ і҃
слн҃це, и҆ є҆ді́нъ дн҃ь бы́сть ꙗ҆́ко два̀. призва̀
вы́шнѧго си́лна, є҆гда ѻ҆скорблѧ́хꙋ є҆го врази
ѻ҆крⷭ҇тъ, и҆ послꙋ́ша є҆го ве́лій г҃ь ка́меніемъ гра́д-
нымъ си́лы крѣ́пкіѧ. низверже (бра́нь на ꙗ҆зы́-
ки)[4], и҆ низложе́ніемъ низложѝ проти́вники. да
позна́ютъ ꙗ҆зы́цы ѻ҆рꙋ́жіе є҆го, ꙗ҆́ко пред гмⷭ҇ъ
бра́нь [є҆го][5], (-)[6] въ слѣдъ бо си́лы и҆ де (вы́ш-
нѧго)[7]. и҆ во дни мѡѷсі́овы сътвори мл҃ть сеи
и҆ хале́въ сн҃ъ і҆ефо́ниинъ, ста́ти проти́вꙋ [вра-
га][8], ѹ҆дръжа́ти лю́ди ѿ грѣ́хъ, и҆ ѹ҆ста́-
вити ро́потъ лꙋка́въства. *и҆ та̀ два сꙋщи д҃ мѡ҃ д҃і
сп҃сена бы́ста ѿ шести сѡ тысѧщъ пѣш-
цевъ, въвести и҆ въ наслѣ́дствіѧ на́ землю
и҆стача́ющи млеко и҆ ме҃. И҆ дасть г҃ь (крѣ-
пость хале́вꙋ)[9], и҆ даже до ста́рости пребы́сть
ѹ҆ него. найти є҆мꙋ на крѣпость земли, и҆
сѣмени є҆го ѹ҆дръжа̀ наслѣ́діе. ꙗ҆́ко да ви-
дѧтъ вси сн҃ове і҆и҃лви, и҆́же добро̀ є҆сть ходи́ти
въ слѣдъ г҃а. и҆ сꙋді́ѧ кого́ждо и҆́менемъ сво-
и҆́мъ, є҆ли́ко и҆́хъ не любодѣ́иствова ср҃це, и҆ ели́-
ко и҆хъ не ѿврати́шасѧ ѿ г҃а. бꙋди па́-
мѧть и҆́хъ въ бл҃вені́и (и҆́хъ), [и҆][10] ко́сти и҆́хъ
процвѣтꙋтъ ѿ мѣ́ста своє҆го. І҆ и҆́мѧ и҆́хъ
пременѧ́емо на сн҃ѣхъ просла́вленыхъ (-)[11]. Възъ-
люблѧнъ гмⷭ҇ъ свои́мъ самоилъ прⷪ҇рокъ гн҃ь, ѹ҆с-
трои́вый црⷭ҇тво и҆ помаза кнѧ́ѕѧ над людми
є҆го. зако́номъ гн҃имъ сꙋди со́нмꙋ, и҆ посѣтѝ г҃ь і҆а́-
кова вѣ́рою є҆го и҆спыта́нъ бы́сть прⷪ҇рокъ. и҆ поз-
на́нъ бы́сть въ [вѣре][12] [-][13] вѣренъ видѣні́-
емъ. *и҆ призва̀ г҃а си́лна є҆гда ѻ҆скорблѧ́хꙋ (є҆го а҃ цр҃ з҃
вра́зи)[14] ѻ҆крⷭ҇тъ, приноше́ніемъ сꙋща а́гньца
млечна. И҆ възгремѣ с нб҃се г҃ь, и҆ гла́сомъ ве́-
лиимъ ѹ҆слы́шанъ сътворѝ гласъ свой. *И҆ по- а҃ цр҃ з҃
требѝ вл҃ки тѷ́рскіѧ, и҆ всѧ кнѧ́ѕѧ фили́с-
тимскіѧ. *и҆ прежде вре́мене ѹ҆спѣ́ніа вѣ́ка, а҃ цр҃ в҃і
свѣдѣ́тельствова пред гмⷭ҇ъ (-)[15]. ѿ и҆мѣ́ніи и҆
до сапогъ ѿ всеѧ пло́ти не взѧ҃ [-][16] не съ-
творѝ є҆мꙋ поно́са ни є҆ди́нъ чл҃къ. и҆ по ѹ҆спѣ́ніи
є҆го прⷪ҇рчествова̀, и҆ показа̀ цр҃еви смр҃ть свою. и҆
въздви́же ѿ землѝ гла́съ свой прⷪ҇рчествомъ,
и҆стреби́ти безако́ніѧ лю́діи.

Гла҃, мз҃·

в҃ цр҃ з҃
а҃ пара҃ з҃і И по* немъ въста̀ наданъ прⷪ҇рчествовати
въ дни дв҃ды ꙗкоже тукъ ѿлуче ѿ
[ѻлътарѧ][1], тако (и҆) дв҃дъ ѿ сн҃въ і҆и҃-
а҃ цр҃ з҃і левыхъ. *со львы̀ и҆гра̀ ꙗко с козлищи, и҆
с медвѣдьми ꙗко съ а҆гньцы ѻвчими въ ю҆нос-
а҃ цр҃ з҃і ти своей· *не оубилъ ли и҆сполина, и҆ ѿѧтъ
поношеніе ѿ людїи. е҆гда простретъ руцѣ
пращею каменемъ, [-][2] низложити гордыню го-
лїадову. призва бо г҃а вышнего, и҆ дадѐ въ
десницу е҆го крѣпость, низложити ч҃лка силна
на брани, [и҆][3] въздвигнути рогъ людїи сво-
а҃ цр҃ и҃і и҆хъ. *сѐ въ тм҃а (прославилъ е҆си)[4] [-][5], и҆ [въс-
хвали][6] е҆го ѻ б҃лвенїи (-)[7] е҆гда же носити е҆му
в҃ цр҃ в҃і вѣнецъ славы. *(г҃ь) потреби бо враги ѻкрⷭ҇тъ
и҆ оуничижи филистимлѧны противники до
днешнѧго дн҃е. съкрушѝ и҆мъ рогъ, въ всѧ-
цѣмъ дѣлѣ свое̑ дасть и҆сповѣданїе ст҃ому
вышънему гл҃ъми славы. всѣмъ ср҃цем е҆го
въсхвалѝ, и҆ възлюбѝ сътворъшаго и҆· И҆ поста-
ви пѣвца̀ прѧмо ѻлтарѣви, и҆ звукомъ и҆хъ
оуслажати гласъ· (-)[8] дасть празникомъ б҃лгу
лѣпоту, и҆ оукрасѝ времена до кончины. въспѣ-
вати и҆ и҆мѧ ст҃ое е҆го, и҆ ѿ оутра красити
въ ст҃илищи г҃ь ѿѧтъ грѣхи е҆го, и҆ вьзнесе
(рⷪ҇ го въ вѣки)[9]· И҆ дасть е҆му завѣтъ црⷭ҇къ,
и҆ прⷭ҇тлъ славы въ і҆и҃ли· Посемъ въста сн҃ъ ра-
зумиченъ, и҆ сего ради ѻбита̀ въ пространстве·
г҃ цр҃ д҃ *[Соломонъ][10] въцрⷭ҇исѧ въ дни мира, [ꙗко][11]
б҃ъ препокои ѻкрⷭ҇тъ. да съзижетъ домъ въ
и҆мѧ е҆го, и҆ да оуготовитъ ст҃илище въ вѣ-
г҃ цр҃ д҃ ки. *Коль преоумудрисѧ въ ю҆ности своей, и
наплънисѧ ꙗко рѣка̀ разума, (и҆) зѣлю покры̀
д҃ша твоѧ. (-)[12] и҆сполнилъ е҆си притчамъ га-
данїѧ, (проиде и҆мѧ твое въ ѻстровы да-
лече)[13], и҆ възлюбленъ бысть ѻ мирѣ своемъ·
Пѣсньми и҆ прⷭ҇ичами и҆ приѻбраженїе, и въ
сказанїи подивишасѧ [-][14] страны и҆мене г҃а
б҃а, нареченаго б҃а і҆и҃лева. събра̑ е҆си ꙗко мѣдь
злато, и҆ ꙗко ѻлово оумножилъ е҆си сребро̀· вда̑
е҆си бока твоѧ̀ женамъ, и҆ порабощенъ бысть
тѣломъ своимъ [и][15] далъ е҆си порокъ на
(д҃шу)[16] свою. и҆ ѻскверни лъ е҆си сѣмѧ свое, на-
нестѝ гнѣвъ на чада своѧ, и҆ оумилитисѧ ѻ
безумїи своемъ. быти на двою мучительс-
тву, и҆ ѿ е҆фрема быти црⷭ҇тву непокориву· г҃ь
же не и҆мать ѡставити м҃лти своеѧ, и҆ не
растлѣе ѿ [дѣлъ][17] е҆го. не и҆стребисѧ ѿ
и҆збранаго е҆го и҆щадїѧ, и҆ сѣмѧ възлюбившаго
е҆го не и҆зметъ· (-)[18] і҆акову дасть ѻстанокъ,
и҆ дв҃ду ѿ него корень. и҆ почѝ [соломонъ][19] съ

Глава 47

1 І *після нього встав Натан, щоб црс2. 7
пророкувати в Давидових днях. **2** Так пар1. 17
як жир відлучений від жертовника,
так і Давид від ізраїльських синів. **3**
*Він бавився з левами, як з козлами, і црс1. 17
з медведями, як з ягнятами овець, **4** у
своїй молодості. *Чи не вбив він ве- црс1. 17
летня і зняв погорду з народу, коли
простягнув руки пращею з каменем,
щоб повалити Ґоліатову гордість. **5**
Бо він закликав до Всевишнього Гос-
пода – і дав у його правицю силу
вигубити в бою сильного чоловіка і
підняти ріг свого народу. **6** *Ось в де- црс1. 18
сятках тисяч Ти прославив і похвалив
його в благословенні, коли він носив
вінець слави. **7** *Бо Господь вигубив црс2. 12
ворогів довкруги і присмирив про-
тивників-филистимлян, до сьогод-
нішнього дня розбив їхній ріг. **8** В у-
сякому своєму ділі дав визнавання
святому Всевишньому словами сла-
ви. Всім його серцем оспівав і полю-
бив того, хто його створив. **9** І він по-
ставив співців перед жертовником, і з
їхнім звуком, щоб насолоджували го-
лос. **10** Він дав празникам гарну кра-
су, і прикрасив часи до закінчення,
щоб вони оспівували ім’я його святе,
і від ранку прикрашати святилище.
11 Господь відняв його гріхи і підняв
його ріг навіки. І Він йому дав цар-
ський завіт і престіл слави в Ізраїлі.
12 Після цього піднявся розумний
син і через нього поселився в широ-
чині. **13** *Соломон зацарював в днях црс3. 4
миру, бо дав Бог спокій довкруги,
щоб він збудував дім в його імені і
щоб приготував святилище навіки. **14**
*Як він став мудрим у своїй молодос- црс3. 4
ті, то наповнився як ріка розумністю.
15 І твоя душа покрила землю, ти за-
вершив загадки притчам, **16** твоє ім’я
пішло далеко до островів і ти був у-
люблений у своєму мирі. **17** Пісні, і
притчі, і оповідання, і пояснення по-
дивляли країни. **18** Іменем Господа
Бога, прозваного Богом ізраїльським,
ти зібрав золото, як мідь, і ти помно-
жив срібло, як олово. **19** Ти віддав
твої боки жінкам і був здоланий сво-
їм тілом. **20** І ти поклав пляму на сво-
ю душу, і ти опоганив своє насіння,
щоб навести гнів на своїх дітей, і бу-
ти вколеним за свою безумність: **21**
щоб стали двома царствами і щоб з
Ефраїма було бунтівниче царство. **22**
Господь же не відкинув своє мило-
сердя, і той не зітліє від його діл, не
буде вигублений з-поміж його вибра-
ного нащадка. І Він не знищить на-
сіння того, кого полюбив. Якову Він
дав останок і Давидові – корінь з ньо-
го. **23** І спочив Соломон зі своїми
батьками і залишив по собі зі свого

насіння безумність народу і Ровоама з малим розумом, який відвів народ від його поради, **24** Єровоама, сина Наватового. Які привели Ізраїль до гріха. І той дав Ефремові дорогу до гріха. І дуже помноможилися їхні гріхи, щоб вони пішли зі своєї землі. **25** І вони винайшли всяку погань, доки на них не прийшла помста.

ѿцы [своими][20]. и҆ ѡ҆ста́ви по себѣ̀ ѿ сѣ́мене
своего людемъ безꙋмїе, и҆ ꙋ҆малѧ́щасѧ разꙋ-
момъ ровоа́ма, и҆́же ѿста́ви лю́ди ѿ совѣ́та
своегѡ· (-)[21] і҆еровоа́ма сн҃а нава́това, и҆́же сътво-
ри́ша съгрѣши́ти і҆и҃лѧ. и҆ да҃ є҆фремꙋ пꙋть
къ грѣхꙋ, и҆ ꙋ҆множишасѧ грѣси и҆́хъ ѕѣло,
ѿстꙋпити и҆мъ ѿ землѧ̀ своеѧ, и҆ всѧ́ко лꙋ-
ка҃ство и҆зыска́ша, дондеже месть прі́иде на́ нѧ·

Глава 48

1 І встав пророк Ілія як вогонь, і його слово палало як світило. **2** Він на них навів голод, і своєю ревністю
црс3. 17 вчинив їх малими. **3** *Він господнім словом затримав небо, так звів вогонь тричі. **4** Як Ілля прославився своїми чудами, і хто похвалиться подібно до тебе? **5** І ти підняв мерця від смерті, з аду, словом Всевишнього, **6** звів і царів в погибель і славних з їхнього ліжка, **7** Почув у Сіоні картання і в Хориві судьби оправдання. **8** Він помазав царів на відплату і про-
црс4. 2 років замість них, після них. **9** *Він був забраний вогняним вихором і колісницею вогняних коней. **10** Оскарження було записане на часи, щоб спинити гнів перед люттю, і щоб повернути серце батьків проти синів, і поставити племена Якова. **11** Блаженні є ті, що тебе побачили і прикрашені любов'ю, бо і ми житимемо життям. **12** Ілія, він був покритий вихором. Елисей наповнився його духом і у своїх днях не був зрушений володарем. І його ніхто не здолав. **13** Всяке слово не перейшло попри нього. І коли він упокоївся, його тіло
црс4. 13 пророкувало. **14** *І в своєму житті він зробив чуда, і в смерті його діла подиву гідні. **15** В усіх цих народ не розкаявся і не відступив від своїх гріхів, аж доки не був взятий полоненим зі своєї землі, і був розсіяний зі своєї землі по всій землі. **16** І залишилося мало народу, і володар – в Давидовому домі. Бо деякі з них зробили угодне, і інші помножили гріхи. **17** Езекія скріпив своє місто і ввів воду в сере-
црс4. 18 дину до нього, викопав гострим залі-
пар2. 32 зом і збудував басейни на воду. **18** *В
іс. 36 його днях прийшов Сенахерим і послав Рапсака. І він підняв свою руку проти Сіона і звеличився своєю гордістю. **19** Тоді захиталися серця і їхні руки, і зазнали біль, як тої, що родить. **20** І помолилися до милосердного Господа, піднявши до нього свої
црс4. 19 руки. І святий з неба скоро їх вислу-
іс. 37 хав і визволив їх рукою Ісаї. **21** *Він
мак1. 7 побив асирійські полки, і їх знищив
мак2. 15 його ангел. **22** Бо Езекія зробив вгодне Богові, і скріпився в дорогах Давида, його батька, в тому, що заповів

Гла҃, ми҃·

Въста̀ и҆лї́ѧ прⷪ҇ркъ ꙗ҆́кѡ ѻ҆́гнь, и҆ сло́во є҆-
го ꙗ҆́кѡ свѣща горѧ́ше. и҆́же нанесѐ на́
нѧ гла҃, и҆ рвенї́емъ свои҃ ꙋ҆мали ѧ҆̀.
*сло́вомъ гн҃имъ ꙋ҆дръжа нб҃о, [-][1] и҆знесѐ г҃ цр҃ з҃і
та́кѡ три́щи ѻ҆́гнь· Ко́ль просла́висѧ (чюдесы̀
своими и҆лї́ѧ)[2], и҆ кто̀ подобно тебѣ̀ похва́-
литсѧ. (и҆) въздви҃ мрътвецà ѿ смр҃ти (-)[3] и҆з
а́да, сло́вѡ вы́шнѧгѡ· сведе (и҆) цр҃ѧ въ па́гꙋбꙋ,
и҆ просла́вленыѧ ѿ ѻ҆́дръ и҆́хъ· Слы́ша в [сио́-
нѣ][4] ѻ҆бличе́нїе, и҆ в хори́вѣ сꙋдбы̀ ѻ҆правда́нїѧ.
помазаѧи цр҃ѧ на възда́нїе, и҆ прⷪ҇ркы в ни́хъ
мѣ́сто по (ни҃)[5]. *възѧвысѧ ви́хромъ ѻ҆́гне- д҃ цр҃ в҃
номъ, и҆ колесни́цею (ѻ҆́гньныхъ ко́нїи)[6]· въписа-
ны въ ѻ҆бличе́нїе на времена, ꙋ҆ста́вити гнѣвъ
пре҃ ꙗ҆́ростїю· [и][7] ѻ҆брати́ти ср҃це [ѿцъ][8] на
[сн҃ы][9], и҆ ꙋ҆стро́ити колѣ́на і҆а́ковлѧ· Бл҃жни
сꙋть ви́дѣвше тѧ̀, и҆ любовї́ю ꙋ҆кра́шени, и҆бо
мы̀ жи́тїемъ поживе҃ и҆лї́ѧ и҆́же ви́хромъ покро-
венъ бы҃. (-)[10] і҆елисе́й и҆сполнисѧ дх҃а є҆гѡ. и҆ въ
дн҃и своѧ не подвизасѧ кнѧ́земъ, и҆ не премо-
же є҆гѡ никтоже. всѧко сло́во не превзы́иде є҆гѡ,
и҆ въ ꙋ҆спе́нїи прⷪ҇рчествова тѣ́ло є҆гѡ. *(и҆) в жи- д҃ цр҃ г҃і
вотѣ̀ свое́мъ сътворѝ чюдеса, и҆ на ꙋ҆мр҃твїи
ди́вна дѣ́ла є҆гѡ· ѻ҆ всемъ се҃ не раска́ѧшасѧ
лю́дїе, и҆ не ѿстꙋпи́ш ѿ грѣ́хъ своихъ. дон-
деже плене́ни бы́ша ѿ землѧ̀ своеѧ, и҆ растo-
че́ни бы́ша (ѿ земли свое́и) по всей землѝ. и҆
ѻ҆ста̀ лю́дїи ма́лѡ, и҆ кн҃зь в домꙋ дв҃двѣ. нѣ-
цїи бо ѿ ни́хъ сътвори́ш ꙋ҆го́дное, и҆ є҆тери
ꙋ҆мно́жиша грѣ́хи. є҆зекї́ѧ ꙋ҆твердѝ гра҃ свои, и
въведе посреди є҆гѡ во́дꙋ. и҆скопа̀ желѣ́зомъ (ѻ҆с- д҃ цр҃ и҃і
тромъ)[11], и҆ създа̀ сꙋсѣки вода́мъ. *въ дн҃и в҃ пара҃ л҃в
є҆гѡ взы́иде [сенахиримъ][12], и҆ пꙋстѝ раѱака і҆саї́а л҃ѕ
(-)[13]. и҆ въздвиже рꙋкꙋ свою на сїона. и҆ възве-
личисѧ гордынею свое́ю. тогда̀ подвиза́шасѧ
ср҃ца и҆ рꙋки и҆́хъ, и҆ поболѣ́ша ꙗ҆́кѡ ражда́ю-
щаѧ· и҆ помоли́шасѧ гв҃ млⷭ҇тивомꙋ, въздѣв-
ше рꙋки своѧ к немꙋ, и҆ ст҃ыи съ нб҃се скоро д҃ цр҃ д҃і
ꙋ҆слы́ша ѧ҆̀. і҆ и҆збави ѧ҆̀ рꙋкою и҆саї́ною· *Поразѝ і҆саї́а л҃з
полки асирїискїѧ, и҆ съкрꙋши ѧ҆̀ а҆́гг҃лъ є҆гѡ съ- а҃ ма҃ з҃
твори́ бо і҆езекї́ѧ ꙋ҆го́дное (бв҃и)[14], и҆ ꙋ҆крѣписѧ в҃ ма҃ є҃і
на пꙋтехъ дв҃да ѿца є҆гѡ. ꙗ҆́же заповѣда і҆са-

д҃ цр҃ к҃ ісаїа̀ л҃и ї҆а҆ прⷪ҇ркъ, ве́лїй и҆ вѣ́рень (въ прⷪ҇рцѣ́хъ)[15]. *и҆ въ
дн҃и е҆го̀ вспѧ́тисѧ сл҃нце, и҆ приложѝ живота̀
цр҃еви. дх҃омъ ве́лїемъ ви́дѣ послѣ́днѧѧ, и҆
оу҆тѣ́ши сѣ́тꙋющыѧ въ сїѡ́нѣ до вѣ́ка.
показа̀ бꙋ́дꙋщаѧ и҆ сокрове́наѧ, пре́жде да́же не
бꙋ́детъ сїѧ̀.

великий пророк і вірний в пророках црс4. 20
Ісая. **23** *І в його днях сонце повер- іс. 38
нулося назад, і Він додав життя
цареві. **24** Великим духом той
побачив останнє і потішив тих, що
сумували в Сіоні, **25** довіку.
Показав будуче і сховане раніше
ніж це сталося.

Глаⷡ҇, м҃д.

П҃а́мѧть ї҆ѡсі́ева въ сложе́нїе дымїа́ма,
сострое́ное дѣ́ло мѵрова́рника. во всѧ́-
цѣ́хъ оу҆стѣ́хъ ꙗ҆́кѡ ме́дъ оу҆сладитсѧ,
и҆ ꙗ҆́кѡ мꙋсіческа пѣ́нїѧ в пи́рѣ вина̀.
д҃ цр҃ кв҃ в҃ пара҃ мд *то́й оу҆пра́ви (всѧ̀) въ ѡ҆браще́нїе люді́й, и҆ ѿ-
ѧ́тъ ме́рзость беззако́нїѧ. [и҆][1] оу҆пра́ви пре҆д гмъ
срⷣце е҆го̀. въ дн҃и беззако́нникъ оу҆крѣпѝ правовѣ́-
рїе, развѣ̀ дв҃да (-)[2] и҆езекі́а (-)[3] ї҆ѡсі́а, вси̑ пре-
грѣши́ша прегрѣше́нїемъ. ѡ҆ста́виша бо зако́нъ
вы́шнѧго (е҆го́же и҆) цр҃и ї҆ꙋ́довы оу҆клони́шасѧ, да́-
ша бо ро́гъ свой и҆нѣ́мъ, и҆ сла́вꙋ свою̀ ꙗ҆зы́кꙋ
д҃ цр҃ ке тꙋ́ждемꙋ. *Пожго́ша и҆збра́нъ гра́дъ ст҃ыни, и
ї҆ерем а҃ ѡ҆пꙋсти́ша пꙋти̑ е҆го̀, рꙋко́ю ї҆еремі́иною. *ѡ҆зло-
би́ша бо е҆го̀, и҆ то́й въ чре́вѣ свѧще́нъ бы́сть
прⷪ҇ркъ, и҆скорени́ти и҆ ѡ҆злоби́ти и҆ погꙋби́ти,
і҆ез а҃ та́кожде созда́ти и҆ насади́ти. *І҆езекі́иль и҆́же
ви́дѣ видѣ́нїе сла́вы, ю҆́же показа̀ е҆мꙋ̀ въ ѡ҆рꙋ-
жі́и херꙋви́мстѣ. (-)[4] Помѧнꙋ́ бо враги̑ въ
бꙋ́рѣ, и҆ оу҆блажи́ти направлѧ́ющїи пꙋ́ть. І҆ ѡ҆бою-
на́десѧте прⷪ҇ркꙋ (да процвѣтꙋ́тъ ко́сти)[5] ѿ
мѣ́стъ свои́хъ, оу҆тѣ́ши бо ї҆а́кѡва, (-)[6] [и҆зба-
софо в҃ ви́лъ][7] ѧ҆̀ мно́жествомъ крѣ́пости. *Ка́кѡ возве-
ли́чи зоровавє́лѧ, и҆ се́й ꙗ҆́кѡ печа́ть на десні́й
заха г҃ г҃ ездра ѕ҃ рꙋцѣ̀. *Та́кожде ї҆исꙋ́съ сн҃ъ (ѡ҆седе́ковъ)[8], и҆̀же въ
дн҃и и҆́хъ созда́ста до́мъ, и҆ воздвиго́ста цр҃ковь
ст҃ꙋ гв҃и, (и҆) оу҆гото́ванꙋ въ сла́вꙋ вѣ́ка. Не-
е҆мі́и на мно́зѣ (бꙋ́ди) па́мѧть, (и҆) воздви́гшемꙋ
на́мъ стѣ́ны па́дшаѧ и҆ поста́вльша двє́ри и҆ за-
а҃ мо е҃ во́ры, и҆ воздви́гшаго до́мꙋ распа́лины (-)[9]. *Ни-
ктоже созда́нъ бы́сть (та́ко ꙗ҆́кѡ е҆но́хъ на зем-
а҃ мо мд ли̑)[10], то́й бо вознесе́нъ бы́сть ѿ земли̑. *[І҆ѡ-
си́фъ же][11] бы́сть мꙋ́жъ во́ждь бра́тїи, (и҆) оу҆-
а҃ мо н҃ твержде́нїе люде́й. *И҆ ко́сти е҆го̀ посѣще́ны бы́ша.
(си́дъ и҆ си́мъ)[12] (прослабле́на бы́ста въ чл҃цѣ́хъ)[13].
и҆ па́че всѧ́кого живо́тнаго въ тва́ри а҆да́мъ.

Глава 49

1 Пам’ять Йосії на складання ла-
дану, приготованого ділом миро-
варника, в усіх устах насолодиться,
наче медом, і як музичні співи, на црс4. 22
бенкеті вина. **2** *Він випрямив усе в пар2. 44
повороті народу і забрав мерзоту
беззаконня. **3** І він випрямив перед
Господом його серце, в днях безза-
конників скріпив побожність. **4** За
винятком Давида, Езекії, Йосії, всі
згрішили гріхом, бо вони покинули
закон Всевишнього, від якого від-
хилилися і юдині царі, **5** бо дали
свій ріг іншим і свою славу чужому
народові. **6** *Вибране місто святині црс4. 25
спалили, і спустошили його дороги
7 рукою Єреміїною. *Бо йому вчи- єре. 1
нили зло, і він в лоні освятився на
пророка, щоб викорінити, і зло вчи-
нити, і знищити, так само будувати
і насадити. **8** *Єзекиїл, він побачив єз. 1
видіння слави, яке йому Він пока-
зав на херувимській колісниці, **9** бо
згадав ворогів в бурі, і блаженними
назвати тих, що випрямлювали до-
рогу. **10** І хай зі своїх місць зацві-
туть кості дванадцятьох пророків,
бо Він потішив Якова, спас їх мно-
жеством сили. **11** *Як Він звеличив соф. 2
Зоровавеля, і той як печать на пра-
вій руці, **12** *також Ісус, Оседеків зах. 3
син. Які в їхніх днях збудували дім єз2. 6
і підняли вгору Господеві святу
церкву і приготовану на вічну сла-
ву. **13** І хай надовго буде пам’ять
Неемії, що підняв нам стіни, які
впали, і поставив брами і засуви, і
підняв розвалини дому. **14** *Ніхто мой1. 5
же не був створений таким, як Енох
на землі, бо він був піднятий з зем-
лі. **15** *Йосиф же був чоловік-вождь мой1. 44
братів і скріплення народу. *І його мой1. 50
кості були відвідані. **16** Сит і Сим
прославилися між людьми, і Адам
– понад всякого живого в творінні.

Глаⷡ҇, н҃.

в҃ ма г҃ С҃и́монъ* (сн҃ъ) [и҆ѡ҆ни́инъ][1] , ї҆ере́й вели́кїй,
и҆́же в живо́тѣ свое́мъ состро́и до́мъ, и҆
въ дн҃и своѧ̀ оу҆тверди цр҃ковь, и҆ тѣ́мъ
оу҆тверже́на бы́сть высота̀ [сꙋгꙋ́ба][2],
возвыже́нїе высо́ко, на ѡ҆гражде́нїи цр҃кве́нѣ. въ
дн҃и е҆го̀ оу҆ма́лишасѧ сосꙋ́ди во́дїй, (ꙗ҆́кѡ ро́въ
смире́нїе мо́рско)[3]. пекі́исѧ ѡ҆ лю́дехъ свои́хъ ѿ

Глава 50

1 *Симон, Йоніїн син, – великий мак2. 3
священик, який у своєму житті збу-
дував дім і в своїх днях скріпив
церкву. **2** І ним була закріплена по-
двійна висота, висока висота на
церковній огорожі. **3** В його днях
зменшилися посуди вод, наче рів
морське зменшення. **4** Він дбав за
свій народ від упадку і скріпив міс-

то в облозі. **5** Він прославлений був в заколоті народу, при виході з дому занавіси. **6** Як рання звізда посеред хмар, як повний місяць в дні, **7** і як сонце, що сяє на церкву Всевишнього, і як дуга, що світить в хмарах слави, **8** як цвіт рож в днях колосків, і як лелія при виході води, і як ливанове стебло в днях жнив, **9** і як вогонь і ливан в кадильниці, і як кований золотий посуд, прикрашений всяким дорогоцінним каменем, **10** і як оливкове дерево, що видає плід, і як кипарис, що росте до хмар. **11** Коли він прийняв одяг слави і коли зодягнувся на виконаня хвали, на підйомі святого жертовника прославив оболочку святилища. **12** Коли приймав частки зі священичих рук і сам стояв при вогнищі жертовника, довкруги нього *був* вінець братів, як кедрові рослини в Ливані. І оточили його, як стебла пальм. **13** І всі сини Аарона в їхній славі, і господній принос в їхніх руках перед всім ізраїльським збором. **14** І завершення слуг – на жертовниках. І щоб прикрасити принос Всевишнього Вседержителя, **15** він простягнув свою руку до чаші і взяв з крові винограду, виливаючи на основи жертовника на запах запашності. Всевишньому – Цареві всіх. **16** Тоді закричали Ааронові сини, видали звук кованими трубами, чутним зробили великий голос на пам'ять перед Всевишнім. **17** Тоді ввесь народ разом поспішив, і вони впали ниць на землю, щоб поклонитися їхньому Господеві Вседержителеві – Всевишньому Богові. **18** І співаки заспівали своїми голосами, в множестві дім осолодили співом. **19** І народ молився до Всевишнього Господа, молитвою до премилосердного, аж доки не закінчено господню прикрасу. І він не закінчив свою службу. **20** Тоді, зійшовши, він підняв свою руку до всього збору ізраїльських синів, щоб дати господнє благословення зі своїх губ і похвалитися його іменем. **21** І він повторив поклін, щоб одержати благословення від Всевишнього. **22** І тепер поблагословіть Бога за все велике, що робить, що підносить всі наші дні від лона, і що робить з нами за своїм милосердям. **23** І хай дасть їм веселість серця. І хай буде мир у наших днях в Ізраїлі, за днями віку. **24** Хай вчинить вірним з нами своє милосердя. І у своїх днях хай нас спасе. **25** Два народи є огидні моїй душі, а третій не є народом. **26** Ті, що сидять на самарійських і филистимських горах, і безумний народ, що живе в Сикимах. **27** Напоумлення розуму і вміння в цій книзі написав я, Ісус, син Сирахів, Алеазарові, єруса-

паде́нїа. і̑ оу̑крѣпи градъ въ ѡ̑бсѣда́нїи. и̑же просла́вленъ є̑сть в̑ мѧтежи [людїи][4], въ и̑схо́дѣ до́му катапета́змы. ꙗ̑́ко ѕвѣзда оу̑тренѧ посреди ѡ̑́блакъ, а̑ки лꙋна̀ по́лна въ дн҃и (-)[5], (и̑) ꙗ̑́ко с҃лнце сїѧ́а на ц҃рковь вы́шнѧго. [и̑][6] а̑ки дꙋга свѣтѧ́щисѧ на ѡ̑́блацѣхъ сла́вы, ꙗ̑́ко цвѣтъ ши́пки въ дни (кла́са)[7], (и̑) ꙗ̑́ко кри́нъ прї и̑схожє́нїи воды, (и̑) ꙗ̑́ко стебло лива́ново въ дн҃и жа́твы. (и̑) ꙗ̑́ко ѻ̑́гнь и̑ лива́нъ въ кади́лницы. (и̑) ꙗ̑́коже съсꙋ́дъ зла́тъ че́ретвъ, оу̑краше́нъ всѧ́цѣмъ ка́менемъ многоцѣ́ннымъ, (и̑) ꙗ̑́ко ма́слина и̑зносѧ́щи пло́дъ, и̑ ꙗ̑́ко кѷпарисъ възрастаѧ́и до ѡ̑́блакъ, є̑гда̀ прїѧ́ти є̑мꙋ ѻ̑де́ждꙋ сла́вы, и̑ є̑гда̀ ѡ̑блачи́тсѧ въ соверше́нїє хвале́нїѧ, на въсхоже́нїє ѻ̑лтарѧ̀ ст҃го, просла́ви ѡ̑бложе́нїѧ ст҃илища. внегд҃ принѧ́ти оу̑́ды ѿ (і̑ере́искъ рꙋ́къ)[8], и̑ самъ стоѧ̀ при оу̑́глѣ ѻ̑лтарѧ̀, ѡ̑́кр҃тъ є̑го вѣне́цъ бра́тїи. ꙗ̑́ко прозѧбе́нїє ке́дръско в лива́нѣ, и̑ ѡ̑бынідо́ша є̑го ꙗ̑́ко стеблї́є фини́ково, и̑ в҃си с҃нове а̑а́рони въ сла́вѣ и̑хъ. и̑ приноше́нїє г҃нє въ рꙋка́хъ и̑хъ пре҃ всѣмъ съборомъ і̑и҃левомъ, и̑ съверше́нїє слꙋжи́тель на ѻ̑лтари́хъ, (и̑) оу̑краси́ти приноше́нїє вы́шнѧго вседержи́телѧ. простре на ча́шꙋ рꙋ́кꙋ свою, и̑ взѧ̀ ѿ кро́ве гре҃зныѧ, възлїѧ́ на ѡ̑снова́нїє ѻ̑лтарѧ̀ въ во́ню бл҃гооу̑ха́нїѧ вы́шнемꙋ всѣхъ ц҃рви· Тогда̀ възопи́ша с҃нове а̑а́рони трꙋбами кова́ными въстрꙋби́ша, оу̑слы́шанъ сътвори́ша гла҃ вели́къ, на па́мѧть пре҃ вы́шнимъ· тогда̀ в҃си лю́дїє ѡ̑́бще приспѣ́ша, и̑ падо́ша ни́цы на землѝ, поклони́тисѧ г҃ви и̑хъ в҃седръжи́телю б҃ꙋ вы́шнемꙋ· И̑ въспѣ́ша пѣвцы гла́сы свои́ми, въ мнѡ́зѣ [до́мꙋ][9] оу̑слади́ша пѣ́нїє, и̑ моли́шасѧ лю́дїє г҃ꙋ вы́шнемꙋ, м҃лтвою премл҃тивомꙋ. до́ндеже скончаѐсѧ красота г҃нѧ, и̑ слꙋ́жбꙋ свою сконча· Тогда̀ сшє́дъ въздви́же [рꙋко́ю][10] свою на ве́сь събо́ръ с҃новъ і̑и҃левъ, вда́ти (г҃ви бл҃венїє)[11] ѿ оу̑́стенъ свои҃, і̑ и̑мене́мъ є̑го похвали́тисѧ· и̑ повтори поклони́тисѧ. прїѧ́ти бл҃ве́нїє ѿ вы́шнѧго. и̑ н҃нѣ бл҃вите б҃а (ѻ̑ всемъ)[12]. творѧ́щемꙋ ве́лїѧ всѣхъ возвиза́ющемꙋ дн҃и на́ши и̑з ложе́снъ и̑ творѧ́щемꙋ съ на́ми по ми́лости є̑го· (И̑) даждь [и̑҃][13] весе́лїє ср҃ца, и̑ да бꙋ́детъ ми́ръ въ дн҃и на́ша въ і̑и҃ли ꙗ̑́ко҃ дн҃и вѣ́ка. да оу̑вѣри́тъ с на́ми м҃лть свою, и̑ въ дн҃и [своѧ][14] и̑зба́витъ н҃ы· два ꙗ̑зы́ки мерзѧ́ста д҃ши моеи, а̑ тре́тїи нѣ́сть ꙗ̑зы́къ· Сѣдѧ́щїи на гора́хъ сама́рьскихъ и̑ филисти́мы, и̑ лю́дїє бꙋ́и живꙋщїи в сики́мѣхъ· Наказа́нїє ра́зꙋма и̑ хꙋдо́жества начерта́хъ въ кни́зѣ се́и, і̑ꙋсъ с҃нъ сира́ховъ,

Ѡлеазарꙋ ієрⷭ҇лимлѧнинꙋ, иже ѡдожди премꙋд-
рость срⷣца своєго· Блаженъ иже в сиⷯ поживеть,
і иже а҆ положить вь срⷣцы своємь оупремꙋд-
рится· Аще бо а҆ сътворить ѡ всемь оукрѣ-
пится, ꙗко [свѣть][15] гнⷭ҇ь слѣдь єго· (-)[16]

Млтва Ісꙋса, сна сираховa·

Глⷡ҇а, на·

Исповѣмⷨ ти сѧ гⷭ҇и црю, и въсхвалю тебѣ ба
спⷭ҇а моєго, (і) исповѣдаюсѧ имени тво-
ємꙋ, ꙗко покровитель и помощникь бы
ми. і искꙋпи тлⷪ҇ мою ѿ пагꙋбы и ѿ
сѣти клеветы ꙗзычныꙗ, (и) ѿ оустъ дѣлаю-
щиа лжꙋ, и (-)[1] предстоѧщиⷯ бысть помощ-
никь. (-)[2] избави мѧ по мнозеи млⷭ҇ти [-][3]
имени твоєго ѿ рыканїа готовыⷯ на ловъ, [і][4] из
рꙋки ищꙋщиⷯ дшⷭ҇а моєѧ, (и) ѿ многиⷯ скорбїи
ꙗже имѣⷯ ѿ (многиⷯ) стꙋжанїи ѡгненыⷯ ѡк-
рть, и средѣ ѡгнѧ не съжегосѧ, из глꙋбины
чрѣва адова, и ѿ ꙗзыка нечиста, и словеⷭ
ложень, (кь црю ѡблъганїѧ)[5] ꙗзыка неправед-
на. приближисѧ (и) до смрти дшⷭ҇а моѧ, и
животь мои бѣ близꙋ ада [-][6]. [и][7] ѡбдержа-
ша мѧ всюдꙋ, и не бѣ спⷭ҇аюшаго, възрѣхь
на помощь члчю и не бѣ. и помѧнꙋхь млⷭ҇ть
твою гⷭ҇и, и дѣлнїє твое єже ѿ вѣка. ꙗко
изимаєши терпѧщихь тѧ [гⷭ҇и][8], и спⷭ҇аєши
ихь ѿ рꙋкь [врагь][9]. и възнесохь ѿ землѧ
моленїє мое, (-)[10] (избавленїѧ ради смртнаго)[11]
помолихсѧ. [и][12] призваⷯ (ба)[13], ѿца гⷭ҇а моєго, не
ѡстави ти мене вь дни скорби, вь времѧ
гръдыⷯ безъ помощи. (и) въспою имѧ твое
непрестанно и въспою (тѧ) исповѣданїємь. и
(оуслышаль єси млтвꙋ мою)[14], спⷭ҇ль бо мѧ єси
ѿ пагꙋбы, [-][15] изѧть мѧ ѿ времене лꙋ-
кавна. сего ради исповѣмⷨ ти сѧ и въсхвалю
тѧ, и блвлю имѧ [твое гⷭ҇и][16]· Єще юнь сыи
прьвѣє даже не заблꙋжꙋсѧ, искаⷯ премꙋдрос-
ти ꙗвѣ вь млтвѣ моєи, пре црковїю мо-
лиⷯсѧ ѡ неи. и до послѣдѣ поищꙋ єѧ, ѿ
цвѣть ꙗко съзрѣюща грозда. възвеселисѧ срⷣце
мое ѡ неи, наиде нога моѧ вь правости, ѿ ю-
ности моєѧ иследиⷯ єѧ. приклониⷯ мало оу-
хо мое и пріаⷯ, и много ѡбрѣтоⷯ себѣ нака-
занїє, прѣтикновенїє бысть ми єѧ ради. даю-
щемꙋ ми премꙋдрость въздаⷨ славꙋ, размыс-
лиⷯ бо творити ю, и позавидѣⷯ блгомꙋ и не
постыжꙋсѧ. сварисѧ дшⷭ҇а моѧ ѡ ню, и вь сь-
творенїи [моємь][17] испытаⷯ. рꙋцѣ мои въз-
дѣⷯ на высотꙋ. и невѣдѣнїѧ єѧ сразꙋ-
мѣⷯ. дшꙋ мою исправиⷯ на ню. [срⷣце стѧ-
жаⷯ с нею исперва. и ѡчищенїємь ѡбрѣтоⷯ

лимлянові, який видав мудрість зі
свого серця. **28** Блаженний той, хто в
цих житиме, і мудрим стане той, хто
це покладе у своєму серці. **29** Бо як-
що зробить це, в усьому скріпиться.
Адже господнє світло – його слід.

Молитва Ісуса, Сирахового сина.

Глава 51

1 Визнаватимуся тобі, Господи,
царю. І похвалю тебе, Бога – Спаси-
теля мого. І визнаюся твоєму імені. **2**
Бо Ти мені став покровителем і по-
мічником і викупив моє тіло від зни-
щення, і від пастки обмови язика, і
від уст тих, що роблять брехню. І Ти
став помічником тим, що стояли. Ти
мене визволив **3** за великим милосер-
дям твого імені від ричання того, хто
готовий на лов, і з руки тих, що шу-
кають мою душу, і від численних
скорбот, які я мав, **4** від численних
вогнених клопотів, що довкруги, і з-
посеред огню – *і* я не згорів, **5** з гли-
бини лона аду, і від нечистого язика і
обманливого слова, **6** від неправедно-
го язика, що обмовляв перед царем. І
до смерті наблизилася моя душа, і
моє життя було близько аду. **7** І мене
звідусіль охопили, і не було спаси-
теля. Я поглянув на людську поміч –
і *її* не було. **8** І я згадав твоє мило-
сердя, Господи, і твої діла, які від-
віку. Бо Ти вибираєш тих, що тер-
плять тебе, Господи, і спасаєш їх з
рук ворогів. **9** І я з землі підняв моє
благання, помолився за спасіння від
смерті. **10** І я прикликав Бога, Батька,
мого Господа: Не покинь Ти мене в
днях скорботи, без помочі в часі гор-
дих. І оспівуватиму твоє ім’я безпе-
рервно, і оспівуватиму Тебе визна-
ванням. **11** І Ти вислухав мою молит-
ву, бо Ти мене спас з погибелі, визво-
лив мене від лукавого часу. **12** Через
це визнаватимуся Тобі і хвалитиму
Тебе, і поблагословлю твоє ім’я, Гос-
поди. **13** Ще будучи молодим, раніше
ніж я заблукав, я явно шукав муд-
рість у моїй молитві. **14** Я за неї мо-
лився перед храмом, і до кінця шука-
тиму за нею, **15** від цвіту, як дозріва-
ючий виноград. Нею розвеселилося
моє серце, моя нога пішла в правді. Я
її досліджував від моєї молодості. **16**
Я трохи прихилив моє вухо – і прий-
няв, і знайшов собі велике напоум-
лення. **17** Задля неї мені сталося спо-
тикання. Тому, що дає мені мудрість,
віддам я славу. **18** Адже я задумав її
чинити і позаздрив добру. І не зав-
стидаюся. **19** Із-за неї боролася моя
душа. І в моїм виконанні я дослідив.
Підняв я мої руки до висоти і зрозу-
мів її незнання. **20** Випрямив я до неї
мою душу, з нею придбав я серце від

початку. Я її і знайшов через очищення, через це не буду покинутим. **21** І моє лоно заворушилося, шукаючи її, тому я придбав добре придбання. **22** Господь дав мій язик як винагороду мені. І ним Його похвалю. **23** Наблизьтеся до мене, ненапоумлені, і поселіться в домі напоумлення. **24** Бо говорите про це, що вам бракує, і ваші душі є дуже спрагнені. **25** Я відкрив мої уста і сказав: Придбайте собі мудрість без срібла **26** і підкладіть вашу шию під її ярмо. І хай прийме ваша душа напоумлення. Вона є близько, щоб її знайти. **27** Гляньте вашими очима, бо я трохи потрудився і я собі знайшов великий спочинок. **28** Візьміть участь в напоумленні, придбайте її великою кількістю срібла і численним золотом. **29** Хай зрадіє ваша душа в його милосерді і хай не завстидаєтеся в його похвалі. **30** Чиніть ваше діло перед часом, і Він дасть вашу винагороду у своєму часі.

Кінець книг Ісуса, Сирахового сина.
Має в собі 51 главу.

ю][18]. сего ради не оставленъ буду. и утроба
моѧ смѧтесѧ ищущи еѧ, тѣмже стѧжахъ
благостѧжанїе. дасть гь ѧзыкъ мои мзду
ми, и тѣмъ въсхвалю его. приближитесѧ къ
мнѣ ненаказанїи, и въдворитесѧ в дому
наказанїѧ, ѧко лишатисѧ (глете) въ сихъ.
и дша ваша жажду ѕѣло, ѿверзо уста моѧ
и гла. стѧжите себѣ бе сребра (мудрость), (и)
выю вашу положите по иго [еѧ][19]. и да
прїиметъ дша ваша наказанїе, близъ есть
обрѣсти ю. видите очима вашима ѧко мало
трудихсѧ, и обрѣтох себѣ многъ покои. при-
частитесѧ наказанїѧ многомъ числомъ сребра, и
многомъ златомъ стѧжите ю. да възвеселитсѧ
дша ваша въ млти его и да не по-
стыдитесѧ въ хваленїи его, съдѣлаите дѣло
ваше преже времене, и дасть мзду вашу въ
времѧ свое·

Конецъ книгъ Ісуса сна сирахова.
имать в себѣ гла, на·

ПРОРОК ІСАЯ
ГЛАВА 1

Ісаіа пророкъ глава а

1 Видіння, яке побачив Ісая, Амосів син, яке побачив проти Юдеї і проти Єрусалиму, в царстві Озієвому, Йоатамовому, і Ахазовому, і Езекііному, які царювали в Юдеї. **2** Послухай небо і сприйми, земле! Бо Господь заговорив. Я породив синів і я підняв, вони ж мене відреклися. **3** Віл пізнав того, хто його придбав, і осел – ясла пана свого. Ізраїль же Мене не пізнав, і мій народ Мене не

Видѣнїе еже видѣ ісаїа снъ амосовъ. еже
видѣ на іудею, и на ієрлмъ. въ
[дни][2] озїевы, (-)[3] іоадамовы, и ахазовы
і езекїины, иже црьствоваша въ іудеи·
Слыши нбо, и внуши земле, ѧко гь гла· Сны
родихъ, и възнесохъ. сїи же (ѿвръгошасѧ ме-
нѐ)[4]· Позна волъ стѧжавшаго (и), і оселъ ѧсли
господина своего, ійль же мене не позна, и лю-
дїе мои (не разумѣша менѐ)[5]· ѡ люте, (страно

грѣшна)[6]. людїе полни грѣховъ. племѧ ѕлое,
сн͠ове безаконнїи. остависте г͠а, и разгнѣвасте
ст͠го ї͠илева. (ѿвратистесѧ воспѧть). что (и)
еще уязвлѧетесѧ, прилагающе безаконїѧ. всѧ-
ка глава въ болѣзнь, и всѧко ср͠це в печаль. ѿ
ногу (и) до главы, [нѣсть в немъ цѣлости][7].
ни струпу, ни язвѣ, ниже ранѣ гниющи,
нѣсть пластыра приложити, ни масла ни о-
бѧзанїа. Землѧ ваша пуста, гради ваши ог-
нем пожжени, страну вашу пред вами чюждїи
пояданют (-)[8]. и опустѣетъ расыпана (яко в
расыпанїи врагъ)[9]. остависѧ дщи сїонѧ яко
кущиа въ виноградѣ, и яко страж во овощи,
кри д яко град воюемъ. *І аще не бы г͠ь саваод ос-
а мо ді тавилъ нам сѣмене. *яко содома были бы-
хомъ. и гоморѣ уподобилисѧ быхомъ. Слы-
шите слово г͠не кнѧѕи содомъстїи. внемлите
ієре ѕ гл͠ъ б͠жїи людїе гоморстїи. *Что ми множес-
амо є тво жрътвъ вашихъ г͠летъ г͠ь. полнъ есмь
всесожженїѧ овна, и лоѧ агньча, и крове юнь-
ча и козлїѧ не хощу. ідѣже аще приходите
явити ми сѧ. Кто бо взыска сих ѿ рукъ
ваших. ходити по двору моему не приложите.
при кѕ *(І) аще принесете [ми][10] муку пшеничну всуе.
кадило мерьзость ми е. Новомѣсѧчїѧ ваша, и
суботы, и велика д͠не не прїемлю. постъ и
празнованїѧ [-][11] и празники ваша возненавидѣ
д͠ша моа. Быстe ми до сытости. ксему не
д езра а оуйму грѣх ваших. *Егда [воздвигнете руцѣ][12]
[ваши][13] къ мнѣ, ѿвращу очи свои ѿ васъ.
а пет г и аще умножите мольбу, не послушаю васъ.
*руки бо ваша (полны крове)[14]. *Измыйтесѧ
ниж нд [и][15] чисти будете, ѿимѣте лукавъство ѿ
д͠шъ ваших пред очима моима. престанѣте ѿ
злоб ваших. Наоучитесѧ добро творити. възыщи-
те суда. избавите обидимаго, судите сиру и
оправдите вдовицу. И прїидѣте да сѧ съво-
прашаем г͠летъ г͠ь. и аще будут грѣси ваши
яко чрьвлени, (то) яко снѣгъ убѣлю (ѧ). [и
аще][16] ли будутъ яко багоръ, (то) яко волну
убѣлю. И аще хощете и послушаете мене,
бл͠гаѧ земли снѣсте. аще ли же не хощете ни
послушаете мене, мечь вы поясть. уста бо
г͠нѧ гл͠аша си. Како бысть блудница град вѣр-
ныи сїонъ полнъ суда, в немже правда успе. в
нем же нн͠ѣ убїицы. Сребро ваше не потребно,
корчемници твои мешают вино с водою. Кнѧѕи
твои не покарающесѧ обещницы татем, любѧ-
мо кг ще мзду погонѧще ѿдаанїе. *сиротамъ не су-
ієре є дѧще, и (суду) вдовицъ не внемлюще. Сего
заха д ради се г͠летъ вл͠ка г͠ь саваодъ. ѡ горе крѣп-
ким въ ї͠или. не престаетъ бо (ярость моѧ)[17]

зрозумів. **4** Горе, грішна країно, наро-
де, повний гріхів, погане плем'я, без-
законні сини. Ви покинули Господа і
розгнівили Святого ізраїлевого, ви
відступили назад. **5** І чому ще рани-
теся, додаючи беззаконня? Всяка го-
лова на біль, і всяке серце на смуток.
6 Від ніг і до голови немає в ньому
цілісності, без струпа, без рани, без
гниючого струпа. Немає *кому* прик-
ласти обвиття, ні олії, ні обв'язки. **7**
Ваша земля пуста, ваші міста спалені
вогнем, вашу країну перед вами чужі
пожирають; і вона опустіє знищеною,
як в розсипанні ворогів. **8** Дочка Сіон
буде покинута, як шатро в виноград-
нику і як будиночок сторожі в городі,
як місто в облозі. **9** *І якщо б Гос- рим. 9
подь Саваот не залишив нам насіння,
*ми стали б як Содома, і ми уподіб- мой1. 19
нилися б до Ґоморри. **10** Послухайте,
содомські володарі, господнє слово!
Сприйміть боже слово, гоморський
народе! **11** *Навіщо мені множество єре. 6
ваших жертов? Говорить Господь: Я ам. 5
є повний овечого цілопалення, і не
бажаю жиру ягнят і крові биків і коз-
лів. **12** Куди тільки ви приходите,
Мені з'явитися. Хто за цим шукав з
ваших рук? Ходити в моєму дворі **13**
не додастьте. *І якщо Мені принесете при. 21
пшеничну муку – надаремно. Ладан –
Мені гидота. Не сприймаю ваші но-
вомісяці, і суботи, і великий день,
піст, і святкування. **14** І ваші свята
зненавиділа моя душа. Ви мені стали
досита, більше не відпущу ваші грі-
хи. **15** *Коли піднімете до Мене ваші єз3. 1
руки, відверну від вас свої очі, і коли
помножите молитву, не вислухаю пет1. 3
вас, *бо ваші руки повні крові. ***16** ниж. 59
Помийтеся, і станьте чистими, від-
ставте лукавство від ваших душ пе-
ред моїми очима, спиніться від ва-
ших злоб, **17** навчіться творити доб-
ро, пошукайте за судом, визволіть
ображеного, судіть сироті, і вчиніть
справедливе вдові. **18** І ходіть, щоб
ми порозмовляли, – говорить Гос-
подь. І якщо ваші гріхи будуть як
кармазин, то вибілю їх як сніг. І якщо
будуть як багряниця, то вибілю як
вовну. **19** І якщо бажаєте і мене пос-
лухаєте, з'їсте добра землі. **20** Якщо
ж не хочете і не вислухаєте мене, меч
вас поїсть, бо господні уста це сказа-
ли. **21** Як стало блудницею вірне міс-
то Сіон повне суду, в якому заснула
справедливість, в ньому ж тепер вби-
вці. **22** Ваше срібло без вартості, твої
корчмарі мішають вино з водою. **23**
Твої князі не підчиняються, вони
спільники злодіїв, що люблять хаба- мой2. 23
рі, що женуться за віддачею, *не су- єре. 5
дять сиротам і не дбають *за* суд вдо- зах. 9
виць. **24** Через це так говорить воло-
дар, Господь Саваот: Горе сильним в

Ізраїлі. Бо не спиниться моя лють на противників. І зроблю суд від моїх ворогів. **25** І на тебе наведу мою руку і розжарю до чистоти, вигублю непослушних, і відніму від тебе всіх беззаконних, і впокорю всіх гордих. **26** І поставлю твоїх суддів, як і раніше, і твоїх радників, як від початку. І після цього назвешся: Місто справедливості. Мати міст. Вірний Сіон. **27** Адже з судом спасуться його полонені, **28** і беззаконні, і грішники будуть разом знищені, і згинуть ті, що покинули Господа. **29** Тому ж будуть засоромлені своїми ідолами, яких самі вигадували. І будуть засоромлені в їхніх гаях, які полюбили. **30** Бо будуть як дуб, що скинув своє листя, і як сад, що немає води. **31** І їхня буде сила як стебло коноплі, і їхні діла як вогняні іскри. І беззаконні і грішники будуть разом спалені, і не буде того, хто згасив би.

на противныѧ, и судъ ѿ врагъ моихъ сотворю. И наведу руку мою на тѧ и разжегу [-][18] въ чистоту. не покарающаѧсѧ (-)[19] погублю. и ѿиму всѣхъ беззаконныхъ ѿ тебе, и всѣхъ гордыхъ смирю. и приставлю судїѧ твоѧ ꙗко и прежде, и совѣтники твоѧ ꙗко исперва. И по сихъ прозовешисѧ градъ правеныи, мати градовомъ вѣрныи сїонъ. Съ судомъ бо спсутсѧ плѣнницы его (-)[20], и съкрушасѧ беззаконнїи и грѣшницы вкупѣ. и оставившеи га сконъчаютсѧ. Зане же постыдатсѧ о идолѣхъ своихъ, ꙗже сами смышлѧху. И посрамѧсѧ о садѣ ихъ ꙗже възлюбиша. буду бо ꙗко дубъ ѿметнувъ [своѧ][21] листвїѧ, и ꙗко вртогра воды не имыи. И буде крѣпость их, ꙗко паздерїе изгребное, и дѣла ихъ ꙗко искры огнены. и съжгутсѧ беззаконницы и грѣшницы вкупѣ, и не будетъ угашаѧи.

Глава 2

1 Слово, що було до Ісаї, Амосового сина, про Юдею і про Єрусалим. **2** *Бо в останніх днях явною буде господня гора і божий дім на гірських вершках, і підніметься понад горби. І прийдуть до нього всі народи, **3** і численні народи підуть і скажуть: Ходіть, підемо до господньої гори і до дому Бога Якова. І Він сповістить нам свою дорогу, і підемо по ній. Бо з Сіону вийде закон і господнє слово з Єрусалиму. **4** І Він судитиме між народами і оскаржить численний народ. І розкують свої мечі на плуги і свої списи на серпи, і не підніме народ меч проти народу, і більше не вчитимуться воювати. **5** І тепер, доме Якова, ходіть, підемо в господнім світлі. **6** Адже він вивів свій народ, дім Якова, бо їхня країна, як і раніше, наповнилася чаклунством, як у чужинців, і їм народилися діти чужинців. **7** Бо їхня країна наповнилася сріблом і золотом, і не було числа їхнім скарбам. І їхня земля наповнилася кіньми, і не було числа їхній зброї. **8** І земля наповнилася гидотами діл їхніх рук, і вони поклонилися тим, яких зробили їхні пальці. **9** Схилилася людина, і впокореним був чоловік, і не потерплю їм. **10** І тепер ввійдете в каміння і сховаєтеся в землю від лиця господнього страху і від слави його сили, коли Він встане погубити землю. **11** Бо господні очі високі, а чоловік покірний. І приниженою буде висота людей, і вивищиться одинокий Господь в тому дні. **12** Бо день

мих. 4

Гла, в.

Слово бывшее [-][1] къ ісаїи сну амосову, о іудеи, і о ієрлимѣ. *Ꙗко будетъ въ послѣднѧѧ дни ꙗвлена гора гнѧ. И домъ бжїи на врьсѣхъ горьскихъ, и възвысисѧ превыше холмовъ. И прїидутъ на ню вси ꙗзыцы, и поидутъ людїе мнози, и рекутъ. прїидѣте да взыидемъ на гору гню, и в домъ ба іаковлѧ. и възвѣститъ на путь свои, и поиде по нему. ѿ сїона бо изыидетъ законъ, и слово гне из ієрлима. и разсудитъ посредѣ ꙗзык и обличитъ люди многи. И раскуютъ меча своѧ на лемеша, и копїѧ своѧ на срьпы. и не (въздвигнутъ)[2] [-][3] ꙗзыкъ на ꙗзыкъ меча, и не навыкнутъ ктому ратоватисѧ. И нн҃ѣ доме іаковль, прїидѣте да ходимъ свѣтомъ гнимъ. изведе бо люди своѧ домъ іаковль. Ꙗко [наполнисѧ страна их ꙗкоже и прежде][4] волхованїѧ, ꙗко иноплеменникъ, и чада (-)[5] иноплеменна родишасѧ им. Наполни бо сѧ страна ихъ сребра и злата, и не бѧше числа съкровищ ихъ. и наполнисѧ землѧ их конеи, и не бѧше числа оружїю их. И наполнисѧ землѧ мрьзостеи дѣлъ руку ихъ, и поклонишасѧ ꙗже сътвориша прьсты ихъ. (-)[6] преклонисѧ члкъ, и смирисѧ мужъ. и не претрьплю имъ. И нн҃ѣ вълѣзете в каменїе, и скрыетесѧ в землю, ѿ лица страха гнѧ, и ѿ славы крѣпости его. егда въстанетъ погубити землю. очи бо гни высоци, а члкъ смиренъ. и обнизѣетъ высота члча, и вознесетсѧ гь единъ въ днь онъ. днь бо га саваода на всѧкого досадителѧ

міхеа д

и҆ гордли́ваго, и҆ на всѧ́ка҃ высо́каго, и҆ на (высо́це
гла дающаго)[7], и҆ смирѧ́тсѧ. и҆ на всѧ́къ
ке́дръ лива́нскїи высо́къ и҆ превознесе́нъ. и҆ на
всѧ́къ (дꙋ́бъ)[8] желꙋ́дѧ васа́нска. и҆ на всѧ́кꙋ
го́рꙋ [высо́кꙋ][9], и҆ на всѧ́къ хо́лмъ высо́къ. и҆
на всѧ҃ сто́лпъ высо́къ, и҆ на всѧ́кꙋ стѣ́нꙋ
высо́кꙋ. и҆ на всѧ́къ кора́бль морскїи и҆ на
всѧко видѣ́нїе добро́ты̀ корабле́й· и҆ смири́тсѧ
всѧ́къ чл҃къ, и҆ паде́сѧ высота̀ чл҃ча. и҆ възне-
се́сѧ гь҃ є҆ди́нъ въ дн҃ь о҆́нъ· и҆ рꙋкотворе́наѧ всѧ̀
скры́ютъ, внесше в пеще́ры и҆ въ разсѣ́лины
ка́менїѧ, и҆ в҆ верте́пы зе́мныѧ, ѿ лица̀
стра́ха гн҃ѧ, и҆ ѿ сла́вы крѣ́пости є҆го. є҆гда
въста́нетъ погꙋби́ти зе́млю· в (то́и дн҃ь)[10]
и҆зло́житъ чл҃къ мръзостнаѧ своѧ̀ сребренаѧ и҆
зла́таѧ. ꙗ҆́же [сътворѝ][11] покланѧ́тисѧ сꙋе́т-
нымъ, и҆ нетопы́ремъ но́щнымъ. ꙗ҆́ко влѣ́зти
лꙋ҃ кг, і҆ѡ҃и҃л і, а҆пока҃ ѕ в разсѣ́лины тве́рдаго ка́мене, *и҆ въ пеще́ры
ка́менїѧ, ѿ лица̀ стра́ха гн҃ѧ, и҆ ѿ сла́вы
крѣ́пости є҆го, є҆гда въста́нетъ погꙋби́ти зе́м-
лю· [ѹ҆ста́вити ва́мъ ѿ чл҃ка, є҆мꙋ́же є҆сть дыха́-
нїе в но́здрахъ (-)[12]. ꙗ҆́ко премина́етсѧ си́мъ][13].

Господа Саваота на всякому зарозумілому і гордому, і на всякому високому і тому, що виноситься, – і будуть впокорені, **13** і над усяким високими ливанським кедром, і тими, що виносяться, і над всяким васанським дубом з жолудями, **14** і над усякою високою горою, і над усяким високим горбом, **15** і над усяким високим стовпом, і над усяким високим муром, **16** і над усяким морським кораблем, і над усяким видінням краси кораблів. **17** І упокореною буде всяка людина, і впаде висота людини, і піднесеться одинокий Господь в тому дні. **18** І сховають все руками зроблене, **19** вносячи до печер, і до камінних щілин, і до ям землі від лиця господнього страху і від слави його сили, коли встане побити землю. **20** В тому дні людина викине свої срібні і золоті гидоти, які зробили, щоб поклонитися марним і нічним кажанам, **21** щоб влізти в щілини твердого каменя лук. 23 йос. 10 апо. 6
*і до камінних печер від лиця господнього страху і від слави його сили, коли підніметься побити землю, щоб усунити вас від людей, в яких є дихання в ніздрях, бо минають ці.

Гла҃, г҃·

Се вл҃ка гь҃ савао́дъ, ѿи́мет ѿ і҆ꙋде́ѧ и҆
ѿ і҆ерли́ма крѣ́пкаго, и҆ крѣ́пкꙋю си́лꙋ
хлѣ́ба, и҆ си́лꙋ воды̀, и҆споли́на и҆ крѣ́пка,
и҆ чл҃ка ра́тника, и҆ сꙋдї́ю и҆ про҇рка, и҆
смотрели́ва, и҆ ста́рца, и҆ пѧтьдесѧ́тника, и҆
ди́вна совѣ́тника, и҆ премꙋ́дра хꙋдо́жника, и҆
ра́зꙋмна послꙋ́шника. и҆ поста́влю ю҆́ноша кнѧ́-
ѕѧ и҆хъ, и҆ рꙋга́тели ѡ҆блада́ютъ и҆́ми· и҆ па-
дꙋ лю́дїе чл҃къ къ чл҃кꙋ, и҆ чл҃къ къ бли́жнемꙋ
своє́мꙋ. ѡ҆бра́зитсѧ ѿрокъ ѡ҆ ста́рца, [и҆][1] безче́с-
тныи ѡ҆ чтн҃ѣ· ꙗ҆́ко и҆́метсѧ чл҃къ бра́та
своє́го, [и҆ при́сныи][2] ѡ҆ца своє́го, гл҃ѧ, ри́зꙋ и҆-
ма́ши, старѣ́ишина на́мъ бꙋ́ди, и҆ пи́ща мо-
ѧ̀ ѿ тебѐ да бꙋ́детъ. и҆ ѿвѣща́въ (в҆ то́и
дн҃ь речѐ)[3], не бꙋ́дꙋ старѣ́ишина, нѣ́сть бо в
домꙋ мое́ ни хлѣ́ба ни ри́зы. не бꙋ́дꙋ [-][4] ста-
рѣ́ишина [-][5] лю́демъ си́мъ· ꙗ҆́ко ѡ҆пꙋстѣ́сѧ
і҆ерли́мъ, (-)[6] і҆ꙋде́ѧ разори́сѧ. и҆ ꙗ҆зы́цы и҆хъ съ
безако́нїемъ не покара́ютсѧ гв҃и· зане́же [-][6]
в смири́сѧ сла́ва и҆хъ, и҆ сты́дъ лица и҆хъ про-
ти́висѧ и҆мъ. грѣ́хъ же свои ꙗ҆́ко содо́мскїи
възвѣсти́ша и҆ ꙗ҆ви́ша· го́ре дш҃и и҆хъ, занѐ
ѹ҆мы́слиша совѣ́тъ лꙋ́кавъ в себѣ̀, ре́кше.
свѧ́жем пра́вдиваго, ꙗ҆́ко непотре́бенъ на́мъ
є҆сть. ѹ҆́бо пло́ды дѣ́лъ свои́хъ поꙗ҆дѧ́тъ· го́ре
безако́нникꙋ, ѕла́ѧ [бо][8] [приключа́ютсѧ є҆мꙋ по
дѣ́лѡ є҆го][9]· лю́дїе мои приста́вницы ва́ши по-

Глава 3

1 Ось Володар, Господь Саваот забере з Юдеї і з Єрусалиму сильного, і могутню силу хліба, і силу води, **2** велетня, і сильного, і військову людину, і суддю, і пророка, і чародія, і старця, **3** і п’ятидесятника, і подиву гідного радника, і мудрого художника, і розумного слухача. **4** І їхнім князем наставлю юнака, і кепкуни ними володітимуть. **5** І впаде народ: людина до людини, і людина до свого ближнього, дитина образиться на старця, і безчесний проти шляхетного. **6** Бо людина схопить свого брата і кревний свого батька, кажучи: Маєш одіж, будь нам старшиною. І хай моя їжа буде від тебе. **7** І відповівши у тому дні, скаже: Не буду старшиною, бо в моєму домі немає ні хліба ані одежі. Не буду старшиною цьому народові, **8** бо опущений Єрусалим, Юдея знищена. І їхні язики з беззаконням, вони непослушні Господеві, тому ж їхня слава впокорена **9** і встид їхнього лиця повстав перед ними. Вони ж сповістили свій гріх як содомський, і зробили явним. Горе їхній душі, тому що задумали лукаву раду проти себе, **10** сказавши: Зв’яжемо праведного, бо він нам є непотрібним. Тому-то їстимуть плоди своїх діл. **11** Горе беззаконному, бо йому притрапиться зло за його ділами. **12** Мій народе! Ваші наставники вас пожирають, і вимагачі вами володіють.

Мій народе! Ті, що вас називають блаженними, вас зводять, і колотять стежки ваших ніг. **13** Але тепер Господь приготується до суду і поставить свій народ на суд. **14** Сам Господь прийде на суд з старшими народу і з їхніми князями. Ви ж навіщо запалили мій виноградник? І *чому* грабунок бідних у ваших домах? **15** Чому ви кривдите мій народ і засоромлюєте лице бідних? **16** Говорить Господь Саваот! Це ж говорить Господь: Тому що сіонські дочки піднялися вгору і ходили з високою шиєю, і мруґанням очей, і ступанням ніг, тягнучи одіж по землі, і рівночасно красувалися ногами **17** то Господь упокорить сіонських княжих дочок, і Господь відкриє їхній вид **18** у тому дні. І Господь забере славу їхньої одежі, і їхні прикраси, і золоті плетінки на голові, і шати одежей, і прикраси на шию **19** і тонкі сорочки, і прикрасу лиця, **20** і вигляд краси-слави, і обручки, і перстені, і намиста, і запинки, і мистецькі кульчики, **21** і багряниці, і пребагряне, **22** і домашню прикрасу, і лаконські красоти, **23** і сині полотна, і кармазин, і синє полотно, ткане зі золотом, і тонку матерію, обшиту золотом. **24** І замість приємного запаху буде сморід, і замість пояса підпережетеся шнурком, і замість золотої прикраси, що на голові, матимеш лисину через твої діла, і замість багряної одежі підпережешся в мішковину. **25** І твій гарний син, якого ти любив, впаде під мечем. І ваші сильні упадуть під мечем **26** і знеможуть. І ті забажають склади ваших прикрас. І ти зостанешся самітньою і підеш полоненою до земель.

жира́ютъ ва́съ, и҆ постиза́ющеи ѻ҆блада́ютъ ва́ми· Лю́дїе мои блажа́щеи ва́съ льстѧ́тъ вы, и҆ стезѧ̀ но́гъ ва́шихъ възмѹща́ютъ· Но нн҃ѣ ѹ҆стро́итсѧ [Г҃ь на сѹ́дъ][10], и҆ поста́витъ на сѹдѣ̀ лю́ди своѧ̀. са́мъ Г҃ь на сѹ́дъ прїи́детъ съ ста́рцы лю́дїи, и҆ съ кнѧ́зи и҆́хъ. вы же чт҃о запали́сте виногра́дъ мои, и҆ разграбле́нїе [ѹ҆бо́гихъ][11] в домо́хъ ва́шихъ. почто̀ вы ѻ҆би́дите лю́ди моѧ̀, и҆ лица̀ ѹ҆бо́гихъ ѻ҆срамлѧ́ете· [Гл҃етъ Г҃ь][12] [савао́дъ][13]. сїе же гл҃етъ Г҃ь, поне́же възнесо́шасѧ дщє́ри сїо́нѧ, и҆ ходи́ша высо́кою выею. и҆ помиза́нїем ѻ҆́чнѣмъ и҆ стѹпа́нїемъ но́гъ, ри́зы влекѹща подолѹ, и҆ нога́ма кѹ́пно красѹ́ющасѧ. и҆ смири́тъ [Г҃ь][14] кнѧги́нѧ дщи сїо́нѧ. и҆ Г҃ь ѿкры́етъ сличе́нїе и҆́хъ в (то́и дн҃ь)[15]. И҆ ѿи́метъ Г҃ь сла́вѹ ри́зъ и҆́хъ, и҆ красоты и҆́хъ, и҆ въплета́нїа (зла́таѧ на главѣ̀), и҆ тре́сны ри́зныѧ, и҆ (мѣ́сѧца гриве́нныѧ)[16], и҆ срачи́ца то́нкїа, и҆ красѹ ли́чнѹю (-)[17], и҆ състрое́нїе красы̀ сла́вныѧ, и҆ ѻ҆́брѹчи, и҆ пе́рстни, и҆ мони́ста, и҆ запѧ́стїѧ, [-][18] и҆ (хѹдо́жнаѧ) ѹ҆серѧ́зѧ, и҆ багрѧ́ница, и҆ пребагрѧнаа, и҆ ѹ҆тва́рь хра́мнѹю· и҆ свѣтлаѧ лако́ньскаѧ, (-)[19] и҆ си́неты̀, и҆ че́рвлени́ца, и҆ си́нетѹ съ зла́томъ (-)[20] претыка́нѹ, и҆ то́нчица пре́иманы [зла́томъ][21]. И҆ бѹ́детъ въ во́нѧ мѣ́сто до́брыѧ, смра́дъ, и҆ в по́ѧса мѣ́сто ѹ҆́жемъ препоѧ́шетесѧ. и҆ въ ѹ҆тва́ри мѣ́сто зла́тыѧ ꙗ҆́же на главѣ̀ плѣ́шъ прїи́мъши дѣ́лъ твои́хъ ра́ди и҆ въ ри́зы мѣ́сто багрѧни́чныѧ, препоѧ́шешисѧ въ вретѝще. и҆ сн҃ъ тво́и добрѣ́и є҆́гоже люби́лъ є҆си по́ мече́мъ паде́тъ, и҆ крѣ́пцыи ва́ши по́ мечемъ падѹть. і҆ изнемогѹ́ть и҆ (вожделѣ́ютъ)[22] лежа́лница ѹ҆тва́рїи ва́шихъ. и҆ ѻ҆ста́неши є҆ди́нъ, и҆ въ землѧ плѣ́ненъ бѹ́деши·

Глава 4

1 І сім жінок візьмуться за одного чоловіка, кажучи: Будемо їсти наш хліб і зодягнемося в нашу одіж, лише хай на нас назветься твоє

ів. 1 ім'я. І відніми нашу зневагу. **2** *В

єре. 23 тому дні Господь засяє в світлі зі славою на землі, щоб підняти і прославити останок ізраїльських рабів. **3** І буде, що той, хто залишився в Сіоні і хто залишився в Єрусалимі, всі назвуться святими, що є записані на життя в Єрусалимі. **4** Бо Господь обмиє нечистоту ізраїльських синів і сіонських дочок і очистить єрусалимську кров з-посеред них духом суду і духом спеки. **5** І прийде Господь і буде, що все місце гори Сіону, і все, що довкруги нього, отінить хмара в дні, і наче дим, і

Гл҃а, д҃.

І҆́мѹтьсѧ се́дмь же́нъ за мѹ́жа є҆ди́наго гл҃юще. хлѣ́бъ на́шъ ꙗ҆́сти бѹ́демъ, и҆ въ ры́зы на́ша да сѧ ѻ҆дѣ́емъ· Ѻ҆́чїю (да сѧ наречетъ и҆́мѧ твое)[1] на на́съ, (и҆)

ѿвръзи ѹ҆кори́знѹ на́шѹ· *въ (то́и дн҃ь)[2] просвѣ- іѡа҃ а / і҆ере҃м кг

ти́тъ (Г҃ь)[3] въ (свѣ́те)[4] съ сла́вою на земли̇, ꙗ҆́ко възнести и҆ просла́вити ѻ҆ста́нокъ (ѻ҆́трокъ і҆и҃левъ)[5]. и҆ бѹ́детъ ѻ҆ста́вый въ сїо́нѣ, и҆ ѻ҆ста́вый въ і҆ерлⷭ҇имѣ, ст҃и прозовѹ́тсѧ всѝ, и҆́же сѹ́ть въпи́сани на жи́знь въ і҆ерлⷭ҇имѣ· Ꙗ҆́ко ѻ҆мы́етъ Г҃ь скве́рнѹ сн҃овъ [і҆и҃левъ][6] и҆ дще́рь сїо́нь, и҆ кро́вь [і҆ерли́мъскѹ][7] ѻ҆цы́ститъ ѿ среды и҆́хъ. дхⷪ҇мъ сѹ́днымъ и҆ дхⷪ҇мъ ва́рнымъ· И҆ прїи́детъ [Г҃ь][8], и҆ бѹ́детъ всѐ мѣ́сто горы сїо́нѧ. и҆ всѧ ꙗ҆́же ѻ҆́крⷭ҇тъ еѧ̀ ѻ҆сѣни́тъ ѻ҆́блакъ въ дн҃е. и҆ ꙗ҆́ко ды-

ма, и҆ свѣ́та ѻ҆́гнена горѧ́щa въ нѡ́щи, всѣ́ю сла́вою покрые́тсѧ. и҆ бꙋ́детъ въ сѣ́ни ѿ зноѧ̀ и҆ въ кро́вѣ, и҆ въ съкровѣ̀ ѿ же́стости [-][9] дожда̀.

Гла҃, є҃.

ѥре҃м в҃ ма҃ к҃а ма҃ в҃і лꙋ҃ к҃ Въспою̀ възлю́бленномꙋ пѣ́снь, възлю́бленнаго (-)[1] моѥго̀. *Виногра҃ бы́сть възлю́бленномꙋ на хо́лмѣ, на мѣ́стѣ бла́зѣ. И҆ ѻ҆гражде́нїемъ ѻ҆гради́хъ и҆ ѡ҆ꙋ҆́колихъ, и҆ насади́хъ ло́зꙋ и҆збра́ннꙋ. и҆ созда́хъ сто́лпъ средѝ ѥ҆го̀, и҆ прѣточи́лїе и҆скопа́хъ в не́мъ. И҆ жда́хъ да сътвори́тъ гро́здїе, сътвори́ же те́рнїе. І҆ ны҃нѣ чл҃къ ї҆ꙋ́динъ, и҆ живꙋ́щїи въ ї҆ер҃лимѣ, сꙋди́те мнѣ̀ и҆ виногра́дꙋ моѥ҆мꙋ.

д҃ є҆зе҃ а҃ *что̀ сътворю̀ [-][2] виногра́дꙋ моѥмꙋ, и҆ не сътвори҃ ѥ҆мꙋ. зане́же жда́хъ да сътвори́тъ гро́здїе, но сътворѝ те́рнїе. Ны҃нѣ ѹ҆бо възвѣщꙋ (ѹ҆жѐ) вамъ, что̀ сътворю̀ виногра́дꙋ моѥ҆мꙋ, ѿи́мꙋ ѻ҆гражде́нїе ѥ҆го̀ и҆ бꙋ́детъ на разъграбле́нїе. и҆ разорю̀ стѣ́нꙋ ѥ҆го̀, и҆ бꙋ́детъ въ попра́нїе. и҆ ѻ҆ста́влю виногра҃ мо́и, и҆ не порѣ́жесѧ ни́же покопа́етсѧ, и҆ възы́идѐ в не́мъ ꙗ҆́ко на цѣли́знѣ те́рнїе. и҆ ѻ҆́блакомъ заповѣ́мъ ѥ҆́же не ѻ҆дожди́ти на не́го [-][3]. Виногра҃ бо г҃а савао́да, до́мъ і҆и҃левъ ѥ҆́сть. и҆ чл҃къ ї҆ꙋ́довъ, но́въ са́дъ возлю́бленъ. Жда́хъ да сътвори́тъ сꙋ́дъ, и҆ сътвори безако́нїе и҆ во́пль и҆ непра́вдꙋ (-)[4]. Го́ре приближа́ющи҃ до́мъ къ до́мꙋ, и҆ село̀ к҃ селꙋ (-)[5], да бли́жнемꙋ ѿи́мꙋтъ что̀. ѥ҆да̀ всели́тесѧ ѥ҆ди́ни на̀ земли̇. Слы́ша бо сѧ (се въ ѹ҆́ши г҃а савао́да)[6]. а҆́ще бо (и҆) бꙋ́дꙋтъ до́мове мно́ѕи, ѻ҆пꙋстѣ́ютъ вели́ци (же) и҆ до́брїи, и҆ не бꙋ́дꙋтъ живꙋ́щеи [в ни҃][7]. И҆дѣ́же бо възорю́тъ і҃, (-)[8] воло́въ, по́жнетъ (г҃ спꙋ́ды)[9]. и҆ всѣ́ѧи (і҃, спꙋ́дъ)[10], (и҆) сътвори҃ мѣ́ры трѝ. Го́ре въстаю́щи҃ заоу́тра [-][11] (гонѧ́щимъ си́керъ)[12]. ждꙋ́щимъ ве́чера, вино̀ бо [пожже́тъ ѧ҆̀][13]. съ гꙋ́сльми бо и҆ прегꙋ́дницами, и҆ тѵ́мпаны, и҆ свирѣ́льми вино̀ пі́ютъ. Ѡ҆ дѣ́лъ гн҃ихъ не вѣ́дѧтъ, и҆ дѣ́лесъ рꙋ́кꙋ ѥ҆го̀ не смотрѧ́ютъ. Ѹ҆бо плѣне́ни бы́ша лю́дїе мо́и, занѐ не вѣ́дѧтъ г҃а. и҆ мно́жество бы́сть ме́ртвыхъ гла́да ра́ди, и҆ жа́жди во́дныѧ. И҆ разширѝ а҆́дъ дш҃ꙋ свою̀, и҆ разве́рзе ѹ҆ста̀ своѧ̀ не преста́ти. и҆ сни́дꙋтъ сла́внїи и҆ вели́цїи и҆ бога́тїи, и҆ гꙋби́тели и҆́, (и҆ веселѧ́исѧ в не́мъ). И҆ смири́тсѧ чл҃къ, и҆ ѻ҆бесче́ститсѧ мꙋ́жъ. и҆ ѻ҆́чи высо́ко глѧда́ющеи (ѻ҆бнизѧ́тсѧ). И҆ възнесе́тсѧ г҃ь савао́дъ сꙋ́домъ, и҆ б҃ъ ст҃ыи просла́витсѧ пра́вдою. И҆ напасꙋ́тсѧ расточе́нїи ꙗ҆́ко ю҆́нцы, и҆ пꙋсты́нѧ ѻ҆ста́нокъ а҆́гньцы поѧ́дѧтъ. Го́ре привлача́ющимъ грѣхи̇

горіюче вогняне світло вночі. Воно покриється всією славою. **6** І буде в тіні від спеки і в покритті, і в сховці від тяжкого дощу.

Глава 5

1 Заспіваю улюбленому пісню мого улюбленого: *Був виноградник у улюбленого на горі, на доброму місці. єре. 2 мат. 21 мар. 12 лук. 20
2 І я загородив огорожею, і коли я дав, і насадив добірну лозу, і збудував серед нього башту, і викопав в ньому точило, і очікував, щоб він видав виноград, а він видав тернину.
3 І тепер, людино Юди, і ви, що живете в Єрусалимі, судіть між мною і між виноградником моїм.
4 *Що зроблю моєму виноградникові? І *чого* не зробив я для нього? Тому що я чекав, щоб він видав виноград, але він видав терня. єз3. 1
5 Тепер, отже, сповіщу вже вам, що зроблю моєму виноградникові. Заберу його огорожу – і буде на розграбування, і знищу його стіну – і буде на потоптання,
6 і покину мій виноградник – і не обрізуватиметься ані не обкопуватиметься, і на нього піде тернина, як на цілині. І заповім хмарам, щоб не посилали на нього дощ.
7 Бо дім ізраїльський є виноградник Господа Саваота, і людина Юди – новий улюблений сад. Я чекав, щоб він зробив суд і зробив беззаконня, і крик, і неправедне.
8 Горе вам, що додаєте дім до дому, і поле до поля, щоб у ближнього щось забрати! Чи одні ви поселилися на землі?
9 Бо це почуто в вухах Господа Саваота. Адже, якщо і будуть численні великі ж і гарні доми, вони опустіють, і не буде тих, що у них живуть.
10 Бо де оратимуть 10 волів, він пожне 3 спуди, і хто посіяв 10 спудів, і видасть три мірки.
11 Горе тим, що стають вранці, що гонять сикер, що очікують вечора, бо вино їх спалить.
12 Адже з гуслями, і псалтирями, і тимпанами, і сопілками вони п’ють вино, а господніх діл не бачать, і не дивляться на діла його рук.
13 Отже, мій народ став полоненим, тому що не знає Господа, і було множество мертвих через голод і спрагу води.
14 І ад поширив свою душу і відкрив свої уста, щоб не перестати. І зійдуть славні, і великі, і багаті, і їхні вбивці, і в ньому поселяться.
15 І людина буде впокореною, і чоловік буде без пошани, і обнижені будуть очі, що високо дивляться.
16 І вгору підніметься Господь Саваот судом, і Бог святий прославиться справедливістю.
17 І розсіяні пастимуться, наче бики, і залишки пустині їстимуть вівці.
18 Горе вам, що тягнете до себе гріхи, наче довгим шнуром, і їхнє беззаконня, наче пришпиленим ярмом теляти,

19 що говорите: Хай швидко наб-
лизиться те, що йому зробить, щоб
ми побачили і щоб прийшла рада
Святого ізраїлевого, щоб ми зрозу-
міли. **20** Горе вам, що говорите *на*
погане – добре і *на* добре – погане,
що маєте темряву за світло, а світ-
ло – за темряву, що маєте гірке за
солодке, а солодке – за гірке. **21**
при. 13 рим. 12 *Горе *вам*, мудрим у собі самих, і
знатокам перед собою самими. **22**
Горе вашим сильним, які п'ють ви-
но, і вельможам, що черпають си-
кер, **23** що оправдують безбожного
задля хабарів і що відкидають пра-
вду праведного. **24** Через це, так як
терня горить полум'ям вогню, і він
згорить полум'ям, що розгорілося;
їхній корінь буде як земля, і їхній
цвіт підніметься як порох. Бо вони
не бажали закону Господа Саваота,
але прогнівили слово Святого ізра-
їлевого. **25** І Господь Саваот розгні-
вався гнівом на свій народ, і наклав
свою руку на них, і побив їх, і роз-
лютився на гори. І їхні трупи стали
як гній посеред дороги. І в усіх цих
не відвернеться його гнів, але і ще
його рука висока. **26** Він, отже, під-
німе знак далеким країнам, і збудує
їх з кінців землі, і ось скоро, легко
прийдуть, **27** не голодуватимуть, а-
ні не трудитимуться, ані не задрі-
мають, ані не спатимуть, ані не роз-
в'яжуть своїх поясів від своїх бедр,
ані не порвуться ремінці їхньої обу-
ви. **28** Їхні стріли є гострі і їхні лу-
ки – натягнуті, копита їхніх коней
вважатимуться за тверде каміння,
колеса їхніх колісниць несуться як
буря. **29** Їхній рев, наче лева, і при-
ходять, як левенята. І він візьме і
закричить як звір, і викине, і не бу-
де того, що його визволяє. **30** І в то-
му дні закричить через них, як го-
лос моря, що бушує. І вони погля-
нуть на землю – і ось тяжка темря-
ва у їхньому замішанні.

ꙗко оужемъ долгѡ, и ꙗко игомъ стѧгнꙋтымъ.
юница безаконїѧ [ихъ][14] глѧща, скоро да приб-
лижитсѧ. еже (емꙋ) сътворити да видимъ. и
да прїидетъ совѣтъ стаго іилева, да разꙋмѣ-
емъ. Горе глѧщимъ ѕлꙋ добро, и добрꙋ ѕло. по-
лагающимъ тмꙋ свѣтъ, а свѣтъ тмꙋ. по-
лагающїи горкое сладко, а сладкое горко. *Горе при гі кри ві
мꙋдрыи в себѣ, и пре собою хитрымъ. Горе
крѣпкимъ вашимъ вино пїющїи, и вельможамъ
черплющимъ сикера. оправдающимъ нечестива
мзды ради, и правдꙋ праведныхъ ѿмещꙋ-
щимъ. Сего ради ꙗкоже погараетъ тернїе главнѧ-
ми огнеными, и погоритъ пламенемъ разгорѣв-
шисѧ корень ихъ ꙗко пръсть бꙋдетъ, и
цвѣтъ ихъ ꙗко прахъ взыидетъ. Не въсхотѣша
бо закона га саваода, и слово стаго іилева прог-
нѣваша. И възъꙗрисѧ [гь саваодъ гнѣвомъ][15]
на люди своѧ, и положи рꙋкꙋ свою на нихъ и
порази ихъ. и разгнѣвасѧ на горы и быша
мртвцы ихъ ꙗко гнои посреди пꙋти. [и][16] въ
всѣхъ сихъ не ѿвратисѧ ꙗрость [его][17] но (и)
еще рꙋка [его][18] высока. въздвигнетъ оубо зна-
менїе странамъ далнимъ, и съвоздвижетъ ѧ
ѿ конецъ землѧ. и се скоро легце прїидꙋ не въ-
залчютъ, ни трꙋдѧтсѧ, ни въздрѣмлютъ,
ни поспѧтъ, ни распоꙗшꙋтъ поѧсъ своихъ ѿ
чресл своихъ, ни разслабѧтсѧ възвꙋзы сапогомъ
ихъ. стрѣлы ихъ остры сꙋть, и лꙋцы ихъ
напрѧжени. копыта конемъ ихъ, ꙗко твердъ
камень намѣнишасѧ. колеса колесницамъ ихъ
ꙗко бꙋрѧ (оустремлѧютсѧ. рыканїе и)[19] ꙗко
львове. и престаютъ ꙗко львичища. і имет и
возопїетъ ꙗко ѕвѣрь і изверже, и не бꙋдетъ
ѿемлющаго (и). и возопїетъ и ради в (тои
днь)[20], ꙗко звꙋ морѧ мꙋтѧщасѧ. и възрѧтъ
на землю, и се тма жестока въ недооумѣнїи
ихъ.

Глава 6

1 І сталося, що в році, в якому
помер цар Йозія, я побачив Госпо-
да Саваота, що сидів на високому і
піднесеному престолі, і дім повний
його слави. **2** І серафими стояли
довкруг Нього: шість крил одному і
шість крил другому, двома ж по-
кривали свої лиця, двома ж – свої
ноги, а двома – літали. **3** І вони
кликали один до одного, кажучи:
апо. 4 *Святий! Святий! Святий Господь
Саваот! Вся земля повна його сла-
ви! **4** І від голосу, який закричали,
піднялася завіса, що над дверима, і
дім наповнився димом. **5** І я сказав:
Ох, я нещасний, бо я удостоївся,

Глава, ѕ.

И бысть в лѣто въ неже оумрѣтъ іосїѧ
црь. видѣ га [саваода][1], сидѧща на пр-
тлѣ высоцѣ и превознесенѣ. и полнъ
домъ славы его. и серафими стоѧхꙋ ок-
рть его шесть крилъ единомꙋ, и шесть крилъ
дрꙋгомꙋ. (-)[2] двѣма оубо покривахꙋ [лица своѧ][3],
[двѣма же][4] [-][5] ноги [своѧ][6], а двѣма лѣтахꙋ.
и възывахꙋ дрꙋгъ къ дрꙋгꙋ (глѧ)[7]. *стъ, апока д
стъ, стъ, гь саваодъ, исполнь всѧ землѧ
славы его. И взѧсѧ завѣса надвернаѧ ѿ гласа
иже въпїахꙋ, и домъ наполнисѧ дыма. И ре-
кохъ, ѡ оканныи азъ, (ꙗко сподобихсѧ)[8]
члкъ сыи и нечисты оустнѣ имыи. (и) среди

людїи нечистꙑ оустнѣ имущи азъ живꙋ. и [-][9] г҃а саваоѳа видѣхъ очима моима. И посла ко мнѣ єдинъ ѿ серафимъ и в руцѣ имѣяше оугль горящъ. єгоже клещами взятъ ѿ олтаря и прикоснуся оустѣхъ моихъ, и рече. се прикоснухся (-)[10] оустнахъ твоихъ и ѿвръжена будꙋ беззаконїя твоя, и грѣхи твоя очиститъ. И слышахъ гл҃а г҃нь гл҃ющь. кого пошлю (или)[11] кто идетъ к людемъ симъ. и рекохъ, се (-)[12] азъ пости мя, и рече. иди и рцы людемъ сим. *оушима оуслышите и не разумѣете. и видяще оувидите, и не имате видѣти. одебелѣ бо срце людїи сихъ, и оушима своима тяжко слышаша и очи свои смѣжиша. єда когда (очима оузрятъ)[13], и оушима оуслышатъ, и срцемъ разумѣютъ и обратятся, і исцѣлю я. И рекохъ доколѣ г҃и, (рече же)[14]. дондеже опустѣютъ гради невселенїемъ, и домове небытїемъ ч҃лчемъ, и земля останетъ пуста. и посемъ оудалитъ б҃ъ ч҃лки, и оставшїи (на земли оумножатся)[15]. и єще на нєи єсть десятины (поль ина). и паки бꙋде на собранїе, яко дубъ и желудь єгда испадетъ ис плюски своея. [племя с҃то оу стоянїе єго][16].

ієре є мат гі мар д лꙋ и іоа бі дѣя ки кри аі

будучи людиною і маючи нечисті губи, і я живу посеред народу, що має нечисті губи, і я моїми очима побачив Господа Саваота. **6** І спустився до мене один з серафимів, і в руці він мав горіюче вугілля, яке взяв кліщами з жертовника, **7** і доторкнувся до моїх уст, і сказав: Ось доторкнулося до твоїх губ – і віднятими будуть твої гріхи, і Він очистить твої гріхи. **8** І я почув господній голос, що говорив: Кого пошлю або хто піде до цього народу? І я сказав: Ось я! Пошли мене! **9** І Він сказав: Іди і скажи цьому народові: *Вухами почуєте – і не зрозумієте, і дивлячись побачите – і не побачите. **10** Бо зажиріло серце цього народу, і своїми вухами тяжко почули, і прижмурили свої очі, щоб часом *не* побачили очима, і *не* почули вухами, і *не* зрозуміли серцем, і *не* повернулися, і Я їх *не* оздоровив. **11** І я сказав: Аж доки, Господи? Він же сказав: Аж доки від незаселеності не запустіють міста і доми, бо немає людей, і земля зостанеться опущеною. **12** І після цього Бог віддалить людей, і ті, що залишилися на землі, розмножаться. **13** І на ній ще є десятина, половина іна. І знову буде, щоб збирати, як дуб і жолудь, коли відпаде від своєї оболонки, святе плем'я на його місці.

єре. 5 мат. 13 мар. 4 лук. 8 ів. 12 дія. 28 рим. 11

Гл҃а, з҃.

д ц҃р ѕі

И бысть* въ д҃ни ахазовы, іоаѳамля, с҃на іозїина, ц҃ря іудина. взыиде (раисимъ)[1], ц҃рь арамль. и факей, с҃нъ ромелїевъ, ц҃рь ї҃илевъ, на ї҃ерлимъ, воевати нань, и не могоша воевати нань. и съвѣстиша в домъ д҃двовъ гл҃щемъ, съвѣщалася єсть арамъ съ єфремо҃. і оужасеся д҃ша єго, и д҃ша людїи єго. якоже в дубравѣ дубъ вѣтромъ поколѣблется. И рече г҃ь къ ісаїи, изыиди въ срѣтенїе ахазово ты, и оставыи иасувъ с҃нъ твои, къ купели вышняго пути села гнадеова. и речеши єму снабдися (и оумолкни)[2], и не боися, (и) да не (ослабѣет д҃ша твоя)[3] ѿ двою древесу главенную курящуся [-][4]. єгда бо гнѣвъ ярости моея будетъ паки исцѣлю. (с҃нъ же)[5] арамль, и с҃нъ ромелїевъ, яко совѣщаста совѣтъ золъ о тебѣ гл҃ще. взыидемъ въ іудею, и съглавше с ними обратимъ я к себѣ, и въц҃рим в нихъ с҃на тавелїева. Се г҃летъ г҃ь саваоѳъ. не събудется совѣ сеи, ни оустанится. но глава араму дамаскъ, [а глава дамаску раасим][6]. но єще шестьдесятъ и пять лѣ, оскудѣетъ ц҃ртво єфремово ѿ людїи. (глава же)[7] єфремови (самаръ)[8], и глава (самарска)[9] с҃нъ ромелїовъ. и аще не вѣруете, (и) не

Глава 7

1 І *сталося, що в днях Ахаза, Йоатамового, Йозіїного сина, юдиного царя, прийшов Рісим, Арамовий цар, і Факей, Ромеліїв син, ізраїльський цар, проти Єрусалиму, щоб воювати проти нього. І не змогли воювати проти нього. **2** І сповістили в давидовому домі, кажучи: Змовився Арам з Ефремом. І жахнулася його душа і душа його народу, так як дерево вітром розхитане в лісі. **3** І сказав Господь до Ісаї: Вийди назустріч Ахазові ти і Ясув, твій син, що залишився, до горішньої купелі дороги гнатеового поля. **4** І скажеш йому: Бережися, і замовкни, і не бійся, і хай не ослабне твоя душа від двох спалених дерев, що куряться. Бо коли буде гнів моєї люті, знову оздоровлю. **5** А син Арамовий і Ромелієвий син, тому що вони врадили погану раду відносно тебе, кажучи: **6** Підемо в Юдею, і, поговоривши з ними, повернемо їх до себе, і в них поставимо царем Тавеліевого сина. **7** Так говорить Господь Саваот: Не збудеться ця рада ані не буде. **8** Але голова Арамові – Дамаск, а голова Дамаску – Раасим. Але ще шістдесят і п'ять літ – *і* не стане царства Ефремового від *браку* народу. **9** Голова ж Ефремові – Самарія, і самарійська голова – Ромеліїв

црс4. 16

син. І якщо не вірите, то не зрозу-
мієте. **10** І додав Господь говорити
до Ахаза, кажучи: **11** Попроси собі
знак у твого Господа Бога в глибі-
ну чи в висоту. **12** І сказав Ахаз: Не
попрошу ані не спокушу Господа.
13 І сказав Ісая: Отже, доме Дави-
довий, послухай. Чи малим є вам
давати труд людям, то як завдасьте
труд Господеві? **14** Через це сам
Господь дасть вам знак. Ось дівчи-
мат. 1 на зачне в лоні і народить сина, *і
лук. 1 назвеш його ім'ям Еммануїл. **15**
Масло і мед він їстиме раніше ніж
він пізнає, і не зволить погане, і ви-
бере добре. **16** Тому то раніше ніж
дитина пізнає добро і зло, відійде
зло, щоб вибрати добро, і вислизне
земля, за яку ти боїшся, від лиця
цих двох царів. **17** Але Бог наведе
на тебе, і на твій народ, і на дім
твого батька дні, які ще не прий-
шли, в тому дні асирійський цар за-
бере Ефрема від Юди. **18** І буде, що
в тому дні Господь свисне мухам,
які володіють частиною єгипетсь-
кої ріки, і бджолі, яка є в асирійсь-
кій країні, **19** і всі прийдуть і спо-
чинуть в щілинах країн, і в печерах,
і в усякій розколині, і в усякому де-
црс4. 19 реві. **20** *В тому ж дні Господь ве-
ликою і п'яною бритвою оголить
по тому боці ріки голову асирійсь-
кого царя і остриже волосся ніг і
бороду. **21** І буде, що в тому дні лю-
дина, що годує ялівку з волів і дві
вівці, **22** і від множества молока бу-
де їсти масло і мед всякий, хто за-
лишився на землі. **23** І буде, що в то-
му дні всяке місце, де лиш будуть
тисяча лоз винограду, *буде* по ти-
сяча відр, будуть цілиною і терням.
24 Ввійдуть туди стріляючи зі стрі-
лами, бо цілиною і тернями буде вся
земля. **25** І всяка гора, що ореться,
буде зорана, і туди страх не надій-
де, бо по цілині і по тернині буде
пасовисько вівці і топтання вола.

Глава 8

1 І сказав Господь до мене: Візь-
ми собі нову велику книгу, і напи-
ши на ній людською ручкою, щоб
швидко зробити полон полонові, бо
настав. **2** І зроби Мені свідками ві-
домих людей, Урію, священика, і
Захарію, Варахіїного сина. **3** І я
приступив до пророчиці, і вона за-
чала в лоні і породила сина. І ска-
зав мені Господь: Назви йому ім'я.
Швидко рушся, швидко захопи в
полон. **4** Тому що раніше ніж піз-
нає дитина, прикликати батька або
матір. І візьме силу Дамаску і сама-
рійську добич перед ассирійським
царем. **5** І Господь додав ще гово-

и҆мате разꙋмѣти· И҆ приложи гь҃ гл҃ати къ а҆ха-
зꙋ, рекїи. проси себѣ знаменїѧ ѿ га҃ бг҃а твоего,
въ глꙋбинꙋ и҆ли въ высотꙋ· И҆ рече а҆хазъ, не
прошꙋ ниже и҆скꙋшꙋ га҃· И҆ рече [Ісаїа][10], слыши
оу҆бо доме двдо҃въ. е҆да̀ малъ ва҃ е҆сть трꙋдъ
даѧти чл҃кѡмъ, то ꙗ҆ко гв҃и даете трꙋдъ·
Сего ради дасть гь҃ самъ (знаменїе вамъ)[11]· Се
дв҃ца въ чревѣ зачнетъ, и҆ родитъ сн҃ъ, *и҆ про- мл҃ а҃ лꙋ а҃
зовеши и҆мѧ е҆мꙋ е҆мманꙋи҆лъ· Масло и҆ медъ
снѣстъ, прежде даже не разꙋмѣетъ, (и҆ не и҆зво-
литъ)[12] ѕла, и҆ съберетъ бл҃гое. занѐ преже оу҆вѣ-
денїа дѣтищꙋ бл҃га и҆ ѕла, ѿи҆детъ ѕлоба ꙗ҆ко
и҆збрати бл҃гое· І и҆збꙋде землѧ̀ е҆ѧже ты бои-
шисѧ ѿ лица (сею) двою црю· Но наведетъ
[гь][13] на тѧ, и҆ на люди твоа, и҆ на домъ ѿ-
ца твоего дн҃и. и҆же не сꙋть е҆щѐ пришли, ѿ
негоже днⷭ҇е ѿи҆метъ е҆фрема ѿ і҆ꙋдеы црь а҆сꙋ-
рїискїи· И҆ бꙋдетъ в тои днь, позвиждетъ гь
мꙋхамъ, и҆же владѣютъ частїю рѣки е҆гѵпес-
кїѧ, и҆ пчелы ꙗ҆же е҆сть въ странѣ а҆сѵрїистѣ.
И҆ прїидꙋтъ вси и҆ почїютъ на градинах
странъ, (-)[14] и҆ в пещерахъ, и҆ въ всеи разсѣ-
линѣ, и҆ въ всѧкомъ древе· *В тои же днь поб- а҃ црⷭ҇ д҃
рѣснетъ гь бритвемъ великомъ, и҆ напое́номъ ѡ҆б
ѡ҆нꙋ странꙋ рѣки црѧ а҆сѵрїиска. главꙋ и҆ власы
ножныѧ, и҆ брадꙋ ѡ҆стрижетъ· И҆ бꙋдетъ въ
тои днь, кормѧи чл҃къ юнцꙋ ѿ воловъ и҆ двѣ
ѡ҆вцы. и҆ бꙋдетъ ѿ множества млечнаго масло
и҆ медъ ꙗ҆сти, всѧкъ ѡ҆ставыи на земли· И҆
бꙋдетъ в тои днь, всѧко мѣсто и҆дѣже а҆ще
бꙋдетъ тысѧща лозъ винограда, по тысѧщи
(въдръ)[15], цѣлизною бꙋдꙋтъ и҆ тернїемъ. съ
стрелами (стрѣлѧюще)[16] внидꙋтъ вонь. ꙗ҆ко
цѣлизною и҆ тернїемъ бꙋдетъ всѧ землѧ· И҆
всѧка гора ѡ҆ремаа възѡрется, и҆ не наидетъ
тамо страхъ. бꙋдетъ бо по цѣлизнѣ и҆ по
тернїю паства ѡ҆вцы, и҆ попранїе волꙋ·

Гл҃а, и҃·

Ре҃ гь къ мнѣ, прїими себѣ свитокъ
новъ великъ. и҆ въпиши в немъ писало
чл҃че. ꙗ҆коже быстро (сътворити плѣнъ
плѣненїю)[1], приспѣ бо е҆сть. и҆ послꙋхи
ми сътвори и҆звѣстни чл҃цы, оу҆рїѧ [жерца̀][2], и҆
захарїю сн҃а варахїина. и҆ приступихъ къ проро-
чицы, и҆ зача въ оу҆тробѣ и҆ породи сн҃а. и҆ рече
гь мнѣ. прозови и҆мѧ е҆мꙋ, скоро пѡвигни, ѡ҆ст-
рѣ плѣни. занѐ преже познанїѧ дѣтищꙋ при-
зывати ѿца и҆ли мт҃ре, (и҆) прїиметъ силꙋ да-
маска, и҆ плѣнъ самарїискъ пре црмъ а҆сѵрїис-
комъ· И҆ приложи гь гл҃ати къ мнѣ е҆щѐ, [гл҃а][3].
и҆мже не и҆зволиша людїе сїи воды силоамлѧ те-

кꙋщаѧ тихѡ. но изволиша имѣти раасѡна
(-)[4] сн҃а рамелїева цр҃ѧ в (нихъ)[5]. сего ради се
възводитъ гь҃ на вы водꙋ рѣки, силнꙋ и
многꙋ цр҃ѧ асѷрїиска и славꙋ его. и взыидетъ
на всѧкꙋ дебрь вашꙋ, и обыидетъ всѧ
(грады)[6] ваша (-)[7], и ѿиметъ ѿ іꙋдеа
чл҃къ. иже можетъ главꙋ въздвигнꙋти, или
силно (что съвершити)[8]. и бꙋдетъ полкъ его,
ıакоже не съмѣстити ширинѣ страны твоеѧ·
С нами бг҃ъ оувѣдите страны и повинитесѧ.
послꙋшаите до конца землѧ. крѣпившесѧ
повинитесѧ, аще бо паки оукрѣплѧетесѧ,
[то][9] паки повинитесѧ. (-)[10] иже (совѣтъ аще
совѣщаете)[11], расыплетъ (и) гь҃. и слово еже
аще възглаголете, то не пребꙋдетъ въ васъ. ıако с
нами бг҃ъ· Тако глаголетъ гь҃ (не покарѧющимсѧ,
крѣпкою рꙋкою)[12]. (и) хоженїю пꙋти людїи
сихъ глаголюще, еда когда речете жестоко. все бо
еже аще рекꙋтъ людїе сїи жестоко есть.
страха же ихъ не оубоитесѧ, ни възмѧ-
тетесѧ. гд҃а [силъ][13], того освѧщаите. и тои
мѳ҃ ка҃ лк҃ в҃ бꙋдетъ (вамъ)[14] въ боѧзнь. и аще (бꙋдеши
рим҃ ѳ҃ на него оуповаѧ)[15], тои бꙋдетъ ти въ
а҃ пе҃ в҃ освѧщенїе *и никакоже о камень (преткнеши-
сѧ)[16], ни ıако о камень паденїѧ домъ же
іаковль, въ прꙋглѣ и в раздолїи сѣдѧщеи въ
іерлимѣ. сего ради изнемогꙋтъ в нихъ мнози,
и падꙋтъ и съкрꙋшатсѧ. и приближатсѧ,
и плѣнѧтсѧ чл҃цы въ оутверженїи сꙋще·
Тогда ıавлени бꙋдꙋтъ знаменающїи законъ,
ıако не оучитисѧ· И речетъ, пождꙋ бг҃а ѿ-
евре҃ в҃ вращшаго лице свое ѿ домꙋ іаковлѧ, и оу-
поваѧ бꙋдꙋ нань· *Се азъ, и дѣти ıаже ми
далъ бг҃ъ· И бꙋдꙋтъ знаменїѧ и чюдеса въ
ізраили ѿ гд҃а саваѡда, иже вселисѧ на горѣ сї-
онъ· И аще рекꙋтъ вамъ, просите [оутроб-
ныхъ волхвованїи, (-)[17] иже ѿ землѧ гласѧ-
щихъ][18]. (-)[19] тщеславꙋющии, [и][20] ѿ чрева
глаголющихъ. не ıазыкъ (ли оубо къ бг҃ꙋ)[21], (ıаже
ничесо)[22] въпрашаетъ о живыхъ (и) мертвыхъ.
законъ бо на помощь дасть. да рекꙋтъ не
ıако се слово, о немже нѣсть мзды дати о
немъ· И прїидетъ на вы жестокъ гладъ. и
бꙋдетъ егда възалчете скорбни бꙋдете. и
ѕлѣ речете кнѧѕю, и [ѿчествꙋ][23]· И възрѧтъ
на небо горѣ, и на землю низꙋ призрѧтъ. и се
ѿчаѧнїе (-)[24] тѣснота и тма, печаль (и) тꙋ-
га, и сꙋмракъ ıакоже не видѣти. и не оскꙋ-
дѣетъ иже въ тѣснотѣ сыи до времене·

рити до мене, кажучи: **6** Тому що цей
народ не побажав силоамської води,
що тече тихо, але забажав мати ца-
рем в них Раасона, Рамелієвого сина,
7 ось через це Господь наводить на
вас сильну і велику воду ріки – аси-
рійського царя і його славу. І він піде
на всяку вашу долину, і обійде всі
ваші міста, **8** і забере з Юдеї людину,
яка може підняти голову чи спро-
можна щось довершити. І його полк
буде таким, наче не помістити в
ширині твоєї країни. З нами Бог! **9**
Знайте народи і підкоріться! Послу-
хайте до кінця землі! Ви, що скрі-
пилися, підкоріться! Бо якщо знову
сильними стаєте, то знову підкоріть-
ся! **10** Яку лиш раду врадите, її
розіб'є Господь. І слово, яке лиш
скажете, воно не встоїться у вас, бо з
нами Бог. **11** Так говорить Господь
тим, що не підкоряються сильною
рукою і ходові дороги цього народу,
кажучи: **12** Щоб часом ви не сказали
тверде. Бо все, що лиш скаже цей
народ, є твердим. Страху ж їхнього
не бійтеся ані не стривожитеся. **13**
Господа сил, того освячуйте, і Він мат. 21
буде тобі на страх. **14** І якщо будеш лук. 2
на Нього надіятися, Він буде тобі на рим. 9
освячення. *І зовсім об камінь *не* пет1. 2
спотикнешся, ані наче об камінь
падіння. Дім же Якова в пастці, і в
ямі ті, що сидять в Єрусалимі. **15**
Через це численні будуть знеможені
в них, і впадуть, і будуть знищені, і
наблизяться, і підуть в полон люди,
що є в певності. **16** Тоді явними бу-
дуть ті, що запечатують закон, щоб
не навчитися. **17** І він скаже: По-
чекаю Бога, що відвертає своє лице єв. 2
від дому Якова, і надіятимуся на
Нього. **18** *Ось я і діти, які мені дав
Бог, і будуть на знаки і чуда в Ізраїлі
від Господа Саваота, який поселився
на горі Сіон. **19** І якщо вам скажуть:
Дошукуйтеся нутра ворожбитств, які
голосять з землі, що славлять мар-
ноти і говорять з живота. Чи, отже,
не народ до Бога? Він нічого не
питається про живих і мертвих. **20** Бо
закон він дав на поміч, щоб говорили
не за цим словом, за яке не можна
дати винагороди за нього. **21** І на вас
прийде тяжкий голод, і буде, що коли
зголоднієте, засмутитеся і погане
скажете князеві і родові. І поглянуть
на небо вгору, **22** і поглянуть на
землю вдолі – і ось розпука, притиск,
і темрява, біль і туга, і сумерк, щоб
не бачити. **23** І не забракне того, хто
є в тісноті до часу.

Глава 9

Скоріше це випий, швидко зроби
мат. 4 *Завулоновій країні, Нефталімовій
землі. І позосталі народів, що живуть
на морі і на другому боці Йордану,
мат. 4 околиці Галилеї, **9,1** *народ, що хо-
дить в темряві, побачив велике світ-
ло. Ви, що живете в країні і в смер-
тній тіні, на вас засяяло світло! **2**
Множество народу, якого Ти вивів в
радість, і розвеселиться перед Тобою,
як ті, що радіють в жнива, і так як ті,
що ділять здобич. **3** Тому що забрано
ярмо, що на них лежить, і палицю,
що на їхній шиї. Бо Він розбив пали-
цю тих, що поганяли, як і в дні при
Мадіямі. **4** Бо вимагатимуть всяку о-
діж, зібрану обманою, і одіж з при-
бутком, і забажають, щоб і вогнем
ів. 3 були спалені. **5** Бо нам народилася
лук. 1 дитина *і нам даний був син, якого
ів1. 4 влада була на його раменах. І його
ім'я називається – Ангел великої по-
ради, Чудесний порадник, Бог силь-
ний, Володар, Покірний князь, Бать-
ко будучого віку. Бо він приведе
мирних князів, і йому здоров'я. **6**
Велика його влада, і його миру немає
кінця. Він сяде на Давидовому прес-
толі і у його царстві, щоб його вип-
ростувати і підняти судом і справед-
ливістю відтепер і довіку. Ревність
Господа Саваота це зробить. **7** Гос-
подь послав смерть на Якова, і вона
прийшла на Ізраїль. **8** І впізнає ввесь
народ Ефремовий і ті, що з погордою
і високим серцем сидять в Самарії, ті,
що кажуть: **9** Цегли впали, але хо-
діть, врубаємо каміння і зріжемо си-
комори і смереки і збудуємо собі
башту. **10** І Бог розіб'є тих, що пов-
стали проти сіонської гори і проти
Єрусалиму, і розсіє їхніх ворогів: **11**
Сирію – зі сходу сонця і греків – зі
заходу сонця, що поїдають Ізраїль
всіма устами. Над всіма цими не від-
вернувся його гнів, але і ще його ру-
ка висока. **12** І народ не повернувся,
аж доки не був зранений, і не шукали
Господа. **13** І Господь забрав з Ізраїля
голову і хвіст, в одному дні великого
і малого, **14** старця і тих, що диву-
ються обличчям, – це влада, і про-
рока, що навчає беззаконне, – це
хвіст. **15** І вони будуть тими, що
блаженними називають цей народ,
що зводячи обманюють, щоб його
проковтнути. **16** Через це Господь не
зрадіє їхніми юнаками і не помилує
їхніх сиріт і їхніх вдів, бо всі безза-
конні та погані, і всякі уста говорили
неправду. Над всім цим не відвер-
нувся його гнів, але іще його рука
висока. **17** Беззаконня розгориться як
вогонь, і буде пожерте вогнем, як су-
хе ріща. І загориться в лісових частях

Глⷡа, д҃.

Се пре́же [испі́и][1], ско́ро сътвори *стра́нѣ мѳ҃ д
заꙋлонѣ, землѧ̀ недалимовѣ [-][2]. и про́-
чїи иже при мо́ри живꙋщеи, и ѻ҆́бонꙋ
странꙋ іѻрдана, (стра́ны галиле́ѧ ꙗ҆зы́-
комъ)[3]. *лю́дїе ходѧ́щеи въ тмѣ, видѣша мѳ҃ д
свѣтъ ве́ликъ. живꙋщеи въ стра́нѣ и [в][3]
сѣни смр҃тнѣи, свѣтъ просвѣти́сѧ на́ вы.
Мно́жае лю́дїи, ꙗ҆́же и҆зведѐ въ весе́лїе [-][4]. и
възвеселѧ́тсѧ прⷣѐ тобо́ю, ꙗ҆́ко ра́дꙋющенсѧ въ
жа́твꙋ, и ꙗ҆́ко дѣлѧ́щеи корысть. ꙗ҆́ко ѿ-
ꙗ҆́тьсѧ ꙗ҆ре́мъ (лежа́и на ни҆́)[5], и жезлъ иже на
вы́и и҆хъ. же́злъ бо погонѧ́ющїй расы́па [-][6],
ꙗ҆́ко (и) въ дн҃и при мадїа́мѣ. Ꙗ҆́ко всѧ́кꙋ ѻ-
де́жꙋ събра́ннꙋю ле́стїю, и ри́зꙋ съ прибы́т-
комъ и҆стѧжꙋ. и въсхотѧ́тъ да бы́ша (и)
ѻ҆гнемъ съжже́ны были. Ꙗ҆́ко ѻ҆́троча роди́сѧ на́мъ іѡа҃ г
сн҃ъ, *и да́стьсѧ намъ. Е҆мꙋже власть бы́сть лꙋ҃ а
на ра́мѣ е҆го. И нарѣца́етсѧ и҆́мѧ е҆го вели́ка со- а іѡа҃ д
вѣта а҆гг҃лъ. [Чю́денъ совѣтникъ. бг҃ъ крѣ́-
покъ властели́нъ, кнѧ́зь смире́нїѧ. ѻ҆ц҃ъ бꙋ-
дꙋ́щаго вѣ́ка][7]. [приведетъ бо][8] (ми́рна кнѧ-
зѧ)[9], и здра́вїе е҆мꙋ. вели́ка власть е҆го. и
мирꙋ е҆го нѣ́сть конца̀. на престо́лѣ двд҃вѣ, и
на црⷭ҇твѣ е҆го [сѧ́детъ][10]. напра́вити и҆̀, и
поѧ́ти [-][11] сꙋдомъ и пра́вдою, ѿ ны́нѣ и до́
вѣ́ка. ре́вні́е г҃а савао́ѳа сътво́ритъ се. Смр҃ть
посла̀ г҃ь на і҆а́кова, и прі́иде на і҆и҃лѧ. и ѹ҆-
вѣ́дѧтъ вси лю́дїе е҆фре́мовы, и сѣдѧ́щеи въ
сама́рїи съ ѹ҆корене́нїемъ, и высо́кимъ срⷣце́мъ, гл҃ю-
щемъ. пли́нѳы падо́ша. но гради́те да ѹ҆сѣ-
че́мъ ка́менїе, и посѣче́мъ ꙗ҆́годичїе и смрѣ́-
чїе, да съгради́мъ себѣ̀ стлъпъ. И поразитъ
бг҃ъ въставшаѧ на горꙋ сїѡню, [и на і҆ер҃-
лимъ][12], [-][13] и враги̇̀ [и҆хъ][14] расы́плѐ. сѵрїю ѿ
въсто́ка слн҃чнаго, и е҆́ллины ѿ за́пада слн҃чна-
го. поꙗ҆да́ющаѧ і҆и҃лѧ всѣ́ми ѹ҆сты̀. ѡ҆ всѣ́хъ
си́хъ не ѿврати́сѧ ꙗ҆́рость [е҆го][15], но (и) е҆ще
рꙋка̀ [е҆го][16] высо́ка. и лю́дїе не наврати́шасѧ,
до́ндеже ꙗ҆зви́шасѧ. и г҃а не възыска́ша. И ѿ-
ꙗ҆́тъ г҃ь ѿ і҆и҃лѧ главꙋ и ѻ҆́шибъ вели́ка и
ма́ла, въ е҆ді́нъ дн҃ь. ста́рца и чюдѧ́щаасѧ
лице́мъ, се власть. и прⷪ҇ра́ка ѹ҆ча́ща беззако́н-
наѧ, се ѻ҆́шибъ. и бꙋ́дꙋтъ блажа́щеи лю́дїе си,
льстѧ́ще (-)[17] льстѧ̑, ꙗ҆́ко да поглотѧ̑ ѧ̀. Се-
го ра́ди ю҆́нотами и҆̀ не възвесели́тсѧ [г҃ь][18], и си-
ро́тъ и҆хъ и вдови́цъ и҆хъ не поми́лꙋетъ. ꙗ҆́ко
вси беззако́нницы, и ѕлі. и всѧ́ка ѹ҆ста̀ гл҃аша
непра́вдꙋ. ѡ҆ всѣ́хъ си́хъ не ѿврати́сѧ ꙗ҆́рость
[е҆го][19], но (и) е҆щѐ рꙋка̀ [е҆го][20] высо́ка. (-)[21] Раз-
гори́сѧ ꙗ҆́ко ѻ҆́гнь беззако́нїе, и ꙗ҆́ко тро́скотъ

сꙋхъ поꙗстьсѧ огнемъ. и зажжетсѧ в частинахъ дꙋбравъскихъ, и поꙗсть еже окрестъ холмъ все. ꙗрости дѣла гнѧ погоритъ всѧ землѧ. и бꙋдꙋтъ людїе ꙗко огнемъ пожжени. члкъ (не помилꙋетъ брата своего)[22]. но ꙋклонитсѧ на десно, ꙗко въз҃алчетъ. і изъꙗсть ѿ лѣвыхъ, и не насытитсѧ. члкъ ꙗдыи плоть мышца своеѧ. и ꙗсть бо манасїи ефремово, и ефремъ манасїино. ꙗко вкꙋпѣ повоюета їоудꙋ· (и) въ [всѣхъ сихъ][23] не ѿвратисѧ ꙗрость [его][24], но (и) еще [рꙋка][25] его высока·

Гла, і·

Горе пишꙋщимъ (неправдꙋ)[1]. пишꙋще бо лꙋкаваа пишꙋ ꙋкланѧюще сꙋдъ ꙋбогихъ. [и][2] въсхищающе сꙋдъ нищихъ людїи моихъ. ꙗкоже бꙋдетъ имъ вдова на въсхищенїе, и сиротъ на ограбленїе. (что же)[3] сътворѧтъ въ днь присѣщенїѧ. печаль бо вамъ ѿдалече прїидетъ. и к комꙋ прибѣгнете, да вамъ поможетъ. гдѣ ли оставите славꙋ вашꙋ, ꙗко не въпасти въ плѣненїе, [и подъ ꙋбїеными падꙋтъ][4]. [и][5] ѿ всѣхъ сихъ не ѿвратисѧ ꙗрость [его][6], но и еще рꙋка [его][7] высока· Горе асѵрїемъ, жезлъ ꙗрости моеѧ, и гнѣвъ есть в рꙋкꙋ ихъ. гнѣвъ мои (пꙋщꙋ на странꙋ безаконнꙋ)[8], и своихъ людїи повелю сътворити плѣнъ и плѣненїе. и попрати грады, и положитї ѧ въ прахъ. се же не тако помыслитъ, и дшею не тако наменитъ. ни измѣнитъ ꙋмъ его, [-][9] ꙗкоже потребити страны не малы. и аще рекꙋтъ емꙋ, ты ли еси единъ кнѧзь, и речетъ. нѣсмь ли взѧлъ страны, ꙗже выше вавѵлона, и халанъ идѣже столпъ съграженъ бѣ. (-)[10] взѧлъ есмь аравїю, и дамаскъ и самарїю. ꙗкоже (и) сїа взѧхъ и всѧ страны възмꙋ· въсплачетесѧ изваанїи въ їерлмѣ, и въ самарїи, ꙗкоже бо сътворихъ самарїи, и рꙋкотворенным еѧ, такоже сътворю [-][11] їерлмови и кꙋмиромъ его· И бꙋдетъ егда скончаетъ гь всѧ твари в

д҃ чт҃ ді ни҃ лз горѣ сїонъ, и въ їерлмѣ *наведетъ на смыслъ великаго црѧ асѵрїиска, и на высотꙋ славы очїю его. рече бо, крѣпостїю (силы моеѧ) сътворю, и премꙋдростїю разꙋма (моего) ѿимꙋ предѣлы ꙗзыкомъ, и силꙋ ихъ плѣню, и сътрѧсꙋ грады населеныѧ. и вселеннꙋю всю обоимꙋ рꙋкою [моею][12] ꙗко гнѣздо, и ꙗко оставленыѧ ꙗица възмꙋ. и не бꙋдетъ никтоже иже ꙋбѣжитъ мене, или ѿвѣщаетъ ми съпротивнѣ· еда прославитсѧ секира безъ сѣкꙋщаго ею, или вознесетсѧ пила безъ влачащаго ю. такоже аще кто возметъ жезль или древо, и не та-

і пожере те все, що довкруги горбів. **18** Через господній гнів згорить вся земля, і народ буде наче спалений вогнем. Людина не помилує свого брата, **19** але зверне направо, бо голодуватиме, і їстиме зліва, і не насититься людина, що їсть тіло свого рамена. **20** Бо Манассія їстиме Ефремове і Ефрем Манасіїне, адже разом воюватимуть проти Юди. І в усіх цих не повернувся його гнів, але й ще його рука висока.

Глава 10

1 Горе тим, що пишуть неправду. Бо пишучи пишуть лукаве, **2** відхиляючи суд бідних і забираючи суд бідних мого народу, щоб їм була вдова на розкрадення і сирота на розграблення. **3** Що ж вони зроблять в дні відвідин? Бо вам скорбота здалека прийде. І до кого прибіжите, щоб вам поміг? Де ж залишите вашу славу, **4** щоб не впасти в полон? І вони впадуть під убитими, і від цього всього не відвернувся його гнів. Але іще його рука висока. **5** Горе асирійцям, палиця мого гніву і люті є у їхніх руках. **6** Пошлю мій гнів на беззаконну країну і накажу зробити полоненими і полоном свій народ, і побити міста, і покласти їх у порох. **7** Ось же не так задумає, і душею не так вважатиметься, але він змінить його ум, щоб вигубити немалі країни. **8** І якщо йому скажуть: Чи ти є одиноким князем? **9** І він скаже: Чи не взяв я країни, що над Вавилоном, і Халан, де була збудована башта? Я взяв Аравію, і Дамаск, і Самарію. **10** Так як і цих я взяв, *так* і заберу всі країни. Заплачте різьблені в Єрусалимі і в Самарії. **11** Бо так, як я зробив Самарії і її творивам, так зроблю Єрусалимові і його божищам. **12** І буде, що коли закінчить Господь всі діла в горі Сіон і в Єрусалимі, *на розум наведе велико- црс4. 19 ниж. 37
го асирійського царя і на висоту слави його очей. **13** Бо він сказав: Зроблю силою моєї могутності, і мудрістю мого розуму заберу околиці народів, і в полон візьму їхню силу, і стрясу заселені міста, **14** і моєю рукою охоплю всю вселенну як гніздо, і заберу як оставлені яйця, і не буде нікого, хто втече від мене або скаже мені *щось* проти. **15** Хіба сокира прославиться без того, що нею рубає, або пила підніметься без того, що нею володіє? Так само, коли хтось візьме палицю чи дерево. **16** І не так, але Господь Са-

ваот пошле безчестя на твою честь, і у твоїй славі загориться палаючий вогонь. **17** І світло ізраїльське буде на вогонь і освітить його вогнем, що горить, і пожере речі як траву. В тому дні **18** згаснуть гори, і горби, і ліси, і він з'їсть від душі до тіла. І буде, що той, хто втікає, наче той, хто втікає від горіючого полум'я. **19** І ті з них, що залишилися, будуть в число, і дитина їх впише. **20** І буде в тому дні, що не додасться після цього, останок Ізраїля. І ті, що спаслися з Якова, більше не будуть надіятися на тих, що образять їх, але будуть надіятися на правдивого святого ізраїлевого – Бога. **21** І останок Якова буде до сильного Бога. **22** І якщо ізраїльські сини будуть як
рим. 9 морський пісок, *їхній останок спасеться. Бо довершуючи і складаючи слово правдою, **23** як скорочене слово зробить Господь в усій вселенній. **24** Через це так говорить Господь Саваот: Не бійся асирійців, мій народе! Ви, що живете в Сіоні. Бо поб'є тебе палицею, бо завдасть тобі рану, щоб побачити єгипетську дорогу. **25** Бо ще трохи і спиниться гнів, а мій гнів у їхній раді. **26** І Бог
суд. 7 підніме на них рану *за раною мадіяма, і його гнів по дорозі, що при помор'ї, на дорогу, що до Єгипту. **27** І буде, що в тому дні відбереться його час від твого рамена, і його ярмо з твоєї шиї, і ярмо зігниє зі створіння олії. **28** Він бо прийде до міста Анге, і мине Магеддао, і в Махмасі поставить свій посуд, **29** і мине долину, і прийде до Анге. Раму, Саулове місто, охопить страх, **30** втече ґалимова дочка, Лаіса впокорена буде, впокориться в Енатоті. **31** Жахнулася Мадемина і ті, що живуть в Ґивині. **32** Потіште сьогодні остатися в дорозі, потіште рукою гору, сіонську дочку, і вершки, що в Єрусалимі. **33** Ось Володар! Господь Саваот силою стривожить славних, і високі гордістю будуть знищені, і високі упокоряться, **34** і впадуть високі від меча, ліс же впаде з високими.

ко. нѡ пóслетъ гь саваóдъ на твою чéсть
безъчéстїе, и въ твоéи слáвѣ ôгнь горѧ̀ въз-
горíсѧ. и бꙋдетъ свѣ́тъ ї҆иле́въ въ о́гнь. и
ôсвѣтитъ и ôгнéмъ горѧ́щемъ, и поѧ́стъ
ꙗ҆́ко сѣ́но вéщь· въ тóи днь оу҆гáснꙋтъ гóры и
хóлми и дꙋбрáвы, и поꙗ́стъ ѿ дшá до плóти·
И бꙋдетъ бѣжáи, ꙗ҆́ко бѣжáнїе ѿ плáмене го-
рѧ́ща. и ôставшеи ѿ нихъ бꙋдꙋтъ в числò, и
дѣтищъ впишетъ ѧ̀· И бꙋдетъ в тóи днь, не
прилóжитсѧ посéмъ ôстáнокъ ї҆иле́въ. и оу҆цѣ-
лѣ́вшїи ї҆а́ковли, не бꙋдꙋтъ ксемꙋ̀ оу҆повáюще
на ôби́дѣвшаѧ и нѡ бꙋдꙋтъ оу҆повáюще къ
бꙋ стóмꙋ ї҆иле́вꙋ, и҆стиннномꙋ. и бꙋдетъ ôстá-
нокъ ї҆а́ковль къ бꙋ крѣ́пкомꙋ· І а́ще бꙋдꙋтъ
кри҃ д (сн҃ове)[13] ї҆иле́ви ꙗ҆́ко пѣсо́к мóрскїи, *ôстáнокъ
(и҆хъ) спсетсѧ. слово бо съвръшáѧ и съвъкꙋп-
лáѧ прáвдою, ꙗ҆́ко слóво съкращéно сътворитъ
[гь][14] въ (всéи вселéннѣи)[15]. Сего ради се глетъ
гь саваóдъ, не бóитесѧ лю́дїе мои̂ (ѿ а҆сѵрїи
живꙋщеи въ сїóнѣ)[16]. ꙗ҆́ко жезлóмъ порази́тъ тѧ,
ꙗ҆́звꙋ бо [наведéтъ][17] нá тѧ, ꙗ҆́ко видѣти
пꙋть є҆гѵ́петьскъ, є҆ще бо мáло и престáнетъ
гнѣ́въ. нѡ ꙗ҆́рость моѧ̀ на совѣ́те и҆хъ· И въс-
суди з тáвитъ бгъ нá нѧ [рáнꙋ][18], *ꙗ҆́ко ꙗ҆́звꙋ ма-
дїáлю [-][19], и ꙗ҆́рость є҆гѡ по пꙋти и҆же по помó-
рїю, на пꙋть и҆же въ є҆гѵ́петъ· И бꙋдетъ в
тóи днь. ѿнꙗ́то бꙋдетъ (врéмѧ)[20] є҆гѡ (-)[21] съ
рáмене (твоегѡ)[22], і и҆го (є҆гѡ ѿ выꙗ́ твоеѧ̀, и
съгнїетъ и҆го ѿ твари є҆лéа)[23]· Прїидетъ бо въ град
а҆ггáи, и минетъ (магéддао)[24], и в махмасѣ
полóжитъ сосꙋ́ды своѧ. и минетъ дéбръ, и
прїидетъ въ а҆ггáи. страх прїиметъ рáма,
грáдъ саоу́ловъ пробѣгнетъ дщѝ [гали́мла][25],
покоритсѧ лаи́са, покорится въ є҆нанадóдѣ. оу-
жасéсѧ [мадеми́на][26], и живꙋщїи в (гѵ́винѣ)[27]·
Оу҆тѣшите днесь на пꙋти пребы́ти. [оу҆тѣ-
шите рꙋкóю][28] горꙋ дщéрь сїóню, и хóлми и҆же
въ ї҆ерлі́мѣ· Се [-][29] влдка гь саваóдъ, смѧтетъ слáв-
ныѧ крѣпостїю, и высóкїа оу҆кори́зною съкрꙋшá-
сѧ, и [-][30] смирáсѧ. и падꙋ высóцїи мечемъ, дꙋб-
рáва же съ высóкими падéсѧ·

Глава 11

дія. 11 **1** Вийде *палиця з Єссейового кореня і видасть цвіт. **2** І на ньому спочине дух божий, дух мудрості і розуміння, дух ради і сили, дух знання і побожності. **3** Його наповнить дух божого страху. Він не судитиме за славою ані не оскаржить за мовою, **4** але судитиме не за мовою, але оскаржить, судитиме впокореному суд і оскаржить славних на землі. І поб'є землю словом його

Глава, аі·

И (зыи́де)[1] *жезлъ и҆с кóрене ї҆ессéова, и дѣа аі
цвѣтъ (-)[2] процвѣтетъ. и почїетъ на немъ
дхъ бжїи. дхъ премꙋдрости, и смы́сла.
дхъ совѣта, и крѣпости. дхъ видѣ-
нїѧ, и блгочестїѧ. и҆спóлнитъ и дхъ стрáха
бжїѧ· Не по слáвѣ ôсꙋдитъ, ни по глнїю ôб-
личитъ. нѡ осꙋдитъ смирéнномꙋ сꙋдъ, и ôбли-
читъ [слáвныѧ][3] на земли̂. и порази́тъ зéмлю
словесéмъ оу҆стъ є҆гѡ. *и дхомъ оу҆стнáми оу҆бї- в солꙋ в

єтъ нечестиваго. и бꙋдетъ (препоѧсанъ прав-
доꙋ)[4] въ чресла [єго][5], і истинною помазана ребра
нж҃ ѯе [єго][6]. *И напасетсѧ вкꙋпѣ волкъ съ агнцемъ,
и рысь почїетъ съ козлищемъ, и (юнецъ со
львомъ)[7] вкꙋпѣ напасꙋтсѧ. и отроча мало по-
ведетъ ѧ. и волъ и медвѣдь вкꙋпѣ напасетасѧ,
и вкꙋпѣ (племѧ)[8] их бꙋдетъ. И (волъ и левъ)[9]
вкꙋпѣ зоблета плѣвы. І отроча младо на пе-
щерꙋ аспидскꙋ, и на ложе племене аспидска рꙋкꙋ
възложитъ. и не сътворѧтъ ѕла, ни възмо-
гꙋтъ погꙋбити никогоже ꙋ горы стыѧ моеѧ.
ѩко наполнисѧ всѧ ꙋвѣдѣти Га, ѩко водѣ
многѣ покрыти мореса. И бꙋдетъ в (тои днь)[10]
корень ієссеовъ, и въставлѧємы владѣти стра-
нами. к немꙋ страны надѣютсѧ, и бꙋдетъ
покои єго (чистъ)[11]. И бꙋдетъ в (тои днь)[12] ,
приложитъ Гь ѩко показати рꙋкꙋ своюю. (и)
възревновати останкꙋ прочемꙋ людїи, єже аще
останетсѧ ѿ асѵрїи и ѿ єгѵпта, и вавѵлона, и
єфїопїѧ, и ѿ єламити, и ѿ солнечныхъ
въстокъ, и ѿ аравїѧ. И воздвигнетъ знаменїе
въ страны, и съберетъ погибшаѧ іилевы. и
расточенныѧ іꙋдины съберетъ ѿ четырь ꙋглъ
земли. и ѿимется рвень ѿ єфрема, и враѕи
іꙋдины погибнꙋтъ. (и) єфремъ не възревнꙋетъ
іꙋдѣ, (-)[13] іꙋда не зазритъ єфремꙋ. И въсперꙋтъ
въ кораблихъ иноплеменникъ море (иногдою)[14] пово-
юютъ, і иже на востокы слнчныѧ. і идꙋмею и
на моава прьвое рꙋцѣ възложатъ. снове же ам-
мони прежде покарасѧ, и опꙋститъ Гь море
єгѵпетско, и възложитъ рꙋкꙋ своюю на рѣкꙋ
вѣтромъ пресилномъ. и поразитъ на седмь дебрїи.
ѩкоже ходити ємꙋ обꙋвенꙋ. и бꙋдетъ проходъ
в мо҃ ді людемъ моимъ оставшимъ въ єгѵпте. и *бꙋдетъ
іилю ѩко и днь єгда изыиде изъ (єгѵпта)[15].

Глава, ві.

И речеши в (тои днь)[1] блвлю тѧ Ги, имже
разгнѣвасѧ на мѧ. и ѿврати ѩрость
своюю [ѿ мене][2] и помилова мѧ. Се Бъ
мои спсъ мои Гь, ꙋповаѧ бꙋдꙋ к немꙋ,
в мо҃ еі ѱло҃ рзі и не ꙋбоюсѧ. *занє слава моѧ и хвала (-)[3] Гь,
(-)[4] бысть ми на спсенїе. [-][5] Почерпѣте водꙋ съ
а пара҃ ѕі ѱло҃ рд веселїем, ѿ источникъ спсенїѧ. *И речеши в
(тои днь)[6], хвалите Га, въспоите имѧ єго.
възвѣстите въ ѩзыцехъ славнаѧ єго, поми-
наите ѩко възнесесѧ имѧ єго. хвалите имѧ
Гне, ѩко высокаѧ сътвори. възвѣстите се [всѐ][7]
по всеи земли. Веселитесѧ и радꙋитесѧ живꙋ-
щїи в сїонѣ, ѩко възнесесѧ стыи іилвъ пос-
реди тебе.

уст, *і уб'є безбожного духом губ. соп2. 2
5 І буде підперезаний праведністю
по його бедрах, і правдою помазані
його ребра. **6** *І вовк пастиметься ниж. 65
разом з ягням, і рись спочине з коз-
лом, і теля з левом разом пасти-
муться, і мала дитина їх поведе. **7** І
віл, і медвідь разом пастимуться, і
разом буде їхнє плем'я. І віл, і лев
разом їстимуть солому. **8** І мала ди-
тина покладе руку на діру гаспида і
на ложе гаспидового племені. **9** І не
зроблять зла ані не зможуть вигу-
бити нікого на моїй святій горі, бо
наповнилося все, щоб знати Госпо-
да, як велика вода, щоб покрити
моря. **10** І в тому дні буде Єссеєвий
корінь, і поставлені, щоб володіти
країнами. На нього надіються наро-
ди, і буде спочинок його чистий. **11**
І в тому дні буде, що Господь до-
дасть, щоб показати свою руку і
щоб заревнував інший останок на-
роду, що лиш залишиться з Асирії,
і з Єгипту, і Вавилону, і Ефіопії, і з
еламітів, і від сходу сонця, і з Ара-
вії. **12** І він підніме знак в країнах і
збере тих Ізраїля, що згинули, і збе-
ре розсіяних Юди з чотирьох країв
землі. **13** І забрано буде ревність в
Ефрема, і згинуть вороги Юди, і
Ефрем не ревнуватиме Юді, Юда
не завидуватиме Ефремові. **14** І по-
летять в кораблях чужинців по мо-
рю, колись воюватимуть і проти
тих, що на сході сонця та в Ідумеї. І
перше на Моав накинуть руки, ам-
монові ж сини першими підкорять-
ся. **15** І Господь опустошить єги-
петське море, і накине свою руку
на ріку сильним духом, і поб'є на
сім долин, так щоб йому ходити о-
бутим. **16** І буде прохід моєму на-
родові, що залишився в Єгипті. І
*буде Ізраїлеві як і день, коли він мой2. 14
вийшов з Єгипту.

Глава 12

1 І в тому дні скажеш: Поблагос-
ловлю тебе, Господи! Тому що Ти
розгнівався на мене, і відвернув від
мене свій гнів, і мене помилував. **2**
Ось Бог! Мій спаситель! Мій Гос-
подь! Буду надіятися на Нього і не
боятимуся. *Тому що моя слава і мой2. 15 пс. 117
хвала – Господь! Він став мені на
спасіння. **3** Зачерпніть воду з весел-
стю з джерел спасіння! **4** *І скажеш пар1. 16 пс. 104
в тому дні: Хваліть Господа! Оспі-
вуйте його ім'я! Звістіть в народах
його славне! Згадуйте, що підняло-
ся його ім'я! **5** Хваліть імя Госпо-
да! Бо Він вчинив високе. Сповіс-
тіть це все в усій землі! **6** Веселіть-
ся і радійте ви, що живете в Сіоні!
Бо Святий ізраїльський піднісся
вгору посеред тебе!

Глава 13

1 Видіння проти Вавилону, яке побачив Ісая, Амосів син, **2** підніменте знак на горі рівнини, підніменте свій голос. І не бійтеся, підбадьорюйте рукою. Відкрийте, князі. **3** Я наказую, я ж їх поведу. Велетні приходять наповнити мій гнів, разом радіючи і зневажаючи. **4** Голос численних країн на горах подібний до численних країн, голос царів і зібраних країн. Господь Саваот заповів країні озброєною **5** прийти з землі здалека, від кінця основи неба. Господь і озброїв його сікача, щоб знищити всю вселенну. **6** Ридайте, бо близько господній день! І від Бога прийде знищення! **7** Через це всяка рука ослабне і всяка людська душа жахнеться. **8** І посли жахнуться, і болі їх охоплять, як жінку, що родить. І засмутяться один до одного, і жахнуться, і перемінять їхнє лице як полумінь. **9** Бо ось приходить невиліковний господній день люті і гніву, щоб пустою покласти всю вселенну, і з неї вигубити
єз. 32 ів. 2 і 3 мат. 24 мар. 13 лук. 21 грішників. **10** Бо небесні звізди, і Оріон, і все небесне творіння не дадуть світло, *і померкне сонце, що сяє, і місяць не дасть своє світло. **11** І заповім всій вселенній зло і безбожним їхні гріхи. І знищу гордість беззаконних, і гордість гордих впокорю. **12** І будуть ті, що залишилися чесними, більше ніж золото, випробоване вогнем, і людина буде шляхетною більше ніж камінь, що з Саптира. **13** Бо небо сколихнеться і земля затрясеться від свого дна через лють і гнів Господа Саваота в день, коли прийде його гнів. **14** І будуть ті, що осталися, як серна, що втікає, і як заблукана вівця, і не буде того, хто його збирає, щоб повернути людину до свого народу і *щоб* прийшла людина до своєї країни. **15** Бо хто лиш впаде в полон, впокориться, і які є зібрані, впадуть
пс. 137 від меча. **16** *І перед ними розіб'ють їхніх дітей, і розграбують їхні доми, і заберуть їхніх жінок. **17** Ось я підніму проти вас мидів, які не вважають на срібло ані *не* потребують золота. **18** Луки поломлять хлопців і не помилують ваших дітей, і їхні очі не пощадять твоїх дітей. **19** І Вавилон буде добрим і славним під халдейсь-
мойі. 19 єре. 50 кими царями, *так як Бог розбив Содому і Ґомору, **20** і не буде заселеним до вічного часу, і до них не ввійдуть через численні покоління, ані не ввійдуть до нього араби, ані пастухи в ньому не спочинуть. **21** І там спочинуть звірі, і доми наповняться звуком, і там спочинуть сирини, і біси там затанцюють, **22** і там поселяться

Глава, гі

Видѣніе [на вавѵлона. еже видѣ Ісаіа
снъ Амосовъ][1]. На горѣ равнѣ вѣздвиг-
нете знаменіе, вѣзнесете гла свои, (и)
не боитеса. пооущаите рукою, ѡврьзи-
те кнаѕи. а повелю, [а же а поведу][2]. (-)[3] щю-
дове иду скончати ꙗрости моеа, радующеса
вькупѣ и оукарающе. Гла стран многъ на
горахъ, подобенъ стран многъ. гласъ црь, и
странъ сьбранъ. Гь саваѡ заповѣда странѣ
вѣоружени пріити ѡ земла издалеча, ѡ
конца основаніа неси Гь, и вѣоружи его (сѣч-
ца), расыпати [всю вселенную][4]. Рыдаите близъ
бо днь гнь. и скрушеніе ѡ Ба пріиде. Сего
ради всака рука разъслабѣетъ и всака дша
члча оубоитса, и смататса (послы)[5]. и бо-
лѣзни пріимутъ (а), ꙗко женѣ раждающи. и
поскорбатъ другъ ко другу и оужаснутса, и
лице ихъ ꙗко пламы премѣнатъ. Се бо днь
гнь безъ цѣльбы градетъ ꙗрости и гнѣва,
положити вселенную всю пусту, и грѣшники
погубити ѡ неа. Звѣзды бо нбныа и кру-
жиліа, и вса тварь нбнаа свѣта не просиа- езе лв іоа в и г
ютъ. *И помрьче слнце вѣсіающее и мць не ма кд ма гі лу ка
дасть свѣта своего. и заповѣдѣ вселеннѣи
всеи ѕло, и нечестивымъ грѣхи ихъ. и погуб-
лю оукоризну беззаконныхъ, и оукоризну презори-
выхъ смирю. И буду оставшеи честнѣи, паче
нежели злато пожженое. и члкъ честенъ бу-
детъ, паче нежели камень иже ѡ [сапдира][6].
Поколѣблетъ бо са нбо, и земла потрасеса
из дна своего. Ярости дѣла (и) гнѣва Га са-
ваода, вѣ днь егда пріидетъ ꙗрость его. И
будутъ оставшеи ꙗко сернъ бѣж и ꙗко ов-
ца заблудивши. и не буде сьбирающаго (и).
ꙗкоже члку в лю своа обратитиса, и члку
вѣ страну свою пріити. иже бо аще плѣнит-
са повинетса. і иже сьбрани суть мечемъ
падутъ. *И чада ихъ пре ними разбіютъ. и ѱло рлз
домы ихъ плѣнатъ, и жены ихъ поиму. Се
азъ вѣставлю на вы миды, (и не мѣнатъ)[7]
сребра ни злата требую. стрѣленіе юношеско
скрушатъ, и чадъ вашихъ не помилуютъ.
и не (пощадита очи ихъ чадъ [твои][8])[9]. и
будетъ вавѵлонъ (добрыи и славныи)[10] по цри
халдеиски. *Ꙗкоже расыпа Бъ содому и гомору, а мо ді іере н
(и) не населитса вѣ вѣчное време. и не вни-
дутъ в (нихъ)[11] до многъ рожденіи, ни вни-
дутъ вонь аравлане, и пастуси не почіютъ
в немъ. И почіютъ ту ѕвѣріе, и наполнат-
са домове гласа. и почіютъ ту сѵрины, и

бѣ́си тꙋ̀ въсплѧ́шꙋтъ. и҆ ѻ҆нокента́ѵры тꙋ̀ въсе-
лѧ́тсѧ, и҆ въгнѣзда́тсѧ є҆жеве в домо́хъ и҆хъ·

Гла҃, ді҃

Ско́ро и҆де́тъ и҆ не ꙋ҆мѣ́литъ. и҆ поми́лꙋетъ
гь҃ ї҆а́кова. и҆ съберетъ є҆щѐ і҆и҃лѧ, и҆ почі́етъ
на землѝ своє́й. и҆ прихо́дни прило́житсѧ
(-)[1] къ домꙋ̀ ї҆а́ковлю. и҆ по́ймꙋтъ ѧ҆̀
страны̀, и҆ въведꙋтъ [ѧ҆][2] въ мѣсто и҆хъ и҆
прї́имꙋ, и҆ ꙋ҆мно́жатсѧ на землѝ бж҃їи в рабы̀ и҆
рабы́нѧ. и҆ бꙋ́дꙋтъ плѣнени плѣни́вшеи ѧ҆̀, и҆
владѣти бꙋдꙋ ѡ҆бладавшеи и҆ми. и҆ бꙋ́детъ в
(то́и днь)[3], покои́тъ тѧ [гь҃][4] ѿ болѣзні и҆ ꙗ҆-
рости твоеѧ, и҆ ѿ рабо́ты жесто́кїѧ, є҆юже ра-
бо́тасте и҆мъ· И҆ прї́иметъ (при́тчю)[5] сї́ю на црѧ
вавѷлонъска, и҆ речеши въ (то́и днь)[6], ка́ко почи́
въземлѧи. и҆ почи́ потща́ваѧи· съкрꙋши бгъ ꙗ҆-
ремъ грѣшничь, ꙗ҆ре кнѧ́зь пораз́и въ странꙋ
ꙗ҆ростїю, (и҆) ꙗ҆звою бе́з и҆сцѣленїѧ. поража́ѧ
странꙋ ꙗ҆звою ꙗ҆рости. є҆ѧже не пощадѣ почи́
ꙋ҆пова́ющи· вса землѧ да вопї́етъ съ весе́лї-
емъ. и҆ (сла́ва дꙋбравы)[7] да сѧ възра́дꙋетъ до
тебѐ, и҆ смрѣчїе дꙋбра́вы [рече][8]. ѿнелѣ же (-)[9]
ꙋ҆спѐ, не възы́иде посѣкаѧи насъ· А҆дъ до́лѣ
разгнѣ́васѧ срѣтъ тѧ. въста́ша с тобо́ю вси
щꙋдове ѡ҆блаше́и землею· (І҆) и҆же въста́ша ѿ пр-
толъ свои́хъ вси цр҃іе стра́нъстїи. вси ѿвѣща́-
ютъ и҆ рекꙋтъ тебѣ, и҆ ты плѣне́нъ є҆си ꙗ҆ко-
же и҆ мы, (и҆) въ на́ [-][10] намѣненъ є҆си· (И҆) сни́-
де [-][11] (сла́ва твоѧ въ а҆́дъ)[12], мно́гое (весе́лїе
твое)[13]. под тобо́ю постелетъ гнои, и҆ покро́в
твои че́рвь· Ка́ко сѧ спаде съ не́бсе де́нница, (въс-
хода́щїа заоу́тра)[14]. съкрꙋшисѧ на землѝ, пꙋ-
щаѧи къ всѣмъ страна́мъ· Ты бо рече въ ꙋ҆мѣ
свое́мъ. на не́бо възы́идꙋ, (и҆) выше ѕвѣздъ [не́-
бныхъ][15] поставлю пртлъ свои. [и҆][16] сѧдꙋ на го-
рѣ высоцѣ, на гора́хъ высока́хъ ꙗ҆же на сѣверъ.
възыидꙋ выше ѡ҆блакъ· [и҆][17] бꙋдꙋ равенъ выш-
немꙋ· Нн҃ѣ же во а҆дъ снидеши, и҆ въ ко́ренїе
зе́ли· [И҆][18] ꙋ҆зрѣвшеи тѧ вчюда́сѧ ѡ҆ тебѣ и҆
рекꙋтъ. сеи члкъ и҆же разгнѣва́ [всю][19] зе́млю,
потрѧса́ѧи црѧ. порѣваѧи вселе́ннꙋю всю, (-)[20]
грады расыпа (и҆) плѣненыхъ не разрѣши· вси
цри страньстїи ꙋ҆спо́ша в чести. (и҆) члкъ въ
домꙋ свое́мъ. а҆ ты́ поврьжешисѧ въ гора́хъ ꙗ҆ко
мртвецъ. похꙋленъ съ многими мртвъцы и҆сѣ-
че́ными мечемъ. сходѧщимъ во а҆дъ· Ꙗ҆коже
(и҆) ри́за въ крови намо́чена не бꙋдетъ чиста.
та́коже и҆ ты не бꙋдеши чистъ, занѐ зе́млю
мою погꙋби, и҆ люди моѧ и҆зби. не пребꙋдеши
въ вѣчное вре́мѧ· Племѧ ѕлое ꙋ҆готови ча́да
своѧ на ꙋ҆бїенїе, грѣхи ѿца твоего, да не въс-

онокентаври, і їжаки загніздяться в їхніх домах.

Глава 14

22 Скоро приходить і не забариться. **14,1** І Господь помилує Якова і ще збере Ізраїля, і той спочине на своїй землі, і приходько пристане до дому Якова. **2** І візьмуть їх країни і введуть їх до їхнього місця, і приймуть і розмножаться на божій землі в рабів і рабинь. І будуть полоненими ті, що їх полонили, і володіти будуть ті, що ними володіли. **3** І буде, що в тому дні Господь дасть тобі спочинок від болів і твого гніву і від тяжкого рабства, яким ви їм послужили. **4** І він візьме цю притчу над вавилонським царем, і скажеш в тому дні: Як спочив вимагач і спочив той, що наганяв? **5** Бог знищив ярмо грішних, ярмо князів, **6** побив країну гнівом і невиліковною раною. Побиваючи країну раною гніву, яку не пощадив, **7** він спочив впевнено. Хай вся земля закричить з веселістю! **8** І слава лісу хай тобою зрадіє, і смереки лісу скажуть: Відколи ж він заснув, не вийшов той, хто нас рубає. **9** Вдолі ад розгнівався, зустрівши тебе, встали з тобою всі велетні, що володіли землею, і ті, що встали зі своїх престолів, всі царі народів. **10** Всі відповідатимуть, і скажуть тобі: І ти є полоненим, так як і ми, і до нас ти причислений. **11** І зійшла твоя слава до аду, твоя велика веселість. Під тобою розстелений гній, і твоє покриття – черв'як. **12** Як з неба впала рання зоря, що сходить вранці, розбитий об землю той, що посилає до всіх країн. **13** Бо ти сказав у своїм умі: Піднімуся до неба, і поставлю свій престіл вище від небесних зірок, і сяду на високій горі, на високих горах, що на півночі, **14** піднімуся понад хмари, і буду рівний Всевишньому. **15** Тепер же зійдеш до аду і до коріння землі. **16** І ті, що тебе побачать, будуть тобою здивовані, і скажуть: Це чоловік, що розгнівив всю землю, що сколихнув царів, **17** розігнав усю вселенну, вигубив міста і не звільнив полонених. **18** Всі царі країн заснули в пошані, і людина у своїм домі. **19** А ти будеш кинутий в горах як мертвий, зогиджений з багатьма мертвими, вигубленими мечем, що сходить до аду. Так як і одіж намочена в крові не буде чистою, **20** так і ти не будеш чистий, тому що ти знищив мою землю і вибив мій народ. Не останешся на вічний час. Погане плем'я **21** при-

готувало твоїх дітей на вигублення,
гріхи твого батька, щоб вони не вста-
ли і не успадкували собі землю і за-
повнили землю війнами. **22** І повстану
проти них, – говорить Господь Са-
ваот, – і вигублю їхнє ім'я, і останок,
і плем'я. Це говорить Господь: **23**
Поставлю Вавилон пустинею, щоб
загніздилися їжаки. І буде на ніщо. І
зроблю його глиною, ямою на зни-
щення. **24** Так говорить Господь Са-
ваот: Так як Я сказав, так і буде. І так
як Я врадив, так і буде встановленим,
25 щоб вигубити Асирію на моїй зем-
лі і на моїх горах, і будуть на потоп-
тання, і забереться з них їхнє ярмо, і
їхній тягар з їхніх рамен буде заб-
раний. **26** Це рада, яку врадив Гос-
подь на всю вселенну. І це висока
рука над усіма народами вселенної.
27 Бо хто знищить те, що Бог вра-
дить? І хто відверне його високу ру-
пар2. 28 ку? **28** *В році, в якому помер цар
Ахаз, було це слово: **29** Не радійте
всі чужинці, бо знищено ярмо того,
що вас б'є. Бо з насіння зміїв вийде
покоління гаспидів, і їхнє покоління
вийде – змії, що літають. **30** І бідні
пастимуться Господом, бідні і люди
спочинуть в мирі. І Він знищить го-
лодом твоє плем'я і вигубить твій
останок. **31** Плачте, міські брами!
Хай закричать міста в замішанні! Всі
чужинці! Бо дим приходить з півночі,
і не може бути обмани. **32** Що ж від-
повідатимуть князі країн? Бо Господь
заснував Сіон. І через Нього спасуть-
ся впокорені в народі.

тайнꙋ и҆ (прича́статъ ѐи зе́млю)[21], и҆ напо́л-
натъ зе́млю ра́ти. и҆ въста́нꙋ на́ на глетъ
гь саваѡ́дъ. и҆ погꙋблю̀ (и҆ма и҆хъ)[22] и҆ ѡ҆ста́-
нокъ и҆ (плема)[23]· Сѐ глетъ гь. (-)[24] положꙋ
вавѵ̀лона пꙋста ꙗ҆́ко вгнѣздитиса ѐжемъ, и҆
бꙋдетъ нивочто́же. и҆ положꙋ и҆̀ бре́нїю пождь
в па́гꙋбꙋ· Сѐ глетъ гь саваѡ́дъ. ꙗ҆́коже глахъ
та́ко (и҆) бꙋдетъ. и҆ ꙗ҆́кѡ совѣща́хъ, та́ко (и҆)
ѹ҆ста́витса· Ꙗ҆́ко погꙋби́ти а҆сѵ̀рїю на земли̇̀
мое́и и на гора́хъ мои҆́хъ, и҆ бꙋдетъ въ попра́-
нїе. и҆ ѿи́метса ѿ нихъ ꙗ҆ре́мъ и҆хъ, и҆ бре́-
ма и҆̃ ѿ ра́ма [и҆̃][25] ѿи́мѣса· Се́и совѣтъ и҆́же
совѣща̀ гь на вселе́ннꙋю всю̀. и҆ ѐи рꙋка̀ высо́-
каа на вса̀ страны̀ вселе́ныа. ѐже бо (совѣщаѐ
бъ)[26], кто разори́тъ, и҆ рꙋкꙋ [ѐго][27] высо́кꙋю
кто ѿврати́· *въ лѣто в не́же ѹ҆́мре а҆ха́зъ в пара҃ кн
црь. бы́сть сло́во ѐе. не ра́дꙋитеса вси и҆нопле-
ме́нницы. съкрꙋши бо са ꙗ҆ре́мъ поража́ющаго
вы. ѿ (племе́не)[28] бо змїина и҆зы́идет поро́дъ
а҆спидьскъ, и҆ поро́дъ и҆хъ и҆зы́идетъ змїа
пара́ща· И҆ напасꙋтса ѹ҆бозїи [гмъ][29]. ни́щїи
же члцы въ мирѣ почї́ютъ. (и҆) потреби (-)[30]
гладомъ (плема̀)[31] твое, и҆ ѡ҆ста́нокъ твои
и҆збїетъ· Пла́читеса вра́та гранаа, да възо-
пїютъ гра́ды възматенїи. и҆нопле́менници
вси ꙗ҆́ко ды́мъ ѿ сѣ́вера и҆детъ, и҆ нѣсть
(лзѣ) бы́ти. (-)[32] что ли ѿвѣща́ютъ кна́ѕи
стра́ньстїи, ꙗ҆́ко гь ѡ҆снова̀ сїѡ́на. и҆ тѣмъ
спсꙋтса смире́нїи въ лю́дехъ·

Глава 15

1 Слово проти моавитської землі.
Вночі згине моавитська земля, бо
вночі згине моавитське місто. **2** Плач-
те в собі, бо згине і Аодивон, в якому
ваш жертовник. Підіть плакати туди
єре. 40 до моавитського Наваива. *Плачте,
єз. 7 лисина на всякій голові, – всі рамена
відрубані. **3** На його вулицях під-
пережіться в мішковини і плачте на
його дахах і на його вулицях, і на
його роздоріжжях всі заридають з
плачем. **4** Бо Есевон закричав і ска-
зав: Куди було чути його голос? Че-
рез це моавитські бедра кричать: Її
пізнає душа. **5** Серце моавитської
землі кричить в собі до Сигора, бо є
трилітньою теличкою. Плачучи ж
піднімуться на підйомі, що до тебе,
аронимовою дорогою, кричить зни-
щення і трясіння. **6** Невримова вода
буде пустинею, і її трава пропаде, бо
не буде зеленої трави. **7** Чи так має
спастися? Бо наведу на арабську до-
лину і її візьму. **8** Бо злучився крик
моавитських околиць з *криком* ага-

Гла, еі·

Сло́во на моа́вскꙋю зе́млю·

Но́щїю поги́бнетъ моа́вска земла̀, но́-
щїю бо поги́бне гра моа́витьскъ. пла́чи-
теса въ себѣ, поги́бнетъ бо (лаѡ҆ди-
во́нъ)[1], в не́же требни вашъ. та́мо
възы́дѣте пла́катиса къ наваѵ̀вꙋ моа́вѵ̀тъ-
скꙋ· *Пла́читеса, на всеи главѣ плѣшъ, вса їере҃ м єзе҃ з
мы́шца ѡ҆сѣ́чены. на стогна ѐго препоа́шете-
са въ ꙗ҆ри́ги. и҆ въспла́четеса на храми́нахъ
ѐго, [и҆ на ѹ҆́лицахъ ѐго][2], и҆ на распꙋтїи ѐго
вси (възрыда́ютъ)[3] съ пла́че. ꙗ҆́ко возопи ѐсе-
во́нь, и҆ [гла][4]. до́ндеже [-][5] ѹ҆слы́шаса гла́съ
ѐго· Сего ради чресла̀ моа́вска въпї́ютъ, дша
ѐа̀ ѹ҆вѣсть. срце моа́витьскїа въпїетъ в
не́и до сиго́ра. ю҆́ница бо ѐсть третиа́ки въ во-
шествїи же ѐже к тебѣ пла́чющеса възыдꙋ
пꙋтемъ а҆рони́млем, въпїетъ сътре́нїе и҆
трꙋсъ. вода̀ [неври́мла][6] пꙋста бꙋдетъ, и҆
сѣ́но ѐа̀ ѡ҆скꙋдѣет, сѣ́на бо ѕе́лена не бꙋде·
ѐда си́це хо́щетъ спасе́нъ бы́ти· Наведꙋ бо на

дебрь арáвскꙋ и возмꙋ ю съвокꙋпи во вопль пре-
дѣлъ моавитьскъ, (съ агалимлемъ)[7], и плачь еѧ
до кладѧѕа (єсалимлѧ)[8]. вода реммона напол-
нитсѧ крови. наведꙋ бо на реммона араблѧны, и
(возмꙋть племѧ)[9] моавле, и аріилево. и (прокъ
адамонь)[10], пꙋщꙋ аки гⷣа на землю·

лимовим, і його плач аж до есда
лимської криниці. **9** Реммонова вода
наповниться кров'ю, бо наведу ара-
бів на Реммон. І заберуть моавське,
аріїлове плем'я. І те, що зосталося з
Адамона, **16,1** пущу наче гадину на
землю.

Гл҃а, ѕі·

Сда камыкъ пꙋсть єсть гора сіона.
бꙋдеши бо аки птица въсперꙋщи птн҃.
ѿнять дщи моавлѧ (прохⷪ҇ арнони)[1] боле
совѣщаваите. сътворѧите кровъ желѧ
еѧ пр҇но въ планꙋю тмꙋ пробѣгнꙋтъ, оужа-
снꙋшасѧ. єда [испéрва][2] обитають тебѣ оу-
бѣзи моавли бꙋдꙋть въ покровеніе вам, ѿ
лица прогонѧщаго ꙗко ѿнѧсѧ помощь твоѧ. и
кнѧѕь погибаєтъ попираѧи на земли. і ис-
правитсѧ съ милостію пр҇тлъ, и сѧдетъ на
немъ съ истинною въ храмѣ дв҇дѣ сꙋдѧ и
възыскаѧ сꙋ҃, и подвижа правдою· Слышахомъ
оукоризнꙋ моавлю, оукоренъ бысть ѕѣло. презорь
ѿвръже, не тако волхвованіе твое не тако.
іере҃ мн *въсплачесѧ моавъ, въ моавитьстѣи бо вси
восплачюсѧ живꙋщии. имже (въсхотѣ)[3] поо-
чиши, и не оусрамлѧешисѧ. [дѣти][4] єсевона,
пожелѣютъ виногра҃ севамань. пожираюшеи
(сратны)[5], попорете виногради єго до назира
не съвокꙋпитесѧ. поплаваите пꙋстыню, пꙋ-
щеніи осташа пройдош (-)[6] пꙋстыню. сего ра-
ди въсплачюсѧ, ꙗко плачь (назирѣвъ)[7] вино-
градъ севамань. дꙋбіе ти посече єсевонь, и єле-
али. ꙗко на жатвꙋ [твою][8] и на иманіе винꙋ
іере҃ мн (-)[9] поперꙋ (є), и все падесѧ· и *въздвигнетсѧ
радость и веселіе ѿ винограда (ихъ)[10], и въ
виноградехъ твоихъ не възрадꙋюсѧ. и не
изгнетꙋтъ вина въ тѣсцѣх, престало бо
єсть· Сего ради чрево мое на моава аки гꙋсли
възгласитъ, и оутроба моа аки гра҃ иже
понови. и бꙋдетъ ꙗко срамлѧтисѧ тебѣ,
ꙗко трꙋдисѧ моавъ о требницѣхъ. и вни-
детъ въ сотворенныѧ рꙋкама еѧ ꙗко помоли-
тисѧ, и не возможетъ избавити єго· Се слово
єже гл҃а гь҃ на моава. єгда (же)[11] гл҃а и нн҃ѣ
глю҃. въ трехъ лѣте҃ лѣтъ наемника, похꙋ-
литсѧ слава моавлѧ въ всемъ богатьствѣ
мноѕѣ. и остависѧ оумненъ и безъ чести·

Глава 16

Чи сіонська гора є пустим каме-
нем? **2** Адже ти будеш як пташеня
птаха, що відлетіло. Моавова дочка
забрала арноновий перехід. **3** Ще
більше змовляйтеся, постійно ро-
біть покриття її плачу. Вони втечуть
в полудневу темряву, жахнулися. Хі-
ба від початку **4** замешкають в тобі?
Моавові втікачі будуть вам на по-
криття від лиця переслідувача, бо за-
брано твою поміч, і гине князь, що
топтав по землі. **5** і з милосердям ви-
прямиться престіл, і сяде на ньому з
правдою в хаті Давидовій, судячи, і
шукаючи суду, і піднімаючи прав-
дою. **6** Ми почули про моавовий до-
кір, він був дуже впокореним, відки-
нув зарозумілість. Не так твоє чак-
лунство, **7** не так. *Заридає моав у єре. 48
моавитській *землі*, бо заридають всі,
що живуть. Це побажавши повчиш і
не засоромишся. **8** Есевонські діти по-
жаліють севаманський виноградник.
Ви, що пожираєте бійців, потопчете
його виноградники до Назира, він не
збереться. Блукайте пустинею. Пос-
лані були полишені, вони перейшли
пустиню. **9** Через це заплачуть, сева-
манський виноградник наче назирів
плач. Дуби тобі порубав Есевон і Еле-
али, як на твої жнива і на збирання
винограду його потопчу, і все впаде.
10 І *підніметься радість і веселість з єре. 48
їхніх виноградників, і в твоїх вино-
градниках не радітимуть і не витис-
катимуть вино в винотоках, бо воно
спинилося. **11** Через це моє лоно про-
ти моава, він видасть звук як гуслі, і
моє нутро як місто, яке Ти відновив.
12 І буде що ти засоромишся, бо мо-
ав трудився жертовниками, і ввійде
до зроблених його руками, щоб по-
молитися, і не зможе його спасти. **13**
Це слово, яке сказав Господь проти
моава, коли ж промовив. **14** І тепер
говорю: В трьох роках років наєм-
ника обезчеститься моавова слава в
усьому великому багатстві. І він буде
покинутий, малий числом і без честі.

Гл҃а, зі·

Слово єже на дамаскъ·

Се дамаскъ возметсѧ ѿ гра҃ и бꙋдетъ
въ паденіе оставленна въ вѣкъ, в ло-
же паства҃ и въ покои. и не бꙋде҃ го-
нѧщаго. и къ семꙋ не бꙋдетъ тверди

Глава 17

1 Слово, що проти Дамаску.

Ось Дамаск забереться з міст і бу-
де на падіння **2** залишений на віки, на
ложе стад і на спочинок, і не буде
переслідувача. **3** І він більше не буде
твердинею, щоб втік *туди* Ефрем, і

більше не буде царства в Дамаску і
останку сирійського, бо ти не є кра-
щий від ізраїльських синів і їхньої
слави. Так говорить Господь Саваот:
4 Буде, що в тому дні померкне слава
Якова, і сильні його славою затря-
суться. **5** І буде так, наче б коли хто
зібрав жнива, що стоять, і жне на-
сіння колосся, і буде так, наче б хто
зібрав колосся в черствій долині; **6** і в
ній зостане стерня чи наче плоди о-
ливкового дерева, два або три на ви-
сокому вершку, або чотири чи п’ять
залишаться на його галузках. Це го-
ворить Господь Бог ізраїльський! **7** В
тому дні людина надіятиметься на
Того, хто його створив. І його очі гля-
дітимуть на Святого ізраїльського **8** і
не будуть надіятися на жертовники а-
ні на діла їхніх рук, яке зробили їхні
пальці, і не побачать їхніх лісів ані їх-
ніх гидот. **9** В тому дні твої міста бу-
дуть покинутими, такими як їх зали-
шили аморреї і евеї від лиця ізраїль-
ських синів. І будуть порожніми, **10**
тому що ти покинув Бога – твого спа-
сителя і ти не згадав Господа – твого
помічника. Через це насадиш невір-
ний сад і невірне насіння. **11** Адже в
тому дні, в якому насадиш, заблука-
єш. Якщо ж насадиш вранці, то зацві-
те в жнива. І в якому дні дасть нас-
ліддя? Бо так як батько, людина
дасть насліддя синам своїм. **12** Горе
множеству численних країн, вони
хвилюються як море. Так само він
стривожиться, бо і південь числен-
них країн зашумить як вода. **13** Чис-
ленні народи як багато води, як ве-
ликі води, що сходять зі силою. І йо-
му погрозить, і його далеко пожене, як
полови порох, тих, що віють проти
вітру, і як порох коліс, несений бу-
рею. **14** При вечорі буде плач, і перед
ранком – і *його* не буде. Це частка
тих, що вас полонили, і *частка* нас-
ліддя, що вас одержали в насліддя.

Глава 18

1 Горе землі, якої крила кораблів
по другому боці мирської рік, **2** що
посилає послів по морю, і послання
послані поверх води. Бо легкі посли
підуть до високої країни і до чужого і
страшного народу. Хто по їхьому
другому боці? Країна нездолана і по-
топтана. Тепер ріки землі, **3** все, як
заселена країна, заселене буде, їхня
країна підніметься від гори як знак,
почується як голос труби. **4** Бо так
мені сказав Господь: Певність буде у
моєму місті, як полуденне світло спе-
ки, як хмара роси в день жнив, і буде
5 перед жнивами, коли закінчиться
цвіт і зелене гроно видасть кислий
цвіт. І він збере малі китиці серпом, і
відкине, і порубає галузки, **6** і ос-

ꙗ́ко въбѣгнути ѐфрему. и҆ къ семꙋ̀ не бꙋ-
детъ цр҃тво въ дамаскѣ, и҆ (прокь сирь)[1], нѣ-
си бо ты̀ оу҆́нше снв҃ъ і҆и҃левъ, и҆ сла́вы и҆́хъ· Се
глаго́летъ гь҃ савао́ѳъ. бꙋ́детъ въ (то́и дн҃ь)[2],
поме́ркнетъ сла́ва і҆а́ковла. и҆ си́лнаꙗ сла́вы
ѐго потрѧсꙋтсѧ· И҆ бꙋ́детъ ꙗ҆́ко ѐгда̀ кто̀
събира́етъ жа́твꙋ стоѧ́щꙋ, и҆ сѣмѧ кла́съ
пожина́етъ. и҆ бꙋ́детъ ꙗ҆́ко ѐгда̀ кто̀ съби-
ра́етъ кла́сы въ де́бри твердѣ, и҆ ѡ҆ста́нетъ
в не́и сте́блі҆е. и҆́ли а҆́ки зе́рна масли́чна двѣ
и҆́ли г҃ на концы высо́цѣ, и҆́ли четы́ри и҆́ли
пѧ́ть на вѣтви еѧ̀ ѡ҆ста́нꙋтъ· Се гла́голетъ
гь҃ бг҃ъ і҆и҃левъ. в то́и дн҃ь оу҆пова́ѧ бꙋ́детъ
чл҃къ къ сътво́ршемꙋ и҆̀. (и҆)[3] ѡ҆́чи ѐго къ
ст҃мꙋ і҆и҃левꙋ во́зрѧтъ. и҆ не бꙋ́дꙋтъ оу҆пова́-
юще къ требникомъ, и҆ни дѣ́лы рꙋ́кꙋ и҆́хъ ѐже
сътвори́ста прьсты и҆́хъ. и҆ не оу҆́зрѧтъ дꙋб-
равъ и҆́хъ, и҆ни гнюсны́і и҆́хъ· Въ то́и дн҃ь бꙋ́дꙋтъ
гра́ди твоѝ ѡ҆ста́влени. ꙗ҆́коже ѡ҆ста́виша и҆̀ а҆-
мо́ррее і҆ е҆ѵ́веи ѿ лица̀ снв҃ъ і҆и҃лев, и҆ бꙋ́дꙋтъ
пꙋсти· Занѐ ѡ҆ста́ви бг҃а сп҃са твоѐго, и҆ гд҃а по́-
мощника твоѐго не помѧнꙋ. сего ради насади́-
ши сѧ̀ невѣренъ, и҆ сѣмѧ невѣрно. вои́же бо
дн҃ь а҆́ще насади́ши заблꙋди́ши· А҆́ще ли заоу҆́т-
ра насади́ши то̀ процвѣте́ на жатвꙋ, и҆ во́нь-
же дн҃ь причасти́, (-)[4] а҆́ки ѿц҃ь (бо) чл҃къ при-
части́ сн҃ы своѧ̀· Ѡ҆ лю́те множе́ствꙋ стра́н
мно́гъ а҆́ки мо́ре мѧтѧсѧ, та́коже сѧ смѧ-
те́. и҆ ю́гъ (бо) стра́н мно́гъ ꙗ҆́ко вода̀ во́шꙋ-
ми́, а҆́ки множество во́дъ ꙗ҆зыцы мнози, а҆́ки
во́ды мно́ги нꙋди́ми сходѧ́ще. и҆ запрети́ ѐмꙋ,
и҆ дале́че (прожене́ и҆̀)[5]. а҆́ки пра́х плѣвныи вѣ́ющи́х
проти́вꙋ вѣтрꙋ, и҆ ꙗ҆́ко пра́х ко́лныи бꙋрѧ
възносѧ́щи· К ве́черꙋ бꙋде́ жела, (и҆) преже за-
оу҆́трины. и҆ не бꙋде́ сі҆ѧ ча́сть плѣни́вши́х вы.
и҆ жре́бі҆и причасти́вшихъ ва́съ·

Гл҃а, и҆і҃·

Го́ре землѝ ѐѧже кора́бльнаѧ кры́ла ѡ҆бо́нꙋ
странꙋ̀ (рѣкѝ мѷрьски)[1]. пꙋща́ѧи по́
морю послы̀, и҆ кни́ги по́сланныѧ ве́рхꙋ
водꙑ̀. по́идꙋтъ бо вѣ́стницы ле́гцы къ
странѣ̂ высо́цѣ и҆ къ (лю́демъ стра́нномъ)[2] и҆
стра́шно. кто̀ (-)[3] ѡ҆бо́нꙋ странꙋ̀ (и҆́хъ) страна
не причаща́ема и҆ попра́на· Нн҃ѣ рѣки земныѧ
всѧ а҆́ки страна̀ насе́лена насе́литсѧ. страна̀
и҆́хъ а҆́ки зна́мені҆е съ го́ръ въздви́гнетсѧ. а҆́ки
(гла́съ трꙋбы̀)[4] оу҆слы́шанъ бꙋ́детъ· Ꙗ҆́ко та́ко
[ми̑ рече][5] гь҃. оу҆твержені҆е бꙋде́ въ моѐмъ гра-
дѣ. а҆́ки свѣтъ зно́ѧ полꙋденьнаго. (-)[6] а҆́ки ѡ҆́б-
лакъ ро́сныи въ дн҃ь жа́твы. (и҆) бꙋ́детъ пре́-
же жа́твы ѐгда̀ сконча́етсѧ цвѣтъ. и҆ гре́знъ

зеленъ процвѣтетъ цвѣтъ киселъ. и объемлѣ грезны малыя серпомъ. и лозїе ѿвръжетъ и посѣчетъ, и оставитъ вкупѣ птицамъ нб҃нымъ и ѕвѣремъ земны҃. и сьберутся на на птица нб҃ныя, и вси ѕвѣрїе земли нань прїидутъ. Въ то время принесутся дарове г҃у саваоду, ѿ людїи скорбны҃ и посѣчены҃. и ѿ людїи велики҃, ѿ нн҃ѣ и въ вѣчное время. страна надѣющися и попрана, яже есть въ части рѣчнѣи земля своея. на мѣсте идѣже имя г҃а саваода, въ горѣ сїонѣ.

Гл҃а, д҃і.

Видѣнїе на египта.

Се г҃ь сѣдитъ на облацѣ легцѣ. и прїидетъ въ египетъ, и потрясутся рукамы сътворенїи (вси) египетстїи ѿ лица ему, и ср҃дца ихъ покарятся в нихъ, и въстанутъ египтяне на египтяны. и въоружится чл҃къ на брата своего, и чл҃къ на ближняго своего. [и въстанетъ][1] градъ на градъ. и законъ на законъ. и възмятется дх҃ъ египетскъ в нихъ, и совѣтъ ихъ расыплю. И въпросятъ боговъ свои҃ и кумиръ ихъ, и гласящихъ ѿ земля, и влъхвованїи ѿ утробы. и предамъ египетъ в руцѣ чл҃чи властелемъ жестокомъ, и цр҃и жестоцы обладаютъ ими. Се гл҃етъ г҃ь саваодъ. и пїютъ египти воду яже на поморїи, а рѣка оскудѣетъ и посхнетъ. и оскудѣютъ рѣки, и рвеница рѣчныя, и посхнетъ весь сонмъ водныи. и въ всякомъ лузѣ тростнѣмъ и ситнѣмъ, и лучїе зелено, (и) все еже ѡкрестъ рѣки, и все сѣемое рѣкою посхнетъ вѣтренымъ расыпанїемъ. и въздохнутъ рыбарїе (-)[2] вси вмещущеи мрежа в рѣку, и вмещущеи неводы, и вмещущеи ѡметы въжделѣютъ. И студъ прїимутъ дѣлающая ленъ (-)[3], и дѣлающая (синету)[4]. и будутъ сновующеи (-)[5] съ болѣзнїю, и (-)[6] [творящеи оловину][7] попекутся, и (поболятъ дш҃а ихъ)[8]. и уродиви будутъ князи (данеови)[9], (и) мудрїи (цр҃евы совѣтницы)[10], (совѣты)[11] ихъ обьюродѣютъ. Како речете цр҃ю сн҃ове смысленыхъ, вы сн҃ове цр҃ь первыхъ. гдѣ суть [-][12] мудрїи твои, да ти совѣстятъ, и да рекутъ. что съвѣща г҃ь саваодъ на египта. оскудѣша князи (данеови)[13], и възнесошася князи мемфитстїи, и прельстятъ египта по племенемъ. г҃ь [-][14] чрьпа имъ духъ прельщенїя. и прельстиша египта всѣми дѣлесы ихъ, якоже прельщается пїаныи, і изблевавыи воспя҃. и не будетъ египтяномъ дѣла, еже бы сътворило главу и ошибъ. (рекше) нача-

тавить разом небесним птахам і зві-
рам землі. І зберуться проти них
небесні птахи, і всі звірі землі
прийдуть проти нього. **7** В тому
часі будуть принесені дари Госпо-
деві Саваотові з пригнобленого і
порубаного народу і від великого
народу, відтепер і на вічний час.
Країна тих, що надіються, і є
потоптана, що є в частині ріки
своєї країни, на місце, де є ім'я
Господа Саваота, в горі Сіон.

Глава 19

1 Видіння проти Єгипту.

Ось Господь сидить на легкій
хмарі і прийде до Єгипту, і затря-
суться всі єгипетські, руками зроб-
лені, *божки* від його лиця, і їхні
серця в них будуть впокорені. **2** І
єгиптяни повстануть проти єгип-
тян, і озброїться чоловік проти сво-
го брата і чоловік проти свого ближ-
нього, і повстане місто проти міста
і закон проти закону. **3** І дух єгип-
тян жахнеться в них, і розкину їх-
ню раду. І запитають своїх богів і
своїх божків, і тих, що голосять з
землі і чародійством з нутрощів. **4** І
видам Єгипет в людські руки –
жорстоким володарям, і жорстокі
царі пануватимуть над ними. Так
говорить Господь Саваот! **5** І єгип-
тяни питимуть воду, що при морі, а
ріка пропаде і висохне. **6** І не стане
рік і річних ровів, і посохне ввесь
збір води в усякому лузі тростини і
папіруса. **7** І зелена трава, і все, що
довкруги ріки, і все, що посіяне
при ріці, посохне спалене вітром. **8**
І застогнуть всі рибалки, що заки-
дають мережу до ріки, і ті, що ки-
дають сіті, і ті, що закидають нево-
ди, сповняться бажання. **9** І сором
охопить тих, що виробляють льон, і
тих, що виробляють синє полотно,
10 і з болем будуть ті, що тчуть, і
будуть журитися ті, що роблять
міцний напиток, і їхні душі боліти-
муть. **11** І безумними будуть танео-
сові князі, і мудреці – царські рад-
ники дурними стануть від їхніх по-
рад. Як скажете цареві, сини розум-
них, що ви сини перших царів? **12**
Де є твої мудрі? Хай тобі сповіс-
тять і хай скажуть, що врадив Гос-
подь Саваот проти Єгипту. **13** Не
стало князя в Танеосі, і вгору під-
нялися володарі Мемфіса, і обма-
нуть Єгипет за племенами. **14** Гос-
подь зачерпнув їм дух обмани, і
звели Єгипет усіма їхніми ділами,
так як зводиться п'яний і той, що
виблював заразом. **15** І не буде є-
гиптянам діла, що зробило б голову

і хвіст, значить початок і кінець. **16** А того дня єгиптяни будуть як жінки у страсі і в тремтінні від лиця руки Господа Саваота, яку він на них накладе. **17** І жидівська країна буде в єгипетських країнах. Кожний, хто лиш їх їм згадає, злякається через раду Господа Саваота, яку Господь врадив проти них. **18** В тому дні в Єгипті буде п’ять міст, що говорять хананейським язиком і що клянуться господнім іменем, місто Аседеск – назветься одне місто. **19** В тому дні в єгипетській землі буде жертовник Господеві і стовп в границях Господеві. **20** І буде на знак – навіки Господеві в єгипетській землі. Бо закричать до Господа задля тих, що їх гноблять, і Господь пошле їм чоловіка, який їх спасе, судячи їх спасе. **21** І знаний буде Господь єгиптянам, і єгиптяни пізнають Господа в тому дні, і зроблять жертви і дари, і обіцяють обіти Господеві, і віддадуть. **22** І Господь поб’є єгиптян великою раною і виздоровить їх оздоровленням. І вони повернуться до Господа, і Він їх вислухає і оздоровить їх. **23** В тому дні буде дорога Єгипту до асирійців, і ввійдуть асирійці до Єгипту, а єгиптяни підуть до Асирії. І єгиптяни послужать асирійцям. **24** В тому дні Ізраїль буде тричі благословенний в асирійців і в єгиптян в землі, **25** яку поблагословив Господь Саваот, кажучи: Благословенний мій народ, що в Єгипті і що в асирійців, і моє насліддя – Ізраїль.

токъ и҆ коне́цъ· в (то́и дн҃ь)[15] бꙋдꙋтъ єгѵп-
ти а҆ки же́ны въ стра́сѣ и҆ въ трꙋсѣ, ѿ ли-
ца̀ рꙋкѝ г҃а саваѡ́да, ю҆́же то́и възложитъ на́
нѧ. и҆ бꙋдетъ страна жидо́вьска (въ стра-
нахъ єгѵптѧ́номъ)[16]. всѧкъ и҆́же а҆́ще въспомѧ-
не́тъ а҆ и҆мъ, оу҆боѧ́тсѧ совѣта ради [г҃а са-
ваѡ́да][17], и҆́же съвѣща г҃ь на́ [нѧ][18]. в (то́и
дн҃ь)[19] бꙋдетъ пѧть градъ въ єгѵптѣ, г҃люще
ꙗ҆зыкомъ хананитьскомъ, и҆ кленꙋщасѧ и҆менемъ
г҃нимъ. гр҃а а҆се́дескъ, прозове́тсѧ є҆ди́нъ гр҃а· в
(то́и дн҃ь)[20] бꙋдетъ тре́бникъ г҃ви въ землѝ
єгѵпетьстѣи, и҆ сто́лпъ въ (предѣлехъ)[21] г҃ви.
и҆ бꙋдетъ въ знаме́нїє въ вѣкъ г҃ви въ
землѝ єгѵпетьстѣ. ꙗ҆́ко въскричатъ къ г҃ви
заблѧ́щихъ и҆мъ дѣлѧ, и҆ пꙋститъ и҆мъ г҃ь
ч҃лка, и҆́же сп҃сетъ а҆. сꙋдѧ́и сп҃сетъ а҆. и҆ зна́-
емъ бꙋдетъ г҃ь єгѵптѧ́номъ, и҆ оу҆вѣ́дѧтъ
єгѵптѧ́не г҃а в то́и дн҃ь. и҆ сътворѧ́тъ тре́-
бы [и҆ да́ры][22], и҆ ѡ҆бѣща́ютъ моли́твы г҃ви, и҆
ѿдадѧ́тъ. и҆ поразѝ г҃ь єгѵптѧ́ны ꙗ҆́звою
вели́кою, ї и҆сцѣлитъ а҆ цѣльбо́ю. и҆ ѡ҆братѧ́-
сѧ къ г҃ви, и҆ оу҆слы́ши а҆ ї и҆сцѣли а҆· в то́и
дн҃ь бꙋдетъ пꙋть єгѵптꙋ къ асирїємъ, и҆
вни́дꙋтъ а҆сирїи въ єгѵпетъ. а҆ єгѵпти по́и-
дꙋтъ въ а҆сирїю, и҆ рабо́таютъ єгѵпти а҆сирїе· в
то́и дн҃ь бꙋдетъ ї҆и҃ль трижды въ асирїи҆хъ,
и҆ въ єгѵптѧнехъ. бл҃венъ в зе́млю, ю҆́же бл҃ви г҃ь
саваѡ́д, г҃лѧ. бл҃вени лю́дїе мои и҆́же въ єгѵптѣ, ї
и҆́же въ а҆сирїи҆хъ. и҆ прича́стїе мое ї҆и҃ль·

Глава 20

1 В році, в якому Натан прийшов до Азоту, коли його послав асирійський цар Арна, і він воював проти Азоту і взяв його, **2** тоді сказав Господь до Ісаї, Амосового сина, кажучи: Іди і скинь мішковину зі своїх бедер, і визуй твою обуву, і зроби так, ідучи нагим і босим. **3** І сказав Господь: Так як мій раб Ісая ходить нагим і босим, 3 роки будуть єгиптянам і ефіопцям знаки і чуда. **4** Бо асирійський цар також поведе єгипетських і ефіопських полонених, юнаків і старців, нагими і босими з відкритим єгипетським соромом. **5** І єгиптяни, зменшившись, засоромляться з ефіопцями, на яких надіялися, бо вони були їм похвалою. **6** І скажуть ті, що живуть у цьому острові: Ось ми поклали надію, щоб втекти до них на допомогу, вони ж не змогли спастися від асирійського царя. То як ми спасемося?

Гл҃а, к҃·

Влѣто в не́же преиде [нада́нъ][1] въ а҆-
зо́тъ, є҆гда пꙋсти и҆ [а҆рна̀][2] ц҃рь а҆сѵ-
рїискъ, и҆ воєва̀ на а҆зо́тъ, и҆ взѧ̀ и҆·
тогда рече г҃ь къ ї҆саїи [с҃нꙋ а҆мо́совꙋ][3],
г҃лѧ. и҆ди и҆ све́рзи врѣтище съ чреслъ свои҆хъ,
и҆ санда́лїи свои и҆зꙋисѧ (-)[4], и҆ сътвори си́це.
ходѧ̀ на́гъ и҆ бо́съ. и҆ рече г҃ь, ꙗ҆́коже хо́ди
[рабъ мо́и ї҆саї́а][5] на́гъ и҆ бо́съ, г҃ лѣта бꙋ-
дꙋтъ (єгѵптѧномъ знаме́нїа и҆ чюдеса̀)[6], и҆
єдїо́пла́номъ· Ꙗ҆́ко такоже ѿведетъ ц҃рь а҆сѵ-
рїискъ плѣнники єгѵпетьски и҆ єдїо́пьски,
ю҆́ноша и҆ ста́рца, на́ги и҆ бо́сы ѿкрове́ны сты-
дѣнїи єгѵпетьски. и҆ срамѧ́тсѧ ѡ҆меншавше
єгѵптѧне съ єдїо́планы, и҆миже оу҆пова́хꙋ (-)[7].
бѣша бо и҆хъ хвала̀, и҆ рекꙋтъ живꙋщеи въ
о́стровѣ се́мъ. сѐ мы бѣхомъ оу҆пова́юще бѣ-
жа́ти к нимъ на по́мощъ. сїи же не моѓоша
и҆збы́ти ц҃рѧ а҆сѵрїиска, то̀ ка́ко мы̀ сп҃семсѧ·

Глава, ка·

виденїе пꙋстына·

Ꙗко бꙋрѧ сквозѣ пꙋстынѭ прoидетъ, ѿ пꙋсты исходѧщи землѝ. страшно видѣнїе и жестоко повѣдасѧ мнѣ. оукарѧѧи оукарѧет, [и][1] безаконнаѧ дѣѧи безаконнꙋ на мѧ еламите, и послы̀ прьстїи на мѧ идꙋтъ. нынѣ въздохнꙋ, и оутѣшꙋсѧ сам. сего дѣлѧ наплънишасѧ чресла моѧ расслабленїѧ, и болѣзни прїѧша мѧ аки раждающꙋю. смѧтохсѧ ꙗко не слышати потщахсѧ аки не видѣти. срдце мое мѧтетсѧ, і безаконїе (погрꙋжаетъ мѧ)[2]. дша моѧ (въ страсѣ стои)[3]. Оуготови трапезꙋ, [ꙗдите (и) пїите][4] въставше кнѧѕи оуготовите щиты. ꙗко тако рече гь къ мнѣ. шедъ [оустави себѣ][5] стражбꙋ, и егоже аще оузриши (и) възвѣсти. и оузрѣ снꙋзника два, (єдинъ)[6] на ослѧти, а (дрꙋгїи)[7] на вельблюдѣ. *послꙋшати послꙋшанїѧ многа, и призови оурїю на стражбꙋ гню, и рцы. стани весь днь, (-)[8] (стани всю нощь оу полчища)[9]. и се самъ градетъ (снꙋзнь мꙋжъ)[10], и ѿвѣщавъ рече. *падесѧ [падесѧ][11] вавѵлонъ, и вси кꙋмиры его и всѝ творенїи рꙋками [-][12] съкрꙋшишасѧ на земли Послꙋшаите останки, и оболезненїи послꙋшаите. еже слышахъ ѿ га саваода. бгъ іилевъ, възвѣстѝ намъ·

авва в

їерем на апка ді и ні

виденїе на идꙋмеѧ·

Къ мнѣ зоветъ ѿ сеира. снабдите забрала, снабжꙋ заоутра и нощїю. аще ищеши (то) ищѝ, и ко мнѣ прїидѝ· въ дꙋбравѣ вечеръ прележиши, (или) на пꙋтѝ деданове въ срѣтенїе жаждꙋщемꙋ водꙋ принесите, живꙋщїи въ странѣ демановѣ. съ хлѣбы срѣтаните бѣжащаѧ множества ради [оубїеныхъ][13], и множества ради прельщеныхъ, и множества дѣлѧ мечнаго, и множества дѣлѧ стрѣлецъ протѧженыхъ, и множества дѣлѧ падших на сѣчи· Ꙗко сице рече (гь къ мнѣ)[14]. еще въ єдиномъ лѣте, ꙗкоже в лѣте наемника. оскꙋдѣетъ слава снвъ (кꙋдарь)[15], и останцы стрѣлцевъ силныхъ снвъ (кꙋдарь)[16] оуменшени бꙋдꙋтъ. ꙗко гь гла, бгъ іилевъ·

Гла, кв·

видѣнїе дебри сїони·

Что бысть тебѣ нынѣ. ꙗко възлѣзосте всѝ на храмы тщѧ̀, наполнисѧ градъ въпїющих. ꙗзвенїи твоѝ не (мечемъ ли сꙋть оубо оуꙗзвени)[1]. и мертвъцы̀ твоѝ не оумерщвени ли сꙋть (оубо) ратїю. всѝ кнѧѕи твоѝ побѣгнꙋша. и плененїи жестоцѣ сꙋть

Глава 21

1 Видіння пустині.

Як буря, що пройде крізь пустиню, приходячи з пустині, з землі, страшне **2** видіння і жахливе мені сповіщено. Хто зневажає, зневажає, і хто чинить беззаконня, чинить беззаконня. Проти мене еламіти, і проти мене ідуть перські старці. Тепер застогну і себе потішу. **3** Через це мої бедра наповнилися ослаблення, і мене охопили болі, як ту, що родить. Я жахнувся, бо не чути, поспішився, наче не бачив. **4** Моє серце сполохане, і мене топить беззаконня. Моя душа стоїть у страсі. **5** Приготуй стіл – їжте і пийте, князі,вставши, приготуйте щити. **6** Бо так сказав Господь до мене: Пішовши постав себе сторожем, і що лиш побачиш, *те* і сповісти. **7** І я побачив двох вершників, один на ослі, а
другий на верблюді, *щоб слухати авв. 2
численний звук. **8** І приклич Урію на господню сторож, і скажи: Стій ввесь день, стій всю ніч у таборі. **9** І ось він
іде, муж-вершник. І відповівши він єре. 51
сказав: *Впав, впав Вавилон і всі його апо. 14
го боввани, і всі, що зроблені руками, і 18
розбилися об землю! **10** Послухайте, ви, що осталися, і ті, що в болях, послухайте те, що я почув від Господа Саваота! Бог ізраїльський нам сповістив!

Видіння проти Ідумеї.

До мене кличе від Сеїра: Сторожіть оборонні вали! **12** Я стережу вранці і вночі. Якщо шукаєш, то шукай і прийди до мене. **13** Ввечорі спатимеш у лісі або на дедановій дорозі. **14** Принесіть воду назустріч спрагненому ви, що живете у темановій країні, зустрічайте хлібами тих, що втікають, **15** через множество убитих, і через множество обманутих, і через множество меча, і через множество стрільців, що натягнули *луки,* і через множество тих, що впали у бою. **16** Бо так сказав до мене Господь: Ще в одному році, як у році наємника, пропаде слава кидарських синів. **17** І позосталі сильні стрільці кидарських синів зменшаться, тому що промовив Господь – Бог ізраїльський.

Глава 22

1 Видіння сіонської долини.

Що тобі тепер сталося, бо всі ви вийшли на доми **2** марні, місто наповнилося тих, що кричать. Чи, отже, твої поранені не є мечем ранені? І чи, отже, твої мертві не були убиті в бою? **3** Всі твої володарі втекли, і полонені є жорстоко зв'язані, і сильні, що в

тебе, далеко втекли. **4** Через це я сказав: Не чіпайте мене, щоб я гірко заплакав. Не силуйтеся мене потішити за знищення дочки мого роду. **5** Бо день тривоги, і знищення, і потоптання, і обману від Господа Саваота у сіонській долині. Обмануті і малий, і великий, що блукають у горах. **6** Еламіти взяли сагайдаки. Сядьте люди на коні – і збір полку. **7** І будуть твої вибрані долини, і вони наповняться зброєю, кіннотники ж заступлять твої брами. **8** І вони відкриють юдині брами, і в тому дні поглянуть у вибрані доми міста, **9** і відкриють сховки домів твердині Давида. І побачать, бо вони є численні, і тому що відвернули воду першої купелі в місті, **10** і тому що приготували єрусалимські доми на скріплення міського муру. **11** І ви собі зробили воду поміж двома мурами всередині, замість старої купелі, і не поглянули на Того, що від початку її зробив, і Того, Хто її охороняв, ви не побачили. **12** І в тому дні Господь Саваот назвав плач,
ниж. 56 муд. 2 кор1. 15 і ридання, і оголення, і підперезання мішковиною. **13** *Вони ж зробили радість і веселість, заколюючи телят і жертвуючи овець, щоб їсти м'ясо і
кор1. 15 ниж. 56 пити вино, *кажучи: Їжмо і пиймо, бо завтра помремо. **14** Це ж не є закритим у вухах Господа Саваота, бо вам не відпуститься той гріх, аж доки не помрете. **15** Так говорить Господь Саваот: Іди до шатра до Санана, економа, і скажи йому: **16** Як ти тут? Що ж тобі тут? Бо ти собі тут витесав пам'ятник, і зробив собі на високому місці гробовець, і написав собі помешкання в камені. **17** Ось, отже, Господь Саваот знищить і скине чоловіка, і забере твою прикрасу **18** і твій славний вінець, і вкине тебе до великої і безмірної країни, і там ти помреш. І поставить твою гарну зброю на безчестя і дім твого князя на потоптання, **19** і будеш викинутий від економства і від твоєї посади. **20** І буде в тому дні: я покличу мого раба Еліякима Хелкієвого, **21** і зодягну його в твою прикрасу, і дам йому твій вінець і твою владу, і дам економство у його руки. І буде як батько тим, що живуть в Єрусалимі, і тим, що живуть в Юдеї. **22** І дам йому Давидову славу, і він володітиме, і не буде противника. І дам ключ Давидо-
йов. 12 апо. 3 вого дому на його рамена; *і він відкриє – і не буде того, що замикає, і замкне – і не буде того, що відкриває. **23** І поставлю *його* князем на вірному місці, і він буде на престолі слави дому його батька. **24** І на нього буде надіятися всякий славний в домі його батька, і буде малий і великий, бо обвиснуть на ньому **25** в тому дні.

свѧ́зани, и҆ крѣ́пцыи҆ в тебѣ̀ дале́че ѿбѣжа́ша. сего̀ дѣ́лѧ реко́хъ, не дѣ́йте мене да сѧ го́рцѣ восплачю. не нала́жите оу҆тѣша́ющіе мѧ̀, о҆ сокрꙋше́ніи дщери рожде́ніѧ моего. ꙗ҆́ко дн҃ь мѧтеже́й и҆ па́гꙋбенъ· И҆ попра́ніѧ (-)[2] льще́ніѧ, ѿ г҃а савао́да, в де́бри сіо́ни прельща́ютсѧ. (и҆ ма́лъ и҆ вели́къ)[3] тꙋлѧ́ющесѧ въ гора́хъ· є҆ламите̑ взѧ́ша тꙋлы· всѧ́дите ч҃лцы на ко́нѧ, и҆ събо́ръ по́лчныи. и҆ бꙋ́дꙋ и҆збра́ни де́бри твоѧ̀, (и҆) напо́лнѧ́сѧ о҆рꙋ́жіѧ, ко́нницы же застꙋпѧтъ бра́та твоѧ. и҆ ѿкрыютъ вра́та і҆ꙋ́дина· И҆ възрѧ́тъ в то́и дн҃ь въ и҆збра́нныѧ домы̀ гра́да, и҆ ѿкры́ютъ сокрове́ннаѧ до́мовъ конца̀ двд҃ва, и҆ оу҆зрѧ́тъ ꙗ҆́ко множа́ишии сꙋть· И҆ ꙗ҆́ко ѿврати́ша во́дꙋ прьвы́ѧ кꙋпели въ́ градѣ, и҆ ꙗ҆́ко оу҆строи́ша домы̀ і҆ер҃лимлѧ, на оу҆тверже́ніе стѣнѣ̑ гра́днеи. и҆ сотворисѧ себѣ во́дꙋ межꙋ двѣма о҆гра́дома, внꙋтрь оу҆́дꙋ паче кꙋпели дре́внѧѧ· и҆ не възрѣсте и҆́же и҆спе́рва сотвори̇ ю̇, и҆ съгра́ждъшаго ю̇ не вѣдѣсте· И҆ прозва̀ г҃ь савао́дъ в҇ то́и дн҃ь пла҇ и҆ рыда́ніе. и҆ о҆бръсе́ніе, и҆ препоѧса́ніе въ врѣтища. *си́ же сотвори́ша ра́дость и҆ весе́ліе, закала́юще тел҃ца и҆ полага́юще тре́бы о҆́вцами, ꙗ҆́ко ꙗ҆́сти мѧ́са, и҆ пити вино̀. *г҃люще ꙗ҆ди́мъ и҆ піемъ, оу҆трѣ бо оу҆мре̑. (-)[4] (се́ (же) не покрове́нно є҆сть)[5] въ оу҆ші́ю г҃а савао́да, ꙗ҆́ко не о҆ставитсѧ (грѣ́хъ то́и вамъ)[6], до́ндеже оу҆мрете· Сице г҃летъ г҃ь савао́дъ. и҆ди̇ в кꙋщꙋ к (сана́нꙋ)[7] строи́телю до́ма. и҆ рцы̀ є҆мꙋ что̀ ты здѣ, что̀ ли тебѣ здѣ, да (здѣ є҆си и҆стесалъ гро́бъ себѣ)[8], и҆ сотворилъ є҆си себѣ на высо́цѣ гро́бъ, и҆ вписалъ є҆си себѣ на камени кꙋщꙋ· Се̇ оу҆́бо г҃ь савао҇, сотре́тъ и҆ свержетъ мꙋжа, и҆ ѿи́метъ оу҆тва́ръ твою, и҆ вѣне́цъ тво́и сла́вныи. и҆ поврьжетъ тѧ̀ въ странꙋ̀ вели́кꙋ и҆ безъ мѣ́ры, и҆ тꙋ̀ оу҆́мреши. и҆ поло́житъ о҆рꙋ́жіе твое̇ доброе въ безъче́стіе, и҆ до҇ кнѧ́ѕѧ твоего въ попра́ніе. і҆ и҆звержешисѧ ѿ строи́тельства домо́внаго [-][9], и҆ ѿ стоѧ́ніѧ твоего· И҆ бꙋ́детъ в то́и дн҃ь, призовꙋ̀ раба̀ моего є҆лі́аки́ма хелкі́ева. и҆ о҆блекꙋ и҆̇ въ оу҆тва́ръ твою, и҆ вѣне́цъ твои дамъ є҆мꙋ, и҆ держа́вꙋ (твою), и҆ стро́и домо́вныи (-)[10] дамъ в рꙋцѣ є҆го. и҆ бꙋде҇ ꙗ҆́ко ѿц҃ъ живꙋщимъ въ і҆ер҃лимѣ, и҆ живꙋщи҇ въ і҆оу҆де́и. и҆ да́мъ [є҆мꙋ сла́вꙋ двд҃вꙋ][11] и҆ съвладѣ́етъ, и҆ не бꙋде҇ съг҃лющѧ проти́вꙋ· [И҆ да҇ ключь до́мꙋ двд҃ва на ра́мѣ є҆го, *и҆ ѿврьзетъ и҆ не бꙋдетъ затворѧ́ющаго. и҆ затво́ритъ и҆ не бꙋ́детъ ѿврьза́ющаго][12]· И҆ поста́влю кнѧ́ѕѧ на мѣстѣ вѣрнѣ, и҆ бꙋде҇ на пр҃толѣ сла́внѣ до́мꙋ ѿц҃а є҆мꙋ·

ни҃ н҃ѕ мꙋ҃д в҃ а҃ кр҃и е҃і
а҃ кр҃и е҃і ни҃ н҃ѕ
і҆ѡ҃ в҃і а҆пока҃ г҃

И҆ бꙋ́детъ ᲂу҆пова́ѧ к немꙋ̀ всѧ́къ сла́венъ в домꙋ̀ ѿц҃а ѐго, (и҆ ма́лъ и҆ вели́къ бꙋ́детъ)[13], ѡ҆бѣсѧ́сѧ ѐмъ в то́и дн҃ь· Се̑ гл҃етъ г҃ь савао́ѳъ подви́гнетсѧ ч҃лкъ ᲂу҆тверже́нъ на мѣ́стѣ вѣ́рнѣ, и҆ паде́тсѧ, и҆ ѿи҆́метсѧ сла́ва ꙗ҆́же на не́мъ, ꙗ҆́ко г҃ь гл҃а·

Так говорить Господь Саваот: Чоловік, закріплений на вірному місці, зрушиться і впаде. І забрана буде слава, що на ньому. Бо промовив Господь.

Гл҃а, к҃г·

Видѣ́нїе на ти́ра·

Плачитеса кора́бли кархидо́стїи, ꙗ҆́ко погибе и҆ къ семꙋ̀ не прї́идꙋ ѿ землѧ̀ китѐиски приведе́сѧ плѣнена. комꙋ̀ подо́бни бы́ша живꙋ́щеи во ѡ҆́стровѣ. кꙋпцы фѷничести преходѧ́ще мо́ре, въ во́дѣ мно́зѣ, (племѧ)[1] кꙋпечьско а҆́ки жа́твѣ вноси́мѣ, кꙋпцы стра́ньстїи. срамлѧ́исѧ сидо́не, ре́че мо́ре. крѣ́пость же мо́рьскаѧ рече, не болѣ́хъ ни породи́хъ ни въскормихъ ю҆́ношъ, ни възнесо́хъ дѣвицъ. ѐгда́ же слы́шано бꙋ́детъ ѐгѷптꙋ, прїиме́тъ ѧ҆̀ болѣзнь ѡ҆ ти́ре и҆дѣте въ кархидо́нъ. пла́читеса живꙋ́ще въ ѡ҆́стровѣ се́мъ, не бѣ̑ ли се (ᲂу҆бо) (ᲂу҆кори́зне ва́мъ)[2] и҆сперва. преже плѣненїѧ ѐго кто [совѣ́щⷶ се][3] на ти́ра. ѐда̀ точенъ ѐсть и҆ли не мо́жетъ. кꙋпцы ѐго сла́вны, кнѧ́зи земли̇̀. г҃ь савао́ѳъ совѣ́ща расыпа́ти всю ᲂу҆кори́знꙋ сла́вныхъ, и҆ похꙋли́ти всего сла́внаго на́ земли. дѣлаи зе́млю твою̀, (посе́мъ)[4] бо кора́бли не прї́идꙋ ѿ кархидо́на, (и҆) рꙋка (-)[5] твоа̀ къ семꙋ̀ не ᲂу҆крѣпѣ́етъ по́ морю· Разгнѣ́вавшїѧ ц҃рѧ. г҃ь савао́ѳъ заповѣ́да ѡ҆ хананеисте, погꙋби́ти [крѣ́пость ѐѧ][6]. и҆ рекꙋ́тъ къ семꙋ̀ не приложи́те ᲂу҆карѧ́ти, и҆ ѡ҆би́дѣти дще́ри [сїо́нѧ][7]. (-)[8] а҆́ще и҆́деши въ [скѷтины][9], и҆ тꙋ̀ не бꙋ́детъ ти покоѧ́. и҆ на́ землю халде́искꙋ, то и҆ та̀ ѡ҆пꙋстѣ́ла а҆сѷрїими, ꙗ҆́ко стѣна сѧ ѐи паде. Пла́читеса кора́бли кархидо́ньстїи ꙗ҆́ко погиба́етъ тверды ва́ша. и҆ бꙋ́детъ въ то́и дн҃ь. ѡ҆ста́вится ти́ръ [о҃ лѣтъ][10], ꙗ҆́ко (и҆) лѣто ц҃рско, ꙗ҆́ко (и҆) лѣто ч҃лчско· И҆ бꙋ́детъ по се́ми десѧть лѣтъ [-][11] ти́ръ ꙗ҆́ко пѣснь блꙋ́дница, возми гꙋсли, ѡ҆бымми гра́ды блꙋдница забвена до́брѣ согꙋди· мно́го спо́и, да ти па́мѧть бꙋ́де· И҆ бꙋ́детъ по се́мидесѧть лѣтъ. прѣсѣще́нїе сътвори́тъ б҃ъ ти́рꙋ, и҆ па́ки ᲂу҆ста́витсѧ ꙗ҆́ко (и҆) прежде, и҆ бꙋ́детъ торжищѐ всѣмъ (ц҃ремъ)[12] вселе́нныѧ. и҆ бꙋ́детъ ѐѧ̀ кꙋплѧ и҆ мзда, сто г҃ви. не тѣм сѧ совокꙋпите, но живꙋщи́мъ пре́д гм҃ъ. ве́сь кꙋпь ѐѧ̀ ꙗ҆́сти и҆ пити, и҆ напо́лнитеса во ѡ҆де́ждꙋ, на па́мѧть пре́д гм҃ъ·

Глава 23

1 Видіння проти Тиру.

Плачте кархидонські кораблі, бо він згинув і більше не приходять з китейської землі. Привели полоненого. **2** До кого подібними стали ті, що живуть на острові, финикійські купці, що перепливають море **3** по великій воді, купецьке плем'я? Наче жнива вносять чужинські купці. **4** Завстидайся, Сідоне, – сказало море. Сила ж морська сказала: Я не хворіла, ані не родила, ані не виховала молодих, ані не підняла дівчат. **5** Коли ж почується в Єгипті, їх охопить біль за Тир. **6** Відійдіть до Кархидону. Плачте ви, що живете на цьому острові. **7** Чи це, отже, не було докором вам від початку, раніше від його полону? **8** Хто таке врадив проти Тиру? Чи він є малим або немає сили? Його купці славні – князі землі. **9** Господь Саваот врадив усунути все впокорення славних і зробити без пошани всякого славного на землі. **10** Обробляй твою землю, бо після цього кораблі не прийдуть з Кархидону, **11** і твоя рука більше не матиме сили на морі, ти, що розгнівив царів. Господь Саваот заповів про ханаана, щоб знищити його силу. **12** І скажуть: Більше не додасьте впокорювати і кривдити сіонських дочок. Якщо підеш до скитинів, і там не буде тобі спочинку, **13** і до халдейської землі – то й вона спустошена асирійцями, бо впав її мур. **14** Плачте, кархидонські кораблі, бо пропадає ваша сила. **15** І буде, що в тому дні Тир буде покинутим – 70 літ, як і царський рік, як і людський рік. І після сімдесятьох літ Тир буде як пісня розпусниці: **16** Візьми гуслі, обійми міста – забута розпусниця гарно заграла. Співай багато, щоб по тобі була пам'ять. **17** І буде, що після сімдесятьох літ Бог зробить Тирові відвідини, і знову поставиться назад, як і раніше, і буде торговицею всім царям вселенної. **18** І її торгівля і винагорода буде свята Господеві. Не приставайте до них, але до тих, що живуть перед Господом. Вся його торгівля – їсти і пити, і наповнитеся одежею на пам'ять перед Господом.

Глава 24

1 Ось Господь знищить вселенну, і
її спустошить, і відкриє її лице, і
йос. 4 розсіє тих, що на ній живуть. **2** *І на-
род буде як священик і раб, як пан і
рабиня, як і пані, а той, хто купує, бу-
де як той, хто продає, і той, хто ви-
нен, як той, кому хтось винен; **3** і зе-
мля зітлінням зітліє, бо господні уста
це сказали. **4** Заплакала земля і висо-
чини земні, **5** бо земля зробила безза-
коння через тих, що на ній жили. То-
му що вони переступили закон, змі-
нили заповіді, порушили вічний за-
віт. **6** Через це прокляття пожере зем-
лю, бо згрішили ті, що на ній живуть.
Через це бідними будуть ті, що про-
живають на землі, і залишиться мало
людей. **7** Вино заплаче, виноград дає
дари. Зідхнуть всі, що радіють ду-
шею. **8** Скінчилася веселість, і не ста-
ло голосу бубна та багатства безбож-
них, не стало голосу гуслі. **9** І вони
завстидалися, не пили вина. П’янкий
напій став гірким для тих, що п’ють.
10 Опустіли всі міста – він замкне
хату, так щоб не ввійшли. **11** Плачте
за вином – усюди забракло всієї зем-
ної радості. **12** І міста залишаться
пустими, і покинуті доми будуть зни-
щені. **13** Все це буде на землі серед
країн, наче би хтось обірвав оливкове
дерево, вони їх обірвуть, і якщо зали-
шиться збирання винограду, **14** вони
закричать. А ті, що залишилися на
землі, зрадіють господньою славою.
Забушує морська вода. **15** Через це
господня слава буде в морських ос-
тровах, господнє ім’я буде прослав-
лене. Господи Боже ізраїльський, **16**
від кутів землі ми почули про чуда!
Вони – надія для побожного. І ска-
жуть: Горе тим, що хулять, що ху-
лять закон. Горе переступникам, які
переступили закон. **17** Страх, і про-
пасть, і пастка на вас, що живете на
єре. 48 землі. **18** І *буде, що той, хто втікає
від страху, впаде у пропасть, і той,
хто вилазить з пропасті, буде схопле-
ний у пастці. Бо відкрилися двері не-
бес, і основи землі потрясуться. **19**
Замішанням замішається земля, **20**
земля нахилиться і зрушиться, як
шатро огорожі, і впаде, як п’яний
п’яниця, і не зможе встати, бо ними
запанувало беззаконня. **21** І буде, що
в тому дні Бог наведе руку на небес-
ну прикрасу і на земних царів, – **22** і
зберуть його збір, і замкнуть до твер-
дині та до в’язниці. В численних ро-
дах будуть їхні відвідини, **23** і роз-
сиплеться глиняна цегла, і місто впа-
де. І зміниться місяць, і сонце засо-
ромиться, бо Господь царює в Сіоні і
в Єрусалимі і буде славним перед
старцями.

Гла҃, к҃д.

Сѐ гь̃ расы́плетъ вселе́нꙋю, и҆ ѡ҆пꙋститъ
ю҆̀, и҆ ѿкры́етъ лице е҆ѧ̀, и҆ расточитъ
живꙋщаа на не́и. *и҆ бꙋ́дꙋтъ лю́дїе а҆- і҆ѡ҆сі҆а д҃
ки жрецъ, и҆ ра́бъ а҆ки господи́нъ, и҆ раба̀
а҆ки (и҆) госпо́жа. бꙋ́детъ (же) кꙋпꙋѧ́и, ꙗ҆́ко про-
да́ѧи. и҆ длъжныи, а҆ки е҆мꙋже е҆сть до́лженъ (и҆)
тлѣнїемъ и҆стлѣ́етъ землѧ̀ (-)[1]. оу҆ста бо гн҃ѧ
гл҃аша се· Пла́касѧ зе́млѧ и҆ (-)[2] (земнї и высоцї и)[3].
землѧ̀ бо безако́нїе сътво́ри живꙋщихъ ради на
не́и· Поне́же преступиша зако́нъ (-)[4] и҆змѣниша за́-
повѣди, (и҆зрꙋшиша) завѣ́тъ вѣчныи. сего ради про-
клѧ́тїе поѧ҆́стъ зе́млю, ꙗ҆́ко съгрѣши́ша живꙋ-
щеи на не́и· Сего ра́ди оу҆бози бꙋ́дꙋтъ живꙋщеи на
земли̇̀, и҆ ѡ҆ста́нетъ чл҃къ ма́ло. воспла́четсѧ вино̀
да́ рыда́етъ виногра́дъ. въздъхнꙋтъ вси ра́дꙋюще-
исѧ дш҃ею. преста́ло е҆сть весе́лїе, (и҆) бꙋбень
преста́лъ е҆сть гла́съ, и҆ бога́тьство нечести́выхъ,
преста́лъ е҆сть гла́съ гꙋсленыи, (и҆) срами́шасѧ не
пи́ша вина̀. горка бы́сть ѡ҆лови́на пїющимъ. ѡ҆-
пꙋстѣша вси гра́ди, затво́ритъ хра́мъ ꙗ҆́коже
не вни́ти· Пла́читесѧ ѡ҆ винѣ. всю́дꙋ преста́ла
е҆сть (ра́дость всѧ̀)[5] зе́мнаѧ. и҆ ѡ҆станꙋ гра́ди
пꙋсти, и҆ до́мове ѡ҆ста́влени поги́бнꙋтъ· се всѐ
бꙋ́детъ на́ земли среди стра́нъ. ꙗ҆́коже кто ѡ҆би-
ра́етъ масли́чинꙋ, (-)[6] ѡ҆бы́щꙋтъ ѧ҆̀. и҆ а҆́ще
ѡ҆ста́нетъ и҆ма́нїе виногра́дꙋ, сїи (-)[7] възопї-
ютъ. ѡ҆ста́вшеи же на земли̇̀, възра́дꙋюсѧ съ
сла́вою гн҃ею. возмѧте́тсѧ вода̀ мо́рьскаѧ. сего
ра̀ди сла́ва гн҃ѧ въ ѡ҆стро́вѣхъ бꙋ́детъ мо́рьс-
кихъ и҆́мѧ гн҃е просла́влено бꙋ́детъ· Гь̃ бг҃ъ і҆и҆-
левъ, ѿ оу҆глъ земныхъ чюдеса̀ слы́шахомъ, на-
де́жа бл҃гочестивомꙋ· И҆ рекꙋтъ, го́ре хꙋлѧ́-
щимъ и҆же хꙋлѧтъ зако́нъ. (го́ре престꙋпни-
комъ, и҆же престꙋпили сꙋть зако́нъ.) стра́хъ и҆
про́пасть, и҆ прꙋгло на ва́съ живꙋщихъ на
земли̇̀. и҆ *бꙋдетъ бѣжаи страха, въпаде́сѧ въ і҆ре҃а м҃и
пропасть. (і)[8] и҆злазѧ и҆с пропа́сти, и҆́метсѧ въ
прꙋглѣ· Ꙗ҆́ко две́ри съ нб҃се ѿвръзо́шасѧ, и҆ по-
трѧ́сꙋтсѧ ѡ҆снова́нїа зе́мнаѧ. мѧте́жемъ възмѧ-
тетсѧ зе́млѧ, (преклони́тсѧ и҆ потрѧсе́сѧ землѧ
а҆ки кꙋща ѡ҆гра́ды)[9], (и҆) а҆ки пивыи (-)[10] пїанъ
сыи (-)[11] паде́сѧ и҆ не возмо́жетъ въстати, съдо-
лѣ бо (и҆)[12] безако́нїе· И҆ [бꙋдетъ въ тои дн҃ь][13], наведе́тъ
(гь̃)[14] на оу҆тварь нб҃нꙋю рꙋкꙋ, и҆ на црѧ зе́м-
ныѧ и҆ съберꙋтъ [събра́нїе е҆го][15], и҆ затво́рѧтъ въ
тверди и҆ в темницы. мно́зѣми ро́ды (бꙋ-
детъ присѣщенїе)[16] и҆хъ, і и҆стаю (лаина и҆ ло-
ва́ѧ)[17]. и҆ паде́сѧ гра́дъ [і и҆змѣни́сѧ лꙋна̀ и҆ пос-
рами́тсѧ сл҃нце][18]. ꙗ҆́ко цр҃твꙋетъ гь̃ въ сїо́нѣ
и҆ въ і҆ер҃лимѣ. и прд҃ ста́рцы сла́венъ бꙋ́детъ·

Гл҃а, ке҃·

(Пѣснь·)

Господи Бж҃е мой, въсхвалю тѧ, въспою имѧ твое, ꙗко сътвори чюдна дѣла· Совѣ(-)[1] правыи да будетъ гѣи· Ꙗко положи грады въ перъсть· Грады тверды ꙗко паститсѧ (основанию ихъ)[2]· Нечестивыхъ [гради][3] въ вѣки не съградятсѧ· (-)[4] И (гради)[5] чл҃къ обидимыхъ възблг҃вѧ тѧ· Быстъ бо всѧкому граду смиреннꙋ помощникъ· И пренемагающимъ недостатка ради покровъ· ѿ чл҃къ злыхъ избавитъ ѧ· Покровъ жаждущихъ. и (одшение)[6] (обидимы чл҃къ)[7]· Ꙗки чл҃цы малодшъни (и) жаждущии в сионѣ· ѿ чл҃къ нечестивы имже насъ преда· И сътвори гь саваѡдъ всѣмъ странамъ. Оу горы сеѧ испиютъ радо, (і) испиютъ вино· Помажутсѧ блг҃овонною мастию в (сеи горѣ)[8]· Предаждь се все странамъ, тои бо совѣ на всѧ страны· *(И) пожретъ смртъ възмогши· (-)[9] Паки (же) ѿнятъ бъ всю слезу ѿ всѧкого лица· Поношение людии ѿнятъ ѿ всеѧ землѧ, оуста бо гн҃ѧ глаша [сиѧ][10]· И рекꙋ в (тои дн҃ь)[11]· Се бъ нашъ к немуже надѣяхосѧ· И веселовахосѧ о [спсѣ][12] наше Ꙗко покои дастъ бъ оу горы сеѧ· И поперсѧ моавскаа· Ꙗкоже потокаютъ токъ колесницею· И возъдвигне рꙋцѣ свои· Ꙗкоже и тои смири на погубление· И смири оукознꙋ его, на неже рꙋцѣ възложи· И высотꙋ оубѣжища града твоего смири. и обнизитсѧ до (землѧ)[13].

апока̑ з҃ и҃ ка

Глава 25

1 Пісня.

Господи, Боже мій! Похвалю Тебе, оспівуватиму твоє ім’я! Бо Ти зробив подиву гідні діла. Хай рада буде справедлива, Господи! **2** Бо Ти поставив міста в порох, сильні міста, щоб впали їхні основи. Міста безбожних не будуть збудовані навіки, **3** і міста скривджених людей Тебе поблагословлять. **4** Бо Ти був помічником всякому впокореному містові і тим, що охороною знемагали через недостаток, визволиш їх від злих людей. Охорона спрагнених і одушевлення скривджених людей. **5** Вони наче люди малодушні і спрагнені в Сіоні, з безбожних людей, яким Ти нас передав. **6** І *так* Господь Савават зробив всім народам. На цій горі питимуть радість і питимуть вино. Помажуться запашною мастю **7** в цій горі. Передай це все країнам, бо та рада на всі країни. **8** *І смерть, скрі- апо. 7 і 21
пившись, пожиратиме. Знову ж забрав Бог всяку сльозу з усякого лиця, забрав зневагу народу з усієї землі. Бо господні уста це сказали. **9** І скажуть в тому дні: Ось наш Бог, на якого ми поклали надію, – і ми раділи нашим спасителем. **10** Адже Бог дасть спочинок цій горі, і Моавська *земля* буде потоптаною, так як топчуть тік колісницями. **11** І він підніме свої руки, так як і він впокорив на вигублення, і він присмирив гордість того, на кого поклав руки. **12** І Він обнизить висоту охорони твого міста – і зневаженою буде до землі.

Гл҃а, кѕ҃·

Въ (тои дн҃ь)[1] въставатъ пѣснь сию на землі іоудинѣ гл҃юще· Се гра̑ твердъ и (спсъ)[2] нашъ· Съградитъ градъ, и приград· ѿврьзѣте врата, да внидутъ людие· Снабдѣваѧи правдꙋ, и снабдѣваѧи истиннꙋ· Приемлѧй истиннꙋ и снабдѣваѧй миръ· Ꙗко к тебѣ [надѣяхомсѧ][3] гѣи въ вѣкъ· Бгъ великии вѣчныи· иже смири [сведе][4] живущаѧ въ высоки· Грады тверды разориши, и обнизиши ѧ до (землѧ)[5]· И поперꙋтъ ѧ ноги кроткихъ и смиренныхъ· Пꙋть блг҃очестивыхъ правъ быстъ· И оутворенъ пꙋть блг҃очестивыхъ· Пꙋть бо гн҃ь сꙋдъ· Оуповахомъ къ имени твоемꙋ· И къ памѧти [твоеи][6] юже помышлѧе дш҃а наша· ѿ нощи оутренюе дх҃ъ мои к тебѣ бж҃е· Зане свѣтъ повелениѧ твоѧ на землі· Правдѣ наоучитесѧ живущеи на землі, помолче бо нечестивыи· Не наоучитсѧ правдѣ на землі· Истинны не сътвори. да

Глава 26

1 В тому дні піднімуть цю пісню в юдиній землі, кажучи: Ось сильне місто! І наш спаситель, Він збудує місто і укріплення. **2** Відкрийте брами, хай ввійде народ, що зберігає праведність і який зберігає правду, **3** що підтримує правду і береже мир! Бо на тебе, **4** Господи, поклали надію аж довіку! Бог великий, вічний! **5** Він, упокоривши, звів додолу тих, що живуть на високих. Ти знищиш сильні міста і зведеш їх вділ, до землі. **6** І їх потопчуть ноги лагідних і покірних. **7** Дорога побожних стала прямою, і приготована дорога побожних. Бо господня дорога – суд. Ми поклали надію на твоє ім’я і на твою пам’ять, **9** про яку думає наша душа. Від ночі чуває мій дух до тебе, Боже, тому що твої приписи на землі – світло. Навчіться правди, ви, що живете на землі! **10** Адже замовк безбожний, він не навчиться правди на землі, не зробить правди. Хай безбожний буде

забраний, щоб він не побачив господньої слави! **11** Господи, твоє рамено високе – і не взнали. Пізнавши ж, вони завстидаються, ревнощі охоплять ненапоумлений народ. І тепер вогонь пожере противників. **12** Господи, Боже наш! Дай нам мир! Бо Ти нам віддав усе. **13** Господи, Боже наш! Прийми нас! Господи! Опріч тебе, іншого ми не знаємо! Твоє ім’я ми називаємо! **14** Адже мертві не побачать життя, і лікарі не воскреснуть. Через це ти навів, і знищив, і забрав з них всякого з чоловічого роду. **15** Доклади їм зло, Господи! Доклади зло славним землі! **16** Господи! В скорботі ми Тебе згадали. В скорботі нам твоє мале напоумлення. **17** Так як коли та, що болїє дитиною, приближається родити і в своїм болі кричить, так ми стали твоєму улюбленому. Через твій страх, Господи, **18** в лоні ми прийняли! І поболіли, і породили дух твого спасіння, який Ти зробив на землі. Ми не впадемо, але впадуть ті, що живуть на землі. **19** Мертві воскреснуть, і встануть ті, що в гробах, і зрадіють ті, що на землі, бо роса, що від тебе, є їм лікування. Земля ж безбожних впаде. **20** Ходи, народе мій! Ввійди до твого помешкання! Замкни свої двері! Сховайся мало, тільки тільки! Аж доки не мине господній
мих. 1 гнів. **21** *Ось Господь зі святого місця наводить гнів на тих, що живуть на землі. І земля відкриє свою кров і не покриє побитих.

Глава 27

1 В тому дні Господь наведе святий великий і сильний меч на змія, що втікає, і на поганого змія, і уб’є змія. **2** В тому дні виноградник добрий бажаний, над ним запаную я. **3** Сильне місто, обложене місто. Даремно його напою, бо схопленим буде вночі, вдень впаде його мур. **4** Не буде того, що з нього не візьме. Хто мене поставить стерегти стерню в полі? Через цю війну я його похулив. Отже, тепер через це Господь Бог спалить їм все, що обіцяв. **5** Закричать ті, що в ньому живуть: Зробимо мир з тим, що зробив мир. **6** Сини Якова, що приходять, виростуть, і зацвіте Ізраїль, і вселенна наповниться його овочем, **7** щоб так, як він сам побив, і він так був побитим, або як сам вигубив, так був вигубленим. **8** Той, що воює і зневажає, відпустить їх. Чи не був ти той, що думав їх убити жорстоким духом – духом гніву? **9** Через це відкинутим буде беззаконня Якова. Що є його благословення? Коли відкину його гріх, коли він покладе всі каміння

сѧ во́зметъ нечести́вый, да не ви́дитъ сла́вы гн҃ѧ. Гн҃и высо́ка (мы́шца твоѧ̀)[7], и҆ не оу҆вѣ́дѣша. Оу҆вѣ́дѣвше же оу҆срама́тсѧ. За́висть прі́иметъ лю́ди нена́казаны. И҆ нн҃ѣ ѻ҆́гнь сꙋпоста́ныѧ поѧ́стъ. Гн҃и бж҃е на́шъ ми́ръ да́ждь на́мъ, всѧ̑ бо въздалъ є҆си̑ на́мъ. Гн҃и бж҃е на́шъ прі́ими на́съ. Гн҃и, ра́звѣ тебе и҆на́го не вѣ́мы, и҆́мѧ твое нарица́емъ. Мр҃твїи бо живота̀ не и҆́мꙋть ви́дѣти. И҆ вра́чеве же не и҆́мꙋть въста́ти. Сего̀ ра́ди наведѐ и҆ погꙋбѝ, и҆ взѧ̀ ве́сь мꙋже́скъ по́лъ и҆́хъ. Приложѝ и҆̀мъ ѕла̀ гн҃и, приложѝ ѕла̀ сла́внымъ земли̇. Гн҃и въ печа́ли помѧнꙋ́хомъ тѧ̀. въ печа́ли ма́ло наказа́нїе твое на́мъ. [Ꙗ҆́ко][8] болѧ́щїѧ дѣти́щемъ приближа́етсѧ роди́ти, и҆ ѿ болѣ́зни своеѧ̀ кричи́тъ. Та́ко бы́хомъ възлю́бленномꙋ твоемꙋ̀. Стра́ха ра́ди твоего̀ гн҃и, въ чре́вѣ прїѧ́хомъ, и҆ поболѣ́хомъ и҆ роди́хомъ дх҃ъ сп҃се́нїѧ [твоего̀][9], и҆́же сътвори̇ на земли̇. [Не паде́мсѧ][10], но паде́тсѧ живꙋ́щїи на земли̇. Въскре́снꙋтъ мр҃твїи, и҆ въста́нꙋтъ и҆́же въ гро́бѣхъ. и҆ възра́дꙋютсѧ и҆́же на земли̇. Роса̀ бо ꙗ҆́же ѿ тебе цѣльба̀ и҆̀мъ є҆́сть, землѧ́ же нечести́выхъ паде́тъ. И҆ди́те лю́дїе мои̇ вни́дѣте въ хра́мъ ва́шъ, затвори́те две́ри своѧ̑. съкры́йтесѧ ма́ло є҆ли́ко є҆ли́ко, до́ндеже ми-
не́тъ гнѣ́въ гн҃ь. *Се̇ [-][11] гд҇ь ѿ ст҃ого [мѣ́ста][12] наво́дитъ гнѣ́въ на живꙋ́щаѧ на земли̇. и҆ ѿкры́етъ землѧ̀ кро́вь свою̀, и҆ не покры́етъ и҆збїе́ныхъ. михїа а

Гл҃а, к҃з.

Въ (то́й дн҃ь)[1] наведе́тъ [гд҇ь][2] ме́чь ст҃ый (-)[3] вели́кїи и҆ крѣ́пкїи, на (-)[4] змїѧ бѣжа́ща и҆ на (-)[5] змїѧ лꙋка́ваго, и҆ оу҆бїе́тъ змїѧ. В (то́й дн҃ь)[6] виногра́дъ до́брый помы́шленый събладꙋ на́нь а҆́зъ. гра́дъ си́льный гра́дъ воюе́мый, всꙋе напаѧ́ю и҆̀. плѣне́нъ бо бꙋ́детъ но́щїю, днїю̀ паде́тсѧ стѣна̀ [є҆го][7], не бꙋ́детъ того и҆́же не во́зметъ ѿ него́. Кто̀ мѧ приста́витъ стрещи̇ (на ни́вѣ стебли́ю)[8]. ра́ти дѣлѧ сеѧ пох̾ꙋли́хъ и҆̀ нн҃ѣ оу҆бо сего̀ ра́ди (-)[9] гд҇ь бг҃ъ всѧ̑ є҆ли́ка ѡ҆бѣща̀ (и҆згори́тъ и҆̀мъ)[10]. възопїю́тъ живꙋ́щеи в не́мъ. Сътвори́мъ ми́ръ є҆мꙋ, сътво́рь ми́ръ. прихода́щїѧ ча́да ї҆а́ковлѧ прозѧбнꙋ́тъ, и҆ процвѣте́тъ ї҆и҃ль, и҆ напо́лнитсѧ вселе́ннаѧ пло́да є҆го̀. да ꙗ҆́ко са́мъ порази̇, и҆ са́мъ си́це оу҆ѧзви́тсѧ. [И҆лѝ][11] ꙗ҆́ко са́мъ оу҆би̇, та́коже оу҆бїе́нъ бꙋ́детъ. сваря́сѧ и҆ оу҆кара́ѧ ѿпꙋсти̇ ѧ҆̀. не ты̀ ли ты̀ помышлѧ́ѧ дх҃омъ жесто́кимъ, оу҆би́ти ѧ҆̀ дх҃омъ ꙗ҆́рости. Сего̀ ра́ди ѿвръжетсѧ безако́нїе ї҆а́ковле (є҆́же)[12] є҆́сть бл҃ве-

нїе єго. єгда ѿвръгу (грѣхъ єго)[13], єда положить вса камыки требникъ кумирскъ съкрушены аки прахъ дробенъ. и не пребудеть дубїе ихъ, и кумиры ихъ посѣчени аки дубрава ѕѣло· вселенная паства раслаблена будеть, аки паства попущена. и будуть на многа лѣта, (тоже почїють)[14], и по времени не будеть в неи травы зане посхнеть· Жены градуща с позора прїидѣте, не суть бо людїе имуще смысла. сего ради не помилуеть сътворивыи а, и създавыи (-)[15] не ѡставить [имъ][16]· И будеть в (тои днь)[17], заградить гь ѿ ревница рѣчныа, до (водотечи єгупетски)[18]. вы же събереете сны ійлевы по єдиному єдиному· И будеть в (тои днь)[19], въструбять трубою великою. и прїидуть погублаеми въ странѣ асурїистеи, и погублаеми въ єгуптѣ. и поклонатса гви оу горы стыа въ ієрлимѣ·

Гла, кн·

Горе вѣнцу оукоризньному. наимницы єфремовы, цвѣт ѿпадыи ѿ славы. на версѣ горы великїа пїани безъ вина. се крѣпко и жестоко ярость гна аки градъ испущае не имыи завѣтїа, нужею спущаемъ яко воды велико множество подираа страну земли сътворить покои. рукама и ногама [-][1] поперетса вѣнєц оукоризньныи наимницы єфремовы· И будеть (ѿпадыи цвѣть)[2] (и)[3] славы на връсѣ горы высокїа, аки првыи плодъ смоквинъ. видѣвыи (же, и)[4] преже (взатїа в руцѣ єго)[5] въсхощеть (пожрѣти и)[6]. в (тои днь)[7] будеть гь саваѡдъ, вѣнецъ надежа сплетеныи славою ѡставшии людемъ. [и][8] ѡставатса духомъ судным на судъ, и крѣпость възбранаа погубити (а)· Сїи бо вино суть прельщени, прельстишаса ѡловинъ дѣла. жрецъ, и прркъ оужасостаса. вина ради потрасошаса, ѿ пїанъства ѡловиннаго прелстишаса· Се єсть видѣнїе, проклатїе пожеть (паки)[9] совѣтъ (-)[10] тои совѣтъ лихаго дѣла имѣнїа· Кому совѣстихомъ ѕло, [или][11] кому повѣдахомъ вѣсть, ѿдоенїи млекомъ, ѿторженїи ѿ сосца. печаль къ печали прїемли надежу къ надежи. и
а кор҃ дї *єще мало ѕлобїю оустеннною языкомъ инѣмъ, яко сглють люде симъ рекуще имъ. се (паки)[12] алчному и се съкрушенїе, и не въсхотѣша слышати. и будеть имъ слово га ба, печаль къ печали, надежда къ надежди. єще мало, єще мало, да идуть и падутса въспать, и въ бѣду въпадуть и съкрушаса, и плѣнени будуть· Сего дѣла слышаете слово гне мужи печални и князи людъстїи иже въ ієрлимѣ

поганських жертовників розбитими на мілкий порох, і не залишаться їхні дуби, і їхні божища дуже вирізані, так як ліс. **10** Вселенне стадо буде свобідним, таким як покинуте стадо, і будуть на численні роки. Вони там спочинуть. **11** І після часу не буде в ній трави, тому що вона висохне. Жінки, що йдете з видовища, ходіть. Адже немає народу, що має розум. Через це не пощадить того, хто їх створив, і творець їм не відпустить. **12** І буде, що в тому дні Господь загородить від течії ріки до єгипетського потоку, ви ж зберете ізраїльських синів одного по одному. **13** І буде, що в тому дні затрублять великою трубою, і прийдуть вигублювані в Асирійській країні і вигублювані в Єгипті, і поклоняться Господеві на святій горі в Єрусалимі.

Глава 28

1 Горе вінцеві гордості – Єфремові наємники, цвіт, що відпав від слави на вершку великої гори, п’яні без вина. **2** Ось сильний і тяжкий гнів Господа, що сходить як град, від якого немає покриття. Він сильно сходить, як велике множество води, що зносить країну землі, зробить спочинок рукам **3** і ногам. Потоптаним буде вінець гордості – Єфремові наємники. **4** І відпаде цвіт і слава на верху високої гори, як ранній плід фіги. Хто ж побачить і раніше ніж візьме в його руки, забажає його з’їсти, **5** в тому дні Господь Саваот буде вінцем надії, сплетеним славою для осталих з народу. **6** І позоставлені будуть на суд духом суду, і *буде* сила, що не дає їх вигубити. **7** Адже ці зведені вином, вони були зведені сильним напитком. Священик і пророк жахнулися, через вино захиталися, зведені були пияцтвом сильного напою. Це є видіння. **8** Клятва знову пожере ту раду – рада задля лихого маєтку. **9** Кому ми сповістили зло або кому ми сповістили вістку, відлучені від молока, відтягнені від груді. **10** Прийми біль до болю, надію до надії, і *ще трохи **11** злобою уст, іншим язиком, бо скажуть цьому народові, **12** кажучи йому: Це спочинок бідному і це знищення, і вони не забажали послухати. **13** І слово Господа Бога буде їм болем до болю, надією до надії, ще трохи, ще трохи, щоб пішли і впали назад. І вони впадуть в біду, і будуть знищені, і будуть полонені. **14** Через це ви почули господнє слово, прибиті мужі і людські князі, що в

кор1. 14

Єрусалимі, **15** бо ви сказали: Ми зробили завіт з адом і угоду зі смертю! На нас не прийде буря, що несеться, коли минатиме, ми поклали брехню як нашу надію, і ми покрилися брехнею. **16** Через це так говорить Господь: *Ось я вкладу в сіонську основу дорогоцінний, вибраний, краєугольний, шляхетний камінь у його основи, і хто йому повірить не завстидається. **17** І покладу суд в надію, а мою милостиню – на мірила. І ті, що надіються на брехню, даремно *надіються*, бо вас не мине буря. **18** Чи і відставить вона від вас смертний залог? І чи не залишиться ваша надія щодо аду? Коли мине буря, що несеться, вона буде їй на потоптання, **19** і коли перейде – вас забере. Вранці – вранці мине день, і вночі буде погана надія. Навчіться слухати, **20** пригнічені ми не можемо битися, самі ж знемагаємо так, щоб нас зібрали. **21** Підніметься так, як гора безбожних, і буде у ґаваонській долині, з гнівом зробить свої діла – діло гіркоти, і його гнів буде чужим, і його гнів – чужий. **22** І ви не радійте, щоб не перемогли вас ті, що зв'язують. Тому що довершені і скорочені діла почув я від Господа Саваота, які Він зробить по всій землі. **23** Сприйміть і послухайте мій голос, сприйміть і послухайте мої слова. **24** Чи ввесь день буде орач орати або підготовляти насіння раніше від обробки землі? **25** Але, отже, коли він пом'якшить її поверхню, тоді посіє трохи чорнушки і кмину, потім же посіє пшеницю, і ячмінь, і просо у своїх межах. **26** І будеш напоумлений судом твого Бога – і зрадієш. **27** Адже не з жорстокістю він виполює чорнушку, і колесо не піде по кмині, але палицею чорнушка буде вимолочена, а кмин **28** з'їсться з хлібом. Бо Я не довіку гніватимуся на вас, і голос мого гніву вас не потопче. **29** Ось *це* вийшло від Господа Саваота. Сповіщайте чуда! Підніміть марну утіху!

пс. 127
мат. 21
мар. 12
лук. 20
дія. 4
рим. 9
пет1. 2

Глава 29

1 Горе Аріїловому містові, проти якого воював Давид. Зберіть жита з року до року, бо він їсть разом з моавом, **2** за Аріїлове зло. І буде його сила і багатство мені. **3** І обійду тебе, як Давид, і поставлю довкруг тебе пращі, і поставлю стовпи, **4** і упокореними будуть до землі твої слова, і до землі зійдуть твої слова. І твій голос буде як *голос* тих, що кричать з землі, і до землі знеможе твій голос. **5** І багатство безбожних буде як порох під колесами і як порох, що летить, – і станеться нагло в часі **6** від

Ѩко рекосте сътворихомъ завѣтъ со адомъ, и съ смертїю заложенїе. Бура носима аще мимойдетъ, не прїидетъ на насъ. приложихом лжу надежу нашу, и лжею покрыхомся. Сего ради тако глаголетъ Гь, *се азъ вложу въ основанїе сїоне камень многоцѣненъ, избранъ, краеоуголенъ, честенъ, въ основанїе ему. и вѣруай вонь не постыдится. и положу судъ въ надежу, милость же мою в мѣры. И оуповающеи въ тщие лжею, ѩко не минетъ васъ бура. Еда и ѿвръжетъ (залогъ ѿ васъ)[13] смртныи, и надежа ваша ѩже къ аду не пребудетъ. бура идущїа аще мимойдетъ, будетъ ей в попранїе, (и) егда мимойдетъ прїиметъ васъ. Заоутра заоутра минетъ днь, и в нощи будетъ надежа ѕла. Наоучитеся слышати тужащеи, не можемся которати. сами же изнемагаемъ ѩко съборати ны. Ѩкоже гора нечестивыхъ въстанетъ, и будетъ въ дебри гаваонъстѣ, съ ѩростїю сътворитъ дѣла своа, горести дѣла. и ѩрость же его чюжа будетъ, и гнѣвъ его чюжъ. И вы не радуитеся, да не възмогутъ на вы вяжущеи. зане сконча́ны и съкращены вещи слышахъ ѿ Га саваода, ѩже сътворитъ по всеи земли. Внушите и слышите гласъ мои, вънемлѣте и слышите словеса моа. еда весь днь хощетъ орай орати или сѣмя оуготовати, преже въздѣланїа земнаго. Но егда (оубо оумякчитъ верхъ ей)[14], тогда всѣетъ мало куколица, и кумина. (потомъ же)[15] всѣетъ пшеницу, и ѩчмень, и пыро, въ предѣлехъ твоихъ. и накажешися судомъ Ба твоего, и възрадуешися. не съ жестотою бо ся истребляетъ куколица. и колокольное не обыйдетъ кумина. Но жезломъ истепется куколица. а куминъ с хлѣбомъ снѣсться. Не въ вѣкъ бо азъ [разгнѣваюся на вы][16], и гласъ гнѣва моего не поперетъ васъ. (-)[17] Се ѿ Га саваода изыйде. чюдеса совѣщайте, възнесѣте тщие оутѣшенїе.

ѱло рі҃з
ма҃ ка҃
ма҃ ві
лу҃ к҃
дѣа҃ д҃
кри҃ д҃
а пе҃р в҃

Гла, кд.

Горе граду арїилеву, нань же двдъ воева. съберите жита ѿ года до года. ѩсть бо вкупѣ съ моавомъ, (за ѕоль)[1] арїилю. и будетъ (крѣпость его)[2] и богатство мнѣ, и обсяду (тя аки двдъ)[3], и поставлю окрестъ тебе праща, и съгражу (-)[4] столпы. и смирятся словеса твоа до земля, и в землю (внидутъ словеса твоа)[5]. и будетъ [гласъ твои, аки глас́ящихъ ѿ земля, и къ земли ѿнеможется гласъ твои][6]. (-)[7] И будетъ ѩко прьсть подъ колы богатъство нечестивыхъ, и

а҆ки пра́хъ летѧ́и· и҆ бꙋ́детъ в҆ ча́сѣ в҆незапь,
ѿ г҃а савао́да. присѣще́нїе бо бꙋ́детъ съ гро́-
момъ и҆ съ трꙋ́сомъ, и҆ гла́сомъ вели́комъ. бꙋ-
рѧ градꙋщи, и҆ пла́мы ѻ҆́гньнъ попалѧ́ѧ· И҆
бꙋ́детъ а҆ки вид́ѧи со́нїѧ спѧ̀, бога́тство
стра́нъ всѣ́хъ. и҆́же вое҆ва́ша (-)[8] на і҆ерлима и҆ вси
събра́нїи на́нь. и҆ заѕлѧ́ющеи є҆мꙋ (-)[9] бꙋ́дꙋтъ,
а҆ки въ снѣ [ѧ҆́дꙋщеи и҆ [пїю́щеи][10]][11], (-)[12]
въста́вшем (же) тощь и҆хъ со́нъ. (-)[13] Ꙗ҆́коже
жа́ждаи въ снѣ и҆ пїе҆ въспрѧнꙋв же є҆ще
жа́ждетъ, дш҃а же є҆го вотще надѣѧ́сѧ. та́ко
бꙋ́детъ бога́тство всѣ́хъ стра́нъ, є҆ли́ко и҆хъ
вое҆ва̀ на горꙋ сїѻ́ню· ѻ҆слабѣ́ите и҆ ѹ҆жаснитесѧ,
и҆ ѹ҆пїитесѧ не ѻ҆ловиною ни вино́мъ. ꙗ҆́ко на-
пои̇̀ вы г҃ь дхомъ покаѧ́нїѧ, и҆ смѣжи ѻ҆́чи и҆хъ,
и҆ прⷪ҇ркомъ и҆хъ, и҆ кнѧзе̑мъ и҆хъ, ви́дѧщеи съкрове́наѧ·
И҆ бꙋ́дꙋтъ ва́мъ всѧ (си̇̀ словеса̀)[14], а҆ки словеса̀
(кни́гъ печатлѣ́нныхъ)[15]. є҆мꙋже а҆ще дастъ ѧ҆̀
чл҃кꙋ ѹ҆мѣ́ющꙋ книга́мъ, гл҃юще. почти се, и҆
речетъ. не могꙋ почести̇̀, печатлѣнны бо сꙋть.
и҆ дадѧ́тсѧ книги сїи (-)[16] мꙋжꙋ не ѹ҆мѣ́ющꙋ
кни́гамъ, и҆ речетсѧ є҆мꙋ почти се, и҆ рече. не
мф҃ еі мр҃ з могꙋ почести̇̀· *И҆ рече г҃ь, приближа́ютсѧ (лю́дїе
си мнѣ)[17] ѹ҆сты̀ свои́ми, (и҆ ѹ҆стна́ми и҆хъ)
чтꙋтъ мѧ, а҆ срⷣце и҆хъ дале̑че є҆сть ѿ мене. въ
тще же чтꙋтъ мѧ наѹ҆ча́юще за́повѣди
чл҃чески, и҆ ѹ҆че́нїѧ· Сего ради се а҆зъ приложꙋ
а҆ кр҃ а а҆вд҃ен а ꙗ҆́ко преста́вити лю́ди си (-)[18]. *и҆ погꙋблю̀ пре-
мꙋдрость премꙋдрыхъ, и҆ ра́зꙋмъ разꙋмныхъ
сир҃а кг съкры́ю· *Го́ре (творѧ́щимъ глꙋбоче совѣтъ)[19],
а҆ не г҃мъ· Го́ре (творѧ́щимъ совѣтъ ѻ҆та́и)[20],
и бꙋ́дꙋтъ въ тмѣ дѣла и҆хъ. и҆ рекꙋтъ, (-)[21]
кто ны ви́дѣ, (и҆́ли)[22] кто ны̀ разꙋмѣ ꙗ҆́же мы̀
творимъ. не ꙗ҆́ко ли ѹ҆бо гли́на горньча́рска на-
мѣни́тсѧ, є҆да речетъ зда́нїе създа́вшемꙋ, нѣ́-
си ты мѧ създа̑. и҆́ли творе́нїе сотво́ршемꙋ,
неразꙋмна мѧ сътвори̇̀· Но̀ є҆ще ма́ло, и҆ прибли́-
житсѧ лива́нъ а҆ки гора̀ хермель, и҆ [-][23] хермель
в лꙋгъ намени́тсѧ· И҆ ѹ҆слы́шатъ въ (дн҃ь
ѻ҆́нъ)[24] глꙋсїи словеса (кни́гъ си́хъ)[25], і и҆́же въ
тмѣ і и҆́же въ мгле̑, ѻ҆́чи слѣпы́хъ ѹ҆́зрѧтъ.
и҆ възрадꙋ́ютсѧ ни́щїи г҃мъ съ ра́достїю, и҆
ѿча́ѧвшеисѧ чл҃цы напо́лнѧтсѧ весе́лїѧ· И҆щезѐ
безако́нникъ, и҆ поги́бе гръдыи, и҆ потреби́шасѧ
безаконꙋ́ющеи ѕло́бою, и҆ творѧ́щеи съгрѣша́ти
чл҃ки въ словѣ. всѧ́ же ѻ҆блича́ющаѧ при вра-
техъ претыка́нїе полага́ютъ, и҆ поползо́ша в
непра́вдѣ пра́веднаго Сего ра́ди та́ко гл҃етъ г҃ь
на до́мъ і҆а́ковль, и҆́же нарече ѿ а҆враа́ма. не нн҃ѣ
постыди́тсѧ і҆а́ковъ, ни нн҃ѣ лице [є҆го][26]
и҆змѣни́тсѧ [-][27]. но є҆гда̀ ви́дѧтъ ча̑да и҆хъ дѣла
моѧ, мене ради ѻ҆свѧтѧтъ и҆мѧ мое, и҆ ѻ҆свѧтѧтъ

Господа Саваота. Бо будуть відві-
дини з громом, і з трясінням, і з
великим голосом, буря, що несеть-
ся, і вогняний полумінь, що пожи-
рає. **7** І буде наче той, що сплячи ба-
чить сни, багатство всіх країн, які
воювали проти Єрусалиму і всіх,
що зібралися проти нього і що чи-
нять йому зло, **8** вони будуть наче
ті, що в сні їдять і п’ють, а як вони
встали – марний їх сон. Так як той,
хто є спраглий у сні і п’є, збудив-
шись ще є спраглим, душа ж його
марно надіялася, так буде багатство
всіх країн, скільки їх воювало про-
ти сіонської гори. **9** Станьте слабки-
ми, і жахніться, і упийтеся не п’ян-
ким напоєм ані вином. **10** Бо Гос-
подь напоїв вас духом покаяння, і
зажмурить їм очі, і їхнім пророкам,
і їхнім князям, які бачать сховане.
11 І вам будуть усі ці слова, як сло-
ва запечатаних книг, кому лиш він
їх дасть, людині навченій письма,
кажучи: Прочитай це. І вона скаже:
Не можу прочитати, бо вони є запе-
чатані. **12** І ці книги будуть дані чо-
ловікові, що не знає книг, і йому
скажеться: Прочитай це. І він ска-
же: Не можу прочитати. **13** *І ска- мат. 15
зав Господь: Цей народ наближа- мар. 7
ється до мене своїми устами і почи-
тає мене їхніми губами, а їхнє сер-
це далеко від мене. Даремно ж ме-
не почитають, навчаючи людських
заповідей і навчань. **14** Через це ось
я додам, щоб переставити цей на-
род, *і знищу мудрість мудрих, і кор1. 1
схованю розум розумних. **15** Горе ав. 1
тим, що чинять глибоку раду, а не
Господом. *Горе тим, що потайки сир. 23
роблять раду, і їхні діла будуть в
темряві, і скажуть: Хто нас побачив
або хто збагнув нас *чи* те, що ми
робимо? **16** Чи не вважатиметесь
ви за глину гончара? Хіба скаже
твориво творцеві: Не ти мене ство-
рив! Або творіво творцеві: Ти мене
нерозумно створив! **17** Але ще тро-
хи, і Ливан стане близьким як гора
Хермел, і Хермел вважатиметься лі-
сом. **18** І в тому дні почують глухі
слова цих книг, і ті, що в темряві, і
ті, що в імлі, – очі сліпих, побачать.
19 І бідні зрадіють Господом з ра-
дістю, і зневірені люди наповнять-
ся радості. **20** Пропав беззаконник,
і згинув гордий, і беззаконні були
вигублені злобою, **21** і ті, що при-
водять до гріха людей словом. А
всі, що оскаржують при дверях, кла-
дуть спотикання, і посковзнулися в
неправді праведного. **22** Через це
так говорить Господь на дім Якова,
якого назвав від Авраама: Тепер Я-
ків не завстидається ані тепер його
лице не зміниться. **23** Але коли їхні

діти побачать мої діла, через мене освятять моє ім'я і освятять Святого Якова, і боятимуться ізраїлевого Бога. **24** І обмануті духом пізнають розумування, і ті, що нарікають, навчаться слухати, і німі язики навчаться говорити про мир.

Глава 30

1 Горе *вам*, відступні діти. Це говорить Господь: Ви зробили раду не мною і завіти не моїм духом, щоб додати гріхи до гріхів. **2** Ті, що йдуть, зійдуть до Єгипту, щоб помогти *собі* фараоном і заступитися єгиптянами, мене ж не попросили. **3** Вам же оборона фараона буде на сором, і тим, що надіються на Єгипет, – зневага. **4** Бо в Таїні є старшини, погані посланці, вони марно трудяться **5** з народом, який не буде їм на користь, ані на поміч, ані на добро, але на сором і на погорду.

6 Видіння чотироногих, що в пустині.

Лев і левеня в смутку і в пригніченні. Звідти і гаспид, і плем'я літаючих гаспидів, які несли на раменах і на верблюдах їхнє багатство до країни, яка не була їм на поміч, але на сором і докір. **7** Марно і даремно помагають вам єгиптяни. Сповісти їм, що ваша потіха – марнота. **8** Отже, тепер, сівши, напиши це на дошці і в книгах, бо це буде на дні часів і на віки. **9** Адже вони є непослушний народ, сини брехливі, які не бажали слухатися божого закону, **10** які говорять пророкам: Не сповіщайте нам іншу обману, **11** і відверніть нас з цієї дороги, заберіть від нас дорогу і заберіть від нас суд ізраїльський. **12** Через це так говорить Господь, Святий ізраїльський, тому що ви не підкорилися цим словам і поклали надію на брехню. І тому що ви нарікали і поклали надію на це слово, **13** через це буде вам цей гріх як стіна, що нагло впаде, і полон сильного міста, в якому упадок буде швидким. **14** Буде як розбиття глиняного посуду, і з глини на дрібне, щоб їм не знайти черепків, в якому візьмеш вогонь і до якого влиєш трохи води. **15** Так говорить Господь, Святий ізраїльський: Коли повернешся і зідхнеш, то тоді спасешся і пізнаєш де ти був, коли надіявся на марноти. Даремною стала ваша сила, і ви не забажали послухати, **16** але сказали: Прибіжимо до коней. – Через це втікатимете. І ви скажете: Сядемо на швидких *коней*. Через те швидкими будуть ті, що вас переслідують. **17** Від одного голосу втече тисяча, і від голосу

с҃тоѓо іа́кѡвлѧ, и҆ б҃а і҆и҃лева оу҆боѧ҇сѧ. И҆ разꙋмѣ́ютъ [льстѧ́щеисѧ д҃хомъ][28] смышлє́нїѧ, (и҆)[29] ропщꙋщеи наоу҆ча́тсѧ послꙋшати. и҆ ꙗ҆зы́цы нѣмꙋ́ющеи наоу҆ча҇сѧ гл҃ати миръ.

Гл҃а, л҃.

Го́ре ча́да ѿврьгшаѧсѧ. Се҆ гл҃е г҃ь, сътвори́сте совѣ́ть не мно́ю, и҆ завѣ́ты не д҃хо҇ мои҆мъ, приложи́ти грѣхи къ грѣхомъ. и҆дꙋщеи (сни́дꙋтъ)[1] въ є҆гѵ́петъ, мене же не въпрашаша, ꙗ҆́ко помощи фарао́номъ, и҆ застꙋпи́тисѧ є҆гѵ́птѧнъми. бꙋдетъ же вамъ поро́въ фарао́на постыдѣнї́е, и҆ оу҆пова́ющимъ къ є҆гѵ́птꙋ оу҆кори́зна. ꙗ҆́ко сꙋть в (таи́нѣ)[2] старѣишины, вѣстныцы з҃ли въ тщ҃е трꙋдѧтсѧ къ лю́демъ, и҆же не оу҆спѣ́ютъ, и҆мъ, ни на́ помощъ, ни на по́лзꙋ, но на стꙋ҇ и҆ на оу҆кори҇нꙋ.

Видѣнї́е четвероно́гихъ, и҆же въ пꙋсты́ни.

Въ печа́ли и҆ въ тꙋѕѣ левъ и҆ львичи҇. ѿтꙋдꙋ и҆ а́спидъ и҆ племѧ̀ а҆́спидъ парѧ́щи҇, и҆же несѧхꙋ на [ра́мꙋ][3] и҆ на вельблю́дехъ бога́тьство и҆҇, къ странѣ и҆же не бы́сть и҆мъ въ по́мощъ но на стꙋдъ и҆ оу҆кори́знꙋ. є҆гѵ́птѧны въ тщ҃е и҆ въ сꙋ́е оу҆спѣваютъ ва҇. совѣсти и҆мъ ꙗ҆́ко тщета оу҆тѣше́нїе ва́ше (-)[4]. Нн҃ѣ оу҆бо сѣдъ въпиши (се҆ въ дскꙋ)[5], и҆ въ (кни́ги)[6], ꙗ҆́ко бꙋдет҇ (се҆ въ дн҃и вре́менъ)[7] и҆ въ вѣкъ. ꙗ҆́ко лю́дїе непокори́ви сꙋть, с҃нове (же) лживї́и, и҆же не похотѣша слы́шати за́кона б҃жїѧ. и҆же гл҃ютъ прр҃комъ, не повѣда́йте на́мъ (-)[8] дрꙋга́го прельщенїѧ, да (ны съврати́те)[9] съ пꙋти сего. ѿи҆мѣте ѿ насъ пꙋть (-)[10], и҆ ѿи҆мѣте ѿ на́съ [сꙋдъ][11] і҆и҃левъ. Того̀ ради си́це гл҃етъ г҃ь ст҃ыи і҆и҃левъ, ꙗ҆́ко не покори́стесѧ словесемъ си́мъ, и҆ надѣ́ꙗстесѧ къ лжи. и҆ ꙗ҆́ко поропта́сте, и҆ оу҆пова́ѧ бы́сте къ словеси семꙋ. Того ради бꙋдетъ ва́мъ (сї́и грѣхъ)[12], ꙗ҆́ко стѣна̀ пада́ющисѧ внеза́пꙋ, (и҆) гра́да тверда плѣне́на в не́мже въскоре бꙋдетъ паде́нїе. (-)[13] бꙋ́детъ ꙗ҆́ко сокрꙋше́нїе сосꙋ́да гли́нена (и҆) ѿ гли́ны да дро́бно, ꙗ҆́коже не ѡ҆брѣсти и҆мъ чрѣпа. в немже ѻ҆́гнь во́змеши, и҆ во́ньже влї́еши воды̀ мало. Ꙗ҆́ко гл҃етъ г҃ь ст҃ыи і҆и҃левъ. є҆гда̀ возврати́шисѧ (и҆) въздохнеши, то тогда̀ сп҃сешисѧ, и҆ разꙋмѣ́еши где є҆си бы́лъ є҆гда̀ оу҆пова́ше сꙋ́ими. Тща̀ крѣ́пость ва́ша бы́сть, и҆ не хотѣсте послꙋшати. но реко́сте, къ конемъ прибѣ́гнемъ, того ради побѣ́гнете, и҆ речете на ско́рыѧ во҇сѧде҇. Того ради тщи бꙋдꙋ го-

на́щеи вы. гла́сомъ є҆ді́наго пробѣгне́тъ ты́сѧща
и҆ гла́сомъ пѧтѝ пробѣгну́тъ мно́зи. до́ндеже
ѡ҆ста́влени бу́дете а҆́ки поста́въ на́ горѣ, и҆ ꙗ҆́ко
зна́менїе носѧ на холмѣ̂. (-)[14] па́ки пребу́детъ
бг҃ъ щедрова́ти вамъ. и҆ сего ради възнесе́тсѧ
ꙗ҆́ко помилова́ти ва́съ зане сꙋдї́и гь҃ бг҃ъ на́шъ
ѱлѡ в є҆сть. (-)[15] где а҆ли ѡ҆ста́вите сла́вꙋ ва́шꙋ· *бл҃же-
ни вси пребыва́ющеи в него, зане лю́дїе ст҃їи въ
сїѡ́нѣ вселѧ́тсѧ. (-)[16] і҆ерлⷭ҇и (же) пла́чемъ въспла́-
касѧ, поми́лꙋи мѧ̂· поми́лꙋетъ тѧ̂ гла́съ
крыча́нїѧ твоє́го, є҆гда̀ оу҆́зрѣ послꙋша́ющѧ тебѐ·
И҆ да́сть (бг҃ъ)[17] ва́мъ хлѣ́бъ печа́лныи, и҆ во́дꙋ
тѣснꙋю. и҆ ктомꙋ̀ не приближа́тсѧ к тебѣ
льстѧ́щеи тѧ̂ ꙗ҆́ко ѻ҆́чи твои̇ оу҆́зрѧтъ льстѧ́-
щаѧ тѧ̂, и҆ оу҆́ши твои̇ оу҆слы́шатъ словеса̀
(прельсти́вшихъ тѧ̂ съза́ди)[18], и҆́же гл҃ютъ. се
пꙋть и҆дѣмъ по не́мꙋ, и҆́ли на́ десно а҆ли на́
лѣво· И҆ ѿвръже́ши кꙋми́ры посребре́ныѧ и позла-
ще́нныѧ, (и҆) на дро́бно сътвори́ши, и҆ разлїеши
ꙗ҆́ко во́дꙋ скверна́выѧ, и҆ а҆́ки мотыла̀ ѿвръ-
жеши ѧ̂· Тогда̀ бꙋ́детъ до́ждъ сѣмени землѧ̀
твоеѧ̀, и҆ хлѣбъ жи́та землѧ̀ твоеѧ̀ бꙋ́детъ
и҆зъѡ́билна бл҃гъ. и напасꙋтсѧ [ско́ти твои̇][19]
въ (то́и дн҃ь)[20] на мѣстѣ блазѣ и҆ прос-
тра́ннѣ. ю҆́нцы ва́ши и҆ воло́ве дѣ́лающеи землю,
наꙗ҆́дѧтсѧ плѣвъ смѣшенъ съ ꙗ҆чме́немъ и҆з-
вѣ́ѧномъ· И҆ бꙋ́детъ на вса́кои горѣ̂ высо́цѣ, и
на вса́комъ холмѣ́ прозра́чнѣ вода̀ текꙋ́щи. въ
(то́и дн҃ь)[21], є҆гда̀ погибнꙋ мно́зи, и҆ є҆гда̀
падꙋтсѧ стоѡ́лпи· И҆ бꙋ́детъ свѣтъ мѣ́сѧчь
а҆́ки свѣтъ слн҃чь и҆ свѣтъ слн҃чь бꙋ́детъ се-
мори́цею, въ [то́и][22] дн҃ь є҆гда̀ и҆сцѣлитъ гь҃
съкрꙋшенїе лю́дїи свои̇, и҆ болѣзнь ꙗ҆́звы твое́ѧ
и҆сцѣ́литъ· Се и҆́мѧ гн҃е вре́менемъ и҆детъ
мно́гомъ, горѧ́щи ꙗ҆́рость съ сла́вою сло́во оу҆с-
тенъ є҆го. сло́во гнѣ́ва по́лно, (-)[23] гнѣвъ (же)
ꙗ҆́рости ꙗ҆́ко ѻ҆́гнь попали́тъ, и҆ дх҃ъ є҆го а҆́ки
вода̀ в дебри влекꙋ́щи прїидетъ до вы́ѧ. и҆ раздѣ́-
литсѧ ꙗ҆́ко смѧ́сти страны̀ ѻ҆ прельщенїи сꙋ-
и҆мъ. и҆ прожене́тъ ѧ̂ пре́лесть (тща̀), и҆ прїиметъ
ѧ̂ предъ лици и҆хъ· Е҆да при́сно є҆сть вамъ ра́дова-
тисѧ, и҆ въходи́ти въ ѡ҆свщ҃енїа моа прно, а҆́ки
празнꙋ́ющеи и҆ ꙗ҆́ко веселѧ́щеисѧ вни́ти съ сопѣ-
лїю въ го́рꙋ гн҃ю къ бг҃ꙋ і҆и҃левꙋ. и҆ слы́шанꙋ съ-
тво́ритъ бг҃ъ сла́вꙋ гла́са своегѡ, и҆ ꙗ҆́рость мы́шца
свое́ѧ, показа́ти съ ꙗ҆́ростїю и҆ съ гнѣ́вомъ. и҆
с пла́менемъ попалѧ́ющемъ, [и҆][24] съ трѧс-
новенїемъ бѣ́днымъ, и҆ ꙗ҆́ко вода̀ и҆ градъ сходѧ̀
нꙋ́жею· Гла́сомъ бо гн҃имъ оу҆меньша́ютъ (ꙗ҆́звою
а҆сѵрїи)[25], є҆ю́же а҆́ще поразитъ ѧ̂. и҆ бꙋ́детъ [-][26]
ѡ҆́крестъ ѿнꙋ́дꙋже бѣ̂ є҆мꙋ надѐжа (помыш-
лѧ́ти)[27], є҆ю́же то́и оу҆пова́ше, (-)[28] съ сопѣльми

п'ятьох втечуть численні, доки не будете покинуті, як стовп на горі і як той, що несе знамено на горбі. **18** Знову Бог буде милувати вас і через це підніметься, щоб вас помилувати. Тому що наш Господь Бог є суддя, де ж оставите вашу славу? *Блаженні всі ті, що залишаються в ньому, пс. 2 **19** тому що святий народ поселиться у Сіоні. Єрусалим же заплакав плачем: Помилуй мене. – Помилує тебе на голос твого крику, коли побачить, що ти слухаєшся. **20** І Господь дасть вам хліб смутку і тісну воду, і більше не наблизяться до тебе ті, що тебе обманюють. Бо твої очі побачать тих, що тебе обманюють, **21** і твої вуха почують слова тих, що тебе обманули ззаду, що говорять: Це дорога, підемо по ній чи направо, чи наліво. **22** І ти викинеш посріблених і позолочених божків, і на дрібно роздробиш і розпорошиш, викинеш їх як воду нечистої і як кал. **23** Тоді буде дощ для насіння твоєї землі – і хліб жита твоєї землі буде великий *і* добрий. І в тому дні твоя скотина випасеться на доброму і широкому місці. **24** Ваші бики і воли, що працюють на землі, наїдяться полови змішаної з повіяним ячменем. **25** І на всякій високій горі і на всякому високому горбі буде вода, що тече, в тому дні, коли згинуть численні і коли впадуть башти. **26** І світло місяця буде як світло сонця, і світло сонця буде всемеро *більшим* у тому дні, коли Господь оздоровить побиття свого народу і вилікує біль твоєї рани. **27** Ось через великий час іде господнє ім'я – горіючий гнів, зі славою слово його губ, слово повне гніву, а гнів люті пожере як вогонь. **28** І його дух як вода, що пливе в долині, прийде до шиї і поділиться, щоб збентежити країни на обману марним. І переслідуватиме їх марна обмана, і забере їх перед їхнім лицем. **29** Хіба вам постійно треба радіти і постійно входити до мого освяченого, так як тим, що святкують, і як ті, що веселяться, щоб ввійти з сопілкою на господню гору до ізраїльського Бога? **30** І Бог дасть почути славу свого голосу і гнів свого рамена, щоб показати з люттю, і з гнівом, і з полум'ям, що пожирає, і з жахливим трясінням, і як вода і град, що сильно падає. **31** Бо від господнього голосу меншими стають асирійці, від рани, якою їх поб'є. **32** І буде у нього довкруги: від чого була надія думати, на що він поклав надію, проти нього воюватимуть з сопілками і гуслями через

зраду. **33** Бо не раніше буде тобі
день допиту. Чи й тобі приготовано
царювати в глибокій долині і над де-
ревом, що лежить, вогнем і числен-
ним деревом? Бо господня лють, як
долина спалена горіючою сіркою.

и҆ гꙋ́сльми ратꙋ́ютъ на́нь ѿ премѣне́нїѧ. Не
пре́же бо дн҃ь въспро́ситсѧ (ѿ тебѐ). ѥ҆да̀ и҆ тебѣ̀
оу҆гото́васѧ цр҃ствова́ти въ дебри̑ глꙋбо́цѣ, (и҆)
древеса̀ лежа́щаѧ ѻ҆́гнь и҆ древеса̀ мно́га. ꙗ҆́рость (бо)
гн҃ѧ а҆́ки де́бръ ка́мыкомъ горѧ́щемъ жего́ма.

Глава 31

1 Горе вам, що сходите до Єгип-
ту за поміччю, що поклали надію
на коні і на зброю, бо *її* є багато, і
на велике множество коней, і не по-
клали надію на Святого ізраїльсь-
кого, і не шукали Бога. **2** Він же
мудрий приводив зло, і його слово
не хулитиметься. І Він повстане на
доми злих людей і на їхню марну
надію, **3** на єгипетську людину, а не
Бога, кінське м’ясо. І не буде помо-
чі. Господь же наведе на них свою
руку, і помічники трудитимуться. І
всі колись згинуть, **4** так як мені
сказав Господь. Так як зареве лев
чи левеня над ловом, який впіймав,
і закричить над ним, аж доки гори
не наповняться його голосом – і во-
ни зменшилися і злякалися від мно-
жества гніву, так зійде Господь Са-
ваот воювати на сіонську гору і на
її гори. **5** Як птах, що літає, так Гос-
подь оборонить Єрусалим, і визво-
анг. 1 лить, і обереже, і спасе. **6** *Повер-
ніться ви, що врадили глибоку без-
законну раду. **7** Бо в тому дні люди
відмовляться від своїх срібних і зо-
лотих кумирів, які зробили їхні ру-
ки. **8** І асир впаде не від людського
меча, ані не вигубить його людсь-
кий меч, і він втече не від лиця меча.
Юнаки ж будуть на приниження, **9**
бо будуть оточені каменем, як ва-
лом, і будуть винуваті, і хто втікає,
стане полоненим. Так говорить Гос-
подь: Блаженний той, хто має пле-
м’я в Сіоні і кревних у Єрусалимі.

Гл҃а, л҃а.

Го́ре сходѧ́щемъ въ ѥ҆гѵ́петъ на по́мощь,
оу҆пова́ющимъ ко́ньми и҆ ѻ҆рꙋ́жїемъ, ѥ҆сть
бо мно́го. и҆ ко́нниче́ско мно́жество мно́го.
и҆ не бѣ́ша оу҆пова́ли къ ст҃мꙋ і҆и҃левꙋ, и҆
б҃а не възыска́ша. (-)[1] то́й (же) премꙋ́дръ приво-
жа́ше (-)[2] ѕло, и҆ сло́во ѥ҆го не похꙋли́тсѧ. и҆ въс-
ста́нетъ на домы̀ чл҃къ ѕлы́хъ, и҆ на наде́жꙋ и҆хъ
тщꙋ́ю. ѥ҆гѵ́петьска чл҃ка, а҆ не б҃а, ко́ньски
пло́ти, и҆ не бꙋ́детъ по́мощи. Гь҃ же наведе́тъ
рꙋ́кꙋ свою̀ на́ нѧ, и҆ трꙋ́дѧтсѧ помага́ющеи. и҆
всѝ и҆ногда̀ю погы́бнꙋтъ, (ꙗ҆́коже)[3] рече мнѣ̀ Гь҃.
Ꙗ҆́коже възреве́тъ ле́въ, и҆ львичищъ ѡ҆ ловитвѣ̀
ю҆́же и҆ме́тъ, и҆ възопїе́тъ ѡ҆ не́й, до́ндеже на-
по́лнѧсѧ го́ры гла́са ѥ҆го. и҆ оу҆меньши́шасѧ, и҆
мно́жества ꙗ҆́ростнаго оу҆боа́шесѧ. Сице сни́детъ Гь҃
савао́ѳъ воева́ти на́ го́рꙋ сїо́ню, [и҆][4] на́ го́ры
ѥ҆го, ꙗ҆́ко пти́ца парѧ́щиа. си́це защи́титъ Гь҃ і҆ерли҃-
ма, і҆ и҆зба́витъ и҆ потвори́тъ и҆ спсе́тъ. *Ѡ҆бра- а҆́ггел а҃
ти́тесѧ совѣщава́ющеи глꙋбо́къ совѣ́тъ (-)[5] бе-
зако́ненъ. ꙗ҆́ко въ (то́й дн҃ь)[6] ѿвръгꙋ́тсѧ чл҃цы
ѿ кꙋми́ръ свои́хъ сре́бреныхъ и҆ зла́тыхъ, ꙗ҆́же
сꙋ́ть сътвори́ли рꙋ́ки и҆хъ. И҆ паде́тъ а҆сѵ́ръ не
мече́мъ чл҃чьскомъ, ни ме́чь мꙋ́жескъ потреби́тъ
и҆, и҆ пробѣ́гнетъ не ѿ лица̀ ме́чю. ю҆́ноты же
бꙋ́дꙋтъ въ оу҆мене́нїе, ка́менемъ бо ѡ҆бы́мꙋтсѧ
ꙗ҆́ко ѻ҆гражде́нїемъ, и҆ пови́нни бꙋ́дꙋтъ. и҆ бѣ-
жа́й плѣ́ненъ бꙋ́детъ. Се гл҃етъ Гь҃. бл҃же́нъ и҆́же и҆ма́ть
(племѧ̀) въ сїо́нѣ (-)[7], и҆ оу҆жи́ки въ і҆ерли́мѣ.

Глава 32

1 Бо ось царюватиме праведний
цар, і почнуть володіти князі з су-
дом. **2** І чоловік буде ховати свої
слова, і сховає, як від водного по-
топу. І з’явиться в Сіоні наче ріка –
славне джерело, що тече у спраглій
землі. **3** І до цього не будуть покла-
дати надію на людей, але дадуть
вуха, щоб слухати. **4** І серце неміч-
них сприйме слухати, і язики німих
швидко навчаться говорити про
мир. **5** І більше не скажуть володіти
безумному, і більше не скажуть
твої слуги: Мовчи. **6** Бо безумний
говоритиме безумне, і його безумне
серце знатиме чинити беззаконня і
говорити обману до Господа, щоб
розсіяти голодуючі душі і зробити

Гл҃а, л҃в.

Се бо цр҃ь пра́ведный (црс҃твꙋе́тъ)[1]. и҆ кнѧ́ѕи съ
сꙋ́домъ владѣ́ти начнꙋ́тъ. И҆ бꙋ́детъ
чл҃къ кры́ѧи словеса̀ своѧ̀. и҆ съкры́етсѧ
ꙗ҆́ко (во́дныи пото́пъ)[2], и҆ ꙗ҆ви́тсѧ въ сїо́-
нѣ ꙗ҆́ко рѣка̀ и҆сто́чникъ текꙋ́щи сла́вныи въ
земли̑ жа́ждꙋщеи. и҆ ксемꙋ̀ не бꙋ́дꙋтъ оу҆пова́ю-
ще чл҃кы. но оу҆́ши дадѧ́тъ на послꙋша́нїе, и҆
срц҃е и҆знемо́гшихсѧ во́ньметъ послꙋ́шати. и҆ ꙗ҆-
зы́цы (нѣмꙋ́ющихъ)[3] ско́ро наꙋ҆чѧ́тсѧ гл҃ати ми́ръ.
И҆ къ семꙋ̀ не рекꙋ́тъ ю҆роди́вомꙋ владѣ́ти. и҆
къ семꙋ̀ не рекꙋ́тъ слꙋгы̀ твоѧ̀ помолчи. Ю҆́родъ
бо ю҆роди́вѣ совѣщава́етъ, и҆ срц҃е ѥ҆го тще разꙋ-
мѣ́етъ съвръшева́ти безако́ннаѧ, и҆ гл҃ати къ
гв҃и пре́лесть ꙗ҆́ко разсѣѧ́ти дш҃а а҆́лчны, и҆ дш҃а

жа́ждꙋщıа тщѧ̀ сотворити· Совѣ́тъ бо злы́хъ беззако́ннаѧ совѣщава́етъ, расыпати смиренныѧ словесы̀ непра́веднымы, и̓ расыпати словеса̀ смире́ныхъ на сѹдѣ́· Бл҃гочестивıи же смы́сленѣ совѣщаша, тои же совѣ́тъ ѹ̓стане́тъ· Же́ны богатыѧ востаните и̓ слыши́те гла́съ мо́и, дщери с наде́ждею слы́шите словеса̀ моѧ. дн҃е лѣтна памѧть сотворите въ болѣзни с надеждею. потребисѧ и̓мѣнıе ви́нное, ѹ̓ста̀ сѣмѧ и̓ (собира́нıе) к семѹ̀ не прıидетъ· Ѹ̓жаснитесѧ сжалите сѧ ѹ̓пова́вшаѧ, совлецѣтесѧ на́гы бѹдете препоѧшите чресла [своѧ][4] (въ врѣтища), и̓ по персемъ біитесѧ. ѿ селѣ помышле́нıѧ, и̓ о̓ виногра́днѣмъ пло́дѣ. на земли людıи моихъ те́рнıе и̓ былıе возни́кнетъ, и̓ ѿ всего̀ до́мѹ ра́дость восхититсѧ· Гра́дъ богатъ до́мове оста́влени, богатство гра́дное и̓ до́мы похотѣны оставятъ, и̓ бѹ́дѹтъ (вѣчни)[5] пеще́ры до̀ вѣка. ра́дость осло́мъ диві́имъ, па́ствы пастѹ́шескы· До́ндеже на́идетъ на́ вы дх҃ъ ѿ вышнѧго, и̓ бѹдетъ пѹ́стъ хермель. (-)[6] херме́ль (же) въ дѹбра́вѹ намѣнитсѧ и̓ почи́етъ въ пѹстыни сѹдъ, и̓ правда въ кармиль вселитсѧ· И̓ бѹ́дѹтъ дѣлеса пра́веднаѧ миръ, и̓ ѹ̓держи́тъ правда покои, и̓ ѹ̓пова́юще бѹ́дѹтъ до̀ вѣка. и̓ вселитсѧ лю́дıе е̓го въ гра́дѣ ми́рне, и̓ вселѧтсѧ ѹ̓пова́юще и̓ почıютъ съ бога́тствомъ· Гра́дъ же а̓ще снидетъ, то не на́ вы прıидетъ· И̓ бѹ́дѹтъ живѹщıи въ дѹбра́вахъ, ѹ̓пова́юще ꙗ̓ко и̓же на полихъ. блажени сѣющıи при всѧкои водѣ, и̓дѣже волъ и̓ осе́лъ попира́етъ·

Гл҃а, лг҃·

Го́ре о̓би́дѧщимъ ва́съ. ва́съ никтоже о̓би́дитъ, и̓ хѹлѧи (же) ва́съ не хѹлитъ. плѣнени бѹ́дѹтъ хѹлѧщеи (васъ) и̓ предадѧтсѧ, и̓ ꙗ̓ко мо́леве въ ризѣ (-)[1] ѹ̓меншатсѧ· Гд҃и помилѹи ны, к тебѣ́ бо ѹ̓пова́хомъ· Бы́стъ племѧ непокаря́ющихсѧ въ пагѹбѹ, сп҃съ же ны въ вре́мѧ печа́лно· Гла́сомъ стра́ха твое́го ѹ̓жасошасѧ лю́дıе, ѿ стра́ха твое́го (-)[2] рассѣ́ѧшасѧ страны. нн҃ѣ же соберетсѧ плѣнъ вашъ, велика и̓ мала. ꙗ̓коже а̓ще кто̀ соберетъ прѹ́гы, тако сѧ нарѹгаютъ вамъ· Ст҃ъ бг҃ъ живѧи въ вышнихъ. наполнисѧ сıо́нъ сѹ́да и̓ правды. законо́мъ предадѧсѧ. во и̓менıихъ сп҃съ на́шъ. тѹ премѹдрость и̓ хитрость и̓ бл҃гочестıе къ гв҃и, се сѹть сокро́вища правды· Се ѹ̓бо въ стра́сѣ ва́шемъ тıи ѹ̓боѧтсѧ, и̓хже сѧ боѧсте возопıютъ ѿ ва́съ· вѣстницы бо пѹстѧтсѧ (-)[3] горцы плачющесѧ молѧщасѧ мирѹ, опѹстѣю́ бо сı̑ пѹтıе· Престаⷣ страⷯ

душі марних спраглими. **7** Бо рада злих радить беззаконне, щоб знищити лагідних неправедними словами і на суді розсіяти слова покірних. **8** Побожні ж розумне врадили, та ж рада стоятиме. **9** Багаті жінки, встаньте і послухайтеся мого голосу! Дочки в надії, послухайте моїх слів! **10** Чиніть пам’ять дня року в болі з надією! Знищеним буде збирання винограду, пропало насіння, і збирання більше не прийде. **11** Жахніться, засумуйте ви, що надіялися! Роздягніться, будьте нагими, підпережіть свої бедра в мішковину **12** і бийтеся в груди задля жаданого поля і виноградного плоду. **13** На землі мого народу появиться, тернина і хабаз, і з кожного дому буде забрана радість. Багате місто – **14** покинуті доми. Залишать багатство міста і пожадані доми, і всі будуть печерами довіку, радість диким ослам – пасовиська пастухів, **15** аж доки не прийде на вас дух від Вишнього. І Хермель буде пустим, Хермель же вважатиметься за ліс. **16** І в пустині спочине суд, і праведність поселиться в Кармилі. **17** І праведні діла будуть – мир, і праведність втримає спочинок, і ті, що надіються, будуть довіку. **18** І його народ поселиться в місті миру і поселиться впевнено, і спочинуть з багатством. **19** Якщо ж впаде град, то не прийде на вас. І ті, що живуть в лісах, будуть впевненими, так як ті, що на полях. **20** Блаженні ті, що сіють при всякій воді, де топче віл і осел.

Глава 33

1 Горе тим, що вас кривдять, – вас ніхто не кривдить. І хто ж зневажає – не зневажає вас. Полонені будуть ті, що вас зневажають, і будуть видані, і змаліють, як міль на одежі. **2** Господи помилуй нас! Бо на Тебе ми поклали надію. Плем’я непокірливих було на погибель, а Він нас спас в часі смутку. **3** Від голосу твого страху жахнулися народи. Від твого страху країни були розсіяні. **4** Тепер же збереться ваш полон від великого і до малого. Так як хто збере саранчу, так вас висміять. **5** Святий Бог, що живе на висотах! Сіон наповнився судом і праведністю. **6** Законом він передасться, в скарбах наш спаситель. Там мудрість, і вмілість, і побожність до Господа. Це є скарби праведності. **7** Ось же побояться у вашому страсі ті, яких ви боялися, закричать через вас. Бо будуть послані посланці, що гірко плачуть,

просячи миру, **8** бо спустошеними будуть їхні дороги. Спинився страх народів, і забраний буде завіт, що з ними, і не вважатимете їх за людей. **9** Земля повна жалю, і засоромився ліс, став наче Сарон, явною буде Галилея і Кармил. **10** Тепер встану, – говорить Господь, – тепер прославлюся, тепер піднімуся! **11** Тепер побачите, тепер почуєте! Марна сила вашого духа, вогонь вас пожере. **12** І країни будуть спалені, як терня розкинуне і спалене на полі. **13** Почують ті, що далеко, те, що Я зробив, – говорить Господь. Ті, що наближаються, пізнають мою силу. **14** Відступили ті беззаконники, що в Сіоні, тремтіння охопить безбожних. Хто вам сповістить, що горить вогонь? Хто вам сповіс-
пс. 14 тить про вічне місце? **15** *Хто ходить в праведності, хто говорить правильну дорогу, хто ненавидить беззаконня і неправедність і відмахується руками від дарів, хто тяжкими чинить вуха, щоб не почути суд крові, хто примружує очі, щоб не побачити неправедності, **16** цей житиме у високій печері з сильного каменя. Йому дасться хліб, і його вода вірна. **17** Побачите царя зі славою, і ваші очі побачать землю здалека. **18** Ваша душа
кор1. 1 навчиться страху. *Де є писарі? Де є радники? Де є той, що числить тих, що заколочують, **19** малий та великий народ, якому не радили ані не глибоким голосом, голосом, щоб не чути гидоти народу? І в того, що слухає, немає розуму. **20** Ось місто Сіон – наш спаситель. Твої очі побачать Єрусалим – багате місто. Доми не захитаються, ані не зрушатся кілки його шатра на вічний час, ані не розірвуться його шнури. **21** Бо господнє ім'я для вас велике. Вам буде місце, ріки, широкі і розлогі рови. Не підете по тій дорозі, ані *не піде* корабель, що пливе. **22** Бо мій Бог є великий. Не мине мене Господь. Наш суддя – Господь! Наш князь – Господь! Наш цар – Господь! Той нас спасе! **23** Розірвалися твої шнури, бо ти не закріпив твою щоглу. Він схилився, не покладе щогли, не підніме знака, аж доки не буде переданим в полон. Тому, отже, численні кульгаві зроблять полон **24** і не скажуть: Трудимося ми – люди, що живемо в ньому. Бо їм відпущено гріх.

странь́скъ, и҆ завѣ́т иже к ни҆̀м възземлѣ́ся, и҆ не намѣни́те и҆ чл҃къ. желѣ земля, [и҆]4 посрамле́н (лугъ)5 бы́с (а҆ки) саро́нь· ꙗ҆́влена буде галилеа, и҆ кармиль. нн҃ѣ въскр҃ну г҃летъ г҃ь. нн҃ѣ прославлю́ся. нн҃ѣ възнесуся. нн҃ѣ оу҆́зрите, нн҃ѣ почю́ете тщ҃а (-)6 крѣ́пость д҃ха ва́ше, о҆́гнь в҆ы попалитъ. и будутъ страны̀ пожжены, а҆ки терні́е на ни́вѣ разъме́тано и҆ пожжено. оу҆слы́шатъ да́лні́и е҆̂же сътворихъ, (г҃летъ г҃ь). оу҆вѣда́т приближа́ющеися крѣ́пость мою̀. ѿступи́ша и҆́же въ сі́онѣ беза-ко́нницы, прі́иметъ трусъ нечестивыя· Кто со́вѣститъ ва́мъ ꙗ҆́ко о҆́гнь горитъ, кто совѣститъ ва́мъ мѣсто вѣчно́е· *Ходя́и въ ѱлѡ҃ ді
пра́вдѣ г҃лаи пра́вы́и пу́ть, ненавидя́и беза-ко́ні́а и҆ непра́вды, и҆ руцѣ ѿтрясая́и ѿ мзды. о҆̂тяжчава́аи оу҆́ши, да не слы́ши́т суда̀ кро́внаго, смѣжа́аи о҆́чи да не оу҆́зритъ неправды. се́и в҆селитса въ высо́цѣ пещерѣ ка́мене крѣпка. хлѣбъ ся е҆̂му да́сть, и҆ вода̀ е҆̂го вѣрна. цр҃я съ сла́вою оу҆́зрите. и҆ о҆́чи ваши оу҆́зря́т землю и҆здалече, д҃ша ваша поо҆у́чи́тся страху· *Гдѣ суть книгочі́я, гдѣ суть со- а҆ кор҃ а
вѣщава́ющеи, гдѣ е҆̂сть съчита́аи сматающая ма́лы и҆ вели́ки люди. и҆мже не совѣща́ша, ни (-)7 глубокі́и гла́сомъ (оу҆́жѐ), ꙗ҆́ко не слы́шати лю́ді́и и҆скажені́и. и҆ нѣсть слы́шащему смышле́ні́я· Се сі́о́н гра́д сп҃съ на́шъ, о҆́чи твоѝ оу҆́зрита і҆е҆рли́ма гра́д бога́тыи. хра́ми не поколѣ́блются и҆ни подви́гнутся, ко́лі́е храма е҆̂го въ вѣ́чное вре́мя, и҆ оу҆́жа е҆̂го не претръгнутся. ꙗ҆́ко и҆мя г҃не вели́ко ва́мъ. мѣсто вамъ буде рѣкѝ, (-)8 рвени́ца широ́ки и҆ простра́нны. не пойдете по сему̀ путѝ и҆ни [-]9 корабль пловыи. б҃ъ в҆о мо́и вели́къ е҆̂сть не минетъ менѐ г҃ь. суді́и на́ш г҃ь, кня́зь на́ш г҃ь, цр҃ь на́шъ г҃ь, то́и насъ сп҃сетъ· Прерва́шася оу҆́жа твоя̀, ꙗ҆́ко не оу҆крѣпѝ нѣдро твое. преклони́ся не поло́житъ нѣдръ, не въздви́гнетъ зна́мені́я. до́ндеже преда́стся на плѣнені́е· Тѣмже оу҆́бо мно́зи хро́мі́и плѣнь сътворя́т. и҆ не рекутъ тружда́емся лю́ді́е живущеи в [не́мъ]10, о҆̂ста́ви бо ся и҆мъ грѣхъ·

Глава 34

1 Приведіть країни і послухайте, князі! Хай почує земля і ті, що на ній живуть! **2** Тому що господня лють на всіх країнах і гнів на їхнє число, щоб вигубити їх і видати їх на вирізання. **3** А їхні ранені і мерці будуть вкинені, і підніметься їхній сморід, і око-

Гл҃а, л҃д·

Привед́ѣте страны̀, и҆ слы́шите кня́зи. да слы́ши́т земля̀ и҆ [живущеѝ]1 на не́и. занѐ ꙗ҆́рость г҃ня на вся̀ страны̀, и҆ гнѣ́въ на число̀ и҆хъ. ꙗ҆́ко погуби́ти я̀ и҆ преда́ти я̀ на сѣ́чь. (и҆)2 ꙗ҆зве́ні́и и҆хъ повергу́ся и҆ мертвъцы, и҆ в҆зы́идетъ и҆хъ смра́д.

И҆ намо́кнꙋтъ предѣ́ли кро́вїю и҆́хъ, [и҆ възмꙋ-
та́тсѧ всѧ̀ си́лы нбⷭ҇ныѧ.][3] и҆ съвьє́тсѧ нбⷭ҇о
а҆́ки сви́токъ. и҆ всѧ ѕвѣ́зды спадꙋ́тъ, ꙗ҆́ко
ли́ствїе съ лозы̀, и҆ ꙗ҆́коже спа́даетъ ли́ствїе съ
смоквичїѧ· Оу҆пи́сѧ ме́чь мои на́ нбⷭ҇и. (се́и)[4] на
и҆дꙋме́ю сни́детъ, и҆ на лю́ди па́гꙋбныѧ съ сꙋ-
до́мъ. меⷱ҇ гнⷭ҇ь насы́тисѧ кро́ве, растолсте́ лоемъ
а҆́гньчимъ, и҆ ѿ ло́ѧ ко́злѧ и҆ о҆́внѧ. ꙗ҆́ко тре́бы
гвⷭ҇и въ восо́рѣ, и҆ сѣ́чь ве́лїи въ и҆дꙋме́и. и҆ па-
дꙋ́тъ (с ни́ми висо́цїи)[5] (-)[6] о҆́вни и҆ ю҆́нцы, и҆ оу҆-
пїе́сѧ землѧ̀ ѿ кро́ве, и҆ ѿ тꙋ́ка и҆́хъ насы-
нїⷤ ѯг ти́тсѧ. *днⷭ҇ь бо сꙋда гнⷭ҇ѧ, и҆ лѣ́то ѿдаѧ́нїѧ
сꙋ́да сїо́нѧ. и҆ о҆брата́тсѧ [де́бри є҆го̀][7] въ смо-
лꙋ̀, и҆ землѧ̀ є҆го̀ в горѧ́щїи камы́къ. и҆ бꙋ́-
детъ [землѧ̀ є҆го][8] горѧ́щи ꙗ҆́ко смола̀, [днⷭ҇їю и҆
но́щїю][9], и҆ не оу҆га́снетъ въ вѣ́чное вре́мѧ. и҆
взы́идетъ ды́мъ є҆ѧ̀ высо́че, в роже́нїѧ о҆пꙋс-
софⷪ҇ в҃ тѣ́етъ. (-)[10] *и҆ въгнѣзда́сѧ в не́мъ пти́ца, и҆
е́жеве, (-)[11] со́вы, и҆ вра́нове. и҆ възло́жатъ на́нь
оу҆́же землемѣ́рно пꙋсты́нѧ. и҆ о҆нокента́ѵри все-
ла́тсѧ в не́мъ. кнѧ́ѕи є҆го не бꙋ́дꙋтъ, цр҇и бо
є҆го и҆ кнѧ́ѕи и҆ велмо́жа є҆го бꙋ́дꙋтъ въ па́гꙋбꙋ·
И҆ възни́кнетъ въ гра́дѣхъ и҆̑ те́рнїе (и дꙋ-
бїе)[12], и҆ въ твердѣ́лехъ є҆го. и҆ бꙋ́детъ село̀
(ѕмїемъ)[13], и҆ сели́ще (пти́цамъ)[14]. и҆ срѧ́щꙋт-
сѧ бѣ́си съ о҆нокента́ѵры, и҆ възопїю́ дрꙋгъ къ
дрꙋгꙋ. тꙋ̑ почї́ютъ о҆нокета́ѵры, о҆брѣто́ша бо
себѣ̀ поко́ище. тꙋ сѧ въгнѣзди́тъ е҆́жь. и҆ сп҇се
землѧ̀ дѣ́ти своѧ̀ съ оу҆тверже́нїемъ. тꙋ̑ є҆ле́ни
срѣто́шасѧ, и҆ оу҆ви́дѣша лица̀ своѧ̀ вкꙋпѣ̀,
число́мъ ми́нꙋша, и҆ є҆ді́нъ ѿ ни́хъ не поги́бе,
дрꙋгъ дрꙋга не възыска, ꙗ҆́ко гь҇ заповѣ́да и҆мъ, и҆
дх҇ъ є҆го събра̀ є҆ѧ̀. (-)[15] то́и (же) в҆верже̑ и҆мъ жре́бїѧ,
и҆ рꙋка̀ є҆го раздѣ́литъ жирова́ти въ вѣ́чное вре́мѧ,
[причасти́тъ][16] в ро́дъ роже́нїи почї́ю в не́·

Гл҇а, л҃е·

Ра́дꙋисѧ пꙋсты́ни жа́ждꙋщїѧ. да сѧ ве-
селꙋ́етъ пꙋсты́ни, и҆ да процвѣте́тъ
ꙗ҆́ко цвѣ́тець, и҆ процвѣте́тъ. и҆ възвесе-
ли́тсѧ пꙋсты́ни і҆о҆рда́нска, и҆ сла́ва лива́-
нова да́стьсѧ е́и, и҆ чⷭ҇ть карми́лова, и҆ (оу҆́зрѧтъ
лю́дїе мои)[1] сла́вꙋ гн҇ю, и҆ высо́тꙋ бж҇їю· оу҆крѣ-
пи́тесѧ рꙋ́ки расла́блены, и҆ колѣ́на расы́пана.
моли́тесѧ тщи́вїи оу҆мо́мъ крѣпи́тесѧ, не бо́и-
тесѧ· Сѐ бг҇ъ на́шъ, сꙋдъ въздасть [-][2]. то́и
маⷴ҇ і҃є прїи́детъ и҆ сп҇сетъ на́· *Тогда̀ ѿверзꙋ́тсѧ о҆́чи
слѣпы́мъ, и оу҆́ши глꙋхихъ оу҆слы́шатъ. тогда̀
ско́читъ [хромыи ꙗ҆́ко є҆́лень][3], и҆ ꙗ҆́сенъ бꙋ́детъ
ꙗ҆зы́къ гꙋгни́выхъ. ꙗ҆́ко проторже́сѧ (вода̀ в
пꙋсты́ни)[4], и҆ де́бръ в землѝ жа́ждꙋщеи. и҆
безво́днаѧ бꙋ́детъ въ бла́та, и҆ на жа́ждꙋщеи

лиці намокнуть їхньою кров'ю, і в
замішанні будуть всі небесні сили.
4 І небо згорнеться як сувій, і всі
зорі впадуть як листя з винограду, і
як паде листя з фіги. **5** Упився мій
меч на небі. Ось він зійде на Ідумею і на народ вигублення зі судом. **6** Господній меч насититься
кров'ю, він потовстів від жиру ягнят і від лою козлів і баранів. Бо
жертви Господеві в Восорі і велика
різанина в Ідумеї. **7** І впадуть з
ними високі барани і бики, і земля
вп'ється кров'ю і насититься їхнім
жиром, **8** *бо день господнього су- ниж. 63
ду і рік віддачі сіонського суду. **9** І
її долини перетворяться в смолу, і
її земля – в горіючу сірку, і її земля
буде горіти, як смола, **10** вдень і
вночі, і не згасне на вічний час, і її
дим підніметься високо, вона запустіє в роди. **11** *І в ній загніз- соф. 2
дяться птахи і їжаки, сови і ворони,
і покладуть на нього шнурок землеміра пустині, і в ній поселяться
онокентаври. **12** Князів в ній не буде, царі її бо, і князі, і її вельможі
будуть на вигублення. **13** І в їхніх
містах виросте терня і дуби, також
на її твердинях. І вона буде поселенням змій і поселенням птахів.
14 І біси зустрінуться з онокентаврами і закричать один до одного.
Там спочинуть онокентаври, бо
знайшли собі спочинок. **15** Там загніздиться їжак. І земля впевнено
спасла своїх дітей. Там зустрілися
олені і разом побачили свої лиця,
16 перейшли числом, і ні один з
них не згинув, не шукали один одного. Бо Господь їм заповів. І його
дух їх зібрав. **17** Він же кине їм жереб, і його рука розділить, щоб бенкетувати на вічний час, причастить
в рід родів. Вони на ній спочинуть.

Глава 35

1 Зрадій спрагла пустине! Хай
розвеселиться пустиня і хай зацвіте
як квітка! **2** І зацвіте і розвеселиться йорданська пустиня. І Ливанова слава їй дана і Кармилова
частка. І мій народ побачить господню славу і божу висоту. **3**
Скріпіться, ослаблені руки і розбиті коліна! **4** Моліться! Малодушні умом кріпіться! Не бійтеся! Ось
наш Бог віддасть суд. Він прийде і
нас спасе. **5** *Тоді відкриються очі мат. 15
сліпих і почують вуха глухих. **6**
Тоді кульгавий скочить як олень і
ясним буде язик гикавих, бо вода
пролилася в пустині, і долина – у
спаглій землі. **7** І безводне стане
болотами, і в спраглій землі буде
джерело води. Там буде помешкан-

ня птахів, і святе верблюдам, і мо-
чари. **8** І там буде чиста дорога, і
дорога святою назветься. І тудою
не перейде нечистий. Розсіяні ж
підуть по ній і не заблукають. **9** І не
буде там лева ані злі звірі по ній не
підуть. І не знайдуться там, але по
ній підуть спасенні, **10** і Господом
зібрані повернуться і прийдуть з
радістю до Сіону. І вічна радість
буде над їхньою головою, бо над
їхньою головою хвала і веселість. І
їх охопить радість. Біль втік, і сму-
ток, і стогін.

землѧ̀ и҆сто́чникъ во́дный бꙋ́детъ. тꙋ бꙋ́детъ
(весе́лїе)[5] пти́цамъ, (и҆ ста̀ѧ вельбꙋ́домъ)[6], и҆
лꙋ́зи. (и҆) тꙋ̀ бꙋ́детъ пꙋ́ть чи́стъ, и҆ пꙋ́ть ст҃ъ
нарече́тсѧ. и҆ не мине́тъ тꙋ́дꙋ нечи́стый. [-][7] рас-
сѣ́ѧнїи же по́йдꙋтъ по немꙋ̀, и҆ не заблꙋ́дѧтъ. и҆
не бꙋ́детъ тꙋ̀ львà, ни ѿ ѕвѣ́рей ѕлы́хъ не
взы́детъ на́ нѧ, и҆ не ѡ҆брѧ́щетсѧ тꙋ̀. но
по́йдꙋтъ по немꙋ̀ и҆збавле́нїи и҆ собра́нїи гдⷭ҇мъ,
ѡ҆брати́тсѧ и҆ прїи́дꙋтъ въ сїѡ́нъ съ ра́достїю,
и҆ ра́дость вѣ́чнаѧ на̀ главѣ̀ и҆́хъ. на̀ главѣ́ бо
и҆́хъ хвалà и҆ весе́лїе, и҆ ра́дость прїи́метъ ѧ҆̀,
ѿбѣжѐ болѣ́знь и҆ печа́ль и҆ воздыха́нїе.

Глава 36

црс4. 18 пар2. 32 сир. 48
1 І *сталося, що в чотирнадцято-
му році царювання Езекії, прийшов
Сенахерим, асирійський цар, на у-
кріплені жидівські міста і їх узяв. **2**
І послав асирійський цар Рапсака з
Лахису до Єрусалиму до царя Езе-
кії з великою силою, і він став при
водопроводі горішньої купелі в до-
розі гнетеєвого поля. **3** І вийшов до
нього Еліяким, Хелкіїв син, самчій,
і Сомнас, писар, і Йоах Асафів, лі-
тописець. **4** І сказав їм Рапсак: Ска-
жіть Езекії: Це говорить великий
цар, асирійський цар: На що ти по-
клав надію? **5** Чи на раду? Хіба
словами уст буває війна? І тепер на
що ти поклав надію, що ви мені не
підкорилися? **6** Чи на цю зломану
палицю тростини або на Єгипет?
Як хто лиш на неї діпіпреться, вона
ввійде в його руку і її прошиє. Та-
ким є фараон, єгипетський цар, і всі
що на нього поклали надію. **7** Якщо
мені кажете: Ми поклали надію на
нашого Господа Бога – чи не є Він
той, якого високі місця і його жер-
товники усунув Езекія і заповів
Юді і Єрусалимові сьогодні моли-
тися перед цим жертовником? **8** То
тепер підкоріться моєму панові, а-
сирійському цареві, і дам вам дві
тисячі коней, якщо зможете дати на
них вершників. **9** Невже якось змо-
жете повернути лице до одного во-
єводи! Рабами є ті, що поклали на-
дію на єгиптян, на коней і на верш-
ників. **10** І тепер, чи ми прийшли
без пана проти цієї країни, щоб во-
ювати проти неї? Господь сказав
мені: Піди проти цієї землі і вигуби
її. **11** І сказав до нього Еліяким і
Сомнас, писар, і Оах: Говори до
своїх рабів по-сирійському, бо ми
розуміємо, а не говори до нас по-
жидівськи. І навіщо говориш до
вух людей, що сидять на мурі? **12** І
сказав до них Рапсак: Чи ж до ва-
шого пана або до вас мене послав
мій пан говорити ці слова, а не до

Глава̀ лѕ҃.

Бы́сть* в четве́ртоена́десѧте лѣ́то црⷭ҇т- д цр ні в пара лв сира ми
вꙋ́ющꙋ е҆зе́кїи. взы́иде [сенахери́мъ][1] црь
а҆ссѷрі́йскъ, на гра́ды (тве́рды жидо́вски)[2],
и҆ взѧ̀ ѧ҆̀. и҆ посла̀ црь а҆ссѷрі́йскъ раѱа́ка
ѿ лахі́съ въ і҆ерⷭ҇лимъ къ црю е҆зе́кїи съ си́лою
вели́кою, и҆ ста̀ оу҆ веде́нїѧ во́днаго, кꙋпѣ́ли вы́ш-
нѧѧ, на пꙋтѝ села̀ гнаде́ова. і҆ и҆зы́иде к немꙋ̀
е҆лїаки́мъ снъ хелкі́евъ, самчі́й, и҆ сомна́съ
кни́гчїи, і҆ і҆ѡа́хъ а҆са́фовъ па́мѧтопи́счїи. и҆
рече и҆мъ раѱа́къ, рцы́те е҆зекі́и. се гле́тъ црь
вели́кїи, црь а҆ссѷрі́йскъ, чи́мъ оу҆пова́ѧи е҆си, со-
вѣ́томъ ли, и҆ли словесы̀ оу҆стными по́лкъ бы-
ва́етъ. и҆ нн҃ѣ чи́мъ оу҆пова́еши, ꙗ҆́ко не покорѝ-
шасѧ мнѣ̀ (-)[3] жезло́мъ ли тростѧно́мъ сокрꙋ-
ше́нымъ тѣ́мъ, (и҆ли е҆гѵ́птомъ)[4]. и҆́же а҆́ще
на́нь восклони́тсѧ влѣ́зетъ в рꙋ́цѣ е҆го [и҆ про-
боде и҆̀][5]. та́ко е҆́сть фараѡ́нъ црь е҆гѵ́петскїи, и҆
вси оу҆пова́ющеи к немꙋ̀. а҆́ще гле́те [мнѣ̀][6] на
гда бга на́шего оу҆пова́емъ. [не сеи ли е҆сть и҆́же
ѿѧ̀ ѿ е҆зекі́а высо́каѧ (-)[7] и҆ тре́бища е҆го, и҆
заповѣ́да і҆ꙋдѣ і҆ і҆ерⷭ҇лимꙋ пре олтаре́мъ си́мъ
моли́тесѧ][8] (днесь. то) нн҃ѣ подади́тесѧ госпо-
ди́нꙋ моемꙋ̀ црю а҆ссѷрі́йскꙋ, и҆ да́мъ ва́мъ двѣ ты-
сѧщі̀ ко́нь. а҆́ще мо́жете да́ти всѣда́ющаѧ на
ни́хъ. не́гли ка́ко мо́жете ѿврати́ти в лицѐ во-
е҆во́ды е҆ді́ного, раби сꙋ́ть оу҆пова́юще е҆гѵптѧ́н-
ми, конемъ, и҆ ко́нникомъ. и҆ нн҃ѣ е҆гда̀ без гос-
пода е҆мы̀ пришли на странꙋ̀ сїю вое҆ва́ти на
ню. [гь ре ко мнѣ̀ взы́иди на землю сїю и҆ погꙋби
ю][9]. и҆ ре к немꙋ̀ е҆лїаки́мъ, и҆ сомна́съ [кни́гчїи][10],
и҆ (ѡ҆а́хъ)[11], гли к рабо́мъ свои́мъ сѵрски, оу-
слы́шимъ бо мы, а҆ не гли к на́мъ жидо́вски. и҆
вскꙋ́ю глеши въ оу҆́ши члкомъ [сѣдѧ́щимъ][12]
на градѣ. и҆ ре раѱа́къ к ни́мъ, е҆да ли къ
господи́нꙋ ва́шемꙋ и҆ли к ва́мъ, пꙋсти́лъ мѧ̀
е҆сть господи́нъ мои гла́ти словеса сїи, а҆ не къ
члкомъ и҆́же сѣдѧ́тъ на градѣ, да ꙗ҆дѧтъ мо-
ты́ла, и҆ пїю́тъ мо́чь с ва́ми вкꙋ́пѣ. и҆ ста́въ

рапсакъ, и възопи гласомъ велиимъ жидовски,
и рече· Слышите словеса цр҃я великаго, цр҃я
асѵрiиска· Се г҃летъ цр҃ь, да не льститъ васъ
езекiя словесы. иже не възмогутъ избавити
васъ, и да не г҃летъ вамъ езекiя яко изба-
витъ вы б҃ъ. и не предастьса градъ сiи в
руцѣ цр҃я асирiиска, не послушаите езекiи· Се
г҃летъ цр҃ь асѵрiискъ. аще хощете бл҃вени
быти. (то) излѣзите къ мнѣ, и обьемлете
кождо виногра свои и смоквинiе, и пiете (-)[13] ѿ
потока своего. дондеже прiиду и пойму вы на
землю, иже аки (ваша земля)[14], земля пшени-
цы и вину, и хлѣбы и виноградъ· да не [льс-
титъ васъ][15] езекiя г҃ля, б҃ъ вашъ избави
вы. еда избавиша бози (-)[16] кождо страну свою ѿ
руку цр҃я асѵрiиска. гдѣ есть богъ емадовъ, и
[арфадовъ][17], [-][18] гдѣ [есть][19] б҃ъ града (сем-
фаруема)[20]. еда възмогоша избавити самарiю
ѿ руку моею. кто ѿ богъ (языкъ всѣхъ)[21] си
избави землю свою ѿ руку моею, (и) яко из-
бавитъ б҃ъ iерлима ѿ руку моею· И помол-
кнуша, и никто не ѿвѣща ему словесе, пове-
лѣнiа дѣля цр҃ва, яко никтоже да не ѿвѣ-
щаетъ· И вниде елеакимъ хелкiевъ самчiи, и
сомнасъ книгъчiи [-][22], и (оахъ)[23] асафовъ
памятописчiи, къ езекiи, в растерзаныхъ ри-
захъ, и повѣдаша ему словеса рапсакова·

людей, що сидять на мурі, щоб їли гній і пили моч разом з вами? **13** І встав Рапсак і закричав великим голосом по-жидівськи, і сказав: Послухайте слова великого царя, асирійського царя! **14** Це говорить цар: Хай Езекія не обманює вас словами, які не зможуть вас визволити. **15** І хай не говорить вам Езекія що визволить вас Бог, і не видасть це місто в руки асирійського царя. **16** Не слухайтеся Езекії! Це говорить асирійський цар: Якщо хочете бути благословенними, то вийдіть до мене. І кожний збиратимете свій виноград і фіґи, і питимете зі свого потоку, **17** аж доки не прийду, і заберу вас до землі, яка як ваша земля, земля пшениці, і вина, і хлібів, і виноградників. **18** Хай Езекія не обманює вас, кажучи: Ваш Бог вас спасе. Чи спасли боги, кожний свою країну, з руки асирійського царя? **19** Де є Бог333 ематів і арфадів? Де є Бог міста Семфаруя? Чи змогли спасти Самарію від моїх рук? **20** Хто з богів всіх цих народів спас свою землю від моїх рук? І як Бог Єрусалиму спасе від моїх рук? **21** І вони змовчали. І ніхто не відповів йому слова через царський наказ, щоб нічого не відповісти. **22** І ввійшов Еліякім Хелкіїв, самчій, і Сомнас, писар, і Оах Асафів, літописець, до Езекії з роздертим одягом, і сповістили йому Рапсакові слова.

Г҃ла, лз·

д҃ цр҃ ѳі Бысть* внегда слыша цр҃ь езекiя, рас-
терза ризы, и [облечеся въ вретище][1],
и вниде въ храмъ г҃нь. и пусти елiа-
кима самчiю, и сомну книгъчiя, и
старца жречески оболчены въ вретища. къ
исаiи (пр҃рку сн҃у амосову)[2], и рече ему· Се
г҃летъ езекiя. д҃нь печали и укоризны и обли-
ченiя и гнѣва въ днешнiи д҃нь. яко прiиде
болѣзнь ражающеи, крѣпости же не имущи
родити· да услышитъ г҃ь б҃ъ твои словеса ра-
псакова, яже есть пустилъ цр҃ь асѵрiискъ (гос-
подинъ его), укорити б҃а живаго, и укорити
словесы яже слыша г҃ь б҃ъ твои. и да моли-
шися къ г҃ви б҃у твоему, о оставшихъ си· И
прiидоша отроцы цр҃евы къ исаiи. и рече имъ
исаiа, сице рцѣте къ господину вашему· Се
г҃летъ г҃ь. не боися ѿ словесъ яже еси слы-
шалъ, имиже укориша мя (послы)[3] цр҃я асѵ-
рiиска· Се азъ вложю вонь духъ, и услышавъ
вѣсть възвратится на землю свою, и пора-
зися мечемъ на (своеи земли)[4]· И обратися
рапсакъ, и обрѣте (цр҃я (асѵрiискаго) обле-
д҃ цр҃ ѳі жаща)[5] ломнамъ. *И услыша цр҃ь асѵрiискъ,

Глава 37

1 І *сталося, що коли почув цар Езекія, він роздер одіж, і зодягнувся в мішковину, і ввійшов до господнього храму. **2** І він послав Еліякіма, самчія, і Сомну, писаря, і священичих старців, зодягнених в мішковину, до пророка Ісаї, Амосового сина, **3** і йому сказав: Це говорить Езекія: День смутку, і впокорення, і оскарження, і гніву в сьогоднішньому дні. Бо прийшов біль тій, що родить, а немає сили родити. **4** Хай твій Господь Бог почує Рапсакові слова, які послав асирійський цар, його пан, щоб впокорити живого Бога і впокорити словами, які почув твій Господь Бог. І помолися до твого Господа Бога про цих, що залишилися. **5** І царські раби прийшли до Ісаї, **6** і сказав їм Ісая: Так скажіть до вашого пана: Так говорить Господь: Не бійся слів, які ти почув, якими мене впокорили посли асирійських царів. **7** Ось я вкладу в нього дух, і почувши вість, він повернеться до своєї землі і буде вбитий мечем у своїй землі. **8** І повернувся Рапсак і знайшов асирійського царя, що обложив Ломну. *І почув асирійський цар, **9** що вийшов Тарака, муринсь- црс4. 19

кий цар, воювати з ним, і, почувши, він повернувся. І послав до Езекії послів, кажучи: **10** Так скажете Езекії, жидівському цареві: Хай тебе не обманює твій Бог, на якого ти поклав надію, кажучи, що Єрусалим буде невиданий в руки асирійського царя. **11** Чи ти не почув, що зробили асирійські царі всій землі, як вигубили? **12** Чи спасли їхні боги країни, яких вигубили мої батьки, Ґозан, і Харран, і Расем, які є в країні Теемати. **13** Де є ематові і арфатові царі, і есфаруємі міста, Анагуганса? **14** І Езекія взяв книги від послів і прочитав їх. І він ввійшов до господнього храму і відкрив їх перед Господом, **15** і помолився Езекія до Господа, кажучи: **16** Господи Саваот! Боже ізраїльський, що сидиш на херувимах, Ти є одиноким царем всякого земного царства! Ти зробив небо і землю! Господи, прихили твоє вухо! **17** Господи, вислухай! Відкрий, Господи, твої очі і поглянь, Господи! І поглянь, і послухай всі слова, які послав Сенахерим, зневажаючи живого Бога! **18** Бо по правді, Господи, асирійські царі спустошили всю землю і їхні країни. **19** І вони вкинули їхніх божків в вогонь, бо вони не були богами, але діла людських рук, дерево, каміння. І вони їх знищили. **20** Ти ж, Господи Боже наш, спаси нас з їхньої руки, щоб всі царства землі пізнали, що ти є одинокий Господь Бог. **21** І посланий був Ісая, Амосовий син, до Езекії, і сказав йому: Це говорить Господь Бог ізраїльський: Я почув те, про що ти помолився до мене відносно Сенахерима, асирійського царя. **22** Це слово, яке про нього сказав Бог: Він похулив тебе і насміявся з тебе дівчино, сіонова дочко, він покивав проти тебе головою, єрусалимська дочко. **23** Кого ти зневажив і розгнівив? Чи до кого ти підняв свій голос? І ти не підняв своїх очей до висоти, до ізраїльського Святого, **24** бо послами ти зневажив Господа. Адже ти сказав: Множеством зброї я вийшов на висоту гір і до кінців лісу і зрубав його висоту і кипарисову красу. І я ввійшов до висоти частини лісу, **25** і поставив міст, і висушив води та ввесь збір вод. **26** Чи, отже, ти не почув те, що я зробив віддавна? Від перших днів Я обіцяв, тепер же наказав спустошити країни у їхніх твердинях і тих, що живуть в закріплених містах, **27** і повернув руки, і вони посохли і стали сухими, як сіно на дахах, і як трава. **28** Тепер же твій спочинок, і твій вихід, і твій вхід я знаю, **29** і твою лють, якою ти розлютився. І гнів твій прийшов до мене, і вкладу кільце у твої ніздрі, і

ꙗко пришелъ есть дарака црь муреикъ воевати нань, и оуслышавъ обратисѧ. И пусти послы къ езекїи гла. сице рцѣте езекїи црю (жидовскꙋ)[6], да не (льститъ бгъ твои тебе)[7] на него оуповаа еси (-)[8], гла. ꙗко не предастьсѧ ієрлимъ в рꙋцѣ црѧ асурїиска. или нѣси слышалъ, что сꙋть сътворили цри асурїистїи всеи земли, како погꙋбиша. еда избавиша (страны бози и)[9], ꙗже [погꙋбиша ѿцы мои][10], гозанъ, и харранъ, и [расемъ][11], иже сꙋть въ странѣ [деемади][12]. гдѣ сꙋть цри емадови, и [арфадови][13], и (грады)[14] (есфарꙋма)[15], (анагꙋганса)[16]. И взѧ езекїа книги ѿ пословъ (и прочте ѧ. и вниде въ храм гнь,) и ѿверзе ѧ пред гмъ, и помолисѧ езекїѧ къ гви гла. Ги саваоде бе ійлевъ, сѣдѧи на херꙋвимѣ, ты (единъ црь)[17] еси всемꙋ црьствꙋ земномꙋ. ты сътвори нбо и землю. [приклони ги оухо твое][18], оуслыши ги, [ѿверзи ги очи твои][19], [и][20] призри ги, и виждь, [и слыши][21] [всѧ][22] словеса ꙗже пꙋстилъ есть (сенахерим)[23], оукарѧа ба живаго. по истиннѣ бо ги, пꙋстꙋ сътвориша цри асурїистїи [всю землю][24], и страны ихъ. и въвръгоша кꙋмиры ихъ въ огнь, не (бѣша бо бози)[25], но дѣло рꙋкъ члчь, древо, (-)[26] каменїе, и погꙋбиша ѧ. Ты же ги бе нашъ спсы ны ѿ рꙋкꙋ ихъ, да оувѣдѧтъ вса цртвїѧ земнаѧ, ꙗко ты еси (гь) бгъ единъ. И пꙋстисѧ ісаїа снъ амосовъ къ езекїи, и рече емꙋ. Се глетъ гь бгъ ійлевъ, слышахъ еже молисѧ къ мнѣ о (сенахеримѣ)[27] цри асурїистѣи. Се слово еже гла о немъ бгъ, похꙋли тѧ и порꙋгасѧ тебѣ двце дщи сїона, на тѧ главою покива дщи ієрлимлѧ. кого оукори и разгнѣва, или к комꙋ простре гласъ свои, и не въздвиже на высотꙋ очїю своею къ стмꙋ ійлвꙋ ꙗко послами оукори га. ты бо рече, множествомъ орꙋжїѧ азъ възыидох на высотꙋ горъ, и напослѣдокъ дꙋбравы, и посѣкохъ высотꙋ (-)[28] еѧ, и добротꙋ кꙋпарисовꙋ. и внидохъ въ высотꙋ части дꙋбравски, и положихъ мостъ, і исказихъ воды, и весь съборъ водныи. Не (-)[29] слышала ли еси (оубо) исперва, еже азъ сътворихъ ѿ первыхъ днеи обѣщахъ. нынѣ же оуказахъ расыпати страны въ твердынѧхъ (ихъ). и живꙋщаѧ въ (твердыхъ градѣхъ)[30], (и)обратихъ рꙋцы і исхоша, и быша (сꙋси аки сѣно)[31] на клѣтехъ, и аки тросꙋтъ. нынѣ же покои твои, і исход твои, и вход твои, азъ съвѣдѣ, (и)[32] ꙗрость твою еюже разгнѣвасѧ. и гнѣвъ твои взыиде къ мнѣ, и вложꙋ притокъ в ноздри твоѧ, и оуздꙋ въ оуста

твоѧ̀, и҆ возвращꙋ тѧ̀ пꙋтемъ и҆́мже є҆си пришелъ (-)[33]. Се же тебѣ̀ знаменїе, ꙗ҆́ждь сего лѣта є҆́же є҆си всѣѧлъ, а҆ во (второе лѣто)[34] є҆́же (ѿ себе растетъ)[35], а҆ въ третїее насѣѧвше пожнете. И҆ насадите виногра́ды, и҆ снѣсте плоды и҆́хъ. И҆ бꙋдꙋтъ ѡ҆ставшеи въ і҆ꙋдеи, проникнꙋтъ корѣнїѧ долꙋ, и҆ сотворѧтъ (съверхꙋ плодъ)[36]. ꙗ҆́ко ѿ і҆ерлима бꙋдꙋтъ ѡ҆ставленїи, (-)[37] ѿ горы сїѡ́нѧ. Рвенїе гд҇а саваѡ́да сотворитъ се. Сего ра́ди си́це гл҇етъ гь, на цр҇ѧ а҆сѵрїиска, не внидетъ в (сїи градъ)[38], ни встрѣлитъ вонь стрѣлы, ни възложитъ нань щита, ни ѡ҆градитъ ѡ҆крстъ є҆го ѡ҆гражденїѧ. Но пꙋтемъ и҆́же є҆сть пришелъ, тѣмже сѧ ѡ҆братитъ [и҆ въ градъ се́и не внидетъ][39]. Се гл҇е гь. Защищꙋ градъ се́и, ꙗ҆́ко спти є҆го мене ради, и҆ дв҇да раба̀ моего. І҆ и҆зыи́де а҆гг҇лъ гнь, і҆ и҆зби ѿ пл҇ка а҆сѵрїиска, р҃, и҆ п҃, (и҆) пѧть тысѧщъ. *И҆ въставше заоутра ѡ҆брѣтоша всѧ̀ телеса̀ мертва. И҆ ѡ҆братився ѿиде [сенахеримъ][40] цр҇ь а҆сѵрїискъ, и҆ вселисѧ в нинев҇їю. И҆ внегда̀ бысть покланѧ́тисѧ є҆мꙋ, в домꙋ (несерехѡвѣ)[41] богꙋ є҆го. *А҆драмелехъ и҆ сарасаръ, снове є҆го оубиша и҆ мечемъ. Тїи же оубѣжаша въ а҆рменїю. И҆ црствова̀ а҆сорданъ снъ є҆го в него мѣсто.

37,29 уздечку в твої уста, і поверну тебе дорогою, якою ти прийшов. **30** Це ж тобі знак: їж цього року те, що ти посіяв, а другого року – що від себе росте, а третього – посіявши, пожнете, і насадите виноградники, і з'їсьте їхні плоди. **31** І буде, що ті, які залишилися в Юдеї, випустять корінння вділ і видадуть плід вгорі. **32** Бо з Єрусалиму будуть ті, що залишилися з сіонської гори. Ревність Господа Саваота це зробить. **33** Через це так говорить Господь проти асирійського царя: Він не ввійде до цього міста, ані не вистрілить на нього стрілу, ані не покладе на нього щит, ані його не оточить довкруги валами, **34** але дорогою, якою прийшов, нею повернеться, і до цього міста не ввійде. Так говорить Господь: **35** Обороню це місто, щоб його спасти задля Мене і Давида, мого раба. **36** І вийшов господній ангел, і вигубив в асирійському полку 100, і 80, і п'ять тисяч, *і, вставши вранці, знайшли всі тіла мертвими. **37** І, повернувшись, Сенахерим, асирійський цар, відійшов і поселився в Ніневії. **38** І коли він відкланявся в домі Несереха, його бога, *Адрамелех і Сарасар, його сини, вбили його мечем. Вони ж втекли до Арменії, і замість нього зацарював його син Асорадан.

Margin: вѣ і ѱ҃ цр҇ кі тѡвї а҃ сирѧ ми а҃ ма з҃ в҃ ма и҃ и҃ єі; тѡві а҃ — вищ. 10, црс4. 19, тов. 1, сир. 48, мак1. 7, мак2. 8 і 15; тов. 1

Гл҃а, ли.

Бысть же в то время, *разболѣсѧ є҆зекїѧ до смерти. И҆ прїиде к немꙋ і҆саїа (прркъ снъ а҆мѡсовъ)[1]. И҆ рече к немꙋ Се гл҇етъ гь, оустрои ѡ҆ домꙋ своемъ оумираеши бо ты и҆ не бꙋдеши живъ. *И҆ ѡ҆брати и҆езекїѧ лице свое къ стѣнѣ, и҆ молисѧ къ гв҇и гл҇ѧ. Помѧни гн҇и ꙗ҆ко ходи пре тобою съ и҆стинною, срцемъ и҆стиннымъ, и҆ оугоднаѧ пре тобою сотворихъ. И҆ плакасѧ є҆зекїѧ (гласомъ)[2] великомъ. И҆ бы слово гн҇е къ і҆саїи гл҇ѧ, иди и҆ рцы къ є҆зекїи. Се гл҇етъ гь бг҇ъ дв҇да ѿца твоего. Оуслышахъ млтвꙋ твою, и҆ видѣхъ слезы твоѧ. Се прилагаю къ лѣтомъ твоимъ, лѣ҇ єі. И҆ ѿ рꙋкꙋ цр҇ѧ а҆сѵрїиска и҆збавлю тѧ, и҆ гра се́и, (и҆) защищꙋ (и҆). Се тебѣ знаменїе ѿ гд҇а, ꙗ҆́ко бг҇ъ сотворитъ гл҇ъ се́и [ꙗ҆́коже гл҇а][3]. [се а҆ ѡ҆бращꙋ][4] сѣнь степенеи ꙗ҆́же сниде слнце, десѧть степенеи домꙋ ѿца твоего, [и҆][5] възвращꙋ слнце десѧть степенеи, (и҆же сниде сѣнь), и҆ възыиде слнце десѧть степенеи, и҆же сниде сѣнь.

Млтва є҆зекїѧ цр҇ѧ і҆ꙋдина, є҆гда заболѣ, и҆ воста̀ ѿ недꙋга своего.

Азъ рекохъ въ высотѣ днїи моихъ идꙋ въ врата а҆дова, ѡ҆ставлѧѧ лѣта прочаѧ. Рекохъ

Глава 38

1 Сталося ж, що в тому часі *Езекія захворів до смерті. І прийшов до нього пророк Ісая, Амосів син, і сказав йому: Це говорить Господь: Заповіси про свій дім, бо ти вмираєш і не житимеш. **2** *І відвернув Езекія своє лице до стіни, і помолився до Господа, **3** кажучи: Згадай, Господи, як я ходив перед тобою в правді, праведним серцем, і зробив вгодне перед тобою. І заплакав Езекія великим плачем. **4** І було господнє слово до Ісаї, кажучи: **5** Іди і скажи до Езекії: Це говорить Господь Бог Давидів, твого батька: Я почув твою молитву і побачив твої сльози. Ось додаю до твоїх років 15-ть літ. 6 І з рук асирійського царя спасу тебе і це місто і його обороню. **7** Це тобі знак від Господа, що Бог зробить це слово так, як сказав. Ось я поверну **8** тінь ступенів, яке перейшло сонце, – десять ступенів дому твого батька, і поверну сонце на десять ступенів, які пройшла тінь, – і сонце пішло назад десять ступенів, які пройшла тінь.

Margin: а҃ цр҇ к҃ в҃ пара лв҃ сира ми; сира ли — црс4. 20, пар2. 32, сир. 48; сир. 38

9 Молитва Езекії, юдиного царя, коли він захворів і піднявся зі своєї хвороби.

10 Я сказав: На висоті моїх днів піду до адових брам, залишаючи інші

роки. **11** Я сказав: Більше не побачу божого спасіння на землі живих. Більше не побачу людини з живими. Я віддалився **12** від моїх кревних, я залишив моє дальше життя. Воно вийшло, відійшло від мене, так як той, у кого згортає шатро після того, як поставив. Мій дух в мені був як нитка ткача, коли він наближається – відтяти. В тому дні я був переданий **13** до ранку, наче левові. Він так розбив мої кості, бо від дня до ночі я був переданий. **14** Защебечу так, як ластівка, і повчуся як голуб. Адже мої очі померкли, бо я глядів на небесну висоту до Господа, який мене спас, **15** і відкинув болі моєї душі. **16** Господи, адже про це Тобі сповіщено, і Ти підняв мій подих, – і, потішившись, я ожив. **17** Бо Ти підняв мою душу, щоб вона не згинула, і відкинув від мене всі гріхи.
пс. 6 і 113 **18** *Тебе бо не похвалять ті, що в аді, ані мертві Тебе не поблагословлять. І не надіятимуться ті, що в аді, на твоє милосердя. **19** А ті, що живуть, поблагословлять Тебе, так як і я. Бо віднині зроблю дітей, які сповістять твою правду, **20** Господи мого спасіння. І не спочину всі дні мого життя перед божим домом, благословляючи Тебе з піснею. **21** І сказав Ісая до Езекії: Візьми, пане, благаю тебе, з фігів, і, розтерши, приклади – і будеш здоровим. **22** І сказав Езекія: Чи це знак, що ввійду до дому Господа Бога?

ксемꙋ, не ѹзрю спсенїѧ бжїѧ на земли [живыхъ][6]. ксемꙋ не ѹзрю члка (съ живꙋщими ѡстахъ) ѿ сродства моего, ѡставихъ прочее живота моего. Изыиде (-)[7] ѿиде ѿ мене, ꙗко расыпаѧи кꙋщꙋ потикнꙋвъ. дхъ мои въ мнѣ бы, аки платно дѣлаемо приближающи ѹрѣзати. в (тои днь)[8] предахсѧ до заѹтра аки львови. Ꙗко кости моѧ сыкрꙋши, ѿ дне бо до нощи преданъ быхъ. Ꙗко ластовица тако възщебечю, и ꙗко голꙋбъ тако поѹчюсѧ. Ищезосте бо [очи мои][9] ꙗко възирати на высотꙋ нбнꙋю къ гꙋ, иже избави мѧ, и ѿвръже болѣзни дша моеѧ. Ги о тои бо съвѣстисѧ тебѣ. и въздвиглъ еси (дыханїе мое)[10], и ѹтѣшивсѧ ожихъ. Въздвиже бо (дшꙋ мою)[11], да не погибнетъ, и заверже за мѧ всѧ грѣхи [-][12]. *Не ѱло ѕ и рги похвалѧтъ бо тебе иже въ адѣ, ни ѹмръшїи възблгвлѧтъ тѧ. И не надѣютсѧ иже въ адѣ млти твоеѧ. Живїи же блвѧтъ тѧ ꙗкоже и азъ. ѿ днесь бо дѣти сътворю, ꙗже съвѣстѧтъ правдꙋ твою. Ги спсенїѧ моего, и не почїю блвѧ тѧ съ пѣснїю всѧ дни живота моего, прѧмо домꙋ бжїю. И рече ісаїа къ езекїи, возми (ги молю тѧ)[13] ѿ смоквїи, и (сътеръ)[14] приложи, и цѣлъ бꙋдеши. и рече езекїѧ, се ли знаменїе ꙗко взыидꙋ в домъ га ба.

Глава 39

црс4. 20 **1** В тому *часі послав Меродах, Лааднів син, вавилонський цар, книги, і послів, і дари Езекії, бо почув, що той захворів аж до смерті і встав. **2** І зрадів Езекія великою радістю. І він показав їм дім двору, і запашності, смоли, і ладан, і срібло, і золото, і всі доми, і посуди скарбниці, і все ж, що було в його скарбниці. І не залишилося нічого, що Езекія не показав їм у своєму домі. **3** І прийшов пророк Ісая до царя Езекії, і сказав до нього: Що кажуть ці мужі і звідки до тебе прийшли? І сказав Езекія: З землі здалека прийшли до мене, з Вавилону. **4** І сказав Ісая: Що вони побачили у твоєму домі? І сказав Езекія: Вони побачили все, що в моїм домі, і немає в моїм домі того, що вони не побачили, але й те, що в моїх ризницях. **5** І сказав йому Ісая: Послухай слово Господа Саваота. **6** Ось приходять дні, – говорить Господь, – і візьмуть все, що в твоєму домі, і те, що зібрали твої батьки, і до сьогоднішнього дня. Воно прийде до Вавилону, і вони не залишать нічого. Сказав же Господь, **7** що і з твоїх дітей, яких ти

Гла, лд.

В(то *времѧ)[1] посла меродахъ снъ лааданъ, д црк црь вавѵлонескъ книги и послы и дары езекїи. Слыша бо ꙗко болѣ есть до смрти, и въста. и ѡбрадовасѧ [-][2] езекїѧ радостїю великою. И показа имъ храмъ (вонь)[3], и благовонїѧ истакти, и димїама (-)[4] и сребра и злата, и всѣхъ храмъ (и) сосꙋдъ гасиныхъ, и все еликоже бѣше въ сокровищи его. и не ѡста ничтоже егоже не показа [имъ][5] езекїѧ въ домꙋ своемъ. И прїиде ісаїа прркъ къ [езекїи црю][6], и рече к немꙋ. что глють (сїи мꙋжи)[7], и ѿкꙋдꙋ прїидоша к тебѣ. и рече езекїѧ, ѿ землѧ издалеча пришли сꙋть къ мнѣ ѿ вавѵлона. И рече ісаїа, что видѣша въ домꙋ твоемъ. И рече езекїѧ, все елико въ домꙋ моемъ видѣша. и нѣсть въ домꙋ моемъ егоже не сꙋть видѣли, но і еже въ ризницахъ моихъ. И рече емꙋ ісаїа, послꙋшаи словесе га саваоѳа. Се днїе градꙋтъ глть гь, и възмꙋтъ все еже в домꙋ твоемъ и еликоже събраша ѿцы твои (и) до днешнѧго дне, въ вавѵлонъ прїидетъ, и ничесоже не ѡставѧтъ. Рече же (гь)[8].

ꙗ҆́ко и҆ ѿ ча҃ твои́хъ ꙗ҆̀же є҆си роди҃ по́имꙋтъ,
и҆ сотворѧ́тъ каже́ники въ домꙋ̀ цр҃ѧ вавѵ-
ло́ньска. И҆ рече є҆зекі́ѧ къ і҆саі́и, бл҃го сло́во гн҃е
є҆́же є҆сть гл҃алъ, да бꙋ́детъ ᲂу҆бо миръ и҆ прав-
да въ дн҃и моѧ̀.

Гла҃, м҃.

ᲂу҆тѣша́йте ᲂу҆тѣша́йте лю́ди моѧ̀ (жер-
цы гл҃етъ бг҃ъ)[1], гл҃ите въ ср҃ци і҆ерⷧ҇имꙋ,
ᲂу҆тѣша́йте и҆̀, ꙗ҆́ко напо́лнисѧ смире́ніе
є҆го̀, расыпа́сѧ [грѣхъ є҆го̀][2], ꙗ҆́ко прі҆ѧ́тъ
ма҃ г҃ ма҃ а҃ лꙋ҃ г҃ і҆ѡа҃ а҃ ѿ рꙋ́ки гн҃ѧ сꙋгꙋ́бы грѣ́хи своѧ̀. *Гла҃ вопі́ю-
щаг҃о въ пꙋсты́ни, ᲂу҆гото́ва́йте пꙋ́ть гн҃ь,
пра́вы сотвори́те стезѧ̀ бг҃а на́шего. Всѧ́ка
де́бръ напо́лнитсѧ, и҆ всѧ́ка гора̀ и҆ хо́лмъ ѡ҆б-
ни́зитсѧ. и҆ бꙋ́де҃ все криво́е въ пра́во, и҆ ѡ҆с-
троа́вое въ пꙋти гла́дки. и҆ ꙗ҆ви́тсѧ сла́ва
гн҃ѧ. [-][3] и҆ ᲂу҆зри́тъ всѧ́ка пло́ть сп҃се́ніе бж҃іе,
ꙗ҆́ко гь гл҃а. Гла́съ вопі́ющагѡ возопі́и, и҆ ре-
сира҃ дї і҆аꙗ҆́ко а҃ а҃ пе́т а҃ ко́хъ что̀ возопі́ю, *всѧ́ка пло́ть сѣ́но, и҆ всѧ́-
ка сла́ва чл҃ча ꙗ҆́ко цвѣ́тъ тра́вный. Посше
і҆ѡа҃ ві тра́ва, и҆ цвѣ́тъ ѿпадѐ, *а҆ гл҃ъ бг҃а на́шего
пребꙋ́детъ в҆ вѣ́ки. На̀ горꙋ̀ высо́кꙋ взы́ди
бл҃говѣ́ствꙋи сі҆о́нꙋ, вознеси́ крѣ́постію гла҃
свой. Бл҃говѣ́ствꙋѧи і҆ерⷧ҇имꙋ, (и҆) возвы́сите не
бо́йтесѧ. Рцы̀ градѡ҃ і҆ꙋди́номъ се бг҃ъ ва́шъ,
і҆ѡа҃ а҃ і҆ере҃ кг҃ *се гь крѣ́постію и҆дѐ, и҆ мы́шца є҆го̀ съ вла́с-
тію. се мз҃да є҆го̀ с ни́мъ, и҆ дѣ́ло є҆го̀ пред
є҆зе҃ лз҃ і҆ѡа҃ і҃ ни́мъ. *ꙗ҆́ки пастꙋ́хъ ᲂу҆пасе́тъ па́ствꙋ свою̀,
и҆ мы́шцею свое́ю собере́тъ а҆́гнца, і҆ и҆мꙋ́щѧ въ
ᲂу҆тро́бѣ ᲂу҆тѣ́шитъ. Кто̀ и҆змѣ́ри горстію
во́дꙋ, и҆ нб҃о пѧ́дію, и҆ всю̀ зе́млю горстію.
мꙋдро҃ д҃ сира҃ а҃ кри҃ а҃ а҃ кри҃ в҃ кто̀ поста́ви го́ры въ мѣ́рꙋ, и҆ хо́лми (ꙗ҆́ки) въ
ꙗ҆рмѣ̀. *Кто̀ разꙋмѣ̀ ᲂу҆мъ гн҃ь, [и҆ли][4] кто̀ (є҆-
мꙋ совѣ́тникъ)[5] бы́сть, и҆́же поꙋча́етъ и҆̀ и҆ли
къ комꙋ̀ совѣ́щѧ, и҆ поꙋ́чи и҆̀. Кто̀ ли ᲂу҆каза
є҆мꙋ̀ сꙋ́дъ, и҆ли пꙋ́ть смышле́ніѧ (-)[6] ᲂу҆каза̀
є҆мꙋ̀. [и҆ли кто̀ пре́же да́стъ є҆мꙋ̀, да сѧ воз-
да́стъ є҆мꙋ̀][7]. Се всѧ̀ страны̀ ꙗ҆́ко ка́плѧ ѿ
ка́ди, и҆ ꙗ҆́ко претѧже́ніе превѣ́сныъ намѣни-
шасѧ є҆мꙋ̀ (-)[8]. а҆ дꙋбра́ва непости́жна на сож-
же́ніе. и҆ все четвероно́жное непости́жно на все-
сожже́ніе. и҆ всѧ̀ страны̀ ꙗ҆́ко ничто́же сꙋть, и҆
дѣѧ҃ зі въ ничто́же вмѣни́шасѧ. *Комꙋ̀ ᲂу҆подо́бисте
га, и҆ ко́емꙋ подо́бію ᲂу҆подо́бисте є҆го̀. є҆да̀ (бо)
ѡ҆бразъ сотвори́ древодѣ́лѧ, и҆ли злата́рь слі-
ѧвъ зла́то позлати́ и҆̀, (и҆ли) подо́біемъ сот-
вори́ є҆го̀. дре́во бо негні́ющее и҆збира́етъ древо-
дѣ́лѧ, (и҆ли)[9] мꙋ́дръ и҆спы́тꙋетъ ка́ко поста́-
витъ (ѡ҆бра҃ є҆го̀)[10], да сѧ не поколѣ́блетъ. Не ра-
зꙋмѣ́ете ли, (не слы́шасте ли, не возвѣсти
ли сѧ)[11] (вамъ и҆спе́рва)[12], не разꙋмѣ́ете ли ѡ҆с-

породив, заберуть і зроблять скоп-
цями в домі вавилонського царя. **8** І
сказав Езекія до Ісаї: Добре господнє
слово, яке Він сказав. Хай, отже,
буде мир і правда в моїх днях.

Глава 40

1 Потішайте, священики, потішай-
те, мій народ! – говорить Бог. **2** Заго-
воріть до серця Єрусалиму! Потішай-
те його, бо сповнилося його упоко-
рення, пропав його гріх, бо він з руки
господньої одержав подвійно за свої мат. 3 мар. 1
гріхи! **3** *Голос того, що кричить в лук. 3
пустині: Підготуйте господню доро- ів. 1
гу! Прямими зробіть стежки нашого
Бога! **4** Всяка долина наповниться і
всяка гора, і горб понизиться, і все
криве буде простим, і гостре – глад-
кими дорогами. **5** І з’явиться господ-
ня слава, і всяке тіло побачить боже
спасіння. Бо Господь заговорив. **6** Го-
лос того, що кричить: Закричи! І я сир. 14
сказав: Що закричу? *Всяке тіло – як. 1
трава, і всяка людська слава як цвіт пет1. 1
трави. **7** Трава висохла і цвіт відпав,
8 *а слово нашого Бога залишиться ів. 12
навіки. **9** Вийди на високу гору, бла-
говісти Сіонові, зі силою піднімай
свій голос ти, що благовістуєш
Єрусалимові! І підніміть, не бійтеся.
Скажи юдиним містам: Ось ваш Бог!
10 *Ось Господь іде зі силою і його ів. 1
рамено з владою! Ось з Ним його ви- єре. 23
нагорода і його діло перед Ним! **11**
*Він пастиме своє стадо як пастух, і єз. 37
своїм раменом збере ягнят, і поті- ів. 10
шить тих, що мають в лоні. **12** Хто
пригорщею зміряв воду, і долонею
небо, і пригорщею всю землю? Хто
поставив гори за мірою і горби наче муд. 9
на важках? **13** *Хто пізнав господній сир. 1
ум і хто був його радником, який Йо- рим. 1
го повчає? **14** Або з ким Він пора- кор1. 2
дився і хто його повчив? Хто ж Йому
показав суд чи вказав Йому дорогу
розуміння? Або хто наперед Йому
дав, щоб йому було віддано? **15** Ось
всі країни як крапля з відра, і зачис-
лені були Йому як поперечка ваги, **16**
а неосяжний ліс – на спалення, і всі
недосяжні чотириногі – на цілопа-
лення, **17** і всі країни є як ніщо, і вва-
жаються за ніщо. **18** *До кого ви упо- дія. 17
дібнили Господа і до якої подоби ви
Його уподібнили? **19** Бо чи не столяр
або золотар зробив образ, виливши
золото, він його позолотив або зро-
бив його подобу? **20** Бо столяр виби-
рає негниюче дерево або мудрий дос-
ліджує, як поставить його образ, щоб
не порушився. **21** Чи ви не зрозумі-
ли? Чи ви не чули? Чи вам не спо-
віщено від початку? Чи ви не пізнали
основи землі? **22** Хто держить круг

землі і тих, що живуть на ній як са-
ранча. Хто простягнув небо як пок-
риття і простягнув його як шатро на
поселення? **23** Хто дав князів, щоб
володіла на нічім, а землю зробив як
ніщо? **24** Бо вони не сятимуть ані не
насідатимуть, і їхнє коріння не на
землі вкоріниться. На них дихнув
вітер, і вони висохли, і буря візьме їх
як полову. **25** Тепер, отже, до кого ви
Мене уподібнили, і піднімуся, – ска-
зав Святий. **26** Погляньте на висоту
вашими очима і подивіться! Хто це
все зробив? Хто носить своє створін-
ня за числом і покличе все по імені?
Від великої слави і в силі його крі-
пості, нічого не затаїлося від тебе. **27**
Чому сказав: Якове? І чому сказав:
Ізраїле? Моя дорога утаїлася від Бо-
га, і мій Бог відкинув суд і відступив.
28 Тепер же ти не зрозумів, коби ти
не почув. Бог вічний, Господь, що
створив кінці землі, не зголодніє, ані
не змучиться, ані не можна віднайти
його премудрості. **29** Він Той, хто дає
голодним силу і незаболеним смуток.
30 Бо молоді голодуватимуть, і моло-
ді змучаться, і вибрані не будуть
сильними. **31** Ті, що терплять Гос-
пода, змінять силу, одержать крила,
наче орли, вони побіжать і не зму-
чаться.

нова́нїѧ земли̂· Съдръжа́и кругъ земли̂, и̂ жи-
вꙋщаа на не́и а̂ки прꙋгы. пропныи [не́бо ꙗко ко-
ма́рю][13] и̂ простеръ е̂ ꙗко покро̂ весела́тисѧ· да́-
выи кнѧ́ѕа и̂ни вочто́же владѣ́ти (и̂) землю
а̂ки и̂ничто́же сътвори̂. не насѣ́ютъ бо, и̂ни
наса́дѧтъ, и̂ не въкорени́тсѧ въ земли̂ коре́-
нїе и̂. дъхнꙋ на нихъ вѣтръ и̂ посхо́ша, и̂
бꙋрѧ а̂ки плѣвы прїиметъ и̂хъ· Нн҃ѣ ꙋбо ко-
мꙋ мѧ ꙋподобисте, и възнесꙋсѧ рече ст҃ыи.
возри́те на высотꙋ о̂чима ва́шима, и̂ ви́дите
кто сътвори (сїѧ всѧ)[14]· Носѧ́и по числꙋ тва́рь
свою, (и̂) всѧ по и̂мени призоветъ. ѿ мно́гїѧ
славы и̂ въ дръжа́вѣ крѣ́пости (е̂го), ничто́же
ꙋта́исѧ [ѿ тебѐ][15]· Почто̀ рече і̂а́кове, и̂ что
гл҃а і̂и҃лю, ꙋта́исѧ пꙋть мои ѿ бг҃а, и̂ бг҃ъ
мо́и (ѿвръглъ е̂сть сꙋдъ)[16] и̂ ѿстꙋпи. (-)[17]
нн҃ѣ (же) не разꙋмѣ, а̂ще бы не слы́шалъ е̂си·
Бг҃ъ вѣчныи, (г҃ь) ꙋстро́ивыи конца земли̂. не
възалчетъ ниже ꙋтрꙋдитсѧ, ниже е̂сть и̂зъ-
обрѣтенїѧ премꙋдрости е̂го· да́ѧи а̂лчющимъ
крѣпость, и̂ небо́лѣзнымъ скорбь. възалчютъ
бо о̂троцы, и̂ ꙋтрꙋ́дѧсѧ ю́ноты, і̂ и̂збраннїи
не крѣпцы бꙋдꙋ ѕерпа́щеи г҃а и̂змѣнѧ́ крѣ́-
пость. (-)[18] окрилатѣютъ ꙗко орли текꙋтъ
и̂ не ꙋтрꙋ́дѧтсѧ (-)[19].

Глава 41

1 Обновіться до мене, острови, бо
князі змінять владу! Хай наблизяться
і хай заговорять разом, тоді хай спо-
вістять суд! **2** Хто підняв правду зі
сходу, прикликав їх за п'ятою його
ніг і піде? Вона ж стане перед країна
ми і жахне царів, і на землю скине їх-
ні мечі, і їхні луки відкинені як поло-
ва. **3** І прожене їх і піде з миром. До-
рогу його ногам **4** хто створив і зро-
ниж. 44 і 48 апо. 1 і 22 бив це, прикликуючи? Він кличе з
давніх родів: *Я Бог перший і на бу-
дуче Я є! **5** Народи побачили і наля-
калися, наблизилися кінці землі і
прийшли разом, **6** кожний судячи
ближнього, щоб допомогти братові. І
скаже: **7** Чоловік скріпив будівничо-
го, і коваль, що б'є молотком, зара-
зом кує. Коли ж скаже: Злука є добра,
скріпили її цвяхами, – і положать
його, і не порушиться. **8** Ти ж, Ізраї-
лук. 1 лю, мій сину Якове, *якого Я вибрав,
Авраамове плем'я, яке Я полюбив, **9**
якого Я взяв з кінців землі, і покли-
кав тебе з її сторожів, і сказав тобі:
Ти є моїм рабом, і Я тебе вибрав і не
покинув тебе, **10** не бійся, бо Я є з
тобою. Не будь обманутим, бо Я є
твоїм Богом, що тебе скріпив, і тобі
допоміг, і тебе скріпив своєю правед-
ною правицею. **11** Ось завстидаються
і засоромляться всі, що тобі протис-

Гл҃а, ма҃·

Поновитесѧ къ мнѣ о̂строви, кн҃ѕи бо
и̂змѣнѧ́ о̂бласть. да сѧ приближатъ
и̂ да гл҃ю въкꙋпѣ, тогда̀ сꙋдъ да со-
вѣтꙋютъ· Кто въстави ѿ въстокъ
пра́вдꙋ. призыва ѧ҆ запа́ть но́гꙋ е̂го, и̂ по́и-
детъ. станетъ (же) прⷣ҇ странами, и̂ цр҃ѧ ꙋ-
жаситъ. и̂ пове́ржетъ на земли̂ меча и̂хъ, и̂
а̂ки плѣвы ѿве́ржены лꙋцы ихъ, и̂ прожене́тъ
ѧ҆, и̂ по́идⷮ с ми́ромъ. пꙋть но́гꙋ е̂го кто съ-
дѣла, и̂ сътвори с̂е (призыва́ѧ)[1], призыва́ѧи нїи м҃д и̂ м҃и а̂пока̂ а҃ и̂ к҃в
(-)[2] ѿ рожде́нїи и̂спе́рва· *Азъ бг҃ъ пе́рвыи, и̂ въ
приходѧ́щее а҆ е̂смь. видѣша ꙗзыцы, и ꙋбоѧ́-
шасѧ концы зе́мнїи, приближишасѧ и̂ прїидо́-
ша вкꙋпѣ. сꙋдѧ́и ко́ждо ближнемꙋ (-)[3] (помо-
щи братꙋ)[4], и̂ рече́тъ. ꙋкрѣпи мꙋжъ дре́во-
дѣлѧ, и̂ ковⷣ҇ бїѧ млатомъ, вкꙋпѣ проко-
ва́ѧ· (о̂ воли)[5] же речетъ спое́нїе добро̀ е̂сть.
ꙋтвердиша е̂ въ гвоздѣхъ, (и̂) положатъ е̂ и̂
не подвигнетсѧ· Ты же і̂и҃лю рабе мои і̂а́кове,
*е̂гоже и̂збра́хъ, племѧ а̂враамле е̂гоже възлю- лꙋ а҃
би́хъ. е̂гоже пѧхъ ѿ конець зе́мныхъ, и̂ ѿ
стра́жбы е̂ѧ призвахъ тѧ, и̂ рекохъ ти. ра́бъ
мои е̂си (і̂)[6] и̂збра́хъ тѧ, и̂ не о̂ставихъ те-
бе. не бо́исѧ, с тобо́ю бо е̂смь. не прельща́исѧ,
а̂зъ бо е̂смь бг҃ъ твои. ꙋкрѣпивыи тѧ, и̂ по-

могохъ ти, и ѹтвердихъ тя десницею своею
праведною. Се постыдятся и посрамятся вси
сопротивящиися тебе. будутъ бо яко не сѹ-
щии, и погибнутъ вси соперницы твои. взы-
щеши ихъ, и не обрящеши. человѣки иже поругаются
тебе, будутъ бо аки не бывшии, и не бу-
дутъ ратающиися с тобою. Яко азъ Богъ твои
держаи тя за десницу твою, глаголяи тебе. не
бойся Іакове малыи Ізраилю, азъ помогохъ ти глаголетъ (Господь)[7],
избавляяи тя [святыи][8] Ізраилевъ. Се сотворихъ тя
аки колеса колнаа нова, верхуща пилныи образомъ. і
извержеши горы, и обтончиши холмы. и аки прахъ
положиши і извееши, и ветръ возметъ я, и буря
развеетъ я. ты же возвеселишися во святыхъ
Ізраилю, и возрадуюся убозіи, и не имущеи по-
ищутъ бо воды, и не будетъ, языкъ ихъ отъ
жажди иссхнулъ есть. Азъ Господь Богъ, послушаю
(убогихъ Ізраилевыхъ)[9], и не оставлю ихъ. но отверзу на
рогахъ реки, и среди поля источники. (и) сот-
ворю пустыню въ луги, и жаждущую землю въ
водотечахъ. положу въ безводнеи земли смречіе, и
зеленичіе, и миръту и купарисъ, и [тополь][10]. да
узрятъ и разумеютъ, и помыслятъ, и присту-
пятъ вкупе. яко рука Господня сотвори се все,
и святыи Ізраилевъ указалъ есть. приближается судъ
вашъ глаголетъ Господь Богъ. приближишася совети ваши
глаголетъ царь Іаковль. да ся приближатъ и возвестятъ
вамъ, емуже есть сбытися. аще первое кое есть
рците, да (приставлю)[11] умъ, и разумеемъ что
последнее, (что ли)[12] приходящее рците намъ,
(и)[13] возвестите намъ грядущее последижде и
уведимъ яко бози есте. благо сотворите и зазлите,
и почюдимся и узримъ вкупе. яко откуду есте
вы, (и) откуду дело ваше, отъ земля гнушеніе
избравыи вы. азъ же совоставихъ иже отъ севера, і иже
отъ востокъ солнечныхъ призовутся имени моему.
да приходятъ князи (-)[14] яко блато (-)[15], и яко
горньчарь первыи глину, тако же ся поперете.
кто бо возвеститъ еже испервa да увемы, яже
испервa и речемъ, яко истинна есть. (и) несть пропо-
ведающаго, ни слышаща словесъ (нашихъ)[16].
зачатокъ Сіону дамъ, (-)[17] Іерусалима утешу въ
путь, отъ странъ бо (сихъ) ни единъ же, и отъ кумиръ
ихъ несть иже совеститъ. и аще вопрошу ихъ от-
куду есте, то не отвещаютъ ми. [суть][18] бо
творящеи васъ, и (-)[19] прельщающеи васъ.

Глава, мв.

Іаковъ рабъ мои, (и) подъиму и Ізраиль из-
ма҃ ві бранныи мои, *пріятъ и душа моя. дахъ
духъ мои нань, судъ языкомъ возвес-
титъ. ни возопіетъ ни прельститъ, (и) не

тавляться. Бо вони будуть як неіс-
нуючі, і згинуть всі твої противни-
ки. **12** Шукатимеш їх, і не знайдеш
людей, які кплять з тебе. Бо вони
будуть як ті, що не існували, і не
буде тих, що воюють проти тебе.
13 Бо я твій Бог, що держить тебе
за твою правицю, що тобі каже: Не
бійся, **14** Якове, малий Ізраїлю! Я
тобі допоміг, – говорить Бог, що те-
бе визволяє, Святий ізраїлевий! **15**
Ось Я тебе зробив, як кола нового
воза, які молотять видом пили, і ски-
неш гори, і прорідиш горби, і пос-
тавиш наче порох, **16** і вивієш, і ві-
тер їх візьме, і буря їх розвіє. Ти ж
зрадієш у святощах Ізраїле. І зраді-
ють **17** бідні, і ті немають *нічого*, бо
шукатимуть води, – і не буде, їхній
язик висох від спраги. Я, Господь
Бог, вислухую бідних ізраїльських, і
не покину їх, **18** але відкрию на ро-
гах ріки і джерела серед поля, і пе-
ретворю пустиню в мочари і спраг-
лу землю у водотечі. **19** Поставлю в
безводній землі смереки, і кущі, і
мірту, і кипарис, і тополю, **20** щоб
побачили, і пізнали, і зрозуміли, і
разом приступили, бо господня ру-
ка це все зробила і Святий Ізраїля
об’явив. **21** Наближається ваш суд,
– говорить Господь Бог. Наблизи-
лися ваші ради, – говорить Цар Я-
кова. **22** Хай наблизяться і спові-
стять вам те, що станеться. Якщо пе-
редше щось є, скажіть, щоб Я прис-
тавив розум, і пізнаємо, що остан-
нє, що те, що надходить, скажіть
нам. **23** І сповістіть нам те, що над-
ходить вкінці, і пізнаю, що ви є бо-
гами. Добро зробите і зло зробите, і
здивуємося, і разом побачимо. **24**
Бо звідки є ви і звідки ваше діло? З
землі. Гидота той, хто вас вибрав.
25 Я ж створив тих, що з півночі, і
ті, що зі сходу сонця, назвуться мо-
їм іменем. Хай князі приходять, *і*
як болото і як перше гончар глину
місить, так будете потоптані. **26** Бо
хто сповістить те, що від початку,
щоб ми знали, те, що від початку, і
скажемо, бо це правда. І немає
того, хто проповідує ані хто слухає
наших слів. **27** Дам початок Сіоно-
ві, потішу Єрусалим на дорогу, **28**
бо ніхто ж з цих країн і з їхніх ідо-
лів немає того, хто сповістить. І як-
що їх запитаю: Звідки є ви? То Ме-
ні не відповідатимуть. **29** Бо є ті,
що вас роблять і вас обманюють.

Глава 42

1 Яків – мій раб, і підніму його.
Ізраїль – мій вибраний. *Його мар. 12
прийняла моя душа. Я дав на нього
мій дух. Він сповістить народам
суд. **2** Не закричить ані не обмане, і

ззовні не почується його голос. **3**
Зломлену тростину не доломить, і
ґноту, що куриться, не згасить, але на
правду винесе суд. **4** Засяє і не по-
тухне, аж доки не поставить суд на
землі. І на його ім'я народи надіяти-
муться. **5** Так говорить Господь Бог,
що створив небо і його поставив, що
скріпив землю і те, що на ній, і що
дав подих народові, що на ній, і дух
тим, що по ній ходять: **6** Я – Господь
ниж. 49 Бог! Я покликав тебе правдою, і візь-
дія. 13 му тебе за руку, і тебе скріплю. *І Я
тебе дав на завіт родові, на світло на-
родів, **7** щоб відкрити очі сліпих і ви-
вести зв'язаних з кайдан і з дому тем-
ниці тих, що сидять у темряві. **8** Я
ниж. 48 Господь Бог! Це є моє ім'я. *Мою
славу іншому не дам ані мою красу
різьбленим. **9** Ось іде те, що від по-
чатку, і нове, яке Я сповіщу, і заки
воно було сповіщене, вам було сказа-
не. **10** Заспівайте Господеві нову піс-
ню! Його влада славиться і його ім'я
від кінців землі: ті, що сходять до мо-
ря і пливуть по ньому, острови і ті,
що мешкають в них. **11** Зрадій пусти-
не і все, що її, двори і ті, що живуть в
Кидарі! Хай зрадіють ті, що живуть
на камені, закричать від верхів гір! **12**
Дадуть славу Господеві! Його добрі
звичаї сповістять в островах! **13** Гос-
подь Бог сил вийде і знищить війну!
Підніме ревність і закричить проти
своїх ворогів зі силою! **14** Я помов-
чав. Отже, чи і завжди мовчатиму і
терпітиму? Я потерпів як та, що ро-
дить. Знищу і висушу разом, пустими
зроблю гори і вершки, і висушу всяку
траву. **15** І поставлю ріки як острови і
висушу мочари, **16** І приведу сліпих
на дорогу, яку не бачили, і стежки,
яких не знають, зроблю, щоб вони по
них ходили. Перетворю їм темряву
на світло і звихнене в просте. Кажу
це, що зроблю, і не покину їх, – гово-
рить Господь. **17** Вони ж повернули-
ся назад. Завстидайтеся встидом ви,
що надієтеся на різьблене, що кажете
різьбленим: Ви є наші боги! **18** Глухі
почуйте, і сліпі відзискайте зір і по-
гляньте. **19** То хто сліпий, хіба не ра-
би мої? І глухі, хіба не ті, що ними
панують? І божі раби осліпли. **20** Ви
багато разів побачили – і не зберегли,
маючи відкриті вуха, ви і не почули.
21 Господь Бог побажав, щоб він оп-
равдався і звеличив хвалу. І я поба-
чив. **22** І народ був заблудлим і роз-
грабованим, бо Я всюди поклав за-
сідку, і разом в домах, де їх сховали,
вони були на полон, і не було того,
що спасає від грабунку, і не було у
вас того, хто говорить: Віддай. **23**
Хто у вас той, що це сприйме і вис-
лухає на майбутнє? **24** Хто дасть на
розграбування Якова, Ізраїля тим, що

оуслышитсѧ внѣ гла̑ его. Трости сокрушены не
сотре и льна курѧщасѧ не оугаситъ, но въ
истинну изнесетъ судъ. просвѣтитсѧ и не
потухнетъ, дондеже положитъ на земли су-
да, и на [имѧ][1] его ѧзыцы надѣютсѧ. Сице
глаголе гь бгъ, сотворивый нбо и поставлеи е, оу-
твержей землю и ѧже на ней. и даяй дыханїе
людемъ иже на ней, и дхъ ходѧщїи на ней.
Азъ гь бгъ призвахъ тѧ правдою. и прїиму
(тѧ по руку)[2], и оукрѣплю тѧ. *[и][3] дахъ нѣ мд дѣѧ гı
тѧ въ завѣтъ роду въ свѣтъ странамъ ѿ-
врьсти очи слѣпымъ [і][4] извести ѿ юзъ
свѧзаныѧ, і изъ дому темница сѣдѧщаа во
тмѣ. Азъ гь бгъ се [есть имѧ мое][5]. *славы нѣ мн
моеѧ иному не дамъ, ни доброты моеѧ ис-
туканнымъ. ѧже из начала се градутъ, и
новаѧ иже азъ възвѣщу, и преже възвѣще-
нїѧ повѣдаса вамъ. въспойте гви пѣснь но-
ву, власть его славитсѧ (і) имѧ его ѿ конець
землѝ. съходѧщеи въ море и плавающеи по
нему острови и живущеи в них. Радуисѧ пус-
тыни и (всѧ) еѧ ограды и живущеи въ ку-
дарѣ. възрадуютсѧ живущеи (на камени)[6] ѿ
верхъ горныхъ възопїютъ. дадѧтъ (гви)[7] славу,
нравы его добрыѧ въ островѣхъ възвѣс-
тѧтъ. Гь бгъ силъ изыидетъ, и сокру-
шитъ рать. въздвигнетъ ревнїе, и възопїетъ
на враги своѧ съ крѣпостїю. помолчахъ, еда
оубо и всегда помолчю и претръплю, тръпѣхъ
ѧко раждающїѧ. потреблю и посушу вькупѣ
[пусты сотворю горы и холми, и всѧку тра-
ву иссушу][8]. и положу рѣки въ островы. и
луги иссушу. и наведу слѣпыѧ на путь его-
же не видѣша, и стезѧ иже не знаютъ хо-
дити [по нимъ][9] сотворю имъ. Сотворю имъ
тму на свѣтъ, и стропотное въ правое. се
(глю)[10] (ѧже) сотворю и не оставлю ихъ, [глетъ
гь][11]. сїи же возвратишасѧ въспѧтъ. Срам-
лѧитесѧ стыдѣнїемъ оуповающеи извааннымы
глющеи слїѧннымъ, вы есте бози наши. Глусїи
слышите, и слѣпїи прозрите (и видѣте)[12].
то кто слѣпъ но раби мои, и глусїи но вла-
дущеи ими. и ослѣпоша раби бжїи. видѣсте
многажды, и не снабдисте. ѿврьзенѣ оуши
(имущи) и не слышасте. гь бгъ хотѣ да
оправдитсѧ и возвеличитъ хвалу. И видѣ и быша
людїе съблуждени и разграблени. пругло бо
(вложихъ)[13] вездѣ, и в домохъ вькупѣ иже
скрыша ѧ быша въ плѣнъ. и не бысть
ѿимающаго разграбленїа, и не бѣ глющаго (въ
васъ) ѿдаждь. Кто въ васъ иже внушитъ
се, и послушаетъ въ градущаѧ. кто дасть

на разграбле́нїе і҆а́кѡва, (-)[14] і҆и҃ла плѣнѧ́ющыѧ є҆го̀. не бг҃ъ ли (ᲂу҆бо) є҆мꙋ́же согрѣши́ша, и҆ не и҆зволи́ша въ пꙋтѝ є҆гѡ̀ ходи́ти, ни послꙋ́шати зако́на є҆гѡ̀. и҆ наведѐ на́ нѧ гнѣ́въ ꙗ҆́рости своеѧ̀, и҆ ᲂу҆крѣпѝ на́ нѧ ра́ть и҆ палѧ́щеи є҆го̀ ѡ҆́крⷭ҇тъ. и҆ не ᲂу҆вѣ́дѣша кі́ждо и҆́хъ, и҆ не положи́ша на ᲂу҆́мѣ·

Гла҃ва, м҃г·

Ны́нѣ си́це гл҃етъ г҃ь бг҃ъ, сотвори́вый тѧ̀ і҆а́кѡве, созда́вый тѧ̀ і҆и҃лю, не бо́йсѧ ꙗ҆́кѡ и҆зба́вихъ тѧ̀. прозва́хъ [-][1] и҆́мѧ твоѐ мо́й є҆сѝ ты̀. и҆ а҆́ще мине́ши по водѣ̀ то с тобо́ю є҆́смь, и҆ рѣ́ки не покры́ютъ тебѐ· и҆ а҆́ще (скво́зѣ ѻ҆́гнь про́йдеши)[2] не сожже́шисѧ, [и҆][3] пла́мень не ѻ҆пали́тъ тебѐ. ꙗ҆́кѡ а҆́зъ г҃ь бг҃ъ тво́й, ст҃ы́й і҆и҃левъ сп҃са́ѧй тѧ̀· Сотвори́хъ (преміе́нꙋ твою̀)[4] є҆гѵ́пта, и҆ (мѵ́ры)[5] и҆ [сѵи́нꙋ][6] за тѧ̀. ѿне́лиже че́стенъ бы́стъ предо мно́ю (и҆) просла́вилсѧ, и҆ а҆́зъ тѧ̀ возлюби́хъ. (-)[7] да́мъ чл҃ки [-][8] по тебѣ̀, и҆ кнѧ҆зѧ̀ по главѣ̀ твое́й· Не бо́йсѧ ꙗ҆́кѡ с тобо́ю є҆́смь. ѿ восто́къ приведꙋ̀ (племѧ̀)[9] твоѐ, и҆ ѿ за́пада соберꙋ̀ тѧ̀. рекꙋ̀ сѣ́верꙋ приведѝ, и҆ восто́чнꙋ не возбранѧ́й. приведѝ сн҃ы моѧ̀ ѿ землѝ да́льнѧѧ, и҆ дще́ры моѧ̀ ѿ кра́й землѝ всѧ̀, (и҆)[10] призыва́ютъ и҆́мѧ моѐ. въ сла́вꙋ бо свою̀ ᲂу҆гото́вахъ (-)[11] и҆ созда́хъ [и҆̀][12] и҆ сотвори́хъ и҆̀, і҆ и҆зведо́хъ лю́ди слѣпы, и҆ ѻ҆́чи сꙋ́ть та́кожде слѣ́пы, и҆ глꙋ́си ᲂу҆́ши и҆мꙋ́ща. всѝ ꙗ҆зы́цы собра́шасѧ вкꙋ́пѣ, и҆ соберꙋ́тсѧ кнѧ҆зи ѿ ни́хъ· Кто̀ совѣсти́тъ сѐ, и҆лѝ є҆́же и҆спе́рва кто̀ совѣсти́тъ ва́мъ. да и҆зведꙋ́тъ свидѣ́телѧ своѧ̀ и҆ да сѧ ѻ҆правда́ютъ, и҆ да рекꙋ́тъ и҆́стинно [и҆ да послꙋ́шаютъ][13] (и҆́хъ). бꙋ́дете мѝ послꙋ́си, и҆ а҆́зъ послꙋ́хъ гл҃етъ г҃ь бг҃ъ. и҆ ра́бъ є҆гѡ́же и҆збра́хъ, да ᲂу҆вѣ́сте и҆ вѣ́рꙋете [мѝ][14]. и҆ ᲂу҆вѣ́сте ꙗ҆́кѡ а҆́зъ є҆́смь, предо мно́ю нѣ́сть бы́сть и҆́нъ бг҃ъ, и҆ по мнѣ̀ не бꙋ́-

Іѡ́сі́а г҃і детъ. *а҆́зъ бг҃ъ, и҆ не [бꙋ́детъ][15] развѣ̀ мене сп҃са́ѧй совѣсти́хъ и҆ сп҃со́хъ ᲂу҆кори́хъ, и҆ не бѣ̀ въ ва́съ чꙋ́ждегѡ. вы̀ мнѣ̀ послꙋ́си, и҆ а҆́зъ послꙋ́хъ, гл҃етъ г҃ь бг҃ъ· Є҆щѐ и҆спе́рва, и҆ нѣ́сть и҆́же ѿ рꙋкꙋ̀ моє́ю ѿи́метъ, сотворю̀ и҆ кто̀ возврати́тъ є҆̀· Та́кѡ гл҃етъ г҃ь бг҃ъ, и҆збавле́й вы̀ ст҃ы́й і҆и҃левъ. ва́съ ра́ди пꙋщꙋ̀ въ вавѷлѡ́нъ, и҆ воздви́гнꙋ всѧ̀ бѣжа́щыѧ, и҆ халде́и въ корабле́хъ свѧ́жꙋтсѧ· А҆́зъ г҃ь бг҃ъ ст҃ы́й ва́шъ, показа́вый і҆и҃лꙋ царѧ̀ ва́шего· Си́це гл҃етъ г҃ь, да́ѧй пꙋ́ть по́ морю, и҆ по водѣ̀ си́льнѣ стезю̀. и҆зводѧ́й ѻ҆рꙋ́жїе и҆ конѧ̀ и҆ наро́дъ мно́гъ (-)[16]. [и҆][17] ᲂу҆спо́ша и҆ не воста́нꙋтъ, ᲂу҆гасо́ша ꙗ҆́ки

в кр҃і є҆ пра́диво ᲂу҆га́шенно. не помина́йте пе́рвыхъ и҆ ве́тхихъ
а҆пока҃ ка не помышлѧ́йте. *сѐ сотворю̀ но́ваѧ, (-)[18] нн҃ѣ

його полонять? Чи, отже, не Бог, проти якого згрішили і не забажали ходити його дорогою ані слухатися його закону? **25** І Він навів на них гнів своєї люті і скріпив на них війну. І довкруги ті, що їх спалюють, і жоден з них не пізнав, і вони не поклали на ум.

Глава 43

1 І тепер так говорить Господь Бог, що тебе створив, Якове, що тебе зліпив, Ізраїлю: Не бійся, бо Я тебе спас. Я Назвав твоє ім'я. Ти є моїм. **2** І якщо переходиш через воду, то Я є з тобою, і тебе ріки не покриють. І якщо перейдеш через вогонь, не будеш спалений, і полумінь тебе не опалить. **3** Бо Я Господь Бог твій, Святий Ізраїля, що тебе спасає! Я зробив твоєю заміною Єгипет і Мири, і Сиңу за тебе, **4** відколи ти став цінним переді мною і прославився, і Я тебе полюбив. Дам людей по тобі і князів по твоїй голові. **5** Не бійся, бо Я є з тобою. Приведу твоє плем'я від сходу, і зберу тебе зі заходу. **6** Скажу півночі: Приведи. І півдню: Не борони. Приведи моїх синів з далекої землі і моїх дочок від країв землі, **7** всіх. І вони прикликатимуть моє ім'я, бо для своєї слави Я підготував і створив його, і зробив його. **8** І Я вивів сліпий народ, і очі також сліпі, і глухі вуха вони мають. **9** Всі народи зібралися разом, і зберуться з них князі. Хто це сповістить або те, що від початку, хто вам сповістить? Хай приведуть своїх свідків і хай оправдаються. І хай скажуть праведно, і хай їх послухають. **10** Будьте Мені свідками, і Я свідок, – говорить Господь Бог, – і раб, якого Я вибрав. Щоб ви пізнали і Мені повірили, і зрозуміли, що Я є, переді Мною не було іншого
Бога і після Мене не буде. **11** *Я Бог. йос. 13
І не буде опріч мене того, що спасає. **12** Я сповістив, і Я спас, Я впокорив. І не було у вас чужого. Ви мені свідки, і Я свідок, – говорить Господь Бог **13** ще від початку, – і немає того, хто спасе з моїх рук. Зроблю. І хто це відверне? **14** Так говорить Господь Бог, що вас спас, Святий ізраїльський! Задля вас пошлю до Вавилону і підніму всіх, що втікають, і халдеї будуть зв'язані в кораблях. **15** Я – Господь Бог ваш! Святий, що об'явив Ізраїлеві вашого царя! **16** Так говорить Господь, що дав дорогу в морі і у сильній воді стежку, **17** що вивів зброю, і коней, і великий народ. І вони заснули і не встануть, згасли як погашене прядиво. **18** Не згадуйте
перше, і не роздумуйте про давнє. **19** кор2. 5
*Ось зроблю нове. Тепер зійдуть, і апо. 21
пізнаєте це. І в пустині зроблю до-

рогу, і в безводній – ріки. **20** Мене
поблагословлять дикі звірі, сирени і
пташині дочки, бо Я дав воду у пус-
тині і ріки в безводній, щоб напоїти
мій вибраний рід **21** і мій народ,
якого Я наставив визнавати мої зви-
чаї. **22** Чи, отже, я тепер тебе не по-
кликав, Якове і не Я дав тобі тру-
дитися, Ізраїлю? **23** Отже, ти Мені не
привів овець твоєї жертви і Ти мене
не прославив у твоїх жертвах, – і Я
не зробив тебе струдженим в долині.
24 І ти не придбав мені за ціну ладан
ані Я не побажав лою твоїх жертов.
Але в твоїх гріхах і в твоїх неправдах
ти мене потрудив. **25** Я є. Я є Той,
хто стирає твоє беззаконня задля Ме-
не. І не згадаю твоїх гріхів. **26** Ти зга-
дай, щоб ми розсудилися. Ти першим
говори свої беззаконня, щоб ти оп-
равдався. **27** Ваші батьки першими
грішили, і твої володарі беззаконня
чинили проти Мене, **28** і князі опога-
нили мої святощі – і Я дав вигубити
Якова *та* Ізраїля на зневагу.

просїаю́сѧ и҆ ѹ҆вѣ́сте а҆̀. и҆ сътворю̀ в пꙋсты́-
ни пꙋть и҆ въ безво́днѣи рѣки. бл҃ватъ мѧ̑
ѕвѣрїе по́льстїи сѵ́рини, и҆ дще́ри (пти́ча)[19].
ꙗ҆́ко дахъ въ пꙋсты́нѣ водꙋ и҆ рѣки въ без-
во́днѣи, напоити ро́ мо́и и҆зб҃ра́нныи. [и҆][20] лю́ди
моа̀ ꙗ҆̀же простро́х, нравы моа̀ и҆сповѣдова́ти.
Не (призва́ ли нн҃ѣ)[21] (ѹ҆̂бо) тебе ї҆а́кове, и не
трꙋди́тисѧ сътвори́ ти ї҆и҃лю. Не (приведѐ бо)
мнѣ̂ о҆̂вецъ требы твоѧ̂, и҆ не (просла́ви мене въ
требахъ твои́хъ)[22]. н҆и тр҃ꙋна сътворихъ тѧ
въ дꙋбра́вѣ, и҆ не притѧжа мнѣ цѣною димӥ-
ама, ни ло́ѧ требъ твои́ въсхотѣхъ. н҆о въ
грѣсѣхъ твои́х и҆ в неправдахъ твои́хъ трꙋди
(мѧ)[23]. А҆зъ є҆смь, а҆зъ є҆смь, потира́ѧи безако́нїѧ
твоа [мене ради, и҆ грѣхъ твои́][24] не помѧнꙋ.
ты́ помѧни и҆ да сѧ съпривѐ, гл҃и ты (преже
безако́нїѧ своа̀)[25] да сѧ о҆̂правдиши. ѿц҃ы ва́ши
пр́ьвое [грѣши́ша][26], и҆ вещ҃цы [твои̇][27] безакониша
къ мнѣ̂, и҆ о҆̂скверниша кнѧ́ѕи ст҃аѧ моа̀. и҆
дахъ погꙋбити ї҆а́кова, (-)[28] ї҆и҃лѧ въ ѹ҆̂коризнꙋ.

Глава 44

1 Тепер же послухай, Якове, мій
рабе, і улюблений Ізраїлю, якого Я
вибрав. **2** Так говорить Господь Бог,
єре. 30 і 46 що тебе зробив і тебе створив, ще як
був ти в лоні, Він тобі допоміг: *Не
йоі. 2 дія. 2 ів. 7 бійся, Якове, мій рабе, і улюблений
Ізраїлю, якого Я вибрав. **3** *Бо я дам
у спразі воду тим, що йдуть в безвод-
ній, покладу мій дух на твоє плем'я і
мої благословення на твоїх дітей. **4** І
вони зійдуть так, як трава посеред
води і як верба вздовж текучої ріки. **5**
Цей каже: Я є божим. І цей закличе
до імені Якова. І інший напише, ка-
жучи: Я є божим, – в ім'я Ізраїля. **6**
вищ. 14 ниж. 48 апо. 1 і 22 Так говорить Бог, ізраїльський Цар,
той, хто його визволив, Бог Саваот:
*Я – Бог перший. Я ж після цього.
Опріч мене немає Бога. **7** Тому такий
як Я хай встане, і прикличе, і приго-
тується Мені. Відколи ж Я зробив
людину *і* довіку. І хай сповістять вам
майбутнє перед приходом. **8** Не по-
кривайте – і не зблудите. Чи не від
початку ви сприйняли і Я вам сповіс-
тив? Ви є свідками. Чи є Бог, за ви-
нятком Мене? І не було тоді **9** тих,
що робили і різьбили всі марні, що
чинять свої побажання, які їм не на
користь. Але завстидаються **10** всі,
що роблять бога і різьблять без ко-
ристі, **11** і всі, звідки ж би не були,
висохли. І глухі з людей зберіться
всі, і станете разом, засоромтеся і по-
муд. 3 єре. 10 верніться разом. **12** *Бо столяр вигост-
рив сікача, зробив його тесанням на
станку, і видовбав його долотом, зро-
бив його силою його рамена. І він го-

Гл҃а, м҃д.

Нн҃ѣ же слы́ши ра́бе мои ї҆а́кове, и҆ (възлю́б-
леныи) ї҆и҃лю є҆го̀ и҆збрахъ. Сице гл҃етъ г҃ь
б҃ъ. сътвори́выи тѧ, и҆ создавыи тѧ
въ ѹ҆тробѣ є҆щѐ сꙋщꙋ ти помо́же ти.
*Не бо́исѧ ра́бе мо́и ї҆а́кове, и҆ възлю́бленныи ї҆и҃лю ї҆ере҃ л и҆ м҃ѕ
є҆гоже и҆збрахъ. *ꙗ҆́ко а҆зъ да́мъ во́дꙋ въ жаждꙋ ї҆ои҃ в
хода́щимъ въ безъво́днѣи, наложꙋ дх҃ъ мои дѣ҃а в
на (племѧ)[1] твое, и҆ бл҃венїѧ моа на ча́да твоа̀ и҆ ї҆оа҃ з
прозѧбнꙋ а҆ки трава средѣ во́ды и҆ ꙗ҆́ко верба
подолгъ рѣки текꙋща. Се́и речетъ бж҃їи є҆смь,
и҆ се́и възопїетъ къ и҆мени ї҆а́ковлю. и҆ дрꙋгыи
напишетъ (гл҃ѧ), бж҃їи є҆смь къ и҆мени ї҆и҃лю.
Сице гл҃етъ б҃ъ ц҃рь ї҆и҃лвъ, и҆збавле́и є҆го б҃ъ са- вы҃ш д҃і
вао҃. *А҆зъ (б҃ъ) пр́ьвыи а҆з же посемъ, ра́звѣ ни҃ж м҃и
мене нѣсть б҃а ктомꙋ ꙗ҆́коже а҆ да ста́ни [и҆][2] а҆пока҃л а҃
призови и҆ ѹ҆̂готови ми, ѿнелѣ же сътворихъ и҆ к҃в
чл҃ка въ вѣкъ. и҆ градꙋщаѧ пре́ пришє́ствї-
емъ да совѣстѧт ва́мъ. не покрыва́йте, (и҆ не
съблꙋди́те). не и҆спр́ьва ли внꙋшисте и҆ совѣс-
тихъ ва́мъ. по́слꙋси вы є҆сте, а҆ще є҆ б҃ъ ра́звѣ
мене. и҆ не бѣ̂ тогда̀ зда́ющихъ и҆ ваа́ющихъ,
вси тщи творѧ́щеи по́мыслы своими и҆же не
ѹ҆спѣ́ютъ и҆мъ. н҆о срамѧ̂сѧ вси соѕида́ющи
б҃а, и҆ ваа́ющїи без ѹ҆спѣха, и҆ вси ѿкꙋдꙋ же
бы́ша и҆схоша. И҆ глꙋсїи ѿ чл҃къ съберѣтесѧ вси,
и҆ ста́нете въкꙋпѣ, посрамлѧ́итесѧ и҆ ѹ҆̂врати́-
тесѧ въкꙋпѣ. *ꙗ҆́ко нао҆̂стри древодѣлѧ ст҃чиво, м҃ꙋро г҃
те́слою съдѣла є҆̀ (на гла́внѧ), и҆ длатомъ съдолбе ї҆ере҃ ї
є҆̀, съдѣла є҆̀ крѣпостїю мы́шца є҆го. и҆ воза́лчетъ ї҆
и҆знемо́жет, и҆ не напїетсѧ воды̀. И҆збра́в древо-

дѣла древо постави е в мѣру, и (начертавъ
сътвори)[3] е. (и) сътвори е яко образъ му-
жескъ, и яко красу чл҃чю. постави е в дому
еже посѣче древо в дубравѣ, еже насади г҃ь, и
дождь продожи. даже буде чл҃ко на жженїе, и
вза ѿ него съгрѣса, і ижжегше (а) испекоша
(ими хлѣбы)[4]. [и][5] съ оставшаго же съ-
твориша боги, и покланаютса имъ. (и)
[сътвориша изваанна, и преклонаюса имъ][6].
по его ижжеглъ есть огнемъ, [и полъ же его][7]
[съжже на оуглїе і испече в ни хлѣбы][8], и верху
и (испече масо и)[9] яде и насытиса. и съгрѣ
(вса), ре. сладко мнѣ яко съгрѣхъса, и
видѣхъ огнь. (и) съ оставшаго же сътвори
бога изваана, [преклонаеса ему][10], и покла-
наетса (-)[11] и молитса [ему][12], гл҃а, избави
ма яко б҃ъ мои еси ты. не оувѣдѣша
смыслити, яко отемнѣстѣ (очи и гла-
дати)[13], и разумѣти ср҃цемъ и (-)[14]. и не по-
мысли въ д҃ши своеи, ни оувѣдѣ смышленїем.
яко полъ его ижжеглъ есть огнемъ, і
испеклъ е въ оуглїе его хлѣбы, і испеклъ
маса (и) ялъ есть. и оставшее его въ мер-
зость сътвори, и покланаютса ему. оувѣждь
яко пепелъ есть ср҃це и и прельщаютса, и ни
единъ можетъ (д҃ша своеа избавити)[15]. ви-
дѣте (и) не рцѣте яко лжа въ десницы моеи·
Помани сїа іакове (-)[16] ін҃лю, яко рабъ мои
еси ты. сътвори та раба моего (ін҃лю и
ты)[17] не забываи мене. се бо потро яко облак
безаконїа твоа, и яко примракъ грѣхи
твоа. обратиса къ мнѣ і избавлю та (-)[18].
Радуитеса н҃еса яко помилова б҃ъ ін҃ла.
въструбите основанїа земнаа, възопїите
горы съ веселїемъ, [и][19] холми и всако древо
еже (насадихъ)[20]. яко избави б҃ъ іакова (-)[21]
ін҃ль прославитса· Сице гл҃е г҃ь избавивыи та
и создавыи та ѿ чрева. азъ г҃ь съвершаай все,
протагох н҃бо единъ и оутверди землю. кто инъ
рассыплетъ знаменїа оутробныхъ влъхвованїи
и волшъбы ѿ ср҃ца. ѿвращаа мудрыа вос-
патъ и совѣты ихъ обуаа. и оуставлаа
гл҃ы раба своего, и совѣтъ вѣстите (твоихъ
съвръшаан)[22]. Гл҃а іер҃лиму населишиса. и
градомъ іоудеискимъ, яко възградитеса и
пустына его просїаютса· Гл҃аи безнѣ опус-
тѣеши, и рѣки твоа посушу. гл҃аи кѵру
смыслити, и вса вола моа сътвориши· Гл҃аи
іер҃лиму вограднишиса, и хра с҃тыи мои оснуѭ·

лодуватиме, і знеможе, і не нап'ється
води. Вибравши **13** дерево, столяр
поставив його в міру і, нарисувавши,
зробив його, і зробив його як образ
чоловіка і як людську красу. Він по-
ставив його в домі, **14** те дерево, яке
вирубав в лісі, яке посадив Господь і
дощ виростив, **15** щоб було людям на
спалення. І взяв з нього, загрівся, і,
спаливши їх, спекли ними хліби. І з
позосталого ж зробили богів – і
поклоняються їм, і зробили різьблене
– і кланяються їм. **16** Його половину
він спалив вогнем, і половину ж його
спалив на вугілля: і спік на них хліби,
і спік на них м'ясо, і з'їв, і наситився.
І загрівши все, сказав: Солодко мені,
що я зігрівся і побачив вогонь. **17** І з
позосталого ж зробив різьбленого
бога, поклоняється йому, і покло-
няється, і молиться до нього, кажучи:
Спаси мене, бо ти є моїм богом. **18**
Не спізнали розумними стати, бо їхні
очі потемніли, щоб не бачити і не
пізнати їхнім серцем. **19** І не роз-
думали у своїй душі ані не спізнав
він зрозуміти, що його половину він
спалив вогнем, і спік на його вугіллі
хліби, і, спікши м'ясо, з'їв, і позос-
тале, його зробив гидотою, і покло-
няються йому. **20** Пізнай, що їхнє
серце є порохом. І обманюються, і
ніхто не може спасти його душу.
Гляньте, і не кажіть, що обмана в
моїй руці. **21** Згадай це, Якове, Із-
раїлю, бо ти є моїм рабом. Я створив
тебе – мого раба, Ізраїле, і ти не
забудь Мене. **22** Бо ось Я стер як
хмару твої беззаконня і як темряву
твої гріхи. Повернися до Мене, і
спасу тебе. **23** Зрадійте небеса, бо Бог
помилував Ізраїля. Затрубіть основи
землі, закричіть гори з радістю, і
горби, і всяке дерево, яке Я насадив!
Бо спас Бог Якова, Ізраїль про-
славиться. **24** Так говорить Господь,
що спас тебе і створив тебе від лона.
Я Господь, що все звершив, прос-
тягнув сам небо і скріпив землю. Хто
інший, **25** що розкине знаки нут-
рощів, чародіянь, і ворожбитство від
серця, що відвертає назад мудрих, і
їхні ради чинить дурними, **26** і ста-
вить слова свого раба, і звершує раду
тих, що тобі сповіщають, що каже Є-
русалимові: Будеш заселеним, і ю-
дейським містам: Будете відбудовані,
і його пустині зацвітуть. **27** Який го-
ворить безодні: Опустієш, і осушу
твої ріки. **28** Що говорить Кирові бу-
ти розумним і: Зробиш всі мої по-
бажання. Що говорить Єрусалимові:
Будеш відбудованим, і засную мій
святий дім.

Глава 45

1 Так говорить Господь Бог своєму помазанникові Кирові, якого я держав за правицю, щоб перед ним підкорити країни: І знищу царську силу, відкрию перед ним двері, і міста не замкнуться. **2** Я перед ним піду і зрівняю гори, знищу мідні брами і розіб'ю залізні завіси, **3** і дам тобі маєтки темряви, і сховане, і невидиме відкрию тобі, щоб ти пізнав, що Я – Господь Бог, що називає твоє ім'я, Бог ізраїльський, **4** задля Якова, мого раба, Ізраїля, мого вибраного. Я покличу тебе твоїм іменем і прийму тебе. Ти ж мене не пізнав. **5** Адже Я – Господь Бог. І немає ще Бога, за винятком Мене. І ти Мене не пізнав? **6** Коби пізнали ті, що зі сходу сонця і що з заходу, що немає *іншого,* за винятком Мене. Я – Господь Бог. І немає більше *нікого*. **7** Я той, що зробив світло і зробив темряву, що чинить мир і будує зло. Я – Господь Бог, що чинить це все. **8** Хай радіє небо вгорі і хмари хай викрапують справедливість! Хай земля видасть і хай виростить милосердя! І хай правда зійде разом! Я є Господь, що тебе створив, **9** що чинить краще, створив Я як глину гончара. Чи, хто оре, не
єре. 18 рим. 9 муд. 15 оратиме землю ввесь день? *Чи скаже глина гончареві: Що чиниш, бо не робиш ані не маєш рук? **10** Хто каже батькові: Чому родиш? І матері: Чим болітимеш? **11** Бо так говорить Господь Бог, Святий ізраїльський, що створив будуче: Запитайте Мене про моїх синів і про моїх дочок, і заповіси Мені про діла моїх рук. **12** Я зробив землю і людину на ній, Я моєю рукою скріпив небо, Я заповів всім звіздам. **13** Я підняв зі справедливістю царя і всі його дороги прості. Він збудує моє місто і поверне полонених мого народу не за викуп ані за дар, – сказав Господь Саваот. **14** Так говорить Господь Саваот: Струдився Єгипет і купівля ефіопська. І високі саваїмські мужі прийдуть проти тебе, і будуть тобі рабами, і підуть вслід за тобою зв'язані ручними кайданами, і прийдуть до тебе, і тобі поклоняться, і тобі помоляться, бо в тобі є Бог, і скажуть: Немає Бога, за винятком Тебе! **15** Бо Ти є Бог, і ми не знали. Бог ізраїльський і спаситель. **16** Завстидаються і засоромляться всі, що йому протиставляться, і підуть в соромі. Обновіться до мене, острови **17** ізраїльські! Спасайтеся вічним спасінням від Господа! Вони не завстидаються ані не засоромляться аж довіку. **18** Бо так говорить Господь, Бог Вседержитель, що створив небо, цей Бог, що створив землю і її зробив!

Глава, ме҃

Сице глаголетъ г҃ь б҃ъ, помазанному (своему)[1] кѵру. егоже держахъ по десницу, повинути пред нимъ страны, и крепость царску разрушу. отверзу пред нимъ врата, и гради не затворятся. азъ пред [нимъ][2] пойду и горы оуравняю. врата медяная сокрушу, и вереа железныя сломлю. и дамъ ти имения темная (и) сокровенная, (и) невидимая отверзу тебе. да оуведеши яко азъ г҃ь б҃ъ, прозывая имя твое, б҃ъ иил҃евъ. [раба дела моего іакова][3], иил҃я избраннаго моего. азъ призову тя именемъ [твоимъ][4], и приимꙋ тя, ты же не позна мене яко азъ г҃ь б҃ъ, и нетъ (развѣ мене еще)[5] б҃а, и не позна мене. да быша оуведели иже от востока с҃лнчныхъ, и иже от запада яко нетъ разве мене. азъ г҃ь б҃ъ и нетъ по семъ. азъ оустроивый светъ, и сотворивый тму. творяй миръ, и зиждай зло, азъ г҃ь б҃ъ творяй вся сія. да ся радуетъ н҃бо свыше, и облаци да кропятъ правду. да прозябнетъ земля, (и да прорастит) м҃лть, и правда прозябнетъ вкупе. азъ есмь г҃ь сотворивый тя, творяй лучшая оуготовахъ яко глину скуделничу не оряй ли возоретъ землю (весь д҃нь). *едаречетъ глина скуделнику, что твориши, яко не делаеши, ниже имаши руку. глаголяй о҃цу, что родиши, и м҃три, что поболиши. Яко тако г҃летъ г҃ь б҃ъ с҃тый иил҃евъ сотворивый грядущая. вопрашайте мене о с҃нохъ моихъ, и о дщерехъ моихъ, и о делесехъ руку моею заповедите мнѣ. азъ сотворихъ землю, и ч҃лка на ней. азъ рукою моею оутвердихъ н҃бо, азъ всемъ звездамъ заповедахъ. азъ воставихъ [-][6] съ правдою [ц҃ря][7], и вся пути его правы. сей возградитъ градъ мой, и пленники людіи моя возвратитъ, не по мзде ни по дару рече г҃ь саваофъ. Сице г҃летъ г҃ь саваофъ, трудися египетъ, и купля едіопьски, и саваимьстіи мужи высоцыи, на тебе приидутъ и тебе будутъ раби. и въ следъ тебе пойдутъ связани оузами ручными, [и приидутъ к тебе][8], и поклонятъ ти ся, и тебе помолятся, яко в тебе б҃ъ есть. и рекꙋ, нетъ б҃а разве тебе, ты бо еси б҃ъ, и не ведехомъ, б҃ъ иил҃евъ (и) с҃пс҃ъ. постыдятся и посрамятся вси противящеися ему, и пойдутъ въ студе. Поновлямтеся къ мнѣ острови иил҃еви, [с҃пасайтеся][4] от г҃а спасеніемъ вечнымъ. не постыдятся ни посрамятся даже до века.

еремїи и҃і, рим. ѳ҃, мѫдр. ді

[занѐ][10] та́ко гл҃етъ г҃ь [бг҃ъ][11] вседръжи́тель сътвори́вый нб҃о. се́и бг҃ъ сътвори́вый зе́млю, и҆ сказа́въ ю̀. то́и раздѣли ю̀, не въ тще сътвори ю̀, н҆о на вселе́нїе [създа ю̀][12]· А҆зъ є҆смь [бг҃ъ][13] и҆ нѣсть ксемꙋ. не ѿ таи гл҃ахъ ни въ (те́мнѣ мѣсте зе́мльнѣ)[14]· нѣсмь ре́клъ племени і҆а́ковлю всꙋє, проси́те (сего)· а҆зъ є҆смь [-][15] г҃ь гл҃ѧи пра́вдꙋ, и҆ съвѣствꙋѧ и҆стинꙋ· Съберитесѧ и҆ прїидѣте, съвѣща́йтесѧ въкꙋпѣ сп҃саемїи ѿ стра́нъ· не разꙋмѣша въздви́жꙋщеи дре́во и҆зва́нїѧ и҆хъ, и҆ молѧщесѧ а҆ки богомъ, ѻ҆ни же не мо́гꙋтъ сп҃сти. ни съвѣстѧ́тъ да сѧ при́ближатъ да ѹ҆вѣда́тъ въкꙋпѣ. кто̀ слы́шана сътвори сїѧ и҆спе́рва, тогда̀ съвѣсти́сѧ (и҆мъ)[16]. [не][17] а́зъ ли [г҃ь][18] бг҃ъ, и҆ нѣсть и҆наго ра́звѣ мене. (-)[19] ѻ҆брати́тесѧ къ мнѣ и҆ сп҃сетесѧ и҆же ѿ краа зе́мнаго. а҆зъ є҆смь бг҃ъ, и҆ нѣсть и҆наго. кленꙋсѧ собо́ю, а҆ще не и҆зы́детъ и҆зъ ѹ҆стъ мои҆хъ пра́вда, словеса̀ моѧ не възвратѧ́тсѧ. *ꙗ҆́ко мнѣ поклони́тсѧ всѧ́ко колѣно, і҆ и҆сповѣстьсѧ всѧ́къ ꙗ҆зы́къ бз҃и, гл҃ѧ, пра́вда и҆ слава к немꙋ прїиде́. и҆ посрамѧ́тсѧ всѝ ѿлꙋча́ющесѧ ѿ г҃а. ѻ҆правда́тсѧ и҆ ѻ҆ бз҃ѣ просла́витсѧ все (племѧ̀)[20] сн҃овъ і҆и҃левъ·

кри҃ ді фили҃ в

Гла҃, мѕ҃·

Падесѧ ви́лъ, [и҆][1] съкрꙋши́сѧ даго́нъ. бы́ша ваѧ́нїѧ и҆хъ въ звѣ́ри, и҆ въ ско́тъ. задѣ́ите ѧ҆̀ свѧ́зана ꙗ҆́ко бре́мѧ трꙋжа́ющꙋсѧ, и҆ расслабѣвшꙋ и҆ а́лчющꙋ [и҆][2] не могꙋщꙋ вкꙋпѣ. и҆же не възмогꙋтъ ѹ҆цѣлѣти ѿ ра́ти, тїи бо плѣне́ни приведо́шасѧ· Послꙋшайте мене до́ме і҆а́ковль, и҆ весь ѻ҆ста́нокъ і҆и҃левъ. въздвижемїи ѿ чрева, и҆ наказа́емїи ѿ дѣ́тска до ста́рости· А҆зъ є҆смь, и҆ до́ндеже състарѣ́етесѧ, (то̑) а́зъ є҆смь. а҆з терплю̀ вамъ, а҆зъ сътвори́хъ, (-)[3] а҆зъ посла́блю, а҆ подоимꙋ и҆ сп҃сꙋ вы̀· Комꙋ мѧ ѹ҆подоби́сте, ви́дѣте ѹ҆хи́триcте прельща́ющесѧ слага́ющеи зла́то и҆з мѣха. и҆ сребро̀ въ превѣснахъ мѣрѧ́ще въ мѣрꙋ. (-)[4] нае́мъши златарѧ сътвори́ша рꙋчнꙋю тва́рь, и҆ преклони́вшесѧ покланѧ́ютсѧ [є҆мꙋ][5]. *въздви́жꙋтъ ѧ҆̀ на ра́мѣхъ и҆ хо́дѧтъ, а҆ще же положатъ [ѧ҆̀][6] на мѣсте, (то̑) тꙋ лежа́тъ не подвижꙋтсѧ. і҆ и҆же а҆ще възопїетъ к немꙋ, то̑ не ѹ҆слы́шитъ печали (є҆го), ни сп҃сетъ є҆го· Помѧните сїѧ и҆ въздохнѣте, пока́йтесѧ прельсти́вшесѧ ѻ҆брати́тесѧ срц҃ем. и҆ помѧнѣте прьваѧ ѿ вѣка, ꙗ҆́ко а҆з є҆смь бг҃ъ, и҆ нѣсть ктомꙋ ра́звѣ мене. проповѣда́ѧи прежде послѣднаѧ, прежде даже не бꙋдетъ (ти а҆бїе събꙋдꙋтсѧ)[7], и҆ реко́хъ. весь совѣтъ мои ста́нетъ, и҆ вс҃е є҆ли́ко

варꙋ҃ ѕ҃

Він розділив її, не намарно зробив її, але створив її на поселення. Я є Бог! І немає більше *іншого*. **19** Я промовив не скрито ані не у темному місці землі. Я не намарно сказав племені Якова: Просіть цього. Я є Господь, що говорить праведне і сповіщає правду! **20** Зберіться і ходіть, порадьтеся разом ви, що спасаєтеся від країн! Не пізнали ті, що підносять дерево, їхні різьблення, і що моляться *до них,* як до богів. Вони ж не можуть спасти. **21** Якщо сповістять, хай приблизяться, щоб знали разом, хто відомим зробив це від початку. Тоді вам сповіститься чи не Я Господь Бог. І немає іншого, за винятком Мене. **22** Поверніться до Мене – і спасетеся ви, що з країв землі. Я є Бог, і немає іншого! **23** Клянуся Собою. Хіба не вийде праведність з моїх уст? Мої слова не повернуться, *бо мені поклониться всяке коліно, і всякий язик визнаватиметься Богові, кажучи: Праведність і слава прийде до нього. І завстидаються всі, що відлучають себе самих. **25** Від Господа оправдаються, і в Бозі прославиться всяке плем'я ізраїльських синів.

рим. 14
фил. 2

Глава 46

1 Впав Вил, і Дагон розбитий, їхні різьблення стали для звірів і для скотини. Візьміть їх зв'язаними, як тягар для струдженого, **2** і слабого, і голодного, і того, що немає сили, разом, які не зможуть спастися від війни, бо вони приведені були полоненими. **3** Послухайте мене, доме Якова, і ввесь останок ізраїльський, підняті від лона і напоумлені від дитинства **4** до старості! Я є! І аж доки не постарієтеся, то Я є! Я вас терплю! Я зробив! Я стерплю! Я підніму і вас спасу! **5** До кого ви Мене уподібнили? Гляньте. Ви схитрили, обманюючись, **6** ви, що складаєте золото з калитки і срібло на вазі міряєте в міру, що найняли золотаря, зробили ручне діло, і схилившись поклоняєтеся йому. **7** *Беруть їх на рамена і ходять, якщо ж його поставлять на місце, то там лежать, не порушаться. І того, хто лиш до нього закричить, то не почує його болю ані його не спасе. **8** Згадайте це і застогніть, покайтеся обмануті, поверніться серцем **9** і згадайте перше від-віку, що Я є Бог, і немає більше, за винятком Мене! **10** Який сповістив найперше останнє, раніше ніж воно тобі станеться, вони зразу збудуться. І Я сказав: Вся моя рада стоятиме і все,

вар. 6

що Я враджу, вчиню! **11** Гарний зі
сходу птах і з землі здалека, про них
же Я врадив, сказав і привів, придбав
і зробив, привів його і добрим вчинив
його шлях. **12** Послухайте мене, ви,
що згубили серце, що далекі від пра-
ведності! **13** Я наблизив мою пра-
ведність – і не віддаляйтеся, і не
зволікатиму спасіння, що від Мене. Я
дав спасіння у Сіоні Ізраїлеві на про-
славу.

совѣщаю сътворю. добра ѿ востокъ птица,
и ѿ земля издалеча о нихже совѣщахъ.
глахъ, и приведохъ. стяжахъ, и сътворихъ
[приведохъ и, и благоугодихъ путь его][8]· По-
слушайте мене погубльшеи срце далнїи ѿ
правды. приближихъ правду мою, [и не оу-
даляеся][9] и спсенїе еже ѿ мене не оумедлю.
дах в сїонѣ спсенїе ійлю въ прославленїе·

Глава 47

1 Зійди, сядь на землі, дівчино, ва-
вилонська дочко. Війди в темряву,
халдейська дочко, бо не додаси біль-
ше назватися молодою і юною. **2** Ві-
зьми жорна, змели муку. Відкрий
твоє покриття, відкрий сивину, від-
крий ноги, перейди через ріки. **3**
нау. 3 *Хай відкриється твій сором. Хай
явними стануть твої зневаги. Заберу
від тебе праведне, більше не передам
людям. **4** Сказав той, що тебе спас.
Господь Саваот – його ім'я. Святий
ізраїльський. **5** Сядь впокорена,
ввійди в темряву, халдейська дочко,
більше не назвешся силою царства. **6**
Я розгнівався на мій народ, опоганив
моє насліддя. Я ж подав їх у твої
руки, ти ж не дала їм милосердя,
ярмо старця ти зробила дуже тяжким.
апо. 18 **7** *І ти сказала: Навіки буду тобою
володіти. Ти не подумала про це у
своєму серці ані не згадала останнє. **8**
Тепер же послухай це ти, що
впевнена сидиш юною, що говориш у
своєму серці: Я є, і іншої немає. Не
сидітиму вдовою і не спізнаю си-
ниж. 51 рітства. **9** *Тепер же ті оба прийдуть
на тебе нагло, в одному дні. Вдівство
і бездітність нагло прийде сильно на
тебе твоїм чаклунством і силою твоїх
ворожбитів **10** в надії твоєї злоби. Бо
ти сказала: Я є, і іншої немає. Знай,
що знання цих і твоя розпуста буде
тобі на сором. І ти сказала своїм
серцем: Я є, і немає іншої. **11** І на
тебе прийде знищення, і не пізнаєш,
прірва, *і* ти впадеш до неї. І на тебе
прийде біль, і не зможеш бути
чистою. І нагло прийде на тебе
знищення, і не взнаєш. **12** Отже,
тепер встань з твоїми чародіями і з
численними твоїми чарами, чого ти
навчилася від молодості. Чи зможуть
вони тобі допомогти **13** трудися у
твоїх радах? Хай стануть і спасуть
тебе астрологи неба, ті, що дивляться
на звізди, щоб тобі сповістити, що
має на тебе найти. **14** Ось всі згорять
вогнем, як ріщя, і не спасуть своєї
душі від полум'я. Бо маєш вугілля
вогню, щоб на них сісти. **15** Вони
будуть тобі поміччю, ти трудилася у
твоїй переміні від твоєї молодості.

Глва, мз·

Сниди сяди на земли дѣво дщи вавꙋ-
лона. вниди въ тмꙋ дщи халдеиска,
яко не приложиши к семꙋ прозыватися
млада и юна. возми жерновы смели мꙋ-
кꙋ. ѿкрыи покровъ твой, ѿкрыи сѣдины въз-
сꙋчи голени преиди рѣки. *ѿкрыется сты- наоу г
дѣнїе твое, явятся оукоризны твоя, пра-
ведное ѿ тебе възмꙋ, ксемꙋ не предамъ чл-
ком. рече избавивыи тя гь саваодъ, имя е-
мꙋ стыи ійлевъ. сяди оумилена, вниди въ
тмꙋ дщи халъдѣиска, ксемꙋ не прозовешися
крѣпость цртвꙋ. разгнѣвахся на люди моя,
[ѡсквернихъ][1] причастїе мое. азъ [же][2] подах [я][3]
в рꙋкꙋ твою, ты же не да имъ млти, старечь
яремъ оутяжчила еси ѕѣло. *и рекла еси, въ апока ии
вѣкъ бꙋдꙋ владꙋща (тобою). не помыслила еси
сего въ срцы своемъ, ни помянꙋла еси послѣд-
нїх· нынѣ же слыши се юная сѣдящаа оуповаю-
щаа. глющаа въ срцы своемъ, азъ есмь и
нѣсть иноя. не сядꙋ вдовою, и не познаю си-
ротъства. *нынѣ же (ѡбое то на тя прїи- ни иа
детъ внезапꙋ)[4] въ единъ днь, вдовство и
бесчадїе. прїидет внезапꙋ на тя волшебъст-
вомъ твоим, и крѣпостїю волхвъ твоихъ ѕѣло
надѣянїемъ ѕлобы твоея· ты бо рече азъ есмь и
нѣсть иноя, вѣждь яко смышленїе сихъ, и
блꙋженїе твое бꙋдетъ тебѣ срамъ. и рече срцемъ
своимъ, азъ есмь и нѣсть иноя. и прїидетъ
на тя пагꙋба, и не оувѣси пропасти (-)[5] оу-
падешися в ню. и прїидетъ на тя печаль и
не възможеши чиста быти, и прїидетъ на
тя внезапꙋ пагꙋба и не оувѣси. стани (оубо)
нынѣ съ волхвы твоими, и съ многими чары
твоими, имже ся наоучи изъ юна (-)[6], аще възмо-
гꙋтъ (ти) помощи, трꙋдися в совѣтехъ сво-
ихъ· да станꙋтъ и спасꙋтъ тя звѣздочетцы
нбси, смотрящеи звѣздъ да ти совѣстят, чесо-
мꙋ есть на тя прїити. се вси яко хврастїе огнем
погорятъ, и не ѿимꙋтъ дша своея ѿ пла-
мене, яко имаши главня огнены сѣсти на нихъ.
си бꙋдꙋ тебѣ помощъ, трꙋдися въ преложенїе

твое ѿ юности (твоеѧ). чл҃къ сам сѧ прель-
стит, тебѣ же не бꙋдет (сп҃сителѧ)[7]·

Гл҃а, м҃и·

Слыши сїѧ доме іаковль, прозванїи име-
нем іи҃левы і (изше́шеи из іоуды)[1].
кленꙋщенсѧ именем г҃а б҃а іи҃лева, по-
минающенсѧ не съ истинною ни съ
правдою, и придержащїисѧ имени града ст҃го,
и къ б҃ꙋ іи҃левꙋ оутвержающесѧ· г҃ь саваѡд и-
мѧ емꙋ· Прьваѧ [лѣта][2] совѣстихъ, і из
оуст моих изыиде, и слышано быст. вне-
запꙋ сътворихъ и наиде. (вѣдѧ)[3] ꙗко жес-
токъ еси, и жила желѣзна выѧ твоѧ, и чело
твое мѣдѧно. и совѣстихъ ти прьваѧ, преж-
де пришествїа на тѧ, (и) слышано тебѣ съ-
творихъ. не рцы ꙗко кꙋмиры мнѣ сътвориша
(сїѧ), и не рцы ꙗко изваанїи и слїанїи запо-
вѣдаша мнѣ. слышасте все (вы и)[4] не разꙋ-
мѣсте. но и слышано тебѣ сътворих новаѧ
ѿ нн҃ѣ емꙋже быти, и не рече нн҃ѣ бꙋде а не
прежде, и не въ прьвыѧ дн҃и слыша еси се. не
рцы ꙗко (-)[5] вѣдѣ сїѧ, ни вѣдѣлъ еси, ни
разꙋмѣлъ еси (-)[6] исперва, нѣси ѿврьзлъ (оу-
шїю своею)[7]. вѣдѣхъ бо ꙗко похꙋлѧ похꙋли-
ши, и беззаконникъ еще ѿ чрева прозовешисѧ.
имени моего ради покажꙋ ти ꙗрость мою, и
славнаѧ моѧ наведꙋ на тѧ, да не потреблю
тебе. се продахъ тѧ не сребра ради избрах же
тѧ ис пещи оубожества. мене ради сътворю
вы҃і м҃в ти ꙗко мое имѧ осквернѧесѧ, *и славы (сво-
еѧ)[8] иномꙋ не дамъ· Послꙋшаи мене іакове (-)[9]
вы҃і д҃і и м҃д іи҃лю егоже азъ призываю *азъ есмь прьвыи,
[-][10] азъ (же) есмь въ вѣк. и рꙋка моѧ основа
землю, и десниц моѧ оутверди нб҃о. призовꙋ ѧ
и станꙋтъ въкꙋпѣ, и съберꙋтсѧ вси и оус-
лышатъ. кто им съвѣститъ сїѧ, люба
тѧ сътворихъ волю твою въ вавvлонѣ, взѧ-
ти (племѧ)[11] халдеиско. азъ гл҃ахъ, аз въз-
вахъ, (и)[12] приведохъ и, и оугоди пꙋть его.
приститꙋпите къ мнѣ и слышите сїѧ, исперва
нѣ҃смь отаи гл҃алъ. (ѿ того часꙋ прьвеи
неже были, то)[13] тꙋ бѣхъ· И нн҃ѣ г҃ь посла
мѧ, и дх҃ъ его· Ѯако гл҃е г҃ь, избавивыи тѧ
ст҃ыи іи҃левъ. азъ есмь (г҃ь) б҃ъ твои, наказа
тѧ ꙗкоже обрѣсти тебѣ пꙋ҃ по немꙋже пои-
деши (-)[14]. и аще бы послꙋшалъ заповѣдїи
мои, то былъ бы оубо аки рѣка миръ твои и
правда твоа ꙗко волна морьскаа и было бы
оубо ꙗко пѣсок сѣмѧ твое, і исчадїа чрева
твоего ꙗко персть земнаа. и нн҃ѣ не потреби-
апока҃ и҃і шисѧ ни погибне імѧ твое предо мною. *и-

Людина сама себе обманить, в тебе ж
не буде спасителя.

Глава 48

1 Послухай це, доме Якова, наз-
вані іменем Ізраїля, і що вийшли з
Юди, які клянетеся іменем Господа
Бога ізраїльського, згадуючи не з
правдою ані з праведністю, 2 і що
держитеся святого імені міста і скріп-
люєтеся до Бога ізраїльського. Гос-
подь Саваот – йому ім'я. 3 Перші ро-
ки Я сповістив, і вийшло з моїх уст, і
відомим стало. Нагло Я зробив – і
надійшло. 4 Знаю що ти є тяжкий, і
залізна жила – твоя шия, і твоє чоло
мідне. 5 І Я тобі сповістив давнє,
скоріше ніж на тебе надійде, і Я зро-
бив тобі відомим. Не кажи, що: Ідоли
мені це зробили. І не скажи, що:
Різьблені і вилиті мені заповіли. 6 Ви
почули все і не зрозуміли. Але і ві-
домим зробив Я тобі нове віднині, те,
що має статися, і ти не сказав: 7 Те-
пер стається, а не раніше, і не в попе-
редніх днях ти це почув. Не кажи,
що: Я це побачив. 8 Ти ані не взнав
ані не зрозумів, від початку ти не
відкрив своїх вух. Адже я пізнав, що
хулячи похулиш, і ще з лона назвеш-
ся беззаконником. 9 Задля мого імені
покажу тобі мій гнів і наведу на тебе
моє славне, щоб Я тебе не вигубив.
10 Ось Я тебе продав не задля срібла,
вирвав же тебе з печі бідноти. 11
Задля Мене зроблю тобі, бо моє ім'я
опоганюється, *і свою славу іншому вищ. 42
не дам. 12 Послухай мене, Якове, Із-
раїлю, якого Я кличу. *Я є перший, я вищ. 14 і 44
ж є навіки, 13 і моя рука заснувала
землю, і моя правиця скріпила небо.
Покличу їх, і разом стануть, 14 і всі
зберуться і почують. Хто їм це спо
вістив? Люблячи тебе, Я виконав
твою волю на Вавилоні, щоб забрати
халдейське плем'я. 15 Я сказав, я по-
кликав і я його привів і дав, щоб по-
щастило йому в дорозі. 16 Присту-
піть до мене і послухайте це. Не по-
тайки, від початку Я заговорив. Від
того часу, скоріше ніж були. То там
Я був. І тепер Господь послав мене і
його дух. 17 Так говорить Господь,
що тебе спас, Святий ізраїльський: Я
є Господь Бог твій. Я тебе скартав
так, щоб ти знайшов дорогу, по якій
підеш. 18 І якщо б ти послухався мо-
їх заповідей, отже, ти був би як ріка,
а твій мир і твоя праведність як мор-
ська хвиля. 19 І, отже, твоє насіння
було б як пісок і потомки твого лона
як порох землі. І тепер не будеш ви-
губленим ані не згине твоє ім'я пере-
ді Мною. 20 *Вийди з Вавилону, вті- апо. 18
каючи від халдеїв. Голос радості спо-
вістіть. І хай це буде відоме. Сповіс-

мой2. 17 тіть аж до кінця землі, говоріть, що:
мой4. 20 Господь спас свого раба Якова. **21** *І
пс. 77 якщо вони будуть спрагнені, Він при-
і 104 веде їх у пустиню і виведе їм воду з
муд. 11 каменя. Розвалиться камінь, і вода
кор1. 10 потече, і питиме мій народ. **22** *Без-
ниж. 57 божні не мають радіти, – говорить
Господь.

Глава 49

1 Послухайте мене, острови, і
сприймайте країни. Через довгий час
підніметься, – говорить Господь. Від
лона моєї матері Він назвав моє ім'я
2 і поклав мої уста, наче гострий меч,
і сховав мене під покровом своєї ру-
ки, і поклав мене, як вибрану стрілу, і
сховав мене у своїм сагайдаку. **3** І
ниж. 52 Він мені сказав: *Ти є моїм рабом, Із-
раїле, і в тобі прославлюся. **4** Я ж
сказав: Даремно і марно я трудився, і
на ніщо віддав я мою силу. Через це
мій суд перед Господом, і мій труд
перед моїм Богом. **5** І тепер так гово-
рить Господь, що мене створив з ло-
на собі рабом, щоб зібрати Якова, Із-
раїля. До нього зберу, і прославлюся
перед Господом, і мій Бог буде мені
силою. **6** І Він мені сказав: Великим
тобі є називатися моїм рабом, щоб
вищ. 42 підняти племена Якова та повернути
дія. 13 останки ізраїльські. *Ось я тебе пос-
тавив на завіт родам і на світло наро-
дам, щоб ти був спасителем аж до
кінців землі. **7** Так говорить Господь,
що спас тебе, Бог ізраїльський: Освя-
тіть того, що хулить його душу, чи-
нить мерзенне в народах княжих ра-
бів. Царі його побачать, і втануть
князі і йому поклоняться задля Гос-
пода. Бо вірним є Святий ізраїльсь-
кий і той, що тебе вибрав. **8** Так го-
кор2. 6 ворить Господь: *Я тебе вислухав у
сприйнятний час, і Я тобі допоміг у
день спасіння, і я дав тебе, і поклав
тебе на вічний завіт народам, щоб
впорядкувати землю і успадкувати
насліддя пустині. **9** Він той, що гово-
рить тим, що в кайданах: Вийдіть,
відкрийтеся ви, що в темряві. Вони
пастимуться на всіх дорогах, і їхнє
апо. 7 пасовисько на всіх стежках. **10** *Вони
не зголодніють, ані не будуть спраг-
нені, ані не поб'є їх спека ані сонце,
але Той, хто милує їх, потішить і по-
веде їх через джерела вод. **11** І пере-
творю всяку гору на дорогу і всяку
стежку їм на пасовисько. **12** Ось ці
здалека прийдуть, ці з півночі, а ці з
моря, а інші з перської землі. **13** Ра-
дійте небеса і ввеселися земле! Хай
гори видадуть веселість і горби ра-
дість, бо Бог помилував свій народ і
потішить покірних свого народу! **14**
Сіон же сказав: Господь мене поки-

зыди ѿ вавѵлона бѣжа ѿ халдеи. гла радости
совѣстите и да слышано сіе буде, възвѣсти-
те да до послѣдни земли. глите [яко][15] избавилъ в мо зі
е гь раба своег іакова. *и аще вожажду в пу- д мо кі
стыни приведе и (и) воду іс камени изведе ѱло оз и рд
имъ, расядеся каме и потече вода и пію лю- мѵро аі а кри і
діе мои. нѣ *радоватися нечестивы гле гь· ни нз

Гла, мд·

Послушайте мене острови, и внимайте
страны. временемъ долгомъ ставися,
глетъ гь. ѿ чрева мтре моея нарече и-
мя мое. и положи уста моя яко мечь
остръ. и подъ кровомъ руки своея съкры мя.
[и][1] положи мя яко стрѣлу избранну, и в
тулѣ своемъ съкры мя. и рече ми, *рабъ мои ни на
еси ты іилю, и в тебѣ прославлюся· (-)[2] азъ
(же) рекохъ, въ тще трудихся и всуе, и ни в
чесомъже дахъ крѣпость мою. сего ради судъ
мои пре гмъ, и трудъ мои пре бмъ моимъ·
И нынѣ тако глетъ гь, създавыи мя ѿ чрева
раба себѣ, яко събрати іакова, (-)[3] іиля к
нему съберу. и прославлюся пре гмъ, и бъ
мои будетъ мнѣ крѣпость· И рече ми, веліе
ти есть яко прозватися рабу моему, яко
въставити племена іаковля, и (останки)[4]
іилвы обратити· *Се дахъ тя [въ завѣ вы мв д ба гі
родомъ и][5], въ свѣтъ языкомъ, яко быти
тебѣ спсу даже до конца земля· Тако глетъ
гь, избавивыи тя бъ іилевъ. остите
хулящаго дшу его, мерзящаго по языкох,
рабѣ княжескиx. црие узрят и, и въстану кнзи,
и поклонятся ему га ради. яко вѣренъ есть
стыи іилевъ і избравыи тя· Тако глетъ гь,
*въ время пріятно послуша тебе, и въ днь в кри ѕ
спсенія помогох ти. (и сътворих тя), и дах
тя въ завѣ (вѣчныи) странах. яко устроити
землю, и наслѣдити наслѣдіе пустыня.
глюще узникох изыидѣте, (-)[6] иже въ тмѣ
ѿкрытеся. [-][7] на всѣх путех напасутся, и
на всѣхъ стезях пажить и. *не възалчю ни апока з
въжажду, ни поразит ихъ знои, ни слнце· Но
милуя ихъ утѣшит, и сквозѣ источники
водныя проведетъ я. и положу всяку гору в
путь, и всяку стезю на паству и· Се сіи
издалеча пріидут, сіи ѿ сѣвера, а оніи ѿ
моря, а друзіи ѿ земля персяки· Радуитеся
нбса, и веселися земля. да ѿвръзут горы
веселіе [и холми радость][8], яко помилова бъ
люди своя, и смиренныя людіи своихъ у-
тѣшитъ· Рече же сіонъ, остави мя гь, и
[бъ][9] забы мя. еда забудетъ мати отроча

своe, ꙗ҆́кѡ не помиловати ѿча́дїѧ чре́ва своѐго.
а҆́ще же и҆ забꙋдетъ то̀ жена̀, но а҆зъ не
забꙋдꙋ тебѐ гл҃етъ г҃ь· Се̑ в рꙋкꙋ моѐю
въписа́хъ (гра́ды твоѧ̀)[10], и҆ предо мно́ю ѐси
пр҃но. и҆ вскорѣ въ͂зградишисѧ и҆ми҃ разори́сѧ.
и҆ потребившеи тѧ (и҆зыи́дꙋтъ и҆с тебѐ)[11].
нн҃ ѕ҃ *Въз̑двигни ѡ҆́кр҃тъ ѡ҆́чи твои и҆ виждь всѧ̀, ѐсе
събра́шасѧ и҆ прїидо́ша к тебѣ̑· Живъ а҆зъ
гл҃етъ г҃ь, ꙗ҆́кѡ всѧ ѧ҆̀ ѡ҆блече́ши. и҆ въз-
ложи́ши на́ нѧ ꙗ҆́кѡ оу҆тва́ръ невѣ́стьскꙋ. ꙗ҆́кѡ
(и҆) пꙋста́а твоѧ̀ и҆ расы́панаѧ и҆ па҃шаасѧ,
нн҃ѣ оу҆тѣснѣ́ютъ ѿ всели́вшихсѧ. и҆ оу҆да-
лѧ҃сѧ ѿ тебѐ смири́вшеи тѧ· Рекꙋтъ бо въ
оу҆́ши твои с҃нове твоѝ и҆хъже погꙋбѝ, тѣ́сно
(намъ ѐсть)[12] мѣ́сто, сътвори ми мѣ́сто да
сѧ вселю̀· И҆ рече́ши въ с҃рцы своѐмъ, кто̀ ми
породи ѧ҆̀, (кто̀ ли ѧ҆̀ въскорми мн҃ѣ, а҆зъ бо
безча́дъ, и҆ въ вдо́вствѣ)[13] ѡ҆ста́хъ ѐди́нъ. сїи
же мнѣ̑ гдѣ бы́ша. та́кѡ гл҃етъ г҃ь· Се̑
въздви́гнꙋ въ страны рꙋкꙋ мою, и҆ въ ѡ҆́с-
тровы (-)[14] зна́менїе мое. и҆ прїимꙋтъ с҃ны
твоѧ в ло́нѣ, (и҆) д҃щери (-)[15] твоѧ на пле́щꙋ
во́змꙋтъ. и҆ бꙋдꙋ ц҃ре дои́теле твои, и҆
кнѧги́нѧ кормите́ле твои. (и҆) до землѧ̀
ни́цы покло́нѧ҃ ти сѧ, и҆ пра́хъ но́гꙋ твоѐю
ѡ҆бли́жꙋтъ. и҆ оу҆вѣ́си ꙗ҆́кѡ а҆зъ г҃ь (б҃ъ) и҆ не
[посрамѧ҃сѧ оу҆пова́ющеи на́ мѧ][16]. Ѐда во́зме҃
кто ѿ щꙋда плѣ́н҃, (и҆ли)[17] а҆́ще кто̀ плѣни҃
непра́вѣнѣ сп҃сет ли сѧ. [занѐ][18] та́кѡ гл҃етъ
г҃ь· А҆́ще кто̀ плѣни҃ щꙋда да по́име҃ плѣнъ,
прїемлѧ же ѿ крѣ́пкаго сп҃се҃ ли сѧ· А҆з же
прю̀ твою разсꙋжю, и҆ а҆́зъ с҃ны твоѧ̀ и҆зба́влю.
и҆ (зазли́вшїи тебѐ и҆зѧ́дѧ҃)[19] пло́ть свою̀, і҆
и҆спїю́тъ ꙗ҆́кѡ вино̀ но́во кро́вь свою, и҆
оу҆пїю́тсѧ. и҆ оу҆вѣ́сть всѧ́ка пл҃ѡ, ꙗ҆́кѡ а҆зъ
и҆зба́вивыи тѧ, и҆ п҃ѡемлѧ́и крѣ́пость і҆а́кѡвлю·

нув і Господь забув про мене. **15** Чи
матір забуде про свою дитину, щоб
не помилувати дітей свого лона? Як-
що ж і жінка її забуде, але Я тебе не
забуду, – каже Господь. **16** Ось у мо-
їх руках Я вписав твої міста, і є ти по-
стійно переді Мною. **17** І ти швидко
будеш відбудований тими, якими ти
був знищений, і ті, що тебе спустоши-
ли, вийдуть з тебе. **18** *Підніми дов- ниж. 60
круги твої очі і поглянь на всіх, ось
зібралися і прийшли до тебе. Я живу,
– говорить Господь, – бо ти зодягнеш
всіх їх, і покладеш на них, наче прик-
расу невістки. **19** Бо і твоє спустоше-
не і розсипане, і те, що впало, тепер
тісними будуть від тих, що поселили-
ся. І віддаляться від тебе ті, що тебе
впокорили. **20** Бо скажуть до твоїх вух
твої сини, яких ти втратив: Тісним є
нам місце, зроби мені місце, щоб по-
селився я. **21** І скажеш у своєму сер-
ці: Хто мені їх породив, хто ж їх мені
викормив? Я ж бездітна і в вдівстві
самою осталася. Ці ж у мене звідки
є? **22** Так говорить Господь: Ось Я
підніму мою руку на країни і мій
знак на острови, і одержать твоїх си-
нів в лоні, і візьмуть твоїх дочок на
рамена, **23** і царі будуть твоїми году-
вальниками і княжні – твоїми году-
вальницями. І поклоняться тобі ниць
до землі, і полижуть порох твоїх ніг. І
ти пізнаєш, що я Господь Бог! І не зав-
стидаються ті, що на Мене надіють-
ся. **24** Чи забере хто здобич від вели-
кана? Або, якщо хто неправедно візь-
ме в полон, чи спасеться? **25** Тому що
так говорить Господь: Якщо хтось ві-
зьме велетня в полон, хай забере здо-
бич. Хто ж бере від сильного, чи він
спасеться? Я ж розсуджу твоє змаган-
ня і Я спасу твоїх синів. **26** І ті, що то-
бі вчинили зло, з'їдять своє тіло і ви-
п'ють свою кров, як нове вино, і у-
п'ються. І впізнє всяке тіло, що Я –
Той, що тебе спас, і піднімаю силу
Якова.

Гл҃а, н҃·

Та́кѡ гл҃етъ г҃ь. (сїѧ)[1] книги ѿпꙋще́нїѧ
мт҃ре ва́шеѧ, и҆миже ѿпꙋстихъ ю̀. и҆-
ли комꙋ бо до́лгъ прода́хъ в҃ы, ѐсе грѣхи
своими продастесѧ. и҆ безако́нїи ради
вашихъ ѿпꙋсти҃ матеръ вашꙋ. что̀ ꙗ҆́кѡ
прїидо́хъ и҆ не бѣше ч҃лка, позва́хъ и҆ не бѣ
д҃ мо҃ а҃і нн҃ н҃д послꙋшающа҃. *да и҆ли не може҃ рꙋка̀ моѧ̀
и҆зба́вити, и҆ли не могꙋ ѿѧ́ти· Се̑ запре-
ще́нїемъ (своимъ)[2] и҆скажю̀ мо́ре, и҆ положꙋ
рѣ́ки пꙋсты. і҆ и҆́схнꙋтъ ры́бы и҆хъ не сꙋщи
водѣ, и҆ оу҆мрꙋтъ жа́ждею. и҆ ѡ҆блекꙋ н҃бо въ
тмꙋ, и҆ положꙋ а҆ки врѣтище ѡ҆де́ждꙋ ѐго· Г҃ь
даде ми ꙗ҆зы́къ наоу҆че́нїѧ, ꙗ҆́коже разꙋмѣти

Глава 50

1 Так говорить Господь: Це книги
відпуску вашої матері, якими Я її
відпустив. Чи Я вас продав комусь за
борг? Ось ви своїми гріхами прода-
лися, і задля вашого беззаконня Я
відпустив вашу матір. **2** Що ж, що
прийшов я – і не було чоловіка. Я
покликав – і не було того, хто слухав.
*Чи ж моя рука не може спасти або мой4. 11 ниж. 59
чи не можу вирвати? Ось спустошу
море своєю погрозою і покладу ріки
пустими, і їхні риби висохнуть від
того, що немає води, і помруть від
спраги. **3** І вдягну небо в темряву, і
поставлю, як мішковину, його одежу.
4 Господь дав мені язик напоумлен-

ня, щоб пізнати, коли в часі треба
сказати слово. Він поклав мене вран-
ці, приклав мені вухо, щоб слухати. **5**
І господнє напоумлення відкриває
мої вуха, я ж не спротивлюся ані не
мат. 26 говоритиму проти. **6** *Я дав свій
хребет на рани, і мої щоки на удари,
а моє лице я не відвернув від сорому
опльовування. **7** І Господь був мені
помічником. Через це я не засоро-
мився, але поклав своє лице як твер-
дий камінь, і пізнав, що не завстида-
рим. 8 юся, **8** *бо наближається Той, хто ме-
не оправдав. Хто той, що судиться зі
мною, хай стане проти мене? І хто
той, що судиться зі мною? Хай на-
близиться до мене? **9** Ось Господь
мені поможе, Хто мені вчинить зло.
Ось всі ви постарієтеся як одіж, і по-
їсть вас як міль. **10** Хто у вас боїться
Господа? Хай послухає голос його
раба? Хто ходить в темряві і немає в
них світла, покладіть надію на гос-
поднє ім'я і скріпіться в Бозі. **11** Ось
всі ви розпалюєте вогонь і скріплює-
те полумінь. Ходіть світлом вашого
вогню і полум'ям, який ви розпали-
ли. Через Мене це вам сталося, засне-
те в смутку.

(въ врѣ́мѧ) є҆гда̀ лѣ́по є҆́сть рещи сло́во. положи
мѧ заꙋ́тра, приложи ми ꙋ҆́хо слы́шати. и҆
наказа́нїе гн҃е ѿве́рзаетъ [ꙋ҆́ши мои][3], а҆́з же не
съпротивлю́сѧ, ни проти́вꙋ гл҃ю. *хребе́тъ мф҃ к҃ѕ
(свои)[4] да́хъ на ра́ны, [и҆][5] лани́тѣ мои на заꙋ-
ше́нїе, и҆ лица своего не ѿврати́хъ ѿ студа
заплева́нїѧ. и҆ гь҃ помо́щникъ ми бы́сть, сего
ради не ꙋ҆срами́хсѧ. но положи́хъ лицѐ свое а҆́ки
тве́рдъ камы́къ, и разꙋмѣ́хъ ꙗ҆́ко не и҆́мамъ
постыди́тисѧ, *занѐ приближа́етсѧ ѡ҆правда́вый рим҃ и҃
мѧ· Кто прьи́сѧ съ мно́ю, да съпроти́-
витсѧ мнѣ̀ (-)[6]. и҆ кто прьи́сѧ съ мно́ю, да
приближи́тсѧ къ мнѣ̀· Се гь҃ помо́жетъ ми,
кто ѡ҆зло́битъ мѧ. се вси вы ꙗ҆́ко ри́за ѡ҆бе́-
ша́ете, и҆ ꙗ҆́ко мо́ль и҆́мать вы. кто въ ва́съ
боѧ́сѧ гл҃а да послꙋ́шаетъ гла́са ѡ҆́трока є҆го. хо-
дѧ́щеи въ тмѣ̀ [и҆][7] нѣ́сть в ни́хъ свѣ́та.
надѣ́итесѧ на и҆́мѧ гн҃е, и҆ ꙋ҆тве́рдитесѧ ѡ҆
бз҃ѣ· Се вси вы ѻ҆́гнь раждиза́ете, и҆ ꙋ҆крѣп-
лѧ́ете пламе́нь. хо́дите свѣ́томъ ѻ҆гнѧ̀ ва́шего, и҆
пла́менемъ є҆гоже ражего́сте. мене ради бы́ша сїѧ
ва́мъ, в печа́ли ꙋ҆́спнете·

Глава 51

1 Послухайте мене, ви, що ідете за
правдою і шукаєте Господа, по-
гляньте на твердий камінь, який ви
висікли, і на яму ставу, який ви ви-
копали! **2** Погляньте на Авраама, ва-
шого батька, і на Сарру, що вас по-
мой1. 12 родила! *Бо він був один, і Я його
покликав, і поблагословив його, і по-
любив його, і помножив його. **3** І те-
бе тепер потішу, Сіоне, бо Я потішив
все твоє пустинне, і поставлю її пус-
тиню, як господній рай. В ній знай-
дуть радість і веселість, визнавання і
голос похвали. 5 Послухайте мене,
мій народе, послухайте і царі! Послу-
хайте мене! Бо закон вийде від мене і
мій суд на світло країн. **5** Моя пра-
ведність швидко наближається, моє
спасіння вийде, і країни надіються на
моє рамено. Мене терплять острови, і
надіятимуться на моє рамено. **6** Під-
німіть до неба ваші очі і погляньте на
землю вдолі, бо небо скріпилося як
дим, і земля постаріється як одіж, а
пс. 36 *ті, що живуть на землі, вимруть так,
як і ці. Спасіння ж моє буде навіки, і
моя праведність не забракне. **7** По-
слухайте мене, ви, що знаєте суд, мій
народе, в кого мій закон у вашому
серці. Не бійтеся впокорення людей і
не підкоряйтеся за їхніми хулами. **8**
Бо як одіж постаріє роками і як сукно
буде з'їджене міллю. А моя правед-
ність буде на віки, а мій спаситель в
рід і рід. **9** Встань! Встань, Єрусали-

Гла́ва на҃·

Послꙋ́шаите менѐ наслѣ́дꙋющеи пра́вдꙋ,
и҆ възыска́ющеи гл҃а. възри́те на твер-
дыи камы́къ, и҆́же и҆сѣко́сте. и҆ в раз-
до́ль пото́ка и҆́же и҆скопа́сте· Възри́те на
а҆враа́ма ѻ҆ц҃а ва́шего, и҆ на са́ррꙋ породи́вшꙋю
вы. *ꙗ҆́ко є҆ди́нъ бѣ̀ и҆ призва́хъ и҆̀, и҆ бл҃вѝ и҆̀, и҆ а҃ мѡ҃ в҃і
възлюби́хъ и҆̀, и҆ ꙋ҆мно́жихъ и҆̀. и҆ тѧ нн҃ѣ
ꙋ҆тѣ́шꙋ сїѡ́не, (-)[1] ꙋ҆тѣ́шихъ (бо) всѧ̀ (твоѧ
пꙋсты́нѧ)[2]. и҆ поста́влю пꙋсты́ню є҆го ꙗ҆́ко ра́и
гнь҃. ра́дость и҆ весе́лїе ѡ҆бра́щꙋтъ в не́й, и҆спо-
вѣда́нїе и҆ гла́съ хвале́нїѧ· Послꙋ́шаите менѐ
(лю́дїе мои̇ послꙋ́шаите)[3], и҆ цр҃и къ мнѣ̀ внꙋ-
ши́те, ꙗ҆́ко зако́нъ ѿ менѐ и҆зы́идетъ, и сꙋ́дъ
мои на свѣ́тъ страна́мъ. приближа́етсѧ ско́ро
пра́вда моѧ, (-)[4] и҆зы́идетъ сп҃се́нїе мое, и҆ къ
мы́шцы моеи страны надѣ́ютсѧ. мнѣ̀ ѻ҆́строви
терпѧ́тъ, и҆ к мы́шцы моеи надѣ́ютсѧ· Възъ-
двигнѣ́те на́ нб҃о ѻ҆́чи ваши, и погла́дите по
земли до́лꙋ. поне́же нб҃о ꙗ҆́ко ды́мъ ꙋ҆тверди́-
сѧ, [и҆ землѧ̀][5] ꙗ҆́ко ри́за ѡ҆бе́шаетъ, *живꙋ́щеи ѱл҃о л҃ѕ
же на земли ꙗ҆́ко (и҆) то и҆зъмрꙋ́. сп҃се́нїе же
мое въ вѣ́къ бꙋ́детъ, [и҆ пра́вда][6] моѧ не ѡ҆с-
кꙋдѣ́етъ· Послꙋ́шаите мене вѣ́дащеи сꙋ́дъ,
лю́дїе мои и҆́мже зако́нъ мои въ срд҃цы ва́шемъ.
не бо́итесѧ ꙋ҆коре́нїѧ чл҃ча, и҆ по хꙋле́нїю и҆́хъ
не покарѧ́итесѧ. ꙗ҆́ко ри́за бо ѡ҆бе́шаетъ лѣ́-
томъ, и҆ ꙗ҆́ко сꙋкно̀ и҆́мать сѧ мо́льми. а҆ пра́в-

да мѡѧ̀ въ вѣ́ки бꙋ́детъ, (и҆ сп҃съ)[7] мои въ
ро́дъ (и҆) ро́дъ· Вѡста́ни вѡста́ни і҆ер҃лиме, и҆ ѡ҆б-
лецы́сѧ въ крѣ́пость мы́шца своеѧ̀. вѡста́ни
ꙗ҆́ко в нача́токъ дне́, ꙗ҆́ко ро́дъ вѣ́чныи. не́си
Ѐ мо҃ ді ли ты (побѣди́лъ го́рдаго, и҆ ꙋ҆ꙗ҆зви́лъ ѕмі́ѧ. *не
ты ли) посꙋши мо́ре, во́дꙋ бе́здны мно́жество.
и҆́же положи глꙋби́ны мо́рьскїѧ въ пꙋ́ть прохоⷣ-
ныи, и҆збавле́нымъ и҆ ѿкꙋ́пленымъ. гдⷭ҇мъ бо възвра-
тѧ́тсѧ, и҆ прїи҆дꙋ́тъ въ сїѡ́нъ съ ра́достїю, и҆
съ весе́лїемъ вѣ́чнымъ. на главѣ́ бо и҆хъ весе́лїе
и҆ хвала̀, и҆ ра́дость прїи́метъ ѧ҆̀. ѿбѣже бо-
лѣ́знь и҆ печа́ль и҆ въздыха́нїе· А҆зъ е҆́смь а҆зъ
е҆́смь ꙋ҆тѣша́ѧи тѧ̀. разꙋмѣ́и кого бл҃го стра-
хова́вшисѧ ꙋ҆боѧ чл҃ка смр҃тна и҆ сн҃а чл҃ча, и҆́же
ꙗ҆́ко трава̀ посо́хша. и҆ забы̀ б҃а създа́вшаго
тѧ̀, сътво́ршаго не́бо, и҆ ѡ҆снова́вшаго зе́млю. и҆
боꙗ́шасѧ прⷭ҇но всѧ̀ дни лица̀ ꙗ҆́рости стꙋжаю-
щаго тебѣ̀· Ꙗ҆́ко бо и҆зволи (ꙋ҆годи́ти)[8]. и҆ нн҃ѣ
гдѣ̀ ꙗ҆́рость стꙋжа́ющаго тебѣ̀. сп҃са́ющꙋ бо
сѧ тебѣ̀, не ѡ҆ста́нетъ ни премедли́· Ꙗ҆́ко а҆зъ
б҃ъ твои. смꙋща́ѧи мо́ре, и҆ възглаша́ѧи во́лны
е҆го. гдь савао́дъ и҆мѧ мнѣ̀. положꙋ словеса̀ моѧ̀
въ ꙋ҆стѣ́хъ ти, и҆ поⷣ сѣ́нїю рꙋкѝ моеѧ пок-
рыю тѧ̀, е҆ю́же поста́вихъ не́бо, и҆ ѡ҆снова́хъ зе́м-
вѣї м҃д лю. и҆ [рече́тъ][9] сїѡ́нъ, *лю́дїе мои е҆стѐ вы.
вѡста́ни вѡста́ни въскресни̇̀ і҆ер҃лиме, и҆спи́выи
ча́шꙋ ꙗ҆́рости ѿ рꙋкѝ гн҃ѧ· Ча́шꙋ бо разоре́нїѧ
(и҆спи́тїе)[10] ꙗ҆́рости и҆спи̇̀, і҆ и҆стощѝ. и҆ не бы́сть
ꙋ҆тѣша́ѧи тебѐ ѿ всѣ́хъ чаⷣ твои́хъ ꙗ҆́же
породи. и҆ не бы́сть подъе́млющаго рꙋкѝ твоеѧ,
вѣї м҃з и м҃ѕ ни ѿ всѣ̀ сн҃овъ твои́хъ ꙗ҆́же възнесе. *двое се
сꙋпротивлѧ́ютсѧ тебѣ̀. кто сѧ пожалитъ с
тобо́ю. раскаже́нїе, и҆ съкрꙋше́нїе, гла́дъ, и҆ ме́чь·
Кто тѧ ꙋ҆тѣшитъ. сн҃ове ли (-)[11] и҆же не пос-
ты́жни сѣдѧщеи на кра́и всемꙋ и҆схо́дꙋ. ꙗ҆́ко
зе́лїе в полы ва́рено, и҆́же и҆сполнь ꙗ҆́рости гн҃ѧ,
расы́пани гдⷭ҇мъ бг҃мъ· Сего ра́ди (наречесѧ)[12]
смире́нъ, и҆ пїѧ́нъ не вино́мъ. тако гл҃етъ гдь
б҃ъ, сꙋдѧ́и лю́демъ свои́мъ. се взѧхъ ѿ рꙋкѝ
твоеѧ ча́шꙋ расыпа́нїѧ, (и҆спитїе)[13] ꙗ҆́рости
[моеѧ][14], и҆ не приложи́ши ктомꙋ пити е҆ѧ̀. и҆
вложꙋ ѧ҆̀ в рꙋцѣ̀ преѡ҆бидѣвшихъ тѧ, и҆ сми-
ри́вшихъ тѧ, и҆же реко́ша дш҃и твое́и. преклони́сѧ
да ми́немъ, и҆ положи ра́вно земли̇̀ пле́щи свои,
кро́мѣ мимоходѧ́щихъ·

ме, і зодягнися в силу свого рамена.
Встань як на початку дня, як вічний
рід. Чи не ти переміг гордого і зра-
нив змія? *Чи не ти **10** висушив мо- моїй4. 14
ре – велику воду безодні? Той, що
поклав морські глибини на дорогу,
що перейшли визволеним **11** і спа-
сенним. Господом бо повернуться і
прийдуть до Сіону з радістю і з віч-
ною веселістю. Бо на їхній голові
веселість і хвала, і їх охопить ра-
дість. Втік біль, і смуток, і стогін.
12 Я є, я є Той, що тебе потішає.
Пізнай, кого добре пошанувавши,
ти злякався – смертної людини і
людського сина, які наче трава ви-
сохли. **13** І ти забув Бога, що тебе
створив, що створив небо і засну-
вав землю, і ти завжди всі дні бо-
явся лиця гніву, що тебе гнітить. Бо
так як ти зволив вгодити, і тепер де
гнів того, що тебе гнітить? **14** Бо як
ти спасаєшся, він не залишиться
ані не забариться. **15** Бо я твій Бог,
що розрухує море і чинить шум йо-
го хвилями. Господь Саваот – мені
ім’я. **16** Поставлю мої слова у твої
уста, і покрию тебе під тінню моєї
руки, якою Я поставив небо і зас-
нував землю. І скаже Сіон: *Ти є вищ. 49
моїм народом. **17** Піднімися! Підні-
мися, воскресни, Єусалиме, що ви-
пив чашу люті з господньої руки!
Бо ти випив чашу знищення, напи-
ток люті і ти випорожнив. **18** І не
було того, хто потішив би тебе з у-
сіх твоїх дітей, яких ти породив, і
не було того, хто підняв би твою
руку ані з усіх твоїх синів, яких ти вищ. 47 і 46
підняв. **19** *Ці два тобі спротив-
ляться, хто сумуватиме з тобою?
Падіння і знищення, голод і меч.
Хто тебе потішить? **20** Чи недосяж-
ні ті сини, що сидять на краю вся-
кого виходу як зілля на пів зварене,
що повне господнього гніву, роз-
сіяні Господом Богом? **21** Через це
названий був впокореним і п’яний
не вином. **22** Так говорить Господь
Бог, що судить свій народ: Ось Я
взяв чашу падіння з твоєї руки, ча-
шу моєї люті, і більше не додаси її
пити. **23** І я це вкладу в руки тих,
що тебе кривдять і тебе впокорили,
які сказали твоїй душі: Прихилися,
щоб ми перейшли, і поклади рівно
з землею свої плечі, поза тих, що
проходять.

Гла҃, н҃в·

Вѡста́ни вѡста́ни сїѡ́не, ѡ҆блецы́сѧ въ
крѣ́пость свою сїѡ́не, и҆ ѡ҆блецы́сѧ въ сла́-
вꙋ свою і҆ер҃лиме гра́де ст҃ыи, ктомꙋ не
приложитъ проити скво́зѣ тѧ, и҆́же не-
ѡ҆брѣ́занъ и҆ нечи́стъ. (и҆) сътрѧси пра́хъ и҆

Глава 52

1 Піднімися. Піднімися, Сіоне!
Зодягнися у свою силу, Сіоне, і зо-
дягнися у свою славу, Єрусалиме –
святе місто! Більше не додасть пе-
рейти через тебе необрізаний і не-
чистий. **2** І стряси порох і встань,

сядь Єрусалиме! Скинь кайдани своєї
чаші, полонена сіонська дочко! **3** Бо
так говорить Господь: Даром ви були
продані і без оцінки ви були викупле-
мой1. 46 ні. **4** Так говорить Господь: *Мій на-
род перше зійшов до Єгипту, щоб за-
мешкати там, і силою були поведені
до Асирії. **5** І тепер як ви є тут? Так
говорить Господь. Тому що мій на-
род даром забрано, дивуйтеся і плач-
єз. 36 рим. 2 те, – говорить Господь. *Через вас
постійно хулиться моє ім'я між кра-
їнами. **6** Через це мій народ пізнає
моє ім'я в тому дні, бо Я сам є. Я той,
Хто говорить і прийшов **7** як час на
нау. 1 рим. 10 гори, *як ноги тих, що звіщають віст-
ку миру, як той, що звіщає добро. Бо
відомим зроблю твоє спасіння, кажу-
чи: Сіоне! В тобі царює Бог твій! **8**
Бо піднявся голос тих, що тебе сте-
режуть, і разом зрадіють голосом. Бо
очі поглянуть на очі, коли Господь
змилується над Сіоном. **9** Хай вида-
дуть веселість, пустине єрусалимсь-
ка! Бо помилував його Господь і спас
Єрусалим. **10** І Господь покаже своє
пс. 96 святе рамено перед всіма країнами.
кор2. 6 *І всі народи побачать спасіння
нашого Бога. **11** Відійдіть! Відійдіть,
вийдіть звідти, і не доторкайтеся до
нечистот! Вийдіть з-посеред нього!
Відлучіться, ви, що підносите гос-
подній посуд! **12** Бо не вийдете з
замішанням ані не підете втечею, бо
перед вами піде Господь і Той, хто
вас збирає. Господь Бог ізраїльський.
13 Ось розуміє мій раб і піднесеться,
і дуже прославиться. **14** Бо так як
проти тебе повстануть численні, так
людьми обезславиться твій вид і твоя
слава синами людськими. **15** Бо так
тобою дивуватимуться численні на-
рим. 12 роди і царі замкнуть свої уста. *Бо
тим, кому не сповіщено про нього,
побачать, і ті, що не почули, зро-
зуміють.

Глава 53

ів. 12 рим. 10 **1** Господи, *хто повірив нашому
слухові? І господнє рамено кому
об'явилося? **2** Ми сповістили перед
ним, як поле, як корінь у спрагненій
землі. В нього немає вигляду ані сла-
ви, і ми його побачили, і він не мав
вигляду ані краси. **3** Але його вигляд
мат. 9 безчесний, *він зменшений понад
людських синів, людина, що в рані. І
обізнаний терпіти муку, бо відверну-
лося його лице. Він був без честі і не
мат. 8 пет1. 2 вважався за щось. **4** *Цей несе наші
гріхи і за нас потерпів, і ми вважали,
що він є в болі, і в рані, і в біді. **5**
кор1. 15 *Він же був зраненим через наші грі-
хи і був мучений через наші безза-
коння. Напоумлення нашого впоко-
рення на ньому, його раною ми вилі-

въстани сади ієрлиме, съвлеци оузу (чаши)[1]
своеа плѣненаа дщи сіона. ıако се глетъ
гь, туне продани бысте, и безъ цѣны избави-
вистеса. Заıако глетъ гь. *въ егупетъ сни- а мо мѕ
доша людіе мои прьвое, обитати тамо, и
въ асүрію бѣдою приведошаса. и нн҃ѣ что зде
есте, се глетъ гь. ıако взашаса людіе мои
туне чюдитеса и плачитеса глетъ гь,
*васъ ради прно има мое хулитса въ стра- езе лѕ крн в
на. Сего ради познаютъ людіе мои има мое
въ (тои днь)[2], ıако азъ самъ есмь, а гла, (и)
пріидо ıако врема на горы. *ıако нозѣ [благо- наоу а крн і
вѣствующи][3] вѣсть мира, ıако благовѣствуаи
благостыню. ıако слышано сътворю спсеніе
твое, гла, сіоне црствует въ тебѣ бъ
[твои][4]. ıако гла снабдащи та възнесеса, и
гласомъ вкупѣ възрадуюса. ıако очи къ
очима възрита, егда помилуетъ гь сіона.
да изліютъ благорадованіе (-)[5] пустына ієр-
лимла, ıако помилова (и гь)[6], і избави ієрлима.
и ıавитъ гь мышцу свою стую пре всѣми
странами. *и оузратъ вси [ıазыцы][7] (-)[8] спсе- ѱло чѕ в крн ѕ
ніе ба [нашего][9]. ѿступите ѿступите изы-
идѣте ѿсюду, и нечистотамъ не прикасаи-
теса. изыидѣте ѿ среды его, ѿлучитеса
въздвижущеи сосуды гна. ıако не с матежем
изыидете, ни оубѣжаніемъ ѿидете. пои-
детъ бо пре вами гь, и събираай вы гь бъ
ійлевъ. Се разумѣетъ отрокъ мои и възне-
сетса и прослависа ѕѣло. ıакоже (б)о въстану
на та мнози, тако обесславитса ѿ члкъ ви-
дѣніе твое, и слава твоа ѿ (снвъ) члчь. За-
ко (бо) оудиваса (о тебѣ) ıазыцы мнози (-)[10],
и заимутъ црие оуста своа. *ıако имже не крн ві
возвѣстиса о немъ оузратъ, і иже не слы-
шаша разумѣютъ.

Гла, нг.

Ги, *кто вѣрова слуху нашему, и мыш- іоа ві крн і
ца гна кому са ıави. совѣстихомъ
предъ нимъ ıако [поле][1], ıако корень въ
земли жаждущеи. нѣсть образ ему ни
славы. и видѣхомъ его, и не имѣаше видѣ-
ніа ни доброты. но видѣніе его безъчестно,
*оумалено паче [снвъ члческих][2]. члкъ въ ıазвѣ ма ф
сыи и оумѣа трьпѣти муку. (не)[3] ѿвратиса
са лице его, бе чести быстъ и не въмѣниса.
*Сеи грѣхи наша подъемлетъ, и о насъ побо- ма и а пет в
лѣ. и мы възмѣнихом его въ болѣзни суща и
въ ıазвѣ и въ зазленіи. *тои же ıазвен быстъ а крн еі
грѣх ради наших, и мученъ бы беззаконіи ради
нашихъ. Наказаніе (смиреніа)[4] нашего нань,

ꙗ҆́звою є҆го̀ мы̀ и҆сцѣлихо́мсѧ вси̑. ꙗ҆́ко ѻ҆́вца заблꙋ-
ди́хомъ, (хода̀) чл҃къ пꙋтемъ свои́мъ прельс-
ти́сѧ. и҆ гдⷭ҇ь предаде́тъ є҆го̀ грѣхъ ра́ди на́-
шихъ, [-][5] то́иже заѡлѣні́ѧ ра́ди не ѿверза́-
мⷴ҇ ѕ҃і дѣѧⷩ҇ и҃ етъ ᲂу҆́стъ [свои́хъ][6]. *Ꙗ҆́ко ѻ҆́вча на заколе́ніе
ведесѧ, и҆ ꙗ҆́ко а҆́гнецъ пре́дъ стрегꙋ́щимъ є҆го̀ безъ-
гла́сенъ. та́кожде не ѿверза́етъ ᲂу҆́стъ свои́хъ.
мꙋⷣ҇рⷭ҇ в҃ *въ смире́ніи є҆го̀ сꙋ́дъ є҆го̀ взѧ́тсѧ, ро́дъ [же][7]
є҆го̀ кто̀ и҆сповѣ́сть. ꙗ҆́ко взѧ́летсѧ ѿ зем-
лѧ̀ живо́тъ є҆го̀. ѿ беззако́ніи лю́дїи мои́хъ прїи́де
на смерть. И҆ да́мъ лꙋка́вꙑѧ въ мѣ́сто погребе́нїѧ
а҃ петрⷪ҇ в҃ а҃ і҆ѡа́ г҃ є҆го̀, и҆ бога́тыѧ въ мѣ́сто сме́рти є҆го̀. *ꙗ҆́ко
беззако́нїѧ не сотворѝ, ни ѻ҆брѣ́тесѧ ле́сть въ
ᲂу҆стѣ́хъ є҆го̀. и҆ (хо́щетъ гдⷭ҇ь)[8] ѻ҆чи́стити є҆го̀ ѿ
ꙗ҆́звы. А҆́ще да́сте ѻ҆ грѣсѣ́хъ дꙋша̀ ва́ша, ᲂу҆́з-
ри́те сѣ́мѧ долгожи́вотно. и҆ хо́щетъ гдⷭ҇ь ѿѧ́-
ти болѣ́знь ѿ дꙋши̑ є҆го̀, ꙗ҆ви́ти є҆мꙋ̀ свѣ́тъ и҆
созда́ти ра́зꙋмъ. ѻ҆правда́ти првⷣ҇наго до́брѣ
слꙋжа́ща мно́гимъ, и҆ грѣхѝ и҆хъ то́й воз-
дви́гнетъ. Сегѡ̀ ра́ди то́й наслѣ́дитъ мно́-
гихъ, и҆ крѣ́пкихъ раздѣли́тъ кори́сть. зане́
мⷴ҇ ѕ҃і лꙋⷦ҇ кв҃ предана̀ бы́сть на сме́рть дꙋша̀ є҆го̀, *и҆ съ безза-
ко́нными вмѣни́сѧ. (-)[9] то́й (бо) грѣхѝ мно́-
гихъ вознесѐ, и҆ грѣхъ ра́ди и҆хъ преда́стсѧ.

кувалися 6 всі. Ми заблукали як вів-
ці, людина, ходячи своєю дорогою,
була обманута. І Господь видав його
через наші гріхи, 7 а він через зaз-
навання зла не відкриває своїх уст. мат. 26 дія. 8
*Як вівця він був ведений на заріз і
як безголосне ягня перед тим, що йо-
го стриже, так не відкриває своїх уст.
8 *У його впокоренні забрано його муд. 2
суд. А його рід хто визнає? Бо його
життя забирається з землі, через без-
законня мого народу він прийшов до
смерті. 9 І дам лукаве, замість його
похорону, і багате, замість його смер-
ті. *Бо він не вчинив беззаконня ані пет1. 2 ів1. 3
не знайдено обмани в його устах. 10 І
Господь бажає його очистити від
рани. Якщо дасьте душі ваші за грі-
хи, побачите насіння, що довго живе.
І Господь бажає забрати 11 біль від
його душі, показати йому світло, і
створити розум, оправдати правед-
ного, що добре служить багатьом. І
він понесе їхні гріхи. 12 Через це він
успадкує багатьох і розділить здобич
сильних, тому що його душа була пе- мат. 15
редана на смерть *і він був зачис- лук. 22
лений до беззаконних. І він поніс
гріхи багатьох і через їхні гріхи був
виданий.

Гла́ва нд҃.

лꙋⷦ҇ кг҃ гала́ д҃ мꙋⷣ҇рⷭ҇ г҃ Ръзвесели́сѧ* непло́ды нераждаю́щїѧ. возгла-
си, и҆ возопі́и не болѣ́вшїѧ. ꙗ҆́ко мнѡ́га
ча́да пꙋсты́ѧ па́че не́жели ѧ҆̀ и҆мꙋ́щїѧ
мꙋ́жа. Рече бо гдⷭ҇ь ра́зшири мѣ́сто хра́ма
(своегѡ̀)[1], и҆ дворо́въ твои́хъ поткни (и҆) не по-
щади, продолжи ᲂу҆́жа (своѧ̀)[2] и҆ ко́лца своѧ. ᲂу҆-
крѣпи́сѧ є҆ще на́ десно и҆ на лѣ́во простри́сѧ, и҆
(племѧ̀)[3] твое (преи́меетъ страны̀)[4]. и҆ гра́ды
ѻ҆пꙋстѣ́вшаѧ (насели́тъ)[5]. не бо́исѧ ꙗ҆́ко ѻ҆сра-
ми́сѧ. Ни ѿврати́сѧ ꙗ҆́ко ᲂу҆кори́сѧ, ꙗ҆́ко срам-
ле́ніе вѣ́чное забꙋ́деши, и҆ ᲂу҆кори́зны вдовства
твоегѡ̀ не помѧнеши ктомꙋ̀, ꙗ҆́ко гдⷭ҇ь творѧ́и
тѧ̀. гдⷭ҇ь савао́дъ и҆мѧ є҆мꙋ̀, [-][6] и҆збави́вый
лꙋⷦ҇ а҃ тѧ̀. *[то́и][7] бг҃ъ і҆и҃левъ всеи́ земли прозове́тсѧ.
Не ꙗ҆́ко ли женꙋ̀ ѻ҆ста́вленꙋ, і и҆знемо́гшꙋ при́з-
ва тѧ̀ гдⷭ҇ь, не ꙗ҆́ко ли женꙋ̀ и҆зъ ю҆́на нена-
ви́дѣнꙋ. рече бг҃ъ тво́и, въ врѣ́мѧ ма́ло ѻ҆ста́вихъ
тѧ̀, но съ мл҃тїю вели́кою поми́лꙋю тѧ̀. въ
ꙗ҆́рости ма́лѣ ѿврати́хъ лице своѐ ѿ тебе, но
мл҃тїю вѣ́чною поми́ловахъ тѧ̀. Рече и҆збави́вый
а҃ мѡⷭ҇ д҃ тѧ̀ гдⷭ҇ь ѿ пово́ни ꙗ҆же при но́и, *се ми є҆сть
ꙗ҆́коже клѧ́хсѧ є҆мꙋ̀ в то̀ врѣ́мѧ, ꙗ҆́ко на́
зе́млю не разгнѣ́ватисѧ пред тобо́ю къ семꙋ̀,
ни ꙗ҆́ростїю (свое́ю)[8] го́ры преста́вити, и҆ хо́лми
твои̇ не подви́гнꙋсѧ Та́кождеже и҆ ѿ мене
мл҃ть (моѧ̀) не ѻ҆скꙋдѣ́етъ (тебѣ̀), и҆ завѣ́тъ

Глава 54

1 *Розвеселися неплідна, що не лук. 23 гал. 4 муд. 3
породила! Заголоси і закричи, ти, що
не боліла! Бо багато дітей в опуще-
ної, більше ніж у тієї, що має чоло-
віка. Бо сказав Господь: 2 Пошири
місце твого шатра і твоїх дворів,
постав і не пощади, продовж свої
шнури і свої кілки. Скріпися 3 ще
направо і простягнися наліво, і твоє
плем'я захопить країни і заселить о-
пустілі міста. 4 Не бійся, що ти за-
соромлена була, ані не відвернися,
тому що ти впокорена, бо забудеш
вічний сором і зневагу, твого вдівс-
тва більше не згадаєш. 5 Бо Господь,
що тебе творить, – Господь Саваот
Йому ім'я! Він тебе визволив. *Він лук. 1
по всій землі прозветься Богом ізра-
їльським. 6 Чи Господь не покликав
тебе як покинену і ослаблену жінку
чи не як жінку зненавиджену від мо-
лодості? Сказав твій Бог: 7 Я тебе по-
кинув на короткий час, але помилую
тебе великим милосердям. 8 В малій
люті Я відвернув від тебе моє лице,
але помилував тебе вічним милосер-
дям. Сказав Господь, що тебе визво-
лив 9 від повені, що за Ноя: *Це Мені мой1. 9
є. Так як Я йому поклявся в тому ча-
сі, що більше не розгніваюся на зем-
лю перед тобою ані своєю люттю не
10 переставлю гори, і твої горби не
зрушаться. Так само ж і від мене тобі

не забракне мого милосердя, і завіт твого миру не переставиться. Бо сказав Господь, що милує тебе **11** смиренного і розсіяного: Ось будеш потішеним. Ось я приготую тобі антракс, твій камінь, і твоїй основі – сапфір, **12** і твоїм оборонним мурам – яспіс, і твоїм брамам – каміння кристалу, і твоїй огорожі – вибране каміння. **13**
ів. 6 *І всі твої сини навчені Богом, і твої діти у великому мирі, **14** і зрадієш правдою. Віддалися від неправедного і не бійся, і тремтіння до тебе не наблизиться. **15** Ось приходьки прийдуть до тебе через мене і прибігнуть до тебе. **16** Ось я тебе охороню не як коваль, що розжарює вугілля і виносить посуд на діло. Бо Я тебе створив не на знищення, щоб знищити **17** всякий посуд, що нищить. І не дам, щоб проти тебе пощастило, і всякий голос, який повстане проти тебе на суд, переможеш їх всіх, винуваті ж будуть в ньому твої. Це є насліддя тим, що служать Господеві. І ви будете мені праведними, – говорить Господь.

Глава 55

1 Спрагнені, підіть на воду. І скільки з вас немає срібла, пішовши, купіть і пийте без ціни срібла вино і жир. **2** Навіщо ціните сріблом, не хлібами? І ваш труд не на ситість. Послухайте, і їстимете добро, і ваша душа насолодиться добрами! **3** Сприйміть вашими вухами і підіть моєю дорогою! Послухайте мене, щоб ваша душа жила в добрах! І Я вам заповім
дія. 13 вічний завіт – *преподобне і вірне Давида! **4** Ось Я дав його свідчення в країнах, князя і того, що наказує в народах. **5** Ось народи, які тебе не знають, прикличуть тебе і народи, які тебе не знають, до тебе прибіжать задля твого Господа і Святого ізраїльського. Бо Він тебе прославив. **6** Шукайте Господа, і коли ви Його знайдете, закличте, і коли Він наблизиться до вас, **7** хай безбожний оставить свої дороги і беззаконний чоловік – свої ради і хай повернеться до Господа, і буде помилуваний, бо дуже більше відпустить ваші гріхи. **8** Бо мої ради не є такі, як ваші ради, і мої дороги не такі, як ваші дороги, – говорить Господь. **9** Але так як небо віддалене від землі, так моя дорога віддалена від ваших доріг і ваші задуми від мого задуму. **10** Бо так як, коли зійде дощ і сніг з неба, і не повернеться, аж доки не напоїть землю, і вона вродить, і виростить, і дасть насіння сівачеві і хліб на їжу, **11** таким буде моє слово, яке лиш вийде з моїх уст, не повернеться до мене порожнім, доки не закінчить все

ми́ра твое́го не преста́витсѧ. рече́ бо г҃ь ми́лꙋѧи тѧ̀ смире́ннаго и҆ расыпа́на (с҃е)[9] оу҆тѣ́шишисѧ. с҃е а҃ оу҆готова́ю тебѣ̀ а҆нфра́зъ ка́мыкъ тво́и, и҆ ѡ҆снова́нїю твоемꙋ̀ сапфи́ръ. и҆ (-)[10] забра́ломъ твои҆́мъ і҆а́спи́съ, и҆ вра́томъ твои҆́мъ камы́къ криста́ль, и҆ ѡ҆гражде́нїю тво҆е́мꙋ камы́къ и҆̓збранныи. *и҆ всѧ̀ с҃ны твоа на- і҆ѡ҃а ѕ҃
оу҆́чены б҃мъ, и҆ въ мно́ѕѣ ми́рѣ ча́да твоѧ̀, и҆ пра́вдою възгради́шисѧ. оу҆дали́сѧ ѿ неправе́днаго, и҆ не оу҆бои́шисѧ, и҆ тре́съ не приближи́тсѧ тебѣ̀. с҃е прихо́ди прїидꙋтъ тебѣ̀ мно́ю, и҆ к тебѣ̀ прибѣгнꙋтъ· С҃е а҆зъ съгражꙋ̀ тѧ̀, не ꙗ҆́ко кꙋзнецъ раздыма́ѧ главнѧ̀ і҆ и҆зноса съсꙋдъ на дѣ́ло. а҆зъ бо съградихъ тѧ̀ не на па́гꙋбꙋ расыпа́ти ве́сь сосꙋдъ расыпа́ющїй. (и҆) на́ тѧ не бл҃гоѹ҆гожꙋ̀, и҆ ве́сь гл҃ъ и҆́же (на́ тѧ въста́нетъ)[11] на прю (ѡ҆долѣ́еши и҆́мъ всѣ́мъ)[12]. повиннїи же твои бꙋдꙋтъ [в не́мъ][13]. (с҃е) е҆́сть прича́стїе слꙋжа́щимъ г҃ви. и҆ вы бꙋ́дете мнѣ̀ пра́вдиви гл҃етъ г҃ь·

Гл҃а, н҃е·

Ж[а́ждꙋщеи и҆дѣ́те на́ водꙋ, и҆ е҆ли́кожe (ва́съ) не и҆́мать сребра̀, ше́дше кꙋпи́те и҆ пїи́те безъ (сре́бренꙑѧ цѣнꙑ̀)[1] вино̀, и҆ тꙋ́къ. въскꙋ́ю цѣни́те сребро̀ [не въ хлѣ́бы][2], и҆ тр҃ꙋ ва́шъ не въ сы́тость. послꙋ́шаите [-][3] и҆ снѣ́сте бл҃га́ѧ, и҆ наслади́тсѧ въ бл҃ги́хъ дш҃а ва́ша. внемлѣ́те оу҆ши́ма ва́шима, и҆ послѣ́дꙋите пꙋте́мъ мои́мъ. послꙋ́шаите мене, да живе́тъ въ бл҃ги́хъ дш҃а ва́ша. и҆ за-
вѣща́ю ва́мъ завѣ́тъ вѣ́ченъ, *прп҃бна д҃вда дѣ҆а҃ ӷ҃і
(и҆) вѣ́рна· С҃е послꙋ́шество въ страны̀ да́хъ е҆го, кн҃ѕѧ и҆ повели́телѧ въ ꙗ҆зы́цѣхъ. [с҃е][4] ꙗ҆зы́цы и҆́же не вѣ́дѧтъ тебе призовꙋ̀ тѧ̀, и҆ лю́дїе и҆́же не вѣ́дѧтъ тебе к тебѣ̀ прибѣгнꙋтъ, (г҃а)[5] ра́ди твое́го, (и҆) ст҃го і҆и҃левa ꙗ҆́ко просла́ви тѧ̀ с҃е· възыщи́те [г҃а][6], и҆ внегда̀ ѡ҆брѣ́сти (ва́мъ) того призовѣ́те, (и҆)[7] внегда приближа́етсѧ к ва́мъ. да ѡ҆ста́витъ нечести́вый пꙋти̇̀ своѧ, и҆ мꙋжъ беззако́ненъ совѣ́ты своѧ. и҆ да ѡ҆брати́тсѧ къ г҃ꙋ, и҆ поми́лꙋетсѧ. ꙗ҆́ко паче мно́жае ѡ҆ста́витъ грѣхѝ ва́ша· Не сꙋть бо совѣ́ти мои̇̀, ꙗ҆́коже совѣ́ти ва́ши, ни ꙗ҆́ко пꙋтїе ва́ши, пꙋтїе мои̇̀, гл҃етъ г҃ь. н҃о е҆ли́ко ѿстои́тъ н҃бо ѿ землѧ̀, та́ко ѿстои́тъ пꙋть мо́й ѿ пꙋтїи ва́шихъ и҆ ра́зꙋми ва́ши ѿ ра́зꙋма мое́го. ꙗ҆́коже бо а҆́ще сни́детъ до́ждь (и҆)[8] снѣгъ с н҃бсе, и҆ не възврати́тсѧ до́ндеже напои́тъ зе́млю, і҆ и҆зрасти́тъ и҆ прозѧ́бнетъ· И҆ да́сть сѣ́мѧ сѣ́ющемꙋ, и҆ хлѣ́бъ въ снѣ́дь. та́ко бꙋ́детъ гл҃ъ мои и҆́же а҆́ще и҆зы́идетъ и҆зъ оу҆́стъ мои́хъ, не възврати́тсѧ [ко

мнѣ̀ то́щь]⁹, до́ндеже скончае́ть [всѐ]¹⁰ є҆ли́ка въсхотѣ́хъ, і҆ и҆спра́влю пꙋти̑ твоа̑ и҆ заповѣ́ди моа̑, съ весе́лїемъ бо и҆зы́ндете, и҆ со ра́достїю наѹ҆чи́теса. го́ры бо и҆ хо́лми възопїю́тъ жд꙯ꙋще ва́съ съ ра́достїю· и҆ вса́ко дре́во по́льское въспле́щетъ вѣтвьми. и҆ (възни́кнетъ въ драчїа мѣ́сто)¹¹ кꙋ̀пари́съ, (и҆)¹² въ стволїа мѣ́сто възы́йдетъ ми́рта. и҆ бꙋ́детъ [гь҃]¹³ въ и҆́ма и҆ въ зна́менїе вѣ́чное, и҆ не ѡ҆скꙋдѣ́етъ·

Те, що Я побажав. І випрямлю твої дороги і мої заповіді, **12** бо у веселості вийдете і з радістю навчитеся, бо гори і горби закричать, очікуючи вас з радістю. І всяке пільне дерево заплескає галузками, **13** і замість чагарника появиться кипарис, і замість дивосила зійде мірта. І Господь буде на ім'я і на вічний знак. І він не пропаде.

Гла҃, н҃ѕ·

мѹ́дро а҃

Се *гл҃етъ гь҃, снабди́те сꙋ҆̀ съ́твори́те пра́вдꙋ. бли҃ бо є҆сть сп҃нїе мое, (прїидѣ́те)¹ и҆ мл҃ть моа̑ (ѿкры́етса)². бл҃женъ мꙋжъ творѧ́и се, и҆ чл҃къ дръжа́и и҆ снабдѣвааи сꙋбо́тъ не ѡ҆скверни́ти, и҆ блюды́и рꙋцѣ̀ свои̑ не твори́ти непра́вды· да не гл҃етъ и҆ноплеме́нникъ прилѣжа́ гв҃и, є҆́да ѿлꙋчитъ мѧ̀ гь҃ ѿ лю́дїи свои́хъ. и҆ да не гл҃етъ кажени́къ ꙗ҆́ко а҆зъ є҆смь дре́во сꙋхо· Се̑ гл҃етъ гь҃ каже́никомъ, є҆ли́коже (и҆́хъ) а҆́ще снабда́тъ сꙋбо́ты моа̑. и҆ съберꙋ є҆́же а҆зъ хощꙋ, и҆ держа́тъ завѣ́тъ мо́й. да́мъ и҆́мъ в домꙋ̀ мое́мъ и҆ въ градѣ̀ мое́мъ мѣ́сто и҆мени́то, ѹ҆́не сн҃овъ и҆ дще́рь, и҆́ма вѣ́чно да́мъ и҆́мъ, и҆ не ѡ҆скꙋдѣ́етъ· (-)³ И҆ноплеме́нникомъ прилежа́щимъ гв҃и рабо́тати є҆мꙋ̀, и҆ люби́ти и҆́ма гн҃е, ꙗ҆́ко бы́ти є҆мꙋ̀ рабо́мъ и҆ рабы́нѧ̑. и҆ вса̀ снабда́щїа сꙋбо́ты моа̑ (и҆ не ѡ҆скверна́влающаа)⁴, и҆ дръжа́щаа завѣ́тъ мои. въведꙋ̀ а҆̀ въ горꙋ̀ ст҃ꙋю мою, и҆ възвеселю а҆̀ въ домꙋ̀ мл҃твы мое́а. всесъжже́нїа и҆́хъ и҆ тре́бы (-)⁵ бꙋдꙋтъ прїа́ты на требни́цѣ мое́мъ· *до́мъ бо мои до҆ мл҃твы нари́четса всѣ́мъ ꙗ҆зы́ко҆, гл҃етъ гь҃ събира́ѧи растѣ́ѧныа і҆и҃левы, ꙗ҆́ко съберꙋ̀ на́нь събо́ръ· вса̀ звѣ́ри дивїа прїидѣ́те, и҆зъꙗ҆дѣ́те вса̀ звѣ́ри дꙋбра́вныа. ви́дите ꙗ҆́ко вси̑ ѡ҆слѣпо́ша, не разꙋмѣ́ша смы́слити вси̑. ѱи̑ нѣ́ми не възмо́гꙋ ла́ати ви́дѧще сны̀ на ло́жи любѧ́ще дрема́ти. и҆ ѱи̑ безъ сра́ма дш҃ею не вѣ́дѧще сы́тости и҆ сꙋть лꙋка́ви не вѣ́дѧще смы́сла, вси̑ въ пꙋтѐ и҆хъ въслѣ́дꙋютъ. *ко́ждо въ (свои пꙋть ѹ҆клони́шаса в развраще́ннаа, ѿ пр́ьваго да́же и҆ до послѣ́днаго). *[прїидѣ́те да во́змемъ вино̀, и҆ наплъни́мса пїа́нства, и҆ бꙋ́детъ ꙗ҆́ко дн҃ь та́ко и҆ заѹ҆́тра и҆ мно́го потомꙋ́же]⁶.

ма҃ѳ ка҃ ма҃р аі҃ лꙋ҃ дї҃

є҆ре҃ ѕ҃ и҆ и҃

вы҃ кв҃ мѹ́дро в҃ а҃ кри҃ єі҃

Глава 56

1 Так *говорить Господь: Зберігайте суд, чиніть справедливість, бо близько є моє спасіння, прийдіть, і моє милосердя об'явиться. **2** Блаженний чоловік, хто це чинить, і людина, що їх дотримується, і зберігає суботи, щоб не опоганити, і оберігає свої руки, щоб не чинити неправедне. **3** Хай не говорить чужинець, що пристав до Господа: Може мене відлучить Господь від свого народу. І хай не говорить скопець, що: Я є сухе дерево. **4** Так говорить Господь: Скопцям, скільки з них лиш зберігатимуть мої суботи і виберуть те, що я хочу, і дотримаються завіту мого, **5** дам їм у моїм домі і в моїх стінах визначне місце, краще від синів і дочок, дам їм вічне ім'я, і не забракне. **6** Чужинцям, що пристали до Господа, щоб Йому служити і любити господнє ім'я, щоб бути Йому рабами і рабинями, і всіх, що зберігають мої суботи і не опоганюють і що зберігають мій завіт, **7** введу їх до моєї святої гори і розвеселю їх в домі моєї молитви. Їхні цілопалення і жертви будуть прийняті на моєму жертовникові, *бо мій дім назветься домом молитви для всіх народів, – **8** говорить Господь, що збирає ізраїльських розсіяних, – бо зберу на нього збір. **9** Всі дикі звірі, ходіть їжте, всі звірі лісу. **10** Гляньте, що всі осліпли, всі не пізнали розуміти. Вони німі пси, не зможуть брехати. Вони бачать сни, люблячи дрімати на ліжку. **11** І вони пси, безсоромні душею, що не знають ситості і є лукаві, що не знають розуму. Всі підуть їхніми дорогами, *кожний по своїй дорозі відхилився на зіпсуте, від першого аж і до останнього. *Прийдіть, щоб ми вино взяли і наповнилися п'янством, і буде як день так і ранок, і потім же багато.

муд. 1

мат. 21 мар. 11 лук. 19

єре. 6 і 8

вищ. 22 муд. 2 кор1. 15

Гла҃, н҃з·

Ви́дите ꙗ҆́ко (многа́жды) пра́ведивыи погиба́етъ, и҆ никто́же не пожида́етъ ср҃цѐ и҆ мꙋ́жи пра́вдивїи ѿе́млюса, и҆ никто́же разꙋмѣ́е, ѿ лица̀ бо непра́вдѣ

Глава 57

1 Гляньте, бо часто гине праведний. І ніхто не сприймає серцем, і праведні мужі забираються, і ніхто не розуміє, бо праведного забрано від лиця неправедності. **2** І з миром буде

його похорон, і його забрано з-посе-
ред. **3** Ви ж прийдіть сюди, беззакон-
ні сини, плем'я перелюбного і блуд-
ниці. **4** Ким ви вигодовані? І на кого
ви відкрили ваші уста? І на кого ви
поборювали вашим язиком? Чи, от-
же, ви не діти знищення, беззаконне
плем'я? **5** Ті, що моляться до кумирів
під розлогими дубами, ріжуть своїх
дітей в долинах поміж камінням. **6** То
твоя частка, це твоє насліддя. І ти їм
вилив виливання, і ти приніс їм жер-
тви. Чи, отже, не розгніваюся за це? **7**
На високій і піднятій горі, там твоє
ліжко, і там ти приніс жертви. **8** І за
одвірками твоїх дверей ти поставив
свою пам'ять. Якщо ти відступиш від
мене, *чи* матимеш щось більше? Ти
полюбив тих, що лежали з тобою, **9**
помножив твою злобу з ними і чис-
ленними зробив тих, що далеко від те-
бе, і послав послів через твої границі,
і впокореним був до аду. **10** Ти тру-
дився твоїми численними дорогами і
не сказав: Спочину, скріплюючись.
Тому що ти це зробив, через це ти
Мені не помолився. **11** Ти кого, зля-
кавшись, почитатимеш? І ти Мені
збрехав і не згадав Мене, ані не прий-
няв Мене до ума ані до твого серця. І
Я, бачачи тебе, не зглянуся, і ти Мене
не побоявся. **12** І Я визнав мою спра-
ведливість і твоє зло, яке тобі не до-
поможе. **13** Коли закличеш, хай вони
тебе спасуть у твоїх скорботах, бо це
все візьме вітер і віднесе буря. А ті,
що Мене тримаються, придбають зем-
ниж. 62 лю і успадкують святу гору, **14** *і ска-
жуть: Очистіть перед його лицем до-
роги і відкиньте перепону з дороги
мого народу. **15** Так говорить Гос-
подь! Всевишній, що живе на висо-
тах навіки. Святий, що спочиває у
святих, і підупалим дає терпеливість,
і тим, що з розбитим серцем, дає жит-
тя. **16** Не мститимуся вам навіки ані
не розгніваюся на вас до кінця. Бо
дух вийде від мене, і Я створив вся-
кий подих. **17** Через гріх Я його тро-
хи засмутив, і Я йому завдав зло, і Я
відвернув від нього своє лице. І він
був засмучений і пішов дряхлим по
своїх дорогах. **18** Я побачив його до-
роги, і його оздоровив, і його поті-
шив, і дав йому правдиву потіху: **19**
мир на мир тим, що є далеко і бли-
зько. І сказав Господь: Оздоровлю їх.
20 Неправедні ж захвилюються і не
вищ. 48 зможуть спочити, **21** *безбожні не
будуть радіти, – сказав Господь Бог.

Глава 58

1 Закричи в силі і не пощади, під-
вищ твій голос, наче й трубу, і спо-
вісти моєму народові їхні гріхи і до-
мові Якова – їхні беззаконня. **2** Мене
з дня на день шукають, і бажають

взѧ́сѧ првади́вый· [и҆][1] бꙋ́детъ с ми́ромъ пог-
ребе́нїе е҆го, (и҆) взѧ́сѧ ѿ среды· вы́ же прїидѣ-
те сѣ́мо сн҃ове беззако́ннїи (племѧ̀)[2] любодѣѧ и҆
блꙋдница. ки́мъ въспита́стесѧ, и҆ на кого ѿ-
врьзо́сте ꙋ҆ста̀ ва́ша, и҆ на кого ѡ҆бори́сте ѧ҆-
зы́къ ва́шъ. нѣ́сте ли вы (ꙋ҆бо) чада па́гꙋбы
(племѧ̀)[3] беззако́нно· Ꙋ҆молѧ́щесѧ къ кꙋми́ромъ
по҃д дꙋбїе́ма ча́стом, закала́юще ча́да своѧ в де́б-
рехъ среди ка́менїѧ. то̑ твоѧ ча́сть, се̑ твое
прича́стїе. и҆ тѣ́мъ пролїѧ възлїанїѧ, и҆ тѣ̑мъ
принесе требы. ѡ҆ се̑мъ ꙋ҆бо не разгнѣ́ваю ли сѧ
на горѣ̑ высо́цѣ и҆ възнесе́нѣ, тꙋ̑ тебѣ ло́же,
и҆ та́мо възнесе тре́бы. и҆ за по҃бо́и две́рїи твоихъ
положѝ па́мѧть свою. а҆́ще ты̀, ꙗ҆́ко а҆́ще ѿ мене
ѿстꙋпиши, боле что̑ прїимеши. възлюбѝ лежа́-
щаѧ с тобою, (-)[4] ꙋ҆мно́жи блꙋже́нїе твое с
ними. и҆ многи сътвори и҆́же далече ѿ тебе, и҆
пꙋстѝ (послы̀)[5] предѣлъ ради твои҆хъ, [-][6] и҆
смири́сѧ до а́да. мно́гими пꙋтьмѝ твоими трꙋ-
ди́сѧ, и҆ не рече да премо́лкнꙋ крѣпѧ́щисѧ, ꙗ҆́ко
сътворѝ се̑· Сего ради не помолѝ ми̑ сѧ· Ты̀
кого бл҃гочте́ши ꙋ҆боѧ́сѧ, и҆ солга̀ ми̑, и҆ не по-
мѧнꙋ мене. не прїѧ менѐ въ ꙋ҆мѣ̑, ни въ ср҃це
твое. и҆ а҆ӡ тѧ ви́дѣвъ, презрю̀. и҆ мене сѧ не
ꙋ҆боѧ̀, и҆ а҆зъ и҆сповѣдѣ пра́вдꙋ мою и҆ ѕло́бы
твоѧ ꙗ҆́же не ꙋ҆спѣю̑ тебѣ. е҆гда възопїеши,
да тѧ и҆зба́витъ въ печа́лехъ твои҆хъ. сїѧ
бо всѧ̀ вѣтръ возметъ, и҆ ѿнесетъ бꙋрѧ. а҆
держа́щесѧ мене притѧ́жꙋтъ зе́млю, и҆ причас-
тѧ́тъ горꙋ ст҃ꙋю. *и҆ рекꙋ́тъ, потреби́те пр҃е ни҃ ѯ҃в
лицемъ е҆го пꙋтѝ, и҆ ѿврьзѣте препо́нꙋ ѿ пꙋтѝ
людїи мои҆хъ· Се̑ гл҃етъ г҃ь вы́шнїи и҆́же жи-
ве́тъ въ высо́кихъ, въ вѣкъ ст҃ъ въ ст҃ыхъ
(-)[7] почива́ѧ. і и҆знемо́гшимъ даѧ трьпѣнїе, и҆
даѧи живо́тъ съкрꙋшенымъ ср҃цѣ̑. не въ вѣкъ
ѿмщꙋ ва́мъ, ни до ко҃ца разгнѣваюсѧ на вы.
дх҃ъ бо ѿ мене и҆зы́идетъ, и҆ дыха́нїе все а҆зъ
е҆смь сътвори́лъ· Грѣха̀ ра́ди въ малѣ что̑ съ-
жали́хъ е҆мꙋ и҆ зазлихъ е҆го, и҆ ѿврати́хъ лицѐ
свое ѿ него, и҆ съжалѝ сѧ, и҆ пойде дрѧ́хлъ въ
пꙋтѝ своѧ. пꙋтѝ е҆го ви́дѣ, і и҆сцѣли́хъ и҆̀, и҆
ꙋ҆тѣшихъ и҆̀. и҆ дахъ е҆мꙋ ꙋ҆тѣшенїе и҆с-
тинно, ми́ръ на ми́ръ, (сꙋщимъ далече, и҆
близъ)[8]. и҆ рече г҃ь, и҆сцѣлю ѧ҆̀. неправди́вїи же
[-][9] възмѧтꙋтсѧ, и҆ почи́ти не возмо́гꙋтъ.
*нѣсть сѧ ра́доватѝ нечести́вы̑мъ, рече г҃ь б҃ъ· вы҃ м҃и

Гл҃а, н҃и·

Възопїи крѣ́постїю, и҆ не пощадѝ. [ꙗ҆́ко
и҆][1] трꙋ́бꙋ възнеси гла̑ свои, и҆ възвѣс-
ти лю́демъ мои҆мъ грѣхѝ и҆̑, и҆ до́мꙋ
і҆а́ковлю беззако́нїѧ и҆хъ. менѐ дн҃ь дн҃е и҆-

щꙋтъ, и҆ разꙋмѣ́ти [пꙋти̑ моѧ̀][2] хотѧ́тъ. ꙗ҆́ко лю́дїе (сътвори́вшеи пра́вдꙋ)[3], и҆ сꙋда бг҃а своѐго не ѻ҆ста́вившеи· Про́сѧтъ оу҆ менѐ нн҃ѣ сꙋда правди́ва, и҆ прибли́жи́тисѧ къ (гв҃ꙋ)[4] хотѧ́тъ, гл҃юще. что̀ ꙗ҆́ко пости́хомсѧ, и҆ не оу҆зрѣ̀. (и҆) смири́хо́мъ дꙋ́ша на́ша, и҆ не оу҆вѣ́дѣ. въ дн҃и бо поще́нїи ва́ших ѻ҆брѣта́ете во́лѧ своѧ, и҆ всѧ̀ подрꙋ́чники ва́ша томи́тѐ. а҆́ще в сꙋдѣ̀ и҆ сва́рѣхъ пости́тесѧ, и҆ бїе́те пха́юще смире́нна. вскꙋ́ю мѝ пости́те сѧ, ꙗ҆́ко дне́сь оу҆слы́шанꙋ
заха̃ з҃ бы́ти съ во́племъ гла́сꙋ ва́шемꙋ. *не си́цеваго по́ста а҆́зъ и҆̀збра́хъ, и҆ дн҃е, во́нже смири́ти чл҃къ дꙋ́шꙋ свою̀. а҆́ще и҆ слѧче́ши ꙗ҆́ко се́рпъ вы́ю свою̀, и҆ врѣ́тище и҆ пе́пелъ постеле́ши. (то̀) ни та́ко нарече́тъ ми сѧ по́стъ прїѧ́тенъ, не такаго (бо) по́ста а҆́зъ и҆̀збра́хъ, гл҃етъ гь҃. но разрѣша́и всѧ́къ съю́зъ непра́вды, (і) и҆справлѧ́ѧи развра-ще́нїѧ нꙋ́жныхъ бре́менъ. ѿпꙋ́сти плѣне́ныѧ на свобо́дꙋ, и҆ всѧ́ко въписа́нїе непра́ведно раз-
їезе҃ нї ма̃ нї дери. *раздроблѧ́и а҆́лчꙋщимъ хлѣ́бъ свои, и҆ ни́щаѧ безкро́вныѧ въведи въ до́мъ свои. а҆́ще ви́диши на́га ѻ҆дежи, и҆ (сꙋ́щаѧ ѿ своѐго племе́ни)[5] не презрѝ. тогда̀ (бо) просвѣ́титсѧ (тебѣ̀) ра́но свѣ́тъ твои, і и҆сцѣле́нїѧ твоѧ̀ ско́ро възсїѧ́ютъ. и҆ пре́идетъ пре́ тобо́ю пра́вда твоѧ̀, и҆ сла́ва бж҃їѧ ѻ҆бы́иметъ тѧ̀. тогда̀ възове́ши, и҆ бг҃ъ оу҆слы́шитъ тѧ̀. (и҆) є҆щѐ гл҃ющꙋ ти, рече́, се прїидо́хъ. а҆́ще [же][6] ѿи-меши ѿ себѐ оу҆́зы, и рꙋкобїе́нїе, и҆ гл҃ъ роп-та́нїѧ. и҆ даси а҆лчꙋ́щимъ хлѣ́бъ ѿ [всеѧ̀][7] дꙋ́ша твоеѧ̀, и҆ дꙋ́шꙋ смире́нꙋ насы́тиши. тогда̀ възсїѧ́етъ въ тмѣ̀ свѣ́тъ твои, и҆ тма̀ твоѧ̀ (бꙋ́детъ) ꙗ҆́ко полꙋ́дне. и҆ бꙋ́детъ бг҃ъ твои с тобо́ю при́сно, и҆ насы́тишисѧ ꙗ҆́коже по-мышлѧ́етъ дꙋ́ша твоѧ̀. и҆ ко́сти твоѧ̀ разбла-жа́ютъ, и҆ бꙋ́дꙋтъ ꙗ҆́ко градина напое́на, и҆ ꙗ҆́ко и҆сто́чникъ є҆мꙋ́же не ѻ҆скꙋдѣ́етъ вода̀. [и҆ ко́сти твоѧ̀ (прозѧ́бнꙋтъ ꙗ҆́ко трава̀)[8], и҆ разблажа́ютъ, и҆ наслѣ́дѧтъ роже́нїа роже́нїи][9].
ниж̃ ѯе *и҆ възградѧ́тсѧ (пꙋсты́нѧ твоѧ̀)[10] вѣ́чныѧ, и҆ бꙋ́дꙋтъ [ѻ҆снова́нїѧ твоѧ̀][11] вѣ́чнаѧ роже́нїе роже́нїи. и҆ прозове́шисѧ гради́тель прегра́дамъ, и҆ стезѧ̀ ꙗ҆́же посреди и҆сказиши· а҆́ще ѿврати́ши но́гꙋ твою ѿ сꙋбо́тъ є҆́же твори́ши во́лѧ (своѧ)[12] въ дн҃ь ст҃ыи, и҆ прозове́ши сꙋбо́ты мла́ды ст҃ы бг҃ви своѐмꙋ. да не въздви́гнеши ноги̑ своеѧ на́ (лѣво)[13], ни да възгл҃еши слове́сы̀ на гнѣ́въ и҆зъ оу҆́стъ свои́хъ. и҆ бꙋ́деши оу҆пова́ѧ къ гв҃и, и҆ възведе́тъ тѧ̀ на бл҃готы зе́мныѧ. и҆ оу҆рече́тъ ти прича́стїе і҆а́кова ѿц҃а твоѐго. оу҆ста̀ бо гн҃ѧ гл҃аше се·

пізнати мої дороги, як народ, що зробив праведність і не покинув суд свого Бога. Просять в мене тепер праведного суду і бажають наблизитися до Бога, **3** кажучи: Якто, що ми постили і Ти не побачив? І упокорили наші душі, і Ти не побачив? Бо в днях ваших постів ви знаходите свої бажання і томите всіх ваших підвладних. **4** Якщо постите в суді і сварках і, пхаючи, б'єте впокореного, навіщо мені постите, щоб сьогодні був вислуханий ваш голос з риданням? **5**
*Не такий піст Я вибрав і день, в якому чоловік впокорить свою душу. Хоч і зігнеш як серп свою шию і постелиш мішок і попіл, то ані так це не назветься мені сприйнятним постом. **6** Бо Я вибрав не такий піст, – говорить Господь, – але хто розв'язує всяку зв'язь неправедності і хто виправляє зло, задавлючих тягарі. Відпусти полонених на свободу, і розідри всякий неправедний запис, **7** *розломи голодному свій хліб, і введи до дому свого бідних без даху. Якщо побачиш нагого, зодягни, і тим, що є з твого племені, не погорди. **8** Бо тоді засяє тобі вранці твоє світло, і твої оздоровлення швидко засяють, і їтиме перед тобою твоя праведність, і божа слава тебе огорне. **9** Тоді закличеш, і Бог тебе вислухає. І ще, як ти говориш, скаже: Ось Я прийшов. Якщо ж віддалиш від себе кайдани, і биття руками, і слово наріканя, **10** і даси голодуючим хліб від всієї твоєї душі, і наситиш впокорену душу, тоді твоє світло засяє в темряві і твоя темрява буде як полудень. **11** І твій Бог буде з тобою завжди, і наситишся, так як бажає твоя душа, і твої кості звеселяться і будуть як напоєний город і як джерело, в якому не забракне води, і твої кості виростуть як трава, і зрадіють, і успадкують роди родів. **12** *І твої вічні пусті місця будуть забудовані, і твої основи будуть вічними в роди родів. І назвешся: Будівничий передмістя, і стежки, що всередині завершиш. **13** Якщо відвернеш твою ногу від субот, те, що робиш, твої бажання назвеш у святому дні і суботи молодими святими своєму Богові, щоб не підняти своєї ноги вліво ані щоб не сказати слово з уст своїх в гніві, **14** і будеш надіятися на Господа, і Він тебе поведе на добра землі і запевнить тобі насліддя Якова, твого батька. Бо господні уста це сказали.

зах. 7
єз. 18
мат. 18
ниж. 65

Глава 59

мой4. 11 **1** *Чи господня рука не спроможна
вищ. 50 спасти? Чи Він тяжким вчинив свій
слух, щоб не чути? **2** Але ваші гріхи
розділяють між вами і Богом, і через
ваші гріхи Він відвернув від вас своє
вищ. 1 лице, так щоб не помилувати. **3** *Бо
ваші руки осквернені кров'ю і ваші
уста збрехали беззаконням, а ваш я-
зик вчиться неправедності. **4** І ніхто
не говорить правду ані немає спра-
ведливого суду, бо надію поклали на
йов. 15 марних, і говорять марне, *бо наро-
пс. 7 джують труд і родять беззаконня. **5**
Розбили яйця гаспидів, і плетуть сіт-
ку павука, і бажають їсти їхні яйця.
Він розбив, знайшов його запорток –
і ось в ньому василіск. **6** І їхня сітка
не буде на одіж, ані не зодягнуться
своїми ділами, бо їхні діла – діла
при. 1 беззаконня. **7** *Їхні ж ноги біжать на
рим. 3 зло, вони швидкі пролити кров, і їхні
думки – думки від убивства. Розбит-
тя і труд на їхніх дорогах. **8** Бо ви-
кривлені їхні стежки, по яких вони
ходять, і вони не знають миру. **9** Че-
рез це від них відступив суд і пра-
ведність їх не захопить. Як вони о-
чікували світло, була темрява, очіку-
ючи промені *сонця*, вони ходили в
темноті. **10** Вони обмацуватимуть
стіну як сліпі і обмацуватимуть як ті,
що немають очей, і впадуть в полу-
день, як опівночі, як мертві, застог-
нуть **11** як медвідь, і разом підуть як
голуби. Ми очікували суд, і немає
спасіння, воно далеко від нас відсту-
пило. **12** Бо численним є наше безза-
коння перед Тобою, і наші гріхи ста-
ли проти нас. Бо наші беззаконня в
нас, і ми пізнали наші неправедності.
13 Ми були безбожними, і ми збреха-
ли і відступили від того, щоб ходити
вслід за нашим Богом. Ми збрехали
неправдою і не впокорилися. Ми за-
чали в лоні, і від нашого серця ми
повчалися неправедних слів. **14** І ми
полишили позаду суд, і праведність
далеко відійшла, бо правда стала не-
мічною на їхніх дорогах і праведніс-
тю вони не змогли прийти. **15** Правда
була забрана, вони і змінили свій ум,
щоб задумувати, і Господь побачив, і
не було Йому вгодне, бо не було су-
ду. **16** І побачив – і не було чоловіка,
і роздумав – і не було того, хто
сприймав, і послав їм помсту своїм
раменом, і скріпив помилуванням. **17**
еф. 6 *І Він зодягнув праведність як щит, і
сол1. 5 наклав шолом спасіння на голову, і
зодягнувся в одіж помсти і одіжжю,
18 як той, що віддає віддачу, – впо-
корення ворогам. **19** І злякаються і-
мені господнього ті, що з заходу, і
його слави ті, що зі сходу сонця. Бо
гнів від Господа прийде як бурхлива

Гл҃а, н҃д.

Еда* не можетъ рука гн҃ѧ спасти, или д҃ мѡ ѧ҃і вы҃ н
отѧгчилъ есть (слухъ)[1] свои не послу-
шати. но грѣси ваши разлучаютъ ме-
жду вами, и бг҃омъ, и гр҃ѣ ради вашихъ
ѿвратиⷮ лицѐ свое ѿ ваⷭ, ꙗкоже не помилова-
ти. *руцѣ бо ваши осквернени кровїю, (-)[2] (и)[3] вы҃ а
устны ваша сългаша беззаконїе, и ꙗзыкъ
вашъ неправдѣ поучаетсѧ. (и) никтоже глⷢ҇етъ
правды, ни есть суда истинна. уповаша бо
къ суимъ, и глⷢ҇ю тщаѧ. *Ꙗко раждаютъ ıѡвъ е҃і ѱлѡ з
трудъ, и плодѧтъ безаконїе. ꙗица аспиⷣска
разбиша, и поставъ паоучь тку, и хотѧтъ
ѿ ꙗиць ихъ ꙗсти. разби запортокъ (его), об-
рѣтѐ, и (се) в нёⷨ василискъ. (и) поставъ ихъ
не будеⷮ на ризу, и не одежюсѧ ѿ дѣла сво-
его. дѣлесà бо ихъ, дѣлесà безаконїѧ. *нозѣ при а крⷬ҇и г
же ихъ на ѕлò течета, скорѣ пролїѧти кровь.
и разуми ихъ, разуми ѿ убою. съкрушенїе и
трⷣу в путехъ ихъ. (-)[4] стезѧ̀ бо иⷨ раскривле-
ны по нимже ходѧⷮ, и не вѣдаⷮ мира. того
ради ѿступѝ (ѿ ниⷯ суⷣ)[5], и не постигнетъ
ихъ правда. чаѧвшемъ имъ свѣта, бысть
(-)[6] тмà. ждавше зарь, въ тмѣ походиша.
осѧжутъ ꙗко слѣпъ стѣну, и ꙗко несуще
съ очима осѧжутъ. и падутсѧ въ плад-
ни ꙗко въ полунощи, ꙗко мертви. въсте-
нутъ ꙗко медьвѣдь, (и) ꙗко голубъ вкупѣ
пойдуⷮ. ждахомъ суда, и нѣсть сп҃сенїѧ, да-
лече ѿступѝ ѿ наⷭ. много бо [безаконїе наше][7]
преⷣ тобою, и грѣси наши противу сташа
намъ. безаконїѧ бо наша в наⷭ, и неправды
наша разумѣхомъ. нечествовахомъ, и сълга-
хомъ, и ѿступихомъ ѿ въслѣженїѧ бг҃а наше-
го. сългахомъ неправду, и не покорихомсѧ. въ
утробѣ зачахомъ, и поучихѡсѧ ѿ срⷣца на-
шего словесà неправеⷣна. и оставихомъ зади
судъ, и правда далече ѿступѝ. ꙗко изнеможе
вⷭ҇ путехъ ихъ истинна, и правымъ не въз-
могоша прїити. (-)[8] истинна взѧсѧ, и прес-
тавиша умъ [свои][9] ꙗко смышлевати. и ви-
дѣ гь҃ и негодовà, ꙗко не бѣше суда. и видѣ
и не бѣше мужа, и размысли и не бѣше поⷣ-
емлющаго. и мстⷭ҇и имъ мышцею своею, и
помилованїемъ утверди. *и задѣсѧ правдою ефеⷭ҇ ѕ а҃ селу е
ꙗко (щитомъ)[10], и възложи шлемъ сп҃сенїѧ
на главу, и облечесѧ в ризу ѿмщенїѧ, и о-
дежею ꙗко ѿдаваѧи ѿдаѧнїе, укоризну су-
постатнымъ. и убоѧтсѧ иже ѿ запада и-
мени гн҃ѧ, і иже ѿ въстокъ слн҃чныхъ (славы
его)[11]. прїидетъ бо ꙗко рѣка бурна, гнѣвъ ѿ

рм҇ ꙗі га прїидетъ съ ꙗростїю. *И прїидетъ сїона
ради избавлѧѧй, и ѿвратитъ нечестїе ѿ
іакова. (се же)[12] имъ ѿ мене завѣтъ, рече гь.
дхъ мой иже есть в тебѣ, и гли ꙗже азъ
дахъ въ оуста твоа, не оскудѣютъ ѿ оустъ
твоихъ, и ѿ оустъ (племене)[13] твоего. рече бо
гь, ѿ нынѣ и въ вѣки.

Гла, ѯ.

Просвѣщаисѧ просвѣщаисѧ ієрлиме, прїи-
де бо ти свѣтъ, и слава гнѧ на тебѣ
возсїа. Се тма [покрыетъ землю, и при-
маркъ][1] на ꙗзыки. а в тебѣ ꙗвитсѧ
гь, и слава его в тебѣ ѡбличиїсѧ. и пойдутъ
[ꙗзыци свѣтомъ твоимъ, и црїе][2] свѣтлостїю
вы҇ мд просїанїа твоего. *Възведи ѡкрстъ ѡчи свои и
виждь, събрана чада твоа. се прїидоша вси снове
твои издалеча, и дщери твоа на раму възъ-
двигнутсѧ. тогда оузриши и [възрадуешисѧ, и
оубоишисѧ][3], и оужаснешисѧ срцемъ. ꙗко ѡбра-
титсѧ к тебѣ богатьство морское, и страны
[-][4] людїи. и прїидутъ тебѣ стада вельблюска,
и покрыють тѧ вельблюди мадїамли, и гефар-
стїи. вси ѿ сава прїидутъ, несуще злато и
димїамъ бѣлъ принесутъ, и спсенїе ѿ га
блговѣстѧтъ. и всѧ овца кидарьскїа събе-
рутсѧ тебѣ, и овни навеѡдстїи прїидутъ
тебѣ. и възнесетсѧ прїатнаа на жертовникъ
мой, и домъ млтви моеа прославитсѧ. Нѣцїи
же ꙗко ѡблацы плоуть, и ꙗко голуби съ
птенцы (своими). Мене ѡстрови ждаша, и корабли
дарсийстїи. въ первыхъ привести чада твоа
издалеча, и сребро и злато с ними. имени ради
гнѧ стго (-)[5] имже стый ійлевъ славенъ есть. И
съзиждутъ снове инородни стѣны твоа, и
црїе ихъ служити буду тебѣ. за гнѣвъ бо
мой поразих тѧ, и млти ради възлюбих тѧ.
апока҇ ка *И ѿверзусѧ врата твоа прно, днь и нощъ
не затворѧтсѧ, въвести к тебѣ силу странъ,
и цри [ихъ][6] ведоми. ꙗзыцы бо и црїе иже
аще не поработаютъ ти, погибнутъ. и ꙗзыци
запустѣнїемъ запустѣютъ. И слава ливанова к
тебѣ прїидетъ, купарисомъ и певгомъ и кед-
ромъ вькупѣ прославити мѣсто стое мое. и
пойдутъ к тебѣ боѧщесѧ снове смиривших тѧ,
и прогнѣвавших тѧ. и наречешисѧ град гнь
сїонъ, стго ійлева. за еже быти ти ѡставлену и
възненавидѣну, и не бѣ помагающаго [ти][7].
И положу тѧ въ радость вѣчную, [и][8] веселїе
родъ родомъ. и поссеши млеко страньско, и бо
гаство црей снѣси. и разумѣеши ꙗко азъ гь спсаѧй
тѧ, і избавлѧѧй тѧ (стый)[9] ійлевъ. И въ

ріка, прийде з люттю. 20 *І задля Сіо- рим. 11
ну прийде Той, хто визволяє, і Він
відверне безчестя від Якова. 21 Це ж
їм від мене завіт, – сказав Господь.
Мій дух, який є в тобі, і слова, які Я
дав в твої уста, не забракнуть з твоїх
уст і з уст твого племені віднині і на-
віки, бо Господь промовив.

Глава 60

1 Просвічуйся! Просвічуйся, Єру-
салиме, бо прийшло твоє світло, і
слава господня засяяла на тобі! 2 Ось
темрява покриє землю – і морок на
народах. А в тобі з’явиться Господь, і
його слава з’явиться на тобі. 3 І пі-
дуть царі в твоєму світлі і царі в світ-
лості твого сіяння. 4 *Підніми дов- вищ. 49
круги свої очі і поглянь на твоїх зіб-
раних дітей – ось всі твої сини прий-
шли здалека і твої дочки будуть несе-
ні на раменах. 5 Тоді побачиш і зра-
дієш, і злякаєшся і жахнешся серцем,
бо до тебе повернеться морське багат-
ство і країни народів. І прийдуть до
тебе 6 стада верблюдів, і покриють
тебе мадіямові і ґефарські верблюди.
Всі з Сави прийдуть, несучи золото, і
принесуть білий ладан, і благо-
вістить спасіння від Господа. 7 І
до тебе зберуться всі кидарські вівці,
і до тебе прийдуть навеотські барани.
І принесене буде прийнятне на моєму
жертовнику, і дім моєї молитви про-
славиться. 8 Деякі ж пливуть як хма-
ри і як голубки зі своїми пташенята-
ми. 9 Мене очікували острови і тар-
сійські кораблі між першими, щоб
привезти твоїх дітей здалека і срібло
і золото з ними. Через ім’я господ-
нього святого, яким Святий ізраїль-
ський є славним. 10 І сини-чужинці
збудують твої стіни, і їхні царі бу-
дуть тобі служити. Бо через мій гнів
Я тебе побив і через милосердя Я те-
бе полюбив. 11 *І твої брами відкри- апо. 21
ються завжди, вдень і вночі не зам-
кнуться, щоб ввести до тебе силу
країн, і приведуть їхніх царів. 12 Бо
народи і царі, які лиш тобі не по-
служать, згинуть, і народи запусті-
ють запустінням. 13 І ливанова слава
прийде до тебе разом з кипарисом, і
певком, і кедром, щоб прославити
моє святе місто. 14 І підуть до тебе
ті, що бояться, сини тих, що тебе
впокоряли і тебе розгнівили, і наз-
вешся: Сіон – Господнє Місто, Свя-
того ізраїльського. 15 Тому що ти
був покинутим і зненавидженим, і не
було для тебе помічника, то постав-
лю тебе на вічну радість і веселістю
родів *і* родів. 16 І ссатимеш чуже мо-
локо, і з’їси багатство царів, і пізна-
єш, що Я – Господь, що тебе спасає і
тебе визволяє, Святий ізраїльський.

17 І замість міді принесу тобі золото,
і замість заліза принесу тобі срібло, і
замість дерева принесу тобі мідь, і
замість каміння залізо. І дам твоїх
князів в мирі і твоїх суддів в правед-
ності. **18** І не почується після цього
неправедність у твоїй землі, ані роз-
биття, ані труд у твоїх границях, але
апо. 12 назветься: Спасіння – твої мури, і
і 22 твої брами – Хвала. **19** *І не буде тобі
сонце за світло вдень, ані сіяння мі-
сяця не освітить тебе вночі, але Гос-
подь буде тобі вічним світлом і Бог –
тобі слава. **20** Бо сонце тобі не зайде і
місяць не зникне, бо Господь буде
тобі вічним світлом, і дні твого плачу
наповняться, **21** і ввесь твій народ –
праведний, і на віки успадкують зем-
лю, зберігаючи насаджене на славу
діла їхніх рук. **22** Безчесний стане ти-
сячами, і найменший стане великою
країною. Я – Господь! В часі їх
зберу.

мѣди мѣсто принесꙋть ти злато, [и][10] в же-
лѣза мѣсто принесꙋть ти сребро. (и)[11] въ древа
мѣсто принесꙋть ти мѣдь, (и)[12] в каменїѧ
мѣсто желѣзо. И вдамъ кнѧѕѧ твоѧ в миръ, и
(сꙋдїѧ)[13] твоѧ въ правдꙋ. И не оуслышитсѧ по-
сем неправда въ земли твоей, ни съкрꙋшенїе ни
трꙋдъ въ предѣлехъ твоихъ. Но прозовесѧ спасенїе
забрала твоа, и врата твоѧ хвала. *И не бꙋд- апокал҃ ві и кв
етъ тебѣ слнце на свѣтъ днїю, ни просїанїе
лꙋны просвѣтитъ тебѣ нощїю. Но бꙋдетъ тебѣ
гь свѣтъ вѣчный, и бгъ слава тебѣ. Не зайдетъ бо
слнце тебѣ, и лꙋна [-][14] не оскꙋдѣетъ. Бꙋдетъ бо
гь тебѣ свѣтъ вѣчный. И напо́лнѧтсѧ днїе
рыданїѧ твоего, и людїе твои вси правдиви, и
въ вѣкъ причастѧтъ землю. снабжающе
садъ дѣло рꙋкꙋ [ихъ][15] въ славꙋ. Хꙋдый
бꙋдетъ в тысѧща, и мнїи [бꙋдетъ][16] въ
странꙋ великꙋ. Азъ гь по времени съберꙋ ѧ.

Глава 61

лук. 4 **1** Дух *господній на мені. Через це
помазав мене, послав мене благовіс-
тити бідним, вилікувати розбитих
серцем, проповідувати полоненим
прощення і сліпим прозріння, **2** наз-
вати прийнятний господній рік і день
мат. 5 віддачі, *щоб потішити всіх, що пла-
лук. 6 чуть, **3** дати тим, що плачуть в Сіоні,
славу замість попелу, намащення ра-
дості голодним, прикрасу слави за-
мість духа слабості. І назвуться: Роди
праведності, Господнє насадження на
вищ. 58 славу. **4** *І вічні пустині будуть забу-
довані. Найскорше вони піднімуть
запустілі *місця*, обновлять міста о-
пустілі на роди. **5** І прийдуть чужин-
ці, що пастимуть твої вівці, і чужинці
– твої орачі і виноградарі. **6** Ви ж наз-
ветеся господніми священиками і бо-
жими слугами. Силу народів поїсьте,
їхнім багатством будете здивовані. **7**
Так свою землю вдруге успадкують і
вічну радість над їхньою головою. **8**
Бо Я є Господь, що любить правед-
ність і ненавидить грабунки з непра-
ведності. І дам їхній труд праведним,
і вічний завіт укладу з ними. **9** В
народах знаним буде їхнє плем'я і
їхні внуки – поміж людьми. І кож-
ний, хто їх бачить, пізнає їх, бо вони
є Богом благословенне насіння, **10** і
радістю зрадіють в Господі. Хай зра-
діє моя душа в Господі, бо він зо-
дягнув мене одягом спасіння і зо-
дягнув мене одежею радості! Як на
жениха, поклав на мене вінець і, як
невістку, мене прикрасив красою. **11**
Як земля, що видає свою квітку, як
город, що вирощує своє насіння, так
засяє Господь праведністю і радістю
перед всіма країнами!

Глава, ѯа.

Дхъ *гнь на мнѣ, егоже ради помаза лꙋ д
мѧ. Блговѣстити нищимъ послал мѧ,
исцѣлити съкрꙋшенныѧ срцем. проповѣда-
ти плѣнникомъ прощенїе, и слѣпымъ
прозренїе. нарещи лѣто гне блгоизволено, и днь
въздаѧнїѧ. *оутѣшити всѧ плачющаа, дати ма҃ е лꙋ ѕ
плачющимъ сїона славꙋ въ мѣсто пепела, пома-
занїе веселїѧ [алчющимъ][1], оукрашенїа славѣ
за дхъ оунынїѧ. И нарекꙋсѧ родове правды,
насажденїе гне въ славꙋ. *И съзиждꙋтсѧ пꙋс- вышꙋ ни
тына вѣчныѧ, запꙋстѣвшїѧ преже възвиг-
нꙋтъ, (-)[2] обновѧтъ грады [-][3] опꙋстѣвшаѧ в
роды. И прїидꙋтъ иноро́днїи пасꙋще овца твоѧ, і
иноплеменницы ратаи (твои), и виноградницы. Вы
же (наречетесѧ жерцы гни)[4], [и][5] слꙋги бжїѧ.
крѣпость ѧзыкъ поѧсте, въ богатствѣ ихъ
оудивитесѧ. сице (землю (свою) вторицею нас-
лѣдѧт)[6], и веселїе вѣчное на главою ихъ. Аз бо
есмь гь любѧй правдꙋ, и ненавидѧй грабле-
нїѧ ѿ неправды. И дамъ трꙋд ихъ правди-
вымъ, и завѣт вѣченъ завѣщаю имъ. (-)[7] поз-
наетсѧ въ ѧзыцѣхъ (племѧ)[8] ихъ, и внꙋцы
ихъ [посреди людїи][9]. [и][10] всѧкъ видѧй ѧ
познаетъ ѧ, ѧко сїи сꙋть сѣмѧ блвно ѿ
бга. И радостїю възрадꙋютсѧ о гли. Да възра-
дꙋетсѧ дша моѧ о гли, облече бо мѧ въ ри-
зꙋ спсенїа, и одежею веселїѧ [одѣѧ мѧ][11]. Ѧко
на жениха възложи на мѧ вѣнець, и ѧко не-
вѣстꙋ оукраси мѧ оутварїю. (-)[12] ѧко землѧ
растѧщїѧ цвѣтъ свой, (-)[13] ѧко вертоградъ
сѣмена своѧ [прозѧбаѧ][14]. тако просїаетъ гь
правдꙋ, и веселїе пред всѣми странами.

Гла҃, ѯв.

Сїона ради не премолчꙋ, (-)[1] ієрлима
ради не попꙋщꙋ. дондеже ѹбо изыидетъ
ꙗко свѣтъ правда моѧ, (и спсемое)[2] ꙗ-
ко свѣтило разжжесѧ. И ѹзрѧтъ ꙗзыцы
правдꙋ твою, и цріе славꙋ твою. и прозовꙋтъ
тѧ именемъ (-)[3] новомъ, еже гь именꙋетъ е. и бꙋ-
деши вѣнецъ доброты въ рꙋцѣ гни, и гла-
визна цртвїѧ въ рꙋцѣ ба твоего. и не про-
зовешисѧ ктомꙋ оставленъ, и землѧ твоѧ
ктомꙋ не наречетсѧ пꙋста. тебѣ бо прозове-
сѧ волѧ моѧ, (а)[4] землѧ твоѧ вселеннаѧ. и ꙗ-
ко живыи юноша съ дѣвою, тако воживꙋтъ
снове твои с тобою. И бꙋдетъ ꙗкоже радꙋесѧ
женихъ о невѣсте, такоже възрадꙋетсѧ гь о
тебѣ. (-)[5] на стѣнахъ твоихъ ієрлиме приставихъ
стража весь днь и всю нощь, иже до конца не
премолкнꙋтъ поминающе га. нѣсть бо къ
вамъ подобенъ, аще исправиши и сътвориши
ієрлиме непрезорьство на земли. Клѧтсѧ гь
десницею своею, и крѣпостїю мышца своеѧ. а-
ще ктомꙋ ѿдамъ пшеницꙋ твою и пищꙋ
твою врагомъ твоимъ. и аще ктомꙋ испї-
ютъ (вино твое снве чюждїи)[6], о немже трꙋ-
дилъсѧ еси. но събирающеи изъꙗдѧтъ е, и пох-
валѧтъ га. и емлющеи испїютъ е въ (ста-
ѧх)[7] стыхъ моихъ. *Идѣте враты моими, и
вы҃ нз
пꙋть сътворите людемъ моимъ. и каменїе
еже на пꙋти размещѣте, (и) въздвигнѣте зна-
менїе въ страны. се бо гь [слышно сътвори][8]
до конца земли. *рцѣте дщери сїоновѣ, се сп-
заха҃ ѳ мѳа҃ ка іѡа҃ ві
ситель твои градетъ, имыи съ собою мздꙋ,
и дѣло пре лицемъ своимъ. и прозоветъ ѧ люди
сты, избавлены гмъ. ты прозовешисѧ възыс-
канъ градъ, и не оставленъ.

Глава 62

1 Через Сіон не замовчу! Через
Єрусалим не попущу! Отже, аж доки
моя праведність не вийде як світло і
те, що спасається, загориться як сві-
тило. **2** І народи побачать твою пра-
ведність і царі – твою славу, і назвуть
тебе новим іменем, яким Господь йо-
го назве. **3** І будеш вінцем краси в
господній руці і вінцем царства в
руці твого Бога. **4** І більше не наз-
вешся: Оставлена. І твоя земля біль-
ше не назветься пустою. Бо тобі наз-
веться моя воля, а твоя земля вселен-
ною. **5** І так як живе молодий з дів-
чиною, так житимуть твої сини з то-
бою. І буде, що так як радіє жених
невістою, так зрадіє тобою Господь.
6 На твоїх стінах, Єрусалиме, я пос-
тавив сторож цілий день і цілу ніч,
які до кінця не замовкнуть, згадуючи
Господа. **7** Бо немає подібного до
вас. Якщо випрямиш і поводитимеш-
ся, Єрусалиме, негордо на землі, – **8**
поклявся Господь своєю правицею і
силою свого рамена, – якщо ще
віддам твою пшеницю і твою їжу
твоїм ворогам і якщо ще сини-
чужинці питимуть твоє вино, над
яким ти натрудився. **9** Але ті, що
збирають, їстимуть його і похвалять
Господа, і ті, що збирають, питимуть
його в моїх святому святих. **10** *Ідіть вищ. 57
моїми брамами, і зробіть дорогу мо-
єму народові, і розкиньте каміння,
що на дорозі, і підніміть знак для
країн. **11** Ось бо Господь дав чути аж зах. 9
до кінця землі. *Скажіть сіонській мат. 21
дочці: Ось твій спаситель приходить, ів. 12
маючи з собою винагороду і діло
перед своїм лицем. **12** І Він назве
його святим народом, викупленим
Господом. Ти назвешся бажаним міс-
том і непокинутим.

Гла҃, ѯг.

Кто сеи пришедыи ѿ [едема][1], чрьвлены
рызы [его][2] ѿ восора. сеи красенъ въ ѹ-
творенїи ѕѣло съ крѣпостїю. азъ глаѧи
апока҃ ді
правдꙋ, и сꙋдъ спнїа. *почто чрьвлены
рызы твоѧ, и одежда твоѧ ꙗко изгнѣшаго въ
тисцѣ, исполнена гнетѣнїѧ. и ѿ ꙗзыкъ
нѣсть мꙋжа со мною, и попрахъ ѧ ꙗростїю,
и сътрохъ ѧ ꙗко прьсть и сведохъ кровь ихъ
вы҃ лд
въ землю. *днь бо ѿданїѧ прїиде на нихъ,
и лѣто избавленїѧ приствпило есть. (-)[3] възз-
рѣхъ, и не бысть ни единого же помощника. и
помыслихъ, и никтоже не поѧ. і избави ѧ
мышца моѧ, и ꙗрость моѧ настꙋпи на нѧ.
и попра ѧ гнѣвомъ моимъ, и сведохъ кровь и

Глава 63

1 Хто цей, що прийшов з Едему,
його одіж червона з Босору. Він ду-
же гарний в одежі зі силою. Я говорю
правду і суд спасіння. **2** *Чому твоя апо. 19
одіж червона і твоя одіж наче витис-
нене в точилі, **3** повне витисненого? І
з народів немає чоловіка зі мною, і я
їх потоптав в гніві, і я їх розбив як
землю і звів їхню кров до землі. **4**
*Бо на них прийшов день віддачі і вищ. 34
приступив рік викупу. **5** Я поглянув –
і не було ні одного помічника. І Я по-
думав, і ніхто не підняв. І їх визво-
лило моє рамено, і мій гнів наступив
на них. **6** І Я їх потоптав моїм гнівом
і звів їхню кров до землі. **7** Я згадав
господнє милосердя і господні звичаї
в усьому, в чому ж Господь нам від-

дає. Господь добрий суддя ізраїльсь-
кому домові, віддає нам за своїм ми-
лосердям і за множеством його пра-
ведності. **8** І сказав: Отже, мій народ
– діти. Не будуть відкинуті. І Він
став їм на спасіння **9** з усякого болю.
Не посередник ані ангел, але сам
Господь їх спас, тому що їх любить і
їх щадить. Він їх визволив, і підвів їх,
і підняв їх на всі дні віку. **10** Вони ж
не підкорилися і розгнівили його свя-
тий дух. І Він повернувся їм на во-
рожнечу, воював проти них. **11** І я
мой2. 14 згадав вічні дні, що *Він вивів з землі
пастиря своїх овець. Де є Той, хто
поставив в них святий дух **12** і що
вивів Мойсея правицею – раменом
його слави? Вода згусла від його
лиця, щоб Йому зробити вічне ім'я.
13 І Він провів їх через безодню, як
коня через пустиню, і вони більше не
були струджені **14** і *були* як скотина
на полі. Зійшов дух від Господа і їх
наставив. Так Ти повів свій народ,
мой5. 26 щоб Тобі самому зробити славне
вар. 2 ім'я. **15** *Повернися з неба і поглянь
з твого святого дому і слави. Де є
твоя ревність і твоя сила? Де є
множество твого милосердя і твоїх
щедростей, що Ти нам стерпів? **16** Бо
Ти є наш батько. Авраам нас не
пізнав, Ізраїль нас не пізнав, але Ти,
Господи, наш батько від початку, і
твоє ім'я є на нас. **17** Чому Ти дав
нам відхилитися, Господи, з твоєї
дороги і твердими вчинив наші
серця, так щоб ми Тебе не боялися?
Повернися через твоїх рабів і *через*
племена твого насліддя, **18** щоб хоч
трохи ми успадкували твою святу
гору. Наші противники потоптали
твою святиню. **19** Ми були як від
початку, коли Ти нами не володів, ані
на нас не було названо твоє ім'я.

Глава 64

Якщо відкриєш небо, гори від Те-
бе одержать тремтіння і розтають,
64,1 так як тане віск від лиця вогню. І
вогонь спалить твоїх противників, і
господнє ім'я буде явним між ворога-
ми, народи стривожаться від твого
лиця. **2** Коли Ти зробиш славне,
кор1. 2 тремтіння від тебе охопить гори. **3**
*Від віку ми не почули ані наші очі
не побачили Бога, за винятком тебе, і
твої діла, які Ти зробиш тим, що Тебе
очікують. **4** Бо милосердя зустріне
тих, що чинять праведне, і вони зга-
дають твої дороги. Ось Ти розгнівав-
ся, і ми згрішили. Через це ми були
обмануті **5** і всі ми стали як нечисті,
як нечиста шмата – вся наша правед-
ність. І ми опали як листя через наше
беззаконня, наче нас забрав вітер. **6** І
немає того, що прикликує твоє ім'я, і

въ землю· млⷭ҇ть гнⷭ҇ю помѧнꙋхъ (и҆) нравы гнⷭ҇ѧ
въ всемъ, в нихⷯ же гь намъ ѿдаетъ· Гь сꙋ-
дїи бл҃гъ домꙋ і҆илевꙋ. ѿдаетъ намъ по млⷭ҇-
ти своеи, и҆ по множествꙋ правды е҆го. и҆ рече,
ꙋ҆бо людїе мои чада не бꙋдꙋ ѿвръжени. и҆ бысть
и҆мъ на спⷭ҇енїе ѿ всѧкоѧ печали· Ни (ходатаи)[4]
ни а҆гг҃лъ, но са гь спⷭ҇е ѧ҆. зане люби и҆хъ и҆
щадитъ и҆. той ѧ҆ е҆сть и҆збавилъ, и҆ поꙗлъ
ѧ҆, и҆ възнеслъ ѧ҆ въ всѧ дни вѣка. тїи же
не покориша и҆ разгнѣваша дхъ стыи е҆го. и҆
ѻ҆братисѧ и҆мъ на враждꙋ, [-][5] той воева на
нѧ. и҆ помѧнꙋ дни вѣчныѧ· *възведыи ѿ в мо ді
землѧ пастырѧ ѻ҆вца [свои][6]· гдѣ е҆сть вложи-
выи в ни дхъ стыи, (и҆) възведыи десницею
мѡѷсїа, мышцею славы е҆го. ꙋ҆крѣпѣ вода ѿ
лица е҆мꙋ, сътворити е҆мꙋ и҆мѧ вѣчно. [и҆][7] про-
веде и҆ сквозѣ безднꙋ, ꙗко конѧ сквозѣ пꙋсты-
нѧ, и҆ ꙋ҆ не трꙋдиша, и҆ ꙗко скоты по полю.
сниде дхъ ѿ га и҆ настави и҆хъ. тако проведе
лю своѧ сътворити тебѣ самомꙋ и҆мѧ слав-
но· *Ѡбратисѧ ѿ нбси, и҆ вижь ѿ домꙋ е мо ѕі варꙋ в
стго своего и҆ славы. гдѣ е҆сть ревность твоѧ,
и҆ крѣпость твоѧ. гдѣ е҆сть множество млⷭ҇-
ти твоеѧ, и҆ щедротъ твои҆хъ, ꙗко претръ-
пѣ намъ. ты бо [е҆си ѿцъ нашъ][8], (-)[9] а҆враамъ не
ꙋ҆вѣдѣ насъ, (-)[10] і҆иль не позна на. но ты гн҃и
ѿцъ на (-)[11] и҆сперва, (і) и҆мѧ твое на насъ
е҆сть· что ꙋ҆клонилъ е҆си насъ гн҃и ѿ пꙋти твоего,
(и҆) ѻ҆жестилъ е҆си [срца наша][12] ꙗко не боѧтисѧ
тебе· Ѡбратисѧ рабъ твои ради, и҆ племенъ
достоанїѧ твоего. да поне мало наслѣдимъ
горы стыѧ твоеѧ. противницы наши попраша
стыню твою. быхомъ ꙗко и҆сперва е҆гда не владѣ
нами, ниже бѣ нареченно и҆мѧ твое на насъ·

Гла, ѯд·

Аще ѿвръзеши нбо, трепетъ прїимꙋтъ ѿ
тебе горы. і и҆стаютсѧ, ꙗко (таетъ
воскъ ѿ лица ѻ҆гню)[1]. и҆ пожжетъ ѻ҆гнь
сꙋпостаты [твоѧ][2], и҆ ꙗвѣ бꙋдетъ и҆мѧ
гнⷭ҇е въ сопротивныхъ. ѿ лица твоего ꙗзыцы
възмꙋтѧтсѧ. е҆гда сътвориши славнаа, тре-
петъ прїимꙋтъ ѿ тебе горы. *ѿ вѣка не а кри в
слышахомъ, ниже ѻ҆чи наши видѣша ба развѣ
тебе. и҆ дѣла твоа ꙗже сътвориши търпѧ-
щимъ [тѧ][3]. млⷭ҇ть бо срѧщетъ творѧщихъ
правдꙋ, и҆ пꙋти твоа помѧнꙋтъ· Се ты
разгнѣвасѧ, и҆ мы съгрѣшихомъ. сего ради
прельстихомсѧ, и҆ быхомъ ꙗко нечисти вси
мы, ꙗко портъ нечистъ, всѧ правда наша.
и҆ ѻ҆падохомъ ꙗко листвїе, беззаконїѧ ради на-
шего, ꙗко вѣтръ прїѧтъ насъ. и҆ нѣсть призы-

ва́ющаго и҆́мѧ твоѐ, и҆ помѧнꙋ́ ны̀ прїѧ́ти
тѧ̀. ꙗ҆́кѡ ѿврати лицѐ своѐ ѿ на́съ, и҆ пре-
да́сть ны̀ беззакѡ́нїѧ ра́ди на́шегѡ. И҆ нн҃ѣ гд҃и
ѻ҆ц҃ъ на́шъ є҆сѝ ты̀, мы́ же бе́рнїе, дѣ́ло рꙋкꙋ̀
ѱа҃ ѻ҃и твоею̀ всѝ [мы][4]. *не прогнѣ́вайсѧ на́ ны ѕѣлѡ̀,
и҆ не (помѧнѝ во вре́мѧ)[5] беззакѡ́нїи на́шихъ. и҆
нн҃ѣ призрѝ ꙗ҆́кѡ лю́дїе твоѝ всѝ мы̀. Гра́дъ ст҃а́гѡ
твоегѡ̀ бы́сть пꙋ́стъ сїѡ́нъ ꙗ҆́кѡ (и҆) пꙋ́стъ
бы́сть і҆ерⷭ҇лимъ на проклѧ́тїе. до́мъ ст҃ы́й
на́шъ и҆ сла́ва ю҆́же бл҃ви́ша ѻ҆тцы̀ на́ши, бы́сть
ѻ҆́гнемъ пожже́на, и҆ всѧ̀ сла́внаѧ падо́шасѧ. и҆
ѻ҆ всемъ (гд҃и семъ претерпѣ)[6] и҆ премолча́, и҆
смири ны̀ ѕѣлѡ̀.

Ти нас згадав, щоб ми Тебе підняли. Бо Ти відвернув від нас твоє лице і видав нас через наші беззаконня. **7** І тепер, Господи, Ти є нашим батьком, ми ж глина, всі ми діло твоїх рук. **8**
*Не розгнівайся дуже на нас і не пс. 78
згадай в часі наших беззаконь. І тепер поглянь, бо всі ми твій народ. **9** Місто твого святого стало пустим – Сіон, як і пусткою став Єрусалим на прокляття. **10** Наш святий дім і слава, яку поблагословили наші батьки, була спалена вогнем, і все славне упало. **11** І на цьому всьому, Господи, Ти стримався і замовк, і нас дуже упокорив.

Гла́ва, ѯе҃.

кр҃и і Ꙗвле́нъ* бы́хъ не и҆щꙋ́щимъ менѐ, ѻ҆б-
рѣто́хсѧ не вопраша́ющимъ ѻ҆ мнѣ̀. ре-
ко́хъ се є҆́смь, странѣ̀, и҆́же не призва́ша
и҆́мени моегѡ̀. просте́рохъ рꙋцѣ̀ своѝ ве́сь
де́нь, к лю́демъ не покарѧ́ющимсѧ, и҆ проти́вꙋ
гл҃ющимъ. и҆́же не ходи́ша пꙋте́мъ и҆сти́н-
нымъ, но въ слѣ́дъ грѣхѡ́въ свои́хъ. лю́дїе сі́и
разгнѣ́вающїи (-)[1] пре́дъ (лице́мъ мои́мъ)[2] при́сно,
ті́и тре́бы клада́хꙋ въ ѻ҆гра́дѣхъ, и҆ када́-
хꙋ въ черепѣ́хъ бѣсѡ́мъ и҆́хже нѣ́сть. и҆ въ гро́-
бѣхъ и҆ в пеще́рахъ лежа́тъ со́нїи ра́ди, и҆́же
ꙗ҆дѧ́тъ мѧ́са свина́ѧ, и҆ ю҆́хи тре́бъ, ѻ҆скверне́нни
(сосꙋ́ди и҆́хъ всѝ)[3]. и҆́же гл҃ютъ, ѿидѝ ѿ менѐ
(и҆) не прикосни́сѧ мнѣ̀, ꙗ҆́кѡ чи́стъ є҆́смь. сѐ ды́мъ
ꙗ҆́рости моеѧ, ѻ҆́гнь гори́тъ в не́мъ всѧ̀ дни̑. се
пи́шетсѧ предо мно́ю. не ꙋ҆молчꙋ̀ до́ндеже ѿ-
да́мъ в нѣ́дра и҆́мъ грѣхѝ и҆́хъ, и҆ (грѣхѝ) ѻ҆тцъ и҆́хъ,
гл҃етъ гд҃ь. и҆́же кажда́хꙋ на гора́хъ, и҆ на хо́лмѣхъ
ꙋ҆кори́ша мѧ. ѿда́мъ дѣ́леса и҆́хъ в нѣ́дра и҆́мъ.
Та́ко гл҃етъ гд҃ь. и҆́мже ѻ҆́бразомъ ѻ҆брѣта́етсѧ
зе́рно на гро́знѣ. и҆ рекꙋ́тъ, не погꙋбѝ є҆гѡ̀, ꙗ҆́кѡ
бл҃ве́нїе є҆́сть в не́мъ. та́кѡ сотворю̀ слꙋжа́щаго
мѝ ра́ди, (и҆) не и҆ма́мъ погꙋби́ти сегѡ̀ ра́ди
всѣ́хъ. і҆ и҆зведꙋ̀ є҆́же и҆зъ і҆а́кѡва (племѧ̀)[4], і҆ и҆́же
и҆зъ і҆ꙋ́ды. и҆ наслѣ́дѧтъ горꙋ̀ ст҃ꙋ́ю мою̀, и҆
прича́стѧтъ и҆збра́ннїи моѝ и҆ рабѝ моѝ, и҆
всела́тсѧ тꙋ̀. и҆ бꙋ́дꙋтъ в дꙋбра́вѣ ѻ҆гра́ды
ста́домъ, и҆ де́брь а҆хѡ́рскаѧ въ поко́йще го́вѧ-
дѡмъ лю́дїи мои́хъ, и҆́же взыска́ша менѐ. вы́ же
ѻ҆ста́вльшїи мѧ, и҆ забы́вшїи горꙋ̀ ст҃ꙋ́ю мою̀.
и҆ гото́вающїи [бѣсѡ́мъ][5] трапе́зꙋ, и҆сполнѧ́юще
при а҃ і҆ерем з҃ ниж ѯѕ҃ кꙋми́ромъ растворе́нїѧ. а҆зъ преда́мъ ва́съ въ
ѻ҆ржїе, всѝ вы̀ сѣче́нїемъ паде́те. *Ꙗ҆́кѡ зва́хъ
ва́съ и҆ не послꙋ́шасте, гл҃ахъ и҆ преслꙋ́шасте.
и҆ сотвори́сте лꙋка́вое предо мно́ю, и҆ є҆го́же не
лꙋ ѕ҃ восхотѣ́хъ и҆зволи́сте. *Сегѡ̀ ра́ди та́кѡ гл҃етъ
гд҃ь. се рабо́тающїи мѝ ꙗ҆дѧ́тъ, вы́ же въ-

Глава 65

1 *Я став явним тим, що мене не рим. 10
шукали, знайдений тими, що не питали про мене. Я сказав: Ось я є, країні, яка не прикликала моє ім'я. **2** Я простягнув свої руки цілий день до непокірного і бунтівничого народу, який не пішов праведною дорогою, але в за своїми гріхами. **3** Це народ, що постійно гнівив перед моїм лицем, вони приносили жертви в городах і приносили ладан в черепках бісам, яких немає, **4** і лежать в гробах і в печерах задля снів; вони їдять свиньське м'ясо і юшку жертов, увесь їхній посуд осквернений. **5** Вони говорять: Відійди від мене і не доторкайся до мене, бо є я чистим. Ось дим мого гніву, вогонь горить в ньому всі дні. **6** Ось написано переді мною: Не замовчу, аж доки не віддам в їхній подолок **7** їхні гріхи і гріхи їхніх батьків, – говорить Господь їм, що ладан приносили на горах, – і зневажили Мене на горбах, віддам їхні діла їм у подолок. **8** Так говорить Господь: Так як зерно знаходиться в гроні, і скажуть: Не знищ його, бо в ньому є благословення. Таким зроблю того, що служить мені, і задля цього не знищу всіх; **9** і виведу Якова з плем'я і з Юди, і успадкують мою святу гору; і успадкують мої вибрані і мої раби, і там поселяться. **10** І в лісі будуть огорожі стадам і ахорська долина на спочинок скотині мого народу, які за мною шукали. **11** Ви ж ті, що мене покинули, і забули мою святу гору, і приготували бісам стіл, наповняючи напитки кумирам. **12** Я
передам вас зброї, всі ви впадете в при. 1
різанині, *оскільки Я до вас кликав – єре. 7
і не ви послухалися, Я говорив – і ви ниж. 66
не послухали, і зробили лукаве переді мною, і вибрали те, що Я непобажав. **13** *Через це так говорить Господь: Ось ті, що Мені служать, наїдяться, ви ж голодуватимете. Ось ті, що Мені служать, питимуть досхочу, лук. 6

ви ж будете спрагнені. Ось ті, що
Мені служать, зрадіють, ви ж зав-
стидаєтеся. **14** Ось ті, що Мені слу-
жать, розвеселяться в радості сер-
ця, ви ж закричите в болі вашого
серця і заридаєте від побиття духа.
15 Бо ваше ім'я залишиться для на-
сичення моїм вибраним, а вас вигу-
бить Господь. А тим, що Йому слу-
жать, буде назване нове ім'я, **16** яке
поблагословиться на землі. Бо поб-
лагословлять правдивого Бога, і ті,
що клянуться на землі, клястимуть-
ся правдивим Богом. Бо вони забу-
дуть їхній раніший біль, і не зійде
пет2. 3 їм на серце. **17** *Бо буде нове небо і
апо. 20 нова земля, і не згадають поперед-
нє, і не зійде на їхнє серце, **18** але
радість і веселість знайдуть в ній.
Бо ось я роблю веселість Єрусали-
мові і моєму народові радість. **19** І
Я буду веселістю для Єрусалиму, і
розвеселюся моїм народом, і біль-
ше в ньому не почується голос пла-
чу ані голос крику. **20** І не буде там
дитини ані старого, який не випов-
нить своїх років. Бо молодий буде
столітнім, а грішник, що вмирає,
буде столітнім і буде проклятим. **21**
І збудують доми, і поселяться, і на-
садять виноградники, і вони їсти-
муть їхній врожай. **22** І не збуду-
ють, а інші поселяться, і не наса-
дять, а інші їстимуть. Бо під ним ді-
ла мого народу будуть дерева жит-
тя, вони постаріються від їхніх тру-
дів. **23** І мої вибрані не трудити-
муться намарно і не народять дітей
на прокляття, бо є плем'ям благос-
ловенним Богом, і їхні внуки бу-
пс. 31 дуть з ними. **24** *І буде, що раніше
ніж вони закричать, я їх вислухаю,
ще як вони говорять, скажу: Що є?
вищ. 11 **25** *Тоді вовки і ягнята пастимуть-
ся разом і лев, як віл, їстиме поло-
ву, змія землю – як хліб. Не шкоди-
тимуть, ані не пошкодять на моїй
святій горі, – говорить Господь.

Глава 66

дія. 7 **1** *Так говорить Господь: Небо –
мій престіл, а земля – підніжжя
моїх ніг. Який дім мені збудуєте?
Чи яке місце мого спочинку? **2** Бо
все створила моя рука, і це все моє,
– говорить Господь. І на кого пог-
ляну, хіба не на впокореного і мов-
чазного, і того, що тремтить перед
єз3. 1 моїми словами. **3** *А беззаконний,
що жертвує теля, як той, що вбиває
пса. І хто приносить пшеничні кру-
пи, як *той, що приносить* свинську
кров, хто дає білий ладан на па-
м'ять, як той, що хулить. Бо ці виб-
рали свої дороги і свої гидоти, яких
забажала їхня душа, **4** і я виберу їх-

зачнете. се работающии ми напїютсѧ, вы же
възжаждете. се работающии ми възрадꙋютсѧ вы
же посрамитесѧ. се работающии ми възвесе-
лѧтсѧ въ веселїи [срдца][6], вы же възопїете въ
болезни срдца вашего, и ѿ съкрꙋшенїѧ дха въс-
плачетесѧ. оставитъ бо имѧ ваше въ насы-
щенїе избраннымъ моимъ, васъ же избїетъ
гь. работающимъ же емꙋ прозоветсѧ имѧ ново.
еже блвитсѧ на земли, блвѧтъ бо ба ис-
тинна. и кленꙋщеисѧ на земли, кленꙋтсѧ
бгмъ истиннымъ. забꙋдꙋтъ бо печаль свою
прьвꙋю, и не възыидетъ имъ на срце. *бꙋдетъ бо в пет г апока к
нбо ново, и землѧ нова, и не помѧнꙋтъ прь-
выхъ. (и) не възыидетъ [на срце ихъ][7], но ра-
дость и веселїе обрѧщꙋтъ на неи. ꙗко се азъ
творю ѥрлмꙋ веселїе, и людемъ моимъ ра-
дость. и веселїе бꙋдꙋ къ ѥрлмꙋ, и възрадꙋ-
юсѧ о людехъ моихъ. и к семꙋ не оуслышитсѧ
в немъ гласъ плача, ни гласъ вопла. и не бꙋ-
детъ тꙋ младенецъ ни старецъ, иже не напль-
нитъ (лѣтъ)[8] своихъ, бꙋдетъ бо юныи ста
лѣтъ, оумираѧи же грѣшникъ ста лѣтъ. и
проклѧтъ бꙋдетъ. и съградѧтъ домы, и [-][9]
веселѧтсѧ. и насадѧтъ винограды, и тїи изъѧ-
дѧтъ жита ихъ, и не съградѧтъ, (-)[10] ини весе-
лѧтсѧ. и не насадѧтъ, и ини изъѧдѧтъ. (под
ним бо древа животнаго бꙋдꙋтъ людїи мои)[11]
дѣлеса, трꙋдъ своихъ обетшаѧ. (і)[12] избраннїи
мои не трꙋдѧтсѧ вотще и не породѧтъ чадъ
на проклѧтїе. ꙗко (племѧ)[13] блвено есть бгмъ,
[и внꙋцы ихъ с ними бꙋдꙋтъ][14]. *и бꙋдетъ ψало ла
преже възванїѧ ихъ, азъ послꙋшаю ихъ. еще
глщемъ имъ, рекꙋ что есть. *тогда волци и вы аі
агньцы напасꙋтсѧ вкꙋпѣ, и левъ ꙗко волъ
изъѧдетъ плевы. змїѧ (-)[15] землю ꙗко хлѣбъ.
не вредѧтъ ни исказѧтъ въ горѣ стѣи моеи,
глетъ гь.

Гла, ѯѕ.

Тако* глетъ гь, нбо [прстолъ мои][1], а зем- дѣѧ з
лѧ подножїе ногꙋ моею. кїи храмъ съгра-
дите ми, или кое мѣсто покоища мое-
го. все бо [-][2] сътвори рꙋка моѧ, и (се)
есть (все мое)[3], глетъ гь. и на кого възрю, но
на кроткаго и молчаливаго, и трепещꙋщаго сло-
весъ моихъ. *безаконныи же закалаѧи [-][4] телець, д езра а
ꙗко оубиваѧи пса. (и)[5] приносѧи крꙋпы пшенич-
ны ꙗко кровь свиню. даѧи димїамъ бѣлъ на
памѧть, ꙗко (и) хꙋлѧи. (сїи бо)[6] избраша пꙋ-
ти своѧ, и огнꙋшенїѧ ихъ ꙗже дша ихъ из-
воли. и азъ съберꙋ рꙋганїѧ ихъ, и грѣхи [ихъ][7] при а ерем з
ѿдамъ имъ. *ꙗко възвахъ а и не послꙋша- вы ѯг

ша мене, гл҃ахъ. и преслꙋшаша. и сътвориша
ѕло предо мною, и егоже не хотѣхъ изволиша·
Слышите гл҃ъ гн҃ь, трепещꙋщеи словесе его.
рцѣте братїа (-)[8] ненавидѧщимъ [васъ][9], и
гнꙋшающисѧ. да имѧ гн҃е прославитсѧ, и
ꙗвитсѧ радость ихъ, и они посрамѧтсѧ·
Гласъ вопля ѿ града, гл҃а ѿ храма (бж҃їѧ),
гласъ гн҃ь ѿдающа ѿдаанїе съпротивѧщим-
сѧ· Прежде ражающи рожденїѧ, прежде пришес-
твїѧ болѣзни рожества ѿбѣже, и породи мꙋ-
жескъ полъ. кто есть слышавъ сицево, [-][10]
кто ли видѣвъ сице аще есть родила землѧ
съ болезнїю въ единъ дн҃ь, и родисѧ страна
единою, ꙗко поболѣ и роди сїонъ дѣти своѧ.
азъ же дахъ надежꙋ тꙋ, и не помѧнꙋ мене,
рече гь. не (сътворих ли ꙋбо азъ плодѧщеѧ, и
неплодве)[11], рече [гь][12]· Радꙋитесѧ (вкꙋпѣ съ
ерлимомъ)[13], и тръжествꙋите в немъ вси
любѧщеи его. радꙋитесѧ (вкꙋпѣ, радꙋите-
сѧ)[13] вси елицы плакасте по нем да (ссавше)[14]
насытитесѧ ѿ сесцъ ꙋтѣшенїѧ его, да
ссавше насытитесѧ ѿ входа славы его· Ꙗко
се глетъ гь, се азъ съвращꙋ в нѧ ꙗко рѣкꙋ
мира, и ꙗко потокъ потоплѧющъ славꙋ
ꙗзыков дѣти ихъ на рамꙋ въздвигнꙋтсѧ, и
на колѣнꙋ ꙋтѣшатсѧ. ꙗкоже кого мти
[его][15] ꙋтѣшаетъ, такоже и азъ ꙋтѣшꙋ
вы. и въ ерлимѣ ꙋтѣшитесѧ, и ꙋзрите и
възрадꙋетсѧ [срце ваше][16]. и кости ваша ꙗко
трава прозѧбнꙋтъ. и познаетсѧ рꙋка гнѧ
чтꙋщимъ и, и въспретит непокарѧющимсѧ·
Се бо гь ꙗко огнь прїидетъ, и ꙗко бꙋрѧ
орꙋжїе его. въздати ꙗростїю (ѿмщенїѧ)[17]
[своѧ][18], и запрещенїе въ пламени огнѣнѣ.
огнемъ бо гнимъ осꙋдисѧ всѧ землѧ, и
(орꙋжїемъ)[19] его всѧка плоть, мноѕи ꙗзвени
бꙋдꙋ гмъ· очистѧщеи (же) сѧ и освѧщаю-
щесѧ въ градѣхъ, и пред дверми. ꙗдꙋщеи
мѧса свина, и мерзость, и мыш, вкꙋпѣ по-
гибнꙋ, рече гь. (аз же)[20] дѣлеса ихъ и
(разꙋмы)[21] их [-][22], приведꙋ събрати всѧ стра-
ны и ꙗзыки· И прїидꙋтъ и ꙋзрѧтъ славꙋ
мою. и оставлю на нихъ знаменїѧ, и послю
ѿ нихъ спасаемыхъ въ ꙗзыки въ тарсисъ· И
въ фꙋдъ, и в лꙋдъ, и в мосохъ, и въ довель,
и въ (еладꙋ)[23], и въ островы далнѧѧ. иже не
слышаша [имени моего][24], ни сꙋ видѣли [славы
моеѧ][25], и възвѣстѧт [славꙋ мою][26] въ ꙗзы-
цехъ· И приведꙋ братїю вашꙋ ѿ всѣ странъ,
даръ гви, съ коньми и съ орꙋжїемъ, на ко-
лесницахъ мѧщахъ подъ сѣнїю, въ стый
градъ ерлимъ, рече гь. ꙗкоже принесоша снове

ні глузування і їхні гріхи віддам їм.
*Бо Я закликав до них – і не послу-
халися мене, сказав – і не почули, і
зробили погане переді Мною, і виб-
рали те, що Я не бажав. **5** Послухайте
господнє слово, ви, що тремтите пе-
ред його словом! Скажіть, брати, тим,
що вас ненавидять і гидують вами,
щоб прославилося господнє ім’я і
з’явилася їхня радість, і вони завсти-
даються! **6** Голос крику з міста, голос
з божого храму, господній голос, що
віддає віддачу противникам. **7** Рані-
ше ніж та, щоболіє, вродить, раніше
ніж прийде біль родів, втече, і поро-
дила хлоп’я. **8** Хто є той, хто чув це?
Хто ж побачив таке? Чи земля поро-
дила з болем в одному дні і край на-
родився раз, бо Сіон поболів і поро-
див своїх дітей? **9** Я ж дав ту надію і
ти мене не згадав, – сказав Господь.
Чи, отже, не Я створив же ту, що
родить, і неплідну, – сказав Господь?
10 Радійте разом з Єрусалимом і
святкуйте в ньому всі, що Його лю-
бите! Радійте разом, радійте всі, що
над ним плакали! **11** Щоб, ссавши,
наситилися від грудей його потіхи,
щоб, ссавши, ви наситилися входом
його слави. **12** Бо так говорить Гос-
подь: Ось я поверну до них наче ріку
миру і наче потоки, що затоплює сла-
ву народів. Їхні діти будуть підняті
на рамена і будуть потішені на ко-
лінах. **13** Так як когось потішає його
матір, так і я вас потішу, і будете по-
тішені в Єрусалимі. **14** І ви побачите,
і зрадіє ваше серце, і ваші кості ви-
ростуть, як трава. І пізнана буде рука
Господа тим, що Його почитають, і
Він погрозить непокірним. **15** Бо ось
Господь прийде, як вогонь, і його
зброя як буря, щоб віддати в гніві
свою помсту і погрозу у вогняному
полум’ї. **16** Бо вся земля буде судже-
на господнім вогнем і всяке тіло його
зброєю. Численні будуть ранені Гос-
подом. **17** Ті ж, що очистяться, і ті,
що освячуються в містах і перед две-
рима, що їдять м’ясо свиней, і гидо-
ти, і мишу, разом згинуть, – сказав
Господь. **18** Я ж приведу їхні діла і їх-
ні задуми, щоб зібрати всі країни і я-
зики. І вони прийдуть і побачать мою
славу. **19** І оставлю на них знаки, і
пошлю з них тих, що спаслися, в на-
роди, до Тарсіса, і до Фуда, і до Лида,
і до Мосоха, і до Товела, і до Греції, і
до далеких островів, які не почули
моє ім’я ані не побачили мою славу, і
сповістять мою славу в народах. **20** І
вони приведуть ваших братів з усіх
країн, дар Господеві з кіньми і зі
зброєю на колісницях, з ослами під
покриттям, до святого міста Єрусали-
му, – сказав Господь. Так як ізраїль-
ські сини, вони принесли їхні жертви

при. 11
єре. 7
вищ. 65

з псалмами до господнього дому. **21** І
вищ. 65 з них Я візьму собі священика і ле-
апо. 21 вітів, – сказав Господь. **22** *Бо так, як
пет1. 3 нове небо і нова земля, які я створю,
вони залишаться переді Мною, – го-
ворить Господь. Так стоятиме ваше
плем'я і ваше ім'я. **23** І буде, що з
місяця до місяця і з суботи до суботи
і прийде всяке тіло поклонитися пе-
реді Мною в Єрусалимі, – сказав Гос-
подь. **24** І вони вийдуть і побачать
людські трупи, тих що переступили
мар. 9 проти Мене. *Бо їхній черв'як не за-
кінчиться і їхний вогонь не згасне, і
будуть на вид всякому тілові.

Кінець Книг пророка Ісаї.
Має в собі 66 глав.

і҆и҃левѝ (-)[27] жрътвы и҆хъ съ ѱалмы̀ въ до́мъ
г҃нь. и҆ ѿ тѣхъ пойму себѣ жерца̀ и҆ леви̑тъ
рече г҃ь· *Ꙗ҆́коже бо н҃бо ново, и҆ з҃ела̀ нова, є҆же
а҆зъ творю̀ пребудетъ предо мно́ю, г҃лть г҃ь.
та́ко ста́н҃е (плема̀)[28] ва́ше і҆ и҆ма ва́ше· И҆
буд҃е м҃цъ ѿ м҃ца, и҆ субо́та ѿ субо́ты. [и҆][29]
прі҆идетъ всака пло́ть, [поклони́тисѧ предо
мно́ю][30] въ і҆е҃рлимѣ, р҃е г҃ь· І҆ и҆зы́иду и҆ оу҆з-
рѧтъ трупы ч҃лчки, преступи́вшихъ ѡ҆ мнѣ.
*чрьвь бо и҆хъ не скончаетсѧ, и҆ о́гнь и҆х҃ не
оу҆га́снетъ. и҆ будутъ въ позо́рь всеи пло́ти· — в҃ы ѯ҃е а҆пока̑ к҃а а҃ пе҃р г҃; м҃а д҃

Коне́цъ кни́гъ пр҃рка і҆саі҆и.
и҆ма́ть в себѣ гла́въ, ѯ҃ѕ·

ПРОРОК ЄРЕМІЯ
ГЛАВА 1

І҆ЕРЕМІА ПРОРОКЪ ГЛАВА А҃

1 Слова пророка Єремії, Хелкієвого сина, з священиків, які були в Анатоті у Веніяминовій землі. **2** Те слово господнє, що було до нього в днях Осії, сина Аммонового, царя юдиного, в 13-му році його царства. **3** І сталося воно в днях Йоакіма, Осіїного сина, юдиного царя, аж до кінця 11-го року Седекії, юдиного царя, аж до єрусалимського полону у 5-му місяці. **4** І було до мене господнє слово, що говорило: **5** Раніше ніж Я тебе створив в лоні, пізнав Я тебе, і раніше ніж ти вийшов з твоєї матері, освятив Я тебе і поставив тебе пророком для народів. **6** І сказав я: Ти, Господи, Владико, що є! Ось не вмію говорити, бо я є дитиною. **7** І сказав до мене Господь: Не говори що: Дитиною є я. Бо підеш до всіх, до кого тебе пошлю, і говоритимеш все, що тобі накажу. **8** Не бійся їхнього лиця, бо з тобою є Я, щоб тебе спасти, – говорить Господь. **9** І Господь простягнув свою руку і доторкнувся до
ниж.18 моїх уст, і сказав мені Господь: *Ось Я дав мої слова в твої уста. **10** І ось сьогодні Я тебе поставив над народами і над царствами, щоб ти викорі-

(ловеса̀ і҆еремі́и пр҃рка)[2], с҃на хе҃лкі́ева, ѿ
с҃щенник҃ (и҆же быш҃)[3] въ а҆надотѣ, в҃
землѝ вені҆ами́новѣ· И҆же бы́сть сло́во
[г҃не][4] к немꙋ въ д҃ни ѡ҆сі́ѧ, с҃на а҆ммо́-
на ц҃рѧ і҆оу́дина, въ г҃і, лѣто ц҃рства є҆го· И҆
бы́сть въ д҃ни і҆ѡа҆ки́ма с҃на (ѡ҆сі́ина)[5], ц҃рѧ і҆оу́-
дина. д҃а до [сконча́ніѧ][6] а҃і лѣта, седекі́ѧ (-)[7]
ц҃рѧ і҆оу́дина. да́же до пресе́леніѧ і҆е҃рли́мскаго. въ
м҃цъ, є҃· И҆ бы́сть сло́во г҃не къ мнѣ [рекꙋщи][8]·
Пре́же не́же създа҃ тѧ въ чре́вѣ познахъ тѧ,
и҆ пре́же не́же и҆зы́идеши ѿ ма́тери си ѡ҆ст҃и
тѧ, (и҆) пр҃рка въ ꙗ҆зы́ки дахъ тѧ. и҆ реко́хъ,
сыи вл҃ко г҃и, се не вѣмъ г҃лати и҆же ѻ҆трокъ
є҆смь. и҆ р҃е г҃ь къ мнѣ, не мо́зи г҃лати и҆же
ѻ҆трокъ є҆смь. ꙗ҆́ко на вса̀ и҆же послю̀ тѧ и҆-
де́ши, и҆ вса̀ є҆ли́ка же повелю̀ тебѣ г҃леши. не
оу҆бо́исѧ ѿ лица̀ и҆х҃, ꙗ҆́ко с тобо́ю є҆смь да и҆з-
ба́влю тѧ, рече г҃ь. и҆ посла̀ г҃ь рꙋкꙋ свою̀ [-][9] и҆
прикоснꙋсѧ оу҆сто́мъ мои́мъ, и҆ рече [-][10] къ
мнѣ. *се да́хъ словеса моѧ̀ въ оу҆ста̀ твоѧ̀. — н҃и і҆
(и҆) се поста́вихъ тѧ дне́сь на ꙗ҆зы́ки и҆ на
ц҃рства. да и҆сто́ргнеши и҆ разори́ши, (и҆ расточи́
ши) и҆ раздрꙋши́ши, и҆ съзида́еши и҆ насади́ши·

И҆ бы́сть сло́во гн҃е ко мнѣ̀ рекꙋ́щи, что̀ ты
ви́диши [і҆еремі́а][11]· И҆ реко́хъ, же́злъ (бда́щь)[12]
[а҆́зъ ви́жꙋ][13]. и҆ ре҃ гь҃ ко мнѣ̀, бл҃го ви́дѣлъ є҆-
си, (и҆́же хощꙋ̀ а҆ бдѣ́ти)[14] на словесѝ мое́мъ
да сотворю̀ то̀· И҆ бы҃ сло́во гн҃е ко мнѣ̀ вторі́-
цею гл҃а, что̀ ты ви́диши. и҆ реко́хъ, горне́цъ
кипа́щь [а҆́зъ ви́жꙋ][15], и҆ лицѐ є҆го̀ ѿ лица̀ сѣ-
нн҃ д вера. и҆ рече гь҃ ко мнѣ̀, *ѿ [-][16] сѣ́вера ꙗ҆ви́т-
са лꙋка́во на всѣ̀ ѡ҆бита́ющыѧ на землѝ. занѐ
се̑ а҆́зъ созовꙋ̀ всѧ̀ (племена̀) црс҃твъ сѣ́верныхъ
[-][17], рече гь҃. и҆ прі҆и́дꙋтъ и҆ поста́витъ є҆ді́нъ
кі́йждо престо́лъ свой, во вхо́дѣхъ вра́томъ і҆ерл҃-
мꙋ, и҆ на всѣ́хъ стѣна́хъ є҆го̀ ѡ҆́крестъ, и҆ на
всѣ́хъ гра́дѣхъ і҆ꙋ́диныхъ. и҆ возгл҃ю [сꙋди̑
моѝ с ни́ми][18] на всѧ̀ лꙋка́вства и҆́хъ, и҆́же ѡ҆с-
та́виша мѧ̀. и҆ пожро́ша бого́мъ чꙋ́ждимъ и҆
поклони́шасѧ дѣ́ломъ рꙋ́кꙋ своє́ю· (Ты же)[19]
препоѧ́ши чре́сла твоѧ̑ и҆ ста́ни, и҆ гл҃и [к
ни҆м][20] всѧ̀, и҆́же а҆́зъ заповѣ́даю тебѣ̀. не ꙋ҆бо́й-
сѧ ѿ лица̀ и҆́хъ, ни бо (боѧ́тисѧ тебѣ̀ со-
нн҃ ѕ сир҃ мд творю̀ лица̀ и҆́хъ)[21] [-][22]. *[а҆́зъ бо][23] да́хъ тѧ̀
дне́сь во гра́дъ тве́рдъ, [и҆ во сто́лпъ желѣ́з-
ный][24], и҆ во стѣ́ны мѣ́дѧны (на все́й землѝ
црі҃и)[25] і҆ꙋ́динъ, (-)[26] нача́лницы є҆го̀ (и҆ сщ҃енни-
цы), и҆ лю́ди зе́мстіи, и҆ бра́натсѧ на́ тѧ
и҆ не премо́гꙋтъ (-)[27]. и҆́же с тобо́ю а҆́зъ є҆́смь [ре-
че гь҃, да и҆зба́влю тѧ̀][28].

нив, і знищив, і розсіяв, і знищив, і
збудував, і насадив. **11** І було до мене
господнє слово, кажучи: Що ти ба-
чиш Єреміє? І я сказав: Я бачу нас-
тавлену палицю. **12** І Господь сказав
мені: Добре ти побачив, тому що Я
хочу чувати над моїми словами, щоб
те зробити. **13** І вдруге було до мене
господнє слово, кажучи: Що ти ба-
чиш? І я сказав: Я бачу киплячий ба-
няк, і лице його від лиця півночі. **14** І
сказав до мене Господь: *Від півночі ниж. 4
з'явиться зло на всіх, що живуть на
землі. **15** Тому що ось Я скличу всі
племена північних царств, – сказав
Господь, – і прийдуть, і кожен один
поставить свій престіл при входах
брам Єрусалиму, і на всіх стінах його
довкруги, і на всіх юдиних містах. **16**
І промовлю суди мої з ними за всі
лукавства тих, що Мене покинули, і
принесли жертву чужим богам, і по-
клонилися ділам своїх рук. **17** Ти ж
підпережи твої бедра, і встань, і ска-
жи до них все, що Я тобі заповідаю.
Не бійся їхнього лиця, бо ані не дам ниж. 6
тобі боятися їхнього лиця. **18** *Я бо сир. 49
поставив тебе сьогодні як укріплене
місто, і як залізну башту, і як мідну
стіну на всій землі юдиних царів. Йо-
го начальники, і священики, і народ
землі **19** й воюватимуть проти тебе, і
не переможуть. Адже Я є з тобою,
щоб тебе спасти, – сказав Господь.

Гл҃а, в҃·

И҆ [бы́сть сло́во гн҃е ко мнѣ̀ рекꙋ́щи. и҆дѝ
и҆ возопі́й во ᲂу҆́ши і҆ерл҃имꙋ][1] [рекꙋ́щи][2],
сі́а рече гь҃, воспомѧнꙋ́хсѧ є҆́смь [к те-
бѣ̀][3] ми́лꙋющи ю҆́ность твою̀, и҆ любы̀
ѡ҆брꙋче́ніѧ твоє́го, когда̀ слѣ́довалъ є҆сѝ (менѐ в
пꙋсты́ни и҆́же не просѣ́етсѧ)[4]. сты́й і҆и҃ль гꙋ҃
перве́нцы пло́довъ є҆го̀, всѝ и҆́же пожира́ютъ є҆го̀
согрѣша́ютъ. зла̀ѧ прі҆и́дꙋтъ на ни҆́, рече гь҃·
Ѹ҆слы́шите сло́во гн҃е до҃ і҆а́ковль, и҆ всѝ племена̀
до́мꙋ і҆и҃лева· Сі́ѧ рече гь҃, что̀ ѡ҆брѣто́ша ѿ-
цы҃ ва́ши на́ мѧ беззако́нно, и҆́же ᲂу҆да́лиша҃ [-][5]
ѿ менѐ, и҆ ходи́ша по сꙋ́етѣ, и҆ ѡ҆сꙋети́шасѧ,
и҆ не реко́ша гдѣ̀ є҆́сть гь҃, и҆́же и҆зы́мти на́с со-
твори́лъ ѿ землѧ̀ є҆гѷ́петскіѧ. и҆́же преве́лъ на́с
по пꙋсты́ни, по землѝ не ѡ҆бита́нной и҆ не пꙋ-
тнѣ́й, по землѝ жа́ждной, и҆ ѡ҆́бразомъ смер-
тнѣ́й, по землѝ по не́й же не и҆сходи́лъ [-][6]
[мꙋ́жъ][7] ни ѡ҆бита́лъ чл҃къ (-)[8]. И҆ введо́хъ ва́с
въ (зе́млю) карме́ли, да и҆зъѧди́те пло́дъ є҆го̀, и҆
бл҃гаѧ того̀. и҆ (вше́дши)[9] ѡ҆скверни́ли є҆стѐ
зе́млю мою̀ и҆ достоѧ́ніе моѐ поста́вили є҆стѐ в
(поноше́ніе)[10]. сщ҃енницы не реко́ша, гдѣ̀ є҆́сть
гь҃, и҆ держа́щіи зако́нъ не вѣ́дѣша мѧ̀. и҆

Глава 2

1 І було до мене господнє слово,
кажучи: Іди **2** і закричи у вуха Єруса-
лиму, кажучи: Це сказав Господь:
Згадав Я тебе, милуючи твою моло-
дість і любов твоїх заручин, коли ти
йшов за мною в пустиню, яку не засі-
вають. **3** Святий Ізраїль – Господеві,
первоплід його плодів. Всі, що його
пожирають, грішать, зло на них
прийде, – сказав Господь. **4** Послу-
хайте господнє слово, доме Якова і
всі племена ізраїлевого дому! **5** Це
сказав Господь: Що беззаконного
знайшли ваші батьки проти Мене, що
відкололися від Мене, і ходили за
марнотою, і стали марними, **6** і не
сказали: Де є Господь, що вивів нас з
єгипетської землі? Який перевів нас
крізь пустиню, по не обжитій і не-
прохідній землі, по спраглій землі з
образом смертним, по землі, по якій
же не виходив чоловік ані не про-
живала там людина. **7** І вів Я вас до
землі Кармилу, щоб ви їли його плід і
його добра. І, ввійшовши, опоганили
ви мою землю і моє насліддя ви
поставили в зневагу. **8** Священики не
сказали: Де є Господь? І ті, що дер-
жать закон, Мене не знали, і пастирі

переступили проти Мене, і пророки пророкували Ваалом і пішли за ідолами. **9** Через це ще судитимуся з вами, – сказав Господь, – і судитимуся з вашими синами. **10** Прийдіть до хетимських островів і погляньте, і пошліть до Кидара і погляньте докладно, чи сталося таке. **11** Чи змінили народи своїх богів? І по правді, вони не є богами? Бо мій народ замінив мою славу на ідола. **12** Жахніться цим небеса і дуже впадіть його брами, – сказав Господь. **13** Бо два зла зробив мій народ: Мене покинули – джерело живої води, і викопали собі розбиті криниці, які не зможуть втримати води. **14** Чи рабом є Ізраїль, чи в домі народжений? Чому ти попав у полон? **15** На нього ревіли леви і видали свій голос, зробили його землю пустинею і його міста спалені, і немає тих, що проживають в них. **16** Сини ж мемтеєві і тафнієві знищили тебе аж до вершка. **17** Чи не те залишилося з тобою, що ти покинув Господа Бога твого в тому часі, в якому Він тебе водив по дорозі? **18** І тепер, що тобі, що хочеш *ходити* по єгипетській дорозі, щоб пити мутну воду? І що тобі з асирійською дорогою, щоб пив ти воду ріки? **19** Тебе оскаржать твої лукавства, і твій відхід оскаржить тебе. Знай і гляди, що злом є і гірко відступити тобі від твого Господа Бога; і щоб не був його страх перед тобою, – сказав Господь сил. **20** Від-віку ти розбив моє ярмо, розірвав мої кайдани, і сказав: Не слу-
ниж. 3 житиму! *Бо на всякому піднятому горбі і під всяким крислатим деревом ти розгорнеш розпусту. **21** *Я
іс. 5 мат. 21 мар. 12 лук. 20 ж тебе насадив – вибраний виноградник, всяке правдиве насіння. Як же перетворився ти Мені в поганий, чужий виноград? **22** Якщо помиєшся содою і помножиш боритові трави, ти є занечищена в твоїм беззаконні переді мною, – сказав Господь Бог. **23** Як скажеш: Я не опоганилася, не ходила за Ваалом. Я побачив твої дороги в Еноновій долині. Поглянь, що ти зробила. Мандрівник легкий, що стелить свої дороги. **24** Звичайний дикий осел в пустині приніс бажане своїй душі – вітер своєї любові. Ніщо її не поверне. Всі, що її шукають, не пропадуть, у її немочах знайдуть її. **25** Стримай твою ногу від наготи і твоє горло від спраги. І ти сказала: Я втратила надію, вважатиму за ніщо, і я, по правді, полюбила чужих і за ними піду. **26** Так як встиду набрався злодій, коли буде схоплений, так завстидався ізраїльський

пастыри преступили суть на мя, и пророцы пророчествоваша въ ваала, і идоломъ последоваша
Сего ради еще судомъ препрюся с вами рече Господь, и съ сынꙑ (вашими)[11] препрюся. [-][12] Прейдѣте въ острова [хеттимъ][13], и видите. и в кедаръ послите, и смотрите велми [-][14] аще сътворено есть таково. аще премѣнили языцы богы своя, і (истинно) тіи не суть бози. людіе бо мои премѣниша славу (мою на идола)[15]. Оустрашитеся небеса о томъ, и (врата его оуныйте велми)[16], рече Господь. двое бо (-)[17] зло сътвориша люди мои, мене оставиша источникъ воды живы, і ископаша себѣ кладенца разорены иже (съдръжати не възмогуть воды)[18]. еда рабъ есть Ізраиль, или домочадець. векую сътворенъ еси въ плѣненіе, на него рыкаша львове, и въздаша гласъ свои. поставиша землю его въ пустыню, и гради его съжжени суть, и нѣсть иже обитають (въ нихъ). (сынове же)[19] мемфеи, и тафнеи, (разориша тебе даже до пробора)[20]. еда ли не то сътворено есть тебѣ, иже оставилъ еси (Господа Бога твоего)[21] [в то время иже вождаше тя по пути][22]. и нынѣ что тебѣ, (иже хощеши на пути)[23] египетьстѣмъ, да піеши воду [мутну][24]. и что тебѣ с путемъ асурійскимъ, да піеши воду рѣчную. обличатъ тя [лукавства твоя, и отшествіе твое][25] запретитъ тебѣ. (-)[26] вѣждь и виждь яже [зло и горко][27] есть отпустити тебѣ (Господа Бога твоего)[28], и (не быти страху его предъ тобою, рече Господь силъ)[29]. (-)[30] отъ вѣка съкрушилъ еси иго мое, раздралъ еси оузы [моя][31], и реклъ еси, не служу. (-)[32] *въ всякъ (бо) холмъ възъдвигнутыи и по всякому древу листвяну (ты распростреши блудъ)[33]. *азъ же насадихъ тя виноградъ избранъ, всяко (сѣмя) истинно, како (бо) превращенъ еси [мнѣ][34] въ стропотныи виноградъ чюжіи. Аще оумыешися нитромъ, и оумножиши (-)[35] травы боридовы. порочна еси въ безаконіи твоемъ предъ мною, рече Господь [Богъ][36]. како глаголеши нѣсмь порочна, [-][37] по ваалу не ходила есмь. виждь пути твои въ (оудолѣ еннонѣ)[38], виждь что сътворила еси. (ходокъ легкіи нарязающи пути своя. онагръ обычен въ пустыни, въжделѣніе душа своея привлеклъ вѣтръ любви своея. ничтоже обратитъ ея)[39]. вси иже ищуть ея не оскудѣють, в немощехъ ея обрящуть ея. въздръжи ногу твою отъ (наготы)[40], и гортань твои отъ жажи. и рекла еси, (отчаяхся ни вочтоже сътворю. и)[41] възлюбихъ (истинно) чюждихъ, и по тѣхъ похожу. како постыдѣся тать егда изымаеся тако постыдни суть (домъ)[42] ізраилевъ тіи, и цари ихъ началницы [-][43]

ниж. г
Исаиа е. мф. ка. мр. ві. лу к.

и҆ свѧ҄ще́нницы (-)[44] и҆ прⷪ҇рцы и҆̑х, [рекꙋ́щїи дре́вꙋ][45], ѿц҃ъ мо́й є҆си ты̀, и камени, ты [мѧ̀ роди́ є҆си][46]. (-)[47] ѡ҆брати́ша ѿ менѐ (стопы̀ а҆)[48] не лице (-)[49]. и҆ въ вре́мѧ ѡ҆слабле́нїѧ своѐго рекꙋ́тъ, въста́ни і҆ и҆зба́ви на́съ· (-)[50] Гдѣ̀ сꙋ́ть бо́зи твоѝ, ꙗ҆̀же сътвори́лъ є҆си тебѣ̀, да въста́нꙋтъ і҆ и҆зба́вѧтъ тѧ̀ въ вре́мѧ ѡ҆слабле́нїѧ твоѐго. *по число́мъ бо гра́дѡвъ твои́хъ, бѣ́хꙋ бо́зи твоѝ, ѡ҆ і҆ꙋ́до. (что хо́щете съ мно́ю сꙋдо́мъ прѣ́ти, вси ѡ҆ста́вили є҆сте мѧ̀)[51], рече гь. сꙋе́тно (бо) бихъ сн҃ы ва́ша, наказа́нїѧ не въспрї́ѧша. (пожре мечь)[52] (ва́шъ) прⷪ҇рки ва́ша, ꙗ҆́ко ле́въ (и҆) гꙋби́тель (ро́дъ ва́шъ)[53]. внемли́те сло́во гн҃е, (-)[54] є҆да ли є҆ди́ненїе сътворе́нъ є҆смь і҆и҃лю, и҆ли землѧ̀ непло́дна. вскꙋ́ю бо рече по́лкъ мо́й. ѿи҆до́хомъ, и҆ не прїи҆́демъ [ѿселе к тебѣ̀][55]. є҆да ли забꙋ́детъ дѣва красо́тꙋ свою̀, и҆ли ѡ҆брꙋ́чница мони́ста пе́рсїи свои́хъ. лю́дїе бо мои̇ забы́ша менѐ дни безъчи́слени· что си́лꙋешисѧ бл҃гъ показа́ти пꙋ́ть твой, (и҆) на и҆ска́нїе любви, (и҆́же наипаче лꙋка́вьствъ твои́хъ наоу́чила є҆си)[56] пꙋти́ твоѧ̀, и҆ въ (крилѣ́)[57] твои́хъ ѡ҆брѣ́тена є҆сть кро́вь дш҃ъ [оу́богихъ и҆][58] непови́нныхъ. не в ровѣ̀ ѡ҆брѣто́хъ и҆́. но въ всѣ́хъ (и҆́же вы́ше памѧтова́хъ)[59], и҆ рекла є҆си. (безъ грѣ́ха и҆) непови́нна а҆зъ є҆смь, (и҆ сего ра́ди)[60] ѡ҆брати́сѧ ꙗ҆́рость твоѧ̀ ѿ мене. се а҆зъ сꙋдо́мъ прѣ́чꙋ с тобо́ю, сего ра́ди что рекла є҆си, не съгрѣши́хъ ко́ль гню́сна сътворе́на є҆си ѕѣ́ло (ѡ҆браща́ющи)[61] пꙋти̇̀ твоѧ̀· и҆ ѿ є҆гѵ́пта посты́диши сѧ, ꙗ҆́ко посты́дѣна є҆си ѿ (а҆сꙋ́ра)[62]. и҆́же і҆ ѿ тоѧ̀ и҆зы́ideши, и҆ рꙋцѣ̀ твои̇̀ (бꙋ́дꙋтъ) на главѣ̀ твое́й. ꙗ҆́ко съкрꙋши̇̀ гь на дѣ́ѧнїе твое, и҆ ничто и҆́маши преспѣва́нно (-)[63].

дім, вони, і царі, їхні начальники, і
священики, і їхні пророки, **27** ка-
жучи дереву: Ти є моїм батьком, і
каменю: Ти мене породив. Відвер-
нули від мене кроки, а не лице, і в
часі свого упадку скажуть: Встань і
спаси нас. **28** Де є твої боги, яких
ти собі зробив? Хай встануть і спа-
суть тебе в часі твого упадку, *бо ниж. 11
за числом твоїх міст були твої боги,
Юдо. **29** Що хочете? Зі мною судом
судитися? Всі ви мене покинули, –
сказав Господь. **30** Бо марно побив
Я ваших синів, напоумлення вони
не сприйняли. Ваш меч пожер ва-
ших пророків як лев, і ваш рід –
губитель. **31** Послухайте господнє
слово: Чи Я став пустинею для Із-
раїля, чи земля неплідна? Бо наві-
що сказав мій полк: Ми відійшли і
більше не прийдемо до Тебе. **32** Хі-
ба ж дівчина забуде свою красу і
заручена – прикрасу своїх грудей?
Мій народ же забув мене на безчис-
ленні дні. **33** Чого силуєшся пока-
зати доброю твою дорогу і на шу-
кання любові ти, що радше твоїх
лукавств навчила твої дороги **34** і
на твоїх крилах знайдено кров бід-
них і невинних душ? Не знайшов Я
їх у ровах, але в усіх, що вище, я
згадав. **35** І ти сказала: Без гріха і
невинна я є, і задля цього відвер-
неться твій гнів від мене. Ось я су-
дом суджуся з тобою задля цього,
що ти сказала: Я не згрішила. **36** Я-
кою дуже огидною ти стала, відхи-
ляючи твої дороги, і Єгиптом бу-
деш засоромлена, так як засоромле-
ною була ти Асуром. **37** Ти і від неї
вийдеш, і твої руки будуть на твоїй
голові. Бо Господь знищив твою на-
дію, і не маєш нічого, що щастить.

нѣ ѧі

Гл҃а, г҃·

Р[екъ] ѡ҆бщеи при́тчи гл҃етсѧ). а҆ще ѿпꙋсти́тъ мꙋ́жъ женꙋ̀ свою̀, и҆ ѿходѧ́щи ѿ него (въведе́тъ мꙋ́жа и҆́наго)[1], є҆да ли ѡ҆брати́тсѧ к (не́й)[2] ктомꙋ̀. є҆да̀ не (поро́чна бꙋ́детъ и҆ сквернена)[3] жена̀ та̀· [ты̀][4] съблꙋди́ла є҆си съ (любо́вными)[5] мно́гими, ѡ҆баче ѡ҆брати́сѧ къ мнѣ̀, рече гь, (а҆зъ воспрїимꙋ̀ тѧ̀). въздви́гни [ѡ҆́чи твои̇̀ на оу҆правле́нїе][6] и҆ виждь (нн҃ѣ гдѣ̀ простерта є҆си)[7], на пꙋте́хъ (сѣдѧ́щи ждꙋ́щихъ ꙗ҆́ко ра́збойникъ въ пꙋсты́ни)[8]. и҆ ѡ҆скверни́ла є҆си зе́млю въ любодѣѧ́нїи (-)[9], и҆ въ лꙋка́вствѣхъ твои́хъ. (сеѧ̀ ра́ди ве́щи въздръжа́ны сꙋть ка́плѧ до́ждевныѧ и҆ роса̀ вече́рнѧ, и҆ не бы́сть)[10]. (чело̀)[11] жены̀ блѧди́вы сътворено є҆сть тебѣ̀, не хотѣ́ла є҆си посты́дѣтисѧ (-)[12]. (Сего ра́ди въ то́лицѣ ѿселѣ̀ възъзови мѧ̀)[13] ѿц҃ъ (мо́й)[14], во́ждь дѣ́вства (мое́го ты є҆си)[15]. є҆да ли

Глава 3

1 В спільній притчі говориться:
Якщо чоловік відпустить свою жін-
ку, і відходячи від нього і введе во-
на іншого чоловіка, – чи ж він ще
повернеться до неї? Чи не опогане-
ною буде і нечистою та жінка? Ти
розпутствувала з численними по-
любовниками, одначе повернися до
мене, – говорить Господь, – Я тебе
прийму. **2** Підніми твої очі на ви-
прямлення і поглянь. Нині де ти
простягнена, сидячи на дорогах, че-
каючи, як розбійників в пустині? І
ти опоганила землю в розпустах і у
твоїх злобах. Через цю річ затрима-
ні були краплі **3** дощові і вечірня
роса, і не було. Чоло жінки-розпус-
ниці було у тебе. Ти не бажала зав-
стидатися. **4** Через це в такому те-
пер назви мене: Мій Батько, вождь
мого дівоцтва Ти є! **5** Чи ж розгні-
ваєшся навіки, або настоюватимеш

до кінця? Ось ти сказала і зробила погане, і спромоглася. **6** І сказав Господь до мене в днях Йосії, царя:
вищ. 2 Чи ти *бачив, що зробив ворог Ізраїль? Іде сама собі на всяку високу гору і під всяке крислате дерево, і розпутствувала вона там. **7** І коли вона це зробила, Я сказав: Повернися до мене. І вона не повернулася. І побачила її сестра Юдея – переступниця, **8** що через те, що роспусницею була, – ворог Ізраїль. Я від неї відступив і дав їй книгу відпуску. І не злякалася переступниця Юдея, її сестра, але пішла і розпутствувала ще й вона. **9** І легковажністю своєї розпусти вона занечистила землю, і чужоложила з каменем **10** і з деревом, і в усьому цьому не повернулася до мене переступниця, її сестра Юдея, всім своїм серцем, але з обманою, – сказав Господь. **11** І сказав Господь до мене: Оправдала свою душу – ворог Ізраїль, подібно як переступниця Юдея.
анг. 1 **12** *Іди і проголоси ці слова проти півночі, і скажеш: Повернися, ворог Ізраїль, – сказав Господь, – і не відверну від вас моє лице, бо Я святий, – сказав Господь, – і не гніватимуся навіки. **13** Одначе пізнай твоє беззаконня, яким ти переступила проти твого Господа Бога. І ти розсипала твої дороги чужим під усяким крислатим деревом, і мого голосу ти не послухалася, – сказав Господь. **14** Поверніться, відступні сини, – говорить Господь, – бо Я ваш чоловік, і заберу вас, одного з міста і двох з племені, і введу вас до Сіону, **15** і дам вам пастирів за моїм серцем, і пастимуть вас розумом і вмінням. **16** Коли помножитеся і побільшитеся на землі в тих днях, – говорить Господь, – не скажуть вже: Кивот господнього завіту. Ані не ввійде на серце, ані не згадається те, ані не відвідається, ані більше не буде. **17** В тому часі назвуть Єрусалим господнім престолом. І зберуться до нього всі народи в ім’я господнє до Єрусалиму, і не підуть за недолугістю свого поганого серця. **18** В тих днях юдин дім піде до ізраїльського дому, і разом прийдуть з північної землі і до землі, яку Я дав вашим батькам. **19** Я ж сказав: Як поставлю тебе між синам і дам тобі вибрану землю – пресвітле насліддя війною поган. І Я сказав: Назвеш мене Батьком. І по мені не перестанеш ходити. **20** Лише так, як не згадає жінка свого полюбовника, так не згадав мене дім ізраїлів, – сказав Господь. **21** На дорогах чути було голос, був плач і ридання ізраїлевим синам, бо беззаконною зробили вони свою дорогу, забули свого Господа Бога. **22** Поверніться, сини, що від-

разгнѣваеши въ вѣки, или настоиши до конца. се глала еси, и сътворила еси злаꙗ (-)[16] и могла еси· И рече гь къ мнѣ въ дни Іосїа цра. еда *видѣлъ еси иже сътвори (супостата)[17] інлъ. [идетъ][18] [сама себѣ][19] на всѧку гору высоку, и по всѧко древо листвано, и облудъствована есть ту. і егда сътвори сїа [-][20], [рекох][21] ко мнѣ обратисѧ, и нѣсть обращена· И видѣ (-)[22] преступница (сестра еꙗ) іудеꙗ (иже того ради что облужена бысть супостата)[23] інлева, [-][24] ѿпустих еꙗ, и дахъ ей книгу распустную. и не убоѧсѧ преступница іудеꙗ [сестра еꙗ][25], но иде и съблудила есть еще и та. и (легостїю блуженїꙗ своего осквернии землю, и съблудила есть съ каменемъ и съ древо)[26], и въ всѣхъ сих нѣсть обращена ко мнѣ, преступница [сестра еꙗ][27] іудеꙗ въ всемъ срцы своемъ. но въ лжу, [рече гь][28]· И рече гь къ мнѣ оправдала дшу свою [супостата][29] інлъ, подобїем преступницы іудеи. *иди и възъпи словеса та противу сѣвера, и речеши· обрати (супостата)[30] інлъ, рече гь. и не ѿвращу лице мое ѿ васъ ꙗко (стъ)[31] азъ рече гь, и не прогнѣваюсѧ [-][32] въ вѣкы· обаче вѣжь безаконїе твое, иже въ га ба твоего преступила еси. и расточила еси пути твоꙗ чюжим, по всѧкымъ древомъ листваныимъ. (и)[33] гласа моего не слышала еси, рч гь. обратитесѧ сыове ѿвращающесѧ рече гь. ꙗко а (мужъ)[34] вашъ, и пойму вы единого ѿ гра, и два ѿ племене. и въведу васъ въ сїонъ, и дамъ вам пастыри по срцу моему, и пасутъ васъ (разумомъ и)[35] ученїемъ· (егда)[36] умножени будете и възрастете въ земли въ дни тѣ, рече гь. не рекут дале, кїотъ завѣта [гнѧ][37]. ни взыдетъ на срце, ни въспомѧнутсѧ (того), ни ли посѣтитсѧ, ниже будетъ дале. (-)[38] въ времѧ то възъзову ієрлима пртлъ гнь, и съберусѧ к нему вси ꙗзыци (въ имѧ гне, въ ієрлм). и не походѧ [-][39] въ строптивствѣ срца своего ѕлѣишаго· въ днехъ тѣхъ идетъ до іудинъ к дому інлеву, и прїидут вкупѣ ѿ земли сѣверны, и (-)[40] къ земли юже дахъ ѿцемъ [вашим][41]. (аз же)[42] рѣхъ, (ꙗко)[43] положу тѧ въ сынове, и въздамъ тебѣ землю пожелѣнїа, достоꙗнїа (пресвѣтла воинством ꙗзыческим)[44]· и рекохъ, ѿца [възовеши][45] мѧ, и по мнѣ вните не престанеши. но ꙗко аще не помнитъ жена любовника своего. тако не помнѣлъ мѧ до інлевъ, рече гь· Гла (в путехъ)[46] слышанъ есть, плачъ и рыданїе сыовомъ інлевом, ꙗко беззаконенъ сътвориша (путь)[47] свои.

забвени сꙋть (г҃ꙋ) б҃ꙋ (-)[48] своемꙋ· възвратитеся с҃нове ѿвращающеися, і исцѣлю ѿвращенїа ваша· Се мы идемъ к тебѣ, ты бо еси г҃ь б҃ъ нашъ· Истиннѡ лживи быша х҃ѡми, и множество горамъ. истиннѡ въ г҃а б҃а нашего сп҃нїе і҃илево· Стꙋдъ изъѣдѣ трꙋдъ ѡ҃цъ нашихъ ѿ юности нашеа. (стада)[49] ихъ и скоты ихъ, с҃нве ихъ и дщери ихъ. спимъ в постыдѣнїи нашемъ, и покрыетъ насъ [безгласїе][50] наше. ꙗко (г҃ꙋ) б҃ꙋ нашемꙋ съгрѣшихомъ мы и ѡ҃цы наши, ѿ юности нашеа даже до (сего д҃не)[51]. и не слышахомъ гласа г҃а б҃а нашего·

Гл҃а, д҃.

Аще възвратишися і҃илъ рече г҃ь, къ мн҃ѣ ѡбратисѧ. аще ѿимеши съгрѣшенїа твоа, [-][1] ѿ лица моег҃ не подвижешися. і клене́шися, живетъ г҃ь въистиннѣ (и) в сꙋдѣ и въ правдѣ. и бл҃вятъ его ꙗзыцы и (-)[2] въсхвалятъ [-][3]· Сїа бо рече г҃ь, (мꙋжꙋ)[4] іоудинꙋ и ѡбитателю і҃ерлимлю. поновите себѣ
їѡ́сїа ї поле, *и не хощите сѣяти на трънїи. ѡбрѣжтеся въ [г҃а][5], и ѿимѣте препꙋцїа ср҃цъ ваших мꙋжи іоудины, и ѡбитатели і҃ерлимꙋ. не (оубо) исходи ꙗко огнь гнѣвъ мои, и разгорится. и не бꙋдет (ктомꙋ) оугасити, (ради)[6] лꙋкавствъ помышленїи ваших. възвѣстите въ іоудеи, и [въ і҃ерлимѣ слышанїе сътворите][7], гл҃ите, и въспоите трꙋбою на земли. [-][8] възопїите крѣпко, [и][9] рцѣте. съвокꙋпитеся и внидемъ въ грады твердыѧ, (двигнете знамя)[10] въ сї-
вьї а̑ онъ· (Съкрѣпитеся)[11] не хощете стати, *иже лꙋкаво аз изведꙋ ѿ сѣвера, і сътренїе велико· взыиде левъ ѿ ложа своего, [и][12] хищникъ людскїи въздвижеся. [-][13] изшелъ есть ѿ мѣста своего да поставитъ землю [твою][14] въ пꙋстыню, и гради [твои][15] ѡпꙋстѣютъ ѡставшеи безъ ѡбитателя· На томъ препояшитеся врѣтищи, (-)[16] плачите и рыдаите, иже нѣсть ѡбращенъ гнѣвъ [ꙗрости][17] гн҃я ѿ васъ· И бꙋдетъ въ д҃нь тои рече г҃ь, погибнет ср҃це ц҃рево и ср҃ца началникомъ, и [оужаснꙋтся с҃щенницы][18], и пр҃рцы мыслїю възнесꙋтся. и рекохъ, ѡхъ ѡхъ ѡхъ, г҃и б҃же. еда ѡбольстилъ еси люди сїа, і҃ерлима рекꙋщи, миръ бꙋдет [вамъ][19]. и се (прїиде)[20] мечь даже до д҃ша (-)[21]. въ время то речется людем симъ (-)[22] і҃ерлимꙋ, вѣтръ (горящїи по пꙋтехъ иже сꙋть)[23] по пꙋстыни пꙋти дщери людїи моих, не к (вѣянїю ни къ ѡчищенїю)[24]. дх҃ъ полнъ [ѿ сихъ][25] прїиде мнѣ. (и) н҃нѣ (-)[26] азъ, възглаголю

вернулися, і оздоровлю ваші відступлення! Ось ми ідемо до Тебе, бо Ти є Господь Бог наш! **23** По правді, брехливими були горби і множество гір! По правді, в Господі Бозі нашому спасіння ізраїлеве! **24** Сором пожер труди наших батьків від нашої молодості, їхні стада, і їхню скотину, їхніх синів і їхніх дочок. **25** Ми спимо у встиді нашому, і нас покрила наша мовчанка, тому що проти нашого Господа Бога згрішили ми і наші батьки від нашої молодості аж до цього дня, і ми не почули голос нашого Господа Бога.

Глава 4

1 Якщо повернешся, Ізраїле, – сказав Господь, – повернися до Мене. Якщо забереш твої гріхи, не рушишся від мого лиця. **2** І клястиметься: Живе Господь! – по правді, і в суді, і в праведності. І Його поблагословлять і похвалять народи. **3** Бо так сказав Господь юдиновому чоловікові і тому, що живе в Єрусалимі: Обновіть собі поле *і не сійте на тернині. йос. 10
4 Обріжтеся в Господі і відкиньте шкірки сердець ваших, чоловіки юдині і мешканці Єрусалиму. Щоб, отже, мій гнів не вийшов, як вогонь, і не загорівся; і не буде можливо більше загасити, задля лукавств ваших задумів. **5** Сповістіть в Юдеї і зробіть, щоб почулося в Єрусалимі. Скажіть і дайте звук трубою на землі, закричіть сильно і скажіть: Зберіться і ввійдемо до укріплених міст! **6** Підніміть знамено до Сіону! Скріпіться, не стійте, *бо Я виведу зло з півночі і вищ. 1
велике знищення. **7** Вийшов лев із свого лігвища, і піднявся людський нищитель. Вийшов він зі свого місця, щоб поставити твою землю в пустиню. І твої міста опустіють, залишившись без жителя. **8** На тому підпережіться мішковиною, плачте і ридайте, тому що від вас не відвернувся гнів господньої люті. **9** І буде в тому дні, – сказав Господь, – згине царське серце і серця начальників, і жахнуться священики і пророки, думкою піднімуться. **10** І я сказав: Ох-ох-ох, Господи Боже. Чи Ти обманув цей народ *і* Єрусалим, кажучи: Мир вам буде. І ось прийде меч аж до душі. **11** В тому часі скажеться цьому народові, Єрусалимові: Вітер горіючий по дорогах, що є у пустині, дорозі дочки мого народу, не на віяння ані не на очищення. **12** Повний дух від цих прийшов до мене, і тепер я з ними промовлю мої суди. **13** Ось він вийде

як хмара і його колеса як вихор, його коні швидші від орлів. Горе нам, бо ми опустіли. **14** Помий від лукавства твоє серце, Єрусалиме, щоб ти спасся! Аж доки житимуть в тобі задуми бід? **15** Бо голос сповіщено від Дану і що відомим робить ідола з ефрімової гори. **16** Скажіть народам: Ось почуто в Єрусалимі! Сторож має прийти з далекої землі і подати свій голос на юдині міста. **17** Як польові сторожі вони були створені проти нього довкруги, вони мене прогнівили до гніву, – сказав Господь.
муд. 1
18 *Твої дороги і твої задуми тобі це зробили. Це твої лукавства, що гіркі, що доторкнулися до твого серця. **19** Живіт мій, живіт мій мене заболів. Почуття мого серця сколочені в мені. Не замовчу, бо моя душа почула голос труби – крик війни. **20** Знищення було закликане на знищення. Вся земля опустіла. Моє помешкання розбите і запустіле. Скоро *запустіло* моє *помешкання зі* шкіри. **21** І доки бачитиму втікачів, чутиму голос труби? **22** Адже дурні мої люди мене не пізнали, вони є безумні і біснуваті сини. Вони є мудрі, щоб робити зло, добро ж чинити не пізнали. **23** Поглянув я на землю – і ось вона була порожня і непотрібна, і на небеса – і не було в них світлості. **24** Я побачив гори – і ось вони тремтіли, і всі горби затряслися. **25** Я поглянув – і ось не було людини, і все, що летить небом, відійшло. **26** Я побачив – і ось Кармил пустий, і всі його міста знищені від господнього лица і від лиця гніву його люті. **27** Бо це сказав Господь: Вся земля буде пусткою, але не зроблю зітління. **28** Земля заплаче і небеса вгорі сумуватимуть задля цього, що Я сказав. Я подумав і не пошкодував того ані не відвернуся від цього. **29** Від голосу тих, що їдуть і посилають стріли, втікає всяке місто, і вони пішли до печер. Всі міста опущені, і не живе в них людина. **30** Ти ж, запустіла, що зробиш? Чи зодягнешся в багряницю і будеш прикрашеною золотими прикрасами, і прикрасиш стібієм твої очі? Даремно прикрашаєшся, бо тобою знехтували твої полюбовники, шукатимуть твою душу. **31** Бо почув я голос, наче *голос* тієї, що родить, болі, як тієї, що родить дитину. Голос сіонської дочки між вмираючими і тими, що розкладають свої руки: Горе мені, бо занепала моя душа задля вбитих!

сѹды [мои][27] с ними. се ꙗко облакъ възыидетъ, и ꙗко вихръ колеса его быстрѣе орловъ кони его. Горе намъ ꙗко опустѣхомъ. ѹмыи ѿ лукавьства срце твое Иерлмъ, да спсенъ будеши. доколѣ поживутъ в тебѣ помышлениꙗ [бѣдны][28]. гласъ бо възвѣщеныи ѿ дана, и вѣдомъ сътворающи (идолъ)[29] ѿ горы ефрѣмля. рцѣте ꙗзыкомъ, се [слышано е][30] въ Иерлмѣ, стражи приити ѿ земля далнꙗ, и дати на грады Иудины гласъ свои. ꙗко стражи селнии сътворени суть нань окрстъ, ꙗже мѧ [къ гнѣву
прогнѣваша][31], рече гь. *Пути твоꙗ и помышлениꙗ твоꙗ сътвориша [тебѣ сиꙗ][32]. та лукаваа твоꙗ ꙗже горка, иже прикоснуса срцу твоему. чрево мое чрево мое болѣ мѧ, (-)[33] чювьства срца моего смущени (суть въ мнѣ)[34]. не ѹмолчю ꙗко гласъ трубы ѹслышала дша моꙗ вопль рати. (-)[35] сътрение на сътрение възвано бысть, опустѣнна есть вса земля. (ѹстремлено и)[36] опустѣнно жилище [мое][37] (скоро)[38] кожи мое. (и) доколѣ зрю бѣжаща, слышу гласъ трубы. иже (буи)[39] люди моꙗ мене не познаша. снове безумни суть и бѣсны. мудры суть да сътворꙗютъ ѕлаꙗ, благоже творити не познаша. Зрѣ землю, и се [прана бысть и][40] непотребна. и нбсъ, и не бѣ свѣтлость в нихъ. видѣхъ горы и се гибахуса, и вси хлъми възмутишаса. възрѣ, и се не бѣ члка. и все летаꙗщее нбси ѿиде. зрѣхъ и се кармель пустъ, и вси гради [его][41] (разорени суть)[42] ѿ лица гнѧ, и ѿ лица гнѣва ꙗрости его (-)[43]. Сиꙗ бо рече гь, пуста будетъ вса земля, но истлѣниꙗ не сътворю. (-)[44] въсплачетъ земля и поскорбꙗтъ нбса съвыше, сего ради иже глалъ есмь. (Помыслихъ, и не жалѣхъ того)[45], ни ѿвращенъ есмь ѿ него. ѿ гласа ꙗздꙗщихъ, и посылающихъ стрѣлы бѣжитъ вса (градъ)[46], (и) въшли суть в щѣли. (-)[47] [-][48] вси гради оставлени суть, (и) не обитаетъ в нихъ члкъ. (-)[49] ты (же запустѣнна) что сътвориши. егда облечешиса въ багрꙗницу, и ѹкрашена будеши монисты златыми, і испестриши стибиемъ очи твои, суетно ѹкрашаешиса, ѹничижиша бо тꙗ любовницы твои, дшу твою поищутъ. гласъ бо ꙗко родꙗщиꙗ слышахъ, тѣсноты (-)[50] ꙗко (отрочица родꙗщи)[51]. гласъ дщери сиона (между мрущими)[52], и распростирающи руцѣ свои. горе мнѣ иже оскудѣ дша моꙗ. ѹбиеныхъ ради. мѹдро а

Гла҃, є҃·

Ѡбыидѣте пꙋти̑ і҆ерⷭ҇ли̑мскїѧ, и҆ воззри́те, и҆
промы́слите, і҆ и҆щи́те на пло́щадѣхъ
є҆го. (и҆) є҆гда̀ ѡ҆бря́щете (мꙋ́жа) творѧ́ща
сꙋ́дъ, і҆ и҆́щꙋща вѣ́ры, и҆ млⷭ҇рдъ бꙋ́дꙋ
(є҆мꙋ)[1]. (да а҆́ще па́ки рекꙋ́тъ живе́тъ гдⷭ҇ь)[2], (и҆ то)[3]
лжи́во кленꙋ́тсѧ· гдⷭ҇и ѻ҆чи̑ твои̑ (зрѧ́тъ)[4] вѣ́рꙋ.
би́лъ є҆си̑ и҆́хъ, и҆ не болѣ́ша. сокрꙋши́лъ є҆си̑ и҆̀,
и҆ ѿри́нꙋли воспрїѧ́ти наказа́нїе. ѻ҆жести́ша
лица̀ своѧ̑ вы́ше ка́мени, и҆ не хотѣ́ша ѡ҆брати́-
тисѧ. (а҆з же)[5] рѣ́хъ, ꙋ҆́бо ꙋ҆бо́зи сꙋ́ть (и҆ бꙋи)[6],
не вѣ́дꙋщи пꙋти̑ гдⷭ҇нѧ, и҆ сꙋда бⷢ҇а [своегѡ]. и҆дꙋ̀
[бо][8] къ держа́внымъ и҆ гл҃ю и҆̀мъ, тїи бо позна́-
ша пꙋ́ть гдⷭ҇ень, и҆ сꙋ́дъ бⷢ҇а [своегѡ][9]. и҆ сѐ наи҆-
па́че сїи сокрꙋши́ша и҆́го, [и҆][10] растерго́ша ᲂу҆́жы.
сегѡ ра́ди поби́лъ и҆̀ ле́въ ѿ лѣса, и҆ во́лкъ къ
(ве́черꙋ)[11] погꙋби и҆̀хъ. (-)[12] па́рдосъ бдѧ́щь на
гра́дѣ и҆̀хъ, (и҆) всѧ́къ (же) и҆сходѧ́щїй ѿ ни́хъ
бꙋ́детъ ꙗ҆́тъ, и҆̀же мно́га сꙋ́ть престꙋплє́нїѧ
и҆̀хъ, подкрѣплєны сꙋ́ть ѿвраще́нїѧ и҆̀хъ. на ко́-
є҆мъ млⷭ҇рдъ (тебѣ̀ бы́ти могꙋ̀)[13]. сн҃ове твои̑ ѡ҆с-
та́виша мѧ̀, и҆ кленꙋ́тсѧ в тѣ́хъ и҆̀же не сꙋ́ть
бо́зи. (-)[14] насы́тихъ и҆̀хъ и҆ соблꙋди́ша, и҆ в до-
мѣ̀ блꙋдни́цъ блꙋдство́вахꙋ. *ко́ни любо́вницы
на жены, (и҆ ѻ҆́реве) сотворе́ни сꙋ́ть. є҆ди́нъ ко́ждо
к женѣ̀ и҆́скреннѧгѡ своегѡ̀ ржа́ше. є҆да̀ ли на сї́хъ не
посѣщꙋ̀ речѐ гдⷭ҇ь. и҆ въ (ꙗ҆зы́цѣхъ)[15] не ѿмсти́тъ ли
сѧ̀ дꙋша̀ моѧ̀, взы́идете на стѣ́ны и҆̀хъ, и҆
разори́те, и҆стлѣ́нїѧ не сотвори́те. (во́змете ѿ-
ра́сли є҆гѡ̀)[16], и҆̀же (не) (сꙋ́ть гдⷭ҇ни)[17]. престꙋпле́-
нїемъ бо престꙋпи́лъ є҆́сть на мѧ̀ до́мъ і҆и҃-
левъ, и҆ до́мъ і҆ꙋ́динъ, [речѐ гдⷭ҇ь][18]. ѿвергоша́сѧ гдⷭ҇а
[-][19] и҆ реко́ша, нѣ́сть то́и. ни прїи́детъ на на́съ
ѕло̀, (-)[20] меча̀ и҆ гла́да не ᲂу҆́зримъ. прⷪ҇роки (-)[21]
бы́ша на вѣ́теръ (гл҃али), и҆ ѿвѣ́тъ (-)[22] не
бѣ́сть в ни́хъ. сїѧ бо слꙋча́тсѧ тѣ́мъ· (-)[23]
Сїѧ речѐ гдⷭ҇ь (си́лъ)[24]. и҆̀же гл҃али є҆стѐ сло́во то̀. сѐ
а҆́зъ даю̀ словеса̀ моѧ̀ во ᲂу҆ста̀ твоѧ̀ во ѻ҆́гнь,
и҆ лю́ди сїѧ въ дре́ва и҆ пожре́тъ и҆̀хъ· Сѐ а҆́зъ
наведꙋ̀ на ва́съ (ꙗ҆зы́ки)[25] и҆здале́ча до́ме і҆и҃левъ,
речѐ гдⷭ҇ь. (ꙗ҆зы́къ си́льный,) ꙗ҆зы́къ (ста́рый), є҆гѡ́же
(ꙗ҆зы́ка не ᲂу҆вѣ́си ни ᲂу҆разꙋмѣ́еши что̀ гл҃етъ)[26].
[тꙋ́лъ є҆гѡ ꙗ҆́кѡ гро́бъ ѿверстъ][27], всѝ крѣ́пцы. і҆
и҆зъѧ́дѧтъ кла́сы (твоѧ̑)[28] и҆ хлѣ́бъ (твои̑)[29], и҆
пожре́тъ сн҃овъ (твои́хъ)[30] и҆ дщери (твои́хъ)[31].
(ста́до твоѐ и҆ ско́ты твоѧ̑ и҆зъѧ́стъ)[32], вино-
гра́дъ (твои̑)[33] и҆ смо́квы твоѧ̑ [-][34]. и҆ сокрꙋ-
ши́тъ гра́ды (твоѧ̑ тве́рдыѧ)[35], в ни́хже (ты̀)[36]
и҆́маши дерзнове́нїе (-)[37] мече́мъ. (ѻ҆ба́че)[38] въ
дне́хъ тѣ́хъ речѐ гдⷭ҇ь (-)[39], не сотворю̀ ва́съ въ
и҆стлѣ́нїе· *(да а҆́ще)[40] рече́те, почто̀ сотвори̑ гдⷭ҇ь

Глава 5

1 Обійдіть єрусалимські дороги і
погляньте, і пізнайте, і пошукайте
на його площах. І коли знайдете
чоловіка, що робить суд і шукає
віру, і буду до нього милосердний.
2 Щоб знову сказали: Живе Гос-
подь! І тим брехливо клянуться. **3**
Господи, твої очі бачать віру? Ти
побив їх – і не боліли, розбив їх – і
відкинули прийняти напоумлення.
Твердим зробили свої лиця, понад
камінь, і не побажали повернутися.
4 Я ж сказав: Отже, бідні є і дурні,
що не знають господньої дороги і
суду свого Бога. **5** Адже піду до
владних і скажу їм, бо ті пізнали
господню дорогу і суд свого Бога. І
ось ці найбільше розбили ярмо і ро-
зірвали кайдани. **6** Через це побив
їх лев з лісу і вовк на вечір вигубив
їх, леопард чатував над їхніми міс-
тами, і кожний же з них, що вихо-
дить, буде схоплений, бо численни-
ми є їхні переступи, скріпилися їхні
відступи. **7** За що тобі можу бути
милосердним? Твої сини покинули
Мене і клянуться тими, що не є бо-
гами. Я їх наситив, і вони розпут-
ствували, і в домі розпутствували
розпустою. **8** *Коні – полюбовники єз. 25
жінок, і лошаками стали, кожний
один іржав до жінки свого ближ-
нього. **9** Чи за це не навідаюся, –
сказав Господь, – і чи не пом-
ститься на народах моя душа? **10**
Підніміться на їхні оборонні мури і
знищіть. Не робіть зітління, заберe-
те його галузки, що не є господні-
ми. **11** Бо переступом проти мене
переступив дім ізраїлів і дім юдин,
– сказав Господь. **12** Вони відкину-
ли Господа і сказали: Він не є *Гос-
подом*! Ані не прийде на нас зло, не
побачимо меч і голод. **13** Пророки
говорили на вітер, і в них не було
відповіді. Адже це їм трапиться, **14**
це сказав Господь сил: Тому що ви
сказали те слово, ось Я даю мої
слова в твої уста на вогонь і цей на-
род на дрова. І він їх пожере. **15**
Ось Я наведу на вас народ здалека,
доме ізраїльский, – говорить Гос-
подь, – сильний народ, давній на-
род, якого мови не знатимеш, ані
не зрозумієш, що говорить. Його
сагайдак наче відкритий гріб, **16** всі
сильні. **17** І вони з'їдять твоє колос-
ся і твої хліби. І він пожере твоїх
синів і твоїх дочок. Він пожере
твоє стадо і твою скотину, твій ви-
ноград і твої фіги. І він мечем ро-
зіб'є твої сильні міста, на які ти на-
дієшся. **18** Однак, в тих днях, – ска-
зав Господь, – не видам вас на зіт-
ління. **19** *І якщо скажете: Чому ниж. 16

Господь Бог наш зробив нам це все? – Скажеш їм: Тому що ви Мене покинули і послужили чужим богам у вашій землі. Так послужите чужим богам у землі не вашій. **20** Сповістіть це домові Якова, і зробіть, щоб почули в Юді, кажучи: **21** Послухай, полку дурний, що не маєш серця, *ви, що, маючи очі, не бачите, і вуха *маєте* – і не чуєте. **22** Бо чи не будете боятися Мене, – сказав Господь, – і не послабнете від мого лиця? Я поклав пісок як границю морю, заповідь вічну, яка не мине. І зрушаться, і знемагатимуть, і надмуться його хвилі, і не минуть його. **23** Цьому ж народові серце стало невірним і твердим, відійшли і пішли, **24** і не сказали у своєму серці: Злякаймося нашого Господа Бога, який дав нам дощ ранній і пізній за своїм часом, зберігаючи нам літню повноту жнив. **25** Наші беззаконня відхилили це, і ваші гріхи спинили від нас добро. **26** Ті, що знайшлися в моєму народі, безбожні ловителі, що наставляють засідки, як ловець птахів, і пастки на ноги, щоб схопити людей. **27** Адже *як* силка повна птахів, так їхні доми повні обману. Через це вони звеличилися і збагатилися, жирними є, і потовстіли, **28** і дуже сильно переступили мої слова. *Суд вдови вони не судили, не виконали суд сироти, і не судили суду убогим. **29** Чи не відвідаю задля цього, – сказав Господь, – або чи не помститься душа моя на таких людях? **30** Жах і чуда сталися на землі, **31** пророки пророкують брехню, і священики плескали своїми руками, і мій народ таке полюбив. Адже що станеться в його останніх *днях*?

іс. 6
мат. 13
мар. 4
лук. 8
ів. 12
дія. 28
рим. 11

іс. 1
зах. 2
мой2. 2

б҃ъ на́шъ на́мъ [сїа вса̀][41]. (-)[42] рече́ши к ни́мъ, [ıа́ко ѡ҆ста́вистє ма, и҆][43] послꙋжи́сте бого́м чю́ждимъ в земли̇̀ ва́шеи. та́ко послꙋжи́те (бого́мъ) чю́ждимъ в̾ земли̇̀ не ва́шеи. възвѣсти́те сїа до́мꙋ і҆а́ковлю, и҆ ѹ҆слы́шанїе сътвори́те въ і҆ꙋ́дѣ [рекꙋщи][44]. Слы́ши (-)[45] по́лче бꙋи, и҆́же не и҆́маши срⷣца. *и҆́же и҆мѣ́юще ѻ҆́чи (-)[46] не (ви́дите)[47], (и҆) ѹ҆́ши (-)[48] и҆ не (слы́шите)[49]. Ще́не бо не ѹ҆бои́те ли са рече г҃ь, и҆ ѿ лица̀ моє҆го не разболи́теса. и҆́же положи́хъ пѣсо́къ предѣ́лъ мо́ра за́повѣдь вѣ́чнꙋ, (и҆́же)[50] не мимои҆́детъ (-)[51]. и҆ сꙋдви́гнꙋтса і҆ и҆знемо́гꙋтъ, и҆ надмꙋ́тса во́лны є҆го и҆ не пре́идꙋтъ того. лю́дем же си҆м бы́сть срⷣце невѣ́рно и҆ жесто́ко, (-)[52] ѿи҆до́ша и҆ пои҆до́ша. и҆ не реко́ша въ срⷣцы свое҆́мъ, ѹ҆бои́мыса г҃а б҃а на́шего. и҆́же да́сть на́мъ до́ждь ра́нъ и҆ по́здеи въ вре́ма (своѐ), и҆сполне́нїе (лѣтнїе)[53] жа́твы (стрегꙋщи)[54] на́мъ. Безако́нїа [на́ша][55] ѹ҆клони́ша сїа, и҆ грѣхи̇̀ [на́ша][56] въз̾дръжа́ша бл҃го ѿ [на́][57]. и҆́же ѻ҆брѣте́ны сꙋ́ть в лю́дехъ мои҆х нечестиви (лови́теле), (ıа́ко пти́чныи лове́ць)[58] сѣти ставла́ющи, (и҆ поножы) (на зацѣпле́нїе)[59] мꙋ́жемъ (-)[60]. ıа́ко (помчча по́лна пти́ць)[61], та́ко до́мы и҆х по́лны ле́сти. сего ради възвели́чени сꙋ́ть и҆ ѻ҆богаще́ни. [ѹ҆ты́ли сꙋ́ть и҆ ѹ҆толстѣ́ли][62], и҆ мимои҆до́ша [слове́съ мои҆хъ злѣ́ише][63]. *(прю̀ вдови́цы не сꙋди́ша, (-)[64] прю̀ си́ра не ѹ҆пра́виша)[65], (и҆ сꙋ́да ѹ҆бо́ги҆м не сꙋдиша). Е҆да̀ сихъ ра́ди не посѣщꙋ рече г҃ь, и҆ли на лю́дехъ таковѣ́х не мсти́тса дш҃а моа̀. Ѹ҆́жасъ и҆ чю́деса сътворе́на сꙋ́ть на земли̇̀. прⷪ҇рцы прⷪ҇рчествова́ша лжꙋ, и сщ҃е́нницы плеска́хꙋ рꙋка́ми свои҆́ми, и лю́дїе мои възлюби́ша такова. (что̀ бо сътво́ритса)[66] въ послѣ́днаа є҆го.

ісаїа ѕ
ма͠ гі
ма͠ д
лу и
іоа͠ ві
дѣа͠ ки
кри͠ аі

ісаїа а
заха в
в мо ів

Глава 6

1 Скріпіться Веніяминові сини посеред Єрусалиму, і в Катекуї затрубіть трубою, і над Ватахером підніміть хоругву! Бо видно було зло з півночі і велике знищення. **2** Я уподібнив сіонську дочку до красуні і до тієї, що живе в чужині. **3** До неї прийдуть пастухи і їхні стада. Поставили в ній довкруги, кожний один з них пасе те, що є під своєю рукою. **4** Освятіть проти нас війну! Встаньте, і підемо в вполудень! Горе нам! Бо схилився день, бо довгими стали вечірні тіні. **5** Встаньте, і підемо вночі, і знищимо його доми! **6** Бо так сказав Господь сил: Зрубайте його дерево, скиньте плоти довкруги Єрусалиму! Це є місто відвідин, посеред нього всяка брехня. **7** Так як джерело холодною

Гл҃а, ѕ.

Ѹ҆тверди́теса сн҃ове веніами́нови посредѣ і҆ер҃ли́ма, и҆ въ (кадекꙋи)[1] въстрꙋ́бите трꙋбо́ю, и҆ на (ведахаремъ)[2] въз̾дви́гнете хорꙋговь. ıа́же ѕло̀ ви́дѣно є҆сть ѿ сѣ́вера, и҆ сътре́нїе вели́ко (-)[3]. (кра́снѣи и҆ въ стра́нъствѣ живꙋщеи ѹ҆подоби́лъ є҆смь)[4] дщє́рь сїо́на, к неи прїи҆дꙋтъ пасты́рїе и҆ ста́да и҆хъ. (Ѹ҆глꙋби́ша в неи)[5] ѻ҆́крⷭ҇тъ, (пасе́тъ)[6] є҆ді́нъ ко́ждо (и҆хъ и҆́же) подъ рꙋ́кꙋ свое҆ю сꙋ́ть. (ѻ҆сти́те)[7] на́нь бра́нь, съвоста́ните и҆ възы́и҆демъ (-)[8] въ полꙋдни. Го́ре на́мъ и҆́же ѹ҆клони́са дн҃ь, и҆́же должае сътворе́ны сꙋ́ть сѣни вечернїи. Въста́ните і҆ и҆зы́и҆демъ в̾ нощи, и҆ расточи́м (до́мы̀)[9] є҆го. И҆́же сїа рече г҃ь [сил̾][10]. посѣцѣте дре́во є҆го, ѿврьзи́те ѻ҆́крⷭ҇тъ і҆ер҃лима (тыны̀)[11]. сѐ є҆сть гра́д (посѣще́нїа)[12], вса́ка клевета̀ посреди є҆го. ıа́ко (стꙋ-

де́ну сътвори́тъ и҆сто́чникъ во́ду свою)[13], тако студе́но сътворѝ лука́въство свое· Безако́нїа и҆ па́кости слы́шатся в неи, предо [мно́ю][14] всегда не́мощь и҆ ꙗ҆́зва· Оу҆чи́ся і҆ерли́ме да не ѿи҆детъ д҃ша моа ѿ тебе, да не положу та пу́сту зе́млю не ѡ҆бита́нну· (-)[15] Сїа рече г҃ь [си́лъ][16]. (даже до гро́зда събер́утъ)[17] ꙗ҆́ко въ виногра́дѣ ѡ҆ста́нки і҆и҃льски. [ѡ҆братѝ ру́ку][18] (твою) ꙗ҆́ко торгатель ко́шницы (-)[19]. кому възглаголю, и҆ (кому) свѣдѣтельствуюся да (слы́шатъ)[20]. *се необ̑рѣзаны оу҆́жеса̀ и҆́хъ, и҆ (слы́шати не мо́гутъ)[21]· Се̑ сло́во г҃не бы́сть к ни́мъ в҃ поноше́нїе, [и҆][22] не въспрїи́мутъ того. (сего ради)[23] ꙗ҆́рости (г҃на)[24] и҆сполнихся (оу҆труди́хся тръпя́щи)[25]· И҆злїю на мало́е внѣ, и҆ на събра́нїе ю҆́ношъ вкупѣ. мужъ бо (съ)[26] женою ꙗ҆́тъ буде, и҆ старецъ съ и҆спо́лненымъ дн҃їи. и҆ преидутъ домы̀ и҆́хъ къ чю́ждимъ, (и҆) пола̀ и҆ же́ны (-)[27] та́коже. и҆́же простру руку мою на ѡ҆бита́ющи́хъ зе́млю [-][28], рече г҃ь. [-][29] *ѿ менша (-)[30] паки да́же до бо́лшаго, всѝ (сребролю́бїю оу҆ча́ся)[31] (и҆) [ѿ (прⷪ҇рка)[32] даже до сщ҃енника][33], вси (творятъ)[34] ле́сть. и҆ цѣля́ху сътре́нїа [дще́рїи][35] лю́дїи мои́хъ, съ ле́стїю реку́щи, ми́ръ ми́ръ, и҆ не (бѣ)[36] ми́ръ. студни суть и҆́же (поноше́нїе) [сътвори́ша][37]. что наипаче постыдѣнїе непостыдѣни, и҆ (посрами́тися)[38] не вѣдятъ. сея ради ве́щи падутъ промежъ (рушаю́щихъ)[39], и҆ въ время посѣще́нїа [свое́го][40] разру́шася, рече г҃ь. сїа рече г҃ь, стоите на путе́хъ и҆ ви́дѣте, и҆ въпроси́те ѿ стезь [-][41] дре́внихъ [-][42], и҆́хже будетъ путь бл҃гъ. и҆ ходи́те по (ни́хъ)[43], *и҆ ѡ҆бря́щете (прохлажде́нїе)[44] д҃шамъ вашимъ. и҆ реко́ша, не ходи́мъ. (и҆) постави́хъ на ва́съ стра́жа. [и҆ реко́хъ][45], слы́шите гла́съ трубы̀. и҆ реко́ша, не оу҆слы́шимъ. Сего ради (слы́шите)[46] ꙗ҆зы́цы, и҆ (позна́йте събра́нїе, коли́ко а҆́зъ сътворю̀ и҆́мъ)[47]. слы́ши земля̀, се̑ а҆́зъ (и҆зведу)[48] [ѕлая на по́лкъ сїи][49] пло́дъ (помышле́нїа)[50] и҆́хъ, и҆́же слове́съ мои́хъ не послушаша, и҆ зако́нъ мои ѿвръгоша. *въскую мнѣ кади́ло ѿ сава приносите, и҆ касї́а (бл҃гимъ ѡ҆боня́нїемъ) ѿ земля̀ далняа. всесъжже́нїа ваша не суть оу҆го́дна, и҆ закла́нїа ва́ша не оу҆годи́ша мнѣ· Сего ради (-)[51] рече г҃ь, се а҆́зъ дамъ на лю́ди сїи разруше́нїе, и҆ раздруша́ютъ в (ни́хъ)[52] ѿц҃ы и҆ с҃нове вкупѣ сосѣдъ, і искренїи (-)[53] поги́бнутъ. Сїа рече г҃ь. се̑ лю́ди (прїидутъ)[54] ѿ (земля̀) сѣверьски, и҆ ꙗ҆зы́къ [вели́къ][55] въста́нетъ ѿ конецъ земля. стрѣлу и҆ щи́тъ въсхи́тятъ, мучитель є҆́ и҆ не оу҆млрдится. гл҃а е҆го ꙗ҆́ко мо́ре възшуми́, (и҆) на ко́ни (възы́идутъ)[56] оу҆гото́вани ꙗ҆́ко (мужъ)[57] на ѡ҆полче́нїе на тя

дѣя̃ з҃
і҆саї́а н҃ѕ / нѝ и҆
мѳ҃ аі
і҆саї́а а҃ / а́мѡ̃ е҃

робить свою воду, так він холодним зробив своє лукавство. Беззаконня і пакості чути в ній переді мною постійно, хвороба і побиття.
8 Напоумся, Єрусалиме, щоб від тебе не відійшла моя душа, щоб Я не поклав тебе пустою, незамешканою землею! 9 Це сказав Господь сил: Аж до грона зберуть останки ізраїльські, як у виноградника. Поверни твою руку, як той, що зриває до кошика. 10 До кого заговорю і кому засвідчу, щоб послухали?
*Ось їхні вуха необрізані і не можуть чути. Ось господнє слово було до них на погорду, і його не сприймуть. 11 Задля цього я наповнився господньої люті і змучився терплячи. Вилию на малого ззовні і на збір молодих разом, бо чоловік з жінкою буде схоплений і старий з тим, що повний днів. 12 І їхні доми перейдуть до чужих, і поля, і жінки також. Я простягну мою руку на тих, що живуть на землі, – сказав Господь. 13 *Знову від малого аж до великого – всі навчаються любов'ю гроша; і від пророка аж до священика – всі чинять обман. 14 І вони лікували побиття дочок мого народу, з обманою кажучи: Мир! Мир! І не було миру. 15 Безсоромні є ті, що вчинили погорду. Чому вони так дуже стидом безсоромні і не вміють соромитися? Через це впадуть між тими, що нищать, і в часі своїх відвідин будуть знищені, – сказав Господь. 16 Це сказав Господь: Стійте на дорогах і глядіть! І запитайте про давні стежки, на яких буде добра дорога, і ходіть по них, *і знайдете прохолоду вашим душам. І сказали: Не підемо. 17 І Я на вас поставив сторож і сказав: Послухайте голос труби! І сказали: Не послухаємо! 18 Через це чуйте народи і пізнайте зібрання скільки я їм зроблю. 19 Послухай, земле: Ось я виведу зло на цей полк – плід їхнього задуму. Бо вони не послухали моїх слів і відкинули мій закон. 20 *Навіщо мені приносите ладан із Сави і касію з добрим запахом з далекої землі? Ваші всепалення не є прийнятні і ваші жертви не є Мені милі. 21 Через це сказав Господь: Ось Я дам знищення на цей народ, і в них разом знищать батьків і синів, згинуть сусід і ближній. 22 Це сказав Господь: Ось народ прийде з північної землі, і великий народ підніметься з кінців землі. 23 Схоплять стрілу і щит, жорстоким є і не змилосердиться. Його голос бушуватиме, як море, і вилізуть на коней підготовані, як чоловік на війну проти тебе, дочко

дія. 7
іс. 56 / ниж. 8
мат. 11
іс. 1 / ам. 5

сіонська. **24** Ми почули їхню чутку,
наші руки є без сили, нас охопила
скорбота, болі, як в тієї, що родить.
25 Не виходьте на ниви ані не ви-
ходьте на дорогу, бо довкруги меч
ворога і страх. **26** Дочко мого наро-
ду, підпережися мішковиною і по-
сип себе попелом! Плач єдинород-
ний! Зроби собі плач гірким, бо на-
гло прийде на вас запустіння. **27**
вищ. 1 *На випробування дав я тебе моїм
сильним людям, і пізнаєш, і випро-
буєш їхні дороги. **28** Всі вони на-
чальники, що відхиляються, що хо-
дять обманливо. Мідь і залізо – все
зітліло. **29** Забракло ковальського
міха для вогню, зітліло олово, на-
дувач марно надував, бо їхні злоби
не зітліли. **30** Назвіть їх сріблом до
викинення, бо Господь їх відкинув.

Глава 7

1 Слово, що було до Єремії від
Господа, кажучи: Стань в брамі
господнього дому і проповідуй там
те слово, і скажи: **2** Послухайте
господнє слово, вся Юдея! Ви, що
входите крізь ці брами, поклоніться
Господеві! **3** Це сказав Господь
ниж. 26 сил, Бог ізраїльський: *Добрими
зробіть ваші дороги і ваші задуми, і
поселюся з вами на цьому місці. **4**
Не надійтеся на брехливі слова,
кажучи: Храм господній. Храм гос-
подній. Є храм господній. **5** Бо як-
що випрямите ваші дороги і ваші
задуми, якщо зробите суд між чо-
ловіком і його ближнім, **6** і при-
ходьком, і сиротою, і вдові не зро-
бите обману, і невинну кров не
пролієте на цьому місці, і не підете
за чужими богами в лукавстві самі
собі, **7** поселюся з вами на цьому
місці, в землі, яку дав Я батькам ва-
шим від віку аж і до віку. **8** Ось ви
надієтеся на себе в обманливих
словах, що не принесе вам користі:
9 красти, убити, чинити розпусту,
клястися неправдиво, жертвувати
Ваалові і ходити за чужими богами,
яких ви не знаєте. **10** І ви прийшли
і стали переді Мною в цьому домі,
в якому прикликано моє ім'я, і ви
сказали: Ми спинилися задля цьо-
мат. 21 го, що ми зробили ті гидоти. **11**
мар. 11 *Адже чи зроблено печерою роз-
лук. 9 бійників цей дім, в якому прикли-
кано моє ім'я перед вашими очима?
Я є. Я є. Я побачив, – сказав Гос-
подь. **12** Підіть до того місця, до
Силому, де мешкає моє ім'я від по-
чатку, і погляньте, що Я йому зро-
бив задля лукавств мого народу Із-
раїля. **13** І тепер, тому що ви зро-
при. 1 били всі ці діла, – сказав Господь, –
іс. 65 *і Я промовив до вас вранці, встаю-
і 66

дщи сїона. слышахомъ сл҃у [его][58], безъ въз-
держанїа суть руцѣ наши, скорбь объатъ
насъ болѣзнїи ꙗко родащаа. не хощѣте ис-
ходити на нивы ни (исходѣте на п҃у)[59]. ꙗко
мечь врага, (и страхъ)[60] окрⷭ҇тъ. дщеро людїи мо-
ихъ препоашиса вретищемъ, [и][61] посыплиса пе-
пелⷪ҇. плачъ (единородный)[62], сътвори себѣ пла-
чемъ горкїй. иже оустремлено прїидетъ запус-
тѣнїе на васъ. *искусителѧ дахъ тебе на (лю- вы҃ а҃
ди моа крѣпка)[63], и вѣси [-][64] (і искусиши)[65]
пути и҃. вси (тїи началницы оукланающїи)[66]
ходащи льстиво. мѣдь и желѣзо вси растлѣни
суть. оскудѣ надутїе на огнь, истлѣ олово,
в суету надымаⷭ҇ надмитель, лукавъства (бо)
ихъ не суть истлѣни. сребро ѡмѣтно зовѣте
и҃, иже (г҃ь ѡврьглъ тѣхъ)[67].

Глⷡ҇а, з҃.

Слово иже бысть къ іеремїи ѡ г҃а глющи,
стани въ вратѣхъ дому г҃на. и пропо-
вѣждь ту слово тⷪ҇, и г҃ли. Слышите
слово г҃не вса іудеа, входащеи по вра-
тѣхъ си҃, да поклонитеса г҃у][1]. сїа рече г҃ь
[силъ][2] б҃ъ ії҃левъ. *Бл҃го творите пути ваша и нѣ҃ кѕ
мышленїа ваша, и обитаю с вами на мѣс-
тѣ томъ. Не хощите надѣатиса (-)[3] въ сло-
весѣхъ лживы҃ (-)[4] рекущи, храмъ г҃нь, (храмъ
г҃нь,) храмъ г҃нь есть. Ꙗко аще бл҃го речете пу-
ти ваша и мышленїа ваша. [аще][5] (-)[6] сътво-
рите судъ просредѣ мужа і [-][7] искренаго его, и
пришелца и сира, и вдовици не сътворите льстиво.
ни кровь неповиннѹ излїете в мѣстѣ семъ, и по
бо҃зѣ чюжи҃ не ходите в лукавствѣ сами себѣ.
[-][8] обитаю с вами в мѣстѣ семъ, въ земли
юже дахъ ѡ҃цем вашимъ ѡ вѣка даже и до
вѣка [се][9] вы надѣетеса на са въ словесехъ
лживыхъ, иже не требѣ вамъ. (оукрасти, оуби-
ти, блѹдствовати клатиса лживо, жрѣти ваали-
му и ходити)[10] по бо҃зѣхъ чюждихъ ихже не
вѣсте [-][11]. И прїидосте и стасте предо мною в
дому [сем][12], в немже възвано есть имѧ мое
(-)[13]. и рекли есте избавлени есмы, сего ради чтⷪ҇ ма҃ ка҃
сътворихомъ поношенїа тⷶ҇. *еда бо пещера ма҃ аі
разбойникомъ [сътворенъ е҃][14] домъ (сїи)[15], в лу҃ д҃
немже възвано есть имѧ мое [-][16] (-)[17] въ очїю
вашею. (азъ есм азъ есмь, азъ видѣхъ)[18], рече
г҃ь. [-][19] Идѣте к мѣсту (тому)[20] в силомъ и-
деже обитаетъ имѧ мое (ѡ начала)[21] и види-
те чтⷪ҇ сътворихъ ему лукаⷭ҇ствъ ради людїи
моихъ ії҃ла. и нн҃ѣ иже сътворили есте вса
дѣла сїа, [рече г҃ь][22]. *и г҃лалъ есмь къ вамъ при҃ а҃
[въ оутрїи въстающи, и г҃лющи][23], и не слы- ісаїа ѯе҃
и ѯѕ҃

шасте (-)[24]. и҆ зва́хъ васъ, и҆ не ѿвѣща́сте
[мнѣ][25]. (-)[26] сътворю̀ до́мꙋ [семꙋ][27] в не́мже
възва́но є҆сть и҆́мѧ мое (-)[28], (и҆) в немже вы̀
и҆́мате дръзнове́нїе [-][29]. и҆ мѣсто и҆́же да́хъ
ва́мъ и҆ ѿц҃емъ вашимъ, ꙗ҆́ко сътвори́хъ сило́-
мꙋ. и҆ ѿвръгꙋ васъ ѿ лица̀ моє҆го, ꙗ҆́ко ѿверьг҃
ниж҃ ді (всю) бра́тїю ва́шꙋ, все сѣмѧ є҆фремово. *(ты́
же)[30] не моли́сѧ за лю́ди сїѧ, ни въспрї́ими за
них хвалꙋ и҆ мл҃твꙋ, и҆ не предъстойши мнѣ
(-)[31], и҆́же не оу҆слы́шꙋ [тѧ][32]. є҆да ви́диши что
сїи творѧтъ въ градѣхъ і҆оу́диныхъ, и҆ на
ниж҃ мд площа́дѣхъ і҆ерлима. *сн҃ове (-)[33] събира́ютъ дрова̀,
и҆ ѿц҃ы (-)[34] зажига́ютъ о҆гне́мъ, и҆ же́ны (-)[35]
скропа́тъ тꙋки да сътворѧтъ хамоны̀ црⷭ҇ци
нб҃нѣи, и҆ пожрꙋтъ богомъ чюжим (и҆)[36] (мене
къ гнѣвꙋ прогнѣ́ваютъ)[37]. є҆да мене [-][38] къ
гнѣвꙋ прогнѣ́ваютъ, рече г҃ь. є҆да̀ не са́ми себѣ
в постыдѣнїи лица своє҆го. сего ради тако рече
г҃ь сѐ ꙗ҆́рость [моѧ][39] и҆ прогнѣванїе мое събира́-
етсѧ на мѣсто то. (-)[40] на мꙋжи, и҆ на ско-
ты, и҆ на [-][41] древо страны, и҆ на плоⷣ зе́мныи,
и҆ въжже́етсѧ и҆ не оу҆га́снетъ· Сїѧ рече г҃ь
[си́лъ б҃ъ і҆и҃левъ][42]. всесъжже́нїѧ ваша преданы
жрътвамъ ва́шимъ, і҆ и҆зъꙗ҆ди́те мѧ́са, и҆́же
не гл҃алъ є҆смь съ ѿц҃ы ва́шими, и҆ не заповѣ́-
дахъ и҆̀мъ въ дн҃ь въньже и҆зведо́хъ и҆̀ ѿ землѧ̀
є҆гѷпетьски, ѿ сло́ва всесъжже́нїа и҆ жрътвамъ.
н҆о то́кмо (-)[43] заповѣда́хъ и҆мъ рекꙋщи. оу҆слы́ши-
те гла́са моє҆го, и҆ бꙋдꙋ вамъ б҃ъ, и҆ вы̀ бꙋдете
мнѣ лю́ди. и҆ походи́те въ всѧ́комъ пꙋтѝ (-)[44]
ниж҃ ѕі ꙗ҆́же повелѣхъ вамъ, да бл҃го бꙋдетъ вамъ· *И҆
не слы́шаша [-][45] ни приклони́ша оу҆́хо свое. н҆о и҆-
до́ша в похотѣнїи (и строптъствѣ) ср҃ца своє҆го
лꙋка́ваго, (-)[46] сътворени (же) сꙋть въспѧтъ и҆
не на преⷣ, ѿ дн҃е ꙗ҆́же и҆зошлѝ сꙋть ѿц҃ы и҆хъ
ѿ землѧ̀ є҆гѷпетьскїѧ [-][47] даже до дн҃е сего.
и҆ посла́х к ва́мъ всѣхъ ра́бъ мои́хъ прⷪ҇рокъ по
дне, (въста́ющи заоу́тра)[48], и҆ посыла́ющи. и҆ не
оу҆слы́шаша мѧ, ни приклони́ша оу҆хо свое. н҆о
о҆жести́ша вы́ю свою, (и҆ горши сътвори́ли сꙋть)
неже ѿц҃ы и҆хъ· И҆ гл҃еши к ни҆м (всѧ̀ словеса̀ сї-
ѧ)[49], [и҆ не оу҆слыша́т тѧ. и҆ воззовеши и҆хъ, и҆ не
ѿвѣща́ютъ тебѣ. и҆ речеши к нимъ][50], се
є҆сть ꙗ҆зы́къ и҆́же не послꙋша гласа г҃а [б҃а
своє҆го][51], ни въспрїѧтъ наказа́нїѧ. поги́бе вѣ-
ра, [и҆ ѿѧ́та є҆сть][52] ѿ оу́стъ и҆хъ. о҆стризѝ
(вла́сы)[53] твоѝ и҆ ѿмещи, и҆ въспрї́ими (пла́ч и҆)[54]
рыда́нїе, и҆́же ѿвръглъ г҃ь и҆ о҆ста́ви роⷣ (ꙗ҆́рости
своеѧ)[55]. и҆́же сътвори́ша сн҃ове і҆оу́дины лꙋка́во
въ о҆́чїю моею, рече г҃ь· Постави́ша пораже́нїѧ
своѧ в домꙋ в нем же възва́но є҆сть и҆́мѧ мое
г҃ мо҃ и҃і (-)[56], да о҆сквернѧтъ є҆го. *и҆ създа́ша высо́каѧ

чи і говорячи – і ви не послухали, і
Я вас кликав – і ви мені не відпові-
ли. **14** Зроблю цьому домові, в яко-
му прикликано моє ім'я і в якому
ви маєте сміливість, і містові, яке Я
дав вам і вашим батькам, так як Я
зробив з Силом. **15** І відкину вас
від мого лиця, так як Я відкинув
всіх ваших братів, все Ефремове
насіння. **16** *Ти ж не молися за цей ниж. 14
народ, ані не берися за них хвалити
і молитися, і не стій переді Мною,
бо не вислухаю тебе. **17** Чи не ба-
чиш, що вони роблять в юдиних
містах і на площах Єрусалиму? **18**
*Сини збирають дрова, і батьки па- ниж. 44
лять вогонь, і жінки місять тісто,
щоб зробити хамони небесній ца-
риці і принести жертву чужим бо-
гам, і мене прогнівують до гніву.
19 Чи мене розгнівають до гніву, –
сказав Господь? Чи не самі собі на
посоромлення свого лиця? **20** Через
це так сказав Господь: Ось мій гнів
і моя лють збирається на це місце,
на мужів, і на скотину, і на дерево
країни, і на плоди землі. І загорить-
ся, і не згасне. **21** Це сказав Гос-
подь сил, Бог ізраїльський: Ваші
всепалення передані вашим жерт-
вам. І з'їсте м'ясо, **22** про яке Я не
говорив до ваших батьків, і не за-
повів їм в дні, в якому Я їх вивів з
єгипетської землі, про слово цілo-
палення і жертви, **23** але тільки за-
повів Я їм, кажучи: Послухайте мій
голос – і буду вам Богом, і ви бу-
дете мені народом. І ходіть в усякій
дорозі, яку Я вам заповів, щоб доб-
ре вам було. **24** *І вони не послуха- ниж. 16
лися ані не нахилили своє ухо, але
пішли за пожаданнями і розбеще-
ністю свого лукавого серця, пішли
ж назад і не вперед. **25** Від дня, в
якому вийшли їхні батьки з єгипет-
ської землі, аж до цього дня. І Я до
вас послав всіх моїх рабів-пророків
вдень, встаючи вранці і посилаючи.
26 І вони не послухалися мене ані
не нахилили своє вухо, але твердою
зробили свою шию, і стали гірши-
ми, ніж їхні батьки. **27** І скажеш до
них всі ці слова – і не послухають-
ся тебе. І закличеш до них – і не
відповідять тобі. **28** І скажеш до
них: Це є народ, який не послухав-
ся голосу свого Господа Бога ані не
сприйняв напоумлення. Пропала ві-
ра і є забрана з їхніх уст. **29** Остри-
жи твоє волосся і відкинь, і візьми
плач і ридання, бо Господь відки-
нув і покинув рід своєї люті, **30** бо
юдині сини зробили лукаве в моїх
очах, – сказав Господь. Вони поста-
вили свої гидоти в домі, в якому ж
прикликано моє ім'я, щоб його
опоганити, **31** *і збудували тофето- мой3. 18

ві височини, що є в долині синів енонових, щоб спалювати їхніх синів і їхніх дочок вогнем, чого Я не заповів ані не подумав у моєму серці. **32** Через це ось прийдуть дні, – сказав Господь, – і не назветься більше той Тофет – Долина енонових синів, але Долина вигублених. І поховають в Тофеті задля того, що не було місця, **33** і будуть трупи цього народу в їжу небесним птахам і звірам землі, і не буде того,
єз. 26 хто проганяє. **34** *І зроблю, щоб зникли з юдиних міст і з площі Єрусалиму голос радості і голос веселості, голос жениха і голос невістки. Бо земля буде у смутку.

Глава 8

1 В тому часі, – сказав Господь, – винесуть кості юдиних царів, і кості його начальників, і кості священиків, і кості пророків, і кості тих, що живуть в Єрусалимі, з їхніх гробів; **2** і покладуть їх перед сонцем, і місяцем, і перед всіма небесними звіздами, яких полюбили, і яким послужили, і вслід яких вони пішли, і яких шукали, і *яким* поклонилися. Не будуть зібрані ані не будуть поховані, але будуть на гній на лиці землі. **3** І вони виберуть радше смерть, ніж життя, всі, що залишилися з цього поганого племені, на всіх місцях, що є покинуті, з яких же Я їх вигнав, – сказав Господь сил. І скажеш до них: **4** Це сказав Господь: Чи той,хто впаде, не встане? Або той, хто відкинув, не повернеться? **5** Адже чому цей полк в Єрусалимі відвернувся непокірним відверненням? Вони вибрали брехню і не побажали повернутися. **6** Я сприймав і слухав, і ніхто не говорить те, що є добрим, немає ані одного, що чинить каяття за свій гріх, кажучи: Що я вчинив? Всі відвернулися на свій біг як кінь, що з нагальністю біжить на бій. **7** Шуліка на небі пізнала свій час, горлиця, і ластівка, і горобець зберегли час свого приходу, мій народ же не пізнав господнього суду. **8** Як мені говорите: Ми є мудрі! І з нами є господній закон! По правді, він чинив брехню, брехлива тростина в писарів. **9** Мудрі завстидалися, є злякані, схоплені, бо відкинули господнє слово, і немає в них ні однієї мудрості. **10** Через це дам їхніх жінок чужинцям, їхні поля тим,
іс. 56 вищ. 6 що успадковують. *Всі від меншого аж до більшого, всі наслідують грошелюбів, від пророка аж до священика, всі зроблять брехню. **11** І вони лікували побиття дочок мого народу на встид, кажучи: Мир!

тофе́дѣ, и҆́же є҆́сть в долꙋ̀ сн҃овъ (є҆но́нь)[57]. да
съжгꙋ́тъ сн҃ове и҆хъ и҆ дщери своѧ̀ ѻ҆гне́мъ. и҆́же
не повелѣ́хъ (-)[58] ни помы́слихъ въ ср҃цы моемъ·
Сего ра́ди се дн҃ïе прïидꙋ́тъ, рч҃е Гь. и҆ не речет-
сѧ ктомꙋ̀ (-)[59] тофедъ (тои)[60] долъ [сн҃овъ][61]
є҆но́нихъ, но долъ заклані́ѧ, и҆ погребꙋ́тсѧ в
тофедѣ, того ра́ди и҆́же не бы́сть мѣ́ста· И҆
бꙋ́детъ трꙋпïе людïи сихъ въ снѣдь птица̑
нбс҃ным, и҆ звѣ́ремъ зе́мнымъ, и҆ не бꙋ́детъ
ѿгонѧ́ющаго. *И҆ ѹ҆покоѝти сотворю̀ ѿ градъ іез̃ кѕ
ї҆ꙋдинъ, и҆ ѿ площади і҆ер҃лима, гла́съ ра́дости
и҆ гласъ весе́лïѧ, гласъ жениха̀ и҆ гл҃а невѣ́сты,
в (печа́ли)[62] бо бꙋ́де [-][63] землѧ̀·

Гл҃а, и҃·

Въ время то рече Гь. и҆звергꙋ́тъ ко́сти
црей ї҆ꙋдиныхъ. и҆ ко́сти нача́лникѡ҇ є҆го. и҆
ко́сти сщ҃енниковъ и҆ ко́сти прр҃кѡвъ, и҆ кос-
ти и҆́же ѻ҆бита́ша въ і҆ер҃лимѣ, ѿ гро́бъ
и҆хъ, и҆ простру́тъ и҆хъ къ слн҃цꙋ и҆ лꙋнѣ и҆ къ
всѣ́мъ ѕвѣзда́мъ [нбс҃ны҇][1] (-)[2] и҆хже възлюби́ша.
ї и҆мже слꙋжи́ш҇ и҆ въ слѣдъ и҆хъ ходи́ша, ї
и҆хже взыска́ша и҆ (-)[3] поклони́шасѧ (-)[4]· Не собе-
рꙋ́сѧ ни погребꙋ́тсѧ, но въ (гной)[5] на лицы̀
земли бꙋ́дꙋтъ. (ї)[6] и҆зберꙋ́тъ на́ипа҇ смр҃ть не-
же живо҇ [-][7] вси и҆́же ѻ҆ста́ша ѿ племени сего
(строптиваго) въ всѣ́хъ мѣ́стехъ (и҆́же ѻ҆ста́влени
сꙋ́ть). ѿ ни́х же и҆зве́ргохъ ѧ҆̀ (-)[8] [рече Гь си́лъ.
и҆ рече́ши к ни́мъ][9], [-][10] сїѧ рече Гь, є҆да и҆́же
паде́тъ не въста́не҇ ли, и҆ли ѿвергъшïисѧ не
ѻ҆брати́тъ ли сѧ. въскꙋ́ю бо ѿвращенъ є҆сть
по́лкъ [сїи][11] (въ і҆ер҃лимѣ) ѿвраще́нïемъ непоко-
ри́вымъ. (-)[12] (вза́ша лжꙋ)[13], (и҆ не хотѣ́ша ѻ҆б-
рати́тисѧ, внимахъ и҆ послꙋ́шахъ, и҆ никто҇
что҇ бл҃го є҆сть гл҃етъ)[14], ни є҆ди́нъ є҆сть и҆́же
дѣ́етъ покаѧ́нïе на грѣсѣ своемъ рекꙋщи, что҇
сътворихъ. (вси ѻ҆браще́ни сꙋ на тече́нïе свое)[15]
ꙗ҆́ко ко́нь (съ стремле́нïемъ и҆дꙋщъ на ѻ҆полче́-
нïе)[16]. (-)[17] пилю́к на нбс҃и позна̀ время свое.
го́рлица ї ла́стовица (и҆) сиконïа съхрани́ша вре-
мѧ пришествïѧ своего. людïе же мои не позна́-
ша сꙋда гн҃ѧ, ка́ко речете (-)[18] (мы̀ мꙋ́дры є҆-
мы)[19], и҆ зако҇ гн҃ь [с на́ми є҆сть][20]. (и҆стинно лжꙋ
дѣ́лалъ є҆сть)[21] ѹ҆правле́нïе лжи́во пи́серамъ· Пос-
тыдѣ́ни сꙋ́ть премꙋдрïи. [-][22] ѹ҆страшени (-)[23]
пойма́ни сꙋ́ть, сло́во бо гн҃е ѿвръгоша (и҆) пре-
мꙋдрость ни є҆ди́на є҆ в ни́хъ. сего ра́ди дамъ
же́ны и҆хъ стра́ннымъ, (-)[24] полѧ̀ и҆хъ (преслѣдо-
ва́телемъ)[25]· *[И҆́же ѿ менша (-)[26] да́же до бо́л- ісаїа нѕ вы ѕ
ша, вси златолю́бецъ послѣдꙋютъ ѿ прр҃ка
(-)[27] да́же до сщ҃енника, вси сътворѧтъ лжꙋ· Ї
и҆сцѣлѧхꙋ сътре́нïѧ дщерïи людïи мойхъ к по-

стыдѣнїю рекꙋщи, миръ, миръ. (єгда)[28] не
бысть миръ· Постыдѣни сꙋть иже гнꙋсьство
сътвориша, (за вся сїя)[29] постыдѣнїю не сꙋть
постыдни, и срамитися не вѣдѣша сего ради
падꙋть междꙋ падающими (-)[30] въ время посѣ-
щенїя своего падꙋть рече гь. (събирающи)[31]
съберꙋ (ихъ)[32] рє гь, нѣсть гроздъ в лозахъ, и
не сꙋ смоквы въ смоковницѣ, (-)[33] листъ ѿпа-
де, [и далъ иже преступлена сꙋть][34] почто сѣ-
димъ. съвокꙋпитеся и вънидѣмъ въ гра запасенѝ.
и молчимъ [тꙋ][35], иже [гь][36] бъ [нашъ][37] молчати
сътвори на, и пити далъ намъ водꙋ желчи.
ниї ді съгрѣшихомъ бо (гꙋ)[38], *ждахомъ мира и не бѣ
блго. время врачеванїя. и се боязнь. ѿ дана
слышана єсть (рзанїя)[39] конеи [ихъ][40]. ѿ гласа
вопля поборникъ єго подвигнꙋта єсть вся зем-
ля. и прїидоша и пожроша землю і исполненїє ея.
муро аі градъ и обитающими в немъ· *Иже се азъ послю
вамъ змїи имже нѣсть заклинанїя і изядятъ
васъ [рече гь][41]. (болѣзнь моя надъ болѣзнь, въ
мнѣ срце мое плачюще)[42]. сè гла [вопля][43] дще-
рїи людїи моихъ, ѿ земля далеча. єда гь
нѣсть в сїонѣ, или црь [єго][44] нѣсть в немъ.
въскꙋю (мя къ гнѣвꙋ подвигосте)[45], (и) въ
изваяныхъ своихъ и въ сꙋєтахъ чюжихъ·
Проиде жатва скончано єсть лѣто и мы спсени
нѣсмы, надъ сокрꙋшенїемъ дщери людїи моихъ, [съ-
крꙋшенъ єсмь и][46] скорбенъ. оужасъ объятъ мя, (-)[47]
єда клея нѣ в галаадѣ, или врача нѣ тꙋ, вос-
кꙋю (бо) нѣ исцѣлена рана дщерїи людїи моихъ·

Гла, ѳ.

Кто дасть главѣ моеи водꙋ и очима мо-
има источникъ слезъ. и плачю [-][1] днь и
нощь побїеныхъ дщери людїи моихъ·
Кто дасть мене въ опꙋстѣнїе разнымъ
пꙋтемъ. и оставль люди моя и ѿидꙋ ѿ нихъ,
иже вси облꙋдъствовани сꙋть. (и) множество
престꙋпниковъ. и простроша языкъ свои яко
лꙋкъ лжи и неистинны, съкрѣпишася на зем-
ли. иже ѿ лꙋкава на лꙋкавъство изошли сꙋть,
псло кз и мене не познаша [рече гь][2]. *єдинъ кождо (же)
ѿ искренаго своєго да стрежется, и [всякомꙋ][3]
братꙋ своємꙋ да не имать дрьзновенїа. иже
всякъ братъ льстящи прельститъ, и всякъ
дрꙋгъ льстиве наскочитъ. (и мꙋжъ)[4] [брата][5]
своєго посмѣєтся, [і][6] истиннꙋ не възглютъ. поoу-
чиша (бо) языкъ свои глати лжꙋ, (да безаконно
дѣютъ потрꙋждшеся)[7], (обитанїа твоа) посре-
дѣ льсти въ льсти, въздержашася вѣдѣти
мене, [рече гь][8]· Сего ради (-)[9] рече гь [сил][10]. сè азъ
разжегꙋ (-)[11] і искꙋшꙋ их. что (бо ино) сътворю

Мир! – коли не було миру. **12** За-
соромлені є ті, що зробили погань.
За це все встидом не завстидалися і
не зуміли соромитися, задля того
впадуть між тими, що падуть, впа-
дуть в часі своїх відвідин. **13** Ска-
зав Господь: Збираючи зберу їх.
Сказав Господь: Немає винограду
на лозах і немає фіґів на фіґах, лис-
тя відпаде. **14** І Він дав те,чим ми
переступили. Чому сидимо? Збе-
ріться, і ввійдемо до сильних міст, і
там мовчатимемо, бо наш Господь
Бог змусить нас мовчати; і Він дав
нам пити воду жовчі, бо ми згрі-
шили Господеві. **15** *Ми очікували ниж. 14
мир – і не було добра, час ліку-
вання – і ось страх. **16** З Дану чути
іржання їхніх коней, від голосу
іржання його поборників вся земля
здригнулася. І вони прийшли і по-
жерли землю і її повноту, місто і
тих, що живуть в ньому. **17** *Тому муд. 11
що ось Я пошлю вам зміїв, яким не-
має заклинання, і покусають вас, –
сказав Господь. **18** Мій біль над
біль, в мені моє серце, що плаче. **19**
Ось голос крику дочки мого народу
з землі здалека: Чи не є Господь у
Сіоні? Чи його цар не є в ньому?
Чому ви підвели мене до гніву і то
своїми різьбленими і чужими мар-
нотами? **20** Пройшли жнива, скінчи-
лося літо, і ми не є спасенними. **21**
Я є прибитий побиттям дочки мого
народу і сумний, мене охопив страх.
22 Хіба немає мазі в Ґалааді? Чи там
немає лікаря? Адже чому не є вилі-
кувана рана дочок мого народу?

Глава 9

23 Хто дасть моїй голові воду і
моїм очам джерело сліз? І оплаку-
ватиму день і ніч побитих дочок
мого народу. **9,1** Хто мене дасть на
запустіння різним дорогам? І поки-
нувши мій народ, і від них відійду.
Бо всі є розпусними, і є множество
переступників. **2** І вони простягли
свій язик як лук обмани і неправди,
скріпилася на землі ті, що вийшли
від лукавства до лукавства, і Мене
не пізнали, – сказав Господь. **3**
*Кожний один же хай стережеться пс. 27
свого ближнього і хай не має віри
всякому своєму братові, бо кожний
брат обманюючи обманить, і кож-
ний друг обманливо наскоче, **4** і чо-
ловік висміє свого брата. І не ска-
жуть правду, бо вони навчили їхній
язик говорити неправду, потруди-
лися, щоб діяти беззаконно. **5** Твої
помешкання в обмані, серед обма-
ни стрималися Мене знати, – сказав
Господь. **6** Через це сказав Господь
сил: Ось Я розпалю і випробую їх.
Бо що іншого зроблю від лиця доч-

ки мого народу? **7** Стріла, що ра-
нить, їхній язик обманливо говорив
своїми устами. Про мир зі своїми
приятелями говорить, і в тайні під-
ставить йому пастки. **8** Чи не від-
відаю цих? – сказав Господь. – Або
чи не на таких народах помститься
моя душа? **9** На горах підніму плач
і ридання, на красі пустині плач. Бо
вони є спалені задля цього, що не-
має чоловіка, який переходить, і не
чує голос того, що панує. Від не-
бесних птахів аж до скотини пере-
селилися і відійшли. **10** І дам Єру-
салим на горбики піску – ложе змі-
ям, і юдині міста дам на знищення.
Тому не буде того, хто живе. **11**
Хто є мудрим чоловіком, що це
зрозуміє, до якого буде слово гос-
подніх уст, щоб сповістив. То чому
пропаде земля і є спаленою як пус-
тиня, яку ніхто не проходить? **12**
Сказав Господь: Тому що вони по-
кинули мій закон, який Я їм дав, і
не послухалися мого голосу, і не
пішли за ним, **13** і пішли за зіпсут-
тям свого серця і за ваалами, чого
навчилися від своїх батьків. **14** Че-
рез це так сказав Господь сил, Бог
ізраїльський: Ось Я нагодую народ
ниж. 25 цей полином *і напою їх водою
жовчі, **15** і розкину їх між народи,
яких не знали вони і їхні батьки, і
пошлю на них меч, доки не зник-
нуть. **16** Це сказав Господь сил: По-
шукайте і приклилчте плакальниць,
хай прийдуть. І до тих, що мудри-
ми стали, пошліть. І підуть спішно,
17 і піднімуть за вас голосіння. Хай
наші очі виведуть сльози і наші по-
віки хай виллють води! **18** Бо чути
голос плачу з Сіону, як в біді були
ми і дуже завстиджені. Бо ми поки-
нули землю і наші поселення є ви-
кинуті. **19** Тому послухайте, жінки,
слово господнє! І сприйміть ваши-
ми вухами повчання його уст! І нав-
чіть ваших дочок сумувати, і кожна
одна свою ближню голосити! **20** Бо
прийшла смерть, крізь наші вікна
ввійшла до наших домів, щоб вигу-
бити наших дітей ззовні і молодь з
площ. Говори це, – сказав Господь:
21 І впаде людська мертвечина як
гній на лиці країни і як трава за
кор1. 1 стопами женців, і немає того, хто
кор2. 10 збере. **22** Це сказав Господь: *Хай
не хвалиться мудрий у своїй муд-
рості ані хай не хвалиться сильний
своєю силою і хай не хвалиться ба-
гатий своїм багатством, **23** але цим
хай хвалиться той, хто хвалиться,
щоб пізнати і знати Мене! Що Я є
Господь, який чинить милосердя, і
суд, і справедливість на землі! Це
бо Мені миле, – сказав Господь. **24**
Ось приходять дні, – сказав Гос-

ѿ лица̀ [-][12] дще́ри люді́и мои́хъ. стрѣла̀ оу҆я́з-
вля́юща я҆зы́къ и҆́хъ, льстиво гл҃алъ є҆́сть въ
оу҆́стнѹ своєю. [ми́ръ съ прі́ятели свои́ми
гл҃етъ][13], и҆ в та́йнѣ поста́витъ є҆мѹ ловитель-
ства. є҆да на сі́хъ не посѣщѹ, рече гь҃. и҆́ли на
я҆зы́цѣхъ таковѣхъ не мсти́тъ ли ся дш҃а
моя. на гора́хъ (въспрі́имѹ)[14] пла́чь и҆ [тѹже́-
нїє][15], на (красотѣ)[16] пѹсты́ни слезе́нїє, я҆́ко
(възжеже́на сѹть)[17]. сего ради и҆́же нѣсть мѹжа
[прехода́ща][18], [и҆][19] не слы́шаща гла́са владѣю-
ща. ѿ пти́ца нб҃ныя (-)[20] даже до ско́тъ пресе-
ли́шася [и҆][21] ѿи҆до́ша. и҆ дамъ і҆ер҃лимъ в
(хо́лмы пѣска)[22], и҆ ложи змі́є, и҆ гра́ды і҆оу҆́дины
[дамъ в̾ разоре́нїє][23]. тѣмже не бѹдетъ живая.
кто є҆́сть мѹжъ премѹдрыи, и҆́же вразѹмѣ́-
етъ сє до негоже сло́во оу҆́стъ гн҃ихъ (бѹдетъ)[24]
да възвѣсти́тъ (-)[25]. то въскѹю поги́бнетъ земля̀,
(и҆) съжежена є҆́сть я҆́ко пѹсты́ня. (є҆я́же никтоже
проходитъ)[26]. (-)[27] рече гь҃ [-][28], и҆́же ѻ҆ста́виша
зако́нъ мои егоже дахъ (и҆́мъ)[29]. и҆ не послѹшаша
гласа моє҆го, [и҆ не походи́ша по немѹ][30]. [і][31]
и҆до́ша по стропти́въствѹ срд҃ца своє҆го [-][32] и҆ по
(ваа́лимѹ)[33], чесо наоу҆чи́ша ѿ ѻ҆ц҃ъ свои́хъ. сего
ради тако рече гь҃ [силъ][34] бг҃ъ і҆и҃левъ, се а҆зъ на-
пита́ю [лю́ди сїя][35] пелынемъ, *и҆ пи́танїє нн҃ ке҃
да́мъ и҆́мъ во́дѹ желчнѹю. и҆ растючю и҆́хъ въ
я҆зы́ки, и҆́же не зна́ша тїи и҆ ѻ҆ц҃ы и҆́хъ. и҆ послю̀
на ни́хъ мечь, дондеже и҆стля́ся· Сїа рече гь҃
[си́лъ][36], [възыщи́те и҆́][37] зови́те тѹжъбницы
да прїидѹтъ и҆ к нимъ, и҆́же премѹдрени сѹть
посли́те, и҆ пои́дѹтъ съ тща́нїемъ и҆ прїем-
лютъ на на́съ пла́чь. да и҆зведѹтъ ѻ҆́чи на́ши
сле́зы, и҆ вѣжди на́ши и҆злѣютъ во́ды, зане
гла́съ плача слы́шанъ ѿ сїо́на· Ка́ко па́костни
бы́хомъ [и҆][38] посты́дни ѕѣло. и҆́же ѻ҆ста́вихомъ
зе́млю, (я҆́ко и҆зве́ржены сѹть)[39] жили́ща наша.
тѣ́мже слы́шите же́ны сло́во [гн҃е][40], и҆ прїе́млите
оу҆ши́ма вашими оу҆че́нїє оу҆́стъ є҆го. и҆ оу҆чи́те
дще́ри ва́ши тѹже́нїю и҆ (еди́на ко́ждо)[41] и҆скренїю
свою плачю. и҆́же възы́иде смр҃ть по ѻ҆кномъ на-
шимъ въшла є҆́сть в (домы̀ на́ша)[42], погѹби́ти
ѻ҆троча́та (наша) и҆звнѹ, и҆ ю҆ноша ѿ пло́щадїи.
(гл҃и) [сїя, р҃е гь҃][43], и҆ паде мертвечи́на чл҃ча я҆́ко
(гнои́ще)[44] на лицы страны̀, и҆ я҆́ко сѣно за сто-
па́ми жнѹщихъ, и҆ нѣсть и҆́же съберетъ, сїя
рече гь҃. *да не хва́лится мѹдрыи въ мѹдрости а҃ кр҃н а҃ / в҃ кр҃н і҃
своє́и, ни да хва́лится крѣпкїи крѣпостїю сво-
єю, и҆ да не хва́лится бога́тыи въ бога́тствѣ
своє҆мъ. но ѻ҆ семъ да хва́лится хваля́ися, вѣ-
дѣти и҆ зна́ти [мя][45], и҆́же а́зъ є҆смь гь҃. и҆́же
творю̀ мл҃ть и҆ сѹдъ, и҆ пра́вдѹ на землѝ. сїя
бо оу҆го́дна мнѣ, р҃е гь҃. се дн҃ї є гра́дѹ, рече гь҃. и҆

посѣщꙋ на всѣхъ (иже необрѣзанꙋ и обрѣзанꙋ
имꙋть плоть)[46], на єгѵпетъ и на іоꙋдꙋ и на є-
домъ, и на сн҃ы аммона и на (-)[47] моава, и на
всѣхъ иже стрижени сꙋть власы, обитающеи в
пꙋстыни ꙗко вси ꙗзыцы необрѣзани плотїю.
дѣѧ̑ з҃ (-)[48] *весь (же) домъ і҆и҃левъ необрѣзаны сꙋть
ср҃цемъ [-][49].

подь, – і відвідаю всіх, що мають
необрізане і обрізане тіло: **25** Єги-
пет, і Юду, і Едом, і аммонових
синів, і Моава, і всіх, яким постриг-
ли волосся, що живуть в пустині.
Бо всі народи необрізані тілом,
*ввесь же дім ізраїльський – вони є дія. 7
необрізані серцем.

Гл҃а, і҃

Слышите слово (-)[1] иже гл҃алъ єсть [г҃ь][2]
на ва҃ доме і҆и҃левъ. сїѧ рече г҃ь, по пꙋти
ꙗзы҃ не мозите оучитисѧ, и ѿ знаменїи
нбнꙑхъ не мозите страшити҃, (иҳже
страшатсѧ ꙗзыцы)[3]. понеже законы людїи сꙋ-
мꙋр҃ ї҃і, ісаїа м҃д єтны сꙋть. древо (бо)[4] ѿ лѣса высѣкъ *дѣло
рꙋки оумодѣлника (в лагирѣ)[5], сребромъ и зла-
томъ (оукраси того)[6], [гвоздьми и молоты][7]
(сложилъ да не разорися)[8]. (въ подобїе финикꙋ
скована сꙋть и не возглю҃). носими носѧсѧ, по-
неже ходити не возмогꙋтъ, не хощите бо боа-
тисѧ и҃, иже ни зла могꙋтъ сътворити ни
апока҃ еі добра. *(Нѣсть подобенъ тебѣ г҃и)[9]. [великъ єси
ты, и велико имѧ твое въ крѣпости. кто не
оубоитсѧ тебе ѽ црю ꙗзыкомъ. твоа бо
(честь)[10], междꙋ всѣхъ премꙋдрыхъ ꙗзыкъ, и
въ всѣхъ црствѣхъ иҳъ, ни єдинъ єсть подо-
бенъ тебѣ [-][11]. [Ꙗкоже безꙋмни и бꙋи искꙋ-
сѧтсѧ. оученїе сꙋетно иҳъ][12] древо єсть. сребро
извито ѿ тарсисъ приносисѧ, и злато ѿ (о-
фиръ)[13], дѣло оумодѣлникъ и рꙋки златарѧ.
(и) аѯиндъ, и перфира одѣанїе иҳъ. дѣла оумо-
дѣлникъ всѧ [сїѧ][14]. г҃ь же б҃ъ истиненъ єсть,
тои б҃ъ живꙋщїи, и црь вѣчныи. ѿ прогнѣ-
ванїѧ єго съдвигнесѧ землѧ и не сътръпѧтъ
ꙗзыцы съгрозенїа єго.][15] ꙗко (бо) рцѣте имъ,
бози иже нбси и земли не сътворишѧ, да из-
а мо а нн на ψло рле и рми гибнꙋтъ ѿ землѧ, и (ѿ сихъ иже) по нбсе
(сꙋть)[16]. [-][17] *творѧи же землю въ крѣпости
своеи, строѧи вселеннꙋю въ премꙋдрости своеи, и
мꙋдростїю своею простертъ нбса. [къ гласꙋ
своемꙋ дасть][18] множество водъ на нбси, и
ψло рлд въздвизаетъ мглы ѿ далнѣѧ землѧ. *блис-
танїѧ в дождь сътвори і изведе [вѣтръ][19] ѿ
съкровищъ свои бꙋи сътворонъ єсть всѧкъ
чл҃къ ѿ оума [своєго][20]. постыдѣнъ єсть (-)[21]
оумодѣлникъ въ всѧко изваѧнїи (-)[22], ꙗко лжа
єсть что слїа, (и) нѣсть дх҃а в ни҃. сꙋетни
сꙋть (и) дѣло смѣхꙋ достоино, въ времѧ посѣ-
щенїѧ своего изгинꙋтъ. нѣсть къ симъ по-
добна часть іаковлѧ. иже бо въобрази всѧ, тои
єсть, [іи҃ль жезлъ достоанїѧ єго][23]. Г҃ь [силъ][24]
имѧ того. (събери ѿ землѧ постыдѣнїе)[25]

Глава 10

1 Послухайте слово, яке проти
вас сказав Господь, доме ізраїльсь-
кий. **2** Так сказав Господь: За доро-
гами народів не повчайтеся і не бій-
теся небесних знаків, яких бояться
народи. **3** Бо закони народів є мар-
ні. Адже вирубавши дерево з лісу
сокирою, – *діло руки митця, – **4** муд. 13 іс. 44
сріблом і золотом він його прикра-
сив, цвяхами і молотками скріпив,
щоб не знищилося. Вони сковані
подібно до фініка, і не говорити-
муть. **5** Ношені носяться, тому що
ходити не можуть, адже не бійтеся
їх, які не можуть зробити ані зло,
ані добро. **6** *Немає подібного до апо. 15
Тебе, Господи! Великий є Ти і ве-
лике твоє ім’я в силі! **7** Хто не зля-
кається тебе, царя народів! Бо твоя
честь між всіма премудрими наро-
дів, і в усіх їхніх царствах ні один
не є подібний до Тебе, **8** також бе-
зумні і дурні будуть випробовані.
Дерево є їхнім марним вченням, **9**
добірне срібло приноситься від Тар-
сису і золото з Офира – діло митців
і руки золотаря, і аксинт, і багря-
ниця – їхня одіж. Це все – діла
митців. Господь Бог же правдивий
є. Він – живий Бог і вічний цар. Від
його розгнівання задрижить земля і
народи не стерплять його погрози.
11 Адже так їм скажіть: Боги, які
небес і землю не створили, хай зги-
нуть з землі і від цих, що є під не- мой1. 1
бесами. **12** *Він же Той, що творить ниж. 51
землю у своїй силі, що провадить пс. 135
вселенную у своїй мудрості і своєю і 148
мудрістю простягнув небеса! **13** За
своїм голосом Він дасть множество
води на небесах і піднімає мряки з
далекої землі. *Він зробив блискав- пс. 134
ки на дощ і вивів вітер зі своїх
скарбниць. **14** Дурною стала кожна
людина від свого ума, митець був
завстиджений в усякому вирізьбле-
ному. Бо брехнею є те, що він ви-
лив, немає в них духа, **15** марними
є вони і діло гідне сміху. В часі
своїх відвидин загинуть. **16** Часть
Якова не є подібна до них, бо Той,
хто дав образ всьому, Він є. Ізраїль
– палиця його насліддя. Господь
сил – його ім’я. **17** Збери з землі
твій встид ти, що живеш в облозі,
18 бо це сказав Господь: Ось Я да-

леко відкину мешканців землі в тому часі і наведу замішання на них, щоб вони не були знайдені. **19** Горе мені в моїм побитті! Моя рана страшна! Я ж сказав: Ця провина є моєю раною. Іноситиму її. **20** Моє мешкання є запустілим, всі мої линви розірвані. Мої сини відійшли від мене, і їх немає. Немає того, хто ще розтягне моє покриття і підніме шкіри мого *шатра*. **21** Бо по-дурному вчинили пастирі і не шукали Господа. Через це не зрозуміли, і все їхнє стадо розсіяне. **22** Ось прийшов голос звуку і великий трус з північної землі, щоб перетворити міста Юди у пустиню, на поселення зміїв. **23** Знаю, Господи, що не є людині її дороги, ані немає чоловіка, що ходив би і випрямив
пс. 6 і 37 би свої стопи. **24** *Напоуми мене, Господи! Одначе в суді, *а* не в твоєму гніві, ані, отже, не зведи мене
пс. 78 сир. 36 на ніщо. **25** *Вилий твій гнів на народи, які Тебе не пізнали, і на владу. Які твоє ім'я не прикликали, які з'їли Якова, і його пожерли, і його знищили, і рознесли його красу.

Глава 11

1 Слово, що було від Господа до Єремії, кажучи: **2** Послухайте слова цього завіту і промовте до юдиних чоловіків і до єрусалимських мешканців, **3** і скажеш до них: Так сказав Господь, Бог ізраїльський: Проклятий чоловік, що не послухає слів цього завіту, **4** який Я заповів вашим батькам в день, в якому Я вивів їх з єгипетської землі, з залізної печі, кажучи: Послухайте мій голос і зробіть все те, що Я вам заповів, і будете мені народом, і Я буду вам Богом! **5** Щоб підняв Я клятву, якою Я поклявся вашим батькам: дати мені їм землю, що виливає молоко і мед, так як є в цьому дні. І я відповів і сказав: Амінь, Господи. **6** І сказав Господь до мене: Виголоси всі ці слова в юдиних містах і поза Єрусалимом, кажучи: Послухайте слова цього завіту і виконайте їх, **7** які свідчачи засвідчив Я вашим батькам в дні, в якому Я їх вивів з єгипетської землі, аж до цього дня. Вранці встаючи, свідчив Я, кажучи: Послухайте мій голос! І не послухалися ані не нахилили свого вуха, але пішли, кожний один в розбещеності свого злого серця. І Я вивів на них всі слова цього завіту, який Я заповів, щоб вони робили. **8** І не зробили. **9** І сказав Господь до мене: Знайдено клятву на юдиних чоловіках і на тих, що живуть в Єрусалимі. **10** Вони повернулися до по-

твое, иже обитаеши въ обстоянїи, иже сїа рече г҃ь· Се азъ далече ѿвръгу обитатели земли (в то время)[26], [и смущу ихъ][27], тако да (не обращутся)[28]. Горе (мнѣ) въ сокрушенїи (мое)[29], строптива язва (моа)[30]. аз же рѣхъ вина сїа болѣзнь моа есть, и (поношу еа)[31]. жилище мое опустѣнно есть, (-)[32] вси вервицы мои изорваны суть. с҃нове мои (-)[33] [изыидоша ѿ мене, и][34] нѣсть (и. нѣсть иже прострет ктому покро мои, и въздвигнет кожи мои)[35]. иже [буе сдѣаша][36] пастыри, и г҃а не възыскаша. сего ради не вразумѣша (и) все стадо [ихъ][37] (-)[38] расточено есть. гл҃а слышанїа се прїиде, и съдвигненїе велико ѿ земла сѣверьски. да положитъ грады їоуда в пустыню, (обитанїю змїемъ)[39]. вѣм г҃и иже нѣсть ч҃лку пути его, ни мужа есть да ходитъ и оуправитъ
стопы своа. *накажи (ма)[40] г҃и, обаче въ суду и — Ψло ѕ҃ и лз҃
не въ ярости [твоеи][41], ни оубо ниначтоже [привед҃ешии (ма)[42]][43]. *излѣи прогнѣванїе твое на языки — Ψло оѳ҃ сир҃а лѕ҃
иже не познаша та. и на [власти][44] иже има твое не възваша. иже снѣдоша їакова, и пожроша его [і истлиша того][45], и (лѣпоту)[46] его расхитиша·

Гл҃а, ѯ҃а·

Слово иже бысть ѿ г҃а къ їеремїи рекущи· Слышите словеса завѣта сего, и [г҃лите][1] къ мужемъ їоудинымъ, и къ обитателемъ їер҃лимскимъ, и речеши к нимъ· Сїа р҃е г҃ь б҃ъ їи҃левъ, прокла҃ мужъ иже не послушаетъ (завѣта сего слове)[2]. иже заповѣда҃ ѿцемъ вашимъ въ д҃нь, воньже изведохъ и ѿ земла егупески, ѿ пещи желѣзныа, рекущи· Оуслышите гл҃а мои и сътворите вса та, иже заповѣда҃ ва҃. и будете мнѣ въ люди, и азъ буду вамъ въ б҃а. да воздвигну клатву (-)[3] еюже кла҃са ѿцемъ ваши҃, дати ми имъ землю лїющу млеко и ме҃, яко (есть) д҃нь сїи· И ѿвѣщахъ и рекох, (аминь)[4] г҃и· И рече г҃ь къ мнѣ, (възгласи)[5] [вса][6] словеса сїа въ градѣ҃ їоудинѣ҃, и внѣ їер҃лима рекущи· Слышите словеса завѣта сего и сътворите та, [иже свѣдѣтельствуа свѣдѣтелствова҃ ѿцы вашими, въ д҃ни в няже изведо҃ ихъ ѿ зе҃ла егупескїа даже (-)[7] до д҃не сего. заоутра въстаа (свѣдѣтельствова҃)[8] гл҃а· Слышите гл҃а мои и не слышаша ни приклониш оуха своего. но идоша (единъ кождо)[9] въ строптивствѣ с҃рца своего злаго. и възведохъ на нихъ вса словеса завѣта сего, иже заповѣдахъ да сътвора҃][10], и не сътвориша· И рече г҃ь къ мнѣ, обрѣтена есть клатва на муже҃ їоудиныхъ, и на обитающихъ їер҃лимо҃. обратилиса суть къ безаконїю (прьвому ѿц҃ъ сво-

и҆́хъ)[11] и҆̀же не хотѣ́ша слы́шати словесъ мои́хъ.
и҆ сі́и бо и҆до́ша по́ бозѣ́хъ чꙋ́жихъ да слꙋ́жатъ
и҆̀мъ· Ни вꙋчто́же сътвори́ша до́мъ і҆и҃левъ, и҆
до́мъ і҆ꙋ́динъ завѣ́тъ мои и҆̀же завѣща́хъ съ
ѡ҆ц҃ы и҆́хъ· Сего ра́ди сі́а рече г҃ь. се а҆зъ наве-
дꙋ на [ни́хъ][12] зла́а, ѿ ни҃ же и҆зыити не воз-
мо́гꙋ. и҆ възопі́ютъ къ мнѣ̀ и҆ не ꙋ҆слы́шꙋ
и҆́хъ· І҆ и҆дꙋтъ гра́ды і҆ꙋ́дины, и҆ ѡ҆би́тателѝ
і҆ер҃лимꙋ. и҆ възопі́ютъ к (ни́мъ)[13] и҆̀мже жрꙋ́тъ, и҆
вы́ї в не сп҃сꙋтъ и҆̀ въ вре́мѧ ско́рби и҆х҃. *по числꙋ бо
градо́въ [-][14] бѣ́хꙋ бо́зи твои і҆ꙋ́до, и҆ по числꙋ
пꙋ́темъ (твои́мъ) і҆ер҃ли́ме· поста́вилъ є҆си ѻ҆л-
тари [постѣ̑ни, ѻ҆лтари][15] на пожре́ніє ваа́ли-
ни́ ді мꙋ. *(ты̀ бо)[16] не моѕи моли́тисѧ за лю́ди си, и҆
не въспрі́ими за ни́хъ хва́лы и҆ моли́твы, не ꙋ҆с-
лы́шꙋ бо во вре́мѧ во́плѧ и҆̀ къ мнѣ̀, (и҆) въ
времѧ ѻ҆зло́бленіѧ и҆́хъ· Что є҆сть и҆̀же възлю́б-
леныи [мо́и][17] въ до́мꙋ мое́мъ сътвори срамо-
ты (мно́ги)· є҆да (-)[18] мѧса стаѧ ѿи́мꙋ ѿ
тебѐ лꙋкавства твоѧ, (в ни҃ же сла́влена є҆си)[19].
масли́на со́чна кра́сна плодови́та зра́чна, въз-
ва́лъ (-)[20] и҆мѧ твое. къ гла́сꙋ [гла́ніѧ вели́ка
разгорѣ́сѧ ѻ҆́гнь в не́и][21], (и҆ съжжена сꙋть пло̑-
наа)[22] еѧ. и҆ г҃ь [си́лъ][23] и҆̀же насади тебе,
гла́лъ є҆сть на́ тѧ ѕло за зла́а до́мꙋ і҆и҃лева, и҆
до́мꙋ і҆ꙋ́дина. и҆̀же сътвори́ша себѣ къ прогнѣ́-
ва́нію мѧ, жрꙋ́щи ваа́лимꙋ· (Ты҃) г҃и показа́лъ
є҆си мнѣ̀ и҆ позна́хъ, (ты ꙗ҆ви́лъ є҆си мнѣ̀ хотѣ́-
ні́ѧ)[24]. (и҆ а҆́з)[25] ꙗ҆́ко а҆́гнецъ кро́ткіи, и҆̀же но́-
симъ къ жрътвѣ. [и҆́][26] не позна́хъ (и҆̀же по-
мы́слиша на́ мѧ совѣ́ты, рекꙋ́щи)[27]. прі и҆дѣ́те
(-)[28] вло́жимъ дре́во въ хлѣ́бъ є҆го, і҆ и҆стре́бимъ є҆го
а҆ цр҃ ѕі ѿ землѧ живꙋ́щих і҆ и҆мѧ є҆го да не помѧне́-
а҆ пара̑ кн сѧ ктомꙋ· [Ты́ же][29] г҃и (савао́ѳъ), и҆̀же сꙋди́-
ни҃ ѕі ши пра́во, *[і҆][30] и҆спыта́а [ср҃ца и҆ ꙋ҆́тробы][31], да
и҆ к ви́жꙋ м҃щеніе твое на них, тебѣ бо ѿкры́хъ
ѱло̑ з прю мою· Сего ра́ди сі́а рече г҃ь къ мꙋже̑ а҆на-
и҆ ке додскі̑, и҆̀же и҆щꙋтъ дш҃ꙋ [твою̀][32]. и҆ рекꙋ, не
а҆пока̑ в пророчествꙋеши во и҆мѧ г҃не, и҆ не ꙋ҆́мреши въ
рꙋка́хъ на́шихъ· [Сего ради сі́а рече г҃ь си́лъ][33]. се
а҆́зъ посѣщꙋ на ни́хъ, ю҆ноша и҆̀ [ꙋ҆мрꙋтъ ме-
че́м][34] (-)[35] сн҃ове ихъ и҆ дщери и҆̀ ꙋ҆мрꙋтъ ѿ гла́да,
и҆ оста́нъки не бꙋ́дꙋтъ ѿ ни҃. наведꙋ бо злаѧ на
[мꙋжи][36] (и҆надода)[37] въ лѣто посѣще́ніѧ и҆́хъ·

переднього беззаконня своїх батьків,
які не побажали слухатися моїх слів,
і ось вони пішли за чужими богами,
щоб їм служити. На ніщо звели вони
ізраїльський дім і юдин дім, мій за-
віт, який Я завіщав з їхніми батьками.
11 Через це так сказав Господь: Ось
Я наведу на них зло, з якого ж вийти
не зможуть. І закричать до мене, і Я
їх не вислухаю. **12** І підуть юдині міс-
та і мешканці Єрусалиму і закричать
до тих, яким приносять жертви, – і не
спасуть їх в часі їхньої скорботи. **13**
*Бо за числом міст були твої боги, вищ. 2
Юдо, і за числом твоїх доріг, Єруса-
лиме. Ти поставив жертовники вsти-
ду, жертовники, щоб приносити жер-
тви Ваалові, **14** *ти ж не смій моли- ниж. 14
тися за цей народ і не підніми за них
хвалу і молитву, бо не вислухаю в ча-
сі їхнього крику до Мене і в часі, ко-
ли їм чинять зло. **15** Як це, що мій у-
люблений в моїм домі зробив числен-
ні гидоти? Хіба святі м’яса віднімуть
від тебе твої лукавства, в яких же ти
прославився? **16** Соковита, гарна,
плодовита, прекрасна оливка – наз-
вав Я твоє ім’я. На голос великого
говорення розгорівся в ній вогонь, і
були спалені її плодоносні *галузки*.
17 І Господь сил, який тебе насадив,
промовив проти тебе зло за злоби
ізраїльського дому і юдиного дому,
які вони собі зробили, щоб розгніви-
ти мене, приносячи жертви Ваалові.
18 Ти, Господи, показав мені, і я піз-
нав. Ти об’явив мені бажання. **19** І я
як лагідне ягня, якого несуть на жер-
тву, і я не пізнав тих, що задумали
проти мене задуми, кажучи: Ходіть,
вкладемо дерево в його хліб і вигу-
бимо його з землі живих. І його ім’я
хай більше не згадається. **20** Ти ж, црс1. 16
Господи Саваот, який правильно су- пар1. 28
дить *і досліджує серця і нутро, хай ниж. 17
побачу я твою помсту на них, бо Тобі і 20
я відкрив мій суд. **21** Через це так пс. 7
сказав Господь до анатотських чоло- і 25
віків, які шукають твою душу і ка- апо. 2
жуть: Не пророкуватимеш в господнє
ім’я і не помреш в наших руках. Зад-
ля цього це сказав Господь Сил: **22**
Ось Я відвідаю їх. Їхні юнаки пом-
руть мечем, їхні сини і їхні дочки по-
мруть з голоду. **23** І з них не буде ос-
танку, бо наведу зло на анатотських
чоловіків в році їхніх відвидин.

Гла҃, в҃і·

Пра́веденъ (ꙋ҆бо) ты є҆си г҃и, а҆́ще прюсѧ с
тобо́ю, ѻ҆ба́че правє́на възгл҃ю к тебѣ.
і҆ѡ҆ ка а҆вва̑ а҆ *въскꙋ́ю пꙋть нечести́вым прибыва́етъ.
бл҃го є҆сть всѣ́мъ и҆̀же престꙋпа́ютъ и҆
безако́нно дѣ́ютъ. насади́лъ є҆си и҆хъ и҆ ко́рень
пꙋ́стиша, корысꙋ́ютъ и҆ творѧ́тъ пло̑. бли́зъ

Глава 12

1 Праведним, отже, є Ти, Господи.
Якщо судитимуся з тобою, одначе
праведне Тобі скажу. *Чому щастить йов. 21
дорозі безбожних, добре є всім, що авв. 1
переступають і беззаконно діють? **2**
Ти їх насадив, і вони вкорінилися, їм
щастить, і роблять плоди. Ти є близь-

ко до їхніх уст і далеко від їхніх ну-
трощів. **3** І Ти, Господи, мене зна-
єш, Ти мене бачив і дослідив моє
серце перед тобою. Збери їх, як ста-
до на жертву, і освяти їх в день ви-
різання. **4** Доки стогнатиме земля і
трава всієї землі висохне задля лу-
кавства тих, що на ній живуть? Зіт-
ліла скотина і птахи, бо сказали: Не
побачить нашого кінця. **5** Якщо ти
змучився, біжучи з пішими, як змо-
жеш спротивитися з кіньми? Коли
ж в мирній землі без страху будеш,
що зробиш в гордині йорданській?
6 Якими і твої брати, і дім твого
батька, і ще ті озброїлися проти те-
бе і закричали під тобою повним го-
лосом. Не вір їм, коли будуть тобі
говорити добро. **7** Я покинув мій
дім, покинув моє насліддя, дав мою
улюблену душу в руки її ворогів. **8**
Мені моє насліддя стало, наче лев у
лісі, видало проти мене голос. Че-
рез це я його зненавидів. **9** Чи різно-
барвний птах – мені насліддя моє?
Чи всі барвисті птахи? Ходіть, збе-
ріться всі земні звірі, побіжіть на
приношення жертви! **10** Численні
пастухи відкинули мій виноград-
ник, потоптали мою частку, зроби-
ли мою пожадану частку запусті-
лою пустинею, **11** поставили її на
розшарпування. Вона ж стогнала до
мене: знищенням вся земля знище-
на. Бо немає ні одного, хто думав би
серцем. **12** На всіх дорогах пусти-
ня. Прийшли всі пакосники землі,
бо господній меч пожер від краю
землі аж до її краю. Немає миру
всякому тілу. **13** Посіяли пшеницю
– і пожали тернину. Одержали нас-
ліддя, і не було їм потрібним. Зав-
стидайтеся у ваших плодах задля
гніву господньої люті! **14** Це сказав
Господь про всіх моїх поганих сусі-
дів, які торкаються насліддя, яке Я
розділив моєму народові, Ізраїлеві:
Ось я вирву їх з їхньої землі і юдин
дім вирву з-посеред них. **15** І коли їх
вирву, повернуся і змилосерджуся
над ними, і виведу їх до свого нас-
ліддя, і чоловіка – до своєї землі. **16**
І буде, що, якщо навчаючись навча-
ться доріг мого народу, хай присяг-
нуть в моє ім’я: Живий Господь! Бо
навчали мій народ клястися Ваалом,
вони *ж* скріпляться посеред мого
народу. **17** Якщо ж не послухають-
ся, вирву той народ вириванням і
вигубленням, – сказав Господь.

Глава 13

1 Так сказав Господь до мене:
Іди і придбай собі льняний пояс, і
підпережися ним по твоїх бедрах, і
не поклади його у воду. **2** І я прид-
бав пояс за господнім словом, і я

ѥси ты оустъ и҃ и далече ѿ оутробы и҃. и ты гн҃и
вѣси мѧ [видѣлъ мѧ еси, і][1] искусилъ еси срⷣце
мое прⷣ тобою. [събери и҃ ꙗко стадо к жертвѣ, и][2]
ѡсти и҃ въ днь закланїꙗ [-][3]. доколѣ стонетъ
землѧ, и [трава всеѧ][4] землѧ исъхнет ради лу-
кавъства ѡбитающихъ на неи. истлѣно есть
животно и птица. ꙗко рекоша, не оузритъ (пос-
лѣднѣѧ наша. аще с пѣшими текущи оутру-
дилъсѧ еси)[5], како противитисѧ можеши с конь-
ми. (егда же)[6] въ земли мирнои безъ боазни буде-
ши, что сътвориши в гордыни іѻрданьскои. ꙗкоже
и братїꙗ твоа, и домъ ѿца твоего. и еще тїи
противъ ѡполчишасѧ тебѣ, и (-)[7] възопиша по
тобою (полнымъ гласомъ)[8]· Не вѣруи имъ егда
глати будутъ тебѣ блгаа. ѡставилъ есмь
домъ мои, ѡставихъ достоанїе мое, дахъ въз-
любленую дшу мою в руку врагомъ еѧ. бысть
[мнѣ достоанїе мое][9] ꙗко левъ в дубравѣ, далъ
противъ мене гла (-)[10] сего ради възненавидѣхъ его·
еда (птица разноцвѣтна)[11] достоанїе мое мнѣ,
(еда птица испестрена всѧ)[12]· Прїидѣте съберите-
сѧ вси звѣри (земстїи)[13], потецѣте (на пожрѣ-
нїе)[14]. пастыри многи ѡтрыли суть виноградъ
мои, потопташа часть мою. даша часть [мою
въжеленную][15] в пустыню запустѣнїꙗ, поста-
виша (еѧ) в (растерзанїе)[16], (стенала же) на мѧ.
разоренїемъ разорена есть всѧ землѧ. иже ни (единъ)[17]
есть иже размыслитъ срⷣцемъ. въ всѣхъ путехъ
пустынѧ. прїидоша (вси) пакостницы (землѧ),
иже мечь гнь пожре ѿ краѧ землѧ даже до краи
(еѧ)[18]. нѣсть мира всеи плоти. посѣаша пшеницу
и тернїе пожаша достоанїе въспрїаша, и не
требѣ и҃. постыдитесѧ въ (плодѣхъ)[19] вашихъ
ради (гнѣва ꙗрости)[20] гнѧ· Сїѧ рече гь ѡ всѣхъ
сосѣдехъ (моихъ) строптивыи, иже прикасаютсѧ
достоанїю иже раздѣлихъ людемъ моимъ іилю. се
азъ исторгну ихъ ѿ землѧ и҃, и домъ іоу-
динъ исторгну ѿ среды и҃ и егда исторгну
ихъ, ѡбращусѧ и оумлрдюсѧ и҃, і (изведу)[21] ихъ
(-)[22] къ достоанїю своему, и (мужа)[23] в землю
свою. и будетъ аще оучни оучасѧ путемъ
людїи моихъ, да присагну въ имѧ мое, живъ
гь, ꙗко оучиш людїи моихъ клатисѧ въ ваа-
лима (-)[24] съзиждутсѧ посредѣ людїи моихъ. а-
ще ли не (послушаютъ)[25], [-][26] исторгну людїи
тѣхъ, исторганїемъ и погубленїемъ. [рече гь][27]·

Гла, гі·

Тако рече гь [къ мнѣ][1], иди и съдръжи
себѣ чресленикъ ланяныи, и препояши [то-
го][2] на чреслѣхъ твоихъ, и в воду не
вносиши того. и съдръжахъ чресленикъ

по словеси гн҃ю, и положихъ ѻкртъ чреслъ моихъ. и бысть слово гн҃е къ мнѣ [вторицею][3] рекущи, възми чресленикъ, иже съдръжалъ еси иже есть ѻкртъ чреслъ твоихъ. и въставъ иди къ ефратѣ, и съкрыи того [-][4] въ разсѣлинѣ каменнѣ. [і идохъ][5] и скры того въ ефратѣ, ꙗко заповѣда мнѣ гь҃. И бысть по днехъ мнозѣх, (-)[6] рече гь҃ къ мнѣ. въстани [і][7] иди къ ефратѣ, и възми ѿтуду чреслени егоже заповѣдахъ тебѣ да съкрыеши [и][8] тамо. і идохъ къ ефратѣ [-][9] и копахъ, и взахъ чресленикъ ѿ мѣста идѣже съкрыхъ его [-][10]. И се изгнилъ [чресленикъ][11], тако ꙗко ничтоже быти потребну ему. И бысть слово гн҃е къ мнѣ рекущи, сїа рече гь҃. тако согнити сътворю гордыню іудину, и гордыню ієрлима (многу. людїи сихъ строптивыхъ)[12] иже не хотатъ послушати словесъ моихъ, [и ходатъ въ строптивъстве срца своего (-)[13]][14]. (Идоша же)[15] по бозѣхъ чюжихъ, да служатъ имъ да покланаютса имъ. и будутъ ꙗко чресленикъ тои иже никчему потребенъ бѣ. зане ꙗко придръжиса чресленикъ къ чреслѡ мужа, тако съвокупихъ мнѣ [весь][16] домъ ійлевъ и весь домъ іудинъ, [рє гь҃][17]. да буду мнѣ въ люди и въ (има)[18] и въ хвалу и въ славу, и не послушаша [-][19]. (сего ради)[20] речеши к (нимъ)[21] (словеса сїа), [тако рє гь҃ бъ ійлевъ][22]. всакъ сосудъ исполнитса вина. и (-)[23] рекутъ к тебѣ, еда ли не вѣдѣхомъ, иже всакъ сосудъ исполнитса вина. и речеши к нимъ, сїа рече гь҃. се азъ исполню сихъ ѡбитателїи земли сеи, и црі [-][24] иже сѣдатъ (ѿ колѣна)[25] двдва на пртлѣ [его][26]. и сщенницы и прроцы [-][27] и всѣхъ ѡбитателїи ієрлима пїанствомъ. (-)[28] исторгну ихъ мужа (ѿ)[29] брата его, и ѿцы и сны (-)[30] вкупѣ, [рє гь҃. не прощу][31] (-)[32] не ѡслаблю, и не оумлрдюса, еже не расторгнути ихъ. слышите (оушима) и внемлите, (-)[33] не хощите въздвигнутиса ꙗко гь҃ глалъ есть дадите гу҃ бу҃ вашему славу преже даже не помръкнетъ, и преже даже не претикнутса нозѣ ваши горахъ раныхъ. (-)[34] пождите свѣта, и (положитъ ю в)[35] сѣнь смрти и (-)[36] въ міракъ. да аще того
плач҃ а҃ не послушаете в таинѣ. *поплачетъ дша (моа)[37] ѿ лица гордыни, [и плача восплачє][38] і изведетъ око [мое][39] слезу, иже поимано есть стадо гн҃е. (рцы)[40] црю и (влцѣ)[41], смиритеса и садѣте (на земли), ꙗко взатса ѿ главы вашеа вѣнецъ славы вашеа. грады южныє затворени суть, и нѣсть иже ѿтворитъ. преведенъ есть [весь][42] іуда преселенїемъ съвръшенымъ. (въз-

підперезався по моїх бедрах. **3** І вдруге було до мене слово господнє, кажучи: **4** Візьми пояс, який ти придбав, який є довкруги твоїх бедр, і вставши, піди до Євфрату, і сховай його в розколині каменя. **5** І пішов я, і сховав я його в Євфраті, так як мені заповів Господь. **6** І сталося, що по численних днях сказав Господь до мене: Встань і йди до Євфрату і візьми звідти пояс, який Я тобі заповів, щоб сховати його там. **7** І я пішов до Євфрату, і викопав, і взяв пояс з місця, де я його сховав. І ось пояс зігнив, він такий, що ні на що не корисний. **8** І було до мене господнє слово, кажучи: **9** Так сказав Господь: Так я дам зігнити гордині юдиній і великій гордині Єрусалиму – **10** цього поганого народу, що не бажає послухатися моїх слів і ходять в злобі свого серця. Вони ж пішли за чужими богами, щоб їм послужити, щоб їм поклонитися, і вони будуть так, як цей пояс, який ні на що не був потрібний. **11** Бо так як пояс пристає до бедр людини, так Я до себе приєднав ввесь ізраїльський дім і ввесь юдин дім, – сказав Господь, – щоб був мені народом і в ім'я, і на похвалу, і на славу, і не послухалися. **12** Задля цього скажеш до них ці слова: Так сказав Господь Бог ізраїльський: Всяка посудина наповниться вином. І скажуть до тебе: Хіба ж ми не знали, що всякий посуд наповниться вином? **13** І скажеш до них: Так сказав Господь: Ось я сп'янінням наповню цих мешканців цієї землі і царів, які з Давидового племені, сидять на його престолі, і священиків, і пророків і всіх мешканців Єрусалиму; **14** і вирву їх чоловіка від його брата, і разом батьків і синів, – сказав Господь. Не прощу, не попущу, і не змилосерджуся, щоб їх не розірвати. **15** Послухайте вухами і сприйміть, не побажайте підноситися, бо Господь промовив. **16** Дайте вашому Господеві Богові славу скорше ніж не померкне, і скорше ніж не зашпортаються ваші ноги на ранніх горах. Зачекайте на світло, і покладе її в тінь смерті і в темряву. **17** Бо якщо
того не послухаєте потайки, *заплаче моя душа від лиця гордості, і плачучи заплаче; і зведуть мої очі сльози, бо схопленим є господнє стадо. **18** Скажи цареві і володареві: Впокоріться і сядьте на землі, бо забрано з вашої голови вінець вашої слави. **19** Південні міста є замкнені, і немає того, хто відкриє. Відселений є ввесь юда досконалим відселенням. **20** Підніміть ваші очі пл.єр. 1

і погляньте на тих, що йдуть з півночі. Де стадо тобі дане – славна твоя скотина? **21** Що скажеш, коли навідаються до тебе? Бо ти навчив їх проти тебе, і навчив на твою голову. Хіба ж не захоплять тебе болі, так як жінку, що родить? **22** Якщо ж скажеш у твоєму серці: Чому це надійшло на мене? Через множество твого беззаконня відкритим є твій сором, відкриті є твої стопи. **23** Якщо ефіопець може змінити свою шкіру і рись свої цятки, і ви зможете робити добро, оскільки ви навчилися зла. **24** І рознесу їх, як полову, яка вітром понесеться в пустиню. **25** Це твій жереб, і частина міри твоєї від мене, – сказав Господь, – бо ти мене забув і поклав надію на брехню. **26** Тому і я оголив твої бедра перед твоїм лицем, і явним став твій сором на горах, **27** і на полях побачив Я твої мерзоти, і твій перелюб, і твої рани, сором твоєї розпусти. Горе тобі, Єрусалиме, бо ти не очистишся за Мною так скоро!

Глава 14

1 І було господнє слово до Єремії через діло посухи. **2** Застогнала Юдея, і її брами знищені, і вони потемніли на землі, і піднявся крик Єрусалиму. **3** Більші послали своїх менших до води. Прийшли, щоб черпати, і не знайшли води, і знову віднесли свої посудини порожніми. **4** Засоромлені вони, і зазнали зла, і покрили свої голови задля пакості землі, тому що не прийде дощ на землю. Засоромлені є робітники нив, покрили свої голови, **5** бо і лань на полі вродила і покинула, бо не було трави. **6** І дикі осли стали на скалах, втягали вітер, як змії. Занепали їхні очі, бо не було трави. **7** Якщо наші гріхи відповідять нам, Господи, зроби задля твого імені, бо численними є наші відступлення проти Тебе, ми згрішили. **8** Очікування Ізраїля, наш Спасителю в часі скорботи, чому Ти є як приходько на землі і як мандрівник, що відхиляється на життя? **9** Чому Ти став як чоловік, що пройшов, і сильний, що не може спасти? Ти ж в нас є, Господи! І твоє ім’я прикликане на нас! Не покинь нас! **10** Так говорить Господь цьому народові, який полюбив піднімати свої ноги, і не спочили, і Господеві не вгодили. Тепер він згадає їхні беззаконня, і відвідають їхні гріхи. **11** І сказав
вищ. 1 Господь до мене: *Не смій молитися за цей народ на добро. **12** Коли вони постять – не вислухаю їхнього

двигнѣте очи ваши и видите)[43] приходѧщаа ѿ сѣвера. гдѣ стадо даное тебѣ, скотъ нарочитыи твои. что речеши егда посѣтитъ тѧ [-][44] ты (бо) наоучилъ еси и на тѧ, (и) наоучилъ на главу [твою][45]. еда ли не въсприимутъ тѧ болезни ꙗко жену родѧщу. (-)[46] аще лиречеши въ срдцы твоемъ, почто приидоша (ми сїа)[47]. ради множествъ безаконїа твоего ѿкровена есть срамнаа твоа, осквернены суть стопы твоа. аще можетъ премѣнити ефїоплѧнинъ кожу свою, или рысь пестроты своа. и вы можете блготворити, понеже наоучистесѧ ѕлу. и разсѣю ихъ ꙗко стеблїе, иже вѣтромъ въсхитисѧ въ пустыню. сїи жребїи твои, и (часть мѣры твоеа)[48] ѿ мене, рече гь. иже забы мѧ и надѣѧсѧ на лжу. тѣмже и азъ обнажихъ бедры твоа противу лица твоего, и ꙗвисѧ срамота твоа (на горахъ, и на селахъ видѣхъ мерзости твоа, и любодѣанїа твоа и раненїе твое, (-)[49] срамотное блуженїа твоего)[50]. горе тебѣ иерлиме, ꙗко не очистишисѧ по мнѣ толь борзо·

Гла, дı·

Бысть слово гне къ иеремїи ѿ словесъ сухотныхъ· стенала иудеѧ и врата еѧ разрушишасѧ, и отемнишасѧ на земли, и вопль иерлима взыиде· (-)[1] Болшїи (-)[2] послаша меньшихъ своихъ к водѣ. приидоша к черпанїю и не обрѣтоша воды. и ѿнесоша пакы съсуды своа тощы· (Постыдни суть и озлоблени, и покрыша главы своа ради пакости земли, иже не приидетъ дождь на землю)[3]. постыжени суть нивнїи дѣлатели, покрыша главы своа. (иже) и еленица в нивѣ родисѧ и оставила, иже не бѣ трава. [и][4] онагри сташа на скалахъ, браша вѣтръ [ꙗко ѕмїеве][5]. оскудѣша очи ихъ иже не бѣ трава. аще безаконїа наша ѿвѣщаютъ намъ. гди сътвори [-][6] ради [имени твоего][7], ꙗко многа суть ѿвращенїа наша [-][8], [-][9] тебѣ съгрѣшихомъ. пожданїе иилево [-][10]. (спсителю нашъ)[11] въ времѧ скорби, въскую (ꙗко пришлецъ еси)[12] на земли, и ꙗко путникъ оуклонѧющисѧ на житїе· въскую былъ ꙗко мужъ (прошлецъ еси)[13], (и крѣпкыи)[14] иже не можетъ спсти· (Ты же)[15] в насъ еси гди, і имѧ твое възвано есть на насъ, не остави насъ· Сїѧ рече гь людемъ симъ, (иже възлюби)[16], подвизати ноѕѣ свои и не покоиша, и [гу][17] не оугодиша. нынѣ въспомѧнетъ безаконїа ихъ [и посѣтатъ грѣхи ихъ][18]. И рече гь къ мнѣ, *не хощи молитисѧ за люди сїи въ блго. егда постѧтсѧ не оуслышу прошенїа ихъ. и аще при- вы҃ а҃

несꙋтъ всесъжжєнїа и [жертвꙋ][19], не въспрїимꙋ
ихъ. ꙗко мечемъ и гладомъ и моромъ азъ истлю
ниж. ї҃г ихъ. *И рекохъ, ѡ (г҃и б҃е)[20] пр҃рцы (-)[21] рекꙋтъ
[имъ][22], не оузрите меча и гладъ не бꙋдетъ
вамъ, но (миръ истинныи)[23] [дасть][24] (вамъ) [-][25]
на мѣстѣ семъ. И рече г҃ь къ мнѣ, лживо
ниж. ї҃г пр҃рцы прорицаютъ въ имѧ мое, *не послахъ
ихъ, ни заповѣдахъ имъ, ни г҃лахъ есмь к нимъ.
(-)[26] видѣнїѧ лжива и (оугаданїе льстиво)[27], и
прелщенїемъ ср҃ца своего прорицаютъ вамъ. Сего
ради сїа рече г҃ь о пр҃рцѣхъ, иже пр҃чествꙋютъ
въ имѧ мое [-][28], (-)[29] (иже азъ не послахъ)[30].
рекꙋще, мечъ и гладъ не бꙋдетъ на земли сеи.
(в мечъ и гла҃)[31] истлѧсѧ пр҃рцы [тїи][32]. и
людие имже пр҃чествꙋютъ [-][33] [-][34] бꙋдꙋтъ из-
вержени на пꙋтехъ ієр҃лима, ради [глада и ме-
ча][35]. и не бꙋдетъ иже погребсти ихъ. (тїи) и
жены ихъ, (-)[36] с҃нове и дщери ихъ, і излѣю на
нихъ ѕлаѧ ихъ. и речеши к нимъ слово сїе,
пла҃ а҃ и в҃ *изведꙋтъ ѻчи (мои)[37] слезы по [нощи и д҃нь][38],
и не оумолкнꙋтъ, ꙗко сътренїемъ [великимъ][39]
сътрена [д҃ва][40] дщерь людїи моихъ, [-][41] ꙗзвою
ѕлою ѕѣло. аще исходѧщъ бꙋдꙋ на нивы, [-][42] се
заклани мечемъ. и аще вниду въ градъ, [-][43] се
простерты гладомъ. (-)[44] [Пр҃рокъ (же) и сщ҃ен-
никъ][45] ѿидоша в землю, еѧже не вѣдахꙋ. Еда
ли ѿмещꙋщи ѿверглъ еси іоудꙋ, или (сїонъ в
мерзость имѣ)[46] д҃ша твоа. въскꙋю (бо) поразилъ
еси насъ, (тако да ни едино бꙋдетъ)[47] исцѣленїе.
вы҃і и҃ *Пождахомъ (мира)[48], и нѣсть бл҃го, и времѧ ис-
цѣленїѧ, и се смꙋщенїе. Познахомъ г҃и нечестїе
наше безаконїѧ ѻ҃тцъ нашихъ ꙗко съгрѣшихомъ
к тебѣ, не даи насъ в поношенїе ради имени
твоего, ни (сътвори намъ досады. на пре-
столъ)[49] славы твоеѧ въспомѧни, (и) не разори
завѣтъ твои с нами. еда сꙋть въ звааныхъ
ꙗзыческихъ иже дождѧтъ, или н҃беса могꙋтъ дати
(росꙋ)[50], (аще не ты волиши). еда ли не ты еси
(г҃и б҃ъ нашъ егоже ждахомъ)[51], ты бо сътво-
рилъ еси всѧ сїѧ.

Г҃ла, е҃і.

И (бысть слово г҃не)[1] къ мнѣ. аще ста-
нꙋтъ мѡѷсїи и самоилъ предо мною,
нѣсть д҃ша моѧ к (людемъ симъ)[2]. из-
рини (тѣхъ)[3] [ѿ лица моего][4] і изы-
дꙋтъ. (-)[5] аще ли рекꙋтъ к тебѣ, гдѣ изы-
заха҃ а҃і демъ. (-)[6] речеши к нимъ, сїѧ рече г҃ь. *иже къ
смр҃ти, къ смерти. (-)[7] иже к мечю, къ мечю. і
иже къ гладꙋ, къ гладꙋ. і иже къ пленєнїю,
къ пленєнїю. и посѣщꙋ на нѣ четырми ѻбра-
зы, рече г҃ь. мечъ на закланїе, и псы на растер-

благання. І якщо принесуть всепа-
лення – і жертву не прийму їх. Бо
мечем, і голодом, і мором я зведу їх
до зітління. **13** *І я сказав: Господи ниж. 23
Боже, пророки кажуть їм: Не поба-
чите меча ані голоду не буде вам,
але правдивий мир Він дасть вам
на цьому місці. **14** І сказав Господь
до мене: Брехливо пророкують в
моє ім'я пророки. *Я їх не послав, ниж. 23
ані не заповів їм, ані не заговорив
до них. Брехливі видіння і обман-
ливі вигадки, і обманою свого сер-
ця вони вам пророкують. **15** Через
це так сказав Господь про пророків,
які пророкують в моє ім'я, яких я
не послав, що кажуть: Не буде меча
і голоду на цій землі! Мечем і го-
лодом в зітління підуть ті пророки.
16 І народові, якому вони пророку-
ють: Будуть викинені на дорогах Є-
русалиму задля голоду і меча і не
буде кому їх поховати! Вони і їхні
жінки, сини і їхні дочки. І вилию на
них їхнє зло. **17** І скажеш до них це
слово. *Мої очі виведуть сльози пл.єр. 1 і 2
вночі і вдень і не перестануть, бо
великим нищенням знищена дівчи-
на – дочка мого народу, дуже пога-
ною раною. **18** Якщо вийду на ниви,
– ось вони зарізані мечем, і якщо
ввійду в місто, – ось вони розпухлі
від голоду. Пророк же і священик
відійшли до землі, якої вони не зна-
ли. **19** Хіба ж відкидаючи Ти відки-
нув Юду, або за мерзоту мала Сіон
твоя душа? Бо навіщо Ти нас по-
бив, так щоб не було ні одне оздо-
ровлення? *Ми очікували мир, і вищ. 8
немає добра, і час лікування, і ось
замішання. **20** Господи, ми пізнали
наше безчестя, беззаконня наших
батьків, бо ми згрішили проти Те-
бе! **21** Не дай нас в погорду задля
твого імені ані не зроби нам доса-
ди. Згадай престіл твоєї слави, і не
знищ твій завіт з нами. **22** Чи є між
ідолами народів той, хто дає дощ?
Або *чи* небеса можуть дати росу,
якщо Ти не бажаєш? Хіба ж не Ти,
Господи, є нашим Богом, якого ми
очікували, бо Ти зробив це все!

Глава 15

1 І було до мене господнє слово:
Якщо встануть Мойсей і Самуїл пе-
реді Мною, моя душа не є до цього
народу. Викинь їх від мого лиця, і
вийдуть. **2** Якщо ж скажуть до те-
бе: Куди підемо? Скажеш до них:
Так сказав Господь: *Які на смерть, зах. 11
на смерть; які на меч, на меч; і які
на голод, на голод; і які в полон, в
полон. **3** І відвідаю їх чотирьома
видами, – сказав Господь, – мечем
на вигублення, і псами на розірван-

ня, і птахами неба, і звірами землі,
щоб пожерти і розірвати. **4** І дам їх
на погибель всім земним царствам
црс2. 21 через *Манассію, Езекіїного сина,
юдиного царя, задля всього, що він
зробив в Єрусалимі. **5** Адже хто
змилосердиться над тобою, Єру-
салиме? Або хто по тобі заплаче,
або піде, щоб благати за твій мир?
6 Ти Мене покинув, – говорить
Господь, – і ти пішов назад. І
простягну мою руку проти тебе, і
тебе уб'ю. Я змучився благаючи **7** і
розсію їх віялом в різні місця землі.
Я побив і вигубив мій народ, і так
вони не відвернулися від своїх до-
ріг. **8** Мені помножилися його вдо-
виці понад морський пісок, і Я на-
вів їм губителя на матір дитини в
полудень, пославши на міста гріз-
ним нападом. **9** Знеможеною стала
та, що породила сімох, пропала її
ам. 8 душа, *зайшло їй сонце, коли ще
був день. Вона є завстидженою і за-
соромленою. І її позосталих дам
під меч перед їхніми ворогами, –
сказав Господь. **10** Горе мені, моя
мати! Навіщо ти породила чолові-
ка, що смутить злого чоловіка по
всій землі! Я не позичив ані у Мене
ніхто не позичив, всі Мене прокли-
нають, – сказав Господь. **11** Хіба
твої останки провадять на добро?
Хіба Я не прибіжу до тебе в часі
зла і на ворога в часі скорботи? **12**
Чи домовляться залізо з залізом з
півночі і мідь? **13** Твоє багатство і
твої скарби даром дам на пограбу-
мой5. 32 вання за всі твої гріхи і в усіх твоїх
рим. 10 границях. **14** *І приведу твоїх воро-
гів з землі, якої не знаєш. Бо вогонь
загорівся в моїй люті. Горітиме
проти вас. Ти знаєш, **15** Господи.
Згадай мене, і відвідай мене, і обо-
рони мене від усіх, що мене перес-
лідують. Не бажай в твоїй терпели-
вості мене забрати. Ти знаєш, що я
задля Тебе терпів погорду. **16** Знай-
шлися твої слова, і я їх взяв, і було
мені твоє слово в радість і в весе-
лість мого серця. Бо на мені є при-
кликане твоє ім'я, Господи, Боже
сил! **17** Я не сидів в зборі глумите-
лів, і я є славний від лиця твоїх рук.
Сам я сидів, бо Ти мене наповнив
ниж. 30 гіркотою. **18** *Чому був мій біль віч-
ним, і моя рана без надії, не хоче за-
гоїтися, була мені як брехня невір-
ним водам. **19** Тому це говорить Го-
сподь: Якщо повернешся, поверну
тебе, і станеш перед моїм лицем. І
якщо відлучиш шляхетне від негід-
ного, будеш як мої уста. Вони до те-
бе повернуться, і ти не повернешся
до них. **20** І дам тебе цьому народо-
ві, як сильний мідний мур; і вою-
ватимуть проти тебе, і не переможуть,

зані́е, [и̂ пти́ца не́си, и ѕвѣ́ри зе́мли][8] на пож-
ре́нїѧ и̂ расхище́нїе. и̂ да́мъ и̂хъ в̾ поги́бель
всѣ́мъ цр҇твомъ зе́мнымъ, ра҇ *манасї́ѧ сн҇а в̾ цр҇ ка
е̂зекї́ина цр҇ѧ і̂ꙋ́дина всѣ́хъ ра́ди и̂́же сътвори
въ і̂ер҇лимѣ. кт҇о (бо) ѹ̂ми́лосрдитсѧ к тебѣ̀ і̂ер҇ли-
ме, и̂ли кт҇о поскорби́тъ за тѧ̀, и̂ли и̂де҇ к мо-
ле́нїю за ми́ръ твои. т҇ы ѡ̂ста́вилъ мѧ е̂си рече
г҇ь, (и̂) въспѧ́тъ и̂ше҇ е̂си. и̂ простру̀ ру́кꙋ мою̀
[на́ тѧ][9], и̂ ѹ̂бї́ю тѧ· (Ѹ̂тру́дихсѧ молѧ́щи)[10].
и̂ расточꙋ̀ и̂хъ вѣѧ́ломъ въ (пристаниша зе́м-
скаѧ)[11]. (ѹ̂би́хъ)[12] (и̂) погꙋби́хъ лю́ди моѧ, (и̂
та́ко ѿ пꙋтї́и свои́хъ не сꙋть ѡ̂браще́ни)[13].
Ѹ̂мно́жени сꙋть [мнѣ̀][14] вдови́цы е̂го па҇ пѣ́ска
мо́рскаго, (и̂) приведо́хъ и̂мъ на ма́теръ ю̂́ноша
гꙋби́телѧ полꙋде́ннаго, посла́лъ на (гра́ды стре-
мле́нїемъ гро́знымъ)[15]. и̂знемогла е̂сть и̂́же роди
се҇мъ, ѡ̂скꙋдѣ̀ дш҇а е̂ѧ̀. *за́иде е̂и̂ слн҇це е̂гда̀ а̂мо҇ и̂
е̂щѐ бы́сть дн҇ь. постыдѣ́на е̂сть и̂ посрами́сѧ.
(и̂) про́чїи (е̂ѧ̀)[16] в ме́чъ да́мъ пре҇ вра́ги и̂хъ,
[рече г҇ь][17]. Го́ре мнѣ̀ мт҇и [моѧ̀][18], вскꙋ́ю (-)[19]
роди́ла е̂си мꙋ́жа смꙋти́телѧ, (мꙋ́жа развра-
ще́на)[20] по все́й земли̂. не заѧ́хъ ни заѧ́тъ ѹ̂
менѐ никто҇, (вси клене́тъ)[21] мѧ, (рече г҇ь. е̂да̀
ѡ̂ста́нцы твои несꙋть въ бл҇го)[22], е̂да̀ не
притекꙋ̀ къ тебѣ̀ въ вре́мѧ ѡ̂злобле́нїѧ (-)[23], и̂
въ вре́мѧ скорбѣ́нїѧ (-)[24] на вра́га. е̂да̀ ѹ̂вѣща́-
етсѧ желѣ́зо (желѣ́зꙋ ѿ сѣ́вера, и̂ мѣ́дь)[25]. бо-
га́тьства твоѧ̀ (и̂ съкро́вища твоѧ̀) в̾ рас-
тръѕа́нїе да́мъ тꙋ́не, въ всѣ́хъ грѣсѣ́хъ тво- е̂ мо҇ л҇в
и̂хъ, и̂ въ всѣ́хъ предѣ́лехъ твои́хъ. *и̂ (при- кри҇ і҇
ведꙋ̀ вра́гъ)[26] твои́хъ ѿ землѧ̀ е̂ѧ́же не вѣ́си,
и̂́же ѻ҇гнь вожеже́нъ е̂сть въ ꙗ̂́рости мое́и, на ва҇
згори́тъ. [т҇ы вѣ́си][27] г҇и, въспомѧни на́ мѧ и̂
посѣти мѧ, и̂ защити мѧ ѿ всѣ́хъ гонѧ́-
щихъ мѧ. не хощѝ въ тръпѣ́нїе [твое въс-
прїѧ́ти мѧ][28], вѣ́си ꙗ̂́ко тръпѣ́хъ ради тебѐ
поноше́нїе. (ѡ̂брѣте́ны сꙋ҇)[29] словеса̀ твоѧ̀, (и̂ по-
ѧ́хъ)[30] и̂хъ. и̂ бы́сть (мнѣ̀ сло́во твое)[31] в ра́-
дость и̂ въ весе́лїе ср҇ца мое́го. ꙗ̂́ко възва́но е̂сть
и̂мѧ твое на мнѣ̀, г҇и [б҇е][32] (си́лъ)[33]. не сѣ-
дѣ́хъ въ со́нмѣ и̂гра́ющихъ, (и̂)[34] сла́венъ е̂смь
ѿ лица̀ рꙋ́къ твои́хъ. е̂ди́нъ сѣдѧ́хъ, ꙗ̂́ко го́-
рести и̂спо́лнилъ мѧ е̂си· *въскꙋ́ю (бы́сть бо́- ни҇ л҇
лѣзнь моѧ̀ вѣ́чна)[35], (и̂) ꙗ̂́зва моѧ̀ безъ ѹ̂по-
ва́нїѧ, (не хо́щетъ и̂сцѣли́тисѧ)[36]. Бы́сть мнѣ̀
ꙗ̂́ко лжа̀ вода́мъ невѣ́рнымъ· Сего ради сї́а рече
г҇ь, а̂́ще ѡ̂брати́шисѧ (-)[37] ѡ̂бращꙋ̀ тѧ, и̂ пре҇
лице́мъ мои҇ ста́неши. и̂ а̂́ще ѿлꙋчиши чт҇ное
ѿ недосто́йнаго, ꙗ̂́ко ѹ̂ста̀ моѧ̀ бꙋ́деши. (-)[38]
ѡ̂бра́тѧтсѧ тї́и к тебѣ̀, и̂ т҇ы не ѡ̂брати́шисѧ
к ни́мъ. и̂ да́мъ тѧ лю́демъ си́мъ въ стѣ-
нꙋ̀ мѣ́данꙋ крѣ́пкꙋ. и̂ бра́нѧтъ на́ тѧ, и̂ не

вѣзмо́гꙋ (-)[39]. и҆́же а҆́зъ с тобо́ю є҆́смь да сп҃сꙋ
тѧ̀ ї и҆зба́влю тѧ̀, (р҃е г҃ь. и҆зба́влю) ѿ р҃ꙋ злѣй-
шихъ, ї (и҆скꙋплю́ тѧ̀) ѿ рꙋкъ (си́лныхъ)[40].

Гл҃а, ѕ҃і.

И [бы́сть сло́во гн҃е къ мнѣ̀ рекꙋ́щи. не по́-
имеши женꙋ̀][1], и҆ не бꙋ́дꙋтъ тебѣ̀ (сн҃о-
ве)[2], и҆ дще́ри на мѣ́стѣ се́мъ. и҆́же сїѧ
рече г҃ь на сн҃ы, и҆ дще́ри, и҆́же рода́сѧ на
мѣ́стѣ се́мъ и҆ на мт҃ри и҆́хъ и҆́же роди́ша и҆́хъ, и҆
на ѿц҃ы и҆́хъ ѿ и҆́хже племе́ни сꙋ́ть роже́ни в
земли̇̀ сеи. смр҃тми (многи́хъ) не́мощїи и҆зъ-
мрꙋтъ, не ѡ҆пла́чютсѧ и҆ не погребꙋ́тсѧ, въ
смѧте́нїи на лицы̀ земли̇̀ бꙋдꙋтъ. [и҆ мече́мъ
и҆ гла́домъ растлѧ́тсѧ, и҆ бꙋдетъ трꙋ́пїе и҆́хъ въ
ꙗ҆́дь пти́цамъ нб҃нымъ, и҆ ѕвѣ́ремъ зе́мнымъ][3], (ꙗ҆́-
ко) сїѧ р҃е г҃ь. не вни́деши в до́мъ пи́рныи (-)[4],
ни ходи́ши къ пла́чю ниже [оу҆тѣ́шити][5] и҆́хъ. по-
не́же взѧ́хъ ми́ръ мои ѿ людїи си́хъ, [рече г҃ь][6],
(ми́лости и҆ щедро́ты. и҆ оу҆мрꙋ́тъ вели́цыи и҆ ма́лїи
в зе́мли се́и, не погребꙋ́тсѧ) ни ѡ҆пла́чютсѧ. и҆ ни
сѧ ѿтерза́ютъ, ниже плѣ́шъ сътвори́ша ради
и҆́хъ. и҆ не и҆зло́мѧтъ межꙋ̀ и҆́хъ стенѧ́щихъ
хлѣ́ба къ оу҆тѣше́нїю на мр҃тва, (и҆) не да-
дꙋтъ и҆́мъ пи́тїѧ ча́ши къ оу҆тѣше́нїю ѿц҃а
[своего][7] и҆ мт҃ре (-)[8]. [и҆][9] в до́мъ пи́рныи не вни́-
деши да сѣди́ши с ни́ми (и҆) ꙗ҆сѝ и҆ пїеши. и҆́же
сїѧ рече г҃ь [си́лъ][10] б҃ъ ї҆и҃левъ. Се̑ а҆́зъ ѿи́мꙋ ѿ
мѣ́ста сего въ ѻ҆́чїю ва́шею, и҆ въ дн҃е ва́ших
гла́съ ра́дости и҆ гла́съ весе́лїѧ, гла́съ жени́ха и҆ гла́съ
невѣ́сты. и҆ (-)[11] е҆гда̀ възвѣсти́ши лю́демъ
си́мъ всѧ словеса̀ сїѧ, и҆ рекꙋ́тъ ли к тебѣ.
вы҃ш є҃ *въскꙋ́ю гл҃алъ є҆сть г҃ь на на́съ всѧ́ко ѕло̑ [ве-
ли́кое][12] то̀. ка́ѧ (на́ша беззако́нїѧ)[13], (и҆ли)[14] что̀
грѣ́хъ на́шъ и҆́мже съгрѣши́хомъ г҃ꙋ б҃ꙋ на́шемꙋ. (-)[15]
Рече́ши к ни́мъ. поне́же ѡ҆ста́виша мѧ̑ ѿц҃ы
ва́ши, рече г҃ь. ї и҆до́ша по бо́ѕѣхъ чю́жихъ, и҆
послꙋжи́ша и҆́мъ и҆ поклони́шасѧ и҆́мъ. (-)[16] мене
(же) ѡ҆ста́виша, и҆ зако́нъ мои не съхрани́ша. но̑
вы҃ш з҃ *и҆ вы̑ го́рѣе дѣ́лали є҆стѐ неже́ли ѿц҃ы ва́ши. се̑
бо (-)[17] похо́дитъ є҆ді́нъ ко́ждо за (ѕла́ѧ)[18] ср҃ца
своего лꙋка́ваго, да мѧ̑ не слы́шитъ. [-][19] и҆зри́нꙋ
ва́съ ѿ землѧ̀ сеѧ̀ в зе́млю є҆ѧ́же не вѣ́сте вы̑,
ни ѿц҃ы ва́ши. и҆ слꙋжи́те та́мо бого́мъ чю́жимъ
ни҃ж кг҃ [дн҃ь и҆ но́щь][20], и҆́же не дадꙋтъ ва́мъ поко́ѧ. *Сего
ради се̑ дн҃и прїи́дꙋтъ рече г҃ь. и҆ не рече́тсѧ
ктомꙋ̀, жи́въ г҃ь. и҆́же и҆зве́лъ сн҃овъ ї҆и҃левъ ѿ
землѧ̀ є҆гѵ́петскїѧ. но живе́тъ г҃ь и҆́же и҆зве́лъ
(сн҃овъ)[21] ї҆и҃левъ ѿ землѧ̀ сѣ́верскы, и҆ ѿ всѣ́хъ
зе́мль ѿ них же (и҆звергохъ и҆́хъ)[22], и҆ приведꙋ и҆́хъ
в зе́млю и҆́хъ, ю҆́же да́хъ ѿц҃емъ и҆́хъ. Се̑ а҆́зъ
послю̀ рыба́рѧ мно́ги, рече г҃ь, и҆ ло́вѧтъ и҆́хъ. и҆

тому що Я є з тобою, щоб тебе
спасти, і тебе визволю, – сказав
Господь. **21** Визволю від злющих
рук і викуплю тебе з рук сильних.

Глава 16

1 І було до мене господнє слово,
кажучи: Не візьмеш жінку, **2** і не
буде в тебе синів і дочок на цьому
місці. **3** Бо це сказав Господь проти
синів і дочок, які народяться на
цьому місці, і проти їхніх матерів,
які їх народили, і проти їхніх бать-
ків, з племені яких вони народилися
в цій землі: **4** Вимруть смертями чи-
сленних немочей, не будуть оплака-
ні і не будуть поховані. Будуть в за-
мішанні на лиці землі, і зазнають
зітління мечем і голодом, і їхні тру-
пи будуть на їжу небесним птахам і
земним звірам, **5** бо це сказав Гос-
подь: Не ввійдеш до дому бенкету,
ані не підеш голосити, ані не поті-
шиш їх, бо Я забрав мій мир від
цього народу. Сказав Господь мило-
сердя і щедростей: І помруть великі
і малі в цій землі, не будуть похо-
вані, **6** ані не будуть оплакані, і не
роздертою буде *одіж*, ані не остри-
жуться задля них. **7** І не розломлять
хліб між ними, що в жалобі, щоб
потішитися над мертвим, і не да-
дуть їм пиття чаші на потіху по
своєму батькові і матері. **8** І не
ввійдеш до дому бенкету, щоб з ни-
ми сісти, і їсти, і пити. **9** Тому що
це сказав Господь Сил, Бог ізраїль-
ський: Ось я заберу з цього місця
перед вашими очами і у ваших днях
голос радості і голос веселості, го-
лос жениха і голос молодої. **10** І ко-
ли сповістиш цьому народові всі ці
слова, і скажуть же до тебе: *Чому вищ. 5
Господь промовив проти нас все це
велике зло? Які наші беззаконня, а-
бо який наш гріх, яким ми згріши-
ли проти нашого Господа Бога? **11**
Скажеш до них: Тому що Мене по-
кинули ваші батьки, – сказав Гос-
подь, – і пішли за чужими богами, і
послужили їм, і поклонилися їм,
Мене ж покинули, і не зберегли мій
закон. **12** *Але і ви чинили гірше вищ. 7
ніж батьки ваші. Бо ось кожний о-
дин ходить за злом свого лукавого
серця, щоб мене не слухатися. **13**
Викину вас з цієї землі до землі, я-
ку не знаєте *ні* ви, ні ваші батьки. І
там день і ніч послужите чужим бо-
гам, які вам не дадуть спокою. **14**
*Через це ось прийдуть дні, – ска- ниж. 23
зав Господь, – і більше не говори-
тиметься: Живий Господь, що вивів
ізраїльських синів з єгипетської зе-
млі, **15** але: Живе Господь, який
привів ізраїльських синів з північ-
ної землі і з усіх земель, з яких же

Я їх викинув, і приведу їх до їхньої
землі, яку Я дав їхнім батькам. **16** Ось
я пошлю багато рибалок, – сказав Гос-
подь, – і ловитимуть їх. І після цього
пошлю на них багатьох ловців, і по-
люватимуть на них з усякої гори, і з
усякого горба, і з камінних печер. **17**
Бо очі мої на всіх їхніх дорогах, вони
не є сховані від мого лиця, і їхні без-
законня не затаїлися від моїх очей. **18**
І скоріше віддам подвійно *за* безза-
коння і їхні гріхи, якими опоганили
мою землю, мертвечинами, своїми і-
долами, і вони своїми зневагами на-
повнили моє насліддя. **19** Господь –
моя сила! І моя сила, і моє схорони-
ще в дні скорботи. До тебе прийдуть
народи з далеких земель і скажуть: По
правді наші батьки держали брехню
в марноті, яких їм не було потрібно.
20 Чи людина зробить собі богів? І ті
вищ. 7 не є боги. **21** *Через це ось я покажу їм
в цьому часі, покажу їм мою руку і мо-
ю силу. І пізнають, що моє ім'я Гос-
подь!

Глава 17

1 Гріх юдин є записаний залізним
писальцем на гладкому адамантово-
му камені, вирізаний на широті їх-
нього серця і на рогах їхнього жер-
товника. **2** Хіба будуть згадані їхні
сини на своїх жертовниках і своїх лі-
сах, листяним же деревом на високих
горах, **3** приносячи жертви на полі?
Твої сили і твої скарби Я дам на роз-
грабування, і *також* твої височини
задля твоїх гріхів в усіх твоїх кінцях.
4 І залишися сам, без твого насліддя,
яке Я тобі дав. І тебе змушу служити
твоїм ворогам в землі, якої не знаєш,
бо ти розпалив вогонь в моїй люті.
Він розгориться аж на віки. Це сказав
Господь: **5** Проклята людина, яка
надіється на людину, і дасть плід ра-
мена свого, і від Господа відійде його
ниж. 48 серце. **6** *Бо він буде як тамариск в
пустині, і не побачить, коли прийде
добро, але мешкає в сухому, в пус-
тині, в гіркій і незамешканій землі. **7**
Благословенна людина, яка надіється
на Господа! І Господь – буде його
пс. 1 надія! **8** *І він буде як дерево, яке
буде пересаджене при водах, яке у
вологості поставить своє коріння, і не
злякається, коли прийде спека, і його
листя буде зеленим, і в часі посухи
не буде докучання. Він ніколи не пе-
вищ. 11 рестане давати плід. **9** Серце людини
ниж. 20 погане і недослідиме. Хто його пріз-
црс1. 16 нає? **10** *Я – Господь, що досліджує
кор1. 2 серце і випробовує нутро! Який від-
пс. 7 дає кожному за його дорогою і за
апо. 2 плодами його винаходу. **11** Раб кор-
мить те, що не породив. Він зробив
багатство, але не за судом. В поло-
вині своїх днів їх оставлять, і в сво-

посемъ послю (имъ) мнѡги ловцы, и ловѧтъ и
ѿ всѧкїѧ горы, и ѿ всѧкого холма, и ѿ
пещеръ каменныхъ. иже ѻчи мои на всѣхъ пꙋ-
техъ ихъ. [-][23] не сꙋть съкровени (ѿ лица
моего). и не бысть оутаена беззаконїѧ и ѿ
ѻчїю моею. и въздамъ [первѣе][24] сꙋгꙋбыѧ
беззаконїѧ (-)[25] и грѣхи ихъ. иже ѡскверниша
землю мою въ мртвечинѣ идолы своими, и в
поношенїи ихъ свои (-)[26] [исполниша][27] достоѧнїе
мое. Гь крѣпость моѧ, и оутверженїе мое и
прибѣжище мое въ днь скорбѣнїѧ. к тебѣ
ꙗзыцы прїидꙋтъ ѿ далнихъ земль и ре-
кꙋтъ. истинно лжꙋ въздержаша ѡцы наши
сꙋетно, иже имъ не требе бѣ. єда сътво-
ритъ себѣ члкъ бози и тїи не сꙋть бози.
*Сего ради се а҃ покажꙋ имъ въ ча҃ сеи, вы҃ з
(покажꙋ имъ рꙋкꙋ мою, и)[28] силꙋ мою. и
познаю иже имѧ мнѣ Гь.

Гла, зі.

Грѣхъ їоудинъ писанъ єсть графїею
[желѣзною][1] на камени гладцѣ адаман-
товѣ, изъбразденъ на пространъствѣ срца
ихъ, и в розѣхъ ѻлтарѣ ихъ. єгда
въспомѧновени бꙋдꙋтъ снове и по ѻлтарехъ
свои, и лѣсовъ своихъ, древом (же) лиственыимъ
(-)[2] на горахъ вышнихъ, (жрꙋще)[3] на поли. крѣ-
пости твоѧ и съкровища твоѧ въ растерза-
нїе дамъ. и вышнѧѧ твоѧ грѣхъ ради тво-
ихъ въ всѣхъ концѣхъ твоихъ. и ѡстане-
шисѧ самъ (-)[4] ѿ наслѣдїѧ твоего, ꙗже дахъ
тебѣ. и слꙋжити тѧ сътворю врагомъ тво-
имъ въ земли єаже не вѣси. ꙗко ѻгнь раз-
жеглъ єси въ ꙗрости моеи, даже въ вѣкъ
разгоритсѧ. сїа рече Гь][5]. Проклѧтъ члкъ иже
надѣетсѧ на члка, и положитъ плѡ мышца
своеѧ (-)[6], и ѿ Га ѿидетъ срце єго. (-)[7] *бꙋде ни мн
(бо) ꙗко мирисе въ пꙋстыни, (и) не оузритъ
єгда прїидетъ блго. но ѡбитаетъ въ сꙋхо-
тѣ в пꙋстыни, в земли горцѣ и необитаю-
щеи. [блвенъ][8] мꙋж иже надѣетсѧ на Га, и
бꙋдетъ Гь дрьзновенїе єго. *И бꙋдетъ ꙗко ѱло а
древо иже пресадитсѧ на водахъ. иже к мокро-
тѣ поставитъ коренїе своє, и не оубоитсѧ
єгда прїидетъ знои. и бꙋдетъ (-)[9] листъ
єго зеленъ, [и][10] въ времѧ сꙋхоты не бꙋде до-
кꙋчанїа. никогда престанетъ сътворити плѡ.
строптиво срце (члкꙋ, и неиспытанно)[11], кто є вы аі
познаетъ. *азъ Гь испытаѧ срце, і искꙋшаѧи ни к
оутробы. иже въздаю комꙋждо по пꙋти єго, и а црь ві
по плодомъ ѡбрѣтенїа єго. рабъ (кормитъ)[12] а кри ки ѱло з апока в

и҆́же не породѝ. сътвори бога́тьства (-)[13] н҆о не
въ сꙋдъ, посредѣ̀ дн҃їи своихъ ѡ҆ста́витъ и҆хъ,
и҆ въ послѣ́докъ свои бꙋдетъ безꙋм҃. пр҃тлъ
сла́вы высоты̀ [ѿ нача́ла, мѣсто ст҃ына на́-
шеа][14] чаа́нїе і҆и҃ла· Г҃и вси и҆́же тѧ ѡ҆ста́-
вѧтъ постыда́тсѧ. ѿходѧ́щи (ѿ тебѐ) в
землю препи́шꙋтсѧ, ꙗ҆́ко ѡ҆ста́виша и҆сто́чникъ
(вода̑ живꙋщимъ)[15] г҃а. и҆сцѣли мѧ г҃и, і҆
и҆сцѣлю, сп҃си мѧ, и҆ сп҃сен бꙋдꙋ. ꙗ҆́ко хва́ла моа̀
ты є҆си· Се̑ тїи г҃лютъ ко мнѣ̑, гдѣ̑ є҆сть
сло́во г҃не да прїидетъ. (и҆) а́зъ (-)[16] нѣсмь смꙋ-
щенъ тебѣ̑ (па́стырю) послѣдꙋ́ющи. и дн҃ь
ч҃лкомъ не пожелѣхъ, ты вѣси, что и҆зошло
є҆сть ѿ ᲂу҆́стъ мои҆, (прѧ́мо пре́ тобо́ю
бы́сть)[17]. не бꙋди (же) ты мнѣ̑ въ (бо́азнь)[18],
(и҆ ᲂу҆пова́нїе мое)[19] ты въ дн҃ь ѡ҆злобле́нїа. да
постыда́сѧ и҆́же мѧ го́нѧ, и҆ не постыжꙋсѧ.
ᲂу҆страша́сѧ тїи, и҆ не ᲂу҆страшꙋсѧ а́зъ. наведи
на́ ни҆ дн҃ь ѡ҆злобле́нїѧ, (и҆) сꙋгꙋбымъ сътра-
се́нїемъ сътрѧси и҆хъ· Сїѧ рече г҃ь [къ мнѣ̑][20].
и҆дѝ и҆ ста́ни въ вра́тѣхъ сн҃овъ лю́дїи (мои҆)[21]. по
ни҆ (же) въхо́дѧтъ [-][22] ц҃рїе і҆ꙋ́дины, і҆ [-][23]
и҆сходѧ [-][24], и҆ во всѣ̑ вра́тѣ і҆е҆р҃лима. и҆ речеши
к ни҆· Оуслы́шите сло́во г҃не ц҃рїе і҆ꙋ́дины, и҆ всѧ̀
і҆ꙋде́ѧ, (-)[25] вси (же ѡ҆битатели) і҆е҆р҃ли́ма, и҆́же
вхо́дите по вра́тѣхъ си́хъ· Сїѧ рече г҃ь. съхра-
іѡ҃л ѕ҃ ни́те д҃ша ва́ша, *и҆ не хо́щете носити тѧ- ів. 5
готы̀ въ дн҃ь сꙋбо́ты, и҆ни вноси́те по вра́тѣхъ
і҆е҆р҃ли́ма, и҆ не хо́щите и҆зринꙋти бременъ въ до-
мѣхъ ва́шихъ въ дн҃ь сꙋбо́тныи, и҆ всѧ́кого
дѣ́ла не твори́те. ѡ҆ст҃ите дн҃ь сꙋбо́тныи, ꙗ҆́-
коже заповѣ́да ѿцемъ ва́ши҆, и҆ не ᲂу҆слыша́ша,
и҆ни приклони́ша ᲂу҆́хо свое, н҆о ѡ҆жести́ша вы́а своа
(-)[26] да не ᲂу҆слы́шатъ мѧ, и҆ не прїе́млютъ
наказа́нїѧ. и҆ бꙋде а҆́ще [-][27] ᲂу҆слы́шите менѐ,
рече г҃ь. да не възносите бре́менъ по вра́тѣхъ
гра́да сего̀ въ дн҃ь сꙋб҃ныи. и҆ а́ще ѡ҆ст҃ите дн҃ь
сꙋбо́тныи, да не сътвори́те [во́нь][28] всѧка́го
дѣ́ла. (-)[29] вни́дꙋ по вра́тѣхъ гра́да сего̀, ц҃ри и҆
нача́лницы сѣдѧщїи на пр҃тлѣ дв҃двѣ. и҆ въ-
сходѧ́щи на колесѣхъ и҆ кон҃ тїи и҆ нача́лницы
и҆ мꙋжи і҆ꙋ́дины, и҆ ѡ҆битатели і҆е҆р҃ли́ма. и҆ ѡ҆би-
та́ютъ въ гра́дѣ се́мъ въ вѣки. и҆ прїидꙋтъ
ѿ гра і҆ꙋ́диныъ [-][30] ѡ҆́кртъ і҆е҆р҃ли́ма, (и҆ ѡ҆би-
та́етсѧ гра сїи въ вѣки. и҆ прїидꙋтъ ѿ гра
і҆ꙋ́динъ ѡ҆́кртъ і҆е҆р҃ли́ма,) и҆ ѿ землѧ венїа-
ми́на и҆ ѿ по́льнихъ и҆ ѿ го́рни҆ и҆ ѿ ю́га, но-
сѧщи всесѡжен́їѧ и҆ заколе́нїа, и҆ же́ртвꙋ и҆
демїамъ, (и҆) възносѧтъ приноше́нїе въ домъ
г҃нь· (-)[31] а҆́ще (же) не ᲂу҆слы́шите мене, да ѡ҆с-
т҃ите дн҃ь сꙋбо́ты и҆ не но́сите времѧ, и҆ не
вносите по вра́тѣх і҆е҆р҃лима въ дн҃ь сꙋб҃ныи. (-)[32]

єму кінці буде безумним. 12 Престіл слави висоти від початку, місце нашої святині, 13 очікування Ізраїля, Господи, всі, що Тебе покинуть, завстидаються. Ті, що відходять від Тебе, запишуться в землю, бо покинули Господа – джерело живучих вод. 14 Оздорови мене, Господи, – і виздоровію. Спаси мене – і спасуся. Адже Ти є моя похвала. 15 Ось вони говорять мені: Де є господне слово? Хай прийде. 16 І я не є стурбований, ідучи за тобою – пастирем, і день людини я не побажав. Ти знаєш, що те, що вийшло з моїх уст, було прямо перед тобою. 17 Не будь же Ти мені на страх, і Ти – моя надія в дні зла. 18 Хай завстидаються ті, що мене переслідують і я не завстидаюся! Хай настрашаться вони і я не настрашуся! Наведи на них поганий день і побий їх подвійним побиттям! 19 Так сказав до мене Господь: Ходи і стань в брамах синів мого народу, якими ж входять і виходять юдині царі, і в усіх брамах Єрусалиму, 20 і скажеш їм: Послухайте господнє слово, юдині царі і вся Юдея, всі ж мешканці Єрусалиму, які входите крізь ці брами! 21 Це сказав Господь: Бережіть ваші душі і не бажайте носити тягарі в дні суботи ані не вносіть крізь брамами Єрусалиму! 22 *І не бажайте викидати тягарі у ваших домах в дні суботньому, і не робіть всякого діла! Освятіть суботний день, так як Я заповів вашим батькам! І вони не послухалися ані не нахилили їхнього вуха, 23 але зробили свої шиї твердими, щоб не почути Мене і не сприйняти напоумлення. 24 І буде, що коли послухаєте мене, – сказав Господь, – не несіть тягарів крізь брами цього міста в дні суботньому. І якщо освятите суботній день, щоб не робити в ньому всяке діло, 25 ввійдуть крізь брами цього міста царі і володарі, що сидять на Давидовому престолі і що приходять на колісницях і конях, вони і їхні начальники, юдині мужі і мешканці Єрусалиму, і мешкатимуть в цьому місті навіки. 26 І прийдуть з юдиних міст довкруги Єрусалиму, і це місто буде замешканим навіки. І прийдуть з юдиних міст довкруги Єрусалиму, і з Веніяминової землі, і з піль, і з гірських околиць, і з півдня, несучи всепалення, і зарізане, і жертву, і ладан, і принесуть приношення до господнього дому. 27 Якщо ж не послухаєтеся мене, щоб освятити суботній день, і не носити тягарів, і не вносити крізь брами Єрусалиму в дні суботньому, запалю

вогонь в його брамах, і він пожере доми Єрусалиму в день суботній, і не згаситься.

Глава 18

1 Слово, яке було до Єремії від Господа, кажучи: **2** Встань і ввійди до дому гончаря. І там почуєш мої слова. **3** І я зійшов до дому гончаря. І ось він робив діло на колесі. **4** І розвалився посуд, який він робив з глини своїми руками. І, обернувшись, зробив він з того інший посуд, так як вгодно перед його очима зробити. **5** І було до мене господнє слово, кажучи: **6** *Чи ж як цей гончар і Я не зможу з вами зробити, доме Ізраїля? Сказав Господь: Ось як глина в руках гончаря, так ви, ізраїльський доме, в моїх руках. **7** *Кінець заявляю на народ і на царства, щоб викорінити, і знищити, і його розігнати. **8** Якщо люди вчинять покаяння від свого лукавства, те, – Він промовив проти них, – вчиню і Я покаяння за лукавства, які Я задумав йому зробити, **9** і скоро промовлю про народи і царства, щоб збудувати і їх насадити. **10** Якщо ж зроблять лукаве перед моїми очима, щоб не почути мого голосу, розкаюся за добро, яке сказав Я їм зробити. **11** Отож тепер скажи юдиному чоловікові і мешканцеві Єрусалиму, кажучи: Це сказав Господь: Ось я враджу проти вас лукаве і задумаю проти вас задум! *Відверніться, кожний один зі своєї злої дороги, і випряміть ваші дороги і ваші думки, **12** ви, що сказали: Ми втратили надію, бо ходимо за нашими задумами. І кожний один же, щоб ми лукаво зробили зло свого серця. **13** Через це так сказав Господь: Запитайте народи, хто почув таке страхіття, яке дуже вчинила ізраїльська дівчина. **14** Чи ливанський сніг забракне на польовім камені, або чи можуть води, що пливуть, виходити киплячими і зимними? **15** Адже мене забув мій народ, приносячи марноту в жертву і топчучи на своїх дорогах і на стежках віку. Хай ходять за ними непрокладеними дорогами! **16** *Хай їхня земля буде на запустіння і на вічне сичання! Кожний, хто прийде по ній, зачудується і покиває своєю головою. **17** Як палючий вітер розірву їх перед ворогами. Хребет, а не лице їм покажу в день їхньої погибелі. **18** І вони сказали: Ходіть, задумаймо раду проти Єремії. Бо не згине закон від священика, ані рада від мудрого, ані слово від пророка. Ходіть, і поб'ємо його язи-

іс. 45
рим. 9
муд. 15

вищ. 1

ниж. 25
і 35
йон. 3

ниж. 19
і 49
і 50

зажгу огнь во вратѣхъ ея. и пожретъ домы ієрлима (въ днь суботный), и не угаснетъ.

Глва, ИИ

Слово иже бысть [къ ієремїи ѿ га][1] рекущи. въстани и възыиди в домъ скудельничїи, і тамо слышиши словеса моа. И внидохъ въ домъ скудельничь, и се той твораше дѣло на колесѣ. и развален есть сосудъ егоже той твораше [ѿ глины][2] руками своими. и обратився сътвори с того сосудъ иный яко угодно (въ очїю)[3] его да сътворитъ. И бысть слово гне къ мнѣ рекущи. *еда ли яко скуделникъ то (и) не възмогу (вамъ сътворити)[4] доме ійлевъ [рече гь][5]. Се яко берніе [въ руку][6] скуделничю. [тако][7] вы [доме ійлевъ][8], в руку мою. *оустремлено глю на языки и на цртва. да искореню и разорю (и расточу и). [аще][9] покаанїе сътворятъ людїе (-)[10] ѿ лукавства своего [иже глалъ есть на на][11], сътворю і азъ покаанїе на лукавства что помыслихъ да сътворю ему, и скоро глю о языкахъ и цртвахъ да созижду и насажду а, [аще][12] ли сътворятъ лукаво (пред очима)[13] моима. да не услышатъ гласа моего, (-)[14] покаанїе сътворю на блго что глалъ есмь да сътворю имъ. (-)[15] нынѣ (бо) рцы мужу іоудину и обитателю ієрлима [рекущи. Сїа рече гь][16]. се азъ совѣщаю на васъ лукаво и помышлю на васъ помышленїе. *обратитеся единъ кождо ѿ пути своего злаго. і исправите (пути ваша) и мышленїа ваша. иже рекоша ѿчаахомся, по помышленїихъ бо нашихъ идемъ. и единъ кождо же строптивство срца своего лукаво да сътворимъ. Сего ради сїа рече гь въпросите языковъ, кто слыша такову грозу иже сътвори зѣло дѣва ійлева. еда оскудѣетъ ѿ камене польска снѣгъ ливановъ, или истръгнути могутъ воды кипящи (и студены излїающи)[17]. иже забвены есть мнѣ люди мои суетство жруще и попирающе на путехъ своихъ. (и) на стезахъ вѣка да въсходятъ по нихъ пути нетреннѣмъ (-)[18], *да будетъ земля ихъ въ запустѣнїе и въ звиздание вѣчное. всякъ иже преидетъ по ней почюдится, и покиваетъ главою своею. яко вѣтръ горющїи расторгну ихъ (пред враги)[19]. [хребетъ а не лице][20] покажу имъ [въ днь][21] погибели ихъ. И рекоша прїидѣте помыслимъ на ієремїю совѣтъ, ни бо изгинетъ законъ ѿ свщенника ни совѣтъ ѿ премудраго. ни слово ѿ пророка прїидѣте и поразимъ его языкомъ, и не вонмѣмъ въ всѣхъ словесѣхъ его.

ісаїа ме
крн д
мудро ει

вы а

нн ке
и ле
іо г

нн ді
и мд
и н

воньми (г҃и къ мнѣ)[22] и слыши гласъ (сꙋпостатъ)[23] моихъ. еда въздаетъ ли ся за бл҃го ѕло иже ископаша (ровъ)[24] дш҃и моеи (-)[25], помяниса иже стоахъ (пр҃е)[26] тобою да възгл҃ю за нихъ бл҃гаа, да обращꙋ гнѣвъ твои ѿ нихъ. сего ради даи с҃нове и҃ въ гладъ, і изведи ихъ в рꙋкꙋ мечю да бꙋдꙋтъ жены ихъ безчадны и вдовы, и мꙋжи ихъ оубїютса смертїю, (-)[27] юноша ихъ исколютса меч҃е на рати, да слышитса вопль ѿ домовъ ихъ· (і) изведеши на нихъ разбоиника оустремлено, иже ископаша (мн҃ѣ ровъ)[28] да имꙋтъ мя, и сѣти съкрыша (ногамъ моимъ)[29]· (-)[30] ты (же) г҃и вѣси вся совѣты ихъ на мя въ смр҃ть, не исцѣлиши беззаконїе ихъ (ѿ лица твоего и грѣхъ ихъ)[31] да не изгладитса, да бꙋдꙋтъ (разъдрꙋшени)[32] пр҃е тобою. (и) въ время ꙗрости твоея съблюди ихъ·

ком, і не послухаємося всіх його слів. **19** Зглянься, Господи, на мене і вислухай голос моїх ворогів! **20** Чи віддається ж зло за добро? Вони викопали рів моїй душі! Згадай, що я стояв перед тобою, щоб говорити за них добро, щоб відвернути від них твій гнів. **21** Через це видай їхніх синів на голод і виведи їх до рук меча! Хай їхні жінки будуть бездітні і вдови! І їхні мужі хай будуть вбиті смертю! Їхні юнаки хай будуть проколені мечем на війні! **22** Хай чується крик в їхніх домах! І нагло виведеш на них розбійника, бо вони викопали мені яму, щоб мене схопити, і сховали засідки для моїх ніг. **23** Ти ж, Господи, знаєш всі їхні ради на смерть проти мене. Ти не оздоровиш їхні беззаконня від твого лиця. І їхній гріх хай не буде стертим! Хай будуть знищені перед Тобою! І збережи їх в часі твого гніву.

Гл҃а, д҃і·

[Сїя][1] рече г҃ь (-)[2] иди и возми сосꙋ скꙋдельничь жжен, (-)[3] ѿ старе людїи и ѿ [старецъ][4] сщ҃енни· і иди въ оудолъ с҃нвъ [еннони][5]. иже есть близь въсхода вратъ скꙋдельничихъ. и проповѣдаеши тꙋ (-)[6] словеса иже азъ гл҃ю к тебѣ. иречеши, оуслышите слово г҃не ц҃ри іоудины, [-][7] и обитатели іерлим҃ (-)[8]. сїя рече г҃ь силъ б҃ъ іи҃левъ. се азъ наведꙋ [озлобленїе на мѣсто сїе][9]. тако да всякъ иже оуслышитъ то, звꙋчатъ оуши его того ради иже оставиша мя и чюже, сътвориша мѣсто се. и пожроша на немъ бог҃о чюжи, ихже не вѣдѣша тїи и ѿцы ихъ. и ц҃рїе іоудины, (і) исполниша мѣсто сїе крове неповинныхъ. и създаша вышняя ваалимꙋ на согорѣнїе с҃новъ свои огнем, (въ всесъжженїе ваалимꙋ) иже не заповѣдахъ. [ни гл҃алъ есмь][10] ни взыиде на ср҃це мое. Сего ради се дн҃їе градꙋтъ рече г҃ь. и не възоветса [ктомꙋ мѣсто сїе][11] [тофедъ][12] и оудолъ с҃новъ енонихъ. но оудолъ закланїя. и разточю совѣтъ іоудѣ, і (-)[13] іерлимꙋ в мѣстѣ семъ. и превращꙋ и҃ мечемъ предъ враги и҃, и в рꙋкꙋ ищꙋщи дш҃ъ и҃· и дамъ (плоти)[14] ихъ надь птицамъ н҃бнымъ, и звѣремъ земны҃. *и поставлю гра҃ сїи въ оужасъ и въ звизданїе· всякъ иже мимоидетъ по немъ почюдиса, и позвиждетъ по всеи ранѣ его. и напитаю ихъ плотїю с҃новъ ихъ и плотїю дщерїи ихъ, и единъ кождо плоти дрꙋга своего снѣсть въ обьстоянїи и въ тѣснотѣ, в нейже запрꙋтъ и҃ вразі ихъ, [(-)[15] иже ищꙋтъ дш҃а ихъ][16]· И съкрꙋшиши сосꙋдъ пр҃е очима мꙋжїи

вы҃і и҃ ни҃ м҃д и҃ н҃

Глава 19

1 Це сказав Господь: Іди і візьми випалений глиняний посуд від старшин народу і від старшин священиків, **2** і йди до долин енонових синів, що є при вході брами глиняного посуду, і проголосиш там слова, які Я скажу тобі. **3** І скажеш: Послухайте господнє слово, юдині царі і мешканці Єрусалиму! Це сказав Господь Сил, Бог ізраїльський: Ось Я наведу зло на це місце. Так хай у кожного, хто те почує, задзвенять його вуха. **4** Задля того, що ви покинули мене, і відчужили це місце, і принесли в ньому жертви чужим богам, яких не знали вони, і їхні батьки, і юдині царі, і наповнили це місце кров'ю невинних, **5** і збудували високі місця Ваалові, щоб спалити своїх синів вогнем, щоб спалити Ваалові те, чого Я не заповів, ані Я не сказав, ані не ввійшло на моє серце. Через це ось приходять дні, – сказав Господь, – і це місце більше не назветься Тофет і Долина синів енонових, але Долина різанини. **7** І рознесу раду Юди і Єрусалиму цьому на місці, і перекину їх мечем перед їхніми ворогами і рукою тих, що шукають їхні душі, і дам їхніх тіла на їжу небесним птахам і земним звірам. **8** *І поставлю місто це на жах і на сичання. Кожний, хто пройде попри нього, чудуватиметься і засичить над всією його раною. **9** І їх нагодують тілом їхніх синів і тілом їхніх дочок, і кожний один з'їсть тіло свого друга в облозі і в облаві, якою зімкнуть їх їхні вороги, які шукають їхні душі. **10** І розіб'єш посуд перед очима му-

вищ. 8 ниж. 49 і 50

жів, що ідуть з тобою, **11** і скажеш їм: Так сказав Господь Сил: Так розіб'ю цей народ і це місто, так як розбивається глиняний посуд, який більше не зможе бути цілим. І будуть поховані в Тофеті задля того, що не буде іншого місця на поховання. **12** Так зроблю з цим місцем, – сказав Господь, – і його мешканцям, щоб поставити те місто, як Тофет. **13** І доми Єрусалиму і доми юдиних царів будуть як нечисте місце Тофет, всі доми, в яких на дахах приносили жертви всьому небесному війську і приносили ливні жертви чужим богам. **14** Прийшов же Єремія від Тофету, куди послав його Господь щоб пророкувати, і став в дворі господнього дому, і сказав до всього народу: **15** Це сказав Господь Сил, Бог ізраїльський: Ось Я наведу на це місто і на всі його міста все зло, яке Я сказав проти нього, бо вони твердими зробили свої шиї, щоб не почути моїх слів.

и҆́же и҆ду́тъ с тобо́ю. и҆ рече́ши [к ни́мъ][17], сї́а рⷱ҇е г҇ь [си́лъ][18]· Ꙗ҆́ко съкру́шу лю́ди сї́а и҆ гра́дъ сі́и, ꙗ҆́ко съкру́шитса сосу́дъ скуде́лныи, и҆́же не мо́жетъ (ктому́ въста́витиса)[19]. [и҆ в тофе́дъ погребу́тса того ради и҆́же не бу́детъ и҆́ного мѣ́ста на погребе́нїе][20]. та́ко сътворю̀ [мѣ́сту сему́ рече г҇ь][21], и҆ ѡ҆бита́телемъ є҆го да поста́влю гра́дъ тои ꙗ҆́ко тофе́д҇ и҆ [бу́дутъ домы̀ і҆ер҇лима и҆ домы̀ ц҇рїи і҆оу́диныхъ][22]. ꙗ҆́ко мѣ́сто тофедъ нечи́сто, всѣ̀ домы̀ въ и҆́хже кро́вѣхъ жро́ша всѣ́мъ во́емъ н҇бным и҆ прино- ша́ху възлїа́нїа бого́мъ чюжи́мъ· (-)[23] Прїи́де (же) і҆еремї́а ѿ тофе́д҇, и҆́же посла̀ є҆го г҇ь [-][24] къ пр҇рчествова́нїю, и҆ ста̀ въ дворѣ̀ до́му г҇на, и҆ рече къ всѣ́мъ лю́демъ. сї́а рече г҇ь [си́лъ б҇ъ і҆и҇левъ][25]· Се̑ а҆́зъ наведу́ на гра҇ сеи, [и҆ на вса̀ гра́ды є҆го][26] вса̀ ѕла́а, и҆́же г҇лалъ є҆смь на́нь. ꙗ҆́ко ѡ҆жести́ша вы́іа своа да не слы́шатъ [сло- ве́съ][27] мои́хъ·

Глава 20

1 І почув Фассур, Еммирів син, священик, який був поставлений начальником в господньому домі, як Єремія пророкував ці слова. **2** І Фассур вдарив пророка Єремію, і кинув його до ями, що була у горішній Веніяминовій брамі в господньому домі. **3** Коли ж настав наступний день, Фассур вивів Єремію з ями, і сказав до нього Єремія: Не Фассур назвав Господь твоє ім'я, але Страх звідусіль, **4** тому що так сказав Господь: Ось Я дам тебе і всіх твоїх друзів на страх, і будуть знищені мечем своїх ворогів, і твої очі побачать. І всю Юдею дам в руки вавилонського царя, і він їх переселить у Вавилон і поб'є їх мечем. **5** І дам все майно цього міста і ввесь його труд; все ж його цінне і всі скарби юдиного царства дам в руки їхніх ворогів, і рознесуть їх, і візьмуть і приведуть до Вавилону. **6** Ти ж, Фассур, і всі мешканці твого дому підете в полон; і прийдеш до Вавилону, і там помреш; там же і будеш похований, ти і всі твої друзі, яким ти пророкував брехню. **7** Вивів Ти мене, Господи, і я обманутий. Ти був сильнішим від мене, і Ти переміг. Я ввесь день був посміховиськом, всі мене висміюють, **8** тому що зарано – вже говорю, сповіщаючи беззаконня, і голошу пакості. І слово господнє було мені на погорду і на сміх ввесь день. **9** І я сказав: Не згадаю його ані більше не говоритиму в його ім'я. І воно було в моєму серці як палаючий во-

Г҇ла, к҇·

Иоу҆слы́ша (фа́ссуръ)[1] с҇нъ є҆ме҇ с҇щенник҇, [и҆́же][2] поста́вленъ бѣ̀ нача́лникъ в до́му г҇ни, і҆еремї́ю пр҇рчеству́ющꙋа словеса̀ сї́а. и҆ оу҆да́- ри [(фассу҇р)[3] і҆еремї́ю пр҇рка][4], и҆ поста́ви є҆- го въ кла́ду и҆́же бѣ̀ въ вра́тѣхъ [венїами́- нихъ][5] вы́шнихъ в҇ до́му г҇на. [є҆гда́ же в з҇оу́трїи д҇нь бысть][6], (-)[7] и҆зве́де [фасс҇у][8] і҆еремї́ю ѿ кла́ды. и҆ речѐ к нему́ і҆еремї́а, не (фассуръ)[9] възва́ г҇ь и҆́мѧ твое, н҇о (стра́хъ)[10] [ѿвсю́ду][11]. и҆́же сї́а рече г҇ь, сѐ а҆́зъ да́мъ тѧ въ (стра҇)[12] (и҆)[13] вси̇̀ дру́зи твои̇̀. и҆ разру́ша́тса мечемъ вра́гъ свои́хъ, и҆ о҆́чи твои̇̀ оу҆зрѧтъ. и҆ (-)[14] всю̀ і҆оуде́ю да҇ в ру́ку ц҇рѧ вавѵло́нска, и҆ преведе́тъ и҆́хъ [въ вавѵло́н҇][15], и҆ побїе́тъ и҆́хъ мече҇. и҆ да́мъ все (и҆мѣ́нїе)[16] гра́да сего, и҆ ве҇ тру́дъ є҆го. [всю́ же цѣ́ну є҆го][17], и҆ вса̀ скровищꙋа ц҇рства і҆оу́дина (да҇) в ру́ку враго́мъ и҆́хъ. [и҆ расхи- тѧ́тъ и҆́хъ и҆ во́змутъ][18] и҆ ведутъ въ вавѵ- лонъ· (-)[19] Ты́ (же фассуръ)[20], и҆ всѣ̀ ѡ҆бита́тели до́му твое́го и҆дете въ плѣне́нїе, и҆ въ вавѵло҇ [прїи́дешн, и҆ та́мо оу҆́мреши, та́мо же][21] и҆ пог- ребе́шиса ты̀ и҆ вси̇̀ дру́зи твои̇̀, и҆́мже пр҇р- чествовалъ є҆си лжу̑· (И҆звéлъ)[22] мѧ є҆си г҇и, и҆ прельще́нъ є҆смь крѣплѣ́иши мене бы́лъ є҆си и҆ възмо́глъ є҆си. сътворе́нъ є҆смь в҇ посмѣ́хъ весь д҇нь, (вси поруга́ютса мн҇ѣ)[23], и҆́же (прежде оу҆жѐ г҇лю възъглаша́ющꙋе)[24] безако́нїе и҆ па́кости възглаша́ю. (и҆)[25] бы҇ (мн҇ѣ сло́во г҇не в҇ поноше́нїе)[26], и҆ в посм҇ѣ весь д҇нь [-][27]. и҆ рекохъ не въспомѧ- ну [є҆го][28] ниже г҇лю ктому́ во и҆́мѧ є҆го· И҆ бы҇

[въ срцы моемъ][29] ꙗко огнь горѧщъ, затворенъ
же в костехъ моихъ и (ослабѣхъ носити не
трьпѧщи)[30], слышахъ бо досадительства мно-
гимъ (и) страхъ окртъ, погоните и погоним
его ѿ всѣхъ мужїи і иже всѣхъ мирнїи мои.
(и) съхранѧющи (страну)[31] мою, аще како
прельститсѧ и преможемъ нань, и послѣду-
емъ мщенїю (-)[32] ѿ него. (-)[33] гь (же) со мною
есть, ꙗко бранитель крѣпкїи. Сего ради (гонѧ-
щеи мѧ падутъ, и немощни буду и)[34] посты-
нп ѯг дѧсѧ ѕѣло, ꙗко не разумѣшѧ *поношенїа (-)[35]
а пара ѯн вѣчнаго, иже никогда изгладитсѧ. (И ты) ги
ѱло з [силъ][36], *искуситель праведнаго, иже и вѣдаеши
вші аі (утробы)[37] и срце. (молю ти сѧ) да вижду мще-
и ѕі нїе твое на нихъ. тебѣ бо ѿкрыхъ прю мою.
Поите гу хвалите [га][38], иже избави душу у-
іѡ г богаго ѿ рукъ лукавыхъ. *Проклѧтъ днь воньже
родисѧ, днь воньже породи мѧ мти моѧ, да
не будетъ блвенъ. проклѧтъ мужъ, иже възъ-
вѣсти ѿцу моему, рекущи. родисѧ тебѣ от-
рокъ мужескъ, и ꙗко радостїю възвесели его.
да будетъ члкъ той ꙗко суть гради иже
преврати гь (-)[39], и не раскаѧсѧ. да слыши
вопль заоутра, и рыданїе въ времѧ полуденное,
иже мене не уби ѿ матери еи. да быстъ мнѣ
мти моа гробъ (-)[40], и чресла (еѧ) зачатїе вѣчное.
въскую [ѿ матери еи изшелъ есмь][41], да ви-
жу трудъ и болѣзни, и растлѧсѧ въ посты-
дѣнїе дни мои.

гонь, замкнений же в моїх костях, і я
ослаб, не в змозі стерпіти, **10** бо я
почув дошкуляння багатьох і страх
довкруги. Женіть, і проженемо його
з-посеред усіх чоловіків, і ті, які були
моїми друзями і що охороняли сто-
рону мою, може якось буде обману-
тий; і здолаємо його, і підемо з пом-
стою над ним. **11** А Господь є зі
мною, так як сильний борець. Через
це ті, що мене переслідують, впадуть,
і стануть немічними, і дуже завсти-
даються, бо не пізнали *вічного без- ниж. 23
честя, яке ніколи не буде стерте. **12** пар1. 28
*І Ти, Господи Сил, досліджуєш пра- пс. 7
ведного. Ти і знаєш нутро і серце. вищ. 11
Благаю Тебе, щоб я побачив твою на і 17
них помсту, бо Тобі я відкрив мій
спір. **13** Співайте Господеві! Хваліть
Господа! Бо Він спас душу бідного з
рук лукавих. **14** *Проклятий день, в йов. 3
якому я народився! День, в якому
породила мене моя матір, хай він не
буде благословенним! **15** Проклятий
чоловік, що сповістив моєму бать-
кові, кажучи: Тобі народилася дитина
чоловічого роду, і який його розве-
селив радістю. **16** Хай той чоловік
буде так як міста, які знищив Гос-
подь і не розкаявся! Хай почує крик
вранці і голосіння в часі полудня, **17**
бо мене не вбив від матері! Хай би
мені моя мати стала гробом і лоно її
вічним зачаттям! **18** Чому це я
вийшов з матері, щоб побачити труд і
болі, і в соромі закінчилися мої дні?

Гла, ка.

Слово иже бысть ѿ га къ іеремїи. когда
посла к нему црь седекїа, (фасура)[1] сна
(гокїа)[2], и софонїа сна [манасїа][3] свѧщен-
ника рекущи. въспроси за на га, иже
[навходоносоръ][4] црь вавулонскїи ополчисѧ на
на. аще (убо) сътворитъ гь [с нами][5] по
всѣмъ чюдесе своимъ, да ѿидетъ ѿ на. И
рече [іеремїа к нимъ][6]. тако рцѣте седекїи [-][7],
сїѧ рече гь [бгъ іилевъ][8]. Се а обращу сосуды
бранныѧ, [иже суть въ рукахъ ваши][9], имиже
вы ополчаетесѧ на [црѧ вавулонска и][10] (и)
халдеиска, иже обстоѧтъ васъ окртъ стѣнъ.
[и съберу та][11] посредѣ града сего, и поборю
азъ ва въ руку простерту, и в мышцу крѣп-
ку, (и) въ ꙗрости и въ гнѣвѣ велицѣ. и
побїю (-)[12] обитатели града сего, члкомъ и
звѣремъ губительство велико да мрутъ. И
посемъ рече гь, дамъ седекїа црѧ іоудина и
рабы его и люди (его і) иже оставлени суть
въ градѣ семъ ѿ губительства и [меча и
гладо][13] в руку [навходоносору црю вавулоску,

Глава 21

1 Слово, що було від Господа до
Єремії, коли до нього цар Седекія по-
слав Фассура, сина Голкія, і Софо-
нію, сина Манасії, священика, кажу-
чи: **2** Запитай за нас Господа, бо ва-
вилонський цар Навходоносор озбро-
ївся проти нас. Чи, отже, Господь
вчинить з нами за всіма своїми чу-
дами і той відійде від нас? **3** І сказав
до них Єремія: Так скажете Седекії. **4**
Так говорить Господь Бог ізраїльсь-
кий: Ось я відверну воєнну зброю,
що є у ваших руках, якою ви воюєте
проти вавилонського і халдейського
царя, які оточили вас довкруги муру;
і зберу їх посеред цього міста, **5** і Я
воюватиму проти вас простягнутою
рукою, і сильним раменом, і в люті та
в великому гніві. **6** І Я поб'ю меш-
канців цього міста – велике вигуб-
лення людям і скотині, щоб померли.
7 І після цього, – сказав Господь, –
дам Седекію, юдиного царя, і його
рабів, і його народ, і тих, що залиши-
лися в цьому місті від вигублення і
меча і голоду в руки Навуходоносо-
рові, вавилонському цареві, і в руки

їхніх ворогів, і в руки тих, що шу-
кають їхні душі. І він їх поб’є лезом
меча. І не відхилиться, ані не прос-
тить, ані не змилосердиться. **8** І до
цього народу скажеш: Це сказав Гос-
ниж. 38 подь Бог: *Ось я даю перед вами до-
рогу життя і дорогу смерті. **9** Хто
мешкає в цьому місті, помре мечем і
голодом і вигубленням. Хто вийде і
прибіжить до халдеїв, які вас оточи-
ли, житиме, і душа його буде йому за
здобич. **10** Бо я поставив моє лице
проти цього міста і на зло, і не на
добро, – сказав Господь. До рук вави-
лонського царя виданим буде, і він
спалить його вогнем **11** і дім юдино-
го царя. Послухайте господнє слово,
12 доме Давидовий, – сказав Господь
ниж. 22 – *Судіть вранці суд і визволіть на-
сильно пригніченого з рук наклепни-
ка! Щоб, отже, не вийшов мій гнів як
вогонь і не запалав, і не було того,
хто згасить, через ваші лукаві заду-
ми. **13** Ось Я до тебе, що живеш в си-
лі і повноті долин, – сказав Господь.
Чому ви говорите: Хто нас поб’є? І
хто ввійде до наших домів? І Я вас
відвідаю за тілом ваших задумів, –
сказав Господь. – **14** І Я запалю
вогонь у його лісі, і він пожере все,
що довкруги нього.

Глава 22

1 Це сказав Господь: Ввійди до до-
му юдиного царя. І скажеш там це
слово, **2** і скажеш: Послухай госпо-
днє слово, юдин царю, що сидиш на
Давидовому престолі, ти, і твої раби,
і твій народ, що входить крізь ці бра-
вищ. 21 ми. **3** *Це сказав Господь: Робіть суд
і праведність, і визволіть насильно
пригніченого з рук наклепника, і не
бажайте образити приходька, і сиро-
ту, і вдову ані беззаконно не пригно-
блюйте і не виливайте невинну кров
на тому місці. **4** Бо якщо чинячи зро-
бите це слово, ввійдуть крізь брами
цього дому царі з Давидового роду,
що сидять на його престолі і що си-
дять на колісницях і на конях, вони, і
раби, і їхній народ. **5** Якщо ж не
послухаєтеся цих слів – сам Собою Я
поклявся, – сказав Господь, – що цей
дім стане пустинею. **6** Отож, це ска-
зав Господь проти дому юдиного ца-
ря: Ґалаад ти мені, початок Ливану.
Хіба не покладу тебе в пустиню, в
незаселені міста? **7** І освячу проти те-
бе тих, що вбивають чоловіків, і
зброю його. І вирубають твої вибрані
кедри, і вкинуть до вогню. **8** І чис-
ленні народи перейдуть через це міс-
мой5. 29 то, і скаже кожний один своєму ближ-
црс3. 9 ньому: *Чому Господь зробив так
цьому великому містові? **9** І відпові-
дять: Задля цього, що покинули завіт

и́][14] в рꙋ́кꙋ врагомъ и҆̀, (и҆ в рꙋ́кꙋ) и҆щꙋщи́хъ дꙋ́ша и҆̀, и҆
побїе́тъ и҆̀хъ ѻ҆стрїе́мъ меча̀, (и҆) не ᲂу҆клони́тсѧ (-)[15],
(ни́же прости́тъ) ни́же ᲂу҆млрⷣиттъсѧ [-][16]. и҆ къ
лю́демъ си́мъ рече́ши· Сїѧ рече гдⷭь (бгъ), *се́ ниⷤ ли
а҆́зъ даю̀ предⷭ (ва́ми)[17] пꙋ́ть живо́тныи и҆ пꙋ́ть
смр҃тныи. и҆́же ѻ҆бита́етъ во гра́дѣ се́мъ ᲂу҆м-
ре́тъ мече́мъ и҆ гла́домъ и҆ гꙋби́тельствомъ.
(-)[18] и҆́же и҆сходѧ́щь бꙋ́детъ и҆ прибѣжи́тъ къ
халдѣ́ѡмъ и҆́же ѻ҆бстоѧ́тъ ва́съ, жи́въ бꙋ́детъ. и҆
бꙋ́детъ (е҆мꙋ̀) дꙋ́ша е҆го̀ ꙗ҆́ко плѣ́нъ [-][19]. пос-
та́вихъ бо лицѐ моѐ на гра́дъ сїи (и҆) въ зло̀ и҆ не
въ бл҃го, [рече гдⷭь][20]. въ рꙋ́кꙋ црѧ вавѷло́ньска
да́стьсѧ, и҆ съжже́тъ е҆го̀ ѻ҆́гнемъ, (и҆) до́мъ црѧ
і҆ꙋ́дина· Слы́шите сло́во гдⷭне до́ме двⷣвъ. (-)[21] рече
гдⷭь, *сꙋди́те заᲂу́тра сꙋ́дъ, і избави́те си́лою ниⷤ кв
ᲂу҆гнетена ѿ рꙋ́кꙋ клеве́щꙋщаго (-)[22]. не ᲂу҆бо
и҆зы́детъ (ꙗ҆́рости моѧ̀ ꙗ҆́ко ѻ҆́гнь)[23] и҆ съж-
жетсѧ, и҆ не бꙋ́детъ и҆́же пога́ситъ, [ради лꙋка́выхъ
мышле́нїи ва́шихъ][24]. се а҆́зъ к тебѣ̀ ѻ҆бита́-
ющꙋ въ (крѣпцѣ̀ и҆ по́лнѣ)[25] ᲂу҆долїи, [рече гдⷭь][26].
и҆́же гл҃ете кто̀ побїе́тъ на́съ, и҆ кто̀ вни́детъ въ
домы̀ на́ша. [и҆ посѣщꙋ̀ на ва́съ по́ (пло́ти)[27]
мышле́нїи ва́шихъ, рече гдⷭь][28]. и҆ въжжꙋ ѻ҆́гнь в
лѣсѣ̀ е҆го̀, и҆ пожре́тъ вєѧ ѻ҆́крⷭтъ е҆го̀·

Глава, кв·

Сїѧ рече гдⷭь. [-][1] вни́ди въ до́мъ црѧ
і҆ꙋ́дина, и҆ гл҃еши та́мо сло́во то̀, и҆ ре-
че́ши. слы́ши сло́во гдⷭне црю і҆ꙋди́нъ, и҆́же
сѣди́ши на прⷭто́лѣ двⷣвѣ ты̀ и҆ [ра-
бѝ][2] твоѝ и҆ лю́ди твоѧ̀ входѧ́щеи по две́рехъ
си́хъ· *Сїѧ рече гдⷭь, твори́те сꙋ́дъ и҆ пра́вдꙋ, і и҆зба́- вы ка
вите си́лою ᲂу҆гнетена ѿ рꙋ́кꙋ клеветни́ка (-)[3]. и҆
прише́лца и҆ си́ра и҆ вдови́цꙋ не хощи́те ѻ҆скор-
би́ти, ни ᲂу҆гнетитебезако́нно и҆ кро́вь непови́ннꙋ
не и҆злїе́те на мѣ́стѣ то́мъ· А҆́ще бо творѧ́-
ще сътвори́те сло́во то̀, [-][4] вни́дꙋтъ по вра́-
тѣхъ до́мꙋ сего̀ црⷭи сѣдѧ́щїи (ѿ ро́да двⷣва
на прⷭто́лѣ е҆го̀)[5]. и҆ сѣда́юще на колесни́ца и҆ на
конѧ̀, тїи и҆ рабѝ и҆ лю́ди и҆́хъ· И҆́же а҆́ще не
ᲂу҆слы́шите слове́съ си́хъ, са́мъ въ себѣ̀ заклѧ́сѧ
рече гдⷭь. и҆́же въ пꙋсты́ню бꙋ́детъ до́мъ сїи·
И҆́же сїа рече гдⷭь, на до́мъ црѧ і҆ꙋ́дина. галаа́дъ
ты̀ мнѣ̀ глава̀ лива́ньскаѧ а҆́ще не поста́влю
тебѐ въ пꙋсты́ню, въ гра́ды не ѻ҆бита́нны, и҆
[ѻ҆свѧщꙋ̀][6] на тѧ ᲂу҆бива́юща мꙋ́жа и҆ ѻ҆рꙋ́жїе
е҆го̀. и҆ посѣкꙋ̀ и҆збра́нныѧ ке́дры твоѧ̀, и҆ връ-
гꙋ́тъ на ѻ҆́гнь. и҆ прейдꙋ́тъ ꙗ҆зы́цы [мно́ѕи][7]
по гра́дꙋ семꙋ̀. и҆ рече́тъ е҆ди́нъ ко́ждо и҆́скренемꙋ
своемꙋ̀, *въскꙋ́ю сътвори гдⷭь та́ко гра́дꙋ семꙋ̀ е мѡ кд г црⷭ д
вели́комꙋ. и҆ ѿвѣща́ютъ. сего̀ ра́ди и҆́же ѻ҆ста́-
виша завѣ́тъ гдⷭа бг҃а своего̀, и҆ поклони́шасѧ

бо́гомъ чꙋжи̑мъ и҆ послꙋжи́ша и҆̀мъ. не пла́-
чите мр҃твагѡ ни жа́лите на́нь пла́чемъ· пла́-
чите є҆го̀ и҆же ѿи́детъ, и҆же не възвра́титсѧ
ктомꙋ̀, ни ꙋ҆ви́дит землѧ̀ рожде́нїѧ своего̀· И҆же
сїѧ рече гь҃ къ [селꙋмъ][8] сн҃ꙋ і҆ѡсі́инꙋ (црю
і҆ꙋдинꙋ), и҆же црс̑твова за і҆ѡсі́ю ѿца своего. і҆же
и҆зше́ѥсть ѿ мѣ́ста сего̀, не възвра́титсѧ (-)[9]
ктомꙋ̀ но в мѣ́сто то на́ньже преведо́хъ є҆го̀
та́мо ꙋ҆мре́, и҆ землю сїю не ꙋ҆зритъ ктомꙋ̀·
Го́ре и҆же съзида́етъ до́мъ свой въ непра́вдѣ,
и҆ го́рницы своѝ не въ сꙋдъ. дрꙋга своего по-
гнететъ сꙋе́тно, и мзды [-][10] не въздаетъ
є҆мꙋ. [и҆же рече][11] съзиждꙋ себѣ до́мъ прос-
тра́ненъ, (и҆) го́рницы широ́ки, и҆же ѿтво́ритъ
себѣ ѡ҆кна̀. и҆ сътвори сво́ды кедровы, пишетъ
же червле́нъ· є҆да̀ ли црс̑твꙋе́ши ꙗ҆ко (подобиши
ке́дрꙋ)[12]. ѿецъ твой не ꙗ҆де ли и҆ не пи́тъ,
[и҆][13] твори сꙋдъ и҆ пра́вдꙋ, (тогда̀ є҆гда̀ бл҃го
бѣ є҆мꙋ)[14]. сꙋдилъ прю ꙋ҆бо́гагѡ, (и҆ требꙋющаго
въ бл҃го своѐ)[15], не сего ли ра҃ и҆же позна мѧ,
рече гь҃. (-)[16] твои́ же ѡ҆́чи и҆ срц҃е (-)[17] къ
скꙋпости (-)[18] и҆ къ кро́ви не повиннѣи и҆злї-
ѧнїю (-)[19], и҆ къ ѡ҆клевета́нїю, и҆ къ (тече́нїю
лꙋка́вымъ дѣло̀)[20]· Сего ради сїѧ ре҃ гь҃, къ
і҆ѡа́кимꙋ сн҃ꙋ і҆ѡсі́инꙋ црю і҆ꙋ́динꙋ. (-)[21] не
пла́чютъ є҆го, го́ре бра́те, (и҆ го́ре сестро). не
въспою̀ є҆мꙋ, го́ре господи́не, (и҆ го́ре нарочи́те).
погребе́нїємъ ѻ҆слимъ погребе́тсѧ, смра́денъ (і҆)
и҆зверженъ внѣ вратъ і҆ерлима· възыиди на
лива҃ и҆ възопїи, і҆ въ васанъ да́жь гла҃ твой.
(-)[22] възопїи къ (прихода́щим)[23], и҆же сътрени
сꙋть вси любовнїи твои. гл҃алъ є҆смь к тебѣ
въ (ꙋ҆множенїи)[24] твое̑, (-)[25] реклъ є҆си не ꙋ҆слышꙋ.
се́ ѥсть пꙋть твои ѿ ю҆ности твоеѧ, и҆же не
послꙋша гла́са моего· вси па́стыри твои па-
сꙋтъ вѣтръ, и҆ любо́внїи твои въ плѣненїе
поидꙋтъ. [и҆][26] тогда̀ постыдишисѧ и҆ пос-
рамишисѧ ѿ всѧ́кагѡ (лꙋка́вьства)[27] твоего.
и҆же сѣдеши въ ливанѣхъ, (и҆) ꙋ҆гнѣздишисѧ
въ ке́дрѣхъ. (ꙗ҆ко) постенал є҆си и҆же є҆гда̀
прїидоша тебѣ болѣзни, ꙗ҆ко болѣзни рожда́-
щїѧ. живꙋ а҆зъ рече гь҃. (и҆же а҆ще)[28] бꙋде҃ и҆е-
хонїа сн҃ъ і҆ѡа́кима црѧ і҆ꙋдина, пръсте҃ въ
рꙋкꙋ деснꙋю мою, ѿтолѣ и҆сторгнꙋ [є҆го][29]. и҆ да
тебе въ рꙋкꙋ и҆щꙋщи дш҃ꙋ твою, [и҆ въ
рꙋкꙋ][30] и҆хже ты боишисѧ лица̀ (-)[31]. [и҆ въ
рꙋкꙋ навꙋходоносора црѧ вавꙋло́ньска, и҆][32] въ рꙋкꙋ
ха҃део. и (послю)[33] тѧ и҆ мт҃рь твою и҆же роди
тѧ въ землю [чюждꙋ][34], в неиже роже нѣсте,
тꙋ же ꙋ҆мрете. и҆ в землю в нюже тїи въз-
движютъ дш҃ꙋ свою [да вовратѧтсѧ тꙋ][35], (и҆) не
ѡ҆братѧтсѧ· (є҆да̀ сосꙋдъ скꙋделничь и҆ съкрꙋ-

свого Господа Бога, і поклонилися чужим богам, і їм послужили. **10** Не оплакуйте мертвого ані не голосіть над ним плачем. Оплакуйте того, що відійшов, що більше не повернеться ані не побачить землю свого народження. **11** Тому що це сказав Господь Селимові, Йосіїному синові, юдиному цареві, що царював замість Йосії, свого батька, який вийшов з цього місця: Він більше не повернеться, **12** але в тому місці, на яке я його привів, там помре, і цю землю більше не побачить. **13** Горе тому, хто будує свій дім в неправедності і свої горішні покої не на суд, свого ближнього марно пригнітить, і не віддасть йому винагороди. Він сказав: **14** Збудую собі широкий дім і широкий посуд, який відкриє собі вікна і зробить входи кедрові, мальовані ж на червоно. **15** Хіба ж царюватимеш, бо ти уподібнився до кедра? Твій батько чи не їв і не пив, і чинив суд і справедливість, тоді коли було йому добре. **16** Ти судив суд бідного і потребуючого на своє добро чи не задля цього, що ти мене пізнав? – Сказав Господь. – **17** Твої ж очі і серце на скупість і на невинну кров, щоб пролити, і на наклеп і щоб бігти лукавим ділом. **18** Через це так сказав Господь до Йоакима, Йосіїного сина, юдиного царя: Його не оплакуватимуть, горе – брате і горе – сестро, ані не заспівають йому, горе – пане і горе – славний. **19** Він буде похований похороном осла, смердючим і кинутим поза брамами Єрусалиму. **20** Піднімися до Ливану і закричи, і до Васану дай твій голос. Закричи до тих, що приходять, бо знищені є всі твої полюбовники. **21** Я до тебе говорив в рості твоєму, ти сказав: Не послухаю. Це твоя дорога від твоєї молодості, що ти не послухав мого голосу. **22** Всі твої пастухи пасуть вітер і твої полюбовники підуть в полон. І тоді завстидаєшся і засоромишся через все твоє лукавство **23** ти, що сидиш у Ливані і що загнідився в кедрах. Як ти застогнав, коли на тебе прийшли болі, як болі тієї, що родить. **24** Живу Я! – сказав Господь. – Якщо *ж* буде Єхонія, син Йоакима, юдиного царя, перстенем на моїй правій руці, зірву його звідти, **25** і дам тебе в руки тих, що шукають твою душу, і в руки тих, яких лиця ти боїшся, і в руку Навходоносора, вавилонського царя, і в руку халдеїв. **26** І пошлю тебе і твою матір, що тебе породила, в чужу землю, в якій ви не народилися. Там же помрете. **27** І до землі, до якої вони піднімають свою душу, щоб туди повернутися, і не повернуться. Хіба глиняним і розбитим

посудом є **28** цей чоловік Єхонія? Хі-
ба посудом без будь-якої потреби?
Чому відкиненим є він і його насін-
ня? І вони скинені на землю, якої во-
ни не побачили. **29** Земле! Земле! Зе-
мле! Послухай господні слова! Це
сказав Господь: **30** Запиши цього чо-
ловіка неплідним чоловіком. Йому не
пощастить в його днях. Бо ані не
буде з його насіння чоловіка, який
сяде на Давидовому престолі і що
має ще владу в Юді.

шенъ мужъ сей ехонїя. еда сосудъ бе вся-
кого хотенїя. въскую отринени суть той и
семя его)[36], и повержени суть въ землю еяже
не видеша. земле земле, [земле][37] слыши слове-
са гна. [Сїя рече гь][38], напиши мужа сего не-
плодна мужа, иже [во днехъ своихъ не преспе-
ваетъ][39]. ни бо буде от семени его муж иже
сяде на пртле двдве, (и) вла имыи ктому
въ иуде.

Глава 23

єз. 34 **1** *Горе пастухам, які розганяють і
нищать стада мого пасовиська, –
сказав Господь. **2** Через це сказав
Господь, Бог ізраїльський, це до пас-
тухів, які пасуть мій народ: Ви розсі-
яли моє стадо і його покинули, і ви
його не відвідали. Ось я вас відвідаю
вашими лукавими задумами, – сказав
Господь. **3** І я зберу останки мого
стада з усіх земель, до яких Я вигнав
їх, туди, і поверну їх до їхніх посе-
лень; і виростуть, і розмножаться. **4** І
підніму над ними пастухів, і вони
іс. 4 пастимуть їх. Більше не боятимуться
і 40 і не жахатимуться, і ні один не знай-
і 45 деться з числа, – сказав Господь. **5**
єз. 34 *Ось приходять дні, – сказав Гос-
і 37 подь, – і підніму Давидові праведне
ниж. 33 насіння, і царюватиме цар, і буде му-
дан. 9 дрим, і зробить суд і справедливість
ів. 1 на землі. **6** В тих днях спасеться Ю-
да, Ізраїль перебуватиме в надії. І це
є ім'я, яким його назвуть: Наш пра-
ведний Господь. **7** Задля цього ось
прийдуть дні, – сказав Господь, – і
більше не скажуть: Живе Господь, я-
кий вивів ізраїльських синів з єгипет-
ської землі, **8** але: Живе Господь, я-
кий вивів і перевів насіння ізраїльсь-
кого дому з північної землі і з усіх зе-
мель, до яких Я їх туди викинув. Во-
ни замешкають у своїй землі. **9** До
пророків: Розбитим є моє серце, і в
мені сколихнулися всі мої кості. Я
став як п'яний чоловік і як чоловік,
яким запанувало вино, від господньо-
го лиця і від лиця його святих слів,
бо розпустою наповнена земля. **10** І
земля плакала від лиця прокляття,
зісохла вона, повна пустині. Їхній біг
був лукавим і незгідний з їхньою си-
лою. **11** Пророк же і священик оск-
вернилися, і в моєму домі Я знайшов
їхнє лукавство, – сказав Господь. **12**
Через це їхня дорога буде як ковзан-
ня в темряві, бо зашпортаються і бу-
дуть знищені на ній. Бо наведу на
них зло в році їхніх відвідин, – сказав
Господь. **13** І в пророках Самарії Я
побачив безумність, і пророкували
Ваалом, і обманювали мій народ Із-
раїля. **14** І в пророках Єрусалиму Я

Гла, кг.

Горе* пастыремъ иже растачаютъ и рас- езе лд
терзаю стада паствы [моея][1], [рече
гь][2]. сего ради сїя рече гь [бгъ иилевъ][3] къ
[пастырем][4], иже пасуть люди моя. вы
расточили есте стадо мое, и поверготе е, и не
посетисте его. се азъ посещу на ва лукав-
ство мышленїи ваши, [рече гь][5]. и азъ съберу
останки (стада)[6] моего от всехъ земль, в
няже извергохъ и тамо. и обращу и к селе-
нїемъ ихъ, и возрастут и умножатся. и възз-
двигну на ними пастыря и упасутъ ихъ. исаїа д
(-)[7] не убоятся ктому [и][8] не ужаснуся, [и и м
ни единъ ищеся от числа][9], рече гь. *Се днїе и ме
градутъ рече гь. и възвигну двду семя езе лд
правено, и црtвуетъ црь, и премудръ будет, и и лз
сътвори судъ и правду на земли. въ днехъ нм лг
тех спсется иуда, (-)[10] иилъ пребудетъ в на- дани д
дежди. и се есть имя иже возову его гь (пра- иоа а
веденъ нашъ)[11]. [Сего ради се днїе прїидутъ
рече гь, и не рекут ктому живет гь, иже [из-
велъ сны][12] иилевы от земля егупетски. но
живетъ гь иже изведе и превелъ (-)[13] семя
дому иилева от земля северски, и от всех земль
в няже извергохъ ихъ тамо [обитаютъ в
земли][14] своей][15]. [Къ пророкомъ][16], сътрено есть
срце мое въ мне, (и) потрепеташа вся кости
моя. быхъ яко мужъ пїян, и яко члкъ его-
же одоле вино, от лица гня, и от лица (словъ
стыхъ)[17] его. [иже блуженїе испонена есть зем-
ля][18]. и от лица (проклятїя)[19] плакася зем-
ля, исшена бы (полная)[20] пустыни. (-)[21] бысть
теченїе ихъ лукаво, и крепости ихъ не съ-
гласны. [прркъ же и сщенникъ][22] оскврънены
суть. и в дому моемъ обретох лукавъство
и, [рече гь][23]. того ради (путь ихъ будетъ)[24]
[-][25] яко ползокъ въ тма, (-)[26] потъкнут бо
ся и разрушася в немъ. принесу бо на нихъ
зла (-)[27] лето посещенїя ихъ, [рече гь][28]. и
въ прроцехъ самарїи видехъ (буиство)[29], (и)
пррчествовахү въ ваалима, и прелщаху люди

моѧ̀ ї҆ѧ҃лѧ. и҆ въ прⷪ҇роцѣхъ і҆ерⷭ҇лима видѣхъ (подобїе блѹдѧщихъ и҆ пѹть лживъ)[30]. и҆ съкрѣпиша рѹки строптивымъ, да не ѻ҆братитсѧ є҆динъ кождо ѿ (лѹкавъства своего)[31]. (и҆) быша мнѣ вси содомлѧне, и҆ ѻ҆битатели є҆го ꙗ҆ко гоморѧне· Сего ра҃ тако рече г҃ь [силъ][32] [къ прⷪ҇рокомъ][33].

вы҃і д҃ *се а҆зъ напитаю и҆ пелынемъ, и҆ напою и҆хъ (желчїю)[34]. ѿ прⷪ҇роковъ бо і҆ерⷭ҇лима и҆зошло є҆сть скверненїе на всю землю· Сїѧ рⷱ҇е г҃ь [силъ][35], не хощите послѹшати словесъ прⷪ҇рокъ, иже прⷪ҇рочествѹютъ (ва҃ и҆ прельщаютъ васъ)[36]. видѣнїе срⷣ҇ца своего г҃лютъ, не ѿ ѹ҆стъ г҃нихъ. рекѹтъ симъ и҆же хѹлѧтъ (мѧ, г҃ла є҆сть г҃ь)[37], миръ бѹдетъ вамъ. и҆ всѣ҃ и҆же ходѧтъ (въ строптивствѣ)[38] срⷣ҇ца своего рекоша не прїидетъ на (на҃)[39] лѹкаво. кто бо бысть въ совѣтѣ г҃ни, и҆ видѣ [и҆ слыша][40] словеса є҆го, кто (помысли слово того)[41] и҆ слыша· Се (вихръ ꙗ҆рости)[42] г҃нѧ (-)[43] и҆зыиде, (и҆ бѹрѧ)[44] расторгающаѧ на (главѹ нечестивыхъ)[45] прїидетъ. (-)[46] не възвратитсѧ ꙗ҆рость г҃нѧ даже доколѣ сътворитъ (-)[47], и҆ даже доколѣ (съвершитъ помышленїе)[48] срⷣ҇ца своего· въ послѣднѧѧ д҃ни съразѹмѣете совѣ҃ є҆го.

вы҃і д҃і ни҃ кз҃ и҆ кд҃ *не посла҃ прⷪ҇роки, а҆ ѻ҆ни течахѹ. не г҃лахъ к ни҃, и҆ тїи прⷪ҇рочествовахѹ. (-)[49] а҆ще бы стали въ совѣтѣ моемъ, и҆ (възвѣстили)[50] словеса моѧ̀ (людемъ моимъ. ѿвратилъ бы҃ ѹ҆бо)[51] ѧ҆ [ѿ пѹти и҆ злаго, и҆][52] ѿ (помышленїи и҆хъ строптивы҃)[53]. (є҆да̀ мниши ꙗ҆ко точїю ѿ близка б҃ъ)[54] а҆зъ є҆смь рече г҃ь, а҆ не б҃ъ ѿдалеча. а҆ще ѹ҆таитсѧ [мѹжъ][55] въ съкровенны҃, а҆ а҆зъ не ѹ҆зрю є҆го, [рече г҃ь][56]. є҆да̀ н҃бо и҆ землю не а҆зъ наполнѧю рече г҃ь. слышахъ и҆же рекоша прⷪ҇роцы прⷪ҇рочествѹюще въ и҆мѧ мое лжѹ, (и) рекѹще. видѣхъ сонъ (видѣхъ сонъ). доколѣ то є҆сть въ срⷣ҇цы прⷪ҇роковъ прорицающихъ лжѹ, и҆ прⷪ҇рочествѹющихъ лщенїемъ срⷣ҇ца своего, что хотѧще творити, да забѹдѹтъ [люди моѧ̀][57] и҆мѧ мое ради сонїѧ и҆хъ, и҆же вѣщаю є҆динъ кождо и҆скренемѹ своемѹ. ꙗ҆ко забыша ѿц҃ы и҆ и҆мени моего, ради ваала· Прⷪ҇рокъ и҆же и҆матъ сновидѣнїе, вѣщаетъ сновидѣнїе (-)[58]. і и҆же и҆матъ слово мое (-)[59], г҃летъ слово мое и҆стинно. что плѣвелъ къ пшеницѣ [рече г҃ь][60]. є҆да̀ словеса моѧ̀ не сѹть ꙗ҆ко ѻ҆гнь [горѧщїи][61] [рече г҃ь][62], и҆ ꙗ҆ко млатъ съкрѹшающи камень· Сего ради се а҆зъ къ прⷪ҇рокомъ рече г҃ь [-][63], и҆же крадѹтъ словеса моѧ̀ є҆динъ кождо ѿ и҆скренѧго своего· Се а҆зъ къ прⷪ҇роко҃ [рече г҃ь][64], и҆же въспрїемлютъ ꙗ҆зыки (своѧ̀), (и҆ г҃лю рⷱ҇е г҃ь)[65]. се а҆зъ на прⷪ҇роки мечтающа лжѹ [рⷱ҇е г҃ь][66]. (-)[67] и҆же

побачив подобу розпусників і обманливу дорогу. І вони скріпили руки злих, щоб не повернувся кожний один від свого лукавства. І всі були мені содомлянами, і його мешканці як гоморяни. **15** Через це так сказав Господь Сил до пророків: *Ось Я го- вищ. 9
дую їх болем і напою їх жовчю. Бо від пророків Єрусалиму вийшло осквернення на всю землю. **16** Це сказав Господь Сил: Не смійте слухатися слів пророків, які вам пророкують і вас обманюють. Вони говорять видіння свого серця, не від Господніх уст. **17** Вони говорять цим, що Мене хулять. Сказав Господь: Вам буде мир. І всім, що ходять в злобі свого серця, сказали: Не прийде на нас лукавство. **18** Бо хто був у господній раді і побачив і почув його слова? Хто роздумав над його словом і почув? **19** Ось вийшов вихор господньої люті, і на голову безбожних прийшла буря, що розносить. **20** Не відвернеться гнів господній, аж доки Він не зробить і аж доки не виконає
задум свого серця. В останніх днях вищ. 14
пізнаєте раду його. **21** *Я не послав ниж. 27
пророків, а вони втікали. Я не гово- і 29
рив до них, і вони пророкували. **22** Якщо б стали в моїй раді і сповістили мої слова моєму народові, Я б, отже, відвернув їх від їхньої лукавої дороги і від їхніх поганих задумів. **23** Хіба думаєш, що тільки зблизька Я є Богом, – сказав Господь, – а не Богом здалека? **24** Хіба скриється чоловік в криївках, а Я його не побачу? – сказав Господь. Хіба небо і землю не Я наповняю, – сказав Господь? **25** Я почув те, що сказали пророки, пророкуючи брехню в моє ім’я і кажучи: Я побачив сон. Я побачив сон. **26** Доки є це у серці пророків, що пророкують брехню і що пророкують обманою свого серця, **27** що бажають робити, щоб мій народ забув моє ім’я задля їхніх снів, які кожний один говорить своєму ближньому, бо забули їхні батьки моє ім’я задля Ваала. **28** Пророк, який має видіння сну, розповідає видіння сну, і хто має моє слово, говорить моє правдиве слово. Чим *є* полова до пшениці? – сказав Господь. **29** Чи мої слова не є як палаючий вогонь, – сказав Господь, – і як молот, що розбиває камінь? **30** Через це ось я до пророків, – говорить Господь, – які крадуть мої слова, кожний один від свого ближнього. **31** Ось я до пророків, – сказав Господь, – які беруть свої язики і говорять: Сказав Господь. **32** Ось я проти пророків, що вигадують брехню, – сказав Господь, – які проголосили те і обманули мій народ своєю брехнею і своїми чудами. І Я їх не послав ані Я їм не

заповів. Вони ж ніякої користі не принесли цьому народові, – сказав Господь. **33** Бо якщо запитають той полк, або пророк, або священик, кажучи: Який є господній тягар? Скажеш до них: Ви є тягар. По правді вас відкину, – сказав Господь. **34** І пророка, і священика, і полк, які скажуть: Тягар господній. Я відвідаю того чоловіка і його дім. **35** Це говорите, кожний один до ближнього і до свого брата: Що відповів Господь і що сказав Господь. **36** І господній тягар більше не згадається, бо тягарем було кожному одному його слово. І ти перекрутив слова Господа! Живого Бога! Господа сил! Нашого Бога! Це скажи до пророка, **37** що тобі відповів Господь і що сказав Господь. Якщо ж скажете: Тягар господній. **38** Через це так сказав Господь. Тому що ви сказали це слово: Тягар господній, і Я послав до вас, кажучи: Не говоріть: Тягар господній. **39** Через це ось Я, несучи, візьму вас і відкину вас і місто, яке Я дав вам і вашим
вищ. 20 батькам від мого лиця, **40** *і дам на вічну погорду і на вічний сором, що ніколи не прийде в забуття.

Глава 24

1 Показав мені Господь, і ось два коші повні фіґів поставлені перед господнім храмом. Оскільки відселив Навходоносор, цар вавилонський, Єхонію, Йоакимового сина, юдиного царя, і його начальників, і ремісників. І їх як в'язнів з Єрусалиму, привів до Вавилону. **2** Один кошик мав дуже добрі фіґи, як звичай бути фіґам в перші часи, і один кошик дуже поганих фіґів, яких не можливо їсти задля того, що були погані. **3** І сказав Господь до мене: Що ти бачиш, Єреміє? І я сказав: Фіґи. Гарні фіґи – дуже гарні і погані – дуже погані, яких не можна їсти задля цього, що є погані. **4** І було до мене господнє слово, кажучи: **5** Це сказав Господь Бог із раїльський: Так як ці фіґи гарні, так пізнаю юдине переселення, яких Я відіслав з цього місця до халдейської землі на добро. **6** І поставлю на них мої очі на потіху, і знову приведу їх до цієї землі, і збудую їх – і не знищу, і насаджу їх – і не виполю. **7** І дам їм серце, щоб мене знали, бо я є Господь. *І будуть мені
ниж. 31 єв. 8
за народ, і Я буду їм за Бога, бо повернуться до мене всім своїм сер-
ниж. 29 цем. **8** *І як погані фіґи, яких їсти не можливо задля цього, що є погані, це сказав Господь: Так видам Седекію, юдиного царя, і його начальників і позосталих з Єрусали-

провѣщаша тѧ, и прельстиша люди моѧ въ лжꙋ
свою, и в чюдесе҃х своихъ, (ꙗко)[68] азъ не послахъ
и҃, ни заповѣдахъ и҃. (-)[69] они же ничтоже ꙋпѣша
людемъ симъ [ре҃ г҃ь][70]. Аще бо въспроса҃ полкъ
той, [или прр҃къ или сщ҃енникъ][71] рекꙋщи. что
есть брема гн҃е. (-)[72] речеши к ним, вы есте
брема. (-)[73] ѿмещꙋ (истинно) ва҃ рече г҃ь. и
прр҃къ и сщ҃енник҃, и полкъ иже рече҃ брема гн҃е,
(-)[74] посѣщꙋ на мꙋжа того и на домъ его· Се
гл҃ите единъ кожо҃, къ искренемꙋ (-)[75] и къ
братꙋ своемꙋ, что ѿвѣща г҃ь, и что гл҃алъ ес
г҃ь. и брема гн҃е ктомꙋ не помѧнетсѧ [-][76]. иже
брема бысть (единомꙋ комꙋжо҃)[77] слово [его][78]. [и
(превратилъ еси)[79] словеса г҃а б҃а живаго, (г҃а силъ
б҃а наше҃). сїа рцы къ прр҃кꙋ][80], (-)[81] что ѿвѣща
тебѣ г҃ь (-)[82], и что гл҃а г҃ь (-)[83]. (аще же речете
брема гн҃е), сего ради тако рече г҃ь (-)[84], иже
рекли есте гл҃ъ сеи брема гн҃е. и послахъ к вамъ
рекꙋщи, не гл҃ите брема гн҃е. сего ради се азъ возмꙋ
(васъ носѧщи), и оставлю васъ и гра҃ ꙗже дахъ
вамъ, и ѿц҃емъ вашимъ [ѿ лица моего][85]. *И вы҃і к҃
дамъ (-)[86] в поношенїе вѣчное, и въ срамотꙋ
вѣчнꙋю, иже никогда в забвенїе загладитсѧ·

Гл҃а, к҃д·

Показа мнѣ г҃ь, (и се) дв҃ѣ кошницы (полны) смоквїи поставлены пре҃ храмомъ
гн҃и҃. понеже провелъ (навходоносоръ)[1] ц҃рь
вавѷлонъскїи єхонїю сн҃а їоакимова ц҃рѧ
їоꙋдина и начальники (его), и златокꙋзньца и за-
творителѧ [-][2] ѿ їе҃рлима, (-)[3] преведе и҃ въ
вавѷлонъ· Кошница єдина смокви добры (имѣ-
ющи) ѕѣло, ꙗко обычаи смоквемъ быти пръ-
выхъ временъ. и кошница єдина смокви злы ѕѣ-
ло, ихже ꙗсти не можахꙋ того ради иже бѣхꙋ
злѝ· И рече г҃ь къ мнѣ, что ты видиши їеремїе.
и рекох смокви. [смокви][4] бл҃ги, бл҃ги ѕѣло, и
ѕлїи ѕлѝ ѕѣло, ихже ꙗсти не можахꙋ, сего ради
иже сꙋть ѕлѝ. И бысть слово гн҃е къ мн҃ѣ рекꙋ-
щи, сїѧ рече г҃ь б҃ъ їи҃левъ. ꙗкоже смокви сїѧ
бл҃ги, тако познаю преселенїе їоꙋдино, и҃же посла҃
ѿ мѣста сего в землю халдѣискꙋ въ бл҃го. и
поставлю очи моѝ на нихъ на (ꙋтѣшенїе)[5], и
преведꙋ ихъ (паки) в землю сїю, и съзиждꙋ и҃ и
не разорю. и насажꙋ҃ ихъ, и не исторгнꙋ. и
дамъ имъ ср҃це да ꙋвѣдѧтъ мѧ ꙗко азъ есмь
г҃ь· *И бꙋдꙋтъ мн҃ѣ в люди, и азъ бꙋдꙋ имъ нѝ л҃а єврео҇ и
въ б҃а. иже обратѧтсѧ къ мн҃ѣ всѣмъ ср҃-
цемъ своимъ· *И ꙗкоже смокви злѣиши ихже нѝ к҃д
ꙗсти не можахꙋ, сего ради иже сꙋть ѕлѝ Сїѧ ре
г҃ь. тако дамъ седекїю ц҃рѧ їоꙋдина, и начальники
его, и оставшихъ ѿ їе҃рлима иже осташа въ

[градѣ][6] семъ, і иже обитаютъ въ (земли єгѵ-петьстеи)[7]. И дамъ ихъ въ (востужаніє и озлобленіє)[8], всѣмъ црствомъ земнымъ (-)[9] въ поношеніє и въ притчю, и въ пререканіє и въ проклятіє въ всѣхъ мѣстѣхъ, ѿ которыхъ извергохъ ихъ. и послю на нихъ [мечь и гладъ и пагубу][10], дондеже истлятся ѿ земля, юже дахъ имъ [и ѿцемъ ихъ][11].

Глава, ке.

Слово иже бысть къ Іереміи о всѣхъ людехъ іудиныхъ. в лѣто четвертое Иоакима сна Іосіина цря іудина. [то есть лѣто првое навхудоносора цря вавѵлонъска][1]. (И) глаголаше есть [Іереміа прркъ][2] къ всѣмъ людемъ іудинымъ, и къ [всѣмъ][3] обитателемъ Ієрслима рекущи. ѿ третіагонадесяте лѣта, Іосіа сна [аммона][4] цря іудина [-][5] даже до дне сего. (то есть) третее и к лѣто. [-][6] [бысть слово гне къмнѣ][7], и глахъ к вамъ ѿ нощи въстающи и глющи [и не слышасте][8]. и посла (гь) к вамъ [всѣхъ][9] рабъ своихъ прркъ въстающи заоутра посылающи, і не слышасте, ни приклонисте оушеса ваша [да слышите][10] егда глаше, *обратитеся единъ кождо ѿ пути своего злаго, и ѿ злѣишихъ помышленіи вашихъ. и обитаете в земли юже (гь дасть)[11] вамъ, и ѿцемъ вашимъ ѿ вѣка даже и до вѣка. [и][12] не хощите ити по бозѣхъ чюждихъ еже служити имъ, и покланятися имъ ни мене къ гнѣву прозовѣте в дѣлѣхъ руку вашею, (и) не озлоблю васъ. и не послушасте мя, [рече гь. еже не подвизати мя къ гнѣву в дѣлехъ руку вашею в лукавъствѣ вашемъ][13]. Того ради сія рече гь [силъ][14], иже не [послушасте][15] словесъ моихъ. се азъ послю и въсприиму [вся племена][16] сѣверьска, [рече гь. и (навходоносора)[17] цря вавѵлоньска раба моего][18]. и приведу ихъ на землю сію, и на обитатели ея, и на вся языки иже окрстъ его суть, и оубію ихъ и поставлю ихъ въ оужасъ, и въ звизданіє и въ запустѣніє вѣчное. и погублю ѿ нихъ гласъ радости, и гласъ веселія, гласъ жениха, и гласъ невѣсты [гласъ жерновенъ][19], и свѣтъ свѣтилника. и будетъ вся земля [его][20] в запустѣніє [и въ оужасъ][21]. и послужатъ (вси языцы сіи црю вавѵлоньску)[22], о лѣтъ. (-)[23] *егда (же) исполнени будутъ о лѣтъ. (посѣщу)[24] (на цря вавѵлоньска, и) на люди сіи, [рече гь, безаконія ихъ, и на землю халденску][25]. и положу (ту)[26] въ запустѣніє вѣчное, и приведу на землю

д црств зі вві ні ниж ле іона г

в пара ля а езра а ниж кд дани д

му, які залишилися в цій землі і які мешкають в єгипетській землі. **9** І дам їх на біду і зло, всім земним царствам на погорду, і на притчу, і на нарікання, і на прокляття в усіх місцях, з яких Я їх відкинув. **10** І пошлю на них меч, і голод, і вигублення. Аж доки не будуть вигублені з землі, яку Я дав їм і їхнім батькам.

Глава 25

1 Слово, що було до Єремії про ввесь юдин народ в четвертому році Йоакима, Йосіїного сина, юдиного царя, це є рік вавилонського царя. **2** І сказав пророк Єремія до всього юдиного народу і до всіх мешканців Єрусалиму, кажучи: **3** В тринадцятому році Йосії, Аммонового сина, юдиного царя, аж до цього дня, – це є третій і двадцятий рік, було до мене господнє слово: І Я говорив до вас від ночі, встаючи і говорячи. І ви не слухали. **4** І Господь послав до вас всіх своїх рабів-пророків, встаючи вранці *і* посилаючи, і ви не послухали ані не
прихилили ваші вуха, щоб послуха- црс4. 17
ти, коли **5** говорив: *Поверніться, вищ. 18
кожний один від своєї злої дороги і ниж. 35
від ваших злобних задумів, і жийте йон. 3
на землі, яку Господь дав вам і вашим батькам від віку і аж до віку. **6** І не смійте іти за чужими богами, щоб їм служити і їм поклонятися ані не прикликайте мене до гніву в ділах ваших рук – і не вчиню вам зло. **7** І ви не послухали Мене, – сказав Господь, – щоб не піднімати мене до гніву в ділах ваших рук, у вашому лукавстві. **8** Через це так сказав Господь сил: Тому що ви не послухали моїх слів, **9** ось я пошлю і заберу всі північні племена. Сказав Господь: І вавилонського царя Навходоносора, мого раба. І приведу їх на цю землю, і на її мешканців, і на всі народи, які є довкруги нього, і уб'ю їх, і поставлю їх на страх, і на сичання, і на вічне запустіння. **10** І вигублю в них голос радості і голос веселості, голос молодого і голос молодої, голос жорен і світло світильника. **11** І вся його
земля буде на запустіння і на страх. І
всі ці народи послужать вавилонсь- пар2. 36
кому цареві – 70 літ. **12** *Коли ж езІ. 1
скінчаться 70 літ, відвідаю вавилон- ниж. 29
ського царя і цей народ, – сказав Гос- дан. 9
подь, – їхні беззаконня і халдейську землю. І покладу її у вічну пустку, **13** і наведу на ту землю всі мої слова, які Я сказав проти неї, все, що є записане в цій книзі **14** і що пророкував Єремія проти всіх народів, які їм служили, коли були численні народи і великі царі. І віддам їм за їхніми

ділами і за творивом їхніх рук, скільки сказав Єремія до всіх країн. **15** Так говорить Господь Бог ізраїльський: Візьми чашу цього нерозпущеного вина з моєї руки – і напоїш всі країни, до яких же я тебе пошлю. **16** І вип'ють – і виблюють, і безумними стануть від лиця меча, який Я пошлю посеред них. **17** І я взяв чашу з господньої руки і напоїв всі країни, до яких мене послав Господь: **18** до Єрусалиму і до юдиних міст, і до його царя, і до його князів, щоб покласти їх на запустіння, і на непрохідність, і на сичання. **19** І фараона, єгипетського царя, і його дітей, і його вельмож, і ввесь його народ, **20** і всіх його змішаних, і всіх царів чужинців, Аскалон, і Ґазу, і Аккарон, і хазовий останок, **21** і ідумейців, і Моавітську землю, і аммонових синів, **22** і всіх тирських царів, і сидонських царів, і царів, що на другому боці моря, **23** і Дедан, і Теман, і Рос, і кожного обстриженого по його лиці, **25** і всіх еламських царів, і всіх перських царів, **26** і всіх царів з далекого і близького сходу, кожного до його брата, і всі царства на лиці землі. **27** І скажеш: Так сказав Господь Сил, Бог ізраїльський: Пийте, і впийтеся! І виблюєте, і впадете, і не встанете від лиця меча, який Я пошлю посеред вас. **28** І буде, що коли не забажають прийняти чашу з твоєї руки, щоб пити, скажеш так: Так сказав Господь: П'ючи питимете. **29** Бо в місті, в якому названо моє ім'я, і Я починаю чинити зло. І ви не очиститеся очищенням, бо Я кличу меч проти всіх, що сидять на
йоі. 3 ам. 1 землі. **30** Ти ж пророкуватимеш до них всі ці слова і скажеш: *Господь прийде зі сходу, зі своєї святині, щоб дати свій голос. Він промовить слово проти свого місця. На це ж, як і збирання винограду, відповідять, або на тих, що сидять на землі. **31** Там почав вигублення з землі, бо посуд в країнах Господеві зроблений буде для кожного тіла. Безбожні ж видані були під меч, – говорить Господь. **32** Так сказав Господь: Ось приходить зло від країни на країну, і великий вихор виходить з кінця землі. **33** І будуть ранені Господом в господньому дні від частини землі і до частини землі. Не будуть поховані, будуть на гній на лиці землі. **34** Закричіть, пастухи, і закличте, і плачте овечі барани, бо сповнилися ваші дні на заріз! І впадете, так як добірні барани! **35** Згине втеча від патухів і спасіння від овечих баранів, **36** голос пастушого крику і крик овець і ба-

тѹ вся̀ словеса̀ моя, иже глаголахъ есмь противꙋ ея, всѐ иже писано є въ книзѣ сей. (и) [Еликаже прорчьствова Їеремїа на вся̀ ꙗзыки иже слꙋжиша имъ, егда бѣша ꙗзыцы мнози, и цари велицы· и въздамъ имъ по дѣломъ ихъ, и по творенїю рꙋкꙋ ихъ][27]· [Елико прорече Їеремїа до всѣхъ странъ][28]· (*)[29] Такѡ глаголетъ Гь Бгъ Їилевъ. възми чашꙋ вина̀ несмѣшенаго сего ѿ рꙋки моея. да напоиши вся̀ страны̀ к нимъже азъ послю̀ тя (-)[30]. [і испїютъ][31] і изблююта. и обꙋяютъ ѿ лица̀ мечю̀, егоже азъ пꙋщꙋ средѣ ихъ. И взяхъ чашꙋ ѿ рꙋки Гна, и напои [вся̀][32] страны̀, к нимже посла̀ мя Гь [-][33]. на Їерлимъ и на грады Їоудины, и на царя его и на князя его. ꙗко положити я̀ въ опꙋстѣнїе, и в непрохоженїе, и въ звизданїе. и фараона царя егѵпетска, и (дѣти)[34] его, и велможа его. и вся̀ люди его, и вся̀ примѣсники [ег][35]. и вся̀ царя иноплеменникъ Аскалона, и Газꙋ, и (Аккрона)[36], и останокъ (Хазовъ)[37], і Идꙋмея, и Моавитскꙋю, и сны Аммона. и [вся̀][38] царя Тѵрски, и царя Сѵдоньски, и царя обонꙋ странꙋ моря. и Дедан, и Деман, и Росъ, и всего острижена пред лицемъ его. (-)[39] и вся̀ царя Еламски и вся̀ царя пръски, и вся царя ѿ восточїя далнаа и ближнаа, когождо къ братꙋ его. и вся̀ цартва на лицы̀ земля̀, и речеши (-)[40]. тако рече Гь сил [Бгъ Їилевъ][41]. пїите и оупїитеся і изблюите, и падетеся и не въстанете ѿ лица̀ меча̀, егоже азъ послю среди васъ· И бꙋдетъ егда не въсхотятъ прїяти чаша ѿ рꙋки твоея ꙗкоже пити, [-][42] речеши (сице). тако рече Гь, пїюще пїете, ꙗко въ градѣ в немже ся намѣни имя мое, (и) азъ начнꙋ зазляти. и вы̀ очищенїемъ не очиститеся. ꙗко меча̀ азъ позываю на [вся̀][43] сидящаа на земли. (-)[44] ты (же) прoречеши до нихъ (вся̀) словеса̀ сѝ, и речеши. *Гь ѿ въстока прїидетъ, ѿ стаго своего да дасть гласъ свои. слово проречетъ ѿ мѣста своего, (си же)[45] ꙗко (и) емлюще ѿвѣщаютъ, (или)[46] на сѣдящаа на земли. тꙋ потребленїе (нача̀) ѿ (-)[47] земля̀, ꙗко (сосꙋдъ въ странахъ Гꙋ сътворится)[48] къ всеи плоти. нечестивїи же ѿдаша мечю̀, глаголетъ Гь Такѡ глаголетъ Гь, сѐ ѕло идетъ ѿ страны̀ на странꙋ. и вихоръ великъ исходитъ ѿ конца̀ земли. и бꙋдꙋтъ ꙗзвенїи ѿ Га въ днь Гнь, ѿ части земля̀ и до части земля̀, не въкопаюся въ гнои, на лицы̀ земля̀ бꙋдꙋтъ. въсклячете пастꙋсѝ, и възопїите, и въсплачете овни овчїи ꙗко скончашася днїе ваши на заколенїе. и падетѐ ꙗко овни избранїи. (-)[49] изгибнетъ бѣжанїе ѿ пастꙋхъ, и спсенїе ѿ овенъ овчихъ. гласъ вопля ї҆ѡи г а҆мѡ а

пастꙋ́шьска, и҆ кли́чь (ѻ҆́вецъ и҆ ѻ҆́венъ)[50], ꙗ҆́ко
потреби́тъ г҃ь па́жи҆ и҆́хъ. и҆ премлъкне́тъ до́бро-
та̀ ми́ра ѿ лица̀ ꙗ҆́рости гнѣ́ва [г҃нѧ][51]. ѻ҆с-
та́ви (ѧ҆) а҆́ки ле́въ ста́ю свою́, ꙗ҆́ко бы́сть землѧ̀
и҆́хъ в непрохожє́нїе ѿ лица̀ меча̀ вели́кагѡ.

Гл҃а, к҃ѕ. (*)[1]

Въ нача́токъ (сн҃а і҆ѡсі́ина цр҃ѧ і҆ѡа́кима)[2].
бы́сть сло́во сє ѿ г҃а. Тако рече г҃ь ста́-
ни въ дворѣ̀ до́мꙋ г҃нѧ. и҆ проповѣ́си
всемꙋ і҆ꙋдѣ̀ вхѡдѧ́щимъ клѧ́нѧтисѧ в
до́мъ г҃нь всѧ̀ словеса̀ ꙗ҆̀же съчини́хъ тебѣ̀ [про-
повѣ́дати и҆мъ][3], не ѹ҆ими словесѐ. негли по-
слꙋ́шавше (-)[4] ѻ҆братѧ́тсѧ ко́ждо ѿ пꙋтѝ
своегѡ зла́гѡ. и҆ почі́ю ѿ ѕло́бы є҆́же мы́шлю съ-
твори́ти и҆̀мъ ѕлы́х ра́ди хꙋдо́жествъ и҆́хъ. и҆ ре-
че́ши, та́ко рече г҃ь. а҆́ще не послꙋ́шаете мене,
ꙗ҆́коже ходи́ти в зако́ны моѧ. ꙗ҆̀же да́хъ пред
лицемъ ва́шим в послꙋ́шанїе словесъ ѻ҆́трокъ
мои҆́хъ прⷪ҇рокъ. ꙗ҆̀же а҆́зъ посыла́ю к ва́мъ и҆́зъ
ѹ҆́тра, и҆ посла́хъ и҆ не послꙋ́шасте мене. и҆
да́мъ до́мъ сі́и ꙗ҆́ко (и҆ силꙋа́ма)[5]. и҆ гра́дъ
[сеи][6] да́мъ въ клѧ́твꙋ всѣ́мъ страна́мъ
всеѧ землѧ. И҆ слы́шаша жрьцы и҆ лжѝ прⷪ҇рцы,
и҆ всѝ лю́дїе, і҆еремі́ю г҃лющⷶ [-][7] в домꙋ г҃ни И҆
бы́сть і҆еремі́и премлъкнꙋвшꙋ, все є҆ли́ко съчини
є҆мꙋ г҃ь г҃лати всѣ́м лю́демъ. и҆ ѧ҆́ша (і҆ермі́ю)[8]
жрьцы̀ и҆ лжи прⷪ҇рци, и҆ вси лю́дїе г҃люще, смр҃-
ті́ю да ѹ҆мретъ. ꙗ҆́ко прорече и҆́менемъ г҃нимъ
г҃лѧ, ꙗ҆́ко (и҆ силꙋа́мъ)[9] бꙋдетъ (сеи до́мъ)[10],
и҆ гра́дъ се́и ѻ҆пꙋстѣ́етъ ѿ живꙋщи́х. и҆ съ-
бра́шасѧ всѝ лю́дїе на і҆еремі́ю въ до́мꙋ г҃ни. И҆
послꙋ́шаша кнѧ́ѕи і҆ꙋди́ны слове́съ си́хъ, и҆ взы-
доша ѿ до́мꙋ цр҃ва в до́мъ г҃нь, и҆ сѣ́доша въ
предвері́и вратъ до́мꙋ г҃нѧ (-)[11]. и҆ рѣ́ша
жерьцы и҆ лжѝ прⷪ҇рцы кнѧ́зем и҆ всѣ́м лю́дем [г҃люще][12].
сꙋ́д смр҃тный чл҃кꙋ семꙋ, ꙗ҆́ко прорече на (сеи
гра́д)[13], ꙗ҆́коже слы́шасте въ ѹ҆ши ва́ши. И҆ рече
і҆еремі́ѧ къ кнѧ́земъ и҆ всѣ́мъ лю́демъ г҃лѧ.
г҃ь посла мѧ̀ прорещи на до́мъ сеи, и҆ на гра́д
вы҃ з сеи всѧ̀ словеса̀ ꙗ҆̀же слы́шасте. *и҆ нн҃ѣ ѹ҆ньша
сътвори́те пꙋтѝ ва́ша, и дѣ́леса̀ ва́ша, и҆
послꙋ́шаите (г҃ла)[14] г҃а [б҃а ва́шегѡ][15]. и҆ ѻ҆ста́-
витсѧ г҃ь ѿ ѕлобы ю҆̀же г҃ла на вы. и҆ се а҆́зъ в
рꙋ́кꙋ ва́шею, сътвори́те ми ꙗ҆́коже сѧ стро́и
ꙗ҆́коже ѹ҆не ва́мъ ꙗ҆влѧ́етсѧ. но разꙋмѣ́юще
да разꙋмѣ́ете, ꙗ҆́ко а҆́ще ѹ҆бі́ете мѧ̀ вы, кро́вь
непови́ннꙋ да́ете сами на́ сѧ, и҆ на гра́дъ се́и,
и҆ на живꙋщаѧ в немъ. ꙗ҆́ко по и҆́стиннѣ посла
мѧ г҃ь (г҃лати к ва́мъ)[16], въ ѹ҆ши ва́ши всѧ̀
словеса̀ сї. и҆ рѣ́ша кнѧ́ѕи и҆ вси лю́дїе къ
жрьцемъ, и҆ къ (всѣ́мъ) лжи́мъ прⷪ҇рокомъ.

ранів. Бо Господь вигубить їхні пасо-
виська, **37** і пропаде доброта миру від
лиця люті господнього гніву. **38** Він
залишив їх, як лев своє лігвище, бо
їхня земля стала непрохідною від ли-
ця великого меча.

Глава 26

1 На початку *царювання* Йосіїного
сина, царя Йоакима, було це слово
від Господа. **2** Так сказав Господь:
Стань в дворі господнього дому і
сповістиш всьому Юді, що приходять
поклонятися в господньому домі, всі
слова, які Я тобі дав сповістити їм, не
віднімеш *ні* слова. **3** Може, послухав-
ши, відвернуться, кожний з своєї по-
ганої дороги, і Я стримаюся від зла,
яке задумую зробити їм через їхні злі
задуми. **4** І скажеш: Так сказав Гос-
подь: Якщо не послухаєте мене, щоб
ходити в моїх законах, які Я дав пе-
ред вашим лицем, **5** щоб послухати
слова моїх рабів-пророків, яких Я по-
силаю до вас від ранку. І Я послав, і
Ви мене не послухали, **6** і дам дім
цей, так як і Силуама, і це місто дам
на прокляття всім країнам всієї землі.
7 І почули жерці, і лжепророки, і
ввесь народ, як Єремія говорив в гос-
подньому домі. **8** І сталося, що як Є-
ремія перестав говорити все, що дав
йому Господь сказати всьому наро-
дові, і схопили Єремію священики, і
лжепророки, і ввесь народ, кажучи:
Смертю хай помре! **9** Тому що ти
пророкував іменем Господа, кажучи:
Так як і Силуам, буде цей дім, і це
місто запустіє від жителів. І зібрався
ввесь народ проти Єремії в господ-
ньому домі, **10** і юдині князі вислуха-
ли ці слова, і прийшли з царського
дому до господнього дому, і сіли в
переддверях брами господнього до-
му. **11** І сказали священики і лжепро-
роки князям і всьому народові, кажу-
чи: Засуд смерті цьому чоловікові, бо
він пророкував проти цього міста,
так як ви почули вухами вашими. **12** І
сказав Єремія до князів і всього на-
роду, кажучи: Господь мене послав
пророкувати проти цього дому і про-
ти цього міста всі слова, які ви почу-
ли. **13** *І тепер кращими зробіть ваші вищ. 7
дороги і ваші діла і послухайте голос
вашого Господа Бога – і стримається
Господь від зла, яке виказав проти
вас. **14** І ось я у ваших руках. Зробіть
мені, як *вам* до вподоби, як краще
вам видається. **15** Але знаючи знайте,
що якщо ви мене уб’єте – невинну
кров даєте самі на себе, і на це місто,
і на жителів в ньому. Бо по правді
мене послав Господь говорити до
вас, до ваших вух всі ці слова. **16** І
сказали князі і ввесь народ до свяще-

ників і до всіх лжепророків: Немає
смертного засуду на цьому чоловіку,
бо він заговорив до нас в ім'я нашого
Господа. **17** І встали мужі зі сташин
землі, і сказали всьому зборові наро-
мих. 1 і 3 ду, кажучи: **18** *Міхея моратитський
був у днях Езекії, царя юдиного, і
сказав всьому народові юдиному, ка-
жучи: Так сказав Господь: Сіон – як
нива буде зораний, і Єрусалим стане
як пудське помешкання, і димна гора
стане як лісовий гай. **19** Чи вигублю-
ючи вигубив його Єзекія, цар юдин, і
ввесь народ юдин? *Чи* не злякалися,
отже, Господа? Бо і помолилися до
господнього лиця, і Господь стримав-
ся від злоби, яку був висловив проти
них. І ми зробили великі злоби проти
наших душ. **20** І була людина, що
пророкувала господнім іменем – Урі-
я, син Самеїв, з Каріятіярима, і про-
рокував про цю землю за всіма сло-
вами Єреміїними. **21** І почув цар Йоа-
кім і всі князі всі слова і шукали його
забити. І почув Урія, і злякався, і
втік, і ввійшов до Єгипту. **22** І послав
цар мужів до Єгипту, **23** і вивели йо-
го звідти, і ввели до царя. І він побив
його мечем, і вкинув його в гріб си-
нів його народу. **23** Лише рука Хика-
ма, Сафаніїного сина, була з Єремі-
єю, щоб не видати його в руки його
народу, щоб його не вбили.

Глава 27

1 На початку Йоакимового царс-
тва, Йосіїного сина, юдиного царя,
було це слово до Єремії від Господа,
кажучи: **2** Так сказав Господь: Зроби
собі кайдани і колоди і поклади на
свою шию, **3** і пошлеш їх до ідумей-
ського царя, і до моавського царя, і
до царя синів Аммонових, і до тирсь-
кого царя, і до сидонського царя ру-
ками їхніх послів, що йдуть до Єру-
салиму до Седекії, юдиного царя, йо-
му назустріч. **4** І накажи їм сказати
до їхніх панів: Так сказав Господь,
Бог ізраїльський: Так скажете до сво-
їх панів: **5** Я створив землю і людину,
і скотину, що на лиці землі, своєю ве-
ликою силою і своїм високим раме-
ном. І дам її, кому мені буде любо,
перед моїми очима. **6** Тому і сьогодні
Я дав всю цю землю в руки Навходо-
носорові, вавилонському цареві, щоб
йому служили, до того і дав Я поль-
ових звірів, щоб служили йому. І всі
народи послужать йому, і його сино-
ві, і синові його сина, доки не прийде
час його землі і йому самому. І йому
послужать численні народи і великі
царі. **8** Країна ж і царство, які лиш не
підкладуть їхню шию під ярмо вави-
лонського царя, мечем і голодом Я їх
відвідаю, – сказав Господь, – аж доки

нѣсть чл҃ку сему судъ смр҃тный, ꙗко во имѧ
г҃а (-)[17] нашего гл҃а къ намъ· И въсташа му-
жи ѿ старецъ земныхъ, и рѣша всему събо-
ру людскому [гл҃ще][18]. *михеа морадитьскїи, мӣ а҃ и г҃
бѣ въ дн҃и їезекїа цр҃ѧ їудина, и рече всѣмъ
людемъ їудиномъ [гл҃ѧ][19]· Тако ре҃ г҃ь. сїонъ
ꙗко нива разорется, и їе҃рлимъ ꙗко (куща
пудьска)[20] буде҃, и гора (дымнаа)[21] [бу-
детъ][22] в лугъ дубравскь. еда оубиваа оуби и
езекїа [цр҃ь їудинъ][23], и вси (людїе їудины)[24]. не
оубоаша ли са оубо г҃а, и ꙗко молишасѧ
лицу г҃ню. и остависѧ г҃ь ѿ ѕлобы ꙗже
гл҃алъ бѣ на нѧ. и мы сътворихомъ ѕлобы
велики на дш҃а наша. и бѣ чл҃къ прорицаѧ
имене҃ г҃нимъ, оурїѧ сн҃ъ самеовъ ѿ карнадї-
арима. и прорече о земли сеи, по всѣмъ слове-
семъ їеремїиномъ. И слыша цр҃ь їоакимъ, и
вси кн҃ѕи всѧ словеса (-)[25], і искаху да [и оубї-
юти][26]. и слыша оурїѧ [и оубоасѧ и бѣжа][27], и
прїиде въ егѵпе҃. и посла цр҃ь мужа въ егѵпе҃,
і изведоша и ѿтуду и приведоша [-][28] къ
цр҃ю, и порази и мече҃ и въврьже и въ гробъ
сн҃овъ людїи его развѣ рука (хикама)[29] сн҃а са-
фанїина бѣ съ їеремїею, ꙗко не предати его в
руцѣ людїи [его][30], да не оубїю҃ его·

Гл҃а, кз҃· (*)[1]

В[начатїке цр҃тва їоакима сн҃а їосїина
цр҃ѧ їудина бысть слово сїе къ їеремїи
ѿ г҃а гл҃ѧ][2]· Тако рече г҃ь, сътвори [се-
бѣ][3] оузы и клады и възложи на выю
свою, и да послеши ѧ къ цр҃ю идуменску, и
къ цр҃ю моавскому, и къ цр҃ю сн҃овъ аммонь. и
къ цр҃ю тѵрьску, и къ цр҃ю сидоньску, в руку
посломъ ихъ, идущи҃ [въ їе҃рлимъ въ срѣтенїе
ему][4] къ седекїи цр҃ю їудину. и съчини имъ
къ господемъ ихъ рещи· Тако рече г҃ь б҃ъ ї҃и-
левъ, тако рчите къ господе҃ своимъ. [-][5] азъ
сътворихъ землю [и чл҃ка, и скотъ еже на ли-
цы земли][6], крѣпостїю своею великою, и мыш-
цею своею высокою. и дамъ ю емуже будетъ
ми любо пре҃ очима моима. [тѣмже и нн҃ѣ
азъ][7] дахъ [всю][8] землю [сїю][9] [в руцѣ (навхо-
доносору)[10] цр҃ю вавѵлоску][11], да (ему работа-
ютъ)[12]. ктому и звѣрь полскїи (дахъ) дѣла-
ти ему. [и послужатъ ему вси ꙗзыцы, и сн҃у
его, и сн҃у сн҃а его. дондеже не пришелъ часъ
[земли][13] его [и его самого О][14]. и послужатъ
ему мноѕи народи и цр҃и велицы][15]. (-)[16] страна
(же) и цр҃тво иже аще не вдежутъ выѧ своеѧ
въ аре҃ цр҃ѧ вавѵлоньска, мечемъ и гладомъ

посѣщꙋ ихъ, рече г҃ь. дондеже скончаютсѧ в
рꙋцѣ его· (-)[17] вы же не послꙋшайте пр҃ркъ сво-
ихъ, и влъхвꙋющихъ вамъ, и видѧщихъ со-
нїѧ вамъ. ни чарованїи вашихъ, ни врачевъ
вашихъ г҃люща҃хъ [вамъ][18]. не послꙋжите ц҃рю
вавѵлонскꙋ, ꙗко лжꙋ [прорицаютъ тїи][19] вамъ.
ꙗкоже оудалитисѧ вамъ ѿ землѧ вашеѧ
[(изверъгли)[20] васъ еже погибнꙋти ва҃][21]· (-)[22]
страна (же) ꙗже въклонитъ выю свою въ
ꙗремъ ц҃рѧ вавѵлонска, и послꙋжитъ емꙋ.
(-)[23] оставлю ю на земли его, [г҃лет г҃ь][24]. и
орати бꙋдетъ ю и вселитсѧ на неи. и къ
седекїи ц҃рю їоудинꙋ г҃лахъ по всѣмъ словесемъ
симъ г҃лѧ. въклоните выѧ ваша [под иго ц҃рѧ
вавѵлоньска, и слꙋжите емꙋ и людемъ его, и
живи бꙋдете. почто оумираете, ты и людїе
твои мечемъ, и гладомъ, и моромъ. ꙗкоже
рече г҃ь къ странамъ, не хотѧщимъ слꙋжи-
ти ц҃рю вавѵлонскꙋ. (-)[25] не послꙋшайте словъ
пр҃рковъ г҃лщи҃х вамъ, *не][26] послꙋжите ц҃рю ва-
вѵлонъскꙋ, ꙗко неправедно тїи прорицаю вамъ·
*ꙗко не послахъ ихъ рече г҃ь. (тїи же)[27] прори-
цаютъ имѧ мое о неправдѣ, ꙗкоже погꙋби-
ти вы. и погибнете вы, и пр҃рцы ваши прори-
цающеи вамъ о неправдѣ лжею. вамъ и
всѣмъ людемъ симъ, и жрецемъ г҃лахъ ре-
кїи. тако рече г҃ь, не послꙋшайте словесъ пр҃р-
ческъ, прорицающихъ вамъ, [и][28] г҃лющихъ. се
сосꙋди домꙋ г҃нѧ обращаютсѧ ѿ вавѵлона
(паки нн҃ѣ въскорѣ). ꙗко лож (-)[29] пророкꙋютъ
вамъ, [-][30] (сего ради) [не послꙋшайте ихъ. (но)
слꙋжите ц҃рю вавѵлонъскꙋ да живи бꙋдете.
(-)[31] въскꙋю подаваете мѣсто сїе въ пꙋсты-
ню][32]. аще сꙋть пр҃рцы, и есть слово г҃не в
нихъ, да престанꙋтъ [г҃ꙋ вседръжителю, да
не прїидꙋтъ сосꙋди оставшаѧсѧ в домꙋ
г҃ни, и в домꙋ ц҃рѧ їоудина, и въ ѥр҃лимѣ, до
вавѵлона· ѕако бо г҃летъ г҃ь вседръжитель къ
столпомъ и ко оумывалницы и къ подстав-
комъ, и къ прочимъ сосꙋдомъ оставшихсѧ в
мѣсте се҃м, ихже не взѧ (навходоносоръ)[33] ц҃рь ва-
вѵлонъскїи. егда пресели ѥхонїю с҃на їоакꙋмова
ц҃рѧ їоудина изъ ѥр҃лим въ вавѵлонъ, и вси
старѣишины їоудины і ѥр҃лимлѧ· ѕако бо
г҃летъ г҃ь вседръжитель б҃ъ ї҃илевъ, къ сосꙋдом
оставшихсѧ в домꙋ г҃ни, и въ домꙋ (-)[34] їоу-
динѣ и въ ѥр҃лимѣ. въ вавѵлонъ пренесꙋтсѧ,
и тамо бꙋдꙋтъ даже до д҃не посѣщенїѧ
своего [-][35] г҃летъ г҃ь. и повелю принести ѧ, и
възвратити (-)[36] въ (градъ)[37] сеи][38].

не будуть викінчені його рукою. **9** Ви
ж не слухайте своїх пророків, і тих,
що вам чарують, і ваших сновидців,
ані ваших чаклунів, ані ваших ворож-
битів, які вам говорять: Не послужи-
те вавилонському цареві, **10** бо брех-
ню вони вам пророкують, щоб вилу-
чити вас з вашої землі, викинути вас,
щоб ви згинули. **11** Край же, який
підкладе свою шию під ярмо вави-
лонського царя і йому послужить, за-
лишу його на його землі, – говорить
Господь, – і буде її орати, і поселить-
ся на ній. **12** І до Седекії, юдиного
царя, я сказав за всіма цими словами,
кажучи: Зігніть вашу шию під ярмо
вавилонського царя, і служіть йому і
його народові, і будете живими. **13**
Навіщо вмираєте, ти і твій народ ме-
чем, і голодом, і мором. Так сказав
Господь до країн, що не хочуть слу-
жити вавилонському цареві. Не слу-
хайтесь слів пророків, що говорять
вам: *Не служіть вавилонському ца- вар. 2
реві. **14** Бо неправедне вони вам про- вищ. 14
рокують, *бо Я їх не послав, – **15** і 23
сказав Господь. Ті ж пророкують мо- ниж. 29
їм іменем на неправду, щоб вас вигу-
бити. І згините ви і ваші пророки, які
вам пророкують неправедно, брех-
нею. **16** Вам, і всьому цьому народо-
ві, і священикам я сказав, кажучи:
Так сказав Господь: Не слухайте про-
рочих слів, що пророкують вам і що
кажуть: Ось знову тепер швидко по-
вертається посуд господнього дому з
Вавилону. Бо пророкують вам брех-
ню. **17** Задля цього не слухайтесь їх,
але послужіть вавилонському цареві,
щоб ви були живими. Навіщо ви пе-
редаєте це місце в пустиню. **18** Якщо
є пророки і в них є господнє слово,
хай стануть перед Господом Вседер-
жителем, хай до Вавилону не піде по-
суд, що залишився в господньому до-
мі, і в домі юдиного царя, і в Єруса-
лимі. **19** Бо так говорить Господь
Вседержитель до стовпів, і до ми-
вальниці, і до підставок, і до іншого
посуду, що остався на цьому місці,
20 якого не забрав Навходоносор, ва-
вилонський цар, коли відселив
Єхонію, Йоакимового сина, юдиного
царя, з Єрусалиму **22** до Вавилону і
всіх старшин юдиних і єрусалимских.
Бо так говорить Господь Вседержи-
тель, ізраїльський Бог, до посуду, що
залишився в господньому дому і в ю-
диному домі, і в Єрусалимі: Вони
будуть перенесені до Вавилону і там
будуть аж до дня своїх відвідин. Го-
ворить Господь. І накажу їх принести
і повернути до цього міста.

варꙋ в
вы҃ ді
и кг
нѳ кд

Глава 28

1 І сталося, що в четвертому році,
як царював Седекія, цар юдин, в п'я-
тому місяці, сказав мені Ананія, Азо-
рів син, ґаваонитський лжепророк, в
господньому домі перед очима свя-
щеників і всього народу, кажучи: **2**
Так сказав Господь Вседержитель, із-
раїльський Бог: Я знищив ярмо вави-
лонського царя! **3** Ще два роки днів, *і*
Я поверну до цього місця ввесь посуд
господнього дому, який взяв Навхо-
доносор, вавилонський цар, з цього
місця і приніс його до Вавилону. **4** І
Єхонію, Йоакимового сина, юдиного
царя, і все юдине відселення, що піш-
ло до Вавилону, також поверну до
цього місця, – говорить *Господь*, – і
розіб'ю ярмо вавилонського царя. **5** І
промовив пророк Єремія до лжепро-
рока Ананії перед очима священиків і
перед очима всього народу, що стоя-
ли в господньому домі, **6** і сказав Є-
ремія: По правді так зробить Гос-
подь. Хай Господь поставить твоє
слово, яке ти пророкуєш, щоб повер-
нути посуд господнього дому і все
відселення з Вавилону до цього міс-
ця. **7** Лише послухайте це слово, яке
я говорю до ваших вух і до вух
всього народу! **8** Пророки, які були
раніше від мене і раніше від вас,
відвіку пророкували про багато країн
і про великі царства, про війну, і про
вигублення, і про голод. **9** Пророк,
який пророкував про мир, якщо збу-
деться слово, пізнають пророка,
якого їм послав Господь в вірі. **10** І
взяв Ананія перед очима всього
народу колоди з Єреміїної шиї і
розбив їх. **11** І сказав Ананія перед
очима всього народу, кажучи: Так
сказав Господь: Так швидко знищу
ярмо вавилонського царя з шиї усіх
країн. І відійшов Єремія дорогою
своєю. **12** І було господнє слово до Є
ремії після того, як Ананія розбив ко-
лоди з його шиї, кажучи: **13** Іди до А-
нанії *і* скажи, кажучи: Так сказав
Господь: Ти знищив дерев'яні коло-
ди, і замість них Я зроблю залізні ко-
лоди. **14** Бо так сказав Господь: Я по-
ставив залізне ярмо на шию всіх
країн, щоб служили Навходоносоро-
ві, вавилонському цареві. І йому пос-
лужать. До того і земних звірів Я йо-
му дав. **15** І сказав пророк Єремія до
Ананії: Господь тебе не послав, ти ж
зробив, щоб цей народ надіявся на
неправду. **16** Через це так сказав Гос-
подь: Ось Я тебе відпущу від лиця
землі, помреш в цьому році, бо ти за-
говорив проти Господа Бога. **17** І
лжепророк Ананія помер в цьому ро-
ці, у сьомому місяці.

Гл҃а, кі҃· (*)[1]

Ибысть в четвертое лѣто, [цр҃ствующу
седекіи][2] цр҃ю іудину, в҃ пятыи м҃цъ.
рече ми ананіа сн҃ъ азоров лжи пр҃рокъ
гава онитскіи въ дому гн҃и, пре҃ очи-
ма жреческама и всѣхъ людіи, гл҃а· Такѡ рече
г҃ь [вседержитель б҃ъ ізл҃евъ][3], съкруших яремъ
цр҃я вавилоньска. еще двою лѣту дн҃и, [-][4] [ѡ-
вращу азъ][5] в (се мѣсто)[6] [вс҃я][7] сосуды дому
гн҃я, [еже вз҃я (навходоносоръ)[8] цр҃ь вавилоньск
ѿ мѣста сего и пренесе и до вавилона. и ехо-
нію сн҃а іоакимова цр҃я іудина, и все иселеніе
іудино вше҃шее въ вавилѡ, (и)[9] обращу въ
мѣсто се гл҃етъ][10]. и [-][11] съкрушу яремъ
цр҃я вавилоньска· И рече іеремія [пр҃рокъ][12] къ а-
наніи [лже пр҃року][13], [пре҃ очима жрецъ и пре҃
очима всѣхъ людіи][14] стоящи в дому гн҃и· И
рече іеремія по истиннѣ, тако сътворитъ
г҃ь. оуставит [г҃ь][15] слово твое еже ты прориче-
ши, якоже възвратити съсуды дому гн҃я, и
вся иселеныя из вавилона в҃ мѣсто се. обаче
слышите слово [се][16], еже а҃ гл҃ю въ оуши ваши,
и въ оуши всѣхъ людіи. пр҃рцы бывшіи преж-
де мене, и прежде васъ ѿ вѣка, (-)[17] прореко-
шася на (многи земли)[18], и на цр҃ства велика
о рати, [и о погубленіи, и о гладѣ][19]. пр҃рокъ
прорекіи миръ. пришедшу слову познают пр҃рока,
егоже посла и г҃ь въ вѣру· И вз҃я ананія пре҃
очима всѣхъ людіи клады ѿ выя іереміины,
и съкруши я. и рече ананіа пре҃ очима
[всѣхъ][20] людіи гл҃я. сице рече г҃ь. тако (въс-
корѣ) съкрушу яре҃ цр҃я вавилонска съ выя
всѣ҃ странъ. и ѿиде іеремія на путь свои· И
бы҃ слово гн҃е къ іереміи, по съкрушеніи ана-
ніинѣ кладъ с выя его гл҃я, иди (-)[21] рцы къ
ананіи гл҃я. тако рече г҃ь клады древяныя
съкруши, и сътворю в҃ тѣхъ мѣсто клады
желѣзны. яко тако рече г҃ь, яремъ желѣзенъ
възложихъ на выя всѣхъ странъ, служити
[навходоносору][22] цр҃ю вавилонску, [и послужатъ
ему. ктому и звѣря земныя дахъ ему][23]. и
рече іеремія [пр҃рокъ][24] къ ананіи, нѣ (тебе по-
слалъ)[25] г҃ь. (ты же)[26] сътворилъ еси людемъ
симъ оуповати неправдою. того ради сице рече
г҃ь. се азъ ѿпущу тя ѿ лица земли, в семъ
лѣтѣ оумреши, [яко на г҃а б҃а гл҃а][27]. и оум-
ретъ [ананія лже пр҃рокъ семъ лѣтѣ][28], м҃ца
се҃маго·

Гла, кд· (*)[1]

И сїи словеса книгъ ꙗже посла Їеремїа изъ
Їерлима къ старцемъ изселнымъ, и къ
жерцемъ и лжимъ пророком (-)[2] и всѣмъ
людемъ [еже пресели (навходоносоръ)[3] изъ
Їерлима до вавѵлона][4]. послѣди же ѿшешу Їехо-
нїю црю и црцы, и каженикомъ. и всему сво-
бодну и хитру, и съвузнику изъ Їерлима. в
руцѣ Єлеаса сна сафана, и гамарїа сна хел-
кїина. егоже посла седекїа црь Їоудинъ къ црю
вавѵлонску въ вавѵлонъ гла· Тако рече Гь Бгъ
Їилевъ, о изселеныхъ ꙗже изсели из Їерлима.
съградите храмины, и вселитеса. и насадите
ограды, и снѣсте плодъ ихъ. и поимѣте же-
ны, и чада сътворите сны и дщери. и приве-
дѣте сномъ вашимъ жены, и дщери ваша
(дадите за мужа)[5], и оумножитеса а не оу-
малите. и взыскайте на миръ земли, на ню-
же вы иселих тамо· и молите (Га за на)[6],
ꙗко в мире ихъ будетъ миръ вам· Ꙗко та-
вы҃ ді и҃ кг и҃ кз ко рече Гь. *да не препираютъ васъ лжїи про-
цы иже въ ва, и да не препираютъ васъ
волсви ваши. и не послушаите сновъ своихъ
ꙗже вы видите. ꙗко неправеднѣ тїи прорица-
вы҃ ке а҃ пара҃ лѕ а҃ езра а҃ дани҃ д ютъ вамъ въ има мое, а не послахъ ихъ·
*Ꙗко тако рече Гь. егда будетъ скончати
вавѵлону, о лѣтъ. посѣщу васъ и оуставлю
словеса моа на ва, ꙗкоже възвратити люди
своа на (се мѣсто)[7]. и помышлю на вы по-
мышленїе мира а не ѕла, ꙗкоже дати вамъ
се. и помолитеса къ мнѣ и послушаю ва. и
взыщете мене, и обращете ма. ꙗко (и ег-
да) взыщете мене всѣмъ срцемъ, и ꙗвлюса
ва [глетъ Гь. и приведу паки оузники ваша,
и съберу ва съ всѣхъ странъ и съ всѣ гра-
довъ в нꙗже изгнах васъ [-][8], глетъ Гь. и
възвратитиса повелю вамъ ѿ градъ до
негоже превести ва повелѣхъ (-)[9]][10]. понеже ре-
косте, въставитъ намъ Гь проки въ вавѵ-
лонѣ· [Тако бо рече Гь къ црю сѣдащу на
пртлѣ двдвѣ, и къ всѣмъ людемъ живу-
щимъ въ градѣ тол, и братїамъ вашимъ
не изшешим с вами до преселенїа· Тако глетъ
Гь вседержитель. се азъ послю на на мечъ, и
гладъ, и моръ, и положу а ꙗко смоквы ху-
дыа, иже не могут ꙗстиса, понеже ѕѣло ху-
ды быш· и (сътру)[11] а мечемъ и гладомъ и
мором, и дамъ а в погубленїе всѣмъ црствїем
земнымъ въ проклатїе. и в подивленїе и в
посмѣхъ и в поруганїе всѣ странамъ. между
имиже извергох а (-)[12], зане не послушаша сло-

Глава 29

1 І це слова книг, які послав
Єремія з Єрусалиму до відселених
старшин, і до жерців, і лжепророків, і
всьому народові, якого переселив
Навходоносор з Єрусалиму до Вави-
лону, **2** після того ж, як пішов цар Є-
хонія, і цариця, і євнухи, і всякий
свобідний, і художник, і в'язень з Є-
русалиму **3** рукою Елеаса, Сафаново-
го сина, і Ґамарія, Хелкіїного сина, я-
кого послав Седекія, юдин цар, до ва-
вилонського царя до Вавилону, кажу-
чи: **4** Так сказав Господь Бог ізраїль-
ський про відселених, яких відселив з
Єрусалиму: **5** Збудуйте хати, і посе-
літься, і насадіть огорожі, і з'їсьте їх-
ні плоди; **6** і візьміть жінок, і наро-
джуйте дітей, синів і дочок, і беріть
жінок вашим синам, і ваших дочок
дайте за чоловіка; і множіться, а не
зменшуйтеся, **7** і шукайте те, що для
миру землі, до якої вас Я, туди, відсе-
лив. І моліться до Господа за них, бо
в їхньому мирі буде вам мир. **8** Бо так вищ. 14
сказав Господь: *Хай вас не переко- і 23
нують лжепророки, що у вас, і хай не і 27
переконують вас ваші ворожбити, і
не слухайте своїх снів, які ви бачите,
9 бо вони вам неправедно пророку-
ють в моє ім'я, а Я їх не послав. **10** вищ. 25
*Бо так сказав Господь: Коли має пар1. 36
скінчитися Вавилон, *за* 70-т літ Я вас ез1. 1
відвідаю і підтверджу на вас мої сло- дан. 9
ва так, щоб повернути свій народ на
це місце. **11** І задумаю на вас задум
миру, а не зла, щоб вам це дати. **12** І
помолитеся до мене – і вислухаю вас.
13 І пошукаєте мене – і знайдете Ме-
не. Бо коли Мене шукатимете всім
серцем **14** і з'явлюся вам, – говорить
Господь. І знову приведу ваших в'яз-
нів, і зберу вас з усіх країн і з усіх
міст, до яких Я вас вигнав, – гово-
рить Господь, – і накажу вам повер-
нутися з міст, до яких Я наказав вас
привести. **15** Тому що ви сказали:
Господь поставить нам пророків в
Вавилоні. **16** Бо так сказав Господь до
царя, що сидить на Давидовому пре-
столі, і до всіх людей, що живуть у
тому місті, і вашим братам, що не
вийшли з вами до переселення. **17** Так
говорить Господь Вседержитель: Ось
я пошлю на них меч, і голод, і мор, і
покладу їх, як погані фіги, яких не
можна їсти, тому що були дуже по-
гані. **18** І зітру їх мечем і голодом і мо-
ром, і дам їх на вигублення, всім цар-
ствам земним на прокляття, і на зди-
вування, і на посміховисько, і на вис-
міювання всім країнам, між які Я їх
викинув. **19** Тому що вони не послу-
халися моїх слів, – говорить Господь,
– які Я послав до них моїми рабами-
пророками, встаючи вночі і посила-

ючи. **20** І ви не послухалися, – гово-
рить Господь. – Задля цього послу-
хайте господнє слово, все переселен-
ня, ви, яких Я вислав з Єрусалиму до
Вавилону. **21** Так говорить Господь
Вседержитель, ізраїльський Бог, про-
ти Ахіава, Кулієвого сина, і проти Се-
декії, Маасіового сина, які брехливо
пророкують вам в моє ім'я. Ось Я їх
даю в руки Навходоносора, вавилон-
ського царя, і він їх поб'є перед ва-
шими очима. **22** І візьмуть з них про-
кляття в усьому юдиному відселенні
в Вавилоні, кажучи: Хай з тобою Гос-
подь зробить так, як зробив з Седе-
кією і з Ахіявом, так як вавилонський
цар спалив у вогні **23** задля беззакон-
ня, яке вони зробили в Єрусалимі, і
чужоложили з жінками своїх грома-
дян, і брехливо вимовили слово в моє
ім'я, з брехнею, чого Я їм не заповів.
Я ж є суддя і свідок, – говорить Гос-
подь. **24** І до Самея, еламитина, ска-
жеш: Так говорить Господь Вседер-
житель, ізраїльський Бог! **25** Задля
цього, що ти послав в ім'я моє пос-
лання до всього народу, що в Єруса-
лимі, і до Софонії, Маасієвого сина,
священика, і до всіх священиків, ка-
жучи: **26** Господь дав тебе на свяще-
ника замість священика Йодая, щоб
бути наставником в господньому до-
мі всякому чоловікові, який проро-
кує, і всякому безумному чоловікові.
І даси його до в'язниці і в колоди. **27**
і тепер, чому ви не заборонили Єре-
мії, що з Анатота, що вам пророкує?
28 Бо через це він послав до нас до
Вавилону, кажучи: Далеким є час.
Збудуйте доми, і поселіться, і насa-
діть огорожі, і їжте їхній овоч. **29** І
Софонія прочитав книги до Єреміїі-
них вух. **30** І до Єремії було господнє
слово, що казало: **31** Пошли до відсе-
лених, кажучи: Так сказав Господь
проти Самея еламитина: Оскільки ж
вам пророкував Самея, а Я його не
послав, і дав вам надіятися на не-
правду. **32** Через те так сказав Гос-
подь: Ось я навідаюся до Самея і до
його роду. І не буде його чоловіка се-
ред вас, щоб побачив добро, яке Я
вам зроблю, – говорить Господь, –
тому що він збрехав на Господа.

вѣсть мои глетъ гь, ꙗже послах к нимъ рабы
моими пррки в нощи встаꙗ и посылаꙗ, и не
[послꙋшасте][13] глетъ гь. (сего ради)[14] вы слы-
шите слово гне все преведеніе, еже вы слах из
ієрлима въ вавѵлонъ][15]. Ꙗко глетъ гь [вседер-
житель бгъ ійлевъ][16], на ахиавва [сна кꙋліе-
ва][17], и на седекію [сна маасіова, иже прорицаю
вамъ въ имѧ мое лживе][18]. се азъ даю ѧ в
рꙋцѣ [навходоносора][19] цря вавѵлонска, и побіе
ѧ пре очима вашима. и възмꙋтъ ѿ нихъ
клѧтвꙋ въ всѣхъ исселницѣ іоудинѣхъ въ
вавѵлонѣ глюще, сътвори ти гь, ꙗкоже седе-
кіи сътвори, и ахіаввꙋ. ꙗкоже иждеже црь ва-
вѵлонскъ въ огни, [беззаконіѧ ради еже сътво-
ристa][20] въ [ієрлимѣ][21], и любодѣахꙋ съ жена-
ми гражанъ свои. и слово съглаша въ имѧ
мое [лживе][22], егоже не повелѣхъ имъ. (азъ
же)[23] (есмь сꙋдіѧ и) послꙋхъ глетъ гь. и къ
самеи [еламитинꙋ][24] denречеши· [Ꙗко глетъ гь все-
держитель бгъ ійлевъ [-][25], сего ради понеже пос-
лалъ еси въ имѧ мое посланіѧ къ всѣмъ лю-
демъ иже въ ієрлимѣ][26]. и к софоніи снꙋ маа-
сѣовꙋ жерцꙋ, [и къ всѣмъ жерцемъ][27] глѧ. гь
далъ тѧ есть жерца въ мѣсто иодае жерца.
быти приставникꙋ в домꙋ гни, всемꙋ члкꙋ
прорицающꙋ, и всемꙋ члкꙋ неистовꙋющꙋ, и
вдаси и в затворъ, и в кладꙋ. и нынѣ почто
не запретисте ієремии, иже ѿ анадода прорица-
ющемꙋ вамъ. ꙗко того ради посла к намъ
въ вавѵлонъ глѧ. далече есть (часъ), съгра-
дите храмы и вселитесѧ. и насадите огра-
ды, и снѣсте плод ихъ. и прочте (книги софо-
ніѧ)[28] въ оуши ієреміинѣ· И бысть слово гне
къ ієремии глѧ, посли къ исселникомъ глѧ.
тако рече гь на самеѧ [еламитина][29], ельма
же прорече вамъ самеа, (аз же)[30] нѣсмь послалъ
его, и оуповати сътвори вамъ неправдою. то-
го ради сице рече гь, се азъ посѣщꙋ на самеа
и на родъ его. и не бꙋдетъ члкъ его среди
вас, ꙗкоже видѣти блгаа ꙗже азъ сътворю
вамъ [глетъ гь, зане сълга на га][31].

Глава 30

1 Слово, що було до Єремії від
Господа, кажучи: **2** Так сказав Гос-
подь Бог ізраїльський: Запиши в кни-
ги всі слова, які я тобі написав. **3** Що
ось приходять дні, – сказав Господь,
– і поверну відселення мого народу
Ізраїля і Юди. Сказав Господь: І по-
верну їх до землі, яку Я дав їхнім
батькам, і пануватимуть нею. **4** І це
слова, які каже Господь про Ізраїль і

Глва, л· (*)[1]

Слово бывшее къ ієремии ѿ га глѧ. та-
ко рече гь бгъ ійлев [-][2]. въпиши всѧ слове-
са (въ книги, ꙗже въписахъ азъ к те-
бѣ)[3]. ꙗко се дние градꙋ рече гь, и въз-
вращꙋ исселеніе людіи моихъ ійлѧ і иоуды,
рече гь. и възвращꙋ ѧ на землю юже дахъ ѿ-
цемъ ихъ, и съвладꙋть ею· и си словеса ꙗже
глтъ гь о ійли и о іоудѣ, тако рече гь.

гласъ стра́шенъ ѹ҆слы́шите, стра́хъ и҆ нѣ́сть
мíра. въпраша́йте и҆ ви́дите, а҆́ще сѧ є҆́сть
роди́лъ мѹ́жескъ по́лъ. и҆ ѡ҆ стра́сѣ и҆́мже и҆-
мѹ́тъ чресла̀ (и҆́хъ)[4] сп҃се́нїе. и҆́мже ви́дѣхъ всего̀
чл҃ка, и҆ рѹ́цѣ є҆го̀ на чресле́хъ є҆го̀, и҆зврати́шасѧ
іоѝ в / а̂мѡ̂ є / соф̂ а лица̀ въ (зла́теницѹ)[5]. *[ѡ҆̑ лю́те][6] ꙗ҆́кѡ ве́лїкъ
де́нь то́й, и҆ нѣ́сть подо́бна є҆мѹ̀. и҆ вре́мѧ тѣ́с-
но є҆́сть і҆а́кѡвѹ, и҆ пото́мъ сп҃се́тсѧ. в (то́й
де́нь)[7] речѐ гдⷭ҇ь, сокрѹшѹ̀ ꙗ҆ре́мъ с вы́ѧ и҆́хъ, и҆
ѹ҆́зы и҆́хъ расто́ргнѹ. и҆ не послѹ́жатъ тї́и
ктомѹ̀ чю́жимъ, но послѹ́жатъ тї́и гдⷭ҇ѹ бг҃ѹ
своемѹ̀. и҆ дв҃да цр҃ѧ [-][8] въста́влю и҆̀мъ. [сегѡ̀
ра́ди ты̀ не бо́исѧ ра́бе мо́й і҆а́кѡве гл҃етъ гдⷭ҇ь, ни
ѹ҆страша́исѧ і҆и҃лю. ꙗ҆́кѡ сѐ а҆́зъ и҆зведѹ̀ тѧ̀ (и҆з
земли̇̀) да́лнеѧ, и҆ пле́мѧ твоѐ ѿ земли̇̀ плѣне-
нїѧ и҆́. и҆ възврати́тсѧ па́ки і҆а́кѡвъ и҆ почї-
етъ, и҆ всего̀ добра̀ и҆спо́лнь бѹ́де. и҆ не бѹ́детъ
ѹ҆страша́ѧй (тѧ̀). ꙗ҆́кѡ а҆́зъ с тобо́ю є҆́смь
гл҃етъ гдⷭ҇ь, сп҃са́ѧй тѧ̀. ꙗ҆́кѡ сътвори́хъ сконча́-
нїе въ всѣ́хъ странах в нѧ́же разсѣ́ѧхъ тѧ̀ (-)[9].
тебе́ же не сътворю̀ въ сконча́нїе, но нака́жѹ
тѧ̀ в сѹдѹ̀ (-)[10], да́бы не бы́лъ ви́дѣнъ себѣ̀
неви́нный][11]. [ꙗ҆́кѡ][12] та́кѡ гл҃етъ гдⷭ҇ь, неи҆сцѣ́лно
сокрѹше́нїе [твоѐ][13], презла̀ ра́на твоѧ̀. нѣ́сть
сѹдїѧ сѹда̀ твоего̀ на бо́лѣзнь и҆зврачева́сѧ
по́лзы нѣ́сть тебѣ̀. всѝ дрѹ́зи твоѝ забы́ша
тѧ̀. ни въпро́сѧтъ [тѧ̀][14], ꙗ҆́кѡ ꙗ҆́звою вра́жї-
ею порази́хъ тѧ̀ наказа́нїемъ ѹ҆тверже́номъ.
мно́жества ра́ди непра́вды твоеѧ̀ ѹ҆мно́жиша-
сѧ грѣсѝ твоѝ. [что̀ въпїеши ѡ҆ сокрѹше́нїи
свое́мъ. неи҆сцѣ́лна є҆́сть бо́лѣзнь твоѧ̀, мно́жес-
тва ра́ди непра́вды твоеѧ̀, и҆ тве́рдыхъ ра́ди
грѣхъ твои́хъ сътвори́хъ ти̇̀ сїѧ̀ (всѧ̀)][15].
того̀ ра́ди всѝ ꙗ҆дѹ́щей тѧ̀ и҆зъѣ́дени бѹ-
дѹтъ, и҆ всѝ вра́зи твоѝ (въ плѣне́нїе ѿве-
дѹтсѧ. и҆ погѹблѧ́ющей тѧ̀ погѹбѧтсѧ)[16].
и҆ бѹдѹтъ разъграблѧ́ющей тѧ̀ въ разграбле́-
нїе. (-)[17] ꙗ҆́кѡ ѡ҆бѧжѹ̀ сра́мъ тво́й, (и҆) ѿ
(ꙗ҆́звъ твои́хъ)[18] и҆зврачѹ́ю тѧ̀ речѐ гдⷭ҇ь. ꙗ҆́кѡ и҆з-
верже́нѹ называ́хѹ (тѧ̀ сїѡ́не, сѐ є҆́сть се́й и҆́же
не и҆мѣ̀ възыска́ющагѡ є҆го̀)[19]. Ꙗ҆́кѡ гл҃етъ гдⷭ҇ь, сѐ
а҆́зъ възвраще́нїе и҆ѕселе́нїѧ і҆а́кѡвлѧ, и҆ плѣ́нни-
ки є҆го̀ поми́лѹю. и҆ възгради́тсѧ гра́дъ въ высо-
тѹ̀ свою̀ и҆ хра́мъ по чинѹ̀ є҆го̀ ѹ҆тверди́тсѧ. і҆
изы́идѹтъ и҆з негѡ̀ поющей, [-][20] гла́съ и҆гра́ю-
щихъ. и҆ ѹ҆мно́жѹ ѧ҆̀, и҆ не ѹ҆малѣ́ютъ. и҆
вни́дѹтъ сн҃ове и҆́хъ ꙗ҆́кѡ и҆ пре́жде, и҆ свѣдѣ́-
нїѧ и҆́хъ пре́дъ лице́мъ мои́мъ и҆спра́вѧтсѧ. и҆
посѣщѹ̀ на [всѧ̀][21] стѹжа́ющаѧ и҆̀мъ. и҆ бѹ-
детъ крѣплѣ́иши є҆го̀ на́ нѧ, и҆ кнѧ́ѕь є҆го̀ и҆з
негѡ̀ и҆зы́идетъ. и҆ събере́ѹ ѧ҆̀ и҆ ѡ҆бра́тѧтсѧ къ
мнѣ̀. кто́ бо є҆́сть то́й и҆́же прило́житъ срⷣце своѐ

про Юду. **5** Так сказав Господь: По-
чуєте голос страху, страх, і немає
миру. **6** Запитайте, і побачите чи на-
родилася *дитина* чоловічого роду, і
про страх, в якому держатимуть їхні
бедра спасіння. Через це я побачив
кожного чоловіка і його руки на його йоі. 2
бедрах, стали лиця блідими. **7** *Горе, ам. 5
бо той день великий і немає подіб- соф. 1
ного до нього, і є скрутний час Яко-
ву, і потім спасеться. **8** В тому дні, –
сказав Господь, – знищу ярмо з їх-
ньої шиї і розірву їхні кайдани, і вони
більше не послужать чужим, **9** але
вони послужать своєму Господеві Бо-
гові, і підніму їм царя Давида. **10** Зад-
ля цього не бійся, мій рабе Якове, –
говорить Господь, – ані не жахайся
Ізраїлю. Бо ось Я виведу тебе з да-
лекої землі і твоє плем'я з землі їх-
нього полону. І Яків знову повер-
неться і спочине, і буде повний вся-
кого добра. І не буде того, хто тебе
страшить, **11** бо Я є з тобою, – го-
ворить Господь, – що тебе спасає. Бо
я зробив вигублення в усіх країнах,
до яких Я тебе розсіяв. Тебе ж не дам
на викінчення, але скартаю тебе в су-
ді, щоб ти собі не здавався невинним.
12 Бо так говорить Господь: Твоє по-
биття невиліковне, твоя рана препо-
гана, **13** немає судді для твого суду.
Тебе лікують на біль, тобі немає по-
мочі. **14** Всі твої друзі забули про те-
бе, ані не запитаються про тебе, бо Я
тебе побив раною ворога, строгим
напоумленням, задля множества тво-
єї неправедності помножилися твої
гріхи. **15** Чому кричиш у своєму по-
битті? Твій біль є невиліковний через
множество твоєї неправди і задля
твоїх твердих гріхів Я тобі зробив це
все. **16** Через те всі, що тебе їдять,
будуть пожерті, і всі твої вороги бу-
дуть відведені в полон. І ті, що тебе
винищують, будуть вигублені, і на
розграбування будуть ті, що тебе гра-
бують. **17** Бо обв'яжу твій сором і оз-
доровлю тебе від твоїх ран, – сказав
Господь, – бо відкинутою називали
тебе. Сіоне, ось є цей, що не мав то-
го, хто його шукає! **18** Так говорить
Господь: Ось я помилую поворот
відселення Якова і його полонених. І
місто буде відбудоване на свою висо-
ту, і храм буде закріплений за його
чином. **19** І вийдуть з них співаки,
голос тих, що танцюють, і помножу
їх, і не зменшаться. **20** І ввійдуть їхні
сини, як і раніше, і їхнє свідчення пе-
ред моїм лицем випрямиться, і наві-
даюся до всіх, що їм дошкуляли. **21** І
будуть його сильні на них, і його
князь вийде з нього. І зберу їх, і по-
вернуться до Мене. Бо хто є той, що
прикладе серце своє, щоб повернути-
ся до Мене? – сказав Господь. **22** І бу-

дете Мені народом, і Я вам буду Богом. **23** Бо вийшов лютий господній гнів, вийшов гнів, що обертається. Він прийде на безбожних. **24** І не відвернеться гнів господньої люті, аж доки не зробить і поставить почини його серця. В останні дні це пізнаєте.

Глава 31

1 В тому часі, – сказав Господь, – буду за Бога ізраїльському родові, і вони будуть мені за народ. **2** Так сказав Господь: Я знайшов *його* теплим в пустині з тими, що впали від меча. Ідіть і не знищіть Ізраїля! **3** Господь здалека йому з'явиться. І Я тебе полюбив вічною любов'ю. Через це Я тебе притягнув до милосердя, **4** бо тебе відбудую, і відбудована буде дівчина – Ізраїль. Візьмеш свої тимпани і вийдеш зі збором тих, що танцюють. **5** Ще насадите виноградники на самарійській горі, насаджуючи насадіть. І доки час не прийде, не будуть збирати вина, і похвалите, **6** бо є день віддачі, тих, що відповідають в Ефрімових горах. Встаньте і підіть до Сіона, до нашого Господа Бога. **7** Бо так сказав Господь Якову: Розвеселіться і скликніть над головою країн. Почутим зробіть і похваліть. Скажіть: Господь спас свій народ – останок Ізраїля. **8** Ось я веду їх з півночі, і зберу їх з кінця землі. Між ними не буде сліпих і кульгавих, обтяженої і тієї, що разом родить, велика юрба тих, що сюди повертаються. **9** Вони прийдуть з плачем. І виведу їх з радістю, і переведу їх через бистрини вод по рівній дорозі. І на ній не заб-
кор2. 6 лукають, *бо Я став Ізраїлеві за батька, і Ефрім є моїм первородним. **10** Послухайте, країни, господнє слово і сповістіть в далеких островах, і скажіть: Той, хто розсіяв Ізраїль, його збере, і стерегтиме його так, як пастух своє стадо. **11** Бо Господь визволив Якова, і вирвав його з руки тих, що сильніші від нього. **12** І вони прийдуть і зрадіють в горі Сіон, і прийдуть до господніх дібр, до землі пшениці, і вина, і плоду, і скота, і овець. І їхня душа буде і як плодовите дерево, і більше не голодуватимуть. **13** Тоді дівчата зрадіють в зборі молодих, і старці зрадіють, і оберну їхній смуток на радість, і зроблю їх веселими. **14** Звеличу і напою душу священиків, левіїних синів. І мій народ насититься моїми добрами. **15**
мат. 2 *Так сказав Господь: В Рамі чути голос плачу, і ридання, і голосіння. Рахиль, що плаче за синами своїми і не бажала потішитися, бо їх немає. **16** Так сказав Господь: Хай втихне твій голос від плачу і твої очі від сліз, бо є

обратитися къ мнѣ рече гь· [И будете ми в люди, и азъ вамъ буду въ ба][22]. яко гнѣвъ гнь изыиде яръ, изыиде гнѣвъ обращаемъ на нечестивыя приидетъ. (и) не обратися гнѣвъ ярости гня, дондеже сътворитъ и въставитъ мышленія срца его. въ послѣдняя дни познаете я·

Гла, ла· (*)[1]

Въ (той часъ)[2] рече гь, буду въ бъ роду іилеву, и тіи будутъ ми в люди, тако ре гь. обрѣтохъ топлъ въ пустыни съ изгибшими о меча. идѣте и не потребите іиля гь издалеча явися ему, (и) любовію вѣчною възлюбихъ тя. того дѣля въвлекохъ тя въ щедроты. яко възгражду тя, и възградися два іилева. (-)[3] возмеши тумпаны своя, і изыидеши съ соборо играющи. еще насадите винограды в горѣ самаріистеи, [насажающе][4] насадите [-][5]· (и доньдеже ча не приидe не буду вина събирати и похвалите яко есть днь въздания)[6], отвѣщавающихъ въ горахъ ефрѣмовыхъ· въстаните, и взыидѣте въ сіонъ къ гви бу нашему. яко тако рече гь іакову, възвеселитеся и въскликнѣте на главу стра. слышано сътворите и похвалите. рцѣте спсе гь люди своя останокъ іиля. се азъ веду я о сѣвера, и съберу я о конца земля (-)[7]. (-)[8] [межу ими же будутъ слѣпи и хроми, тяготна и ражающая въкупѣ, народъ великъ][9] (възвращающихся)[10] сѣмо. съ плаче приидутъ, и съ утѣшеніемъ изведу я. (и преведу я)[11] чресъ пруды водъ по пути праву, и не заблудятъ по нему. *яко азъ бѣ іилеви въ оць, и ефрѣмъ перве-
в кри ѕ
венецъ ми есть· Слышите (страны слово гне)[12], и съвѣстите въ островѣхъ далнихъ. [и][13] рцѣте, развѣявыи іиля съберетъ и и снабдитъ и, яко пастыръ стадо свое. яко избави гь іакова, [і][14] изя и о руки силнѣишь его. и приидутъ и възвеселятся в горѣ сіонъ, и приидутъ къ благотамъ гним, на земля пшеници и вина, и плода и скота, и овецъ. и будетъ дша ихъ яко (и) древо плодно, и не възалчютъ пото. тогда възрадуются дѣвца в соборѣ юностѣ, и страцы възрадуются· и обращу желю ихъ на радость, и сътворю ихъ веселы. възвеличю и упою дшу жреческу сновъ левіинъ, и людіе мои благотъ
моихъ насытятся· *Тако рече гь. гла в рамѣ ма в
слышанъ бысть пла и рыданіе и вопль. рахиль плачющися [о снохъ свои][15], (и) не хотяше утѣшитися [-][16] яко нѣ (ихъ)· Тако рече гь,

да почїетъ гласъ твои ѿ плача, и очи твои
ѿ слезъ, ꙗко есть мзда дѣлесемъ твоимъ,
[глетъ гь][17]. и възвратѧсѧ ѿ землѧ вра-
жїѧ. [и есть надежа послѣднимъ твоимъ,
глетъ гь. и навратѧтсѧ снове твои до свои
стра][18], слыша слышахъ ефрѣма (преселена)[19].
наказалъ мѧ еси [гн][20], и [не][21] настависѧ
азъ. ꙗко (и) телецъ не наоучихсѧ. обрати
мѧ и обращусѧ, ꙗко ты гь бъ мои. ꙗко
послѣже плѣненїѧ моего покаахсѧ, и послѣж-
де разумѣнїѧ въстенахъ. въ днь срамленїи
(-)[22] сказахъ тебѣ, ꙗко прїѧхъ оукоризну ѿ
юности моеѧ. снъ любезе (мнѣ ефрѣмъ)[23],
отроча питаасѧ. ꙗко елма же словеса моѧ в
немъ, памѧтїю помѧну и, того ради пот-
щахсѧ к нему. милуѧ помилую и рече гь·
Постависѧ самъ [сїоне][24], сътвори мученїе.
направи срце свое на (путь правъ)[25], имже иде.
възвратисѧ двце ііхлева, обратисѧ въ грады
своѧ желѣюще. доколѣ ѿвращаешисѧ дщи
нечистована. ꙗко създа гь (спсъ)[26] въ насаже-
нїе ново, в немже спсенїи (обитаютъ)[27] члцы·
Ѕако рече гь, еще рекутъ слово (-)[28] въ (жидов-
стеи)[29] и въ градѣхъ еѧ, егда обращу иселе-
нїе его. (блви тѧ)[30] гь (лѣпото правды)[31], го-
ро стаѧ (-)[32]. и живущеи въ [іоудеи][33], и въ
[всѣхъ][34] градѣ (-)[35] еѧ вкупѣ, тѧжателе и
(пастыри)[36]. ꙗко оупои всѧку дшу жаждущу,
и всѧку дшу алчющу насытихъ. того ради
въстахъ и видѣхъ, и сон ми сладокъ бысть·
[-][37] Се днїе градут глетъ гь, и всѣю ііла і
иоуду племѧ члче, и племѧ скотїе· и буде
ꙗкоже бдѣхъ на нѧ потребити и зазлити.
такоже оубуждусѧ до нй съгражати и наса-
ѥзе҃ ні жати, рече гь· *в ты дни не рекутъ ктому,
ѿцы ꙗдоша кисело, а зубы дѣтемъ ооско-
минишасѧ. но кождо (своимъ грѣхомъ)[38] оум-
ретъ. и ꙗдшему кисело оосkоминѧтсѧ зубы
ѥвреѡ҃ и его· *Се днїе градутъ глетъ гь, и завѣщаю
дому ііхлеву и дому іоудину завѣтъ нов, не
по завѣту иже завѣщахъ ѿцемъ их, въ днь
воньже поѧвшу ми за руку ихъ, (и) възвести
ѧ ѿ землѧ егvпетски. ꙗко тїи не пребыша
в завѣтѣ моемъ, и азъ не брегохъ ихъ
глетъ гь. ꙗко се завѣтъ иже завѣщаю дому
вы҃і кд ѥвреѡ҃ и ііхлву по днехъ тѣхъ глетъ гь. *(даю)[39] за-
коны моѧ въ оумы ихъ, и на срцыхъ ихъ на-
пишу ѧ. и буду имъ въ бъ и тїи бу-
ісаїа нд іоа҃ ѕ дутъ ми в люди. *и не наоучатъ кождо
ближнаго своего, ни кождо брата своего глѧ,
познаи га. ꙗко вси познаютъ мѧ ѿ малаго
дѣа҃ і и (-)[40] до великаго [-][41]. *ꙗко млтивъ буду

нагорода твоїх діл. Говорить Гос-
подь: І повернуться з землі ворогів,
17 і є надія твоїм останнім. Говорить
Господь: І твої сини повернуться до
своїх країн. **18** Чуючи, почув я пере-
селеного Ефріма. Покарав ти мене,
Господи, і я не був напоумленим. Так
як і теля, я не навчився. Поверни ме-
не і повернуся, бо Ти мій Господь
Бог! **19** Бо після мого полону я пока-
явся, і після того, як я пізнав, я засто-
гав; в дні засоромлення я Тобі сказав,
що я прийняв впокорення від моєї
молодості. **20** Бо Ефрім Мені улюб-
лений син, дитя, що годується, тому
що мої слова в ньому. Згадаю його па-
м'яттю. Через це Я поспішився до
нього, милуючи помилую його, – ска-
зав Господь. **21** Постав собі, Сіоне,
зроби мучення, скеруй своє серце на
правильну дорогу, якою підеш! По-
вернися, дівчино ізраїлева, повернися
до своїх міст, сумуючи! **22** Доки від-
вертатимешся, зневажена дочко! Бо
Господь створив спасіння на нове по-
садження. В тому спасінні мешкати-
муть люди. **23** Так сказав Господь:
Ще скажуть слово в жидівській *землі*
і в її містах, коли поверну її виселен-
ня: Поблагословив тебе Господь, кра-
сото праведності, свята горо. **24** І ті,
що живуть в Юдеї і в усіх її містах
разом, рільники і пастухи. **25** Бо Я
напоїв всяку спраглу душу, і Я наси-
тив всяку голодуючу душу. **26** Через
це я встав і побачив – і сон мені був
солодким. **27** Ось приходять дні, –
говорить Господь, – і посію Ізраїль і
Юду, людське плем'я і плем'я скоти-
ни. **28** І буде, що так як я чував над
ними, щоб знищити і вчинити зло,
так чуватиму над ними, щоб збудува-
ти і насадити, – говорить Господь. **29**
*В тих днях більше не скажуть: Бать- єз. 18
ки їли кисле, а зуби дітей мають ос-
комини. **30** Але кожний помре своїм
гріхом, і в того, хто їсть кисле, його
зуби матимуть оскомини. **31** *Ось і- єв. 8
дуть дні, – говорить Господь, – і за-
повім ізраїльському домові і юдино-
му домові новий завіт, **32** не за заві-
том, який Я заповів їхнім батькам в
дні, в якому Я взяв їх за руку і вивів
їх з єгипетської землі. Бо вони не за-
лишилися в моєму завіті, і я знехту-
вав ними, – говорить Господь. – **33**
Бо це завіт, який заповім ізраїлевому
домові по днях тих. Говорить Гос-
подь: *Дам мої закони в їхній ум, і вищ. 24 єв. 8
запишу їх на їхніх серцях. І буду їм
за Бога, і вони будуть мені за народ.
34 *І не навчатимуть, кожний свого іс. 54 ів. 6
ближнього і кожний свого брата, ка-
жучи: Пізнай Господа! Бо всі Мене
пізнають від їхнього малого до вели-
кого, *бо буду милосердний їхнім не- дія. 10
праведностям і більше не згадаю їх-

ніх гріхів. **35** Якщо підніметься небо
до висот, – говорить Господь, – і як-
що знизиться основа землі вділ, і Я
не відкину ізраїльський рід за все, що
він вчинив. Сказав Господь. **36** Так
сказав Господь, що дає сонце на світ-
ло вдень, місяць і звізди – на світло
вночі, і крик на морі, і заревіли його
хвилі. Господь Вседержитель – Йому
ім'я! **37** Якщо ці суди спиняться пе-
ред моїм лицем, – говорить Господь,
– то й ізраїльський рід перестане іс-
нувати як країна перед моїм лицем
усі дні. **38** Ось приходять дні, – гово-
рить Господь, – і збудоване буде міс-
то Господеві від башти Ананеїла до
брами кута. **39** І вийде його обмір пе-
ред ними до ґаривських могил, і буде
оточений довкруги вибраним камін-
ням, **40** і весь Асаримот до смереко-
вого водопроводу Нахал, до кута
східної кінської брами – освячення
Господеві. І більше не порубає, і
більше не буде знищений. Навіки.

Глава 32

1 Слово, що було до Єремії від
Господа, кажучи в десятому році Се-
декії, юдиного царя, – це вісімнадця-
тий рік Навходоносора, вавилонсько-
го царя. **2** Сила ж вавилонського царя
оточила Єрусалим. Єремія ж був сте-
режений в дворі в'язниці, що є в домі
юдиного царя, **3** в якому замкнув йо-
го цар Седекія, кажучи: Чому ти про-
рокуєш, кажучи: Так сказав Господь:
Ось Я даю це місто в руки вавилон-
ського царя. І він його забере, **4** і Се-
декія, юдин цар, не спасеться від хал-
дейської руки, бо виданням буде ви-
даний до рук вавилонського царя. І
заговорить своїми устами до його
уст, і його очі побачать очі того, **5** і
Седекія піде до Вавилону, і там сяде,
доки Я його не відвідаю, – говорить
Господь. – Якщо ж будете воювати
проти халдеїв, нічого не осягните. **6** І
сказав Єремія: Було до мене господнє
слово, що казало: **7** Ось Анамеїл, Са-
ломовий син, брата твого батька, іде
до тебе, кажучи: Купи моє поле, що в
Анатоті, бо тобі суд взяти на прид-
бання, щоб його купити. **8** І прийшов
до мене Анамеїл, Саломовий син, бра-
та мого батька, за господнім словом
до в'язничного двору і сказав мені:
Купи собі моє поле, що в Енатоті, у
Веніяминовій землі, бо тобі суд ку-
пити, бо ти старший. І я пізнав, що це
господнє слово, **9** і я купив Анамеїло-
ве поле, сина брата мого батька з А-
натота. І я йому поставив сімнадцять
сиклів срібла, **10** і записав до книги, і
запечатав, і поставив свідків, і поста-
вив срібло на вагу. **11** І я взяв прочи-
тану і запечатану книгу купівлі, і про-

неправдамъ ихъ, и грѣхи ихъ не помяну
ктому. Аще възнесется нёбо на высоту рё гь,
и аще смирится пождь земля низу, и азъ не
ѿвергу рода їилева, [о всё еже сътвори рё гь][42].
Яко рече гь, давыи слнце въ свѣтъ дни, мць
и ѕвѣзды на свѣ нощи. и вопль на мори, и
възшумѣша волны его. гь вседержитель имя
ему. аще премолкнутъ сїи суди ѿ лица мо-
его рече гь, (то) и родъ їилевъ премолкнетъ
быти странѣ прё лицемъ моимъ вся дни.
Се днїе градутъ рече гь, и съградится
градъ гви ѿ (суна)[43] (анамеилла)[44] до вра
угольнї. і изыидетъ размѣренїе его противу
имъ до могилъ гаривъ, и обымеся окрътъ
изборными камыки, и весь [асаримод][45], до (во-
дотечи) нахаль смрѣчнаго, до угольныхъ вратъ
коньскы въсточное осщенїе гви. и ктому не
посѣчетъ, и не потребится ктому въ вѣки.

Гла, лв. (*)[1]

Слово бывшее [къ їеремїи ѿ га][2] гла, в
(десятое лѣто)[3] [седекїи цря їоудина][4].
то лѣто осмоенадесяте, (навходоносору)[5]
црю вавулоньску. (-)[6] сила (же) цря вавѵ-
лоньска остражи о їерлимѣ. (-)[7] їеремїа (же)
стрегомъ бяше въ дворѣ темничнемъ, иже
есть въ дворѣ цря [їоудина][8]. в неиже затвори
и [седекїа црь][9], гла, почто ты прорицаеши,
гла, тако рё гь, се азъ даю (сеи гра)[10] въ
руцѣ цря вавуленьска, и возметъ и. и седе-
кїя [црь їоудинъ][11] не оуцѣлѣетъ ѿ руку
халдѣиску. яко преданїе предасе въ руцѣ
цря вавулоньска. и сътлеть оусты своими къ
оустомъ его, и (и) очи ему очи его оузрита.
и [въ вавулонъ вниде седекїа][12], и ту сяде
[доньдеже посѣщу его, глеть гь. аще ли [вое-
вати будете][13] на халдѣи, ничесоже [оуспѣе-
те][14]][15]. И [рече їеремїа][16], [бысть слово гне][17]
ко [мнѣ][18] гла. се анамеилъ снъ саломль бра-
та ѿца твое идетъ к тебѣ, гла. прикупи
[-][19] село [мое][20] еже въ (енадодѣ)[21], яко тебѣ
судъ прїяти въ притяжанїе (еже купити е)
и прїиде къ мнѣ анамеилъ снъ саломль бра-
та ѿца моего, [по словеси гню][22] въ дворъ
темничныи, и рё ми. прикупи [себѣ][23] село мое
еже [въ енадодѣ в земли венїаминѣ][24]. яко
тебѣ судъ прикупити, (-)[25] ты (бо) старѣи.
и разумѣхъ яко слово гне есть. и прикупихъ
село анамеиле сна брата ѿца моего [ѿ анадо-
да][26]. и поставихъ ему семьнадесять сикль
сребра, и въписахъ в книги и знаменахъ, и

поставихъ послухи, и поставихъ сребро въ пре-
вѣснахъ. и взѧ҃ книги скупленїѧ, (почтеныа
и знаменаныа)[27] [и въпрошанїѧ и ѿвѣта, и
волѧ приданїѧ, и книгу ѿверзену][28]. и дахъ
[книги купленїѧ][29] варухови сн҃у нирїину сн҃а
(маагеова)[30], пре҃ очима анамеила сн҃у брата
ѿц҃а моего. и пре҃ очима стоащихъ [послух҃][31],
и въписавшихъ въ книги скупленїѧ. и пре҃ о-
чима [вс҃ѣхъ][32] жидовъ, [сѣдащи҃][33] въ дворѣ
темничномъ. и съчинихъ варуху пре҃ очима
ихъ гл҃ѧ. Тако рече г҃ь вседержитель, возми
книги [сїѧ скупленыѧ][34] (-)[35] почтеныѧ, и
въложи [ѧ][36] въ сосудъ глинѧнъ, да пребу-
дутъ дн҃и множаиша. ꙗко тако ре҃ г҃ь. Еще
притѧжутсѧ [храми и села][37] и винограды на
(сеи земли)[38]. И молихсѧ къ г҃ви по данїи
книгъ прикупленїѧ варуху сн҃у нирїину гл҃ѧ.
о сущїи г҃и [г҃и][39], ты сътвори нб҃о и зе҃лю
крѣпостїю твоею великою, и мышцею твоею
высокою. не потаитсѧ ѿ тебе ничтоже,
в҃ мо҃ лд҃ е҃ мо҃ е҃ *творѧи мл҃тъ въ тысуща. и ѿдаѧи грѣхи
ѿч҃а в нѣдр҃ ча҃ ихъ с ними, б҃ъ великїи [и][40]
крѣпкїи (б҃ъ)[41] велика совѣта и силенъ дѣ-
лесы, б҃ъ великъ и вседръжитель, велико име-
ненъ г҃ь. очи твои на путе҃ сн҃в чл҃чь, дати
комуждо по пути его. иже сътвори знаменїѧ
и чюдеса въ земли егупетъстѣ до (сего
дн҃е)[42]. и въ ї҃нли и въ людехъ. и сътвори
(имѧ себѣ)[43] ꙗко (сїи дн҃ь)[44]. і изведе люди
своѧ ї҃нлѧ из земли егупетъски знаменїи и
чюдесы, рукою крѣпкою и мышцею высокою, и
видѣнїи великими. и дасть имъ (сїю зем-
лю)[45], [кипѧщую млекомъ и медомъ, еюже
клѧ҃сѧ ѿц҃емъ и҃][46]. и внидоша и прїѧша ю.
и не послушаша гласа твоего и въ заповѣ-
дехъ твои҃ не ходиша. все еже заповеда и҃ не
сътвориша, и сътвориша събытисѧ (сему
всему)[47] Се народъ иде҃ на [сеи][48] градъ взѧти
его. и градъ вданъ есть в руцѣ ха҃денстѣ, (и
в руцѣ) воюющимъ нань ѿ лица мечю и гла-
ду [и мору][49]. ꙗкоже гл҃а тако (и) бы҃. ч҃ ты
(ко мнѣ гл҃еши)[50], притѧжи себѣ село среб-
ромъ. и вписахъ в҃ книги и знамена҃, и послу-
шествовахъ послухи, (-)[51] градъ (же) преда҃сѧ в
руцѣ халденстѣ. И бысть слово гн҃е къ мнѣ
гл҃ѧ. азъ г҃ь б҃ъ всеи плоти. еда ѿ мене у-
таитсѧ что. сего ра҃ тако рече г҃ь [б҃ъ ї҃нле҃][52],
ѿданъ предастьсѧ (сеи градъ)[53] в руцѣ ц҃рѧ
вавулонска, и возметъ и. и прїидутъ халдеи
воюющеи на (сеи градъ)[54], и пожгутъ (-)[55] и
огнемъ, и (храмъ пожгутъ)[56], (и) в нихже ка-
дишѡ на храминахъ своихъ ваалови. и возлїѧ-

хання, і відповіді, і рішення продажі,
і відкриту книгу. **12** І я дав книги ку-
плі Варухові, Нириїновому синові,
Маагеовому синові, перед очима Ана-
меїла, сина брата мого батька, і перед
очима тих свідків, що стояли. І запи-
сали в книги купівлі і перед очима
всіх жидів, що сидять у в’язничному
дворі. **13** І я заповів Варухові перед
їхніми очима, кажучи: **14** Так сказав
Господь Вседержитель: Візьми ці
прочитані книги купівлі і поклади їх
до глиняного посуду, щоб збереглися
на багато днів. **15** Бо так сказав Гос-
подь: Ще продаватимуться доми, і
поля, і виноградники в цій землі. **16** І
я помолився до Господа після того,
як я дав книги купівлі Варухові, Ни-
ріїновому синові, кажучи: **17** Ти, що
є, Господи! Господи, Ти зробив небо
і землю твоєю великою силою і твоїм
високим раменом! Від Тебе нічого не
сховається! **18** *Ти, що чиниш мило- мой2. 34 мой5. 5
сердя на тисячі і віддаєш гріхи бать-
ків на подолок їхніх синів з ними, ве-
ликий і сильний Боже! **19** Боже вели-
кої поради і сильний ділами! Вели-
кий Боже і Вседержителю! Преслав-
ний Господи! Твої очі на дороги люд-
ських синів, щоб дати кожному за йо-
го дорогою! **20** Ти – Той, що зробив
знаки і чуда в єгипетській землі! До
цього дня і в Ізраїлі і в народі. І Ти
зробив собі ім’я як цей день. **21** І Ти
вивів свій народ Ізраїля з єгипетської
землі знаками і чудами – сильною ру-
кою, і високим раменом, і великими
видіннями! **22** І Ти дав їм цю землю,
що кипить молоком і медом, якою Ти
поклявся їхнім батькам! **23** І вони
ввійшли і взяли її, і не послухалися
твого голосу, і не ходили в твоїх за-
повідях. Все, що Ти їм заповів, вони
не зробили і зробили, щоб збулося це
все. **24** Ось приходить юрба до цього
міста, його захопити. І місто буде ви-
дане в халдейські руки і в руки тих,
що воюють проти нього, від лиця ме-
ча, і голоду, і мору. Так як Ти сказав,
так і сталося! **25** А Ти до мене гово-
риш: Купи собі поле за срібло. І я за-
писав у книги, і запечатав, і дав свід-
ків на свідчення, – місто ж буде ви-
дане в халдейські руки. **26** І до мене
було господнє слово, що казало: **27** Я
– Господь Бог всякого тіла. Чи від
мене щось сховається? **28** Через це
так сказав ізраїльський Господь Бог:
Видаючись, виданим буде це місто в
руки вавилонського царя. І він його
забере. **29** І прийдуть халдеї, що вою-
ють проти цього міста, і його спалять
вогнем, і спалять храм і *місця*, в яких
же приносили кадило на своїх домах
Ваалові, і вилили лиття іншим богам,
щоб мене розгнівити. **30** Бо ізраїль-
ські сини і юдині сини були одинокі,

що чинили зло перед моїми очима
від їхньої молодості, що дотепер
підводили Мене на гнів в ділах
своїх рук, – сказав Господь. **31** Бо
під моїм гнівом і під моєю лютттю
було це місто від того дня, в якому
його збудували, до цього дня, щоб
відкинути його від мого лиця **32**
через злоби ізраїльських і юдиних
синів. Бо вони робили, щоб мене
розгнівити, і їхні царі, і їхні князі, і
їхні вельможі, і їхні жерці, і їхні
пророки, юдині мужі, що живуть в
Єрусалимі. **33** І вони до мене по-
вернули їхній хребет, а не лице. І Я
їх картав від ранку – і не послуха-
мой5. 12 ли, щоб сприйняти напоумлення.
црс4. 21 **34** *І вони поставили їхні гидоти в
пар2. 33 домі, де названо моє ім'я, в їхніх
нечистотах. **35** І збудували жертов-
ники Ваалові, що в долині еннаа-
мой3. 18 мового сина, *щоб приносити їхніх
синів і їхніх дочок Молохові, чого
я їм не заповів. І не ввійшло на моє
серце, щоб зробити ці гидоти, щоб
привести Юду до гріха. **36** І тепер
так сказав Господь Бог Ізраїлів про
місто, яке ти кажеш, щоб воно було
видане в руки вавилонського царя
мечем, і голодом, і спустошенням:
37 Ось Я зберу їх з усієї землі, куди
Я їх розсіяв у моїм гніві, і в моїй
люті, і у великім розгніванні і по-
верну їх на це місце, і посаджу їх
єз. 11 впевненими, **38** і будуть мені наро-
і 36 дом, і Я буду їм Богом. **39** *І дам їм
іншу дорогу і інше серце, щоб вони
Мене боялися всі дні, і *було* на доб-
ро їм і їхнім дітям по них. **40** І за-
віщаю з ними вічний завіт, від я-
кого не відвернуся з позаду них. І
мій страх дам в їхнє серце, щоб
вони не відступили від Мене. **41** І
відвідаю, щоб зробити їм добро, і
насаджу їх в цій землі з вірою, і з
усім моїм серцем, і з усією моєю
душею. **42** Бо так сказав Господь: І
так, як Я навів на цей мій народ все
це велике зло, так Я наведу на цих
все добро, яке Я сказав до них! **43** І
володітимуть полями на землі, про
яку ти говориш, що непрохідна є
для людей і скотини, і були видані
в халдейські руки. **44** І куплять по-
ля сріблом, і запишеш в книги, і за-
печатаєш, і даси свідчення свідкам
у Веніяминовій землі, і довкруги Є-
русалиму, і в юдиних містах, і в гір-
ських містах, і в польових містах, і
в містах Наґева. Бо поверну їхнє
відселення, – говорить Господь.

ша възлїанїа богомъ инѣмъ ꙗкоже разгнѣва-
ти мѧ. ꙗко бѣша сн҃ове ї҆и҃левы и сн҃ове ї҆оудины,
єдіни творѧще ѕло пре очима моима ѿ ю-
ности ихъ. [подвизающеи мѧ (доселѣ) на
гнѣвъ в дѣлехъ рукъ своихъ рече г҃ь][57]. ꙗко на
гнѣвъ мои и на ꙗрость мою бѣ градъ сеи, ѿ
негоже дн҃е съградиша и до (сего дне)[58] ѿста-
вити и ѿ лица моего. (-)[59] ѕлобы ради сн҃овъ
ї҆и҃левъ, і иоудинъ. ꙗко сътвориш разгнѣвати
мѧ, (-)[60] и ц҃ри ихъ и кн҃ѕи ихъ, [и вельможа
ихъ][61] и жрьцы ихъ и пророцы их, мужи ї҆оудини
(-)[62] живущеи въ ї҆ерлимѣ. и обратиша (хребетъ
[ихъ][63] къ мнѣ)[64] а не лице. и наказахъ ѧ изъ
оутра, [-][65] и не послушаша прїѧти наказанїѧ.
*и положиша оскверненїа ихъ в дому, идеже на- є мо ві д цр кл в пара лг
речесѧ имѧ мое [-][66] в нечистотахъ ихъ. и съ-
градиша требища ваалу, ꙗже въ дебри сн҃а (єн-
наамова)[67], *ꙗкоже вносити сн҃ы ихъ и дщери г мо ні
ихъ [молоху][68] єгоже нѣсмь заповѣдалъ имъ. и
не възыиде на ср҃це мое, ꙗкоже сътворити ог-
нушенїѧ того, на согрѣшенїє ї҆оудѣ. И нн҃ѣ
тако ре г҃ь б҃ъ ї҆и҃ле до града, ємуже ти г҃лєши
предатисѧ въ руцѣ ц҃рѧ вавулоньска, мече и
гладомъ и опущенїємъ. Се азъ съберу ѧ ѿ
всеѧ землѧ, идѣже рассѣѧхъ ѧ [-][69] въ гнѣвѣ
моемъ, и ꙗрости моеи, и въ разгнѣванїи велї-
емъ. и обращу ѧ на (се мѣсто)[70], и посажу ѧ
оупованїе. и будутъ ми въ люди и азъ буду
имъ въ б҃а. *и дамъ имъ путь инъ, и ср҃це є҆зе аі и лѕ
ино, боѧтисѧ мене всѧ дн҃и, и на б҃лготу
имъ и чадомъ ихъ по нихъ. и завѣщаю и за-
вѣтъ вѣчныи, єгоже не ѿвращу по нихъ. и
страхъ мои дамъ въ ср҃це ихъ, ꙗкоже не ѿ-
ступити имъ ѿ мене, и посѣщу [-][71] ꙗкоже
оублажити ѧ. и насажу ѧ в (сеи земли)[72] съ
вѣрою, и съ всѣмъ ср҃цемъ [моимъ][73], и съ всею
душею [моєю][74]. Ꙗко тако рече г҃ь, (и) ꙗкоже на-
ведохъ на люди (моѧ) сїѧ всѧ злобы (сїѧ
великїа)[75]. тако азъ наведу на (сїа всѧ)[76] б҃л-
готы, ꙗже азъ съглахъ к нимъ. и обладають
[-][77] села на земли юже ты г҃лєши, непроходно
єсть ѿ ч҃лка и скота. и предашасѧ в руцѣ
халдеистѣ. и притѧжутсѧ села сребро, и въпи-
шеши в книги, и знаменаєши, и послушиши
послухи. въ земли венїаминѣ, и окртъ ї҆ер-
лима, и въ градѣ ї҆оудинѣх, и въ градѣ горь-
скии, и въ градѣх (польскихъ)[78], и въ градѣ на-
гевъ. ꙗко възвращу иселенїа ихъ [г҃лє г҃ь][79].

Гла, лг. (*)[1]

И бысть слово гне къ їеремїи второе, (-)[2] той (же) бѧше еще свѧзанъ въ ровѣ темничнѣ гла. Тако рече гь, творѧи землю, и простирая ю яко исправити ю, гь имѧ ему. возопїи къ мнѣ и ѿвѣщаю ти, и совѣствую тебѣ велико и крѣпко, егоже нѣси разумѣлъ [-][3]. яко тако рече гь [бгъ їилевъ][4] о домохъ града сего, и о храмѣхъ црѧ їоудина, растерзаныхъ на острогъ и на забрала. яко противитисѧ къ халдѣемъ, и наполнити и мртвъ чловкъ, яже побих въ гнѣвѣ моем, и въ ярости моеи. и ѿвратих лице свое ѿ них, о всѣ ѕлобах ихъ. Се азъ наведу на нѧ срастенїе, і исцѣленїе (иврачую ѧ). и явлю имъ [послушати][5] і изврачую [ѧ][6], и сътворю имъ миръ и вѣру. и обращу иселенїе їоудино, і иселенїе [їерлимле][7], и съгражу ѧ яко и прежде. и очищу ѧ ѿ всѣхъ неправдъ ихъ яже съгрѣшиша ми. и (млтивъ буду всѣ)[8] неправдамъ и, имиже (ѿступиша ѿ мене)[9], и погордѣша мною. и будет въ веселїе и въ хвалу, и въ величїе всѣмъ людемъ землѧ. яже оуслышатъ всѧ блготы, яже азъ творю. и оубоѧсѧ и разгнѣваюсѧ о всѣ блготах, и о всем мире, иже аз творю им. Тако рече гь, еще оуслышитсѧ в (семъ мѣсте)[10], емуже вы глете, пусто есть ѿ чловкъ и ѿ скота въ градѣхъ їоудинѣхъ, и внѣ їерлима опустѣвшихъ, понеже нѣсть члвка ни скота. гласъ веселїѧ, и гласъ радости. глас женѧщагосѧ, и гласъ невѣстенъ. гласъ глющих исповѣдайтесѧ гви вседръжителю яко блгъ гь, яко в вѣкъ млть его. и принесутъ дары [похваленїѧ][11] въ дом гнь, яко възвращу [все][12] иселенїе землѧ тоѧ по перьвому, рече гь. Тако глетъ гь [силъ][13], еще будетъ на семъ мѣстѣ пустѣмъ, [имже нѣсть члвка ни скота][14], (-)[15] въ всѣ градѣ его обителницъ, пастух поставлѧющь пастивы, (а) въ градѣ горных, и въ градѣ (польских)[16], и въ градѣ нагевъ, и въ земли венїаминѣ, и въ окртъныхъ їерлима, и въ градѣхъ їоудинѣхъ, еще поидутъ овца къ руцѣ чтущаго, глет гь. [Се днїе градут рече гь, и въставлю слово (-)[17] блго, еже глахъ къ дому їилеву, и къ дому їоудину. въ (тѣхъ днехъ)[18] и въ (той час)[19], еплодитисѧ повелю двву плоду правдну, и сътворитъ судъ и правду на земли. въ тѣхъ днехъ спасенъ буетъ (їоуда)[20], (їиль)[21] пребудет въ надежди. и се есть имѧ, имже нарекутъ и, гь

Глава 33

1 І вдруге було господнє слово до
Єремії, а він ще був зв’язаний у в’яз-
ничному рові, кажучи: **2** Так сказав
Господь, що робить землю і її прос-
тягає, щоб її випрямити. Господь –
Йому ім’я. **3** Закричи до Мене, і від-
повім тобі, і сповіщу тобі велике і си-
льне, що ти не знав! **4** Бо так сказав
Господь Бог ізраїльський про доми
цього міста і про доми юдиного царя,
які розібрані на оборони і на укріп-
лення, **5** щоб протиставитися проти
халдеїв і наповнити його мертвими
людьми, яких Я побив у моєму гніві і
в моїй люті. І Я відвернув моє лице
від них за всі їхні злоби. **6** Ось Я на-
веду на них оздоровлення і лікуван-
ням вилікую їх. І Я їм об’явлю, щоб
слухалися, і вилікую їх, і зроблю їм
мир і віру. **7** І Я поверну юдине відсе-
лення і єрусалимське відселення і
збудую їх, так як і раніше. **8** І очищу
їх від всіх їхніх неправедностей, яки-
ми вони згрішили проти мене, і буду
милосердним всім їхнім неправед-
ностям, якими вони відступили від
Мене і погордили Мною. **9** І воно бу-
де на радість, і на похвалу, і на велич-
ність всьому народові землі, які по-
чують все добро, яке Я роблю. І зля-
каються, і розгніваються за всі добра
і за ввесь мир, який Я їм зроблю. **10**
Так сказав Господь: Ще почується в
цьому місці, про яке ви кажете: Опус-
тілим є від людей і від скотини, в
спустошених містах юдиних і поза
Єрусалимом. Тому що немає людини
ні скотини, **11** голосу радості і голосу
веселості, голосу того, що жениться,
і голосу невістки, голосу тих, що ка-
жуть: Визнавайтеся Господеві Все-
держителеві, бо добрий Господь, бо
навіки його милосердя! І принесуть
дари похвали до господнього дому,
бо поверну все відселення тієї землі,
так як *було* раніше, – сказав Господь.
12 Так говорить Господь сил: Ще бу-
де в цьому пустинному місці, в якому
немає чоловіка ні скотини, в усіх йо-
го містах *і* помешканнях пастухом,
що провадить стада. **13** А в гірських
містах і в польових містах, і в містах
Нагева, і у Веніяминовій землі, і в
довкружних Єрусалиму, і в юдиних
містах ще підуть вівці під рукою
того, хто числить, – говорить Гос-
подь. **14** Ось ідуть дні, – сказав Гос-
подь, – і підніму добре слово, яке Я
сказав до ізраїльського дому і до ю-
диного дому. **15** В тих днях і в тому
часі накажу Давидові видати плід,
праведний плід. І він зробить суд і
справедливість на землі. **16** В тих
днях спасеться Юда, Ізраїль перебу-
ватиме в надії. І це є ім’я, яким його

назвуть: Наш праведний Господь! **17** Бо так сказав Господь: Не згине з Давида чоловік, що сидить на престолі ізраїльського дому, **18** і з священиків, і з левітів не згине з-перед мого лиця чоловік, що приносить всепалення, і освячення, і приношення за перемогу на всі дні. **19** І було господнє слово до Єремії, що казало: **20** Так говорить Господь: Як може порушеним бути мій завіт з днем і мій завіт з ніччю, щоб не було дня і ночі у свій час, **21** і зможе порушеним бути мій завіт з Давидом, моїм рабом, щоб не було з нього сина, що царює на його престолі, і левіти, і всященики – мої раби. **22** Так як почисленими не можуть бути небесні звізди ані бути виміряним морський пісок, так помножу насіння мого раба Давида і левітів, моїх слуг. **24** І було до мене господнє слово, що казало: Хіба ти не бачив, що сказали ці люди, кажучи: Два народи, яких полюбив Господь, є скинені, і погордили моїм народом задля цього, щоб більше не був народ перед ними. **25** Так сказав Господь: Як, отже, Я не поклав завіту між днем і ніччю і закони небові і землі, **26** тоді відкину насіння Якова і Давида, мого раба, щоб не мати з його насіння князів, з насіння Авраамового і Яковового. Бо знову приведу їхній поворот і їх помилую.

праведныи нашъ· Ꙗко бо рече гь, не погибне ѿ двда мужъ сѣдай на прtлѣ дому ıилева. и ѿ жрецъ [и][22] ѿ левѵтовъ не погибнетъ мужъ ѿ лица моего, приносай всесожение и (освщеннаа, и побѣднаа приношениа)[23] по вса дни· И бысть слово гне къ іеремии гла. тако глетъ гь, можетъ ли прерушитиса завѣтъ мой съ днемъ, и завѣтъ мой съ нощію, еже не быти дню и нощи въ часъ свой. и завѣтъ мой будетъ мощнъ прерушитиса съ двдомъ рабо моимъ, еже не быти ѿ него сну црьствующу на прtлѣ его, и левѵти и сщенници раби мои. ꙗкоже сочтены быти не могутъ (звѣзды)[24] нбныа, ни измѣренъ быти пѣсокъ морскии. тако умножу сѣма (раба моего двда)[25], и левѵты служебники моа· И бысть слово гне къ мнѣ гла, еда не видѣлъ еси что (рекоша людие сии)[26] глюще. два народа иже избволи гь (-)[27] завержены суть, и люми моими погордѣша. сего ради ꙗко да не буде ктому наро пре ними· Ꙗко рече гь (не положихъ) ли убо завѣта межу днемъ и нощію, (и) законовъ нбу и земли (-)[28]. тогда сѣма іаковле, и двда раба моего ѿврьгу. еже не пріати ѿ сѣмене его кнѧзеи сѣмене авраама, (-)[29] і іакова. ꙗко паки приведу обращение ихъ, и помилую а][30].

Глава 34

1 Слово, що було до Єремії від Господа, коли Навходоносор, вавилонський цар, і все його військо, і вся земля його влади, і ввесь народ воювали проти Єрусалиму і проти всіх юдиних міст, кажучи: **2** Так сказав ізраїльський Господь Бог: Іди до Седекії, юдиного царя, і скажеш йому: Так сказав Господь: Виданням буде видане це місто в руки вавилонського царя. І він його захопить і його спалить вогнем. **3** І ти не спасешся від його руки, і схопленням будеш схоплений, і будеш виданий в його руки, і твої очі побачать його очі, і твої уста поговорять з його устами, і підеш до Вавилону. **4** Але, однак, послухай господній голос, Седекіє, юдиний царю. Так сказав Господь до тебе: Не помреш від меча, **5** але помреш в мирі, і як оплакали твоїх батьків, які царювали перед тобою, оплачуть і тебе пане і горе – пане. І оплакуватимуть і тебе. Бо слово сказав Я, – промовив Господь. **6** І сказав пророк Єремія до Седекії, юдиного царя, всі ці слова в Єрусалимі. **7** І сила вавилонського царя воювала проти Єрусалиму і проти нерозбитих юдиних міст Лахіса і Азика, бо вони з юдиних міст залишилися сильні міста.

Гла, лд· (*)[1]

Слово еже бысть къ іеремии ѿ га, (егда)[2] (навходоносоръ)[3] црь вавѵлоньскъ, и вси вои его, и вса земла власти его, [и вси людие][4] воеваху на ієрлима, и на вса грады іудины, гла· Ꙗко рече гь [бгъ ıилевъ][5], иди къ седекіи црю іудину, и речеши ему. тако рече гь, преданиемъ предастьса (сеи гра)[6] в руцѣ црѧ вавѵлоньска, и возме и и пожже и огнем. и ты не оуцѣлѣеши ѿ руку его, и ꙗтіе имешиса, и в руцѣ его дасиса и очи твои очи его оузрита, [и оуста твоа съ оусты его сьглютъ][7], и въ вавѵлонъ внидеши. но обаче слыши слово гне седекіа црю іудинъ· Ꙗко рече гь [к тебѣ, не оумреши ѿ меча][8], но въ мире оумреши. и ꙗкоже са суть плакали ѿцъ твоихъ цртвовавшихъ преже тебе, плачюса и тебе. [ѡ гн, и лютѣ гн][9]. [и][10] въсплачютса (и) тебе, ꙗко слово сьглахъ рече гь· И гла іеремиа [пррѡкъ][11] къ [седекіи црю іудину][12], вса словеса си въ ієрлимѣ. и сила црѧ вавѵлоньска воева на ієрлима, и на грады іудины [нерасыпаныа][13], лахи, и азика. ꙗко та остаста во градѣхъ іудинѣхъ, грады твердыи· Слово бывшее къ іеремии ѿ га, по скончании

в҃ мо҃ ка
є҃ мо҃ ѕі

ц҃рѧ седекїа завѣтъ къ людемъ [иже въ ιерлимѣ][14]. *ꙗко позвати ѿпущенїе, ꙗкоже испустити комуждо рабъ своихъ и [-][15] рабу свою, жидовина и жидовыню свободь, ꙗкоже не работати мужу [iилѧ][16]. и обратишасѧ всѧ вельможа и вси людїе въступившеи въ завѣтъ, ꙗкоже пустити комуждо рабъ свои, и комуждо рабу свою [свобо҃, и ктому еже не владѣти ими. сего ради послушаша и пустиша, и обратишасѧ воспѧть. и въздръжаша паки рабы и рабынѧ своѧ, ихже пустиша свобо҃][17], и взѧша (-)[18] въ рабы и рабынѧ· И бысть слово г҃не къ ιеремїи [ѿ г҃а][19] г҃лѧ. тако рече г҃ь [б҃ъ iи҃левъ][20], азъ завѣща҃ завѣтъ ѿц҃емъ ваши҃, въ д҃нь воньже избавихъ ѧ ѿ землѧ егѵпетьски из дому работна, г҃лѧ. ꙗко скончаетсѧ, ѕ҃ лѣтъ, да пустиши брата своего жидовина, иже продан есть тебѣ. и да дѣлае҃ ти, ѕ҃ л҃ѣ, и да пустиши (-)[21] свобо҃ [ѿ себе][22]· и не послушаша мене [ѿц҃ы ваши][23], ни приклониша оуха своего. и [обратистесѧ вы][24] днесь, сътворити праваѧ пре҃ очима моима, ꙗкоже позвати [комуждо прощенїе][25] ближнему своему. и скончаша завѣтъ пре҃ лицемъ мои҃ въ дому, идѣже наречесѧ имѧ мое в не҃. и ѿвратистесѧ и оскверністе [зав҃ѣ][26] мои, ꙗко҃ обратити кому҃до рабъ свои и [-][27] рабу свою, ꙗже бѣсте испустили свобо҃ душ҃у и҃. [покористе ѧ][28] [ꙗкоже быти][29] вамъ въ рабы и въ рабынѧ· Того ради сице ре҃ г҃ь, вы не послушасте мене позвати прощенїа [кождо брату своему, и кождо][30] ближнему своему. се азъ зову прощенїе вамъ на мечь, и на смр҃ть и на гла҃. и дамъ вы на ра҃сыпанїе вс҃ѣ ц҃рьтвомъ земнымъ, и дамъ мужа преступившаѧ завѣтъ мои, (и) не хранѧщаѧ (словесъ) завѣта моего, к ни҃ же изволиша пре҃ лицемъ мои҃. тельца еже суть разсѣкли на двѣ странѣ, [и ходиша межу раз҃ѣлеными его][31]. кнѧѕи iоудины, [и кн҃ѕи ιерлимли][32], и вельможа и жерцы, и [вси][33] лю҃ [земли, ходѧщаѧ межу раздѣлены҃ тельцемъ][34]. и дамъ ѧ [въ руки враго҃ ихъ, и въ руки ищущихъ ду҃шу и҃][35]. и будутъ трупи и ꙗдь птицамъ н҃бны҃ и ѕвѣремъ земнымъ· (-)[36] Седекїю (же) ц҃рѧ [жидовска][37], и кнѧѕѧ его, дамъ в руцѣ врагомъ ихъ, [и в руку стрегущихъ души ихъ][38]. и [въ руку воиска][39] ц҃рѧ вавѵлоньска, ѿбѣгающи҃ ѿ ни҃. се азъ съчинаю ре҃ г҃ь, и обращу ѧ въ землю сїю, и повоюю на нѧ, и возму ю и пожгу ю огн҃е, и грады iоудины, (-)[40] да҃ ѧ в непро҃женїе ѿ живущи҃·

8 Слово, що було до Єремії від Господа, після того як завершив цар Седекія завіт з народом, що в Єрусалимі, *щоб проголосити відпущення. **9** мой2. 21
Щоб кожний відпустив своїх рабів, і мой5. 15
свою рабиню, жида і жидівку, свобідними, щоб не служили ізраїльському чоловікові. **10** І повернулися всі вельможі і ввесь народ, що ввійшли в завіт, щоб відпустив кожний свого раба і кожний свою рабиню на волю і щоб більше ними не володіли. Задля цього послухалися і відпустили, і повернулися назад, і знову затримали своїх рабів і рабинь, яких відпустили на волю, **11** і взяли за рабів і рабинь. **12** І було господнє слово до Єремії від Господа, кажучи: **13** Так сказав ізраїльський Господь Бог: Я заповів завіт з вашими батьками в дні, в якому Я їх викупив з єгипетської землі, з дому рабства, кажучи: **14** Коли сповниться шість літ, відпустиш свого брата – жида, який продасться тобі. І хай працює на тебе шість літ, і відпустиш вільним від себе. І не послухалися Мене ваші батьки, ані не нахилили свого вуха. **15** І ви сьогодні повернулися, щоб зробити праведне перед моїми очима, щоб кожний проголосив прощення своєму ближньому, і ви сповнили завіт перед моїми очима в домі, де названо, в ньому, моє ім'я. **16** І ви відвернулися і опоганили мій завіт, так що кожний повернув свого раба і свою рабиню, яких душу ви відпустили на свободу. Ви їх впокорили, щоб вони були вам рабами і рабинями. **17** Через це так сказав Господь: Ви Мене не послухалися, щоб проголосити відпущення, кожний своєму братові і кожний своєму ближньому. Ось Я кличу вам прощення на меч, і на смерть, і на голод, і дам вас на розсіяння всім царствам землі. **18** І дам мужів, що переступили мій завіт і не зберегли слів мого завіту, який же прийняли перед моїм лицем, *як* теля, яке розрубали на дві частини. І ходили між його розтесаними *частинами* **19** юдині князі, і єрусалимські князі, і вельможі, і священики, і ввесь народ землі, що ходили між ростесаним телям. **20** І дам їх в руки їхнім ворогам і в руки тих, що шукають їхню душу, і їхні трупи будуть їжею небесним птахам і звірам землі. **21** Седекію ж, жидівського царя, і їхніх князів дам в руки їхніх ворогів і в руку тих, що чигають на їхні душі, і в руку війська вавилонського царя, тих, від яких вони втікають. **22** Ось Я заповідаю, – говорить Господь, – і поверну їх до цієї землі. І воюватимуть проти неї, і заберуть її, і спалять її вогнем. І юдині міста, дам їх в спустошення від тих, що живуть.

Глава 35

1 Слово, що було до Єремії від Господа в днях Йоакима, Йосіїного сина, юдиного царя, що казало: **2** Іди до Рахавиного дому, і поклич їх, і приведи їх до господнього дому, до одного з дворів, і напоїш їх вином. **3** І я привів Єзонію, Єреміїного сина, Хавасіїного сина, і його братів, і його синів, і ввесь Рахавин дім. **4** І я ввів їх до господнього дому, до дому скарбу Ананіїних синів: Ґодоліїного сина – божого сина, що є близько княжого дому, що над домом Маасея, Сееломового сина, який стереже двір. **5** І я поставив перед ними збанок вина і чаші і сказав: Пийте. **6** І вони сказали: Не питимемо вина, тому що Йонадав, Рихавів син, – наш батько заповів нам, кажучи: Не пийте вина, ви і ваші сини, на віки. **7** І не збудуєте дім і не посієте насіння, і у вас не буде виноградника, бо житимете в шатрах всі дні вашого життя, щоб ви жили численні дні на землі, на якій ви ходите. **8** І ми послухалися слів Йонадава, нашого батька, щоб не пити вина всі дні нашого життя, ми, і наші жінки, і наші сини, і наші дочки; **9** щоб не будувати домів, щоб там мешкати. Виноградника ж, і поля, і насіння в нас не було, **10** і ми жили в шатрах, і послухалися, і зробили за всім, що нам заповів Йонадав, наш батько. **11** І сталося, що коли прийшов Навходоносор, вавилонський цар, на нашу землю, і ми сказали: Ввійшовши, ми ввійдемо до Єрусалиму від халдейського лиця і від лиця сирійської сили, і ми тут поселилися. **12** І було господнє слово до Єремії, кажучи: **13** Так говорить Господь: Іди і скажи юдиному чоловікові і тим, що живуть в Єрусалимі: Чи не приймете ви напоумлення, щоб послухати мої слова? **14** Йоанадавові сини, сина Рихава, дотрималися слова, яке той заповів своїм синам, щоб не пити вино, і не пили. Я ж до вас заговорив зранку і ввечері. І ви Мене не послухали. **15** І Я посилав до вас своїх рабів – пророків, кажучи: *Відверніться, кожний зі своєї поганої дороги, і кращими зробіть свої діла, і не ходіть вслід за іншими богами, щоб їм служити, і поселю вас на землі, яку Я дав вам і вашим батькам. І ви не нахилили ваші вуха і не послухалися. **16** І Йоанадавові сини, сина Рихава, зберегли заповідь свого батька, те, що він їм заповів, а цей народ Мене не послухав. **17** Через це так сказав Господь: Ось Я наведу на Юду і на всіх, що живуть в Єрусалимі, все зло, яке Я висловив проти них. **18** Через це, що Я говорив до них – і вони не

вищ. 18 і 25 йон. 3

Гла҃, л҃е· (*)[1]

Слово бывшее къ ї҆еремі́и ѿ г҃а, въ дн҃и ї҆ѡа́кима [сн҃а ї҆ѡсі́ина][2] цр҃ѧ ї҆ѹ́дина, гл҃ѧ· І҆ди въ до́мъ [раха́винъ][3] [и҆ възови ѧ҆][4], и҆ веді ѧ҆ въ до́мъ гн҃ь въ є҆ді́нъ ѿ дво́ровъ, и҆ напои́ши ѧ҆ виномъ. и҆ приведо́хъ (є҆зоні́ю)[5] сн҃а ї҆еремі́ина, сн҃а хаваси́ина и҆ бра́тїю є҆го, и҆ сн҃ы є҆го, и ве́сь до́м [раха́винъ][6]. и҆ въведохъ ѧ҆ въ до́мъ гн҃ь, въ хра́мъ и҆мѣні́ѧ сн҃овъ а҆нані́инъ, сн҃а годолі́ина чл҃ка бж҃їѧ. и҆́же є҆сть близъ до́мꙋ кнѧ́жа, вы́ше до́мꙋ маа҆сео́ва, сн҃а (сеело́млѧ)[7] стрегꙋ́щаго дво́ръ. и҆ поста́вихъ (пре́ ни́ми)[8] ко́рчагъ вина и҆ ча́ша, и҆ рекохъ пі́ите (-)[9]· И҆ реко́ша не пі́емъ вина, ꙗ҆́ко ї҆ѡнадавъ сн҃ъ (раха́вль)[10] ѿц҃ъ на́шъ заповѣ́да на́мъ рекі́и. не пі́ите вина̀ вы, и҆ сн҃ове ва́ши до́ вѣ́ка. и҆ храми́нъ не съгради́тѐ, и҆ сѣ́мене не сѣ́ите, и҆ виногра́дъ да не бꙋ́детъ ва́мъ. но въ кꙋ́щахъ да живе́те всѧ̀ дн҃и [живота̀][11] ва́шего. да живе́те дн҃и мно́ги на́ земли, на неи́же хо́дите вы (-)[12]· и҆ послꙋ́шахомъ словесе ї҆ѡнада́влѧ ѿц҃а на́шего. ꙗ҆́коже не пи́ти вина всѧ̀ дн҃и [живота][13] на́шего, мы и҆ же́ны на́ша, и҆ сн҃ове на́ши, и҆ дщє́ри на́ша. (-)[14] ꙗ҆́коже не съгражда́ти храми́нъ жи́ти та́мо. (-)[15] винограда (же) и҆ нивы и҆ сѣ́мене не бы́сть на́мъ, и҆ жихомъ въ кꙋ́щахъ. и҆ послꙋша́хомъ и҆ сътворихо́мъ по все́мꙋ є҆ли́ко заповѣ́да на́мъ ї҆ѡа҆нада́въ ѿц҃ъ на́шъ. И҆ бы́сть є҆гда̀ прі́иде (навходоносо́ръ)[16] [цр҃ь вавѷлоньскі́и][17] на́ землю (на́шꙋ), и҆ рекохо́мъ, вше́дше да вни́демъ въ ї҆ер҃лм҃ъ ѿ лица̀ [-][18] халдѣ́иска, и҆ ѿ лица си́лы сѷ́рски, и҆ всели́хомсѧ тꙋ̀· И҆ бы́сть сло́во гн҃е къ [ї҆еремі́и][19] гл҃ѧ. та́ко гл҃етъ г҃ь, и҆дѝ и҆ рцы чл҃кꙋ ї҆ꙋ́динꙋ, и҆ живꙋ́щимъ въ ї҆ер҃ли́мѣ. є҆да̀ не воспрі́имете ли наказа́нїа послꙋ́шати слове́съ мои́хъ. оу҆ста́виша сло́во сн҃ове ї҆ѡа҆нада́вли сн҃а (рахаа́лѧ)[20], є҆́же заповѣ́да [сн҃омъ][21] свои́мъ, ꙗ҆́коже не пи́ти вина̀ и҆ не пи́ша. (-)[22] а҆́з (же) гл҃ахъ к̾ ва́м заоу́тра и҆ (ве́черъ)[23], и҆ не послꙋ́шаста [мене][24]. и҆ посылахъ к ва́мъ рабы̀ своѧ̀ прⷪ҇рки, гл҃ѧ· *обрати́тесѧ ко́ждо ѿ пꙋтѝ своегѡ зла́го, и҆ оу҆́нша сътвори́те [дѣ́ла][25] своѧ, и҆ не ходи́те въ слѣ́дъ бо́говъ и҆́нѣхъ ꙗ҆́ко слꙋжи́ти и҆мъ. и҆ (вселю васъ)[26] на́ землю ю҆́же да́хъ ва́мъ и҆ ѿц҃емъ ва́шимъ, и҆ не приклони́сте оу҆ші́ю своє́ю и҆ не послꙋша́сте· И҆ оу҆ста́виша сн҃ове ї҆ѡа҆нада́вли сн҃а (раха́влѧ)[27] заповѣдь ѿц҃а своегѡ, [є҆́же заповѣ́да и҆мъ][28]. а҆ лю́дїе моѝ не послꙋ́шаша менѐ. Сего ра́ди си́це ре́че г҃ь. се а҆́зъ наведꙋ на ї҆ꙋ́дꙋ, и҆ на всѧ̀ живꙋ́щаа въ ї҆ер҃ли́мѣ все зло̀, є҆́же сгл҃ах на́ нѧ. того

вы҃ї н҃і и҆ к҃є ї҆ѡ́на г҃

ра҃ иже гл҃ахъ к ни҃, [и не послꙋшаша. възывахъ ѧ҆, и҆ не ѿвѣщаша [мн҃и][29]. Но домꙋ рахавлю рече҆ і҆еремі҆ѧ][30]. (-)[31] тако рече г҃ь (бг҃ъ вседръжитель), е҆льмаже послꙋшаша с҃нове і҆ѡ҆анадавли [-][32] заповѣди ѿц҃а своего, творити е҆лико заповѣда и҆мъ ѿц҃ъ и҆҃. не ѡ҆скꙋдѣетъ мꙋжъ ѿ с҃новъ і҆ѡ҆анадавль с҃на (рахавлѧ)[33], стоѧ пре҃ лицемъ моимъ вс҃ѧ дн҃и землѧ҆·

Гл҃а, л҃ѕ· (*)[1]

И [бысть][2] въ лѣто д҃ е і҆ѡ҆акимле, с҃на і҆ѡ҆сі҆ина ц҃рѧ і҆оꙋдина. бысть слово г҃не [къ і҆еремі҆и][3] гл҃ѧ· возми себѣ рогозъ книжныи, и҆ въпиши вонь вс҃ѧ словеса҆ ꙗже съгл҃ахъ к тебѣ, на і҆и҃лѧ и҆ на і҆оꙋдꙋ, и҆ на всѧ҆ страны҆, ѿ негоже дн҃е гл҃авшꙋ мн҃и к тебѣ. ѿ дн҃и і҆ѡ҆сі҆и ц҃рѧ і҆оꙋдина и҆ до сего дн҃е. негли҆ оу҆слышитъ до҃ і҆оꙋдо҃ все ѕло҆, е҆же а҆зъ мышлю сътворити и҆мъ. да сѧ ѡ҆братѧтъ ѿ пꙋти҆ своего злаго, и҆ мл҃тивъ бꙋдꙋ неправдамъ и҆хъ и҆ грѣхомъ и҆҃· И҆ возва҆ і҆еремі҆а варꙋха с҃на нирі҆ина, и вписа҆ [варꙋхъ][4] ѿ оу҆стъ і҆еремі҆инъ вс҃ѧ словеса҆ г҃нѧ ꙗже съгл҃а к немꙋ, в рого҃ книжныи. и҆ заповѣда і҆еремі҆ѧ варꙋхꙋ гл҃ѧ. мене҆ стрегꙋ и҆ не могꙋ внити въ до҃ г҃нь. [Но вниди ты][5] и҆ почти҆ в рогозѣ се҃, [в немже написа҃ е҆си ѿ оу҆стъ мои҃ словеса҆ г҃нѧ][6], въ оу҆ши лю҃стѣ в домꙋ г҃ни въ дн҃ь а҆лкані҆ѧ. и҆ въ оу҆ши всемꙋ (домꙋ) і҆оꙋдинꙋ приходѧщи҃ ѿ гра҃ свои҃х, да почтеши и҆҃. е҆гда падетъ молитва и҆хъ пре҃ лице҃ г҃нимъ, и҆ ѡ҆братѧсѧ ѿ пꙋти и҆хъ злаго· Ꙗко велика ꙗрость и҆ гнѣвъ г҃нь, и҆же съгл҃а на люди сі҆а. и҆ сътвори҆ варꙋхъ [с҃нъ нирі҆инъ][7], по всемꙋ е҆лико заповѣда е҆мꙋ і҆еремі҆ѧ [прр҃къ][8], (почте)[9] въ книгахъ словеса҆ г҃нѧ въ домꙋ г҃ни· И҆ бысть въ [пѧтое лѣто][10] [і҆ѡ҆акима ц҃рѧ][11] [і҆оꙋдина][12], в҃ девѧтыи м҃ць. заповѣдаша а҆лкані҆е пре҃ лицемъ г҃нимъ всѣмъ людемъ въ і҆е҃рлимѣ, [и҆ всемꙋ множествꙋ, е҆же снидесѧ ѿ гра҃ і҆оꙋдинъ въ і҆е҃рлимъ][13]. и҆ почиташе варꙋхъ въ книѕѣ словеса҆ і҆еремі҆ина въ домꙋ г҃ни, в҃ домꙋ гамарі҆евѣ с҃на сафанѧ книгъчі҆ѧ, въ дворѣ вышне҃ въ пре҃вері҆и вра҃ домꙋ г҃нѧ новаго, въ оу҆ши [всѣхъ][14] люді҆и· И҆ слыша михеѧ с҃нъ гамарі҆евъ с҃на сафана, вс҃ѧ словеса҆ г҃нѧ ѿ книгъ. и҆ сниде въ домъ ц҃ревъ, и҆ въ домъ книжника. и҆ се тꙋ вси҆ кнѧѕи сѣдахꙋ, е҆лисама книгчі҆и, и҆ далеа с҃нъ [семелі҆евъ][15], (і҆ѡ҆анадан)[16] с҃нъ (а҆хоро҃)[17] и҆ гамарі҆ѧ с҃нъ сафань, и҆ седекі҆а с҃нъ а҆нані҆инъ, и҆ вси кнѧѕи. и҆ съвѣсти и҆҃ михеѧ вс҃ѧ словеса҆, ꙗже слыша чтꙋща варꙋха въ оу҆ши людемъ· И҆ по-

послухались, Я закликав до них – і мені не відповіли. Але до Рахавового дому сказав Єремія: Так сказав Господь Бог Вседержитель: Тому що Йоанадавові сини послухалися заповіді свого батька, робити все, що їм заповів їхній батько, **19** не забракне чоловіка з Йоанадавових синів, сина Рихава, що стоїть перед моїм лицем всі дні землі.

Глава 36

1 І було в 4-му році Йоакима, Йосіїного сина, юдиного царя, було господнє слово до Єремії, кажучи: **2** Візьми собі листок книги і запиши на ньому всі слова, які Я тобі сповістив проти Ізраїля і проти Юди, і проти всіх країн, від того дня, коли Я до тебе заговорив, від днів Йосії, юдиного царя, і до цього дня. **3** Може почує юдин дім все зло, яке Я задумую їм зробити, щоб відвернулися від своєї злої дороги, і буду милосердним їхнім неправедностям і їхнім гріхам. **4** І Єремія закликав Варуха, Ниріїного сина. І Варух записав з Єреміїних уст всі господні слова, які сказав до нього, на сторінку книги. **5** І Єремія заповів Варухові, кажучи: Мене стережуть, і я не можу увійти до господнього дому. Але ввійди ти **6** і прочитай з цього листка, на якому ти написав з моїх уст господні слова, у вуха народу в господньому домі в дні посту і у вуха всього юдиного дому, що приходять зі своїх міст. Їм прочитаєш, **7** може впаде їхня молитва перед господнім лицем і звернуть з їхньої злої дороги. Бо велика лють і господній гнів, які Він промовив проти цього народу. **8** І Варух, Ниріїн син, зробив за всім, що йому заповів пророк Єремія, він прочитав з книг господні слова в господньому домі. **9** І сталося, що в п’ятому році Йоакима, юдиного царя, в дев’ятому місяці, зібрали піст перед господнім лицем всьому народові в Єрусалимі і всьому множеству, що зійшовся з юдиних міст до Єрусалиму. **10** І Варух читав в книзі Єреміїні слова в господньому домі, в Ґамарієвому домі, Сафанового сина, – писаря, в горішньому дворі, в переддвер’ях брам нового господнього дому, у вуха всього народу. **11** І почув Міхея, Ґамарієвий син, Сафанового сина, всі господні слова з книг, **12** і пішов до царського дому і до дому писаря. І ось там сиділи всі князі, писар Елисама, і Далея, Семеліїв син, Йоанатан, Ахорів син, і Ґамарія, Сафанів син, і Седекія, Ананієвий син, і всі князі. **13** І Міхея сповістив їм всі слова, які почув, як читав Варух до вух народу. **14** І всі кня-

зі послали до Варуха, Ниріїного сина, Юдеїна, Натаниїлового сина, Семеліїного сина, Хусіїного сина, кажучи: Книги, які ти читаєш до вух народу, візьми їх до своїх рук і ходи. І взяв Варух, Ниріїн син, книги у свої руки і пішов до них. **15** І сказали йому: Знову прочитай до наших вух. І прочитав Варух до їхніх вух. **16** І сталося, що як почули всі слова, порадилися кожний зі своїм ближнім і сказали Варухові: Сповіщаючи ми сповістимо цареві всі ці слова. **17** І вони запитали Варуха, кажучи: Звідки написав ти всі ці слова? **18** І сказав Варух: З Єреміїних уст; він мені сповістив всі ці слова, я ж записав до книги. **19** І сказали князі Варухові: Пішовши сховайся ти і Єремія, і хай чоловік не взнає де ви є. **20** І вони ввійшли до царя до двору, дали книги зберігати в Елисамовім домі, писаря, і сповістили цареві всі слова. **21** І послав цар Юдеїна взяти книги, і той взяв їх з Елисамового дому. І прочитав Юдеїн до царевих вух і до вух всіх князів, що стояли довкруги царя. **22** Цар же сидів у зимовому домі, в дев'ятому місяці. І перед ним поставленим було вогнище з вогнем. **23** І сталося, що як Юдеїн читав третій і четвертий ряд, той відрізав їх бритвою писаря і кидав до вогню на вогнищі, аж доки не спалено ввесь листок у вогні на вогнищі. **24** І вони не жахнулися і не роздерли своєї одежі, цар і всі його слуги, що слухали всі ці слова. **25** Еннатан же, і Далея, і Ґамарія, і Ґодолія говорили цареві, щоб не спалювати листок, і він їх не послухав. **26** І цар заповів Єремеїлові, Амалеховому синові, і Сареєві, Есрилевому синові, і Селеміеві, Авдаєвому синові, щоб схопили Варуха, писаря, і пророка Єремію. Але їх сховав Господь. **27** І було господнє слово до Єремії після того, як цар спалив листок і всі слова, які Варух записав з Єреміїних уст, кажучи: **28** Знову візьми інший звій і запиши всі слова, що були в звої, які спалив цар Йоаким. **29** І скажеш до Йоакима: Так сказав Господь: Ти спалив ці книги, кажучи: Чому ти на них записав? Кажучи: Входячи ввійде вавилонський цар і знищить цю землю, і вигубить з неї людей і скотину. **30** Через це так сказав Господь проти Йоакима, юдиного царя: Не буде в нього того, хто сидить на Давидовому престолі. І буде його мертве тіло кинутим в спеці дня і на морозі ночі. **31** І Я навідаюся до нього, і до його роду, і до його слуг, і наведу на них і на тих, що живуть в Єрусалимі, і на юдину землю все зло, яке Я промовив проти них, і вони не послу-

сла́ша всі кнѧ́зи къ варꙋхꙋ снꙋ нирі́инꙋ, [Іоу-де́ина][18] сна надані́ина, сна [семелі́ина][19], сна хꙋсі́ина, глюще. книги ѩже почитаеши [-][20] въ ѹши лю́демъ, возми ѧ въ рꙋкꙋ свою и прі́иди. и взѧ варꙋхъ [снъ нирі́инъ][21] книги [в рꙋкꙋ своею][22], и сни́де к ним· и реко́ша емꙋ, паки почти въ ѹши наши. и почте варꙋ [въ ѹши их][23]. и бы ѩко слы́шаша всѧ словеса, совѣщаша кождо къ ближнемꙋ своемꙋ, и рѣша [варꙋхꙋ][24]. възвѣстѧще възвѣстим црю всѧ словеса си· и (въпрашаша варꙋха)[25] глюще, ѿкꙋдꙋ еси въписа всѧ словеса си. и рече варꙋ ѿ ѹстъ [Іеремі́инъ][26]. исповѣда ми [-][27] всѧ словеса си, (аз же)[28] писа́хъ въ книги· И реко́ша [кнѧзи][29] варꙋхꙋ, шедше скры́сѧ ты і иеремі́а, [и][30] чл҃къ да не ѹвѣсть гдѣ вы (еста). и внидо́ша къ црю въ дворъ. (-)[31] книги вдаша снабдѣти в домꙋ елисама́ни [книгчі́а][32]. и совѣстиша црю всѧ словеса. и посла црь (Іоуде́ина)[33] взѧти книги. и взѧ ѧ ѿ домꙋ елисама́нѧ. и почте (Іоуде́инъ)[34] въ ѹши цревы, и въ ѹши всѣхъ кнѧзь стоѧщихъ ѹ црѧ. (-)[35] црь (же) сѣдѧ́ше въ храмѣ зимнѣ, [въ девѧ́тыи мцъ][36]. и (поста́влено бѣ пре нимъ огнище со огнемъ)[37]· И бы чтꙋщꙋ (Іоуде́инꙋ)[38], тре́тіи рѧдъ и четвертыи, раздробі ѧ бритвою книгчі́ѧ, и възмета́ше на огненое огнище. до́ндеже скончасѧ ве́сь рого́зъ на огненомъ огнищи· И не ѹжасо́шасѧ и не растерзаша ризъ своихъ, црь и [всі][39] отроцы его слы́шавшіи всѧ словеса си. (-)[40] (еннадан же)[41] и [далеа][42], и гамарі́а, (и годолі́а), глаша црю, ѩкоже не сожещи рого́за. (и не послꙋша ихъ)[43]· И повелѣ црь Іеремеилю снꙋ (амале́ховꙋ)[44], і сараеви снꙋ е́зрилевꙋ, [и селемі́ю снꙋ авда́евꙋ][45]. да изымꙋт варꙋха [книгчі́ѧ][46], і иеремі́ю [прРка][47]. но скры ѧ [гь][48]· И бысть сло́во гне къ Іеремі́и потомъ ѩко сожже црь рого́зъ, [и][49] всѧ словеса ѩже въписа варꙋхъ ѿ ѹстъ Іеремі́инъ глѧ. паки возми рого́зъ дрꙋгіи, и въпиши всѧ словеса сꙋщаѧ в рого́зѣ, иже сожже црь Іоаким· И [къ Іоакимови][50] рече́ши. та́ко рече гь, ты сожже сі́ѧ книги, глѧ, почто въписа в нѧ, глѧ въхода внидетъ црь вавѵлоньскь, и потребитъ зе́млю сі́ю, и потреби с не́ѧ члки и ско́тъ· Того ра́ди сице рече гь на Іоаки́ма црѧ Іоу́дина, не бꙋдет емꙋ сѣдѧщаго на столѣ двдвѣ. и (бꙋдетъ тѣ́ло его мртвое)[51] поврьжено на зной де́ньнѣмъ, и на мразѣ но́щнѣмъ. и посѣщꙋ на́нь, и на рожені́е его и на отроки его. и наведꙋ на́ нѧ (и на живꙋщі́аѧ въ Іерлимѣ, и на́ землю Іоу́динꙋ все зло. еже съглахъ на́ нѧ)

и҆ не послꙋ́шаша· И҆ взѧ̀ варꙋ́хъ ро́гъ дрꙋгі́й, и҆ впїса̀ во́нь ѿ ᲂу҆́стъ і҆еремі́инъ всѧ̑ словеса̀ кни́гъ ꙗ҆̀же сожжѐ і҆ѡакі́мъ, и҆ є҆щѐ приложи́шасѧ є҆мꙋ̀ словеса̀ мноа́иша не́же (прьвѣ́и)[52].

хали. **32** І взяв Варух інший звій, і на ньому записав з Єреміїних уст всі слова книг, які спалив Йоакім. І ще додали до нього більше слів від попередніх.

Гла҃, лз҃. (*)[1]

ѩ҃ цр҃ кд҃ / в҃ пара҃ лѕ҃

И҆ цр҃ствова* седекі́ѧ сн҃ъ і҆ѡсі́инъ въ [і҆ехоні́и мѣ́сто сн҃а][2] і҆ѡакі́мова, є҆го́же поста́ви навꙋ́хѡдоносоръ [цр҃ь вавѵ́лѡнъскі́и][3], цр҃ствова́ти въ і҆ꙋде́и. и҆ не послꙋ́ша то́и ни ѻ҆́троцы є҆го̀, ни лю́дїе землѧ̀ слове́съ гн҃ь, ꙗ҆̀же гл҃а в рꙋцѣ̀ і҆еремі́инѣ· И҆ посла̀ цр҃ь седекі́ѧ [і҆ѡа̀хаѯа][4] сн҃а (селемі́ина)[5], и҆ софо́нїѧ сн҃а ма́ссеа жрьца, къ і҆еремі́и [прⷪ҇рокꙋ][6], гл҃ѧ, молѝ за ны къ гв҃и. (І҆еремі́ѧ же про́стъ проиде)[7] срє́дъ гра́да (-)[8] не въведо́ша (бо) є҆го̀ въ хра́мъ темни́чныи. и҆ си́ла фараѡ́нѧ и҆зы́иде и҆зъ є҆гѵ́пта. и҆ слы́шавше халде́и [ѻ҆бле́гшеи і҆ер҃лимъ][9] слꙋ́хъ и҆́хъ, (-)[10] ѿстꙋпи́ша ѿ і҆ер҃лима· И҆ бы́сть сло́во гн҃е къ і҆еремі́и гл҃ѧ. та́ко рече г҃ь [б҃ъ і҆и҃левъ][11], та́ко [рцѣте][12] цр҃ю і҆ꙋ́динꙋ посла́вшемꙋ [ва́съ][13] къ [мнѣ][14] въпроси́ти мѧ. се си́ла фараѡ́нѧ и҆зше́дшїа ва́мъ на по́мощь, ѻ҆братѧ́тсѧ па́ки до землѧ є҆гѵпе́тски. и҆ възвратѧ́тсѧ халде́и, и҆ воюю́тъ на гра́дъ се́и и҆ во́змꙋтъ и҆̀ и҆ пожгꙋ́тъ и҆̀ ѻ҆гне́мъ. ꙗ҆́ко та́ко рч҃е г҃ь, не прелща́ите дш҃ь свои́хъ гл҃юще, ѿходѧ́ще ѿи́дꙋтъ ѿ на́съ халде́и, ꙗ҆́ко не ѿи́дꙋтъ. и҆ а҆́ще побїе́те всю си́лꙋ халдѣ́искꙋ, вою́ющихъ на вы. и҆ ѻ҆ста́нꙋтъ нѣ́цїи ꙗ҆зве́ни ко́ждо на мѣ́сте своє́мъ, (и҆ въста́вше)[15] пожгꙋ́тъ гра́дъ (-)[16] ѻ҆гне́мъ· И҆ бы́сть ꙗ҆́ко взы́иде си́ла халдє́иска ѿ і҆ер҃лима, ѿ лица си́лы фараѡ́нѧ. и҆зы́иде і҆еремі́ѧ и҆зъ і҆ер҃лима, и҆тѝ в зе́млю венїами́ню. (и҆ раздѣли)[17] та́мо (и҆мѣ́нїе пре́д гражда́ны)[18]. ꙗ҆́коже бы́ти є҆мꙋ̀ (та́мо) въ вра́техъ венїами́нихъ. и҆ (бы́сть въ среди лю́дїи) тꙋ̀ чл҃къ, ᲂу҆́ него же ѻ҆би́та̀ і҆арꙋ́їа сн҃ъ селемі́инъ сн҃а а҆нанїи́на. и҆ взѧ̀ і҆еремі́ю гл҃ѧ, къ халдеемъ ты̀ бѣжи́ши. и҆ рече (і҆еремі́а)[19], лжа̀, ни, не къ халдїемъ а҆ бѣжꙋ̀, и҆ не послꙋ́ша є҆го̀. и҆ взѧ̀ [ꙗ҆́рꙋїа][20] і҆еремі́ю, и҆ приведе и҆̀ къ кнѧзе́мъ· и҆ разгнѣ́вашасѧ кнѧ́зи на і҆еремі́ю и҆ би́ша и҆̀, и҆ посла́ша и҆̀ в до́мъ і҆ѡнада́нь книгочі́ѧ, ꙗ҆́ко того сътвори́ша на́дъ хра́момъ темни́чнымъ. и҆ прїи́де і҆еремі́ѧ въ хра́мъ ровныи и҆ в херре́тъ, и҆ сѣде тꙋ̀ дн҃и мно́ги· И҆ посла седекі́ѧ и҆ призва и҆̀, и҆ въпраша и҆̀ цр҃ь ѻ҆таи (-)[21], а҆́ще є҆сть сло́во ѿ г҃а. и҆ рече [є҆мꙋ̀][22], є҆сть. [и҆ рече][23], в рꙋцѣ̀ цр҃ѧ вавѵлѡ́нска предаси́сѧ. и҆ рече і҆еремі́ѧ цр҃ю, чи́мъ преѻ҆би́дихъ тѧ̀ и҆ ѻ҆́троки твоѧ̀ и҆ лю́ди сїѧ, ꙗ҆́ко ты̀ вдае́ши мѧ̀ въ хра́мъ тем-

Глава 37

1 І *зацарював Седекія, Йосиїн син, замість Єхонії, Йоакимового сина, якого поставив Нанавходоносор, вавилонський цар, щоб царювати в Юдеї. — црс2. 24 / пар2. 36
2 І не послухав він, ані його слуги, ані народ землі господніх слів, які сказав Єреміїною рукою. **3** І цар Седекія послав Йоахасса, Сєлміїнового сина, і Софонію, Массеєвого сина, священика, до пророка Єремії, кажучи: Помолися за нас до Господа. **4** Єремія ж пішов просто крізь середину міста, бо його не вкинули до в’язничного дому, **5** і фараонова сила вийшла з Єгипту. І почули халдеї, які облягли Єрусалим, чутку про них, *і* вони відступили від Єрусалиму. **6** І було господнє слово до Єремії, що казало: **7** Так сказав ізраїльський Господь Бог: Так скажіть юдиновому цареві, що вас до Мене послав, щоб Мене запитати: Ось фараонова сила, що вийшла вам на допомогу, знову повернеться до єгипетської землі, **8** і повернуться халдеї, і воюватимуть проти цього міста, і його захоплять, і його спалять вогнем. **9** Бо так сказав Господь: Не обманюйте своїх душ, кажучи: Відходячи відійдуть від нас халдеї, бо не відійдуть. **10** І якщо поб’єте всю халдейську силу, що воює проти вас, і залишаться деякі ранені, кожний на своєму місці, і вставши вони спалять місто вогнем. **11** І сталося, що коли пішла халдейська сила від Єрусалиму, від лиця фараонової сили, **12** вийшов Єремія з Єрусалиму, щоб піти до Веніяминової землі, і розділив там маєток перед громадянами. **13** Як же він був там у Веніяминовій брамі, і був там посеред народу чоловік, у якого ж жив – Яруя, Селеміїн син, Ананіїнового сина. І він взяв Єремію, кажучи: Ти втікаєш до халдеїв. **14** І сказав Єремія: Брехня. Ні, я не втікаю до халдеїв. І він не послухав його, і схопив Яруя Єремію і привів його до князів. **15** І князі розгнівалися на Єремію, і побили його, і послали його до дому Йонатана – писаря, бо цього поставили над в’язничним домом. **16** І прийшов Єремія до дому ями і до херрет. І там сидів багато днів. **17** І Седекія послав і покликав його, і запитав його цар потайки, чи є слово від Господа. І той сказав йому: Є. І сказав: Будеш виданий в руки вавилонського царя. **18** І сказав Єремія цареві: Чим образив я тебе і твоїх ра-

бів, і цей народ, що ти мене даєш до
в'язничного дому? **19** Та де є ваші
пророки, які вам пророкували і гово-
рили, що не прийде вавилонський цар
проти вас і проти цієї землі? **20** Тепер
же послухай, благаю тебе, мій пане
царю, щоб упало твоє милосердя
перед моїм лицем, і не посилай мене
знову до дому Йонатана – писаря,
щоб я там не помер. **21** І цар наказав,
і вкинули його до в'язничного двору.
І давали йому один хліб на день зі-
зовні ті, що печуть, без вареного, аж
доки не забракло хлібів у місті. І Єре-
мія сидів у в'язничному дворі.

Глава 38

1 І почув Сафотей, Натанів син, і
Ґодолія, Наасхорів син, і Йоахал,
Селміїн син, і Фассур, Мелхіїв син,
слова, які Єремія промовив до всього
вищ. 21 народу, кажучи: **2** *Так сказав Гос-
подь: Хто сидить в цьому місті, по-
мре від меча, і від голоду, і мору. Хто
ж вийде до халдеїв, житиме, і його
душа буде як знахідка, і житиме. **3** Бо
так сказав Господь: Виданням буде
виданим це місто в руки сили хал-
дейського царя, і він його захопить. **4**
І сказали цареві: Хай помре той чо-
ловік, бо він ослаблює руки чоло-
віків-бійців, що залишилися в місті, і
руки всього народу, говорячи до них
за цими словами. Бо цей чоловік не
сповіщає народові мир, але зло. **5** І
сказав цар Седекія: Ось він у ваших
руках, – бо цар не мав сили проти
них. **6** І взяли Єремію і вкинули його
в яму Мелхія, Амалехового сина, яка
була у в'язничному дворі, і спустили
його шнурами в яму, в ямі ж не було
води, але болото, і Єремія був у
болоті. **7** І почув Авдемелех, мурин, і
він був у царському дворі, що вки-
нули Єремію до ями, а цар в тому
часі сидів у Веніяминовій брамі. **8** І
вийшов Авдемелех з царського дому
і сказав до царя, мовлячи: **9** Мій па-
не, царю, ти вчинив зло, що ти нака-
зав вбити цього чоловіка лицем голо-
ду, бо немає більше хліба в місті. **10** І
цар заповів Авдемелехові, кажучи:
Візьми з собою звідси тридцять чоло-
вік і витягни Єремію з ями, щоб він
не помер. **11** І Авдемелех взяв чоло-
віків і прийшов в дім царя в підзе-
мелля, і взяв звідти старе лахміття і
старі шнури, і скинув їх до Єремії до
ями, **12** і сказав до нього: Підложи це
під шнури. І зробив так Єремія. **13** І
витягнули його шнурами, і забрали
його з ями. І Єремія сидів у в'язнич-
ному дворі. **14** І послав цар, і покли-
кав до себе Єремію до Асаласиїло-
вого дому, що в господньому домі. І
сказав йому цар: Я тебе запитаю одне

ничныи. то гдѣ сѹть прⷪ҇роци ваши прорицав-
шеи вамъ [и][24] глаголюще, яко не прїидетъ црⷭ҇ь ва-
вѵлонъскъ [на васъ и][25] на землю сїю. (-)[26]
нн҃ѣ (же) [послѹшаи молю ти сѧ][27] гд҃и [мои][28]
црⷭ҇ю, да падетъ млⷭ҇ть (твоа прⷣе лицемъ мо-
имъ)[29]. и не посылаи мѧ паки до домѹ ионa-
дана книгочїа да не ѹмрѹ тамо. и повелѣ
црⷭ҇ь, и въвергоша и въ храмъ темничныи. и
дахѹ емѹ хлѣбъ единъ на днⷭ҇ь извнѹ, иже
работаютъ, (кромѣ варенїа). дондеже скончa-
шасѧ хлѣби из града, и сѣде їеремїа въ дво-
рѣ темничнемъ·

Гл҃а, лИ· (*)[1]

Ислыша сафотеи снⷭ҇ъ [надаѳ][2] и годолїа
снⷭ҇ъ (наасхоровъ)[3], і иоахалъ снⷭ҇ъ (селмї-
инъ)[4], (и фассѹръ снⷭ҇ъ мелхїевъ,) словеса
иже їеремїа гл҃а къ всѣмъ людемъ гл҃а·
*Тако реⷱ҇ гд҃ь, сѣдаи въ градѣ семъ ѹмретъ мечеⷨ҇ вѣї іа
и гладомъ [и моромъ][5]. (-)[6] исходаи (же) къ
халдѣемъ, живитсѧ. и бѹдетъ дш҃а его на
обрѣтенїе и живитсѧ. яко тако рече гд҃ь. пре-
данїемъ предастьсѧ градъ сеи в рѹцѣ силы
црⷭ҇ѧ (халденска)[7], и возметъ и. И рекоша црⷭ҇ю, да
ѹмретъ чл҃къ тои. яко сеи раслаблѧетъ рѹ-
цѣ мѹжїи борѧщихъ оставшихъ въ градѣ, и
рѹцѣ всѣхъ людїи, гл҃ѧ к нимъ по словесемъ
симъ. яко чл҃къ сеи не проповѣдаетъ [людемъ
(-)[8] мира][9], но ѕло. и рече црⷭ҇ь [седекїа][10], се тои в
рѹкѹ вашею, яко не можаше црⷭ҇ь противѹ имъ. [и
взѧша їеремїю][11], и въвергоша и въ ровъ мел-
хїинъ сн҃а (амалехова)[12], иже баше въ дворѣ
темничнемъ и въвѣсиша и [ѹжи][13] в ровъ, (-)[14]
в ровѣ (же) не баше воды но тина, и баше въ
тинѣ (їеремїа)· И слыша авдемелеⷯ҇ мѹринъ, и
тоиже (бѣше) въ дворѣ црⷭ҇еви, яко въвергоша
їеремїю в ровъ. (-)[15] црⷭ҇ь (же) (въ тои часъ) [сѣ-
дѧше][16] въ враⷮ҇ техъ венїаминѣхъ. і изыиде
[авдемелехъ][17] [ѿ домѹ црⷭ҇ева][18], и рече къ црⷭ҇ю
(гл҃ѧ)[19]. [гд҃и [мои][20] црⷭ҇ю][21] ѕло сътвори, яко
ѹбити повелѣ чл҃ка сего ѿ лица гладѹ, яко
нѣсть [-][22] хлѣба въ градѣ (ксемѹ). и повелѣ
црⷭ҇ь авдемелехѹ гл҃ѧ, поими [съ собою][23] ѿсюдѹ
тридесѧть мѹжь, і извлеци (їеремїю) из рова
да не ѹмретъ. и поѧтъ авдемелехъ мѹжа, и
прїиде въ доⷨ҇ црⷭ҇ев подземныи. и взѧ ѿтѹдѹ
ветхи порты, и ветха ѹжа, и въверже а къ
їеремїи в ровъ. и рече (к немѹ), (положи сїа)[24]
поⷣ ѹжи. и сътвори їеремїа сице. і извлекоша
и ѹжи, і изѧша и ѿ рова. и сѣде їеремїа въ
дворѣ темничнемъ· И посла црⷭ҇ь и възва (к
себѣ їеремїю)[25] в домъ (асаласїиль)[26], иже въ до-

му гн҃и. и҆ рече є҆му црь, въпрашаю тѧ словесе (є҆дїного), и҆ не оу҆таи ѿ ммене словесе. и҆ рече і҆еремїа црю, а҆ще повѣмъ ти, то не смртїю ли оу҆мориши мѧ. и҆ а҆ще съвѣщаю ти, то не послушаеши мене. и҆ клѧсѧ є҆му црь гла, живъ гь, и҆же сътвори намъ дшу сїю ꙗко не оу҆бїю тѧ. ни предамъ (-)[27] в руцѣ члкъ сихъ (стрегущихъ тѧ, на смрть). и҆ рече [-][28] і҆еремїа тако рече гь. а҆ще и҆зыидыи и҆зыидеши къ воєводамъ цра вавѷлонска, жива будетъ дша твоа. и҆ градъ сеи не пожжетсѧ о҆гнемъ, и҆ живъ будеши ты, и҆ домъ твои. [а҆ще ли][29] не и҆зыидеши [къ кнѧѕемъ цра вавѷлонъска][30], предастьсѧ градъ сеи в руцѣ халдеистѣ. и҆ пожгутъ и҆ о҆гнемъ, и҆ ты не оу҆цѣлѣеши· И҆ рече црь і҆еремїи, азъ слово имамъ ѿ жидовъ бѣжавшихъ въ халдеа, не предати мѧ в руцѣ и҆хъ, и҆ клали ми сѧ суть. и҆ рече і҆еремїа, не предадѧтъ тебе. послушаи [оу҆бо][31] словесе гнѧ є҆же азъ глю тебѣ, и҆ оу҆не (ти будетъ)[32], и҆ жива будетъ дша твоа. и҆ а҆ще не хощеши ты и҆зыити. се слово є҆же сказа мнѣ гь и҆ се всѧ жены о҆ставленыѧ в̾ дому цра і҆оудина, и҆зведутсѧ къ кнѧѕемъ цра вавѷлѡска. (-)[33] тїи (же) глху, прельстиша тѧ, и҆ премогоша тѧ мужи мирницы твои. и҆ възмогу прещенїемъ ноѕѣ свои ѿвратити ѿ тебе. и҆ жены твоа и҆ чада твоа и҆зведутъ къ халдѣемъ, и҆ ты не оу҆цѣлѣеши. ꙗко рукою (и҆мешисѧ цра вавѷлонъска)[34], и҆ градъ сеи пожжетсѧ· И҆ ре є҆му црь, члкъ да не оу҆вѣсть словесъ си, да не оу҆мреши ты. и҆ а҆ще слышат кнѕи ꙗко глах с тобою. и҆ прїидут (-)[35] и҆ рекутъ ти, (что гла к тебѣ црь, повѣжь нам)[2] (и҆) не оу҆таи ѿ насъ и҆ не оу҆бїем тебе. и҆ что гла к тебѣ црь даречеши и҆мъ, помещу азъ милованїе мое пред лицемъ цревомъ, ꙗко да не възвратитъ мене в̾ домъ і҆оанадань оу҆мрѣти тамо· И҆ прїидоша вси кнѧзи къ і҆еремїи, и҆ въпрашаша и҆. и҆ повѣда и҆мъ по всѣм словесемъ симъ, ꙗже заповѣда є҆му црь. и҆ оу҆молкнуша ꙗко нѣ слышано слово гне. и҆ сѣде і҆еремїа въ дворѣ темничнѣм, дондеже взѧша і҆ерлим·

Гла, лд· (*)[1]

д҃ цр҃ кє нѳ нв

Бысть* въ девѧтое лѣто седекїа цра і҆оудина, въ мць і҃. прїиде (навхудоносоръ)[2] црь вавѷлонскъ, и҆ всѧ сила его на і҆ерлимъ, и҆ воєваху нань. и҆ въ первоенадесѧте лѣто седекїа, въ мць четвертыи (пѧтыи днь)[3] мца расыпасѧ градъ. и҆ внидоша вси кнѕи цра вавѷлѡска, и҆ сидѣша въ вратехъ среднихъ. (ниргелъ, сарасаръ)[4], [сама-

слово. І не скрий від мене слова. **15** І сказав Єремія цареві: Якщо тобі сповіщу, то чи не вб'єш мене смертю? І якщо тобі радитиму, то мене не послухаєш. **16** І поклявся йому цар, кажучи: Живий Господь, який нам створив цю душу, що не вб'ю тебе ані не видам в руки цих людей, що на тебе чатують на смерть. **17** І сказав Єремія: Так сказав Господь: Якщо виходячи вийдеш до воєвод вавилонського царя, живою буде твоя душа і це місто не буде спалене вогнем, і житимеш ти і твій дім. **18** Якщо ж не вийдеш до князів вавилонського царя, це місто буде видане в халдейські руки, і його спалять вогнем, і ти не спасешся. **19** І сказав цар Єремії: Я маю слово від жидів, що втекли до халдеїв, не видати себе в їхні руки, і мені поклялися. **20** І сказав Єремія: Не видадуть тебе. Отже, послухай господнє слово, яке я тобі говорю, і тобі буде краще, і живою буде твоя душа. **21** І якщо ти не бажаєш вийти, це є слово, яке сказав мені Господь: **22** І ось всі жінки, які залишилися в домі юдиного царя, будуть виведені до князів вавилонського царя. Вони ж говорили: Обманули тебе і перемогли тебе твої мирні мужі. І скріпляться вони обманою відвернути від тебе свої ноги, **23** і виведуть до халдеїв твоїх жінок і твоїх дітей, і ти не спасешся, бо будеш схоплений рукою вавилонського царя, і це місто буде спалене. **24** І сказав йому цар: Хай не дізнається людина про ці слова, щоб ти не помер. **25** І якщо почують князі, що я говорив з тобою, і прийдуть, і скажуть тобі: Що сказав до тебе цар? Сповісти нам і не скрий від нас, і не вб'ємо тебе. І що сказав до тебе цар? **26** І скажеш їм: Я кидаю моє милосердя перед царським лицем, щоб не повернув мене до Йоанатанового дому, там умерти. **27** І прийшли всі князі до Єремії, і запитали його, і він їм сповістив за всіма цими словами, які йому заповів цар. І вони замовкли, бо не почулося господнє слово. **28** І Єремія сидів у в'язничному дворі, аж доки не взяли Єрусалим.

Глава 39

1 І *сталося, що в дев'ятому році Седекії, юдиного царя, в 10-му місяці прибув Навуходоносор, вавилонський цар, і вся його сила проти Єрусалиму, і воювали проти нього. **2** І в одинадцятому році Седекії, в четвертому місяці, п'ятого дня місяця, розбито місто. **3** І ввійшли всі князі вавилонського царя і сіли у середній брамі: Нирґел, Сарасар Самаґад, і На- црс4. 28 ниж. 52

вухасар, і Навусарис, і Нагаргас, і На-
сер, Равамаґ, і решта воєводи вави-
лонського царя. **4** І коли їх побачив
Седекія, юдин цар, і всі військові му-
жі, вони втекли і вийшли вночі з мі-
ста по дорозі царської огорожі і крізь
браму, що була між двома стінами, і
вийшли на дорогу пустині. **5** І гнали-
ся за ними халдійські вояки, і наздо-
гнали Седекію на полі пустині Єри-
хон, і, схопивши, привели до Навхо-
доносора, вавилонського царя, до Ре-
влата, що є в землі Емат. І промовив
до нього вироки. **6** І вавилонський
цар вбив Седекіїних синів в Ревлаті
перед його очима, і всіх юдиних
вельмож побив вавилонський цар. **7**
Очі ж Седекії він вибрав і закував йо-
го в кайдани, щоб піти до Вавилону.
8 А царський дім і доми всіх людей
халдеї спалили вогнем і розбили єру-
салимський мур. **9** І останок народу,
що залишився в місті, і втікачів, які
до нього втекли, і рештки народу, що
залишилися, переселив Навузардан,
воєвода війська, до Вавилону; **10** і
бідних людей, що не мали нічого, не
взяв в полон Навузардан, воєвода во-
яків, у юдиній землі. І він дав їм
виноградники і колодязі в тому дні.
11 І Навходоносор, вавилонський
цар, заповів про пророка Єремію На-
вузардановi, воєводі війська, і сказав:
12 Забери його, і поклади на нього
твої очі, і ніякого зла йому не зроби,
але так як він забажає, так йому зро-
би. **13** Задля цього послав Навузар-
дан, воєвода війська, Анаву, і Сесва-
на, і Равсакеса, і Нирґела, і Насера, і
Равамаґа, та інших воєвод вавилонсь-
кого царя. **14** І послали, і взяли Єре-
мію з в'язничного двору, і дали його
до Ґодолії, Ахикамового сина, Сафа-
нового сина, і вивели його, і він сів
серед народу. **15** І було до Єремії гос-
поднє слово у в'язничному дворі, що
казало: **16** Іди і промов до Авдемеле-
ха, мурина, кажучи: Так сказав ізра-
їльський Господь Бог: Ось Я наношу
мої слова на це місто на зло, а не на
добро. І буду перед твоїм лицем у то-
му дні, **17** і тебе спасу у тому дні. І не
дам тебе в руки людей, яких ти боїш-
ся, їхнього лиця. **18** Бо спасаючи тебе
спасу, і мечем не впадеш. І твоя душа
буде на знахідку, бо Ти на мене пок-
лав надію, – сказав Господь.

Глава 40

1 Слово, що було до Єремії від
Господа, після того як його відіслав
Навузардан, архимаґир, коли взяв йо-
го зв'язаним кайданами з-посеред
всіх, що пішли з Єрусалиму і з Юди,
і повели їх до Вавилону. **2** І взяв його
архимаґир, і сказав йому: Твій Гос-

гадъ][5], и [навухасаръ][6], и навусарисъ, и (нага-
гасъ, и насеръ)[7], равамагъ, и прочаѧ воеводы
цр҃ѧ вавѷлонъска· [(И)][8] егда (ѧ оузрѣ)[9] седекїѧ
цр҃ь їоудинъ, и всѣ мужи ратнїи избѣгоша. і
изыдоша в нощи ѿ града по пути заграды
цр҃евы, (и) сквозѣ врата еже бѣ между двою
стѣнъ, і изыдоша в путь [пустыни][10]. и
гнаша (ѧ) воинъство халдѣиско (-)[11], и постигоша
седекїю на (поли пустыни)[12] ерихонъ, и (емше)[13]
приведоша [-][14] к навходоносорови цр҃ю вавѷлонъску
до ревлата. еже есть в земли емадъ, и рече к нему
суды. и побилъ цр҃ь вавѷлонъскїи сн҃ы седекїины в
ревлатѣ пре очима его. и всѧ вельможа їоуди-
ны поби цр҃ь вавѷлонъскїи. (-)[15] очи (же) седе-
кїи изѧтъ, и окова его путы (-)[16], ити въ
вавѷлонъ. (-)[17] дом (же) цр҃евъ, и домы всѣхъ
людїи пожгоша халдеи огн҃е и стѣну їерлимъ-
ску превратиша· и останокъ людїи оставшихъ
въ градѣ, и оубѣгшаѧ иже оутекоша к нему, і
избытокъ людїи оставших, пресели навузар-
данъ воевод воинъ до вавѷлона, (и) ѿ людїи
(-)[18] оубогихъ ничтоже не имущихъ, не плѣни
навузарданъ воевода воинъ в земли їоудинѣ. и
даде имъ винограды и ревеники в тои дн҃ь· И
заповеда (навходоносоръ)[19] цр҃ь вавѷлонъскїи о їере-
мїи (прорцѣ)[20], навузарданови воеводѣ вои, (и ре-
че)[21]. возми его и (положи нань очи твоа)[22], и
ничтоже ему не сътвори ѕла, но ꙗкоже въсхо-
щеть тако сътвори ему. (сего ради)[23] посла на-
вузарданъ воевода воинъства, (анаву, и сесва-
на, и)[24] (равсакеса)[25], (и) нигела, (и насера)[26], (и) [ра-
вамага][27], и (прочаѧ)[28] воеводы цр҃ѧ вавѷлонъ-
ска][29]. и послаша, и поѧша їеремїю ѿ двора тем-
ничнаго. и даша и къ годолїи сн҃у ахикамову
сн҃а сафанѧ, і изведоша и и сѣде средѣ людїи·
И къ їеремїи бы слово гн҃е, въ дворѣ темничнемъ
гл҃ѧ, иди и рцы къ авдемелеху мурину, [гл҃ѧ][30].
тако рече гь҃ бг҃ъ ін҃левъ. се азъ приношу словеса моа
на градъ сеи, на ѕло а не на бл҃го. [и буду пре
лицемъ твоимъ в тои дн҃ь][31] і избавлю тѧ в
тои дн҃ь. и не дамъ тебе в руцѣ чл҃къ, иже
ты боишисѧ ѿ лица ихъ. ꙗко избавлѧѧ сп҃су
тѧ, и мечемъ не падеши. и буде дш҃а твоѧ на
обрѣтенїе, ꙗко оупова къ мнѣ, рече гь҃·

Гл҃а, м҃· (*)[1]

Слово бывшее [къ їеремїи ѿ га҃][2] послѣ-
жде попущенїи навузарданѣ архимахира
(-)[3]. егда вза его свѧзанаго путы ѿ
среды всѣх шедших [ѿ їерлима и][4] ѿ їоу-
ды, и ведени быша до вавѷлона. и поѧ и архи-
махиръ, и рече ему. гь҃ бг҃ъ твои съгл҃алъ есть

ѕло (-)[5] на (се мѣсто)[6], [и приведе][7]. и сътвори
гь [якоже рече][8], занѐ съгрѣшисте ему, и не
послушасте словеⷭ҇ его, [и бысть вамъ глъ сей][9]·
(Сего ради нн҃ѣ) се разрѣшихъ тя [днесь][10] ѿ
оузъ яже на руку твоею. аще ти есть добро
прїити со мною въ вавулоⷩ҇ пойдѝ, и положу очи
свой на тя. аще ли же ни, останѝ (здѣ. и сѐ
вся земля̀ преⷣ҇ лицемъ твоимъ есть что изво-
лиши. идѣже въсхощеши итѝ, тамо идѝ, а со
д҃ цр҃ кє мною не идѝ). *но пребывай оу годолїя сна ахи-
камова сна сафаня. егоже постави црь вави-
лонъскъ в землѝ їоудинѣ, и живѝ с нимъ среди
людїи (-)[11]. всѣми блготами преⷣ҇ очима твои-
ма якоⷤ҇ ходити, (и) ходи· И дадѐ ему архима-
хиръ [пищу и][12] дары, и пусти и̑ и прїиде
[їеремїя][13] къ годолїи [сну иахикамову][14] въ
масифа̑, и сѣде средѣ людїи оставшихъ на
землѝ· И (егда) оуслышаша (-)[15] воеводы силы,
яже на селѣ тїи и силы ихъ. яко поставилъ
есть црь вавулонскїи годолїю [сна ахикамова][16]
(властелина) наⷣ҇ землею, и яко предадѐ ему
мужи и жены (-)[17] (и дѣти, и ѿ оубогихъ
зеⷨ҇ли), иже не превѣдени быша до вавулона. (-)[18]
[прїидоша][19] къ годолїи въ (масифа̑)[20], исмаилъ
снъ наданїинъ, (-)[21] иоананъ снъ карїевъ, и
сареасъ снъ (данеемедовъ)[22], и снове (оди)[23], иже
бѣша с (недофады)[24], и ехонїя снъ (матады)[25]
тїи и мужи ихъ. и кляся имъ годолїя, и
д҃ цр҃ кє другомъ ихъ гля. *не оубоитеся ѿ лица от-
рокъ халдейскъ. но вселитеся на землѝ, и слу-
жите црю вавулонъску, и оуне (вамъ бу-
детъ)[26]. и се азъ сѣжу [-][27] въ масифадѣ
стати противу лицу халдейску иже аще прїи-
дутъ на [васъ][28]. (-)[29] вы (же) съберѣте винò и
овощь и [съберѣте][30] масло, и влїите въ со-
суды своя. и вселитеся въ грады яже оудръ-
жасте. и всѝ жидове иже в [землѝ][31] моавли, и
въ снѣхъ амонихъ, і иже въ идумеи, і иже въ
всеи землѝ. слышавше яко далъ есть црь ва-
вулонъскъ останокъ въ їоудѣ. і яко поста-
вилъ есть наⷣ҇ ними годолїю сна ахикамова [сна
сафанова][32]. (и) [прїидоша [всѝ][33] жидове со всѣ
мѣстъ до нихже бѣху оубѣгли (-)[34]. и прїи-
доша (к годолїи в землю їоудину)[35] в (масифа̑)[36]
и събраша винò и овощь много ѕѣло [и масло][37]·
(-)[38] Іоаннай (же) снъ карїевъ и вся воеводы силы
яже на селѣхъ, прїидоша к годолїи в (маси-
фатъ)[39], и рекоша ему. (вѣждь)[40] яко (велиса)[41]
црь сновъ аммонь, посла к тебѣ исмаила поразити
[душу твою][42]· и не вѣрова имъ годолїя. (-)[43]
иоаннаⷩ҇ (же) рече годолїи отаи въ (масифадѣ)[44]
[гля][45], да иду оубо и побїю исмаила [сна нада-

подь Бог звістив зло проти цього
місця, і навів, **3** і зробив Господь,
так як сказав, бо ви згрішили проти
нього, і не послухалися його слів. І
до вас було це слово. **4** Задля цього
сьогодні ось я тебе звільнив тепер з
кайданів, які на твоїх руках. Якщо
тобі вважається добрим, щоб прий-
ти зі мною до Вавилону, ходи. І по-
кладу на тебе свої очі. **5** Якщо ж ні,
залишайся тут. І ось вся земля є пе-
ред твоїм лицем, що забажаєш, ку-
ди забажаєш іти, туди іди, а зі мною
не іди, *але залишайся при Ґодолії, црс4. 25
Ахикамовому синові, Сафановім
синові, якого поставив вавилонсь-
кий цар в юдиній землі, і жий з ним
посеред народу, в усьому, що добре
перед твоїми очима, як *хочеш* ходи-
ти, і ходи. І дав йому архимаґир їжу
і дари, і відпустив його. **6** І прий-
шов Єремія до Ґодолії, Яхикамово-
го сина, до Масифата і сів посеред
народу, що залишився в землі. **7** І
коли почули воєводи сили, що на
полі, вони і їхні сили, що вавилон-
ський цар поставив Ґодолія, Ахика-
мового сина, володарем над землею
і що передав йому чоловіків і жі-
нок, і дітей, і бідних землі, які не бу-
ли відселені до Вавилону, **8** прий-
шли до Ґодолії до Масифата Ізмаїл,
Натаніїнин син, Йоанан, Каріїв син,
і Сареас, Танееметів син, і Отові си-
ни, які були з Гетофати, і Ехонія,
син Матати, вони і їхні мужі. **9** І
Ґодолія поклявся їм і їхнім друзям,
кажучи: *Не бійтеся лиця халдей- црс4. 25
ських слуг, але поселіться в землі і
служіть вавилонському цареві, і вам
буде краще. **10** І ось я сиджу в Ма-
сифаті, щоб стояти перед халдейсь-
ким лицем, тих, які лиш прийдуть
проти вас. Ви ж зберіть вино і овочі
і зберіть олію, і влийте до своїх по-
судин, і поселіться в містах, якими
ви заволоділи. **11** І всі жиди, що в
моавовій землі і в амонових синах,
і що в Ідумеї, і що в усій землі, по-
чувши, що вавилонський цар дав
останок в Юді і що поставив над
ними Ґодолію, Ахикамового сина,
Сафанового сина, **12** і прийшли всі
жиди з усіх міст, до яких втекли, і
прийшли до Ґодолії до юдиної зем-
лі, до Масифата, і зібрали вино, і
дуже багато овочів, і олію. **13** Йо-
аннан же, Каріїв син, і всі воєводи
сили, що на полях, прийшли до Ґо-
долії до Масифата **14** і йому сказа-
ли: Знай, що Велиса, цар аммоно-
вих синів, послав до тебе Ісмаїла,
щоб побити твою душу. І не пові-
рив їм Ґодолія. **15** Йоаннан же ска-
зав Ґодолії потайки в Масифаті, ка-
жучи: Піду, отже, і поб’ю Ісмаїла,
Натанового сина, так щоб ніхто не

дізнався, щоб часом не побив твою
душу. І розсиплеться ввесь Юда,
зібраний до тебе, і згине останок
юдин. **16** І сказав Ґодолія до
Йоаннана: Не вчиниш цього діла,
бо ти говориш брехню про Ісмаїла.

Глава 41

1 І сталося, що в сьомому місяці
прийшов Ізмаїл, Натанів син, Елеа-
санового сина, з царського роду, і
царські вельможі, і з ним десять
мужів до Ґодолії до Масифату. І
там разом їли хліб. **2** І повстав
Ісмаїл і десять мужів, які з ним, і
побили Ґодолію, якого поставив ва-
вилонський цар над землею, **3** і всіх
жидів, що були з ним в Масифаті, і
всіх халдеїв, що там знайшлися. І
побив Ізмаїл військових мужів. **4** І
сталося, що в другому дні по Ґодо-
лієвому вбивстві, і людина не зна-
ла. **5** Прийшли чоловіки з Сихему, і
з Салиму, і з Самарії – 80-ть мужів
з оголеними головами і роздертою
одежею, плачучи, і жертва, і ладан
в їхніх руках, щоб внести до госпо-
днього дому. **6** І їм назустріч вий-
шов Ізмаїл. Вони ж ішли й плакали.
І коли той зустрівся з ними, сказав
до них: Ввійдіть до Ґодолії. **7** І ста-
лося, що як вони ввійшли до сере-
дини міста, Ісмаїл вирубав їх при
криниці, він і мужі, що були з ним.
8 І знайшлося там десять мужів, і
сказали Ісмаїлові: Не вбивай нас,
бо в нас є маєтки на нивах, пшени-
ця і ячмінь, і мед, і олія. І він минув
і не вбив їх посеред їхніх братів. **9** І
криниця, до якої кинув Ісмаїл всіх,
яких побив, це велика криниця, яку
зробив цар Асса від лиця Вааса, із-
раїльського царя. Її наповнив Ісма-
їл побитими. **10** І відвернув Ісмаїл
ввесь народ, що залишився в Ма-
сифаті, і царських дочок, і ввесь на-
род, що залишився в Масифаті, я-
ких архимаґир підпорядкував Ґодо-
лії, Ахикамовому синові. І взяв Іс-
маїл Натанового сина і пішов на
другий бік аммонових синів. **11** І
почув це Йоаннан, Каріїв син, і всі
воєводи сили, що з ним, все зло, я-
ке зробив Ісмаїл. **12** І вони привели
всіх своїх вояків і пішли воювати з
ним. І знайшли його при великій во-
ді в Ґаваоні. **13** І сталося, що коли
ввесь народ, що з Ісмаїлом, поба-
чив Йоаннана, Карієвого сина, і
всіх воєвод сили, які були з ним, во-
ни зраділи. **14** І повернувся ввесь
народ, якого захопив Ісмаїл у Ма-
сифаті, і повернувшись відійшов до
Йоаннана. **15** Ісмаїл же з вісьмома
чоловіками спасся від лиця Йоан-
нана і пішов до аммонових синів.

на][46], никтоже да не оубїетъ. еда [како][47] пора-
зятъ [дшꙋ твою][48], и расыплетсѧ весь Їоуда
събраныи к тебѣ, и погибнетъ останокъ їоудинъ.
и рече годолїа ко їоаннанꙋ не сътвори дѣтели
тоѧ, ꙗко лжꙋ ты глеши о исмаилѣ·

Гла, ма· (*)[1]

И бысть въ седмыи мцъ, прїиде исмаилъ
снъ надани́инъ, сна елеасана ѿ род цр҃ѧ,
(и вельможи црв҃ы), и десять мꙋжь с
нимъ къ годолїи въ (масифадъ)[2]. и ꙗ-
доша тꙋ (вкꙋпѣ хлѣбъ)[3]. и въста исмаилъ,
и десять мꙋжь иже с нимъ, и побиша годо-
лїю, егоже постави цр҃ь вавѵлонъскъ на землею,
и всѧ жидовы иже бѣша с нимъ в (масифа-
дѣ)[4] и всѧ халдеа иже сѧ обрѣтоша тꙋ, [и
мꙋжїи воинныхъ побилъ есть исмаилъ][5]· И
бысть въ вторыи днь по оубїенїи годолїевѣ, и
члкъ не оувѣдѣ [-][6] прїидоша мꙋжи ѿ сихема,
и ѿ салима, и ѿ самарїа п҃ мꙋжь, обрьсенами
главами, и растерзанами ризами (-)[7] плачющесѧ,
и требꙋ и димїамъ в рꙋкꙋ ихъ, ꙗкоже внести
въ домъ гнь· І изыиде противꙋ и исмаилъ,
тїи (же) идахꙋ и плакахꙋсѧ. и (егда срѣтесѧ
с ними) рече [к нимъ][8] внидите к годолїю. и
бы въшешимъ имъ среди града, изсѣче ѧ
[исмаилъ][9] оу кладѧзѧ [тои и мꙋжи иже бѣ-
ша с нимъ][10]· І (обрѣтесѧ десять мꙋжїи)[11]
тꙋ, и рѣша исмаилꙋ, не оубїи насъ, ꙗко сꙋть
намъ имѣнїѧ на нивахъ, пшениц и ꙗчмене
[и][12] медове и масла. и минꙋ и не оуби ихъ сре-
дѣ братїѧ ихъ. и кладѧзь (же) воньже въверже
исмаилъ всѧ ꙗже изби, (се) кладѧзь великъ е
иже сътвори цр҃ь асса ѿ лица вааса црѧ їилева,
сеи наполни исмаилъ ꙗзвеныхъ. и обрати ис-
маилъ всѧ люди оставшаѧ въ (масифадѣ)[13],
и дщеры црв҃ы [и всѧ люди оставшаа въ [ма-
сифадѣ][14]][15], ꙗже бѣ порꙋчилъ архимахиръ годо-
лїи снꙋ ахикамовꙋ. и (поѧ) [исмаилъ сна нада-
на][16] и ѿиде на онꙋ странꙋ сновъ аммонь И
слыша (се) иоаннанъ снъ карїев, и всѧ воеводы
силы ꙗже с нимъ, все ѕло еже сътвори исмаилъ·
и приведоша всѧ воѧ своѧ, і идахꙋ воевати
нань. и обрѣтоша и на водѣ многѣ в гавао-
нѣ. и бысть егда видѣша вси людїе, иже со
исмаиле, їоаннана [сна карїева][17], и всѧ воеводы
силы иже быша с ним, [радовахꙋсѧ][18]. [и обра-
тиша вси людїе, ихже поима исмаилъ в [ма-
сифади][19]. и възвратившесѧ ѿиде къ иоанна-
нꙋ][20]· исмаил [же][21] оуцѣлѣ со осмїю мꙋжъ [ѿ
лиц їоаннанꙋ][22], і иде къ сномъ аммоне· И поѧ
їоанна (-)[23] воеводы, (и) силы ꙗже с ним, (и)

всѧ̀ ѡ҆ста́вшаѧ лю́ди, ꙗ҆̀же па́ки приведо́ша ѿ и҆смаи́ла [сн҃а нада́нѧ съ [масифа́да][24]. е҆гда же оу҆би годолі́ѧ сн҃а а҆хика́мова][25], (му́жа си́лы)[26] на ра́ти, и҆ же́ны и҆ ѡ҆ста́нки и҆ каже́ники, ꙗ҆̀же ѡ҆бра́ти ѿ гаваѡ́на. і҆ идо́ша и сѣдо́ша на (земли̑ варохавѣ)[27] хамаа́лѧ, ꙗ҆̀же къ виѳлео́му. ꙗ҆́кѡ ити [и҆ вни́ти][28] въ е҆гѵ́петъ, ѿ лица̀ хадѣ́иска. ꙗ҆́кѡ оу҆боꙗ́шасѧ ѿ лица̀ и҆́хъ, ꙗ҆́кѡ оу҆би и҆смаи́лъ годолі́ю, е҆го́же поста́ви цр҃ь вавѵлѡ́нъскъ на земли̑ (і҆ꙋди́нѣ).

16 І взяв Йоаннан воєвод і сили, що з ним, і ввесь позосталий народ, якого знову привели від Ісмаїла, Натанового сина, з Масифата, коли той вбив Ґодолію, Ахикамового сина, мужів сильних у бою, і жінок, і рештки, і євнухів, яких повернув з Ґаваона. **17** І пішли і сіли в землі Варохава Хамамла, що біля Вифлеєму, щоб іти і ввійти до Єгипту **18** від халдейського лиця. Бо налякалися їхнього лиця, бо Ісмаїл вбив Ґодолію, якого наставив вавилонський цар у юдиній землі.

Гл҃а, мв. (*)[1]

И҆ пріи҆до́ша всѧ̀ вое́во́ды си́лы, (-)[2] і҆ѡа́ннанъ, і҆ (і҆езоні́а)[3] сн҃ъ масее́въ, и҆ вси лю́діе ма́лъ и҆ вели́къ, къ і҆ереміи прр҃кꙋ, и҆ реко́ша е҆мꙋ̀. да паде́тъ мл҃тва на́ша пре̑ лице́мъ твои́мъ, и҆ моли́сѧ [ѡ҆ на́съ][4] къ гв҃и бг҃ꙋ твое́мꙋ ѡ҆ ѡ҆ста́вшихъ си́хъ, ꙗ҆́кѡ ѡ҆ста̀ ма́ло на́съ ѿ мно́гъ, ꙗ҆́коже (и҆) ѡ҆́чи твои ви́дѧтъ. и҆ да възвѣсти́тъ на́мъ гь҃ бг҃ъ твои пꙋ́ть, по немꙋ́же по́идемъ (-)[5], и҆ сло́во е҆́же сътвори́мъ. И҆ рече и҆мъ і҆ереміа [прр҃къ][6], слы́шахъ. се а҆зъ молю́сѧ гв҃и бг҃ꙋ [на́шемꙋ][7], (и҆) по словесе́мъ ва́шимъ бꙋ́детъ. сло́во е҆́же ѿвѣща́етъ гь҃, повѣ́мъ ва́мъ, и҆ не пота́ю ѿ ва́съ словесѐ. (-)[8] ті́и (же) реко́ша і҆ереміи. бꙋди гь҃ в на́съ послꙋ́хъ пра́вдивъ и҆ вѣ́ренъ, ꙗ҆́кѡ по всемꙋ̀ сло́вꙋ е҆́же а҆́ще по́слетъ гь҃ к на́мъ, та́кѡ сътвори́мъ, (-)[9] любо добро̀ [-][10] любо ѕло̀, гла́са гд҃а (-)[11] на́шего к немꙋ́же мы посыла́емъ тѧ̀ [-][12], послꙋ́шаемъ. да оу҆не на́мъ бꙋ́детъ ꙗ҆́кѡ послꙋ́шаемъ гла́са гд҃а бг҃а на́шего. И҆ е҆гда̀ скончаѧ́сѧ і҃ дні́й. бы́сть сло́во гн҃е къ і҆ереміи. и҆ призва̀ і҆ѡа́ннана, и҆ вое́во́ды си́лы, [и҆́же с ни́мъ бы́ша][13], и҆ всѧ лю́ди ѿ ма́ла и҆ до вели́ка, и҆ рече̑ и҆́мъ. та́кѡ рече гь҃, [к немꙋ́же посыла́сте мѧ̀ да прострꙋ̀ мл҃твы ва́ша пре̑ ни́мъ][14]. а҆́ще сѣдѧ́ще сѣди́те на земли се́й, то възгражꙋ̀ ва́съ, а҆ не разорю̀. и҆ насажꙋ̀ ва́съ, а҆ не посѣкꙋ̀. ꙗ҆́кѡ почи́хъ ѡ҆ ѕлоба́хъ ꙗ҆̀же сътвори́хъ ва́мъ. не бо́итесѧ ѿ лица̀ цр҃ѧ вавѵлѡ́нска, е҆го́же вы бо́итесѧ ѿ лица̀ е҆мꙋ̀. не бо́итесѧ рече гь҃, ꙗ҆́кѡ (а҆зъ с ва́ми)[15] е҆смь, ꙗ҆́коже и҆збавлѧ́ти ва́съ, и҆ сп҃сти ва́съ ѿ рꙋки̑ е҆го. и҆ да́мъ ва́мъ мл҃сть, и҆ поми́лꙋю ва́съ, и҆ ѡ҆бра́щꙋ ва́съ на землѧ̀ ва́ша. и҆ а҆́ще гл҃ете вы не сѧ́демъ на земли̑ се́и, ꙗ҆́коже слы́шати гла́съ гд҃а [бг҃а на́шего, гл҃юще][16], [ни́когда̀][17]. но въ зе́млю е҆гѵ́петскꙋ да вни́демъ, и҆ не оу҆́зримъ ра́ти, и҆ гла́сꙋ трꙋ́бнаго не оу҆слы́шимъ, и҆ ѡ҆ хлѣ́бехъ не възалче́мъ, и҆ та́мо всели́мсѧ. Того ра́ди слы́шите сло́во гн҃е [ѡ҆ста́вшіи і҆ꙋди́нни][18]. Та́кѡ рече гь҃ [вседержи́тель бг҃ъ і҆и-

Глава 42

1 І прийшли всі володарі сили, Йоаннан і Єзонія, Масеїв син, і ввесь народ малий і великий **2** до пророка Єремії, і йому сказали: Хай впаде наша молитва перед твоїм лицем. І помолися за нас до твого Господа Бога за цих позосталих, бо нас залишилося мало з численних, так як і бачать твої очі. **3** І хай нам сповістить твій Господь Бог дорогу, по якій підемо, і слово, яке зробимо. **4** І сказав їм пророк Єремія: Я почув. Ось я помолюся до нашого Господа Бога. І буде за вашими словами. Слово, яке відповість Господь, вам сповіщу, і не сховаю від вас слова. **5** Вони ж сказали Єремії: Хай Господь буде в нас правдивим і вірним свідком, що за всяким словом, яке лиш пошле до нас Господь, так зробимо, **6** чи воно добре, чи погане. Послухаємося голосу нашого Господа, до якого ми тебе посилаємо, щоб нам було краще. Бо послухаємося голосу нашого Господа Бога. **7** І коли сповнилося 10-ть днів, було господнє слово до Єремії. **8** І він закликав Йоаннана і воєвод сили, які були з ним, і ввесь народ, від малого й до великого, **9** і сказав їм: Так сказав Господь, до якого ви мене посилали, щоб я поклав перед Ним ваші молитви. **10** Якщо сидячи будете сидіти в цій землі, то збудую вас, а не знищу, і насаджу вас, а не вирубаю, бо Я спочив від зла, яке Я вам вчинив. **11** Не бійтеся лиця вавилонського царя, якого ви боїтеся, його лиця. Не бійтеся, – сказав Господь, – бо Я є з вами, щоб визволяти вас і спасти вас з його руки. **12** І дам вам милосердя, і помилую вас, і поверну вас на ваші землі. **13** І якщо кажете ви: Не будемо сидіти в цій землі, щоб *не* послухатися голосу нашого Господа Бога, кажучи: Ніколи, **14** ввійдемо, але до єгипетської землі, і не побачимо війни, і не почуємо голос труби, і не голодуватимемо від *браку* хлібів, і там поселимося. **15** Через це послухайте господнє слово, останки юдині: Так сказав Господь Вседержитель, ізраїльський Бог: Якщо ви повернете

ваше лице, щоб ввійти до Єгипту, і
ввійдете туди жити. **16** І буде, що
меч, якого ви боїтеся, його лиця,
знайде вас в Єгипті, і голод, про
який ви маєте слово від його лиця,
захопить вас вслід за вами в Єгипті,
і ви там вимрете. **17** І буде, що всі
чоловіки і всі чужинці, які направ-
ляють своє лице до єгипетської зем-
лі, щоб там жити, вони пропадуть
від голоду і від меча, і буде, що ні
один з них не спасеться від зла, яке
Я на них наведу. **18** Бо так сказав
Господь: Так як пролилася моя лють
на тих, що живуть в Єрусалимі, так
проллється і на вас моя лють, як ви
підете до Єгипту, і будете в непро-
хідне. І підпадете під клятву, і на
впокорення, і більше ніколи не по-
бачите це місце. **19** Слово господнє
на вас, що залишилися з Юди: Не
входьте до Єгипту! І тепер знаючи
знайте, **20** бо ви вчинили зло у ду-
шах ваших, пославши до мене і ка-
жучи: Помолися за нас до Господа і
зробимо за всім, що скаже тобі Гос-
подь. І я вам сьогодні сповістив, **21**
і ви не послухалися господнього го-
лосу в усьому, що Він послав до
вас. **22** І тепер мечем, і голодом, і
мором пропадете в місці, до якого
ви думаєте піти, там жити.

ле́въ][19]. а҆́ще вы да́сте лицѐ ва́ше [вни́ти][20] въ
є҆гѵ́пе, и҆ вни́дете та́мо жи́ти. и҆ бꙋ́детъ ме́чъ
є҆го́же вы бои́тесѧ ѿ лица̀ є҆го̀ ѡ҆бращетъ вы въ
є҆гѵ́птѣ. и҆ гла́дъ ѡ҆ не́мже вы сло́во и҆́мате ѿ ли-
ца̀ є҆мꙋ̀, пости́гнетъ вы въ слѣ́дъ ва́съ въ є҆гѵ́п-
тѣ, і (и҆зъмре́те вы та́мо)[21]. и҆ бꙋ́дꙋтъ вси мꙋ́жи,
и҆ вси и҆ноплеме́нницы положи́вшеи лицѐ свое на́ землю
є҆гѵ́петскꙋ жи́ти та́мо, ѡ҆скꙋдѣ́ю (гла́домъ и҆
мече́мъ)[22]. и҆ бꙋ́детъ ѿ ни́хъ ни є҆ди́нъ спасаемъ
ѿ зло́бы, ꙗ҆́же а҆́зъ наведꙋ̀ на́ нѧ· Ꙗ҆́ко та́ко рече
гь. ꙗ҆́коже въскапа̀ ꙗ҆́рость моѧ на живꙋщаѧ
въ і҆ерлимѣ. та́коже въска́пле (и҆) (на ва́съ ꙗ҆́рость
моѧ)[23], възше́шимъ ва́мъ въ є҆гѵ́петъ. и҆ бꙋ-
дете в непрохо́димаѧ, и҆ пови́нни въ кла́твꙋ, и҆
въ оукори́знꙋ, и҆ не оу҆́зрите к семꙋ мѣ́ста сего·
(Сло́во гне)[24] на ва́съ ѡ҆ста́вшаѧ і҆ꙋ́ды, не вхо-
ди́те въ є҆гѵ́пе. и҆ нн҃ѣ вѣдꙋще вѣ́дите, ꙗ҆́ко
слꙋкова́сте въ дꙋша́хъ ва́шихъ. посла́вше къ мнѣ̀
(и҆) глю́ще, моли́сѧ за на́съ гви, и҆ по всемꙋ є҆-
ли́ко съгле́тъ тебѣ̀ гь сътво́римъ· [и҆ възвѣс-
ти́хъ ва́мъ дне́сь][25], и҆ не послꙋ́шасте гла́са гнѧ
къ [все́мъ][26] є҆го́же посла̀ къ ва́мъ. и҆ нн҃ѣ ме-
че́мъ и҆ гла́домъ [и҆ мо́ромъ][27] ѡ҆скꙋдѣ́ете на
мѣ́стѣ, на не́же мы́слите и҆тѝ жи́ти та́мо·

Глава 43

1 І сталося, що як перестав Єре-
мія говорити до народу всі госпо-
дні слова, які Господь до них пос-
лав, **2** і сказав Азарія, Йосеїв син,
Йоаннан, Каріїв син, і всі мужі-
шляхтичі до Єремії, кажучи: Ти бре-
шеш. Тебе не послав Господь до нас
говорити: Не входьте до Єгипту,
там жити, **3** але Варух, Нирiїв син,
тебе під'юджує проти нас, щоб ти
нас віддав в руки халдеїв, щоб нас
заморити, і наказав нас відселити до
Вавилону. **4** І Йоаннан не послухав-
ся, і всі воєводи сили, і ввесь народ
не послухалися господнього голо-
су, щоб жити в юдиній землі. **5** І
взяв Йоаннан і всі воєводи сили
всіх позосталих Юди, що поверну-
лися жити в юдиній землі: **6** силь-
них чоловіків, і жінок, і дітей, і до-
чок царя, і душі, які залишив Наву-
зардан, воєвода сили, з Ґодолієм, А-
хикамовим сином, Сафанового си-
на, Єремію-пророка, і Варуха, Ни-
ріїного сина. **7** І ввійшли до Єгип-
ту, бо не послухалися господнього
голосу і ввійшли до Тафнаса. **8** І бу-
ло слово Господа до Єремії в Таф-
насі, кажучи: **9** Візьми собі велике
каміння і сховай його перед бра-
мою фараонового дому в Тафнасі,
перед очима юдиних чоловіків, **10** і

Гла, мг· (*)[1]

И бы́сть ꙗ҆́ко преста̀ і҆еремі́а глѧ к лю-
демъ всѧ словеса̀ гнѧ, ꙗ҆́же посла̀ гь к
ни́мъ [-][2]. И҆ рече а҆заріѧ снъ (и҆ѡ҆се́евъ)[3], і҆ѡ-
а҆нна́нъ снъ каріевъ, и҆ вси мꙋ́жи [презо-
ри́віи][4], къ [-][5] і҆еремі́и глю́ще, лжеши. не посла̀
тѧ (к на́мъ гь)[6] рещи, не въходи́те въ є҆гѵ-
петъ жи́ти та́мо. но варꙋхъ снъ нирі́инъ сва-
жа́етъ тѧ с на́ми, да (на́съ вдаси)[7] в рꙋцѣ хал-
де́йстѣ оумори́ти на́съ, и҆ превести на́съ (повелѣ)
въ вавѵло́нъ. и҆ не послꙋша ѡ҆а҆нна́нъ, и҆ всѧ
воє҆во́ды си́лы, и҆ вси лю́діе (не послꙋшаша) гла́са
гнѧ жи́ти на землѝ і҆ꙋди́нѣ. и҆ поѧ̀ і҆ѡ҆а҆нна́нъ,
и҆ всѧ воє҆во́ды си́лы всѧ̀ ѡ҆ста́вшаа і҆ꙋ́дины
ѡ҆бращє́ныа жи́ти на землѝ [і҆ꙋди́нѣ][8]. (мꙋжа)
си́лныѧ и҆ же́ны и҆ [младе́нца][9], и҆ дще́ри црѧ, и҆
дꙋша ꙗ҆́же ѡ҆ста́ви навꙋзарда́нъ [воєво́да си́лы][10],
съ годолі́ємъ снмъ а҆хика́мовымъ [сна сафа́нова][11],
(-)[12] і҆еремі́ю прррка, и҆ варꙋха сна нирі́йна, и҆ вни-
до́ша въ є҆гѵпетъ, ꙗ҆́ко не послꙋшаша гла́са
гнѧ, и҆ внидо́ша в тафна́съ· И҆ бы́сть сло́во гне
къ і҆еремі́и в тафна́сѣ глѧ. възмѝ себѣ̀ ка́меніе
вели́ко, и҆ съкрыи є҆̀ пред вра́ты до́мꙋ фарао́нѧ в
тафна́сѣ, пред ѡ҆чи́ма мꙋжъ і҆ꙋ́динъ. и҆ рече́ши [к
ни́мъ][13]· Та́ко гле́тъ гь, се а҆́зъ послю̀, и҆ приведꙋ
(навходоносо́ра)[14] црѧ вавѵло́нска [раба̀ моє́го][15]. и҆

поставѝ столъ (-)[16] на камени семъ, єже скрылъ єси, и вздвигнетъ оружїе [свое][17] на нѧ. и внидетъ и поразитъ землю єгѵпетскꙋ. ꙗже на смерть то на смерть, и ꙗже на переселенїе то на переселенїе, а ꙗже подъ мечь то подъ мечь. и пожжетъ огнемъ домы боговъ ихъ, и пожжетъ ѧ и пересели ѧ. и покрыетсѧ землѧ єгѵпетска, ꙗкоже покрываетсѧ пастꙋхъ ризою своею. и изыйде [ѿтꙋдꙋ][18] с миромъ. и сокрꙋшитъ столпы слнчна града иже въ [єннонѣ][19], и домы ихъ пожжетъ огнемъ.

скажеш їм: Так сказав Господь: Ось я пошлю і приведу Навходоносора, вавилонського царя, мого раба. І поставить престіл на цьому камінні, яке ти сховав, і підніме свою зброю на них, 11 і ввійде і поб’є єгипетську землю, яких на смерть, то на смерть, і яких на відселення, то на відселення, і яких під меч, то під меч. 12 І він вогнем спалить доми їхніх богів, і спалить їх, і відселить їх, і земля єгипетська покриється так, як покривається пастух своєю одіжжю. І він вийде звідти в мирі. 13 І він розіб’є стовпи міста Сонця, що в Енноні, і їхні доми спалить вогнем.

Глава мд. (*)[1]

Слово бывшее къ Їеремїи [ѿ Гда][2], (и) къ всѣмъ жидовомъ сꙋщымъ въ [земли][3] єгѵпетстѣй, и сѣдѧщымъ въ [Магдалѣ][4], и в Тафнасѣ, [и в Мемфисѣ][5] и в земли (Падꙋстѣ)[6], глѧ. Тако гл҃етъ Гь Бгъ Їилевъ, вы видѣсте все зло еже наведохъ на Їерлимъ, и на грады Їоудины. и се (пꙋсти сꙋть)[7] ѿ живꙋщихъ ѿ лица злобы ихъ юже сотвориша. разгнѣваша мѧ ходѧще кадити богомъ чюжимъ ихже не видѣсте. и послахъ к вамъ отроки своѧ прроки в нощи заоутра, и послахъ (ѧ) глѧ. не сотворите дѣтели осквернениꙗ сего, егоже возненавидѣхъ. и не послꙋшаша [мене][8], ни приклониша оуха своего обратитисѧ ѿ злобъ своихъ, ꙗкоже не кадити богомъ инѣмъ. и вскапа ꙗрость моѧ, и гнѣвъ мой [-][9] разгорѣсѧ въ [вратѣхъ][10] Їоудинѣхъ, и внѣ оудѣ Їерлима. и быша въ опꙋстѣнїе, и в непроходимꙋю до сего дне. И нынѣ сице рече Гь вседержитель, вскꙋю вы творите зло (-)[11] на дша своѧ, [і][12] истребити вамъ мꙋжа и жены, [и младенецъ][13] сꙋщь ѿ среды Їоудины. ꙗкоже не остати вамъ ни єдиномꙋже, разгнѣвати мѧ в дѣлѣхъ рꙋкꙋ вашею, (и) кадити богомъ инѣмъ в земли єгѵпетстѣ в нюже прїидосте жити тамо. (да истреблени бꙋдете, и) (в проклѧтїе да бꙋдете)[14], и на оукоризнꙋ въ [всѣхъ][15] странахъ землѧ. єда забысте злобъ ѿцъ вашихъ, и злобъ црей Їоудинъ, и злобъ (женъ ихъ)[16]. [и злобъ вашихъ, и злобъ женъ вашихъ][17]. ꙗже сотвориша в земли Їоудинѣ, и внѣ оудѣ Їерлима. и не остастесѧ до сего дне. и не держасте повеленїи моихъ, ꙗже дахъ предъ (очима)[18] ѿцъ [вашихъ][19]. *Того ради тако глетъ Гь, се азъ приставлю лице свое (вамъ къ зломꙋ), (и погꙋблю всѧ люди Їоудины. и прїимꙋ останокъ Їоудинъ они же

амо д

Глава 44

1 Слово, що було до Єремії від Господа і до всіх жидів, що є в єгипетській землі і що сидять в Магдалі, і в Тафнасі, і в Мемфисі, і в патуській землі, кажучи: 2 Так говорить ізраїльський Господь Бог: Ви побачили все зло, яке Я навів на Єрусалим і на юдині міста. І ось вони є опустілі, без мешканців, 3 від лиця їхньої злоби, яку зробили. Вони Мене розгнівили ідучи приносити ладан чужим богам, яких ви не знали. 4 І Я до вас послав своїх рабів-пророків вночі, вранці, і Я їх послав, кажучи: Не чиніть діл цієї нечистоти, яку Я зненавидів. 5 І ви не послухалися Мене, ані не нахилили свого вуха, щоб відвернутися від свого зла, щоб не приносити ладан іншим богам. 6 І пролилася моя лють, і гнів мій розгорівся в юдиних брамах і поза Єрусалимом, і вони стали запустілими і непрохідними аж до цього дня. 7 І тепер так сказав Господь Вседержитель: Чому ви робите зло проти ваших душ? Щоб відрубати у вас чоловіків, і жінок, і дітей, що ссуть, з-посеред Юди, щоб не залишився у вас ні один? 8 Щоб Мене розгнівити ділами ваших рук і приносити ладан іншим богам у єгипетській землі, до якої ви прийшли, туди жити? Щоб ви були вигублені і щоб були на прокляття і на погорду в усіх країнах землі? 9 Чи ви забули злоби ваших батьків, і злоби юдиних царів, і злоби їхніх жінок, і ваші злоби і злоби ваших жінок, які вони зробили в юдиній землі і поза Єрусалимом? 10 І ви не спинилися до цього дня, і ви не додержувалися моїх наказів, які Я дав перед очима ваших батьків. 11 *Через те так сказав Господь: Ось Я поставлю своє лице проти вас на зло, і вигублю всіх юдиних людей, і заберу юдин останок, вони ж повернули свої лиця, щоб ввійти до єгипетської землі і там жити. 12 І всі будуть вигублені в єгипетській ам. 9

землі, і впадуть від меча, і зникнуть
від голоду, від малого ж і до вели-
кого, і будуть на зневагу, і на зни-
щення, і на прокляття. **13** І навіда-
юся до тих, що сидять в єгипетсь-
кій землі, так як Я навідався до Є-
русалиму мечем, і голодом, і смер-
тю. **14** І не буде того, хто спасаєть-
ся, ні одного ж з юдиних позоста-
лих, що мешкали в єгипетській зем-
лі, щоб повернутися до юдиної зем-
лі, на яку вони надіються своїми
душами, щоб туди повернутися.
Вони туди не повернуться ані не
спасуться. **15** І відповіли Єремії всі
мужі, які знали, що їхні жінки при-
носять ладан іншим богам, і всі
жінки, великий збір, і ввесь народ,
що сиділи в єгипетській землі, в па-
торській землі, кажучи: **16** *Віднос-
но* слова, яке ти до нас сказав в
господнє ім'я, ми тебе не послухає-
мося. **17** Бо чинячи чинитимемо
всяке слово, яке вийде з наших уст:
приносити ладан небесній цариці і
робити їй поливання, так як робили
ми і наші батьки, наші царі і наші
князі в юдиних містах і поза Єруса-
лимом. І ми наситилися хлібами, і
нам було добре, і ми не знали зла.
18 І як ми перестали приносити ла-
дан небесній цариці і поливати по-
ливання, всі ми підупали від браку
хліба і ми викінчені мечем і голо-
вищ. 7 дом. **19** *І коли ми приносимо ла-
дан небесній цариці і лиємо їй по-
ливання, чи ми без наших мужів
зробили їй паляниці і вилили їй по-
ливання? **20** І сказав Єремія всьому
народові сильних, і всім жінкам, і
всьому народові, що відповіли сло-
ва, кажучи: **21** Чи не ладан? Отже,
який ви приносили в юдиних міс-
тах і поза Єрусалимом, ви і ваші
батьки, ваші царі і ваші князі, і на-
род землі, – згадав Господь. І прий-
шло Йому на серце. **22** І не зміг
Господь більше терпіти від лиця
злоби ваших діл і від гидот, які ви
зробили. І ваша земля стала опусті-
лою і непрохідною і проклятою,
щоб не було жителя, так як є в цьо-
му дні, **23** від лиця того, що ви при-
носили ладан ідолам і що ви згрі-
шили Господеві, і не послухалися
господнього голосу, і не ходили в
його приписах, і в законі, і в його
свідченнях, і вас захопило це зло,
так як є в цьому дні. **24** І сказав Є-
ремія народові і жінкам: Послухай-
те господнє слово! Ввесь юдо, що є
в єгипетській землі! **25** Так сказав
Господь Вседержитель, ізраїльсь-
кий Бог, кажучи: Ви і ваші жінки
вашими устами сказали і вашими
руками сповнили, кажучи: Чинити-
мемо наші визнавання, які ми обі-

поста́виша лица̀ своѧ, є҆́же вни́ти въ зе́млю є҆гѵ-
пе́тскꙋ, и҆ жи́ти та́мо. и҆ загла́дѧтсѧ всѣ въ
земли̑ є҆гѵпе́тстѣ)[20], и҆ падꙋ́тъ мече́мъ, и҆
гла́домъ ѡ҆скꙋдѣ́ютъ, ѿ ма́ла же и҆ до вели́ка.
и҆ бꙋ́дꙋтъ на ᲂу҆кори́знꙋ и҆ в па́гꙋбꙋ, и҆ въ
прокля́тїе. и҆ посѣщꙋ̀ сѣдѧ́щихъ въ [земли̑][21]
є҆гѵ́петстѣ, ꙗ҆́коже посѣти́хъ на і҆ерⷭ҇ли́мъ, мече́мъ, и҆
гла́домъ, [и҆ сме́ртїю][22]. и҆ не бꙋ́детъ ᲂу҆цѣ-
лѣ́вша ни є҆ди́наго же ѿ ѡ҆ста́вшихъ і҆ꙋ́диныхъ,
ѡ҆бита́вшихъ въ земли̑ є҆гѵпе́тстѣ, ꙗ҆́коже въ-
зврати́тисѧ на̀ зе́млю і҆ꙋ́динꙋ. є҆́иже тїи сѧ
надѣ́ютсѧ дꙋша́ми свои́ми, ꙗ҆́коже възврати́ти-
сѧ та́мо. не возвратѧ́тсѧ (та́мо), ни ᲂу҆цѣлѣ-
ю. И҆ ѿвѣща́ша і҆еремі́и всѣ мꙋ́жи разꙋмѣ́вшеи,
ꙗ҆́ко кадѧ́тъ жены̀ и҆́хъ бого́мъ и҆̑нымъ. и҆ всѧ̀
жены̀ со́боръ вели́къ, и҆ всѣ лю́дїе сѣдѧ́щеи въ
земли̑ є҆гѵпе́тстѣ, въ [земли̑][23] (падо́рстѣ)[24],
глаго́люще. сло́во є҆́же глаго́ла къ на́мъ во и҆́мѧ гдⷭ҇не, не
послꙋ́шаемъ тебѐ. ꙗ҆́ко творѧ́ще сотвори́мъ всѐ
сло́во є҆́же и҆зы́дет и҆з ᲂу҆́стъ на́шихъ. кади́ти
цр҃цы̀ небе́снеи, и҆ возлива́ти є҆́и възлива́нїѧ, ꙗ҆́коже
сотвори́хомъ мы̀ и҆ ѡ҆тцы̀ на́ши, (-)[25] цр҃и на́ши
и҆ кнѧ̑зи на́ши, въ гра́дѣхъ і҆ꙋ́диныхъ, и҆ внѣ ᲂу҆-
дѣ і҆ерⷭ҇ли́ма. и҆ насы́тихомсѧ хлѣ́бъ, и҆ бл҃го
на́мъ бы́сть, и҆ ѕла̑ не ви́дѣхомъ. И҆ ꙗ҆́ко пре-
ста́хомъ кади́ти цр҃цы̀ небе́снѣи, [и҆ възлива́ти
(-)[26] възлїѧ́нїѧ][27]. ѡ҆скꙋдѣ́хомъ [хлѣ́бы][28] вси
вы̑ з҃ мы̀, и҆ мече́мъ и҆ гла́домъ скончѧ́хомсѧ. *и҆ а҆́ще
кади́мъ мы̀ цр҃цы̀ небе́снѣи, и҆ възлїѧ́хомъ є҆́и
възлїѧ́нїѧ. є҆гда̀ без мꙋ́жъ на́шихъ сотвори́-
хомъ є҆́и ѡ҆прѣ́сноки, и҆ възлїѧ́хомъ є҆́и възлїѧ́нїѧ.
И҆ рече і҆еремі́ѧ всѣ́мъ лю́демъ си́льнымъ, и҆
(всѣ́мъ) жена́мъ, и҆ всѣ́мъ лю́демъ ѿвѣща́вшимъ
(-)[29] словеса̀, глаго́лѧ. не каже́нїе ли ᲂу҆́бо, є҆́же кади́-
те въ гра́дѣхъ і҆ꙋ́динѣхъ, и҆ внѣ ᲂу҆́дѣ
і҆ерⷭ҇ли́ма, вы̑ и҆ ѡ҆тцы̀ ва́ши, цр҃и ва́ши и҆ кнѧ̑зи
ва́ши, и҆ лю́дїе землѧ̀. помѧнꙋ̀ гдⷭ҇ь и҆ възы́де
на се́рдце є҆го̀. и҆ не мо́жаше гдⷭ҇ь (терпѣ́ти кто-
мꙋ̀)[30] ѿ лица̀ зло́бы дѣѧ́нїи ва́шихъ, [и҆][31] ѿ
сгнꙋше́нїи ꙗ҆̀же сотвори́сте. и҆ бы́сть землѧ̀
ва́ша въ ѡ҆пꙋстѣ́нїе, и҆ в непрохо́жденїе, и҆ въ
клѧ́твꙋ, [ꙗ҆́ко да не бꙋ́детъ живꙋ́ща][32] ꙗ҆́коже
є҆́сть де́нь се́и. ѿ лица̀ и҆́мже кажа́сте (и҆́доломъ),
і҆ и҆мі́же согрѣши́сте гдⷭ҇еви. и҆ не послꙋ́шасте гла́-
са гдⷭ҇нѧ, и҆ въ повеле́нїихъ є҆го̀ и҆ въ зако́нѣ [-][33], и҆
въ свѣдѣ́нїихъ є҆го̀ не ходи́сте. и҆ пости́гнꙋша
вы̀ зло́бы сїѧ̀ [ꙗ҆́коже є҆́сть се́и де́нь][34]. И҆ рече і҆ере-
мі́ѧ лю́демъ, и҆ жена́мъ. слы́шите сло́во гдⷭ҇не
[ве́сь і҆ꙋ́да, и҆́же є҆ въ земли̑ є҆гѵпе́тстѣ][35]. та́ко
рече гдⷭ҇ь [вседержи́тель][36] бг҃ъ і҆и҃левъ, [глаго́лѧ][37]. вы̑ [и҆
жены̀ ва́ши][38] ᲂу҆сты̀ ва́шими сглаго́ласте, и҆ рꙋка́-
ми ва́шими скончѧ́сте глаго́люще. [-][39] сотвори́мъ

и҆сповѣда́нїѧ наша, ѩ҆́же ѡ҆бѣща́хомъ кади́ти
црцы нбнѣи, и҆ въꙁлива́ти (въꙁлиа́нїѧ е́и)[40].
[и҆][41] пребыва́юще пребы́сте въ ѡ҆бѣтехъ ва́ши,
и҆ твора́ще сътвори́сте· Того ради слы́шите
сло́во гне ве́сь і҆оу́да, сѣда́ще въ ꙁе́ли е҆гѵ́пет-
стѣ· Се̑ кла́хса и҆менем моимъ вели́ки, рече
гь. а҆́ще буде (-)[42] и҆мѧ мое въ оу҆стѣхъ все-
му і҆оу́дѣ рещи, живъ гь [бъ][43], въ все́и земли
е҆гѵ́петстѣ. ѩ҆́ко се а҆́зъ оу҆будиса на́ на
съꙁли́ти и҆, а҆ не събла́жити. и҆ скончае́тса
ве́сь і҆оу́да, (и҆) живущеи в земли е҆гѵ́пестѣ, ме-
че, и҆ гла́до. до́ндеже и҆ скончаю́тса. и҆ оу҆цѣ-
лѣвшеи (-)[44] въꙁвратата́тса на́ землю і҆оу́дину,
ма́ломъ числомъ. и҆ оу҆вѣда ѡ҆ста́вшеи і҆оу́ди-
ны, и҆ ѡ҆бита́вшїи в земли е҆гѵ́пестѣ, ѡ҆бита́-
ти тѹ. сло́во чїе пребу́детъ [мое, и҆ли и҆́хъ][45].
(-)[46] се (же) вамъ зна́менїе, [гле́тъ гь][47]. ѩ҆́ко
посѣщу а҆́зъ на вы̀ [въ гра́дѣ се [-][48], да оу҆-
вѣ́дите ѩ҆́ко въи҆́стинну и҆спо́лниса глъ мои
на ва][49] къ ꙁло́му· Таќо рече гь, се а҆́зъ предаю
[фарао́на][50] оу҆а҆фри́са цра е҆гѵ́петска в руцѣ
врагу е҆го, и҆ в руцѣ и҆щущихъ дша е҆го. ѩ҆-
коже да́хъ (и҆) седекі́ю цра і҆оу́дина, в руцѣ
(навходоносо́ра)[51] цра вавѵло́нска вра́га е҆му су-
ща, (-)[52] и҆щуща дша е҆го·

цяли: приносити ладан небесній ца-
риці і виливати їй поливання. І зали-
шаючись ви залишилися у ваших обі-
тах, і чинячи ви зробили. **26** Через це
послухайте господнє слово! Ввесь Ю-
до, що сидите в єгипетській землі!
Ось Я поклявся моїм великим іме-
нем, – сказав Господь, – якщо буде
моє ім'я в устах всього Юди, щоб
сказати: Живий Господь Бог в усій є-
гипетській землі! **27** Бо ось Я пробу-
дився проти них, щоб зробити їм зло,
а не вчинити добро. І вигубленим бу-
де ввесь Юда і ті, що живуть в єги-
петській землі, від меча і від голоду,
аж доки й не пропадуть. **28** І ті, що
спасуться, малі числом повернуться
до юдиної землі, і пізнають осталі ю-
дині і ті, що жили в єгипетській зем-
лі, щоб жити там, чиє слово спов-
ниться, моє чи їхнє! **29** Це ж вам
знак, – говорить Господь, – що Я до
вас навідаюся у цьому місті, щоб ви
пізнали, що по правді сповнилося
моє слово проти вас на зло. **30** Так
сказав Господь: Ось я видаю фараона
Уафриса, єгипетського царя, в руки
його ворога і в руки тих, що шукають
його душу, так як дав Я і Седекію,
юдиного царя, в руки Навходоносо-
ра, вавилонського царя, що був йому
ворогом, що шукав його душу.

Глава, ме· (*)[1]

Сло́во е҆́же гла і҆еремі́а прркъ къ варуху
сну нирі́еву, е҆гда̀ в писа̀ словеса си въ
книги, ѿ оу҆́стъ і҆еремі́инъ. въ четве́р-
тое лѣто і҆ѡакимово сна и҆ѡсі́ина цра
і҆оу́дина [гла][2]· Тако гле́тъ гь (вседержи́тель) ѡ҆
тебѣ варуше. ѩ҆́ко ре́клъ е҆си, ѡ҆ лютѣ мнѣ ѡ҆
лютѣ мнѣ, ѩ҆́ко приложи гь трудъ на труд мои.
оу҆спохъ съ стенанїемъ, поко́а не ѡ҆брѣто· [Та́-
ко][3] рцы е҆му, си́це гле́тъ гь. се (а҆́зъ) ѩ҆́же а҆
съгради́хъ, а҆́зъ разорю· и҆ ѩ҆́же а҆́зъ насади́хъ,
а҆́зъ посѣку. (-)[4] ты (же) (себѣ просиши)[5] вели́ка,
не проси. ѩ҆́ко се а҆́зъ наведу (-)[6] на вса́ку плоть
гле́тъ гь. и҆ дамъ дшу твою на (спсе́нїе)[7]
въ все́мъ мѣ́стѣ, а҆́може а҆́ще и҆́дешли та́мо·

Глава 45

1 Слово, яке сказав пророк Єремія
до Варуха, Нирієвого сина, коли він
записав ці слова в книги з Єреміїних
уст в четвертому році Йоакима, Йо-
сіїного сина, юдиного царя, кажучи:
2 Так говорить Господь Вседержи-
тель про тебе, Варуше, **3** тому що ти
сказав: Горе мені! Горе мені, бо Гос-
подь додав клопіт до мого труду! Я
спав зі стогоном, я не знайшов спо-
чинку. **5** Так скажи йому: Так гово-
рить Господь: Ось тих, кого Я збу-
дував, Я знищу, і яких Я насадив, Я
вирубаю. **6** Ти ж собі просиш велике.
Не проси, бо ось Я наведу на всяке
тіло, – говорить Господь, – і дам
твою душу на спасіння в кожному
місці, куди лиш туди підеш.

Гла, мѕ· (*)[1]

С[ло́во е҆́же бы́сть къ і҆еремі́и прркꙋ ѿ га
проти́ву (-)[2] наро́дов][3] къ е҆гѵ́пту, проти́-
ву си́лы фарао́на нехао̀ цра е҆гѵ́песка,
и҆́же бы́сть на ре́кою е҆ѵфра́тъ в (кар-
тами́съ)[4]. е҆гоже поби (навходоносо́ръ)[5] црь вавѵ-
ло́нскїи в лѣте четве́ртемъ и҆ѡакима [сна і҆ѡ-
сі́ина][6] цра і҆оу́дина. оу҆готовите ѡ҆ру́жїе и҆
щи́тъ, і҆ и҆дѣте на бра́нь. въпражи́те кона,
[и҆][7] посади́те всадники. (-)[8] стоите въ шле́мехъ

Глава 46

1 Слово, яке було до пророка Є-
ремії від Господа проти народів, **2** до
Єгипту проти сили фараона Нехао,
єгипетського царя, який був над рі-
кою Євфрат в Картамисі, якого побив
Навходоносор, вавилонський цар, в
четвертому році Йоакима, Йосіїного
сина, юдиного царя: **3** Підготуйте
зброю і щити й ідіть до бою. **4** Засід-
лайте коней і посадіть вершників,
стійте в шоломах, поставте списи і

зодягніться в броні. **5** І що, отже, я побачив? Боягузів і тих, що повертають хребти, їхні сильні вибиті. Вони втекли швидко, не дивлячись назад. Звідусіль страх, – говорить Господь. **6** Швидкий не втече ані сильний не зможе спастися. На півночі при ріці Євфрат були переможені і впали. **7** Хто є той, що піднімається, як ріка, і його хвилі підносяться, як ріки? **8** Єгипет підноситься на подобу ріки, і його хвилі бушують, як ріка. І Він сказав: Піди і покрий землю, вигуби місто і тих, що живуть в ньому. **9** Сядьте на коні і поселіться на колісницях, і біжіть попереду, сильні з землі Мур, і держачи шоломи, беручи халдейські щити, і стріляючи стрілами. **10** Але цей день Господа Бога Вседержителя, день помсти, щоб одержати перемогу над своїми ворогами. Їх пожере меч, і насититься, і оп’яніє від їхньої крові, бо побиття від Господа Вседержителя в північній землі, біля ріки Євфрат. **11** Ввійди до Ґалааду і візьми масть, дівчино, єгипетська дочко. Надармо ти помножила твої лікування, і у тебе не буде здоров’я. **12** Народи почули твій сором і твій плач наповнив землю, бо сильний зустрівся з сильним, і оба разом впали. **13** Слово, що сказав Господь до пророка Єремії про це, що мав прийти Навходоносор, вавилонський цар, і побити єгипетську землю. **14** Сповістіть Єгиптові і проголосіть в Магдалі, закричи в Мемфісі і розповідайте в Тафнасі. Стій і приготуйся, бо меч пожере тих, які є довкруги тебе. **15** Чому зігнив твій сильний, не залишився, бо Господь його перевернув. **16** Він помножив тих, що падуть, і впав, – чоловік скаже до свого ближнього, – і встань, і повернемося до нашого народу і до землі нашого народження від лиця голубиного меча. **17** Закличте ім’я фараона, єгипетського царя, час привів крик. **18** Живу Я, – говорить Цар, Господь Вседержитель його ім’я. Так як Тавор на горах і як Кармель в морі, так прийде. **19** Зроби собі суди полону, ти, що живеш, єгипетська дочко, бо Мемфис буде пустинею, і запустіє, і в ньому *ніхто* не буде жити. **20** Єгипет – вибрана і гарна ялівка, на неї прийшов поганяч з півночі. **21** Її купці, що живуть посеред неї, наче годовані телята повернулися і разом втекли, і не змогли встояти, бо прийшов день їхньої погибелі проти них, і час їхніх відвідин. **22** Його голос буде звучати, наче мідь, бо він наблизився з силою, і прийдуть

(-)[9], оуставите копїа, и облечѣтеся въ брона (-)[10]. (и) что оубо (видѣхъ)[11] страшливы и хрепты обращающася, (-)[12] крѣпкїа ихъ избиты. (побѣгоша скоро)[13], не зряще въспять. ѿвсюду страхъ глетъ гь. не оутечетъ скорый, ниже възможетъ избавитися крѣпкїи. на (полъ нощь)[14] блиꙁ (рѣки) еуфратъ побѣжени суть [и][15] падоша. Кто есть той иже яко рѣка въсходитъ, и яко потоцы въꙁвижутся волны (его). (егупетъ)[16] по подобїю рѣки въсходитъ, [и яко рѣка въсколѣблются волны его][17]. и рече възыди и покрый землю, (-)[18] погуби [грд и][19] живущаа его. въꙁсядите на коня, [и][20] вселитеся на колесницахъ. (и) бѣжите напре силнїи ѿ земля муръ, и (-)[21] шлемы (держаще щиты халдѣиски въꙁемлюще и)[22] стрѣляюще стрѣлы. но днь сей га ба (вседръжителя)[23], днь мщенїа, да възметъ побѣду на враги своими. (-)[24] пожретъ (а) мечь (-)[25] и насытится, и оупїется кровїю ихъ. яко побитїе га (вседержителя) въ земли полунощнеи, близъ рѣки еуфратъ. вниди въ галаадъ, и възми текли дво дщи егупетска. въ суету оумножи врачеванїа твоя (и) ꙁдравїа не будетъ ти. оуслышаша языцы (срамоту)[26] твою, и плачь твои наполни землю. яко силныи срѣтеся (съ силнымъ), (и) (оба вкупѣ падоста)[27]. [Слово еже][28] гла гь (къ їеремїи)[29] [прроку][30] о семъ, яко имѣ прїити (навходоносоръ цръ) вавулонскїи, (и) побити землю егупетску. [възвѣстите егупту, и огласите][30] въ (магдалу)[31]. (-)[32] възопїи въ мемфисъ, [и в тафнасъ][33] повѣдѣте. стои и оуготовися, яко пожретъ мечь (сїа, яже окртъ тебе суть)[34]. почто (сгни силныи)[35] твои, не ста, яко гь преврати и. (оумножи падающаа)[36], и паде мужъ ближнему своему. (и) рекутъ въстани, и въꙁвратимся к людем нашимъ, [и][37] въ землю рожденїа нашего ѿ лица мечю (голуба)[38]. въꙁовѣте има фараона [-][39] цря егупетска, (вопль приведе часъ)[40]. живъ есмь азъ глетъ [цръ, гь][41] (вседержитель има его)[42]. якоже [даворъ][43] на горахъ, и яко кармель в мори прїиде. суды плѣненїа сътвори себѣ живущаа дщи егупетска. яко мемфисъ въ пустыню будетъ, и опустѣетъ, (и не будетъ в немъ жити)[44]. юница (избранна и) красна егупетъ, погонитель ѿ полунощи прїиде ей. (-)[45] купцы ея (живущеи) посреди ея, яко телцы тучнїи обратишася и побѣгоша вкупѣ, (и) не могоша стати, яко днь погибели (ихъ) прїиде на ня, и ча посѣщенїа и. гла [его][46] (яко мѣдь звѣцати будетъ. яко съ

силою приближися)[47], и съ секирами пріидут к нему, яко древіе сѣчаще, посѣкут лѣсъ его, глаголетъ Господь. иже не может сочтенъ быти. умножишася паче прутовъ, и не бѣ им числа. посрамленна есть дщи египетска, (и) дана в руцѣ людемъ полунощнымъ· [рече Господь вседержитель Богъ Израилевъ][48]. се азъ посѣщу (нагъ лукъ александрійскій)[49], [и][50] на фараона [и на египетъ, и на боги его, и на царя его][51], и на уповающая нань. [и дамъ азъ е в руцѣ ищущихъ души ихъ, и в руку (навходоносора)[52] царя вавилонска, и в руцѣ слугъ его. и посемъ [поживутъ][53] (в немъ) яко и первѣе, глаголетъ Господь][54]· Ты же не бойся рабе мой Іакове, ни устрашайся Израилю. се бо азъ тебе спасена сотворю издалеча, и сѣмя твое от земля плѣненія его. и возвратится Іаковъ и почіетъ, и въ спѣхъ будетъ, и не будетъ устрашаяй его· *(Ты же) не бойся рабе мой Іакове, глаголетъ Господь, яко с тобою [есмь азъ][55]. яко сотру аз вся языки, в няже (тя извергохъ)[56], тебе же не сотру, но накажу тя судомъ, ниже яко невинному отпущу тебѣ·

Ісаїа мд выше л

до нього з сокирами, наче рубати дерева. **23** Вони вирубають його ліс, – говорить Господь. Його неможливо почислити. Вони помножилися понад сарaнчу, і їм не було числа. **24** Засоромленою є єгипетська дочка і видана в руки народу з півночі. **25** Сказав Господь Вседержитель, ізраїльський Бог: Ось Я відвідаю нагий александрійський лук, і фараона, і Єгипет, і його богів, і його царів, і тих, що надіються на нього. І Я його дам в руки тих, що шукають їхні душі, і в руки Навходоносора, вавилонського царя, і в руки його слуг. І після цього поживуть в ньому, як і раніше, – говорить Господь. **27** Ти ж не бійся, мій рабе Якове, ані не лякайся, Ізраїлю. Бо ось я здалека зроблю спасенним тебе і твоє насіння з землі їхнього полону. І Яків повернеться, і спочине, і йому щаститиме, і не буде того, що його страшить. **28** *Ти ж не бійся, мій рабе Якове, – говорить Господь, – бо Я є з тобою. Бо Я зітру всі народи, до яких Я тебе викинув, тебе ж не зітру, але покараю тебе судом, і не відпущу тебе, як невинного.

іс. 44 вищ. 30

Глава, мз· (*)[1]

С[(лово Господне еже бысть)[2] къ Іереміи пророку][3] на иноплеменники, [преже нежели поби фараонъ газамъ][4]· Тако глаголетъ Господь. се воды возыдутъ от полунощи, и будутъ яко потокъ волнующійи. и покрыютъ землю, и яже на ней. градъ, и живущая в немъ· (-)[5] Тако глаголетъ Господь. се воды возыдутъ от полунощи, и будутъ яко потокъ волнующійи. и покрыютъ землю, и яже на ней. градъ, и живущая в немъ· (-)[6] возопіютъ людіе, и восплачутся вси живущіи на земли, от шума (гордости вооруженныхъ)[7], (и воинъ)[8] его от гремѣнія колесницъ его (и) множества колъ его. не оглядахуся отцы на сыны (-)[9], опустивши руцы (пришествія ради дне)[10], воньже погибнутъ вси иноплеменницы. и размещеся тиръ и сидонъ, съ всѣми прочими помощники своими. яко испленилъ есть Господь (палестины), останки острова [кападокійска][11]. пріиде плѣшь на газу, умолче асколонъ, и останки [удолія ихъ][12]· (И) доколѣ сѣщи будеши о мечю Божій, (и) доколѣ не упокоишися. вниди в ножны своя, почій и помолчи. како упокоися понеже Господь заповѣда ему на асколона, и на сущая за моремъ (власти его, и ту сорečеся с нимъ)[13]·

Глава 47

1 Господнє слово, яке було до пророка Єремії проти чужинців, раніше ніж фараон побив Ґазам. **2** Так говорить Господь: Ось прийдуть води з півночі і будуть як ріка, що покриють землю і те, що на ній, місто і тих, що живуть в нім. Люди закричать і заплачуть всі, що живуть на землі, **3** від шуму гордості озброєних і його вояків, від гуркотіння його колісниць і множества його коліс. Батьки не зглядалися на синів, опустивши руки **4** задля приходу дня, в якому згинуть всі чужинці. І розкинутим буде Тир і Сидон з усіма іншими своїми помічниками, бо Господь до попелу звів Палестину, рештки Кападокійського острова. **5** Прийшла лисина на Газу, замовк Аскалон і останки їхніх долин. І доки будеш рубати, **6** мече божий? І доки не спочинеш? Ввійди до своєї піхви, спочинь і мовчи. **7** Як він спочине? Тому що Господь йому заповів проти Аскалону і проти тих, що за морем, – його влада. І там Він домовився з ним.

Глава, ми· (*)[1]

О моави, тако рече Господь [вседержитель Богъ Израилевъ][2]. О люте на (ваму)[3], яко погублено есть (и посрамлено). взятся (карі-

Глава 48

1 Про Моав так сказав Господь Вседержитель, ізраїльський Бог: Горе на Ваму, бо він знищений і засоромлений. Захоплено Каріятіярим,

він сильно засоромлений і жахнувся.
2 Немає більше веселості в Моаві,
проти Есевону задумали зло. Прий-
діть, і вигубім їх з народів. Задля цьо-
го мовчки затаїшся, і за тобою піде
меч. **3** Голос крику з Оронаїма, ви-
гублення і велике знищення. **4** Зни-
щений Моав! Сповістіть крик його
малим. **5** Бо по відході Луіт плач пе-
ревищив плач, бо на підході Оро-
наїма вороги почули плач знищення.
вищ. 17 **6** *Втікайте! Збережіть ваші душі і
будете, так як дика розслинність в
пустині! **7** Бо задля цього, оскільки
ти мав надію на твої огорожі і на твої
скарби, ти, отже, будеш схоплений. І
Хамос піде в переселення, його свя-
щеники і його князі разом *з ним.* **8** І
грабіжник прийде на всяке місто, і ні
одне місто не спасеться. І пропадуть
долини, і поля будуть вигублені. Бо
Господь сказав: **9** Дайте цвіт Моаво-
ві, бо він відцвів. І його міста будуть
спустошені і без жителів. **10** Прокля-
та людина, що з недбайливістю чи-
нить господнє діло! Проклятий же
той, що боронить свій меч від крові.
11 Плодовитим був Моав від своєї
молодості і спочив в заквасках своїх,
ані не перелився з посуду до посуду,
ані не був переселеним. Через це йо-
го солодкість була в ньому, і його за-
пах не змінився. **12** Через це ось дні
приходять, – говорить Господь, – і
пошлю йому впорядника і того, що
подає чаші його. І простягну його, і
виміряю посуд його, і знищу його ча-
ші. **13** І Моав буде засоромленим від
црс3. 12 Хамоса, *так як є засоромлений із-
раїльський дім від Ветила, на якого во-
ні мали надію. **14** *Як скажете: Ми є
іс. 16 сильні і сильні чоловіки в бою? **15**
Знищений Моав, ввійшли до його
міст, і його вибрані юнаки пішли під
меч, – говорить Цар, Господь Вседер-
житель його ім'я. **16** Близько є мо-
авова погибель. Хай прийде! І його
зло прийде дуже скоро. **17** Потішайте
його всі, що довкруги нього, і всі, що
знаєте його ім'я. Скажіть: Як роз-
ломлено палицю сили – славну лозу?
18 Зійди зі слави і сядь в голоді, меш-
кання дивонської дочки, бо нищівник
Моава прийшов до тебе! Він знищить
твої огорожі. **19** Стій на дорозі і гля-
ди на Ароірові помешкання. Запитай
втікача і скажи до втікача: Що стало-
іс. 16 ся? **20** *Моав є засоромленим, бо є
переможеним. Ридайте і заголосіть!
Сповістіть в Арноні, що Моав вигуб-
лений! **21** І суд прийшов на повну
землю, на Елон, і на Еса, і на Мефат,
22 і на Дивон, і на Наво, і на дім Дев-
латаїм **23** і на Каріатиярим, і на Ве-
тамул, **24** і на Каріот, і на Возру, і на
всі міста моавської землі, які далеко і
які близько. **25** Відламаним є моавсь-

адїаримъ)[4]. посрамисѧ (силнѣ и ѹжасесѧ)[5].
нѣсть ктомѹ (веселїе)[6] въ моавѣ. противѹ е-
севонѹ мыслиша (-)[7] ѕло. (прїидѣте и потре-
бимъ а҆ ѿ ꙗзыкъ. сего ради молча ѹтайши-
сѧ, и)[8] (поидетъ затобою)[9] мечь. (-)[10] гла҃ во-
плѧ съ оронаимъ погѹбленїе и сътренїе велико.
сътресѧ моавъ, възвѣстите (вопль)[11] [ма-
лымъ его][12]. ꙗко (по възшествїи лѹидъ)[13]
плача възыде плачь, ꙗко на иступованїи о-
ронаимъ (врази) рыданїе сътренїѧ слышали
сѹть. *бѣжите (-)[14] съблюдите дѹша ваша, и вы҃ зі
бѹдете ꙗко (дивїа былъ)[15] въ пѹстыни. сего
бо ради ꙗко имѣлъ еси надеждѹ въ оградахъ
твоихъ и (въ сокровищихъ твоихъ), ты ѹбо
ꙗтъ бѹдеши. и поидетъ хамосъ въ пресел-
нїе, свѧщенники его и кнѧзи его вкѹпѣ. и прїи-
детъ хищникъ въ всѧкъ градъ, и не избавит-
сѧ (ни единъ градъ). и погибнѹтъ ѹдолїѧ,
и погѹбатсѧ полѧ, ꙗко реклъ есть гь҃. дай-
те (цвѣтъ)[16] моавѹ, ꙗко ѿцвѣтетъ· и (-)[17]
гради его бѹдѹтъ пѹсты (и без живѹ-
щихъ)[18]. проклѧтъ (члкъ) творѧи дѣло гн҃е
съ небреженїемъ, (проклѧтъ же възбранѧѧи)[19] ме-
чѹ своемѹ ѿ крове. (плодный)[20] моавъ бѣ ѿ
младости [своеѧ][21], и почи въ (квасницахъ)[22]
своихъ, ниже прелисѧ ѿ сосѹда въ сосѹдъ, ни
преселисѧ. сего ради бысть сладость его в немъ,
и вонѧ его нѣсть премѣнена· Сего ради се днїе
градѹтъ глетъ гь҃. и послю емѹ зрадителѧ,
(и простирателѧ лагвицъ его). и простръ и и
съсѹды его измѣрю, и лагвици его сокрѹшѹ. и
посрамитсѧ моавъ ѿ хамосъ, *ꙗкоже посрам- г҃ цр҃ ві
ленъ есть домъ їилевъ ѿ ведил, [в нѣже има-
хѹ надеждѹ][23]. *како глете, силни есмы и мѹ- исаїа ѕі
жи крѣпцы в бою. погѹбисѧ моавъ, (въ гра-
ды его вънидоша)[24], і избранїи юноши его сни-
доша подъ мечь. [глетъ црь, гь вседержитель и-
мѧ емѹ][25]. близъ есть [погибель][26] моавлѧ, да прї-
идетъ, и ѕло его скоро (прїидетъ) ѕѣло. (ѹтѣ-
шайте)[27] и вси иже окрестъ его, (и) вси вѣда-
щеи имѧ его. рцыте, како сокрѹшисѧ жезлъ
крѣпости лоза славна. сниди ѿ славы и сѧди
въ (алканїи жилища дщери дивонь)[28], ꙗко по-
гѹбитель моавскїи възыде к тебѣ, разрѹши
ограды твоѧ· на пѹти стои, и позри жили-
ща ароеръ. (-)[29] въспроси бѣжащаго, и къ ѹ-
бѣгшемѹ рцы, что се бысть. *посрамисѧ мо- исаїа ѕі
авъ, зане побѣжденъ есть. рыдайте и въпїите
възвѣстите въ арнонъ, ꙗко погѹбисѧ моавъ.
и сѹдъ прїиде на землю (полнѹю)[30], на (елон)[31], и
на (еса)[32], и на (мефадъ)[33], и на дивонъ, и на
наво, и на домъ девлатаимъ, (и) и на [карїадї-

а̂ри́мъ][34], [-][35] и̂ на (ветамѹлъ)[36], и̂ на карї-
о̂тъ, и̂ на (во́зра)[37], и̂ на вся̀ грады [ѕе̑ли][38] мо-
авли, и̂же далече ї и̂же близѹ сѹть. ѿсѣченъ
є̂сть рогъ моа́вль, и̂ мы́шца є̂го сокрѹшися,
[гл҃етъ г҃ь][39]. ѹ̂пойте є̂го ꙗ̂ко на г҃а възгдви-
жеся. и̂ о̂бразѝ рѹкѹ свою моа́въ (въ всемъ
развраще́нїи). и̂ бѹдетъ в̆ посмѣхъ тако о́нъ,
ꙗ̂ко в̆ посмѣхъ былъ тебѣ ї҃иль, и̂ въ та́ть-
ствѣ твое̂мъ о̂брѣте є̂го. (тѣмже словесъ ра-
ди си́хъ и̂же нань реклъ є̂си, ꙗ̂тъ веде́нъ бѹ-
деши)[40]. о̂ста́вите гра́ды и̂, пребыва́йте на ка́-
мени живѹщїи моа́въстїи. (и̂) бѹдите ꙗ̂ко го́-
лѹбъ гнѣзда́йся в̆ (-)[41] самомъ врьхѹ скважни·
Слы́шахомъ го́рдость моа́влю, высокъ є̂сть ѕѣло.
презо́ръство є̂го и̂ ѿвръже́нїе є̂го, възноше́нїе и̂
въздвиже́нїе ср҃ца є̂го а̂зъ вѣмъ (-)[42], [гл҃етъ
г҃ь][43], и̂ похва́лѹ є̂го. (сего ради ꙗ̂ко да не о̂ста́-
не̑ в немъ крѣпость є̂го, ниже близъ того что
мо́глъ) хо́ти сътвори́ти. сего ради на моа́ва
възрыда́ю, и̂ къ всемѹ (моа́вѹ възопї́ю, къ мѹ-
жемъ гли́нянѣ стѣнѣ гл҃ющимъ)[44]. ѿ плачю
и̂а́серь. въспла́чются виногра́ди сава́ма. лѣторас-
ли твоя прешлѝ сѹть мо́ре, даже до (мо́ря)[45]
и̂а́серь прїидо́ша. на жа́твѹ твою (и̂) на ви́нно
Ісаїа ѕі съби́ра́нїе твое, хи́щникъ прїиде. *ѿꙗ̂та є̑
ра́дость и̂ весе́лїе [ѿ кармель, и̂][46] ѿ земли мо-
а̂ли, и̂ вино̀ (ѿ точи́лъ побра́хъ)[47]. (никогда́
же)[48] гнетя́и (ви́ннѹ ꙗ̂годѹ) (по о̂бы́чаю пѣсни
не воспое̂тъ)[49], ѿ вопля є̂сево́ньска даже до є̂леа̂-
ле, (и̂ а̂е́са)[50], даша гласъ свой. ѿ (сего́ръ)[51] да-
же до о̂ронаймъ [-][52] [ю́ницѹ трилѣтнѹ прихо-
дя́щѹ][53]. (во́ды же немрӣ презлы)[54] бѹдѹтъ. и̂
ѿи́мѹ ѿ моа́ва, гл҃етъ г҃ь, жрѹщаго на гора́хъ,
и̂ о̂свѣща́ющаго бого̑ є̂го· ѯого ради ср҃це мое на
моа́ва ꙗ̂ко пища́ль мѣдяна ѕвѣцая бѹдетъ,
[и̂][55] ср҃це мое къ мѹже̑ (стѣнѣ глинянѣ дасть
гла́съ пища́льскь)[56]. па́че б̂о сътворѝ нежели
Ісаїа єі єзе з възможе, тѣмже погибо́ша (-)[57]. *вся́ка (ѹ̂бо)
глава̀ (плѣши́ва)[58], и̂ вся́ка бра́да о̂бръснется.
на вся́кои рѹцѣ (связа́нїе)[59], и̂ на вся́комъ
(хрептѣ̂ стрѹпъ)[60]. и̂ на всѣхъ хра́минахъ мо-
а́вскихъ, и̂ на стогна̑ є̂го (вся́къ пла́чь). понеже
сокрѹшӣ [моа́ва][61] (ꙗ̂ко сосѹдъ непотребе́н, гл҃е
г҃ь)[62] (-)[63]. ка́ко (побѣдися)[64] възопи́ша· како
(повѣси главѹ)[65] моа́въ, (и̂) посрами́ся. и̂ бѹ-
детъ моа́въ в̆ посмѣхъ и̂ въ (при́тчю)[66] всѣмъ
о́кр҃тъ себе· (-)[67] ѯа́ко гл҃етъ г҃ь, [се ꙗ̂ко о̂рє́лъ
летӣ и распростре́тъ крылѣ своѝ на моа́ва][68].
взя́тъ є̂сть [карї́о́тъ][69], и̂ о̂гра́ды є̂го о̂бъ-
стоймы сѹть. [и̂ бѹдетъ ср҃це си́лныхъ моа́въс-
кӣ в̆ той д҃нь, ꙗ̂ко ср҃це жены̀ родящи][70]. и̂
преста́не̑ моа́въ бы́ти людми, ꙗ̂ко на г҃а похва-

кий ріг і його рамено розбите, –
говорить Господь. **26** Напоїть його,
бо він звеличився проти Господа. І
Моав відклав свою руку в усьому
знищенні, і так він буде на сміх, **27**
як і на посміховисько тобі був Ізра-
їль, і в твоїй крадіжі його знайшов.
Тому задля цих слів, які ти сказав
проти нього, схопленим будеш по-
ведений. **28** Покиньте міста і пере-
бувайте у скелях ті моавіти, що жи-
вете. І будете наче голуб, що гніз-
дяться на самому верху отвору. **29**
Ми почули моавову гордість, вона
була дуже великою, його нехіть, і
його відкинення, гордість і зарозу-
мілість його серця. **30** Я знаю, – го-
ворить Господь, – і його похвалу.
Задля цього, щоб його сила не за-
лишилася в ньому ані близько того,
що міг би бажати вчинити. **31** Че-
рез це заголошу над Моавом і зак-
личу до всього Моава, до чоловіків,
що говорять до глиняної стіни: **32**
Оплакую Ясер! Заплачуть вино-
градники Савама. Твої галузки пе-
рейшли море, прийшли аж до моря
Яасера – на твої жнива і на твоє
збирання вина прийшов руйнівник.
33 *Забрана радість і веселість з іс. 16
Кармеля і з моавської землі, і Я зіб-
рав вино з точил! Ніколи ж за зви-
чаєм не заспіває пісні той, хто ви-
душує винну ягоду. **34** Від есевон-
ського крику аж до Елеала і Аеса
видали свій голос, від Сегора аж до
Оронаїма – трилітню теличку, що
приходить. Води ж Немрима бу-
дуть дуже злі. **35** І заберу з Моава,
– говорить Господь, – того, що
жертвує на горах і дає світло його
богам. **36** Через це моє серце проти
Моава, він буде наче мідна сопілка,
що звучить, і моє серце проти чоло-
віків глиняної Стіни. Він видасть
сопілчаний голос, бо він зробив
більше ніж зміг, тому вони згину-
ли. **37** *Отже, всяка голова лиса і іс. 15 єз. 7
всяка борода буде оголена, на вся-
кій руці кайдани і на всякому хреб-
ті струп. **38** І на всіх моавських да-
хах і на його вулицях всякий плач,
бо Я знищив Моава як непотрібну
посудину, – говорить Господь. **39**
Вони закликали: Як він переможе-
ний? Як Моав повісив голову і був
засоромлений? І Моав буде на по-
сміховище і на прутчу всім довкру-
ги себе. **40** Так сказав Господь: Ось
як летить орел – і він розпростре
свої крила проти Моава. **41** Забрано
Каріот. І його охорони оточені. І в
тому дні серце моавських сильних
буде як серце жінки, що родить. **42**
І Моав перестане бути народом, бо
похвалився проти Господа. **43**
Страх, і прірва, і пастка на тебе, ви,

іс. 24 що живете в Моаві! – говорить Господь. **44** *Хто втече від лиця страху, впаде у прірву. І хто вилазить з прірви, буде схоплений пасткою. Бо Я наведу на Моава рік їхніх відвідин, – говорить Господь. **45** На есевонській стіні стали ті, що втекли від пастки, бо вогонь вийшов з Есевона і полумінь з-посеред Сіону і спалив частину Моава і верх синів замішання. **46** Горе тобі Моаве! Згинув ти, хамосовий народе! Бо відведені твої сини і твої дочки в полон. **47** І поверну моавів полон в останні дні, – говорить Господь. – Аж досі моавові суди.

Глава 49

1 Скажи ж аммоновим синам: Так говорить Господь: Чи немає ізраїльських синів, або немає в нього наслідника? Отже, чому взяв Мелхом насліддя Ґада і його народ жив у їхніх містах? **2** Через це ось приходять дні, – говорить Господь, – і проголошу воєнний звук на Рават аммонових синів. І він буде рознесений на порох. І його дочки будуть спалені вогнем. І візьме Ізраїль свою владу, – говорить Господь. **3** Закричи, Есевоне, бо Ґаї знищено! Закричіть, равватські дочки, підпережіться мішковиною, ридайте і біжіть по оборонах, бо Мелхол буде відведений у полон, його священики і князі разом *з ним*! **4** Чому хвалишся рівнинами? Зійшли твої долини, прекрасна дочко, що надієшся на своє багатство, що говориш: Хто на мене нападе? **5** Ось Я проти тебе приведу страх, – говорить Господь Вседержитель, – від усіх, що є довкруги тебе. І всі розсієтеся від вашого лиця і ані не буде того, хто збирає, він втік. І після цього поверну полонених аммонових синів. **7** Говорить Господь до Ідумеї. Так говорить Господь Вседержитель: Хіба немає більше мудрості в Темані? Пропала рада в синах і знищеною є їхня мудрість! **8** Втікайте і відвертайте лиця! Зійдіть до аду, мешакнці Дедану! Бо Ісавову загибель Я на нього навів, час його відвідин. **9** Якщо б збирачі вина прийшли проти тебе, не залишили б, отже, ні грона. Якщо ж би злодії вночі прийшли, захопили б те, що їм вистарчає. **10** Але Я виявив Ісава, відкрив його скрите, і не зможе затаїтися. Згинуло його насіння, і його брати, і його сусіди, і не буде. **11** Залиши твоїх сиріт, Я ж їм накажу бути живими, і твої вдовиці на мене будуть надіятися. **12** Бо так говорить Господь: Ось ті, я-

лиса. [стра́хъ и҆ пропасть и҆ сѣть][71] на тѧ
ѿ живꙋщїи въ моави, [глетъ гь][72]. *кто ꙋ- Ісаїа кд
бѣжитъ ѿ лица̀ страха, впадетъ въ про́-
пасть. і҆ излазѧи и҆с пропасти, и҆метсѧ сѣ-
тїю. понеже приведꙋ на моава лѣто посѣще́-
нїѧ и҆хъ, [глетъ гь][73]. [въ стѣню ѥсевонъстѣ
сташа ѿ сѣти изъбѣгше. огнь бо изыиде съ
ѥсевонъ, [и҆][74] пламень ѿ (среди)[75] сїонꙋ и҆ пожже
(часть)[76] моава, и҆ (верхъ снов смѧтенїѧ)[77]· Горе
тебѣ моавѣ. погибосте людїе хамосъ. ꙗко ѿведо́-
шасѧ сны твоѧ [-][78] и҆ дщери твоѧ въ плѣнъ.
и҆ възвращꙋ плѣнъ моавль в послѣднѧѧ дни,
глетъ гь· даже доселѣ сꙋди моавли][79]·

Гла, мд· (*)[1]

Р(цы же) сномъ аммонимъ. тако глетъ
гь, ѥда (не сꙋ снове)[2] ійлеви, и҆ли наслѣд-
ника нѣсть ѥмꙋ. почто ꙋбо прїа (наслѣ-
дїе) мелхом [гадъ][3], и҆ людїе ѥго въ гра-
дѣхъ ѥго живахꙋ. сего ради се днїе градꙋтъ
глетъ гь, и҆ оглашꙋ на раввать [сновъ ам-
монь][4] (ратныи звꙋкъ)[5]. и҆ бꙋдетъ въ (прах раз-
метано, и҆ дщери)[6] ѥго огнемъ зажжены бꙋ-
дꙋтъ. и҆ въспрїиметъ ійль власть свою [глетъ
гь][7]. възопїи ѥсевонъ, ꙗко погꙋбисѧ гаи. въпїи-
те дщери раввадски, препоѧшитесѧ врети-
щемъ, (-)[8] рыдаите [и҆ бѣгаите по забралахъ][9].
ꙗко мелхомъ въ плѣнъ ѿведетсѧ, сщенницы
(-)[10] и҆ князи ѥго въкꙋпѣ. что хвалишисѧ въ
ꙋдолїахъ, (снїиде ꙋдолїе твое) дщи прекрасна,
ꙋповающїѧ богатствомъ своимъ, гла, кто прїидетъ
на мѧ Се азъ приведꙋ (на тѧ страх)[11], глетъ гь
[вседръжитель][12], ѿ всѣхъ сꙋщихъ окрестъ те-
бе. и҆ расѣетесѧ вси ѿ лица вашего, и҆ ниже бꙋ-
детъ събирающа [бѣжа. и҆ посемъ възвращꙋ
плѣнники сновъ аммонь· Глетъ гь][13] (*)[14] къ
идꙋмеи. тако глетъ гь [вседръжитель][15], ѥгда
нѣсть ксемꙋ мꙋдрости въ деманѣ. погибе
совѣтъ ѿ (сновъ)[16], (и҆) непотребна ѥсть мꙋдрость
и҆ (бѣжите и҆ лица)[17] (ѿвращаите снидите во
адъ)[18] живꙋщеи деданъ. (зане погибель и҆сав-
лю)[19] приведох нань, часъ посѣщенїѧ ѥго. аще
бы объиматели вина пришли (на тѧ), ꙋбо не
оставили бы ни грезна. аще ли же татїе бы
в нощи (пришли похитили бы то, что довлѣ
имъ)[20]. но азъ ꙗвихъ и҆сава, ѿкрыхъ таинаѧ
ѥго, (и҆) не възможетъ ꙋтаитисѧ. погꙋблено
ѥсть (сѣмѧ ѥго, и҆)[21] братїѧ ѥго, и҆ соседи ѥго,
и҆ не бꙋдетъ· остави сироты твоѧ, (аз же
имъ повелю)[22] живомъ быти, и҆ вдовицы (твоѧ)
на мѧ ꙋповати бꙋдꙋтъ· Ꙗко бо глетъ гь,
ѥ имже не было сꙋдꙋ, да пїютъ чашꙋ, [пїю-

щѣ][23] ѝспі́ютъ. (-)[24] ты (же) ꙗ҆́ко непови́нный
ѡ҆ста́нешꙑ. не бꙋ́деши неповине́нъ, [но пїа ѝспїе-
ши][25]. собо́ю бо клѧхсѧ гл҃етъ гь҃, ꙗ҆́ко въ пꙋ-
стꙑ́ню ѝ въ порꙋга́нїе, [ѝ въ посмѣ́хъ][26] ѝ
въ прокла́тїе бꙋ́детъ во́зра, ѝ всѧ гра́ды е҆го
ѧ̓вден ӑ бꙋ́дꙋ въ пꙋсты́ню вѣ́чнꙋю· *Слꙋ́ слы́шахъ ѿ
га҃, ѝ посолъ во ꙗ҆зы́ки посланъ є҆сть. съберѣ-
тесѧ ї ѝдѣте противꙋ е҆мꙋ, [ѝ][27] (въста́не)[28]
на ѡ҆плъче́нїе. [ꙗ҆́ко се][29] мала да́хъ тѧ въ
ни̑ ѝ странахъ, *(ѝ) порꙋга́нымъ среди людїи·
Противле́нїе твое прельсти́ тѧ, (и) го́рдость
срца твоего. живѧ́и в̾ пещерахъ камѣннахъ, (ѝ
похити́ти оукрѣплѧ́ешисѧ верхꙋ хо́лма)[30].
е҆гда възнесеши ꙗ҆́ко ѡ҆ре́лъ гнѣздо свое, ѿто́-
лѣ свергꙋ тѧ, [гл҃етъ гь҃][31]. ѝ бꙋ́детъ ѝдꙋ-
мея пꙋста̀. всѧкъ ходѧ́и чрезъ ню̀ [поди-
витсѧ, ѝ възгл҃етъ на̑ всѧкими ꙗ҆звами
ѧ̓ мо̑ д̑і е҆ѧ][32]. *ꙗ҆́коже превраще́на є҆сть содо́ма ѝ гомо́-
ра, ѝ сосѣды е҆ѧ, гл҃е гь҃ [-][33]. не поживетъ
та́мо мꙋжъ, ниже пребꙋ́детъ (в̾ неи)[34] сн҃ъ
ни̑ ѝ чл҃чь. *се ꙗ҆́ко ле́въ ѝзыиде съ презо́ръства їѡ҆р-
да́нѧ (ѿ красоты силны)[35], ꙗ҆́ко скорѣ (по-
вѣмъ е҆мꙋ бѣжати к неи)[36]. (ѝ кто бꙋ́детъ
тако ѝзбра̑, е҆гоже поставлю на̑ нею)[37]. кто бо
подо́бенъ мнѣ, ѝ кто постоитъ предо мною.
кто́ же є҆сть сеи па́стырь, ѝже съпротивѝсѧ
лицꙋ моемꙋ· Сего ради слы́шите совѣ́ гн҃ь, ѝ-
же совѣща на (е҆до́ма)[38]. ѝ мышле́нїе е҆го, е҆же
помысли ѡ҆ живꙋщихъ въ дема́нъ. не свергꙋ
ли ѝхъ мала ѿ ста́да, ѝ не размещꙋ ли с
ни́ми жили́ща ѝхъ. (-)[39] ѿ гласа паде́нїа ѝхъ
потрѧсесѧ землѧ̀, [-][40] вопль на́ мори [чрьм-
немъ][41] слы́шасѧ гласа ѝхъ· Се̑ ꙗ҆́ко ѡ҆ре́лъ
[възы́идетъ ѝ възлетѝ][42], ѝ простре́ крылѣ
[свои̑][43] на̑ во́зрꙋ (-)[44]. ѝ бꙋ́детъ срце силныхъ
ѝдꙋме́искїи в̾ тои дн҃ь, ꙗ҆́ко срце жены̀ рода́-
щїа· (*)[45] Къ дама́скꙋ. посрами́сѧ е҆ма́дъ, ѝ
[а҆рфа́дъ][46], ꙗ҆́ко слꙋхъ ѕлъ слы́шаша, възмꙋти́-
шасѧ [на́ мори][47] за попече́нїе оупокоитисѧ не
возмого́ша. растор̾же́сѧ дама́скъ, (ѝ) ѡ҆брати́сѧ
на бѣжа́нїе, тре́петъ ѡ҆бъѧть ѝ, (скорбь) [ѝ
болѣзнь ѡ҆дръжа́шасѧ е҆го ꙗ҆́ко раждающꙋю][48].
ка́ко сꙋть ѡ҆ста́вили градъ славенъ, [гра̑ ра́дос-
ти][49]· Сего ради падꙋтъ ю҆́ноша (е҆го) на
сто́гнахъ е҆го, ѝ всѝ мꙋжи воинъстїи (-)[50] (пре-
мо́лкнꙋтъ)[51] [в̾ тои дн҃ь][52]. гл҃етъ гь҃ [вседръ-
житель][53]. ѝ вожгꙋ о́гнь на стѣнѣ дама́ска, ѝ
пож̾же́тъ забра́ла (венада́вла)[54]· (*)[55] Къ кедарꙋ
ѝ къ цр҃ъство (а҆сорь)[56], ѝхже поби (навходоно-
со́ръ)[57] црь вавѷлоньскїи, тако гл҃етъ гь҃· въс-
та́ните ѝ внидѣте въ кꙋда́ръ, ѝ погꙋбѣте
сн҃ы (восто́чныѧ)[58]. селе́нїа ѝхъ ѝ стада̀ ѝхъ

ким не було суду, хай п'ють чашу,
п'ючи вип'ють. Ти ж залишишся як
невинний? Не будеш невинний, але
п'ючи вип'єш. **13** Бо Собою я по-
клявся, – говорить Господь, – що в
пустиню, і на висміювання, і на сміх,
і на прокляття буде Возра. І всі його
міста стануть вічною пустинею. **14**
*Чутку почув я від Господа, і посол ав. 1
до народів був посланий. Зберіться і
підіть йому назустріч і встанемо до
бою. **15** Бо ось Я тебе зробив малим в
країнах *і висміяним посеред людей. ниж. 50
16 Твоє спротивляння тебе обмануло
і гордість твого серця, ти, що живеш
в камінних печерах і скріплюєшся за-
хопити верх шпиля. Коли піднімеш,
як орел, своє гніздо, тоді тебе скину,
– говорить Господь. – **17** І пусткою
буде Ідумея. Кожний, хто крізь неї
проходить, здивується і заговорить
про всі її рани. **18** *Так як є знищена мой1. 19
Содома і Ґомора, і її сусіди, – го-
ворить Господь. Там людина не жи-
тиме, ані не перебуватиме в ній люд-
ський син. **19** *Ось наче лев він ниж. 50
вийде з-посеред Йордану, з сильної
краси, бо швидко накажу йому до неї
втікати. І хто буде таким вибраним,
що його поставлю над нею? Бо хто
подібний до Мене і хто стоятиме пе-
реді Мною? Хто ж є цей пастух, який
спротивиться моєму лицю? **20** Через
це послухайте господню раду, яку
Він врадив проти Едома, і його за-
дум, який задумав проти тих, що жи-
вуть у Темані! Чи не відкину їх ма-
лих від стада і чи не розкину з ними
їхнє помешкання? **21** Від голосу їх-
нього падіння земля затряслася, крик
у Червоному морі, чути їхній голос.
22 Ось так, як орел підніметься, і під-
летить, і простягне свої крила над
Возрою, і серце сильних ідумейських
буде в тому дні, як серце жінки, що
народжує, **23** до Дамаску. Завстидже-
ним є Емат і Арфат, бо почули по-
гану чутку, засмученими стали на
морі через журбу, не змогли заспо-
коїтися. **24** Розбитим є Дамаск, і по-
вернувся до втечі. Його охопило
тремтіння, смуток і біль оточили йо-
го, як ту, що народжує. **25** Як поки-
нули славне місто, місто радості? **26**
Через це впадуть його юнаки на його
вулицях, і всі військові мужі замов-
кнуть у тому дні, – говорить Господь
Вседержитель. **27** І запалю вогонь на
мурі Дамаску, і він пожере венада-
вові оборони. **28** До Кедара і до асо-
рових царств, яких побив Навходоно-
сор, вавилонський цар. Так говорить
Господь: Встаньте і ввійдіть до Кидару
і вигубіть східних синів. **29** Я за-
беру їхні поселення і їхні стада, їхні
кожухи і ввесь їхній посуд, і собі
заберу їхніх верблюдів, і накличу на

них страх довкруги. **30** Втікайте і скоро відійдіть. В пропастях сядете ви, що живете в Асорі, – говорить Господь. Бо проти вас врадив раду Навходоносор, вавилонський цар, і задумав проти вас задуми. **31** Встаньте і ввійдіть до спокійних людей і тих, що живуть без клопоту, – говорить Господь. Вони *не* мають ані дверей, ані засувів, мешкають самі. **32** І їхні верблюди будуть на розграбування, і множество скотини *буде* на розграбування. І розсію їх всяким вітром, тому що довкруги є обстриженими. І з усіх їхніх довколішних приведу на них загибель, – говорить Господь. **33** І Асор буде на помешкання зміїв, пустим аж до віку. І не залишиться там чоловік, ані не буде в ньому людського сина, що живе. **34** Слово Господнє, яке було до пророка Єремії проти Елама на початку царювання Седекії, юдиного царя, кажучи: **35** Так говорить Господь Вседержитель: Ось Я розіб'ю еламовий лук і заберу їхню силу, **36** і наведу на Елам чотири вітри з чотирьох кінців небес. І їх розсію на всі ті вітри, і не буде народу, до якого втікаючи не прийдуть еламітяни. **37** І накажу еламітянам жахнутися перед їхніми ворогами і перед лицем тих, що шукають їхню душу, і наведу на них зло, гнів моєї люті, – говорить Господь. Нашлю на них меч, доки їх не вигублю. **38** І поставлю мій престіл в Еламі, і звідти вигублю царя і князя, – говорить Господь. **39** Але в останні дні накажу повернутися еламському полону, – говорить Господь.

Глава 50

1 Слово, яке сказав Господь про Вавилон і про халдейську землю через пророка Єремію, **2** сповістіть в народах і оголосіть. Підніміть знамено, закричіть і не скривайте, скажіть: Взятий Вавилон! Засоромлений Веель, переможений Мародах, засоромлені його різьблені, переможені їхні кумири! **3** Бо прийшов на них народ з півночі. Він поставить його землю в пустиню, і не буде в ньому мешканця, від людини аж і до скотини. І піднялися, і відійшли. **4** В тих днях і в тому часі, – говорить Господь, – прийдуть ізраїльські сини, вони і юдині сини разом, ідучи і плачучи поспішать. І шукатимуть свого Господа Бога, **5** випитають стежки до Сіону, повернувши туди свої лиця. Прийдуть і пристануть до Господа вічним обітом, так, що ні одним забуттям не буде знищений. **6** Мій народ був

ѿймꙋ, кожа ихъ и всѧ сосꙋды ихъ, и вельблюды ихъ поймꙋ себѣ. и съзовꙋ на нѧ страх окрестъ. бѣжите (-)[59] (и ѿидѣте въскорѣ, въ пропастехъ садите живꙋщеи съ асорь)[60], [глетъ гь][61]. ꙗко совѣща на вы (навходоносоръ)[62] црь вавꙋлонъскїи совѣтъ, и помысли на васъ мышленїѧ. въстаните и внидите к людемъ оупокоеным, (и) живꙋщимъ без вреда, [глетъ гь][63]. ни двери ниже заворы имꙋть, сами обитают. и бꙋдꙋтъ вельблюди их въ расхищенїе, и множество скота [-][64] въ разграбленїе. и расѣю ѧ всѧцѣм вѣтромъ, понеже остриженi сꙋть окрестъ. (и) ѿ всѣхъ окрестныхъ ихъ приведꙋ (на нѧ погибель)[65], глет гь. и бꙋдетъ (асорь)[66] въ жилище (змїемъ)[67] пꙋсто даже до вѣка. и не останет тамо мꙋжъ, ниже бꙋдет живаи в немъ снъ члчь. (*)[68] [(Слово гне еже бысть)[69] къ ѥремїи прркꙋ на иеламъ, в началѣ црства седекїи црѧ їоудина, глѧ][70]. Ꙁако глет гь [вседержитель][71], [се][72] азъ сꙋкрꙋшꙋ лꙋкъ еламль, (и возмꙋ)[73] силꙋ ихъ, и въведꙋ на еламъ четыри вѣтры ѿ четырехъ странъ небесныхъ, и развѣю ѧ въ всѧ вѣтры ты. и не бꙋдетъ ꙗзыка воньже не прїидꙋтъ (бѣжа еламитане)[74]. и повелю оужаснꙋтисѧ (еламитанѡмъ)[75] пред враги ихъ, (и пред лицемъ) ищꙋщих дши ихъ. и приведꙋ на нѧ ѕлаѧ, гнѣвъ ꙗрости моеѧ, [глетъ гь][76]. (-)[77] испꙋщꙋ на них мечь (-)[78], дондеже сотрꙋ ихъ. и поставлю престолъ мои во еламѣ. и погꙋблю ѿтꙋдꙋ црѧ и кнзѧ, [глет гь][79]. но въ послѣднѧѧ дни повелю възвратитисѧ плѣнꙋ (иеламлю)[80], глетъ гь.

Глва, н. (*)[1]

Слово [еже рече гь][2] о вавꙋлонѣ, (и) [о земли халдѣистеи, (-)[3] їеремїею прркомъ][4]. възвѣстите въ ꙗзыцѣхъ и огласите. [въздвигнѣте знаменїе, възопїите][5] и не скрываите, рцѣте. взѧсѧ вавꙋлонъ посрамисѧ (веель)[6], [побѣдисѧ мародахъ, посрамишасѧ изваѧнїѧ его, побѣдишасѧ (кꙋмиры)[7] ихъ][8]. ꙗко прїиде на нѧ ꙗзыкъ ѿ полꙋнощи, тои положитъ землю его въ пꙋстыню, и не бꙋдетъ живаи в немъ ѿ чл҃ка даже и до скота. (и) [воздвигнꙋшасѧ (и) ѿидоша][9]. въ ты дни и въ тои час, [глетъ гь][10]. прїидꙋ снове ізлеви тїи и снове їоудины вкꙋпѣ, ходѧще и плачюще поспѣшатъ, (и) га ба своего (възыщꙋт)[11]. въ сїонъ въспытаю стезѣ, тамо (-)[12] (обративши лица своѧ)[13]. (-)[14] прїидꙋтъ и приложатсѧ къ гꙋ [-][15] обѣщанїемъ вѣчномъ, ꙗко ни единѣмъ забвенїемъ не сотретсѧ. овца погибшаѧ быша

люді́е мои̇̀. па́стыри и̂хъ съвратиша и҃, (и̂ сътвори́ша ѧ̀ кры́тисѧ по гора҃)[16], съ горы̀ на хо́лмъ ходи́ша, забы́ша поко́ѧ своего. всѧ́къ ѡ̂брѣтый ѧ̀ ꙗ̂дѐ и҃, [и̂][17] вра́ѕи и̂хъ рекоша, (не съгрѣшихомъ)[18]. сего ра҃ занѐ съгрѣшиша г҃ꙋ (лѣпотѣ)[19] пра́вды, (наде́ж҃и) ѿц҃ъ и̂хъ [г҃ꙋ][20]. ѿидѣте ѿ сре́ды вавѵ̈лона, и̂ ѿ зе҃лѧ̀ халде́и [-][21] и̂зыидѣте, и̂ бꙋдете ꙗ̂ко [ко́злища][22] пре҃ ѡ̂вца́ми. ꙗ̂ко ѐ се а̂зъ въставлю [и̂ приведꙋ][23] въ вавѵ̈лонъ съборъ ꙗ̂зы́ковъ [велїихъ][24] ѿ землѧ̀ полꙋнощны, и̂ ѹ̂готовать сѧ нань, (и̂ потомъ)[25] во́зметсѧ. стрѣла̀ (ѐго) ꙗ̂ко мꙋжа си́лъна вражде́бника, не възвратитсѧ паки пра́здна. и̂ бꙋдетъ [землѧ̀ халдѣиска][26] въ разграбле́нїе, вс҃и гꙋбители ѐѧ наполнѧ҃сѧ, [г҃летъ г҃ь][27]. занѐ веселистесѧ и̂ велерѣчевасте расхища́юще наслѣдїе мое. и̂злїѧсте бо сѧ ꙗ̂ко телцы на травꙋ, и̂ (рыка́сте)[28] ꙗ̂ко во́лъ. порꙋга́на ѐсть ма́ти ва́ша ѕѣло, (и̂ ѹ̂подоби́сѧ прахꙋ родившїѧ васъ. се послѣднѧѧ бꙋдетъ въ ꙗ̂зы́цехъ, и̂ пꙋста̀ и̂ непрохо́дна и̂ сꙋха̀)[29] ѿ гнѣва г҃нѧ, не поживꙋтъ (в неи), н҃о ѡ̂братитсѧ (всѧ̀ въ пꙋсты́ню)[30]. [-][31] всѧ́къ ходѧ́и сквозѣ вавѵ̈ло́нъ, подиви́сѧ и̂ позвиждетъ ѡ̂ всеи ꙗ̂звѣ ѐго. ѹ̂готовитесѧ проти́вꙋ вавѵло́нꙋ вси̇̀ (ѡ̂к҃рстнїи). налѧца́ющеи лꙋкъ вы́ воюите и̂. небрезите стрѣлъ (-)[32], [поне́же пре҃ г҃мъ съгрѣши][33]. [-][34] възопїите нань, [всю́дꙋ][35] (дадѐ рꙋкꙋ)[36]. падоша ѡ̂снова́нїа ѐго, (-)[37] сокрꙋши́ша҃ стѣны ѐго, ꙗ̂ко месть [г҃нѧ][38] ѐсть ѿмсти́те ѐмꙋ, ꙗ̂коже сътвори̇̀ сътвори́те ѐмꙋ· Потреби́те сѣ́ѧтелѧ ѿ вавѵ̈ло́на, и̂ дръжа́ща҃ се́рпъ в̆ годъ жа́твы, ѿ лица̀ меча̀ (голꙋби́на)[39]. ко́ждо къ людемъ свои҃ ѡ̂брати́сѧ, и̂ вс҃и до землѧ̀ своеѧ ѹ̂бѣжа҃· Ста́до (расто́ржено)[40] ї҃иль, львове и̂знꙋри́ша ѐ. прьвѣе ꙗ̂дѐ ѧ̀ ц҃рь а̂ссѵ̈рь, (-)[41] сеи (же) послѣднїи (и̂) кости [ѡ̂глода̀][42] ѐмꙋ, [навхѡдоносо́ръ][43] ц҃рь вавѵ̈лонскїи· Сего ради та́ко г҃лет҃ г҃ь [вседръжи́тель б҃ъ ї҃илевъ][44]. ѐ се а̂з҆ посѣщꙋ ц҃рѧ вавѵ̈лонска и̂ землю ѐго ꙗ̂коже посѣти́хъ ц҃рѧ а̂ссѵ̈рьска· и̂ приведꙋ па́ки ї҃илѧ въ жили́ще ѐго и̂ ѹ̂пасетсѧ въ карме́лѣ [и̂ васанѣ][45], въ горѣ (же) ѐфра́имли и̂ галаа́дѣ (-)[46] насы́титсѧ д҃ша ѐго· въ ты̀ д҃ни и̂ въ то́и часъ, [г҃лтъ г҃ь][47], възы́щетсѧ непра́вда ї҃илева, и̂ не бꙋдетъ. и̂ грѣхъ ї̂ꙋ̂динъ, и̂ не ѡ̂бра́щѣсѧ· ꙗ̂ко м҃лтивъ бꙋдꙋ [и̂мъ ѡ̂ставлѧ́ѧи на́ землю][48] [-][49] (владѣющихъ)[50] възыиди̇̀ (-)[51], и на живꙋщаѧ ѐѧ посѣти, рассѣ́и и̂ ѹ̂бїи (сꙋщаѧ по ни́хъ), г҃летъ г҃ь. и̂ сътвори̇̀ всѧ̀ ѐли́ка заповѣ́даю по тебѣ. г҃ла бра́ни (въ землѝ) и̂ сътре́нїе велико

вівцями, що згинули. Їхні пастирі відвернули їх і змусили їх ховатися по горах. Вони ходили з гори на вершок, забули свій спокій. **7** Кожний, хто їх знаходив, пожирав їх, і їхні вороги сказали: Ми не згрішили, тому що вони згрішили Господеві. Красі праведності, Надії їхніх батьків – Господеві. **8** Відійдіть з-посеред Вавилону і вийдіть від землі халдеїв, і будьте як барани перед вівцями. **9** Бо ось Я підніму і приведу до Вавилону збір великих народів з північної землі. І вони підготуються проти нього, і потім буде забраний. Його стріла, наче чоловіка – сильного ворога, не повернеться знову порожньою. **10** І халдейська земля буде на розграбування, всі наситяться її грабунком, – говорить Господь. **11** Бо ви веселилися і вихвалялися, розграбовуючи насліддя моє. Бо ви накинулися, наче телята на траву, і ричали, як віл. **12** Дуже висміяною є ваша матір, і уподібнена до пороху та, що вас породила. Ось останньою буде в народах, і пустою, і непрохідною, і сухою **13** від господнього гніву. Не житимуть в ній, але вся обернеться в пустиню. Кожний, що проходить через Вавилон, подивиться і засичить над всією його раною. **14** Приготуйтеся проти Вавилону всі довколішні, що натягаєте лук, ви воюйте проти нього! Не щадіть стріл, тому що він згрішив перед Господом! **15** Закричіть проти нього! Всюди дав він руку, впали його основи, знищені його стіни, бо помста є господня. Мстіть йому, так як він зробив, йому зробіть! **16** Вигубіть сівача з Вавилону і того, хто держить серп в часі жнив. Від лиця голубиного меча кожний повернеться до свого народу, і всі втечуть до своєї землі. **17** Ізраїль – розірване стадо, вовки його пограбували. Першим його їв асирійський цар, а цей – останній. І його кості обгриз Навходоносор, вавилонський цар. **18** Через це так говорить Господь Вседержитель, ізраїльський Бог: Ось Я навідаюся до вавилонського царя і до його землі, так як Я навідався до ассирського царя. **19** І знову приведу Ізраїль до його помешкання, і він пастиметься в Кармилі і Васані, а в ефраїмовій горі і Галааді насититься його душа. **20** В тих днях і в тому часі, – говорить Господь, – шукатимуть неправедності Ізраїля – і не буде, і юдин гріх – і не знайдеться. Бо відпускаючи, буду милосердним до них. На землю володарів **21** піди і навідайся до тих, що в ній живуть, розсій і вбий тих, що після них, – говорить Господь, – і зроби все, що я тобі заповідаю. **22** В землі голос війни і велике знищення.

23 Як знищено і розтрощено молот всієї землі? Як Вавилон в народах обернувся у пустиню? **24** Я тебе зловив у засідках і ти є полоненим, Вавилоне. І ти не побачив. Віднайденим є ти і знайденим, тому що ти розгнівив Господа. **25** Господь відкрив свої скарби, виніс посуд свого гніву, бо є діло Господеві Вседержителеві в халдейській землі. Підіть до неї з кінців землі. Відкрийте, хай ввійдуть ті, що її топчуть. Заберіть каміння з дороги, і скиньте його на купу, **26** і вигубіть його. І хай не залишиться нічого. **27** Розсійте всіх його сильних, і він піде на заріз. Горе їм, бо прийшов їхній день, час їхньої помсти. **28** Голос втікачів і тих, що спаслися з вавилонської землі. Хай в Сіоні сповістять помсту нашого Господа Бога, помсту його храму. **29** Сповістіть численним у Вавилоні, всім, що натягають лук. Разом стійте проти нього довкруги, щоб не втік ні один, і віддайте йому за його ділами. За всім, що він зробив, йому зробіть, бо він піднявся проти Господа, проти ізраїльського Святого. **30** Через це впадуть його юнаки на його вулицях і всі його військові мужі замовкнуть в тому дні, – говорить Господь. **31** Ось Я проти тебе, гордий, – говорить Господь Бог Вседержитель, – бо прийшов твій день, час твоїх відвідин. **32** І впаде гордий, і буде знищений, і не буде того, хто його піднімає. І запалю вогонь в його містах, і він спалить все довкруги нього. **33** Так говорить Господь Вседержитель: Сором терплять ізраїльські сини і юдині сини разом, всі, що їх схопили, не бажають їх відпустити. **34** Їхній визволитель сильний, Господь Вседержитель – його ім'я! Судом воюватиме за них, щоб настрашити землю, і потрясе вавилонськими мешканцями, **35** і меч проти халдеїв, – говорить Господь, – і проти вавилонських жителів, і проти князів, і проти його мудрих. Меч на його нарості, вони будуть дурними. **36** І меч на його сильних, хай налякаються. **37** Меч на його коней і на його колісниці, і на всіх інших людей, що є посеред нього, і будуть як жінки. Меч на його скарби, що будуть рознесені, **38** висушення буде на його води. І він висушить, бо це земля різьблених, і заздрістю вони вихвалялися. **39** Через це житимуть змії з дурними і дивовижними людьми, і в ньому замешкають сирини. І навіки не буде більше того, що в ньому живе, ані не буде відбудованим з роду в

мой1. 19 іс. 13

рід. **40** *Так як Бог знищив Содому і Ґомору, і їхні довколішні міста, – говорить Господь, – не буде там людини ані не житиме в ньому людський

(-)[52]. Како сокрушися и сотреся млатъ всеи земли. како обратися въ пустыню вавѵлонъ въ ꙗзыцѣхъ. въ сѣти уловихъ тѧ и плѣненъ еси вавѵлоне, и не видѣлъ еси. обрѣтенъ еси и найденъ, понеже (разгнѣвалъ еси Га)[53]. Ѿверзе Гь сокровища своѧ, изнесе сосуды гнѣва своего. ꙗко дѣло есть Гу [вседръжителю][54] в земли халдеистѣ. (поидѣте к неи ѿ конецъ земли)[55], ѿверзѣте (да внидут попирающеи ю. ѿимѣте съ пути каменїе, и смещите е вкупѣ и погубѣте ю, и)[56] да не останетъ ничтоже. расѣите всѧ (силныѧ)[57] еѧ і иступитъ въ закланїе. горе имъ ꙗко прїиде днь ихъ, [-][58] часъ посѣщенїѧ ихъ. Гласъ бѣжащихъ, і избѣгшихъ ѿ землѧ вавѵлонъски. да възвѣстѧтъ в сїонѣ мщенїе Га Ба нашего [мщенїе храма его][59]. възвѣстѣте въ вавѵлонѣ многимъ, всѣмъ налѧцающимъ лукъ. въкупѣ стоите противу ему окрѣстъ, да не убѣжитъ ни единъ, (и) въздаите ему по дѣломъ его. по всему елика сътвори, сътворите ему, ꙗко на Га въздвижеся на (-)[60] стаго Іилева. сего ради падутъ юноша его на стогнахъ его, и вси мужи воинъстїи его умолкнутъ [въ тои днь][61], глетъ Гь. се азъ на тѧ горде, глетъ Гь (Бъ) [вседръжитель][62], ꙗко прїиде днь твои (-)[63] часъ посѣщенїа твоего. и падетъ гордыи (-)[64] и раздрушитсѧ, и не будетъ въставлѧѧи его. и въжгу огнь въ (градѣхъ)[64] его, и пожжетъ всѧ окрѣстъ его. Ꙗко глетъ Гь [вседръжитель][66], срамоту трьпѧтъ сынове Іилеви, и сынове Іудины вкупѣ. вси одръжащеи ихъ (-)[67] не хощутъ ѿпустити ихъ. (-)[68] избавитель и силныи, Гь вседръжитель имѧ его, судомъ възбранитъ за (-)[69] нихъ. да устрашитъ землю, и потрясетъ жители вавѵлонскими. (и) мечь на халдеи, [глетъ Гь][70], и на жители вавѵлонскїѧ, и на кнѧѕи и на мудрыѧ его. мечь на вещцы его (иже)[71] буи будутъ. (и) [мечь на силныѧ его, да возбоѧтсѧ][72]. мечь на конѧ его и на колесница его, [-][73] и на всѧ прочїѧ люди, иже суть посредѣ его, и будутъ ꙗко жены. мечь на сокровища его, (иже)[74] расхитѧтсѧ. (исшенїе) на воды его будетъ, і исшутъ. ꙗко землѧ изваѧнныхъ есть, и (завистїю)[75] хвалѧхусѧ. сего ради поживутъ ѕмїеве (съ буими и дивими людми)[76], и поживутъ в немъ (-)[77] сѵрини. и не будетъ живуща [в немъ][78] ктому въ вѣки, (ниже съградитсѧ ѿ рода в родъ). *ꙗкоже превратти (Гь)[79] содома и гомора, и окрѣстныѧ грады ихъ. Глетъ Гь, не пребудетъ тамо

а мо ді ісаїа гі

мꙋ҃, ниже поживе҃ [в не҃]80 сн҃ъ ч҃лчь· Се҃ лю́дїе
прїидꙋтъ ѿ полꙋно́щи, и҆ ꙗ҆зыкъ великъ, и҆
ц҃рїе мно́ѕѣ въста́нꙋтъ ѿ конець землѧ̀, лꙋки
и҆ щи́ты възе́мше, гро́зни сꙋть и҆ немл҃тиви.
гл҃а и҆хъ ꙗ҆́ко мо́ре възшꙋми́тъ. (и҆) на конѧ
възсѧ́дꙋт҃, ꙗ҆́ко (мꙋжъ) оу҆готовле́нныи (-)81 на́
брань, проти́вꙋ тебѣ дщи вавꙋло́нѧ· Оу҆слы́ша
ц҃рь вавꙋло́нскїи сла́вꙋ и҆хъ, и҆ оу҆вѧдо́ша рꙋцѣ
е҆го. ско́рбь объѧ́тъ е҆го (и҆) бо́лѣзнь ꙗ҆́ко ражаю-
вы҃і м҃д щꙋю· *Се҃ ꙗ҆́ко ле́въ и҆зы́иде съ (презо́рства) і҆ор-
да́нѧ къ (красотѣ си́лнѣ)82, ꙗ҆́ко (си́лнꙋ)83 по-
бѣгнꙋти повелю̀ е҆мꙋ к не́и. и҆ (кт҃о бꙋдетъ
і҆о҃ д҃і и҆збра́нъ е҆го́же а҆зъ пре҃ложꙋ е҆мꙋ)84. *и кт҃о оу҆бо
подо́бенъ мн҃ѣ, и҆ кт҃о мо́жетъ стоѧ́ти проти́вꙋ
мѧ. и҆ кт҃о е҆сть па́стырь се́и, и҆́же проти́висѧ
лицꙋ мое҆мꙋ. т҃ѣже слы́шите совѣ҃ г҃нь, е҆же нача̀
мы́слити на вавꙋло́на, и҆ мышле́нїѧ е҆го е҆же
оу҆мы́сли на́ (зе҃лю халдѣ́искꙋ)85. а҆́ще (и҆ не и҆с-
торгнꙋ ма́ла ѿ ста́дъ)86, а҆́ще не бꙋдетъ раз-
ме́тано вкꙋпѣ (с ними жили́ще и҆хъ)87. ѿ
гла́са плѣне́нїѧ вавꙋло́нскаго потрѧсе́сѧ землѧ̀,
и҆ во́пль въ ꙗ҆зы́цѣ҃ слы́шасѧ·

Гл҃а, н҃а· (*)1

Т
а́ко г҃летъ г҃ь. се а҆зъ въздви́гнꙋ на ва-
вꙋло́нъ, и҆ на живꙋщаѧ (в не́м), [на въз-
ви́гшихъ ср҃це]2 (свое на́ мѧ), (ꙗ҆́ко) вѣтръ
гꙋби́телныи. и҆ послю̀ въ вавꙋло́нъ вѣѧ,
и҆ възвѣю и҆҆, і и҆стлю зе́млю е҆го· (поне́же прїиде
на́нь)3 ѿвсю́дꙋ въ д҃нь поги́бели е҆го· [Не]4 налѧ-
ца́и налѧца́ѧи л҃ꙋ свои, и҆ [не]5 въходѝ въ бро́нѧ
(оболче́ны). не пощади́те ю҆́ноша е҆го, (-)6 побї-
ите все во́инъство е҆го. и҆ падꙋтъ и҆збїе́нїи въ
землѝ халдѣ́истеи, и҆ ꙗ҆зве́нїи въ странахъ
и҆хъ. поне́же не бѣ҃ о҆вдове́ствова і҆и҃ль і и҆оу́да ѿ
б҃а свое́го г҃а вседръжи́телѧ, н҆о землѧ̀ и҆хъ на-
по́лнисѧ грѣха̀, ѿ ст҃го і҆и҃лева. бѣжите ѿ сре-
ды вавꙋло́на, и҆ сп҃си кождо дш҃ꙋ свою. [-]7 не
молчи́те о҆ непра́вдѣ е҆го, занѐ (-)8 мще́нїе е҆сть
ѿ г҃а, м҃здꙋ той възда́сть е҆мꙋ. ча́ша зла́та
е҆сть вавꙋло́нъ в рꙋцѣ г҃ни, напаѧ́а всю зе́млю.
ѿ вина̀ е҆го пи́ша [вси]9 ꙗ҆зы́цы, сего ради по-
И҆саїа к҃а / а҆пока҃ д҃і / и҆ и҃і трѧсо́шасѧ. *внеза́пꙋ [-]10 (-)11 падѐ вавꙋло́нъ и҆
съкрꙋши́сѧ. пла́чите по не́мъ. възмѣте ма́с-
ти къ бо́лѣзни е҆го, да (-)12 и҆сцѣли́тсѧ· враче-
ва́хомъ вавꙋло́нъ и҆ не и҆сцелѣ· о҆ста́вимъ и҆ і
и҆дѣмъ ко́ждо въ зе́млю свою. възы́иде б҃о къ
не́бси сꙋдъ е҆го, [и҆ възви́жесѧ]13 къ о҆блакомъ
(-)14. и҆знесе г҃ь (пра́вды наша)15. прїидѣте възв-
вѣсти́мъ въ сїо́нѣ дѣ́ло г҃а б҃а на́шего. нао҆с-
трѣте стрѣ́лы, (и҆) напо́лните тꙋлы· б҃ъзбꙋди
г҃ь дх҃ъ [ц҃реи]16 м҃ескихъ, (и҆)17 проти́вꙋ вавꙋло́нꙋ

син. 41 Ось прийде народ з півночі,
і великий народ, і численні царі
підведуться з кінців землі, 42 взяв-
ши луки і щити. Вони є страшними
і немилосердними. Їхній голос за-
шумить, як море, і сядуть на коней,
як чоловік підготований на війну
проти тебе, вавилонська дочко. 43
Вавилонський цар почув про їхню
славу, і зів'яли його руки, його охо-
пив смуток і біль, як ту, що родить.
44 *Ось як лев вийшов з йордансь- вищ. 49
кої гордині до сильної краси, бо на-
кажу йому швидко до неї побігти. І
хто буде тим вибраним, якого я йо-
му поставлю? *І, отже, хто подіб- йов. 14
ний до Мене і хто може встояти
проти Мене? І хто є цей пастух,
який стане проти мого лиця? 45 То-
му послухайте господню раду, яку
він почав задумувати проти Вави-
лону, і його задуми, які задумав
проти халдейської землі! Чи й не
вирву малих з стад? Чи не буде роз-
кидане разом з ними їхнє мешкан-
ня? 46 Земля затряслася від голосу
вавилонського полону! І в народах
чути крик!

Глава 51

1 Так говорить Господь: Ось Я
піднімаю проти Вавилону і проти
тих, що в ньому живуть, на тих, що
підносять проти Мене своє серце
наче нищівний вітер. 2 І пошлю на
Вавилон віялки, і їх вивію, і знищу
його землю, тому що на нього прий-
шло звідусіль в дні його погибелі. 3
Лучнику, не натягай свій лук і не
входи зодягнений в броню! Не ща-
діть його юнаків, вигубіть все його
військо! 4 І впадуть побиті в хал-
дейській землі, і ранені в їхніх око-
лицях. 5 Тому що Ізраїль і Юда не
став вдовою від свого Бога, Госпо-
да Вседержителя, але їхня земля
наповнилася гріхом від ізраїльсь-
кого Святого. 6 Втікайте з-посеред
Вавилону і хай кожний спасе свою
душу! Не мовчіть про його неспра-
ведність, бо помста є від Господа!
Він йому віддасть віддачу! 7 Вави-
лон є чашою золота в господній ру-
ці, що напоює всю землю. Від його
вина пили всі народи, через це за- іс. 21
хиталися. 8 *Нагло впав Вавилон і апо. 14
став розбитим. Оплакуйте його! і 18
Візьміть масті для його недуги, хай
видзоровіє! 9 Ми лікували Вави-
лон, і він не видзоровів. Покиньмо
його і підім, кожний до своєї землі,
бо до неба піднявся його суд і під-
нявся до хмар. 10 Господь виніс на-
ші праведності! Ходіть, сповістім в
Сіоні діло нашого Господа Бога! 11
Вигостріть стріли і наповніть сагай-

даки! Господь розбудив дух медсь-
ких царів і його задум проти Вави-
лону, щоб його вигубити, бо господ-
ня помста є помста його дому! **12**
Підніміть знамена на вавилонських
стінах, поставте сторожів! Підніміть
сторож, приготуйте залоги, бо Гос-
подь задумав і зробив те, що висказав
проти тих, що жувуть у Вавилоні! **13**
Той, що живе над великими водами,
багатий в скарбах – прийшов твій кі-
ам. 6 нець, час твого розрубання! **14** *По-
клявся Господь Вседержитель своєю
душею, тому що наповню тебе лю-
мой1. 1 дьми, так як саранчою, і заспівається
пс. 135 пісню про тебе. **15** *Той, хто створив
і 148 землю у своїй силі і хто впорядкував
вищ. 10 вселенну в своїй мудрості і своїм
розумом простягнув небеса, **16** чи
Він дасть голос, *чи* помножаться во-
ди на небесах? Він, що підносить
хмари з кінців землі, зробив блискав-
ку на дощ, виводячи вітер зі своїх
скарбниць. **17** Нерозумною стала
кожна людина, без розуму, засоро-
мився кожний, хто виливає від його
вилитих. Бо брехнею є ним вилите, і
немає в них духа. **18** Марні є діла і гі-
дні сміху. Вони згинуть в часі своїх
відвидин. **19** Не така частка Якова, бо
Він є Той, що створив все, а Ізраїль –
палиця його насліддя. Господь Все-
держитель – його ім’я! **20** Ти знищиш
ними воєнний посуд, і Я знищу в тобі
народи і вигублю в тобі царства, **21** і
виб’ю в тобі коня і його вершника, і
вигублю в тобі колісницю і того, що
на ній сидить. **22** І виб’ю в тобі чоло-
віка і жінку, і виб’ю в тобі старого і
молодого, і виб’ю в тобі юнака і дів-
чину, **23** і вигублю в тобі пастиря і
його стада, і вигублю в тобі рільника
і його робочий скот, і вигублю в тобі
воєводу і вождя. **24** І віддам Вавило-
нові і всім халдейським мешканцям
все зло, що зробили в Сіоні, перед ва-
шими очима, – говорить Господь. **25**
Ось Я проти тебе, – говорить Гос-
подь, – смертоносна горо, що зрушу-
єш всю землю. І простягну мою руку
проти тебе, і скину тебе з каменя, і
дам тебе, як спалену гору. **26** Не ві-
зьму від тебе каменя на кут і каменя
на основу, але будеш знищеним наві-
ки, – говорить Господь. **27** Підніміть
знамено на землі, затрубіть трубою в
народах! Освятіть над ним народи,
сповістіть проти нього аратським, і-
меннійським і астенеським царям!
Поставте проти нього вояків, приве-
діть коней, як саранчу з жалами! **28**
Освятіть народи проти нього! Медсь-
ких царів, і його воєвод, і всіх його
правителів, і всіх сильних його землі.
29 І затрясеться земля, і буде в замі-
шенні, тому що повстав проти Вави-
лону господній задум, щоб покласти

(мысль)[18] є҆го̀, да погꙋби́тъ ѐ. поне́же мще́нїе
гн҃е є҆́сть мще́нїе до́мꙋ є҆гѡ̀. на стѣна́хъ вавvлѡ́н-
скихъ воздви́гнѣте зна́менїе, оу҆ста́вите стра́-
жа, воздви́гнѣте стра́жꙋ, оу҆гото́вите зало́ги.
ꙗ҆́кѡ оу҆мы́сли [гд҃ь и҆ сотвори́][19], ꙗ҆̀же речѐ на жи-
вꙋ́щаѧ въ вавvлѡ́нѣ. живы́й на̑ вода́хъ мно́-
ги́хъ, (бога́тъ въ сокро́вищехъ)[20]. прїи́де ко-
не́цъ тво́й (ча́съ пресѣче́нїѧ)[21] твоегѡ̀. (-)[22] *Клѧ́-
сѧ гд҃ь [вседержи́тель][23] (дꙋше́ю)[24] своє́ю, ꙗ҆́кѡ на-
полню́ тебѐ лю́дми ꙗ҆́кѡ мши́цею, и҆ воспое́тсѧ на̑
тобо́ю (пѣ́снь)[25]. *Сотвори́вый зе́млю в си́лѣ амѡ́с ѕ҃
свое́й, (и҆) оу҆стро́ивый вселе́ннꙋю въ мꙋ́дрости
свое́й, и҆ разꙋмѣ́нїемъ свои́мъ простре́ не́беса.
є҆гда̀ ѻ҆́нъ да́стъ гла́съ, оу҆мно́жатсѧ во́ды на
нб҃си. (-)[26] воздвиза́ѧй ѻ҆́блаки ѿ коне́цъ землѝ,
мо́лнїю въ до́ждь сотворѝ, (и҆зводѧ̀ вѣ́тры)[27] ѿ
сокро́вищь свои́хъ. ѻ҆бꙋѧ̀ всѧ́къ чл҃къ ѿ ра́зꙋма,
посрами́сѧ всѧ́къ слїѧ́тель въ и҆звая́нїи є҆гѡ̀.
ꙗ҆́кѡ ло́жъ є҆́сть слїѧ́нїе (є҆гѡ̀), (и҆) нѣ́сть дх҃а в
ни́хъ, сꙋ́єтни сꙋ́ть дѣ́ла (и҆) смѣ́хꙋ досто́йни,
въ ча́съ посѣще́нїѧ своегѡ̀ поги́бнꙋтъ. не ꙗ҆́кѡ
сїѧ̀ ча́сть і҆а́кѡвлѧ, но сотвори́вый всѧ́ческаѧ
то́й є҆́сть, [а҆ і҆и҃ль же́злъ достоѧ́нїѧ][28] (є҆гѡ̀), гд҃ь
[вседержи́тель][29] и҆́мѧ є҆гѡ̀. (сокрꙋши́ши си́ми)[30]
сосꙋ́ды бра́нныѧ. и҆ а҆́зъ сокрꙋшꙋ̀ въ тебѣ̀ ꙗ҆-
зы́ки, и҆ погꙋблю̀ въ тебѣ̀ (црⷭ҇твїа)[31], і҆ и҆збїю̀ въ
тебѣ̀ конѧ̀ и҆ вса́дники є҆гѡ̀. і҆ и҆збїю̀ въ тебѣ̀ ко-
лесни́цꙋ, и҆ всѣда́ющаго на ню̀. і҆ и҆збїю̀ въ те-
бѣ̀ [мꙋ́жа и҆ женꙋ̀ (-)[32]. і҆ и҆збїю̀ въ тебѣ̀ ста́ра
и҆ ѻ҆́трока. і҆ и҆збїю̀ въ тебѣ̀ ю҆́ношꙋ и҆ дв҃ꙋ
(-)[33]][34], і҆ и҆збїю̀ въ тебѣ̀ па́стырѧ и҆ ста́да є҆гѡ̀.
і҆ и҆збїю̀ в тебѣ̀ ѻ҆рю́ща и҆ рабо́тна скота̀ є҆гѡ̀, і҆
и҆збїю̀ въ тебѣ̀ воєво́дꙋ и҆ прави́телѧ. и҆ возд-
а́мъ вавvлѡ́нꙋ, и҆ всѣ́мъ жи́телемъ халдѣ́йс-
кимъ всѐ ѕло̀ [-][35], є҆́же сотвори́ша въ сїѡ́нѣ
пред̾ лице́мъ ва́шимъ, гл҃етъ гд҃ь. Сѐ а҆́зъ на̀ тѧ
го́ро смертоно́сна, [гл҃етъ гд҃ь][36], порꙋша́ѧй всю̀
зе́млю. и҆ простре́ рꙋ́кꙋ мою̀ на̀ тѧ, і҆ и҆зве́ргꙋ
тѧ̀ ѿ ка́мени, и҆ да́мъ тѧ̀ въ го́рꙋ сожже́-
нїа. (-)[37] не во́змꙋ ѿ тебѐ ка́мень во ѹ҆́гол,
и҆ ка́мень во ѻ҆снова́нїе, но потреби́шисѧ въ
вѣ́ки, гл҃етъ гд҃ь. воздви́гнѣте зна́менїе на землѝ,
вострꙋби́те [трꙋбо́ю во ꙗ҆зы́цѣхъ][38]. освѧти́те
на̑ ни́мъ ꙗ҆зы́ки, возвѣсти́те на́нь црⷭ҇кїѧ [а҆ра-
ра́тскїѧ][39], (и҆менні́йскїѧ)[40], и҆ (а҆стене́сскїѧ)[41], вочи́ните на́нь
(во́и)[42], приведѣ́те (-)[43] конѧ̀ ꙗ҆́кѡ мши́ца (со
жа́лы)[44]. освѧти́те (ꙗ҆зы́ки на́нь)[45], цр҃и̑ ме́дскїѧ
[-][46], [и҆][47] воєво́дъ є҆гѡ̀, и҆ всѣ́хъ прави́телей є҆гѡ̀,
[и҆ всѧ̀ крѣ́пкїѧ землѝ є҆гѡ̀][48]. (и҆) потрѧсе́тсѧ
землѧ̀ и҆ смꙋти́сѧ. за́не воста̀ на вавvлѡ́нъ
мышле́нїе гн҃е, да положи́тъ зе́млю вавvлѡ́нъ-
скꙋ пꙋ́стꙋ и҆ ненаселе́ннꙋ. преста́ша крѣ́пцыи

а҆ мѡ́ а҆
ѱало́мъ рле҃
и҆ рмⷢ҇и
выⷲ҇ і҃

вавѵлона ѿ бою, живѧхꙋ [-][49] на посадехъ, по-
гибе храбрость и҆хъ, [и҆][50] быша ꙗ҆ко жены. зажъ-
жены сꙋть станы є҆го, сътрены заворы є҆го.
бѣжаи въ пꙋть текꙋща постиже. и҆ посолъ
стрѣте посла, да възвѣстиⷮ цр҃ю вавѵлонъскꙋ,
ꙗ҆ко взѧсѧ грⷣа є҆го ѿ конца (даже до конца,
и҆) броды заставлени сꙋть, и҆ є҆зера (-)[51] зажжена
о҆гнеⷨ, и҆ мꙋжи [-][52] воинъстїи [смꙋщени сꙋть][53].
ꙗ҆ко бо гл҃етъ гь҃ [вседръжитель б҃ъ і҆и҃левъ][54].
(дщи)[55] вавѵлона ꙗ҆ко гꙋмно часъ млаченїѧ
є҆го, є҆ще мало и҆ прїидеⷮ часъ жатвы є҆го. снѣде
мѧ (-)[56] [и҆][57] (пожре мѧ) навхꙋдоносоръ цр҃ь ва-
вѵлонъскъ, [сътвори мѧ ꙗ҆ко сосꙋдъ праз-
денъ][58], пожре мѧ ꙗ҆ко ѕмїи, наполни чрево
свое (тонкостїю)[59] моею, (і и҆зблева мѧ. не-
праⷣва на мѧ, и҆ плоть моѧ)[60] на вавѵлонъ,
гл҃етъ (живыи въ)[61] сїонѣ. и҆ кровь моа на
живꙋщаѧ въ халдѣеⷯ, рече і҆ерⷭ҇лиⷨ. Сего раⷣ тако
гл҃еⷮ гь҃, се а҆зъ сꙋдити бꙋдꙋ прю твою, и҆
ѿмщꙋ мщенїе твое, и҆ пꙋсто сътворю море
є҆го, (-)[62] и҆ссꙋшꙋ потоки є҆го. и҆ бꙋдетъ вавѵ-
лонъ въ [гробы жилище ѕмїеⷡ (чюдо)[63] и҆ поз-
виданїе][64], сего ради да не бꙋдетъ живꙋща.
вкꙋпѣ ꙗ҆ко львове (възревꙋтъ. власы и҆съ себе
терзати бꙋдꙋтъ)[65] ꙗ҆ко скѵмни (-)[66]. въ
горести и҆хъ поставлю питїе и҆хъ, и҆ оупою ѧ҆ (и҆)
да оуснꙋтъ, и҆ спѧть сномъ вѣчноⷨ, и҆ не вос-
танꙋтъ, гл҃етъ гь҃. ѿведꙋ ѧ҆ ꙗ҆ко а҆гнца на
закланїе, и҆ ꙗ҆ко о҆вны съ козлы. како взѧсѧ
[сесахъ][67], и҆ ꙗ҆то славное въ всеи земли. како
бысть [въ оудивленїе вавѵлонъ][68] въ ꙗ҆зыцехъ.
възыиде на вавѵлонъ море, ѿ множества
волнъ є҆го [-][69] покрысѧ. быша грады є҆го [въ
оудивленїе][70], землѧ [ненаселена и҆ пꙋста][71],
[землѧ в неиже][72] никтоже поживетъ, и҆ не
преиде чресъ ню сн҃ъ чл҃чь. И҆ посѣщꙋ на [веелѧ
въ вавѵлонѣ][73], і и҆звергꙋ то є҆же поглоти ѿ
оустъ є҆го. и҆ не съберꙋтсѧ вѧщше к немꙋ
ꙗ҆зыцы, ктомꙋ и҆ [стѣны вавѵлоньски па-
дꙋтъ. И҆зыидѣте ѿ среды є҆го людїе мои да
сп҃сеⷮ кождо дш҃ꙋ свою ѿ гнѣва ꙗ҆рости гн҃ѧ. и҆
да не оумѧкчиⷮсѧ ср҃це ваше, и҆ да не оубои-
тесѧ слышанїѧ, є҆же оуслышитсѧ на земли. и҆
прїидетъ в лѣто слышанїе, и҆ по томъ лѣте
слышанїе, и҆ неправда на землю, и҆ власть на
власть. Сего раⷣ се днїе градꙋтъ, и҆ посѣщꙋ
на и҆зваꙗ҆ныѧ вавѵлона, и҆ всѧ землѧ є҆го пос-
рамитсѧ, и҆ вси ꙗ҆звенїи є҆го падꙋтъ посредѣ
є҆го. и҆ хвалꙋ въздадꙋтъ наⷣ вавѵлономъ нб҃са
и҆ землѧ, и҆ всѧ сꙋщаѧ в нихъ. ѿ полꙋнощи
бо прїидꙋ нань хищницы, гл҃етъ гь҃. И҆ ꙗ҆коже
(сътвори) вавѵлонъ падати ꙗ҆звенымъ въ і҆и҃-

вавилонську землю пусткою і незасе-
леною. **30** Перестали воювати сильні
Вавилона, вони жили в казармах.
Пропала їхня хоробрість і стали наче
жінки. Спалені є його обози, розбиті
його засуви. **31** Втікач наздогнав до-
рогою того, що біжить, і посол зуст-
рів посла, щоб сповістити вавилонсь-
кому цареві, що забрано його місто
32 від кінця аж до кінця. І заставлені
є броди, і озера спалені вогнем, і
військові мужі є в замішанні. **33** Бо
так говорить Господь Вседержитель,
ізраїльський Бог: Вавилонська дочка
– наче тік, час його молотіння, ще
трохи – і прийде час його жнив. **34**
З’їв мене і пожер мене Навходоно-
сор, вавилонський цар, зробив мене
як порожній посуд, проковтнув ме-
не, як змій, наповнив своє черево мо-
єю тонкістю і виблював мене. **35** Не-
праведність на мені, і моє тіло на Ва-
вилоні, – говорить Той, хто живе в
Сіоні. І моя кров на тих, що живуть в
халдеїв, – сказав Єрусалим. **36** Через
це так говорить Господь: Ось Я суди-
тиму твій суд і відомщу твою помсту,
і спустошу його море, висушу його
потоки! **37** І Вавилон буде гробами,
мешканням зміїв, чудовиськом і си-
чанням задля цього, щоб не було
мешканця. **38** Разом заревуть, як ле-
ви, будуть дерти волосся з себе, як
левенята. **39** В їхній гіркоті поставлю
їхній напиток і їх упою. І хай заснуть
і сплять вічним сном, і не встануть, –
говорить Господь. **40** Відведу їх, як
ягнят на заріз і як баранів з козлами.
41 Як забрано Сесах і схоплено слав-
не в усій землі? Як став на подив Ва-
вилон в народах? **42** Прийшло на Ва-
вилон море, він був покритий множе-
ством його хвиль. **43** Його міста ста-
ли на подив, земля незаселена і пус-
та, земля, на якій ніхто не житиме, і
не перейде через неї людський син.
44 І Я навідаюся до Веела в Вавилоні
і викину те, що він пожер з його уст.
І більше до нього не зберуться наро-
ди, далі впадуть і вавилонські стіни.
45 Вийди з-посеред нього, мій наро-
де! Хай кожний спасе свою душу від
гніву господньої люті **46** і хай не
зм’якне ваше серце! І не бійтеся слу-
хів, які буде чути на землі. І прийде в
році слух, і по тому році чутка і не-
правда на землю, і влада проти вла-
ди. **47** Задля цього ось приходять дні,
і навідаюся до вавилонських різьбле-
них. І вся його земля засоромиться, і
всі його ранені впадуть посеред ньо-
го. **48** І дадуть хвалу над Вавилоном
небеса і земля, і все, що є в них. Бо з
півночі прийдуть проти нього гра-
біжники, – говорить Господь. І так як
зробив Вавилон, щоб впали ранені в
Ізраїлі, **49** так не впадуть вавилонські

ранені на всій землі. **50** Хто втече від меча? Підіть і не стійте! Згадайте далеке господнє! Єрусалим хай ввійде на ваше серце! **51** Ми завстидалися, бо почули зневагу, сором покрив наше лице, бо прийшли чужинці на освячення господнього дому. **52** Через це ось приходять дні, – говорить Господь, – і навідаюся до його різьблених – і по всій його землі заревуть ранені. **53** Чи підніметься Вавилон до неба і скріпить на висоті свою міць? Від мене прийдуть ті, що його вигублюють, – говорить Господь. **54** Голос вавилонського крику і велике знищення з халдейської землі, **55** бо Господь вигубив Вавилон і усунув з нього великий голос, і зашумлять його хвилі, як численні води, голос видав їхній шум. **56** Бо на нього прийшов грабіжник, також на Вавилон, і схоплені є його сильні. І Він зігнув їхній лук, бо сильний месник – Господь віддає винагороду. **57** І напою його князів, і його мудрих, його воєвод, і його правителів, і його сильних, і вони заснуть вічним сном, і не збуджу, – говорить Цар, Господь Вседержитель його ім’я. **58** Так говорить Господь Вседержитель: Ця презирока вавилонська стіна буде підкопана підкопом, і його високі брами будуть спалені вогнем. І людська сила *буде* на ніщо, і народи вогнем будуть забрані і згинуть. **59** Слово, яке пророк Єремія заповів Сараєві, Ниріїновому синові, Маасієвому синові, коли пішов з царем Седекією до Вавилону в четвертому році його царства, Сарай же був жерцем пророцтва. **60** І написав Єремія все зло, яке мало прийти на Вавилон, в одну книгу, всі ці слова, які є записані проти Вавилону. **61** І сказав Єремія до Сарая: Коли ввійдеш до Вавилону, і побачиш, і прочитаєш всі ці слова, **62** кажучи: Господи, ти висказався проти цього міста, щоб його знищити і щоб в ньому не було мешканця, від людини і до скотини. І хай він буде на вічну пустиню. **63** І коли прочитаєш цю книгу, прив’яжи до неї камінь, і вкинь її посеред Евфрату, і скажи: **64** Так потоне Вавилон і не підніметься від лиця зла, яке я наведу проти нього, і буде знищеним. Аж досі Єреміїні слова.

ли [-][74]][75], (тако)[76] вавуѷлона (не) падутъ язвеніи на всеи земли· Избѣгшеи [меча][77], идѣте и не стоите, [въспоманите далнаа][78] гна, (-)[79] ієрлимъ възыиде на срце ваше· Посрамихомся, зане слышахомъ ругание (-)[80]. покры срамота лице наше, яко приидоша чужи на осщение (-)[81] дому гна· Сего ради се дние градутъ глє гь. и посѣщу на изваяниа его, и по всеи земли его [возревутъ][82] язвении. въступитъ ли вавуѷлонъ на нбо, и оутвердитъ на высотѣ крѣпость свою, ѿ мене приидутъ губителе его, глєтъ гь. гласъ вопля вавуѷлоньска, и сътрение велико ѿ земля халдѣиски. яко погуби гь вавуѷлонъ, и сътре ѿ него гласъ велии. (и возшумятъ волны его) яко воды многи, даде (гла)[83] шумъ ихъ. яко приide (нань. такожде) на вавуѷлонъ хищникъ, (і) изымани суть силнии его, (и) оуваде лукъ и. яко (силныи мститель) [гь][84] възвращаѥ мзду. [-][85] и (оупою)[86] князя его и мудрыя его, [воеводы его][87] и правителя его, [и силныа его, и оуснутъ сномъ вѣчно, и не възбужу][88], глє цръ, гь вседръжитель имя его. Тако глєтъ гь [вседръжитель][89]. стѣна вавуѷлоньска (сия) прешироka покопание покопана будетъ, и врата его высоки огне сожжены будутъ. и (крѣпость людьска)[90] в ничтоже, и языцы (огнемъ возмутся и погибнутъ)[91]· Слово еже завѣща [-][92] ієремиа прркъ, (-)[93] сараеви сну ниріину сна маасіова. внегда иде съ седекиею црмъ въ вавуѷлон, в лѣто четвертое црства его. (-)[94] сараи (же) бѣ (жрець прречествия)[95]. и написа ієремия все ѕло еже имѣ приити на вавуѷлонъ, въ едину книгу вся словеса сиа, яже писана суть на вавуѷлон. и рече ієремия къ сараю, егда внидеши въ вавуѷлон, и оузриши и прочтеши вся словеса сиа, (гла)[96]. ги [-][97] ты реклъ еси противу (граду)[98] сему погубити и, и да не будетъ [живаи][99] в немъ ѿ члка (и) до скота, и да будетъ въ вѣчну пустыню. и (-)[100] егда прочтеши книгу сию, (-)[101] привяжи к неи камень, и вверзи ю посредѣ еуѷфрата, и рцы. тако потопится вавуѷлонъ, и не въстанетъ ѿ лица [озлобления][102], яже азъ приведу нань, (и разорится)· [Даже доселѣ словеса ієремиина][103].

Глава 52

црс4. 24
пар2. 36

1 *Седекія мав двадцять і перший рік, коли почав царювати. І царював в Єрусалимі 11-ть літ. Ім’я його матері Амиталь, Єреміїна дочка, зЛовни. **2** І він робив зло перед господніми очима за всім, що робив Йоаким. **3** Адже господня лють була на Єруса-

Гла, нв·

Сущу* двудесяти и едином лѣту. бысть седекия внегда нача црствовати. и (црствова въ ієрлимѣ, аі)[1] лѣтъ· (-)[2] Имя мтри его амиталь, дщи ієремиина ѿ [ловна][3]. [и (сеи) твори зла пре очима гнима по всему еже творяше іоакимъ· Яко

д цр кд
в пара лѕ

ꙗрость гнѧ бысть на їерлимъ и на їоуду, да-
же і ѿвръже и ѿ лица своего. и ѿступи седе-
кїѧ ѿ црѧ вавѵлоньска][4]. *И бысть въ девѧ-
тое лѣто цртва его, въ десѧтыи мць въ
десѧтыи (днь) мца. Прїиде (навходоносоръ)[5] црь
вавѵлоньскь, и всѧ сила его на їерлимъ. и об-
легоша и, и сътвориша окртъ его острогъ.
И бысть въ облаженїи градъ даже до еді-
нагонадесѧте лѣта цртва седекїина. [мца же
четвертаго][6] въ д (днь)[7], оутвердисѧ гла въ
градѣ, и не бѣаше хлѣба людемъ землѧ. и
просѣкоша гра, и вси мужи воиньстїи изыдо-
ша нощїю путемъ вра иже есть межу двѣ-
ма стѣнами, ꙗже бѣаше оу ограды цревы.
(-)[8] халдѣи (же) (добывааху)[9] гра окртъ (лежа-
ще). и ѿидоша путемъ во арава, и гна сила
халдѣиска въ слѣ црѧ. и постиже и обону
страну їерихона, и вси отроцы его расыпашесѧ
ѿ него. и ꙗша црѧ, и приведоша и къ црю
вавѵлоньску до (ревлата)[10] очи (же) седекїи из-
лупи и свѧза и оузами. и приведе и црь ва-
вѵлоньскъ въ вавѵлонъ. и вда и въ гра жер-
новарскь, до дне воньже оумре. (-)[11] въ десѧ-
тыи же днь пѧтаго мца. [лѣто (то) девѧ-
тоенадесѧтъ (навходоносору)[12] црю вавѵлоньс-
ку][13]. прїиде навузарданъ архимахиръ, иже сто-
итъ пре лицемъ црю вавѵлоску, въ їерлимъ. и
пожже хра гнь и домъ цревъ, и всѧ домы
гражаньски, и всꙗкъ храмъ великъ съжже ог-
немъ. и всꙗку стѣну їерлимлю окртъ разори
сила халдеиска, иже бѣаше съ архимахиро. [(-)[14]
останок (же) людїи (-)[15] иже осташа въ
(їерлимѣ)[16], і избѣгшихъ иже оубѣжаша къ
црю вавѵлоньску][17], і иныхъ людїи [заведе][18]
[навузарданъ][19] воевода (въ вавѵлонъ). (толико)
остави людїи (оубогихъ и работныхъ)[20], дѣ-
лателеи винограда и ратаевъ. (-)[21] Столпы
(же) мѣдѧныа иже въ храмѣ гни, и степени,
и море мѣданое еже в храмѣ гни, съкруши-
ша халдеи. и взѧша мѣдь ихъ, и ѿнесоша
въ вавѵло, [и ноги и попоры][22], и ободы и ча-
ша, и рожны и всѧ сосуды мѣдѧныѧ, в
нихъже служаху (-)[23]. и (опаница)[24], и (пѣснь-
ница)[25] і изливала и свѣтила, и кадилница и
чаша. еже бѣ злато (-)[26] и сребрено (-)[27], взѧ
архимахиръ. (-)[28] столпа два и море едіно. и
телецъ, ві, мѣдѧнъ, по моремъ, ꙗже сътвори
црь соломо въ храмѣ гни. не бѣ мѣры мѣди
[сосудъ тѣхъ][29]. *(столпъ же оубо еди кождо
иі)[30], лакти вѣ высота (-)[31]. вервь (же), ві лак-
ти окртъ его обдержаше. (-)[32] толстота
(же) (-)[33] четырь перьстъ окртъ, (внутръ же

лимі і на Юді, ще й відкинув Він їх
від свого лиця. І відступив Седекія
від вавилонського царя. **4** *І було, що
в дев'ятому році його царювання, в
десятому місяці, в десятому дні міся-
ця, прийшов Навходоносор, вавилон-
ський цар, і вся його сила проти Єру-
салиму. І його оточили, і зробили до-
вкруги нього частокіл. **5** І місто було
в облозі аж до одинадцятого року Се-
декіїного царювання. **6** Четвертого ж
місяця, в 9-му дні, закріпився голод в
місті, і не було хліба народові землі.
7 І проломали місто, і всі військові
мужі вийшли вночі дорогою брами,
яка є між двома стінами, що була в
царській огорожі. Халдеї ж, облягаю-
чи, добивали місто. І ті відійшли до-
рогою до Арави, **8** і халдейська сила
гналася вслід за царем. І наздогнали
його на другому боці Єрихону, і всі
його слуги розсипалися від нього. **9** І
схопили царя, і привели його до ва-
вилонського царя до Ревлати, що є в
землі Емат. І він заговорив до нього
судом, **10** і вавилонський цар вирізав
седекіїних синів перед його очима,
вирубав і всіх юдиних князів в Ревла-
ті. **11** Очі ж Седекії виколов, і зв'язав
його оковами, і привів його вавилон-
ський цар до Вавилону. І він його
віддав до міста жорен до дня, в якому
помре. **12** В десятому ж дні п'ятого
місяця, це дев'ятнадцятий рік Навхо-
доносора, вавилонського царя, при-
йшов до Єрусалиму Навузардан, архи-
маґир, який стоїть перед лицем вави-
лонського царя. **13** І він спалив гос-
подній храм, і царський дім, і всі гро-
мадянські доми, і всякий великий дім
він спалив вогнем, **14** і ввесь єруса-
лимський мур довкруги знищила хал-
дейська сила, яка була з архимаґи-
ром. **15** А останок народу, який зали-
шився в Єрусалимі, і втікачів, які
втекли до вавилонського царя, **16** і
інших людей завів воєвода Навузар-
дан до Вавилону. Тільки залишив він
бідних і робочих людей працівника-
ми у виноградниках і рільників. **17** А
мідні стовпи, що в господньому хра-
мі, і підставки, і мідне море, що в
господньому храмі, халдеї розбили; і
взяли їхню мідь і віднесли до Вави-
лону. **18** І ніжки, і підпори, і обводи, і
чаші, і вилки і ввесь посуд мідний, в
яких служили, **19** і миски, і пісенни-
ки, і збанки, і світильники, і кадиль-
ниці, і чаші, які були золоті і срібні,
взяв архимаґир, **20** два стовпи, і одне
море, і 12-ть мідних телят під морем,
які зробив цар Саломон для господ-
нього храму. Не було міри міді того
посуду. **21** *А, отже, кожний один
стовп мав 18-ть ліктів висоти, шну-
рок же обкручував його 12-ть ліктів
довкруги, товщина ж – чотири пальці

вищ. 39
црс4. 25

црс3. 7
црс4. 25
пар2. 3

довкруги, всередині ж був порожнім.
22 І на них мідний капітель – 5-ть
ліктів висота кожного капітеля, все
мідне. Так само і другий стовп. І зо-
лота мережа – 8 ґранатових яблук на
вінку довкруги, все було мідне. Та-
ким же був і другий стовп. **23** І було
90 ґранатових яблук і 6-ть на однім
боці, і було всіх ґранатових яблук на
сітках довкруги – 100. **24** І архимаґир
взяв Сарею – головного священика і
другого священика Софонію, і трьох,
що стерегли дорогу, **25** і з міста він
взяв одного евнуха, що був наставле-
ний над військовими мужами, і сім
славних мужів, які знаходилися пе-
ред лицем царя в місті, і писаря сил, і
вчителя книг, і народ, і землі, і 60 чо-
ловік з народу землі, що знайшлися
посеред міста. **26** І взяв їх Навузар-
дан, архимаґир, і привів їх до вави-
лонського царя до Ревлати, **27** і їх
вирубав вавилонський цар в Ревлаті,
в Ітамовій землі. І Юда був виселе-
ний з своєї землі. **28** Це є люди, яких
виселив Навходоносор в сьомому ро-
ці: жидів – 3000, і 20, і 3. **29** У 18-му
році Навходоносор переселив з Єру-
салиму душ 800, 32. **30** В 23-му році
Навходоносора Навузардан, архима-
ґир, переселив з жидів сім сот і 45
црс4. 25 душ. Всіх же душ – 4000 і 600. **31** *І
сталося, що в 37-му році переселення
Йоакима, юдиного царя, в 25-му дні
12-го місяця, Елемадарах, вавилонсь-
кий цар, у першому році свого царю-
вання, взяв голову Йоакіма, юдиного
царя, і вивів його з дому, в якому йо-
го стерегли. **32** І він гарно заговорив
до нього, і дав його престіл понад
престоли царів, що з ним у Вавилоні.
33 І він замінив його в'язничну одіж.
І той постійно їв хліб перед його ли-
цем в усі дні свого життя. **34** І йому
постійно давалося приписане від
вавилонського царя до дня, в якому
помер, в усі дні його життя.

Кінець *Книги* пророка Єремії.
Має в собі 52 глави.

праздень бѣ), и глава на нею мѣдана, (-)[44] е
лакоть (высота)[35] главы кождо (-)[36] все мѣ-
дано. Такожде и второму столпу. (И мреж
злата), и пꙋгъвъ на вѣнци окрꙋтъ все бѣ-
ѧше мѣдано. Такожє бысть и вторыи столпъ).
И бѣѧше пꙋгвъ ч и ѕ, єдина страна. И бѣше
всѣхъ пꙋгвъ мрежныи окрꙋтъ, р. И взѧ архи-
махиръ [сарею][37] жерьца старѣишаго, и жерца
[софонїѧ][38] втораго, и три набдѧщаѧ пꙋть.
И [ѿ града поѧ][39] каженика єдинаго, и бѣ
приставникъ мꙋжь воинъскии. И семь мꙋжь
нарочитыхъ, иже сѧ обрѣтоша пре лицемъ
црю въ градѣ, и книгъчїѧ силныхъ, и оучѧ-
щаго книгам, и люди и землѧ, и ѯ мꙋ ѿ
людїи землѧ иже сѧ обрѣтоша среди града.
И поѧ ѧ навꙋзардан архимахиръ, и приведе ѧ
къ црю вавѵлоньскꙋ до (ревлата)[40]. І изби ѧ
црь вавѵлоньскъ в (ревлатѣ)[41] въ земли (ин-
дамлѣ)[42]. [И пренесенъ єсть іоуда ѿ землѧ
своѧ. (-)[43] Си єсть людїє иже пресели (навходо-
носоръ)[44] в семое лѣто. жидовъ ҂г, и к и г. во
иі лѣто, (навходоносоръ)[45] изъ єрлима дшъ ос-
мьсотъ лв, (пресели). въ кг лѣто (навходоносо-
ра)[46], пресели навꙋзардан архимахиръ жидовъ,
дшъ семь со и мє. всѣх же дшъ ҂д и х][47]. *И д цр кє
бы въ лз лѣто, преселенїѧ іоакима црѧ іоу-
дина, въ (кє днь)[48] мца ві. взѧ (єлемада-
рахъ)[49] црь вавѵлоньскїи въ (прьвое лѣто цр-
тва своєго)[50], главꙋ іоакима црѧ іоудина. І
изведе и ис храма в немже стрежашесѧ, и гла
ємꙋ блгаѧ. И даде столъ єго выше (-)[51] црь,
иже с нимъ въ вавѵлонѣ. І измѣни ризы єго
темничныѧ. И ядаше хлѣбъ всегда пре ли-
цемъ єго въ всѧ дни (живота своєго)[52]. И оуро
ємꙋ даашесѧ всегда ѿ црѧ вавѵлоньска, до дне
воньже оумре [въ всѧ дни живота єго][53].

Конецъ прркꙋ іеремїи.
Имать в себѣ главъ, нв.

Пла́чь Іеремі́евъ глава а҃

И҆ бы҃ по плѣне́ніи ї҆и҃лвѣ, и҆ по ѻ҆пꙋстѣ́ніи і҆ер-
ли́мли. сѣде і҆еремі́а пла́ча, и҆ пла́каса· пла́чь
се́й по і҆ер҃ли́мѣ· и҆ рече. (Ꙗ҆ле́фъ·)

К а́ко сѣде е҆ди҃ гра́де, ѹ҆мно́женый лю҃ми.
бы́сть ꙗ҆́ко вдови́ца, ѹ҆мно́женый въ
страна́х. влада́и страна́ми, бы́сть по-
вине́нъ·

(Бе́тъ·)

ієре҃ гі Пла́ча* пла́каса в но́щи, и҆ сле́зы е҆го на лани-
тꙋ е҆го. и҆ нѣ́сть ѹ҆тѣша́юща е҆го, ѿ всѣ́хъ
люба́щихъ е҆го. вси дрꙋжа́щеса с ни́мъ ѿ-
врѣго́шаса е҆го, (и҆) бы́ша е҆мꙋ вра́зи·

(Гимель·)

Пресели́са (і҆ꙋ́да)[2] ѿ смире́ніа е҆го, и҆ ѿ мно-
жества рабо́ты е҆го. сѣде в̆ страна҃ [и҆][3] не
ѻ҆брѣте поко́а. вси женꙋ́щеи е҆го пости́гнꙋша
и҆̀ среди стꙋжа́ющи҃.

(да́летъ·)

Пꙋті́е сі́ѡни рыда́ша, ꙗ҆́ко нѣ́сть ходя́щихъ
(по нихъ) въ пра҃зникъ. вс҃а вра́та е҆го погꙋб-
лена, жерцы е҆го въздыі́шют̆, дѣви́цы е҆го ведо́-
мы, и҆ са́мъ ѻ҆гореча́а въ себѣ·

(Ге·)

Бы́ша стꙋжа́ющеи е҆мꙋ въ зача́ло. и вра́зи е҆го
гобз҃ъствꙋ́ютъ. ꙗ҆́ко г҃ь смири и҆̀, мно́жество҃
нече́стіа е҆го. младе́нцы е҆го ѿи҆до́ша плѣне́ни
пре҃ лицемъ стꙋжа́ющаго·

(Ва́фъ·)

И҆ ѿꙗ҆́са ѿ дщері́и сі́ѡна вса̀ лѣпота е҆а̀.
бы́ша кна́зи е҆го, ꙗ҆́ко ѻ҆́вни не и҆мꙋ́щеи па́-
жити. и҆ хожа҃хꙋ не съ крѣпості́ю пре҃ лице́мъ
гона́щаго·

(За́и́нъ·)

Поманꙋ і҆ер҃ли҃ дни҃ смире́ніа своего, и (дни҃ бе-
зако́ніа)[4] свое҆го, (и҆) вс҃а похо́ти своа, е҆́же и҆-
мѣа́ше во́ дни҃ прьвыа. е҆гда̀ въпаде (-)[5] въ
рꙋцѣ стꙋжа́ющаго, и҆ не бѣ̀ помага́ющаго е҆-
мꙋ. видѣвше вра́зи е҆го посмѣа́шаса въ пресе-
ле́ніе е҆го·

(Ге́тъ·)

Грѣхомъ съгрѣшѝ і҆ер҃ли́мъ, того ра́ди въ
мятежъ бы́сть. вси слава́щеи е҆го смириша
и҆̀, ви́дѣша бо сра҃ е҆го. се́и же въздыха́а [-][6]
ѻ҆брати́са воспя́тъ·

ГОЛОСІННЯ ЄРЕМІЇНЕ. ГЛАВА 1

І сталося після того, як захоплено в полон Ізраїль, і по єрусалимському запустінню Єремія сів, ридаючи. І плакав таким голосінням над Єрусалимом, і сказав: **1** Алеф

Яким самотнім сіло місто, що було переповнене народами! Наче вдовою стало воно, що було помножене в країнах. Воно, що володіло країнами, стало давачем данини.

2 Бет

*Плачучи він плакав вночі. І його єре. 13
сльози на його щоках, і немає того, хто б його потішив з усіх, що його люблять. Всі його друзі відреклися його і стали йому ворогами.

3 Ґимель

Переселено Юду від його вкоренення і від множества його служіння. Він сів в країнах і не знайшов спокою. Всі, що його переслідували, наздогнали його посеред тих, що гноблять.

4 Далет

Сіонські дороги плакали, тому що немає тих, що ходять по них в празник. Всі його брами знищені, його священики стогнуть, його дівчата поведені, і він сам в собі зболений.

5 Ге

Його гнобителі стали за голову, і його вороги помножилися. Бо Господь його упокорив через множество його безбожностей. Його діти пішли полоненими перед лицем гнобителя.

6 Ваф

І забрано в сіонської дочки всю її красу. Його князі стали як барани, що не мають паші, і ходили не з силою перед лицем переслідувача.

7 Заїн

Єрусалим згадав дні свого вкорення, і дні свого беззаконня, і всі свої пожадання, які мав у перших днях, коли впав в руки гнобителя. І йому не було помічника. Побачивши, його вороги засміялися над його переселенням.

8 Гет

Гріхом згрішив Єрусалим, через це був на змішання. Всі, що його прославляли, впокорили його, бо побачили його сором. Він же, стогнучи, повернувся назад.

9 Тет.

Його нечистота перед його ногами. Він не згадав свій останок, і він зніс пресильних. І немає того, хто його потішить. Поглянь, Господи, на моє впокорення, бо ворог звеличився!

(Тетъ.)

Нечистота єго прѣдъ ногама єго, не помену послѣднихъ своихъ. и снесе пресилная, (и) нѣсть иже утѣшитъ и. виждь Ги смиреніе мое, яко възвеличися врагъ.

10 Йод

Він, гноблячи, простягнув свою руку на всі його скарби, бо побачив країни, що ввійшли до його святині. Яким я заповів не ввійти до твого збору.

(Іодъ.)

Руку свою простре стужаяи на вся утвари єго, видѣ бо страни въшедша въ свѧтыню єго. имже повелѣхъ не внити [-][7] въ соборъ твой.

11 Каф.

Ввесь його народ шукаючи шукають хліба, дали своє дороге за їжу, щоб повернути душу. Поглянь, Господи, і зазнач, бо я був без честі!

(Кафъ.)

Вьси людіе єго въздышуще, ищутъ хлѣба. даша драгаа своа въ пищу, яко обратити душу. виждь Ги, и (знаменаи)[8] яко бых нечиствованъ.

12 Ламед

Всі, що проходять до вас дорогою, хай повернуться і хай побачать! Чи є біль, як мій біль? Тому що Він мене вибрав, як виноград. Так як сказав Господь в дні своєї люті.

(Ламедъ.)

(Вьси [иже][9] къ вамъ)[10] проходящеи путь да ся обратятъ и да видятъ. аще єсть болѣзнь, яко болѣзнь моя. [понеже избра мя яко виноградъ][11], [якоже гла][12] Гь въ днь ярости [-][13] своея.

13 Мем

Зі своєї висоти Він послав вогонь у мої кості, і мене повчив, і розтягнув сіті моїм ногам, і повернув мене назад. Господь дав мене на посміховище. Ввесь день я у болях.

(Мемъ.)

С высоты своея испусти огнь въ кости моя. (и наоучи мя)[14], и препя сѣти ногамъ моимъ, (и) обрати мя въспятъ. дасть мя [Гь][15] въ погубленіе весь днь болѣзнующь.

14 Нун

Розбудилося ярмо на мої безбожності в моїх руках. Вони були сплетені і пішли на мою шию. В мені послабла моя сила. Бо Господь дав біль в мою руку, і не зможу стояти.

(Нунъ)

Оубудися (иго) на нечествованіа моя въ руку моєю, съплетошася (и) възыдоша на выю мою. ѿнеможеся (въ мнѣ) крѣпость моя, яко даде Гь въ руку моєю [болѣзнь][16] (и) не возмогу стати.

15 Самех

Господь забрав всіх моїх сильних з-посеред мене, накликав на мене час, щоб розбити моїх вибраних. Господь вибрав точило дівчині – юдиній дочці.

(Самехъ.)

Ѿѧтъ вся крѣпкия моя Гь ѿ среды моея. призва на мя годъ, якоже съкрушити избранныя моя. точило избра Гь дѣвицы дщери іудинѣ.

Аїн

Задля цього я плачу. **16** І мої очі пролили воду, бо віддалився від мене той, хто мене потішає, і той, хто повертає мою душу. І згинули мої сини, бо ворог переміг.

(Аинъ.)

Сего ради азъ плачю, [и][17] [очи мои][18] излїастѣ воду. яко удалися ѿ мене утѣшаяи мя [и][19] обращаяй душу мою (и) погибоша сынве мои якоже возможе врагъ.

17 Фе

Сіон підняв свої руки. І немає того, хто його потішить. Господь заповів проти Якова – довкруги нього його вороги. І Єрусалим в них став – як нечиста від кровотечі.

(Фе.)

Въздѣ (руцѣ свои сїонъ)[20], (и) нѣсть иже утѣшитъ и. заповѣда Гь на іакова, окрестъ єго врагы єго. (и) бысть ієрслимъ яко оскверненна кровоточеніемъ в нихъ.

18 Цади

Праведним є Господь, бо я наповнив гіркотою його уста. Отже, послухайте всі народи і погляньте на мій біль! Мої дівчата і хлопці полоненими відійшли!

(Цади.)

Праведенъ єсть Гь, яко уста єго огорчихъ. слышите убо вси людіе, и видѣте болѣзнь мою. дѣвца моя и юноты [-][21] ѿидоша плѣнены.

(Ко́фъ·)

Позва́хъ и҆зволеныѧ моѧ, (и҆) ті́и же преѡ́бидѣша мѧ. жрецы мои и҆ ста́рцы мои во гра́дѣ ѡскꙋдѣша, ꙗ҆́ко взыска́ша пи́щꙋ себѣ да оукрѣпѧ́тъ дꙋ́ша своѧ, и҆ не ѡбрѣто́ша·

19 Коф

Я закликала до моїх полюбовників, і вони ж зробили мені кривду. Мої священики і мої старці – не стало їх в місті. Бо пошукали собі їжу, щоб скріпити свої душі, і не знайшли.

(Рѣ́шъ·)

Виждь гд҇и ꙗ҆́ко пекꙋсѧ, [и҆][22] оутроба моѧ смѧте́сѧ (въ мнѣ). [и҆][23] (превратѝ срⷣце мое)[24] (-)[25], ꙗ҆́ко горести и҆сполни́сѧ. внѣ погꙋбѝ мечь, а҆ в домꙋ смрⷮть·

20 Реш

Поглянь, Господи! Бо я в журбі. І моє лоно в мені стривожилося, і моє серце обернулося, бо я сповнений гіркотою. Ззовні вигубив меч, а в домі смерть.

(Ши́нъ·)

Слы́шаша оу́бо (воздыха́ні́е мое)[26], [и҆][27] нѣ́сть оутѣшителѧ мнѣ. вси вра́зи мои оуслы́шавше зла́ѧ моѧ, и҆ пора́довашасѧ, ꙗ҆́ко ты сотвори́ еси. (приведи дн҇ь оутѣше́ніѧ)[28], и҆ (бꙋдꙋтъ)[29] подо́бни мѝ·

21 Шин

Отже, вони почули моє зітхання, і немає мені потішника. Всі мої вороги почули моє зло і зраділи, бо Ти зробив. Приведи день потіхи – і вони будуть подібними до мене.

(Та́фъ·)

Да прі́идетъ все безако́ні́е и҆хъ предъ (тѧ)[30]. и҆ погꙋбѝ и҆хъ ꙗ҆́коже (и҆ мене)[31] ради всѣхъ грѣховъ мои́хъ. ꙗ҆́ко мнѡга сꙋть стенанїѧ моѧ, и҆ срⷣце мое скорби́тъ·

22 Таф

Хай прийде все їхне беззаконня перед Тебе. І вигуби їх, так як і мене через всі мої гріхи. Бо мої стогони численні і моє серце в скорботі.

Гл҃а, в҃·

Глава 2

(А҆́лефъ·)

Ꙗ҆́ко ѡ҆мрачи въ гнѣвѣ свое́мъ гд҇ь дщерь сі́ѡ́ню. сверже с нб҃се на́ землю сла́вꙋ і҆и҃левꙋ. и҆ не помѧнꙋ подно́жїа но́гꙋ своею въ дн҇ь гнѣ́ва (и҆) [ꙗ҆́рости][1] своеѧ·

1 Алеф

Якою темною у своєму гніві зробив Господь сіонську дочку! Він скинув з неба на землю ізраїльську славу. І не згадав підніжжя своїх ніг в дні гніву і своєї люті.

(Бе́тъ·)

Погрꙋзи гд҇ь (и҆) не пощади всѣхъ кра́сныхъ і҆аковль. разори ꙗ҆́ростїю свое́ю твердѣ́ли дщери і҆оу́дины, и҆зверже на́ землю, (и҆) ѡ҆скверни цр҇ѧ (-)[2] и҆ кнѧзѧ еѧ·

2 Бет

Господь затопив і не пощадив всіх гарних Якова. Знищив у своїй люті укріплення юдиної дочки, скинув на землю і опоганив царя і її князів.

(Ги́мель·)

Сокрꙋши въ гнѣвѣ ꙗ҆́рости своеѧ всѧ ро́гъ і҆и҃левъ. ѡ҆брати вспѧть десни́цꙋ его ѿ лица врагꙋ. и҆ раждеже въ і҆аковѣ ꙗ҆́ко ѻ҆гнь пла́мы, и҆ потреби все ѡ҆крⷭтъ·

3 Ґимель

Він в гніві своєї люті розбив всякий ізраїльський ріг. Повернув назад його правицю від лиця ворога і розпалив в Якові наче вогонь полум'я. І знищив все довкруги.

(Да́летъ·)

Напраже лꙋкъ свои ꙗ҆́ко (ра́тникъ)[3], оутверди десни́цꙋ свою ꙗ҆́ко сꙋпостатъ. і҆ и҆зби всѧ кра́снаа ѻ҆чїю моею. в селе́хъ дщери сі́ѡ́нѧ. разлїѧ ꙗ҆́ко ѻ҆гнь ꙗ҆́рость свою·

4 Далет

Він натягнув свій лук як бієць, скріпив свою правицю як противник, і вибив все гарне моїм очам в поселеннях сіонської дочки. Вилив свій гнів як вогонь.

(Ге·)

Бы́сть гд҇ь въ врага мѣ́сто, погрꙋзи і҆и҃лѧ. погрꙋзи всѧ (сн҇ы)[4] его. расы́па всѧ стѣны его. и҆ оумножи дщери [сі́ѡ́нѣ][5], смирена и҆ смире́нꙋ·

5 Ге

Господь став ворогом. Затопив Ізраїля, затопив всіх його синів, розбив всі його стіни. І помножив сіонській дочці упокореного і упокорену.

(Ва́фъ·)

И҆ простре ꙗ҆́ко виногра́дъ хра́мы его, расы́па пра́зники его. [забы гд҇ь еже сотвори][6] в сі́ѡнѣ пра́зники и҆ сꙋ́боты. и҆ разгнѣва запрещені́емъ гнѣва своего цр҇ѧ (и҆ кнѧзѧ и҆ жерца)[7]·

6 Ваф

І Він розсипав його доми наче виноград, знищив його празники. Забув Господь, які празники і суботи Він зробив у Сіоні. І розгнівив погрозою свого гніву царя, і князя, і священика.

7 Заїн

Господь відкинув свій жертовник, струсив свої святощі, розбив ворожою рукою оборони її міста. Видали голос у господньому домі, як у день празника.

(Заинъ·)

Ѿринѹ г҃ь требникъ свои, ѿтрѧсе ст҃ыню своѧ. съкрѹши в рѹцѣ вражїи забрала (града)[8] еѧ̀. гл҃а възда́ша въ домѹ г҃ни, ıако въ дн҃ь празника·

8 Гет

Господь задумав знищити мур сіонської дочки. Він протягнув мірило, його рука не відвернулася від топтання. І заголосило передстіння і місто. Разом голосили.

(Гетъ·)

[Помысли][9] г҃ь расыпати стѣнѹ дщ҃ери сїонѧ. протѧже мѣрѹ. не обратисѧ рѹка̀ его ѿ попранїѧ. и сѣтова прѣграждениe, и (градъ)[10] въкѹпѣ сѣтоваста·

9 Тет.

Вросли в землю її брами. Він знищив і розбив її засуви, її царя і її князів в країнах. Немає в ньому закону. І її пророки не побачили видіння від Господа.

(Тетъ·)

врастоша въ землю врата еѧ̀. погѹби и съкрѹши верїѧ еѧ̀, цр҃ѧ еѧ̀ и кн҃зи еѧ̀ въ странахъ. нѣсть (в не҃) закона, и прр҃цы еѧ̀ не видѣша видѣнїѧ ѿ г҃а·

10 Йод

На землю сіли і замовкли старшини сіонської дочки. Посипали землю на свої голови, підперезалися в мішковину. Понизили до землі старшин єрусалимських дівчат.

(Иодъ·)

Сѣдоша на земли (и) ѹмолкоша старѣишины дщ҃ери сїонѧ. въсыпаш персть на главы̀ своѧ̀, препоѧсашас въ врѣтища. обнизиша на земли старѣишины дщ҃ери ıер҃лимлѧ·

11 Каф

Мої очі поникли від сліз. Моє серце стривожилося. Моя слава вилилася на землю за розбиття дочки мого народу, коли забракло дитини і немовлята на міських вулицях.

(Кафъ·)

Ѡскѹдѣста (очи мои слезами)[11], смѹтиш [ср҃це][12] мое, расыпасѧ на земли слава моѧ, о съкрѹшенїи дщ҃ери людїи моихъ. внегда̀ оскѹдѣ младенець и ссыи, въ стогнахъ граⷣныхъ·

12 Ламед

Вони сказали своїм матерям: Де пшениця і вино? Коли вони зникали як ранені на міських вулицях. Коли пропадали їхні душі в лоні їхньої матері.

(Ламедъ·)

Мтр҃емъ своимъ рекоша, гдѣ пшеница и вино̀. внегда̀ раслаблѧхѹ ıако ıазвени на стогнахъ граⷣныхъ. въ негда̀ расыпахѹсѧ дш҃а ихъ в лонѣ мт҃ре ихъ·

13 Мем

Що тобі раджу! Або чим тобі клянуся, єрусалимська дочко! Хто тебе спасе? Або хто тебе потішить, дівчино, сіонська дочко? Адже великою чаша стала твого знищення. І хто тебе вилікує?

(Мемъ·)

Что (ти совѣтѹю)[13], или что (ти сѧ кленѹ)[14] дщ҃и ıер҃лимлѧ. [кто тѧ сп҃се, или кто (тѧ ѹтѣшитъ)[15]][16] дѣвце дщ҃и сїонѧ. ıако възвеличисѧ чаша съкрѹшенїѧ твоего, (и) кто [тѧ исцѣлитъ][17]·

14 Нун

Твої пророки для тебе побачили марне і безумність і не скартали твоєї неправедності, щоб повернути твоїх полонених. І для тебе побачили марні слова і вигнання.

(Нѹнъ·)

Прр҃цы твои видѣша тебѣ (сѹета)[18] и безѹмїе, и не обличиша о неправдѣ твоеи, ıакоже възвратити (плѣнники)[19] твоѧ̀. и видѣша тебѣ словеса сѹета, і изриновенїѧ·

15 Самех

Заплескали руками над тобою всі, що проходять дорогою, засичали і покивали їхньою головою на єрусалимську дочку, кажучи: Чи це місто – вінець слави, радість всієї землі?

(Самехъ·)

Въсплескаша (рѹкама о тебѣ)[20] вси минѹющеи пѹтем, позвиздаша и покиваша главою и, о дщ҃ери ıер҃лимли (рекѹще). се ли градъ (-)[21] вѣнецъ славѣ веселїе всеѧ̀ землѧ̀·

16 Аїн

Відкрили на тебе свої уста всі твої вороги засичали і заскреготали своїми зубами і сказали: Проковтнемо її. Одначе це день, якого ми очікували. Знайшли і побачили.

(Аинъ·)

Ѿверзоша на тѧ ѹста своѧ̀ вси врази твои. позвиздаша и поскрежеташа зѹбы [своими][22], [и][23] рѣша, поглотимъ ю. обаче сеи дн҃ь егоже чаахомъ, обрѣтохо (-)[24] (и) видѣхо·

(Фе·)

г҃ мѡ҃ кѕ҃ Сътвори* гь҃ ѐже помысли, скончѧ словеса̀ своѧ̀,
є҃ мѡ҃ кн҃ ꙗже заповѣда ѿ днїи первыхъ. разори ѝ не
пощадѣ, ѝ възвесели ѻ тебѣ врага, [ѝ][25] възнесе рогъ стꙋжающаго ти·

(Цади·)

їере҃ дї вы҃ а҃ Възопи* срце ихъ къ гꙋ на стѣнахъ [дщери][26]
сїона. да изліютъ ꙗко (ѝ) водотечїѧ слезы
днь ѝ нощь. не дажь оутрезвенїа себѣ, (ѝ) да
не премолчаеⷮ [ѕѣница][27] ѻчїю твоею·

(Кофъ·)

Въстани стꙋжи въ нощи въ началѣ стражбѣ
твоеи. (ѝ) пролїи ꙗко водꙋ срце свое, прⷣе лицемъ
гнимъ. (ѝ) въздвигни к немꙋ рꙋцѣ свои, ѻ
дшахъ младенецъ твоихъ раслабленыхъ гладомъ, ѿ начала всѣхъ исхо҃·

(Решъ·)

Виждь гꙋи ѝ призри, кого еси ѻтребилъ сице. аще
изъꙗдатъ жены плодъ оутробы своеѧ, ѻтребленїе сътвори съкачи, [избїютъ младенца ссꙋщаа сосца][28] . аще оубїеши въ стыни гни жерца ѝ прорки·

(Шинъ·)

Оуспоста на исходехъ земныхъ ѻтрокъ ѝ старецъ, девцы мои ѝ юноты (-)[29] [ѿидоша плѣнены, мечемъ ѝ гладомъ][30] изби въ днь гнѣва
твоего, свари [ѝ][31] не пощадѣ·

(Тафъ·)

Призва ꙗко ѝ въ днь празника ѻбитанїѧ
моего ѻкрстъ. ѝ не бысть въ днь гнѣва гнѧ
оуцѣлѣваѧи, ѝ ѻставленъ. ихже въскормихъ ѝ
въздоихъ, врагъ мои (погꙋбилъ е)[32].

Гла, г҃·

(Алефъ·)

Азъ мꙋжъ видѧ нищетꙋ [мою][1], жезломъ
ꙗрости его (на мѧ). [поѧ мѧ][2] ѝ веде
въ тмꙋ а не въ свѣтъ. ѻбаче на мнѣ
ѻбрати рꙋкꙋ свою весь днь·

(Бетъ·)

Ѡбетши плоть мою ѝ кожꙋ мою, [ѝ][3] кости
моѧ съкрꙋши. съгради на мѧ, ѝ ѻбъѧ главꙋ
мою, ѝ трꙋдисѧ. въ темныхъ посади мѧ ꙗко
(ѝ) мртвеца вѣчныѧ·

(Гимель·)

Ѡгради мѧ ѝ не изыидꙋ, оутѧжчи ѻковы
моа. се же ꙗко въскричꙋ ѝ возопїю, ѻгради
млтвꙋ мою. възгради пꙋти моѧ, загради стезѧ моѧ (ѝ) възмѧте·

17 Фе

Зробив* Господь те, що задумав, мой3. 26
сповнив свої слова, які заповів від мой5. 28
перших днів. Знищив і не пощадив!
І тобою розвеселив ворога і підняв
ріг твого гнобителя.

18 Цади.

Закричало* їхнє серце до Госпо- єре. 14
да на стінах сіонської дочки. Хай вищ. 1
проливають, як і потоки, сльози
день і ніч! Не дай собі витверезіння
і хай не мовчить зіниця твоїх очей!

19 Коф

Встань! Дошкуляй вночі на початку твоєї сторожі і вилий своє серце як воду перед господнім лицем! І підніми до нього свої руки за душі твоїх дітей, що знесилені голодом від початку всіх виходів.

20 Реш

Поглянь, Господи, і подивися кого Ти так обібрав! Хіба їстимуть жінки плід свого лона? Зроби вибір сікаче! Вигублять дітей, які ссуть груди! Чи вб'єш в господній святині священика і пророка?

21 Шин

Дитина і старець заснули на земних виходах. Мої дівчата і юнаки відійшли полоненими. Ти вигубив мечем і голодом в дні твого гніву. Побив і не пощадив.

22 Таф

Закликав! Як і в день празника мого поселення довкруги, і в дні господнього гніву не було того, що спасається і остається. Тих, яких я виховав і вигодував, його мій ворог вигубив.

Глава 3

1 Алеф

Я чоловік, що бачить мою бідноту. На мені палиця його гніву. **2** Він мене взяв і повів в темряву, а не у світло. **3** Одначе на мене Він повернув свою руку – ввесь день.

4 Бет

Постарілося моє тіло і моя шкіра. І Він розбив мої кості. **5** Він спорудив *вал* проти мене. І оточив мою голову – і я струджений. **6** В темноті Він мене посадив як і вічних мертвих.

7 Ґимель

Він мене обгородив. І не вийду – тяжкими зробив мої окови. **8** Ось же, що закричу і закличу? Він відгородив мою молитву! **9** Він загородив мої дороги. Загородив мої стежки і стривожив.

10 Далет

Він був як ведмідь, що полює. Він засідає на мене, як і лев в сховищах. **11** Він мене переслідував. Відступив і спинив мене, і поставив мене знищеним. **12** Натягнув свій лук і поставив мене як ціль для стріли.

(Далетъ·)

(Бысть ꙗ҆́ко мед҇вѣдь ловѧ́и, присѣдѧ́и ми ꙗ҆́ко и҆)[4] ле́въ въ съкровеныхъ. г҇нѧ̀ ѿступивша и҆ покоѝ мѧ̑, (и҆) положи мѧ̑ поги́бша. напрѧже лꙋкъ свои, и҆ поста́ви мѧ̑ ꙗ҆́ко зна́менїе на стрѣланїе·

13 Ге

Випустив стріли *зі* свого сагайдака у мої нирки. **14** І я став посміховиськом всім людям, їхньою піснею ввесь день. **15** Він наситив мене гіркотою, напоїв мене жовчю.

(Ге·)

И҆́спꙋсти въ лѧдвїѧ моа (стрѣлы тꙋла свое҆го)[5], (и҆) быхъ въ смѣхъ вс҇ѣ лю́демъ [-][6], пѣснь и҆́хъ весь д҇нь. насыти мѧ̑ гoрести, напои҆ мѧ желчи.

16 Ваф

Він вирвав мої зуби за числом, нагодував мене попелом, **17** відкинув від миру мою душу. І я забув добро, **18** і сказав: Загинула моя перемога і моя надія від Господа.

(Вафъ·)

[-][7] И҆́зъѧ̀ (числомъ)[8] зꙋбы моа̀, напита мѧ пепеломъ. (-)[9] ѿринꙋ ѿ ми́ра д҇шꙋ мою̀, (и҆) забы҇х бл҇гоıы. и҆ рѣ҇х поги́бе побыть моа̀ и҆ надежда моѧ ѿ г҇а·

19 Заїн

Згадай мою бідноту і моє прогнання, гіркоту і мою жовч! **20** Я згадав – і мені надокучить моя душа. **21** Згадуючи це в моїм серці, буду надіятися на Бога.

(Заи́нъ·)

Помѧни нищетꙋ мою̀, и҆ ѿгнанїѧ мое҆го. го́ресть и҆ желчь [мою][10] помѧнꙋхъ, и҆ стꙋжи҇т е҆и въ мнѣ д҇ша моѧ̀. сїѧ въспоминаѧ въ с҇рци мое҇м (на́ б҇га надѣѧ́тисѧ бꙋдꙋ)[11].

22 Гет

Господнє милосердя, що ми не згинули, бо його щедрості не закінчилися. **23** Я в наступному дні пізнав, що великою є твоя віра. **24** Моя часть – Господь, – сказала моя душа. Задля цього очікуватиму його.

(Гетъ·)

Щ҇лть г҇нѧ ꙗ҆́ко не погибо́хомъ, не минꙋша б҇о щедроты е҆го. (позна́хъ въ ꙋ҆́трїи ꙗ҆́ко мно́га е҆сть вѣра твоа). [ча́сть моа г҇ь, р҇е д҇ша моа. сего ра҇д пождꙋ е҆го][12].

25 Тет.

Добрий Господь тим, що надіються на Нього, душі, що його шукає! Добре є **26** з мовчанням очікувати боже спасіння! **27** Добре є чоловікові, коли підніме ярмо у своїй молодості!

(Ѳетъ·)

Бл҇гъ г҇ь надѣющимсѧ на́нь, д҇ши ищꙋщеи е҆го. бл҇го е҆сть (надѣѧ́тисѧ съ молча́нїемъ)[13] сп҇сенїѧ (б҇жїѧ)[14]. бл҇го е҆сть мꙋжꙋ е҆гда̀ въздви́гнетъ ꙗ҆рем҇ъ въ ю҆ности свое́и·

28 Йод

Він сяде сам і мовчатиме. Бо він на себе взяв. **29** Покладе в поросі свої уста – може якось буде надія. **30** Дасть свою щоку тому, що б'є, насититься впокоренням.

(І҆о́дъ·)

Сѧ́детъ е҆ді́нъ и҆ ꙋ҆млъкнетъ, ꙗ҆́ко въздвигнꙋ на́ сѧ. [поло́житъ въ пра́хꙋ ꙋ҆ста̀ своа, е҆гда̀ ка́ко бꙋ҆де надежда][15]. пода́сть (ланитꙋ свою̀ бїющемꙋ)[16], насыти́тисѧ ꙋ҆кори́знъ·

31 Каф

Адже не навіки відкине Господь. **32** Бо Той, хто впокорив, змилосердиться за множеством його милосердя. **33** Він не відповів від свого серця і впокорив людських синів.

(Кафъ·)

Ꙗ҆́ко не въ вѣкъ ѿринетъ г҇ь. ꙗ҆́ко смиривыи поми́лꙋетъ по мно́жествꙋ м҇лти е҆го. [-][17] не ѿвѣща ѿ с҇рца свое҆го, и҆ смири с҇ны мꙋже́ски·

34 Ламед

Аби впокорити під його ногами всіх в'язнів землі **35** і відхилити чоловічий суд перед лицем Всевишнього, **36** щоб засудити людину, коли судить їй Господь, – він не сказав.

(Ламедъ·)

Ꙗ҆́коже смирити по҇д нозѣ е҆го вс҇ѧ ꙋ҆́зники земныѧ. (и҆) ꙋ҆клонити сꙋдъ мꙋже́скь пре҇д лицемъ вы́шнѧго. ѡ҆сꙋдити ч҇лка е҆гда сꙋдитъ е҆мꙋ г҇ь нѣсть [реклъ][18].

37 Мем

Хто є той, хто скаже, що станеться, якщо ж Господь не накаже? **38** *З уст Всевишнього не вийде зло і добро. **39** Чому бурмоче людина – живий чоловік – за свій гріх?

ам. 3

(Цемъ·)

Кто е҆сть то́и и҆же речетъ быти аще а҆ще г҇ь не повелитъ. *и҆зъ ꙋ҆́стъ вы́шнѧго не и҆зыидетъ ѕло и҆ добро. что ропщетъ ч҇лкъ живыи мꙋжь ѡ҆ грѣсѣ свое҆мъ·

а҆мо҇с г҇

(Нꙋнъ·)

И҆зыска́сѧ пꙋ́ть на́шъ і҆ и҆спыта́сѧ, и҆ да сѧ навратимъ до г҃а. вьздвигнѣмъ с҃рца наша (къ б҃ꙋ высокомꙋ на рꙋ́кꙋ на́шею)[19]. [мы][20] (бо) сьгрѣшихо҃ [и҆][21] нечествова́хомъ. сего ради ты моле́нїѧ не ᲂу҆слы́шиши·

40 Нун
Досліджена наша дорога і висліджена. І повернімося до Господа! **41**
Піднімім наші серця до Всевишнього
Бога на наших руках! **42** Бо ми згрішили і ми були безбожні. Задля цього Ти не вислухаєш благання.

(Самехъ·)

Покрꙑ̀ ꙗ҆ростїю и҆ ѿгна ны, ᲂу҆би [и҆][22] не пощади. покрысѧ ѡ҆блакомъ, да не доидетъ к тебѣ молитва. ѡ҆межити мѧ и҆ ѿринꙋти положи̇ (-)[23] на средѣ людїи·

43 Самех
Він покрив нас гнівом і прогнав, вбив і не пощадив. **44** Він покрився хмарою, щоб до тебе не дійшла молитва. **45** Ти мене поставив, щоб відмежувати і відкинути посеред народів.

(Аїнъ·)

(Ѻ҆́ко мое погрѧзнꙋ и҆ не ᲂу҆молкнꙋ, ꙗ҆ко не быти ᲂу҆трезвенїю. до́ндеже приклони́тсѧ и҆ ви́дитъ г҃ь съ нб҃се. ѻ҆́ко мое закрыва́етсѧ ѡ҆ дш҃и моеи, паче всѣхъ дще́рь гра́ныхъ·

49 Аїн!
Моє око втопилося. І не замовчу,
бо немає витверезіння, **50** аж доки
Господь з неба не нахилиться і *не* побачить. **51** Моє око закривається над
моєю душею, понад всіх дочок міста.

(Фе·)

Ѿверзо́ша на́ ны ᲂу҆ста своѧ̀ вси вра́зи на́ши. стра́хъ и҆ ᲂу҆жасъ бысть намъ, вьзвиженїе и ськрꙋшенїе. и҆стеченїѧ во́наѧ и҆зліетъ ѻ҆́ко мое ѡ҆ ськрꙋшенїи дщери людїи моихъ·)[24]

46 Фе
Проти нас відкрили свої уста всі
наші вороги. **47** Страх і жах був нам,
підняття і знищення. **48** Потоки вод
проліє моє око над розбиттям дочки
мого народу.

(Цади·)

Ловѧще ᲂу҆ловиша мѧ ꙗ҆ко пти́цꙋ врази мои тꙋне. ᲂу҆мориша въ потоцѣ жизнь мою̀, и҆ возложи́ша (на́ мѧ камыкъ)[25]. возлїѧсѧ вода̀ выше главы̀ моеѧ, рѣ҃, ѿриновенъ е҆смь·

52 Цади
Полюючи вполювали мене як птаха мої вороги даром, **53** заморили в
потоці моє життя і поставили мене на
камінь. **54** Полилася вода понад мою
голову. Я сказав: Я відкинений.

(Кофъ·)

Призва҃ и҆мѧ твое г҃и и҆с пото́ка долнаго, гла́съ мои ᲂу҆слы́ша. не покрыи ᲂу҆шїю своею на молбꙋ мою, на́ помощь мою приближи́сѧ въ дн҃ь воньже призва҃ тѧ, ре҃ ми не боисѧ·

55 Коф
Закликав я твоє ім'я, Господи, з
глибокого потоку. **56** Ти почув мій
голос. Не замкни своїх вух на моє
благання. **57** Ти наблизився на мою
поміч в день, в якому я закликав до
Тебе. Ти мені сказав: Не бійся.

(Решъ·)

Сꙋди г҃и прю̀ дш҃а моеѧ, и҆зба́ви жизнь мою̀. видѣлъ е҆си г҃и (непра҃вꙋ и҆хъ на мнѣ)[26], расꙋди сꙋ҃ мо́и. вѣси все ѿмщенїе и҆, [и҆][27] вса помышленїа и҆хъ на́ мѧ·

58 Реш
Суди, Господи, суд моєї душі!
Спаси моє життя! **59** Ти, Господи, побачив їхню неправду на мені – розсуди мій суд! **60** Ти знаєш всю їхню
помсту і всі їхні задуми проти мене.

(Шинъ·)

Слы́ша ᲂу҆кори́зны и҆хъ (и҆)[28] совѣты и҆҃ на́ мѧ. ᲂу҆стенъ востающи҃ на́ мѧ, и҆ поꙋченїе и҆хъ на́ мѧ ве́сь дн҃ь. сѣденїе и҆хъ и҆ вьстанїе и҆хъ призри [г҃и][29], а҆зъ е҆смь пѣснь и҆хъ·

61 Шин
Ти почув їхню погорду і їхні задуми проти мене. **62** Губи тих, що
повстали проти мене, і їхні повчання
проти мене ввесь день. **63** Поглянь,
Господи, на їхнє сидіння і їхнє вставання – я є їхньою піснею.

(Тафъ·)

Ѿдаси и҆мъ (г҃и ѿданїе)[30] по дѣломъ рꙋкꙋ и҆хъ. ѿдаси и҆мъ застꙋпленїе с҃рца [моего][31] трꙋдъ. [ты ѧ҆][32] прожене́ши въ гнѣвѣ, и҆ потребиши ѧ҆ подъ нб҃семъ г҃и·

64 Таф
Віддаси їм, Господи, віддачу за
ділами їхніх рук. **65** Віддаси їм заступництво мого серця – труд. Ти їх
66 проженеш в гніві і вигубиш їх під
небом, Господи!

Гла҃, д҃·

(Алефъ·)

Ꙗ҆ко потемнѣ злато, и҆змѣнисѧ сребро̀ доброе. расыпашасѧ камыцы ст҃ни, въ начало всѣхъ и҆сходъ·

Глава 4

1 Алеф
Як потемніло золото, змінилося
добре срібло, розсипалося каміння
святині на початку всіх виходів?

2 Бет

Сіонові сини шановані і зодягнені попередньо золотом. Як вважаються за глиняний посуд – діло рук гончара?

(Бетъ·)

Сынове сіони честніи, и одѣаніи злато (првыи). како намѣнишася в сосуды глиняны дѣло руку скуделничю.

3 Ґилемь

Ось змії роздягнули груди, накормили своїх малят. Дочки мого народу на невиздоровлення, як і птах у пустині.

(Гимель·)

Сеже змїеве съвлекоша сосцы, въздоиша скумни и. дщеря людїи мои в неисцѣленїе яко (и) птица в пустыни

4 Далет.

Прилип язик немовляти до його горла задля спраги. Діти просили хліба – і немає того, хто їм розломлює.

(Далетъ·)

Прилпе языкъ сущаго къ гортани его жажды ради. младенецы просиша хлѣба, (и) нѣсть и разламляющаго·

5 Ге

Ті, що їдять і п'ють, згинули на дорогах, вигодовані зернами, зодягнулися в гній.

(Ге·)

Ядуще (и пїюще)[1] погибоша во исходѣ. кормимїи зерны, одѣшася в гнои.

6 Ваф

І звеличилося беззаконня дочки

мойІ. 19 мого народу *понад беззаконня Содому, що було знищене в мигтінні ока. І руки їх не схопили.

(Вафъ·)

И възвеличися безаконїе дщери людїи мои,

*паче безаконїа содомска, разореныхъ (въ око а мо ді

мгновенїи)[2], и не поимаша ихъ руцы·

7 Заїн

Очистилися його назареї понад сніг і просвітилися понад молоко, гарніші від старої слонової кості, і їхня частка ясніша понад каміння сапфира.

(Заинъ·)

Очистишася назаряне ея паче снѣга, (и) просвѣтишася паче млека. (краснѣиши кости слоновы старыя, и) яснѣиши паче камыка сапфира усѣденїе ихъ·

8 Гет

Їхній образ потемнів понад сажу. Вони були не до впізнання у виходах. Їхня шкіра прилипла до їхніх костей – висохла. І вони стали наче дерево.

(Гетъ·)

Потемнѣ паче сажь образъ ихъ, не познани быша въ исходѣхъ, прилпе кожа ихъ костехъ ихъ, исше [и быша][3] яко древо·

9 Тет

Ранені мечем були гарніші, ніж вигублені голодом. Бо ці зітліли від спраги через неплідніть землі.

(Тетъ·)

Добрѣи бѣ язвеными мечемъ, нежели погублены гладомъ. (сїи бо истлѣша от жажди неплодности ради земли)[4]·

10 Йод

Руки щедрих жінок спекли їхніх дітей. Були їм їжею в побитті дочки мого народу.

(Іодъ·)

Руцы женъ щедрыхъ сваристе дѣти ихъ, быша ядь имъ, въ сокрушенїе дщери людїи моихъ·

11 Каф

Господь завершив свій гнів, вилив лють свого гніву. І в Сіоні загорівся вогонь і пожер його основи.

(Кафъ·)

Скончa Гь ярость свою, излїя ярость гнѣва своего. и възгорися огнь в сїонѣ, и пояде основанїа его·

12 Ламед

Не повірили земні царі і всі, що живуть у вселенній. Бо ввійшов ворог і гнобитель крізь єрусалимські брами.

(Ламедъ·)

Не вѣроваша царїе земстїи, [и][5] вси живущеи въ вселеннѣи. яко внїиде врагъ и стужаяи враты ієрлмли·

13 Мем

Гріхи його пророків і неправедності його священиків, що проливають праведну кров.

(Мемъ·)

От грѣхъ пррокъ его, [и][6] неправдъ жрецъ его, иже проливаю кровь праведну (-)[7]·

14 Нун

Блукали на вулицях сліпі і опоганилися в крові. Коли не могли, доторкалися до своїх одежей.

(Нунъ·)

(Блудили суть слѣпїи)[8] на стогнахъ, (и) осквернишася въ кровѣ. внегда не можаху прикасашася одежда своих.

(Самехъ·)

Ѿступите нечистїи, рекоша имъ ѿступите ѿступите, (и) не прикасайтесѧ. ꙗко сварнша и въсколебашесѧ. (рекоша)[9] въ странахъ, не приложатъ ꙗкоже обитати (с ними)·

15 Самех

Відступіть від нечисті, – їм сказали. Відступіть, відступіть і не доторкайтеся. Бо зварені були і захиталися. Сказали в країнах: Не продовжать жити з ними.

(Аинъ·)

Лице гне часть ихъ не приложитъ призрити имъ. лица жреческа не оустыдѣша, старцы не помиловаша.

16 Аїн

Господнє лице – їхня частка не додасть поглянути на них. Вони не завстидалися священичого лиця, не помилували старців.

(Фе·)

Еще сущемъ намъ, оскудѣсте очи наши на помощь нашу всуе смотрѧщемъ намъ, внегда надѣахомсѧ странѣ не спасающей·

17 Фе

Ще як ми були, наші очі поникли на нашу поміч надаремно. Ми дивимося, ми надіялися на край, що не спасає.

(Цади·)

(Ползъки быша стопы наша на пути стогнъ нашихъ)[10]. приспѣ конецъ нашъ, скончашасѧ днїе наши (-)[11]·

18 Цади

Хиткими були наші стопи на дорозі наших вулиць. Наш кінець наблизився. Наші дні закінчилися.

(Кофъ·)

Скорѣиши быша гонѧщеи ны паче орелъ небесныхъ. на горахъ [гонѧху насъ][12], въ пустыни пресѣдоша насъ·

19 Коф

Ті, що нас переслідували, стали швидшими від небесних орлів. Переслідували нас на горах, чатували на нас в пустині.

(Решъ·)

Духъ предъ лицемъ нашимъ благъ, гь ꙗтъ бысть в расыпанїи [нашихъ][13]. егоже рекохомъ в сѣни его поживемъ въ странахъ·

20 Реш

Дух перед нашим лицем добрий був. Схоплений у наших знищеннях Господь, про якого ми сказали: В його тіні житимемо в країнах.

(Шинъ·)

Радуисѧ и веселуи дщи идумеиска, живущїѧ на земли. а на тѧ прїидетъ чаша гнѧ [и][14] оупїешисѧ и оуже лѣеши·

21 Шин

Радій і веселися, ідумейська дочко, що живеш на землі! А на тебе прийде господня чаша – і ти вп’єшся, і уже проливаєш.

(Тафъ·)

Исполнисѧ безаконїе твое дщи сїона. (и) не приложу ктому преселити тѧ. посѣтилъ есть неправость твою дщи едомлѧ, ѿкры нечествованїѧ твоеѧ·

22 Таф

Виповнилося твоє беззаконня, сіонська дочко. І не додам більше тебе відселити. Він навідався до твоєї неправедності, едомова дочко, відкрив твої безбожності!

[Молитва їеремїи пророка][15].

5,1 Молитва Єремії-пророка.

Глава е·

Помѧни гн что бысть намъ. призри и виждь оукоризну нашу. достоанїе наше обратисѧ къ чюждимъ, (и) домы наша къ иноплеменникомъ· Сири быхомъ безъ ѿца. мтри наша ꙗко вдовы. [воду нашу за сребро пихомъ][1], дрова наша за цѣну купавахомъ на выѧ наша. ѿгнани быхомъ, трудихомсѧ (и) не почихомъ. егуптѧномъ (подахомъ)[2] руци (и асуранонъ)[3], да насытѧтъ ны хлѣба. ѿцы наши съгрѣшиша, (и) нѣсть ихъ, мы (же) безаконїѧ ихъ понѧхомъ. раби обладаша нами, избавлѧющаго нѣсть ѿ руку ихъ в (погибели) дшъ нашихъ принесохомъ хлѣбъ нашъ, ѿ лица меча въ пустыни· Кожа наша ꙗко пещь (о чадѣ оужасоша-

Глава 5

Згадай, Господи, те, що нам сталося! Поглянь і подивися на наше впокорення! **2** Наше насліддя пішло до чужих і наші доми до чужинців. **3** Ми стали сиротами, без батька, наші матері як вдови. Нашу воду за гроші **4** ми пили, наші дрова за ціну ми купували **5** на наші шиї. Ми були прогнані, трудилися і не спочили. **6** Ми подали руки єгиптянам і асирійцям, щоб нас наситили хлібом. **7** Наші батьки згрішили – і їх немає. Ми ж прийняли їхні беззаконня. **8** Раби нами володіли, немає визволителя з їхніх рук. **9** В погибелі наших душ ми принесли наш хліб від лиця меча в пустині. **10** Наша шкіра як піч, жахнулися за ди-

тину від лиця бурного голоду. **11** Жін0ок впокорили у Сіоні, дівчат – у юдиних містах. **12** Князі були повішані за їхні руки, старці не були прославлені. **13** Вибрані підняли плач і молоді послабли в колоді. **14** І старців не стало при брамі, **15** не стало радості нашого серця. Вибрані замовкли від своїх пісень, плач повернувся на наш хор. **16** Впав вінець з нашої голови. Горе нам, бо ми згрішили! **17** Через це засмученим стало наше серце. І наші очі потемніли **18** за гору Сіон, бо була знищена. Лисиці по ній пройшли. **19** Ти ж, Господи, навіки поселишся! Твій престіл – в рід і рід. **20** Навіщо навіки забуваєш про нас, покидаєш нас на довжину днів? **21** Поверни нас, Господи, до Себе! І повернемося. Обнови наші дні, так як і раніше! **22** Чому відкидаючи ти нас відкинув, дуже на нас розгнівався?

Кінець Голосіння пророка Єремії.
Має в собі 5-ть глав.

ся)[4] ѿ лица бурнаго глада. жены въ сіонѣ смириша, дѣвица въ градѣхъ іудинѣхъ. князи за руку ихъ повѣсишася, старцы не прославишася. избраннїи [плачь][5] подаша, и юноша въ кладѣ ѿнемогошася, и старцы ѿ вратъ премолкнуша: (разыпася радость срдца нашего. избраннїи ѿ пѣсніи своихъ)[6] (умолкоша). обратися въ плачь ликъ нашъ. спаде вѣнецъ з главы нашея. горе намъ яко согрѣшихомъ. о семъ смутися срдце наше, (и)[7] помрькнуста очи наши, по горѣ сіонѣ яко погибе, лисица пройдоша ю. Ты же гди во вѣки вселишися, престолъ твой в родъ и родъ: вскую въ (вѣки)[8] забываеши насъ, оставиши насъ въ продлъженіе дни. обрати ны гди къ себѣ, и обратимся. (-)[9] поновы дни наша якоже (и) прежде. что ѿрѣвая ѿринеши насъ, разгнѣвася на ны зѣло:

Конецъ плачу, іеремїи пророка:
имать в себѣ главъ, е:

ВАРУХ-ПРОРОК ГЛАВА 1

Варухъ пророкъ глава первая

1 Це слова книг, які написав Варух, Нириїн син, Маасієвого сина, Седекієвого сина, Асадаєвого сина, Хелкієвого сина, в Вавилоні, **2** в десятому році, у сьомому дні місяця, в році, в якому халдеї взяли Єрусалим і спалили його вогнем. **3** І прочитав Варух слова цих книг до вух Єхонія, Йоакимового сина, юдиного царя, і до вух всього народу, що приходив до книг, **4** і до вух сильних і царських синів, і до вух старшин, і до вух всього народу, від малого й до їхнього великого, – всіх що жили в Вавилоні при ріці Сид. **5** І вони плакали, і постили, і молилися молитвами перед Господом. **6** Після того зібрали срібло, як могла рука кожного, **7** і послали до Єрусалиму до великого жерця Йоакіма, Хелкіїного сина, Саломового сина, до жерців і до всіх людей, що знайшлися з ним в Єрусалимі. **8** Коли взяв він посуд господнього храму, винесений з храму, щоб повернути до юдиної землі, 10-го дня місяця Сива-

Сїя)[2] словеса книгъ яже написа варухъ сынъ нирїинъ, сна маасеева, сна седекїина, сна асадеева, сна хелкїина въ вавилонѣ. въ (десятое)[3] лѣто, в седмый (днь) мца: в лѣто в неже взяша халдѣи ієрлима, и пожгоша и огнемъ: И почте варухъ словеса книгъ сихъ въ уши ієхонїинѣ сна іоакимля цря іудина. и въ уши всѣхъ людїи приходящихъ къ книгамъ, и въ уши сильныхъ и сновъ црьскихъ, и въ уши старчествѣ и въ уши всѣхъ людїи, ѿ мала [и][4] до велика [ихъ][5], всѣхъ живущихъ въ вавилонѣ на рѣцѣ судъ: и плакахуся и алкаху, и моляху молитвы пре гмъ: (Посемъ)[6] събраша сребро якоже когождо можаше рука, и послаша въ ієрлимъ ко іоакиму (жерцу великому), сну хелкїину сна саломля (-)[7] къ жрецемъ, и къ всѣмъ людемъ иже ся обрѣтоша с нимъ въ ієрлимѣ. внегда взя сосуды храма гня изнесеныя ѿ храма, възвратити на землю іудину, і (днь мца)

(сиванъ)[8]. сосꙋды сребрѧны ꙗже сътвори седе-
кїѧ снъ ѡсїинъ црь юдинъ. по преселенїи
навходоносорꙋ црю вавѵлоньскꙋ, їехонїю, и кнѧ-
ѕѧ, і ꙋзники, и силныѧ, и люди земли ѿ
ієрлима, и въведе ѧ (свѧзаны) въ вавѵлонъ. и
рекоша, се послахомъ к вамъ сребро, да кꙋ-
пите на сребрѣ всесъжженїѧ (-)[9] за грѣх, и
димїамъ. и сътворите требꙋ, и възнесѣте
на требникъ га ба нашего. и молитесѧ за
житїе (навходоносорово)[10] црѧ вавѵлоньска, и за
житїе валтасара сна єго. да бꙋдꙋтъ днїе
ихъ ꙗко и днїе нбнїи на земли. да дасть гь
крѣпость намъ, да просвѣтитъ очи наши.
и да живемъ по сѣнїю (навходоносоровою)[11], и
по сѣнїю валтасарею сна єго. да работаємъ
има дни многи, и ѡбрѧщемъ блгть пре ни-
ма. и молитесѧ за насъ къ гви бꙋ нашемꙋ,
ꙗко съгрѣшихомъ гви бꙋ нашемꙋ. и не ѿ-
вратисѧ ꙗрость гнѧ, и гнѣвъ єго ѿ насъ
до сего дне· И почтите книги сїѧ ꙗже посла-
хомъ к вам, исповѣдати в домꙋ гни въ днь
нѣ в праздника, въ дни (годныѧ)[12]. *и да речете гꙋ
бꙋ нашемꙋ правда, а намъ стыдѣнїе лицем.
ꙗко (и) до сего дне члкꙋ юдинꙋ, и живꙋ-
щимъ въ ієрлимѣ, (-)[13] цремъ наши и кнѕе,
наши и жрьце наши и прркомъ нашимъ, и
данї д ѿцемъ нашимъ. *еже съгрѣшихомъ пре
гмъ, и не вѣровахомъ, (не оуповающе нань. и
не покорихомсѧ єму), и не послꙋшахомъ гласа
га ба нашего, ходити въ повеленихъ [єго][14],
ꙗже даде пре лицем нашимъ, ѿ дне воньже
изведе (-)[15] ѿца наша ѿ землѧ єгѵпетски, и
до сего дне, бѣхомъ непокарѧѧсѧ гви бꙋ на-
шемꙋ, и ѿметахомъ ꙗко непослꙋшати гласа
є мо кн єго. и прилпе насъ ѕло и клѧтва. *юже съчи-
ни гь мѡѵсїови отрокꙋ своємꙋ, въ днь воньже
изведе [гь][16] ѿца наша ѿ землѧ єгѵпески,
дати намъ землю кипѧщꙋ млекомъ и ме-
домъ, ꙗко (и) сїи днь. и не послꙋшахомъ
гласа га ба наше, по всѣмъ словесемъ прр-
чемъ, ꙗже посла к намъ, (и сꙋдїамъ на-
шим). и хождахомъ кождо (насъ) по разꙋмꙋ
срца своєго злаго, работати богом инѣмъ, съ-
творити зло пре очима га ба нашего·

Гла, в·

Иоустави гь слово свое еже гла к намъ, и
къ сꙋдїамъ наши, сꙋдивши въ ілли.
и къ цремъ нашимъ, и къ кнѧѕемъ
нашимъ. и къ (всемꙋ) члкꙋ ілевꙋ і
иоудинꙋ, [навести на ны ѕло велїе, еже][1] не
сътворисѧ по всимъ нбсем, ꙗкоже сътворисѧ

на, срібний посуд, який зробив Седе-
кія, Йосіїн син, юдин цар, **9** по пере-
селенні Навходоносором, вавилонсь-
ким царем, Єхонії, і князів, і в’язнів, і
сильних, і народу землі з Єрусалиму.
І той повів їх зв’язаними до Вавило-
ну. **10** І сказали: Ось ми до вас посла-
ли срібло. І купіть за срібло всепален-
ня за гріхи і ладан, і зробіть жертву, і
принесіть на жертоівник нашого Гос-
пода Бога, **11** і помоліться за життя
Навходоносора, вавилонського царя,
і за життя Валтасара, його сина, щоб
їхні дні були, так як і небесні дні на
землі. **12** Хай Господь дасть нам силу
і просвітить наші очі. І житимемо під
тінню Навходоносоровою і під тінню
Валтасаровою, його сина, щоб ми їм
послужили багато днів і знайшли пе-
ред ними ласку. **13** І помоліться за нас
до нашого Господа Бога, бо ми згрі-
шили проти нашого Господа Бога, і
не відвернулася господня лють і його
гнів від нас до цього дня. **14** І прочи-
таєте ці книги, які ми до вас послали,
щоб визнатися в господньому домі в
дні празника, в днях року, **15** *і щоб ниж. 2
ви вимовили нашому Господеві Бого-
ві праведність, а нам – сором лиць, ще
й до цього дня юдиному чоловікові і
тим, що живуть в Єрусалимі, **16** на-
шим царям, і нашим князям, і нашим
священикам, і нашим пророкам, і на-
шим батькам. **17** *Бо ми згрішили пе- дан. 9
ред Господом **18** і ми не повірили, не
надіючись на Нього. І не підкорилися
Йому і не послухалися голосу нашо-
го Господа Бога, щоб ходити за його
приписами, які Він дав перед нашим
лицем. **19** І від дня, в якому Він вивів
наших батьків з єгипетської землі, і
до цього дня ми були непослушні на-
шому Господеві Богові і ми відкида-
ли, щоб не послухатися його голосу.
20 І до нас пристало зло і клятва, *яку мой5. 28
заповів Господь своєму рабові Мой-
сеєві в дні, в якому Господь вивів на-
ших батьків з єгипетської землі, щоб
дати нам землю, яка кипить молоком
і медом, як і сьогодні. **21** І ми не по-
слухалися голосу нашого Господа
Бога за всіма пророчими словами, я-
ких Він послав до нас і наших суддів.
22 І ми ходили, кожний з нас, за розу-
мом свого злого серця, щоб служити
іншим богам, чинити зло перед очи-
ма нашого Господа Бога.

Глава 2

1 І Господь поставив своє слово,
яке сказав проти нас і проти наших
суддів, які судили в Ізраїлі, і до на-
ших царів, і до наших володарів, і до
всякого ізраїльського і юдиного чо-
ловіка, щоб навести на нас велике
зло, **2** яке не було зроблено під всім

небом, так як було зроблене в Єруса-
мой5. 28 лимі *за записаним в законі Мойсеє-
вім, **3** щоб нам їсти людське тіло сво-
го сина і тіло своєї дочки. **4** І Він дав
їх підчиненими всім царствам, які
довкруги нас, на погорду, і на непро-
хідність, і в усі народи, які довкруги
нас, куди нас розсіяв Господь. Там
ми були **5** і підсподом, а не на верху,
в підніжжі, а не в головах, бо ми згрі-
дан. 9 вищ. 1 шили проти нашого Господа Бога, не
послухавшись його голосу. **6** *Нашо-
му Господеві Богові праведність, нам
же і нашим батькам встид лиць, як і
до цього дня. **7** Те, що сказав Господь
проти нас, все це зло прийшло на нас.
8 Тому що ми не помолилися до гос-
поднього лиця, щоб відвернувся кож-
ний від розуму свого злого серця. **9** І
збудився Господь через злоби, і навів
на нас це, що на нас прийшло. Бо
праведний Господь в усіх його ділах,
які Він нам заповів. **10** Ми ж не по-
слухалися його голосу, щоб ходити
за його приписами, які дав перед на-
дан. 9 шим лицем. **11** *І тепер, Господи Бо-
же ізраїльський, який вивів свій на-
род з єгипетської землі сильною ру-
кою і високим раменом, знаками і чу-
дами, і великою силою, і зробив Собі
дан. 9 ім’я до цього дня. **12** *Ми згрішили,
ми були безбожні, ми неправедно вчи-
нили, Господи Боже наш, в усіх твоїх
оправданнях. **13** Отже, хай від нас
відвернеться твій гнів, бо нас зали-
шилося мало в країнах, куди Ти нас
розсіяв. **14** Вислухай, Господи, нашу
молитву і наше благання, і визволи
нас задля Себе, і дай нам ласку перед
лицем тих, що нас відселили! **15** Щоб
вся земля пізнала, що Ти наш Гос-
подь Бог і що твоє ім’я прикликано
мой5. 26 іс. 63 на Ізраїлі і на його племені! **16** *Гос-
поди, поглянь на нас зі свого святого
пс. 113 іс. 38 сир. 17 дому і прихили твоє вухо – і вислу-
хай нас! **17** *І відкрий, Господи, свої
очі і поглянь, бо не мертві, які в аді, в
яких забрано їхній дух з їхнього ло-
на, дадуть Тобі славу і оправдання
Господеві, **18** але душа, що журиться
величчю зла, що ходить схиленою і
боліє, і *має* поникклі очі, і душа, що
голодує, дадуть тобі славу і правед-
ність, Господи. **19** Бо не за наших
батьків і наших царів з оправданнями
проливаємо молитви і кладемо наше
милосердя перед твоїм лицем, наш
Господи Боже. **20** Бо нас перемогла
його лють і його гнів, так як Ти ска-
зав рукою своїх рабів-пророків, кажу-
єре. 27 чи: **21** Так сказав Господь: *Схиліть
свої рамена і послужіть вавилонсько-
му цареві, і сидіть на землі, яку Я дав
вашим батькам. **22** І якщо не послу-
хаєте господнього голосу, щоб слу-
жити вавилонському цареві, **23** наве-
ду запустіння на юдині міста і поза

въ і҆ер҃лимѣ. *по вписа́нїю въ зако́нѣ мѡѷсе́ї- є҃ мѡ҃ к҃и
о́вѣ ꙗ҆́ко ꙗ҆́сти на́мъ (пло́ть чл҃ческꙋ)[2] сн҃а своегѡ,
и҆ (-)[3] пло́ть дщере́ѧ своеѧ. и҆ да́де ѧ҆̀ пови́нны
всѣ́мъ цр҃твомъ ꙗ҆̀же ѡ҆крⷭ҇тъ на́съ, на ᲂу҆ко-
ри́знꙋ, и҆ въ непрохожде́нїе, (и҆) во всѣ́хъ лю́дехъ
и҆̀же ѡ҆крⷭ҇тъ на́съ а҆́може [ны][4] расѣѧ́ гд҃ь. та́мо
[бы́хомъ][5] и҆ спо́ди а҆ не врь́хꙋ, (въ подно́жїе а҆
не въ гла́вꙋ). ꙗ҆́ко съгрѣши́хомъ гв҃и бг҃ꙋ на́шемꙋ,
не послꙋша́нїемъ гла́са є҆гѡ̀. *Гв҃и бг҃ꙋ на́шемꙋ дані҃ д҃ вы҃ а҃
пра́вда, на́мъ же и҆ ѿц҃емъ на́шимъ стыдѣ́нїе
лице́мъ, ꙗ҆́ко (и҆) до сегѡ̀ дн҃е. є҆́же гл҃а гд҃ь на на́съ
всѐ ѕло̀, є҆́же прїи́де на ны̀. (за́не)[6] не моли́хомсѧ
лицꙋ̀ гд҃ню, ѡ҆брати́тисѧ комꙋ́ждо ѿ ра́зꙋма
срⷣца своегѡ ѕла́гѡ. и҆ ᲂу҆бꙋди́сѧ гд҃ь ѡ҆ ѕло́бѣхъ, и҆
приведѐ (-)[7] на на́съ (сї҆ѧ є҆́же пости́же ны̀).
ꙗ҆́ко пра́веденъ гд҃ь ѡ҆ всѣ́хъ дѣ́лесехъ є҆гѡ̀, є҆́же за-
повѣ́да на́мъ. (мы́ же)[8] не послꙋ́шахомъ гла́са
є҆гѡ̀, ходи́ти въ повелѣ́нїихъ [є҆гѡ̀][9], ꙗ҆̀же да́де пре́дъ
лице́мъ на́шимъ. *И҆ нн҃ѣ гд҃и бж҃е і҆и҃левъ, и҆́же дані҃ д҃
и҆зведе́ лю́ди своѧ̀ и҆з̾ землѝ є҆гѵ́петскїѧ, рꙋко́ю
крѣ́пкою [и҆ мы́шцею высо́кою, зна́менїи и҆
чꙋ́десы, и҆ си́лою вели́кою][10], и҆ сотвори́ себѣ̀
и҆́мѧ ꙗ҆́коже сей дн҃ь. *съгрѣши́хомъ нечестїова́- дані҃ д҃
хомъ, неправдова́хомъ гд҃и бж҃е на́шъ, ѡ҆ всѣ́хъ
ѡ҆правда́нїихъ твои́хъ. да ѡ҆брати́тсѧ [ᲂу҆́бо][11]
(ѿ на́съ ꙗ҆́рость твоѧ̀)[12], ꙗ҆́ко ѡ҆ста́хомъ на́съ
ма́ло во стра́нахъ, а҆́може расѣ́ѧ на́съ [-][13]. Ѹ҆-
слы́ши гд҃и мл҃твꙋ на́шꙋ, и҆ проше́нїе на́ше, і҆
и҆зба́ви на́съ себѐ ра́ди. и҆ да́ждь на́мъ бл҃го́ть пре́дъ
лице́мъ пресели́вшихъ на́съ. да ᲂу҆вѣ́сть всѧ̀
землѧ̀, ꙗ҆́ко ты̀ гд҃ь бг҃ъ на́шъ, [и҆][14] ꙗ҆́ко и҆́мѧ є҃ мѡ҃ к҃ѕ
твоѐ прозва́сѧ на і҆и҃ли, и҆ на пле́мени є҆гѡ̀. *Гд҃и і҆саї҆а ѯ҃г
при́зри и҆з̾ до́мꙋ ст҃агѡ своегѡ̀ [-][15] на на́съ, [и҆][16]
приклонѝ [-][17] ᲂу҆́хо твоѐ, и҆ ᲂу҆слы́ши [на́съ][18].
*[И҆][19] ѿве́рзи [гд҃и][20] ѻ҆́чи твоѝ и҆ ви́ждь, ꙗ҆́ко не ѱало́мъ рі҃ї і҆саї҆а л҃и сїра́хъ з҃і
ᲂу҆мє́ршїи и҆̀же во а҆́дѣ и҆̀хже взѧ́сѧ дх҃ъ и҆́хъ
ѿ ᲂу҆тро́бъ и҆́хъ возда́дѧтъ [тебѣ̀][21] сла́вꙋ, и҆
ѡ҆правда́нїе гв҃и. но̀ дш҃а пекꙋ́щїасѧ ѡ҆
вели́чествѣ [зла̀][22], и҆́же хо́дитъ преклони́всѧ и҆
болѧ̀, и҆ ѻ҆́чи ѡ҆скꙋдѣ́ющїи, и҆ дш҃а а҆лчꙋ́щаѧ
возда́дѧтъ тебѣ̀ сла́вꙋ, и҆ пра́вдꙋ гд҃и. ꙗ҆́ко не
по (-)[23] ѿц҃ъ на́шихъ, ни̑ цр҃ей на́шихъ (ѡ҆прав-
лѐнїи) (и҆злива́емъ мл҃твы, и҆) полага́емъ мл҃ть
на́шꙋ пре́дъ лице́мъ твои́мъ гд҃и бж҃е на́шъ. ꙗ҆́ко
преѡ҆долѣва́ше ꙗ҆́рости своеѧ̀, и҆ гнѣ́вꙋ своемꙋ̀
на на́съ. ꙗ҆́коже гл҃а в рꙋцѣ̀ ѻ҆́трокъ свои́хъ прⷪ҇рѡкъ,
гл҃ѧ. Ѯа́ко речѐ гд҃ь, *приклони́те ра́мена своѧ̀, и҆ і҆еремі҃ к҃з
послꙋ́жите цр҃ю вавѷлѡ́нскомꙋ. и҆ сѧдѣ́те на
землѝ ю҆́же да́хъ ѿц҃емъ ва́шимъ. І҆ а҆́ще не
послꙋ́шаете гла́са гд҃нѧ, порабо́тати цр҃ю вавѷ-
лѡ́нскꙋ. ѡ҆скꙋде́нїе сотворю̀ и҆з̾ гра́дъ і҆ꙋде́йхъ и҆
внѣ́ᲂу҆дꙋ і҆ер҃лима. (и҆ ѿи́мꙋ ѿ ва́съ) гла́съ весе́-

лі́а, и҆ гла́съ ра́дованіѧ. гла҃ жениха̀, и҆ гла҃ не-
вѣ́сты. и҆ бу́детъ всѧ̀ землѧ̀ в̾ непрохожде́ніе
ѿ живу́щихъ (на не́й)· и҆ не послу́шахѡ гла́са
твоѐго, слу́жити црю҃ вавѷлѡ́нскꙋ. и҆ оу҆ста́ви сло-
веса̀ своѧ̀, ꙗ҆̀же гла҃ в̾ рꙋцѣ̀ ѻ҆́трокъ свои́хъ
прⷪ҇рокъ. ꙗ҆́коже и҆знестѝ ко́сти црь҃ на́шихъ, и҆
ко́сти ѻ҆тє́цъ на́шихъ ѿ мѣ́ста и҆̀хъ. и҆ се сꙋ́ть
и҆зве́ржены зно́емъ дне́внымъ и҆ сту́деніємъ но́щнымъ,
і̓ и҆зомро́ша болѣ́знѧми злы́ми, гла́домъ и҆ ме-
че́мъ и҆ ѻ҆пꙋстѣ́ніємъ. и҆ положѝ до́мъ, в̾ нем-
же наре́сѧ и҆́мѧ твоѐ в̾ не́мъ, ꙗ҆́ко (и҆) се́й де́нь.
зло́бы ра́ди до́мꙋ і҆и҃лева, и҆ до́мꙋ і҆ꙋ́дина. и҆ сѡ-
творѝ в̾ на́съ гдⷭ҇и бж҃е на́шъ по все́й тихо́стѣ
твое́й, и҆ по все́й щедро́тѣ твое́й вели́цей. ꙗ҆́ко-
же гла҃ в̾ рꙋцѣ̀ раба̀ твоегѡ̀ мѡѷсе́а, въ дни҃ в̾
нѧ́же заповѣ́давшꙋ (є҆мꙋ̀ тебѣ̀)[24], вѡписа́ти
г҃ мѡ҃ к҃ѕ за́конъ тво́й пред̾ сн҃ы і҆и҃левыми, гла҃· *а҆́ще не
послꙋ́шаете гла́са моегѡ̀, мно́жество сїе вели́ко
(и҆ мно́го)[25], ѻ҆братитсѧ в̾ ма́лъ ꙗ҆зы́къ, (за-
нѐ)[26] а҆́зъ расѣ́ю ѧ҆̀ [-][27]. разꙋмѣ́хъ бо ꙗ҆́ко не
и҆мꙋ̀ послꙋ́шати мене, ꙗ҆́ко лю́дїе жестоковы́й-
ни сꙋ́ть, и҆ ѻ҆брати́тсѧ къ срⷣцꙋ своемꙋ̀ на
землѝ пресе́ленїѧ и҆́хъ. и҆ оу҆вѣ́дѧтъ ꙗ҆́ко а҆́зъ гдⷭ҇ь
бг҃ъ и҆́хъ. и҆ да́мъ и҆̀мъ срⷣце (и҆ разꙋмѣ́ютъ), и҆
оу҆́ши (и҆ оу҆слы́шатъ)[28]. и҆ похва́лѧтъ мѧ̀ на
землѝ пресе́ленїѧ и҆́хъ, и҆ помѧ́нꙋтъ и҆́мѧ
мое. и҆ ѻ҆братѧ́сѧ ѿ хребта̀ своегѡ̀ жесто́кагѡ,
и҆ ѿ ѕло́бъ свои́хъ. ꙗ҆́кѡ помѧ́нꙋ пꙋ́ть ѻ҆тє́цъ сво-
и́хъ, сѡгрѣша́ющихъ пред̾ гдⷭ҇емъ. и҆ възвращꙋ̀ ѧ҆̀
на зе́млю є҆́юже клѧ́сѧ ѻ҆тцє́мъ и҆́хъ, а҆враа́мꙋ,
(-)[29] і҆саа́кꙋ, і҆ і҆а́кѡвꙋ, и҆ сѡвладѣ́ютъ є҆ю̀. и҆
оу҆мно́жꙋ ѧ҆̀, и҆ не оу҆ма́лѧтсѧ. и҆ оу҆ста́влю
и҆̀мъ завѣ́тъ вѣ́ченъ, ꙗ҆́коже бы́ти и҆̀мъ мнѣ̀
бг҃ꙋ, и҆ ті́и бꙋ́дꙋтъ мнѣ̀ лю́дїе. и҆ не подви́г-
нꙋ ктомꙋ̀ лю́дїи свои́хъ і҆и҃лѧ съ землѝ ю҆́же
да́хъ и҆̀мъ·

Гла҃, г҃·

Н[нн҃ѣ][1] гдⷭ҇и вседръжи́телю бж҃е і҆и҃левъ. дш҃а
в̾ тѣ́снотѣ и҆ дх҃ъ въ стꙋже́нїи възо-
пѝ к̾ тебѣ̀. оу҆слы́ши гдⷭ҇и и҆ поми́лꙋи, [ꙗ҆́-
ко є҆си бг҃ъ млⷭ҇рдъ, и҆ поми́лꙋи [на́съ][2]][3]. ꙗ҆́ко
сѡгрѣши́хомъ пред̾ тобо́ю. ꙗ҆́ко ты̀ пребыва́ѧи
въ вѣ́къ, и҆ (не) поги́бнемъ въ вѣ́ки· Гдⷭ҇и все-
держи́телю бж҃е і҆и҃левъ, оу҆слы́ши (-)[4] мл҃твꙋ оу҆-
ме́ршихъ і҆и҃левъ, и҆ сн҃овъ сѡгрѣши́вшихъ пред̾
тобо́ю, и҆ не послꙋ́шаша гла́са гдⷭ҇а бг҃а и҆́хъ, и҆
прильпе на́съ ѕло. не помѧнѝ непра́вдъ ѻ҆тє́цъ на-
ши́хъ, но помѧни рꙋ́кꙋ свою̀ і҆ и҆́мѧ свое в̾ се
вре́мѧ. ꙗ҆́ко ты̀ гдⷭ҇и бж҃е на́шъ, и҆ похва́лимъ
тѧ̀ гдⷭ҇и. ꙗ҆́ко того̀ ра́ди да́лъ є҆си стра́хъ сво́й
въ срⷣце на́ше, ꙗ҆́ко призва́ти и҆́мѧ твоѐ, и҆ по-

Єрусалимом. І відніму від вас голос
веселості, і голос радості, голос же-
ниха і голос невістки, і вся земля бу-
де непрохідна без тих, що живуть на
ній. **24** І ми не послухалися твого го-
лосу, щоб послужити вавилонському
цареві, і Ти поставив свої слова, які
Ти промовив рукою своїх рабів-
пророків, щоб винести кості наших
царів і кості наших батьків з їхнього
місця. **25** І ось вони є викинуті на
спеку дня і холод ночі, і померли в
поганих болях, в голоді, і від меча, і в
запустінні. **26** І Ти поставив дім, в
якому названо, на ньому, твоє ім'я,
як і цей день, через злоби ізраїльсько-
го дому і юдиного дому. **27** І Ти,
Господи Боже наш, зробив в нас за
всією твоєю тихістю і за всім твоїм
великим милосердям, **28** так як Ти
сказав рукою твого раба Мойсея в
днях, в яких Ти йому заповів написа-
ти твій закон перед ізраїльськими си-
нами, кажучи: **29** *Якщо не послухає- мойЗ. 26
теся мого голосу – це велике і чис-
ленне множество обернеться в малий
народ, тому що Я їх розсію. **30** Бо Я
пізнав, що не послухаються Мене, бо
є твердошийним народом. І повер-
нуться до свого серця на землі їхньо-
го переселення, **31** і пізнають, що Я
їхній Господь Бог. І Я дам їм серце –
і зрозуміють, і вуха почують **32** і пох-
валять Мене в землі їхнього пересе-
лення. І згадають моє ім'я **33** і відвер-
нуться від свого твердого хребта і від
своїх злоб, бо згадають дорогу своїх
батьків, що грішили перед Господом.
34 І Я поверну їх до землі, якою Я
поклявся їхнім батькам Авраамові,
Ісаакові і Якову, і заволодіють нею. І
помножу їх, і не зменшаться. **35** І по-
ставлю їм вічний завіт, щоб Я був їм
за Бога, і вони мені будуть за народ. І
більше не зрушу свій народ Ізраїля з
землі, яку Я їм дав.

Глава 3

1 І нині, Господи Вседержителю,
Боже ізраїльський, душа в тісноті і
дух у клопоті закликав до Тебе. **2** По-
слухай, Господи, і помилуй, бо є Ти
милосердним Богом. І помилуй нас,
бо ми згрішили перед тобою. **3** Адже
Ти перебуваєш навіки – і ми не зги-
немо навіки. **4** Господи Вседержите-
лю, Боже ізраїльський, вислухай мо-
литву ізраїльських померлих і синів
тих, що згрішили перед Тобою. Які
не послухалися голосу їхнього Гос-
пода Бога, і до нас пристало зло. **5** Не
згадай неправедності наших батьків,
але згадай твою руку і своє ім'я в
цьому часі. **6** Бо Ти – Господь Бог
наш! І похвалимо Тебе, Господи! **7**
Бо через це Ти дав свій страх у наше

серце, щоб прикликати твоє ім'я. І
похвалимо Тебе в нашім переселенні,
бо ми повернули до нашого серця
всю неправедність наших батьків, що
згрішили перед Тобою. **8** Ось ми сьо-
годні в нашому переселенні, куди Ти
нас розсіяв на впокорення, і на клят-
ву, і на кару за всіма неправедностя-
ми наших батьків, які від Тебе від-
ступили, Господи Боже наш. **9** Ізраї-
ле, слухай заповіді життя! Послухай,
щоб пізнати розумність! **10** Що є Із-
раїлю, як то, що *ти є* на землі во-
рогів? Ти постарівся в чужій землі,
11 осквернився з мертвими, причис-
лений до тих, що є в аді, **12** покинув
джерело мудрости. **13** Якщо б ти хо-
див по божій дорозі, ти жив би в мирі
на вічний час. **14** Зрозумій де є ро-
зумність, де є сила, де є мудрість,
щоб розуміти з часом де є довге жит-
тя і життя, де є світло очей і мир. **15**
Хто знайшов її місце і хто ввійшов до
її майна? **16** Де є чужинецькі князі і
ті, що володіють земними звірами, **17**
що бавляться небесними птахами і
зберігають золото, і золото, на яке
люди поклали надію? І немає кінця
їхньому придбанню. **18** Як ті, що
роблять срібло і журяться, і не можна
знайти їхніх діл. **19** Вони загинули і
зійшли до аду, і інші замість них пов-
стали. **20** Молодші побачили світло і
поселилися на землі, дорогу ж вміння
не пізнали, **21** ані не зрозуміли її сте-
жок, ані їхні сини не одержали. Вони
були далеко від їхньої дороги **22** і не
почули в Ханаані ані не побачилося в
Темані. **23** Агаринові сини, що шука-
ють розум, які на землі, меранині і
теманині купці, і чаклуни, і ті, що
шукають розуму, дорогу ж мудрості
не пізнали ані не згадали її стежок.
24 Ізраїлю, який великий божий дім і
велике місце його влади! **25** Велике –
і немає кінця, високе – і без міри. **26**
Там були славні велекани, що від по-
чатку, дуже великі, вправні на війні.
27 Не цих вибрав Бог, ані не дав їм
дорогу вміння. **28** І вони згинули, то-
му що не мали мудрості. **29** Хто вий-
шов на небо і взяв її і хто звів її з
хмар? **30** Хто перейшов на другий бік
моря і знайшов її і візьме її понад
добірне золото? **31** Немає того, хто
знає її дороги і роздумує про її стеж-
ки. **32** Але хто знає все, знає її і знай-
шов її своїм розумом? Той, хто ство-
рив землю на вічний час і наповнив її
двоногим і чотироногим скотом; **33**
хто посилає світло – і воно йде, по-
кликав його – і послухалося його з
тремтінням. **34** І звізди засвітилися у
своїх часах і зраділи. **35** Він їх за-
кликав, і вони сказали: Ми прийшли.
І дали світло з радістю Тому, хто їх
створив. **36** Таким наш Бог! Не при-

хвалимъ тѧ въ преселенїи нашемъ. ꙗко обратихомъ въ сердце наше всю неправдꙋ ѿцъ нашихъ съгрѣшившихъ предъ тобою. Се мы днесь въ преселенїи нашемъ, аможе (ны расыпа)[5] (-)[6] на оукоризнꙋ, и на клѧтвꙋ, и на оудержанїе, по всѣмъ неправдамъ ѿцъ нашихъ, иже ѿстꙋпиша ѿ [тебе Гди Бже][7] нашъ. Слыши Ісрлю заповѣди живота, вънꙋши разꙋмѣти смышленїе. что есть Ісрлю, что ꙗко на земли вражїи, обетшаша на земли чюждеи, осквернависѧ съ мертвыми, намѣнисѧ съ сꙋщими въ адѣ. оставилъ источникъ премꙋдрости. Аще бы въ пꙋть бжїи ходилъ, жилъ бы въ мире въ времѧ вѣчное. разꙋмѣи гдѣ есть смышленїе, гдѣ есть крѣпость, гдѣ есть мꙋдрость. ꙗко разꙋмѣти иногдою гдѣ есть долго житїе и жизнь, гдѣ есть свѣтъ очныи и миръ. кто обрѣте мѣсто еѧ, и кто вниде въ имѣнїе еѧ. гдѣ сꙋть кнѕи странъстїи, и владꙋщеи ѕвѣремъ земныи, (играющеи птицами нбными. и хранѧщеи злато и сребро)[8], имже оуповаша члцы, и нѣсть конца стѧжанїю ихъ. ꙗко (съдѣловающеи сребро)[9] и пекꙋщесѧ, и нѣсть обрѣтенїа дѣлесемъ ихъ, погибоша и въ адъ снидоша, і ини въ нихъ мѣсто въсташа. юнѣишїи видѣша свѣтъ, и вселишасѧ на земли. пꙋти же хитростнаго не оувѣдѣша, ни разꙋмѣша стезь еѧ, ниже (сынове ихъ прїѧша)[10], ѿ пꙋти ихъ далече быша. и не слышаша въ ханаанѣ, ни ꙗвисѧ въ демани. (-)[11] сынове агарини възыскающеи разꙋма иже на земли, кꙋпцы [мерани][12], и демани, и баснословцы и възыскателе разꙋма. пꙋти же премꙋдрости не оувѣдѣша, ни помѧнꙋша стезь еѧ. ѽ Ісрлю ꙗко великъ домъ бжїи, и долго мѣсто власти его, велико и нѣсть конца, высокъ и без мѣры. тꙋ быша щꙋдове нарочити, бывшеи исперва ѕѣло велицы, оумѣюще рать. не сихъ избра Бгъ, ни пꙋти хитростнаго даде имъ. и погибоша, занѐ не имѣша мꙋдрости (-)[13]. Кто възыиде на нбо и взѧ ю, и кто снесе ю ѿ облакъ. кто преиде на онꙋ странꙋ морѧ, и обрѣте ю, и вземлетъ ю на злато избранно. нѣсть вѣдꙋща пꙋти еѧ, ни помышлѧюща-го стезь еѧ. но вѣдыи все вѣсть ю, [и][14] обрѣте ю смысломъ своимъ. сътворивыи землю въ вѣчное времѧ, [и][15] наполни ю скота (двоножна), и четвероножна. пꙋщаѧи свѣтъ і идетъ. призва и, и послꙋша его съ трепетомъ. [и][16] ѕвѣзды просвѣтишасѧ въ временехъ своихъ, и възвеселишасѧ. призва ѧ, и рекоша, прїидохомъ. [и][17] просвѣтиша съ веселїемъ, съ-

творшемꙋ ѧ҆. Сей бг҃ъ нашъ, не намѣнитсѧ инъ къ немꙋ. обрѣте всѧкъ пꙋть хитрости, и даде (-)[18] їаковꙋ отрокꙋ своемꙋ, (-)[19] їилю възлюбленномꙋ ѿ него. потомже на земли ꙗвисѧ, и съ чл҃кы поживе.

числиться інший до Нього. **37** Він
знайшов всяку дорогу вміння і дав
Якову, своєму рабові, Ізраїлеві – Ним
улюбленому. **38** Після цього з’явився
на землі і пожив з людьми.

Гл҃а, д҃.

Сїѧ книги о заповѣдехъ бж҃їихъ, и законъ бываай въ вѣкъ. вси держащей ѧ҆ въ житїе, а оставївшей ѧ҆ оумрꙋтъ. обратисѧ їакове, і имисѧ по нѧ, ходи по просвещенїю прѧмо свѣтꙋ еѧ. не даждь иномꙋ славы своеѧ, и достоѧнїѧ своего странѣ чюжей. бл҃жени есмы їилю, ꙗко оугоднаѧ [гви][1] съвѣстна намъ сꙋть. Радꙋйтесѧ людїе мои памѧть їилева. продани бысте въ страны не на пагꙋбꙋ. но имже разгнѣвасте бг҃а, предани бысте сꙋпостатомъ. разгнѣвасте бо сътворшаго ва҃ [бг҃а вѣчнаго][2]. требы положше бѣсомъ, а не бг҃ꙋ. забысте бо (гд҃а питающаго ва҃)[3]. съжалисте въскормившемꙋ ва҃ їерлимꙋ. видѣ бо нашедшїи вамъ гнѣвъ ѿ бг҃а, и рече. слышите окрестнїи сїони, наведе [бо][4] ми (гь)[5] сѣтованїе велико. видѣхъ бо (людїи моихъ) плѣненїе сн҃въ моихъ и дщерь, еже наведе имъ вѣчный. кормихъ бо ѧ҆ съ веселїемъ, испꙋстихъ же [ѧ҆][6] съ плачемъ (-)[7]. никтоже да сѧ не радꙋетъ о мнѣ вдовицы, и оставленꙋ ѿ многъ. опꙋстѣхъ грѣхъ ради чадъ моихъ. понеже оуклонишасѧ ѿ закона бж҃їѧ. и оправданїи его не познаша, (и не ходиша) въ пꙋть заповѣдей бж҃їихъ, и ни стезами наказанїѧ (въистинꙋ) правдою (-)[8] не настꙋпиша. да прїидꙋ окрестнїи сїони, и помѧнѣте плѣненїе сн҃овъ моихъ и дщерїи, еже наведе имъ вѣчный. Приведе бо на нѧ странꙋ издалеча. странꙋ без срама, і иноꙗзычнꙋ. иже не срамишасѧ старца, ни (помиловаша отрочате)[9]. и ѿведоша любезныѧ вдовица, и ѿ дщерь единъ запꙋстѣхъ. аз же како мощенъ помощи вамъ. наведый бо (вамъ) ѕло, избавитъ ва҃ ѿ рꙋкъ врагъ вашихъ. Идѣте чада идѣте, азъ бо оста҃ пꙋстъ. съвлекохъ ризы мирныѧ, облекох же сѧ въ ꙗригъ моленїѧ моего, [и][10] възопїю къ вѣчномꙋ въ дн҃и моѧ. Радꙋйтесѧ чада, [и][11] възопїйте къ бг҃ꙋ, і избавитъ ва҃ ѿ насилїѧ рꙋки вражїѧ. азъ бо (испрьва) надѣѧхсѧ къ вѣчномꙋ о сп҃сенїи вашемъ, и прїиде ми радость ѿ ст҃го въ помилованїе. [-][12] прїидетъ вамъ въ скорѣ ѿ вѣчнаго сп҃са нашего. испꙋстих бо вы съ алканїемъ и плачемъ, ѿдасть же ми бг҃ъ ва҃ съ

Глава 4

1 Це книга про божі заповіді і за-
кон, що є навіки. Всі, що їх дотриму-
ються, – на життя, а ті, що їх покида-
ють, – умруть. **2** Повернися, Якове, і
візьмися за неї! Ходи за просвічен-
ням перед її світлом! **3** Не дай іншо-
му свою славу і свого насліддя чужій
країні. **4** Блаженні є ми, Ізраїлю, бо
миле Богові є нам знане. **5** Радій, мій
народе – пам’ять ізраїлева! **6** Ви були
продані в країни не на знищення, але
ви були видані ворогам, тому що ви
розгнівили Бога. **7** Бо ви розгнівили
Того, хто вас створив – вічного Бога.
Ви поклали жертви бісам, а не Бо-
гові. **8** Бо ви забули про Господа, що
вас кормив, засмутили Єрусалим, я-
кий вигодував вас. **9** Бо той побачив,
що на вас найшов гнів від Бога, і ска-
зав: Послухайте, довколішні Сіону,
бо навів на мене Бог великий смуток.
10 Адже я побачив полон мого наро-
ду, моїх синів і дочок, який на них
навів Вічний. **11** Бо я їх викормив з
веселістю, я ж їх випустив з плачем.
12 Хай ніхто не радіє мною, вдови-
цею і опущеною багатьма. Я запус-
тілий через гріхи моїх дітей, тому що
вони відхилилися від божого закону,
13 і не пізнали його оправдання, і не
ходили по дорозі божих заповідей, і
ані, по правді, не пішли стежками на-
поумлення в праведності. **14** Хай
прийдуть довколішні Сіону! І згадай-
те полон моїх синів і дочок, який на
них навів Вічний. **15** Бо Він навів на
нас країну здалека, країну без сорому
та іншомовну. Вони не посоромилися
старця ані не помилували дитину **16** і
відвели улюблених вдовицями. І я
сам запустілий без дочок. **17** Як же
можу я вам помогти? **18** Бо Той, хто
наводить на вас зло, визволить вас з
рук ваших ворогів. **19** Ідіть, діти, і-
діть, бо я залишився пусткою! **20** Я
зняла одіж миру, зодягнулася ж в
мішковину мого благання і закличу
до Вічного у моїх днях. **21** Радійте,
діти, і закричіть до Бога! І Він вас ви-
зволить від насильства ворожої руки.
22 Бо я від початку поклав надію на
Вічного за ваше спасіння, і мені за
помулуванням прийшла радість від
Святого. Прийде воно вам скоро від
вічного нашого Спасителя. **23** Я бо
вас відіслав з голодом і риданням, а
Бог мені вас віддасть з радістю і весе-
лістю на віки. **24** Бо так як тепер по-

бачили сіонські сусіди ваш полон від
Бога, також швидко побачать наше
спасіння у Бозі, яке Він на вас наведе
з великою славою і з освяченням Віч-
ного. **25** Діти, будьте довготерпели-
вими за той гнів, що надійшов на нас
від Бога! Бо тебе переслідував твій
ворог – і швидко побачиш його зни-
щення, і наступиш на його шию. **26**
Мої малі ходили жорсткими дорога-
ми, забрані були як і стадо, захоплене
ворогами. **27** Радійте, діти! Закричіть
до Бога! Бо вам буде пам'ять від То-
го, хто навів. **28** Бо так як був у вас
ум від Бога, щоб бути обманутими, –
повернувшись, вдесятеро помножіть,
шукайте Його! **29** Бо Той, хто навів
на вас зло, наведе на вас вічну ра-
дість вашим спасінням. **30** Радій Єру-
салиме! Потішить тебе Той, хто тебе
назвав! **31** Згинуть грішні, ті, що вчи-
нили тобі зло і що зраділи твоїм па-
дінням. Над ними буде помста. **32**
Грішні міста, яким послужили твої
діти, вони грішні, що прийняли твоїх
синів. **33** Бо так як Він зрадів твоїм
падінням, так само ж поклопочеться
своїм спустошенням. **34** А полоне-
ним буде велика веселіть на її нас-
ліддя і її величність буде на ридання.
35 Бо вогонь надійде на них від Віч-
ного на численні дні. І буде поселена
бісами багато часу. **36** Гляди на схід,
Єрусалиме, і гляди на веселість, що
приходить на тебе від Бога! **37** Ось
приходять твої сини, яких ти відпус-
тив, приходять зібрані зі сходу до за-
ходу словом Святого, радіючи бо-
жою славою!

Глава 5

1 Скинь, Єрусалиме, одіж ридання
і твого зла і зодягнися в красу слави,
яка тобі була від Бога навіки! **2** Зо-
дягнися в подвійну одіж праведності,
що від Бога! Наклади на твою голову
вінець слави Вічного! **3** Адже Бог по-
каже всій піднебесній твою світлість.
4 Бо від Бога буде назване твоє ім'я
навіки: Мир праведності і Слава по-
божності. **5** Встань, Єрусалиме, і
встань на високому *місці*! І поглянь
на схід, і подивися на твоїх зібраних
дітей зі сходу сонця до заходу, раді-
ючи словом святого, божою пам'ят-
тю! **6** Бо вийшли від тебе пішими
ведені ворогами. Приведе ж їх Бог до
тебе несених зі славою, як синів цар-
ства. **7** Бо Бог зробив, щоб впокоре-
ною була всяка висока гора, і помо-
р'я – вічно пливуче, і долини на-
повнилися до рівня землі, щоб Ізраїль
пішов впевнено у божій славі. **8** Тінь
же Ізраїлеві дали і ліси, і всяке за-
пашне дерево божим наказом. **9** Ад-
же Бог ітиме перед Ізраїлем з весе-

радостію и веселіемъ въ вѣкъ. Якоже бо нн҃ѣ
видѣша сосѣди сіони ваше плѣненіе (ѿ бг҃а),
такожде (же) оузрятъ въскорѣ сп҃сеніе ваше въ
бз҃ѣ. яже наведетъ вамъ съ славою великою, и съ
освщ҃еніемъ въ вѣчнаго. Чада трьпите ѿ бг҃а
нашедшіи вамъ гнѣвъ. гони (бо) тя врагъ
(твои), и оузриши пагубу его въскорѣ, и на выю
его въступиши. Щладіи мои ходиша въ пути
жестоки, въсхитишася яко (и) стадо въсхи-
щено врагы. Радуитеся чада, [-][13] възопіите
къ бг҃у. будетъ бо ва҃ ѿ наведшаго память.
Якоже бо бысть оумъ вашъ прельститися
вамъ ѿ бг҃а, десятижды сугубите обратив-
шеся, възыщите его. наведыи бо вамъ ѕло,
наведе҃ вам вѣчное веселіе сп҃сеніемъ вашимъ.
Радуися ієр҃лиме, оутѣшитъ тя нарекіи те-
бе. (грѣшніи погибнутъ)[14] зазлившеи тебе, и
обрадовавшеися паденію твоему, (мщ҃еніе бу-
детъ на҃ ними). грѣшни гради имже порабо-
таша чада твоя, грѣшна пріимшія сн҃ы
твоя. якоже бо ся обрадова твоему паденію,
(такожде же попечется своимъ опустѣні-
емъ. а плѣнися веселіе много на рождьства
ея, и величіе ея буде҃ въ рыданіе)[15], огнь бо
наиде҃ на (ня)[16] ѿ вѣ҃чнаго въ дн҃и многи. и
населися бѣсы въ много время. поглядаи на
восто҃к ієр҃лиме, и виждь веселіе градущее (тебѣ
ѿ бг҃а)[17]. Се идутъ сн҃ве твои яже испусти,
градутъ събрани ѿ востока до западу. сло-
весемъ ст҃го радующеся славою бж҃іею.

Гл҃а, е҃.

Съвлеци ієр҃лиме ризы желѣ҃ныя и за-
ѕлѣнія твоего. и облецися в лѣпоту
славы яже (тебѣ бысть) ѿ бг҃а въ
вѣкъ. одеждися въ окри҃ правды яже
ѿ бг҃а. возложи вѣнецъ на главу свою славы
вѣчнаго. бг҃ъ бо явитъ всеи по҃дн҃ебнѣи твое
просвѣтеніе. прозоветъ бо ся (ѿ бг҃а имя
твое)[1] въ вѣки, миръ правды и слава бл҃гочес-
тія. Въстани ієр҃лиме, и стани на высоцѣ, и
поглядаи на востоки, и виждь събрана чада
твоя ѿ востокъ сл҃нца до запада, словесе҃ ст҃го
радующеся бж҃іею памятію. Изыидоша бо ѿ
тебе пѣши ведоми враги, въведетъ же я҃ бг҃ъ
к тебѣ несомы съ славою, яко [сн҃ы][2] цр҃ства.
сътвори бо бг҃ъ смиритися всеи горѣ высоцѣ,
и поморію пр҃нотекущему и дебремъ наполни-
тися в равень земную да идетъ ії҃ль оутвер-
женъ славою бж҃іею. осѣниша же и дубравы и
всяко древо бл҃го воньствомъ ії҃лю, повелѣні-
емъ бж҃іимъ. Пре҃идетъ бо бг҃ъ ії҃леви съ весе-

лїемъ свѣтомъ сла́вы ѐго, с помилова́нїемъ и҆ правдою ꙗ҆́же ѿ негѡ̀·

(Писа́нїе)[1] пꙋщеное (къ жидѡ̑мъ) і҆еремі́єю (прⷪ҇рокомъ въ вавѷлѡнъ. написа́ же и҆̀ варꙋхъ)[2]·

Глⷡ҇а, ѕ҃·

Грѣ́хъ ради ꙗ҆́же съгрѣшисте прⷣ҇е бгⷪ҇мъ, ѿведетеса въ вавѷло́нъ плѣне́ни (навходоносо́ромъ)[3] цр҇емъ вавѷлѡ́нскомъ. въшⷣ҇ше оу҆̂бо въ вавѵлонъ, бꙋдете тꙋ лѣта мно́га (-)[4] време долго до (седми родовъ)[5]· потом же и҆́зведꙋ васъ ѿтꙋдꙋ с мирⷪ҇мъ.
*нн҃ѣ же оу҆́зрите въ вавѷлонѣ боги̑ сребрены, и҆́ зла́ты, [и҆̂ каменны]6, и древаны на раменахъ носи́мы, кажꙋще страхъ странамъ. *не оу҆̂бо́итеса оу҆̂бо да не и҆́ вы и҆̂ноплеменникомъ оу҆̂подоби́теса, и҆̂ стра́хъ (прїиметъ васъ)[7] ѿ нихъ. види́вшемъ (весь) нарѡ̑дъ прⷣ҇е и҆ въ слѣдъ и҆̂хъ кланѧющаса и҆̂ рцыте оу҆̂бо въ оу҆мѣ, тебѣ лѣпо є҆ кла́нѧтиса влⷣ҇ко. а҆́гг҃лъ ѿ мои с вами є҆̂сть, сеи възыска́етъ дш҃ь вашихъ. ꙗ҆зы́къ бо и҆̂хъ и҆̂строган є҆̂сть древодѣлею, тїи же позлащени и҆̂ посребре́ни, лжа̀ є҆̂сть и҆̂ не могꙋтъ гл҃ати. и҆̂ ꙗ҆́ко двцы любивѣ красѣ, въземлюще зла́то (и҆̂) сътворени сꙋ. вѣнца [же зла́ты][8] (и҆́мꙋть) на главахъ (свои́хъ бо́зи)[9] и҆̂· (тѣмже)[10] оу҆̂крада́ютъ (ѿ нихъ) жръцы (-)[11] злато и҆̂ сребро, и҆̂ себѣ потребꙋютъ. дают же ѿ него (-)[12] блꙋдницамъ, (и҆̂ же́ны нечи́стыа оу҆̂краша́ютъ. и҆̂ егда̀ паки възе́млютъ ѿ же́нъ), оу҆̂краша́ютъ (боги̑ своа)[13] ꙗ҆́ко чл҃ки ри́зами (-)[14]. тїи же не и҆̂збꙋдꙋтъ ѿ ржа̀ и҆̂ мо́лїа. ѡ҆̂дѣ́ют же а҆̀ въ багранйцꙋ, ѡ҆̂тира́юще лица и҆̂ пра́ха ра́ди иже ѿ хра́ма, и҆́же є҆̂сть множа́и на ни́хъ. и хорꙋго́вь и҆́мꙋть ꙗ҆́ко чл҃къ, (и҆̂ ꙗ҆́ко) сꙋдїа странѣ, и҆̂ съгрѣша́ющаго к немꙋ не оу҆̂бїетъ. и҆́мꙋть же и҆̂ ме́чь въ десни́цы и҆̂ секи́рꙋ, са̑ же себе ѿ ра́ти и҆̂ ѿ разбо́инникъ не ѿи́метъ· ѿ того зна́еми сꙋть ꙗ҆́ко не сꙋть бози, не оу҆̂бо́итеса и҆̂хъ оу҆̂бо. ꙗ҆́коже бо (и҆̂) сꙋсꙋдъ чл҃къ съкрꙋшенъ не требѣ быва́етъ, тацы (же) сꙋть (и҆̂) бози и҆̂хъ. є҆гда́ же поста́влени бꙋдꙋтъ въ домꙋ, ѻ҆́чи и҆̂хъ по́лни сꙋть пра́ха ѿ но́гꙋ въходащихъ (въ до́мъ). и҆̂ ꙗ҆́ко комꙋ приѡ҆̂бидѣвшꙋ цр҃а, и҆̂ ѡ҆̂пати сꙋть две́рцами. (і҆) ꙗко къ гробꙋ принесеномꙋ ме́ртвомꙋ, хра́мы и҆̂хъ оу҆̂твержаю жръцы две́рми и҆̂ замки и҆̂ завѣсами, да не ѿ разбо́инъ ѡ҆̂кра́дени бꙋдꙋтъ. Свѣти́ла жгꙋтъ (и҆̂мъ)[15] мно́зи, ѿ них же не мо́жетъ видѣти ни є҆ди́нъ, но ꙗ҆́ко брьвна въ домꙋ сꙋть. срⷣ҇це и҆̂хъ то-

лістю, світлом його слави – з помилуванням і справедливістю, що від Нього.

Лист посланий до жидів пророком Єремією до Вавилону. Написав же його Варух.

Глава 6

1 Через гріхи, якими ви згрішили перед Богом, будете відведені до Вавилону полоненими Навходоносором, вавилонським царем. **2** Отже, ввійшовши до Вавилону, будете там багато літ, довгий час, до сімох родів. Потім же виведу вас звідти з миром.
3 *Тепер же побачите в Вавилоні срібних, і золотих, і камінних, і дерев’яних богів, яких на раменах несуть, що наводять страх країнам. **4** *Не бійтеся, отже, щоб і ви не уподібнилися до чужинців. І страх від них хай *не* охопить вас, **5** бачачи, як їм покланяється ввесь народ попереду і позаду них. Скажіть, отже, в умі: Тобі належиться покланятися, Владико! **6** Бо мій ангел є з вами, він досліджує ваші душі. **7** Адже їхній язик є виструганий митцем, вони ж позолочені і посріблені брехнею ж є і не можуть говорити. **8** І так як для любої дівчини беруть прикраси золоті, і вони є зроблені. Вінці ж мають золоті на своїх головах їхні боги. **9** Тому жерці від них крадуть золото і срібло і собі вживають. Дають же з нього розпусницям, **10** і прикрашують нечистих жінок. І коли знову забирають від жінок, прикрашують своїх богів одежами, як людей. Ці ж не спасаються від іржі і молі. **11** Зодягають же їх в багряницю, витираючи їм порох лиця, що з храму, якого на них є багато. **12** І мають хоругву, як людина і як суддя країни, який того, що грішить проти нього, не вигубить. **13** Має же і меч у правиці, і сокиру, а сам себе від війни і від розбійників не спасе. **14** З того відомим є, що не є вони богами. Отже, не бійтеся їх. **15** Бо так як і розбитий людський посуд стає непотребом, такими ж є і їхні боги. Коли ж будуть поставлені в домі, **16** їхні очі є повні пороху від ніг тих, що входять до дому. **17** І так як коли хто зневажив царя, і є загороджений дверима, і так як мертвий, принесений до гробу, *так* жерці скріплюють їхні доми дверима і замками і засувами, щоб не були пограбовані розбійниками. **18** Їм засвічують численні світила, з яких ні одне ж не можуть бачити, **19** але є наче поліна в хаті. Їхнє серце і їхню одіж точать черв’яки, які з землі, вони ж цього не чують. **20** Їхнє лице почорніло від диму храму. **21** По їхніх тілах і по голо-

Marginal references: мꙋдрⷪ҇ дї (муд. 14); в҃ ма҃к в҃ (мак2. 2)

ві літають нічні лилики, і ластівки, і
птахи, так само і скачуть коти. **22** З
того пізнаєте, що вони не є богами.
Отже, не бійтеся їх. **23** Бо золото, що
лежить на них для прикраси, не бли-
щатиме, якщо хтось не очистить від
іржі. І також, коли їх вилили, вони не
відчули. **24** За всяку ціну є куплені, в
іс. 46 них же немає духа. **25** *Вони без ніг,
на раменах їх носять, виказуючи влас-
ну нечесність людям, а їхні слуги со-
ромляться задля упадку, якщо колись
впадуть на землю, і не можуть самі
встати. **26** І якщо хтось їх поставить
просто, не можуть поворохнутися; і
якщо нахиляться, не можуть випрос-
туватися. Але їм кладуть дари, так як
мертвим. **27** Їхні ж жертви забирають
негідні жерці. Так само ж і їхні жінки
варять з них, не дають ані одному бід-
ному ні немічному. До їхніх жертов
доторкаються нечисті і кровоточиві
жінки. **28** Отже, знаючи з цього, що
вони не є богами, не бійтеся їх. **29** Бо
як можуть назватися богами? Адже
жінки служать срібним, і золотим, і
дерев'яним богам. **30** І в їхніх храмах
сидять жерці, маючи роздерту одіж і
оголені голови і бороди, яких голови
є непокриті. **31** Говорять же кричачи
перед своїми богами, так як дехто на
тризні мерця. **32** Жерці, забравши з
їхньої одежі, зодягають своїх жінок і
дітей. **33** І якщо від когось зло, або
добро потерплять, не зможуть від-
дати. Ані не можуть царів поставити
ні забрати. **34** Так само ж ні багат-
ство дати ні зло. Якщо хтось їм, щось
обіцявши, не дасть, не домагатимуть-
ся. **35** Не спасуть чоловіка від смерті
ані не визволять малого від сильного.
36 Сліпого чоловіка до зрячого не
привернуть, не поможуть чоловікові
в біді. **37** Вдову не помилують, і си-
роті не зроблять добро. **38** Їхні дере-
в'яні, і камінні, і позолочені, і посріб-
лені боги є подібними до каміння з
гори. Ті, що їм служать, завстидають-
ся. **39** Як, отже, можна вважати чи
називати їх богами? **40** Ще ж і самі ті
халдеї їх не почитають. Коли вони
побачать німого, що не може говори-
ти, приносять його до Вила, до якого
моляться, щоб заговорив, як до спро-
можного чути. **41** А не може, вони,
зрозумівши, лишають їх, бо розуму
не мають. **42** Жінки ж оперезані шнур-
ками сидять на дорогах, палять поло-
ву. **43** І коли якась з них, притягнена
кимось з проходячих, буде з ним –
ганьбить ближню, бо не удостоїлася
того, що вона, ані не був розірваний
її шнурок. **44** Все, що в них стається,
є брехнею. Як, отже, можна вважати
чи називати їх богами? **45** Вони є
зроблені теслями і золотарями. Нічим
іншим не стають, будуть тим, що

чатъ чрьви иже ѿ земли, и одежду их, они-
же не чуютъ сего. очрънѣло есть лице ихъ ѿ
дыма храмнаго. по телесемъ ихъ и по главѣ
парятъ нетопыри нощнии, (и) ластовицы и
птицы, такожде и котки (скачутъ). ѿ того
увѣсте яко не суть бози, не убоитеся убо
ихъ, злато бо лежащее (на них) на красу, аще
не очиститъ кто ржа не блеснется, и егда
бо слияша я не чюша· За всяку цѣну куплени
суть, в нихже нѣсть духа. *без ногу на ра- Ісаїа мѕ
мѣхъ носятъ я, являще свое нечестие члкомъ·
осрамляютъ же ся (-)[16] служащеи имъ (падения)
ради, егда когда падутся на землю, и не
могутъ сами въстати. и аще кто поставитъ я
просты не могутъ поступити, и аще прекло-
нится не могутъ исправити себе. но яко мрът-
твьцемъ дары имъ полагаютъ. требы же
ихъ (недостойнии)[17] жръцы възъемлю. такожде
же и жены [ихъ][18] варятъ ѿ нихъ, ни едино-
му же убогу ни немощну подаютъ. требахъ
ихъ нечистѣ и кровотоки жены прикасаются.
разумѣвше убо ѿ сего яко не суть бози, не
боитеся их. ѿкуду бо прозовутся бози, яко
жены служатъ богомъ сребренымъ и златымъ,
и древянымъ. и въ храмехъ ихъ жрьцы сѣда-
ютъ, имуще ризы растерзаны, и главы и бра-
ды оголени, ихже главы непокровены суть. ре-
кут же въпиюще пред боги своими яко нѣцыи
на вечери мртвецу· ѿ ризъ ихъ въземлюще жрьцы,
одѣютъ жены своя и дѣти. и аще ѿ кого
зло постраждутъ или добро, не могутъ ѿда-
ти. ни царя могутъ поставити ни уяти.
такожде же ни богатства ниже (зла)[19] възда-
ти. аще кто имъ что обѣщавъ не ѿ-
дасть, не въспросятъ· ѿ смерти члка не из-
бавятъ, ни менша ѿ крѣпка не ѿимутъ.
члка слѣпа къ видѣнию не навратятъ, въ
нужи члку не помогутъ. вдовы не помилу-
ютъ, и сиротѣ добра не сътворятъ. (подоб-
ни суть камению горному бози их, древянии, и
камени)[20], и позлащени, и посребрени· служащеи
имъ посрамятся· како убо мнѣти, или проз-
вати я богы. ктому же и сами тии халдѣи
не чтутъ ихъ. иже егда узрятъ нѣма не
могуща глати, принесутъ его к велю, (емуже)
молятся, да глетъ, яко и силну сущу по-
чюти и не могутъ, тии разумѣвше оставятъ
ихъ, чювства бо не имутъ. жены же препинаю-
ще ужа, на распутии ихъ сѣдятъ, кадяще о-
требѣ. (и) егда (-)[21] которая ѿ нихъ повлече-
на ѿ нѣкоего мимохода, будетъ с нимъ. ближ-
нюю укарявтъ, яко нѣсть сподобилася яко (-)[22]

тїа, ни ѹже єѧ претръгнѹлосѧ єсть. все бываѥ-
мое в нихъ лжа єсть. Како ѹбо мнѣти или
прозывати ѧ боги сѹща. древодѣлами и зла-
тари сътворени сѹ. ничтоже ино не бывающа,
но еже хотѧтъ хитрїи то бѹдетъ. и тїи
иже ѧ творѧтъ, не бѹдѹтъ долговѣчни. како
ли хотѧтъ сътворени ими быти бози. оста-
виша бо (по себѣ) лжѹ, и ѹкоризнѹ потомъ бѹ-
дѹщимъ. егда бо прїидетъ на нихъ рать, и
злаѧ. совѣщаваютъ къ себѣ жерцы гдѣ сѧ
скрыю с ними. Како ѹбо нѣсть чюти, ꙗко не
сѹть бози. не избавлѧютъ бо себе ѿ рати, ни
ѿ ѕла, древѧни сѹще (и камѧни) и позлащени
и посребрени, познаютсѧ потомъ (странамъ
всѣмъ ꙗко лжа сѹть)[23]. И цремъ ꙗвни бѹдѹ ꙗко
не сѹть бози, но дѣло рѹкѹ члчѹ. и нѣсть ни
єдиного дѣла бжїа в нихъ. комѹ нѣсть разѹмно,
ꙗко не сѹть бози. црю (-)[24] странскѹ не съпро-
тивѧтсѧ. ни дождѧ члкомъ не подаютъ. ни
прѧ не разсѹдѧтъ, и не избавѧтъ ѿ обиды
(страны). немощни сѹще ꙗкоже враны межѹ
нбомъ и землею. и егда падетъ огнь на хра-
мѣ боговъ древѧныхъ, (и каменхъ), и позлаще-
ныхъ, и посребреныхъ, жерцы ихъ пробѣгнѹтъ
и ѹцелѣютъ, а они ꙗко слѣмена посреди съго-
рѧтъ. црю же и ратнымъ не станѹтъ про-
тивѹ. Како бо мнѣти или прозывати ꙗко бози
сѹть. ни ѿ разбойникъ ни ѿ татїи изба-
вѧтъ себе, бози древѧни, [и камени][25], и пос-
ребрени, и позлащени, ихже съдолѣвше, и възем-
ше злато и сребро и ризы (ихъ)[26] ѿидѹтъ. и
сами себѣ не помогѹтъ. Тѣмже ѹне есть быти
цремъ, иже ꙗвлѧетъ свое мѹжество. или сосѹдъ въ
домѹ потребенъ, имже похвалитсѧ владѣи имъ,
негли лжи бози. или двери в домѹ снабдѣвающа
еже в немъ, негли лжи бози. и древѧнъ столпъ
въ цртѣ домѹ, негли лжи бози. слнце бо и мцъ
и ѕвѣзды свѣтли сѹще, и пѹщаеми на потре-
бѹ, блгопослѹшливи сѹть. такожеже и молнїѧ
егда просвѣтѧтсѧ блговидни сѹть. тожде же и
вѣтръ в сеи странѣ вѣетъ. и облакомъ егда сѧ
повелитъ ѿ бга ити на всю вселеннѹю, скончава-
ютъ повеленїе. огнь же пѹщенъ свыше исказі-
ти (пѹстынѧ)[27] и дѹбравѹ, сътворитъ повеле-
нїе. сїи же ни образы ни силами имъ ѹподоблени
сѹть. Тѣмже ни мнѣти ни прозывати ихъ богы
сѹщи ни силномъ имъ сѹщемъ ни прѧ разсѹдити,
ни добра сътворити члкомъ. разѹмѣвше ѹбо
ꙗко не сѹть бози, не боитесѧ ихъ. ни црь бо не
проклененѹ ни блвѧтъ. знаменїѧ [на нбси ни въ
странахъ][28] не покажютъ. ни (просвѣтѧтсѧ ꙗко слн-
це)[29], ни освѣтѧтъ ꙗко мцъ. ѕвѣрь ѹнее ихъ есть,

бажають митці. **46** І вони, що їх
роблять, не будуть довговічними.
Як же може ними створене бути бо-
гами? **47** Адже вони залишили по
собі брехню і погорду тим, що бу-
дуть пізніше. **48** Бо коли прийде на
них війна і зло, між собою жерці
радяться де з ними сховаються. **49**
Як, отже, не можна збагнути, що
вони не є богами? Адже вони не
спасають себе від війни ані від зла.
50 Оскільки вони є дерев'яними, і
камінними, і позолоченими, і пос-
рібленими, пізнають з цього всі кра-
їни, що це брехня. І царям явним
стане, що вони не є богами, але ді-
лами людських рук, і немає ні од-
ного божого діла в них. **51** Кому не
є відомим, що вони не є богами? **52**
Чужому цареві вони не протистав-
ляться, ані не дають людям дощ, **53**
ані не розсудять суд, і не спасуть
країни від образи. Вони немічні як
ворони між небом і землею. **54** І ко-
ли впаде вогонь на храм дерев'я-
них, і кам'яних, і позолочених, і по-
сріблених богів – їхні жерці вте-
чуть і спасуться, а вони всередині
згорять, так як поліна. **55** Цареві ж і
воякам вони не протиставлятимуть-
ся. **56** Адже як можна вважати, або
називати *їх* богами? **57** Ані не спа-
суть себе від розбійників ні від зло-
діїв дерев'яні, і кам'яні, і посрібле-
ні, і позолочені боги, а ті, перемігши
і взявши золото і срібло і їхню
одіж, відходять. І вони самі собі не
поможуть. **58** Тому краще є бути
царем, який виказує свою муж-
ність, чи посудом потрібним в хаті,
яким похвалиться його власник, ніж
фальшивими богами; або дверима в
домі, що оберігають тих, що в ньо-
му, ніж фальшивими богами; і де-
рев'яним стовпом у царському до-
мі, ніж фальшивими богами. **59** Ад-
же сонце, і місяць, і звізди, будучи
ясними і посланими на потребу, є
послушні. **60** Так само ж і блискав-
ки, коли блиснуть, є гарними. Так
же і вітер дме в цій країні. **61** І коли
наказано буде Богом хмарам піти
на всю вселенну, вони виконують
наказане. А вогонь, посланий згори
винищити пустині і ліси, вчинить
наказане. **62** Ці ж ані видом, ані
силою не є подібні до них. **63** Тому
не можна ані вважати, ані називати
їх богами, ні сильними суд судити
чи добро робити людям. **64** Зрозу-
мівши, отже, що вони не є богами,
не бійтеся їх. **65** Бо вони ані не
прокленуть царів, ані не поблагос-
ловлять, **66** ні не покажуть знаки на
небесах в країнах, ні не засяють як
сонце, ні не засвітять як місяць. **67**
Кращим від них є звір, який може в

бігу до сховки собі помогти. **68** Отже, жодним способом не є нам явним, що вони є богами. Тому не бійтеся їх. **69** Бо так як в городі страшак нічого не стереже, так і їхні дерев'яні, і кам'яні, і посріблені, і позолочені боги. **70** З тієї ж причини і є хабазом, що в городі, на який сідає всякий птах. Так само ж і до мертвого, покинутого в темряві, подібними є їхні дерев'яні, і позолочені, і посріблені боги. **71** Від багряниці, в яку вони зодягнені, і від мармору, що на них плісніє, пізнаєте, що вони не є богами. Бо вкінці вони будуть з'їджені черв'яками і будуть на ганьбу в країні. **72** Кращою є праведна людина, що не має ідолів, бо буде далекою від ганьби.

Кінець *Книги* Пророка Варуха.
Має в собі 6 глав.

и҆́же мо́жетъ въ бѣдѣ̀ в завѣ́трїе себе ползова́ти. ни̑ є҆ді́ною же вино́ю є҆́сть на̑мъ ꙗ҆вѣ̀ ꙗ҆́ко сꙋ́ть бо́ѕи. тѣ́мже не бо́йтесѧ и҆̀хъ. Ꙗ҆́коже бо во о҆́вощи пꙋди́ло ничесоже снабди́тъ, та́коже и҆ бо́ѕи и҆́хъ сꙋ́ть, древѧ́ни [и҆ ка́мѧни][30], и҆ посребре́ни, и҆ позлаще́ни. по то́й же вин҃ѣ и҆ хвра́стъ и҆́же во огра́дѣ, на не́мже всѧ̑ пти́ца сѣда́етъ. Ѧ҆́коже же и҆ мр҃твецꙋ повръженꙋ во тмѣ̀, подобни сꙋ́ть бо́ѕи и҆́хъ древѧ́нїи позлащени и҆ посребрени. ѿ багрѧни́ца (в нюже о҆дѣ́ани), и҆ ѿ мрамо́рѧ и҆́же на ни́хъ плѣснїѣвѣетъ, позна́ите (ѧ҆̀) ꙗ҆́ко не сꙋ́ть бо́ѕи. Сїи бо послѣди и҆з̾ꙗ҆дени бꙋдꙋтъ (ѿ червъ) и҆ бꙋдꙋтъ во оу҆кори́знꙋ въ странѣ. Оу҆нїи (-)[31] є҆́сть чл҃къ правди́въ не и҆мы́и кꙋмиръ бꙋдетъ бо дале́че ѿ оу҆кори́зны.

Конецъ прр҃ка варꙋха
и҆́мать в себѣ гла҃въ ѕ҃.

ЄЗЕКІЇЛ-ПРОРОК
ГЛАВА 1

ИЕЗЕКЕИЛЬ ПРОРОКЪ ГЛАВА А

1 І сталося, що в тридцятому році, в четвертому місяці, п'ятого дня місяця, я був серед полонених при ріці Ховар. Небеса відкрилися і я побачив боже видіння. **2** П'ятого *дня* місяця – це п'ятий рік полону Йоакима, юдиного царя, – **3** було господнє слово до Єзекіїла, Вузієвого сина, священика в халдейській
ниж. 3 і 43 землі *при ріці Ховар. І на мені була рука господня, **4** і я піднявся і побачив: ось вітер, і він ішов з півночі, і в ньому велика хмара, і світло довкруги нього, і вогонь, що блискає, і серед нього, наче видіння чистого бурштину серед вогню, і в ньому світло. **5** І посередині, наче подоба чотирьох животних. І ось в них їхній вид, наче подоба людини, **6** і чотири лиця в одного, і чотири крила в одного, **7** і їхні стегна прості, і їхні ноги оперені та іскри, наче лискучої міді. І їхні крила легкі,
ниж. 10 **8** *і під їхніми крилами людська рука на їхніх чотирьох сторонах. І їхні лиця і крила їх чотирьох дер-

И бы́сть въ тридесѧ́тное лѣ́то въ четве́ртый мцъ, пѧтый (дн҃ь) мц҃а. (-)[2] а҆́зъ бѣхъ среди плѣ́нникъ, при рецѣ̀ хова́ръ. (-)[3] ѿвръзошасѧ нб҃са, и видѣхъ видѣ́нїе бж҃їе, пѧтый мц҃а. се лѣ́то пѧ́тое плѣне́нїѧ [і҆ѡ҆аки́ма цр҃ѧ][4] (і҆оу́дина). (-)[5] Бы́сть сло́во гн҃е къ і҆езекїилю сн҃ꙋ вꙋѕїевꙋ жерцꙋ въ землѝ халдѣистѣи, *при рѣцѣ̀ хова́ръ. И бы́сть на мнѣ̀ рꙋка гн҃ѧ. и҆ ви́дѣхъ, и҆ се вѣтръ въздви́жесѧ (и҆) градѧ́ше ѿ сѣ́вера, и҆ о́блакъ вели́къ в немъ, и҆ свѣтъ о҆́крꙋтъ є҆го, и҆ о́гнь блистаа́сѧ. и҆ посредѣ̀ є҆го, ꙗ҆́ко видѣ́нїе чи́стаго прꙋда среди о҆гнѧ̀, и҆ свѣ́тъ в немъ. и҆ по́средѣ ꙗ҆́ко подобїе четы́рехъ живо́тенъ, и҆ се видѣ́нїе и҆́хъ [ꙗ҆́ко][6] подо́бїе чл҃ка в нихъ. и҆ четы́ри лица є҆ді́номꙋ. и҆ четы́ри кры́ла є҆ді́номꙋ. и҆ стегнѣ̀ и҆́хъ пра́вы, и҆ пернаты но́ги и҆́хъ, і и҆скры ꙗ҆́ко блиста́ющаѧсѧ мѣ́дь, и҆ легцѣ̀ кры́лѣ и҆́хъ. *и҆ рꙋка чл҃ча подъ кры́лꙋ и҆́хъ, о҆ четы́рехъ страна́хъ и҆́хъ. и҆ лица и҆́хъ [и҆ кры́ла и҆́хъ][7] четы́рехъ, [держа́щесѧ дрꙋгъ дрꙋга. лица же
нж҃ г и҆ мг нж҃ і

ихъ четыре][8], не ѡбращахꙋсѧ внегда ходити и҃,
кождо прѧмо лицꙋ и҃ хождахꙋ. и подобїе лица
ихъ, лице ч҃лче, и лице львово ѡдеснꙋю четы-
ремъ, и лице тельче ѡшꙋю четыремъ, и лице
ѡрле четыремъ. [(-)[9] лица (же) ихъ][10] и крыла ихъ
простерта горѣ четыремъ, комꙋждо двѣ съ-
вокꙋпленѣ дрꙋ҃ къ дрꙋгꙋ. (-)[11] двѣ(~) покрываес-
тѣ съверхꙋ телеса ихъ, и къждо прѧмо лицꙋ
своемꙋ идѧше, идѣже аще бѧше дх҃ъ шест-
вꙋѧ, идѧхꙋ и не ѡбращахꙋсѧ. и посредѣ жи-
вотныхъ видѣнїе ꙗко ꙋглемъ ѡгнѧ горѧща,
(и) ꙗко видѣнїе свѣщамъ съѡбращающи҃сѧ по-
средѣ животныи҃, и свѣтъ ѡгнѧ. и ѿ ѡгнѧ
исхож҃аше [ꙗко][12] молнїѧ, [и животнаѧ течахꙋ
нӣ і *и ѡбращахꙋсѧ ꙗко видѣнїе везеково][13]. И ви-
дѣхъ и се коло едино на земли, дръжаса жи-
вотнымъ четыремъ. и видѣнїе колесомъ, [и
сътворенїе имъ][14], ꙗко видѣнїе дарсисъ. и по-
добїе в четырехъ, [и видѣнїе ихъ][15], и дѣло
ихъ бѧше, ꙗкоже бы коло въ колесѣ. на четыри
страны ихъ шествовахꙋ [и][16] не ѡбращахꙋсѧ
внегда шествовахꙋ ни хребты ихъ, и высота
(ихъ бѧше)[17], [и страшни бѧхꙋ][18]. и видѣхъ
тѧ, и плещи ихъ полны ѡчесъ (-)[19] четыремъ.
и внегда шествовати животнымъ, шествовахꙋ
[и][20] колеса дръщесѧ ихъ. и внегда въздвиѕа-
тисѧ животнымъ ѿ землѧ, въз҃виѕахꙋсѧ [и][21]
колеса. идѣже аще бѧше ѡблакъ, тамо бѧше
(и) дх҃ъ (ꙋстремлѧасѧ), еже шествовати. шес-
твовахꙋ животнаѧ, и колеса [-][22] въздвиѕахꙋсѧ с
ними. занеже дх҃ъ жизни бѧше въ колес҃ѣ.
вънег҃а идѧхꙋ сїи идѧхꙋ и [колеса][23]. егда
стоахꙋ сїи, стоахꙋ (и колеса с ними). и егда
въздвиѕахꙋсѧ (-)[24] ѿ землѧ, въздвиѕахꙋсѧ (и
колеса)[25]. ꙗко дх҃ъ жизни бѧше въ колесѣхъ. и
подобїе на҃ главою животныхъ ꙗко твердость,
(и) ꙗко видѣнїе стыкла страшна, простерто [на҃
главою][26] ихъ съвыше. и по҃ ꙋтверждениемъ (по҃
крыла)[27] и҃ протѧжено, съкрылѧющися дрꙋгъ къ
дрꙋгꙋ комꙋждо двѣ съпрѧженѣ покрывающи
телеса своѧ. и слышахъ гласъ крылꙋ ихъ внегда
парѧхꙋ, ꙗко шꙋмъ во҃ многъ, [ꙗко и гласъ
[(г҃а)[28] са҃да][29]. и внегда идѧхꙋ сїи гласъ свове҃
ꙗко гласъ полка][30], и внегда стоахꙋ (и) ꙋмол-
чахꙋ крыла ихъ. и се гласъ на҃ ꙋтверждениемъ,
еже на҃ главою ихъ. [внегда стоахꙋ сїи, (и) въ-
з҃виѕахꙋ крылѣ свои. и на҃ твердїю ꙗже на҃ главою
ихъ][31], ꙗко видѣнїе камени сапфира, [и][32] подобїе
пр҃тла на немъ. и на подобїи пр҃тла подобїе ꙗко
(і) ѡбра҃ ч҃лчь [на немъ][33] сверхꙋ. и видѣхъ ꙗко ви-
дѣнїе прꙋда чистаго, [ꙗко и видѣнїе ѡгнено (-)[34] в
немъ (-)[35]][36], (и свѣтъ ѡкр҃тъ) ѿ видѣнїа чреслъ и

жалися один одного. Лиць же в них
– чотири, **9** і вони не поверталися,
коли ходили, кожний ходив перед
своїм лицем. **10** І подоба їхнього ли-
ця: людське лице і лев"яче лице – по
правиці чотирьох, і теляче лице – по
лівиці чотирьох, і орлине лице – в
чотирьох. **11** Їхні ж лиця і їхні крила
простерті вгору в чотирьох: в
кожного два злучені один до одного,
два покривали їхні тіла. **12** І кожний
ходив перед своїм лицем. Вони
ішли, куди лиш ішов дух, і не
поверталися. **13** І серед животних
видіння, наче вугілля горіючого вог-
ню і наче видіння свіч, що поверта-
ються посеред животних, і світло
вогню, і з вогню виходила, наче
блискавиця. **14** І животні бігли *і ниж. 10
поверталися, наче везекове видіння.
15 І я побачив: і ось на землі одне
колесо, що держалося чотирьох
животних. **16** І вид коліс, і їх будова
– наче вид тарсиса; і подоба в
чотирьох, і їхній вид, і їхнє діло
було, начебто колесо в колесі. **17**
Вони ходили на їхні чотири сторони
і, коли ішли, не поверталися **18**
ніколи їхніми плечима. І в них була
висота, і були страшними. І я їх
побачив, і їхні плечі повні очей в
чотирьох. **19** І коли животні ішли, і
колеса ішли, тримаючись їх; і коли
животні піднімалися з землі,
піднімалися й колеса. **20** Де лиш
була хмара, там був і дух, що по-
ривав, щоб іти. Животні йшли і ко-
леса піднімалися з ними, тому що у
колесах був дух життя. **21** Коли
вони ішли, йшли і колеса; коли вони
зупинялися, стояли з ними і колеса; і
коли піднімалися з землі, підніма-
лися і колеса. Бо дух життя був у
колесах. **22** І подоба над головою
наче твердь і наче вид страшного
скла, простягнене над їхніми кри-
лами вгорі. **23** І під твердю, під
їхніми крилами – простір, *в якому*
досягали одні до одних, в кожного
два стягнені, що покривали їхні тіла.
24 І я чув голос їхніх крил, коли
вони ширяли, наче шум великих вод
і як голос Господа Садда. І коли ці
ходили, голос слів *був*, наче голос
полку; і коли вони стояли, і їхні
крила спочивали. **25** І ось голос
понад твердю, що була над їхньою
головою, коли ці стояли і піднімали
свої крила, і над твердю, що над
їхньою головою, **26** наче видіння ка-
меня сапфіра. І на ньому подоба
престолу, і на подобі престолу, наче
подоба і образ людини, на ньому
зверху. **27** І я побачив, наче вид чис-
того бурштину і наче вогняне ви-
діння в ньому, і світло довкруги від
виду бедер і вище. Від виду бедр

і аж до долу я побачив, наче вид
вогню, і його світло довкруги, **28**
наче вид дуги, коли вона є на хмарах
в дні дощу. Таким видіння світла
довкруги.

выше, (-)[37] ѿ видѣнїа чресль даже и до долу. ви-
дѣхъ аки видѣнїе огна: и свѣт его окрт.
ꙗко видѣнїе дугы, егда есть на облацехъ въ
днь дожда. тако видѣнїе свѣта окрт·

Глава 2

Це видіння подоби Господньої
слави. І я побачив і впав ниць. **2,1** І
Він сказав до мене: Людський сину!
Стань на твої ноги, щоб Я до тебе
заговорив. **2** І на мене прийшов дух, і
взяв мене, і підняв мене, і поставив
мене на мої ноги. І я чув, як він до
мене говорив, **3** і сказав мені: Люд-
ський сину! Я тебе пошлю до із-
раїльського дому, до тих, що Мене
гнівлять, які самі Мене засмутили.
Вони і їхні батьки відреклися Мене
до сьогоднішнього дня. І сини твер-
дого обличчя і твердосердні *вони*, до
яких Я тебе пошлю. **4** І скажеш до
них: Це говорить Адонай Господь! **5**
Може, отже, послухають або зляка-
ються, тому що ж є домом, що гні-
вить, і пізнають, що ти є пророком
серед них. **6** І ти, людський сину, не
злякаєшся їх ані не жахатимешся їх-
нього лиця, тому що розлютяться і о-
бійдуть тебе довкруги, бо ти живеш
серед скорпіонів. І не бійся їхніх слів,
і не жахайся їхнього лиця, тому що
він є домом, що засмучує. **7** Ти ж,
людський сину, промовиш до них мої
слова, може послухають або побоять-
ся, бо він є домом, що засмучує. **8** І
ти, людський сину, послухай того,
що до тебе говорить, не будь тим, що
гнівить, так як і дім, що гнівить. Від-
крий свої уста і з’їж те, що Я тобі
дам. **9** І я побачив: ось рука простяг-
нена до мене, і в ній звій книги. **10**
Він розкрив його переді мною. І в
ньому було записано ззаду і спереду.
І записано було в ньому голосіння, і
смуток, і горе.

Глава, в·

Се видѣнїе подобїе славы гна. и видѣх
и падох (ниць)[1] (-)[2]. и рече къ мнѣ, сне
члчь, стани на ноги своа да глю тебѣ·
И прїиде на ма дхъ, и вза ма и
въздвиже ма, и постави ма на ногахъ мо-
ихъ. и слышахъ (-)[3] глюща къ мнѣ. и рече
къ мнѣ· Сне члчь, послю [та азъ][4] къ дому
їилеву къ прогнѣвающим ма ꙗже огорчиша
ма сами, и ѿцы их [ѿврьгошаса мене][5] до
днешнего дне. [и снове жестоколичнїи и твердо-
сръдечнїи][6], [къ ним же послю та азъ (-)[7]][8]. и
речеши к нимъ· Се глетъ [адонаи][9] гь, аще
убо услышатъ или убоатса. занеже домъ
разъгнѣваай есть, и познаютъ ꙗко пркъ еси
ты посредѣ ихъ· И ты сне члчь, да не
убоишиса ихъ, ни ужасаниса ѿ лица ихъ.
занеже расвертѣпѣютъ, и обыидутъ та ок-
рт. (-)[10] посреди (бо) скорпїевъ ты живеши.
(и) словесъ ихъ не убоиса, и ѿ лица ихъ не
ужасаниса. занеже домъ огорчеваай есть· [(-)[11]
ты (же) сне члчь][12] глеши словеса моа к нимъ,
аще услышатъ или убоатса· зане домъ
прогнѣваай есть· И ты сне члчь послушаи
глющаго к тебѣ, не буди разгнѣваай, ꙗкоже
(и) домъ разнѣваай. ѿврьзи уста своа, и
снѣжь ꙗже азъ дамъ тебѣ. и видѣхъ, се
рука простерта къ мнѣ, и в неи свиток книж-
ныи. (-)[13] разви его предо мною, и в немъ
бяше написано [зади и преди][14]. и вписано
бяше [в нем][15] рыданїе, и жалость, и горе·

Глава 3

1 І сказав до мене: Людський си-
ну! З’їж цей сувій, іди і говори ізра-
їльським синам! **2** І я відкрив свої ус-
та, і він мене нагодував цим сувоєм **3**
і сказав до мене: Людський сину!
Твої уста з’їдять і твій живіт напов-
ниться цим тобі даним сувоєм. І я йо-
го з’їв. І він був в моїх устах, наче
солодкий мед. **4** І він сказав до мене:
Людський сину! Іди, ввійди до ізра-
їльського дому і промов до них мої
слова! **5** Тому що не до тяжкомовно-
го і чужого народу ти посланий, *а* до
дому ізраїльського; **6** і не до числен-
ного тяжкомовного і чужого народу
ні не до того, що має тяжку мову,
слова яких не розумієш. Якщо б Я
тебе послав до таких, то й вони тебе

Глава, г·

И рече къ мнѣ, сне члчь, снѣжь свитокъ
сїи, (-)[1] иди и рцы сномъ їилевымъ. и
ѿврьзохъ уста своа, и напита ма
свиткка [сего][2]. и рече къ мнѣ, сне члчь,
уста твоа снѣдатъ, и чрево твое насытит-
са свитка сего даннаго тебѣ. и снѣдохъ его,
и бысть въ устѣхъ моихъ ꙗко медъ сла-
докъ· И рече къ мнѣ сне члчь, иди вниди въ
дом їилевъ. и гли словеса моа к нимъ, ꙗко не
к людемъ глубокорѣчным і иноꙗзычномъ. посы-
лаемъ еси к дому їилеву. ниже к людемъ мно-
гимъ глубокорѣчнымъ (і)[3] иноꙗзычномъ, ни
тажкомъ ꙗзыкомъ сущемъ, ихже да не ра-
зумѣеши словесъ. (-)[4] аще къ тацѣмъ пос-

лалъ тѧ быхъ, (то и) тїи послушали быша
тебе, а домъ їилевъ не въсхощетъ послушати
тебе (-)[5]. ꙗко весь домъ їилевъ непокоривъ есть,
и жестоцы срцы. и се дахъ лице твое силно
пре лицемъ ихъ, и (чело)[6] твое крѣплѣи пре
(челомъ)[7] ихъ. и будетъ всегда тверже камени,
(и ꙗко кремень) [дахъ чело твое][8]. не убоисѧ
ихъ ни ужасаисѧ лица ихъ, за неже домъ
разгнѣваѧи есть. И рече къ мнѣ, сне члчь, всѧ
словеса ꙗже глахъ с тобою, възми въ срце
свое, и ушима своима послушаи. и шедъ вниди
съ плѣнники къ снмъ людїи (сихъ)[9], и рече-
ши к нимъ. тако глетъ [адонаи][10] гь. аще
убо послушаютъ, (и) аще убо попустѧтъ.
(-)[11] взѧ мѧ дхъ, и слышахъ (гласъ за со-
бою)[12] труса велика. (и) блвена слава гнѧ ѿ
мѣста его, и (-)[13] гласъ крилъ животныхъ
съкрилѧющесѧ другъ къ другу. и гласъ колесъ
дръжащихсѧ (животныхъ)[14], и глас труса [вели-
ка][15]. и дхъ въздвиже мѧ и взѧ мѧ. и
поидохъ възнесенъ въ устремленїи дха своего.
и рука гнѧ бысть на мнѣ укрѣплѧющи
мѧ. и внидохъ въ плѣнники възнесены, и о-
быдохъ живущаѧ на рѣцѣ ховарь (-)[16]. и
сѣдохъ ту седмь днїи, ходѧ посреди ихъ. И
бысть по седми днїи слово гне къ мнѣ глѧ.
ниж лг *сне члчь стража дахъ тѧ дому їилеву. да
слышиши (слово ѿ устенъ моихъ)[17], и въс-
претиши имъ ѿ мене. внегда глю безаконнику,
смртїю умреши. и не възвѣстиши ему ни
съглеши. ꙗко остатиси безаконнику, (и) об-
ратитисѧ ѿ пути его, ꙗкоже живу быти
ему. безаконникъ (же) тои въ безаконїи своемъ у-
мретъ. (-)[18] крови (же) его ѿ руки твоеѧ взы-
щу. И ты (же) аще възвѣстиши безаконнику,
и не обратитсѧ ѿ безаконїѧ своего, и ѿ пу-
ти своего (безаконна). тои безаконникъ въ бе-
законїи своемъ умретъ, а ты душу свою из-
бавиши. И егда съвратитсѧ правдивыи ѿ
правдъ своихъ, и сътворитъ съгрѣшенїе. и
дамъ муку (пред нимъ)[19], тои умреть, (ꙗко ты
остави его въ грѣсехъ своихъ умрѣти)[20], зане
не помѧнутсѧ правды его ꙗже сътвори. (-)[21]
крови (же) его ѿ руки твоеѧ взыщу. Ты же
аще възвѣстиши правдивому, ꙗкоже не съ-
грѣшити, и тои не съгрѣшитъ. правдивыи
(же) жизнїю оживетъ (-)[22], и ты свою душу
избавиши. И бысть на мнѣ рука гнѧ. и рече
къ мнѣ, въстани і изыди на поле, и ту
съглетсѧ к тебѣ. и въстахъ (-)[23] изыдохъ
на поле, и се ту слава гнѧ стоѧше. ꙗкоже
выш а виденїе, *и ꙗкоже слава еже видѣхъ на рѣцѣ

послухали б. **7** А ізраїльський дім не
забажає тебе послухатися, бо ввесь
ізраїльський дім є непокірний, і *вони*
тверді серцями. **8** І ось Я дав твоє ли-
це сильним перед їхнім лицем і твоє
чоло сильнішим перед їхнім чолом. **9** І
воно буде завжди твердішим від ка-
меня, і Я зробив твоє чоло, наче кре-
мінь. Не бійся їх ані не жахайся їх-
нього лиця, тому що він є домом, що
гнівить. **10** І Він сказав до мене: Люд-
ський сину! Всі слова, які Я до тебе
промовив, візьми до твого серця, і
почуй твоїми вухами, **11** і йди. Вийди
до полонених, до синів цього народу, і
заговориш до них: Так говорить А-
донай Господь! Може, отже, послуха-
ють і може, отже, попустять. **12** Мене
взяв дух, і я почув за собою голос
великого трясіння, і благословенна
господня слава з його місця, **13** і голос
крил животних, що рухали крилами
один до одного, і голос коліс, що
трималися животних, і голос великого
трясіння. **14** І дух мене підняв і мене
взяв, і я пішов піднесеним в пориві
свого духа. І на мені була господня
рука, що скріпляла мене. **15** І я
ввійшов піднятим до полонених, і я
обійшов тих, що живуть при ріці
Ховар, і я там перебував сім днів, хо-
дячи серед них. **16** І після сімох днів
було до мене господнє слово, кажучи:
17 *Людський сину! Я тебе поставив ниж. 33
сторожем для ізраїльського дому, щоб
ти почув слово з моїх уст, і погрозиш
їм від Мене. **18** Коли Я беззаконному
говорю: Смертю помреш! І ти йому не
сповістиш ані не скажеш, так що він
залишиться беззаконником і *не* від-
вереться від його дороги, щоб він був
живим, беззаконний же той помре у
своєму беззаконні. А його кров Я
домагатимуся з твоєї руки. **19** І якщо
ж ти сповістиш беззаконному, і він не
відвернеться від свого беззаконня і від
своєї беззаконної дороги, той безза-
конник помре у своєму беззаконні, а
ти спасеш свою душу. **20** І коли
праведник відвернеться від своїх
праведностей і вчинить гріх, і дам
кару перед ним. Він помре, бо ти його
полишив померти в його гріхах, тому
що не згадаються його праведності,
які він зробив. А його кров Я до-
магатимуся з твоєї руки. **21** Якщо ж ти
сповістиш праведному, щоб не
грішив, і той не згрішить – праведний
же оживе життям. І ти спасеш свою
душу. **22** І на мені була господня рука,
і Він сказав до мене: Встань і вийди
на поле! І там до тебе говоритиметься.
23 І я встав, вийшов на поле. І ось там
стояла господня слава, так як видіння
*і так як слава, яку я побачив при ріці вищ. 1
Ховар. І я впав на своє лице, **24** і на
мене найшов дух і мене поставив на

мої ноги, і заговорив до мене, і сказав мені: Ввійди і замкнися серед свого дому. **25** Ти ж, людський сину, ось на тебе будуть накладені кайдани, і тебе ними зв'яжуть, і не вийдеш з-посеред них. **26** І твій язик Я прив'яжу до твого горла, і занімієш, і не будеш чоловіком, що картає, тому що він є домом, що гнівить. **27** І коли говоритиму тобі, відкрию твої уста. І скажеш до них: Так говорить Адонай Господь: Хто слухає, хай слухає! І хто не підкоряється, хай підкориться! Тому що він є домом, що гнівить!

ховарѣ. и҆ падохъ на лицы своемъ, и҆ прїиде на мѧ дхъ, и҆ постави мѧ на ногꙋ моею. и҆ гла къ мнѣ, и҆ рече ми. вниди и҆ затворисѧ средѣ домꙋ своего· (-)[24] Ты (же) сн҃е чл҃чь се дадѧтсѧ на тѧ ꙋзы и҆ свѧжꙋтъ тѧ ими, и҆ не и҆зыидеши ѿ среды и҆хъ. и҆ ꙗзыкъ твои привѧжꙋ [къ гортани твоемꙋ][25], и҆ онѣмѣеши. и҆ не бꙋдеши (-)[26] мꙋжъ ѡбличенїѧ, понеже домъ разгнѣваѧи есть. и҆ внегда глю тебѣ, ѿврьзꙋ ꙋста твоѧ. и҆ речеши к нимъ, се глетъ [адонаи][27] гь· Слыши да слышитъ, и҆ не покарѧѧисѧ дасѧ покоритъ. зане домъ разгнѣваѧи есть·

Глава 4

1 І ти, людський сину, візьми собі цеглу і поклади її перед своїм лицем, і напишеш на ній місто Єрусалим. **2** І даси проти нього облогу, і збудуєш проти нього вали, і поставиш проти нього частокіл, і покладеш довкруги нього табори, і поставиш машини на стріли довкруги. **3** Ти ж візьми собі залізну пательню. І поставиш її, наче залізну стіну між тобою і між містом. Настав своє лице проти нього – і буде замкненим, і його замкнеш. Це є знак ізраїльським синам. **4** Ти ж спатимеш на лівих своїх ребрах – і покладеш на них неправедності дому Ізраїля за числом сто і п'ятдесят днів, які на них спатимеш. **5** І Я дав тобі дві їхні неправедності на число днів, на сто і дев'ятдесят днів. І візьмеш неправедності ізраїльського дому, **6** і їх завершиш. І вдруге спатимеш на своїх правих ребрах – і візьмеш неправедності юдиного дому, сорок днів. Я на тебе поклав один день за їхній рік. **7** Підготуєш лице своє і скріпиш своє рамено на замкнення Єрусалиму, і пророкуватимеш до нього. **8** Ось Я тобі дав кайдани, і не повернешся з ребер на ребра, аж доки *не* завершаться дні твого замкнення. **9** Ти ж, людський сину, візьми собі пшеницю, і ячмінь, і біб, і сочевицю, і просо, і овес, і вкладеш їх до одного глиняного посуду, і зробиш собі це в хліби, за числом днів, які спатимеш на своїх ребрах, сто і дев'ятдесят днів їстимеш собі. **10** Їжа ж твоя, яку їстимеш в міру, – двадцять сиклів на день. Від часу до часу їстимеш їх. **11** І воду питимеш в міру, – шосту частину іна. Від часу до часу питимеш. **12** І їстимеш їх *як* ячмінний пляцок, випечеш їх на кишаках людського гною перед їхніми очима. **13** І скажеш їм: Так говорить ізраїльський Господь Бог: Так ізраїльські сини їстимуть свій хліб не-

Гла, д҃·

Ты сн҃е чл҃чь, възми себѣ плинѳꙋ, и҆ положи ю҆ предъ лицемъ своимъ. и҆ да впишеши на неи градъ і҆ерлмъ, и҆ да даси ѡкрестъ е҆го граженїе. и да съградиши на неи забрала, и҆ да ѡдежеши и҆ ѡстрогомъ. и҆ да даси ѡкрестъ е҆го полки, и҆ да ꙋчиниши поставленїѧ стрѣлъ ѡкрестъ· (-)[1] Ты (же) возми себѣ сковрадꙋ желѣзнꙋ, и да положиши е҆ѧ въ стѣнꙋ желѣзнꙋ межꙋ собою, и҆ межꙋ градомъ. да ꙋготовиши лице свое к немꙋ, и҆ бꙋдетъ въ затворы, и҆ затвориши и҆. знаменїе се есть снвъ і҆илевъ· (-)[2] Ты (же) да спиши на лѣвыхъ ребрехъ своихъ. и҆ да положиши неправды домꙋ і҆илева на нихъ, по числꙋ днь пѧтьдесѧтъ и҆ сто, ꙗже спиши на нихъ (-)[3]. и҆ азъ дахъ тебѣ двѣ неправдѣ и҆хъ въ число днеи, въ девѧтьдесѧтъ и҆ сто днь. и҆ возмеши неправды домꙋ і҆илева, и҆ съвершиши ѧ҆. и҆ спиши на десныхъ ребрехъ своихъ (второе), и҆ возмеши неправды домꙋ і҆ꙋдина, четыридесѧтъ днь. днь за є҆дино лѣто положихъ тебѣ [ѧ҆][4]· (-)[5] На затворенїе і҆ерлима ꙋготоваеши лице свое, и҆ мышцꙋ свою ꙋтвердиши, и҆ пророчеши до него· (-)[6] [Се азъ][7] дахъ тебѣ ꙋзы, и҆ не ѡбратишисѧ ѿ ребръ на ребра [8], доидеже скончаютсѧ днїе затворенїѧ твоего· [9] Ты (же) [сн҃е чл҃чь][10], възми себѣ пшеницꙋ, и҆ ꙗчмень, и҆ бобъ, и҆ лѧщꙋ, и҆ просо, и҆ пыро, и҆ вложиши ѧ҆ въ сосꙋдъ є҆динъ глинѧнъ. и҆ сътвориши ѧ҆ себѣ въ хлѣбы [-][11] по числꙋ днїи, ꙗже спиши на ребрехъ своихъ, девѧтьдесѧтъ и҆ сто днїи ꙗждь себѣ. [12] ꙗдь (же) твоѧ ꙗже ꙗси в мѣрꙋ, двадесѧтъ сикль на днь, ѿ года до года ꙗси сїа. и҆ воды въ мѣрꙋ и҆спїеши, шестꙋю часть и҆на, ѿ года до года и҆спїеши. и҆ погребникъ ꙗчменъ и҆зꙗси ѧ҆ в лаинѣ мотылъ чл҃чь погребеши ѧ҆ предъ ѡчима и҆хъ, и҆ речеши [имъ][13]· Се глетъ гь бгъ і҆илевъ, тако и҆зꙗдѧтъ снве і҆илеви [хлѣбъ свои нечистъ][14]

въ странахъ, [идѣже расыплю ѧ҆ а҆ тамо][15]· И҆
рекохъ, никакоже [16] бже і҆илевъ, се дꙋша моѧ
нѣсть сѧ о҆сквернила в нечистотѣ, и҆ мерт-
вечинѣ, и҆ звѣроꙗ҆диннѣ. нѣсмь ꙗлъ ѿ рожені҆ѧ
моего доселѣ, (и҆) нѣсть вшло въ оу҆ста моѧ
[-][17] мѧсо мерзско [и҆ скверна́во][18]. и҆ рече къ мнѣ,
се да̀ тебѣ мотыла говѧжа в мотылъ мѣсто
чл҃чь, и҆ сътвориши хлѣбы себѣ в нихъ. и҆ рече
нн҃ і҆ н д҃ къ мнѣ, сн҃е чл҃чь, *се а҆зъ сътрꙋ оу҆твержені҆е
хлѣбное въ і҆ерлмѣ. і҆ и҆зꙗдѧтъ хлѣбъ в
мѣрꙋ, и҆ въ о҆скꙋдѣні҆и. и҆ водꙋ в мѣрꙋ [-][19] на
пагꙋбꙋ и҆спі҆ютъ [20]. и҆ погибнетъ члкъ и҆
братъ его, і҆ и҆стаютъ (въскꙋпѣ) в неправдахъ
своихъ·

Гл҃а, е҃·

Т(ы же)[1] сн҃е чл҃чь, възми себѣ мечь о҆стръ
паче бритвы стрыжителски. [и҆][2] притѧ-
жи и҆ себѣ и҆ възложи [3] на главꙋ свою и҆
на брадꙋ свою. и҆ възми превѣсню мѣръ, и҆
размѣриши ѧ҆· четвертꙋю часть (да и҆жжеши на
о҆гни)[4] средѣ града, въ скончані҆е дн҃и затворе-
ні҆а [твоего][5]. и҆ да возмеши четвертꙋю часть,
и҆ съжжеши ѧ҆ средѣ (града)[6]. [7] четвертꙋю (же)
часть (и҆) съдробиши мечемъ о҆крть его. [8]
четвертꙋю частьрасыплеши вѣтромъ, и҆ мечь
[и҆звлечеши][9] въ слѣдъ и҆хъ. и҆ возмеши ѿтꙋдꙋ
мало и҆хъ числомъ, и҆ прі҆имеши ѧ҆ въ скꙋтъ
свои. и҆ ѿ тѣх (же) возмеши еще и҆ вверже́ши ѧ҆
средѣ о҆гнѧ, і҆ и҆жжеши ѧ҆ на о҆гни. (и҆) ѿ того
и҆зыидет о҆гнь [на весь домъ і҆илевъ][10]· [-][11] Се гл҃е
[а҆донаи҆][12] гь. се і҆ерлимъ посредѣ стра положихъ
тѧ, и҆ странъ ꙗже о҆крт его. и҆ рече́ши, и҆змѣни
о҆правдані҆е мое въ безаконі҆е, ѿ странъ [13] ꙗже
о҆крть его. тѣмъ е҆льмаже о҆правдані҆ѧ моѧ
ѿринꙋша, и҆ по законо моимъ не ходиша в нѧ·
Сего ради [14] глтъ [а҆донаи҆][15] гь. поне́же о҆бразъ
вашъ ѿ странъ ꙗже о҆крть ва. и҆ не ходите
в законехъ моихъ, и҆ о҆правдані҆и моихъ не сът-
ворите. но и҆ по сꙋдомъ ꙗзыческомъ ꙗже о҆крть
ва не сътворите· Сего ради се глтъ [а҆донаи҆][16]
гь. се а҆зъ на тѧ, и҆ сътворю средѣ тебе сꙋдъ
пре странами. и҆ сътворю средѣ тебе е҆гоже
нѣсмь сътворилъ, и҆ е҆мꙋже не сътворю подобно
ктомꙋ всего сгнꙋшені҆ѧ ради твоего· Сего ради
(и҆зꙗдѧтъ ѿцы)[17] чада [своѧ][18] средѣ тебе, и҆
чада и҆зꙗдѧтъ ѿца. и҆ сътворю в тебѣ
сꙋды, и҆ разсѣю всѧ о҆ставшаѧ тебе по всемꙋ
вѣтрꙋ· Сего ради живꙋ а҆зъ глтъ [а҆донаи҆][19] гь.
поне́же о҆сщені҆ѧ моѧ о҆скверни всѣми [не оу҆годны-
ми твоими, и҆][20] сгнꙋшеними твоими. и҆ а҆зъ ѿ-
ринꙋ тѧ, [и҆][21] не пощадитъ о҆ко мое, и҆

чистим в країнах, куди Я їх туди
розсиплю! **14** І я сказав: Аж ніяк,
Боже ізраїльський. Ось моя душа не
опоганилася нечистотою, і мертве-
чиною, і розірваним звіром. Я не їв
такого від мого народження до те-
пер, і мерзенне та нечисте м'ясо не
ввійшло до моїх уст. **15** І Він сказав
до мене: Ось Я дав тобі волові ки-
шаки замість людських кишаків. І на
них зробиш собі хліби. **16** І Він ска-
зав до мене: Людський сину! *Ось Я ниж. 5 і 14
знищу кріпкість хліба в Єрусалимі! І
їстимуть хліб в міру і з браком, і
питимуть воду в міру, на вигуб-
лення. **17** І згине чоловік і його брат.
І вони танутимуть разом у своїх не-
праведностях.

Глава 5

1 Ти ж, людський сину, візьми со-
бі меч гостріший від бритви стри-
жія, і придбай його собі, і наведеш
на свою голову і на свою бороду. І
візьми вагу, і розділиш їх. **2** Четвер-
ту частину спалиш на вогні посеред
міста після закінчення днів твого
замкнення. І візьмеш четверту час-
тину, і спалиш її серед міста. Чет-
верту ж частину ти порубаєш мечем
довкруги нього. Четверту частину
розвієш вітром, і вслід за ним
витягеш меч. **3** І звідти візьмеш їх
мало числом і загорнеш їх у свою
одіж. **4** І з цих же візьмеш ще *дея-
ких*, і вкинеш їх серед вогню, і спа-
лиш їх на вогні. І від того вийде во-
гонь на ввесь ізраїльський дім. **5** Це
говорить Адонай Господь: Це Єру-
салим! Я тебе поставив серед наро-
дів і країн, що довкруги нього. **6** І
скажеш: Він замінив мої оправдання
на беззаконня з країн, що довкруги
нього. Тому що відкинули мої
оправдання і в моїх законах не
ходили, в них. **7** Через це говорить
Адонай Господь: Тому що ваш взі-
рець від країн, що довкруги вас, і ви
не ходили в законах моїх, і ви не
зробили мої оправдання, але й за
судом поган, що довкруги вас, ви не
зробили. **8** Через це так говорить
Адонай Господь: Ось Я проти тебе!
І зроблю посеред тебе суд перед
країнами! **9** І зроблю посеред тебе
те, чого Я не зробив, і те, чого по-
дібного більше не зроблю задля всієї
твоєї гидоти! **10** Через це їстимуть
батьки своїх дітей серед тебе, і діти
їстимуть батьків! І зроблю в тобі
суди! І розсію всіх твоїх, що зали-
шилися, на всякий вітер! **11** Через
це: Живу Я, – говорить Адонай
Господь. – Через те, що ти опоганив
мої святощі всіма твоїми невгод-
ними і твоїми гидотами, і Я тебе

відкину, і моє око не пощадить, і Я не помилую. **12** Четвертина з тебе буде знищена смертю, четвертина з тебе скінчиться голодом посеред тебе. Четвертина ж з тебе впаде від меча довкруги тебе. Четвертину ж з тебе розсію по всякому вітру, і витягну меч вслід за ними. **13** І завершиться моя лють і мій гнів на них. І буду радий. І вони пізнають, що Я, Господь, заговорив у моїх ревнощах, коли виливав на них мій гнів! **14** І поставлю тебе в пустиню, і в упокорення довколішнім тебе, і перед всяким, що проходить. **15** І будеш стогнати, і *будеш* на кпини, в притчу і в страх в країнах, які довкруги тебе, коли в тобі зроблю суди на гнів, і на лють, і на помсту люті, і на картання. Я, Господь, промовив! **16** Коли випущу мої стріли мого голоду на них – і вони будуть на вигублення. Пошлю розсіяти вас, і приобіцяю голод проти вас,
вищ. 4 ниж. 14 і знищу скріплення твого хліба. **17** *І нашлю на тебе голод і поганих звірів, і мучитиму тебе. Смерть же і кров перейдуть крізь тебе! І наведу на тебе меч! Я, Господь, промовив!

аꙁъ не помилꙋю. четверть тебе смртїю потребитсѧ. [22] четверть тебе гладо скончаетсѧ средѣ тебе. [23] четверть (же) тебе [падетъ мечемъ ѡкртъ тебе. [24] четверть (же) тебе расыплю по всемꙋ вѣтрꙋ [25]][26] [27], и мечь извлекꙋ въ слѣдъ ихъ. и скончаетсѧ ꙗрость моѧ и гнѣвъ мои на нихъ, [и ꙋтѣшꙋсѧ][28]. и ꙋвѣдать ꙗко аꙁъ гь. глахъ въ ревенїи моемъ внегда скончахъ гнѣвъ мои на нихъ. и положꙋ тѧ в пꙋстыню [и въ ꙋкоризнꙋ ѡкрестнымъ тебе][29], [-][30] (и) пре всѧкимъ проходѧщимъ. и бꙋдеши стенѧ, и в порꙋганїе, (въ притчю) и въ стра въ странахъ ꙗже ѡкртъ тебе. внегда сътворю в тебѣ сꙋды [въ гнѣвъ и въ ꙗрость][31], (и) въ ѿмщенїе [ꙗрости и въ ѡбличенїе][32], аꙁъ гь гла. внегда послю стрѣлы своѧ глада (моего) на нѧ, и бꙋдꙋт въ скончанїе. (послю расыпати вы, и гладъ ѡбѣщаю на вы), и сътрꙋ ꙋтвержeнїе хлѣба твоего. *и спꙋщꙋ на тѧ гла, и ѕвѣрь ꙁолъ, и ꙋмꙋчꙋ тѧ. (-)[33] смрть (же) и кровь проидетъ сквоꙁѣ тѧ, и мечь наведꙋ на тѧ (-)[34], аꙁъ гь глахъ. вы д ни ді

Глава 6

1 І було до мене господнє слово, кажучи:
ниж. 36 **2** *Людський сину! Скріпи твоє лице до ізраїльських гір і пророкуй проти них. **3** І скажеш: Ізраїльські гори, послухайте господнє слово! Це говорить Адонай Господь горам, і горбам, і полям, і дібровам: Ось Я наведу на вас меч – і ваші висоти будуть вигублені, **4** і ваші жертовники будуть розбиті, і ваші божища будуть знищені! І поб'ю ваших ранених перед вашими ідолами, і дам рану ізраїльським синам перед їхніми божками. **5** І покладу ваші кості довкруги ваших жертовників **6** в усіх ваших поселеннях. І запустіють ваші міста, і пропадуть ваші височини, щоб вони були вигублені. І ваші жертовники будуть зогидженими. І ваші ідоли будуть розбиті і спочинуть. І відкинутими будуть ваші божища, і ваші діла будуть знищені, **7** і ваші ранені впадуть серед вас. І пізнаєте, що Я – Господь! **8** І дам, щоб *деякі* з вас були збережені мечем в країнах і у вашому розсіянні в країнах. **9** І ті з вас, що спаслися, згадають те, що сталося там, в полоні. Бо вони клялися їхнім серцем, що заблукало і Мене покинуло, і їхніми злими очима вслід за їхніми виробами. І битимуться по своєму лиці за зло, яке вони чинили в гидотах і в усіх виробах, **10** і пізнають, що Я, Господь, не-даремно сказав їм вчинити все це зло. **11** Це ж говорить Адонай Господь: Заплескай

Гла, ѕ.

И бысть слово гне къ мнѣ гла, *сне члчь, ꙋтверди лице свое къ горамъ ілвы и пророцы къ ни. и речеши, горы ілевы, слышите слово гне. Се глетъ [адонаи][1] гь горамъ и холмомъ, и полѧмъ и дебремъ. се аꙁъ наведꙋ на вы мечь и потребѧтсѧ высоты ваша. и погибнꙋтъ требницы ваши, [и съкрꙋшатсѧ][2] кꙋмирницы ваши. и (побїю)[3] ꙗзвеныѧ вашапре кꙋмиры вашими, [и дамъ трꙋпъ снѡмъ ілевомъ пре кꙋмиры ихъ][4]. и дамъ кости ваш ѡкртъ требникъ вашихъ, въ всѣ селехъ вашихъ. [и][5] (ѡпꙋстѣю гради [ваши][6])[7], и высокаѧ (ваша) погибнꙋ ꙗкоже да сѧ потребѧтъ. [и ѡгнꙋсѧсѧ][8] требницы ваши и съкрꙋшасѧ, [и почїютъ][9] кꙋмиры ваши, и ѿвръгꙋтсѧ кꙋмирницы ваши, [и потребѧтсѧ дѣла ваша][10]. и падꙋтъ ꙗзвенїи [ваши][11] средѣ ва. и поꙁнаете ꙗко аꙁъ гь. [и ѡставлю][12] ꙗкоже быти ѿ васъ снабдѣномъ мечемъ въ странахъ, и в расыпанїе ваше въ странахъ. и помѧнꙋтъ [-][13] ꙋцѣлѣвшїи ѿ ва (бывшее въ плѣненїи)[14] тамо. Клѧша бо сѧ срцемъ ихъ блꙋдивши [и ѡставшимъ][15] ѿ мене, и ѡчима и злыма въ слѣдъ хꙋдожествъ и. и възбїютсѧ по лицемъ своимъ ѡ [злобѣ, иже твориша][16] (в согнꙋшенїи), (и) въ всѣхъ хꙋдожествїи ихъ (-)[17]. и поꙁнаютъ ꙗко аꙁъ гь. [не тꙋне глахъ сътворити имъ все ни лѕ

злѡ сѐ][18]. Си же гл҃етъ [а̂донаи́][19] г҃ь, въсплещи
рꙋко́ю, и̂ въстрепли ного́ю, и̂ рцы̀ бл҃го бл҃го ѡ̂
всемъ сътнꙋше́нїи (зло́бы) до́мꙋ і̂и҃лева, (ꙗ̂́ко)
мече́мъ и̂ [гла́домъ и̂ смр҃тїю][20] падꙋтъ. [да́л-
нїи смр҃тїю скончаю́тся. а̂ бли́жнїи мече́мъ
падꙋтъ][21], а̂ ѡ̂держи́мыи гла́домъ сконча́ют-
ся. и̂ сконча́ю гнѣвъ мои на нихъ. и̂ оу̂вѣсте
ꙗ̂́ко а̂зъ г҃ь. внегда бꙋдꙋтъ ꙗ̂звенїи ваши средѣ
кꙋми́ръ ваши́хъ, ѡ̂́крт҃ъ тре́бникъ вашихъ. на
всемъ хо́лмꙋ высо́цѣ, [и̂ на всѣхъ версѣхъ го́р-
нихъ][22]. и̂ по дꙋбомъ стѣннымъ, [и̂ по всѣмъ
дꙋбомъ ча́стомъ][23]. и̂дѣже да́ша тꙋ ѡ̂бъоу̂-
ха́нїа бл҃говонная всѣ кꙋми́ромъ и̂х. (-)[24] прос-
трꙋ рꙋкꙋ свою на́ ня, и̂ положꙋ зе́млю (ихъ) в
па́гꙋбꙋ, и̂ потребле́нїе. ѿ пꙋстыня девла́та, (и̂)
всего всел́енїя [и̂хъ][25]. и̂ позна́ете ꙗ̂́ко а̂зъ г҃ь.

рукою і зашаруди ногою і скажи:
Добре. Добре. За всю гидоту злоби
ізраїльського дому, що впадуть ме-
чем і голодом і смертю. **12** Віддалені
будуть, викінчені смертю. А близькі
впадуть від меча, а обложені будуть
викінчені голодом. І довершу на них
мій гнів, **13** і пізнаєте, що Я – Гос-
подь, коли ваші побиті будуть серед
ваших ідолів, довкруги ваших жер-
товників на всякому високому горбі
і на всіх гірських вершках, і під ті-
нистим дубом, і під всяким роз-
логим дубом, там, де дали милі за-
пашності всім їхнім ідолам. **14** Я
простягну проти них свою руку і
поставлю землю їхню на вигублення
і знищення, від пустині Девлати і *від*
всякого їхнього поселення. І піз-
наєте, що Я – Господь!

Гл҃а, з҃.

И бы́сть сло́во гн҃е къ мнѣ гл҃я. и̂ ты сн҃е
чл҃чь рцы̀, се гл҃етъ г҃ь. земли̂ і̂и҃лвѣ ко-
нецъ прише́лъ е̂сть. [-][1] на четы́ри краи
земля̀ прише̂ е̂сть коне́цъ. нн҃ѣ коне́цъ
тебѣ, і̂ и̂спꙋщꙋ [ꙗ̂́рость мою][2] на́ тя, и̂ ѿ-
мщꙋ [-][3] въ пꙋтехъ твои́хъ, и̂ да́мъ на́ тя
вся сътнꙋше́нїя твоя. (и̂) не пощади́тъ ѡ̂́ко
мое [на́ тя][4], и̂ не поми́лꙋю. занѐ (сꙋдъ)[5] твои
на́ тя (и̂де̂)[6], и̂ сътнꙋше́нїя твоя средѣ тебе
бꙋдꙋтъ. и̂ оу̂вѣдятъ ꙗ̂́ко а̂зъ г҃ь. (И̂мже) [с̂е
гл҃етъ а̂донаи́ г҃ь][7], [зло́бъ е̂ді́на зло́ба с̂е и̂-
детъ. коне́цъ прише́лъ е̂сть, прише́лъ коне́цъ
(к тебѣ. въста́ни)[8], се пришло е̂сть плете́нїе][9]
на́ тя живꙋщаго на земли̂. прише̂ е̂сть го́дъ,
прише́лъ е̂сть дн҃ь, ни съ пли́щемъ ни съ
болѣзнїю. нн҃ѣ въ бли́зъ разлїю гнѣвъ мои на́
тя, и̂ сконча́ю ꙗ̂́рость мою на тебѣ. и̂ ѡ̂сꙋжꙋ
тя по пꙋтемъ твои́мъ. и̂ да̂ на́ тя вся
сътнꙋше́нїя твоя. (и̂) не пощади́тъ ѡ̂́ко мое
и̂ не поми́лꙋю. зане́же пꙋти твоя на́ тя
дамъ, и̂ сътнꙋше́нїя твоя на́ (тя возмꙋ-
ся)[10]. и̂ позна́еши ꙗ̂́ко а̂зъ г҃ь бїяи. [С̂е дн҃ь
гн҃ь (прихо́дит), се коне́цъ прише̂ е̂сть][11]. [и̂зын-
де плете́нїе][12], и̂ (процвѣте же́злъ)[13], (прозябе
оу̂кори́зна)[14]. и̂ съкрꙋшитъ оу̂тверже́нїе безако́н-
ника. и̂ не съ пли́щемъ ни съ пощанїемъ [(и̂-
же)[15] ѿ нихъ сꙋть, и̂ нѣсть красы в нихъ][16].
прише́лъ ча̂ приближи́лся дн҃ь. кꙋпяи да ся не
ра́дꙋе̂, и̂ прода́яи да ся не пла́четъ. [ꙗ̂́ко
гнѣвъ на всѐ мно́жество и̂х][17]. зане́ же прита-
жава́а къ прода́ющемꙋ, к̆ семꙋ не възврати́т-
ся. [и̂ е̂ще въ жи́зни живꙋщемꙋ, ꙗ̂́ко видѣнїе
на всѐ мно́жество и̂хъ не възврати́тся][18]. и̂ чл҃-
къ въ ѡ̂чеси жи́знь е̂го не оу̂держи̂. въстрꙋбите

Глава 7

1 І було до мене господнє слово,
кажучи: **2** І ти, людський сину, ска-
жи: Це говорить Господь ізраїльсь-
кій землі: Прийшов кінець на чоти-
ри краї землі! **3** Прийшов кінець! **7**
Тепер тобі кінець! І випущу мою
лють проти тебе, і помщуся за твої
дороги, і дам на тебе всі твої гидоти.
8 І не пощадить тебе моє око, і не
помилую! Тому що на тебе іде твій
суд, і твої гидоти будуть серед тебе.
І пізнають, що Я – Господь! **9** Тому
це говорить Адонай Господь: Ось
іде одна злоба зі злоб! Прийшов
кінець! Прийшов тобі кінець!
Встань! Ось прийшла плетінка **4** на
тебе, що мешкаєш на землі! Прий-
шов час, прийшов день ані не з заво-
рушенням, ані не з болем. **5** Тепер
зблизька вилию на тебе мій гнів, і
завершу в тобі мою лють, і засуджу
тебе в твоїх дорогах, і дам на тебе
всі твої гидоти. **6** І моє око не
пощадить, і не помилую! Тому що
дам на тебе твої дороги, і твої
гидоти будуть на тобі. І пізнаєш, що
Я – Господь, що б’є! **10** Ось при-
ходить господній день! Ось прий-
шов кінець! Вийшла плетінка і за-
цвіла палиця – зросло впокорення.
11 І розіб’є впевненість беззакон-
ника, і не з заворушенням ані не з
поспіхом, які від них є, і в них немає
краси. **12** Прийшов час! Наблизився
день! Хто купує, хай не радіє! І хто
продає, хай не плаче! Бо гнів на все
їхнє множество. **13** Бо ж хто купує,
більше не повернеться до продавця,
який ще живий і при житті, бо не
повернеться погляд на все їх
множество, і людина його не за-
тримає в очах життя. **14** Затрубіть
трубою і судіть все! І не буде того,
хто йде на бій, бо гнів на все їхнє

множество. **15** Ззовні війна з ме-
чем, а з нутра голод і смерть. Хто
на полі, скінчиться від меча, а тих,
що в місті, викінчить голод і
смерть. **16** І спасуться ті з них, що
спасаються, і будуть на горах як ті,
що сумують. Виб'ю всіх в їхніх не-
іс. 15 єре. 48 праведностях. **17** *Всі руки пос-
лабнуть і всі стегна осквернятся
мокрістю. **18** І підпережуться міш-
ковиною, і їх покриє жах, і на кож-
ному лиці – на них сором, і на
кожній голові – лисина. **19** Їхнє
срібло кинутим буде на дорогах, і
при. 11 соф. 1 сир. 5 на їхнє золото не зважатимуть.
*Їхнє срібло і золото не зможе їх
спасти від божого гніву. Їхні душі
не наситяться і їхній живіт не
наповниться, бо згіршення їхньої
неправди. **20** Вибрані дорогоцін-
ності на погорду поклали і образи
своїх гидот, і зневаги зробили з
них. Задля цього дав Я його їм в
нечистоту **21** і передам їх в чужі
руки, щоб їх розграбувати, і іншим
на землі в полон. І його опоганять,
22 і відверну від них своє лице. І
вони опоганять мою сторожу, і
ввійдуть до неї без сумнівів, і її
опоганять, **23** і зроблять замішан-
ня. Тому що земля повна суду кро-
ві і місто повне беззаконня. І
приведу погані країни – і заберуть
їхні доми. **24** І відверну хвальку-
ватість їхньої сили, і оскверняться
їхні святощі – **25** і прийде очи-
щення. Шукатимеш мир, і не буде.
26 Горе буде до горя, і вістка буде
до вістки, і шукатиметься видіння
від пророка. І закон згине від свя-
щеника, і порада – від старців. **27**
Цар засумує. І князь зодягнеться в
знищення. І ослабнуть руки народу
землі. Зроблю їм за їхніми доро-
гами! І відімщу їм їхні суди! І піз-
нають, що Я – Господь!

Глава 8

1 І сталося, що в шостому році,
в шостому місяці, в п'ятому дні мі-
сяця, я сидів у моєму домі і юдині
старці сиділи у мене. І на мені була
рука Адоная Господа, **2** і я побачив
– і ось обличчя людини: від його
бедер до долу – вогонь, а від бедер
вгору, наче і вид блеску і наче вид
дан. 5 чистого бурштину. **3** *І він прос-
тягнув подобу руки і взяв мене за
чуб моєї голови – і взяв мене дух
посеред землі і посеред неба, і по-
вів мене до Єрусалиму у божому
видінні, до прередддвер'я брами, що
дивилася на північ, де був постав-
лений стовп і образ рову купця. **4** І
ось там була слава ізраїльського
Бога за видінням, яке я бачив на

тру́бою, и҆ разсꙋди́те всѐ, [и҆ не бꙋ́детъ градꙋ-
щаго на ра́ть, ꙗ҆́ко гнѣ́въ (-)[19] на всѐ мно́жество
и҆́хъ][20]. ра́ть (и҆звнꙋ̀ съ мече́)[21], (-)[22] гла́дъ (же) и҆
сме́рть и҆знꙋ́три. и҆́же на́ по́ли мече́мъ скончава́-
ется, сꙋ́щихъ же въ гра́дѣ гла́дъ и҆ сме́рть скон-
ча́етъ. и҆ ᲂу҆цѣлѣ́ютъ спасе́нїи ѿ ни́хъ, и҆ бꙋ-
дꙋ́тъ въ гора́хъ (ꙗ҆́ко скорбѧ́щее) всѧ̑ и҆збїю̀ [-][23] в
непра́вдахъ и҆́хъ. *всѧ̑ рꙋ́ки разслабѣ́ютъ, и҆ всѧ̑ і҆саї́а е҃і і҆ере́ м҃и
стегни́ ᲂу҆калѧ́ютсѧ мо́кростїю. и҆ препоѧ́шꙋтсѧ
во вре́тища, и҆ покры́етъ ѧ҆̀ ᲂу҆́жасъ. и҆ на всѧ́комъ
лицѣ̀ сра́мъ на ни́хъ, и҆ на всѧ́кой главѣ̀ плѣ́шь.
сребро̀ и҆́хъ [на стогна́хъ пове́ржетсѧ][24], и҆ зла́то и҆́хъ
пре́ѡбидитсѧ. *[сребро̀ и҆́хъ и҆ зла́то [-][25] не возмо́- при́ а҃і софо̀ а҃ сира́ є҃
жетъ и҆зба́вити и҆́хъ (ѿ)[26] гнѣ́ва бж҃їѧ][27].
дꙋша̀ и҆́хъ не насы́титсѧ, и҆ чре́во и҆́хъ не напо́л-
нитсѧ, зане́же съблазнъ непра́вости и҆́хъ (-)[28],
и҆збо́рное ᲂу҆тва́ри въ презрѣ́нїе положи́ша є҆̀, и҆ ѡ҆б-
ра́зы ме́рзостїи свои́хъ [и҆ помраже́нїѧ][29] сотвори́-
ша ѿ ни́хъ. сего̀ ра́ди да́хъ є҆̀ и҆̀мъ в нечис-
то́тꙋ, и҆ преда́мъ ѧ҆̀ в (чю́жди рꙋ́цѣ)[30] ꙗ҆́коже
разграби́ти ѧ҆̀, и҆ [про́чимъ][31] на землѝ въ плѣ-
не́нїе, и҆ ѡ҆скверна́тъ є҆̀. и҆ ѿвращꙋ̀ лицѐ своѐ ѿ
ни́хъ, и҆ ѡ҆скверна́тъ стра́жꙋ мою̀. и҆ вни́-
дꙋтъ в ню̀ без сꙋмнѣ́нїѧ, и҆ ѡ҆скверна́тъ ю҆̀, и҆
сотворѧ́тъ мѧте́жъ. поне́же землѧ̀ по́лна [сꙋ-
дꙋ кро́ве][32], и҆ гра́дъ по́лнъ беззако́нїѧ. [и҆ приведꙋ̀ лꙋ-
ка́выѧ страны̀, и҆ прїи́мꙋтъ до́мы и҆́хъ][33]. и҆ ѿ-
вращꙋ̀ велича́нїе крѣ́пости и҆́хъ, и҆ ѡ҆скверна́тсѧ
ѡ҆сщ҃е́нїѧ и҆́хъ. [и҆][34] ѡ҆чище́нїе прїи́детъ. (-)[35] пои́-
щеши ми́ра, и не бꙋ́детъ· лю́то до лю́та бꙋ́детъ,
и҆ вѣ́сть до вѣ́сти бꙋ́детъ. и҆ взы́щетсѧ ви-
дѣ́нїе ѿ прⷪ҇рка, и҆ зако́нъ поги́бнетъ ѿ жерца̀, и҆
совѣ́тъ ѿ ста́рецъ. [црⷭ҇ь возсѣ́тꙋетъ, и҆][36] кнѧ́зь
ѡблече́тсѧ въ па́гꙋбꙋ, и҆ рꙋ́ки лю́дїи землѝ
раслабѣ́ютъ. по пꙋте́мъ и҆́хъ сотворю̀ и҆̀мъ, и҆
сꙋды̀ и҆́хъ ѿмщꙋ̀ и҆̀мъ. и҆ разꙋмѣ́ютъ ꙗ҆́ко а҆́зъ гдⷭ҇ь·

Гла́ва, и҃·

Ибы́сть в лѣ́то ше́стое, въ (ше́стый)[1]
мцⷭ҇ь, въ пѧ́тый (дн҃ь) мцⷭ҇а. сѣдѣ́хъ в
до́мꙋ [мое́мъ][2], и҆ ста́рцы і҆ꙋ́дины сѣдѧ́-
хꙋ ᲂу҆ менѐ. и҆ бы́сть на мнѣ̀ рꙋка̀ [а҆до-
на́ѧ][3] гдⷭ҇а. и҆ ви́дѣхъ и҆ се ѡ҆бли́чїе мꙋ́жеско, ѿ
чре́слъ є҆го̀ до до́ла ѻ҆́гнь. (-)[4] ѿ чре́слъ (-)[5] (же)
го́рѣ ꙗ҆́ко (и҆ видѣ́нїе за́рѧ, и҆) ꙗ҆́ко взо́ръ прꙋ́да
чи́ста. *и҆ прострѐ подо́бїе рꙋ́ки, и҆ ꙗ҆́ мѧ̀ за данїи҃ є҃
ве́рхъ главы̀ моеѧ̀. и҆ взѧ̀ мѧ̀ дх҃ъ средѣ̀ землѝ
и҆ средѣ̀ нб҃си. и҆ ведѐ мѧ̀ во і҆ерⷭ҇лимъ в видѣ́нїи
бж҃їи. прⷣе пригра́ды вра́тъ зрѧ́щихъ на сѣ́веръ, и҆дѣ́же
бѣ̀ сто́лпъ (поста́вленъ и҆) [ѡ҆́бразъ рвенїѧ][6] при-
тѧжава́ющаго. и҆ се тꙋ̀ бѧ́ше сла́ва [-][7] бг҃а
і҆и҃лева по видѣ́нїю є҆́же ви́дѣхъ на́ по́ли· И҆ речѐ

къ мнѣ̀, сн҃е чл҃чь, возри̑ оч҃има своима на сѣ́веръ. и҆ воззрѣ̀ оч҃има моима на сѣ́веръ. и҆ се ѿ сѣ́вера къ вратомъ [зрѧщимъ на восто́къ][8] [тре́бника, и҆дѣ́же о҆́бразъ ре́внїѧ сего въ вхо́дѣ є҆ѧ̀][9]. И҆ ре҃ къ мнѣ̀ сн҃е чл҃чь, ви́дѣ ли что̀ се творѧ́тъ сїи беззако́нїѧ вели́ка, (до́мъ і҆и҃левъ твори́тъ)[10] здѣ̀, ѿдѣлѧ́тисѧ ѿ стѣ́ни моеѧ̀. и҆ є҆щѐ [ѡ҆бра́тисѧ][11] (и҆) оу҆́зриши (-)[12] бо́льша. и҆ вве́де мѧ̀ къ пре́вратїю две́рному, [и҆ ви́дѣхъ, и҆ се скважнѧ̀ є҆ді́на въ стѣнѣ̀][13]. и҆ рече къ мнѣ̀, сн҃е чл҃чь, раскопа́и [въ стѣнѣ̀][14]. и҆ раскопа́х, и҆ се две́ри є҆ді́ны. и҆ рече къ мнѣ̀, вни́ди и҆ ви́ждь беззако́нїѧ [злаѧ̑][15] ꙗ҆̀же (творѧ́тъ сїи)[16] здѣ̀. и҆ внидо́хъ и҆ ви́дѣхъ, и҆ се [всѧ́къ ѡ҆́бразъ га́да и҆ ско́та][17] сꙋ́ѧ согнꙋше́нїѧ, и҆ [-][18] кꙋми́ры до́мꙋ і҆и҃лва напи́сани бы́ша [на стѣнѣ̀][19] всю́дꙋ ѡ҆́коло. и҆ се́мьдесѧтъ мꙋ́жъ ѿ ста́рецъ до́мꙋ і҆и҃лева, [і҆ехо́нїѧ][20] (а҆са́фовъ)[21] [стоѧ́ше средѣ̀ и҆́хъ][22]. [и҆ сїи стоѧ́хꙋ][23] пре́ лице́мъ (напи́санїѧ на стѣнѣ̀)[24], и҆ кождо [и҆́хъ][25] и҆мы́й кади́лницꙋ [-][26] в рꙋцѣ̀ [свое́й][27], и҆ ды́мъ кади́ла восхожда́ше. И҆ ре҃ къ мнѣ̀, ви́дѣ ли сн҃е чл҃чь, є҆́же ста́рцы до́мꙋ і҆и҃лева творѧ́тъ [здѣ̀][28], ко́ждо и҆́хъ в ло́жи та́йнѣмъ. занѐ рѣ́ша, не ви́дитъ г҃ь, ѡ҆ста́вилъ є҆́сть [-][29] зе́млю. И҆ рече къ мнѣ̀. є҆щѐ [ѡ҆бра́тисѧ][30] (и҆) оу҆́зриши беззако́нїѧ бо́льша, ꙗ҆̀же сїи творѧ́тъ. и҆ вве́де мѧ̀ въ пре́вратїе две́рїи гн҃ь зрѧ́щїи на сѣ́веръ. и҆ се [-][31] же́ны сѣдѧ́щѧ (оу҆ фамꙋ́са, и҆ пла́чющасѧ та́мо за кꙋми́ръ)[32]. И҆ рече къ мнѣ̀, ви́дѣ ли сн҃е чл҃чь. и҆ є҆щѐ оу҆́зриши хꙋдо́жество (и҆̀) бо́льши сего. и҆ вве́де мѧ̀ въ дво́ръ до́мꙋ гн҃ѧ внꙋ́трь. и҆ [-][33] пре́ две́рїе хра́ма гн҃ѧ, междꙋ є҆ла́момъ и҆ ме́ждꙋ тре́бникомъ, ꙗ҆́ко два́десѧть [и҆ пѧ҃][34] мꙋ́жъ, за́ди да́вша къ хра́мꙋ гн҃ю, и҆ лица̀ и҆́хъ прѧ́мо [востокꙋ][35]. и҆ сїи́же поклонѧ́ютсѧ [на восто́къ][36] сл҃нцꙋ. И҆ ре҃ къ мнѣ̀, (-)[37] сн҃е чл҃чь. є҆да ма́ло є҆сть (твори́ти беззако́нїѧ до́мꙋ і҆ꙋ́дина)[38], ꙗ҆̀же творѧ́тъ здѣ̀. поне́же напо́лниша зе́млю беззако́нїѧ, [и҆ ѡ҆брати́шасѧ разгнѣ́вати мѧ̀][39]. и҆ се [сїи простира́ютъ ло́зꙋ][40] ꙗ҆́ко (и҆) хꙋлѧ́ще [мѧ̀][41]. и҆ а҆́зъ сотворю̀ и҆̀мъ съ ꙗ҆́ростїю. [и҆ не][42] пощади́тъ ѻ҆́ко мое, и҆ не поми́лꙋю. [и҆ призовꙋ́тъ въ оу҆́ши мои гла́сомъ вели́комъ, и҆ не оу҆слы́шꙋ и҆́хъ][43].

поплі. **5** І сказав до мене: Людський сину! Поглянь своїми очима на північ! І я поглянув на північ моїми очима: і ось з півночі до брами, що гляділи на схід жертовника, де образ гидоти цієї в її вході. **6** І сказав до мене: Людський сину! Чи ти побачив, що такого ці чинять? Великі беззаконня тут робить ізраїльський дім, щоб відділитися від моєї святині! І ще повернися, і побачиш більше. **7** І ввів мене до переддвер'я двору, і я побачив – і ось одна діра в стіні. **8** І сказав до мене: Людський сину! Розбий стіну! І я розбив – і ось одні двері. **9** І сказав до мене: Ввійди і поглянь на погані беззаконня, які ці тут чинять! **10** І я ввійшов і побачив: і ось всякий вид гада і безумні скотини, гидоти і ідоли ізраїльського дому були записані всюди на стіні довкруги, **11** і сімдесят чоловік зі старшин ізраїльського дому, Ехонія Асафів стояв серед них. І ці стояли перед лицем написаного на стіні, і кожний з них мав кадильницю у своїй руці, і піднімався дим кадила. **12** І сказав до мене: Чи ти побачив, людський сину, те, що тут чинять старшини ізраїльського дому, кожний з них у таємній кімнаті? Тому що сказали: Господь не бачить. Він покинув землю. **13** І сказав до мене: Ще повернися і побачиш більші беззаконня, які ці чинять. **14** І ввів мене до переддвер'я господньої брами, що гляділа до півночі – і ось жінки, що сидять у Фамуса і що плачуть там за бовванами. **15** І сказав до мене: Чи ти побачив, людський сину? І ще побачиш їхній задум, більший від цього. **16** І ввів мене до двору господнього дому всередину і *до* переддвер'я господнього храму між еламом і між жертовником – яких двадцять і п'ять мужів повернули зади до господнього храму, і їхні лиця до сходу, і ці ж покланяються на схід сонцю. **17** І сказав до мене: Людський сину! Чи мале це юдиному домові – чинити беззаконня, які тут чинять? Тому що вони наповнили землю беззаконням і повернулися, щоб мене прогнівити, і ось ці простягають лозу, наче і хулять Мене. **18** І Я вчиню їм з люттю! І моє око не пощадить! І не помилую! І закличуть до моїх вух великим голосом – і не почую їх!

Гл҃а, ѳ҃.

И҆ возопи̑ въ оу҆́ши мои̑ гла́сомъ вели́комъ гл҃ѧ, прибли́жилосѧ є҆́сть ѿмще́нїе гра́да. и҆ ко́ждо и҆мѣ́ѧше сосꙋ́ды (въ рꙋцѣ̀ свое́й потре́бныѧ)[1]. и҆ се ше́сть мꙋ́жъ и҆до́ша ѿ вра́тъ высо́кихъ зрѧ́щїи на сѣ́веръ, и҆ ко́е-

Глава 9

1 Він і закричав до вух моїх великим голосом, кажучи: Наблизилася помста міста. І кожний мав належну зброю у своїй руці. **2** І ось ішло шість чоловік з високої брами, що дивиться до півночі, і зброя загибелі кожного в

його руці. І один чоловік серед них зодягнений у священичу одежу, і пояс з сапфіру на його бедрах. І ввійшли, і стали близько мідного жертовника. **3** І слава ізраїльського Бога піднялася з херувима, що був в ньому, у відкритій частині дому. І Він закликав до чоловіка, зодягненого у священичу одіж, який мав пояс на своїх бедрах, **4** і сказав до нього Господь: Пройди крізь місто, посеред Єруса-
апо. 7 лиму, *і дай знак на лицях чоловіків, що в болях і стогнуть від беззаконня, що стаються серед них. **5** І цим Він сказав, як я чув: Підіть до міста вслід за ним і рубайте. І не щадіть вашими очима, і не милуйте **6** ні старця, ні юнака, ні дівчину, ні немовля, ні жінок, вбийте на вигублення. А до всіх, на яких є знак, не торкайтеся. Почніть від моїх святощів. І вони почали від старих мужів, які були всередині, в дворі. **7** І Він сказав до них: Опоганьте дім і наповніть мертвими, і вийдіть. І вони вийшли, вигублювали тих, що жили в місті. **8** І сталося, що, коли вони рубали, я залишився і впав ниць, і закричав, і сказав: Горе! Горе! Горе мені! Адонай Господи! Ти вигублюєш ізраїльські останки, коли виливаєш свою лють на Єрусалим. **9** І Він сказав до мене: Неправедність ізраїльського і юдиного дому стали дуже великі, бо і земля наповнилася численними народами, і місто наповнилося неправедностями і нечистотами, бо сказали: Господь полишив землю і Господь не бачить! Але Я є! **10** І не пощадить моє око ані не помилую! Я дав їхні дороги на їхні голови. **11** І ось чоловік, зодягнений в священичу одежу і підперезаний поясом по бедрах його, відповідав, кажучи: Я зробив так, як Ти мені наказав.

мужѐ сосꙋды погибели въ рꙋкꙋ єго. и [мужъ єдинъ][2] посредѣ ихъ ѡблеченъ въ жреческїи ризы, и поѧсъ ѿ сапфира ѡ чреслѣ єго. и внидоша и сташа близъ требника мѣдѧнаго, и слава бга їилева възыде ѿ херꙋвима сꙋщаго в нем, в непокровенїи домꙋ. и призва мꙋжа ѡболчена в ризꙋ жреческꙋ, иже имѣаше на чреслѣхъ своихъ поѧсъ. И рече [гдь][3] к немꙋ, проиди средѣ [града средѣ][4] ієрлима. *и даждь знаменїа на лица мꙋжеска, иже (болѣзнꙋютъ и стенꙋтъ)[5], ѿ [-][6] безаконїи бывающихъ средѣ ихъ. И симъ рече слышащꙋ мнѣ. идѣте [въ градъ въ слѣдъ єго][7], и сѣцѣте и не пощадите ѡчима вашима и не помилꙋите, (ни) старца ни юноши, ни дѣвицы, ни младенца, ни жены, избїите въ потребленїє. а на всѣхъ на нихъже єсть знаменїє, не прикасаитесѧ, [-][8] ѿ ѡсщенныхъ моихъ начнѣте. и начаша ѿ мужъ [старыхъ][9], иже бѣша внꙋтрь въ дворѣ. И рече к нимъ, ѡскверните домъ, и наполните (-)[10] мертвьца, (і) изыдѣте. і [изыдоша избивахꙋ живꙋщихъ въ градѣ][11]. И бысть внегда сѣчахꙋ, [ѡстахъ азъ][12], и падохъ ницъ. и възопихъ, и рѣхъ. горе горе, [ѡ люте мнѣ][13] [адонаю][14] гди. потреблѧєши ѡстанки їилевы, внегда разливаєши ꙗрость свою на ієрлимъ. И рече къ мнѣ, неправда домꙋ їилева і їоудина възвеличаєтсѧ ѕѣло [-][15], ꙗко (и) наполнисѧ землѧ людїи мнѡ, и градъ наполнисѧ неправдъ и нечистотъ. ꙗко рѣша, ѡставилъ єсть гь землю, (и) не видитъ гь. но [азъ єсмь][16] и не пощадитъ ѡко мое, ни помилꙋю. пꙋти ихъ на главы ихъ дахъ. и се мꙋжъ ѡболченыи въ жреческїѧ ризы, и препоѧсаны поѧсомъ чресла єго. [-][17] ѿвѣщаваше глѧ, сътворихъ ꙗкоже заповѣда ми.

Глава 10

1 І я побачив: і ось над твердю, що над головою херувимів, наче сапфіровий камінь і наче подоба престолу на ній. **2** І Він сказав до чоловіка, зодягненого в одіж: Ввійди серед коліс, що під херувимом, і наповни свої жмені вогняним вугіллям з-посеред херувима, і розсипай по місті. І він ввійшов переді мною, **3** херувим же стояв справа дому. І коли чоловік входив, і хмара заповнила внутрішнє шатро, **4** і господня слава піднялася над херувимом, до непокритої частини дому, і хмара заповнила дім, і двір наповнився господньої слави. **5** І чути було голос херувимських крил аж до зовнішнього двору, як і голос Бога Садде, що говорив. **6** І сталося, що коли він заповідав чоловікові, зодягненому у святу одіж, кажучи: Візьми

Глава, і.

И видѣхъ, и се верхꙋ твердѣли надъ главою херꙋвимскою, (и) ꙗко камень сапфировыи, (и) [ꙗко подобїє][1] престола на немъ. и рече къ мꙋжꙋ ѡблеченомꙋ въ ѹтварь. вниди средѣ колесъ ꙗже подъ херꙋвимомъ, и наполни горсти своѧ главень ѡгненъ ѿ среды херꙋвима, и расыпли по градꙋ. и вниде предо мною. (-)[2] херꙋвим (же) стоѧше ѡдеснꙋю домꙋ, и внегда въхождаше мꙋжъ, и ѡблакъ наполни сѣнь внꙋтреню. и въздвижесѧ слава гнѧ свыше херꙋвима, в непокровенїє домꙋ, и наполни домъ ѡблакъ и дворъ наполнисѧ (-)[3] славы гнѧ. и гласъ крилꙋ херꙋвимскꙋ слышашесѧ до (внѣшнѧго двора)[4], ꙗко (и) гласъ бжїи садда, (и) глюща. И бысть внегда заповѣдаше мꙋжꙋ облеченномꙋ въ ѹтварь стꙋю, глѧ. возми

ѻ҆́гнь ѿ среды̀ колесъ, и҆́же средѣ̀ херꙋві́мъ. и҆ внї-
иде (и҆ ста̀) бли́зъ колесъ. и҆ простре [херꙋві́мъ][5]
рꙋ́кꙋ свою̀ [межꙋ̀ херꙋві́момъ][6], средѣ̀ ѻ҆гнѧ̀ сꙋ-
щаго херꙋві́мома, и҆ взѧ̀ и҆ вда́сть въ рꙋцѣ̀ ѡ҆-
болче́нномꙋ въ ѹ҆тва́рь ст҃ꙋю. и҆ взѧ̀ ї и҆зы́иде.
и҆ видѣ́хъ херꙋві́ми, (и҆ се) ѻ҆бли́чїе рꙋ́къ чл҃чь
подъ крилы и҆́хъ· И҆ ви́дѣхъ (-)[7] се (четы́ри
колеса)[8] стоѧ́хꙋ дръжа́щесѧ херꙋві́мꙋ. и҆ ко́ло є҆-
ді́но держа́шесѧ є҆ді́ного херꙋві́ма. (и҆) ко́ло (же)
є҆ді́но дръжа́сѧ дрꙋ́гаго херꙋві́ма. [-][9] взо́ръ (же)
коле́съ ꙗ҆́ко (и҆) взо́ръ ка́менїѧ ѻ҆́гнена. и҆ взо́ръ
и҆́хъ ѻ҆бли́чїе въ четы́рехъ, ꙗ҆́коже є҆гда̀ є҆́сть ко́-
ло в ко́леси. [и][10] внегда̀ и҆дѧ́хꙋ на четы́ри час-
ти и҆дѧхꙋ, (и҆) не ѡ҆бращахꙋсѧ внегда̀ и҆дѧ́хꙋ,
ꙗ҆́ко на не́же мѣ́сто а́ще възрѧ́ше (є҆ді́нъ нача́-
токъ)[11], въ слѣ́дъ є҆го идѧ́хꙋ и не ѡ҆браща́хꙋсѧ
вѣї а (-)[12]. [(-)[13] *всѧ́ (же) тѣ́леса и҆хъ][14] (и҆) хребти (-)[15]
и҆́хъ, и҆ рꙋци и҆́хъ, и҆ крила и҆́хъ, и ко́леса полна
ѻ҆́чесъ, ѡ҆́крстъ четы́рехъ колесъ и҆́хъ. ко́леса же
сїи нарекошасѧ (слы́шащꙋ мнѣ̀ ге́льге́ль)[16]. [(-)[17]
четы́ри (же) лица̀ комꙋ́ждо и҆́хъ. є҆ді́номꙋ лице
херꙋві́мле, (-)[18] лице (же) дрꙋгомꙋ лице (львово)[19],
(-)[20] третїе лице (те́лче)[21], и҆ четвертое лице ѻ҆р-
ле][22]. и҆ взѧшесѧ херꙋві́ми· сѐ є҆сть живо́тнаѧ,
еже видѣ́хъ на рѣцѣ̀ хова́рѣ. и҆ є҆гда̀ и҆дѧ́хꙋ хе-
рꙋві́ми, и҆дѧ́хꙋ [и҆][23] колеса̀ и҆́хъ, и сїи дръжа́-
щесѧ ихъ· И҆ внегда̀ въздви́захꙋ херꙋви́ми кри́-
ла [-][24], ꙗ҆́ко възвыситисѧ ѿ землѧ̀, и҆ не ѡ҆б-
раща́хꙋсѧ колеса̀ и҆́хъ, [и҆ та́ же дръжа́щесѧ
и҆хъ][25]. (И҆) єгда̀ стоѧ́хꙋ тїи, стоѧ́хꙋ (и҆ ѻ҆ни). и҆
внегда̀ възвышахꙋсѧ тїи, възвышахꙋсѧ (и҆
ѻ҆нѝ) с ними· занеже дх҃ъ живо́тенъ (бѣ̀ в ни́хъ)[26].
(-)[27] и҆зы́иде (бо) сла́ва гн҃ѧ ѿ [непокрове́ннаго][28]
до́мꙋ, и҆ взы́иде на херꙋві́мы, и҆ въздвиго́ша (крила
херꙋві́ми)[29], и҆ възвыси́шасѧ (херꙋві́ми) ѿ зем-
лѧ̀ предо мно́ю. є҆гда изыидо́ша тїи, и҆ колеса̀
дръжа́хꙋсѧ и҆́хъ. и҆ (-)[30] къ превратїю вра̀ до́мꙋ
гн҃ѧ ꙗ҆же проти́вꙋ (восто́кꙋ), и҆ сла́ва [г҃а][31] б҃а
вѣї а ї҆и҃лева бѣ̀ на ни́хъ (-)[32]. *се є҆сть живо́тнаѧ и҆́же
ви́дѣхъ пре б҃мъ ї҆и҃левомъ на рѣцѣ̀ хова́рь. и҆
позна́хъ ꙗ҆́ко херꙋві́ми бѧ́хꙋ [четы́ри][33]. четы́ри
лица є҆ді́номꙋ, и҆ [четы́ри][34] крила є҆ді́номꙋ, и҆ по-
добїе рꙋкѝ чл҃чи под крилы и҆́хъ, и҆ подобїе ѻ҆бли-
чїи и҆́хъ. (и҆) си (бѣ́хꙋ ѻ҆бли́чїе)[35], и҆́хже видѣ́хъ
(-)[36] при рѣцѣ̀ хова́рь, (и҆) [въ зрѣнїе и҆́хъ][37]. и҆
кого́ждо предъ лицемъ своимъ ходи́ти·

Гла, а҃i·

И възд ви́же мѧ̀ дх҃ъ, и҆ възведе мѧ̀ къ
вра́томъ до́мꙋ гн҃ѧ (-)[1] ꙗ҆́же зрѧ̀ на вос-
то́къ· и҆ се предъ предъвра́тїемъ врат-
нымъ ꙗ҆́ко двадесѧть и҆ пѧть мꙋ́жъ.

вогонь з-посеред коліс, з-посеред херувимів! І той ввійшов і став близько коліс. **7** І херувим простягнув свою руку поміж херувимів, серед вогню, що був *серед* херувимів, і взяв, і дав в руки зодягненого у святу одіж. І той взяв і вийшов. **8** І я побачив херувимів: і ось подоба людських рук під їхніми крилами. **9** І я побачив: і ось чотири колеса стояли, тримаючись херувима, і одне колесо держалося одного херувима, і колесо ж інше держалося другого херувима. Вид же коліс, як і вид вогняного каменя. **10** І їхній вид – подоба в чотирьох, так як коли є колесо в колесі. **11** І коли вони ходили, на чотири частини ходили, і не поверталися, коли вони ходили, бо на яке лиш місце подивилося начало перше, вслід за ним ішли і не поверталися. **12** *Всі ж їхні тіла, і їхні хребти, і їхні руки, і їхні крила, і колеса повні очей довкруги чотирьох їхніх коліс. **13** Як же я слухав, *що* ці колеса названо Ґельґель. Чотири ж лиця в кожного з них: в одного лице херувимське, лице в другого ж – лице лева, третє лице – теляче, і четверте лице – орлине. **15** І херувими піднялися. Це є животні, які я побачив на ріці Ховар. **16** І коли ішли херувими – ішли і їхні колеса, і ці їх держалися. І коли херувими піднімали крила, щоб піднятися з землі, – і не поверталися їхні колеса, і ті ж їх держалися. **17** І коли ті стояли – і вони стояли, і коли ті піднімалися вгору – і вони з ними піднімалися вгору. Тому що ж дух життя був у них. **18** Адже господня слава вийшла з непокритої частини дому і піднялася на херувимів, **19** і херувими підняли крила, і піднялися вгору херувими з землі переді мною. Коли ті вийшли, і колеса їх держалися і при переддвер'ях брами дому господнього, що напроти сходу, і слава ізраїльського Господа Бога була на них. **20** *Це є животні, яких я побачив перед ізраїльським Богом при ріці Ховар. І я пізнав, що було чотири херувими. **21** Чотири лиця – в одного, і чотири крила – в одного, і подоба людської руки – під їхніми крилами. **22** І подоба їхніх лиць – і були ці лиця, які я побачив при ріці Ховар, і їхній вид, і як кожний ходив перед своїм лицем.

вищ. 1 (at verse 12)

вищ. 1 (at verse 20)

Глава 11

1 І підняв мене дух і повів мене до брами господнього дому, що глядить до сходу. І ось перед переддвер'ям брами якихось двадцять і п'ять мужів. І я побачив серед них

Єзонію Єзекового і Фалтія Ванеєвого – народних старшин. **2** І сказав Господь до мене: Людський сину! Це мужі, які задумують безумне і чинять раду у цьому місті, **3** кажучи: Чи не наново тут збудували хати? Це є котел, а ви м’ясо. **4** Через це пророкуй проти них, пророкуй, людський сину! **5** І впав на мене дух і сказав до мене, кажучи: Це говорить Господь: Так скажи ти ізраїльському домові: І ваші задуми Я знаю. **6** Ви помножили мертвих у цьому місті і наповнили його дороги побитими. **7** Через це так говорить Адонай Господь: Мерці, яких ви вигубили серед нього, ті є м’ясо, а воно є казаном. І Я вас виведу з-посеред нього. **8** Ви боїтеся меча і Я наведу на вас меч, – говорить Адонай Господь. **9** Я виведу вас з-посеред нього, і видам вас в руки чужинців, і зроблю у вас суд. **10** Мечем впадете на ізраїльських горах. Судитиму вас і пізнаєте, що Я – Господь! **11** Воно не буде вам за казан, і ви не будете серед нього *як* м’ясо. На ізраїльських горах судитиму вас. **12** І пізнаєте, що Я – Господь! Адже ви не ходили за моїми заповіддями і ви не виконали моїх судів, але й судів довколішніх країн ви не виконали. **13** І сталося, що коли я це пророкував, Фалтій Ванеїв помер. І я впав ниць і закричав великим голосом, кажучи: Горе мені! Горе мені! Горе мені! Адонаю Господи! Ти даєш ізраїльський останок на викінчення! **14** І було до мене господнє слово, що казало: **15** Людський сину! Твої брати, і дім твого батька, і чоловіки твоїх полонених, і ввесь ізраїльський дім викінчується, які, що живуть в Єрусалимі, сказали собі самим: Далеко відійдіть від Господа. Нам дана є земля в наслідді. **16** Через це я сказав: Це говорить Адонай Господь: що відкину їх в країни і розсію їх по всій землі; і буду їм на мале освячення в країнах, куди ввійдуть туди. **17** Через це я сказав: Це говорить Адонай Господь: І візьму їх з країн, і зберу з земель, куди Я їх розсіяв в них. І дам Я їм ізраїльську землю. **18** І вони ввійдуть туди і викинуть з неї всі гидоти і всі її беззаконня з неї. **19**
єре. 32 ниж. 36 *І дам їм інше серце, і дам їм новий дух. І вирву камінне серце з їхнього тіла, і дам їм тілесне серце, **20** щоб ходили за моїми ділами, і берегли мої заповіді, і їх виконували. І будуть Мені за народ, і Я буду їм за Бога. **21** А яких серце ходить за гидотами і за беззаконнями, їхні дороги покладу на їхні голови, – говорить Адонай Господь. **22** І херувими підняли свої крила, і колеса їх держалися, слава ж ізраїльського Бога була на них, над ними. **23** І господня слава піднялася з-

и видѣхъ среди их ієзонію [ієзекова][2], и фалтію
ванеова старѣйшины людъски. И рече Гь къ
мнѣ, сне члчь, сіи мужи помышляющіи суєта.
и совѣтъ творящеи (-)[3] въ градѣ семъ глю-
щеи, не в новѣ ли ся тѹ съградиша домове.
сей есть коноб, а вы мяса. Сего ради пророцы на
ня, пророцы сне члчь. и паде на мнѣ дхъ, и
рече къ мнѣ [гля][4]. се глетъ Гь, тако (рцы
ты дому ізлеву)[5], и мышленія (ваша)[6] азъ
вѣмъ. умножисте мртвьца [-][7] въ градѣ семъ, и
наполнисте пути его язвенны. Того ради тако
глетъ [адонаи][8] Гь, мртвьца (-)[9] яже избисте
среди его, тіи суть мяса, а сіи коноб есть,
и васъ изведу ѿ среды ихъ. Меча ся бойте,
но мечь наведу на вас глетъ [адонаи][10] Гь. из-
веду васъ ѿ среды его и предамъ васъ въ ру-
ци чюждихъ, и сътворю въ васъ судъ. мечемъ
падете на горахъ ізлевахъ сужду вас и увѣсте
яко азъ Гь. то (не будет вамъ)[11] въ коноб, и
вы не будете посредѣ его мяса. На горахъ
ізлевах сужу вамъ, и увѣсте яко азъ Гь. [яко
по заповѣдемъ моим не ходисте и судовъ
моихъ не сътвористе. но и судовъ окртных
странъ [не][12] сътвористе][13]. И бысть внегда про-
рицахъ ей, (-)[14] фалтія ванеовъ умре. и падохъ
(ниць)[15] и възопихъ гласомъ великомъ (гля)[16],
горе мнѣ лютѣ мнѣ (лютѣ мнѣ) [адонаю][17] Ги,
на скончаніе ты твориши останокъ ізлевъ. И
бысть слово Гне къ мнѣ гля сне члчь, братія
твоя [и дом отца твоего][18], и мужи плѣнникъ
твоих, и весь домъ ізлевъ скончевается. иже ре-
коша себѣ сами живущеи въ ієрлимѣ, далече
удалитеся ѿ Га нам дана есть земля въ
причастіе. сего ради реко, се глетъ [адонаи][19]
Гь, яко ѿриную я въ страны, и разсѣю я по
всей земли. и буду имъ въ освященіе мало въ
странахъ иже внидут тамо. Сего ради
рѣхъ, се глетъ [адонаи][20] Гь. и пріиму я ѿ
странъ, и съберу (-)[21] ѿ земль, идѣже разсѣях
я в нихъ, и дамъ имъ землю ізлву и вні-
идутъ тамо и ѿвергутъ вся сгнушенія
ѿ нея, и вся безаконія ея с нея. *и дамъ им ієре лв ниж лѕ
срце ино, и дхъ новъ дамъ им. і исторгну
(каменное срце)[22] ѿ плотіи ихъ, и дамъ им
срце плотяно. якоже по дѣломъ моимъ да
ходятъ, и заповѣди моя да съхранятъ и
сътворятъ я. и будут ми въ люди, и азъ
(им буду)[23] въ Бъ. а иже срце по сгнушені
ихъ и по безаконіи ихъ (ходитъ)[24], пути тѣх
на главѣ ихъ (положу)[25], глетъ [адонаи][26] Гь.
и въздвигоша херовими крила своя, и колеса
дръжахуся ихъ. (-)[27] слава (же) Ба ізлева вѣ

на нихъ свы́ше и҆́хъ. И҆ взы́де сла́ва гдⷭ҇нѧ ѿ
среды̀ гра́да, и҆ ста̀ на̀ горѣ̀ ꙗ҆́же бѣ́ше проти́вꙋ
гра́дꙋ (на восто́къ). И҆ [дꙋ́хъ взѧ̀ мѧ̀][28], и҆ при-
несе́ мѧ̀ на̀ зе́млю халде́йскꙋ въ плѣ́нники, въ
видѣ́нїи дꙋ́хомъ бж҃їимъ. (И҆ взыдо́хъ ѿ ви-
дѣ́нїѧ є҆́же ви́дѣхъ.) и҆ гл҃ахъ къ плѣ́нникѡмъ
всѧ̑ словеса̀ гдⷭ҇нѧ, ꙗ҆̀же сказа̀ мнѣ̀.

Гла́ва, в҃і.

И҆ бы́сть сло́во гдⷭ҇не ко мнѣ̀ гл҃ѧ: сн҃е чл҃вѣ́чь,
средѝ [до́мꙋ гнѣ́ваю́щаѧ][1] ты̀ живе́ши. и҆̀-
же и҆́мꙋтъ ѻ҆́чи на видѣ́нїе, и҆ не ви́-
дѧтъ. и҆ ᲂу҆́ши и҆̀мꙋ на слы́шанїе, и҆ не
слы́шатъ. зане́ до́мъ гнѣ́ваѧй є҆́сть. И҆ ты̀ (же)
сн҃е чл҃вѣ́чь, сотворѝ себѣ̀ сосꙋ́ды плѣ́нническїи. [и҆
плѣ́ненъ бꙋ́деши][2] дн҃їю пре́дъ ни́ми, и҆ пресе-
ле́нъ бꙋ́деши ѿ мѣ́ста твоегѡ̀, на мѣ́сто
дрꙋго́е пред̾ ни́ми ꙗ҆́кѡ да ви́дѧтъ. занѐ до́мъ
гнѣ́ваѧй є҆́сть. І и҆знесе́ши сосꙋ́ды своѧ̑, [ꙗ҆́кѡ][3]
сосꙋ́дъ плѣ́нническїи дн҃їю пред̾ ѻ҆чи́ма и҆́хъ. (-)[4]
ты́ (же) и҆зы́деши ве́черъ [пред̾ ни́ми][5], ꙗ҆́коже
хо́дитъ плѣ́нникъ. [-][6] прокопа́й себѣ̀ въ стѣ-
нѣ̀, і и҆зы́деши сквозѣ̀ ню̀ пред̾ ни́ми. на ра́мѣ
(свои) во́змеши, и҆ покрове́нъ и҆зы́деши. лицѐ своѐ
покры́еши и҆ не ви́диши землѧ̀. поне́же ди́вѡ
(тѧ̀ да́хъ)[7] до́мꙋ і҆и҃лвꙋ. И҆ сотвори́хъ та́кѡ всѐ
є҆ли̑кѡ мѝ заповѣ́да [гдⷭ҇ь][8]. и҆ [сосꙋ́ды][9] и҆знесо́хъ
ꙗ҆́кѡ сосꙋ́ды плѣ́нничѧ дн҃їю. и҆ ве́черъ прокопа́хъ се-
бѣ̀ стѣ́нꙋ [рꙋко́ю][10], и҆ ѻ҆та́й и҆зыдо́хъ, (и҆) на
ра́мѣ взѧ́хъ пред̾ ни́ми. И҆ бы́сть сло́во гдⷭ҇не ко
мнѣ̀ [-][11] гл҃ѧ, сн҃е чл҃вѣ́чь, не рѣ́хъ ли к̾ тебѣ̀ до́мъ
і҆и҃левъ [-][12] гнѣ́ваѧй є҆́сть, что̀ (же) ты̀ тво-
ри́ши. рцы̀ къ ни̑мъ, сѐ гл҃етъ гдⷭ҇ь (бг҃ъ) кнѧ́зю и҆
старѣ́йшинамъ і҆ерⷭ҇ли́млѧ, и҆ всемꙋ̀ до́мꙋ і҆и҃левꙋ
и҆̀же сꙋ́ть средѝ и҆́хъ. рцы̀, ꙗ҆́коже а҆́зъ чꙋдеса̀ тво-
рю̀ [-][13] ꙗ҆́коже (и҆) сотвори́хъ. си́це и҆̀мъ бꙋ́детъ
въ преселе́нїи, и въ плѣне́нїи и҆зы́дꙋтъ. и҆
кнѧ́зь средѝ и҆́хъ на ра́мꙋ воздви́гнетсѧ. и҆
ѻ҆та́й и҆зы́детъ стѣ́нꙋ [-][14] прокопа́етъ ꙗ҆́коже
є҆мꙋ̀ и҆злѣ́зти сквозѣ̀ ню̀. лицѐ своѐ покры́етъ ꙗ҆́коже
не ви́дѣти є҆гѡ̀ ѻ҆́чесы, и҆ то́й (же) землѝ не ᲂу҆́з-
нѝ з҃і и҆ л҃в ри́тъ. *И҆ простру̀ мре́жꙋ мою̀ на́нь, і и҆́метсѧ
въ ѻ҆держа́нїи мое́мъ. и҆ введꙋ̀ є҆̀ въ вавѷлѡ́нъ на̀
зе́млю халде́йскꙋ, и҆ (не ᲂу҆́зри́тъ еѧ̀)[15] и҆ тꙋ̀
скончае́тсѧ. и҆ всѧ̑ и҆̀же ѻ҆́крестъ є҆гѡ̀ помо́щники
є҆гѡ̀, и҆ всѧ̑ под̾е́млющаѧ є҆го̀ разсѣ́ю по всѣ̑мъ
вѣ́трѡмъ, и ме́чь пролїю̀ вслѣ́дъ и҆́хъ. и҆ ᲂу҆вѣ́дѧтъ
ꙗ҆́кѡ а҆́зъ гдⷭ҇ь, є҆гда̀ разсы́плю ѧ҆̀ въ страна́хъ, и҆
разсѣ́ю ѧ҆̀ по землѧ́мъ. и҆ ѻ҆ста́влю [себѣ̀][16] мꙋ-
жа́ в̾ число̀ ѿ меча̀ и҆ ѿ гла́да и҆ ѿ сме́рти,
ꙗ҆́кѡ да и҆сповѣ́дѧтъ всѧ̑ беззако́нїѧ и҆́хъ въ
страна́хъ, и҆дѣ́же вошлѝ бꙋ́дꙋтъ та́мѡ. и҆ ᲂу-

посеред міста і стала на горі, що
була напроти міста, до сходу. **24** І
дух мене взяв і приніс мене на хал-
дейську землю до полонених в ви-
дінні божим духом. І я вийшов з
видіння, яке я побачив, **25** і я по-
лоненим сказав всі господні слова,
які Він мені сказав.

Глава 12

1 І було до мене господнє слово,
кажучи: **2** Людський сину! Ти жи-
веш серед дому, що гнівить, які ма-
ють очі, щоб бачити, і не бачать, і
мають вуха, щоб чути, і не чують,
тому що є домом, що гнівить. **3** І ти
ж, людський сину, зроби собі посуд
полону. І будеш полоненим в дні пе-
ред ними, і будеш переселеним з
твого місця на інше місце перед ни-
ми, щоб побачили, тому що є домом,
що гнівить. **4** І винесеш свій посуд,
наче посуд полону, в дні перед
їхніми очими. Ти ж вийдеш ввечері
перед ними, так як ходить поло-
нений. **5** Пробий собі *діру* в стіні, і
вийдеш через неї. **6** Перед ними
візьмеш на своєму рамені. І вийдеш
схованим, закриєш твоє лице і не
побачиш землю, тому що Я тебе дав
як знак ізраїльському домові. **7** І я
зробив все так, як мені заповів Гос-
подь. І я виніс посуд, як посуд поло-
ну, в дні і ввечері я собі пробив
стіну рукою і потайки вийшов, і на
рамені взяв я перед ними. **8** І було
до мене господнє слово, що казало:
9 Людський сину! Чи не сказав я до
тебе: Дім ізраїльський є тим, що
гнівить? Що ж ти чиниш? **10** Скажи
до них: Так говорить Господь Бог
князеві, і єрусалимським старши-
нам, і усьому ізраїльському домові,
які є серед них. **11** Скажи, що Я
чиню чуда, так як Я і зробив, так їм
буде в переселенні. І підуть в полон,
12 і князя серед них нестимуть на
раменах. І він потайки вийде, проб'є
мур, щоб йому вилізти крізь нього.
Він сховає своє лице, щоб його не
побачили очима, і він землю не
побачить. **13** *І Я простягну на ньо- ниж. 17 і 32
го свою сіть, і він буде схоплений у
моїй засідці, і поведу його до
Вавилону, на халдейську землю. І не
побачить її, але там скінчиться. **14** І
всіх його помічників, що довкруги
нього, і всіх, що його піднімають,
розсію по всіх вітрах і вилию вслід
за ними меч. **15** І пізнають, що Я –
Господь, коли розсію їх між країна-
ми і розсію їх по землях! **16** І за-
лишу собі мужів за числом від меча,
і від голоду, і від смерті, щоб всі
визнали їхні без законня в країнах,

куди ввійдуть, туди. І пізнають, що Я – Господь! **17** І було до мене господне слово, що казало: **18** Людський сину! Їстимеш свій хліб з недостатністю і питимеш свою воду з мукою і скорботою! **19** І скажеш до народу землі: Це говорить Адонай Господь тим, що живуть в Єрусалимі, в ізраїльській землі: Їхні хліби їстимуть з недостатністю і їхню воду питимуть з погубою, щоб згинула земля з її повнотою, бо в безбожності всі, що в ньому живуть. **20** І їхні поселені міста опустіють, і їхня земля буде на погибель. І пізнаєте, що Я – Господь! **21** І було до мене господнє слово, що казало: **22** Людський сину! Яка це вам притча на ізраїльській землі, яка каже, що на довгі дні пропало всяке видіння? **23** Через це скажи до них: Це говорить Адонай Господь: Оберни ту притчу. І більше не скаже ту притчу ізраїльський дім. І скажи до них: Наблизилися дні і слово всякого видіння! **24** Бо ж не буде більше всякого фальшивого і чародійного видіння серед ізраїльських синів, **25** тому що Я, Господь, скажу мої слова і зроблю, і не продовжу у ваших днях, доме, що гнівить. Скажу слово і зроблю, – говорить Адонай Господь. **26** І було господнє слово до мене, кажучи: 27 Людський сину! Це ізраїльський дім тих, що говорять: Видіння, яке цей побачив, – на численні дні. І він пророкує на довгі часи. **28** Через це скажи до них: Це говорить Господь Бог: Більше не розтягнеться всяке моє слово. Слово, яке Я скажу, сповниться, – говорить Господь.

вѣ́дать ꙗ҆́ко а҆́зъ гь҃· И҆ бы́сть сло́во гн҃е къ мнѣ̑ гл҃ѧ, сн҃е чл҃чь, хлѣ́бъ сво́и с недостат-
комъ и҆зъꙗ́си, и҆ во́дꙋ (свою̀) съ страда́нїем и҆ скорбїю и҆спїеши. и҆ рече́ши къ лю́дє̑ землѧ̀, ѐе глетъ [а҆дона́и][17] гь҃. живꙋщим въ і҆ерлимѣ на́ земли і҆и҃левѣ, хлѣ́бы и҆хъ с недостаткомъ и҆зъꙗ́дѧтъ, и҆ водꙋ и҆хъ с па́гꙋбою и҆спїютъ. ꙗ҆́кѡ да погибнетъ землѧ̀ с ко́нцемъ свои́мъ, в нечестїи бо всѝ живꙋщеи в не́и. и҆ гра́ди и҆ вселе́нїи ѡ҆пꙋстѣ́ютъ, и҆ землѧ [и҆хъ][18] въ поги́бель бꙋдетъ. и҆ ѹ҆вѣсте ꙗ҆́ко а҆́зъ гь҃· И҆ бы́сть сло́во гн҃е къ мнѣ̑ гл҃ѧ сн҃е чл҃чь, ка́ѧ [притча ѐи ва́мъ][19] на́ земли і҆и҃левѣ, гл҃ющїи, ꙗ҆́ко до́лзи дн҃и поги́бе [вс҃е][20] видѣнїе. сего ра́ди рцы к ни́мъ, ѐе гл҃етъ [а҆дона́и][21] гь҃. да ѡ҆б-ратиши притчю тꙋ, и҆ потомъ не рекꙋтъ при́тча то̀ѧ до́мъ і҆и҃левь. и҆ гл҃и к ни́мъ, при-
ближи́шасѧ дн҃їе и҆ сло́во всего видѣнїѧ. зане же не бꙋдетъ къ семꙋ вса́ко видѣнїе ло́жно, и҆ волхвꙋѧ (-)[22] средѣ сн҃овъ і҆и҃левыхъ. ꙗ҆́ко азъ гь҃ съгл҃ю словеса́ моѧ̀ [-][23] и҆ сътворю̀. и҆ не продолжꙋ (-)[24] въ́ дн҃и ва́ша до́ме съгнѣваѧи, съгл҃ю сло́во и҆ сътворю, гл҃етъ [а҆дона́и][25] гь҃· И҆ бы́сть сло́во гн҃е къ мнѣ̑ гл҃ѧ, сн҃е чл҃чь, ѐе до́мъ і҆и҃левъ (гл҃ющихъ)[26]. видѣнїе є҆̀же сеи ви́дѣ на дн҃и мно́ги, и҆ на ча́сы до́лги про-
рица́етъ· Сего ра́ди рцы к нимъ, ѐе гл҃етъ гь҃ (бг҃ъ). не продолжи́тсѧ к семꙋ (вса́къ гл҃ъ)[27] мо́и, (сло́во) є҆̀же възгл҃ю (и҆спо́лнитсѧ)[28], гл҃етъ гь҃·

Глава 13

1 І було господнє слово до мене, кажучи: **2** Людський сину! Пророкуй проти пророків, що пророкують! І заговориш до пророків, що пророкують від їхнього серця. Пророкуй, і скажеш до них: Послухайте господнє слово! **3** Це говорить Адонай Господь: *Горе тим, що пророкують від
ниж. 14 свого серця, що пророкують вслід за своїм духом, а зовсім не знають, **4** що так, як лисиці в пустині, так були твої пророки, Ізраїлю! **5** Не стали в скріпленні і *не* поставилися стіною за ізраїльський дім ані не протиставилися в бою в господньому дні, **6** бачачи брехню і чародіїв, що марне говорять, – говорить Господь, – Я ж, Господь, їх не послав. І почали піднімати слово. **7** Отже, чи не брехливе видіння ви побачили і висказали марні чарування? І говорите, мовлячи: Господь! Господь! Я ж не говорив. **8** Через це скажи: Це говорить Адонай Господь: Тому що це брехливі слова і

Гл҃а, гі҃·

И҆ бы́сть сло́во гн҃е къ мнѣ̑ гл҃ѧ, сн҃е чл҃чь, прорцы̀ на прр҃ки (-)[1] [прорица́ющаѧсѧ, и҆ рече́ши прр҃комъ прорица́ющимсѧ ѿ срд҃ца и҆хъ][2], (-)[3] прорцы. и҆ рече́ши к ни́мъ· Слы́шите сло́во гн҃е, ѐе гл҃етъ [а҆дона́и][4] гь҃. *лютѣ прорица́ющимъ ѿ срд҃ца своего, [(прорица́-ни҃ ді
ющимъ)[5] въ слѣ дꙋха своего][6], а҆ ѿнюдъ не вѣдащемъ. ꙗ҆́ко лиси́ца в пꙋсты́ни, та́ко прр҃цы твоѝ бы́ша і҆и҃лю. не ста́ша на твердѣ-ли, ни поста́виша стѣно́ю за до́мъ і҆и҃левъ, ни съпроти́виша [въ бою][7] (-)[8] въ дн҃ь гн҃ь. ви-дѧще ло́жнаѧ, [и҆][9] възлхвꙋющеи сꙋѧ́ гл҃ю-щеи, гл҃етъ гь҃. (-)[10] [а҆з][11] (же) гь нѣсмь (ихъ посла́лъ)[12], и҆ нача́ша въставлѧ́ти сло́во· не ло́жное а҆ли ѹ҆бо видѣнїе ви́дѣсте, и҆ възлхвова́-нїѧ сꙋѧѧ рекосте, [и҆ гл҃ете (рекꙋще)[13], гь҃, (гь҃). (-)[14] а҆з (же) нѣсмь гл҃алъ][15]· Сего ради рцы̀, ѐе гл҃етъ [а҆дона́и][16] гь҃· поне́же словеса̀ (-)[17] лжа̀ сꙋть, и҆ възлхвова́нїѧ ваша сꙋѧ. того

ра́ди се азъ на вы глаголетъ [адонаи́][18] гь. и
простру руку свою на прроки видащыя лжу, и
ѿвѣщавающыя суя. въ наказанїе людїи
моихъ не будутъ, и въ писанїи дому ійлева
не впишутся, и въ землю ійлеву не вни-
дутъ. и оувѣдятъ ꙗко азъ [адонаи́][19] гь.
имже [прельстиша лю́ди моя][20], глще миръ
миръ, и не бяше мира. (-)[21] сїи (же) съгражда-
ютъ стѣну, а они помазаютъ ю, [аще][22] ся
падетъ. гли къ помазающимъ, падетъся. и
будетъ тучя потопляющи, и дамъ каменїе
стрѣлное въ свузы ихъ и падутся, и
вѣтръ възъдвижущь (-)[23] размеще, (и рас-
сядеся) и (-)[24] падется стѣна. и не рекутъ
ли к вамъ, гдѣ есть помазанїе ваше еже
помазасте· Того ради се глаголетъ [адонаи́][25] гь. и
навергу бурю разоряющу съ ꙗростїю, и тучя
потопляющи гнѣвомъ моимъ будетъ, и
каменїе стрѣлное (навергу ꙗростїю)[26] въ
скончанїе. и раскопаю стѣну юже помазасте,
[и][27] падется. и положу ю на землю, и ѿкры-
ется основанїе ея и падется, и скончается
съ обличенїемъ. и познаете ꙗко азъ гь. и скон-
чаю ꙗрость свою до стѣны и до помазаю-
щихъ ю (-)[28]. и рекохъ к вамъ нѣсть стѣны,
ни помазающих ея. прроцы ійлевы прорицающеися
къ ійрлиму, и видащеи (миръ его)[29]· и мира не
буде, глаголетъ [адонаи́][30] гь· И ты сне члчь,
оутверди лице свое на дщери людїи своихъ, на
прорицающаяся ѿ срдца своего. и прорцы до
нихъ, и речеши. се глаголетъ [адонаи́][31] гь. горе
сшевающимъ възглавїицу подъ всякїи локоть
руки, (-)[32] сътворяющимъ покривала на вся
главы всего телеси, ꙗкоже развратити дша.
дша развратиша людїи мои, и дша потва-
ряху. и оскверняваху мя к людемъ моимъ,
горьсти ради ꙗчменны и оукруха ради хлѣба,
ꙗко избити дша имже не бѣ лѣпо оумрѣти. и
оживити дша, имже не бѣ лѣпо жити.
лжуще людемъ [моимъ][33], послушающимъ лжи
(-)[34]. Сего ради се глаголетъ гь, се азъ на возглавїя
ваша, имиже вы развращаете (дша тамо)[35]. и
ѿвръгу я ѿ мышць вашихъ, і испущу дша
ꙗже вы развращаете [-][36] на расыпанїе. и растер-
заю възглавїя ваша, и ѿиму люди моя ѿ
руки вашея, и ксему не будутъ в руку вашею
на развращенїе. и познаете ꙗко азъ гь. понеже
развращаете срдца (праведных)[37] [в неправду][38], а
азъ не развращахъ (их)[39]. и оукрѣпласте руци
безаконнику, ѿнюдъ не ѿвратитися ѿ пути
его злаго, и живу быти ему. сего ради (не
оузрите лжа)[40], и волхвованїя ксему не имате

ваші марні чародійства, через це ось Я
проти вас! Говорить Адонай Господь:
9 І простягну свою руку проти про-
років, що бачать брехню і виголо-
шують марне. В напоумленні мого на-
роду не будуть ані не будуть записані
в писанні ізраїльського дому, і до
ізраїльської землі не ввійдуть. І пі-
знають, що Я – Адонай Господь! **10**
Тому що вони обманули мій народ,
кажучи: Мир! Мир! І не було миру. Ці
же будують стіну, а вони її мажуть.
Чи вона не впаде? **11** Говори до тих,
що тинькують: Впаде! І буде дощ, що
топить, і дам каміння, яким стріляють
на їхні злуки, – і впадуть; і вітер, що
піднімає, він розкине, і вона роз-
падеться, **12** і стіна впаде. І чи не
скажуть до вас: Де є ваш тиньк, яким
ви тинькували? **13** Через це говорить
Адонай Господь це: І нашлю нищівну
бурю з люттю, і буде дощ, що топить
моїм гнівом, і каміння, яким стрі-
ляється. Закину з люттю на викін-
чення **14** і розіб’ю стіну, яку ви об-
тинькували. І вона впаде. І скину її на
землю, і відкриється її основа. І вона
впаде і буде викінчена з картаннями. І
пізнаєте, що Я – Господь! **15** І
завершу мій гнів на стіні і на тих, що
її тинькують. І Я сказав до вас: Немає
стіни ані тих, що її тинькують, **16** із-
раїльських пророків, які пророкують
для Єрусалиму і які бачать його мир. І
миру не буде, – говорить Адонай
Господь. **17** І ти, людський сину, скрі-
пи своє лице проти дочок свого
народу, проти тих, що пророкують від
свого серця, і пророкуй до них! **18** І
скажеш: Це говорить Адонай Господь:
Горе тим, що шиють подушки під
всякий лікоть руки, що роблять по-
криття на всяку голову всякого тіла,
щоб звести душі. Вони звели душі
мого народу і душі приготовляли. **19** І
обезчестили Мене перед моїм на-
родом задля пригорщі ячменю і задля
скибки хліба, щоб вигубити душі,
яким не належалося вмерти, і дати
життя душам, яким не належалося
жити, брешучи моєму народові, що
слухав брехню. **20** Через це говорить
Господь це: Ось Я проти ваших по-
душок, на яких ви зводите там душі. І
відкину їх від ваших рамен, і випущу
душі, які ви зводите на розсіяння. **21** І
розірву ваші накидки, і відберу мій
народ з вашої руки. І більше не будуть
у ваших руках на зведення. І пізнаєте,
що Я – Господь! **22** Тому що ви зво-
дили серця праведних на непра-
ведність, а Я їх не зводив, і ви
скріплювали руки беззаконника, щоб
зовсім не відвернутися йому від його
поганої дороги і йому лишатися жи-
вим. **23** Через це не побачите обмани і
більше не будете чародіяти чародій-

ства. Я спасу мій народ з ваших рук. І пізнаєте, що Я – Господь!

Глава 14

1 І прийшли до мене мужі з ізраїльських старців і сіли переді мною. **2** І було Господнє слово до мене, кажучи: **3** Людський сину! Ці чоловіки поклали їхні задуми на свої серця і муку їхніх неправд поставили перед своїм лицем. Чи відповім їм? **4** Через це говори до них, і скажеш їм: Так говорить Адонай Господь: Людина, людина з ізраїльського дому, яка лиш покладе свої задуми на своє серце і поставить муку своєї неправедності перед своїм лицем, і прийде до пророка, щоб запитати його про мене, Я, Господь, йому відповім в тому, яким є його розум. **5** Щоб він не звів ізраїльський дім за їхніми серцями відчуженими від мене в їхніх задумах. **6** Через це скажи ізраїльському домові: Це говорить Господь Бог: Поверніться і відверніться від ваших починів і від всіх ваших неправд відверніть ваші лиця. **7** Тому що людина з ізраїльського дому і з новоприбулих до Ізраїля, хто лиш віддалиться від Мене, і поставить свої почини на своє серце, і поставить муку своєї неправедності перед своїм лицем, і прийде до пророка, щоб запитати його про Мене. Я, Господь, відповім йому в тому і чим держиться, **8** і скріплю моє лице проти того чоловіка, і поставлю його на вигублення і на знищення, і викину його з-посеред мого народу. І пізнаєте,
вищ. 13 що Я – Господь! **9** *І пророк, якщо буде зведений і скаже слово: Я – Господь обманув того пророка. І простягну мою руку проти нього, і знищу його з-посеред Ізраїля. **10** І вони одержать свою неправедність за неправедністю того, що питає, такою ж буде неправедність пророка. **11** Так, щоб більше ізраїльський дім не був зведеним від мене і щоб більше не осквернялися в усіх їхніх містах. І будуть Мені за народ, а Я буду їм за Бога, – говорить Адонай Господь. **12** І було господнє слово до мене, кажучи: **13** Людський сину! Якщо країна згрішить проти Мене, щоб упасти гріхом, і простягну свою руку проти
вищ. 4 і 5 неї, *і знищу скріплення хліба, і пошлю на неї голод, і заберу з неї людей і скотину. **14** І якщо серед неї будуть ці три чоловіки: Ной, Даниїл і Йов, ті в їхній праведності спасуться, – говорить Адонай Господь. **15** І якщо наведу поганих звірів на землю і мучитиму її, і буде на знищення, і не буде того, хто проходить крізь неї від лиця звірів, **16** і є ці три чоловіки серед неї – живу Я, – говорить Адонай Господь.

волхвовати. (-)[41] избавлю люди моя ѿ руку вашихъ, и увѣсте яко азъ гь.

Гла, ді.

Ипріидоша къ мнѣ мужи ѿ старецъ іилевъ, и сѣдош предо (мною)[1]. И бысть слово гне къ мнѣ гла, сне члчь мужи сіи положиша разумы своя на срдцахъ своихъ, и мученіе неправдъ ихъ поставиша пре лицемъ своимъ, аще ѿвѣщаю имъ. сего ради гли к нимъ, и речеши имъ. Се глетъ [адонаи][2] гь, члкъ, члкъ ѿ дому іилева, иже аще положитъ разумы своя въ срдцы своемъ, и мученіе неправды своея учинитъ пре лицемъ своимъ. и пріиде къ прркꙋ [въпросити его о мнѣ][3]. азъ гь ѿвѣщаю ему в немъ, имиже держися разумъ его. якоже да не уклонитъ дому іилева по срцемъ ихъ, удаленыхъ ѿ мене помышленіемъ ихъ. Сего ради рцы дому іилеву, се глетъ гь [бгъ][4]. обратитеся и ѿврьзитеся ѿ художествъ вашихъ, и ѿ всѣхъ неправдъ ваши [-][5] ѿвратите лица ваша. занѐ члкъ [-][6] ѿ дому іилва и ѿ новопришедши къ іилеви. иже аще удалитсѧ ѿ мене, и положи разумы своя на срцы своемъ, и мученіе неправды своея учинитъ пре лицемъ своимъ. и пріидетъ ли къ пррку яко въпросити его о мнѣ. азъ гь ѿвѣщаю ему (в немъ, (і) иже держитсѧ)[7], и утвержу лице мое на члка того. и положу и въ изгибель и в потребленіе, і извергу и ѿ среды людіи моихъ.
и увѣсте яко азъ гь. *и пррокъ аще прель- вы гі
ститсѧ, и съглетъ [слово][8]. азъ гь прельсти пррка того. и простру руку свою нань, и потреблю и ѿ среды (-)[9] іилевы. и пріимутъ неправду свою, по неправдѣ въпрашающаго. [такоже будетъ неправда пррка][10], якоже да сѧ не прельщае ктому домъ іилевъ ѿ менѐ, и да не оскверняваются ктому въ всѣ (градехъ)[11] и. и будутъ ми в люди, а азъ буду имъ въ бгъ, глетъ [адонаи][12] гь. И бысть слово гне къ мнѣ гла, сне члчь, страна аще съгрѣшитъ ми яко пастися грѣхомъ и
простру руку свою на ню. *и сътру [-][13] вы д и є
утвержденіе хлѣбное, и пущу на ню гла, и възму с нея члки и скотъ. и аще будутъ (сіи тріе мужи)[14] среди ея, ное, даниль, і іовъ, тіи въ правдѣ своеи спсутсѧ, глетъ [адонаи][15] гь. аще и звѣри злыя напущу на землю и умучу ю, и буде въ пагубу, и не буде проходящаго [сквозѣ ню][16] ѿ лица звѣрина. и суть тріе (сіи мужи)[17] среди ея.

жи́въ а҆́зъ гл҃етъ [а҆донаи́][18] г҃ь. ни сн҃ове ни дщє́ри (и҆҃) сп҃сꙋтсѧ, н҆о ті́и сами сп҃сꙋтсѧ. а҆ землѧ̀ въ потребле́ніє (и҆ в сѣчь) бꙋ́де. а҆́ще (-)[19] (наведꙋ на тꙋ зе́млю ме́чь)[20] и҆ гл҃ю мечю, проидѝ зе́млю и҆ възмѝ с неѧ чл҃къ и҆ скотъ. а҆ три мꙋ́жи сі́и бꙋдꙋтъ а҆и среди еѧ̀. живꙋ а҆зъ гл҃етъ [а҆донаи́][21] г҃ь, не и҆зба́вятъ ни сн҃овъ ни дще́ръ [свои҆хъ][22], (н҆о) ті́и сами сп҃сꙋтсѧ. а҆́ще а҆и и҆ смр҃ть пꙋщꙋ на́ землю [-][23], и҆ разлі́ю ꙗ҆́рость свою на нѧ̀ въ кро́вѣ, ꙗ҆́коже потреби́ти с неѧ чл҃ки и҆ скоти. а҆ но́е, и҆ даніи́лъ, і҆ і҆́овъ, бꙋдꙋтъ а҆и посредѣ еѧ, живꙋ а҆зъ гл҃етъ [а҆донаи́][24] г҃ь, ни сн҃ове ни дще́ри не ѡ҆станꙋ (и҆҃)· ті́и (же) въ пра́вдѣ свое́и (сп҃сꙋтсѧ, і҆) и҆зба́вятъ дш҃а своѧ· Се҃ гл҃етъ [а҆донаи́][25] г҃ь, а҆́ще же и҆ четыри м́стѝ (-)[26] (пꙋщꙋ на і҆ер҃лима, мечь, гла́дъ, звѣри злы̀, смр҃ть)[27], ꙗ҆́ко потребити (-)[28] чл҃ки и скоты. (-)[29] се (же) оставле́ни в не҃ сп҃сені́и ѿ него, сі́и и҆зведꙋтъ сн҃ы и҆ дще́ри. се҃ [ті́и][30] и҆сходѧтъ к҃ ва́мъ и҆ ѹ҆зрите пꙋтѝ и҆хъ, и҆ хꙋдожества и҆хъ. и҆ (пока́ютсѧ)[31] ѡ҆ ѕло́бахъ, ꙗ҆́же наведо́хъ на і҆ер҃лимъ, всѧ̀ ѕлобы ꙗ҆́же наведо́хъ на́нь. и҆ ѹ҆тѣшатъ васъ и҆мже ѹ҆́зрите пꙋтѝ и҆҃, и҆ хꙋдожества и҆хъ. и҆ разꙋмѣете ꙗ҆́ко не въсꙋе е҆смь сътвори́лъ всѐ е҆ли́ко сътворихъ в не҃, гл҃етъ [а҆донаи́][32] г҃ь·

Гл҃а, еі·

И бы́сть слово г҃не къ мнѣ гл҃ѧ [-][1] сн҃е чл҃чь, что ѹ҆́бо древо ло́зное ѿ всѣхъ древесъ ло́зныхъ, ꙗ҆́же сꙋть въ древесѣхъ дꙋбра́вныхъ. а҆́ще възмꙋтъ ѿ нихъ древо, ꙗ҆́коже сътвори́ти дѣло. (и҆) а́ще възмꙋтъ (-)[2] ко́лъ, ꙗ҆́коже ѡ҆бѣсити на немъ (-)[3] съсꙋдъ. ра́звѣ е҆же ѡ҆гневи дастьсѧ въ потребле́ніє, лѣтномꙋ ѹ҆чище́нію е҆го. потреблѧ́етъ о́гнь, и҆ скончава́етсѧ до конца̀, е҆да потре́бно бꙋдетъ на дѣло. и҆ е҆ще цѣлꙋ́емꙋ сꙋщꙋ не бꙋдетъ на дѣло. ко́ль па́че а҆́ще о́гнь е҆ попали́тъ до конца̀, а҆́ще бꙋдетъ на дѣло потомъ· Сего ра҃ [-][4] сице гл҃етъ г҃ь (б҃ъ), ꙗ҆́коже лоза̀ виноградна́ѧ въ древѣ дꙋбра́вне҃, тꙋ (же) да́хъ (на потребле́ніє ѡ҆гневи)[5]. тако҃ дамъ живꙋщаѧ въ і҆ер҃лі́мѣ, и҆ да́м лице мое на нѧ. ѿ ѡ҆гнѧ и҆зы́идꙋтъ и҆ о́гнь (поѧ́стъ ѧ҆)[6]. и҆ ѹ҆вѣдѧтъ ꙗ҆́ко а҆зъ г҃ь. е҆да ѹ҆твержꙋ лице свое на́ нѧ, и҆ дамъ землю в҃ пагꙋбꙋ, зане́ (же) в҃падо́ша въ грѣхъ, гл҃етъ [а҆донаи́][7] г҃ь·

Гл҃а, ѕі·

И бы́сть слово г҃не къ мнѣ гл҃ѧ сн҃е чл҃чь, съвѣсти і҆ер҃ли́мꙋ безако́ніѧ е҆го, и҆ рече́ши· Сѐ гл҃етъ [а҆донаи́][1] г҃ь і҆ер҃ли́мꙋ, ко́рень твои и҆ бы́тіє твое ѿ землѧ̀ хана-

Ані їхні сини, ані дочки не спа-
суться, але самі ті спасуться, а земля
буде на знищення і на вирізання. **17**
Якщо наведу меч на ту землю і
скажу мечеві: Пройди землю і забе-
ри з неї людину і скотину, **18** а ці
три чоловіки будуть серед неї – жи-
ву Я, – говорить Адонай Господь.
Не спасуть ані своїх синів, ані до-
чок, але вони самі спасуться. **19** Як-
що ж і пошлю смерть на землю і ви-
лию на неї свою лють в крові, щоб
вигубити з неї людей і скотину, **20** а
Ной, і Даниїл, і Йов будуть серед неї
– живу Я, – говорить Адонай
Господь. Ані сини, ані дочки їм не
залишаться, ті ж у своїй праведності
спасуться і спасуть свої душі. **21** Так
говорить Адонай Господь: Якщо ж і
випущу чотири помсти проти Єру-
салиму: меч, голод, злих звірів,
смерть, щоб вигубити людей і ско-
тину. **22** Ось позосталі в ній, що з
неї спаслися, ці виведуть синів і
дочок, ось ті виходять до вас. І
побачите їхні дороги і їхні почини, і
вони покаються за злоби, які Я навів
на Єрусалим, усі злоби, які Я на ньо-
го навів. **23** І потішать вас, тому що
побачите їхні дороги і їхні почини. І
пізнаєте, що Я не марно зробив все,
що Я зробив в ньому, – говорить
Адонай Господь.

Глава 15

1 І було до мене господнє слово,
що казало: **2** Людський сину! Чим,
отже, є дерево лози з усіх дерев ло-
зи, що є між деревами лісу? **3** Чи з
нього візьмуть дерево, щоб зробити
діло? І чи візьмуть кілок, щоб пові-
сити на ньому посуд? **4** Хіба що вог-
неві дасться на знищення, його
щорічне чищення вигублює вогонь, і
зовсім пропаде. Чи буде корисним
на діло? **5** І ще як є цілим, не буде на
діло. Наскільки більше, якщо вогонь
його зовсім спалить, чи потім буде
на діло? **6** Через це так говорить
Господь Бог: Так як виноградна лоза
між деревами лісу, її ж Я дав на
знищення вогнем, так дам Я тих, що
живуть в Єрусалимі. **7** І Я дам моє
лице проти них. Вони вийдуть з
вогню – і вогонь їх пожере. І піз-
нають, що Я – Господь, коли скріплю
проти них своє лице **8** і дам землю
на знищення, тому що впали у гріх,
– говорить Адонай Господь.

Глава 16

1 І господнє слово було до мене,
кажучи: **2** Людський сину! Сповісти
Єрусалимові його беззаконня! **3** І
скажеш: Це говорить Адонай Гос-
подь Єрусалимові: Твій корінь і твоє

буття з ханаанської землі, твій батько
амморей і твоя матір хеттейка. **4** І
твоє народження в тому дні, в якому
ти народилася, Тобі не зав’язали пу-
пок, і тебе водою не помили на спа-
сіння, ані ти не була посолена сіллю,
ані не була повита пеленками, **5** і те-
бе не пощадило моє око, щоб тобі зро-
бити одне з цього всього, щоб боліти
трохи за тебе. І ти була відкинута на
лице поля лукавством твоєї душі в
дні, в якому ти народилася. **6** І Я прий-
шов повз тебе і побачив тебе зміша-
ною в твоїй крові. І сказав тобі, коли
ти була у твоїй крові: Будь живою. І
Я, по правді, тобі сказав: Будь живою
в твоїй крові, **7** множся чисто. Я тебе
дав, так як схід сонця. І ти помножи-
лася і звеличилася, і ввійшла до міст-
міст. Твої груди виросли, і твоє во-
лосся засяяло, ти ж ж була нага і без
краси. **8** І Я пройшов повз тебе і по-
бачив тебе. І ось твій час, наче час
нищівних. І Я простягнув свої крила
над тобою і покрив твій сором, і по-
клявся тобі, і ввійшов в завіт з тобою,
– говорить Адонай Господь, – і ти
стала моєю. **9** І Я помив *тебе* водою.
І обмив твою кров з тебе, і помазав
тебе олією, **10** і зодягнув тебе різно-
барвним *платтям*, і обув тебе в
кармазин, і підперезав тебе синім по-
лотном, і поклав Я на тебе трихап-
тон, **11** і прикрасив тебе прикрасою, і
поклав обручки на твої руки і на-
мисто на твою шию, **12** і дав кульчик
у твої ніздрі і кульчики у твої вуха, і
дав вінець хвали на твою голову. **13** І
ти була прикрашена золотом і сріб-
лом, і твоя одіж багряна і трипхап-
това – різнобарвна. Ти їла пшеничні
крупи, і мед, і олію і стала дуже-дуже
гарною. **14** І ти вийшла на царю-
вання, твоє ім’я вийшло в країни в
твоїй красі, тому що ти була дос-
конала красою, яку Я на тебе поклав,
– говорить Адонай Господь. **15** Ти ж
надіялася на свою красу і розпут-
ствувала зі своїм іменем. І вилила
твою розпусту на всякій дорозі, тому
ти була тому, кому не мала бути. **16** І
ти взяла зі своєї одежі і зробила собі
шитих ідолів, і розпутствувала за ни-
ми. І ти не ввійдеш, їх же немає ані
не буде. **17** І ти взяла посуд твоєї
хвали з мого срібла і мого золота, я-
кий Я тобі дав, і зробила собі чоло-
вічі образи, і з ними розпустувала. **18**
І ти взяла свою різнобарвну одіж і зо-
дягнула їх, і поклала перед їхнім ли-
цем мою олію, і мій ладан, **19** і мої
хліби, які Я тобі дав. Пшеничну кру-
пу, і олію, і мед, якими Я тебе нагор-
мив, ти їх поклала перед їхнім лицем
на милий запах. І сталося потім, –
говорить Адонай Господь, – **20** і ти
взяла своїх синів і своїх дочок, яких

нéиски, ѿц҃ъ твои а҆ммореи, и҆ м҃ти твоа
хеттѣ́иска. и҆ рожéнїе твое воньже са д҃нь роди́
є҆си, не завазáша ти (пꙋпа)[2] и҆ водóю не ѡ҆мы́-
ша та [на сп҃сенїе][3]. ни солїю ѡ҆солиса, ни
пеленáми бы́ повитъ. и҆ не пощадѣ тебе ѻ҆́ко
мое ꙗ҆́коже сътворити тебѣ є҆ди́но ѿ всего се-
го, ꙗ҆́ко пострадáти что ꙋ҆ тебе. и҆ ѿвръженъ
бы́сть на лице полю лꙋкавáнїемъ д҃ша твоеа,
въ д҃нь воньже са родилъ є҆си. и҆ проидохъ
сквозѣ та и҆ видѣхъ та смата́енꙋ въ крови
твоéи. и҆ рекохъ ти (є҆гда бѣ въ крови твоéи
жива бꙋди.) [и҆ рекóх (въи҆стиннꙋ) тебѣ, въ
крови твоеи жива̀ бꙋди][4]. ꙋ҆множиса [чисте][5]
ꙗ҆́ко въстокъ [слн҃чныи][6] дахъ та. и҆ ꙋ҆м-
нóжиса и҆ ꙋ҆величиса, и҆ внїиде въ грады гра́.
сóсцы твои̇ възрастоша, и҆ влáси твои̇ про-
сїашаса. ты́ же бы́сть нáга и҆ без̆ красы̇. и҆
проидохъ сквозѣ та, и҆ видѣхъ та, и се
врéма твое ꙗ҆́ко врема разараю́щи́. и҆ прос-
трохъ крылѣ свои̇ на та, и҆ прикрыхъ стꙋдъ
твои. и҆ клахъ ти са и҆ внїидохъ в завѣтъ
с тобою, г҃летъ [а҆донаи][7] г҃ь. и҆ бы́сть мнѣ. и҆
ѡ҆мы́ (-)[8] водóю, и҆ ѡ҆пласкахъ кровь твою ѿ
тебе, и҆ помáзахъ та мáсломъ, и҆ ѡ҆блекохъ
та въ пестроты̇, и҆ ѡ҆бꙋхъ та в̆ червлéны. и҆
припоаса́ та синатóю, и҆ възложи́ на та
трихаптонъ. и҆ ꙋ҆тварихъ та ꙋ҆твáрїю и҆
възложихъ ѡ҆брꙋчи на рꙋцѣ твои̇, и҆ гривнꙋ на
вы́ю твою. и҆ дахъ прит҃о в нóздри твоа̀, и҆
ꙋ҆серáза въ ꙋ҆ши твои̇, и҆ вѣне́ хвалы̇ на гла-
вꙋ твою. и҆ ꙋ҆тварéна бы́сть злáтомъ и҆ сребро̀
и҆ одеж҃а твоа багрáны, и҆ трихапта (и҆змеч-
таны)[9]. Крꙋпы̇ пшеничны [и҆ ме́ и҆ мáсло][10]
ꙗ҆́лъ є҆си, и҆ бы́сть добръ ѕѣло ѕѣло. [и҆ ꙋ҆прá-
виса на ц҃рство][11]. (-)[12] и҆зы́иде и҆́ма твое въ
страны̇ въ добротѣ твоеи. зане̇ съвръше́на бѣ
[-][13] лѣпотою, ю҆́же ꙋ҆чини́ на тебѣ, г҃летъ
[а҆донаи][14] г҃ь. (-)[15] ты же ꙋ҆пова̀ на добротꙋ
свою, и҆ съблꙋди къ и҆мени своє҆мꙋ, и҆ расы́па
блꙋженїе свое по всемꙋ распꙋтїю. [томꙋ
бы́сть є҆́мꙋ не бꙋдетъ][16]. и҆ вза̀ ѿ ризъ сво-
и҆хъ, и҆ сътвори̇ себѣ кꙋмиры съшве́ны, и҆ съ-
блꙋди̇ к нимъ, и҆ не вниде́ши, и҆х̆же нѣсть ни
бꙋдꙋтъ. и҆ вза̀ съсꙋды хвалы̇ твоеа, ѿ
[сребра моє҆го и҆ злáта моє҆го][17] ѿ негоже дáхъ
тебѣ. и҆ сътвори себѣ ѻ҆́бразы мꙋжески, и҆ съ-
блꙋди̇ в ни́. и҆ вза̀ ризы своа и҆з меч̆тайныа,
и҆ ѡ҆дѣа є̇. и҆ мáсло мое и҆ димїам̆ мои положи̇
пре́ лицемъ и́. и҆ хлѣбы моа ꙗ҆́же дахъ тебѣ
крꙋп̆ пшениченъ, и҆ масла и҆ ме́да и҆́хже напи-
тáхъ та. положи̇ а̀ пре́ лице́ и҆хъ въ вóню
бл҃гоꙋ҆хáнїа. И҆ бы́сть [потомъ][18] г҃летъ [а҆до-

наи][19] гь. и поѧ сны своѧ и дщери своѧ ꙗже
еси родила, и закла имъ в потребленіе. ꙗко ма-
ло съблуди. і искла чада своѧ, и да ѧ внегда
изумисѧ к нимъ, се паче всего съблуженіѧ
твоего [и съгнушеніи твоихъ][20]. и не помѧ-
ну дне младенъства твоего, егда бѣ нага и
безъстудоваѧ, и смѣшена в крове своеи, [и][21]
житъ. и бысть по всѣхъ неправдахъ тво-
ихъ. [люте люте тебѣ][22] глетъ [адонаи][23]
гь. и създа себѣ храмъ блудническъ, и сътво-
ри себѣ полаганіѧ на всѣхъ стогнахъ и на
началѣ всѧкого пути, създа блудилища своѧ,
и расыпа доброту свою. и разложи голени своа
всѧкому мимоходѧщу, и оумножи блу свои. и
съблуди съ сномъ егѵпетскомъ съсѣды тво-
ими дебелымъ плотїю. и многажды съблуди
разгнѣвати мѧ· [И се][24] простру руку мою на
тѧ, и ѿвергу законы твоѧ. и предамъ тѧ
дшамъ ненавидѧщимъ тебе дщери иноплемен-
никъ, съвращающаа тѧ с пути твоего, им-
же нечествова и съблуди къ [сномъ][25] асѵро-
вымъ, и такоже сѧ не насыти. и съблуди и
не насытисѧ. и оумножи завѣтъ свои к зем-
ли [хананеистеи и][26] халдѣистеи, и в сихъ же
сѧ не насыти· чимъ [очищу][27] [срце][28] твое,
глетъ [адонаи][29] гь. имже сътвори все се дѣло
жены блуница дерзающа, и съблуди трегубъ
въ дщерехъ своихъ. (егда съгради блудилище
свое)[30] в началѣ всего пути, и степени своѧ
сътвори на всѣхъ стогнахъ. и [не][31] бысть
ꙗко блудница събирающа наимно, жена (бо)
любодѣѧ подобна тебѣ, ѿ мужа своего взем-
лющи наимно. всѣмъ блудившимъ с нею да-
аше наимно, (-)[32] ты (же) даде наимъ (хо-
темъ своим всѣмъ)[33], и задѣваше ты имъ
бремѧ, ꙗкоже приходити им к тебѣ ѿ всюду
въ блуженіи твоемъ· И бысть въ тебѣ съпро-
тивно. обычаю женску въ блуженіи твоемъ,
и с тобою не блудиша, егда даѧше наимно, и
наимно не дасть тебѣ, и бысть в тебѣ съ-
противно. сего ради [слыши блуднице][34] слово
гне· Се глетъ [адонаи][35] гь, зане излїѧша мѣдь
твою, и ѿкрысѧ срамъ твои въ блуженіи
твоемъ къ хотемъ твоим, и въ всѧ по-
мышленіѧ беззаконіи твоихъ, и въ крове чадъ
твоихъ ꙗже даде имъ. сего ради се азъ на
тѧ съберу всѧ хоти твоѧ, к ним (же) приме-
сисѧ с ними. (-)[36] и съберу ѧ на тѧ ѿвсюду
и ѿкрыю злобы твоѧ к нимъ, и оузрѧтъ
нӣ кг весь срамъ твои. *и ѿмщу ти ѿместїе лю-
бодѣица, [и проливающихъ кровь][37]. и положу
(-)[38] въ крове ꙗрости [моеѧ][39] и рвеніѧ. и пре-

ти народила, і заколола їм на зни-
щення, наче мало ти розпутствувала,
21 і ти зарізала своїх дітей і дала їх,
коли ти до них стала безумною. **22** Це
вершок всієї твоєї розпусти і твоїх
гидот. І ти не згадала днів твого ди-
тинства, коли ти була нага, і засором-
лена, і змішана у своїй крові, і жила.
23 І сталося, що після всіх твоїх не-
праведностей горе, горе тобі, – гово-
рить Адонай Господь. **24** І збудувала
ти собі дім розпусти, і ти собі зробила
покладання на всіх вулицях, **25** і на
початку кожної дороги ти збудувала
свої розпусні доми. І ти знищила
свою красу, і ти розвела твої ноги
всякому перехожому і помножила
свою розпусту. **26** І ти розпутствувала
з єгипетським сином, з твоїм сусідом,
що дебелий тілом. І ти часто роз-
путствувала, щоб мене розгнівити. **27**
І ось простягну мою руку проти тебе і
відкину твої закони, і видам тебе
душам тих, що тебе ненавидять, до-
чок чужинців, які відхилили тебе з
твоєї дороги, на якій безбожною ти
була. **28** І ти розпутствувала з асиро-
вим сином і так само ж не насити-
лася. І ти розпутствувала і не наси-
тилася. **29** І ти помножила свої завіти
з землею ханаанською і халдейською.
І в цих же ти не наситилася. **30** Чим
очищу твоє серце, – говорить Адонай
Господь, – коли ти зробила це все ді-
ло відважної жінки-розпусниці? І ти
тричі розпутствувала **31** в твоїх доч-
ках, коли ти збудувала свій розпус-
ний дім на початку всякої дороги і
зробила свої сходи на всіх вулицях. І
ти не була як розпусниця, що збирає
найм, **32** бо до тебе подібна жінка, що
чужоложить, що бере платню від
свого чоловіка, **33** що давала платню
всім, що розпутствували з нею. Ти ж
дала платню всім своїм полюбовни-
кам і накладала їм тягар в твоїй роз-
пусті, так щоб вони приходили до те-
бе звідусюди. **34** І в тобі була погань
жіночого звичаю в твоїй розпусті, і з
тобою не розпутстували, коли ти да-
вала платню. І тобі не була дана плат-
ня, і ти в собі стала поганою. **35** Через
це, розпуснице, слухай господнє сло-
во! **36** Ось говорить Адонай Господь:
Тому що ти вилила твою мідь і
відкритим був твій сором у твоїй роз-
пусті до твоїх полюбовників, і до всіх
пожадань твоїх беззаконь, і в крові
твоїх дітей, яких ти їм дала, **37** через
це ось Я проти тебе зберу всіх твоїх
полюбовників, з якими ж ти зміша-
лася, з ними. І зберу їх проти тебе зві-
дусіль, і відкрию їм твої злоби. І по-
бачать ввесь твій сором. **38** *І на тобі ниж. 23
помщуся помстою перелюбниці і тих,
що проливають кров, і покладу в
крові моєї люті і ревнощів, **39** і

видам тебе в їхні руки. І вони рознесуть твій дім розпусти і знищать твої сходинки, і знімуть з тебе твою одіж, і заберуть посуд твоєї похвали, і залишать тебе нагою, засоромленою. **40** І наведуть на тебе товпи і поб'ють тебе камінням, порубають тебе своїми ме-
црс4. 25 чами, **41** *і спалять твої доми вогнем, і зроблять в тобі помсту перед численними жінками. І відверну тебе від розпусти, і більше не даси плати. **42** І спиню мою лють на тобі, і мої ревнощі заберуться з-посеред тебе. І спочину, і більше не дбатиму. **43** Тому що ти не згадала день твого дитинства і прогнівила мене в усіх цих. І ось Я поклав твої дороги на твою голову, – говорить Адонай Господь. І також Я не зробив за всією твоєю безбожністю в усіх твоїх беззаконнях. **44** Це є все, що сказали проти тебе в притчу, кажучи: Якою ж *є* матір, такою і *є* дочка. **45** Ти є дочка твоєї матері, що відкинула свого мужа і своїх дітей, і ти – сестра твоїх сестер, які відинули їхніх чоловіків і дітей. Твоя матір хеттейка і твій батько амморей. **46** Твоя старша сестра Самарія, та і її дочки, що живуть зліва в тебе. І твоя молодша сестра, що живе справа в тебе, Содома і її дочки. **47** Але ти не ходила по їхніх дорогах ані не зробила за їхніми беззаконнями в малому, і ти перевершила їх в усіх своїх дорогах. **48** Живу Я, – говорить Адонай Господь, – бо не зробила твоя сестра Содома, вона і її дочки, так як зро-
мой4. 19 била ти і твої дочки. **49** *Однак це беззаконня Содоми, твоєї сестри, – гордість. В обжорстві хліба, і в добробуті вина, і в безділлі вона кормилася. І її це було, їй і її дочкам. І не подавали руку убогому і бідному, **50** і величалися, і зробили беззаконня переді Мною – і Я їх відкинув, оскільки Я побачив. **51** Самарія ж не згрішила половину твоїх гріхів, і ти помножила твої беззаконня понад них. І Я оправдав твоїх сестер в усіх твоїх беззаконнях, які ти зробила. **52** І ти прийми свою муку, якою ти знищила своїх сестер у твоїх гріхах, якими ти беззаконила понад них, і ти їх оправдала понад себе. Задля того і ти завстидайся і візьми своє безчестя. Чи ж заледве оправдаєш своїх сестер? **53** І поверну їхні повороти: поворот содомський і її дочок і поворот самарійський і її дочок. І поверну твій поворот посеред них, **54** щоб ти прийняла твою муку і обезчестилася усім, що ти зробила, щоб Мене розгнівити. **55** І твоя сестра Содома

дамъ тѧ в рꙋцѣ ихъ, и раскопаютъ блꙋдилище твое, и разорѧтъ степени твоѧ. и съвлекꙋтъ с тебе ризы твоѧ, и возмꙋтъ съсꙋды хвалы твоеѧ, и оставѧт тѧ нагꙋ (-)[40] безъстꙋдꙋющꙋ. и приведꙋтъ на тѧ народы, и зазлѧтъ тебѣ каменїе, (-)[41] иссѣкꙋтъ тѧ
мечми своими. *и запалѧтъ домы твоѧ а҃ ч҃р҃ ѕ҃е
огнемъ, и сътворѧтъ в тебѣ ѡмщенїе пред женами многими. и ѡбращꙋ тѧ ѿ блꙋженїѧ, и наимна ктомꙋ не даси. и оуставлю ꙗрость мою на тебѣ, и възметсѧ ревенїе мое ѿ среды твоеѧ. и почїю и ктомꙋ не попекꙋсѧ. понеже не помѧнꙋ дне младенъства твоего, и прогнѣва мѧ въ всѣхъ сихъ. и се азъ пꙋти твоѧ на главꙋ твою дахъ глаголетъ [адонаи][42] господь. и такоже [не сътворихъ по всемꙋ нечестїю твоемꙋ][43] въ всѣхъ безаконїихъ твоихъ· Се есть все елико рекоша на тѧ къ притчю, глаголюще. ꙗкоже мати тако и дщи. дщи матери твоеѧ ты еси, ѿринꙋвшїѧ мꙋжа своего и чада своа. и сестра сестръ твоихъ ты, ѿринꙋвшихъ мꙋжа ихъ, и чада (-)[44]. мати твоѧ хеттеа, и ѿецъ [твои][45] аммореи. сестра [твоѧ][46] старѣишаа самарїѧ, та и дщери еѧ живꙋщїѧ ѡ лѣво тебе. и сестра твоа меншаа (-)[47] живꙋщїѧ ѡ десно тебе, содома и дщери еѧ. но ниже по пꙋтемъ ихъ ходила еси, ни (сътвори по безаконїемъ ихъ)[48] по малꙋ, и над ними еси въ всѣхъ пꙋтехъ своихъ. живъ азъ глаголетъ [адонаи][49] господь, понеже не сътворила содома сестра твоа она и дщери еѧ, ꙗкоже ты сътвори и
дщери твоа. *обаче се безаконїе содомы сестры д҃ мо҃ д҃і
твоеѧ, гордость въ ѡбъѧденїи хлѣба. и въ изъобилїи вина и въ празности напиташесѧ та и дщери еѧ, се бѧше ей и дщеремъ еѧ. и рꙋки оубогомꙋ и нищемꙋ не подаахꙋ и величахꙋсѧ, и сътвориша безаконїѧ предо мною. и ѿвръгох ѧ ꙗко видѣ· (-)[50] Самарїѧ [же][51] полъ грѣхъ твоихъ не съгрѣши, и оумножи безаконїѧ твоа паче онѣх. и оправди сестры твоѧ въ всѣхъ безаконїихъ твоихъ ꙗже сътвори. и ты прїими мꙋченїе свое, в немже расыпа сестры своа въ грѣсѣх твоих, имиже безаконнова паче тѣхъ, и оправи ѧ паче себе. (того ради) и ты срамлѧисѧ, и прїими безчестїе свое, елма же оправи сестры своѧ. и ѿвращꙋ възвращенїѧ ихъ, възвращенїе содомско и дщерь еѧ, и (-)[52] възъвращенїе самарїнско и дщерь еѧ. и възвращꙋ възвращенїе твое средѣ (тебе)[53]. ꙗкоже прїимеши мꙋченїе твое, и безчести бꙋдеши ѿ всѣхъ ꙗже сътвори на разгнѣванїе мнѣ. и сестра твоѧ содома и

дщери еѧ̀ ѹ҆ставатсѧ ꙗ҆коже бѣша и҆спрьва. и҆
самарїѧ и҆ дщери еѧ̀ ѹ҆ставатсѧ ꙗ҆коже
бѣша и҆спрьва. и҆ ты̑ и҆ дщи твоѧ̀ ѹ҆с-
тавитесѧ ꙗ҆коже бѣсте преже. (-)[54] а҆ще (бо) не
бы̀ была (сестра̀ тебѣ содома)[55] въ послѹшанїе
въ ѹ҆стѣхъ твои҆, въ дни презрѣнїѧ твоего,
преже ѿкровенїѧ грѣхъ тои҆хъ. ꙗ҆коже нн҃ѣ ѹ҆ко-
ризна е҆си дщерь сѵрьскъ, и҆ всѣхъ (дщерь сѹщи҆
о҆крстъ еѧ̀)[56], и҆ноплеменникъ о҆дръжащи҆ тѧ
о҆крстъ. нечестїѧ твоѧ̀ и҆ безаконїа твоѧ̀ ты
съвокѹпи [-][57], гл҃е гь҃· Се гл҃етъ [а҆донаи]][58] гь҃.
и҆ сътворю въ тебѣ ꙗ҆коже е҆си сътворила,
ꙗ҆коже нечестовасѧ (-)[59] престѹпити завѣтъ
мои. и҆ въспоманѹ а҆зъ на завѣтъ свои ꙗ҆же с
тобою въ дн҃ь младеньства твоего. и҆ съставлю
тебѣ завѣтъ вѣчныи, и҆ поманеши пѹтѝ
своѧ̀, и҆ безъчести бѹдеши внегда̀ поимеши
сестры своѧ̀ старѣишаѧ (-)[60] съ юными
твоими. и҆ да҃ ѧ̀ тебѣ на съгражденїе, но не ѿ
завѣта твоего. и҆ съставлю а҆зъ завѣ с тобою,
и҆ ѹ҆вѣси ꙗ҆ко а҆зъ гь҃. ꙗ҆ко да поманѹ (всѧ
ѹ҆срамлѧеши)[61], и҆ да не бѹдетъ тебѣ ктомѹ
ѿврьсти ѹ҆стъ [-][62] ѿ лица безъчестїѧ твоего.
внегда̀ о҆чищаешисѧ по всемѹ е҆лико сътворила
е҆си, гл҃етъ [а҆донаи][63] гь҃·

і її дочки будуть поставлені такими,
як були спочатку. І Самарія, і її доч-
ки будуть поставлені такими, як
були спочатку. І ти, і твої дочки
будете поставлені такими, якими бу-
ли спочатку. **56** Коби тобі Содома не
була сестрою, щоб згадувати устами
твоїми в дні гордості твоєї. **57** Перед
викриттям твоїх гріхів, так як тепер
ти є зневагою сирійських дочок і
всіх дочок, що є довкруги неї, чу-
жинок, що оточують тебе довкруги.
58 Твої безбожності і твої безза-
коння ти назбирала, – говорить Гос-
подь. **59** Це говорить Адонай Гос-
подь: І зроблю в тобі так, як ти
зробила, як ти збещестилася, щоб
переступити мій завіт. **60** І Я згадаю
мій завіт, що з тобою, в днях твоєї
молодості, і поставлю тобі вічний
завіт. **61** І ти згадаєш свої дороги і
будеш збещещена, коли приймеш
своїх старших сестер з твоїми мо-
лодими. І дам їх тобі на збудування і
не від твого завіту. **62** І Я покладу з
тобою завіт, і пізнаєш, що Я –
Господь, **63** щоб Я згадав, що все
засоромлюєш. І хай не буде тобі, що
ти ще відкрила уста через твоє без-
честя, коли очищаєшся після всього,
що ти зробила, – говорить Адонай
Господь.

Гл҃а, з҃і·

И҆ бысть слово гн҃е къ мнѣ гл҃ѧ, сн҃е чл҃чь,
сповѣждь повѣсть и҆ рцы̀ притчю на
домъ і҆и҃левъ, и҆ речеши. се гл҃етъ [а҆до-
наи][1] гь҃, о҆релъ великїи велекрылыи дол-
гыи протѧженїемъ, и҆же и҆сполнъ е҆сть ногть.
сїи и҆мать повѣсть внїити в (дѹбравѹ)[2], и҆
взѧти и҆зборное смрѣча, (и҆) конецъ мѧкаго о҆с-
трѹга̀. и҆ пренесе ѧ̀ въ землю ханаанискѹ, въ
градѣ ѹ҆твержденѣ положи ѧ̀. и҆ взѧ̀ ѿ плода
земнаго, и҆ дасть е҆ на поли плоднѣ [да ѹ҆тверди
коренїе][3], на̑ водами многами смотримо (ѹ҆че-
нїе)[4]. и҆ прозѧбе и҆ бысть въ виноградъ немо-
щенъ [-][5] малъ, величествомъ ꙗ҆вленїемъ е҆го
лозїе е҆го в немъ, и҆ коренїе е҆го по̑ нимъ бѧше,
и҆ бысть въ виногра̑, и҆ сътвори ѿ воды̀, и҆
простре възведенїѧ своѧ̀· И҆ бысть о҆релъ дрѹ-
гїи вели̑ великома крылома [и҆][6] многи ногты. и҆
се виногра̑ сеи и҆ тои о҆плѣтаасѧ о҆ немъ, и҆
коренїе е҆го к немѹ и҆ лозїе е҆го и҆спѹсти е҆мѹ на-
поити и҆ съ грѹдїемъ ѿ прѹжи сада е҆го на
поли добрѣ, (и҆) на водѣ мнозѣ напитаетсѧ
тои, ꙗ҆ко сътворити прозѧбенїе и҆ приносити
пло̑, ꙗ҆коже быти въ виногра̑ великъ· Сего ради
(и҆) рцы̀, се гл҃етъ [а҆донаи][7] гь҃ а҆ще и҆спрвитъ, не
коренїе ли ѹ҆бо мѧкоты е҆ и҆ пло̑ и҆згнїетъ, и҆

Глава 17

1 І було господнє слово до мене,
кажучи: **2** Людський сину! Розпові-
си розповідь і скажи притчу до із-
раїльського дому. **3** І скажеш: Так
говорить Адонай Господь: Великий
великокрилий орел, великий мірою,
що повний є кігтів, цей має задум
ввійти в ліс і взяти вибрані смереки.
4 І вершки м'якого відрізав і приніс
їх до ханаанської землі, поставив їх
у закріпленому місті. **5** І він взяв з
плоду землі і поклав його на плодо-
витому полі, щоб закріпило коріння
над великими водами, – явне пов-
чання. **6** І той зійшов і став неміч-
ним виноградником: малим величи-
ною, його видом, його галузки в
ньому і його коріння було під ним; і
став виноградником, і зріс від води,
і простягнув свої вітки. **7** І був ін-
ший великий орел, великокрилий, з
багатьма кігтями. І ось цей вино-
град, і він сплетений до нього, і його
коріння до нього; і випустив свої
галузки, щоб напоїти його, з грудка-
ми з долівки його саду. **8** Він росте
на доброму полі і при великій воді,
щоб видати паростки і принести
плід, щоб стати великим виноград-
ником. **9** Через це і скажи: Так гово-
рить Адонай Господь: Чи випря-
миться? Чи, отже, не коріння, *і* його

м'якість, і плід згниє і всохне всяка галузка його плоду? І не *потрібно* його від його коріння виривати сильним раменом ані численним народом. **10** І ось він є насадженим. Чи задля того виросте і чи не випрямиться? Бо де тільки й доторкнеться до нього пекучий вітер, висиханням висохне, висохне з грудками його росту. **11** І було господнє слово до мене, кажучи: **12** Людський сину! Скажи до дому, що Мене гнівить: Чи не знаєте, що це є? Скажи їм: Ось іде вавилонський цар проти Єрусалиму. І візьме його царя і його князя, і відведе їх до себе до Вавилону. **13** І візьме з царського племені, і укладе з ним завіт, і введе його в клятву, і візьме старшин землі. **14** Так щоб воно було немічним царством, щоб не піднестися і щоб берегти його завіт і його держати. **15** І він відрікся від нього і послав послів до Єгипту, щоб дано йому коней і численний народ. Чи випрямиться і чи спасеться той, що чинить проти? І чи спасеться той, хто переступає завіт? **16** Живу Я, – говорить Адонай Господь, – якщо не на місці цар, що в них царював, який зневажив мою клятву і переступив мій завіт з ним. Серед Вавилону закінчиться. **17** І не з великою силою і не з численною юрбою зробить же з ним фараон війну, а частоколом і спорудженням стріл з пращі, щоб забрати численні душі. **18** І він зневажив клятву, щоб переступити завіт, і ось дав свою руку і все це йому зробив. Чи спасеться? **19** Через це скажи: Це говорить Адонай Господь: Коби не переступив він моєї клятви, яку похулив. І дам її на
вищ. 12 ниж. 32 його голову, **20** *і розтягну свою сіть на нього. І зловиться в його посілості, і приведу його в Вавилон, і засуджу його там за його неправедність, якою вчинив неправедне проти Мене в усіх його втечах. І всі вибані **21** впадуть від меча з усіма їхніми ділами, і всіх, що з них залишилися, розсію за всяким вітром. І пізнаєте, що Я – Господь промовив! **22** Це говорить Адонай Господь: І Я візьму з високих вибраних кедрів, з вершка, і дам на голову його галузки, зрубаю з серця його вершка. І Я посаджу його на високій горі і вивищу його. **23** І насаджу на високій ізраїльській горі, і він видасть паростки, і дасть овоч. І буде великим кедром, і під ним спочине всякий птах, і під його тінню спочине всякий птах. І його галуззя випрямиться, **25** і всяке дерево поля пізнає, що Я – Господь! Той, що понижає високе дерево і піднімає вгору понижене дерево. І що висушую сире дерево і даю рости сухому дереву. Я – Господь! Сказав і зробив.

посхне вся́ка лѣторасль плоду єго. и не мышцею великою, ни людми многими исторгнути (и) ис кореніа єму. И се насажена єсть (єда того ради оуспѣєтъ и) не исправи. (гдѣ бо аще и)[8] коснетъ и вѣтръ знойнъ посхнетъ сухотою· съ грудїем прозябеніа єго посхнет· И бысть слово гне къ мнѣ гла, сне чл҃чь, рцы к дому гнѣвающему мя не вѣсте ли что єсть се. [рцы имъ][9] [се градетъ][10] црь вавѵлонскь на ієрлм и возметъ цря єго и кнзя єго, и ѿведетъ я къ себѣ въ вавѵлонъ. и поиметъ ѿ племене црьска, и завѣщаєтъ к нему завѣтъ и въведе и въ клятву. и старѣишины земля поиметъ, якоже быти въ црство немощно. якоже быхо не въздвизати, (и) снабдѣти завѣта єго и поставляти и· Иже ѿврьжеся ѿ него (и) [посла][11] послы [-][12] въ єгѵпетъ, дати єму коня и люди многи. аще исправитъ (и) аще спсется творяи съпротивное. и преступаяи завѣтъ, аще спсется· Живу азъ глетъ [адонаи][13] гь. аще не на мѣсте црь црствовавшїи в нихъ, иже похули клятву мою, и (-)[14] преступи завѣт мои с нимъ. средѣ вавѵлона скончаєтся, и не в силѣ велицѣ и не в народѣ мнозѣ. сътворитъ (же) с нимъ фараонъ брань, острогомъ и съграженїемъ стрѣлъ пращныхъ, яко ѿяти дша (многи). и похули клятву якоже преступити завѣ, и се даде руку свою. и все се сътвори єму, єда спсется· Сего ради рцы, се глетъ [адонаи][15] гь. аще бы клятвы моея (не преступилъ)[16] юже похули, и дамъ ю на главу
єго. *и пропну мрежу свою нань. и ятъ буде въ одръжанїи єя, [и приведу и въ вавѵлонъ, и осужу єго ту о неправѣ єго, єюже неправдова къ мнѣ въ всѣхъ бѣгъствѣ єго][17]. [и вся избранніи][18] съ всѣми дѣлесы ихъ мечемъ падутъ, и [вся][19] оставшая [ихъ][20] (расѣю по всему вѣтру)[21]. и оувѣсте яко азъ гь глахъ· [-][22] Се глетъ [адонаи][23] гь, и поиму азъ ѿ избранныхъ кедра [высокаго][24] (ѿ връха, и дамъ на главу ѿрасли єго). ѿ срдчнаго верха єму ощешу, и всажу (и) в горѣ высоцѣ азъ. и повышу и в горѣ высоцѣ іилевѣ, и всажу и прораститъ ѿрасль и сътворитъ овощь, и будетъ в кедръ великъ. и почїєтъ по нимъ вся́ка птица. и (по сѣнїю єго почїєтъ вся́ка птица)[25], и лозїе єго оустроится. и оувѣсть вся́ко древо польское, яко азъ гь смиряяи древо высокое, и възнося древо смиренно, и оусушая древо сурово, и проращая древо сухо. азъ гь глах и (сътворихъ)[26]. вы ві ни лв

Гла, иі·

И бысть слово гне къ мнѣ гла, сне члчь,
что вамъ притча си на [земли][1] іилевѣ
глющимъ. ѡцы зобаша пародки, а зу-
ієре ла бомъ чад (ихъ) оскомины быша· *живу
азъ гле [адонаи][2] гь. аще будетъ еще глемо
притча си въ іили. яко всяка дша моя суть.
яко дша ѡча, такоже и дша сновня, [всяка
дша][3] моя су. дша (же) яже съгрѣшаетъ,
та умретъ. [(-)[4] изобавшаго пародки зубы оско-
минни будутъ][5]. члкъ же иже есть прадивъ,
иже сътворитъ судъ и правду, на горах не
снѣсть. и очію своею не въздвигнетъ на ку-
миры дому іилева. и жены подруга своего не ос-
квернавитъ. и къ женѣ сквернавѣ сущи не при-
ближися. и члку не насили. заимъ долъжныи
ісаїа ни ма ке ѡдасть. и въсхищеніа не въсхити. *хлѣбъ
свои алчну дасть, и нагаго облечетъ [в ризу][6].
[-][7] сребра своего в лихву не вдасть, и прибытка
не возметъ, [-][8] ѿ неправды ѡвратитъ руку
свою. [и][9] судъ (-)[10] сътвори между мужемъ и
подругомъ своимъ. и въ заповѣдехъ моихъ
ходитъ, и оправданіа моа снабдилъ есть.
якоже сътворити та (яко) правди сеи есть,
жизнь жити имать· глетъ [адонаи][11] гь· и
аще родитъ сна расыпателя, проливающа кровь
и творяща грѣхи. в путь ѡца своего правдива-
го не ходи, но и на горахъ жерлъ есть. и жену
подруга своего осквернавилъ есть. и убогаго и
нищаго преобидѣлъ есть. и въсхищеніе въсхи-
тилъ есть, и займа не далъ есть. и к кими-
ромъ положи очи свои. безаконіа сътвори. съ
(плодомъ лихое пріялъ есть)[12]. сеи жизнь не
живет. вся си безаконіа сътвори, смртію у-
мретъ, кровь его на немъ буде· аще ли роди
сна (он же)[13] видѣ грѣхи ѡца своего, яже съ-
творилъ есть, (-)[14] убоит же ся и не сът-
воритъ по нимъ. на горахъ не снѣсть, и очію
своихъ не положитъ къ кумиромъ дому іилева.
и жены подруга своего не осквернавитъ. и члку
не насилитъ. и въ заимъ не зая. и въсхище-
ніа не въсхититъ. хлѣбъ свои алчну дасть.
и нага одежетъ [ризою][15]. и ѿ неправды ѡвра-
титъ руку свою. лихвы и множества не воз-
метъ. правду сътворитъ. и в заповѣдехъ
моихъ ходитъ. не скончаетсѧ в неправдѣ ѡца
своего, [но][16] жизнію живетъ. ѡцъ бо его (-)[17]
печали и скорби и въсхищеніе въсхити, (и) съ-
противно сътвори средѣ людіи [-][18], и умретъ
в неправдѣ своеи. и рекосте, почто нѣсть [пріи-
ялъ снъ неправды ѡца своего][19]· (Се вижды),

Глава 18

1 І було господнє слово до мене,
кажучи: 2 Людський сину! Чим є
вам ця притча на ізраїльській землі,
що говорите: Батьки їли неспілий
виноград, а зуби їхніх дітей мають
оскомину? 3 *Живу Я, – говорить ере. 31
Адонай Господь, – якщо ще гово-
ритимуть цю притчу в Ізраїлі. 4 Бо
всяка душа є моєю, так як душа
батька, так і душа сина. Всяка душа
є моєю. Душа ж, яка грішить, вона
помре. 5 Зуби того, що їв неспілий
виноград, будуть мати оскомину.
Людина ж, яка є праведною, яка чи-
нить суд і праведність, 6 не їстиме
на горах, і не підніме свої очі до ку-
мирів ізраїльського дому, і не опога-
нить жінку свого ближнього, і не
наблизиться до жінки, що є нечис-
тою; 7 і не насилуватиме людину,
належно віддасть позичене і не гра-
буватиме грабунку; *дасть свій хліб іс. 58 мат. 25
голодуючому і нагого зодягне оде-
жею; 8 своє срібло не дасть на лихву
і не візьме надмірного; відверне
свою руку від неправедності і зро-
бить суд між чоловіком і своїм
ближнім. 9 І він ходив за моїми за-
повіддями і зберіг мої оправдання,
щоб їх чинити. Тому що цей є пра-
ведним, житиме життям, – говорить
Адонай Господь. 10 І якщо він поро-
дить поганого сина, що проливає
кров і що чинить гріхи, 11 не пішов
по дорозі свого батька праведного,
але і їв на горах, і опоганив жінку
свого ближнього, 12 і скривдив бід-
ного та вбогого, і награбував грабу-
нок, і не віддав позиченого, і поклав
свої очі на ідолів, зробив безза-
коння, 13 з плодом взяв надмірно –
цей не житиме життям. Він зробив
всі ці беззаконня – помре смертю.
Його кров буде на ньому. 14 Якщо ж
він породить сина, а той побачив
гріхи свого батька, які він зробив,
злякається ж і не зробить згідно з
цими: 15 не їстиме на горах, і своїх
очей не покладе на кумирів ізраїль-
ського дому, і не опоганить жінку
свого ближнього, 16 і не насилува-
тиме чоловіка, і заручити не зару-
чив, і грабунку не награбував, дасть
свій хліб бідному, і одежею нагого
зодягне, 17 і відерне свою руку від
неправедності, не взяв лихви ані
надмір, зробив праведність, і ходить
в моїх заповідях – він не помре в
неправедності свого батька, але
житиме життям. 18 Адже його бать-
ко захопив болі, і скорботи, і грабу-
нок, і вчинив погане серед народу, і
помре у своїй нераведності. 19 І ска-
жете: Чому син не дотримувався
неправедності свого батька? Це

знай, що син вчинив праведність і милосердя, зберіг всі мої закони і їх
мойї5. 24 црс4. 14 пар2. 25
виконав – життям житиме. **20** *А душа, що грішить, та й помре. І син не візьме неправедність свого батька ані батько не візьме неправедність свого сина. Праведність праведного буде на ньому, і беззаконня беззаконника буде на ньому. **21** І якщо беззаконник відвернеться від всіх беззаконь, які вчинив, і зберігатиме всі мої заповіді, і чинитиме суд і праведність і милосердя – житиме життям і не помре. **22** Всі гріхи, які вчинив, йому не згадаються, житиме в його
ниж. 33 црс2. 14 пет2. 3
праведності, яку зробив. **23** *Хіба побажаю бажанням смерті грішника, – говорить Адонай Господь, – а не щоб він відвернувся *від* злої дороги і щоб жив? **24** І якщо праведний відвернеться зі своєї дороги і вчинить неправедність за всяким беззаконням, які беззаконний зробив, якщо зробить не житиме. Всі його праведності, які зробив, не згадаються в переступі, яким він переступив, і в його гріхах, які згрішив. В них він помре. **25** І ви
ниж. 33
сказали: *Господня дорога не є прямою. Отже, ізраїльський доме, послухайте! Чи моя дорога не є прямою? Чи, отже, ваша дорога не є прямою? **26** Коли праведний відвернеться від своєї праведності і вчинить гріх, який вчинив, то в ньому помре. **27** І коли беззаконник відвернеться від свого беззаконня, яке вчинив, і зробить суд і праведність – цей зберіг свою душу. **28** І він побачив і відвернувся від всього свого беззаконня, яке вчинив, – житиме життям і не помре. **29** І дім ізраїльський говорить: Господня дорога не є прямою. Чи моя дорога не є прямою, ізраїльський доме? Чи ваша дорога не є прямою? **30** Задля цього кожному з вас судитиму за його дорогою, ізраїльський доме, – говорить
мат. 3
Адонай Господь. *Поверніться і відверніться від всіх ваших безбожностей – і не будуть вам на муку. **31** Відкиньте від себе неправедності і всі ваші безбожності, якими ви були безбожні супроти Мене, і зробіть собі
ниж. 33 црс2. 14 муд. 1
нове серце і новий дух. Адже чому вмираєте, ізраїльський доме? **32** *Тому що Я не бажаю смерті грішника, що вмирає, – говорить Адонай Господь. А те, щоб він відвернувся від його дороги і його душа жила, – говорить Адонай Господь. Отже, поверніться – і будете живими!

Глава 19

1 Ти ж візьми голосіння над ізраїльським князем! **2** І скажеш до них: Твоя мати левиця спочила серед левів, серед левів помножила своїх левенят. **3** І відскочило одне з її леве-

ꙗ҆́кѡ сн҃ъ правдꙋ и҆ млⷭ҇ть сотворѝ. всѧ̑ зако́ны
моѧ снабдѣ, и҆ сотвори ѧ҆̀, жи́знїю живе́. е҃ мѡ҃ кд҃ д҃ цр҃ д҃і в҃ пара҃ ке҃
*Дш҃а же согрѣша́ющїа (та҃ и҆) ᲂу҆́мре́. (и) сн҃ъ
(-)[20] не возме́ непра́вды ѿц҃а [своего][21], и҆ ѿц҃ъ не
во́зме́ непра́вды сн҃а [свое҃][22]. пра́вда правди́ваго на
немъ бꙋдетъ, и҆ беззаконїе беззако́нника на немъ
бꙋдетъ. И҆ беззако́нникъ а҆́ще сѧ ѡ҆́братѝ ѿ
всѣхъ беззако́нїи (-)[23], ꙗ҆̀же є҆́сть сотвори́лъ. и҆
снабди́тъ всѧ̑ за́повѣди моѧ, и҆ сотвори́тъ
сꙋдъ и҆ пра́вдꙋ и҆ млⷭ҇ть, жи́знїю живе́тъ, [и҆][24] не
ᲂу҆́мретъ. всѧ̑ согрѣше́нїѧ (-)[25] є҆ли́кѡ бꙋдетъ
сотвори́лъ не помѧнꙋтсѧ [є҆мꙋ][26]. въ пра́вдѣ
є҆го ꙗ҆̀же сотворѝ живъ бꙋдетъ. *Є҆да восхотѣнї́е҃ нї҃ лг҃ в҃ цр҃ д҃і в҃ пе҃р г҃
восхощꙋ смр҃ти грѣшника, гл҃етъ [а҆дона́и][27]
г҃ь. (а҆ не) ꙗ҆́коже ѡ҆брати́тисѧ є҆мꙋ ѿ пꙋтѝ ѕла и҆
живꙋ бы́ти. (И҆) а҆́ще (-)[28] сѧ совраті́тъ
пра́вдивый с (пꙋти)[29] своего, и҆ сотво́ритъ не-
пра́вдꙋ по всѣмъ беззако́нїемъ, ꙗ҆̀же є҆́сть сотво-
ри́лъ беззако́нникъ. [а҆́ще (сот)воритъ не жи-
ве́тъ][30]. всѧ пра́вды є҆го ꙗ҆̀же є҆́сть сотвори́лъ,
не помѧнꙋсѧ. въ престꙋпле́нїи (-)[31] и҆̀же престꙋ-
пѝ, и҆ въ грѣсѣхъ є҆го ꙗ҆̀же согрѣши, в ни́хъ
ᲂу҆́мретъ. И҆ реко́сте, *не ᲂу҆правитсѧ пꙋть гн҃ь. нї҃ лг҃
слы́шите ᲂу҆бо до́ме і҆и҃левъ, є҆да пꙋть мои не ᲂу҆пра́-
витсѧ, не ва҃ ли пꙋть ᲂу҆бо не ᲂу҆пра́витсѧ.
є҆гда совраті́тсѧ пра́вдивый ѿ пра́вды своеѧ,
и҆ сотвори́тъ (-)[32] грѣхъ и҆̀же є҃ сотвори́лъ, (то҃) в
немъ ᲂу҆мретъ. и҆ є҆гда ѡ҆брати́тсѧ беззако́нникъ
ѿ беззако́нїѧ своего и҆̀же є҆́сть сотвори́лъ, и҆ со-
тво́ритъ сꙋдъ и҆ пра́вдꙋ, то́и дш҃ꙋ своꙋ снаб-
дѣлъ є҆́сть. [и҆ ви́дѣ][33] и҆ ѡ҆братисѧ ѿ всего
беззако́нїѧ своего є҆̀же сотворѝ, жи́знїю живе́тъ,
(и҆) не ᲂу҆́мретъ. и҆ гл҃етъ до́мъ і҆и҃левъ, не ᲂу҆́-
пра́висѧ пꙋть гн҃ь. є҆да пꙋть мои не ᲂу҆правъ
ѿ҃ доме і҆и҃левъ, ᲂу҆бо вашъ пꙋть не ᲂу҆правлѧ́-
етсѧ. [Сего ради][34] комꙋждо по пꙋтѝ є҆го ѡ҆-
сꙋждꙋ ва҃ до́ме і҆и҃левъ, гл҃етъ [а҆дона́и][35] г҃ь. *Ѡ҆б- ма҃ г҃
рати́тесѧ и҆ ѿврьзитесѧ ѿ всѣхъ нечестїи ва-
шихъ, и҆ не бꙋдетъ ва́мъ на мꙋче́нїе. непра́вды
ѿврьзите ѿ себе, (и҆) всѧ̑ нечестїѧ ва́ша, ꙗ҆̀же
нечествова́сте къ мнѣ. и҆ сотвори́те себѣ ср҃це
но́во, и҆ дх҃ъ но́въ. [-][36] вскꙋю (бо҃) ᲂу҆мира́ете до́ме
і҆и҃левъ. *Ꙗ҆́кѡ не хощꙋ смр҃ти [грѣшника][37] ᲂу҆ми- нї҃ лг҃ в҃ цр҃ д҃і мѹ҃ро а҃
ра́ющаго, гл҃етъ [а҆дона́и][38] г҃ь. [ꙗ҆́кѡ҃ ѡ҆брати́тисѧ
є҆мꙋ ѿ пꙋтѝ є҆го [-][39], и҆ жи́ти [дш҃и є҆го][40], гл҃етъ
а҆дона́и г҃ь. ѡ҆брати́тесѧ ᲂу҆бо и҆ жи́ви бꙋдете][41].

Гл҃а, д҃і.

Т(ы́ же)[1] возмѝ пла́чь на кн҃ѕѧ і҆и҃левы. и҆
рече́ши (к нимъ, мт҃и твоѧ)[2] львица,
средѣ левъ почѝ, средѣ левъ ᲂу҆мно́жи льви́-
чища своѧ. И҆ ѿско́чи є҆ді́нъ ѿ льви́-

чищъ ея̀, (и҆) (бы́сть ле́въ)[3]. и҆ наꙋ҆чи́ся въсхи-
тати въсхита́нїа, (и҆) чл҃ки и҆зъѧ́сть. и҆ слы́-
шаша ѡ҆ не́мъ страны̀, и҆ (ꙗ҆́тъ бысть в҄ ра-
сы́панїи свое҆мъ)[4], и҆ приведоша и҆̀ въ оу҆зде̑ въ
(є҆гѵ̑петъ)[5]. И҆ ви́дѣ ꙗ҆́ко ѿведенъ бысть ѿ
нея, (и) погиба́ше бытїе ея̀. и҆ поѧ̀ и҆́нъ ѿ
львичищъ свои҆хъ (и҆) ле́въ оу҆чинѝ и҆̀. и҆ живѧ́ше
средѣ ле́въ, левъ бы́сть. и҆ наоу҆чи́сѧ въсхита́-
ти въсхище́нїѧ, (и҆) чл҃ки и҆зѧ́сть. и҆ пасѧшесѧ
в лю́тости свое́и. и҆ гра́ды и҆́хъ пѹ́сты поста́-
ви, и҆ погѹбѝ землю и҆ конець ея̀ гласомъ рыка́-
нїѧ є҆го. И҆ да́сть нань страны (ѡ҆́крⷭ҇тъ ѿ
земль)[6], и҆ пропѧ̀ на́нь мрежа и҆́хъ (и҆) (-)[7] ꙗ҆́тъ
бы҃. и҆ положи́ша и҆̀ въ оу҆зде̑ и҆ в҄ъ пѹтѣ, (и҆
приведо́ша и҆)[8] къ црю вавѵ̑лѡ́нскѹ, и҆ въврьгоша
и҆̀ в темни́цѹ. ꙗ҆́ко да сѧ не слы́шитъ гла́съ
є҆го (потомъ) в҄ горахъ і҆и҃левахъ. Мт҃и твоѧ
ꙗ҆́ко виногра́дъ, [и҆][9] ꙗ҆́ко цвѣтⷮ шипчанъ на
водѣ в҄саженъ, и҆ ѿра́сль є҆го бысть ѿ воды̀
мно́ги. и҆ бы́сть є҆мѹ же́злъ крѣпости въ пле-
мени старѣишинъсте, и҆ възнесе́сѧ в҄ вели́чїи

і҆ѡ́сїа ѳі

свое҆мъ средѣ ло́зїѧ. и҆ ви́дѣ вели́чество свое въ
мно́жествѣ ло́зїа свое҆го. И҆ ѡ҆бломи́сѧ въ ꙗ҆рос-
ти, (и҆ на́ землю повръженъ бы́сть), *и҆ вѣтръ
зно́инъ посѹшѝ (о́вощъ)[10] є҆го. оу҆свѧднѹша и҆ ѡ҆-
пѹстѣша жезли крѣпости є҆го, о́гнь посѹшѝ и҆̀,
(ѡ҆́гнь потреби и҆̀ въ пѹсты́ни) И҆ нн҃ѣ насади́-
ша и҆̀ (-)[11] на земли̇ безъче́стнѣ [и҆ бе́зво́днѣ][12]. і
и҆зы́иде о́гнь ѿ жезла̀ (и҆) [о́вощевъ є҆го][13], и҆ по-
ꙗ҆дѐ и҆̀. И҆ не бѹдетъ в немъ жезла̀ крѣпости
племени [хорѹгве, ꙗ҆́коⷤ҇ владѣти и҆]̑[14]. въ при́чю
пла́чнѹю є҆сть, и҆ бѹдⷮ҇ въ пла́чь.

Гла, к҃.

И҆ бы́сть в лѣто сⷣ҇мое въ пѧ́тыи мцⷭ҇ь, в
девѧтыи (дн҃ь) мцⷭ҇а. прїидо́ша (ста́рцы)[1]
ѿ до́мѹ і҆и҃лева въпраша́ти г҃а, и҆ сѣдо́-
ша прⷣ҇ лицⷨ҇ мн҃и. И҆ бы́сть сло́во гн҃е къ
мнѣ гл҃ѧ. сн҃е чл҃чь, гл҃и къ ста́рцемъ [-][2] і҆и҃ле-
вом. и҆ рече́ши к нимъ, с҄е гл҃етъ [а҆донаи́][3] г҃ь.
а҆́ще въпраша́ти мене вы прихо́дите. жи́въ а҆зъ
а҆́ще ѿвѣща́ю вам, гл҃етъ г҃ь. и҆́ли ѿмести́ю
(мщѹ и҆́хъ)[4], сн҃е чл҃чь [а҆́ще мсти́ши и҆́хъ][5].
Безако́нїѧ (же) ѿц҃ь и҆́хъ совѣсти и҆̀. и҆ рече́ши к
нимъ, с҄е гл҃етъ [а҆донаи́][6] г҃ь. ѿ негоже дн҃е и҆з-
во́лихъ до́мъ і҆и҃левъ. и҆ оу҆вѣдѣнъ быхъ (племе-
ни)[7] до́мѹ і҆а́ковлѧ, и҆ оу҆вѣденъ бы́хъ и҆̀ в҄ земли
є҆гѵ̑петъсте́и. и҆ въздвигоⷯ҇ рѹкѹ мою за нѧ,
гл҃ѧ, а҆ г҃ь б҃ъ ва҃. въ тои дн҃ь пⷣ҇ѧхъ (ѧ҆̀ рѹкою
своею)[8], ꙗ҆́коже и҆звести̇ ѧ҆̀ и҆зъ землѧ̀ є҆гѵ̑пⷮ҇ски,
в҄ зе́млю ю҆́же оу҆гото́вахъ и҆м, землю кипѧ́щѹ
млекомъ и҆ ме́дом, (сѝ)[9] є҆сть паче всѣхъ зе́мль.

нят, і стало левом, і навчилося гра-
бувати грабунок, і пожерло людей. **4**
І почули про нього країни, і він був
схоплений у своєму знищенні, і при-
вели його в намордику до Єгипту.
5 І вона побачила, що його відвели
від неї, і гинуло її буття, і вона взяла
іншого з своїх левенят і поставила
його левом. **6** І він жив серед левів,
став левом і навчився грабувати гра-
бунок, і пожер людей. **7** І він пасся у
своїй люті, і спустошив їхні міста, і
знищив землю та її повноту голосом
свого ричання. **8** І повстали проти
нього країни довкруги з земель, і
розкинули на нього їхні сіті – і його
схоплено. **9** І поставили його в на-
мордник і в пута, і привели його до
вавилонського царя, і кинули його
до в'язниці, щоб не було чути
більше його голосу на ізраїльських
горах. **10** Твоя матір як виноградник
і так як цвіт ґранатового яблука, що
посаджений при воді, і його віття
були від великої води. **11** І для нього
вона була палицею сили, для пле-
мені володарів, і він піднявся вгору
своєю величчю серед лози, і він
побачив свою велич в множестві
своєї лози. **12** І він був зламаним в
люті і скинутим на землю, *і па- йос. 13
лючий вітер висушив його овочі.
Посохли і запустіли палиці його си-
ли, вогонь його висушив, вогонь
знищив його в пустині. **13** І тепер
його посадили на безчесній і без-
водній землі, **14** і вийшов вогонь з
палиці і його овочів і пожер його. І
не буде в ньому палиці сили –
хоругви племені, щоб ним володіти.
Він є на притчу плачу і буде на
ридання.

Глава 20

1 І сталося, що в сьомому році, в
п'ятому місяці, в десятому дні міся-
ця, прийшли старці з ізраїльського
дому запитати Господа. І сіли перед
моїм лицем. **2** І було господнє сло-
во до мене, кажучи: **3** Людський си-
ну! Заговори до ізраїльських стар-
ців! І скажеш до них: Це говорить
Адонай Господь: Чи ви приходите
Мене запитати? Я живу – хіба від-
повім вам? – говорить Господь. **4** Чи
помстою помщу їх, людський сину,
якщо їх мстиш? Сповісти ж їм
беззаконня їхніх батьків. **5** І скажеш
до них: Так говорить Адонай Гос-
подь: Від того дня, коли Я полюбив
ізраїльський дім, і став відомим пле-
мені дому Якова, і відомим став їм в
єгипетській землі, і підняв мою руку
за них, кажучи: Я ваш Господь Бог.
6 В тому дні Я їх підняв своєю
рукою, щоб їх вивести з єгипетської
землі до землі, яку Я їм підготував,

землі, що кипить молоком і медом,
анг. 1 вона є понад всі землі. **7** *І Я сказав
до них: Кожний відкиньте гидоти від
своїх очей і не опоганюйтеся єгипет-
ськими творіннями. Я – Господь Бог
ваш! **8** І вони Мене відкинули і не ба-
жали Мене послухатися, кожний не
бажав відкинути гидоти від своїх о-
чей, і не покинули єгипетські творін-
ня. І Я промовив, щоб вилити на них
свою лють і сповнити на них свій
гнів серед єгипетської землі. **9** І Я зро-
бив, щоб моє ім'я *було* понад усе,
щоб не опоганилося перед країнами,
в яких же вони є, посеред них, в яких
же відомий став Я їм, щоб вивести їх
мой3. 18 єгипетської з землі. **10** І Я вивів їх до
рим. 10 пустині, **11** і дав їм мої заповіді, і об'я-
гал. 3 вив їм мої оправдання, *які, якщо зро-
нее. 9 бить їх людина, живою буде в них. **12**
мой2. 20 *І Я дав їм мої суботи, щоб були на
і 31 знак поміж Мною і поміж ними, щоб
мой5. 5 вони пізнали, що Я – Господь, що їх
освячує! **13** І Я сказав до ізраїль-
ського дому в пустині в заповідях
моїх ходити. І Мене розгнівив ізра-
їльський дім в пустині, бо в моїх
заповідях не ходили і відкинули мої
оправдання, які, коли чинить людина,
мой2. 16 живою буде в них, *і опоганили мої
суботи. І Я промовив, щоб вилити на
них свою лють в пустині, щоб їх
вигубити. **14** І Я зробив, щоб понад
усе моє ім'я не було опоганене перед
країнами, з яких же Я їх вивів перед
їхніми очима. **15** Задля того Я підняв
мою руку проти них в пустині, щоб
не ввести їх до землі, яку Я їм дав,
що пливе молоком і медом, *що є* най-
вибранішою з усіх земель. **16** Тому
що відкинули мої суди, і не ходили в
моїх заповідях, і опоганили мої субо-
ти, бо за кумирами жадало їхнє сер-
це. **17** І їх пощадило моє око, щоб не
вигубити їх на викінчення в пустині.
18 І Я сказав до їхніх дітей в пустині:
Не ходіть в законах ваших батьків, і
не зберігайте їхні оправдання, і не
приставайте до єгипетських творінь.
19 Я – Господь Бог ваш! І бережіть
мої оправдання, і зробите їх, **20** і ос-
вячуйте мої суботи. І буде на знак
між мною і між вами, щоб ви знали,
що Я – Господь Бог ваш! **21** І їхні
діти Мене розгнівили, і в моїх запо-
відях не ходили, і моїх оправдань не
берегли, щоб чинити їх. Бо виконав-
ши їх, людина живою буде в них. І о-
поганили мої суботи. **23** І Я підняв
проти них мою руку, щоб розсипати
їх в країнах і розсіяти їх в землях. **25**
Але Я їм дав недобрі приписи і мої
оправдання, в яких же не будуть жи-
вими. **26** І опоганю їх у їхніх ділах,
коли приводили тих, що відкривають
лоно за їхній гріх. Щоб зрозуміли, що
Я – Господь! **27** Через це говори до

*И рекох к ним, кождо гнушенія ѿ очіи сво- аггеи а
их ѿврьзите, и въ тварехъ егѵпетъскахъ
не оскверняйтеся, азъ гь бъ вашъ. И ѿврь-
гошася мене, и не хотѣша послушати мя.
[кождо][10] гнушеніи ѿ очію своихъ не хотѣша
ѿвреши, и тваріи егѵпеськь не оставиша. и
рекохъ, якоже разліяти ярость свою на ня, (и)
скончати гнѣвъ свой на нихъ, средѣ земля
егѵпетъски. И сътворихъ яко да имя мое
паче всего да ся не осквернитъ пре странами.
в нихъ (же) суть сіи средѣ ихъ, пред ними (же)
увѣденъ быхъ к нимъ (-)[11], яко извести я
из земля егѵпетски. І изведохъ я (-)[12] в пус- г мо ні
тыню, и дахъ имъ заповѣди моя, и оправда- крм і
нія моя явихъ имъ. *иже аще сътворитъ я галат г
чловѣкъ, [-][13] живъ будетъ в нихъ. *и суботы нее д
моя дахъ имъ. якоже быти въ знаменіе в мо к
между мною, и между ими. якоже разумѣти и л
имъ яко азъ гь освящая ихъ. И глахъ к дому е мо е
іилеву в пустыни, въ заповѣди моя ходити.
[и разгнѣва мя домъ іилевъ въ пустыни, в
заповѣдехъ (бо) моихъ][14] (не ходиша), и оправ-
данія моя ѿврьгоша, яже сътворитъ [-][15] чловѣкъ,
[-][16] живъ будетъ в нихъ. *и суботы моя в мо ві
оскверниша (-)[17]. И рекох якоже разліяти я-
рость свою на ня въ пустыни, яко по-
требити я. и сътворихъ, якоже паче всего
да ся имя мое не осквернитъ пре странами,
из нихже изведохъ я пре очима ихъ. (Того ра-
ди)[18] въздвигохъ руку мою на ня въ пусты-
ни, еже [-][19] не ввести ихъ въ землю юже
дахъ имъ, (-)[20] текущу млекомъ и медомъ,
(всѣхъ земль избраннѣишу)[21]. яко суды моя ѿ-
врьгоша, и въ заповѣдехъ моихъ не (ходи)ша
(-)[22]. и суботы моя оскверниша. (яко)[23] къ
кумиромъ срдце ихъ похотѣ. И пощади (я око
мое)[24], яко [не][25] потребити ихъ (-)[26] на скон-
чаніе въ пустыни. И рекохъ к чадомъ ихъ в
пустыни, в законы ѿць вашихъ не ходите, и
оправленіи ихъ не снабдѣвайте, и къ (тва-
ремъ егѵпетъскамъ)[27] не примешайтеся [-][28].
азъ гь бъ вашъ и оправленія моя снаб-
дите, и сътворите я. и суботы моя ос-
щайте. и будетъ въ знаменіе между мною
и [между][29] вами, якоже съвѣдѣти яко азъ
гь бъ вашъ. И разгнѣваше мя, и чада ихъ въ
заповѣдехъ моихъ не ходиша, и оправленіи
моихъ не снабдѣша, якоже сътворити я.
сія (бо) сътворивъ чловѣкъ (-)[30] живъ будетъ в
нихъ. и суботы моя оскверниша. (-)[31] И
въздвигнуху руку свою на ня (-)[32], якоже
расыпати я въ странахъ, (и)[33] расѣяти я въ

зѣлѡ̀· (-)[34] (Но)[35] дахъ имъ заповѣди недобры, и оправлені ѧ (моѧ) в нихже не будутъ живи (-)[36]· И ѡскверна влю ѧ̀ в дѣаніи и҃. егда привожаху (-)[37] ѿверьзающаѧ утробу (за грѣхъ ихъ)[38]. [да разумѣю҃ ꙗко азъ г҃ь][39]· Сего ради г҃ли к дому і҃илеву, с҃не ч҃лчь. и речеши к ним҃, се г҃летъ [адонаи][40] г҃ь, (и) до сего разъгнѣваше мѧ ѡ҃цы ваши въ (градѣ)[41] и҃, имже съгрѣшиша къ мнѣ. и въведохъ (-)[42] в҃ землю в нюже въздвигохъ руку свою, ꙗкоже дати ю̀ и҃. и видѣша весь холмъ высокъ, и всѐ древо сѣнно, и положиша требы т҃у бого҃ свои҃, (и учиниша т҃у ꙗрость даровъ свои҃), и положиша т҃у воню бл҃говоніѧ (и҃), и възліѧша т҃у воліаніа и҃· И рекохъ к ни҃, что е҃ авама ꙗко вы входите тамо. и прозваша имѧ ему авама до днешнего д҃не· Сего ради рцы̀ к дому і҃илеву, се г҃летъ [адонаи][43] г҃ь. аще въ безаконіи҃ ѿ҃цъ вашихъ вы ѡскверн ѧетесѧ, и въ слѣдъ твари ихъ вы съблужаете. и въ приносѣхъ трудъ ваши҃, (и) в нароцѣхъ (вашихъ), [егда суть чада ваша въ ѡгни][44]. вы̀ ѡскверн ѧетесѧ въ всѣхъ кумирехъ вашихъ до днешнѧго д҃не. (аз же)[45] ѿвѣщаю вамъ доме і҃илевъ, живъ азъ г҃ле [адонаи][46] г҃ь, аще ѿвѣщаю вамъ, и аще възыидетъ в҃ духъ вашъ се· И не будетъ ꙗкоже вы г҃лете, буде҃ аки страны̀ и племена земнаѧ, служите древу и каменію· Сего ра҃ живъ азъ г҃летъ [адонаи][47] г҃ь. [аще не][48] рукою крѣпкою и мы҃цею высокою, и въ ꙗрости разліѧнѣ ц҃рьтвую в҃ ва҃· І изведу вы ѿ людіи, и пріиму вы ѿ странъ в нихже бѣсте расѣꙗни (-)[49]· рукою крѣпкою и мышцею высокою, и ꙗростію разліаною· [Ц҃рьтвовати буду над][50] вами. и приведу васъ в҃ пустыню людску· И съвопрашаюсѧ с вами т҃у лицемъ к лицу, ꙗкоже съвопрашахсѧсъ ѿ҃цы вашими, в҃ пустыни егѵ҃пе҃стѣ. такоже сужду (и) вамъ г҃летъ [адонаи][51] г҃ь· И проведу вы по҃ жезлъ мои, и въведу вы в число̀ [завѣта][52]. и съберу ѿ васъ нечестивыѧ и ѿврьгшаѧсѧ· (И)[53] съ землѧ̀ ѡбитаніѧ ихъ изведу ѧ̀, и въ землю і҃илеву не внидутъ. и познаете ꙗко азъ г҃ь· [Вы же][54] доме і҃илевъ, сице г҃летъ [адонаи][55] г҃ь, кождо (васъ) по кумирохъ вашихъ ходисте, (и служисте имъ). и пото҃ аще [-][56] послушаете мене, і имени моего с҃тго не ѡскверн авите ксему в дарѣхъ ваши҃. и в рукотвореніихъ вашихъ (-)[57] на горѣ [моеи с҃тѣи][58], и на горѣ высоцѣ [і҃илевѣ][59], г҃летъ [адонаи][60] г҃ь, т҃у послужатъ ми весь домъ і҃илевъ до конца [на землѝ][61]. и т҃у пріиму [ѧ̀][62]. и т҃у присѣщу приносъ (ихъ)[63], и приносъ на-

ізраїльського дому, людський сину.
І скажеш до них: Так говорить Адо-
най Господь! І до цього: Розгнівили
Мене ваші батьки в їхніх містах,
оскільки згрішили проти Мене. **28** І
Я ввів *їх* до землі, до якої підняв
свою руку, щоб її їм дати, і вони
побачили всякий високий вершок і
всяке тінисте дерево, і принесли там
жертви своїм богам, і зробили тут
лють своїх дарів. І там поклали їхній
запашний запах, і там вилили їхні
поливання. **29** І сказав Я до них: Що
є Авама (=вершок єв.), що ви туди
ходите? І назвали його ім’я Авама,
аж до сьогоднішнього дня. **30** Через
це скажи до ізраїльського дому: Це
говорить Адонай Господь: Якщо ви
опоганюєтеся в беззаконнях ваших
батьків і ви розпутствуєте вслід за
їхніми творіннями, **31** і в прино-
шеннях ваших трудів, і в від-
лученому вами, коли ваші діти є у
вогні, – ви опоганюєтеся в усіх ва-
ших кумирах до сьогоднішнього
дня. Хіба ж відповім вам, ізраїльсь-
кий доме: Живу Я! – говорить Адо-
най Господь. Хіба вам відповім і
хіба піде це у ваш дух? **32** І не буде,
так як ви говорите: Будемо як країни
і земні племена, щоб служити де-
реву і камінню. **33** Через це живу Я,
– говорить Адонай Господь. Якщо
не царюватиму над вами сильною
рукою, і високим раменом, і в
розлитій люті, **34** і виведу вас з на-
родів, і прийму вас з країн, до яких
же ви були розсіяні сильною рукою,
і високим раменом, і розлитою лют-
тю. Буду царювати над вами. **35** І
приведу вас у людську пустиню, і
судитимуся з вами там лицем до
лиця. **36** Так як Я судився з вашими
батьками в єгипетській пустині, так
судитиму і вас, – говорить Адонай
Господь. **37** І переведу вас під мою
палицю, і введу вас в число завіту.
38 І зберу з вас безбожних і відступ-
ників, і виведу їх з землі їхнього
поселення – і не ввійдуть до із-
раїльської землі. І пізнаєте, що Я –
Господь, **39** ви ж, ізраїльський доме,
– так говорить Адонай Господь!
Кожний з вас ходив за вашими ку-
мирами і служив їм. І потім: Якщо
Мене послухаєтеся і більше не опо-
ганите моє святе ім’я вашими дара-
ми і ділами ваших рук **40** на моїй
святій горі і на високій ізраїльській
горі, – говорить Адонай Господь, –
там послужить мені ввесь ізраїльсь-
кий дім до кінця на землі. І там Я їх
прийму, і там навідаюся до їхніх да-
рів і дарів відлученого вами в усім
вашім освяченні. **41** Бо прийму вас,
як запашний запах, коли виведу вас
з народів. І приймуть вас з країн, і

освячуся у вас перед очима наро-
дів, **42** і пізнаєте, що Я – Господь,
коли виведу вас до ізраїльської
землі, до землі, до якої Я підняв
мою руку, щоб її дати вашим бать-
кам. **43** І там згадаєте ваші дороги і
всі ваші мерзенні гріхи, в яких же
ви опоганюєтеся. І подивитеся на
ваші лиця за всі ваші злоби, які ви
зробили, **44** і пізнаєте, що Я – Гос-
подь, коли зроблю вам так, щоб
моє ім'я не було опоганене. Не за
вашими злими дорогами ані за зіп-
сутими ділами ваших рук, ізраїль-
ський доме, – говорить Адонай
Господь. **21,1** І було господнє сло-
во до мене, кажучи: **2** Людський
сину! Скріпи своє лице проти пів-
дня! І поглянь на Дарум, і проро-
куй проти лісу володаря Агева! **3** І
скажеш Агевовому лісові: Послу-
хай господнє слово! Це говорить
Адонай Господь: Ось Я запалю в
тобі вогонь, і він в тобі спалить
всяке зелене дерево і всяке сухе
дерево – невгасимий розпалений
полумінь. І згорить в ньому всяке
лице від сходу до півночі, **4** і всяке
тіло пізнає, що Я – Господь його
запалив! І вони не загаснуть. **5** І я
сказав: Зовсім ні, Господи! Ці ка-
жуть до мене: Чи, отже, сказане не
є притчею?!

Глава 21

6 І було господнє слово до мене,
кажучи: **7** Через це пророкуй, люд-
ський сину! І скріпи своє лице
проти Єрусалиму, і поглянь на їхні
святощі, і пророкуй про ізраїльську
землю. **8** І скажеш до ізраїльської
землі: Це говорить Адонай Гос-
подь: Ось Я проти тебе витягну мій
меч з його піхви і вигублю з тебе
неправедного і беззаконника. **9** І
мій меч вийде зі своєї піхви, проти
всякого тіла від сходу до півночі.
10 І всяке тіло пізнає, що Я – Гос-
подь витягнув свій меч з його піх-
ви! І він більше не повернеться. **11**
І ти, людський сину, зітхай розбит-
тям твоїх стегон! І застогнеш в бо-
лях перед їхніми очима! **12** І буде,
що коли скажуть до тебе: Задля чо-
го ти стогнеш? – І скажеш: За віст-
ку. Бо приходить, і розбитим буде
всяке серце, і ослабнуть всі руки, і
зімліє всяке тіло і всякий дух, і всі
стегна будуть опоганені мокротою.
Ось приходить і буде! – говорить
Адонай Господь. **13** І було господ-
нє слово до мене, кажучи: **14** Люд-
ський сину! Пророкуй! І скажеш:
Це говорить Адонай Господь! Ска-
жи мечеві: Мечу гострися і розгні-
вайся, **15** щоб ти різав різаниною!

рокъ вашихъ въ всѣхъ ѡсщенныхъ вашихъ· въ
воню (бо) блговонїѧ прїимꙋ вы, егда изведꙋ вы
из людїи, и прїимꙋ вы ѿ стра (-)[64]. и ѡсщꙋсѧ въ
васъ пре ѡчима людскима, и оувѣсте ꙗко азъ гь.
егда въведꙋ вы в землю ꙇилевꙋ, в землю в нюже
въздвигохъ рꙋкꙋ свою, дати ю ѿцемъ вашимъ· И
помѧнете тꙋ пꙋти ваша, и на (всѧ) мерзкїѧ
грѣхи ваша, в ниж же сѧ вы ѡскверню́ете (-)[65]. и
ѡзрите лица ваш въ всѣ ѕлоба ваши [ꙗже
сътвористе][66]· И познаете ꙗко азъ гь. егда съ-
творю вамъ тако ꙗкоже имѧ мое да сѧ не
ѡскверниттъ, [не][67] по пꙋтемъ вашимъ ѕлыи, ни
по рꙋкотворенїемъ вашимъ расыпанымъ [доме ꙇи-
левъ][68], глетъ [адонаи][69] гь· И бысть слово гне къ
мнѣ гла, сне члчь, оутверди лице свое на (югъ)[70], и
въззри на [дарꙋмъ][71]. и прорцы на дꙋбравꙋ ста-
рѣишинꙋ (агева)[72]· И речеши дꙋбравѣ (агевовѣ)[73],
слыши слово гне. се глетъ [адонаи][74] гь, се азъ
възгнѣщꙋ в тебѣ огнь, и пожжет в тебѣ всѧ-
ко древо ѕелено, и всѧко древо сꙋхо, не оугашетъ
пламень раждеженыи· И съгоритъ в немъ всѧко
лице ѿ востока до сѣвера. и оувѣсть всѧка
плоть, ꙗко азъ гь ражегохъ ѧ, [и][75] не оугас-
нꙋтъ· И рекохъ никакоже ги [-][76]. сїи глютъ къ
мнѣ, не притча ли есть (оубо) глема (-)[77]·

Глва, ка·

И бысть слово гне къ мнѣ гла. сего ради
прорцы сне члчь, [и][1] оутверди лице свое къ
ꙇерлимꙋ. и призри къ стынѧмъ ихъ, и
прорцы ѡ земли ꙇилевѣ· И речеши к земли
ꙇилевѣ, [се глетъ адонаи гь][2]. се аз на тѧ из-
ъмкнꙋ мечь свои из ножницъ его, и потреблю ис
тебе неправдива и беззаконника· [-][3] (і)[4] изы-
детъ мечь мои из ножницъ своихъ, на всѧкꙋ
плоть ѿ востока до сѣвера. и оувѣсть всѧка
плоть ꙗко азъ гь. измкохъ мечь свои из нож-
ницъ его, [и][5] ктомꙋ не възвратитсѧ. и ты сне
члчь, въздохни съкрꙋшенїемъ чреслъ твоихъ, и съ бо-
лѣзнїю въздохнеши пре ѡчима их· И бꙋдетъ
аще рекꙋтъ к тебѣ, чесо ради ты воздышеши. и ре-
чеши, ѡ проповѣданїи ꙗко градетъ. и съкрꙋшит-
сѧ всѧко срце, и [ѡслабѣютъ всѧ рꙋки][6], і изд-
шетъ всѧка плоть и всѧкъ дхъ, и всѧ стегна
ѡскверняватсѧ мокростїю. се градетъ и бꙋ-
детъ, глетъ [адонаи][7] гь· И бысть слово гне
къ мнѣ глѧ, сне члчь, прорцы и речеши. се
глетъ [адонаи][8] гь, рцы мечеви, мечю ѡстрисѧ
и разгнѣвайсѧ ꙗкоже да иссѣчеши сѣченїе. ѡс-
трисѧ ꙗко да бꙋдеши въ блищанїе, (и) го-
товъ на расыпанїе. сѣци похꙋли ѿрини все дре-

во· И҆ дастъ и҆̀ оу҆готованъ ꙗ҆ко держати за
(чрены)[9] е҆го, наѡ҆стрисѧ мечь, готовъ е҆сть,
ꙗ҆коже дати и҆̀ в руцѣ сѣкущихъ· Возопіи и҆
восплачисѧ сне члчь, ꙗ҆ко бысть в людѣ (е҆е)[10],
(и҆)[11] въ всѣхъ старѣйшинахъ і҆илевахъ (оу-
бѣгшихъ меча. по мечь)[12] быша с людми
моими· Сего ради (восплещу)[13] рукама своима
ꙗ҆ко ѡ҆прависѧ. то что ꙗ҆ко и҆ ѿринесѧ племѧ̀
(и҆) не будетъ, глетъ [а҆донаи]14 гь· И҆ ты̀ сне
члчь прорцы, и҆ восплещи̇ рукама, и҆ оусугуби
мечь, третіи мечь ꙗ҆звенымъ е҆сть. мечь ꙗ҆зве-
нымъ великъ· И҆ оужасиши ѧ҆̀ ꙗ҆ко да сѧ со-
крушитъ срдце [и҆хъ][15], и҆ оумножатсѧ немощ-
ніи. въ всѣхъ вратѣхъ [и҆хъ][16] предадатсѧ
на оусѣченіе мечное· Благо (ѡ҆стръ) бысть на
сѣченіе, благо (-)[17] на блисканіе, проходи̇ (ꙗ҆ко
молніи), ѡ҆стрисѧ ѡ҆деснѡ и ѡ҆ лѣво. а҆може а҆ще
лицѐ твое востависѧ. и҆ а҆зъ [-][18] восплещу
рукою моею к руцѣ моеи, и҆ ѡ҆ставлю ꙗ҆ростъ свою,
а҆зъ гь глахъ· И҆ бысть слово гне къ мнѣ
гла, [-][19] сне члчь, оучини себѣ пути̇ два, ꙗ҆-
коже внити мечю цр҃ѧ вавилонъска. ѿ страны̇
е҆диноѧ и҆зыидет на (власти) двѣ, и҆ руку (оу҆го-
товаютъ) в начале путие (-)[20]. (-)[21] да
оучиниши ꙗ҆ко внити мечю на раввадъ сны
а҆ммона, и҆ на (жидовску)[22] и҆ на і҆ерлима (-)[23]·
Понеже стане (средѣ е҆го) црь вавилонъскъ на
первѣ пути̇, на начале ѡ҆бою путію. ꙗ҆коже
влъхвовати волхвованіе, ꙗ҆коже воскипѣти
жезломъ. и҆ вопрашати ваѧныхъ, и҆ вражити
въ (ꙗ҆трехъ)[24]· (И҆) бысть (ѡ҆десную е҆го) враже-
ніе на і҆ерлима. ꙗ҆ко ѡ҆бъставити ѡ҆стро (и҆)
ꙗ҆ко ѿверзти̇ оуста̀ съ воплемъ, (и҆) возвы-
шити гласъ съ глашеніемъ [трубнымъ][25].
(и҆) ꙗ҆ко поставити ѡ҆строгъ пре врата е҆го, и҆
насыпати персти, и҆ поставити стрѣлы И҆
(ты же волхвуѧ и҆мъ волхвованіе)[26] пре ними,
[седморащи седморицами][27]. и҆ тои воспоминаѧ
неправду [е҆го помѧнути][28]· Того ради се глетъ
[а҆донаи][29] гь, понеже воспомѧнусте неправды
ваша, внегда ѿкрышасѧ нечестіѧ ваша. ꙗ҆ко
ꙗ҆витисѧ грѣхомъ вашимъ, въ всѣхъ беза-
коніихъ вашихъ, и҆ въ [всѣхъ][30] художествѣхъ
вашихъ. понеже воспомѧнусте, в тѣхъ (и҆)
погибнете· И҆ ты̀ скверн҃авыи [-][31] старѣйшино
і҆илевъ, е҆гоже прише днь въ времѧ непрады. се гле
гь, сними клобукъ, и҆ положи̇ вѣнець та не та-
кова̀ будетъ· Смири высокое, и҆ вознесѐ смирен-
ное. неправдою неправду положу ѧ҆̀, и҆ та не
такова̀ будетъ. дондеже пріиде е҆муже дос-
тоитъ, и҆ преда е҆му· И҆ ты́ сне члчь прорцы̇,
и҆ речеши. се̇ глетъ [а҆донаи][32] гь къ снѡмъ

Гострися, щоб ти був на вилискуван-
ня і готовим на побиття! Рубай, знева-
жай, відкинь всяке дерево! **16** І зробив
він його готовим, щоб держати його
за рукоятку. Меч вигострений, він
готовий, щоб його дати в руки тих,
що рубають. **17** Закричи і заголоси,
людський сину! Бо це сталося на-
родові і всім ізраїльським старшинам,
що уникнули меча. Під меч були з
моїм народом, через це заплескаю
своїми руками, **18** бо він оправдався.
То що, коли і відкинено плем'я і не
буде? – говорить Адонай Господь. **19**
І ти, людський сину, пророкуй! І за-
плескай руками, і подвійним зроби
меч. Третій меч є для побитих, вели-
кий меч побитих. І ти їх перелякаєш,
20 щоб розбитим було їхнє серце і не-
мічні розмножилися. При всіх їхніх
брамах будуть видані на різанину
меча. Добре, що був гострим на різа-
нину, добре, що на вилискування. **21**
Переходи, наче блискавка, гострися
вправо і вліво, куди лиш підніметься
твоє лице. **22** І Я заплескаю моєю ру-
кою до моєї руки і опущу свою лють.
Я – Господь промовив. **23** І було гос-
поднє слово до мене, кажучи: **24** Люд-
ський сину! Постав собі дві дороги,
щоб увійшов меч вавилонського царя!
З однієї країни вийде на дві влади, і
руку приготують на початку доріг. **25**
Встанови, щоб меч увійшов проти
Раввата, аммонових синів, і проти
жидівської країни, і проти Єрусалиму.
Тому що він стане серед нього. **26**
Вавилонський цар – на першій дорозі,
на початку двох доріг, щоб чаклувати
чаклуванням, щоб закипіти палицею, і
запитати різьблених, і ворожити на
печінках. **27** І справа нього було воро-
жіння проти Єрусалиму, щоб оточити
валом, і щоб відкрити уста з криком і
підняти голос зі звуком труби, і щоб
поставити вал перед його брамами, і
висипати землю, і поставити стріли.
28 І ти ж той, що чаклує їм чаклуван-
ням перед ними сім разів по сімдесят.
І він той, хто згадує його неправед-
ність, щоб згадати. **29** Через це гово-
рить Адонай Господь: Тому що ви
згадали ваші неправедності, коли від-
крилися ваші безбожності, щоб вияви-
лися ваші гріхи в усіх ваших без-
законнях і в усіх ваших починах, тому
що ви згадали, в цих і згинете, **30** і ти,
огидний ізраїльський старшино, яко-
му прийшов день в часі неправед-
ності. **31** Так говорить Господь:
Скинь клобук і поклади вінець, вони
не будуть такими. Ти впокорив високе
і підняв покірне. **32** Неправедністю в
неправедність їх покладу. І ті не
будуть такими, доки не прийде той,
якому належить. І йому передам. **33** І
ти, людський сину, пророкуй! І ска-

жеш: Це говорить Адонай Господь до
аммонових синів і до їхньої погорди!
І скажеш: Меч! Меч витягнутий на
різанину, витягнутий на викінчення,
встань, щоб ти вилискував **34** своїм
марним видінням! І коли чаклуєш –
брехня, щоб видати шиї побитих без-
законників, яких день настав в часі
неправедності. **35** Повернися до своєї
піхви, не спочинь на цьому місці, в
якому ти був. Тобі судитиму на твоїй
землі **36** і вилию на тебе свій гнів!
Подую на тебе у вогні мого гніву! І
видам тебе в руки чоловіків іншого
народу, що роблять знищення! **37** Во-
гню будеш поживою і твоя кров буде
серед твоєї землі! Не буде твоєї па-
м’яті. Тому що Я – Господь сказав!

ааммѡнемъ, и҆ къ оу҆корѝзнѣ и҆хъ. и҆ речеши,
мечь мечь и҆змѧченъ на сѣченїе, [-][33] и҆змѧченъ на
скончанїе, въстани ꙗ҆коже да блискаеши въ
видѣнїи своемъ сꙋнимъ, и҆ внегда врaжиши лжа.
ꙗ҆коже предати выѧ ꙗ҆звеныхъ безаконникъ, и҆хже
приспѣ днь въ времѧ неправды. възвратисѧ
[в ножницꙋ свою][34], не стани в мѣсте семъ
є҆мꙋже бысть, на землѝ твоей ѿсꙋждꙋ тѧ. И҆
възлїю на тѧ гнѣвъ свои. въ ѻ҆гнѝ гнѣва
моего въздхнꙋ на тѧ. И҆ предамъ тѧ в рꙋцѣ
мꙋжъ инорꙗзычены, творѧщимъ расыпанїе. ѻ҆гню
бꙋдеши ꙗ҆дь. (и҆) кровь твоѧ бꙋдетъ средѣ
землѧ̀ (твоеѧ). не бꙋдетъ твоеа памѧти
занѐ а҆зъ гь глахъ.

Глава 22

1 І було господнє слово до мене,
кажучи: **2** Хіба судитимеш місто кро-
ві? Хіба покажеш йому всі його без-
закония? **3** І скажеш: Це говорить А-
донай Господь: **4** Місто, що пролива-
єш кров посеред себе, щоб прийшов
його час, яке чинить кумирів для се-
бе, щоб самому опоганюватися. В йо-
го крові, яку ти пролив, згрішив ти; і
в твоїх кумирах, які ти зробив, опога-
нився ти; і вкоротив ти свої дні, і
привів час своїх років. Через це Я те-
бе дав на погорду в країнах і на нас-
мішку всім землям, **5** які наближа-
ються до тебе і які віддаляються від
тебе. І покплять з тебе, і вони закри-
чать проти тебе: Нечистий славетний
і великий у його беззаконнях! **6** Стар-
шини ізраїльського дому, кожний до
своїх кревних: їм змішалося в тобі,
щоб пролити кров. **7** Батькові ж і ма-
тері говорили зло у тобі, і прохід по-
вертали в неправедність у тобі, си-
роту і вдову кривдили у тобі. **8** І мої
святощі похулили, і мої суботи опо-
ганили в тобі. **9** Мужі-розбійники бу-
ли в тобі, щоб пролити кров: на горах
їли в тобі і неправедне робили серед
тебе. **10** В тобі відкрили батьківський
сором і в тобі висміяли ту, що сиділа
єре. 5 в нечистоті. **11** *Кожний чинив безза-
коння з жінкою свого ближнього, і
кожний опоганював свою невістку в
безбожності, і кожний свою сестру,
дочку свого батька, висміював у тобі.
12 Дари брали в тобі, щоб пролити
кров, лихву надмірно брали в тобі. І
завершу повноту твоєї злоби, що в
насильстві, бо ти Мене забув, – гово-
рить Адонай Господь. **13** Ось, отже,
вдарю моєю рукою до руки в ньому –
викінчений ти і те, що ти зробив, і
відносно крові, що була серед тебе.
14 Хіба потерпить твоє серце і хіба
сильні будуть твої руки в дні, в яких

Глава, кв.

И҆ бысть слово гнє къ мнѣ гла, [-][1] (-)[2] а҆ще
сꙋдиши градꙋ кровномꙋ, (а҆ще)[3] ꙗ҆виши
є҆мꙋ всѧ безаконїѧ є҆го. и҆ речеши, се
глетъ [а҆донаи][4] гь. ѡ҆ граде пролива-
ѧи кровь средѣ себе, ꙗ҆ко прїити времени є҆го.
(-)[5] творѧи кꙋмиры ѻ҆ себѣ, ꙗ҆коже ѻ҆скверни-
тисѧ самомꙋ. въ кровихъ є҆го ꙗ҆же пролїѧ съ-
грѣши. и҆ въ кꙋмирехъ твоихъ ꙗ҆же сътворѝ ѻ҆с-
кверниавлѧшесѧ. и҆ съкрати дни своѧ̀, и҆ при-
веде времѧ лѣтъ своихъ. Сего ради дахъ тѧ на
оу҆корѝзнꙋ въ странахъ, и на порꙋганїе всѣмъ
землѧмъ, ꙗ҆же приближаютсѧ к тебѣ, и҆ ꙗ҆же
оу҆далѧютсѧ ѿ тебѐ и҆ порꙋгаютсѧ тебѣ. [и҆ въ-
зъпїю][6] (на тѧ) нечистъ словꙋщїи и҆ многъ
въ безаконїи [є҆го][7]. (-)[8] Старѣишины домꙋ і҆и҆-
левa кождо къ своимъ оу҆жикамъ и҆хъ смѧтошасѧ въ
тебѣ, ꙗ҆коже да пролїютъ кровь. ѻ҆тцꙋ (же) и҆
мтри ѕло глахꙋ въ тебѣ. и҆ прохода ѻ҆браща-
хꙋ в неправдꙋ въ тебѣ. сиротꙋ и҆ вдовицꙋ пре-
ѻ҆бидахꙋ в тебѣ. и҆ стаа моа похꙋлиша, и҆
сꙋботы моа ѻ҆сквернавлахꙋ в тебѣ. Мꙋжи раз-
боиници бѣша въ тебѣ, ꙗ҆коже да пролїютъ
кровь. [-][9] на горахъ ꙗ҆дахꙋ въ тебѣ, (и҆) не-
правдꙋ творѧхꙋ средѣ тебе. стыдѣнїе ѻ҆тчее
ѿкрыша въ тебѣ. и҆ в нечистотѣ сѣдѧщꙋ
ѻ҆брꙋгаша в тебѣ. *Кождо къ женѣ подрꙋга їєре є
своего безаконноваша, и҆ кождо невѣстꙋ свою ѻ҆с-
квернавлѧше в нечестїе. И҆ кождо сестрꙋ свою
дщерь ѻ҆тца своего ѻ҆брꙋгавахꙋ в тебѣ. мзды
възимахꙋ в тебѣ, ꙗ҆ко да пролїютъ кровь. растъ
и҆злиха в҆зимахꙋ в тебѣ. И҆ скончаю скончанїе
ѕлобы твоеа ꙗ҆же в насилїи, мене бо забы̀,
глетъ [а҆донаи][10] гь. се оу҆бо поражꙋ рꙋкою моею
к рꙋцѣ [-][11] в нихже скончасѧ є҆си, [и҆][12] є҆же
сътворилъ є҆си, и҆ ѻ҆ кровехъ (-)[13] бывшихъ средѣ

тебе. а҆́ще потерпи́ с҃рце твое, (и҆) а҆́ще оу҆дръ-
жатъ рꙋцѣ̀ твоѝ въ дн҃и, в ныꙗ́же а҆зъ творю
въ тебѣ· а҆зъ г҃ь гл҃ахъ и҆ сътворю̀, и҆ расыплю
въ странахъ, и҆ рас̾сѣю тѧ въ землѧхъ· И҆ ѡ҆с-
кꙋдѣ́етъ нечистота̀ твоѧ̀ и҆с тебѐ. и҆ владѣ-
ти бꙋдꙋ тобо́ю пре҄ ѻ҆чи́ма страна́мъ, (-)[14]
зане а҆зъ г҃ь· И҆ бысть сло́во г҃не къ мнѣ̑ гл҃ѧ,
с҃не ч҃лчь ѐ се бы́ша мнѣ̑ до҆ і҆и҃левъ, смѣшени вс҄и
с мѣ́дїю, (-)[15] и҆ съ ѻ҆́ловомъ чи́стомъ, и҆ съ
сви́нцемъ средѣ̀ [пе́щи][16] сребра̀ смѣшени сꙋть·
Сего ра́ди рцы, ѐ се гл҃етъ [а҆донаи́][17] г҃ь поне́же
бы́сте вс҄и смѣшенїе ѐдíно. сего ради ѐ се а҆зъ
прїимꙋ васъ средѣ̀ і҆ер҃лима. ꙗ҆́коже прїемлетъ
сребро̀ и҆ мѣ́дь, и҆ желѣзо и҆ свинецъ, и҆ ѻ҆́лово
чи́стое средѣ̀ пещи. ꙗ҆́ко҃ вдꙋнꙋти в нѧ̀ ѻ҆гню
ꙗ҆́коже пожещѝ. та́ко прїимꙋ (ва́съ) въ гнѣвѣ̀
моѐмъ, [и҆ въ ꙗ҆́рости мое́и][18]. и҆ въведꙋ [и҆ ѻ҆с-
та́влю][19] и҆ пожегꙋ ва́съ. и҆ възъдмꙋ на́ вы въ
ѻ҆гни гнѣ́ва моѐго, и҆ пожжени бꙋдете средѣ̀
еѧ̀. ꙗ҆́коже пожига́есѧ сребро̀ средѣ̀ пе́щи, та́коже
пожжетесѧ средѣ̀ еѧ̀. и҆ позна́ете ꙗ҆́ко а҆зъ г҃ь,
възлїѧхъ ꙗ҆́рость свою̀ на ва́съ· И҆ бы́сть сло́во
г҃не къ мнѣ̑ гл҃ѧ, с҃не ч҃лчь рцы ѐмꙋ, ты ѐси
землѧ̀ неѻ҆дожди́ма (-)[20] въ дн҃ь ꙗ҆́рости· *Ѐгоже
старѣ́йшины средѣ̀ ѐго, ꙗ҆́ко львы рыка́ющꙋе.
въсхитающе въсхищенїѧ. д҃ша и҆́ꙗ҆дающе наси́-
лїемъ. (бога́тество и҆) честь прїе҄млюще. [-][21]
вдови́ца [ѐго][22] оу҆мно́жиша средѣ̀ [ѐго][23]. И҆ жерцы
ѐго ѿвръго́ша҃ зако́на моѐго, и҆ ѻ҆скверни́ша ст҃аа
моа̀. ме́ждꙋ ст҃ымъ и҆ скве҃на́вом не разлꙋчи́ша.
и҆ меж҃дꙋ нечи́стоⷨ҇ и҆ чи́стомъ не разлꙋчи́ша. (-)[24]
ѿ сꙋбо́тъ мои́хъ покрывахꙋ ѻ҆чи своѝ, и҆ ѻ҆скве-
навлѧ́хꙋ (мѧ́) средѣ̀ и҆хъ· Кнѧ́ѕи ѐго средѣ̀ ѐго,
ꙗ҆́ко влъцы въсхита́юще въсхита́нїѧ. ꙗ҆́коже
пролїати кро́вь, [и҆ погꙋбити д҃ша][25], ꙗ҆́коже
гл҃аство гладова́ти· И҆ пр҃рцы ѐго помаза́ющесѧ
сами, падꙋтъ ви́дѧщеи сꙋ҆ѧ. (и҆) влъхвꙋ́ющеи
(и҆) лжа, гл҃ющеи. ѐ се гл҃етъ [а҆донаи][26] г҃ь. а҆ г҃ь не гл҃а·
Лю́ди землѧ̀ стыскаѣща́юще [-][27] (-)[28] въсхыща́ю-
ще въсхитанїѧ. (сиротѣ)[29] и҆ оу҆богꙋ насилїе тво-
рѧ́ще. и҆ къ приходꙋ не живꙋще съ сꙋдо́мъ· И҆
възыскахъ ѿ нихъ мꙋжа живꙋща правѣ, и҆ сто-
ѧ́ща [ѿнꙋдь пре҄ лицемъ мои҃][30] въ времѧ
[гнѣва][31], ꙗ҆́коже не до ко́нца погꙋби́ти ѐго, и҆
не ѻ҆брѣтох҃· И҆ възлїѧ́хъ на́ нѧ ꙗ҆́рость свою въ
ѻ҆гни гнѣва моѐго, ꙗ҆́коже сконча́тї [ѧ̀][32]. пꙋти
и҆хъ на главы̀ и҆хъ дах҃, гл҃тъ [а҆донаи́][33] г҃ь·

мх҃ г҃
софо҃ г҃

Гл҃а, к҃г·

И бы́сть сло́во г҃не къ мнѣ гл҃ѧ с҃не ч҃лчь,
двѣ̑ женѣ бѣ́ста д҃щери матери ѐдїноа.
и҆ съблꙋди́ста въ ѐгѵ҆пте, въ юности

Я *це* чиню проти тебе? Я – Господь
сказав і зроблю. **15** І розкину *тебе* в
країнах, і розсію тебе в землях. І не
стане твоєї нечистоти у тебе, **16** і Я
буду володіти тобою перед очима
країн, тому що Я – Господь. **17** І бу-
ло господнє слово до мене, кажучи:
18 Людський сину! Ось став Мені із-
раїльський дім, всі змішані з міддю,
і з чистим оловом, і зі свинцем. Змі-
шані є вони серед печі срібла. **19**
Через це скажи: Це говорить Адонай
Господь: Тому що всі ви стали одні-
єю мішаниною, через це ось Я
візьму вас з-посеред Єрусалиму, **20**
так як береться срібло, і мідь, і залі-
зо, і свинець, і чисте олово серед пе-
чі, щоб подути на нього вогнем, щоб
розплавити. Так візьму Я вас у
моєму гніві і в моїй люті, і введу, і
залишу, і розплавлю вас. **21** І подую
на вас вогнем мого гніву, і розпла-
витеся серед нього. **22** Так як срібло
плавиться серед печі, так розпла-
витеся серед нього. І пізнаєте, що Я
– Господь вилив на вас свою лють.
23 І було господнє слово до мене,
кажучи: **24** Людський сину! Скажи
йому: Ти є ненаводнена земля в дні
люті. **25** *Його старшини серед ньо- мих. 3
го як леви, що ричать, що грабують соф. 3
грабунок, що душі пожирають на-
сильством, що приймають багатство
і честь. І його вдови помножилися
серед нього. **26** І його священики
відкинули мій закон і опоганили мої
святощі: не розрізнили між святим і
гидотою і не розділили між
нечистим і чистим, закрили свої очі
від моїх субот і оскверняли мене
серед них. **27** Його князі серед нього
як вовки, що розшарпують гра-
бунок, щоб пролити кров і вигубити
душі, щоб голодувати ненаситністю.
28 І його пророки себе намазують –
впадуть ті, що бачать марне, і що
чаклують, і що говорять брехню: Це
говорить Адонай Господь. А
Господь не сказав. **29** Народ землі
давлячи, грабуючи грабунки, чинячи
насилля сироті і бідному, і до
приходу не живуть з судом. **30** І Я
шукав в них чоловіка, що живе
праведно і що стоїть вповні перед
моїм лицем в часі гніву, щоб не
вигубити його до кінця, і не
знайшов. **31** І Я на нього вилив свою
лють у вогні мого гніву, щоб їх
викінчити. Їхні дороги Я дав на їхні
голови, – говорить Адонай Господь.

Глава 23

1 І було господнє слово до мене,
кажучи: **2** Людський сину! Дві жін-
ки були дочками однієї матері. **3** І
вони розпутствували в Єгипті, у сво-

їй молодості вони розпутствували.
Там впали їхні груди, і там вони
втратили дівоцтво. **4** Імена ж їхні: О-
олла – старша, Оолива ж – її молодша
сестра. І вони були мої і породили си-
нів і дочок. Імена ж їм: Самарія – О-
олла і Єрусалим – Оолива. **5** І роз-
пустилася Оолла від Мене, і поклала-
ся на своїх полюбовників, на асирій-
ців, що наближалися до неї, що зо-
дягнені в кармазин, старшини, і воє-
води, і юнаки – всі вибрані, кіннотни-
ки, що їздять на конях. **7** І дала на
них свою розпусту, до всіх вибраних
асирійських синів. І на всіх, на яких
поклалася, опоганювалася в усіх їх-
ніх нечистотах. **8** І не покинула свою
розпусту, що з Єгипту, бо з нею спа-
ли в її молодості. І вони знищили її
дівоцтво і на неї пролили їхню роз-
пусту. **9** Через це Я її видав в руки її
полюбовників, в руки асирійських си-
нів, на яких поклалася. **10** Вони від-
крили її встид, взяли її синів і дочок і
вищ. 16 саму вбили мечем. *І вона стала по-
говіркою між жінками. І зробили на
ній помсту за дочок. **11** І побачила її
сестра Оолива, і перевершила її своїм
намаганням, і її розпусту вона пом-
ножила понад розпусту своєї сестри:
12 покалалася на асирійських синів,
володарів і вождів, що близько неї і
зодягнені в гарну одіж, кіннотники,
що їздять на конях, – всі вибрані ю-
наки. **13** І Я побачив, що вона опо-
ганилася. Одна дорога в обох. **14** І
додала до своєї розпусти, і позначила
вона чоловіків, нарисованих на стіні,
– халдейські образи, нарисовані олів-
цем, – **15** і підперезаних по їхніх бе-
драх вишуканими поясами, і пофар-
бований убір голови на їхніх головах.
Вони зодягнені різновидно, подібно
до вавилонських синів. Їхня батьків-
щина – халдейська земля. **16** І вона
поклала на них зір своїх очей, і пос-
лала до них послів, до халдейської
землі. **17** І прийшли до неї вавилонсь-
кі сини. Спочиваючи на ліжку, зане-
чистили її в розпустах. І вона опога-
нилася в них, і від них відступила її
душа. **18** І вона відкрила її розпусту і
відкрила її сором. І моя душа відсту-
пила від неї, так як відступила моя
душа від її сестри. **19** І вона помно-
жила свою розпусту, щоб згадати дні
своєї молодості, в яких розпутству-
вала в Єгипті. **20** І вона поклалася на
халдеїв, яких тіла, як тіла ослячі, і
їхні лона, наче кінські лона. **21** І во-
на навідалася до беззаконня своєї мо-
лодості, які вона чинила в Єгипті в
твоїй кімнаті, де впали груди твоєї
молодості. **22** Через це, Ооливо, так
говорить Адонай Господь: Ось Я під-
ношу проти тебе твоїх полюбовників,
а від них відступила твоя душа, і на-

своєи [съблꙋдиста][1]. (тꙋ ѿпадоста сосца єю),
и тꙋ расыпаста дѣвство. [имена же][2] има, [о-
олла][3] старѣишаа, (-)[4] ооливa (же) [мнѣшаа][5]
сестра єѧ. И быста мнѣ, и родиста сны и
дщери. (-)[6] имена (же) има (-)[7], самарєѧ [оол-
ла][8], і ієрлимъ ооливa. И съблꙋди [оолла][9] ѿ
мене, и възложи на хоти своѧ къ асѵрїомъ
приближающимъсѧ єи. облеченны в червеница,
старѣишины, и воєводы (и) юноты, избранныѧ
вса конники сꙋзны на конехъ. и дасть блꙋ-
женїє єѧ к нимъ, къ избраннымъ снмъ асѵ-
рїискомъ всѣмъ, и на вса к нимже възложи.
въ всѣхъ нечистотахъ [ихъ][10] оскверналѧ-
шесѧ. И блꙋженїѧ своєго єже изъ єгѵпта не
остави, ꙗко с нею легахꙋ въ юности єѧ. и
тїи расыпаша дѣвство єѧ, и разлїѧша блꙋ-
женїє ихъ на ню. Того ради предахъ ю в рꙋцѣ
хотемъ єѧ в рꙋцѣ снмъ асѵрїискомъ, к нимже
възлагаше. Тїи ѿкрыша стыдѣнїє єѧ, сны и
дщери єѧ поаша, и самꙋ мечемъ оусѣкнꙋша.
*и бысть поносъ въ женахъ, и ѿмщенїє быт ѕі
сътвориша в неи о дщерехъ. И видѣ сестра
єѧ ооливa, и расыпа възложенїє свое паче єѧ.
и блꙋженїє єѧ, паче блꙋженїѧ сестры своєѧ
[оумножи][11] къ снмъ асѵрїискомъ възложи.
старѣишины и воєводы блинаа єѧ, [и][12] обле-
ченны въ благоистыканны, кони́ки сꙋзны на
конех, юноша избранны вса. и видѣх ꙗко
осквернисѧ пꙋть єдинъ обою. и приложи къ
блꙋженїю своємꙋ, и видѣ мꙋжа въписаны на
стенѣ образы хальдѣиски, въписаны шаромъ,
[и][13] опоѧсанны (по лѧдвїех ихъ поѧсы измеч-
танными)[14], и превои омочени на главахъ
ихъ, оболчени многообразно, подобно къ снмъ
[вавѵлоньскимъ][15], халдѣиски землѧ ѿчества
ихъ. и възложи на нѧ взорь очїю своєю. И
посла послы к нимъ въ землю хальдѣискꙋ. и
прїидоша к неи снове вавѵлоньстїи на ложи
стоѧще, и оскверна́виша ю в соблꙋжени (-)[16]. и
осквернависѧ в них, и ѿстꙋпи дша єѧ ѿ них.
И ѿкры блꙋженїє єѧ, и ѿкры стыдѣнїє єѧ.
и ѿстꙋпи дша моѧ ѿ неѧ, ꙗкоже ѿстꙋпи
дша моа ѿ сестры єѧ. И оумножи блꙋженїє
свое, ꙗко помѧнꙋти дни юности своєѧ, в на-
же съблꙋди въ єгѵпте. И възложи на хал-
дѣѧ, иже (плоти) ꙗко (плоти ослѧ)[17], и (ꙗко)
лона коньска лона ихъ. и присѣти безаконїє
юности своєѧ, ꙗже творѧше въ єгѵпте въ
станꙋ твоєм, идѣже сосца юности твоєѧ [ѿ-
падоста][18]. Того ради ооливо, се глетъ [адо-
наи][19] гь. се азъ воставлю хоти твоѧ на
тѧ, ѿ нихже ѿстꙋпи дша твоѧ (-)[20]. и на-

веду̀ а҆̀ на́ тѧ ѻ҆кр҇тъ сн҇ы вавѵ̀лѡньски, и҆ всѧ халдѣѧ, [факꙋмъ][21], и҆ [сꙋдїи][22], и҆ [кꙋдъ][23], и҆ всѧ сн҇ы а҆сѵ̀рїйски. с ними ю҆ноша и҆збра́нны, старѣ́йшины, и҆ воеводы, (и҆) всѧ̀ колесни҇ники (-)[24] нарочи́ты, ко́нники на ко́нѣ. [и҆ прїидꙋтъ на́ тѧ всі][25] ѿ сѣвера, съ ѻ҆рꙋжїемъ и҆ с колесни́цами, (и҆) съ мно́гомъ народомъ. (и҆) [защищенїе и҆ щиты и҆ шлемы възложатъ на́ тѧ, и҆ поста́вятъ][26] стражꙋ ѻ҆кр҇тъ тебѐ· И҆ дамъ пр҇е лицемъ и҆хъ сꙋдъ, и҆ ѿмстѧть ти въ сꙋдѣхъ свои́хъ. и҆ дамъ рвенїе мое въ тебѣ, и҆ сътворю с тобо́ю гнѣвъ ꙗ҆рости (моеѧ)· Но́здри твоа и҆ ᲂу҆ши твоѧ̀ ѻ҆брѣжꙋ, и҆ ѻ҆ста́вшаѧ (-)[27] мечемъ и҆сѣкꙋтъ. Тїи сн҇ы твоѧ̀ и҆ дщерѧ твоѧ̀ поимꙋ, и҆ ѻ҆ста́вшаѧ твоѧ [потреби́тъ ѻ҆гнь][28]. и҆ съвлекꙋтъ с тебе ри́зы твоѧ̀, и҆ во́мꙋтъ сосꙋды хвалы̀ твоеѧ· И҆ ѿвращꙋ нечестїѧ твоѧ̀ ѿ тебе, и҆ блꙋженїѧ твое́го (е҆же въ е҆гѵ̀пте)[29] не поманꙋ ктомꙋ· Поне́же се глетъ [а҆донаи][30] гь. се а҆зъ предаю тѧ въ рꙋцѣ и҆хже ненави́диши, и҆ ѿ нихже ѿстꙋпи дша твоѧ̀ (-)[31]. и҆ сътворѧтъ въ тебѣ в ненависти, и҆ възмꙋтъ всѧ трꙋды твоѧ̀ и҆ дѣлеса̀ твоѧ̀, и҆ бꙋдеши нага и҆ съ стꙋдомъ. и҆ ѿкрыетсѧ стыдѣнїе блꙋженїѧ твое́го, и҆ нечестїѧ твое́го· [-][32] Блꙋженїе твоѐ сътвори [тебѣ се][33], внегда̀ съблꙋди́ въ слѣ҇ странъ, и҆ ѻ҆сквернавлѧ́шесѧ въ кꙋмирѣ (-)[34]· (И҆) въ пꙋти сестры̀ своеѧ походи́ла е҆си, и҆ дамъ ча́шꙋ еѧ въ рꙋцѣ твои· Се҇ глетъ [а҆данаи][35] гь, ча́шꙋ сестры̀ твоеѧ и҆спїеши глꙋбокꙋю и҆ широ́кꙋю. (и҆ бꙋдетъ на смѣ҇ и҆ похꙋхнанїе лихое, на ᲂу҆питїе)[36] и҆ раслабленїѧ напо́лнишисѧ. Ча́ша (же) потребленїѧ (и҆ погибенїѧ), ча́ша сестры̀ твоеѧ самарїи. і и҆спїеши ю҆̀ [и҆ посмечеши][37], [и҆ черепъ еѧ̀ разбїеши, и҆ сосца своѧ̀ ѿтръзаеши][38]· И҆ празники [твоѧ̀][39], и҆ начала мць твои́хъ възвращꙋ. поне́же а҆зъ глах, рече [а҆дона́и][40] гь· Сего ра се глетъ [а҆дона́и][41] гь, в того мѣсто и҆мже забы̀ мѧ, и҆ ѿвръже мѧ за тѣло своѐ. и҆ ты возми нечестїе свое и҆ блꙋ свои· И҆ ре гь къ мнѣ, снѐ чл҇чь, а҆ще сꙋдиши [ѻ҆ѻ҆́лѣ][42], и҆ ѻ҆ѻ҆ливѣ. и҆ со́вѣстиши и҆ма безако́нїа е҆ю, ꙗ҆ко любодѣ́йствꙋета, и҆ кровь въ рꙋкꙋ е҆ю. [и҆][43] въ кꙋмирехъ еѧ̀ любодѣ́йствꙋета. и҆ чада е҆ю ꙗ҆же породи́ста мнѣ, приведꙋ а҆̀ и҆ма средѣ ѻ҆гнѧ̀. до́ндеже [е҆гоже ненави́дѣхъ][44] сътвори́ста ми· [ѻ҆скверна́влѧхꙋ стаѧ моа, в тои днь][45] и҆ сꙋбо́ты моѧ̀ ѻ҆сквернавлѧ́хꙋ, (-)[46] внегда̀ закала́хꙋ ча́да своѧ̀ кꙋмиромъ (-)[47]. и҆ въхожахꙋ въ стаа моѧ̀ [въ тои днь][48] ѻ҆скверънавлѧхꙋ а҆̀· И҆ се та́ко творѧ́ста средѣ домꙋ мое́го. и҆ [пꙋщас-

веду їх на тебе довкруги: **23** вавилонських синів, і всіх халдеїв, факума, і суддів, і кута, і всіх асирійських синів з ними, вибраних юнаків, старшин і воєвод. І всі славні колісничі, вершники на конях. **24** І вони всі прийдуть проти тебе з півночі зі зброєю, і з колісницями, і з численним народом. І покладуть проти тебе оборону, і щити, і шоломи, і поставлять сторож довкруги тебе. І дам суд перед їхнім лицем, і помстять тобі у своїх судах. **25** І дам мою ревність в тобі, і зроблю з тобою гнів моєї люті. Твої ніздрі і твої вуха обріжуть, і осталих вирубають мечем. Вони візьмуть твоїх синів і твоїх дочок, і твоїх осталих вигубить вогонь. **26** І вони скинуть з тебе твою одіж і візьмуть посуд твоєї хвали. **27** І відверну твоє безчестя від тебе, і більше не згадаю твою розпусту, що в Єгипті. **28** Тому що це говорить Адонай Господь: Ось Я видаю тебе в руки тих, кого ненавидиш і від яких відступила твоя душа! **29** І зроблять з тобою в ненависті, і візьмуть всі твої труди і твої діла. І будеш нагою і засоромленою, і відкриється сором твоєї розпусти і твого безчестя. Твоя розпуста **30** тобі це вчинила, коли ти розпутствувала вслід за країнами. І ти опоганилася кумирами, **31** і ти пішла по дорозі твоєї сестри. І дам її чашу у твої руки. **32** Так говорить Адонай Господь: Питимеш глибоку і широку чашу твоєї сестри. І буде на сміх і лихий глум, **33** на п'янство. І ти наповнишся ослабленням. Чаша ж знищення і погибелі, чаша твоєї сестри Самарії. **34** І вип'єш її, і видушиш, і розіб'єш її череп, і відірвеш свої груди. І поверну твої празники і початки твоїх місяців, тому що Я промовив, – говорить Адонай Господь. **35** Через це так говорить Адонай Господь: Задля того, що ти Мене забула і Мене відкинула, за своє тіло і ти візьми своє безчестя і свою розпусту. **36** І сказав Господь до мене: Людський сину! Чи не судитимеш Ооллу і Ооливу? І сповістиш їм їхні беззаконня, **37** бо чужоложили, і кров у їхніх руках, і чужоложили в їхніх кумирах. І їхніх дітей, які мені породили, Я їх ними приведу крізь вогонь, **38** бо Мені зробили те, чого Я ненавидів. Вони оскверняли мої святощі в тому дні і опоганювали мої суботи, **39** коли різали своїх дітей ідолам і входили до моїх святощів. В тому дні вони їх опоганювали. І ось так чинили серед мого дому. **40** І пускалися до чоловіків, що приходили здалека, яким посилали, до них, послів. І зразу,

куди приходили, вмиваючись і прикрашаючи свої очі, і прикрашалася прикрасою, **41** і сідала на розстеленому ліжку, і перед нею прикрашений стіл. І мій ладан і мою олію вона клала перед ними і веселилися ними. **42** І звук музики загравали до чоловіків з множества людей, що приходили з пустині. І давали обручки на їхні руки і вінець похвали на їхні голови. **43** І Я сказав: Чи, отже, не в цьому є перелюб і діла розпусниці? Ця і ця вчинила розпусту. **44** І входили до неї, так як входять до жінки-розпусниці. Так входили до Оолли і до Ооливи, і до беззаконних жінок, щоб чинити беззаконня. **45** Ці ж праведні мужі і відомстять їм помстою перелюбниці і судом тих, що проливають кров. Тому що є перелюбниці, і кров у їхніх руках. **46** Так говорить Аднай Господь: Приведи юрбу на конях, дай в них замішання і розграбування! **47** І побий їх камінням, камінням народів! І хай прошиють своїми списами, вб'ють їхніх синів і дочок, і їхні доми спалять вогнем! **48** І відверну безбожність з землі. І напоумляться всі жінки, і не зроблять за їхніми безбожностями. **49** І ваша безбожність буде дана на вас, і візьмете всі гріхи ваших кумирів. І пізнаєте, що Я – той, що говорить, Адонай Господь!

Глава 24

1 І було господнє слово до мене у 9-му році, в 9-му місяці, і в 10-му дні місяця, кажучи: **2** Людський сину! Запиши собі ім'я цього дня, в якому почав *іти* вавилонський цар проти Єрусалиму, від цього ж сьогоднішнього дня. **3** Скажи притчу до дому, що гнівить. І скажеш до них: Це говорить Адонай Господь: Постав казан на вагу, і влий до нього води, **4** і вкинь до нього порубане, всяке любе *і* гарне: литку і плече, очищене від костей, **5** з вибраних, з помазаної скотини, і пали під ним кості. Він зварив і скип'ятив, і зварили його кості серед нього. **6** Через це так говорить Адонай Господь: Місто крові – казан, в якому є отрута, і отрута не вийшла з нього, за часткою виніс його. Не впав на нього жереб, бо його кров є посеред нього. Я його поставив на гладкому камені. **7** Я її не вилив на землю, щоб покрити її землею, щоб **8** навести на неї мою лють на помсту. Щоб дав Я помстити його кров, Я його поставив на гладкому камені, щоб його не покрити. **9** Че-

та][49] къ мужемъ градущимъ издалеча, иже
послы посыласта к нимъ. и абие иде приидаху
измывающеся, и оутвараше очи свои, и оукраша-
шеся оутвареніемъ. и сѣдаше на одрѣ пост-
ланѣ, и трапеза оукрашенна [пред нею][50]. И димі-
амъ мои, и масло мое (предлагаше пред ними, и)
веселяхуся в них. и гласъ съглашеніа възгла-
шаху [-][51] къ мужемъ, от множества человѣча при-
ходяща от пустыня. И дааста прьстьни на
руки ихъ, и вѣнецъ хвалы на главы ихъ. и ре-
кохъ, не в сих ли оубо любодѣиство есть, и дѣлеса
блудница, (си) и си проблудися. И влажаху к
неи, якоже влазятъ къ женѣ блудницы. тако
влажаху къ [оолли][52], и къ ооливѣ, (и) [къ же-
нама безаконницама][53], якоже сътворити безако-
ніе. (-)[54] мужи (же) правдиви сіи. [и][55] отмстятъ
има отмщеніем любодѣискомъ, и судомъ проли-
вающих кровь. яко любодѣицы еста и кровь въ
руку ею. Се глаголетъ [адонаи][56] господь. приведи на (ко-
нѣхъ)[57] народы, (-)[58] дажд в нею мятежъ и раз-
грабреніе. и разбіи каменіем в нею, каменіем
народѣскомъ, и да избодутъ (-)[59] копіи своими.
сыны их и дщери (-)[60] избіютъ, и домы ихъ [по-
жегутъ огнем][61]. и възвращу нечестіе от
земля, и накажутся вся жены, и не сътво-
рятъ по нечестію (ея)[62]. и дасться нечестіе
ваю на вы, и вси грѣхи кумиръ вашихъ пріи-
мете. и разумѣете яко азъ (глаголя), [адонаи][63] господь.

Глава, кд.

И бысть слово господне къ мнѣ въ д е лѣто,
въ мѣсяць (д)[1], (и) въ і (днь) мѣсяца, глаголя. сыне
человѣчь, впиши себѣ [имя дне][2] сего, от не-
гоже нача царь вавулоньскъ на Іерусалима, от
сего же дне днь. (-)[3] Рцы (притчю къ домови
гнѣвающему)[4], и речеши к нимъ. се глаголетъ [а-
донаи][5] господь. навѣси коноб на вѣси, и влій вонь
воду. и въверзи вонь рассѣченіе, все раченіе добро,
голень и рамя обрѣзана от костіи от избраніа
от скота помазанаго. и подгнѣщаи костьми под
нимъ. възврѣ (і) искипѣ, и съврѣша кости его
среди его. Того ради се глаголетъ [адонаи][6] господь. о
граде кровныи конобе в немже есть ядь [-][7], и
ядь не изыиде из него, по оудом его изнесе, не
паде на немъ причастіе. Яко кровь его среди его
есть, на гладцѣ камыцѣ оучиних ю. не проліахъ
ея на землю, якоже покрыти ю землею. якоже
възвести ярость (мою на ню), въ отмщеніе
мстити дахъ кровь его, на гладцѣ камыцѣ
[вчиних ю][8], якоже не покрыти ея. Того ради се
глаголетъ [адонаи][9] господь, *[о люте граде кровныи][10]. наоуm г
(-)[11] аз (же) възвеличю главню (-)[12] и въз- авва в

гнѣ́щꙋ ѻ҆́гнь, ꙗ҆́кѡ да и҆стлѣ́ютъ мѧ́са и ѻ҆скꙋдѣетъ ю҆́ха, [и҆ ко́сти и҆схнꙋ][13]. и҆ ста́нетъ на главнѧ́хъ [є҆го тощъ. разгорѣ́сѧ][14] ꙗ҆́кѡ да и҆згори́тъ, и҆ распали́тсѧ (і҆ и҆спра́жетсѧ) мѣ́дь є҆го. і҆ и҆ста́етъ средѣ̀ [є҆го][15] нечи́стота є҆го и҆ ѻ҆скꙋдѣ́етъ ꙗ҆́дь є҆го. [да сѧ смири́ ꙗ҆́дь є҆го][16], и҆ не и҆зы́детъ и҆з него· ѵ҆но́гъ ꙗ҆́дь є҆го, и҆ срами́тсѧ ꙗ҆́дь є҆го. [в нечистотѣ̀ твое́и ѹ҆кропъ][17]. поне́же ѻ҆скве́рнавлѧ́шесѧ ты. [и҆ не ѻ҆чи́стисѧ ѿ неистоты своеѧ̀][18], и҆ [не ѻ҆чи́стишисѧ посе́м][19]. до́ндеже наполню ꙗ҆́рость мою̀ [въ тебѣ̀][20]· а҆́зъ гь҃ глаго́лахъ, и҆ приспѣ́етъ и҆ сътворю̀. (и҆) не ѿлꙋчю, и҆ [не пощажꙋ][21], и҆ не ѹ҆молю́сѧ· По пꙋте́м твои́м, и҆ по помы́сломъ твои́мъ сꙋждꙋ тебѣ̀, гл҃етъ [а҆донаи][22] гь҃· Сего ради [се][23] а҆́зъ сꙋждꙋ тебѣ̀ по [помы́слѡ́мъ твои́мъ, и҆ по крове́мъ][24] твои́мъ сꙋждꙋ тебѣ̀. (и҆) нечи́сто (и) словꙋщі́и (-)[25] вели́кіи на разгнѣ́ванїе· И҆ бы́сть сло́во гн҃е къ мнѣ̀ гл҃ѧ, сн҃е чл҃чь, се а҆́зъ възе́млю ѿ тебѐ помышле́нїѧ ѻ҆́чїю твое́ю [-][26], не възрыда́еши ни въспла́чешисѧ, [ни прі́идꙋтъ тебѣ̀ сле́зы][27]. [стени молча][28] (въздыха́нїе (же́лныхъ) чре́слъ)[29] є҆сть· [-][30] Да бꙋдꙋ вла́си твоѝ сплетени на тебѣ̀, и҆ сапо́ѕи твоѝ на но́гахъ твои́хъ. и҆ да не ѹ҆тѣ́шишисѧ ѹ҆стна́ми и҆хъ, и҆ хлѣ́ба мꙋжеска да не и҆зъѧ́си· И҆ гл҃ахъ къ лю́демъ заѹ҆́тра, ꙗ҆́коже заповѣ́да ми. [и҆ ѹ҆мре жена̀ моѧ][31] вечеръ. и҆ сътвори́хъ заѹ҆́тра ꙗ҆́коже повелѣ̀ ми· И҆ рекоша къ мнѣ̀ лю́дїе, не повѣ́си ли на́мъ что̀ то̀ є҆сть є҆́же ты тво́риши. и҆ рекохъ к ни́мъ, сло́во гн҃е бы́сть ко мнѣ̀, гл҃ѧ, рцы къ до́мꙋ і҆и҃левꙋ. се (а҆́зъ) гл҃етъ [а҆донаи][32] гь҃. (рцы̀ къ до́мꙋ і҆и҃левꙋ), се а҆́зъ ѻ҆скверна́влю ѻ҆сщ҃е́нїѧ моѧ, велича́нїѧ крѣпости ва́шеѧ, по́мыслы ѻ҆́чїю ва́шею, и҆ ꙗ҆́же щадѧ́тъ дш҃а ва́ша. и҆ сн҃ы ва́ша и҆ дщ҃ерѧ ва́ша ꙗ҆́же ѻ҆ста́вите, мече́мъ падꙋтъ. и҆ сътво́рите ꙗ҆́коже а҆́зъ сътвори́хъ. ѿ ѹ҆́стъ и҆хъ да сѧ не ѹ҆тѣши́те. и҆ хлѣ́ба мꙋже́ска да не ꙗ҆́сте. и҆ вла́сы ва́ши на глава́хъ ва́ших, и҆ сапо́ѕи ва́ши на ног҃а́хъ ва́ших. да сѧ не бі́ете ни пла́чете, і҆ и҆ста́ете в непра́вдахъ ва́шихъ. и҆ [не][33] ѹ҆тѣши́те ко́ждо (ва́съ) бра́та своего. и҆ бꙋдетъ [ва́мъ є҆зекі́иль][34] на дивле́нїе. посемꙋ є҆ли́ко [сътвори́хъ][35] да сътво́рите, є҆гда̀ приспѣ́етъ се, и҆ разꙋмѣ́ете ꙗ҆́ко а҆́зъ [а҆донаи][36] гь҃· И҆ ты сн҃е чл҃чь, не то́чїю въ дн҃ь то́и є҆гда̀ възе́млю (ѿ ни́хъ крѣ́пость)[37] (и҆хъ), възнесе́нїе хва́лы и҆хъ, по́мыслы ѻ҆́чїю и҆хъ, и҆ възнесе́нїе дш҃а и҆хъ, сн҃ы и҆хъ и҆ дщ҃ери и҆хъ. въ то́и дн҃ь прі́идетъ ѹ҆цѣлѣ́вый к тебѣ̀, совѣ́стити тебѣ̀ въ ѹ҆́ши. въ то́и дн҃ь

рез це так говорить Адонай Господь: нау. 3 авв. 2
*Горе – кроваве місто! Я ж побільшу полумінь **10** і запалю вогонь, щоб розлізлося м’ясо і випарувала юшка, і кості висохнуть. **11** І стоятиме порожнім на його вугіллі. Він загорівся, хай вигорить. І розпечеться, і випечеться його мідь, і розтопиться посеред нього його нечистота. І пропаде отрута його, щоб пропала його отрута, **12** і не вийде з нього велика його отрута, і завстидається його отрута. В твоїй нечистоті окріп, **13** тому що ти опоганювалася і не очистилася від своєї нечистоти, і не очистишся після цього, доки *не* виповню в тобі мій гнів. **14** Я – Господь сказав! І настане, і зроблю, і не відставлю, і не помилую, і не дам себе впросити. За твоїми дорогами і за твоїми задумами судитиму тебе, – говорить Адонай Господь. Через це ось Я судитиму тебе за твоїм задумом і за твоєю кров’ю судитиму тебе. І ти нечиста, і славна, і велика – на розгнівання. **15** І було господнє слово до мене, кажучи: **16** Людський сину! Ось Я від тебе беру пожадання твоїх очей. Не заридаєш, ані не заплачеш, ані не вийдуть тобі сльози. Стогни мовчки. **17** Це зітхання жалібних бедр. Хай твоє волосся буде сплетене на тобі і твоє взуття на твоїх ногах, і не будеш потішений їхніми губами, і людського хліба не їстимеш. **18** І я говорив до народу вранці так, як Він мені заповів. І моя жінка померла ввечері, і я вранці зробив так, як Він мені заповів. **19** І сказав до мене народ: Чи не сповістиш нам, що є те, що ти чиниш? **20** І я до них сказав: Слово господнє було до мене, кажучи: **21** Скажи до ізраїльського дому: Це Я, – говорить Адонай Господь. Скажи до ізраїлевого дому: Ось Я опоганю мої святощі – гордість вашої сили, пожадання ваших очей і які щадять ваші душі. І мечем впадуть ваші сини і ваші дочки, яких ви залишили. **22** І зробите так, як Я зробив. Від їхніх уст не будете потішені, і людського хліба не їстимете, **23** і ваше волосся на ваших головах, і ваша обува на ваших ногах. Ані не побиватиметеся, ані не ридатимете, і розтанете у ваших неправедностях, і не потішите, кожний з вас свого брата. **24** І буде вам Єзекіїл на подив. За цим, що Я зробив, ви зробите, коли це настане, і пізнаєте, що Я – Адонай Господь. **25** І ти, людський сину, не виключно в тому дні, коли беру в них їхню силу – піднесення їхньої похвали, пожадання їхніх очей і піднесення їхніх душ – їхніх синів і їхніх дочок, **26** в тому дні прийде той, хто уцілів, до тебе сповістити тобі до вух. **27** В тому дні

відкриються твої уста до уцілілого, і
заговориш, і більше не замовкнеш. І
будеш їм на подив. І пізнають, що Я
– Адонай Господь!

Глава 25

1 І було господнє слово до мене,
кажучи: **2** Людський сину! Скріпи
своє лице проти аммонових синів і
пророкуй проти них! **3** І скажеш ам-
моновим синам кажучи: Послухайте
слово Господа Адоная! Так говорить
Адонай Господь: Тому що ви зраділи
моїми святощами, бо вони були ос-
квернені, і ізраїльською землею, тому
що вона згинула, і домом Юди, тому
що пішли в полон, **4** через це Я видам
вас кедемлевим синам в насліддя. І
поселяться в гріхах у тобі, і зроблять
в тобі їхні поселення. Вони з'їдять
твої плоди, і вони вип'ють твоє доб-
ро. **5** І дам твоє місто, аммоне, на па-
совиська верблюдів і *країну* аммоно-
вих синів – в пасовисько овець. І піз-
наєте, що Я – Адонай Господь! **6** То-
му що це говорить Господь Бог: Тому
що ти заплескав своєю рукою і заша-
рудів своєю ногою і зрадів своєю ду-
шею над ізраїльською землею, **7** зад-
ля того ось Я простягну свою руку
проти тебе і дам тебе на розграбуван-
ня країнам. І знищу тебе з народів, і
вигубленням тебе вигублю з країн. І
пізнаєш, що Я – Адонай Господь! **8**
Це говорить Адонай Господь: Тому
що сказав моав і сіїр: Ось ізраїльсь-
кий і юдин дім, так як всі країни. **9**
Через це ось Я розсиплю жорстокого
в Моаві з бійцями його від його під-
гірних міст, вибрану землю дому Ве-
тіясимотового – над джерелом міста,
вздовж морського. **10** Ваелмона і Ка-
ріетема, кедемлевих синів на аммоно-
вих синів, дав Я їх в насліддя. І від-
дам їх на здобуття, щоб не було па-
м'яті аммонових синів в країнах. **11** І
зроблю помсту на Моаві, і пізнають,
що Я – Господь. **12** Це говорить Адо-
най Господь: Тому що зробила Іду-
мея *те,* коли мстилися помстою в
гніві проти юдиного дому, і згадали
злоби, і помстилися на них помстою,
13 через це так говорить Адонай Го-
сподь: Простягну свою руку проти І-
думеї і вигублю з неї людей і ско-
тину, і поставлю її пусткою. І гнані з
Теману і з Дедану впадуть мечем. **14**
І дам мою помсту на Ідумею рукою
мого народу Ізраїля. І зроблять в Іду-
меї за моїм гнівом і за моєю люттю. І
вони пізнають мою помсту, – гово-
рить Адонай Господь. **15** Це говорить
Адонай Господь: Тому що чужинці
зробили в гніві і поставили помсту,
радіючи всією душею, щоб розсіяти
душі із-за вічної ворожнечі, **16** через
це так говорить Адонай Господь: Ось

ѿверзутся оуста твоа по оуцелѣвшему, и съ-
глеши, и не премолчиши ктому. и будеши имъ
на дивъ. и оувѣдатъ яко азъ [адонаи][38] гь.

Гла, ке.

Бысть слово гне къ мнѣ гла, сне члчь,
оутверди лице свое на сны аммона, и
пророцыса на на. и речеши сномъ аммо-
немъ, [гла][1]. слышите слово га [адо-
наа][2]. се глетъ [адонаи][3] гь, ельмаже порадо-
вастеса до стыхъ, моихъ, яко осквернавлена
быша, и о земли ийлевѣ, яко погибе. и о до-
му іоудинѣ, яко ѿиде въ плѣненіе. того
ради (предамъ)[4] ва сномъ кедемлемъ в нас-
лѣдіе, и вселатса въ [грѣсѣхъ][5] (-)[6] в тебѣ,
и сътворатъ в тебѣ села ихъ. тіи понадат
плоды твоа, и тіи испію блготу твою. и
дамъ град (твои аммоне)[7] паствѣ вельблюстѣ,
и сны аммона на паствы овча. и разумѣете
яко азъ [адонаи][8] гь. Имже се глетъ гь [бгъ][9],
понеже въсплескà рукою своею, и въстрепа ногою
своею, и порадоваса дшею своею о земли
ийлевѣ. того ради [се азъ][10] простру руку свою
на та. и дамъ та въ разграбленіе странам.
и потреблю та ѿ людіи, и погублю та ѿ
странъ пагубою. и оувѣси яко азъ [адонаи][11]
гь. Се глетъ [адонаи][12] гь, понеже рече моавъ
[и сіиръ][13], се якоже вса страны домъ ийлевъ
і иоуда. сего ради се азъ расыплю (суроваго)[14]
моава ѿ (ратныи ему, ѿ пдгоріа его)[15]
избрънну землю дому [ведіасимодова][16], над
источников града, подолгъ морскаго [ваелмона, и
каріедема][17], сны кедемла на сны аммона.
дахъ а в наслѣдіе, [и ѿдам а на взà-
тіе][18], якоже да не будетъ памати сновъ
аммонь [въ странах][19]. и в моаве (же) сътворю
ѿместіе. и оувѣдатъ яко азъ гь. Се
глетъ [адонаи][20] гь, понеже сътвори идумеа,
егда ѿмстиша ѿместіе (въ гнѣвѣ) в дому
іоудинѣ, и помниша злоб, и ѿмстиша прà
[ѿ нихъ][21]. того ради се глетъ [адонаи][22] гь,
[-][23] простру руку свою на идумею, и потреблю
с неа члки и скотъ, и поставлю ю пусту. и
ѿ деманъ, [и ѿ деданъ][24] женоми мечемъ
падутъ. и дамъ ѿмщеніе мое на идумею в
руцѣ людіи моихъ ийла. и сътворатъ въ
идумеи по гнѣву моему, и по ярости моеи. и
оувѣдатъ ѿмщеніе мое, глетъ [адонаи][25]
гь. [-][26] Се глетъ [адонаи][27] гь, понеже сътво-
риша иноплеменницы въ гнѣвѣ, и въставиша
ѿмщеніе порадовающеса [всею][28] дшею, якоже
[расыпати дша по враждѣ вѣчнеи][29]. того

ради се глаголетъ [адонаи][30] гь, се азъ простру руцѣ свои на иноплеменники, и потреблю криты, и погублю прочая живущая подолѣ моря. и сътворю в нихъ ѿмщеніе велико, [въ ѡбличеніи ярости моея][31]. и разумѣютъ яко азъ [адонаи][32] гь, егда дамъ ѿмщеніе мое на ня·

Я простягну свою руку на чужинців. І вигублю критійців, і вигублю решту, що живуть вздовж моря. 17 І зроблю в них велику помсту в оскарженні моєї люті. І пізнають, що Я – Адонай Господь, коли Я дам на них мою помсту.

Глава, кѕ·

Бысть въ единонадесятое лѣто, первый (днь) мсца. бысть слово гне къ мнѣ глѧ. (-)[1] понеже (помысли тѵръ)[2] на ерлима, благо съкрушися погибе. страны ѡбратишася къ мнѣ, (і) исполнены ѡпустѣ· Того ради се глаголетъ [адонаи][3] гь. се азъ на тя (тѵре)[4], и приведу на тя страны многи. якоже въсходитъ море волнами своими. и (ѡбыйдутъ грады твоя, и разорятъ сны твоя)[5], и развѣю прахъ его из него, и дамъ я въ гладокъ камыкъ. простирало мрежамъ (-)[6] средѣ моря, яко азъ глахъ (-)[7] [адонаи][8] гь, и будетъ на плѣненіе странамъ. и дщери его [яже][9] на поли мечемъ убіени будутъ. и оувѣдятъ яко азъ гь· Яко се глаголетъ [адонаи][10] гь, се азъ наведу на тя (тѵре)[11] навходоносора цря вавѵлоньска ѿ сѣвера, црь цремъ есть, на конѣхъ и съ ѡружіемъ, и съ (соборомъ конничесcкомъ)[12] странъ многъ ѕѣло. (-)[13] дщери твоя на поли мечемъ (избію)[14]. и приставитъ на тя стражбу, и (ѡградитъ тя. и ѡбрыетъ тя ѡбровомъ)[15], и съградитъ (-)[16] ѡкртъ ѡстроги. и заставитъ съ ѡружіе, и копіа его прямо тебѣ постави· Забрала твоя и сѵны (-)[17] разоритъ [ѡружіемъ][18] своимъ, множествомъ конь его покрыетъ тя прахъ ихъ. и ѿ ирзаніа конь его, и ѿ (колесницъ ѡружіа)[19] его, потрясутся (гради)[20] твои. въсходящу ему въ врата твоа, аки въсходящу въ градъ с поля. (слѣдомъ)[21] конь его поперетъ вся стегны твоя. люди твоя мечемъ иссѣчетъ, и бытіе крѣпости твоея на земли поврьжетъ. и плѣнитъ силу твою, и пойметъ имѣніа твоя. и расыплетъ забрала твоя, и домы твоа похотныя расыплетъ. и [древо твое и каменіе твое][22] и перстъ твою, средѣ моря въвержетъ.
ієре҃ з и разоритъ множество свирецъ твоихъ, *и глас пѣснивецъ (-)[23] не оуслышится ктому. и дамъ тя въ камыкъ гладокъ. простирало мрежное будеши. не съградишися ксему. яко азъ глахъ, глаголетъ [адонаи][24] гь· Яко се глаголетъ [адонаи][25] гь (тѵру), не ѿ гласа (ли убо) паденіа твоего, егда въстенаша язвеніи [твои][26], егда (иссѣкоша я)[27] средѣ тебе. потрясутся

Глава 26

1 І сталося, що в одинадцятому році, в першому дні місяця, було господнє слово до мене, кажучи: 2 Тому що Тир задумав *діло* проти Єрусалиму – добре. Він був розбитий, він пропав. Країни повернулися до мене, і він вповні сустошений. 3 Через це так говорить Адонай Господь: Ось Я проти тебе, Тире. І приведу проти тебе багато країн, так як підноситься море своїми хвилями. 4 І вони оточать твої міста і знищать твоїх синів. І розвію його порох з нього, і дам його на гладкий камінь, 5 місце на простягання сітей серед моря. Бо Я промовив, Адонай Господь! І він буде на розграбування країнам, 6 і його дочки, що на полі, убиті будуть мечем. І пізнають, що Я – Господь! 7 Бо так говорить Адонай Господь: Ось Я наведу на тебе з півночі, Тире, Навходоносора, вавилонського царя, він є царем царів, на конях, і зі зброєю, і зі збором дуже численних кіннотників країн. 8 Твоїх дочок виб'ють на полі мечем, і він приставить до тебе сторожу, і оточить тебе, і обкопає *довкруг* тебе рів, і збудує довкруги вали, і обставить зброєю, і поставить його списи проти тебе. 9 Твої стіни і вежі він знищить своєю зброєю. 10 Від множества його коней тебе покриє їхній порох, і від іржання його коней і від колісниць його зброї затрясуться твої міста, як він входитиме крізь твої брами, так як той, що входить до міста з поля. 11 Слідом за його кіньми він потопче всі твої вулиці. Твій народ він вирубає мечем і на землю скине буття твоєї сили. 12 І він розграбує твою силу і захопить твій маєток, і розкине твої оборонні мури, і рознесе твої пожадані доми. І твоє дерево, і твоє каміння, і твій порох він скине серед моря. 13 І він знищить
множество твоїх музикантів, *і голос псалтирів більше не почується. єре. 7
14 І дам тебе на гладкий камінь, будеш місцем для розтягання сітей. Не будеш більше відбудований, бо Я промовив, – говорить Адонай Господь. 15 Тому що так говорить Адонай Господь Тирові: Чи, отже, не затрясуться острови від голосу твого падіння, коли застогнали твої

ранені, коли їх рубали серед тебе?
16 І зійдуть зі своїх престолів всі
князі морських країн і скинуть він-
ці зі своїх голів і свою добірну одіж
скинуть зі себе, жахнуться жахом,
сядуть на землі і боятимуться їх-
нього знищення, і застогнуть за то-
бою. **17** Бо і голосіння піднімуть за
тебе, кажучи: Як пропало і було
розбитим при морі хвалене місто,
що було сильним на морі з твоїми
мешканцями, що дало свій страх
усім, що в ньому жили? **18** І зляка-
ються всі острови в морі від його
влади, **19** бо так говорить Адонай
Господь: Коли тебе покладу спус-
тошеним містом, так як ніколи не
поселені міста, коли наведу проти
тебе безодню, і тебе покриє велика
вода. **20** І зведу тебе до тих, що
сходять в прірву, до народу віку. І
поселю тебе в земних глибинах, як
вічну пустиню з тими, що сходять в
прірву, щоб ти не був поселеним
ані не встав на землі життя. **21** Я
віддам тебе на вигублення. І більше
не будеш, і *тебе* шукатимуть і не
знайдуть. Навіки, – говорить Адо-
най Господь.

ѻ҆́строви, и҆ съни́дꙋтъ съ прⷭ҇толъ свои́хъ вси
кнѧ҃зи стра́нъ мо́рскихъ. и҆ свергꙋтъ вѣнца съ
гла́въ свои́хъ, и҆ ри́зы своѧ и҆змечта́ныѧ съвле-
кꙋтъ (съ себе), оу҆жасе́нїемъ оу҆жаснꙋтсѧ. на зеⷨ-
ли садꙋтъ и҆ оу҆боа́тсѧ поги́бели и҆́хъ, и҆ посте-
нꙋтъ ѻ҆ тебѣ. (ꙗ҆́ко) и҆ (плаⷱ҇ ѻ҆ тебѣ прїи-
мꙋтъ)[28], (гл҃юще)[29]. ка́ко [поги́бе и҆]30 расы́пасѧ
ѿ мо́рѧ гра́де хвали́мыи, [бы́выи си́ленъ на́ мо-
ри (съ)[31] живꙋщими твои́ми][32]. и҆́же да́сть страⷯ҇
свои всѣмъ живꙋщимъ в не́мъ. [и҆ оу҆боа́тсѧ (всѝ)
ѻ҆́строви в мо́ри ѿ [власти][33] (є҆го)[34]][35]. ꙗ҆́ко сѐ
гл҃етъ [а҆донаи́][36] г҃ь. є҆гда̀ да́мъ тѧ гра́дъ ѻ҆-
пꙋстѣвшъ, ꙗ҆́ко гра́ды не вселе́ны (николи́же).
вънегда възведꙋ на́ тѧ бе́зднꙋ, и҆ покры́етъ
тѧ вода̀ мно́га. и҆ сведꙋ тѧ къ слазѧщимъ
въ про́пасть к лю́деⷨ вѣ́ка. и҆ вселю тѧ въ глꙋ-
би́нахъ земныхъ, ꙗ҆́ко пꙋсты́ню вѣ́чнꙋю съ сла-
зѧ́щими въ про́пасть. ꙗ҆́ко да сѧ не всели́ши,
ни въста́неши на́ землю живота̀. На па́гꙋбꙋ
тѧ ѿда́мъ, и҆ не бꙋдеши ктомꙋ. [и҆ взы́ще-
шисѧ, и҆ не ѻ҆брѧ́щешисѧ][37] въ вѣ́къ, гл҃етъ
[а҆донаи́][38] г҃ь.

Глава 27

1 І було господнє слово до мене,
кажучи: **2** І ти, людський сину, візь-
ми за Тир голосіння. **3** І скажеш Ти-
рові, поселеному при морському
вході, торговиці народів з числен-
них островів: Це говорить Адонай
Господь Тирові! Ти сказав, що Я сам
поставив на себе свою красу **4** в
серці морському – Вееллиммовому.
Твої сини поставили на тобі красу:
5 з Санира тобі витесано *кораблі* з
умінням з дощок кипарису, взяли з
лісу *дерева*, щоб зробити тобі сос-
нові щогли; **6** з Васанітиди зробили
твої весла, твоє священне – зі сло-
нової кості, доми – з дощок з хе-
тимських островів; **7** кармазин зі
взорами з Єгипту було тобі на пос-
телю, щоб тобі покласти славу і зо-
дягнути тебе в кармазин і в багря-
ницю з островів. Елада ж стала тво-
єю одежею. **8** І твої князі, що жи-
вуть в Сидоні і в Араді, стали твої-
ми веслярами. Твої мудреці, Тире,
що були в тобі, ці твої керманичі. **9**
Письменні старці і їхні мудреці, що
були в тобі, ці скріпляли твою раду.
І всі морські кораблі і їхні веслярі
були в тебе, додаючи до твого ви-
мішання, і були в тобі до заходів-
заходів. **10** Перси, і хевуес, і лидій-
ці були в твоїй силі, хоробрі мужі,
які повісили в тебе щити і шоломи.
Ці дали твою славу. **11** Арадіонські
сини і твоя сила були на оборонних

Гла҃, к҃з.

И҆ бы́сть сло́во гн҃е къ мнѣ гл҃ѧ, [и҆ ты][1]
сн҃е чл҃чь возмѝ на (тѷръ)[2] пла́чь. и҆ ре-
че́ши (тѷрꙋ)[3] вселе́ННомꙋ в мо́рстѣ вхо́-
дѣ, то́ржищꙋ лю́дїи ѿ ѻ҆́стровъ мно́гъ.
Сѐ гл҃етъ [а҆донаи́][4] г҃ь (тѷрꙋ)[5], ты рече, (ꙗ҆́ко)
а҆зъ саⷨ възложи́хъ на́ сѧ (свою добротꙋ)[6], въ срⷣ-
цы мо́рстемъ [вее҆ллимꙋ][7]. Сн҃ве твои възложи́-
ша на́ тѧ добротꙋ (-)[8] ѿ сани́ра, и҆стесасѧ
тебѣ по тоⷩ҇кꙋ ѿ доскъ кипари́сенъ. ѿ (дꙋбра́-
вы)[9] в҆зѧ́ша сътвори́ти тебѣ слемена є҆ло́ва, ѿ
васаниті́ды сътвори́ша весла твоѧ. ѻ҆сщ҃енїѧ
твоѧ (-)[10] ѿ сло́на, до́мы дща́ны ѿ ѻ҆́стровъ
[хети́мль][11]. Чръвлени́ца съ мечтанїеⷨ, ѿ є҆гѷпта
бы́сть тебѣ постели, ꙗ҆́ко възложи́ти тебѣ
сла́вꙋ. и҆ ѻ҆блещи тѧ въ червлени́цꙋ. и҆ въ баг-
рѧни́цꙋ ѿ ѻ҆́стровъ. (є҆ла́да же)[12] бы́сть ѻ҆де́жⷣа
твоѧ. И҆ кн҃зи твои живꙋщеи в сидо́нѣ, и҆ въ
а҆ра́дѣ бы́ша весльницы твои. Премꙋдрїи твои
(тѷре)[13] [и҆́же][14] бѣша в҆ тебѣ, сїи корⷨчїи
твои. ста́рцы (кни́жнїи)[15], и҆ премꙋдрїи и҆́хъ
(и҆́же) бы́ша в҆ тебѣ, тїи оу҆крѣплѧхꙋ совѣтъ
твои. И҆ всѝ корабли моръстїи, и҆ весльницы и҆́хъ
[бы́ша въ тебѣ, премѣнѧ́юще смѣше́нїю тво-
є҆мꙋ, и҆][16] бы́ша въ тебѣ къ захоⷣ захоⷣ. Персе,
и҆ (хевꙋ҆́есъ, и҆ лиди)[17], бѣша в силѣ твое́и. мꙋ-
жи до́блїи (-)[18], (и҆́же) щи́ти и҆ шле́мы повѣсиша
в҆ тебѣ, сїи да́ша сла́вꙋ твою. сн҃ве а҆радї-

ѻньстїи, и сила твоа на забралѣ (-)[19] ѡкрест
быша. (но и миди) (в сꙋнѣхъ твоихъ быша
стражїе)[20], тꙋлы своа ѡбѣсиша на забралѣхъ
твоихъ ѡкрестъ. сїи съвершиша твою добротꙋ·
Кархидонѧне кꙋпцы твои, ѿ множества [-][21]
силы твоеѧ, сребро, и злато, [и мѣдь][22], и же-
лѣзо, и чистое ѻлово, и свинецъ, даша кꙋплю твою·
Єлада [-][23] всѧ, и ближнїи (твои)[24] продаахꙋ в
тебѣ дꙋша человѣча. и съсꙋды мѣдѧны даша кꙋплю
твою. ѿ домꙋ [доргомова][25], конѧ, и конники,
[и мшата][26], даша кꙋплю твою· Сынове родїонь-
стїи кꙋпцы [твои][27], ѿ ѻстровъ ꙋмножиша кꙋплю
твою, [и][28] [роги и][29] зꙋбы слоновы. и вводимымъ
въздааше мзды твоѧ человѣки кꙋпль твоихъ ѿ мно-
жества примѣска твоего· вонѧ, [і багрѧница][30],
і измечтанаа, [и синѧтꙋ][31], ѿ дарсиса, и (рамо-
та)[32], и [хота][33] даша кꙋплю твою· Їꙋда и сынове Їи-
зраилеви, сїи кꙋпцы твои продаѧнїемъ пшеница, и во-
нѧ лиць, (-)[34] касїю (же), и (рочныи)[35] медъ, (-)[36] масла,
и точеница, даша примѣсникꙋ твоемꙋ· Дамаскъ
кꙋплѧ твоѧ [въ множествѣ дѣлесъ твоихъ][37],
ѿ множества [силы твоеѧ всеѧ][38]· вино (благо) ѿ
хелвона, и волнꙋ [блещащꙋсѧ][39] ѿ (мидита)[40].
и вино [деданїи][41], [і иоаннїи, (и) меозелъ][42] (-)[43].
ѿ (асѵръ)[44], желѣзо съдѣлано, и колеса въ при-
мѣсницѣхъ твоихъ сꙋть. деданъ кꙋпцы твои
съ скотомъ избраннымъ, въ ѻрꙋжїи (же) ара-
вїа, и вси кнѧзи кидарстїи, сїи кꙋпцы [-][45] рꙋ-
кою твоею. вельблюды, и ѻвны и агньца, (в те-
бѣ продадѧтъ), имиже кꙋпъ творѧтъ· Кꙋпцы сава,
и [регма][46], (и хꙋсїи)[47], кꙋпцы твои, съ (рочными)[48]
сластьми, и с каменїемъ драгимъ [иже][49] и злато
даша кꙋплѧ тебѣ· Харранъ, (-)[50] [халланъ][51],
[и деданъ][52], сїи кꙋпцы твои [сава, и][53] асѵръ, и
харманъ кꙋпцы твои. приносѧще кꙋплю [в маха-
лимъ, и въ галимъ][54], червленица, [і измечта-
нїе][55], і имѣнїа избраннаѧ [въ магозоисъ. сло-
жена][56] свѧзанна ꙋжи. и въ кипарисныхъ кораб-
лихъ въ тѣхъ (кꙋплѧ твоѧ· Корабли) кархи-
донсти кꙋпцы твои, въ множествѣ смѣсникъ
твоихъ· И насытисѧ и ѻтѧжча ѕѣло въ средахъ
морскихъ. въ водѣ многѣ плавлѧхꙋ тѧ весльни-
цы твои· вѣтръ южныи съкрꙋши тѧ в срдцы
морстѣмъ. [-][57] да силы твоѧ (-)[58] и смѣсникъ
твоихъ, и весльницы твои, и кормницы твои,
[-][59] и смѣсницы твои (-)[60]. и вси мꙋжи твои
доблїи в тебѣ, и весь сонмъ твои, (падꙋтъ
средѣ тебе)[61] въ срдцы морстѣмъ· въ день паденїѧ
твоего ѿ гласа кричавы твоеѧ, кормницы твои
страхомъ ꙋбоѧтсѧ, и постꙋпѧтъ ѿ корабль
[своихъ][62] вси весльницы [твои][63]. и присанницы, и

мурах довкруги, але й мидійці у
твоїх вежах були сторожами, вони
повісили свої сагайдаки на твоїх о-
боронних мурах довкруги. Ці допов-
нили твою красу. **12** Кархидонці –
твої купці від множества твоєї сили.
Срібло, і золото, і мідь, і залізо, і
чисте олово і свинець дали як твоє
купно. **13** Вся Греція і твої близькі
продавали в тобі людські душ. І
дали мідний посуд як твоє купно. **14**
З торгомового дому коні, і верш-
ники, і мули дали – твоє купно. **15**
Родіонські сини – твої купці з
островів помножили твоє купно, і
роги, і слонові зуби. І тим, що внес-
ли, ти давав твою винагороду: **16**
людей – твоє купно з множества
твого змішання. Запашні смоли, і
багряниця, і добірне синє полотно
дали з Тарсіса, і Рамота, і Хота –
твоє купно. **17** Юда та ізраїльські
сини – ці твої купці продажею
пшениці і різноманітних запаш-
ностей, касії ж і річного меду, олії та
смолу з дерев вони дали твоєму
змішанню. **18** Дамаск – твоя купівля
з множества твоїх діл, з множества
всієї твоєї сили. Добре вино – з
Хелвону, і блискуча вовна – з Ми-
дита, **19** і вино – деданій, і йоанній, і
меозел. А з Асира оброблене залізо і
колеса є в твоїх змішаннях. **20** Дедан
– твої купці з вибраною скотиною, в
зброї ж – **21** Аравія і всі кидарські
князі. Ці купці твоєю рукою в тобі
продадуть верблюдів, і баранів, і яг-
нят, якими провадять торгівлю. **22**
Купці Сави, і Регми, і Хусій – твої
купці з річними солодощами і з
дорогим камінням, які і золото дали
як твою купівлю. Харран, Халлан і
Дедан – ці твої купці. Сава, і Ассир,
і Харман – твої купці, **24** що несуть
купно в махалимі і в галимі,
кармазині і добірному *товарі*, і
вибрані скарби в магозоісі, складені,
зв'язані шнурами і в кипарисових
кораблях. В тих твоє купно. **25**
Кораблі – твої кархидонські купці в
множестві твоїх змішаних. І ти
наситився і дуже отяжів в морських
середовищах. **26** У великій воді тебе
провадили твої веслярі. Південний
вітер тебе розбив у морському серці,
27 також твої сили, і твоїх змішаних,
і твоїх веслярів, і твоїх керманичів, і
твоїх змішаних, і всі твої чоловіки в
тобі хоробрі. І ввесь твій збір впаде
посеред тебе у морському серці в
дні твого упадку **28** від голосу твого
крику, твої керманичі перелякають-
ся страхом, **29** і зійдуть зі своїх ко-
раблів всі твої веслярі і моряки. І ті,
що пливуть морем, впадуть на землі,
30 і змінять свій голос над то-

бою, і гірко закричать над тобою, і заридають. І посиплять землю на свої голови, і оголять голови голінням **31** по тобі, і зодягнуться в мішковину, і заплачуть по тобі гіркою душею, піднімуть по тобі гірке голосіння. **32** І піднімуть над тобою їхні сини голосіння, ридання по тобі: **33** Хто такий як Тир, що замовк посеред моря? Ти знайшов якусь велику винагороду в морі? Ти наповнив країни твоїм множеством і з твоїх змішаних ти збагатив всіх земних царів. **34** Тепер же ти розбитий в морі, у водних глибинах. Твої змішані, і ввесь твій збір, і всі твої веслярі упали серед тебе. **35** Всі ж, що жили по островах, будуть знесиленими по тобі. І їхні царі жахнуться жахом і змінять їхнє лице. **36** Купці з країн піднімуть *ридання* по тобі. Ти пішов у погибель і більше не будеш. Навіки.

пловцы морстїи на земли (падутъ)[64]. і измѣнятъ (гла свои о тебѣ)[65]. и въскричатъ (о тебѣ) горце, (и въсплачутъ). и въсыплютъ [персть на главы своа][66] (-)[67], [и оплѣшивѣютъ плѣшїю по тебѣ, и облекуса въ врѣтище. и въсплачютса по тебѣ горкою душею, [-][68] плачь горекъ][69] (возмутъ по тебѣ). и возмутъ по тебѣ снове ихъ плачь, плаканїе (тебѣ)[70]. [кто яко тѵръ умолкїи средѣ мора][71], велику нѣкую обрѣте мзду ѡ мора· Наполни страны ѡ множества твоего, и ѡ смѣсникъ твоихъ обогати вса цра земныа. нынѣ (же) сыкрушилса еси въ мори въ глубинах водныхъ. смѣсницы твои и весь сонмъ твои средѣ тебе паде, [и][72] вси весльницы твои. вси (же) живущеи въ островѣхъ унылы буду по тебѣ. и црїе ихъ ужастїю ужаснутса, и пременатъ лице ихъ. купцы ѡ странъ възвижутъ по тебѣ. въ погибели бысть, и ксему не будеши въ вѣки·

Глава 28

1 І було господнє слово до мене, кажучи: **2** І ти, людський сину, скажи тирському князеві: Це говорить Адонай Господь: Тому що твоє серце підялося вгору і ти сказав: Я є богом! Я поселився в божому помешканні в морському серці! Ти є людиною, а не богом. І ти поклав своє серце як боже серце. **3** Чи ти є мудріший від Даниїла? Тебе не навчили мудреці. Чи ти дієш своїм вмінням? **4** Або чи своїм розумом ти зробив собі сили і придбав срібло і золото у своїх домах? **5** Або чи в твоїм місті вміння? Своєю купівлею ти помножив *скарби*, своєю силою. І твоє серце піднялося у твоїй силі. **6** Через це так говорить Адонай Господь: Тому що ти дав твоє серце як боже серце, **7** задля цього ось Я наведу на тебе чужинців-розбійників з країн. І вони оголять їхні мечі проти тебе і проти краси твого вміння, і розстелять твою красу на знищення, **8** і зведуть тебе, і смертю помреш ранений в морському серці. **9** Чи скажеш мовлячи перед тими, що тебе нищать: Я є богом?! Ти ж є людиною, а не богом. Адже в руці тих, що тебе вбивають смертю, в руках **10** необрізаних помреш, в руках чужинців. Бо Я сказав, – говорить Адонай Господь. **11** І було господнє слово до мене, кажучи: **12** Людський сину! Візьми голосіння над тирським князем. І скажи йому: Так говорить Адонай Господь: Ти знак подоби, повний мудрості і вінець краси, **13** і в їжі раю було його

Гла, ки·

И бысть слово гне ко мнѣ гла, и ты сне члчь, рцы кнзю тѵрску, се глетъ [адонаи][1] гь. понеже възнесеса срце твое, и реклъ еси, (азъ есмь бъ)[2], в село бжїе вселиса в срце морско. ты члкъ еси а не бъ, и положи срце свое яко срце бжїе· Еда премудрѣи ты еси данила. премудрїи не суть тебе наказали· дѣи ли хитростїю своею, (-)[3] или смысломъ своимъ сътвори еси себѣ силы, и [притажа][4] [сребро и злато][5] в домохъ своихъ. или въ (градѣ твоемъ хитрость)[6], (-)[7] куплею своею умножи силою своею, [и][8] възнесеса срце твое в силѣ твоеи· Того ради се глетъ [адонаи][9] гь, елмаже даде срце свое яко срце бжїе. в того мѣсто се азъ наведу на та чюжа расыпатела ѡ странъ. і изъмыкнутъ меча ихъ на та, и на доброту хитрости твоеа. и постелютъ доброту твою в погубленїе, и сведутъ та, и умреши смртїю язвенъ въ срцы морстѣ. еда речеши гла, (пре убивающими та, бъ есмь)[10]. ты бо члкъ еси а не бъ, (въ руцѣ бо убивающии та смртьми). в [руку][11] необрѣзаныхъ умреши, в руку чюжихъ. яко азъ рекохъ, гле [адонаи][12] гь· И бысть слово гне къ мнѣ гла. сне члчь, възмъ плачь о кнзи тѵрстѣ, и рцы ему. се гле [адонаи][13] гь. ты еси знаменїе сличенїа, [исполнъ премудрости][14], и вѣнецъ доброты. (и) в пищи раа (богатество его бысть)[15]. ты всакъ камень драгїи наважалъ си еси. сардїонъ, (панзїонъ)[16], [-][17] змарагдонъ, [и акиндонъ][18], (-)[19] анфразъ, (-)[20] сапфиро, и аспи, и сребро, и злато,

и҆ лигѵ́рїонъ, и҆ (хаа̑ти́нъ)[21], и҆ а҆метисо̑, и҆ зла́тыи камы́къ (-)[22] верилї́онъ, и҆ но́гтъ. и҆ зла́та напо́лнихъ до́мы твоѧ и҆ жи́тница твоѧ [-][23], ѿ негоже дн҃е сътвори́сѧ· (Сын херꙋви́мъ ꙋ҆чини́хъ тѧ)[24] в горѣ ст҃ѣи бж҃їи бы̑ ты, средѣ ка́мень ѻ҆́гненъ· (И҆) бы́сть непоро́ченъ ты въ дн҃ехъ свои́хъ, ѿ негоже дн҃е сътвори́сѧ ты, до́ндеже ѻ҆брѣто́шасѧ непра́вды [твоѧ][25] в̾ тебѣ. ѿ мно́жества кꙋплѧ твоє҆ѧ, напо́лни до́мы своѧ беззако́нїѧ. и҆ съгрѣши, и҆ ꙗ҆́звенъ бы́сть ѿ горы бж҃їѧ (-)[26] сведе тѧ херꙋви́мъ [ѻ҆сѣнѧ́ѧй][27], ѿ среди камы́къ ѻ҆́гненъ· възнесе́сѧ ср҃це твое доброты̀ ради твое́ѧ, и҆стлѣ хитрость твоѧ̀ съ доброто́ю твое́ю. мно́жества ра́ грѣха твоє́го на́ землю поврьгохъ тѧ, пре цр҇и да́ тѧ ѻ҆бличи́ти· ѿмно́жества ради беззако́нїи твои́хъ, и҆ непра́вдъ ради кꙋпль твои́хъ, ѻ҆сквени сщ҃енїе твое· І и҆зведꙋ ѻ҆́гнь ѿ среды тебе. (вси вы ѻ҆́гнь раждига́ете, и҆ възмага́ете пла́мы. пои́дѣте по свѣтꙋ ѻ҆гнѧ̀ ва́шего, и҆ по пла́мени и҆́же раже́госте)[28]. и҆ дамъ тѧ въ прахъ на землѝ [-][29], пре всѣми ви́дѧщими тѧ· И҆ вси ви́дѧщеи тебѐ въ странахъ ꙋ҆нылꙋи бꙋдꙋтъ по тебѣ, па́гꙋба ꙋ҆чине́нъ є҆си и҆ не бꙋдеши [-][30] въ вѣкъ· И҆ бы́сть сло́во гн҃е къ мнѣ гл҃ѧ. сн҃е чл҃чь, ꙋ҆тверди лицѐ свое на сидо́на, и҆ прорцы ѻ҆ немъ, и҆ рцы̀. се гл҃етъ [а҆дона́и][31] г҃ь, се а҆зъ на́ тѧ сидо́не. и҆ просла́влюсѧ въ тебѣ. и҆ разꙋмѣ́еши ꙗ҆́ко а҆зъ є҆смь г҃ь. є҆гда̀ сътворю въ тебѣ рассꙋжде́нїѧ, и҆ ѻ҆сщ҃ꙋсѧ въ тебѣ. [и҆ пꙋщꙋ на́ тѧ смр҃ть, и҆ кро́вь][32] въ страна́хъ твои́хъ· и҆ падꙋ́тъ ꙗ҆́звенїи [средѣ тебе][33] мече́, в̾ тебѣ [и҆][34] ѻ҆́крⷭ҇тъ тебе. и҆ ꙋ҆вѣ́дѧтъ ꙗ҆́ко а҆зъ г҃ь· И҆ не бꙋдетъ ктомꙋ до́мꙋ і҆и҃левꙋ на боде́нїе го́рко, и҆ тернъ бо́лѣзни ѿ [всѣхъ][35] ѻ҆́крⷭ҇тныхъ є҆мꙋ нечествова́вшаѧ и҆хъ. и҆ разꙋмѣ́ютъ ꙗ҆́ко а҆зъ є҆смь [а҆дона́и][36] г҃ь. Се гл҃етъ [а҆дона́и][37] г҃ь, [-][38] съберꙋ до́мъ і҆и҃левъ ѿ странъ, и҆дѣже расыпа́шасѧ та́мо. и҆ ѻ҆сщ҃ꙋсѧ в нихъ пре лю́ми и҆ страна́ми. и҆ всела́тсѧ на́ земли свое́и, ю҆́же дахъ рабꙋ своє́мꙋ і҆а́ковꙋ. и҆ всела́тсѧ (-)[39] с наде́жею, и҆ сътворѧтъ до́мы, и҆ насадѧ́тъ винограды. и҆ всела́сѧ (на не́и) с наде́жею. є҆гда̀ сътворю сꙋдъ въ всѣ́хъ, и҆́же ꙋ҆кори́ша ѧ̀ ѻ҆́крⷭ҇тнїи и҆́хъ. и҆ разꙋмѣю ꙗ҆́ко а҆зъ г҃ь бг҃ъ и҆хъ, и҆ бг҃ъ ѿц҃ь и҆́хъ·

багатство. Ти нав'язав собі всякий дорогоцінний камінь: сардій, і топазій, смарагд, і якинт, атракс, сапфір, і ясспіс, і срібло, і золото, і лігурій, і хаатит, і аметист, і золотий камінь, берилій, і ногт, і золотом ти наповнив твої доми і твої склади від того дня, в якому ти створений. **14** Справді, Я тебе поставив херувимом у божій святій горі. Ти був серед вогненного каміння, **15** і ти був безплямним у своїх днях, від того дня, в якому ти створений, аж доки не знайдено в тобі твої неправедності. **16** Множеством твого купна ти наповнив твої доми беззаконням. І ти згрішив і був побитий. З божої гори тебе звів херувим, який отінює, з-посеред вогненного каміння. **17** Вгору піднялося твоє серце через твою красу, зітліло твоє вміння з твоєю красою. Через множество твоїх гріхів Я тебе кинув на землю, Я дав тебе оскаржити перед царями. **18** Через множество твого беззаконня і неправедностей, задля твого купна ти осквернив твої святощі. І виведу вогонь з-посеред тебе, ви всі роздмухуєте вогонь і скріплюєте полумінь. Підіть за світлом вашого вогню і за полум'ям, яке ви розпалили. І дам тебе на порох на землі перед всіма, що тебе бачать. **19** І всі, що в країнах тебе бачать, будуть ослаблені задля тебе. Ти став знищенням і не будеш. Навіки. **20** І було господнє слово до мене, кажучи: **21** Людський сину! Скріпи твоє лице проти Сидону і пророкуй про нього! **22** І скажи: Це говорить Адонай Господь: Ось Я проти тебе, Сидоне. І прославлюся в тобі, і пізнаєш, що Я є Господь, коли зроблю в тобі суди. І освячуся в тобі, **23** і пущу на тебе смерть і кров у твоїх околицях, і серед тебе впадуть побиті мечем, в тобі і довкруги тебе. І пізнають, що Я –Господь! **24** І він більше не буде ізраїльському домі гіркою колькою і терниною болю від усіх, що довкруги нього, які не пошанували їх. І пізнають, що Я є Адонай Господь! **25** Це говорить Адонай Господь: Зберу ізраїльський дім з країн, куди були розсипані туди, і освячуся в них перед народами і країнами. І вони замешкають на своїй землі, яку Я дав моєму рабові Якову, **26** і поселяться з надією. І збудують доми, і насадять виноградники, і поселяться на ній з надією, коли зроблю суд в усіх, що їх пригнобили, тих, що довкруги них. І пізнають, що Я – їхній Господь Бог і Бог їхніх батьків!

Глава 29

1 В 12-му році і в 12-му місяці, в першому дні місяця, було господнє слово до мене, кажучи: **2** Сину людський! Скріпи своє лице проти фараона, єгипетського царя! І пророкуй проти нього, і проти цілого Єгипту говори. **3** І скажи:Так говорить Адонай Господь: Ось Я наведу великого змія проти тебе, фараоне, єгипетський царю, що сидиш серед рік і говориш: Мої є ріки. Я ж їх створив. **4** Бо Я дам вуздечку у твої щоки і приліплю риб ріки до твоїх крил, і виведу тебе з-посеред твоєї ріки, і твої луски прилипнуть. І відкину тебе в пустиню і всі риби твоєї ріки, **5** і поб'ю тебе швидко, впадеш на лиці поля, і не зберешся, і не оборонишся. Земним звірам і небесним птахам дав Я тебе в їжу. **6** І всі пізнають, що живуть в Єгипті, що Я є Господь! Тому що ти став палицею тростини ізраїльському домові. **7** Коли вони схопилися за тебе своїми руками, вона й поламалися. І коли за них схопила всяка рука, і коли спочила на тобі, – була розбита. І ти розбив всяке їхнє бедро. **8** Через це так говорить Адонай Господь: Ось Я наведу проти тебе меч і вигублю з тебе людей і скотину! **9** І єгипетська земля буде на погибель і на запустіння. І пізнають, що Я є Господь! Тому що ти сказав, що мої є ріки і Я їх створив. **10** Через це ось Я проти тебе наведу меч і проти всіх твоїх рік і дам єгипетську землю в запустіння. Меч і знищення від Маґдолу і Сінис і аж до муринських околиць. **11** Не пройде в ній людська нога, і нога скотини не ступатиме по ній. І не буде поселеною 40 літ. **12** І дам його землю в знищення серед опущеної землі. І їхні міста будуть серед опущених міст, ненаявними сорок літ. І розсію єгиптянина в країнах, і розіб'ю їх в землях. **13** Це говорить Адонай Господь: Після сорока літ зберу єгиптян з країн, куди їх Я розсіяв туди. **14** І поверну полонених єгиптян, і поселю їх в землі Фатурис, в землі, звідки були взяті. І влада буде впокорена **15** там понад всі влади, і буде впокорена, так щоб не піднялися більше проти країн. І зроблю їх малими числом, щоб вони не були численними в країнах. **16** І не буде більше ізраїльському домові в надію, що пригадує беззаконня, щоб вони пішли слідом за ними. І пізнають, що Я – Господь! **17** І сталося в сьомому між десятками (=27) роками, в першому дні першого місяця, було господнє слово до мене, кажучи: **18** Людський сину! Навходоносор, вавилонський цар, запряг свою силу з ве-

Гла҃, к҃д.

Въ [ві҃][1] лѣто, и҆ въ ві҃ мц҃ь, во прьвыи (дн҃ь) мц҃а. Бы́сть сло́во гн҃е къ мнѣ̀
глѧ. сн҃е чл҃чь, оу҆тверди лице своѐ на фа-
раона црѧ ѐгѷпетьска, и҆ пророцы на́нь,
и҆ на ѐгѷпетъ ве́сь [гл҃и][2], и҆ рцы. се гл҃е [а҆до-
на́и][3] г҃ь, се а҆зъ [наведꙋ][4] на́ тѧ фарао́не [црю
ѐгѷпе́скїи][5] ѕмїю великїи, сѣдѧщїи средѣ
рѣ́къ [-][6], и҆ гл҃еши моѧ сꙋть рѣки, (-)[7] а҆з (же)
(ѧ҆ сътворй)[8]. (-)[9] а҆зъ (бо) дамъ оу҆здꙋ в
че́люсти твои̇ и прилѣплю ры́бы рѣчныѧ (-)[10]
кры́лꙋ твое́ю. і и҆зведꙋ тѧ ѿ среды рѣки
твоеа и҆ чешꙋѧхъ твои҆хъ прильпнꙋтъ. [и҆
ѿвръгꙋ тѧ въ пꙋсты́ню, и҆ всѧ̀ ры́бы рѣки
твое́ѧ][11]. и҆ поражꙋ тѧ въско́ре (-)[12] на лицы
по́лю паде́ши. и҆ не събере́шисѧ, и҆ не о҆гради-
шисѧ. ѕвѣремъ зе́мнымъ и҆ пти́цамъ нбсныи
да́хъ тѧ въ ꙗде́нїе. и҆ оу҆вѣ́дать вси живꙋ-
щїи въ ѐгѷптѣ, ꙗ҆ко а҆зъ е҆смь г҃ь. зане
бы́сть жезлъ тростѧнй до́мови і҆и҃левꙋ. е҆гда сѧ
ꙗ҆ша по тѧ̀ рꙋка́ма свои́ма, (и҆) съкрꙋшишасѧ,
и҆ е҆гда̀ плеснꙋ о҆ ни҃х всѧ́ка рꙋка̀. и҆ е҆гда̀ по-
чи́ша оу҆ тебе сътресѧ. и҆ сломи и҆хъ всѧ
чресла. Того ра́ди се гл҃етъ [а҆дона́и][13] г҃ь. се а҆зъ
наведꙋ на́ тѧ ме́чь, и҆ погꙋблю чл҃кы ѿ тебѐ
и҆ скотъ. и҆ бꙋ́детъ землѧ̀ ѐгѷпе́тска въ по-
гибель, и҆ въ о҆пꙋстѣнїе. и҆ разꙋмѣ́ютъ ꙗ҆ко
а҆зъ е҆смь г҃ь. Поне́же гл҃аше, [ꙗ҆ко][14] рѣки моа
сꙋть, и҆ а́зъ сътворихъ ѧ҆. того ра́ди се а҆зъ
(наведꙋ на тѧ мечь)[15], и҆ на всѧ̀ рѣки твоѧ.
и҆ дамъ землю ѐгѷпе́тскꙋ въ о҆пꙋстѣнїе, (-)[16]
мечь и҆ погибель ѿ магдола и҆ [съи҆ни́съ][17], да-
же и҆ до предѣлъ мꙋриньскъ. Не прои҆детъ в
не́и нога̀ чл҃ча, ни нога̀ скотїѧ не постꙋпитъ
по не́и, и҆ не вселѧтсѧ м҃ лѣтъ. и҆ дамъ
зе́млю е҆го въ пагꙋбꙋ средѣ землѝ о҆пꙋщеныѧ,
и҆ гради и҆хъ средѣ гра҃ о҆пꙋстѣвшь, бꙋдꙋтъ
[неꙗ҆вле́ни][18] четыредесѧ́тъ лѣтъ. и҆ расѣ́ю
ѐгѷпта въ страна҃, и҆ разбѣю ѧ҆ въ зе́млѧх.
Се гл҃етъ [а҆дона́и][19] г҃ь, по четырьдесѧ́тихъ
лѣтехъ, съберꙋ ѐгѷптѧны ѿ стра҃, и҆дѣже ѧ҆
бѣхъ расы́палъ та́мо. и҆ възвращꙋ плѣ́нники
ѐгѷпе́тски, и҆ вселю ѧ̀ въ зе́млю [фатꙋри́съ][20],
въ землю ѿню́дꙋже поѧ́шасѧ. И҆ бꙋдетъ
вла́сть смиренна, [тꙋ][21], па́че всѣхъ вла́стеи.
[и҆ бꙋде смиренна][22], ꙗ҆коже не възнестисѧ
ктомꙋ на страны. и҆ ма́лы ѧ҆ сътворю, ꙗ҆коже
не быти и҆мъ множа́ишимъ въ страна́хъ. И҆
не бꙋдетъ ктомꙋ до́мꙋ і҆и҃левꙋ в надеждꙋ,
въспомина́юще безако́нїе, ꙗ҆ко въслѣди́ти по
ни҃х. и҆ разꙋмѣ́ютъ ꙗ҆ко а҆зъ г҃ь. И҆ бы́сть в

седмое между десятма лѣтома, въ единъ (днь) мца прьваго. бысть слово гне къ мнѣ гла, сне члчь, навхѡдоносоръ црь вавѵлонескъ, поработи силу свою работою великою на тѵра. всяка глава плѣшива, и всяко рамо наго. и мзда не бысть ему, ни силе его на тѵра (-)[23] работы ради, еюже поработися нань· [Того ради][24] се гле [адонаи][25] гь. се азъ даю навхѡдоносору црю вавѵлоньску, землю егѵпетску, и пойметъ множество ея, и плѣнитъ плѣненїе ея, (и повоюютъ села ея). и будетъ мзда силе его, за службу его юже послужи на тѵра. (и) дах ему землю егѵпеску, [зане же колико сътвори][26]· (Се) [глетъ адонаи гь][27]. въ той днь възыидетъ рогъ всему дому їилеву, и тебѣ дамъ оуста ѿвръзста средѣ ихъ. и оувѣдатъ яко азъ гь·

Гла, л·

Бысть слово гне къ мнѣ гла, сне члчь, проповѣждь. и рцы се глетъ [адонаи][1] гь. [възрыдаите][2], ѡле ѡле днь, яко близъ днь гнь, [и приближается днь][3] [ѡблака][4], [и время][5] страньско будетъ· И прїидетъ мечь на егѵптяны, и буде мятежь въ мурѣхъ. и падутъ язвенїи въ египтѣ, [и поиметъся множество ихъ][6], и падутся ѡснованїя его. [и расыплются][7] пръсе, и критяне, и [ливляне, и мури, и лидяне, и вся аравїя][8], и вси примѣсницы и снове иже ѿ завѣта моего, [в немъ мечемъ падутъ][9] [с нимъ][10]· [Се гле гь][11], и падуся подпирающеи егѵпта. и снидетъ оукоризна (его до)[12] магдола и до [сониы][13], мечемъ падутъ в немъ, глеть [адонаи][14] гь. и ѡпустѣю средѣ странъ погибшь, и гради и средѣ градъ ѡпустѣвше будутъ. и разумѣютъ яко азъ гь. егда дамъ ѡгнь на егѵпетъ, и съкрушатся вси помагающеи ему· Въ той днь прїидутъ аггли [ѿ лица моего][15] (в сей), тщащеся погубити [надежду мурески][16] (земли). и будетъ (и мятежь)[17] въ днь егѵпетскь, яко се приспѣ· Се глетъ [адонаи][18] гь, и погублю множество егѵпетско, рукою навхѡдоносоровою црѧ вавѵлонска, (-)[19] и люди его с нимъ. расыпателе ѿ странъ послани погубити землю, і измыкну вси меча своя на египта, и наполнися земля язвеныхъ. и дамъ рѣки ихъ въ ѡпустѣнїе, [и ѿдамъ землю в руцѣ ѕлыхъ][20], и погублю землю и конца ея въ руку чюж-
захⷭ҇ гі дихъ, азъ гь глахъ· *Яко се глетъ [адонаи][21] гь, [-][22] погублю (ѡгнушенїя)[23] с мемфисъ, и старѣишины съ земля егѵпетски и не будутъ ктому [и дамъ стра въ земли егѵпет-

ликим трудом проти Тиру, всяка голова – лиса і всяке рамено – наге. І винагороди не було йому ані для його сили від Тиру, задля труду, яким він потрудився проти нього. **19** Задля того це говорить Адонай Господь: Ось Я даю Навходоносорові, вавилонському цареві, єгипетську землю. І він захопить її множество і захопить її добич, і вони завоюють її поселеня. І *це* буде винагорода його силі **20** за його службу, якою послужив проти Тиру. І Я йому дав єгипетську землю, оскільки він стільки зробив. Це говорить Адонай Господь: **21** В тому дні підніметься ріг всьому ізраїльському домові. І тобі дам відкриті уста серед них. І пізнають, що Я – Господь!

Глава 30

1 І було господнє слово до мене, кажучи: **2** Людський сину! Пророкуй і скажи: Це говорить Адонай Господь: Заридайте: Ох-ох день! **3** Бо близько господній день. І наближається день хмари, і буде час чужинців, **4** і прийде меч на єгиптян. І буде замішання в муринах, і впадуть побиті в Єгипті. І схопленим буде їх множество, і впадуть його основи. І розсіються **5** перси, і критяни, і ливляни, і мурини, і лидяни, і вся Аравія, і всі змішані, і сини, що з мого завіту. В ньому впадуть мечем, з ним. Це говорить Господь! **6** І впадуть підпори Єгипту, і зійде його впокорення до Магдолу і до Соиниса. Впадуть в ньому мечем, – говорить Адонай Господь. **7** І вони запустіють серед знищених країн, і їхні міста будуть серед опустілих міст. **8** І пізнають, що Я – Господь, коли дам вогонь проти Єгипту. І будуть розбиті всі, що йому помагають. **9** В тому дні прийдуть в ньому ангели від мого лиця, що спішать знищити надію муринської землі, і буде їм замішання в єгипетському дні. Бо ось він настав. **10** Так говорить Адонай Господь: І знищу єгипетське множество рукою Навходоносора, вавилонського царя, **11** і його народ з ним. Нищівники з країн послані знищити землю, і всі оголять свої мечі проти Єгипту, і земля наповниться побитими. **12** І дам їхні ріки в запустіння, і віддам землю в руки злих, і вигублю землю і її кінці рукою чужинців. Я, Господь, сказав!
13 *Бо так говорить Адонай Господь: Вигублю вельмож з Мемфіса і старшин з єгипетської землі. І більше не будуть. І дам страх в єгипетській землі, **14** і знищу патор- зах. 13

ську землю, і дам вогонь на Танин,
і зроблю помсту в місті Діосі, **15** і
проллю свою силу на Саїн, на єгипетську силу. І вигублю мемтове
множество, **16** і дам вогонь на Єгипет, і Саїс замішанням замішається. І в місті Діосі буде тріщина і
розлиються води. **17** Молодь Сонячного міста і Вувастаа впаде мечем, і жінки попадуть в полон. **18** І
в Тафнесі потемніє день, коли там
розіб'ють єгипетські хоругви. І там
пропаде гордість його сили, його
покриє хмара. І його дочки будуть
відведені в полон, **19** і зроблю суд
в Єгипті. І пізнають, що Я є Господь! **20** І сталося, що в одинадцятому році, в першому місяці, сьомого дня місяця, було господнє
слово до мене, кажучи: **21** Людський сину! Руки фараона, єгипетського царя, Я розбив! І ось він не *є*
обв'язаний, щоб дати йому лікування, додати йому потіхи, щоб
зв'язати і скріпити, забрати меч. **22**
Через це так говорить Адонай Господь: Ось Я проти фараона, єгипетського царя! І розіб'ю його сильні і
простягнені і розбиті руки, і виб'ю
меч його з його руки, **23** і розсію
Єгипет в країнах, і розвію їх в землях. **24** І скріплю руки вавилонського царя, і дам свій меч в його руку. І він наведе його проти Єгипту,
і розграбує його грабунок, і захопить його полон. **25** І скріплю руки
вавилонського царя, і фараонові
руки впадуть. І пізнають, що Я є
Господь, коли Я дам мій меч в
руки вавилонського царя, і він його
простягне проти Єгипту. **26** І розсію Єгипет між країнами, і розвію
їх в землях. І пізнають всі, що Я є
Господь!

Глава 31

1 І сталося, що в одинадцятому
році, в третьому місяці, в першому
дні місяця, було господнє слово до
мене, кажучи: **2** Людський сину!
Скажи фараонові, єгипетському цареві, і до його множества: До кого
ти себе уподібнив у своїй висоті? **3**
Ось асур кипарисів в лісі гарний
віттям, і високий величністю, і широкий розлогістю, і до середини
хмар була його влада. **4** Водами він
його вигодував, безодня його підняла, її ріки він привів довкруги
його садів, і її частини випустив по
всіх польових деревах. **5** Через це
вгору піднялася його величність
понад всі польові дерева, і звідти
його віття розширилося, і піднялося його віття від великої води. Коли він розтягнувся, **6** в його галуз-

стѣи][24]. и погꙋблю землю [патоъскꙋ][25]. и дамъ
огнь на танинъ. и сътворю ѿмщеніе в діосѣ
градѣ. и разлію (крѣпость)[26] свою на саинъ,
крѣпость єгѵпетскꙋ. и погꙋблю множество
(мемдово)[27]. и дам огнь на єгѵпта. и мате-
жемъ возматется [саисъ][28]. и въ діосъ град
бꙋдетъ расѣлина, и разлѣются воды. юноша солнь-
ча града, и вꙋбастава мечемъ падꙋтъ, и жены
въ плѣненіи падꙋтъ. и въ тафнесъ посꙋм-
рачится днь. єгда съкрꙋшатъ тꙋ хорꙋгви єгѵ-
петски, и погибнетъ тꙋ оукоризна крѣпости
єго. (-)[29] того (покрыетъ облакъ)[30], и дщери єго
въ плѣненіе ѿведꙋтся. и сътворю сꙋд въ єгѵп-
тѣ, и разꙋмѣютъ яко азъ єсмь гь. и бысть
въ єдинонадесяте лѣто, въ пръвыи мцъ, семыи
(днь) мца. бысть слово гне ко мнѣ гла, сне
члчь, мышцы фараона цря єгѵпетска сътрохъ, и
се не свѧзася яко дати [ємꙋ][31] цѣлбꙋ, при-
ложити ємꙋ (оутѣшеніе)[32], яко (свѧзати и
оукрѣпити)[33], изяти мечь. того ради се глетъ
[адонаи][34] гь, се азъ на фараона цря єгѵпетска, и
съкрꙋшꙋ мышцы єго крѣпцѣи и протяженѣи
[и сътренѣи][35], і изражꙋ мечь єго из рꙋки єго. и
расѣю єгѵпта въ странах, и развѣю є въ
землахъ. и оукрѣплю мышци цря вавѵлонска. и
дамъ мечь свои в рꙋкꙋ єго. и наведетъ и на є-
гѵпта, и плѣнитъ плѣненіе єго, и поиметъ
плѣнъ єго. и оукрѣплю мышца цря вавѵлонска
(и) мышцы (-)[36] фараони расслабѣета. и оу-
вѣдатъ яко азъ єсмь гь. єгда дам мечь мои в
рꙋцѣ цря вавѵлонска, и простретъ и на [єгѵп-
та][37]. и расѣю єгѵпта въ странахъ, и развѣю
и въ землахъ. и оувѣдатъ вси яко азъ єсмь
гь.

Глава, ла.

Бысть въ єдинонадесяте лѣто, въ тре-
тіи мцъ, въ єдинъ (днь) мца. бысть
слово гне къ мнѣ гла, сне члчь, рцы
фараонꙋ црю єгѵпетскꙋ, и къ множес-
твꙋ єго, комꙋ ся оуподоби сам въ высотѣ своеи.
Се асꙋръ кѵпарисовъ в (дꙋбравѣ)[1] добръ ѿрасль-
ми, и высокъ величествомъ [и частъ кровомъ][2], (и)
средѣ облакъ бысть власть єго. водами възкор-
ми и, бездна възнесе и. рѣки ея приведе округъ
садовъ єго, и състав ея испꙋсти во вся древеса
полская. сего ради възнесеся величьство єго паче
всѣхъ древесъ польскихъ. и (ѿтꙋдꙋ) разши-
ришася вѣтвія єго, [и възнесошася ѿрасли
єго][3] ѿ воды многи. [єгда протяжеся][4], въ
ѿраслѣхъ єго вьгнѣздишася вся птица небныя,
и под вѣтвьми єго раждахꙋся вси звѣріе польс-

тїи, по сѣнїю єго вселися все множество
страньско. и бысть добръ въ высотѣ єго мно-
жества ради вѣтвїи єго, ꙗко бѣша коренїе єго въ
водѣ мнозѣ. [и][5] кѵпариси не [въздвигнушася на
него][6] в раи бжїи. и борове неприклоньни вѣахъ
єго, и єлїе не бысть приклоньно ѿраслехъ єго· все
древо єже в раи бжїи, не бысть приклоньно єму въ
добротѣ єго. множества ради вѣтви єго, [добръ
ся сътвори въ множствѣ (-)[7] єго][8]. и възревно-
ваша єму [вся][9] древеса пища рая бжїя· Того
ради се глеть [адонаи][10] гь, понеже бысть великъ
величествомъ, и дасть власть свою въ среду
облакъ, [и вознесеся срдце єго въ высотѣ єго][11]. и
видѣхъ єгда ся вьзнесе, и предахъ я въ ру-
цѣ кнѧзя страньска, и сътвори пагубу єго [по
нечестїю єго· Изгнахъ и азъ][12], и потребиша и
(-)[13] расыпатели чюждїи, и поврьгоша и на го-
рахъ· [и][14] въ всѣхъ дебрехъ падоша вѣтви
єго, и сътрошася ѿрасли єго на всякомъ полѣ
земнемъ· И снидоша ѿ покрова [єго][15] вси людїе
[земнїи][16], и разориша и· о паденїи єго почїють
вся птица нбныя, и о вѣтвияхъ єму быша
вси ѕвѣри польстїи· Ꙗко да ся не възвысять
(-)[17] вся древеса ꙗже въ водѣ, и не дадять
власти своея средѣ облакъ. и не станутъ
въ высотѣ ихъ къ сему (-)[18] пїющеи воду.
[ꙗко][19] вси ѿданы быша въ смрть въ землю
глубины, средѣ сновъ члчкъ сводимъ въ про-
пасть· Се глеть [адонаи][20] гь, воньже днь сведеся
во адъ плакася, (бездна я покры)[21]. и не пусти
рѣки ея. и възбранихъ множеству водъ· (-)[22] Смерче-
ся о немъ (дубрава)[23], [и][24] вся древа польская
о немъ расслабишася. ѿ гласа паденїя єго
потрясутся страны. єгда съвождахуть и во
адъ съ сходящими въ потокъ· И утѣша-
хуть и въ земли [долѣшнїи][25], (и) вся древеса
пища і избранная [и добрая][26] (дубравы)[27],
вся пїющая воду. и та бо сведошася с нимъ во
адъ съ ꙗзвеными ѿ меча. и (плодъ)[28] єго, и жи-
вущеи подъ покровомъ єго средѣ жизни [-][29] погиб-
нутъ· Кому приклоненъ бысть [силою (и)[30] славою,
(и)[31] величествомъ въ древесѣхъ пищныхъ][32] слѣзи
[-][33] сниди съ древесъ пища, въ глубину
земную· Средѣ необрѣзаныхъ успнеши съ ꙗз-
веными мечемъ. тако фараонъ, и все множес-
тво крѣпости єго, глеть [адонаи][34] гь·

ках загніздилися всі небесні птахи і під його віттям народжувалися всі польові звірі, під його тінню поселилося все множество народів. **7** І він був гарним в його висоті через множество його віття, бо його коріння було у великій воді. **8** І кипариси не піднялися понад нього в божому раю, і ялиці не є подібні його віттям, і сосни не були подібні його галузкам. Всяке дерево, що в божому раю, не було подібним до нього в його красі. **9** Через множество його віття він зробився гарним в його множестві, і йому поревнували всі дерева їжі божого раю. **10** Через це так говорить Адонай Господь: Тому що ти став великий величчю і поклав твоє володіння посеред хмар, і його серце піднялося у його висоті, і Я побачив, коли він піднявся, **11** і видав його в руки князя-чужинця. І він зробив його знищення за його безчестям. Я його вигнав. **12** І його вигубили нищівники-чужинці, і його скинули на горах, і в усіх долинах впали його галузки, і знищені були його галузки у всякому земному полі. І зійшли з-під його покриття всі земні народи і його знищили. **13** Задля його падіння спочинуть всі небесні птахи, і під його віттям були всі польові звірі. **14** Хай не підносяться всі дерева, що у воді, і не кладуть свою владу серед хмар, і більше не стають на їхній висоті ті, що п'ють воду! Бо всі були віддані на смерть в глибину землі, серед людських синів, тих, що сходять у прірву. **15** Це говорить Адонай Господь: В тому дні, в якому він був зведений до аду, він плакав, безодня його покрила і її ріки не пустила. І Я заборонив множеству вод. Над ним потемнів ліс. І всі польові дерева послабли через нього. **16** Від голосу його падіння затрясуться країни, коли його супроводитимуть до аду з тими, що сходять в потік. І його потішатимуть в долішній землі, і всі дерева їжі, і вибрані, і гарні лісу, всі що п'ють воду. **17** Бо і вони зійшли з ним до аду з побитими мечем. І його насіння, і ті, що живуть під його покриттям, згинуть серед життя. **18** До кого ти був подібний силою і славою і величчю в їстивних деревах? Злізь! Зійди від їстивних дерев до земної глибини! Спатимеш серед необрізаних, з побитими мечем! Так фараон і все множество його сили, – говорить Адонай Господь.

Глва, лв·

И бысть въ [вторoєнадесяте][1] лѣто, въ
вторыинадесяте мцъ, въ єдинъ (днь)
мца· Бысть слово гне къ мнѣ гля, сне
члчь, прїими плачь до (-)[2] царя єгупет-

Глава 32

1 І сталося, що в одинадцятому році, в дванадцятому місяці, в першому дні місяця, було господнє слово до мене, кажучи: **2** Людський сину! Візьми голосіння над єгипетським ца-

рем! І скажеш йому: Ти подібний
до лева-чужинця і *ти* як змій, що в
морі. І ти колов рогами в твоїх рі-
ках, і колотив воду твоїми ногами, і
вищ. 13 і 17 топтав твої ріки. **3** Так говорить
Адонай Господь: *І закину на тебе
свою сіть, коли виводитиму числен-
ні народи, і виведу тебе своєю вуд-
кою. **4** І простягну тебе на землі, і
поля наповняться тобою, і посаджу
на тебе всі небесні птахи, і насичу
твоїми бедрами всіх земних звірів,
5 і скину твої тіла на горах, і твої
вершки *закину* твоєю гидотою, і на-
пою поля твоєю кров'ю. **6** І земля
іс. 13 нап'ється твоїм гноєм на горах і
йоі. 2 і 3 дебрях, тобою наповню. **7** *І замкну
мар. 13 небо, коли згаснеш, і затемню його
мат. 24 звізди, сонце сховаю в хмарі, і мі-
сяць не засвітить свого світла. **8** Всі
небесні світила затемню над тобою,
і дам темряву на твоїй землі, – го-
ворить Адонай Господь. **9** І розгні-
ваю серце численних народів, коли
Я виведу твоїх полонених в країни
землі, якої ти не знав. **10** І численні
народи ослабнуть по тобі, і їхні царі
жахнуться жахом над тобою задля
всієї твоєї неправедності, яку ти
зробив, коли Я витягну меч перед
їхнім лицем, очікуючи їхнє падіння
від дня твого падіння. **11** Бо це го-
ворить Адонай Господь: Меч вави-
лонського царя прийде на тебе **12** з
мечем велетнів, і розіб'ю твою си-
лу; всі нищівники з країн, і вони
знищать єгипетську гордість. І вся
його сила буде розбита. **13** І заберу
всю його скотину від великої води,
і її не буде каламутити людська но-
га, і стопа скотини на неї не сту-
пить. **14** Так тоді замовкнуть їхні
води, і їхні ріки потечуть як олія, –
говорить Адонай Господь, – **15** ко-
ли дам Єгипет на знищення, і земля
запустіє до її кінця, коли розсію
всіх, що живуть на ній. І пізнають,
що Я є Господь! **16** Це голосіння. І
по ньому заплачуть дочки країн, за-
плачуть за ним і за всією його си-
лою, вони заплачуть, – говорить А-
донай Господь. **17** І сталося, що в
дванадцятому році, першого міся-
ця, в п'ятнадцятому дні, було гос-
поднє слово до мене, кажучи: **18**
Людський сину! Заплач по єгипет-
ській силі! Схиляючи переведи йо-
го! І зведуть його чужинські дочки
до глибини землі, до тих, що схо-
дять в прірву. **19** Від гарних вод
зійди, і ляжеш з необрізаними. **20**
Серед побитих мечами вони впа-
дуть з ним, і засне вся його сила. **21**
І скажуть тобі велетні, що в глибині
прірви: Адже ти від кого є кращим?
Зійди, лягай з необрізаними серед
побитих мечем. **22** Там Асир і ввесь

ска, и҆ рече́ши є҆мꙋ. львꙋ стра́ньскꙋ оу҆подоби́сѧ,
и҆ [-][3] ꙗ҆ко змі́и и҆́же в мо́ри. и҆ бода́ше ро́ги в
рѣка́хъ твои҆́хъ, и҆ мꙋта́ше во́дꙋ нога́ма тво-
и҆́ма, и҆ попира́ше рѣки твоѧ̀. Се҆ гл҃етъ [а҆до-
на́и][4] г҃ь, *и҆ възложꙋ на́ тѧ сѣть [своѥ въ и҆з- вы̑ г҃і и҃ з҃і
веде́ніи][5] людїи мно́гъ, і҆ и҆зведꙋ тѧ оу҆́дою
своѥ́ю. и҆ прострꙋ тѧ на зе҃ли̏ [и҆][6] по́лѧ напль-
на́тсѧ тебе, и҆ посажꙋ на тебѣ всѧ птица нб҃-
ныѧ. и҆ насыщꙋ (ѿ чре́слъ твои҆́хъ) всѧ̀ звѣрѧ
зе́мныѧ, и҆ поврьгꙋ пло́ти твоѧ на гора҃, (и҆
хлъмы твоѧ гню́состїю твоє́ю). и҆ напою [по-
лѧ][7] ѿ кро́ви твоеа [-][8], и҆ напїєтсѧ землѧ̀ ѿ
гноѧ твоє҆го, (-)[9] на горахъ (и҆) де́бри напльню ісаїа г҃і іоїл в҃ и г҃
ѿ тебе· *И҆ покры́ю [нб҃о є҆гда̀ оу҆га́снеши][10], и҆ по- ма г҃і
мрачю̀ ѕвѣзды є҆го. слн҃це въ о҆́блаце покры́ю, и҆ ма к҃д
мцъ҃ не просвѣти҃ свѣта своє҆го. всѧ̀ свѣти́ла
нб҃ныѧ помрачю̀ на́ тѧ, и҆ да́мъ тмꙋ на
землю твою, гл҃етъ [а҆дона́и][11] г҃ь· И҆ разгнѣваю
ср҃ца людїи мно́гъ, є҆гда и҆зведꙋ плѣнники твоѧ
въ страны̀ землѧ̀ є҆ѧ҆́же не позна̀. и҆ оу҆ны́ли бꙋ-
дꙋтъ (страны̀ мно́ги по тебѣ)[12], и҆ цр҃и и҆́хъ
оу҆жастїю оу҆жаснꙋтсѧ (на҃ тобою, всеѧ̀ ра́ди не-
пра́вости твоеѧ ꙗ҆́же сътвори̏). вънегда̀ и҆зъвле-
кꙋ ме́чь (-)[13] пре҃ лице́мъ и҆́хъ, ча́юще паде́нїѧ
и҃, ѿ дн҃е паденїѧ твоє҆го. Ꙗ҆ко се҆ гл҃етъ [а҆до-
на́и][14] г҃ь, мечь цр҃ѧ вавѷло́ньска прїидетъ тебѣ
съ мече́мъ щꙋ́дскомъ, и҆ поражꙋ крѣпость
твою. расы́пателе ѿ стра́нъ всѣ, и҆ погꙋбѧтъ
оу҆кори́знꙋ є҆гѷпе҃скꙋ. и҆ съкрꙋши́тсѧ всѧ̀ крѣ-
пость є҆го, и҆ (ѿи҆́мꙋ)[15] всѧ̀ ско́ты є҆го ѿ воды
мно́ги. и҆ не възмѧтетъ еѧ̀ нога̀ чл҃чьска [-][16],
и҆ стопа̀ ско́тїѧ не стꙋпи҃ на не́и̏. та́ко тогда̀
премлъкнꙋтъ во́ды и҆́хъ, и҆ рѣки и҆́хъ ꙗ҆́ко
ма́сло потекꙋтъ, гл҃етъ [а҆дона́и][17] г҃ь. є҆гда̀
да́мъ є҆гѷпта въ па́гꙋбꙋ, і҆ о҆пꙋстѣе҃ землѧ̀ до
конца̀ еѧ̀. є҆гда расѣ́ю всѧ живꙋщаѧ на не́и, и҆
оу҆вѣдѧтъ ꙗ҆́ко а҆зъ є҆смь г҃ь· Пла́чь є҆сть, и҆
[въспла́чꙋтсѧ][18] по не́мъ, [-][19] дще́ри стра́ньски
въспла́чютсѧ по не҃, (-)[20] и҆ по всеи силѣ є҆го въ-
спла́чютсѧ гл҃етъ [а҆дона́и][21] г҃ь· И҆ бы́сть въ
второ́єнадесѧте лѣто, прьваго мц҃а, въ пѧ́-
тыинадесѧте (дн҃ь)[22]. бы́сть слово гн҃е къ мнѣ
гл҃ѧ, сн҃е чл҃чь, въспла́чисѧ о҆ крѣпости є҆гѷпе҃-
стѣи, [(-)[23] преклонѧ́ѧ преведи и̏][24]. и҆ сведꙋтъ
дще́ри є҆го стра́ньстїи [-][25] въ глꙋбинꙋ земнꙋю,
къ сходѧ́щи҃ въ про́пасть [ѿ во́дъ лѣпыхъ. слѣ-
зи и҆ лѧ́жеши съ нео҆брѣзаными][26]. средѣ ꙗ҆́звены҃
мечемъ падꙋтъ с ни́мъ, и҆ оу҆спн҃е всѧ крѣпость
є҆го· И҆ рекꙋтъ ти щю́дове и҆́же въ глꙋбинѣ
про́пасти, бꙋди кого оу҆не́и є҆си, слѣ́зи [-][27] лѧ́зи съ
нео҆брѣзаными средѣ ꙗ҆́звеныхъ мече́мъ· Ту а҆сѷрь и҆
весь сънмъ є҆го, (и҆) всѣ ꙗ҆́звенїи та́мо сѧ даша, и҆

гроби єго въ глубинѣ пропасти. и бысть сонмъ єго окрестъ гроба єго· вси язвеніи пашеи мечем, [иже даша гробы своя въ стегнѣ долу. и бысть сонмъ окрест гроба єго, вси (-)[28] язвеніи падающіи мечемъ][29]· [видѣвше][30] страхъ [єго][31] на земли животне, [(-)[32] возмутъ стыдѣніе ихъ съ сводимыми въ пропасть][33]· ту єламъ и вся сила єго окрстъ гроба єго. [все множество єго][34] [и][35] вси язвеніи падшіи мечемъ, исходящеи необрѣзани въ глубину земную. давшіи страхъ свои на земли живѣ, и пріяша мученіе свое съ сходящими въ пропасть, средѣ язвеныхъ тамо сядаша. (в) мосохъ, и довель и вся сила (-)[36] окрстъ гроба єго (-)[37]. вси необрѣзаніи язвеніи ѿ мечь давшіи страхъ свои на земли живѣ. и успоша съ щюдми пашимися ѿ вѣка, иже снидоша въ адъ въ оружіи воистемъ. и положиша меча своя подъ възглавіемъ своимъ, и быша безаконія ихъ на костехъ ихъ· яко устрашиша щюди въ [житіи своемъ][38], [и страхъ силнымъ быша (насилнымъ) на земли живущимъ][39]· (-)[40] ту (єдомъ и цри єго и вси)[41] князи асуровы, давшіи крѣпость свою на язву мечную (-)[42]. ту князи сѣверстіи (вси), (ту вся) воєводы асуровы иже съведени быша съ язвеными съ страхомъ ихъ, и съ крѣпостію ихъ [стыдящеся][43]. успоша необрѣзани съ язвеными мечемъ, и пріяша мученіе свое съ сводящими въ пропасть· тыи узрѣвъ цръ фараонъ, и утѣшится о всеи крѣпости ихъ. [(фараони язвеніи мечемъ)[44] и вся сила єго][45], глетъ [адонаи][46] гь. яко дасть страхъ свой на земли живѣ. и успнетъ средѣ необрѣзаныхъ язвеныхъ мечемъ, фараонъ, и все множество єго, глетъ [адонаи][47] гь·

Гла, лг·

И бысть слово гне къ мнѣ гля, сне члчь, гли къ снмъ людіи своих, и речеши к нимъ. земля на нюже азъ аще наведу мечь. и поиму людіе земля члка єдінаго ѿ себе, и поставятъ и себѣ стражъ. и узритъ мечь грядущіи на землю, и въструбитъ трубою, и проповѣсть людемъ. и послушаєтъ слышавыи [-][1] трубу, и не снабдится. и наидетъ мечь, и постигнетъ и, кровь єго на главѣ єго будетъ. яко (слышавъ гласъ трубныи)[2] (и) не снабдѣся, кровь єго на немъ будетъ. и тоиже яко снабдѣ душу свою избави· и стражъ (же) аще видитъ мечь грядущь, и не въструбитъ трубою, [и не проповѣсть людемъ][3], (да ся людіе снабдятъ)[4]· и нашедъ мечь воз-

його збір, і туди пішли всі побиті. І
його гроби в глибині прірви, і його
збір був довкруги його гробу. Всі
побиті, що впали мечем, які поклали
свої гроби в долішніх стегнах, і збір
був довкруги його гробу. Всі побиті,
що впали мечем, **23** побачивши його
страх на землі життя, візьмуть їхній
сором з тими, що сходять у прірву.
24 Там Елам, і вся його сила
довкруги його гробу, все його
множество, і всі побиті, що впали
мечем, що зійшли необрізаними в
глибину землі, які дали свій страх на
землі життя і одержали свою муку з
тими, що сходять до прірви. **25**
Серед побитих, **26** там вони сіли, в
Мосоха і Товела, і вся сила довгруги
його гробу, всі необрізані побиті
мечами, які дали свій страх на землі
життя. **27** І вони упокоїлися з велетнями, що впали відвіку, які
зійшли до аду у воєнній зброї і
поклали свої мечі під свою подушку. І їхні беззаконня були на
їхніх костях, бо налякали велетнів у
своєму житті, і сильний страх: вони
були силачам, що жили на землі. **29**
Там Едом і його царі, і всі асирові
князі, які дали свою силу на побиття
мечами. **30** Там всі північні володарі, там всі асирові воєводи, що були
зведені з побитими, з їхнім страхом і
засоромлені з їхньою силою. Необрізані заснули з побитими мечем і
одержали свою муку з тими, що зводять у прірву. **31** Цар, фараон,
побачивши їх, і втішиться всією їхньою силою. Фараони побиті мечем
і вся його сила, – говорить Адонай
Господь. **32** Бо він дасть свій страх
на землю життя і засне серед необрізаних, побитих мечем, фараон і
все його множество, – говорить
Адонай Господь.

Глава 33

1 І було господнє слово до мене,
кажучи: **2** Людський сину! Заговори
до синів свого народу! І скажеш до
них: Земля, на яку лиш Я наведу
меч, і візьме народ землі одну людину з-поміж себе, і поставить його
собі сторожем. **3** І він побачить меч,
що приходить на землю, і затрубить
трубою, і оповістить народові. **4** І
почує той, що почув трубу, і він не
стерегтиметься, і надійде меч і його
захопить. Його кров буде на його голові, **5** бо, почувши голос труби, він
не стерігся, його кров буде на ньому. І цей же, тому що стерігся, спас
свою душу. **6** І сторож же, якщо
побачить меч, що надходить, і не
затрубить трубою, і не проголосить
народові, щоб народ стерігся, і

меч, прийшовши, захопить з них ду-
шу. Такий, отже, через своє беззакон-
ня був забраний, а його кров домага-
вищ. 3 тимуся з руки сторожа. **7** *І ти, люд-
ський сину, тебе Я поставив сторо-
жем для ізраїльського дому, і почуєш
слово з моїх уст, і сповістиш їм від
Мене. **8** Коли кажу грішникові: Грі-
шнику, смертю помреш! І ти не скажеш
грішникові, щоб стерігся, і безбожно-
му, щоб він відвернувся від його до-
роги і живим був він, той беззакон-
ник, він помре через своє беззаконня,
а його кров домагатимуся з твоєї ру-
ки. **9** Якщо ж сповістиш безбожному
його дорогу, щоб відвернувся від неї,
і не відвернеться від своєї дороги, той
помре у своєму безчесті, а ти спасеш
свою душу. **10** І ти, людський сину,
скажи ізраїльському домові: Так ви
сказали кажучи: Адже наші обмани і
наші беззаконня є в нас, і ми в них
црс2. 14 танемо. І як нам бути живими? **11**
вищ. 18 Отже, скажи їм: *Живу Я, – говорить
пет2. 3 Адонай Господь. Адже не хочу смер-
анг. 1 ті грішника, але щоб він відвернувся
від своєї дороги і був живим. Пово-
ротом поверніться з вашої злої до-
роги. Чому вмираєте, ізраїльський до-
ме? **12** І ти, людський сину, скажи до
синів твого народу: Праведність пра-
ведного його не спасе в тому дні, в
якому буде обманутим. І беззаконня
не вб’є беззаконника в тому дні, в
якому відвернеться від свого безза-
коння. І праведний не може спастися
в день його гріха. **13** Коли кажу пра-
ведному: Життям будеш живий! Цей,
надіючись на свою праведність, зро-
бить беззаконня, – всі його правед-
ності не згадаються. В його неправед-
ності, яку вчинив, в ній він помре. **14**
І коли скажу безбожному: Смертю
помреш! І він відвернеться від своєї
дороги і зробить суд і праведність, **15**
і обманливо позичене судом віддасть,
і поверне грабунок, беззаконник буде
ходити в приписах життя, щоб не
чинити неправедне, – живим буде
життям і не помре. **16** Всі його гріхи,
які він згрішив, не згадаються. Тому
що він зробив суд і праведність, і бу-
де живим в них. **17** І сини твого на-
роду говорять: Господня дорога не-
правильна. Це їхня дорога неправед-
на. **18** Коли праведний відвернеться
від своєї праведності і зробить безза-
коння, він в ньому помре. **19** І коли
грішник відвернеться від свого безза-
коння і зробить суд і праведність, той
живим буде в них. Слухай ізраїльсь-
кий доме! Чи моя дорога неправиль-
на? Отож, ваші дороги є неправильні.
вищ. 18 **20** Чи ж це є те, що ви сказали: *Не-
правильна господня дорога? Судити-
му вас, кожного з вас за його доро-
гою, ізраїльський доме. **21** І сталося,

мечь ѿ ниⅹъ дш҃а. таковыи (оубо) беззако-
ніѧ ради своего взѧсѧ, а кр҃ви (еѧ) ѿ рꙋки
стражевы взыщꙋ· *И ты сн҃е чл҃чь, стража тѧ вы҃і г
есмь поставилъ домꙋ і҃илевꙋ, и оуслышиши
(слово ѿ оустъ моиⅹъ)[5] [и проповѣси имъ ѿ
мене][6]· Егда рекꙋ грѣшникꙋ, [грѣшниче][7] смр҃-
тїю оумреши. и не бꙋдеши гл҃ати [грѣш-
никꙋ][8], ꙗкоже снабдѣтисѧ. (и) нечестивꙋ, [ꙗ-
коже обратитисѧ емꙋ][9] ѿ пꙋти его, (и) [жи-
вꙋ быти емꙋ][10]. тои беззаконникъ, беззаконї-
емъ своимъ оумретъ, а крови его ѿ рꙋки
твоеѧ взыщꙋ. аще ли проповѣси нечестивꙋ
пꙋть его, ꙗко обратитисѧ с него, и не обра-
титсѧ с пꙋти своего. тои в нечестїи своемъ
оумретъ, а ты дш҃ꙋ свою избавиши· И ты
сн҃е чл҃чь, рцы домꙋ і҃илевꙋ. сице рѣсте гл҃юще.
ꙗко прелести наша, и беззаконїѧ наша в насъ
сꙋть, и мы в ниⅹъ таемъ. и како намъ в цр҃ ді
живомъ быти· Рцы имъ (оубо), *живъ азъ вы҃і ні
гл҃етъ [адонаи][11] г҃ь. [ꙗко][12] не хощꙋ смр҃ти в пе҃р г
грѣшника, но ꙗкоже обратитисѧ [емꙋ][13] ѿ а҃ггеи а
пꙋти своего, и живꙋ быти емꙋ. обращенїемъ
обратитесѧ, ѿ пꙋти вашего [ѕлаго][14]. въс-
кꙋю оумираете доме і҃илевъ· [И ты сн҃е чл҃чь][15],
рцы къ сн҃омъ людїи своиⅹъ. правда пра҃дивагѡ
не избавитъ его, воньже дн҃ь прельститсѧ. и
беззаконїе беззаконника не [оубїетъ][16] (-)[17], воньже
дн҃ь обратисѧ ѿ беззаконїѧ своего· И правдивыи
не можетъ сп҃тисѧ [въ дн҃ь грѣха его][18]. егда
рекꙋ правдивомꙋ, [жизнїю живъ бꙋдеши][19]. сеи
оуповаѧ правдою своею, и сътвори беззаконїе.
всѧ правды его не въспомѧнꙋтсѧ. в не-
правдѣ его юже сътвори, в тои оумре҃. и егда
рекꙋ нечестивомꙋ, смр҃тїю оумреши. и об-
ратитсѧ ѿ [пꙋти][20] своего, и сътворитъ
сꙋдъ и правдꙋ. и заимъ сꙋд лъжꙋ ѿдасть,
и въсхищенїе възвратитъ. [беззаконникъ][21] въ
приказанїи живота ходити бꙋде҃, ꙗко не
сътворити неправедна, жизнїю живъ бꙋдетъ
и не оумретъ· вси грѣси его ꙗже есть съгрѣ-
шилъ не помѧнꙋтсѧ. ꙗко сꙋдъ и правдꙋ
сътвори, (и) (живъ бꙋдетъ в ниⅹъ)[22]· И
[гл҃ютъ][23] сн҃ове людїи твоиⅹъ, не правъ пꙋть
г҃нь. (-)[24] се пꙋть иⅹъ не правъ. егда съ-
вратитсѧ правдивыи ѿ правды своеѧ, и съ-
творитъ беззаконїе, (-)[25] оумретъ в не҃ и егда
(грѣшникъ възвратитсѧ)[26] ѿ беззаконїѧ
своего, и сътворитъ сꙋдъ и правдꙋ, (тои
живъ бꙋдетъ в ни҃)[27]· (Слыши доме і҃илевъ,
еда пꙋть мои неправъ. оубо ваши пꙋтїе с҃ꙋ
неправи). се же ли есть еже рекосте *не правъ вы҃і ні
пꙋть г҃нь. комꙋждо (васъ) по пꙋти его сꙋж҃ꙋ

ва҃ доме ї҆и҃левѣ. И҆ бы́сть въ второ́енадесѧте лѣ́то,
мц҃а втора́гонадесѧте въ пѧ́тыи (дн҃ь)[28], плѣн-
никъ нашихъ. прїи́де къ мнѣ̀ ѿ ї҆ер҃лі́ма (оу҆-
цѣлѣ́вый), гл҃ѧ, побое҆ва́ша гра́дъ. и҆ [рꙋка̀ гн҃ѧ бы҃
на мнѣ̂][29] ве́черъ, пре́жде прише́ствїѧ [оу҆цѣлѣ́вша-
го][30]. и҆ ѿве́рзе оу҆ста̀ моѧ ꙗ҆́коже прїи́де къ мнѣ̀
заоу́тра, и҆ ѿверзо́шасѧ оу҆ста̀ моѧ̀ не преста́-
ша ктомꙋ̀. И҆ бы́сть сло́во гн҃е къ мнѣ̂ гл҃ѧ,
сн҃е чл҃чь, живꙋ́щей на ѡ҆пꙋстѣ́вшихъ [тѣ́хъ][31] на
земли̇̀ ї҆и҃левѣ [гл҃ющеи][32] гл҃ютъ, на не́йже а҆враа҃, и҆
прїѧ́тъ зе́млю. а҆ мы̀ мно́жайши е҆смы, на́мъ
дана̀ е҆сть землѧ̀ въ ѡ҆држа́нїе. Того ра́ди рцы̀
и҆̀мъ, се гл҃етъ [а҆донаи][33] г҃ь. [е҆́льма же съ кро́вїю
ꙗ҆́стѐ, и҆ ѻ҆́чи ва́ши въздвиго́сте къ кꙋми́ромъ
(-)[34], и҆ кро́вь пролива́ете. и҆ зе́млю наслѣ́дите.
ста́сте с мече́мъ ва́шимъ, сотвори́сте сꙋгнꙋше́-
нїѧ. и҆ ко́ждо [женꙋ̀][35] по́дрꙋга свое҆го ѡ҆скверни́висте.
и҆ зе́млю причасти́сте. (-)[36] Того ра́ди рцы̀ и҆̀мъ, се
гл҃етъ [а҆донаи][37] г҃ь][38], живꙋ̀ а҆зъ. [се][39] (падꙋ́тъ
мече́мъ сꙋ́щїи въ ѡ҆пꙋстѣ́вшихъ)[40]. ї и҆̀же сꙋ́ть
на лицы̀ по́лѧ, звѣ́ремъ по́льскимъ предадꙋ́тсѧ
на и҆зъꙗ҆де́нїе. и҆ сꙋ́щїѧ въ гра́дехъ, ї и҆̀же въ
пеще́рахъ. сме́ртїю поражꙋ̀. и҆ да́мъ зе́млю на
ѡ҆пꙋстѣ́нїе. И҆ поги́бнетъ оу҆кори́зна крѣ́пости
е҆го. и҆ ѡ҆пꙋстѣ́ютъ го́ры ї҆и҃левы, занѐ не
бꙋ́детъ проходѧ́щего. и҆ оу҆вѣ́дѧтъ ꙗ҆́ко а҆́зъ г҃ь.
и҆ сотворю̀ зе́млю и҆́хъ пꙋ́стꙋ, и҆ ѡ҆пꙋстѣ́етъ
(-)[41] сꙋгнꙋше́нїи ра́ди и҆́хъ ꙗ҆̀же сотвори́ша. И҆
ты (же) сн҃е чл҃чь сн҃ове лю́дїи твои́хъ, гл҃ю ѡ҆
тебѣ̀ оу҆ забра́ломъ, и҆ оу҆ вра́тъ дво́рныхъ. и҆
гл҃ютъ [ко́ждо къ по́дрꙋгꙋ [свое҆мꙋ̀][42], и҆ ко́ждо][43]
къ бра́тꙋ свое҆мꙋ, гл҃юще. събере́мсѧ и҆
слы́шимъ что̀ е҆сть [сло́во и҆сходѧ́щее][44] ѿ
(оу҆́стъ) г҃а. и҆ прїи́дꙋтъ к тебѣ̀, ꙗ҆́коже и҆сходѧ́
лю́дїе. и҆ сѧ́дꙋтъ [лю́дїе мои̇̀][45] предъ тобо́ю, и҆
слы́шатъ гл҃ы твоѧ, и҆ [не сотворѧ́тъ и҆́хъ][46]. ꙗ҆́ко лжа̀ въ
оу҆́стѣхъ (-)[47], и҆ въ слѣ́дъ ѡ҆скверне́нїѧ срⷣца и҆́хъ
[ходѧ́тъ][48]. и҆ бꙋ́деши и҆̀мъ ꙗ҆́ко гла́съ пѣсни́вца сла́-
дка, гла́сомъ до́бре съста́влена. и҆ слы́шатъ [гл҃ы
твоѧ][49], и҆ не сотворѧ́тъ и҆́хъ. и҆ е҆гда прїи́детъ, рекꙋ́тъ, се
прїи́де. и҆ оу҆вѣ́дѧтъ ꙗ҆́ко прⷪ҇ркъ [ты̀][50] среди̇̀ и҆́хъ.

Гл҃а, л҃д.

Ибы́сть сло́во гн҃е къ мнѣ̀ гл҃ѧ, сн҃е чл҃чь,
Ї҆ере́м. к҃г *проро́цы̀ се ѡ҆ па́стꙋсѣхъ ї҆и҃левѣхъ. проро-
цы̀ (се), и҆ рцы̀ па́стꙋхомъ. се гл҃етъ [а҆-
дона́и][1] г҃ь. Ѡ҆́ле па́стꙋси ї҆и҃левѣ е҆да па-
сꙋ́тсѧ па́стꙋси са́ми, не ѻ҆́вца ли оу҆́бо пасꙋ́тъ
па́стꙋси. се мле́ко ꙗ҆́дѧсте, и҆ во́лною ѡ҆дѣва́-
стесѧ, и҆ тꙋ́чное закала́сте, а҆ ѻ҆́вецъ мои́хъ не
пасо́сте. и҆знемо́гшаго не по́дꙗ҆сте, и҆ болѧ́щаго
не оу҆врачева́сте, и҆ сокрꙋше́ннаго не ѡ҆бѧза́сте,

що в дванадцятому році, дванадця-
того місяця, в п’ятому дні нашого
полону прийшов до мене з Єруса-
лиму уцілілий, кажучи: Місто заб-
ране. **22** І господня рука була на
мені ввечері, скоріше ніж прийшов
уцілілий. І Він відкрив мої уста,
поки прийшов до мене вранці, і мої
уста відрилилися, більше не перестали.
23 І було господнє слово до мене,
кажучи: **24** Людський сину! Ті, що
живуть на тих запустілих *землях*,
мовлячи кажуть, на ізраїльській
землі, на якій Авраам *був* і одержав
землю, мовлячи кажуть: Ми є чис-
ленні. Нам дана земля в насліддя. **25**
Через це скажи їм: Так говорить
Адонай Господь: **26** Адже ж з кро-
в’ю ви їли, і ваші очі ви підняли до
кумирів, і проливаєте кров, і успад-
ковуєте землю. Ви стали з вашим
мечем, ви зробили гидоту і ви за-
нечистили, кожний жінку свого дру-
га, і забрали землю. Задля того ска-
жи їм: Це говорить Адонай Господь:
27 Живу Я! Ось мечем впадуть ті,
що є в запустілих, і ті, що є на лиці
поля, дані будуть польовим звірам
на їжу, і тих, що є в містах і що в
печерах, поб’ю смертю. **28** І дам
землю на запустіння! І згине гор-
дість його сили! І запустіють ізра-
їльські гори, тому що не буде того,
хто проходить. **29** І пізнають, що Я –
Господь! І зроблю їхню землю
пусткою. І вона запустіє через їхні
гидоти, які зробили. **30** І ти ж,
людський сину, сини твого народу
говорять про тебе при мурі і в
брамах дворів, і говорять кожний до
свого друга і кожний до свого брата,
кажучи: Зберімся і послухаймо, яке
слово виходить з уст Господа! **31** І
вони прийдуть до тебе, як сходиться
народ, і мій народ сяде перед тобою.
І послухають твої слова, і не чини-
тимуть їх, бо брехня в устах і ходять
вслід за поганню їхнього серця. **32** І
будеш їм як голос милозвучного,
мелодійного псалтиря. І почують
твої слова, і не чинитимуть їх. **33** І,
коли прийде, скажуть: Ось іде. І піз-
нають, що ти є пророком серед них.

Глава 34

1 І було господнє слово до мене,
кажучи: **2** Людський сину! *Проро- єре. 23
куй це проти ізраїльських пастирів.
Пророкуй це і скажи пастирям: Так
говорить Адонай Господь: О пасти-
рі ізраїльські! Чи пастирі самі па-
суться? Чи, отже, пастирі не пасуть
овець? **3** Ось молоко ви їли і зодяга-
лися вовною. І ви різали годованців,
а моїх овець ви не пасли. **4** Слабке
ви не підняли, і хворе ви не виліку-

вали, і розбите ви не пов'язали, і зра-
нене ви не лікували, і пливучого ви
не завернули, і згублене ви не шу-
кали, і сильне ви обклали роботою. І
ви їх покарали владою і кпинами. **5** І
мої вівці розсипалися, тому що не
мали пастиря, і стали їжею польовим
звірам. **6** І мої вівці розсіялися по всіх
горах і заблукали по всіх високих
горбах. І мої вівці розсіялися по лиці
всієї землі, і не було того, хто шукав
би, ані того, хто повертав би. **7** Через
це, пастирі, послухайте господнє сло-
во: **8** Живу Я, – говорить Адонай Гос-
подь. Тому що мої вівці були на роз-
грабування і мої вівці *були* на їжу
всім польовим звірам, тому що ж не
було пастиря ані, отже, пастирі не
відвідували мого стада, але пастирі
пасли самих себе, а моїх овець не
пасли, **9** задля цього, пастирі, слу-
хайте господнє слово. **10** Це говорить
Адонай Господь: Ось Я проти пас-
тирів. І домагатимуся своїх овець з
рук пастирів, і відставлю їх від стада
моїх овець, і пастирі більше їх не па-
стимуть ані не пастимуть самих себе.
І заберу своїх овець з їхніх уст, і
більше не будуть їм в їжу. **11** Тому
що так говорить Адонай Господь:
Ось Я домагатимуся своїх овець і на-
відаюся до них. **12** Так як пастир
навідується до свого стада в дні, коли
є захмареним і похмурим серед овець
від нього розлучених, так Я шука-
тиму своїх овець, і спасу їх з усякого
місця, на якому вони розсіяні там в
хмарному і похмурому дні. **13** І ви-
веду їх з країн, і зберу їх з земель, і
введу їх до їхньої землі, і пастиму їх
на ізраїльських горах, і в долинах, і в
усякому поселенні землі. **14** На доб-
рому пасовиську пастиму їх, на висо-
кій ізраїльській горі буде їхня краса, і
їхні загороди будуть там. І спатимуть,
і спочинуть там, і в добрій їжі, і
пастимуться на ситому пасовиську на
ізраїльських горах. **15** Я ж пастиму
своїх овець і Я дам їм спочинок. І
пізнають, що Я є Господь! Це гово-
рить Адонай Господь: **16** Шукатиму
загибле і поверну те, що заблудило, і
обв'яжу розбите, і скріплю слабке, і
стерегтиму сильного, і пастиму їх зі
судом. **17** І ви – мої вівці. Це гово-
рить Адонай Господь: Ось Я суди-
тиму між вівцею і вівцею, і бараном, і
козлом. **18** Чи не досить вам, що ви
пасли добре пасовисько? І остале ва-
шого пасовиська ви топчете вашими
ногами. І пили вистояну воду. І оста-
ле колотили вашими ногами. **19** І мої
вівці пасли топтане вашими ногами і
пили воду заколочену вашими нога-
ми. **20** Через це так говорить Адонай
Господь: Ось Я до вас і судитиму між
сильною і між слабкою вівцею. **21** То-

(и оуязвеннаго не зарастисте), и плавающаго не обратисте, и погибшаго не поискасте. и крѣпкое притяжасте трудомъ, [и властїю наказасте ѧ и наруганїемъ][2]. И расыпашася овца моа єлма не имѣаху пастуха, и быша на изъядѣнїе (-)[3] ѕвѣремъ польскимъ. И расыпашася овца моѧ по всѣмъ горамъ, и (заблудиша) по всѣмъ холмомъ высокимъ. и на лицы всеѧ землѧ расыпашася [овцѧ моѧ][4], и не бѣ възыскающа, ни обращающа. Того ради ѡ пастуси слышите слово гн҃е. живу азъ, гл҃етъ [адонаи][5] г҃ь. понеже оучинена суть стада моѧ в расхищенїе, и (-)[6] овца моѧ въ снѣдѣнїе всѣмъ ѕвѣремъ польнымъ, зане же не бѣ пастырѧ. ниже оубо посѣщаху пастыри стада моего, но пасоша пастыри сами себе, а овецъ моихъ не пасоша. Сего ради пастуси [слышите слово гн҃е][7], се гл҃е [адонаи][8] г҃ь. се азъ на пастухи, и взыщу овецъ своихъ ѿ руку (пастушску)[9], и ѿставлю ѧ ѿ паствы овецъ моихъ, и не пасутъ [ихъ ктому пастуси][10], (ниже да пасутъ сами себе). и ѿиму овца своѧ из оустъ ихъ, и [ктому не будутъ имъ][11] на изъядѣнїе. Иже се гл҃етъ [адонаи][12] г҃ь. се азъ възыщу овецъ своихъ, и присѣщу ихъ. якоже присѣщаетъ пастухъ паствы своеѧ, въ дн҃ь егда есть облаченъ и мглянъ, средѣ овецъ ему разлученъ. тако възыщу овецъ своихъ, і избавлю ѧ ѿ всего мѣста, на немже суть расыпани тамо, въ дн҃ь облаченъ и примраченъ. І изведу ѧ ѿ странъ, и съберу ѧ ѿ земль. и въведу ѧ в землю ихъ, и распасу ѧ на горахъ ї҃илевѣ, и въ дебрехъ, и въ всемъ селѣ земнѣмъ. на жиру блазѣ напасу ѧ. На горѣ высоцѣ ї҃илевѣ [будетъ лѣпота ихъ][13], (и) будутъ ограды ихъ тѹ. и оуспнутъ и [почїютъ тѹ][14]. (и) въ пищи блазѣ, и на пажити тучнѣ напасутсѧ на горахъ ї҃илевѣ. аз (же) распасу овца своѧ, и азъ покою ѧ. и разумѣютъ яко азъ есмь г҃ь. Се гл҃етъ [адонаи][15] г҃ь. погибшаго възыщу, и заблудившаго обращу. и съкрушенное свяжу, и немощнаго оукрѣплю, и крѣпкаго снабжу. и распасу ѧ съ судомъ. И вы овца [моѧ][16], се гл҃етъ [адонаи][17] г҃ь, се азъ расужду межу овцею и овцею, (и) овномъ и козломъ. [-][18] не довлѣ ли вамъ яко бл҃гую пажитъ живете. и останокъ пажити [вашеѧ][19], (ногами вашими попираете)[20]. и оустоявшуюся воду пиваете, и останокъ ногами вашими възмущаете. и овца моѧ попранїе ногъ вашихъ живаху, и възмущенную

водꙋ ногама вашима пїѧхꙋ· Того ради се глѥ [а-
донаи][21] гь. се азъ [к вамъ][22], [и][23] расꙋждꙋ междꙋ
овчатемъ силнымъ, и междꙋ (-)[24] немощномъ.
ельмаже ребры (своими), и плещами вашими порѣ-
ѥте, и роги вашими бодите, и все немощное
изрѣѥте, [доиДеже иждемете ѧ вонъ. и расѣѧсте
овца моѧ всемꙋ мимоходꙋ][25]. но спсꙋ овца своа, и
ктомꙋ не бꙋдꙋтъ на разграбленїе. и расꙋждꙋ
ісаїа м между [овчатемъ и овчатемъ, и][26] междꙋ ов-
іоа а номъ къ овнꙋ· *И въставлю (пастꙋхъ в нѧ)[27]
и і (ѥдінъ иже)[28] пасетъ ѧ, раба моѥго двда. [тои
іере кг пасетъ ѧ и тои покои ѧ][29], и бꙋдетъ пастꙋхъ
ни лз ихъ· (-)[30] азъ (же) гь бꙋдꙋ имъ въ бгъ. и [рабъ мои][31]
двдъ кнѧзь средѣ ихъ, азъ гь глахъ· И завѣщаю
двви завѣтъ мирныи. и потреблю ѕвѣри злы съ
землѧ. и вселѧтсѧ въ пꙋстыни, [оуповающеи][32]
(-)[33] оуспнꙋтъ въ дꙋбравахъ· (пррцы сне члчь о
дꙋбравѣ аггевъстѣ)· И дамъ имъ окрстъ горы
моѥѧ [блвенїе][34]. и спꙋщꙋ дождь вамъ (въ времѧ
ѥго), дождеве блвенїѧ бꙋдꙋтъ. и древеса на поли
дадѧтъ плод свои, и землѧ дастъ силꙋ своѧ. и
вселѧтсѧ на земли ихъ с надежею в миръ· и
оувѣдѧтъ ꙗко азъ ѥсмь гь. ѥгда съкрꙋшꙋ [оузы
ига][35] ихъ, і избавлю ѧ из рꙋки поработившихъ ѧ, и
не бꙋдꙋ ктомꙋ въ плѣненїе. и ѕвѣрїе земнїи не
поꙗдѧтъ их. и вселѧтсѧ съ надеждею, и не
бꙋдет пострашаѧ ихъ. и въставлю имъ садъ
мирныи [въ имѧ][36]. и не бꙋдетъ ктомꙋ [мало
ихъ число на земли. не бꙋдꙋтъ][37] погꙋблени гла-
домъ на земли, и не понимꙋтъ оукоренїѧ ѿ
странъ ктомꙋ. и оувѣдѧтъ ꙗко азъ ѥсмь гь бгъ
ихъ [с ними][38], а вы людїе мои доме ійлевъ,
глетъ [адонаи][39] гь. [а вы][40] овца моѧ, и овца
пастьвы моѥѧ ѥсте, и азъ гь бгъ вашъ, глѥ
[адонаи][41] гь·

му що ж своїми ребрами і вашими плечима розпихаєте, і колете вашими рогами, і відкидаєте всяке немічне, аж доки не виженете їх геть. І ви розсіяли моїх овець всякому прохожому. **22** І спасу своїх овець, і більше не будуть на розграбування, і
судитиму між вівцею і вівцею, і між іс. 40
бараном з бараном. **23** *І підніму в ів. 1
них одного пастиря, що їх пастиме, і 10
мого раба Давида. Той пастиме їх і єре. 23
той дасть їм спочинок і буде їхнім ниж. 37
пастирем. **24** Я ж, Господь, буду їм за Бога. І мій раб Давид – князем серед них. Я – Господь сказав! **25** І завіщаю Давидові мирний завіт, і знищу злих звірів з землі. І поселяться в пустині, надійно спатимуть в діброввах. Пророкуй, людський сину, про ангевську діброву! **26** І дам їх довкруги моєї гори благословення. І спущу вам дощ у його час. Будуть дощі благословення. **27** І дерева на полі дадуть свій плід, і земля дасть свою силу. І вони поселяться на їхній землі з надією на мир. І пізнають, що Я є Господь, коли розіб'ю кайдани їхнього ярма і визволю їх з руки тих, що їх уярмили. **28** І не будуть більше на розграбування. І земні звірі не їстимуть їх. І вони поселяться в надії, і не буде того, хто їх лякає. **29** І підніму їм мирний сад в ім'я, і більше малим не буде їхнє число на землі. Не будуть вигублені голодом на землі і більше не понесуть погорду країн. **30** І пізнають, що Я є їхній Господь Бог з ними, а ви мій народ, ізраїльський доме, – говорить Адонай Господь. **31** А ви мої вівці і ви є вівці мого стада, і Я ваш Господь Бог, – говорить Адонай Господь.

Гла, ле·

И бысть слово гне къ мнѣ глѧ, сне члчь,
обрати лице свое къ горѣ сеиръ, и про-
рцы до неѧ, и рцы еи. се глетъ [адо-
наи][1] гь, се азъ на тѧ горо сеиръ, и
прострꙋ рꙋкꙋ своѧ на тѧ, и поставлю тѧ
пꙋстꙋ, и опꙋстѣѥши. и въ градѣхъ твоихъ
пꙋстыню сътворꙋ, и ты въ пꙋстыню бꙋ-
деши. и разꙋмѣѥши ꙗко азъ ѥсмь гь· Понеже
бысть в тебѣ вражда вѣчнаѧ, и присѣди до-
мꙋ ійлвꙋ (на лꙋкахъ)[2], рꙋкою вражїимъ мечем,
[въ времѧ печали ихъ, и][3] въ времѧ обиды
[ихъ][4] послѣжде· Сего ради живъ азъ, глетъ
[адонаи][5] гь. аще бы не въ крови съгрѣшилъ,
но кровь тѧ проженетъ, [крови бо [своѥѧ][6] въз-
ненавидѣ, (-)[7] кровь твоѧ проженетъ тѧ][8], (и

Глава 35

1 І було господнє слово до мене, кажучи: **2** Людський сину! Поверни своє лице на гору Сеїр і пророкуй до неї! **3** І скажи їй: Це говорить Адонай Господь: Ось Я проти тебе, горо Сеїр! І простягну свою руку проти тебе, і поставлю тебе пусткою, і ти запустієш. **4** І в твоїх містах зроблю пустиню. І ти будеш в пустиню. І пізнаєш, що Я є Господь! **5** Тому що в тобі була вічна ворожнеча, і ти засідав на ізраїльський дім на луках ворожою рукою з мечем в часі їхньої печалі і в часі їхньої кривди, *і* пізніше. **6** Через це живу Я – говорить Адонай Господь. – Коби ти не згрішив у крові, але тебе переслідуватиме кров. Бо ти зненавидів свою кров, твоя кров тебе про-

жене. І ти зненавидиш своїх кревних, і підніму їх тобі ворогами. **7** І поставлю гору Сеїр опустілою пусткою, і вигублю з неї людей, і скотину, і прохожого, і пішого. **8** І наповню твої горби і твої долини побитими, і на всіх твоїх полях побиті мечем впадуть у тобі. **9** І поставлю тебе пустою на віки, і твої міста не заселяться. І пізнаєш, що Я є Господь! **10** Тому що ти сказав: Дві країни і дві землі моїми будуть, і я їх візьму. А там є Господь. **11** Через це живу Я, – говорить Адонай Господь, – і зроблю тобі за твоєю ворожнечею і за твоєю ревнивістю, яку ти зробив з ненависті до них, і виявлюся тобі, коли тебе судитиму. **12** І пізнаєш, що Я є Господь! Я почув голос всієї твоєї хули, яку ти говорив про ізраїльські гори, кажучи: Високі вічні ізраїльські гори були дані пустиням на одержання. **13** І ти дуже заговорив до Мене своїми устами і помножив до мене слова, які Я почув. **14** Це говорить Адонай Господь: В радості всієї землі зроблю тебе пусткою на віки, тому що ти зрадів часткою ізраїльського дому, що він згинув. Так тобі зроблю. **15** Будеш пустинею, горо Сеїр! І вся Ідумея буде знищена! І пізнають, що Я є їхній Господь Бог!

оужиковъ своихъ възненавидиши, и въставлю а тебѣ ратники)· И поставлю гору сеиръ, пусту опустѣвшу. и погублю ѿ неа чл҃ки и скотъ, (и) [мимохода и пѣшника][9] и наполню ꙗзвеныхъ холмы твоа, и дебри твоа, и на всѣхъ полехъ твоихъ, ꙗзвенїи мечемъ падутъ в тебѣ. [и][10] пусту въ вѣкы поставлю тѧ, и гради твои не населѧтсѧ (-)[11]. и разумѣеши ꙗко азъ есмь г҃ь· Понеже рече, обѣ странѣ и обѣ земли мои будета, и прїиму и. а г҃ь тꙋ есть· Сего ради живъ азъ, гл҃етъ [адонаи][12] г҃ь. и сътворꙋ тебѣ по враждѣ твоеи, [и по ревности твоеи, юже сътвори ѿ ненавидѣнїа в нихъ][13]. и ꙗвлю ти сѧ егда сужду тѧ, и разумѣеши ꙗко азъ есмь г҃ь· Слышах гла [всѣхъ][14] твоих хулъ, ꙗже гл҃аше о горахъ їил҃вах, [гл҃ѧ][15], (горы їил҃евы) [высокїа вѣчныа][16], пустынамъ (-)[17] дашасѧ въ [прїатїе][18]. и велми възгл҃а до мене оусты своими, [и оумножи до мене словеса (-)[19], ꙗже][20] азъ слышахъ· Се гл҃етъ [адонаи][21] г҃ь. въ веселїи всеа землѧ, пусту тѧ сътворꙋ [въ вѣкы][22], [ꙗкоже сѧ порадова причастїю домꙋ їил҃ева ꙗко погибе. тако сътворꙋ тебѣ][23]. въ пустыню будеши горо сеиръ. и вса идумеа потребитсѧ. и оувѣдать ꙗко азъ есмь г҃ь б҃ъ их·

Глава 36

1 І ти, людський сину, пророкуй
до ізраїлевих гір! І скажи: Ізраїльські гори! Послухайте господнє сло-
вищ. 6 во! **2** Це *говорить Адонай Господь. Тому що ворог проти вас сказав: Добре, вона пуста на віки стала нам на успадкування. **3** Через це скажи, мовлячи: Це говорить Адонай Господь: Тому що ж ви були на вигублення в усіх країнах і тому що ж ви були в безчесті від всіх, що довкруги вас, так щоб ви були в наслідді всім іншим країнам! І ви стали поговіркою язикові в устах і на погорду в країнах. **4** Через це, ізраїльські гори, послухайте господнє слово. Це говорить Адонай Господь горам, і горбам, і потокам, і долинам, і полянам, і опустілим, і вигубленим, і знищеним містам, які були на розграбування і на потоптання тим країнам, що залишилися довкруги них. **5** Через це так говорить Адонай Господь: Хіба Я не промовив у вогні моїх ревнощів проти осталих країн і проти всієї Ідумеї, бо вони з радістю дали мою частку собі в наслідді, від всього серця, не пошанувавши душі, щоб вигубити грабунком. **6** Через це пророкуй на ізраїльську землю! І скажи горам, і

Гл҃а, л҃ѕ·

И ты сн҃е чл҃чь, пророцы до горъ їил҃евъ, и
рцы. (горы їил҃евы)[1] слышите слово гн҃е, се
*гл҃етъ [адонаи][2] г҃ь. понеже рече врагъ на вы҃ ѕ҃
вы, бл҃го, пустаа въ вѣкы въ прїатїе намъ быстъ. того ради рцы, гл҃ѧ, се гл҃етъ [адонаи][3] г҃ь. [занеже быти ва въ погубленїе въ всѣхъ странахъ, и][4] зане же быти вамъ въ нечестїи [-][5] ѿ [всѣхъ][6] окрⷭтныхъ вамъ. ꙗкоже быти вамъ въ прїатїе (всѣмъ) прочимъ странамъ, и [быти][7] поносꙋ ꙗзыкꙋ [въ оустѣхъ][8], и въ оукоризну въ странах· Сего ради горы їил҃евы слышите слово гн҃е. се гл҃етъ [адонаи][9] г҃ь, горамъ и холмомъ и [потокомъ и дебремъ][10], (и полѧнамъ), и опущенымъ, и погубленымъ, и градомъ разореным. иже быша въ повоеванїе, и въ попранїе оставшимъ странамъ окрⷭтнымъ (их)· Того ради се гл҃етъ [адонаи][11] г҃ь. аще не въ огни рвенїа моего гл҃ахъ на прочаа страны, и на идумею всю. ꙗко даша (причастїе)[12] мое себѣ въ наслѣдїе, съ веселїемъ [ѿ всего срⷣца][13]. нечествовавше дш҃а, ꙗко потребити повоеванїемъ· Того ради пророцы до земли їил҃евы, и рцы горамъ, и холмомъ, и полѧнамъ, и дебрем· Се гл҃етъ [адонаи][14] г҃ь, се

а҆зъ въ рве́нїи мое́мъ и҆ въ ꙗ҆́рости мое́и гл҃а,
въ оу҆кори́зны мѣ́сто, [ѧ҆́же прїѧ́сте][15] ѿ стра́нъ.
того ради [се҆ гл҃етъ а҆донаи́ гь҃][16]. [се҆][17] а҆зъ
въздвижꙋ рꙋкꙋ свою на страны, ꙗ҆́же о҆кр҃тъ
ва҃. [си́це][18] безче́стїе и҆хъ прїимꙋтъ· ваша же
(вина и҆ пло҃ [-][19] горы і҆и҃левы)[20], поꙗ҆́дѧ́тъ лю́дїе
мои, ꙗ҆́ко [надѣ́ютсѧ][21] прїити· Ꙗ҆́ко се҆ а҆зъ на
ва҃, и призрꙋ на вы. и҆ раздѣлаетесѧ, и҆ насѣ́-
ете. и҆ оу҆мно́жꙋ въ ва҃ чл҃ки, весь до́мъ і҆и҃лвъ
до ко́нца. и҆ населѧтсѧ гра́ди, и҆ пꙋсты́нѧ
о҆градѧтсѧ. и҆ оу҆мно́жꙋ ва҃ лю҃ми и҆ скотомъ,
[и҆ оу҆мно́жатсѧ и҆ възрастꙋтъ][22]. и҆ вселю въ
ва҃ ꙗ҆́ко прежде (-)[23], и҆ бл҃го сътворꙋ вамъ ꙗ҆́ко
в (первая) [лѣ́та][24] прежде ва҃. и҆ разꙋмѣ́ете
ꙗ҆́ко а҆зъ е҆смь гь҃· (-)[25] Се҆ гл҃етъ [а҆донаи́][26] гь҃,
поне́же гл҃ахъ тебѣ. [землѧ̀][27] ꙗ҆́дꙋщи чл҃ки
ты е҆си, и҆ бесча́дъ ѿ страны твое҆ѧ бы́сть.
того ра́ди чл҃къ ксемꙋ не поꙗ҆си, и҆ страна
твоа не сътворитъ тебе бесча́дъ [-][28], гл҃етъ
гь҃. и҆ не оу҆слы́шитсѧ въ ва҃ ктомꙋ бесче́стїе
стра́нско, и҆ оу҆кори́зны стра́нски не по҃имете
ктомꙋ, [и҆ страна твоѧ не бꙋ́детъ бесча҃
(-)[29]][30], гл҃етъ [а҆донаи́][31] гь҃· И҆ бы́сть сло́во гн҃е
къ мнѣ гл҃ѧ сн҃е чл҃чь. домъ і҆и҃левъ вселисѧ на
землѝ свое҆и, и҆ о҆скверна́виша ю҆̀ пꙋтемъ и҆хъ, и҆
кꙋми́рми и҆хъ, и҆ нечистота́ми и҆хъ. по нечис-
тотѣ сѣдѧ́щїѧ, бы́сть пꙋть и҆хъ пре҃ ли-
цемъ мои҆мъ. и҆ разлѣѧ́хъ ꙗ҆́рость мою на́ нѧ,
[кро́ви ра́ди ю҆́же пролїа́ша на́ землю, и҆ кꙋ-
ми́рми и҆хъ о҆скверна́виша ю҆̀][32]. и҆ расыпахъ ѧ҆̀
въ страны, (и҆ развѣѧхъ ѧ҆̀ в землѧ̀). по пꙋ-
ти и҃, и҆ по (хꙋдожество҃)[33] и҆хъ сꙋди́хъ и҆мъ·
і҆саїа нв крм в *И҆ вниду́ша въ страны̀ в нѧ́же внидо́ша
та́мо, и҆ о҆скверна́виша и҆мѧ мое ст҃ое. внегда
гл҃ахꙋ и҆мъ лю́дїе гн҃и сїи, и҆ ѿ землѧ̀ (сїи)[34]
ѿшлѝ сꙋть. (-)[35] пощадѣхъ ѧ҆̀ и҆мени ради
мое҆го ст҃ого, е҆же о҆скверна́вѝ домъ і҆и҃левъ (-)[36]
(тꙋ а́може вни́де)[37]· Того ради рцы̀ домꙋ і҆и҃левꙋ,
се҆ гл҃етъ [а҆донаи́][38] гь҃. не ва́мъ а҆зъ творю̀
доме і҆и҃левъ, н҆о и҆мени мое҆го ра́ди ст҃го е҆же о҆с-
квернави́сте въ стра́нахъ (тꙋ а҆́може внидо́с-
те)[39]· Н҆о о҆сщ҃ꙋ и҆мѧ свое вели́кое о҆скверненое въ
страна҃, е҆же о҆скверна́висте сре́дѣ и҆хъ. и҆ разꙋ-
мѣ́ютъ страны̀ ꙗ҆́ко азъ е҆смь гь҃, [гл҃етъ а҆-
донаи́][40], вънегдà о҆сщ҃ꙋсѧ въ ва́съ пре҃ о҆чи́ма
и҆хъ· и҆ поимꙋ вы ѿ стра́нъ, и҆ съберꙋ вы ѿ
всѣхъ роже́нїи, и҆ въведꙋ вы в зе́млю вашꙋ· И҆
въскроплю̀ на́ вы водꙋ чи́стꙋ, и҆ о҆чи́ститесѧ
ѿ вс҃ѣ нечисто́тъ ва́шихъ, и҆ ѿ всѣхъ кꙋ-
вы҃ аі і҆ере҃ лв ми́ръ вашихъ (-)[41] о҆чищꙋ васъ· *И҆ да҃ вамъ
ср҃це но́во, и҆ дх҃ъ но́въ дамъ вамъ. и҆ ѿвръгꙋ
ср҃це ка́меное ѿ пло́ти вашеѧ. и҆ дамъ вамъ

горбам, і полянам, і дібровам: Це го-
ворить Адонай Господь: Ось Я в моїх
ревнощах і в моїй люті сказав: За-
місць погорди, яку ви понесли від
країн, **7** задля того це говорить Адо-
най Господь! Ось Я піднімаю мою
руку на країни, що довкруги вас, так
вони одержать їхнє безчестя. **8** Ваш
виноград і овочі, ізраїльські гори, їс-
тиме мій народ, бо надіються прийти.
9 Бо ось Я над вами. І погляну на вас
– і ви ділитеся, і ви насієте. **10** І у вас
помножу людей, ввесь дім ізраїльсь-
кий до кінця, і міста будуть заселени-
ми, і пустиня буде загороджена. **11** І
розмножу вас людьми і скотом, і во-
ни помножаться і виростуть. І посе-
лю у вас, так як раніше, і зроблю доб-
ро вам, так як в перших роках перед
вами. І пізнаєте, що Я є Господь! **13**
Це говорить Адонай Господь: Тому
що Я тобі сказав: Ти є земля, що по-
жирає людей, і ти стала обездітненою
без твого народу. **14** Через це більше
не пожиратимеш людей і твій край не
зробить тебе бездітною, – говорить
Господь. **15** І більше не почується у
вас чужинецьке безчестя, і більше не
носитимете чужинецькі погорди, і
твій край не буде бездітним, – гово-
рить Адонай Господь. **16** І було гос-
поднє слово до мене, кажучи: **17**
Людський сину! Ізраїльський дім по-
селився на своїй землі. І вони опога-
нили її їхньою дорогою, і їхніми ідо-
лами, і їхніми нечистотами. За нечис-
тотою відлученої була дорога їхня
перед моїм лицем. **18** І Я вилив мою
лють на них задля крові, яку вони
пролили на землю, і опоганили її їх-
німи ідолами. **19** І Я їх розсіяв між
країнами і розвіяв їх в землі за їх-
ньою дорогою. І за їхніми затіями Я
їх судив. **20** *І вони ввійшли до країн, іс. 52
куди ввійшли туди, і опоганили моє рим. 2
святе ім’я, коли вони говорили: Вони
господній народ і вони вийшли з
землі. **21** Я їх пощадив задля мого
святого ім’я, яке опоганив ізраїльсь-
кий дім там, куди вони ввійшли. **22**
Через це скажи ізраїльському домові:
Це говорить Адонай Господь: Не для
вас Я роблю, ізраїльський доме, але
задля мого святого імені, яке ви опо-
ганили в країнах, там, куди ви увійш-
ли. **23** І освячу своє велике ім’я, опо-
ганене в країнах, яке ви опоганили
серед них. І країни пізнають, що Я є
Господь, – говорить Адонай Господь,
– коли освячуся у вас, перед їхніми
очима. **24** І заберу вас з країн, і зберу
вас з усіх народів, і введу вас до ва-
шої землі. **25** І покроплю вас чистою
водою – і очиститеся від усіх ваших
нечистот. І очищу вас від усіх ваших
ідолів, **26** *і дам вам нове серце, і дам вищ. 11
вам новий дух, і відкину кам’яне сер- єре. 32

це з вашого тіла, і дам вам тілесне серце. **27** І дам у вас мій дух, і зроблю, щоб ви ходили в моїх заповідях і берегли мої суди. І їх зробите, **28** і поселитеся на землі, яку Я дав вашим батькам. І будете мені народом, Я ж буду вам Богом! **29** І спасу вас від ваших нечистот, і очищу вас від всіх ваших гріхів, і прикличу пшеницю і розмножу її, і не дам вам голоду. **30** І розмножу плід дерев і польові плоди, щоб ви більше не прийняли погорду голоду в країнах. **31** І згадаєте свої погані дороги і ваші недобрі почини, і відчуєте гидоту перед їхнім лицем за ваші беззаконня і за ваші гидоти. **32** Не задля вас чиню, ізраїльський доме, – говорить Адонай Господь. Хай буде вам відомим, ізраїльський доме! Завстидайтеся і відступіть від вашої дороги, ізраїльський доме! **33** Так говорить Адонай Господь: В тому дні, в якому очищу вас з вашого беззаконня, і заселю міста, і пустині будуть загороджені, **34** і розділиться земля, що згинула, тому що була знищена перед очима кожного, що проходить. **35** І скажуть: Та знищена земля була наче город їжі, і опустілі міста, і знищені мури стали скріпленими. **36** І пізнають країни, які з них залишаться довкруги вас, що Я – Господь збудував знищене і насадив вигублене. Я – Господь сказав і зроблю! **37** Це говорить Адонай Господь: Ось ще повернуся, щоб вчинити *добро* ізраїльському домові, щоб їм вчинити. І розмножу їх, як людське стадо, **38** як святих овець і як єрусалимських овець в його празнику. Такими будуть опустілі міста – повні овець і людей. І пізнають, що Я – Господь!

ср҃це плотяно, и дх҃ъ мои дамъ въ ва҃. И сътворю, да в заповѣдехъ моихъ ходите, и суды моя снабдите и сътворите (я). И вселитеся на землю, юже дахъ ѿцемъ вашимъ. и будете ми въ люди, (-)[42] аз (же) буду вамъ въ б҃ъ. и сп҃су вы ѿ (-)[43] нечисто҃ вашихъ, (и очищу вы ѿ грѣхъ вашихъ всѣхъ). и призову пшеницу и умножу я, и не да҃ на вы глада. и распложу плодъ древныи, и плоды польскїя, якоже не прїимете [ктому][44] гладныя укоризны въ странахъ. И помянете пути своя злыя, и ходожьства ваша не бл҃гаа. и сгнушаетеся пре҃ лицемъ ихъ, ѡ безаконїихъ вашихъ, и ѡ согнушенїихъ вашихъ. Не ва҃ ради творю [доме і҃илевъ][45], гл҃етъ [адонаи][46] г҃ь. съвѣстно да будетъ вамъ (доме і҃илевъ). постыдитеся и уклоните ѿ пути вашего доме і҃илевъ. Се гл҃етъ [адонаи][47] г҃ь, воньже д҃нь очищу вы ѿ [-][48] безаконїи вашихъ. и населю грады и съградятся пустыня, и земля погибшая (раздѣляется)[49]. имже погублена бысть пре҃ очима всему мимоходящему. и рекутъ, земля она погибшая бысть яко (градъ)[50] пищныи. и гради опустѣвшїи [-][51] и раскопанїи, забралы утвержени сташа. и разумѣютъ страны, еликоже ихъ останетъ окр҃тъ васъ, яко азъ г҃ь съградихъ разореныя, и насадихъ погибшая. азъ г҃ь гл҃а и сътворю. Се гл҃етъ [адонаи][52] г҃ь. се еще [ѡбращуся сътворити][53] дому і҃илеву, яко сътворити имъ. [и][54] умножу я яко стадо людьско, яко овца ст҃ыя, (и) яко овца і҃ер҃лимля въ праз҃никъ его. тако буду гради опустѣвшїи полни овець, [и][55] ч҃лкь. и разумѣютъ яко азъ г҃ь.

Глава 37

1 І на мені була господня рука. І Господь вивів мене в дусі і поставив мене серед поля, воно ж було повним людських костей. **2** І Він мене обвів довкола них і довкруги. І ось *їх* дуже багато на лиці поля, і *вони* дуже сухі. **3** І Він сказав до мене: Людський сину! Чи оживуть ці кості? І я сказав: Господи Боже! Ти те знаєш. **4** І Він сказав до мене: Пророкуй над цими кістьми! Пророкуй, людський сину! І скажеш до них: Ви, сухі кості, послухайте господнє слово! **5** Це говорить Адонай Господь цим костям: Ось Я введу у вас дух життя, **6** і дам на вас жили, і наведу на вас м'ясо, і розтягну на вас шкіру, і дам у вас мій дух. І оживете. І пізнаєте, що Я

Гл҃а, л҃з.

И бысть на мнѣ рука г҃ня, і изведе мя въ дусѣ [г҃ни][1], и постави мя средѣ поля. сеже бяше полно костеи ч҃лчьскихъ. и обведе мя окр҃тъ ихъ, (и) окр҃тъ. и се многи ѕѣло на лицы поля, [и][2] сухы ѕѣло. И рече къ мнѣ, с҃не ч҃лчь, (оживлю)[3] ли кости сїя. и рекохъ, г҃и [б҃е][4] ты вѣси то. И ре҃ къ мнѣ, прор҃цы ѡ косте҃ си҃, [прор҃цы с҃не ч҃лчь][5]. и ре҃ши к ни҃, кости сїя сухїя слышите слово г҃не. се гл҃етъ [адонаи][6] г҃ь косте҃ симъ. се азъ въведу въ васъ дх҃ъ животенъ. и дамъ на васъ жилы, и възведу на васъ плоть, и простру по вамъ кожю, и дамъ дх҃ъ мои въ васъ, и оживете. и увѣсте яко азъ есмь г҃ь. И прорекохъ якоже заповѣда ми [г҃ь][7]. и бысть [гласъ][8] внегда ми

пророчествовати. и҆ се трѧ́съ, и҆ съвокꙋплѧ́хꙋсѧ
ко́сти, [ко́сть къ ко́сти ка́ждо][9] къ соста́вꙋ
своемꙋ· и҆ ви́дѣхъ, и҆ се [бы́ша и҆̀мъ][10] жилы, и҆
[пло́ть растѧ́ше и҆ въсхожда́ше (-)][11]. и҆ протѧ-
жесѧ и҆̀ма ко́жа верхꙋ][12]. (-)[13] дх҃а (же) не бѣ́аше
в ни́хъ· И҆ рече къ мнѣ, пророцы̀ ѡ҆ дꙋсѣ, пророцы
сн҃е чл҃чь. и҆ рцы̀ дх҃ови, се гл҃етъ [а҆донаи́][14] гь҃. ѿ
четы́рехъ вѣтръ да прїидетъ [дꙋхъ][15], да
дх҃нетъ въ мертвыѧ сїѧ, и҆ ѡ҆живꙋтъ· И҆ про-
рекохъ ꙗ҆́коже повелѣ ми. и҆ внїиде в нѧ̀ дх҃ъ,
и҆ ѡ҆жиша. и҆ ста́ша на нога́хъ свои́хъ, събо́ръ
мно́гъ ѕѣло· И҆ ре҃ гь҃ къ мнѣ гл҃ѧ, сн҃е чл҃чь,
сїѧ ко́сти весь до́мъ і҆и҃левъ е҆сть. (-)[16] тїи (бо)
гл҃ютъ, сꙋхи бы́ша ко́сти на́ша, поги́бе надеж҃а
на́ша, разгласи́хомъсѧ· Того ради проро́цы [сн҃е
чл҃чь][17]. и҆ рцы [к нимъ][18], се гл҃етъ [а҆донаи́][19]
гь҃. се а҆зъ ѿвръзꙋ гро́бы ваша, і҆ и҆зведꙋ васъ
ѿ гробъ ва́шихъ [лю́дїе моѝ][20]. и҆ въведꙋ вы
зъ землю і҆и҃левꙋ, и҆ ᲂу҆вѣсте ꙗ҆ко а҆зъ е҆смь гь҃.
внегда̀ ѿвръсти ми гро́бы ва́ша, е҆же възвести
(вы) ѿ гробъ [ва́шихъ][21] люди моѧ. и҆ дамъ
дх҃ъ мои въ ва́съ, и҆ живи бꙋдете. и҆
поставлю вы на́ земли ва́шеи. и҆ ᲂу҆вѣсте ꙗ҆ко
а҆зъ гь҃, гл҃а҃. и҆ сътворю, гл҃етъ [а҆донаи́][22] гь҃·
И҆ бы́сть сло́во гн҃е къ мнѣ гл҃ѧ, сн҃е чл҃чь, во-
зми себѣ жезлъ [е҆ди́нъ][23], и҆ въпиши на не҃
і҆ꙋдꙋ, и҆ сн҃ы і҆и҃левы прилежа́щаа к немꙋ. и҆
же́злъ вто́рыи возми себѣ, и҆ напиши и҆̀,
і҆ѡсифовъ же́злъ, (и҆) е҆фрѣмовъ, и҆ вся̀ сн҃ы
і҆и҃левы, (и҆) приложи́вшаасѧ к немꙋ. и҆ съвокꙋ-
пи а҆̀ са́мы себѣ въ же́злъ е҆ди́нъ, ꙗ҆коже свѧ-
за́ти а҆̀. и҆ бꙋдꙋтъ [въкꙋпѣ][24] в рꙋцѣ твоеи·
И҆ бꙋдетъ е҆гда̀ гл҃ютъ к тебѣ сн҃ве лю́дїи
твои́хъ, (въпраша́юще). не совѣстиши ли на҃
ты, что сѐ е҆сть тебѣ. и҆ речеши к нимъ, се
гл҃етъ [а҆донаи́][25] гь҃. се а҆зъ поимꙋ племѧ̀ і҆ѡ́-
сифово, е҆же е҆сть в рꙋцѣ е҆фремовѣ, и҆ племена
і҆и҃лева, прилежа́щаа к немꙋ. и҆ да́мъ а҆̀ [с
нимъ][26] къ племени і҆ꙋдинꙋ. и҆ бꙋдетъ въ
жезлъ е҆ди́нъ в рꙋцѣ і҆ꙋдинѣ· И҆ бꙋдꙋтъ дре́ва
на нихже писа́ти бꙋдеши [-][27] в рꙋцѣ твоеи,
пре҃ ѡ҆чима и҆хъ. и҆ речеши к ни́мъ, се гл҃етъ
[а҆донаи́][28] гь҃· Се а҆зъ поемлю ве́сь до́мъ і҆и҃левъ
ѿ среды стра́нъ, а҆може бѣша въшли тамо.
и҆ съберꙋ а҆̀ (-)[29] на́ землю і҆и҃левꙋ, и҆ дамъ а҆̀
въ странꙋ на земли̇̀ моеи, въ горахъ і҆и҃левахъ.
і҆оа҃ і *и҆ кнѧзь е҆ди́нъ бꙋдетъ въ [всѣхъ][30] и҆хъ [въ
црѧ][31]· И҆ не бꙋдꙋтъ ктомꙋ въ двѣ странѣ,
ни раздѣлѧ́тсѧ ктомꙋ на двое цр҃тво. да сѧ
не ѡ҆сквернавлѧ́ютъ е҆щѐ в кꙋмирехъ и҆хъ, [и҆ в
согнꙋшенїи и҆хъ, и҆ во всѣхъ неправда҃ и҆хъ][32]. і҆
и҆збавлю а҆̀ ѿ всего беззако́нїѧ и҆хъ, е҆же съгрѣ-

є Господь! **7** І я пророкував, так як
мені заповів Господь. І був шум,
коли я пророкував. І ось трясіння, і
злучалися кості, кість до кості, кожна
до своєї злуки. **8** І я побачив: і ось на
них були жили і росло тіло, і вирос-
тало, і простягнулася на них шкіра
зверху. Духа ж в них не було. **9** І Він
сказав до мене: Пророкуй! Пророкуй
про духа, людський сину! І скажи ду-
хові: Так говорить Адонай Господь:
Хай прийде дух з чотирьох вітрів!
Хай вдихне в цих мерців і вони ожи-
вуть! **10** І я пророкував, так як Він
мені заповів. І в них увійшов дух, і
вони ожили, і стали на свої ноги, ду-
же великий збір. **11** І Господь заговорив до мене, кажучи: Людський си-
ну! Ці кості – є ввесь ізраїльський
дім. Бо ті кажуть: Наші кості стали
сухими. Наша надія згинула. Ми про-
пали. **12** Через це пророкуй, людсь-
кий сину! І скажи до них: Це гово-
рить Адонай Господь: Ось Я відкрию
ваші гроби і виведу вас з ваших гро-
бів, мій народе! І введу вас в ізраїль-
ську землю, **13** і пізнаєте, що Я є Гос-
подь, коли відкрию ваші гроби, щоб
вивести вас з ваших гробів, мій на-
роде. **14** І дам мій дух у вас – і будете
живими. І поставлю вас у вашій зем-
лі, і пізнаєте, що Я, Господь, сказав і
зроблю, – говорить Адонай Господь.
15 І було господнє слово до мене, ка-
жучи: **16** Людський сину! Візьми собі
одну палицю і запиши на ній Юду і
ізраїльських синів, що належать до
нього. І візьми собі другу палицю, і
запиши на ній: Йосифова і Ефрімова
палиця, і всіх ізраїльських синів, і
тих, що пристали до нього. **17** І злучи
їх самих з собою, в одну палицю,
щоб їх зв’язати, і будуть разом у тво-
їй руці. **18** І буде, що коли до тебе
скажуть сини твого народу, питаючи:
Чи не сповістиш нам, що це є для те-
бе? **19** І скажеш до них: Так говорить
Адонай Господь: Ось Я візьму Йоси-
фове плем’я, що є в Ефремовій руці,
та ізраїльські племена, що прилягa-
ють до нього, і дам їх з ним в юдине
плем’я. І будуть однією палицею в
юдиній руці. **20** І палиці, на яких бу-
деш писати, будуть в твоїй руці пе-
ред їхніми очима. **21** І скажеш до
них: Це говорить Адонай Господь:
Ось Я беру ввесь ізраїльський дім з-
посеред країн, куди ввійшли вони
туди, і зберу їх до ізраїльської землі,
22 і дам їх в країну на моїй землі в
ізраїльських горах. *І в усіх них буде ів. 10
один князь за царя. І більше не бу-
дуть країнами двома ані більше не
розділяться на два царства, **23** щоб
більше не опоганилися їхніми ідола-
ми, і їхніми гидотами, і всіма їхніми
неправедностями. І визволю їх від

всього їхнього беззаконня, яким
іс. 40 згрішили в них, і очищу їх. І бу-
єре. 23 дуть мені народом, і Я буду їм за
вищ. 34 Бога! **24** *І мій раб Давид – князь
дан. 9 серед них! І всім їм буде один пас-
ів. 1 тир. Вони почнуть ходити в моїх
і 10 заповідях, і зберігатимуть мої су-
ди, і чинитимуть їх. **25** І вони по-
селяться на своїй землі, яку Я дав
моєму рабові Якову, на якій там
жили їхні батьки. І вони поселять-
ся на ній, вони і їхні сини, і сини
їхніх синів навіки. І мій раб Давид
буде їхнім князем на віки. **26** І за-
кріплю їм мирний завіт, і їм буде
вічний завіт. І вкореню їх, і роз-
множу. І дам мої святощі серед
них навіки. **27** І моє поселення бу-
де в них, і буду їм Богом, а вони
будуть мені народом. **28** І народи
пізнають, що Я є Господь, що освя-
чує їх, коли мої святощі будуть се-
ред них навіки.

шиша в нихъ, и очищу а. и буду ми в ісаїа м
люди, и азъ [-][33] буду имъ въ бгъ. *и рабъ ієре кг
мой двдъ кнзь средѣ и, и пастухъ единъ вы лд дани д
будетъ всѣмъ [и][34]. (-)[35] въ заповѣдехъ мои іоа а и і
ходити начну, и суды моа снабдатъ и съ-
творатъ а. и вселатса на земли своеи, юже
дахъ рабу моему іакову, на неиже жиша тамо
ѡцы ихъ. и вселатса на неи тіи, [и снове
ихъ, и снове сновъ ихъ до вѣка][36]. и двдъ рабъ
мои, кнзь ихъ будетъ въ вѣкъ. И оутвержу
имъ завѣтъ миренъ, (и) завѣщаніе вѣчно буде
имъ. [и оукореню а, и оумножу][37]. и дамъ о-
сщеніе мое посредѣ ихъ въ вѣкъ, и будетъ
вселеніе мое в ни. и буду имъ бгъ, а они
будутъ ми людіе. и оувѣдатъ страны, яко
азъ есмь гь осщаяи а. внегда будутъ о-
сщеніа моа средѣ ихъ въ вѣкъ.

Глава 38

1 І було господнє слово до ме-
не, кажучи: **2** Людський сину!
апо. 20 *Скріпи твоє лице проти Ґоґа, і
проти землі Маґоґа, і проти рос-
ского князя, Мосоха, і Товела. **3** І
скажи йому: Так говорить Адонай
Господь: Ось Я проти тебе Ґоґе і
Маґоґе,росского князя, Мосоха і
Товела. І поверну тебе довкруги, і
вкладу вуздечку в твої щелепи. **4** І
зберу тебе і всю твою силу, коней і
кіннотників, всіх зодягнених в бро-
ні численним збором, всіх, що ма-
ють шоломи, і мечі, і щити. Всі ті
перси, і **5** мурини, і лідійці, і лівій-
ці, і з ними фут, і всі ці мають щи-
ти і шоломи. **6** Ґомер і всі, що з
ним, дім троґаманів і всі його скрі-
плення, і з ним численні країни. **7**
Приготуйся, приготуйся сам ти і
ввесь твій збір, зібраний до тебе, і
будеш мені за передову сторож. **8**
Від численних днів приготуйся, і
прийдеш в останні роки, і прийдеш
на землю, в землю повернуту ме-
чем, зібрану численними народа-
ми, до ізраїльської землі, яка стала
всюди пусткою. І ті ж з країн вий-
шли, і поселяться з миром всі ті. **9**
І піде дощ, і ти прийдеш як буря.
Прийдеш як і хмари, щоб покрити
землю. І впадеш ти і всі, що в тобі,
і численні країни з тобою. **10** Це
говорить Адонай Господь: В тому
дні прийдуть слова на твоє серце, і
задумаєш погані задуми, **11** і ска-
жеш: Піду на відкинуту землю, і
прийду на той народ, що мовчить і
що в мовчанні живе на землі, в я-
кій немає міста, ані дверей, ані за-
сувів, **12** щоб захопити полон і заб-

Гла, ли.

Быстъ слово гне къ мнѣ гла, сне члчь.
*оутверди лице свое на гога, и [на][1] землю апока к
магога, (и) на кнза росска, мосохъ, и до-
вель (-)[2]. И рцы ему, се глетъ [адонаи][3]
гь. се азъ на та гогъ [и магогъ][4] кнза росска,
мосохъ, и довель. [и съвращу та окртъ, и въ-
ложу оузду въ челюсти твоа][5]. и съберу та, и
всю силу твою, конa и конники облъчены въ
брона вса, съборъ многъ, (-)[6] [шлемы, и меча, и
щиты вса (-)[7] имуща][8]. [вси тіи][9] персе, и мури,
и [луди, и лувіесъ, и футъ с ними][10], (и) вси
[сіи щиты и шлемы (-)[11] имуще][12]. гомерь, и
вси иже о не. домъ (тръгамань)[13] и [вса оу-
твержєніа его][14], и страны многи с [нимъ][15].
Оуготовиса оуготовиса са ты, и весь съборъ
твои събраныи к тебѣ, и будеши ми въ пред-
нюю стражбу. ѿ днь множаищ да са оуготоо-
виши, и въ послѣдна лѣта прїидеши. и прї-
идеши на землю, въ землю ѿвращеную ѿ меча
събраную ѿ людїи многъ, къ земли іилевѣ,
яже бысть пуста всюду. И [тїи][16] же ѿ
странъ изыдоша, и вселатса с миромъ вси
[тїи][17]. и наиде (-)[18] дождь, и прїидеши [яко
бура. (прїидеши яко) и][19] облацы покрыти зем-
лю. и [падеши][20] ты, и вси иже в тебѣ, и
страны многи с тобою. Се глетъ [адонаи][21] гь. в
тои днь възыидутъ гли на срце твое, и по-
мыслиши помышленїа ѕла, и речеши. да взыи-
ду на землю ѿвръженую, (и) прїиду на млъча-
щаа [люди][22], (и) съ млъчанїемъ живуща (-)[23]
на земли, на неиже нѣтъ (града, ни двєрїи, ни
верєи)[24]. якоже плѣнити плѣны, и взати и-

мѣнїе и҆́хъ. ꙗ҆́ко ѡ҆брати́ти ру́кꙋ мою̀ на [зе́млю][25] ѡ҆пꙋще́нꙋ, ꙗ҆́же насели́сѧ [-][26] ѡ҆ странѣ̀ събра́нѣ ѿ людї́и мно́гъ. сътвори́вше притѧже́нїѧ и҆мѣ́нїе живꙋ́щихъ на пꙋ́пѣ землѝ· [Са҃ва][27] и҆ деда́нъ, [-][28] кꙋпцы̀ [дарси́съ][29], и҆ вс҄ѧ (льво́ве)[30] и҆́хъ рекꙋ́тъ тебѣ̀. є҆да̀ на плѣне́нїе ꙗ҆́ко плѣни́ти ты̀ гради́ши. и҆ (смѧсти древеса̀ създа́лъ є҆си лю́ди своѧ)[31], ѵ҆зѧ́ти сребро̀ и҆ зла́то, ѿвестѝ притѧжа́нїѧ [і҆ и҆мѣ́нїѧ][32], ꙗ҆́ко плѣни́ти плѣ́нъ [вели́къ][33]· Того ра́ди проро́цы сн҃е чл҃чь, и҆ рцы̀ го́гꙋ. се гл҃е [а҆дона́и][34] г҃ь, не в то́й ли дн҃ь (ѹ҆́бо) внегда̀ всела́тсѧ лю́дїе моѝ і҆и҃ль с ми́ромъ. (и҆) [ѹ҆вѣ́си и҆][35] въста́неши, и҆ прї- и҆деши ѿ мѣ́ста своє҆го ѿ конца̀ сѣ́верьска, [ты̀][36] и҆ страны̀ мно́ги с тобо́ю, ко́нницы на ко́нѣхъ вс҄и. събо́ръ вели́къ и҆ си́ла мно́га. и҆ възы́ндеши на лю́ди моѧ і҆и҃лю, ꙗ҆́ко ѡ҆́блакомъ покры́ти зе́млю. въ послѣ́днѧѧ дн҃и бꙋ́детъ· и҆ възведꙋ̀ тѧ̀ на̀ зе́млю мою̀. да (мѧ ѹ҆вѣ́дѧтъ вс҄ѧ страны̀)[37], є҆гда̀ ѡ҆ст҃ю́сѧ (-)[38] пред ни́ми [ѡ҆ го́гъ][39]· Се҃ гл҃етъ [а҆дона́и][40] г҃ь го́гꙋ, ты̀ є҆си ѡ҆ не́мже гл҃ахъ въ дн҃и пръвыѧ, рꙋко́ю ра́бъ мои́хъ прⷪ҇ркъ і҆и҃левыхъ, [проре́кшихъсѧ][41] въ ты̀ дн҃и и҆ лѣ́та ꙗ҆́ко привестѝ тѧ̀ на̀ нѧ· И҆ бꙋ́детъ в то́и дн҃ь, въ дн҃и прише́ствїѧ го́гова на̀ зе́млю і҆и҃левꙋ, гл҃етъ [а҆дона́и][42] г҃ь. възы́идетъ ꙗ҆́рость моѧ [въ гнѣ́вѣ мое́мъ][43] и҆ ре́вни́ѧ моѧ. въ ѡ҆гнѝ гнѣ́ва моє҆го гл҃ахъ (то), да а҆́ще не бꙋ́детъ в то́и дн҃ь трꙋ́съ вели́къ на землѝ і҆и҃левѣ. [-][44] въстрѧсꙋ́тсѧ ѿ лица̀ гн҃ѧ, [го́гъ][45], (и҆) ры́бы морьскі́ѧ, и҆ пти́ца нб҃ныѧ, и҆ ѕвѣ́ри польстї́и, и҆ весь га҃ по́лзаи по землѝ, и҆ всѝ чл҃цы на лицѝ [всеѧ][46] землѧ̀. и҆ распадꙋ́тсѧ го́ры, и҆ расы́плютсѧ де́бри, и҆ ве́сь (гра́дъ)[47] на̀ зе́млю сѧ паде́тъ. и҆ (позовꙋ́тъ)[48] на́нь весь стра́хъ [мечный въ всѣ́хъ гора́хъ мои́хъ][49], гл҃етъ [а҆дона́и][50] г҃ь· Мече́ чл҃ка на бра́та є҆го бꙋ́детъ. и҆ ѿсꙋждꙋ̀ є҆мꙋ̀ смр҃тїю, и҆ кро́вїю, и҆ до́ждемъ потопла́ющемъ, и҆ ка́менїемъ гра́днымъ. (-)[51] ѡ҆́гнь и҆ ка́мень гора́щь ѡ҆дождꙋ̀ на́нь, и҆ на всѧ̀ сꙋ́щаѧ с ни́мъ (-)[52]. и҆ възвели́чꙋсѧ, и҆ ѡ҆ст҃ꙋ́сѧ, и҆ просла́влюсѧ, и҆ ѹ҆вѣ́денъ бꙋдꙋ̀ пред страна́ми мно́ѕѣми. и҆ ѹ҆вѣ́дѧтъ ꙗ҆́ко а҆́зъ є҆́смь г҃ь·

рати їхнє майно, щоб повернути мою руку на опущену землю, яка заселена, в країні зібраній з численних народів, що зробили придбання маєтку, що живуть на пупці землі. **13** Савва і Дедан, тарсиські купці і всі їхні леви скажуть тобі: Чи ти ідеш на грабунок, щоб грабувати? І чи скликав ти свій народ, щоб сколихнути дерева, щоб взяти срібло і золото, відвезти придбане і майно, щоб захопити великий полон? **14** Через це пророкуй, людський сину! І скажи Ґоґові: Це говорить Адонай Господь: Чи не в тому дні, отже, коли поселиться мій народ Ізраїль з миром, і ти довідаєшся, і піднімешся? **15** І прийдеш з твого місця, з північного кінця, ти і численні країни з тобою – всі вершники на конях, великий збір і численна сила, **16** і підеш проти мого народу Ізраїля як хмара, щоб покрити землю. Буде в останні дні. І наведу тебе на мою землю, щоб Мене пізнали всі країни, коли освячуся перед ними, Ґоґе. **17** Це говорить Адонай Господь Ґоґові: Ти є той, про кого Я говорив у перших днях рукою моїх рабів – ізраїльських пророків, які пророкували в днях тих і роках, щоб привести тебе проти них. **18** І буде, що в тому дні, в дні Ґоґового приходу на ізраїльську землю, – говорить Адонай Господь, – підніметься моя лють у моєму гніві **19** і мої ревнощі. В вогні мого гніву Я те сказав, щоб не було в тому дні великого трясіння в ізраїльській землі. **20** Перед господнім лицем затрясуться Ґоґ, і морські риби, і небесні птахи, і польові звірі, і всі гади, що плазують по землі, і всі люди, що на лиці всієї землі, і розпадуться гори, і розсипляться долини, і всяке місто впаде на землю. **21** І на нього накличуть всякий страх меча в усіх моїх горах, – говорить Адонай Господь. Меч чоловіка буде проти його брата. **22** І відсуджу йому смертю, і кров'ю, і дощем, що топить, і камінням граду. Зішлю дощем вогонь і горіючий камінь на нього і на всіх, що є з ним. **23** І звеличуся! І освячуся! І прославлюся! І буду відомим перед численними країнами. І пізнають, що Я є Господь!

Гл҃а, л҃д·

И҆ ты̀ сн҃е чл҃чь проро́цы до го́га, и҆ рцы̀. се҃ гл҃етъ [а҆дона́и][1] г҃ь, се а҆́зъ на̀ тѧ го́гъ кнѧ́ѕѧ ро́сска, мосо́хъ, и҆ до́вель. и҆
а҆пока҃ к съберꙋ̀ (-)[2] и҆ наста́влю тѧ̀, *и҆ възведꙋ̀
тѧ̀ ѿ конца сѣ́верска, и҆ възведꙋ̀ тѧ̀ на̀ го́ры і҆и҃левы. і҆ и҆стрѧснꙋ̀ рожа́никъ твои ѿ рꙋкѝ

Глава 39

1 І ти, людський сину, пророкуй до Ґоґа! І скажи: Так говорить Адонай Господь: Ось Я проти тебе, Ґоґе, князя росского, Мосоха і Товела! **2** І
зберу, і поведу тебе, *і приведу тебе апо. 20
з північного кінця, і наведу тебе на ізраїльські гори. **3** І виб'ю твій лук з

твоєї лівої руки і твої стріли з твоєї
правої руки, і поб'ю тебе **4** на ізра-
їльських горах. І впадеш ти і всі, що
в тебе, і численні країни з тобою бу-
дуть дані пташиному множеству, вся-
кому, що літає, і всім польовим зві-
рам, де Я тебе віддав в їжу. **5** Впадеш
на лиці поля, бо Я сказав, – говорить
Адонай Господь. **6** І пущу вогонь на
Маґоґа, і острови будуть поселені з
миром. І пізнають, що Я є Господь! **7**
І моє святе ім'я відоме буде серед
мого ізраїльського народу, і моє свя-
те ім'я більше не буде опоганене. І
пізнають країни, що Я є Господь,
Святий посеред Ізраїля! **8** Ось наста-
ло, і пізнаєш, що буде, – говорить А-
донай Господь. Це є той день, про
який же Я сказав. **9** І вийдуть ті, що
живуть в ізраїльських містах, і спа-
лять зброю, і щити, і списи, і луки зі
стрілами, і палицями, і списами. І
ними розпалюватимуть вогонь сім
літ. **10** І не візьмуть дерево з поля ані
не зрубають в лісі, але зброєю розпа-
люватимуть вогонь. І пограбують
тих, що їх грабували, і наведуть жах
на тих, що на них наводили жах, – го-
ворить Адонай Господь. **11** І в тому
дні Ґогові буде *дано* славне місце,
ізраїльский багато-людний гріб і *гріб*
тих, що прийшли зі сходу моря. І за-
городять устя долини, і там похова-
ють Ґоґа і все його множество. І воно
назветься: Многолюддя Ґоґове. **12** І
їх закопають, ввесь ізраїльський дім,
щоб земля очистилася за сім місяців.
13 І їх поховає ввесь народ землі. І це
буде їм славним в тому дні, в якому
Я прославлюся, – говорить Адонай
Господь. **14** І відтоді назначать му-
жів, що проходитимуть землю, щоб
поховати тих, що залишилися на лиці
землі, і очистити землю до сімох мі-
сяців. І дуже шукатимуть. **15** Кож-
ний, що проходить землю і минає, і
побачить людську кість, зробить при
ній знак, доки її не поховають ті, що
хоронять в Многолюдді Ґоґовім. **16** Й
ім'я ж місця буде названо: Падіння
многолюддя. І земля очиститься. **17** І
ти, людський сину, пророкуй: Це го-
ворить Адонай Господь! Скажи вся-
кому птахові, що ширяє, і до всякого
польового звіра: Зберіться і прийдіть,
зберіться з усіх його довколішніх на
жертву, яку Я вам заколов, велику
жертву на ізраїльських горах, щоб ви
їли м'ясо і пили кров. **18** Їстимете
м'ясо велетенів і питимете кров зем-
них князів, баранів, і телят, і козлів, і
волів, і годованих птахів. І всі вони
товсті. **19** І їстимете м'ясо досита, пи-
тимете кров з моєї жертви, яку Я за-
колов. **20** І насититеся з мого стола
конем і вершником, велетнем і вся-
ким військовим мужем, – говорить

твоеѧ̀ лѣвыѧ, и҆ стрѣлы твоѧ̀ ѿ руки҆ тво-
е́ѧ десныѧ. и҆ поражꙋ тѧ̀ на горахъ і҆и҃левахъ,
и҆ падеши ты̀ и҆ вси и҆же оу҆ тебе, и҆ [мно́ги][3]
страны̀ с тобо́ю. ѿдада́тсѧ въ мно́жество
п҆тичьско ве҆семꙋ пара́щемꙋ, и҆ вс҃ѣ ѕвѣремъ
по́льскимъ, (и҆деже) тѧ̀ ѿдахъ на и҆зъꙗ҆денїе.
на лицы по́лю паде́ши, ꙗ҆́ко а҆́зъ гл҃ахъ, гл҃етъ
[а҆дона́и][4] г҃ь· И҆ пꙋщꙋ ѻ҆́гнь на [маго́га][5], и҆
оу҆селѧ́тсѧ ѻ҆́строви съ миромъ. и҆ оу҆вѣдатъ
ꙗ҆́ко а҆зъ е҆смь г҃ь. і҆ и҆мѧ мое ст҃ое свѣстно
бꙋдетъ средѣ люді́и моихъ і҆и҃левѣхъ, и҆ не
ѡ҆скверни́тсѧ и҆мѧ мое ст҃ое ктомꙋ. и҆
оу҆вѣдатъ [-][6] страны̀, ꙗ҆́ко а҆зъ е҆смь г҃ь
ст҃ыи [средѣ][7] і҆и҃лѧ· Се приспѣ и҆ оу҆вѣси ꙗ҆́ко
бꙋдетъ, гл҃етъ [а҆дона́и][8] г҃ь, се е҆сть то́и дн҃ь
ѻ҆ немже гл҃ахъ. і҆ и҆зыидꙋтъ живꙋщїи въ
градѣхъ і҆и҃левѣхъ, и҆ пожгꙋтъ ѻ҆рꙋжїе, и҆
щиты и҆ ко́пїѧ, и҆ рожа́ники и҆ с҆ стрѣла́ми, і҆
и҆здрꙋчми (-)[9], и҆ лꙋщами. и҆ раждегꙋтъ и҆ми
ѻ҆́гнь се҃мь лѣтъ. и҆ не възмꙋтъ древо с по́-
лѧ, ни҆ съсѣкꙋтъ въ дꙋбра́вѣ. ꙗ҆ ѻ҆рꙋжїемъ
раждегꙋтъ ѻ҆́гнь. и҆ плѣнѧтъ плѣнившаѧ
и҆хъ, и҆ (смѧтꙋтъ смѧ́тшаѧ)[10] и҆хъ, гл҃етъ
[а҆дона́и][11] г҃ь· И҆ бꙋдетъ въ то́и дн҃ь, (-)[12]
го́гꙋ мѣсто нарочно гробъ і҆и҃левъ, много мꙋж-
но, (и҆) приш҃ешихъ [ѿ вост҃о морскихъ][13]. и҆ заг-
рада́тъ оу҆́стїе де́бри. и҆ погребꙋтъ тꙋ̀ гога,
и҆ все мно́жество е҆го. и҆ прозове́тсѧ то (-)[14]
мно́гомꙋжно го́гово. и҆ вкопа́ютъ ѧ҆̀ [весь][15]
домъ і҆и҃левъ да ѻ҆чи́ститсѧ землѧ се҃мь м҃цъ.
и҆ погребꙋтъ ѧ҆̀ вси҆ лю́дїе зе́мнїи. и҆ бꙋдетъ
и҆мъ в нарокъ, во́нже дн҃ь прославлюсѧ, гл҃етъ
[а҆дона́и][16] г҃ь· И҆ мꙋжа ѿню́дꙋ (нарекꙋтъ)[17]
проходѧ́щаѧ зе́млю, ꙗ҆́коже ѻ҆ста́вшаѧ на
лицы земли погрести, [и҆][18] ѻ҆чисти́ти [зе́м-
лю][19]. до се҃ми м҃цъ и҆ възы́щꙋт [ѕѣло][20]. [-][21]
весь проходѧи землю [и҆ мимоходѧ́и][22], и҆ оу҆зрѣ-
выи ко́сть чл҃чю, сътвори҆ оу҆ неѧ зна́менїе.
до́ндеже погребꙋ ю҆̀ погрѣба́ющеи въ (-)[23] много-
мꙋжнѣ го́говѣ· і҆ и҆мѧ же [мѣстꙋ прозове҃сѧ
паде́нїе][24] мно́гомꙋжно. и҆ ѻ҆чи́ститсѧ землѧ̀·
И҆ ты̀ сн҃е чл҃чь прорцы̀, се гл҃етъ [а҆дона́и][25] г҃ь.
рцы̀ все́и пти́цы пара́щеи, и҆ къ всемꙋ̀ ѕвѣрю
пльскомꙋ. съберѣтесѧ, и҆ прїидѣте. съберѣ-
тесѧ ѿ всѣхъ ѻ҆́кр҃тныхъ (е҆го) на заколе́нїе
[-][26] е҆же закла́хъ вамъ, заколе́нїе ве́лїе на го-
ра́хъ і҆и҃левахъ. да ꙗ҆стѐ мѧ́са, и҆ пїете кро́вь.
мѧ́са щюдовъ и҆зъꙗ҆стѐ, и҆ кро́вь кн҃ѕь зе́м-
ныхъ и҆спие҆те. ѻ҆́вны, и҆ телца, и҆ козлы, и҆
волы, (и҆ пти́ць) питомыхъ, (и҆) вси (тꙋчнїи). и҆
да ꙗ҆сте мѧса до сы́тости, [-][27] и҆спїете кро́вь
(-)[28] ѿ коле́нїѧ мое҆го е҆же закла́хъ (-)[29]. и҆ на-

сытитеса ѿ трапезы моеа, кона, и конника
ѡюда, и все мужество воинъско, глетъ [адонаи][30]
гь. и дамъ славу мою въ васъ, и оузратъ вса
страны судъ мои иже сътворихъ, и руку мою
юже наведохъ на на. и оувѣсть [весь][31] домъ ііл-
левъ нако азъ есмь гь бгъ ихъ, ѿ сего дне и
проче. И оувѣдатъ вса страны, нако грѣхъ ра-
ди ихъ плѣнени быша домъ іілевъ. поне ѿ-
врьгошаса мене, и ѿвратихъ лице свое ѿ нихъ, и
дахъ а в руцѣ врагомъ ихъ, и падоша [мечемъ
вси][32]. по нечистотамъ ихъ, и по мръскимъ
грѣхомъ (-)[33] оучинихъ имъ, и (съкрыхъ)[34] лице
мое ѿ нихъ. Того ради се глетъ [адонаи][35] гь,
нинѣ възвращу плѣнники іакова, и помилую
домъ іілевъ. и възревную имени ради [моего
стаго][36], и возму нечестіе ихъ и [вса неправды
ихъ, наже][37] неправдоваша [къ мнѣ][38]. егда все-
латса на земли ихъ с миромъ, и не буде пос-
трашающаго. внегда възвращу а ѿ странъ, і
изведу а ѿ земль [ихъ][39]. и освящуса в нихъ
предъ странами, и оувѣдатъ нако азъ есмь
гь бгъ ихъ. внегда навлюса имъ въ странахъ, [и
съвокуплю а на землю ихъ, и не оставлю ѿ
нихъ (тамо ктому)[40]][41], и не ѿвращу [лица сво-
его ктому][42] ѿ нихъ. зане же разліахъ нарость
мою на домъ іілевъ, глетъ [адонаи][43] гь.

Гла, м.

И бысть въ патое (между десатма)[1] лѣ-
тома плѣненіа нашего, [патого][2] мца,
въ десатыи (днь) мца. въ четвертоена-
десате лѣто по плѣненіи граду. въ
тои днь бысть на мнѣ рука гна, и веде ма
[тамо][3]. въ видѣніи бжіи [веде (же) ма][4] на
землю іілеву. и постави ма на горѣ высоцѣ
ѕѣло, (-)[5] на неи (же) нако съгражденіе града
прамо (полудне). и въведе ма тамо. и се
мужъ и взоръ его баше нако видѣніе мѣди
лъщащиса, и въ руцѣ его връвь градащихъ, и
тростана мѣра, (-)[6] тоиже стоаше оу вратъ.
и рече къ мнѣ мужъ. видѣ ли сне члчь.
[виждъ очима своима][7], и оушима своима слы-
ши, и оучини въ срдцы своемъ все еликоже (тебѣ
показаю азъ)[8], зане того ради ([влѣзлъ есмь][9]
сѣмо да ти покажу)[10]. и оукажеши ты все е-
лико видиши дому іілеву. И се ограда внѣуду
[окрстъ храма][11]. и в руцѣ мужу мѣра трос-
тана шести лактъ (-)[12] и пади. і измѣри
внѣшную стѣну ширину равно трости, и высо-
ту его равно трости. и вниде въ врата зра-
щаа на въстокъ, семію степенъ. (измѣрити
се)[13], шесть о сію страну, (-)[14] шесть (же)

Адонай Господь. **21** І дам мою сла-
ву в вас. І всі країни побачать мій
суд, який Я зробив, і мою руку, яку
Я навів на них. **22** І ввесь ізра-
їльський дім пізнає, що Я є їхній
Господь Бог, від цього дня і надалі.
23 І всі країни пізнають, що ізраїль-
ський дім був полоненим через їхні
гріхи, тому що Мене відреклися. І
Я відвернув моє лице від них і дав
їх в руки їхнім ворогам, – і всі впа-
ли від меча. **24** За їхніми нечисто-
тами і за гріхами мерзенними *діла-
ми* Я їм зробив, і скрив від них моє
лице. **25** Через це так говорить А-
донай Господь: Тепер Я поверну
полонених Якова, і помилую ізра-
їльський дім, і ревнуватиму за моє
святе ім'я. **26** І вони відкинуть їхнє
безчестя і всі їхні неправедності,
якими чинили неправедність супро-
ти Мене, коли з миром поселяться
на їхній землі. І не буде того, хто
лякатиме, **27** коли поверну їх з
країн і виведу їх з їхніх земель. І
освячуся в них перед країнами, **28** і
пізнають, що Я є їхній Господь Бог,
коли їм об'явлюся в країнах. І збе-
ру їх на їхню землю, і більше їх там
не залишу. **29** І більше не відверну
своє лице від них, тому що Я вилив
мою лють на ізраїльський дім, –
говорить Адонай Господь.

Глава 40

1 І сталося, що в п'ятому між де-
сятками (=25), роками нашого по-
лону, п'ятого місяця, в десятому
дні місяця, в чотирнадцятому році
після забрання міста, в тому дні бу-
ла на мені господня рука і мене ту-
ди повела. **2** У божому видінні вона
ж мене повела на ізраїльську землю
і поставила мене на дуже високій
горі, на ній же, наче будова міста
напроти півдня. **3** І Він ввів мене
туди. І ось чоловік, і його вид був
наче вид міді, що вилискує, і в його
руці шнурок будівничих і тростина
мірки, він же стояв при брамі. **4** І
сказав до мене чоловік: Чи ти поба-
чив, людський сину? Поглянь свої-
ми очима і почуй твоїми вухами, і
поклади в своєму серці все, що я
тобі показую. Тому що задля того я
сюди прийшов, щоб тобі показати.
І вкажеш ти все, що бачиш, ізраїль-
ському домові. **5** І ось огорожа дов-
круги храму ззовні. І в руці чоло-
віка тростяна міра шістьох ліктів і
долоня, і він виміряв зовнішню сті-
ну – ширина рівна тростині і його
висота рівна тростині. **6** І він ввій-
шов в браму, що дивилася на схід,
сімома сходинками, щоб це виміря-
ти: **7** шість з цієї сторони, шість

же з другої. Елам брами рівний
тростині в довжину і рівний трос-
тині в ширину. Елам же, що посе-
ред теїла, – шість ліктів, і другий
теє рівний тростині в довжину і в
ширину, елам же п'яти ліктів. **8** І
третій теє рівний тростині і в дов-
жину і в ширину. **9** А брамний е-
лам, який близько дворового еламу,
– вісім ліктів, елам же двох ліктів.
Елам же внутрі брами **10** і брамні
теє напроти ж теє: три з цієї сто-
рони, три ж з другої, міра ж одна
трьом. Міра одна в еламів на оба
боки. **11** І він зміряв ширину две-
рей – десять ліктів, ширина ж бра-
ми – тринадцять ліктів, **12** в один
лікоть, що сходився напроти теє, в
один лікоть. На лікоть же переділка
на два боки Теє: шість ліктів з цієї
сторони. І оба собі – шість ліктів і
пів. **13** І він розміряв браму від сті-
ни теє до стіни теє – ширина ліктів
два десятки і п'ять ліктів до брами.
14 І непокрита частина елама поза
брамою – шістдесят ліктів, двад-
цять – теям від брами довкруги. **15**
І непокрита частина двору ззовні
до непокритої частини елама все-
редині брами – п'ятдесят ліктів. **16**
І дверцята сховані в теях і в еламі
всередині брами довкруги двору.
Так само ж і в еламів: дверцята все-
редині, довкруги, вирізьблені на е-
ламі на обох боках. **17** І він мене
ввів до внутрішнього двору. І ось
святе перегороджене, і стовпи дов-
круги двору, перегородок же трид-
цять в стовпах, **18** і святе – на брамі
південній, долішні стовпи – за дов-
жиною брами. **19** І він розміряв
ширину двору: від внутрішнього
непокритого двору назовні до непо-
критої частини брами, що глядить
на схід. І він мене повів на північну
частину. **20** І ось брама, що глядить
на північ, зовнішня брама. І він
розміряв її довжину і ширину – **21** і
три теє з цієї сторони, три ж другої,
і елави, і елам, і їхні різьби і були
за розміром брами, що глядить на
схід: п'ятдесят ліктів – їхня довжи-
на, а їхня ширина – двадцять і п'ять
ліктів. **22** І їхні дверцята, і елам, і
їхні різьби такі, як і брами, що гля-
дить на схід. І до них піднімалися
сімома сходами, всередині елам. **23**
Брама ж внутрішнього двору така,
як і брама, що глядить на схід. І він
розміряв двір від брами до брами –
сто ліктів. **24** І він привів мене на
південь лицем. Іось брама, що гля-
дить на південь. І він її розміряв – і
теє, і елев, і елам за такою ж мірою,
25 і їхні дверцята і елам за тими ж
мірами, і їхні дверцята і елам дов-
круги, так як там. І дверцята еламу:

ѻ҆бо́нꙋ. (-)[15] е҆ла́мъ две́рныи ра́вно тро́сти (долго-
тꙋ, и҆ широтꙋ ра́вно тро́сти)[16]. е҆лам (же) и҆́же
среди́ дейла, шести ла́ктъ. и҆ де́е вторы́и ра́вно
тро́сти, долготꙋ и҆ (-)[17] широтꙋ, (-)[18] е҆ла̑ (же)
пѧти ла́ктъ. и҆ тре́тїи де́е ра́вно тро́сти, (и҆
до̑готꙋ и҆ широтꙋ)[19]. е҆ла́м (же) вра́тныи, и҆́же
близъ е҆ла́ма дво́рнаго, ѻ҆сми ла́кт, (-)[20] е҆ла̑ (же)
двою ла́ктꙋ. (-)[21] е҆лам (же) оу҆троуди дверїи, и҆
де́е две́рныи, прѧ́мо (же) де́е, три ѻ҆ сїю странꙋ,
(-)[22] три (же) ѻ҆бонꙋ, (-)[23] мѣра (же) е҆ди́на
тремъ, (-)[24] мѣра е҆ди́на е҆ла́момъ ѻ҆́ба по́лы. и҆
размѣри широтꙋ (две́рнꙋю)[25] десѧти ла́ктъ,
(-)[26] широта (же) вра́тнаѧ тринадесѧти ла́ктъ,
(-)[27] въ е҆ди́нъ ла́коть своди́ма. (прѧ́мо де́е
е҆ди́наго ла́кти). ла́кти же предѣ́лъ ѻ҆́ба по́лы.
(-)[28] де́е шести ла́кти ѻ҆ сїю странꙋ, и҆ шести
лактъ ѻ҆бои̑ е҆и (и҆ по́лъ). и҆ размѣри врата ѿ
стѣны де́е, до стѣны де́е, широта ла́ктъ дво-
ю десѧтꙋ и҆ пѧти (ла́ктъ, къ вра́томъ)[29]. и҆
непокровенное е҆ла́мма (внѣ) вра́т, шестидесѧ̑
ла́ктъ, два десѧ́ти де́емъ ѿ вра̑ ѻ҆́крт҇ъ. и҆ не
покровенное дворца внѣ непокровенное е҆ла́ма, (оу҆-
троуди вра́тъ)[30], пѧ́тьдесѧ́тъ ла́ктъ· и҆
две́рца съкрове́ны къ деи́мъ и҆ къ е҆ла́мъ, оу҆-
троуди вра́тъ (ѻ҆́крт҇ъ дворца)[31]. та́коždeже и҆
е҆ла́момъ две́рца оу҆троуди ѻ҆́крт҇ъ, (и҆зваѧ́нїа)[32]
на е҆ла́мѣ (-)[33] ѻ҆́ба по́лы· И҆ въведе мѧ̑ въ
дво́ръ оу҆трьнїи. и҆ се преграже̑ны (стаѧ́) и҆ сто́л-
пи ѻ҆́крт҇ъ двора. прегражени̑и же тридесѧте въ
столп҃ѣ. и҆ (стаѧ)[34] на южнаѧ вра́та по долго-
тѣ вра́тнѣ сто́лпи до́лнїи. и҆ размѣри широтꙋ
дво́рнꙋю ѿ непокрове́наго двора оу҆трьнаго внѣоу҆-
дꙋ, къ непокровеномꙋ, вра́тъ (-)[35] зрѧ́щихъ на
въсто́къ· И҆ въведе мѧ̑ на сѣ́веръ (лицѣ). и҆ се
вра́та зрѧ́ща на сѣ́веръ [врата][36] внѣшнаѧ. и҆
размѣри (долготꙋ и҆хъ и҆ широтꙋ)[37]. и҆ дее трѝ
ѻ҆ сїю странꙋ, (-)[38] три (же) ѻ҆бо́нꙋ. и҆ е҆лаѷ, и҆
е҆ламо́нъ, и҆ ваѧ́нїа и҆хъ. и҆ бы́сть по мѣ́рѣ вра̑
зрѧ́щихъ на въсто́къ, пѧтидесѧ́тъ ла́ктъ
до̑лгота и҆̃, а҆ [широта и҆хъ двꙋдесѧ́тꙋ и҆
пѧти ла́ктъ][39]. и҆ дво́рца и҆хъ, и҆ е҆ламо́н, и҆
ваѧ́нїа и҆хъ, ꙗ҆́коже (и҆) вра́тъ зрѧ́щихъ на
въсто́къ. и҆ се̑мїю въсхо̑ въсхождаа́хꙋ на́ нѧ,
(-)[40] е҆ламо́нъ оу҆троуди. (-)[41] вра́та (же) дворꙋ
оу҆трьнемꙋ (-)[42] ꙗ҆́коже (и҆) вра́та зрѧ́щаѧ на
въсто́к. и҆ размѣри дво́ръ ѿ вра́тъ до врат
ла́ктъ с҃то· И҆ приведе мѧ̑ къ ю҆́гꙋ (лицемъ). и҆
се вра́та зрѧ́ща на ю҆́гъ. і҆ и҆змѣри ѧ̑ по де́е и҆
е҆леѷ, и҆ е҆ламо́н по мѣ́рамъ симъ. и҆ две́рца и҆хъ,
и҆ е҆ламо́нъ (по мѣрамъ тѣмъ. и҆ дверца и҆хъ,
и҆ е҆ламо́нъ ѻ҆́крт҇ъ)[43], ꙗ҆́коже и҆ дверца тꙋ̑ е҆-
ла́мъ. пѧтидесѧ́тъ ла́ктъ долгота и҆хъ, а҆

[широта двудесяту и пяти лактъ][44]. и седмь въсходомъ имъ. и еламъ оутрьоуду. і изваяніа ихъ, едіна о сію страну, а другая обону къ елевву. и врата прямо вратомъ (и) двора оутрьнаго на югъ. и размѣри дворъ ѿ вратъ до вра (на югъ, сто лактъ в широту)[45]. И въведе мя въ дворъ оутрьніи вратъ яже на югъ. и размѣри врата [яже на югъ][46] по тѣмже мѣрамъ. (-)[47] дее и елев, и еламонъ по тѣмже мѣрамъ. и дверца ихъ, и еламонъ окрстъ, пятидесятъ лактъ долгота ихъ, а широта двудесяту и пяти лактъ. (-)[48] елам (же) въ дворѣ внѣшнемъ, и ваяніа елаву. и [седмь][49] въсхо. И въведе мя въ дворь зрящихъ на въстокъ. и размѣри и по мѣрамъ симъ. и дее и елев, и еламъ по мѣрамъ сим. и дверца его, и еламон окрстъ, пятидесятъ лактъ долгота его, а широта (его) двудесяту и пяти лактъ. и еламъ въ дворѣ оутрьнѣмъ. и ваяніа на елевѣ оба полы. и осмь въсхо ему. И въведе мя въ [дворъ][50] иже на сѣверъ (лиць). и размѣри по мѣрамъ сим. и дее, и елев, и ела [-][51] (-)[52] [-][53] пятидесятъ лактъ долгота его, а широта двудесяти и пяти лакт. и еламъ въ оутрьнѣмъ дворѣ, и ваяніа елеву оба полы. и осмь въсхо ему. преграды его и дворца его, и еламонъ (-)[54] пре враты (его) вторыми, (и) раздоліе, [ту измываютъ всесъжженіа. оутрь же елама вратнаго][55] [двѣ трапезѣ о сію страну, двѣ же обону][56], якоже заклати [-][57] нихъ [всесъжженіа, и][58] еже за грѣхи, и за невидѣніе. и в раздоли яже на югъ всесъжженіи [оу двеіи][59] зрящихъ на сѣвер, двѣ трапезѣ. на въстокъ и на югъ вторыхъ і еламма вратнаго двѣ трапезѣ на востокъ. четыри о сію страну, (-)[60] четыри (же) обону. оу вратъ яже на югъ, на тѣхъ да закалаютъ заколеніа, противу осми трапезъ заколеніи. (-)[61] четыре (же) трапезы всесъжженіи каманы истесаны, въ долготу лакти единаго и полъ, (такожде же и)[62] в широту, а лакти въ высоту. на ты да възлагаютъ съсуды в няже закалаютъ всесъжженіа, и заколеніа. и да имѣютъ огражденіе мало истесано пяди, оутрьоудѣ окрстъ. (-)[63] врьху (же) трапезы (-)[64] покровъ, покрыватися имъ ѿ дожда и зноя. И въвеведе мя въ дворъ оутрьніи. и се двѣ преградѣ въ оутрьнѣмъ дворѣ, едіна на ю оу вратъ зрящихъ на сѣверъ [и][65] въводащаа на югъ. а другая на (сѣве)[66] оу вратъ зрящихъ (на югъ)[67] а въводящаа к (сѣверу)[68]. И рече къ мнѣ, преграда сія яже зритъ на

п'ятдесят ліктів – їхня довжина і
їхня ширина – двадцять і п'ять лік-
тів. **26** І в них сім східців, і всере-
дині елам, і їхні різьби – одна з цієї
сторони, а друга звідти, до елевва.
27 І *була* брама напроти брами і
внутрішнього двору до півдня. І він
розміряв двір до півдня від брами
до брами – сто ліктів в ширину. **28**
І він увів мене до внутрішнього дво-
ру брами, що до півдня, і розміряв
браму, що на півдні, за тими ж мі-
рами. **29** Теє, і елев, і елам – за ти-
ми ж мірами. І їхні дверцята, і елам
довкруги: п'ятдесят ліктів – їхня
довжина, а ширина – двадцять і
п'ять ліктів. **31** Елам же в зовніш-
ньому дворі, і різьби елава, і сім
східців. **32** І він мене ввів в двір, що
глядить на схід. І він його розміряв
за цими мірами, **33** і теє, і елев, і
елам – за цими мірами. І його двер-
цята, і елам довкруги: п'ятдесят
ліктів – його довжина, а його
ширина – двадцять і п'ять ліктів. **34**
І елам у внутрішньому дворі, і різь-
би на елеві на два боки, і в ньому
вісім східців. **35** І він мене ввів до
двору, що на північному боці. І він
розміряв за цими мірами **36** і теє, і
елев, і елам: п'ятдесят ліктів – його
довжина, а ширина – двадцять і
п'ять ліктів. **37** І елам у внутріш-
ньому дворі, і різьби елева на обох
боках, і в нього вісім східців. **38**
Його перегородки, і його дверцята,
і елам перед його другою брамою,
39 і заглиблення, там миють всепа-
лення. Всередині ж елема брами:
два столи – з цієї сторони, два ж – з
другої, щоб різати на них всепален-
ня і те, що за гріхи і за незнання. **40**
І в заглибленні, що на південь ціло-
пален, при дверях, що глядять на
північ, – два столи, на схід і на
південь другого і еламу брами –
два столи на схід: **41** чотири – з цієї
сторони, чотири ж – з другої, при
брамі, що на південь, щоб на них
різали жертви, напроти вісьмох
столів жертов. **42** Чотири ж столи
цілопален – кам'яні, витесані в
довжину на півтора ліктя, так само
ж і в ширину, а лікоть у висоту. На
них хай кладуть посуд, до якого рі-
жуть всепалення і жертви. **43** І хай
мають малу загороду, витесану на
лікоть, всередині довкруги. А над
столом покриття, щоб їм закрива-
тися від дощу і спеки. **44** І він мене
ввів до внутрішнього двору. І ось
дві перегородки у внутрішньому
дворі: одна – на південь при брамі,
що глядить на північ, і що прова-
дить на південь, а друга – на північ,
при брамі, що глядить на південь, а
провадить на північ. **45** І він сказав

до мене: Ця перегородка, що глядить до півдня, є для священиків, що сторожать сторож храму, **46** а перегородка, що глядить до півночі, є для священиків, що сторожать жертовник. Вони є Садокові сини, які приступають від левія до Господа, щоб Йому служити. **47** І він розміряв двір: сто ліктів – в довжину і сто ліктів – в ширину, на чотири його сторони, і жертовник напроти храму. **48** І він мене ввів до храмового еламу, і виміряв елам: п'ять ліктів – в ширину з однієї сторони, п'ять же ліктів – з другої, ширина ж дверей – чотирнадцять ліктів, і планки дверей еламу – три лікті з цієї сторони, три ж з другої. **49** Довжина еламу – двадцять ліктів, а ширина – 11-ть ліктів. І до нього вели одинадцять східців. І були стовпи при еламі: один – з цієї сторони, а другий – з другої.

югъ, жрьцéмъ ѥсть иже стрегꙋтъ стражбꙋ хрáма. а преграда ѩже зритъ к сѣверꙋ, жрьцéмъ ѥсть стрегꙋщимъ (трéбникъ)[69]. тїи сꙋть сн҃ове [садóкови][70], приступаюшеи ѿ левꙋѧ къ гв҃и слꙋжити ѥмꙋ· и размѣри дворъ ст҃а лактъ в долготꙋ, и широтꙋ ст҃а лактъ на четыре части ѥго. и требникъ прямо храмꙋ· И въведе мѧ въ ѥламъ храмныи. и размѣри ѥл҃а пяти лактъ широтꙋ ѻ ѥдинꙋ странꙋ, (-)[71] пѧти (же) лактъ ѻбонꙋ. (-)[72] широта (же) двéрнаа четыренадесѧть лактъ. и побоѧ двернаѧ ѥл҃ама, три лакти ѻсюю странꙋ, (-)[73] три (-)[74] (же) ѻбонꙋ. (-)[75] длъгот҃а ѥлама двадесѧть лактъ, а широта [аі][76] лактъ. и [ѥдинънадесѧте][77] степ҃е въсхожахꙋ к немꙋ. и столпи бѣахꙋ ꙋ ѥламъ, ѥдинъ ѻ сїю странꙋ а другїи ѻбонꙋ·

Глава 41

1 І він мене ввів до храму і розміряв елам: шість ліктів – в ширину з цієї сторони, шість же ліктів – в ширину з другої, **2** і ширина брами – десять ліктів, і планки брам – п'ять ліктів з цієї сторони, п'ять же з другої. І він розміряв його довжину – сорок ліктів, а ширина – 20-ть ліктів. **3** І він увійшов у внутрішній двір і виміряв елам двору – два лікті, а двері – шість ліктів, а планки дверей – сім ліктів з цієї сторони, сім же з другої. **4** І він розміряв довжину дверей – 40 ліктів, а ширина – 20-ть ліктів перед лицем храму. І сказав до мене: Це святе святих. **5** І він розміряв стіну храму – шість ліктів, і ширина сторони – 4 лікті довкруги. **6** Сторона ж, сторона до сторони, – тридцять і три, двічі, і прохід в стіні храму, в боках довкруги, щоб видно було наскрізь тим, що входять, щоб зовсім не приступали до храмової стіни. **7** Ширина ж зовнішньої сторони, за виступом від стіни до горішньої *частини* довкруги храму, щоб ширшою була вгорі і щоб з долішніх виходили на помости, а з середніх на третій поверх. **8** І траел храмові – висота довкруги проходу сторін однакова тростині: шість ліктів прохід. **9** Ширина ж бічної стіни ззовні – п'ять ліктів. І остале між храмовими боками **10** і між перегородками – ширина десяти ліктів обабіч, довкруги храму. **11** Двері ж перегородок до позосталого: двері, що до півночі, двері ж одні до півдня. Ширина ж до позосталого світла – п'ять ліктів ширина довкруги.

Гл҃а, мͣа·

И въведе мѧ въ храмъ, [и][1] рáзмѣри ѥл҃а, шести лактъ широтꙋ ѻсюю странꙋ, (-)[2] шести (же) лактъ широтꙋ ѻбонꙋ, и широтꙋ вратꙋю десѧ҃ лактъ. и вратницы вратомъ пѧти лактъ ѻсюю странꙋ, (-)[3] пѧти (же) ѻбонꙋ. і измѣри длъготꙋ ѥго м҃ лактъ, а широтꙋ к҃ лактъ. И вниде въ дворъ ꙋтрънїи. и разъмѣри ѥламъ дворныи двꙋ лактꙋ, а двери шести лактъ, а подбоѧ дверныѧ седмїю лактъ ѻсюю странꙋ, (-)[4] седми же ѻбонꙋ. и размѣри длъготꙋ двернꙋю м҃ лактъ, а широтꙋ к҃ лактъ пре҃ лице҃ храмꙋ· И рече [къ мнѣ][5], се ст҃ое ст҃ыхъ. и размѣри стѣнꙋ храма шести лактъ и широтꙋ страннꙋю д҃ лактъ ѻкр҃ть. (-)[6] страна (же), странꙋ до страны, тридесѧть и три дващи. и межи҃ въ стѣнѣ храмнѣи в странахъ ѻкр҃ть, ѩкоже на прозракъ быти входѧщимъ, да ѿнꙋдь не приступаютъ къ стѣнѣ храмнѣи. (-)[7] широта (же) внѣшнаѧ страны по приложенїю ѿ стѣны къ вышнѣи ѻкр҃ть храма. ѩкоже да сѧ раширѧѥтъ съвыше. и да ѿ долнихъ въсходѧтъ на помосты, а ѿ средних къ трикровнымъ. и драѥлъ храмныи высота ѻкр҃ть, межа страннаѧ равно трости шести лактъ межа, (-)[8] широта (же) стѣны страннаѧ внѣꙋдѣ пѧти лактъ. и прочаѧ междꙋ странъ храмныхъ. и междꙋ преградами широта (десѧти)[9] лактъ ѻбѣмо ѻкр҃ть храма. (-)[10] двери (же) прегр҃а къ прочемꙋ, дверемъ (-)[11] ѩже къ сѣверꙋ, (-)[12] двери (же) ѥдины къ югꙋ. (-)[13] широта (же) къ свѣтꙋ прочаго пѧти лактъ широта ѻкр҃ть. (-)[14] пре-

дѣ́л (же) проти́ву про́чему є҆́же къ морю, о҃
лакѡтъ широта̀ стѣны̀. предѣлѧ́ющаѧ (-)[15]
широта̀ ѻ҆́крꙋ́тъ, и҆ длъгота̀ є҆го ч҃ лакѡтъ. и҆
размѣри проти́ву хра́му сто лакѡтъ. и҆ про́чаѧ
и҆ предѣлѧ́ющаѧ, и҆ стѣны и҆хъ (и҆) долгота̀
сто лакѡтъ. и҆ широта̀ проти́ву хра́му, и҆ про-
чаѧ противу, сто лакѡтъ. и҆ размѣри длъго-
тꙋ̀ предѣлу проти́ву лицу про́чному съза́ди
хра́му тому, и҆ прочаѧ ѻ҆сю́ю странꙋ и҆ ѻ҆бо́нꙋ,
сто лакѡтъ длъготꙋ. (-)[16] хра́м (же) и҆ стѣ-
ны, (-)[17] є҆ла́мъ внѣшнїи, и҆ доскы ваѧ́ныѧ, и҆
дверца стѣны свѧщенїѧ ѻ҆́крꙋтъ трем, ꙗ҆́коже
прекланѧ́тисѧ. (-)[18] храм (же) и҆ еже близъ є҆го
ѻ҆граждено дре́вомъ (и҆ ѻ҆́крꙋтъ пожь)[19], (-)[20] ѿ
по́да же до дверецъ, (-)[21] дверца (же) ѻ҆творѧ́-
емы троѧ́ко на прекланѧ́нїе. и҆ до близъ оу҆́-
трьнѧго, и҆ до внѣшнѧго. и҆ на всеи стѣнѣ
ѻ҆́крꙋтъ, (и҆) на оу҆́трьнѣмъ, и҆ на внѣшнемъ
[мѣри. і҆][22] и҆зваѧ́ни херꙋвими, (ни и҆зваѧ́нїѧ,
ни ваѧ́нїе ѻ҆ба полы)[23]. лице (же) чл҃чьско къ
ваѧ́нїю ѻ҆ба полы, и҆ лице лвово къ ваѧ́нїю
ѻ҆ба полы и҆зваѧ҃н весь хра҃м ѻ҆́крꙋтъ. ѿ по́жда до
до́скъ преградны́, херꙋві́м и҆ ваѧ́нїѧ и҆зваѧна.
(-)[24] стое (же), и҆ хра́мъ ѿверза́емъ на четыри
страны̀. пре҃ лице҃ стыхъ видѣ́нїе ꙗ҆́ко зра́къ.
тре́бника древаѧ́на, три ла́кти высота̀ є҆го, а҆
долгота̀ двꙋ лактꙋ, (-)[25] широта̀ (же) (тако-
же)[26]. (и҆мѣѧ́ше же и҆ оу҆́глы)[27] и҆ степени є҆го,
и҆ стѣны и҆хъ древѧны. И҆ рече къ мнѣ, сі
трапе́за ꙗ҆́же пре҃ лицемъ гн҃имъ. (-)[28] двою (же)
две́ри хра́му, и҆ стомꙋ двоѧ́ двери, двоимъ
дверемъ ѻ҆браща́ющимсѧ. (и҆) двѣ двери є҆ді-
нѣмъ, двѣ (-)[29] (же) вторы́мъ дверемъ. (-)[30]
хра́мнїи же херꙋві́м и҆ ваѧ́нїѧ, по ваѧ́нїи стыхъ,
и҆ древеса̀ бл҃га пре҃ лицемъ є҆ла́ммꙋ внѣꙋдѣ, и҆
дверца съкровє́ны. и҆ разъмѣ́ри ѻ҆ба полы въ по-
кро́вѣхъ є҆ла҃мꙋ, и҆ страны̀ храмꙋ съпрѧ́жены·

Гла҃, м҃в·

Въведе мѧ въ дво́ръ внѣшнїи на вос-
то́ки проти́ву вра́тѡ ꙗ҆́же къ сѣ́верꙋ. и҆
въведе мѧ (оу҆́тръ), и҆ се прегра҃ (шесть),
пѧть дръжѧ́щасѧ про́ча҃, и҆ дръжѧ́ща-
сѧ предѣла и҆же к сѣ́верꙋ. [противꙋ лицꙋ][1],
сто лакѡтъ длъгота къ сѣ́верꙋ, а҆ широта̀ н҃
лакѡтъ. въпи́саны ꙗ҆́ко и҆ вра́та двора оу҆́трь-
нѧго, и҆ ꙗ҆́ко ѻ҆столпле́нїе внѣшнѧго двора̀.
врѧ́жены сꙋть лицемъ стаѧ три. (ꙗ҆́же)[2]
проти́ву прегра́да҃ проходъ десѧти лакѡтъ в
широтꙋ, [въ оу҆́трьнїи][3] [въхо́дъ є҆ді́наго ла҃ти,
сто лакѡтъ длъгота̀][4]. и҆ две́ри и҆хъ къ сѣве-
рꙋ, и҆ прохо́ди помостни та́кожде, ꙗ҆́ко и҆зверже-

12 Переділ же напроти позосталого, що до моря (=заходу), – 70 ліктів ширина стіни, що розділяла шириною довкруги, і його довжина – 90 ліктів. **13** І він розміряв сто ліктів напроти храму. І позостале, і те, що ділило, і їхні стіни – і довжина сто ліктів. **14** І ширина напроти храму, і позостале напроти – сто ліктів. **15** І він розміряв довжину переділки напроти лиця позосталого, позаду того храму. І позостале з цієї сторони і з другої – сто ліктів в довжину. Храм же і стіни, зовнішній елам, **16** і різьблені дошки, і дверцята священної стіни – довкруги трьом, так щоб нахилятися. Храм же і те, що близько нього, обшите деревом і довкруги долівка, від долівки же до дверцят, дверцята ж відкривалися трояко, щоб нахилятися. **17** І близько внутрішнього і зовнішнього, і на всій стіні довкруги, і на внутрішньому, і на зовнішньому міри **18** і вирізьблені херувими, і не вирізьблене, і не різьблене – по обох боках. **19** Людське ж обличчя – в різьбі по обох боках і лице лева – в різьбі по обох боках. Ввесь храм довкруги вирізьблений, **20** від долівки до дощок перегородок, херувим і вирізьблені різьби. **21** Святе ж і храм відкривається на чотири сторони. Перед лицем святого вид, наче вигляд **22** дерев'яного жертовника: три лікті – його висота, а довжина – два лікті, ширина ж так само. Мав же і кути, і свої сходинки, і їхні стіни дерев'яні. І він сказав мені: Це стіл, що перед господнім лицем. **23** Двоє ж дверей у храмі, і у святому **24** двоє дверей, двоє дверей, що поверталися. І двоє дверей в одних, двоє ж в других дверях. **25** Храмові ж херувими і різьби – за різьбою святих, і добрі дерева перед лицем еламу ззовні, **26** і сховані дверцята. І він розміряв обидва боки в покритті еламу і боки храму – зв'язані разом.

Глава 42

1 І він мене вивів до зовнішнього двору на схід, напроти брами, що до півночі. І він мене ввів всередину. І ось шість перегородок, п'ять близько позосталого і близько поділу, що до півночі, напроти лицем: **2** сто ліктів – довжина до півночі, а ширина – 50 ліктів. **3** Вони розписані, так як і брами внутрішнього двору і так як колонада зовнішнього двору, лицем розкладені три святощі. **4** А напроти перегородок перехід десяти ліктів в ширину, внутрішній вхід одного ліктя – довжина сто ліктів. І їхні двері до півночі. **5** І проходи на помості такі самі, бо з нього виходила колонада, з

долішньої колонади, і місце між ни-
ми. Таким є святе. **6** Тому що вони
були потрійними і немали стовпів,
так як і стовпи перегородок, через
це виходили знизу і від середніх,
від землі – на п’ятдесят ліктів. **7** І
світло ззовні, так як перегородка
зовнішнього двору, що глядів нап-
роти перегородок, що до півночі:
довжина – п’ятдесят ліктів. **8** Адже
довжина перегородок, що гляділи
до зовнішнього двору, була п’ятде-
сят ліктів. Ті є напроти лиця тим.
Все ж – сто ліктів. **9** Двері ж тих
перегородок – вхід, що до сходу,
так щоб ними входити з зовнішньо-
го двору, – **10** за світлом тих, що на
лице півдня і напроти позосталого,
і перегородки. **11** І проходи напро-
ти їхніх лиць за розміром тих, що
до півночі: за їхньою довжиною, і
за їхньою шириною, і за всім їхнім
виходом, і за всім їхнім поворотом,
і за їхніми дверима. **12** За перего-
родками, які до півдня, і за дверима
від кінця проходу, наче до світла,
розділ тростини, і на схід, щоб ни-
ми входити. **13** І він до мене сказав:
Шість перегородок, які до півночі, і
перегородки, які до півдня, мають
напроти лиця проміжок. Це є пере-
городки святого. В них же хай ї-
дять священики, Садокові сини, які
приступають до Господа, до свято-
го святих. І там принесуть жертву у
святому святих, жертву, що за грі-
хи і що за незнання, тому що місце
святе. **14** Хай туди входять тільки
священики. Хай не входять зі свя-
того до зовнішного двору, тому що
завжди мають бути святими ті, що
приносять. І хай не торкаються до
їхньої одежі, в яких вони служать,
бо вони є святі. І хай вберуться в
іншу одіж, коли доторкаються на-
роду. **15** І закінчено розмірювання
храму всередині. І він мене вивів
дорогою брами, що глядить до схо-
ду, і розміряв опис храму довкруги
з приписом. **16** І він став на півдні
брами, що глядить на схід, і розмі-
ряв – п’ятсот тростиною міри. **17** І
повернувся до півночі, і розміряв
до лиця півночі – п’ятсот ліктів
тростиною міри. **18** І повернувся до
моря (заходу), і розміряв до лиця
моря (заходу) – п’ятсот тростиною
міри. **19** І повернувся до півдня, і
розміряв перед півднем – 5-ть сот
тростиною міри. **20** На чотири сто-
рони тією самою тростиною. І він
заповів *поставити* і огорожу дов-
круги нього: п’ятсот ліктів – в дов-
жину, п’ятсот же ліктів – в ширину.
Щоб відділяти між святим і перед-
стінням, що довкруги храму.

сѧ ѡстолпленїе из него ѿ долѣшнаго ѡс-
толпленїа, и межда сице (стаа)[5]. иже трегꙋбъ
бѧхꙋ и столпъ не имѣша, ꙗкоже (и) столпи
преградъ. того ради изъмлахꙋ из низꙋ и
среднихъ ѿ землѧ [пѧтидесѧтъ][6] (лакотъ). и
свѣтъ внѣѹдѣ, ꙗкоже [и][7] преграда двора внѣ-
шнаго ѕрѧщаѧ противꙋ преградамъ ꙗже къ
северꙋ. длъгота пѧтидесѧтъ лакотъ. ꙗко
длъгота прегра ѕрѧщихъ въ дворѣ внѣшнїи
бѧше пѧтидесѧтъ лакотъ. (-)[7] ты сꙋть
сълична тѣ, все же ста лакотъ. (-)[8] двери
(же) предградъ тѣхъ въхода иже на востоки,
ꙗкоже въходити ими ѿ двора внѣшнѧго. по
свѣтꙋ (тѣхъ)[9] на лице (югꙋ, и прѧмо)
прочнаго (и)[10] преграды. и проходи противꙋ лицꙋ
ихъ, по мѣрамъ (-)[11] ꙗже къ северꙋ. (-)[12] по
длъготѣ ихъ, и по широтѣ ихъ. и по всѣмъ
исходомъ ихъ, и по всѣмъ ѡбратомъ ихъ,
(-)[13] и по дверемъ ихъ прегра ꙗже къ югꙋ. и
по дверемъ ѿ конца проходꙋ аки къ свѣтꙋ
межда трости и на востокъ ꙗкоже входити
ими· И рече къ мнѣ, (шесть) преградъ ꙗже къ
северꙋ, и преградъ ꙗже къ югꙋ сꙋщаѧ про-
тивꙋ лицꙋ междъ. ты сꙋть преграды стаго.
в нихъ же да ꙗдаютъ (-)[14] жръцы снове [садо-
кови][15], иже приставаютъ къ гви въ стаа
стыхъ. и тꙋ пожрꙋтъ въ стаа стыхъ, (-)[16]
требꙋ (-)[17] еже за грѣхи и еже за невѣдѣнїе,
понеже мѣсто сто. да не въходѧт тамо развѣ
жерцы. да не въходѧтъ ѿ стаго въ дворъ
внѣшнїи, ꙗкоже прно да бꙋдꙋтъ сти при-
носѧщеи, и да сѧ не прикасаютъ ризѣ ихъ в
нихже слꙋжать (-)[18], понеже сты сꙋть. но да
ѡблекꙋтсѧ в ризы ины, егда прикасаютсѧ лю-
дехъ· И съвръшисѧ размѣренїе храма ѹтрьѹ-
дѣ. і изведе мѧ по пꙋти вратномꙋ ѕрѧщихъ
на востокъ, и размѣри сказанїе храм ѡкртъ съ
заповѣдїю. и ста на югъ вратъ зрѧщихъ на
востокъ, и размѣри пѧть сот тростїю
мѣрною. и ѡбратисѧ на северъ, и размѣри на
лице севера, лакотъ пѧтьсотъ тростїю мѣр-
ною. и ѡбратисѧ къ морю, и размѣри на лице
морѧ, пѧтьсотъ тростїю мѣрною. и ѡбра-
тисѧ на югъ, и размѣри противꙋ югꙋ, е сотъ
тростїю мѣрною. на четыри страны тоюжъ
тростїю и заповѣда (-)[19] и ѡградꙋ (ѡкртъ
емꙋ)[20], пѧтїю сотъ (лакотъ долготꙋ)[21], пѧти
сот же лакотъ широтꙋ. разлꙋчити междꙋ
стыми и преграждѣнїемъ еже ѡкртъ храма·

Гл҃а, м҃г.

И҆ въведе́ мѧ къ вра́томъ зрѧ́щимъ на
восто́ки. і̂ и҆зведе мѧ. и҆ с҆е сла́ва бг҃а
і҆и҃лева грѧдѧ́ше по пꙋти̇̀ (и҆же)[1] на вос-
токъ. и҆ гла́съ плъ́ка ꙗ҆ки гл҃а сꙋгꙋбыхъ
мно́гъ, и҆ землѧ̀ свѣтѧ́шесѧ ꙗ҆ки свѣтъ ѿ
сла́вы [є҆го][2] о҆́кр҃тъ. и҆ видѣні́е є҆же ви́дѣхъ по
о҆́бразꙋ и҆же ви́дѣхъ, є҆гда въхожда́хъ пома́зати
гра́дъ. и҆ видѣні́е (же) орꙋ́жїѧ [-][3] подобѧ́шесѧ
вы҃ а҃ видѣ́нїю, *є҆же ви́дѣ на рецѣ̀ хова́рѣ. (а҆бі́е же
ви́дѣвъ падо́хъ)[4]. (-)[5] сла́ва (же) гн҃ѧ вни́де въ
хра́мъ по пꙋти̇̀ вра́тномꙋ зрѧ́щихъ на вос-
токъ. и҆ взѧ́ мѧ дх҃ъ, и҆ въведе́ мѧ въ двор
оу҆́трьнїи. и҆ с҆е плънъ сла́вы [домъ гн҃ь][6]. и҆
ста́хъ, и҆ с҆е гла́съ ѿ хра́ма гл҃юща́го къ мнѣ̀.
и҆ мꙋжъ стоѧ́ше дръжа́сѧ мене̇̀. и҆ рече къ
мнѣ̀. [сн҃е чл҃чь, ви́дѣ][7] ли мѣсто пр҃тла мо́єго,
и҆ мѣсто стопы̀ ногꙋ моею, и҆деже всели́тсѧ
и҆́мѧ мое средѣ домꙋ і҆и҃лв въ вѣкъ. и҆ не о҆с-
квернѧ́тъ ктомꙋ [и҆́мени мо́єго ст҃ого домъ
і҆и҃левъ][8], тї́и и҆ старѣ́йшины и҆хъ съблꙋже́-
нїемъ (-)[9], и҆ [съгрѣшенїи][10] ста́рѣйшинъ
[и҆хъ][11] средѣ и҆хъ. внегда̀ полага́шесѧ прⷣедверї́е
мое въ прⷣедве́рїи и҆хъ, и҆ пра́зи мои̇̀ дрьжа́щесѧ
пра́гъ и҆хъ. и҆ да́ша стѣнꙋ мою ꙗ҆́ко дръжа́-
щꙋюсѧ мене, и҆ о҆́нѣхъ. и҆ о҆скверниша и҆́мѧ
[мое ст҃ое][12] въ беззако́нїихъ (-)[13] є҆же творѧ́хꙋ. и҆
сконча́х ѧ҆̀ въ ꙗ҆́рости мое́и (-)[14] оу҆бо́емъ. и҆ нн҃ѣ
да ѿри́нꙋтъ блꙋже́нїе и҆х, и҆ (оу҆боѧ́тсѧ)[15] ста-
рѣ́йшины и҆х ѿ мене̇̀, и҆ всел́юсѧ средѣ и҆хъ въ
вѣкъ. (-)[16] ты́ (же) сн҃е чл҃чь, скажи домꙋ і҆и҃левꙋ
хра́мъ. и҆ да помлъкнꙋтъ ѿ грѣхъ свои́хъ. и҆
видѣнїе є҆го и҆ заповѣди є҆го. (-)[17] тї́и (же) да
во́змꙋтъ мꙋкꙋ (-)[18] всего мѣсто є҆же сътво-
ри́ша. и҆ да въпи́шеши хра́мъ, [и҆ оу҆готова́нїе
є҆го][19], і̂ и҆схо́ды є҆го, [и҆ въхо́ды є҆го][20], и҆ бытї́е
є҆го, и҆ всѧ̀ повелѣнїѧ є҆го, и҆ всѧ зако́ны є҆го
съвѣсти́ши и҆мъ. и҆ да въпи́шеши прⷣе ними, и҆
снабдѧ́тъ всѧ о҆правда́нїѧ моѧ (-)[21], и҆
сътворѧ́т ѧ҆̀. и҆ въ писа́нїи хра́ма на врьхꙋ горы̀
всѧ предѣлы є҆го о҆́кр҃т, ст҃аѧ ст҃ы́х сꙋть. [с҆е
зако́нъ хра́ма][22]. (-)[23] се́же мѣры требника лак-
темъ, (двꙋ) ла́ктꙋ и҆ пѧ́ди. ꙗ҆́дро (же) [и҆][24]
глꙋбина̀ ла́кти, (широта́ же толи́ка же)[25]. и҆
о҆граждені́е оу҆́стїѧ є҆мꙋ о҆́кр҃тъ, пѧ́ди. (-)[26] се
(же) высота̀ требника. ѿ глꙋбины нача́ла вдо-
ле́нїѧ є҆го къ о҆цыстилꙋ вели́комꙋ. се́же поди,
двꙋ лактꙋ (-)[27]. а҆ ѿ о҆цысти́ла малого къ о҆-
цыстилꙋ великомꙋ ла́кти д҃, и҆ широта̀ ла́кти.
и҆ а҆рїи́ль, д҃ ла́ктъ. а҆ ѿ а҆рїи́ла и҆ вы́ше оу҆́гла
ла́ктъ. а҆ а҆рїи́ль, в҃і ла́ктъ въ до́лготꙋ, и҆ в҃і

Глава 43

1 І він повів мене до брами, що
глядить на схід, і вивів мене. **2** І ось
слава ізраїльського Бога ішла по
дорозі, що на схід, і голос табору,
наче голос тих багатьох, що подво-
юються, і земля світилася як світло
від його слави довкруги. **3** І вид, я-
кий я побачив за образом, який я
побачив, коли входив помазати міс-
то, і вид зброї був подібним до ви-
діння, *яке я побачив при ріці Хо- вищ. 1
вар. Зразу ж, побачивши, я впав. **4**
Слава ж господня ввійшла до хра-
му дорогою брами, що глядить до
сходу. **5** І мене схопив дух і ввів
мене до внутрішнього двору. І ось
господній дім повний слави. **6** І я
став. І ось з храму голос, що до ме-
не говорив, і близько мене стояв чо-
ловік. **7** І Він сказав до мене: Люд-
ський сину! Чи ти побачив місце
мого престолу і місце стопи моїх
ніг, де поселиться моє ім’я серед із-
раїльського дому навіки? І дім ізра-
їльський більше не опоганить моє
святе ім’я, вони і їхні старшини,
розпустою і гріхами їхніх старшин
серед них. **8** Коли клалося моє пе-
реддвер’я при їхніх переддвер’ях і
мої пороги близько їхніх порогів, і
поклали мою стіну, наче близьку до
мене і до них. І вони опоганили моє
святе ім’я в беззаконнях, які
чинили. І Я їх викінчив вбивством
в моїй люті. **9** І тепер хай відкинуть
їхню розпусту і їхні старшини хай
Мене бояться. І поселюся серед них
навіки. **10** Ти ж, людський сину,
розкажи ізраїльському домові про
храм. І хай спиняться від своїх грі-
хів. І *подай* вид його і його припи-
си. **11** Вони ж хай одержать муку за
все, що зробили. І опишеш храм, і
його підготовку, і його виходи, і
його входи, і його буття, і всі його
приписи. І всі його закони їм спо-
вістиш. І опишеш перед ними, і во-
ни зберігатимуть всі мої оправдан-
ня і їх чинитимуть. **12** І в описі хра-
му на вершку гори всі його околиці
довкруги – святе святих. Це закон
храму. **13** Це ж міри жертовника
ліктями – два лікті і долоня; нутро
ж і глибина – лікоть, ширина ж та-
ка і виступ на його губі довкруги –
долоня. Це ж висота жертовника:
14 від глибини початку його по-
рожнечі до великого очищення, це
ж вдолі, – два лікті, а від малого
очищення до великого очищення –
4-и лікті, і ширина – лікоть, **15** і
аріїл – 4-и лікті, і від аріїла і понад
роги – лікоть. **16** А аріїл – 12-ть
ліктів в довжину і 12-ть ліктів в
ширину, на чотири кути, на чотири

його частини. **17** Очищення ж – 14-ть ліктів в довжину і 14-ть ліктів в ширину, на чотири кути, на чотири його частини. І виступ в нього довкруги, що йде навколо, – половина ліктя, і його обвід – лікоть довкруги, і його ступені глядять на схід. **18** І Він сказав до мене: Людський сину! Це говорить ізраїльський Господь Бог: Це приписи жертовника в дні, коли його робитимуть, щоб приносити цілопалення і зберігати *припис*, щодо крові. **19** І даси священикам і левітам, які є з Садокового племені, що приступають до мене, – говорить Господь Бог, – щоб мені служити, теля з волів за гріх. **20** І хай візьмуть з його крові і хай поставлять на чотири роги жертовника, і на чотири частини очищення, і на основу довкруги. І покропиш нею. **21** І хай візьмуть теля, що за гріх, і хай буде спалене у відлученому місці храму поза святим. **22** А на другий день хай візьмуть два непорочні козли з кіз за гріх і хай очистять жертовник, так як його очистили телям. **23** І як завершать очищення, хай принесуть непорочне теля з волів і непорочного барана з овець **24** і хай принесуть перед Господом. І хай на них вкинуть священики сіль. І хай принесуть їх Господеві в цілопалення. **25** Сім днів зробиш козла за гріхи, кожного дня, і теля з волів, і непорочного барана з овець. І зроблять по всі дні. **26** І хай очистять жертовник. І хай його очистять. І хай наповнять його руки. І хай сповнять сім днів. **27** І буде, що по восьмім дні і потім священики зроблять ваші цілопалення і за ваше спасіння. І прийму вас, – говорить Господь.

лакоть в широту. на четыре оуглы на четыре части его. (-)[28] цыстило (же) д҃і лакоть въ долготу, и д҃і лакоть широта. на четыре оуглы на четыре части его. и въ ограждение ею окрєстъ обдержаа (-)[29] полъ лакти, и обдержание его лакти окрєстъ. и степени его зрѧща на востокъ. И рече къ мнѣ, сн҃е ч҃лчь, се глетъ г҃ь б҃ъ і҃илевъ. се заповѣди требника, въ д҃нь сътворениа его. ѣкоже възносити [-][30] всесъжжениа и (блюсти о)[31] крови. и даси жрьцемъ (и) левгитомъ, иже ѿ племени суть садокова, приступающии къ мнѣ. глетъ г҃ь [б҃ъ][32], ѣкоже служити мнѣ, телець ѿ говадъ за грѣхъ. и да возмуть ѿ крови его, и да възложа на четыре оуглы требнику, и на четыре части цыстилу, и о степени окрєстъ. и да окропиши ею. и да возмуть телець иже за грѣхъ, и да съжжется въ ѿлученнѣ храмѣ внѣоудѣ стыхъ. а въ вторыи д҃нь да поимуть два козлища ѿ козъ непорочен, за грѣхъ. и да оцыстѧть требникъ, ѣкоже оцыстиша и телцемъ. и ѣко скончають оцыщение. да принесуть телець ѿ говадъ непороченъ, и овенъ ѿ овець непороченъ, и да принесуть пре г҃а. и да възвергуть [на нѧ жрьцы][33] соль, и да възнесуть ѧ (г҃ви всесожжениа)[34]. седмь д҃нъ да сътвориши козлищ за грѣхъ вса д҃ни, а телець ѿ говадъ, а овенъ ѿ овець непороче, (и) да сътворать (всѧ)[35] д҃ни. и да оцыстѧть требник, и да оцыстѧ и, и да наплънѧть руку его. [и да скон҃чають (седмь) д҃ніи][36]. И будеть по осмѣмъ д҃ни, и пото. да сътвора жрьцы (-)[37] всесъжжениа ваша, і еже спсениа вашего. и приимѹ вы, глетъ г҃ь.

Глава 44

1 І Він мене повернув дорогою святої зовнішньої брами, що глядить на схід. Вона була замкнена. **2** І сказав мені: Ця брама буде замкненою. І не відкриється, і ніхто не пройде нею, бо ізраїльський Господь Бог ввійде нею. І вона буде замкненою, **3** тому що старшина сидить у ній, щоб їсти хліб перед Господом. По дорозі брами еламу ввійде, і по його дорозі вийде. **4** І Він мене ввів по дорозі брами, що до півночі, напроти храму. І ось господній дім повний слави. І я впав ниць на своє лице. **5** І Господь сказав до мене: Людський сину! Постав у своєму серці, і поглянь очима, і послухай вухами все, що Я говорю з тобою, за всіма приписами господнього храму і всі його за-

Гл҃а, м҃д.

Обрати мѧ на путь врат стыхъ внѣшнихъ, зрѧщихъ на востокъ. (-)[1] таже бѣху заключена. и рече [-][2] ко мнѣ, та врата заключена будуть. [и][3] не ѿвръзуться. и никтоже не проидеть ими. ѣко г҃ь б҃ъ і҃илевъ внидеть ими, и будуть заключенна. зане старѣишина тои сѣди в нихъ, ѣсти хлѣбъ пре г҃мъ. по пути еламъ вратному внидеть, и по пути его изыидеть. И въведе мѧ по пути вратъ, ѣже къ северу прамо храму. (-)[4] и се полнъ славы домъ г҃нь. и падохъ ниць на лицы своемъ. И рече г҃ь къ мнѣ, сн҃е ч҃лчь вчини въ ср҃цы своемъ, и вижь очима [-][5], и оушима [-][6], слыши все еликоже азъ г҃лю с тобою по всему повелѣнию храма г҃нѧ, и вса законы его. и оучиниши ср҃це свое на пути храм,

по всѣмъ пꙋтемъ єго въ всѣ стыѧ. и речеши,
къ домꙋ гнѣвающемꙋ (мѧ) къ домꙋ іилевꙋ·
Се глаголетъ гь [бгъ іилевъ][7], довлѣетъ вы ѿ всего
дѣѧ ꙁ҃ беззаконіѧ [-][8] доме іилевъ, *ꙗкоже въвести ва
сны иноплеменныи необрѣзаны срцемъ и необрѣ-
заны плотію, ꙗкоже бывати имъ въ стыхъ (-)[9],
и осквернавлахꙋ [стаѧ моѧ][10]. внегда прино-
сите вы хлѣбы, лои и (масѧ)[11]. и преступас-
те завѣтъ мои въ всѣхъ беззаконихъ вашихъ. [и
не снабдѣша снабдѣніѧ стыхъ моихъ][12]. и запо-
вѣдасте снабдѣніѧ снабдѣвати стыхъ мо-
ихъ· Того ради се глаголетъ [адонаи][13] гь, весь
снъ иноплеменникь необрѣзанъ срцемъ, и (-)[14]
плотію, да не внидетъ въ стаѧ моѧ. ꙗже
въ всѣхъ сновѣхъ иноплеменническтѣхъ, иже
сꙋть средѣ домꙋ іилева. но и левꙋите иже сѧ
ѿвръгоша мене, єгда прелщашесѧ іиль. [иже
прельстишасѧ][15] ѿ мене въ слѣдъ помыслъ
своихъ, и возмꙋ неправдꙋ свою. и бꙋдꙋтъ
(слꙋжаще въ стыхъ моихъ)[16], вратари оу две-
ріи храмꙋ, (-)[17] слꙋжащеи храмꙋ. тіи да за-
калаютъ всесъжженіѧ, и требы людемъ. и
тіи да станꙋтъ предъ людми слꙋжити
имъ, понеже (и) слꙋжаша имъ предъ лицемъ кꙋ-
мирскомъ (-)[18]. и бысть домꙋ іилевꙋ въ мꙋченіе
неправды. того ради въздвигохъ [на нѧ рꙋкꙋ
свою][19], глаголетъ гь [бгъ іилевъ][20], [и возмꙋтъ
беззаконіе свое][21]. и не приступатъ къ мнѣ слꙋ-
жити мнѣ, ни приносити (-)[22] къ стымъ стыхъ
[-][23]. и возмꙋтъ [беззаконіе][24] свое въ прельщеніи
єже сѧ прельстиша. и оучинитъ ѧ снабдѣти
стражбы храма на всѧ дѣло єго, и на всѧ єже
творѧтъ. жерцы (и) левꙋити снове садокови,
иже снабдѣша [снабдѣніѧ моѧ и пꙋти][25]
(моѧ), єгда прельщашесѧ домъ іилевъ ѿ мене.
сіи да приносѧтъ (-)[26] слꙋжбы къ мнѣ. и
станꙋтъ предъ лицемъ моимъ, приносити мнѣ тре-
бꙋ лои и кровь, глаголетъ [адонаи][27] гь. сіи (-)[28]
приступаютъ къ трапезѣ моеи слꙋжити
мнѣ, и снабдѧтъ снабдѣніѧ моѧ. и бꙋдетъ
внегда въходѧтъ въ врата двора оутрьнѧго,
въ ризы платнѧны да сѧ облекꙋтъ. да сѧ
не облекꙋтъ в сꙋкнѧны, єгда слꙋжатъ ѿ
вратъ [двора оутрьнѧго][29]. [-][30] клобꙋки плат-
нѧны да имꙋтъ на главахъ своихъ, и препоаса-
ніѧ платнѧна да имꙋтъ на чреслѣхъ своихъ,
и да не препоѧшꙋтсѧ крѣпко. и єгда исхо-
дѧтъ (къ людемъ въ внѣшніи дворъ)[31], да
съвлекꙋтъ ризы (-)[32] в нихже тіи слꙋжатъ
(-)[33], и да положатъ ѧ въ (стаѧ стыхъ)[34].
и облекꙋтсѧ в ризы иныи· и да не остѧтъ
людіи ризами ихъ. и главъ своихъ да не об-

кони. І поставиш своє серце на дорозі
храму, за всіма його дорогами в усіх
святих. **6** І скажеш до дому, що мене
гнівить, до ізраїльського дому: Це го-
ворить Господь Бог ізраїльський: Хай
вам вистачить все беззаконня, ізра-
їльський доме, **7** *щоб вам вводити дія. 7
чужородних синів, необрізаних сер-
цем і необрізаних тілом, так щоб бу-
ли вони в святому і опоганювали моє
святе. Коли ви приносите хліби, лій і
м'ясо і переступаєте мій завіт в усіх
ваших беззаконнях. І вони не зберег-
ли приписи моїх святощів, **8** а ви за-
повіли, щоб зберігати приписи моїх
святощів. **9** Через це так говорить А-
донай Господь: Всякий чужородний
син, необрізаний серцем і тілом, хай
не ввійде до мого святого, з усіх чу-
жородних синів, що є серед ізраїльсь-
кого дому! **10** Але і левіти, які від
Мене відступили, коли Ізраїль заблу-
кав, які відступили від Мене в обмані
вслід за своїми задумами, і вони о-
держать свою неправедність **11** і бу-
дуть служити в моїх святих дверни-
ками при дверях храму, служачи хра-
мові. Ті хай ріжуть цілопалення і
жертви народові і ті хай стануть пе-
ред народом, щоб їм служити! **12** То-
му що вони і служили їм перед лицем
ідолів, і воно стало ізраїльському до-
мові на муку неправедності. Задля
цього Я підняв проти них свою руку,
– говорить Господь Бог ізраїльський,
– і вони понесуть своє беззаконня. **13**
І не вони приступлять до Мене, щоб
Мені служити чи приносити до свя-
того святих, і понесуть своє безза-
коння в обмані, яким були обмануті.
14 І він поставить їх стерегти сторожі
храму на всяке його діло і на все, що
чинять. **15** Священики і левіти, Садо-
кові сини, які зберегли мої приписи і
мої дороги, коли ізраїльський дім від-
ступив обманутим від Мене, ці хай
приносять Мені служби! І вони
стануть перед моїм лицем, щоб Мені
приносити жертву, лій і кров, – го-
ворить Адонай Господь. **16** Ці прис-
тупатимуть до мого жертовника, щоб
Мені служити, і зберігатимуть мої
приписи. **17** І буде, що коли вони
входять через браму внутрішнього
двору, хай зодягнуться в льняну о-
діж, хай не зодягнуться у вовняне,
коли служитимуть від воріт внутріш-
нього двору. **18** Вони матимуть по-
лотняні клобуки на своїх головах і
матимуть полотняні перев'язки на
своїх бедрах. І хай сильно не підпе-
режуться. **19** І коли вони виходити-
муть до народу, до зовнішнього дво-
ру, хай скинуть одіж, в якій ті слу-
жать, і хай поставлять її в святому
святих і зодягнуться в іншу одіж. І
хай не освятять народ їхніми одежа-

ми. **20** І хай не обголюють своїх го-
лів. І хай не вирощують свого волос-
ся. Покриваючи, вони покриють свої
голови. **21** І хай вина не п’є кожний
священик, коли входить до внут-
рішнього двору. **22** І хай не візьмуть
мой3. 21 собі за жінку *вдову і відставлену,
але дівчину з племені ізраїльського
дому. І якщо стане вдовою по свя-
щеникові, хай її візьме. **23** І хай
навчають мій народ розрізняти між
святим і опоганеним. І сповіщати-
муть їм *різницю* між чистим і нечис-
тим. **24** І хай встановлять розсудок
про кров, щоб розсуджувати мої о-
правдання. І в усіх моїх празниках
зберігатимуть мої закони і мої при-
писи, і освячуватимуть мої суботи.
мой3. 21 **25** *І не ввійдуть на душу людини,
щоб опоганитися, але лиш на батька і
матір, і сина і дочку, і брата і сестру,
яка не вийшла за чоловіка, щоб опо-
ганитися. **26** І після його очищення,
хай собі почислить сім днів. **27** І в то-
му *дні* ввійдуть до внутрішнього дво-
ру, щоб служити моїй святості. Хай
мой2. 18 принесуть очищення, – говорить Гос-
мой4. 18 подь Бог. **28** І не буде їм насліддя. *Я
єв 7 – їхнє насліддя. Хай не їм дасться
частки в ізраїльських синах, бо Я –
їхня частка. **29** Жертви і те, що за
мой2. 13 гріхи і за незнання, хай вони їдять. *І
все відлучене в Ізраїлі хай їм буде: **30**
жертви всього і первородне всього. І
всі частки з усіх ваших жертов хай
будуть священикам. І первоплоди ва-
шого жита дасьте священикові, щоб
покласти благословення у ваших
мой3. 22 домах. **31** *Всяку дохлятину і роз-
мой2. 22 дерте звірами з птахів і з скотини
священики хай не їдять.

рѣснꙋтъ, и҆ вла́съ свои҆́хъ да не растѧ́тъ.
покрыва́юще покрыва́ютъ гла́вы своѧ̀, и҆ вина̀
да не пїетъ всѧ́къ жре́цъ, е҆гда̀ вхо́дитъ
въ оу҆́трьнїи дво́р҇· *и вдови́ца, и҆ пꙋщеница, да г҃ мо҃ ка
не поє́млютъ себѣ̑ женѣ, но дв҃цю ѿ племе́ни
[до́мꙋ][35] і҆и҃левa. и҆ а́ще бꙋ́де вдова жерча́ѧ, да
ю҆ по́иметъ· и҆ лю́ди моѧ̀ да нака́жꙋтъ (раз-
лꙋчи́ти) междꙋ ст҃ымъ и҆ скверна́вымъ, и҆
междꙋ [чи́стымъ и҆ нечи́стымъ][36] совѣс-
тѧтъ и҃. и҆ рассꙋжденїе о҆ кро́ви. да оу҆ста́-
вѧтъ, ꙗ҆́ко рассꙋжда́ти о҆правда́нїѧ моѧ̀. (-)[37]
и҆ зако́ны моѧ̀ (-)[38], и҆ повелѣ́нїѧ моѧ въ
всѣхъ пра́зницѣх мои҆́хъ снабдѧ́тъ, и҆ сꙋббо́ты
моѧ̀ о҆ст҃ѧт҇· *и҆ на дш҃ю чл҃чьскꙋ не прїи- г҃ мо҃ ка
дꙋтъ о҆скверна́витисѧ. но то́чїю на҇ ѡ҆ц҃ъ и҆
мт҃ре, и҆ с҃на и҆ дще́ре, и҆ бра́та и҆ сестрꙋ [-][39]
ꙗ҆́же не посѧгла̀ за м҃жꙋ о҆скверни́тсѧ. и҆ по
о҆чище́нїи е҆го, се́мь дн҃ъ да сочтетъ себѣ̑. и҆
вои҆́же вхо́дѧтъ въ дво́ръ оу҆́трьнїи слꙋжити
ст҃ыни [мое́и][40], да принесꙋтъ о҆чищенїе,
гл҃етъ г҃ь [б҃ъ][41]· и҆ [не][42] бꙋ́де и҃ въ прича́стїе, є҃ мо҃ ии
*а҆зъ и҃ прича́стїе. да сѧ не дастъ и҆мъ д҃ мо҃ ии
ча́сть въ с҃новѣх і҆и҃левѣх, ꙗ҆́ко а҆зъ ча́сть и҃. є҆вре҃ з҃
(-)[43] тре́бы и҆ е҆́же за грѣхи и҆ за видѣнїе, сїи
да ꙗ҆дѧтъ· *и҆ все нарече́нное въ і҆и҃ли тѣмъ є҃ мо҃ ги
да бꙋ́детъ, прино́съ всѣхъ и҆ пръвенцы всѣх,
и҆ оу҆ча́стїѧ всѧ, ѿ всѣхъ прино́съ ва́шихъ
жерце́м да бꙋ́детъ· и҆ нача́токъ жи́та ва́шего
да да́сте жерцꙋ, ꙗ҆́коже положи́ти бл҃ве́нїа [-][44] г҃ мо҃ кв
въ до́мѣ ва́шихъ. (-)[45] *всѧ мертвечины и҆ є҃ мо҃ кв
ѕвѣрояди́ны ѿ пти́ць и҆ ѿ ско҃, да не ꙗ҆да҃
жерцы·

Глава 45

1 І коли ви розмірюватимете зем-
лю в часі, відлучіть початок Господе-
ві, святе з землі: двадцять і п’ять ти-
сяч ліктів – в довжину, а десять тисяч
ліктів – в ширину. Хай буде святим в
усіх його околицях довкруги. **2** І хай
з того освячення буде п’ятсот на
п’ятсот – в чотирокутник довкруги,
межа ж його – п’ятдесят ліктів дов-
круги. **3** З того виміру виміряєш в
довжину – 25000, а в ширину –
10000. В ньому хай буде освячення,
святе святих. **4** Святе з землі хай буде
священикам, що служать в святому,
хай буде тим, що приступають слу-
жити Господеві. І їм буде місце від-
лучене на дім, для їхнього освячення:
5 25000 ліктів – в довжину і 10000 – в
ширину. Хай буде левітам, що слу-
жать храмові, їм на частку міста, щоб
поселитися. **6** А даси частку міста в
ширину – 5000, а в довжину – 25000.
Хай буде так як жертви святих всьо-

Гл҃а, ме҃·

И е҆гда̀ размѣрѧ́ете зе́млю на ча́сти. да
ѿлꙋчи́те нача́токъ г҃ви ст҃о ѿ землѧ̀,
въ долготꙋ̀ двꙋдесѧ́тꙋ и҆ пѧти ти́-
сѧщъ (ла́ктъ), а҆ в ширꙋтꙋ̀ десѧти
ти́сѧщь ла́тъ, ст҃о да бꙋ́детъ въ всѣхъ
предѣ́лехъ е҆го о҆крⷭ҇тъ· и҆ да бꙋ́детъ ѿ того
о҆ст҃ѣнїе пѧтьсо́тъ до пѧтисотъ на четы́ри
оу҆́глы о҆крⷭ҇тъ, (-)[1] межда же е҆мꙋ н҃ ла́ктъ
о҆крⷭ҇тъ. (-)[2] ѿ того размѣре́нїѧ да размѣри-
ши въ длъготꙋ к҃е, а҆ в широтꙋ [і҃][3]. (-)[4] в
то҃же да бꙋ́детъ о҆ст҃ѣнїе ст҃аѧ ст҃ыхъ,
[ст҃о][5] ѿ землѧ̀ да бꙋ́детъ жерцемъ слꙋжа́-
щимъ въ ст҃емъ, да бꙋ́детъ приствпа́ю-
щимъ слꙋжити г҃ви· и҆ бꙋ́детъ и҆мъ мѣсто
на до́мъ ѿлꙋченыи, о҆ст҃ѣнїю и҆хъ. к҃е (лактъ)
в до́лготꙋ, и҆ [і҃][6] в҃ широтꙋ, да бꙋ́де левѵ҆-
томъ слꙋжа́щимъ хра́мꙋ· ѕ҃ѣмъ въ прича́стїе
гра́ды всели́тисѧ· (-)[7] ча́сть же градꙋ да даси̑

широтꙋ ҂е҃, а҆ долготꙋ ҂к҃е, ꙗ҆́коже прино́съ ст҃ыѧ, всемꙋ̀ до́мꙋ і҆и҃левꙋ да бꙋ́детъ и҆ старѣ́йшинѣ ѿ тогóже (-)[8] въ прино́сы ст҃ыхъ, въ прича́стїе градꙋ̀ пре́д лицемъ прино́съ ст҃ыхъ, и҆ пре́д лицемъ прича́стїѧ гра́дꙋ є҆́же къ мо́рю, и҆ (ѿтꙋ́дꙋ)[9] є҆́же на восто́къ. (-)[10] долгота (же) ꙗ҆́ко є҆ді́на ча́сть ѿ предѣ́лъ и҆̀же къ мо́рю, (-)[11] долгота́ (же) къ предѣ́ломъ и҆̀же на восто́къ. землѧ̀ (-)[12] бꙋ́детъ є҆мꙋ̀ въ прича́стїе въ і҆и҃ли. и҆ да не наси́лꙗтъ ктомꙋ̀ старѣ́йшины і҆и҃левы лю́демъ мои҆̀мъ, и҆ землю да прича́стѧтъ до́мъ і҆и҃левъ по племенемъ и҆́хъ· Сѐ гл҃етъ гь҃, довлѣ́и ва́мъ старѣ́йшины і҆и҃левы. непра́вдꙋ и҆ трꙋ́дъ ѿвръзи́те, (-)[13] сꙋ́дъ (же) и҆ пра́вдꙋ сътвори́те. [і][14] и҆змѣни́те наси́лїе ѿ людї́и (-)[14], гл҃етъ гь҃. мѣ́ры пра́вєдны, и҆ превѣ́сна пра́вєдны, и҆ хи́нїзъ пра́ведєнъ да є҆́сть ва́мъ. мѣ́рный (-)[16] хи́нїзъ є҆ді́нъ ра́венъ да є҆́сть [ва́мъ][17] ꙗ҆́ко възима́ти десѧти́нꙋ гомо́ра хи́нїзъ, и҆ десѧти́на гомо́ра [є҆фи][18], проти́вꙋ гомо́рꙋ да є҆́сть ра́венъ.
в҃ мо҃ л҃ (-)[19] *мѣ́ры (же) двадесѧти ѻ҆́воли, [пѧтьдеся́ть же си́кль][20] да є҆́сть мна̀ ва́мъ. (-)[21] се (же) мой2. 30
г҃ мо҃ кз прино́съ є҆́же ѿлꙋчи́те (ѿ)[22] мѣ́ръ ѿ гомо́ра мой3. 27
д҃ мо҃ г҃ пшени́ца. (шестꙋ́ю ча́сть є҆фи ѿ ко́ра ѻ҆би́лїѧ), мой4. 3
и҆ шестꙋ́ю ча́сть є҆фи ѿ ко́ра ꙗ҆чмене. за́повѣдь же масленаѧ, котꙋ́лꙋ ма́сла, по десѧти котꙋ́лъ (ма́сла). ꙗ҆́ко де́сѧть котꙋ́лъ гомо́ръ сꙋ́ть. и҆ ѻ҆вча̀ [є҆ді́но][23] ѿ десѧти ѻ҆венъ ꙋ҆ча́стїе, ѿ всѣ́хъ ѿчествъ і҆и҃левъ, на требꙋ и҆ на всесъжжє́нїе, и҆ на сп҃сеное, ѻ҆чи́стити ѡ҆ ва́съ, гл҃етъ гь҃ [бг҃ъ][24]. (-)[25] вси (же) лю́дїе [землѧ̀][26] да дадѧтъ сїи прино́сы старѣ́йшинѣ і҆и҃левꙋ. и҆ старѣ́йшиною да быва́ютъ всесъжже́нїѧ, и҆ требы, и҆ възлїа́нїѧ бꙋдꙋтъ въ пра́здники, и҆ в нача́ла мцⷭ҇ь, и҆ в сꙋбо́ты и҆ въ всѧ̀ пра́здники до́мꙋ і҆и҃лева. [та́коже][27] да сътво́рѧтъ за грѣ́хи (-)[28] требꙋ, и҆ всесъжже́нїѧ, и҆ сп҃сеное ꙗ҆́ко ѻ҆чища́ти [въ днешнїи дн҃ь][29] за до́мъ і҆и҃левъ· Сѐ гл҃етъ гь҃ [бг҃ъ][30], въ пръвый мцⷭ҇ъ въ є҆ді́нъ (дн҃ь мцⷭ҇а· да поймете те́лецъ ѿ говѧ́дъ бе́з порока. ѻ҆чи́стити ст҃ое. и҆ да во́зметъ жрецъ ѿ кро́ви ѻ҆чище́нїѧ, и҆ да возлїетъ на пра́гы хра́ма, и҆ на четы́ре ꙋ҆́глы [хра́ма ст҃го][31], и҆ на требни́къ, и҆ на пра́ги двора ꙋ҆́тръняго. (-)[32] си́це да [сътво́ритъ][33] (въ се́дмый дн҃ь тогóже мцⷭ҇а ѿ коегождо не вѣ́дꙋща, и҆ блꙋдомъ ѻ҆болга́на, и҆ ѻ҆чи́стите хра́мъ)· въ (-)[34] пръвый мцⷭ҇ъ (-)[35] четве́ртаго на́десѧте (дн҃е) мцⷭ҇а, да бꙋ́детъ ва́мъ па́сха пра́здникъ. се́дмь дн҃ъ да [ꙗ҆́сте ѻ҆прѣсноки][36]. и҆ сътвори́тъ старѣ́йшина въ то́и дн҃ь, за сѧ̀, и҆ за до́мъ, и҆ за всѧ люди землѧ, те́лецъ [ѿ говѧ́дъ][37] за грѣ́хъ. (-)[38] се́дмь (же) дн҃ь

му ізраїльському домові. **7** І старшині *буде* з того ж в жертви святих, як частка міста перед лицем жертов святих і перед лицем частки міста, що до моря (=заходу), і звідти те, що на схід, довжина ж – як одна частка з околиць, що до моря (=заходу), така довжина ж до границь, що на схід. **8** Земля буде йому як частка в Ізраїлі. І хай ізраїльські старшини більше не чинять насильство моєму народові. І землю хай успадкує ізраїльський дім за їхніми племенами. **9** Це говорить Господь: Хай вам вистачить, ізраїльські старшини! Відкиньте несправедливість і труд, зробіть же суд і справедливість! І відійдіть від насилля над народом, – говорить Господь. **10** Праведні важки, і праведна міра, і праведний хиникс хай буде у вас. **11** Одна рівна міра хиникса хай буде у вас, щоб брати. Десятина ґомора – хиникс і десятина ґомора – ефи відносно ґомора хай буде однаковим. **12** *Міра ж – двадцять оволів. А п’ятдесят сиклів – хай буде вам мна. **13** Це ж жертви, які відкладете від мір: від ґомора пшениці – шосту частину ефи від обильного кора і шосту частину ефи від кора ячменю. **14** А припис олії: котулу олії з десяти котул олії, бо десять котул є ґомором. **15** І одна вівця з десяти овець – частка з усіх ізраїльських родів на жертву, і на всепалення, і на спасіння, щоб надолужити за вас, – говорить Господь Бог. **16** Ввесь же народ землі хай дасть ці жертви ізраїльській старшині. **17** І через володаря хай будуть цілопалення, і жертви, і поливання в празники, і на початку місяців, і в суботи, і в усі празники ізраїльського дому. Так само хай зроблять жертву за гріхи, і всепалення, і за спасіння, щоб надолужувати в сьогоднішньому дні за ізраїльський дім. **18** Це говорить Господь Бог: В першому місяці, в першому дні місяця, візьмете теля з волів без вади, щоб надолужити за святе. **19** І хай священик візьме з крові надолуження і хай виллє на одвірки храму, і на чотири кути святого храму, і на жертовник, і на одвірки внутрішнього двору. **20** Так хай зробить в сьомому дні того ж місяця від кожного незнанням і блудом охопленого, і надолужите за храм. **21** В першому місяці, чотирнадцятого дня місяця, хай буде вам пасха – празник. Сім днів їстимете прісне. **22** І старшина в тому дні принесе за себе, і за дім, і за ввесь народ землі теля з волів за гріх. **23** А *впродовж* семи днів празника хай зробить всепалення

Господеві: сім телят, сім баранів без вади кожного дня, сім днів. А за гріх – козла з кіз кожного дня. **24** І хай принесе жертву, і прісне для теляти, і прісне для барана та іну олії до прісних. **25** В сьомому ж місяці, в п'ятнадцятому дні місяця, згідно з цим, сім днів. Так як і за гріх, так як цілопалення, і так як манаа, і так як олію з оливок.

праздника да сътворитъ всесъжженїѧ гви сем телець, (-)[39] сем (же) овенъ непороченъ по всѧ дни семь днъ. а за грѣхъ козлищъ ѿ козъ всѧ дни. и требы и опрѣснокы телцу, и опрѣснокы овну да (сътвори)[40]. и масла инъ опрѣсноковъ. (-)[41] в семыи (же) мцъ в патыинадесѧте (днь) мца, [-][42] по тому же семь днъ, ꙗко (и) за грѣ ꙗкоже всесожженїа и ꙗко (-)[43] манаа и ꙗко масло древѧное.

Глава 46

1 Це говорить Господь Бог: Брама, що у внутрішньому дворі, що глядить до сходу, хай буде замкнена шість днів, в яких працюється. В суботньому ж дні хай відкривається, і в дні початку місяця хай відкривається. **2** І хай ввійде старшина по дорозі еламу зовнішньої брами і хай стане при передддвер'ях брами. І хай священики зроблять його всепалення і за його спасіння. І хай поклониться він до передддвер'я брами і хай вийде. Брама ж хай не замикається аж до вечора. **3** І народ землі хай поклоняється при тій брамі в суботи і в початки місяця перед Господом. **4** І хай принесе старшина всепалення в суботньому дні Господеві: шість ягнят без вади, і барана без вади, **5** і прісний манаа баранові, і жертву ягнятам, дар його рукою, та іну олії до прісного. **6** І в дні початку місяця хай буде теля без вади зі стада, і шість ягнят, і баран без вади. **7** І прісне теляті, прісне ж баранові, хай будуть манаа, і ягнятам, так як спроможеться його рука, та іна олії до прісного. **8** І коли старшина входить, хай ввійде дорогою елама брами і хай вийде дорогою брами. **9** І коли входить народ перед Господом в празники, хто входить дорогою брами, що до півночі, поклонитися, і хай вийде дорогою брами, що до півдня. І хто входить дорогою брами, що до півдня, хай вийде дорогою брами, що до півночі. Хай не повертається до брами, якою ввійшов, але хай вийде напроти неї. **10** Коли ж старшина ввійде з входячими, серед них, і вийде з виходячими. **11** І в празники, і в збори хай буде манаа – прісне теляті, і прісне баранові. І ягнятам буде посвячений обіт, так як лиш спроможеться його рука, та іна олії до прісного. **12** Якщо ж зробить старшина визнавання – цілопалення спасіння Господеві, хай собі відкриє браму, що глядить до сходу і хай зробить своє цілопалення і за своє спасіння, так як є звичай чинити в суботній день. І хай вийде і замкне двері після того, як

Глава, мѕ.

Се глетъ гь [бгъ][1], врата ꙗже въ дворѣ ѹтрьнѣмъ зрѧщаѧ на востокъ, да будꙋ затворена на шесть днїи дѣланыхъ. въ днь же сѹботныи да сѧ отворѧютъ, и въ днь начала мца да сѧ отворѧютъ. и да внїидетъ старѣишина по пути еламма вра внѣшнихъ, и да стане пре дверїемъ вратнымъ. и да сътворѧтъ жерцы всесъжженїѧ его, и спсеное его. и да сѧ поклонитъ ѹ предверїѧ вратнаго, и да изыидетъ. (-)[2] врата (же) да сѧ не заключа до вечера и да сѧ покланѧютъ людїе землѧ ѹ (-)[3] вратъ тѣхъ в сѹботы, и в начала мѣсѧчнаѧ пре гмь. и всесъжженїѧ да принесетъ старѣишина (въ днь сѹботныи гви)[4], шесть агнець непороченъ, и овенъ непороченъ. и манаѧ опрѣснокы овну, и агньцемъ требу данїе рукою его. и масла инъ опрѣсноковъ. И въ днь начала мць телецъ [съ стада][5] непороче, и шесть агнецъ, и овенъ непороченъ да буду. и опрѣсноцы телцю, (-)[6] опрѣсноцы (же) овну (-)[7] да будутъ манаа. и агньцемъ ꙗкоже постигне рука его. и масла инъ опрѣсноковъ. И егда въходи старѣишина, по пути еламма вратна да вниде, и по пути вратному да изыиде. И егда въходѧ людїе [-][8] пре га въ праздники. въходѧщїи по пути вратъ ꙗже на сѣверъ, поклонѧсѧ, да исходѧтъ по пути вратъ ꙗже на югъ. і иже въходѧтъ по пути вратъ ꙗже на югъ, да изыидетъ по пути врат ꙗже на сѣверъ. да сѧ не обращаютъ въ врата имиже есть вшелъ, но прѧмо ей да изыидет. (-)[9] старѣишина же средѣ ихъ, егда съ входѧщими внидетъ (-)[10], и съ исходѧщими изыидетъ. и въ праздники и въ соймы да будетъ манаѧ опрѣсноцы телцу, и опрѣсноцы овну. и агньцемъ (будетъ обѣтъ посще), ꙗкоже аще постигнетъ рука его. и масла инъ опрѣснокомъ. Аще ли сътворитъ старѣишина исповѣданїе всесожженїе, спсенное гви. да отвори себѣ врата зрѧщаѧ на востокъ, и да сътворитъ всесожженїе свое, и спсенное свое. ꙗкоже есть обычаи

творити въ днь суботныи· и да изыидетъ,
и затворитъ двери по исхожении его. (-)[11] агнецъ
(же) непорочен лѣтошнїи, да сътворяетъ все-
сожженїе вся дни гви. заоутра да е сътво-
ритъ· и манаа да сътворитъ ему заоутра, [за-
оутра][12] шестую часть мѣры. и масла тре-
тїю часть инъ, якоже смѣсити крупы. ма-
наа гви заповѣдь вѣчную присно. да сътвори-
те агнецъ и манаа и масло древяно, да съ-
творите заоутро всесъжженїе присно· Се глетъ
гь [бгъ][13], аще дасть старѣишина дани единому
ѿ сновъ своихъ, ѿ причастїя своего, (-)[14] сномъ
его да будетъ часть (ихъ та)[15]· аще ли дасть
дани единому ѿ рабъ своихъ, да будетъ ему
до лѣта оставнаго, да воздасть паки старѣи-
шинѣ. развѣ причастїя сновъ его тѣмъ да
будетъ. да не воземлетъ старѣишина ѿ при-
частїя людска, якоже насилити имъ (ѿ части
ихъ). ѿ причастїя своего да причаститъ сны
своя. якоже да ся не расыплютъ людїе мои кождо
ѿ причастїя своего· И въведе мя во входъ
вратныи яже на югъ, (-)[16] въ преградъ стыхъ
жрецъ яже зритъ на сѣверъ. и се ту мѣсто
ѿлучено. и рече къ мнѣ, се мѣсто есть идѣже
варятъ [-][17] жерцы еже за невѣдѣнїе, и еже за
грѣхи (-)[18] ту. да пекутъ манаа присно, якоже
не износити во дворъ внѣшнїи осщати люди·
І изведе мя въ дворъ внѣшнїи, и обведе мя
на четыри части двора. и се дворъ на оуглы
дворныи преградъ на оуглы дворъ. на четырехъ
оуглѣхъ двора дворецъ малъ, въ долготу лактъ
м, (а) широта лактъ л· мѣра едина въ четырехъ.
и окрстъ ихъ преграды окрстъ четырь. и
сокалцы подъ преградами бывша [-][19]. и рече къ
мнѣ, сїи храми сыкальчнїи, ту да варятъ слу-
жащеи храму заколенїя людска·

він вийде. **13** Однолітнє ж ягня без
плями хай принесе в цілопалення
кожного дня Господеві. Вранці хай
його принесе. **14** І хай принесе йому
манаа вранці, вранці – шосту частину
міри і третю частину іна олії, щоб
замісити крупи. Манаа Господеві –
заповідь вічна назавжди. **15** Зробите
ягня, і манаа, і олію з оливок. Все-
палення робитимете вранці завжди.
16 Це говорить Господь Бог: Якщо
старшина дасть дар одному зі своїх
синів, зі свого наслідця його синам,
хай те буде їхньою часткою. **17** Якщо
ж дасть дар одному зі своїх рабів, хай
йому буде до року відпущення, і
знову віддасть старшині. За винятком
наслідця його синів, воно хай їм
буде. **18** Хай старшина не візьме з
наслідця народу, щоб їм силою взяти
з їхньої частки. Зі свого наслідця хай
дасть наслідця своїм синам, щоб мій
народ не розсіявся, кожний від свого
наслідця. **19** І він мене ввів до входу
брами, що на південь, до перегород-
ки святих священиків, яка глядить до
півночі. І ось там відлучене місце. **20**
І він сказав до мене: Це є місце, де
священики там варять те, що за
незнання і що за гріхи. Хай завжди
спечуть манаа так, щоб не виносити
до зовнішнього двору, щоб освятити
народ. **21** І він мене вивів до зовніш-
нього двору і обвів мене по чотирьох
частинах двору. І ось двір на куті,
дворова перегорода. На куті двір, **22**
на чотирьох кутах двору малий дво-
рик: в довжину – 40 ліктів, а ширина
– 30-ть ліктів. Одна міра в чотирьох.
23 І довкруги них перегородки, дов-
круги чотирьох, і були кухні під пе-
регородками. **24** І він сказав до мене:
Це кухарські покої. Там хай варять
жертви народу ті, що служать хра-
мові.

Гла, мз·

И въведе мя къ предверїю храма. и се
вода исхождаше ниже непокровеннаго хра-
ма на въстокъ. яко лице храму зряше
на въстокъ. і исхождаше вода ѿ оугла
деснаго ѿ юга къ требнику· І изведе мя по
пути вратному яже на сѣверъ. и обведе мя
путемъ [вратнымъ][1] внѣоудѣ къ вратомъ
дворнымъ, яже зрятъ на въстокъ. и се вода
исхождаше ѿ оугла деснаго. якоже исходъ
мужескъ противу, и мѣра в руцѣ его. и раз-
мѣри тысящу мѣрою, и (приведе мя)[2] чрезъ
воду [даже до глезнъ][3]. и (паки) измѣри ты-
сящу, и преведе мя чрезъ воду (и възыиде
вода) по пояса. (-)[4] и размѣри тысящу (по-

Глава 47

1 І він мене ввів до переддверей
храму. І ось вода виходила з-під не-
покритого храму на схід, бо лице
храму гляділо на схід, і виходила во-
да з правого кута, з півдня, до жер-
товника. **2** І він мене вивів дорогою
брами, що до півночі, і обвів мене
дорогою брами зовні до брами двору,
яка глядить на схід. І ось вода ви-
ходила з правого кута, **3** так як вихід
людини напроти. І міра в його руці, і
він мірою виміряв тисячу. і привів
мене крізь воду аж до п’ят. **4** І він
знову виміряв тисячу і перевів мене
через воду, і вода піднялася аж до
пояса. І він розміряв тисячу в потоці,
5 і я не міг перейти, бо вода кипіла як
шум потоку, якого не перейдуть. **6** І

він сказав до мене: Чи ти побачив,
людський сину? І він мене повів і
повернув мене на беріг ріки. **7**
Коли я повернувся – і ось на березі
ріки дуже багато дубів по обох
боках. **8** І він сказав до мене: Ця во-
да, що тече до Галилеї, на схід, ви-
ходить до Аравії і йде до моря, до
води лиману, і лікує води. **9** І буде,
що всяка душа животних, що жи-
вуть, всі, до кого прийде та ріка,
будуть живими. І там буде дуже
багато риби, бо туди дуже іде ця
вода і оздоровляє. І живим буде
все, куди лиш прийде ріка. І будуть
живими. **10** І там стоятимуть ри-
балки від Інгадди аж до Інгаліїм,
буде сушення сітей, від себе буде. І
її риби, як риби великого моря,
дуже велике множество. **11** І в її
виході, і в її повороті, і в її під-
несенні її мілина не виздоровіє, від-
дасться в сіль. **12** І при ріці під-
німеться на її березі по обох боках
всяке їстивне дерево. Воно не пос-
таріється при ній ані в ньому не
забракне його овочу. Кожного мі-
сяця принесе первісток плоду, тому
що ця їхня вода виходить зі свя-
того. І їхній плід буде в їжу, і його
листя – на здоров'я. **13** Це говорить
Господь Бог: Ці околиці дасьте в
насліддя землі дванадцятьом пле-
менам ізраїльських синів – додаток
до насліддя. **14** Хай кожний одер-
жить насліддя, так як і його брат *з*
мой1. 48 *землі*, *на яку ж Я підняв мою руку,
щоб дати їхнім батькам. І їхня зем-
ля випаде вам в насліддя. **15** Це ж
околиці землі на півночі, від ве-
ликого моря, що сходить і обхо-
дить вхід, – Імательдам, Моав, По-
лювання Ефрімове, **16** Іліям – серед
околиць Дамаску, і серед Імата –
Авнань Авнановий, завжди вище
від авринитидських околиць. **17** Це
околиці від моря: від Енанового
двору – околиці дамаскові і ті, що
на північ, і околиця Еммамова, і
північна околиця, **18** і та, що на
сході, між авринитидською, і між
Дамаском, і між галаадтською, і
між ізраїльською землею. Йордан
ділить до моря, що на фінікійсько-
му сході, так як і на сході. **19** І те,
що на півдні і на сході, від півдня
до Финикона, аж до води Маріот-
Ідим. Продовжуй цю околицю до
великого моря, півдня і сходу. **20**
Там частина великого моря хай
розділяє, аж і до напроти входу
Імата. **21** І розділите їм землю, із-
раїльським племенам. **22** Поділіть її
жеребом собі і приходькам, що жи-
вуть серед вас, які серед вас по-
родили синів. І будуть вам як ту-
більці в ізраїльських синах. З вами

то́къ), и҆ не мог҄ъ пре́йти. ꙗ҆́ко кипѧ́ше вода̀
а҆́ки шꙋмъ пото́чныи є҆́гоже не пре́йдꙋтъ· И҆ рече
къ мнѣ, а҆́ще є҆си ви́дѣлъ сн҃е чл҃чь. и҆ веде мѧ,
(и҆ ѡ҆брати мѧ) на брегъ рѣ́чныи. въ ѡ҆браще́нїи
моє҆мъ, и҆ се на́ брезѣ рѣ́чнемъ дꙋбїє мно́го ѕѣ-
ло ѡ҆́ба полы· И҆ рече къ мнѣ, вода си текꙋщїѧ
въ галиле́ю на въсто́къ, (-)[5] и҆схожда́ше къ а҆ра-
вїи, и҆ градѧ́ше до мо́рѧ къ водѣ и҆сх҃днѣи, і
и҆сцѣлитъ во́ды· И҆ бꙋдетъ всѧ дш҃а живо́тъ
живо́тны҄, на всѧ на нѧже на́идетъ (т҃а) (-)[6]
рѣка, жи́ви бꙋдꙋтъ. и҆ бꙋдꙋтъ ры́бы мно́ги
т҃ꙋ ѕѣло, ꙗ҆́ко прїидетъ та́мо (ѕѣло) вода си, і
и҆сцѣлитъ. и҆ жи́въ бꙋдетъ на негоже а҆́ще
прїидетъ рѣка, и҆ бꙋ́дꙋ жи́ви. (-)[7] и҆ ста́нꙋт҄
т҃ꙋ ры́бари, ѿ [и҆нгадди][8] до (и҆нгалѣимъ)[9].
сꙋши́ло мре́жамъ бꙋд҄е. ѡ҆ себѣ бꙋдетъ. и҆
ры́бы є҆ѧ̀, ꙗ҆́ко ры́бы мо́рѧ вели́каго мно́жество
мно́го ѕѣло· И҆ въ и҆злазъ є҆го, и҆ въ ѡ҆браще́нїи
є҆го, и҆ въ превознесе́нїи є҆го. [мѣлина є҆го][10] не и҆с-
цѣлитсѧ, в҄ соль сѧ в҄да́сть· И҆ к рѣцѣ въ-
зы́идꙋтъ, на́ брезѣ є҆ѧ̀ ѡ҆́ба по́лы в(с)е дре́во ꙗ҆-
до́мое. не ѡ҆бет҄ша́етъ ꙋ҆ неѧ, ни ѡ҆скꙋдѣ́етъ
[ꙋ҆ неѧ][11] пл҃о [є҆ѧ][12]. на ко́ждыи м҃цъ принес҄е
прьвое ѿ плода. и҆́мже во́ды и҆хъ сїѧ ѿ ст҃ыхъ
и҆схо́дѧтъ. и҆ бꙋдетъ пл҃о и҆хъ въ снѣдь, и҆
листвїє є҆го въ здра́вїє· Се҄ гл҃етъ г҃ь [б҃ъ][13], сїа
предѣлы да причастите зе́мльныа двѣма на́де-
сѧт҄ма племе́н҄ма сн҃овъ і҆и҃левъ. приложе́нїє при-
ча́стїю. да прича́ститсѧ ко́ждо ꙗ҆́коже и҆ бра҄
є҆го, *на ню́ же въз҄двиг҄ъ рꙋ́кꙋ мою ꙗ҆́коже да́ти й мо ми
ѿц҃мъ и҆хъ. и҆ паде́тъ землѧ̀ (и҆хъ)[14] (въ
причастїє ва́м)[15]· (-)[16] Се (же) предѣ́ли землѧ̀.
на сѣве́р, ѿ мо́рѧ вели́каго, сходѧ́щаго и҆ ѡ҆бхо-
дѧ́щаго вхо́дъ, [и҆маделдамъ][17], [мо́авъ, лови́т-
вы][18] [є҆фрѣмовы][19], и҆лїа́мъ, средѣ предѣла дама́с-
кова, и҆ средѣ (мади а҆́vнань а҆́vнанѧ)[20]. (при́сно)[21]
свы́ше предѣ́лъ (а҆vринити́дьскь)[22]· Сїи предѣ́ли
ѿ мо́рѧ ѿ двора є҆на́нова предѣ́ли дама́скови, и҆
е҆́же к҄ сѣверꙋ, [и҆ предѣ́лъ є҆мма́мовъ, и҆ предѣ́лъ
сѣве́рскъ][23]. и҆ е҆́же на въсто́ки меж҃ꙋ (а҆vрини-
т҃искою)[24], и҆ междꙋ дама́ск҃о, и҆ междꙋ галаа҆-
д҃искою, и҆ междꙋ землею і҆и҃левою. і҆ѻрда́нъ дѣ́-
литъ к мо́рю є҆́же на въсто́ки фини́чески. (а҆ки
и҆)[25] на въсто́ки. и҆ е҆́же на ю҆́гъ, и҆ на въсто́-
ченъ. ѿ (ю҆́га)[26] до финикона до воды̀ [марїо́дъ][27],
(и҆ дv҃)[28]. продо́лжи къ мо́рю вели́комꙋ. сїю
странꙋ ю҆́гъ, и҆ въсто́ченъ. т҃ꙋ странꙋ мо́рѧ
вели́каго, да предѣлѧ́етъ да́же и҆ прѧ́мо въхо́-
дꙋ и҆ма́дъ (-)[29]· И҆ да раздѣли́те зе́млю [-][30]
и҆мъ, племенем҄ і҆и҃левомъ. разложи́те ю҆̀ жре́бїє,
ва́мъ, и҆ прихо́домъ ѡ҆бита́вшимъ средѣ ва҃,
и҆́же сꙋть роди́ли сн҃ы средѣ ва҃. и҆ бꙋдꙋтъ ва҃

ꙗ҆́кѡ тѡзе́мльцы сн҃омъ і҆і҃левомъ, с ва́ми да ꙗ҆дѧ́тъ въ прича́стїи сре́дѣ племе́нъ і҆і҃лев. и҆ бꙋ́дꙋтъ въ пле́мени прихо́стѣ въ прихо́дѣхъ с ни́ми тꙋ да да́сте прича́стїе [-][31], гл҃етъ г҃ь бг҃ъ.

Гл҃а, м҃и.

С(и же)[1] и҆мена̀ племе́нъ ѿ нача́ла е҆́же къ сѣ́верꙋ по странѣ̀ схожде́нїѧ предѣлѧ́ющаѧ къ вхо́дꙋ [симадова][2] двора̀, (превра́тїе)[3] предѣ́лъ дама́сковъ къ сѣ́верꙋ по странѣ̀ [сима́дова][4] двора̀. и҆ да бꙋ́детъ и҆́мъ е҆́же на восто́ки, да́же и҆ до мо́рѧ, данъмі́иска е҆ді́на. и҆ ѿ предѣ́лъ да́нтовъ къ восто́ко́мъ, да́же и҆ до морѧ, а҆сꙋ́рьмі́иска е҆ді́на. та́же и҆ ѿ предѣ́лъ а҆сꙋ́рь и҆́же къ восто́комъ, да́ и҆ до морѧ, недали́млѧ е҆ді́на. (-)[5] ѿ предѣ́л (же) недали́мль ѿ страны̀ восточны, да́же до страны̀ морѧ, манасі́и е҆ді́на. (-)[6] ѿ предѣ́л (же) манасі́инъ и҆́же на восто́ки, да́же (і) и҆́же к мо́рю, е҆фрѣ́мꙋ е҆ді́на. (-)[7] ѿ предѣл (же) е҆фре́мль и҆́же на восто́къ, да́же и҆ до мо́рѧ, рꙋви́мꙋ е҆ді́на. (-)[8] ѿ предѣ́л (же) рꙋви́мль и҆́же на восто́ки, да́же и҆́же до мо́рѧ, і҆ꙋ́дина е҆ді́на. а҆ ѿ предѣ́лъ і҆ꙋ́динъ, и҆́же къ восто́комъ, да́же и҆ до мо́рѧ, да ста́нетъ нача́ло нарече́нное. двꙋ́десѧтꙋ и҆ пѧти ты́сѧщ широта̀ и҆ длъгота̀, ꙗ҆́коже е҆ді́на ча́ст къ востокомъ, и҆ ꙗ҆́же к мо́рю. и҆ да бꙋ́детъ ст҃ое сре́дѣ и҆́хъ. прино́сы нарекꙋ́тъ гв҃и, въ длъготꙋ двꙋ́десѧтꙋ и҆ пѧть ты́сѧщь, (толи́ко же и҆ в широтꙋ)[9]. се да бꙋ́детъ прино́съ ст҃ы́хъ жрьцемъ. и҆́же къ сѣ́верꙋ в (долготꙋ) двадесѧть и҆ пѧть ты́сѧщ, и҆ къ морю в широтꙋ (девѧть)[10] ты́сѧщь. (и҆ къ восто́кꙋ і҃), и҆ на ю́гъ в долготꙋ двадесѧть и҆ пѧть ты́сѧщъ. и҆ да бꙋ́детъ (наро́къ)[11] ст҃ы́х сре́дѣ е҆го, жрьцемъ сщ҃е́нымъ сн҃омъ (садо́ковомъ)[12], стрегꙋщимъ стра́жбы хра́ма, и҆́же не прельсти́шасѧ въ прельще́нїе сн҃ѡ і҆і҃левъ, ꙗ҆́коже сѧ прельсти́ша левꙋ́ите. (-)[13] тѣ́мъ зача́токъ да́емыи, ѿ зача́токъ землѧ̀ ст҃ое ст҃ы́хъ ѿ предѣ́лъ левꙋ́итескь. левꙋ́итом ближнѧѧ предѣ́лъ жре́ческь, двꙋ́десѧтꙋ и҆ пѧти ты́сѧщь в долготꙋ, а҆ в широтꙋ десѧти ты́сѧщь. всѧ долгота двꙋ́десѧтꙋ и҆ пѧти ты́сѧщ, а҆ широта десѧти ты́сѧщь. да сѧ не прода́стъ ѿ него, ни замѣни́, ни да сѧ ѹ҆и́меть прьвое жи́то землѧ̀, ꙗ҆́ко ст҃о е҆сть гв҃и. пѧть же ты́сѧщ и҆збы́точныхъ ѿ широты къ двѣмадесѧтма и҆ пѧть ты́сѧщь, прегражде́нїе градꙋ, да бꙋ́детъ гра́дꙋ на вселе́нїе и҆ межда е҆го. и҆ да бꙋ́детъ градъ сре́дѣ е҆го. (-)[14] се (же) мѣ́ры е҆го. ѿ сѣ́вера, четырь ты́сѧщь и҆ пѧтьсотъ. (-)[15] ѿ ю́га, четырь ты́сѧщь и҆ пѧть-

хай їдять в наслідді серед ізраїльських племен. **23** І будуть в племені приходьків, з ними між приходьками. Там дасьте насліддя, – говорить Господь Бог.

Глава 48

1 Це ж імена племен. Спочатку – що до півночі, на частки, що сходить, що розділяє до входу Симатового двору, переддвер'я дамаскових околиць до півночі за стороною Симатового двора. І хай сході, і аж до моря, – Данмійська одна. **2** І від околиць дантових на схід і аж до моря – Асирмійська одна. **3** Також і від околиць Асира, що на сході, аж і до моря – Нефталимова одна. **4** А від Нефталимових околиць, від східної околиці аж до околиці моря – Манасії одна. **5** А від Манасіїних околиць, що на сході, і аж до до моря – Ефрімові одна. **6** Від границь же Ефремових, що на схід, і аж до моря – Рувимові одна. **7** А від Рувимових околиць, що на схід, і аж до моря – Юді одна. **8** А від юдиних околиць, що на схід, і аж до моря – хай буде початок відділеного. Двадцять і п'ять тисяч – ширина і довжина. Так як одна частка до сходу, і та до моря. І хай буде святе серед них. **9** Відділять Господеві жертви: двадцять і п'ять тисяч – в довжину, стільки ж і в ширину. **10** Це хай буде жертва святих священиків, яка на північ: в довжину – двадцять і п'ять тисяч, і до моря, в ширину, – дев'ять тисяч, і до сходу – 10000, і на південь, в довжину, – двадцять і п'ять тисяч. І хай буде відділене серед нього святим, **11** жерцям, священним Садоковим синам, що стережуть сторожі храму, які не були обмануті в обмані ізраїльських синів, так як були обмануті левіти. **12** Їм даються первістки з первістів землі – святе святих від левітських околиць. **13** Левітам близько до священичих околиць: двадцять і п'ять тисяч – в довжину, а в ширину – десять тисяч. Вся довжина – двадцять і п'ять тисяч, а ширина – десять тисяч. **14** Хай з нього не продається ані не міняється, ані не забереться перше жито землі, бо воно святим є Господеві. **15** А позосталих п'ять тисяч в ширину, до двадцять і п'ять тисяч, – передмур'я міста. Хай буде містові на поселення і його розділення. І хай серед нього буде місто. **16** Це ж його розміри: від півночі – чотири тисячі і п'ятсот, від півдня – чотири тисячі і п'ятьсот, і від сходу – чотири тисячі і п'ятсот, і від моря

(=заходу) – чотири тисячі і п’ятсот.
17 І хай буде відділене містові; до
півночі – двісті і п’ятдесят, і до
півдня – двісті і п’ятдесят, і до
сходу – двісті і п’ятдесят, і до моря
(=заходу) – двісті і п’ятдесят. **18**
Останок же довжини, що близько
первістків святих: десять тисяч – до
сходу, десять же – до моря (=за-
ходу), і будуть первістки святого. І
хай будуть їхні плоди на хліби тим,
що працюють в місті. **19** Ті, що
працюють в місті, хай будуть з усіх
ізраїльських племен. **20** Ввесь перв-
існок – двадцять і п’ять тисяч на
двадцять і п’ять тисяч – на чотири
частки. Назвете його первістком
святого від частки міста. **21** А по-
зостале з цього і з того – старшині з
первістків святого. А на частки
міста: з попередніх двадцять і п’ять
тисяч – довжина до околиць, що до
моря (=заходу), і на схід з попе-
редніх двадцять і п’ять тисяч – до
околиць, що до моря (=заходу),
близько до часток старшини. І хай
буде первісток святих і освячення
храму серед нього. **22** Від левітсь-
кого наслiддя і від наслідя міста
всередині – хай буде володаря; се-
ред юдиних околиць і серед венія-
минових околиць – хай буде воло-
даря. **23** А позостале, що на схід,
аж що до моря, – племен, Венія-
минові одна. **24** А від Веніями-
нових околиць, що на схід, аж до
околиці, що до моря, – Симеонові
одна. **25** Від Симеонових околиць,
від околиці, що на схід, аж що до
моря, – Ісахарові одна. **26** А від
Ісахарових околиць, що до сходу,
аж до моря, – Завулонові одна. **27**
Від околиць Завулонових, від схо-
ду сонця аж до околиці моря, – Ґа-
дові одна. **28** Від околиць Ґадових,
аж до сходу, – до Ливану. І хай йо-
го околиці будуть від півдня і ма-
римотської води – наслiддя аж до
великого моря. **29** Це земля, яку
кинете в жеребі ізраїльським пле-
менам, і ці їхні поділи, – говорить
Господь Бог. **30** А ось міські вихо
ди до півночі – чотири тисячі і
п’ятсот мірою. **31** Брами ж міста –
за іменами ізраїльських племен.
Три брами на півночі: одна брама –
Рувима, одна брама – Юди, і одна –
Левіїна брама. **32** І до сходу –
чотири тисячі і п’ятсот. І три бра-
ми: одна брама – Йосифова, одна ж
брама – Веніяминова і одна брама –
Данова. **33** І що до півдня – чотири
тисячі і п’ятсот мірою. І три брами:
одна брама – Симеонові, одна ж
брама – Ісахарові і одна брама –
Завулонові. **34** І що до моря (=за-
ходу) – чотири тисячі і п’ятсот

со́т. и҆ ѿ восто́къ, четы́рь ты́сѧщь и҆ пѧть-
сот. и҆ ѿ мо́рѧ, четы́рь ты́сѧщь и҆ пѧть-
со́тъ. и҆ да бꙋ́детъ межда гра́дꙋ. к̾ сѣ́верꙋ дв҃ꙋ
ст҃ꙋ и҆ пѧтидесѧтъ, и҆ къ ю́гꙋ дв҃ꙋ ст҃ꙋ и҆
пѧтидеса҃, и҆ на востокъ дв҃ꙋ стꙋ и҆ пѧти-
десѧтъ, и҆ к̾ мо́рю дв҃ꙋ ст҃ꙋ и҆ пѧтидесѧтъ·
(-)[16] И҆збы́токъ (же) длъготы̀ дръжа́нсѧ нача҃
ст҃ыхъ. десѧть ты́сꙋщь къ восто́комъ, (-)[17]
десѧть (-)[18] (же) къ мо́рю, да бꙋдꙋтъ приноси
ст҃аго. и҆ да бꙋдꙋтъ жи́та ѥѧ̀ хлѣби дѣлаю-
щимъ гра҃. дѣлающеи же гра́дъ, да и҆ дѣла-
ютъ (-)[19] ѿ всѣхъ племе́нъ і҆и҃левъ. весь нача́-
токъ двадесѧти и҆ пѧти ты́сѧщ, пѧ́тїю и҆
двѣма десѧ́тма ты́сѧщь на ты́ре ча́сти, да
наречетѐ ѥ҆го нача́токъ ст҃аго, ѿ прича́стїѧ
гра҃наго. а҆ и҆збы́токъ старѣ́йшинѣ, ѿ того и҆
ѿ о́ного, ѿ прино́съ ст҃аго. (-)[20] въ прича́стїе
же гра́дꙋ съ прежда пѧтѝ и҆ двꙋдесѧтꙋ ты́-
сѧщь длъготѧ̀ до предѣлъ и҆же к̾ (мо́рю, и҆ къ
востокомъ)[21] съ прежда пѧти и҆ двꙋдесѧти
ты́сѧщъ до предѣлъ и҆же к мо́рю, держа́сѧ ча́с-
тїи старѣ́йшины. и҆ да бꙋдетъ прино҃ ст҃ыхъ,
и҆ о҆сщ҃енїе храма средѣ ѥ҆го. (-)[22] ѿ прича́стїѧ
левѵ҆́тска, и҆ ѿ прича́стїа гра҃наго, средѣ ста-
рѣ́йшинско да бꙋ́детъ. средѣ предѣ́лъ і҆ꙋ́динъ,
и҆ средѣ предѣ́лъ венїами́нь, старѣ́йшинско да
бꙋдетъ· ч҃ и҆збыто҃ное племе́нъ ѥ҆же къ восто́-
комъ, да́же и҆же къ мо́рю, венїами́нꙋ ѥ҆ді́на. (-)[23]
ѿ предѣ́лъ (же) венїами́нь, и҆же на восто́ки,
да́же до страны и҆же к мо́рю, симео́нꙋ ѥ҆ді́на. (-)[24] ѿ
предѣ́лъ (же) симео́нь, ѿ страны и҆же на въс-
то́къ, да́же и҆же к мо́рю, и҆сахарꙋ ѥ҆ді́на. а҆ ѿ
предѣ́лъ и҆сахаровъ, и҆же къ восто́комъ, да́же
и҆же к мо́рю, заѹ҆ло́нꙋ ѥ҆ді́на. (-)[25] ѿ предѣ́лъ (же)
заѹ҆ло́нь, ѿ въсто́ка сл҃нчнаго, да́же до страны
мо́рѧ, га҃дꙋ ѥ҆ді́на. (-)[26] ѿ предѣ́лъ (же) га҃довъ,
да́же и҆же къ (восто́чню до лива́на)[27]. и҆ да бꙋ-
дꙋтъ предѣ́ли ѥ҆го ѿ (ю́га)[28], и҆ воды маримо҃-
ка҃скаго, прича́стїѧ до мо́рѧ вели́каго. та зем-
лѧ̀ ю҆́же вло́жите въ жре́бїи племенемъ і҆и҃ле-
вомъ, и҆ се раздѣ́ли и҆҃, гл҃етъ г҃ь [б҃ъ][29]· Се же
и҆зво҃ гра҃нїи. к̾ сѣ́верꙋ, четы́рь ты́сѧщь, и҆ пѧть
со́тъ мѣ́рою. (-)[30] вра́та (же) гра́дꙋ, по и҆мени
племе́нъ і҆и҃левъ. вра́та тро́ѧ на сѣ́веръ. вра́та
рꙋви́млѧ ѥ҆ді́на, (-)[31] вра́та (же) і҆ꙋ́дина ѥ҆ді́на, и҆
вра́та левѵ҆́ина ѥ҆ді́на. и҆ на въсто҃ четы́рь ты́-
сѧщь, и҆ пѧ́ть со́тъ. и҆ вра́та тро́ѧ. вра́та
ѥ҆ді́на і҆о́сифова, (-)[32] вра́та же ѥ҆ді́на венїами́нѧ, и҆
вра́та да́нова ѥ҆ді́на. и҆ ѧ҆́же въ ю́гꙋ четы́рь ты́-
сѧщь, и҆ пѧть со́тъ мѣ́рою. и҆ вра́та тро́ѧ.
вра́та ѥ҆ді́на симео́нꙋ, (-)[33] вра́та (же) ѥ҆ді́на и҆са-
ха́рꙋ, и҆ вра́та ѥ҆ді́на заѹ҆ло́нꙋ. и҆ ѥ҆́же к мо́рю

четы́рь ты́сѧщь, и҆ пѧ́ть со ме́рою. (-)[34] вра́та (же) трѡѧ. вра́та е҆ді́на га́дови, (-)[35] вра́та (же) а҆сѵ́рови е҆ді́на, и҆ вра́та недали́мови е҆ді́на, ѡ҆́крⷭ҇тъ е҆́же ѡ҆смина́десѧти ты́сѧщь. (-)[36] и҆́мѧ (же) гра́дови ѿ негоже дн҃е бꙋдⷮ, [гь҃ тꙋ][37] бꙋдⷮ и҆́мѧ е҆мꙋ·

мірою. Брами ж три: одна брама – Ґаддові, одна ж брама – Асирові і одна брама – Неталимові. **35** Довкруги ж – вісімнадцять тисяч. Ім'я ж міста, від якого дня воно буде, Господь – там буде його ім'я.

Коне́цъ прⷪ҇рцꙋ і҆езекі́илю, и҆мать в себѣ гла҃, ми҃·

Кінець *Книги* Пророка Єзекіїла. Має в собі глав 48.

ДАНІИЛЬ ПРОРОКЪ ГЛАВА ПЕРВАЯ

ДАНІЇЛ - ПРОРОК ГЛАВА 1

[ви́дѣніе, в҃][1]·

а҃ цр҃ к҃д В лѣто* третіе црⷭ҇тва і҆ѡакі́мова цр҃ѧ і҆ꙋ́-
дина. пріи҆де навхѡдоносоръ цр҃ь вавѵлѡнскъ
на і҆ерⷭ҇лимъ, и҆ воеваша нань. и҆ дастъ гь҃
в рꙋкꙋ е҆го і҆ѡакима цр҃ѧ і҆ꙋдина, и҆ ѿ
части сосꙋдъ храма бж҃іѧ. и҆ принесе а҆ в землю
сенааръ (-)[2] ба҃ е҆го, и҆ сосꙋды внесе въ храмъ
(и҆мъ) и҆мѣніѧ ба҃ своего· И҆ рече цр҃ь къ а҆сфанꙋ
старѣйшинѣ каженикъ е҆го, въвести ѿ сн҃овъ
плѣнничь [сн҃овъ][3] і҆и҃левъ, и҆ ѿ племене цр҃скаѧ, и҆
ѿ крѣпкихъ юношь на нихъ же нѣсть (-)[4]
порока, и добры ѡ҆зрѣнью, и҆ смыслены въ всей
премꙋдрости, и҆ вѣдꙋщаѧ ᲂу҆мѣніе и҆ (-)[5] пре-
мꙋдрость, і҆ и҆мже е҆сть крѣпⷪ҇ в нихъ. ꙗ҆коже
прⷭ҇тоѧти въ домꙋ цр҃и. и҆ наᲂу҆чити а҆ книга
и҆ ꙗ҆зыкꙋ халдейскꙋ· И҆ рече и҆мъ цр҃ь, по всѧ дни
ѿ трапезы цр҃ѧ, и҆ ѿ вина питіѧ е҆го да а҆
кръмитъ лѣта три. и҆ потомъ стати прⷣ
цр҃емъ· И҆ бы҃ в нихъ ѿ сн҃овъ і҆ꙋдинъ даніилъ,
и҆ а҆наніа, [и҆ а҆заріа, и҆ мисаилъ][6]. и҆ сътвори
и҆мъ (и҆мена старѣйшина каженичь)[7]. даніилꙋ,
валтасаръ. а҆ а҆наніи, седра҃. (а҆заріи же, миса҃. а҆
мисаилꙋ, а҆вена҃го)[8] И҆ положи даниилъ на ср҃цы
своемъ, ꙗ҆коже не ѡ҆сквернитисѧ ѿ трапезы
цр҃ѧ, и҆ ѿ вина питіѧ е҆го. и҆ моли старѣйши-
нꙋ каженичь, ꙗ҆коже да сѧ не ѡ҆скверни҃. и҆ (бы҃)[9]
даніи҃ въ мл҃ть и҆ в щедроты, прⷣ старѣйши-
ною каженичью. и҆ рече старѣйшина каженичь

1 Видіння 2
В *третьому році царства Йоаки- црс4. 24
ма, Юдиного царя, прийшов Навхо-
доносор, вавилонський цар, до Є-
русалиму і воював проти нього. **2** І
Господь дав в його руку Йоакіма,
Юдиного царя, і частину посуду бо-
жого храму. І він їх приніс до землі
його бога – Сенаар і вніс посуд до
його храму, до скарбу свого бога. **3**
І сказав цар до Асфана, старшини
його євнухів, ввести з синів поло-
ну, з ізраїльських синів із царсько-
го племені **4** і з сильних юнаків, на
яких же немає порока, і *які* гарні на
вид і розумні в усій мудрості, і що
знають знання і мудрість, і в яких є,
в них, сила, щоб стояти в домі ца-
ря, і навчити їх книг і халдейської
мови. **5** І сказав їм цар кожного дня
давати зі столу царя і з вина його
напитку, щоб той їх годував три ро-
ки. І після цього, щоб стали перед
царем. **6** І в них з синів юдиних
були Даниїл, і Ананія, і Азарія, і
Мисаїл. **7** І надав їм старшина євну-
хів імена: Даниїлові – Валтасар, а
Ананії – Седрах, Азарії ж – Мисах,
а Мисаїлові – Аведнаго. **8** І Даніїл
поставив на своєму серці, щоб не
занечиститися від стола царя і від
вина його напитку, і благав стар-
шину євнухів, щоб він не занечис-
тився. **9** І Даниїл був у милосерді і
у ласці перед старшиною євнухів.
10 І сказав старшина євнухів Даниї-

лові: Я боюся мого пана – царя, який заповів вашу їжу і ваш напиток, щоб часом він не побачив, що ваші лиця є підупалими більше від рабів, ваших однолітків, і засудите мою голову перед царем. **11** І сказав Даниїл до Меласарра, якого старшина євнухів поставив над Даниїлом, і Ананієм, і Азарієм, і Мисаїлом: **12** Випробуй твоїх рабів до десятьох днів. І нам ти даси зі земного насіння, щоб ми їли, і питимемо воду. **13** І хай перед тобою з'являться наші види і види тих юнаків, що їдять зі столу царя. І згідно з тим, що побачиш, чини з твоїми рабами. **14** І він послухався їх і випробував їх до десятьох днів. **15** А після закінчення десяти днів їхні обличчя виявилися добрими, і ті *були* сильні тілом, понад юнаків, що їли зі столу царя. **16** І Амеласарр був тим, що відкидав їхню їжу і вино їхнього напитку і давав їм насіння, **17** чотирьом юнакам. І Бог дав їм розумність і мудрість в усій
мой1. 40 і 41 книжній мудрості. *Даниїл же був розумний у всякому видінні і снах. **18** І сталося, що після закінчення тих днів і сказав цар їх привести. І старшина євнухів ввів їх перед царя Навходоносора, **19** і цар поговорив з ними. І не знайдено між усіма подібного до Даниїла, і Ананії, і Азарії, і Мисаїла. І вони стали перед царем. **20** І в усякому слові мудрості і вміння, які запитував в них цар, знайшов їх вдесятеро раз кращими від всіх заклиначів і ворожбитів,
ниж. 6 що були в усім його царстві. **21** *І Даниїл був до першого року царя Кира.

Глава 2

1 Видіння 3

В другому році Навходоносорового царства побачив Навходоносор сон. І жахнувся його дух, і розповідь його *сну* відступила від нього. 2 І цар сказав прикликати заклиначів, і чародіїв, і чарівників, і халдеїв, щоб сповістили цареві його сон. І вони прийшли і стали перед царем. **3** І сказав їм цар: Я побачив сон – і мій дух жахнувся, щоб пізнати сон. **4** І сказали халдеї сирійською мовою до царя, і промовили: Царю, живи вічно! Ти розкажи твоїм рабам сон, і ми сповістимо тобі його пояснення. **5** Цар же відповів і сказав халдеям: Від мене відступило слово. Отже, якщо не сповістите мені сон і його пояснення, будете на вигублення, і ваші доми будуть розграбовані. **6** Якщо ж сповістите

данїилꙋ, боюсѧ азъ господина моего црѧ заповѣдавшаго ꙗдь вашꙋ, и питїе ваше. егда
когда видитъ лица ваш ѹнывша, паче отрокъ точень вашихъ. и ѿсꙋдите главꙋ мою
црю. И рече данїилъ къ (меласаррꙋ)[10], иже приставы старѣйшина каженичь къ данїилꙋ, [и][11]
ананїи, [и][12] (азарїи, [и][13] мисаилꙋ)[14]. искꙋси
отроки твоѧ до десѧти днь. и да ны даси
ѿ сѣмен [земльныхъ][15] да ѧмы, и (да пїемъ
водꙋ)[16]. и да сѧ ꙗвѧтъ пре тобою ѡзрачи наша, и ѡзрачи (ꙗдꙋщихъ отрокъ)[17] ѿ трапезы
црѧ. и ꙗкоже ѹзриши сътвори съ отроки твоими. и послꙋша ихъ, і искꙋси ѧ до десѧти
днь. (-)[18] по скончанїи же десѧти днь ꙗвишасѧ ѡзрачи ихъ блги, и [тїи][19] крѣпци плотїю паче отрокъ ꙗдꙋщихъ ѿ трапезы црѧ.
И бы (амеласарръ)[20] ѿмеща ꙗди ихъ и вино
питїѧ ихъ, и даѧше имъ сѣмена (четыремъ
отрокомъ. и)[21] дасть им бъ смыслъ и мꙋдрость въ всеи книжнеи (-)[22] премꙋдрости. (-)[23]
*данїил (же) разꙋменъ бысть въ все видѣнїи и снѣ. И [бысть][24] по скончанїи (тѣхъ) днїи, а мо м и ма
(и)[25] рече црь привести ѧ. и въведе ѧ старѣйшина каженичь пре [црѧ][26] навходоносора. и бесѣдова с ними црь, и не ѡбрѣтесѧ ѿ всѣхъ [-][27]
подобенъ данїилꙋ, и ананїи, [и азарїи, и мисаилꙋ][28]. и сташа пре цремъ. и въ всем глѣ премꙋдрѣмъ и ѹмѣнїи, егоже вопраша ѿ нихъ
црь, ѡбрѣте ѧ десѧтижды сꙋгꙋбъ на всѣми
балїами, и волхвы сꙋщими въ всемъ црствѣ
его. *и бысть данїилъ до единаго лѣта кѵра нп ѕ
црѧ.

Гла, в.

[видѣнїе г][1].

Влѣто второе црства (навходоносорова)[2], сонъ видѣ (навходоносоръ)[3]. и ѹжасесѧ дꙋхъ его, и (сказанїе)[4] его ѿстꙋпи ѿ него. и рече црь призвати балїѧ, и влъхвы, и чародѣица, и халдѣѧ, възвѣстити црю сонъ его. И прїидоша, и сташ пре црем. и рече имъ црь, видѣхъ сонъ. и ѹжасесѧ дꙋхъ мои, ꙗко разꙋмѣти сонъ. и глаша халдѣи (сѵрьскы црю)[5]. [и рѣша][6], црю въ вѣки живи. ты сповѣжь сонъ рабо твои, и сказанїе [его][7] съвѣстимъ (ти). ѿвѣщав же црь (рե) халдѣомъ, слово ѿстꙋпило есть ѿ мене. аще ѹбо не совѣстите ми сна, и сказанїѧ [его][8]. въ пагꙋбꙋ бꙋдете, и домове ваши разграбатсѧ. аще ли сонъ и сказанїе [его][9] совѣстите мнѣ. подаанїѧ, и дары, и честь многꙋ прїимете ѿ мене. точїю сонъ и

сказа́нїе ѥ҆го совѣсти́те мнѣ̀· [и҆][10] ѿвѣща́ша
второе и҆ рѣша [црю][11]. црь да повѣсть со́нъ
рабомъ своим, и҆ сказа́нїе ѥ҆го совѣстимъ (ѥ-
му). и҆ ѿвѣща̀ црь, и҆ рѣ, по и҆стиннѣ вѣдѣ
а҆зъ, ꙗ҆ко врема вы (то́чїю) проважаете. ꙗ҆коже
разумѣете ꙗ҆ко ѿступило ѥ҆сть (сло́во ѿ ме-
нѐ)[12]. а҆ще оу҆бо сна не совѣстите мнѣ. [ѥди́нъ
ѥ҆сть завѣтъ ва́шъ. и҆][13] вѣдѣ ꙗ҆ко сло́во лже
и҆ расыпано слага́ете совѣща́ти предо мно́ю,
до́ндеже врема минетъ. со́нъ мо́и повѣдите
мнѣ, да оу҆вѣде, (и҆)[14] сказа́нїе [ѥ҆го][15] совѣсти́-
те мнѣ· ѿвѣща́ша же [паки][16] халдѣи пре
цремъ, и҆ рѣша. нѣсть чл҃ка на земли́, и҆же
[возможе совѣсти́ти сло́во (се) црю][17]. ꙗ҆ко весь
црь велико̀и, и҆ кназь, (не вопроша́е сицево слове-
се)[18], [всего][19] волхва (-)[20] халдѣиска. ꙗ҆ко сло́во
ѥ҆гоже [вопраша́етъ црь][21] тажко. и҆ нѣсть
другаго и҆же совѣститъ [-][22] пре цремъ. но
то́чїю бо́зи и҆хже нѣсть жи́тїе съ всею пло́-
тїю· Тогда̀ црь въ ꙗ҆рости и҆ въ гнѣвѣ мно́-
зѣ, речѐ погуби́ти вса мудрыꙗ вавѵло́нски. і҆
(и҆зыиде за́повѣдь)[23], и҆ мудрїи оу҆бивахуса.
(-)[24] възыска́ша данїила, и҆ другъ ѥ҆го оу҆бити
(а҆)· Тогда̀ данїилъ ѿвѣща совѣтъ и҆ разумъ
а҆рїоху а҆рхимагеру црску, и҆же и҆зыиде оу҆бити
мудрѣи вавѵлонскы. [и҆ вопрашаше и҆ гл҃а][25],
кнаже црь, ѿ чесомъ и҆зыиде разумъ безъ срама
(и҆) [се][26] ѿ лица̀ цра. совѣсти же сло́во (данї-
илу а҆рїохъ)[27]. (-)[28] данїи (же) [вниде и҆][29] моли
цра ꙗ҆коже времѧ да ѥ҆му дасть, и҆ сказа́нїе
[ѥ҆го][30] совѣсти црю· И҆ вниде данїилъ въ до́мъ
свои, и҆ [совѣсти сло́во а҆нанїи, і҆ а҆зарїи, и҆ мисаи-
лу другомъ своимъ][31]. и҆ щедрости прошаху
оу҆ Б҃а нбснаго ѿ таинѣ се́и. ꙗ҆коже да не по-
гыбнетъ данїилъ и҆ друзи ѥ҆го, съ прочими
мудрыми вавѵлонскы· Тогда̀ данїилу во снѣ
зч҃ло рві и҆ ргі но́щїю таина ѿкрыса. и҆ бл҃ви [данїилъ Б҃а
нбснаго][32], и҆ рече. *буди и҆ма [Г҃а][33] Б҃а бл҃вено
ѿ вѣка и҆ до вѣка. ꙗ҆ко премудрость, и҆
[смышленїе, и҆ крѣпость][34] того̀ ѥ҆сть. (-)[35]
то́и (бо) премѣнаетъ времена и҆ лѣта. пос-
тавлаетъ цра, и҆ преставлаетъ. даа пре-
мудрость мудрымъ, и҆ (невѣдущимъ смыш-
ле́нїе)[36]. то́и ѿкрываетъ глубо́каꙗ и҆ съкровен-
наꙗ, свѣды тѣмнаꙗ. и҆ (совѣтъ)[37] с нимъ
ѥ҆сть. ты Б҃ъ ѿцъ нашихъ, и҆сповѣдаю и҆
хвалю, ꙗ҆ко премудрость и҆ силу далъ ми ѥ҆си.
и҆ [нн҃ѣ][38] совѣстилъ ми ѥ҆си ѥ҆гоже просихъ оу҆
тебѐ, (ꙗ҆ко)[39] [со́нъ][40] црь совѣстилъ ми ѥ҆си.
[сказа́ти се црю][41]· И҆ прїиде данїилъ къ а҆рїо́-
ху, ꙗ҆же бѣ приставилъ црь погубити му-
дрыꙗ вавѵлонскы. и҆ рече ѥ҆му, мудрыхъ вавѵ-

мені сон і його пояснення – одержите
від мене дарунки. І дари, і велику
честь. Лише сповістіть мені сон і йо-
го пояснення. **7** І вдруге вони відпові-
ли і сказали цареві: Хай цар розкаже
сон своїм рабам, і йому сповістимо
його пояснення. **8** І цар відповів і
сказав: По правді, я знаю, що ви тіль-
ки розтягуєте час, бо ви зрозуміли,
що від мене відступило слово. **9** От-
же, якщо не сповістите мені сон – о-
дин є ваш завіт. І знаю, що словом
брехливим і зіпсованим ви неправдо-
мовите, щоб змовитися переді мною,
аж доки *не* мине час. Скажіть мені
мій сон – і пізнаю, що сповістите ме-
ні його пояснення. **10** Відповіли ж
знову халдеї перед царем і сказали:
Немає на землі людини, яка зможе
сповістити це слово цареві, бо всякий
великий цар і князь не питає такого
слова у всякого халдейського чаро-
дія. **11** Адже слово, яке цар питає,
тяжке. І немає *нікого* іншого, хто
сповістить перед царем, але хіба бо-
ги, яких життя не є з усяким тілом. **12**
Тоді цар у люті і в великому гніві
сказав вигубити всіх вавилонських
мудреців. **13** І вийшов наказ – і вби-
вали мудрих. Пошукали Даниїла і йо-
го друзів, щоб їх убити. **14** Тоді Да-
ниїл відповів з радою і мудрістю А-
ріоховові, царському архімагерові, я-
кий вийшов убити вавилонських му-
дреців. **15** І він питав їх, кажучи:
Княже, царю! Через що вийшло і це
безсоромне рішення від лиця царя?
Аріох же сповістив слово Даниїлові.
16 Даниїл же ввійшов і благав царя,
щоб дав йому час, і він сповістить
його пояснення цареві. **17** І Даниїл
ввійшов до свого дому і сповістив
слово Ананії, і Азарієві, і Мисаїлові –
своїм друзям. **18** І вони прохали ми-
лосердя у небесного Бога відносно
цієї таємниці, щоб не згинув Даниїл і
його друзі з іншими вавилонськими
мудрецями. **19** Тоді Даниїлові вночі у
сні була відкрита таємниця. І Даниїл
поблагословив небесного Бога **20** і пс. 112
сказав: *Хай буде благословенне ім'я і 113
Господа Бога від віку і до віку, бо
його є мудрість, і розумність, і сила!
21 Цей бо змінює часи і роки, ставить
царів і відставляє. Він дає мудрість
мудрим і розумність тим, що не зна-
ють. **22** Він відкриває глибоке і схо-
ване. Він знає таємне, і світло є з
Ним. **23** Ти – Бог наших батьків! Виз-
наюся і хвалю. Бо Ти дав мені муд-
рість і силу і сьогодні сповістив мені
те, що я в Тебе просив, бо Ти мені
сповістив сон царя, щоб розповісти
це цареві. **24** І прийшов Даниїл до
Аріоха, якого настановив цар вигуби-
ти вавилонських мудреців, і сказав
йому: Не вигублюй вавилонських му-

дреців, але введи мене перед царя, і сповіщу йому пояснення сну. **25** Аріох же, почувши ці слова, швидко ввів Даниїла перед царя і йому сказав: Я знайшов чоловіка з жидівських полонених, який сповістить цареві пояснення. **26** І цар відповів і сказав до Даниїла, якому ім'я Валтасар: Чи зможеш сповістити сон, який я побачив, і *чи* розповіси його пояснення? **27** І Даниїл відповів перед царем і сказав: Таємницю, яку цар питає, немають сили сповістити цареві мудреці, чародії ані ґазаринські заклиначі, **28** але є на небі Бог, що відкриває таємниці і ради цареві Навходоносорові, те, що має статися в останніх днях. Царю, живи вічно! Твій сон і видіння твоєї голови на твоєму ліжку таким був, **29** царю, на твоєму ліжку піднялися твої роздуми, що має статися після цього. І Той, що відкриває таємниці, сповістив тобі те, що має статися. **30** І мені відкрито цю таємницю не мудрістю, що є в мені понад всіх живих, але задля покірності, щоб цареві сповістити, щоб ти пізнав роздуми свого серця. Сказав Даниїл цареві Навходоносорові: **31** Ти, царю, дивився – і ось одне велике тіло. Те тіло і його вид округле, що стоїть перед твоїм лицем, і вид його лиця страшний. **32** Тіло, якого голова з живого золота, руки і груди, і його руки срібні, черево і стегна мідні, **33** голінки залізні, і якась частина глиняна. **34** Ти глядів, аж доки *не* відірвався камінь з гори без рук і вдарив тіло в залізні і глиняні ноги, і розбив їх повністю на шматки. **35** Тоді дуже роздробилася глина, залізо, мідь, срібло і золото, і стали наче порох з літнього току. І його забрав дуже сильний вітер, і їм не знайдено місця. А камінь, що розбив образ, став великою горою і наповнив усю землю. **36** Це є сон. І скажемо його пояснення перед царем, **37** якому небесний Бог дав сильне і владне царство і честь **38** на всякому місці, на якому ж живуть людські сини, і пільні звірі, і небесні птахи, і морські риби. Він *їх* дав у твої руки, і поставив тебе паном всіх. Ти є золота голова. **39** І після тебе повстане інше царство, менше від тебе, яке є срібло. Третє ж царство, яке є мідне, воно заволодіє всією землею. **40** І третє царство буде сильне як залізо. І так, як залізо розбиває і роздроблює все, так і воно розіб'є і роздробить все. **41** І так, як ти побачив, що ноги і пальці – частина заліза, а частина глина, інше царство буде поділеним. І в ньому буде від кореня заліза. А так, як ти побачив залізо змішане з глиною, **42** і пальці ноги – частина залізна і частина глиняна, то

ло́искь не погꙋбла́и. но и҆зведи мѧ пре царѧ, и҆ сказа́нїе (сна̀ совѣщꙋ є҆мꙋ)[42]. (-)[43] а҆рїо́хъ (же слы́шавъ сїи словеса̀), с потща́нїемъ въведе данї́ила пре царѧ. и҆ рече є҆мꙋ, ѡ҆брѣтохъ мꙋжа ѿ плѣ́нникъ жидовскь, и҆́же сказа́нїе царю совѣсти́тъ. и҆ ѿвѣща царь, и҆ рече данї́илꙋ, є҆мꙋ́же и҆́мѧ валтасаръ. а҆́ще мо́жеши [-][44] совѣсти́ти со́нъ и҆́же видѣхъ, і и҆сказа́нїе є҆го (повѣ́си)· и҆ ѿвѣща данї́илъ пре царемъ, и҆ рече. та́инны є҆ѧ́же царь вопраша́етъ, нѣсть мꙋ́дрый во́лхвъ ни́же ба́лїи газаринскь [си́ла][45] совѣсти́ти царю. но є҆сть бг҃ъ на небеси ѿкрыва́ѧи та́инны. и҆ совѣсти царю навхꙋдоносорꙋ, є҆мꙋ́же бы́ти въ послѣ́днѧѧ дни. [царю въ вѣки живи][46]. со́нъ тво́и и҆ видѣ́нїе главы твое́ѧ на ло́жи твое́мъ. то бѣ царю помышле́нїа твоа на ло́жи твое́мъ възыидо́ша, чесомꙋ є҆сть бы́ти по се́мъ. и҆ ѿкрива́ѧи та́инны, ꙗ҆ви тебѣ є҆мꙋ́же є҆сть бы́ти. и҆ мнѣ не премꙋ́дростїю сꙋщею въ мнѣ па́че всѣхъ живꙋщи́хъ, та́инна сїи ꙗ҆ви́сѧ. но смире́нїѧ ради ꙗ҆́коже совѣсти́ти царю, [да разꙋмѣ́еши размышле́нїѧ срдца своего][47]. (рече данї́илъ навхꙋдоносорꙋ царю)· ты царю вида́ше, и҆ се тѣло є҆ди́но велїе, тѣло то и҆ ѡ҆бличїе є҆го ѡ҆кругло. стоѧ̀ пре лицемъ твои́мъ, и҆ ѡ҆зракъ (лица) є҆го стра́шенъ. тѣло є҆го́же глава̀ ѿ зла́та (жи́ва)[48]. рꙋцѣ, и҆ пе́рси, и҆ мы́шцѣ є҆го сребренѣ, чре́во, и҆ стегнѣ мѣ́даннѣ, го́лени желѣ́зни, (и҆)[49] ча́сть нѣ́каѧ (-)[50] скꙋде́лна· вида́ше до́ндеже ѹ҆тръжесѧ ка́мень ѿ горы̀ не рꙋка́ми. и҆ ѹ҆да́ри тѣло в но́зѣ желѣзни и҆ скꙋделни, і и҆стни (и҆) до конца. тогда̀ и҆стре́сѧ (ѕѣло)[51], скꙋде́ль, желѣ́зо, мѣ́дь, сребро̀ [и҆][52] зла́то. и҆ бы́сть ꙗ҆ко пра́хъ ѿ гꙋмна лѣтнѧ. и҆ взѧтъ (и҆) премно́гїи вѣтръ, и҆ мѣсто не ѡ҆брѣтесѧ и҆мъ. (-)[53] ка́мень (же) и҆́же раздрази ѡ҆браза, бы́сть гора̀ вели́ка и҆ наплъни всю землю· се є҆сть со́нъ· и҆ сказа́нїе є҆го рече́мъ пре царемъ· (-)[54] є҆мꙋ́же бг҃ъ небесныи царство (дасть крѣпко и҆ дръжавно, и҆ чьсти)[55] въ всемъ мѣсте. на не́м же живꙋтъ сынове чл҃чи, и҆ ѕвѣрїе по́льстїи, и҆ птица небесныѧ, [и҆ ры́бы мо́рскыѧ][56], далъ є҆сть въ рꙋкꙋ твоею̀. и҆ поста́вилъ тѧ є҆сть власте́лина всѣмъ· ты̀ є҆си глава̀ злата. и҆ въ слѣдъ тебе въста́нетъ царство дрꙋгое мнѣи тебѐ, [є҆́же є҆сть сребро̀][57]. (-)[58] Царство (же) третїе є҆́же є҆сть мѣдь, и҆же съдолѣ́етъ всеи земли. и҆ царство четвертое бꙋдетъ крѣпле а҆ки желѣзо. (и҆) ꙗ҆́коже желѣзо стончева́етъ и҆ ѹ҆макча́етъ все, та́коже [и҆ то][59] ѹ҆тончитъ и҆ ѹ҆макчитъ (все). и҆ є҆же видѣ но́зѣ и҆ прьсты [ча́сть желѣза, ча́сть же гли́ны][60]. царство [и҆но][61] раздѣлено

бꙋдетъ, и ѿ корене железа бꙋдетъ в немъ. а ꙗ-
коже видѣ железо смѣшено съ глиною, и прьсты
ножнїи, часть железна и часть глинна. часть же
бꙋдетъ цр҃ьства крѣпка, (-)[62] ѿ себе само бꙋ-
детъ съкрꙋшено. [и][63] ꙗко видѣ железо смѣ-
шено къ глинѣ. смѣшено бꙋдетъ въ племенехъ
чл҃чихъ, и не бꙋдетъ прилипающе сїи к семꙋ, ꙗ-
коже железо не смѣшаєтся съ глиною· И въ дн҃ь
цр҃ь тѣхъ въставитъ б҃ъ нб҃ныи цр҃тво еже въ вѣкы
не расыплется, и цр҃тво его людемъ инѣмъ не
останетъ. отончитъ і извѣетъ вся цр҃тва, а
то станетъ въ вѣкы· (а) ꙗкоже видѣ, ꙗко
[ѿсѣчеся ѿ горы][64] камыкъ бе рꙋкꙋ, и отончи
глинꙋ, [и][65] железо, [и][66] мѣдь, [и][67] сребро [и][68] зла-
то. б҃ъ великїи совѣсти цр҃ю емꙋже есть быти по-
семъ. (-)[69] истиненъ сонъ, і известно сказанїе
его· Тогда цр҃ь (навходоносорь)[70] ниць паде, і (по-
клонися данїилꙋ)[71]. и (рече крꙋпы пшеничны и
бл҃говоннїа)[72] положити емꙋ. и ѿвѣща цр҃ь, рече
данїилꙋ, поистиннѣ б҃ъ вашъ, той есть б҃ъ
б҃омъ, (и г҃ь г҃мъ), и цр҃ь цр҃емъ, [-][73] ѿкрꙑвая
тайны. ꙗко возможе ѿкрыти тайнꙋ сїю· И
възвеличи цр҃ь данїила, и дары великы и многи
да емꙋ. и постави и на всею страною вавꙋ-
лонскою, и кн҃я воеводамъ, на всѣми мꙋдрыми ва-
вꙋлонскы и данїилъ проси оу цр҃я, и пристави к
дѣлесемъ страны вавꙋлонскы, седраха, мисаха, [и][74]
авденаго. (-)[75] данїилъ (же) бѣаше въ дворѣ цр҃евѣ·

Гл҃а, г҃·

[Видѣнїе, д҃][1].

Въ осмоенадесяте лѣто навходоносоръ цр҃ь
сътвори тѣло злато, высота его ѯ҃
лакотъ, [а][2] широта его, ѕ҃ лакотъ. и по-
стави е на поли деирамстѣ въ странѣ
вавꙋлонстѣ· И посла [(навходоносоръ)[3] цр҃ь][4] събра-
ти [вся][5] ѵпати, и воеводы, и мѣстныя
князя, [и][6] вл҃ки, и мꙋчителя, и сꙋщихъ на
властьми, и вся кн҃зя странскыя, прїити на
обновленїе кꙋмирꙋ иже постави (навходоносоръ)[7]
цр҃ь· И събрашася мѣстнїи кн҃зи, (и) ѵпаты,
[и][8] воеводы, (и) вл҃ки, (и) мꙋчителе велицїи иже
на властьми, и вси князи странстїи, (прїити)
на обновленїе тѣла иже постави (навходоносоръ)[9]
цр҃ь. и сташа пред тѣломъ [еже постави (навхо-
доносоръ)[10] цр҃ь][11]. и проповѣдникъ вопїаше крѣ-
покъ, вамъ ся г҃летъ [ꙗзыцы][12], людїе, колѣна,
племена, воньже часъ (или годъ) оуслышите
гласъ трꙋбы, свирѣлии же и гꙋсленъ, (пипелы и
пѣсньница) самбикїини же, и прегꙋдничь (и съ-
гласныхъ), и всего рода мꙋсикїина, падающе по-
кланяитеся тѣлꙋ златомꙋ еже постави (нав-

частина царства буде сильна, *але*
від себе самого буде знищене. **43** І
так, як ти побачив залізо змішане з
глиною, воно буде змішаним в
людських племенах. І не буде прис-
тавати цей до цього, так як залізо
не змішується з глиною. **44** І в дні
тих царів небесний Бог підніме
царство, яке не буде знищене наві-
ки. І його царство не залишиться
іншому народові, воно роздробить і
розітре всі царства. А воно стояти-
ме на віки. **45** А так як ти побачив,
що від гори відірвався камінь без
рук і розтер глину, і залізо, і мідь, і
срібло, і золото, великий Бог спо-
вістив цареві те, що має статися
після цього. Сон правдивий. І його
пояснення певне. **46** Тоді цар Нав-
ходоносор впав ниць і поклонився
Даниїлові. І сказав покласти перед
ним пшеничні крупи і запашності.
47 І відповів цар, і сказав Даниїло-
ві: По правді, ваш Бог – Той є Бог
богів і Господь володарів! І Цар
царів, що відкриває таємниці! Бо ти
зміг відкрити цю таємницю. **48** І
цар возвеличив Даниїла. І дав йому
великі і численні дари, і поставив
його на всією вавилонською краї-
ною і князем воєвод над всіма ва-
вилонськими мудрецями. **49** І Да-
ниїл попросив в царя і поставив
над ділами вавилонської країни
Седраха, Мисаха і Аведнаго. Да-
ниїл же був у царському дворі.

Глава 3

1 Видіння 4

У вісімнадцятому році цар Нав-
ходоносор зробив золоте тіло. Його
висота – 60 ліктів, а його ширина –
6-ть ліктів. І поставив його на Деі-
рамському полі у вавилонській кра-
їні. **2** І послав цар Навходоносор зі-
брати всіх іпатів, і воєвод, і місце-
вих князів, і володарів, і тиранів, і
тих, що над владою, і всіх князів
країн, щоб прийшли на обновлення
образа, який поставив цар Навходо-
носор. **3** І зібралися місцеві князі, і
іпати, і воєводи, і володарі, і великі
тирани, ті, що під владами, і всі
князі країн, щоб прийти на обнов-
лення тіла, яке поставив цар Навхо-
доносор. І стали перед тілом, яке
поставив цар Навходоносор. **4** І
сильний проповідник кричав: Гово-
риться до вас, народи, люди, поко-
ління, племена! **5** В яку годину або
рік почуєте голос труби, сопілки ж,
і гуслі, дудки, і інструмент самвики
ж, і гудячих, і співзвучних, і всяко-
го роду музичних інструментів,
впавши, поклоняйтеся золотому ті-
лові, якого поставив цар Навходо-

носор. **6** І хто, впавши, не поклониться, в тій годині буде кинутий у вогняну горіючу піч. **7** І сталося, що коли почули народи голос труби, сопілки ж, і гуслі, самвики ж, і гудячих, і співзвучних, і всякого роду музичних інструментів, всі люди, племена, народи, падаючи, поклонялися золотому тілові, яке поставив цар Навходоносор. **8** Тоді приступили халдейські мужі і оскаржили юдеїв. І відповівши сказали: **9** Царю Навходоносоре! Царю, живи вічно! **10** Ти, царю, заповів заповідь: кожна людина, хто лиш почує голос труби, сопілок же, і гуслів, самвики ж, і гудків, і пискавок, і всякого роду музичних інструментів, **11** хай впаде і поклониться золотому тілу. Якщо ж ні, хай буде кинутий до вогняної горіючої печі. **12** Отже, є юдейські мужі, яких ти поставив над ділами вавилонської землі: Седрах, Мисах і Авденаго. Ті мужі не послухалися твоєї заповіді, царю, і не служать твоїм богам, і не поклоняються золотому тілові, яке ти поставив. **13** Тоді Навуходоносор з люттю і гнівом сказав привести Седраха, Місаха і Аведнаго. І ті мужі були приведені перед царя. **14** Відповів же Навходоносор і сказав їм: Чи, по правді, Седрах, Місах і Аведнаго, моїм богам ви не служите і золотому тілові, яке я поставив, не поклоняєтеся? **15** Отже, сьогодні, якщо ви є готові, як почуєте голос труби, сопілок же, і гуслів, самвики ж, і псалтиря, і гудків, і всякого роду музичних інструментів, впавши поклоняйтеся тілові, яке я зробив. Якщо ж не поклонитеся, в ту годину будете кинуті до печі, що горить вогнем. І хто є Бог, який вирве вас з моїх рук? **16** І відповіли Седрах, Місах і Аведнаго, кажучи цареві Навходоносорові: Ми не маємо потреби тобі відповісти на це слово. **17** Адже на набесах є наш Бог, якому ми служимо. Він сильний вирвати нас з печі, що горить вогнем, і спасти нас з твоїх рук, царю. **18** Якщо ж ні, хай тобі буде знаним, царю, що твоїм богам не служимо і золотому тілові, яке ти поставив, не покланяємося. **19** Тоді Навходоносор наповнився гнівом, і змінився вид його лиця проти Седраха, Мисаха і Аведнаго, і він сказав: Розпаліть піч сім разів, всемеро, доки вповні не розгориться. **20** І мужам зі силою сказав, зв'язавши, Седраха, Мисаха і Аведнаго кинути до печі, що горить вогнем. **21** Тоді ті мужі, закувавши їх з їхньою одежею, і клобуками, і зі штанами, і з їхнім одягом, кинули їх посеред печі вогню, що горів. **22** Тому що перемогло слово царя, і піч була дуже сильно розпалена. І тих чоловіків, які оскаржи-

ходоносоръ)[13] царь. І иже не падъ поклонитса, в тои часъ въвверженъ будетъ в пещь огнемъ палащу· И бысть егда услышаша людіе гласъ трубенъ, свирѣлнiи же и гусленъ, самбикійнiи же и прегудничь, [и съгласныхъ][14], и всего рода мусикійна, падающе вси людіе, племена, языцы покланяхуса тѣлу златому еже постави (навходоносоръ)[15] царь· Тогда приступиша мужи халдеисти и насочиша на іудеа. [И отвѣщавше рѣша, царю навходоносоре][16]. царю въ вѣки живи. ты царю заповѣда заповѣдь, весь человѣкъ иже аще услышитъ гласъ трубы, пищаліи же и гусліи, цѣвница же и прегудница, (и пискъ), и всего рода мусикійна, [да падетъ и поклонитса тѣлу златому. аще ли же ни][17], да въвръженъ будетъ въ пещь огнемъ горащу· Суть [убо][18] мужи іудеи, ихже постави надъ дѣлы земла вавүлонскы, седрахъ, мисахъ, [и][19] авденаго. [мужи тіи][20] не послушаша [заповѣди твоеа царю][21], и богомъ твоимъ не служатъ, и тѣлу златому еже постави, не покланаюса· Тогда (навходоносоръ)[22] яростію и гнѣвомъ рече привести, седраха, мисаха, [и][23] авденаго. и [мужи тіи][24] приведени быша предъ царя. (-)[25] Отвѣщав (же) (навходоносоръ)[26], и рече имъ, аще воистинну, седрахъ, мисахъ, [и][27] авденаго, богомъ моимъ не служите. и тѣлу златому еже поставихъ не покланаетеса. нынѣ убо аще есте готови, да яко услышите гласъ трубы, пищаліи же и гусліи, цѣвница же и прегудница, (и пискъ) и всего рода мусикійна, падше покланаитеса тѣлу еже сътворихъ. (и) аще ли не поклонитеса, в тои годъ въвръжени будете въ пещь огнемъ горащю. и кто есть богъ, иже изметъ вы отъ руку моею. и отвѣщаша, седрахъ мисахъ, [и][28] авденаго. глаголюще царю (навходоносору)[29]. не требуемъ мы о глаголѣ семъ отвѣщати тебѣ. есть бо богъ [нашъ на небесехъ][30] емуже мы служимъ, силенъ изати ны отъ пещи огнемъ горащаа, и отъ руку твоею (избавити ны царю)[31]. (-)[32] аще ли ни, вѣсто да ти есть царю, яко богомъ твоимъ не служимъ, и тѣлу [златому][33] еже постави не кланаемса· Тогда (навходоносоръ)[34] исполниса ярости, и зракъ лица его опустнѣ на седраха, мисаха [и][35] авденаго. и рече [раждежете][36] пещь (седмижды седмицею)[37], доидеже до конца раждежетса. и мужемъ (крѣпостію)[38] рече, оковавше седраха, мисаха, [и][39] авденаго въврещи в пещь огнемъ горащу· Тогда мужи тіи оковавше [а][40] съ гащми ихъ, и клобуки, и съ настегнъвами, [и съ одѣніами ихъ][41], (-)[42] въвръ-

гоша (а҆) посредѣ пе́щи ѻ҆гна̀ горѧ́щїѧ. поне-
же гл҃ъ цр҃ь премо́же. и҆ пе́щь раждежена
бы́сть и҆зли́ха· [И҆ мꙋ́жа т҃ы насꙋ́шаѧ на
седра́ха, миса́ха, [и҆][43] а҆ве̑наго и҆ѧ҆́деже и҆́хъ пла́-
мень ѻ҆гненыи [ѻ҆́крт҃ъ][44]][45]. И҆ (мꙋ́жи) трі́е
тї́и, седра́хъ, миса́хъ, [и҆][46] а҆ве̑наго, падоша
посредѣ пещи [ѻ҆гне́мъ][47] горѧщаѧ ѻ҆кова́ни· И҆
хождахꙋ посредѣ пла́мене пою́ще б҃а, и҆ бл҃ва-
ще г҃а. и҆ [с ни́ми][48] ставъ а҆за́рїѧ помоли́сѧ
си́це, и҆ ѿве́рзъ ᲂу҆ста своѧ̀ посредѣ ѻ҆гнѧ̀,
(и҆) рече· Бл҃венъ є҆си г҃и б҃е ѿц҃ь на́шихъ, и҆
хвално и҆ просла́влено и҆мѧ твое въ вѣкы. ꙗ҆́ко
праведенъ є҆си ѻ҆ всѧческихъ ꙗ҆́же сътвори
[на̑][49], и҆ всѧ дѣла твоѧ̀ и҆́стинна, и҆ прави
пꙋтїе твои̇. и҆ вси сꙋди твои̇ и҆́стинни, и҆
сꙋдбы и҆́стинны сътворилъ є҆си, по всемъ ꙗ҆́-
же наведе на́ ны, и҆ на гра́дъ ст҃ыи ѿц҃ь на́-
шихъ і҆ерл҃имъ. ꙗ҆́ко и҆́стинною и҆ сꙋдомъ на-
веде [сїѧ всѧ][50] [на́ ны][51], грѣхъ ради на́-
шихъ. ꙗ҆́ко съгрѣшихомъ и҆ безаконовахомъ
ѿстꙋпити ѿ тебе, (и҆) и҆ прегрѣшихомъ ѻ҆
всемъ, и҆ за́повѣдїи твои́хъ не послꙋша-
хомъ. н҆и съблюдохомъ, н҆и сътворихо ꙗ҆́коже
запове́да намъ, да бл҃го намъ бꙋдетъ. и҆
вс҃е є҆ли́ко [сътвори на́мъ· и҆ вс҃е є҆ли́ко наведе
на́ ны][52], вои́стинꙋ сꙋдъ сътвори. и҆ пре-
да́сть н҆ы въ рꙋцѣ врагъ безаконенъ, ме́р-
зокъ престꙋпникъ, и҆ цр҃ю неправе̑нꙋ и҆ лꙋкав-
нѣ́ишꙋ паче всеѧ̀ землѧ. и҆ нн҃ѣ нѣсть
на́мъ ѿвръсти ᲂу҆стъ, стꙋдꙋ и҆ поношенїю
бы́ша рабомъ твои̑, и҆ чтꙋщимъ тѧ· Не
преда́и же на̑ до конца и҆мени твоє҆го ра́ди, и҆
не раздрꙋши завѣта твоє҆го, и҆ не ѻ҆ста́ви
мл҃ти твоє́а ѿ на́съ. а҆враа́ма ра̑ возлюбле-
наго ѿ тебе, и҆ за і҆саа́ка раба̀ твоє҆го, и҆ і҆и-
л҃ѧ ст҃аго твоє҆го. и҆́мже гл҃а ᲂу҆мно́жити сѣ-
мѧ и҆́хъ, ꙗ҆́ко ѕвѣзды нб҃ныѧ, и҆ ꙗ҆́ко пѣ-
сокъ въскра́и морѧ. ꙗ҆́ко влады́ко ᲂу҆малихом-
сѧ паче всѣхъ ꙗ҆зыкъ. і҆ є҆смы смирени по
все́и земли дне́сь, грѣхъ ради нашихъ. и҆
нѣсть въ времѧ се кнѧ́ѕѧ н҆и пророка н҆и
во́жда, н҆и всесъжженїѧ, н҆и жрътвы, н҆и при-
ношенїѧ, н҆и кади́ла, н҆и мѣста пожрѣти
пре̑ тобою, і҆ и҆зъѻ҆брѣсти мл҃ть. н҆о дш҃ею
съкрꙋшенною, и҆ дх҃омъ смиренном да прїѧ́-
ты бꙋдѣ, ꙗ҆́ко въ всесожженїихъ ѻ҆вни̑ и҆
юнчи̑, и҆ ꙗ҆́ко въ т҃махъ а҆гнецъ тꙋченъ.
та́ко да бꙋдетъ жрътва на́ша пре̑ тобо́ю
дне́сь, и҆ сконча́емсѧ по тебѣ, ꙗ҆́ко нѣсть
стꙋда ᲂу҆пова́ющимъ на́ тѧ. и҆ нн҃ѣ въ
слѣдъ тебе и҆́демъ всѣмъ ср҃цемъ, и҆ бои́м-
сѧ тебѐ. і҆ и҆́щемъ лица̀ твоє҆го, не посрами

ли Седраха, Мисаха і Аведнаго, їх
спалив вогненний полумінь довкруги.
23 І ті три чоловіки: Седрах, Мисах і
Аведнаго, впали скованими посеред
печі, що горіла вогнем. 24 І вони ходи-
ли серед полум'я, оспівуючи Бога і
благословляючи Господа. 25 І Азарія,
вставши, так з ними помолився, і від-
кривши свої уста посеред вогню, і ска-
зав: 26 Благословенний є ти, Господи
Боже наших батьків! І хвали гідним! І
прослави гідне твоє ім'я навіки! 27 Бо
праведним є ти в усіх, що ти нам
зробив. І всі твої діла правдиві, і твої
дороги правильні, і всі твої суди
правдиві. 28 І Ти зробив суди правед-
ності за всім, що Ти навів на нас і на
святе місто наших батьків – Єрусалим,
бо правдою і судом навів Ти це все на
нас через наші гріхи. 29 Бо ми згріши-
ли і вчинили беззаконня, щоб відступи-
ти від Тебе. І ми згрішили в усім, і ми
не послухалися твоїх заповідей, 30 ані
не зберегли, ані не зробили ми так, як
Ти нам заповів, щоб нам було добре. 31
І все, що Ти нам зробив, і все, що Ти на
нас навів, праведним судом Ти зробив
32 і видав нас в руки беззаконних во-
рогів – мерзених переступників і царя
неправедного і найлукавішого понад
усю землю. 33 І сьогодні немає нам *як*
відкрити уст. Ми стали соромом і по-
гордою твоїм рабам і тим, що Тебе по-
читають. 34 Не видай же нас до кінця
через твоє ім'я, і не знищ твого завіту.
35 І не віддали від нас твоє милосердя
через Авраама, Тобою улюбленого, і
через Ісаака, твого раба, і Ізраїля, твого
святого, 36 яким Ти сказав, що помно-
жиш їхнє насіння як небесні звізди і як
пісок при березі моря. 37 Бо, Владико,
ми стали малими, меншими від всіх
народів. І ми є впокорені сьогодні по
всій землі через наші гріхи. 38 І немає
в цьому часі князя, ані пророка, ані
вождя, ані цілопалення, ані жертви, ані
приносу, ані кадила, ані місця, щоб
принести жертву перед тобою і знайти
милосердя. 39 Але побитою душею і
покірним духом хай будемо прийняті
як з цілопаленнями баранів і телят і як
з десятками тисяч годованих ягнят. 40
Такою хай буде наша жертва перед То-
бою сьогодні. І ми помремо за Тебе. Бо
немає сорому тим, що надіються на Те-
бе. 41 І сьогодні ідемо вслід за Тобою
всім серцем. І боїмося Тебе, і шукаємо
твоє лице. Не завстидай нас, 42 але
зроби з нами за твоїм вподобанням і за
множеством твоєї милості. 43 І вирви
нас за твоїми чудесами, і дай славу тво-
єму імені, Господи. 44 І хай сором-
ляться всі, що виказують зло твоїм ра-
бам! І хай завстидаються від всієї сили!
І їхня кріпость хай буде знищена! 45 І
зрозуміють, що ти є одинокий Господь
Бог і славний по всій вселенній! 46 І ті

слуги царя, що їх кинули, не переставали розпалювати піч нафтою, і смолою, і хмизом, і галузками. **47** І полумінь горів над печею на 49-ть ліктів. **48** І обійшов, і спалив тих, кого знайшов довкруги халдейської печі. **49** Ангел же господній зійшов разом з Азаріїними дітьми до печі і забрав з печі вогненний полумінь. **50** І зробив посеред печі, наче холодний дух, що шумів, і вогонь зовсім не доторкнувся до них, ані не засмутив, ані не надокучив їм. **51** Тоді ті три, наче одними устами, співали, і благословили, і прославляли Бога в печі, кажучи: **52** Благословенний є ти, Господи Боже наших батьків! І хвали гідний і гідний прослави на-віки! І благословенне святе ім'я твоєї слави! І гідне похвали і гідне прослави навіки! **53** Благословенний є Ти в церкві святої твоєї слави! І хвали гідний і прослави гідний навіки! **55** Благословенний є Ти, що наглядаєш над безоднями, що сидиш на херувимах! І похвали гідний і прослави гідний навіки! **54** Благословенний є Ти на престолі слави твого царства! І хвали гідний, і прослави гідний навіки! **56** Благословенний є Ти на небесній тверді! І хвали гідний, і прослави гідний навіки! **57** Благословіть всі господні діла Господа! Оспівуйте і прославляйте його навіки! **59** Благословіть, господні ангели, господні небеса, Господа! Оспівуйте і прославляйте його навіки! **60** Благословіть, всі води, що над небесами, і всі господні сили, Господа! Оспівуйте і прославляйте його навіки! **62** Благословіть, сонце і місяцю, небесні звізди, Господа! Оспівуйте і прославляйте його навіки! **64** Благословіть, всякий дощ і роса, і всі духи, Господа! Оспівуйте і прославляйте його навіки! **66** Благословіть, вогонь і горяч, мороз і спека, Господа! Оспівуйте і прославляйте його навіки! **68** Благословіть, роси й інеї, льоди і мороз, Господа! Оспівуйте і прославляйте його навіки! **71** Благословіть, солонці і сніги, ночі і дні, Господа! Оспівуйте і прославляйте його навіки! **72** Благословіть, світло, темрява, блискавки і хмари, Господа! Оспівуйте і прославляйте його навіки! **74** Благословіть, земля, гори і горби, все, що на ній росте, Господа! Оспівуйте і прославляйте його навіки! **78** Благословіть, джерела, моря і ріки, кити і все, що рухається у водах, Господа! Оспівуйте і прославляйте його навіки! **80** Благословіть, всі небесні птахи, звірі і всі скоти, Господа! Оспівуйте і прославляйте його навіки! **82** Благословіть, людські сини, і благослови, Ізраїлю, Господа! Оспівуйте і прославляйте його навіки! **84** Благо-

на҃. Но сътвори с нами по смотренїю твоєму, и по множеству м҃ти твоєѧ. І изми ны по чюдесе҃ твоѝ, и дажд̾ славу имени твоєму г҃и. И да срамѧ҃тсѧ вси ꙗвлѧющеи рабомъ твоимъ злаѧ. И постыдѧтсѧ ѿ всѧкоѧ силы, и крѣпости ихъ да съкрушатсѧ. [И][53] разумѣютъ ꙗко ты єси г҃ь б҃ъ єдинъ, и славенъ по всеи вселеннѣи· И не престаша въмѣтающе ѧ҃ слуги ц҃ревы, жгуще пе҃ нафдою и смолою, і изгрѣбъми и лозїемъ. И распалашесѧ пламень на҃ пещїю, на м҃д лактъ. И обынде и пожже ꙗже обрѣте о пещи халденстѣи. А҃гг҃лъ же г҃нь сниде купно съ азарїиною (чадїю). в̆ пещъ, и ѿнѧтъ пламень огненыи ѿ пещи. И сътвори средѣ пещи ꙗко д҃хъ хладенъ шумѧщь. И не прикоснусѧ ихъ ѿнудь огнь, ни оскорби, ни стужи имъ· Тогда (тїи) трїе ꙗко єдиными усты поѧху, и бл҃вѧху, и славлѧху б҃а въ пещи г҃люще· Бл҃венъ єси г҃и б҃е ѿц҃ь нашихъ, и хваленъ, и превозношаємъ въ вѣки. И бл҃вено имѧ славы твоєѧ с҃тое, и хвалимъ, и превъзношаємъ въ вѣки· Бл҃венъ єси въ ц҃ркви с҃тыѧ славы твоєѧ, и хвалимъ, и превъзносимъ въ вѣки· Бл҃венъ єси видѧи бездны, сѣдѧи на херувимехъ, и хвалимъ, и превозносимъ въ вѣки· Бл҃венъ єси на пр҃тлѣ [славы][54] ц҃рствїа твоєго, и хвалимъ, и превознос҃и въ вѣки· Бл҃ве҃ єси на тверди н҃бнѣи, и хвалимъ, и прревознос҃и въ вѣки· Бл҃вите всѧ дѣла г҃нѧ г҃а, поите и превозносите єго во вѣки· Бл҃вите (а҃гг҃ли г҃ни), н҃бса [г҃нѧ][55] г҃а, поите и превозносите єго въ вѣки· (-)[56] Бл҃вите воды всѧ превышнѧа н҃бсъ, (и всѧ силы г҃нѧ) г҃а, поите и превозносите єго въ вѣки· (-)[57] Бл҃вите с҃лнце и м҃ць, (ѕвѣзды небесныѧ) г҃а, поите и превозносите є҃ въ вѣки· (-)[58] Бл҃вите всѧкъ дождь и роса, (и вси д҃си) г҃а, поите и превозносите єго въ вѣки· (-)[59] Бл҃вите огнь и варъ, (зима и зной) г҃а, поите и превозносите єго въ вѣки· (-)[60] Бл҃вите росы і инеи, (леды и м҃ра) г҃а, поите и превозносите єго въ вѣки· Бл҃вите (сланы и снѣзи), нощь и д҃нїе г҃а, поите и превозносите єго въ вѣки· Бл҃вите с҃вѣ (-)[61] т҃ма, (млънїѧ и облаци) г҃а, поите и превозносите єго въ вѣки· (-)[62] Бл҃вите землѧ, (горы, и хлъми, всѧ прозѧбающаѧ на неи) г҃а, поите и превозносите єго въ в҃ѣ· (-)[63] Бл҃вите (источницы), морѧ, и рѣки, (кити, и всѧ движащїасѧ въ вода҃) г҃а, поите и превозносите єго въ вѣки· (-)[64] Бл҃вите всѧ птица н҃бныѧ, (ѕвѣрїе, и вси скоти) г҃а, поите и превоз҃носите єго въ вѣки· (-)[65] Бл҃вите с҃нве ч҃лчес-

ті́и, (и҆ бл҃ви і҆ли́ю) г҃а, по́йте и҆ превозноси́те є҆го̀
въ вѣ́ки· (-)[66] Бл҃ви́те і҆ере́и [г҃нї][67] (ра́би) г҃а,
по́йте и҆ превозноси́те є҆го̀ въ вѣ́ки· (-)[68] Бл҃ви́-
те дх҃и и҆ дш҃а пра́вєдныхъ (прп҃бнїи и҆ смире́нїи
срⷣцє) г҃а, по́йте и҆ превозноси́те є҆го̀ въ вѣ́ки· (-)[69]
Бл҃ви́те, а҆на́нїа, а҆за́рїа, мисаи́лъ г҃а, по́йте и҆
превозноси́те є҆го̀ въ вѣ́ки· Ꙗ҆́ко и҆зⷣа ны ѿ а҆́да, и҆
[сп҃се ны ѿ ру́ки сме́рти][70] і҆ и҆зба́ви ны ѿ среды̀
пе́щи (и҆) горя́щїа пла́мене, и҆ ѿ среды̀ ѻ҆гнѧ̀
и҆зба́ви ны̀· Ꙇ҆сповѣ́дайтесѧ г҃ви ꙗ҆́ко бл҃гъ ꙗ҆́ко
въ вѣ́ки мл҃ть є҆го̀. бл҃ви́те вси̑ чту́щеи г҃а б҃а
бого́мъ, по́йте (-)[71] и҆сповѣ́дайтесѧ, ꙗ҆́ко въ вѣ-
ки мл҃ть є҆го̀· (-)[72] (Навходоносо́ръ)[73] (же) слы́ша
пою́щїа ѧ҆̀ и҆ чюдисѧ, и҆ въста̀ съ тща́нїемъ.
и҆ рече вельмо́жамъ свои҆мъ, не три ли бѣ́хомъ
му́жа въвръгли среди̑ ѻ҆гнѧ̀ свѧ́заны. и҆ рѣ́ша
црю, и҆́стиннꙋю црю. и҆ рече цр҃ь, се а҆зъ ви́ждꙋ
мꙋжа четы́ри разрѣшены, и҆ ходѧ́щаѧ среди̑
ѻ҆гнѧ, и҆ расыпа́нїѧ нѣсть в ни҆хъ. (-)[74] ѻ҆зрѣ́нїе
(же) четве́ртаго подобна сн҃у бж҃їю· Тогда̀ прї-
иде (навходоносоръ)[75] къ ѹ҆́стїю пе́щи ѻ҆гнемъ
раждеженыѧ, и҆ рече, седрахъ, мисахъ, а҆ве́днаго раби
б҃а вы́шнѧго, и҆зыидете, и҆ прїидѣте. і҆ и҆зыи-
де седрахъ, мисахъ, а҆ве́днаго, ѿ среды ѻ҆гнѧ̀. и҆
събра́шасѧ кнѧзи, и҆ воєводы ѡ҆блада́ющеи стра-
нами, и҆ вельможа црѧ, и҆ видахꙋ мꙋжа, ꙗ҆́ко
нѣсть телесемъ и҆хъ ѡдолѣлъ ѻ҆гнь, и҆ власа
главы и҆хъ не ѻ҆пали, и҆ ризы и҆хъ не и҆змѣни-
шасѧ, и҆ вонѧ ѻ҆гнены не бѧше в нихъ· [И҆ по-
клонисѧ предъ ними цр҃ь (б҃у)[76]][77]. и҆ ѿвѣща̀ (нав-
ходоносоръ)[78] [цр҃ь][79], и҆ рече. блг҃нъ б҃ъ седраховъ ми-
саховъ, [и҆][80] а҆ве́днаго, и҆же посла̀ а҆́гг҃ла своего, і҆
и҆зѧ̀ ѻ҆троки своѧ ꙗ҆ко ѹ҆пова́ша к немꙋ. и҆ сло-
во црево премѣнꙗша, и҆ предаша телеса̀ своѧ̀
въ ѻ҆гнь ꙗ҆коже да не послꙋжатъ ни покло-
нѧтсѧ всемꙋ богꙋ [и҆номꙋ][5], но точїю б҃ꙋ
своемꙋ· (-)[81] А҆з (же) заповѣдаю заповѣдь, вси
люди̑е племенъ ꙗ҆зыкъ, а҆ще речете хꙋлꙋ до б҃а
седрахова, (и҆) мисахова, [и҆][82] а҆ве́днаго, въ пагꙋ-
бꙋ бꙋдꙋтъ, и҆ домове и҆хъ въ разграбленїе. ꙗ҆-
ко нѣсть б҃а дрꙋгаго, и҆же возможетъ и҆зба́-
вити сице. тогда̀ цр҃ь ѻ҆прави седраха, мисахъ
[и҆][83] а҆ве́днаго, въ странѣ вавѵлонстеи. [и҆ възве-
личи ѧ҆][84] и҆ сподоби ѧ҆ старѣишинствꙋ жи-
довъ всѣхъ сꙋщихъ въ црт҃вїи є҆го·

[Видѣнїе, є҃][85].

(Навходоносоръ)[86] цр҃ь, всѣмъ людемъ, племенемъ,
ꙗ҆зыкомъ, сꙋщимъ въ всеи земли, миръ вамъ
ѹ҆множисѧ. знаменїа и҆ чюдеса є҆же сътвори со
мною б҃ъ вышнїи. ѹ҆го́дно бысть предо мною со-
вѣстити вамъ, ꙗ҆ко велико и҆ крѣпко. црт҃во є҆го,
нӣ з црт҃во вѣчное, *и҆ власть є҆го въ роды и҆ роды·

словіть, священики, господні раби,
Господа! Оспівуйте і прославляйте
його навіки! **86** Благословіть, духи і
душі праведних, преподобні і покірні
серцем, Господа! Оспівуйте і прос-
лавляйте його навіки! **88** Благосло-
віть, Ананія, Азарія, Мисаїл, Госпо-
да! Оспівуйте і прославляйте його
навіки! Бо Він вирвав нас з аду, і спас
нас з руки смерті, і визволив нас з-
посеред печі та горіючого полум'я, і
спас нас з-посеред вогню. **89** Визна-
вайтеся Господеві, бо Він добрий, бо
навіки його милосердя! **90** Благосло-
віть всі, що Богом почитаєте Господа
Бога! Оспівуйте, визнавайтеся, бо на-
віки його милосердя! **91** Навходоно-
сор же почув, як вони співали, і диву-
вався. І вставши з поспіхом, і сказав
до своїх вельмож: Чи ми не кинули
трьох мужів зв'язаними до середини
вогню? І сказали цареві: По правді,
царю. **92** І сказав цар: Ось я бачу чо-
тирьох розв'язаних мужів, що ходять
посеред вогню. І немає в них зіпсут-
тя. А вид четвертого подібний до бо-
жого сина. **93** Тоді Навходоносор
прийшов до дверей печі вогнем роз-
жареної і сказав: Седрах, Мисах, Ав-
денаґо, раби всевишнього Бога, вий-
діть і ходіть. І вийшли Седрах, Ми-
сах, Авденаґо з-посеред вогню. **94** І
зібралися князі і воєводи, що володі-
ли країнами, і вельможі царя, і бачи-
ли мужів, що вогонь не заволодів їх-
німи тілами, і не попалив волосся їх-
ньої голови, і їхня одіж не змінилися,
і в них не було запаху вогню. І цар
перед ними поклонився Богові. **95** І
відповів цар Навходоносор, і сказав:
Благословенний Бог седрахів, миса-
хів і аведнагів, який послав свого ан-
гела і вирвав своїх рабів, тому що во-
ни поклали надію на Нього. І вони
змінили слово царя і видали їхні тіла
у вогонь, щоб не послужити, ані не
поклонилися всякому іншому богові,
але тільки своєму Богові. **96** Я ж за-
повідаю заповідь: Всі люди, племена,
народи, якщо скажуть хулу проти се-
драхового, мисахового і аведнавого
Бога, на вигублення будуть і їхні до-
ми на розграблення, бо немає іншого
Бога, який зможе так спасти. **97** Тоді
цар оправдав Седраха, Мисаха, і Ав-
денаґо у вавилонській країні. І звели-
чив їх, і удостоїв їх старшинства всіх
жидів, що були в його царстві.

Видіння 5

4,1 Цар Навходоносор всім людям,
племенам, народам, що є в усій землі:
Мир хай вам помножиться! **2** Знаки і
чуда, які зі мною зробив Всевишній
Бог, було до вподоби переді мною
вам сповістити **3** як великі і сильні.
Його царство – вічне царство! *І Йо- ниж. 7
го влада в роди і роди!

Глава 4

4 Я – Навходоносор був у добробуті в своєму домі і добре процвітав на своєму престолі. **5** Я побачив сон, і він мене перелякав. І я жахнувся на моєму ліжку, і видіння моєї голови мене жахали. **6** І мною дано заповідь привести перед мене всіх мудрих вавилонських чоловіків, щоб сповістили мені пояснення сну. **7** І входили заклинателі, і чаклуни газаринські, і халдеї. І я сказав перед ними сон, і вони не сповістили мені його пояснення, **8** аж доки не прийшов перед мене Даниїл, якому ім’я Валтазар, по імені мого бога, який в собі має божого святого духа. І перед ним я сказав сон. **9** Валтазаре, князю заклинателів! Про якого я пізнав, що ти маєш божий святий дух і всяка таємниця тобі не безсильна, послухай видіння мого сну, який я побачив, і скажи мені його пояснення. **10** І видіння моєї голови на моєму ліжку. Я бачив: і ось дуб посеред землі, і його висота дуже піднялася **11** і досягла до небес, і його коріння до кінців всієї землі. **12** Його листя гарне, і його плід великий, і їжа всіх у ньому. І під ним поселялися всі дикі звірі. І в його галуззях жили всі небесні птахи. І з нього годувалая вся земля. **13** Я побачив у сні вночі на моєму ліжку: і ось сторож святий зійшов з неба **14** і сильно закликав, і сказав: Зрубайте дуба! І обірвіть його галузки, і струсіть його листя, і розсипте його плід. Хай будуть зрушені звірі, що під ним, і птахи з його галуззя! **15** Лише ріст його коріння залиште в землі, і в залізних і мідних оковах, і в зелені ззовні. І в небесній росі хай поселиться, і його частина – з диким звіром. **16** Його серце відчужиться від людей і йому дасться серце звіра. І над ним перейде сім часів. **17** Промовлянням сторожа слово і слово святе. Питання, щоб пізнали ті, що живуть: що Всевишній володіє людським царством, і кому захоче, його дасть. І хула людей повстане проти нього. **18** Це сон, який побачив я – цар Навходоносор. Ти ж, Валтасаре, наперед скажи його пояснення. Бо всі мудрі мого царства не можуть визнати мені його пояснення, ти ж, Даніїле, можеш, бо божий святий дух у тобі. **19** Тоді Даніїл, якому ім’я Валтазар, жахнувся на якусь одну годину. І його роздуми бентежили його. І відповів цар, і сказав Валтазарові: Мій сон і його пояснення хай тебе не спішить. І відповів Валтасар, і сказав: Пане, хай цей сон

Гла҃, д҃.

Азъ (навходоносоръ)[1] ѡ҆билꙋѧ бѣхъ в домꙋ своемъ, и҆ бл҃го цвѣтыи [на пр͠тлѣ свое҃]. [2]. Сонъ видѣхъ и҆ оу҆страши мѧ. и҆ смѧтохсѧ на ложи моемъ, и҆ видѣнїѧ главы̀ моеѧ смѧтахꙋ мѧ. и҆ мною заповѣдасѧ заповѣдь, привестѝ пр͠е мѧ всѧ̀ (мꙋжа) мꙋдрыѧ вавѵлонскы, да сказанїе сна̀ възвѣстѧтъ мнѣ. и҆ въхождахꙋ балїѧ, (и҆) волсви газаринстїи, [и҆][3] халдѣи, и҆ сонъ а҆зъ рѣхъ пр͠е ними. и҆ сказанїѧ е҆го не възвѣстиша ми. дондеже [дрꙋгїи вниде пр͠е мѧ][4] данїилъ, е҆мꙋже и҆мѧ валтасаръ, по и҆мени б҃а моего, и҆же дх҃ъ бж҃їи ст҃ъ [и҆мать в҃ себѣ][5], [и҆ сонъ пр͠е нимъ][6] рѣхъ. валтасаре кнѧже балїискъ, е҆гоже а҆зъ разꙋмѣхъ ꙗко дх҃ъ бж҃їи ст҃ыи (и҆маши)[7] и҆ всѧ̀ таина не ѿнеможетсѧ тебѣ. слыши видѣнїе сна̀ [моего][8] и҆же видѣхъ и҆ сказанїе е҆го повѣждь мнѣ. [и҆ вѣдѣнїе главы̀ моеѧ][9] на ложи моемъ. зрѣхъ, и҆ се дꙋбъ средѣ землѧ̀, и҆ высота̀ е҆го (възвеличисѧ ѕѣло, и҆)[10] досѧзаше до н҃бсе. и҆ коренїе е҆го в҃ концы̀ (землѧ̀ всеѧ̀)[11]. листвїе е҆го красно, и҆ пл҃о е҆го мног҃, и҆ пища всѣхъ в не҃. и҆ под нимъ вселѧхꙋсѧ [вс҃и][12] ѕвѣрїе дивїи, и҆ въ вѣтвехъ е҆го живѧхꙋ [вс҃ѧ][13] птица н҃бныѧ, и҆ ѿ него питашесѧ вс҃ѧ (землѧ̀)[14]. видѣхъ въ снѣ нощїю на ложи моемъ. и҆ се бъждрїи (-)[15] ст҃ыи ѿ н҃бсе сниде, и҆ възгласѝ крѣпцѣ, и҆ (-)[16] рече, посѣцѣте дꙋбъ, и҆ ѡ҆бїате вѣ҃ѧ е҆го. и҆ ѡ҆брꙋшите листвїе е҆го, и҆ расыплете пл҃о е҆го. да сѧ възыблютъ ѕвѣрїе и҆же под нимъ, и҆ птица съ вѣтвеи е҆го. точїю проничѐнїе коренїѧ е҆го въ землѝ ѡ҆ставите. и҆ въ оу҆зе желѣзне и҆ мѣдьне и въ травѣ вн҃ѣ, и҆ росѣ н҃бнѣи вселисѧ, и҆ съ ѕвѣре҃ дивїи҃ часть е҆го (-)[17]. [ѿ ч҃лкъ и҆змѣнисѧ ср҃це е҆го][18], и҆ ср҃це ѕвѣрино дасѧ е҆мꙋ. и҆ седмь временъ и҆змѣнисѧ ѡ҆ не҃. сказанїемъ бъждре слово и҆ гл҃ъ ст҃ъ въпросъ. да оу҆вѣдѧтъ живꙋщеи ꙗко владетъ вышнїи цр҃ьствомъ ч҃лчемъ, и҆ е҆мꙋже въсхощ҃е дастъ е҆. и҆ похꙋленїе ч҃лче въставѝ в не҃. сїи сонъ и҆же видѣхъ а҆зъ (навходоносоръ)[19] цр҃ь. (-)[20] ты (же) валтасаре сказанїе [е҆го][21] повѣждь [преди][22]. ꙗко вс҃и мꙋдрїи цр҃тва моего не могꙋтъ сказанїѧ [е҆мꙋ][23] и҆сповѣдати мнѣ. ты же данїиле можеши, ꙗко дх҃ъ бж҃їи ст҃ъ в тебѣ· Тогда̀ данїилъ е҆мꙋже и҆мѧ валтасаръ, оу҆жасесѧ а҆ки е҆динъ часъ, и҆ размышленїѧ е҆ смꙋщахꙋ е҆го. и҆ ѿвѣща̀ цр҃ь, и҆ рече валтасаре, сонъ [мои][24] и҆ сказанїе [е҆го][25] да тебе не тщитъ. и҆ ѿвѣща̀ валтасаръ, и҆ рече, г҃дне, [да бꙋдетъ][26] сон҃ [сїи][27] ненавидѧщимъ тѧ, и҆

сказа́нїе є҆го̀ врагѡ́мъ твои̑мъ. дꙋ́бъ и҆́же ви́дѣ
възвели́чивыисѧ и҆ ᲂу҆крѣпле́выи, є҆го́же высота̀ до-
сѧза́ше нб҃се, и҆ ко́ренїе є҆го̀ въ все́и земли̑, и҆ ли́с-
твїе є҆го̀ бл҃го цвѣ́тно, и҆ пло́дъ є҆го̀ мн҃о, и҆
пи́ща всѣ́мъ в҃ не́мъ, под ни́мъ жива́хꙋ звѣ́-
рїе ди́вїи, и҆ въ вѣ́твѣ є҆го̀ ᲂу҆гнѣзда́хꙋсѧ пти́-
ца нб҃ныѧ. ты̀ є҆си цр҃ю, ꙗ҆́ко възвели́чисѧ и҆
ᲂу҆крѣпѣ. и҆ вели́чество твоѐ възвели́чисѧ и҆ до-
сѧже нб҃се, и҆ вла́сть твоѧ̀ до конець зе́мльнꙑ.
и҆ ꙗ҆́ко ви́дѣ цр҃ь а҆́ггла, и҆ ст҃аго сходѧ́ща съ
нб҃се, и҆ рече, посѣцѣ́те дꙋ, и҆ расыплете и҆
то́чїю проничен҃їе ко́ренїѧ є҆го̀ [в зе́мли ѡ҆ста́-
вите][28], и҆ въ ᲂу҆́зѣ желѣ́знѣ и҆ мѣ́дꙗнѣ, и҆ въ
зла́це вн҃ѣ и҆ въ росѣ нб҃нѣи въдво́ритсѧ, (-)[29] съ
звѣ́ремъ ди́вїимъ ча́сть є҆го̀. до́ндеже се́дмь вре́-
менъ премѣни́тсѧ ѡ҆ не́мъ· Се́ же сказа́нїе є҆го̀
цр҃ю. и҆ сказа́нїе вы́шнѧго [се][30] є҆сть, є҆́же приспѣ̀
на господи́на моего̀ цр҃ѧ. (-)[31] [и҆жденꙋ́тъ тѧ̀][32]
ѿ чл҃къ, и҆ съ ди́вїимъ звѣ́ремъ бꙋ́детъ
нй є житїе твоѐ. *и҆ траво́ю а҆́ки вола̀ напита́ютъ ниж. 5
тѧ̀, и҆ ѿ росы̀ нб҃ныѧ [тѣ́ло твоѐ (ѡ҆́брас-
тетъ)[33]][34]. и҆ се́дмь време́нъ и҆змѣни́тсѧ ѡ҆
тебѣ̀, до́ндеже ᲂу҆вѣ́си ꙗ҆́ко съвладе́тъ вы́шнїи
цр҃твомъ чл҃чемъ, и҆ є҆мꙋ́же въсхо́щетъ дасть є҆̀.
и҆ є҆́же рече, ѡ҆ста́вите проникнове́нїе ко́ренїѧ
дꙋба [въ зе́мли][35]. цр҃тво твоѐ тебѣ̀ бꙋ́детъ,
ѿнеле́же ᲂу҆вѣ́си вла́сть нб҃нꙋю. сего̀ ра́ди цр҃ю
сиҏа г совѣ́тъ мо́и да ти бꙋ́детъ ᲂу҆го́денъ, *и҆ грѣ- сир. 3
хи̑ своѧ̀ мл҃тьми расы́пли, и҆ непра́вды [твоѧ̀][36]
щедрота́ми ᲂу҆́богихъ, негли бꙋ́детъ въздержа̀
ꙗ҆́рость грѣ́хомъ твои̑мъ бг҃ъ· се̑ всѐ пости́же
(навходоносо́ра)[37] цр҃ѧ. по двою́ же на́десѧте мцꙋ
(-)[38] цр҃тва [є҆го][39], въ вавѵ́лонѣ бѣ̀ ходѧ̀, (и҆ на
забра́лѣхъ гра́да съ все́ю сла́вою є҆го̀, и҆ на стѣ-
нехъ є҆го̀ хожда́ше) [и҆][40] ѿвѣща̀ цр҃ь, и҆ рече,
нѣ́сть ли се вавѵ́лонъ вели́каѧ ю҆́же а҆зъ съ-
гради̑ домꙋ цр҃твꙋ въ дръжа́ве крѣпости моеѧ,
въ че́сть сла́вы моеѧ. є҆ще (бо) сло́вꙋ сꙋ́щꙋ въ
ᲂу҆стѣ́хъ цр҃ихъ. гл҃а съ нб҃се бысть, (-)[41] цр҃тво
[твое][42] пре́йде ѿ тебѐ, и҆ ѿ чл҃къ (ѿженꙋ́тъ
тѧ)[43], и҆ съ звѣ́ремъ ди́вїимъ жи́тїе твое. и҆
траво́ю а҆́ки вола̀ напита́ю тѧ. и҆ се́дмь вре́-
менъ и҆змѣни́сѧ ѡ҆ тебѣ, до́ндеже ᲂу҆вѣ́си ꙗ҆́ко
съвладѣ́етъ вы́шнїи цр҃твомъ чл҃чемъ, и҆ є҆мꙋ́-
же въсхо́щетъ дасть є҆̀· в то́и ча́съ сло́во скон-
ча́сѧ на (цр҃и навходоносо́рѣ)[44]. и҆ ѿ чл҃къ ѿ-
гна́сѧ, и҆ травꙋ а҆́ки волъ ꙗ҆да́ше, и҆ ѿ росы̀
нб҃ныѧ тѣ́ло є҆го̀ (ѡ҆́брастѐ)[45], до́ндеже вла́си є҆мꙋ
ꙗ҆́ко львꙋ възвелича́ша, и҆ но́гте є҆мꙋ а҆́ки пти́-
цамъ· И҆ по сконча́нїи (тѣ̑) дн҃їи. а҆зъ (навходо-
носо́ръ)[46] ѡ҆́чи свои̑ на́ нб҃о въздви́гъ, и҆ ᲂу҆́мъ мои
къ мнѣ сѧ възврати̑. (-)[47] вы́шнѧго бл҃ви и҆

буде тим, що тебе ненавидять, і йо-
го пояснення – твоїм ворогам. **20**
Дуб, якого ти побачив, що став ве-
ликим і скріпився, якого висота до-
сягла до небес, і його коріння по
всій землі, **21** і його листя гарно
цвіте, і його плід численний, і їжа
всіх у ньому, під ним жили дикі
звірі, і в його галуззях загніздилися
небесні птахи, **22** ти є, царю. Бо ти
став великим і скріпився, і твоя ве-
лич стала великою і досягла до не-
бес, і твоя влада до земних кінців.
23 І оскільки цар побачив ангела і
святого, що сходив з неба, і сказав:
Зрубайте дерево і його знищіть, ли-
ше ріст його коріння залиште в зем-
лі і в залізних і мідних кайданах, і в
зелені надворі, і в небесній росі. По-
селиться його частина з дикими зві-
рами, доки *не* перейде над ним сім
часів. **24** Це ж його пояснення царю
і це є пояснення Всевишнього, яке
надійшло на мого пана, царя. **25** Те-
бе проженуть від людей, і твоє жит-
тя буде з диким звіром, *і тебе на-
годують травою, наче вола, і твоє ті-
ло обросте від небесної роси, і над
тобою перейде сім часів. Доки не
пізнаєш, що Всевишній панує люд-
ським царством і його дасть, кому
захоче. **26** І тому що він сказав: За-
лиште ріст коріння дуба в землі, –
твоє царство буде тобі, від чого пі-
знаєш небесну владу. **27** Через це,
царю, моя рада хай буде тобі вгод-
на, *і милостинями очисть свої грі-
хи, і щедростями до бідних – твої
неправди. Може буде, що Бог стри-
має лють за твої гріхи. **28** Це все
найшло на царя Навходоносора. **29**
Після дванадцяти ж місяців його
царства він ходив в Вавилоні і на
баштах міста зі всією його славою,
і ходив на його стінах. **30** І відповів
цар, і сказав: Чи не є це великий Ва-
вилон, якого я збудував домові цар-
ства у владі моєї сили на честь моєї
слави? **31** Адже ще як було слово в
царських устах, був голос з неба:
Твоє царство відійшло від тебе, **32** і
тебе проженуть від людей, і твоє
життя з диким звіром, і тебе наго-
дують травою, як вола, і над тобою
перейде сім часів, аж доки не пізна-
єш, що Всевишній володіє людсь-
ким царством і дасть його, кому за-
хоче. **33** В тій годині сповнилося
слово на цареві Навходоносорові. І
він був вигнаний від людей, і їв тра-
ву, наче віл, і його тіло обросло від
небесної роси, аж доки його волос-
ся стало великим, як у лева, і його
нігті – як у птахів. **34** І після закін-
чення тих днів я, Навходоносор,
підняв свої очі до неба, і до мене
повернувся мій розум. Я поблагос-

ловив Всевишнього і я похвалив
ниж. 7 Того, що живе навіки, *бо Його
влада – вічна влада і його царство
на роди і роди. **35** І всі, що живуть
на землі, важаються за ніщо. За своєю волею Він чинить в небесній силі і в поселенні землі. І немає того, хто протиставиться його руці і Йому скаже: Що ти зробив? **36** В тому часі мій розум повернувся до мене і я прийшов до честі мого царства. І моя подоба повернулася до мене, і мої тирани, і мої вельможі мене шукали. І я закріпився у своєму царстві, і мені додалася надмірна величність. **37** Отже, сьогодні я, Навходоносор, хвалю, і величаю, і прославляю небесного Царя, бо всі його діла – правдиві і його дороги – суди, і всіх тих, що ходять в гордості, Він спроможний впокорити!

Глава 5

1 Видіння 6

Цар Валтазар зробив вечерю своїм вельможам – тисячі мужам. Перед тисячею же напитків **2** сказав Валтазар, коли пив вино, щоб принести золотий і срібний посуд, який виніс був його батько Навходоносор з храму Господа Бога, який в Єрусалимі. І хай п’ють з них цар, і його вельможі, і його наложниці, і бенкетуючі довкруги нього. **3** І принесли золотий і срібний посуд, який виніс цар Навходоносор з храму Господа Бога, що в Єрусалимі, і з них пили цар, і його вельможі, і його наложниці, і бенкетуючі довкруги нього. **4** І похвалили золотих, і срібних, і мідних, і камінних, і дерев’яних, і залізних богів, і не поблагословили вічного Бога, що має
єз. 8 владу над їхнім духом. **5** *В тій годині вийшли пальці людської руки і писали напроти світильника, на порозі стіни дому царя. І цар бачив пальці руки, що писала. **6** Тоді вид царя змінився, і його задуми його тривожили, і зв’язки його бедра слабли, і коліна разом стукали. **7** І цар сильно закричав, щоб ввести чародіїв і халдеїв ґазаринських, і цар відповів вавилонським мудрецям: Хто прочитає це писання і його пояснення мені сповістить, той зодягнеться в багряницю, і *дам* золотий ланцюжок на його шию, і третім в моєму царстві почне *панувати* з владою. **8** І входили всі мудрі до царя і не могли прочитати писання ані сповістити цареві пояснення. **9** Цар же Валтазар стривожився, і його вид в нього змінився, і його вельможі тривожилися. **10** І цариця ввійшла до дому бенкету, і від-

живꙋщаго въ вѣки похвалихъ [-][48]. *ꙗко власть н҃и з҃
ѥго, власть вѣчна, и црство ѥго в роды и роды.
и вси живꙋщеи на земли нивочтоже намѣни-
шасѧ. (-)[49] по воли своеи творитъ в силѣ
нбнѣи, и в селенїи земльнѣ. и нѣсть иже сѧ
противитъ рꙋцѣ ѥго, и речетъ ѥмꙋ, что
сътвори. в то время оумъ мои възвратисѧ
къ мнѣ, и в честь црства своѥго прїидохъ. и
озречь моѧ възвратисѧ къ мнѣ. и мꙋчителе
мои, и вельможа моѧ искахꙋ мене. и въ црствѣ
своѥмъ оутвердихсѧ, и величество изъобилнѣе
приложи ми сѧ· нинѣ оубо азъ (навходоносоръ)[50],
хвалю и превозношаю, и славлю црѧ нбнаго. ꙗко
всѧ дѣла ѥго истинна, и пꙋтїе ѥго сꙋди. и
всѧ ходѧщаѧ съ презрѣнїемъ можетъ сми-
рити·

Гла, е҃·

[Видѣнїе, ѕ҃][1]·

Валтасаръ црь сътвори вечерю [-][2] вельмо-
жамъ своим тысѧщи [мꙋжъ][3]. пред ты-
сѧщею же (винопитїи)[4] валтасаръ рече въ
вкꙋшенїи вина, ꙗкоже принести сосꙋды
златы и сребрены, ꙗже бѣ изнеслъ [ѿцъ ѥго
(навходоносоръ)[5]][6] ѿ храма [Га Ба][7] иже въ ієр-
лимѣ, и да пїютъ в нихъ црь и вельможа ѥго,
и женимы ѥго, и лежꙋщеи окртъ ѥго. и прине-
соша сосꙋды златыѧ и сребреныѧ, ꙗже изнесе
[навходоносоръ][8] [црь][9] ѿ храма [Га][10] Ба иже въ
ієрлимѣ. и пїѧхꙋ в нихъ црь и вельможа ѥго, и
женимы ѥго и лежꙋщеи окртъ ѥго, [-][11] и похва-
лиша боги златыѧ, и сребреныѧ, и мѣданыѧ,
(и каменыѧ, и древѧныѧ, и желѣзныѧ)[12]. [и
Ба вѣчнаго не блвиша, имꙋщаго власть дха
ихъ][13]. *въ тои часъ изыидоша прьсты рꙋки єз҃е и
члча, и писахꙋ противꙋ лампады на празѣ
стѣны храма црѧ· и црь видѧше прьсты рꙋки
пишꙋщїа. тогда црю озречь измѣнисѧ, и раз-
мышленїа ѥго смꙋщахꙋть и, и съоузы чреслъ
ѥго расслаблѧхꙋсѧ, и колѣни (-)[14] сꙋсъ сражастa-
сѧ. и възъпи црь силою, ꙗкоже въвести волхвы,
(и) халдѣѧ газаринъски. и [ѿвѣща црь][15] мꙋд-
рымъ вавѵлонскимъ. иже почтетъ въписанїе се,
и разꙋмъ [ѥго][16] съвѣститъ мнѣ. (тои) въ баг-
рѧницꙋ облечетсѧ, и гривна златаѧ на выи
ѥго, и третїи въ црствѣ моѥмъ съ власти
начнетъ. и вхождахꙋ вси мꙋдрїи къ црю. и не
можахꙋ въписанїѧ почести, ни разꙋма [црю
възвѣстити][17]. (-)[18] црь (же) валтасаръ възмѧ-
тесѧ, и озречь ѥго измѣнисѧ [на немъ][19]. и
вельможа ѥго смꙋщахꙋсѧ· и [црца вниде въ
храмъ пирныи][20]. [и ѿвѣща црца][21] и рече, црю

вѣ́ки живѝ. да не смꙋща́тъ тебѐ размышле́нїѧ твоѧ, и҆ ѡ҆́зрѣчь твоѧ да сѧ не и҆змѣнѧ́етъ. є҆́сть мꙋ́жъ въ цр҇твѣ твое́мъ, в не́мже дх҃ъ бж҃їи. и҆ въ дн҃и ѿц҃а твоего бъждрета, и҆ смы́слъ ѡ҆брѣте́сѧ в не҃. и҆ цр҃ь (навходоносо́ръ)[22] ѿц҃ъ твои, кн҃ѕѧ (и҆̀ поста́ви волхвомъ, (и҆) ба́лїа҃, (и҆) халдѣемъ газаринскимъ)[23]. ꙗ҆́ко дх҃ъ и҆зли́ха бѣа́ше в не́мъ, и҆ премꙋдрость и҆ смы́слъ [ѡ҆брѣте́сѧ в не́м][24], сказа́ѧ сны̀, и҆ съвѣстꙋѧ дръжи́маа (а҆гг҃лы), и҆ разрѣша́ѧ съоу́зы данї́илъ. и҆ цр҃ь нарече є҆мꙋ и҆́мѧ валтаса́ръ· нн҃ѣ оу҆бо да сѧ взове́тъ, и҆ сказа́нїе съвѣсти́тъ тебѣ· Тогда̀ данї́и҃ въведе́сѧ пр҃е цр҃ѧ. и҆ рече цр҃ь [пр҃е всѣми][25], ты ли є҆си данї́илъ ѿ с҃нов плѣнникъ жидо́въскъ, и҆́же приведе [навходоносо́р][26] ѿц҃ъ мои. слы́шахъ ѡ҆ тебѣ ꙗ҆́ко дх҃ъ бж҃їи в тебѣ, и҆ бъзрѣ́нїѧ и҆ смы́слъ, и҆ премꙋдрость и҆зѡ҆би́ла ѡ҆брѣте́сѧ в тебѣ. и҆ се нн҃ѣ внидо́ша пр҃е мѧ мꙋдрїи, волсви газаринстїи, да въписа́нїе се почтꙋтъ, и҆ сказа́нїа є҆го съвѣстѧ҃ ми, и҆ не могоша съвѣсти́ти мн҃ѣ. (-)[27] а҆́з (же) слы́шахъ ѡ҆ тебѣ ꙗ҆́ко мо́жеши сꙋ́ды сказати. нн҃ѣ оу҆бо а҆́ще възмо́жеши въписа́нїе (се) прочести, и҆ сказа́нїе є҆го съвѣсти́ти мн҃ѣ. въ багрѧни́цꙋ ѡ҆блече́шисѧ, и҆ гри́вна зла́та на вы́и твое́и бꙋде҃, и҆ тре́тїи въ цр҇твѣ мое́мъ съвластѝ начне́ши. [тогда̀ ѿвѣща данї́илъ, и҆ рече][28] пр҃е цр҃емъ. даѧ́нїа твоѧ с тобо́ю да бꙋдꙋтъ, и҆ да́ръ до́мꙋ твое́го и҆́номꙋ да́ждь. а҆́з же писа́нїе почтꙋ [цр҃ю][29], и҆ сказа́нїе є҆го съвѣщꙋ тебѣ. цр҃ю, б҃ъ вы́шнїи, цр҇тво и҆ вели́чество, и҆ че́сть и҆ сла́вꙋ да́сть (навходоносо́рꙋ)[30] ѿц҃ꙋ твое́мꙋ. и҆ ѿ величества є҆́же (є҆мꙋ да́сть)[31], вс҃и лю́дїе, племена, ꙗ҆зы́цы бѧ́хꙋ трѧсꙋщесѧ и҆ боѧ́щесѧ ѿ лица̀ є҆го. (и҆) ꙗ҆́же хотѧ́ше оу҆бива́ше, (и҆ ꙗ҆́же хотѧ́ше живлѧ́ше), и҆ ꙗ҆́же хотѧ́ше възвыша́ше, и҆ ꙗ҆́же хотѧ́ше смирѧ́ше· и҆ є҆гда̀ възнесе́сѧ ср҃це є҆го, и҆ (оу҆тверди́сѧ дх҃ъ є҆го)[32] ꙗ҆́коже презоровати. съведе́сѧ ѿ пр҃тла цр҇тва, и҆ че́сть ѿꙗ́сѧ ѿ него. и҆ ѿ чл҃къ ѿгна́сѧ, и҆ ср҃це є҆го съ ѕвѣремъ ѿда́сѧ, и҆ (жи-

вы҃ї д҃ тїе є҆го съ дивї́ими ѡ҆слы̀)[33]. *и҆ траво́ю а҆ки вола̀ пита́хꙋ є҆го, и҆ ѿ росы нб҃ныѧ (ѡ҆брасте тѣ́ло є҆го, ѡ҆брасте)[34] [до́ндеже вла́си главы є҆го ꙗ҆́ко львомъ възвелича́ша, и҆ но́гте є҆го ꙗ҆́ко пти́цамъ][35]. до́ндеже разꙋмѣ ꙗ҆́ко владѣетъ [-][36] вы́шнїи цр҇твомъ чл҃чемъ, и҆ є҆мꙋже хо́щетъ да́сть є҆· И҆ ты оу҆бо с҃нꙋ є҆го валтаса́ре, не смири ср҃ца свое́го пр҃е (г҃мъ) є҆гоже се вс҃е оу҆ви́дѣнїе. н҆о на г҃а б҃а нб҃наго възнесе́сѧ, и҆ съсꙋ́ды хра́ма є҆го принесе пр҃е сѧ. (-)[37] ты (же) и҆

повіла цариця, і сказала: Царю, живи
вічно! Хай тебе не тривожать твої
роздуми і твій вид хай не міняється.
11 Є чоловік у твоєму царстві, в я-
кому божий дух. І в днях твого бать-
ка він був сміливим, і в ньому знай-
дено розумність. І цар Навходоносор,
твій батько, поставив його князем
над заклинателями, і ворожбитами, і
халдеями ґазаринськими. **12** Бо дуже
великий дух був в ньому і знайдена
була мудрість і розумність в ньому,
що роз’яснював сни, і сповіщав дер-
жане ангелами, і розв’язував зв’язане
– Даниїл. І цар дав йому ім’я Вал-
тасар. Тепер, отже, хай буде прикли-
каний. І він тобі сповістить пояснен-
ня. **13** Тоді Даниїл введений був пе-
ред царя, і сказав цар перед всіма: Чи
ти є Даниїл з полонених жидівських
синів, якого привів мій батько Навхо-
доносор? **14** Почув я про тебе, що в
тобі божий дух, і сміливість, і розум-
ність, і дуже велика мудрість знайде-
на в тобі. **15** І ось сьогодні ввійшли
перед мене мудрі, чародії ґазаринсь-
кі, щоб прочитати це писання і спо-
вістити мені його пояснення, і не
змогли мені сповістити. **16** Я ж про
тебе почув, що можеш пояснити рі-
шення. Тепер, отже, якщо зможеш це
писання прочитати і сповістити мені
його пояснення, будеш зодягнений в
багряницю, і буде золотий ланцюжок
на твоїй шиї, і третім почнеш володі-
ти в моєму царстві. **17** Тоді відповів
Даниїл і сказав перед царем: Твої да-
ри хай будуть з тобою, і іншому дай
дар твого дому. Я ж цареві прочитаю
писання і скажу тобі його пояснення.
18 Царю, Всевишній Бог дав Навухо-
доносорові, твоєму батькові, царство,
і велич, і шану, і славу. **19** І від ве-
личності, яку йому дав, всі люди,
племена, народи тряслися і боялися
його лиця. І яких бажав, він вбивав, і
яких бажав, лишав живими, і яких
бажав, підносив, і яких бажав, впоко-
рював. **20** І коли його серце піднялo-
ся і скріпився його дух, щоб зневажа-
ти, він був зведений з престолу царс-
тва і шана була забрана в нього. **21** І
він був прогнаний від людей, і його
серце було дане зі звіром, і його жит-
тя – з дикими ослами. *І його годува- вищ. 4
ли травою, як вола, і від небесної ро-
си обросло його тіло, обросло, аж до-
ки волосся його голови стало вели-
ким, як у левів, і його нігті – як у пта-
хів. Доки не пізнав, що Всевишній
володіє людським царством і його
дасть, кому хоче. **22** І ти, отже, його
сину Валтасаре, не впокорив твоє
серце перед Господом. Кого є це все,
що на виду? **23** Але ти піднявся на
Господа Бога небесного і приніс пе-
ред себе посуд його храму. Ти ж, і

твої вельможі, і твої наложниці, і гості довкруги тебе, ви пили вино з них, і золотих, і срібних, і камінних, і дерев'яних, і залізних богів, які ані не бачать, ні не чують, ні не розуміють, ти похвалив. І Бога, у кого твій подих, в Його руках, і всі твої дороги, Його ти не впізнав ані не прославив. **24** Через це від Його лиця прийшли пальці руки і написали це письмо. **25** Це ж є наказане писання: Мани. Текел. Фарес. **26** Це пояснення слова: Мани – Бог виміряв твоє царство і його завершив, **27** Текел – поставлено на вагу і знайдено брак, **28** Фарес – відділено від тебе твоє царство і дане Мидам і Персам. **29** І сказав Валтасар: Зодягніть його. І зодягли Даниїла в багряницю, і поклали на його шию золотий ланцюжок. І він заповів про нього, щоб він був князем і третім в його царстві.

30 Видіння 7

Валтасара, халдейського царя, вбили в тій ночі. **6,1** Дарій же, мидієць, взяв царство, маючи шістдесят і два роки.

Глава 6

2 І було до вподоби перед Дарієм. І він поставив над царством 100 і 20 князів, щоб вони були в усім його царстві. **3** Над ними три урядовці, з яких Даниїл був третім, щоб ним доповідати справи князям.
сир. 11 Щоб цареві не завдали шкоди. **4** *І Даниїл був над ними, бо дуже великий дух був в ньому, і цар його поставив над усім своїм царством. **5** Урядовці ж і князі шукали причини проти Даниїла. І ніякої причини, і переступу, і гріха не знайдено в ньому, бо він був вірний. **6** І сказали урядовці: Ми не знайдемо причини проти Даниїла, хіба що в законах його Бога. **7** Тоді урядовці і князі, ставши перед царем, сказали йому: Даріє, царю, живи вічно! **8** Порадилися всі, що над твоїм царством, воєводи і князі, і ті, що володіють країнами, щоб поставити царську постанову і скріпити декрет. Щоб, якщо хтось попросить якесь прохання в Бога або в людини до 30-и днів, – хіба тільки в тебе, царю, – хай буде кинутий до ями левів. **9** Тепер, отже, царю, постав декрет і видай письмо, щоб не змінився мидський і перський припис. Щоб не було зміни проти цього. **10** І тоді цар Дарій наказав написати й декрет. **11** Даниїл же, коли взнав, що написано декрет, ввійшов до свого дому, вікна ж в нього, в горішній його кімнаті, відкриті в на-

велмо́жа твоѧ, и҆ же́нимы твоѧ, и҆ лежѹ́щеи
о҆́крть тебе, вино пїѧ́сте в ни́хъ. и҆ боги зла́-
тыѧ, и҆ сре́бреныѧ, [-][38] (и҆ ка́меныѧ, и҆ древѧ-
ныѧ, и҆ желѣ́зныѧ)[39], и҆́же ни видѧтъ ни слы́-
шатъ ни разѹмѣ́ютъ, похвали. и҆ бг҃а в негоже
дыха́нїе твое в рѹ́кѹ е҆го и҆ вси пѹти твои, не
(позна̀ е҆го ниже) просла́ви. сего ради ѿ лица е҆го
пѹсти́шасѧ прьсты рѹ́чнїи, и҆ писа́нїе се ѹчини́-
ша· (-)[40] се (же е҆сть) писа́нїе ѹчине́ное· ѡ҆а́ни, де́-
келъ, фа́ресъ· се сказа́нїе гл҃а· ма́ни. и҆змѣри бг҃ъ
црт҇во твое и҆ сконча е҆· де́келъ. постависѧ в
мѣрахъ, и҆ о҆брѣте́сѧ лихѹемо. фа́ресъ. раздѣли́-
сѧ црьство твое [ѿ тебе][41], и҆ ѿда́стьсѧ ми́-
домъ и҆ пе́рсомъ· и҆ рече валтасаръ (о҆блецѣте
и҆), и҆ о҆блеко́ша данїила в багрѧни́цѹ, и҆ гривнѹ
зла́тѹю възложи́ша на вы́ю е҆го. и҆ заповѣда о҆
немъ ꙗ҆́коже бы́ти е҆мѹ кнѧ́зю, (и҆) тре́тїемѹ въ
црт҇вѣ [е҆го][42]·

[видѣнїе з҃][43]

[валтасара цр҃ѧ халдеиска ѹ҆биша в тѹ нощъ][44].
(-)[45] дарїи (же) мидеанинъ прїа црт҇во, сы́и шес-
тидесѧ и҆ двою лѣтѹ·

Гл҃а, ѕ҃·

И҆ бы́сть ѹ҆го́дно пре да́рїемъ, и҆ постави въ
црт҇вѣ кнѧзь р҃, и҆ к҃, ꙗ҆коже быти и҆мъ
въ всемъ црт҇вѣ е҆го. (-)[1] на̑ ними (же)
(три чино́вники)[2], ѿ нихже бѣ данїилъ
(тре́тїи)[3]. ꙗ҆коже повѣдаемъ рѣчи и҆мъ кн҃-
земъ, да црю не зазлѧ́ютъ. *и҆ бѣ данїилъ на̑ сѵра̃ аі
ними, ꙗ҆ко дх҃ъ бѧше и҆зо́била в немъ, и҆ црь
постави и҆ въ всемъ црт҇вѣ своемъ. (-)[4] чино́в-
ницы (же) и҆ кнѧзи и҆скахѹ вины̀ (-)[5] на данїи́-
ла. и҆ всеа вины̀ и҆ съблазна [и҆ грѣха̀][6] не об-
рѣто до него, ꙗ҆ко и҆звѣстенъ бѧше· и҆ рѣша
чино́вницы, не о҆бращемъ до данїила вины̀,
а҆ще не въ законѣ бг҃а е҆го. тогда̀ чино́вницы и҆
кнѧзи (ставше)[7] пре цремъ (-)[8] рѣша е҆мѹ, дарїе
црю, въ вѣки живи. съвѣщаша вси и҆же въ
црт҇вѣ твоемъ, воеводы, и҆ кнѧзи, и҆ о҆бладаю́щеи
странами, ꙗ҆коже ѹ҆ставити ѹ҆ставъ црскъ и҆
ѹ҆крѣпити зарокъ. ꙗ҆ко а҆ще кто проситъ про-
ше́нїа всего ѹ҆ бога, и҆ли чл҃ка до дн҃ь л҃, развѣ
то́чїю ѹ҆ тебе црю, да сѧ въвръжетъ в ровъ
лвескь. нн҃ѣ ѹ҆бо црю ѹ҆стави зарокъ, и҆ положи
писанїе, ꙗ҆ко да сѧ не и҆змѣнитъ заповѣдь
[мидска и҆ прьска][9], [ꙗ҆ко да сѧ не премѣнитъ
сѹпротивъ семѹ][10]. (и҆) тогда̀ црь дарїи повелѣ
[въписанїе и҆][11] заповѣдь. (-)[12] данїи҃л (же) е҆гда
ѹ҆вѣде, ꙗ҆ко заповѣдь ѹ҆чинисѧ, вниде в домъ
свои. (-)[13] дверца (же) ѿверсты е҆мѹ в ногатицы
е҆го противѹ і҆ерл҃мѹ. (-)[14] въ три (же) времена

днє бѣаше преклана́а колѣ́ни свои, (-)[15] мола́-
са (-)[16] исповѣда́а прє бгомъ своимъ, ꙗкоже
бѣ твора́и преже· Тогда̀ мꙋжи они блюдо́ша,
и обрѣто́ша данїила просаща и молащаса
прє (гмъ)[17] своимъ. и пришєше рѣша прє
цремъ. црю не заро́къ ли ты бѣ оучини́лъ ꙗко
весь члкъ иже аще проси всего оу ба, или члка
[-][18] до л днъ, но то́чїю оу тебе црю, да са
въвержє в ро́въ левскь. и рече црь, истинно
сло́во, (и) за́повѣдь мдска и пе́рска не минетъ.
(и) тогда̀ ѡвѣща́ша (прє цремъ и глаша)[19],
данїилъ иже ѿ снов плѣ́нникъ жидо́вскь, не
покори́са за́повѣди твоєи [и (неради) о заро́цѣ
иже вчинѝ][20]. (-)[21] три (бо) времена днє про́-
ситъ оу ба своєго прошє́нїи свои. тогда̀ црь
ꙗко [слы́шавъ сло́во][22] (се), ѕѣ́ло съжашли си о
нем, и о данїилѣ, [и][23] пра́са избавити и̓, и
бѣ до вечера пра́са ꙗко изба́вити и̓. тогда̀
мꙋжи они глаша црю. вѣждь црю ꙗко ми-
домъ и пе́рсомъ, (нѣсть лѣ́по премѣни́ти за-
ро́ка и оуста́ва иже црь съста́витъ)[24]. Тогда̀
црь рече, и приведо́ша данїила и въвергоша и̓ в
ровъ левскь. и рече црь данїилꙋ, бъ [-][25] ємꙋже
ты слꙋжиши прно, [-][26] изба́витъ та. и при-
несо́ша камы́къ [єди́нъ][27], и възложи́ша и̓ на
оустїє рвꙋ, и знамена црь прьстьнемъ своимъ,
и прьстьнемъ вельмо́жъ єго, да са не измѣ-
нитъ дѣа́нїє о данїилѣ. и ѿиде црь в
до́мъ свои, и леже без вечера, и ꙗди не вне-
со́ша к немꙋ, и сонъ ѿстꙋпи ѿ него. [и за-
ключи бъ оуста̀ льво и не стꙋжи́ша данїи-
лꙋ][28]. тогда̀ црь въста́въ заоу́тра на свѣте,
и (-)[29] прїиде къ рвꙋ левскꙋ. и (-)[30] възъпи
жрѣ́ломъ крѣ́пкомъ, данїиле рабе ба жива́го.
бъ твои ємꙋже ты слꙋжиши прно, възмо́же
ли изба́вити та из оустъ льво́въ. и рече да-
а мк в нїилъ црю, црю въ вѣ́ки живи. *бгъ мо́и
посла̀ аггла своєго, и затвори оуста льво́ва, и
не расы́паша мене. ꙗко (обрѣте́са прє ни́мъ
пра́вда)[31] моа. и прє тобо́ю же црю съгрѣше́-
нїа не сътвори́хъ· Тогда̀ црь възвесели́са о
немъ, и рече данїила извести из рва. (-)[32] и
все тлѣнїє не обрѣте́са о немъ, ꙗко вѣрова
къ бꙋ своємꙋ. и рече црь, и приведо́ша мꙋжа
оклевета́вшаа данїила. и в ро́въ левскь въвер-
го́ша а̓, и сны ихъ и же́ны и̓. и не доидо́ша
дна рвꙋ даже содолѣша имъ льви, и вса ко́с-
ти ихъ отончи́ша· Тогда̀ да́рїи црь въписа̀
всѣм лю́демъ, племенемъ, ꙗзы́комъ живꙋщї-
имъ въ все́и землѝ. миръ вамъ оумно́житса.
ѿ лица моєго заповѣдаса за́повѣдь, ꙗкоже въ
все́и землѝ црства моєго трасꙋщєса и боа-

прямку Єрусалиму, і в три часи дня він приклякав на свої коліна, молячись, визнаючись перед своїм Богом. Так як робив передше. **12** Тоді ті мужі припильнували і знайшли Даниїла, що просив і молився перед своїм Господом. **13** І приступивши сказали перед царем: Царю, чи не ти дав декрет, щоб кожна людина, яка лиш попросить усяке в Бога або людини до 30-ти днів, – але хіба що у тебе, царю, – хай кинута буде до ями левів? І сказав цар: Правдиве слово. І декрет мидський і перський не порушиться. **14** І тоді відповіли перед царем і сказали: Даниїл, що з полонених жидівських синів, не підкорився твоєму декретові і знехтував декретом, який ти встановив. Бо три часи в день просить в свого Бога свої прохання. **15** Тоді цар, як почув це слово, дуже ним засмутився, і *також* за Даниїла. І змагався, щоб його спасти, і аж до вечора змагався, щоб його спасти. **16** Тоді ті мужі сказали цареві: Знай, царю, що мидам і персам не можна змінити декрету і постанови, яку постановить цар. **17** Тоді цар сказав – і привели Даниїла, і кинули його до ями левів. І сказав цар Даниїлові: Бог, якому ти постійно служиш, тебе визволить. **18** І принесли один камінь, і поставили його на устя ями. І цар запечатав своїм перстнем і перстнем його вельмож, щоб не змінилося діло відносно Даниїла. **19** І відійшов цар до свого дому і ліг без вечері. І не принесли йому їжі. І від нього відступив сон. І Бог замкнув уста левам, і вони не надокучили Даниїлові. **20** Тоді цар, вставши вранці, на світанку, прийшов до ями левів **21** і закричав сильним голосом: Даниїле, рабе Бога живого! Чи зміг твій Бог, якому ти постійно служиш, визволити тебе з уст левів? **22** І сказав Даниїл
цареві: Царю, живи вічно! **23** *Мій мак1. 2
Бог послав свого ангела. І він замкнув уста левам – і мене не роздерли. Бо перед ним знайшлася моя правда, і перед тобою ж, царю, я переступу не зробив. **24** Тоді цар зрадів за нього і сказав Даниїла витягнути з ями. І в ньому не знайдено ніяке зіпсуття, бо він повірив у свого Бога. **25** І сказав цар, і привели мужів, що оскаржили Даниїла, і кинули до ями левів, їх, і їхніх синів, і їхніх жінок. І вони не дійшли до дна ями, як вже ними заволоділи леви і потрощили всі їхні кості. **26** Тоді цар Дарій написав всім людям, племенам, народам, що живуть в усій землі: Мир хай вам помножиться! **27** Від мого лиця поставлено декрет, щоб в усій землі мого царства тряслися і боялися лиця Даниїлового Бога. Бо цей – є живий

Бог! І Він залишається навіки, і його царство не буде знищене, і його влада до кінця **28** піднімає. І він спасає і чинить знаки і чуда на небі і на землі. Він – той, що спас Да-
вищ. 1 ниїла з уст левів. **29** *Даниїл же простував вперед в царстві Дарія і Кира Перса.

Глава 7

1 Видіння 8

В першому році Валтасара, халдейського царя, Даниїл побачив сон і видіння його голови на його ліжку. І записав сон. **2** Я, Даниїл, побачив у моєму видінні вночі. І ось 4-и небесні вітри налягли на велике море, **3** і чотири великі звірі собі різні виходили з моря. **4** Перший – наче левиця, що мала крила, крила ж її – наче орла. І я дивився, аж доки вона не простягнула свої крила і піднялася з землі. І стала на ногах людських, і їй дано серце людини. **5** І ось другий звір подібний до медведиці. І вона стала на одній частині, і три ребра – в її устах, посеред її зубів. І так їй говорили: Встань і
ез3. 12 їж численні тіла. **6** *Вслід за цим я побачив. І ось інший звір – наче рись. В нього ж чотири пташині крила над ним, чотири ж звірячі голови. І йому дана влада. **7** Вслід за цим я побачив. І ось четвертий гордий, і страшний, і надмірно сильний звір. Зуби ж його залізні і великі, і нігті мідні. Що їв і трощив і позостале топтав ногами. Він же набагато більше відрізнявся від усіх попередніх звірів, і в нього 10-ть рогів. **8** І я дивився на його роги. І ось інший малий ріг вийшов перед ними, три ж передні роги були зірвані в нього перед його лицем. І ось в тому розі очі, наче людські очі, і уста, що говорять велике. **9** Я дивився, доки не поставлено престоли. І сів Старий днями, і його одіж біла, наче сніг, і волосся його голови, наче чиста вовна. Його престіл – вогненне полум'я, його колеса – вогонь, що палить. **10** Вогненна ріка текла, виходячи перед ним. Тисячі тисяч Йому служили і десятки тисяч десятьох тисяч стояли перед Ним. Суд засів – і книги відкрилися. **11** Я тоді побачив від голосу великих слів, які той ріг говорив, аж доки не вбито звіра. І він згинув, і його тіло дано на спалення вогнем. **12** І влада обминула інших звірів, і їм дано продовження життя до року і часу. **13** Я побачив у сні вночі. І ось на небесних хмарах, наче людський син, що іде. І наче дійшов до

щемсѧ быти ѿ лица б҃а даніила. ꙗко той
єсть б҃ъ живый, и пребываѧй въ вѣки. и ц҃р-
тво єго не расыплетсѧ, и власть єго до конца
по҃ємлетъ. і избавлѧєтъ, и творй знаменїѧ и
чюдеса, на н҃бси и на земли, иже избави даніила
ѿ оуст҃ львовъ. (-)[33] *даніилъ (же) оуправи въ вѣї а
ц҃рьтвѣ даріевѣ, и [-][34] кѵра персина·

Гл҃а, з҃·

[Видѣнїе, и҃][1]·

Въ прьвое лѣто валтасара ц҃рѧ халдѣиска,
даніилъ сонъ видѣ. и видѣнїѧ главы
єго на ложи єго. и с҃о вписа. азъ даніилъ
вид҃ѣ [въ видѣнїи моємъ нощїю][2], и се
д҃ вѣтри н҃бнїи налегоша на море великое. и че-
тыре звѣрїє велицїи исхождаху из морѧ различь
себе· Прьвыи аки львица [имущи крылѣ][3], (-)[4]
крылѣ (же) єѧ аки орлу. (и) зрѧхъ доидеже
простре крылѣ свои, и въздвижесѧ ѿ землѧ, и
на ногу ч҃лчу ста, и с҃рце ч҃лче дастьсѧ єи· И се
звѣрь вторыи подобе медвѣдицы, и в части є-
дінои ст҃а, и три ребра въ оустѣхъ єи средѣ
зубъ єѧ. и сице гл҃аху єи, въстани, и ꙗждь
плоти многи· *Въ слѣдъ сего видѣхъ, и се д҃ ездра ві
звѣрь инъ аки рысь, (-)[5] тому (же) крыла че-
тыре птича на҃ ни҃ (-)[6] четыре (же) главы звѣ-
рїи. и власть дастьсѧ єму· Въ слѣдъ сего ви-
дѣхъ, и се звѣрь четвертыи (горд҃ и стра-
шенъ)[7], и крѣпокъ излиха. (-)[8] зубы (же) єго
желѣзни [и велїи][9] [и ногти мѣдѧни][10], ꙗдыи
и ѿтончеваѧ (-)[11] ѡстанокъ (же) ногама [-][12]
попираше. (-)[13] той (же) разлучаѧсѧ излиха паче
всѣхъ звѣрїи прежнихъ, и рогъ і҃ єму. [и][14]
смотрѣх (же) в розѣхъ єму, и се рогъ другїи
малъ възыиде [пре҃ ними][15], (-)[16] трїє (же) рози
преднїи сторгнушасѧ єму ѿ лица єго. и се
ѡчи аки очи ч҃лчи в розѣ томъ, и оуста гл҃ю-
щаѧ велика. зрѧхъ, доидеже пр҃тли поставиша-
сѧ, и ветхїи д҃ньми сѣдѧше, и ѡдежда єго
[бѣла аки снѣгъ][17]. и власи главы єго аки волна
чиста. пр҃тлъ єго пламы огненъ. колеса єго
огнь палѧ. рѣка огнена течаше исходѧщи
пред нимъ. тысѧща тысѧщь служаху єму, и
тмы тем пр҃естоꙗху пред нимъ. судище
сѣде, и книги ѿврьзошасѧ. видѣхъ тогда ѿ
гласа словесъ великихъ ꙗже рогъ онъ гл҃аше.
доидеже оубисѧ звѣр҃ и погибе (тѣло єго, и)[18]
дастьсѧ въ жженїє огнено. и прочихъ ѕвѣрїи
[престависѧ власть][19], и продлъженїє житїѧ
дастьсѧ имъ до лѣта и времене· Видѣхъ въ
снѣ нощїю, и се на ѡблацехъ н҃бныхъ ꙗко с҃нъ
ч҃лчь идыи бѧше, и до ветхаго д҃ньми доиде, и

пре́ нимъ приведо́ша є҆мꙋ. и҆ томꙋ са да́сть
мй д҃ вла́сть, и҆ чтъ, и҆ црⷭ҇тво. и҆ всѝ лю́дїе, племена,
лꙋ а҃ ꙗ҆зы́цы [томꙋ порабо́тають][20]. *[и҆][21] влⷭ҇ть є҆го,
вы г҃ вла́сть вѣ́чнаѧ, ꙗ҆́же не мимоидетъ, и҆ црⷭ҇тво
и҆ д҃ є҆го не расы́плеса· възгорѣса дх҃ъ мой. [а҆зъ да-
нї́илъ въ оу҆жасѣ моемъ][22], и҆ видѣ́нїѧ главы
моеѧ смѧтахꙋ мѧ. и҆ прї́идохъ къ є҆ди́номꙋ
стоѧ́щихъ (-)[23] (оу҆ него, наоучи́тиса)[24] всемꙋ
семꙋ. и҆ повѣда мѝ и҆́стовое, и҆ сказа́нїе словесъ
възвѣсти мѝ. сїи ѕвѣрїе [велїи][25] четы́ре, че-
тыре црⷭ҇тва въста́нꙋтъ на зе҃ли ꙗ҆́же во́змꙋтса,
и҆ прїимꙋтъ црⷭ҇тво (-)[26] вышнаго, и҆ во́змꙋтъ є҆
до вѣка, (и҆ до́ вѣка вѣкъ). и҆ вопрашахъ ко-
нечнѣ ѡ҆ ѕвѣри четвертѣмъ, ꙗ҆́ко бѣаше раз-
личь ѿ всего ѕвѣри, (и҆) грьдъ и҆злиха. зꙋбы
є҆го желѣзни и҆ но́гти є҆го мѣдани, ꙗ҆дꙑи и҆
ѡ҆тонъчева́а, (-)[27] ѡ҆ста́нокъ (же) нога́ма попи-
ра́ше. и҆ ѡ҆ десѧти ро́зѣхъ [є҆го][28] и҆же на главѣ
є҆го. и҆ ѡ҆ дрꙋзѣ въше́дшӣ, и҆ стрѧ́сшемъ пръ-
выа трӣ. [(-)[29] ро́гъ (же) то́и][30] є҆мꙋже ѡ҆́чи, и҆
оу҆ста̀ гл҃юща велико, и҆ видѣнїе є҆го бо́ле про-
чїихъ. зрѣхъ, и҆ ро́гъ той творѧше рать съ
ст҃ыми, и҆ оу҆крепѣ к нимъ. до́ндеже прїидетъ
ве́тхїи дньми, и сꙋдъ дасть ст҃ымъ вышнаго.
и҆ врѣ́мѧ приспѣ, и҆ црⷭ҇тво прїаша ст҃їи. и҆ ре-
че, ѕвѣръ четве́ртыи, црⷭ҇тво четве́ртое є҆сть на
земли, є҆же преспѣетъ вса црⷭ҇тва, и҆ поꙗ́сть
всю зе́млю, и҆ попере́тъ ю҆ и҆ посѣче [ю҆][31]. и҆ де-
сѧть (же) ро́гъ є҆мꙋ, десѧть црь въста́нетъ.
и҆ по нихъ въста́нетъ дрꙋгїи, и҆же преспѣетъ
ѕло́бами вса и҆же прежде [є҆го][32], и҆ трӣ црѧ
смиритъ. и҆ словеса къ вышнемꙋ съглетъ, и҆
ст҃ыѧ вышнаго смирӣ и҆ помыслитъ премѣни-
ти времена̀ и҆ законъ. и҆ дастьса в рꙋкꙋ є҆го
до времене и҆ временꙋ, и҆ полъ времене. и҆ сꙋдище
сѧдетъ, (-)[33] и҆ власть [є҆го][34] преставатъ, ꙗ҆ко
лꙋ а҃ потребити и҆ погꙋбити до конца̀. (-)[35] *црⷭ҇тво
(же) и҆ влⷭ҇ть и҆ величество црⷭ҇тва и҆же подъ всѣмъ
нб҃семъ, дастьса ст҃ымъ вышнѧ҃. (-)[36] црⷭ҇тво
(же) є҆го, црⷭ҇тво вѣчное. и҆ вса власти томꙋ рабо́-
тати начнꙋтъ и҆ послꙋшати· до зде сконча́-
нїе словеси· а҆зъ данїилъ, [на долзѣ разꙋми мои][37]
смꙋщахꙋ мѧ, и҆ озречь моа премѣнисѧ [на
мнѣ][38], и глъ въ срⷣцы моемъ снабдѣ·

Гл҃а, и҃·

[видѣнїе, д҃][1].

Въ лѣто третїе црⷭ҇тва валтасара црѧ,
видѣнїе ꙗ҆вися мнѣ, а҆зъ данїилъ по-
ꙗ҆вльшемсѧ мнѣ прежⷷ҇е. и҆ бѣхъ в сꙋсои
(свари)[2] ꙗ҆же є҆ въ странѣ є҆ламъстѣ. [и҆
видѣхъ въ видѣнїи][3] (а҆ки)[4] бѣхъ на оу҆валѣ.

Старого днями, і перед ним йому
приведено його. **14** І йому дано владу,
і шану, і царство. І всі люди, пле- мих. 4
мена, народи йому послужать. *І йо- лук. 1
го влада – вічна влада, яка не мине. І вищ. 3
його царство не буде знищене. **15** і 4
Мій дух загорівся. Я, Даниїл, в моєму
захваті. І видіння моєї голови мене
тривожили. **16** І я прийшов до одного
з тих, що стояли при ньому, щоб нав-
читися це все. І він сказав мені прав-
ду і звістив мені пояснення слів: **17** ці
чотири великі звірі – повстануть чо-
тири царства на землі, які будуть заб-
рані. **18** І візьмуть царство Всевиш-
нього і посідатимуть його довіку і до
віку віків. **19** І я пильно допитувався
про четвертого звіра, бо він відріз-
нявся від всякого звіра і *був* надмірно
гордий. Його зуби – залізні, і його
кігті – мідні. Що їв і трощив, а позо-
стале топтав ногами. **20** І про десять
його рогів, що на його голові, і про
інший *ріг*, що вийшов і скинув по-
передні три. Той же ріг, в якого очі і
уста, що говорять велике. І його вид
більший від інших. **21** Я дивився, і
той ріг чинив війну з святими, і скрі-
пився проти них, **22** аж доки не
прийшов Старий днями і дав суд свя-
тим Всевишнього. І прийшов час – і
святі одержали царство. **23** І він ска-
зав: Четвертий звір – четверте царс-
тво на землі, яке перевищить всі цар-
ства, і поїсть всю землю, і потопче її,
і порубає її. **24** І десять його рогів –
повстануть десять царів. І після них
повстане інший, який злобами пере-
вищить всіх, що *були* раніше від
нього. І він впокорить трьох царів, **25**
і скаже слова до Всевишнього, і впо-
корить святих Всевишнього, і заду-
має змінити часи і закон. І дано буде
в його руку аж до часу. І часів. І по-
ловини часу. **26** І засяде суд, і від-
ставлять його владу, щоб знищити і
вигубити до кінця. **27** *Царство ж, і лук. 1
влада, і величність царства, що під
усім небом, дано святим Всевишньо-
го. Його ж царство – вічне царство. І
всі влади почнуть йому служити і слу-
хатися *Його*. **28** Доси кінець слова. Я,
Даниїл. Надовго мої думки мене три-
вожили. І мій вид змінився на мені. І
я зберіг слово в моєму серці.

Глава 8

1 Видіння 9

В третьому році царства царя Вал-
тасара мені з’явилося видіння. Я,
Даниїл. Після того, яке з’явилося ме-
ні раніше. **2** І я був в Сусої Свари, що
є в еламській країні, і я побачив у ви-
дінні, що я був, наче на Увалі. **3** І під-

няв я свої очі і побачив: і ось один баран стоїть на Увалі. В нього ж два роги, роги ж високі. Один же вищий, який виходив пізніше. **4** І я побачив барана, що колов до моря (=заходу), і до півночі, і до півдня, і до сходу. І всі звірі не встояли перед ним. І не було того, хто спас би з його руки. І він зробив за своєю волею – і став великим. **5** Я ж роздумував. І ось козел кіз ішов зі сходу на лице всієї землі і не доторкався до землі. І в того козла видно було ріг посеред його очей. **6** І він прийшов аж до барана, що мав роги, якого я побачив, що стояв перед Увалом, і побіг до нього переді мною в силі його кріпості. **7** І я побачив його, як доходив до барана, і він був розлючений на нього і побив барана. І розбив обидва його роги, і його потоптав, і не було того, хто б його спас. **8** Козел же козлиний став великий. І коли він скріпився, зломався його великий ріг, і під ним вийшло інших чотири роги – на чотирьох небесних вітрах. **9** І з одного з них вийшов один сильний ріг і став дуже великим до півдня, і на схід, і до заходу. **10** І він піднявся до небесної сили і впав на землю від сили і від звізд – і їх потоптав. **11** І доки архистратиг не визволить полонених через нього. І жертва була спинена, і він був, і йому пощастило, і святе буде спустошене. **12** І дано на жертву гріх, і правду скинено на землю. І він зробив. І йому пощастило. **13** І я почув одного святого, що говорив. І сказав один святий телмоній, який говорив: І доки стоятиме видіння, і жертва *буде* забрана, і гріх спустошення *буде* даний, і святе, і сила будуть потоптані? **14** І сказав йому: До вечора і ранку, днів тисяча і 200, – і очиститься святе. **15** І сталося, що коли я, Даниїл, побачив видіння, і просив розуміння. І ось став переді мною, наче образ чоловіка. **16** І я почув чоловічий голос посеред Увалу.
ниж. 9 *І він закликав і сказав: Гавриїле! Поясни тому видіння. **17** І він прийшов і став близько мого стояння. І коли він прийшов, я жахнувся і впав ниць на землю. І він сказав до мене: Людський сину! Зрозумій, бо ще до часу завершення видіння! **18** І коли він говорив зі мною, я впав ниць на землю, і він доторкнувся мене. І поставив мене на мої ноги, **19** і сказав: Ось я сповіщаю тобі те, що буде синам твого народу в кінці гніву, бо залишається на час кінця. **20** Баран, якого ти побачив, що мав ріг, є цар мидський і перський, **21** а козел козлиний є цар грецький. Ріг же великий, що посеред його очей, – це є перший цар. **22** Як же він зломався,

и҆ въздви́гъ о҆́чи свои, и҆ ви́дѣхъ. и҆ се ѻ҆ве́нъ є҆ді́нъ сто́ѧ на ѹ҆ва́лѣ (-)[5] томꙋ (же два ро́га), ро́га (же) высо́ка, (-)[6] є҆ді́нъ (же)[7] вы́шнїи и҆же въсхожда́ше послѣжде. [и҆][8] ви́дѣхъ ѻ҆ве́нъ бꙋдꙋщь по̀ морю, и҆ на сѣверъ, и҆ на ю҆гъ, [и҆ на восто́ченъ][9]. и҆ вси ѕвѣрїе не ста́нꙋ пре̑ нимъ, и҆ не бѣ́аше и҆збавлѧ́ющаѧ и҆з рꙋки є҆го. и҆ сътвори по во́ли своеи и҆ возвели́чисѧ. (-)[10] а҆́з (же) бѣхъ смышлѧѧ· и҆ се козе́лъ козїи и҆дѧ́ше ѿ восто́къ на лице всеѧ̀ землѧ, и҆ не бѣ̑ прикаса́ѧсѧ земли̇. и҆ козлꙋ [томꙋ][11] рогъ [види́мъ][12] междꙋ о҆чи́ма [є҆го][13]. и҆ прїиде до ѻ҆вна и҆мꙋщаго рога̀ є҆гоже ви́дѣхъ стоѧ́ща на ѹ҆ва́лѣ, и҆ течѐ к немꙋ, [предо мно́ю][14], въ си́лѣ крѣпости є҆го. и҆ ви́дѣхъ и҆̀ доходѧ́щь до ѻ҆вна̀ и҆ разгнѣвасѧ к немꙋ, и҆ порази ѻ҆вна̀, и҆ съкрꙋши ѻ҆ба ро́га є҆го, (-)[15] и҆ попра и҆̀, и҆ не бѣаше и҆же и҆̀ и҆зба́витъ (-)[16]. козе́лъ (же) козїи возвели́чисѧ (-)[17]. и҆ внегда̀ раскрепѣ съкрꙋшисѧ ро́гъ [є҆го][18] вели́кїи, и҆ възы́идоша [дрꙋ́зїи четы́ре ро́зи][19] по̑ нимъ, по четы́рехъ вѣтрехъ нб҃ныхъ. и҆ ѿ є҆ді́наго и҆хъ възыиде ро́гъ є҆ді́нъ крѣпокъ. и возвели́чисѧ и҆злиха къ ю҆гꙋ, и҆ къ (восто́кꙋ, и҆ къ за́падꙋ. и҆)[20] възвели́чисѧ до си́лы нб҃ныѧ, и҆ падѐ на́ землю ѿ си́лы и҆ ѿ ѕвѣздъ, и҆ попра ѧ҆̀. и҆ до́ндеже а҆рхїстрати́гъ и҆зба́витъ плѣ́нники. (того ради и҆)[21] тре́ба смѧте́сѧ. и҆ бы҃ и҆ поспѣсѧ є҆мꙋ. и҆ стоѐ ѻ҆пꙋстѣ́етъ. и҆ да́стьсѧ на тре́бꙋ грѣхъ. и҆ повръжесѧ пра́вда на землю, и҆ сътвори и҆ поспѣсѧ є҆мꙋ· и҆ слы́шахъ є҆ді́на стг҃о гл҃юща, и҆ рече є҆ді́нъ стыи де́монїи гл҃ющꙋ (є҆мꙋ. и҆) доколѣ видѣ́нїе станетъ (и) тре́ба ѻ҆тѧ́таа, и҆ грѣ̑ ѻ҆пꙋстѣнїа да́нныи, и҆ стоѐ и҆ си́ла попере́сѧ. и҆ рече є҆мꙋ, до̀ вечера и҆ ѹ҆́тра, днъ (тысѧщи, и҆ с҃)[22]. и҆ ѻ҆чи́стисѧ стоѐ· и҆ бы́сть внегда̀ ви́дѣхъ а҆́зъ данїилъ видѣнїе, (и҆ прошахъ смышленїа). и҆ се ста̀ предо мною а҆ки ѻ҆бразъ мꙋжескъ. и҆ слы́шахъ гласъ мꙋжескъ средѣ ѹ҆ва́лъ. *и҆ призва̀, и҆ рече, гаврїиле скажи [видѣнїе ѻ҆номꙋ][23]. нж҃ ї и҆ прїиде, и҆ ста̀ дръжасѧ стоѧ́нїа моего. и҆ є҆гда прїиде, ѹ҆жасо́сѧ и҆ падохъ (ни́ць на земли̇)[24]. и҆ рече къ мнѣ, разꙋмѣи сн҃е чл҃чь, є҆щѐ бо до го́да скончанїе видѣнїю. и҆ є҆гда̀ гл҃аше со мно́ю, падохъ ни́ць на земли̇. и҆ прикоснꙋсѧ мнѣ, и҆ постави мѧ на ногꙋ [мое́ю][25], и҆ рече, се а҆зъ възвѣщꙋю тебѣ бы́шащаѧ послѣди гнѣвнаѧ [сн҃омъ людїи твои́хъ][26], ꙗ҆ко в го́дъ скончанїю пребыва́етъ. ѻ҆вѣ̑ и҆же видѣ и҆мꙋщь ро́га, црь є҆сть [мдскь и҆ прьскь][27]. а҆ козе́лъ козїи, црь є҆ллинскь є҆сть. (-)[28] ро́гъ (же) вели́кїи и҆же междꙋ ѻ҆чима є҆го, то

є́сть црь пр́ьвыи. (-)[29] сему (же) съкрушившуса єже
ста́ша четы́ре ро́зи по ни. четыре цртва [въ-
ста́нутъ ѿ страны єго][30], (-)[31] не въ крѣпости же
[єго][32]. и послѣди црьства [єму][33] скончавающим-
са грѣхо̃ ихъ. въста́нетъ цръ безъсра́мныи ли-
цемъ, (-)[34] разумѣа гада́нїа, и дръжавна крѣ-
пость єго, (не въ крѣпости єго)[35]. и оуправитъ, и
сътворитъ, и расы́плет крѣпкїа, и люди сты, и
ıа́ремъ жаже́ла єго испра́витъ, лука в руцѣ єго.
и въ срцы своєм възвели́читса, и луками расы́п-
летъ мно́ги (ıа́же возмо́же прельстити). и на па-
губу мно́гомъ въста́нетъ, и а́ки (ли́ца)[36] рукою
съкруши́тъ. и видѣнїе [оутрины и вечера][37], речен-
наго, истинно єсть. (-)[38] ты́ (же) знамена́и видѣ-
нїе, ıако въ дни мно́ги єсть· (-)[39] а́з (же) данїилъ
оуспохъ, и́ кръждева до днїи мно́гъ. и въстахъ, и
творахъ дѣлеса цра. и почюждахса видѣнїю,
и не бѣ́аше разумѣва́ющаго·

так, що стали чотири роги під ним,
повстануть чотири царства з його
країни, та не за його силою. **23** І під
кінець його царства сповняться їхні
гріхи: повстане цар безсоромний
лицем, що знає загадки. **24** І його
сильна сила не в його силі, і щас-
титиме, і він зробить, і нищитиме
сильних і святий народ. **25** І ярмо
ошийника його випрямить. Обмана
в його руці, і в серці своєму зве-
личиться, і обманами знищить ба-
гатьох, яких здолає обманути. І
повстане багатьом на погибель, і як
лиця знищить рукою. **26** І згадане
ранішнє і вечірнє видіння є прав-
диве. Ти ж запечатай видіння, бо є
на численні дні. **27** Я ж, Даниїл,
заснув і захворів на численні дні, і
я встав і чинив діла царя. І я ди-
вувався видінню. І не було того,
хто розумів би.

Гла, д·

їрє̃ ке и кд в пара̃ лѕ а е́зра а Въ *пр́ьвое лѣто да́рїа сна (су́ирова)[1] ѿ
племени ми́дска иже цртвова въ цртвѣ
ха́де́нстѣ· [въ лѣто єдїно цртва єго][2],
азъ данїилъ разумѣхъ въ книгахъ чис-
ло лѣтъ єже бы слово гнє къ їеремїи прркu, на
скончанїе ѡпустѣнїа їерлмла се́дмьдеса́тъ
лѣтъ. и да́хъ лице свое къ гу бу, ıа́ко въ-
зыскати моли́твы и проше́нїа съ алка́нїемъ,
и въ врѣтищи [и пе́пелѣ][3]. и моли́хса къ гу
в е́зра а бу моєму, і исповѣдахса (єму), и рѣхъ· *Ги бе
вели́кїи и чю́дныи, и снабдѣваа́и завѣтъ
[твои][4] и млть [твою][5] люба́щимъ тıа, и
вару а снабда́щимъ за́повѣди твоа. *съгрѣши́хомъ,
(и) безаконова́хомъ, нечествова́хомъ, (-)[6] и скло-
ни́хомса ѿ за́повѣдеи твоихъ, и ѿ судовъ
твоихъ. и не послушахомъ ра́бъ твоихъ пр-
рікъ, иже гла́ша въ има̀ твое къ цремъ на́-
шимъ, и къ кна́земъ на́шимъ, и ѿцемъ на́-
вару в шим, и всѣмъ лю́демъ землѧ̀. *тебѣ ги
пра́вда, (-)[7] на́м (же) стыдѣнїе лицу ıа́ко и днь
сїи мужу їоу́дину. и живущии въ їерлимѣ, и
всему їилю, ближнии и да́лнимъ въ всеи землѝ,
идѣже а̀ єси разсѣ́алъ та́мо въ ѿвръже́нихъ
ихъ, имже са ѿвръгоша тебе ги· намъ сты-
дѣнїе лицу, и цремъ на́шимъ, и кназемъ на-
шимъ, и ѿцемъ на́шимъ иже съгрѣши́хом
тебѣ· гу (же) бу нашему щедроты̀ и ѡчи-
ще́нїа, ıа́ко ѿступи́хом [ѿ га][8]. и не послу-
шахомъ гласа га ба на́шего ходи́ти въ зако́нѣ
єго, иже дастъ пре лицемъ на́шимъ въ руку
рабъ єго пррікъ. и весь їиль престу́пи зако́нъ
твои, и склониса єже не послушати гласа тво-

Глава 9

1 В *першому році Дарія, Сииро- єре. 25 і 29 пар2. 36 ез1. 1
вого сина, з мидського племені, я-
кий зацарював у халдейському цар-
стві. **2** В першому році його цар-
ства я, Даниїл, зрозумів в книгах
число літ, яке було словом господ-
нім до пророка Єремії на сповнен-
ня єрусалимського запустіння, –
сімдесять літ. **3** І я дав моє лице до
Господа Бога, щоб шукати молитви
і благання в постах і в мішковині і
в попелі. **4** І я помолився до мого
Господа Бога, і я Йому визнавався і
сказав: *Господи Боже! Великий і ез2. 1
подивугідний! І що зберігаєш твій
завіт і милосердя твоє тим, що Тебе
люблять, і тим, що бережуть твої
заповіді! **5** *Ми згрішили і ми були вар. 1
беззаконні, ми були неправедні і ми
відхилилися від твоїх заповідей і
від твоїх судів, **6** і ми не послухали-
ся твоїх рабів-пророків, які говори-
ли в твоєму імені до наших царів і
до наших князів, і нашим батькам, і
всьому народові землі. **7** *Тобі, Гос- вар. 2
поди, праведність, нам же встид ли-
ця, як і цей день юдиному чолові-
кові і тим, що живуть в Єрусалимі і
в усьому Ізраїлеві, близьким і дале-
ким в усій землі, куди ти їх, туди,
розсіяв в їхньому відкиненні, яким
вони Тебе відкинули, **8** Господи.
Нам встид лиця, і нашим царям, і
нашим князям, і нашим батькам.
Тому що ми згрішили Тобі. **9** Гос-
подеві ж, нашому Богові, – мило-
сердя і очищення. Бо ми відступи-
ли від Господа **10** і ми не послуха-
лися голосу Господа Бога нашого,
щоб ходити в його законах, які Він
дав перед нашим лицем руками йо-

го рабів-пророків. **11** І ввесь Ізраїль
переступив твій закон і відхилилися,
щоб не слухатися твого голосу, і на
мой5. 27 нас надійшло прокляття *і закляття,
записане в законі Мойсея, божого ра-
ба. Бо ми Йому згрішили. **12** І Він по-
ставив свої слова, які сказав проти
нас і проти наших суддів, які нас су-
дили, і щоб навести на нас великі зла,
яких не було під всім небом, згідно з
усім, що сталося в Єрусалимі. **13** Так
як є записано в законі Мойсеєвім, все
зло Він навів на нас.І ми не помоли-
лися лицю нашого Господа Бога, щоб
відвернутися від наших неправд і
щоб розуміти усю твою правду, Гос-
поди. **14** І збудився Господь Бог на
нашу злобу, і навів на нас. Бо наш
Господь – Бог праведний у всякому
його діянні, яке зробив. І ми не по-
слухалися його голосу. **15** І нині, Гос-
вар. 2 поди Боже наш, *який вивів свій
народ з єгипетської землі сильною
рукою і зробив Собі самому як і цей
день, ми згрішили і ми були
беззаконні. **16** Господи! В усім твоїм
милосерді хай відвернеться твоя
лють від твого міста Єрусалиму і від
твоєї святої гори! Бо ми згрішили
неправдами і беззаконням наших
батьків, і твоє місто, і твій народ
були на зневагу в усіх, що довкруги
нас. **17** І нині, Господи Боже наш,
вислухай молитву твого раба і його
прохання! І покажи твоє лице на твоє
освячення, що запустіло задля себе,
Господи. **18** Прихили, Господи Боже
мій, слух твій і почуй! Відкрий твої
очі і поглянь на наше знищення і
твого міста, на якому названо твоє
ім'я!. Бо ми не покладаємося на наші
праведності, щоб очиститися, ані на
нашу ласкавість перед Тобою, але на
твоє велике милосердя. **19** Господи,
щедро вислухай! Господи, очисти!
Господи, зваж! Господи, і зроби! І не
забарися задля Тебе, мій Боже, бо
твоє ім'я прикликано на твій народ і
на твоє місто. **20** Як я ще говорив, і
молився, і визнавав мої гріхи і гріхи
свого народу Ізраїля, і припадав
перед моїм Господом Богом за гору
його святу, **21** і ще як я говорив в
вищ. 8 молитві, і ось *муж Гавриїл, якого я
побачив у моєму видінні на початку,
який летів і доторкнувся до мене,
наче в годину вечірньої жертви. **22** І
він напоумив мене, і заговорив до
мене, і сказав: Даниїле! Нині я
вийшов, щоб тебе навчити розуму. **23**
На початку твоєї молитви вийшло
слово, і я прийшов тобі сповістити,
бо ти є чоловік роздумів. Подумай же
над словом і збагни видіння. **24** 70-ть
тижнів постановлено над твоїм наро-
дом і над твоїм святим містом, доки
не завершиться гріх. І закінчиться

є҆го. и҆ прїи҆де на́ ны кла́тва, *и҆ закла́тїе є мѡ кз
вписаное въ зако́нѣ мѡѷсїовѣ ра́ба бж҃їѧ, ꙗ҆́ко
съгрѣши́хомъ є҆мꙋ. и҆ ᲂу҆ставѝ словеса̀ своѧ̀
ꙗ҆̀же гл҃а на ны, и҆ на сꙋдїѧ на́ша и҆̀же сꙋди́-
ша на́мъ, (и҆) навестѝ на́ ны ѕло́бы вели́ки
ꙗ҆цѣ́х же не было по̀ всѣмъ нб҃семъ, по [все-
мꙋ][9] бывшемꙋ въ і҆ерлимѣ. ꙗ҆́коже є҆сть вписа-
но въ зако́нѣ мѡѷсїовѣ, все ѕло̀ приведе на́
ны. и҆ не помоли́хомсѧ лицꙋ̀ г҃а б҃а на́шего, ѿ-
вратитисѧ ѿ непра́вдъ на́шихъ, и҆ ꙗ҆́ко
смы́слити въ все́и и҆́стиннѣ твое́и г҃и. и҆
ᲂу҆бꙋди́сѧ г҃ь [б҃ъ [-][10] на ѕло́бꙋ [на́шꙋ][11]][12], и҆
наведе (-)[13] на́ ны. ꙗ҆́ко праведенъ г҃ь б҃ъ на́шъ
въ всемъ дѣѧ́нїи є҆го є҆́же сътворѝ, и҆ не по-
слꙋшахо́м гласа є҆го· И҆ нн҃ѣ г҃и б҃е наш, *и҆́же и҆з- варꙋ в
ведѐ лю́ди своа ѿ зе́млѧ̀ є҆гѵ́пetски рꙋко́ю крѣп-
кою, и҆ сътворѝ себѣ само́мꙋ (-)[14] ꙗ҆́ко и҆ дн҃ь
сїи. съгрѣши́хомъ, (и҆) беззако́нновахомъ г҃и
всѣмъ помилованїемъ твоим. да сѧ ѿвра-
ти́тъ ꙗ҆́рость твоѧ [-][15] ѿ гра́да твоєго і҆ер-
лима, [и҆ ѿ][16] горы̀ ст҃ыѧ твоеѧ. ꙗ҆́ко съгрѣ-
ши́хом непра́вдами (-)[17] и҆ (безако́нїемъ) ѿц҃ь
на́шихъ, (и҆ гра́дъ твои)[18] и҆ лю́дїе твоѝ въ
ᲂу҆кори́знꙋ бы́ша въ всѣхъ о́крт҃ных насъ. и҆
нн҃ѣ [г҃и б҃е нашъ ᲂу҆слы́ши][19] млт҃вꙋ раба тво-
є҆го и҆ проше́нїе є҆го. и҆ ꙗ҆вѝ лицѐ свое на ѡ҆свщ҃енїе
твоѐ ѡ҆пꙋстѣвшее себе ра́ди г҃и. приклонѝ [г҃и][20]
б҃е мои сл҃ꙋ твои, и҆ ᲂу҆слы́ши. ѿврьзи ѻ҆́чи
твоѝ и҆ ви́ждь потребле́нїе на́ше, и҆ гра́да тво-
є҆го в не́мже прозва́сѧ и҆́мѧ твое [-][21]. ꙗ҆́ко не
на́шими пра́вдами м҃ы (ᲂу҆пова́юще ѻ҆чищаемъ
ни)[22] щедротою на́шею пре́ тобо́ю, н҆о къ щед-
рота́мъ твои̇ мно́гимъ г҃и. (щедротами) ᲂу҆с-
лы́ши г҃и, ѻ҆цысти г҃и, вонмѝ (г҃и, и҆ сътворѝ).
и҆ не премедлѝ тебе ра́ди б҃е мои, ꙗ҆́ко и҆́мѧ
твое призва́сѧ (в лю́дех твои́хъ и҆ въ градѣ
твоє́мъ)[23]. (-)[24] є҆ще́ м҃и гл҃ющꙋ и҆ мола́щꙋ, і҆
и҆сповѣда́ющꙋ грѣхѝ своѧ, и҆ грѣхѝ лю́дїи сво-
и҆хъ і҆и҃лѧ, и҆ припадающꙋ (-)[25] м҃и пре г҃мъ
б҃мъ мои́мъ, ѻ҆ горѣ ст҃ѣи [є҆го][26]· І҆ є҆ще гл҃ю-
щꙋ м҃и в молитвѣ, и҆ се *мꙋжъ гаврїилъ є҆го- вы и
же ви́дѣхъ въ видѣнїи [моє́мъ][27] в нача́лѣ
парѧщ и҆ прикоснꙋсѧ мнѣ а҆ки в ча́съ тре́бы
вече́рнѧѧ. и҆ наказа́ мѧ, и҆ гл҃а къ мнѣ. и҆
рече, данїиле, нн҃ѣ и҆зыидо́хъ ᲂу҆стро́ити тебѣ
ра́зꙋмъ. в нача́ло млт҃вы твоеѧ и҆зы́иде сло́во,
и҆ а́зъ прїидо́х съвѣсти́ти тебѣ, ꙗ҆́коже мꙋжъ
помышле́нїи є҆си т҃ы· (-)[28] Размы́сли (же) въ
словеси, и҆ разꙋмѣ́и въ ꙗ҆вле́нїи. о седми́нъ съ-
крати́шасѧ ѡ҆ лю́дехъ твои́хъ и҆ ѡ҆ гра́дѣ
(твоем) ст҃ѣмъ, до́ндеже ѡ҆бетша́етъ съгрѣ-
ше́нїе, и҆ (скончаетсѧ грѣхъ), *и҆ знамена́ют- і҆ере кд єзе лз

сѧ грѣси, и очистѧтсѧ неправды. и приведетсѧ правда вѣчнаѧ, и знаменаетсѧ видѣніе (пророкъ)[29]. и помажетсѧ стый стыхъ. и увѣси и разумѣеши, ѿ исхода словеси ѩко ѿвѣщати и ѩко соградити іерслимъ, до ха старѣйшины, седминъ семь, и седминъ з҃, и в҃. и возвратитсѧ и соградитсѧ широцѣ и забрала і истощаютсѧ лѣта. и по седминахъ з҃ и в҃, потребитсѧ помазаніе и судъ (-)[30]. градъ (же) и стое расыплетсѧ съ старѣйшиною грѧдущимъ. и потребѧтсѧ [аки][31] в потопѣ, и до конца рати сокращенѣ (-)[32]. и разблажитъ завѣтъ многимъ седмина едина. (-)[33] пол (же) седмины (и) ставитъ требники и требу. (и крилу ѿ потребленіѧ и до скончаніѧ и поспѣшаніѧ вчинитъ на погибель. и разблажитъ завѣтъ многимъ седмина едина. в пол же седмины ѿимесѧ треба), и (возліѧніе) на (стый) храмъ.
мат. кд мар. гі лу. ка *омрьзѣніе (и опустѣніе)[34] и до скончаніа году, (-)[35] скончаніе дастьсѧ на опустѣніе·

гріх, *і запечатані будуть гріхи, і о- єре. 24 єз. 37
чистяться неправедності, і приведеться вічна праведність. І запечатане буде видіння пророків, і помазаним буде святе святих. **25** І пізнаєш, і зрозумієш від виходу слова, щоб відповісти і щоб збудувати Єрусалим, аж до володаря-помазаника – сім тижнів і 60 і 2 тижні. І повернеться, і буде збудована площа і мур. І закінчаться роки. **26** І після 60 і 2 тижнів вигубиться помазання і суд. Місто ж і святе буде знищене з володарем, що приходить. І будуть вигублені, наче в потопі, і до кінця війни в скороченні. **27** І він зробить завіт численним – один тиждень. В половині ж тижня. І поставить він жертовники і жертву. І крила – від спустошення. І до закінчення. І приспішення видасть на погибель. І зробить завіт численним – один тиждень. В половині ж тижня буде забрана жертва і виливаня на святий храм. *Мерзота і запустіння. І мат. 24 мар. 13 лук. 21
до закінчення року – закінчення. Дасться в запустіння.

Глав, і҃·

Въ лѣто [первое][1] кѵрово црѧ персска, слово ѩвисѧ даніилу, емуже прозвасѧ имѧ валтасаръ. (-)[2] истинно (же) слово, и сила велика, и разумъ дастьсѧ ему въ ѩвленіе· в ты дни азъ даніилъ бѣхъ желѣѧ три седмины дньныхъ, хлѣба помыслена не ѩдохъ, и мѧсо и вино не вниде въ уста моа, и мастію не помазахсѧ, до три седминъ дньныхъ. въ день (еі)[3], а мсца, (-)[4] азъ бѣхъ близъ рѣки великіѧ ѩже есть (едекель)[5]. и возвигохъ очи свои и видѣхъ. и се мужъ [-][6] облеченъ въ багрѧницу, и чресла его препоѩсани златомъ свѣтломъ, (-)[7] тѣло (же) его аки дарсисъ, (-)[8] лице (же) его аки озречь молніѧ, (-)[9] очи (же) его аки свѣща огнены. и мышцы его и голени аки озрѣ мѣди блискающасѧ. (-)[10] гласъ (же) словесъ его аки гласъ народа. и видѣхъ азъ (единъ даніилъ)[11] (-)[12]. а мужи иже со мною не видѣша ѩвленіѧ, но ужасть велика паде на нихъ, и ѿбѣгнуша въ страсѣ. (-)[13] азъ (же) остахъ единъ, и видѣхъ ѩвленіе великое се. и не оста въ мнѣ крѣпость, и слава моѧ обратисѧ въ расыпаніе, и не удержахъ крѣпости. и слышахъ гласъ словесе его, и внегда слышахъ бѣхъ преклоненъ, (-)[14] лице (же) мое на земли. и се рука прикасающесѧ мнѣ, и въставити мѧ на колѣнѣ мои, [и на стопы руку моею][15]. И рече къ мнѣ, даніиле мужу помышленіи, разумѣй въ словесѣхъ (сихъ) ѩже азъ глю к тебѣ, и стани на стоаніи своемъ,

Глава 10

1 В першому році Кира, перського царя, об'ялене було слово Даниїлові, якого прозвано іменем Валтасар, правдиве ж слово. І дано йому в видінні велику силу і розум. **2** В тих днях я, Даниїл, плакав три тижні днів. **3** Хліба улюбленого я не їв і м'ясо, і вино не ввійшло до моїх уст, і маззю я не помазався до трьох тижнів днів. **4** В 15-му дні 1-го місяця і я був близько великої ріки, вона є Едекель. **5** І я підняв свої очі, і я побачив. І ось чоловік, зодягнений в багряницю, і його бедра підперезані світлим золотом. **6** Його ж тіло, наче Тарсіс, його ж лице, наче видіння блискавки, його ж очі, наче вогняні свічі, і його руки і литки, наче видіння міді, що блищить. Голос же його слів, наче голос товпи. **7** І один я, Даниїл, побачив. А мужі, що зі мною, не бачили видіння, але великий жах напав на них, і вони втекли в страсі. **8** Я ж залишився сам і побачив це велике видіння. І не залишилося в мені сили. І моя слава змінилася на знищення. І я не втримав силу. **9** І я почув голос його слів. І коли я почув, я був схилений, лице ж моє *було* на землі. **10** І ось рука, що торкалася мене, і підвела мене на мої коліна і на долоні моїх рук. **11** І він сказав до мене: Даниїле! Чоловіче думок, зрозумій ці слова, які я говорю до тебе, і стань на своєму стоянні, бо нині я посланий до тебе! І як він сказав це слово до мене, я встав з трясінням. **12** І він сказав до мене: Не

бійся, Даниїле! Бо від першого дня, в якому ти дав твоє серце, щоб розуміти і трудитися переді Мною, твоїм Богом, вислухані були твої слова. Я ж прийшов через твої слова. **13** А князь перського царства стояв напроти мене двадцять і один день. І ось Михаїл, один із перших старшин, прийшов мені допомогти. І Я його залишив з князями перського царства **14** і прийшов сказати тобі те, що зустріне твій народ в останніх днях, бо ось видіння на дні. **15** І коли ж Він говорив зі мною за цими словами, я дав моє лице на землю і схилився. **16** І ось наче людська подоба доторкнулася до моїх уст. І я відкрив мої уста і заговорив, і сказав до Того, що стояв переді мною: Господи! В твоєму видінні повернулися мої нутрощі в мені, і я не мав сили. **17** Як зможе твій раб, Господи, говорити з цим моїм Господом? Адже я знеміг. І відтепер в мені не стоятиме сила, бо в мені не залишилося сили і дихання. **18** І наче людський вид додав. І доторкнувся до мене, і скріпив мене, **19** і сказав мені: Не бійся, чоловіче думок! Мир тобі! Будь мужнім і будь сильним! І коли він говорив зі мною, я скріпився і сказав: Хай говорить мій Господь, бо Ти мене скріпив! **20** І він сказав: Чи знаєш чому я до тебе прийшов? І тепер повернуся, щоб воювати з перським князем, Я ж виходив, а грецький князь ішов. **21** Але тобі сповіщу рішене писання правди. І немає ні одного, що Мене в цьому підтримує, хіба лиш Михаїл – ваш князь.

ꙗко нн҃ѣ посланъ єсмь к тебѣ. и єгда сгл҃а
слово се къ мнѣ, въста҄ съ тр҃ꙋсо҄. и рече къ
мнѣ, не боися даніиле, ꙗко ѿ перваго д҃не вон-
же подасть ср҃це свое ꙗко разꙋмѣти, и трꙋди-
тися (предо мною) б҃мъ твоимъ, ꙋслышаша-
ся словеса твоѧ, (-)[16] азъ (же) пріидохъ въ сло-
весехъ твоихъ· (-)[17] кн҃зь (же) цр҃тва прьска сто-
ѧше противꙋ мнѣ двадесѧти и єдинъ днь. и
се михаилъ єдинъ ѿ старѣишинъ прьвыхъ прі-
иде помощи мнѣ, и того оставихъ (-)[18] съ кн҃зи
цр҃тва прьска. и пріидо҄ сказати тебѣ єже срѧ-
щеся людемъ твоимъ в послѣнаа дни, ꙗко
се видѣніе въ дн҃и. и внегда же гл҃а съ мною
по словесемъ симъ, да҄ лице свое на землю и пре-
клонихся. и се аки озре [-][19] ч҃лча прикоснеся ꙋс-
тѣ моихъ. и ѿверзохъ ꙋста своѧ и гл҃ахъ, и
рѣхъ къ стоѧщемꙋ предо мною. г҃и въ видѣ-
нии твоемъ обратися ꙋтроба моѧ въ мнѣ, и
не имыи силы. (-)[20] каꙗко возможе рабъ твои [гл҃ати
г҃и][21] съ г҃мъ (симъ моимъ)[22]. (-)[23] а҄ (бо) [ѿне-
могохся и][24] ѿ нн҃ѣ не станетъ въ мнѣ крѣ-
пость, (сила бо) и дыханіе не оста въ мнѣ· и
приложи и прикоснеся мнѣ ꙗко озречь ч҃лча, и
ꙋкрѣпи мѧ, и ре҄ ми, не боися мꙋжꙋ помыш-
леніи, миръ тебѣ. мꙋжаися и крѣпися. и є-
гда гл҃а съ мною ꙋкрѣпихся, и рѣхъ, да гл҃етъ г҃ь
мои, ꙗко ꙋкрѣпилъ мѧ єси. и ре҄, (аще вѣси)
почто єсмь прише҄ к тебѣ. и нн҃ѣ възвращꙋся
ꙗко братитися съ кн҃земъ прьско҄. (-)[25] азъ (же)
исхожахъ, (-)[26] кн҃зь (же) єллинескь градаше. но
да ти совѣтꙋю въчиненое въписаніе истинны.
и нѣсть ни єдиного подръжаща съ мною о семъ, но
точію михаилъ кн҃зь вашъ·

Глава 11

1 Я ж в першому році Кира став у владі і силі **2** і прийшов, щоб тобі сповістити. Ось ще встануть три царі в персах, четвертий же розбагатіє великим багатством, понад всіх. І після того, як одержить багатство, повстане проти всіх цих грецьких царств. **3** І повстане інший сильний цар, і володітиме великою владою, і зробить по своїй волі. **4** І ще як він стоятиме, його царство буде знищеним і розділиться на чотири небесні вітри, і не до кінця, і не за його владою, якою він володів. Бо знищеним буде його царство і іншим від них буде відданим. **5** І скріпиться південний цар. І один з його князів скріпиться проти нього і заволодіє владою великою, опріч його влади. **6** І по його роках буде впокорений. І дочка південного царя ввійде до північного царя, наче

Гл҃а, аі·

(з҄ же)[1] въ прьвое лѣто кѵрово стахъ въ
дръжавꙋ и крѣпость. (и пріидохъ да со-
вѣстꙋю тебѣ)[2]. се єще тріе цр҃и въста-
нꙋтъ въ прьсе҄, (-)[3] четвертыи (же) раз-
богатѣетъ богатества велика паче всѣхъ. и
по пріꙗтіи богатества [-][4], въстанетъ на вса
цр҃тва єллинъ (сихъ). и въстанетъ (дрꙋгіи) цр҃ь
силенъ, и обладае҄ властію многою, и сътво-
ритъ въ волю свою. и доидеже стоитъ. цр҃тво
єго съкрꙋшится, и раздѣлися на четыре вѣт-
ры н҃бныѧ, и не на конецъ (-)[5], ни въ власть
єго єюже съвладѣ. ꙗко разорится цр҃твꙋ єго, и
дрꙋгіи без нихъ [ѿдасться][6]. и ꙋкрѣпится
цр҃ь южныи, и ѿ кн҃зь єго, єдинъ ꙋкрепѣетъ
нань, и обладаетъ властію многою, [[кромѣ][7]
власти єго][8]. и по лѣтехъ єго (смирится)[9]. и
дщи цр҃ѧ южска внидетъ къ (сѣверскꙋ цр҃ю)[10],

ꙗкоже сътворити завѣтъ с нимъ. и не ѹ-
дръжитъ крѣпости мышца, и не станетъ
(племѧ еѧ)[11]. и предастьсѧ та, и приведшеи
ю и дѣва, и въкрѣплѧѧи ю въ врѣменехъ. и
въстане ѿ цвѣта и ѿ корениꙗ еѧ на ѹго-
тованїе его. и прїиде въ силѣ, и вниде въ
ѹтвержениѧ цр҃ѧ сѣверскаго, и сътворитъ в
нихъ, и ѹкрепѣетъ (в нихъ). и боги ихъ съ
слїаньми и, [и][12] всѧ сосꙋды и похотѣны (и)
сребра (-)[13], съ плѣнники принесетъ въ егѵпе.
и тои въстанетъ по цр҃и сѣверсте. И вни-
детъ въ црт҃во цр҃ѧ южнаго, и възвратитсѧ
на свою землю. и сн҃ове его съберꙋтъ народъ
силенъ многъ. и внидетъ градыи (-)[14] по-
топлѧѧ, и мимоидетъ, и (до крѣпости его
снидетъ)[15]. и (разгнѣваесѧ и тои вратит-
сѧ съ цр҃емъ сѣверскиꙫ)[16] и поставитъ народъ
многъ, и предастьсѧ (в рꙋцѣ его народъ)[17]. и
поимꙋ народъ, и възвеселитсѧ срд҃це его, и съ-
долѣетъ тмы, и не ѹкрепѣе. и възвратит-
сѧ цр҃ь сѣверскїи и ѿведетъ народъ многъ
(-)[18], и на концы [лѣ][19] прїидетъ градыи вхо-
домъ силою великою и съ имѣнїемъ вели-
комъ. И в та лѣта мнѕи въстанꙋтъ на
цр҃ѧ южска. и сн҃ове расыпателе людїи твоихъ
въздвигнꙋтсѧ ꙗко поставити видѣнїе, и
ѿнемогꙋсѧ. и внидетъ цр҃ь сѣверскїи, и про-
лѣе къ прьсти, и прїиме грады тверды. (-)[20]
мышцы (же) цр҃ѧ сѣверска не станет. и въс-
танꙋтъ изборнїи его, и не бꙋдетъ крѣпости
ꙗкоже стати. и сътворитъ входѧи к немꙋ
по воли своеи, и нѣсть стоѧщаго пре лице его.
и станетъ на земли (гавеирь)[21], и съвръшит-
сѧ в рꙋцѣ его. и вчини лице свое внити (всеѧ
силы)[22] црт҃ва своего, и правѣ все (сътворитъ
с ним)[23]. и дщере (женѣ)[24] дасть емꙋ быти с
нею, и не (томꙋ) бꙋдетъ, ни пребꙋдетъ ѹ
него. и възвратитъ лице свое въ островы, и
поиметъ многи, и погаситъ кнѧѕѧ ѹкоризна
[его][25]. обаче ѹкоризна его възвратитсѧ емꙋ.
и обратитъ лице свое въ крѣпость землѧ
своеѧ, и ѿнеможесѧ и падетсѧ, и не обрѧ-
щетсѧ. и въстанетъ [ѿ кореніѧ его (-)[26]
црт҃во][27] на ѹготованїе его, превода [и][28] тво-
рѧ славꙋ црт҃ва. и в ты дн҃и съкрꙋшитсѧ и
не в личестѣхъ ни въ рати. [и][29] станетъ въ
ѹготованїи его похꙋлисѧ, и не даша нань
славы црт҃ва. и прїидетъ съ обилїемъ, и
съдолѣе црт҃вꙋ лестьми. и мышцы потоплѧ-
ющаго потопитесѧ ѿ лица емꙋ и съкрꙋ-
шитсѧ. и старѣишина завѣта. и ѿ совокꙋп-
лениѧ (сътворит к немꙋ)[30] лесть. и възы-

щоб зробити з ним завіт. І той не
вдержить силу правиці, і не стоятиме
його плем’я, і видана буде вона і ті,
що її привели, і дівчина і ті, хто її
скріпляв в часах. **7** І з її цвіту і кореня
повстане *один* на його приготовлен-
ня. І прийде зі силою, і ввійде до у-
кріплень північного царя, і зробить
бій в них, і скріпиться в них. 8 І їхніх
богів з їхніми вилитими, і всякий їх-
ній бажаний і срібний посуд з поло-
неними принесе до Єгипту. І той
встане після північного царя. **9** І він
ввійде до царства південного царя і
повернеться до своєї землі. **10** І його
сини зберуть сильну, численну юрбу.
І ввійде той, що приходить, топлячи,
і перейде, і зійде до його сили. **11** І
він розгнівається, і той повернеться з
північним царем і поставить числен-
ну юрбу. І народ буде виданий до йо-
го рук. **12** І вони візьмуть юрбу – і
розвеселиться його серце. І він заво-
лодіє десятками тисяч і не закріпить-
ся. **13** І повернеться північний цар, і
відведе численну юрбу. І в кінці ро-
ків прийде той, хто йде входом, з
силою великою і з великим майном.
14 І в тих часах численні повстануть
проти південного царя, і сини-поган-
ці твого народу піднімуться, щоб по-
ставити видіння, і знеможуть. **15** І
північний цар ввійде, і насипе насип,
і захопить сильні міста. Руки ж пів-
нічного царя не втримаються, і його
вибранці повстануть. І не буде сили,
щоб встояти. **16** І зробить той, що до
нього входить, за своєю волею. І не-
має того, що стоїть перед його лицем.
І він повстане в землі Гавеір. І скін-
читься в його руці. **17** І він поставить
своє лице, щоб увійти всією силою
свого царства, і правильно зробить
все з ним. І дочці-жінці, дасть йому
бути з нею. І не йому буде. Ані вона
не залишиться у нього. **18** І той по-
верне своє лице до островів, і захо-
пить численні *острови*, і погасить
князів його впокорення. Одначе його
впокорення повернеться на нього. **19**
І він поверне своє лице на силу своєї
землі. І ослабне, і впаде, і не знай-
деться. **20** І з його кореня повстане
царство на його приготовлення, що
переводить і чинить славу царства. І
в тих днях він буде розбитий, і не
особами ані не в війні. **21** І він стане
на своєму приготуванні. Він був зне-
важений. І не дали йому слави цар-
ства. І він прийде в достатку і заво-
лодіє царством обманами. **22** І руки
того, що топить, затопляться від його
лиця, і буде розбитим і старшиною
завіту. **23** І від змішань зробить з ним
обману, і піде, і переможе його в
малій країні. **24** І прийде з близькими
країнами, і зробить те, що не зробили

його батьки і батьки його батьків. Полоном і добиччю він рознесе мир. І його розум задумує проти Єгипту. І то до часу. **25** І його сила і його серце підніметься проти царя півдня з великою силою, цар же південний зробить з ним різню великою і дуже сильною силою. І вони не встоять, бо задумують на нього задуми. **26** І пожеруть його шляхетне, і розіб'ють його. І він розжене сили, і впадуть численні ранені. **27** І оба царі, і їхнє серце – на лукавство. І при одному столі говоритимуть брехню – і не пощастить *їм*. Бо ще кінець на час. **28** І він повернеться до землі своєї з великим майном, і його серце на святий завіт. І він зробить і повернеться до своєї землі. **30** І він розлютиться на святий завіт і повернеться, і задумає проти тих, що покинули завіт, **31** і руки, і плем'я, що від нього. І збещестять священне, і усунуть постійну жертву. І дадуть на ньому страшне збещещення. **32** І ті, що чинять беззаконня, з обманою наведуть завіт, а народ, що знає свого Бога, переможе і зробить. **33** І розумний народ, дуже розумний. І вони знеможуть від меча, і від полум'я, і від полону, і від днів розграбування. **34** І коли будуть ослаблені, їм допоможеться малою поміччю. І додадуться до них численні з обманою. **35** І ті, що розуміють, послабнуть. Щоб випробувати їх вогнем, і вибрати, і об'явити до кінця часу. Бо ще на час. **36** І він зробить по своїй волі. І цар підніметься вгору, і звеличиться над всякого бога, і дуже брехатиме на Бога Богів. І щаститиме, аж доки не скінчиться гнів, бо іде до закінчення. **37** І він не зважатиме на всіх богів його батьків, тому що звеличиться понад всіх. **38** І бога Маозієя (єв. сили) прославить на своєму місці. І бога, якого не знали його батьки, прославить сріблом, і золотом, і дорогоцінним каменем, і побажаннями. **39** І в укріпленнях зробить схронок з чужим богом, якого пізнав, і помножить славу. І численних зробить їм підвладними, і розділить землю в дари. **40** І в останньому часі з ним зудариться північний цар зі зброєю, і з кіннотою, і з численним кораблями. І ввійде до землі з розбоєм, і знищить, і перейде **41** до північної землі. І численні послабнуть. Ці ж спасуться з едомової і моавської руки і від влади аммонових синів. **42** І він простягне свою руку проти землі, і єгипетська земля не буде на спасіння. **43** І він почне панувати

детъ и҆ съдолѣетъ е҆мꙋ в малѣ странѣ. и҆ съ блажаншими (-)[31] странами прїидетъ, и҆ сътворитъ е҆гоже не сꙋть сътворили ѿцы е҆мꙋ, и҆ ѿцы ѿць е҆го. плѣненїемъ и҆ плѣненїи (миръ)[32] раздѣлитъ, и҆ на е҆гѵпта помышлаетъ мысль [е҆го][33], и҆ до времене. и҆ въстанетъ крѣпость е҆го и҆ срдце е҆го на цр҃ѧ ю҆жескаго в силѣ велицѣ. (-)[34] цр҃ь (же) ю҆жескъ сътворитъ с нимъ сѣчь силою великою и҆ крѣпкою ѕѣло· и҆ не станꙋтъ ꙗко помышлаютъ нань помышленїѧ. і҆ изъꙗдатъ достойнаѧ е҆го и҆ съкрꙋшитъ и҆ и силы расыплетъ, и҆ падꙋтъ ꙗзвенїи мнози. и҆ оба цр҃ѧ [и҆][35] срдце е҆ю на лꙋкованїе, и҆ на трапезѣ е҆диной сългета лжꙋ, и҆ не оуправисѧ. ꙗко е҆ще конецъ въ времѧ· и҆ възвратитсѧ на (свою землю)[36] съ и҆мѣнїемъ многомъ, и҆ срдце е҆го на завѣтъ стый, и҆ сътворитъ, и҆ възвратитсѧ на (свою землю)[37]. (-)[38] и҆ възъꙗритсѧ на завѣтъ стый, (-)[39] и҆ възвратитсѧ и҆ смыслитъ на оставьшаѧ (завѣты)[40], [и҆ мышцы и҆ племѧ][41] ѿ него (-)[42], и҆ оскверьнѧтъ свщенїѧ (-)[43], и҆ преставѧтъ оучащенїе, и҆ дадѧтъ в не ѡгнꙋшенїе искажено. и҆ безаконꙋющеи завѣтъ наведꙋтъ съ прелестїю· (-)[44] людїе (же) вѣдꙋще бг҃а своего премогꙋтъ и҆ сътворѧтъ. и҆ смысленїи людїе смыслѧтъ много, и҆ ѿнемогꙋтсѧ въ мечи и҆ въ пламене и҆ въ плѣненїи и҆ въ разграбленїе дньное. и҆ е҆гда ѿнемогꙋтсѧ поможесѧ имъ помощь мала. и҆ приложатсѧ [мнози на нѧ][45] съ прелестїю. и҆ ѿ смысливших ѿнемогꙋтсѧ, ꙗко ражещи ѧ і избрати и҆ ѿкрыти до конца (времени)[46], ꙗко е҆ще въ времѧ, и҆ сътворитъ по воли своей. и҆ [цр҃ь възвыситсѧ и҆ възвеличитсѧ][47] на всего бога, [и҆ на бг҃а богъ][48] сългетъ пресилне, и҆ оуправитъ дондеже скончаетъ гнѣвъ. въ скончанїе бо бываетъ. и҆ до всѣхъ богъ ѿць е҆го не смысли, (-)[49] ꙗко паче всѣхъ възвеличитсѧ. и҆ бога (маозеи)[50] на мѣсте своемъ въславитъ. и҆ бога е҆гоже не видаше ѿцы е҆го въславитъ (сребромъ и҆ златомъ)[51], и҆ камыкомъ цѣннымъ, и҆ помышленїемъ. и҆ сътворитъ твердѣлемъ оубѣжище съ богомъ чюждимъ [е҆гоже позна][52], и҆ оумножи славꙋ, и҆ повинетъ имъ многи, и҆ землю раздѣлитъ дары. и҆ въ времѧ конечное снидетсѧ с нимъ цр҃ь сѣверскїи (-)[53] въ ѡрꙋжїи и҆ с конники, и҆ с корабли многи. и҆ внидетъ въ землю (съ расыпанїемъ и҆ съкрꙋшитъ)[54], и҆ минетъ на землю (сѣверскꙋ)[55], и҆ мнози ѿнемогꙋтсѧ. (-)[56] сїи (же) спасꙋтсѧ ѿ рꙋки (-)[57] е҆домлѧ и҆ моавлѧ, и҆ ѿ власти снѡвъ аммонь. и҆ простре рꙋкꙋ [свою][58] на землю, и҆ землѧ е҆гѵпетска не бꙋдетъ въ спсенїе. и҆ съ-

властѝ начне̑ въ сокровенныхъ злата и҆ сребра̀, и҆ въ всемъ по́хотнѣмъ є҆гѵ̑петстѣ. и҆ (левѵ̑витстѣ)[59] и҆ (мѵ̑рстѣ)[60] [и҆][61] въ твердѣлехъ и҆хъ. и҆ слышанїа и҆ потща́нїа възмꙋта́тъ и҆̀ ѿ восто́ка же и҆ сѣверь. и҆ прїиде въ ꙗ҆́рости мно́ѕѣ, ꙗ҆ко погꙋби́ти и҆ нарещѝ мно́ги. и҆ потъ́кнꙋтъ кꙋщꙋ свою на є҆фадо́нѣ межꙋ̀ мо́рема на горѣ̑ (ст҃ѣи сѣ́вера)[62].

над скарбами золота і срібла і над
усім жаданим єгипетським, і лей-
витским, і мирським, і в їхніх твер-
динях. **44** І його затривожать слухи
і клопоти зі сходу ж і півночі. І
прийде у великому гніві, щоб ви-
губити і визвати численних. **45** І
він поставить своє шатро на Ефа-
доні, поміж морями, на святій горі
півночі.

Гл҃а, в҃і·

И҆ в то́и го́дъ въста́нетъ михаи́лъ кнѧ́ѕь
вели́кїи, стоѧ́и ꙋ̑ сн҃ѡвъ лю́дїи твои҆. и҆
бꙋ́детъ го̑ скорбѣ́нїѧ ꙗ҆ко́ве нѣсть было̀
(такова̀, и҆ бы̑ страсть на землѝ града
того)[1]. и҆ в то врѣмѧ сп҃сꙋтсѧ лю́дїе твоѝ
вс҃и, (и҆ ѡ҆брѣтъ́исѧ) впи́санъ въ кни́ги. и҆ мно́-
ѕи спѧщеи (и҆хъ) въ зе́мльнѣи прьсти въста́-
мф҃ ке іѡа҃ є нꙋтъ. *сїи въ жизнь вѣчнꙋю, а҆ ѻ҆нѝ въ ꙋ̑ко-
мф҃ гі мꙋдро̑ г ри́знꙋ и҆ въ стыдѣ́нїе вѣчное· *и҆ смы́сливши
просвѣта́тсѧ а҆ки свѣтъ твердѣлныи. и҆ ѿ
правди́выхъ мно́гихъ а҆ки ѕвѣзды въ вѣки, и҆
є҆щѐ. (-)[2] ты̑ данїиле загради словеса̀, и҆ зна́-
менаи кни́ги до вре́мене скн҃ча́нїѧ. дои҆деже наꙋ̑-
ча́тсѧ мно́ѕи, и҆ ꙋ̑мно́житсѧ (видѣ́нїе)[3]. И҆ ви́-
дѣхъ а҆зъ данїилъ, и҆ се̑ два дрꙋга́ѧ стоѧ́сте
є҆ди́нъ ѡ҆ сю́ю странꙋ̀ ꙋ̑стїѧ рѣцѣ, а҆ дрꙋгїи ѡ҆-
бонꙋ странꙋ̀ [-][4]. и҆ рѣхъ къ мꙋжꙋ ѡ҆блъче́номꙋ
въ багрѧницꙋ, и҆же бѧ́ше врьхꙋ водѝ рѣчныѧ,
а҆пока҃ ї доко́лѣ скончанїе ꙗ҆́же нарече чюдеса̀. *и҆ слы́шахъ
ѿ мꙋжа ѡ҆блъче́наго въ багрѧни́цꙋ, и҆же бѧ́хꙋ
врьхꙋ водѝ рѣчны́ѧ, и҆ въздви́же десницꙋ свою
(-)[5] на́ нб҃о, и҆ клѧ́сѧ в҃ живꙋщеи въ вѣки, ꙗ҆ко
въ вре́мѧ [и҆ въ][6] времене, и҆ в по̑ вре́мене. и҆
є҆гда сконча́етсѧ расы́панїе [рꙋки лю́дїи ѡ҆с-
щенъ][7], (и҆) ꙋ̑вѣ́дамъ (се̑ вс҃и)[8]. (-)[9] а҆з (же)
слы́шахъ, и҆ не разꙋмѣхъ. и҆ рѣхъ, г҃и что пос-
лѣднаѧ сихъ. и҆ рече, ходѝ данїиле, ꙗ҆ко заг-
ражде́на (словеса̀ и҆ знаменана)[10] до вре́мене скон-
ча́наго· [дои҆деже][11] и҆щетꙋтсѧ и҆ ѡ҆бѣлѧ́тсѧ, и҆
разгорѧ́тсѧ мно́ѕи [и҆ ѡ҆ст҃атсѧ][12]. и҆ събе-
законꙋю безако́нницы, и҆ не разꙋмѣ́ютъ (вс҃и)
нечести́вїи, но ꙋ̑мнїи разꙋмѣю· (-)[13] ѿ времене
(же) пременени ꙋ̑чаще́нїѧ, (-)[14] дн҃ъ а҃ с҃ч.
бл҃женъ тръплѧ́и и҆ постигїи въ дн҃и ҂а҃ т҃ле.
(-)[15] ты́ (же) и҆дѝ (-)[16] почива́и, [є҆ще б҃о дн҃їе въ
и҆сполне́нїе сконча́нїю и҆ почїеши][17], и҆ въста́неши
въ прича́стїе свое въ сконча́нїе дн҃ъ. ((-)[18] Цр҃ь
(же) а҆стѵ̑агѝ приложи́сѧ къ ѿц҃ем своимъ. и҆
прїѧ кѵ̑ръ пръсїинъ црство є҆го)[19].

Глава 12

1 І в тому часі підніметься вели-
кий князь Михаїл, що стоїть над
синами твого народу. І буде час
такої скрути, якої не було. І була
біда на землі того міста. І в тому
часі спасеться ввесь твій народ і ті,
хто знайдеться записаним в книзі. **2**
І численні з тих, що сплять в поросі
землі, встануть – *ці на вічне жит- мат. 25 ів. 5
тя. І вони на погорду і на вічний со-
ром. **3** *І розумні засяють, так як мат. 13 муд. 3
світло тверді, і численні з правед-
них – як звізди на віки і ще. **4** Ти,
Даниїле, замкни слова і запечатай
книги до часу завершення, доки
численні не навчаться, і помно-
житься видіння. **5** І я, Даниїл, по-
бачив. І ось стали два інші *чоло-
віки*: один з цієї сторони берега
ріки, а другий з тієї сторони. **6** І я
сказав до чоловіка, зодягненого в
багряницю, який був над річною
водою: Коли кінець тих чудес, про
які ти говорив? **7** *І я почув від апо. 10
чоловіка, зодягненого в багряницю,
який був над річною водою. І він
підняв свою правицю на небо і
поклявся Тим, що живе навіки, що:
На час! І на часи! І на половину
часу! І коли закінчиться розсипан-
ня руки освяченого народу, вони і
побачать це все. **8** Я ж почув і не
зрозумів. І я сказав: Господи, який
кінець цих? **9** І він сказав: Ходи,
Даниїле, бо слова замкнені і запе-
чатані до останнього часу. **10** Коли
численні будуть почислені, і бу-
дуть вибілені, і будуть випробувані
вогнем, і освятяться. І беззаконні
чинитимуть беззаконня. І всі без-
божні не зрозуміють, але розумні
зрозуміють. **11** Від часу ж зміни
постійної жертви 1290 днів. Бла-
женний, хто терпить і хто дійде до
днів 1335. **13** Ти ж іди спочинь, бо
ще є дні до виповнення скінчення. І
спочинеш, і встанеш у своє нас-
ліддя в завершенні днів. А цар Ас-
тиагис переставився до своїх бать-
ків. І Кир, персієць, взяв його цар-
ство.

Глава 13

1 Був чоловік, що жив у Вавилоні,
ім'я ж йому Йоаким. **2** І він взяв
жінку, якій ім'я Сусанна, Хелкієва
дочка, що дуже гарна і що боялася
Бога. **3** Батьки ж її *були* праведні і
навчили свою дочку за Мойсеєвим
законом. **4** Йоаким же був дуже ба-
гатий. І був сад поблизу його двору, і
сходилися до нього жиди, тому що
він був найславнішим з них усіх. **5** І
вибрали суддями двох старців з наро-
ду в тому році, про яких же сказав
Владика, що вийде беззаконня з Ва-
вилону від старців-суддів, які вважа-
лися проводирями народу. **6** Ці пере-
бували в Йоакимовому домі. І до них
приходили всі, що судилися. **7** І ста-
лося, що коли народ відходив в полу-
день, входила і Сусанна і ходила в
саді свого чоловіка. **8** І бачили її два
старці кожного дня, як вона входила і
виходила, і були в пожаданні її. **9** І
вони зіпсували свій ум і звернули
свої очі, щоб не дивитися на небо ані
не згадати суди праведних. **10** І оба
були зранені нею і самі собі не спові-
стили своєї хвороби, **11** бо встидали-
ся визнати свою думку, що бажали
бути з нею. **12** І кожного дня, дивля-
чись на неї, стежили з пожадливістю.
13 І сказали один до другого: Підім,
отже, додому, бо година обіду. І пі-
шовши вони і розійшлися від себе. **14**
І повернувшись вони прийшли на те
саме місце, і питаючи себе визнали
причину – своє пожадання. І тоді
спільно назначили час, коли вдасться
знайти *її* самою. **15** І сталося, що ко-
ли вони стежили за нею в догідний
день, вона тоді ввійшла, так як учора
і третього дня, тільки з двома служ-
ницями і забажала помитися в саді,
бо була спека. **16** І там не було ніко-
го, за винятком двох схованих стар-
ців, що й стежили над нею. **17** І вона
сказала служницям: Принесіть олію і
пахощі і замкніть двері саду, щоб я
помилася. **18** І ті зробили, так як вона
сказала, і замкнули двері саду, і вий-
шли, щоб принести їм наказане, і не
побачили старців, бо вони були схо-
вані. **19** І сталося, що як вийшли
служниці, встали два старці **20** і ска-
зали: Ось двері саду замкнені. І ніхто
нас не бачить, а ми є в пожаданні те-
бе. Обіцяйся і будь з нами. **21** Якщо
ж ні, то засвідчимо проти тебе, що
був з тобою хлопець, і через це ти від
себе відіслала служниць. **22** І застог-
нала Сусана і сказала: Тісно мені зві-
дусіль. Бо якщо я це зроблю, мені є
смерть, а якщо не зроблю, від вас не
втечу. **23** Мені є краще не зробивши
впасти у ваші руки, ніж згрішити пе-
ред Господом. **24** І Сусанна закрича-

(Гла҃, г҃і·)[1]

Б(ѣ)[2] мꙋжъ живый въ вавѷлонѣ, (-)[3]
имѧ (же) емꙋ іѡакимъ. и поѧ женꙋ ей-
же имѧ сꙋсана дщи хелкіева, добра ѕѣ-
ло, и боѧщисѧ [Ба][4]. (-)[5] родителѧ (же)
еѧ правнва, и наꙋчиста дщерь свою по законꙋ
мѡѷсіовꙋ· (-)[6] Бѣ (же) іѡакимъ богатъ ѕѣло,
и бѣ (-)[7] оградъ близъ двора его. и (схожда-
хꙋсѧ к немꙋ)[8] жидове, имже бѧше славнѣи
(ихъ) всѣхъ· И ѡбраша два старца ѿ людіи
сꙋдіи в (то лѣто)[9]. ѡ нейже гла Влка, ꙗко
изыидетъ безаконіе из вавѷлона ѿ старецъ
сꙋдіи, иже мнѧхꙋсѧ строѧще люди. сіѧ пре-
бываете в домꙋ іѡакимли, и прихождахꙋ к
нима вси прѧщесѧ· И бысть внегда ѿхож-
дахꙋ людіе въ пладніѧ, вхождаше (и) сꙋсана
и хождаше въ оградѣ мꙋжа своего. и смот-
рѣста еѧ оба старца всѧ дни входѧща, і
исходѧща. и бысте в хотѣніи еѧ. и разъвра-
тиста [оумъ свои][10], и оуклониста очи свои
ꙗко не възглѧдати на нбо, ни помѧнꙋти
сꙋдъ праведныхъ· И бѣста оба ослабиласѧ
на ню, и не съвѣстиста сама себѣ болѣзни
своеѧ. ꙗко стыдѣстасѧ исповѣдати помыш-
леніе свое, ꙗко хотѧста быти з нею. и блю-
дѧста жадающа всѧ дни зрѧща еѧ. и рѣ-
ста дрꙋгъ къ дрꙋгꙋ, идѣве оубо домовѣ, ꙗко
обѣденъ часъ есть. и шедша (и) разыдостасѧ
ѿ себе. и ѡбращшасѧ пріидоста единамо. и
ѡтѧзающа самасѧ, винꙋ исповѣдаста похо-
тѣніе свое. и тогда ѡбъщнѣ съчиниста вре-
мѧ, когда (-)[11] оулꙋчиста ѡбрѣсти единꙋ· И
бысть внегда блюдѧста (ю) днь покосенъ,
вниде тогда ꙗки вчера и третіимъ дне, съ
двѣма тоцію ѡтроковицама, и въсхотѣ мы-
тисѧ въ оградѣ, ꙗко зной бѧше. и не бѧ-
ше никогоже тꙋ, развѣ двою старцꙋ съкровенꙋ
и стрегꙋщꙋ еѧ. и рече ѡтроковицама, принесе-
та масло и смѣшеніе, и двери оградныѧ за-
творита да сѧ измыю. и сътвористѣ ꙗкоже
рече, и затвориста двери ограныѧ і изыдоста
(-)[12] принести повелѣное има, и не видѣстѣ
старцꙋ ꙗко бѣаста съкровена· И бысть ꙗко
изыдоста ѡтроковицы, [-][13] въставше оба
старца, (-)[14] и рѣста, се двери ограныѧ за-
творишасѧ, и никтоже не видит насъ, а похо-
тѣніѧ твоего есвѣ. (-)[15] ѡбѣщаи на сѧ, и
бꙋди с нама. аще ли ни, то послꙋшивѣ на
тѧ, ꙗко бѣ с (нею)[16] юноша. и того ради ѿ-
пꙋсти ѡтроковицы ѿ себе· И въздше (сꙋса-
на)[17], и рече, тѣсно ми ѿвсюдꙋ. аще бо се съ-

творю̀ смр҃ть мнѣ̂ є̂сть, и҆ а҆́ще не сътворю̀ не
ᲂу҆бѣжꙋ (ѿ ва́ю)[18]. и҆зволенѣ́е є̂сть мнѣ̂ не съ-
творивши впасти в рꙋцѣ ва́ю, негли съгрѣ-
шити пре҄ бм҃ъ· И҆ възъпи жрѣломъ велико́мъ
(сꙋса́на)[19]. възъписта же и҆ ѻ҆́ба ста́рца про-
тивꙋ є́и. и҆ текъ є҆ді́нъ ѿврьзе две́ри ѻ҆град-
ныѧ. (и҆) ꙗ҆́ко (-)[20] ᲂу҆слы́шаша крычані́є въ ѻ҆г-
ра́дѣ дома́шнїи, въмікнꙋшасѧ странными две́р-
ми видѣти слꙋчившеесѧ є́и. є҆гда́ же и҆сповѣ-
да́ста ста́рца словеса̀ своѧ, ᲂу҆стыдѣшасѧ раби
(еѧ̀) ѕѣло, ꙗ҆́ко николи́ же и҆звѣща́сѧ [таково̀ сло́во][21]
ѻ҆ (сꙋса́нѣ)[22]· И҆ бы́сть наᲂу́трїѧ, ꙗ҆́ко събра́-
шасѧ лю́дїе к мꙋжꙋ еѧ̀ і҆ѡа҆кимꙋ, прїидо́ста
[и҆][23] ѻ҆́ба ста́рца полна безако́нна́го помышле́нїѧ на
[сꙋса́нꙋ][24], ᲂу҆морити ю҆̀. и҆ рѣста пре҄ людми,
послите по (сꙋса́нꙋ)[25] дщере́ь хелкі́євꙋ [-][26]. ѻ҆ни́ же
посла́ша. и҆ прїиде та, и҆ (всѧ) ᲂу҆жики є҆ѧ̀ (-)[27].
сꙋса́на же бѧ́ше мла́да ѕѣло, и҆ добра̀ ѻ҆бра-
зомъ. ббезако́ннїи же повелѣ́ша ѿкры́ти ю҆̀
бѧше бо покрове́нна, ꙗ҆́ко да сѧ насы́тѧтъ
доброты є҆ѧ̀. (и҆ видѣша ю҆̀ вси)[28]. въста́вша
ѻ҆́ба ста́рца посредѣ людїи, (и҆) възложиста рꙋ-
цѣ на главꙋ̀ еѧ̀. сїѧ же пла́чющи возрѣ на́ нбо.
ꙗ҆́ко бѧ́ше срдце еѧ ᲂу҆пова́ѧ къ гꙋ. рѣста же
[ѻ҆́ба][29] ста́рца, ходѧ́щема на́ма (ѻ҆бѣма) въ
ѻ҆гра́дѣ (-)[30], вни́де си съ двѣма ѻ҆трокови́ца-
ма, и҆ затворѝ две́ри ѻ҆гра́дныѧ, и҆ ѿпꙋсти
ѻ҆трокови́цы. и҆ прїиде к неи ю҆́ноша и҆же бѧ́ше
съкрове́нъ, и҆ възлеже с нею̀. на́м же сꙋще въ
ᲂу҆́глѣ ѻ҆града, видѣвша безако́нїе текохѡвѣ на́
нѧ, и҆ видѣвша ѧ҆̀ повигнꙋховѣсѧ. (и҆) не мо-
го́ховѣ ꙗ҆́ти є҆го, и҆мже па́че на́ю можа́ше, и҆
ѿврьзе две́ри [ѻ҆гра́дныѧ][31] и҆скочи. сїю же и҆м-
ше, въпраша́ховѣ кто бы ю҆́ноша, и҆ не хотѣ
повѣда́ти на́ма. ѻ҆ се́мъ послꙋшествꙋевѣ. и҆
вѣрова и҆ма съимь а҆ки ста́рцемъ лю́дскомъ и҆
сꙋдїам. і ѻ҆сꙋди́ша ю҆̀ на ᲂу҆мрьтїе· [И҆][32] въ-
зъпѝ [сꙋса́на жрѣломъ вели́комъ][33], и҆ рече. бже
вѣчныи, (и҆) съкровенны́хъ свѣдѣтелю, съвѣдыи
все прежде бытїѧ и҆хъ, ты вѣси ꙗ҆́ко лжꙋ
послꙋшествова́ста на́ мѧ, и҆ се ᲂу҆мира́ю, не съ-
тво́рши ничесо́же, є҆же сїѧ сълꙋкова́ста на́ мѧ. и҆
послꙋша гь гла́са еѧ· И҆ ведо́мѣ є́и на погꙋб-
ле́нїе. въздви́же бгъ дхомъ стымъ ѻ҆́трока
ю҆́на, є҆мꙋже и҆мѧ данїилъ. и҆ възъпѝ жрѣ-
ломъ вели́комъ чи́стъ а҆зъ ѿ кро́ви є҆ѧ̀. ѻ҆бра-
тиша же сѧ вси лю́дїе к немꙋ̀ и҆ рѣша, что
сло́во се є҆же ты глешї. се́и же ста́въ сре́дѣ
(-)[34], ре́че, си́це ли ᲂу҆родивїи снове і҆илеви, не
и҆зъᲂу҆проша́вше ни и҆стинны разꙋмѣвше, ѻ҆сꙋ-
ди́сте дщерь і҆илевꙋ. ѻ҆братитесѧ на сꙋдище,
лжа бо сїѧ послꙋшествова́ста на ню̀· И҆ ѻ҆бра-

ла великим криком. Закричали ж і
два старці проти неї. **25** І один, по-
бігши, відкрив двері саду. **26** І як до-
машні почули крик у саду, ввійшли
бічними дверима, щоб побачити, що
їй сталося. **27** Коли ж старці сказали
свої слова, її раби дуже завстидалися,
тому що ніколи не було сказане таке
слово про Сусанну. **28** І сталося, що
на другий день, як зійшовся народ до
її чоловіка Йоакима, прийшли і оба
старці, повні беззаконного задуму
проти Сусанни, щоб її вбити. **29** І
сказали перед народом: Пошліть по
Сусанну, Хелкієву дочку. Вони ж
послали. **30** І прийшла та і вся її
рідня. **31** Сусанна ж була дуже мо-
лода і гарна на вид. **32** Беззаконні ж
наказали її відкрити, бо була закрита,
щоб вони наситилися її красою. І її
побачили всі. **34** Вставши два старці
серед народу, вони і поклали руки на
її голову. **35** Вона ж, плачучи, пог-
лянула на небо, бо було, що її серце
надіялося на Господа. **36** Сказали ж
оба старці: Як ми оба проходжалися
в саду, ввійшла ця з двома служни-
цями, і замкнула двері саду, і від-
пустила служниць. **37** І до неї прий-
шов хлопець, який був схований, і ліг
з нею. **38** Ми ж, будучи в куті саду,
побачивши беззаконня, побігли до
них. **39** І, побачивши їх, ми рушили і
не змогли схопити його, тому що він
був сильшим від нас. І він відкрив
двері огорожі *і* вискочив. **40** Цю ж,
схопивши, ми випитували хто був
хлопець, **41** і вона не побажала нам
сказати. Про це свідчимо. І повірив
їм збір, як старцям народу і суддям. І
засудили її на смерть. **42** І закричала
Сусанна великим голосом, і сказала:
Вічний Боже! Свідку схованих, що
бачиш все раніше від їхнього буття!
43 Ти знаєш, що вони засвідчили
брехню проти мене. І ось я вмираю,
не зробивши нічого з того, що ці лу-
каво вчинили проти мене. **44** І Гос-
подь вислухав її голос. **45** І як її вели
на страту, Бог підняв святим духом
молодого хлопчину, якому ім'я Да-
ниїл. **46** І він закричав великим голо-
сом: Я чистий від її крові! **47** Повер-
нувся ж ввесь народ до нього і ска-
зав: Що це за слово, яке ти говориш?
48 Він же, ставши посередині, сказав:
Чи ви такі безумні, ізраїльські сини?
Не випитавши ані не пізнавши прав-
ду, ви засудили ізраїльську дочку. **49**
Поверніться до суду, бо ці засвідчили
проти неї брехню. **50** І ввесь народ
повернувся з поспіхом. І сказали йо-
му старці: Ходи і сядь посеред нас і
сповісти нам, бо тобі Бог дав старчес-
тво. **51** І сказав до них Даниїл: Роз-
діліть їх далеко від себе, і я їх випи-
таю. **52** І як відвели їх одного від од-

ного, він і покликав одного з них і сказав до нього: Ти, що постарівся в злих днях, тепер прийшли твої гріхи, які ти раніше вчинив, **53** судячи неправедні суди, засуджуючи невинних, прощаючи ж винних. Хоч Бог говорить: Невинного і праведного не убивай. **54** Отже, тепер, якщо ти побачив цю, скажи під яким деревом ти їх побачив? Що вони розмовляли з собою? Цей же сказав: Під колючим. **55** Сказав же Даниїл: Правильно ти збрехав на свою душу. Ось бо божий ангел, беручи від Бога рішення, розірве тебе пополам. **56** І відпустивши його, наказав привести другого. І сказав йому: Ханаанське, а не юдине плем’я, тебе обманула краса і пожадання зіпсувало твоє серце. **57** Чи ви так робили ізраїльським дочкам, щоб вони боячись говорили до вас? Але сьогодні юдина дочка не стерпіла вашого беззаконня. **58** Отже, тепер скажи мені: Під яким деревом ти їх побачив, як говорили з собою? Він же сказав: Під дубом. **59** Сказав же йому Даниїл: Ти правильно збрехав і на свою голову. Бо жде божий ангел з мечем, щоб тебе розтесати пополам. Щоб вас вигубити. **60** І ввесь збір закричав великим криком. І вони поблагословили Бога, що спасає тих, що надіються на Нього. **61** І вставши повстали проти двох старців, бо Даниїл показав з їхніх же уст, що вони засвідчили брехню. І зробили з ними те зло, яке задумали ближньому, **62** щоб зробити за Мойсеєвим законом. І їх вбили. І в тому дні спаслася невинна кров. **63** Хелкія ж і його жінка похвалили Бога за їхню дочку Сусанну з її чоловіком Йоакімом і з всіма кревними. Бо в ній не знайдено неправди. **64** Даниїл же став великим перед народом від того дня і надалі.

тишася вси людїе с потщанїем. и рѣша ему старцы, ходи, (и) сяди посредѣ насъ, и съвѣсти намъ. яко тебѣ есть далъ бгъ старчество. и рече к нимъ данїилъ, разведѣте я ѿ себе далече, и въпрашаю я. (и) яко (-)[35] разведоша (я) коиждо ѿ коегождо· (и) призва единаго ею, и рече к нему, обетшалче днїи золъ, нынѣ приспѣша грѣси твои яже творяше прежде, суда суды неправедны, (-)[36] неповинныя осуждая, пращая же повинныя. глющу [бу][37], чиста и праведива не оубивай· нынѣ оубо сїю аще еси видѣлъ, рцы по кїимъ древомъ видѣлъ я еси бесѣдующа къ себѣ. сей же рече, по тръномъ· рече же данїилъ, право сълга на свою дшу· се бо аггелъ бжїи прїимъ ѿвѣтъ ѿ бга, расторгнетъ тя польма. и ѿпустивъ и. повелѣ привести другаго. и рече ему, племя ханаане а не їоудино, доброта прельсти тя, и похотѣнїе разврати срце твое· сице ли творили есте дщерем їилевомъ, да оны боящася бесѣдоваху к вамъ· но (нынѣ)[38] дщи иоудина не претрьпитъ безаконїя вашего· нынѣ оубо гли ми по кїимъ древомъ видѣ сїя бесѣдующа к себѣ. сей же рече, по чесминою· рече же ему данїилъ, право сълга и ты на свою главу· ждетъ бо аггелъ бжїи (мечемъ)[39] расѣщи тя польма, яко да потребитъ вы· И възъпи весь сънмь жрѣломъ великомъ, и блви бга спсающаго надѣющаася к нему. и (въставше) въсташа на оба старца яко въстави я данїилъ, ѿ оустъ же ею лжа послушествовавшем. и сътвориша има якоже слуковасте ближному, сътворити по закону моѵсїову· и побиша я, и спсеся кровь неповинна в тои днь· Хелкїя же и жена его похвалисте [бга][40] о дщери ею [сусаннѣ][41] съ иоакимомъ мужемъ ея и съ оужиками всѣми, яко не обрѣтеся (неправданїе о неи)[42]. (-)[43] данїилъ (же) бысть великъ пре люми ѿ дне того и потомъ·

Глава 14

2 І той був Даниїл, що жив з царем. Славний понад його друзів. **3** І був ідол у вавилонців, якому ім’я Вил. І видавали йому на кожний день 12-ть алтавас пшеничних круп, 40 овець, 6-ть мірок вина. **4** І цар його почитав і ходив кожного дня йому кланятися. Даниїл же поклонявся своєму Богові. **5** І сказав йому цар: Чому не поклоняєшся Вилові? Він же сказав: Не покланяюся ідолам зробленим руками, але живому Богові, що створив небо і землю і що володіє всіма. **6** І сказав цар: Чи тобі не здається, що Вил є

(Гла, ді·)[1]

Бяше данїилъ жизненикъ съ цремъ (-)[2] славенъ паче (-)[3] друг его. и бяше кумиръ вавѵлонянѡ емуже имя вилъ. і издаваху ему на кыиждо днь круп пшеничень (алтавасъ)[4] ві, [-][5] овецъ м, (-)[6] вина мѣръ ѕ. и црь чтяше и, и хождаше по вся дни кланятися ему. данїилъ же кланяшеся бу своему. и рече ему црь, почто не покланяешися вилу. сеи же рече, [-][7] не покланяюся кумиромъ рукама сътвореномъ, но живу бу сътворшему нбо и землю, и владущему (всѣми)[8]. и рече (-)[9] црь, не мнитъ ли ти ся вилъ живъ

сы́и бо́гъ. и҆лѝ не ви́диши коли́ко ꙗ҆́стъ и҆ пї-
етъ на всѧ̀ дн҃и. и҆ рече данїилъ посмѣа́всѧ,
не прельщаисѧ ц҃рю. то́и внꙋтрьоу́дꙋ кл҃ ѥ҆сть,
а҆ внѣоу́дꙋ мѣдь, и҆ нѣсть ꙗ҆́лъ ни пи́лъ ни-
когда́же. и҆ разгнѣвавсѧ ц҃рь, призва же́рца ѥ҆го.
и҆ рече и҆мъ, а҆́ще ли не повѣсте ми кто ꙗ҆́сть
бра́шно се, то оу҆́мрете. а҆́ще оу҆ка́жете ꙗ҆ко вилъ
и҆зꙗ҆́даетъ ѥ҆̀, оу҆́мретъ данїилъ, ꙗ҆ко похꙋли́лъ
ѥ҆сть ви́ла. и҆ рече данїилъ ц҃рю, бꙋди по гл҃ꙋ
твоѥ҆мꙋ. [бѣа́ше же][10] жрець ви́ловъ, о҃, кро́мѣ
же́нъ, и҆ дѣтїи· И҆ прїиде ц҃рь съ данїиломъ
въ хра́мъ ви́ловъ. и҆ рѣша жерцы ви́ловы, се
мы и҆зыдемъ во́нъ. ты же ц҃рю поста́ви ꙗ҆́дь,
и҆ вино̀ съчерпа́но, (-)[11] затвори́ (же) двери, и҆
знамена́и пръстьнемъ свои҆мъ. и҆ пришедъ заоу́т-
ра, а҆́ще не ѡ҆бра́щеши всего̀ изъꙗ҆́дена виломъ,
тогда̀ и҆́змремъ, и҆ли данїилъ съл҃га́выи на́
ны· Сїи же (и҆мѣа́хꙋ)[12] подъ трапезою съкровенъ
входъ, и҆ (вхождахꙋ тѣмъ)[13] всегда̀ і҆ и҆зꙗ҆́дахꙋ ѥ҆̀.
и҆ бысть ꙗ҆́ко и҆зыидоша ѡ҆ни̇̀, и ц҃рь поста́ви
бра́шно ви́лꙋ. и҆ повелѣ данїилъ ѡ҆́трокомъ сво-
и҆мъ, и҆ принесоша пе́пелъ, и҆ потрꙋси́ша весь
хра́мъ предъ ц҃ремъ [-][14]. і҆ и҆зше́дша заключи́ша
двери, и҆ знамена́ша пръстьнемъ ц҃ревомъ и҆ ѿи҆до-
ша. жерцы̇ влѣзше нощїю по ѡ҆бы́чаю своѥ҆мꙋ,
и҆ жены [и҆хъ][15], и҆ ча́да и҆хъ, і҆ и҆зъѧ́ша (і҆ и҆спи́ша
всѐ)[16]. И҆ оу҆ранѝ ц҃рь заоу́тра и҆ данїилъ с ни́мъ.
и҆ рече [ц҃рь][17], цѣ́ла ли сꙋть зна́менїа данїиле.
се́и же рече цѣла ц҃рю. и҆ (ѿврьзоша)[18] две́ри, (и҆
возрѣ)[19] ц҃рь на трапезꙋ, (и҆) възъпи гла́сомъ вели-
ко́мъ, вели́къ ѥ҆си ви́ле, и҆ нѣсть (льсти въ те-
бѣ)[20] ни ѥ҆ді́ноѧ же. и҆ посмѣа́сѧ данїилъ. и҆
оу҆дръжа ц҃рѧ ꙗ҆́ко не вни́ти ѥ҆мꙋ внꙋтрь. и҆
рече ви́ждь оу҆бо (-)[21], и҆ разꙋмѣи чїѧ сꙋть
стопы сїѧ. и҆ рече ц҃рь, ви́ждꙋ стопы̀ мꙋже́с-
кы, и҆ же́нскы, и҆ дѣтьскы. и҆ разгнѣвавсѧ
ц҃рь. (ꙗ҆́тъ тогда̀)[22] же́рца, и҆ жены [и҆хъ][23], и҆
дѣти и҆хъ, и҆ показа́ша ѥ҆мꙋ съкровенныꙗ две́-
ри и҆ми́же (входѧ́ще)[24] и҆зъꙗ҆́дахꙋ ꙗ҆́же на трапе-
зѣ. (-)[25] и҆зби ѧ҆̀ ц҃рь, и҆ дастъ ви́ла данїилꙋ,
и҆ разби и҆̀ и҆ храмъ ѥ҆го (разори̇̀)· И҆ бѣаше ѕмїи ве-
ли́кїи [въ мѣсте томъ][26] и҆ чтѧхꙋ и҆̀ вавѵло-
нѧне, и҆ рече ц҃рь данїилꙋ, [ѥ҆да̀ и҆ семꙋ рече́ши ꙗ҆́-
ко мѣдь ѥ҆стъ, се́и живъ ѥ҆стъ и҆ ꙗ҆́сть и҆ пї-
ѥ҆][27], не мо́жеши рещи ꙗ҆́ко нѣсть се́и бо́гъ
жи́въ, (-)[28] поклони́ (же) сѧ ѥ҆мꙋ. и҆ рече данї-
илъ, г҃ꙋ б҃ꙋ моѥ҆мꙋ поклоню́сѧ, ꙗ҆́ко то́и ѥ҆сть
б҃ъ жи́въ. ты́ же ц҃рю да́ждь ми власть, и҆
оу҆бїю змїѧ безъ меча и҆ безъ жезла̀, и҆ рече ц҃рь,
даю ти (и҆)· И҆ взѧ̀ данїилъ смолꙋ и҆ сѣрꙋ и҆
во́лнꙋ, и҆ възвари въкꙋпь. и҆ сътвори́въ гомо́-
лю, (-)[29] въвръже въ оу҆ста̀ ѕмїю, і҆ и҆зъꙗ҆́дъ

живим богом? Чи не бачиш скільки
їсть і п'є кожного дня? **7** І Даниїл,
засміявшись, сказав: Царю не обма-
нюй себе. Той всередині є глиною, а
ззовні мідь. І він ніколи не з'їв ані не
випив. **8** І цар, розгнівавшись, покли-
кав його священиків і сказав їм: Як-
що ж не скажете мені, хто їсть цю
їжу, то помрете. Якщо покажете, що
Вил її з'їдає, Даниїл помре, бо поху-
лив Вила. **9** І сказав Даниїл цареві:
Хай буде за твоїм словом. А свяще-
ників Вила було 70-т, опріч жінок і
дітей. **10** І прийшов цар з Даниїлом
до храму Вила. **11** І Вилові священи-
ки сказали: Ось ми виходимо геть, ти
ж, царю, постав їжу і начерпане вино,
замкни ж двері і запечатай своїм
перстнем. І якщо, прийшовши вранці,
не знайдеш все з'їдене Вилом, тоді
ми помремо, або Даниїл, що збрехав
проти нас. **12** Вони ж під столом
мали схований вхід. І постійно ним
входили і все виїдали. **13** І сталося,
що як ті вийшли, і цар їжу поставив
Вилові. **14** І Даниїл заповів своїм
слугам, і вони принесли попіл і поси-
пали ввесь храм перед царем. І, вий-
шовши, замкнули двері, і запечатали
царським перстнем, і відійшли. **15**,
Ввійшовши ж вночі, за своїм зви-
чаєм, священики, і їхні жінки, і їхні
діти, і виїли, і випили все. **16** І вранці
встав цар, і Даниїл з ним. **17** І сказав
Цар: Чи печаті цілі, Даниїле? Він же
сказав: Цілі, царю. **18** І відкрили две-
рі. І цар поглянув на стіл і закликав
великим голосом: Виле! Ти є вели-
кий! І в тобі ж немає ні однієї об-
мани! **19** І Даниїл засміявся і затри-
мав царя, щоб він не входив всере-
дину, і сказав: Отже,поглянь і пізнай
чиї є ці кроки. **20** І сказав цар: Бачу
чоловічі, і жіночі, і дитячі кроки. **21** І
цар розгнівавася. Він тоді схопив
священиків, і їхніх жінок, і їхніх ді-
тей. І вони йому показали сховані
двері, що ними входячи виїдали те,
що на столі. **22** Цар їх вибив і дав
Вила Даниїлові. І той його розбив та
знищив його храм. **23** І був великий
змій у тому місті, і вавилонці його
почитали. **24** І цар сказав Даниїлові:
Хіба і на цього ти скажеш, що він
мідь? Цей є живим. І їсть, і п'є. Не
можеш сказати, що цей не є живим
богом. Поклонися ж йому. **25** І сказав
Даниїл: Поклонюся моєму Господеві
Богові, бо Той є живим Богом. Ти ж,
царю, дай мені владу і вб'ю змія без
меча і без палиці. **26** І сказав цар:
Даю тобі його. **27** І Даниїл взяв смо-
лу, і сірку, і вовну і зварив разом, і
зробив корж. Кинув в уста змієві, і
змій, з'ївши, розірвався. І сказав Да-
ниїл: Ось ваші божища. **28** І сталося,
що як почули вавилонці, дуже розлю-

тилися. І повернулися проти царя, і сказали: Цар став жидом. Вила він розбив, і змія вбив, і вирізав священиків. **29** І, прийшовши до царя, вони сказали: Видай нам Даниїла. Якщо ж ні, то вб'ємо тебе і твій дім. **30** І цар побачив, що дуже на нього натискають, і, бувши змушеним, видав Даниїла. **31** Вони ж його кинули в рів левів. І він там був 6-ть днів. **32** В рові було 7 левів, і їм давалося два тіла на день і дві вівці. Тоді ж не дали їм, щоб вони пожерли Даниїла. **33** Пророк же Аввакум був в країні жидів. Він, зваривши юшку і надробивши хліба до кошика, ішов на поле, щоб занести женцям. **34** І сказав господній ангел Аввакумові: Понеси обід, який маєш, Даниїлові до Вавилону, до ями левів. **35** І сказав Аввакум: Господи, я Вавилона не бачив. **36** І господній ангел схопив його за його чуб, і держачи за волосся його голови він і поставив його у Вавилоні над ровом шумом його духа. **37** І Аввакум закричав, кажучи: Даниїле! Даниїле, візьми обід, який тобі Бог послав. **38** І сказав Даниїл: Адже мене згадав Бог! І Ти не полишив тих, що Тебе люблять! **39** І Даниїл, вставши і попоїв. А божий ангел зразу відставив Амвакума до його місця. **40** Сьомого ж дня цар прийшов оплакувати Даниїла. І він прийшов над рів і поглянув. І ось Даниїл сидить. **41** І закричав цар великим голосом, і сказав: Великий є Ти, Господи Боже Даниїла! І немає іншого, за винятком Тебе! **42** І він його витягнув, а винних за його знищення кинув до рову. І вони були пожерті перед ним.

Кінець Пророка Даниїла.
Має в собі глав 14.

ПРОРОК ЙОСІЯ
ГЛАВА 1

1 Господнє слово, яке було до Осії Веріїного в днях Озіїних, і Йоатамових, і Ахазових, і Єзекіїних – юдиних царів, і в днях Єровоамових, сина Йосасового, ізральського царя. **2** Початок господнього слова до Осії. І сказав Господь до Осії: Ходи, візьми собі жінку-розпусницю, і народи дітей розпусти. Бо

расѣдеса ѕміи. и рече [даніилъ][30], [се][31] чествованіа ваша. и бысть яко услышаша вавѵлонане стужиша си ѕѣло, и обратишася на царя, и рѣша, жидовинъ бысть царь. вила расыпа, и ѕміа уби, и жерца иссѣче. и рѣша пришедше къ царю, предаждь намъ даніила, аще ли ни то убіем тя и домъ твои. и видѣвъ царь яко тщатъ и ѕѣло, и нужденъ бывъ предасть (-)[32] даніила· сіи же въвръгоша и в ровъ левскь, и бѣ ту днъ ѕ҃. бяше в ровѣ з҃, левъ, и даяху имъ (двѣ телесѣ на день)[33], и двѣ (же) овцы. тогда же не даша имъ, да изъядятъ даніила· (-)[34] [[авбакум][35] (же) пророкъ бяше][36] на (жидовстѣи)[37], тоиже свари вареніе и въдробивъ хлѣбы в ношвы, (-)[38] идяше на поле донести жателемъ. и рече аггелъ господнь [аввакуму][39], донести обѣдъ иже имать въ вавѵлонъ даніилу, в ровъ левскь. и рече [аввакум][40], господи вавѵлона не вѣде (-)[41]. и ятъ (и) аггелъ господнь за верхъ его, и дръжа за власы главы его, (и) постави и въ вавѵлонѣ връху рва шумомъ духа его. и възъпи [аввакумъ][42] глаголя, даніиле даніиле, возми обѣдъ иже посла тебѣ богъ. и рече даніилъ, помянулъ бо мя есть богъ, и нѣси оставилъ любящихъ тя· и въставъ даніилъ (и) ясть. аггелъ же божіи постави [аввакума][43] внезапу на мѣстѣ его· Царь же пріиде в седмыи день желѣти даніила, и пріиде на ровъ, и възрѣ, и се даніилъ седя. и [възъпи][44] [царь][45] гласомъ великомъ, [и][46] рече, великъ еси господи боже даніиловъ, и нѣсть [инаго развѣ тебе][47], і исхити и. повинныя же пагубѣ его въвръже в ровъ, і изъядени быша (-)[48] предъ нимъ·

Конецъ пророку даніилу.
имать в себѣ главъ, д҃і·

ИѠСИЯ ПРОРОКЪ ГЛАВА А҃

Слово[1] господне еже бысть къ іосіи веріину въ дни осіины, і иоадамля, и ахазовы, і иезекіины царей іудинъ, и въ дни ієровоамля сына іоасова царя ізраилева· Начатокъ словеси господня къ іосіи· и рече господь къ іосіи, иди, поими себѣ жену блуженія, и (роди) чада блуженія. понеже блудящи съблудитъ земля

ѿ г҃а. і иде і поѧ (гоморь)[2] дщеръ (давидаимлю)[3]. и зача и роди єму сн҃ъ. и рече г҃ь к
нему, прозови имѧ єму Ієзраель. зане еще мало, да и мщу крови Ієзраелевы в дому Іиоу, и
[покою][4] црство дому Іилева. и будетъ в тои
днь съкрушу лукъ Іилевъ на полѧнѣ Ієзраелевѣ. и зачавши (-)[5] и роди дщере. и рече єму
[г҃ь][6], прозови имѧ ей Непомилована. зане не
приложу ксему помиловати дому Іилева, но
съпротивъ съпротивлюсѧ имъ. Сн҃ы же Іоудины помилую, и спсу ѧ о г҃и бз҃ѣ ихъ. и
не спсу ихъ лукомъ, ни мечемъ, ни бранїю,
[-][7] ни коньми, ни конники. и ѿдои непомилованную. и зачавши паки и роди сн҃ъ. и рече
[г҃ь][8], прозови имѧ єму Не людїе мои. зане
вы не людїе мои, и азъ нѣсмь [б҃ъ][9] вашъ. И
(будетъ)[10] число сн҃овъ Іилевъ аки пѣсокъ
морскїи, иже не измѣритсѧ ни исчтетсѧ.
кри҃ д *И будетъ въ мѣстѣ на немже речесѧ
имъ не людїе мои вы, сами [тꙋ прозоветесѧ][11] сн҃ове б҃а живаго. И съберутсѧ сн҃ве Іоудины, и сн҃ове Іилевы въкупь, и поставѧтъ
себѣ власть єдину, і изыидутъ ѿ землѧ,
ꙗко великъ днь [Іилевъ][12].

розпутствуючи розпустилася земля від
Господа. **3** І Він пішов і взяв Ґомору,
Давидаїмову дочку. І вона зачала – і породила йому сина. **4** І сказав Господь до
нього: Назви йому ім'я Єзраел, бо ще
мало. І помщу кров Єзраелі в домі Іу, і
відверну царство ізраїльського дому. **5**
І в тому дні буде, що розіб'ю ізраїльський лук в Єзраїлевій долині. **6** І зачавши вона – і породила дочку. І сказав йому Господь: Назви їй ім'я Непомилувана. Тому що більше не додам змилосердитися над домом Ізраїля, але спротивившись стану проти них. **7** Синів же юдиних помилую і спасу їх в їхньому Господі Бозі. І не спасу їх луком, ані мечем,
ані війною, ані кіньми, ані вершниками.
8 І вона відлучила Непомилувану від
грудей, і знову зачавши вона – і породила сина. **9** І сказав Господь: Назви
його ім'я Не мій народ. Тому що ви не
мій народ, і Я не є вашим Богом. **2,1** І
число ізраїльський синів було як морський пісок, який не можна виміряти ні
почислити. *І буде, що на місці, на рим. 9
якому їм сказано: Ви не народ мій, –
самі там будете прозвані синами живого Бога. **2** І разом зберуться юдині
сини та ізраїльські сини, і поставлять
собі одну владу, і вийдуть із землі. Бо
великий ізраїльський день.

Гла, в.

Рцѣте брату своєму, людїе мои. и сестрѣ своеи, помилованнаѧ. судите єи
съ матерїю своею судите єи. ꙗко та
не жена моѧ, и азъ не мужъ єѧ. и
ѿвръгу блуженїѧ еѧ ѿ лица своєго, и любодѣиство еѧ ѿ среды сосу еѧ. ꙗко съвлеку
ю нагу и поставлю ю ꙗкоже (и) въ днь рожденїа єѧ. и положу ю ꙗко пустыню, и оучиню ю ꙗко землю без воды, и побїю ю жаждею. и ча еѧ не помилую, ꙗко чада блуженїѧ суть. ꙗко възблуди мти и, осрами
(родившаѧсѧ)[1]. рече бо, да иду въ слѣ хотїи своихъ дающи мнѣ хлѣбы моѧ, и воду мою и ризы моѧ, и рѣчнаа моа, и масло
мое, и все єже мене достоитъ. Сего ради се
азъ загражду путь еѧ тернїем, и възгражу
распутїа еѧ, и стезѧ своеѧ не обрѧщетъ.
и поженетъ хоти своѧ, и не постигне ихъ.
и възыщетъ ихъ, и не обрѧщетъ (-)[2]. и
речетъ, да иду и възвращусѧ к мужу своєму прьвому, ꙗко добрѣе ми бѣ тогда негли
нн҃ѣ, (но)[3] азъ не разумѣхъ. Азъ бо дахъ ей
пшеницю, и вино, и масло, и сребро оумножихъ ей. сїи же сребрени и златы сътвориша
ваалови. Сего ради обращусѧ, и возму пшеницю свою въ времѧ еѧ, и вино свое въ го

Глава 2

3 Скажіть своєму братові: Народ
мій. І своїй сестрі: Помилувана. **4** Судіться зі своєю матір'ю. Судіться, бо
вона не моя жінка і я не її чоловік. І
відкину її розпусту з-перед свого лиця і
її чужоложство з-посеред її грудей, **5**
щоб роздягнути її нагою і поставити її
такою, як і в дні її народження. І поставлю її як пустиню, і зроблю її, наче
землю без води, і поб'ю її спрагою. **6** І
не помилую її дітей, бо вони діти розпусти. **7** Бо їхня матір розпутствувала –
засоромила народжених. Адже вона
сказала: Піду вслід за своїми полюбовниками, тими, що мені дали мої хліби, і
мою воду, і мою одіж, і моє рокове, і
мою олію, і все, що мені належиться. **8**
Через це ось я загороджу її дорогу терням, і загороджу її дороги, і вона не
знайде свою стежку. **9** І вона гнатиметься за своїми полюбовниками – і їх
не наздожене. І шукатиме за ними – і
не знайде. І скаже: Піду і повернуся до
мого першого чоловіка, бо краще мені
було тоді, ніж тепер, **10** і я не знала. Бо
Я дав їй пшеницю, і вино, і олію, і Я їй
помножив срібло. Вони ж зробили
срібне і золоте Ваалові. **11** Через це
повернуся і заберу свою пшеницю в її
часі і моє вино в його часі. І заберу
свою одіж і своє рокове, щоб вона не
покрила свого сорому. **12** І тепер відкрию її нечистоту перед її полюбовни-

ками, і ніхто її не забере з моєї руки. **13** І відвернý всі її радощі, і її празники, і її новомісяці, і її суботи, і всі її великі дні. **14** І знищу її виноградники і її фіґи, все, про що вона сказала: Це моя винагода, це мені дали мої полюбовники. І поставлю її на свідчення, і пожеруть її польові звірі, і небесні птахи, і земні плазуни. **15** І помщуся на ній за Ваалові дні, в яких вона кадила їм жертви, і накладала своє намисто і свої ланцюжки, і ходила вслід за своїми полюбовниками, а Мене забула, – говорить Господь. **16** Через це ось Я зведу її. І зроблю її як пустиню, і заговорю до її серця, **17** і там їй дам її посідання і Ахроову долину, щоб відкрити її розум. І вона буде там впокорена за днями своєї молодості і за днями її виходу з єгипетської землі. **18** І буде в тому дні, – говорить Господь, – вона Мене назве Мій чоловік, а більше мене не назве Ваали. **19** Я вигублю Ваалимові імена з її уст, і їхні імена більше не згадаються. **20** І в тому дні укладу з ними завіт, з польовими звірами, і з небесними птахами, і з земними плазунами. І знищу з землі лук і меч і війну, і поселю їх у впевненості. **21** І візьму тебе Собі навіки! І візьму тебе Собі в праведності, і в суді, і в милосерді, і в щедрості, **22** і візьму тебе Собі в вірі. І пізнаєш Господа! **23** І в тому дні буде, – говорить Господь, – що послухаюся неба. І вона послухається землі, **24** і земля послухається пшениці, і вина, і олії. І вони послухають Ізраїля. **25** І посію
рим. 9 пет1. 2 їх Собі на землі, *і помилую Непомиловану. І скажу моєму Ненародові: Ви є мій народ! І ті скажуть: Ти є нашим Господом Богом!

Глава 3

1 І сказав до мене Господь: Ще піди і полюби жінку, що дуже любить і перелюбна, так як Бог любить ізраїльських синів. Вони ж дивляться на чужих богів і люблять печене з родзинками. **2** І я собі найняв за п’ятнадцять срібняків і дванадцять спудів ячменю, але й сімдесят і двома відрами вина. **3** І скажеш їй: Сидітимеш у мене багато днів і я у тебе. І не розпутствуватимеш ані не будеш чоловікові. **4** Тому що численні дні ізраїльські сини сидітимуть, коли не буде царя, ані не буде князя, ані не буде тайни, ані не буде жертовника, ані священства, ні проповіді. **5** І після цього повернуться ізраїльські сини і шукатимуть свого Господа Бога і Давида, свого царя. І в захопленні будуть Господом і його добром в останніх днях.

є҆го. и҆ ѿни́мꙋ ри́зы своѧ̀, и҆ рѣ́чнаѧ своѧ̀, да не
закрыва́етъ сту́да своего. и҆ нн҃ѣ ѿкрыю нечис-
тотꙋ̀ еѧ̀ прⷣе хо́тьми еѧ̀. и҆ никтоже ѿни́метъ є҆ѧ̀
ѿ рꙋки моеѧ́. и҆ ѿвращꙋ̀ всѧ̑ весе́лїѧ еѧ̀, [и҆][4]
пра́зники еѧ̀, и҆ новленї̀ѧ мц҃ь еѧ̀, и҆ сꙋбо́ты є҆ѧ̀, и҆
всѧ̑ вели́ки дн҃и еѧ̀. и҆ погꙋблю виногра́ды еѧ̀, и҆
смоквинї̀ѧ еѧ̀, (все) є҆ли́ко вѣща̀, мзды̀ мѝ сꙋть
сї̀а [-][5] да́ша мнѣ̀ хо́ти моѧ̀. и҆ положꙋ ю҆̀ въ
свѣдѣ́нїе, и҆ поꙗ́дѧтъ ю҆̀ ѕвѣрїе по́льстїи, и҆
птица нб҃ныѧ, и҆ га́ди зе́мнїи. и҆ мщꙋ̀ на не́й
дн҃и ваа́ловы, в на́же тре́бы кладѧ́ше и҆̀мъ. и҆
въдѣва́ше оу҆сера́зѧ своѧ̀, и҆ мони́ста своѧ̀, и҆
хожда́ше въ слѣ́дъ хо́тїи свои́хъ а҆ менѐ забы̀,
гл҃етъ гь҃. Сего ради се а҆зъ съблажню ю҆̀, и҆ оу-
чиню ю҆̀ ꙗ҆́ко пꙋстыню, и҆ вѡ҆глю въ срⷣце еѧ̀, и҆
дамъ е́й притѧжа́нїе є҆ѧ̀ ѿтꙋдꙋ и҆ по́лѧнꙋ а҆́хроѡ-
вꙋ, ѿвръсти смы́слъ є҆ѧ̀. и҆ смири́сѧ тꙋ̀ по
днемъ дв҃ства є҆ѧ̀, и҆ по днемъ и҆зведенї̀ѧ еѧ̀
ѿ землѧ̀ є҆гѵ́петскїѧ. И҆ бꙋдетъ въ то́и дн҃ь
гл҃етъ гь҃, призоветъ мѧ̀ мꙋ́жъ мой, а҆ не възо-
ветъ мене ктомꙋ ваа́лимъ. (-)[6] и҆ изве́ргꙋ и҆мена̀ ваа́-
лимлѧ ѿ оу҆́стъ є҆ѧ, и҆ не въспомѧнꙋ́тсѧ ктомꙋ
и҆мена и҆хъ. И҆ завѣща́ю и҆мъ завѣтъ в то́и дн҃ь,
съ ѕвѣрьми пс҃кими, и҆ съ птицами нб҃ными, и҆ съ
га́ды зе́мными. и лꙋкъ, и҆ ме́чь, и҆ бра́нь съкрꙋшꙋ съ
земли, и҆ вселю [ѧ҆̀][7] съ оу҆пова́нїемъ. и҆ (поимꙋ)[8]
тѧ себѣ въ вѣкъ. и҆ (поимꙋ)[9] тѧ себѣ въ правдꙋ,
и҆ въ сꙋды, и҆ въ мл҃ть, и҆ въ щедроты. и҆ (поимꙋ)[10]
тѧ себѣ въ вѣрꙋ, и҆ оу҆вѣси гд҇а. И҆ бꙋдетъ в то́и
дн҃ь гл҃етъ гь҃, послꙋшаю небесе, и҆ (ѻ҆на̀)[11] послꙋ-
шаютъ земли, и҆ землѧ послꙋша́етъ пшени́ца,
и҆ вина, и҆ ма́сла. и҆ сїи послꙋшаютъ і҆и҃лѧ. и҆
всѣ́ю (ѧ҆̀)[12] себѣ на земли̇. *и҆ поми́лꙋю непоми́- крⷨ҇ д҃ а҃ пе́р в҃
ловѧнꙋю. и҆ рекꙋ не лю́демъ мои́мъ, лю́дїе мои̇̀
є҆сте вы. и҆ тї̀и рекꙋтъ, гь҃ бг҃ъ нашъ ты е҆си.

Гл҃а, г҃.

И рече гь҃ къ мнѣ̀ є҆ще и҆ди̇, и҆ възлюби̇ же-
нꙋ̀ любѧ́щꙋю ѕѣло, и҆ любодѣю. ꙗ҆́ко лю́-
битъ бг҃ъ сн҃ы і҆и҃левы. [сї̀и же][1] възира́-
ютъ къ бого́мъ чюжи́мъ, и҆ любѧтъ
сковра́нники съ сꙋхвами. И҆ наѧ́хъ себѣ пѧть на-
десѧть сребром, и҆ (двана́десѧть спꙋды)[2] ꙗ҆́чменѧ,
(но) и҆ (виномъ седмїюдесѧть и҆ двѣма вѣдрома)[3].
и҆ рцы е́й, дн҃и мно́ги да сѣдиши оу҆ мене, (и҆ а҆́зъ
оу҆ тебе. и҆ не съблꙋдиши, ни бꙋдеши мꙋжꙋ)[4].
зане дн҃и мно́ги сѧ́дꙋтъ сн҃ове і҆и҃левы не сꙋщꙋ црⷭ҇ю,
ни сꙋщꙋ кн҃зю, (ни сꙋщꙋ и҆мѣнї̀ю), ни сꙋщꙋ
тре́бникꙋ, ни жречествꙋ, ни проповѣда́нїю. И҆
посе́мъ ѡ҆бра́тѧтсѧ сн҃ове і҆и҃ли, и҆ взыщꙋ́тъ гд҇а бг҃а
своего, и҆ дв҃да цр҃ѧ своего. и҆ въчюдѧ́тсѧ ѡ҆ гдⷭ҇и и҆
ѡ҆ бл҃гостѧ́хъ є҆го въ послѣ́днѧѧ дни.

Гл҃а, д҃.

Слышите слово гн҃е сн҃ове ізл҃и, ꙗко судъ
гв҃и къ вселшымся на земли. зане нѣсть
истины, ни млⷭ҇ти ни свѣдѣнїя бж҃-
їя на земли. клятва, и лжа, и убои,
и татьба, и любодѣянїе расыпалося по земли,
и кровь с кровми смѣшаютъ. Сего ради (и) въ-
скорбитъ земля, [и умалится][1] съ всѣми
вселшимися на ней, съ звѣремъ польскимъ, и
съ гады земными, и съ птицами небесными.
и рыбы морскыя оскудѣютъ. ꙗко да никто-
же не прится, ни обличается никтоже. Людїе
же мои аки съпротивъ гл҃ли жрецъ, и ѿнемо-
жеся въ днех, и ѿнеможеся пррокъ с тобою
[нощїю][2]. к нощи притѣкнухъ мт҃рь твою. У-
подобиша бо ся людїе мои аки не имуще
умѣнїя. ꙗко ты умѣнїе ѿверже, ѿвръгу и
азъ тебе ѿ жречествовати мнѣ. и ꙗко за-
былъ еси законъ б҃а своего, забуду и азъ чада
твоя. по множеству ихъ тако съгрѣшиш мнѣ,
славу и въ бесчестїе положу. Грѣхи людїи мо-
ихъ изъꙗдатъ, и в неправдахъ ихъ възь-
мутъ [инїи][3] дш҃а ихъ. *И будетъ ꙗкоже ісаїа кд
людїе тако и жрецъ. и мщу в [нихъ][4] пути
[ихъ][5] и мышленїя ихъ ѿдамъ [имъ][6]. и
будутъ ꙗсти, и не насытятся. съблуди-
ша, и не исправятся. понеже г҃а оставиша
ꙗко снабдѣти. Блудъ, и вино, и пїаничество
прїя ср҃це людїи моихъ. знаменїи въпрошаху,
и жезлы его повѣдаху ему. дх҃омъ блуженїя
прельстишася, и съблудиша ѿ б҃а своего. вер-
хо горнымъ требы кладаху, и холмо требы
полагаху. по дубо, и по боро, и по дубомъ
вѣтвенемъ ꙗко добръ кровъ. Сего ради блу-
дят дщеря ваша, и невѣсты ваша любодѣ-
ю. и не присѣщу дщерехъ вашихъ егда блу-
дятъ, и невѣсты ваша егда любодѣютъ.
Ꙗко и тїи съ блудники съгрѣзишася, и с съ-
вершеными требы кладаху, и людїе смысля-
щеи (съ блудницею сплетахуся)[7]. Ты же ізл҃ю
не неразумѣвай, (-)[8] іуда не входи въ галгалу,
и не въсходите в домъ онновъ. и не кланя-
итеся (господемъ лживымъ)[9]. ꙗко юница
стрѣкомъ. стрѣчема разгорѣся ізль. нн҃ѣ
напасеть я г҃ь ꙗко (телца)[10] на пространнѣ.
причастникъ кумиромъ ефрѣмъ, положи себѣ
съблазны, изволи хананея, блудяще възблу-
диша. възлюбиша безчестїе ѿ меженїя
ему. съвратъ дх҃а [ему][11] [въсвищетъ][12] въ
крылу его, и срамятся ѿ требникъ ихъ.

Глава 4

1 Послухайте господнє слово, ізра-
їльські сини! Тому що Господеві суд
проти тих, що поселилися на землі,
тому що немає правди, ані милосер-
дя, ані пізнання Бога на землі. **2** Клят-
ва, і брехня, і вбивство, і крадіж, і
чужоложство закишіло на землі, і
змішують кров до крові. **3** Через це і
засумує земля і буде малою зі всіма,
що на ній поселилися, з пільним зві-
рем, і з гадами землі, і з небесними
птахами, і морські риби зникнуть, **4**
щоб ніхто не змагався ані ніхто не
був оскарженим. Мій же народ як
священик, що говорить проти. **5** І він
знеміг у днях, і пророк знеміг з то-
бою вночі, до ночі уподібнив я твою
матір. **6** Адже мій народ уподібнився
до того, що немає знання. Тому що
ти відкинув пізнання, і Я тебе відки-
ну, щоб ти Мені не був священиком.
І тому що ти забув закон свого Бога, і
Я забуду твоїх дітей. **7** За їхнім мно-
жеством, так вони згрішили проти
Мене. Я поставлю їхню славу у без-
честя. **8** Вони їстимуть гріхи мого на-
роду, і в їхніх неправедностях інші
візьмуть їхні душі. **9** *І так як народ, іс. 24
так буде і священик. І помщу на них
їхні дороги, і їм віддам їхні затії. **10** І
вони будуть їсти – і не наситяться.
Вони стали розпусними і не виправ-
ляться, тому що покинули Господа,
щоб зберігати *погане*. **11** Розпуста, і
вино, і оп’яніння охопило серце мого
народу. **12** Вони просили знаків – і
його палиці йому сповіщали. Вони
були зведені духом розпусти і заблу-
кали від свого Бога. **13** Клали жертви
на вершках гір і клали жертви на
шпилях, під дубом і під тополею, і
під тінистим дубом, бо є добре по-
криття. Через це ваші дочки є в блуді
і ваші невістки чужоложать. **14** І не
навідаюся до ваших дочок, коли роз-
путствують, і до ваших невісток, ко-
ли чужоложать. Тому що і вони заб-
руднилися з розпусниками і з доско-
налими клали жертви. І розумний на-
род сплітався з розпусницею. **15** Ти
ж, Ізраїлю, не будь невіжою! Юдо, не
входи до Ґалгали! І не ідіть до Онно-
вої хати, і не поклоняйтеся фальши-
вим панам! **16** Як роз’юшена ялівка,
роз’юшеним розгорівся Ізраїль. Те-
пер їх пастиме Господь, як теля на
широкому місці. **17** Причасником і-
долів Ефрім. Він поставив собі згір-
шення, **18** зволив хананеїв. Розпут-
ствуючи розпутствували, полюбили
безчестя в його зарозумілості. **19** Зво-
рот духа йому засвище в його крилах,
і вони завстидаються їхніх жертовни-
ків.

Глава 5

1 Послухайте це, священики! І
сприйміть, ізраїльський доме і доме
царя! Слухайте! Тому що до вас є
суд, бо ви для сторожі стали засід-
кою, і наче натягнута сіть в Ітавірії. **2**
Ловці поставили сітки. Я ж ваш ка-
ратель, **3** Я пізнав Ефрема, й Ізраїль
від Мене не відступив. Тому що те-
пер розпутствував Ефраїм і опога-
нився Ізраїль. **4** Вони не поклали сво-
їх думок, щоб повернутися до свого
Бога. Бо в них є дух розпусти, і Гос-
пода вони не пізнали. **5** І впокореною
буде гордість Ізраїля йому в лиці.
Ізраїль і Ефраїм будуть знеможеними
у своїх неправедностях. І з ними зне-
може і Юда. **6** З вівцями і з телятами
вони підуть шукати Господа. І Його
не знайдуть, бо сховався від них, **7** бо
вони покинули Господа, бо собі на-
родили чужих дітей. Тепер їх і час-
тини їхні пожере іржа. **8** Затрубіть!
Затрубіть на вершках! Закричіть на
висотах! Сповістіть в Онновому до-
мі! Жахнувся Веніямин, **9** Ефрім був
на знищення в днях кари. Я показав
вірних в племенах Ізраїля. **10** Юдині
князі були як ті, що переставляли ме-
режі, на них, як воду, розлию мій
гнів. **11** Переміг же Ефрім свого про-
тивника, потоптав суд, бо почав хо-
дити вслід за марними. **12** Я ж як
замішання для Ефріма і як бодило
для юдиного дому. **13** І Ефрім знає
свою рану і Юда – свою хворобу. І
пішов Ефрім до асирійців, і послав
послів до царя Яриву. І той не може
вас спасти, і біль не відійде від вас.
14 Тому що Я є як пантера для Еф-
ріма і як лев для юдиного дому. І Я
схоплю. І піду. І візьму. І не буде ко-
му вирвати. **15** Я піду і повернуся до
свого місця. І спочину, аж доки не
згинуть. І повернуться, і шукатимуть
моє лице.

Глава҃, е҃

Слышите се жерцы, и вонмите дому
ї҃илевъ, и доме цр҃ь внушите, ꙗко к
вамъ есть судъ. ꙗко пругло бысте
стражбѣ, и ꙗко мрежа препѧта въ (и-
тавїрїи)[1] ловѧщїи сѣти потокше. аз же ка-
затель вамъ, азъ оувѣдѣхъ ефрема, и ї҃иль не
ѿступи ѿ мене. зане нн҃ѣ съблуди ефремъ,
[и][2] осквернисѧ ї҃иль. не положиша мышленїи
своихъ възвратитисѧ къ б҃у своему, ꙗко дх҃ъ
блуженїѧ [есть в нихъ][3], (и) г҃а (-)[4] не оувѣ-
дѣша· И смирисѧ оукоризна ї҃илѧ в лице ему.
(-)[5] ї҃иль и ефр҃ѣ ѿнеможетасѧ в неправда҃ свои,
и ѿнеможесѧ ї иоуда с ними· Съ овцами и с
т҃ецы поидутъ възыскати г҃а, и не обрѧ-
щутъ его, оуклони бо сѧ ѿ н҃и. ꙗко г҃а ос-
тавиша, ꙗко чада чюжа породиша себѣ. нн҃ѣ
поꙗдатъ ѧ сиплеве и причастїѧ ихъ· въс-
трубите (въструбите)[6] на холмѣх, възгласи-
те на высокихъ, проповедите въ дому онновѣ.
оужасесѧ венїаминъ, ефрѣмъ в пагубу бысть
въ дн҃и наказанїѧ, въ племенехъ ї҃илевахъ оука-
захъ вѣрнаѧ. быша кнѧѕи їоудины ꙗко прела-
гающеи межда, на нѧ разлѣю ꙗко воду гнѣвъ
свои· Съдолѣ же ефрѣмъ съперника (своего)[7] по-
пра судъ ꙗко начатъ ходити въ слѣдъ су-
ихъ. (-)[8] аз (же) ꙗко мѧтежъ ефрѣмови, и ꙗко
остень дому їоудину. и вѣсть ефрѣмъ ꙗзву
свою, ї иоуда болѣзнь свою. ї иде ефрѣмъ къ
(асѵрїемъ)[9], и пусти (послы)[10] къ цр҃ю ꙗриву,
и тои не може избавити васъ, и не преста-
нетъ ѿ ва҃ болѣзнь· Зане азъ есмь ꙗко паньдиръ
ефрѣмови, и ꙗко левъ дому їоудину. и азъ въс-
хищу ї иду, и возму, и не буде кому ѿꙗ-
ти· Иду и възвращусѧ на мѣсто свое (и по-
чїю), дондеже погибнутъ и обратѧтсѧ и
възыщу лица моего·

Глава 6

Зі своєю скорботою рано встануть,
кажучи до Мене: **6,1** Підемо і повер-
немося до нашого Господа Бога, бо
Він нас побив і нас вилікує. Ранить
нас і лікує. **2** І Вилікує нас по двох
днях. В третьому дні воскреснемо. І
будемо живими перед Ним. **3** І пізна-
ємо, і гнатимемося, щоб пізнати Гос-
пода. Знайдемо Його, наче готове
світло. І Він прийде до нас, як ранній
і пізній дощ для землі. **4** Що тобі
зроблю, Ефріме? Що тобі зроблю,
Юдо? Ваше ж милосердя, наче рання
хмара і наче рання роса, що сходить.
5 Через це Я пожав ваших пророків і

Глава҃, ѕ҃

Въ скорбѣнїемъ своимъ оуранѧтъ къ
мнѣ, г҃люще, идемъ и обратимсѧ къ
г҃у б҃у нашему. ꙗко тои [поби][1] [ны][2], ї
исцѣлитъ ны. ꙗзвитъ, и врачуетъ
ны. [ї][3] исцѣлитъ ны по двою дн҃ю. въ дн҃ь
третїи въскреснемъ, и живи будемъ пре҃ н҃и.
и оувѣмъ [и][4] поженемъ оувѣдѣти г҃а. ꙗко
свѣ҃ готовъ обрѧщемъ и и прїидетъ [намъ
ꙗко дождь][5] раныи и поздны земли· Что ти
сътворю ефрѣме. что ти сътворю їоудо.
млт҃ь бо ваша ꙗко облакъ оутренїи, и ꙗко
роса рано падающїѧ· Сего ради пожахъ пр҃рки

мѳ҃ д҃ и в҃і сира҃ д҃ а҃ цр҃ еі

ва́ша, [и][6] побихъ а҆ словесемъ оу҆стъ мои҆, и҆ сꙋдъ мои ꙗ҆́ко свѣтъ и҆зы́детъ. *зане млⷭ҇ти хощꙋ негли̇ требѣ, и҆ оу҆вѣдѣнї́е бж҃їе нежели всесъж҃женїе. сїи же сꙋть ꙗ҆́ко чл҃къ престꙋпаа́й завѣтъ, тꙋ преѡ҆би́диша мѧ (гл҃етъ г҃ь.)[7] дѣлаа́й сꙋѧа мꙋтѧ́щи во́дꙋ. а҆ крѣпость твоѧ̀ ꙗ҆́ко мꙋжа и҆скꙋша́юща. съкры́ша же́рцы пꙋть оу҆би́ша сикꙋ́мꙋ, ꙗ҆́ко безако́нїе сътвори́ша. в домꙋ̀ і҆и҃ли видѣхъ [тꙋ вещь грознꙋ][8], блꙋженїемъ є҆фрѣ́мовымъ ѡ҆скверни́сѧ і҆и҃ль. і҆ і҆оу́да [ѡ҆ста́ви жа́твꙋ свою][9], начни и҆ма́ти вино свое, вънегда̀ възвраща́ю плѣ́нники лю́дїи мои҆хъ·

Гл҃а, з҃·

Внегда̀ и҆сцѣлю і҆и҃лѧ, и҆ ѿкры́етсѧ непра́вда є҆фрѣ́мова, и҆ зло́ба самарі́искаꙗ҆́ко [възлюби́ша][1] лжꙋ. и҆ тать к немꙋ вни́детъ, (и҆) съвлача (и҆) разбо́йникъ. на пꙋти є҆мꙋ ꙗ҆́коже вкꙋпѣ спою́тъ, ꙗ҆́ко пою́щи въ ср҃цы свое҆мъ всѧ̀ зло́бы и҆хъ помѧнꙋхъ. нн҃ѣ ѡ҆бынидо́ша [мѧ][2] ра́звѣтї и҆хъ, проти́вꙋ лицꙋ мі҆и бы́ша· Зло́бами свои҆ми възвесели́ша црⷭ҇ѧ, и҆ лжа́ми свои҆ми кн҃ѕѧ· всѝ любодѣ́ющє ꙗ҆́ко пе́щь жего́ма на пече́нїе, [и҆ждеже́тъ а҆][3] ѿ пла́мене. ѿ примеше́нїѧ ма́сти, дои҆деже въмѣси́тсѧ то [всѐ][4]. въ дн҃и црⷭ҇ь ваши҆, нача́ша кн҃ѕи ꙗ҆ри́тисѧ ѿ вина̀. простро́ша рꙋ́ки своѧ съ расыпа́тели. зане разгорѣ́шасѧ ꙗ҆́ко пе́щь ср҃ца и҆хъ внегда̀ [пресѣда́ютъ][5] и҆мъ. всю̀ нощь сна̀ є҆фрѣ́мъ насыти́сѧ, заоу́тра бы́сть [и҆][6] разгорѣсѧ ꙗ҆́ко ѻ҆́гнь пла́мене. всѝ съгрѣ́шасѧ ꙗ҆́ко пе́щь [жего́ма][7], и҆ [ѻ҆́гнь и҆зѧ́сть][8] сꙋдї́ѧ и҆хъ. всѝ црⷭ҇и и҆хъ падо́ша, и҆ не бѣ̂ [в ни́хъ молѧ́исѧ][9] къ мнѣ· Є҆фре́мъ въ лю́дєⷯ самъ смѣша́шесѧ. є҆фрѣ́мъ бы́сть погребенъ ѡ҆прѣсно́къ не ѡ҆браща́еⷨ. и҆ꙗ҆до́ша чю́жїи крѣ́пость є҆го, сеи же не разꙋмѣ. но̀ и҆ сѣди́ны ꙗ҆ви́шасѧ на немъ, (-)[10] ѻ҆н҃ (же) не позна̀· И҆ смири́тсѧ оу҆коризна і҆и҃лева в лице є҆мꙋ, и҆ не възврати́шасѧ къ г҃ꙋ б҃ꙋ своє҆мꙋ, и҆ не възыска́ша є҆го ѡ҆ всемъ се́мъ· и҆ бѣа́ше є҆фрѣ́мъ ꙗ҆́ко го́лꙋбь (-)[11] не и҆мы́и ср҃ца. є҆гѵ́птїа моли́ша [-][12] въ а҆сѵ́рїа и҆до́ша. ꙗ҆́коже бо и҆дꙋтъ възложꙋ на̀ нѧ мре́жꙋ свою. ꙗ҆́ко пти́ца нбⷭ҇ныѧ свергꙋ а҆. накажꙋ а҆ въ слꙋхъ скорбѣ́нїѧ и҆хъ· Го́ре и҆мъ, ꙗ҆́ко ѿскочи́ша ѿ мене. грѣшни сꙋть, ꙗ҆́ко нечествова́ша къ мнѣ. а҆ а́зъ (а҆ и҆зба́вихъ)[13], сїи же согла́ша до мене лжꙋ. и не възъпи́ша къ мнѣ ср҃ца и҆, но̀ пла́кахꙋсѧ ѡ҆ (лжи)[14] и҆хъ. ѡ҆ пшени́цꙋ и҆ ѡ҆ вино сѣча́хꙋсѧ. нака́жꙋсѧ мно́ю. (-)[15] а҆з (же) оу҆крѣпихъ мы́шцꙋ и҆хъ, и҆ къ мнѣ по-

побив їх словом моїх уст. І мій суд вийде як світло. 6 *Тому що хочу милосердя радше ніж жертви і пізнання Бога радше ніж цілопалення. 7 Ці ж є, наче людина, що переступає завіт. Там Мною знехтували, – говорить Господь, – діючи марне, скаламучуючи воду. 9 А твоя сила, наче *сила* мужа, що досвідчує. Священики заховали дорогу – вбили Сикиму – бо вчинили беззаконня. 10 В ізраїльському домі, там Я побачив жахливу річ. Ізраїль опоганився Ефрімовою розпустою, і Юда 11 покинув свої жнива. Починай збирати своє вино, коли повертаю полон мого народу!

мат. 9 і 12 сир. 4 црс1. 15

Глава 7

1 Коли вилікую Ізраїль, то відкриється Ефрімова неправедність і самарійська злоба, бо вони полюбили брехню. І до нього ввійде злодій, і грабуючий, і розбійник. Йому в дорозі, 2 наче разом, заспівають, як співаки в своєму серці. Я згадав всі їхні злоби. Тепер мене оточили їхні затії, вони були перед моїм лицем. 3 Своїми злобами вони розвеселили царів і своїми неправдами князів. 4 Всі чужоложці – як горіюча піч для випікання. Він спалить їх полум'ям від змішання масті. Аж доки те все не змішається. 5 В днях ваших царів князі почали злоститися від вини. Простягнули свої руки з нищівними, 6 тому що їхні серця розгорілися, наче піч, коли з ними сидять. Цілу ніч Ефрім наситився сном, вранці був і загорівся як полумінь вогню. 7 Всі розігрілися як розпалена піч, і вогонь пожер їхніх суддів, всі їхні царі впали. І не було в них того, що молився до мене. 8 Ефрем в народах сам змішався, Ефрем був похований – неперекинутий пляцок. 9 Чужі пожерли його силу – він же не взнав. Але і сивина з'явилася на ньому – він же не взнав. 10 І впокорена буде ізраїльська гордість йому в лице. І вони не повернулися до свого Господа Бога і не пошукали його в усьому цьому. 11 І був Ефрім як голуб, що немає серця. Вони єгиптян благали, пішли до асирійців. 12 Бо так як ідуть, накину на них мою сіть. Зведу їх, так як небесних птахів. Напоумлю їх в послусі їхньої скорботи. 13 Горе їм, бо вони відійшли від Мене. Вони нещасні, бо нечесні були до Мене. А Я їх спас, вони ж проти мене сказали брехню. 14 І до мене не закричали їхні серця, але плакалися за їхню лож. Вони рубалися за пшеницю і за вино, будуть мною покарані. 15 Я ж скріпив їхню правицю, і вони на мене задумали зло. 16 Вони перетворилися в

ніщо, стали, наче натягнутий лук. Їхні князі впадуть від меча через ненапоумленість їхнього язика. Це їхня злоба в єгипетській землі.

мыслиша ѕлѣ. съвратишася ни въчтоже, быша ꙗко лукъ напраженъ· Падутся [кн҃зи ихъ мечемъ][16], ненаказаніа дѣла ꙗзыка ихъ. Сїи злоба ихъ въ земли єгѵпетьстѣи·

Глава 8

1 Бо земля непрохідна, наче труба, так як орел в господньому домі. Тому що переступили мій завіт і були безбожні супроти мого закону. **2** Вони закличуть до мене: Боже! Ми Тебе пізнали! 3 Бо Ізраїль повернув добро, бо ворога прогнали. **4** Вони собі поставили царя, а не почали зі Мною. Князі рішили і Мені не сповістили. Зробили собі ідолів зі свого срібла і золота, щоб були вигублені. **5** Самаріє! Відкинь твоє теля! Моя лють на них розгівалася. Аж доки не можуть очиститися **6** ті, що в Ізраїлі? І столяр те зробив, і воно не є богом, бо обманювало твоє теля, Самаріє! **7** Бо посіяли вітром витоптане, і їхнє знищення їх захопить. Хай з пригорщі зробить муку той, що немає сили. Якщо і зробить, то інші з'їдять її. **8** Затонув Ізраїль. Тепер став в народах як непотрібний посуд. **9** Вони пішли до Асирії. Зацвів для себе в Мені Ефрім, полюбив винагороду. **10** Через це буде виданим в країни. Тепер їх перечекаю, хай трохи перестануть помазувати царя і князя. **11** Бо Ефрім помножив жертовники, вони йому стали на гріх. **12** Запиши йому множество його законів, улюблені жертовники вважалися за чужі. **13** Тому, якщо і принесуть жертву і їстимуть м'ясо, Господь їх не прийме. Тепер Він згадає їхні неправедності і помстить їх гріх. Ті повернулися до Єгипту і в ассирійців їстимуть нечисте. **14** І забув Ізраїль Того, що його створив, і збудував жертовники. І Юда помножив укріплені міста. Але пошлю вогонь на його міста, і він знищить їхні коріння.

Гла, и҃·

(Я)(ко)[1] земля [непроходима, ꙗко труба][2], ꙗко орелъ въ дому гн҃и. понеже преступиша завѣтъ мои, и на законъ мои нечествоваша. къ мнѣ възовутъ, б҃е познахомъ тя, ꙗко і҆и҃ль ѿврати бл҃гаа враги (бо) прогнаша· Сами цр҃я поставиша, а не мною начаша. кн҃ѕи (оуставиша, и) не ꙗвиша ми. съ сребра своего и злата (-)[3] сътвориша себѣ кумиры, ꙗко да потребятся· Ѿврьзи телець свои самаріе, разгнѣвася ꙗрость моя на ня. до чесо не могутъ оучиститися (иже) въ і҆и҃ли. и то древодѣля сътвори, и нѣсть б҃ъ. зане льстя бяше телець твои самаріе· Ꙗко вѣтромъ истепено всѣяша, и разрушеніе и пождетъ ихъ, съ горсть не имыи силы да сътворитъ муку. аще и сътворитъ, то иніи изядя ю· Погрязе і҆и҃ль, нн҃ѣ бысть въ странахъ ꙗко сосудъ непотребенъ. (-)[4] тіи възыдоша въ асѵрію. процвѣте о себѣ въ мнѣ, ефрѣмъ мзду възлюби. сего ради предастьсѧ въ страны, нн҃ѣ прежду ихъ. да почіютъ мало помазати цр҃я и кн҃зя. ꙗко оумножи ефрѣмъ требникь, въ грѣхъ быша єму [-][5]. въпиши єму множество [-][6] законъ єго. въ чюждаа наменишася требницы възлюбленіи. тѣмже аще (и) положатъ требу і изъядятъ мяса, г҃ь не пріиметъ ихъ. нн҃ѣ поманетъ неправды и, и мьститъ грѣхъ ихъ. тіи въ єгѵпетъ възвратишася, и въ асѵріи нечистаа изъядятъ. и забы і҆и҃ль сътворшаго и, и възгради требища. і иоуда оумножи грады оутвержены, но послю огнь на грады єго и потребитъ кореніа ихъ·

Глава 9

1 Не радій, Ізраїле, ані не веселися так як і народи! Тому що ти вчинив розпусту проти свого Господа Бога. Ти полюбив дари на всіх токах пшениці, **2** і чавило їх не пізнало, і вино їм збрехало. **3** Вони не поселилися на господній землі, Ефрем поселився в Єгипті, і в асирійців їстимуть нечисте. **4** Вони не полили Господеві вино і не були Йому солодкі. Їхні жертви, наче хліб плачу, всі, що їдять, будуть нечисті. Тому що їхні хліби їхнім душам, вони не ввійдуть до господнього дому. **5** Що вони зроблять в день зібрання і в день господнього празни-

Гла, д҃·

(Н)е радуися і҆и҃лю, ни веселися ꙗкоже (и) людіе, ꙗко съблуди єси ѿ [г҃а][1] б҃а своєго. възлюби дааніа на всѣ гумнѣ (пшеница). и тѣкъ не позна ихъ, и вино сълга имъ· Не вселишася на земли гн҃и. вселися єфремъ въ єгѵптѣ, и въ асѵріихъ (изъядятъ нечистаа)[2], вси ꙗдущеи (-)[3] осквернятся. понеже хлѣби ихъ дш҃ь ихъ, не внидутъ въ домъ гн҃ь. что сътворятъ въ дн҃ь соима, и въ дн҃ь празника гн҃я. сего ради се поидутъ ѿ труда єгѵпетска, и пождетъ ихъ мемфисъ, и потребитъ я махмасъ. сре-

бро̀ и҆ па́гꙋба прича́стїе, тръ́нїе въ дворѣ́ и҆́мъ. Прїспѣва́ютъ днї́е мще́нїѧ [твоегѡ]⁴. и҆ ѻ҆злитсѧ і҆и҃ль ꙗ҆́кѡ прⷪ҇ркъ немы́сленъ чл҃къ носѧ́и дх҃ъ. ѿ мно́жества непра́вдъ твои́хъ ᲂу҆мно́жисѧ и҆зъꙋмле́нїе [-]⁵. стра́жба є҆фрє́мъ съ бг҃омъ, прⷪ҇ркъ прꙋ́гло лꙋка́во на пꙋте́хъ є҆мꙋ̀, и҆зꙋмле́нїе в домꙋ̀ бг҃а є҆гѡ̀ ᲂу҆тверди̑, (і) и҆стлѣ́ша по дне́мъ хо́лма. вспомѧне́тъ непра́вды и҆́хъ мще́нїе грѣхѡ́въ и҆́хъ. Ꙗ҆́кѡ гро́здъ въ пꙋсты́ни ѡ҆брѣто́хъ і҆и҃лѧ, и҆ ꙗ҆́кѡ стра́жъ на смоко́вницы ра́нны ᲂу҆ви́дѣхъ ѿц҃а и҆́хъ. сі́и [же]⁶ внидо́ша къ (вельфего́рꙋ)⁷, и҆ ѿлꙋчи́шасѧ на стыдѣ́нїе. и҆ бы́ша [възлю́бленїи ꙗ҆́кѡ гнꙋ́сни]⁸. є҆фрє́мъ ꙗ҆́кѡ пти́ца залетѣ̀. сла́вы и҆́хъ ѿ порожде́нїи (ѿ)⁹ болѣ́зни (ᲂу҆тро́бы ражда́ющаѧ), и҆ [ѿ]¹⁰ зача́тїи. и҆́мже а҆́ще и҆ въскръ́мѧтъ ча̑да своѧ̑, без ни́хъ бꙋ́дꙋтъ ѿ чл҃къ. тѣ́мже и҆ лю́тѣ и҆́мъ є҆́сть [занѐ ѡ҆ста́вихъ ѧ҆̀]¹¹. пло́ть моѧ̀ ѿ ни́хъ. Є҆фрє́мъ ꙗ҆́кѡ ви́дѣхъ в ловитвѣ̀ предпоста́ви ча̑да своѧ̑. і є҆фрє́мъ и҆зведѐ на заколе́нїе ча̑да є҆гѡ̀. да́жь и҆̀мъ гдⷭ҇и, что̀ да́си и҆̀мъ. да́жь и҆̀мъ ᲂу҆тро́бꙋ непло́дѧщꙋсѧ, и҆ сосцы̀ сꙋ́хи. *Всѧ̑ ѕло́бы и҆́хъ в галга́лѣхъ ꙗ҆́кѡ тꙋ̀ и҆́хъ возненави́дѣ. ѕло́бы ра́ди хꙋдо́жествъ и҆́хъ, и҆з домꙋ̀ своегѡ̀ и҆зженꙋ̀ ѧ҆̀. ксемꙋ̀ да не приложꙋ̀ люби́ти и҆́хъ. вси̑ кнѧ̑зи и҆́хъ не покорѧ́тсѧ. Поболѣ̀ є҆фрє́мъ, ко́ренїе є҆гѡ̀ и҆зсхо́ша, пло́да ксемꙋ̀ да не принесе́тъ. поне́же а҆́ще и҆ поро́дѧтъ, побїю̀ по́мыслы ᲂу҆тро́бы и҆́хъ. ѿри́нетъ ѧ҆̀ бг҃ъ ꙗ҆́кѡ не послꙋ́шаша є҆гѡ̀, и҆ бꙋ́дꙋ пришє́лцы в страна́хъ.

а҃ цр҃ и

Гл҃а, і҃.

Виногра́дъ бл҃голо́зенъ і҆и҃ль пло́дъ ѡ҆би́ленъ є҆гѡ̀. по мно́жествꙋ пло́да є҆гѡ̀ ᲂу҆мно́жи тре́бники. по бл҃гота́мъ земли̑ є҆гѡ̀ въздгра́ди ка́пища. раздѣли́ша срⷣца своѧ̀, нн҃ѣ поги́бнꙋтъ. са́мъ раскопа́етъ тре́бники и҆́хъ, сокрꙋши́тъ кꙋми́ры и҆́хъ. и҆́мже нн҃ѣ рекꙋ́тъ, нѣ́сть цр҃ѧ в на́съ. ꙗ҆́кѡ не бои́хомсѧ гдⷭ҇а, цр҃ь же что̀ сотвори́тъ на́мъ. гл҃ѧ словеса̀ (и҆ завѣ́ты)¹, лже́ю завѣща́ютъ завѣ́тъ, прозѧбне́тъ (сꙋ́дъ а҆́ки тро́скотъ)² на (цѣли́знѣ)³. телцꙋ̀ до́мꙋ ѻ҆́нова ѡ҆бита́ютъ всели́вшїисѧ въ сама́рїю. ꙗ҆́кѡ желѣ́ша лю́дїе є҆гѡ̀ к немꙋ̀, и҆ ꙗ҆́кѡ разгнѣ́ва ѧ҆̀ пора́дꙋютсѧ на сла́вѣ є҆гѡ̀ ꙗ҆́кѡ пресели́сѧ ѿ ни́хъ. и҆ (въ а҆сѷрїю (же) свѧза́вша и҆)⁴ ѿведо́ша въ да́ръ (і҆а́ривꙋ цр҃ю)⁵. (-)⁶ Є҆фрє́мъ [прїи́метъ]⁷ [сра́мъ]⁸, и҆ срами́тсѧ і҆и҃ль ѡ҆ совѣ́тѣ свое́мъ. ѿвръже сама́рїѧ цр҃ѧ своего̀ а҆́ки ро́згꙋ на лицы̀ водѣ̀. (-)⁹ и҆зве́ргꙋтсѧ тре́бища ѻ҆́нова согрѣше́нїѧ і҆и҃лєва. те́рнїе и҆ вол-

ка, 6 через це ось підуть від єгипетського труду. І їх очікуватиме Мемфис, і їх знищить Махмас. Їхнє срібло – частина знищення, в їхніх дворах – терня. 7 Надходять дні твоєї помсти, і буде Ізраїлеві зло, так як безумний пророк – чоловік, що несе дух. Від множества твоїх неправд помножилася безумність. 8 Ефрімова сторож з Богом, пророк – погана пастка на його дорогах, закріпив безумність в домі його Бога. 9 І вони пропали за днями вершка. Він згадає їхні неправедності, помсту їхніх гріхів. 10 Я знайшов Ізраїль як виноград у пустині і як сторож в ранішній фізі, я побачив їхніх батьків. Вони ж ввійшли до Вельфегора і відлучилися на сором. І улюблені стали, наче зогиджені. 11 Ефрім полетів, наче птах, їхня слава від народжень, від болів лона тієї, що родить, і від зачать. 12 Тому, хоч і вигодують своїх дітей, будуть без них через людей. Тому-то і горе їм є, тому що Я їх покинув, моє тіло від них. 13 Ефрім, як Я побачив, виставив своїх дітей на полювання, і Ефрім вивів його дітей на вбиття. 14 Дай їм, Господи! Що їм даси? Дай їм бездітне лоно і сухі груди! 15 *Всі цpc1. 8
їхні злоби в Ґалґалі, бо там Я їх зненавидів. Через злоби їхніх задумів вижену їх зі свого дому, більше не додам їх любити. Всі їхні князі не підкоряться. 16 Ефрім захворів. Його коріння посохло. Хай більше не принесе плоду. Тому-то, якщо і породять, вб'ю задуми їхнього лона. 17 Бог їх відкине, бо вони не послухалися Його. І вони будуть приходьками в країнах.

Глава 10

1 Ізраїль – виноград з гарними галузками. Його плід обильний. За множеством його плодів він помножив жертовники, за добром його землі збудував храми. 2 Вони поділили свої серця, тепер згинуть. Він Сам розвалить їхні жертовники, знищить їхні кумири. 3 Тому тепер кажуть: Немає в нас царя, бо ми не побоялися Господа. А цар що нам зробить? 4 Говорячи слова і завіти, вони обманою завіщають завіт. Зійде суд, наче хабаз на цілині. 5 З телям Оннового дому мешкають ті, що поселилися в Самарії, бо його народ плакав до нього. І так як Він їх розгнівив, так зрадіють його славою, бо був переселений від них. 6 І зв'язавши його, вони відвели ж до Асирії, в дар цареві Яривові. Ефрім одержить сором, і засоромиться Ізраїль у своїй раді. 7 Самарія відкинула свого царя, наче різку на лиці води. 8 Знищені будуть Оннові жертовники – ізраїлеві

іс. 2 лук. 23 апо. 6 гріхи. Терня і хабаз зійде на їхніх
жертовниках. *І скажуть до гір: По-
крийте нас. І вершкам: Впадіть на
суд. 20 нас. **9** *Відколи Ізраїль згрішив *на*
вершках, вони там поставили. Їх не
захопить на вершку, воєнні діти не-
праведності **10** прийдіть! Напоум-
лю їх моїм помислом. І проти них
зберуться народи, коли їх напоум-
люватимуть за їхні дві неправед-
ності. **11** Ефраїм – ялівка ненавчена
любити перемогу. Я ж наступлю на
красу її шиї. Наступлю на Ефріма,
а замовчу Юді, на нього скріпиться
єре. 4 Яків. **12** *Сійте собі на праведність
– і пожнете плід життя, і засвітіть
собі світло пізнання. Поки час, по-
шукайте Господа, поки не прий-
дуть вам жита праведності! **13** Чо-
му ви промовчали на безбожність і
збирали його плід? Ви їли плід
брехні, бо ти поклав надію на свою
зброю, на множество твоєї сили. **14**
І повстане згуба в твоєму народі,
суд. 8 *згинуть так, як згинув і князь Сал-
мана в Арвеїловім домі в днях вій-
ни, знищили матір по дітях. **15** Так
зроблю вам, ізраїльський доме, від
лиця вашої злоби!

Глава 11

1 Вранці відреклися, наче світа-
нок. Відрікся ізраїльський цар, бо
Ізраїль – дитина. І Я його полюбив,
мат. 2 *з Єгипту Я покликав мого сина. **2**
Так як Я їх покликав, так відходили
від мого лиця. Ці ж Ваалам клали
жертви і кадили різьбленим. **3** Я ж
поміг Ефрімові, взяв його на свою
руку. І вони не зрозуміли, що Я їх
оздоровив. **4** В людському зітлінні
Я їх притягнув напоумленими мо-
єю любов'ю. І буду їм, наче той,
що б'є чоловіка по щоках. Погляну
на нього – і його здолаю. **5** Ефрем
поселився в Єгипті. Сам же Асур –
його цар, бо він не побажав повер-
нутися. **6** І знемогла зброя в їхніх
містах. І він спочив в його руках. І
їстимуть зі своїх затій. **7** І його на-
род, що пристав до його поселень. І
Бог розлютиться на його шляхет-
них, і не підніме його. **8** Що тобі
вчиню Ефріме? Чи обороню тебе,
Ізраїле? Що тобі припишу? Пос-
тавлю тебе, як і Адама і як Севоїм.
Моє серце в цьому повернулося,
затривожилося моє розкаяння. **9** Не
зроблю за гнівом моєї люті, не по-
кину, щоб Ефрім був знищеним.
Тому що Я є Богом, а не людиною,
Святий у тобі, і не ввійду до міста.
10 Піду вслід за Господом. Він за-
реве, наче лев. Бо Той зареве, і жах-
нуться діти життя. **11** І жахнуться,
як птах з Єгипту і як голубка з а-

чецъ возникнетъ по требникомъ ихъ. *И ре- ісаїа в лу кг апока ѕ
кутъ къ горамъ покрыите ны, и холмомъ па-
дѣте на насъ. *Ѿнелѣ холми съгрѣши ійль, су к
тү поставиша, не постигнетъ ихъ на холмѣ.
(ратна чада)[10] неправды прїиди, [накажү][11] ѧ
[помышленїю моемү][12]. и съберутсѧ (людїе на
нѧ)[13] внегда наказүютъ ѧ въ двою неправдахъ
и. Ефрѣмъ юница неоүчена любитъ одолѣнїе,
аз же наидү на добротү выѧ еѧ. настүплю
ефрѣмови, оүмолчю ѿ іоуды, оүкрѣпитъ емү
іаковъ. *сѣите себѣ въ правдү, [и пожнете][14] іере д
плод (житъ)[15]. (и) просвѣтите себѣ свѣтъ ви-
дѣнїѧ. (дондеже времѧ) възыщите га, дон-
деже прїидутъ [вамъ жита правды][16]. въскүю
премолчасте безаконїе, и (плод)[17] его обьимасте,
изъꙗсте плод лжа. ꙗко оүпова орүжїемъ своимъ
въ множествѣ силы твоеѧ. и въстанетъ па-
губа в людех твоихъ, *[погибнутъ ꙗкоже по- су и
гибе (и) кнѧзь салмана в домү арвеили][18] въ
дни ратны, матерь по чадѣхъ потребиша.
такоже сътворю вам доме іилвъ ѿ лица злобы
вашеѧ.

Гла, аі.

Заоүтра ѿвръгошасѧ [ꙗко зарѧ][1] ѿверже-
сѧ црь іилвь. имже младенецъ іиль, и
азъ възлюбихъ и. *[изъ египта възвах ма в
сна моего][2]. ꙗкоже призвахъ ѧ, такоже
ѿхождахү ѿ лица моего. сїи (же) ваалимү
требү кладахү, і изваѧнымъ кадахү. (-)[3] аз
(же) (помогох)[4] ефрѣмови, взѧхъ и на мышцү
свою, и не разүмѣша ꙗко исцѣлихъ ѧ. въ ис-
тлѣнїи члчьстѣ привлеко ѧ (наказаны)[5] люблє-
нїѧ моего. И бүдү имъ ꙗко оүдараѧи члка за
челюсти (-)[6], възрю к немү и премогү емү.
вселисѧ ефрем въ египетъ, (-)[7] асүр (же) самъ
црь его ꙗко не въсхотѣ възвратитисѧ. и
ѿнеможесѧ орүжїе въ градѣхъ их, и оүмолче въ
рүкү его, і изъꙗдатъ ѿ развѣтъ своихъ. и
людїе его висѧще ѿ обитанїѧ его. и бъ на
честнаѧ его разгнѣваетсѧ и не възнесетъ его.
что тѧ оүстрою ефрѣме, защищү тѧ іилю.
что тѧ положү ꙗко (и) адама, оүстрою тѧ
ꙗко и севоимъ. превратисѧ срце мое, в семъ
смѧтесѧ раскаанїе мое. не сътворю по гнѣвү
ꙗрости моеѧ. не оставлю ꙗко потребитисѧ
ефрѣмови, зане бъ азъ есмь а не члкъ, въ
тебѣ стъ. и не внидү въ градъ въ слѣдъ
га ходити. Ꙗко левъ възревет, ꙗко той
възреветъ, и оүжаснүсѧ чада (живот)[8]. И прїи-
дутъ ꙗко птица из египта, и ꙗко голубъ ѿ

землѧ̀ а҆сѵ́рски. и҆ оу҆ставлю ѧ҆̀ в҇ домохъ и҆хъ,
гл҃етъ гдⷭ҇ь·

сирійської землі. І поставлю їх у
їхніх домах, – говорить Господь.

Гл҃а, в҃і·

Обыде мѧ лже́ю є҆фрѣ́мъ, и҆ безъчестї-
емъ до́мъ і҆и҃левъ, і҆ и҆оу́да нн҃ѣ позна̀ ѧ҆̀ бг҃ъ
(-)[1] лю́дїе стїи прозва́шасѧ (гв҃и)[2]. Є҆ф-
рѣ́мъ же зо́лъ дх҃ъ гонѧ̀ зно́и, весь дн҃ь
тщаѧ̀ и҆ сꙋ́ѧ оу҆мно́жи, и҆ завѣ́тъ съ а҆сѵрі́и
завѣща, и҆ (млⷭ҇ть)[3] въ є҆гѵ́петъ въспꙋсти. и҆
сꙋ́дъ гв҃и къ і҆оу́дѣ мстити і҆а́кова. по пꙋ-
темъ є҆го, и҆ по хꙋдожествомъ є҆го ѿдастъ
а҃ мо҃ к҃ѕ є҆мꙋ̀. *въ оу҆тробѣ̀ прельсти бра́та своего. и҆
трꙋды своими оу҆крепѣ̀ къ бг҃ꙋ, и҆ оу҆крепѣ̀ съ
а҆гг҃ломъ и҆ възмо́же· Пла́кашасѧ и҆ моли́ша ми
сѧ, в҇ домꙋ̀ о҆́нни о҆брѣто́ша мѧ и҆ тꙋ̀ гл҃асѧ
к [ни́мъ][4]. Гдⷭ҇ь же бг҃ъ вседръжи́тель бꙋ́детъ
па́мѧть є҆го· И҆ ты̀ о҆ бз҃ѣ свое́мъ о҆брати-
шисѧ, млⷭ҇ть и҆ сꙋдъ снабди́ши, и҆ [прибли-
жа́исѧ][5] къ бг҃ꙋ свое́мꙋ прн҃о· Хана́а҃ въ рꙋцѣ̀ є҆го
ꙗ҆́ремъ непра́вды, премага́ти възлю́би. и҆ рече
є҆фрѣмъ, о҆бачє о҆богатѣхъ, о҆брѣтохъ ѿ-
дꙋшенїе [оу҆ него][6]. всѧ болѣзни є҆го не о҆б-
рѧщꙋтсѧ є҆мꙋ̀ непра́вдъ ꙗ҆́же съгрѣши· А҆зъ
(-)[7] гдⷭ҇ь бг҃ъ твои и҆зведыи тѧ и҆з землѧ̀ є҆гѵ-
петски. є҆ще (же) вселю тѧ в҇ кꙋщахъ, ꙗ҆́коже
въ дн҃и праз҃никъ. и҆ [гл҃ахъ][8] прр҃ки, и҆ видѣ-
нїѧ оу҆мно́жихъ, и҆ в рꙋ́кахъ прр҃ческа҃ сподобихсѧ.
А҆́ще гала́а҃ оу҆бо нѣ́сть ло́жъ, бахꙋ въ галга́-
лѣхъ кнѧ́зи тре́бы кладꙋще, и҆ требницы
а҃ мо҃ к҃и и҆хъ ꙗ҆́ко и҆ же́лви на цѣли́знѣ по́льстеи. *и҆
ѿи́де і҆а́ковъ на́ поле а҆сѵрі́иско, и҆ рабо́та і҆и҃ль
в҃ мо҃ д҃і о҆ женѣ, и҆ о҆ женѣ снабдѣ· *И҆ прр҃комъ и҆зведе
гдⷭ҇ь і҆и҃лѧ и҆з (землѧ є҆гѵпетски)[9], и҆ прр҃комъ
снабдѣсѧ. разгнѣва [мѧ][10] є҆фрѣмъ и҆ бо́лѣри
(мѧ), и҆ кро́вь є҆го на не҃ пролїе́сѧ и҆ оу҆кори́знꙋ
є҆го ѿда́сть є҆мꙋ̀ гдⷭ҇ь·

Глава 12

1 Оточив мене брехнею Ефрім і
безбожністю ізраїльський дім і Юда.
Тепер Бог їх пізнав. Він прозваний
був святим народом Господеві. **2** Еф-
рім же – поганий дух, що жене спеку.
Весь день помножив порожнє і мар-
не, і завіщав завіт з асирійцями, і до
Єгипту послав милосердя. **3** І суд
Господеві з Юдою, щоб помстити Я-
кова. За його дорогами і за його заду-
мами Він йому віддасть. **4** *В лоні мой1. 25
він обманув свого брата і своїми тру-
дами скріпився до Бога, **5** І скріпився
з ангелом, і переміг. Заплакали і Ме-
не благали. В Онновому домі знай-
шли Мене. І там до нього говорилося.
6 Господь же – Бог Вседержитель.
Його буде пам'ять. **7** І ти повернешся
у своєму Бозі. Бережи милосердя і
суд і постійно наближайся до свого
Бога. **8** Ханаан в його руці – ярмо не-
праведності. Він полюбив перемага-
ти. **9** І сказав Ефрім: Однак я збага-
тів, я у ньому знайшов спочинок. Всі
його болі не знайдуться в ньому че-
рез неправедності, які він згрішив. **10**
Я – твій Господь Бог, що тебе вивів з
єгипетської землі. Ще ж тебе поселю
в шатрах, так як в день празників. **11**
І Я говорив пророками і помножив
видіння, і в руках пророків Я пока-
зався гідним. **12** Отже, якщо Ґалаад
не є брехливим, були в Ґалґалі князі,
що жертви клали. І їхні жертовники,
як і черепахи, на цілині поля. **13** *І Я- мой1. 28
ків відійшов до асирійського поля. І
послужив Ізраїль за жінку, і старався
за жінку. **14** *І пророком Господь ви- мой2. 14
вів Ізраїля з єгипетської землі, і про-
роком оберіг. **15** Мене розгнівив Еф-
рім і Мене розлютив. І його кров ви-
ліється на нього. І йому Господь від-
дасть його погорду.

Гл҃а, г҃і·

По словеси є҆фрѣ́мовꙋ о҆правленїѧ (прїѧ (и҆)
сеи)[1] въ і҆и҃ли. и҆ положи ѧ҆̀ ваа́лови, и҆
оу҆мре. и҆ [нн҃ѣ][2] приложиша съгрѣшати,
и҆ сътвориша сїи себѣ слїанникъ съ
[зла́та и҆х][3] с҇ сребра и҆хъ (-)[4]· сїи гл҃ютъ, ко-
ли́те чл҃кы (о҆скꙋдѣша бо тельцы)[5]. сего ради
бꙋдꙋ ꙗ҆ко о҆блакъ оу҆тренїи, и҆ ꙗ҆ко и҆ роса̀
(жатвенаѧ)[6], и҆дꙋще ꙗ҆ко (и҆) плѣвы (-)[7] с то-
ка, и҆ (пра́хъ съ вѣтвїѧ развѣваемыи вих-
ромъ)[8]· А҆з же гдⷭ҇ь бг҃ъ твои оу҆твержаѧи нб҃о и҆
съзидаѧи землю, є҆гоже рꙋцѣ сътѧжасте все
воинство нб҃ное, и҆ не показахъ ти (є҆го)[9] ꙗ҆ко
і҆саї҆а м҃г ходити въ слѣдъ и҆хъ· *[А҆зъ же][10] и҆зведохъ

Глава 13

1 За Ефрімовим словом і цей взяв
оправдання в Ізраїлі. І поставив їх
Ваалові, і помер. **2** І тепер додали грі-
шити, і ці зробили собі лите зі золота
і з їхнього срібла. Ці кажуть: Жерт-
вуйте людей, бо забракло телят! **3**
Через це вони будуть як рання хмара
і як роса жнив, що іде, і як полова з
току, і порох з галузок, розвіяний ви-
хором. **4** Я ж – твій Господь Бог, що
скріплюю небо і будую землю! Якого
руки створили все небесне військо. І
Я тобі його не показав, щоб ходити
вслід за ними, *Я ж тебе вивів з єги- іс. 43
петської землі. І, за винятком Мене,
Бога не знатимеш. І, за винятком Ме-

не, немає Того, що спасає. **5** Я тебе пас у пустині, в незаселеній землі **6** за їхніми пасовиськами. І вони помножилися до повноти, і їхні серця піднялися вгору. Через це вони Мене забули. **7** І буду їм як пантера і як рись на дорозі асирійців. **8** І зустріну їх як розлючений медвідь, і знищу замкнення їхніх сердець. І їх пожеруть лісові щенята, і їх розірвуть польові звірі. **9** Ізраїле! В твоїм знищенні хто тобі поможе? **10** Де твій цар? Той хай тебе спасе в усіх твоїх містах! І хай тебе судить Той, кому ти сказав:
црс1. 8 *Дай мені царя і князя. **11** І Я дав царя в своєму гніві. І Я стримався в моєму гніві. **12** *Це* діло Ефраїмової неправедності, його схований гріх. **13** Болі, наче в тієї, що родить, його охоплять. Цей – мій розумний син. Тому тепер терпітиме все знищен-
єз. 19 ня його дітей. **14** *Я визволю їх з адової руки і викуплю їх від смерті. Де твій суд, смерте? Де ж твоє бодило, аде? Потіха сховалася від твоїх очей. **15** Тому що цей розділить між братами, Господь наведе на нього пекучий вітер з пустині. І висушить його потоки. І спустошить його джерела. Цей висушить його землю і ввесь його любий посуд!

тѧ изъ земли египетскїѧ, и ба развѣ мене да не познаеши. и спасающаго нѣсть развѣ мене. азъ пасохъ тѧ въ пустыни на земли невселеннѣ по паствамъ ихъ, и умножишасѧ до исполненїѧ, и възнесошасѧ срца ихъ, сего ради забыша мѧ. и буду имъ ꙗко пандиръ, и ꙗко (и) рысь на пути асирїемъ, [и][11] срѧщу ѧ ꙗко и медвѣдь лихоаемъ, и разрушу съключенїе срць ихъ, и изъѧдѧтъ ѧ [-][12] щенцы дубравнїи, [и][13] звѣрь польскїи расторгнетъ ѧ. в расыпанїе твое їилю кто поможетъ [тебѣ][14]. гдѣ црь твои, тои да спсетъ тѧ въ всѣхъ градехъ твоихъ. [и][15] да судитъ ти емуже гла, *даждь ми црь и кнзь. а цр̃ и
и дахъ (-)[16] црѧ въ гнѣвѣ своемъ, и удръжахсѧ въ ꙗрости моеи. Съвращенїе неправды ефрѣмовы, съкровенъ грѣхъ его. болѣзни аки раждающїи прїимутъ и. се снъ мои мудрыи, занѣ (нынѣ)[17] сътръпи (все)[18] съкрушенїе чадъ [его][19].
*ѿ руки адовы избавлю ѧ, и ѿ смрти искуплю ѧ. гдѣ пра твоѧ смрти, гдѣ ли остенъ твои аде. Утѣшенїе съкрысѧ ѿ очїю [твоею][20], занѣ сеи между братїѧ разлучитъ. Наведетъ (гь вѣтръ знойнъ)[21] ис пустыни нань, и пресушитъ водотечи его, [и][22] сказитъ источники его, сеи исказитъ землю его и всѧ сосуды [его любыѧ][23]. ѥзѣ ді

Глава 14

1 Згине Самарія, бо спротивилася своєму Богові. Впадуть від зброї. І їхні немовлята будуть вигублені і ті, що їх мають в лоні, будуть роз-
анг. 1 дерті. **2** *Повернися, Ізраїле, до свого Господа Бога! Тому що ти знеміг у твоїх неправдах, **3** візьміть зі собою слова і поверніться до свого Господа Бога. Скажіть йому: Можеш відкинути ввесь гріх, щоб ви не одержали неправедність і одержали добро. І віддам плід ваших губ, **4** Ассур вас не спасе, не вийдемо на конях. Зовсім не скажемо: Це наші боги, діло наших рук. Бо в тобі сирота буде помилуваний. **5** Я вилікую їхні поселення, явно їх полюблю, тому що мій гнів відвернувся від них. **6** І буду Ізраїлеві як роса. Він зацвіте як і цвіт і простягне своє коріння, так як ліс. **7** Підуть *вгору* його галузки, і він буде, наче плідна оливка. І його запашність – як *аромат* лісу. **8** Вони поставлять загорожу і сядуть під їхньою тінню. Житимуть, і скріпляться пшеницею. І він зацвіте так як і виноград. Його пам'ять, як вино лісу. **9** Що Ефрімові? Що ще йому та ідолам? Я його впокорив. Я ж його скріплю, як і розлогу смереку. Від мене знайдеться твій плід.

Гла, ді

Погибнетъ самарїѧ ꙗко съпротивисѧ бу своему, (оружїемъ)[1] паду [-][2], и младенцы ихъ потребѧтсѧ, и въ утробѣ имущаѧ ихъ расѧдутсѧ. *обратисѧ агген а
їилю къ гу бу своему, занѣ ѿнеможесѧ въ неправдахъ твоихъ. възмѣте съ собою словеса, и обратитесѧ къ гу бу своему. рцѣте ему, [можеши весь ѿврещи грѣхъ][3]. ꙗкоже да не прїимете неправды, но да прїимете благаѧ. и ѿдамъ плод устенъ [вашихъ][4]. асуръ не спсетъ васъ. на кониихъ не възыдемъ, ксему не речемъ, (еще) бози наши дѣло рукъ нашихъ. ꙗко въ тебѣ помилуетсѧ сирота. исцѣлю села ихъ, възлюблю ѧ исповѣдаине, ꙗко възвратисѧ гнѣвъ мои ѿ нихъ. буду ꙗко (и) роса їилю, процвѣтетъ ꙗко и цвѣтъ, и прострѣтъ коренїе свое ꙗко (и дубрава)[5]. поидутъ (дебри)[6] его и будетъ ꙗко и маслина плодна, и обонѧнїе его ꙗко и (дубравы)[7]. (оградѧтсѧ)[8] и сѧдутъ под кровомъ ихъ живутъ и (утвердѧтсѧ)[9] пшеницею, и процвѣтетъ ꙗко (и) виноградъ. памѧть его ꙗко (и) вино (дубравы)[10]. ефрѣмови что ему еще и кумиромъ, азъ смирихъ и. (-)[11] азъ (же) укрѣплю и [-][12] ꙗко (и) смрѣчъ учащенъ. ѿ мене (обрѣтесѧ плодъ твои)[13].

кто мꙋдръ, и҆ снабдитъ се· [-][14] смысленъ, и҆ разꙋмѣетъ се. ꙗ҆кѡ и҆справлени пꙋтїе гн҃и, и҆ праведнїи ходѧтъ в нихъ· а҆ нечестивїи ѡ҆немогꙋтсѧ въ нихъ·

10 Хто мудрий і це зрозуміє? Ро-
зумний і це пізнає? Тому що господні
дороги прямі. І праведні по них
ходять. А беззаконні стануть неміч-
ними на них.

Конецъ пророкꙋ, Ѡ҆сїи·
и҆матъ в себѣ, главъ, д҃і·

Кінець *Книги* Пророка Йосії.
Має в собі 14 глав.

И҆Ѡ҆ИЛЬ ПРОРОКЪ ГЛАВА А҃

ЙОІЛ-ПРОРОК ГЛАВА 1

Слово[1] гн҃е еже бысть къ Ѡ҆илю Вадꙋи-
левꙋ· Слышите се старцы, и҆ внꙋшайте
вси живꙋщїи на земли. аще есть было
сице въ дни вашѧ, или въ дни ѡ҆тцъ ва-
шихъ. ѡ҆ нихъ чадомъ своимъ и҆сповѣдите, а҆
чада ваша чадомъ и҆хъ, а҆ чада и҆хъ родꙋ дрꙋ-
гомꙋ. ѡ҆станокъ гꙋсеницъ поѧдоша прꙋзи, и҆
ѡ҆станокъ прꙋжїи поѧдоша мшица, и҆ ѡ҆ста-
нокъ мшицъ поѧдоша силлеве· Ѹ҆трезвитесѧ
пїанїи ѿ вина своего и҆ плачитесѧ, рыдайте
вси пїющеи вино до пїанства, ꙗ҆кѡ и҆зѧсѧ ѿ
ѹ҆стъ вашихъ веселїе и҆ радость. ꙗ҆кѡ ꙗ҆зыкъ
възыиде на землю мою крѣпокъ и҆ безъ числа,
зꙋбы его [ꙗ҆кѡ][2] (и҆) зꙋбы львовы, и҆ чрѣновицы
его [ꙗ҆кѡ][3] (и҆) львичищꙋ. положи виноградъ мои въ
погꙋбленїе, и҆ смоквинїе мое въ сломленїе.
възыскаѧ ѡ҆бъискаѧ и҆ и҆ съвръже, ѡ҆бѣли лозїе
его. въсплачетсѧ къ мнѣ паче невѣсты пре-
поѧсаны въ врѣтищи по мꙋжи еѧ дѣв-
ственнѣ· И҆звръжесѧ треба и҆ възлїанїе и҆з до-
мꙋ гн҃ѧ. плачитесѧ жръцы слꙋжащеи требни-
кꙋ, ꙗ҆кѡ пострадаша полѧны. плачисѧ земле
ꙗ҆кѡ пострада пшеница, (и҆) пресше вино, ѹ҆м-
нисѧ масло древѧное, [ѡ҆срамишасѧ][4] дѣлателе.
плачитесѧ села по пшеницы, и҆ по ꙗ҆чмени,
ꙗ҆кѡ и҆ погибоша и҆манїѧ съ нивы. виноградъ пос-
ше, и҆ смоквинїе, ѡ҆малѣ шипчїе. и҆ финикъ, и҆
ꙗ҆блонь, и҆ все древо полское и҆сше, ꙗ҆кѡ срамиша
радость сн҃ове чл҃чи. препоѧшитесѧ и҆ пїите
жръцы плачитесѧ слꙋжащеи требникꙋ, вни-

1 Слово господнє, яке було до Йо-
іла Ватуїлового. **2** Послухайте це,
старці! І сприйміть всі, що живете на
землі! Чи таке сталося у ваших днях
чи у днях ваших батьків? **3** Розповіж-
те про це вашим дітям, а ваші діти
їхнім дітям, а їхні діти іншому родо-
ві. **4** Саранча пожерла те, що залиши-
лося по гусеницях, і що залишилося
від саранчі, пожерла гусениця саран-
чі, і що залишилося по гусениці са-
ранчі, пожерла іржа. **5** Витверезіться,
п’яні, від свого вина і заплачте! За-
ридайте всі, що п’єте вино до оп’я-
ніння! Бо забрано веселість і радість
з ваших уст. **6** Бо на мою землю пі-
шов сильний і безчисленний народ!
Його зуби – наче й зуби у лева, і його
ікла – наче й у левеняти. **7** Поклали
мій виноградник на знищення і мої
фіґи на розбиття. Шукаючи, він об-
шукав його і скинув, вибілив його га-
лузки. **8** Він заплаче до Мене більше
від невістки, підперезаної мішкови-
ною по її чоловікові-хлопцеві. **9** Ви-
кинено жертву і поливання з господ-
нього дому. Плачте, священики, що
служите жертовникові, **10** бо потер-
піли поля! Плач, земле, бо потерпіла
пшениця і пересохло вино, зменши-
лася оливкова олія! **11** Засоромилися
рільники. Плачте, поля, за пшеницею
і за ячменем, бо пропало збирання з
ниви! **12** Виноградник висох, і фіґи
змаліли. Гранатові яблука, і пальма, і
яблуня, і всі дерева поля висохли, бо
людські сини завстидали радість. **13**
Підпережіться і співайте, священики!

Плачте ви, що служите жертовникові! Ввійдіть, засніть в мішковині ви, що служите Богові, бо забрано з дому вашого Бога жертву і полива-
ниж. 2 ння! 14 *Освятіть піст, сповістіть лікування! Зберіть старців і всіх, що живуть на землі, до дому вашого Бога і ревно закричіть до Господа: 15 Ох горе мені! Ох горе мені в *той* день, бо близько є господній день! І прийде як терпіння від терпіння. 16 Бо з-перед ваших очей забрано їжу, і веселість, і радість від дому вашого Бога. 17 Скочили ялівки при їхніх яслах, і заплісніли клуні від їхнього тинку. Пропали їхні маєтки, розбиті точила, бо висохла пшениця. 18 Що собі покладемо? Заплакали стада волів, бо не було для них паші, і згинули отари овець. 19 Господи! Закличу до Тебе! Бо вогонь знищив околиці пустині і полумінь спалив всяке польове дерево. 20 І польова скотина поглянула до Тебе, бо висохли джерела вод і вогонь пожер околиці пустині.

дѣте оусплѣте на врѣтищехъ служащеи б҃ꙋ, ꙗко ѿꙗса ѿ домꙋ б҃а вашего треба и възлїанїе. *ѡсттите алканїе, проповѣдите цѣлбꙋ· ни҃ в҃
съберѣте старца (и) вся живꙋщаа на земли въ до҃ б҃а вашего. и възовѣте къ г҃ꙋ продолжающе. оу люте мнѣ, оу люте мнѣ въ дн҃ь, ꙗко близъ есть дн҃ь гн҃ь, и ꙗко стр҃ть ѿ стр҃ти прїидетъ. [ꙗко][5] пре҃ очима вашима пища взяшася, [и][6] ѿ домꙋ б҃а [вашего][7] веселїе и радость. въскопыснꙋша юница оу ꙗсли ихъ, (и) [съплѣснивѣша житница ѿ лѣплѣнїа ихъ][8], погибоша имѣнїа [ихъ][9], раскопашася тѣсцы ꙗко посше пшеница. что положимъ [себѣ][10]. въсплакашася стада волꙋа ꙗко не бѣ пажити имъ, и пастѵы овчаа погибоша. к тебѣ г҃и възъпїю, ꙗко огнь потреби предѣлы пꙋстына, и пламень пожже всѐ древо польское. и скоти польстїи възрѣша к тебѣ, ꙗко посхоша источницы во҃нїи, и огнь поꙗсть предѣлы пꙋстына·

Глава 2

1 Затрубіть трубою в Сіоні! Сповістіть в моїй святій горі! І хай зберуться всі, що живуть на землі, тому що надходить господній день! Бо він близько, 2 день темряви і бурі, і день хмари й туману. Так як ранок численний і сильний народ розіллється по горах. Подібного до нього не було відвіку. І після них не додасться до літ в рід і рід. 3 Перед ними вогонь, що нищить, і за ними палаючий полумінь. Земля перед ним, так як рай їжі, а позаду нього поле знищення. І від будучого в нього не буде. 4 Їхній вид – як кінський вид. І як вершики, так проженуть. 5 Він винесеться на верхів'я гір, як голос зброї і як голос вогненного полум'я, що пожирає тростину, і як численний, сильний народ, що стає в лави до бою. 6 Перед їхнім лицем люди будуть знищені, так як і всяке спалене лице перед спекою. 7 Вони побіжать як піхота. І хоробрі мужі підуть на місто, і кожний піде своєю дорогою. І не звернуть зі своїх доріг, 8 не відійдуть ті, що налягають. В їхній зброї підуть і від їхніх стріл впадуть. І не скінчаться. 9 Візьмуться за місто, і побіжать на сті-
іс. 13 єз. 32 мат. 24 мар. 13 лук. 21 ни. Вилізуть на дім, і ввійдуть вікнами, наче злодії. 10 *Перед їхнім лицем сколихнеться земля і зрушиться небо, сонце і місяць затемняться, і звізди згасять своє світло. 11 І Господь дасть свій голос перед

Гла҃, в҃·

Въструбите трꙋбою въ сионѣ, проповѣдѣте въ горѣ (моеи ст҃ѣи)[1], и да съберꙋся вси живꙋщеи на з҃ели. ꙗко пре҃стоитъ дн҃ь гн҃ь, ꙗко близъ дн҃ь тмы и бꙋря, (и) дн҃ь облака и мглы· Ꙗко (і) оутрина расыплеся по горамъ людїе мнози и крѣпцы подобнїи имъ не быша ѿ вѣка, и по ни҃ не приложится до лѣтъ в ро҃ и родъ· пре҃ ними [огнь потребляаи][2], и за ними възгарааса пламень. ꙗко и раи пища земля пре҃ (нимъ)[3], а за ни҃ поле пагꙋбы. і (из бꙋдꙋщаго ѿ него)[4] не бꙋдетъ (-)[5]. ꙗко (и) видъ коньскъ видѣнїе ихъ, и ꙗко коинницы такоже проженꙋтъ· ꙗко (и) гла҃ орꙋжїа на връхъ горъ истекꙋтъ, и ꙗко гла҃ пламене огнена попаляюща тростїе, и ꙗко людїе мнози (-)[6] крѣпцы вополчающеися на рати. пре҃ лицемъ ихъ съкрꙋшатся людїе, (ꙗко и) всѐ лицѐ (-)[7] пре҃ зноемъ палимо· ꙗко (и) пѣшцы поекꙋтъ, и мꙋжи храбри възыидꙋтъ на гра҃. и кождо въ пꙋть свои поидетъ, и не съвратятъ пꙋтїи своихъ, (-)[8] не ѿидꙋтъ отяжчавающеи. въ орꙋжїи ихъ поидꙋтъ, и въ стрѣлахъ ихъ падꙋтся и не скончаюся. града имꙋся, и на забра҃л въстекꙋтъ. [-][9] на
(хлѣвинꙋ)[10] възлѣзꙋтъ, и дверцами внидꙋтъ ꙗко (и) татїе. *пре҃ лицемъ и смятеся земля, и потрясется н҃бо. сл҃нце и м҃ць померъкнета, и ѕвѣзды оугасятъ свѣтъ свои. и г҃ь дасть гла҃ свои пре҃ лицемъ силы своея, ꙗко
Исаїа гі҃ Езе лв҃ Ма кд҃ Ма гі҃ Лꙋ ка҃

мно́гъ є҆́сть ѕѣ́ло по́лкъ є҆го, ꙗ҆́ко крѣ́пка дѣ́ла
їе҆ре҃ л҃ а҆мѡ҃ е҃ соф҃ а҃ сло҃ве є҆го. *занѐ вели́къ де҃нь гн҃ь, вели́къ и҆ свѣ-
телъ ѕѣ́ло, и҆ кто̀ є҆сть достиже́нъ є҆мꙋ̀· И҆
а҆гге҃и а҃ нн҃ѣ гл҃етъ г҃ь б҃ъ ва́шъ, *ѡ҆брати́тесѧ къ
мнѣ̀ всѣ́мъ срⷣцемъ ва́шимъ, съ а҆лчьбо́ю, и҆
съ пла́чемъ, и҆ съ же́лею. и҆ разе́рзѣте срⷣца ва-
ша, а҆ не ри́зы ва́ша. и҆ ѡ҆брати́тесѧ къ г҃ꙋ
ѱа҃л пе҃ і҆ѡна д҃ б҃ꙋ ва́шемꙋ, *ꙗ҆́ко мл҃тивъ и҆ щⷣръ є҆сть, тръ-
пе́ливъ и҆ многомл҃тивъ, и҆ раска́ѧвасѧ ѡ҆ зло́-
і҆ѡна г҃ бахъ· *Кто̀ вѣ́сть ѡ҆брати́ли сѧ и҆ раска́етъ,
и҆ ѡ҆ста́витъ за собо́ю бл҃ве́нїе. тре́бꙋ и҆ възъ-
вы҃і а҃ лїа́нїе г҃ꙋ б҃ꙋ [на́шемꙋ][11]. *въстрꙋби́те трꙋ-
бо́ю въ сїѡ́нѣ, ѡ҆ст҃ите а҆лка́нїе, проповѣ́дите
цѣ́льбꙋ. събе́рѣте лю́ди, ѡ҆ст҃ите црⷭ҇кви, (и҆)
събе́рѣте ста́рца. съвокꙋпи́те младе́нца, [и҆][12]
ссꙋща со́съ. да и҆зы́идетъ жена́исѧ ѿ ло́жа
своѐго, и҆ невѣ́ста ѿ чертожни́ца своеѧ. межⷣꙋ
степе́ны и҆ тре́бникомъ въспла́чюсѧ жръцы
слꙋжа́щеи г҃ꙋ, и҆ рекꙋтъ, пощади г҃и лю́ди своѧ,
и҆ не даждь ча́сти своеѧ на ѹ҆кори́знꙋ да не
ѡ҆блада́ютъ и҆ми страны, ꙗ҆́коже да не
рекꙋтъ въ странахъ гдѣ є҆сть б҃ъ и҆хъ. и҆
възревнова̀ г҃ь ѡ҆ земли̇̀ своеи, и҆ пощадѣ лю́ди
своѧ. и҆ ѿвѣща г҃ь [лю́демъ свои́мъ, и҆ рече][13], се
а҆зъ (вамъ послю)[14] пшени́цꙋ, и҆ вино̀, и҆ ма́сло
древѧ́ное, и҆ насы́титесѧ и҆хъ, и҆ не дамъ васъ
ксемꙋ на порꙋга́нїе въ страны̀· І҆ и́же ѿ сѣ-
вера, ѿженꙋ (и҆) ѿ васъ (-)[15] на землю без воды̀.
и҆ погꙋблю лице є҆го въ мори первѣмъ, и҆ задⷩ҇-
нѧѧ є҆го въ мори послѣ́днемъ. и҆ възы́идетъ
гнои є҆го и҆ възы́идетъ смрадъ є҆го ꙗ҆́ко възвели́чи
дѣ́ла своѧ· Ѹ҆пова́и земле радꙋ́исѧ и҆ веселꙋ́и,
ꙗ҆́ко възвели́чи г҃ь ꙗ҆́ко сътвори (ти). ѹ҆пова́и-
те ско́ти по́льстїи ꙗ҆́ко прозѧбнꙋша по́лѧ
пꙋсты́нѧ, ꙗ҆́ко дре́во принесе пло́дъ свои, виноградъ
и҆ смо́кви да́ста си́лꙋ своѝ· и҆ ча́да сїѡ́нѧ ра-
дꙋитесѧ, и҆ весели́те ѡ҆ г҃и б҃зѣ ва́шемъ, ꙗ҆́ко
да́стъ вамъ пи́щꙋ въ пра́вдꙋ. и҆ надожди́тъ
вамъ дождь ра́ныи и҆ позныи ꙗ҆́коже и҆ пре́жде. и҆
напо́лнѧтсѧ гꙋмна (ваша) пшени́ца, и҆ пре-
лїю́тсѧ тѣсцы вино́мъ и҆ ма́сломъ. и҆ ѿда́мъ
вамъ в лѣтъ мѣсто в нѧ́же поѧдо́ша прꙋ́зи,
и҆ мшица, и҆ си́плеве, и҆ гꙋсе́ница, си́ла моѧ ве-
ли́ка ю҆́же посла́хъ на вы. і҆ и҆зѧстѐ ꙗ҆дꙋ́ще и҆ на-
сы́титесѧ, и҆ похва́лите и҆мѧ г҃а б҃а вашего
и҆же сътвори с ва́ми чюдеса̀. и҆ не посрамѧ́тсѧ
лю́дїе мои въ вѣ́къ· И҆ бꙋ́дете вѣ́дѣти и҆же
посреди і҆и҃лѧ а҆зъ є҆смь, и҆ а҆зъ г҃ь б҃ъ вашъ и҆
нѣсть [и҆на́го][16] (-)[17]. и҆ не посрамѧ́тсѧ [-][18] [-][19]
лю́дїе мои въ вѣ́къ·

лицем своєї сили, бо дуже численним
є його полк, бо сильні діла його слів. єре. 30
*Бо великий господній день, великий ам. 5
і дуже світлий. І хто є йому достат- соф. 1
нім? **12** І тепер говорить Господь Бог
ваш: *Поверніться до мене усім ва- анг. 1
шим серцем, з постом, і з плачем, і з
риданням. **13** І розірвіть ваші серця, а
не вашу одежу, і поверніться до ва-
шого Господа Бога. *Бо Він є мило- пс. 85
сердний і щедрий, терпеливий і дуже йон. 4
милосердний. І кається за зло. **14**
*Хто знає, може повернеться і розка- йон. 3
ється, і оставить за собою благосло-
вення, жертву і поливання нашому
Господеві Богові. **15** *Затрубіть тру- вищ. 1
бою в Сіоні! Освятіть піст, сповістіть
лікування! **16** Зберіть народ, освятіть
церкву! І зберіть старців, зберіть не-
мовлят і тих, що ссуть груди! Хай
вийде жених зі своєї кімнати і невіст-
ка з її покою! **17** Поміж сходинками і
жертовником заплачуть священики,
що служать Господеві, і скажуть:
Господи! Пощади свій народ і не дай
своєї частки на зневагу! Щоб ними
не заволоділи країни, щоб не сказали
в країнах: Де є їхній Бог? **18** І зарев-
нував Господь за свою землю, і по-
щадив свій народ. **19** І відповів Гос-
подь своєму народові, і сказав: Ось я
вам пошлю пшеницю, і вино, і олив-
кову олію. І насититеся ними, і біль-
ше не дам вас на зневагу в країни. **20**
І того, що з півночі, прожену його від
вас до землі без води. І вигублю його
лице в першому морі і те, що позаду
нього, *піде* до моря останнього. І під-
німеться його гній, і піднесеться його
сморід, бо він звеличив свої діла. **21**
Мужньою будь, земле! Радій і весе-
лися! Бо Господь звеличив, бо зробив
тобі. **22** Надійтеся, польові скоти! Бо
зійшла *трава* на полях пустині, бо
дерево принесло свій плід, виноград і
фіга дали свою силу. **23** І сіонові діти
радійте і веселіться в Господі, вашо-
му Бозі! Тому що дав вам їжу на пра-
ведність і дасть вам ранній і пізній
дощ, так як і раніше. **24** І наповнять-
ся ваші токи пшеницею, і точила пе-
реливатимуться від вина і олії. **25** І
віддам вам за роки, в яких *плоди* по-
жерла саранча, і гусениця саранчі, і
іржа. І гусениця – моя велика сила,
яку Я послав проти вас. **26** І їдячи,
їстимете, і насититеся. І похвалите
ім’я вашого Господа Бога за ті чуда,
які Він зробив з вами. І мій народ не
буде завстидженим навіки. **27** І піз-
наєте, що Я є посеред Ізраїля! І Я –
Господь Бог ваш! І немає іншого. І
мій народ не буде завстидженим на-
віки!

Глава 3

ів. 7 **1** І буде, що після цього *вилию
дія. 2 мого духа на всяке тіло. І пророкува-
іс. 44 тимуть ваші сини і ваші дочки, і ваші
старці побачать сни, і ваші молоді
побачать видіння. **2** І на моїх рабів, і
ниж. 3 на моїх рабинь у тих днях вилию мо-
мат. 4 го духа. **3** І дам чуда на небі і на зем-
мар. 13 лі, кров, і вогонь, і пару диму. **4**
лук. 21 *Сонце повернеться в темряву і мі-
іс. 13 сяць в кров раніше ніж прийде гос-
єз. 32 подній великий і страшний день. **5** І
дія. 2 буде, що кожний, хто прикличе гос-
рим. 10 поднє ім’я, спасеться. Бо в горі Сіон і
в Єрусалимі буде той, що спасається.
Так як сказав Господь і радники доб-
ра, яких Господь прикликав. **4,1** Тому
що ось Я в тих днях і в тому часі, ко-
ли поверну юдин і єрусалимів полон,
2 і зберу всі країни, і зведу їх до Йо-
сафатової долини. І розсуджуся з
ними там за мій народ і мою частку –
Ізраїль. Які були розсіяні в країнах. І
ті розділили мою землю, **3** і на мій
народ кинули жереби, і дали хлоп’ят
розпусницям, і продавали дівчат за
вино, і пили. **4** Що Мені, що ж вам,
Тире і Сідоне, і вся Галилея чужин-
ців? Чи ви Мені віддаєте віддачу? Чи
пам’ять пам’ятаєте ви про мене? Гос-
тро і швидко віддам Я вашу віддачу
на ваші голови. **5** Тому що ви взяли
моє срібло і моє золото, і моє вибра-
не і гарне ви внесли до ваших храмів.
6 І юдиних, і ізраїлевих синів ви від-
дали грецьким синам, щоб вигнати їх
з їхніх околиць. **7** Ось Я їх підніму з
місця, до якого ви їх туди віддали, і
віддам вашу віддачу на ваші голови,
8 і віддам ваших синів і ваших дочок
в руки юдиних синів. І ті віддадуть їх
у полон до країни, що є далеко, бо
Господь промовив. **9** Сповістіть це в
країнах! Освятіть війну! Підніміть
вояків! Приходьте і підходьте всі вій-
ськові мужі! **10** Розбийте ваші плуги
на зброю і ваші серпи на списи! Не-
мічний хай скаже: Отже, я спромож-
ний! **11** Збирайтеся і входьте, всі кра-
їни, що довкруги! І зберіться там. Ла-
гідний хай стане хоробрим! **12** Хай
повстануть і підуть всі країни до до-
лини Йосафата! Тому що там сяду
судити всі країни, що довкруги. **13**
апо. 14 *Випустіть серпи, бо настало збиран-
мат. 13 ня винограду! Ввійдіть і топчіть! Бо
точило повне, переливаються бочки,
бо їхні злоби помножилися. **14** Звуки
пролунали на судовім полі, бо близь-
ко господній день на судовім полі. **15**
вищ.2 *Сонце і місяць померкнуть і звізди
сховають своє світло. **16** *Господь же
єре. 25 закличе з Сіону і дасть свій голос з
ам. 1 Єрусалиму. І затрясеться небо і зем-
ля. Господь же пощадить свій народ.
І Господь скріпить ізраїльських си-

Гл҃а, г҃.

И будетъ посемъ, *излїю ѿ дх҃а моегѡ іѡа҃ з҃ дѣа҃ в҃ ісаїа мд҃
на всѧку плоть, и прорекутъ сн҃ове ва-
ши и дщерѧ ваша. и старцы ваши со-
нїѧ оузрѧтъ, и юноты ваши видѣ-
нїѧ оувидѧтъ. ибо на рабы моѧ, и на рабы-
нѧ [моѧ][1] въ дн҃и ты излїю ѿ дх҃а моегѡ. и нж҃ г҃ ма҃ д҃
дамъ чюдеса на нб҃си и на земли, кровь и ма҃ гі҃
огнь, и пару дымную. *сл҃нце ѡбратитсѧ во лу҃ ка҃
тму и м҃цъ въ кровь, прежде пришествїѧ дн҃е ісаїа гі҃
гн҃ѧ великагѡ и страшнагѡ. и будетъ всѧкъ єзе҃ лв҃
иже призоветъ имѧ гн҃е сп҃сетсѧ. ꙗко въ го- дѣа҃ в҃
рѣ сїонѣ и въ їер҃лимѣ будетъ сп҃саемый, ꙗ- кри҃ і҃
кѡ рече г҃ь, и бл҃го совѣтующеи ꙗже г҃ь призва.
Ꙗко се азъ въ дн҃и ты и въ г҃о той єгда
възвращу плѣнники їудины и їер҃лимлѧ [-][2]
съберу всѧ страны и сведу ѧ на полѧну їѡса-
фатову. и рассуждусѧ с ними ту по людехъ
моихъ, и части моеѧ їилѧ иже расѣѧшасѧ
въ странахъ, и землю мою раздѣлиша, и на
люди моѧ въздвръгоша жребїѧ, и даша ѡтро-
чища блудницамъ, и ѡтроковица продаахꙋ на
винѣ и пїахꙋ. что (мнѣ что ли вамъ)[3] тvре
и сидоне, и всѧ галилеѧ иноплеменникъ. єда
ѿданїе вы даете мнѣ, или памѧтуете па-
мѧть вы до мене, ѡстрѣ и быстрѣ ѿдамъ
ѿданїе ваше на главы ваша. понеже сребро мое
и злато мое взѧсте, і избраннаѧ моѧ и доб-
раѧ внесосте въ требища ваша. и сн҃ы їу-
дины и (-)[4] [їилевы][5] ѿдасте сн҃ѡмъ єллинскомъ,
ꙗко да иждените ѧ ѿ предѣлъ ихъ. се азъ
воставлю ѧ ѿ мѣста в неже ѿдасте ѧ
тамо, и ѿда҃мъ ѿданїе ваше на главы ваша. и
ѿдамъ сн҃ы ваша и дщерѧ ваша в руцѣ
сн҃овъ їудинъ, и ѿдадѧтъ ѧ въ плѣнъ въ
страну далече сущу, ꙗко г҃ь гл҃а. Проповѣдите
се въ странахъ, ѡс҃тите рать, воставите
сѣчца, приходите и восходите вси мужи воин-
стїи. расѣцѣте рала ваша на (ѡружїѧ)[6], и
серпы ваша на луща. немощныи да гл҃етъ,
ꙗко могу азъ. съвокуплѧйтесѧ и въходите
всѧ страны ѡбѣмо, и съберѣтесѧ ту. крот-
кїи да будетъ храбръ да въстанутъ и въ-
зыидутъ всѧ страны на полѧну їѡсафатову,
ꙗко ту сѧду разсудити всѧ страны (ꙗже)
ѡкр҃тъ. *испустите серпы ꙗко пр҃естоитъ и- апока҃ д҃і ма҃ гі҃
манїе винограда, внидѣте (и) перѣте ꙗко ис-
полнъ тѣскъ, изливаютсѧ пѡ҃ставы, ꙗко оум-
ножишасѧ злобы ихъ. гласи проглашашасѧ на
поли суднѣмъ, ꙗко близъ дн҃ь гн҃ь в поли
суднѣмъ. *Сл҃нце и м҃цъ померкнета, и ѕвѣзды вы҃ в҃

ієрє. іє амо. а сокрыютъ свѣтъ свой. *Гь же ѿ сіѡна возо-
вєтъ, и ѿ ієрлима дастъ гласъ свой, и потр-
ѧсєтсѧ нбо и землѧ. Гь же пощадитъ люди
своѧ, и оукрѣпитъ Гь сны інлєвы. и оувѣстє
ꙗко азъ Гь бгъ вашъ, вселѧѧсѧ в сіѡнѣ въ горѣ
(моєи стѣи)[7]. и бѹдєтъ ієрлимъ стъ, і инопле-
амо. д мєнни нє пройдєтъ єго ксємѹ. *И бѹдєтъ в той
днь, прокаплютъ горы наслаждєніє, и холми и-
сточатъ млєко, и вси источницы іоудины исто-
чатъ воды. і источникъ ѿ домѹ Гнѧ изы-
дєтъ, и напой водотєчь ситїѧ. єгѵпєтъ въ
погибєль бѹдєтъ, і идѹмєѧ въ полє погибєли бѹ-
дєтъ. ѿ нєправдъ сновъ іоудинъ, понєжє пролї-
ѧша кровь правдивѹ на зємли своєи. а (жидовє-
скаѧ)[8] въ вѣки сѧ всєли, и ієрлимъ в родъ і родъ. и [взы-
щѹ][9] крови ихъ и нє оучищѹ. и Гь вселисѧ въ сіѡнѣ.

Конецъ прркѹ іѡилю,
имать в себѣ главъ, г.

нів. 17 І пізнаєте, що Я – Господь
Бог ваш! Що поселився в Сіоні, в
моїй святій горі. І Єрусалим буде
святий, і чужинець більше не пе-
рейде через нього. 18 *І буде, що в ам. 9
тому дні гори капатимуть солодість
і вершки видадуть молоко, і всі ю-
дині джерела видадуть воду. І вий-
де джерело з господнього дому і
напоїть потік комишів. 19 Єгипет
буде на знищення, і Ідумея буде на
поле погибелі від неправедностей
юдиних синів. Тому що вилили
праведну кров у своїй землі. 20 А
Юдея навіки буде заселена і Єруса-
лим в рід і рід. 21 І домагатимуся
їхньої крові. І не виправдаю. І Гос-
подь поселиться в Сіоні.

Кінець *Книги* Пророка Йоіла.
Має в собі 3 глави.

Амосъ пророкъ глава а

Словеса[1] амосова ꙗже быша въ [каріадїа-
римѣ][2] ѿ декѹє, ꙗже видѣ до ієрлима
въ дни іѡсїины цря іоудина, и въ дни
ієровоамлѧ іѡасова цря інлєва, прєждє
ієрє. іє захар. ді іѡи. г двѣма лѣтомъ трѹса. и рєчє *Гь ѿ сіѡна возъ-
гла, і изъ ієрлима дастъ гласъ свой. и сѣтова-
ша пажити пастѣвныѧ, и посшє вєрхъ кармиль.
И рєчє Гь на три бєсчєстїѧ дамаска, и на чє-
тыри нє ѡбращѹсѧ ихъ, понєжє растєрша пи-
лами жєлѣзными имѹщаѧ въ оутробѣ галаа-
дитєныѧ. И послю ѻгнь въ домъ азаиль, и
пожжєтъ корєнїє сна адєрєва. и сокрѹшѹ засовы
дамаска, и потрєблю живѹщаѧ с полѧ ѡннова,
и посѣкѹ плємѧ ѿ мѹжъ (хлорранъ)[3], и плѣ-
нѧсѧ людїє сѵрстїи нарочнїи, глтъ Гь. Сє
глєтъ Гь, на три бєсчєстїа газы, и на чєтыри
нє ѡбращѹсѧ ихъ, плѣнєнїѧ ихъ ради плѣн-
ники соломонѧ вогнати во идѹмєю. и послю
ѻгнь на забрала газїина, и пожєтъ корєнїє єѧ.
и потрєблю живѹщаѧ ихъ азота, і извєржєтсѧ

АМОС-ПРОРОК
ГЛАВА 1

1 Амосові слова, які були в Карі-
ятіяримі, з Текуї, які він побачив
про Єрусалим в днях Йосії, юдино-
го царя, і в днях Єровоама Йоасо-
вого, ізраїльського царя, перед дво-
ма роками до трясіння. 2 І сказав: єре. 25 зах. 14 йоі. 3
*Господь з Сіону промовив і з Єру-
салиму видав свій голос. І засуму-
вали пасовиська пастухів, і висохло
кармильське верхів’я. 3 І сказав
Господь: Через три дамаскові без-
божності і через чотири Я не від-
вернуся від них, тому що розтяли
залізними пилами тих ґалаадок, що
мали в лоні. 4 І пошлю вогонь до
Азаїлевого дому, і він спалить ос-
нови Адерового сина. 5 І розіб’ю
засуви Дамаску, і вигублю з Онно-
вої рівнини тих, що живуть *там*. І
вирубаю плем’я Хлоранових му-
жів, і полоненим буде славний си-
рійський народ, – говорить Гос-
подь. 6 Так говорить Господь: За
три безбожності Ґази і за чотири не
відвернуся від них, тому що вони в
полон взяли Соломонових полоне-

них, щоб загнати в Ідумею. **7** І пошлю
вогонь на ґазиїнові стіни, і він пожере
її коріння. **8** І вигублю з Азоту тих, що
живуть *там*. І викинутим буде плем'я з
Аскалону, і підведу свою руку проти
Акарона, і згинуть позосталі чужинці,
– говорить Господь. **9** Так говорить
Господь: За три тирські безбожності і
за чотири не відвернуся від нього, тому
що замкнули Соломонових полонених
в Ідумеї і не згадали братнього завіту.
10 І пошлю вогонь на тирські стіни, і
він пожере його коріння. **11** Це говорить Господь: За три ідумейські без-
божності і за чотири не відвернуся від
них, тому що він зброєю прогнав свого
брата і розлив нутрощі на землю, і за-
хопив собі на свідчення погрозу, і свій
напад зберіг на перемогу. **12** І пошлю
вогонь до Теману, і він пожере коріння
його міста. **13** Так говорить Господь:
За три безбожності Аммонових синів і
за чотири не відвернуся від них, тому
що роздирали тих ґалаадок, що мали в
лоні, щоб поширити свої околиці. **14** І
запалю вогонь на стінах Равви. І він
пожере його коріння з криком в день
бою, і він зрушиться в дні його ви-
єре. 49 кінчення. **15** *І полоненим піде Мель-
хим, і священики, і їхні князі, разом, –
говорить Господь.

плема изъ асколона. и възведу руку свою на акаронъ и погибнутъ остаточнїи иноплеменникъ, глаголетъ Гь. Се глаголетъ Гь на три бесчестїа тѵрова, и до четырь не ѿвращуся его. понеже затворища плѣнники соломона во їдумеи и не помянуша завѣта братня. и послю огнь на забрала тѵрова, и поястъ коренїе его. Се глаголетъ Гь, на три бесчестїа идумеиска, и на четыри не ѿвращуся ея. понеже [прогна][4] (брата своего съ (орꙋжїемъ)[5])[6], и расыпа оутробу на землю. и въсхити въ свѣдѣнїе грозу себѣ, и оустремленїе его снабдѣ на побытъ. и послю огнь въ деманъ, и поястъ коренїа града ея. Се глаголетъ Гь, на три бесчестїа сновъ аммонь, и на четыри не ѿвращуся ихъ. понеже распараху имущая въ оутробѣ галаадитеныня, яко да расширятъ предѣлы своя. и раждегу огнь на забрала равва, и поястъ коренїе ея съ воплемъ въ днь ратныи, и потрасеся въ днь скончанїа ея. *и ѿидетъ (въ плѣнники [мельхимъ][7])[8], (и) жерцы и князи ихъ въкупѣ, глаголетъ Гь. їєрє мд

Глава 2

1 Так говорить Господь: За три моа-
вові безбожності і за чотири не від-
вернуся від нього, тому що вони на по-
піл спалили кості ідумейського царя. **2**
І пошлю вогонь на Моава, і він пожере
коріння його міст. І Моав помре зі си-
лою, з криком і голосом труби. **3** І ви-
гублю з нього суддів і з ним вигублю
всіх його князів, – говорить Господь. **4**
Так говорить Господь: За три безбож-
ності юдиних синів і за чотири не від-
вернуся від них. Тому що відкинули
господній закон і не зберегли його
приписи. І їх звели їхні безглуздя, які
зробили, за якими пішли їхні батьки,
вслід за ними. **5** І пошлю вогонь на Ю-
ду, і він пожере основи Єрусалиму. **6**
Так говорить Господь: За три безбож-
ності Ізраїля і за чотири не відвернуся
від нього, тому що продали правду за
срібло і бідного за взуття. **7** Бо ходять
по поросі землі, і били голови бідних, і
викривляли дорогу покірних. І син, і
батько входили до тієї ж рабині, щоб
опоганити ім'я їхнього Бога. **8** І, зв'язу-
ючи їхню одіж шнурками, робили заві-
мой4. 21 си біля жертовника, і пили вино обма-
мой5. 2 ни в домі їхнього Бога. **9** *Я ж відкинув
від їхнього лиця аморея, в якого була
висота, наче й кедрова висота, і він був
сильний, наче дуб. І Я скинув його плід
мой2. 14 зверху і його коріння знизу. **10** *Я ж
вивів вас з єгипетської землі і вів вас у

Глава, в.

Се глаголетъ Гь, на три бесчестїа моавля, и на четыри не ѿвращуся его. понеже ижжегоша кости цря идумеиска въ пепелъ. и послю огнь на моава, и поястъ коренїа градъ его, и оумретъ съ [силою][1] моавъ съ воплемъ и гласомъ трубы. и потреблю судїа из него, и вся кнѕя его избїю с нимъ, глаголетъ Гь. Се глаголетъ Гь, на три бесчестїа сновъ їоудинъ, и на четыри не ѿвращуся ихъ. понеже ѿринуша законъ Гнь, и повеленїа его не снабдѣша. и прельстиша а суая и яже сътвориша, имже въслѣдоваша ѿцы ихъ въ слѣдъ ихъ. и послю огнь на їоуду, и поястъ коренїа їерлиму. Се глаголетъ Гь, на три бесчестїа їилa, и на четыри не ѿвращуся его. понеже продаша [(правду)[2] на сребрѣ][3], и оубогаго на сапоѕѣхъ, ходящихъ на прасѣ земльнѣмъ и потыкахуся на главы оубогихъ, и путь смиреныхъ съвращаху. и снъ и ѿцъ [-][4] влажаста къ единои рабѣ, яко да оскверняватъ имя бога ихъ. и ризы ихъ вязающе оужи завѣсы творяху дръжащася требника. и вино ѿ облогъ пїаху въ дому бога ихъ. *Азъ же ѿвръгохъ аморея ѿ лица ихъ, егоже бѣ (высота яко (и) высота кедрова)[5] (-)[6], и крѣпокъ д мо їа / є мо в

бѧше ꙗко и дубъ. и съвръгохъ плодъ его съ вер-
ѕ҃ мо҃ ді ха, и кореніа его из низу· (-)[7] *аз (же) изведохъ вы
из земля египетьски, и водихъ вы въ пустыни, м҃
лѣтъ, ꙗко пріати землю аморейску. и поѧхъ
ѿ сновъ вашихъ въ прркы, и ѿ юнотъ ваших
въ освященіе. еда нѣсть се снве іилви глетъ гь.
и напаѧсте освященныѧ виномъ, и прркомъ за-
повѣдасте глюще, не пророчете· Сего ради се
азъ повалю подъ вами ꙗкоже валѧсѧ кола полна
простіѧ. и погибнетъ оубѣжаніе ѿ текущаго, и
крѣпкіи не оудержитъ крѣпости своеѧ, (-)[8] и
храбрыи не стерпитъ. и быстрыи ногама своима
не оуцѣлѣетъ, и конникъ не спсетъ дша сво-
еѧ, и [крѣпкіи не обрящетъ][9] срца своего. въ
силахъ нагіи побѣгнетъ в тои днь глетъ гь·

Гла, г҃·

Слышите слово се еже гла гь на вы доме
іилевъ, и на все племѧ еже изведохъ изъ
земля египетскы, рекіи, вы точію поз-
нахъ ѿ всѣхъ племенъ на земли. сего
ради мщу на васъ вся грѣхи ваша· аще
пойдете два вкупѣ и бехма не съзнаетесѧ.
или възреветъ левъ из дубравы своеа ловитвы
не имыи. или испуститъ (гласъ свой лвичищ)[1]
из ложа своего бехма аще не въсторгнетъ
ничесоже. или падетъ птица без имелы. или
пружися пругло [-][2] аще не иметъ ничесоже.
пла г҃ *или возгласитъ труба въ градѣ, и не
възбоѧсѧ людіе. или буде ѕлоба въ градѣ
еѧже гь не сътвори. понеже не сътворитъ гь
бгъ дѣтели, аще не ꙗвитъ наказаніѧ [своего][3]
къ рабомъ своимъ прркомъ. левъ възревет, и
кто сѧ не оубоитъ. гь бгъ гла, и кто не
пророчетъ· Повѣдите странамъ въ асирійхъ, и
въ странахъ ꙗже [въ земли египетстеи][4], и
рцѣте, съберѣтесѧ къ горѣ самарійстеи, и
(глите)[5] чюдесна многа средѣ еѧ, и по силѣ ей.
и не разумѣ еже будетъ съпротивное, глетъ
гь, имѣюще неправду и страсть в селехъ их·
Сего ради се глетъ гь бгъ, тире, (-)[6] окрстъ
землѧ твоа опустѣетъ, и ѿведет ѿ тебе
крѣпость твою, и разграбѧсѧ села твоа· Се
глетъ гь, ꙗкоже (и) (пастухъ егда исторгнет)[7] ѿ
оустъ львовъ двѣ голени, или объоушіе оуха.
такоже исторгнутсѧ и снве іилеви живущіи въ
самаріи средѣ племене, и въ дамасцѣ (сло-
вущіи их)· Жръцы послушаите і извѣстите дому
іаковлю, глетъ гь бгъ вседръжитель. понеже въ
днь егда мщу безъчестіѧ іилева на немъ, и
мщу на требницехъ ведилихъ. и разорѧсѧ
(главы)[8] требнику, и падутсѧ на землю. (и)

пустині 40 літ, щоб ви одержали аморейську землю. **11** І Я взяв з ваших синів за пророків і з ваших юнаків на освячення. Чи не є так, сини Ізраїля? – говорить Господь. **12** І ви освячених напоїли вином і пророкам заповіли, кажучи: Не пророкуйте. **13** Через це ось я покочу під вами, так як котяться колеса, повні тростини. **14** І згине втеча від того, хто втікає. І сильний не збереже своєї сили, і хоробрий **15** не встоїть, і швидкий своїми ногами не уціліє, і вершник не спасе своєї душі, **16** і сильний не знайде своє серце в силах, нагим втече в тому дні, – говорить Господь.

Глава 3

1 Послухайте це слово, яке сказав Господь проти вас, ізраїльський доме, і проти всього племені, яке Я вивів з єгипетської землі, кажучи: **2** Тільки Вас пізнав Я з усіх племен на землі. Через це помщу на вас всі ваші гріхи. **3** Чи підете два разом і всюди не будете пізнані? **4** Або, *чи* зареве лев зі свого лісу, немаючи лову? Чи взагалі видасть свій голос левеня зі свого логовиська, якщо нічого не захопить? **5** Або, *чи* впаде птах без ловця? Чи вскоче пастка, якщо нічого не схопить? **6** *Або, *чи* заголосить труба в місті і народ не пл.єр. 3
матиме страху? Або, чи буде зло в місті, яке Господь не зробив? **7** Бо не зробить Господь Бог діло, якщо не виявить свого напоумлення до своїх рабів-пророків. **8** Лев зареве – і хто не матиме страху? Господь Бог сказав – і хто не пророкуватиме? **9** Сповістіть країнам в асирійців і в країнах, що в єгипетській землі, і скажіть: Зберіться на самарійській горі і говоріть багато подиву гідного посеред неї і по її силі. **10** І вона не пізнала те, що буде попереду, – говорить Господь, – *бо* мають неправедність і нещастя в їхніх поселеннях. **11** Через це так говорить Господь Бог: Тире! Довкруги твоя земля опустіє і забрана буде в тебе твоя сила, і твої поселення будуть розграбовані. **12** Так говорить Господь: Так як і пастир, коли витягне з уст лева дві литки або частину вуха, так і вирвані будуть ізраїльські сини, що живуть в Самарії посеред племені, і в Дамаску ті, що говорять: Священики! **13** Послухайте і засвідчіть домові Якова, – говорить Господь Бог Вседержитель. **14** Тому що в дні, коли мститиму ізраїльські безбожності проти нього, і

помщуся на ветилиних жертовниках. І розбиті будуть голови жертовника, і впадуть на землю. **15** І знищу, і розіб'ю храм з перегородками, і до літнього храму. І пропадуть слоневі доми, і знищені будуть також інші численні доми, – говорить Господь.

Глава 4

1 Послухайте це слово, васанидські телички, ті, що в самарійській горі, які кривдять бідних, і ті, що топчуть бідних, що говорять своїм панам: Дайте нам, щоб ми пили. **2** Клявся Господь своїми святими: Бо ось приходять на вас дні. І заберуть вас зброєю і тих, що з вами, кинуть до конов, які поганці розпалюють вогнем. **3** І заберуть вас нагими, жінка і чоловік – напроти себе самих. І відкинуті будете до гори Армана, – говорить Господь. **4** Ви ввійшли до Ветиля і беззаконня чинили в Ґалгалі. І помножили, щоб бути безбожними. І вранці, в три дні, принесли ваші жертви і ваші вибрані *дари*. **5** І ви назовні прочитали закон і покликали визнавання. Сповістіть, бо це полюбили ізраїльські священики, – говорить Господь Бог. **6** Я ж дам вам очищення зубів в усіх ваших містах і брак хлібів в усіх ваших місцях. І ви не повернулися до мене, – говорить Господь. **7** І Я затримав від вас дощ три місяці перед жнивами. І дам дощ на одне місто, а на інше не дам дощу. Одна частина одержить дощ, і частина, на яку не дам дощ, висохне. **8** І зберуться два і три міста до одного міста, щоб пити воду, і не наситяться. І ви не повернулися до Мене, – говорить Господь. **9** Побив Я вас спаленням і жовтухою, і ви помножили бути безбожними. Так як ви помножили ваші огорожі, і гусениця пожерла ваші виноградники, і ваші фіґові дерева, і ваші оливкові дерева. І також ви не повернулися до Мене, – говорить Господь. **10** Я послав на вас смерть по єгипетській дорозі. Я зброєю побив ваших хлопців, полоном їхніх коней і вогнем вивів ваші полки у своєму гніві. І також ви не повернулися до Мене, – говорить Господь.
мой1. 19 **11** *Я знищив вас, так як Бог розбив Содому і Ґомору. І ви стали так як головешка, витягнута з вогню. І також не ви повернулися до Мене, – говорить Господь. **12** Через це так зроблю тобі, Ізраїле, бо лише так зроблю тобі. Приготуйся прикликати твого Бога, Ізраїле. **13** Тому що Він скріплює грім і загороджує вітер, і я сповіщаю в людях за його законами. Він той, хто робить ранок і туман і хто виходить на висоти землі. Господь Бог Вседержитель – його ім'я!

сокрушу [и побію][9] храмъ съ преклѣты (и) до храма лѣтнаго, и погибнутъ домове костанїи, и потребѧтсѧ и друѕїи домове многи, глаголетъ Гдь.

Глава д.

Слышите слово се юница васанитидскы ꙗже въ горѣ самарїистѣ, ꙗже преобидуютъ оубогїѧ, и попирающаѧ нищаѧ. глющаѧ господемъ своимъ, подадите нам ꙗко да пїемъ. Клѧтсѧ Гдь стыми своими, ꙗко се днїе градутъ на вы и возмутъ вы въ оружїи, і иже с вами (въвръгутъ в коновъ погнѣщаемыи)[1] огньни расыпателе. і измꙋ вы нагы [жена и мужъ][2] прѧмо себѣ сама, и отвръжетеса въ гору [арман][3] глаголетъ Гдь. внидосте въ ведиль, и безаконновасте [въ галгалѣ, и][4] оумножисте безъчествовати. и принесосте заоутра требы ваша въ тредньны (і) избраннаѧ ваша. и почтоша внѣшнїи законъ, и призваша исповѣданїе. съвѣстите, ꙗко се възлюбиша (жръцы)[5] іилеви, глаголетъ Гдь Бгъ. (-)[6] Аз (же) дамъ вамъ (очищенїе)[7] зубомъ въ всѣхъ градѣх вашихъ, и недостатокъ хлѣба въ всѣхъ мѣстехъ вашихъ. и не обратистесѧ къ мнѣ, глаголетъ Гдь. и азъ оуставихъ [дождь от васъ][8] прежде треми мцы жатвы. и надожду на единъ грай, а на другїи единъ не надожду. часть едина надождитсѧ, и часть на нюже не надожду [-][9] посхнет. и съберутсѧ два и три грады въ градъ единъ пити воду, и не насытѧсѧ. и не (-)[10] обратистеса къ мнѣ, глаголетъ Гдь. побихъ вы раждеженїемъ и златеницею, [и оумножисте безчествовати ꙗкоже][11], оумножисте ограды ваша (и) винограды ваша. и смоквинїе ваше и масличїе ваше порадоша гусеница, и такожде не обратистеса къ мнѣ, глаголетъ Гдь. Послахъ на вы смрть на пути егупетстѣ, (-)[12] избихъ оружїемъ юноша ваша плѣномъ коньство (ихъ)[13], і изведохъ огнемъ плъки ваша въ гнѣвѣ (своем)[14] и такожде не обратистеса къ мнѣ глаголетъ
Гдь. разорихъ вы *ꙗкоже разори Бгъ содому и го- а мо ді
мору, и быста ꙗко главнѧ исторъжена изъ огнѧ. и такожде не обратистеса къ мнѣ, глаголетъ Гдь. Сего ради сице сътворю ти іилю. обаче ꙗко сице сътворю ти, оуготовисѧ призывати Бга твоего іилю. понеже [-][15] оутвержаетъ громъ, и съграждает вѣтръ, и съвѣствуа въ члцех (по законы)[16] его, сътворѧаи оутреню и мглу, и въсходѧ на высокїѧ землѧ, Гдь Бгъ вседръжитель имѧ ему.

Гл҃а, є҃.

Слы́шите сло́во (се гн҃е)[1], (-)[2] а҆́зъ прїе́млю
на́ вы пла́чь. до́мъ і҆и҃левъ паде́сѧ, и҆ не
приложи́тъ въста́ти. дв҃ца і҆и҃лѧ съ-
блазни́сѧ на землѝ свое́й, нѣ́сть и҆збав-
лѧ́ющагѡ ю҆̀. Поне́же се гл҃етъ г҃ь, и҆з̾ гра́да и҆з
негоже и҆схожда́ше ты́сѧщи, ѡ҆ста́нетъ [в
немъ][3] сто̀. і҆ и҆з негоже и҆схожда́ше сто̀, ѡ҆ста́-
нетъ [в немъ][4] і҃ до́му і҆и҃леву. Поне́же се
гл҃етъ г҃ь къ до́му і҆и҃леву, възыщи́те менѐ
да поживе́те. а҆ не взыска́йте веди́лѧ, и҆ въ
галга́лу не входи́те, и҆ ѹ҆ кла́дезѧ клѧ́твы не
мину́йте. ꙗ҆́кѡ галгала плѣнѧ́ема плѣни́тсѧ,
и҆ веди́ль бу́детъ а҆́ки не бы́въ. възыщи́те
г҃а, да поживе́те. ꙗ҆́кѡ да не просвѣ́титсѧ ꙗ҆́-
кѡ ѻ҆́гнь до́мъ і҆и҃левъ, и҆ поꙗ҆́стъ и҆̀, и҆ не бу-
детъ ѹ҆гаша́ющагѡ до́му і҆и҃лѧ. г҃ь творѧ́й
въ высо́ту су́дъ, и҆ пра́вду на землѝ положѝ.
Творѧ́й всѐ и҆ претворѧ́ѧй. и҆ ѿвраща́ѧй въ за-
ѹ҆́трїа сѣ́нь сме́ртную, и҆ дн҃ь в но́щь ѿмѣнѣ-
ва́ѧ. *призыва́ѧй во́ду морску́ю, и҆ разлива́ѧ ю҆̀
на лицѐ землѝ. г҃ь бг҃ъ вседръжи́тель и҆́мѧ є҆му̀.
разлуча́ѧй съкруше́нїе на крѣ́пость, и҆ стра́ст-
на (-)[5] ѹ҆тверди́ти. възненави́дѣша ѹ҆ вра́тъ
наказа́ющагѡ, и҆ сло́во препра́ведно ѡ҆гнуси́ша. се-
го ра́ди поне́же пресужда́ете [ѹ҆бо́гагѡ][6], и҆ мзду̀
и҆збо́рну прїѧ́сте ѿ [негѡ][7]. *до́мы ѹ҆краше́ны
съгради́сте, и҆ не всели́тесѧ в ни́хъ. виногра́-
ды въсхотѣ́ны насади́сте, и҆ нѣ́сть вы пи́ти
вина̀ ѿ ни́хъ. Ꙗ҆́кѡ ви́дѣхъ мнѡ́га бещє́стїѧ
ва́ша, и҆ крѣ́пцы грѣсѝ ва́ши. попира́юще пра-
в҃ивагѡ прїе́млюще премѣ́ны, и҆ ѹ҆бо́гїѧ ѹ҆
вра́тъ ѹ҆клонѧ́юще. сего ра́ди смы́слѧй в то́й
го́дъ премлъчи́тъ, ꙗ҆́кѡ г҃о зо́лъ є҆́сть. *възы-
щи́те добра̀ а҆ не зла̀ ꙗ҆́кѡ да живе́те, и҆ бу-
детъ та́кѡ с ва́ми г҃ь бг҃ъ вседръжи́тель. ꙗ҆́коже
рѣ́сте, възненави́дѣхомъ зло̀ и҆ възлюби́хомъ
добро̀. и҆ ѹ҆стави́те ѹ҆ вра́тъ су́дъ, ꙗ҆́кѡ да
поми́луетъ г҃ь бг҃ъ вседръжи́тель ѡ҆ста́вшаѧ
і҆ѡ́сифовы. Сего ра́ди се гл҃е г҃ь бг҃ъ вседръжи́-
тель. на всѣ́хъ стогна́хъ (бу́детъ) пла́чь, и҆
на всѣ́хъ пу́техъ рече́тсѧ, ѹ҆ лю́те, ѹ҆ лю́те.
призове́тсѧ ра́тай на пла́чь, и҆ на рыда́нїе
(всѧ̀)[8] вѣ́дущаѧ пла́чь. и҆ на всѣ́хъ пу́техъ
пла́чь, и҆́миже проиду̀ средѣ̀ тебе, рече г҃ь. *Ѹ҆
лю́те помышлѧ́ющимъ дн҃ь гн҃ь. въску́ю (же)
ва́мъ сїи дн҃ь гн҃ь, (-)[9] се бо є҆́сть тма̀ а҆ не
свѣ́тъ. ꙗ҆́коже а҆́ще ѹ҆бѣжи́тъ чл҃къ ѿ лица
льву̀, и҆ пре́станетъ є҆му̀ ме́чка. и҆ въмкне́тсѧ
въ до́мъ [-][10] и҆ вве́ржетъ ру́цѣ своѝ къ
стѣнѣ̀, и҆ ѹ҆хо́питъ и҆̀ ѕмі́ѧ. нѣ́сть ли (дн҃ь

Margin (left): нж҃ ѕ҃ — софо҃ а҃ — крм҃ ві҃ ѱло҃ ч҃ѕ — і҆ере҃ л҃ і҆ѡи҃ в҃ софо҃ а҃

Глава 5

1 Послухайте це господнє слово! Я
наводжу на вас плач, ізраїльський
доме! **2** Впав він і не додасть встати.
Дівчина Ізраїля впала на своїй землі.
Немає того, що її спасає. **3** Тому так
говорить Господь: З міста, з якого
виходили тисячі, залишаться в ньому
сто. І з якого виходили сто, зали-
шаться в ньому 10, в ізраїльському
домі. **4** Тому що так говорить Гос-
подь до ізраїльського дому: Пошу-
кайте Мене, щоб ви жили, **5** а не шу-
кайте Ветиля, і не входіть до Ґалґали,
і не ходіть до Криниці клятви. Бо
Ґалґала полоненням буде полонена і
Ветиль буде, наче не був. **6** Шукайте
Господа – і житимете! Щоб ізра-
їльський дім не загорівся як вогонь і
не пожер його. І не буде того, хто
гасить ізраїльського дому. **7** Господь
– той, що творить суд до висоти і
поклав праведність на землі, **8** хто
творить все і міняє, і до ранку повер-
тає тінь смерті, і день змінює в ніч.
*Він кличе морську воду і виливає її ниж. 6
на лице землі. Господь Бог Вседер-
житель – йому ім'я! **9** Він той, хто
піднімає розбиття на силу і клопіт,
щоб закріпити. **10** В брамах зненави-
діли того, хто картає, і зогидили пре-
праведне слово. **11** Через це, що за-
суджуєте бідного, і вибрану винаго-
роду ви одержали від Нього. *Ви соф. 1
збудували прикрашені доми і не по-
селилися в них, ви насадили пожада-
ні виноградники, і не вам пити вино з
них. **12** Бо Я пізнав ваші численні
безбожності і ваші сильні гріхи, коли
топчете праведного, берете заміну і
відкидаєте бідних у брамі. **13** Через
це, хто розумний, в тому часі мовча- рим. 12
тиме, бо час поганий. **14** *Пошукайте пс. 96
за добром, а не за злом, щоб ви жили.
І так буде з вами Господь Бог Все-
держитель. Так як ви сказали: **15** Ми
зненавиділи зло і полюбили добро. І
поставте в брамах суд, щоб Господь
Бог Вседержитель помилував тих Йо-
сифових, що залишилися. **16** Через це
так говорить Господь Бог Вседержи-
тель: На всіх вулицях буде плач, і на
всіх дорогах скажеться: Ох горе! Ох
горе! Прикличеться рільника до пла-
чу і до ридання всіх, що знають голо-
сіння. **17** І на усіх дорогах, якими пе-
рейду посеред тебе, плач, – сказав єре. 30
Господь. **18** *Ох горе тим, що дума- йоі. 2
ють про господній день! Навіщо ж соф. 1
вам цей господній день? Адже він є
темрявою, а не світлом. **19** Так, як
тільки людина втече від лиця лева, і
стане перед нею медведиця, і втече
до хати, і поставить свої руки на
стіну – і його вкусить змія. **20** Чи не є
господній день темрява, а не світло, і

іс. 1 чорнота, що не має свого світла? **21**
єре. 56 *Я зненавидів і відкинув ваші празники, і не *нюхатиму *ладану* в збомал. 2 рах ваших. **22** Тому що коли мені принесете ваші цілопалення і жертви, не прийму, і *коли принесете* за спасіння вашого просвічення, не погляну. **23** Відстав від мене звук твоїх пісень, і не послухаю співу твоїх сопілок. **24** І як вода покотиться суд і праведність, як потік
дія. 7 без проходу. **25** *Чи ви Мені принесли заколення і жертви – 40 літ у пустині, доме ізраїльський? **26** І ви підняли Молоховий храм і звізду вашого бога Ремфана – образи, які ви собі зробили. **27** І переселю вас на другий бік Дамаску, – говорить Господь Вседержитель.

Глава 6

лук. 6 **1** *Горе тим, що зневажають Сіон, і тим, що надіються на самарійську гору. Вони зібрали владу країн і ввійшли до себе, ізраїльський доме. **2** І перейдіть всі і погляньте в Халану, і перейдіть звідти до Емата Матирового, великого, і зійдіть звідти до Ґета чужинців, найсильнішого з усіх царств. Хіба їхні околиці більші від ваших околиць, **3** що ви приходите до поганого дня, що наближаєтеся і торкаєтеся брехливих субот, **4** що спите на ліжках з слонової кості і боїтеся на своїх постелях, їсьте козенят з отар і телят з-посеред ґалатійських стад, **5** що плескаєте на голос сопілок, що за постійне вважали і не за минуче? **6** Ви, що п'єте ціджене вино і намазуєтеся найкращим пахощами, і нітрохи не потерпіли за розбиття Йосифа. **7** Через це тепер полонені будуть влади сильних і забереться
єре. 15 іржання коней з Ефраїма. **8** *Бо Господь поклявся собою, кажучи: Господь Бог сил. Тому що Я гиджуся всією гордістю Якова, Я зненавидів його поселення і знищу місто з усіма, що в ньому живуть. **9** І буде, що якщо залишаться десять мужів в одній хаті, помруть. І залишаться остали – **10** і візьме їхня рідня, і намагатиметься винести їхні кості з дому. І скаже тим, що над домом: Чи ще є в тебе? І скаже: Мовчи, щоб не вживати господнього імені. **11** Тому що ось Господь заповідає і поб'є великий дім розбиттям і малий дім розваленням. **12** Чи коні гнатимуться по камінню? І чи мовчатимуть з кобилами? Адже ви повернули суд на гнів і плід праведності на гіркоту. **13** Ви, що не радієте добрим словом, що говорите: Чи ми не своєю силою маємо

г҃нь тма̀)[11] а҆ не свѣ́тъ, и҆ мгла̀ не и҆мꙋ́щи і҆са́ї̈а а҃
свѣ́та своегѡ̀· *Вѡзненави́дѣхъ (и҆) ѿвергохъ і҆ере̃ н҃ѕ
пра́здники ва́ша, и҆ не *ѡ҆боня́ю въ сонмѣ́хъ ва- мала̃ в҃
ши́хъ. занѐ а҆́ще принесете мѝ всесъжже́ні̑а, и҆
тре́бъ ва́шихъ не прїимꙋ, и҆ спсенаго просвѣще́-
нїѧ ва́шего не призрю̀. Ѿстави ѿ мене гласъ
пѣсні̑и твои́хъ, и҆ пѣсни пища́лі̑и твои́хъ не
послꙋшаю· И҆ пова́литсѧ ꙗ҆́ко (и҆) вода̀ сꙋдъ, и҆
пра́вда ꙗ҆́коже (и҆) водотечи бес прехо́да. *Еда̀ дѣа̃ з҃
заколе́ні̑а и҆ли тре́бы принесо́сте ми [въ пꙋсты́-
ни][12] лѣтъ м҃, до́ме і҆и҃левъ И҆ въздвигнꙋсте хра́мъ
молохо́въ, и҆ звѣздꙋ бо́га ва́шего ремфа́на, ѻ҆́б-
разы ꙗ҆̀же сътвористе себѣ̀. и҆ пресе́лю вы ѡ҆б онъ
по́лъ дама́ска, гл҃етъ г҃ь (-)[13] вседръжи́тель (-)[14]·

Гл҃а, ѕ҃·

Лю́те* хꙋлѧ́щимъ сі̑о́на, и҆ ѹ҆пова́ющимъ лꙋ̃ ѕ҃
горою самарі̑искою. ѻ҆бъи́ма́ша власти
страискі, и҆ внидо́ша себѣ̀ до́мъ і҆и҃левъ.
(и҆) минѣте вси, и҆ (вни́дѣте)[1] [в҃ хала-
нꙋ][2], и҆ проидѣте тꙋдꙋ въ [и҆мадь][3] (мадировꙋ)[4]
[вели́кꙋю][5], и҆ снидѣте [ѿтꙋдꙋ][6] въ ге́дь и҆но-
племе́нникъ, крѣпча́йше ѿ всѣхъ црⷭ҇твї̑и (-)[7]. а҆-
ще бо́лши сꙋть предѣли си́хъ [предѣлъ ва-
шихъ][8]· [приходѧщихъ][9] въ днь золъ, присли-
жа́ющесѧ и҆ прикаса́ющеи сꙋботахъ лжи́хъ.
спѧ́щеи на ѻ҆́дрѣхъ костѧныхъ, и҆ (боѧ́щесѧ)[10]
на постелѧхъ свои́хъ. (-)[11] ꙗ҆дꙋщеи ко́злища ѿ
пастѣ̀ и҆ телца ѿ среды ста́дъ (галатї̑искь)[12].
плещꙋщеи противꙋ гласꙋ пища́лі̑и, ꙗ҆́ко стоѧ́-
ща мнѣша и҆ не ꙗ҆́ко бѣжа́ща. пі̑ю́щеи цѣженое
вино̀, и҆ старѣ́йшими вонѧми ма́жꙋщесѧ, и҆ не
страда́хꙋ ничесоже въ сокрꙋше́ні̑е і҆ѡ́сифово· Сего
ра́ди ны́нѣ плѣнницы бꙋдꙋтъ (власти си́льнымъ)[13],
и҆ ѿи́метсѧ ржа́ні̑е ко́нское ѿ е҆́фрема· *Ꙗ҆́ко клѧ́- і҆ере̃ еі
сѧ г҃ь собо́ю, [гл҃а г҃ь б҃ъ си́лъ][14], и҆мже гнꙋша́ю-
сѧ а҆́зъ всеѧ ѹ҆кори́зны (і҆и҃лѧ)[15], (-)[16] се́ла е҆го
възненави́дѣхъ и҆ развергꙋ гра̑ съ всѣми живꙋщи-
ми в немъ· И҆ бꙋдетъ а҆́ще ѡ҆станетъ десѧть
мꙋжъ въ (е҆ді́номъ домꙋ)[17], (-)[18] ѹ҆мрꙋтъ. и҆
ѡ҆ста́нꙋтъ ѡ҆ста́точні̑и, и҆ во́змꙋтъ свои и҆мъ,
и҆ понꙋдѧтсѧ и҆знести кости и҆ и҆з домꙋ. и҆ ре-
четъ строѧщимъ домъ, а҆́ще е҆ще е҆сть ѹ҆ те-
бе. (-)[19] и҆ речетъ, млъчи, не въмѣне́ні̑а ради
и҆мене г҃нѧ· Поне́же се г҃ь заповѣда́етъ, и҆ побі̑етъ
хра̑ вели́кі̑и столче́ні̑емъ, и҆ хра́мъ ма́лыи расѣ́-
дѣні̑емъ· А҆́ще поже́нꙋ въ ка́мені̑и кони, (и҆) а҆́ще
ѹ҆млъкнꙋ въ же́нстѣ по́лꙋ. ꙗ҆́ко ѡ҆братисте на
гнѣвъ сꙋдъ, и҆ плодъ пра́вды на го́рестъ. весе-
лꙋющесѧ ни е҆ді́нѣмъ же сло́вомъ (бл҃гомъ). гл҃ющеи,
не крѣпостї̑ю ли мы свое́ю и҆мамы власть. тѣ-

же се азъ въставлю на вы доме iилевъ, [глетъ гь бгъ, воюющая ихъ][20] странꙋ и стꙋжатъ вамъ яко не внити въ емадь и до водотечи захода·

Гла, з·

Сице показа ми гь. и се припло прꙋжiи идыи заоутрънiи, и се мшица имже гогъ црь. и бꙋдетъ аще скончаетъ ядыи травꙋ земнꙋю. и рекохъ, ги ги млтивъ бꙋди. кто въставитъ iакова, яко малъ есть, раскаися (о семъ ги)[1]. се да не бꙋде, глетъ гь· Сице показа ми гь. и се възва прю въ огни гь [бгъ][2], и поясть безднꙋ многꙋ, и поясть часть. и рекохъ, ги ги оустави оубо. кто въставитъ iакова, яко малъ е, раскаися (о семъ ги)[3]. и се не бꙋдетъ, глетъ гь· Сице показа ми гь. и се (мꙋжъ) стоя на градѣ адамантинни, и в рꙋцѣ его адама· и рече гь къ мнѣ, что ты видиши амосе. и рекохъ, адамасъ· и рече гь къ мнѣ, се азъ оучиню адамаса средѣ людiи моихъ iиля, ктомꙋ не приложꙋ минꙋти его. и потребятся требища смѣшная, и требы iилевы опꙋстѣютъ, и въстанꙋтъ на домъ iеровоамль съ орꙋжiемъ· И посла амасея жрець ведилевъ къ (црю iеровоамꙋ)[4] iилевꙋ, гля. съвраты творитъ на тя амосъ средѣ домꙋ iилева, не възможетъ земля понести всѣхъ словесъ его. понеже се глетъ амосъ, орꙋжiемъ скончается iеровоамъ, (и) iиль (-)[5] плѣненъ отведется от земля своея· И рече амасея къ амосови, видяи гради (и) отиди ты на землю iоудинꙋ, и тамо живи, и тамо да прорицаеши. а въ ведили посемъ не приложи прорицатися, яко освященiе цря есть, и домъ есть цртва· И отвѣща амосъ, и рече къ амасею, не бѣхъ прркъ азъ, ни снъ прршь есмь, но пастырь бѣхъ ягодичiе древяное градя. и поя мя гь от овець, и рече [-][6] къ мнѣ. иди, и прорцы на люди моя iиля. и нынѣ слыши слово гне, ты (же) глеши, не прорицаи на iиля, и не стꙋжаи домꙋ iаковлю· сего ради се глетъ гь, жена твоя въ градѣ съблꙋдитъ, (-)[7] снове (же) твои и дщери (-)[8] орꙋжiемъ падꙋтъ, и земля твоя оужемъ ся измѣритъ. и ты на земли нечтѣ скончаешися, и iиль же плѣненъ отведется от земля своея·

Гла, и

Сице показа ми гь. и се съсꙋ имелника. и рече (гь), что ты видиши амосе. и рхъ, съсꙋ имелника. и рече гь къ мнѣ, приспѣ конець на люди моя iиля, не

владу? **14** Тому ось Я підніму проти вас, ізраїльський доме, – говорить Господь Бог, – країну, що воює проти них. І пригноблять вас, щоб не ввійти вам до Емата і до західного потоку.

Глава 7

1 Так показав мені Господь. І ось ранній рій саранчі, що приходить, і ось гусениця, яким *є* Ґоґ, цар. **2** І буде, коли він закінчить пожирати траву землі, і я сказав: Господи! Господи, будь милосердним! Хто підніме Якова? Бо малим є. **3** Розкайся за це, Господи! Це хай не буде, – говорить Господь. **4** Так показав мені Господь. І ось Господь Бог закликав суд у вогні, і він пожер велику безодню і пожер частку. **5** І я сказав: Господи! Господи! Отже, спини. Хто підніме Якова? Бо нечисленним є. **6** Розкайся за це, Господи! І ось не буде, – говорить Господь. **7** Так мені показав Господь. І ось чоловік, що стоїть в адамантиновому місті, і в його руці адамант. **8** І сказав до мене Господь: Що ти бачиш, Амосе? І я сказав: Адамант. І сказав Господь до мене: Ось Я поставлю адамант посеред мого народу Ізраїля, більше не додам його минути. **9** І знищені будуть жертовники сміху, і спустошені будуть ізраїльські жертви, і зі зброєю повстануть проти Єровоамового дому. **10** І вислав Амасія, священик Ветиля, до ізраїльського царя Єровоама, кажучи: Амос чинить заколоти проти тебе посеред ізраїльського дому. Земля не зможе стерпіти всі його слова, **11** тому що так говорить Амос: Зброєю помре Єровоам, і Ізраїль полоненим відведений буде від своєї землі. **12** І сказав Амасія до Амоса: Видючий, іди і відійди до юдиної землі. І там живи, і там пророкуватимеш. **13** А в Ветилі більше не додаси пророкувати, бо це освячення царя і дім царства. **14** І відповів Амос, і сказав до Амасея: Я не був пророком ані не є сином пророка, але я був пастухом, що ягоди дерев збирав. **15** І взяв мене Господь з овець, і сказав до мене: Ходи і пророкуй проти мого народу Ізраїля. **16** І тепер послухай господнє слово. Ти ж говориш: Не пророкуй проти Ізраїля і не докучай домові Якова. **17** Через це так говорить Господь: Твоя жінка в місті буде розпусницею, твої ж сини і дочки від зброї впадуть, і твоя земля розміриться шнуром, і ти скінчишся в нечистій землі. І Ізраїль буде відведений полоненим зі своєї землі.

Глава 8

1 Так мені показав Господь – і ось посуд ловця. **2** І сказав Господь: Що ти бачиш, Амосе? І я сказав: Посуд ловця. І сказав Господь до мене: Прийшов кінець на мій народ Ізраїля. Більше не

додам його минути. **3** І закричать крики храму в тому дні, – говорить Господь. Численні ті, що впали. На всяке місце накину мовчання. **4** Послухайте це ви, що зранку гнобите бідного і насилуєте вбогого з землі, **5** що кажете: Коли мине місяць, щоб я продав, і коли минуть суботи, щоб ми відкрили наші маєтки, щоб зробити міру малою і великими зробити важки, і зробити неправедну вагу, **6** щоб бідних придбати сріблом і бідного за убуву, і торгуватимемо всяким закупом? **7** Клянеться Господь проти гордості Якова: Невже забудуться всі ваші діла на побіду? **8** І цими не буде збентежена вся земля. І заплаче кожний, що живе на ній. І наче повінь піде її погибель, і зійде, наче єгипетська ріка. **9** І буде в тому дні, – говорить Господь, – сонце зайде в полудень і
тов. 2 мак1. 1 потемніє в дні світла. **10** *І оберну ваші празники на плач і всі ваші пісні на ридання, і накладу на всякий хребет мішок і на всяку голову лисину. І поставлю його як плач улюбленого, а тих, що з ним, як день болю. **11** Ось приходять дні, – говорить Господь, – і пошлю голод на землю. Не голод хліба ані спрагу води, але голод слухання божого слова. **12** І зрушаться води від моря до моря і з півночі до сходу, оббігатимуть, шукаючи боже слово, і не знайдуть. **13** В тому дні забракне гарних дівчат і хлопці *будуть* в недостатку. **14** Ті, що клянуться самарійським очищенням і говорять: Живе твій бог, Дане, і живе твій бог, Верасавіє, і впадуть, і більше не встануть.

Глава 9

1 Я побачив Господа, що стояв при жертовнику, і сказав: Вдар очищення – і зрушаться передддвер'я. І відрубай голови всім, і їхніх позосталих убий зброєю. І хто з них втікає, не втече, і хто з них уцілів,
пс. 138 не спасеться. **2** *Якщо будуть поховані в землі, то і звідти їх витягне моя рука. І якщо вилізуть на небо, то і звідти їх скину. **3** І якщо сховаються на вершку Кармилу, то і звідти досліджу і їх схоплю. І якщо скриються від моїх очей у морських глибинах, то і там заповім змієві, і він їх вкусить. **4** І якщо підуть полоненими перед лицем своїх ворогів, то і там Я заповім зброї, і во-
єре. 44 на їх вигубить. *І скріплю на них свої очі на зло, а не на добро. **5** І Господь Бог Вседержитель – той, що доторкається землі і нею хитає. І забажають всі, що живуть на зем-

приложꙋ ктомꙋ минꙋти его. и възъпїютъ воплеве храма в тои днь, глетъ гь. мнози паше въ всемъ мѣсте навергꙋ молчанїе. Слышите се стꙋжающеи изъ ꙋтра ꙋбогомꙋ, и насильствꙋющеи [нищаго][1] съ земли. глющеи, коли минетъ мць да продам, и [коли преидꙋтъ][2] сꙋботы, да ѿвръземъ имѣнїа (наша) ꙗко сътворити мѣрꙋ малꙋ, и величити мѣры, и сътворити превѣсна неправды, ꙗко притꙗжати (ꙋбогїа сребромъ)[3], и нищаго в сапогъ мѣсто, и ѿ всего кꙋпа възвитїимъ. Кленетсꙗ гь на презорство іаковле, аще забꙋдꙋсꙗ (всꙗ дѣла ваша на одолѣнїе)[4]. и о сих не възматетсꙗ (всꙗ) землꙗ. и въсплачетсꙗ всꙗкъ живꙗи на неи. и възыидетъ ꙗко повонь погибель [еꙗ][5], и снидетъ ꙗко рѣка егѵпетскаꙗ. И бꙋдетъ в тои днь глетъ гь, [-][6] заидетъ слнце полꙋдне,
и померкнетъ [-][7] въ днь свѣтъ. *и превращꙋ празники ваша въ желю, и всꙗ пѣсни ваша въ плачь. и възложꙋ на всꙗкъ хребетъ вретище, и на всꙗкꙋ главꙋ плѣшь. и положꙋ и ꙗко желю любимаго, и сꙋщаꙗ с нимъ ꙗко днь болѣзньныи. Се днїе идꙋтъ глетъ гь, (-)[8] послю глад на землю. не глад хлѣба ни жажды воды, но глад слышанїа слова [бжїа][9]. и поколѣблюсꙗ воды [ѿ морꙗ][10] до морꙗ, и ѿ сѣвера до востокъ. обътекꙋтъ ищꙋще слова бжїꙗ, и не обрꙗщꙋ. въ тои днь оскꙋдѣю двы добрыꙗ, и юноша в недостатокъ. кленꙋщеисꙗ очищенїемъ самарїискомъ, и глющеи, живъ богъ твои данъ, и живъ богъ твои версавее. и падꙋсꙗ и не въстанꙋтъ потомъ. товї в а ма а

Глава, д.

Видѣхъ га стоꙗща ꙋ требника, и рече, порази очищенїе и поколѣблютсꙗ преддверїꙗ. и пресѣцы въ главы всѣхъ, и оставшаꙗ их (орꙋжїемъ)[1] избїи. (и)[1] бѣжащїи их (не) ꙋбѣжит, и не ꙋцѣлѣетъ ѿ них
ꙋцѣлѣваꙗи. *аще погребꙋсꙗ въ (земли)[2], (то и) ѿтꙋдꙋ рꙋка моꙗ истръгнет ꙗ. и аще възлѣзꙋ на нбо, (то и) ѿтꙋдꙋ свдргꙋ ꙗ. [и][3] аще сꙗ съкрыю на версѣ кармилꙋ, (то и) ѿтꙋдꙋ възыщꙋ и поимꙋ ꙗ. и аще сꙗ ꙋтаꙗтъ ѿ очїю моею въ глꙋбинах морских, (то и) тꙋ повелю ѕмїеви и полижет ꙗ. и аще поидꙋтъ плѣнени пред лицем врагъ своих, (то и) тꙋ повелю орꙋжїю і избїет ихъ. *и ꙋтвержꙋ очи свои на нꙗ на зло а не на добро. И гь бъ вседръжитель прикасаꙗисꙗ земли, и колѣблꙗ ею. и въждѣлѣю вси живꙋщїи на земли. и взыидет ꙗко рѣка ψало рли іере мд

скончаніе ея, и сниде яко рѣка египетска. Съ-
твораяй на небо въсходъ его, и обѣщаніе его на
вы҃ше ѕ҃ земли утвержая. *призываяй воду морскую,
и проливая ю на лице земли. Гь Бгъ все-
дръжитель имя ему. Не якоже сынове муріттіи
будете вы мнѣ сынове Іилеви, глетъ Гь. Не
Іиля ли (убо) изведохъ из земля египетски, і и-
ноплеменникы іс кападокія, и сиріи ѿ водра. Се
очи Гда Ба на црство грѣшное, и ѿвергу е ѿ
лица земли. Обаче (быхо не)[4] ѿвергу дому
[Іяковля][5], глетъ Гь. Понеже се азъ заповѣдаю и
развѣю [до Іилевъ во вся страны][6] якоже
вѣется на тоцѣ, и не паде сътреніе на землю.
Оружіе скончаются вси грѣшніи людіе мои
дѣя҃ ѳі глщеи не приближися ни пріиде на ны зло. *В
тои днь въставлю храмъ двдвъ падшійся, и
вограждю падшаяся его, и раскопаное его въс-
тавлю и възгражду (-)[7], якоже и дни вѣка.
Яко да взыщу мене оставшіи члцы, и вся
страны в нихже призвася имя мое в них
глтъ Гь творяи се все. Се дніе приходят,
глетъ Гь, и постигне (ваше) иманіе вино-
іоиль г҃ града, и съзрѣетъ гроздіе въ жатву. *И про-
каплютъ горы наслажденіе, и вси холми обрастут.
И възвращу плѣнники людіи моих Іиля, и
воградят грады разореныя, и уселятся и
насадят виногряды, і испіють вино их. И сътворят
ограды, и поядят плоды ихъ. И насажду я въ
земли их, и не исторгнутся ксему ѿ земля их
юже дахъ имъ, глетъ Гь [-][8] вседръжитель.

Конецъ пррку Амосу.
Имать в себѣ главъ, ѳ.

лі. І прийде, наче ріка її викінчення, і
зійде, як єгипетська ріка. **6** Він – той,
хто чинить на небі його вихід і його
обітницю основує на землі, *що при- вищ. 5
кликує морську воду і виливає її на
лице землі. Господь Бог Вседержи-
тель – Йому ім'я. **7** Ви Мені, ізраїль-
ські сини, не є як муринські сини, –
говорить Господь. Чи, отже, не вивів
Я Ізраїля з єгипетської землі, і чужин-
ців з Каппадокії, і сирійців з Вотра? **8**
Ось очі Господа Бога на грішне царс-
тво! І відкину його від лиця землі. Од-
нак, по правді, не відкину дім Якова,
– говорить Господь. **9** Тому що ось Я
заповідаю і розвію ізраїльський дім в
усі країни, так як віється на тоці. І
розбиття не впаде на землю. **10** Збро-
єю будуть вигублені всі грішні мого
народу, що говорять: Не наблизиться
ані не надійде на нас зло. **11** *В тому дія. 15
дні підніму храм Давида, що впав, і
відбудую те його, що впало, і його
розбите підніму, і відбудую так, як і
дні віку. **12** Щоб Мене шукали позос-
талі з людей і всі країни, в яких же
прикликано, в них, моє ім'я, – гово-
рить Господь, що чинить це все. **13**
Ось приходять дні, – говорить Гос-
подь, – і *молотьба* захопить ваше зби-
рання виногаду; і виноград дозріє в
жнива, *і гори капатимуть солодість, йоі. 3
і всі вершки заростуть. **14** І поверну
полонених мого народу Ізраїля, і збу-
дують знищені міста, і поселяться, і
насадять виноградники, і питимуть їх-
нє вино, і зроблять огорожі, і їсти-
муть їхні плоди. **15** І насаджу їх у
їхній землі, і більше не будуть витяг-
нуті з їхньої землі, яку Я їм дав, – го-
ворить Господь Вседержитель.

Кінець *Книги* Пророка Амоса.
Має в собі 9 глав.

Авдія пророкъ глава а҃

АВДІЯ-ПРОРОК ГЛАВА 1

Видѣніе[1] авдіино. Се глетъ Гь Бгъ иду-
єре҃ мд мей. *Слухъ слышахъ ѿ Гда (-)[2] извѣ-
стованіе въ страны посла. Въстанѣте,
да въстанемъ на ня ратію. Се мала
дахъ тя странамъ, безъ чести ты еси зѣ-
ло. Презоръ срца твоего въздвиже тя живуща-
го въ пещерахъ каменахъ. Възвышаяй храмъ

1 Авдіїве видіння. Так говорить
Господь Бог Ідумеї: *Почув Я чутку єре. 49
від Господа. Він послав вість у наро-
ди: Встаньте! Встаньмо проти них на
війну! **2** Ось малим дав Я тебе краї-
нам, ти є дуже без честі. **3** Гордість
твого серця підняла тебе, що живеш в
кам'яних печерах, що вгору підні-
маєш твоє помешкання, що говориш

у своєму серці: Хто мене скине на
єре. 49 землю? **4** *Якщо піднімешся вгору як
орел і зробиш собі гніздо поміж звіз-
дами, і звідти тебе скину, – говорить
Господь. **5** Якщо були б ввійшли до
тебе злодії або розбійники вночі, ку-
ди кинутий був би ти? Чи не вкрали б
собі досита? Або, якщо б збирачі ви-
нограду влізли до тебе, то чи не за-
лишили б залишки? **6** Як зроблено
обшук в Ісава і залишилося його схо-
ване? **7** До границь випустили тебе,
всі мужі твого завіту тобі протиста-
вилися. Тебе здолали твої мирні му-
жі. Ті, що з тобою їли, поставили об-
ману під тобою, немає розуму в **8**
іс. 29 ньому. *В тому дні, – говорить Гос-
кор1. 1 подь, – вигублю мудрих з Ідумеї і
розум з Ісавової гори. **9** І злякаються
твої вояки, що з Темана: щоб забрано
людину з Ісавової гори **10** через рі-
занину і безбожність, що проти твого
мой1. 27 брата Якова. *Викажи встид, і будеш
відкинутим навіки. Від того дня, ко-
ли протиставився проти, в дні, коли
чужинці полонили його силу і чу-
жинці ввійшли до його брам і кинули
жереби на Єрусалим. І ти **11** був як
один з них. **12** Не треба було тобі ди-
витися на день твого брата в дні чу-
жинців, і не треба було тобі радіти
над юдиними синами в дні їхньої по-
гибелі, і не треба було тобі говорити
гордої мови в дні їхньої скорботи. **13**
І не треба було тобі входити в брами
мого народу в дні їхнього болю, і не
треба було тобі пізніше поглянути на
їхній збір в дні їхнього знищення, і
не треба було тобі пристати до їхньої
сили в дні їхньої погибелі. **14** Не тре-
ба було тобі стати, ти під час їхньої
втечі, щоб вигубити з них тих, що
спасаються, і не треба було тобі спи-
няти їхніх втікачів в дні їхньої скор-
боти. **15** Тому-то наближається гос-
подній день на всі народи. Так як ти
зробив, так тобі буде. Твоя віддача
віддасться на твою голову. **16** Тому
що так, як ти пив на моїй горі святій,
всі народи питимуть вино. Питимуть
і зійдуть і, по правді, будуть так, як
ті, що їх немає. **17** В горі ж Сіон буде
спаситель, і вона буде святою. І дім
Якова успадкує тих, що їх успадку-
вали. **18** І дім Якова буде вогнем, і
дім Йосифа – полум"ям. А Ісавів дім
як тростина згорить в них. **17** І їх
пожеруть, і не буде того, хто спасає
Ісавів дім, тому що Господь сказав.
19 І ті, що в Агеві, успадкують Ісаво-
ву гору, і ті, що в долині, то чужинці,
і успадкують Ефрімову гору і сама-
рійську рівнину, а Веніямин – ґалаа-
дитську. **20** Переселення – це поча-
ток. Синів ізраїльських – хананейська
земля до Сарепти. Переселення ж Є-
русалимове – до Євфрату. І в полон

своѝ, глаи въ срⷣцы своемъ, кто мѧ съвер-
жетъ на землю. *аще възнесешисѧ ꙗко (и) ієре мд
орелъ, и [-][3] (сътворишѝ си гнѣздо срѣдѣ
ѕвѣздъ)[4], (и) ѿтꙋдꙋ свергꙋ тѧ глетъ гь.
аще татїє быша вълѣзли к тебѣ или
разбойницы нощїю, камо бы ѿверженъ. не
быша ли оукрали до сытостна себѣ. (или)[5]
аще быша емлющеи виногра вълѣзли к тебѣ,
то не быша ли оставили пародокъ. како о-
бъискасѧ исавъ, и осташа [съкровеннаѧ его][6].
до предѣлъ испꙋстиша тѧ вси мꙋжи завѣ-
та твоего съпротивиша ти сѧ. премогоша
тѧ мꙋжи мирницы твоѝ. [ꙗдꙋщеи с тобою][7]
положиша лесть подъ тобою, нѣсть смысла в
немъ· *въ той днь глетъ гь, погꙋблю пре- ісаїа кд а кри а
мꙋдрыѧ ѿ идꙋмеа, и смыслъ ѿ горы исаво-
вы. и оубоатсѧ воини твоѝ иже ѿ деманъ,
ꙗко да ѿимесѧ члкъ ѿ горы исавовы, сѣче-
нїѧ ради и бесчестїѧ еже на брата своего іа-
кова. *(ꙗви)[8] стыдѣнїе, и ѿвръжешисѧ въ а мо кз
вѣкъ. ѿ негоже дне съпротивисѧ ѿ съпро-
тивныхъ въ днь плѣнающихъ иноплемен-
никъ силꙋ его. и странницы внидоша въ вра-
та его, і о ієрлимѣ възвергоша жребїѧ. и ты
бѣаше ꙗко единъ ѿ нихъ. (-)[9] не бꙋди ви-
дѣлъ дне по братѣ своемъ въ днь чюжихъ.
и не бꙋдисѧ радовалъ по снохъ іоудинѣ въ
днь погибели ихъ. и не бꙋди возглалъ велики
рѣчи въ днь скорби [ихъ][10]· и не въходи въ
врата [людїи моихъ][11] въ днь болѣзни ихъ. и
не вижь (послѣди)[12] на сонмъ ихъ въ днь
потребленїѧ их. и не прилагаи на силꙋ ихъ
въ днь погибели ихъ· не престаи на изъбѣгъ
ихъ потребити избывающаѧ ѿ нихъ. и не
престаи бѣжащаѧ ихъ въ днь скорби [ихъ][13].
имже приближаетсѧ днь гнь на вся ꙗзыки.
ꙗкоже сътвори, сице бꙋдетъ ти. въздаанїе
твое въздастьсѧ на главꙋ твою. понеже ꙗко-
же еси пилъ оу горы [моеѧ стыѧ][14], испїютъ
вся страны вино, испїю и възыидꙋтъ и бꙋ-
дꙋтъ (по истиннѣ) ꙗко не бывшеи. въ горѣ
же сїонѣ бꙋдетъ (спсъ)[15], и бꙋдетъ стаꙗ· и
преимꙋтъ домъ іаковль преемъшаѧ ихъ. и
бꙋдетъ домъ іаковль огнь, [и][16] домъ іоси-
фовъ пламы, а домъ исавовъ ꙗко тростїе.
(-)[17] изгорѧтъ в них и поꙗдѧтъ ѧ. и не бꙋ-
де избавлѧаи домꙋ исавова, ꙗко гь гла. и
прїимꙋтъ иже въ [агевѣ][18] горꙋ исавовꙋ, і
иже в (раздолїи)[19] (то) иноплеменники. и прїи-
мꙋтъ горꙋ ефрѣмовꙋ, и поланꙋ самарїискꙋ,
(а)[20] венїамин (-)[21] галаадитискꙋ. (-)[22] преселенїю
[се начатокъ][23] снов ізлевъ землѧ хананеиска

до сарепды. (-)[24] пресѐленїе (же) їеⷭ҇рлимле до [ефрата][25]. и плена́тъ гра́ды нагевовы. и възы́дꙋтъ [сп҃саемїи][26] ѿ горы̀ сїона мстити горы исавовы. и бꙋдеⷮ (цр҃тво гв҃и)[27].

Конецъ прр҃кꙋ авдїю.
и́мать в себѣ главꙋ, а҃.

візьмуть Наґевові міста. **21** І підуть ті, що спасаються з сіонської гори, щоб помстити Ісавовим горам. І буде царство Господеві.

Кінець *Книги* Пророка Авдія.
Має в собі 1 главу.

ІѠНА ПРРКЪ ГЛАВА ПЕРВАЯ

И бы́сть[1] сло́во гн҃е къ іонѣ амадїинꙋ,
гл҃ѧ, въста́ни і иди въ ниневїю граⷣ ве-
ликїи, и проповѣжь в неⷨ, ꙗко възы́де
во́пль ѕло́бы его къ мнѣ. И въставъ іо-
на ꙗкоⷡ бѣжати въ дарсисъ ѿ лица̀ гн҃ѧ. и
сниде въ іопїю, и обрѣте кора́бль идꙋщь въ
дарсисъ. и да́сть наимъ свои, и вниде во́нь
плы́ти с ними въ дарсисъ ѿ лица̀ гн҃ѧ. и (въ-
ста́ви г҃ь)[2] вѣтръ [великъ][3] въ мори. и бы́сть
бꙋрѧ вели́ка въ мо́ри, (-)[4] кора́бль (же) страда́ше
ꙗко съкрꙋши́тисѧ. и ꙋбоа́шасѧ кора́бльницы,
и въпїахꙋ къждо къ б҃ꙋ своемꙋ. і изметанїе
сътвори́ша сосꙋдомъ иже в кораблѝ въ мо́ре,
ꙗко облегчитисѧ ѿ ниⷯ. іо́на же сни́де в пожⷣ
кораблю̀, и спа́ше [тꙋ][5] и храпа́ше. и прїиде к
немꙋ кормникъ, и рече емꙋ, что ты храплеши.
въста́ни молѝ б҃а своего, ꙗко да сп҃сетъ [ны
б҃ъ][6], да (-)[7] не поги́бнемъ. И рече ко́ждо къ по-
другꙋ своемꙋ, грѧдѣте да възве́ржемъ жре́бїѧ,
да разꙋмѣемъ (чесо)[8] ради есть зло́ба си на наⷭ.
и мета́шⷤ жре́бїѧ, и спадѐ жре́бїи на іонꙋ. и
рѣша к немꙋ, извѣстѝ на́мъ кого̀ ради [се зло][9]
на́мъ, что́ ли ти еⷭ дѣло. и ѿкꙋдꙋ грѧде́ши,
и камо иде́ши, и ѿ коеѧ страны̀ и коихъ лю-
дїи ты еси. и рече к нимъ, рабъ гн҃ь азъ есмь,
и г҃а б҃а (-)[10] азъ молю̀ иже сътворѝ мо́ре и сꙋ-
шꙋ. И ꙋбоа́шасѧ мꙋжїе бо́азнїю вели́кою, и
рѣша к немꙋ, что̀ се еси сътвори́лъ. занѐ разꙋ-
мѣша мꙋжи ꙗко ѿ лица̀ гн҃ѧ бѣжа̀, ꙗкоже
бѣ извѣсти́лъ имъ. и рѣша к немꙋ, что ти

ЙОНА-ПРОРОК ГЛАВА 1

1 І було господнє слово до Йони Аматіївого, кажучи: **2** Встань і піди до Ниневії – великого міста. І проповідуй в ньому, що піднявся крик його зла до Мене. **3** І встав Йона, щоб втекти до Тарсиса від лиця Господа, і зійшов до Йоппії, і знайшов корабель, що ішов до Тарсиса. І дав свій наєм і ввійшов до нього, щоб пливти з ними до Тарсиса від господнього лиця. **4** І Господь підняв великий вітер в морі, і була велика буря в морі, корабель же був у небезпеці розбитися. **5** І злякалися моряки, і закричали, кожний до свого Бога. І викинули в море посуд, що в кораблі, щоб облешитися від нього. Йона ж зійшов в середину корабля і там спав і хропів. **6** І прийшов до нього керманич, і сказав йому: Чому ти хропиш? Встань. Благай свого Бога, щоб Бог нас спас, щоб ми не загинули. **7** І сказав кожний до свого друга: Ходіть, кинемо жереби і пізнаємо задля кого це зло є на нас. І кидали жереби, і випав жереб на Йону. **8** І сказали до нього: Сповісти нам задля чого це зло на нас, яке ж твоє діло? І звідки ідеш, і куди йдеш, і з якої країни, і з якого народу ти є? **9** І він сказав до них: Я є раб Господа. І я почитаю Господа Бога, який створив море і сушу. **10** І злякалися мужі великим страхом, і сказали до нього: Що це ти зробив? Тому що мужі зрозуміли, що він втік від господнього лиця, бо він їм сповістив. **11** І сказали до нього: Що тобі зробимо – і море

від нас втихомириться? Бо море піднімалося і буря ще більше зростала. **12** І сказав Йона до них: Візьміть мене і киньте в море – і море вам вщухне. Тому що я пізнав, що через мене є ця велика буря проти вас. **13** І намагалися мужі повернутися до землі – і не могли, бо море піднімалося і зростало ще більше проти них. **14** І вони закричали до Господа і сказали: Зовсім ні, Господи. Хай не згинемо задля душі цього чоловіка. Зовсім не на нас праведна кров, бо Ти, Господи, зробив так, як Ти побажав. **15** І взяли Йону, і викинули його в море. І стишилося море від свого хвилювання. **16** І мужі злякалися Господа великим страхом, і принесли Господеві жертви, і помолилися молитвою.

сътворимъ, да оуставетъ море ѿ насъ. ꙗко море въсхождаше и въставлꙗше паче бꙋрѧ. И рече Іона к нимъ, възмѣте мѧ и въврьзите въ море, и оуставетъ море ѿ васъ. понеже познахъ азъ ꙗко мене ради бꙋрѧ (сїѧ велїѧ)[11] на вы є. И нꙋждахꙋсѧ мꙋжи възвратити къ землѝ, и не можахꙋ. ꙗко море въсхождаше и въстааше паче на нѧ. и възъпиша къ гв҃и, и рѣша, никакоже г҃и да не погибнемъ дш҃а ради ч҃лка сего, [никакоже][2] до насъ кровь правдива, зане ты г҃и ꙗкоже въсхотѣ сътвори. И взѧша Іонꙋ и въврьгоша и в море. и оуста море ѿ влънєнїѧ своего. и оубоꙗшасѧ мꙋжи боꙗнїю великою г҃а, и положиша требы гв҃и и молишасѧ мл҃твою.

Глава 2

мат. 12 і 16 лук. 11 кор1. 15 **1** Господь наказав великому китові проковтнути Йону. *І Йона був в животі кита три дні і три ночі. **2** І помолився Йона до свого Господа Бога
пс. 118 в животі кита, **3** і сказав: *Я закричав в моїй печалі до мого Господа Бога, і Він мене вислухав. Мій крик з живота аду. Ти почув мій голос. **4** Ти мене відкинув в глибину морського серця, і мене обійшли ріки. Всі твої висоти і твої хвилі пройшлися по мені. **5** І я сказав: Я відкинутий від твоїх очей. Чи, отже, додам поглянути на твою
пс. 62 святу церкву? **6** *Пролилася проти мене вода до моєї душі, мене оточила остання безодня, моя голова поникла в гірських прірвах. **7** Я зійшов до землі, в якій засуви – вічні засуви. І хай до тебе вийде з зітління моє життя, мій Господи Боже. **8** Коли закінчувалася в мені моя душа, я згадав Господа. І хай прийде до тебе моя молитва, до твоєї святої церкви. **9** Хто береже марне і брехливе, покинув своє милосердя. **10** Я ж з голосом похвали і визнавання жертвуватиму Тобі. Те, що я обіцяв, віддам Тобі – Господеві на моє спасіння. **11** І Господь наказав китові, і викинув Йону на сушу.

Гл҃а, в҃.

П(овелѣ)[1] г҃ь китꙋ великомꙋ пожрѣти Іонꙋ. *и бѣ Іона въ чревѣ китовѣ три дн҃и и три нощи. И молисѧ Іона къ г҃ꙋ б҃ꙋ своемꙋ въ чревѣ китовѣ, и рече. мѳ҃ ві и҃ ѕі лꙋ҃ аі а҃ кор҃ еі
*Възъпихъ въ печали моей къ г҃ꙋ б҃ꙋ моемꙋ, и оуслыша мѧ. ис чрева адова вопль мои, оуслыша гл҃а мои. ѿвръже мѧ въ глꙋбинꙋ ср҃ца морскаго, и рѣки [обыдоша мѧ][2]. вьсѧ высоты твоа и влъны твоѧ по мнѣ преидоша. и азъ рѣхъ, ѿринꙋхсѧ ѿ очїю твоєю. приложꙋ ли оубо призрѣти ми къ ц҃ркви ст҃ей твоей. ѱло҃ рні
*възлїасѧ на мѧ вода до дш҃а [моєѧ][3], бездна обыде мѧ последнѧѧ. понретъ глава моѧ въ пропасти горьскїѧ. снидохъ въ землю еиже верѣѧ (-)[4] (и) заклепи вѣчнїи. и да изыдетъ изъ истлѣнїѧ живот мои (к тебѣ) г҃и б҃е мои. егда скончевашесѧ ѿ мене дш҃а моѧ, г҃а помѧнꙋхъ. и да прїидетъ к тебѣ молитва моѧ, къ ц҃ркви ст҃ей твоей. хранѧщеи сꙋєтнаѧ и лжꙋ, мл҃ть свою оставиша. азъ же съ гласомъ хвалєнїѧ і исповѣданїѧ пожрꙋ тебѣ. елико обѣщахъ въздамъ тебѣ, на сп҃сенїе мое гв҃и. И повелѣ г҃ь китови і изверже Іонꙋ на сꙋхо. ѱло҃ ѯв

Глава 3

1 І вдруге було господнє слово до Йони, кажучи: **2** Встань і піди до Ніневії, великого міста, і проповідуй в ньому за попередньою проповіддю, яку я тобі сказав. **3** І встав Йона, і пішов до Ниневії, так як сказав Господь. Ніневія ж була великим містом Богові, яких трьох днів дороги. **4** І почав Йона входити до міста, як хода одного дня, і проповідував, і сказав:
мат. 12 Ще три дні – і Ніневія буде перекинута. **5** *І повірили Богові ниневійсь-
лук. 11

Гл҃а, г҃.

И бысть слово г҃не къ Іонѣ второе, гл҃ѧ, въстани [і][1] иди в ниневїю гра великїи и проповѣждь в немъ по проповѣданїю првомꙋ еже азъ рѣхъ к тебѣ. И въста Іона и вниде въ ниневвїю ꙗкоже гл҃а г҃ь. Ниневвїи же бѣаше градъ великъ б҃ꙋ ꙗкоже (трїи дн҃ъ пꙋть)[2]. и нача Іона въходити въ градъ ꙗко хожденїе дн҃и єдинаго. и проповѣда и рече, еще три дн҃ие, и ниневвїи расыплетсѧ.
*И вѣроваша мꙋжїе ниневвистїи б҃ви. и запо- мѳ҃ ві лꙋ҃ аі

вѣдаша алканїе, и облекошася въ вретища [ѿ малы҃ (и)[3] до великихъ][4]. И доиде слово до цр҃я ниневвитскa. и въста съ стола своего, и сверже ризы своя с себе, и облечеся въ вретище и сѣде на земли. и заповѣдася и рече (ѿ цр҃я в ниневвїи)[5] и ѿ (друговъ)[6] его, гл҃юще: чл҃цы, и скот, говяда, и овца да не вкꙋсятъ ничесоже: ни да пасꙋся ни воды да пїютъ. и облекошася въ вретища чл҃цы же и скоти, и възпиша къ бг҃ꙋ продлъжающе. и обратися кожⷣо ѿ пꙋти злобы (своея) и
їєрє҃ ѳі
їѡ҃н в
ѿ неправды яже в рꙋкꙋ его, гл҃юще. *кто вѣсть раскаетъ ли ся, [или ꙋмолится][7] бг҃ъ, и ѿвратитъ гнѣвъ ярости своея, да не погибнемъ: И видѣ бг҃ъ дѣлеса ихъ, яко обратишася ѿ пꙋтїи своихъ злыхъ: и раскаяся бг҃ъ о злобѣ юже гл҃а сътворити имъ и не сътвори:

ки мужі, і заповіли піст, і зодягнулися
в мішковину від малих і до великих. 6
І прийшло слово до ниневійського ца-
ря. І він встав зі свого престолу, і з се-
бе скинув свою одіж, і зодягнувся в
мішковину, і сів на землі. 7 І запові-
джено було, і сказали від царя і від йо-
го друзів в Ніневії, кажучи: Люди і
скотина, воли і вівці хай не їдять ні-
чого і хай не пасуться ані не п’ють во-
ду! 8 І в мішковину зодягнулися люди
ж і скотина і ревно закричали до Бога.
І кожний відвернувся від дороги своєї
злоби і від неправедності, що в його
руках, кажучи: 9 *Хто знає, може Бог єре. 18
розкається або дасть себе ублагати і йоі. 2
відверне гнів своєї люті. І не загине-
мо. 10 І побачив Бог їхні діла, що вони
відвернулися від своїх поганих доріг, і
розкаявся Бог за зло, яке сказав їм
зробити. І не зробив.

Гл҃а, д҃.

Оскорбися Іона скорбію великою, и смятеся. и молися къ гв҃и, и рече. Ѡ гд҃и, не сѐ ли ꙋбо словеса моя бѣша еще сꙋщꙋ ми на земли моей. сего ради варихъ бѣжати въ
ѱало҃ пд҃
їѡ҃н в
Тарсїи, *зане разꙋмѣхъ яко (мл҃тивъ ты)[1] еси и щедръ, [и][2] терпеливъ, и многомл҃тивъ, и раскаяися о злобахъ [чл҃ческихъ][3]. и нн҃ѣ вл҃ко гд҃и възми дш҃ꙋ мою ѿ мене, яко ꙋне ми ꙋмрети негли жити: И рече гь҃ къ Іонѣ, (почто)[4] ѕѣло (ꙋбо) разжали си. І изыде Іона из града, и сѣде прямо градꙋ. и сътвори себѣ (-)[5] кꙋщꙋ и сѣдяше подъ нею в сѣни доиде же видитъ что бꙋдетъ градꙋ. и повелѣ гь҃ бг҃ъ тыквѣ, и възниче надъ главою Іонѣ, да бꙋдетъ сѣнь надъ главою емꙋ осѣнити и ѿ зазлѣнїи его. и обрадовася Іона о тыквѣ радостїю великою. и повелѣ бг҃ъ чрьви ꙋтренемꙋ наꙋтрїя, и подъяде тыквꙋ и ꙋсше: И бысть егда възыиде слн҃це, (-)[6] повелѣ бг҃ъ вѣтрꙋ зноинꙋ жегꙋщꙋ. и прирази слн҃це на главꙋ Іонинꙋ, и ѿнемогашеся. и ѿчаявашеся дш҃а своея, и рече, ꙋне ми ꙋмрети негли жити. и рече [гь҃][7] бг҃ъ къ Іонѣ, ѕѣло ли си жалиши по тыквѣ. и рече (Іона), ѕѣло си жалю (и) до смерти. и рече гь҃, ты [ꙋбо][8] поскорбѣ по тыквѣ о нейже нѣси ся трꙋдилъ [-][9], ни въскормилъ ея. (-)[10] [бы҃ обнощь][11], и (погибе обнощь)[12]. а азъ ли не пощажꙋ ниневвїя града великаго, в немже живꙋтъ множае двоюнадесяте темъ чл҃къ, иже не познаша десницꙋ своея ни шꙋйца ихъ, и скоти (ихъ) мнози:

Конецъ пророкꙋ, Іонѣ:
имать в себѣ, гл҃а, д҃:

Глава 4

1 І засмутився Йона великим смут-
ком, і жахнувся. 2 І помолився він до
Господа, і сказав: Господи! Чи, отже,
це не були мої слова, ще як я був у мо-
їй землі? Через це я випередив втекти
до Тарсиса, *тому що я пізнав, що Ти є пс. 84
милосердний, і щедрий, і терпеливий, йоі. 2
і дуже милосердний, і що розкаюєшся
за людські злоби. 3 І тепер, Владико,
Господи, візьми від мене мою душу,
бо краще мені вмерти, ніж жити. 4 І
сказав Господь до Йони: Отже, чому
ти дуже засмутився? 5 І вийшов Йона
з міста, і сів напроти міста. І він зро-
бив собі шатро і сидів під ним в тіні,
аж доки побачить, що буде з містом. 6
І Господь Бог наказав гарбузу, і вона
виросла над головою Йони, щоб була
тінь над його головою, щоб отінити
його від його зла. І Йона зрадів вели-
кою радістю гарбузом. 7 І наказав Бог
ранньому хробакові вранці, і він під’їв
гарбуза, і він висох. 8 І сталося, що
коли зійшло сонце, Бог наказав спе-
котному палючому вітрові – і сонце
побило Йонину голову. І він знемагав
і відрікався свого духа, і сказав: Кра-
ще мені вмерти, ніж жити. 9 І сказав
Господь Бог до Йони: Чи ти дуже за-
смутився за гарбуза? І сказав Йона: Я
дуже засмутився, і аж до смерті. 10 І
сказав Господь: Отже, ти засмутився
за гарбуза, над яким ти не трудився
ані його не вигодував, він вночі пов-
став і вночі згинув. 11 А чи Я не по-
щаджу Ниневію – велике місто, в яко-
му живе більше ніж дванадцять по де-
сять тисяч людей (=120000), які не
пізнали своєї правиці ані їхньої лі-
виці, і їхній численний скот?

Кінець *Книги* Пророка Йони.
Має в собі 4 глави.

МІХЕЯ-ПРОРОК
ГЛАВА 1

єре. 26 1 *Господнє слово, що було до Міхеї
Мораститинового в днях Йоатамових, і
Ахазових, і Єзекіїних – юдиних царів, те,
що він побачив про Самарію і про Єру-
мой5. 32 салим. 2 *Послухай те, народи, всі сло-
іс. 5 ва! І сприйми, земле, і всі, що на ній! І
Господь буде у вас на свідчення, Господь
іс. 26 зі свого святого дому! 3 *Тому що ось Гос-
подь виходить зі свого місця, і зійде, і нас-
тупить на земні висоти. 4 І похитнуться
під ним гори, і долини розтануть як віск
перед лицем вогню і як вода, що сходить
по горах. 5 Через безбожність Якова все це
і через гріх ізраїльського дому. Яка без-
божність дому Якова? Чи, отже, не Сама-
рія? Який гріх юдиного дому? Чи, отже, не
Єрусалим? 6 І поставлю Самарію на склад
польових овочів і на сад винограду, і роз-
тягну її каміння до прірви, і відкрию її ко-
ріння. 7 І знищать всі її литі і все найняте, її
спалять вогнем. І всі її ідоли поставлю на
знищення. Тому що вона зібрала з найму
блудниці і склала з найму блудниці. 8
Через це вона заплаче і заридає і піде бо-
сою і нагою, вчинить ридання, наче зміїне,
і плач, наче сиринських дочок. 9 Бо її ото-
чила рана, тому що вона прийшла аж до
Юди і доторкнулася до брам мого народу,
до Єрусалиму. 10 Ті, що в Геті, не величай-
теся, і ті, що в Акимі, не будуйте з дому ви-
сміювання. Будете посипані землею за
ваше висміювання. 11 Та, що гарно замеш-
кує, знищу її місто. Не вийде та, що меш-
кає в Енан, щоб оплакувати дім. І хто
близько неї, одержить від вас рану болю.
12 Хто почав на добро тій, що мешкає в
болях? Бо зійшло зло від Господа на єруса-
лимські брами. 13 Шум зброї і кінноти
тим, що живуть в Лахії, та є начальником
гріха сіонській дочці. Бо в тобі знайдено
ізраїльське безчестя. 14 Через це даси від-
пущених до ґетового наслідця, до домів
безумних. Марні доми даремними були
для ізраїльських царів. 15 Коли приведу
твоїх спадкоємців, що живуть в Лахисі, аж
до Одолама, прийде слава сіонської дочки.
16 Обголися і пострижися по твоїх моло-
дих дітях, пошир вдівство твоє як орел, бо
були забрані в полон від тебе.

Михеа пророкъ глава первая

Слово*[1] г҃не иже бысть[2] къ михеови мо- іере҃ кѕ
расдитину, въ дни іоадали, и ахазовы, і
езекіины црь іоудинъ. иже ради видѣ о ї мо л҃в
самаріи, и о іерлмѣ· *Слышите людіе [вси ісаїа ѳ
словеса][3], и внемли земле и вси иже на нєи. и будетъ
гь въ вас въ послушествованіе, гь ѿ дому своего стго.
*Иже се гь исходи ѿ мѣста своего. и снидє, и ісаїа кѕ
наступитъ на высоты земныя. и поколѣблются
горы по нимъ, и раздоли растаютсѧ іако воскъ ѿ
лица огню, и іако вода сходѧщи по горѣ. бесчестіѧ
ради іакова все се, и грѣ ради дому іилва. что
бесчестіе (дому) іаковлю, не самаріѧ (ли убо). (-)[4]
что грѣхъ дому іоудину, не іерлмъ ли убо. и поло-
жу самарію въ стражбу овощу полскому и в са вино-
граду, и развергу въ пропасть камыки ея, и кореніе
ея ѿкрыю. и вся изваяныя ея сокрушат, и вся
пальцы ея запалѧ огнемъ, и вся кумиры ея поло-
жу въ пагубу. понеже ѿ найма блудница събра, и ѿ
найма блудница събрати· Сего ради възрыдає и въс-
плачеса, (и) поиде боса и нага. сътворитъ пла аки
ѕміевъ, и печаль аки дщерь сиринскъ. іако обынде
язва ея (и)[5] прїиде до іоуды, и присяже до вратъ
людїи моихъ до іерлима· Иже въ гедѣ не възвели-
чаитеся, [і][6] иже въ акимѣ не съгражаите из дому
смѣшнаго, пръстію посыплетеся на посмѣяніе ва-
ше. вселившїася добрѣ (разорю) гра (-)[7] ея. не изы-
идетъ живущїя въ (енань)[8] плакатися дом (и)
имѣющь ея прїиметъ ѿ ва язву болѣзнїи. кто
нача въ бгости, вселившїи ся болѣзни, іако сниде
ѕло ѿ га на врата іерлимля. шумъ оружїя и кон-
никъ живущимъ в лахїи, началникъ грѣху тя
есть дщери сїони, іако в тебѣ обрѣтошася бесче-
стїя іилева· Сего ради даси ѿпущаемыя до прича-
стїя гедова домы суя. (домове суни)[9] вътще бы-
ша цремъ іилевомъ. доньдеже (приведу причасники)[10]
твоя живущая в лахисѣ (-)[11], даже до одолама
прїидетъ слава дщери [сїони][12] обрѣснися и острї-
зи по чадѣхъ [своихъ младыхъ][13], разшири обрѣсне-
ніе твое іако орелъ, іако плѣнени быша ѿ тебе·

Глава 2

1 Вони були тими, що задумують
труди, і чинять зло на своїх постелях, і
вдосвіта його завершують. Тому що вони
підняли до Бога руки своєї молодості, 2 і
задумували проти піль, і гра бували си-
ріт, і забирали доми, і грабували чоловіка

Гла, в҃·

Быша помышляюще труды, и дѣлаю-
щимъ злая в ложи своихъ, и досвѣта съ-
вършахуть є. иже [-][1] възвигоша къ бу
руцѣ (своея юности)[2], и помышляху на
села, и грабляху сироты, и домы ѿимаху. и въс-

хитаху мꙋ́жа, и҆ до́мъ є҆го, мꙋ́жа и҆ прича́стїє є҆го·
Сего ради се г҃летъ г҃ь, се а҆зъ помышлѧ́ю на племѧ
се ѕл҃о, ѿ негоже не по҆двигнете вы́и вашихъ, и҆ не по́и-
дете прости въ́незапь ꙗ҆́ко вре́мѧ ѕл҃о є҆сть· в тои
д҃нь прїиметсѧ на́ вы притча, и въсплачетсѧ
пла́чь (съ гла́сомъ)[3], г҃люще́мъ, стра́сть пострада́-
хѡ҃. ча́сть людїи моихъ и҆змѣрисѧ ю҆́же, и҆ не бы̀ кто
ставѧ є҆го ꙗ҆́ко възвратитисѧ, се́ла ваша размѣ-
ри́шасѧ. сего ради не бꙋдетъ тебѣ въмещꙋщаго
ю҆́же въ прича́стїє въ со́ньмѣ г҃ни· Не пла́чите сѧ сле-
за́ми ни слезите с҃и ѡ҆ семъ, не ѿвержетъ б҃о оу҆ко-
ри́зны. г҃лаи до́мъ і҆а́ковль, разгнѣва дх҃ъ г҃нь, а҆́ще
сꙋть нача́цы є҆го, не сꙋть ли (оу҆бо) словеса є҆го добра с
ни́мъ и҆ про́ста и҆схо́дѧтъ. и҆ проти́вꙋ лю́дїє мои
(съпротиви́шасѧ на вра́ждꙋ)[4] съпротивѣ мирꙋ є҆го.
ко́жꙋ є҆го ѡ҆дра́ша ѿнѧ́ти оу҆пова́нїє сꙋкрꙋшенїє ра́т-
ное· Сего ради старѣ́йшины людїи моихъ и҆зве́ргꙋт-
сѧ и҆з домо́въ пища и҆хъ, злыхъ ради нача́токъ
и҆хъ ѿри́нꙋшасѧ. приближи́тесѧ горахъ вѣчныхъ·
[въстанѣте поидѣте][5] ꙗ҆́ко нѣсть [вамъ][6] с҃е
поко́и. нечистоты ра́ди и҆стлѣете тлѣнїє҃, прогна́с-
тесѧ нико́им же гони́ми· дꙋхъ поста́ви лжꙋ, нака́пи
тебѣ вино̀ и҆ пїанъство. и҆ бꙋдетъ ѿ ка́плѧ лю-
дїи [моихъ][7], събира́емъ събере́тсѧ і҆а́ковъ съ все-
ми. пожида́ѧ пождꙋ ѡ҆ста́вшихъ і҆и҃левъ. вꙑкꙋпѣ
положꙋ възвраще́нїє и҆хъ а҆ки ѡ҆́вца въ (пꙋсты́ни)[8],
(и҆) ꙗ҆́ко па́ствꙋ средѣ ло́жа и҆хъ, и҆стекꙋтъ ѿ ч҃лкъ.
[възы́иде][9] просѣче́нїемъ пре҃ лице́мъ и҆҃, просѣко́ша и҆
прои҆до́ша вра́та, и҆ прои҆до́ша и́ми. і҆ и҆зы́иде ц҃рь и҆хъ
(пре҃ ни́ми)[10], г҃ь же (вождъ)[11] и҆хъ·

Гл҃а, г҃·

Иречéтъ, слы́шите с҃е вла́сти і҆а́ковлѧ, и҆
ѡ҆ста́вшїи домꙋ і҆и҃лѧ, не ва́мъ л҃и (оу҆бо)
є҆сть разꙋмѣти сꙋ҃д. ненави́дѧщеи добра̀, а҆
възы́щꙋщеи зла. схита́ющеи ко́жа и҆хъ с
нихъ, и҆ пло́ть и҆хъ ѿ ко́сти и҆хъ. и҆о ꙗ҆́коже ѡ҆бъ-
ꙗ҆́ша пло́ть людїи моихъ, и҆ ко́жꙋ и҆хъ ѿ (ко́сти) и҆҃
ѡдра́ша, и҆ ко́сти и҆хъ сто́лко́ша, и съдроби́ша ꙗ҆́ко
пло́ть в коно́бъ, и҆ ꙗ҆́ко мѧ́са в латкꙋ. та́коже въ-
зъпїютъ къ г҃ви и҆ не послꙋшаєтъ и҆х҃, и҆ ѿвра-
ти́тъ лицѐ свое ѿ нихъ в то̑ вре́мѧ. поне́же съзли́-
ша в нача́тцѣ и҆хъ на́ нѧ· С҃е г҃летъ г҃ь до про҃ркъ
льстѧ́щихъ лю́ди моѧ, хаплющи҃и ѧ҆̀ зꙋбы̀ (-)[1], и҆
пропо́вѣдающихъ на́ [нѧ][2] ми́ръ, и҆ не вда́сѧ въ оу҆с-
та̀ и҆хъ въста́виша на́ нѧ ра́ть· Сего ра́ди но́щь
[бꙋдетъ вамъ][3] ѿ видѣнїѧ, и҆ тма̀ (бꙋдет҃
вамъ)[4] ѿ влъхвова́нїа. и҆ за́идетъ слн҃це на про҃рки, и҆
помръкнетъ на́ нѧ д҃нь. и҆ срамѧ́тсѧ видѧщеи
сны̀, и҆ ѡ҆брꙋга́ютсѧ волсви. и҆ дог҃лютъ до нихъ вс҃и
сїи, занѐ не бꙋдетъ послꙋшаѧ҃и и҆хъ. а҆́ще а҆зъ не на-
плъню си́лы дх҃омъ г҃нимъ, и҆ сꙋдомъ и҆ си́лою. ꙗ҆́ко
и҆звѣсти́ти і҆а́ковꙋ бесче́стїє є҆го, и҆ і҆и҃леви грѣх҃ є҆го·
Слы́шите с҃е старѣ́йшины до́мꙋ і҆а́ковлѧ, и҆ ѡ҆ста́в-
шїи до́мꙋ і҆и҃лева. гнꙋша́ющеисѧ сꙋда, и҆ вс҃е пра́вое
развраща́ющеи. възгражда́ющеи сїо́на кро́вьми, и҆

і його дім, чоловіка і його насліддя. **3** Через
це так говорить Господь: Ось Я задумую
зло проти цього племені, з якого не
підведете ваших ший. І не підете нагло
випрямленими, бо час поганий. **4** В тому
дні візьметься на вас притчу і заплачеться
плач з голосінням, кажучи: Ми потерпіли
біду. Частина мого народу зміряна шнур-
ком – і не було того, хто настановив би
його повернутися. Ваші поля розміряні. **5**
Через це не буде тобі того, хто міряє шнур-
ком в насліддi в господньому зборі. **6** Не
плачте слізьми ані не проливайте собі сліз
за це, бо не відкине пригноблення. **7** Хто
каже: Дім Якова, він розгнівив господній
дух. Якщо є його задуми, чи, отже, його
слова не є добрі з ним і прямими виходять.
8 І мій народ спротивися проти, на во-
рожнечу, замість на його мир. Його шкіру
здерли, щоб забрати надію на знищення
війни. **9** Через це володарі мого народу бу-
дуть викинуті з їхніх домів їжі, були ви-
кинуті задля їхніх злих затій. Наближтеся
до вічних гір. **10** Встаньте, підіть, бо немає
вам цього спочинку. Задля нечистоти ви
зітліли зітлінням, **11** втекли ніким же
гнані. Дух поставив неправду, накапав
тобі вино і оп’яніння. І буде, що з каплі
мого народу, **12** збираючись збереться
Яків з усіма. Очікуючи очі куватиму по-
зосталих Ізраїля. Разом поставлю їхній
поворот, як овець в пустині і як отари
серед їхньої загороди. Вони вискочать від
людей. **13** Він вийде крізь розвалину перед
їхнім лицем. Вони пробили і пройшли
через браму. І нею пройшли. І вийшов
їхній цар перед ними. Господь же – їхній
провідник.

Глава 3

1 І Він скаже: Послухайте це, владо
Якова і позосталі ізраїльського дому! Чи,
отже, не вам пізнати суд? **2** Ви, що ненави-
дите добро, а шукаєте зло, що рвете з них
їхню шкіру і їхні тіла від їхніх костей. **3** А-
ле так як вони пожерли тіло мого народу, і
їхню шкіру обдерли від їхньої кості, і їхні
кості порозбивали і роздробили, наче тіло
в казан і наче м’ясо в глечик, **4** так вони
закричать до Господа, і Він не вислухає їх.
І Він відверне від них своє лице в тому
часі, тому що вчинили зло в їхніх задумах
проти них. **5** Так говорить Господь проти
пророків, які обманюють мій народ, що
хапають їх зубами і проголошують на них
мир. І не дано їхнім устам, вони підняли
проти них війну. **6** Через це буде вам ніч
без видіння і буде вам темрява без чаклу-
вання. І сонце зайде на пророків, і над ни-
ми потемніє день. **7** І завстидаються ті, що
бачать сни, і висміяні будуть ворожбити, і
говоритимуть проти них ці всі, тому що не
буде того, хто їх вислуховує. **8** Хіба що Я
наповню сили господнім духом, і судом, і
силою, щоб сповістити Яковові його без-
честя і Ізраїлеві його гріх. **9** Послухайте
це, старшини дому Якова і позосталі ізра-
їльського дому, що гидуєте судом і спо-
творюєте все правильне, **10** що будуєте
Сіон кров’ю і Єрусалим неправдами.

єз. 22 **11** *Його старшини судили за ви-
соф. 3 нагороду, і його священики відповідали
на взятки, і його пророки за срібло
чаклували, і на Господі не спочили,
кажучи: Чи не Господь у нас? На нас не
єре. 26 прийде зло. **12** Через це *Сіон буде розо-
раний як поле через вас. І Єрусалим буде
як схронок овочів, і гора дому – як
лісовий гай.

Глава 4

іс. 2 **1** І *в останніх днях явною буде гос-
подня гора, приготована над гірськими
вершками. І вона підніметься понад вер-
шок, і до неї поспішать люди. **2** І до неї
іс. 2 прийдуть країни і скажуть: *Ходіть, пі-
демо на господню гору і до дому Бога
Якова. І нам покажуть його дорогу, і
підемо по його дорогах. Бо з Сіону вийде
закон і господнє слово з Єрусалиму. **3** І
судитиме між численними народами і
картатиме сильні країни до далекої зем-
лі. І розкують свою зброю на плуги і свої
списи на серпи. Не візьме народ проти
народу меч, і більше не вчитимуться во-
ювати. **4** І кожний спочине під своєю ло-
зою, і кожний – під своєю фігою. І не бу-
де того, хто страшить, тому що уста Го-
спода Вседержителя це сказали. **5** Бо всі
народи підуть, кожний своєю дорогою, а
ми підемо в ім’я нашого Господа Бога
на-віки. І далі туди. **6** В тому дні, – гово-
соф. 3 рить Господь, – зберу розбиту і прийму
дан. 7 викинуту, яких Я відкинув. **7** *І постав-
лук. 1 лю розбиту на останок і відкинуту силь-
ною країною. І Господь зацарює в них на
сіонській горі від нині і до віку. **8** Ти ж,
сухий стовпе отари, сіонська дочко, до
тебе прийде і ввійде попередня влада –
царство з Вавилону єрусалимській доч-
ці. **9** І тепер чому ти зло пізнав? Чи в тебе
не було царя або згинула твоя рада? Ад-
же тебе оточили болі, як тієї, що родить.
10 Терпи і кріпися і наближайся, сіонсь-
ка дочко, як та, що родить. Тому що те-
пер вийдеш з міста, і поселишся на полі,
і підеш до Вавилону. Звідти тебе забере і
звідти тебе спасе твій Господь Бог, з рук
твоїх ворогів. **11** І тепер проти тебе зіб-
ралися численні країни, що кажуть: Зра-
діймо, і наші очі поглянуть на Сіон. **12**
Вони ж не зрозуміли господнього заду-
му і не збагнули його раду, бо Він їх не
зібрав як снопи току. **13** Встань, викинь
їх, сіонська дочко, бо тобі поставлю за-
лізні роги і нігті, твої кігті – мідні. І роз-
дробиш численних людей, і покладеш
Господеві їхнє множество і їхню силу –
Господеві всієї землі. **14** І тепер Ефрімо-
ва дочка буде загороджена загородою.
Зроблю війну проти вас, палицею він по-
б’є ізраїльські племена по челюсті.

Глава 5

мат. 2 **1** І *ти, Вифлеєме, доме Ефрата! Хіба
ів. 7 ти є малим, щоб бути в юдиних тисячах?
З тебе бо Мені вийде старшина, щоб
бути князем в Ізраїлі. Його ж виходи від
початку вічних днів. **2** Через це дасть їх
до часу. Та, що родить, породить, і оста-

іерлима неправдами· *Старѣишины его на мздѣ суж- езе кв соф г
даху, и жрьцы его на взятіи отвѣщаваху, и пророцы
его на сребрѣ влъхвоваху. и къ гби (не) почиваху глю-
ще, еда ли гь в насъ, не пріидетъ (зло на ны)[5]· Сего
ради васъ дѣла *(яко (и) нива разорется сіонъ)[6], и іере кs
іерлимъ яко стражба овуческа будетъ, и гора дому
яко и лугъ дубравскь·

Гла, д·

И будетъ* въ послѣдняя дни явлена гора ісаїа в
гня оуготована на връхи грьными, и възне-
сется выше холмь, и потщатся к неи лю-
діе, и пріидутъ [к неи][1] страны (-)[2], и ре-
кутъ. *градѣте да възыидем на гору гню, и в ісаїа в
домъ ба іаковля. и покажутъ намъ путь его, и
поидемъ по путех его· Яко от сіона изыидет закон, и
слово гне изъ іерлима. и разсудит средѣ людіи многь, и
накажетъ страны крѣпки до [земля][3] далняя· И
раскуютъ (оружія)[4] своя на рала, и сулица своя на
срьпы. (-)[5] не възмут людіе противу людемъ меча,
и не наоучатся ксему воевати· И почіетъ кождо под
лозою своею, и кождо под смоковію своею, и не будетъ
пострашающаго. зане оуста гня вседрьжителя гла-
же се. яко вси людіе поидут кождо въ путь свои, а
мы поидем въ имя га ба нашего, въ вѣкъ и проче
тамо· въ тои днь глетъ гь, съберу съкрушенную, и соф г
отвръженую пріиму (-)[6] еже отринух. *и положу съ- дани з
крушенную въ останокъ и отвръженую въ страну лу а
крѣпку. и црствуетъ гь в нихъ в горѣ сіонѣ, от нынѣ
и въ вѣкъ· (-)[7] Ты (же) столпе паствы мглень дщи
сіоня к тебѣ пріидетъ, и внидетъ власть прьвая
црство из вавулона дщери іерлимли· И нынѣ вскую поз-
на зло. не бѣ ли тебѣ цря. или совѣт твои погибаше.
яко обыидоша тя болѣзни яко раждающія. пре-
трьпевай и крѣпися, и приближайся дщи сіоня
яко раждающія. зане нынѣ изыидеши из града и (оуве-
лишися)[8] на поли, и доидеши вавулона. отту отъи-
метъ тя, и оттуду избавитъ тя гь бъ твои от
рукъ врагъ твоихъ. и нынѣ събрашася на тя стра-
ны многи, глющеи, порадуемся, и позрѣчете по сі-
ону очи наши. [сіи же][9] не разумѣша помышленія
гня, и не домыслишася совѣта его, яко [не][10] събра
ихъ аки снопов гуменныхъ· Въстани (изверзи)[11] я
дщи сіоня, яко роги твоя положу желѣзны, и
ногти пазногти твоя [-][12] мѣдяны. и оттончиши
люди многи, и възложиши гви множество ихъ, и
крѣпость их гви всея земля· [И][13] нынѣ оградися дщи
[ефрѣмова][14] огражденіем. рать оучиню на вы, жезломъ
поразитъ за челюсть племена іилева·

Гла, е·

И ты* видлеоме доме ефрафа еда мал еси ты ма в
якоже быти в тысущахъ іоудиныхъ· от те- іоан з
бе (бо) мнѣ изыидетъ (старѣишина) яко бы-
ти въ княжство въ іили, (-)[1] исходи (же) его
искони днии вѣчныхъ· Сего ради дасть я до

временe, раждающаѧ родитъ. и ѡставшеи братїѧ
ихъ възвратѧтсѧ къ сн҃омъ ї҆и҃левомъ. и станетъ и
оузритъ, и оупасетъ паствꙋ свою съ крѣпостїю г҃ь.
и въ славꙋ имени г҃а б҃а томꙋ бꙋдꙋтъ. зане нн҃ѣ въз-
величитсѧ до конець землѝ. и бꙋдетъ сеи миръ. егда
асѵръ прїидетъ на землю вашꙋ, и егда възыдетъ
на странꙋ вашꙋ· и въстанꙋтъ нань седмь пастꙋхъ
и осмь ѧзвъ ч҃лческь. и оупасꙋтъ асѵра (ѡрꙋжїемъ)[2], и
землю невродовꙋ копїѧми еѧ. ї избавитъ ѿ асѵра ег-
да прїидетъ на землю [вашꙋ][3], и егда вътꙋпи̑ на
предѣлы [ваша][4]. И бꙋдетъ ѡстанокъ ї҆аковль въ
странахъ средѣ людїи многъ аки роса ѿ г҃а пада-
ющи, и ѧко агньцы на садѣ, ѧкоже да не събереmсѧ
ни единъ, ни състръпитъ въ сн҃охъ ч҃лческыхъ· И бꙋ-
детъ ѡстано҃ ї҆аковль въ странахъ средѣ людїи
многъ аки левъ въ скотѣхъ въ дꙋбравѣ, и ѧко льви-
чищъ въ стадѣхъ овчїихъ. ѧкоже егда проидетъ и
ѿлꙋчивъ въсхититъ, и не бꙋде ѿимающаго. въз-
несетсѧ рꙋка твоѧ на сожалающаѧ тебѣ, и вси
врази твои потребѧтсѧ· И бꙋде в тои дн҃ь г҃летъ
г҃ь, потреблю конѧ твоѧ ис среды твоеѧ, и погꙋблю
ѡрꙋжїе твое, и потреблю грады ѿ землѧ твоеѧ, и
развергꙋ всѧ твердыни твоѧ. и ѿвергꙋ влъхвованїѧ ѿ
рꙋкꙋ твоею, и влъхвꙋющїи не бꙋдꙋт в тебѣ. и по-
треблю изваѧнныѧ твоа, и кꙋмиры твоѧ ис среды
тебе. и посемъ да сѧ не поклониши дѣлесе рꙋкꙋ тво-
ею. и посѣкꙋ лꙋги средѣ тебе, и погꙋблю грады
твоѧ. и сътворю съ гнѣвомъ и съ ѧростїю месть
странамъ, понеже не послꙋшаша·

лі з їхніх братів повернуться до ізраїль-
ських синів. **3** І Господь встане і поба-
чить, і пастиме своє стадо зі силою. І в
славі імені Господа Бога йому будуть.
Тому що тепер він стане великим до кін-
ців землі. **4** І буде цей мир. Коли прийде
Асир на вашу землю і коли прийде до
вашої країни, то проти нього підведеть-
ся сім пастухів і вісім людських кар. **5** І
пастимуть Асира зброєю і Невродову
землю її списами. І він спасе від Асира,
коли той прийде на вашу землю і коли
вступить у ваші околиці. **6** І буде позос-
тале Якова в країнах серед численних
народів як роса від Господа, що падає і
як ягнята в саду, щоб не зібраний був ні
один ані не потерпів у людських синах. **7**
І буде позостале Якова в країнах посеред
численних народів як лев між скотиною
в лісі і як левеня в отарах овець. Так як
коли той перейде і, відлучивши, захо-
пить. І не буде того, хто відібрав би. **8**
Твоя рука підніметься проти тих, що
гноблять тебе, і всі твої вороги будуть
вигублені. **9** І буде в тому дні, – говорить
Господь, – вигублю твоїх коней з-посе-
ред тебе, і знищу твою зброю, **10** і знищу
міста з твоєї землі, і розкину всі твої крі-
пості. **11** І викину ворожбитство з твоїх
рук, і ворожбитів не буде в тобі. **12** І
вигублю твоє лите і твоїх кумирів з-по-
серед тебе, і після цього не поклонишся
ділам твоїх рук. **13** І вирубаю гаї з-посе-
ред тебе і знищу твої міста. **14** І з гнівом,
і з люттю зроблю помсту країнам, тому
що вони не послухалися.

Г҃ла, ѕ҃·

Слышите [егоже ради г҃ла г҃ь][1]. въстани, [и][2]
съприсѧ съ горами, и да слышѧ҃ холми г҃ла҃
твои· Слышите [холми][3] сꙋдъ г҃нь, и дебри
пожди земльнїи. ѧко сꙋдъ г҃нь къ людем̑ его,
и съ ї҆и҃лемъ съпритсѧ· людїе мои что сътворихъ
(вамъ)[4]. ч҃и ли (васъ)[5] ѡскорбихъ. чим ли (вы)[6] сꙋ-
в҃ мо҃ д҃і жихъ. ѿвѣщаите ми. *зане ли изведохъ тѧ и
землѧ егѵпетски, [ї][7] из домꙋ работы избавихъ тѧ,
и пꙋстихъ пре҃ (тобою)[8] моѵсїѧ, и аарона, и марїамъ
д҃ мо҃ к҃в и л҃г людїе мои помѧнѣте оубо *что совѣщà на вы вала-
акъ ц҃рь моавитскь, и что емꙋ ѿвѣщà валаамъ с҃нъ
веоровъ ѿ сестима до галгалъ, ѧко да познаетсѧ
правда г҃нѧ· о чемъ постигнꙋ г҃а. сращꙋ б҃а моего
вышнѧго. аще сращꙋ и съ всесъжеженїемъ телцы
лѣтошними. аще прїиме̑ г҃ь ѿ тысѧщъ овенъ, или
ѿ темъ козлищъ тꙋченъ. аще дамъ пръвенца моѧ
за бесчестїѧ [моѧ][9]. пло҃ оутробы моеѧ за грѣхи дш҃а
моеѧ. аще извѣстисѧ тебѣ ч҃лче что добро, или чесо
г҃ь проситъ ѿ тебè. но еже творити сꙋ҃ и любити
м҃лть, и готовꙋ быти ѧкоже поити съ г҃мъ б҃мъ
твоимъ· Гласъ г҃нь градꙋ призоветсѧ, и сп҃сетъ бо-
ѧщаѧсѧ имени его. послꙋшаи племѧ̀, [-][10] кто (оубо)
оукраситъ градъ, еда огнь, или домъ безаконныхъ
събираѧ имѣнїѧ безаконїѧ, и [съ][11] оукоризною не-
правдꙋ· [и][12] аще ѡправдитсѧ въ мѣрахъ безакон-

Глава 6

1 Послухайте задля чого промовив
Господь: Встань і судися з горами! І хай
верхи почують твій голос! **2** Послухай-
те, вершки, господній суд, і долини ос-
нови землі, бо господній суд до його на-
роду. І Він змагатиметься з Ізраїлем. **3**
Народе мій, що Я тобі зробив? Чим же
тебе засмутив? Чим же тобі дошкулив?
Відповіси мені. **4** *Тому що Я тебе вивів мой2. 14
з єгипетської землі, і Я тебе спас з дому
рабства, і Я вислав перед тобою Мойсея,
і Аарона, і Маріяму. **5** *Народе мій, зга- мой4. 22 і 33
дай, отже, що проти тебе врадив Валлак,
моавитський цар, і що йому відповів Ва-
лаам, Веоровий син, від Сестима до Ґал-
гала, щоб явною стала господня правед-
ність. **6** Чим схоплю Господа, зустріну
мого Бога Всевишнього? Хіба зустріну
його з всепаленням однолітніми телята-
ми? **7** Чи Господь сприйме тисячу бара-
нів або десять тисяч годованих кіз? Хіба
дам моїх первородних за мої безчестя,
плід мого лона за гріхи моєї душі? **8** Хіба
сповіщено тобі, людино, що добре або
що Господь просить в тебе? Хіба щоб
чинити суд, і любити милосердя, і бути
готовим, щоб піти з твоїм Господом Бо-
гом? **9** Господній Голос над містом при-
кличеться і Він спасе тих, хто боїться
його імені! Послухай, племене, отже,
хто прикрасить місто? **10** Чи вогонь або

дім беззаконних, той, що збирає скарби беззаконня і неправедність з доганою? **11** І хіба оправдається беззаконний в мірилах і мішком лукавої міри? **12** Від них же вони наповнили їхнє багатство безбожності. І ті, що в ньому мешкають, сказали брехню, і їхній язик піднявся вгору в їхніх устах. **13** І Я почну побивати тебе і знищу тебе твоїми гріхами. **14** Ти їстимеш, і не наситишся. І відкину тебе тобою. І відійдеш, і не спасешся. І ті з них, що лиш спасуться,
мой5. 28 анг. 1
будуть видані зброї. **15** *Ти сієш, але не жатимеш. Ти витиснеш олію, але не намастишся олією. І насадите вино, і не питимете того вина. І згинуть закони мого народу, **16** бо берегли Замбріїні приписи і всі діла Ахавового дому. І ви пішли за їхніми радами, щоб видати на знищення, і тих, що в ньому живуть, – на сичання. І одержите погорду народів.

Глава 7

1 Ох горе мені! Став я так, як той, хто збирає солому в жнива і як незрілий виноград в зборі винограду, коли немає грон, щоб їсти первоплідні, які забажала моя душа. Ох горе мені, душе! **2** Бо згинув боязливий з землі і немає праведного в людях. Всі судяться в крові, кожний з них гнітить свого ближнього, **3** приготовляють їхні руки на зло. Князь просить і суддя сказав мирні слова, а задуми його душі – обман. І заберу **4** їхні добра як міль, що поїдає і йде зі шкодою в дні відвідин. Ох горе! Ох горе! Прийшли твої помсти, тепер будуть їхні плачі. **5** Не надійтеся на друзів ані не надійтеся на старшин, і бережися твоєї співжительки, щоб щось їй сказати. **6** Тому що син не шанує батька, дочка ж повстане проти своєї матері і невістка проти
мат. 10
своєї свекрухи, *вороги всі мужі, що в його домі. **7** Я ж на Господа погляну. Стерплю Богові – моєму спасителеві. І мій Бог мене вислухає. **8** Хай не радіє мій ворог, бо я впав. І встану, тому що якщо сяду в темряві, Господь – мені світло. **9** Стерплю господній гнів, бо я згрішив проти Нього, аж доки він не оправдає мій суд. І Він видасть мені вирок і виведе мене на світло. І я побачу його праведність. **10** І мій ворог побачить і побачить сором, кажучи до мене: Де є твій Бог? Мої очі глядітимуть на неї. Тепер він буде на потоптання, як болото на дорогах **11** в днях ліплення цегол. І того дня Він відкине твої закони. **12** І твої міста прийдуть на вирівняння і на поділення асирійцям, і твої сильні міста – на поділення від Тиру до асирійської ріки, і від моря до моря, і від гори до гори. День води і замішання. **13** І земля буде на вигублення з тими, що на ній живуть, від плоду їхніх задумів. **14** Паси свій народ палицею, своє плем'я. Вівці твого насліддя, що поселилися самі в лісі, посеред Кармилу, вони пастимуть Васанитиду і Ґалаадитиду, так як і дні віку. **15** І після днів твого виходу з Єгипту побачите подиву гідне, **16** країни побачать і засоромляться всією їхньою силою. Руки покладуть на їхні уста, їхні вуха оглухнуть. **17** Вони полижуть порох, як змії, плазуючи по землі, будуть стривоже-

никъ, и҆ въ врѣтищи мѣры лукавыѧ. Ѿ них же
богатство и҆хъ бесчестїѧ наплъниша, и҆ живущеи
в неи глаху лжу, и҆ ꙗзыкъ и҆хъ вьзнесеся въ оустѣ
и҆хъ. И҆ азъ начну поражати тѧ [и҆][13] погублю тѧ
грѣхи твоими. ты ꙗси и҆ не насытишися, и҆
[ѿриню тѧ тобою. и҆ съвратишисѧ][14], и҆ не и҆з-
будеши. и҆ є҆лико и҆хъ а҆ще и҆збудетъ ѻ҆ружїю сѧ пре-
дадѧтъ. *Ты сѣеши, но не пожнеши. ты и҆згне- є҆ мо їи а҆ггеи а
теши маслиѵїе, но не помажешисѧ масломъ. и҆ (наса-
дите) вино, и҆ не и҆спїете (вина того). и҆ погибнутъ
закони людїи моихъ. [снабдѣша бо ѻ҆правленїѧ
замврїина][15], и҆ всѧ дѣлеса дому а҆хавлѧ. и҆ по-
ходисте въ совѣтехъ и҆хъ ꙗкоже предати (-)[16] въ
пагубу, и живущаѧ в неи въ звиздание, и҆ оукоризны
людски прїимете.

Глава, з.

Оу люте мнѣ, быхъ а҆ки събираѧи сламу на
жатвѣ и҆ ꙗко пародокъ въ и҆манїи. не
бывшу грозну ꙗко ꙗсти прьвоплодныѧ [ꙗже
въжделѣ душа моѧ][1]. Ѻу люте мнѣ душе ꙗ-
ко погибе боѧзнивыи съ землѧ, ї и҆справлѧющаго въ
члцехъ нѣсть. вси въ кровехъ прѧтсѧ, кождо и҆хъ
подругу своему (залѧе)[2], на ѕлобу руцѣ и҆хъ оуготов-
лѧютъ. кнѧзь проситъ, и҆ судїи мирнаѧ словеса
(глѧ)[3], (а҆) помыслъ душа є҆го (лесть)[4]. и҆ ѿиму блгос-
ти и҆хъ. ꙗко моль ꙗдаи и҆ ходаи въ вредѣ въ днь
присѣщенїѧ [-][5] оу люте, оу люте, ѿмщенїѧ твоѧ
приспѣша, нынѣ будутъ плачи и҆хъ. не оуповаите
въ друзѣхъ ни надѣитесѧ старѣишинахъ. (и҆) ѿ со-
жителница своеѧ хранисѧ сказати еи что. понеже
снъ не чтетъ ѿца, дщи же въстанетъ на мтрь
свою, [и҆][6] невѣста на свекровь свою. *врази [вси][7] му- ма҃ і
жи и҆же в дому є҆го. Азъ же къ гви възрю, тръплю къ
бу спсу моему, [и҆][8] оуслышитъ мѧ бъ мои. да сѧ
не порадуетъ врагъ мои ꙗко падохсѧ, и҆ въстану.
зане а҆ще сѧду въ тмѣ, гь [свѣтъ][9] мнѣ. Гнѣвъ гнь
тръплю ꙗко съгрѣших ему, доидеже и҆справитъ прю
мою и҆ сътворитъ ѻ҆сужденїе мое, ї и҆зведетъ мѧ
на свѣтъ, [и҆][10] оузрю правду є҆го. и҆ оузритъ врагъ
мои, и҆ оусмотритъ стыдѣнїе глющи къ мнѣ,
гдѣ є҆сть бъ твои. очи мои позерцаета по неи, нынѣ
будетъ въ попранїе а҆ки калъ на путехъ въ дни
граждѣнїѧ лаинъ. (-)[11] и҆ ѿвръжетъ (тои днь законы
[твоѧ][12])[13], и҆ гради твои прїидутъ на поравнанїе и҆
въ раздѣленїе а҆сѵрїиско, и҆ гради твои твердїи въ
раздѣленїе ѿ тѵра до рѣки [а҆сѵрїиски][14], [и҆ ѿ морѧ
до морѧ, и҆ ѿ горы до горы][15], днь водѣ и҆ мльвѣ. и҆
будетъ землѧ въ пагубу съ живущими на неи,
ѿ плода начатокъ и҆хъ. Паси люди своѧ жезломъ [пле-
мѧ][16] свое овца причастїѧ твоего вселѧющаѧсѧ
є҆дины в дубравѣ, средѣ кармила попасу васанитиду
и҆ галаадиску, ꙗкоже (и҆) дне вѣка. и҆ по днехъ и҆схода
твоего и҆з є҆гѵпта оузрите чюдесна, оузрѧтъ страны и҆
оусрамѧтсѧ ѿ всеѧ крѣпости и҆хъ. [руцѣ възложатъ][17] на
оуста и҆хъ оуши и҆хъ ѻ҆глохнета. полижу пръсть ꙗко

двѣ і мѵро аі

ѕмїѧ плѣжꙋщеѧ по земли, смѧтꙋсѧ ѻбшествїи ихъ. ѻ
гѣ бѕѣ нашемъ оужаснꙋсѧ и оубоѧсѧ ѿ него. *кто бъ
аки ты ѿмщаѧ беззаконїѧ и престꙋпаѧ неправды
ѻставшимъ причастїѧ єго. и не оудръжа свидѣнїе
гнѣва своего ꙗко волникъ млти є. тои ѻбратитъ и
помилꙋетъ ны, [и][18] погрꙋзитъ неправды наша, и
въврьжетъ въ глꙋбины морскїѧ всѧ грѣхи наша.
даси истинꙋ іаковꙋ, (и) милость авраамꙋ ꙗкоже єси
клѧлсѧ ѿцемъ нашимъ въ дни прьвыѧ·

Конецъ прркꙋ михеи.
имать в себѣ глвъ, з·

нї їхнім оточенням. Жахнуться нашому в
Господі Бозі і злякаються його. **18** *Хто
такий Бог як Ти? Що мстиш беззаконня і
переступає неправедності для осталих
його насліддя? І не затримав Він свідчення
свого гніву, бо Він є Той, хто бажає мило-
сердя. **19** Той поверне і помилує нас, і
затопить наші неправедності, і кине в
морські глибини всі наші гріхи. **20** Даси
правду Якову і милосердя Авраамові, так
як ти поклявся нашим батькам у перших
днях.

дія. 10
муд. 11

Кінець *Книги* Пророка Михеї.
Має в собі 7 глав.

НАѠМЪ ПРОРОКЪ ГЛАВА ПЕРВАѦ

Ренатїе[1] ниневвїино. книги видѣнїѧ наоу-
мла єлкесеева· бгъ ревнивъ, и мстѧи гь. [-
][2] съ ꙗростїю мстѧи гь сꙋпостаты єго, и
ѿмщаетъ враги єго. гь терпеливъ и велика
крѣпость єго. и ѻчищаѧи не ѻчиститъ. гь сконча-
нїемъ и съ трꙋсомъ пꙋть єго, и ѻблацы прахъ ногꙋ
єго. запрещаѧи морю и (послꙋшаѧи)[3] є, и всѧ рѣки
исказаѧи. оумалаѧи васанитїискаѧ и кармильска-
ѧ, (-)[4] процвѣтающаѧ (дꙋбравы)[5] ѻскꙋдѣша. горы
потрѧсошасѧ ѿ нег, и холми поколѣбашасѧ. и оу-
сꙋмнѣсѧ землѧ (всѧ) ѿ лица ємꙋ, (-)[6] и вси живꙋ-
щеи на неи. ѿ лица гнѣва єго кто стерпитъ, (или)[7]
кто сѧ съпротивитъ въ гнѣвѣ ꙗрости єго. ꙗ-
рость єго растаетъ власти, и каменїе сътресѧ ѿ
него· блгостивъ гь трьпѧщимъ ємꙋ въ днь скорбѣ-
нїѧ, и знаѧ боѧщаѧсѧ єго. и въ потопѣ пꙋти
скончанїе сътворитъ, (и въстающаѧ)[8] враги єго
прожене тма. что помышлѧете къ гви, скончанїе
(-)[9] сътворитъ, не мститъ дважды иногдою въ скор-
би· ꙗко до коренїа [-][10] посхнетъ, и ꙗко (-)[11] (съгре-
бꙋтъ) ѻплитающїѧ, поꙗстсѧ (-)[12] ꙗко тросіть
сꙋхоты полна, ис тебе изыидетъ. что помышлѧ-
ете до га ѕлѣ, совѣщавающе съпротивнаа· Се глть
гь владѣѧи водами многами, и сице растꙋпатсѧ,
и слꙋхъ твои не оуслышитсѧ ксемꙋ· и нн҃ѣ съкрꙋ-
шꙋ жезлъ єго ѿ тебе, и съоузы твоѧ расыплю. и
заповѣсть ѻ тебѣ гь, не расѣетсѧ ѿ имени тво-
єго ксемꙋ. ѿ домꙋ бога твоего потреблю изваѧныѧ
и слїѧныѧ. положꙋ гробъ твои ꙗко (нечестенъ е-
си)[13] се на горахъ ногы *блговѣствꙋющаго и възвѣща-
ющаго миръ. празнꙋи іоудо праздники твоѧ, ѿдаждь
млтвы твоѧ. зане не приложатъ (-)[14] ꙗко прошти
въ ѻбетшанїе. скончасѧ і извержесѧ·

НАУМ-ПРОРОК
ГЛАВА 1

1 Тягар Ниневіїн. Книги видіння Наума
Елкесеєвого. **2** Бог ревнивий і Господь
мстивий. З люттю мстить Господь його во-
рогам і мститься на його ворогах. **3** Гос-
подь терпеливий. І велика його сила. І той,
хто чистить, не очистить. Господь в завер-
шенні, і його дорога в трясінні, і хмари –
порох його ніг. **4** Він грозить морю, і воно
слухається його і спустошує всі ріки. Він
малими робить васнитидське і кармильсь-
ке, пропало те, що цвіте в лісі. **5** Гори за-
трусилися від нього і вершки зрушилися. І
засумувала вся земля від його лиця і всі,
що на ній живуть. **6** Від лиця його гніву
хто стерпить? І хто спротивиться в гніві
його люті? Його гнів розтоплює владу, і
каміння від нього розсипалося. **7** Господь
добрий до тих, що Його терплять в день
скорботи. І Він пізнає тих, що Його
бояться. **8** І в потопі дороги Він зробить
кінець. І темрява прожене тих Його
ворогів, що повстають. **9** Що задумуєте
проти Господа? Він зробить кінець, двічі
разом не помстить у скорботі. **10** Бо до
коріння висохне і згрібуть, наче сплетене,
пожертий буде, так як тростина, повна
сухості **11** від тебе вийде. Чому задумуєте
погане проти Господа, змовляючись
проти. **12** Це говорить Господь, що володіє
великими водами: І так розступляться. І
твій голос більше не почується. **13** І тепер
розломлю його палицю, розірву від тебе і
твої кайдани. **14** І Господь заповість про
тебе, більше не розсіється твоє ім'я. З дому
твого Бога знищу різьблене і лите. Поста-
влю твою гробницю, бо ти є нешляхетним.
2,1 Ось на горах ноги *того, що сповіщає і
що сповіщає мир. Святкуй, Юдо, твої
празники! Віддай твої молитви. Тому що
не додадуть більше перейти в старіння.
Закінчено і викинуто.

іс. 52
рим. 10

ісаїа нв
крй і

Глава, в·

Възынде вдыхаѧи въ лице твое ѿемлѧ ѿ
ѻскорбленїа. оусмотри пꙋть, оукрѣпи чреслà,

Глава 2

2 Прийшов той, що дихає в твоє лице,
що забирає зі скорботи. Гляди на дорогу.
Скріпи бедра. Будь дуже мужній силою.

3 Тому що Господь відвернув погорду
Якова, так як ізраїльську погорду. Тому
що трясучи їх потрясли і рознесли їхнє
галуззя – **4** щити сильних з людей, силь-
них мужів, що гралися у вогні. Вуздечки
їхньої зброї в дні їхнього приготування, і
вершники замішаються **5** на дорогах, і
замішається зброя, і сплетуться на вули-
цях. Їхній вид, наче вогненні свічі і наче
блискавки, що пробігають. **6** І згадають
їхні старшини, і втечуть у день, і знемо-
жуть їхні дороги. І поспішать на мури, і
приготують їхні передні сторожі. **7** Бра-
ми міст відкриються, і впали царства, **8** і
майно відкинуте. Він же піднімався. І її
рабині були ведені, наче голубки, що
воркотали у своїх серцях. **9** І ниневійці –
як водяна купіль її води, і вони ж, вті-
каючи, не спинились. І не було того, хто
боронив. **10** Грабували срібло, грабува-
ли золото. І не було кінця її майна. Тяж-
ким був понад усіх її бажаний посуд. **11** І
іс. 13 трясіння, і трушення, і кипіння, *і ла-
мання серця, і ослаблення колін, і біль
по всіх бедрах, і лице всіх як сажа горш-
ка. **12** Де є левове святе і пасовисько, що
є ле венят? Куди пішов лев, щоб влізло
туди левеня, і не було того, хто лякав? **13**
Лев схопить достатнє його левенятам, і
задушив його ловом, і наповнив своє
гніздо ловом і своє поселення грабун-
ком. **14** Ось Я проти тебе, – говорить
Господь, всього Вседержитель. І спалю
димом твоє множество. І твоїх левів
пожере зброя. І вигублю твій лов з землі.
І більше не почуються твої діла.

Глава 3

єз. 44 авв. 2 **1** О *місто крові і всеобманливе, пов-
не неправедності! Не шукатиметься ло-
ву. **2** В голосі війни і голос трясіння ко-
ліс і коня, що біжить, і зброї, що шумить,
3 і вершника, що їде, і вилискуючого ме-
ча, і блискучого щита, і множества поби-
тих, і тягаря падіння. І не було кінця її
країнам, і знеможуть в їхніх тілах **4** від
множества її розпусти. Гарна і мила роз-
пуснице, старшино чаклунів, що продає
країни в її розпусті і племена в її ворож-
іс. 47 бах. **5** *Ось Я проти тебе, – говорить Гос-
подь Бог, всього Вседержитель. І від-
крию позаду тебе, до твого лиця. Пока-
жу твій сором країнам і твоє безчестя
царствам, **6** і кину на тебе гидоту за
твоїми нечистотами, і поставлю тебе на
притчу. **7** І буде, що кожний, хто тебе ба-
чить, зійде від тебе і скаже: Грішна Ни-
невія. Хто за нею застогне? Звідки вип-
рошу їй потіху, **8** щоб приготувати част-
ку, впорядкувати країну, приготувати
частку Аммонові тих, що живуть в ріках.
Вода довкруг неї: її початок – море і вода
її – стіни, **9** і Ефіопія, і Єгипет – її сила. І
немає кінця твоїй втечі. Фуд і лівійці
стали її помічниками. **10** І вона піде по-
лоненою в переселення. І її немовлят ро-
зіб'ють об початки всіх її доріг. І на все її
преславне кинуть жереби. І всі її воєво-
ди будуть зв'язані кайданами. **11** І ти о-

възмѹжа́и крѣ́постїю ѕѣло. поне́же ѿврати гь ѹ҆ко-
ри́знѹ і҆а́ковлю ꙗ҆́коже ѹ҆ кори́знѹ і҆и҃левѹ. зане сътреса́ю-
щеи сътрѧсоша ѧ҆̀, и҆ лозы и҆̀ расы́паша. щи́ты си́л-
ныхъ (-)[1], ѿ чл҃къ мѹжа́ си́лны и҆гра́ющаѧ въ о҆гни,
бръзды о҆рѹжїѧ и҆хъ въ дн҃ь ѹ҆готова́нїѧ [и҆]², и҆ кон-
ницы възмѧтѹтсѧ на пѹте́, и҆ смѧтѹтсѧ о҆рѹ-
жїѧ и҆ сплетѹтсѧ на стогнахъ. ви́дъ и҆хъ ꙗ҆́ко свѣ-
ща о҆гнены, и҆ ꙗ҆́ко молнїа мы́кающасѧ. и҆ помѧ-
нѹтъ старѣ́йшины и҆хъ, и҆ пробѣгнѹтъ дн҃и, и҆ ѿ-
немогѹтсѧ (пѹтїе)[3] и҆хъ. и҆ потща́сѧ на забра́ла, и҆
ѹ҆гото́вати прⷣнѧѧ̀ стра́бы и҆. вра́та [гра́наѧ][4] ѿ-
ве́рзѹтсѧ, и҆ црⷭтвⷶ ѿпадо́ша, і҆ и҆мѣнїе ѿвръзесѧ. (-)[5]
сїи (же) въсхожда́ше. и҆ рабы́нѧ еѧ̀ веда́хѹсѧ ꙗ҆́ко голѹ-
бїе горка́юще въ срⷣцы свои́хъ. і҆ ниневвї́ины ꙗ҆́ко кѹпель
во́днаѧ воды еѧ̀. и҆ сїи же бѣжа́ще не ста́ша, и҆ не
бѧ́ше ставлѧ́ющаго. расхита́хѹ сребро̀, расхита́хѹ
зла́то, и не бѧ́ше конца и҆мѣнїѧ еѧ, о҆тѧгча́ша па́-
че всѣхъ сосѹды и҆зволе́нїа е҆ѧ̀. (и҆) сътрѧсенїе и҆ по-
трѧсенїе и҆ въски́пѣнїе, *и҆ срⷣца съкрѹшенїе, и҆ раслаб- Ісаїа 13
ленїе колѣнїю, и҆ болѣ́знь по всѣ́хъ чре́сломъ, и҆ лице всѣхъ
ꙗ҆́ко о҆полѣнїе ла́точьное· Гдѣ е҆сть (стаѧ)[6] лѣ́скаѧ, и҆
па́жить сѹщаѧ львичищѣ. ка́мо и҆де лѐвъ, ꙗ҆́ко влѣс-
ти тамо льви́чищь, и҆ не бѧ́ше пострашаю́щаго. ле́въ
въсхити́тъ довлѣ́ющее льви́чищемъ е҆го, и҆ ѹ҆дави ло-
вомъ е҆го, и҆ напо́лни лови́твы гнѣздо свое, и҆ ста́ю свою̀
въсхита́нїѧ. Се а҆́зъ на́ тѧ, глаголетъ гь всемѹ съдръ-
жи́тель. и҆ пожегѹ ды́момъ мно́жества твоѧ̀, и҆ львы
твоѧ̀ поꙗ҆́стъ (о҆рѹжїе)[7], и҆ потреблю съ землѧ̀ лови́т-
вѹ твою̀, и҆ не ѹ҆слы́шасѧ к҆семѹ дѣла твоѧ̀·

Главá, г҃·

Ѿ гра́де* кро́вьныи, (и҆) весь лжи [по́лнъ непра́в- Ієзек. 44, Аввак. 2
ды][1]. не пои҆́щесѧ лови́тва, въ гласъ ра́ныи, и҆
гласъ трѹса ко́лнаго, и҆ ко́нѧ текѹща, и҆ о҆рѹ-
жїѧ шѹмѧща, и҆ ко́нника е҆́дѹща, и҆ блиска́-
юща ме́ча, и҆ свита́ющьсѧ щи́, и҆ мно́жества ꙗ҆звенъ,
и҆ тѧ́жка паденїѧ. и҆ не бѧ́ше конца страна́мъ еѧ̀. і҆
и҆знемо́гѹтъ въ тѣлесѣхъ и҆хъ ѿ мно́жества блѹженїѧ
(еѧ̀). блѹдница добра̀ и҆ о҆брадова́на, старѣ́йшина влъ-
хвовъ, продающаѧ страны̀ въ блѹженїе еѧ̀, и҆ племена
въ волсвѣхъ еѧ̀· *Се а҆́зъ на́ тѧ, глаголетъ гь бгъ всемѹ Ісаїа 47
съдръжи́тель. и҆ ѿкры́ю зажды твои къ лицѹ тво-
е҆мѹ. (-)[2] о҆бличѹ̀ страна́мъ стыдѣнїе твое, и҆ црⷭт-
вомъ бесче́стїе твоѐ. и҆ възве́ргѹ на́ тѧ о҆гнѹшенїе
(-)[3] по нечистота́мъ твои́мъ, и҆ положѹ тѧ̀ въ
при́тчѹ. и҆ бѹдетъ всѧ́къ вида́и тѧ сни́детъ с
тебѐ. и҆ рече́тъ, грѣшнаѧ ниневвїи. кто̀ постенетъ
по не́и. ѿкѹдѹ и҆спрошѹ ѹ҆тѣше́нїе е҆́и. [ѹ҆готови́ти
ча́сть][4] ѹстрои́ти странѹ ѹ҆гото́вити ча́сть [а҆ммо-
нѹ][5] живѹщїѧ въ рѣка́хъ· вода̀ о҆́крⷭтъ еѧ̀, е҆́йже на-
ча́токъ мо́рѧ, и҆ вода̀ забра́ла еѧ̀, и҆ е҆дїо́пїа крѣ́пость
еѧ̀ и҆ е҆гѷпетъ, и҆ нѣсть конца бѣгъствѹ [твое҆мѹ][6].
(фѹдъ) и҆ ли́вы бы́ша помо́щницы еѧ̀. и҆ ти въ пресе-
ле́нїе пои҆детъ плѣнница. и҆ младе́нца еѧ̀ разбїютъ
въ зача́цехъ всѣхъ пѹтїи еѧ̀, и҆ о҆ всѣхъ сла́вныхъ е҆ѧ̀
възве́ргѹ жре́бїѧ, и҆ всѧ воеводы е҆ѧ̀ свѧжѹтсѧ пѹ-

ты. И ты оупїешися и будеши обижена. (-)[7] ты же
сам себѣ взыщеши оуставленїя ѿ врагъ. вся твер-
дѣли твоя [яко][8] смоквинїе стража имущее, аще
поколѣблются и впадутъ въ оуста ядущаго. Се
людїе твои яко жены въ тебѣ, врагомъ твоимъ
отворяема отворятся врата земля твоея, [и][9]
поястъ огнь вереа твоя. воду держанїя въсхити
себѣ самъ, [и][10] оутвръди твердѣ твоя. влѣзи въ
бренїе и попери въ плѣвахъ, оутверди паче лайны.
тамо поястъ тя огнь, потребитъ тя (орužїе)[11],
пояде тя аки прузи. и отяжчаетъ аки мшица.
оумножи купля твоя паче звѣздъ небныхъ. мшица
оустремишася, и възлетѣша. восльпе аки прузи по-
мощникъ твои (-)[12] сѣде на плетинѣ въ день сту-
ден. слнце възыидетъ и ѿлетѣ, и не позная мѣс-
то его. люте ей. въздрѣмашася пастуси твои црь
асѵрїиск оуспи силныя твоя, въздвигоша людїе
твои къ горамъ, и не бяше ждущаго. не будетъ
цѣлбы съкрушенїю твоему разгорѣся язва твоя. вси
слышавшїи вѣсть твою, въсплещутъ рукама по
тебѣ. имже до кого не доиде злоба твоя всегда.

Конецъ прорку наоуму,
имать в себѣ главъ, г.

п'янієш і будеш зневаженою. Ти ж сама
собі шукатимеш звільнення від ворогів.
12 Всі твої твердині, наче фіґи, що ма-
ють сторожів, коли потрясти, вони і впа-
дуть до уст того, що їсть. **13** Ось твій на-
род в тобі як жінки. Твоїм ворогам від-
криваючись відкриються брами твоєї
землі, і вогонь пожере твої засуви. **14**
Собі сама начерпай води облоги і скріпи
твої твердині, влізай в глину і топчи в
полові, скріпи понад цеглу. **15** Там тебе
пожере вогонь, тебе вигубить зброя, те-
бе пожеруть, наче саранча, і обтяжить,
наче гусениця. **16** Ти помножила твоє
купно понад небесні звізди. Гусениця
саранчі напала і полетіла. **17** Твій поміч-
ник забрався, наче саранча, що сидить
на плоті в дні холоду. Сонце зійшло, і
вона відлетіла, і невідоме її місце. Горе
їй. **18** Задрімали твої пастухи, асирійсь-
кий цар приспав твоїх сильних. Твій на-
род піднявся в гори, і не було того, хто
чекав. **19** Не буде вилікування твоєму
побиттю, твоя рана має запалення. Всі,
що почують вість про тебе, заплещуть
руками по тобі. Тому що до кого *ще* зав-
жди не доходила твоя злоба?

Кінець *Пророка* Наума.
Має в собі 3 глави.

Аввакумъ прорк глава а

АВВАКУМ-ПРОРОК ГЛАВА 1

Рнятїе еже видѣ аввакумъ прркъ. доколѣ гди
възову и не оуслышиши. възопїю к тебѣ о-
іѡ ка / іере ві — бидимъ, и не избавиши. *въскую [мнѣ оуказ][2]
труды и болѣзни, оусмотрити страсти и
бесчестїе, противу мнѣ бысть судъ, и судїи въ-
землетъ. сего ради расыпается законъ, и не изво-
дится до съвръшенїя судъ, яко нечестивыи прео-
бидитъ правдиваго. сего ради изыидетъ судъ оу-
дѣя гі — кривленъ. *видите обидливїи, (-)[3] смотрите и чю-
дитеся чюдеси і исчезнѣте. понеже дѣло аз дѣлаю въ
днехъ вашихъ, емуже не имате вѣровати аще кто
исповѣсть. Зане се азъ въставлю халдѣя храбрыя
страну [борзую и лютую][4], ходящую на широты
земныя прїяти села не самъ себѣ. страшенъ (и)[5]
явленъ есть. ѿ самого судъ его будетъ, и взятїе

1 Тягар, який побачив Аввакум-про-
рок. **2** Доки, Господи, кричатиму і не
вислухаєш? Кричатиму до Тебе крив-
джений і не спасеш? **3** *Навіщо Ти мені йов. 21 / єре. 12
показав труди і болі, щоб по глянути на
муки і безбожність? Переді мною був
суд. І суддя бере. **4** Через це розсипаєть-
ся закон і суд не провадиться до завер-
шення, бо безбожний кривдить правед-
ного. Через це вийде звихнений суд. **5**
*Гляньте, кривдники! І подивіться, і ди- дія. 13
вуйтеся чудові, і зникніть! Бо Я чиню ді-
ло у ваших днях, яке, якщо хтось визнає,
ви не повірите. **6** Тому що ось Я підні-
маю хоробрих халдеїв, країну швидку і
жорстоку, що іде по ширині землі за-
брати поселення не самому собі. **7** Він
страшний і славний. Від нього самого
буде його суд, і його забирання від нього

вийде. **8** І їхні коні скакатимуть більше від рисів і бистріші вони від аравських вовків. Їхні вершники оточать і гнатимуться здалека, і ширятимуть, наче орел готовий на їжу. **9** Прийде викінчення на безбожних, що протиставляться перед їхнім лицем. І він збере полонених, наче пісок. **10** І він сам вознесеться над царів. І тирани – забава йому. Так само ж насміхатиметься з усякої твердині, і засипле землею, і нею заволодіє. **11** Тоді змінить дух і перейде. Це сила моєму Богові! **12** Чи Ти не від початку мій святий Господь Бог? І не помремо. Господи, Ти його поставив на суд. І Ти мене створив, щоб картати його напоумленням. **13** Око чисте, щоб не бачити зла і глядіти на болючі труди. Навіщо не дивишся на тих, що кривдять, і мовчиш, коли безбожний пожирає праведного? **14** І Ти зробиш людей, наче морські риби і наче плазунів, що не мають старшини. **15** Закінчення: вудкою витягнув і потягнув його сіткою, і зібрав його своїми сітками. Задля цього розвеселиться і зрадіє його серце. **16** Через це жертву принесе своїй сіті і ладан принесе своїй мережі, бо ними щасливою зробив свою частку. І його їжа вибрана. **17** Через це кладе свою сіть, щоб постійно вибивати країни. Він не пощадить.

Глава 2

іс. 21 **1** *Стану на своїй сторожі, і вийду на камінь, і погляну, щоб побачити, що скаже в мені. І що відповім на моє картання? **2** І відповів Господь мені, і сказав: Напиши видіння, явно ж, на дощині, щоб за нею гнався той, хто читає. **3** Тому що видіння – ще на час. І засяє до завершення, а не намарно. Якщо забариться, потерпи йому. Бо той, хто приходить, прийде і не забариться. **4** Якщо забирає, не любуватиметь-
рим. 1 ся в ньому моя душа. *А мій праведний з
єв. 10 віри буде живим. **5** Образливий же, і зне-
гал. 3 важливий муж, і хвалько нічого не довершить. Той, хто поширив, наче ад, свою душу. Бо цей ненаситний як і смерть, і збере до себе всі країни, і збере до себе всі народи. Не поселишся. **6** Отже, візьмуть притчу проти нього і загадки на його розповідання. І скажуть: Горе тому, хто множить в собі те, що не є його. Доки хто дуже тяжким робить своє ярмо. **7** Бо нагло повстануть ті, що його схоплюють, і витверезяться ті, що задумують проти тебе. І будеш їм на рограбування. **8** Тому що ти в полон взяв численні країни, і в полон візьмуть тебе всі народи, що залишилися, через людську кров і безбожність землі, і міста, і всіх, що живуть на ній. **9** Горе тим, що грабують поганий грабунок своєму домові, щоб поставити на висоту своє гніздо. Щоб вирвати з руки злих, **10** він задумав встид своєму домові. Ти викінчив численні народи. І твоя душа згрішила. **11** Тому що камінь закричить зі стіни, і жук з дерева це ж саме скаже. **12** Ох горе тому, хто будує місто кров'ю і приготовляє місто неправдами. **13** Чи, отже, це не є перед Господом Вседержителем! І численні народи

є҆гѡ̀ ѿ негѡ̀ и҆зы́детъ. и҆ ско́ча́тъ па́че ры́си ко́ни [и҆́хъ][6], и҆ бы́стрѣ́йши во́лкъ а҆ра́вскъ. (-)[7] ѻ҆бъто́ча́тъ ко́нницы [и҆́хъ][8], и҆ оу҆стремѧ́тсѧ и҆здале́ча, и҆ възпе́рѹтъ а҆́ки ѻ҆́релъ гото́въ на ꙗ҆́дь. сконча́нїе на нече́сти́выѧ прїи́детъ, съпротивлѧ́ющимсѧ пре́д ли́цемъ и҆̀ проти́вѹ. и҆ събере́тъ ꙗ҆́кѡ пѣсо́къ плѣ́нники. И҆ са́мъ то́й на̀ ц҃ри възпита́етсѧ и мѹчи́тели и҆гра́нїе є҆гѡ̀. то́жде же всѧ́ки твердѣ́ли порѹга́етсѧ, и҆ посы́плетъ пръстїю̀, и҆ ѻ҆блада́етъ е҆ю̀. тогда̀ преме́нитъ дх҃ъ, и҆ пре́идетъ (-)[9] та̀ крѣ́пость б҃ѹ моє́мѹ. Не ѣ́си ли ты̀ и҆скони г҃ь б҃ъ ст҃ы́и мо́и, и҆ не оу҆́мре́мъ. г҃и на сѹ́дъ оу҆чини и҆̀. и҆ създа мѧ̀ ѻ҆блича́ти наказа́нїе є҆гѡ̀. чи́сто ѻ҆́кѡ ꙗ҆́кѡ не ви́дѣти зла̀, и҆ възира́ти на трѹды (болѣ́зненыѧ)[10]. въскѹ́ю не възира́еши на ѻ҆бидѧ́щаѧ, (и҆) помолча́ваеши внегда̀ пожира́етъ нече́сти́вый пра́ведна́го. и҆ сътвори́ши ч҃лкы ꙗ҆́кѡ ры́бы мо́рскїѧ, и҆ ꙗ҆́кѡ га́ды не и҆мѹ́ща старѣ́йшины. сконча́нїе оу҆́дою въсхи́ти, и҆ привлече и҆̀ мре́жею. и҆ събра и҆̀ сѣ́тьми свои́ми. сего ра́ди възвесели́тсѧ и҆ възра́дѹетсѧ с҃рце є҆гѡ̀. сего ра́ди пожре́тъ мре́жи свое́й, и҆ кади́тъ сѣ́ть свою̀, ꙗ҆́кѡ тѣ́ми ра́блажи ча́сть свою̀ и҆ пи́ща є҆гѡ̀ и҆збра́нныѧ. сего ра́ди препина́етъ мре́жѹ свою̀, да при́снѡ и҆збива́ти страны̀ не поща́дитъ.

Гл҃а, в҃.

На *стражбѣ̀ свое́й ста́нѹ, и҆ възлѣ́зѹ на ка́мыкъ, да смотрю ꙗ҆́кѡ ви́дѣти что̀ съгл҃етъ въ мнѣ̀, и҆ что̀ ѿвѣща́ю до ѻ҆блече́нїѧ моє́гѡ. И҆ ѿвѣща [г҃ь къ мнѣ̀][1], и҆ ре́че, впиши видѣ́нїе ꙗ҆вѣ̀ же во дъскѹ, ꙗ҆́кѡ да пого́нитъ (ю҆̀ чты́й)[2]. зане є҆щѐ видѣ́нїе въ вре́мѧ, и҆ просїѧ́етсѧ въ совръше́нїе а҆ не въ тще. а҆́ще оу҆ме́длитъ претерпи є҆мѹ, ꙗ҆́кѡ и҆дѧ́й прїи́детъ и҆ не преме́длитъ. а҆́ще непщѹ́етъ не бл҃говоли́тъ д҃ша моѧ в не́мъ. *а҆ пра́ведный [мо́й ѿ вѣ́ры][3] жи́въ бѹ́детъ. презорли́вый же и҆ ѻ҆би́дливый мѹ́жъ [и҆][4] велича́вый ни́чесоже не сконча́етъ, и҆́же ра́сшири а҆́ки а҆́дъ дѹ́шѹ свою̀, (-)[5] се́й (бо) ꙗ҆́кѡ (и҆) смерть не насыще́нъ. и҆ събере́тъ к немѹ̀ всѧ̀ страны̀, и҆ събере́тъ к немѹ̀ всѧ̀ лю́ди, не (всели́сѧ оу҆̀бо)[6], при́тчѹ на́нь прїи́мѹть и҆ гада́нїе въ по́вѣсть є҆гѡ̀. и҆ рекѹ́тъ лю́те множа́и в себѣ̀ не сѹ́щаѧ є҆гѡ̀, доколѣ̀ (-)[7] ѻ҆тѧгча́ѧй оу҆́зѹ свою̀ тѧ́жцѣ. ꙗ҆́кѡ внеза́пѹ въста́нѹтъ хапл́ющеи є҆гѡ̀, и҆ оу҆трезвѧ́тсѧ мыслѧ́щїи на́ тѧ, и҆ бѹ́деши въ ра́зграбле́нїе и҆мъ. поне́же ты̀ плѣни страны̀ мно́ги, (и҆) пленѧ́тъ тѧ̀ всѧ̀ оу҆ста́вшїи лю́дїе кро́ви ра́ди ч҃лча, и҆ нече́стїѧ землѧ̀ [и҆][8] гра́да и҆ всѣ́хъ живѹ́щихъ на не́й. [Го́ре][9] грабѧ́щимъ грабле́нїе зло́е до́мови своє́мѹ, оу҆чини́ти въ высотѹ̀ гнѣ́здо своѐ, ꙗ҆́кѡ и҆стръгнѹ́ти ѿ рѹкѝ злы́хъ. оу҆мы́сли стыдѣ́нїе до́мѹ (своє́мѹ)[10], сконча̀ лю́ди мно́ги, и҆ съгрѣши д҃ша твоѧ̀. зане ка́мыкъ съ стѣны̀ възопїе́тъ, и҆ сто́гъ ѿ дре́ва въз̾гл҃етъ се́же. оу҆̀ лю́те гра́дѧй гра́дъ кро́вьми, и҆ готовлѧ́ѧй гра́дъ непра́вдами, нѣ́сть ли се (оу҆́бо) пре́д г҃мь вседръжи́телемъ. и҆ ѻ҆скѹдѣ́ша лю́дїе мно́зи ѻ҆́гнемъ, и҆ страны

і҆са́їа к҃а

кри҄ а҃
є҆вре҄ і҃
гала҄ г҃

многи ѿнемогошасѧ. ꙗко напо̑нисѧ [всѧ][11] землѧ
разꙋмѣти славꙋ гн҃ю, ꙗко вода [многа][12] покрыетъ
ѧ. (и)[13] напаѧй подрꙋга своего съвращенїе мꙋтно, и
ꙋпїѧайсѧ ꙗко призираѥ къ пещерамъ ихъ. множес-
тво бесчестное ѿ славы испїи, и ты [срдце по-
колѣблисѧ][14] и страснисѧ. обыде ѡ тебѣ чаша
десница гн҃ѧ, и събрасѧ бесчестїе на славꙋ твою. за-
не бесчестїе (дꙋбравско)[15] покрыетъ тѧ, и трꙋдъ
ѕвѣринъ престрашитъ тѧ, крови ради чл҃чь и бес-
честїи земльныхъ, [и][16] града и всѣхъ живꙋщихъ
на неи. что ꙋспѣе изваѧныи. ꙗко изваѧша и (и)
създаша (и) слїанїе прелесть лжꙋю. ꙗко ꙋпова
създавыи къ създанїю своемꙋ сътворити кꙋмиры
глꙋхы. ꙋ люте гл҃ющемꙋ древꙋ, ꙋтрезвисѧ въс-
тани, и камыкꙋ възвысисѧ. и тоже есть прелесть.
а се есть скованїе златное и сребреное, и всего дꙋха
ѱлѡ҃ д҃ нѣсть в немъ. *а гь въ црквѝ ст҃ѣи своей, да сѧ
ꙋбоитъ ѿ лица емꙋ всѧ землѧ.

молтва [аввакꙋма] прр҃ка с пѣснїю.

Гл҃а, г҃.

Гй ꙋслышахъ слꙋхъ твои, и ꙋбоахсѧ. (гн҃и)
разꙋмѣхъ дѣла твоа, и ꙋжасохсѧ. междꙋ
двѣма животома ꙋвѣсисѧ, внегда прибли-
жатсѧ лѣта познаешисѧ, внегда бꙋдетъ
годъ покажешисѧ, внегда смѧтесѧ дш҃а моа въ
гнѣвѣ мл҃ть помѧнеши. бг҃ъ ѿ (юга)[1] прїидетъ, и
ст҃ыи ѿ горы присѣнныѧ части. [-][2] покры нб҃са
добродѣтель его, и хваленїѧ его исполнъ землѧ. и
сїанїе его ꙗко свѣтъ бꙋдетъ, рози въ рꙋкꙋ его. и
положи любовь твердꙋ крѣпости своеѧ. пре лицемъ
его изыидетъ слово, і изыидетъ на [поле][3] [за пѧтъ
ногꙋ его][4]. ста и подвижасѧ землѧ, призрѣ і истаа-
ша страны. и съкрꙋшасѧ горы нꙋждею, [і][5] истаа-
ша холми вѣчнїи. шествїѧ вѣчнаа ихъ за трꙋдъ
видѣша. села едїопска ꙋбоатсѧ, и храми землѧ
мадїамски. еда в рѣкахъ прогнѣваешисѧ гн҃и. или
въ рѣкахъ ꙗрость твоа. ли в мори ꙋстремленїе
твое. ꙗко всѧдеши на конѧ твоа, и ꙗжденїе твое
сп҃нїе. налацаѧ налечеши лꙋкъ свои, [на][6] хорꙋгви,
гл҃етъ гь. [-][7] рѣками расѧдетсѧ землѧ, (и) ꙋзрѧ
тѧ и разболѧсѧ людїе. расыпаѧ воды нашествїѧ
[его][8], дасть бездна гласъ свои, (и) высота величїѧ
своа. въздвижесѧ слнце, и лꙋна ста в чинꙋ своемъ.
въ свѣтѣ стрѣлы твоѧ поидꙋтъ, блистанїемъ мол-
нїѧ орꙋжїѧ твоего. прещенїемъ ꙋмалиши землю,
и ꙗростїю низложиши ꙗзыки. изыде въ сп҃сенїе
людемъ своимъ, сп҃ти помазанныѧ своа. вложи въ
главы беззаконных смрть, въздвиже ꙋзы [твоѧ][9] до
выа [въ совершенїе][10]. Сѣклъ еси ꙋжасом главы сил-
ных, сътрѧсꙋтсѧ ѡ неи. ѡтворѧтъ ꙋзды своѧ
аки ꙗдыи ꙋбогїи ѡтаи. и наведе на море конѧ
своѧ, смꙋщающаѧ воды многи. снабдѣсѧ и ꙋбо-
ѧсѧ [срдце][11] мое ѿ гласа молбы ꙋстенъ моихъ. и
вниде трепетъ въ кости моѧ, и въ мнѣ смѧте-

пропали від вогню, і численні країни зне-
могли. **14** Бо вся земля наповнилася, щоб
пізнати господню славу. Вона їх покриє,
наче велика вода. **15** І *горе* тому, хто на-
поює свого ближнього мутним знищен-
ням і впивається, бо глядить у їхні печери.
16 Випий від слави повноту безчестя, і ти,
серце, зрушся і затрусися. Тебе оточила
чаша – господня правиця. І зібрано без-
честя на твою славу. **17** Тому що тебе по-
криє безбожність лісу і тебе перестрашить
біда звірів через людську кров і безбож-
ність земних, і міста, і всіх, що живуть на
ній. **18** Що доконає різьблений, бо його ви-
різьбили і створили брехливу обману ви-
ліття. Бо той, хто створив, поклав надію
на своє творіво, щоб зробити глухі куми-
ри. **19** Ох горе тому, хто каже дереву: От-
верезися, піднімися! І каменю: Піднесися
вгору! І це є обмана. А це є золоте і срібне
литво, і ніякого духа в ньому немає. **20** *А пс. 9
Господь у своїй святій церкві. Хай його
лиця боїться вся земля!

3,1 Молитва пророка Аввакума з піснею.

Глава 3

2 Господи, я почув слух про тебе і я злякався! Господи, я пізнав твої діла і я жахнувся! Між двома животними будеш пізнаний. Коли наблизяться роки, будеш пізнаний, коли буде час, покажешся, коли затривожиться моя душа в гніві, згадаєш милосердя. **3** Бог прийде з півдня і святий з гори затіненої частини. Небо покрила його чеснота. І земля повна його похвали. **4** І його сіяння буде як світло. Роги в його руках. І Він поставив сильну любов своєї сили. **5** Перед його лицем вийде слово і вийде на поле за п’ятами його ніг. **6** Стала і зрушилася земля. Він поглянув, і країни розтанули. І гори були розбиті силою. І вічні вершки розтанули. **7** За труд побачили їхні вічні ходи. Злякаються ефіопські поселення і шатра мадіямської землі. **8** Чи на ріках прогніваєшся, Господи, або на ріках твій гнів? Чи на море твій напад? Бо сядеш на твої коні, і твоя їзда верхи – спасіння. **9** Натягаючи натягнеш свій лук на скипетри, – говорить Господь. Ріками розірветься земля. **10** І Тебе побачать – і болітимуть народи. Ти розсипаєш води його нападу. Безодня видала свій голос і висота своєї величі. **11** Сонце піднялося і місяць став на своєму місці. Твої стріли підуть як світло вилискуванням блискавки твоєї зброї. **12** Погрозою зменшиш землю і люттю скинеш народи. **13** Ти вийшов на спасіння свого народу, щоб спасти своїх помазаних. Ти вклав смерть у голови беззаконних, підняв твої кайдани до шиї на завершення. **14** Ти жахом порубав голови сильних. Вони потрясуться в ньому. Вони відкриють свої вуздечки, наче бідний, що їсть потайки. **15** І наведеш на море своїх коней, що колотять велику воду. **16** Я беріг себе, і злякалося моє серце від голосу молитви моїх уст, і тремтіння ввійшло до моїх костей. І в мені затривожилася моя сила. Я спочину в дні моєї скорботи, щоб мені піти до народу

мого поселення. **17** Тому що фіга не
дасть плоду і не буде плоду у винограді.
Діло оливкове схибить, і поля не
видадуть їжі. Не стало овець через *брак*
їжі, і не буде волів при яслах. **18** Я ж
звеселюся в Господі і зрадію в Бозі –
моєму Спасителеві. **19** Господь Бог мій –
моя сила. І Він поставить мої ноги на завершення. І Він мене піднімає на високе,
щоб побідити в його піснях.

Кінець *Пророка* Аввакума.
Має в собі 3 глави.

СОФОНІЯ-ПРОРОК
ГЛАВА 1

1 Господнє слово, яке було до Софонії, сина Хусіїного, Годоліїного, Амаріїного, Єзекіїного, в днях Йосії, Амонового сина, юдиного царя. **2** Зниканням
хай зникне все з лиця землі, – говорить
Господь. **3** Хай не стане людини і скотини. Хай не стане небесних птахів і
морської риби. І хай знеможуть безбожні. І заберу беззаконних з лиця землі, –
говорить Господь. **4** І простягну свою
руку на Юду і на всіх, що живуть в Єрусалимі. І заберу з цього місця Ваалові імена, і священичі імена зі священством,
5 і тих, що поклоняються на дахах небесному чинові і що клянуться Господом і
клянуться молехом. **6** Що відійшли від
Господа, і не шукають Господа, і не терплять Господа. **7** Бійтеся лиця Господа
Бога! Тому що господній день близько,
тому що Господь приготував свою жертву і освятив своїх названих. **8** І буде в
дні господньої жертви, і помщу на князях, і на домі царя, і на всіх, що зодягнені
в чужу одіж. **9** І явно помщу на всіх переддвер'ях в тому дні тих, що наповнюють дім їхнього Господа Бога безбожністю і обманою. **10** І буде в тому
дні, – говорить Господь, – голос крику
від брами тих, що вбивають, і крик від
другої, і велике побиття від вершків. **11**
Плачте, ви, що живете в спаленому! Бо
народ уподібнився до Ханаану. І були
вигублені всі, що величаються сріблом.
12 І в тому дні буде, що Я дослiджу Єрусалим зі світильником, і помщуся на чоловіках, що зневажають те, що поручене
на зберігання їм, які кажуть у своїх серцях: Господь не вчинить добро і не вчинить зло. **13** І їхня сила буде на розгра-
ам. 5 бування, і їхні доми – на знищення. *І
збудують доми – і не житимуть в них, і
посадять виноградники – і не питимуть
їхнього вина. **14** Бо великий господній
день близько. Він близький і дуже швид-
єре. 30 кий. Голос господнього дня гіркий і
йоі. 2 страшний, поставлений сильним. **15** Той
ам. 5 *день – день гніву, день скорботи і нуж-

сѧ [крѣпость][12] моѧ. почїю въ дн҃ь печали [моеѧ][13],
ꙗко да възыти [мн҃и][14] въ люди обитанїѧ моего. занѐ смокви плода не сътворѧтъ, и не будетъ плода
въ виноградѣхъ. сължетъ дѣло маслинно, и полѧ не
сътворѧтъ ꙗди. оскудѣша (овца ѿ пищ҃а)[15], и не будетъ воловъ прї ѧслехъ. аз же о г҃ѣ възрадуюсѧ, (и)
възвеселюсѧ о б҃зѣ сп҃се моемъ. г҃ь б҃ъ [мои][16], сила
моѧ, и оучинитъ ноѕѣ мои на съвръшенїе. [и][17] на
высокаѧ наводѧ мѧ, да побѣждꙋ въ пѣснехъ его.

Конецъ прр҃ку аввакуму.
Имать в себѣ, главъ, г҃.

СОФОНИѦ ПРРК ГЛАВА А

Слово[1] г҃не еже бысть къ софонїи хусїину с҃ну
годолїину амарїину езекїину, въ дн҃и їосїѧ
с҃на амона ц҃рѧ їудина. оскудѣнїемъ да
оскудѣетъ [всѧ][2] ѿ лица землѝ, г҃ле г҃ь. да
оскудѣетъ ч҃лкъ и скоти, да оскудѣютъ птица
н҃бныѧ и рыбы морскїѧ. [и да изнемогутъ нечестивїи][3], і изму [беззаконныѧ][4] ѿ лица землѝ, г҃летъ
г҃ь. и простру руку свою на їуду, и на всѧ живущаѧ
въ їерлимѣ. і изму ѿ мѣста сего имена ваалова, і
имена жреческа [съ жречествомъ][5], и покланѧющаѧсѧ
на клѣтехъ чину н҃бному, и кленущаѧсѧ г҃мъ, и
кленущаѧсѧ [мелехомъ][6], (-)[7] оуклоньшаѧсѧ ѿ г҃а, и
не възыскавшихъ г҃а, и не терпѧщаа г҃би. Оубоитесѧ
ѿ лица г҃а б҃а, занѐ близъ дн҃ь г҃нь. ꙗко оуготови г҃ь
жрътву свою, [и][8] освѧти нареченныѧ своѧ. и будетъ въ
дн҃ь жрътвы г҃нѧ, и ѿмщу до кн҃зь и до дому ц҃рѧ, и
до всѣхъ оболченыхъ въ одѣѧнїѧ чюжда. и ѿмщу
на всѧ ꙗвѣ преврата въ дн҃ь той, исполнѧющи
храмъ г҃а б҃а своего нечестїѧ и льсти. И будетъ въ
дн҃ь онъ, г҃летъ г҃ь, гл҃съ вопла ѿ вратъ избадающихъ, и плачь ѿ вторыхъ, и сътренїе велїе ѿ
холмъ. Плачите живущїи в пожженеи, ꙗко оуподобишасѧ (-)[9] людїе хананови, [и][10] потребишасѧ
вси величающейсѧ сребромъ. И будетъ в той дн҃ь, изыщу
їерлима съ свѣтилники. и мщу на мужа нерадѧщаѧ
о съхраненїи ихъ имъ, г҃лющаа въ с҃рцыхъ своихъ, не
имать б҃лга сътворити г҃ь, ниже имать озлобити.
и будетъ сила ихъ в расхищенїе, и домъ ихъ въ
исчезновенїе. *и съзиждутъ храмы, и не имутъ амос е҃
пожити [в нихъ][10]. и насадѧтъ винограды, и не
имутъ пити вина их. Ꙗко близъ дн҃ь г҃нь великїи,
близъ и скоръ ѕѣло. гл҃съ дн҃е г҃нѧ горекъ и жестокъ їере л҃
оучинисѧ силенъ, *дн҃ь гнѣва дн҃ь той, дн҃ь скорбенъ и їоил в҃
бѣденъ, дн҃ь безгодїю і исчезенїю, дн҃ь тмѣ и мраку, амос е҃
дн҃ь облаку и мглѣ. дн҃ь трубѣ и кличу на грады
твердыѧ и на оуглы высокїѧ. и оскорблю ч҃лки, и

поидꙋ ѩко слѣпи, занѐ гв҃и прегрѣшиша. и҆ [и҆злїю][11] кровь и҆хъ ѩко прьсть, и҆ пло́ти и҆хъ ѩко
ієз҃е ѕ҃ прі҃ аі҃ ми҃ г҃ лайна. *и҆ сребро и҆хъ и҆ злато и҆хъ не и҆мать мощи и҆зѧти и҆хъ въ дн҃ь гнѣва гн҃ѧ. и҆ ѻ҆гнемъ ревні҆ѧ є҆го пожде́на бꙋ́детъ всѧ землѧ̀. занѐ конча́нїе и҆ тща́нїе сътвори́тъ на всѣхъ живꙋщихъ на земли·

Гл҃а, в҃·

Събере́теся, и҆ съ ними молитеся ѩзы́къ ненаказа́нный, прежде быти вамъ ѩко цвѣтꙋ мимоходѧщꙋ [въ дн҃ь][1] прежде прїити на́ вы гнѣвꙋ ѩрости гн҃ѧ, (прежде прїити на вѧ дни гнѣва ѩрости гн҃ѧ). възыщете г҃а вси смире́ни и землѧ̀ сꙋдъ съдѣите. (взыщете)[2] правды, възыщете [кро́тости][3] и҆ ѿвѣщаите ѧ҆, ѩко да покрыетеся въ дн҃ь гнѣва гн҃ѧ. занѐ гаӡа расхищена бꙋдетъ, и҆ а҆скалонъ въ и҆счезновенїе бꙋдетъ, и҆ а҆зотъ (на месамбрїю)[4] ѿвръжеся, и҆ а҆ккаронъ и҆скорени́тся· Горе живꙋщимъ въ схинизмѣ морстѣи пришелцы (сꙋдїамъ)[5]. слово гн҃е на васъ хананей земле и҆ноплеменникъ, и҆ погꙋблю вы ѿ жилища. и҆ бꙋдетъ критъ жиръ паствамъ и҆ ѻ҆градъ ѻ҆вцамъ. и҆ бꙋдетъ схинизма морска прочимъ домꙋ і҆ꙋдовꙋ, на нихъ пожирꙋютъ, въ храмы а҆скалонꙋ къ вечерꙋ ѻ҆битаютъ ѿ лица сн҃овъ і҆ꙋдовъ. ѩко присѣти и҆хъ г҃ь б҃ъ мои, и҆ възврати плѣнъ и҆хъ. слышахъ поношенїѧ моавъ, и҆ претыканїѧ сн҃овъ а҆ммонь ѻ҆ни же поношахꙋ людемъ моимъ, и҆ величахꙋсѧ на предѣлы моѧ· Сего ради живꙋ а҆зъ, глаголетъ г҃ь [силъ][6] б҃ъ і҆и҃левъ. занѐ моавъ ѩко содома (-)[7], и҆ сн҃ове а҆ммони ѩко гомора, и҆ дамаскъ ѻ҆ставленъ ѩко стогъ гꙋменный, і҆ и҆щезнетъ въ вѣкъ. и҆ прочїи люди мои҆ расхитаютъ ѧ҆, и҆ прочїи ѩзыка (-)[8] наслѣдѧтъ и҆хъ. се и҆мъ за досажденїе и҆хъ, занѐ поносиша и҆ възвеличишасѧ на люди г҃а вседръжителѧ. свѣтелъ бꙋдетъ г҃ь на нихъ, и҆ потребитъ всѧ богы (землѧ и҆хъ)[9]. и҆ поклонѧтсѧ є҆мꙋ кождо ѿ мѣста своего вси ѻ҆токы ѩзычнїи. и҆ вы (мꙋри)[10] ѩзвенницы (ѻ҆рꙋжїѧ)[11] моего бꙋдете. и҆ прострѣтъ рꙋкꙋ свою на сѣверъ, и҆ погꙋбитъ а҆сꙋрїа, и҆ положитъ ни-
і҆саї҆а лд҃ невїю въ и҆щезновенїе безводно ѩко пꙋстыню. *и҆ пожирꙋютъ посредѣ є҆ѧ стада, и҆ вси ѕвѣрїе земнїи. и҆ хамолви и҆ ежи на патрехъ є҆и въгнѣздатсѧ, и҆ ѕвѣрїе възвыютъ в раскопанїе є҆ѧ, [и҆][12] врани въ вратехъ є҆ѧ, занѐ тисїе възношенїе є҆и. сеи гр҃ъ досадителникъ живаѧ на ꙋ҆пованїе, глаѧи въ ср҃цы своемъ а҆зъ є҆смь, и҆ нѣтъ по мнѣ паки. како бысть въ и҆щезновенїе жиръ ѕвѣре҃. всѧкъ мимоходѧи сквозѣ нѧ позвиждетъ и҆ двигнетъ рꙋцѣ свои·

Гл҃а, г҃·

Ѡ҆ свѣтлыи і҆ и҆збавленыи гр҃ъ голꙋбь. не слыша гласа ни прїатъ наказанїѧ. на г҃а не
ієз҃е кв҃ ми҃ г҃ ꙋ҆пова, и҆ къ б҃ꙋ своемꙋ не приближися. *кнѧѕи [-][1] в не҃ ѩко льви выюще, сꙋдїѧ

ди, день негоди і знищення, день темряви і мороку, день хмари й імли, **16** день труби і крику проти сильних міст і на високих закутках. **17** І засмучу людей. І підуть як сліпі, бо згрішили проти Господа. І пролию їхню кров, наче землю, і їхні тіла, наче ки-
шаки. **18** *І їхнє срібло, і їхнє золото не зможе їх спасти в дні господнього гніву. І вогнем його ревності пожерта буде вся земля. Тому що викінчення і поспіх Він вчинить проти всіх тих, що живуть на землі. єз. 7 при. 11 ниж. 3

Глава 2

1 Зберіться і моліться з ними, ненапоумлений народе! **2** Раніше ніж стати вам як цвіт, що пройшов, в дні, заки прийде на вас гнів господньої люті, заки найде на вас день гніву господньої люті. **3** Шукайте Господа, всі покірні землі! Зробіть суд! Шукайте праведність, шукайте лагідність! І відповіжте на них, щоб ви були покриті в дні господнього гніву. **4** Тому що Ґаза буде розграбована, і Аскалон буде на знищення, і Азот буде відкинутий в полудень, і Аккарон буде викорінений. **5** Горе тим, що живуть на морському побережжю, приходьки суддів. Проти вас господнє слово, хананеї, земле чужинців! і Вигублю вас з поселення. **6** І Крит буде пасовиськом стад і кошарою овець, **7** і морське побережжя буде тим, що залишилося з юдиного дому. На них пастимуть, в домах Аскалона житимуть до вечора перед лицем юдиних синів. Бо їх відвідав мій Господь Бог і повернув їхній полон. **8** Я почув погорду моава і образи аммонових синів. Вони ж зневажали мій народ і величалися в моїх околицях. **9** Через це живу Я, – говорить Господь сил, Бог ізраїльський. Тому що моав – як Содом і аммонові сини – як Ґомора. І Дамаск покинутий – як копиця на току. І пропаде навіки. І позосталі з мого народу їх розграбують, і позосталі з народу їх успадкують. **10** Це їм замість їхньої гордості. Тому що погордили і звеличилися над народом Господа Вседержителя. **11** Господь над ними буде світлим і вигубить всіх богів їхньої землі. І Йому поклониться кожний зі свого місця – всі острови народів. **12** І ви, мурини, будете раненими моєю зброєю. **13** І Він простягне свою руку на північ і знищить асирійця. І поставить Ниневію на безводне
знищення, як пустиню. **14** *І пастимуться іс. 34
серед неї стада, і всі звірі землі; і хамелеони, і їжаки загніздяться в її склепіннях, і звірі закричать в її окопах, і ворони – в її брамах. Тому що *як* кедри – її висота. **15** Це місто тих, що зневажають. Яке живе в надії, що говорить у своїм серці: Я є. І опріч мене більше немає. Як стало на знищення, пасовиськом звірів? Кожний, що проходить через нього, засичить і помахає своїми руками.

Глава 3

1 О світле і спасенне місто, голубко! **2** Воно не послухало голосу, не сприйняло напоумлення, не поклало надію на Господа і єз. 22
не наблизилося до свого Бога. **3** *Князі в мих. 3

ньому – як леви, що ричать, його судді –
як аравійські вовки. Не залишали собі *ні-
чого* до ранку. **4** Його пророки легкоду-
шні, горделиві мужі. Його священики о-
поганюють святе і є безбожні відносно
закону. **5** Господь же праведний посеред
нього і не зробить неправедне. Рано-
вранці, Він видасть свій суд на світанку.
І той не сховався і не зрозумів неправди
на обману, і не на побіду. **6** Я скинув
величних зіпсуттям, їхні доми пропали. І
зроблю, щоб їхні дороги були зовсім не-
прохідними. Зникнуть їхні міста, щоб не
було ні одного, ані не жили. **7** Я промо-
вив: Бійтеся лише Мене – і одержите на-
поумлення, і не будете вигублені з-перед
моїх очей за все, що Я помстив на ньому.
Готовся! Встань вранці! Все листя на
них зітліло! **8** Через це потерпи Мене, –
говорить Господь, – в день мого воскре-
сіння на свідчення. Тому що мій суд про-
ти зборів народів, щоб прийняти царів і
пролити на них свій гнів, ввесь гнів моєї
вищ. 1 люті. *Тому що вся земля буде пожерта
вогнем моєї ревності. **9** Бо тоді знайду на
народи народ в їхній рід. Щоб всі при-
кликали господнє ім'я. Щоб Йому слу-
жити під одним ярмом. **10** З кінців ефі-
опських рік прийму тих, що моляться до
Мене. Розсіяні принесуть Мені жертви.
11 В тому дні не завстидаєшся усіма за-
думами своїми, якими ти був безбожним
супроти Мене, бо тоді заберу від тебе
зневаги твоєї гордості. І більше не дода-
си величатися моєю святою горою. **12** І
залишу в тобі лагідний і покірний народ.
І він буде надіятися на господнє ім'я. **13**
Рештки ізраїльські не вчинять неправед-
ності і не скажуть марного. І не знай-
деться в їхніх устах обманливий язик,
тому що вони пастимуться і загніздять-
ся. І не буде того, хто їх лякатиме. **14** Ду-
же радій, сіонська дочко! Проповідуй,
єрусалимська дочко! Веселися і красуй-
ся з усього свого серця, єрусалимська
дочко! **15** Господь забрав твої неправед-
ності і викупив тебе з руки твоїх ворогів.
Господь зацарює посеред тебе. І більше
не побачиш зла. **16** В тому часі Господь
скаже Єрусалимові: Кріпися, Сіоне! Хай
не ослабнуть твої руки! **17** Твій Господь
Бог в тобі. Він сильний тебе спасти. Він
наведе на тебе веселість і обновить тебе
в любові до Нього. І зрадіє тобою у ве-
селості, як у день празника. **18** І зберу
розбитих. Горе тому, хто підніме проти
них погорду! **19** Ось Я зроблю в тобі
задля Мене в тому часі, – говорить Гос-
подь, – і спасу пригноблену, і прийму
відкинену. І поставлю їх на похвалу і
славними по всій землі. **20** І завстида-
ються в тому часі, коли вам зроблю до-
бро, і в часі, коли вас прийму. Тому що
дам вас славними на похвалу в усіх на-
родах землі, щоб Мені повернути ваших
полонених перед вами, – говорить Гос-
подь.

є҆го̀ ꙗ҆́кѡ вл҃ъци а҆раві́истїи не ѡ҆ставла́хꙋ ѐи на
ᲂу҆́тро. прⷪ҇рцы є҆го̀ дꙋхоно́сцы мꙋжи нера́диви. сщ҃ен-
нїи є҆го̀ скверна́тъ ст҃аꙗ, и҆ нечествꙋ́ютъ в за-
ко́нъ. г҃ь же пра́веденъ посредѣ̀ є҆го̀ и҆ не и҆ма́ с-
твори́ти непра́вды. наᲂу҆́тра ᲂу҆́тро да́сть сꙋ́дъ
свои въ свѣ́тъ, (и҆ не ᲂу҆ крыѐсѧ. и҆ не разꙋмѣ̀ не-
пра́вды въ прельщє́нїе и҆ не в побѣ́дꙋ)[2]. въ рас-
тлѣ́нїе низложи́хъ велича́выѧ, и҆щезнꙋ́тъ (до́-
мы)[3] и҆́хъ (и҆) [ѡ҆пꙋщꙋ][4] пꙋти̑ и҆́хъ ѿнꙋ́дь не про-
ходи́тисѧ. (и҆щезнꙋ́тъ)[5] гра́ди и҆́хъ занѐ (не бы-
ти ни є҆ді́номꙋ)[6] ни жи́ти. рѣ́хъ, ѡ҆ба́че ᲂу҆бо́й-
тесѧ менѐ, и҆ прї́имѣте наказа́нїе, и҆ не и҆ма́те
потреби́тисѧ ѿ ѻ҆́чїю (моє́ю)[7] за всѧ̀ є҆ли́кѡ м҃с-
ти́х ѡ҆ не́ⷨ. гото́висѧ ᲂу҆́рани, и҆стлѣ̀ всѐ ли́ствїе
и҆́мъ· Сего ра́ди потръпи менѐ, гл҃етъ г҃ь, въ
дн҃ь въскр҃нїѧ моє҆го̀ въ свѣдѣ́тельство. занѐ
сꙋ́дъ мои въ со́нмища ꙗ҆зы́къ прї́ати црⷭ҇ѧ. (ї)
и҆злї́ати на́ нѧ [гнѣ́въ свои][8], весь гнѣ́въ ꙗ҆́рос-
ти моєѧ. *занѐ ѻ҆гн҃ѐ рве́нїѧ мо́ѐ пожде́на бꙋ- вѣ҃ а҃
детъ всѧ̀ землѧ̀. ꙗ҆́кѡ тогда̀ приѡ҆бра́щꙋ на
лю́ди ꙗ҆зы́къ в ро́дъ и҆́хъ, призыва́ти всѣ́мъ и҆мѧ г҃не,
рабо́тати є҆мꙋ̀ под и҆го́мъ є҆ді́нѣмъ. ѿ конє́ць рѣ́къ
є҆ѳіо́пїискъ [прї́имꙋ молѧ́щаѧ мѧ, разсѣ́ѧнїи][9]
принесꙋ́ жрътвы мѝ· въ дн҃ь ѻ҆́нъ не и҆́маши пос-
тыди́тисѧ ѿ всѣ́хъ нача́токъ свои́хъ и҆миже
нечествова в мѧ. ꙗ҆́кѡ тогда̀ ѿи́мꙋ ѿ тебе ᲂу҆-
кори́зны досажде́нїѧ твоє҆го, и҆ ктомꙋ не и҆́маши
приложи́ти велича́тисѧ ѡ҆ горѣ̀ ст҃ѣи моє́и. и҆
ѡ҆ста́влю в тебѣ̀ лю́ди кро́тки и҆ смире́ны, и҆
бꙋ́дꙋ надѣ́ѧтисѧ на и҆́мѧ г҃не. ѡ҆ста́нцы і҆и҃лє-
вы [-][10] не сътворѧ́тъ непра́вды, и҆ не рекꙋ́ сꙋ́етна, и҆
не и҆ма́ ѡ҆брѣ́стисѧ въ ᲂу҆стѣ́хъ и҆́хъ ꙗ҆зы́къ льсти́въ, занѐ
тїи пожирꙋ́ю и ᲂу҆гнѣзда́тсѧ, и҆ не бꙋ́детъ постра-
ша́ѧи и҆́хъ· Ра́дꙋисѧ дщи сїѡ́нова [ѕѣло][11], про-
повѣ́дай дщи і҆ер҃лимлѧ, весели́сѧ и҆ преᲂу҆кра́шаи-
сѧ ѿ всего срⷣца своє҆го дщи і҆ер҃лимлѧ. ѿѧ́тъ г҃ь
непра́вды твоѧ, (ї) и҆зба́ви́тѧ є҆ и҆з рꙋкѝ врагъ
твои́хъ. [въцр҃итсѧ][12] г҃ь посредѣ̀ тебе, [и҆][13] не ᲂу҆з-
риши зла̀ ктомꙋ. въ вре́мѧ ѻ҆́но реⷱ҇ г҃ь і҆ер҃лимꙋ,
дръзаи сїѡ́не да не ѡ҆слабѣ́ете рꙋцѣ̀ твои̑, г҃ь б҃ъ
твои в тебѣ̀ си́ленъ сп҃сти тѧ. наведе́тъ на́ тѧ весе́-
лїе, и҆ ѡ҆бнови́тъ тѧ въ любвѝ є҆мꙋ. и҆ възвесели́т-
сѧ ѡ҆ тебѣ̀ въ ᲂу҆краше́нїе ꙗ҆́кѡ въ дн҃ь пра́здника.
и҆ съберꙋ̀ сътре́ныѧ, го́ре кто̀ прї́иметъ на́ нѧ поно-
ше́нїе. ѐсе а҆́зъ сътворю̀ в тебѣ̀ [менѐ][14] ра́ди, [гл҃етъ
г҃ь, въ врємѧ ѻ҆́но][15]. и҆ сп҃сꙋ ᲂу҆тѣ́щеннꙋю, и҆ ѿри-
нове́ннꙋю прї́имꙋ. и положꙋ ѧ҆̀ в похвале́нїе, і҆ и҆ме-
ни́ты въ всю̀ зе́млю. и҆ постыда́тсѧ въ врємѧ
ѻ҆́но є҆гда̀ добро̀ ва́мъ сътворю̀, и҆ въ вре́мѧ є҆гда̀
прї́имꙋ вы, занѐ да́хъ вы и҆мени́ты (-)[16] въ пох-
вале́нїе въ всѣ́хъ лю́дехъ землѧ̀, възвраща́ти ми
плѣ́нники ва́ша пред ва́ми, гл҃етъ г҃ь·

Аггеи пророкъ глава а҃

а҃ ездра е҃ Въ *второе лѣто при даріи ц҃ри, въ шес-
тыи м҃цъ въ прьвыи м҃ца· Бысть слово
г҃не в руку аггеа пр҃рка, г҃ла, рцы [оу-
бо][2] къ зоровавелю саладіилеву ѿ колѣна
іоудова, и къ і҃су іоседекову іерею великому,
г҃ла. сице г҃летъ г҃ь вседрьжитель, г҃ла, людіе
сіи г҃лютъ, не пріиде время създати хра҃
г҃нь· И бы҃ слово г҃не в руку аггеа пр҃рка, г҃ла.
(-)[3] врѣмя (оубо) вамъ есть [здати][4] храмы
ваш҃ кулостами, а хра҃ (мои)[5] запустѣ· И н҃нѣ
сице г҃летъ г҃ь вседрьжитель, положите ср҃ца
е҃ мо ки ми ѕ҃ ваша в пути ваша. *сѣясте много, и взяс-
те мало. ядли есте, и не в сытость. пиете,
и не въ піянъство. облекостеся, и не съ-
грѣстеся в нихъ. и (събираяй мзды)[6], събра
въ влагалище оутло. Сице г҃летъ г҃ь вседрь-
житель, положите ср҃ца ваша в пути ваша.
възыдѣте на гору, и оусѣцѣте древа, [и
принесѣте][7] и съзиждете храмъ, и б҃говолю в
немъ и прославлюся, рече г҃ь. призрѣсте на
многа и быша мала, и внесосте я въ храм и
ѿдунухъ я. сего ради сице г҃ле҃ г҃ь вседрь-
житель, зане храмъ мои есть пустъ, вы же
гоните кождо домъ свои. сего ради оудрьжит-
ся н҃бо ѿ росы, и земля оускудитъ изноше-
нія ея [на васъ][8]. и наведу (оружіе)[9] на зем-
лю, и на горы, на пшеницу, и на вино, и на
елеи, и [на вся][10] елико износитъ земля. и на
ч҃лки, и на скоты, и на вся труды ручныя
ихъ· И слыша зоровавель саладіилевъ ѿ колѣна
іоудова, и іусъ іоседековъ іереи великіи, и вси
прочіи людіе гласъ г҃а б҃а ихъ, и слово аггеа
пр҃рка, якоже посла и г҃ь (б҃ъ ихъ) к нимъ. и
оубояшася людіе ѿ лица г҃на· И рече аггеи
агг҃лъ г҃нь [в посланіе г҃не][11] людемъ, [г҃ла][12].
азъ есмь с вами, г҃летъ г҃ь· И въздвиже г҃ь
д҃хъ зоровавелю саладіилеву ѿ колѣна іоудова,
и д҃хъ іусу иоседекову іерею великому, и д҃хъ
прочіимъ всѣмъ людемъ. и внидош҃ и творя-
ху дѣла въ храмѣ г҃а вседрьжителя б҃а ихъ,
въ четвертыи (третіяго десяте)[13], м҃ца
шестаго, въ второе лѣто при даріи ц҃ри·

АНГЕЙ-ПРОРОК
ГЛАВА 1

1 В *другому році за царя Дарія, в ез1. 5
шостому місяці, в першому *дні* міся-
ця, було господнє слово рукою про-
рока Ангея, що казало: Промов, от-
же, до Зровавеля Салатіїлевого, з ю-
диного племені, і до Ісуса Йоседеко-
вого, великого священика, кажучи. 2
Так говорить Господь Вседержитель,
кажучи: Цей народ говорить: Не
прийшов час збудувати господній
храм. 3 І було господнє слово рукою
пророка Ангея, що казало: 4 Отже,
вам час будувати ваші доми з добір-
ними стелями, а мій храм є запусті-
лим. 5 І тепер так говорить Господь
Вседержитель: Поставте ваші серця
на ваші дороги. 6 *Ви посіяли багато мой5. 28 мих. 6
і зібрали мало, ви з'їли і не досита, ви
пили і не до оп'яніння, ви зодяглися і
не зігрілися в них. І хто збирає вина-
городу, зібрав до зітлілого мішка. 7
Так говорить Господь Вседержитель:
Поставте ваші серця на ваші дороги.
8 Вийдіть на гору, і зрубайте дерева, і
принесіть, і збудуйте храм. І буде
Мені до вподоби, і Я прославлюся, –
сказав Господь. 9 Ви поглянули на
багато – і стало мало, і ви їх внесли
до дому – і Я їх видув. Через це так
говорить Господь Вседержитель: То-
му що мій храм є пустим, а ви гони-
теся, кожний за своїм домом, 10 че-
рез це стримається небо від роси і
земля затримає свій плід для вас. 11 І
наведу зброю на землю, і на гори, на
пшеницю, і на вино, і на олію, і на
все те, що земля видає, і на людей, і
на скотину, і на всі труди їхніх рук.
12 І почув Зоровавель Салатіїв, з ю-
диного племені, і Ісус Йоседеків, ве-
ликий священик, і всі позосталі з на-
роду голос їхнього Господа Бога і
слова пророка Ангея, так як послав
його їхній Господь Бог до них. І на-
род налякався господнього лиця. 13 І
сказав Ангей, господній ангел, госпо-
днє послання народові, кажучи: Я є з
вами. Говорить Господь. 14 І Господь
підняв дух Зоровавеля Салатіїлового,
з юдиного племені, і дух Ісуса Йосе-
декового, великого священика, і дух
позосталих з усього народу. І вони
ввійшли і робили діла в храмі Госпо-
да Вседержителя – їхнього Бога 15 в
четвертому третьої десятки *дні*, шос-
того місяця, другого року царя Дарія.

Глава 2

1 Сьомого місяця, в першому тре-
тьої десятки *дні*, сказав Господь ру-
кою пророка Ангея, мовлячи: **2** Про-
мов же до Зоровавеля Салатіїлового,
з юдиного племені, і до Ісуса Йоседе-
кового, великого священика, і до всіх
позосталих з народу, кажучи: **3** Хто з
вас бачив цей храм в його попередній
славі? І як ви тепер його бачите? Так
наче б не існував перед вами. **4** І те-
пер скріпися, Зоровавеле, – говорить
Господь, – скріпися, Ісусе Йоседеко-
вий, великий священику! І хай скрі-
питься ввесь народ землі, – говорить
Господь Вседержитель. І робіть, тому
що Я є з вами, – говорить Господь
Вседержитель. **5** Слово, яке Я до вас
говорив, коли ви виходили з єгипет-
ської землі, і мій дух стоїть посеред
вас. Кріпіться! **6** Тому що так гово-
єв. 12 рить Господь Вседержитель: *Ще раз
Я потрясу небом і землею, морем і су-
шею, **7** і потрясу всі народи. І прий-
дуть вибрані всіх народів, і наповню
цей храм слави, – говорить Господь
Вседержитель. **8** Моє срібло і моє зо-
лото, – говорить Господь Вседержи-
тель. **9** Тому остання слава цього хра-
му буде більшою від першої, – гово-
рить Господь Вседержитель. І в цьо-
му місці дам мир, – говорить Господь
Вседержитель, – і мир душі на розсу-
док кожному, що будує, щоб підняти
цю церкву. **10** В четертому третьої
десятки *дні*, дев'ятого місяця, в дру-
гому році царя Дарія, було господнє
слово до пророка Ангея, що казало:
11 Так говорить Господь Вседержи-
тель: Запитай у священиків про за-
кон, кажучи: **12** Якщо людині попаде
святе м'ясо на край його одежі, і край
його одежі доторкнеться до хліба, чи
до городини, чи до вина, чи до олії,
чи до всякої їжі – чи освятиться? І
відповіли священики, і сказали: Ні.
13 І сказав Ангей: Якщо забруднене
або нечиста душа доторкнеться до ду-
ші з цього всього – чи буде нечис-
тим? І відповіли священики, і сказа-
ли: Буде нечистим. **14** І відповів Ан-
гей, і сказав: Так *і* цей народ. Так *і*
цей народ переді Мною, – говорить
Господь, – і так всі діла їхніх рук. І
хто лиш там доторкнеться, буде не-
чистим через те, що взяли. Раннє бу-
де покручене від лиця їхнім лукавс-
твом. І ви зненавиділи в брамах того,
хто картає. **15** І тепер же поставте до
ваших сердець від цього дня і надалі,
раніше ніж класти камінь на камінь в
господньому храмі. **16** Чим були ви,
коли ви вкладали до коша двадцять
мірок, і було десять мірок ячменю. І
ви входили до бочки черпати п'ятде-
сят мірок, і було двадцять. **17** Я вас

Гл҃а, в҃·

Се́дмаго м҃ца въ прьвыи (тре́тїагодесѧ-
те)[1]. гл҃а г҃ь рꙋко́ю а҆́ггеѧ пр҃рка, гл҃ѧ,
рцы́ же къ зорова́белю саладї́илевꙋ ѿ ко-
лѣна і҆ꙋ́дова, и҆ къ і҆сꙋсꙋ і҆ѡседе́ковꙋ і҆ере́ю
вели́комꙋ и҆ къ всѣмъ про́чїимъ лю́дем, гл҃ѧ.
кт҃о ѿ васъ и҆́же ви́дѣ храмъ се́и въ сла́вꙋ є҆го
пръвꙋю. и҆ како вы ви́дите є҆го н҃нѣ, ꙗ҆коже не
сꙋща пр҃е ва́ми. и҆ н҃нѣ ꙋ҆крѣплѧ́исѧ зорова́-
белю, гл҃етъ г҃ь. (-)[2] ꙋ҆крѣплѧ́исѧ і҆сꙋсе і҆ѡседе́-
ковъ і҆ере́ю вели́кїи, и҆ да ꙋ҆крѣплѧ́ютсѧ вси
лю́дїе землѧ̀, гл҃ет г҃ь [вседръжи́тель][3]. и҆ тво-
ри́те зане [а҆́зъ с ва́ми][4] є҆смь, гл҃етъ г҃ь все-
дръжитель· [Сло́во є҆же гл҃ахъ с ва́ми є҆гда
и҆сходи́сте и҆зъ (землѧ̀ є҆гѵ́петски)[5]][6], и҆ дх҃ъ
мои настоитъ посредѣ васъ. дръза́йте. занѐ
си́це гл҃етъ г҃ь вседръжи́тель. *є҆ще є҆дїною, а҆зъ ѥврео̑ ві
потрѧсꙋ н҃бомъ и҆ земле́ю, [-][7] моремъ и҆ сꙋ-
шею. и҆ сътрѧсꙋ всѧ ꙗ҆зы́ки, и҆ прїидꙋтъ и҆з-
бра́ннаѧ всѣмъ ꙗ҆зы́комъ, і҆ и҆спо́лню хра҃ сеи
сла́вы, гл҃етъ г҃ь вседержи́тель. Моѐ сребро̀, и҆ мое
зла́то, гл҃етъ г҃ь вседръжи́тель. занѐ ве́лїѧ
бꙋдетъ сла́ва хра́мꙋ семꙋ послѣднѧѧ паче
прьвыѧ, гл҃етъ г҃ь вседръжи́тель. и҆ на мѣсте
семъ да́мъ ми́ръ, гл҃ет г҃ь вседръжи́тель, и҆
ми́ръ дш҃и въ посꙋжде́нїе всѧ́кꙋ ѕи́ждꙋщемꙋ
възд҃вигнꙋти ц҃рковь сїю· въ четве́ртыи
(третїагодесѧте)[8], девѧ́того м҃ца, въ второ́е
лѣто при да́рїи [ц҃ри][9]. бы́сть сло́во г҃не къ
а҆́ггею пр҃рꙋ, гл҃ѧ, си́це гл҃етъ г҃ь вседръжи́-
тель, въпросѝ і҆ере́ѧ зако́на, гл҃ѧ. а҆́ще прїи-
метъ ч҃лкъ мѧсо ст҃о въ конец ри́зы є҆го, и҆
коснетъ кра́и ри́зы є҆го въ хлѣбъ, л҃и в сочи́во,
л҃и въ вино̀, л҃и въ ма́сло, л҃и въ всѧ́ко бра́шно,
а҆ще ст҃итсѧ. и҆ ѿвѣща́ша ст҃енні́и и҆ рѣша,
н҃и. и҆ рече а҆́ггеи, а҆ще косне́тъ ѡ҆скверне́но л҃и
нечи́ста дꙋша на дꙋшю ѿ всѣхъ си́хъ, а҆ще
ѡ҆скврънитсѧ. и҆ ѿвѣща́ша і҆ере́и, и҆ рѣш ѡ҆с-
кверни́тсѧ. и҆ ѿвѣща̀ а҆́ггеи, и҆ рече, си́це лю-
дїе сїи, (-)[10] си́це ꙗ҆зык се́и предо мно́ю, гл҃етъ
г҃ь, и҆ си́це всѧ дѣла рꙋкꙋ є҆го, і҆ и҆же а҆ще косн҃е
тꙋ ѡ҆скверни́тсѧ за прїѧтїе и҆хъ. ꙋ҆́тренѧѧ
ѡ҆стропта́тсѧ ѿ лица̀ лꙋкавствомъ и҆хъ. и҆
ненави́дѣсте въ вра́техъ ѡ҆блича́ющаго. и҆ н҃нѣ
же положи́те на с҃рцыхъ ва́ших ѿ д҃не сего и҆
превы́ше, прежде положи́ти ка́мень на ка́мени
въ хра́мѣ г҃ни. что бѣсте є҆гда̀ вложи́сте в
кꙋпьсель (-)[11] двадесѧте са́та, и҆ бы́ша де-
сѧть са́та (ꙗ҆чме́не). и҆ влажа́сте в п҃оточи́лїе
че́рпати н҃ мѣрники и҆ бы́сть двадесѧтъ. по-
рази́хъ вы в жито погрѣше́нїю, и҆ вѣтротлѣ-

ні́емъ, и҆ гра́домъ всѧ̑ дѣ́ла рꙋ́къ ва́шихъ. и҆
не ѡ҆брати́стесѧ ко мнѣ̀, гл҃етъ гдⷭ҇ь. оу҆чини́-
те же срⷣца ва́ша ѿ сегѡ̀ дн҃е и҆ про́чее, ѿ че-
тве́ртагѡ междꙋ̀ двѣма десѧ́тьма девѧ́тагѡ
мцⷭ҇а, и҆ ѿ дн҃е ѿ негѡ́же ѡ҆снова́сѧ цр҃кви гнⷭ҇ѧ,
положи́те въ срⷣцахъ ва́шихъ. а҆́ще є҆щѐ ра-
зꙋмѣ́етсѧ на гꙋмнѣ̀. и҆ а҆́ще є҆щѐ вино̀ и҆
смо́кви и҆ кисели́чїе, и҆ древа̀ масли̑ннаѧ не тво-
рѧ́щаѧ плода̀. ѿ сегѡ̀ дн҃е блгⷭ҇влю̀. И҆ бы́сть
сло́во гнⷭ҇е втори́цею къ а҆гге́ю прⷪ҇ркꙋ, в҃ четве́р-
тый междꙋ̀ десѧ́тьма (-)[12], гл҃ѧ, рцы̀ къ зо-
рова́белю салаѳі́илевꙋ ѿ колѣ́на і҆ꙋ́дова, гл҃ѧ.
(є҆щѐ є҆ди́ною), а҆́зъ потрѧсꙋ̀ нб҃омъ и҆ землёю, и҆
мо́ремъ и҆ сꙋ́шею. и҆ раздрꙋшꙋ̀ престо́лы црⷭ҇ей и҆
потреблю̀ си́лꙋ цр҃ь ѧ҆зы́чныхъ, и҆ раздрꙋшꙋ̀
ѻ҆рꙋ̑жїѧ и҆ вса́дники, и҆ сни́дꙋтъ ко́ни и҆ вса́д-
ницы и҆́хъ, кі́ждо въ (ѻ҆рꙋ́жїи)[13] къ бра́тꙋ сво-
сирⷯ мд є҆мꙋ̀. в҃ то́й де́нь, гл҃етъ гдⷭ҇ь вседержи́тель, *прїимꙋ̀
тѧ̀ зорова́белю салаѳі́илевъ ра́бе мо́й, гл҃етъ
гдⷭ҇ь, и҆ положꙋ̀ тѧ̀ ꙗ҆́кѡ печа́ть ꙗ҆́кѡ тѧ̀ и҆зво-
ли́хъ, гл҃етъ гдⷭ҇ь вседръжи́тель.

Коне́цъ прⷪ҇ркꙋ а҆гге́ю.
И҆́мать в себѣ̀ гла́въ, в҃.

побив в жнива недостатком, і палючим вітром, і градом всі діла ваших рук. І ви не повернулися до Мене, – говорить Господь. **18** Наставте ж ваші серця від цього дня і надалі. Від четвертого між двома десятками *дня*, дев'ятого місяця, і від дня, в якому засновано господню церкву. Поставте у ваших серцях, **19** якщо ще можна пізнати на току і якщо ще виноград, і фіґа, і гранатові яблука, і дерева олії не несуть плоду. Від цього дня благословлю. **20** І вдруге було господнє слово до пророка Ангея, в четвертому між десятьма *днями*, кажучи: **21** Промов до Зоровавеля Салатіїлового, з юдиного племені, кажучи: Я ще раз потрясу небом, і землею, і морем, і сушею. **22** І знищу престоли царів, і рознесу силу царів народів, і знищу зброю і вершників, і зійдуть коні і їхні вершники, кожний в зброї, до свого брата. **23** В тому дні, – говорить Господь Вседержитель, – *візьму тебе, Зороваавелю Салатіїв, мій рабе. Говорить Господь: І поставлю тебе як печать. Я тебе, тому що полюбив, – говорить Господь Вседержитель. сир. 49

Кінець *Пророка* Ангея.
Має в собі 2 глави.

Заха́рїи прⷪ҇ркъ глава̀ а҃

ЗАХАРІЯ-ПРОРОК ГЛАВА 1

В҃ъ[1] ѻ҆́смый мцⷭ҇ъ, втора́гѡ лѣ́та при да-
рі́и. бы́сть сло́во гнⷭ҇е къ заха́рїи вара́хїинꙋ
снⷭ҇ꙋ а҆ддо̀ прⷪ҇ркꙋ, гл҃ѧ, прогнѣ́васѧ гдⷭ҇ь на
ѻ҆тцы̑ ва́шѧ гнѣ́вомъ ве́лїимъ. и҆ рече́ши
малаⷯ г к ни̑мъ, си́це гл҃етъ гдⷭ҇ь вседръжи́тель. *ѡ҆брати́-
тесѧ къ мнѣ̀, [гл҃етъ гдⷭ҇ь си́лъ][2], и҆ ѡ҆бращꙋ́сѧ
къ ва́мъ, гл҃е гдⷭ҇ь [си́лъ][3]. и҆ не бꙋ́дите ꙗ҆́коже

1 У восьмому місяці другого року Дарія було господнє слово до пророка Захарії, *сина* Варахії, сина Аддо, кажучи: **2** Господь розгнівався на ваших батьків великим гнівом. **3** І скажеш до них: Так говорить Господь Вседержитель. *Поверніться до Мене, – говорить Господь сил, – і Я повернуся до вас. Говорить Господь мал. 3

іс. 21 і 31 і 45 єре. 3 єз. 8 і 20 і 33 йос. 14 йоі. 2

сил: **4** І не будьте так, як ваші батьки, *яким попередні пророки кивали, їм кажучи: Так говорить Господь Вседержитель: Відверніться, отже, від ваших лукавих доріг і від ваших поганих діл. І вони не послухалися і не сприйняли Мене вислухати, – говорить Господь Вседержитель. **5** Де є ваші батьки? І чи пророки житимуть довіку? **6** Однак прийміть мої слова і мої закони, які Я заповідаю у своєму дусі моїм рабом-пророком. Ваші батьки не зрозуміли, і відповіли, і сказали: Так як Господь Вседержитель озброївся зробити нам за нашими дорогами і за нашими ділами, так нам зробив. **7** В четвертому між десятьма *дні* одинадцятого місяця – це є місяць Сават, в другому році Дарія, було господнє слово до пророка Захарії, *сина* Варахії, сина Аддо, кажучи: **8** Я вночі побачив – і ось чоловік, що сидить на рудому коні. І він стояв між тінистими горами, і за ним коні руді, і різнобарвні, і сірі, і білі. **9** І я сказав: Що це, Господи? І сказав до мене ангел, що говорив в мені: Я тобі покажу що є це. **10** І відповів чоловік, який стояв поміж горами, і сказав до мене: Це є ті, яких послав Господь обійти землю. **11** І вони відповіли господньому ангелові, що стояв між горами, і сказали: Ми обійшли всю землю. І ось вся земля заселена і благає. **12** І відповів господній ангел, і сказав: Господи Вседержителю, доки не помилуєш Єрусалим і юдині міста, якими Ти знехтував? Це сімдесятий рік. **13** І відповів Господь Вседержитель ангелові, що говорив у мені, гарні слова, потішні слова. **14** І сказав до

ниж. 8 мене ангел, що говорив у мені: *Закричи, кажучи: Так говорить Господь Вседержитель: Я заревнував за Сіоном і за Єрусалимом великою ревністю **15** і великим гнівом розгніваюся на народи, що на Мене нападають! Тому що, отже, Я трохи розгнівався, вони ж натиснули на зло. **16** Через це так говорить Господь: Повернуся до Єрусалиму в милосерді. І мій храм в ньому буде збудований, – говорить Господь Вседержитель, – іще мірило *буде* розтягнуте в Єрусалимі. **17** І сказав до мене ангел, що говорив у мені: Закричи, кажучи: Так говорить Господь Вседержитель: Ще міста розпливатимуться добрами, іще помилує Господь Сіон, іще зволить Єрусалим. **2,1** І Я підняв мої очі і побачив – і ось чотири роги. **2** І я сказав до ангела, що говорив у мені: Що це, Господи? І він сказав до мене: Ці роги – це ті, що рознесли Юду, і Ізраїль, і Єрусалим. **3** І показав мені Господь чотирьох столярів. **4** І я сказав: Господи, що ці йдуть робити? І він сказав: Ці розбили

отцы ваши, *имже помаваа́ху имъ пророцы прежніи глаголюще, сице глаголетъ Господь вседержитель, възвратитеся убо от путій вашихъ лукавныхъ, и от дѣяній вашихъ непріязненыхъ. [и не послушаша][4], и не вняша послушати мене, глаголетъ Господь [вседръжитель][5]. отцы ваши гдѣ суть. и пророцы еда въ вѣкъ поживутъ. обаче словеса моя и законы моя пріемлите елико азъ заповѣдаю въ дусѣ своемъ рабомъ моимъ пророкомъ, иже (постигну)[6] отца ваша. и отвѣщаша, и рѣша, якоже ополчися Господь вседръжитель сътворити [намъ][7] по путемъ нашимъ, и по дѣяніемъ нашимъ, тако сътвори намъ· въ четвертый между десятьма единагонадесяте мѣсяца, сей есть мѣсяцъ саватъ, въ второе лѣто при даріи. бысть слово господне къ захаріи варахіину сыну аддо пророку, глаголя. видѣхъ нощію, и се мужъ всѣдъ на конь рыжъ, и [-][8] стояше между горама осѣняющима, и за нимъ кони рыжи, и пѣги, и срѣни, и брони. и рѣхъ, что си господи. и рече къ мнѣ ангелъ глаголяи въ мнѣ, азъ покажу ти что суть си. и отвѣща мужъ стояй между горами, и рече къ мнѣ, си суть яже посла Господь обьити землю. и отвѣщаша ангелу господню стоящему между горама, и рѣша, обьидохомъ [землю всю][9], и се вся земля вселена есть и (молитъ)[10]. и отвѣща ангелъ господень, и рече. Господи вседръжителю, доколѣ не имаши помиловати ієрусалима, и градъ іудовъ яже презрѣ. се седмое десятъ лѣто. и отвѣща Господь вседръжитель ангелу глаголющему въ мнѣ глаголы добры словеса (утѣшна)[11]· И рече къ мнѣ ангелъ глаголяи въ мнѣ, *възпіи глаголя, сице глаголетъ Господь вседръжитель, ревновахъ [сіону и ієрусалиму][12] ревніемъ великомъ. и гнѣвомъ веліимъ азъ прогнѣвахся на языки нападающая мя. зане азъ убо прогнѣвахся малы, они же налегоша въ зла· Сего ради сице глаголетъ Господь, обращуся къ ієрусалиму щедротами, и храмъ мой созиждется в немъ, глаголетъ Господь вседръжитель. и мѣрами протягнется въ ієрусалимѣ еще. и рече къ мнѣ ангелъ глаголяи въ мнѣ, възпіи глаголя, сице глаголетъ Господь вседръжитель, еще преліятися и мутъ грады добрыми, и помилуетъ Господь еще сіона, і изволитъ еще ієрусалима· И възведохъ очи мои и видѣхъ, и се четыри рози. и рѣхъ къ ангелу глаголющему въ мнѣ, что суть си господи. и рече къ мнѣ, си рози расточшеи іуду и ізраиля, [и ієрусалима][13]· И показа ми Господь четыри древодѣля. и рѣхъ, что си грядутъ сътворити [господи][14]. и рече [-][15], си рози расточшеи іуду и ізраиля низлож-

ісаїа ка и ла и ме ієре г єзе и и к и лг іосіа ді іоил в

ниже и

ша, и҆ никтоже и҆хъ въздвиже главы. і҆ и҆-
зыидоша сїи поострити а҆ въ рукахъ и҆хъ
четыре (и҆) рози ѧ҆зыцы възносѧщеи рози на
землю гн҃ю расточити ю҆.

роги, що розсіюють Юду і Ізраїля, і ні-
хто з них не підняв голову. І ці ввій-
шли їх вигострити, в їхніх руках чо-
тири *роги*. І роги – народи, що підні-
мають роги на господню землю, щоб
її розсіяти.

Гл҃а, в҃.

И҆ възведо҆ о҆чи мои и҆ видѣхъ. и҆ се мѹжъ,
и҆ въ рѹцѣ его ѹже землемѣрно. и҆ рѣхъ
к немѹ, гдѣ градеши ты. и҆ рече къ
мнѣ, размѣрити і҆ерлима, [и҆][1] видѣти
то колика широта его есть и҆ колика дол-
сирѣ мд гота. *и҆ се а҆гг҃лъ гл҃ѧи въ мнѣ стоитъ, і҆
(инъ а҆гг҃лъ)[2] и҆схождаше въ срѣтенїе емѹ. и҆
рече к немѹ гл҃ѧ, теци и҆ гл҃и къ ю҆ноши
о҆номѹ, гл҃ѧ, плодна вселитисѧ і҆ерлимѹ ѿ
множества чл҃ческа и҆ ско́ иже посредѣ его. и҆ а҆зъ
бѹдѹ емѹ, гл҃етъ гь҃, стѣна о҆гнена о҆крътъ,
и҆ в славѹ бѹдѹ посредѣ его. (-)[3] ѡ҆бѣгаите ѿ
лица сѣвера, гл҃етъ гь҃. зане ѿ четырь вѣтръ
нб҃ныхъ съберѹ вы, гл҃етъ гь҃. въ сїонъ (възвра-
щаитесѧ)[4] живѹщеи въ дщере вавѵлонстѣ.
Зане сице гл҃етъ гь҃ вседръжитель, въ слѣ
славы посла мѧ на ѧ҆зыки и҆спровръгъшаѧ вы.
зане касаѧисѧ васъ, ѧ҆ко касаѧисѧ въ ѕѣницѹ
о҆ка своего. зане [-][5] а҆зъ нанесѹ рѹкѹ мою на нѧ,
и҆ бѹдѹтъ корысть и҆спровергъшимъ его. и҆
разѹмѣете ѧ҆ко гь҃ вседръжитель посла мѧ. ѹ-
крашаисѧ и҆ веселисѧ дщи сїона, зане (-)[6] а҆зъ
прїидѹ, и҆ вселюсѧ посредѣ тебе, гл҃етъ гь҃. и҆
прибѣгнѹтъ ѧ҆зыцы мнози къ гвѹ въ тои
днь, и҆ бѹдѹтъ емѹ в люди, и҆ вселѧтсѧ
посредѣ тебе, и҆ разѹмѣеши ѧ҆ко гь҃ вседръжи-
тель посла мѧ к тебѣ. и҆ законо наслѣдитъ
гь҃ і҆ѹдѹ ѹчастїе его на [стѹю землю][7], і҆
и҆зволитъ еще і҆ерлимѹ, да говѣетъ всѧка
плоть ѿ лица гнѧ, ѧ҆ко въста и҆зъ о҆блакъ
стыхъ своихъ.

Глава 2

5 І я підняв мої очі, і я побачив – і
ось чоловік, і в його руці шнурок до
вимірювання землі. **6** І я сказав до
нього: Куди ідеш? І він сказав до
мене: Розміряти Єрусалим і побачити
яка його ширина і яка довжина. **7** *І сир. 49
ось ангел, що говорив у мені, стоїть, і
інший ангел виходив йому назустріч
8 і сказав до нього, кажучи: Побіжи і
промов до того юнака, кажучи: Плід-
но буде замешканим Єрусалим мно-
жеством людей і скотини, що посе-
ред нього. **9** І Я буду йому, – гово-
рить Господь, – вогненною стіною
довкруги і буду посеред нього на
славу. **10** Втікайте з лиця півночі, –
говорить Господь, – тому що зберу
вас з чотирьох вітрів неба. Говорить
Господь: **11** До Сіону повертайтеся
ви, що живете у вавилонської дочки.
12 Тому що так говорить Господь
Вседержитель: Вслід за славою Він
послав мене проти народів, що пова-
лили вас. Тому що хто доторкається
вас, як той, хто торкається зіниці сво-
го ока? **13** Тому що Я на них нанесу
мою руку, і буде здобич тим, що його
скинули. І впізнаєте, що Господь Все-
держитель мене послав. **14** Радій і ве-
селися, сіонська дочко! Тому що Я
прийду і поселюся посеред тебе, – го-
ворить Господь. **15** І численні народи
прибіжать до Господа в тому дні, і бу-
дуть йому за народ, і поселяться по-
серед тебе. І пізнаєш, що Господь Все-
держитель послав мене до тебе. **16** І
Господь успадкує Юду – його частку
на святій землі і ще сподобає Єруса-
лим. **17** Хай всяке тіло почитає гос-
поднє лице, тому що Він піднявся зі
своїх святих хмар.

Гл҃а, г҃.

И҆ показа мѧ [гь҃][1] і҆са і҆ерея велика стоѧща
прѣ лицѣ а҆гг҃ла гнѧ, и҆ непрїѧзнь стоѧ-
ше о҆деснѹю его противитисѧ емѹ. и҆
рече гь҃ къ дїаволѹ, запрещаетъ гь҃ о҆
тебѣ непрїѧзни, и҆ запрещаетъ гь҃ о҆ тебѣ
и҆збравыи і҆ерлима, нѣсе ли се ѧ҆ко главнѧ и҆с-
торжена и҆зъ о҆гнѧ. и҆ і҆с бѣ о҆болчен в ризы
гнюсивы, и҆ стоитъ прѣ лицѣ а҆гг҃ла. и҆ ѿвѣ-
ща, и҆ рече къ стоѧщим прѣ лицем его, гл҃ѧ, ѿ-
имѣте ризы гнюсивыѧ ѿ него. и҆ рече к не-
мѹ, се ѿѧхъ ѿ тебе беззаконїѧ твоѧ. и҆ о҆б-
лецѣте и҆ в подиръ, и҆ възложите [крѹнѹ и҆][2]

Глава 3

1 І Господь мені показав Ісуса –
великого священика, що стояв перед
лицем господнього ангела, і диявол
стояв по його правиці, щоб йому про-
тиставитися. **2** І сказав Господь до
диявола: Господь забороняє тобі, ди-
яволе, і тобі забороняє Господь Той,
що вибрав Єрусалим. Чи ж це не *є* як
головешка, витягнута з вогню? **3** І
Ісус був зодягнений в гидку одіж і
стоїть перед лицем ангела. **4** І той
відповів. І сказав до тих, що стояли
перед його лицем, кажучи: Заберіть з
нього гидку одіж. І сказав до нього:
Ось я з тебе забрав твої беззаконня. І

зодягніть його в довгу одіж, **5** і покладіть вінець і чистий клобук на його голову. І поклали вінець і чистий клобук на його голову, і зодягнули його в одіж. І господній ангел стояв. **6** І засвідчив господній ангел до Ісуса, кажучи: **7** Так говорить Господь Вседержитель: Якщо по моїх дорогах ходитимеш і якщо зберігатимеш мої приписи, і ти розглянеш мій храм. І якщо збережеш мій двір, і тобі дам тих, що ходять посеред цих, що стоять. **8** Послухай же, Ісусе – великий священику, ти і твої ближні, що сидять перед твоїм лицем! Тому що є
лук. 1 мужі-чаклуни, *тому що Я веду раба мого – Схід. **9** Бо камінь, який Я дав перед лицем Ісуса, – на одному камені є сім очей. Ось Я викопаю рів, – говорить Господь Вседержитель, – і висліджу всяку обиду землі в одному дні. **10** В тому дні, – говорить Господь Вседержитель, – кожний закличе свого ближнього під його виноградник і під його фігу.

клобꙋкъ чистъ на главꙋ ему. и възложиша [крꙋнꙋ][3] и клобꙋкъ чистъ на главꙋ его, и облекоша и в ризы, и аггелъ гнь стоаше. и засвѣдѣтельствоваше аггелъ гнь къ ісꙋ, гла: Сице глетъ гь вседръжитель, аще въ пꙋти моа идеши, и аще повеленїа моа съхраниши, и ты расмотриши храмъ мой, и аще съхраниши дворъ мой, и дам ти възвращающаасѧ посредѣ стоащихъ си. послꙋшаи же іссе ієрею великїи, ты і искренїи твои сѣдащеи пре лицемъ твоимъ, зане мꙋжи дивоблꙋдци
сꙋть. *зане азъ въвождꙋ раба моего востока. лꙋ а
зане камень иже дахъ пре лицемъ іса, на камени єдиномъ седмь ѡчесъ сꙋть. се азъ изрыю ровъ, глетъ гь вседръжитель, і изыщꙋ всю обидꙋ земли (-)[4] въ днь єдинъ. въ онъ днь, глетъ гь вседръжитель, съзоветъ кождо искренаго своего по лозою [его][5] и по смоковницею [его][6].

Глава 4

1 І повернувся ангел, що говорив у мені, і підняв мене, так наче піднімається людина зі свого сну, **2** і сказав до мене: Що ти бачиш? І я сказав: Я побачив – і ось світильник, ввесь золотий, і над ним світильник, і над ним сім світильників, і сім посудин до його горішніх світил. **3** І над ним дві оливки: одна – справа його світильника і одна – зліва. **4** І я запитав і сказав до ангела, що говорив у мені, кажучи: Що це, Господи? **5** І ангел, що говорив у мені, відповів і сказав до мене, мовлячи: Чи не знаєш що це? І я сказав: Ні, Господи. **6** І він відповів і промовив до мене, кажучи: Це господнє слово до Зоровавеля, що говорить: Не у великій силі ані в кріпості, але моїм духом, – говорить Господь Вседержитель. **7** Хто є ти, велика горо, перед лицем Зоровавеля, щоб випрямитися? І винесу камінь закононаслiддя, рівність його ласки. **8** І було слово господнє до мене, кажучи: **9** Зоровавелеві руки заснували цей дім, і його руки його завершать. І зрозумієте, що Господь Вседержитель послав мене до вас. **10** Тому що, хто тебе впокорив довгими днями, вони і зрадіють, і побачать камінь, який з чистого олова, в руках Зоровавеля. Ці сім – господні очі, що дивляться на всю землю. **11** І я відповів і сказав до нього: Що є ці дві оливки, що справа свічника і зліва в нього. **12** І я запитав вдруге і сказав до нього: Що є дві оливкові галузки, які в руках двох трубок золотих, що вливають і підносять до золотих чашок.

Гла, д.

И обратисѧ аггелъ глаи въ мнѣ, и възведе мѧ ꙗко се егда въстанетъ члкъ ѿ сна своего. и рече къ мнѣ, что ты видиши. и рѣхъ, видѣхъ, и се свѣщникъ златъ весь, и просвѣтилцѣ [его][1] верхꙋ его, и седмь свѣтилни верхꙋ его, и седмь ꙗчаниць свѣтилникомъ връхнимъ его. и двѣ маслинѣ верхꙋ его, єдина одеснꙋю просвѣтилца [его][2], и єдина ошюю. и въпросихъ и рѣх къ аггелꙋ глющемꙋ въ мнѣ, гла, что сꙋть си ги. и ѿвѣща аггелъ глаи во мнѣ и рече къ мнѣ [гла][3], не разꙋмѣеши ли что сꙋть си. и рѣхъ, ни ги. и ѿвѣща и рече къ мнѣ, гла. се слово гне къ зоровавелю, гла, не в силꙋ великꙋ, ни въ крѣпость, но дхомъ моимъ, глетъ гь вседръжитель. кто ты еси горо великаа пре лицемъ зоровавелю исправити и [вынесꙋ][4] камень закононаслѣдїа равеньствїе блгти его. И бысть слово гне къ мнѣ, гла, рꙋцѣ зоровавели основасте храмъ сей, и рꙋцѣ его съвръшисте и. и [разꙋмѣете][5] ꙗко гь вседръжитель посла мѧ къ [вамъ][6]. зане кто оукорилъ [тѧ][7] есть въ дни [долги][8], и възрадꙋютсѧ и видатъ камень иже ѿ чистаго олова въ рꙋкꙋ зоровавелю. седмь си очеса гна сꙋть призїрающаа на всю землю. и ѿвѣщахъ, и рѣх к немꙋ что есть обѣ маслинници си иже одеснꙋю свѣщника и ошюю его. и вопросих вторицею, и рѣх к немꙋ, что сꙋть обѣ вѣтви маслиннїи иже в рꙋкꙋ обою оусѧцалницꙋ златꙋю,

възливающꙋю и възношающꙋю въ нѧчаница златыѧ. и рече къ мнѣ, глѧ, не вѣси ли что есть си. и рѣх, ни гн҃и. и рє, си оба сн҃а влазѣ ꙗже прѣстоита гв҃и всеѧ землѧ·

13 І він промовив до мене, кажучи: Чи не знаєш, що це? І я сказав: Ні, Господи. 14 І він сказав: Це оба сини обильності, які стоять перед Господом всієї землі.

Гл҃а, є·

И обратихсѧ, и възведохъ очи мои. и видѣхъ, и се серпъ летѧщь. и рече къ мнѣ, что ты видиши. и рѣхъ, азъ вижꙋ серпъ летѧщь, в долготꙋ лактъ двою десѧтꙋ, и въ широтꙋ (десѧ҃ лактъ)[1]. и рє къ мнѣ, си клѧтва исходѧщїа на лице всеѧ землѧ. зане всѧкъ тать ѿ сего до смр҃ти мститсѧ (-)[2]. и вынесꙋ и, глетъ гь вседръжитє, и внидетъ въ домъ татиныи, и въ домъ кленꙋщагосѧ именемъ моим въ лжꙋ, и обитаетъ посредѣ домꙋ его, и скончаетъ и, и древо его и каменїе его· (-)[3] Изыиде агглъ глѧи въ мнѣ, и рече къ мнѣ, възри очима своима и виждь, что сходѧщее се. и рѣхъ, что есть. и рече [ми][4], си мѣра исходѧщїѧ, и рече, се неправда и по всеи земли. и се талантъ оловѧнъ възємлѧсѧ, и се [жена єдина][5] сѣдѧше посредѣ мѣры. и рече, си есть беззаконїе. и вывръжесѧ посредѣ мѣры, и въверже [талантъ][6] оловѧныи въ ꙋста ей· И възведохъ очи мои, и видѣхъ, и се двѣ женѣ сходѧщи, и дꙋхъ въ крылꙋ има, и тѣ имѣаше (тѣ) крылѣ ꙗко крылѣ водинѣ, и взѧста мѣрꙋ междꙋ землею и (-)[7] нбомъ. и рѣ къ агглꙋ глющемꙋ въ мнѣ, камо сїи несета мѣрꙋ. и рече къ мнѣ, създати ей храминꙋ въ земли вавѵлонстѣи, и ꙋготовати и положити ю тꙋ на ꙋготованїе емꙋ·

Глава 5

1 І я повернувся і підняв мої очі. І побачив – і ось серп, що летить. 2 І він промовив до мене: Що ти бачиш? І я сказав: Я бачу серп, що летить, що двадцять ліктів – в довжину і десять ліктів – в ширину. 3 І він сказав до мене: Це клятва, що виходить на лице всієї землі, тому що всякий злодій з цього мститься до смерті. 4 І Я винесу його, – говорить Господь Вседержитель, – і він ввійде до дому злодія і до дому того, що брехнею клянеться моїм іменем, і житиме посеред його дому, і викінчить його, і його дерево, і його каміння. 5 Вийшов ангел, що говорив у мені, і сказав до мене: Поглянь твоїми очима і подивися що це те, що сходить. 6 І я сказав: Що це? І він сказав мені: Це мірило, що виходить. І сказав: Це їхня неправедність в усій землі. 7 І ось олов'яний талант, що піднімається, і ось одна жінка сиділа посеред мірила. 8 І він сказав: Це беззаконня. І викинутим було посеред мірила. І він кинув олов'яний талант до її уст. 9 І я підняв мої очі і побачив – і ось дві жінки, що сходять, і дух у їхніх крилах, і ті мали ті крила, наче крила журавлині, і взяли мірило між землю і небо. 10 І я сказав до ангела, що говорив у мені: Куди ці несуть мірило? 11 І він сказав до мене: Щоб збудувати їй хату у вавилонській землі, і приготувати, і покласти його туди на його підготовку.

Глава, ѕ·

И обратихсѧ, и възведохъ очи мои. и видѣхъ, и се четыри колесница сходѧщаѧ посредѣ двою горꙋ. (-)[1] горы (же тѣ) бѣша горы мѣдѧны. в колесницы прьвѣи кони рыжи. [-][2] в колесницы вторѣи кони врани. и в колесницы третїи кони срѣни. и в колесницы четвертѣи кони пѣѕи [и][3] брони· И ѿвѣщахъ и рѣхъ къ агглꙋ глющемꙋ въ мнѣ, что сꙋть си гн҃и. и ѿвѣща агглъ глѧи въ мнѣ, и рече [къ мнѣ][4], си сꙋть четыри вѣтри нбнїи, иже исходѧтъ прѣстати гꙋ всеѧ землѧ· в нихже бѣхꙋ кони врани исхождахꙋ на землю сѣверскꙋю. и срѣнїи исхождахꙋ въ слѣдъ ихъ. и рыжїи исхождахꙋ на землю южнꙋю. (-)[5] [пѣѕїи и бронїи][6] исхождахꙋ і искахꙋ и озирахꙋ объити землю· И рече, идѣ-

Глава 6

1 І я повернувся, і підвів мої очі, і побачив – і ось чотири колісниці сходять з-посеред двох гір, ті ж гори були мідні гори. 2 В першій колісниці – коні руді, в другій колісниці – коні вороні, 3 і в колісниці третій – коні сірі, і в колісниці четвертій – коні різнобарвні і білі. 4 І я відповів і сказав до ангела, що говорив у мені: Що це, Господи? 5 І відповів ангел, говорячи в мені, і сказав до мене: Це є чотири небесні вітри, що виходять, щоб стати перед Господом всієї землі. 6 Ті, де були вороні коні, виходили на північну землю. І сірі виходили вслід за ними. І руді виходили на південну землю. 7 І білі виходили, і шукали, і дивилися, щоб обійти землю. І він сказав: Підіть і обійдіть землю. І вони обійшли всю землю. 8 І він за-

кричав, і закликав мене, і промовив
до мене, кажучи: Ось ті, що виходили
на північну землю, спинили мій гнів
у північній землі. **9** І було господнє
слово до мене, що казало: **10** Візьми
тих, що з полону, з князів, і з його
корисних, і з тих, що його пізнали,
від Елтая, і від Товія, і від Ілія. І ввій-
ди в тому дні до дому Йосія Софої-
ного, що йде з Вавилону. **11** І візьми
срібло і золото, і зробиш вінець, і по-
кладеш на голову Ісусові Йоседеко-
вому – великому священикові. **12** І
скажеш до нього: Так говорить Гос-
подь Вседержитель: Ось муж. Схід –
йому ім'я. І під ним зійде. І він збу-
дує господній храм, **13** і той одер-
жить добродійство, і сяде, і володіти-
ме на своєму престолі. І священик бу-
де по його правиці, і мирна рада буде
між обома. **14** А вінець буде тим, що
терплять і йому потрібні і що його пі-
знають, і на ласку Софоніїному сино-
ві, і на псалом в господньому храмі.
15 І підуть далеко від цих, і збудують
господній храм. І пізнаєте, що Гос-
подь Вседержитель послав мене до
вас. І буде, якщо чуючи почуєте го-
лос вашого Господа Бога.

те и҆ ѡ҆бъи҆дѣте зе́млю, и҆ ѡ҆бъи҆до́ша [всю][7]
зе́млю. и҆ възъпи [и҆ възва̀ мѧ][8], и҆ ре҃ къ мнѣ,
гл҃ѧ, се и҆сходѧ́щеи на землю сѣверскꙋю, поко-
иша ꙗ҆рость мою на землѝ сѣверстеи. И҆ бы́сть
сло́во гн҃е къ мнѣ, гл҃ѧ, прїими ꙗ҆́же ѿ плѣна
ѿ кнѧзь и҆ ѿ ключи́мыхъ е҆го, и҆ ѿ разꙋмѣв-
шихъ е҆го, [ѿ е҆лда́ѧ, и҆ ѿ товїѧ, и҆ ѿ (и҆-
лі́ѧ)[9]][10]. и҆ вънидеши ты въ дн҃ь о҆́нъ въ
до́мъ и҆ѡсїѧ софо́нїина, грѧдꙋщаго ѿ вавѷло́-
на. и҆ прїимеши сребро и҆ зла́то и҆ сътво́риши
крꙋ́нꙋ, и҆ възло́жиши на главꙋ і҆ꙋсꙋ и҆ѡседе́ковꙋ
і҆ерею вели́комꙋ. и҆ рече́ши к немꙋ, сице гл҃етъ
г҃ь вседержи́тель, се мꙋ́жъ восто́къ и҆мѧ е҆мꙋ,
и҆ по҃ ни́мъ въсїѧ́етъ, и҆ съзи́ждетъ хра҃ гн҃ь,
и҆ то́и прїиметъ добро дѣа́нїе, и҆ сѧдет҃ и҆
ѡ҆бладае҃ на прт҃лѣ свое҃м, и҆ бꙋде҃ і҆ереи ѡ҆деснꙋю
е҆го. и҆ совѣ҃ миренъ бꙋде҃ междꙋ двѣма. а҆ крꙋна
бꙋде҃ търпѧ́щи҃, и҆ ключи́мы҃ е҆мꙋ, и҆ разꙋмѣв-
шимъ е҆го, и҆ въ бл҃года́ть сн҃ꙋ софо́нїинꙋ, и҆ въ
ѱало́мъ въ хра҃ гн҃ь. і҆ и҆здале́ча ѿ сихъ прї-
идꙋтъ и҆ съзиждꙋтъ хра́мъ гн҃ь, и҆ разꙋмѣ́ете
ꙗ҆́ко г҃ь вседержитель посла мѧ к ва҃. и҆ бꙋдете
а҆ще послꙋша́юще ᲂу҆слы́шите гл҃а г҃а б҃а ваше҃.

Глава 7

1 І сталося, що в четвертому році
царя Дарія було господнє слово до
Захарії, в четвертий *день* дев'ятого
місяця, який є Хаселев. **2** І послав до
Ветиль-Сарсар. І цар Арвесеер, і му-
жі, що з ним, щоб очиститися Госпо-
деві. **3** Кажучи до священиків, що в
храмі Господа Бога Вседержителя, і
іс. 58 до пророків: Чи прийшло сюди *в
п'ятому місяці освячене? З плачем чи
постом? Так як робив він вже числен-
ні роки. **4** І було слово Господа Все-
держителя до мене, що казало: **5**
Промов до всього народу землі і до
священиків, кажучи: Якщо постите,
чи плачите, чи ридаєте в п'ятий чи
сьомий місяць, чи сімдесят літ пос-
том постили ви мені? **6** І якщо їсьте і
п'єте, чи ж не ви їсьте і ви п'єте? **7**
Чи це не є слова, які Господь сказав
рукою попередніх пророків, коли Є-
русалим був заселений, і його оби-
льні міста *були* довкруги, і гірські о-
колиці, і долини були заселені? **8** І
було господнє слово до Захарії, що
казало: **9** Так говорить Господь Все-
держитель: Судіть праведний суд, і
мой2. 22 кожний чиніть милосердя і милість
іс. 23 своєму ближньому. **10** *А вдовицю, і
єре. 5 сироту, і приходька, і бідного не на-
силуйте. І хай кожний не пам'ятає
зло свого брата і не має ворожнечі у
своєму серці. **11** І вони спротивилися
сприйняти і дали їхні нерозумні пле-
чі. І тяжкими зробили їхні вуха, щоб

Гл҃а з҃.

И҆ бы́сть въ четве́ртое лѣ́то при дарїи
цр҃и. бы́сть сло́во гн҃е к захарїи, в҃ чет-
вертыи мц҃а девѧ́таго, е҆́же е҆сть (хас-
левѷ)[1]. и҆ посла̀ въ веди́ль са́рсаръ, и҆ а҆р-
весеер цр҃ь, и҆ мꙋжи и҆́же с ни́мъ ѡ҆чи́ститисѧ
г҃ви, гл҃ѧ, къ с҃щенны҃ и҆́же в храмѣ г҃а б҃а
вседръжителѧ и҆ къ прр҃комъ [-][2], а҆ще вниде
здѣ, *в пѧ́тыи мц҃ь с҃тыни. (плача̀ и҆ли пос- і҆саїа н҃и
тѧ́сѧ), ꙗ҆́коже сътвори ᲂу҆же мно́га лѣта. И҆
бы́сть сло́во г҃а [вседръжи́телѧ][3] къ мнѣ,
гл҃ѧ, рцы̀ къ вси́мъ лю́демъ землѧ̀ и҆ къ
с҃щенны҃ гл҃ѧ, а҆ще пости́тесѧ и҆ли пла́че воп-
льстви́те въ пѧ́тыи и҆ се҃мыи (мц҃ъ)[4] се҃мь-
десѧ́тъ лѣтъ, е҆да̀ по́стомъ по́стистемисѧ.
и҆ а́ще ꙗ҆́сте и҆ пїете, не вы̀ ли ꙗ҆́сте и҆ вы
пїете. не се ли сꙋть словеса̀ ꙗ҆́же гл҃а г҃ь рꙋкою
проро́къ пре҃ нихъ е҆гда̀ бѣ і҆ерл҃имъ вселен҃, и҆ гоб-
зꙋющеи (-)[5] гра́ды е҆го ѡ҆кр҃тъ, и҆ по҃горїе и҆ по-
дольныѧ вселе́ни бахꙋ. И҆ бы́сть сло́во гн҃е къ
захарїи, гл҃ѧ, си́це гл҃етъ г҃ь вседръжитель [-][6].
сꙋдъ пра́ведетъ сꙋди́те, и҆ мл҃ти и҆ щедроты в҃ мо і҃в
твори́те кождо [и҆скрьнемꙋ][7] своемꙋ. *а҆ вдови- і҆саїа к҃г
цы, и҆ си́ра, и҆ пришелца, и҆ ᲂу҆бога не насильс- і҆ере е҃
твꙋите. и҆ зло́бы кождо бра́та своего да не
по́мните ни вражды въ ср҃цахъ (свои҃)[8]. и҆ про-
тиви́шасѧ внима́ти, и҆ да́ша плеща [и҆хъ][9] не
мꙋдръствꙋюща, и҆ ᲂу҆шеса̀ своа ѿтѧжиша не

оуслы́шати, и҆ се́рдца своѧ̀ оу҆чини́ша проти́вна не
послꙋ́шати зако́на моегѡ, и҆ сло́во е҆́же посла̀ гдⷭ҇ь
вседержи́тель дꙋ́хомъ свои́мъ рꙋко́ю прⷪ҇ркъ пред
ни́хъ· И҆ бы́сть гнѣ́въ вели́кїй ѿ гдⷭ҇а вседер-
жи́телѧ. и҆ бꙋ́детъ ѻ҆́ неже кова́рство рече, и҆
не оуслы́шаша [е҆го][10]. си́це возопїю́тъ, и҆ не
и҆́мамъ оуслы́шати, гл҃етъ гдⷭ҇ь вседержи́тель.
и҆ вынесꙋ ѧ҆̀ [ꙗ҆́коже въ ви́хрѣ][11] въ всѧ ꙗ҆зы́ки
и҆̀же не разꙋмѣ́ша. и҆ землѧ̀ запꙋстѣ́етъ по
ни́хъ ѿ мимоходѧ́щагѡ и҆ ѿ возвраща́ющагосѧ. и҆
оу҆чини́ша (и҆збра́ннꙋю зе́млю)[12] въ запꙋстѣ́нїе·

не почути, 12 і противними зробили
свої серця, щоб не слухатися мого за-
кону і слів, які послав Господь Все-
держитель своїм духом рукою попе-
редніх пророків. І був великий гнів
від Господа Вседержителя. 13 І було,
що про який задум він сказав, вони і
не послухали Його. Так вони закри-
чать і Я не вислухаю, – говорить Гос-
подь Вседержитель. 14 І винесу їх,
наче у вихорі в усі народи, яких не
пізнали. І земля запустіє за ними від
проходячого і від того, що поверта-
ється. І вони знехтували вибраною
землею на запустіння.

Глава, и҃·

И҆ бы́сть сло́во гдⷭ҇а вседержи́телѧ [къ мнѣ̀][1],
вѣї а гл҃ѧ, *си́це гл҃етъ гдⷭ҇ь вседержи́тель. рев-
нова́хъ і҆ер҃ли́мꙋ и҆ сїѡ́нꙋ ре́внїемъ вели́-
кимъ, и҆ ꙗ҆́ростїю ве́лїею ревнова́хъ е҆мꙋ́·
Ꙗ҆́кѡ гл҃етъ гдⷭ҇ь, [-][2] ѡ҆браща́юсѧ на сїѡ́на, и҆
вселю̀ посредѣ̀ і҆ер҃ли́ма. и҆ нарече́тсѧ і҆ер҃ли́мъ
гра́дъ и҆́стинный и҆ гора̀ гдⷭ҇а вседержи́телѧ,
гора̀ ст҃а́ѧ· Си́це гл҃етъ гдⷭ҇ь вседержи́тель, є҆щѐ
сѧ́дꙋтъ ста́рцы и҆ стари́цы на пꙋте́хъ і҆ер-
ли́мскихъ, ко́ждо же́злъ сво́й и҆́мый въ рꙋцѣ̀ сво-
е́й ѿ мно́жества дні́й. и҆ пꙋтїе гра́да и҆спол-
нѧ́тсѧ ѻ҆́трочищь и҆ ѻ҆́троковиць и҆гра́ющихъ на
пꙋте́хъ е҆гѡ· Си́це гл҃етъ гдⷭ҇ь вседержи́тель,
а҆́ще и҆знемо́жетъ пре ѻ҆ста́нкомъ лю́дїй си́хъ въ
ѻ҆́нѣхъ днехъ. е҆да̀ и҆ предо мно́ю и҆знемо́жетъ,
гл҃етъ гдⷭ҇ь вседержи́тель· Си́це гл҃етъ гдⷭ҇ь
вседержи́тель, се а҆́зъ спасꙋ лю́ди моѧ̀ ѿ
землѧ̀ восто́чныѧ, и҆ ѿ землѧ̀ за́падныѧ. и҆
введꙋ ѧ҆̀ [въ зе́млю и҆́хъ][3] и҆ вселю́сѧ посредѣ̀ і҆ер-
ли́ма, и҆ бꙋ́дꙋтъ мѝ въ лю́ди, и҆ а҆́зъ бꙋ́дꙋ
и҆̀мъ въ бг҃а во и҆́стиннꙋ и҆ въ пра́вдꙋ· Си́це
гл҃етъ гдⷭ҇ь вседержи́тель, да оу҆крѣпѧ́тсѧ
рꙋ́ки ва́ша слы́шащихъ во дни́ си словеса̀ си
ѿ оу҆́стъ прⷪ҇рческь, ѿ негоже дне ѻ҆снова́сѧ
хра́мъ гдⷭ҇а вседержи́телѧ, и҆ цр҃кви ѿне́лѣже
созда́сѧ. зане пре́жде дні́й ѻ҆́нѣхъ мзда чл҃кѡ не
бѣ̀ въ оу҆спѣ̀, и҆ мзда скотѡ не бѧ́ше, и҆
и҆сходѧ́щемꙋ и҆ входѧ́щемꙋ не бѣ̀ ми́ра ѿ
печа́ли, и҆ послю̀ всѧ̀ чл҃ки когождо на и҆скренѧгѡ
своегѡ. и҆ нн҃ѣ не по днемъ (ѻ҆́нѣмъ) пе́рвымъ
а҆́зъ сотворю̀ ѻ҆ста́нкꙋ лю́дїй си́хъ, гл҃етъ гдⷭ҇ь
вседержи́тель, но покажꙋ ми́ръ. вино да́сть
пло́дъ сво́й, и҆ землѧ̀ да́сть жи́та своѧ̀, и҆ не́бо
да́сть благꙋ свою. и҆ (наслѣ́дѧтъ)[4] ѻ҆ста́нкꙋ
лю́дїи мои́хъ всѧ̀ си. и҆ бꙋ́дете ꙗ҆́коже бѣ́сте
въ кла́твꙋ во ꙗ҆зы́цехъ до́ме і҆ꙋ́довъ, и҆
до́ме і҆и҃лвъ. та́кѡ (провождꙋ)[5] вы, и҆ бꙋ́дете въ
бл҃венїе· дерза́йте, и҆ крѣпи́тесѧ рꙋка́ми ва́ши-

Глава 8

1 І було слово Господа Вседержи-
теля до мене, кажучи: 2 *Так гово- вищ. 1
рить Господь Вседержитель: Я рев-
нував за Єрусалимом і Сіоном вели-
кою ревністю і ревнував за ними ве-
ликою люттю. 3 Так говорить Гос-
подь: Я повернуся до Сіону і поселю-
ся посеред Єрусалиму. І Єрусалим
назветься – місто правди, і гора
Господа Вседержителя – свята гора. 4
Так говорить Господь Вседержитель:
Ще сядуть старці і старички на доро-
гах Єрусалиму, кожний держачи свою
палицю у своїй руці від множества
днів. 5 І дороги міста наповняться
хлопцями і дівчатами, що бавляться
на його вулицях. 6 Так говорить Гос-
подь Вседержитель: Хіба знеможе пе-
ред останком цього народу в тих
днях, хіба і переді Мною знеможе?
Говорить Господь Вседержитель. 7
Так говорить Господь Вседержитель:
Ось Я спасу мій народ зі східної зем-
лі і з західної землі. 8 І введу їх у їх-
ню землю, і поселюся посеред Єруса-
лиму. І вони будуть мені за народ, і Я
буду їм за Бога в правді і в правед-
ності. 9 Так говорить Господь Все-
держитель: Хай скріпляться ваші ру-
ки, *руки* тих, що чують в цих днях ці
слова з пророчих уст, від того дня, в
якому засновано храм Господа Все-
держителя і коли збудована була цер-
ква. 10 Тому що перед тими днями
винагорода людей не буде на користь
і винагороди скота немає. І тому, що
входить, і тому, що виходить, не буде
миру від скорботи. І пошлю всіх лю-
дей, кожного на свого ближнього. 11
І тепер Я зроблю останки цього наро-
ду не за тими ранішими днями, – го-
ворить Господь Вседержитель, – 12
але покажу мир. Виноград дасть свій
плід, і земля дасть свої жита, і небо
дасть свою вологість, і позосталі мо-
го народу успадкують це все. 13 І бу-
де, що так як ви були в клятві в наро-
дах, юдин доме та ізраїльський доме,
так поведу вас. І будете на благосло-

вення. Будьте мужні і кріпіться ва-
шими руками. **14** Тому що так гово-
рить Господь Вседержитель. Так як Я
подумав вам вчинити зло, коли мене
розгнівили ваші батьки, – говорить
Господь Вседержитель, – і Я не роз-
каявся, **15** так Я поставився і розду-
мав в цих днях добро зробити Єруса-
лимові і юдиному домові. Будьте му-
еф. 4 жні. **16** Це слова, які зробите:* Гово-
ріть, кожний своєму ближньому прав-
ду. Судіть правду і мирний суд у
своїх брамах. **17** І кожний хай не
роздумує про зло свого ближнього у
ваших серцях. І не любіть клятви і
неправду, тому що Я зненавидів це
все, – говорить Господь Вседержи-
тель. **18** І було слово Господа Вседер-
жителя до мене, кажучи: **19** Так гово-
рить Господь Вседержитель: Піст чет-
вертий, і піст п’ятий, і піст сьомий, і
піст десятий буде юдиному домові на
радість, і на веселість, і на добрі
празники. І зрадієте, і полюбите прав-
ду і мир. **20** Так говорить Господь
Вседержитель: Ще прийдуть числен-
ні народи і ті, що живуть в численних
містах. **21** І зберуться ті, що живуть в
п’ятьох містах, до одного міста, ка-
жучи: Підім, щоб піти помолитися до
лиця Господа Вседержителя і шукати
лице Господа Вседержителя. Піду і я.
22 І прийдуть численні люди і чис-
ленні народи, щоб пошукати лице
Господа Вседержителя в Єрусалимі і
очиститися перед лицем Господа Все-
держителя. **23** Так говорить Господь
Вседержитель: В тих днях візьметься
десять чоловік з усіх племен народів.
І візьмуться за одіж мужа-жида, ка-
жучи: Підемо з тобою, тому що ми
почули, що з вами є Бог.

ми. зане сице г҃летъ г҃ь вседръжитель, ꙗкоже
помыслихъ озлобити вы, внегда прогнѣваша
мѧ ѿцы ваши, г҃летъ г҃ь вседръжитель, и не
покаахсѧ, тако ополчихсѧ. и помышлаю въ
д҃ни сїѧ добро сътворити їе҃рлиму и дому
їоудову, дръзаите. сїи словеса ꙗже сътворите,
*г҃лите истинну кождо искренему своему. [ис- ѥф҃ѕ д҃
тинну][6] и судъ миренъ судите въ вратехъ
своихъ. и кождо ѕлобы искренаго своего не по-
мышлаите въ с҃рцыхъ ваших. и клѧтвы (и)
лжа не любите, зане всѧ сїи възненавидѣхъ,
г҃летъ г҃ь вседръжитель· И бысть слово г҃а
вседръжителѧ къ мнѣ, г҃лѧ, сице г҃летъ г҃ь
ввседръжитель, постъ четвертыи, и постъ
пѧтыи, и постъ с҃емыи, и постъ десѧтыи
будетъ дому їоудову въ радость, и въ ве-
селїе, и въ праз҃ники б҃лгы, и възвеселитесѧ, ї
истинну и миръ възлюбите· Сице г҃летъ г҃ь
вседръжитель, еще (людїе мнѡѕи прїидутъ)[7],
и живущеи въ градѣхъ мнѡѕѣхъ. и сънї-
мутсѧ живущеи въ пѧтиградъ въ единъ
градъ, г҃люще, градѣмъ [идуще][8] молитисѧ
лицю г҃ню [вседръжителеву][9], и възыскати ли-
ца г҃нѧ вседръжителева. иду и азъ. и прїи-
дутъ людїе мнѡѕи, и ꙗзыци мнѡѕи възыс-
кати лица г҃а вседръжителѧ въ їе҃рлимѣ, и
оцыститисѧ пре҃ лице҃ г҃а (вседръжителѧ)·
Сице г҃летъ г҃ь вседержитель, во оны д҃ни (-)[10]
имесѧ десѧть мужь ѿ всѣ҃ племенъ ꙗзы-
ческих, ї имутсѧ за ризу мужа жидовина,
г҃люще, иде҃ с тобою, зане слышахо҃ ꙗко б҃ъ с
вами е҃·

Глава 9

1 Богомудрість господніх слів на
землю Адраха, і *в* Дамаску його жер-
тва. Тому що Господь подивиться на
людей і на всі ізраїльські племена. **2** І
Етам – в його околицях, Тир, і Си-
дон. Тому що ви були дуже мудрими.
3 І Тир збудував собі твердиню і зао-
щадив собі срібло – як землю і золо-
то – як глину доріг. **4** Через це Гос-
подь успадкує їх і поб’є до моря його
силу. І той пожертий буде вогнем. **5** І
побачить Аскалон, і злякається, і Ґаза
дуже буде в болі, і Аккарон, тому що
завстидався його проступок. І згине
цар з Ґази, і Аскалон не буде заселе-
ним. **6** І чужинці поселяться в Азоті, і
знищу гордість чужинців. **7** І вигуб-
лю їхню кров з їхніх уст і їхні гидоти
посеред їхніх зубів. І залишаться і ці
нашому Богові, і будуть як тисячник
в юдиному домі, і Аккарон як євусей.
8 І поставлю моєму домові піднесен-

Г҃ла, д҃·

Б(г҃осмышленїе)[1] словесе г҃нѧ на землю
[адраха][2] и дамаска жрътва ему. зане
г҃ь призритъ на ч҃лки и на всѧ колѣна
ї҃илева. и едамъ въ предѣлы его, тѵръ,
и сидонъ, ꙗко оумудрѣсте ѕѣло. и създа
тѵръ твердь себѣ, и (пощадѣ себѣ)[3] сребро
ꙗко персть, и злато ꙗко бренїе путное· Сего
ради г҃ь закононаслѣдитъ ѧ, и поразитъ въ
море силу его, и тои огнемъ поꙗстьсѧ. [и][4]
видитъ аскалонъ, и оубоитсѧ. и газа, и ос-
тропитсѧ ѕѣло. и аккаронъ, ꙗко постыдѣ-
сѧ о прегрѣшенїи его. и погибнетъ [ц҃рство][5]
ѿ газы, и аскалонъ не иматъ вселитисѧ· И
вселѧтсѧ иноплеменницы въ азотъ, и разру-
шу досажденїе иноплеменникомъ. ї изму кровь
и ѿ оустъ ихъ, и мерзость ихъ посредѣ
зубъ ихъ. и оставатсѧ и сїи б҃у нашему,

и бꙋдꙋтъ ꙗко тысѧщникъ въ (домꙋ) іꙋдовѣ, и аккаронъ ꙗко іевꙋсеи. и поставлю храмꙋ моемꙋ въздвиженїе не мимоходити ни възвратити, и ктомꙋ не имать прїити на нѧ николиже выгонѧи, ꙗко нынѣ видѣхъ очима моима.
Ісаїа ѯв мат ка іѡан ві радꙋисѧ ѕѣло дщи сїона, проповѣдаи дщи ієрлима. *се црь твои грѧдетъ ти праведенъ и спсаѧи. тои кротокъ, и всѣ на ꙗремникъ и жребецъ юнъ. и потребй орꙋжїѧ ѿ ефрема, и конѧ ѿ іерлима. и потребитъ лꙋкъ бранныи, [и речетъ миръ ꙗзыкомъ][6]. и обладаетъ водами ѿ морѧ [и до морѧ][7], и ѿ рѣкъ до исходищъ землѧ. и ты въ кровь завѣта [своего][8] испꙋстилъ еси оузники твоѧ ѿ рова не имꙋща воды. сѧдете въ твердѣ свѧзани соꙋмища, и за единъ днь пришествїю ти сꙋгꙋбо възвратитъ ти. зане же напрѧгохъ тѧ себѣ іꙋдо (-)[9] [ꙗко][10] лꙋкъ, (і) исполнихъ ефрѣма. и въздвигнꙋ чада твоѧ сїоне, на чада елинска, и посѣщꙋ тѧ ꙗко орꙋжїе храбра. и гь [на нихъ ꙗвисѧ][11], і изыдетъ ꙗко молнїѧ стрѣла [его][12]. и гь бъ вседръжитель въ трꙋбꙋ вострꙋбитъ, і идетъ въ шꙋмѣ прещенїа своего. [и][13] гь вседержитель защититъ ихъ, и поѧдѧтъ ѧ, и посыплютъ ихъ каменїемъ пращнымъ. і испїютъ [кровь ихъ][14] ꙗко вино, і исплънь оскринъ [елеѧ][15], (и) [ꙗко][16] олтарь. и спсетъ ѧ гь [бъ ихъ][17] въ днь онъ ꙗко овца люди его, зане каменїе сто валѧесѧ на земли е. ꙗко еже бл҃го (томꙋ), и еже добро томꙋ. пшеница юношамъ, и вино благооуханно въ (юноты и) девы.

ня, щоб не проходити ані не повер-
татися. І більше ніколи не прийде
на них той, хто виганяє, тому що Я
тепер побачив моїми очима. **9** Дуже
радій, сіонська дочко! Проповідуй, іс. 62 мат. 21 ів. 12
єрусалимська дочко! *Ось твій цар
приходить до тебе, праведний і той,
хто спасає. Той – лагідний і сів на
під'яремному і молодому жереб'я-
ті. **10** І він знищить зброю з Ефрема
і коня з Єрусалиму, і розіб'є воєн-
ний лук, і скаже мир народам. І за-
володіє водами від моря і до моря і
від рік до виходів землі. **11** І ти в
крові свого завіту випустив твоїх
в'язнів з рова, що не має води. **12**
Сядете в укріпленні в'язні спільно-
ти. І за один день твого переселен-
ня Він тобі подвійно поверне. **13**
Тому що ж Я натягнув собі тебе,
Юдо, наче лук, і Я наповнив Ефрі-
ма. І підніму твоїх дітей, Сіоне, на
грецьких дітей, і відвідаю тебе, як
зброю хороброго. **14** І Господь з'я-
виться над ними. І його стріла вий-
де як блискавка. І Господь Бог Все-
держитель затрубить в трубу і піде
в шумі своєї погрози. **15** І Господь
Вседержитель охоронить їх. І їх по-
жеруть і їх засиплять камінням пра-
щі. І вип'ють їхню кров, як вино, і
посудина повна олії і як жертовник.
16 І їхній Господь Бог спасе їх в то-
му дні, як овець його народу. Тому
що святе каміння валяється по його
землі. **17** Бо що добре тому і що до-
бре тому. Пшениця – молодим і за-
пашне вино – для хопців і дівчат.

Гл҃а, і.

Просите ѿ га дождѧ въ времѧ рано и поздно. гь сътвори (пиръ виденїѧ)[1], и дождь зименъ дасть имъ, (и) комꙋждо зелїе на селѣ. зане провѣщающеи глаша трꙋды, и вражители вѣденїѧ ложна, и сонїѧ лжа глахꙋ (и) сꙋетно оутѣшахꙋ. сего ради изъѧшасѧ ꙗко овца, и озлобишасѧ ꙗко не бѣ исцѣленїѧ. на пастырѧ прогнѣвасѧ ꙗрость моѧ, и на агньца [моѧ][2] посѣщꙋ. и посѣтитъ гь бъ вседръжитель стада своего домꙋ іꙋдова, и оучинитъ ѧ ꙗко конѧ лѣпа емꙋ въ брани. и ѿ него призрѣ, и ѿ него оучини, и ѿ него лꙋкъ въ [дꙋхъ ꙗрости][3] (моеѧ), из него изыдетъ всѧ изгонѧ о томъ. и бꙋдꙋтъ ꙗко храбри попирающе бренїе на пꙋтехъ въ брани, и ополчатсѧ ꙗко гь с ними, и постыдѧтсѧ всадници коннїи. и оукрѣплю домъ іꙋдовъ, и домъ іосифовъ спсꙋ, и вселю ѧ ꙗко възлюбихъ ѧ. и бꙋдꙋтъ в неже коварьство не

Глава 10

1 Просіть від Господа дощ на
ранній і пізній час. Господь зробив
бенкет видіння. І дасть їм зимний
дощ і кожному зілля на полі. **2** То-
му що ті, що говорили, говорили
про труди і чаклуни про брехливі
видіння і про сни фальшиві гово-
рили. І марним потішали. Через це
вони були забрані як вівці і потер-
піли зло, тому що не було ліку. **3**
Мій гнів розгорівся на пастирів. І Я
навідаюся до моїх ягнят. І Господь
Бог Вседержитель навідається до
свого стада – юдиного дому. І по-
ставить їх, як свого гарного коня на
війні. **4** І з нього подивився, і з ньо-
го поставив, і від нього лук в дух
моєї люті. Від нього вийде кожний,
що в тому виганяє. **5** І будуть як хо-
робрі, що топчуть землю в дорогах
на війні, і стануть в лави, тому що
Господь з ними. І завстидаються
вершники на конях. **6** І скріплю ю-
дин дім, і спасу Йосифів дім, і по-

селю їх, бо Я їх полюбив. І будуть
такі, наче б Я їх не відвернув. Тому
що Я їхній Господь Бог, і вислухаю
їх. **7** І вони будуть як Ефрімові воя-
ки. І їхнє серце зрадіє, наче від ви-
на. І діти їхні побачать і розвесе-
ляться. І їхнє серце зрадіє Госпо-
дом. **8** Я сповіщу їм і прийму їх. І
вони помножаться так, як були чис-
ленні. **9** І посію їх в народах. І дале-
кі Мене згадають, і вигодують сво-
їх дітей, і повернуться. **10** І поверну
їх з єгипетської землі, і візьму їх
від Асирії і до Ґалаадити, і введу їх
до Ливану. І не залишиться ані о-
дин з них. **11** І пройдуть вузьким
морем, і поб'ють море хвилями. І
висохнуть всі глибини рік, і знище-
ним буде вся асирійська гордість, і
забраний буде єгипетський скипетр.
12 І скріплю їх в їхньому Господі
Бозі, і його іменем похваляться, –
говорить Господь.

възвратиⷯ҇ иⷯ҇. зане азъ г҃ь б҃ъ иⷯ҇ и
ѹслышꙋ ѧ҆. и бꙋдꙋтъ ꙗко храбри ефрѣмови, и
възрадꙋетсѧ ср҃це имъ ꙗко ѿ вина. и чада
своѧ видѧтъ, и възвеселѧтсѧ, и възрадꙋетсѧ
ср҃це имъ ѡ г҃и. възвѣщꙋ имъ, и прїимꙋ ѧ҆
(-)[4], и ѹмножатсѧ ꙗкоже бѣахꙋ мнѡѕи. и всѣю
ѧ҆ въ людеⷯ҇, и далнїи поманꙋⷮ҇ мѧ, [и][5]
въспитаютъ чада своа и ѡбратѧтсѧ. и
възвращꙋ ѧ҆ ѿ землѧ егѵпетски, и ѿ асѵрїи
прїимꙋ ѧ҆, и въ галаадитъ и въ ливанъ
въведꙋ ѧ҆, и не имать ѡстати ѿ ниⷯ҇ ни
единъ· и проидꙋтъ въ море ѹзко, и поразѧтъ
море волны, і исѧчютъ всѧ глꙋбины рѣчныѧ.
и раздрꙋшитсѧ всѧко досажденїе асѵрїиско, и
скѵпетръ егѵпетскь ѿимесѧ и ѹкрѣплю ѧ҆ ѡ
г҃и б҃ѕѣ иⷯ҇, і ѡ имени его восхалѧсѧ, г҃летъ
г҃ь·

Глава 11

1 Відкрий, Ліване, свої двері! І
хай вогонь пожере твої кедри! **2**
Хай плаче, сльозить ялиця, тому що
впав кедр, бо вельможі дуже потер-
піли. Заплачте! Кричіть, васанські
дуби, бо повалено разом вироще-
ний ліс! **3** Голос тих пастухів, що
плачуть, бо їхня величність в не-
щасті. Голос ревучих левів, тому що
пропало йорданське ревіння. **4** Так
говорить Господь Вседержитель:
Пасіть овець заколення, **5** яких їх
власники вибивали і не розкаялися.
І ті, що їх продавали, говорили: Бла-
гословенний Господь! І ми збагаті-
ли. І їхні пастухи зовсім не дбали
про них. **6** Через це більше не поща-
джу тих, що живуть на землі, – го-
ворить Господь. І ось Я видам лю-
дей, кожного в руки ближнього і в
руки свого царя. І вони порубають
землю, і не вирву з їхніх рук. **7** І
пастиму в ханаанській землі овець
заколення. І візьму собі дві палиці:
першу назвав Я Красою, а другу
назвав Я Мірилом. І пастиму овець,
8 і заберу трьох пастухів в одному
місяці. І моя душа тяжітиме на них,
бо і їхні душі кричали проти Мене.
єре. 15 **9** І Я сказав: Не пастиму вас. *І хто
вмирає, хай вмирає, і хто пропадає,
хай пропаде. І позосталі, хай кож-
ний поїсть тіло свого ближнього. **10**
І візьму мою гарну палицю, і кину
її, щоб знищити мій завіт, який Я
заповів з усіма народами землі. **11** І
він буде розбитий в тому дні, і зро-
зуміють хананеї – вівці, що береже-
ні для мене. Тому що це господнє
слово. **12** І скажу до них: Чи гар-
ним є перед вами? Дайте мені вина-

Г҃ла, аі·

Разверзи ливане двери своѧ, и да поꙗстъ
огнь тисїе твое. да плаче вопльстви
пѵтисъ зане паде кедръ, ꙗко вельможа
вельми ѡстрѣстишасѧ. (въсплаче) вопль-
ствите дꙋби васинитїстїи, ꙗко низвержесѧ
дꙋбрава съсаженнаѧ. гласъ плачющиⷯ҇ пас-
тырь, ꙗко ѡстр҃тисѧ величїе иⷯ҇. гла҃ въпїю-
щиⷯ҇ лев, ꙗко погꙋбисѧ шатанїе їѻрдане· Си-
це г҃летъ г҃ь вседръжитель, пасите ѻвца заколе-
нїю, ꙗже стѧжавшеи (ѧ҆) искалахꙋ и не раска-
ѧхꙋсѧ. и продающеи ѧ҆ г҃лахꙋ, бл҃венъ г҃ь, и
ѡбогатихомсѧ. и пастыри иⷯ҇ не печахꙋсѧ
ничимже ѡ ниⷯ҇· Сего ради не пощажꙋ ктомꙋ
на живꙋщиⷯ҇ по земли, г҃летъ г҃ь. и се азъ
предамъ ч҃лки когождо в рꙋцѣ искренемꙋ (-)[1] и в
рꙋцѣ ц҃рю своемꙋ. і исѣкꙋтъ землю, и не и-
мамъ изѧти ѿ рꙋки иⷯ҇. и ѹпасꙋ ѻвца за-
коленїю въ [земли ханаамли][2]. и прїимꙋ себѣ
два жезла, единаго нарѣ добротꙋ, а дрꙋгаго
нарѣхъ ѵхинизмꙋ, и ѹпасꙋ ѻвца. і измꙋ три
пастырѧ въ м҃цъ единъ, и ѡтѧжитъ д҃ша
моѧ на нѧ, ибо д҃ша иⷯ҇ възывахꙋ на мѧ. и
рѣхъ, не ѹпасꙋ васъ. *(и) ѹмирающїѧ, да ѹ- ієре҃ еі
мретъ. і ищезающїѧ, да ищезнетъ. и прочаѧ
да поꙗсть кождо плоть ближнѧго своего· И
прїимꙋ жезлъ мои добрыи, и ѿвръгꙋ и разори-
ти завѣтъ мои иже завѣщахъ къ всѣмъ
людеⷨ҇ земли. и разоритсѧ въ д҃нь ѻнъ. и
разꙋмѣютъ хананеи ѻвца хранѧщаѧ ми сѧ,
зане слово г҃не есть· И рекꙋ к нимъ, аще добро
пре҃ вами е҃, дадите мздꙋ ми, или ѿрецѣтесѧ,
*и даша мздꙋ ми тридесѧть сребрьникъ. и ма҃ кз

рече Гь къ мнѣ, вложи ѧ в горнилъ и смотри аще искушено е имже образомъ искушенъ быхъ по нихъ. и пріахъ тридесѧть сребрьникъ, и вложихъ ихъ въ храмъ гнь в горнилъ. и ѿвергъ жезлъ вторыи схинизма, разорити завѣтъ иже посредѣ іоуды и посредѣ інлѧ. И рече Гь къ мнѣ, еще пріимоу себѣ сосуды пастырски пастырѧ не бывалца, зане се азъ въздвигну пастырѧ [небывалца][3] на земли, оугибшаѧ не посѣтитъ, и заблуждьшаѧ не имать възыскати, и съкрушеныѧ не имать исцѣлити, и съдравыѧ не имать направити, (имѧ)[4] избранныхъ поѧстъ, и глезны и извіетъ. Ѡ пасущеи соуетнаѧ и оставльше овца. мечь на мышцу его, и на око [ему десное][5]. мышца его схнущи да оусхнетъ, и око [ему десное][6] ослѣпаѧ да ослѣпнетъ.

городу або відмовтеся. *І дали мені винагороду – тридцять срібняків. **13** І сказав Господь до мене: Поклади їх до горнила і гляди чи випробувані, так як Я був випробуваний ними. І я взяв тридцять срібняків і вклав їх до господнього храму, до горнила. **14** І я відкинув другу палицю – Мірило, щоб знищити завіт, що між Юдою і між Ізраїлем. **15** І сказав Господь до мене: Ще візьму собі пастуший посуд, невправного пастуха, **16** тому що ось Я підніму невправного пастиря в землі. Те, що гине, він не відвідає, і заблукане не шукатиме, і побите не лікуватиме, і здорове не наставить. Поїсть ім'я вибраних, і розіб'є їхні суглоби. **17** Ви, що пасете безумне і покинули овець, меч у його руці і на його правому оці. Його рука хай сохнучи посохне і його праве око хай сліпнучи осліпне.

мат. 27

Гла, ві

Богосмышленіе словесе гнѧ на інлѧ. глетъ Гь простерыи нбо, и основавыи землю, и създаѧ дхъ члку в нё. се азъ полагаю ієрлима ѩко предверіа движемаѧ всѣмъ людемъ окрть. (но іоуда)[1] будетъ осѣденіе на ієрлима. и будетъ въ днь онъ, положу ієрлима камень попираюшѧ всѣми ѩзыки. (и) всѧкъ попираѧи его ругаѧ поругаетсѧ, и съберутсѧ вонь вси ѩзыцы землѧ. въ днь онъ, глетъ Гь вседръжитель, поражу всѧкъ конь въ прежасъ, и всадника ему въ безуміе. (и) на домъ (-)[2] іоудовъ ѿвръзу очи мои, и всѧ конѧ людеи поражу въ ослѣпленіе. и рекутъ тысѧщницы іоудови [вси][3] въ срдцыхъ своихъ, обрящемъ себѣ живущаѧ въ ієрлимѣ о Гѣ вседръжители бзѣ ихъ. въ днь онъ положу тысѧщники іоудины ѩко главню огньну въ дрова, и ѩко свѣщу огньну въ стебліе. и поадѧтъ одесную и ошюю (васъ) всѧ люди окртъ. и вселитсѧ ієрлимъ еще в себѣ (на земли). и спсетъ Гь села іоудова ѩкоже испръва, ѩко да не величаетсѧ похвала домоу двдва, и величаніа живущимъ въ ієрлимѣ на іоуду. И будетъ въ днь онъ защититъ Гь ѿ живущихъ въ ієрлимѣ, и будетъ немощныи в нихъ в тои днь ѩко двдъ, а домъ двдовъ ѩко домъ бжіи, ѩко аггелъ гнь пред ними И будетъ въ днь онъ възыщу изѧти всѧ ѩзыки градущаѧ на ієрлм. і излію на домъ двдвъ, и на живущаа въ ієр-
іоа ді лимъ дхъ блгти и щедро. *и възрѧтъ нань егоже прободоша. и (плаче) воплъствати сѧ о немъ плаканіемъ ѩко о возлюбленнѣмъ, и

Глава 12

1 Богорозумність господнього слова на Ізраїлі. Говорить Господь, що простягнув небо, і заснував землю, і створив дух людини в ній: **2** Ось Я кладу Єрусалим, як зрушені переддвер'я, всім народам довкруги, але Юда буде облогою проти Єрусалиму. **3** І буде, що в тому дні поставлю Єрусалим, як потоптаний камінь всіма народами. І кожний, що його топче, кплючи кпитиме. І зберуться проти нього всі народи землі. **4** В тому дні, – говорить Господь Вседержитель, – поб'ю всякого коня жахом і його вершника безумністю. І на дім Юди відкрию мої очі, і поб'ю всіх коней народів сліпотою. **5** І скажуть всі юдині тисячники у своїх серцях: Знайдемо собі тих, що живуть в Єрусалимі в Господі Вседержителі, їхньому Бозі. **6** В тому дні поставлю юдиних тисячників, як головешку вогню між дровами і як свічу вогню в тростині. І вас пожиратимуть справа і зліва всі народи довкруги. І Єрусалим буде поселений ще в собі на землі. **7** І Господь спасе юдине поселення, так як від початку, щоб не величалася похвала Давидового дому і хвала тих, що живуть в Єрусалимі, над Юдою. **8** І буде, що в тому дні Господь оборонить тих, що живуть в Єрусалимі, і немічний в них в тому дні буде як Давид, а дім Давидів – як дім божий, як господній ангел перед ними. **9** І буде, що в тому дні пошукаю, щоб вигубити всі народи, що йдуть на Єрусалим. **10** І вилию на Давидів дім і на тих, що живуть в Єрусалимі, духа ласки і щедростей. *І поглянуть на того, кого ів. 19
прокололи. І плачучи ридатимуть над ним плачем, так як над улюбленим, і

болітимуть за ним болем, наче над
первородним. **11** В тому дні великим
пар2. 35 буде ридання в Єрусалимі, *як ри-
дання Ремона на Магедоновім полі.
12 І земля заплаче за племенем, пле-
мена за себе: племена Давидового до-
му за себе, і їхні жінки за себе; плем-
м'я Натанового дому за себе, і їхні
жінки за себе; **13** плем'я Левіїного
дому за себе, і їхні жінки за себе; Си-
меонове плем'я за себе, і їхні жінки
за себе. **14** Всі інші племена: плем'я і
плем'я за себе, і їхні жінки за себе.

ѻ҆стр҃та́тсѧ [ѻ҆ не́мъ][4] болѣ́знынѡ ꙗ҆́кѡ ѻ҆ пер-
ве́нцѣ. въ дн҃ь ѻ҆́нъ възвели́читсѧ плачевопле́с-
тві́е въ і҆ер҃лимѣ, *ꙗ҆́кѡ плачевопле́стві́е ремо́на в пара́ л҃є
на́ поли [магедо́нѣ][5]. и҆ пла́четсѧ землѧ̀ на
колѣ́на. колѣ́на [ѻ҆ себѣ̀][6]. колѣ́на до́мꙋ дв҃два
ѻ҆ себѣ̀, и҆ же́ны и҆̀ ѻ҆ себѣ̀. колѣ́но до́мꙋ нада́-
нова ѻ҆ себѣ̀, и҆ же́ны и҆́хъ ѻ҆ себѣ̀. колѣ́но до́-
мꙋ левві́ина ѻ҆ себѣ̀, и҆ жены и҆́хъ ѻ҆ себѣ̀. ко-
лѣ́но симео́не ѻ҆ себѣ̀, и҆ же́ны и҆́хъ ѻ҆ себѣ̀.
всѧ̑ (про́чаѧ колѣ́нъ)[7] колѣ́но (и҆) [колѣ́но][8] ѻ҆ се-
бѣ̀, и҆ жены и҆́хъ ѻ҆ себѣ̀.

Глава 13

1 В тому дні всяке місце буде від-
крите Давидовому домові і тим, що
живуть в Єрусалимі, на підніжок і на
єз. 30 поділ. **2** *І буде в тому дні, – гово-
рить Господь Саваот, – вигублю з
землі імена ворожих тіл. І більше не
буде про них згадки. І вигублю з зем-
лі лжепророків і нечистого духа. **3** І
буде, що якщо людина пророкувати-
ме, і скаже до нього його батько і
його матір, що його породили: Не
житимеш, бо ти сказав брехню в ім'я
господнє. І його зв'яжуть його батько
і його матір, коли почне пророкува-
ти. **4** І буде, що в тому дні пророки
завстидаються, кожний свого видін-
ня, щоб їм не пророкувати, і зодяг-
нуться у волосяну шкіру, тому що
збрехали. **5** І скаже: Я не є пророком,
тому що я є людиною, яка обробляє
землю, бо людина мене породила від
моєї молодості. **6** І скажу до нього.
Що це за рана, ця посеред твоїх рук?
І скаже: Якою прокололи мене в моїм
улюбленім домі. **7** Зброє, встань про-
ти мого пастуха і проти чоловіка з
мого племені! – говорить Господь
мат. 26 Вседержитель. *Поб'ю пастуха, і вів-
мар. 14 ці розбіжаться, і поверну мою руку
на малих пастухів. **8** І буде, що в
тому дні по всій землі, – говорить
Господь, – дві її частини будуть ви-
гублені і пропадуть, а третя зали-
шиться на ній. **9** І проведу третю
частину через вогонь. І розпечу їх,
так як розпікається срібло, і випро-
бую їх, так як випробовується золото.
Він прикличе моє ім'я, і Я вислухаю
його і скажу: Народ мій – ці. І вони
скажуть: Мій Господь Бог.

Гла҃, г҃і.

Въ дн҃ь ѻ҆́нъ бꙋ́детъ вса́кѡ мѣ́сто раз-
верза́ѧсѧ до́мꙋ дв҃дꙋ [и҆ живꙋ́щи҆ въ
і҆ер҃лиме въ подвиже́ні́е и҆ въ раздѣле́ні́е][1].
*И҆ бꙋ́детъ въ дн҃ь ѻ҆́нъ гл҃етъ гь҃ [сава- і҆езе҃ л҃
ѡ́дъ][2], потреблю и҆мен҃ (непрі́ѧзньныхъ телесъ)[3]
ѿ землѧ̀, и҆ ктомꙋ не бꙋ́детъ и҆мъ помѣне́-
ні́е. и҆ лжаѧ пр҃рки, и҆ дꙋ́хъ нечи́стыи и҆змꙋ ѿ
землѧ̀. И҆ бꙋ́детъ а҆́ще прорече́тъ чл҃къ [-][4], и҆
речетъ къ немꙋ ѿц҃ъ є҆го и҆ мт҃и є҆го ро́ждшаѧ
є҆го не жи́въ бꙋ́деши, ꙗ҆́кѡ лжа гл҃а въ и҆мѧ
гн҃е. и҆ запне́те є҆мꙋ ѿц҃ъ є҆го и҆ мт҃и є҆ (-)[5] є҆г-
да̀ пр҃рчествовати начнетъ. И҆ бꙋ́детъ въ дн҃ь
ѻ҆́нъ, постыда́ѧсѧ пр҃рцы ко́ждо ѿ видѣ́ні́ѧ
є҆мꙋ (не)[6] пр҃рчествова́ти и҆мъ, и҆ ѻ҆блекꙋ́тсѧ въ
ко́жꙋ сръ́ниннꙋ занѐ сълга́ша. и҆ рече́тъ, нѣ́смь
пр҃ркъ а҆́зъ, ꙗ҆́кѡ чл҃къ дѣ́лаѧи зе́млю а҆́зъ є҆смь,
занѐ чл҃къ роди мѧ ѿ ю҆́ности моеѧ. И҆ [ре-
кꙋ́тъ][7] к немꙋ, что (ꙗ҆́зва)[8] си посредѣ рꙋ́кꙋ
твоею. и҆ рече, є҆́же прободо́ша (мѧ̀) въ до́мꙋ
възлю́бленнѣмъ ми. (ѻ҆рꙋ́жі́е)[9] въстани на па́с-
тырѧ моего, и҆ на мꙋ́жа (ѿ колѣ́на моего)[10],
гл҃етъ гь҃ вседръжи́тель. *[поражꙋ][11] [па́стырѧ][12], ма҃ к҃ѕ
и҆ [разы́идꙋтсѧ][13] ѻ҆́вца. и҆ ѻ҆браще рꙋ́кꙋ мою ма҃ д҃і
на малыѧ па́стырѧ. И҆ бꙋ́детъ [въ дн҃ь ѻ҆́нъ][14]
на всю̀ зе́млю, гл҃етъ гь҃, двѣ̀ [є҆ѧ][15] ча́сти по-
требитесѧ и҆ ѹ҆ги́блете, а҆ третіа ѻ҆ста́нетъ
на не́и. и҆ проведꙋ тре́тію ча́сть сквозѣ ѻ҆́гнь,
и҆ раздегꙋ ѧ҆̀ ꙗ҆́коже ражди́за́етсѧ сребро̀, і҆ и҆скꙋ-
шꙋ ѧ҆̀ ꙗ҆́коже и҆скꙋша́етсѧ зла́то. то́и призо-
ветъ и҆мѧ мое, и҆ а҆зъ ѹ҆слы́шꙋ и҆̀, и҆ рекꙋ, лю́-
ді́е мои си сꙋть. и҆ (ті́и рекꙋтъ)[16] гь҃ бг҃ъ мои.

Глава 14

1 Ось іде господній день. І в тобі
буде розділена твоя здобич. **2** І зберу
всі народи проти Єрусалиму на вій-
ну. І місто буде схоплене, і доми бу-
дуть розграбовані, і жінки будуть ос-
квернені, і половина міста вийде в
полон. А решта мого народу – не бу-

Гла҃, д҃і.

Сѐ [де́нь гн҃ь гр҃де́тъ][1], и҆ раздѣлитсѧ
коры́сть твоѧ в тебѣ̀. и҆ съберꙋ всѧ
ꙗ҆зы́ки на і҆ер҃лимъ въ бра́нь, и҆ прен-
мꙋтъ гра́дъ, и҆ расхитатсѧ домове,
и҆ же́ны ѻ҆сквернѧ́тсѧ. І҆ и҆зы́идетъ полъ града
въ плѣне́ні́е, а҆ ѻ҆ста́нокъ людіи мои не и҆-

мꙋтсѧ потребити ѿ града· І изыидетъ г҃ь,
и ополчитсѧ въ ѩзыцехъ онѣхъ, ѩкоже дн҃ь
ополъченїю его въ дн҃ь брани. [и (пришедъ) ста
г҃ь б҃ъ мой, и вси ст҃їи с ни҃м][2]· И станета нозѣ
его въ дн҃ь онъ на горѣ елеѡнстей, ѩже есть
прѧмо ї(ер)л҃иму на востокъ. и разведетсѧ гора
елеѡнскаѧ полъ еѧ къ востоко҃, и полъ еѧ къ
морю, пропасть велїѧ ѕѣло. и ѹклонитсѧ полъ
горы на сѣверъ, и полъ еѧ на югъ, [дебрь ве-
лїѧ][3]. и засыплетсѧ дебрь (горнѧа)[4], и (къ
прилежащїи) прилѧпнетъ дебрь горнѧа (и) до
(наеса)[5]. и нарасте҃, ѩкоже нарасте [ѿ лица][6]
Е҃ пара҃ к҃ѕ труса *въ дн҃ь озїѧ цр҃ѧ їоудова· И прїидетъ
г҃ь б҃ъ мой, и вси ст҃їи с нимъ. [и бꙋдетъ][7]
въ дн҃ь онъ, не бꙋдетъ свѣтъ [но][8] зима и
мразъ, бꙋдетъ дн҃ь единъ, и дн҃ь той знаемъ
бꙋдетъ г҃ви, и не дн҃ь и не нощь, и при вечере
бꙋдет свѣтъ· И въ дн҃ь онъ изыидетъ вода
жива ѿ ї(ер)л҃има, полъ еѧ въ море прьвое, и
полъ еѧ въ море послѣднее. (-)[9] въ жатвꙋ и
въ веснꙋ бꙋде тако. и бꙋдетъ г҃ь въ цр҃ѧ по
всеи землѝ. въ дн҃ь онъ бꙋдетъ г҃ь еди҃н і имѧ
его едино, обходѧ всю землю и пꙋстынѧ ѿ
(гавалъ)[10] (и) до реммона на югъ ї(ер)л҃имꙋ. [и
вързнесетсѧ][11] на мѣстѣ, (и) пребꙋде ѿ вратъ
венїаминь до мѣста вратъ пръвыхъ [и][12]
даже до вратъ ѹгольныхъ. и ѿ столпа ана-
нилъ [и][13] до по҃точилїѧ цр҃ѧ. [и][14] вселѧтсѧ
вонь, и анадема не бꙋдетъ ктомꙋ, и все-
литсѧ ї(ер)л҃имъ надѣющисѧ· И се бꙋдетъ па-
денїе еже исѣчетъ г҃ь всѧ люди, елико воеваша
на ї(ер)л҃имъ. (і) истаютъ плоти имъ стоѧ-
щемъ на ногахъ имъ, и очеса имъ истекꙋтъ
изъ обочїи ихъ, и ѩзыкъ ихъ растае въ ѹс-
тѣхъ ихъ. и бꙋдетъ въ дн҃ь онъ ѹжасъ гн҃ь
велїи на нихъ. і иметъ кождо за рꙋкꙋ ближ-
нѧго своего, и приложитсѧ рꙋка его къ рꙋцѣ
ближнѧго своего, и [еще][15] їоуда ополчитсѧ въ
ї(ер)л҃имѣ, и събереть крѣпость всѣхъ людїи о-
крутъ, злато и сребро и ризы въ множествїе
ѕѣло. и се есть паденїе конемъ, и мскомъ, [-][16]
вельблюдомъ, и осло҃, и всѣмъ скотомъ
сꙋщимъ въ плъцѣхъ онѣхъ по паденїю семꙋ.
и бꙋдетъ елико аще останетъ ѿ всѣхъ ѩ-
зыкъ пришедъшихъ на ї(ер)л҃имъ, и възыидꙋтъ
лѣто на лѣто покланѧтисѧ цр҃ю г҃ꙋ вседръжи-
телю, и празновати въ пра҃зньство скꙋнопигї-
ино· И бꙋдетъ елико аще не възыидꙋтъ ѿ
всѣхъ племенъ землѧ въ ї(ер)л҃имъ поклонитисѧ
цр҃ю г҃ꙋ вседръжителю, и сї онѣхъ приложат-
сѧ, [не бꙋдетъ на нихъ дождѧ][17]. аще ли же
колѣно егѵпетско не възыидетъ ни прїидетъ,

де вигублена з міста. **3** І Господь
вийде і стане до бою проти тих
народів, так як в день його озбро-
єння, в день бою. І, прийшовши,
мій Господь Бог став, і з ним всі
святі. **4** І Його ноги стануть в тому
дні на оливній горі, що є напроти
Єрусалиму, на схід. І оливна гора
розірветься: половина її до сходу і
її половина до моря (=заходу). Ду-
же велика прірва. І половина гори
схилиться до півночі, і її половина
– до півдня. Велика долина. **5** І за-
сипаною буде горішня долина, і до
бокової прилипне гірська долина. І
до Насса. І наросте, так як наросла
від лиця трясіння *в дні Озії, юди- пар2. 26
ного царя. І прийде мій Господь
Бог і всі святі з Ним. **6** І буде, що в
тому дні не буде світла, але холод і
мороз. **7** Буде один день, і той день
буде знаний Господеві. І не день, і
не ніч, і при вечорі буде світло. **8** І
в тому дні вийде жива вода з Єру-
салиму: половина її до першого мо-
ря і її половина до останнього мо-
ря. Так буде в жнива і на весну. **9** І
Господь буде за царя по всій землі.
В дні тому буде один Господь і
одне його ім’я, **10** що обходить всю
землю і пустиню від Ґавалу і до
Реммона, на південь Єрусалиму. І
підніметься на місці, і стане від
брами Веніямина до місця першої
брами і аж до брами кута, і від А-
нанилової вежі і до точил царя. **11** І
поселяться в ньому, і більше не бу-
де прокляття. І Єрусалим поселить-
ся впевнено. **12** І це буде падіння,
яким Господь вирубає всі народи,
які воювали проти Єрусалиму. І їх-
ні тіла розтануть, як стоятимуть на
їхніх ногах, і їхні очі випливуть з
заглиблень їхніх, і їхній язик роз-
тане в їхніх устах. **13** І в тому дні
буде на них великий господній жах.
І кожний візьме за руку свого бли-
жнього, і його рука пристане до ру-
ки свого ближнього. **14** І юда ще
стане в лави в Єрусалимі і збере
силу всіх народів, що довкруги, зо-
лото, і срібло, і одіж – велике мно-
жество. **15** І це є падіння коней і
ослиць, верблюдів і ослів, і всієї
скотини, що є в тих таборах після
цього падіння. **16** І буде, що ті, які
лише залишаться з усіх народів, що
прийшли проти Єрусалиму, вони і
підуть з року до року поклонятися
цареві – Господеві Вседержителеві
і святкувати в празник шатер. **17** І
буде, що ті, які лише не підуть з у-
сіх племен землі до Єрусалиму по-
клонитися цареві – Господеві Все-
держителеві, і ці будуть додані до
тих. Не буде на них дощу. **18** Якщо
ж єгипетське плем’я не прийде ані

не піде, і на цих буде кара, якою
Господь поб'є всі народи, які тіль-
ки не прийдуть святкувати празник
шатер. **19** Це буде гріх Єгипту і
гріх всіх народів, які лиш не підуть
святкувати празник шатер. **20** В
тому дні буде те, що в уздечці коня,
– святе Господеві Вседержителеві, і
будуть казани в Господньому домі,
наче чаші, перед лицем жертовни-
ка. **21** І буде кожний казан в Єруса-
лимі і в Юдеї святий Господеві
Вседержителеві. І прийдуть всі, що
приносять жертву, і візьмуть з них,
і зварять в них. І більше не буде ха-
нанея в домі Господа Вседержите-
ля в тому дні.

Кінець *Книги* Пророка Захарії.
Має в собі 14 глав.

и҆ на си́хъ бꙋ́детъ ꙗ҆́зва ѐюже а҆́ще оу҆разитъ гь
всѧ ꙗ҆зы́ки є҆ли́ко а҆́ще не възы́идꙋтъ празнова́-
ти празника скѷнопигїѧ. се бꙋ́детъ грѣхъ
є҆гѷптꙋ, и҆ грѣхъ всѣмъ ꙗ҆зыкомъ є҆ли́ко а҆́ще
не възы́идꙋтъ празнова́ти пра́зникъ скѷнопи-
гїи. въ дн҃ь о҆́нъ бꙋ́детъ ѐже въ оу҆здѣ коне́ви
с҃то г҃а вседръжи́телѧ, и҆ бꙋ́дꙋтъ коно́би въ
домꙋ гн҃и ꙗ҆́ко ча́шѝ пре лицемъ о҆лта́реви. и҆ бꙋ-
детъ всѧкъ коно́бъ въ і҆ерлимѣ и҆ въ і҆оу҆де́и
с҃то г҃ви вседръжи́телю. и прїи́дꙋтъ вси жрꙋ-
щеи, и҆ прїимꙋтъ ѿ нихъ и҆ сварѧ́ в нихъ. и҆
не бꙋ́детъ хананéи є҆́ще въ храмѣ г҃а вседръ-
жи́телѧ въ дн҃ь о҆́нъ·

Конецъ пр҃рка захарїи.
и҆́мать в себѣ, г҃ла, дї·

МАЛАХІЯ-ПРОРОК
ГЛАВА 1

1 Богорозумність господнього
слова на Ізраїлі рукою його ангела.
Покладіть це на ваші серця. **2** Я вас
полюбив, – говорить Господь, – і
ви сказали: В чому Ти нас полю-
рим. 9 бив? *Чи не Ісав був братом Якова?
Говорить Господь: І Я полюбив Я-
кова, **3** а Ісава зненавидів. І Я пос-
тавив його границі на зникнення і
його насліддя на поселення пусти-
ні. **4** Тому-то, якщо скаже Ідумея: Я
знищена, і ми повернемося і відбу-
дуємо її спустошене, так говорить
Господь Вседержитель: Вони буду-
ватимуть, і Я знищу. І названі бу-
дуть вони Границі беззаконня і на-
род, проти якого Господь вишику-
ється довіку. **5** І ваші очі побачать,
і ви скажете: Звеличився Господь
мат. 23 понад ізраїльські границі. **6** *Син
прославляє батька, і раб боятимеь-
ся свого пана. То якщо Я є Бать-
ком, то де моя слава? І якщо Я є
Господом, то де є мій страх? Гово-
рить Господь Вседержитель: Проти
вас, священики, що бещестите моє
ім'я. І ви сказали: В чому ми збе-
щестили твоє ім'я? **7** Приносячи до

МАЛАХІА ПРОРОКЪ ГЛАВА · А

Богосмышле́нїе словесе гн҃ѧ на і҆и҃лѧ в рꙋ́кꙋ
а҆гг҃ла є҆го. положи́те се на ср҃цы вашѝ,
възлюби́хъ вы г҃летъ гь. и҆ рѣсте, о҆
чемъ възлюби́ ѐси ны. *не бра́ ли бѣ і҆- к рим ѳ
са́въ і҆а́кобꙋ, г҃летъ гь, и҆ возлю́бихъ і҆а́кова, а҆
і҆са́ва възненави́дѣхъ. и҆ оу҆чинѝ предѣ́лы є҆го въ
и҆щезнове́нїе, и҆ достоѧ́нїе є҆го въ ныри́ща пꙋ-
сты́нна. занѐ (а҆́ще) речѐ и҆дꙋме́ѧ разорихсѧ, и҆
о҆брати́мсѧ и҆ възижемъ о҆пꙋстѣвшаѧ [єѧ̀][2]·
Сице г҃летъ гь вседръжи́тель, сами възи́ж-
дꙋтъ, и҆ а҆́зъ разорю. и҆ нарече́тсѧ и҆мъ предѣ́лъ
безако́нїѧ, и҆ лю́дїе на нѧже о҆полчи́сѧ гь до́
вѣка. и҆ о҆чеса ваша видѧ́, и҆ вы речете, възве-
ли́чисѧ гь превы́ше предѣ́лъ і҆и҃лвъ· *Сн҃ъ сла́- мѳ кг
витъ ѿц҃а, и҆ ра́бъ г҃а своє́го [оу҆бои́тсѧ][3]. то
а҆́ще ѿц҃ъ є҆смь а҆зъ, то гдѣ сла́ва моѧ. и҆ а́ще
гь є҆смь а҆зъ, то гдѣ є҆сть бо́ꙗзнь моѧ̀. г҃летъ
гь вседръжи́тель на́ вы сщ҃еннїи о҆злобꙋющеи
и҆мѧ мое. и҆ рѣсте, о҆ чемъ о҆злоби́хомъ и҆мѧ
твое. приносѧ́ще къ о҆лтареви моє́мꙋ хлѣ́бы
скве́рны. и҆ рѣсте, о҆ чесо́мъ о҆скверни́хомъ ѧ̀.
г҃летсѧ вамъ, трапе́за гн҃ѧ оу҆ничиже́на є҆сть, и҆

на̑ложе́наꙗ бра́шна оу̑ничижи́ли є̑сте. занѐ а̑ще
приведете слѣ́по на жрътву, не ѕло а̑ли· и̑
а́ще приведете хро́мо ли недужно, то не ѕло
а̑ли. приведи є̑ кнѕю своє̑му є̑да̀ по́иметъ [є̑][4],
а̑ще о̑бинетсѧ лица твоє̑го, глаголетъ гдь все-
дръжи́тель· И̑ нынѣ о̑чы́ститеса пре лицемъ
бга вашего, и̑ моли́тесѧ є̑му [да поми́лу-
етъ вы][5]. в ру́ки ваша бы́ша си, а̑ще о̑би-
нусѧ (ли́цъ ваши́х)[6], глаголетъ гдь вседръжи́тель·
Занѐ и̑ ѿ васъ затво́рятсѧ две́ри, и̑ не възъ-
гнѣтитѐ о̑лтаре́ви моє̑му тунe. нѣсть во́-
лѧ моѧ въ ва́съ, глаголетъ гдь вседержи́тель, и̑
ѱлѡ рві жрътвы не прїиму ѿ ру́къ вашихъ. *занѐ
ѿ восто́ка слнца [и̑][7] до за́падъ є̑го и̑мѧ моє̀
сла́витсѧ в ꙗ̑зы́цехъ, и̑ на всѧ́комъ мѣстѣ
демїа́мъ прино́ситсѧ и̑мени моє̑му и̑ жертва
чи́ста. занѐ ве́лїе и̑мѧ мое въ ꙗ̑зы́цехъ,
глаголетъ гдь вседержи́тель. вы же скверните є̑,
глаголюще, трапе́за гня о̑скверне́на є̑сть, и̑ на̑ла-
га́ющаѧсѧ бра́шна є̑го оу̑коре́на бы́ша. и̑
рѣ́сте, си ѿ стра́сти бы́ша. и̑ ѿдунухъ
ѧ̀, глаголетъ гдь вседержи́тель. и̑ (оу̑вѣ́си)[8] хи-
ще́нїѧ и̑ хро́ма и̑ ѕло дѣ́ющаѧсѧ, и (-)[9] при-
ведо́сте (ѧ̀) на жертву, но не прїиму и̑хъ ѿ
ру́къ вашихъ, глаголетъ гдь вседержи́тель. и̑ про-
клѧ́тъ и̑же бѣ си́ленъ и̑ бѣ въ ста́дѣ є̑го
мужескь по́лъ, и̑ моли́тва є̑го на́нь и̑ жре́тъ
растлѣ́вшаѧ гдви. занѐ црь ве́лїи а̑зъ є̑смь,
глаголетъ гдь вседержи́тель, і и̑мѧ мое просвѣ-
ще́нно въ ꙗ̑зы́цехъ·

Глава, в҃·

Нынѣ за́повѣдь си к вамъ сщенїи.
г мѡ кѕ / є мѡ кн *а̑ще не оу̑слы́шите, и̑ а́ще не положи-
те на срдцыхъ вашихъ да́ти сла́ву и̑-
мени моє̑му, глаголетъ гдь вседержи́тель.
и̑ послю̀ на́ вы клѧ́тву, и̑ проклену блгвенїе
ваше и̑ о̑клену є̑. и̑ разорю блгвенїе ваше и̑ не
будетъ въ васъ, занѐ вы не влага́сте въ
срдца ваша. се а̑зъ ѿлучю вамъ ра́мо, і и̑с-
ки́даю трибухи (лютомыи)[1] на лица ваша,
трибухи (лю́томыи) празникъ вашихъ, и̑
прїиму вы въкупѣ· И̑ разумѣете занѐ а̑зъ
гдь посла́хъ к ва́мъ за́повѣдь сїю, бы́ти за-
вѣту моє̑му къ левѵ́томъ, глаголетъ гдь все-
держи́тель. завѣтъ мои бѣ с ни́мъ жи́зни и̑
ми́ру. и̑ дахъ є̑му бо́ꙗзнїю боꙗ́тисѧ мене,
и̑ ѿ лица и̑мени моє̑го сумнѣтисѧ є̑му. за-
ко́нъ и̑стинны бѣ въ оу̑стѣхъ є̑го, и̑ непра́вда
не о̑брѣте́сѧ въ оу̑стнахъ є̑го. въ ми́ръ и̑с-
правлѧ́ѧ и̑детъ съ мно́ю, и̑ мно́ги о̑брати
ѿ непра́вды. ꙗ̑ко оу̑стнѣ і̑ерео́вѣ съхранѧ́ете

мого жертовника осквернені хліби. І ви сказали: В чому ми їх осквернили? Говориться вам: Господній стіл є зневажений. І ви зневажили поставлену їжу. **8** Тому що коли приведете на жертву сліпе, чи не зле? І коли приведете кульгаве чи хворе, то чи це не зле? Приведи його твоєму князеві – чи його прийме? Хіба прийме твоє лице? – говорить Господь Вседержитель. **9** І тепер очистіть себе перед лицем вашого Бога і моліться до Нього, щоб вас помилував. Це було у ваших руках. Чи прийму ваші лиця? – говорить Господь Вседержитель. **10** Тому що і у вас замкнуться двері, і не запалите даром мій жертовник. Немає у вас мого бажання, – говорить Господь Вседержитель, – і не прийму
жертву з ваших рук. **11** *Тому що від пс. 112
сходу сонця і до його заходу моє ім'я прославляється в народах, і в усякому місці приноситься ладан моєму імені і чиста жертва. Тому що моє ім'я велике в народах, – говорить Господь Вседержитель. **12** Ви ж Його опоганюєте, кажучи: Господній стіл осквернений. І та його їжа, що ставиться, була зневажена. **13** І ви сказали: Це є від терпіння. І Я їх видув, – говорить Господь Вседержитель. І ти пізнаєш грабоване, і кульгаве, і хворе. І ви їх привели на жертву. Але не прийму їх з ваших рук, – говорить Господь Вседержитель. **14** І проклятий той, хто був сильний. І було в його стаді: *скотина* чоловічого роду і його молитва на ньому. І він жертвує зіпсуте Господеві. Тому що Я є великий цар, – говорить Господь Вседержитель, – і моє ім'я славне в народах.

Глава 2

1 І тепер для вас ця заповідь, свяще- мойЗ. 26
ники. **2** *Якщо не послухаєтеся і якщо мой5. 28
не поставите до ваших сердець дати славу моєму імені, – говорить Господь Вседержитель, – то пошлю на вас прокляття. І прокляну ваше благословення. І прокляну його. І рознесу ваше благословення. І не буде у вас, тому що ви не вкладали до вашого серця. **3** Ось Я відлучу вам рамено і розсію требухи люті у ваші лиця, требухи люті ваших празників. І візьму вас разом. **4** І пізнаєте, що Я, Господь, послав до вас цю заповідь, щоб мій завіт був до левітів, – говорить Господь Вседержитель. **5** З ним був мій завіт життя і миру. І Я дав йому страхом боятися Мене і лиця мого імені, щоб він боявся. **6** Закон правди був у його устах, і неправди не знайдено в його губах. Випрямлюючись, в мирі він іде зі мною і багатьох відверне від неправедності. **7** Бо губи священика хоронять пізнання. І шукатиму закон з його уст, тому що він є ангелом Господа Вседержителя. **8** Ви ж відхилили-

ся від доріг і багатьох зробили не-
мічними від закону, знищили левіїн
завіт, – говорить Господь Вседер-
житель. **9** І Я дав вас на зневагу і
ослабленими до всіх народів, тому
що ви не зберегли моїх доріг, але
еф. 4 дивилися на лиця в законі. **10** *Чи
не один Бог вас створив? Чи не о-
дин Батько всім вам? Як то, що ви
залишили, кожний свого брата,
щоб опоганити завіт ваших бать-
ків? **11** Покинутим був Юда і гидо-
тою став Ізраїль і Єрусалим, тому
що Юда опоганив господні свято-
щі, які Той полюбив, і почав *ходи-
ти за* чужими богами. **12** Господь
вигубить людину, що це чинить, аж
доки Яків не буде впокорений в
поселеннях, і від тих, що приносять
жертву Богові Вседержителеві. **13** І
ось те, що Я зненавидів, ви робили.
Ви покривали слізьми, і плачем, і
стогоном від трудів господній жер-
ам. 5 товник. *Чи ще годиться поглянути
на вашу жертву чи прийняти з ва-
ших рук прийнятне? **14** І ви сказа-
ли: Задля чого Господь засвідчив
між тобою і між жінкою твоєї мо-
лодості, яку ти відпустив? І вона
твоя спільниця і жінка твого завіту.
15 І недобре зробив останок твого
духа. І ви сказали: Що іншого про-
сить Бог? Хіба насіння? І ви збере-
жетеся вашим духом. І не залишиш
жінку своєї молодості. **16** Але як-
що, зненавидівши, її відішлеш, –
говорить Господь Бог ізраїльський,
– покриє Господь безбожністю ва-
ші задуми. Говорить Господь Все-
держитель: І оберігатиметеся своїм
духом, і не покинете раду, **17** про-
гнівуючи Бога вашими словами. І
ви сказали: В чому ми Його роз-
гнівили? Тому що ви сказали: Кож-
пс. 131 ний, що чинить зло, добрий перед
мат. 11 Господом. І Він сам зволив у них.
мар. 1 *І де є Бог праведності?
лук. 7

разꙋмъ, и҆ зако́на взыщꙋ ѿ оу҆́стъ є҆гѡ, ꙗ҆́кѡ
а҆́гг҃лъ г҃а вседръжи́телѧ є҆сть. вы же оу҆клони́-
тесѧ ѿ пꙋті́и, і҆ и҆знемощьстви́сте мнѡ́ги ѿ
зако́на, и҆стли́сте завѣтъ леѵꙋ̀инъ, гл҃етъ г҃ь
вседръжи́тель. и҆ а҆зъ да́хъ вы въ оу҆ничиже́ніе
и҆ ѡ҆слабле́ны въ всѧ̀ ꙗ҆зы́ки, зане вы не съ-
храни́сте пꙋті́и мои҆. но (лица̀ ѡ҆бинꙋ́стесѧ)[2] въ
зако́нѣ. *не б҃ъ ли є҆ді́нъ създа васъ. не ѿц҃ъ еф҃е д҃
ли є҆ді́нъ всѣмъ ва́мъ. что а҆ще ѡ҆ста́висте
ко́ждо бра́та своего́, ѡ҆скверни́ти завѣтъ ѿц҃ь
ва́шихъ. ѡ҆ста́вленъ бы́сть і҆оу́да, и҆ ме́рзости
бы́сть і҆и҃ль и҆ і҆е҆рл҃имъ. зане ѡ҆скверни і҆оу́да с҃таѧ
г҃нѧ ꙗ҆же възлюби, и҆ (нача́токъ)[3] бо́гомъ чюж-
ди҃мъ. потреби́тъ г҃ь ч҃лка творѧ́щаго си, до́ндеже
(-)[4] смири́тсѧ ѿ се́лъ і҆а́ковль, и҆ ѿ приносѧ́-
щихъ жрътвꙋ б҃гꙋ вседръжи́телю. и҆ си и҆хже
ненави́дѣхъ творѧ́сте. покрыва́сте слеза́ми ѡ҆л-
тарь г҃нь, и҆ пла́чемъ и҆ въздыха́ніемъ ѿ трꙋ-
довъ. *є҆щѐ ли досто́инѡ призрѣ́ти на жрътвꙋ а҆мѡ҃ е҃
[ва́шꙋ][5], ли прі́ати прі́атно и҆з рꙋкъ ва́шихъ.
и҆ рѣсте, чесо ра́ди. ꙗ҆́кѡ г҃ь засвидѣ́тельствова
междꙋ тобо́ю, и҆ межꙋ жено́ю ю҆́ности твое́ѧ
ю҆же пꙋстѝ. и҆ та ѡ҆бщница твоа̀, и҆ жена̀ за-
вѣтꙋ твоемꙋ. и҆ не [добрѣ][6] сътвори̇ [-][7] ѡ҆ста́-
нокъ дх҃ꙋ твоемꙋ. и҆ рѣсте, чесо и҆наго [про́ситъ
б҃ъ ли сѣмене][8]. и҆ съхрани́тесѧ дх҃омъ ва́-
шимъ, и҆ жены̀ ю҆́ности свое́ѧ не ѡ҆ста́виши. но
а҆ще възненави́дѣвъ ѿпꙋ́стиши [ю҆][9], гл҃етъ г҃ь
б҃ъ і҆и҃левъ. [-][10] покрые́тъ (г҃ь) нече́стіѧ помыш-
ле́ніѧ ва́ша, гл҃етъ г҃ь вседръжи́тель. и҆ съхра-
ни́тесѧ дх҃омъ свои́мъ, и҆ не ѡ҆ста́вите [совѣ-
та][11], прогнѣва́юще б҃а слове́сы ва́шими. и҆ рѣ-
сте, ѡ҆ чесо́мъ прогнѣва́хомъ [є҆го][12]. занѐ рѣсте,
всѧ́къ творѧ́и зло добръ пре́ г҃мь, и҆ ѡ҆ тѣхъ ѱлѡ҃ рл҃а ма҃ѳ а҃і ма҃ а҃ лꙋ҃ з҃
са́мъ и҆зволи́лъ є҆сть, *и҆ гдѣ є҆сть б҃ъ пра́вдѣ.

Глава 3

1 Ось Я пошлю свого ангела, і
він погляне на дорогу перед моїм
лицем. І несподівано до своєї церк-
ви прийде Господь, якого ви шука-
єте, і ангел завіту, якого ви бажає-
те. Ось приходить, – говорить Гос-
подь Вседержитель. **2** І хто стер-
пить день його приходу? І хто встo-
їть в його появі? Тому що він підні-
мається, як вогонь горнила і як ми-
ло тих, що перуть. **3** І сяде, наче
розпалюючи і очищаючи срібло і
золото. І Він очистить левіїних си-
нів і переліє їх, як золото і як сріб-
ло. І будуть приносити Господеві
жертву в праведності. **4** І вгодною
буде Господеві юдина жертва в
Єрусалимі, так як дні, віки і так як

Гл҃а, г҃.

Се а҆зъ послю̀ а҆гг҃ла своего и҆ при́зритъ на
пꙋть предъ лицемъ мои́мъ. и҆ внеза́пꙋ
прі́идетъ въ цр҃ковь [свою][1] г҃ь є҆гоже вы
и҆́щете, и҆ а҆гг҃лъ завѣта є҆гоже вы хоще-
те. се прі́идетъ гл҃етъ г҃ь вседръжи́тель, и҆
кто потрьпи́тъ дн҃ь прише́ствіа є҆го, и҆ кто
постои́тъ въ видѣ́ніи є҆го. зане сеи҆ въсхо́дитъ
ꙗ҆́кѡ ѡ҆гнь разваре́ніѧ, и҆ ꙗ҆́кѡ мы́ло перꙋ́щихъ. и҆
сѧ́детъ (разварѧ́ѧ и҆ ѡ҆чища́ѧ)[2] ꙗ҆́кѡ сребро и҆
ꙗ҆́кѡ зла́то. и҆ ѡ҆чи́ститъ с҃ны леѵꙋ̀ины, и҆ пре-
лі́етъ а҆ ꙗ҆́кѡ зла́то и҆ ꙗ҆́кѡ сребро̀. и҆ бꙋ́дꙋтъ
г҃ви приносѧ́ще жрътвꙋ въ пра́вдꙋ. и҆ го́дѣ бꙋ-
детъ г҃ви жрътва і҆оу́дова [въ][3] і҆е҆рл҃имѣ ꙗ҆́коже
дн҃и вѣка, и҆ ꙗ҆́коже лѣта пре́жнѧѧ. и҆ прі́идꙋ к

вамъ на сꙋдъ, и҆ бꙋдꙋ свѣ́дитель скорь на проказителѧ, и҆ на прелюбодѣ́ица, и҆ на кленꙋщаасѧ и҆менемъ мои҆мъ въ лжꙋ, и҆ на лиша́ющаѧ мзды наємника, и҆ на насильствꙋющаѧ вдовица, и҆ пхающаѧ сирыѧ, и҆ на оуклонѧющаѧ сꙋдъ пришельца, и҆ на не боѧщаѧсѧ менє̀, глаголетъ вседръжитель. Занѐ а҆зъ гь҃ бг҃ъ вашъ и҆ не и҆змѣнѧюсѧ. и҆ вы сн҃ы і҆аковли (и҆) не съдръжаетесѧ ѿ грѣхъ ѡ҆тецъ вашихъ. оуклонисте

захⷶ а҃ законы моѧ и҆ не съхранисте. *Ѡ҆братитесѧ къ мнѣ̀ и҆ ѡ҆бращꙋсѧ къ вамъ, глаголетъ гь҃ вседръжитель. и҆ рѣсте, ѡ҆ чесѡ̀ ѡ҆братимсѧ. е҆да̀ ѡ҆больщаетъ чл҃къ бг҃а. занѐ вы ѡ҆больстисте мѧ. и҆ рѣсте, ѡ҆ чесомъ ѡ҆больстихомъ тѧ. ꙗ҆́ко десѧтины и҆ начатцы с҆ вами сꙋть, и҆ възирающе вы възираете [на́ нѧ][4], и҆ мене (бо)[5] ѡ҆больщаете, [лѣто][6] (се) и҆скончасѧ. и҆ внесосте всѧ тѧжанїѧ въ сокровища, и҆ [расхищенїе нищаго въ домы ваша][7]. Ѡ҆братите же сѧ ѡ҆ се́мъ, глаголетъ гь҃ вседръжитель. а҆́ще не ѿверзꙋ вамъ хлѧбїи нб҃ныхъ, і҆ и҆злїю вамъ бл҃венїе мое дондеже оудоволитесѧ. и҆ разньствꙋю вамъ въ брашна, и҆ не и҆мамъ и҆стлити ва́мъ плодъ земльныѧ. и҆ не и҆мꙋть и҆знемощи вамъ виногради сельнїи, глаголетъ гь҃ вседръжитель. и҆ оублажатъ вы всѝ ꙗ҆зыцы, занѐ бꙋдете вы землѧ̀ и҆зволена, глаголетъ гь҃ вседръжитель. Ѡ҆тѧжчисте на́ мѧ словеса ваша, глаголетъ гь҃ [вседръжитель][8]. и҆ рѣсте, ѡ҆ чемъ ѡ҆клеветахомъ

іѡ҃ ка на́ тѧ. *рѣсте сꙋетенъ работаѧй бг҃ꙋ. и҆ что болѣ ꙗ҆́ко съхранихомъ съхранєнїѧ є҆го. и҆ занѐ поидохомъ млтвеницы прє́д лицемъ гд҃а вседръжителѧ. и҆ нн҃ѣ мы блажимъ чюждихъ, и҆ възиждаютсѧ [всѝ][9] творѧщеи безаконїе. [-][10] противишасѧ бг҃ꙋ, и҆ спаслисѧ сꙋть. се ѡ҆клеветаша боѧщааѧсѧ гд҃а кождо къ и҆скренемꙋ своемꙋ, и҆ внѧтъ гь҃, и҆ оуслыша. и҆ написа книги памѧтїи прє́д собою боѧщи́хсѧ гд҃а и҆ говѣющимъ и҆мени є҆го. и҆ бꙋдꙋ ми глаголетъ гь҃ вседержитель, въ дн҃ь ѡ҆нъ и҆́же а҆зъ сътворю в҆ посꙋжденїе, і҆ и҆зволю ѧ҆̀ ꙗ҆́коже и҆зволѧетъ чл҃къ сн҃ъ свои [добрѣ][11] работающь є҆мꙋ. И҆ ѡ҆братитесѧ и҆ видите междꙋ праведнома, и҆ междꙋ неправедникꙋ. и҆ междꙋ слꙋжащима бг҃ꙋ, и҆ [междꙋ][12] не работающаѧ [є҆мꙋ][13].

попередні роки. **5** І прийду до вас на суд, і буду швидким свідком проти чародіїв, і проти перелюбників, і проти тих, що клянуться моїм іменем в брехню, і проти тих, що позбувають найманця винагороди, і проти тих, що чинять насилля вдові і штовхають сиріт, і проти тих, що ухиляють суд приходькові, і проти тих, що не бояться мене, – говорить Вседержитель. **6** Тому що Я вам Господь Бог і не міняюся, і ви сини Якова і не стримуєтеся **7** від гріхів ваших батьків. Ви відхилили мої закони і не зберегли. *Поверніться до Мене, і Я повернуся до вас, – говорить Господь зах. 1
Вседержитель. І ви сказали: В чому повернемося? **8** Чи обманює людина Бога? Тому що ви Мене обманули, і ви сказали: В чому ми Тебе обманули? Тому що з вами є десятини і первоплоди, **9** і ви дивлячись дивитеся на них. Адже ви Мене обманюєте. Цей рік закінчився. **10** І ви внесли всі прибутки до скарбів. І грабунок бідного у ваших домах. Поверніться ж в цьому, – говорить Господь Вседержитель. *Зважте,* чи Я не відкрию вам небесні отвори і вилию вам моє благословення, доки матимете по достатку. **11** І заповім вам на їжу, і не знищу вам плід землі, і не знеможе ваш виноградник у полі, – говорить Господь Вседержитель. **12** І блаженними назвуть вас всі народи, тому що ви будете бажаною землею, – говорить Господь Вседержитель. **13** Тяжкими ви зробили проти Мене ваші слова, – говорить Господь Вседержитель. І ви сказали: В чому ми Тебе оскаржили?
14 *Ви сказали: Безумний той, хто служить Богові. І що, більше *маємо*, тому йов. 21
що ми зберегли його закони і тому що пішли як ті, що моляться перед лицем Господа Вседержителя? **15** І тепер ми блаженними називаємо чужинців. І всі, що чинять беззаконня, будуються. Вони противилися Богові і спаслися. **16** Так сказали проти тих, що бояться Господа, кожний до свого ближнього. І Господь сприйняв, і почув, і записав до літописної книги перед собою тих, що бояться Господа і почитають його ім'я. **17** І вони будуть мої, – говорить Господь Вседержитель, – на той день, який Я зроблю на розсудження, і виберу їх, так як чоловік вибирає свого сина, що йому гарно служить. **18** І повернетеся, і побачите між праведним і між неправедним, і між тим, що служить Богові, і між тим, що Йому не служить.

Глава, д҃.

Ꙗ҆ко се дн҃ь грѧдетъ горѧ̀ ꙗ҆́ко пещь и҆ попалитъ ѧ҆̀. и҆ бꙋдꙋтъ всѝ и҆ноплеменницы, и҆ всѝ творѧщеи безаконїѧ ꙗ҆́ко стеблїе. и҆ вожжетъ ѧ҆̀ дн҃ь [гн҃ь][1]

Глава 4

1 Тому що ось приходить день, що горить, як піч, і спалить їх. І всі чужинці, і всі, що чинять беззаконня, будуть наче стерня. І їх спалить господній день, що приходить, – говорить

Господь Вседержитель. І він їм не
залишить кореня лози. **2** І вам, що
боїтеся мого ім'я, засяє сонце пра-
ведності і оздоровлення його крил.
І вийдете, і стрибатимете як телята,
звільнені від кайданів. **3** І потопче-
те беззаконних, і вони будуть попе-
лом під вашими ногами в день, в я-
кому Я зроблю, – говорить Господь
мой2. 20 Вседержитель. **4** *Згадайте закон
Мойсея, мого раба, оскільки Я йо-
му заповів в Хориві до всього Ізраї-
мат. 17 ля приписи і оправдання. **5** *І ось Я
посилаю вам Ілію Тесвитянина ра-
ніше від приходу великого і слав-
ного господнього дня. **6** Який по-
верне серце батька до сина і серце
людини до ближнього, щоб, прий-
шовши, Я не побив землю вповні.

Кінець *Книги* Пророка малахії.
Має в собі 4 глави.

грядыи, глетъ гь вседержитель. и не иматъ
оставити имъ корени (-)[2] лоза· И всїаетъ
вамъ боящимся имени моего слнце правено, і
исцѣленїе крылу его. і изыидете и възыграе-
теся яко телцы ѿ оузъ раздрѣшени. и попере-
тѐ безаконники, [и][8] будутъ пепелъ по ногама
вашима, въ днь воньже азъ сътворю, глтъ гь
вседрьжитель· *[Помяните законъ моусея рабà в҃ мѡ҃ к҃
моего, якоже повелѣхъ ему въ хоривѣ къ всему
інлю, повелѣнїя и оправданїя· *И се азъ посы- ма҃ з҃і
лаю вамъ ілїю дезвитянина, прежде пришес-
твїя дне гня великаго и просвѣщеннаго, иже
оустроитъ срце ѿцу къ сну, и срце члку къ
искренему, да не пришедъ поражю землю гро-
бїю][3]·

Конецъ пррку малахїи
има в себѣ главъ д҃·

ПЕРВЫЕ КНИГИ МАККАВЕЙСКЇЕ

Глава, а҃.

И бысть[1] внегда порази, Алеѯандръ Филиппа македоньска иже изыиде ѿ земли Хеттимъ. и порази Дарїа цр҃а перьска и медьска. и црствова в него мѣсто первѣе во Еладѣ. и състави брани многи и въздержа твердыни, и оуби цри земьскїѧ. и пройде даже до предѣлъ земли, и прїѧтъ користи многихъ ѩзыкъ, и оутѣшиса земли пре нимъ. и възвышенъ бысть и възнесеса срце его, и събра силꙋ крѣпкꙋ ѕѣло. и начальствова странами [и ѩзыки][2] и мꙋчительми, и быша емꙋ в данники. И по сихъ паде на ложе и позна иже оумретъ, и съзва отрокови своа доброродныа, иже с нимъ бахꙋ въскормлени (ѿ юности его)[3]. и раздѣли имъ црство свое, еще живꙋ емꙋ сꙋщꙋ. И црствова Алеѯандръ лѣтъ, в҃і, и оумре. И въздержаша отроки его кождо в мѣстѣ своемъ, и възложиша вси дїадимы по смрти его. и снове ихъ по нихъ лѣта многа, и оумножиша ѕлаа на земли, і изыиде ѿ нихъ корень грѣха. Антїохъ (епиданъ)[4] снъ Антїоха цра, иже бысть (-)[5] в римѣ. и црствова (лѣтъ)[6], р҃л҃з, црства еллиньска. въ днехъ же тѣхъ изыидоша ѿ Ізла снове беззаконнїи, и пооустиша многихъ рекꙋщи. поидемъ и завѣщаемъ завѣтъ съ ѩзыки иже окрстъ насъ. ѩко ѿнележе ѿлꙋчихомса ѿ нихъ обрѣтоша насъ [многа ѕлаа][7], и блго видѣса слово въ очїю ихъ, и препослаша нѣкихъ ѿ людїи, і идоша къ црю. и дасть имъ власть творити оправданїа ѩзыческа. и създаша (себѣ) оучилище въ Ієрлимѣ по (нечистотахъ)[8] ѩзыческихъ, и сътвориша себѣ необрѣзанїе, и ѿстꙋпиша ѿ завѣта стаго и съпрагоша ѩзыкомъ, и въдашаса творити лꙋкаваа. и оуготоваса црство пре Антїохомъ, и нача црствовати въ земли егѵпетьстѣ, да црствꙋетъ на двѣма црствома. и вниде въ Егѵпетъ въ народѣ тѧжцѣ, на колесницахъ и слонѣхъ [и всадники][9] и (съвокꙋпленїе кораблеи множество)[10]. и въстави брань на Птоломеа цра егѵпеска. и оубоаса Птоломѣи ѿ лица его и побѣже, и падоша ѩзвени мнѕи. и взаша грады тверды

ПЕРША КНИГА МАККАВЕЙСЬКА

Глава 1

1 І сталося, що коли побив Алек-
сандер, *син* Филиппа Македонсько-
го, який вийшов з землі Хеттим, і
він розбив Дарія, перського і мед-
ського царя, він зацарював замість
нього, скоріше в Еладі. **2** І він вчи-
нив багато воєн, і захопив твердині,
і вбив земних царів. **3** І він прой-
шов аж до країв землі і взяв здобич
багатьох народів. І земля втихоми-
рилася перед ним. І піднявся він, і
його серце піднялося. **4** І він зібрав
дуже велику силу. І він панував над
країнами, і народами, і тиранами. І
вони були йому за платників дани-
ни. **5** І після цього він упав на ліж-
ко і пізнав, що помре. **6** І покликав
своїх шляхетних слуг, що були з
ним вигодовані від його молодості,
і розділив їм своє царство ще як він
був живим. **7** І Александер царював
12 літ і помер. **8** І до влади прий-
шли його слуги, кожний на своєму
місці, **9** і всі поклали *на голову* він-
ці по його смерті і їхні сини після
них багато літ. І вони намножили
зло на землі. **10** І з них вийшов ко-
рінь гріха – Антіох Епифан, син ца-
ря Антіоха, який був в Римі. І він
царював *у* 137-му році еллинського
царства. **11** В тих же днях вийшли з
Ізраїля беззаконні сини і перекона-
ли багатьох, кажучи: Підім і вчинім
завіт з народами, що довкруги нас,
бо відколи ми від них відлучилися,
надійшло на нас багато зла. **12** І
слово здавалося добрим в їхніх о-
чах. **13** І вони вислали деяких з на-
роду, і *ті* пішли до царя. І він дав
їм владу чинити поганські оправ-
дання. **14** І збудували собі примі-
щення в Єрусалимі за поганськими
нечистотами, **15** і зробили собі не-
обрізання. І відступили від святого
завіту, і запряглися з поганами, і
вдалися чинити зло. **16** І царство
готовим було перед Антіохом, і він
почав царювати в єгипетській зем-
лі, щоб царювати над двома царст-
вами. **17** І він ввійшов до Єгипту з
великим народом на колісницях, і
слонах, і вершниках, і з великим
збором кораблів. **18** І він підняв
війну проти Птоломея, єгипетсько-

го царя. І Птоломей злякався його ли-
ця і втік, і впало багато ранених. **19** І
вони захопили сильні міста в єгипет-
ській землі, і він взяв здобич єгипет-
ської землі. **20** І Антіох повернувся,
після того як побив Єгипет, у 143-му
році. І він пішов проти Ізраїля і Єру-
салиму з великим народом. **21** І він
ввійшов до святилища з гордістю і
взяв золотий жертовник, і світильник
для свічок, і ввесь його посуд, **22** і
стіл предложення, і збанки, і чашки, і
золоті кадильниці, і занавісу, і вінці, і
золоту прикрасу, що була на лиці
храму, і все розбив. **23** І він взяв срі-
бло, і золото, і дорогоцінний посуд, і
взяв сховані скарби, які знайшов, **24** і
взяв і відійшов до своєї землі. І зро-
бив вбивство, і промовляв з великою
гордістю. **25** І був великий плач в Із-
раїлі і в усіх їхніх місцях. **26** І стог-
нали начальники, і старці, і хлопці. І
дівчата послабли, і жіноча краса змі-
нилася. **27** Кожний жених взявся за
плач, і та, що сиділа на весільному
ліжку, була в жалобі. **28** І земля
стряслася задля тих, що на ній жили.
І кожний дім Якова зодягнувся соро-
мом. **29** І по двох роках днів цар пос-
лав начальника над даниною до юди-
них міст. І він прийшов до Єрусали-
му з великим народом, **30** і він про-
мовив до них мирні слова з обманою.
І йому повірили. І він нагло напав на
місто, і побив його раною великою, і
вигубив багато народу з Ізраїля. **31** І
він взяв здобич міста і його спалив
вогнем. І знищив його доми і його
стіни довкруги. **32** І взяли в полон
жінок і дітей, і поділили скотину. **33** І
розбудували Давидове місто, велику і
сильну твердиню і сильні башти. І
було їм за твериню. **34** І поклали ту-
ди грішний народ, мужів-беззаконни-
ків, і запанували в ній. **35** І поклали
зброю і їжу, і збирали єрусалимську
здобич і клали туди. І вони були на
велику сіть. **36** І це було на засідку
святині і на лукавого диявола Ізраїле-
ві постійно. **37** І вони пролили невин-
ну кров довкруги святині і опоганили
святиню. **38** І втекли ті, що жили в Є-
русалимі через них. І він став помеш-
канням для чужинців, і чуже насіння
– його мешканці, і його діти покину-
мой1. 8 ли його. **39** І його святиня була зни-
тов. 15 щена, мов пустиня, *його празники
були повернені в плач і його суботи в
погорду. Його пошану понижають.
40 Після його слави помножилося йо-
го безчестя і його вивищення було
повернено на плач. **41** І цар Антіох
написав всьому своєму царству, щоб
всі були одним народом. **42** І кожний
покинув свій закон, і всі погани
сприйняли слово царя Антіоха. **43** І
численні з Ізраїля зволили його слу-

в землѝ є̓гѵ̑петстѣи, и̓ взѧ корысти землѝ є̓-
гѵ̑петскїѧ· И̓ ѡ̓братисѧ а̓нтїо̑х внегда порази
єгѵ̑пта, въ р҃мг лѣто. и̓ взыде на і̓и҃лѧ і̓
і̓е̓р҃лимъ въ народѣ тѧжцѣ. и̓ вниде въ ст҃и-
лище съ гордынею и̓ взѧ ѻ̓лтарь златыи и̓
свѣтилни́к свѣщныи, и̓ всѧ сосуды є̓го и̓
трапезу прⷭ҇ложенїѧ и̓ възлїѧлники и̓ фїѧла,
и̓ кадилницы златыѧ и̓ катапетасму и̓ вѣн-
цы, и̓ оу̓крашенїе златое и̓же на лицы црⷦ҇ви
бѧше и̓ сокруши̓ всѧ. и̓ взѧ̀ сребро и̓ злато и̓
сосуды въжделѣнїѧ, и̓ взѧ сокровища таи-
ныѧ и̓хже ѡ̓брѣте, и̓ (взѧ̀ и̓)[11] ѿи̓де в землю
свою· и̓ сътвори оу̓бїиство, и̓ гл҃а въ гордости
велицѣ· И̓ бысть плачь велиⷦ҇ въ і̓и҃ли, (и̓) въ
всѣхъ мѣстѣхъ и̓ⷯ҇, и̓ въздыхаша началницы
и̓ старцы, [и̓ юноша и̓ дв҃ы][12] и̓знемогоша, и̓
красота женьскаѧ и̓змѣнисѧ, всѧкъ женихъ
прїѧтъ плачь, [и̓][13] сѣдѧщїѧ на ѻ̓дрѣ брач-
нѣ бы̑ в̓ печали· И̓ потрѧсесѧ землѧ̀ ѡ̓битаю-
щихъ ради на неи, и̓ весь домъ і̓а̓ковль ѡ̓блече-
сѧ студомъ· [И̓][14] по двою лѣту днїи, послѧ
црⷭ҇ь началника даньⷩ҇ въ грады і̓ю̓дины, и̓ прї-
иде въ і̓е̓р҃лимъ съ народомъ великомъ. и̓ гл҃а
к ниⷨ҇ словеса мирнаѧ во льсти, и̓ вѣроваша є̓-
му. и̓ нападе на градъ стремленїеⷨ҇ и̓ порази є̓-
го ꙗ̓звою великою, и̓ погуби люди многи ѿ
і̓и҃лѧ. и̓ взѧ корысти граⷣ҇ски, и̓ пожже є̓го ѻ̓г-
немъ и̓ разори̓ домы є̓го, и̓ стѣны [є̓го][15] ѡ̓к-
рестъ. и̓ плѣниша жены и̓ чада, и̓ скоти
(раздѣлиша)[16]. И̓ създаша градъ дв҃двъ стѣ-
ну велику и̓ крѣпку [и̓][17] пирги крѣпки, и̓ бы̑
и̓мъ въ крѣпоⷭ҇· и̓ поставиша ту люди грѣшни-
цы мужи безаконницы и̓ възмогоша в немъ· и̓
поставиша ѻ̓ружїѧ и̓ брашно, и̓ (събираша)[18]
корысти і̓е̓р҃лимскїѧ (и̓) полагаша ту. и̓ быша
въ [сѣть велику][19], и̓ бысть на лаѧтельство
ст҃ыни, и̓ въ дїѧвола лукаваго і̓и҃лю выну. и̓
пролїѧша кровь неповинну ѡ̓крⷭ҇тъ ст҃ыни, и̓
ѡ̓скверниша ст҃ыню. и̓ бѣжаша ѡ̓битающїи і̓е̓р҃-
лиму и̓хъ ради, и̓ бысть ѡ̓битанїе чюж-
димъ. и̓ (чюжду сѣмени роженїе є̓го)[20], и̓ чада
є̓го ѡ̓ставиша є̓го, [и̓][21] ст҃ынѧ є̓го разорена ꙗ̓-
ко пустына. *праздницы є̓го ѡ̓бращени суть а̃ мо̂ и̂ / тобі̂ ѕ҃і
въ плачь, (и̓) суботы є̓го в поношенїе. чести
є̓го (оу̓ничижаю̑)[22]. по славѣ є̓го оу̓множено є̓сть
бе҃честїе є̓го, и̓ высота є̓го ѡ̓бращена є̓сть во
плачь· И̓ писа црⷭ҇ь а̓нтїохъ всему црⷭ҇тву сво-
є̓му да будутъ вси людїе є̓дино· И̓ ѡ̓стави
кожⷣо законъ свои і̓ и̓зволиша вси ꙗ̓зыцы по
слову црⷭ҇ѧ (а̓нтїоха)· и̓ мнѡѕи ѿ і̓и҃лѧ и̓зволи-
ша служенїю є̓го, и̓ пожроша и̓доломъ и̓ ѡ̓ск-
верниша суботу· И̓ посла црⷭ҇ь книги рукою вѣс-

тникъ въ ї҆ерⷭ҇лимъ, и҆ въ [всѧ][23] гра́ды ї҆ꙋдины да наслѣдаѧтъ зако́ны чюжди́ѧ зе́мъскихъ. и҆ въздержа́тъ всеѡ҆съжиже́нїе и жертвы и҆ възлїѧнїе ѿ ст҃ыни· и҆ ѡ҆скверни́ти сꙋбѡ́ты и҆ пра҃зники, и҆ ѡ҆скверни́ти (ст҃аѧ ст҃ыхъ)[24]· [и҆][25] създа́ти ѡ҆лтари и҆ ка́пища ї и҆до́лы, и҆ пожре́нїѧ мѧ́съ свиныхъ и҆ ско́ты ѡ҆́бщаѧ. и҆ ѡ҆ста́вити с҃ны своѧ необрѣ́заны, [и҆][26] ѡ҆скверни́ти д҃ша и҆хъ въ всѣхъ нечистота́хъ (-)[27], даже забꙋдꙋтъ зако́нъ, ї и҆змѣнѧтъ всѧ ѡ҆правда́нїѧ (б҃жїѧ). Ї и҆́же а҆́ще не сътво́рѧтъ по гл҃ꙋ ц҃рѧ, да ᲂу҆мрꙋтъ по (-)[28] словесѣхъ сихъ. (и҆) написа всемꙋ ц҃ртвꙋ своемꙋ, и҆ приста́ви нача́лники на всѧ лю́ди. (и҆же)[29] повелѧ́ше гра́домъ ї҆ꙋ́динымъ пожрети по всѧ́къ гра́дъ и҆ гра҃· И҆ събра́шасѧ (мно́ѕи ѿ лю́дїи)[30] к ни́мъ всѧ́къ ѡ҆ста́вивыи зако́нъ (г҃нь), и҆ сътвори́ша лꙋка́во на земли̇· И҆ положи́ша (лю́ди ї҆и҃лвы)[31] в та́иныхъ, [и҆][32] въ всѧ́комъ ᲂу҆бѣжищꙋ и҆хъ, (-)[33] е҃і д҃не, [м҃ца][34] [хасле́ва][35], пѧ́томꙋ и҆ четы́ресо́тномꙋ лѣтꙋ. [създа́ша][36] скве́рнꙋ опꙋстѣ́нїѧ на ѡ҆лта́рь (б҃жїи), (-)[37] по (всѣмъ) гра́домъ и҆ꙋ́динымъ ѡ҆́кр҃тъ създа ка́пища· и҆ пре҃ две́рїю домо́въ и҆ на сто́гнахъ (и҆) жрѧ́хꙋ, и҆ книги зако́на (б҃жїѧ) и҆же ѡ҆брѣто́ша съжго́ша ѡ҆гне҃, низдержа́вши (и҆)[38] и҆деже ѡ҆брѣтоша (-)[39] книгꙋ завѣта (г҃нѧ)· И҆ е҆ли́цы же въздръжа́ша зако́нъ (г҃нь), по повелѣ́нїю ц҃рѧ закла́хꙋ е҆го. в си́лѣ свое́и сътворѧ́хꙋ (сїѧ лю́демъ ї҆и҃левымъ)[40], и҆же ѡ҆брѣт҃шимсѧ въ всѧ́комъ м҃цѣ и҆ м҃цѣ въ гра́дѣхъ· и҆ (двадесѧ́тыи д҃нь)[41] м҃ца жрѧ́хꙋ въ ка́пищи, и҆же бѣ на пр҃тлѣ. и҆ жены ѡ҆брѣзающаѧ с҃ны своа закала́ша по повелѣ́нїю [ц҃рѧ][42]. ї ѡ҆бѣша́хꙋ дѣтища за шїи (-)[43] (по всѣхъ)[44] домохъ и҆хъ, ї и҆хъ и҆же ѡ҆брѣзаша тѣхъ [закала́хꙋ][45]. И҆ мно́ѕи (ѿ лю́дїи ї҆и҃левыхъ)[46] ᲂу҆держа́шасѧ и҆ ᲂу҆тверди́шасѧ е҆же не ꙗ҆́сти скве́рныхъ. ї и҆збра́ша (наипа҃) ᲂу҆мрети, неже ѡ҆скверни́тисѧ бра́шны, и҆ не хотѣ́ша престꙋпи́ти зако́на (б҃жїѧ) ст҃го. и҆ закла́ни сꙋть, и҆ бы́сть гнѣ́въ ве́лїи на ї҆и҃лѧ ѕѣло̀·

жінню, і принесли жертву ідолам, і опоганили суботу. **44** І цар послав книги рукою посланців до Єрусалиму і до всіх юдиних міст, щоб вони пішли за законами чужинців землі, **45** і спинили цілопалення, і жертви, і поливання в святині, і опоганювали суботи і празники, **46** і сквернили святе святих, **47** і будувати вівтарі, і святині, і ідоли. І різали свинське м’ясо і спільний скот, **48** і залишали своїх синів необрізаними, щоб опоганювали їхні душі в усіх нечистотах, **49** щоб забули закон і змінили всі божі оправдання. **50** І ті, що лиш не зроблять за словом царя, хай помруть **51** за цими словами. І він написав всьому своєму царству і настановив начальників над всім народом, який заповідав юдиним містам приносити жертви у кожному місті і місті. **52** І численні з народу зібралися до них, кожний, що покинув господній закон, і зробили лукаве на землі. **53** І зійшлися ізраїльські люди в таємних місцях і в усякому їхньому сховищу **54** 15-го дня місяця Хаслева чотирьохсотого і п’ятого року. Вони збудували гидоту запустіння на божому жертовнику, довкруги в усіх юдиних містах будуючи храми. **55** І вони приносили жертви перед дверима домів і на вулицях. **56** І книги божого закону, які знайшли, спалили вогнем, заволодівши ними. **57** Де знайшли книгу господнього завіту. І тих, що держали господній закон, за наказом царя такого забивали. **58** У своїй силі чинили це в кожному місяці і місяці по містах ізраїльському народові, що *там* знайшовся. **59** І двадцятого дня місяця приносили жертву в храмі, який був на жертовнику. **60** І за наказом царя вбивали жінок, що обрізували своїх дітей. **61** І вони вішали дітей на шиї по всіх їхніх домах, і вбивали тих, що їх обрізали. **62** І численні з ізраїльського народу втрималися і скріпилися, щоб не їсти нечисте. **63** І вони радше вибрали вмерти, ніж опоганитися їжею. І не бажали переступити святого божого закону, і були вбиті. **64** І був дуже великий гнів на Ізраїлі.

Гл҃а, в҃·

Въ д҃нехъ т҃ѣ въста [матѳ҃їѧ][1] [с҃нъ][2] ї҆ѡа́ннов, (с҃на) симео́нѧ с҃щенникъ ѿ с҃новъ и҆ѡа҆ривъ ѿ ї҆ерⷭ҇лима, и҆ сѣде во [моди́не][3]. ї (и҆мѧ́ше)[4] с҃новъ е҃ ї҆ѡа́нна и҆же проименова́шесѧ га҃ди, (и҆) симо́на и҆же проименова́шесѧ дасеи, (ї) и҆ꙋ́дꙋ и҆же зва́шесѧ ма҃каве́и, (и҆) е҆леа҆зáръ и҆же проименова́шесѧ (а҆нара́н)[5], и҆ѡа҆нада́нъ и҆же проименова́шесѧ (а҆п҃дꙋсъ)[6]· и҆

Глава 2

1 В тих днях встав Матфія, син Івана, Симеонового сина, священик з Йоаривових синів з Єрусалиму, і осів в Модині. **2** І вони мали 5-ть синів: Івана, який прозваний Ґаддис, **3** і Симона, що прозваний Тасей, **4** і Юду, який звався Маккавей, **5** і Елеазара, який звався Анаран, Йоанатана, який звався Аптус. **6** І вони побачили хули, що були в Юдеї і Єрусалимі. **7** І

той сказав: Горе мені! Навіщо я наро-
дився, щоб бачити знищення мого
народу і знищення святого міста, і
сидіти там, щоб колись віддатися в
руки ворогів і святе в руки чужинців?
8 Його храм став наче чоловік без
честі, **9** посуд його слави є винесений
полоненим, його старці вигублені на
вулицях і його молодь впала від ме-
ча. **10** Який народ не успадкував цар-
ство і не заволодів його добиччю? **11**
Вся ж його прикраса забрана. Замість
свободи настало рабство. **12** І ось на-
ші святощі, і наша краса, і наша сла-
ва спустошена, і народи їх опогани-
ли. **13** Отже, навіщо нам ще жити? **14**
І Маттатія, і його сини роздерли
свою одіж, і зодягнулися в мішкови-
ну, і дуже плакали. **15** І прийшли до
міста Модин послані від царя, що
змушували втікачів, щоб принесли
жертву. **16** І численні з Ізраїля до них
приступили. Маттатія ж і його сини
сильно стали *проти*. **17** І відповіли ті,
що від царя, і промовили до Маттатії,
кажучи: Князем, і преславним, і ве-
ликим є ти в цьому місті і скріплений
синами і братами. **18** Отже, тепер
першим приступи і виконай наказ ца-
ря, так як зробили всі народи і ті ю-
дині мужі, що залишилися в Єруса-
лимі, і будеш ти і твій дім серед цар-
ських друзів. І ти, і твої сини просла-
витеся сріблом, і золотом, і багатьма
дарами. **19** І відповів Маттатія, і ска-
зав великим голосом: Хоч і всі наро-
ди в домі царства слухаються царя,
щоб відступити кожному від служін-
ня своїх батьків і сприйняти його за-
повіді, **20** я ж і мої сини і мої брати
підкоряємося законові наших бать-
ків! **21** Бог буде нам милосердний!
Не може нам трапитися, щоб ми по-
кинули закон і божі оправдання! **22**
Не послухаємося слів царя, щоб пе-
реступити наше служіння направо чи
наліво! **23** І як він перестав говорити
ці слова, приступив чоловік-юдей пе-
ред очима всіх, щоб за царським на-
казом принести жертву в храмі, що в
Модині. **24** І побачив Маттатій, і за-
болів, і задрижали його нутрощі, і
розгорілася його лють за судом зако-
ну, і він наскочив і розрубав його при
храмі, **25** а чоловіка, якого послав
цар, що змушував приносити жертву,
він вбив у тому часі і знищив храм.
26 І він заревнував за законом, так як
зробив Финеес Замврієві, синові Са-
ломи. **27** І закричав Маттатій в місті
великим голосом: Кожний, що рев-
нує за законом і стоїть в завіті, хай
вийде вслід за мною. **28** І втік він сам
і його сини в гори, і покинули те, що
мали в місті. **29** Тоді до пустині піш-
ли численні, що шукали суду і спра-
ведливості, і там сиділи **30** вони самі,

[видѣша][7] хуленїѧ бывающаѧ въ іудеи і ие-
рлимѣ. И рече увы мнѣ, почто роженъ есмь ви-
дѣти сътренїе людїи моихъ, и сътренїе града
стго. и сѣдѣти тꙋ въ еже датисѧ в руцѣ
врагъ, (и) стаѧ в руки чюждимъ. бысть
храмъ его яко члкъ безчестенъ, съсуды славы
его плѣнени изведени суть. побїени суть
(старцы)[8] его на стогнахъ [-][9] мечемъ (-)[10].
кои языкъ не наслѣдова цртва и не въздержа
корысти его, вся (же) утварь его взята
есть. вмѣсто свободы бысть рабьство. и се
стаѧ наша и красота наша и слава наша о-
пустѣна есть, и оскверниша ѧ языцы. поч-
то убо намъ еще жити. и растерза (ризы
своѧ маттадїѧ и сны его)[11], и облекошасѧ
въ врѣтища и плакаша ѕѣло. и прїидоша
(посланїи)[12] ѿ цря, понуждающе ѿбѣгъшихъ
въ (град [модинъ][13])[14] да пожрутъ. и мнози ѿ
ійлѧ [приступиша к нимъ][15]. (-)[16] Матадїѧ (же)
и сынове его крѣпко сташа. и ѿвѣщаша (пос-
ланїи) ѿ цря. и рѣша маттадїю глюще.
кнѧзь и преславныи и велїи еси въ градѣ семъ и
утверженъ въ снехъ и братїи. нынѣ (убо)[17]
приступи преже и сътвори повелѣнїе цря, яко
сътвориша вси языцы, и мужи іудины, и
оставшїи въ іерлимѣ. и будеши ты и
[домъ][18] твои посреди другъ црвевыхъ. и ты и
сынове твои прославитесѧ въ сребрѣ и златѣ и
в дарѣхъ многихъ. И ѿвѣща маттадїѧ и ре-
че гласомъ велїимъ. аще (и) вси языцы въ
дому цртвїѧ цря послушаша (-)[19] ѿступи-
ти кождо ѿ служенїѧ ѿцъ своих, і изволиша
въ заповѣдехъ его. (азъ же)[20] и сынове мои и
братїѧ моѧ, повинуемсѧ закону ѿцъ нашихъ.
милостивъ (будетъ) намъ (богъ). (нѣсть намъ
ключимо) оставити законъ и оправданїѧ
(бжїѧ). (не послушаемъ словесъ цря)[21] преступи-
ти служенїе наше на десно или на шуе. И яко
преста глати словеса сїѧ. приступи мужъ и-
удеанинъ пред очима всѣхъ жрѣти въ капи-
щи иже въ модине, по повелѣнїю цреву. и ви-
дѣ матадїи и поболѣ, и въстрепеташа
(внутренѧѧ)[22] его. и вожжесѧ ярость (его) по
суду (закона). и (наскочи и)[23] разсѣче его въ
капищы, и мужа (егоже црь посла)[24] иже при-
нуждаше жрѣти уби, въ времѧ оно и ка-
пище разори. И възревнова законъ яко сътвори
финеесъ замврїи сну саломи. и възопи мат-
тадїи въ градѣ гласомъ велїимъ [-][25] всякъ
ревнуяи закону, [и][26] стояи въ завѣтѣ да
изыидетъ въ слѣдъ мене. и [ѿбѣжа][27] самъ
и сынове его в горы, и остави еликаже имѣ въ

градѣ. Тогда снидоша мнози ищуще суда и
правды въ пустыни и сѣдоша тꙋ сами, и
снове и̃ и жены ихъ и скоты и̃ яко оумножи-
шася на нихъ ѕлая. и възвѣщено есть му-
жемъ цревымъ и силнымъ иже бяху въ iер-
лимѣ градѣ двдвѣ. яко отидоша мужи нѣ-
цыи, иже разориша заповѣдь црьску в (мѣста)
тайна въ пустыню. И текоша по нихъ мнози
и яша ихъ (и) ополчишася на ни̃, и поста-
виша противу (-)[28] брань въ днь суботныи. и
рекоша к нимъ, (противляетеся и) нн҃ѣ еще,
(изыидѣте и)[29] сътворите по слову цря и
живете. И рѣша не изыидемъ ни сътворимъ
по слову цреву да оскверимъ днь суботы. И
въскориша на нихъ брань, и не отвѣщаша и̃ ни
камени вергоша на ни̃, ни заградиша (мѣста)
тайна рекуще. оумремъ вси въ простотѣ на-
шеи. (и) свѣдѣтели будутъ на насъ нбо и
земля, иже неправо погубите на̃. И восташа на
ни̃ въ брани в суботы. и оумроша сии и жены
ихъ и снове ихъ и скоты и̃, даже до тысящи
дшъ члкъ. И позна маттадия и друзи его, и
въскорбѣша о нихъ ѕѣло. и рече мужъ искре-
нему своему, аще вси сътворимъ яко братия
наша сътвориша, и не ополчаемся на языцы о
дшахъ наши̃, и оправдании ради (-)[30] нн҃ѣ
(насъ скоро искоренят)[31] от земля. и помыслиша
въ днь онъ глюще. всякъ члкъ иже аще при-
идетъ к на̃ на брань въ днь суботныи, о-
полчаемся противу его и не оумре вси, яко оум-
роша братия наша въ тайнѣ. Тогда собраша
к нимъ сонмище [иоудейско][32] крѣпции въ силе
от ихля. вся изволивыи закону и вси иже бѣ-
жаше от злыхъ приложишася и̃. и быша и̃ въ
оутвержение и събраша вои, и побиша грѣш-
ныхъ въ гнѣве своемъ. и мужеи беззаконныхъ
въ ярости своеи, и прочии бѣжаша во языцы
спастися. и обыиде маттадия и друзи его и
разориша капища. и обрѣзаша отроки необрѣ-
занныя елицѣ обрѣтоша въ предѣлехъ ихля въ
крѣпости. и погнаша сновъ гордыня, и оуспѣ
дѣло въ руку и̃. и въздержаша законъ от руку
языкъ и от руку цреву, и не даша рогъ грѣш-
нику. И приближишася днии маттадию оумрѣ-
ти, и рече сномъ своимъ. нн҃ѣ оукрѣпися гор-
дыня и обличение, и время низъвращению и
гнѣвъ ярости. [И][33] нн҃ѣ чада възревнуите за-
кону и дадите дша ваша за завѣтъ отцъ ва-
ши̃ [и][34] помните [дѣла отца][35] иже сътвориша
въ родѣхъ свои, и приимете славу велию и имя
а мо кз вѣчное. *Авраамъ не въ искушениихъ ли обрѣ-
тенъ есть вѣренъ, и вмѣнися ему въ правду.

і їхні сини, і їхні жінки, і їхня ско-
тина, бо на них намножилося зло.
31 І сповіщено царським мужам і
сильним, які були в Єрусалимі, в
Давидовому місті, що пішли деякі
мужі, які переступили царську за-
повідь, до таємного місця в пусти-
ню. **32** І за ними погналися числен-
ні, і їх захопили, і стали в лави про-
ти них, і зробили проти *них* бій в
день суботній, **33** і сказали до них:
Чи ще і тепер опираєтеся? Вийдіть
і зробіть за словом царя – і житиме-
те! **34** І вони сказали: Не вийдемо
ані не зробимо за словом царя, щоб
опоганити день суботній. **35** І ті
приспішили проти них бій. **36** І во-
ни не відповіли їм, ані не кинули
проти них каменем, ані не загоро-
дили потаємних місць, **37** кажучи:
Всі помремо у нашій простоті. І
свідками будуть за нас небо і зем-
ля, бо несправедливо вигубите нас.
38 І ті повстали проти них в бою в
суботу, і померли вони, і їхні жін-
ки, і їхні сини, і їхня скотина, аж до
тисячі людських душ. **39** І довідав-
ся Маттатія і його друзі і дуже за-
сумували за ними. **40** І сказав чоло-
вік своєму ближньому: Якщо всі
зробимо так, як вчинили наші бра-
ти, і не воюватимемо проти народів
за наші душі і задля оправдань, нас
тепер швидко викорінять з землі.
41 І вони подумали в тому дні, ка-
жучи: Кожний чоловік, що лиш
прийде проти нас на війну в день
суботній, воюватимемо проти нього
і не помремо всі, так як померли
наші брати в криївках. **42** Тоді зіб-
рався до них юдейський збір, силь-
ні в силі з Ізраїля. Кожний, що виб-
рав закон, **43** і всі, що втекли від
зла, додалися до них і стали їм на
скріплення. **44** І вони зібрали воя-
ків і побили грішників у своєму
гніві і беззаконних мужів у своїй
люті. І позосталі втекли до народів,
щоб спастися. **45** І обійшов Матта-
тія і його друзі, і винищили храми,
46 і в кріпості обрізали необрізаних
хлопців, яких знайшли в околицях
Ізраїля. **47** І прогнали синів гордос-
ті, і успішним було діло їхніх в ру-
ках. **48** І вони забрали закон з рук
поган і з царських рук і не дали
рога грішникові. **49** І наблизилися
Маттатієві дні вмерти, і він сказав
своїм синам: Тепер скріпилася гор-
дість, і погорда, і час знищення, і
гнів люті. **50** І тепер, діти, ревнуйте
за законом, і дайте ваші душі за за-
віт наших батьків, **51** і пам’ятайте
діла батьків, які ті зробили у своїх
родах! І одержите велику славу і
вічне ім’я. **52** *Чи Авраам не знай- мой1. 27
шовся вірним у випробуваннях і

йому зараховано в справедливість.
мой1. 43 **53** *Йосиф в часі своєї тісноти збе-
ріг заповідь – став паном Єгипту.
мой4. 25 сир. 45 **54** *Фінеес, наш батько, коли рев-
нував ревністю, одержав завіт віч-
іс нав. 1 ного священства. **55** *Ісус, коли ви-
повнив слово, став суддею в Ізраїлі.
мой4. 14 іс нав. 14 **56** *Халев, коли засвідчив в церкві,
одержав землі насліддя. **57** *Давид
црс2. 2 у своєму милосерді успадкував пре-
стіл царства на віки віків. **58** *Ілія,
црс4. 2 коли заревнував ревністю закону,
забраний був наче на небо. **59** *А-
дан. 13 нанія, Азарія, Мисаїл, повіривши,
спаслися від полум'я. **60** *Даниїл у
дан. 6 своїй простоті був вирваний з пащ
левів. **61** І так думайте про рід і рід,
бо всі, що надіються на Нього, не
ослабнуть. **62** І не бійтеся слів гріш-
ного чоловіка, бо його слава на гній
і на черв'як. **63** Сьогодні він підно-
ситься і завтра не знайшовся, бо
повернувся у свою землю і згинув
через його задуми. **64** І ви, сини,
скріпіться і будьте мужні в законі,
бо в ньому ви прославилися. **65** І
ось Симеон, ваш брат, знаю, що чо-
ловіком поради є. Того слухайтесь
всі дні і той буде вам за батька. **66**
Юда Маккавей, він сильний в силі
від своєї молодості, він буде вам
начальником вояків і він вестиме
війну народові. **67** І ви приведіть до
себе всіх творців закону і помстіть
помсту вашого народу. **68** Віддайте
віддачу поганам і слухайтеся запо-
віді закону. **69** І він їх поблагосло-
вив і додався до своїх батьків. **70** І
помер в 146-му році. І його похова-
ли його сини в гробівцях його бать-
ків в Модині. І його оплакував ввесь
Ізраїль великим плачем.

Глава 3

1 І піднявся Юда, прозваний
Маккавей, його син замість нього.
2 І йому допомагали всі його брати
і всі, що пристали до його батька, і
з радістю воювали війною Ізраїля.
3 І він поширив славу своєму наро-
дові і зодягнувся в панцир, наче ве-
летень, і підперезався своєю військ-
овою зброєю в таборах, і охороняв
табори своїм мечем. **4** І він став по-
дібним до лева у своїх ділах і наче
левеня, що ревіло за здобиччю. **5** І
він гнав беззаконників, випитуючи,
спалив вогнем тих, що наводили
жах на його народ. **6** І беззаконні
були впокорені через його страх, і
перелякалися всі, що чинили безза-
коння. І спасіння поступало в його
руці. **7** І він засмутив численних
царів і розвеселив Якова своїми ді-
лами. І навіки його пам'ять на бла-
гословення. **8** І він проходив юдині

*Іѡсифъ въ врема тѣсноты своеѧ съхрани а҃ мѡ҃ м҃г
заповѣдь, (-)[36] бысть господинъ єгѵптꙋ.
*Финеесъ ѿцъ нашъ внегда ревнова ревностїю д҃ мѡ҃ к҃е сир҃ м҃е
(и) прїѧ завѣтъ свщеньства вѣчна. *Ісꙋсъ єгда ісꙋ н҃а а҃
исполни слово, (и) бысть сꙋдїѧ въ Ізли. *Халевъ д҃ мѡ҃ д҃і ісꙋ н҃а д҃і
єгда свѣдѣтельствова въ црви, воспрїѧтъ
земли наслѣдїє. *Двдъ въ (своеи милости)[37] в҃ цр҃ в҃
наслѣдова прстлъ црствїѧ во [вѣкъ вѣка][38].
*Илїѧ єгда възревнова ревностїю закона, взасѧ д҃ цр҃ в҃
ꙗко на нбо. *Ананїѧ, азарїѧ, мисаил, вѣрꙋюще дан҃ г҃і
спсошасѧ ѿ пламени. *Даниилъ въ простотѣ дан҃ ѕ҃
своеи изатсѧ ѿ ѹстъ львовъ. И тако по-
мышлѧите по ро҃ і ро҃, ꙗко вси ѹповающїи нань
не изнемогꙋтъ. И ѿ словесъ мꙋжа грѣшна не
ѹбоитесѧ, иже слава єго въ мотыла и въ
червъ. днс҃ въздвигнесѧ а оутре не обрѣтесѧ,
ꙗко обратисѧ въ прстъ свою и помышленїи
єго погибе. [И вы][39] снве ѹкрѣпитесѧ и мꙋжаи-
тесѧ въ законѣ, ꙗко в немъ прославитесѧ. И
се симеонъ братъ вашъ, вѣмъ ꙗко мꙋжъ со-
вѣта єсть, того послꙋшаите всѧ дни (и) тои
бꙋдетъ вамъ въ ѿца. (-)[40] Іоуда маккавеи
(сеи) крѣпокъ въ силѣ ѿ юности своеѧ, сеи бꙋ-
детъ вамъ началникъ вои, и тои сътворитъ
брань людемъ. И вы приведѣте къ себѣ всѧ
творци закона, и мстите мщенїє людїи ва-
шихъ. воздаите воздаанїє ꙗзыкомъ, и внем-
лѣте въ заповѣди закона. И блгви и҃ и при-
ложисѧ къ ѿцемъ своим, и ѹмре въ лѣто,
рм҃ѕ. И (погребоша єго снове єго)[41] во гробѣхъ
ѿцъ єго въ модине. И плакаша єго весь Ізль
плачем велїимъ.

Гла҃, г҃.

Въста Іоуда нарицаемыи маккавеи снъ
єго в него мѣсто, и помагахꙋ ємꙋ вси
братїѧ єго, и вси єлицы прилѣпишасѧ
къ ѿцꙋ єго. И ополчахꙋсѧ ополченїємъ
Ізль съ веселїємъ. И распространи славꙋ люде҃ сво-
имъ, и облечесѧ въ бронѧ ꙗко гигантъ. И
препоасасѧ орꙋжїєм брани своеѧ (въ ополченї-
ихъ)[1], (и) (защищаше)[2] ополченїѧ мечемъ (сво-
имъ). И ѹподобисѧ львꙋ въ дѣлехъ своихъ и
ꙗко скѵменъ рыкающъ в ловитвѣ. И погони
безаконныѧ испытаѧи (-)[3] смꙋщающихъ люди
єго пожже пламене҃ и възвращени сꙋть безаконїи
ѿ страха єго, и вси дѣлатели безаконїа смѧ-
тошасѧ. И ѹправлено єсть спсенїє въ рꙋкꙋ єго.
И огорчи цри многи и възвесели іакова въ дѣ-
лехъ свои, и въ вѣки памѧть єго въ блвенїє.
И прохожаше грады іоудины, и погꙋби нечьсти-

выхъ ѿ нихъ. и҆ ѿврати гнѣвъ ѿ і҆и҃лѧ. і҆ и҆-
менова́сѧ да҃ до послѣдни́ земли, и҆ собра по-
гиба́ющихъ· И҆ собра а҆по́лонъ ѧ҆зы́ки (-)[4] ѿ
самарі́ѧ си́лꙋ ве́лію е҆́же ратова́ти на і҆и҃лѧ· И҆
позна і҆ꙋ́да (-)[5] и҆зы́нде въ срѣ́теніе є҆мꙋ. и҆
порази е҆го и҆ ᲂу҆би [того][6], и҆ падоша ѧ҆звені́и,
но́ви и҆ про́чіи побѣгоша. и҆ взѧтъ користи
и҆хъ. и҆ мечъ а҆по́лоновъ ѿѧ́тъ і҆ꙋ́да, и҆
бытъ вою́ющи и҆̀ всѧ дни· И҆ слы́ша серонъ
началникъ вои сѵ́рьскій, ѧ҆́ко собра і҆ꙋ́да
съвокꙋпленіе и҆ цр҃ковь вѣрны́ с ни́ [-][7] изыиде
въ брань· и҆ р҃е сътворю себѣ и҆́мѧ и҆ прослав-
люсѧ въ цр҃ствіи, и҆ поборю і҆ꙋ́дꙋ и҆ сꙋщи́ с ни́,
и҆ ᲂу҆ничижа́ющи́ слово цр҃ево. (и҆ ᲂу҆готовасѧ) и҆
приложисѧ [е҆́же въззы́ити][8]. и҆ взыиде с нимъ
полкъ нечестивыхъ крѣпокъ по́мощи є҆мꙋ [и҆][9]
сътворити ѿмщенія на сн҃ехъ і҆и҃левыхъ. и҆
приближисѧ даже до въсхода ведоро́ска. і҆ и҆зы́н-
де і҆ꙋ́да въ сретеніе є҆мꙋ въ малѣ· Ꙗ҆́коже
видѣша полкъ градꙋщіи въ срѣтеніе и҆мъ,
рѣша і҆ꙋ́дѣ како мо́жемъ в҃ мали сꙋще ѡ҆пол-
чатисѧ противꙋ множества сего толь крѣп-
ка, и҆ мы ᲂу҆трꙋжени е҆смы постомъ дн҃ь· И҆
рече і҆ꙋ́да, ᲂу҆добь е҆сть ѡ҆бъѧти многихъ въ
рꙋкꙋ малыхъ· И҆ нѣсть разньства пр҃е [бм҃ъ][10]
нбн҃ымъ сп҃ти въ мно́зѣ и҆ въ ма́ле. ѧ҆́ко не
въ мно́жествѣ вои ѡ҆долѣні́ѧ брани е҆сть, но
ѿ нб҃си крѣпость. сіи градꙋтъ къ намъ въ
мно́жествѣ клѧтвы (-)[11] беззаконіѧ. е҆́же рас-
торгнꙋти насъ и҆ жены на́ша и҆ чада наша,
е҆́же скориствовати нами. мы бо ѡ҆полча́емсѧ
за дш҃а наша и҆ законы наша. и҆ самъ [г҃ь][12]
съкрꙋшитъ и҆хъ пр҃е лицемъ на́шимъ, вы же
не ᲂу҆страша́итесѧ и҆хъ· Ꙗ҆́коже преста гл҃ати,
(и҆) наскочи на нихъ въскорѣ, и҆ сътресѧ си-
ронъ и҆ вои его пр҃е нимъ. и҆ [погна̀][13] е҆го въ
нисхожденіе ведора, даже до полѧ. и҆ падоша
ѿ нихъ ѧ҆́ко и҃, сотъ мꙋжь. прочіи же по-
бѣгоша въ землю филистима, и҆ нападе стра́
і҆ꙋ́дин҃, и҆ братіи е҆го и҆ бо́азнь [-][14] на всѧ̀ ѧ҆-
зыки ѡ҆́крть и҆хъ. и҆ пріиде до цр҃а и҆мѧ е҆го,
и҆ ѡ҆ ѡ҆полченіи і҆ꙋ́динѣ повѣдахꙋ вси ѧ҆зыцы.
ѧ҆́коже слы́ша [цр҃ь][15] а҆нтіѡ҆хъ словеса сіѧ. про-
гнѣвасѧ (дш҃ею)[16] и҆ посла̀ и҆ събра во́и всего цр҃-
ства своего полкъ крѣпокъ ѕѣло, (-)[17] ѿверзе со-
кровище свое и҆ дастъ ѡ҆броки воиномъ въ лѣ-
то. и҆ заповѣда [и҆мъ в лѣто быти][18] гото-
вомъ на всѧкꙋ потребꙋ· И҆ видѣ ѧ҆́ко ѡ҆скꙋдѣ
сребро̀ ѿ съкровища, и҆ дани ѿ стра́ мали.
ради расхоже́ніѧ и҆ ѧ҆звы ѧ҆же сътвори въ зем-
ли да возметъ законнаѧ и҆же бахꙋ ѿ пръ-
выхъ дні́и· и҆ ᲂу҆страшисѧ да не и҆мѣе́т (и҆)[19]

міста, і вигубив з них безбожних, і
відвернув гнів від Ізраїля. **9** І став
славним аж до кінців землі, і зібрав
тих, що погибали. **10** І зібрав Апол-
лон поган з Самарії, велику силу,
щоб воювати проти Ізраїля. **11** І до-
відався Юда, вийшов йому назустріч
і побив його, і вбив його. І впали
численні ранені, і позосталі втекли.
12 І взяли їхню здобич, і Юда взяв
Аполлонів меч і воював ним всі дні.
13 І почув Серон, начальник сирійсь-
ких вояків, що Юда зібрав збір і
церкву вірних з ним, він вийшов на
бій. **14** І він сказав: Зроблю собі ім’я,
і прославлюся в царстві, і переможу
Юду і тих, що з ним і що гордять
царським словом. **15** І він приготу-
вався і додав, щоб вийти, і пішов з
ним сильний табір безбожних, щоб
йому допомогти і вчинити помсту на
ізраїльських синах. **16** І він набли-
зився аж до веторонського підходу. І
вийшов Юда йому назустріч з малим
числом. **17** Як же побачили табір, що
йшов їм назустріч, сказали Юді: Як
зможемо ми, будучи малі числом,
воювати проти цього такого сильного
множества? І ми сьогодні є ослаблені
постом. **18** І сказав Юда: Однаково
легко є охопити багатьох в руках ма-
лого числа, і немає різниці перед не-
бесним Богом спасти багатьма чи
малим числом. **19** Бо не в множестві
вояків є перемога бою, але сила з
неба. **20** Вони приходять проти нас в
множестві клятви беззаконня, щоб
роздерти нас, і наших жінок, і наших
дітей, щоб нас пограбувати. **21** Ми ж
воюємо за наші душі і наші закони.
22 І сам Господь їх розіб’є перед на-
шим лицем, ви ж не бійтеся їх. **23** Як
же він перестав говорити, то наско-
чив на них нагло. І знищеним був
Сирон і його вояки перед ним. **24** І
він його погнав по веторонському
підйомі аж до поля. І з них впало
якихось 8 сотень чоловік, позсталі ж
втекли до землі Филистима. **25** І на-
пав страх Юди і його братів і жах на
всі народи, що довкруги них. **26** І
його ім’я прийшло аж до царя, і всі
народи розповідали про Юдині воєн-
ні дії. **27** Як же почув цар Антіох ці
слова, розлютився душею, і послав, і
зібрав вояків всього свого царства,
дуже сильний полк; **28** відкрив свою
скарбницю і дав платню воякам на
рік; і заповів їм в році бути готовими
на всяку потребу. **29** І він побачив що
забракло срібла в скарбницях і дані з
країн малі через видатки і біди, які
він зробив в землі, щоб забрати за-
конне, яке було від перших днів. **30** І
він побоявся, що не матиме і раз і два
на видатки і дари, які раніше давав
широкою рукою і видавав понад ца-

рів, які були раніше. **31** Він дуже піднявся душею, і задумав піти до Персії, і взяти данину країн, і зібрати багато срібла. **32** І він залишив над царськими ділами від ріки Євфрату аж до ріки Єгипту Лисію, преславного чоловіка з царського роду, **33** і щоб виховував Антіоха, його сина, аж доки сам не повернеться. **34** І він йому передав половину сил і слонів і заповів йому про все, що врадив, і про тих, що жили в Юдеї і Єрусалимі. **35** Щоб послати проти них, щоб знищити і вирвати ізраїльську силу і останки Єрусалиму, і забрати їхню пам'ять з місця, **36** і поселити синів чужинців в усіх їхніх околицях, і за жеребом розділити їхню землю. **37** І цар взяв половину позосталої сили і пішов з Антіохії, з міста свого царства, 147-го року. І він перейшов ріку Євфрат і проходив горішні околиці. **38** І Лисія вибрав Птоломея, Доримеєвого сина, і Никанора, і Ґорґія – сильних мужів з царських друзів **39** і послав з ними 40000 мужів і 7000 вершників, щоб пішли до юдиної землі і знищили її за царським словом. **40** І вони, відійшовши з усією своєю силою, і прийшли, і стали біля Еммаума, в землі рівнини. **41** І почули купці тієї країни їхнє ім'я, і взяли дуже багато золота і срібла, і рабів, і прийшли до табору, щоб взяти ізраїльських синів за рабів. І до них додалися сирійські вояки і *ті з* землі чужинців. **42** І побачив Юда і його брати, що зло помножилося і що вояки наближалися до їхніх границь. І довідалися про царські слова, які заповів: народові зробити вигублення і викінчення. **43** І кожний сказав до свого ближнього: Підведімось за вигнання нашого народу і воюймо за наш народ і святощі. **44** І збір зібрався, щоб бути готовим на війну і щоб благати і просити милосердя і щедростей. **45** І Єрусалим був необжитим, наче пустка, і не було того, хто входить і виходить з його роду, і святиня *була* потоптана, і сини чужинців *були* в твердині, воно було помешканням поган. І забрано радість у Якова, і не стало там сопілки і гуслі. **46** І вони зібралися і прийшли до Масифи, напроти Єрусалиму, бо раніше місце для молитви Ізраїлеві *було* в Масифі. **47** І того дня вони постили, і зодяглися в мішковину, і посипали попіл на свої голови, і роздерли свою одіж. **48** І вони розгорнули книгу закону, в яких погани дошукувалися написати, на них, подоби своїх ідолів. **49** І вони принесли священичу о-

є҆ді́ною и҆ два́жды въ расхо́ды, и҆ да́ѧнїѧ ꙗ҆̀же
да́ѧ пре́же простра́нною рꙋ́кою. і҆ и҆збы́точес-
твова па́че црⷭ҇ей бы́вшихъ пре́жде (-)[20] възнесѧ
дꙋше́ю (-)[21] ѕѣ́ло, и҆ помы́сли и҆тѝ въ пе́рсидꙋ. и҆
прїѧ́ти да́ни стра́нъ и҆ събра́ти сребра̀ мно́го.
И҆ оста́ви лисі́ю чл҃ка пресла́вна (-)[22] ѿ ро́да
црⷭ҇ьствїѧ на҄д ве́щми црⷭ҇кими, ѿ рѣкѝ є҆ѵфра́та
да́же до (рѣкѝ)[23] є҆гѵ́пта. и҆ пита́ти а҆нтїо́ха
сн҃а своегѡ, до́ндеже ѡ҆брати́тсѧ са́мъ. и҆ предадѐ
є҆мꙋ̀ по́лъ си́лъ и҆ сло́новъ. и҆ заповѣ́да є҆мꙋ̀ ѡ҆
все́мъ и҆̀хже съвѣща̀ и҆ ѡ҆ ѡ҆бита́ющи́хъ въ і҆ꙋде́и і҆
и҆ерⷭ҇ли́мѣ. посла́ти на ни́хъ (-)[24] є҆́же съкрꙋши́ти
і҆ и҆сто́ргнꙋти крѣ́пость і҆и҃левꙋ, и҆ ѡ҆ста́нки і҆ерⷭ҇-
ли́ма, и҆ ѿѧ́ти па́мѧть и҆̀хъ ѿ мѣ́ста, и҆
всели́ти сн҃овъ и҆норо́дныхъ въ всѣ́хъ предѣ́лехъ
и҆̀хъ, и҆ по жре́бїю раздѣли́ти зе́млю и҆́хъ. И҆ црⷭ҇ь
въспрїѧ́тъ по́лъ си́лы ѡ҆ста́вшихъ, і҆ и҆зы́иде
ѿ а҆нтїо́хїи ѿ гра́да црⷭ҇тва своегѡ, (лѣ́та)
рм҃з. и҆ пре́иде є҆ѵфра́тъ рѣкꙋ̀ и҆ прохожа́ше въ
вы́шнѧѧ стра́ны. І҆ и҆збра (лисі́ю)[25] птоломе́ѧ
сн҃а доримео́ва, и҆ никано́ра и҆ горгі́ѧ мꙋ́жи си́ль-
нїи ѿ дрꙋ́гъ црⷭ҇евыхъ, и҆ посла̀ с ни́ми, ҂м҃ мꙋ-
жі́и, и҆ ҂з҃. ко́нникъ. є҆́же и҆тѝ в зе́млю і҆ꙋ́динꙋ и҆
растли́ти [ю̀][26] по слове́си црⷭ҇ьскꙋ. И҆ ѿше́дше съ
все́ю си́лою свое́ю и҆ прїидо́ша и҆ ста́ша бли́зъ
[є҆ммаꙋ́мъ][27] в земли̇̀ по́льстѣ. И҆ слы́шаша кꙋ-
пцы̀ страны̀ (тоѧ̀) и҆́мѧ и҆́хъ, и҆ взѧ́ша зла́то и҆
сребро̀ мно́го ѕѣ́ло и҆ ѻ҆́троки и҆ прїидо́ша въ
станы̀ да прїи́мꙋтъ сн҃овъ і҆и҃левыхъ въ рабы̀.
и҆ приложи́шасѧ к ни́мъ во́и сѷрїскі́ѧ и҆ земли̇̀
и҆ноплеме́нникъ. И҆ ви́дѣ і҆ꙋ́да и҆ бра́тїѧ є҆гѡ ꙗ҆́кѡ
ᲂу҆мно́жишасѧ ѕла̑ѧ. и҆ во́и приближа́шесѧ къ
предѣ́ломъ и҆́хъ, и҆ позна́ша словеса̀ црⷭ҇ва и҆̀же
повелѣ̀ (лю́демъ сътвори́ти)[28] в погꙋбле́нїе и҆
скончанїе. И҆ рече ко́ждо къ и҆́скренемꙋ свое́мꙋ,
въста́немъ за и҆згна́нїѧ лю́дїи на́шихъ и҆ ѡ҆пол-
ча́емсѧ за лю́ди на́ша и҆ ст҃ыѧ. И҆ собра́сѧ
со́нмъ є҆́же бы́ти гото́вомъ къ ѡ҆полче́нїю. и҆
є҆́же моли́ти и҆ проси́ти млⷭ҇ти и҆ щедро́тъ. І҆ и҆ерⷭ҇-
ли́мъ бѣ̀ безъѡ҆би́теленъ а҆́ки пꙋ́стъ. (и҆) не бѣ̀
въхода́ и и҆сходѧ́и ѿ ро́да є҆гѡ и҆ ст҃аѧ попра́-
шасѧ, и҆ сн҃ове и҆норо́дныи въ кра́ю. бы́сть ѡ҆бита́-
нїе ꙗ҆зы́комъ и҆ взѧ́сѧ весе́лїе ѿ і҆а́кова, і҆ ѡ҆скꙋдѣ̀
(тꙋ̀) сопѣ́ль и҆ гꙋ́сли. И҆ собра́шасѧ и҆ прїидо́ша
въ (маси́фꙋ)[29] проти́вꙋ і҆ерⷭ҇ли́мꙋ, ꙗ҆́кѡ мѣ́сто
млⷭ҇твы въ (маси́фе)[30] пр҃ьвѣ́е і҆и҃лю. И҆ пости́шасѧ
того̀ дни̇̀ и҆ ѡ҆блеко́шасѧ въ врѣ́тища и҆ пе́пелъ
[посы́паша][31] на главы̀ своѧ̀, и҆ растерза́ша ѡ҆-
дѣѧ́нїѧ своѧ̀. и҆ распростро́ша кни́гꙋ зако́нꙋ ѿ
ни́хже и҆спыта́хꙋ ꙗ҆зы́цы [написа́ти на ни́хъ][32]
подо́бїѧ и҆до́лъ свои́хъ. и҆ принесо́ша ри́зы свѧ-
ти́тельскїѧ и҆ пр҃ьворо́дныѧ и҆ десѧти́ны. и҆

въздвигнуша назарея иже наплъниша дни, и възопиша гласомъ [великимъ][33] на небо рекуще. что сътворимъ симъ и где ихъ въведемъ, и стая твоя попрашася и осквернишася, и священницы твои въ скорби и смирении. и се языцы събрашася на ны да растъргнутъ насъ, ты веси иже помышляютъ на насъ. како можемъ потерпети пред лицемъ ихъ, аще не ты поможеши намъ· и въструбиша (-)[34] и възопиша гласомъ великимъ· И посемъ постави Иуда воеводы людии, тысящники и сотники, пятьдесятники, и десятоначалники и рече. съзидающимъ домы, и обручающимъ жены и садящимъ винограды, и ужаснымъ възвратитися комуждо в домъ свои по закону. и въздвигнуша ополчения, и поставиша на югъ [Еммаума][35]· И рече Иуда, препояшитеся и будете въ сыны силны, и будете уготовани въ заутрие ополчитися на языки сия иже събрашася (-)[36] растерзати насъ и стая наша. яко луче есть намъ умрети въ брани, неже видети зла людии нашихъ и святыхъ. якоже (воля будетъ)[37] въ небеси тако сътворитъ·

діж, і первоплоди, і десятини і підняли назореїв, які виповнили дні, **50** і закликали великим голосом до неба, кажучи: Що зробимо з цими і куди їх відведемо? **51** І твої святощі потоптані і опоганені, і твої священики в смутку і пригноблені. **52** І ось народи зібралися проти нас, щоб вигубили нас. Ти знаєш, що вони задумують проти нас. **53** Як зможемо витерпіти перед їхнім лицем, якщо Ти нам не поможеш? **54** І вони затрубіли і закричали великим голосом. **55** І після цього Юда наставив воєвод народові: тисячників і сотників, п’ятдесятників і десятників. **56** І за законом сказав тим, що будували доми, і заручили жінок, і насадили виноградники, і ляклививим, щоб повернувся кожний до свого дому. **57** І вони підвели табір і поставили на південь Еммаума. **58** І сказав Юда: Підпережіться і будьте синами сили! І будьте на ранок готові воювати з цими поганами, що зібралися, щоб роздерти нас і наші святощі. **59** Бо нам краще померти в бою, ніж бачити зло нашого народу і святощів. **60** Яка ж буде воля на небі, так вчинить!

Глава, д·

И поятъ Горгия, е҃ мужии, и а҃ конникъ избранныхъ и подвигоша плъкъ нощию еже наити на плъкъ иудеискъ и побити и внезапу. и сынове иже от края бяху (вожди [имъ][1])[2]. и слыша Иуда и въста самъ и силнии, побити силу цареву яже въ [Еммауме][3]. даже еще [силы расточени быша][4] ополъчения· И прииде Горгия въ ополчения иудина нощию и ни единаго обрете. (-)[5] искаше ихъ въ горахъ яко рече бежатъ сии от насъ. и бысть дню явльшуся явися Иуда на поли со трема тысящема мужии. токмо щитъ и мечь не имаху якоже хотяху. и видеша плъкъ языческъ крепокъ въоруженъ и конницы окрестъ его, и сии научени ополчению· И рече Иуда мужемъ иже с нимъ бяху. не убоитеся множества ихъ, и стремления ихъ не ужасаитеся·
в мо ді *Поминаите како спасени быша отцы наши в мори чрьмнемъ, егда гоняше ихъ фараонъ съ вои [многими][6]. (-)[7] ныне възопиемъ на небо аще како умилосердится на ны, и помянетъ заветъ отцъ, и съкрушитъ плъкъ сии пред лицемъ нашимъ днесь· и уведятъ вси языцы яко есть избавляяи и спасаяи Израиля· И възведоша иноплеменницы очи своя, и видеша ихъ грядущихъ съпротиву. и изыидоша от плъка въ брань, и въструбиша иже съ Иудою и поступиша и сътрени суть

Глава 4

1 І взяв Ґорґія 5000 мужів і 1000 вибраних вершників. І табір піднявся вночі, **2** щоб напасти на юдейський табір і нагло їх побити. І сини, що з твердині, були їм проводирями. **3** І Юда почув і встав сам і сильні, щоб побити царську силу, що в Еммаумі, **4** поки ще сили були розпорошеними з табору. **5** І прийшов Ґорґія до Юдиного табору вночі і не знайшов ні одного. Він шукав їх в горах, бо сказав: Ці від нас втікають. **6** І, як лиш настав день, Юда з’явився на полі з трьома тисячами мужів, лише не мали щита і меча, як бажали. **7** І вони побачили сильний, озброєний табір поган і вершників довкруги нього. І ті вишколені до війни. **8** І сказав Юда мужам, що були з ним: Не бійтеся їхнього множества і не жахайтеся їхнього нападу. **9** *Згадайте як спаслися наші батьки в Червоному морі, бо мой2. 14
їх переслідував фараон з численними вояками. **10** Тепер закличемо до неба, може якось Він змилосердиться над нами, і згадає завіт батьків, і знищить цей табір перед нашим лицем сьогодні. **11** І всі погани впізнають, що є той, що визволяє і спасає Ізраїля. **12** І чужоземці підняли свої очі і побачили їх, як ідуть навпроти. **13** І вони вийшли з табору на бій. І затрубіли ті, що з Юдою, **14** і вони уступили. І погани були знищені і втекли в поле. **15** Останні впали від меча. І гналися

за ними аж до Асаримота і аж до ідумейських, і азотських, і амниських піль. І впало з них аж до трьох тисяч мужів. **16** І повернувся Юда і його вояки від погоні вслід за ним. **17** І він сказав до народу: Не пожадайте здобичі, бо війна проти нас, **18** і Ґорґія, і його вояки близько нас у горах. Але стійте тепер проти наших ворогів і воюйте з ними. І після цього візьмете здобич без страху. **19** І ще як Юда говорив це, і ось показалася якась частина, виглядаючи з-поза гори, **20** і побачила, що з вояками повернулися в біг і табори є підпалені. Бо дим, який було видно, виявляв, що сталося, **21** а розвідка дуже перелякалася. Вони ж побачили Юдин полк готовий в полі до бою **22** і всі втекли до землі чужоземців. **23** І Юда повернувся на здобич табору. І взяли багато золота, і срібла, і синьої тканини, і морської багряниці, і велике багатство. **24** І повертаючись, співали пісню і благословили небесного Бога, бо є добрим, бо навіки його милосердя. **25** І було велике спасіння на Ізраїлі в тому дні. **26** Ті ж чужоземців, які спаслися, прийшли і сповістили Лисії про все, що трапилося. **27** Він же, почувши, підупав душею, бо в Ізраїлі сталося не так, як він бажав, і не те, що цар заповів, а це вийшло. **28** І в наступному році Лисія зібрав шістдесят тисяч вибраних мужів і 5000 вершників, щоб побити Єрусалим. **29** І вони прийшли в Юдею і отаборилися в Ветсорі. І їх зустрів Юда з десятьма тисячами мужів. **30** І він побачив сильний табір, і помолився, і сказав:
црс1. 17 *Благословенним є Ти, Спасителю ізраїльський, що знищив напад сильного рукою Давида, твого раба, і Ти видав табір чужоземців в руки Йонатана, Саулового сина, і того, що носив його зброю. **31** Ти, що оточив цей табір рукою твого народу Ізраїля, хай завстидаються від сили і їхнього вершника. **32** Дай їм страх, і розтопи сміливість їхнього сильного, і хай будуть розхитані своїм знищенням. **33** Скинь їх мечем тих, що Тебе люблять. І хай Тебе похвалять в піснях всі, що знають твоє ім’я. **34** І вони вчинили бій. І з полку Лисія впало 5000 чоловік, і вони впали перед ними. **35** Лисія ж, бачачи утечу своїх, а сміливість юдеїв, і що вони є готові або жити, або сильно вмерти, відійшов до Антіохії і вибрав більше вояків від тих, що були. Задумав знову іти війною проти Юдеї. **36** Сказав же Юда і його брати: Ось наші вороги є знищені, підімо тепер очистити і обновити святощі. **37** І він зібрав ввесь полк, і вони пішли на гору Сіон. **38** І вони побачили святиню запустілою, і

ѧзыцы и побѣгоша в поле. последнїи (-)[8] падоша мечемъ· и прогнаша ихъ даже до [асаримода][9] и даже до поль идꙋменскъ и азоскъ и (амнискъ)[10] и падош ѿ нихъ даже до треꙋ тысѧщꙋ мꙋжїи· И обратисѧ їꙋда и вои [его][11] ѿ гоненїѧ въ слѣдъ его. и рече къ людемъ, не въжделѣите корыстїи, ѧко брань противꙋ насъ. и горгїѧ и вои [его][12] (близъ насъ на горахъ)[13]. но стоите нн҃ѣ противꙋ врагъ наших, и поборете ихъ· и по сихъ прїимете корысти бе боазни· (И) еще гл҃ющꙋ їꙋде сїѧ, (и се) ѧвисѧ часть нѣкаѧ расмотраѧщи з горы и видѣ ѧко въ бѣгъ обратишасѧ (со вои). и зажжени сꙋть ополченїѧ, дымъ бо зримыи ѧвлѧше бывшее· съѕирающїи же (-)[14] ꙋбоѧшасѧ ѕѣло· видѣша же [-][15] (ополъченїе їꙋдино)[16] в поли готово на брань· [и][17] бѣжаша вси въ землю иноплеменни· И [обратисѧ їꙋда][18] на корысти ополченїи и взѧ злато много и сребра и ѧкинда и поръфиры морскїѧ и богатства велика. и возвращающисѧ пѣснь поѧхꙋ и бл҃вахꙋ ([б҃а н҃бнаго][19])[20] ѧко бл҃гъ есть ѧко въ вѣкъ млт҃ь его· И бысть сп҃сенїе велико на їи҃ли въ дн҃ь онъ. елицы же иноплеменникъ оуцелѣша, (прїидоша и)[21] възвѣстиша лисїи всѧ иже слꙋчисѧ· он же слышавъ оуни (дш҃ею) [-][22], ѧко не како хотѣ такова бысть въ їи҃ли, и не какова заповѣда [-][23] цр҃ь (и) [сїѧ][24] изыиде· И въ градꙋщее лѣто събра [лисїѧ][25] мꙋжїи избранны шестьдесѧтъ тысѧщъ и конникъ, ҂е, да побїетъ (їерслимъ)[26]. И прїидоша въ [їꙋдею][27], и ополчишасѧ въ (ведсоре)[28] и срѣте ихъ їꙋда со десѧтїю тысѧщъ мꙋжеи. и видѣ плъкъ крѣпо и помолисѧ и рече. *бл҃венъ еси сп҃се їи҃левъ съкрꙋшивыи стремленїе силнаго рꙋкою раба твоего дв҃да. и предалъ еси плъкъ иноплеменныхъ в рꙋкꙋ йонаданꙋ сн҃ꙋ саоꙋлю, и носѧщаго орꙋжїе его. обѧвыи полк сїи рꙋкою людїи твоихъ їи҃ла. и да постыдѧтсѧ о силѣ и конникꙋ ихъ. даждь имъ боазнь и растаи дрьзо силнаго ихъ, и да поколѣблютсѧ сътрѣнїемъ своимъ, низложи ихъ мечемъ любѧщихъ тѧ. и да похвалѧтъ тебе вси видѧщїи имѧ твое въ пѣснехъ· И съставиша брань и падоша ѿ плъка лисїи, ҂е мꙋжїи и падоша противꙋ ихъ. видаше же лисїѧ своихъ бѣжанїе (-)[29], (їꙋдеи)[30] же дрьзость и ѧко готови сꙋть, или жити или оумрѣти крѣпко. ѿиде въ антиохїю і избра (-)[31] боле бывшихъ вои, (оумысли) паки ополчитисѧ на їꙋдею· рече же їꙋда и братїѧ его. се сътворени сꙋть враѕи а цр҃ ѯі

нашꙋ взы́идемъ (нн҃ѣ) ѡ҆чи́стити ст҃аѧ и҆ ѡ҆бнови́ти. и҆ събра̀ (весь плъкъ)[32] и҆ взыидо́ша на горꙋ̀ сі́ѡнъ, и҆ ви́дѣвше ст҃ыню ѡ҆пꙋстѣнꙋ и҆ ѡ҆лтаръ ѡ҆скврънен и҆ вра́та съжжены, и҆ въ притво́рехъ възрастѡ́ша дре́віѧ ꙗ҆кѡ въ дꙋбравѣ, и҆ли ꙗ҆кѡ въ є҆ді́неи ѿ горъ. и҆ пастофо́ріѧ разбі́ена. и҆ растерза́ша ри́зы своѧ, и҆ пла́каша пла́чем ве́лїимъ· и҆ възложи́ша пе́пелъ [на главы своѧ][33] и҆ падо́ша лице҃ на́ з҃млю и҆ въстрꙋби́ша трꙋбными знаме́нїє и҆ возопи́ша на́ нб҃о· Тогда̀ повелѣ ї҆ꙋ́да мꙋжемъ ратова́ти и҆же въ краю, дондеже ѡ҆чи́сти ст҃аѧ· І и҆збра̀ ст҃енники непоро́чны хотѧ́щихъ зако́на (бж҃їѧ). и҆ ѡ҆чи́стиша ст҃аѧ и҆ ѿвръго́ша ка́менїє ѡ҆скврънені́ѧ въ мѣсто нечи́сто. и҆ совѣща́ша ѡ҆ ѡ҆лтарѣ всесъжже́нїѧ ѡ҆скверне́нѣмъ что̀ є҆мꙋ сътворѧтъ. и҆ нападѐ и҆мъ совѣтъ благъ разори́ти є҆го. да не когда бꙋ́детъ и҆мъ въ поноше́нїє ꙗ҆́ко ѡ҆скверни́ша [є҆го ꙗ҆зы́цы][34] и҆ разори́ша ѡ҆лтаръ и҆ положи́ша ка́менїє на горꙋ̀ хра́ма въ мѣсто подо́бно до́ндеже прїидетъ прⷪ҇ркъ ѿвѣща́ти ѡ҆ нихъ. и҆ взѧ́ша ка́менїє цѣлы по законꙋ, и҆ създа́ша ѡ҆лтаръ но́въ по пре́жнемꙋ, и҆ созда́ша ст҃аѧ, и҆ ꙗ҆́же внꙋтръ хра́ма· и҆ (притво́ры и҆ всѧ̀)[35] и҆ сътвори́ша сосꙋды ст҃ыѧ но́вы и҆ внесо́ша свѣти́лникъ и҆ ѡ҆лтаръ, (всесожже́нїи и҆) димі́амовъ и҆ трапе́зꙋ въ хра҃ и҆ жрѣ́ша на ѡ҆лтарѣ. и҆ въжго́ша свѣти́лники и҆же на по́свѣщнице сꙋть, и҆ свѣтѧ́хꙋ въ хра́мѣ, и҆ положи́ша на трапезѣ хлѣбы. и҆ простро́ша катапета́смы, и҆ сконча́ша всѧ̀ дѣла̀ и҆же творѧ́хꙋ. и҆ (ѕѣло рано воста́ша)[36] въ є҃ и҆ к҃ (дн҃ь) мц҃а девѧ́таго, сѝ є҆сть мц҃ь [хасле́въ][37], рм҃и лѣта· И҆ принесо́ша же́ртвꙋ по зако́нꙋ на ѡ҆лта́рь всесожиже́нїа нова, и҆же сътвори́ша по вре́мени и҆ по дн҃и въньже ѡ҆скверни́ша є҆го ꙗ҆зы́цы· во о́нъ ѡ҆бновисѧ въ пѣснехъ и҆ гꙋслехъ и҆ кинни́рехъ и҆ кѵмва́лѣхъ· и҆ падо́ша всѝ лю́дїє на лицы̀ (и҆хъ), и҆ поклони́шасѧ, и҆ бл҃виша на нб҃о поспѣша́ющаго и҆мъ. и҆ сътвори́ша ѡ҆бновле́нїє ѡ҆лтарѧ дн҃е ѡ҆́смаго. и҆ принесо́ша всесъжже́нїѧ съ весе́лїемъ, и҆ пожро́ша жрътвꙋ сп҃се́нїѧ и҆ хвале́нїѧ. и҆ ѹ҆краси́ша пре҆ лице҃ хра́мꙋ вѣнцы̀ зла́тыми и҆ а҆спидьскими, и҆ ѡ҆бнови́ша вра́та и҆ пастофо́рїѧ, и҆ поста́виша двери. и҆ бы́сть [весе́лїє в лю́дехъ вели́ко][38] ѕѣло и҆ ѡ҆братисѧ поноше́нїє ꙗ҆зы́ковъ. *и҆ поста́ви ї҆ꙋ́да и҆ бра́тїа є҆го, и҆ весь съборъ ї҆и҃левъ да дѣ́етсѧ дн҃ь ст҃ені́ѧ ѡ҆лтарѧ въ времена своѧ, ѿ лѣта на лѣто по днї и҃, ѿ пѧ́тогѡ и҆ двадесѧтогѡ (дн҃е) мц҃а [хасле́въ][39] съ весе́лїем и҆ радости́ю· И҆ създа́ша въ вре́мѧ о́но горꙋ̀ сі́ѡнъ (и҆) ѡ҆́крꙋгъ стѣ́ны высо́ки и҆ пирги крѣпки. да не когда прїидꙋтъ

іоа҃ і

жертовник опоганеним, і двері спалені, і в притворах дерева виросли, наче в лісі або наче на одній з гір, і склади розбиті. **39** І вони роздерли свою одіж і заплакали великим плачем. І поклали попіл на свої голови, **40** і припали лицем до землі, і затрубили трубами на знак, і закричали до неба. **41** Тоді Юда наказав мужам воювати проти тих, що в твердині, аж доки не очистить святощі. **42** І він вибрав непорочних священиків, що бажали божий закон, **43** і вони очистили святощі і повідкидали опоганення, каміння на нечисте місце. **44** І вчинили раду про опоганений жертовник цілопалення, що з ним зробити. **45** І їм випала добра рада його знищити, щоб часом не було їм на погорду, що його народи опоганили. І вони знищили жертовник **46** і відклали каміння в горі храму на належному місці, доки не прийде пророк, що про них відповість. **47** І взяли цілі каміння за законом, і збудували новий жертовник, так як попередній, **48** і збудували святе, і те, що внутрі храму, і притвори, і все. **49** І зробили новий святий посуд, і внесли світильник, і жертовник всепалень, і кадила, і трапезу до храму. **50** І приносили жертву на жертовнику, і запалили світла, що на свічниках, і світили в храмі. **51** І поставили хліби на столі і повісили занавісу. І закінчили всі діла, які робили. **52** І рано-вранці встали, в 5-му і 20-му дні дев'ятого місяця, це є місяць Хаслев, 148-го року. **53** І принесли жертву за законом на новому жертовнику цілопалень, який зробили. **54** За часом і за днем, в якому його опоганили погани, в тому він був відновлений з піснями, і гуслями, і сопілками, і цимбалами. **55** І ввесь народ впав на своє лице, і поклонився, і поблагословив до неба Того, що їм помагав. **56** І восьмого дня вони зробили оновлення жертовника, і принесли цілопалення з радістю, і принесли жертву спасіння і похвали. **57** І поклали прикраси перед лицем храму, золоті вінки і малі щити, і обновили двері і склади, і поставили брами. **58** І була дуже велика радість в народі, і відвернуто погорду поган. **59** *І постановив Юда, і його брати, і ввесь ізраїльський збір, щоб святкувати день освячення жертовника у своїх часах з року на рік 8 днів, від п'ятого і двадцятого дня місяця Хаслев, з веселістю і радістю. **60** І в тому часі забудували гору Сіон і довкруги високі мури і сильні вежі, щоб часом не прийшли погани і їх не по-

ів. 10

топтали, так як зробили передше.
61 І там вони посадили вояків, щоб
її охороняти. І він скріпив його,
щоб оберігати Ветсуран, щоб мати
народ в твердині перед ідумейсь-
ким лицем.

Глава 5

1 І сталося, що коли почули по-
гани, які довкруги, що збудовано
жертовник і обновлено святиню, як
і раніше, вони і дуже розгнівалися,
2 і вчинили раду, щоб вигубити рід
Якова, який був посеред них. І по-
чали вбивати народ і виганяти. **3** І
Юда воював з Ісавовими синами в
Ідумеї і з тими, що в Акраватині,
тому що облягали Ізраїль. І побив
їх великою раною. Він вигнав їх, і
взяв їхню здобич, **4** і згадав лукавс-
тво Веанових синів, які були засід-
кою і згіршенням народові, щоб за-
сідати на них в дорогах. **5** І вони
були замкнуті ним у вежах, і він
приступив до них і прокляв їх, і
вогнем запалив їхні вежі з усіма,
що були в них. **6** І він перейшов до
аммонових синів і знайшов сильну
руку, і численний народ, і Тимотея,
їхнього вождя. **7** І він зударився з
ними в численних боях, і вони були
розбиті перед його лицем. І він їх
побив. **8** І він взяв Язир і його до-
черні і повернувся до Юдеї. **9** І зіб-
ралися погани, що в Ґалааді, проти
тих ізраїльтян, що були в їхніх око-
лицях, щоб їх вигубити, і ті втекли
до твердині Діатема. **10** І послали
письма до Юди і його братів, кажу-
чи: Проти нас зібралися народи, що
довкруги нас, щоб вигубити нас, **11**
і приготовляються прийти і захопи-
ти твердиню, до якої втікаємо. І Ти-
мотей є воєводою їхніх вояків. **12**
Отже, тепер, прийшовши, спаси і
нас від їхніх рук, бо впало мно-
жество з нас. **13** І всі наші брати,
що є в місті Тувині, вигублені, і
взяли в полон їхніх жінок і їхніх
дітей, і здобич. І згинуло там біля
тисячі мужів. **14** І ще читалися
письма. І ось прийшли інші посли з
Галилеї в роздертих одежах, спові-
щаючи за цими словами, **15** кажу-
чи, що проти них зібралися від
Птолемаіди, і Тиру, і Сидону, і вся
Галилея є наповнена чужинцями,
щоб нас викорінити. **16** Як же по-
чув Юда і народ ці слова, він і зіб-
рав великий собор, щоб порадити-
ся, що зроблять для своїх братів,
що є в біді, і *як* воюватимуть за
них. **17** І сказав Юда Симонові,
своєму братові: Вибери собі мужів,
піди і спаси твоїх братів в Галилеї.
Я ж і мій брат Йонатан підемо до

ꙗзы́цы (и҆) попе́рꙋтъ ѧ҆̀ ꙗ҆́коже [пре́же
сотвори́ша][40]. и҆ посади̑ тꙋ̀ во́ѧ хрaни́ти є҆го, и҆
оу҆тверди̑ є҆го хрaни́ти ведсꙋра́на. є҆́же и҆мѣ́ти
лю́ди въ тверды́ни проти́вꙋ лица̀ и҆дꙋме́иска·

Гла҃, є҃·

И бы́сть ꙗ҆́ко слы́шаша ꙗзы́цы ѻ҆́кр҇тъ,
ꙗ҆́ко създа́сѧ прт҇лъ, и҆ ѻ҆бнови́сѧ ст҃ы-
нѧ ꙗ҆́ко (и҆) пре́жде, и҆ разгнѣ́вашасѧ ѕѣ-
ло. и҆ совѣща́шасѧ ѿѧ́ти ро́дъ і҆а́ковль,
и҆́же бѣ́хꙋ посреди и҆́хъ· и҆ нача́ша оу҆бива́ти въ
лю́дехъ і҆ и҆згонѧ́ти· И҆ побора́ше і҆ꙋ́да сн҃ы и҆са́-
вовы въ и҆дꙋмеи̑ (і҆) и҆́же въ а҆крава́тинѣ ꙗ҆́ко
ѻ҆бсѣда́хꙋ і҆и҃лѧ· и҆ порази̑ и҆́хъ ꙗ҆́звою вели́кою.
(-)[1] и҆згна̀ и҆́хъ и҆ взѧ̀ коры́сти и҆҃, и҆ помѧнꙋ лꙋ-
кавъство сн҃овъ веа́нь. и҆́же бѣ́хꙋ лю́демъ в
сѣ́ть, и҆ въ собла́знъ въ є҆́же лаѧ́ти и҆́хъ въ
пꙋ́техъ и҆ затвори́шасѧ ѿ него въ пи́ргехъ. и҆
пристꙋпи̑ к ни́мъ, и҆ прокла̀ и҆́хъ и҆ зажже
столпы̀ и҆́хъ ѻ҆гнемъ, съ всѣ́мъ и҆́же в ни́хъ
ба́хꙋ· И҆ про́иде къ сн҃омъ а҆ммо́нимъ и҆ ѻ҆брѣ́те
рꙋ́кꙋ крѣ́пкꙋ и҆ лю́ди мно́ги, и҆ тимоде́а во́жда
и҆́хъ· И҆ поста́ви с ни́ми бра́ни мно́ги, и҆ сътре́-
ни сꙋ́ть пред̾ лице́м є҆го, и҆ поби̑ и҆́хъ и҆ взѧ̀ ꙗ҆-
зи́ра и҆ дще́ри є҆го. и҆ ѻ҆брати́сѧ въ і҆ꙋде́ю и҆
събра́шасѧ ꙗзы́цы ꙗ҆́же въ галаа́дѣ проти́вꙋ
і҆и҃льтѧно́мъ сꙋщи҃ въ предѣле҃ и҆́хъ да и҆збї-
ю́тъ и҆́хъ. и҆ побѣ́гоша въ [дї ꙗде́мꙋ][2] тверды́-
ни. и҆ посла́ша писа́нїѧ къ і҆ꙋ́дѣ и҆ бра́тїи є҆го
рекꙋ́щи. събра́шасѧ на́ ны ꙗзы́цы по ѻ҆́кр҇тъ
на́съ и҆зби́ти на́съ. и҆ гото́вѧтсѧ прїи́ти̑ и҆
взѧ́ти тве҇ды́ню в не́же въбѣга́емъ, и҆ ти-
моде́и є҆сть воєво́да во́емъ и҆́хъ. нн҃ѣ бо при-
ше́дъ (і҆) и҆зба́ви на́съ ѿ рꙋ́кꙋ (и҆҃). ꙗ҆́ко паде
(мно́жество ѿ на́съ)[3]. и҆ вси̑ бра́тїѧ на́ша
сꙋщїи в (мѣ́стѣ) тꙋви́не оу҆бїе́ни сꙋ́ть, и҆ пле-
ни́ша же́ны и҆́хъ и҆ ча́да и҆́хъ и҆ коры́сти. и҆ по-
ги́боша тꙋ̀ ꙗ҆́ко ты́сѧща мꙋ́жїи· (И҆) є҆ще пи-
са́нїѧ чтѧ́хꙋсѧ и҆ се (и҆нїи̑ вѣ́стники)[4] прїидо́-
ша ѿ галиле́ѧ въ разъдра́ныхъ ри́захъ, възвѣ-
ща́юще по словесе́мъ си́мъ рекꙋ́щи. съвокꙋпи́ша-
сѧ проти́вꙋ себе ѿ птолома́ид̾ и҆ тѵ́ра и҆ си-
до́на, і҆ (и҆спо́лнена є҆сть) всѧ̀ галиле́ѧ и҆ноплемен-
никъ є҆́же и҆скорени́ти на́съ. ꙗ҆́коже слы́ша і҆ꙋ́да
и҆ лю́дїе словеса̀ сїѧ. (и҆) събра̀ собо́р вели́къ совѣ-
ща́тисѧ, что̀ сътворѧ́т бра́тїи своеи сꙋ́щимъ
въ ско́рби, и҆ побора́ющимъ ѻ҆ ни́хъ. и҆ рече і҆ꙋ́д̾
си́монꙋ бра́тꙋ своемꙋ и҆збери себѣ мꙋ́жи, (-)[5]
и҆ди̑ і҆ и҆зба́ви бра́тїю твою в галиле́и. а҆з же и҆
[бра́тъ мои и҆ѻ҆нада́нъ][6] и҆де́мъ в галаа҆ди́тъ. и҆
ѻ҆ста́ви (си́фа)[7] сн҃а захарї́ина и҆ (а҆са́ню)[8] воєво́ды

лю́дей, съ прочими вои́ въ і҆удеи на стреже́нїе. и҆ заповѣ́да и҆̀мъ рекꙋ́щи прилежи́те лю́демъ си́мъ, и҆ не сътвори́те бра́ни на ꙗ҆зы́ки донде́же ѡ҆бра́тимсѧ· И҆ раздѣли́ша си́монꙋ мꙋ́жїи три ты́сѧщи да и҆́детъ въ галиле́ю. і҆ꙋдѣ же [-][9] ѡ҆́смь ты́сѧщъ въ галаа҆ди́тъ. і҆ и҆́де си́монъ в галиле́ю, и҆ съста́ви бра́ни мно́ги на ꙗ҆зы́ки, и҆ сътрошасѧ ꙗ҆зы́цы ѿ лица̀ є҆го. и҆ гна въ слѣ́дъ и҆́хъ да́же до вра́тъ птолома́иды, и҆ падо́ша ѿ ꙗ҆зы́къ ꙗ҆́ко три ты́сѧщи мꙋ́жїи· и҆ взѧ̀ коры́сти и҆́хъ и҆ поѧ́тъ и҆́хъ ѿ галиле́и и҆ въ а҆рвати́съ съ жена́ми и҆ ча́ды и҆ всѧ̀ є҆ли́ка бѧ́ше и҆́мъ. и҆ приведѐ въ і҆ꙋде́ю съ весе́лїемъ ве́лиимъ. і҆ и҆ꙋ́да макаве́и и҆ ѡ҆на́данъ бра́тъ є҆го преидо́ша і҆ѻрда́нъ. і҆ и҆до́ша пꙋ́ть три дн҃и в пꙋсты́ни, и҆ срѣто́ша навате́ѧ и҆ прїѧ́ша и҆́хъ ми́рно, и҆ повѣда́ша и҆̀мъ всѧ̀ и҆́же слꙋчи́шасѧ бра́тїи и҆́хъ въ галаа҆ди́ти· и҆ ꙗ҆́ко мно́ѕи ѿ ни́хъ ꙗ҆́ти сꙋ́ть, и҆́с восо́ра, и҆ восо́ре, [и҆][10] въ [а҆лими́се][11], [и҆][12] [хаско́ре][13] [и҆][14] македе и҆ карнаи́не. (сї́и вси̑ гра́ды)[15] тве́рды и҆ вели́ки. и҆́но и҆ въ прочі́и҆ гра́дѣ галаа҆ди́ти сꙋ́ть затворени въꙋ́трїе строѧтсѧ ѡ҆плъчи́ти на тверды́нѧ, и҆ ꙗ҆́ти і҆ и҆зби́ти всѣ́хъ си҃ въ (є҆ді́нъ дн҃ь)[16]. и҆ ѡ҆брати і҆ꙋ́да и҆ вои́ є҆го пꙋ́ть въ пꙋсты́ню въ восоръ внеза́пꙋ, и҆ ѡ҆бо́има гра́дъ и҆ оу҆би всѧ́къ мꙋ́жескъ по́лъ оу҆сты̀ меча̀. и҆ взѧ̀ всѧ коры́сти и҆́хъ и҆ сожже є҆го ѡ҆́гнемъ· И҆ въста́ша ѿтꙋ́де но́щїю і҆ и҆до́ша да́же до тверды́ни, и҆ бы́сть пре҃ заре́ю [и҆][17] въздвиго́ша ѻ҆́чи своѝ, и҆ се лю́ди мно́ѕи и҆́мже нѣ́сть числа̀. нося́щи лѣ́ствицы и҆ миха́ны взѧ́ти тверды́ню и҆ ратова́хꙋ и҆̀· И҆ ви́дѣ і҆ꙋ́да ꙗ҆́ко нача́сѧ бра́нь и҆ во́пль гра́дныи взы́иде до нб҃си ꙗ҆́ко трꙋба̀ и҆ гла́съ велі́и. и҆ рече мꙋже҃ си́лы бі́итесѧ дне́сь за бра́тїю (ва́шꙋ)[18]. (-)[19] и҆зы́иде трема нача́лы въ слѣ́дъ и҆ въстрꙋби́ша трꙋба́ми, и҆ възопи́ша въ млтвѣ. и҆ позна̀ ѡ҆полче́нїе тимоде́ово ꙗ҆́ко макаве́и є҆сть, (-)[20] ѿбѣжа̀ ѿ лица̀ є҆го, и҆ поби́ша и҆́хъ ꙗ҆́звою ве́лїею. и҆ падо́ша ѿ ни́хъ въ дн҃ь ѻ҆́нъ ꙗ҆́ко ѡ҆́смь ты́сѧщъ мꙋ́жїи· И҆ ѡ҆брати́сѧ [і҆ꙋ́да][21] въ [мафꙋ][22] и҆ побо́ре (-)[23] и ꙗ҆́тъ є҆го, и҆ оу҆би̑ ве́сь мꙋ́жескъ по́лъ є҆го, и҆ взѧ̀ коры́сти є҆го и҆ сожжѐ є҆го ѡ҆́гнемъ· ѿтꙋ́дꙋ пои́де и҆ взѧ̀ [хасфо҃][24] и҆ маке҃ и҆ восо҃, и҆ проча́ѧ гра́ды галаа҆ди́тиди· по [си҃ глаго́лѣ][25] събра̀ тимоде́и по́лкъ и҆҃, и҆ ѡ҆полчи́сѧ ѡ҆бо́нꙋ странꙋ пото́ка. и҆ посла̀ і҆ꙋ́да созрѣ́ти по҃къ, и҆ възвѣсти́ша є҆мꙋ рекꙋ́ще со́брани сꙋ҃ к немꙋ вси ꙗ҆зы́цы ꙗ҆́же ѡ҆́крꙋ́тъ на́съ си́ла велі́ѧ ѕѣло· и҆ а҆ра́бовъ наѧ́тъ въ по́мощъ себѣ. и ѡ҆полчаю́сѧ ѡ҆бо́нꙋ

Ґалаадити. **18** І він залишив Сифа, Захаріїного сина, і Асаю воєводами народові з позосталими вояками на сторож в Юдеї. **19** І він заповів їм, кажучи: Дбайте про цей народ і не робіть війни проти поган, доки ми не повернемося. **20** І відділили Симонові три тисячі мужів, щоб пішли до Галилеї, Юда ж вісьмома тисячами – в Ґалаадит. **21** І пішов Симон до Галилеї і вчинив численні бої з поганами. І погани були знищені перед його лицем. **22** І той гнався вслід за ними аж до брами Птоломаїди, і впало якихось три тисячі мужів з поган, і він взяв їхню здобич. **23** І він забрав їх з Галилеї і в Арватис з жінками і дітьми і все, що було в них, і привів до Юдеї з великою веселістю. **24** І Юда Маккавей і Йонатан, його брат, перейшли Йордан і пішли дорогою три дні в пустині. **25** І вони зустріли Наватеїв, і ті прийняли їх мирно і розповіли їм все, що сталося їхнім братам в Ґалаадиті **26** і що численні з них забрані з Восора і Восора, і в Алимисі, і Хаскорі, і Македі, і Карнаїні – це всі сильні і великі міста. **27** Але і вони є замкнуті в позосталих містах Ґалаадити, *а* на завтра приготовляються воювати проти твердинь, і захопити, і вигубити цих всіх в одному дні. **28** І нагло повернувся Юда і його табір дорогою до пустині до Восора, і він захопив місто і вбив кожного з чоловічого роду вістрям меча. І він взяв всю їхню здобич і спалив його вогнем. **29** І вони піднялися звідти вночі і пішли аж до твердині. **30** І сталося, що перед світанком вони і підняли свої очі – і ось багато народу, якому немає числа, що несли драбини і бойові машини, щоб захопити твердиню. І ті воювали з ними. **31** І побачив Юда, що бій почався, і крик міста піднявся до небес, наче *голос* труби, і великий крик. **32** І він сказав мужам сили: Бийтеся сьогодні за ваших братів. **33** Він вийшов трьома началами вслід *за ними*, і вони затрубили трубами і закричали в молитві. **34** І Тимотеїв полк пізнав, що це Маккавей, і втік від його лиця. І вони побили їх великою раною, і впало з них в тому дні якихось вісім тисяч чоловік. **35** І Юда повернувся до Мафи, і воював проти *неї*, і захопив її, і вбив кожного з чоловічого роду в ній, і взяв її здобич, і спалив її вогнем. **36** Звідти він пішов і забрав Хасфой, і Макед, і Восор, і позосталі міста Ґалаадитиди. **37** Після цих слів Тимотей зібрав інший полк і отаборився на другій стороні потоку. **38** І Юда послав підстежити табір. І йому сповістили, кажучи: До нього зібрані всі погани, що довкруги нас, дуже велика сила.

39 І він найняв собі на підмогу ара-
вів, і отаборюються на другій стороні
потоку. Вони готові іти проти тебе в
бій. І Юда пішов їм назустріч. **40** І
сказав Тимотей володарям своїх вояків:
ків: Коли наблизиться Юда і його во-
яки до потоку води: якщо він першим
перейде до нас – не зможемо встояти
перед ним, бо долаючи подолає нас,
41 якщо ж злякається і стане на дру-
гому боці ріки – перейдемо до них і
здолаємо його. **42** Як же Юда набли-
зився до потоку води, він поставив
писарів народу при потоці і заповів
їм, кажучи: Не давайте нікому стати,
але хай ідуть всі на бій. **43** І він пер-
шим прийшов проти них і ввесь на-
род вслід за ним. І всі погани були
розбиті перед його лицем. І вони вки-
нули свою зброю і втекли до томена,
що є в Карнаїні. **44** І вони взяли місто
і томен. І він спалив *його* з усіма, що
в ньому. І злякався Карнаїн, і не міг
встояти перед Юдиним лицем. **45** І
Юда зібрав всіх ізраїльтян, які були в
Ґалаадитиді, від малого аж до вели-
кого, і їхніх жінок, і їхніх дітей, і здо-
бич, дуже великі полки, щоб піти до
юдиної землі. **46** І вони прийшли аж
до Ефрона, і це дуже сильне, велике
місто на виході, і не можна було від-
хилитися від нього направо і ліво, але
треба пройти посередині нього. **47** І
ті, що були в місті, замкнулися і заго-
родили брами камінням. **48** І послав
до них Юда мирні слова, кажучи:
Пройдемо через вашу землю, щоб пі-
ти до нашої землі. І ніхто вас не об-
разить, лише перейдемо ногами. І ті
не бажали їм відкрити. **49** І заповів
Юда проголосити в таборі, щоб кож-
ний озброївся на тому місці, на якому
хто є. **50** І озброїлися сили мужі, і во-
ювали проти того міста цілий день і
цілу ніч. І місто видано в його руки.
51 І він вигубив кожного з чоловічо-
го роду вістрям меча і його знищив. І
він взяв його здобич і пройшов через
місто по вбитих. **52** І вони перейшли
Йордан до великого поля, напроти
лиця Ветсана. **53** І Юда збирав ос-
танніх і підбадьорував народ по всій
дорозі, аж доки не прийшли до юди-
ної землі. **54** І вони прийшли на гору
Сіон з веселістю і радістю і принесли
цілопалення, бо не впав ні один з
них, аж доки вони не повернулися в
мирі. **55** І в днях, в яких був Юда *та*
Йонатан в Ґалааді, і Симон, його
брат, в Ґалилеї проти лиця Птолемаї-
ди, **56** почув Йосиф, Захаріїн син, і
Азарія, начальник сили, про хоробрі
вчинки, перемоги, і бій, який той
вчинив, **57** і сказав: Зробім і ми собі
ім'я і підім воювати проти народів,
що довкруги нас. **58** І він сповістив
тим, що з його сили, що з ними, і во-

странꙋ потока готови прїити на тѧ на брань. Ї иде їоуда въ срѣтенїе ихъ, и рече тимодеи началникомъ вои своихъ, егда приближитсѧ їоуда и вои его на потокъ водныи, аще прїидетъ к намъ прежде. не можемъ постоѧти емꙋ ꙗко могꙋщи възможетъ противꙋ насъ. аще же страшитсѧ и станетъ обонꙋ странꙋ рѣки преидемъ к нимъ, и возможемъ противꙋ его. Ꙗкоже приближисѧ їоуда на потокъ водныи, постави книжники людїи на потоцѣ, и повелѣ имъ глаголѧ не оставлѧите всѧкого (-)[26] стати, но да градꙋтъ вси на брань. и прїиде на нихъ прежде и вси людїе въ слѣдъ его, и сотрени сꙋть ([вси][27] ꙗзыцы ѿ лица его)[28]. И поврьгоша орꙋжїѧ своа, и бѣжаша в томенъ, иже есть в карънаине. и взѧша град и томенъ (и) [зажже][29] (-)[30] со всѣми иже в немъ, и оубоѧсѧ карнаимъ, и не [возможе][31] [-][32] стати противꙋ лица їоудина. И собра їоуда всѣхъ їилтѧнъ иже бѧхꙋ въ галадитиде ѿ мала даже до велика. И жены ихъ, и чада ихъ, и користь полка велїю ѕѣло. прїити в землю їоудинꙋ, и прїидоша даже до ефрона и сїи град велїи на исходѣ твердъ ѕѣло. (и) не бысть оуклонитисѧ ѿ него на десно и шꙋе, но посредѣ его преити. и запрошасѧ иже бѧхꙋ въ градѣ и заградиша врата каменїемъ. И посла к нимъ їоуда словеса мирнаѧ рекꙋщи. проидемъ по земли [вашеи][33] еже ѿити въ землю нашꙋ. и никто (васъ обидитъ)[34], токмо ногами проидемъ. И не хотѧхꙋ ([имъ][35] ѿверсти)[36] и повелѣ їоуда проповѣдати во ополченїю, ополчитисѧ коемꙋждо в немже кто есть мѣсте. и ополчишасѧ мꙋжи силы, и [ратоваша][37] град тои весь день и всю нощъ. и предасѧ град въ рꙋкꙋ его. и поби всѧкъ мꙋжескъ по оустꙋ меча (ї) и раскопа его. и взѧ корысти его, и проиде сквозѣ градъ по оубїенымъ. и преидоша їорданъ въ поле великое противꙋ лицꙋ ведъсаню. и бѣ їоуда събираюши долнѣишихъ. И помолѧшесѧ людемъ по всемꙋ пꙋти, донже прїидꙋтъ въ землю їоудинꙋ. и възыидоша на горꙋ сїонъ съ веселїемъ и радостїю. и принесоша всѧсожженїѧ ꙗко не паде ѿ них ни единъ, дондеже обратишасѧ въ мирѣ, и въ дни в нѧже бысть їоуда. (-)[38] їонадан въ [-][39] галаадѣ и симон брат его въ галилеи, противꙋ лицꙋ птоломаида. Слыша їосифъ захарїинъ сынъ, и азарїѧ (началникъ)[40] силы побѣдꙋ вещи благыхъ, и брань юже сътвори и [рече][41]. сътворим и мы себѣ имѧ, ї идемъ ополчатисѧ противꙋ ꙗзы-

комъ иже окрестъ насъ. И [възвѣсти][42] сущимъ ѿ силы его иже с ними, і идоша на (амнїю)[43]. І изыиде горгїа ѿ града, и мужи его въ срѣтенїе имъ во брань. І измѣнися Іосиф и азарїа и гнани суть даже до предѣлъ іудиныхъ. И падоша въ день онъ ѿ людїи ізраилевыхъ яко двѣ тысящи мужїи. И бысть язва велика въ людехъ иже не послушаша іуды и братїи его, чающе крѣпчае сътворитися. Сїи же не бяху ѿ сѣмени мужїи онѣхъ имиже дастьсе спасенїе ізраилю рукою ихъ. И мужъ іуда и братїа его прославиша зѣло, пред всѣмъ ізраилемъ и языки всѣми идѣже слышашеся имя ихъ. И съвокупишася к нимъ благо глаголющеи. І изыиде іуда и братїа его и побораху сны исавовы въ земли иже есть къ югу. И порази хевронъ и дщери его, и разори твердыня его и столпы его пожже окрестъ. И воздвижеся ити въ землю иноплеменникъ, и прохождаше [самарїю][44]. Въ день онъ падоша священницы на брани, егда хотяху мужатися благо, внегда изыидутъ на брань (безъ совѣта его)[45]. И уклонися іуда во азотъ въ землю иноплеменникъ и разби капища ихъ (-)[46] изваянїа богъ ихъ [и][47] пожже огнемъ, и взя корысти градски и обратися въ землю іудину.

ни пішли проти Амнії. **59** І з міста
вийшов Ґорґія і його мужі їм на-
зустріч, на бій. **60** І подався Йосиф
і Азарія, і були гнані аж до юдиних
границь. І в тому дні впало з ізра-
їльського народу якихось дві тисячі
чоловік. **61** І була велика рана в на-
роді, тому що не послухалися Юди
і його братів, думаючи, що зроб-
лять сильніше. **62** Ті ж не були з
насіння тих мужів, якими дано спа-
сіння Ізраїлеві їхньою рукою. **63** І
чоловік Юда, і його брати дуже
прославилися перед всім Ізраїлем і
всіма народами, де було чути їхнє
ім'я. **64** І до них зібралися ті, що
говорили про добро. **65** І вийшов
Юда і його брати, і воювали проти
Ісавових синів в землі, що є до
півдня. І він побив Хеврон і його
дочерні, і знищив його твердині, і
його башти спалив довкруги. **66** І
він підвівся, щоб піти до землі чу-
жинців, і проходив Самарію. **67** В
дні тому у бою впали священики,
коли бажали показатися дуже муж-
німи, коли вийшли в бій без його
ради. **68** І Юда відхилився до Азо-
ту, до землі чужоземців, і знищив
їхні храми, різьблення їхніх богів, і
спалив вогнем, і забрав здобич
міст, і повернувся до юдиної землі.

Глава, ѕ҃.

И цр҃ь антїохъ прохождаше вышняя страны. И слыша яко есть въ елимѣхъ въ персидѣ градъ преславленъ (и умноженъ)[1] сребромъ и златомъ (-)[2] храмъ (же) в немъ богатъ зѣло. И ту запоны златы, и броня и оружїа яже остави [-][3] александръ филиппа, цр҃ь македоньскїи. Иже цр҃ствова прьвыи въ еллинѣхъ, и прїиде и възыскаше взяти градъ и пополнити его, и не возможе яко позная слово сущимъ во градѣ. И восташа противу его въ брань и побѣже (ѿтуду. І иде)[4] съ скорбїю велїею (и обратися)[5] въ вавилонъ. И прїиде възвѣщаяи (ему нѣкто)[6] въ персиду, яко ѿбѣгоша ополченїа ходившїи въ іудею. И ходи лисїа съ силою крѣпкою въпрьвыхъ, и погнанъ бысть ѿ лица ихъ. И возмогоша оружїи и силами и користьми многими, иже взяша ѿ ополченїи ихже избиша. И разориша мерзость юже созда на олтари въ іерусалимѣ и святыню. Яко преже окружиша зданїи высокими, но и ведсуранъ градъ его. И бысть яко услыша цр҃ь словеса та, устрашися и смутися зѣло. И паде на ложе и въпаде в недугъ за скорбь, яко не събыстьсе ему иже помышляше. И бѣ ту дни многи, яко обновися нань скорбь велика, и мняше

Глава 6

1 І цар Антіох проходив горішні
околиці і почув, що в Елимах, в
Персіді, є преславне місто, і воно
багате сріблом і золотом. **2** Храм
же в ньому дуже багатий, і там зо-
лоті занавіси, і броня, і зброя, які
залишив Александер, *син* Филипа,
македонський цар, який першим
царював з-поміж елленів. **3** І він
прийшов і старався взяти місто, і
його пограбувати. І не зміг, бо відо-
мим стало слово тим, що є в місті.
4 І вони повстали проти нього бо-
єм, і він втік звідти і пішов з вели-
ким смутком, щоб повернутися до
Вавилону. **5** І хтось прийшов до
Персіди, сповіщаючи йому, що
втекли табори, які пішли до Юдеї.
6 І перший раз пішов Лисія з міц-
ною силою і був прогнаний від їх-
нього лиця. І вони здобули зброю, і
силу, і велику здобич, яку взяли з
таборів, яких вибили. **7** І знищили
гидоту, яку він збудував на жертов-
нику в Єрусалимі, і оточили висо-
кими мурами святиню, так як пе-
редше, але і *захопили* Ветсуран, йо-
го місто. **8** І сталося, що як почув
цар ті слова, він перелякався, і ду-
же засмутився, і впав на ліжко. І зі
смутку впав у хворобу, бо не ста-
лося йому так, як задумував. **9** І він

був там багато днів, бо в ньому від-
новився великий смуток, і думав, що
вмирає. **10** І він скликав всіх своїх
друзів і сказав їм: Сон відійшов від
моїх очей, і я підупав серцем від жур-
би. **11** І я сказав в серці: До якого бо-
лю я прийшов і великого замішання,
в якому я тепер є. Адже добрим і у-
любленим *був я* у моїй владі. **12** Те-
пер же згадую зло, яке я зробив в
Єрусалимі. І я забрав ввесь золотий і
срібний посуд, що в ньому, і я да-
ремно послав вигубити тих юдеїв, що
там жили. **13** Я пізнав, що через це
знайшло мене це зло. І ось я гину від
великого смутку у чужій землі. **14** І
він покликав Филипа, одного зі своїх
друзів, і наставив його над всім своїм
царством. **15** І він дав йому вінець, і
одіж, і перстень, щоб той провадив
його сина Антіоха і виховав його,
щоб той царював. **16** І цар Антіох по-
мер там в 149-му році. **17** І довідався
Лисія, що цар помер, і поставив над
царством Антіоха, його молодого си-
на, якого вигодував. І назвав йому
ім'я Евпатор. **18** І ті, що були в зам-
ку, замкнули Ізраїль довкруги свято-
го і постійно шукали їм зла і скріп-
лення поган. **19** І Юда задумав їх виг-
нати, і скликав ввесь народ, щоб їх
оточили. **20** І вони зібралися разом і
обложили їх 158-го року. І він зробив
для них стояки для стріл і машини,
21 і ті вийшли з них, з оточення. І до
них пристали деякі з безбожних з Із-
раїля, **22** вони пішли до царя і ска-
зали: Чому не зробиш суд і не помс-
тиш *за* наших братів? **23** Ми були
згідні служити твоєму батькові, і хо-
дити в його заповідях, і послужити
його наказам. **24** І оскільки ми, по
правді, з їхнього народу, через це від-
чужуються від нас. Однак яких з нас
вони знаходили, ті вбиті були, і наші
насліддя були рознесені. **25** І не тіль-
ки на нас простягнули вони руку, але
і на всі наші околиці. **26** І ось сьогод-
ні вони наблизилися до твердині в Є-
русалимі, щоб її взяти, і він скріпив
Ветсуран. **27** І якщо ти їх швидко не
випередиш, зроблять більше від цьо-
го, і не зможеш ними володіти. **28** І
розгнівався цар, коли це почув, і
скликав своїх друзів, і начальників
своєї сили, і тих, що над вершни-
ками. **29** Але і з інших царств і від
морських островів прийшли до нього
сили, щоб найнятися. **30** І число його
вояків було 100000 піших, і 20000
вершників, і 32 слони, що знають бій.
31 І вони пройшли крізь Ідумею і на-
близилися до Ветсурана, і воювали
багато днів, і зробили машини. І ті
вийшли і спалили їх вогнем, і вою-
вали мужньо. **32** І Юда відійшов від
твердині і став у Ветсахарії перед

ꙗко оумретъ. и съзва вса дрꙋги своа и рече
имъ. ѿиде сонъ ѿ очїю моею, и спадохъ ср҃-
цемъ ѿ печали, и рѣхъ въ ср҃цы [-][7] в колики
скорби есмь дошелъ и волнꙋ велїю в неиже нн҃ѣ
есмь. ꙗко бл҃гъ и любимъ (-)[8] въ власти моеи.
нн҃ѣ же поминаю злаа иxже сътворихъ въ іер҃-
лимѣ, и взяхъ вса сосꙋды злата и сребрьна в
немъ· и послахъ изъяти обитающиихъ іоудеовъ
вотще. познахъ ꙗко сихъ ради обрѣтоша
мѧ злаа сїа, и се гибнꙋ скорбїю велїею в
земли чюждеи· И призва филиппа единого ѿ
дрꙋгъ своихъ, и постави его на всѣмъ цр҃-
твомъ своимъ. и даде емꙋ дїадимꙋ и ризꙋ
(-)[9] и прьстень, водити антиоха сн҃а его и
въскормити его еже цръствовати. и оумре тꙋ
антїохъ цр҃ь в лѣто, рмд. и позна лисїа
ꙗко оумре цр҃ь, и постави цр҃твовати антїоха
сн҃а его [-][10], егоже въскорми юношꙋ. и нарече
имѧ его евпаторъ. і иже въ краю бѣша за-
твориша іил҃ѧ окр҃тъ ст҃ыхъ. і искахꙋ имъ
злаа всегда и оутвержені е ꙗзыкомъ. и по-
мысли іоуда изгнати ихъ и съзва вса люди да
обстоѧтъ ихъ, и събрашасѧ въкꙋпѣ и обсѣ-
дѣдоша ихъ лѣта, рни, и сътвори [о нихъ][11]
стрѣлостоателници и михaны, і изыидоша ѿ
них ѿ затвора. и съдрꙋжишасѧ тѣмъ нѣцїи
нечестивыхъ ѿ іил҃ѧ (-)[12] идоша къ цр҃ю и
рѣша доколѣ не сътвориши сꙋда и мстиши
братїю нашꙋ. мы бл҃говолимъ слꙋжити ѡц҃ꙋ
твоемꙋ [и ходити въ заповѣдехъ его, и пос-
лꙋжити повеленїемъ его][13]· и (ꙗко сꙋщїи людїи
сихъ)[14], сего ради (-)[15] ѿчюждаютсѧ ѿ насъ.
обаче елицы обрѣтахꙋсѧ ѿ насъ погꙋблѧ-
хꙋсѧ, и наслѣдїа наша растoчахꙋсѧ· и не на
насъ токмо простроша рꙋкꙋ, но и на вса пре-
дѣлы [наша][16]· и се приближишасѧ днесь къ
краю въ іер҃лимъ взяти его, и [-][17] ведсꙋранъ
(оутверди)[18]. и аще не предвариши ихъ скорѣи-
ше, болша сихъ сътворѧтъ, и не возможеши
въздръжати ихъ· И прогнѣвасѧ цр҃ь ꙗко (сїа)
слыша. и созва (-)[19] дрꙋги своа [и][20] началницы
силы своеа і иже на конники. но и ѿ цр҃твъ
иныхъ и ѿ отокъ морьскихъ прїидоша к немꙋ
силы наатисѧ· И бысть число вои его, р҃, пѣ-
шець. и к҃, конникъ. и слоновъ, лв, вѣдѧщихъ
брань. и прїидоша по идꙋмеи, и приближишасѧ
къ ведсꙋранꙋ и ратовахꙋ дни многи, и съ-
твориша михaны, і изыидоша и погоша ихъ
огнемъ, и бышасѧ мужественѣ· И ѿиде іоуда ѿ
краа и ста въ ведсахарїа прѣдъ ополченїемъ
цр҃скимъ· И въста цр҃ь ѕѣло рано, и воздвигнꙋ о-
полченїе въ оустремленїе его по пꙋти ведсаха-

рі́ѧ. и҆ расѣ́ѧшасѧ си́лы въ бра́нь и҆ въстрꙋ-
би́ша трꙋба́ми, и҆ слонникѡ́мъ показа́ша кро́вь
гроздовꙋ и҆ морона, є҆́же прє́стати и҆̀мъ во бра́нь. и҆
разлꙋчи́ша ѕвѣрі́ѧ въ [дебрехъ][21]. и҆ прє́сташа
коє́мꙋждо сло́нꙋ, ҂а҃, мꙋ́жїи, ѡ҆блечєны въ бронѧ
плетєны, и҆ шлє́мы мѣдѧны на глава́хъ и҆́хъ.
и҆ ѱ҃ со́тъ ко́нникъ вчинє́ныхъ ко́ждо ѕвѣ́рю и҆з-
бра́ни· сі́и бѣ́ша пре́жє вре́мени и҆дѣ́же а҆́ще бѣ̀
ѕвѣ́рь. і҆ и҆дѣ́же а҆́ще и҆дѧ́ше и҆дѧ́хꙋ вкꙋ́пѣ
[и҆][22] не ѿстꙋпа́хꙋ ѿ негѡ̀. но и҆ пи́рги древѧ́-
ны на ни́хъ крѣ́пки защища́ющи, на ко́ждо
ѕвѣ́рꙋ ѡ҆поѧ́сани (-)[23] съ миханы и҆ на коє́ждо
мꙋ́жїи, [л҃в][24], воює́щїи с ни́хъ и҆ (ѹ҆прави́-
тель)[25] є҆гѡ̀· и҆ про́чїи ко́нники сю́дꙋ и҆ сю́дꙋ пос-
та́ви на двѣ̀ ча́сти, ѡ҆полче́нїѧ ѡ҆крꙋжа́ющи и҆
ѡ҆гражда́ющи въ [дє́брехъ][26]· (и҆) ꙗ҆́ко (-)[27] въсїѧ
слн҃це на (щиты зла́ты)[28], (и҆) [ѡ҆бѣсїѧ́ша][29] го́ры
ѿ ни́хъ и҆ ѡ҆блиста́ша ꙗ҆́ко лампа́ды ѻ҆́гне-
ныѧ. и҆ разлꙋчи́сѧ ча́сть нѣ́каѧ ѡ҆полче́нїѧ
цр҃ева на (горы высо́ки)[30], и҆ нѣ́цыи на ни́жшаѧ,
и҆ грѧдѧ́хꙋ крѣ́пце и҆ чи́нно. и҆ поколѣба́шасѧ
вси слы́шащїи гла́съ мно́жества и҆́хъ и҆ пꙋти
ше́ствїѧ мно́гихъ и҆ сраже́нїа ѻ҆рꙋ́жїи. бѣ̀ бо
ѡ҆полче́нїє вели́ко ѕѣ́ло и҆ крѣ́пко· и҆ приближи́сѧ
і҆ꙋ́да и҆ ѡ҆полче́нїє є҆гѡ̀ въ бра́нь, и҆ падо́ша ѿ
ѡ҆полче́нїѧ цр҃ева, ѕ҃ со́тъ мꙋ́жїи. и҆ ви́дѣ є҆ле-
а҆за́ръ сн҃ъ а҆вара́нь є҆ді́наго ѿ ѕвѣ́рїи ѡ҆блече́на
въ бро́ню цр҃ьскꙋ· и҆ бы́сть вы́ше (про́чїи҆хъ)[31]
ѕвѣ́рїи, и҆ видѣ́сѧ [є҆мꙋ̀][32] ꙗ҆́ко в не́мъ є҆́сть
цр҃ь· и҆ даде́сѧ са́мъ є҆́же и҆зба́вити лю́ди своѧ,
и҆ сътвори́ти се бѣ̀ и҆́мѧ вѣ́чное и҆ те́къ къ
немꙋ̀ съ дерзо́стїю, посре́дѣ [де́бри][33] (побива́ю-
щи)[34] ѡ҆десн꙽ꙋю и҆ ѡ҆лѣ́вꙋю и҆ разделѧ́хꙋсѧ ѿ
негѡ̀ сю́дꙋ и҆ сю́дꙋ и҆ вни́де по́дъ сло́на и҆ подло-
жи́сѧ є҆мꙋ̀, и҆ ѹ҆би̂ є҆го, и҆ паде на́ землю на́нь
и҆ ѹ҆́мре тꙋ̀· и҆ видѣ́ша си́лꙋ цр҃евꙋ и҆ ѹ҆стрем-
ле́нїє вои́, и҆ възврати́шасѧ ѿ ни́хъ· ѡ҆полче́нїє
же цр҃ево взы́иде проти́вꙋ и҆́хъ въ і҆ерлⷭ҇имъ· и҆
приближи́сѧ цр҃ь въ і҆ꙋде́ю и҆ въ го́рꙋ сі́ѡнъ, и҆
сътвори ми́ръ и҆́же бѧ́хꙋ въ ведсꙋ́ре. і҆ и҆зыидо́-
ша и҆з гра́да, ꙗ҆́ко не бѣ̀ и҆́мъ [-][35] пи́ща є҆́же
затвори́тисѧ в не́мъ, ꙗ҆́ко сꙋбо́та бѣ́ше зем-
ли. и҆ взѧ̀ цр҃ь ведсꙋра́мъ, и҆ поста́ви тꙋ̀ стра́жи
храни́ти є҆го. и҆ ѡ҆брати ѡ҆полче́нїѧ на мѣ́сто
ст҃нѧ дн҃и мно́ги. и҆ поста́ви тꙋ̀ стрѣлосто-
ѧ́телницы и҆ миханы, и҆ ѻ҆гнеме́тницы и҆ ка́ме-
номе́тницы и҆ скорпїѡ́ны зане же въсхотѣ̀ ме-
та́ти (съ пра́щею)[36] сътвори́ша (же) и҆ тї́и
миха́ны проти́вꙋ миха́нъ и҆́хъ, и҆ бра́шасѧ
дн҃и мно́ги пи́ща же не бѧ́ше въ (гра́дѣ)[37].
занеже се́дмое лѣ́то бы́сть. (-)[38] и҆́же ѡ҆ста́виша
въ і҆ꙋде́и ѿ ꙗ҆зы́къ поꙗ҆до́ша (и҆) ѡ҆ста́въшее

царським табором. **33** І цар піднявся
дуже рано і підняв табір, щоб йому
кинутися по дорозі Ветсахарії. І сили
розсіялися в бою, і затрубіли труба-
ми, **34** і слонам показали кров вино-
граду і шовковиці, щоб їх підготува-
ти до бою. **35** І поділили звірів в нет-
рях, і приставили до кожного слона
1000 чоловік, зодягнених у плетену
броню і мідні шоломи на їхніх голо-
вах, і 5-ть сотень вибраних вершни-
ків приставлено до кожного звіра. **36**
Ці були завчасу там, де лиш був звір.
І куди лиш він ішов, вони ішли ра-
зом, і не відступали від нього. **37** Але
і сильні дерев'яні вежі були на них,
що охороняли, прив'язані на кожно-
му звіреві з приладдям, і на кожному
32 чоловік, що з них воювали, і його
керівник. **38** І інших вершників він
поставив звідси і звідти на дві части-
ни табору, оточуючи і охороняючи в
нетрях. **39** І коли сонце засяяло на зо-
лоті щити, і гори засяяли від них і
засвітилися, наче вогняні лампади. **40**
І якась частина царського табору від-
лучилася на високих горах і деякі на
нижніх, і йшли впевнено і впорядко-
вано. **41** І тряслися всі, що чули голос
їхнього множества, і множество хо-
ду, і звук зброї, бо табір був дуже ве-
ликий і сильний. **42** І наблизився Ю-
да і його табір до бою. І з царського
табору впало 6-ть сотень чоловік. **43**
І побачив Елеазар, Аварановий син,
одного зі звірів, зодягненого в царсь-
ку зброю, і він був вищий від інших
звірів. І йому здавалося що в ньому є
цар. **44** І сам віддав себе, щоб спасати
свій народ і зробити собі вічне ім'я.
45 І побігши до нього зі сміливістю,
вбиваючи посеред нетрів справа і
зліва, і від нього відділялися сюди і
туди. **46** І він поліз під слона, і по-
клався під ним, і його забив. І той
впав на землю, на нього. І він там
помер. **47** І вони побачили царську
силу і навалу вояків, і відвернулися
від них. **48** А царський полк пішов
назустріч їм до Єрусалиму. І набли-
зився цар до Юдеї і до гори Сіону. **49**
І він зробив мир з тими, що були у
Ветсурі. І ті вийшли з міста, бо не
було в них поживи, щоб замкнутися в
ньому, бо була субота землі. **50** І цар
взяв Ветсурам і поставив там сторож,
його охороняти. **51** І він повернув
полки до місця святині на багато
днів, і поставив там стояки на стріли,
і машини, і вогнеметалки, і камено-
металки, і скорпіони, тому що бажав
кидати з пращі. **52** Зробили же і ті
машини проти їхніх машин, і вою-
вали багато днів. **53** Їжі ж в місті не
було, тому що був сьомий рік. Ті з
поган, що залишилися в Юдеї, спо-
жили і позосталe предложення. **54** І

залишилося в святих мало чоловік,
бо ними заволодів голод і вони бу-
ли розсіяні, кожен один на своєму
місці. **55** І почув Лисія, що Филип,
якого настановив цар Антіох ще як
він жив, щоб той вигодував Антіо-
ха, його сина, щоб він царював, **56**
повернувся з Персіди і Мидії, і
царські вояки, що з ним ходили, і
що шукає перебрати справи. **57** Ста-
раючись відійти від твердині, він і
сказав до царя, і воєводів вояків, і
мужів: Ми слабшали з кожним
днем, і в нас мало їжі, і місце, де ми
оточили, сильне, і нам треба керу-
вати царством. **58** Тепер, отже, даємо
правицю тим людям, і зробимо
мир з ними і з усіма їхніми людь-
ми, **59** і поставимо їм, щоб вони хо-
дили за своїми законами, так як і
передше. Бо через їхній закон, яко-
го нищать, вони розгнівалися і зро-
били це все. **60** І вгодне було слово
перед царем і начальники, і він пос-
лав до них, щоб зробити мир. І їх
прийняли. **61** І поклявся їм цар і
начальники про це, і ті вийшли з
твердині. **62** І цар ввійшов до гори
Сіону і побачив твердиню місця, і
відрікся клятви, якою поклявся, і
наказав знищити мур довкруги. **63** І
він відійшов з поспіхом, повернув-
ся до Антіохії і знайшов Филипа,
що панував над містом. І воював
проти нього, і взяв місто силою.

предъложенїа. И осташа въ стыхъ мужїи мало ıако объıатъ ихъ гладъ, и расточени суть єдинъ кождо в мѣсто свое И слыша лисїа, ıако филиппъ егоже постави црь антїохъ єще живу єму. да въскормитъ антїоха сна єго въ єже црствовати єму. (и) възъвратиса ѡ персуды и медїи, и вои (цркїи) ходившїи (-)[39] с нимъ. и ıако ищє прїати съ вещьми, (-)[40] тщаса [-][41] пойти [ѡ краа][42] и глати къ црю и воєводамъ вои и мужемъ, оскудѣхо вса дни и пища намъ мала єсть, и мѣсто єгоже обсъстоимъ оутвержено. и прилежитъ намъ (строити) о црствѣ нн҃ѣ оубо даємъ десницу чл҃комъ тѣмъ. и сътворимъ с тѣми миръ и съ вѣсми людми ихъ. и поставим имъ да ходатъ в законѣхъ своихъ ıако и преже. ради бо законъ и иже раздрушаємъ прогнѣвашаса, и сътвориша вса сїа. и оугодно бысть слово пре црємъ и началники. и посла к нимъ миръ сътворити и прїаша (та). и класа и црь и началницы о сихъ, [і изыидоша][43] ѡ твердыни, и вниде црь въ гору сїонъ, и видѣ твердыни мѣста, и ѡвержеса клатвы єюже класа, и повелѣ [разорити][44] стѣну окртъ. и ѡиде тщателно (-)[45] обратиса въ антїохїю, и обрѣте филиппа господствующа градомъ. и воєва нань и вза гра нуждею.

Глава 7

1 151-го року з Риму вийшов Ди-
митрій, Селевкіїв син, і прийшов з
малим числом людей до приморсь-
кого міста. І там зацарював. **2** І ста-
лося, що як він заходив до дому
царства своїх батьків, сили схопили
Антіоха і Лисія, щоб його привезти
до нього. **3** І діло йому стало відо-
мим, і він сказав: Не покажіть мені
їхнього лиця. **4** І вояки їх убили. І
Димитрій сів на престолі свого цар-
ства. **5** І до нього прийшли безза-
конні і безбожні мужі з Ізраїля. І
Алким керував ними, бажаючи бу-
ти священиком. **6** І вони оскаржили
народ перед царем, кажучи: Вигу-
бив Юда і його брати всіх твоїх
друзів і нас розсіяв з нашої землі. **7**
Отже, тепер пошли чоловіка, якому
довіряєш, хай іде і побачить все ви-
гублення, яке він зробив нам і цар-
ській країні. І хай покарає їх і всіх,
що їм помагають. **8** І цар прикликав
Вакхида, царського друга, що пану-
вав на другому боці ріки. Він *був*
великим в царстві і вірний цареві. **9**
І він послав його і безбожного Ал-
кима і поставив йому священство. І
заповів йому зробити помсту на із-

Глава, з҃.

Лѣта, рна, изыиде димитрїи селеукїевъ снъ ѡ рима. и възыде съ малыми людми въ градъ приморьскїи и црствова ту. И бысть ıако восходаше в домъ црьства ѡцъ своихъ. [-][1] ıаша силы антиоха и лисїа привести єго к нему, и (вещь єму ıависа)[2] и рече. не (покажите ми)[3] лица ихъ и оубиша и вои. И сѣде димитрїи на пртлѣ црства своєго, и прїидоша к нему [-][4] мужи безаконїи и нечестивїи ѡ ıилa. и алкима вождаше ихъ, хотаи жречествовати, и оклевета люди пре црємъ рекущи. погубилъ іуда и братїа єго вѣсхъ другъ твоихъ, и насъ расточи ѡ земла нашеа. нн҃ѣ оубо посли мужа ємуже вѣруєши, да (иде и)[5] видитъ истребленїа вса ıаже сътвори на и странѣ црьскои. и да мучитъ ихъ и вѣсхъ помагающи имъ. и призва црь вакхида друга црьска, иже господсвоваше обону страну рѣки [-][6] великое въ црствѣ и вѣрна црєви. и посла єго и алкима нечестиваго и постави єму жречество. и повелѣ єму сътворити мщенїа въ снохъ іилевѣхъ. и ѡидоста и прїидоша съ силою велїєю в землю іиоудину, и пос-

ла̀ вѣстники къ і҆ꙋдѣ и҆ бра́тїи є҆го словесы̀
ми́рными съ ле́стїю, и҆ не вня́ша словесе́мъ
и҆хъ. ви́дѣша бо ꙗ҆́ко прїидо́ста съ си́лою ве-
лі́єю. и҆ събраша́сѧ къ а҆лкимꙋ и҆ (вкахи́де)[7]
събра́нїѧ кни́жнїи и҆зыска́ти пра́веднаѧ. и҆ пер-
вї́и (притѧжа́тели)[8] и҆же бѣ́хꙋ въ сн҃ѣхъ і҆и҆-
левѣхъ. и҆ взыска́хꙋ ѿ нихъ ми́ра рекоша бо,
чл҃къ жрецъ ѿ сѣмени а҆аро́нѧ прїиде въ си́лѣ
не и҆зоби́дитъ (и҆ не прельсти́тъ) на́съ. и҆ гл҃а съ ни́ми
словеса̀ ми́рна и҆ клѧ́сѧ и҆мъ рекꙋщи, не возда́мъ
ва́мъ ѕла́ѧ, ниже дрꙋгомъ ва́шимъ, и҆ вѣроваша
є҆мꙋ. И҆ пои́ма̀ ѿ ни́хъ ѯ҃ мꙋ́жїи, и҆ ѹ҆бѝ и҆хъ
въ є҆ди́нъ дн҃ь по словесѐ ꙗ҆́ко пи́сано є҆сть. Пло-
ти прп҃бныхъ твои́хъ и҆ крови и҆хъ проліѧша
о҆́крестъ і҆ерлⷭ҇има, и҆ не бѣ̀ (-)[9] погрѣба́ѧи. И҆
нападѐ [стра́хъ][10] и҆ тре́петъ на всѧ̀ лю́ди.
ꙗ҆́ко реко́ша нѣ́тъ и҆мъ и҆стинны и҆ сꙋда, престꙋп-
ницы бо повелѣ́нїемъ, и҆ клѧ́твою и҆же клѧ́-
шасѧ. И҆ въздви́жесѧ вакхи́дъ ѿ і҆ерлⷭ҇има и҆
приближи́сѧ въ (вїизе́дъ)[11] и҆ посла̀ и҆ ꙗ҆́тъ
мно́ги ѿ (ни́хъ)[12], и҆ нѣ́кихъ ѿ лю́дїи [закла̀
и҆][13] въ кла́дезь вели́къ (въверже). и҆ преда́стъ
странꙋ а҆лкимꙋ, и҆ о҆ста́ви (-)[14] си́лꙋ въ по́-
мощь є҆мꙋ. И҆ ѿи́де вакхи́дъ къ цр҃ю. и҆ по-
нꙋжда́ше а҆лкимъ о҆ а҆рхїере́ствѣ и҆ събраша́сѧ
к немꙋ всѝ възмꙋща́ющїи лю́ди своѧ. и҆ о҆-
дръжа́ша землю і҆ꙋди́нꙋ, и҆ сътвори́ша ꙗ҆́звꙋ
ве́ликꙋ въ і҆и҆ли. И҆ видѣ і҆ꙋда всѧ ѕлаа и҆же
сътвори а҆лкимъ, і и҆же с ни́мъ бѧхꙋ сн҃ве і҆и҆левы
наипаче ꙗ҆зві, і и҆зы́иде въ всѧ предѣ́лы і҆ꙋ-
дины по о҆крестъ и҆ сътворѝ мщенїе на мꙋжехъ
ѹ҆трꙋжьшихсѧ, и҆ преста́ша сходити страны̀.
ꙗ҆́коже видѣ а҆лкимъ, ꙗ҆́ко ѹ҆крѣпи́сѧ і҆ꙋда і
и҆же с ни́мъ. и҆ позна̀ ꙗ҆́ко не мо́жаше потръ-
пѣти и҆хъ, и҆ о҆брати́сѧ къ цр҃ю и҆ о҆клевета
и҆хъ лꙋкаве. и҆ посла̀ цр҃ь никано́ра є҆ди́наго ѿ
нача́льникъ свои́хъ доброродни́ша, (-)[15] ненави-
дѧщаго и҆ вражꙋющаго на і҆и҆лѧ, и҆ повелѣ є҆мꙋ
и҆збити лю́ди. и҆ прїиде никано́ръ въ і҆ерлⷭ҇имъ со
во́емъ вели́кимъ. и҆ посла̀ къ і҆ꙋдѣ и҆ бра́тїи
є҆го со ле́стїю словесы̀ ми́рными рекꙋщи. не бꙋ-
детъ ли бра́нь междꙋ (на́ми)[16] и҆ ва́ми, прї-
идꙋ съ мꙋжи малы да вижꙋ лица̀ ва́ша с
ми́ромъ, и҆ прїиде къ і҆ꙋдѣ и҆ поздравлѧ́хꙋсѧ
дрꙋгъ дрꙋга ми́рно, и҆ вои ѹ҆гото́вани бѧхꙋ
въсхитити і҆ꙋдꙋ. и҆ позна́сѧ слово і҆ꙋдѣ ꙗ҆́ко
со ле́стїю прїиде к немꙋ, и҆ ѹ҆стра́шисѧ ѿ него.
и҆ не хотѣ ктомꙋ видѣти лица̀ є҆го, и҆ позна̀
никано́ръ, ꙗ҆́ко ѿкровенъ є҆сть совѣтъ є҆го. і
и҆зы́иде въ срѣтенїе і҆ꙋдѣ [-][17] близъ [кафарса-
рама][18]. И҆ падо́ша ѿ никано́ра (во́и) ꙗ҆́ко [пѧть
тысѧщъ][19] мꙋжїи, и҆ бѣжаша во градъ дв-

раїльських синах. **10** І вони відійшли
і прийшли з великою силою до Ю-
диної землі. І він послав послів до
Юди і його братів з мирними слова-
ми, з обманою. **11** І ті не послухалися
їхніх слів, бо побачили, що прийшли
з великою силою. **12** І зібрався до
Алкима і Вкахида збір писарів, щоб
шукати справедливе. **13** І перші звер-
хники, що були між ізраїльськими
синами і шукали в них миру, **14** бо
сказали: Прийшов чоловік-священик
з насіння Ааронового з силами, він
не скривдить і не обмане нас. **15** І той
говорив з ними мирними словами і
поклявся їм, кажучи: Не віддам злом
ні вам, ні вашим друзям. **16** І вони
йому повірили. І він схопив з них 60
мужів і вбив їх в одному дні, за сло-
вами, як є написано: **17** Трупи твоїх
праведних і їхню кров пролили дов-
круги Єрусалиму. І не було того, хто
ховає. **18** І напав страх і тремтіння на
ввесь народ, бо сказали: Немає в них
правди і суду, бо вони переступники
угод і клятви, якою поклялися. **19** І
підвівся Вакхид з Єрусалиму, і наб-
лизився до Віізету, і послав, і схопив
багатьох з них, і деяких з народу за-
різав та кинув їх до великого колодя-
зя. **20** І він передав країну Алкимові і
залишив йому на підмогу силу. І Вак-
хид відійшов до царя. **21** І Алхим ста-
рався про архиєрейство, **22** і до нього
зібралися всі, що чинили клопіт сво-
єму народові. І вони заволоділи юди-
ною землею і зробили велику рану в
Ізраїлі. **23** І Юда побачив все зло, яке
зробив Алким і ті ізраїльські сини,
що були з ним, особливо погани, **24** і
він вийшов в усі юдині околиці дов-
круги і вчинив помсту на чоловіках,
що нищили. І вони перестали обхо-
дити околиці. **25** Як Алким побачив,
що скріпився Юда і ті, що з ним, і
пізнав, що не зможе їх стерпіти, і по-
вернувся до царя і їх лукаво оскар-
жив. **26** І цар послав Никанора, од-
ного з своїх шляхетних начальників,
який ненавидів і ворогував проти Із-
раїля, і наказав йому вигубити народ.
27 І Никанор прийшов до Єрусалиму
з великою силою. І він послав до Ю-
ди і його братів з обманою мирними
словами, кажучи: **28** Чи не буде війна
між нами і вами? Я прийду з нечис-
ленними мужами, щоб побачив я
ваші лиця з миром. **29** І він прийшов
до Юди. І вони здоровили друг друга
мирно, і вояки були готові схопити
Юду. **30** І Юді стало відомим слово,
що він з обманою до нього прийшов.
І той його злякався і не побажав біль-
ше побачити його лиця. **31** І пізнав
Никанор, що виявлено його раду, і
вийшов назустріч Юді біля Кафарса-
рама. **32** І впало з вояків Никанора я-

кихось п'ять тисяч мужів, і втекли до Давидового міста. **33** І після цих слів прийшов Никанор до гори Сіон. І вийшли деякі з священиків, з святих і з старців народу, щоб його поздоровити мирно і показати йому цілопалення, принесене за царя. **34** І він поглузувавши висміяв їх, і опоганив їх, і заговорив гордо. **35** І він поклявся з гнівом, кажучи: Якщо не буде виданий Юда і його вояки тепер до моїх рук, коли повернуся в мирі, то спалю цей храм. І він вийшов з великою лютю. **36** І священики ввійшли і стали перед лицем престолу і храму, і плачучи сказали: **37** Ти, Господи, вибрав цей храм, щоб в ньому називалося твоє ім'я, щоб він був храмом молитви, і на прохання твоєму народові. **38** Зроби помсту на цій людині і на його вояках. І хай впадуть під меч. Згадай їхні проклони і не дай їм притулку. **39** І Никанор вийшов з Єрусалиму і прийшов у Веторон, і його зустріла сирійська сила. **40** Юда наблизився до Адаси з трьома тисячами чоловік. І помолився Юда, і сказав: **41** *Ті, що були послані від царя Сенахирима, Господи, коли Тебе похулили, то вийшов твій ангел і побив з них 185-ть тисяч. **42** Так розбий цей табір сьогодні перед нами. І хай позосталі пізнають, що зло промовив він проти твоїх святощів. І суди його за його злобою. **43** І вояки вчинили бій 13-го дня місяця Адара, і розбито Никанорове військо, і він першим впав у битві. **44** Як його вояки побачили, що Никанор впав, вони кинули свою зброю і втекли. **45** І ті гналися за ними дорогою одного дня від Адаса, аж до приходу до Ґасира. І трубами затрубіли за ними на знак. **46** І з усіх сіл юдейських довкруги вийшли *люди* і розносили їх рогами, і поверталися знову до них. І всі впали від меча, і з них не залишився ні один. **47** *І вони взяли їхню здобич і грабунок і відрубали Никанорову голову і його правицю, яку він гордо простягнув, і принесли, і повісили напроти Єрусалиму. **48** І народ дуже зрадів, і того дня робили велику веселість. **49** І постановили кожного року святкувати той день 13-го *дня* місяця Адар. **50** І юдина земля спочила на мало днів.

црс4. 9 тов. 1 сир. 48 мак2. 8 і 15

црс4. 19 іс. 37

Глава 8

1 І Юда почув ім'я римлян. Що вони сильні кріпостю і добре поводяться з усіма, що до них пристають, і тим, хто прийшли до них, зробили з ними дружбу, і що є сильні кріпостю. **2** І вони почули про їхні війни і добрі, мужні вчинки, які роблять в галатах, і що їх здолали і привели під данину, **3** і скільки зробили в країні

двѣ. И по словесехъ сихъ възыиде никаноръ на гору сїонъ. і изыидоша ѿ іереи ѿ стыхъ и ѿ старецъ людскихъ поздравити его мирно и показати ему всесожженїе принесеное за царя. И посмѣяся [-][20] (-)[21] оуничижи ихъ и оскверни ихъ, и гла гордо. и клятся съ яростїю рекущи, аще не предастся іоуда и вои его в руку моею нынѣ. (-)[22] егда възвращенъ буду въ миръ, (и) пожгу храмъ сїи. і изыиде сїи яростїю велїею. и внидоша жрьцы и сташа пре лицемъ прстла и храму. и плачюще рекоша. ты [гн][23] избралъ еси храмъ сїи, нарещися имени твоему в нем, да будетъ храмъ млтвы и въ прошенїе людемъ твоимъ. сътвори мщенїе на члцѣ семъ и воехъ его, и да паду в мечь. помяни власфимїя ихъ, и не даждь имъ обители. І изыиде никаноръ ѿ ієрлима, и прїиде въ ведоронъ, и срѣте его сила сурска. (-)[24] Іоуда приближися въ адасу съ треми тысящми мужїи. и помолися іоуда и рече *иже (послани бяху) ѿ царя [сенахирима][25] (гн) яко хулиша (тя). [і][26] изыиде аггелъ твои и порази ѿ нихъ, рпе тысящь, тако съкруши ополъченїе сїе пре нами днесь. и да познаю прочїи яко зло гла на стая твоя. и суди ему по злобѣ его. И сътвориша вои брань гі (днь) мца адара. и сътреся ополъченїе никанорово, и паде самъ прьвѣе въ брани. якоже видѣша вои его яко паде никаноръ. (поврьгоша)[27] оружїа [своа][28] (и) бѣжаша, и гнаша ихъ путь дне единаго ѿ адаса, дондеже прїити въ гасиръ. и (трубами трубиша за ними)[29] съ знаменїи. і изыдоша ѿ всѣхъ селъ іоудеискъ окртъ. и разметаша ихъ рогами и възвращахуся паки к нимъ, и падоша вси мечемъ, и не оста ѿ нихъ ни единъ. *И взяша корысти [ихъ][30] и плѣнъ. и главу никанору ѿсѣкоша и десницу его юже простре гордо, и принесоша и повѣсиша противу ієрлиму и възвеселишася люди зѣло. и твориша дни того [-][31] веселїе велико. и оуставиша творити вся лѣта днь тои, гі мца адаръ. и оумлъча земля іоудина дни малы.

ц҃р д҃ товїи а҃ сира ми в҃ ма и҃ и ѳ҃і

ц҃р д҃і ісаїа л҃з

Гла, и.

Ислыша іоуда имя римлянъ яко силнїи крѣпостїю. и сїи благоволятъ всѣмъ приложшимся имъ, и елицы прїидоша к нимъ составиша с ними дружбу, и яко суть силни крѣпостїю. и (слышаша)[1] брани ихъ и мужества блга яже творятъ въ галатехъ, и яко въздержаша ихъ и приведоша

(-)[2] пѡ҇ дань. и҆ коли́ка сътвори́ша въ странѣ̂
и҆спані́и, (ї) и҆же оу҆держати рꙋды сребра̀ и҆ зла́-
та ꙗ҆же та́мо, и҆ въздержа́ша вса́ко мѣсто
совѣтомъ свои҆мъ, и҆ длъготръпе́ніемъ· И҆
мѣсто бѣ̂ далече ѿстоѧ̀ ѿ нихъ ѕѣло, и҆
цр҇еи наше́дшихъ (-)[3] ѿ краѧ землѝ, дондеже
състро́ша (-)[4] и҆ поразиша и҆хъ ꙗ҆́звою вели́кою.
(-)[5] прочі́и же дають и҆мъ да́ни по всѧ лѣ-
та· И҆ фили́ппа [-][6] (персѧни́на)[7] кити́искаго цр҇ѧ,
и҆ въстáвшихъ на нѧ҇ сьꙗкрꙋши́ша и҆хъ въ
брани, и҆ въздеꙛжа́ша и҆хъ· И҆ а҆нті́оха вели́каго
цр҇ѧ а҆сі́и, ше҇дшаго противꙋ и҆҇ о҆по҇ченіе на́ брань
и҆мѣ́юще, ҇рк, сло́но҇, и҆ ко́нни҇ и҆ колесницъ и҆ вои҆
вели́къ ѕѣло (-)[88] сътренъ ѿ нихъ, и҆ ꙗ҆́ша
е҆го жи́ва. и҆ постáвиша (и҆мъ дая́ти) (да́нь
вели́кꙋ и҆ цр҇твꙋющимъ по немъ)[9]· И҆ дая́ти
и҆ ми́ра и҆ оу҆ставле́ніѧ, и҆ странꙋ̀ и҆ндѣ́искꙋ, и҆
меді́искꙋ, и҆ лѵ҇искꙋ, и҆ ѿ предо́брыхъ стра́нъ
и҆хъ. и҆ взѧ́ша и҆хъ ѿ него даша [-][10] е҆ѵме́нію
цр҇ю· (-)[11] Ꙗ҆ко (совѣща́ша и҆же ѿ е҆ла́ды)[12] пріи҆тѝ
и҆ взѧ́ти и҆хъ, и҆ ꙗ҆ви́сѧ слово тѣмъ и҆ посла́-
ша к ни҇ воеводꙋ̀ е҆ді́наго и҆ о҆полчи́шасѧ про-
тивꙋ и҆҇. И҆ падо́ша ѿ нихъ ꙗ҆ѕве́ніи мно́ѕи· и҆
плѣнени ведо́ша же́ны и҆хъ и҆ ча́да и҆҇ и҆ расто-
чи́ша и҆хъ. и҆ (зе́млю и҆хъ въздержа́ша)[13], и҆ ра-
зори́ша твердынѧ̀ и҆҇, (-)[14] въ работꙋ̀ и҆зведо́ша
и҆хъ даже до сего дн҇е, и҆ прочаѧ цр҇тва. и҆ о҆-
то́ки и҆же нѣкогда проти́вишасѧ тѣмъ и҆с-
треби́ша, и҆ поработи́ша и҆хъ. съ дрꙋги же
свои҆ми и҆ съ смиря́ющимисѧ и҆҇ съхранѧхꙋ
дрꙋжбꙋ, и҆ въздержа́хꙋ цр҇тво ближнѧѧ и҆ дал-
нѧа. (-)[15] е҆ли́цы҇ слы́шахꙋ и҆мѧ и҆хъ оу҆боѧ́ша-
сѧ ѿ нихъ, е҆ли́цы҇ же а҆ще хо́щꙋтъ помощи
и҆ цр҇твова́ти, цр҇твꙋютъ. и҆҇же а҆ще хо́щꙋтъ
пременѧ́ютъ, и҆ възнесо́шасѧ ѕѣло. и҆ въ всѣхъ
сихъ не възлага́ше ни е҆ді́нъ и҆хъ діади́мы,
ни о҆блеча́шесѧ перфи́рою да възвели́чатсѧ о҆
неи. и҆ вꙋлевътірио́нъ сътвори́ша себѣ, и҆ всѧ
дн҇и совѣтова́хꙋ (в немъ) т҇ и҆ к҇ совѣтниковъ
вы́нꙋ о҆ мно́жествѣ е҆же бл҇гооу҆твори́ти и҆хъ. и҆
оу҆вѣрѧ́ютъ е҆ді́номꙋ чл҇кꙋ началъствовати по
лѣтꙋ, и҆ господъствова́ти всею землею свое҆ю и҆
всѝ повинꙋ́ютсѧ е҆ді́номꙋ. и҆ нѣсть за́висти ниже
рве́ніе в нихъ· І҆ и҆збра̀ і҆ꙋ́да е҆ѵполемо́на сн҇а і҆ѡ-
а́ннова сн҇а а҆ккосова и҆ (а҆со́на)[16] сн҇а е҆ліаза́ра и҆
посла и҆хъ в ри҇ съставити с ни́ми дрꙋжбꙋ, и҆
споборе́ніе (-)[17] е҆же ѿꙗ́ти (ѿ ни҇ и҆го и҆хъ)[18].
ꙗ҆ко видѣша цр҇тво е҆лли́нско, порабоща́емы҇ і҆и҇лѧ
въ работꙋ̀. і҆ и҆до́ша в римъ (-)[19] пꙋть вели́и
ѕѣло, и҆ внидо́ша въ вꙋлевтиріо́нъ и҆ ѿвѣща́-
ша и҆ рѣша. і҆ꙋда маккаве́и и҆ бра́тіѧ е҆го, и҆
лю́діе і҆ꙋде́йстіи посла́ш҇ насъ к ва́мъ състав-

Іспанії, і щоб заволодіти рудниками
срібла і золота, що є там. **4** І вони за-
володіли всяким місцем своєю радою
і терпеливістю, і місце було дуже да-
леко віддалене від них, і царями, що
напали з кінця землі. Аж доки не
розбили і побили їх великою раною.
Позсталі ж дають їм данину на всі
роки. **5** І Филипа, персіянина, китей-
ського царя, і тих, що повстали проти
них, вони їх розбили в бою і заволо-
діли ними. **6** І Антіох, великий цар
Азії, що пішов проти них з військом
у бій, маючи 120-ть слонів і дуже ба-
гато вершників, і колісниць, і вояків,
був ними розбитий. **7** І його схопили
живим і поставили їм і тим, що ца-
рювали по нім, давати велику дани-
ну, і щоб давали і мир, і приписане. **8**
І індійську, і медійську, і лидську
країну, і найкраще з їхніх околиць, і
взявши їх в нього, дали цареві Евме-
неєві. **9** Тому що ті, що з Елади, раду
вчинили прийти і взяти їх. **10** І їм
слово стало відомим, і послали проти
них одного воєводу, і воювали проти
них. І численні з них впали ранени-
ми. І полоненими повели їхніх жінок
і їхніх дітей, і їх розсіяли, і захопили
їхню землю, і знищили їхні твердині,
вивели їх в рабство, аж до цього дня.
11 І вони знищили інші царства і ос-
трови, які колись тим протиставили-
ся, і зробили їх рабами. Зі своїми ж
друзями і з тими, що примирюються
з ними, вони зберігали дружбу **12** і
володіли близькими і далекими царс-
твами. Ті, які чули про їхнє ім’я, їх
лякалися. **13** Яким же бажають по-
могти і щоб царювали, ті царюють,
яких бажають, міняють. І дуже прос-
лавилися. **14** І в усьому цьому ні о-
дин з них не поклав діадему ані не
зодягнувся в багряницю, щоб звели-
читися в ній. **15** І зробили собі бу-
левтіріон. І кожного дня радилися в
ньому 300 і 20-ть радників постійно
про множество *справ*, щоб добре їх
впорядкувати. **16** І довіряють одному
чоловікові володіти на рік і панувати
всією своєю землею. І всі одного слу-
хаються, і в них немає зависті ані
ревнощів. **17** І Юда вибрав Еуполе-
мона, Іванового сина, Аккосового си-
на, і Асона, сина Еліазара. І послав їх
до Риму, щоб зробити з ними дружбу
і угоду. **18** І щоб забрати з них їхнє
ярмо, бо знали, що еллинське царс-
тво гнобило Ізраїль рабством. **19** І во-
ни пішли до Риму, дорога дуже дале-
ка, і ввійшли до Вулевтиріона. І від-
повіли, і сказали: **20** Юда Маккавей, і
його брати, і юдейський народ посла-
ли нас до вас зробити з вами дружбу
і мир і записати нас як союзників і
ваших друзів. **21** І вгодним було сло-
во перед ними. **22** І це відпис послан-

ня, який вони написали на мідних таблицях і послали до Єрусалиму, щоб були в них там на пам'ять миру і союзу: **23** Хай буде добре римлянам і юдейському народові на морі і на землі навіки! Зброя ж і вороги хай будуть від них далеко! **24** І якщо ж є війна в римлян, раніше ніж всі їхні союзники в усім їхньому володінні **25** хай помагає юдейський народ повним серцем, в тому часі, в якому до них напишуть. **26** І хай тим, що воюють, не дають ані не послужать пшеницею, і зброєю, і сріблом, і кораблями, як угодно римлянам. І зберігають їхні заповіді, не забираючи з них нічого. **27** Також, і якщо юдейському народові скоріше трапиться війна, римляни допоможуть від душі в тому часі, коли підпишуть. **28** І тим, що воюють, не дасться пшениці, і зброю, і срібло, і кораблів, як є угодно римлянам. І зберігатимуть їхні заповіді без обмани. **29** За цими словами римляни поставили юдейському народові. **30** Якщо ж після цих слів ці або вони зроблять раду, щоб щось додати або відняти, нанесуть собі прокляття над тим, що лиш додадуть чи віднімуть. **31** Про зло, яке в них зробив цар Димитрій, ми йому напишемо, кажучи: Чому ти тяжким зробив твоє ярмо на наших друзях і союзниках юдеях? **32** Отже, якщо знову на тебе поскаржаться, ми зробимо їм суд і воюватимемо з тобою морем і землею.

лати с вами дружбу и миръ, и писати насъ споборницы и други ваша. И угодно бы слово пре ними. и сіе въписаніе посланія еже въписаша на дщицахъ медяныхъ. и послаша въ ієрлимъ быти в нихъ тму въ памать миру и (съпоборники)[20] (блгы будутъ)[21] римланомъ, и языку іоудейску на мори и на земли въ вѣкъ. (оружіе же)[22] и врази далече будутъ ѿ нихъ. (і и) аще настоитъ брань римланомъ, прьвѣе нежели всѣ съпоборницы ихъ въ всемъ господстве ихъ. да съпоборяетъ языкъ іоудейскіи, в кое время напишутъ к нимъ срдцемъ плънымъ. и ратующимъ не даю ни сосужаютъ пшеницы (и) оружія (и) сребрьники (и) корабли. яко угодно римланомъ, и съхранятъ заповѣди ихъ ничто ѿ нихъ пріемлюще такоже и аще языку іоудейску преже случится брань помогутъ римлане ѿ дша (в нёже время аще и подпишутъ)[23]. и съпоборяющимъ не дасться пшеница (и) оружія (и) сребро (и) корабли яко угодно бысть римланомъ, и съхраняти заповѣди [ихъ][24] безъ лести. По сихъ словесехъ [-][25] поставиша римлане людемъ іоудейскимъ, аще же по словесехъ сихъ совѣщаются сіи или они приложити или уяти (нѣчто), сътворятъ (проклятіе)[26] ихъ и еже аще приложатъ или уимутъ (-)[27]. (-)[28] о злобахъ иже црь димитріи сътвори в нихъ (напишемъ)[29] ему рекуще. въскую отяготи иго твое на други наши (и) сопоборники іоудеи. аще убо паки пріидутъ на тя. сотворим имъ судъ, и оплъчаемся с тобою моремъ и землею.

Глава 9

1 І Димитрій почув, що в бою впав Никанор і його сила, і додав вдруге послати Вакхида і Алкима до Юдеї, і з ними правий ріг. **2** І вони пішли дорогою, що веде до Ґалгали. І прийшли до Месалота, що є в Арвилах, і захопили його, і вбили багато людських душ. **3** І першого місяця 152-го року вояки приступили до Єрусалиму. **4** І вони піднялись і пішли до Вереї – 20000 чоловік і 2000 кінноти. **5** Юда був отаборений в Елаасі, і з ним 3000 вибраних мужів. **6** І побачили вони множество вояків, бо були численні, і дуже перелякалися. І численні повтікали з табору, і не залишилося з них, хіба 8 сотень мужів. **7** І Юда побачив, що його табір розлізся і війна його давила, і розбився серцем, бо не мав часу їх зібрати, **8** і ослаб. І він сказав позосталим: Встаньмо і підім проти наших ворогів, бо може зможемо воювати проти них! **9** І

Глава, ѳ.

Услыша димитріи яко паде никанор и силы его во брани, и приложи вакхида и алкима паки послати въ іоудею и десныи рогъ с ними. І идоша путь иже (ведетъ) въ галгалы. и пріидоша въ месалодъ иже есть въ арьвилехъ и взяша его, и побиша дшъ члческъ много. (-)[1] въ мцъ прьвыи лѣта, рнв. приступиша (вои) ко ієрлиму. и въсташа і идоша въ (верею)[2], к, мужіи, и в, конникъ. (-)[3] іоуда бѣ ополченъ во елаасѣ, и г, мужіи [избранныхъ с нимъ][4]. И видѣша множество вои яко мноѕи суть, и устрашишася ѕѣло, і избѣгоша мноѕи ѿ ополченія [и][5] не остася ѿ нихъ токмо, и, сотъ мужіи. И видѣ іоуда яко расторжеся ополченіе его и брань оскорбляше его. и съкрушися срдцемъ яко не имѣаше времени събрати ихъ и ослабѣ. И рече оставъшимъ, востанемъ и възыдемъ на супостаты наша. аще можемъ оплъчатися противу ихъ. и

ѡ҆бращахꙋ є҆го рекꙋщи не мо́жемъ, но (спс҃е
токмо дш҃а своѧ)[6], нн҃ѣ [и҆][7] [ѡ҆братисѧ][8] и҆
братїѧ на́ша [расторгошасѧ][9], и҆ ѡ҆плъчимъсѧ
к нимъ мы́ же ма́ли. И҆ рє҃ ї҆ꙋ́да не бꙋди ми
сътвори́ти ве́щи се́ѧ бѣжати ѿ них. (-)[10]
Приближисѧ время наше, [-][11] ѹ҆́мремъ мꙋжес-
тва ради братїѧ нашеѧ. И҆ не ѡ҆ставлѧ́емъ
вины̀ славе на́шеи. и҆ воздвижесѧ сила ѿ ѡ҆пол-
ченїа и҆ ста̀ во срѣтенїе и҆҃. и҆ разлꙋчишасѧ
ко́нницы на двѣ части и҆ пращницы и҆ стрѣл-
цы пре҃йдахꙋ силе, и҆ пре҃подвижници всі сил-
нїи. вакхи҃ же бѣ ѡ҆деснꙋю ро́га и҆ приближисѧ
ѡ҆полченїю ѿ дво́ю ча́сти и҆ во҃глашахꙋ трꙋба́-
ми, и҆ вострꙋбиша и҆же бїахꙋ ѿ страны̀ ї҆ꙋ́-
дины [-][12] трꙋбами. и҆ подвижесѧ землѧ̀ ѿ
гласа ѡ҆по҃ченїи. и҆ бысть бра́нь смѣшена ѿ
ѹ҆́тра даже до́ вечера. и҆ ви́дѣ ї҆ꙋ́да ꙗ҆́же
(крѣпча́йша є҆сть часть во́и вакхидовы҃)[13] въ
десны҃, и҆ събрашасѧ к немꙋ всі крѣпцы ср҃-
цемъ, и҆ сътресѧ десныи рогъ ѿ нихъ. и҆
гнаше въ слѣ҃ и҆҃ даже до (горы а҆зота)[14]. и҆ є҆же
в лѣвомъ розѣ ви́дѣша ꙗ҆́ко сотресѧ де́сныи
ро́гъ. ї҆ ѿбратиша҃ по стопа҃ ї҆ꙋ́дынымъ, ї҆
и҆же с нимъ созади и҆ ѡ҆тѧгчисѧ бра́нь. и҆ па-
доша ꙗ҆́звени мно́ѕи ѿ сихъ и҆ ѿ тѣ҃. ї҆ и҆ꙋ́-
да падѐ и҆ прочїи бѣжа́ша. и҆ взѧша ї҆ѡ҆нада҃ и҆
си́монъ ї҆ꙋ́дꙋ брата своє҆го и҆ погребо́ша є҆го во́
гробѣ ѿц҃ъ [свои҆хъ][15] въ модинѣ, и҆ рыдаша
є҆го (-)[16] ве́сь ї҆и҃ль пла́че҃ ве́лїимъ, и҆ сѣтовахꙋ
дн҃и мно́ги и҆ реко́ша како падѐ си́лныи спаса́-
ѧи ї҆и҃лѧ. и҆ проча́ѧ слове҃ (бра́неи ї҆ꙋ́динъ)[17] и҆
бл҃гихъ (и҆) мꙋже́ства и҆хже сътвори, и҆ вели́чьс-
тва є҆го не сꙋть писана мно́га бо бѣхꙋ ѕѣло.
И҆ бысть по преставленїи ї҆ꙋ́динѣ взыидо́ша
безако́нницы въ всѧ̀ предѣлы ї҆и҃лѧ и҆ проѕѧбо-
ша всі̀ дѣла́ющїи безако́нїе. въ дн҃и ѡ҆́ны
бы́сть гла҃ вели́к ѕѣло, и҆ ѡ҆слабѣ страна (с)
ними. ї҆ и҆збра̀ вакхидъ нечестивыхъ мꙋжїи и҆
поста́ви и҆хъ господїи страны̀, (-)[18] и҆зыска́хꙋ ї҆
и҆спыта́хꙋ дрꙋгъ ї҆ꙋ́диныхъ и҆ приводѧхꙋ и҆хъ
къ вакхиде и҆ мстѧхꙋсѧ и҆хъ и҆ посмевахꙋсѧ
и҆҃. И҆ бы́сть скорбь вели́ка въ ї҆и҃ли ꙗ҆́же не
бысть ѿ дн҃їи, в них же не ви́дѣсѧ пр҃ркъ
(въ ї҆и҃ли)[19]. И҆ събрашасѧ всі дрꙋги ї҆ꙋ́дины и҆
рекоша ї҆ѡ҆надаꙋ, ѿнелѣже братъ тво́и ї҆ꙋ́да
скончасѧ, и҆ мꙋжъ подобенъ є҆мꙋ нѣсть и҆зыи-
ти противꙋ вра́гъ и҆ вакхиды, и҆ враждꙋю-
щихъ ꙗ҆зы́кꙋ на́шемꙋ. Нн҃ѣ ѹ҆́бо тебе (дн҃е и҆з-
брахомъ)[20] быти въ є҆го мѣсто (-)[21] начални́-
ка, и҆ во́жда и҆же ратовати бра́нь нашꙋ. и҆ вос-
прїѧ҃ ї҆ѡ҆надамъ въ времѧ то вожденїе (-)[22] въ
ї҆ꙋ́ды мѣсто брата своє҆го. и҆ позн҃ вакхидъ, ї҆

відвертали його, кажучи: Не можемо,
але тільки спасемо свої душі. І тепер
відвернися. Та й наші брати розій-
шлися, і *як* воюватимемо проти них,
ми ж малі числом. **10** І сказав Юда:
Хай мені не буде, щоб зробив я це
діло, щоб від них втекти. Наш час на-
близився, хоробро помремо задля на-
ших братів і не оставимо закиду на-
шій славі. **11** І сила піднялася з табо-
ру, і встали їм назустріч. І поділено
кінноту на дві частини. І ті, що ки-
дали з пращі, та стрільці ішли перед
силою, і передували всі сильні. Вак-
хид же був по правиці рога **12** і на-
близився до відділу з двох частин. І
видавали звук з труб, і ті, що були з
юдиної сторони, затрубили трубами.
13 І земля задрижала від голосу пол-
ків, і був змішаний бій від ранку аж
до вечора. **14** І Юда побачив, що
сильнішою є частина Вакхидових во-
яків, які справа. І до нього зібралися
всі сильні серцем, **15** і ними розбито
правий ріг. І він гнався вслід за ними
аж до гори Азота. **16** А ті, що в лі-
вому розі, побачили, що розбито пра-
вий ріг, і вони повернулися позаду, за
юдиними стопами і за тими, що з
ним. **17** І бій став тяжким, і впало ба-
гато раненими з цих і з тих. **18** І Юда
впав, і позосталі втекли. **19** І взяв Йо-
натан і Симон Юду, свого брата, і по-
ховали його в гробниці своїх батьків
в Модині. **20** І оплакав його ввесь Із-
раїль великим риданням. І плакали
днів багато, і сказали: **21** Як впав си-
льний, що спасав Ізраїль? **22** І позос-
талі розповіді про Юдині війни, і
славні дії і мужності, які він зробив, і
його величі не є записані, бо були ду-
жечисленні. **23** І сталося, що після
Юдиної смерті беззаконні піднялися
в усіх околицях Ізраїля і підвелися
всі, що чинять беззаконня. **24** В тих
днях був дуже великий голод, і кра-
їна з ними послабла. **25** І Вакхид ви-
брав безбожних мужів і поставив їх
панами країни. **26** Вони шукали *Юду,*
і допитували Юдиних приятелів, і
приводили їх до Вакхида, і мстилися
на них, і глумилися з них. **27** І був ве-
ликий смуток в Ізраїлі, якого не було
від днів, в яких не бачилося пророка
в Ізраїлі. **28** І зібралися всі Юдині
друзі і сказали Йонатанові: **29** Відко-
ли твій брат Юда помер, і чоловіка
до нього подібного немає, щоб вийти
проти ворогів, і Вакхида, і тих, що
ворогують з нашим народом. **30** Те-
пер, отже, сьогодні ми тебе вибрали,
щоб ти був замість нього начальни-
ком і вождем, щоб ти воював нашою
війною. **31** І в тому часі Йонатан взяв
провідництво замість Юди, свого бра-
та. **32** І довідався Вакхид і шукав йо-
го вбити. **33** І взнав Йонатан і Симон,

його брат, і всі, що були з ним, і вте-
кли до пустині Текує, і стали при во-
ді озера Асфар. **34** І довідався Вакхид
в дні суботи, і прийшов сам і всі його
вояки на другий бік Йордану. **35** І він
послав свого брата, вождя народу, і
просив своїх друзів наватеїв постави-
ти в них їхній численний маєток. **36** І
вийшли сини Амври з Мидава і схо-
пили Івана і все, що він мав, і відій-
шли, маючи те. **37** Після ж цих слів
сповістили Йонатанові і Симонові,
його братові, що Амврїіні сини роб-
лять велике весілля і провадять з ве-
ликою пихою невістку з Надавата,
дочку одного з великих ханаанських
начальників. **38** І згадав він Івана, їх-
нього брата, і вони пішли і сховалися
під тінню гори. **39** І підняли вони
свої очі, і побачили. І ось крик і вели-
ке приготовлення. І вийшов жених, і
його друзі, і його брати їм назустріч з
тимпанами, і музиками, і великою
зброєю. **40** І на них повстали з засід-
ки ті, що з Анатота, і їх вбили, і впа-
ло багато ранених. І позосталі втекли
на гору, і вони взяли всю їхню здо-
бич. **41** І шлюб повернувся на плач, і
голос музиків – на ридання. **42** І вони
відімстили помсту крові їхнього бра-
та і повернулися до Йорданського бе-
рега. **43** І почув Вакхід, і прийшов в
день суботи аж до Йорданських бере-
гів з великою силою. **44** І Йонатан
сказав до своїх: Тепер встаньмо і по-
воюймо за наші душі, бо сьогодні не
є, як учора і третього дня. **45** Бо ось
війна напроти нас і позаду нас, вода
ж йорданська звідси і звідти, і берег, і
ліс, і немає місця, *куди* відійти. **46**
Отже, тепер закричіть до неба, щоб
ви спаслися з рук наших ворогів. **47** І
настав бій, і Йонатан простягнув
свою руку, щоб вбити Вакхида, і той
відхилився від нього назад. **48** І пе-
рескочив Йонатан і ті, що були з ним,
Йордан, і переплили на другий бік, і
не переходили Йордан. **49** І зі сторо-
ни Вакхида впало того дня якихось
1000 чоловік. **50** І він повернувся до
Єрусалиму і збудував сильні міста в
Юдеї, і твердиню в Єрихоні, і ту
твердиню, що в Еммаумі, і Ветороні,
і Ветилі, і Танаті, і Фаратоні, і Те-
фоні, з високими стінами, і брамами,
і засувами. **51** І він поставив в них
охорону, щоб ворогували з Ізраїлем.
52 І він скріпив місто Ветсурам, і Га-
зару, і Акру. І він поставив в них си-
ли і склади їжі. **53** І він взяв синів во-
лодарів країни як заручників і поста-
вив їх в твердині в Єрусалимі у в'яз-
ниці. **54** В 153-му році, другого міся-
ця, Алким і наказав знищити внут-
рішню стіну двору святині і знищити
діла пророків. І він почав нищити. **55**
В тому часі Алким був побитий хво-

и҆ска́ше є҆го̀ оу҆би́ти· И҆ позна̀ і҆ѡ҆нада́нъ и҆ си-
мо́нъ бра́тъ є҆го̀, и҆ вси̑ и҆́же съ ни́мъ бѧ́хꙋ. и҆
побѣго́ша въ пꙋсты́ню [дєкꙋє][23]. и҆ ста́ша оу҆
воды̀ ѻ҆́зера а҆сфа́ра. и҆ позна̀ ва́кхидъ во дн҃и сꙋ-
бо́тъ. и҆ пре́иде са́мъ и всѝ вои̇̀ є҆го̀ ѻ҆́бонꙋ
стра́нꙋ і҆ѻ҆рда́на. и҆ посла̀ бра́та своє҆го̀ во́жда
наро́дꙋ, и҆ молѝ наватео́въ дрꙋго́въ свои҆́хъ пре-
ста́вити и҆̂мъ сосꙋ́ды и҆хъ мнѡ́гїѧ. і҆ и҆зыдо́ша
сн҃ове [а҆́мврї][24] ѿ мидава, и҆ ꙗ҆́ша і҆ѡа́нна и҆
всѧ̀ є҆ли́ко и҆мѣ́, и҆ ѿи҆до́ша и҆мꙋ́щи (та)· По
слове́сехъ же си́хъ възвѣсти́ша і҆ѡ҆нада́нꙋ и҆ си-
мо́нꙋ бра́тꙋ є҆го̀ ꙗ҆́ко сн҃ве [а҆мврїи́ны][25] творѧ́тъ
бра́къ ве́лїи и҆ ведꙋ́тъ невѣ́стꙋ ѿ надава-
да дще́рь є҆ди́наго ѿ вели́кихъ нача́лникъ хана-
а́нъскъ съ че́стїю ве́лїею· И҆ ѻ҆брꙋчи́сѧ і҆ѡа́ннꙋ
бра́тꙋ и҆́хъ и҆ възыдо́ша, и҆ скры́шасѧ подъ сѣ-
нїю горы̀. и҆ въздви́гнꙋша ѻ҆́чи свои̇̀ и҆ видѣ́-
ша, и҆ се во́пль и҆ оу҆гото́ванїе мно́гое, и҆ жени́хъ
и҆зы́де и҆ дрꙋ́ѕи є҆го̀, и҆ бра́тїа є҆го̀ проти́вꙋ и҆̂хъ
съ тѷмпа́ны и҆ мꙋсѵ́кїами и҆ ѻ҆рꙋ́жїи мно́гими·
И҆ воста́ша к ни҆̂мъ ѿ лаѧ́тельства [и҆же ѿ
(а҆нада́на)[26]][27] и҆ оу҆би́ша и҆́хъ. и҆ падо́ша ꙗ҆́звени
мно́ѕи. и҆ про́чїи бѣго́ша въ го́ры, и҆ взѧ́ша
всѧ̀ коры́сти и҆́хъ. и҆ ѻ҆брати́шасѧ бра́ки въ сѣ-
това́нїе, и҆ гла́съ мꙋсѵ́кїискїи [-][28] въ пла́чь. и҆
ѿмсти́ша мще́нїе кро́ве бра́та своє҆го̀, и҆ ѻ҆бра-
ти́шасѧ на бре́гъ і҆ѻ҆рда́нскїи· И҆ слы́ша ва́кхидъ и҆
прїи́де въ дн҃ь сꙋбо́тный да́же до страны̀ і҆ѻ҆р-
да́нскїѧ съ си́лою ве́лїею· И҆ рече (къ свои҆́мъ
і҆ѡ҆нада́нъ)[29] въстане́мъ нн҃ѣ и҆ ѻ҆полча́емсѧ за
дꙋ́ша на́ша· нѣ́сть бо дне́сь ꙗ҆́ко вчера̀ и҆ тре-
тїи дн҃ь, се бо бра́нь проти́вꙋ на́съ и҆ созади на́съ,
вода́ же і҆ѻ҆рда́нскаѧ сю́дꙋ и҆ сю́дꙋ и҆ бре́гъ и҆
лѣ́съ, [и҆][30] нѣ́сть мѣ́ста ѿи҆ти̇̀· Нн҃ѣ оу҆̂бо
возъпї́ите на́ нб҃о, да и҆зба́витесѧ ѿ рꙋ́къ
вра́гъ на́ши́хъ. и҆ събра́сѧ бра́нь и҆ простре і҆ѡ҆нада́нъ
рꙋ́кꙋ свою̀ оу҆би́ти ва́кхида, и҆ оу҆клони́сѧ ѿ не-
го̀ вспѧ́ть и҆ пре́скочи і҆ѡ҆нада́нъ і и҆́же с ни́мъ бѣ́хꙋ
і҆ѻ҆рда́нъ, и҆ преплыва́хꙋ на ѻ҆́бонꙋ стра́нꙋ и҆ не
прехожда́хꙋ (-)[31] і҆ѻ҆рда́на, [и҆ падо́ша][32] ѿ стра-
ны̀ ва́кхидины дн҃и ѻ҆́ного, ꙗ҆́ко ҂а҃, мꙋ́жїи. и҆
ѻ҆брати́сѧ въ і҆ерⷭ҇ли́мъ, и҆ сътвори гра́ды тверды
въ і҆оу҆де́и̇. (и҆) тверды́ню въ є҆ри́хонѣ и҆ ꙗ҆́же въ
[є҆ммаоу̂мѣ][33] и҆ ведоро́нѣ, и҆ веди́ле, и҆ (дана-
де)[34], [и҆][35] фарадо́не, и҆ тефо́не, стѣ́ны высо́ки
и҆ вра́та и҆ заво́ры. и҆ поста́ви стра́жꙋ в ни́хъ
є҆́же враждова́ти і҆и҃лю и҆ оу҆тве́рди гра́дъ ведсꙋ́ра и҆
газа́рꙋ и҆ а҆́крꙋ· И҆ поста́ви в ни́хъ си́лы и҆ пре-
ложе́нїе бра́шенъ. и҆ взѧ̀ сн҃ы во́ждеи страны̀
ѻ҆мі́ры, и҆ поста́ви и҆́хъ въ кра́ю въ і҆ерⷭ҇ли́мѣ
въ стра́жбꙋ. (-)[36] в лѣ́то, р҃нг, мц҃а вто́раго.
(и҆) заповѣ́да а҆́лкимъ разори́ти стѣ́нꙋ двора

стыхъ внутрьнаго, и разорити дѣла прркъ.
и нача разарати, въ время оно поражень бысть
алкимъ, и въспятишася дѣла его. и загради-
шася оуста его и раслабѣ и не можаше кто-
му глти слова и заповѣдати о дому своем, и
оумре алкима въ время оно съ мукою веліею·
И видѣ вакхидъ яко оумре алкимъ и обратися
къ црю, и оумолча земля (-)[37] лѣта два. и со-
вѣщаша вси безаконицы рекуще. се іонаданъ і
иже с нимъ в покои обитають оуповающе·
Нынѣ бо изведемъ вакхида, и поимаетъ их всѣх въ
єдину нощь. и шедше совѣщаша с ним. и въста (-)[38]
съ силою многою. и посла єпистолію тай всѣмъ
споборителемъ его иже въ іоудеи да имутъ
іонадана і иже с нимъ· И не возмогоша яко
познася [имъ][39] совѣтъ их, и яша ѿ мужіи
страны началныхъ ѕлобы н, мужіи, и оубиша
их· І иде іонадан и симонъ і иже с (ними)[40] въ
ведвасею в пустыню, и созда разореная его и
оуби его· И позна вакхид и собра все множество
свое, і иже ѿ іоудея возвѣсти и пришед опол-
чися на ведвасъ и воеваше его дни многи. и
сътвори миханы, и остави іонаданъ симона
брата своего въ градѣ, і изыиде въ страну. и
пріиде в числѣ, и порази [одимира][41] и бра-
тію его, и сынове (фасеронѣ)[43] въ жилищихъ
ихъ. и нача бити и възыиде въ силы, (-)[43]
симонъ (же) і иже с нимъ изшедше ѿ града и
пожгоша миханы· и ратоваху противу вакхида,
и сътреся ѿ них, и озлоблаху его ѕѣло. яко
бѣ совѣт его и вохот его тщетъ. и прогнѣвашеся
яростію мужемъ безаконнымъ совѣщавшимъ
єму пріити во страну и оуби ѿ них многихъ·
и совѣщася ѿити в землю свою. и позна
іонадан и посла к нему старѣишин съставити
[миръ с нимъ][44], и воздати имъ плѣненіе. и
пріятъ и сътвори по словесехъ его. и кляся
єму не изыскати єму зла вся дни живота
его. и воздасть єму плѣненіе єже преже плѣни
ѿ земля іоудины· И обращся ѿиде въ землю
свою, и не приложи ктому пріити въ предѣ-
лы ихъ· И преста мечь ѿ іилля, и обита іо-
наданъ в махъмасе. и нача іонадан судити
люди і истреби нечестивых ѿ іилля·

Глава, і·

И въ лѣто, рѯ, взыиде алеѯандръ (снъ)
антіоховъ прегордыи, и оудержа птоло-
маиду и пріяша его, и црьствова ту·
И слыша димитріи црь и събра вои
много ѕѣло, і изыиде противу єму на брань· И
посла димитріи къ іонадану єпистолія сло-

робою, і перешкоджено його ділам, і
зімкнено його уста. І він ослаб і не
міг більше говорити ні слова ні за-
повісти про свій дім. **56** І Алким по-
мер в тому часі у великій муці. **57** І
Вакхид побачив, що помер Алким, і
повернувся до царя. І земля спочила
два роки. **58** І всі беззаконні вчинили
раду, кажучи: Ось Йонатан і ті, що з
ним, живуть упевнено в спокою. От-
же, тепер приведім Вакхида, і він їх
всіх схопить в одну ніч. **59** І, пі-
шовши, вони вчинили з ним раду. **60**
І він піднявся з численною силою і
потайки послав послання всім його
союзникам, що в Юдеї, щоб схопили
Йонатана і тих, що з ним. І не змо-
гли, бо відомою їм стала їхня рада. **61**
І вони схопили 50 мужів з мужів кра-
їни, проводирів злоби, і їх вбили. **62** І
пішов Йонатан, і Симон, і ті, що з
ними, до Ветвасії в пустиню, і він
відбудував її руїни і її скріпив. **63** І
довідався Вакхид, і зібрав все своє
множество, і сповістив тих, що з Ю-
деї, **64** і, прийшовши, отаборився
проти Ветвас, і воював проти неї ба-
гато днів, і зробив машини. **65** І Йо-
натан залишив Симона, свого брата,
в місті, і вийшов до околиці, і прий-
шов з групою, **66** і побив Одимира, і
його братів, і Фасеронових синів в
їхніх оселях. І він почав бити і під-
носився на силах. **67** Симон же і ті,
що з ним, вийшовши з міста, спалили
машини. **68** І вони воювали проти
Вакхида, і той був ними знищений, і
дуже робили йому зло, бо його рада і
його похід були даремними. **69** І він
гнівом розгнівався на безбожних чо-
ловіків, що порадили йому прийти до
країни, і вбив численних з них. І він
вчинив раду відійти до своєї землі. **70**
І довідався Йонатан, і послав до ньо-
го старшин, щоб зробити з ним мир і
віддати їм полон. **71** І той прийняв і
зробив за його словами. І поклявся
йому не шукати для нього зла всі дні
його життя, **72** і віддав йому полон,
який передше взяв з юдиної землі. І,
повернувшись, він відійшов до своєї
землі і більше не додав приходити в
їхні границі. **73** І спочив меч від Із-
раїля. І мешкав Йонатан в Махмасі. І
Йонатан почав судити народ і вигу-
бив безбожних з Ізраїля.

Глава 10

1 І в 160-му році прийшов Алек-
сандер, Антіохів син, прегордий, і за-
хопив Птолемаїду. І його прийняли, і
він там зацарював. **2** І почув цар Ди-
митрій, і зібрав дуже багато вояків, і
вийшов проти нього на війну. **3** І Ди-
митрій послав до Йонатана послання

з мирними словами, величаючи його. **4** Бо він сказав: Будемо першими, щоб зробити з ним мир раніше ніж він зробить *мир* з Александром проти нас. **5** Адже він згадає всі зла, які ми вчинили проти нього, і проти його братів, і проти його народу. **6** І він дав їм владу збирати вояків, і виготовляти зброю, і йому бути його другом. І сказав йому віддати закладників, які були в твердині. **7** І прийшов Йонатан до Єрусалиму, і прочитав послання до вуха всього народу і тих, що в твердині. **8** І вони злякалися великим страхом, коли почули, що цар дав йому владу збирати вояків. **9** І ті, що в твердині, передали Йонатанові заручників, і він не віддав їх їхнім рідним. **10** І Йонатан поселився в Єрусалимі і почав будувати і відновляти місто. **11** І він сказав тим, що робили роботи, будувати будови і гору Сіон довкруги з чотирикутного каміння на скріплення. І так зробили. **12** І втекли чужоземці, що були в твердинях, які збудував Вакхид. **13** І кожний покинув своє місце і відійшов до своєї землі. **14** Одначе ж у Ветсурі залишилися деякі з тих, що покинули закон і божі заповіді, бо була їм криївкою. **15** І цар Александер почув обітниці, які Димитрій послав Йонатанові. І йому розповіли про війни і хоробрі вчинки, які зробив цей і його брати, і труднощі, які мали. **16** І він сказав: Чи *ще* знайдемо якогось такого чоловіка? І тепер зробимо його другом і союзником проти них. **17** І він написав листи і послав йому за цими словами, кажучи: **18** Цар Александер братові Йонатанові – радіти! **19** Ми почули про тебе, що ти є муж сильний кріпостю і достойний бути нашим другом. **20** І тепер ми сьогодні ставимо тебе архиєреєм твого народу і *дозволяємо* називатися царським другом. І він послав йому багряницю і золотий вінець. І *прохаємо* думати про те, що наше, і зберігати до нас дружбу. **21** І Йонатан зодягнув святу одежу сьомого місяця 160-го року, в день празника шатер. І він зібрав силу і виготовив багато зброї. **22** І Димитрій почув ці слова, і дуже засмутився, і сказав: **23** Що це ми зробили? Бо нас випередив Александер, щоб встановити дружбу з юдеями на скріплення. **24** І я їм напишу слова потіхи, і вивищення, і дарів, щоб були нам на поміч. **25** І він написав їм за цими словами: Цар Димитрій юдейському народові – радіти! **26** Оскільки ви зберегли з нами завіт, і залишилися в нашій дружбі, і не

весы мирными величающе его. рече бо, преваримъ сътворити миръ съ ними, преже неже сътворитъ (-)[1] съ алеѯандромъ противу насъ· Помянетъ бо вся ѕлая яже сътворихомъ на него, и на братiю его, и на языкъ (его)· И дастъ имъ власть събирати вои, и оуготовати оружiа, и быти его друга ему, i омiра иже бяху въ краю повелѣ дати ему· И прiиде iонаданъ въ iерлимъ и почте епистолiя въ оуслышанiе всѣмъ людемъ, i иже ѿ края· И оустрашишася страхомъ велiимъ, егда слышаша яко дастъ ему црь власть събирати вои· И предаша иже ѿ краю iонадану омира, и (не) ѿда и сродникомъ ихъ. и обита iонаданъ въ iерлимѣ, и нача съзидати и обновити градъ· И рече къ творящимъ дѣла здати зданiя и гору сiонъ окрстъ ѿ каменiи четвероуголныхъ къ оутвержению, и сътвориша сице· И побѣгоша иноплеменницы иже бяху въ твердынахъ, яже създа вакхидъ· И остави кождо мѣсто свое, и ѿиде в землю свою· обаче же въ ведсурѣ осташа нѣцыи. ѿ оставльшихъ законъ и заповѣди (бжiа), бѣ бо [имъ][2] оубѣжище· И слыша алеѯандръ црь обѣщанiя иже елика посла димитрiи iонадану. и повѣдаша ему брани и мужества яже сътвори сеи, и братiа его, и труды иже имѣху· И рече, еда ли обрящемъ коего мужа такова, и нынѣ сътворимъ его въ друга и съборника (на нихъ)[3]. и написа епистолiя и посла ему, по словесѣ сихъ рекущи· Црь алеѯандръ брату iонадану радоватися· Слышахомъ о тебѣ яко мужъ силенъ еси крѣпостiю, и оугоденъ еси быти намъ другъ· И нынѣ поставляемъ тя днесь архiерея языка твоего. и друга црьска нарѣцатися· И посла ему перфиру и вѣнецъ златъ· И мудрьствовати яже наша, и снабдѣвати дружбу къ намъ· И облечеся iонаданъ въ стую ризу седмаго мца лѣта рѯ, въ днь празника кущнаго· И събра силы и оуготова оружiа многа· И слыша димитрiи словеса сiя, и оскорбися (ѕѣло) и рече· что се сътворихомъ яко превари на алеѯандръ поставити дружбу iудеомъ въ оутвержение· Напишу и азъ имъ словеса молитвена и възвышенiя и дары, въ еже да будутъ намъ въ помощь· И написа имъ по словесехъ сихъ· Црь димитрiи языку iудеиску радоватися. понеже снабдѣсте завѣтъ к намъ, и пребывасте въ дружбѣ нашеи. и не приступисте къ врагомъ нашимъ, слышахомъ и радовахомся· и нынѣ пребываите еще съхранити к намъ вѣру· и въздадемъ вамъ блгая иже ради творите съ

нами. и҆ ѡ҆ста́вимъ ва́мъ ѡ҆ставле́нїѧ мнѡ́га, и҆ дади́мъ ва́мъ да́ры. и҆ нн҃ѣ разрѣша́ю ва́съ и҆ ѡ҆ставлѧ́ю въ всѣ́хъ і҆ꙋде́ѡвъ ѿ да́ней, и҆ цѣ́ны со́ли, и҆ ѿ вѣ́нцевъ. и҆ в мѣ́сто трети́ны сѣме́нїи, и҆ в мѣ́сто пол ча́сти пло-до́въ дре́вныхъ, прилѣжа́щее ми̇ взѧ́ти ѡ҆ставлѧ́ю ѿ дне́сь и҆ пото́м, е҆́же (не) взима́ти ѿ земли̇ і҆ꙋди́ны. и҆ ѿ трехъ предѣ́лъ прилежа́щихъ е҆́и ѿ самарі́ѧ и҆ галиле́ѧ и҆ ѿ дне́шнѧго дн҃е и҆ въ вѣ́къ вѣ́ка· (-)[4] і҆ерлимъ бꙋ́де ст҃ъ и҆ свобо́денъ (съ)[5] предѣ́лы свои́ми. [и҆][6] десѧти́ны и҆ да́ни ѡ҆ставлю, и҆ вла́ кра́ѧ и҆́же въ і҆ерлимѣ, и҆ да́мъ а҆рхїере́ю да е҆́же а҆́ще поста́витъ в не́и, и҆ мꙋ́жа и҆́хже а҆́ще (и҆зберетъ са́мъ)[7] храни́ти ю҆. и҆ вся́кꙋ дꙋ́шꙋ и҆ꙋде́искꙋю и҆́же плѣне́на е҆сть ѿ земли̇ і҆ꙋди́ны, въ все црт҃во мое ѡ҆ста́влю свобо́днꙋ тꙋ́не, и҆ всѣ да ѡ҆ставлѧ́ютсѧ да́нїи и҆ ско́тъ свои́хъ· и҆ всѧ пра́здники и҆ сꙋбо́ты и҆ новомѣ́сѧчїѧ. и҆ дн҃и вꙑчине́нїи, и҆ три дн҃и пре́жде пра́зника, и҆ дн҃и по пра́здницѣ бꙋ́дꙋтъ вси дн҃и свобо́дни и҆ ѿпꙋ́щени всѣ́мъ і҆ꙋдеом сꙋ́щимъ въ цр҃твїи мое́мъ· и҆ (никто и҆мѣ́ти бꙋ́детъ вла́сти)[8] повелѣ́ти и҆ ни стꙋжи́ти нѣ́коего и҆хъ ѡ҆ всѧ́кои ве́щи· и҆ да напи́шꙋтсѧ ѿ і҆ꙋде́и въ вои црьски до тридесѧтъ тꙑ́сѧщъ мꙋ́жїи и҆ дадꙋ́тсѧ и҆мъ ѡ҆бро́ки ꙗ҆́ко подоба́етъ всѣ́мъ во́емъ црс҃кимъ· и҆ да поста́вꙗтсѧ ѿ нихъ въ твердꙑ́нахъ црс҃кихъ велі́ихъ. и҆ ѿ сихъ поставлѧ́ютсѧ на потребꙑ цре́вꙑ сꙋ́щїи въ вѣ́рꙋ. (-)[9] и҆ нача́лници бꙋ́дꙋтъ ѿ ни́хъ и҆ да хо́дѧтъ въ зако́нѣхъ свои́хъ. [ꙗ҆́же][10] повелѣ цр҃ь въ земли і҆ꙋди́нѣ· и҆ трехъ предѣлехъ прило́жшихсѧ і҆ꙋдеи ѿ страны самарі́ѧ. да приложатсѧ і҆ꙋдеи, да (бꙋ́дꙋтъ)[11] въ е҆ді́но (ᲂу҆мале́нїѧ ра́ди), е҆́же не послꙋ́шати и҆нꙑѧ вла́сти и҆ то́кмо а҆рхїерея· Птоломаи́дꙋ и҆ предѣ́лы е҆ѧ да́хъ да́ръ ст҃ꙑмъ и҆́же сꙋть въ і҆ерлимѣ на потре́бнаѧ ст҃ꙑмъ· и҆ а҆́зъ да́мъ ко́ждо лѣ́тъ, е҃і. тꙑ́сѧщь си́кль сребра ѿ гл҃емꙑхъ црс҃кихъ ѿ мѣ́стъ прилежа́щихъ· и҆ всѧ́ко ᲂу҆множе́ное е҆́же не въздаша ѿ потре́бъ ꙗ҆́ко въ пръвꙑхъ лѣ́техъ. ѿ нн҃ѣ дадꙋ́тъ въ дѣ́ла хра́мꙋ· и҆ въ сі̇а.҃е, си́клѧ сребра и҆́хже взимахꙋ ѿ потре́бъ [ꙗ҆́ки въ пре́жнихъ лѣтехъ][12] ст҃го ѿ сло́ва по лѣ́тꙋ· и҆ сі̇ѧ ѡ҆ставлѧ́ютсѧ (-)[13] жрьцемъ слꙋжа́щимъ· и҆ е҆ли́цы же прибѣга́ютъ къ цркви и҆́же въ і҆ерлимѣ и҆ въ всѣ́хъ предѣ́лехъ е҆го· длъжни сꙋ́щи црскаѧ и҆ всѧ́ка ве́щь да ѿрѣшитсѧ· и҆ всѧ е҆ли́ка е҆сть и҆хъ въ цр҃твїи мое́мъ· и҆ създа́ти [-][14] и҆́же обновлѧти дѣ́ла ст҃ꙑхъ· і҆ и҆зда-

приступили до наших ворогів, ми почули і ми зраділи. **27** І тепер залишайтеся ще, щоб до нас зберегти довір'я, і віддамо вам добро за те, що чините з нами. **28** І вам відпустимо багато з того, що *можна* відпустити, і дамо вам дари. **29** І тепер відпускаю вас, і відпускаю вам всіх Юдеїв від податків, і ціни солі, і від вінців, **30** і від третини з насіння, і від половини частини плодів дерев, що мені припадає взяти, відпускаю від сьогодні і на пізніше, щоб не брати з юдиної землі і з трьох посілостей, що до неї належать, з Самарії і Галилеї. І від сьогоднішнього дня і на всі віки. **31** Єрусалим хай буде святим і вільним зі своїми околицями. І відпускаю десятини, і данину, **32** і владу над твердинею, що в Єрусалимі, і даю архиєреєві, щоб що будь поставив у ній, і мужів, яких лиш сам вибере, щоб її охороняти. **33** І всяку юдейську душу, що є полоненою з юдиної землі в усьому моєму царстві, відпускаю вільною даром. І всі хай будуть звільнені від податків і від *податків* за свою скотину. **34** І всі празники, і суботи, і новомісяці, і вказані дні, і три дні перед празником, і дні після празника, хай всі дні будуть вільними і відпущенням для всіх юдеїв, що є в моєму царстві. **35** І ніхто не буде мати влади наказувати і ані докучати комусь з них в кожному ділі. **36** І хай юдеї запишуться до царських вояків, до тридцять тисяч чоловік. І хай буде їм дана платня, так як годиться всім царським військам. **37** І хай з них поставлять у великих царських твердинях. І з цих поставлять на царські потреби, з тих, які є вірні. І з них хай будуть начальники. І вони хай ходять за своїми законами, так як цар наказав в юдиній землі. **38** І три посілості, що додані Юдеї з країни Самарії, хай будуть додані Юдеї. Хай будуть під одним задля поменшення, щоб не слухалися іншої влади, але лиш архиєрея. **39** Птолемаїду і її околиці я дав як дар святим, що є в Єрусалимі, на потреби святим. **40** І я дам кожного року 15-ть тисяч сиклів срібла з вказаних царських з місць, що прилягають. **41** І все що надмірне, що не віддали з потрібних, так як в попередніх роках, віднині дадуть на діла храму. **42** І над цими 5000 сиклів срібла, які брали з потреб, так як в попередніх роках, *буде* святині за словом кожного року. І це відпускається священикам, що служать. **43** І ті, що втікають до церкви, що в Єрусалимі і в усіх околицях його, те, що належне цареві, і всяке діло хай буде відпущене, і все, що є їхнє у моєму царстві. **44** І *дозволяю* будувати, обновля-

ти діла святих – і видатки дані будуть з царських діл, **45** і будувати стіни Єрусалиму і скріплення довкруги – видатки будуть дані з царського збору, і на будування стін в Юдеї. **46** Як почув Йонатан і народ ці слова, вони їм не повірили ані не сприйняли, бо згадали велике зло, яке він зробив в Ізраїлі і дуже їх пригнобив. **47** І вони пристали до Александра, бо цей був їм начальником мирних слів, і були з ним в союзі всі дні. **48** І цар Александер зібрав велику силу і отаборився проти Димитрія. **49** І зударилися в бою оба царі, і втік Димитріїв табір, і Александер гнався за ним і скріпився над ними. **50** І війна дуже скріпилася, аж доки не зайшло сонце, і Димитрій впав у тому дні. **51** І послав Александер старшин до Птоломея, єгипетського царя, за цими словами кажучи: **52** Оскільки я повернувся на моє царство, і я сів на престолі моїх батьків, і я втримав владу, і знищив Димитрія, і запанував над нашою країною, **53** і зробив проти нього бій, і він сам, і його табір був знищений нами, і я сів на престолі його царства. **54** І тепер зроби між нами дружбу, і тепер дай мені твою дочку за жінку, і буду твоїм зятем, і дам тобі дари. І то за твоєю гідністю. **55** І цар Птоломей відповів, кажучи: Добрий *той* день, в якому ти повернувся до землі твоїх батьків і сів на престолі їхнього царства. **56** І тепер зроблю тобі те, що ти написав. Але зустрінься в Птоломаїді, щоб ми побачили друг друга, і будеш мені зятем так як ти сказав. **57** І вийшов з Єгипту сам Птоломей і Клеопатра, його дочка, і прийшов до Птоломаїди 162-го року. **58** І його зустрів цар Александер і дав йому свою дочку Клеопатру. І зробив його шлюб в Птоломаїді, так як царі, з великою славою. **59** І цар Александер написав Йонатанові прийти йому назустріч. **60** І він пішов зі славою до Птоломаїди і зустрів обох царів. І дав їм срібло і золото і їхнім друзям дари, і знайшов ласку перед ними. **61** І зібралися проти нього згубні мужі з Ізраїля, беззаконні мужі, щоб оскаржити його. І цар їх не послухався. **62** І цар наказав зняти з Йонатана його одіж і зодягнути його в багряницю. І так зробили. **63** І цар посадив його з собою і сказав своїм начальникам: Вийдіть з ним посеред міста і проповідуйте, щоб жоден його не оскаржував в ніякій речі і ні один хай йому не докучає усяким словом. **64** І сталося, що як побачили його славу ті, що оскаржували, оскільки проповідували, і його, зодягненого в багряницю, і всі втекли. **65** І цар його прославив, і

нїѧ дáстьсѧ ѿ вéщи цр҃ьскїѧ. и҆ є҆́же съзидáти стѣ́ны і҆ер҃лима. и҆ оу҆твержéнїє ѡ҆́кр҃тъ. (-)[15] и҆здáнїє дáстьсѧ ѿ събрáнїѧ цр҃ьска, и҆ на съзидáнїє стѣ́нъ въ і҆оу҆дéи· Ꙗ҆́ко слы́ша і҆ѡ҆надáнъ и҆ лю́ди словесъ си́хъ не вѣроваша и҆мъ ниже въспрїѧ́ша. ꙗ҆́ко помѧнꙋша злóбꙋ вéлїю ю҆́же сътвори въ і҆и҃лѣ и҆ ѡ҆скорби и҆́хъ ѕѣ́ло· И҆ бл҃говоли́ша съ а҆леѯа́ндромъ ꙗ҆́ко сéи бы҃ и҆мъ нача́лникъ словесемъ ми́рным и҆ съпоборѧ́хꙋ є҆мꙋ всѧ дн҃и· И҆ събрà [цр҃ь а҆леѯа́ндръ][16] си́лꙋ велїю и҆ ѡ҆плъчи́сѧ противꙋ димитрїѧ· И҆ сътвори́ша бра́нь два цр҃ѧ, и҆ побѣже ѡ҆пл҃чéнїє [дими́трїєво][17] и҆ гнà є҆го [а҆леѯа́ндр҃][18] и҆ оу҆крѣпи́сѧ на ни́хъ, и҆ възмо́же бра́нь ѕѣло, дондеже за́иде сл҃нце. и҆ паде дими́трїи въ дн҃ь ѡ҆́нъ· И҆ послà а҆леѯа́дръ къ птоломѣю цр҃ю є҆гѷпетьскꙋ старѣ́ишины по словесехъ си́хъ рекꙋщи· Понеже ѡ҆братихсѧ въ цр҃тво мое и҆ сѣдо҃ на пр҃тлѣ ѿц҃ъ мои́хъ. и҆ оу҆дръжа́хъ нача́льство и҆ съкрꙋшихъ дими́трїѧ. и҆ въздержа́хъ странꙋ нашꙋ, и҆ съста́вихъ противꙋ є҆го ра́ть и҆ съкрꙋши́сѧ са(м) и҆ ѡ҆плъчéнїє є҆го ѿ насъ, и҆ сѣдо́хъ на пр҃тлѣ цр҃тва є҆го· И҆ нн҃ѣ соста́ви междꙋ нами дрꙋжбꙋ. и҆ нн҃ѣ даж҃ь мнѣ дщерь твою въ женꙋ и҆ бꙋдꙋ зѧ́ть твои, и҆ дамъ тебѣ да́ры и҆ сїє достоѧ́нїє твое· И҆ ѿвѣщà (цр҃ь птоломеи)[19] рекꙋщи, бл҃гъ дн҃ь вънь же ѡ҆братилсѧ є҆си в землю ѿц҃ъ твои́хъ и҆ сѣлъ є҆си на пр҃тлѣ цр҃тва и҆хъ· И҆ нн҃ѣ сътворю т҃и ꙗ҆́же писа́лъ є҆си. н҆о срѧщи́сѧ въ птоломаи́дѣ. ꙗ҆́ко да види҃ дрꙋгъ дрꙋга. и҆ бꙋдеши м҃и зѧ́ть ꙗ҆́коже ре́клъ є҆си· І҆ и҆зы́иде птоломѣи ѿ є҆гѵ́пта са́м и҆ клеѡ҆па́тра дщѝ є҆го, и҆ прїиде въ птоломаидꙋ, лѣта р҃ѯв, и҆ срѣте є҆го а҆леѯа́ндръ цр҃ь, и҆ даде є҆мꙋ клеѡ҆па́трꙋ дщéрь свою, и҆ сътворѝ бра҃ (є҆го)[20] въ птоломаи́дѣ, ꙗ҆́ко цр҃и въ сла́вѣ вели́цѣ· И҆ написà а҆леѯа́ндръ цр҃ь і҆ѡ҆нада́нꙋ прїитѝ въ срѣтéнїє є҆мꙋ· І҆ и҆де съ сла́вою въ птоломаидꙋ, и҆ срѣтѐ ѡ҆́ба цр҃ѧ, и҆ даде и҃ сребро̀ и҆ зла́то и҆ дрꙋгомъ и҆хъ (да́ры)[21], и҆ ѡ҆брѣтѐ бл҃гть пред ни́ми. и҆ собра́шасѧ нань мꙋжи гꙋби́тели ѿ і҆и҃лѧ, мꙋжи беза-ко́ннїи ѡ҆клеветаю́щє є҆го и҆ не внѧ́тъ и҆мъ цр҃ь· И҆ повелѣ̂ цр҃ь [съвлещи][22] і҆ѡ҆надана съ ризъ є҆го, и҆ [ѡ҆блещи][23] є҆го въ прьфи́рꙋ, и҆ сътвори́ш҃ та́ко· И҆ посадѝ є҆го цр҃ь съ собо́ю. и҆ рече нача́лникомъ свои́мъ, и҆зы́идѣте с ни́мъ на средѣ града и҆ проповѣдѣте ни є҆дїномꙋ клевета́ти нань, ни ѡ҆ є҆дїнои вещи. и҆ ни є҆дїнъ є҆мꙋ да стꙋжитъ ѡ҆ всѧ́комъ гл҃ѣ· И҆ бы҃ ꙗ҆́ко видѣша клевéтницы сла́вꙋ є҆го ꙗ҆́ко проповѣда́ша, и҆ ѡ҆блече́н҃ є҆го перфи́рою и҆ бѣжа́ша всѝ· И҆ прослави

єго црь, и написа єго въ прьвыи друзѣхъ и пос-
тави єго воєводу и части началника. И въз-
вратися Іонаданъ въ Ієрлимъ съ миромъ и
веселїємъ. И в лѣто рѯе, прїиде димитрїи
снъ димитрїєвъ ѿ крит в землю ѿцъ сво-
ихъ. И слыша алеѯандръ црь и оскорбися ѕѣло,
и обратися въ антїохїю. И постави ди-
митрїи аполонїа сущаго въ удолѣ сvрїис-
тѣи, и събра силу велїю и поиде въ иамнїю.
И посла къ Іонадану архїерею глюще. ты є-
динъ възносишися на ны, аз же быхъ в пос-
мѣхъ и въ поношенїе тебе ра, и что ради влас-
тельствуєши на нами въ горахъ. Нинѣ убо
аще надѣешися в силахъ твоихъ изыиди к
нам на поле. і искусимся (ту между собою)[24],
яко со мною єсть сила градная въпроси и на-
учися кто єсмь, и прочїи помагающїи намъ,
и глють нѣсть (-)[25] стоянїе ноги пре ли-
цемъ нашимъ, яко дващи в бѣгъ премени-
шася ѿцы твои в землю ихъ. И нинѣ не мо-
жеши потрьпѣти конник и силы таковыя
въ поли. идѣже нѣсть камени ни стѣны, ни
мѣста бѣжанїю. Якоже слыша Іонада словеса
аполонїа подвижеся мыслїю, і избра ҂і му-
жїи, і изыиде ѿ Ієрлима, и снидеся с нимъ
симон братъ єго въ помощь єму. и поста-
виша ополченїя въ иоппїи и засташа єму
ѿ града. яко стража аполонїа въ иоппїи
бысть и ратова єго. И убоявшеся ѿвързоша
иже ѿ града и въздержа Іонаданъ иоппїю. И
слыша аполонїи и събра ҂г конникъ и силу
велїю, і иде въ азотъ яко путьствоваше
(-)[26] въкупѣ проиде въ поле зане имѣяше
множество конникъ и надѣяшеся на ни. И
гна [Іонаданъ][27] въ слѣ єго во азо, и състави-
ша брани [въ слѣдъ єго][28] въ рать. И остави
аполонъ, ҂а. конникъ (съзади ихъ въ тай-
нѣ)[29]. И позна Іонаданъ яко єсть лаятели
съзади єго. и обыидоша єго ополченїе и стре-
ляху на люди ѿ утра даже до вечера. Люди
же сташа яко заповѣда Іонаданъ, и утру-
дишася конницы ихъ. и ѿлучися симонъ съ
вои своимъ. и сонидеся на ополченїю. конницы
бо утружени бяху. и съкрушишася ѿ него
и побѣгоша и конницы расточишася по полю.
и бѣгоша въ азотъ, и внидоша въ видъда-
гонъ идола ихъ иже уцелѣти. И пожже Іона-
данъ азо и грады иже бѣху окртъ єго. и
взя корысти ихъ и капище дагоново, и въ-
бѣгшихъ въ не пожже огнемъ. И бысть
падшихъ мечемъ съ сожжеными яко ҂и му-
жїи. И ѿиде ѿуду Іонаданъ и прїиде въ ас-

записав його між перших друзів, і
поставив його воєводою і начальни-
ком частці. **66** І Йонатан повернувся
до Єрусалиму з миром і веселістю. **67**
І в 165-му році прийшов Димитрій,
Димитріїв син, з Криту до землі своїх
батьків. **68** І цар Александер почув, і
дуже засмутився, і повернувся до
Антіохії. **69** І Димитрій поставив А-
поллонія, що був у Сирійській Доли-
ні, і зібрав велику силу, і пішов в Ям-
нію. І він послав до Йонатана архиє-
рея, кажучи: **70** Ти одинокий підно-
сишся над нами, я ж став посміхо-
виськом і погордою через тебе. І чо-
му ти володієш над нами в горах? **71**
Отже, тепер, якщо ти поклав надію
на твої сили, вийди до нас на поле, і
там випробуємося між собою, бо зі
мною є сила міст. **72** Запитайся і до-
відайся хто я і інші, що нам помага-
ють, і вони кажуть: Немає як встояти
нозі перед нашим лицем, бо двічі до
втечі подалися твої батьки в їхній
землі. **73** І тепер не можеш стерпіти
вершника і такої сили в полі, де не-
має каменя ані стіни, ані місця для
втечі. **74** Як же почув Йонатан слова
Аполлонія, зрушився умом, і вибрав
10000 мужів, і вийшов з Єрусалиму. І
прийшов до нього Симон, його брат,
йому на допомогу. **75** І вони постави-
ли полки при Йоппії, і його замкнули
ті, що з міста, бо залога Аполлонія
була в Йоппії, і він воював проти неї.
76 І, злякавшись, відкрили ті, що з
міста, і Йонатан заволодів Йоппією.
77 І почув Аполлоній, і зібрав 3000
вершників і велику силу, і пішов до
Азоту як подорожуючий. Разом пе-
рейшов на рівнину, тому що мав мно-
жество вершників і на них надіявся.
78 І Йонатан гнався вслід за ним до
Азоту, і зробили бій вслід за ним на
війні. **79** І Аполлон залишив 1000
вершників позаду них, в укритті. **80** І
пізнав Йонатан, що є засідка позаду
нього. І його табір оточили і стріляли
проти народу з ранку аж до вечора.
81 Народ же стояв, так як заповів Йо-
натан, і їхні вершники змучилися. **82**
І відлучився Симон зі своїми вояка-
ми, і зударився з полком, бо кіннота
була змучена. І вони були ним розби-
ті і втекли. **83** І вершники розсипала-
ся по полю. І ті втекли до Азоту і
ввійшли до Витдагона, їхнього ідола,
щоб уціліти. **84** І Йонатан спалив А-
зот і міста, що були довкруги нього, і
взяв їхню здобич, і Даґонову святи-
ню і тих, що до неї втекли, спалив
вогнем. **85** І було тих, що впало від
меча зі спаленими, якихось 8000 му-
жів. **86** І Йонатан відійшов звідти і
прийшов до Аскалону. І ті, що в міс-
ті, вийшли йому назустріч з великою
славою. **87** І Йонатан повернувся до

Єрусалиму з тими, що з ним, ма-
ючи велику здобич. **88** І сталося,
що як цар Александер почув ці сло-
ва, він і додав прославляти Йона-
тана. **89** І він послав йому позо-
лочену зброю, як звичай є давати
царським кревним, і дав йому в
насліддя Аккарон і всі його око-
лиці.

Глава 11

1 І єгипетський цар зібрав чис-
ленну силу, як пісок, що є при бе-
резі моря, і багато кораблів. І він
старався підступно захопити Алек-
сандрове царство і додати до свого
царства. **2** І він вийшов до Сирії з
мирними словами. І відкривалися
йому ті, що по містах, і зустрічали
його, бо був наказ царя Александра
вийти йому назустріч, тому що був
його тестем. **3** Як же входив до міст
Птолемаїди, дав накази силам і
сторожі в кожному місті. **4** Як же
він наблизилися до Азота, йому по-
казали спалений Даґоновий храм, і
Азот, і його знищені околичні міс-
та, і покинуті тіла, і побитих, яких
той побив на війні, бо і їх скидали
на купи при його дорозі. **5** І вони
розповідали цареві, що зробив Йо-
натан, щоб зробити його зненави-
дженим. І цар змовчав. **6** І Йонатан
зустрів царя в Йоппії зі славою, і
поцілували друг друга, і там пере-
ночували. **7** І Йонатан пішов з ца-
рем аж до ріки, що звалася Елевте-
ра, і повернувся до Єрусалиму. **8** А
цар Птоломей запанував прибереж-
ними містами, аж до приморської
Селевкії, і роздумував погані дум-
ки про Александра. **9** І він послав
старшин до Димитрія, кажучи: Хо-
ди, складемо між нами завіт. І дам
тобі мою дочку, яку має Алексан-
дер, і будеш царювати у царстві
твого батька. **10** Бо я розкаявся, що
дав йому мою дочку, адже він на-
магався мене вбити. **11** І він його
зненавидів через те, що він забажав
його царство. **12** І він забрав свою
дочку і дав її Димитрієві. І відчу-
жився від Александра, і їхня во-
рожнеча стала явною. **13** І Птоле-
мей ввійшов до Антіохії і поклав на
свою голову два вінці – азійський і
єгипетський. **14** А цар Александер
був в Киликії в тих часах, бо бунту-
валися ті, що в тих місцях. **15** І по-
чув Александер, і прийшов проти
нього війною. І Птоломей вивів йо-
му назустріч *військо* сильною ру-
кою і його прогнав. **16** І Алексан-
дер втік до Аравії, щоб там себе
схоронити, а цар Птоломей посла-

ка́лонъ, і̓ и̓зыдо́ша ѿ гра́да въ срѣ́тенїе е̓мꙋ
въ сла́вѣ вели́цѣ· И̓ ѡ̓брати́ся і̓ѡ̓надаа́нъ въ і̓ер-
ли́мъ съ сꙋ́щими с ни́мъ и̓мꙋ́щи коры́сти
мно́ги· И̓ бы́сть ꙗ̓́ко ᲂу̓слы́ша а̓леѯа́ндръ ц҃рь сло-
веса̀ сїѧ̀ и̓ приложѝ [-][30] просла́вити і̓ѡ̓надаа́на. И̓
посла̀ е̓мꙋ̀ ѡ̓рꙋ́жїе позла́щено, ꙗ̓́ко ѡ̓бы́чаи е̓́сть
дааѧ́ти сродникѡмъ ц҃ревымъ. И̓ дадѐ е̓мꙋ̀ а̓ккаро́нъ
и̓ всѧ̀ предѣ́лы е̓гѡ̀ въ ѡ̓дръжа́нїе·

Гл҃а, а҃і·

И̓ ц҃рь е̓гѵ́петскїи събра сѝлꙋ мно́гꙋ а̓́ки
пѣ́сокъ и̓́же е̓ въскра́и морѧ̀, и̓ корабли
мно́ги· І̓ и̓скаше воздръжа́ти ц҃рство а̓ле-
ѯа́ндрово ле́стїю, и̓ приложи́ти (-)[1] ц҃ртвꙋ
своемꙋ. І̓ и̓зыде въ сѵ́рїю словесы мирными и̓
ѿтворахꙋсѧ е̓мꙋ и̓́же ѿ гра́д, и̓ срѣтахꙋ е̓го
ꙗ̓́ко заповѣ́данїе бѣ̀ а̓леѯа́ндра ц҃рѧ и̓зыити е̓мꙋ
въ срѣ́тенїе зане бѣ̀ те́сть е̓го· Ꙗ̓́коже въхож-
да́ше во̀ гра́д птоломаи́ды, повелѣ̀ сила́мъ [и̓][2]
стра́жы во коемъждо градѣ. Ꙗ̓́коже приближи́сѧ
а̓зо́тꙋ показаша е̓мꙋ, ка́пище дагѡ́ново сожжено, и̓
а̓зо́тъ и̓ ѡ̓крестныѧ гра́ды е̓го разорены, и̓ телеса
поврьжена. И̓ побїе́ныѧ и̓́же побѝ въ бра́ни [и̓][3]
смета́ше бо а҆ въ кꙋпы (-)[4] при пꙋтѝ е̓го. И̓
повѣда́ша ц҃рю ꙗ̓́же сътвори і̓ѡ̓нада́нъ, въ е̓́же
възненави́дѣти е̓го, и̓ ᲂу̓молча ц҃рь· И̓ срѣтѐ
і̓ѡ̓нада́нъ ц҃рѧ въ і̓ѡ̓ппе съ славою. И̓ цѣлова́ше
дрꙋ́гъ дрꙋга, и̓ ᲂу̓спо́ша тꙋ̀· І̓ и̓́де і̓ѡ̓нада́нъ съ
ц҃ремъ да́же до рѣки и̓́же зва́шесѧ е̓левтера, и̓
ѡ̓брати́сѧ въ і̓ерли́мъ· Ц҃рь же птоломѣи гос-
подствова гра́ды помо́рьскїѧ, да́же до селевкїѧ
приморьскїѧ, и̓ размышлѧ́ше на а̓леѯа́ндра совѣ-
ты лꙋка́вы· И̓ посла̀ старѣ́йшинъ къ дими́т-
рїю (-)[5] гл҃юще, прїиди сложи́мъ ме́ждꙋ на́ми за-
вѣ́тъ. И̓ да́мъ тебѣ̀ дще́рь мою̀ ю̓́же и̓мать
а̓леѯа́ндръ. И̓ ц҃рьствова́ти и̓́маши въ ц҃ртвїи
ѻ҆тца твоего. раска́ахъ бо сѧ да́вши е̓мꙋ̀ дще́рь
мою̀, взыска бо мѧ̀ ᲂу̓бити. И̓ возненави́дѣ е̓го
ради похотѣ́нїѧ ц҃ртва е̓го· И̓ (ѿнѧ́тъ)[6] дще́рь
свою (и̓) да́сть ѧ̀ димитрїю. И̓ ѡ̓чꙋжди́сѧ ѿ
а̓леѯа́ндра, и̓ ꙗ̓ви́сѧ вражда и̓́хъ. И̓ вниде пто-
ломѣи въ а̓нтїохїю (-)[7], и̓ возложи двѣ дїади-
мѣ на главꙋ свою̀, [а̓сїискꙋю і̓ е̓гѵ́петьскꙋю][8]· А̓-
леѯа́нъдръ же ц҃рь бы́сть въ киликїи по време-
нехъ ѡ̓нѣ́хъ, ꙗ̓́ко ѿмѣта́хꙋсѧ и̓́же ѿ мѣ́стъ
ѡ̓ныхъ· И̓ слы́ша а̓леѯа́ндръ и̓ прїиде на́нь бра́-
нїю. І̓ и̓зведе птоломѣи въ срѣ́тенїе е̓мꙋ рꙋкою
крѣпкою и̓ погони е̓го. И̓ побѣжа а̓леѯа́ндръ въ
а̓равїю защитити и̓ себе тꙋ̀. Ц҃рь же птоломѣи
вьзнесесѧ. И̓ ᲂу̓сѣкнꙋ завдїиль а̓равитинъ главꙋ
а̓леѯа́ндровꙋ, и̓ посла̀ птоломїю, и̓ ц҃рь птоломеи
ᲂу̓́мре въ третїи дн҃ь. И̓ сꙋ́щїи въ твердынѧ́хъ

погыбоша, ѿ иже бѣху въ твердынахъ (-)[9]
[-][10]. и въцрися димитрїи лѣта, (роз)[11]· въ
дни оны собра їонаданъ иже ѿ їоудеи, да во-
юю краи иже въ їерлимѣ. и сътвори (-)[12] ми-
ханы многи, і идоша нѣцыи ненавидащи ꙗ-
зыка и, мужи безаконницы къ црю (димит-
рїю)· И възвѣстиша ему ꙗко їонадан объ-
стоꙗше краи, и слышавъ разгнѣваса· Ꙗкоже
слыша скоро (-)[13] прїиде въ птоломаиду, и
написа къ їонадану да не объстоитъ, но
срѣсти его ему на бесѣдованїе въ птоломаи-
ду тщанно· Ꙗкоже слыша їонаданъ повелѣ
объстоꙗти, і избра ѿ старецъ їилевъ і ие-
реи, и дастьса въ бѣду и взѧ злато и сребро
(-)[14] і ины дары многи· І иде къ црю въ пто-
ломаиду, и обрѣте блгть пре нимъ. и окле-
ветаху его нѣцыи безаконнїи ѿ ꙗзыка (его)·
И сътвори ему цръ, ꙗко сътвориша ему иже
преже его быша и възвыси его пре [всѣми дру-
ги своими][15], и постави его началника свщен-
ству, и еликоже ина имѣ преже честна, и съ-
твори его въ прьвыи друзѣ быти· И моли їо-
наданъ цра сътворити їоудею безъданну и
тритопархїи и самарїю. и обеща ему, т,
талантъ, и годѣ бысть црю и написа їо-
надану епистолїа о всѣхъ сих имѣюще об-
разъ сицевъ· Цръ димитрїи [брату їонадану][16]
радоватиса, и ꙗзыку їоудеиску. въписанїе же
епистолїи юже писахомъ ластену сродннику на-
шему о васъ, писахом и к вамъ да вѣсте·
Цръ димитрїи ластену ѿцу радоватиса, (и)
ꙗзыку їоудеиску другомъ нашимъ, и съхра-
нѧщимъ ꙗже к намъ правенаа судихомъ
блго сътворити (и), ради (-)[17] блгоразумїа ꙗ-
же къ намъ. поставихомъ бо имъ предѣлы
їоудеискїа и тремъ градомъ, (лидѣ, и рама-
дему, и адерему)[18], иже приложишаса їоудеи ѿ
самарїа. и вса послушествующаа имъ,
всѣмъ жрущим въ їерлимѣ. въ мѣсто црьс-
кихъ иже прїемлаше цръ ѿ них прьвѣе в коеждо
лѣто ѿ житъ землѧ, и ѿ овощь древныхъ,
і ина ꙗже прилѣжаше намъ [-][19] десатины и
дани (-)[20], и соли точила, и прилѣжащих (-)[21]
на вѣнцевъ, вса оставлаемъ имъ. и ничто-
же и оуимеса сихъ ѿ нынѣ (-)[22] на вѣчное вре-
ма· Нынѣ оубо прилежите (сихъ сътворити)[23]
въписанїе. и да дастьса їонадану, и да по-
ложитса въ горѣ стѣи (и) въ мѣстѣ чест-
нѣ· И видѣ димитрїи цръ ꙗко оутѣшиса
землѧ пре нимъ, и ничто ему противиса и
ѿпусти вса воа своа когождо в мѣсто свое.
обаче же тужди силъ иже призва ѿ остро-

вився. **17** І Завдіїл, аравит, відрубав
Александрові голову і послав Птоло-
меєві. **18** І цар Птоломей помер на
третій день. І ті, що були в тверди-
нях, згинули від тих, що були в твер-
динях. **19** І 177-го року зацарював
Димитрій. **20** В тих днях Йонатан
зібрав тих, що з юдей, щоб воювали
проти твердині, що в Єрусалимі, і
зробив численні машини. **21** І пішли
деякі, що ненавиділи їхній народ,
беззаконні мужі, до царя Димитрія, і
сповістили йому, що Йонатан обло-
жив твердиню. **22** І він, почувши,
розлютився. Як же він почув, зразу
пішов до Птолемаїди і написав до
Йонатана, щоб той не чинив облоги,
але щоб з поспіхом зустрівся з ним
на обговорення в Птолемаїді. **23** Як
же Йонатан почув, наказав облягати.
І вибрав ізраїльських старців і свяще-
ників, і дав себе в біду. **24** І він взяв
золото і срібло, і інші численні дари і
пішов до царя до Птолемаїди. І знай-
шов ласку перед ним. **25** І наговорю-
вали на нього деякі беззаконні, що з
його народу. **26** І цар зробив йому
так, як зробили йому ті, що були пе-
ред ним. І підніс його перед всіма
своїми друзями, **27** і поставив його
начальником священства, і *віддав*
всю іншу пошану, яку мав передше. І
зробив його одним з перших друзів.
28 І Йонатан попросив царя зробити
звільненою з податку Юдею і три
посілості, і Самарію, і обіцяв йому
300 талантів. **29** І миле було цареві, і
він написав Йонатанові послання про
все це, що мало такий вид: **30** Цар
Димитрій братові Йонатанові і юдей-
ському народові – радіти! **31** Відпис
листа, який ми про вас написали Лас-
тенові, нашому кревному, написали
ми і до вас, щоб ви знали. **32** Цар Ди-
митрій батькові Ластенові – радіти!
33 І юдейському народові, нашим
друзям, і тим, що бережуть те, що
відносно нас справедливе, ми судили
добро їм зробити задля зичливості,
що до нас. **34** Адже ми за ними зат-
вердили юдейські околиці і три міс-
та: Лиду, і Раматему, і Атерему, які
додані Юдеї від Самарії, і всі їм під-
владні, всім, що приносять жертву в
Єрусалимі. Замість царського, що
цар раніше брав від них кожного ро-
ку з жита землі і з овочів дерев, **35** і
інше, що нам належиться з десятин, і
податків, і солі, *і* точила, і що нале-
жаться за вінці – все ми їм відпуска-
ємо. **36** І їм нічого з цих не відні-
меться відтепер, на вічний час. **37**
Отже, тепер постарайтеся виконати
цей відпис. І хай буде дано Йоната-
нові. І хай буде поставлений в святій
горі і на шляхетному місці. **38** І цар
Димитрій побачив, що земля втихо-

мирилася перед ним і що ніщо йому не противиться, і він відпустив всіх своїх вояків, кожного до свого місця, за винятком чужих сил, яких прикликав з островів народів. І проти нього ворогували всі сили, що від його батьків. **39** Трифон же був першим при Александрі і побачив, що всі сили бурмочуть проти Димитрія, і пішов до Симакуя аравитського, який вигодував Антіоха, дитину Александра. **40** І він настоював на нього, щоб дав йому його, щоб той царював замість його батька. І він сповістив йому те, що зробив Димитрій, і ворожнечу, якою ворогують його сили. І залишився там багато днів. **41** І Йонатан послав до царя Димитрія, щоб він викинув тих, що в твердині в Єрусалимі і що в твердинях, бо вони воювали проти Ізраїля. **42** І Димитрій послав до Йонатана, кажучи: Не лише зроблю це тобі і твоєму народові, але і славою прославлю тебе і твій народ, коли настане догідний час. **43** Тепер, отже, правильно вчиниш, коли мені послеш мужів, що воюватимуть зі мною, бо всі мої вояки відступили. **44** І Йонатан послав йому 3000 мужів сильних кріпостю до Антіохії. І вони прийшли до царя, і цар зрадів їхнім приходом. **45** І зібралися ті, що в місті, на середину міста – 120 тисяч чоловік, і змовилися вбити царя. **46** І цар втік до двору, і ті, що були в місті, захопили міські дороги і почали битися. **47** І цар покликав юдеїв на поміч. І всі зібралися до нього разом, і всі розсипалися по місті. І вбили в тому дні 100000 чоловік. **48** І вони спалили місто і взяли велику здобич в тому дні. І спасли царя. **49** І побачили ті, що були в місті, що юдеї заволоділи містом, і зробили нараду. І послабли своїми умами, і закричали до царя з благанням, кажучи: **50** Дай нам правиці! І хай юдеї перестануть воювати проти нас і *проти* міста! **51** І вони кинули свою зброю і зробили мир. І юдеї прославилися перед царем і перед всіма, що його в царстві, і повернулися до Єрусалиму, маючи велику здобич. **52** І цар Димитрій сів на престолі свого царства, і земля заспокоїлася перед ним. **53** І він збрехав в усьому, що сказав, і відчужився від Йонатана, і не віддав йому за добродійства, які той йому дав. І дуже його образив. **54** Після цього ж повернувся Трифон і з ним Антіох, мала дитина. І він зробив його царем і поставив *йому* діадему. **55** І до нього зібралися всі вояки, яких розсіяв Димитрій, і воювали проти нього. І той втік і відвернувся. **56** І Трифон взяв звірів і заволодів Антіохією. **57** І Антіох-молодший написав Йонатанові,

вовѣ ѧзы҃, и вражꙋвахꙋ емꙋ вси силы ѧже ѿ оц҃ъ [его][24]. Трифонъ же бѣ ѿ алеѯандра перваго. и видѣ ѧко всѧ силы ропщꙋтъ на димитрїѧ, і иде къ (симакꙋю)[25] аравитинꙋ иже въскорми антїоха дѣтище алеѯандрово, и прилежаше емꙋ ѧко да дасть емꙋ е҆, да въц҃ритъ в мѣсто ѿц҃а его. и възвѣсти емꙋ елика сътвори димитрїи, и враждꙋ еюже враждꙋютъ силы его, и пребысть тꙋ дн҃и многи. и посла іонаданъ къ димитрїю ц҃рю да иждетъ иже ѿ краю въ ієрлимѣ, і иже въ твердынѧхъ, бѣхꙋ бо воюющи іил҃ѧ. и посла димитрїи къ іонаданꙋ рекꙋщи. не токмо сїѧ сътворю ти и ѧзыкꙋ твоемꙋ, но (и) славою прославлю тѧ и ѧзыкъ твои аще бл҃говременїе полꙋчю. Нн҃ѣ бо право сътвориши аще послеши ми мꙋжїи споборѧющи҃ ѧко ѿстꙋпиша вси вои мои. и посла (емꙋ) іонаданъ, ҂г҃, мꙋжїи сил҃ны҃ крѣпостїю (-)[26], въ а҃тїохїю, и прїидоша къ ц҃рю. и възвеселисѧ ц҃рь о пришествїи ихъ. и събрашасѧ иже ѿ града въ ср҃е града. р҃к тысѧщъ мꙋжїи, и совѣщахꙋ оубити ц҃рѧ, и бѣжа ц҃рь въ дворъ. и объѧша иже бѣхꙋ ѿ града пꙋти гра҃скїѧ, и начаша битисѧ. И призва ц҃рь іоудеов҃ на помощь и събрашасѧ (вси вкꙋпѣ к немꙋ)[27], и расточишасѧ вси въ градѣ и оубиша (-)[28] в тои дн҃ь, ҂р҃, (мꙋжїи). и съжгоша градъ и взѧша корысти многи въ о҃н дн҃ь, і избавиша ц҃рѧ. И видѣша иже бѧхꙋ ѿ града, ѧко въздержаша іоудеи градъ (и)[29] совѣ҃ і изнемогоша мыслїю ихъ, и възъпиша къ ц҃рю съ моленїемъ рекꙋщи. даждь намъ десницꙋ и да престанꙋтъ іоудеи ратовати насъ и градъ, и ѿвръгоша орꙋжїѧ (своѧ) и сътвориша миръ. и прославишасѧ іоудеи пр҃е ц҃ремъ и пр҃е всѣми иже въ ц҃р҃ствїи его. И възвратишасѧ въ ієрл҃имъ имѣюще корысти многи. и сѣде димитрїи ц҃рь на пр҃стлѣ ц҃р҃ства своего, и оупокоисѧ землѧ пр҃е нимъ. и солга всѧ елика рече, и отꙋждисѧ іонаданꙋ и не възда емꙋ по бл҃годеренїѧхъ ихже въздасть емꙋ, и оскорби его ѕѣло. По сихъ же обратисѧ трифонъ и антїохъ с нимъ отрочищь юныи, и въц҃ри его и възложи дїадимꙋ. и събрашасѧ к немꙋ вси вои ихже расточи димитрїи. и ратова противꙋ его и побѣже і измѣнисѧ. и взѧ трифонъ ѕвѣри, и въздръжа антїохїю. и писа антїо҃х юныи іонаданꙋ рекꙋщи. Поставлю тебе свщ҃еньствꙋ, и поставлю тебе над четырми предѣлы и бꙋдеши въ дрꙋзѣхъ ц҃рьскихъ. и посла емꙋ съсꙋды златыѧ (въ)[30] слꙋженїе. и да҃ емꙋ

власть пити въ златѣ, и быти в̆ перфирѣ, і имѣти оружїѧ съ златомъ· и симона брата его постави воеводою ѿ страны тѵра, даже до предѣлъ егѵпта· І изыиде іѡнаданъ и прохождаше обону страну рѣки и въ градѣхъ· и събрашасѧ к нему вся силы асѵрьскїѧ въ помощь· и прїиде въ аскалонъ, и срѣтоша его (честно ѿ града)[31]· І иде ѿтуду въ газу, и заключишасѧ иже въ газѣ, и объстоѧ ю. и пожже окрѣстнаѧ града (-)[32] огнемъ и плѣни ѧ· И молиша (іѡнадана иже ѿ газы)[33] и дасть имъ десницу. и прїятъ сны началникъ ихъ в залозѣ, и посла ихъ іерлм и проиде страну даже до дамаска· И слыша іѡнаданъ ꙗко суть началницы димитрїевы в̆ кадисе ꙗже въ галилеи съ силою многою· Хотѧщи изринути его ѿ [страны][34], и срѣте и. брата же своего симона остави въ странѣ, и прїиде симонъ къ ведсуру, и побороша его дни многи, и заключи [его][35] і испросиша оу него десницу прїѧти, и даде имъ. і изгна ихъ ѿтуду и взѧ градъ, и постави в немъ стражи· (-)[36] Іѡнадан и вои его прїидоша къ водѣ (енисаръ)[37] и оураньше оутро въ поли [насоръ][38]. и се ополченїе иноплеменник (и) срѣте и въ поли, и поставиша (нань лаѧтельство)[39] въ горахъ, сїи же срѣтоша ѿ супротиву. лаѧтеле же въсташ ѿ мѣстъ свои и составиша рать· и побѣгоша иже съ іѡнаданомъ вси [и][40] ни единъ остасѧ ѿ нихъ, токмо матадїѧ снъ [авесолома][41], і иоуда снъ халфы началника воемъ· И растерза іѡнадан ризы своѧ, и наложи землю на главу свою, и помолисѧ. и обратисѧ к нимъ въ брань и възвратѝ и на бѣгъ (-)[42], и видѣша бѣжѧща (і) иже ѿ него, и обратишасѧ к нему и гнаша с нимъ даже до кадиса [-][43] ополченїѧ и, и прїидоша ту. и падоша ѿ иноплеменникъ в днь тои ,г, мужїи· и обратисѧ іѡнадан въ іерлимъ·

Глава, ві·

Видѣ іѡнаданъ ꙗко времѧ ему съпоспѣшествуетъ, і избра мужи и посла (ихъ) в римъ съставити и обновити с ними дружбу, и къ спартїаномъ, и къ инымъ мѣстом посла епистолїи, по сему образу· І идоша в рим, и внидоша въ совѣтныи домъ и рекоша· Іѡнаданъ архиереи и люди іоудеискїѧ послаша нас обновити дружбу [-][1] и съпоборенїе по прежнему. и даша епис-

кажучи: Ставлю тебе на священство і назначаю тебе над чотирма посілостями. І будеш між царськими друзями. **58** І він послав йому золотий посуд на службу і дав йому владу пити з золота, і бути в багряниці, і мати зброю з золотом. **59** І Симона, його брата, поставив воєводою від сторони Тиру аж до границь Єгипту. **60** І вийшов Йонатан і проходив по другому боці ріки і через міста, і до нього зібралися всі асирійські сили на поміч. І він прийшов до Аскалона, і його зустріли славно з міста. **61** І він відійшов звідти до Ґази. І замкнулися ті, що в Ґазі, і він її обложив. І він спалив довколішні міста вогнем і пограбував їх. **62** І прохали Йонатана ті, що з Ґази. І він дав їм правицю, і забрав синів їхніх начальників як заложників, і відіслав їх до Єрусалиму. І пройшов країну аж до Дамаску. **63** І Йонатан почув, що начальники Димитрія є в Кидисі, що в Галилеї, з великою силою, що вони бажають його викинути з країни, **64** і зустрів їх. А свого брата Симона він залишив в країні. **65** І прибув Симон до Ветсури, і воював проти неї багато днів, і замкнув її. **66** І ті випросили у нього прийняти правицю. І він їм дав, і вигнав їх звідти, і забрав місто, і поставив в ньому охорону. **67** Йонатан і його вояки прийшли до води Енисар. І коли вони встали вранці в полі Насор, **68** і ось табір чужинців. І він їх зустрів в полі, і вони поклали проти нього засідку в горах, а вони зустріли з протилежної сторони. **69** Засідка ж піднялася зі своїх місць, і вчинили бій. **70** І втекли всі ті, що з Йонатаном, і ні один не залишився з них, тільки Маттатія, син Авесолома, і Юда, син Халфи, – начальники вояків. **71** І Йонатан роздер свою одіж, і поклав землю на свою голову, і помолився. **72** І він повернувся до них з боєм і повернув їх на втечу. **73** І побачили ті, що втекли і що були від нього. І вони повернулися до нього і гналися з ним аж до Кадиса, до їхнього табору. І прийшли туди. **74** І в тому дні впало 3000 чоловік з чужинців. І Йонатан повернувся до Єрусалиму.

Глава 12

1 І Йонатан побачив, що час йому сприяє, і вибрав мужів, і послав їх до Риму поставити і відновити з ними дружбу. **2** І послав послання до спартіанів і до інших місць за цим образом. **3** І вони пішли до Риму. І ввійшли до дому нарад, і сказали: Йонатан, священик, і юдейський народ послали нас відновити дружбу і союз згідно з попереднім. **4** І вони дали письма їм і тим, що на місці, щоб їх з миром про-

вели до юдиної землі. **5** І це є зразок писем, які написав Йонатан до спартіятів. **6** Йонатан, архиєрей, і старці народу, і священики, і позосталий юдейський народ спартіятам, братам, – радіти! **7** Тому що раніше були послані письма до архиєрея Оніяна від Дарія, що царював в вас, бо ви є наші брати, так як і вказує письмо. **8** Онія прийняв славного посланого чоловіка і взяв письма, в яких же говорилося про союз і дружбу. **9** Ми, отже, не потребуючи потіху цих, маючи святі книги, що в наших руках, **10** старалися послати до вас, щоб відновити братерство і дружбу, щоб не відчужитися від вас. Бо багато часу минуло відколи ви до нас послали. **11** Отже, ми кожного часу безперервно в днях великих празників та інших відповідних днях згадуємо вас у жертвах, які приносимо, і у молитвах, як належиться і годиться згадувати братів. **12** Радіємо ж вашою славою. **13** Нас же оточили численні журби і численні війни, і проти нас воювали царі, які довкруги нас. **14** І, отже, ми не бажали докучати вам, і іншим союзникам, і нашим друзям у цих війнах. **15** Адже ми маємо з неба поміч, що нам помагає, і ми спаслися від наших ворогів, і наші вороги були впокорені. **16** І ми, отже, вибрали новомісяці Антіохового сина і Антипатра Яссона, і ми послали до римлян, щоб відновити з ними дружбу і попередній союз. **17** І заповіли ми їм, отже, піти до вас і вас поздоровити, і дати вам від нас листи про відновлення нашого братерства. **18** І тепер добре зробите, коли нам на це відповісьте. **19** І це відпис письма, які послав Онія. **20** Цар спартихтів Онія, Йонатанові, великому священикові, – радіти! **21** Знайдено в писанні про спартіятів і юдеїв, що вони є братами і що є з Авраамового роду. **22** І тепер, відколи ми це довідалися, добре робите, коли пишите нам про мир ваш. **23** І ми вам написали, що ваша скотина і ваше майно є наше, також і наше є ваше. І ми, отже, послали, щоб сповістили вам і це. **24** І почув Йонатан, що повернулися начальники Димитрія з численними вояками, більше ніж раніше, щоб воювати проти нього. **25** І він піднявся з Єрусалиму і зустрів їх в країні Аматит, бо не дав їм часу, щоб ввійшли до його країни. **26** І він послав розвідників до їхнього табору. І ті повернулися і сповістили йому, що так приготовлюються на них напасти вночі. **27** Як же зайшло сонце, Йонатан запо-

толїа и̂мъ і и̂же по мѣсте да и̂зведꙋтъ и̂хъ
в землю і̂ꙋдинꙋ съ миро̂. и̂ се є̂сть о̂бразъ є̂-
пистолїамъ и̂хъже писа і̂о̂надáнъ, къ спартї-
атомъ· і̂о̂надáнъ а̂рхїереи, и̂ старцы людїи и̂
жерцы, и̂ прóчїи люди і̂ꙋдéискїа спартїатомъ
брáтїи рáдоватиса понеже преже послани бахꙋ
є̂пистóлїа къ о̂нїанꙋ а̂рхїерéю, ѿ [дáрїа][2] цр҃-
ствовáвшаго въ вáсъ, ꙗ̂ко є̂сте братїа наша,
ꙗ̂ко (и̂) писáнїе содръжи́тъ. [-][3] въспрїа о̂нїа
мꙋжа посланаго (слáвна)[4], и̂ прїатъ є̂пистолїа в
них же завѣщáно о̂ съпоборéнїю и̂ дрꙋжбѣ. [мы̀
оу̂бо][5] не требꙋюще о̂ сихъ сꙋщихъ оу̂тѣшенїе
и̂мꙋще (стыхъ книгъ)[6] в рꙋкáхъ наши̃. покꙋ-
шахомса послáти к вáмъ, (о̂бновити брáтъ-
ство и̂ дрꙋжбꙋ)[7]. є̂же не ѿчюжди́тиса васъ.
мнóга б̂о времена проидóша ѿнелѣже послáсте к
намъ· тщы̀ оу̂бо въ всаꙗко время непрестáнно въ
дн҃и вели́кихъ прáз̆дникъ и̂ прочихъ подобáю-
щихъ дн҃е въспоминáемъ васъ (въ жрътвахъ
и̂же принóсимъ)[8], и̂ въ о̂бѣтехъ ꙗ̂ко подóба
є̂сть, и̂ лѣпо въспоминáти братїю· веселимса
оу̂бо о̂ славе вашеи. насъ же о̂бындóша многи
скорби и̂ (многи брани)[9], и̂ ратоваша на̂ цр҃и и̂же
о̂кр҃тъ насъ. [и̂][10] не хотѣхо̂ оу̂бо стꙋжи́ти
вамъ и̂ прочїимъ съпобóрнико̂ и̂ дрꙋгомъ на-
шимъ, въ бранехъ си́хъ· и̂мѣемъ б̂о ѿ нб҃се
помощь помагающꙋ намъ, і и̂збáвихомса ѿ
врагъ нашихъ и̂ смири́шаса врази наши. (і) и̂з-
брахомъ оу̂бо новомѣсацїа а̂нтїохова (сн҃а) и̂
а̂нти́патра и̂ас̆сóна· и̂ послáхо̂ к ри́мланомъ
о̂бнови́ти с ними дрꙋжбꙋ и̂ съпоборéнїе прежнее·
[и̂][11] заповѣдахомъ оу̂бо и̂мъ (-)[12] (пойти къ
вáмъ)[13], и поздрави́ти ва̂ и̂ дáти вáмъ ѿ
насъ послáнїе о̂ о̂бновленїи̂ (-)[14] брáтъства
нáшего· и̂ нн҃ѣ добро̀ сътвори́те ѿвѣщавáюще
намъ къ симъ. и̂ се въписáнїе послáнїи и̂же
посла̀ о̂нїа· (-)[15] цр҃ь спар̆ти́хто̂ о̂нїа, (і̂о̂на-
дáнꙋ) сщ҃éнникꙋ велїкомꙋ радовáтиса, о̂брѣте-
са въ писáнїих̆ о̂ спартїато̂ і и̂оу̂део̂ ꙗ̂ко
сꙋть братїа, и̂ ꙗ̂ко сꙋть ѿ рóда а̂враáмла· и̂
нн҃ѣ ѿнележе сїа познахо̂ добро творите пи́шꙋ-
ще на̂ о̂ ми́рѣ вáше̂. и̂ мы̂ въписáхомъ ва̂
скóты вáша и̂ о̂дръжáнїа вáша наша сꙋть,
тáкоже и̂ нáша ваша есть· (и̂) послáхомъ оу̂бо
ꙗ̂ко да възвѣста̂ вáмъ (и̂)[16] сїа· и̂ слы́ша
і̂о̂надáнъ ꙗ̂ко о̂брати́шаса начáлницы димит-
рїевы съ вой̀ мнóгими, пáче прьвѣе брáтиса
нáнь. і изыиде ѿ і̂ер҃ли́ма, и̂ срѣте и̂хъ во а̂ма-
дите странѣ· не бо̀ дáде и̂мъ врéма да вни́-
дꙋтъ въ стрáнꙋ є̂го· и̂ посла̀ съзирателa въ
о̂полченїе [є̂го][17] и̂ о̂братишаса и̂ возвѣстиша
є̂мꙋ ꙗ̂ко си́це съчинáютса· напáсти нá на

нощїю. Ꙗкоже зайде слнце, заповѣда Їѡнадан
своимъ бдѣти, и быти съ ѡрꙋжїами [и][18] го-
товитися въ брань всю нощъ, и постави стражы
по ѡкрестъ ѡполченїѧ. И слышаша сꙋпостати
ꙗко готовъ есть Їѡнаданъ (съ)[19] своими на
брань. и ꙋбоашася и ꙋжасошася срдцемъ своимъ и
зажгоша ѡгнемъ ѡполченїѧ своѧ. Їѡнаданъ же і
иже с нимъ бѣша, непознаша даже до ꙋтра.
видахꙋ же светѣнїѧ горѧщїѧ, и погна Їѡна-
данъ въ слѣдъ ихъ и не ѧтъ ихъ, пройдоша бо
(Елевѳерꙋ)[20] рѣкꙋ, и ѡбратися Їѡнаданъ къ аравомъ
иже нарицахꙋся [завдеи][21], и порази ихъ и взѧ
користи ихъ. И (ѿиде и)[22] прїиде во дамаскъ,
и прохожаше всю странꙋ (тꙋ). (-)[23] Симонъ (же)
изыде и прїиде даже до асколона, и ближнихъ
твердынь, и ꙋклонися во Иопїю и взѧтъ ю.
Слыша бо ꙗко совѣщашася твердыню предати
странѣ димитрїевѣ. И постави тꙋ стражы,
да стрегꙋт его. и ѡбратися Їѡнаданъ и събра
старца людскїѧ. и совѣщася с ними созидати
твердыню въ Їꙋдеи, и созидати стѣны въ
Їерлимѣ и въздвигнꙋти высотꙋ велїю межꙋ
(краѧ града)[24]. (и) во еже ѿлꙋчити еѧ ѿ града
да бꙋдетъ сїѧ едина, ꙗко да ни кꙋпꙋютъ
ниже продаютъ. и собрашася создати градъ. (-)[25]
паде (бо) стѣна (точна) иже ѿ востока, и
ꙋготова нарѣцаемое хафенада. И симонъ созда
(адїадꙋ)[26] въ сефеле и ꙋтверди [-][27] враты и
заворами. И возыска трифонъ црствовати азїею,
и воспрїѧти дїадимꙋ. и простерети рꙋкꙋ на
антїоха црѧ. и ꙋбоася да не когда не
ѡставитъ его Їѡнаданъ, и поборетъ противꙋ
его, и взыска прьвѣе ѧти [Їѡнадана][28] [и][29] ꙋ-
бити [его][30]. и (воста и)[31] прїиде въ ведсанъ, і
изыиде Їѡнаданъ въ стрѣтенїе емꙋ, съ ҂м,
мꙋжїи избранныхъ на ѡполченїе, и прїиде въ
ведсанъ. И видѣ трифонъ ꙗко прїиде [Їѡна-
данъ][32] со вои многими. и простерети (нань рꙋ-
ки)[33] ꙋбоася, и воспрїѧтъ его честно, и по-
стави его въ всѣми дрꙋги своими и дастъ
емꙋ дары, и заповѣда (всѣмъ)[34] воемъ своимъ
послꙋшати его ꙗко себе. И рече Їѡнаданꙋ, воскꙋю
ꙋтрꙋди всѧ люди (-)[35] брани не настоѧщи
намъ. И нынѣ ѿпꙋсти ихъ в домы ихъ. избери
же себѣ мꙋжїи мало иже бꙋдꙋтъ с тобою и
прїиди со мною въ птоломаидꙋ, и предамъ тебѣ
ю, и прочаѧ твердыни и силы (-)[36] и всѣхъ иже
на потребы. и ѡбращься ѿидꙋ. Сего бо ради
прїидохъ и (вѣрова)[37] емꙋ. (и) сътвори ꙗкоже рече
и ѿпꙋсти силы, і идоша въ землю Їꙋдинꙋ.
ѡстави же съ собою, ҂г, мꙋжеи. ихже, ҂в, ѡстави
въ галилеи. тысѧща же изыидоша с нимъ.

вів своїм чувати, і бути зі зброєю, і
бути готовими до битви усю ніч, і
поставив сторож довкруги табору.
28 І вороги почули, що Йонатан є
готовий зі своїми до бою, і переля-
калися, і жахнулися своїм серцем, і
запалили вогні у своєму таборі. **29**
Йонатан же і ті, що були з ним, не
дізналися аж до ранку, бо бачили
світила, що горіли. **30** І погнався
Йонатан вслід за ними і їх не
захопив, бо вони перейшли ріку Е-
леттеру. **31** І повернувся Йонатан
до аравів, що звалися завдеями, і
побив їх, і взяв їхню здобич. **32** І
він відійшов і прийшов до Дамаску.
І проходив усю ту країну. **33** Симон
же вийшов і прийшов аж до Аско-
лона і до ближніх твердинь, і від-
хилився до Йоппії, і її забрав. **34** Бо
почув, що змовилися передати твер-
диню Димитрієвій стороні, і поста-
вив там залогу, щоб її стерегли. **35** І
Йонатан повернувся і зібрав стар-
ців народу. І зробив з ними нараду,
щоб будувати твердиню в Юдеї **36** і
будувати стіни Єрусалиму, і дуже
підняти висоту між твердинею *і*
містом. І щоб відлучити її від міста,
щоб вона була самою, щоб ані не
купували, ані не продавали. **37** І
вони зібралися будувати місто, бо
впала стіна, що при потоці зі сходу.
І він приготував те, що звалося Ха-
фената. **38** І Симон збудував Адіа-
ду в Сефелі і закріпив брами і засу-
ви. **39** І Трифон намагався зацарю-
вати Азією, і взяти діадему, і прос-
тягнути руку проти царя Антіоха.
40 І він боявся, щоб часом його не
покинув Йонатан і не воював проти
нього, і перше намагався схопити
Йонатана і його убити. І він підняв-
ся і прийшов до Ветсан. **41** І Йона-
тан вийшов йому назустріч з 40000
чоловік вибраних до бою і прий-
шов до Ветсан. **42** І Трифон поба-
чив, що Йонатан є з численними
вояками, і побоявся простягнути на
нього руки. **43** І прийняв його слав-
но, і поставив його з усіма своїми
друзями, і дав йому дари, і заповів
всім своїм воякам слухатися його,
як себе. **44** І він сказав Йонатанові:
Навіщо ти потрудив ввесь народ, як
війна на нас не налягає? **45** І тепер
відпусти їх до їхніх домів, вибери
ж собі кілька мужів, які будуть з
тобою, і ходи зі мною до Птолема-
їди. І я тобі передам її та позосталі
твердині і сили, і все, що на по-
требу, і, повернувшись, відійду, бо
задля цього я прийшов. **46** І той
йому повірив. І він зробив, так як
сказав, і відпустив сили, і вони пі-
шли до землі юдиної. **47** Він же за-
лишив з собою 3000 мужів, з яких

2000 залишив у Галилеї. Тисяча ж
вийшла з ним. **48** Коли ж Йонатан
ввійшов до Птолемаїди, в Птолемаїді
замкнули міські брами і схопили
його та всіх, що ввійшли з ним. І
вбили їх мечем. **49** І Трифон послав
вояків і вершників до Галилеї і до
великого поля, щоб вигубити всіх
Йонатанових друзів. **50** Ті довідали-
ся, що Йонатан є схопленим і вбитим,
також всі, що з ним, і підбадьорили
самі себе, і пішли готові до бою. **51** І
побачили ті, що гналися, що це за
їхню душу, **52** і повернулися, і всі
прийшли з миром до юдиної землі. І
оплакували Йонатана і тих, що з ним,
і дуже налякалися. І ввесь Ізраїль
ридав великим плачем. **53** І всі
народи, що довкруги них, намагалися
їх вигубити, бо сказали: Не мають
володаря і помічника! Отже, тепер
воюватимемо проти них і вигубимо з
людей пам'ять про них.

Ꙗ҆́коже вни́де і҆ѡ҆надна́нъ въ птоломаи́дꙋ, за-
клю́чиша (-)[38] вра́та (гра́дъскаѧ въ птолома-
и́де) и҆ ꙗ҆́ша є҆го и҆ всѣ́хъ въше́дшихъ с
ни́мъ. (и҆) оу҆би́ша (и҆́хъ) мече́мъ. И҆ (и҆) посла̀
трифо́нъ во́и и҆ ко́нницы въ галиле́ю и҆ въ по́ле
вели́кое є҆́же погꙋби́ти всѣ́хъ (дрꙋго́въ)[39] і҆ѡ҆на-
да́новыхъ. (-)[40] позна́ша ꙗ҆́ко ѧ҃ є҆́сть [і҆ѡ҆нада҃н][41]
и҆ бїе́нъ и҆ (вс҃и) и҆́же с ни́мъ. и҆ моли́ша са́ми
себе і҆ и҆до́ша (-)[42] оу҆гото́вани на ѡ҆по́лченїе. И҆
ви́дѣша гони́мїи ꙗ҆́ко ѡ҆ дꙋши́ и҆́мъ є҆́сть. и҆
ѡ҆братишасѧ и҆ прїидо́ша вси̇̀ съ ми́ромъ въ
зе́млю і҆ꙋ́динꙋ. и҆ пла́кашасѧ і҆ѡ҆нада́на і҆ и҆́же с
ни́мъ. и҆ оу҆боа́шасѧ ѕѣло, и҆ пла́каше ве́сь і҆и҃ль
пла́чемъ ве́лїимъ. и҆ взыска́ша вс҃и ꙗ҆зы́цы и҆́же
ѡ҆́крⷭ҇тъ и҆́хъ съкрꙋши́ти и҆́хъ. рѣ́ша бо не
и҆мѣ́ютъ нача́льника и҆ помага́ющаго, нн҃ѣ оу҆бо
ратꙋ́емъ и҆́хъ, и҆ ѿи́мемъ ѿ ч҃лкъ па́мѧть
и҆́хъ.

Глава 13

1 І Симон почув, що Трифон зі-
брав велику силу, щоб прийти до ю-
диної землі і її знищити. **2** І він по-
бачив, що народ є в страсі і трем-
тінні, і пішов до Єрусалиму, і зібрав
народ. **3** І підбадьорив їх, і сказав: Ви
знаєте скільки я, і мої брати, і дім
мого батька зробили за закони і за
святих, війни і скрути, які ми по-
бачили. **4** Через це згинули всі мої
брати за Ізраїль, і я один залишився.
5 І тепер хай не буде, щоб я пощадив
мою душу в усьому часі скорботи, бо
я не є кращий за моїх братів. **6** Лиш
помщуся за мій народ, і за святих, і за
наших жінок і дітей. Бо всі народи
зібралися, щоб вигубити нас, через
ворожнечу. **7** І народ разом запалав
духом, як слухав ці слова, **8** і відповів
великим голосом, кажучи: Ти є на-
шим вождем замість Юди *і* Йонатана,
твого брата! **9** Воюй нашою війною! І
зробимо все, що лиш нам скажеш. **10**
І він зібрав всіх мужів-вояків і по-
спішився завершити всі єрусалимські
стіни, і скріпив його довкруги. **11** І
він послав Йонатана, Авесаломового
сина, і з ним достатню силу до Йоп-
пії. І той вигнав тих, що в ній були, і
там залишився. **12** І підвівся Трифон
з Птолемаїди з великою силою, щоб
прийти до юдиної землі, і Йонатан з
ним у в'язниці. **13** Симон же отабо-
рився в Адидусі на лиці поля. **14** І ко-
ли Трифон довідався, що піднявся
Симон замість свого брата Йонатана
і що він має зустріти *його* війною,
послав до нього послів, кажучи: **15**
Ми його держимо через срібло, яке
винен твій брат Йонатан цареві, яке
той потребував. **16** І тепер пошли сто

Гл҃а, г҃і

Оу҆слы́ша си́монъ ꙗ҆́ко събра̀ трифо́нъ си́лꙋ
мно́гꙋ прїити в зе́млю і҆ꙋ́динꙋ и҆ съ-
крꙋши́ти ю҆̀, и҆ ви́дѣ лю́ди ꙗ҆́ко сꙋ́ть
въ стра́сѣ и҆ тре́петѣ, и҆ взы́иде і҆є҆р҃-
ли́мъ и҆ събра лю́ди и҆ моли и҆́хъ и҆ рече [-][1]. вы
вѣ́сте є҆ли́ко а҆́зъ и҆бра́тїѧ моѧ и҆ до́мъ ѿц҃а
моє҆го. сътвори́хомъ ѡ҆ зако́нѣхъ и҆ ѡ҆ ст҃ыхъ
(-)[2] бра́ни и҆ тѣ́сноты и҆́хже ви́дѣхомъ. Сего
ра́ди погибо́ша бра́тїѧ моѧ вси ра́ди і҆и҃лѧ и҆
ѡ҆ста́хъ а҆́зъ є҆ди́нъ. И҆ нн҃ѣ не бꙋ́ди м҃и по-
щади́ти дш҃а моє҆ѧ въ всѧ́ко вре́мѧ скорбї́и,
не бо̀ лꙋ́чши є҆́смь бра́тїи моє҆ѧ. ѡ҆ба́че мсти-
тисѧ и҆́мамъ ѡ҆ ꙗ҆зы́кꙋ моє҆́мъ и҆ ѡ҆ ст҃ы҃, и҆ ѡ҆
жена́хъ и҆ ча́дѣхъ на́шихъ. Ꙗ҆́ко събра́шасѧ
вс҃и ꙗ҆зы́цы сътръ́ти на҃ вра́жды ра́ди. И҆ въз-
горѣ́шасѧ дх҃о лю́дїе вкꙋпѣ послꙋ́шати слове҃
си́хъ. и҆ ѿвѣща́ша гла́сомъ ве́лїи҃ рекꙋщи. ты
є҆си во́ждь на́шъ в҆мѣ́сто і҆ꙋ́дино (-)[3] и҆ѡ҆нада́на
бра́та твоє҆го. побори бра́нь на́шꙋ, и҆ всѧ̀ є҆ли́ка
же рече́ши на́мъ сътво́римъ. И҆ събра вс҃и мꙋ-
жи бра́нницы, и҆ оу҆скори съверши́ти всѧ̀ стѣ-
ны і҆єр҃ли́мскїѧ, и҆ оу҆тверди є҆го ѡ҆́крⷭ҇тъ. И҆ посла
и҆ѡ҆нада́на сн҃а [а҆весало́мова][3], и с ни́мъ си́лꙋ
дово́лнꙋ въ и҆ѡ҆ппї́ю. і҆ и҆згна сꙋ́щихъ в не́и и҆
пребы҃ тꙋ҃ (-)[5]. И҆ въздвижесѧ трифонъ ѿ
птоломаи́ды съ си́лою ве́лїею (и҆ прїи́де)[6] въ
зе́млю і҆ꙋ́динꙋ, і҆ и҆ѡ҆нада́нъ с ни́мъ въ стра́-
жи. Си́мон҇ же ѡ҆полчи́сѧ въ а҆дидꙋ́сѣ на лицы
по́лѧ. И҆ ꙗ҆́ко позна трифо́нъ ꙗ҆́ко въста си́-
монъ вмѣ́сто (бра́та своє҆го и҆ѡ҆нада́на)[7], и҆ ꙗ҆́ко
срѣ́сти є҆мꙋ и҆́мать бра́нь. (-)[8] Посла к немꙋ
(послы̀)[9] рекꙋщи, сребра ради и҆́же до́лженъ

(бра́тъ твои Ио́надан́ъ)[10] црю ихъже ради
имѣ потре́бу съдержимъ его. И нынѣ посли
сребра тала́нтъ р҃, и два сна его в зало́гъ, да
не ѿпущенъ бѣжитъ ѿ на҃с и ѿпустимъ
его. И позна си́монъ яко ле́стію (глаше)[11] с
нимъ. и посла (-)[12] сребро и о́троки. да не
ко́гда вра́жда (бу́детъ)[13] въ лю́дехъ рекуще.
яко не посла ему сребра и о́трокъ [и][14] погибе.
И посла о́троки, и р҃ тала́нтъ. и солга и не
ѿпусти Ио́надана. И по сихъ пріидетъ
трифо́нъ (-)[15] въ страну да сътре́тъ ея, и
о́быдо́ша по пути иже (веде́тъ) въ а́доръ. и
си́монъ и ополче́ніе его въсхожаху на вся́ко
мѣсто идѣже идяше. (І) иже ѿ кра́я посла́ша
къ трифону старѣишихъ, да потщится
пріити к нимъ по пустыни, и посла́ти имъ
пища. И уготова трифо́нъ вся конники его
еже пріити. И въ о́ну нощь бѣ снѣгъ велíи
зѣло, и не пріиде снѣга ради. и въста и
ѿиде въ галаа́дитиду, (и) егда (-)[16] прибли-
жися васка́ме. уби Ио́надана, и (погребе и)[17]
ту. И обратися трифо҃, і иде в зе́млю свою.
И посла си́монъ и взя́тъ ко́сти Ио́надана
бра́та своего, и погребе и въ моди́нѣ градѣ
ѿцъ своихъ. и пла́каша его весь Іи҃ль пла́чемъ
велíимъ, и рыда́ху его дни мно́ги. (-)[18] Създа
си́монъ нагро́бъ ѿца своего, и бра́тіи своихъ
и възнесе его видѣніемъ, ка́меніемъ теса́-
нымъ съза́ди и пре҃, и поста́ви [на́ на][19] семь
пирами҃ еди́ну проти́ву еди́ной, ѿцу и мтри и
четы́ремъ бра́тіам, и симъ сътвори огра́ды
(и обложи)[20] столпы вели́ки. и сътвори на
столпѣхъ зна́меніа къ па́мяти вѣчнѣи, и
близъ зна́меніа корабли изва́яны. иже видя́-
ся ѿ всѣхъ плавающихъ на мори. (и) сеи гро́бъ
иже сътвори в моди́нѣ да́же до сего дне. Три-
фо́нъ же хожда́ше ле́стію съ анті́охомъ цремъ
юны҃ и уби его и црствова в него мѣсто, и
възложи на ся діади́му асíискую, и сътвори
я́зву вели́ку на земли. И създа си́монъ твер-
ды́ня іуде́искіа и огради столпы высо́кими и
стѣна́ми велíими и вра́ты и забо́рами, и
положи пища въ тверды́нахъ. І избра си́монъ
мужи и посла къ дими́трію црю да съ-
тво́ритъ оставле́ніе странѣ. Яко вси дѣя́-
ніа трифо́новы бѣша похище́ніа. И посла е-
му дими́тріи црь по словесе́хъ си҃, (-)[21] ѿвѣ-
ща ему и написа (-)[22] епистолíю сицеву. Црь
дими́тріи, си́мону архіере́ю (-)[23], и ста́рцемъ
(я́зы́ка)[24] іуде́иска ра́доватися. Вѣне́цъ зла́-
тыи и (престе҃)[25] иже (посла́лъ еси)[26] въспрі-
яхо҃. и гото́ви есмы сътво́рити съ вами

талантів срібла і двох його синів як
заручників, щоб він від нас не втік,
як буде відпущений, і ми його від-
пустимо. **17** І знав Симон, що той з
обманою говорив з ним. Та він пос-
лав срібло і дітей, щоб часом не було
ворожнечі в народі, мовлячи: **18** То-
му що я не послав йому срібло і ді-
тей, він загине. **19** І він послав дітей і
100 талантів, і той збрехав і не від-
пустив Йонатана. **20** І після цього
Трифон прийшов до країни, щоб її
знищити, і йшли довкруги по дорозі,
що веде до Адори. І Симон і його та-
бір *також* ішов на кожне місце, куди
той ішов. **21** А ті, що в твердині, пос-
лали до Трифона старшин, щоб пос-
пішився прийти до них крізь пус-
тиню і послати їм їжу. **22** І Трифон
підготував всіх своїх вершників, щоб
прийти. І в ту ніч було дуже багато
снігу, і він не прийшов через сніг, і
підвівся, і прийшов до Ґалаадитиди.
23 І коли він наблизився до Васками,
він вбив Йонатана і там його похо-
вав. **24** І Трифон повернувся і пішов
до своєї землі. **25** І послав Симон, і
взяв кості свого брата Йонатана, і по-
ховав його в Модині, місті своїх
батьків. **26** І ввесь Ізраїль оплакував
його великим плачем, і його оплаку-
вали багато днів. **27** Збудував Симон
гробовець своєму батькові і своїм
братам і підняв його високо на вид
тесаним камінням ззаду і спереду, **28**
і поставив над ними сім пірамід, одну
напроти одної, батькові, і матері, і
чотирьом братам, **29** і зробив їм
огорожі, і оточив великими стовпа-
ми. І на стовпах зробив знаки на віч-
ну пам’ять, і біля знаків вирізьблені
човни, щоб було видно всім, що пла-
вають по морі. **30** І це гробниця, яку
він зробив в Модині, аж до цього
дня. **31** Трифон же ходив обманливо
з царем Антіохом-молодшим, і його
вбив, **32** і царював замість нього, і
поклав на себе азійський вінець. І
зробив велику рану на землі. **33** І
Симон розбудував юдейські тверди-
ні, і обгородив високими вежами, і
великими мурами, і брамами, і за-
сувами, і поклав їжу в твердинях. **34** І
Симеон вибрав чоловіків і послав до
царя Димитрія, щоб зробити відпу-
щення країні, бо всі Трифонові діла
були розбійничі. **35** І цар Димитрій
послав йому за цими словами, відпо-
вів йому і написав такого листа: **36**
Цар Димитрій Симонові, архиєреєві,
і старцям, і юдейського народу – ра-
діти! **37** Золотий вінець і перстень,
який ти послав, ми прийняли. І ми є
готові зробити з вами великий мир і
написати те, що на потребу, щоб від-
пустити вам відпускне. **38** І те, що ми
вам поставили, буде закріпленим. І

твердині, які ви збудували, хай вам будуть. **39** Відпускаємо ж те, що з незнання, і проступки, аж до сьогоднішнього дня, і вінець, який ви були винні. І якщо щось іншого було дано в Єрусалимі, хай більше не дається. **40** І якщо про щось потрібно вам до нас писати, хай записаним буде. І хай буде між нами мир. **41** 170-го року забрано ярмо народів з Ізраїля. **42** І почав ізраїльский народ писати в письмах і в виступах: Першого року Симона, великого архиєрея, вояка і юдейського вождя. **43** В тих днях він прийшов до Ґази і оточив її військами. І він зробив машини і приставив до міста, і розбив одну вежу, і її захопив. **44** І ті, що були в машині, заскакували до міста, і був великий рух у місті. **45** І ті, що були в місті, пішли з жінками і дітьми на мури, маючи свою одіж роздертою, і закричали великим голосом, прохаючи Симона дати їм правиці. **46** І сказали: Не зроби нам за нашим лукавством, але за твоїм милосердям. **47** І Симон їх залишив, не воював з ними, і вигнав їх з міста, і очистив доми, в яких були ідоли. І так ввійшов до нього зі співами, благословляючи Господа. **48** І з нього була викинена вся нечистота, і він поселив в ньому мужів, які чинять закон. І його скріпив, і зробив собі в ньому помешкання. **49** І тим, що в твердині в Єрусалимі, перешкоджали їм виходити і входити до околиці, і купувати, і продавати. І вони дуже голодували, і численні з них згинули від голоду. **50** І вони закричали до Симона, щоб одержати правицю, і він їм дав, і вигнав їх звідти, і очистив твердиню від гидот. **51** І він ввійшов до неї в третьому і двадцятому дні другого місяця 101-го року з хвалою, і галуззям, і гуслями, і цимбалами, і сопілками, і піснями, і співами. Бо знищено великого ворога з Ізраїля. **52** І він постановив кожного року проводити ті дні з радістю. І він скріпив святу гору, що біля твердині, і він поселився там сам і ті, що з ним. **53** І Симон побачив, що Іван, його сина, є мужем, і поставив його вождем всіх сил, і поселився в Ґазарі.

мíръ велíй. и҆ писа́ти ꙗ҆̀же на потре́бы, ѡ҆ста́ви-
ти ва́мъ ѡ҆ставле́нїѧ· И҆ є҆ли́ка поста́вихомъ
ва́мъ ᲂу҆крѣпа́сѧ. и҆ тверды́нѧ ꙗ҆̀же создасте
да бꙋ́дꙋтъ ва́мъ· ѿпꙋща́емъ же невѣдѣ́нїѧ
и҆ согрѣше́нїѧ да́же до днє́шнѧгѡ дне· И҆ вѣ-
не́цъ є҆го́же до́лжни бы́сте, и҆ а҆́ще что̀ и҆́но
бы́сть да́нное въ і҆ер҃ли́мѣ ктомꙋ̀ да не бꙋ-
детъ да́нное· И҆ а҆́ще нѣ́цыи потре́бны ва́мъ пи-
са́ти ꙗ҆̀же ѿ на́съ да пи́шꙋтсѧ· и҆ да бꙋ́детъ
междꙋ̀ на́ми мíръ· Лѣ́та, ҃ро, ѿꙗ́то є҆́сть и҆́го
ꙗ҆зы́къ ѿ і҆и҃лѧ· И҆ нача́ша лю́ди [і҆и҃левы][27] пи-
са́ти въ писа́нїѧхъ и҆ въ гла́нїѧ҃х· Лѣ́та перва-
го сі́мона а҆рхїере́ѧ вели́кагѡ (-)[28] вої́на и҆ вож-
да і҆ꙋде́искагѡ· въ днє́хъ ѻ҆нѣ́хъ прїи́де въ га-
зꙋ, и ѡ҆бы́иде є҆̀ бра́ньми· И҆ сотвори́ миха́ны и҆
приближи́сѧ къ градꙋ̀ і҆ и҆зби столпъ є҆ди́нъ и҆
взѧ̀ (є҆го), и҆ вскача́хꙋ (въ гра́дъ и҆̀же бѧ́хꙋ въ
махи́нѣ)[29]· И҆ бы҃ движе́нїе ве́лїе въ гра́дѣ, и҆
возыдо́ша и҆̀же бѣ́хꙋ въ гра́дѣ съ жена́мы и҆
ча́ды на стѣ́нꙋ растерза́ны и҆мꙋ́ще ри́зы своѧ,
и҆ возопи́ша гла́сомъ ве́лїимъ молѧ́щи сі́мона
десни́цꙋ и҆́мъ да́ти, и҆ реко́ша. не (сотвори
на́мъ)[30] по лꙋка́вствомъ на́шимъ, но по млс҃-
ти твое́и· И҆ ѡ҆ста́ви ѧ҆̀ сі́монъ не вое́ва и҆́хъ, і҆
и҆згна и҆́хъ ѿ гра́да и҆ ѻ҆чи́сти до́мы въ ни́хже
бѧ́хꙋ і҆́долы· И҆ та́кѡ вни́де во́нь (с пѣ́сньми)[31]
бл҃ѧ́щи [г҃а][32]. и҆ и҆звръжена ѿ него всѧ нечис-
тота. и҆ всели в не́мъ мꙋ́жи и҆̀же зако́нъ тво́-
рѧтъ. и҆ ᲂу҆тверди є҆го и҆ сотвори себѣ в не́мъ
ѡ҆бита́нїе· (І҆) ꙗ҆̀же ѿ кра́ѧ въ і҆ер҃лмѣ возбра-
нѧ́хꙋ и҆̀мъ и҆сходи́ти и҆ входи́ти въ странꙋ̀ и҆
кꙋпи́ти и҆ пода́ти· и҆ а҆лка́хꙋ ѕѣ́ло, и҆ (мно́зи ѿ
ни҃х гла́домъ погибо́ша)[33]· И҆ возопи́ша къ сі́мо-
нꙋ десни́цꙋ прїѧ́ти и҆ да́сть и҆́мъ, і҆ и҆згна̀ и҆́хъ
ѿтꙋ́дꙋ. и҆ ѻ҆чи́сти кра́и ѿ ѡ҆скверне́нїѧ· и҆
вни́де во́нь въ тре́тїи и҆ двадеся́тыи (дн҃ь)
втора́гѡ мс҃ца. лѣ́та, ҃ра, съ хвале́нїем и҆ ва́-
їами, и҆ кинаре҃ и҆ кѵмвале҃ и҆ сопѣле́хъ и҆ пѣ́-
сньми и҆ пѣ́ньми, ꙗ҆́ко сокрꙋши́сѧ вра́гъ ве́лїи
ѿ і҆и҃лѧ· И҆ поста́ви въ всѧ́ко лѣ́то провожда́ти
дн҃и тыѧ съ весе́лїем. и҆ ᲂу҆тверди го́рꙋ ст҃ꙋ́ю
ꙗ҆̀же бл҃и кра́ю, и҆ всели́сѧ тꙋ̀ са́мъ і҆ и҆̀же с
ни́мъ. и҆ ви́дѣ сі́монъ і҆ѡа́нна сн҃а своего, ꙗ҆́кѡ
мꙋ́жъ є҆́сть. и҆ поста́ви є҆го вожда си́лъ всѣ҃ и҆
всели́сѧ въ газа́рѣ·

Глава 14

1 І в 102-му році цар Димитрій зібрав своїх вояків і пішов до Медії, щоб придбати собі підмогу, щоб воювати проти Трифона. **2** І почув Арсакій, перський і медський цар, що Димитрій прийшов до його око-

Гл҃а, д҃і·

И҆ въ лѣ́то, ҃ров. собра̀ [цр҃ь дими́трїи][1] вои
свои і҆ и҆де въ ме́дїю взѧ́ти по́мощь
себѣ, ꙗ҆́кѡ да ратꙋ́етъ проти́вꙋ три-
фо́на· И҆ слы́ша а҆рса́кїи цр҃ь пръсскїи и҆ ме-
дьскїи, ꙗ҆́кѡ прїи́де дими́трїи въ предѣ́лы

ѥ҆го. И҆ посла̀ є҆ди́ного ѿ нача́льникъ свои҆, ꙗ҆ти
ѥ҆го жи́ва. і҆ и҆́де и҆ поразѝ ѻ҆полчені́е димитрі́-
ево, и҆ ꙗ҆тъ ѥ҆го и҆ приведе ѥ҆го къ а҆рсакі́ю, и҆
всади ѥ҆го в тє́мницꙋ. и҆ ѹ҆мо́лча землѧ̀ всѧ̀ дни
сі́моновы, и҆ в҆зыска бл҃га ꙗ҆зы́кꙋ своѥ҆мꙋ. і҆ ѹ҆-
годисѧ и҆мъ вла́сть ѥ҆го, и҆ слава ѥ҆го всѧ̀ дни.
и҆ съ всею̀ сла́вою своє́ю взѧ̀ і҆ѻ҆ппі́ю въ прис-
та́нище. и҆ сътворѝ въхо҆ ѻ҆́токомъ мо́рьским,
и҆ распростре предѣлы ꙗ҆зы́кꙋ своѥ҆мꙋ. и҆ ѹ҆дръ-
жа странꙋ̀ и҆ собра̀ плѣненіе мно́го. и҆ госпо́-
ствова газары, и҆ ведсꙋроны, и҆ крае҆, и҆ ѿꙗ҆тъ
нечистоты ѿ него, и҆ не бысть противлѧ́-
ющагосѧ ѥ҆мꙋ. и҆ ко́ждо дѣла́ше зе́млю свою̀ с
миромъ, и҆ землѧ̀ даѧ́ше жита своѧ и҆ древе-
са польскі́ѧ плодъ сво́й. Ста́рци на стогнахъ
седа́хꙋ, [и҆][2] вси ѻ҆ бл҃гыхъ бесѣдовахꙋ, и҆
ю҆́ноши ѻ҆блача́хꙋсѧ сла́вою и҆ ризы ратны, гра́-
домъ дарова́хꙋ пи́ща и҆ влъчинѧ́хꙋ и҆́ в сосꙋды
ѹ҆твержені́ѧ донелѣже и҆менова́но ѥ҆сть и҆мѧ
сла́вы ѥ҆го даже до кра́ѧ земли, [и҆][3] сътвори
миръ на земли̇̀. и҆ възвесели́сѧ і҆и҃ль веселі́емъ
ве́лі́имъ, и҆ сѣде ко́ждо по҆ виногра́до҆ свои҆ и҆
смоко́вницею (-)[4]. и҆ не бы҆ ѹ҆страша́ющаго и҆хъ,
и҆ ѻ҆скꙋдѣ ратꙋ҆ѧ́и и҆ на́ земли. и҆ ц҃ри сътро-
шасѧ въ дни ѻ҆́ны. и҆ ѹ҆крѣпи всѣхъ смире-
ныхъ людіи своихъ, зако́на възыска, и҆ ѿ-
ꙗ҆тъ всѧко беззако́ніе и҆ лꙋка́вьство. ст҃аѧ
прослави, и҆ ѹ҆мно́жи сосꙋды ст҃ыхъ. И҆ слы́ша-
сѧ в ри́мѣ ꙗ҆ко ѹ҆мре і҆ѻ҆нада́нъ, и҆ да́же до
спа́ртіи [слы́шасѧ][5]. и҆ ѻ҆скорбиша҆ ѕѣло, ꙗ҆ко
слы́шаша и҆же си́монъ бра́тъ ѥ҆го бысть [въ
мѣсто ѥ҆го а҆рхіере́и][6]. и҆ [-][7] дръжа (всю) странꙋ
и҆ гра́ды в не́и, писа́ша к немꙋ дщицы мѣ-
дѧны, ѻ҆бновити к немꙋ дрꙋжбꙋ и съпоборе-
ніе ꙗ҆же сътвори́ша съ і҆ꙋдою (-)[8] і҆ѻ҆нада́номъ
(и҆) бра́тіею ѥ҆го. и҆ почто́шасѧ предъ ц҃рковію
въ і҆ер҃лимѣ. И҆ се ѻ҆бразъ послані́и и҆хже посла́-
ша спартіа́ти. Спартіа́тъ нача́льницы и҆ гра҆,
(-)[9] жерцꙋ великꙋ и҆ ста́рцемъ, [жерцемъ][10] и҆
прочимъ лю́демъ і҆ꙋде́искимъ бра́тіи радова́-
тисѧ. Ста́рцы и҆же по́слани сꙋть къ людемъ
на́шимъ возвѣсти́ша намъ ѻ҆ (ва́шеи сла́вѣ)[11]
и҆ чести. И҆ възвеселихомсѧ ѻ҆ прихо́дѣ и҆хъ, и҆
писахомъ и҆же ѿ ни҆ рече҆ въ совѣтехъ людіи
си́це, и҆ѻ҆миніи́ю а҆нтіо́хꙋ, и҆ а҆нтипатровꙋ
і҆а́соновꙋ, старцы і҆ꙋде́истіи пріидо́ша къ
на́мъ поновлѧ́ющи с на́ми дрꙋжбꙋ. и҆ ѹ҆го҆но
лю́демъ въспріѧ́ти мꙋжи славно, и҆ положи́ти
восписа́ніе слове҆ и҆ въ ѿлꙋчныѧ лю́скіѧ книги.
да бꙋдетъ па́мѧть лю́де҆ спартіа́то҆ ѻ҆бразъ
же тѣхъ писа́хомъ си́монꙋ архіерею. Посемъ
же посла̀ си́монъ нꙋмині́ѡна в римъ и҆мѣющи

лиць, і післав одного зі своїх началь-
ників, щоб схопити його живим. **3** І
той пішов і побив полк Димитрія, і
схопив його, і привів його до Арсака.
І він посадив його до в’язниці. **4** І
земля спочила всі дні Симона, і він
шукав добра своєму народові. І їм
вгодила його влада і його слава всі
дні. **5** І зі всією його славою він взяв
Йоппію на пристань і зробив вхід до
морських островів. **6** І поширив гра-
ниці своєму народові, і захопив о-
колицю, **7** і зібрав великий полон, і
заволодів Ґазарою, і Ветсуроном, і
замком. І забрав з нього нечистоти, і
не було того, хто противився б йому.
8 І кожний обробляв свою землю з
миром, і земля давала свої жита, і
польові дерева – свій плід. **9** Старці
сиділи на вулицях, і всі говорили про
добро, і молодь зодягалася славно і
одіжжю війни. **10** Містам дарували
їжу і наповняли їх посудом скріп-
лення, аж доки не іменовано ім’я
його слави, аж до краю землі. **11** І він
зробив мир на землі. І зрадів Ізраїль
великою радістю, **12** і кожний сів під
своїм виноградником і фіґою. І не
було того, хто страшив би їх, **13** і не
було того, хто воював би проти них
на землі. І царі були побиті в тих
днях. **14** І він скріпив всіх пригніче-
них свого народу, шукав закону, і ви-
губив все беззаконня і лукавство. **15**
Святе він прославив і помножив по-
суд святих. **16** І почулося в Римі, що
помер Йонатан, і почулося аж до
Спарти. І вони були дуже засмучені,
17 адже вони почули, що Симон, йо-
го брат, став замість нього архиєреєм
і панує всією країною і містами, що в
ній. **18** Вони написали до нього на мі-
дних таблицях, щоб відновити з ним
дружбу і союз, який вклали з Юдою,
Йонатаном і його братами. **19** І вони
були прочитані перед церквою в Єру-
салимі. **20** І ось зразок листів, які по-
слали спартіяти: Начальники спатія-
тів і місто великому священикові і
старцям, священикам і позосталому
юдейському народові, братам – раді-
ти! **21** Старці, що послані до нашого
народу, сповістили нам про вашу
славу і шану, і ми зраділи їхнім при-
ходом. **22** І ми записали те, що ними
сказане в радах народу, так: Номині-
йові Антіоховому і Антипатрові Ясо-
новому! Старці юдейські прийшли до
нас, відновлюючи з нами дружбу. **23**
І вгодним було народові прийняти
мужів славно і поставити відпис їхніх
слів в відлучених народних книгах.
Хай буде на пам’ять народові спарті-
ятів. Взірець же того ми написали
Симонові, архиєреєві. **24** Після цього
Симон послав Нуминіона до Риму,
що мав великий золотий шит тягарем

1000 мнис, щоб вкласти з ними дружбу. **25** Як же народ почув ці слова, він сказав: Яку ласку віддамо Симонові і його синам? **26** Адже *Ізраїль* скріпив він, і його брати, і дім його батька, і побив у них ізраїльських ворогів, і поставили йому свободу. І зробили запис на мідних таблицях, і поставили на стовпі в горі Сіон. **27** І це взірець написаного: У 18-у дні місяця елул, 102-го року, і *це* третій рік Симонового архиєрейства в Єрусалимі. **28** При великому зборі священиків, і народу, і князів народів, і старців країни об'являємо вам: **29** Оскільки багато разів були війни в країні, Симон же, Маттатіїв син, з Яривових синів, і його брати віддали себе біді і стали проти ворогів їхнього народу, щоб встояли їхні святощі і закон. І вони прославили свій народ великою славою. **30** І Йонатан зібрав свій народ, і став їм архиєреєм, і переставився до свого народу. **31** І їхні вороги бажали ввійти до їхньої країни, і знищити їхню країну, і простягнути руки на їхні святощі. **32** Тоді встав Симон і воював за свій народ. І видав багато срібняків своїм, і на зброю сили свого народу, і дав їм платню, **33** і скріпив юдейські міста, і Ветсуран, і ті, що в юдейських околицях, де раніше була військова зброя, і поставив там охорону з юдейських мужів. **34** І він скріпив Йоппію, що на примор'ї, і Ґазару, що була в околицях Азоту, в якій раніше жили вороги. І він поставив там юдеїв. І поставив в них те, що було потрібне для їхнього провадження. **35** І народ побачив Симонову вірність і славу, яку він задумав зробити своєму народові, і задля цього поставив його своїм вождем і архиєреєм. Тому що він зробив це все, і задля справедливості і віри, яку дотримав до свого народу, і постарався всяким способом звеличити свій народ. **36** І в його днях щастило в його руках, щоб вигубити народи з його країни, і тих, що були в Давидовому місті, в Єрусалимі. Які зробили собі твердиню, з якої виходили і довкруги опоганювали святощі і чинили велику рану в чистоті. **37** І він в ній поселив юдейських мужів, і скріпив її на скріплення країни і міста, і підняв вгору стіни в Єрусалимі. **38** І цар Димитрій після цього поставив йому верховне архиєрейство, **39** і зробив його своїм другом, і прославив його великою славою. **40** Бо почув, що римляни називаються юдеїв друзями і союзниками, і що преславно зустріли Симонових послів, **41** і що зволили юдеї і священики, щоб Симон був вождем єреїв на віки, аж доки не повстане вірний пророк. **42** І щоб був

щитъ зла великъ, тягостїю мнa҃, а҃. на ѹставленїе с ними дрѹжбы. Ꙗкоже слышаша люди словеса сїя рѣша. кѹю бл҃гть воздади҃ симонѹ и с҃номъ его. Ѹтвръди бо са҃ и братїя его и домъ ѿц҃а его. и поби враги і҃ил҃евы ѿ них, и поставиша емѹ свободѹ. И написаша во дъскi мѣдяны, и поставиша въ столпѣ въ горѣ сїонѣ. и се есть образъ писанїя, въ ӏи, днь (м҃ца), елѹлъ. лѣта, ров. и (-)[12] третїего лѣта симонов архїеренства [-][13] въ (і҃ерлиме)[14]. въ соборе велице жерцовъ, и людеи и кнѧѕеи ꙗзыкъ и старцеи страны [извѣствѹемъ вамъ][15]. понеже многащи быша брани въ странѣ. симонъ же с҃нъ маттадїевъ (-)[16] с҃нвъ [иаривовъ][17], и братїя его въдаша себе бѣдѣ, и сташа съпостатомъ ꙗзыкѹ ихъ, ꙗко да стоя҃ ст҃аѧ ихъ и законъ. И славою великою прославиша люди своя. и събра іѡнаданъ люди своя, и бысть имъ архїереи. и приложися къ люде҃ свои҃. и хотѣша вразі ихъ внити въ странѹ и҃ [и][18] съкрѹшити странѹ и҃, и простеръти рѹкѹ на ст҃аѧ и҃. Тогда въста симо҃, и браса за люди своя. и разда сребрьни҃ много своим, и въ орѹжїи силы ꙗзыка своего. и да҃ имъ оброки и ѹтверди грады іѹдеискїя. и ведсѹран, (і) иже въ предѣле҃ іѹдеиски҃ идеже бяхѹ орѹжїя бранникъ преже, і постави тѹ стражи мѹжи іѹдеискїа. І иоппїю ѹтверди иже на приморїю. и газара иже бы҃ въ предѣле҃ азота, в не҃же (врази преже обитахѹ)[19] [-][20]. и постави тѹ іѹдеи, и елика҃ потребна бѣхѹ на ѹправленїе си҃ положи в ни҃. и видѣша людїе вѣрѹ симоновѹ, и славѹ юже помышляше сътворити людемъ свои҃м. И поставиша его вожда своего и архїерея. сего ради зане же сътвори сїя вся. и правдѹ и вѣрѹ еяже съдръжа люде҃ своимъ. и възыска всяко възнести люди своя. и въ д҃ни его ѹспѣваше в҃ рѹкѹ его. еже изяти ꙗзыки ѿ страны его, і иже въ градѣ дв҃двѣ бѣхѹ въ і҃ерлимѣ. иже сътвориша себѣ краи из него҃ исхожахѹ и сквернахѹ окр҃тъ ст҃ы҃. и творяхѹ ꙗзвѹ велїю въ чистотѣ, и постави в не҃ мѹжи іѹдеиски и ѹтверди его къ ѹкрѣпленїю страны и града, и въздвиже стѣны въ і҃ерлимѣ. И ц҃рь димитрїи постави емѹ начало жречества. посихъ, и сътвори его дрѹга своего, и прослави его славою великою. Слыша бо ся ꙗко проименѹютсѧ іѹдеи ѿ римля҃ дрѹѕи и съпоборники. и ꙗко въспрїяша пословъ симоновы҃ преславно, и ꙗко [бл҃говолиша іѹдеи и же҃цы][21] быти симона вожда (іерея)[22] въ в҃ѣ дондеже востанетъ пр҃-

рікъ вѣренъ, и да будетъ на нимi воєвода. (-)[23]
Яко радити ему о стыхъ (и) поставляти ихъ
на дѣла ихъ, и на страну и на оружїя и на
твердынахъ, яко да радити ему о стыхъ. и
да слышися ѿ всѣхъ. и пишуся въ имя его
вся пописанїа въ странѣ, и да облачися в пор-
фирану и злату ризу. и не лѣ будетъ нико-
муже ѿ людїи и ѿ жрецъ ѿврещися таковыхъ и
въпреки глати ѿ него реченымъ. или съвоку-
пити сонмъ въ странѣ бе него, и облещи пер-
фиру, и носити оружїе позлащено. иже аще (съ-
творитъ внѣ сихъ)[24], или ѿвръжется сихъ по-
виненъ будетъ. И угодися всѣмъ людемъ пос-
тавити симона, [и][25] сътворити по словесехъ сихъ.
И въспрїятъ симонъ и блгоугоди начало жречес-
твовати и быти воєвода и началникъ языка іу-
деиска и жрецъ и престояти всѣмъ. И писанїе сїе
рѣша въдрузити во дъщицахъ мѣданыхъ и
поставити и въ притворе стыхъ, въ мѣстѣ
славнѣ. образъ же сихъ поставити въ книго-
хранителницу яко да иматъ симонъ и снове его.

над ними воєводою, щоб він радив про святе і настановляв їх на їхні діла, і над краєм, і над зброєю, і над твердинями. **43** І щоб він радив про святощі, і щоб його всі слухалися, і щоб писали його іменем всі письма в країні. І щоб він зодягався в багряницю і золоту одіж. **44** І не буде дозволено нікому з народу і священиків відректися чогось з цих і заперечити тому, що ним сказане, або скликати збір в країні без нього, і зодягатися в багряницю, і носити позолочену зброю. **45** Хто ж вчинить проти цього, або це відкине, буде винен. **46** І ввесь народ зволив поставити Симона і зробити за цими словами. **47** І Симон прийняв і зволив бути архиєреєм, і бути воєводою і головою юдейського народу і священиків, і головувати над всіма. **48** І сказали поставити це письмо на мідних таблицях і поставити їх в притворі святині на знаменному місці. **49** А їхній зразок поставити в архів, щоб мав Симон і його сини.

Гла, еі

И посла (цръ) антїохъ снъ димитрїя цря
посланїя ѿ островъ морскихъ. сiмону [ар-
хиіерею][1] и началнику языка іудеиска и
всему языку. И бѣху съдръжащи об-
разъ сїи. Цръ антїохъ, симону жрьцу великому
и языка началнику, и языку іудеиску радова-
тися. Понеже [мужи][2] губители удержаша цр-
ствїе ѿцъ нашихъ. Хощу же съзрѣти цртво
(и) да устрою е яко бысть прежде. (И ѿ
странъ) събрахъ множество силъ, и сътворихъ
корабля воискїя. хощу же изыити въ страну
да ѿмщу растливший страну нашу и опус-
тившимъ грады многи въ црьствїи моемъ.
Нынѣ убо уставляю тебѣ вся приношенїя
яже уставиша тебѣ предо мною цри. и єликы
ины дары оставиша тебѣ и обращу тебѣ
творити страну твою законы страны твоея,
іерлиму же (-) сту быти (и) свободну. и вся о-
ружїя єлика уготовалъ еси и твердыня иxже
създалъ еси иxже дръжиши да будутъ ти. и
весь длъгъ цревъ и яже подобаютъ цреви ѿ
нынѣ и въ всяко время оставатся тебѣ. Я-
коже устроимъ цртво наше прославимъ тебе и
лю твоя, и црковь славою великою. Якоже я-
вится слава ваша по всеи земли. Лѣта рд, и-
зыиде антїохъ в землю ѿцъ своихъ, и събра-
шася к нему вси вои. якоже мало быти ос-
тавшимъ съ трифономъ. И гна его антїохъ
цръ и прїиде [бѣжащи въ дору][3] иже при мори.

Глава 15

1 І послав цар Антіох, син царя Димитрія, листи з морських островів до Симона, архиєреєя і начальника юдейського народу, і до всього народу. **2** І мали такий вид: Цар Антіох Симонові, великому священикові і начальникові народу, і юдейському народові – радіти! **3** Оскільки згубні чоловіки захопили царство наших батьків, я ж бажаю оглянути царство і впорядкувати його, як було раніше. І я зібрав множество сил з країн і зробив воєнні кораблі, **4** бажаю ж вийти до країни, щоб я помстив тим, що знищили нашу країну і спустошили багато міст у моєму царстві. **5** Отже, тепер затверджую тобі всі приноси, які тобі затвердили царі переді мною, і інші дари, які тобі відступили. **6** І я тобі дозволяю провадити твою країну законами твоєї країни, **7** Єрусалим же має бути святим і свобідним. І вся зброя, яку ти приготував, і твердині, які ти збудував, якими володієш, хай тобі будуть. **8** І всякий царський довг і те, що належиться цареві, відтепер і на всякий час тобі відпущено. **9** Як поставимо наше царство, прославимо тебе, і твій народ, і церкву великою славою, щоб явною стала ваша слава по всій землі. **10** 104-го року вийшов Антіох до землі своїх батьків. І зібралися до нього всі вояки, так що мало було тих, що залишилися з Трифоном. **11** І цар Антіох

гнався за ним, і той, втікаючи, прийшов до Дори, що при морі, **12** бо він побачив, що зібралося проти нього зло і його покинули вояки. **13** І Антіох став в Дорі, і з ним 12-ть тисяч військових чоловік і 8000 вершників. **14** І він оточив місто, і кораблі прийшли з моря. І він гнітив місто з землі і моря, і не дав нікому одному вийти, або ввійти. **15** Прийшов же Нуминій і ті, що з ним, з Риму, маючи послання для царів і країн. А в них написано так: **16** Лукій, римський іпат, цареві Птоломеєві – радіти! **17** До нас прийшли юдейські посли, наші друзі і союзники, відновлюючи попередню дружбу і союз, послані Симоном, архиєреєм юдейського народу. **18** Вони ж принесли і золотий щит – 1000 мнис. **19** Вгодно було нам написати царям і країнам, щоб не наносили їм зла і не воювали з ними і їхніми містами ані з їхніми околицями і щоб не помагали тим, що воюють проти них. **20** Добрим нам було прийняти від них щит. **21** Якщо, отже, якісь згубні втекли з їхньої країни до вас, передайте їх Симонові, архиєреєві, щоб помстився на них за своїм законом. **22** Це ж він написав цареві Димитрієві, і Атталові, і Аратові, і Аркасові, **23** і до всіх країн, і Сампсакові, і спартіатам, і до Ділона, і до Мид, і Сікіона, і Карія, і Самона, і Памфилії, і Ликії, і Алокарнасона, і до Род, і Фаселида, і Коя, і Сидини, і Гортинани, і Кніда, і Кипру, і Киринії. **24** А їх зразок написав він Симонові, архиєреєві. **25** А цар Антіох отаборився вдруге проти Дори, постійно приводячи проти неї руки і роблячи машини. І він замкнув Трифона, щоб той не входив ані не виходив. **26** І Симон йому послав 2000 сильних мужів, йому на поміч, і срібло, і золото, і численний посуд, **27** та він не схотів їх прийняти, але відрікся від всього, що йому раніше завіщав, і відчужився від нього. **28** І він послав до нього Атиновія, одного зі своїх друзів, щоб поговорив з ним, кажучи: Ви держите Йоппію, і Ґадару, і твердиню, що є в Єрусалимі, місті мого царства. **29** Їхні околиці ви спустошили, і зробили велику рану на землі, і заволоділи багатьма місцями в моєму царстві. **30** Отже, тепер віддайте міста, які ви захопили, і дані з місць, якими ви заволоділи поза юдейськими границями. **31** Якщо ж ні, дайте замість цих 5-ть сотень талантів срібла і за спустошення, яким ви спустошили, і данину міст – інших 5-ть сотень талантів. Якщо ж ні, прийдемо і воюватимемо проти вас. **32** І прийшов до Єрусалиму Атиновій, царський друг. І він побачив Симоно-

вѣдѣ бо ꙗко събрашасѧ (ѕлаѧ нань)[4], и ѡс-
тавиша его вои. и ста антїох во доре и с
нимъ ві темъ мужїи бранныи. и и конникъ·
И обыиде градъ, и корабли ѿ морѧ прїидоша
и ѡскорьблѧше градъ ѿ землѧ и морѧ. и не
ѡстави ни единаго изыити или внити· (-)[5]
Прїиде (же) нуминїѧ і иже с ним ѿ рима
имуще посланїе цремъ и странамъ в них же
написана сїѧ· лукїи ипатъ римьскїи, птоло-
мею црю радоватисѧ· Послы іудеистїи прїидо-
ша к нам други наша и споборники, обновлѧ-
ющи прежнюю дружбу и съпоборенїе· Послани ѿ
симона архїереѧ (-)[6] людїи іудеискиѧ, принесоша
же [и][7] щит златыи мнасъ а, годѣ бысть (-)[8]
намъ писати црем и странамъ, да не нано-
сѧтъ имъ ѕлаѧ, да не ратуютъ ихъ ни
градов ихъ ни странъ ихъ, и да не съпобо-
рѧютъ ратующимъ противу их· лѣпо намъ
бѣ прїѧти (ѿ них щит)[9]. аще убо нѣцыи гу-
бителе бѣжаша ѿ страны ихъ к вамъ, пре-
даите их симону архїерею да мститъ на них
по закону своему· (-)[10] Сїа (же) писа димит-
рїю црю, и атталу, и [араду][11], и арсаку, и
въ всѧ страны. и сампсаку, и спартїатомъ, и
въ дѣлонъ и [мидъ][12], и сикїону, и [карїю][13],
и самон и памфилїю, и ликїю, и аликарнасон и
въ родъ, и фаселиду, и кою, и сидину (-)[14], и
гортинану, и книду, и кѵпру, и киринїю·
Образ же их писа симону архїерею· Антїох же
црь ополчисѧ на доръ въ второе, приводѧ
выну ему руки и михановы творѧ· И заключи
трифона еже не входити ниже исходити· И
посла ему симон в, мужїи силныхъ в помощь
ему, и сребро и злато и сосуды многи. и не
въсхотѣ ихъ прїѧти, но ѿвръже всѧ елика
завѣща ему прежде, и очюждисѧ ѿ него. и
посла к нему адиновїѧ единого ѿ другъ сво-
ихъ, да побесѣдуетъ с нимъ рекущи· вы
дръжите іоппїю и [гадару][15] и краи иже есть
въ іерлимѣ градѣ цртва моего. предѣлы ихъ
опустѣсте, и сътвористе ꙗзву велику на
земли, и господьствовасте мѣста многа въ
цртвїи моемъ· Нынѣ убо ѿдадите грады их-
же взѧсте. и дани мѣстъ ихже огоспо-
дствовасте внѣ предѣлъ іудеискихъ аще же
ни, даите въ мѣсто сихъ ф сот талант сребра,
и за опустѣнїе еже опустѣсте, и дани
мѣстъ ина талантъ ф сот. аще же ни, (прї-
идемъ и)[16] ратуемъ васъ· И прїиде адиновїи
друг црскїи въ іерлимъ· И видѣ славу симонову
и свѣтлость злата и сребра и преставленїѧ
доволна и ужасесѧ. и възвѣсти ему словеса

цр҃ьска. и҆ (ѿвѣща̀)[17] є҆мꙋ̀ сі́мѡнъ (и҆) рече (-)[18] ни (чꙋжꙋ зе́млю)[19] прїахо́мъ ни и҆ны́ѧ въздержи́мъ, но наслѣдїе ѻ҆тцъ нашихъ. ѿ врагъ же наши́хъ въ нѣкое врема нера́сꙋдне ѹ҆держа́сѧ. мы́ же время и҆мꙋщи въздержа́хомъ наслѣдїе ѻ҆тцъ нашихъ. а҆ е҆́же и҆ ѿ ӧ҆́ппїи, и҆ газо́ра и҆̀хже про́сиши сїи твора́хꙋ в лю́дехъ ꙗ҆́звꙋ ве́лїю, и҆ въ стране на́шей· ѿ си́хъ даде́мъ тала́нтъ р҃. и҆ не ѿвеща е҆мꙋ [а҆тинові́й][20] словесе, възъврати́ же сѧ съ ꙗ҆́ростїю къ цр҃ю и҆ възвѣсти́ е҆мꙋ словеса сїѧ и҆ сла́вꙋ сі́мѡновꙋ и҆ вса ꙗ҆̀же ви́дѣ· и҆ прогнѣвасѧ цр҃ь гнѣвомъ ве́лїимъ. трифо́н же всѣде въ кора́бль ѿбѣже въ ѻ҆рдосїа́дꙋ· и҆ поста́ви цр҃ь кен́девеа воево́дою примо́рьскимъ. и҆ во́и пѣшецъ и҆ ко́нникъ дадѐ е҆мꙋ, и҆ повелѣ е҆мꙋ ѡ҆плъчи́тисѧ противꙋ лица і҆ꙋде́йска· и҆ заповѣда е҆мꙋ созда́ти кедро́нъ, и҆ ѹ҆твердити вра́та [-][21] ꙗ҆́ко да ратꙋетъ лю́ди· цр҃ь же гонѧ́ше трифо́на (-)[22] прїиде кендеве́й въ (а҆мнїю)[23]. и҆ нача̀ раздража́ти лю́ди и҆ входити въ і҆ꙋдею и҆ плѣнити люди и҆ ѹ҆бива́ти· и҆ созда̀ кедро́нъ, и҆ поста́ви тꙋ ко́нники и҆ во́и. ꙗ҆́ко да и҆сходѧ́ще прохо́дѧтъ пꙋти̑ і҆ꙋде́йскїѧ ꙗ҆́коже повелѣ е҆мꙋ цр҃ь·

ву славу і славу золота і срібла, і обслугу, що по достатку, і жахнувся. І він йому сповістив царські слова. **33** І Симон відповів йому і сказав: Ми ані не забрали чужу землю, ані не пануємо чужими, але насліддям наших батьків, що на якийсь час несправедливо затримане було нашими ворогами. **34** Ми ж, маючи час, заволоділи насліддям наших батьків. **35** А те, що *відноситься* до Йоппії і Ґазари, про які питаєш, вони чинили велику рану в народі і в нашій країні. За цих дамо 100 талантів. **36** І Атиновій не відповів йому ні слова, а повернувся з гнівом до царя і сповістив йому ці слова, і Симонову славу, і все, що побачив. І цар розгнівався великим гнівом. **37** Трифон же сів до корабля *і* втік до Ортосіади. **38** І цар поставив Кендевея воєводою приморського краю, дав йому і піших вояків, і вершників **39** та наказав йому отаборитися проти юдейського лиця. І заповів йому збудувати Кедрон і скріпити брами, щоб він воював з народом. Цар же гнався за Трифоном. **40** Прийшов Кендевей до Амнії і почав дражнити народ, і іти до Юдеї, і брати в полон народ, і вбивати. **41** І він збудував Кедрон і поставив там вершників і вояків, щоб виходячи проходили юдейськими дорогами, так як йому заповів цар.

Глава̀, ѕ҃ı·

И҆ възы́иде і҆ѡа́нъ ѿ газо́ра· и҆ възвѣсти сі́мѡнꙋ ѻ҆тцꙋ своемꙋ. ꙗ҆̀же сътвори̑ кендеве́й· и҆ призва̀ сі́мѡнъ двꙋ сн҃овъ свои҆хъ старѣ́йшихъ і҆ꙋдꙋ і҆ і҆ѡа́на, и҆ рече и҆мъ а҆́зъ и҆ бра́тїѧ моѧ и҆ до̑мъ ѻ҆тца мое҆го побора́хомъ враги̑ і҆и҃левы ѿ ю҆ности даже до сего дн҃е. и҆ ѹ҆спѣва́шесѧ в рꙋка́хъ нашихъ и҆зба́вити і҆и҃лѧ мно́гащи. нн҃ѣ же състарѣхсѧ, и҆ вы же въ мл҃ти доволни е҆сте (бы́ти)[1] въ мѣсто менѐ и҆ бра́та моего, і҆ и҆ше́дше побора́йтесѧ за ꙗ҆зы́къ на́шъ по́мощь бо ѿ нб҃се (с ва́ми да бꙋдетъ)[2]· і҆ и҆зъбра ѿ страны̀ к҃ мꙋжїи бра́нныи и҆ ко́нникъ, і҆ и҆до́ша на кендеве́на и҆ ѡ҆блего́ша в модинѣ· и҆ въста́ша заѹ҆тра і҆ и҆доша на́ поле, и҆ се вои ѹ҆мно́женъ въ срѣтенїе и҆мъ пѣшецъ и҆ ко́нникъ. и҆ бѣ пото́къ средѣ и҆хъ, и҆ ста̀ противꙋ лица̀ и҆хъ са҃ и҆ лю́дїе е҆го. и҆ ви́дѣ люди страшащасѧ прейти̑ пото́къ, и҆ прейде прьвѣе, и҆ видѣша е҆го мꙋжи, и҆ пойдо́ша въ слѣдъ е҆го (-)[3] и҆ ко́нницы посредѣ пѣше̑ ко́нницы же (-)[4] мно́ѕи ѕѣло. и҆ въстрꙋби́ша трꙋба́ми, и҆ ѹ҆сїа́сѧ кендеве́й и҆ вои е҆го и҆ падо́ша ѿ нихъ ꙗ҆звенїи мно́ѕи про́чїи же бѣгоша въ твердыню. тогда̀ ѹ҆ꙗ҆звенъ е҆сть

Глава 16

1 І прийшов Іван з Ґазора, і сповістив Симонові, своєму батькові, що зробив Кендевей. **2** І Симон покликав двох своїх старших синів, Юду і Івана, і сказав їм: Я, і мої брати, і дім мого батька воювали проти ізраїльських ворогів від молодості аж до цього дня. І щастило нашими руками спасти Ізраїля багато разів. **3** Тепер же я постарівся, і ви ж в милосерді є достатні, щоб бути замість мене і мого брата. І вийшовши воюйте за наш народ, адже поміч з неба з вами хай буде. **4** І він вибрав з країни 20000 мужів-вояків і кінноту, і вони пішли проти Кендевея і спочили в Модеїні. **5** І вони встали вранці і пішли на поле. І ось їм назустріч численні вояки піші і вершники, а між ними був потік, **6** і він сам, і його народ став напроти їхнього лиця. І він побачив, що народ боявся перейти потік, і першим перейшов. І його мужі побачили і перейшли вслід за ним, **7** і вершники посеред піших, а вершників дуже багато. **8** І вони затрубили трубами, і відвернувся Кендевей і його вояки. І з них впало багато ранених, позосталі ж втекли до твердині. **9** Тоді зраненим був Юда, брат Івана. Іван же гнався за ними, аж доки не прийшов до Кедрону, який той збудував. **10** І вони втекли до веж, що були на полях Азоту. І він

спалив їх вогнем. І впало з них 2000 чоловік. І він повернувся до юдейської землі з миром. **11** І Птолемей, Авувів син, був поставлений вождем на єрихоновім полі і мав багато срібла і золота, **12** бо був архиєреєвим зятем. **13** І піднялося його серце, і він забажав заволодіти країною, і задумував обману проти Симона і його синів, щоб їх убити. **14** Симон же проходив міста, що в юдейській країні, погоджуючи їм потрібне, і прийшов до Єрихона, він сам, і Маттатей, і Юда, і його сини, 107-го року, 11-го місяця, це є місяць Сават. **15** І їх з обманою прийняв Авувів син до твердині, прозваної Докос, яку він збудував. І зробив їм великий бенкет, і заховав там мужів. **16** І коли впився Симон і сини його, то встав Птоломей і ті, що з ним, і взяли свою зброю, і ввійшли до бенкету, і вбили його, і двох його синів, і деяких з його слуг. **17** І він зробив велику обману в Ізраїлі і віддав зло за добро. **18** І написав це Птоломей і послав цареві, щоб той йому послав вояків на підмогу і щоб йому видати їхню країну і міста. **19** І він послав інших до Ґазари вбити Івана і тисячникам послав послання, щоб прибули до нього, щоб дати їм срібло, і золото, і дари. **20** І він послав інших захопити Єрусалим і гору церкви. **21** І якийсь, прибігши наперед, сповістив Іванові в Ґазарі, що згинув його батько і його брати і що: Він послав і тебе вбити. **22** І, почувши, він дуже злякався. І він схопив мужів, які прийшли його вбити, і вбив їх, бо пізнав, що намагаються його вбити. **23** І позосталі слова Івана, і його війни, і його великі мужності, які мужньо вчинив, і будова стін, які збудував, і його діла **24** – ось вони записані в книзі днів його архиєрейства, відколи він став архиєреєм після свого батька.

Кінець 1-ої Книги Маккавеїв.
Має в собі 16 глав.

іоуд҃ братъ іоановъ. іоанъ же гна ихъ дондеже
прїиде въ кедронъ егоже созда. и побѣгоша къ
столпомъ иже бѣху во селѣ азота, и зажже ихъ
огнемъ. и падоша ѿ нихъ, ҂в мужїи. и обра-
тися въ землю іоудину въ мирѣ. И птоломѣи
сн҃ъ авувовъ поставленъ бы҃ воеводою въ полѣ
иерихона, і имѧше сребра и и злата много, бѣ
бо зѧть архїерео҃ и възъдвижеся ср҃це его, и въс-
хотѣ оудръжати страну, и помышлѧше лестно
на симона и сн҃овъ его оубити ихъ. Симон же
прохожаше грады еже въ странѣ (іоудеистеи), (-)[5]
совѣщаа о прѣлежанїю ихъ и сниде въ ери-
хонъ самъ и матфадеи і иоуда и сн҃ове его. Лѣ-
та ро҃з, мц҃а аі, се есть мц҃ь саватъ. И въспрїѧ
ихъ сн҃ъ авувовъ въ твердыню нарицаемою до-
косъ со лестїю юже созд҃а. И сътвори имъ пиръ
великъ, и съкры тү мужи. и егда оуписѧ
симо҃н и сн҃ове его, [и][6] въста птоломеи і иже с
нимъ, и взѧша оружїа своѧ. и внидоша в
пиръ и оубиша его, и два сн҃а его, и нѣцїи ѿ
отрокъ его. и сътвори прелесть велику (въ
іи҃ли), и възда ѕлаѧ за благаѧ. И писа сїѧ
птоломѣи и посла цр҃ю да посл҃е ему вои в
помощь, и предасть [ему страну ихъ и гра-
ды][7]. И посла иныа в газару ѧти іоанна, и
тысѧщникомъ посла посланїѧ да прїидутъ к
нему, да дасть имъ сребро и злато и дары. І
иныѧ посла обѧти ієр҃лима и гору цр҃кви. И
прѣтекъ нѣкїи възвѣсти іоанну въ газару
ѧко погибе ѿц҃ъ его и братїѧ его, и ѧко посла
и тебе оубити, и слыша҃ оустрашисѧ ѕѣло. И
ѧть мужи иже прїидоша погубити его и оуби
ихъ, позна бо ѧко ищутъ его оубити, и про-
чаѧ словесъ іоанновыхъ и бранїи его, и бл҃гаго
мужества его иже бл҃гомужествова, и соѕиданїѧ
стѣнъ ихже създа, и дѣѧнїи его. Се сїѧ пи-
сана суть въ книзѣ дн҃еи архїереиства его, ѿ-
нелѣже бысть архїереи по ѿц҃ы своемъ.

Конецъ, а҃, книгъ маккавеискихъ
имать в себѣ, гл҃а ѕі.

Вторые книги Маккавейские

Друга Книга Маккавейська

Гла҃, а҃·

Бра́тїи[1] и҆̀же по є҆гѷптꙋ і҆ꙋ҆де́омъ, ра́-
доватисѧ· Бра́тїа и҆̀же въ і҆ерⷭ҇лимѣ і҆ꙋ҆-
деи, і҆ и҆̀же въ страна́ѣ і҆ꙋ҆де́истѣи. ми́ръ
бл҃гъ, и҆ бл҃го да сътво́ритъ вамъ бг҃ъ·
И҆ да помѧне́тъ завѣ́тъ свои и҆̀же къ авраа́-
мꙋ і҆ и҆саа́кꙋ і҆ и҆а́ковꙋ рабо́мъ своимъ вѣ́рнимъ·
и҆ да́сть вамъ срⷣце всѣ̑ въ є҆̀же чествова́ти є҆-
го, и҆ творите [хотѣ́нїѧ є҆го][2] срⷣцем вели́-
кимъ, и дш҃евнымъ и҆зволе́нїемъ· И҆ да ѿве́р-
зе срⷣца ва́ша в зако́нъ свои, и҆ въ повелѣ́нїи· И҆
ми́ръ да сътво́ритъ, и҆ оу҆слы́ши (мл҃твꙋ ва́-
шꙋ)[3]. и҆ оу҆мили́тсѧ вамъ, и҆ не [ѡ҆ста́ви
васъ][4] въ вре́мѧ лꙋка́во· и҆ нн҃ѣ зде є҆смы̀ мо-
лѧ́щи за ва́· Црⷭ҇твꙋющꙋ димитрїю лѣ́та рѯд҃·
Ѱы і҆ꙋ҆де́и писа́хомъ вамъ въ ско́рби и҆ въ
го́рести нашеⷣшима намъ, въ лѣ́тѣⷯ сихъ
ѿне́леже ѿстꙋпи и҆а́сонъ і҆ и҆́же с ни́мъ ѿ
ст҃ыѧ землѧ̀ и҆ црⷭ҇тва· И҆ пожго́ша вра́та и҆
пролїѧ́ша кро́вь непови́ннꙋ· И҆ моли́хомсѧ къ
гв҃ꙋ и҆ оу҆слы́шани є҆смы̀· и҆ принесо́хом же́ртвꙋ и҆
смида́лъ, и҆ вожго́хомъ свѣти́лники и҆ прⷣложи́-
хѡⷨ хлѣбы· И҆ нн҃ѣ проважда́йте дн҃и кꙋщныѧ,
[хаслева][5] мцⷭ҇а, лѣ́та, рп҃и· и҆̀же въ і҆ерⷭ҇лимѣ, і҆
и҆̀же въ і҆ꙋ҆деи и старцы (і҆ꙋ҆де́искїи)[6]· А҆ристово-
лꙋ дидаска́лꙋ птоломе́ѧ црⷭ҇ѧ, сꙋ́щемꙋ ѿ по-
маза́нникъ і҆ере́иска ро́дꙋ· І и҆̀же въ є҆гѷптѣ
і҆ꙋ҆де́омъ ра́доватисѧ и҆ здра́вствова́ти· ѿ ве-
ли́кихъ бѣ́дъ бг҃омъ спⷭ҇сени ве́лма бл҃годари́мъ
є҆мꙋ, ꙗ҆́ко оу҆бо црⷭ҇ю ѡ҆долѣ́хомъ· Се́и бо и҆звари
въчине́ныхъ въ ст҃омъ гра́дѣ въ перси́дꙋ·
Бы́сть бо во́ждь и҆ ѡ҆ немъ непостоѧ́наа мнѧ́-
шесѧ бы́ти си́ла. посѣко́ша въ (ка́пищи на-
не́и)[7], Совѣ́томъ прельще́нъ ѡ҆ (жерцеⷯ нанеи̇̀)[8]· Ꙗ҆ки
бо съпребыва́ѧ е́и прїиде въ мѣ́сто а҆нтїо́хъ
і҆ и҆́же с ни́мъ дрꙋ́зи взѧ́тїа ра́ди сре́бреникⷪ҇
[-][9] въ пре́лести сло́ва· (-)[10] Прⷣложи́ша (бо) и҆хъ
жерцы̀ нанеи̇· (ѻ҆́номꙋ)[11] пришеⷣшꙋ съ малы́ми
въ притво́ръ теме́новъ, заключа́ющїи же ка́-
пище ꙗ҆́ко внїиде а҆нтїо́хъ. ѿве́рзше въ
дска́хъ съкровенꙋю две́ръ мета́юще ка́менїе
поби́ша и҆гемона (і҆ и҆́же с ни́мъ), и҆ раздѣли́ша
на оу҆́ды, и҆ гла́вы посѣче́ны и҆змета́ша во́нъ·

Глава 1

1 Братам юдеям, що в Єгипті, – ра-
діти! Брати юдеї, що в Єрусалимі, і
ті, що в юдейській країні! Добрий
мир **2** і добро хай вам зробить Бог! І
хай згадає свій завіт, що до Авраама,
і Ісаака, і Якова – своїх вірних рабів.
3 І хай дасть усім вам серце, щоб Йо-
го почитати і щоб ви чинили його во-
лю великим серцем і бажаючою ду-
шею. **4** І хай Він відкриє ваші серця
до свого закону і заповідей. І хай зро-
бить мир, **5** і вислухає вашу молитву,
і змилосердиться над вами, і не по-
кине вас у поганому часі. **6** І тепер
тут ми молимося за вас. **7** Як царю-
вав Димитрій в 169-му році, ми, юдеї,
написали вам в скорботі, і в горі, що
надійшов на нас в цих роках, відколи
відступив Ясон і ті, що з ним, від
святої землі і царства. **8** І вони спа-
лили браму і пролили невинну кров. І
ми молилися до Господа, і ми були
вислухані. І ми принесли жертву і
пшеничну муку, і запалили світиль-
ники, і поклали хліби. **9** І тепер ви
проводіть дні шатер в місяця Хасе-
лев, 188-го року. **10** Ті, що в Єрусали-
мі, і ті, що в юдеї, і юдейські старці,
вчителеві царя Птолемея, Аристово-
лові, що був з помазаних єрейського
роду, і тим юдеям, що в Єгипті, – ра-
діти і бути здоровими! **11** Богом спа-
сенні з великих клопотів, дуже скла-
даємо Йому подяку, тому що ми пе-
ремогли царя! **12** Бо цей викинув по-
ставлених у святому місті **13** до Пер-
сії, бо він був вождем. І вважалося,
що з ним непоборима сила. Нанеї по-
рубали в храмі, змовою обманутого
нанеями-священиками. **14** Бо наче
посвоячений з нею прийшов до місця
Антіох і ті друзі, що з ним, щоб взяти
срібняки обманою слова. **15** Бо їх
підставили жерці нанеї, коли він
прийшов з небагатьма до Теменового
притвору. Як ввійшов Антіох, зам-
кнувши ж храм, **16** відкривши в дош-
ках сховані двері, кидаючи каміння,
побили вождя і тих, що з ним. І роз-
ділили на частини, і відрубані голови
повикидали геть. **17** В усьому благо-
словенний наш Бог, який видав без-
божних! **18** Бажаючи святкувати очи-
щення церкви 25-го дня місяця Хас-

лева, ми вважали за потрібне вам сповістити, щоб і ви святкували аж до празника шатер і вогню, коли Неемія збудував церкву і жертовник *і* приніс жертви. **19** Бо і коли наших батьків повели до Персії, тоді священики, які боялися Бога, взяли з
мой3. 6 вогню жертовника *і потайки сховали в долині криниці, що була безводна, і в ньому запечатали, щоб для всіх місце було невідомим. **20** Коли ж минуло досить років і Бог зволив, щоб посланий був Неемія від перського царя, він послав на пошуки за вогнем внуків священиків, які сховали. І так нам вони розповіли, що не знайшли вогню, але масну воду. І той наказав їм зачерпнути і принести **21** до себе, і Неемія наказав священикам покропити водою жертви, які були принесені, дрова і те, що на них лежало. **22** Як же *це* сталося, і перейшов час, і засяяло сонце, що раніше було за хмарами, запалав великий вогонь, так що всі здивувалися. **23** Молитву ж чинили всі священики, і коли жертва згоріла, як почав Йонатан, інші ж, як Неемія, відповідали. **24** Була ж молитва, що мала такий чин: Господи! Господи Боже, всіх Творче! Страшний, і сильний, і справедливий, і милосердний, і одинокий Царю! І лагідний, **25** одинокий щедрий, єдиний! Справедливий, і Вседержитель, і вічний, що спасаєш Ізраїля з усякого зла! Ти, що вибраними зробив батьків і їх освятив! **26** Прийми жертву за ввесь народ Ізраїля, і обережи твою частку, і освяти! **27** Збери розсіяння наше і помилуй тих, що в рабстві народів! Поглянь на зневажених і зогиджених! І хай народи впізнають, що Ти є нашим Богом! **28** Скарай тих, що давлять силою і знущаються в гордості! **29** Влаштуй твій народ у твоєму святому місці, так як сказав
мой5. 30 ниж. 2 Мойсей! **30** *Священики ж співали пісні. **31** Як же згоріла жертва і залишилася вода, Неемія наказав полити велике каміння. **32** Як же це сталося, загорівся полумінь, що запалав від світла, що засяяло з жертовника. **33** Як же діло стало явним, було сповіщено перському цареві: що на місці, на якому переселені священики сховали вогонь, появилася вода, якою Неемія і ті, що з ним, очистили жертви. **34** Обгородив же цар те місце, досліджуючи діло, **35** а їм цар подарував багато дарів. І те, що взяв, знову передав. **36** Прозвав же Неемія і ті, що з ним, те місце – Етар, що тлумачиться очищення. Численні ж називають його Нетар.

По всѧ̀ бл҃гѣ̑ наш҄ бг҃ъ и҆же преда̀ нечествова́вшꙑ҆·
хотѧ́ще праздновати, (к҃е, (дн҃е. м҃ца) хасле́ва)[12]
ѡ҆чище́нїе цр҃кви, потре́бно непщева́хомъ и҆звѣс-
тити вамъ, да и҆ вы праз̑нꙋете да́же до
кꙋщнаго праз̑ника, и҆ ѻ҆гнѧ̀, когда неемі́ѧ съз-
да цр҃ковь и҆ ѻ҆лтарь принесе же́ртвꙋ· И҆бо е҆гда̀
въ перси́дꙋ ведахꙋсѧ [ѿц҃ы на́ши][13], тогда̀
(жерцы̀ боѧщїисѧ б҃а)[14] взѧ́ша ѿ ѻ҆гнѧ
ѻ҆лта́рнаго· *(И҆) та́йно съкры́ша в до̑ кладѧѕѧ г҃ мѡ ѕ҃
чи́нъ и҆мѣю́ще бе́зводныи. и҆ в немъ заключи́ша,
ꙗ҆коже всѣмъ невѣ́домо бы́ти мѣсто· Е҆гда же
преминꙋша лѣта мно́га, (и҆)[15] ѹ҆годи́сѧ б҃ꙋ да
по́слетсѧ неемі́ѧ ѿ цр҃ѧ прьс҃ска, внꙋ́цы жер-
цовъ съкры́вшꙑ҆ посла̀ къ (взыска́нїю) ѻ҆гнѧ̀· (И҆)
та́ко повѣда́ша намъ не ѻ҆брѣто́ша ѻ҆гнѧ̀ но
во́дꙋ тꙋ́чнꙋ, (и҆) повелѣ̀ и҆мъ (чръпати и҆)[16]
принести (себѣ), (и҆ же́ртвы и҆же напра́влени
бѣхꙋ)[17] повелѣ̀ жръцемъ неемі́ѧ покропити водо́ю
дрова̀ и належа́щаѧ· Ꙗ҆́коже бысть и҆ врє́мѧ
пре́иде е҆гда̀ слн҃це възсїѧ пе́рвїе на ѻ҆блацѣ
сꙋщи, възжже́сѧ ѻ҆́гнь вели́къ ꙗ҆коже диви́тисѧ
всѣмъ, моли́твꙋ же творѧ́хꙋ (вс҃и) жерцы̀, и҆
е҆гда̀ съгорѣ жрътва, (-)[18] (і҆ѡ҆надáнꙋ начина́ю-
щꙋ)[19] про́чимъ же ѿвѣща́ющꙑ҆ ꙗ҆́ко неемі́ю· Бѣ
же мл҃тва и҆мѣющи ѻ҆бразъ сїи· Г҃и г҃и б҃е
всѣхъ тво́рче, стра́шныи и҆ крѣ́пкїи, и҆ пра-
ве́дныи и҆ мл҃тивыи, и҆ е҆ді́ныи цр҃ю и҆ бл҃гїи,
е҆ді́ныи да́телю· Е҆ді́не пра́веде и҆ вседръжи́телю и҆
вѣ́чныи спаса́ѧй і҆и҃лѧ ѿ вса́кого ѕла· Съ-
твори́выи ѿц҃ы и҆збра́нны, и҆ ѻ҆ст҃ивыи и҆хъ· Прї-
ими жрътвꙋ за всѧ̀ лю́ди (-)[20] і҆и҃лѧ, и҆ съхрани
ча́сть твою и҆ ѻ҆ст҃и· Събери расточе́нїе на́ше.
(і҆) и҆зба́ви рабо́тающꙑ҆ ꙗ҆зы́комъ· Ѹ҆ничиже́ныхъ
и҆ ме́рзскꙑ҆ при́зри, и да ѹ҆вѣ́дѧтъ ꙗ҆зы́цы ꙗ҆ко
ты е҆си бг҃ъ нашъ· Помꙋчи наси́лꙋющихъ и҆
досажда́ющимъ въ горды́ни. ѹ҆стро́и лю́ди
твоѧ в мѣсто ст҃ое твое ꙗ҆ко рече мѡ҃сїи·
*Жерцы же поѧ́хꙋ пѣ́нїѧ. ꙗ҆коже съгорѣ жертва. є҃ мѡ л҃ нї в҃
и҆ ѻ҆ста́вшеи воды̀ неемі́ѧ повелѣ ка́менїе боль-
шее поли́ти. ꙗ҆коже сїе бысть пла́мень возго-
рѣсѧ, ѿ ѻ҆лтарѧ̑ ѻ҆блиста́вшаго свѣта съгорѣ.
ꙗ҆коже ꙗ҆влена бысть ве́щъ· [-][21] возвѣщено е҆сть
цр҃ю прьскꙋ, ꙗ҆́ко въ мѣстѣ в немже ѻ҆́гнь съ-
кры́ша пресе́ленїи жерцы̀, вода̀ ꙗ҆ви́сѧ ѿнелѣже
(неемі́ѧ і҆ иже с нимъ)[22] ѻ҆чисти́ша жрътвы.
ѻ҆гради́ же цр҃ь (мѣсто то̑)[23] и҆скꙋша́ѧи ве́щи.
(-)[24] и҆мже дарова цр҃ь мно́ги да́ры· (и҆ ꙗ҆же) взѧ̀
паки предаде, прозва же (неемі́ѧ і҆ и҆же с нимъ
мѣсто)[25] то̑ (е҆дарь)[26]. е҆же сказꙋетсѧ ѻ҆чище́нїе·
нарѣца́ет же сѧ ѿ мно́гꙑ҆ (недарь)[27].

Гла҃, в҃·

Обрѣте же сѧ в по҃писанїихъ ї҆еремїи про҃-
рока, ꙗ҆ко повелѣ ѻ҆гнѧ взѧти и҆же пре-
селѧю҆щихъсѧ, ꙗ҆ко знаменовасѧ· И҆ ꙗ҆ко
заповѣдаше селенымъ про҃рокъ даѧи и҆мъ
закономъ. да не забываютъ повеленїи гн҃ихъ· И҆
варѹ ѕ҃ *да не соблазнѧтсѧ ѹ҆мы видѧщи и҆долы
златы и҆ сребрены и҆ ѻ҆нихъ ѹ҆тварь. І и҆на
такова рекѹщи, молѧше не ѿврещи закона ѿ
срдца и҆хъ· Бѣ же въ писанїи ꙗ҆ко скѵнїѧ и
кїѡ҃, повелѣ про҃рокъ бж҃твенаго ѿвѣта бывша-
е҃ мо л҃д го е҆мѹ съпослѣдьствовати· *Ꙗ҆коже взыиде в
горѹ на нюже мѡѷсїи възше҃ (и҆) видѣ бж҃їе нас-
лѣдїе. и҆ градѹщи (тѹ) ї҆еремїѧ ѻ҆брѣте пе-
щерѹ и҆ жилище, и҆ кїѡтъ і ѻ҆лтарь димїама
внесе тѹ и҆ двери загради· И҆ приступиша
нѣцїи ѿ послѣдствѹющихъ да знаменѹютъ
себѣ пѹть, и҆ не могоша ѻ҆брѣсти· Ꙗ҆ко [позна
ї҆еремїѧ][1] повинѹющи тѣхъ рече да не вѣдомо
(бѹдетъ мѣсто)[2] дондеже соберетъ бг҃ъ събра-
нїѧ людїи (-)[3] мл҃тивъ бѹдетъ· И҆ тогда гь҃
покажетъ сїѧ и҆ ꙗ҆витсѧ слава гн҃ѧ, и҆
г҃ цр҃ и҃ ѻ҆блакъ (бѹде) ꙗ҆ко и҆ мѡѷсїю ꙗ҆влѧшесѧ· *Ꙗ҆ко
и҆ соломонъ моли да мѣсто ѻ҆ст҃итсѧ вельма.
бесѣдоваше же, и҆ ꙗ҆ко премѹдрость и҆мѣѧ въ-
знесе жрътвѹ ѻ҆бновленїѧ, и҆ съвръшенїе црк҃ви·
а҃ мо д҃ *Ꙗ҆коже и҆ мѡѷсїи молѧшесѧ къ гѹ҃ и҆ сниде
в҃ пара҃ ѕ҃ и҆ з҃ ѻ҆гнь съ нб҃се и҆ поꙗсть жрътвѹ. *такоже и҆
соломонъ молисѧ и҆ сниде ѻ҆гнь [съ нб҃си][4] (и҆)
г҃ мо і҃ пожже всесожженїе· И҆ рече мѡѷсїи *сего ради да
не ꙗстьсѧ и҆ за грѣхъ попалисѧ· Такоже и҆
соломонъ, и҃, днїи празнова. Носитъ же сѧ [-][5] в҃
написанїихъ, и҆ въ памѧтописасанїю по неемїи
сїѧ. (-)[6] ꙗ҆коже строѧщи книгоположницѹ. собра
ꙗ҆же ѻ҆ црехъ [-][7] и҆ прорцѣ, и҆ ѻ҆ двдѣ, и҆ е҆пис-
толїѧ црей ѻ҆ възложенїи· Такоже і и҆ѹда па-
дшаѧ ꙗ҆же бранїю бысть намъ собра всѧ, и҆
сѹть пре нами. И҆хже ѹ҆бо а҆ще пребѹдете си
приносѧщихъ ва҃ послите. хотѧще ѹ҆бо праз-
новати ѻ҆чищенїе писахомъ вамъ. бл҃го бо
творите празнѹюще дни· Бг҃ъ же сп҃сый всѧ
люди своѧ и҆ въздасть наслѣдїе всѣмъ, и҆
цр҃ствїе и҆ сщ҃енство и҆ ст҃ыню, ꙗ҆коже ѻ҆бѣща
въ законѣ, ѹ҆поваемъ бо на бг҃а ꙗ҆ко скорѣ васъ
помилѹетъ и҆ съберетъ ѿ поднб҃ныѧ въ мѣс-
то ст҃ое. И҆зѧтъ бо насъ ѿ великихъ бѣдъ,
и҆ мѣсто ѻ҆чисти. Ꙗ҆же по і҆ѹде маккавею и҆
братїи е҆го, и҆ црк҃ви великїѧ, ѻ҆чищенїе и҆ ѻ҆б-
новленїе пр҃тла (не бысть)· Е҆ще же и҆ къ а҆н-
тїохову (ꙗ҆вленїю)[8] и҆ сн҃а е҆го е҆ѵпатора бра-
нїи. и҆ съ нб҃си бывшимъ ꙗ҆вленїи бл҃гимъ мѹжес-

Глава 2

1 Знайшлося ж в письмах пророка
Єремії, що він наказав переселенцям
взяти вогонь, як зазначено **2** і як про-
рок заповідав мешканцям, даючи їм
закон. Щоб не забували господніх за-
повідей і *щоб не згіршилися умами, вар. 6
бачачи золотих і срібних ідолів та їх-
ню прикрасу. **3** І таке інше кажучи,
благав не відкинути закон з їхнього
серця. **4** Було ж в писанні, що з бо-
жественної відповіді йому даної про-
рок наказав, щоб шатро і кивот ішли
з ним. *Як же він вийшов на гору, на мой5. 34
яку Мойсей вийшовши побачив боже
насліддя, **5** і Єремія, ідучи туди,
знайшов печеру, і вніс туди шатро, і
кивот, і жертовник кадила, і закрив
вхід. **6** І прийшли деякі з тих, що
слідкували, щоб зазначити собі доро-
гу, і не змогли знайти. **7** Як же Єре-
мія пізнав, звинувативши їх він ска-
зав: Хай місце буде невідомим, аж
доки Бог не збере збір народу *і* буде
милосердним. **8** І тоді Господь це по-
каже, і з’явиться господня слава і
хмара, і буде так, як з’являлися Мой-
сеєві, *так як і Соломон помолився, црс3. 8
щоб місце дуже освятилося. **9** Він же
говорив і як той, що має мудрість, *та*
приніс жертву обновлення і завер-
шення церкви. **10** *Так як і Мойсей, мой1. 9
він молився до Господа. І зійшов во-
гонь з неба і пожер жертву. *Так са- пар2. 6 і 7
мо і Соломон помолився, і зійшов во-
гонь з неба, і спалив цілопалення. **11**
І Мойсей сказав: *Задля цього хай не мой3. 10
їсться те, що було спалене за гріх. **12**
Також і Соломон святкував 8 днів. **13**
Існує ж в писаннях і в літописах по
Неемії це: що як він будував бібліо-
теку, він зібрав те, що про царів і
пророків, і про Давида, і листи царів
про жертви. **14** Так само і Юда тих,
що впали через війну, нам всіх зіб-
рав, і є перед нами. **15** Отже, якщо це
потребуєте, пошліть тих, що вам при-
несуть. **16** Отож, ми вам написали,
бажаючи святкувати очищення, бо
добре зробите, коли будете святкува-
ти дні. **17** А Бог, що спас ввесь свій
народ, і віддасть всім насліддя, і цар-
ство, і священство, і святощі. **18** Так
як обіцяв в законі, бо ми надіємося на
Бога, що скоро вас помилує і збере з-
під неба до святого місця, бо Він вир-
вав нас з великих бід і очистив місце.
19 А відносно того, що про Юду
Маккавея, і братів його, і велику
церкву, очищення і обновлення жер-
товника *ще* не було. **20** Ще ж і від-
носно Антіохової появи і воєн Евпа-
тора, його сина, **21** і появи з неба. Що
були задля добра юдейської мужнос-
ті, щоб відважно мстили усю країну,
будучи нечисленними, і проганяли

множество варварів, **22** і по всій все-
ленній прославлену церкву збуду-
вали, і місто спасли, і Господом ви-
правляли тих, що бажали знищити
закони, їм з усією смиренністю бу-
ло очищення. **23** Знову ж, Ясоном
Киренеєм викладене в п'ятьох кни-
гах, ми і старалися до одного твору
скоротити. **24** Бо роздумуючи над
великою кількістю *книг* і існуючу
трудність через велике число мате-
ріялу для тих, що бажають дійти до
розповіді історії, **25** ми постаралися
тим, що бажають читати, ведені ду-
шею, що люблять мудрість, до роз-
думування принести трудолюбство,
а користь всім, що читають. **26** І ми
ж, що взялися за тяжку роботу ско-
рочення, з потом і чуванням чини-
мо нелегке діло. **27** Бо так як для то-
го, що готує бенкет і шукає користь
інших, *діло* невдячне, подібно ми за-
для великої вдячності радо понесе-
мо труд. **28** По-перше, досліджуючи
задля питань кожне письмо. По-
друге ж, ідучи за правилами труди-
мось над скороченням. **29** Адже так
як будівничому нового дому треба
дбати за цілу будову, так само *тре-*
ба писати тому, хто починає, треба
шукати те, що потрібне для прикра-
си, так думаю, що і ми **30** маємо
ввійти і сладати всі події, і багато
говорити про все по порядку. Тому
ж, хто починає оповідання, нале-
житься **31** тільки дбати про скоро-
чення розповіді і досліджувати хід
подій, а тому, що пише, розповідь
скорочувати. **32** Отже, звідси поч-
немо розповіді, вступ такий зро-
бивши. Адже зразу одну розповідь
будемо детально описувати, іншу ж
розповідь скорочувати.

Глава 3

1 Тому-то коли святе місто було
заселене з усяким миром, і закон
був дуже добре бережений через ар-
хієрея Йонія, і *панувала* побож-
ність і ненавидження зла, **2** то самі
царі вшановували місце і прослав-
ляли церкву великими дарами. **3**
Так що і Селевкій, азійський цар, зі
своїх розходів давав потрібні ви-
датки на службу жертви. **4** Симон
же з Веніяминового племені, що
був поставлений настоятелем церк-
ви, сказав архієреєві про просту-
пок у місті. **5** Але коли він не міг
перемогти Онію, він прийшов до
Аполлонія Трасея, що в тому часі
був воєводою сирійської і финикій-
ської країни, **6** і сповістив йому про
безчисленні багатства, що були в
єрусалимській скарбниці, що було
безчислене множество різного, яке
не належить до жертв, а це може

тва̑ і̂ꙋдейства ради любочестно да всю страну
мали сꙋще мѧщахꙋ, и̂ варварь множество пого-
нѧхꙋ. и̂ прои̂менованѣе во всю вселеннꙋю црковь
создаша и̂ гра̑ и̂збавиша, и̂ хотѧщихъ разо-
рити закон̑ и̂справлѧхꙋ гмь. со всѣмь смиреніе̑
ѡ̂чищеніе бываше и̂мь· (Паки же) ѿ а̂сона
кирінеѧ и̂звѣщена пѧтьма книгами, (и̂) покꙋ-
шахо̑сѧ е̂діно сьчинено ськратити· ра̑мышлѧ-
ющи бо множество числомъ и̂ сꙋщаго неможе-
ніѧ хотѧщи̑ престꙋпити и̂сторіи повѣсть
множества ради вещи настоѧхомь· Хотѧщи̑ бо
чести̑ дше̑ю водими. любомꙋдрьнымь же в
ра̑змышленіе взѧти люботрꙋдіе всѣм же чтꙋ-
щимь полза. и̂ нам̑ же (пріѧвшимь ѕлостра-
даніе)[9] ськращеніе не ꙋ̂добь с потомь и̂ бдѣ-
ніемь вещь (твори̑)· Ꙗко бо ꙋ̂готовающемꙋ
пирь і̂ и̂щꙋщемꙋ и̂ныхъ ꙋ̂добіа неблгодарне.
такоже многыхъ ради блгодареніи любовію трꙋ̑
потерпи̑. е̂діно вьпро̑ ради ѡ̂ коиждо писанію
различающе. дрꙋгое же послѣдовати по̑писа-
нымь, ради ськращеніѧ трꙋждающесѧ· Ꙗкоже
бо новаго храма а̂рхитектонꙋ всего ѡ̂блоеженіѧ
настоѧніе е̂сть. такоже по̑писати начинаю-
щемꙋ ѩже подобаеть кь ꙋ̂крашенію взыска-
юсѧ, тако мню̀ и̂ ѡ̂ нась. внити и̂ [ѡ̂ вс̑ѣ
словесехь творити][10], и̂ много веществовати ѡ̂
всѣхь по части. начинающемꙋ же повѣсть дос-
тоить, е̂диного ськращенаго реченіѧ гонити,
и̂ноже вещи сьдѣланое вьпрашати творѧщемꙋ
же прогл̑аніе ськращати· ѿсюдꙋ ꙋ̂бо начи-
наемь повѣсти пре̑реченымь толикаго зачинше.
а̂біе бо е̂діно повѣсть ꙋ̂множати, и̂нꙋ же повѣ̑
ськращати·

Гл̑а, г҃·

(Сего ради) е̂гда̀ стыи градь ѡ̂битаашесѧ
вь всѧкомь мирѣ, и̂ закон̑ ѩко блажаи-
ше сьхранѧемы̑. і̂онїа ра̑ а̂рхїереѧ блго-
честїе же и̂ ненавидѣніе лꙋкавьства. (-)[1]
и̂ сами цри чествовахꙋ мѣсто, и̂ црковь (велики-
ми дары)[2] прославлѧше· Ꙗко да и̂ селевкїѧ а̂-
сїискаго црѧ (ѿ расходь своихь, вьздаѧше)[3]
(-)[4] на слꙋжбꙋ жрьтвы пристоѩщи расходы·
(Симо)[5] же (-)[6] ѿ колѣна [венїамина][7] пре̑ста-
телѧ црькви поставлень, повѣда а̂рхиерею ѡ̂ пре-
стꙋпленїи града· н̂о е̂гда премощи ѡ̂нїи не
можаше, прїиде кь а̂по̑лонїю (фрасею)[8] и̂же вь
ѡно времѧ бысть (воевода страны сѷрїиски и̂
финикїиски)[9]· И̂ вьзвѣсти (е̂мꙋ) ѡ̂ богатес-
твѣхь неи̂счисленыхь быти в̆ (хранилищи і̂ер̑-
лимьскомь)[10]· Ꙗкоже множество разни̑ безчислено
быти (-)[11] не подобаеть сїѧ кь словꙋ жрьтвь

быти же мощно под властїю цр҃евою пасти сїѧ. Егда донесе (къ цр҃ю Аполлонїи)[12] (о богатьства о възвѣщенныхъ емꙋ)[13] ѧви. Онъже призва Илиодора иже бысть над богаствы (его), посла съ заповѣдми да прер҃еченое богатество принесетъ. скоро же Илиодоръ творѧше шествїе. Гл҃аше ѧко по (градѣхъ Килїи и Сирїи и Финикїи)[14] проходѧ. вещи же цр҃кои повелѣнїе кончаѧ. прїиде же въ Иерл҃мъ и любомꙋро ѿ архїереѧ граска прїѧтъ повѣда о бывшемъ ѧвленїю, и что ради прїиде сказа. въпрашаше же аще истинно сїѧ тако бꙋдꙋтъ. Тогда архїереи показа пр҃еставлена быти (сїѧ къ прекръмленїю) вдовамъ и сиротамъ нѣцїи бо (быти) Иркана Товїи ѕѣло мꙋжа чтна. не ѧкоже бѣ зносѧ нечестивыи Симонъ. Всего же сребра талантъ у҃, а злата с҃. обидити же (ст҃ыни мѣста вѣровавшихъ)[15], и чтноа (цр҃кви по всемꙋ мирꙋ)[16] чести, и насилїе по всемꙋ хотѧше быти. [Илиодоръ же][17] сихъ ради имѣѧше цр҃кое повелѣнїе, гл҃аше всѧко подобаетъ быти семꙋ въ цр҃ко (повелѣнїе)[18]. (въчини)[19] же дн҃ь (и) вниде съзрѣти хотѧ, бѣ же не мало (смѧтенїе по градꙋ)[20] (сего ради). Сщ҃енницы же пред олтаремъ въ ст҃ительскихъ ризахъ поврьгоша себе призывахꙋ съ нб҃си о (завѣте възаконеномъ своимъ)[21] сїѧ съхранити. бѣ же зрѧ лице архїереово смѧтесѧ мыслїю. зракъ бо и видъ измѣненъ ѧвисѧ по дш҃и понꙋжденїѧ. облежаше бо о мꙋжи ꙋжасъ (-)[22], и страх телесныи, ихже ради извѣстно бы҃ зрѧщимъ ср҃ца настоѧщаѧ болѣзнь. инїи же (събрани ѿ домовъ)[23] сотѣкахꙋсѧ на всеродную слꙋжбꙋ. зане хотѧше (прїити мѣсто въ порꙋганїе)[24]. [Жены же препоѧсашасѧ по прьсехъ][25] власеницами на пꙋтехъ ꙋмножахꙋсѧ. заключенїи же дв҃цы, едины ꙋбо прибѣгахꙋ къ вратомъ, і инїи же на стѣны. нѣцїи же ок҃оцами приничахꙋ всї же въздѣюще рꙋцѣ на нб҃о молѧхꙋсѧ помиловати множество смѧтеное въ паденїи. чаѧнїе ждꙋще великаго архїереѧ. и сїи ꙋбо възывахꙋ вседръжителѧ Г҃а, да вовѣренаѧ вѣрнымъ своимъ съхранитъ съ всѣмъ ꙋтверженїемъ. Илиодор же иже смысли съвръшаше. здѣ же емꙋ съ даноносцы въ газофилакїю пришедшꙋ. (Вседръжитель же Г҃ь)[26] всѧкоѧ власти силныи, ѧвленїе велїе сътвори. Ѧкоже всѣмъ дръзнꙋвшимъ събратисѧ. и пришедшимъ бж҃їю силꙋ въ ꙋклоненїе и въ ꙋжасъ премѣнити. (тако да всї иже дръзи бѣхꙋ.) Ѧвисѧ бо [имъ конь][27] страшенъ имѣющи всадника (-)[28] предобры҃ по-

перейти під царську владу. **7** Коли Аполлоній *це* доніс до царя, він йому об'явив про згадані багатства. Той же прикликав Іліодора, що був над його скарбами, послав з наказами, щоб він приніс вище згадане багатство. **8** Іліодор же скоро пішов, він говорив, що іде до міст Килії, і Сирії, і Финікії, а на ділі виконував царський наказ. **9** Він прийшов до Єрусалиму і дружньо був прийнятий міським архиєреєм. Він розповів про зроблену об'яву і сказав чому прийшов. Випитував же чи справді це так є. **10** Тоді архиєрей показав, що це було призначене на кормлення вдовиць і сиріт, **11** дещо ж було *власністю* Іркана Товії, дуже шляхетного чоловіка, а не так як подав безбожний Симон. Всього ж – 400 талантів срібла, а 200 *талантів* золота. **12** Кривда ж тим, що повірили в святість місця і чесність Церкви, шанованої по всьому світу, і насилля в усьому назрівали. **13** Іліодор же відносно цього мав царський наказ. Він говорив, що обов'язково це має статися за царським наказом. **14** Він же призначив день і ввійшов, бажаючи поглянути, а у місті був немалий заколот задля цього. **15** Священики ж, кинувши себе *на землю* перед жертовником в священичих одежах, кликали до неба, щоб це зберегти за своїм взаконеним завітом. **16** Сталося ж, що той, хто бачив архиєреєве лице, він жахнувся умом. Бо вигляд і вид показався зміненим, згідно з мукою душі. **17** Адже чоловіка оточував жах і тілесний страх, через що явним ставав тим, що дивилися, справжній біль серця. **18** Інші ж, зібрані з домів, збігалися на всенародне служіння, оскільки місце мало стати посміховиськом. **19** Жінки ж, підперезані по грудях мішковиною, перебували на дорогах, а замкнені дівчата самі прибігли до брам, інші ж до стін, а деякі дивилися крізь вікна. **20** Всі ж, піднімаючи руки до неба, молилися, **21** щоб помилуване було множество, що в замішанні через падіння, очікуючи *виповнення* сподівання великого архиєрея. **22** І, отже, ці прикликували Господа Вседержителя, щоби з усією певністю Він зберіг ввірене своїм вірним. **23** Іліодор же виконував те, що задумав. **24** Тут же, як він прийшов до скарбниці з прибічниками, Господь Вседержитель, що сильний всякою владою, зробив велике видіння, так щоб всіх, що відважилися зібратися і прийшли, божою силою до переміни і до жаху схилилися з усіма, що виявляли сміливість. **25** Бо їм з'явився страшний кінь, що мав вершника прикрашеного дуже гарною одіжжю, що ніс кінь, він потряс пер-

ших вояків Іліодора. А здавалося,
що той, що сидів, мав золоту зброю.
26 Інші ж два юнаки з'явилися при
ньому гарні силою, прекрасні сла-
вою, зодягнені ж в гарну одіж, які
його оточували і постійно були з о-
бох сторін, які завдавали йому(=*Ілі-
одорові*) численні рани. **27** Нагло ж
Іліодор впав на землю, його обняла
велика темрява. Схопивши ж і не-
сучи покладеним на лежаку **28** з ве-
ликим поспіхом, грабіжники, що
ввійшли до вище згаданої скарбни-
ці, несли самого, якого безпоміч-
ним поставив вояк, пізнали явну бо-
жу силу. **29** Він же божественною
дією лежав безмовним і позбавле-
ним всякої надії і спасіння. **30** Ті ж
благословили Господа, що просла-
вив своє місце і церкву. Вона, що ра-
ніше була сповнена страхом і жа-
хом, сповнилася радості і веселості,
як з'явився Бог Вседержитель. **31**
Адже тоді деякі з Іліодорових дру-
зів благали з наполегливістю Онію
прикликати Всевишнього, щоб да-
рувати життя йому, що лежав при
останньому віддиху. **32** Архиєрей
же думав, щоб часом цар не заду-
мав задля Іліодора зробити якесь лу-
кавство проти юдеїв, *і* приніс жер-
тву за спасіння чоловіка. **33** Коли же
архиєрей молився, і ці юнаки знову
з'явилися Іліодорові зодягнені в
тих же одежах. І ставши сказали:
Віддай хвалу священикові Йонії, бо
задля нього Господь тобі дарував
життя. **34** Ти ж, бувши побитим,
сповісти всім божу величність і си-
лу. А сказавши це, вони стали не-
видимі. **35** Іліодор же, принісши
Господеві жертви, віддав і великі
обіти і молився Тому, що дарував
життя. І він прийняв Онію і повер-
нувся до царя з вояками. **36** Свід-
чив же він усім, кого побачив очи-
ма, про діла великого Бога. **37** Коли
ж цар питав Іліодора, хто буде від-
повідним, щоб його ще раз послати
до Єрусалиму, він сказав: **38** Якщо
маєш якогось ворога або недруга
твого царства, пошли туди і одер-
жиш його пораненим, якщо від цьо-
го спасеться. Тому що на тому міс-
ці є якась правдива божа сила. **39** Бо
Він, маючи помешкання на небе-
сах, є відвідувачем і помічником
тому місцеві, і тих, що приходять
чинити зло, Він поб'є і вигубить.
40 І так мається те, що відноситься
до оглядин скарбниці Іліодором.

Глава 4

1 А Симон, *що відносно* вище
згаданих срібняків, і став зрадни-
ком батьківщини, лукаво говорив
про Онію, сам підбурював до цього
Іліодора. І він був розпалювачем

кровѡ оукрашена. носѧ же корень вътрес елиѡдору
првыхъ ѡружнй. сѣдай же явлѧшесѧ злато
ѡружїе имѣѧ. инїи же два явишасѧ ему ю-
ноши силою красни. предобри славою оукрашени же
ѡдѣѧнїи. иже (-)[29] ѡбъстоѧша его (и) ѿ
ѡбѣю же страну вѣху (-)[30] беспрестани, многи
налагающе ему раны. внезапу же (илиѡдо) паде
на землю, (-)[31] егоже многа мгла ѡбъѧтъ,
въсхитивше же и на ѡдрѣ носѧща положена
(съ многимъ теченїемъ грабители)[32] въ пререче-
ченую входѧще газофилакїю, ношаху безпомощне
себѣ ѡружникомъ поставленом, явлену бжїю си-
лу познаша· Сеи же бжтвеныиъ дѣѧнїе без-
гласенъ (лежаше), и всѧкого оуповѧнїѧ и спа-
сенїѧ лишенъ· Сїи же га блвахꙋ, яже възве-
личи мѣсто свое (и црковь). иже [прежде][33] стра-
ха и смѧтенїѧ исполнъ (-)[34]. явлѧющу все-
держителю (бу)[35], радости и веселїѧ исполнисѧ·
(Тогда)[36] бо ѿ другъ илиѡдоровыхъ нѣцыи мо-
лѧху (съ тщанїемъ) ѡнїю призвати вы-
шнаго, да животъ подасть (ему)[37] въ пос-
лѣднемъ издыханїи лежащему· Помышлѧше
же архїереи да не когда црь помыслй лукавство
нѣкое илиодора ради на їудеи сътворити.
принесе (за спсенїе мужа жертву)[38]· Егда же ар-
хїереи молѧшесѧ, (и) сїи юноши паки явишасѧ
илиѡдору в тѣх же ѡдѣѧнїѧх ѡблечени и
ставше рѣша (иѡнїи жерцу)[39] хвалу въздаи,
его бо ради гь тебѣ животъ дарова. ты же
[-][40] бїенъ възвѣсти всѣмъ величества бжїѧ
(и) державы· (И) сїѧ (-)[41] рекше невидими быша.
илиодоръ же жертвы прине гви и (възда ѡбѣ-
ты велики)[42], (и молѧсѧ) животъ даровав-
шему· И ѡнїѧ прїѧтъ. (и) възвратисѧ къ
црю съ вои. свѣдѣтельствоваше же всѣмъ яже
видѣ ѡчима дѣла велїѧ ба· Егда же црь въ-
прашаше илиѡдора, кто будетъ ключимъ еще
единою (въ ієрлимъ послати)[43] рече, аще коего и-
маши врага или (цртву твоему)[44] лѧтелѧ
пошли (-)[45] тамо, и язвена его прїимеши. аще
и спсесѧ сего ради зане въ мѣстѣ (томъ) ис-
тинная (бжїѧ нѣкаѧ)[46] сила· Сеи бо ѡбитель
на нбси имѣѧи посѣтитель и помощникъ есть
(мѣсту тому)[47]. и градущихъ къ ѕло-
творенїю (поразитъ и)[48] погубитъ· И яже или-
ѡдору (-)[49] газофилакїи снабдѣнїе сице имѣ-
етсѧ·

Глва, д·

Симонъ же пререченыѧ сребреники и ѿечес-
тву разоритель лукаво глаше ѡ ѡнїи. я-
ко самъ илиѡдора поѡщрѧше к симъ, и
(тои) бѧше ражъжигатель лукавъству·

Провидитель же града и защититель людей, и
ревнитель закону (бж҃їю) (дрьзаше гл҃ати на
совѣтующаго о вещех)[1]. Вражди же в толико
приходящи даже нѣкоимъ ѿ Симона иску-
шенымъ убїиствомъ скончатися. Помышля-
ше Ионїя лютое пренїе и Аполлонїя [неисто-
вьствовати][2], яко удоли Сѵрїи и Финикїи
воеводы, пришедша къ лукавьству Симонову,
къ цр҃ю ѿиде. Не бываяи градскїи клеветникъ,
но общую пользу все събою самѣмъ всему
множеству помышляющи. Видяше бо без
цр҃ева провидѣнїя немощно быти (и) получи-
ти миръ, еще (же и) вещеи, ни Симона мощи
оставити ѿ буести (его). Но по Селевкїевѣ
животѣ, и въспрїятъ цр҃тва Антїохъ иже
преименовашеся Епифанъ. Желаше Иасонъ братъ
Онїи архїерейства вниде къ цр҃ю, обѣщаваю-
щи ему сребра талантъ, т҃ѯ. И ѿ приход и-
ныхъ талантъ, п҃. Ксим же обѣщаше і и-
ныхъ написати р҃н. Аще подасться властїю
его гимнасїя и ефивїя ему поставити. (-)[3]
Иже въ Ієрлимѣ антїохїянъ преписати. Пове-
лѣвшу же цр҃ю и начало удрьжа. Абїе же на
языческїи обычаи прородныя своя приводити
нача. И поставленая іудеомъ члколюбїя цр҃ьс-
ка Іоанномъ ѿца Евполомїя посылавшаго пос-
лы дружбы ради и съпоборенїя к римляномъ
(и) прїятъ. И законы (градскихъ правилъ ос-
тавляющи)[4], лукавая повелѣнїя утвержаше.
дерзну бо под краемъ града учителницу поста-
вити, и державныхъ ефивовъ въ блудство по-
ставляти. Бѣ же сице начало (-)[5] и въхожденїе
языческа жительства, нечестиваго ради и не
архїерейскаго (насонова)[6] неподобнаго бестудїя
нанесенаго, яко не ктому окрестъ олтаря
жерцы творяху служенїе. Но обнища храмъ и
жертвы не помняхуся, тщахуся причастни-
цы быти палестрамъ (и преданїи его строп-
тивыхъ)[7]. И (первыя)[8] чести нивъчтоже въ-
мѣниша, еллиньскїя славы предобрѣе хотяху.
Ихже (-)[9] благодаянїя (бѣдьна въ прю имѣя-
ше, і ихъ повелѣнїя да възлюбятся)[10]. И
всѣмъ сим хотяху подобитися. сихъ бран-
ныхъ (-)[11] губители имѣху нечествовати въ
бж҃твеныхъ законѣхъ не удобъ. Но симъ пос-
лѣдуя время извѣстит. бывшу же (празнику
агонову)[12] въ Тѵре и цр҃ь бысть ту, посла
Иасонъ (срамныя)[13] (мужи)[14] носящи сребра ди-
драм т҃, въ жрътву Ираклеову. Ихже (-)[15]
вопрашаху принесшїи да не възлагаю въ
жрътву яко не достоитъ. Но въ иныя рас-
ходи (ихъ) въмѣнити, сїя убо посла послав-

зла. **2** А провідник міста, і оборонець
народу, і ревнитель божого закону
наважувався говорити проти того,
хто радив у ділах. **3** Ворожнеча ж
прийшла до такої міри, що деякі ви-
пробувані Симоном вбивством по-
мерли. **4** Йонія думав про страшиній
спір і що діє безумно як воєвода До-
лини Сирії і Фінікії Аполлоній, який
пристав до Симонової злоби. **5** Він
пішов до царя, не стаючи оскаржува-
чем міста, але шукаючи спільну і о-
собисту користь всьому множеству. **6**
Бо він бачив, що неможна бути без
царського втручання і одержати мир,
ще ж і на ділі, ані не можна Симона
відсторонити від його безглуздя. **7**
Але після життя Селевкія, царство
перебрав Антіох, що прозивався Епі-
фанієм. Ясон, брат Онії, бажав архиє-
рейство, **8** він ввійшов до царя, обіця-
ючи йому 360 талантів срібла і інших
80талантів з доходів. **9** До цього ж о-
біцяв і приписати інших 150, якщо
його владі буде передано йому поста-
вити зал і ефивій, а тих, що в Єруса-
лимі, переписати на антіохіян. **10** Як
же цар наказав, то він і захопив владу
та зразу почав переводити свій народ
на поганські звичаї. **11** І юдеям даро-
вані царські милості Іваном, батьком
Евполомія, що послав до римлян пос-
лів задля дружби і союзу – і одержав.
І усуваючи закони міських правил,
він закріплював лукаві накази. **12** Бо
він наважився під твердинею міста
збудувати зал і найшляхетніших ефе-
вів приводити до розпусти. **13** Таким
же був початок і вхід поганського
способу життя через нанесену без-
божну і не архиєрейську Насонову
неправедну безсоромність. **14** Так,
що священики більше не робили слу-
жіння довкруги жертовника, але храм
збіднів і жертви не згадувалися. Вони
спішили бути учасниками в залі і йо-
го поганих передань. **15** І за ніщо
вважали первісні честі, а надмірно
бажали еллинські слави. **16** Їхні ж не-
щасні добродійства за ворожнечу
мав, а їхні приписи хай будуть улюб-
лені. І до всіх цих бажали уподібни-
тися, а тих мали за ворогів і месни-
ків. **17** Нелегка річ мати непошану до
божественних законів. Але це викаже
наступний час. **18** Як же був Аго-
новий празник в Тирі, і там був цар,
19 Ясон послав сороміцьких мужів,
що несли 300 срібла драхмів на Іракл-
лієву жертву, яких попросили ті, що
принесли, щоб не клали на жертву,
тому що не годиться, але їх ужити на
інші розходи. **20** Отже ці він послав
тим, що послали на Іраклієву жертву.
А заради тих, що принесли, їх дано
на діло тривітрильних кораблів. **21**
Як же послано до Єгипту Аполлонія,

Неетеового сина, задля шляхтичів
Птоломея царя, Филомитора. Коли
Антіох зрозумів, що він став чужим в
царських справах, він радився зі свої-
ми сильними, ідучи звідти, він прий-
шов до Йоппії і звідти до Єрусалиму.
22 Він був величаво прийнятий Ясо-
ном і містом, і він ввійшов з горіючи-
ми свічами і вигуками. І звідти він
повернув вояків до Фінікії. **23** І по
трьох роках Ясон послав до раніше
згаданого Симона *свого* брата Мене-
лая, який ніс цареві срібняки і мав
принести звіт про конечні діла. **24**
Він же став перед царем, звеличив
лице його влади і себе поставив на
архиєрейство, даючи 300 талантів
срібла, більше від Ясона. **25** Одер-
жавши ж заповіді від царя, він прий-
шов не маючи нічого гідного священ-
ства, бо душею він жорстокий мучи-
тель і мав гнів жорстокого звіра. **26**
Ясон же, що свого брата пограбував,
сам через іншого став втікачем до а-
манитської країни. **27** Менелай же
знову взяв начальство і зовсім не
дбав про срібняки, обіцяні цареві. **28**
Коли володів же Сострат, єпарх місь-
кої твердині, бо до нього він носив
діло податків, задля цієї причини оба
були прикликані до царя. **29** І Мене-
лай був забраний зі священства. І той
передав *його* Лисимахові, його брато-
ві. Сострат же був переведений до
Кіпру. **30** І коли це ставалося, трапи-
лося, що Тарсяни і Малоти збунтува-
лися задля цього, що даром дали
цареві Антіохові наложницю. **31** Ад-
же ж цар поспішно прийшов, щоб їх
втихомирити, залишивши заступни-
ком Андроніка, одного зі своїх кня-
зів. **32** Менелай же думав, що одер-
жав для себе сприятливий час. Він
вкрав з церкви якийсь золотий посуд
і подарував Андронікові, а інше він
продав в Тирі і в довколішних містах.
33 Коли Онія про це докладно діз-
нався, він сам його оскаржив у без-
печному місці, що лежало поблизу
Дафній і Антіохії, **34** де Менелай
приступив до Андроніка, прохаючи,
щоб убити Онію. Він же пішов до
Онії і дав правицю з клятвою, радячи
йому з обманою. А як настав вечір,
коли вони лежали при столі, він на
нього напав, прийшовши потайки, і
його вбив. **35** Через ту причину не
тільки юдеї, але ще й численні інші
народи були розгнівані задля непра-
ведного вбивства, яким він вбив чо-
ловіка. **36** Коли ж цар повернувся з
киликійських місць, юдеї заразом і
еллени пішли до Антіохії, розповіда-
ючи про Онііонове вбивство. **37** Ан-
тіох засмутився душею задля Онії, і
бувши зворушеним до жалю, пролив
сльози, згадуючи про смерть тверезо

шимъ въ жрътвꙋ ираклеовꙋ. ради принесены
же даны сꙋть въ дѣло кораблемъ тревѣтрил-
нымъ· Посланъ же въ егѵпетъ аполлонїи (нее-
теовъ снъ прьвы)[16] ради [птоломеа][17] фило-
митора цра· Егда позна антїохъ чюжда себе
потреб црьскыхъ сътворена, съ крѣпкими сво-
ими совѣтова. (приходащи ѿтꙋдꙋ прїиде
въ їоппїю)[18], (и ѿтꙋдꙋ) въ їерлм. величестве-
не ѿ асона и града воспрїа, (и) со свѣщами
свѣтлыми и хвалами вшелъ е· (И) ѿтꙋдꙋ
въ фѵникїю вои вовратти. (и) по (-)[19] трїе вре-
мене посла иасонъ менелаа брата къ вышере-
ченомꙋ сїмонꙋ носащи (црю сребреники)[20] и о
вещехъ нꙋжныхъ ѿвѣтъ принести· Сонъ же
преста црю (възвеличи)[21] лице власти (его), (и)
себе възврати къ архїерействꙋ полагающи паче
иасона талантъ сребра, т· Прїа же ѿ цра
заповѣди прїиде, ничтоже бо имѣющи дос-
тоино свщенствꙋ. дшею бо жестокъ мꙋчитель
и ѕвѣра лютаго гнѣвъ имѣа. иасонъ же своего
брата плѣни, (самъ) ѿ инаго бѣглецъ въ
аманитъскꙋю странꙋ бысть. менелаи же
начальство (паки) воспрїа· (И) о (сребреницехъ
же цреви обѣщаны)[22] ничтоже радаше· Ѕвора-
щꙋ же състратꙋ краа граска епархꙋ, къ се-
мꙋ бо бѣ носаи дѣанїа прошенъ. еаже ради
вины оба къ црю призвани. и менелаи ѿнатъ
есть ѿ свщеньства, и предаде лисимахꙋ братꙋ
его· Състрат же (преведенъ)[23] бысть въ кѵпръ·
(И) егда сїа дѣахꙋса слꙋчиса тарсаномъ и
малотом распра въздвигнꙋти. сего ради иже
антїохꙋ црю наложницꙋ тꙋне даша. тщанно
же бо црь прїиде (оутѣшити тѣх)[24], остав-
леи (и) намѣстника единого ѿ княѕь свои ан-
дроника. мнаше же менелаи въспрїати (себѣ)
врема бгоданно, златыа нѣкїа сосꙋды ѿ
црькве оукраде дарова андроникꙋ· І ина прода в
тѵръ и въ окрєныа грады. иже егда истин-
нѣише позна онїа обличаше (его са)[25] въ
мѣстѣ небоазнене близꙋ дафнїи (и) антиохїи
лежащем идеже менелаи приступи къ андрони-
кꙋ молащи, да онїю оубїет. он же градаше
къ онїи, и (-)[26] даде десницꙋ съ клатвою
(-)[27] совѣтꙋа емꙋ лестїю (-)[28]· (вечерꙋ же быв-
шꙋ лежащима има, нападе нань отаи при-
шедъ, и оуби его)[29]. еаже ради вины не ток-
мо іоудеи, но еще і инїи языцы мнози про-
гнѣвахꙋса оубїиства ради неправеднаго имже
оуби мꙋжа· возвращшꙋ же са црю ѿ киликїи-
ских мѣстъ, идоша іоудеи (къ антїохїи)[30]
въкꙋпѣ и еллини, повѣдающе о оубїиствѣ
онїинѣ· оскорбиса дшею антїохъ (онїи ра),

и҆ оу҆клонѧсѧ в̾ млⷭ҇ть слезы̀ и҆злїѧ. помина́ѧ
ѡ҆ скончанїи трезва́го и҆ ра́зꙋмнаго. разгнѣ́ва же
сѧ дꙋше́ю на а҆ндроника, и҆ перфи́рꙋ и҆звлече, и҆ хи-
то́нъ раздра, по всемꙋ̀ градꙋ̀ повелѣ̀ ѡ҆бводи́-
ти, в не́мже ѡ҆нї́ю оу҆би, та́мⷪ и҆ е҆го̀ оу҆би. гⷭ҇ь
въздаⷭ҇ є҆мꙋ̀ досто́йнꙋю мꙋ́кꙋ. мно́гаⷶ сщ҃енно
грабительства въ (цр҃кви)[31] ѿ лисима́ха съдѣ́-
ла съ менелаѡ҆вымъ совѣ́томъ, и҆зыде же вѣсть
внѣ̀, собрасѧ мно́жество на лисимаха, мно́го
оу҆же зла́то и҆знесено. наро́домъ же въста́ющимъ
и҆ гнѣ́ва и҆сполненымъ. оу҆гото́ва лисима́хъ ѡ҆-
рꙋжникъ, ҂г, (и҆) нача̀ (беззако́нными) рꙋка́ми ѡ҆-
бидѣти. приведе нѣ́коего [гꙋби́телѧ][32] съста-
рѣвшасѧ во́зрастомъ и҆ разꙋмо̀ безꙋ́мне. и҆ ꙗ҆́ко
въразꙋмѣ́ша насилїе лисима́хово, и҆нїи ка́менїе,
и҆нїи дреко́лїѧ ѕылнаѧ восхитиша, нѣцыи бо
(-)[33] пепе (на лисима́ха метаю)[34] (и҆)[35] мно́ѕи
паки оу҆ранени, нѣцы́и же падо́ша (и҆) всѣхъ же
въ бѣ ѡ҆бра́тиш. сщ҃енно же грабителѧ близъ
сѣкро́вища оу҆биша. ѡ҆ сихъ бо сꙋдъ на мене-
ла́ѧ възвиго́ша· (и҆) е҆гда̀ прїи҆де црь въ тѵ́ръ
на сїю потребꙋ, принесо́ша словеса̀ посланїи
три мꙋжа ѿ старе· (и҆) е҆гда̀ премога́шесѧ ме-
нелай, ѡ҆бѣща птоломею мно́ги сребреники да-
ти на оу҆тѣшенїе црѧ· (-)[36] взѧ же птоло-
мѣи, и҆ въ нѣкїи притворъ ѿведе, ꙗ҆́ко прох-
лажатисѧ црѧ. и҆ сеѧ ве́щи злыѧ и҆ вины ме-
нела́ѧ свободи ѿ ѡ҆клевета́ющихъ· бѣднїи же
и҆же пре скифы гл҃аша ѿпꙋстишасѧ ꙗ҆́ко нера-
зꙋмни, (і) и҆хъ смртїю ѡ҆сꙋди. скоро оу҆бо не-
правенꙋ тщетꙋ воспрїаша граждане и҆ люди и҆
сщ҃енныѧ сосꙋды, прею прогнани сꙋть· сеѧ ради
вины и҆ тири прогнѣвани на погребенїе тщи-
вѣйши быша, менелай же и҆хъ ради дръжав-
наго оу҆множенїѧ пребываше во власти, оу҆мно-
жающисѧ ѕлобѣ. (и҆) великъ бысть на лаꙗ-
тельство гражаномъ·

думаючого і розумного. **38** Він же
розлютився душею на Андроніка, і
стягнув порфиру, і роздер одіж,
наказав обводити по всьому місті, в
якому ж вбив Онію, там же і його він
вбив. Господь віддав йому належну
муку. **39** Багато святотацтв у церкві
через Лисимаха він зробив з Мене-
лаєвою порадою. Вийшла ж вістка
назовні, проти Лисимаха зібралося
множество, як вже винесено багато
золотих речей. **40** Коли ж юрба бун-
тувалася і була сповнена гніву, Ли-
симах приготував 3000 вояків і почав
кривдити беззаконними руками. Він
привів якогось згубного, що поста-
рівся віком і був безумний розумом.
41 Але коли вони зрозуміли Лисима-
хове насильство – одні схопили ка-
міння, інші великі колоди, деякі ж
кидали попіл на Лисимаха. **42** І знову
численні були зранені, деякі же впа-
ли, а всіх повернули до втечі. А гра-
біжників священного вбили при скар-
бниці, **43** адже за це підняли суд на
Менелая. **44** І коли цар прийшов до
Тиру на цю справу, принесли слова
три чоловіки, послані від старців. **45** І
коли Менелай програвав, він обіцяв
дати Птоломеєві великі гроші, щоб
царя заспокоїти. **46** А Птоломей взяв
і відвів *його* до якогось притвору,
начебто прохолодитися цареві. **47** І
він звільнив Менелая від цієї злої ре-
чі і вини, від тих, що оскаржували, а
бідних, яких, якщо б вони перед скі-
фами говорили, були б відпущені як
невинні, він їх засудив на смерть. **48**
Отже, швидко несправедливу втрату
одержали громадяни, і народ, і свя-
щенний посуд. Вони були прогнані
судом **49** через цю причину. І розгні-
вані тирійці дбайливо прийшли на
похорон, **50** а Менелай через це і зах-
ланність держави залишився при вла-
ді, помножуючи зло. І великим був в
підступності до громадянам.

Гл҃а, є҃·

Тогоже времени а҆нтїохъ второе прехоже́-
нїе оу҆гото́ва въ є҆гѵ́петъ. слꙋчи же сѧ
(всѣмъ)[1] по всемꙋ градꙋ видѣти въ
дни м҃, (-)[2] рискающихъ на ко́нехъ въ
златыхъ ризаⷯ и҆ (въ полцехъ конницы) съ
копїи въчинени. (и҆схожєнїѧ сътворити ѿ
близꙋ)[3], и҆ щито́мъ въздвигненїѧ и҆ (омемни-
ковъ)[4] мно́жество, (и҆ мечеи совлеченїе), и҆
стрѣлъ метанїѧ. и҆ златымъ ѡ҆рꙋжїемъ
блистанїѧ, (-)[5] всѧкихъ броней. тѣмже вси
молѧхꙋсѧ на бл҃го ꙗ҆вленїе быти· бѣ же бе-
сѣда лжива, ꙗ҆́ко живота̀ и҆схожаше а҆нтиохъ·
взѧтъ и҆асонъ не мало тысѧщъ (мꙋжїи)

Глава 5

1 Того ж часу Антіох підготував
другий хід до Єгипту. **2** Трапилося ж,
що всі по всьому місті бачили впро-
довж 40-а днів тих, що гарцювали на
конях в золотих одежах. **3** І в полках
вишикуваних вершників зі списами,
що зблизька чинили напади, і підні-
мання щитів, і множество списів, і
витягання мечів, і стріляння стріл, і
блеск золотої зброї, різних броней. **4**
Тому всі молилися, щоб поява була
на добро. **5** Була ж неправдива чутка,
начебто Антіох відходив з життя. Яс-
сон взяв немало тисяч мужів, нагло
ввійшов у місто, і громадяни збігали-
ся на мури. І вкінці було забрання

міста. Менелай же втік до твердині
міста. **6** Яссон не боронив, щоб пада-
ли його громадяни, ані не думав про
дуже поганий напад на кревних, очі-
куючи, що вороги, а не громадяни
будуть розгромлені. **7** І влади знову
він не захопив, бо з трудом одержав
виконання своїх підступів, і знову він
пішов втікачем до Аманити, **8** одер-
жав кінець поганого життя. Оскарже-
ний перед Аретаном, аравським тира-
ном, втікаючи з міста до міста, всіма
зненавиджений як відступник закону
і зогиджений як ворог батьківщини і
громадян, він був вигнаний до Єги-
пту. **9** І той, що багатьох вигнав зі
своєї батьківщини, гинув чужинцем.
Він відійшов до лакедемонів, бажаю-
чи мати пристановище, наче через
спорідненість. **10** Він, що численних
скрив непохованими, і сам залишив-
ся неоплаканим і непохованим, ані не
удостоївся належного похорону, ані
не удостоївся батьківського гробу. **11**
Як же дійшло до царя те, що трапи-
лося, цар засмутився. Щоб Юдея не
відступила, і задля того прийшов з Є-
гипту, сумуючи душею. Він захопив
вояків міста, **12** наказав же стратегам
вбивати, безпощадно нападаючи і
входячи по домах. **13** Адже було па-
діння молодих, і вигублення старців,
і жінок, і дітей, і смерть дівчатам і
хлопцям. **14** Було же тільки в трьох
днях 80000 вбитих, 40000 скованих, і
не менше проданих. **15** Але того їм
не було досить. Він знову наважився
ввійти до найсвятішої церкви на всій
землі, за провідника маючи Менелая.
І він був зрадником батьківського за-
кону, **16** і опоганеними руками він
брав святий посуд, який іншими ца-
рями був поставлений для краси міс-
ця, і слави, і честі, і беручи нечисти-
ми руками, подавав. **17** Антіох змі-
нився умом, незадумуючись, що Вла-
дика трохи прогнівався через гріхи
тих, що жили в місті. Тому над міс-
цем сталася зневага. **18** Якщо ж не
трапилося б, що вони були охопле-
ними багатьма гріхами, цей, прий-
шовши, так як Іліодор, посланий ца-
рем Селевкієм забрати скарб, нагло
був би побитий і відвернувся б від
сміливості. **19** Але не задля місця
народ, але народ для місця вибрав
Господь. **20** Тому, отже, і це місце,
що було спільником лукавого наро-
ду, пізніше ж стало спільником доб-
родійств від Господа. Те, що поки-
нуте в гніві Вседержителя, знову в
переміні великого Владики було ви-
прямлене з усією славою. **21** Тому
Антіох з 1000 і 8 сотнями забраними
з церкви талантами швидко повер-
нувся до Антіохії, думаючи в гор-
дості, що він пливе по землі і по морі

вниде въ гра҃ внеза́пꙋ. и҆ гража́не на стѣ́нꙋ
притѣка́хꙋ и҆ коне́цъ взѧ́тїю гра́да бы҃ мене-
лаи же побѣже въ кра́и гра́да· Ꙗ҆́сонъ (не пра-
ща́ше ѹ҆паде́нїѧ)[6] гражано́мъ свои́мъ (-)[7]. ни
помышлѧ́ше преспѣва́нїѧ на ѹ҆жи́ки лꙋка́во
бы́ти вельми̑ чаю́ще враго́мъ и҆ не гражано̑
себѣ̀ премѣне́нїе прїѧ́ти. и҆ нача́льства па́ки
не въздержа̀, коне́цъ бо лаѧ́тельствѣ (свои́хъ
съ трꙋ́домъ)[8] прїѧ́тъ. (и҆) бѣ́глецъ па́ки и҆́де
въ а҆мани́ты. коне́цъ зла́го жи́тїѧ полꙋчи̑,
заключе́нъ къ а҆рета́нꙋ (а҆ра́вскꙋ)[9] мꙋчи́телю,
бѣга́ющи ѿ гра́да въ гра́дъ (-)[10] всѣ́мъ
ненави́дѣнъ. ꙗ҆́ко ѿстꙋ́пникъ зако́на и҆ гнꙋ-
ша́емъ ꙗ҆́ко ѿ҆́чества и҆ гражано́мъ вра́гъ, въ
е҆гѵ́петъ и҆згна́нъ е҆́сть, і҆ и҆́же мно́ги ѿ о҆-
те́чества свое́го и҆згна̀. странствꙋѧ погиба́ше.
къ лакедемонї́омъ ѿи́де, ꙗ҆́ко ѹ҆жи́чества ра҃
прибѣ́жище хотѧ̀ и҆мѣ́ти. (-)[11] и҆́же мно́гихъ
безъгро́бне скры̀, (и҆ са́мъ) нео҆плака́нъ (и҆ не-
погребе́нъ) о҆ста́сѧ ни пꙋ́тнаго погребе́нїѧ
сподо́бисѧ, ни ѿче́скомꙋ гро́бꙋ прича́стисѧ.
припа́шим же ц҃рю о҆ бы́вшихъ ѹ҆сꙋ́мнисѧ ц҃рь
да не і҆ꙋде́ѧ ѿстꙋ́питъ (и҆) того ра́ди прї-
и҆́де ѿ е҆гѵ́пта скорбѧ̀ д҃шею. взѧ̀ гра́да о҆-
рꙋ́жника (-)[12] повелѣ̀ (же) стратиго́мъ (неща́д-
но нападаю́щихъ)[13], и҆ по домѣ́хъ въсходѧ́щи
закала́ти. бы́ша бо паде́нїѧ ю҆́ношамъ и҆
ста́рцемъ (и҆) жена́мъ и҆ ча́домъ и҆стребле́нїѧ,
дѣва́мъ же и҆ о҆́трокѡ҄ смр҃ть. бѣ́ша же то́кмо
въ (-)[14] трехъ д҃нехъ ҂п҃, ѹ҆бїе́ныхъ ҂м҃, свѧ́за-
ныхъ, не ме́нши же про́даныхъ. и҆но ни та̀
довлѣ́ша (и҆мъ). дръзнꙋ па́ки вни́ти въ
ц҃ркове всеа земла̀ ст҃ѣ́ишꙋ, и҆мѣ́ѧи менела́ѧ
въди́телѧ, и҆ зако́нъ (ѿ҆́чь)[15] бы҃ преда́тель, и҆
скве́рными рꙋка́ми прие́млаше ст҃ыѧ съсꙋ́ды,
и҆́же ѿ и҆́ны҃ ц҃реи бѣ́хꙋ поста́влена на красо́тꙋ
мѣ́ста и҆ сла́вꙋ и҆ че́сть, (и҆) скве́рными рꙋка́ми
възима́ѧ (подаѧ́ше). (-)[16] премѣни́сѧ мы́слїю
а҆нтїо҃ не помышлѧ́ѧ ꙗ҆́ко грѣхъ ра́ди о҆би-
та́ющи҃ въ гра́дѣ ма́ло прогнѣ́васѧ вл҃ка,
тѣ́мже бы҃ на мѣ́сто презрѣ́нїе а҆ще҃ не слꙋ-
чи́сѧ и҆ мно́гими грѣхи бы́ти о҆бъѧ́ты҃. ꙗ҆́ко
и҆лио́доръ по́сланыи ѿ селевкїа ц҃рѧ къ взѧ-
тїю съкро́вища, сеи приш҃е внеза́пꙋ бїе́нъ (и҆)
премѣни҃ дръзостїю. и҆но не ра́ди мѣ́ста ꙗ҆зы҃
и҆но ꙗ҆зы́ка ра́ди мѣ́сто г҃ь и҆збра̀· Тѣ́мже (ѹ҆бо)
и҆ сїе мѣ́сто съприча́стно бы́сть лю́деи лꙋка́-
выхъ. послѣ́ди же бл҃годѣ́ѧнымъ [ѿ г҃а][17] съ-
о҆бщи́сѧ, (-)[18] и҆́же о҆ста́вленое во гнѣ́вѣ все-
дръжи́телѧ, па́ки въ примѣре́нїю вели́каго
вл҃кы съ все́ю сла́вою и҆спра́висѧ· Тѣ́мже а҆нтї-
о҆хъ ҂а҃, и҆ и҃ со́тъ, ѿ҆ѧ́ты҃ ѿ ц҃ркве тала́нтъ

скорѣ́йше въ а҆нтїо́хїю възвратисѧ чаѧ́и ѿ
горды́ни землѧ̀ плыти, и҆ пꙋчи́нꙋ пре́шедъ и-
зы́нде разгордѣ́нїѧ ра́ди срⷣца. о҆ста́ви же (-)[19]
прⷭ҇та́тели къ о҆sлобле́нїю лю́демъ, въ і҆ерⷭ҇лимѣ
ѹ҆́бо фили́ппа ро́домъ фриге́нина, о҆бы́чаи жесто-
ча́йшїи и҆мѣ́ѧи ѿ поста́вльшаго. въ [гаризи́-
не][20] же а҆ндро́ника (и҆)[21] менела́ѧ и҆́же злѣ́йше и҆-
ны́хъ о҆sлоблѧ́ше гражда́нъ. прїи́де къ гражда-
но́мъ і҆ꙋде́йскимъ и҆мѣ́ѧй (sлобы) завѣ́тъ. (И҆)
посла̀ (-)[22] (ненави́дѣна нача́льника)[23] а҆поллонї́а с
вои́, ҂к҃в. повелѣ̀ (е҆мꙋ) всѣ́хъ съвръшенꙋ́хъ вре-
мены погꙋби́ти же́ны и҆ ю́ноши продаѧ́ти. Се́й
же пришедъ въ і҆ерⷭ҇лимъ и҆ ми́рне посꙋди́сѧ да́же
до дне́ стꙋ́ыѧ сꙋббо́ты. И҆ (тогда̀) празднꙋ́ю-
щимъ і҆ꙋде́омъ въѻ҆рꙋжи́тисѧ свои́мъ повелѣ̀.
Всѧ же въ кꙋ́пѣ и҆́же на позо́ръ теча́хꙋ закла̀ и҆
гра́дъ съ ѻ҆рꙋ́жїи протѣка́ющи (лю́дїи) мно́жес-
тво погꙋби. І҆ꙋ́да же (-)[24] маккаве́й и҆́же деса-
ты́и бы́сть, (-)[25] ѿи́де в пꙋ́сто мѣ́сто sвѣ-
рї́имъ ѻ҆́бразомъ жива́ше съ сꙋ́щими с ни́мъ, и҆
травꙋ̀ ꙗ҆́ко пи́щꙋ ꙗ҆дꙋ́щи пребыва́хꙋ, въ е҆́же не
причасти́тисѧ къ ѡ҆скверне́нїю.

ходить. Він пішов через гордість серця. **22** Він же залишив наставників, щоб зло чинити людям в Єрусалимі. Отже, Филипа, родом фригенина, що мав жорстокішу поведінку від того, хто наставив. **23** В Ґаризині ж – Андроніка і Менелая, який гірше від інших зло чинив громадянам. Він же прийшов до юдейських громадян, маючи завіт злоби. **24** І він послав зненавидженого начальника Аполлонія з 22000 вояків, наказав йому вигубити всіх дорослого віку, продати жінок і молодих. **25** Цей же прийшовши до Єрусалиму і вдавав, що мирний, аж до дня святої суботи. І тоді, як юдеї святкували, він наказав своїм озброїтися. **26** Він же зарізав всіх, що разом бігли на видовище, і пробігаючи по місті зі зброєю вигубив множество народу. **27** Юда ж Маккавей, що був десятим, відійшов в пустинне місце. Він жив з тими, що з ним, наче звір і їдячи траву як їжу. *Там* перебували, щоб не стати учасниками нечистоти.

Глⷡа, ѕ҃.

По ма́лѣ же вре́мени, посла̀ цр҃ь ста́рца (нѣ-
ко́его) а҆динее́нина понꙋжда́ти і҆ꙋде́а,
премѣни́тисѧ ѿе́ческїи преда́нїи и҆ бж҃т-
венꙋ̀ зако́нꙋ не придръжа́тисѧ, ѡ҆скверни́ти
же (-)[1] въ і҆ерⷭ҇лимѣ хра́мъ, и҆ прои́меновати дї́а
(и҆ ѻ҆лимпбі́ю)[2]. і҆ и҆́же въ [гаризи́не][3] ꙗ҆́коже ѻ҆би-
та́ющїи и҆мѣ́хꙋ мѣ́сто дїа стра́ннаго. стро-
ти́во же и҆ всѣ̀ ро́домъ бѣ̀ (-)[4] нападе́нїѧ лꙋ-
ка́вьства и҆́же цр҃ковь любодѣѧ́нїѧ и҆ козлогласова́-
нїѧ бѣ̀ полна̀ ѿ ꙗ҆зы́къ и҆ живꙋ́щихъ со блꙋд-
ницами, и҆ въ сщ҃е́нныи притворе́хъ женамъ при-
ближа́ющїйсѧ (и҆)[5] неподо́бнаѧ внꙋ́трь вноша́хꙋ.
ѻ҆лта́рь же (паки) по́лнъ бы́сть неподо́бныхъ
и҆́хже зако́нъ възбранѧ́ше ниже сꙋббо́тъ храна́-
хꙋ, ни дни пра́здникъ ѿе́чь въздержа́хꙋ. ни
про́сто себе ниѿже і҆ꙋде́а и҆менова́ше ведѧ́хꙋ
же сѧ з го́ркою нꙋ́ждею (-)[6] въ де́нь рожде́нїѧ
цр҃ева къ жрътвѣ. Бы́вши же дїониси́овꙋ пра́з-
никꙋ, понꙋжда́хꙋсѧ [і҆ꙋде́и][7] кисы и҆мꙋ́ще хвали́-
ти дїониси́она. шепта́нїе же и҆зы́йде въ бли́ж-
нѧѧ грады е҆ллинъскі́ѧ. птоломѣю поста́вив-
шꙋ въ і҆ꙋдеи празнова́ти сїи празникъ и҆ пожи-
рати. не и҆зволѧ́ющихъ прї́ити на (повелѣ́нїѧ
ꙗ҆зы́ческа)[8] да ѹ҆бїю́тъ бѣ̀ ѹ҆́бо ви́дѣти бѣ́дно. двѣ
бо же́ны ѻ҆клевета́ни сꙋ́ть ѻ҆брѣ́завшїѧ ча́да
[своѧ][9], и҆́мже къ со́сцамъ ѻ҆́троки повѣ́сиша и҆
прⷣе наро́домъ провожда́хꙋ и҆хъ по градꙋ и҆ съ
стѣ́ны свергоша. и҆нї́и же къ ближнїи съвокꙋп-

Глава 6

1 А після короткого часу цар послав якогось старшину, атинеєнина, щоб примушувати юдеїв відвертатися від батьківських передань і не дотримуватися божих законів, **2** осквернювати ж храм в Єрусалимі і зазивати Дія і Олимбію. І ті, що в Ґаризині, так як місцеві, мали місце Дія, чужинця. **3** Поганим же і на всі роди був напад зла, **4** так що церква була повна розпусти, і крику народів, і тих, що жили з блудницями, і в священних притворах приставали до жінок, і до середини вносили негідне. **5** Жертовник же знову був повний безбожного, що закон забороняв. **6** Вони не зберігали суботи, ані не зберігали дні батьківських празників, ані просто себе ніхто не називав юдеєм. **7** Проводили ж себе гіркою силою до жертви в день царських уродин. Як же настав Діонісів празник, юдеї старалися хвалити Діонісія, маючи плющ. **8** Пішла ж чутка до близьких еллинських міст, що Птоломей вирішив, щоб в Юдеї цей празник святкували і приносили жертви, **9** *а* тих, що не бажають перейти на поганські правила, хай уб'ють. Можна було бо бачити біду, **10** адже дві жінки були оскаржені, що вони обрізали своїх дітей. Повісивши їм на груди дітей, вони перед народом водили їх по місту і скинули зі стін. **11** Деякі ж, сходячись до близьких печер, по-

тайки святкувати суботній день. Коли сповіщено було Филипові, вони були спалені, тому що зі страхом, в пошані мали славу святкового дня. **12** Отже, благаю тих, що цю книгу читають, не лякатися наведеним, а вважати, що ці кари були не на вигублення, але на нагадування нашому родові. **13** Бо і не багато часу дано буде безбожним, але зразу віддана буде помста. Це знак великого добродійства. **14** Бо довготерпеливий Владика не чекає так, як з іншими народами, але карає ще до сповнення їхніх гріхів і до виповнення. Так і Він судив, щоб було з нами, **15** щоб не залишити наші гріхи до виповнення і пізніше нам помстити. **16** Тому що Він ніколи не забирає від нас свого милосердя, бо, картаючи, Він не залишить свого народу в нещасті. **17** Однак же, для терпеливості і це хай нам буде сказане, щоб вкоротці продовжити розповідь. **18** Елеазар, якийсь з давніх книжників, чоловік, що пройшов віком і лицем гарний,
мойЗ. 11 *як змушували *його*, відкривши уста їсти свинне м’ясо, **19** він же радше вибирав смерть з честю, ніж життя з ненавистю, добровільно ішов на муку, **20** плюючи. *І* подавав іншим сміливість, *показуючи* яким чином треба вмерти. І задля любові не опоганювався, щоб не зробити те, що не приналежне до життя. **21** Призначені ж беззаконники змилосердилися, тому що віддавна знали чоловіка, взявши його, потайки переконували – принесли м’ясо, яке йому можна було їсти і яке задля нього приготоване – зробити ж по-лицемірному, його їсти *наче* м’ясо з жертви, наказане царем. **22** Щоб, зробивши це, він спасся від смерті – і одержати чоловіколюб’я задля давньої дружби. **23** Він же, сприйнявши гідне віку добре розумування, і охоплений старістю, гідною сивини, і з дитинства освітлений ділами прегарного життя, і також дотримуючись святого і Богом даного закону, швидко відповів, кажучи, що воліє зійти до аду. **24** Бо лицемірити не є гідним нашого віку, щоб численні з молодих вважали, що 90-толітній Елеазар перейшов до життя чужоземців, **25** і вони через моє лицемірство і дочасне життя були обмануті. І через це зроблю мою старість сплямленою. **26** Бо якщо спасуся від нинішньої людської муки, то не втечу від руки Вседержителя ані живий ані мертвий. **27** Отже, тому мужньо відлучаючись від життя, покажу гідну старість, **28** а молодим, отже, поставлю приклад, якщо за чесні і святі закони понесу належну смерть, кріпко і хороброю душею. І сказавши це, з поспіхом

лѧ́юще сѧ пещерамъ, (и҆) та́йно сꙋботный дн҃ь празднꙋ́юще. є҆гда̀ възвѣщено бысть філіппꙋ съжжени сꙋть. зане боѧхꙋсѧ бл҃гоѡ҆бразне и҆мѣти славы бл҃гочестнаго дн҃е. молю ᲂу҆бо чтꙋщихъ кни́гꙋ сі́ю не ᲂу҆страшатисѧ нанесеныхъ ради. мнѣти же мꙋченїѧ сїѧ не къ погꙋбленїю но къ наказанїю ро́да на́шего быти. и҆бо не мно́го вре́мѧ ѡ҆ста́витсѧ нечествꙋющимъ, но скоро (мщенїе воздастьсѧ)[10]. велі́каго бл҃годѣѧ́нїѧ є҆сть знаменїе· не бо ꙗ҆́ко (-)[11] на и҆́ныхъ ꙗ҆зы́цѣхъ ждетъ долготръпеливыи вл҃ка, да́же къ срѣтенїю и҆хъ грѣховъ и҆ къ и҆сполнеенїю мꙋчитъ. тако и҆ на на҃с сꙋдѝ бы́ти, да не до конца ѡ҆ставлѧ҃е грѣхомъ на́шимъ бы́ти, послѣди насъ мститъ, понеже никогда ѿ насъ млр҃дїе свое ѿи́метъ. ѡ҆бличающи бо въ сꙋпротивныхъ не ѡ҆ста́витъ лю́дїи свои́хъ. ѡ҆баче же къ потръпѣнїю (и҆) сїѧ намъ да речетсѧ малы҃ ради внити въ повѣ҃. є҆леа҆зар нѣкто ѿ прежнихъ кни́жникъ. м҃ꙋ времены преше҃ (-)[12], (и҆) лицемъ кра́сенъ.
*ѿтворенымъ ᲂу҆стомъ насилаѧ́емъ мѧ́са свинїѧ ꙗ҆́сти· ѡ҆́н же съ честїю смр҃ть наче нежели животъ съ нена́вистїю и҆зволѧше, во́лею пре҃и҆дѧ́ше на мꙋкꙋ плю́ющи. и҆м́же ѡ҆бразомъ подоба́ше (ᲂу҆битисѧ и҆́ны҃ тръпенїе подаѧ́ше. и҆ не ѡ҆сквернѧшесѧ сътворити неподо́бнаѧ)[13] живота̀ ради любве. (безаконици же ᲂу҆млр҃дї́шасѧ)[14] вчиненїи древнѧго ради к мꙋжꙋ зна́нїѧ, взе́мше є҆го та́йно молѧ́хꙋ принесо́ша мѧ́са ꙗ҆́же ꙗ҆́сти є҆мꙋ подоба́шесѧ (и҆) є҆го ради ᲂу҆гото́вана, лицемѣрне же сътвори́ти сїе ꙗ҆́сти мѧ́са ѿ жрътвы цр҃емъ повелѣныѧ да сїе съдѣла́въ ѿ смр҃ти и҆зба́вйсѧ и҆ древнѧѧ ради (-)[15] дрꙋжбы полꙋчи́ти чл҃колюбїѧ. ѡ҆н же размышле́нїе бл҃го въспрїѧтъ (-)[16] досто́йно во́зраста и҆ ста́ростїю ѡ҆бдержи́мъ (-)[17] лѣпотныѧ сѣдины. и҆ ѿ ѡ҆трочества предобраго жи́тїѧ (просвѣща́емъ дѣѧ́ньми). такоже и҆ ст҃омꙋ и҆ бг҃озда́нномꙋ зако́нꙋ послѣдꙋѧ, ѿвѣща̀ скоро гл҃ѧ въврещи́сѧ волѧщи въ а́дъ. не бо̀ во́зрастꙋ нашемꙋ досто́йно є҆сть лицемѣрити. да многи ѿ ю́ныхъ непщꙋюще є҆леа҆за́ра, ч҃ лѣ, преити къ жи́тїю и҆ноплеме́нныхъ. и҆ ѡ҆нѝ мое҆го ради лицемѣрїѧ и҆ маловреме҃наго живота̀ прельста́тсѧ (-)[18]. и҆ (сего ради) порочнꙋ (-)[19] ста́рость (мою) сътворю̀ а҆́ще бо (-)[20] н҃нѣшнѧѧ мꙋки чл҃ческїѧ и҆зба́влюсѧ, но рꙋки всемогꙋщаго ни живъ ни сконча҃ и҆збѣжꙋ. тѣ҃мже ᲂу҆бо мꙋжествене (-)[21] разлꙋча́ющисѧ живота̀ ста́рость досто́йнꙋ ꙗ҆влю, ю҆́ноша҃ же (ᲂу҆бо) ѡ҆́бразъ (-)[22] поста́влю. а҆́ще бо́дрою дш҃ею и҆ г҃ мо҃ а҃і

крѣпко за чтныѧ и стыѧ законы подобнаа смрти възнесꙋ. (и) симъ (-)[23] реченнымъ. съ тщанїемъ на мꙋкꙋ влечашеса. Имже ведꙋщимъ его, мало прежде блгоживонаго въ бѣдно (житїе) пременахꙋ пререченыхъ ради словесъ, ꙗко сїи мнахꙋ бестрꙋдїе быти. хотѧ же ранами скончатиса, въстена (и) ре. (Гй иже имаши)[24] стыи разꙋмъ (-)[25], ꙗвлено ты вѣси ꙗко ѿ смрти мож избавитиса, жестоки телесныѧ потрьплю болѣзни (-)[26] по дши, страха бо ради твоего любовїю сїа страждꙋ И сеи ꙋбо симъ ѡбразомъ животъ сконча. не токмо юношамъ, но и всѣмъ ꙗзыкомъ памѧть смрти своеѧ, и ѡбразъ силы и крѣпости ѡставлѧюши.

Глава, з.

Случи же са седми братїи въкꙋпѣ съ мтрїю ꙗтымъ, понꙋждатиса ѿ црѧ ꙗсти противꙋ правилъ масъ свиныхъ, бичами и жилами волꙋами мꙋчими. Єдїнъ же ѿ нихъ иже бѣ прьвыи тако рече. что имаши въпрашати (ѿ насъ), и что хощеши оучитиса (-)[1]. готови бо есмы оумрѣти, нежели престꙋпити ѿческїѧ законы. Разгнѣва же са црь и повелѣ сковрады и коноби разжещи. Имже скоро разжеженом повелѣ прьвомꙋ ѿ нихъ иже гла разсѣщи ꙗзыкъ, и кожꙋ главнꙋю съдрати, выше же рꙋцѣ и нозѣ (емꙋ) ѿсѣщи. И прочїи его братїа и мти сматрѧщи. и егда оуже неключим сътворенъ бысть, повелѣ ѡгню предати. (и еще) дышꙋщꙋ (повелѣ) пещи на сковрадѣ на нейже долго мꙋчашеса. (Прочїи) въкꙋпѣ съ мтрїю междꙋ собою оукрѣплѧхꙋса оумрѣти крѣпко, рекꙋщи сице. Гь бъ оузритъ
є мѡ лг (истиннꙋ. и)[2] оутѣшитса ѡ насъ. *Імже ѡбразомъ пре лицем въ свѣдѣтельство пѣсни просвѣти мѡѷсїѧ гла, и ѡ рабѣхъ своихъ оутѣшитса. оумрьшꙋ оубо прьвомꙋ. симъ ѡбразомъ (и) вторагѡ изводахꙋ на порꙋганїе. и кожꙋ съ главы (его) съ власы съдраша, въпрашахꙋ, аще ꙗсть преже неже оумꙋчитса все тѣло по оуд. ѡн же ѿвѣща ѿческим гласомъ ре, ни. тѣмже и сеи порадꙋ прїѧть мꙋченїе ꙗко (и) прьвыи. въ послѣдне же издыханїи бы, и ре. Ты бо ѡкааннѣиши ѿ настоѧщаго живота на погꙋблѧеши. црь же мира скончаных насъ своихъ ради законъ въздвигнетъ въ воскресенїе живота вѣчнаго Посем третїи порꙋгашеса, и ꙗзык испрошенъ абїе въздасть, и рꙋки дрьзостне простре, и мꙋжествене рече. ѿ нбси сїѧ притѧжахъ и его ради закона призираю сїѧ. и ѿ него сїѧ паки оуповаю въспрїѧти. тако да црь і

пішов на муку. **29** Як же вони його вели, того, що трохи раніше мав добре життя, і міняли на погане життя задля вище сказаних слів, бо ці вважали, що це марне, **30** він, бажаючи ж муками закінчитися, застогнав і сказав: Господи, що маєш святий розум! Ти явно знаєш, що я міг спастися від смерті. Я від душі витерплю жорстокі тілесні болі, бо через твій страх, з любові це терплю. **31** Отже, і цей таким способом закінчив життя, залишаючи не тільки молодим, але і всім народам пам'ять своєї смерті і приклад сили і мужності.

Глава 7

1 Трапилося ж, що сім братів разом з матір'ю були схоплені. Вони були змушувані царем їсти свинне м'ясо проти правил, вони були мучені бичами і воловими жилами. **2** Один же з них, що був першим, так сказав: Що бажаєш запитати в нас і що хочеш навчитися? Адже ми є готові *радше* вмерти, ніж переступити батьківські закони. **3** Цар же розгнівався і наказав розпекти пательні і котли. **4** Як же вони скоро були розжарені, він наказав першому з них, що говорив, розрізати язик і здерти шкіру з голови, вгорі ж йому відрубати руки і ноги. І інші його брати, і матір дивилися. **5** І коли вже його зробили неспосібним, він наказав передати вогню. І як той ще дихав, він наказав пекти на пательні, на якій він довго мучився. Інші разом з матір'ю між собою кріпилися мужньо вмерти, так кажучи: **6** Господь Бог побачить
правду і нами втішиться. *Так як мой5. 33
перед лицем, за свідченням пісні, він просвітив Мойсея, кажучи: І Він розвеселиться у своїх рабах. **7** Отже, як перший помер, цим способом виводили і другого на висміюння. І вони здерли з його голови шкіру з волоссям *та* питали чи їстиме, заки все тіло буде скатованим по членах? **8** Він же відповів батьківським голосом *і* сказав: Ні. Тому і цей за порядком прийняв муку, так як і перший. **9** Він же був при останньому віддиху і сказав: Адже Ти дуже жорстоко нас вигублюєш з нинішнього життя, а Цар світу нас, що вмираємо за його закони, підніме у воскресіння вічного життя. **10** Після цього глумився третій. І як попросили язик, він зразу виставив, і мужньо простягнув руки, **11** і відважно сказав: Це я

одержав з неба. І через його закон вважаю їх за ніщо, і знову надіюся їх від Нього одержати. **12** Так що цар і ті, що з ним, дивувалися молодій душі, бо він мав муки за ніщо. **13** І як він помер, мучителі також мучили і четвертого. **14** І коли він вже був при смерті, він так сказав: Хто вбивається людьми, очікує надію від Бога, щоб знову з ним воскреснути. Адже тобі не буде воскресіння до життя. **15** Привівши ж і п’ятого, вони мучили. **16** І він, поглянувши на нього, сказав: Ти, будучи тлінним, маєш владу над людьми, твориш, що бажаєш. Не думай, що наш рід був Богом покинутий. **17** Ти ж терпи і гляди на його велику силу, як Він тебе і твоє насіння мучитиме. **18** Після цього привели шостого. І той, починаючи вмирати, так сказав: Не обманюйся марно, бо ми через себе це терпимо, бо грішимо проти нашого Бога. І було гідне подиву. **19** Ти ж не думай, що будеш невинним. Ти почав боротися з Богом. **20** Привівши подиву гідну і доброї пам’яті гідну матір, яка, бачачи, як гинули сім синів в часі одного дня, добродушно переносила через надію в Господі. **21** А кожного з них мужньо потішала батьківським голосом, сповнена мудрості, і, чоловічою душею підносячи жіночі думки, сказала до них: **22** Я не знаю, як ви з’явилися в моєму лоні, бо я не дала вам дух, і душу, і життя, і кінцівки кожного я не збудувала, **23** але Творець світу, що створив людський рід і досліджує народження і дух всіх, Він вам знову з милосердям віддасть життя, оскільки тепер ви не зважаєте на себе самих через його закон. **24** Антіох же, думаючи, що ним погорджають, почув зневажливий голос. Оскільки ж він і дуже молодий був, не лише переконував словами, але і закріпляв клятвою зробити *його* багатим, і щасливим, і відчуженим від батьківських законів, і зробити другом, і віддати йому потрібні речі. **25** Але коли молодий зовсім не приставав на це, цар прикликав матір і радив їй, щоб хлопцеві зробила те, що на спасіння. **26** Коли ж він її вблагав своїми численними словами, вона обіцяла дати пораду своєму синові. **27** Схилившись до нього, вона насміялася з жорстокого мучителя *і* так сказала батьківським голосом: Сину, помилуй мене, що тебе носила в лоні 9-ть місяців і годувала тебе 3 роки, і виховувала тебе, і привела до цього росту. **28** Благаю тебе, дитино, поглянь на небо, і землю, і на все, що в них є, і зрозумієш, що Бог створив це з небуття і що людський рід так само повстав. **29** Не бійся цього, що розди-

иже с ни҃ удивляхуся юношестве дши, яко
нивъчтоже полагаше муки, и сеи (тако) скон-
чася. Такожде и четвертаго мучаху мучители. и
егда (уже) бысть къ смрти, тако рече.
убиваемыи ѿ члкъ упованіа чаетъ ѿ ба,
паки имъ въскреснути· Тебе бо въскрніе въ
животъ не будетъ· Приведше же (и) пятаго
мучиша, и онъ възревъ нань рече властъ въ
члцехъ имаши тлененъ сыи еже хощеши
твориши. не мни родy нашему ѿ ба ос-
тавитися. ты же тръпи и зри велію дръ-
жаву его. како тебе и семя твое умучитъ·
Посе приведоша шестаго и тои умрети на-
чинающи (тако) ре, не прельщаися суетно. мы
бо себе ради сія стражемъ съгрешающе къ
бу нашему, (и) достоина удивленія бысть·
ты же не мнишися (повиненъ)[3] быти, бго-
борьствовати нача еси. приведши мтрь див-
ную и блги памяти достоину. яже погибаю-
щихъ седмь сновъ единаго дне и времени ви-
дящи, блгодшне приношаше упованіа га
ради. коегождо же ихъ утешаше ѿческимъ
гласом крепко, исполнена мудрости. и жень-
ская помышленія мужескою [дшею][4] възнося-
щи рече к нимъ. не вемъ како въ чрево мое
явистеся, ниже бо аз духъ (и дшу) дахъ
вамъ и животъ. и кождо уды не азъ соз-
дахъ, но мира творецъ създавыи родъ члчь и
всех испытуя рожденіе и духъ, вам жизненъ па-
ки съ млстію въздастъ яко нне сами себе
презираете ради закона его· Антіох же неп-
щуяи уничижити (-)[5] поносенъ виде гласъ
еще же юнеишу суща не токмо словесы мо-
ляшеся, но и съ клятвою укрепляше бо-
гата и блжена сътворити (и) преведена, ѿ
ѿческихъ [закон][6]. и друга быти и вещи
требующая ему въздати. но (на сія) егда
юноша никакоже уклоняшеся възва црь мтрь
(и) советоваше (еи) да (юноши) сътворитъ на
спсеніе. егда же многими его словесы бысть у-
молена. обеща советовати сну (своему). при-
клонившися ему посмеяся жестоку мучите-
лю· сице рече ѿческимъ гласомъ, сне помилуи
мя носившую тя въ чреве д҃, мць. и доив-
шую тя лета г҃, и въскормившую тя и
приведшую въ возрастъ сеи [-][7]. молю тя
чадо да зриши на нбо и землю, и на вся яже
в нихъ суть, (и) уразумееши яко ѿ не су-
щихъ сътвори сія бъ, и члчь родъ такоже
быти. не убоися плоторастерзателя сего, но
достоинъ бывъ братіи [твоеи][8] въспріими
смрть. да въ млти съ братією твоею въс-

прїимꙋ тѧ. е҆ще же сїѧ є́й гл҃ющи, ю́ноша ре҃.
кого потерпите не послꙋшаю повелѣнїи црс҃кихъ.
но повелѣнїѧ зако́на слꙋшаю да́ннаго
ѿц҃емъ нашимъ, мѡѷсїомъ. ты́ всѧ́кїѧ ѕло́бы
ѻ҆брѣта́тель бывый на ї҆ꙋде́а, не оу҆бѣжи́ши
рꙋкꙋ бж҃їю. мы́ бо за грѣхи̑ наша [сїѧ][9]
стра́ждемъ а҆́ще же ради ѧ҆звенї́ѧ и҆ наказа́нїѧ
живы́и гь (-)[10] мало прогнѣвасѧ. но па́ки
примѣритсѧ рабо́мъ своимъ ты же ѡ҆ не-
прпо́бный и҆ всѣхъ чл҃къ скверна́вѣйшїи, не възъ-
двиза́исѧ сꙋ҃етно кичасѧ тщетнымъ оу҆пова́-
нїемъ, на нб҃ныѧ ѻ҆́троки възносѧ рꙋкꙋ. не оу҆-
бо вседръжи́телѧ (и҆) всевидца ба҃ сꙋда и҆з-
бѣглъ е҆си. бра́тїѧ бо моѧ мало нн҃ѣ болѣзни
потръпѣвша по завѣтꙋ бж҃їю (вѣчнаго жи-
вота̀ полꙋчи́ша)[11]. ты же сꙋдомъ бж҃їимъ
пра́вымъ горды́нѧ (твоеѧ мꙋки) въспрїимеши
възда́нїе. а҆ же ѩ҆́ко [и҆][12] бра́тїѧ [моѧ][13] дш҃ꙋ
и҆ тѣло (мое) предаю за ѿчєскїѧ зако́ны, въ-
зыва́ющи ба҃ (і҆ил҃ю) въско́рѣ мл҃тива (-)[14]
бы́ти. тебе же смꙋще́нїемъ и҆ бие́нїемъ и҆с-
повѣда́ти, зане е҆ді́нъ то́кмо бг҃ъ е҆сть. на
мнѣ и҆ братїи моеи престанетъ вседръжи-
телѧ гнѣвъ, нанесеный праведно всемꙋ родꙋ
на́шемꙋ· (тогда̀) црь разъѩ҆ри́сѧ ѩ҆ростїю нань
паче (всѣхъ)[15] горчае, (нанесенаго ради посмѣха
горькаго)[16]. и҆ се́и оу҆бо чи́сто преме́нисѧ, по
всемꙋ на гд҃а оу҆пова́ѧ. послѣди же сн҃овъ и҆
мт҃и скончасѧ. тѣмже ѻ҆ (жрътвахъ)[17] и҆ ѻ҆
находѧ́щи ѕло́бахъ толи́ко и҆звѣстисѧ·

рає тіло, але, будучи гідним твоїх бра-
тів, прийми смерть, щоб я тебе прий-
няла в милосерді з твоїми братами.
30 Ще ж як вона це говорила, хло-
пець сказав: На кого чекаєте? Я не
послухаюся царських наказів, але
слухаю приписи закону, даного на-
шим батькам Мойсеєм. **31** Ти, що
став винахідником всякої злоби про-
ти юдеїв, не втечеш від божих рук.
32 Адже ми це терпимо через наші
гріхи. **33** Якщо ж живий Господь тро-
хи прогнівався, щоб навести муки і
кари, але Він знову примириться зі
своїми рабами. **34** Ти ж неправедний
і найбезбожніший з усіх людей не
підносься безглуздо, брикаючи мар-
ними надіями, підносячи руки проти
небесних слуг. **35** Отже, ти не у-
никнув суд Вседержителя і Бога все-
видця. **36** Бо мої брати тепер трохи
біль перетерпіли за божий завіт, *а* віч-
не життя одержали. Ти ж справедли-
вим божим судом за твою гордість о-
держиш муки в нагороду. **37** Я ж, так
я і мої брати, передаю душу і моє ті-
ло за батьківські закони, прикликую-
чи Бога Ізраїля швидко стати мило-
сердним, тебе ж замішаннями і побо-
ями *змусити* визнати, що є тільки о-
дин Бог. **38** На мені і моїх братах спи-
ниться справедливо всьому нашому
родові нанесений гнів Вседержителя.
39 А цар рознівався на нього жорсто-
ко люттю, більше як на всіх задля на-
несеного гіркого висміювання. **40** От-
же, і цей переставився чистим, вповні
надіючись на Господа. **41** Вкінці ж,
після синів померла і мати. **42** Тому
стільки сповіщено про жертви і про
надходячі зла.

Гл҃а, и҃·

Іоу́да же (-)[1] маккавей і҆ и҆́же с ни́мъ вни-
доша та́йно въ се́ла, (и҆) призыва́хꙋ срⷪ҇-
ники. и҆ пребыва́ющихъ въ і҆ꙋде́йствѣ
прїемлѧхꙋ. (и҆) събраша ҂ѕ҃ (мꙋжїи), и҆
призыва́хꙋ гд҃а призрити на́ люди ѿ всѣхъ по-
пира́емыхъ. ѻ҆чисти же и҆ храмъ ѿ нечести-
выхъ чл҃къ ѻ҆скверн҄ѧемый. помиловати же і ѻ҆-
пꙋстѣ́ный гра҃, и҆ хотѧ́щїи ра́вно ѻ҆́трокомъ
бы́ти· и҆ гласъ кро́ви вопїю́щихъ к тебѣ оу҆с-
лы́ши. помѧни же и҆ зако́нопрестꙋпныхъ погꙋ-
бленїѧ и҆́мже ѻ҆́троки непови́нныѧ погꙋби́ша,
и҆ бы́вшыѧ хꙋленїи на и҆́мѧ твое, и҆ възнена-
ви́дѣ лꙋкавъства· бысть же въ събра́нїю
маккаве́и, (и҆) непостоѧ́ненъ ѩ҆зы́комъ бысть.
гнѣвъ бо гн҃ь въ ми́лость ѻ҆братисѧ, и҆ напа-
да́хꙋ на веси и҆ грады безъвѣ́стно и҆ сожига́хꙋ.
и҆ бл҃говременна мѣста възимающе, не ма́ла
паде́нїѧ чл҃кѡ҇ сътвори́ша. наипаче въ но́щи

Глава 8

1 Юда ж Маккавей і ті, що з ним,
потайки ввійшли до сіл, і прикликали
кревних, і приймали тих, що залиши-
лись в юдействі. І вони зібрали 6000
чоловік **2** і прикликали Господа згля-
нутися на всіма топтаний народ, о-
чистити ж і храм, споганений без-
божними людьми, **3** помилувати ж і
запустіле місто, і тих, що бажають
стати зрівняними зі слугами. І вис-
лухай голос крові, що до Тебе кличе!
4 Згадай же і вигублення, *вчинені* за-
коноперестўпними, які вигубили не-
винних дітей, і ті хули, що були про-
ти твого імені, і викажи ненависть до
зла! **5** Був же на зборах Маккавей, і
він став нестримним до народів. Бо
господній гнів повернувся на мило-
сердя, **6** і вони неочікувано нападали
на села і міста і спалювали. І, захоп-
люючи вигідні місця, вони зробили
немале вигублення людям. **7** Такі дії
відбувалися особливо вночі. І чутка

про його мужність розходилася всюди. **8** А Филип бачачи, що чоловік помалу ішов вперед і щораз частіше ж траплялося йому мати успіх в догідні дні, він написав про допомогу для царських справ до Птоломея, воєводи Долини Сирії і Фінікії. **9** Той же швидко послав Никанора, Патроклового сина, з перших друзів, дав йому 20000 озброєних вояків з памфилійських народів, щоб вони вигубили ввесь юдейський рід. Послав же і Ґорґія, чоловіка-вождя і досвідченого в боях. **10** Ніканор же вирішив з юдейського полону наповнити цареві данину, яку давав римлянам – 2000 талантів. **11** Зараз же він послав до приморських міст, скликаючи на закуп юдеїв-в'язнів, обіцяючи дати 90 в'язнів за талант. Не дивлячись на помсту від Вседержителя, що йшла за ним. **12** Юді ж було сповіщено про Никаноровий прихід. *Деякі*, задля його приходу незважаючи на своє військо, налякавшись, не повірили божій помсті і втекли до іншого місця. **14** Інші ж все позостале продавали, разом же благали Господа, щоб їх спас від безбожного Никанора, який продав раніше ніж одержав. **15** І якщо не через них, то через завіт, що був до їхніх батьків, і задля прикликання його чесного і величного імені на них. **16** Маккавей же зібрав 6000 тих, що довкруги нього, заохочував, щоб не боялися ворогів ані не боялися множества ворогів, що беззаконно ідуть проти них, але щоб сильно протиставилися, **17** маючи перед очима кривди. Що святе місце ними повернене на зло, і поглумлення міста, і обезчещення, до того ж і знищення прадідівських заповідей. **18** Вони ж бо надіються на зброю, сміливо сказали, ми ж надію поклали на Вседержителя Бога, що може знищити і тих, що приходять проти нас, і ввесь світ одним порухом. **19** Він нагадав же їм
црс4. 19 про заступництва, що були до прадіі
іс. 37 дів *і що за Сенахерима, як згинуло
мак1. 7 185 тисяч, **20** і війна з галатами, що
ниж. 5 була проти них у Вавилонії, як всі прийшли на бій, а їх було 8000 з македонцями, з них же 4000 македонців впали в розпач. Після цього ці 8000 розбили 120 тисяч через допомогу, дану їм з неба. І взяли велику здобич. **21** Задля згадування цих *діл* він їх поставив мужніми і готовими вмерти за закон і батьківщину. Він же розділив військо на чотири частини, **22** а поставив своїх братів воєводами по боках частини, Симона, і Йосипа, і Йонатана. Віддав же кожному з них тисячу і п'ять сотень, **23** ще ж і Елеазара, щоб читав святу книгу і дав знак помочі божої. І в першій зустрі-

сіе съдѣланіе бываше. и беседа мужества его
прохождаше всюду. видя же филиппъ помалу
градуща муж въ користь, частѣе же въ
блгодѣнствіе случися ему преспѣвати. къ
птоломею воеводѣ удоли сѵріи і финикіи,
писа помощи црьскому повелѣнію. он же скоро
посла никанора сна патроклова прьвѣишихъ
другъ даде ему ѿ памфилійскыхъ языкъ
(оружены воинъ)[2], к, да весь іудейскіи ро
избію. посла же (-)[3] и горгія мужа стратига
и въ бранехъ преучена. Постави же никаноръ
дань црю иже римляномъ даяше, в, та-
лантъ ѿ плѣненія іудеи исполнити. чбіе
же въ поморьскія грады посла созывающи на
купленіе іудеов свяжневъ, обѣщающися, ч,
узниковъ на талантъ дати. не зряще на
мщеніе послѣдующее ему ѿ вседръжителя.
іудѣ же възвѣщено бѣ о пришествіи ника-
норовѣ, (-)[4] презирающе свое ополченіе пришес-
твіа его ради, ужасшеся и не вѣроваша бжію
ѿмщенію, ѿбѣгоша (во ино мѣсто)[5]. иніи
же оставшая вся продаяху, вькупѣ же га
моляху да избавитъ и ѿ нечестиваго ни-
канора, иже преже неже получи продаде, и аще
не ихъ ради но ради завѣта иже бысть къ
ѿцемъ ихъ. и призваніа ради честнаго и
великолѣпаго имени его на нихъ. Собра же
меккавеи иже окртъ его (-)[6], ѕ. моляше да
не ужаснутся ѿ супротивникъ. ниже да ус-
трашася безаконно градущи на ся (враговъ)[7]
множество. но крѣпко противитися пре очи-
ма имѣющи досадительства, иже мѣсто стое
ими въ зло обращено. и посмѣяніа града (и)
оскверненіе еще же и прародительскія запо-
вѣди попраніе. они бо оружіемъ надѣюся,
(рѣша дръзостне)[8]. мы же на вседръжителя
ба могущаго и градущихъ на насъ и весь
миръ едінымъ мановеніемъ низложити надѣ-
емся. наказа же ихъ (-)[9] о заступленіи быв- д цр ді
шихъ въ прародителехъ. *і еже по сенахери- ісаіа лз
мом, рпе тысящь яко погибоша. и въ ва- а ма з
вѵлонѣ к нимъ галатовъ ополченіе бышее, ни е
яко вси въ брань пріидош ихже бѣ, и, съ
македоняны, ѿ ни же, д, македонян ѿчая-
ша. по семъ сіи, и. рк. тисящъ побиша по-
мощи ради данныя имъ ѿ нбси, и ползу
многу взяша. Си ради (въспомяновеніи) дръ-
зостны (-)[10] постави и готовыхъ умрѣти
законъ ра и ѿчества. четверо частне же вои
постави, учини же и братію свою воеводами
по стране чіна, сімона і иосифа і ионадана.
пода же комуждо (и) тысящу и пять сотъ.

є҆́ще же и҆ є҆лїа҆за́ра че́сти ст҃ꙋ́ю кни́гꙋ, и҆ да́сть зна́менїе по́мощи б҃жїа, (и҆) въ пе́рвомъ срѣ́тенїи са́мъ воево́да срѣ́тесѧ съ никано́ромъ. бы́сть же и҆́мъ всемогꙋ́щїи споборни́къ, (и҆) оу҆би́ша во́инъ бо́ле, ҂ѳ҃. ꙗ҆́звеныхъ же и҆ безъоу́дныхъ бо́льшꙋю ча́сть сътвори́ша во́и никано́ровыхъ, всѣ́хъ же въ бѣ́гъство поꙋди́ша. сребре́ники о҆ бы́вшихъ кꙋпле́нїю и҆́хъ взѧ́ша. гони́ша же и҆́хъ ѕѣ́лно (и҆) поби́ша, (оу҆ста́ же и҆́хъ) ѿ вре́мени заключе́ны· бѣ́ бо пре́же сꙋбо́ты сеѧ ра́ди ви́ны не медлѣ́ша гонѧ́ще и҆́хъ. о҆рꙋ́жїѧ же и҆́хъ и҆ коры́сти събира́юще (-)[11], сꙋбо́тꙋ дѣ́лахꙋ (-)[12] бл҃гвѧщи ї и҆сповѣда́ющесѧ г҃ви сп҃съшаго [и҆́хъ][13] въ дн҃ь сї́и, (и҆) нача́ло мл҃ти въчини́вшаго и҆́мъ. по сꙋбо́тѣ же не́мощнымъ (и҆ сиро́тамъ и҆ вдова́мъ)[14] (и҆ о҆би́димымъ) раздѣли́ша коры́сти, про́чаѧ (же съ о҆́троки свои́ми)[15] раздѣли́ша. сї́и и҆ съдѣ́ꙗвшїи о҆́бщꙋю мл҃твꙋ сътвори́ша, млⷭ҇рдаго г҃а млѧ́щи въ коне́цъ примѣ́ритисѧ рабо́мъ свои́мъ· И҆ сꙋ́щихъ съ тимоѳе́омъ и҆ вакхи́домъ ꙗ҆́ша и҆ оу҆би́ша бо́ле ҂к. и҆ твердꙑ́нѧ вы́шнѧѧ въздержа́ша, и҆ мно́го плѣне́нїѧ раздѣли́ша равноча́стне себѣ́, и҆ не́мощнымъ и҆ сиро́тамъ и҆ вдова́мъ є҆́ще же и҆ презви́теромъ сътвори́ша. събра́вше же о҆рꙋ́жїѧ и҆́хъ прилѣ́жне всѧ положи́ша в мѣ́стехъ бл҃говре́менныхъ· Про́чаѧ же коры́сти въ і҆ерⷭ҇лимъ принесо́ша. и҆ (филархина)[16] тимоѳе́ова оу҆би́ша мꙋ́жа непреподо́бнѣиша, и҆́же мно́гихъ і҆оуде́овъ о҆ѕло́бльша. празнꙋ́юще же дн҃и побѣ́ды въ ѿ́чествѣ, зажє́гшаго сщ҃е́нныѧ врата, (-)[17] калисте́на ꙗ҆́ша оу҆бѣ́гшаго въ є҆ді́нꙋ кꙋ́щицꙋ и҆ досто́йнꙋю мздꙋ нечестїю (є҆го) възда́ша. прекла́тѣишїи же ника́норъ и҆́же ты́сꙋща кꙋпцовъ на прода́нїе і҆оуде́овъ приве́дъ, смире́нъ помо́щїю г҃нею ѿ мни́мыхъ є҆мꙋ ма́лыхъ бы́ти. сла́вы ѿло́жъ ри́зы, по́ зе́мли бѣ́глъцевымъ о҆́бразомъ пꙋ́ста себе сътво́ръ, (є҆ді́нъ) прїиде въ а҆нътїо́хїю. вели́ко нече́стїе о҆ погꙋбле́нїи своего во́ю наслѣ́дова. і҆ и҆́же о҆бѣ́ща ри́млѧномъ да́нь възда́ти ѿ плѣне́нїѧ і҆ерⷭ҇лимъска. проповѣ́даше (нн҃ѣ) защи́тителѧ [б҃а][18] и҆мѣ́ти і҆оуде́омъ. и҆ сего ра́ди неꙗ҆́звеным бы́ти і҆оуде́омъ, зане послѣ́доваша зако́номъ ѿ того поста́вленымъ·

чі сам воєвода зустрівся з Никанором. **24** Всемогутній же був їм помічником, і вони убили більше ніж 9000 вояків. Раненими ж і скаліченими вони зробили більшу частину Никанорових вояків, а всіх змусили до втечі. **25** Срібняки ж тих, що прибули на їхню купівлю, вони взяли. Гнали ж їх дуже і побили, уста ж їхні на частину часу були замкнені. **26** Адже було перед суботою, через цю причину не барилися, женучись за ними. **27** Збираючи ж їхню зброю і добич, святкували суботу, благословляючи і визнаючись Господеві, що спас їх в цьому дні і поклав їм початок милосердя. **28** А після суботи розділили здобич немічним, і сиротам, і вдовам, і скривдженим, позостале ж поділили зі своїми слугами. **29** Ці і ті, що робили, зробили спільну молитву, благаючи милосердного Господа, щоб вповні примирився зі своїми рабами. **30** І вони схопили і вбили тих, що були з Тимотеєм і Вакхидом, понад 20000, і захопили високі твердині, і розділили багато здобичі собі порівно, і немічним, і сиротам, і вдовицям, ще ж і дали старцям. **31** Зібравши ж їхню зброю, старанно все поклали до надійних місць, позостале ж зі здобичі принесли до Єрусалиму. **32** І вони вбили Тимотеєвого филархина, дуже безбожного чоловіка, що вчинив зло численним юдеям. **33** Святкуючи ж дні перемоги в батьківщині, схопили Калистена, того, що спалив святі брами, який втік до однієї хатини, і віддали належну винагороду його безбожності. **34** А проклятий Никанор, що привів тисячу купців на продаж юдеїв, **35** впокорений господньою поміччю тими, яких він вважав за незначних, відклавши одіж слави, самітним себе зробивши на землі, за образом втікача, сам прийшов до Антіохії і успадкував велике безчестя за вигублення його вояків. **36** І він, що обіцяв римлянам віддати данину з єрусалимського полону, тепер проповідував, що юдеї мають захисника – Бога. І через це Юдеї є незранимими, тому що вони пішли за Ним приписаним законом.

Гл҃а, ѳ҃·

Тогоже времени а҆нтїохъ безчестїемъ о҆братисѧ ѿ персиды (-)[1], вше́дъ бо въ гл҃емый персиполисъ, и҆ нача̀ расхища́ти хра́мъ и҆ гра́дъ о҆бъдержа́тїи тѣ́мже мно́жество оу҆стремлѧ́ющисѧ съ о҆рꙋ́жїи въ по́мощь, (в бѣ́гъ о҆брати́ша). и҆ (тако) слꙋчи́сѧ а҆нтио-

Глава 9

1 В тому ж часі Антіох повернувся з Персії з безчестям. **2** Бо ввійшовши до названого Персиполя, він почав грабувати храм і захоплювати місто, тому, як множество зі зброєю накинулося на підмогу, повернули *його* у втечу. І так тра-

пилося, що Антіох втік від мешкан-
ців і повернувся засоромленим. **3** Як
же він прийшов до Екватану, йому
сповіщено те, що сталося з Никано-
ром і Тимотеєм. **4** Він же піднявся
люттю, думаючи нанести його злобу
на юдеїв задля тих, що втекли. Тому
він наказав арматилатові безперервно
гнати дорогою, як небесний суд його
спонукав. Бо в гордості він так ска-
зав: Прийшовши, в ніщо оберну ю-
пар2. 16 дейську багатолюдність. **5** *А Все-
держитель, Господь Бог ізраїльський,
побив його невиліковною і невиди-
мою хворобою. Нагло ж, як він вис-
казав слово, його схопила люта внут-
рішня хворба, і він гірко мучився. **6**
Дуже справедливо *мучився* той, що
численними і жорстокими способами
мучив нутрощі інших. **7** Він же зов-
сім не відступив від своєї гордості, *а*
ще більше вихвалявся, дихаючи лют-
тю, наче вогнем, проти юдеїв, і нака-
зав приспішити хід. Трапилося йому,
що як він швидко їхав, він випав з
колісниці, і впавши тяжким падін-
ням, він поломав всі частини тіла. **8**
Він же, який через понад людську
гордість ще думав, що *може* наказу-
вати морським хвилям, і гадав, що
може на мірках виміряти множество
великих гір, був на землі. Його но-
сили на носилках, явно показуючи
всім божу силу, **9** так, що в його тілі
закишіли черв'яки. І як він ще жив у
болях, його тіло видавало сморід, а
всі вояки бридилися його смородом і
гноєм. **10** І того, що трохи раніше ду-
мав, що *може* доторкнутися небес-
них звізд, його ніхто не міг знести
задля незносного смороду. **11** Отже, з
цього він почав пізнавати тягар своєї
великої гордості, навчений духовною
раною в одну мить, сприймаючи дій-
сність своєї хвороби. **12** І коли ані він
сам не міг знести свого смороду, він
так сказав: Праведним є підкоритися
Богові і, будучи смертним, не заду-
мувати гордо рівне Богові. **13** Без-
божний же молився до того Владики,
що ніколи його не помилував, кажу-
чи так: **14** Святе місто, до якого я спі-
шив, щоб, прийшовши, перетворити
в порох і збудувати *там* гробівці, за-
лишу свобідним. **15** Юдеїв, яких я ба-
жав не удостоїти похороном, але пе-
редати з дітьми птахам і звірам на
пошматування, і всіх їх *наказую* зро-
бити рівними атинеям. **16** А святий
храм, якого раніше я пограбував,
приказую його прикрасити прегарни-
ми дарами, і священний посуд відда-
ти в дуже багато разів, і належне на
жертви дати з своїх розходів. **17** До
цього ж *обіцяю* юдеєм стати, прохо-
дити по всякому місці вселенної і
проповідувати божу силу. **18** Але хво-

хꙋ бѣжати ѿ поселѧ́нъ (и҆) ѡ҆братисѧ сра-
менъ. пришедшꙋ же є҆мꙋ къ є҆кватáнꙋ, възъ-
вѣстисѧ (є҆мꙋ) бы́вшаа ѡ҆ никанóре и҆ тимо-
дéю· възнесе же сѧ ꙗ҆́ростїю мнѧ́сѧ ѕлóбꙋ є҆го
нанести на і҆ꙋдеа ѿбѣгшихъ ради· тѣмже
повелѣ а҆рматилатꙋ беспрестáни бѣжáти шéс-
твїе. нб҃номꙋ сꙋдꙋ понꙋждáющꙋ є҆го. сице бо
горделѝве рⷱ҇е, многомꙋжїе і҆ꙋдéиское (-)[2] при-
шедъ сътворю (въ тщⷭ҇е)[3]. *(вседръжитель)[4] же в пара҃ ѕı
гь҃ бг҃ъ і҆и҃левъ поразѝ є҆го неи҆сцѣлною и҆ незри́мою
ꙗ҆́звою· внезапꙋ же и҆змѣншꙋсѧ є҆го слóвꙋ ꙗ҆тъ
є҆го внꙋтренаа лютаа болѣзнь, и҆ (грько мꙋ-
чáшесѧ)[5]. ѕѣло праведне многими и҆ чю́ждими
различїи и҆ныхъ ѹ҆тробы мꙋчившаго. ѡ҆́н же
никáкоже гордына своеà престà є҆щⷷ҇е величáнїа
и҆сполнѧ́шⷷ҇е (более) ѡ҆́гнедышꙋще ꙗ҆́ростїю на
і҆ꙋдéа. и҆ заповѣда ѹ҆скори́ти шествїе, слꙋчисѧ
є҆мꙋ ѹ҆стромлене и҆дꙋщꙋ пасти ѿ колесница, и҆
злымъ падéнїемъ пⷣа́ша всѧ ѹ҆́ды плоти съ-
крꙋши. ѡ҆́н же є҆ще мнѧи волнáмъ морскимъ
повелѣвати гордынѧ ради паче чл҃къ· и҆ (мно-
жество) великихъ горъ мнѧсѧ въ мѣрилехъ
и҆змѣрити. на зⷨе́ли бы҃ в носилѣ нош́ашесѧ.
ꙗ҆вленꙋ бж҃їю силꙋ всѣмъ показꙋѧ. ꙗ҆́коже (-)[6]
ѿ [телеси][7] (є҆го)[8] червемъ кипѣти. и҆ живꙋщꙋ
въ бо́лѣзнехъ (-)[9] плоти є҆го (и҆злїахꙋ смрáдъ)[10],
ѿ смрада же є҆го (и҆ гнóѧ) вси вои гнꙋшáхꙋсѧ
(-)[11]. і҆ и҆же мало прежде нб҃ны҃ ѕвѣздъ коснꙋ-
тисѧ мнѧ́щаго, є҆гоже никто можáше носи́ти
смрада ради лютаго. ѿсюдꙋ ѹ҆бо начà тѧ́-
гость мно́гїѧ горды́нѧ своеѧ познавáти (дх҃овною
наѹ҆ченъ ꙗ҆́вою. мгновенїемъ є҆ді́нѣмъ болѣз-
ни своеѧ пребываáнїе прїемлюще)[12]. и҆ є҆гда ниже
самъ смрада своє́го носи́ти можáше, тако рⷱ҇е.
прáведно є҆сть повинꙋтисѧ бг҃ꙋ. и҆ не смр҃тна
сꙋща (равне бг҃а) мꙋдръствовáти гóрде. молѧ́-
ше же сѧ скверныи къ никогда поми́ловавше-
мꙋ є҆го вл҃це, тако гл҃ѧ. ст҃ыи грⷣа є҆гоже спѣ-
шахсѧ пришⷣе въ прáхъ ѡ҆братити, и҆ гроби-
ща создáти свободна ѡ҆стáвлю і҆ꙋдеóвъ, и҆хже
хотѣхъ ниже погребенїю сподобити но пти́-
цамъ и҆ звѣремъ на растерзáнїе предати съ
младенцы. (и҆) вс҃ѣ и҆хъ равно а҆динéомъ сът-
вори́ти храм же ст҃ыи є҆гоже прежде плени пре-
добрѣишими дáры ѹ҆краси́ти (и҆), и҆ ст҃éнныѧ
сосꙋды мно́го множицéю (-)[13] воздáти (и҆) подо-
бáющаѧ (-)[14] къ жертвⷨа́ ѿ своихъ расхⷣо даро-
вати. къ си҃ же (-)[15] і҆ꙋдéѧ быти на всѧ́-
комъ мѣстѣ вселéнныѧ, проходи́ти и҆ пропо-
вѣдáти бж҃їю дръжáвꙋ. ꙗ҆о никáкоже преста
бо́лѣзнь, нáиде бо нáнь прáвыи бж҃їимъ сꙋдⷨо.
на себе же не ѹ҆пова̀. писà къ і҆ꙋдéомъ симъ

ѻ҆́бразомъ посла́нїе моли́твеныи чинъ мꙋ́ще. и҆мѣ́ше же сѧ си́це· Предо́брꙑ҆́ гражаномъ і҆ꙋ-
деѡ́мъ, ѕѣ́ло радова́тисѧ и҆ здравъствова́ти,
и҆ бл҃годѣ́йствовати· Црь и҆ стратигъ а҆нтїо҆́х.
А҆́ще бл҃го можете и҆ чада (ва́ша), и҆ своѧ
познана ва́ⷨ сꙋ́ть, молю́ бо бꙋ велич҃ества ра́ди на́
нб҃о ᲂу҆пова́нїе и҆мꙑи и҆ а҆́ в немощи лежа̀ вашеѧ
чести и҆ бл҃горазꙋмїѧ въспоминаѧ любезне,
возвращаѧсѧ ѿ персі́дскихъ мѣ́стъ, и҆ впа-
до́хъ в болезнь тѧжкꙋ нꙋжно и҆мѣхъ радити
ѻ҆́бщаго ради всѣ́хъ ᲂу҆твержє́нїѧ. и҆ не нерадѧ
ѻ҆́ сихъ ꙗ҆́же ѻ҆́ мнѣ, н҆о ᲂу҆пова́нїе много
и҆мѣ́ющи ᲂу҆бѣжа́ти недꙋга, зрѧ́ ꙗ҆́ко и҆ ѻ҆ц҃ъ
(мои) въ ѻ҆нѣ́хъ временехъ въ вꙑ́шнихъ мѣ́с-
техъ воева̀, показа̀ и҆же по немъ прїиметъ
нача́лство, да а҆́ще что противно слꙋчитсѧ,
и҆ли (-)[16] възвѣсти́тсѧ что бѣ́дно, вѣдꙋще
сїѧ и҆же въ страна́хъ є҆мꙋже ѻ҆ста́вишасѧ
ве́щи не смꙋта́тсѧ. къ си́м же помышлѧ́а
прилежа́щихъ си́лнꙑхъ. и҆ съсѣдъ црⷭ҇твїю
временемъ придръжа́щихъ, и҆ прїемлющихъ ѿ-
шедшее. прїѧ́хъ сꙑ́на а҆нтїо́ха цр҃ѧ, є҆гоже
мно́гащи въстѣка́ющаго на вꙑ́шнѧѧ є҆па́рхїа
мно́гимъ вашимъ препорꙋчахъ и҆ составлѧ́хъ.
писа́хъ же к немꙋ ꙗ҆́же подъпи́сана сꙋть· Молю
ᲂу҆бо ва́ⷭ и҆ прошꙋ, помѧните бл҃готворенїе
ѻ҆́бщее, да кождо же съдръжи́ бл҃горазꙋмїе къ
мнѣ и҆ сн҃ꙋ. ᲂу҆пова́ю бо є҆го кротце и҆ чл҃колюбне
послѣдꙋюща моє҆мꙋ произволе́нїю, ѻ҆́бще с вами
бꙑти. мꙋже ᲂу҆бїица же ᲂу҆бо и҆ хꙋлникъ
злѣ́ишаѧ пострада, ꙗ҆ко сеи и҆нꙑхъ преложи на
стра́ннꙋю, на гора́хъ лю́тою смр҃тїю и҆счезѐ·
Принесе же тѣло (є҆го) филиппъ съвръстникъ
є҆го. и҆же (-)[17] боѧ́щисѧ сн҃а а҆нтїо́ха къ пто-
ломе́ю филомиторꙋ въ є҆гѵ́петъ ѿи҆де·

роба зовсім не відійшла, бо на нього
найшла справедливим божим судом.
На себе ж він не надіявся. Він напи-
сав до юдеїв послання такого виду, що
мав молитовний вид. А був таким: **19**
Предобрим громадянам, юдеям – ду-
же радіти, і бути здоровими, і добре
діяти! Цар і володар Антіох. **20** Якщо
здорові ви і ваші діти і ваше вам є ві-
доме – *це добре.* Бо я благаю Бога за-
для величності, маючи надію на небо
21 і лежачи в немочі, любезно прига-
дуючи вашу шану і благоразумність.
Повертаючись з перських місць, я і
впав у тяжку хворобу. Конечним вва-
жав я думати про спільне скріплення
всіх. **22** І не занехаючи те, що від-
носно мене, але маючи велику надію
вирватися з хвороби, **23** бачачи, що і
мій батько в тих часах, коли воював в
горішних місцях, показав, хто після
нього прийме панування. **24** Щоб ко-
ли щось противного трапиться чи бу-
де сповіщено щось поганого, знаючи
це, не попали в замішання ті, що в
країнах, яким залишено справи. **25**
До цього ж, думаючи про тих, що є
сильні і сусіди царства, що на час
держали і брали в минулому, я нас-
тановив сина Антіоха на царя, якого
численним вашим я поручав і ставив,
часто відходячи до горішніх воло-
дінь. Написав же я до нього те, що
нижче написане. **26** Отже, благаю вас
і прошу, згадайте про спільне добро-
дійство, щоб кожний зберігав добру
думку до мене і сина. **27** Бо маю на-
дію, що він лагідно і чоловіколюбно
ітиме за моїми вказівками, щоб спіль-
но з вами бути. **28** Отже, чоловіков-
бивця і хульник дуже погано потер-
пів, бо він інших відчужив *від жит-
тя, і* він в горах пропав жорстокою
смертю. **29** А його тіло приніс Фи-
лип, його ровесник, який, боячись си-
на Антіоха, відійшов до Єгипту, до
Птоломея Філомитора.

Гл҃а, і҃·

Маккаве́и і҆ и҆́же с ни́мъ бѣхꙋ гдⷭ҇мъ себе
защища́ющи хра́мъ же и҆ гра́дъ воспрїѧ́ша,
ка́пища и҆́хже и҆ноплеме́нницꙑ по торжи-
щехъ ᲂу҆строи́ша, є҆щѐ же (и҆) требища
раскопа̀. и҆ ѻ҆чисти́ше хра́мъ, и҆нъ ѻ҆́лтарь сътво-
ри́ша. и раждегше ка́менїе и҆ възе́мше ѻ҆́гнь
принесо́ша жрътвꙋ по двою́ лѣтꙋ [и҆ мц҃ь, ѕ҃][1]·
и҆ димїамꙑ и҆ свѣщницꙑ и҆ хлѣбꙑ пре́дъложе-
нїѧ сътвори́ша и҆хже ради сътворенїи. молѧ́-
хꙋ г҃а, па́дше ни́цъ, да не ктомꙋ си́цевꙑѧ ѕло́бꙑ
слꙋча́тсѧ (и҆мъ). н҆о а҆́ще когда̀ и҆ съгрѣшатъ
ѿ него съ кротостїю наказꙋютсѧ, и҆ не (вар-
ва́ромъ и҆ хꙋлнꙑи́мъ)[2] ꙗ҆зꙑ́комъ предада́тсѧ·
во́нь же днь храмъ ѿ и҆ноплеменникъ ѻ҆скврь-

Глава 10

1 Маккавей і ті, що були з ним,
маючи Господа собі за охорону, за-
брав храм і місто, **2** *а* храми, які чу-
жинці збудували на торговицях, ще ж
і молитовницю, він знищив. **3** І, очи-
стивши храм, зробили інший жерто-
вник. І спаливши каміння, і взявши
вогонь, принесли жертву після двох
літ і 6-ти місяців. І вони зробили ла-
дан, і світильники, і хліби предло-
ження, **4** задля яких вони створені.
Впавши ниць, вони благали Господа,
щоб їм більше не трапилися такі зла.
Але, якщо коли і згрішать, вони були
Ним лагідно упімнені і не були пе-
редані варварам і хульним народам. **5**
Трапилося, що в тому ж дні, в якому
храм був збещещений чужинцями, в

тому ж дні було очищення храму, 25-го дня місяця, що є Хаслев. **6** І з радістю вони святкували 8 днів, за правилом намету, згадуючи, як короткий час перед празником шатер вони паслися в горах і в печерах на подобу звірів. **7** Тому, маючи тирси, і зелені галузки, а ще і пальми, приносили пісні Тому, що дав очистити своє місце. **8** І вони встановили спільне рішення і закон всьому юдейському народові: кожного року святкувати ці дні. **9** І отже, Антіох, що був прозваний Епіфанієм, мав таку смерть. **10** Тепер же скажемо те, що сталося від Евпатора, сина безбожного Антіоха, скорочуючи зло, що було зроблене в боях. **11** Бо цей взяв царство і наставив над царськими ділами якогось Лисію, вождя вояків Сирійської і Финикійської Долини. **12** Птоломей же, прозваний Макрон, прийшов до Юдеї, щоб берегти те, що справедливе, задля тієї образи, що сталася, і намагався поводитися мирно з ними. **13** Через це *він був* оскаржений друзями перед Евпатором і почув, що він зрадник в усьому. Задля цього він покинув Кіпр, довірений *йому* Филомитором, і відійшов до Антіоха Епіфанія від Атимія з шляхетністю і владою, *і* покінчив життя отрутою. **14** Коли ж Ґоргія був воєводою догідних місць, він в усьому воював з юдеями. **15** З ним же ідумейці продовж *певного* часу забирали твердині, повчали приймати юдеїв, що втікали з Єрусалиму, і починали воювати. **16** Ті, що були ж з Маккавеєм, зробили молитву і, благаючи Бога, щоб став їм союзником, накинулися на ідумейські твердині. **17** Хоч ті мужньо змагалися, місця були захоплені. Вони ж вбили всіх, що билися на стінах, більше ніж двадцять тисяч, **18** Як ж деякі втекли, більше ніж 9000, до двох сильних і з запасами веж, що мали все *потрібне* до облоги, **19** Маккавей залишив Симона і Йосифа, ще ж і Закхея і досить тих, що з ним, щоб з ними боротися, а сам відійшов. **20** Ті ж, що з Симоном, були обмануті деякими, що у вежах, задля срібла і, взявши 70000 дидрахм, дозволили деяким утекти. **21** А те, що сталося, було сповіщено Маккавеєві, і він зібрав начальників народу і оскаржив їх, що задля срібла вони продали братів і відпустили їхніх ворогів. **22** Отже, тих, що були зрадниками, він вбив і нагло знищив обі вежі. **23** Зброєю ж усіх, що були в двох твердинях, він успішно руками вигубив більше ніж 20000. **24** А Тимотей, що раніше був розбитий юдеями, скликав множество чужих вояків, зібрав немало кіннотників з Азії і прийшов, щоб зброєю захопити Ю-

нися. случися в той же днь очищенїю быти храма. ке го дне мца, иже есть [хаслевъ][3]. И съ веселїемъ празноваху днїи, и. по образу сѣни поминающи. яко преже малаго времени празника сѣнна́го въ горахъ и въ пещерахъ ѕвѣрїимъ образомъ бѣша пасоми. дирса ради и вѣтвїи зеленыхъ еще же и финикъ имѣющїи пѣснь приношаху давшему очистити мѣсто свое. (И) повелѣша (-)[4] объщую заповѣдь и повелѣнїа всему языку іудейску по вся лѣта празновати дни сїа. И антїохъ убо иже прийменовашеся епифанъ скончанїе тако имѣ. Нынѣ же ѿ еупатора сна антїоха нечестиваго бывшаа речемъ, съкращающи лукаваа иже въ бранех сътворена суть. сей бо воспрїа црствїе (и) постави над дѣтельми (црскими), лисїа нѣкоего удоли сvрїискїа и финикїискїа вои протарха. Птоломеи же нарицаемый макронъ правеное съблюдати иде въ іудею бывшеа ради (-)[5] обиды, (и) покушашеся яже к нимъ мирно проводити. Ѿнюду же оклеветанъ ѿ другъ къ еупатору. и по всему предатель слыша, сего ради кvпра въвѣренаго ѿ филомитора остави, и къ антїоху епифану ѿиде съ бл҃городъствомъ и властїю (ѿ адимїа), ядом животъ скончя. Горгїа же егда бѣ воевода мѣстомъ прїатымъ и по всему іудеи ратоваше. С ним же идумеане взимаху въ времена твердына, наоучаху іудеовъ прибѣгающихъ ѿ іерслима прїимати, (и) ратовати начинаху. Сущїи же съ маккавеомъ сътвориша млтву и молащи Ба съпоборника им быти, на идуменскїа твердыни оустремишася. Имже (-)[6] прилѣжащимъ мужествене оудръжани быша мѣста. всѣхъ же на стѣнахъ ратующихъ (-)[7] оубиша боле нежели двадесать тисящъ. избѣгшим же нѣкоихъ боле ҂д, въ два пирги тверды и запасны и вся къ браненїю имуща. Маккавей же къ ихъ поборенїю остави симона і иосифа, еще же и закхеа, і иже с нимъ доволных (-)[8], сам же ѿиде. Сущїи же съ симоном прельстишася ѿ нѣкоихъ иже въ столпѣхъ сребра ради. (и) ҂о, дидрагмъ воспрїимши оставиша нѣкоихъ избѣжати. възвѣсти же ся маккавею о бывшем (и) собра началники людеи (и) повѣда на них яко сребра ради продаша братїю (и) супостати ихъ ѿпустиша. бывших убо предатель оуби, и внезапу два столпы раздруши. оружїи же вся сущаа въ дву твердынахъ руками оуспѣваа погуби боле, ҂к. Тимодеи же иже пре ѿ іудеи бысть пораженъ, созва вои

страннныхъ множество, і иже въ асїи конникъ
собра не мало прїиде, яко оружїемъ іудею прї-
яти· (Маккавеи же і иже с нимъ)[9], приближаю-
щимся ему къ млтвѣ бжїи обратишася,
главы землею посыпающе и чресла вретищами
препоясавше пре олтаремъ ниць паше. моляху
милостива имъ быти. враждовати же вра-
ждующимъ на нихъ и супостатомъ супроти-
вися, яко законъ рече· Бывши же по молитвѣ
воспрїяша оружїя далече ѿ града изшедше,
приближше же ся ратнико в себѣ быша· Слнцу
же возсїявающу обои же совокупишася· Сїи же
имуще блгополученїе и побѣды благость прибѣ-
жища ради иже къ Гу. они же воеводу брани
(помощїю имѣаху)[10]· Пребывающи же брани
явишася супостатомъ ѿ небеси мужїи, е, на
конехъ златы оузды имуще блголѣпне (-)[11] пра-
вяще іудеовъ. ѿ нихъ же два маккавея средѣ
имѣюще, оружїи своими защищающи здрава
сохраняху. на супостаты же стрелами и керав-
нами метаху. имже смѣсишася невѣдѣнїемъ
сѣчахуся мятежа исполнени. оубиша же ся ҂к
и пять сотъ (пѣшецъ), конникъ же х· (-)[12]
Тимодей же оубо побѣже въ газару глемую
твердыню блголѣпную стражу, воеводствующу
же тому хереоу· (Маккавей же і иже с нимъ)[13] бѣху
веселящеся, обыдоша стражу дни д. сущїи
же внутрь твердыни мѣста оуповающе паче
мѣры хуляху и словеса неподобна изношаху·
Явльшу же ся, (ке)[14] дни, (-)[15] юноши иже съ
маккавеомъ бѣху, разжегшеся яростїю власфи-
мїи ради, приближиша къ стѣнѣ, (-)[16] звѣро-
образною яростїю впадшаго (и) разсѣкоша іни и
же сим подобне въсходяще съ нужею къ иже
внутрь зажгоша столпы. и вожегше огнь (и)
злорекущихъ живы сожгоша, инїи же врата раз-
сѣкоша, въспрїявше прочїи чинъ, взяша градъ.
и тимодея сокровенна в нѣкоемъ рвѣ заклаша, и
брата его хереана, и аполлофана. сїя сотворше
со пѣсньми і исповѣданми блвяху Га блгодѣ-
теля велїя и побѣдодателя ізлеви·

Глава, аі·

По малѣ же времени, лисїя приобразным
царевы и сродникъ и дѣтелемъ престатель,
зѣло тяжце помышляя о бывшихъ,
събра, ҂п, и конники вся, прїиде въ іу-
дею чающи градъ еллиномъ обитанїе сътвори-
ти, храмъ же сребро даненъ сътворити якоже и
прочїихъ языкъ капища, и по вся лѣта пре-
меняти начало жречества, никакоже помышляя

дею. **25** Маккавей же і ті, що з ним,
подалися до божої молитви. Як він
наближався, посипаючи голови зем-
лею і підперезавши бедра мішкови-
ною, **26** впавши ниць перед жертов-
ником, благали, щоб Він був до них
милосердним, а ворогував з тими,
що ворогували проти них, і щоб
протиставився ворогам, так як ска-
зав закон. **27** Коли ж було по моли-
тві, вони взяли зброю, вийшовши
далеко від міста, а, наблизившись
до вояків, були самі. **28** Коли ж сон-
це засяяло, оба зударилися. Ці ж,
маючи щастя і красу побіди задля
захисту, що в Господі, ті ж на під-
могу мали воєводу в бою. **29** А як
бій продовжувався, ворогам з неба
появилися 5-ть мужів на конях, що
мали золоті вуздечки, що гарно про-
вадили юдеїв. **30** А два з них, взя-
вши всередину Маккавея, охороня-
ючи своєю зброєю, оберігали здо-
ровими, на ворогів же кидали стрі-
ли і керавни (*гр.=блискавки*). Через
це вони замішалися в осліпленості,
рубали себе переповнені страхом.
31 Повбивалося ж до 20000, п'яти-
сот піших, а вершників – 600. **32**
Отже ж, Тимотей втік до дуже силь-
ної твердині, прозваної Газарою. Де
Херей був там володарем. **33**
Маккавей же і ті, що з були ним,
радіючи, обсіли твердиню 4-и дні.
34 А ті, що були всередині, понад
міру надіючись на силу місця, ху-
лили і виголошували непристійні
слова. **35** Як же наступив 25-ий
день, хлопці, що були з Маккавеєм,
розпалені люттю через хулу, наб-
лизилися до стіни, і звірячою лют-
тю розрубували того, хто їм попа-
дався. **36** Інші ж, подібно до цих,
ідучи з бідою до тих, що всередині,
підпалили вежі; і запаливши во-
гонь, хульників спалили живими.
Ще інші, взявши остале військо,
розрубали брами і захопили місто.
37 І вони вбили Тимотея, схованого
в якійсь криниці, і його брата Хере-
ана, і Аполлофана. **38** Зробивши це,
зі співами і визнаваннями вони бла-
гословляли Господа – великого До-
бродія і Побідодавця ізраїлевого.

Глава 11

1 По короткому ж часі Лисія,
славний у царя, і кревний, і нас-
тавник над ділами, з великою гір-
котою задумуючись над тим, що
сталося, **2** зібрав 80000 і всіх верш-
ників, прибув до Юдеї, думаючи
зробити місто помешканням для
еллинів, **3** а храм змусити давати
срібло, так як і храми інших на-
родів. І кожного року міняти голов-

ного священика, **4** зовсім не думаючи про божу силу, але надіючись на десятки тисяч піших, і на тисячі вершників, і на 80 слонів. **5** Ввійшовши до Юдеї, він і наблизився до Ветсуси, що була у вузькій околиці, а віддалена від Єрусалиму на якихось п'ять стадій, і її гнобив. **6** Як довідався Маккавей і ті, що з ним, що той воював проти твердині, з плачем і слізьми вони з усім народом благали Господа послати доброго ангела на спасіння Ізраїля. **7** Сам же Маккавей першим взяв зброю, разом з собою скріпив інших піднятися на біду, щоб допомогти своїм братам. Вони ж разом, з ревністю, кинулися, **8** щоб вийти з Єрусалиму. З'явився *їм* вершник, що їх провадив, в білій одежі, озброєний, в золоті, що діяв хоробро. **9** Всі ж разом поблагословили милосердного Господа і скріпилися душами, будучи готовими люто розбивати не лише чоловіків, але і звірів, і залізні стіни. **10** Вони ішли озброєними, маючи з неба господнє милосердя, що з ними воювало. **11** Вони ж як леви, кинувшись проти ворогів, поклали з них 11000 піших і 1000 і 6-ть сотень вершників, а всіх змусили до втечі. **12** Численні ж з них зраненими і нагими спаслися. Спасся же і сам Лисія, втікаючи зі встидом. **13** Не будучи ж безумним, він зрозумів ту поразку, що йому сталася, і зрозумів, що євреї є непереможними, коли з ними воює всемогутня божа поміч. **14** Він послав до них, радячи погодитися в усьому, що справедливе, щоб і намовити царя, і спонукати *його* стати їхнім другом. **15** Маккавей же погодився на все, про що він просив, радячи корисне. І цар погодився на все те, що Маккавей віддав Лисії на письмі відносно юдеїв. **16** Від Лисія були ж послані письма до юдеїв, що мали такий вид: Лисія юдейському множеству – радіти! **17** Іван і Авессалом, що були послані від вас, даючи письмо, просили відповіді про те, що в ньому зазначене. **18** Отже ж, я сповістив цареві те, що належалося принести, і те, що було сприйнятним, він відпустив. **19** Адже, якщо збережете добрий розум у ділах і відносно того, що осталося, постараюся бути вам виновним у добрі. **20** Про це ж в частці заповідаю їм і тим, що від мене послані поговорити з вами. **21** Будьте здорові. 148-го року, в місяці Діоскора, в 24-му дні. **22** Царське ж послання містило таке: Цар Антіох братові Лисії – радіти! **23** Відколи наш батько перемінився на бога, бажаючи, щоб ті, що є в царстві, були без турбот відносно власного дбання, **24** ми почули, що юдеї не сприйма-

бжїю державꙋ, но оуповаѧ тмамъ пѣшцъ и в тысѧщахъ конникъ, и въ п҃, слоновъ. вшедъ въ їоудею и приближисѧ къ ведсꙋсꙋ сꙋщемꙋ в тѣснѣ странѣ, їерлима же ѿстоѧше ꙗко стадїй пѧть, (и) сїе оскорблѧше. ꙗкоже позна (маккавей ї иже с нимъ)[1] ратꙋюща его твердынѧ. съ плачемъ и слезами молѧхꙋ га съ всѣмъ народомъ блгаго агг҃ла послати къ спсенїю їил҃ѧ. Сам же маккавей взѧ орꙋжїе первѣе прочихъ оутверди вкꙋпѣ съ собою бѣдꙋ подъѧти, помощи братїи своей. вкꙋпѣ же съ оусердїемъ оустремишасѧ изыти (и ерлима)[2], ꙗвисѧ преводѧ и конникъ въ одежди бѣлѣ, въоржженъ въ злато храбръствꙋѧ. вкꙋпѣ же вси блвиша млрдаго (га)[3]. и возмогоша дшами, не точїю члкъ но и ѕвѣрей лютѣише, и стѣны желѣзны сокрꙋшати сꙋще готови идѧхꙋ въ оутваре, съ нбси имѣюще гню млть съпоборствꙋющꙋ имъ. львообразно же оустремльшесѧ на сꙋпостаты. простроша ѿ нихъ а҃ї, (пѣшцъ и) конникъ (-)[4] а҃ и ѕ҃ сотъ, всѣхъ же понꙋдиша бѣжати. мнози же ѿ нихъ ꙗзвенїи нази оуцѣлѣша, и сам же лисїѧ стꙋдно бѣжащи оуиде. Не безꙋма же сый внѧтъ бывшее нань поражєнїе. и оуразꙋмѣ непобѣднымъ быти евреомъ. всемогꙋщей бжїей помощи съпоборъствꙋющи имъ, посла к нимъ совѣтꙋѧ смиритисѧ о всѣхъ праведныхъ, ꙗко и цр҃ѧ оувѣщати и понꙋдити дрꙋга имъ быти. Изволи же маккавей о всѣхъ о нихъ же моли полезнаѧ радѧ. Елика бо маккавей въздаде лисїю написꙋѧ о їоудеохъ остави цр҃ь. бѣша же писанїѧ їоудеомъ посланныѧ ѿ лисїѧ имꙋще образъ сицевъ. Лисїа, множествꙋ їоудейскꙋ радоватисѧ. Їоаннъ и авессаломъ, иже послани сꙋть ѿ васъ дающи писанїѧ прошахꙋ ѿвѣта о нихъ назнаменанного. елика же оубо подобаше (-)[5] црю принести известихъ. и ꙗже бѣ въспрїѧта ѿпꙋсти. аще бо (-)[6] въ вещехъ блгоразꙋмїе съблюдете и въ прочїе искꙋшꙋсѧ повиненъ вамъ блгихъ быти. о сихъ же по части заповѣдаю симъ, ї иже ѿ мене послани сꙋть побесѣдовати с вами, здравъствꙋите. лѣта рми, (мцѧ) [дїоскори][7] (днѧ) кд. Црска же посланїѧ съдержашесѧ сице. Цр҃ь антїохъ, лисїи братꙋ радоватисѧ, ѿцꙋ нашемꙋ въ боги пременшꙋсѧ, хотѧщꙋ иже въ црьствїи сꙋщихъ несмѧтенны быти, къ своинственомꙋ прилѣжанїю. слышахомъ їоудеи не блговолѧщихъ ѿца (моего) повелѣнїи еже пременитисѧ на еллинскїа законы. но изволѧю держати своѧ заповѣди.

(и҆) моле́нїа ради дарꙋютсѧ и҆мъ зако́ны [и҆хъ][8]. хотѧщи же и҆ сїѧ ꙗ҆зы́кꙋ бес мѧте́нїа бы́ти, сꙋди́хомъ (тогда) и҆мъ хра́мъ създа́ти, и держа́тисѧ по прароди́тельскомꙋ и҆хъ зако́нꙋ· бл҃го ᲂу҆бо сътвори́ши аще послеши к ни́мъ и҆ десни́цꙋ даси. ꙗ҆́ко да позна́вши наше произволе́нїе бл҃годꙋшни бꙋдꙋтъ, и҆ любе́зни пребꙋ́дꙋтъ къ (на́шемꙋ)[9] застꙋпле́нїю· Къ [і҆ꙋде́ѡмъ][10] же цр҇ка посланїѧ си́цева бѣ· Цр҇ь а҆нтїо́хъ ста́рцемъ і҆ꙋде́йскимъ и҆ про́чимъ і҆ꙋде́ѡмъ ра́доватисѧ. а҆ще сдра́ствꙋете да бꙋ́детъ ꙗ҆́коже хо́щемъ, и҆ сами же здравствꙋемъ· и҆з̾ꙗ҆ви на́мъ менелаи, хотѣ́сте ѿше́дши ва́мъ бы́ти съ (нашими)[11]. ѿходѧ́щимъ ᲂу҆бо да́же до (дн҃е), л҃, (мц҃а) ѯандї́ѧ дади́мъ же десни́цꙋ безбоѧзни бы́ти і҆ꙋде́ѡмъ свои́ми расхо́ды и҆ зако́ны ꙗ҆́ко и҆ преже. и҆ ни є҆ди́нъ и҆хъ ни поє҆ди́номꙋ ѡ҆́бразꙋ стꙋжитъ ѡ҆ неразꙋмѣнїихъ· Посла́хомъ же и҆ менела́а ᲂу҆тѣша́ющѧ ва́съ здравъствꙋйте· лѣ́та, рм҃и. ѯандї́а (мц҃а) є҃і (дн҃ѧ) посла́ша же и҆ римлѧне к ни́мъ посланїе и҆мѣющи си́це· Ки́ндъ мемїискїи, (и҆) ти́тъ манїискїи, ста́рцы ри́мстїи лю́демъ і҆ꙋде́йскимъ ра́доватисѧ· ѡ҆ нихъ же лисїѧ сро́дникъ цр҇евъ ѿпꙋсти вамъ, и҆ мы събл҃говолѧ́емъ ꙗ҆́же сꙋди цр҇ю ѿвѣща́ти, скорѣе посли́те кого съзира́ти ѡ҆ сихъ, да поста́вимъ ꙗ҆́коже подоба́етъ вамъ· и҆дꙋ́ бо и҆демъ ко а҆нтїохї́и. сего ради ᲂу҆скори́те и҆ посли́те нѣ́кои҆хъ да и҆ мы ᲂу҆вѣ́мы коѧ є҆сте во́лѧ, здравъствꙋйте· лѣ́та рм҃и, є҃і (дн҃ѧ мц҃а) ѯандї́ѧ·

Гл҃а, в҃і·

Бы́вшимъ же завѣ́томъ си́мъ, лисї́ѧ ѿи́де къ цр҇ю· і҆ꙋде́и же ѡ҆ земле тѧжа́нїю бы́ша· (ѡ҆ста́вшимъ) же по мѣстомъ воє҆во́дамъ, тимоѳеи и҆ а҆поллѡ́нїи сн҃ъ генеѡ́въ, є҆ще же и҆ѥрони́мъ и҆ димофо́нъ, к си́мъ же (и҆) никано́ръ кѵпрїа́рхъ, не ѡ҆ставлѧ́хꙋ и҆хъ бл҃гостоѧти и҆ ꙗ҆́же въ молча́нїю бы́ти· І҆ѡппї́ане же толи́ко сътвори́ша нече́стїе. моли́ша і҆ꙋде́и с ни́ми живꙋщихъ, вни́ти въ пре́ставленыѧ ѿ нихъ ладїи съ жена́ми и҆ ча́ды, ꙗ҆́ко ни є҆ди́нѣи вра́ждѣ межꙋ и҆ми настоѧ́щи, по ѡ҆́бщꙋ бо повеле́нїю гра́скꙋ. и҆ сїѧ въспрїѧ́вши и҆мъ ꙗ҆́ко въ ми́ръ хотѧ́ще, (-)[1] ничтоже прозрѣвше хотѧщихъ. ѿве́зши и҆хъ погрꙋзи́ша бо́ле двꙋ с҃· Позна же і҆ꙋ́да бы́вшꙋю на сро́дники своѧ поги́бель, възвѣсти мꙋжемъ и҆же с ни́мъ, и҆ призыва́ѧ пра́веднаго сꙋдї́ю б҃а. прїиде къ скверноᲂу҆бїйцамъ бра́тїи є҆гѡ. (и҆) приста́ница но-

ють накази мого батька, *щоб* перейти на еллинські закони, але бажають держати свої заповіді. І заради прохання їм даруються їхні закони. **25** Бажаючи ж і це, щоб народ був без турбот, ми тоді судили їм збудувати храм і дотримуватися їхніх прабатьківських законів. **26** Отже, добре зробиш, якщо до них пошлеш і даси правицю, щоб, довідавшись про нашу думку, вони були добродушними і люб'язно пристали до нашого заступництва. **27** А такі були царські послання до юдеїв: Цар Антіох юдейським старцям та іншим юдеям – радіти! **28** Якщо ви є здорові, хай буде так як ми бажаємо. І ми ж самі здорові. **29** Об'явив нам Менелай, що ви, відійшовши, бажали бути з нашими. **30** Отже, тим, що ідуть до дня 30-го місяця Ксантія, дамо ж правицю, щоб без страху **31** Юдеї мали свої розходи і закони, так як і раніше, і ні один з них хай ніяким способом не докучає за вчинене в недорозумінні. **32** Ми ж послали і Менелая, що вас потішає. **33** Будьте здорові. 148-го року, в місяці Ксантія, в 15-му дні. **34** Послали ж і римляни до них листа, що містило таке: Кинд Меммійський і Тит Манійський, римські старшини, юдейському народові – радіти! **35** З тим, що Лисія, родич царя, вам відпустив, і ми згідні. **36** А відносно того, що він судив принести цареві, швидко пошліть когось це розглянути, щоб ми зробили так, як вам належиться. Бо ми ідемо до Антіохії. **37** Через це поспішіться і пошліть когось, щоб і ми довідалися, якої ви думки. **38** Будьте здорові. 148-го року, 15-го дня, місяця Ксантія.

Глава 12

1 Як же сталися ці завіти, Лисія відійшов до царя, а юдеї зайнялися працею з землею. **2** А ті воєводи, що залишилися на місцях, Тимотей і Аполлоній, син Ґенеїв, ще ж Єронним і Димофон, до них же і Никанор, Кипріярх, не давали їм бути в добрі, і щоб було те, що для спокою. **3** Йоппійці ж вчинили таку безбожність. Вони попросили юдеїв, що жили з ними, ввійти до ними підготовлених човнів з жінками і дітьми, наче б ніякої ворожнечі між ними *не* було. **4** Бо це за спільним міським рішенням. І коли ці посприяли їм, як тим, що бажають мир, в нічому не підозрівши тих, що їх бажали відвезти, ті втопили більше двохсот. **5** Юда ж довідався про ту загибіль, що сталася його кревним, він сповістив мужам, що з ним, **6** і, прикликуючи праведного Суддю – Бога, прийшов до ганебних вбивців його братів. І вночі він запа-

лив пристань, і спалив човни, і вибив тих, що втекли від вогню. **7** А як околиця замкнулася, він відійшов. Коли ж знову прийшов, він викорінив і всіх йоппійців, і громаду. **8** Він же довідався, що бажають тим самим видом повестися з тими юдеям, що живуть в Амнії, **9** вночі захопивши і амнитів, він запалив і пристань з баштою. Так що заграву від вогню було видно до Єрусалиму, що є за 240 стадій. **10** Пішовши ж звідти, 9-ть стадій вони йшли проти Тимотея. З ним зустрілися арави, більше 5000 мужів і 5 сотень вершників. **11** Коли ж була велика битва, і божа поміч помагала тим, що з Юдою, інші араби, переможені, просили в Юди дати їм правицю, обіцяючи дати стада і надалі їм помагати. **12** Юда ж зрозумів, що вони по правді в багатьох *справах* корисні, *і* пообіцяв дати їм мир. Взявши ж правицю, вони відійшли до своєї країни. **13** Він же оточив і якесь сильне, і мурами огороджене ефирунське місто, що було замешкане змішаними народами, якому ім'я Каспин. **14** А ті, що були всередині, надіючись на силу стін і приготовлену їжу, без страху чинили Юді прокляття і хули, говорячи те, що не годиться. **15** Ті ж, що були з Юдою, прикликуючи великого На-
іс нав. 6 чальника миру, *що без баранів (=*машина*) і воєнних машин в часах Ісуса знищив Єрихон, по-звірячому напали на мур. **16** І з божої волі захопили місто, вчинили безчисленні вугублення, так що здавалося, що поблизька пристань, яка мала ширину двох стадій, була повна крові вбитих. **17** Звідти вони відійшли на 7 сот і 50 стадій і прийшли до Хараки, до юдеїв, прозваних тувіїнами. **18** І Тимотея вони в місцях не схопили. Не зробивши ні одне діло, повернувся, залишивши залогу на якомусь дуже сильному місці. **19** Доситей же і Сосипатр, що були воєводами з Маккавеєм, вийшовши, побили тих від Тимотея, що залишилися в твердині, більше 10000 чоловік. **20** І Маккавей вишикував своїх вояків і поставив їх полк проти полку. І пішов проти Тимотея, маючи з собою 120000 піших та 2000 і 5 сотень вершників. **21** Тимотей же довідався про прихід Юди *і* наказав жінок, і дітей, і інше приготовлене ввести до твердині, що називалася Карнія, бо була не до здобуття, і неможливо було влізти через вузькість місця. **22** Коли ж юдин полк вперше появився, то був жах на ворогів від всевидючого божого страху. І вони кинулися до втечі один від одного, так що часто своїми були налякані і слабли побиті своєю збро-

щїю пожже, и҆ ла́дїа попали. і҆ и҆збѣгшихъ же
(ѿ ѻ҆гна̀)[2] закла̀. стра́нѣ же заключшисѧ ѿ-
и҆де. ꙗ҆́коже па́ки прїиде и҆ всѣхъ и҆ѻ҆п҃пїа́нъ
и҆ско́рени (и҆) гража́нъство· Съразꙋмѣ же и҆ ѻ҆
и҆же въ (а҆мнїи)[3] живꙋщимъ і҆ꙋде́омъ симъ
ѻ҆́бразомъ сътвори́ти хотѧ́щихъ, и҆ (а҆мни́-
т҃е)[4] но́щїю ꙗ҆́тъ (и҆) зажже приста́нище съ
столпомъ, ꙗ҆́коже ꙗ҆ви́тисѧ зар҃ѧ ѻ҆гна̀ въ
і҆е҆р҃лимѣ стадїи сꙋщи, с҃м· ѿтꙋдꙋ же ѿш҃е-
шимъ д҃ ста́дїи, пꙋть творѧ́хꙋ на тимо-
деѧ· Срѣтошасѧ с ни҃ аравѧ́не множае, ҂е҃
(мꙋжїи), (и҆) конникъ (-)[5], ҃е ҃со. е҆гда же бра҃
ѕѣло творѧ́шесѧ. и҆ по́мо҃ б҃жїѧ преспѣѧше
ꙗ҆́же ѻ҆ і҆ꙋдѣ. прочїи а҆рава́не ѻ҆долѣни, про-
ша́хꙋ ѿ і҆ꙋ́ды десницꙋ себѣ да́ти, ѻ҆бѣща́ю-
ще (-)[6] па́стве да́тисѧ. и҆ въ прочихъ пользе-
вати и҃х· і҆ꙋ́да же съразꙋмѣ ꙗ҆́ко и҆стинно въ
мно́гихъ и҃ ключи́мыхъ ѻ҆бѣща миръ да́ти
и҃. (-)[7] взѧ́вши (же) десни́цꙋ ѿи҆дошa въ
(странꙋ своѭ̀)[8]· Ѡ҆бъѧ́ же и҆ нѣкои гра́дъ
(е҆фирꙋньскъ)[9] твердъ и҆ стѣна́ми ѻ҆гражде́н,
(-)[10] и҆же ѿ всѐсмѣшены҃ ꙗ҆зыкъ ѻ҆бита́шесѧ
(е҆мꙋже) и҆мѧ каспинъ· Сꙋщїи же внꙋтри на-
дѣ́ющесѧ на крѣпость ст҃ѣ и҆ ѹ҆готова́нїе
бра́шенъ. бе҆боѧ́знено творѧхꙋ і҆ꙋ́де проклѧ́тїе
и҆ хꙋленїе (-)[11] г҃лющии ꙗ҆́же не подоба́етъ· Сꙋ-
щїи же съ і҆ꙋ́дою призыва́юще вели́каго нача́л-
ника мира. *и҆же безъ ѻ҆́вновъ и҆ миха́ничес- ІсУ на҃ ѕ
кихъ (а҆рга́н)[12], въ времена і҆сꙋса раздрꙋши е҆ри-
хо́нъ· Нападо́ша ѕвѣроѻ҆́бразно стенѣ (и҆) взѧ́-
ша гра҃ б҃жїимъ хотѣнїемъ безчислена закла-
нїѧ сътвори́ша· ꙗ҆́коже прилѣжа́щемꙋ приста́-
нищꙋ широта и҆мꙋщи ста́дїи двѣ, (і҆) ѹ҆бїе-
ныхъ кро́ви и҆сполнена ꙗ҆ви́сѧ. ѿтꙋдꙋ ѿи҆до́-
ша ста́дїи, ҃з ҃со и҆ ҃н, (и҆) прїидо́ша в хара́кꙋ
къ г҃лемымъ тꙋвїиномъ і҆ꙋде́омъ· И҆ тимо-
де́ѧ же въ мѣстехъ не ꙗ҆́ша. н҆и е҆ди́но же
дѣло съвръшивъ възвратисѧ. ѻ҆ставльше
стра́жꙋ въ нѣкое́мъ мѣсте (-)[13] ѕѣло твер-
дѣ. досиде́и же и҆ съсипа́тръ и҆же бѣхꙋ воеќво-
ды съ макка́ве́ом, и҆зшедше погꙋби́ша ѿ
тимоде́ѧ ѻ҆ста́вшихъ въ тверды́ни боле ҂і҃
мꙋжїи. (и҆) макка́ве́и же въчини воѧ́ своѧ и҆
поста́ви и҆хъ по́лкъ противꙋ п҃лка. и҆ на ти-
моде́ѧ пои҆де и҆мѣ́ющи съ собо́ю, ҃рк пѣшецъ,
ко́нникъ же, ҂в҃ и ҃е ҃со. позна́ же тимоде́и
прише́ствїе і҆ꙋ́дино, (повелѣ)[14] же́ны и҆ дѣти
и҆ про́чаѧ ѹ҆готованїѧ (въвестѝ) въ тверды́ню
нарица́емꙋю карнїю. бѣ бо непобори́мо и҆
въсходꙋ невозмо́жно мѣста ради тѣсноты̀·
Е҆гда́ же по́лкъ і҆ꙋ́ды҃ прьвыи ꙗ҆ви́сѧ, и҆ бысть
ѹ҆жасъ на сꙋпоста́ты ѿ всеви́дѧщаго стра҃х

(бж҃їѧ), (и҆) въ бѣгство оу҆стреми́шасѧ є҆ди́нъ
ѿ дрꙋга́го. ꙗ҆́кѡ мно́жицею ѿ свои҆ оу҆страша́-
тисѧ, и҆ ѻ҆рꙋ́жїи свои́ми оу҆да́рени ѻ҆слабла́хꙋсѧ
Творѧ́ше же і҆ꙋ́да гоне́нїе прилѣ́жно оу҆бива́юще
и҆ноплеме́нникъ, (и҆) простре (ѿ ни́хъ) ҂л҃, мꙋ-
жїи. сам же тимоѳе́й впаде въ странꙋ̀ до-
сиде́ѧ и҆ сосипа́тра, (и҆) мно́гомъ моле́нїемъ
молѧ́ше да жи́въ ѿпꙋ́ститсѧ. занѐ мно́гихъ
оу҆́бо сро́дники и҆ нѣ́кои҆ бра́тїю и҆мѣѧ́ше. и҆
си́хъ ѻ҆безсловесити слꙋчитсѧ, [а҆́ще оу҆́мретъ][15].
вѣрꙋ́ющим же и҆мъ мно́гихъ проше́нїи (-)[16]
здра́ва є҆го пꙋсти́ша бра́тїи ра҆ спасе́нїѧ. и҆зы́-
иде (макка́вей) въ карнїю и҆ въ (таргатїю)[17]
(и҆) оу҆би҆, ҂кє (-)[18]. По си҆ же (-)[19] погꙋбле́нїю, ѻ҆б-
ратти [і҆ꙋ́да][20] (вои҆) (-)[21] на є҆фро́нъ гра҆ твердъ,
в не҆же [жива́ше лисі́ѧ и҆][22] мно́жество ра́зны҆
ꙗ҆зы́къ. ю҆́ноша же си́льнїи стоѧ́ще предъ
стѣна́ми крѣ́пко бранѧ́хꙋ. в не҆ же бѣхꙋ
(а҆́ргани)[23], и҆ прочїи вои́скїи ѻ҆рꙋ́жїѧ. призва́вше
же си́лнаго съ дръжа́вою сокрꙋша́ющаго ра́т-
ныхъ си́лы, взѧша же градъ по҆ рꙋ́кꙋ. (и҆) оу҆-
би́ша и҆́же внꙋ́трь ҂кє. (и҆) ѿше́дше ѿтꙋдꙋ (и҆)
оу҆стреми́шасѧ на скиѳскї градъ, ѿстоѧ́щъ ѿ
і҆ерли́ма ста́ден х҃. Свѣдѣ́тельствова́вши же
живꙋ́щимъ та́мо і҆ꙋдео́мъ ѻ҆ скиѳскихъ гра-
жа́нехъ, ꙗ҆́кѡ и҆мѣ́ютъ бл҃гора́зꙋмїе (-)[24] и҆ въ
всѧ дни и҆ времена̀ неключи́мыѧ творѧ́хꙋ
бл҃годаре́нїе (и҆мъ) и҆ оу҆тѣше́нїе. и въ прочїю
по҆зꙋ ро́дꙋ бѣ́ша съ помо́щни. (и҆) прїидо́ша
въ і҆ерлимъ дн҃е вели́каго пра́здника седми́цъ
насто́ѧщи. (и҆) по гл҃емїи же пендико́стїи,
и҆до́ша проти́вꙋ горгі́а стратига и҆дꙋме́нска·
и҆зы́иде же с пѣ́шцы трема тѵсѧ́щами, (и҆)
ко́нникъ (-)[25], у҃. (и҆) сотвори́ша (-)[26] бра́нь (и҆)
слꙋчи́сѧ па́сти ма́ломъ ѿ і҆ꙋде́и. досиде́и же
нѣ́кто ѿ вакинора ко́нны҆ мꙋ́жъ (-)[27] крѣпокъ
горгі́ю придержа́ше. (-)[28] ꙗ҆́тъ є҆го за хлами́дꙋ
(и҆) ведѧ́ше (-)[29] че́стно и҆ хотѧ́ше нѣ́кто ѿ
ко́нникъ дракі́ѵскихъ, притекъ ꙗ҆ти жи́ва про-
клѧто́го горгі́ю и҆ ра́мо разсѣче, оу҆бѣжа́ же гор-
гі́а въ марисꙋ. вои же [горъгі́евы][30] на мно́зѣ
бранѧ́хꙋсѧ и҆ оу҆трꙋ́жшесѧ. призва̀ і҆ꙋда г҃а
помо́щника и҆ воево́дꙋ бра́ни бы́ти. нача̀ гласо҆
ѿче́ским съ пѣ́сньми (и҆) во́племъ възпи҆, (и҆)
нечаѧ́нне на воѧ горгі́евы нападе. і҆ꙋда же
собра̀ вои прїиде въ градъ ѻ҆доламъ· И҆ є҆гда
седмы́и дн҃ь прїиде по ѻ҆бы́чаю ѻ҆чище́нїѧ· в
то́мъ мѣ́сте сꙋбо́тꙋ сотвори́ша. наоу҆трїи же
прїиде (съ свои́ми і҆ꙋда)[31] да теле́са простер-
тыхъ возметъ и҆ с роди́тели положитъ въ
гробѣхъ ѿче́скихъ· ѻ҆брѣто́ша же по҆ ри́зами
(-)[32] оу҆бі́енѣ (ѿ даровъ и҆дольскихъ)[33], ѻ҆ них

єю. **23** Юда ж ревно чинив переслідування, вбиваючи поганців. І поклав з
них 30000 мужів. **24** Сам же Тимотей
попав на бік Досителя і Сосипатра і
благав великим благанням, щоб його
відпустити живим. Тому що він державав численних кревних і деяких братів, і ці стануть обезмовленими, якщо
він помре. **25** Як же вони повірили
великим проханням, вони відпустили
його здоровим задля спасіння братів.
26 Маккавей *тоді* вийшов до Карнія і
до Таргатії і вбив 25000. **27** А після
вигублення цих Юда повернув вояків
до міцного міста Ефрона, в якому
жив Лисія і множество різних народів, а сильні хлопці сильно боролися,
стоячи перед мурами. В ньому ж були воєнні машини та інша військова
зброя. **28** Прикликавши ж Сильного,
що з владою знищив сили вояків, вони захопили місто до рук і вбили
25000 тих, що всередині. **29** І відійшовши звідти, вони і кинулися на
скитське місто, що віддалене від Єрусалиму на 600 стадій. **30** Як же засвідчили ті юдеї, що там жили, про
скитських громадян, що і в усі дні і
часи нещастя вони мають добре настановлення, **31** зробили їм подяку і
потішання і *побажали, щоб* для загального добра були помічниками
родові. І вони прийшли до Єрусалиму в дні, як настав великий празник
тижнів. **32** І після названої п'ятдесятниці вони пішли проти Ґорґія, ідумейського вождя. **33** Він же вийшов з
трьома тисячами піших і 400 вершниками. **34** І вони зробили бій, і трапилося, що впало мале число юдеїв.
35 А якийсь Доситей з Вакинора,
сильний чоловік-вершник, притримував Ґорґія, схопив його за сорочку і
провадив чесно. І бажав хтось з тракійських вершників, прибігши, живим схопити проклятого Ґорґію, і
розрубав рамено, а Ґорґія втік до
Мариси. **36** Ґорґієві ж вояки довго
билися, і Юда, змучившись, закликав
до Господа, що є помічником і воєводою в битві. **37** Він почав *підбадьорювати* батьківським голосом з
піснями, і закликав криком, і несподівано напав на Ґорґієвих вояків.
38 Юда ж зібрав вояків *і* прийшов до
міста Одоллам. І коли прийшов сьомий день, за звичаєм очищення в тому місці зробили суботу. **39** А на
другий день прийшов Юда зі своїми,
щоб забрати тіла впавших і покласти
з батьками до батьківських гробниць.
40 Знайшли ж під одіжжю вбитих
ідольські дари, про які закон забороняв юдеям. Всім же стало явним,
що вони впали задля цієї причини. **41**
Отже, всі поблагословили праведний
господній суд, що таємне зробив

явним, **42** і, повернувшись до мо-
литви, благали, щоб вчинений гріх
не був згаданим. Юда ж сильно
благав народ держати себе без грі-
ха, бачачи наочно те, що сталося
задля гріхів. **43** І зробивши збір до-
рогоцінностей з мужів, якихось
2000 драхм срібла, він і послав до
Єрусалиму, щоб принести жертву
за гріхи померлих, предобре і на-
лежне чинячи, думаючи про вос-
кресіння. **44** Бо хоч він не очікує
воскресіння впавших, отже, особ-
ливо за бувший сором *потрібно* за
мертвих молитися. **45** Після цього з
благочестям дивлячись на прегарну
відкладену подяку для померлих,
він подав преподобність, і побож-
ність, і дари. Тому, як принесуть
молитву за померших, Він очис-
тить гріхи.

же зако҃ запрещаше іудео҃. всѣмъ же ꙗвѣ бысть
ꙗко сеѧ ради вины падоша. вси убо бл҃виша
правыи судъ гн҃ь ꙗко таинна сотвори ꙗвлена. и
къ моленію обратившесѧ молиша да сътворе-
ныи грѣхъ не воспоманетсѧ. Іуда же крѣп-
чаише молѧше люди снабдѣти себе безъ грѣ-
ха, очима видѧщи бывшаѧ грѣхъ ради. И съ-
творъ ѿ мужіи събраніе утваріи ꙗко ҂в дра-
гмъ сребра, (и) посла въ ієрл҃м принести за грѣхи
(мртвыхъ) жрътву. предобре и угодне творѧ
о воскресеніи помишлѧѧ. Аще бо па҃шихъ въс-
таніѧ не чаетъ, наипа҃ (убо были)[34] срамоты
о мртвыхъ молитисѧ. посемъ зрѧи съ бл҃го-
честіемъ усопшимъ добрѣишее ѿложеное бл҃го-
дареніе, прпбіе и бл҃гочестіе (и дары подаде)[35].
ѿнюдуже за умръшихъ моленіе сътворь грѣхи
очиститъ.

Глава 13

1 149-го року Юда довідався, що
Антіох Евпатор приходить з мно-
жеством проти Юдеї, **2** і з ним
Лисія, який у нього славний і стар-
ший над ділами, кожний, маючи з
собою еллинську силу, – 120-ть
тисяч піших, і 5000, і 300 верш-
ників, і 22 слони, 300 колісниць з
серпами. **3** Замішався же з ними і
Менелай і з великою підступністю
намовляв Антіоха, не задля спасін-
ня батьківщини, а думаючи бути
поставленим в начальники. **4** Цар
же царів підняв гнів Антіоха на
безбожного. І Лисія побачив, що
він є причиною всього зла, наказав,
так як є звичай на місці, убити йо-
го, повівши до Верії. **5** Була же в
тому місці вежа на 50 ліктів, повна
попелу, вона мала звідусіль круг-
лий прилад, що звисав у попіл. **6** І
туди у попіл він наказав кинути
грабіжника священних речей, коли
ті його гнали на загибель. **7** І такою
смертю трапилося вмерти законо-
переступникові. І дуже праведно
Менелай не одержав похорону, **8**
тому що вчинив багато гріхів проти
божого жертовника. Вогонь і попіл
для нього був святим, і він на
смерть в попелі був засуджений. **9**
Але цар, не-загнузданий умом, і-
шов, щоб юдеям показати себе злоб-
нішим від свого батька. **10** Юда ж
це пізнав *і* наказав народові, щоб
день і ніч прикликали Господа, я-
кий, так як завжди, і тепер їм допо-
може задля закону *перед тими*, що
бажають *їх* позбавити батьківщини
і святого храму. **11** І тепер, як на-
род трохи відпочив, не допустить,
щоб він попав під владу поганських

Глава, гі.

Лѣта рмд, позна Іуда Антіоха Еу-
патора пріити съ множеством на Іу-
дею, и с нимъ Лисіѧ приобраныи (ему)
и на вещъми (старѣишіи). кождо иму-
щи (съ собою) силу еллинъску пѣшецъ рі ти-
сѧщъ, и конникъ, ҂е и т, и слоновъ кв, колес-
ницъ с косами т. Смѣси же сѧ тѣмъ и Ме-
нелаи, и съ великою лестію молѧше Антіоха
не ради ѿчеству спсеніѧ, мнѧсѧ въ началь-
ство поставитисѧ. Црь же цреи въздвиже ꙗ-
рость Антіохову на нечестива. и увидѣ Лисію
виною быти всѣхъ злыхъ, повелѣ ꙗко обычаи
есть въ мѣстѣ убити веше его въ Веріи, бѣ
же в то҃ мѣсте сто҃пъ н лако҃ исполнъ пепелу,
сеи сосуды имѣаше обносѧщъ окртъ во про-
пасть пепала. (и) здѣ (въ пепелъ воврещи по-
велѣ сщенства грабителѧ симъ его погонѧю-
щи)[1] на погубленіе. (И) сицевою смртію законо-
преступънику случисѧ умрѣти. ниже погребе-
ніа получи Менелаи преправедне. поне бо многа
съгрѣшеніѧ на олтари (бжіемъ) сътвори. е-
муже огнь и пепелъ бѣ стъ, (и онъ) въ пе-
пелъ смрти осужденъ бысть. Но црь умо҃ не
обузда҃, градѧше злобнѣиша ѿца своего себе
показати Іудеомъ. Иже Іуда позна, повелѣ лю-
демъ да днь и нощь Га возовутъ. Иже ꙗко
всегда и нн҃ѣ поможетъ и закона ради, (-)[2]
ѿчества и стго храма лишити хотѧщи. и
нн҃ѣ мало препочивши люди не остави хуле-
ніемъ ꙗзыческимъ порučныхъ быти. всѣмъ та-
коже вкупѣ сътворѧющи и просѧщимъ (ѿ Га
млрдіѧ)[3], съ плаче и постомъ по три дни
бепрестани простерты, укрѣпи ихъ Іуда и

повелѣ̀ ѹ҆готовати́сѧ· Са́мъ же [Їꙋ́да][4] съ
ста́рцы совѣща́ пе́рвѣе не́жели црⷭ҇ь пꙋсти́ вѡ́и
въ Їꙋде́ю и҆ бы́ти гра́да ѡ҆держа́нїю, и҆зше́шй
сꙋди́ти ве́щи [гⷭ҇нею][5] по́мощїю. да́де же
вла́сть вѡ́и [гⷭ҇ви][6] мі́ра, моли́ свои҆ мꙋ́жественѣ
брани́тисѧ да́же до сме́рти зако́нъ ра́ди (и҆
сщ҃енногѡ)[7] гра́да (и҆) ѡ҆те́чества (и҆) гражда́нства,
(и҆) ѡ҆́крестъ мо́дина вѡ́и поста́ви. да́де же
сꙋ́щимъ с ни́мъ зна́менїе побѣ́дꙋ бж҃їю. съ
ю҆́ноши же крѣпча́йшими и҆зы́иде но́щїю на
цр҃ькїи ста́нъ, (и҆) ѹ҆би́ въ ѡ҆полче́нїи, [҂д҃][8],
мꙋжі́и. и҆ бо́льшаго ѿ слоно́въ съ сꙋ́щими
на не́мъ ѹ҆би́, и҆ въ ко́нецъ (все̑) ѡ҆полче́нїе
стра́ха и҆ възмꙋще́нїа и҆спо́лниша, ї и҆зы́и-
до́ша бла́зѣ· По се́мъ же ꙗ҆влѧ́ющꙋсѧ дн҃и. (-)[9]
по́мощїю и҆ покрове́нїемъ гⷭ҇нимъ защища́еми·
Црⷭ҇ь же прїѧ́тъ вкꙋше́нїе хра́брости Їꙋде́нс-
кїа. (и҆) покꙋша́шесѧ (вни́ти)[10] въ мѣ́ста,
и҆ въ ведсꙋ́рскїѧ тверды́нѧ стра́жи Їꙋде́нс-
кїѧ прїи́де, (и҆) ѹ҆дарѧ́ѧ премѣни́шасѧ и҆
ѹ҆мали́шасѧ· Сꙋ́щїи же внꙋтрь̀ Їꙋ́да по-
тре́бнаѧ посла̀. възвѣсти́ тайнаа сꙋпоста́-
тѡ́мъ родо́косъ (нѣ́кто и҆мене́мъ) ѿ Їꙋде́нскихъ вѡ́и,
възыска́нъ же бы́сть и҆ ꙗ҆́тъ и҆ ѹ҆бі́енъ· Пов-
тори́ же црⷭ҇ь сло́во съ ведсꙋ́раны (и҆) десни́цꙋ
да́де, (и҆) прїѧ́тъ (да́ры) ѿи́де. и҆ съста́ви
бра́нь съ Їꙋ́дою, и҆ премо́женъ бы́сть. ꙗ҆́коже
позна̀ ѿмещꙋ́щасѧ фили́ппа въ а҆нтїо́хїи
поста́вленаго на дѣ́телми (и҆) смѧте́сѧ, (и҆)
молѝ Їꙋде́ѡвъ. пови́нꙋ же сѧ и҆ клѧ́сѧ ѡ҆
всѣ́хъ пра́ведно, (и҆) совѣ́това. и҆ принесе́ жрь-
твꙋ, (и҆) че́ствова хра́мъ и҆ поми́лова мѣ́сто.
и҆ маккаве́а прїѧ́тъ, (и҆) поста́ви страти́га
ѿ птоломаи́ды да́же до герри́нска кнѧ́зь-
ства· (И҆) прїи́де въ птоломаи́дꙋ, (и҆) стꙋ-
жа́хꙋ птоломаи́дѧне (ѡ҆ завѣ́техъ, занѐ ѿ-
верго́ша)[11] завѣ́ти, и҆ взы́иде на сꙋди́ще лѷ-
сі́ѧ, (и҆) ѹ҆ста́ви и҆збра́нное, (-)[12] (и҆ лю́ди ѹ҆-
тѣ́ши)[13]. (и҆) ѿи́де въ а҆нтїо́хїю· (И҆) си́це
бы́сть црⷭ҇ко и҆схожде́нїе, и҆ па́ки възвраще́нїе·

Гла҃, д҃і·

По трїе́хъ же лѣ́техъ прїи́де (въ Їꙋ-
де́йскꙋю стра́нꙋ)[1]. димитрі́и селевкі́евъ,
съ мно́жествомъ ѕѣ́лнымъ, трехъ ра́ди
гра́довъ приста́нищныхъ (и҆) ѹ҆держа̀ стра-
нꙋ· и҆ ѹ҆бѝ а҆нтїо́ха и҆ є҆гѡ̀ прио́бразнаго лѷ-
сі́ю. а҆лкі́мъ же нѣ́кто бы́вый пре́жде а҆рхїере́и,
во́лею же ѡ҆скверне́нъ въ времена̀ смѣше́нїѧ.
(и҆) помышлѧ́ѧ ꙗ҆́ко ники́мже ѡ҆́бразомъ
нѣ́сть є҆мꙋ̀ сп҃се́нїа, ни́же (-)[2] прихожде́нїѧ къ

хул. **12** Як всі так само разом чинили і
просили милосердя в Господа через
три дні, безперервно простягнуті з пла-
чем і постом, Юда їх скріпив і наказав
приготуватися. **13** Сам же Юда з*і* стар-
цями врадив, щоб раніше ніж цар пус-
тить вояків до Юдеї і місто буде захоп-
лене, вийшовши судити справу з гос-
подньою поміччю. **14** Він же дав владу
над вояками Господеві світу, мужньо
благав своїх боротися аж до смерті за
закони, і священне місто, і батьківщи-
ну, і громадян і поставив вояків дов-
круги Модина. **15** Він же дав тим, що
були з ним, кличку Божа Побіда. А
вночі з найсильнішими хлопцями він
вийшов проти царського обозу, і вбив в
таборі 4000 чоловік, і вбив найбільшо-
го з слонів з тими, що були на ньому.
16 І вони дощенту переповнили ввесь
табір страхом і замішанням та вийшли
щасливо. **17** Після цього ж, як день сві-
тав, вони були збережені господньою
поміччю і покриттям. **18** Цар же, одер-
жавши посмак юдейської хоробрості,
намагався ввійти до околиць, **19** і
прийшов до ветсурської твердині, до
юдейської сторожі. І, зударившись, во-
ни повернулися і були впокорені. **20** А
тим, що були всередині, Юда послав
потрібне. **21** Таємницю ворогам спові-
стив якийсь з юдейських вояків на ім'я
Родокос. Вони ж його відшукали, і він
був схоплений і вбитий. **22** Цар же
вдруге мав справу з ветсуранами, і дав
правицю, і відійшов, одержавши дари.
І він зробив бій з Юдою і був перемо-
жений. **23** Як же він довідався, що в
Антіохії збунтувався Филип, який був
поставлений над справами, він і жах-
нувся, і просив юдеїв *про мир*, піддався
ж. І поклявся про все справедливо, і
зробив нараду, і приніс жертву, і по-
шанував храм, і змилосердився над
місцем, **24** і прийняв Маккавея, і пос-
тавив володарем від Птоломаїди аж до
Ґерринського князівства. **25** І він прий-
шов до Птоломаїди, і птоломаїдці зма-
галися задля завітів, тому що завіти бу-
ли усунені. **26** І на судище вийшов Ли-
сія і рішив те, що вибрали, і потішив
народ. І відійшов до Антіохії. І таким
був царський прихід і знову поворот.

Глава 14

1 А по трьох роках до юдейської
країни прийшов Димитрій Селевкій-
ський з великим множеством задля
трьох міст-пристаней. **2** І він захопив
країну, і він вбив Антіоха і його шлях-
тича Лисія. **3** А якийсь Алкім, що ра-
ніше був архиєреєм, а добровільно оск-
вернився в часах замішання і думаючи,
що зовсім йому немає спасіння ані дос-
тупу до святого жертовника, **4** він прий-
шов до царя Димитрія 151-го року,

приносячи йому золотий вінець і
пальму, до цього ж і квіти, які ви-
давалися церковними. І в тому дні
задержав мовчання. **5** Він вглядів же
час для свого безглуздя і був покли-
каний Димитрієм до збору. І його
запитали за якою угодою і рішенням
стоять юдеї. А на це він сказав: **6**
Юдеї, прозвані асидеями, яких вож-
дем є Юда і Маккавеї, чинять війни і
будять чвари, не думають про осяг-
нення царської користі. **7** Через це я є
відлученим від прадідівської слави,
значить архиєрейства. Тепер, ідучи, я
прийшов. **8** Отже, по-перше, задля
корисного, держачи віру до царя, по-
друге ж, думаючи і про власних гро-
мадян. Бо нерозсудливість вище зга-
даних в усьому немало пригнічує
наш род. **9** А це все хай буде відоме
тобі, царю. Зрозумій про країну і про
становище роду, згідно тим уклінним
чоловіколюб'ям, яке ти маєш до всіх.
10 Адже доки є Юда, неможливо на
ділі мати мир. **11** Як же це було ним
сказане, і інші друзі, що мають во-
рожнечу до Юди, розпалили Димит-
рія. **12** Він же скоро прикликав Ника-
нора, згаданого старшину над слона-
ми, і поставив володарем для юдеїв. І
послав, **13** давши наказ вбити самого
Юду, і розігнати тих, що з ним, пос-
тавити ж Алкіма архиєреєм храму ве-
ликого. **14** Тоді народи, які втекли до
Юдеї, до Юди, нагло пристали до
Никанора, бажаючи користати з ю-
дейського нещастя і щасливих обста-
вин. **15** А юдеї, почувши про Никано-
рів прихід і підкорення народів, по-
сипавши *себе* землею, благали Того,
що аж довіку поставив свій народ,
що завжди помагає з появою задля
своєї части. **16** Як же воєвода наказав,
вони швидко звідти рушили і зуда-
рилися в десавлевій околиці. **17** А
Симон, брат Юди, звів бій з Ника-
нором, трохи ж він настрашився зад-
ля нападу ворогів. **18** Як Никанор
почув про мужність тих, що є при
Юді, і про сміливість, якою змага-
ються за батьківщину, він і не від-
важувався чинити суд задля крові. **19**
Через те він послав Посидона, і Тео-
дота, і Маттатія дати і взяти прави-
цю. **20** Як же про це була довга на-
рада, і воєвода виніс до множества. В
усіх була одна думка – прийняти
дружбу. **21** І вони назвали день, в
якому зійдуться на самоті. І він нас-
тав, і кожному поставили крісло. **22**
Юда ж наказав озброєним бути гото-
вими на відповіднону місці, щоб ча-
сом нагло не було погане діло від во-
рогів, і мали повні переговори. **23**
Никанор же залишився в Єрусалимі і
не зробив нічого злого. Стада ж зіб-
раних людей він відпустив. **24** Він же

ст҃ому олтарю. Прїиде къ црю димитрїю,
рна, лѣта. принося ему вѣнецъ злат и фи-
ники, ксим же и цвѣти, иже црковнїи сѹще
видахѹся. и въ днь онъ быстъ въ млъ-
чанїи. оусмотри же время неразѹмїю своемѹ и
призвася димитрїемъ въ соборъ, и въпро-
шенъ быстъ. в коемъ раѕлоѕе и совѣтѣ сто-
ятъ їоудеи, ксим же рече. глемїи їоудеи аси-
деи ихъже вождъ їоуда, (и) маккавеи брани
строители и распрѧ въздвизаютъ не помыш-
ляютъ црскаго блгостоянїя полѹчити. ѿнюдѹже
ѿлѹчен есмь прародительскїя славы. сирѣч
сщенноначалъства. градыи нынѣ прїидохъ. пръ-
вое оубо полезныхъ ради цреви вѣрѹ съдръжа-
щи. второе же и своихъ гражанъ созирая пре-
реченыхъ оубо безъсловесїе, по всемѹ род нашъ не
мало ожесточает. Кождо же сихъ знано ти бѹ-
ди ѿ црю о странѣ и о стоянїю рода (-)[3]
проразѹмѣи. по емѹже имаши къ всѣм любо-
чл҃чїя блгосрѣтенїе. донелиже бо їоуда есть невоз-
можно мира полѹчити дѣтелеи. сицевым же
реченнымъ ѿ него. и прочїи дрѹзи враждѹ и-
мѹщи на їоудѹ, разждегоша димитрїя. приз-
ва же скоро никанора [глема][4] старѣишинѹ еле-
фановъ и воеводѹ постави (їоудеом)[5], (и) посла
давъ заповѣдь, самаго їоудѹ оубити (і) иже с
нимъ расточити. поставити же алкима архї-
ерея великаго храма. Тогда языцы оубѣгшїя
въ їоудею къ їоуде, смѣсишася внезапѹ съ
никаноромъ. хотяща їоудеискаго неполѹченїя
и блговременїя гонители быти. Слышавши
же [їоудеи][6] никанорово пришествїе, и повинове-
нїе языкъ, покоивше ѕелю молахѹ даже до
вѣка поставльшаго люди своя присно съ явленї-
емъ въспомагая своея ради части. Повелѣв-
шѹ же воеводѣ скоро ѿтѹдѹ двигнѹшася, (и)
смѣсишася съ страною десавлею. Симонъ же
братъ їоудинъ сътвори съ никанором брань ма-
ле же оустрашися нахожденїя ради сѹпостатъ,
якоже слыша никанор мѹжество иже о їоуде
сѹщих, и блгодшїе имже подвизаются за ѿ-
ечество (и) страшашеся сѹда крове ради сътво-
рити. Сего ради посла, посидона, і деодота, и
матадїа, дати и взяти десницѹ. На мноѕѣ
же о семъ бывшѹ совѣтѹ, и воевода къ мно-
жествѹ изнесе. всѣмъ едино быстъ изволенїе
прїяти дрѹжбѹ. и нарекоша днь воньже на оу-
единенїе снидѹтся, и прїиде (-)[7], (и) поста-
виша (комѹждо) сѣдалище. Повелѣ же їоуда
въорѹженымъ быти готовом въ мѣстѣ по-
добнѣ, да не когда ѿ сѹпостатъ внезапѹ
ѕлодѣянїе бѹдет (и) съвръшенѹ бесѣдѹ сътво-

рїша. пребысть же никаноръ въ ієрлимѣ, и никоегоже ѕла сътвори. стада же народовъ събранныхъ ѿпусти· [Имѣаше же][8] іоуду всегда въ лицы (и) дшевне прилежаше мужу. молїи его женитисѧ и чада сътворити. (и) оженьсѧ блгостоѧше (и) сообщисѧ житїю· Алким же видѧщи межу има блгоразумїе и бывшаѧ совѣщанїѧ· Прїиде къ димитрїю и глаше, никанора вещемъ чюждим мудръствовати· іоуду же совѣтника црства своего въспрїѧти (-)[9]. црь же възѧрисѧ, и строптивыми оклеветанїи (его) разъсверѣпѣ· писа никанору рекуще. о завѣщанїахъ (сихъ) тѧжко ми есть носити. повелѣваю же ти маккавеѧ свѧзан послати (к намъ) въ антїохїю (-)[10]. Оувѣдѣ же о сихъ никаноръ (и) смѧтесѧ и бѣдне пребываше. не хотѧ ѿврещисѧ завѣщанаго, занѐ ничтоже видѣ обидна въ мужи. но понеже црю съпротивитисѧ не бѣ блговремѧ снабдѧше (войство)[11] сїѧ съвершити· Маккавеи же видѧщи собою грознѣе дѣати никанора, обычное срѣтнїе ѕвѣреско имуща. разумѣ не ѿ блажанша быти прещенїѧ си, собра немало иже окртъ себе, и съкрысѧ ѿ никанора. позна же другъ его ꙗко ръонѣише ѿ мужа ратуетсѧ, прїиде къ великому и стому храму, и възносѧщїи подобныѧ жертвы повелѣ предати мужа· Имже егда съ клѧтвою рекшимъ не вѣдѣти камо есть ищемыи. (и) прострѣ руку на црковъ клѧсѧ (рекущи)[12], аще не предасте ми свѧзана іоуду. то бжїи хра в равнину сътвору и олтарь раскопаю, и капище дїонисїю сътворю (здѐ)[13]. (и) сїѧ (-)[14] рекъ ѿиде· Жрьцы же въздѣюще руцѣ на нбо призывахꙋ (строитела и)[15] съпоборьника ꙗзыка ихъ, сущаго всегда, сїѧ рекущи· Ты ги всѣхъ сыи, не требуѧи ничтоже блговолилъ еси храмъ обитанїѧ твоего быти в насъ· И нинѣ ст̃е стѣ всѧкого осщенїѧ (и) ги, съхрани въ вѣкы нескверне храмъ твои секраты очищеныи· [загради же всѧка оуста неправедна][16]. разїи же нѣкто старецъ ѿ ієрлима оклеветан бысть никанору· Мужъ любополитъ и ѕѣло добрѣсловыи. и по блгоразумїю ѿцъ іоудеомъ именовашесѧ· Бысть бо въ прежнии времене смѣшенїѧ судъ вносѧ іоудеиства ради сицевъ, (ꙗко)[17] тѣло и дшу (-)[18] предааше съ всѧкимъ прилѣжанїемъ· Хотѧше же никаноръ извѣстно ꙗвити ненависть юже имѣ на іоудеи, посла воинъ пѧть со ꙗти его. мнѧше бо онаго ꙗвши сїи сътворити полезнаѧ. множеству же хотѧщу столпъ раскопати и

мав Юду постійно на виду і душевно приставав до чоловіка. **25** Він просив його женитися і мати дітей. І той, оженившись, добре мався і брав участь у житті. **26** Алкім же, бачачи між ними порозуміння і ті погодження, що були, прийшов до Димитрія і сказав, що Никанор по-чужому думає про справи, а Юду прийняв радником у своєму пануванні. **27** Цар же розлютився і через його ганебні оскарження залютував. Він написав Никанорові, кажучи: Мені є тяжко переносити ці погодження. Наказую ж тобі Маккавея зв'язаним послати до нас, до Антіохії. **28** Довідався ж Никанор про це, і жахнувся, і був пригнобленим, не бажаючи відректися від домовленостей. Тому що він не побачив ніякої обиди в чоловіку, **29** але тому що не було як протиставитися цареві, він шукав догідного часу, щоб з військом це виконати. **30** А Маккавей, бачачи, що Никанор з ним діє грізніше, по-звірськи проводячи звичайну зустріч, зрозумів, що це не від добра погрози. Він зібрав немало тих, що довкруги нього, і сховався від Никанора. **31** Зрозумів же його друг, що він справді вихитрений чоловіком. Він прийшов до великого і святого храму і тим, що приносили жертви належні, наказав видати чоловіка. **32** Коли ж вони з клятвою сказали, що не знають де є той, якого шукають, **33** він і, простягнувши руку проти церкви, поклявся, кажучи: Якщо мені зв'язаним не видасьте Юду, то перетворю в поле божий храм і рознесу жертовник, і тут збудую храм Діонізієві. **34** І сказавши це, він відійшов. Священики ж, піднявши руки до неба, прикликували Сотворителя і Помічника їхнього народу, що завжди є, кажучи це: **35** Ти, Господи всіх, що є, що не потребуєш нічого! Ти зволив, щоб у нас був храм твого помешкання! **36** І тепер, Святий всього освячення і Господи, навіки неоскверненим збережи твій щойно очищений храм! Загороди ж усякі неправедні уста! **37** А Разій, якийсь старець з Єрусалиму, був оскаржений перед Никанором, чоловік, що любив народ і *був* дуже доброї слави, і за розумність був прозваний батьком юдеїв. **38** Адже він в попередніх часах замішання виносив суд відносно юдейства. Так що він віддавав тіло і душу з усякою старанністю. **39** Никанор же бажав явно виказати ненависть, яку він мав до юдеїв. Він послав п'ятьсот вояків, щоб його схопити, **40** бо думав, схопивши того, цим зробити миле. **41** Як же натовп намагався рознести вежу, і як розбивали двері з двору, і як наказали принести

вогонь і запалити двері, коли схоп-
лювали його, він себе поранив ме-
чем, **42** бажаючи радше вмерти,
ніж піддатися ворогам і збещестити
свою шляхетність. **43** Через поспіх
рана не була смертельною. Як же
народ розбивав двері, він, відважно
вибігши на мур, мужньо скинув са-
мого себе між народ. **44** Вони ж
зразу розбіглися через його падін-
ня, і він впав посеред них. **45** А ще
дихаючи, загорівшись душею встав,
хоч його кров сильно текла і він ду-
же був зранений тяжкими ранами, і
бігом він перейшов крізь народ. І
став на якомусь високому камені,
46 і вже був обезкровленим. Схо-
пивши обома руками свої нутрощі,
він накинувся на народ, приклику-
ючи Того, що володіє життям і ду-
хом, його йому знову віддати. І цим
способом переставився від життя.

Глава 15

1 Як же Никанор довідався, що
Юда є в місцях Самарії, він заду-
мав повним нападом в дні суботи
зробити бій. **2** А силою змушені іти
за ним юдеї і казали: Зовсім не
зробиш так по-звірськи і по-варвар-
ськи. Славу ж віддай святині і вша-
нуй Того, що все бачить. **3** Безбож-
ний же запитав, чи в небі є Силь-
ний, що наказав святкувати субот-
ній день. **4** А коли вони відповіли:
Є Господь! Сильний, що живе в не-
бі! Який наказав святкувати сьомий
день. **5** Він сказав: І на землі силь-
ним є я, що наказую взяти зброю і
для царя виконати потрібне. Одна-
че, він не зміг довершити злої ради.
6 Никанор же, роздутий великою
гордістю, задумав зробити загаль-
ний бій проти Юди. **7** Маккавей же
завжди надіявся усякою надією о-
держати заступництво від Господа
8 і потішав своїх, щоб не боялися
приходу поган, маючи ж в умі по-
міч з неба, яка раніше в них була. І
щоб тепер очікували, що надійде їм
побіда і поміч від Вседержителя. **9**
І заохотив їх з закону і пророків,
згадуючи їм попередні подвиги, він
зробив їх сміливими. **10** І так він їх
підняв на душі і заразом показав їм
поганські обмани і переступлення
клятв. **11** Кожного з них він озброїв
не безпекою щитів і списів, а поті-
шив добрими словами, і розповів
вірогідний сон, і розвеселив лона
всіх. **12** Таким же було його видін-
ня: *Він побачив* Онію, бувшого ар-
хієрея, милого і доброго чоловіка,
соромливого на вид, а лагідного об-
разом і милого мовою, який з ди-
тинства пристав до всього доброго,

дворныи двери раздрꙋшающи, і повелѣша огнь
принести и двери зажещи. Егда имаше его ме-
чемъ сѧ порази. лꙋчше хотѧ ꙋмрети неже ли
врагомъ порꙋчникъ быти, и свое благородство о-
бесчестити. скоростїи ради не смертна ꙗзва
бысть, (-)[19] народꙋ (же)[20] двери разбивающимъ,
онъ же притекъ дрьзновенне на стѣнꙋ сверже
самъ себе мꙋжествено (-)[21] народы, они же абїе
разбѣгошасѧ паденїѧ его ради. (и) паде по-
средѣ ихъ. еще же дыхаше (-)[22] разжегъ (дꙋшею)[23]
воста, кровїи его ѕѣлне текꙋщи, и тѧжчайши-
ми ранами бысть ꙗзвенъ. (и) теча народъ пройде,
и ста на нѣкоемъ камени высоцѣ, и ꙋже без
крови бысть. объѧтъ внꙋтреннѧѧ (своѧ) обѣ-
ма рꙋкама вьрьжесѧ на народы. (-)[24] възывающи
владꙋщаго животомъ и дꙋхомъ. сїѧ емꙋ паки
воздати, и сим образомъ живота гонзе.

Глава, еі

Никанор же ꙗко (видѣ їоудꙋ)[1] быти въ
мѣстехъ самарїи помысли съ всѣмъ
оустремленїемъ дне сꙋботнаго сътвори-
ти брань. По нꙋжди же последꙋюще емꙋ
їоудеи (и) глаголюще, никакоже сице ѕвѣрьскы и варь-
варскы сътворити. славꙋ же воздаи (стынꙗ)[2], и
почти всѧ видѧщаго. нечестивыи же вопроси
аще есть силныи на небеси, иже повелѣ праздно-
вати днь сꙋботныи. Онѣм же отвещавшим,
есть гь живъ сеи на небеси силеи, иже повелѣ
праздновати седмыи днь. Он же рече и азъ (-)[3]
силенъ есмь на земли, повелѣваѧи прїѧти орꙋ-
жїѧ и потребнаѧ цреви исполнити. обаче же не
воздрьжа сътворити излїѧннаго совѣта. (-)[4]
Никанорь (же) великою гордынею воздвижеся, по-
мысли общꙋю брань съставити на їоудꙋ.
Маккавеи же всегда надѣѧшесѧ съ всѣмъ оу-
пованїемъ застꙋпленїе от га полꙋчити. и оу-
тѣшаше своихъ да не оубоѧтсѧ пришествїѧ
ꙗзыкъ. имѣюще же въ разꙋме пребывшꙋю и
от небеси помощь. і нинѣ чаю от вседрьжителѧ
быти себѣ побѣде [и помощи][5]. и наказа ихъ
от закона и пророкъ, въспоминаѧ и предъбыв-
шаѧ подвиги, (и) оусердны ихъ сътвори. и тако
(дꙋшами)[6] (и) воздвиже вькꙋпѣ показа имъ
ꙗзыческаѧ льщенїѧ, и клѧтвамъ престꙋпле-
нїѧ. коегождо ихъ въорꙋжи не щитомъ и
копїи оутверженїи, но словесы благими оутѣши.
и сказа сонъ достовѣренъ, (и оутробы)[7] всѣ
възвесели. бысть же его сицево видѣнїе. онию
бывшаго архїереѧ мꙋжа добраго и блгаго, срам-
лива видѣнїе кротка же образом и беседою лѣ-
па иже от детства прилежащаго всѣмъ блгим,

рꙋцѣ въздѣжꙋща молити за всѧ̀ люди іꙋ-
деискїѧ· посемъ ꙗвитисѧ і (инаго) мꙋжа сѣ-
динами и славою дивна (-)[8], и великω блго-
лѣпїе быти ωкртъ его· ѿвѣщавшаго же ѡ-
нїю (и) рекшаго, сей есть братолюбитель и
много млѧсѧ ѡ людехъ и ѡ стѣмъ градѣ,
іеремїѧ бжїи прркъ· простершꙋ же іеремїи
десницꙋ дати іꙋдѣ мечь златъ. давши же
възгласи сїѧ, прїими стыи мечь даръ ѿ ба,
имже сокрꙋшиши сꙋпостаты. ꙋкрѣплыше же
сѧ іꙋдиными словесы преблгими, (ими въорꙋ-
жишасѧ)[9], и дша юношъ исправиша, (воевати
и братисѧ крѣпко да ѿ вещей сила позна-
етсѧ)[10]. занѐ сего ра храмъ стыи и градъ
погибаше. бѣ бо ѡ женахъ и чадехъ, еще же
(и) ѡ братїи и ꙋжикахъ въ бѣдѣ ꙋмаленїѧ
живꙋщимъ. велїи же бы и прьвыи стра иже
за стыню храма. такожде и въ градѣ сꙋ-
щимъ бѣдне възмꙋщени гръдаго ради совѣ-
та. (ꙗко)[11] вси ꙋжѐ чающимъ сꙋдꙋ при-
шедшꙋ. и сꙋпостатомъ ꙋжѐ смѣсившимсѧ и
вои съчинени. и звѣри и конницы въ блговре-
меннѣ мѣстѣ на лѣхи въчинени. съразꙋмѣ-
ваѧ же маккавеи многих пришествїе, и ѡрꙋ-
жїи различныхъ ꙋкрашенїе, и свирѣпства звѣ-
реи. простерши рꙋцѣ на нбо, призываше чюдо
творѧща [и низꙋ видѧщаго][12] га, иже не по
ѡрꙋжїемъ силы, но ꙗкоже годѣ емꙋ да дос-
тоинымъ ѡдолѣнїе· рече же призываю симъ
ѡбразомъ· *ты влко послалъ еси аггла твоего
при езекїи цри іꙋдинѣ, и ꙋбилъ еси ѿ воевъ
сенахиримовыхъ, рпе· и нынѣ влко силныи на
нбсехъ посли аггла твоего блга пред нами въ
страсѣ и трепетѣ величества мышца твоеѧ,
да ꙋбоѧтсѧ съ хꙋленїемъ пришедшїи на (-)[13]
люди твоѧ· и сей же сице помолисѧ. (никаноръ
і иже с нимъ)[14] съ трꙋбами и пѣсньми под-
визахꙋсѧ. (-)[15] іꙋда же съ призыванїемъ и
млтвами смѣсисѧ съ сꙋпостаты. рꙋкама бо
борющисѧ, (га)[16] же срцемъ молѧщи. простро-
ша боле ле, ꙗвленїемъ бжїимъ ѕѣло възрадо-
вавшесѧ· бысть же по пораженїю и съ ра-
достїю възвращахꙋсѧ, (и) познаша никанора
паша съ орꙋжїи (своими). бывшꙋ же воплю и
смѧтенїю блвахꙋ силнаго ѿческимъ гла-
сомъ. и повелѣ иже за всѧкꙋ плоть и дшꙋ и
гра своего рода, и возрастъ прьвоподвижникъ и
благоразꙋмїѧ снабдитель (іꙋда), никаноровꙋ
главꙋ и рꙋкꙋ съ рамо ѿсѣщи, (и) принести
въ іерлимъ. (и) пришедше же тамо и съзва
всѧ колѣна ꙗзыка своего и жрьцевъ і иже въ
краю сꙋщи. и ста пре олтаре. и показа имъ

д҃ цр҃ д҃і
ісаїа л҃з
тові҃ а҃
сира҃ м҃и
а҃ ма҃ з҃
вы҃ и҃

як той простягав руки, щоб молитися
за ввесь юдейський рід. **13** Після цьо-
го з'явився і інший чоловік, подиву
гідний сивиною і славою. І довкруги
нього була велика велич. **14** Як же
він відповів, Онія і сказав: Цей є лю-
битель братів, і той, що багато мо-
литься за народ і за святе місто –бо-
жий пророк Єремія. **15** Як же Єремія
простягнув правицю, щоб дати Юді
золотий меч, він, давши, проголосив
це: **16** Візьми святий меч – дар від
Бога, яким поб'єш ворогів. **17** А,
скріпившись юдиними предобрими
словами, вони ними озброїлися і ви-
правили душі хлопців, щоб воювати і
сильно боротися, щоб на ділі було
пізнати силу. Тому що задля цього
гинув святий храм і місто. **18** Адже
був *страх* за жінок і дітей, ще й за
братів і рідних, що жили в великій
біді, а перший і великий страх був за
святиню храму. **19** Також і тим, що
були в місті сильно перейнятими че-
рез горду раду. **20** Адже всі вже очі-
кували, що надійшов суд, і вороги
вже зударилися, і вояки *були* виши-
ковані, і звірі, і вершники *були* в до-
гідному місці розташовані по части-
нах. **21** А Маккавей, збагнувши, що
прийшло багато, і підготовлена різна
зброя, і звірі розлючені, простягнув-
ши руки до неба, прикликав Господа,
що творить чуда і бачить те, що вдо-
лі. Який дасть перемогу гідним, як
Йому мило, а не через силу зброї. **22**
Він же промовив: Прикликаю таким
чином. *Ти, Владико, послав твого
ангела за Езекії, юдиного царя, і вбив
185000 Сенахиримових вояків. **23** І
тепер, Владико, Сильний на небесах,
пошли твого доброго ангела перед
нами в страсі і тремтінні **24** перед ве-
личністю твоєї руки, щоб злякалися
ті, що прийшли з хулою проти твого
народу. І він же так помолився. **25**
Никанор і ті, що з ним, піднімалися з
трубами і співами, **26** а Юда з при-
кликуванням і молитвами зударився
з ворогами. **27** Руками ж борючись, а
серцем благаючи Господа, вони пок-
лали більше ніж 35000, дуже зрадів-
ши божою появою. **28** Сталося ж, що
після розбиття вони з радістю повер-
талися і довідалися, що Никанор впав
зі своєю зброєю. **29** Як же був крик і
замішання, вони благословили Силь-
ного батьківським голосом. **30** І той,
що за всяке тіло, і душу, і місто, і о-
собу зі свого роду був первоподвиж-
ником і оберігачем розумності – Юда
наказав Никанорову голову і руку з
раменом відрубати і принести до Є-
русалиму. **31** І прийшовши ж туди
він, і прикликав він всі племена свого
народу, і священиків, і тих, що були в
твердині. І став перед жертовником,

црс4. 19
іс. 37
тов. 1
сир. 48
мак1. 7
вищ. 8

32 і показав їм Никанорову голову і
руку хули, яку він, вихваляючись,
простягнув проти святого храму Все-
держителя. 33 І, відрізавши язик без-
божного Никанора, він наказав пок-
ришити для птахів, а руку безумного
повісити напроти церкви. 34 Всі ж до
неба благословили славного Господа,
кажучи: Благословенний Той, що не-
оскверненим оберіг своє місце! 35 А
голову Никанорову він повісив на
твердині, показуючи всім певний знак
господньої помочі. 36 І всі спільним
рішенням наказали ніколи не пропус-
тити цей день без святкування, мати
ж цей празник в 13-му дні, 12-го мі-
сяця, він же сірійською мовою назива-
ється Адаром. Один день перед Мар-
дохеєвим днем. 37 Адже так було з
тим, що відноситься до Никанора. І
від тих часів місто було втримане єв-
реями. І тут я закінчую слово. 38 І
отже, якщо цей виклад гарний і на-
лежний – і я сам *цього* бажав. Якщо
ж досконалий і має міру – це мені
було дано. 39 Бо так, як є противним
пити вино після всього або завджи
воду, тим же видом мішати вино з
водою – веселить і завершує ласку.
Так же творення і прикраса слова
веселить слух тих, що слухають. На
цьому ж хай і буде кінець.

Кінець Другої книги Маккавеїв.
І має у собі 15 глав.

главу (-)[17] никанорову и руку хуленія юже
простре на храм стыи вседръжителя въз-
носяся. и языкъ нечестиваго никанора отсѣчь
(и) повелѣ раздробити птицам, руку же бе-
зумнаго противу церкви възвѣсити. вси же на
небо благословиша Господа прявленаго, рекуще, благословенъ съ-
хранивыи мѣсто свое нескверно. възвѣси же
никанорову главу на краю, извѣстна всѣм и
явля Господня помощи знаменіе. (И) повелѣша
(-)[18] вси общим совѣтом никакоже оставити без
празднованія дни сего, имѣти же празник сей, гі
(дня), бі мѣсяца. адар же глаголется сѵрійским гласом,
прежде единым днем мардохеева дни. яже бо о никанорѣ
имѣютъся сице. и от тѣх времен удръжася
град от евреи. И аз здѣ оставлю слово. и
аще убо благо (и) право съчиненію сему и сам
хотѣх, аще же благосъвршене и въ мѣру сіе
вручено ми бысть. якоже бо вино по всему пити
или всегда вода съпротивно есть. иже образом вино с
водою смѣшавати веселитъ и благость скон-
чаваетъ. такожде (съчиненіе и) украшеніе сло-
ва веселитъ слухи послушающихъ (-)[19]. в сем
же буди и скончаніе.

Конецъ вторыхъ книгъ маккавейскихъ.
И маютъ в себѣ главъ, еі.

ТРЕТЯ КНИГА МАККАВЕЙСЬКА
ГЛАВА 1

1 Коли ж Филопатор довідався від
тих, що поверталися, що відбулося
відібрання Антіохом ним утримува-
них місць, і заповівши всім своїм пі-
шим воякам і вершникам зібратися,
взявши ж і свою сестру Арсиною, він
швидко вийшов до рафійських місць,
де отаборилися вояки, що від Антіо-
ха. 2 А якийсь Теодот задумав вчини-
ти зраду. Взявши наперед йому да-
них сильних вояків, він і прийшов
вночі до Птолемеєвого табору, щоб
самому його вбити і так розв’язати
війну. 3 Але цього вивів Доситей,

ТРЕТІЕ КНИГИ МАККАВЕЙСКІЯ А

Филопатор же внегда увѣдѣ от въз-
вращшихся бывшее отнятіе дръжимых
от него мѣстъ антіохомъ, (и) запо-
вѣда всѣмъ воемъ (своим) пѣшцемъ и
конникомъ (събратися). взят же и сестру
свою арсиною, (і) изыиде въскорѣ до рафійскихъ
мѣстъ. идѣже ополчишася (вои) иже от ан-
тіоха. Феодотъ же нѣкто исполнити преда-
тельство умысли, понятъ преврученныя ему
крѣпчаншія оружники, (и) пріиде нощію къ
птоломѣеву стану. яко да самъ убіетъ е-

го, и в сицевыхъ разреши брань. Но сего изведе
досидеи нарицаемыи (снъ) дримиловъ, иже бѣ-
ше ѿ рода іудейска. Послѣжде измѣни законы
(ѿческія, и догма)[2] (ихъ) ѿчюждися. и (в
него мѣсто) незнаема нѣкоего заключи въ
стане томъ. емуже случися понати онаго (бо-
лѣзньную смрть)[3]. Съставленѣ же бывши (-)[4]
брани и (воемъ)[5] антиоховымъ паче мужаю-
щимся. Арсиноа же беспрестани проходящи
вои, съ оумиленіемъ и слезами плетеніе влас
разрѣшивши моли помощи себѣ мужественне,
и чада и жены своя (свободити). (ксему же)
обѣща дати побѣдившимъ комуждо двѣ
мнасѣ злата. И тако супостатомъ случися,
рукосѣченіемъ побѣжденомъ быти, и мно-
гимъ (-)[6] копіедръжцемъ ятомъ быти. Оудръ-
жавши же побѣду (ѕло совѣтія)[7], суди ближ-
няя страны пришедъ (наоученіемъ) оутѣшити.
сътвор же сія, и храмы (ихъ) дары (оукраси,
и) дарова, (и сего ради) мужествены поручныя
постави. И внегда же (оуслышаша) іудеи (о
сихъ)[8] послаша ѿ прозвитеръ, и старецъ (къ
филопатору) поздравляющи его, и дары прино-
сящи, и о случившихся блгополученіяхъ съ-
прашающи. случися ему паче провожделѣти
да скорѣе к нимъ пріидет. (еже и бысть). (и)
пришедъ (-)[9] въ іерлимъ, и великому бу пожре, и
блгти възда, и яже лѣтъ бѣ мѣсту съ-
твори, и вшедъ (вне)[10] и художеству и блголѣ-
пію (его) оусумнися. такожде и блгочинію хра-
ма оудивися. (и) съ вожделѣніемъ ѕѣлным
въсхотѣ внити въ стыню. они же (съпро-
тивльшеся ему и) рѣша, никакоже подобаетъ
быти сему. зане ниже ѿ рода (нашего) лѣтъ
есть внити тамо, ниже всѣмъ іереомъ, но
единому проигумену, и всѣхъ архіереови, и сіе
единою лѣта. он же [никакоже въсхотѣ (глъ
ихъ) послушати][11] ксему же и законъ прочто-
ша ему и не оставися похотѣнія (своего.
но) глаше, подобаетъ рече внити ми. (-)[12]
аще (же) они лишаются сицевыя чести, мнѣ
же не подобаетъ (рече). и въпрошаше что ра-
ди приходящему ему въ всякъ храмъ ни
единъ възбрани сущихъ. Нѣкто же непрозори-
телно рече ѕлѣ сіе (сътворим ему)[13]. бывшу
же реченію о семъ коея ради вины (не подо-
баетъ сіе, он же рече никакоже буди сего. Но
подобаетъ ми)[14] внити и хотящимъ и и
не. Іереом же всѣми чювствы припадшимъ, и
молящи великаго ба помощи имъ в насто-
ящеи (ихъ) [нужди][15], и оустремленіе ѕлѣ на-
шедшее премѣнити. и внегда воплю съ слезами

прозваний Дримиловим сином, який був з юдейського роду, – він пізніше відкинув батьківські закони і відчужився їхнього навчання, – і на його місці замкнув в тому таборі якогось незнаного, якому припало перенести болючу смерть того. **4** Як ж відбувався бій і Антіохові вояки були мужнішими, Арсиноя, безперестанно проходячи повз вояків з розчуленням і слізьми, розпустивши плетінки волосся, благала собі мужньо допомогти і свобідними зберегти дітей і своїх жінок. До цього ж обіцяла дати переможцям, кожному дві мниси золота. **5** І так трапилося, що вороги були переможеними в рукопашному бою і схоплені були численні списоносці. **6** Одержавши ж перемогу над злою радою, він судив близькі країни, прийшовши потішити повчанням. **7** Зробивши ж це, він і їхні храми прикрасив дарами і обдарував, і задля цього поставив мужніх підвладних. **8** І коли ж юдеї почули про це, вони послали від священиків і старців до Филопатора, вітаючи його, і приносячи дари, і випитуючи про ті добрі події, що трапилися. Трапилося, що він ще більше забажав якнайшвидше прийти до них. Що і сталося. **9** І прийшовши до Єрусалиму, він і великому Богові приніс жертву, і віддав подяку. І вчинив для місця те, що було належне, і ввійшовши всередину, подивувався й його художності і красі. **10** Він також і здивувався порядкові храму, і великим бажанням побажав ввійти до святині. **11** Вони ж, протиставлячись йому, сказали, що взагалі не годиться, щоб таке сталося. Тому що ані тим, що з нашого роду, не годиться туди ввійти, ані всім священикам, але самому першому і архиєреєві всіх, і це раз у рік. Він же аж ніяк не бажав слухатися їхнього голосу відносно цього. **12** Вони ж і закон йому прочитали, та він не відступив від свого бажання, але говорив: Належиться, – сказав, – мені ввійти. Якщо ж вони позбавлені такої шани, зі мною ж не годиться *так чинити*, – сказав. **13** І він випитував, чому, як він приходив до кожного храму, ані один з присутніх не боронив. **14** Хтось же необдумано сказав, що зле з ним поступили. **15** Як же була мова про це, з якої причини це не годиться, він же сказав: Зовсім хай це не буде. Однак мені належиться ввійти. І чи вони бажають, чи ні? **16** А коли священики усіма почуваннями припали і благали великого Бога їм допомогти в їхній теперішній біді і змінити наглість, яка з бідою надійшла, і коли вони наповнили храм криком зі слізьми, **17** тоді

ті, що залишилися в місті, жахнулися цим і вискочили надвір, вважаючи, що невідомо що може статися. **18** Також і дівчата, замкнуті в кімнатах, вибігши з тими, що родили, і вони посипали голови попелом і порохом. Ридання і стогін заповнили вулиці. **19** І ті, що раніше були готові до зустрічі, брали хоругви і покривали встид, інші ж, забувши про це, безчинну біганину вчинили у місті. **20** І новонароджених дітей лишаючи тут і там самими по домах, інших же по святинях, матері і годувальниці без порядку збиралися до найвищого храму. **21** Молитва ж зібраних була різна в цьому його безбожному намаганні. **22** До цього ж і *були* громадяни, *що* насмілились зовсім не дати йому туди ввійти, хоч він намагався виконати своє бажання, **23** а прикликали кожного озброїтися і повчали мужньо вмерти за батьківський закон. І задля цього вони зробили велике замішання в місті. Заледве ж деякі зі священиків і старців відмовили *від цього* тих, що на це благання прибули протиставлятися. **24** Множество ж народу, як і раніше, в цьому перебувало на молитві. **25** І ті старці, що були при царі, дуже старалися відхилити його прегордий ум від його бажання. **26** Він же, отже, з зарозумілістю всіх відіслав і обережно ішов до входу, думаючи довершити вищесказане. **27** Отже ж, ті, що були при ньому, це бачили і повернулися, щоб з нашими прикликати Того, що все держить, і не допустити прегордого до надходячого беззаконня. **28** Тоді був крик через різні голоси і болі народу і невимовний вереск, **29** так що їм здавалося, що не тільки шумлять люди, але і мури, і вся основа. І тоді всі бажали радше вмерти, ніж побачити збещещення цього місця.

хра́мъ напалъниша· Тогда и҆́же по гра́де ѡ҆ста́вшїи (ѡ҆ семъ) смꙋти́шасѧ, (і҆) и҆скочиша внѣ, безвѣстно сїе полага́юще быти. та́коже и҆ заключе́ныѧ дѣвы въ чертозѣ съ раждающими и҆збѣгша, и҆ [пе́пеломъ и҆][16] пра́хомъ главы посыпахꙋ· рида́нїѧ и стена́нїѧ стогны и҆сполниша. (и҆ прꙋготова́нныѧ въ срѣтенїе хорꙋгви въздимахꙋ и҆ стꙋды покрыва́хꙋ. и҆нїи же забы́вши сїѧ)[17], рыска́нїе бесчинно въ градѣ сътавиша. и҆ новорожде́ныѧ младе́нцы, ѻ҆ни же и҆ матере и҆ пита́телницы ѡ҆ставлѧ́юще сѣмо и҆ ѻ҆ва́мо, є҆ди́ны по доме́хъ, дрꙋзїи же по стымъ безъѡ҆бра́зне въ превышнїи хра́мъ събира́хꙋсѧ. бѣше же различна моли́тва събра́нныхъ въ сїе непреподо́бное начина́нїе є҆го· К симъ же и҆ гражда́номъ дръзнꙋвшимъ не ѡ҆ставити є҆го съвръше́нне внити тꙋ. є҆мꙋже произволе́нїе свое и҆сполнити помышлѧ́ющꙋ. (и҆) пригласи́ша въѡ҆рꙋжитисѧ (комꙋждо), и҆ мꙋжестве́нне (наꙋча́хꙋ) по ѿческомъ зако́нѣ ꙋмрѣти. (и҆ сего ради) ве́лїе смѧте́нїе сътвори́ша въ (граде)[18]. є҆два же ѿ [і҆ерей][19] и҆ презвитеръ (нѣцыи) премѣни́ша и҆хъ на сїе моле́нїе пришедше стати. мно́жество же людїи ꙗ҆ко и҆ пре́жде в си́хъ пребыва́ше молѧ́щисѧ. і҆ и҆́же ѡ҆ цри презвитери много покꙋша́хꙋсѧ прегръдыи є҆го ꙋмъ премѣнити, ѿ вожделѣнїѧ є҆го. ѻ҆н же (ꙋбо) дръзостне всѣхъ ѿсла́, и҆ къ вхоже́нїю творѧ́ше ѡ҆пасе́нїе, съвръшити непщꙋѧ прере́ченое. сїѧ же ꙋбо и҆́же ѡ҆ не́мъ сꙋщїи зра́хꙋ. (і҆) и҆змѣни́ша є҆же съ нашими призывати всѧ съдръжа́щаго. и҆ нашедшемꙋ (безако́нїю прегръдаго не преда́ти)[20]· Тогда ѿ различныхъ гла́совъ, и҆ бо́лезни наро́да бы вопль, и҆ непостоѧ́ненъ клич. ꙗ҆ко непщевати и҆мъ, и҆́же не то́кмо бѣше члкомъ, но и҆ стѣнамъ, и҆ всемꙋ по́ждꙋ шꙋмѣнїе· и҆ произволѧ́хꙋ тогда вси ꙋ҆нше ꙋмрѣти, не́же на мѣсто сїе ѡ҆скверне́нїе видѣти·

Глава 2

1 Отже, тоді архиєрей, що називався Симон, схиливши коліна до храму і побожно простягнувши руки, чинив цю молитву: **2** Господи! Господи, небесний Царю і Владико всього творіння! Святий у святих! Самоначальний Вседержителю! Зглянься над нами збідованими і визволи від неправедного, і нечистого, і охопленого хворобою сміливості. **3** Адже Ти є Той, що все створив і всіх держиш. Ти є сильний і кріпкий, і що судиш тих, що чинять щось з клятви і гордості. **4** Ти знищив тих, що раніше вчинили

Гла, в҃·

Тогда ꙋбо а҆рхїереи нарица́емыи си́монъ, противꙋ храмꙋ преклони колѣна, и҆ рꙋцѣ простеръ бл҃гочи́нно творѧ́ше мл҃твꙋ сїю][1]· Гн҃и г҃и црю нб҃ныи, и҆ вл҃ко всѧ́кого здѧ́нїѧ. стыи въ стыхъ само нача́лниче, вседръжителю, во́нми на́ и҆знеможенным, (і҆ и҆зба́ви) ѿ непреподо́бнаго, и҆ скверна́го и҆ не́мощїю ѡ҆гражде́ннаго, дръзости. ты бо създа́выи всѧ, и҆ всѣхъ съдръжа́й, силенъ (и҆ крѣпокъ)[2] є҆си, и҆ клѧтвы, и҆ гръдости дѣющимъ что сꙋдиши. ты пре́жде безако́нїе сътворшихъ, в них же и҆ гиганти быша (и҆) силе и҆ мꙋжествꙋ ꙋповавшихъ рас-

тли̑, навода̀ и̂мъ безмѣ́рную во́ду. ты̑ пре-
гръдаѧ творѧ́щихъ содо́млѧнъ, (и̂) въ без-
вѣ́стныхъ ѕло́бахъ бы́вшихъ о̂гнемъ и̂ жюпе-
ломъ попали̑, о́браз по нихъ быва́ющимъ о̂с-
та́ви. ты̑ свире́паго фарао́на поработи́вша
лю́ди твоѧ ст҃ыѧ і̂и҃лѧ, разли́чными и̂ мно́ги-
ми и̂скуси̑ му́ками. (и̂) сказа́лъ є̂си и̂мъ си́лу
твою, и̂ въ о́нѣхъ ве́лїю дръжа́ву твою (ꙗ̂ви́лъ
є̂си), и̂ гонѧ́ща є̂го (за лю́дми твои́ми)[3] съ ко-
лесни́цами и̂ наро́дъ мно́жествомъ заключи̑ въ
глубинѣ̂ мо́рстѣи. вѣ́рующихъ же ти̑ всѧ́ко-
го зда́нїѧ силнѣ́йшему невре́дны преве́лъ є̂си.
и̂же ви́дѣвше дѣ́ла твоеѧ руки̑, въсхвали́ша
тебе вседръжи́телѧ. ты̑ црю̑ създа́вый непро-
ходи́мую и̂ неи̂змѣ́ри му зе́млю, и̂збра́лъ є̂си
градъ сїи, и̂ о̂ст҃илъ є̂си мѣ́сто сїе и́мени
твоє̂му ничто́же тре́бующему, и̂ просла́вилъ
є̂си въ ꙗвле́нїи великолѣ́пїѧ съставле́нїе. съ-
твори́въ себѣ̂ (сїе) къ сла́вѣ вели́це, и̂ хвале́нїю
и́мени твоє̂го (ст҃аго). и̂ (оубо) люба̀ домъ
і̂и҃левъ и̂звѣсти́лъ є̂си, ꙗ̂ко а̂ще бу́детъ
(вамъ)[4] съвраще́нїе, и̂ о̂бы́йметъ (васъ)[5] тѣ-
снота̀, тогда при́шедше въ мѣ́сто сїе (помоли́-
тесѧ, и̂ оуслы́шу)[6] мл҃тву (ва́шу)[7]. и̂ оу̂бо вѣ-
ренъ є̂си і̂ и́стиненъ. поне́же мно́гащи о̂скорбле-
номъ бы́вшимъ ѡ҃цемъ на́шимъ помо́же
и̂мъ ты̑ въ нищетѣ̂, і̂ и̂зба́вилъ є̂си [-][8] ѿ
вели́кихъ бѣдъ. (мы́ же сїѧ)[9] нн҃ѣ ст҃ый црю̑
мно́гихъ ра́ди и̂ вели́кихъ на́шихъ грѣхо́въ
стражде́мъ, и̂ повину́емсѧ враго́мъ на́шимъ, и̂
єсмы̀ в не́мощехъ (ꙗ̂ко) въ [дн҃е][10] низпаде́нїѧ·
дръзости́вый же и̂ скве́рный се́й начина́етъ по-
ху́лити на земли̑ възвыше́нное (-)[11] мѣ́сто и́-
мени (твоє̂му ст҃ому)[12]. а̂ще́ и̂ жили́ще твое
нб҃о нб҃си непристу́пно чл҃комъ є̂сть. но̂ поне́же
бл҃говоли́лъ є̂си сла́ву твою в лю́де́хъ твои́хъ і̂и҃ли
(и̂) о̂ст҃илъ є̂си мѣ́сто сїе. да не о̂су́диши
на́съ в нечистотѣ̂ си́хъ, ни́же (да погрузи́ши)
насъ въ сквернѣ̂ (сихъ). да́же не похва́лѧтсѧ
зако́нопреступнїи въ души и̂хъ, (-)[13] мы̑
попра́хомъ хра́мъ ст҃ыни, ꙗ̂́коже попираютсѧ
храмы ме́рзостей, (и̂хже ты̑ о̂мрази́лъ є̂си)· о̂с-
та́ви грехи наша, и̂ разру́ши непра́вости на-
ша, и̂ ꙗ̂ви млⷭ҇ть твою в ча́съ сїи. ско́ро да
варѧ́тъ [ны̂][14] щедро́ты̀ твоѧ. и̂ дай (же)
хва́лы въ оуста̀ стра́ждущихъ и̂ сокруше́нныхъ
дш҃ами, сътвори́вый намъ миръ ѿсю́ду· все-
ви́децъ же (-)[15], и̂ пре́жде всѣ́хъ ст҃ый въ
ст҃ыхъ оуслы́ша мл҃тву смире́нїѧ. и̂ хуло́ю и̂
безсту́дїемъ ве́льма възнесе́ннаго оуꙗ̂зви̑ [-][16],
ѿсю́ду и̂ ѿо́нюду горды́нѧ є̂го, ꙗ̂коже вѣт-
ромъ тро́сть. и̂ на пожди кто́му безъчи́нне

беззаконня, навівши на них безмірну
воду, а між ними були і велетні, і що
надіялися на силу і мужність. **5** Со-
домлян, які діяли прегордо і перебу-
вали в невідомих злобах, Ти спалив
вогнем і сіркою *і* залишив образ тим,
що будуть після них. **6** Жорстокого
фараона, що уярмив твій святий на-
род Ізраїля, Ти випробував різними і
численними карами. І виказав їм
твою силу, і в них показав твою ве-
лику владу. **7** І як він гнався за твоїм
народом з колісницями і численним
народом, Ти *його* замкнув у морській
глибині. А тих, що повірили Тобі, що
сильніший від усякого сотворіння,
Ти перевів непошкодженими. **8** Вони,
побачивши діла твоєї руки, похвали-
ли Тебе – Вседержителя. **9** Ти, Царю,
зробивши непрохідну і незміриму
землю, вибрав це місто і освятив це
місце твоєму імені. Ти, що нічого не
потребуєш, і Ти прославив сотворін-
ня в появі величності. Ти Собі це зро-
бив на велику славу і похвалу твого
святого імені. **10** І отже, люблячи із-
раїльський дім, Ти повідомив, що ко-
ли у вас буде відвернення і вас огор-
не пригнічення, тоді, прийшовши до
цього місця, помоліться. І Я вислу-
хаю вашу молитву. **11** І отже, Ти є
вірним і праведним. **12** Оскільки на-
ші батьки були пригнічені багато ра-
зів, Ти їм допоміг в бідноті і спас від
великих бід. **13** А тепер, Святий ца-
рю, ми це терпимо через наші чис-
ленні і великі гріхи, і є підкорені на-
шим ворогам, і є в немочах, **14** так як
у дні упадку. Цей же сміливий і не-
чистий зачинає хулити на землі прос-
лавлене місце твого святого імені. **15**
Хоч і твоє помешкання – небо небес
є неприступне людям, **16** але оскіль-
ки ти зволив *показати* твою славу в
твоєму народі, Ізраїлі, і освятив це
місце, **17** хай не осудиш нас з нечис-
тотою цих ані не покарай нас в ос-
кверненні цих. Щоб законопереступ-
ні не похвалилися в їхній душі: **18**
Ми потоптали храм святості, так як
топчуться храми мерзот, які Ти зоги-
див. **19** Відпусти наші гріхи і знищ
наші провини. І вияви твоє милосер-
дя в цій годині, **20** хай нас швидко
випередять твої милосердя. І дай же
похвалу в уста тих, що терплять і
прибиті душами, зробивши нам мир
звідусіль. **21** А Всевидець і Той, що
перед всіма є Святим між святими,
вислухав молитву впокорення, і Він
зранив того, що дуже піднімався ху-
лою і безвстидністю. **22** Звідси і звід-
ти *Він зніс* його гордість, наче вітром
тростину, і той вже на долівці лежав
непорушно, спаралізований членами
і неспроможний говорити, бо був зра-
нений справедливим судом. **23** Тоді

його друзі і охоронці тіла, побачив-
ши ту кару, що його нагло і швидко
схопила, забоялися, щоб він не ві-
дійшов з життя. Вони швидко вине-
сли його геть, бо були зранені тим
страхом, що надійшов. **24** Пізніше
ж, хоч він прийшов до себе, та зов-
сім не прийшов до каяття. Він же
про це докорив і відійшов з гіркою
погрозою. **25** Прийшовши ж до Є-
гипту, охоплений злобою, з вище-
згаданими спільниками та іншими
відлученими від всякої справедли-
вості, **26** не тільки безчисленними
безбожними ділами не задовільни-
лися, але й прийшов до цієї безсо-
ромності, що висказав погані слова
в усіх місцях. І численні друзі, див-
лячись на царське побажання, і во-
ни пішли за його бажанням. **27** І
цар задумав вчинити всенародну не-
нависть проти юдейського народу.
Він наказав на башті в дворі поста-
вити ідола і прибив письмо, **28** щоб
ні один з тих, що не приносять жер-
тву, не ввійшов до їхніх святощів.
А всіх, що принесли жертву, вписа-
ти до списку людей і внести до
службового чину. Тих же, що вис-
тупають проти, взявши силою, поз-
бавити життя. **29** А тих, що визнали
свої імена, позначити на тілі плю-
щевим листком, розпаливши в вог-
ні, що є Діонізієвим знаком, і відлу-
чити в рабство. **30** Але щоб той не
видався відкинутим всіма, він напи-
сав: Якщо ж після позначення деякі
з них побажають повернутися, щоб
принести жертву, цих зроблю рівни-
ми александрійського громадянст-
ва. **31** Тому, отже, деякі за ніщо вва-
жаючи свою святість, з радістю від-
дали себе, думаючи, що вони ста-
нуть учасниками якоїсь великої по-
честі від дійсного царського спів-
життя. **32** А численні з роду, скрі-
пившись душею, не відлучилися
від віри, але обіцяли дати гроші
взамін за життя, щоб тільки звіль-
нити імена від записів. **33** Вони ж
були при добрій надії одержати до-
помогу. Але тих, що відлучилися
від них, вони гидилися, і вважали
за ворогів свого роду, і також поз-
бавляли спільного співжиття і доб-
родійства.

Глава 3

1 Це зрозумів злобний цар. І він
прийшов до такого гніву, що не
тільки на тих, що в Александрії,
показав свій гнів, але сильно роз-
гнівався і спротивився й на тих, що
у тій країні. Так, що наставлені по-
спішили всіх разом зібрати і поз-
бавити життя прегіркою смертю. **2**
Як же це діялося, вийшла погана

лежати (-)[17] оудами расслабленну, ниже прогласити могущи. праведнымъ (бо) бѣше оуязвенъ судомъ. Ѿнюдуже друзи (его) и тѣла стражіе [внезапу и][18] въскорѣ видѣвше объемшую его болѣзнь. възбояшася да не живота гоньзнетъ, въскорѣ его извлекоша внѣ, ибо нашедшимъ оуязвени страхомъ· Послѣде же пришедъ в себѣ, но никакоже в покаяніе пріиде. запрети (же о семъ, и) съ прещеніемъ горкимъ Ѿиде. пришедъ же въ египетъ (-)[19] злобою одрьжимъ, съ преречеными причасники, і иными всея правды Ѿлученымими. не токмо бесчисленными студодѣяніи довляше. но и на толико бестудіе възыиде, якоже бѣдне вѣщаніе въ мѣстехъ (всѣхъ) съставити. и мнози друзи взирающе на царское похотѣніе, и сіи послѣдоваша онаго злохотѣнію. (и) преестави [царь][20] народу на языкъ іудейскіи издати ненависть. (повелѣ) на столпѣ въ дворѣ поставити (идола), и пригвозди писаніе, еже ни единаго не жрущихъ въ стаа ихъ внити. всѣх же (пожръшихъ)[21] вписати в люди, и въ служебныи чинъ поставити. съпротив же глющихъ нуждею явши живота лишити. исповѣдавших же своя имена, назнаменовати в тѣло кіссовымъ листомъ въ огни ражегши. еже есть знаменіе деонисово, и Ѿлучити (в рабъство)[22]. но да не всѣмъ Ѿриновенъ явится пописа. аще же нѣцыи Ѿ нихъ произволятъ по назнаменованію возвратитися къ пожренію, сихъ равныхъ гражданства алеѯандріискаго сътворю быти. Тѣмже оубо едины благочестія (своя)[23] нивъчтоже вмѣняющи, съ радостію себе вдаша. мнящи себѣ великоя нѣкоя причаститися почести Ѿ сущаго съжитія царьска. множаишіи же рода душею оукрѣпившеся (-)[24] не разлучишася благочестія, но сребреники за животъ обещаша въ измѣненіе дати. (даже токмо имена)[25] Ѿ написаніи свободятъ. въ благооупованіи же быша помощъ получити. а Ѿлучившихъ же ся Ѿ нихъ гнушахуся и яко ратниковъ рода (своего) судиша, такоже и общаго съжитія и благодѣянія лишаху·

Глава, г·

Иже сразумѣ злобивыи (царь), и в толико разгнѣваніе пріиде. яко не токмо на яже въ алеѯандріи гнѣвъ свои показа. но и на иже въ странѣ (тои) тяжце разгнѣвася и съпротивися. (-)[1] повелителем (же) потщавшимся всѣ събрати вкупу, и горчаишею смертію живота лишити· Сим же быв-

шимъ вѣсть бѣдна произыиде на ро (іудейскіи. и) чл҃комъ зломудръствующимъ образъ
и зданъ бысть въ злотворенія зако. зане
мнаху ихъ възбранати ѿ законъ· Но іудеи
бѣху съхранающе къ цр҃емъ неразвратно бл҃го-
разуміе и вѣру, чествующе б҃а и закона его
съдръжащееса. (бесчиныа же ѿлучаху ѿ се-
бе)[2], еяже ради вины в нѣкоихъ явлахуса
съпротивны· Праведныхъ же бл҃годѣяніемъ всѣмъ
чл҃комъ съжитіе оукрашашеса, (и) бл҃говоленны
ѿ нихъ пребываху. иноплеменницы же никако-
же въменаху бл҃годѣанія ихъ похвалнаго въ
вс҃ѣ (-)[3], растоани ради въ поклоненіи и пи-
щи. и оуничижаху гл҃юще, яко (сіи) чл҃цы ниже
цр҃ю ниже вое подобно жрътву твора. злохи-
трены же быти нарицаху, и великимъ ве-
щемъ съпротивны, и несътерпимымъ объя-
ша враждованіемъ· Еллини же ничимже суще
обидими (ѿ них) по градѣ, (-)[4] видѣша
смятеніе нечаанно (на нихъ, и) съпоможенія
непотикновена быша (и. но) помощи не възмо-
гоша. мучителско бо бѣше повеленіе, (и) оу-
тешаху (-)[5] нужду имущихъ и прейти сія
въскорѣ гл҃аху. не престати бо сицевому
безумному смятенію въчто· Таꙗко и нѣціи
друзи и сосѣди съкупствующеи таи нѣкія
помощи вѣрны подааху съистерзати (ихъ ѿ-
туду). и елико възможно къ заступленію о-
бещаху· он же оубо по настоащему бл҃годень-
ствію разгордеваася, и не зря великаго б҃а
дръжавы. непщуя быну въ сицевомъ пребы-
ти ѕлосъвѣтіи. написа на на посланіе (-)[6].
Цр҃ь Птоломѣи филопаторъ сущимъ въ егуп-
те, и по мѣстахъ стратигомъ и стратила-
томъ радовати, и здравствовати. здравствую
же и азъ самъ и вещи наши. о иже въ асіи
бывшія намъ рати юже да вѣсте и вы яко
боговъ (-)[7] съпоборениемъ (и нашею силою непо-
бѣдима быша)[8]· (тѣмже мы) хотащи на
бл҃годатныи конецъ привести (по дару), не
нуждею копіи. но смиреніем и многимъ чл҃ко-
любіемъ. (и) оустроити живущаа въ оудоли
суріи, и финикіи языки. бл҃го творити же ра-
достне і иже по градехъ [жерцемъ][9] раздѣла-
ющи (имъ) дары многи· Провожделѣхомъ и въ
іерлм (внити, и)[10] почести храмъ суемудре-
ныхъ. они же никогда хотащи престати
своего неразумія. словом оубо пріяша наше
пришествіе, дѣтелію же лестне. (и) провожде-
лѣвшимъ намъ внити въ хра ихъ, и лѣ-
потными, и добрѣишими дары чествовати·
они же древними гордостьми носими възбрани-

чутка проти юдейського роду. І лю-
дям, які задумували зло, даний був
приклад, щоб зло робити законам.
Тому що задумували не давати їм
зберігати закон. **3** Але юдеї зберігали
до царів несповторений добрий ро-
зум і віру, **4** почитаючи Бога і до-
тримуючись його закону. А негідних
вони відлучали від себе, з цієї при-
чини в дечому видавалися противни-
ками. **5** Життя праведних прикраша-
лося доброю поведінкою до всіх лю-
дей. І вони залишалися для них ми-
лими. **6** Чужинці ж зовсім не вважали
в усьому похвальними їхні добрі діла
7 через різниці в поклонінні і їжі. І
зневажали, кажучи, що ці люди ані
цареві, ані воякам не чинять належно
жертву. Вони ж *їх* називали підступ-
ними і дуже противними на ділі і о-
хопили нестерпною ворожнечею. **8**
Еллини ж, нічим ними в місті не об-
ражені, побачили нагле заворушення
проти них і були їм стійкою поміччю,
але не змогли допомогти. Бо був на-
каз від володаря, і вони потішали
тих, що мали біду, і говорили, що це
швидко мине, **9** бо такий безумний
заколот не приведе до нічого. **10** Та-
кож і деякі друзі і сусіди купці потай-
ки вірно подавали деяку поміч, щоб
вирвати їх звідти, і обіцяли все, що
можливе для заступництва. **11** Отже
ж, він, гордіючи існуючим успіхом і
не дивлячись на владу великого Бога,
вважаючи, що назавжди залишиться в
такому злому рішенні, написав проти
них послання: **12** Цар Птоломей Фі-
лопатор тим вождям і воякам, що є в
Єгипті і по місцях, – радіти і бути
здоровими! **13** І я сам здоровий. І
наші діла **14** про ту війну, що нам бу-
ла в Азії, про неї потрібно і вам зна-
ти, що поміччю богів і нашою силою
ми були нездоланними. Тому ми, ба-
жаючи *все* привести до щасливого
кінця згідно з даром, **15** не силою
списа, але лагідністю і великим чоло-
вінколюб'ям, і подбати про ті народи,
що живуть в долині Сирії і Фінікії,
зробити ж з радістю добро **16** і тим
жерцям, що по містах, розділяючи їм
численні дари, ми побажали ввійти і
до Єрусалиму і вшанувати храм сує-
мудрих. А вони, що ніколи не бажа-
ють відступити від безумності, **17** во-
ни, отже, словом прийняли наш при-
хід, на ділі ж – з обманою. І коли ми
побажали ввійти до їхнього храму і
вшанувати прегарними і прекрасни-
ми дарами, **18** вони ж, ведені дуже
старими гордощами, заборонили нам
увійти. І за ніщо мали нашу честь ті,
адже ми маємо до всіх людей чоло-
віколюб'я. **19** Вони і явно виказали
до нас ворожнечу, вважаючи, що тіль-
ки вони самі є з доброго роду, і про-

тиставляючись царям і їхнім добродіям, не бажаючи нічого належного терпіти. **20** Ми ж, оточені їхньою безумністю, повернулися з побідою, і всім народам в Єгипті, що чоловіколюбно *нас* зустріли, ми вчинили так, як їм належалося. **21** Так і всім, що з їхнього роду, ми постійно не виказували злопам'ятності через союз і безчисленні давні речі, їм вручені, і насмілившись з простотою. Тож ми побажали відвернути їх від того і удостоїти *їх стати* учасниками александрійського громадянства, також і одержати співлужіння вічного священства. **22** Вони ж прийняли протилежні задуми і властивою їм злобою відкинули добро. Вони, що постійно схильні до зла, **23** не тільки нечесно відкинули громадянство, але і гидують словом і ділом. І тих між ними нечисленних, що до нас необманливо пристають і постійно очікують, що ми скоро через труднощі життя відвернемося від поправляння. **24** Тому з таких причин і ділами усяким способом нам противляться. І ми, наперед думаючи, щоб часом часом не прийшла на нас якась нагла *біда, а* після цього замішання через цих, за спиною безбожних зрадників ми ж маємо вояків-варварів. **25** Отже, тому наказуємо, щоб, коли прийде до вас цей лист, скоро, в одному дні, зібравши позначених з жінками і дітьми, ви з хулою і соромом звідусіль відіслали до нас закованими в залізних кайданах на гідну смерть і страх тих, що задумують зло задля заколоту. **26** Після ж їхнього замордування, в подальшому часі, ми впорядкуємо діла для порядку. І вони будуть виправлені дуже добрим приписом. **27** Але якщо хто сховає якогось юдейця, від старого аж до немовляти, що ссе, він буде замучений без милосердя, дуже жорстокими муками. **28** Якщо ж хтось сповістить бажане, цей одержить багатство того, що впав, ще ж і з царського срібла *одержить* дві тисячі драхм і буде увінчаний свободою. **29** А кожне місце, де лиш знайдеться юдей, що ховається, хай буде пусткою і спалене вогнем. І хай на вічний час стане часткою всякого мертвого єства і всього непридатного. **30** І таким був вид написаного листа.

ша намъ внити, и ничтоже вмѣниша нашу честь. Имже имамы къ всѣмъ члкомъ члколюбіе. Иже і извѣстно показаша к намъ злоразуміе, (точію непщующи быти сами рѡ блгъ, и)[11] црємъ і ихъ добродѣлателемъ сопротивлающеса ничтоже повиннаго хотаще носити. Мы же сихъ безуміемъ обънати бывше (-)[12] съ побѣдою възвратихомса, и въ єгѵптѣ всѣ азыкомъ любочлчне срѣтившимъ акоже лѣтъ єѣ сътворихомъ (имъ). Тако и всѣмъ иже ѿ рода ихъ сущимъ непаматозлобіе сказахомъ выну. Ради съпобореніа (и древних несчисленыхъ вещей врученыхъ имъ, и дерзнувшихъ съ простотію. Но)[13] измѣнити въсхотѣхомъ ихъ (ѿтуду), и причастники (-)[14] гражанства алеѯандрійскаго сподобити. Тако и съслуженіа вѣчнаго жречества пріати. Они же сопротивныа пріаша размыслы, и сърасленымъ ѕлонравіемъ доброе ѿринуша, иже прно въ злое уклонающеса. Не токмо ѿвратиша нечестно гражанство, но и гнушаюса слово и [дѣломъ][15] (і) иже в нихъ малы к намъ нелестне прилежащихъ. (И) по всакъ часъ чающе насъ въскоре нестроинымъ житіем съвратитиса съ исправленіи. Тѣмже сихъ ради винъ (и дѣаніи)[16] по всему образу сопротивлаютса на. И (мы) проразумѣвающи да не когда внидет намъ нѣкаа внезапость посе сматеніе, сихъ ради нечестивых по хребту предатель· мы же имамы варвари вои. Тѣмже убо повелѣваемъ внегда приидетъ к вамъ посланіе сіе, въскорѣ (въ єдинъ днь) назнаменованныхъ (събравши), съ женами, и чады хуле и срамне послите к намъ въ узахъ желѣзных ѿ всюду окованныхъ. Въ смрть достойную и страх ѕломыслащих. Нестроеніа ра· По замученію же сих въ прочее време устрой намъ вещи въ блгочиніе, и лучшим завѣщаніем исправатса· Но аще кто съкрыет нѣкоего іудеанина, ѿ стара даже до младенца ссущаго, прелютеишими муками умученъ будетъ (без милости)[17]. Аще же известит кто хотимое, сіи пріиметъ богатство въпадшаго. Єще же и ѿ црьска сребра драхмъ двѣ тысащи, и свободою вѣнчаєса· Всако же мѣсто идѣже аще обращетса крыющи іудеа пусто и огнемъ съжжено да будетъ, и всакаго мртваго єстества, (и) всего неключимаго причастно да будетъ въ вѣчное врѣма. И посланіа же образъ сице написанъ бысть·

Глава, д҃·

И(внегда̀ пріи́де повеленїе сїе въ кую любо страну)[1]. (тогда) ꙗзыцы народне составлѧху пированїѧ съ восклицанїемъ и радостїю. зане древле оуготовашасѧ мыслїю (на ожесточенїе сихъ). нынѣ же съ дерзостїю и ꙗвленымъ ѿриновенїемъ (начинаху)· Іудеомъ же бѣше несътерпимъ плачь, и ѕѣло рыдателей съ слезами вопла и стенанїемъ. ꙗко ожеститисѧ сердцемъ ихъ ѿ всюду, все смѧтенїа ради и нечаа́ннаго и внезапаго [осужденїѧ][2] (царска, въ погибель)· И не быстъ кои законъ, или градъ, или повсюду вселенное мѣсто, иже стыхъ плачь и рыданїѧ ихъ не исполнисѧ· Сице бо горкимъ прилежанїемъ души ѿ стратиговъ иже по градехъ вкупѣ посилахусѧ(къ царю). ꙗкоже неизреченныхъ ради мученїи и нѣкто (имъ) ѿ врагъ (ихъ) взимающи пред очи общую милость, (-)[3] помышлѧющи безвѣстныи (ихъ) житїѧ конецъ. (и даже когда і имъ не случитсѧ сїе). слезамъ трескорбнымъ вдаша себе. ведѧше бо сѧ старець множество сединами оубѣлени, и ѿ старости (-)[4] слѧчены (-)[5]. ведущїи же с нуждею бесрамне на нѧ глаху въскорѣ шествовати. (они же претыкающесѧ бѣжати понуждахусѧ)· Такоже и посѧгшїи секраты къ житїю съобщенїа (-)[6] юноты, въ веселїѧ мѣсто (и оутѣшенїѧ) прїѧша плачь. и прахомъ мироуханныѧ власы посыпаша. (и) ѿкровены (-)[7] ведоми быша, рыданїе въ мѣсто пѣнїи веселыхъ въкупѣ начинаху. объꙗти бо быша иноꙗзычныхъ мученїи, (и) свѧзани народне и влекоми быша съ нуждею даже къ кораблю всаженїѧ· Такоже и супруги сихъ въ юношескомъ возрасте оужа въ венецъ мѣсто на шїахъ имѣша, и въ мѣсто веселїа и младенческа похваленїа въ прочїи дни брака рыданїемъ провождаху. зане при ногахъ оуже видѧще адъ лежащь· ведени же быша звѣринымъ образомъ въ оузахъ желѣзныхъ, и оужахъ. и едіни убо ꙗрмомъ корабльнымъ пригвождени быша шїами. инїи же за ноги нерастерзаными путами оукрѣплени. еще же наипаче частыми дщицами обложени, даже ѿвсюду помрачасѧ и не оувидатъ свѣта· веденїе же въ всемъ пловенїи ꙗко предателемъ твориша. сим же на глемѣи ладїи веденомъ бывшимъ, и (повеленїю)[8] съвершившусѧ по вожеленїю царску. повелѣ же ихъ пред градомъ в конорыстателномъ мѣсте поставити, просто въ обмеренїю. къ образу всѣмъ входѧщимъ въ градъ, такоже і исходѧщимъ въ страну, да

Глава 4

1 І коли прийшов цей наказ до
будь якої країни, тоді народи тво-
рили вселюдне бенкетування з ве-
селістю і радістю. Бо віддавна у-
мом приготувалися до цієї жорсто-
кості, тепер же зачинали зі сміливі-
стю і явним відкиданням. **2** А для
юдеїв був нестерпний плач, і дуже
плачевний крик, і стогін зі слізьми,
бо їхнє серце звідусіль зазнало оз-
лоблення. Все задля заколоту і нес-
подіваного, і наглого царського за-
суду на вигублення. **3** І не було я-
когось закону чи міста або будь-де
замешканого місця, яке не напов-
нилося плачем святих і їхнім ри-
данням. **4** Адже так гірким дбанням
душі ті, що по містах, вождями ра-
зом були вислані до царя. Так що
задля невимовних кар і дехто з них,
з їхніх ворогів, кладучи перед очі
загальне милосердя, думаючи про
їхній невідомий кінець життя, і
щоб часом і їм це не трапилося,
віддали себе прескорботним сльо-
зам. **5** Бо вели множество старців з
білою сивиною і згорблених від
старості, проводирі ж з насиллям,
безсоромно їм говорили швидко і-
ти, **6** *а* вони, спотикаючись, намага-
лися бігти. Також і ті молоді, які
щойно побралися до спільного жит-
тя, замість радості і потіхи одержа-
ли плач. І порохом посипали паху-
че волосся, і їх вели непокритими.
Вони разом зачинали плач, замість
веселих пісень. Бо були охоплені
мученням чужоземців **7** і були при-
вселюдно зв'язані і зі силою воло-
чені аж до човна на посадку. **8** Та-
кож і їхні подружжя в молодім віці
на шиях мали шнури замість вінків
і замість веселості і молодечих пох-
вал проводили з плачем осталі дні
шлюбу. Тому що бачили, що ад
вже лежав при ногах. **9** Ведені ж
були як худоба в залізних кайданах
і оковах. І, отже, одні були при-
в'язані за шию до корабельного яр-
ма, інші ж прикріплені за ноги не-
розривними путами. **10** Ще ж в до-
датку, вони були густо обложені
дошками, щоб звідусіль було темно
і вони не побачили світла. Пове-
дінка ж *до них* під час усього пла-
вання була як до зрадників. **11** Як
же ці були приведені до описаних
човнів і наказ виконаний був за
царським бажанням, він же наказав
їх поставити перед містом на місці
для кінських перегонів, просто в за-
городі, на видовище всім, що вхо-
дили до міста, також і тим, що ви-
ходили до околиці. Щоб не наважу-
валися на зло. Отже, він їх ані не

приставив до своїх вояків, ані зовсім не удостоїв якогось покриття. **12** Як же це сталося, цар почув, що деякі з їхнього роду потайки часто виходили з міста, щоб потішити їхніх братів, що були в нужді і біді. **13** Він дуже розлютився і наказав і з цими старанно чинити за тим же образом. Щоб не зменшили ні однієї їхньої муки. **14** До цього ж *він наказав* записати кожне плем'я по імені, кажучи: Бо тих, що згрішили, не приставлю до каторги тяжких діл, згідно з раніше коротко сповіщеним, але тепер новопоставленими наказами велю вповні вигубити всіх в один час. **15** Отже ж, їх перепис відбувався з великим поспіхом і з постійно ревним служінням зі сходу сонця аж до заходу, і не змогли довести до кінця в сорока днях. **16** Цар же постійно дуже переповнювався радістю і зробив бенкет всім ідолам. Тому що був обманутий, далеким від правдивого розуму, і нечистими устами вихваляв німе і те, що не може до них говорити або порушитися. А на великого Бога негідну нечисть виговорював. **17** Після того ж, як вище описаний час пройшов, писарі принесли цареві повідомлення, що ніяк не можна зробити список юдеїв через їхнє безчисленне множество. **18** Тому що є, отже, дуже численні по інших краях і деякі ж є по хатах, інші ж у твердинях. Так що зовсім неможливо це зробити всім вождям, що є в Єгипті. **19** Цар же їм дуже жорстоко пригрозив, вважаючи, що вони є підкупленими. І задля цього дали їм змогу втекти до твердинь, але їм вдалося достовірно його про це переконати, **20** кажучи з доказами, що вже забракло і паперу, і тростини до писання, на завершення цього. **21** Це було діло передбачення недосяжного Бога з неба, що їм допомагав.

не зломудръствуютъ, ихже ниже воемъ своимъ приобщи, ниже отнудь и сподобити коего покрова. Якоже бы сие слыша (црь) яко нецыи от рода ихъ из града тай исхождаху частые, еже утешити братию ихъ въ нужди, (и страсти сущихъ). разгневася (зело), и повеле съ прилежанием и сим онехъ образом сътворити, да не уимутъ ни единоя же муки онехъ. Всему же написати всяко колено по имени, (глющи), ибо не по превъзвещенной краткой работе дел тяжчайшихъ съгрешившимъ сътворю· но ныне новоповеленными советы съвръшене единаго часа всех повелеваю погубити· Бысть же убо сихъ написание съ прилежнымъ тщанием, и съ присно честнымъ съданием от востокъ слнца даже до западъ. и не възмогоша конца сътворити въ днехъ четыредесяти· Црь же выну зело радостию исполняшеся, и пиръ всемъ идоломъ состави. зане прельщенъ бе далече от истиннаго разума, и скверныма устнама, немая и не могущая глати имъ, или двигнутися хваляше. великому же бу неподобная скверны гла· По превреченаго же времени прехождению, приношаху книжницы цреви извещения еже никако мощи написание иудеи сътворити. несъчисленаго ради и множества. занеже убо суть по иныхъ странахъ множайшии, и инымъ же по домохъ състоящимся, иным же по твердынахъ. яко не возмощи отню всемъ иже въ египте стратигом (сътворити сего)· (Црь) же запрети имъ жесточе, мня дарованны быти и, (и сего ради оставившихъ) убежи и въ твердыня). (Но) случися имъ известе его о семъ уверити. глющи со объявлением. ибо хартии уже и писателнымъ тростемъ оскудевати имиже съвершити сие· Сие бе дело промышления (необсязаемаго и) помагающаго (имъ)[9] съ небси (ба)[10].

Глава 5

1 Тоді цар наповнився великим гнівом і люттю, в усьому непорушний, і прикликав Ермона, начальника над слонами, **2** і наказав на наступний день достатньо накормити слонів пайками ливанського плоду і всіх напоїти незмішаним вином, яких було 500 числом. І розлютивши вином, безпощадно вивести на зустріч смерті юдеям. **3** А наказавши це, він повернувся і зібрав дуже багато друзів на бенкетування. Вояки ж ненавиділи Юдеїв, **4** а слононачальник ревно викону-

Гла, е·

Тогда [црь][1] тяжце исполнися гнева, и кручины по всему непремение, и призва ермона слономъ началника, (и) повеле въ грядущии днь изобилне накормити (-)[2] слоны оброки плода ливанска, и виномъ несмешенымъ всех напоити, ихже бе числомъ, ф. и освирепевши вино нещадно, въвести въ сретение смерти иудейския· Сия же повелевъ възвратися, (и) множае друговъ въ пирование събра. (-)[3] вои (же) ненавидяще беша иудеовъ· а слононачалникъ повеленное прилежно [-][4] съвръша-

ше. ксим же слуги въ вечеръ достойнии дѣюшеся связаша руцѣ страстныи, и прочїе узы ѡнихъ укрѣплѧху. мнѧще в нощь тꙋ прїѧти имъ выкупѣ конечную погибель. ѡни же всѧкого ѡсененїѧ ꙗзыков пусти непщующесѧ быти (-)[5], ради ѡбъемшїа ихъ ѿвсюду (-)[6] нужды. призываху вседръжителѧ гда, и всѧкоѧ силы крѣплшаго млтиваго бга ѿ и ѿца непрестанными гласомъ вси съ слезами молѧщи, ꙗже на нихъ совѣ непреподобныи измѣнити. і избавити ихъ ѿ иже пре ногама уготованныѧ смрти, съ ѕѣлною частїю проꙗвленїѧ. сихъ убо прилѣжна млтва възыиде на нбо· Ермон же нещадно слоны напои вином і исполни всѧкоѧ сверѣпости, и ливанскими плоды напита. рано въ дворъ прїиде о сих възвѣстити црю· Зданїе же блгое ѿ вѣчнаго времени в нощи, и въ дни мнимое быти. ѿ дарующаго всѣмъ имже аще самъ въсхощетъ. сна часть посла въ црѧ, и сладце и глубоце удръжасѧ в нем дѣанїемъ влки. и повеленїѧ преуставленаго много погрѣши. и непремѣнныи его совѣт ѕѣлне солга· Іудеи же проназнаменованнаго времени избѣжаша стго бга ихъ воспѣваху. и паки молѧху блгоизмѣнна показати его (и) велма немощна ꙗзыкомъ прегордымъ рукою дръжавы своеѧ· Преполовлѧщи же сѧ убо десѧтому часу і иже къ званїю учиненыи вида званныхъ събравшиѧсѧ. (тогда) дрьзну вниде, (и приступль) къ црю (-)[7] едва въздвиже (его), (и) показа пира времѧ прешедше уже. (і) иже о сихъ словесе въспомѧну. еже црь в себѣ размысли. и ѡбращсѧ въ мѣсто, повелѣ пришедшии в пированїе коегождо въ своемъ мѣсте, въсклонити. егда же бысть сїе в пированїе вдаша себе, и в немъ сущи о многѣ чести глаху, еже час въ веселїе поставити. въ многе же бесѣде бывши имъ, црь ермона призва. и съ велїем прещенїемъ въпрошаше. что ради и коѧ вина еже ѡставишасѧ іудеи в сїи днь живи быти. ѡному же показавшу иже нощїю повеленное съвершене сътвори, кседму же и друго спослушествовавшии сему (быти тако). и сего ради лютейше фаларида сътвориша его. и приглагола днешнему сну благть да имутъ· Ты же непреложне въ градущїи днь по прьвому уготуи слоны, въ (погубленїе и)[8]. [сїѧ][9] же рекшу црю, любезне вси и съ радостїю (прїѧша, и)[10] въспѣвше выкупѣ, кождо в домъ свои ѿидоша· и не проводиша в сїе времѧ нощное тако. но совѣщаша даже прелютѣйше посмѣѧнїе нанесу страс-

вав наказане. **5** До цього ж служили ввечері, підлещуючись, зв’язали руки нещасних і взагалі прикріпляли їхні кайдани, думаючи, що в ту ніч вони разом одержать остаточну загибель. **6** Вони ж, вважаючи себе позбавленими всякої помочі поган, через ту біду, що їх охопила звідусіль, **7** прикликали Господа Вседержителя і сильнішого від всілякої сили їхнього милосердного Бога і Батька, всі, благаючи безперервним голосом зі сльозами **8** змінити те неправедне проти них рішення і спасти їх від тієї смерті, що наперед підготована перед ногами, великою частиною запобігання. **9** Отже, їхня ревна молитва піднялася до неба. **10** Ермон же безпощадно напоїв слонів вином, і наповнив всякою розлюченістю, і нагодував ливанськими плодами. Вранці він прийшов до двору, щоб сповістити про це цареві. **11** А те, що від вічного часу в ночі і в дні вважається добрим творінням – частину сну від Того, що *його* дарує всім, кому лиш сам захоче, Він наслав на царя. **12** І той солодко і глибоко був ним охоплений діянням Владики, і наперед встановлений наказ був вповні порушений, і його незмінне рішення стало вповні недійсним. **13** Юдеї ж, уникнувши наперед вказаний час, оспівували їхнього святого Бога і знову благали, щоб Він себе показав рукою своєї влади таким, що змінюється на добро, і прегордих поган *робить* дуже немічними. **14** Отже ж, в половині десятої години той, що поставлений над гістьми, бачачи запрошених зібраними, тоді набрав сміливості, ввійшов, і приступивши до царя, **15** ледве його розбудив, і вказав, що час бенкету вже минув. І він згадав про ці слова, **16** над якими цар в собі подумав, і повернувшись на місце, він наказав тим, що прийшли на бенкет, кожному сісти на своєму місці. **17** Коли ж це сталося, вони віддали себе на бенкетування. І перебуваючи на ньому, говорили про велику честь, що вже час до веселості перейтити. **18** А як бесіда довго тяглася, цар прикликав Ермона і з великою погрозою випитував задля чого і з якої причини юдеї в цьому дні залишилися живими. **19** Як же той показав, що він вночі виконав наказане, до цього ж як і друзі посвідчили, що це так було, **20** і задля цього зробили його лютішим від Фаларида, він сказав: Хай складуть подяку сьогоднішньому снові. Ти ж неодмінно, так як попередньо, приготов слонів на наступний день, їм на вигублення. **21** А як цар це сказав, всі радо *і* з веселістю *це* прийняли, і разом заспівав-

ши, кожний відійшов до свого дому.
22 І вони не переводили цей нічний
час так *же звично*, але змовилися,
щоб нанести на терплячих прежорс-
токе висміювання. **23** І отже, як ран-
нішний півень заспівав, то Ермон
приготував звірів при великому побі-
леному стовпі. **24** І зібралося мно-
жество тих, що по містах, щоб гляді-
ти на їхню муку, очікуючи ранок з
нетерпінням. **25** Юдеї ж безперервно
видаючи, зі стогоном від душі, бага-
тослізну молитву з солодким співом,
простягаючи руки до неба, прохали
великого Бога знову їм скоро допо-
могти. **26** Коли ж сонце випустило
промені і цар прийняв друзів, Ермон
встав, кликав до виходу, показуючи,
що готовим є те, що цар бажав. **27**
Він же, прийнявши його, перелякався
задля законопереступного наказу і
вповні був охоплений незнанням. Він
запитував, яка це річ, яку він швидко
для нього виконав. **28** Це ж було діло
всіх Владики Бога, що йому дав забу-
ти про наперед приготовані муки
проти юдеїв. **29** Ермон же і також всі
його друзі показували на звірів. Ца-
рю, і вояки підготовлені за твоїм не-
відкладним наказом. **30** Він же задля
їхніх слів дуже наповнився люті, бо
ввесь його помисл відносно цього бо-
же провидіння знищило. І поглянув-
ши, він сказав з погрозою: **31** Скільки
батьків є тут чи батьків дітей, яких
жорстоким і диким *звірам* підготува-
ли б на обильну пайку замість неос-
каржених мені і моїм пращурам *юде-
їв*, які постійно виявляли повну і явну
вірність. **32** Бо якщо б не любов до
вихованців і потреби, отже, кожний
задля цього позбувся б життя. **33** Так
Ермон відійшов з неочікуваною і не-
безпечною погрозою і змінився на
виду і на лиці. **34** По одному ж відій-
шли і всі зібрані друзі, охоплені сму-
тком, кожний до власного безділля.
35 Юдеї ж, почувши таке від царя,
вихваляли Бога і Господа, і Царя ца-
рів, що об’являвся, тому що одержа-
ли його помочі. **36** Після цього ж за
їхніми звичаями цар знову зробив
бенкет і прохав друзів повернутися
до радості. **37** Ермона ж він прикли-
кав і сказав з погрозою: Скільки ра-
зів, злощасний, тобі треба про це на-
казувати? **38** Ще і тепер підготуй
слонів на завтра, на вигублення юде-
їв. **39** Кревні ж, що сиділи, дивую-
чись його нестійкому розумові, так
сказали: **40** Доки, о царю, випробову-
ватимеш нас як безсловесних? Ось
вже втретє, наказуючи погубити і
знову на ділі годячись на зміну того,
що тобою наказане. **41** Місто кипить
і вже наповнюється замішанням, і
сильно в небезпеці розлізтися через

тнымъ. и҆ ѹ҆́бо пѣтлꙋ возгласи́вшꙋ ѹ҆трьне-
мꙋ, и҆ ѕвѣри ѹ҆готова є҆рмо́нъ, въ вели́цѣмъ
столпѣ повапленомъ, ї и҆же по гра́дѣхъ мно́-
жество събра́шеса, ꙗ҆ко зрѣнїю мꙋченїа (и҆хъ),
ча́ющє ѹ҆́тра съ тща́нїемъ· ї҆ꙋде́и же бе́спрес-
та́но ѿ дꙋ́ша стена́щи, мно́го слезнꙋ мл҃твꙋ
съ сла́дкимъ пѣнїемъ простира́юще рꙋцѣ на́
нб҃о, мола́хꙋ вели́каго бг҃а. па́ки и҆мъ помо́щи
въскорѣ· єгда́ же слн҃це лꙋча ра́спѣа, и҆ цр҃ь
дрꙋговъ въспрїа. є҆рмо́нъ прѣста зва́ше къ и҆с-
хо́дꙋ. показꙋа провождѣлѣнное цр҃ѣ гото́во бы́-
ти. о҆́н же въспрїа́вши є҆го ѹ҆страшиса зако́-
нопрестꙋпнаго ра́ди повелѣнїа. и҆ по всемꙋ не-
вѣдѣнїемъ о҆дръжи́мъ бы́сть. въпроси́ше что
ве́щь сїа ю҆же въско́рѣ є҆мꙋ съверши· Сїе же бѣ
дѣа́нїе всѣхъ вл҃ки бг҃а, и҆же проѹ҆гото́ваныа
на ї҆ꙋде́и мꙋченїа въ забве́нїе є҆мꙋ вложи· Є҆р-
мо́н же показова́ше, та́кожде и҆ вси дрꙋѕи (є҆го),
ѕвѣры, и҆ во́и ѹ҆готованы цр҃ю по твое҆мꙋ непре-
ло́жномꙋ повеле́нїю, о҆́н же гл҃ъ ра́ди и҆хъ и҆спо́лни-
са тажча́е ꙗ҆рости, и҆бо разори о҆ сихъ прови-
дѣнїе бж҃їе все є҆го ѹ҆мышле́нїе· (и҆) възрѣвъ
рече съ прещенїемъ. є҆лицы роди́тели сꙋть здѣ
и҆ли о҆трочатъ роди́тели, и҆же сверѣпымъ и҆
дивїимъ ѹ҆гото́ва́ша и҆зоби́ленъ о҆брокъ, вмѣс-
то неѡ҆клеветанныхъ мнѣ и҆ прароди́телемъ
мои́мъ, (и҆) о҆бъꙗ҆ви́вшихъ всецѣлꙋю ї и҆звѣст-
нꙋю вѣрꙋ вы́нꙋ (-)[11]. и҆бо а҆ще не любви ра́ди
съвоспита́телныа, и҆ потребы, живота ѹ҆́бо
си́хъ ра́ди кои́ждо гоньзнꙋлъ бы· Сице є҆рмо́нъ
съ нечаа́нным, и҆ пребѣдным прещенїемъ
ѿи́де, и҆ зракомъ, и҆ лицемъ измѣни́са· По є҆ди́но-
мꙋ же и҆ вси дрꙋѕи събранїи сѣтованїемъ
о҆дръжими бы́вше ѿи҆дoша кождо въ свое бе-
звременїе· ї҆ꙋде́и же ꙗ҆же ѿ цр҃а слы́шавше про-
ꙗ҆вла́ющаго бг҃а (и҆) гд҃а, (и҆ и҆) цр҃а цр҃емъ хва-
ла́хꙋ о҆ полꙋченїи по́мощи є҆го· (Посихъ же пре-
дани и҆ цр҃ь па́ки състави пиръ. и҆ моли дрꙋ-
говъ въ весе́лїе премѣни́тиса)[12]. є҆рмона же при-
зва, (и҆) рече съ прещенїемъ, коли́ко ти мнит-
са страстный о҆ сихъ повелѣти; є҆ще и҆ нн҃ѣ ѹ҆-
готꙋи сло́ны въ ѹ҆́трїе на погꙋбленїе ї҆ꙋде́иско·
Срⷣоницы же съвозлежа́щїи непостоа́ннꙋмꙋ є҆го
смы́слꙋ дива́щеса, прои҆знесо́ша сїа. доколѣ о҆
цр҃ю а҆ки беслове́сныхъ на́съ и҆скꙋша́еши, повелѣва́а
ѹ҆же сихъ третее погꙋби́ти, и҆ па́ки о҆ вещахъ раз-
рѣша́а въ премененїе ꙗ҆же тобо́ю повелѣнна.
и҆же ра́ди чаа́нїа гра́дъ стꙋжа́етъ. ї и҆спо́л-
ниса ѹ҆же смете́нїа. и҆ множицею нꙋдитса
разыти́са· Цр҃ь же и҆спо́лниса бесловесїа по все-
мꙋ ꙗ҆́ко фалари́дъ. и҆ бы́вшимъ къ призре́нїю
ї҆ꙋде́искꙋ (повелѣ тщатиса. а҆) в своей дш҃и

премѣне́нїе нивъчто́же вмени. и҆ съвершеною і
и҆звѣ́стною кла́твою кла́тсѧ, сихъ неѿложно
посла́ти въ а́дъ, ногами и҆ копы́ты ѕвѣреи
свирѣпыхъ сокрꙋши́ти и҆хъ, и҆ пос҃е воева́ти
ѻ҆гне́мъ на і҆ꙋдею, (и҆ гробища в не́й сотвори-
ти. и҆ про́чаѧ)[13] копїемъ низложи́ти вскорѣ.
и҆ непроходи́мыи нами хра́мъ и҆хъ ѻ҆гн҃е сожe-
щи. и҆ совершающихъ та́мо жертвꙋ въ
вѣ́чное время поста́вити· Тогда дрꙋзи съ ра-
достїю ѿидо́ша, и҆ сродницы съ вѣрою. (и҆) по-
велѣша воиномъ стрещи бл҃говре́менныѧ мѣ́с-
та града. слононачалнїй же звѣремъ вскорѣ,
ꙗ҆ко (и҆ прежде)[14] въ поставле́нїе ѻ҆бро́къ повелѣ
и҆зоо́биленъ ѿ лива́нскихъ пло҃ ꙋ҆готова́ти, и҆
питїе ѿ вина̀ несмѣше́наго. и҆хже ꙋ҆готова̀
стра́шне на погꙋбле́нїе и҆хъ. сего же дѣлма
бесчи́сленни (чл҃цы) и҆же ѿ града в̾ конорыста́-
те́ное мѣсто собрашасѧ ви́дѣти. ѻ҆н же вни-
де въ дво́ръ пре҃лежи́маго ради возбꙋди́ти
цр҃ѧ· (цр҃ь)[15] же гнѣвомъ тѧжцемъ и҆спо́лнисѧ
(-)[16] съ звѣрми (свирѣпыми) и҆зы́иде, хотѧ̀ не-
премѣ́нымъ ср҃цемъ, и҆ зѣницею ѻ҆́ка ви́дѣти
бо́лѣзнь, и҆ страсть проназнаменова́нныхъ въ
сме́рть болѣзнꙋю. вонегда же сло́ны и҆сходи́ша
и҆зъ ѻ҆гра́ды, и҆ спослѣдова́ша и҆мъ вои воѻ́-
рꙋже́нны. и҆ ѿ мно́гихъ ше́ствїѧ пра́хъ ви-
дѣша, и҆ тѧ́жка гласа кли́чь слы́шаша і҆ꙋде́и.
(и҆) мнѣша бы́ти коне́цъ живота своего (въ
мгновенїи)[17], и҆ стра́стнаго ча́ѧнїѧ (и҆хъ). въ
ꙋ҆миле́нїе и҆ стена́нїе и҆змени́ша (и҆) ѻ҆блобызахꙋ
дрꙋгъ дрꙋга сплетающесѧ сро́дникомъ, и҆
на вы́ѧ нападающе (прародителемъ своим.
такоже и҆ ѿцы сн҃ом)[18] и҆ матере ча́дѡ. но́во же
поро́ждьшїи ꙋ҆ со́сцъ и҆мꙋще младе́нцы коне́чно
здоѧхꙋ мле́ко. вспомѧнꙋвши же ꙋ҆бо паки
пребы́вшꙋю и҆мъ съ нбси по́мощь, вскорѣ и҆
еди́нодꙋшне возвергше себе на ню̀. и҆ младе́нца
ѿлꙋчиша ѿ со́сцъ и҆ возпиша гласом вели-
имъ ѕѣло. и҆ силнаго всѣхъ нача́ша моли́ти,
ꙋ҆щедри́ти ихъ съ ꙗ҆вле́нїемъ, при вратехъ
(ꙋ҆жѐ) стоѧщихъ·

Гла҃, ѕ҃·

Елеазаръ же нѣкто мꙋжъ зна́емъ ѿ
і҆ере́и страны̀ то́ѧ. въ ста́рости ꙋ҆жѐ
преш҃е во́зрастомъ, и҆ всею добродѣтелїю
въ жи́тїи ꙋ҆кра́шенъ, и҆же ꙋ҆строи ѻ҆к-
рт҃ъ себе презвитери призывати ст҃аго б҃а.
(такоже и҆ сам) моля́шесѧ си́це. ѻ҆̀ цр҃ю выш-
нїи всекрѣпкїи вседержи́телю б҃же, и҆же созда́-
нїе всѐ строѧ́и въ щедротахъ. воззри (нн҃ѣ) на
сѣмѧ а҆враа́мле, (и҆) на ѡ҆ще́нная ча́да і҆а́ковлѧ,

це очікування.
42 Цар же, сповнившись безмовності тим, що сталося, в усьому, як Фаларид, наказав спішити на юдейську зневагу, а в своїй душі переміну вважав за ніщо. І він поклявся досконалою і певною клятвою їх невідкладно послати до аду, розбити їх ногами і копитами розлючених звірів.
43 І після цього вогнем воювати проти юдеї і зробити в ній гроби. І позосталих швидко побити списом, і їхній для нас невхідний храм вогнем спалити, і тих, що там приносять жертву, переставити до вічного часу.
44 Тоді друзі відійшли з радістю і родичі з вірою, і наказали воякам стерегти найдогідніші місця міста.
45 А слононачальник, як і раніше, наказав приготувати звірам *і* швидко доставити дуже велику пайку ливанських плодів і напиток незмішаного з вина. Він їх добре приготував на їхнє вигублення.
46 А вже безчисленні люди з міста зібралися до місця кінських перегонів, щоб це побачити. Він же ввійшов до двору, щоб розбудити царя на те, що лежить попереду.
47 Цар же наповнився великим гнівом *і* вийшов з розлюченими звірами, бажаючи незмінним серцем і зіницею ока бачити біль і страждання призначених до болючої смерті.
48 Коли ж слони виходили з огорожі, то за ними ішли озброєні вояки, і юдеї бачили порох ходи численних і чули великий крик голосу.
49 І думали, що за мить буде кінець їхнього життя і їхнього болючого очікування. Вони вдалися до розчулення і стогону, і цілували один одного, обнімаючись з кревними і падаючи своїм батькам на шиї, також і батьки синам і матері дітям. А ті, що мали новонароджених, тримаючи дітей при грудях, востаннє годували молоком.
50 Отже ж, знову згадавши з неба ранішу для них поміч, швидко і однодушно кинувши себе до неї, вони відлучили дітей від грудей
51 і закричали дуже великим голосом. І Найсильнішого з усіх почали благати, щоб Він з появою змилосердився над ними, що вже стоять при брамах *аду*.

Глава 6

1 А якийсь Елеазар, шанований чоловік зі священиків тієї країни, що вже досягнув вік в старості і прикрашений всякою чеснотою в житті, який поставив довкруг себе священиків, щоб прикликали святого Бога, також і сам так молився:
2 Високий Царю! Всекріпкий Вседержителю! Боже, що все сотворіння провадиш у милосерді!
3 Нині поглянь на Авраамове насіння і на священних дітей

Якова – священну частку твого
народу. Боже! Батьку! Що скитається
в чужій землі і несправедливо гине. **4**
Адже Ти раніше в Єгипті морем
швидко вигубив сильного фараона,
що мав численні колісниці, і сміли-
вістю підносився без милосердя, і ви-
хвалявся язиком з гордими вояками.
А народові ізраїльському Ти світлом
показав милосердя. **5** Ти твердо ви-
губив з безчисленними вояками і то-
го Сенахерима, асирійського царя, я-
кий величався, який списом підкорив
усю землю. І він розбитий був задля
твого святого міста, бо хульне і пре-
горде промовив він проти нього. Ад-
же ти це зробив, щоб явно показати
поганам твою велику владу. **6** Ти і у
Вавилоні душі трьох хлопців, *яких
віддали* вогневі на вигублення, спас
росою від вогню печі аж до волосся
непошкодженими, щоб лиш не слу-
жили нечистим. А ввесь полумінь Ти
послав на противників. **7** Ти Даниїла,
дияволовою завистю кинутого в рів
на пожирання жорстоким звірам – ле-
вам, вивів здоровим на світло. **8** І з
черева кита, що охороняв море, Ти
всім своїм показав Йону, який у гли-
бині безпощадно гинув. **9** І тепер, о
Батьку! Чи Ти не є Тим, що мило-
сердно всіх відвідує? Швидко з'явися
тим, що є з ізраїльського роду, і спа-
си від хульних і нечистих поган. **10**
Якщо наше життя в переселенні є о-
хоплене безбожністю, Ти, що спас
нас від рук цих ворогів, як бажаєш,
Владико, вигуби. **11** Тільки хай сує-
мудрі не благословлять марноти за
вигублення улюблених, кажучи: Ані
їхній Бог не спас їх. **12** Тому Ти, що
маєш всю кріпость і силу, що пре-
вічний над усіма, тепер поглянь і по-
милуй нас, яких беззлівно, в безза-
конних хулах позбавляють життя на
подобу зрадників. **13** Хай нині пога-
ни здивуються твоєю безмежною крі-
постю і твоєю силою, яку маєш на
спасіння народу Якова. **14** Бо нині
Тебе благає все множество немовлят
і їхні батьки зі слізьми. **15** Покажи
нині, що Ти є з нами, Господи. І не
відверни від нас твого лиця, але так
як Ти сказав, що не знехтуєш своїми
у землі ворогів, нині це доверши,
Господи. **16** Як вже Елеазар закін-
чував цю молитву, цар зі звірами і
великою силою вояків наблизився до
іподрому. **17** Юдеї ж, побачивши, си-
льно закричали до неба, так, що і
близькі долини розривалися, і спри-
чинили нестримний плач в усіх во-
яків. **18** Тоді всеславний Вседержи-
тель, правдивий Бог показав своє свя-
те лице і відкрив небесні двері, з яких
же з'явилися два гарні і страшні ан-
гели. І вони на яву зійшли перед всі-

часть сщ҃енꙋю людїи твоѧ̀ (бж҃е ѿч҃е). (и҆же) в҆
земли̑ чꙋ́ждеи (страстꙋющꙋю, и҆) бес пра́вды
погиба́ющꙋю (-)[1]· Ты (бо) фарао́на прьвѣе въ
є҆гѵ́птѣ силнаго, оу҆мно́женаго в҆ колесни́цахъ,
(и҆) възноса́щагоса дръзостїю безъ млт҃и, и҆
ꙗ҆зы́комъ велерѣчꙋюща съ гръдыми во́и поитѡ̑
въ ма́ле погꙋби̑. ро́дꙋ же і҆и҃левꙋ свѣтомъ про-
ꙗ҆ви̑ мл҃ть· Ты̀ (и҆) възвели́чившагоса сенахери́-
ма цр҃а а҆сѵрїискаго в тѧ́гости погꙋби̑, съ
бесчи́слеꙿнными во́и, и҆же ко́пїемъ по҃рꙋчнꙋ съ-
твори̑ всю зе́млю. и҆ низложенъ бысть стг҃о
ради гра́да твое҃, хꙋлна бо и҆ прегръда на́нь
гл҃а. сътвори́лъ бо є҆си сїа да и҆звѣстнꙋ пока́-
жеши ꙗ҆зы́комъ (многою)[2] твою дръжа́вꙋ· Ты̀
и҆ въ вавѵло́не трїехъ ѿро́къ ѻ҆гню дш҃а на
погꙋбле́нїе, въ є҆же не слꙋжи́ти (то́кмо)
скве́рныи҃, ѻ҆гнѧ̀ пе́щнаго ѻ҆броси́телне и҆зба́вилъ
є҆си даже до вла́съ невреди́мы, пла́мень же весь
посла́лъ є҆си съпроти́вным· Ты̀ данї́ила зави́с-
тїю дїаволею въвръжена в ро́въ на снѣде́нїе
льво́мъ звѣремъ сверѣпымъ, на свѣтъ и҆зве́лъ
є҆си здра́ва. и҆ і҆о́нꙋ ѿ чре́ва кѵ́та мо́рскаго
храни́тела въ глꙋбинѣ та́емаго неща́дне, всѣ
своимъ показа́лъ є҆си (-)[3]. и҆ нн҃ѣ (ѡ҆ ѿч҃е) не
ты ли є҆си всѣхъ мл҃тивыи присети́тель; въ-
скорѣ ꙗ҆виса сꙋщимъ ѿ ро́да і҆и҃льска. (і҆ и҆з-
ба́ви) ѿ ꙗ҆зы́къ хꙋлныхъ, и҆ ѻ҆скверне́ныхъ (-)[4]·
а҆ще нечестїемъ ѻ҆бъꙗ́то є҆сть въ пресел́енїю
жи́тїе на́ше. ты и҆зба́вивыи насъ ѿ рꙋкꙋ
вра́гъ си́хъ. ꙗ҆́ко произво́лиши вл҃ко погꙋби (-)[5].
то́кмо да не сꙋ́етныхъ сꙋемꙋдрїи бл҃ватъ ѻ҆
погꙋбле́нїи възлю́бленныи҃, гл҃щи, ниже бг҃ъ и҆хъ
и҆зба́ви и҆хъ. тѣмже ты и҆же вса́кꙋ крѣпость
и҆ силꙋ и҆мѣаи превѣчныи всѧ́ческихъ, нн҃ѣ
при́зри (и҆) поми́лꙋи насъ въ хꙋле́нїи безако́н-
ныхъ безсловесне преда́тель ѻ҆́бразы живота̀ ли-
ша́емыхъ. да оу҆дивѧтса (нн҃ѣ) ꙗ҆зы́цы (нес-
чи́сленои)[6] крѣпости твоеи (-)[7]. (и҆) си́лѣ твое́и
ю҆́же и҆маши ѻ҆ сп҃сенїи ро́да і҆а́ковлѧ. (нн҃ѣ бо)
тѧ мо́литъ все мно́жество младе́нецъ, и҆ ро-
ди́тели и҆хъ съ слеза́ми. покажи (нн҃ѣ)[8] ꙗ҆́ко с
на́ми є҆си г҃и. и҆ не ѿврати̑ лица̀ твоего ѿ на҃.
н҆о ꙗ҆́коже реклъ є҆си, ниже въ земли̑ врагъ (-)[9],
своѧ̀ презри́ши (-)[10], сїе (нн҃ѣ) съвръши г҃и.
є҆леа҆за́рꙋ же (конча́ющꙋ)[11] оу҆жѐ мл҃твꙋ (сїю)· Цр҃ь
же съ звѣ́рми и҆ велїею силою во́и прибли́жилъ-
са є҃ къ и҆подро́мꙋ. (-)[12] ви́дѣвши (же) і҆оу҆де́и
вельма въ нб҃о възъпи́ша, ꙗ҆́коже и҆ прилежа́-
щимъ бра́здамъ растръза́тиса. и҆ не оу҆дръ-
жи́мъ пла́чь сътвори́ша всѣмъ во́емъ· Тогда̀
велесла́вныи вседръжитель, (-)[13] и҆́стинныи бг҃ъ
ꙗ҆ви стое своѐ лице. (и҆) ѿвръзе двери нб҃ныѧ,

и҆з ни́хъ же ꙗ҆вишасѧ два лѣпа и҆ стра́шна а҆г-
гла, и҆ снидо́ша ꙗ҆вле́не всѣмъ. ра́звѣ і҆ꙋде́-
ѡмъ. и҆́же съпроти́въ ста́ша и҆ си́лꙋ сꙋпос-
та́тъ и҆сполниша смѧте́нїѧ, и҆ оу҆жаса. и҆ не-
растерзаными пꙋ́ты свѧ́заша неподви́жне.
та́кѡ и҆ тѣло црьское. и҆ дрьзость є҆го и҆́же
тѧ́жкимъ гнѣвомъ ѡ҆бъѧ́та бѣ разреши́сѧ.
звѣри же на послѣдꙋ́ющаѧ въѡ҆рꙋже́ныѧ во́и
ѡ҆брати́шасѧ и҆ попира́хꙋ и҆́хъ, и҆ погꙋбла́хꙋ. и҆
(внеза́пꙋ) ѡ҆брати́сѧ гнѣвъ црьскїи въ оу҆миле́-
нїє, и҆ слезѧ́ше прѣѡу҆гото́ваныхъ ра́ди и҆́мъ
мꙋче́нїи. слы́ша бо во́пль, и҆ ви́дѣ въско́рѣ (-)[14]
погиба́ющихъ, прослезѝ, (и҆) съ гнѣвомъ дрꙋ-
гомъ прещ́аше, гл҃ѧ, вы̀ прецрствꙋ́ете, и҆ мꙋ-
чи́тельско прехо́дите подо́бїе, и҆ поси́хъ мене
ва́шего блгода́телѧ низлагаете, и҆ дꙋ́хъ пре-
мени́ти лова́ще. ꙗ҆́же неполезна црствꙋ сътвори́-
ти. і҆ и҆́же к на́мъ дрьжа́вныхъ въ вѣре стра-
ны̀ твердынѧ. ѿ до́мꙋ ѿлꙋчи́вши коѥ҆гождо
бесловесне здѣ събра́сте. кто же (и҆́ныи ра́звѣ
васъ) си́це неподо́бными ѡ҆бъѧ́тъ ꙗ҆́звами. и҆́же
и҆з нача́ла блгоразꙋмїе к на́мъ показꙋ́ющїи, и҆
по всемꙋ разнѧ́щихъ ѿ всѣхъ ꙗ҆зы́къ и҆ ѿ
злѣ́йшихъ чл҃къ мно́жицею понѧ́ша бѣды.
(тѣмже) рѣша́щи разрѣши́те непра́ведныѧ оу҆-
зы, и҆ въ своа и҆́хъ съ ми́ромъ посли́те· Но про-
тивле́нїѧ дѣла своѥ҆го є҆же к ни́мъ, примири́-
тесѧ преждѐ съ ни́ми. (и҆ тогда) по́слете сво-
бо́дны сн҃ы вседрьжи́телѧ бг҃а жива́го на нб҃си.
и҆́же ѿ нача́ла роди́телеи на́шихъ да́же до нн҃ѣ
непрети́кновенно въ сла́вѣ блго стоа́нїѧ съдрь-
жи́тъ вещи на́ши. рекшꙋ же оу҆бо є҆мꙋ сїѧ,
(і҆оу҆деи̇)[15] въско́рѣ разрѣше́ни бы́ша. и҆ вънегда
и҆збѣго́ша сме́рти, ст҃аго бг҃а и҆́хъ блвахꙋ· По-
семъ црь въ градъ възврати́сѧ, и҆ призва и҆́же
на рос́ходы старѣ́йшаго, и҆ повелѣ даѧ́ти ви-
но̀, и҆ про́чаѧ къ пирова́нїю потре́бнаѧ, і҆оу҆де́-
омъ на днїи з҃. по повелѣ́нїю же се́мъ сꙋди
и҆́мъ та́може в веселїи днь сп҃нїа провожа́ти, в
не́же мѣсте мнѣша погибель взѧ́ти· Тогда̀
и҆́же прьвѣе въ поноше́нїи бы́ша бли́зъ а҆́да.
на́ипаче же (ѿ сосѣдъ)[16] въ порꙋга́нїи за го́ркꙋю
и҆ бѣ́дно подъє҆млемꙋю сме́рть. нн҃ѣ же пирова́-
нїе сп҃сенїѧ своѥ҆го състави́ша, и҆ мѣсто оу҆го-
това́нное въ паде́нїе гробъ и҆́хъ, въ весе́лїе сѣ-
да́нїѧ раздѣли́ша, и ѡ҆ста́виша рыда́нїе, и҆
сѣтова́нїе все смѧте́нїѧ ѿвръго́ша, и҆ въс-
прїе́мши пѣсни ѿ҃ческимъ (гла́сомъ хвали́ша
чюдо творца бг҃а и҆ сп҃са и҆́хъ)[17]. и҆ црь же със-
тави ра́ди и҆́хъ порова́нїе ѕелное. (и҆) беспреста́ни
възира́ше на нб҃о и҆сповѣда́ше велико́лѣпне дрь-
жа́вꙋ є҆го, бы́вшаго ра́ди пресла́внаго сп҃сенїѧ·

ма, за винятком юдеїв, **19** і стали на-
проти, і сповнили замішанням і жа-
хом силу ворогів, і непорушно зв'яза-
ли нерозривними путами **20** також і
тіло царя. І його сміливість, що була
охоплена великим гнівом, зникла. **21**
Звірі ж повернулися на тих озброє-
них вояків, які пішки *ішли* слідом. І
їх топтали і винищували. **22** І нагло
царський гнів повернувся на мило-
сердя. І він сльозив задля їм наперед
приготовлених мук. **23** Адже він по-
чув крик і побачив тих, що мали нев-
довзі загинути. Він заплакав і погро-
жував друзям з гнівом, кажучи: **24** Ви
зле пануєте, і перевищуєте образ ти-
ранів, і до того мене, вашого добро-
дія, позбуваєте влади, і підступно на-
магаєтеся змінити дух, щоб зробити
некорисне для царства. **25** І відлучив-
ши від дому тих, що для нас з вірніс-
тю держали твердині країни, ви кож-
ного сюди безумно зібрали. **26** Хто ж
інший, за винятком вас, наніс такі по-
гані рани на тих, що від початку ви-
казували до нас доброту, і в усьому
різняться від усіх народів, і багато
разів понесли біди від дуже поганих
людей? **27** Тому, звільняючи звіль-
ніть неправедні кайдани і з миром
пошліть їх до своїх. Але раніше при-
миріться з ними від свого протистав-
лення відносно них, **28** і тоді свобід-
ними відішлете синів живого Бога
Вседержителя, що на небі. Який від
початку аж дотепер держить без пе-
решкод добре перебування у славі
наших родичів *і* наші справи. **29** Як
він, отже, це сказав, юдеї швидко бу-
ли звільнені. І коли уникнули смерті,
благословили їхнього святого Бога.
30 Після цього цар повернувся до
міста і прикликав того, що був стар-
шим над розходами, і наказав давати
юдеям вино і інше потрібне для бен-
кетування впродовж 7-и днів. За цим
же наказом він судив, щоб вони у ве-
селості проводили день спасіння на
тому місці, де гадали, що одержать
погибель. **31** Тоді ті, що раніше були
в зневазі, близькими до аду, а ще
більше зневажені сусідами задля гір-
кої і нещасно насланої смерті, нині
поставили бенкет свого спасіння, і
місце, приготоване на падіння, *і* їхній
гріб вони розділили на веселі сидін-
ня. **32** І покинули ридання, і відкину-
ли все замішання смутку та, підібрав-
ши пісню голосом батьків, хвалили
Бога Чудотворця і їхнього Спасителя.
33 І цар зробив для них великий бен-
кет і безперестанку задивлявся на не-
бо – славно визнавав Його владу, зад-
ля того преславного спасіння, яке ста-
лося. **34** Ті ж юдеї, що раніше вважа-
ли, що вони *призначені* на погибель *і*
для хижих птахів, і також ті, що з ра-

дістю підписали, стогнали, охоплені сором, бо побачили, що ту їхню сміливість, яка вогнем дише, безславно погашено. **35** Юдеї ж, так як ми раніше сказали, зробили свято свободи і проводили з благословенням, смиренно у визнаванні і з псалмами. **36** І після цього вони встановили спільне правило для всього їхнього переселення в роди, щоб вище згадані дні проводити в веселості, не задля напитку і наїдання, але задля спасіння, що сталося їм від Бога. **37** Після цього ж вони прийшли до царя, прохаючи відпущення для своїх рідних. **38** А списки, що були проти них, були з п’ятого і 20-го дня місяця Пахона аж до чоритнадцятого дня місяця Епифа. А по сорока днях назначили їм вигублення. І від п’ятого до сьомого дня місяця Епифа, в тих трьох днях, **39** в них же *Бог* преславно виявив своє від усього сильніше милосердя, яким разом спас їх непошкодженими. **40** Вони ж в усьому одержали від царя догідний час аж до чотирнадцятого дня того ж місяця, в якому пішли просити царя про їхнє відпущення. **41** Цар же їх похвалив і написав їм нижче написаний лист до володарів, що по містах. Щоб вони мали великодушне дбання про ввесь юдейський рід.

Полага́вшїи же ї҆ꙋде́и прьвѣе въ погибель ѡ҆слонѧ́дителныхъ птицъ, та́коже и҆ съ радостїю пописа́вшїи. срамото́ю ѡ҆бъѧ́ти бы́вше стенаху. видѣша бо ѡ҆гнедыха́телнꙋю и҆хъ дръзость нестро́йне ѹ҆га́шенꙋ. І҆ꙋде́и же ꙗ҆́ко пререкохомъ съставиша (свобо́ды весе́лїѧ)[18], (и҆) съ бл҃ве́нїемъ въ и҆сповѣда́нїи смире́нне и҆ ѱа́лмехъ провожда́хꙋ. И҆ посе́мъ ѹ҆ста́виша ѡ҆бщїи наро́къ, въ всѐ пресе́ленїе и҆хъ въ ро́ды. е҆́же предъреченыѧ дн҃и празнова́ти въ весе́лїи, не пи́тїѧ ради, и҆ ꙗ҆де́нїѧ, но сп҃се́нїѧ ради бы́вшаго и҆мъ ѿ бг҃а. Посе́м же прїидоша къ цр҃ю просѧщи ѿпꙋщенїа въ своѧ̀ и҆҃. ѻ҆ пописа́нїа же ꙗ҆́же бы́ша на н҃и ѿ пѧ́таго и҆ к҃ го (дн҃е мц҃а) па́хона, да́же до (четве́ртагѡ̀надесѧте)[19] (дн҃е мц҃а) е҆пи́фа. въ дн҃ехъ же четыридесѧти҃ съставиша и҆мъ поги́бель. (и҆) ѿ пѧ́таго (дн҃е мц҃а) е҆пи́фа да́же до се́маго, въ тѣхъ трїехъ дн҃ехъ в ни́хъ же пресла́вне ꙗ҆ви млт҃ь свою всѣхъ силнѣ́йшꙋю е҆́юже и҆збави и҆хъ безъвредны҃ вкꙋпѣ. бл҃говременїе же полꙋчи́ша въ всемъ ѿ цр҃ѧ да́же до четверта́гонадесѧть (дн҃е тогоже мц҃а). воньже и҆доша моли́ти цр҃ѧ ѡ҆ ѿрѣшенїи и҆хъ. похвали́ же и҆хъ цр҃ь, (и҆) написа̀ и҆мъ под҃писа́телно посла́нїе къ стратигомъ и҆́же по гра́дехъ вели́кодꙋшне приле́жанїе и҆мѣти (ѡ҆ всемъ ро́де ї҆ꙋде́йскомъ).

Глава 7

1 Єгипетський цар Птолемей Філопатор тим вождям і воякам, що в моєму царстві, і всім поставленим над нашими справами – радіти і бути здоровими! **2** Здоровими ж є і ми і наші діти, і при сприянні нам у справах великого Бога. Так як ми раніше сказали. **3** Тоді деякі наші друзі, часто пристаючи до нас своїми поганими звичаями, наштовхнули нас до цього, щоб з нашого царства зібрати всіх юдеїв до одного місця, **4** і замучити їх як людей-зрадників, доносячи до нас слова, які ніколи не будуть на добре стояння нашого царства, якщо це звершиться. Тому що вони мають ворожнечу до всіх людей. **5** Вони і зв’язаними їх привели до нас зі зневагою як полонених, радше ж як зрадників, без всякого розслідування і досліджування бажали їх убити, озброєні дуже жорстоким методом, гіршим від скитського закону. **6** Отже ж, ми їм це строго заборонили, тому що маємо милосердя до всіх людей, і заледве їм дарували життя. Адже ми пізнали силу і небесного Бога, що заступається за юдеїв і що постійно воює за них як Батько за синів. **7** До цього ж і ми

Гл҃а, з҃.

Цр҃ь (е҆гѵпе́тскїи птоломѣи филопа́торъ. сꙋщимъ въ (цр҃твїи мое́мъ)[1] стратигом (и҆ вое́мъ), и҆ всѣмъ ѹ҆чиненым на вещьми (на́шими) радоватисѧ и҆ здравъствова́ти. здра́въствꙋемъ же и҆ мы, и҆ ча́да на́ша. и҆ внегда̀ и҆спра́вльшꙋ намъ вели́комꙋ бг҃ꙋ ве́щи ꙗ҆́коже предъреко́хомъ. (тогда̀) нѣцїи дрꙋѕи (на́ши) злонра́вїемъ своимъ ча́стѣе нам прилага́ющесѧ поѹ҆сти́ша насъ въ сїе, е҆́же бы ѿ цр҃твїѧ [на́шего][2] събра́ти всѣхъ ї҆ꙋдео́въ въ е҆ди́но мѣсто. и҆ ѿстꙋпни҃ мꙋченїи ѹ҆мꙋчити и҆҃, проносѧ́щи на́мъ гл҃ы и҆́же нико́гдаже въ бл҃го стоа́нїи цр҃тва на́шего ве́щи бꙋдꙋ а҆́ще не съвръши́тсѧ сїе. зане же и҆́мꙋть сїи къ всѣмъ чл҃комъ несъжи́тїе. и҆́же и҆ свѧ́занныхъ и҆хъ приведо́ша (къ намъ) съ ѹ҆корѝзною ꙗ҆́ко плѣнникѡвъ. па́че же ꙗ҆́ко преда́теле́и безъ вса́кого разсꙋжденїѧ і҆ и҆спыта́нїѧ хотѣша и҆хъ ѹ҆би́ти. свирепѣ́йшимъ подобїемъ паче зако́на скѵ́фска вооржены. Мы́ же ѹ҆бо и҆҃ ѡ҆ си҃ жесточа́е запрети́хомъ, зане и҆́мамы къ всѣмъ чл҃комъ смиреномꙋдрїе, и҆ е҆два̀ животъ и҆мъ дарова́хомъ. и҆бо и҆ нб҃наго бг҃а позна́хом крѣпость, застꙋпа́ющꙋю ї҆ꙋде́а, (и҆) ꙗ҆́ко ѻ҆ц҃а за сн҃ы вы́нꙋ съпобо́рствꙋющꙋ. ксемꙋ же и҆ любовь

ю́же и҆́мꙋть к на́мъ и҆звѣ́стнꙋ размы́слихомъ, та́коже и҆ къ прароди́телемъ на́шимъ бл҃гора-зꙋмі́е неразвра́тно, и҆ си́хъ ра́ди ви́нъ пра́ведне ѿпꙋсти́хомъ вся́ко съпротивле́ніе по є҆мꙋ́же ли о҆́бразꙋ. и҆ повелѣ́хомъ комꙋ́ждо въ своѧ҆̀ и҆́хъ сꙋ́щества възврати́тися, и҆дѣ́же а҆́ще сꙋ́ть. ники́мъ же о҆́бразомъ ѿнꙋ́дь ни є҆ді́наго и҆ не оу҆тѣща́юще. ни́же поносѧ́щи о҆ бы́вшихъ свѧза́ни и҆́хъ на́дъ и҆мѝ. зна́емо бо да́ є҆сть ва́мъ ꙗ҆́ко а҆́ще что̀ ѕло̀ оу҆хи́тримъ по си́хъ на ни́хъ, и҆лѝ лꙋка́во, и҆лѝ в че́мъ о҆скорби́мъ и҆́хъ. то̀ разгнѣ́ваемъ не чл҃ка но всѣ́хъ си́лъ вл҃кꙋ и҆ бг҃а вы́шнѧго. и҆́же на́мъ вы́нꙋ ѿмсти́тъ о҆ ве́щехъ си́хъ по всемꙋ̀ неизбѣ́ж-не. съ си҆̀ и҆мѣ́ите здра́віе· в҆зѧ́вши же (і҆ꙋде́и ѿ цр҃ѧ) посла́ніе не тща́шасѧ въскорѣ̀ ѿи́-ти. но примоли́ша цр҃ѧ да́же сꙋ́щїи ѿ ро́да (и҆́хъ)[3] полꙋча́тъ и҆́ми до́лжное мꙋче́ніе, и҆́же ст҃го бг҃а и҆ зако́нъ є҆го во́лне ѿстꙋпи́ша, при-гл҃аша бо цр҃ю ꙗ҆́ко чре́ва ра́ди своего̀ бж҃ественаѧ преда́ніѧ престꙋпи́ша, то̀ ни́же цр҃скимъ по-веле́ніемъ бл҃горазꙋ́мни бꙋ́дꙋтъ. о҆́нъ же пои́с-тиннѣ сїѧ гл҃а та́ко бы́ти, и҆ похва́ливъ да-де и҆́мъ вла́сть (сїю) є҆́же ꙗ҆́ти всѣ́хъ прес-тꙋ́пникъ зако́на бж҃їѧ, по всѣ́хъ мѣ́стѣхъ цр҃ствїѧ є҆го, съ дръзно́стїю безъ вся́кїѧ цр҃с-кїѧ вла́сти и҆ съзре́нїа, оу҆би́ти (і҆ и҆скорени́ти и҆́хъ)· Тогда̀ (і҆ꙋде́и) бл҃годари́ша (цр҃ю)[4] ꙗ҆́ко по-до́ба бѣ́ше, і҆ере́и же и҆́хъ о҆ си́хъ и҆ всѐ мно́-жество вкꙋ́пѣ воз҆гласи́ша а҆ллилꙋі҆́а, и҆ съ ра́дос-тїю ѿи҆до́ша· Си́це же приклю́чшагосѧ прес-тꙋ́пника мꙋча́хꙋ и҆́же бѣ́ше ѿ ро́да и҆́хъ, и҆ о҆́бразъ подава́хꙋ и҆́нѣмъ, и҆ въ мꙋче́нїи то́мъ оу҆би́ша дн҃и о҆́наго бо́лѣе три́ста мꙋ́жїи. оу҆би-ва́ющи же и҆́хъ бл҃гооу҆́мне веселѧ́хꙋсѧ· А҆ и҆́же да́же до сме́рти съ (гм҃ъ) бг҃омъ пребы́ша, по-лꙋчи́вши съверше́нꙋю свобо́дꙋ вѣнча́ша себе ѿ разли́чныхъ цвѣ́тъ сплетъ́ше вѣ́нцы. и҆ ѿи҆до́ша ѿ гра́да съ весе́лїемъ, и҆ въскли́ца́нїемъ, въ хвале́нїихъ, и҆ всѐ бл҃гогла́сныхъ пѣ́нїихъ бл҃года-рѧ́ще бг҃а ѿц҃ь (-)[5], (и҆)[6] сп҃са і҆и҃лева· Пришє́дше же въ мѣ́сто Птоломаи҆́дꙋ нарица́емое родофорон́с-кое, в не́мже о҆жида́хꙋ и҆́хъ (кора́бли мно́ѕи)[7]. и҆ по о҆́бщемъ и҆́хъ совѣ́те, и҆ тꙋ̀ сътвори́ша пи́ръ сп҃нїѧ на дн҃и се́дмь· Цр҃ь бо дарова̀ коемꙋ́ждо и҆́хъ потре́бнаѧ на пꙋ́ти да́же до жили́ща и҆́хъ. (-)[8] сꙋ́щи же свобо́дни ѿи҆до́ша (є҆ді́ни) земле́ю, (дрꙋ́зїи же)[9] мо́ремъ, (и҆́нїи же)[10] рѣко́ю (-)[11] цр҃скимъ повеле́нїемъ ко́ждо въ своѧ҆̀ си. и҆ оу҆дръжа́ша вла́сть на̑ вра́ги бо́льшꙋю не́же пре́жде сла́вою, и҆ стра́хомъ, та́коже и҆ сꙋ́щества коегождо оу҆цѣлѣ́ша. въспрїѧ́ша бо ѿ пописа́-

роздумали про явну любов, яку вони мають до нас, і також про добрий і незмінний розум до наших пращурів. І з цих причин ми справедливо відпустили всякий спротив за будь-яким приводом. **8** І ми наказали кожному повернутися до своїх маєтків, де б лиш не були, ніяким видом більше ні одного з них не кривдячи ані не гордуючи за те, що сталося з ними, коли вони були ув'язнені. **9** Знаним бо хай вам буде, що якщо після цього задумаємо проти них щось злого або лукавого, або в чомусь їх образимо, то розгнівимо не людину, але всіх сил Владику і Вишнього Бога, який нам вповні, завжди, неминуче відімстить за ці діла. З цим будьте здорові. **10** Юдеї ж, взявши листа від царя, не спішили скоро відійти, але попросили царя, щоб ті, що є з їхнього роду, які добровільно відступили від святого Бога і його закону, одержали їм належну муку. **11** Бо вони сказали цареві, що *ті, які* задля свого черева переступили божественні передання, то ані на царські накази не будуть зважати. **12** Він же сказав, що це по правді так є, і похваливши дав їм цю владу, щоб схопили всіх переступників божого закону по всіх місцях його царства зі сміливістю, без всякого царського дозволу і нагляду, щоб убити і викорінити їх. **13** Тоді юдеї подякували цареві, так як належалося, а їхні священики і все множество разом, за це виголосивши алилуя з радістю відійшли. **14** І так того переступника, який попався, мучили ті, що були з їхнього роду, і подавали іншим приклад. **15** І в тому вигубленню вбили того дня понад триста мужів, вбиваючи ж їх, належно веселилися. **16** А ті, що аж до смерті держалися з Господом Богом, одержавши повну свободу, уквітчали себе різними квітами, сплівши вінки, і відійшли з міста з веселістю і криком, з похвалами і дуже мелодійними співами, дякуючи Богові батьків і Спасителеві Ізраїля. **17** Прийшовши ж до місця в Птолемаїді, що називалося Родофронським, в якому їх очікували численні кораблі, за їхнім спільним рішенням **18** вони і там зробили бенкет спасіння на сім днів. Адже цар дав кожному з них потрібне на дорогу аж до їхнього помешкання. **19** Як же вони були звільнені, одні пішли землею, другі ж морем, інші ж рікою, за царським наказом, кожний собі до своїх. **21** І вони мали більшу ніж раніше владу над ворогами, зі славою і страхом, і також збереглися маєтки кожного. **22** Бо всі одержали згідно з записами. Якщо ж хтось мав щось з їхнього маєтку, з великим страхом їм

віддавали задля величі і божої сили, яку Він вчинив відносно їхнього спасіння. **23** Вони Його благословили на вічний час за Ізраїля.

нїи ко́ждо. а҆́ще же кто̀ и҆мѣ̀ что̀ ѿ и҆мѣнїи
и҆́хъ страхо́мъ ве́лиимъ ѿдая́ху и҆м. величїа же
ра́ди и҆ си́лы бж҃їа ю҆́же сътворѝ о҆ спсенїю и҆х,
(блгословля́ху е҆го въ вѣчное врѣмя о҆ ї҆илѣ)[12].

Кінець Третьої Маккавейської книги.
Має в собі 7 глав.

Конецъ тре́тїи кни́гъ макавéнскїи
и҆ ма́ютъ в себѣ, гла́въ, з҃.

Ця Третя Книга Маккавеїв не знаходиться в інших бібліях, ані у самій слов'янській, ані в латинській, ані в польській, тільки в грецькій та в чеській. Але і ми її не відкинули.

Сїѝ тре́тїи кни́ги макавéнскїи въ про́чїихъ
библїа́хъ не о҆брѣта́ютса ниже в само́и той
слове́нъскои и҆ ни в лати́нъскихъ а҆ни в ля́с-
кихъ, то́чїю въ гре́ческои и҆ в че́скои но и҆ мы̀
и҆хъ не о҆ста́вихомъ.

Ѳеоѳилакта архїеп҃па блъгарьскаго предсловїе, еже ѿ матѳеа, ст҃аго еѵа҃лїа·

Иже оубо прежде закона, они бж҃ственїи мужїе, не писанми и книгами просвѣщахуса. но чист҃ имуще смыслъ, дх҃а сїанїемъ просвѣщахуса. и тако бж҃їа вѣдаху хотѣнїа. самому ону бесѣдующу тѣ҃ оусты къ оустомъ· Таковъ б҃ѣ, ное, аврамъ, и ісаакъ, и іаковъ, моѵсїи· понеже же изнемогоша чл҃ци и недостоинни быша просвѣщатиса, и оучитиса ѿ ст҃го дх҃а. дастъ чл҃колюбецъ б҃ъ писанїа. да понеси ми въспоминаютъ того хотѣнїа· Сице и х҃с, ап҃ломъ оубо самоличнѣ бесѣдова. и дх҃а бл҃тъ оучитела тѣ҃ посла. и понеже по сихъ хотаху ереси прозабнути, и обычаа наша растлити. бл҃говоли написатиса благовѣстїамъ. да ѿ сихъ оучими истиннѣ, непрелщени будемъ ѿ ложны ересей, ниже все конечнѣ растлатса обычае наши. Четыре же бл҃говѣстїа дастъ намъ прикладно, зане съборнымъ и връховнымъ четыре добродѣтелемъ ѿ си оучими есмы· мужеству, мудрости, правдѣ, и цѣломудрїю· Мужьству оубо егда гл҃тъ. не боитеса ѿ оубивающих тѣло, дшу же не могущи оубити· Мудрости же, егда пооучаетъ. будѣте мудри яко змїа, и цѣли яко голуби· Правдѣ же, егда оучит. якоже хощета да творатъ ва чл҃ци, и вы творите имъ такожде· цѣломудрїю, якоже егда ѿричетъ. възрѣвый на жену къ еже въжделѣти ту, оуже прелюбодѣа ю есть в срци своем. Инакоже сут четыри бл҃говѣстїа. яко да явитъ яко четыри сїа объдръжатъ. сирѣчъ, преданїа, заповѣди, прещенїа, обѣтованїа· и вѣровавшимъ оубо преданїе и заповѣди не хранащим. будущими прещаще муками. хранащимъ же, вѣчнаа обѣщавающе бл҃гаа· Бл҃говѣстїе же гл҃етса. зане, вѣститъ на вещи бл҃го и добрѣ имуща. сирѣчь, оставленїе грѣхомъ. правду. въсходъ на нбса. сн҃оположенїе бж҃їе. наслѣдїе вѣчныхъ бл҃гъ, и свобоженїе мукамъ. вѣстит же, яко бл҃гооудобнѣ сїа прїахомъ· еда бо трудихомса мы о стажанїи сих благъ; или ѿ свои исправленїи сїа прїахомъ; но бл҃тїю и чл҃колюбїе бж҃иемъ, толикыхъ бл҃гъ сподобихомъса· Четыре оубо сут еѵ҃листа. ѿ сих же оубо два, матѳеи и іоаннъ, бѣху ѿ лика двадесатихъ. два же, марко, и лука,

Передмова болгарського архиєпископа Теофілакта на Святе Євангеліє, що від Матея.

Отже, ті божественні мужі, що *були* перед законом, просвічувалися не писаннями і книгами, але, маючи чистий помисл, просвічувалися сянням Духа. І так вони знали божі бажання, коли Він сам до них говорив устами до уст. Таким був Ной, Аврам, і Ісаак, і Яків, *і* Мойсей. А тому що люди ослабли і стали негідними просвічуватися і учитися від Святого Духа, чоловіколюбець Бог дав Писання, щоб хоч цими вони згадували його бажання. Так і Христос, отже, особисто говорив апостолам і їм послав ласку Духа як учителя. І тому що після цих мали прийти єресі і розкласти наші звичаї, Він зволив, щоб були написані Благовістя, щоб з них навчені правди ми не були обмануті хибними єресями і щоб наші звичаї не були остаточно зіпсовані. А Він дав чотири Благовістя як взірець, тому що від цих ми навчаємося і чотирьох головних чеснот: мужності, мудрості, правди і непорочності. Мужності,отже, коли Він говорить: Не бійтеся тих, що вбивають тіло, а не можуть убити душу. А мудрості, коли повчає: Будьте мудрі як змії і цнотливі як голуби. Правди ж, коли вчить:Так як хочите, щоб вам робили люди, і ви їм робіть так само. Непорочності, так як *тоді*, коли виголошує: Той, що поглянув на жінку, щоб її побажати, вже вчинив з нею перелюб у своєму серці. А ще для іншого є чотири Благовістя, щоб показати, що вони містять чотири речі, значить: передання, заповіді, погрози *і* обітниці. Отже, і тим, що повірили переданням і не зберігають заповіді, погрожує майбутніми муками, а тим, що зберігають, обіцяє вічні добра. А називається воно благовістям, тому що сповіщає нам речі, що мають *у собі* гарне і добре, значить: відпущення гріхів, справедливість, піднесення до неба, боже усиновлення, успадкування вічних дібр і звільнення від мук. Сповіщає ж, що ми це без труда одержали. Адже чи ми трудилися, щоб придбати ці добра? Або чи ми це одержали через свої подвиги? Лишень божою ласкою і чоловіколюб’ям ми удостоїлися таких великих дібр. Отже, є чотири євангелисти. З них два, отже, Матей та Іван, були з групи дванадцятьох, а два, Марко і Лука, – з сімдесятьох. Марко, отже ж, був послідовником і учнем Петра, а Лука – Павла. Матей же найшвидше з усіх

написав Євангеліє єврейською мовою до тих з євреїв, що повірили, вісім років після господього вознесіння. А його, так як передають, переклав Іван з єврейської мови на грецьку. Марко ж *писав* десять років по Христовім вознесінню, навчившись від Петра, Лука ж – по п'ятнадцятьох роках, а Іван, найбільш богословський, – по тридцяти двох *роках*. Бо говорить, що, коли він по їхній смерті шукав, були принесені три Благовістя, щоб він їх побачив і розсудив, чи написані згідно з правдою. А він, побачивши їх, вказав, що ласка відповідає правді. Те, що вони залишили, це він доповнив. І те, що вони скорочено сказали, він розвинув у своїй Благовісті. Тому він і від богослов'я почав. Оскільки другі не згадали предвічного буття Бога – Слова, цей богословив це, щоб не вважалося, що Боже Слово є простою людиною, значить без божества. Матей говорить тільки про тілесне буття Христа, бо він писав до євреїв, яким досить було навчитися, що Христос народився від Авраама і Давида, бо єврей задовольняється, коли чує, що Христос є від Давида. Але скажеш мені: Чи не вистачає одного благовісника? Слушно, що вистачало. Але, отже, щоб ще більше виказалася правда, через це допущено, щоб були чотири автори. Бо коли бачиш, що ці чотири, які не зійшлися ані не сіли один з одним, але кожний деінде був, і що вони те саме написали про те саме, наче з одних уст, отже, чи ти не здивуєшся благовістю правди і не скажеш, що вони говорили від Святого Духа? І не говори, що воне не в усьому годяться. Отже, чи один сказав, що Христос народився, а другий говорить, що ні? Хай того не буде! Адже в найконечнішім і в найправдивішім вони не розходяться. І якщо вони в найконечнішім і найпрадивішім не розходяться, чому ти дивуєшся, якщо здається, що в менших *речах* розходяться? Адже вони через це радше правду говорять! Бо якщо б вони в усьому годилися б, здавалося б, що вони зійшлися один з одним *і* написали те, що вони написали. А нині те, що цей залишив, той доповнив, і те, що в цього бракує, інший написав. І через це здається, що вони в дечому різняться. І це так є. А вже почнім початок Книги так: Книга родоводу Ісуса Христа...

ѿ седмьдесѧтихъ. сїй же оубо марко послѣдователь и оученикъ петрꙋ. лꙋка же павлꙋ. Ѹатѳей же прьвѣе всѣхъ написа єѵ҃лїе, євреискымъ ꙗзыкомъ къ иже ѿ єврей вѣровавшимъ, по осмихъ лѣтехъ гн҃ѧ възнесенїа. преложи же сє їωаннъ ѿ єврейска ꙗзыка на єллинскїи, ꙗкоже гл҃ютъ· Ѹаръко же по десѧтихъ лѣтехъ хв҃а възнесенїа, ѿ петра наоучивсѧ· лꙋка же, по пѧтинадесѧтѣ лѣтѣ· Їωан же бг҃ословеснѣишїи по тридесѧтихъ и двѣ· Гл҃тъ бо, ꙗко по смрти онѣхъ възыскавшꙋ ємꙋ принесена быти три бл҃говѣстїа. да видит сїа и сꙋди, аще истинѣ списана сꙋть· он же видѣвъ тїа, истинны бл҃гть прѣоукаꙁа. єлика они оставишѧ, тъ понаполни. и єлика сыкращенѣ рѣшѧ, сей распрострєтъ въ своемъ бл҃говѣстїи. тѣм же и ѿ бг҃ословїа начат· понеже бо дрꙋѕїи не въспомѧнꙋшѧ превѣчное бытїе б҃а слова, той бг҃ослови сїа. да не въꙁмнитсѧ бж҃їе слово, простъ чл҃къ быти, сирѣчь кромѣ бж҃тва· Ѹатѳеи, о плотнѣмъ точїю бытїи хв҃ѣ бесѣдꙋетъ. къ єврєомъ бо писаше. имже довольно бѣ навыкнꙋти, ꙗко ѿ авраама и дв҃а родисѧ хс. почиваетъ оубо їюдеи, егда слышитъ, ꙗко ѿ дв҃а єсть хс· Но гл҃еши ми, ꙗко не довлѣ ли єдинъ бл҃говѣстникъ; слыши, ꙗко довлѣше оубо но да покажетсѧ паче истина. сего ради попꙋстишасѧ четыре написати· Єгда бо видиши сїи четырех несъшедшиисѧ ниже сѣдшихъ дрꙋгъ съ дрꙋгомъ. но иного индѣ сꙋща, таже написавъшихъ о тѣх же ꙗко ѿ єдинѣхъ оустъ. не оубо ли оудивишисѧ бл҃говѣстїю истины, и речеши ꙗко ѿ дх҃а ст҃а гл҃ахꙋ· и не гл҃и ꙗко не єдино гласꙋютъ въ всемъ. виждь бо в кыихъ не єдиногласꙋютъ. єда овъ оубо рече ꙗко родисѧ хс, ов же гл҃етъ, ни; или ꙗко овъ оубо въскрсе хс, ов же, ни; не бꙋди то. в нꙋждьнѣишихъ бо и истиннѣишихъ, не разликꙋютъ· и аще в нꙋжнѣишихъ и истѣишихъ, не разликꙋютъ. что дивишисѧ, аще в меньшихъ мнѧтсѧ разликовати за се бо паче истиньствꙋютъ. ꙗко аще по всемꙋ єдино гласовали быша, възнепщеватисѧ хотѧше, ꙗко съсѣдошасѧ дрꙋгъ съ дрꙋгомъ, и съвѣтовавшесѧ написашѧ, єлика написашѧ. нн҃ѣ же єлика остави сеи, понаполни онъ. и єлика семꙋ избысть, написа дрꙋгїи. и сего ради мнѧтсѧ в нѣкыихъ разликовати· и сїѧ оубо сице· начнем же оуже почало книги сице· Книга родства іѵ҃ хв҃а·

Ѿ Матѳе́а Свято́е Благовѣствова́нїе

Гла҃, а҃. за҃, а҃.

а҃ мѡ҃ ка҃ Кни́га[1] ро́ства і҆у҃ х҃ва, сн҃а дв҃два, сн҃а а҆в-
а҃ мѡ҃ ке҃ раа́мля. *А҆враа́мъ родѝ і҆саа́ка. *І҆саа́к
а҃ мѡ҃ кд҃ же родѝ і҆а́кова. *І҆а́ков же родѝ і҆ꙋ́дꙋ и҆
а҃ мѡ҃ лн҃ бра́тїю є҆го̀. *І҆ꙋ́да же родѝ фаре́са и҆
а҃ пара҃ в҃ за́ра, ѿ дама́ры. *Фаре́с же родѝ є҆сро́ма. є҆сро́м
рꙋѳь д҃ же родѝ а҆ра́ма. а҆ра́м же родѝ а҆минада́ва. а҆-
минада́в же родѝ наа҆ссо́на. наа҆ссо́н же родѝ
а҃ пара҃ в҃ салмо́на. *салмо́н же родѝ [въо́за][2], ѿ раха́вы.
рꙋѳь д҃ [воо́з][3] же родѝ (о҆ви́да)[4] ѿ рꙋ́ды. (о҆ви́д)[5] же
а҃ цр҃ зі҃ а҃ пара҃ в҃ родѝ і҆ессе́а. *І҆ессе́й родѝ дв҃да цр҃я. *дв҃дъ же
в҃ цр҃ ві҃ [цр҃ь][6] родѝ соло́мона, ѿ оу҆рі́ины. *Соло́мон же
г҃ цр҃ аі҃ а҃ пара҃ г҃ родѝ ровоа́ма. ровоа́м же ро҃ а҆ві́а. а҆вї́а же родѝ
[а́сса][7]. [а́сса][8] же родѝ і҆ѡсафа́та. і҆ѡсафа́т же
родѝ і҆ѡра́ма. І҆ѡра́м же родѝ о҆зі́ю. о҆зі́а же
родѝ і҆ѡада́ма. і҆ѡада́м же родѝ а҆ха́за. а҆ха́з же
д҃ цр҃ к҃ а҃ пара҃ г҃ родѝ є҆зекі́ю. *є҆зекі́а же родѝ манасї́ю. Манасї́а
д҃ цр҃ кг҃ в҃ пара҃ лѕ҃ же родѝ [а҆мо́на][9]. [а҆мо́н][10] же ро҃ і҆ѡсї́ю. *і҆ѡсї́а
же родѝ є҆хонї́ю, и҆ бра́тїю є҆го̀, въ преселе́нїе
д҃ цр҃ кд҃ в҃ пара҃ лѕ҃ вавѵло́нское. По преселе́нїи же вавѵло́нстѣмъ,
*І҆ехонї́а родѝ, салаѳї́иля. *салаѳї́иль же ро҃ зо-
а҃ пара҃ г҃ а҃ є҆зра҃ є҃ роваве́ля. зороваве́л же родѝ, а҆вїꙋ́да. а҆вїꙋ́д
же родѝ є҆лїакі́ма. є҆лїакі́м же роди а҆зо́ра. а҆зо́р
же родѝ садо́ка. садо́к же родѝ а҆хі́ма. а҆хі́м
же родѝ є҆лїꙋ́дꙋ. є҆лїꙋ́д же ро҃ є҆леа́зара. є҆леа́зар
же родѝ матѳа́на. матѳа́н же родѝ і҆а́кова. і҆а́-
ков же родѝ і҆ѡ́сифа, мꙋ́жа мр҃і́ина, і҆з неа́же
роди́ся і҆с҃ глаго́лемый х҃с. всѣх (же)[11] родо́въ ѿ
а҆враа́ма до дв҃да, родо́ве четы́ринадесяте. І҆
ѿ дв҃да до преселе́нїя вавѵло́ньскаго, родо́ве че-
ты́ринадесяте. И҆ ѿ преселе́нїя вавѵло́ньскаго
до х҃а, ро́дове четы́ринадесяте. за҃, в҃.

лꙋ҃ а҃ І҆у҃ (-)[12] х҃во рожество, си́це бѣ. *О҆брꙋче́нѣ (оу҆-
бо) бы́вши мт҃ри є҆го мр҃і́и, і҆ѡ́сифови, пре́же
даже не сни́тися и҆́ма, обрѣ́тесѧ (и҆мꙋ́щи
въ чре́вѣ)[13] ѿ д҃ха ст҃а. і҆ѡ́сиф же мꙋ́жъ є҆я̀
пра́веденъ сы́й, и҆ не хотя є҆я̀ о҆бличи́ти,

Від Матея Святе Благовіствування

Глава 1, *поч. 1*

1 Книга родоводу Ісуса Христа, сина
Давида, сина Авраама. 2 *Авраам поро- мой1. 21
див Ісаака. *Ісаак же породив Якова. мой1. 25
*Яків же породив Юду і його братів. 3 мой1. 29
*Юда ж породив Фареса і Зара від Тама- мой1. 38
ри. *Фарес же породив Есрома. Есром пар1. 2
же породив Арама. 4 Арам же породив рут 4
Амінадава. Амінадав же породив Наас-
сона. Наассон же породив Салмона. 5
*Салмон же породив Вооза від Рахави. пар1. 2
Вооз же породив Овида від Рути. Овид рут 4
же породив Єссея. 6 *Єссей же поро- црс1. 17
див царя Давида. А цар *Давид поро- пар1.
див Соломона від жінки Урія. 7 *Соло- црс2. 12
мон же породив Ровоама. Ровоам же црс3. 11
породив Авію. Авія ж породив Асса. 8 пар1. 3
Асса ж породив Йосафата. Йосафат же
породив Йорама. Йорам же породив
Озію. 9 Озія ж породив Йоатама. Йоа-
там же породив Ахаза. Ахаз же поро- црс4. 20
див Езекію. 10 *Езекія ж породив Ма- пар1. 3
насію. Манасія ж породив Амона. А-
мон же породив Йосію. 11 *Йосія ж по- црс4. 23
родив Єхонію і його братів у вавилон- пар2. 36
ському переселенні. 12 А після вави- црс4. 24
лонського переселення *Єхонія поро- пар2. 36
див Салатиїла. *Салатиїл же породив пар1. 3
Зоровавеля. 13 Зоровавель же породив ез1. 5
Авиюда. Авиюд же породив Еліякима.
Еліяким же породив Азора. 14 Азор же
породив Садока. Садок же породив А-
хима. Ахим же породив Еліюда. 15 Елі-
юд же породив Елеазара. Елеазар же
породив Маттана. Маттан же породив
Якова. 16 Яків же породив Йосифа, чо-
ловіка Марії, з якої народився Ісус, наз-
ваний Христос. 17 Усіх же поколінь, від
Авраама до Давида, – чотирнадцять по-
колінь. І від Давида до вавилонського
переселення – чотирнадцять поколінь. І
від вавилонського переселення до Хри-
ста – чотирнадцять поколінь. *поч. 2*

18 Народження Ісуса Христа так бу-
ло. *Отже, коли його мати Марія була лук. 1
заручена з Йосифом, перш ніж вони
зійшлися, було знайдено, що вона мала
в лоні від Святого Духа. 19 А Йосиф, її
чоловік, будучи праведним і не бажаю-

чи її ославити, побажав потайки її від
пустити. **20** Як же він це подумав, то
господній ангел у сні йому з'явився, ка-
жучи: Йосифе, сину Давидів, не бій ся
взяти твою жінку Марію, бо те, що за-
лук. 1 родилося в ній, є від Святого Духа.**21**
іс. 7 Вона ж народить Сина, *і назвеш його
лук. 1 ім'я Ісус, *бо Той спасе свій народ від
їхніх гріхів. **22** Це ж все сталося, щоб
збулося сказане від Господа пророком,
іс. 7 що говорить: **23** *Ось діва матиме в ло-
ні і народить Сина. І назвуть Йому ім'я
Емануїл, що в перекладі – З нами Бог.
24 Йосиф же, вставши зі сну, зробив
так, як йому наказав господній ангел, і
він прийняв свою жінку, **25** і не знав її,
доки *не* породила свого первородного
сина. І він назвав його ім'я Ісус.

въсхотѣ таи пустити ю. Сиа же ємꙋ по-
мысливши, се аггелъ гнь въ снѣ ꙗвися ємꙋ,
гла, іѡсифе снꙋ двдвъ, не ꙋбоиса пріати
мріамъ жены твоеѧ. (рождьшее бо са в неи)[14],
ѿ дха єсть стаго. роди же сна, *и наречеши лꙋ а
имѧ ємꙋ іс. *тои бо спсетъ люди своѧ ѿ ісаїа з
грѣхъ и. се же все бысть, да събꙋдется ре- лꙋ а
ченое ѿ га прркомъ глющимъ. *се дѣва въ ісаїа з
чревѣ пріиметъ, и родитъ сна, и нарекꙋтъ
имѧ ємꙋ ємманꙋилъ, єже єсть сказаемо с
нами бгъ. въставъ же іѡсифъ ѿ сна, сътвори
ꙗкоже повелѣ ємꙋ аггелъ гнь. и пріа женꙋ
своѭ и не знааше еѧ, дондеже роди [сна своего
первенца][15], и нарече имѧ ємꙋ іс.

Глава 2, *поч. 3*

лук. 2 **1** *Як же Ісус народився у Вифлеємі
юдейському в днях царя Ірода, ось зі
сходу прийшли до Єрусалиму мудреці,
2 кажучи: Де є юдейський цар, що на-
родився? Адже ми побачили його звіз-
ду на сході і прийшли Йому поклони-
тися. **3** А цар Ірод, почувши, занепо-
коївся, і з ним ввесь Єрусалим. **4** І зіб-
равши всіх первосвящеників і книж-
ників народу, він випитував у них: Де
народжується Христос? **5** Вони ж йому
мих. 5 сказали: У Вифлеємі юдейському. Бо
ів. 7 так є написано пророком: **6** *І ти, Виф-
леєме, земле юдина, нічим не є мен-
шим між володарями юдиними, бо з
тебе вийде вождь, який пастиме мій
народ, Ізраїль. **7** Тоді Ірод потайки по-
кликав мудреців і випитував їх про час,
коли з'явилася звізда. **8** І пославши їх
до Вифлеєму, сказав: Пішовши, пильно
випитайте про Дитину. Коли ж знай-
дете, сповістіть мені, щоб і я, пішовши,
Йому поклонився. **9** Вони ж, вислухав-
ши царя, пішли. І ось звізда, яку вони
побачили на сході, йшла перед ними,
доки, прийшовши, *не* спинилась над
місцем, де було Дитя. **10** Побачивши ж
звізду, вони зраділи дуже великою
радістю. **11** І прийшовши до хати, по-
бачили Дитя з Марією, його матір'ю. І
впавши, поклонилися Йому. І відкрив-
ши свої скарби, вони принесли Йому
дари: золото, і ладан, і миро. **12** І о-
державши вість у сні не повертатися до
Ірода, іншою дорогою відійшли до сво-
єї країни. *поч. 4*

13 Як же вони відійшли, ось гос-
подній ангел у сні з'явився Йосифові,
кажучи: Вставай, візьми Дитя і його
матір і тікай до Єгипту; і будь там, до-
ки тобі не скажу, бо Ірод хоче шукати
Дитя, щоб Його вигубити. **14** Він же,
вставши, взяв Дитя і його матір вночі і
відійшов до Єгипту. **15** І був там до

Гла, в. за, г.

Ісꙋ* же рождьшꙋса въ (длеємѣ)[1] иꙋдѣис- лꙋ в
тѣмъ, въ дни ирода цра. Се влъсви
ѿ въстокъ пріидоша въ ієрлим глю-
ще, гдѣ єсть рождеиса црь июдеискыи;
видѣхомъ бо (ѕвѣздꙋ єго)[2] на въстоцѣ, и пріи-
дохомъ поклонитиса ємꙋ. слышав же (иро
црь)[3], смꙋтиса, и вса ієрлима с нимъ. и съ-
бравъ вса пръвосщенникы, и книжникы люд-
кыѧ, въпрашаше ѿ ни, гдѣ хс раждаетса;
они же рекоша ємꙋ, въ виѳлеємѣ іꙋдѣис-
тѣ. Таколо бо писано єсть прркомъ. *и ты виѳ- михїа е
леємъ земле іꙋдова, ничимже менши єси въ іѡа з
влкахъ іꙋдовахъ. ис тебе бо изыдет вождь,
иже ꙋпасе люди моѧ іилѧ. Тогда иро таи
призва влъхвы, (и) іспытоваше ѿ нихъ вре-
мѧ ꙗвлъшааса ѕвѣзды. и послав ихъ въ
виѳлеє, рече. шедше, испытаите извѣстно о
отрочати. єгда же обрѧщете, възвѣстите
ми. (ꙗко да) и азъ шед поклонюса ємꙋ. они
же послꙋшавше царѧ, идоша. и се ѕвѣзда
юже видѣшѧ на въстоцѣ, идаше пре ни-
ми. дондеже пришедши ста връхꙋ идѣже бѣ
отроча. видѣвше же ѕвѣздꙋ, възрадовашѧ
радостїю велїею ѕѣло. И пришедше въ храми-
нꙋ видѣшѧ отроча с марїею матерїю его.
и падъше поклонишаса ємꙋ. и ѿвръзше съ-
кровищѧ своѧ, принесошѧ ємꙋ дары. злато, и
ливанъ, и смирнꙋ, и вѣсть пріемше въ снѣ
не възвратитиса къ иродꙋ. инѣм пꙋте ѿ-
идоша въ странꙋ своѭ. за д.
Ѿшедшим же имъ, се аггелъ гнь {въ снѣ ꙗ-
виса}[4] іѡсифꙋ гла, въставъ поими отроча и
мтре єго, и бѣжи въ єгѵпет. и бꙋди та-
мо, дондеже рекꙋ ти. хощетъ бо иро искати
отрочате да погꙋби є. он же въставъ, по-
ѧтъ отроча и мтре єго нощїю, и ѿиде въ

єгѵ́пте. и҆ бѣ тамо до оу҆мертїа и҆родова· да събꙋдетсѧ реченое ѿ г҃а прⷪ҇рокомъ гл҃ющемъ, *ѿ єгѵ́пта възвах сн҃а моего· тогда и҆рѡ̑ видѣвъ ꙗ҆ко поругáнъ бы҃ ѿ влъхвъ, разгнѣвасѧ ѕѣло· и҆ пославъ, и҆зби всѧ дѣти, сꙋщаѧ въ видлеемѣ, и҆ въ всѣх предѣлехъ єго, ѿ двою лѣтꙋ и҆ нижáнша, по времени єже и҆звѣстно и҆спыта ѿ влъхвъ· тогда събыстьсѧ реченое и҆еремїемъ прⷪ҇комъ гл҃ющемъ, *гл҃а в рамѣ слышанъ бысть, [плачь и҆][5] рыдáнїе и҆ вопль многъ. рахиль плачющисѧ чадъ своих, и҆ не хотáше оутѣшитисѧ, ꙗ҆ко нѣ сꙋт· оумръшꙋ же и҆родꙋ. се а҆гг҃лъ гн҃ь [въ снѣ ꙗ҆висѧ][6] и҆осифꙋ въ єгѵ́птѣ, гл҃ѧ. въставъ поими ѻ҆трочѧ и҆ мт҃ре єго, и҆ и҆ди в землю і҆и҃левꙋ. и҆змрошѧ бо и҆щꙋщеи дш҃ꙋ ѻ҆трочате· ѻ҆н же въставъ, поѧтъ ѻ҆трочѧ и҆ мт҃ре єго, и҆ прїиде в землю і҆и҃левꙋ· Слышав же ꙗ҆ко а҆рхелаи цр҃твꙋєтъ въ і҆оудеи в мѣсто [ирода ѿц҃а своего][7], оубоѧсѧ тамо и҆ти. вѣсть же прїемъ въ снѣ ѿи҆де въ предѣлы галилеискїа. и҆ пришⷣ вселисѧ въ градѣ нарицаемѣмъ назеретъ ꙗ҆ко да събꙋдетсѧ реченое прⷪ҇кы, ꙗ҆ко назореи наречетсѧ·

іѡсі́а а҃і; і҆ерѣ҃а л҃а

смерті Ірода, щоб збулося сказане від Господа пророком, що каже: *З Єгипту Я покликав Мого Сина. 16 Тоді Ірод, побачивши, що був висміяний мудрецями, дуже розгнівався і, пославши, повбивав всіх дітей, що були у Вифлеємі і в усіх його околицях, від двох років і менше, за часом, який пильно вивідав у мудреців. 17 Тоді збулося сказане пророком Єремією, який каже: 18 *Голос було чути в Рамі, плач, і ридання, і великий крик. Рахиль, яка оплакує своїх дітей і не хотіла втішитися, тому що *їх* немає. 19 Як же Ірод помер, то господній ангел в сні з'явився Йосифові в Єгипті, 20 кажучи: Вставай, візьми Дитя і його матір і іди в Ізраїльську землю, бо вимерли ті, що шукають душу Дитяти. 21 Він же, вставши, взяв Дитя і його матір і прийшов до Ізраїльської землі. 22 Почувши ж, що в Юдеї царює Архелай замість Ірода, свого батька, побоявся туди іти, а одержавши вістку у сні, відійшов у Галилейські околиці. 23 І прийшовши, поселився в місті, що називається Назарет, щоб збулося сказане пророками, що назветься Назореєм.

йос. 11; єре. 31

Гла҃, г҃. За҃, є҃·

Въ* дни же ѻ҆ны, прїиде і҆оан крⷭ҇титель проповѣдаа в пꙋстыни і҆оудеистѣи, и҆ гл҃ѧ. *покаитесѧ, приближи бо сѧ црⷭ҇твїе нб҃ное· сеи бо є҃ реченыи і҆саиемъ прⷪ҇комъ, глющⷷ, *гл҃а въпїющаго в пꙋстыни. оуготоваите пꙋть гн҃ь правы творите стезѧ єго. *сам же і҆оаннъ и҆маше ризꙋ свою ѿ власъ вельбꙋжь, и҆ поѧсъ оусмѣнъ ѻ҆ чреслѣхъ своих. снѣдь же (єго бѣ)[1], прꙋжїе и҆ мⷣе дивїи· тогда и҆схождаше к немꙋ і҆ерлима, и҆ всѧ і҆оудеа, и҆ всѧ страна і҆ордáнскаа. и҆ крщ҃ахꙋсѧ въ і҆ордáни [-][2] ѿ него, и҆сповѣдающе грѣхы своѧ· видѣв же многы фарисеа и҆ садꙋкеа градꙋща на крщенїе єго, рече и҆мъ. *рожденїа єхиднова, кто сказа вамъ бѣжати ѿ бꙋдꙋщаго гнѣва; сътворите оубо плⷣо достоинъ покаанїа. и҆ не начинаите гл҃ати в себѣ, *ѿц҃а и҆мамы а҆враама. гл҃ю бо вамъ, ꙗ҆ко можетъ бг҃ъ ѿ каменїа сего възвигнꙋти чада а҆враамꙋ· оуже бо [и҆][3] секира при корени древа лежитъ. всѧко оубо древо и҆же не творитъ плода добра, посѣкаемо бываетъ, и҆ въ ѻ҆гнь вмѣтаемо· *а҆зъ оубо (крщаю вы)[4] водою, в покаанїе. (грѧдыи же по мнѣ)[5], крѣплии мене є҃, ємꙋже нѣсмь достоинъ сапоги понести, тои вы крⷭ҇титъ дх҃ом стым и҆ ѻ҆гнем. *ємꙋже лопата в рꙋцѣ єго, и҆ потребитъ гꙋмно свое, и҆

ма҃ а҃, лꙋ г҃, і҆ѡа҃ а҃, дѣа҃ гі; і҆зе҃ иі; і҆саіа м҃, ма҃ а҃, лꙋ г҃, і҆ѡа҃ а҃; ма҃ а҃, лꙋ г҃; лꙋ г҃; ниж з҃; лꙋ г҃, ма҃ а҃, дѣа҃ а҃, аі и҆ ді; лꙋ г҃

Глава 3, *поч. 5*

1 *В тих же днях прийшов Іван Хреститель, проповідуючи в юдейській пустелі 2 і кажучи: *Покайтеся, бо наблизилося Небесне Царство! 3 Адже цей є той, про кого говорив пророк Ісая, що каже: *Голос того, що кричить у пустелі: Підготуйте господню дорогу, простими робіть його стежки! 4 *Сам же Іван мав свою одіж з верблюжого волосся і шкіряний пояс навколо своїх бедр. Їжею ж його була саранча і дикий мед. 5 Тоді виходив до нього Єрусалим, і вся Юдея, і вся йорданська околиця. 6 І хрестилися в Йордані від нього, визнаючи свої гріхи. 7 Побачивши ж численних фарисеїв і садукеїв, що йдуть на його хрещення, він їм сказав: *Поріддя гадюче, хто вам сказав втікати від будучого гніву? 8 Отже, зробіть плід, гідний каяття, 9 і не починайте говорити в собі: *Маємо батька Авраама. Кажу бо вам, що Бог може з цього каміння підняти дітей Авраамові, 10 бо вже і сокира лежить при корені дерева. Отже, всяке дерево, яке не робить доброго плоду, вирубаним буває і кидається у вогонь. 11 *Я, отже, хрещу вас водою в покаяння, а той, що приходить по мені, є сильніший від мене, Йому я не є гідний понести взуття. Той вас хреститиме Духом Святим і вогнем. 12 *В Нього лопата в його руці, і Він очистить свій тік і збере свою пше-

мар. 1, лук. 3, ів. 1, дія. 13; єз. 18; іс. 40, мар. 1, лук. 3, ів. 1; мар. 1, лук. 3; лук. 3; ниж. 7; лук. 3, мар. 1, дія. 1, 11 і 19; лук. 3

ницю до клуні, полову ж спалить негаснучим вогнем. *поч. 6*

13 Тоді Ісус приходить з Галилеї на Йордан до Івана, щоб хреститися від нього. **14** Іван же забороняв Йому, кажучи: Мені потрібно від Тебе хреститися і чому Ти ідеш до мене? **15** Відповівши ж, Ісус сказав до нього: Облиш нині, бо так належиться нам виконати всяку справедливість. Тоді він Його залишив. **16** І охрестившись, І-
мар. 1 лук. 3 сус вийшов відразу з води. І ось Йому відкрилися небеса, *і Він побачив
мар. 1 лук. 3 ів. 1 Божого Духа, що сходив як голуб, що йшов на Нього. **17** *І ось голос з неба, що каже: Цей є Моїм *Улюбленим
пет2. 1 ів. 5 Сином, в якому моє вподобання.

Глава 4, *поч. 7*

кол҃ а҃ мр҃ а҃ лꙋ д҃ **1** *Тоді Ісус був виведений Духом в пустиню, щоб Його спокушав диявол. **2** І попостивши сорок днів і сорок ночей, згодом зголоднів. **3** І приступивши до нього, спокусник сказав: Якщо Ти є Божим Сином, скажи, щоб це каміння стало хлібами. **4** Він же, відповівши, сказав: Написано є:
мой5. 8 лук. 4 *Не самим хлібом житиме людина, але кожним словом, що виходить з божих уст. **5** Тоді диявол взяв Його до святого міста і поставив Його на церковнім наріжнику, **6** і сказав Йому: Якщо Ти є Божим Сином, кинься
пс. 90 лук. 4 вниз, бо є написано, *що своїм ангелам заповість про Тебе, щоб Тебе оберегти; і Тебе візьмуть на руки, щоб часом Ти не вдарив об камінь твою ногу. **7** Сказав же йому Ісус: Знову є
мой5. 6 лук. 4 написано: *Не спокушатимеш свого Господа Бога. **8** Знову взяв Його диявол на дуже високу гору і Йому показав всі царства світу і їхню славу, **9** і сказав Йому: Це все тобі дам, якщо, впавши, мені поклонишся. **10** Тоді
мой5. 6 і 10 лук. 4 сказав Йому Ісус: Іди від мене, сатано! Написано бо є: *Господеві Богові твоєму поклонишся і Йому одному послужиш! **11** Тоді залишив Його диявол. І ось ангели приступили і Йому
мар. 1 лук. 4 ів. 4 служили. *поч. 8*

12 *Почувши ж Ісус, що Іван був виданий, відійшов до Галилеї **13** і, залишивши Назарет, прийшов, поселився в Капернаумі, в помор'ї, в Завулонових і Нефталимових границях. **14** Щоб збулося сказане Ісаєю, проро-
іс. 8 ком, що каже: **15** *Земле Завулонова і земле Нефталимова, дорога моря по тому боці Йордану, Галилея поган!
іс. 9 **16** *Народ, що сидів в темряві, побачив велике світло, і тим, що сиділи в країні і тіні смерті, світло їм засяяло.
мар. 1 **17** *Відтоді Ісус почав проповідувати і говорити: Покайтеся, бо наблизилося Небесне Царство! *поч. 9*

мар. 1 **18** *Продячи ж при Галилейському морі, Він побачив двох братів: Симо-

събере́тъ пшени́цꙋ свою в҃ жи́тницꙋ, плѣвы
же съжжетъ ѻ҆гне̑ негаса́ющимъ· зача́ло, ѕ҃·
Тогда̀ прихо́ди ї҃с ѿ галиле́а на ї҆ѻрда̑ къ ї҆ѻ-
а́ннꙋ, кр҃ститися ѿ него̀· ї҆ѻа́нн же възбрана́-
ше е҆мꙋ г҃ла. а҆зъ требꙋю тобою кр҃ти́тися,
и҆ ты ли гряде́ши къ мнѣ; ѿвѣща́в же ї҃с,
речѐ к немꙋ. ѻ҆ста́ви н҃нѣ, та́ко бо подобно
е҆сть на̑ и҆спо́лнити вся́кꙋ пра́вдꙋ. тогда ѻ҆с-
та́ви е҆го· (и҆) кр҃ти́вся (-)[6] ї҃с, [взы́де а҆́бїе][7] ѿ мр҃ а҃ лꙋ г҃
воды̀. и҆ се ѿвръзо́шася е҆мꙋ н҃бса, *и҆ видѣ
д҃хъ б҃жїи и҆сходя́щь я҆́ко го́лꙋбь, грядꙋщь мр҃ а҃ лꙋ г҃
на́нь. и҆ *се г҃ла съ н҃бсе г҃ля· сей е҆сть с҃нъ мо́и ї҆ѡа҃ а҃
*възлюбленыи, ѻ҆ не́мже б҃говоли· в҃ пе́т а҃ ї҆ѡа҃ е҃

Г҃ла, д҃. за҃, з҃·

Тогда̀* ї҃с възведе́нъ бысть {д҃хо в пꙋ- кол. 1 мар. 1 лук. 4
сты́ню и҆скꙋси́тися ѿ дїа́вола}[1]. и҆ пос-
ти́вся д҃нїи четы́ридесяте и҆ но́щїи че-
ты́ридесяте, послѣди взалка̀· и҆ прис-
тꙋпль [к немꙋ и҆скꙋси́тель, речѐ][2]. а҆́ще с҃нъ е҆си
б҃жїи, рц҃и я҆́ко да ка́менїе се хлѣби бꙋдꙋтъ·
о́н же ѿвѣщавъ, рече. пи́сано е҆сть. *не ѻ҆ хлѣбѣ є҃ мѡ҃ и҃ лꙋ д҃
е҆ди́номъ жи́в бꙋдетъ ч҃лкъ, н҆о ѻ҆ вся́комъ г҃лѣ
и҆сходя́щимъ и҆зъ оу҆́стъ б҃жїихъ· Тогда̀ поя́тъ
е҆го дїа́волъ, въ ст҃ыи гра҃, и҆ постави е҆го̀ на
крилѣ ц҃рковнѣ. и҆ г҃ла е҆мꙋ. а҆́ще с҃нъ е҆си б҃жїи,
връзися ни́зꙋ. пи́сано бо е҆сть, *я҆́ко а҆гг҃лѡ сво- ѱа҃ ч҃ лꙋ д҃
и҆мъ заповѣсть ѻ҆ тебѣ (съхрани́ти тя), и҆
на рꙋка́хъ во́змꙋтъ тя, да не когда̀ претъ-
кнеши ѻ҆ ка́мень но́гꙋ твою· Рече (же) е҆мꙋ ї҃с,
пакы пи́сано е҆сть. *не и҆скꙋсиши г҃а б҃а своего̀· є҃ мѡ҃ ѕ҃ лꙋ д҃
пакы поя́тъ е҆го̀ дїа́волъ на́ горꙋ высокꙋ ѕѣ-
ло̀, и҆ показа̀ е҆мꙋ вся ц҃рствїа мира, и҆ славꙋ и҆хъ, и҆
г҃ла е҆мꙋ. сїя̀ (вся тебѣ)[3] да҃, а҆ще па҃ покло́-
нишимися· Тогда̀ г҃ла е҆мꙋ ї҃с, и҆ди [за мно́ю][4]
сатана̀. пи́сано бо е҆сть. *г҃у б҃у твое҆мꙋ покло́- є҃ мѡ҃ ѕ҃ и҆ ї҃ лꙋ д҃
нишися, и҆ томꙋ е҆ди́номꙋ послꙋжиши· тогда̀
(ѻ҆ста́ви)[5] е҆го̀ дїа́волъ· и҆ се а҆гг҃ли престꙋпи́ша
и҆ слꙋжа́хꙋ е҆мꙋ· за҃, и҃·
*Слы́шав же [ї҃с][6], я҆́ко ї҆ѻа́ннъ преда́н бысть, мр҃ а҃ лꙋ д҃ ї҆оа҃ д҃
ѿи́де в҃ галиле́ю, и҆ ѻ҆ста́вль наза́ретъ, прише҃
всели́ся в҃ [капернаоу́мъ][7], в҃ помо́рїе, в҃ предѣ-
лѣхъ заоу́ло́них и҆ нефдали́млй да сбꙋдется ре-
ченное и҆са́їемъ пр҃ркомъ г҃лющи· *земля завꙋло́- и҆саі́а и҃
на, и҆ земля нефдали́мля, пꙋть моря ѻ҆б онъ
полъ ї҆ѻрда́нѣ, галиле́а я҆зы́к. *лю́дїе сѣдя́щей и҆саі́а д҃
въ тмѣ, (видѣша свѣтъ)[8] ве́лїи. и҆ сѣдя́-
щи҃ въ странѣ и҆ сѣни смр҃тнѣи свѣтъ восїа
и҆мъ· *ѿто́лѣ нача҃ ї҃с проповѣ́дати, и҆ г҃лати мр҃ а҃
Покаи́теся, приближи бо ся ц҃рство н҃бное· за҃, д҃·
*Ходя́ же при́ мори галиле́истѣм, видѣ два̀ мр҃ а҃
бра́та. си́мона г҃лемаго пе́тра, и҆ а҆ндрѣ́а бра́та

ѥ҆го, вмѣта́юща мре́жꙋ в мо́ре. бѣ́ста бо ры́-
бара. І҆ гл҃а и҆ма грѧдѣта по мнѣ, и҆ сотворю̀
вы ловца чл҃комъ. О҆на же а҆бі́е ѡ҆ста́вльша
мре́жа, (по немъ и҆до́ста)[9]. И҆ преше́ҳ ѿтꙋ́дꙋ,
видѣ и҆на два бра́та, і҆а́кова зеведе́ова, и҆ і҆ѡ-
а́нна бра́та ѥ҆го, в корабли съ зеведе́омъ ѿцемъ
є҆ю̀, завазаю́ща мре́жю свою̀, и҆ възва а҆. О҆на
же а҆бі́е ѡ҆ста́вльша кора́бль, и҆ ѿца своего̀, (по
немъ и҆до́ста)[10]. и҆ прохожа́ше [всю галиле́ю і҆с҃][11].
оу҆ча̀ на со́нмищиҳ и҆хъ, и҆ проповѣ́даа є҆ѵⷢ҇лі́е црⷭ҇-
ствіа, и҆ исцѣлѧа̀ всѧкъ недꙋгъ, и҆ всѧкꙋ
ꙗ҆́зю в лю́деҳъ. І҆ и҆зы́де слꙋҳ є҆го по всеи сѵрі́и.
И҆ приведо́ша ѥ҆мꙋ всѧ болѧщаа разли́чными
недꙋгы, и҆ стра́стьми ѡ҆дръжимы, и҆ бѣ́сны, и҆
мѣсѧ́чныа, и҆ разсла́блены жилами. и҆ і҆сцѣли
и҆хъ. за҃, і҃
И҆ (по немъ и҆до́шѧ)[12] наро́ди мно́ѕи ѿ гали-
леа, и҆ десѧтигра́дъ, і҆ ѿ і҆ерлⷭ҇има, і҆ ю҆де́а, и҆
съ ѡ҆́ного полꙋ і҆о҆рда́на.

на, що зветься Петром, і Андрія, його
брата, що кидали сіть в море, бо були
рибалками. **19** І Він їм сказав: Ідіть за
Мною, і зроблю вас ловцями людей.
20 Вони зразу ж, залишивши сіті, пі-
шли за Ним. **21** І пішовши звідти, Він
побачив інших двох братів: Якова Зе-
ведейового і Івана, його брата, в чов-
ні з Зеведеєм, їхнім батьком, що зав'я-
зували свою сіть, і покликав їх. **22** Во-
ни ж, відразу залишивши корабель і
свого батька, за Ним пішли. **23** І про-
ходив Ісус всю Галилею, навчаючи у
їхніх зборах (=синаґоґах), і проповіду-
ючи Євангеліє Царства, і оздоровляю-
чи всяку недугу і всяку хворобу в на-
роді. **24** І про Нього пішла чутка по у-
сій Сирії. І до Нього привели всіх хво-
рих на різні недуги, і огорнутих бо-
лями, і біснуватих, і лунатиків, і спа-
ралізованих. І Він їх оздоровив. *п. 10*

25 І за Ним пішли великі юрби з
Галилеї, і *з* Десятимістя, і з Єрусали-
му, і Юдеї, і з другого боку Йордану.

Гл҃а, є҃

оу҆зрѣ́въ же наро́ды, в̾зы́де на горꙋ. и҆ сѣ́д-
шꙋ ѥ҆мꙋ, пристꙋпиша к немꙋ оу҆чени-
цы̀ є҆го̀. и҆ ѿве́рзъ оу҆ста своѧ, оу҆ча́ше
лꙋ҃ ѕ и҆хъ гл҃а. *Бл҃же́ни ни́щіи дхомъ, ꙗ҆ко
і҆саі҆а ѕі лꙋ҃ ѕ тѣҳ є҆сть црⷭ҇твіе нбⷭ҇ное. *Бл҃же́ни пла́чющеи,
ѱа҃ло лв ꙗ҆ко тіи оу҆тѣшатсѧ. *Бл҃жени кро́тціи, ꙗ҆ко
тіи наслѣдѧт̾ зе́млю. бл҃же́ни а҆́лчющеи и҆
жаждꙋщеи пра́вды, ꙗ҆ко тіи насы́тѧсѧ. Бл҃-
же́ни млⷭ҇тивіи, ꙗ҆ко тіи поми́лованы бꙋдꙋтъ.
Бл҃жни чи́стіи срⷣцемъ, ꙗ҆ко тіи бг҃а оу҆зрѧтъ.
бл҃же́ни мироство́рцы, ꙗ҆ко тіи сн҃ове бж҃іи наре-
а҃ пе́рь г҃ кꙋтсѧ. *Бл҃же́ни и҆згна́ни пра́вды ра́ди, ꙗ҆ко
лꙋ҃ ѕ тѣҳъ є҃ црⷭ҇тво нбⷭ҇ное. *Бл҃же́ни є҆сте є҆гда̀ по-
а҃ пе́рь д҃ но́сѧтъ ва҃, і҆ и҆жденꙋтъ, и҆ рекꙋ всѧкъ ѕолъ
[гл҃ъ][1] на́ вы лжꙋще менѐ ра́ди. ра́дꙋитесѧ и҆
веселитесѧ, ꙗ҆ко мзда̀ ваша многа на нбⷭ҇ѣҳ.
Ꙗ҆ко бо и҆згна́ша прⷪ҇ркы и҆же бѣша пре́же ва҃.
м҃ д҃ лꙋ҃ ді *Вы і҆есте со́ль земли. а҆́ще же со́ль ѡ҆бꙋѧетъ,
чимъ ѡ҆соли́тсѧ; ни въ чтоже бꙋдетъ кто-
мꙋ, то́чію да и҆ссыпана бꙋдетъ вонъ, (и҆) по-
пира́ема человѣкы. за҃, аі
фили҃ в҃ *Вы є҆сте свѣтъ мирꙋ. не мо́жетъ гра҃ оу҆кры́-
ма҃ д҃ лꙋ҃ и҃ и҃ аі тисѧ врьхꙋ горы̀ стоѧ, *ни вжига́ютъ свѣти́л-
ника, и҆ поставлѧ́ютъ є҆го пѡ҆ спꙋдомъ, н҆о на
свѣщницѣ, и҆ свѣтитъ всѣмъ и҆же въ храминѣ
сꙋть. Ꙗ҆ко да просвѣтитсѧ свѣ҃ ва́шь пре҃ чл҃-
пе́рь в҃ кы, *ꙗ҆ко да ви́дѧ҃ ва́ша до́браа дѣла, и҆ прос-
лава҃ ѿца ва́ше҃ и҆же на нбⷭ҇еҳъ. не мни́те ꙗ҆ко
пріи҆доҳъ разори́ти зако́на и҆ли прⷪ҇ркы. не пріи҆-
лꙋ҃ ѕі доҳъ разори́ти, но и҆спо́лнити. *А҆минь бо гл҃ю
вамъ, до́ндеже пре́идетъ нбⷭ҇о и҆ земла̀, і҆о҆та

Глава 5

1 Побачивши ж юрби, Він вийшов
на гору. І коли Він сів, до Нього при-
ступили його учні, **2** і відкривши свої
уста, Він їх навчав, кажучи: **3** *Бла- лук. 6
женні бідні духом, бо тих є Небесне
Царство. **4** *Блаженні ті, що плачуть, іс. 16
бо ті будуть потішені. **5** *Блаженні ла- лук. 6
гідні, бо ті успадкують землю. **6** Бла- пс. 36
женні ті, що голодують і спрагнені
справедливості, бо ті наситяться. **7**
Блаженні милосердні, бо ті будуть по-
милувані. **8** Блаженні чисті серцем, бо
ті Бога побачать. **9** Блаженні миро-
творці, бо ті синами божими назвуть-
ся. **10** *Блаженні переслідувані задля пет1. 3
справедливості, бо тих є Небесне Цар-
ство. **11** *Блаженні є ви, коли вас зне- лук. 6
важатимуть, і проженуть, і, брешучи, пет1. 4
скажуть всяке погане слово проти вас
задля мене. **12** Радійте і веселіться,
бо велика ваша винагорода на небе-
сах! Адже так прогнали пророків, які
були перед вами. **13** *Ви є сіллю зем- мар. 9
лі. Якщо ж сіль вивітриться, чим по- лук. 14
солиться? Ні на що більше не буде
придатна, тільки щоб була висипана
геть і потоптана людьми. *поч. 11*

14 *Ви є світлом для світу. Не мо- фил. 2
же сховатися місто, що стоїть на горі,
15 *ані не запалюють світильника і мар. 4
не ставлять його під покриттям, але лук. 8
на свічнику, і він світить всім, що є в і 11
хаті. **16** Так хай ваше світло засяє пе-
ред людьми, *щоб вони побачили ва- пет1. 2
ші добрі діла і прославили вашого
Батька, що на небесах. **17** Не думай-
те, що Я прийшов знищити Закон або
Пророків. Я не прийшов знищити, а-
ле сповнити. **18** *Амінь. Бо кажу вам: лук. 16
поки перейде небо і земля, з Закону

не перейде йота одна або одна рис-
ка, доки все збудеться. **19** Якщо хто
знищить одну *з* цих малих запові-
дей і так навчить людей, – він на-
зветься найменшим в Небеснім Цар-
стві; а хто зробить і навчить, цей
назветься великим у Небеснім Цар-
стві. *поч. 12*

20 Кажу бо вам, що якщо ваша
праведність не перевищить *тієї*
мой2. 20 мой5. 5 мар. 10 лук. 18 ниж. 19 книжників і фарисеїв, не ввійдете до
Небесного Царства. **21** Ви чули, що
було сказано давнім: *Не вб'єш, бо
якщо хто вб'є, є винен судові. **22** Я ж
вам кажу, що всякий, хто гніваєть-
ся на свого брата без причини, є ви-
нен судові. Бо якщо хто скаже сво-
єму братові: рака, – є винен перед
збором, а хто скаже: дурню, – є
винний вогненній гієні. **23** Отже,
якщо принесеш до жертовника твій
дар і там згадаєш, що твій брат має
щось проти тебе, **24** залиш там, пе-
ред жертовником, твій дар і, пішов-
ши, скоріше помирися зі своїм бра-
том, а тоді, прийшовши, принеси
лук. 12 свій дар. **25** *Годися зі своїм супер-
ником швидко, поки ти є з ним в
дорозі, щоб суперник не видав тебе
судді, а суддя *не* видав тебе слузі, і
ти *не* був кинутий до в'язниці. **26**
Амінь, кажу тобі: не вийдеш звідти,
доки не віддаси останній кодрант.
поч. 13

мой2. 20 мой5. 5 **27** *Ви чули, що було сказано
давнім: Не чинитимеш перелюб. **28**
Я ж кажу вам, що кожний, хто пог-
ляне на жінку, щоб її пожадати, вже
вчинив з нею перелюб у своєму сер-
ниж. 18 мар. 9 ці. **29** *Якщо ж твоє праве око згір-
шує тебе, – вибери його і кинь від
себе. Бо краще тобі є, щоб згинув о-
дин з твоїх членів, а не все твоє ті-
ло було кинуте до вогненної гієни.
30 І якщо ж твоя права рука згір-
шує тебе, – відрубай її і кинь від се-
бе. Бо краще є тобі, щоб згинув о-
дин з твоїх членів, а не все твоє ті-
ниж. 19 ло пішло до гієни. **31** Сказано ж бу-
мой5. 24 мар. 10 лук. 16 кор1. 7 ло, *що хто лиш відпустить свою
жінку, хай дасть їй відпускну книгу.
32 Я ж кажу вам, що кожний, хто
відпускає свою жінку, за винятком
причини перелюбу, робить, щоб во-
на чинила перелюб. І хто візьме від-
пущену, чинить перелюб. *поч. 14*

мой2. 20 мой3. 19 мой5. **33** Знову, ви чули, що було ска-
зано давнім: *Не клястимешся на
брехню, віддаси ж Господеві твої
клятви. **34** Я ж кажу вам зовсім не
клястися: ні небом, бо воно є бо-
жим престолом; **35** ні землею, бо
вона є підніжжям його ніг; ні Єру-
салимом, бо воно є містом велико-
го Царя; **36** ні своєю головою *не*
клянися, бо не можеш одного во-
лоска зробити білим або чорним.

є҆ді́на и҆лѝ є҆ді́на чрьта не пре́идѐ ѿ зако́на, до́н-
деже всѧ̀ бꙋ́дꙋтъ. и҆̀же а҆́ще (-)[2] разори́тъ є҆ді́нꙋ
заповѣ́дїи си́хъ ма́лы҃, и҆ наꙋчи́тъ та́ко чл҃кы,
мні́й нарече́тсѧ въ цр҃твїи нб҃немъ. а҆ и҆́же со-
твори́тъ и҆ наꙋчи́тъ, се́и ве́лїи нарече́тсѧ въ
цр҃твїи нб҃немъ. за҃, ві.
Гл҃ю бо ва́мъ, ꙗ҆́ко а҆́ще не и҆збꙋ́детъ (пра́вда
ва́ша)[3] па́че кни́жникъ и҆ фарисе́и, не вни́дете
въ цр҃твїе нб҃ное. Слы́шасте ꙗ҆́ко рече́но бы́сть в҃ мо к҃
дре́вни҃, *не ꙋбїе́ши. и҆́же бо а҆́ще ꙋбїе́тъ, по- є҃ мо є҃
ви́нен҃ є҆́сть сꙋ́дꙋ. а҆́з же гл҃ю ва́м, ꙗ҆́ко все́къ ма҃ і҃ лꙋ҃ иі нн҃ ді
гнѣ́ваисѧ на бра́та свое҆го̀ [вскꙋе][4], пови́ненъ є҆́сть
сꙋ́дꙋ, и҆́же бо а҆́ще рече́тъ бра́тꙋ свое҆мꙋ̀, ра́ка,
пови́ненъ (є҆́сть)[5] со́нмищꙋ. а҆ и҆́же рече́тъ ю҆ро́де,
пови́ненъ (є҆́сть)[6] гее́ннѣ о҆́гненѣи. а҆́ще ꙋ҆бо при-
несе́ши да́ръ тво́и къ о҆лтарю, и҆ тꙋ̀ пома-
не́ши, ꙗ҆́ко бра́тъ твои и҆́мать нѣ́что на́ тѧ,
о҆́стави тꙋ̀ да́ръ тво́и пре҃ о҆лтаре́м, и҆ (ше҃)[7]
пре́же смири́сѧ съ бра́томъ свои҃, и҆ тогда̀ при-
ше҃ принеси да́ръ сво́и. *Бꙋ́ди ꙋвѣщава́асѧ съ лꙋ҃ ві
сопе́рникомъ сво́имъ ско́ро, до́ндеже є҆си [на пꙋтѝ
с ни́мъ][8], да не (преда́стъ тебѐ)[9] съпе́рни҃ сꙋ-
дїи, и҆ сꙋдїа [тѧ преда́стъ][10] слꙋѕѣ, и҆ в
темни́цꙋ вве́рженъ бꙋ́деши. а҆ми҃ гл҃ю тебѣ, не
и҆зы́деши ѿтꙋ́дꙋ до́ндеже въздасѝ послѣ́днїи
кодра́нтъ. за҃, гі.
Слы́шасте, ꙗ҆́ко рече́но бы҃ {пръвы҃ }[11]. *не пре- в҃ мо к҃ є҃ мо є҃
любы̀ сътвори́ши. а҆́з же гл҃ю ва҃ ꙗ҆́ко все́къ и҆́же
възри́т҃ на женꙋ̀ къ є҆́же въжелѣ́ти є́и, ꙋже лю-
бодѣ́иствова с не́ю в҃ ср҃ци свое́мъ. *а҆́ще же о҆́ко нн҃ иі м҃ д҃
твоѐ десно́е съблажнѧ́етъ тѧ̀, и҆змѝ є҆̀, и҆ ве́рзи
ѿ себѐ. ꙋ҆́не бо ти҃ є҆́сть, да поги́бнетъ є҆ді́нъ
ѿ ꙋ҆дъ твои҆хъ, а҆ не все тѣ́ло твоѐ вве́ржено
бꙋ́детъ в гее́ннꙋ (о҆́гненꙋю). и҆ а҆́ще (же) десна́ѧ
твоа рꙋка̀ съблажнѧ́етъ тѧ̀, ꙋсѣци ю҆̀, и҆
ве́ргъзи ѿ себѐ. ꙋ҆́не бо ти є҆́сть, да поги́бнетъ
є҆ді́нъ ѿ ꙋ҆́дъ твои҆хъ, а҆ не всѐ тѣ́ло твоѐ (и҆- нн҃ ді
детъ в гее́ннꙋ)[12]. рече́но же бы́сть, *(ꙗ҆́ко) и҆́же є҃ мо кд҃ м҃ і҃ лꙋ҃ ѕі
а҆́ще пꙋсти҃ женꙋ̀ свою, да да́стъ є҆́и кні́гꙋ рас- а҃ кр҃и з҃
пꙋстнꙋю̀. а҆́з же гл҃ю ва́мъ. ꙗ҆́ко все́къ ѿпꙋ-
щаѧй женꙋ̀ своѝ ра́звѣ словесѐ любодѣ́иннаго,
твори́тъ ю҆̀ прелюбодѣ́иствовати. и҆ і҆́же пꙋще-
ни́цꙋ по́имет҃ прелюбы̀ дѣ́иствꙋетъ. за҃, ді.
Па́кы слы́шасте, ꙗ҆́ко рече́но бы́сть, дре́внимъ, в҃ мо к҃
*не въ лжꙋ̀ кленѐшисѧ, въздаси же гв҃и клѧ́т- г҃ мо ді
вы твоа̀. а҆́зъ же гл҃ю ва́мъ, не клѧ́тисѧ всѧ́- є҃ мо є҃
ко, ни нб҃омъ, ꙗ҆́ко пр҃толъ є҆́сть бж҃їи. ни зем-
ле́ю, ꙗ҆́ко по҃ножїе є҆́сть нога́ма є҆го. нѝ і҆ер҃ли-
момъ, ꙗ҆́ко гра҃ є҆́сть вели́каго цр҃ѧ. ниже главо́ю
своею̀ клени́сѧ, ꙗ҆́ко не мо́жеши (вла́са є҆ді́ного бѣ-
ла и҆лѝ че́ръна сътвори́ти)[13]. *Бꙋ́ди же сло́во ва́- і҆а́кѡ є҃
ше. є́и, є́и. нѝ, нѝ, лихо є҆́же сею̀, ѿ непрїа́зни

в҃ мо҃ ка есть. слышасте ꙗко речено бысть. *око, за о-
г҃ мо҃ кд ко. и зубъ, за зубъ. азъ же г҃лю вамъ. *не
е҃ мо҃ ді
л҃у ѕ҃ противитисѧ ѕлу. но аще тѧ кто ударитъ в
кр҃и ві {деснуюю твою ланиту}[14], обрати ему и дру-
а҃ кор҃и ѕ҃ гую. и хотѧщему (судитисѧ с тобою)[15], и
в҃ сел҃у е҃ ризу твою взѧти, ѿпусти ему и срачицу. и
іак҃о г҃ аще кто тѧ поиметъ по силѣ поприще едино,
иди с нимъ двѣ. за҃, еі.
е҃ мо҃ еі *Просѧщему у тебе, даи. и хотѧщаго ѿ
л҃у ѕ҃ тебе заѧти, не ѿврати. слышасте, ꙗко ре-
г҃ мо҃ ді чено есть. *възлюбиши искрьнѧго твоего, и
ма҃р ві възненавидиши врага своего. аз же г҃лю ва҃.
гал҃а е҃ *любите врагы ваша, (-)[16] [бл҃вите клѧнущаа
кр҃и гі вы, добро творите ненавидѧщи҃ васъ. *и мо-
іак҃о в҃ литесѧ за творѧщихъ ва҃ напасть, и][17] изго-
ни҃ кв нѧщаа вы, *ꙗко да будете с҃нове ѿц҃а ва-
л҃у ѕ҃ шего иже (есть) на н҃бсехъ. ꙗко с҃лнце свое сі-
дѣ҃ѧ з҃ ѧетъ на злыѧ и бл҃гыѧ, и дожитъ на праве-
а҃ кр҃и д҃ ны и на неправедны. аще бо любите любѧ-
л҃у кг щихъ васъ, кую мзду имате; не и мытаре
л҃у ѕ҃ ли тоже творѧтъ; и аще цѣлуете другы
е҃ мо҃ еі ваша токмо, что лише творите; не и ѧ-
зычніцы ли такоже творѧтъ; будѣте убо
вы съвръшени, ꙗкоже ѿц҃ь вашь н҃бныи съвръ-
шенъ есть.

Гл҃а, ѕ҃. за҃, ѕі.

Вънемлѣте [-][1] м҃лтынѧ ваша не тво-
рите пре҃ ч҃лки, да видими будете и-
ми. аще ли же, ни мзды не имате ѿ
кр҃и ві оц҃а вашего, иже (е) на н҃бсе҃. *егда убо
твориши м҃лтыню, не въструби пре҃ собою ꙗ-
коже лицемѣри творѧтъ в сонмищи҃, и въ стъг-
нах҃, ꙗко да прославѧтсѧ ѿ ч҃лкъ. аминь г҃лю
вамъ, въспріемлютъ мзду свою. тебѣ же творѧ-
щу м҃лтынѧ, да не увѣсть шуица твоѧ что
творитъ десница твоѧ, ꙗко да будетъ (м҃л-
тыни твоѧ)[2] в таинѣ. и оц҃ъ твои видѧи в
таинѣ, [тои][3] въздасть тебѣ [ꙗвѣ][4]. и егда
[молишисѧ, не буди][5] ꙗкоже лицемѣри, ꙗко любѧ҃
в сонмищи҃, и в стогнах҃ путіи стоѧще мо-
литисѧ, ꙗко да ꙗвѧтсѧ ч҃лком. аминь г҃лю
ва҃, [ꙗко][6] въспріимут мзду свою. ты же ег-
да молишисѧ, вниди в клѣть свою, и затво-
ривъ двери твоѧ, помолисѧ ѿц҃у твоему в
таинѣ. и ѿц҃ъ твои видѧи в таинѣ, въз-
дасть тебѣ [ꙗвѣ][7]. молѧще же сѧ, не ли-
ше г҃лите ꙗкоже ꙗзычницы. мнѧт бо ꙗко
въ многоглаголаніи своемъ услышани будутъ. не
подобитесѧ убо и҃, вѣсть бо оц҃ъ вашъ ихже
мо҃ требуете, прежде (прошеніѧ вашего)[8]. сице убо
л҃у аі м҃литесѧ вы. *Ѻч҃е нашъ, иже (еси). на н҃бсе҃,

37 *Хай же ваше слово буде: так – як. 5
так, ні – ні. Що більше від цього, *то* є
від зла. 38 Ви чули, що було сказано: мой2. 21 мой3. 24
*Око за око і зуб за зуб. 39 Я ж вам мой5. 19
кажу *не противитися злу. Але якщо лук. 6
хтось тебе вдарить у твою праву що- рим. 12
ку, поверни йому і другу, 40 і тому, що кор1. 6
хоче з тобою судитися і взяти твою сол2. 5 як. 3
одіж, відпусти йому і сорочку. 41 І як-
що хтось на силу тебе візьме одну
верству, іди з ним дві. *поч. 15* мой5. 15
42 *Тому, що в тебе просить, дай; і лук. 6
того, що хоче в тебе позичити, не від- мой3. 19
верни. 43 Ви чули, що було сказано: мар. 12
*Полюбиш твого ближнього і знена- гал. 5
видиш свого ворога. 44 Я ж вам ка- рим. 13 як. 2
жу: *Любіть ваших ворогів, благосло- ниж. 22
віть тих, що вас проклинають, робіть лук. 6
добро тим, що вас ненавидять, *і мо- дія. 7
літься за тих, що роблять вам пакість, кор1. 4
і тих, що вас проганяють, 45 *щоб ви лук. 23
були синами вашого Батька, що є на лук. 6 мой5. 15
небесах, бо Він своє сонце світить на
злих і добрих і посилає дощ на пра-
ведних і на неправедних. 46 Адже, як-
що ви любите тих, що вас люблять, я-
ку маєте винагороду? Чи й митарі не
те саме роблять? 47 І якщо тільки ва-
ших друзів вітаєте, *то* що особливого
робите? Чи і погани не так роблять?
48 Отже, ви будьте досконалі, так як
ваш Небесний Батько є досконалим.

Глава 6, *поч. 16*

1 Вважайте, не робіть вашої ми-
лостині перед людьми, щоб вони вас
бачили. Якщо ж ні, – не маєте вина-
городи від вашого Батька, що є на не-
бесах. 2 *Отже, коли ти робиш ми- рим. 12
лостиню, не труби перед собою, так
як роблять лицеміри на зборах і на
вулицях, щоб були прославлені
людьми. Амінь, кажу вам: вони одер-
жують свою винагороду. 3 Ти ж, як
робиш милостиню, хай твоя лівиця
не знає, що робить твоя правиця, 4
щоб твоя милостиня була в тайні. І
твій Батько, що бачить в тайні, Той
віддасть тобі явно. 5 І коли молишся,
не будь так, як лицеміри, бо люблять
молитися стоячи в зборах і на кутах
доріг, щоб показатися людям. Амінь,
кажу вам, що вони одержують свою
винагороду. 6 Ти ж, коли молишся,
ввійди в свою кімнату, і замкнувши
твої двері, помолися твоєму Батькові
в тайні. І твій Батько, що бачить та-
ємне, віддасть тобі явно. 7 А моля-
чись, не говоріть надмірно, так як по-
гани, бо вони думають, що задля сво-
єї багатомовності будуть вислухані. 8
Отже, не уподібнюйтеся до них, бо
ваш Батько раніше від вашого про-
хання знає, що потребуєте. 9 Отже,
ви моліться так: *Батьку наш, який є молитва
на небесах, нехай святиться твоє ім’я, лук. 11

10 нехай прийде твоє Царство, не-
хай буде твоя воля, як на небі, *так*
і на землі. **11** Хліб наш насущний
дай нам нині, **12** і відпусти нам на-
ші довги, так як і ми відпускаємо
нашим довжникам, **13** і не введи
нас у напасть, але визволи нас від
лукавого. Бо твоє є Царство, і сила,
і слава навіки. Амінь. *поч. 17*

мар. 11
сир. 28 **14** *Бо якщо ви людям відпуска-
єте їхні гріхи, і ваш Небесний Ба-
тько вам відпустить. **15** Якщо же не
відпускаєте людям їхні гріхи, ані
ваш Батько не відпустить вам ваші
гріхи. **16** Коли ж постите, не будьте
так, як лицеміри, сумними. Бо вони
хмурять свої лиця, щоб показати
людям, що постять. Амінь, кажу
вам, що одержують свою вина-
городу. **17** Ти ж, постячи, помаж
свою голову і умий твоє лице, **18**
щоб ти не показував людям, що
постиш, але твоєму Батькові, що в
тайні. І твій Батько, що бачить в
тайні, віддасть тобі явно. **19** Не
збирайте собі скарбів на землі, де
черв'як і тля нищить і де злодії під-
лук. 12 копують і крадуть. **20** *Збирайте ж
собі скарби на небі, де ані черв'як,
ні тля *не* нищить і де злодії не під-
копують ні не крадуть. **21** Бо де є
ваш скарб, там буде і ваше серце.
поч. 18

лук. 11 **22** *Око є світильником для ті-
ла. Отже, якщо твоє око буде прос-
тим, все твоє тіло буде світлим, **23**
якщо ж твоє око буде лукавим, все
твоє тіло буде темним. Якщо, отже,
світло, що в тобі, є темрявою, то я-
лук. 16 ка велика темрява! **24** *Ніхто не
може служити двом панам, бо або
одного полюбить, а другого знена-
видить, або одного держатиметься,
за другого ж почне нехтувати. Не
лук. 12
пет1. 5 можете служити Богові і мамоні. **25**
пс. 54 Задля цього кажу вам: *Не журіть-
ся вашою душею, що будете їсти
або що будете пити, ані вашим ті-
лом, в що зодягнетеся. Чи душа не
є більшою від їжі і тіло *від* одежі?
26 Погляньте на небесні птиці, бо
не сіють, ані не жнуть, ані не зби-
рають в клуні, а ваш Небесний Ба-
тько їх годує. Чи ви радше не є кра-
щими від них? **27** Хто ж з вас, жу-
рячись, може додати своєму росто-
ві один лікоть? **28** І чому журитеся
за одіж? Глядіть на польові лелії,
як ростуть: не трудяться ані не пря-
дуть. **29** Кажу ж вам, що ані Соло-
мон в усій своїй славі *не* зодягну-
вся, як одна з цих. **30** Якщо ж по-
льова трава, що сьогодні є, а ран-
ком до печі кидається, Бог так зо-
дягає, *то* чи не багато радше вас
зодягне, маловіри? *поч.19*

да ст҃и́тся и҆́мѧ твоѐ, да пріи҆деть цр҃твіе
твоѐ· да бꙋ́де вола твоа̀, ꙗко на́ нб҃си и҆ на
землѝ· хлѣбъ на́шъ насꙋщныи да́ждь на́мъ
днє́сь. и҆ ѡ҆ста́ви на́мъ до́лгы на́ша, ꙗко и҆ мы̀
ѡ҆ставлѧ́емъ до́лжникѡмъ на́шимъ· и҆ не вве́ди
на́съ в напа́сть. но и҆зба́ви на́съ ѿ лꙋка́ваго· [Ꙗко
твоѐ є҆сть цр҃твіѐ и҆ си́ла и҆ сла́ва, въ вѣки,
а҆ми́нь][9]· за҃, зі·
*А҆́ще бо ѿпꙋща́ете чл҃кѡ́мъ съгрѣше́ніа и҆хъ, ѿ- ма҃ а҃і сир҃ к҃и
пꙋсти́ть и҆ ва́мъ ѻ҆те́цъ ва́шъ нб҃ныи· А҆́ще ли
не ѿпꙋща́ете чл҃кѡ́мъ [съгрѣше́ніа и҆хъ][10], ни ѻ҆те́цъ
{ва́шъ ѿпꙋсти́ть ва́мъ}[11] съгрѣше́ніи ва́шихъ·
Є҆гда́ пости́тесѧ. не бꙋ́дѣте ꙗкоже лицемѣ́ри,
сѣтꙋ́юще, помрача́ютъ бо ли́ца своа̀. ꙗко да ꙗ-
вѧтсѧ чл҃кѡмъ постѧ́щесѧ. а҆ми́нь гл҃ю ва́мъ
[ꙗко][12] въсприи́мꙋтъ мзд꙽ꙋ свою̀· Ты́ же постѧ́-
сѧ, пома́жи главꙋ̀ (свою̀), и҆ лице твоѐ ѹ҆мы́и,
ꙗко да не ꙗви́шисѧ чл҃кѡ́мъ постѧ́сѧ, но ѻ҆тцꙋ̀ твоемꙋ̀
и҆́же в та́йнѣ. и҆ ѻ҆те́цъ твои вида́и в та́йнѣ,
възда́сть тебѣ̀ {ꙗвѣ}[13]· Не съкрыва́ите себѣ̀ съ-
крови́щъ на землѝ, и҆дѣже че́рвь и҆ тлѧ тли́тъ. і҆
и҆дѣже та́тіе подкопова́ютъ и҆ кра́дꙋтъ· *Съ- лꙋ҃ в҃і
крыва́ите же себѣ̀ съкро́вища на́ нб҃си, и҆дѣже ни
че́рвь ни тлѧ̀ тли́тъ, и҆ і҆дѣже та́тіе не подко́по-
ва́ютъ, ни кра́дꙋтъ. и҆дѣже бо є҆ съкро́вище [ва́-
ше][14], тꙋ̀ бꙋ́детъ и҆ срдце [ва́ше][15]· за҃, ні·
*Свѣти́лникъ тѣлꙋ̀ є҆сть ѻ҆́ко. а҆́ще ѹ҆́бо бꙋ- лꙋ҃ а҃і
детъ ѻ҆́ко твое про́сто, все тѣ́ло твоѐ свѣтло
бꙋ́детъ· а҆́ще ли ѻ҆́ко твоѐ лꙋка́во бꙋ́детъ, все
тѣ́ло твоѐ те́мно бꙋ́детъ. а҆́ще ѹ҆́бо свѣтъ
и҆́же в тебѣ̀, тма̀ є҆сть, то тма̀ ко́лми; *ник- лꙋ҃ ѕ҃і
то́же мо́жетъ двѣма̀ господи́нома рабо́тати. ли-
бо є҆ді́наго (възлю́битъ, а҆ дрꙋга́го възненави́-
дитъ)[16]. и҆ли є҆ді́ного дръжи́тсѧ, (-)[17] ѻ҆ дрꙋ-
зѣмъ (же) нерадити на́чнетъ. не мо́жете бг҃ꙋ ра- лꙋ҃ в҃і
бо́тати и҆ мамо́нѣ· сего̀ ра́ди гл҃ю ва́мъ, *не а҃ пе́рь є҃
пецѣ́тесѧ дш҃ею ва́шею что̀ ꙗсте, и҆ли что̀ ѱа҃ло н҃д
пие́те. ни тѣ́ломъ ва́шимъ, въ что̀ ѡ҆блече́тесѧ.
не дш҃а ли болши є҆сть пи́ща, и҆ тѣ́ло ѻ҆де́жда;
възри́те на пти́цѧ нб҃сныѧ, ꙗко не сѣ́ютъ ни
жнꙋ́тъ, ни събира́ютъ в жи́тница, и҆ ѻ҆те́цъ
ва́шъ нб҃ныи пита́етъ и҆хъ. не вы̀ ли паче лꙋ́чши
и҆хъ є҆сте; кто же ѿ ва́съ пекі́исѧ мо́жетъ
приложи́ти възра́стꙋ своемꙋ̀ ла́котъ є҆ді́нъ; и҆ ѻ҆
ѻ҆де́жди что̀ пече́тесѧ; смотри́те крины се́лныхъ,
ка́ко ра́стꙋтъ, не трꙋжа́ютсѧ ни прѧ́дꙋтъ.
гл҃ю же ва́мъ, ꙗко ни соло́монъ въ все́и сла́вѣ своѐи
ѡ҆блечесѧ ꙗко є҆ді́нъ ѿ си́хъ· А҆́ще же сѣ́но се́л-
ное, днс҃ь сꙋ́ще, и҆ ѹ҆трѣ в пещь вмѣта́емо, бг҃ъ
та́ко ѻ҆дѣ́етъ. не мно́го ли паче ва́съ мало-
вѣ́ри; за҃, ді·

Не пецѣтеса оу҆́бо гл҃юще что ѧ҆́мы, и҆ли что пі́е҆, и҆ли чимъ о҆деж҃имсѧ; всѣхъ бо сихъ ѧ҆зы́цы и҆щꙋтъ. вѣсть бо о҆ц҃ъ вашъ н҃бныи, ѧ҆́ко требꙋете сихъ всѣхъ· и҆щи́те же преже цр҃твіа б҃жіа, и҆ пра́вды е҆гѡ̀, и҆ сі́а вса прило́жатса вамъ· Не пецѣтеса оу҆́бо на оу҆́трѣи, оу҆́треніи бо (собо́ю пече́тъсѧ)[18]. довле́ть д҃неви зло́ба е҆го·

31 Не журіться, отже, кажучи: Що їстимемо? Або: Що питимемо? Або: Чим зодягнемося? **32** Бо це все шукають погани, бо знає ваш Небесний Батько, що потребуєте цього всього. **33** Шукайте ж скоріше Царство Боже і його справедливості. І це все вам додасться. **34** Не журіться, отже, про завтрішній, бо завтрішній журитиметься собою. Вистачає дневі його злободенності.

Гла҃, з҃. за҃, к҃·

Не* сꙋди́те, да не сꙋ́дими бꙋ́дете· И҆́мже бо сꙋдомъ сꙋдите, сꙋдатъ вамъ. *И҆ в нюже мѣрꙋ мѣрите, възмѣритса вамъ· *Что́ же ви́диши сꙋчецъ, и҆́же во о҆́цѣ бра́та твоего, (бръвно́ же е҆́же е҆сть въ о҆́цѣ твое҆́мъ)[1] не чꙋ́еши; *И҆ли ка́ко речеши бра́тꙋ твое҆́мꙋ, о҆ста́ви да и҆змꙋ сꙋчецъ и҆зъ о҆чесе твое҆го, и҆ се бръвно въ о҆́цѣ твое҆; лицемѣре, и҆зми первѣе [бръвно и҆зъ о҆чесе твоегѡ̀][2], и҆ тогда оу҆́зриши и҆зꙗти сꙋчецъ и҆зъ о҆чесе бра́та твоего· не дади́те ст҃аѧ пс҃омъ, ни҃ помѣта́йте би́серъ ва́шихъ пре свині́ѧми, да не поперꙋтъ и҆́хъ нога́ми свои́ми, и҆ врашшесѧ расторгнꙋтъ вы· за҃·
*Проси́те, и҆ да́стсѧ ва҃· и҆щѣте, и҆ о҆брѧ́щете. толцѣте, и҆ ѿве́рзетсѧ вамъ· всѧкъ бо просѧ́и, пріе́млетъ· і и҆ща́и, о҆брѣта́етъ. и҆ толкꙋ́щемꙋ ѿве́рзетсѧ· *И҆ли кто е҆сть ѿ васъ ч҃лкъ, е҆гоже [а҆́ще въспроси́т][3] с҃нъ е҆го хлѣба, е҆да ка́мень пода́стъ е҆мꙋ; и҆ли (-)[4] {а҆́ще}[5] ры́бы проси, е҆да̀ ѕмі́ю пода́сть е҆мꙋ; а҆́ще бо вы лꙋ́кави сꙋще, оу҆мѣ́ете даѧ́ніѧ бл҃га даѧ́ти ча́домъ ва́шимъ. ко́лми па́че о҆ц҃ъ вашъ н҃бныи, да́стъ бл҃га просѧ́щимъ оу него; за҃, ка҃·
*Вса̀ оу҆́бо е҆ли́ка а҆́ще хо́щете да творѧ҃ вамъ ч҃лцы, та́ко и҆ вы твори́те и҆мъ. се бо е҆сть зако́нъ и҆ прр҃цы· *вни́дѣте оу҆́зскими вра́ты, ѧ҆́ко простра́нна врата и҆ широ́къ пꙋ́ть, вводѧ́и в па́гꙋбꙋ, и҆ мнѡ́ѕи сꙋть входѧ́щеи и҆. что оу҆́зскаа врата и҆ тѣсенъ пꙋ́ть, вводѧ́и в живо́тъ, и҆ ма́ло (и҆́хъ) е҆сть и҆́же о҆брѣта́ютъ е҆го· за҃, кв҃·
Внемлѣте же ѿ лжи́хъ прр҃къ, и҆́же прихо́дѧтъ к вамъ въ о҆де́ждахъ о҆въ́чахъ, внꙋ́трь же сꙋть влъ́цы хи́щницы, ѿ пл҃о и҆хъ позна́ете и҆хъ· е҆да̀ о҆бъе҆млютъ ѿ тернї́а гро́зды, и҆ли ѿ рѣпі́а смо́квы; та́ко вса́ко дрѣво добро̀, плоды̀ добры твори́т. а҆ зло̀ дрѣво, плоды̀ злы твори́тъ. не мо́жетъ дрѣво добро̀, плод зо́лъ твори́ти. ни дрѣво зло. пло́дъ до́бръ твори́ти· *вса́ко {оу҆бо}[6] дрѣво и҆́же не твори́т плода̀ добра̀, посѣка́ютъ е҆, и҆ въ о҆гнь вмѣта́ютъ. тѣ́мже оу҆бо ѿ пл҃о и҆хъ позна́ете и҆хъ· за҃, кг҃·

Глава 7, *поч. 20*

1 *Не судіть, щоб ви не були су- лук. 6
джені. **2** Бо яким судом судите, вас рим. 2
судитимуть, *і якою мірою міряєте, кор1. 4
такою вам відміряється. **3** *Чому ж мар. 4
бачиш скалку, що в оці твого брата, лук. 6
поліна ж, що є в твоєму оці, не чуєш? лук. 6
4 *Або, як скажеш твоєму братові: лук. 6
Дай, щоб я витягнув скалку з твого
ока, *коли* ось поліно у твоєму оці? **5**
Лицеміре, скоріше вийми поліно з
твого ока, і тоді побачиш, як вийняти
скалку з ока твого брата. **6** Не дайте
святого псам ані не кидайте ваших
перлів перед свиньми, щоб не потоп-
тали їх своїми ногами і, обернув- ниж. 21
шись, не роздерли вас. *поч.* мар. 11
7 *Просіть – і дасться вам. Шу- лук. 11
кайте – і знайдете. Стукайте – і від- ів. 14
криється вам. **8** Бо кожний, що про- 12 і 16
сить, – одержує, і той, що шукає, – як. 1
знаходить, і тому, що стукає, – від-
криється. **9** *Або, хтось з вас є люди- лук. 11
ною, яку, якщо син попросить у нього хліба, чи подасть йому камінь? **10**
Або, якщо попросить риби, чи подасть йому змію? **11** Бо якщо ви, будучи лукавими, вмієте давати вашим дітям добрі дари, наскільки радше ваш Небесний Батько дасть добра тим, що у нього просять! *поч. 21*
12 *Отже, все, що тільки хочете, лук. 6
щоб вам люди робили, так і ви їм ро- тов. 4
біть. Бо це є Закон і Пророки. **13**
*Ввійдіть вузькими воротами, бо ши- лук. 13
рокі *ті* ворота і широка *та* дорога, що веде до погибелі. І численними є ті, що входять нею. **14** Які вузькі ворота і тісна дорога, що веде до життя. І мало їх є, що її знаходять. *поч. 22*

15 Стережіться ж фальшивих пророків, які приходять до вас в овечих одежах, всередині ж є вовками-хижаками. **16** З їхніх плодів їх пізнаєте. Хіба збирають виноград з терня або фіґи з будяків? **17** Так всяке добре дерево родить добрі плоди, а погане дерево родить погані плоди. **18** Добре дерево не може родити поганий плід, ані погане дерево родити добрий плід. **19**
*Отже, кожне дерево, що не родить вищ. 3
доброго плоду, його рубають і у вогонь кидають. **20** Отже, тому їх пізнаєте з їхніх плодів. *поч. 23*

рим. 2 **21** *Не кожний, що Мені каже:
як. 1 Господи, Господи! – ввійде до Небес-
лук. 6 ного Царства, але той, що чинить во-
лю мого Батька, що є на небесах. **22**
В тому дні численні мені скажуть:
Господи, Господи, чи ми не пророку-
вали в твоє ім'я, і твоїм іменем вига-
няли бісів, і твоїм іменем зробили чи-
лук. 13 і 27 сленні сили? **23** І тоді Я їм визнаю,
що: *Ніколи Я вас не знав! *Відійдіть
пс. 6 від Мене ви, що робите беззаконня!

поч.24

лук. 6 **24** *Отже, кожного, що слухає ці
мої слова і їх виконує, уподібню Я
його до мудрого мужа, що збудував
свій дім на камені. **25** І зійшов дощ, і
прийшли ріки, і повіяли вітри, і на-
пали на той дім – і він не впав, бо був
оснований на камені. **26** І кожний, що
слухає ці мої слова і їх не виконує,
буде подібним до дурного мужа, що
збудував свій дім на піску. **27** І зій-
шов дощ, і прийшли ріки, і повіяли
вітри, і обрушилися на той дім – і він
упав, і його знищення було велике.
мар. 1 **28** *І сталося, що коли Ісус закінчив
лук. 4 ці слова, юрби дивувалися з його
навчання, **29** бо Він їх вчив, як Той,
що має владу, а не як книжники і
фарисеї.

Глава 8

1 Як же Він зійшов з гори, вслід за
мар. 1 ним ішли численні юрби. **2** *І ось
лук. 5 прокажений, прийшовши, кланявся
Йому, кажучи: Господи, якщо хочеш,
можеш мене очистити. **3** І простяг-
нувши руку, Ісус доторкнувся до ньо-
го, кажучи: Хочу. Очистися. І відразу
в нього очистилася проказа. **4** І ска-
мойз. 14 зав йому Ісус: Дивись, не розповідай
мар. 1 нікому, але, пішовши, покажися свя-
лук. 5 щеникові *і принеси дар, який в За-
і 17 коні їм наказав Мойсей на свідчення.

поч. 25

лук. 7 **5** *Як же Він ввійшов до Каперна-
уму, до Нього приступив сотник, бла-
гаючи Його **6** і кажучи: Господи, мій
слуга лежить спаралізованим в хаті,
страшно терплячи. **7** І сказав йому І-
сус: Я, прийшовши, його оздоровлю.
8 І відповівши, сотник Йому сказав:
Господи, я не є гідний, щоб Ти увій-
шов під мій дах, але тільки скажи
слово, і мій слуга виздоровіє. **9** Бо і я
є людиною під владою, що маю під
собою вояків, і кажу йому: Іди, – і він
іде; і другому: Прийди, – і прихо-
дить; і моєму рабові: Зроби це, – і ро-
бить. **10** Почувши ж, Ісус здивувався
і сказав тим, що йшли за Ним: Амінь,
кажу вам, що навіть в Ізраїлі Я *не*
знайшов стільки віри. **11** Кажу ж вам,
що численні прийдуть зі сходу і за-
ходу і ляжуть *при столі* з Авраамом,
і Ісааком, і Яковом у Небесному Цар-
ниж. 22 стві, **12** *сини ж Царства будуть виг-

*Не всякъ глаголяй ми, Господи Господи, внидетъ въ царство кри в
небесное, но творяй волю Отца моего, иже (есть) іакω а
на небесехъ. Мнози рекутъ мнѣ въ онъ день, лу ѕ
Господи Господи, не въ твое ли имя пророчьствовахомъ, и
твоимъ именемъ бѣсы изгонихомъ, и твоимъ
именемъ силы многы сътворихомъ: и тогда лу ги
исповѣмъ имъ, *яко николиже знахъ васъ. и кз
*Ѿидѣте ѿ мене дѣлающеи беззаконие. ψло ѕ

зач. кд.

*Всякъ убо иже слышитъ (словеса моя)[7] сия, и лу ѕ
творитъ я, [уподоблю его][8] мужу мудру, иже
създа (храмину свою)[9] на камени. И сниде дождь,
и приидоша рѣкы, и възвѣяша вѣтри, и на-
падоша на храмину ту, и не падеся, основана
бо бѣ на камени. И всякъ слышай (словеса
моя)[10] си, и не творя ихъ, уподобится му-
жу уродиву, иже създа [храмину свою][11] на
пѣсцѣ. И сниде дождь, и приидоша рѣкы, и
възвѣяша вѣтри, и опрѣшася храминѣ
той, и падеся, и бѣ разрушение ея велие. *И ма а лу д
бысть егда сконча Исусъ словеса сия, дивляхуся
народи о учении его. Бѣ бо уча ихъ яко власть
имѣя, и не яко книжницы [-][12] {и фарисее }[13].

Глава, и.

Съшедшу же ему с горы, въ слѣдъ его
идяху народи мнози. *И се прокаженъ при- м а лу е
шедъ, кланяшеся ему глаголя, Господи. аще хо-
щеши, можеши мя очистити. И прос-
теръ руку (Исусъ), коснуся емъ, глаголя. хощу, о-
чистися. И абие очистися ему проказа. И
(глаголя)[1] ему Исусъ. вижь, никомуже повѣжь. Но г мо ді
(шедъ)[2] покажися иереови, *и принеси даръ, и- ма а
же повелѣ (в законѣ) моисии, въ свѣдительс- лу е
тво имъ. и зі

зач. ке.

*Вшедшу же ему в капернаумъ, приступи к лу з
нему сотникъ, моля его и глаголя Господи. Отрокъ мои
лежитъ в дому ослабленъ, лютѣ стражда. И
(глагола)[3] ему [Исусъ][4], азъ пришедъ исцѣлю его. И
отвѣщавъ сотникъ, рече (ему). Господи, нѣсмь дос-
тоинъ да подъ кровъ мои внидеши. Но токмо
рцы слово, і исцелѣетъ отрокъ мои. Ибо азъ
человѣкъ есмь подъ властию, имыи подъ собою
воины, и глаголю ему, иди, і идетъ. И другому
прииди, и приидетъ. И рабу моему сътвори
се. И сътворитъ. Слышавъ же Исусъ, удивися,
и рече грядущимъ по немъ. аминь глаголю вамъ:
[ни въ Израили толико вѣры][5] обрѣтохъ. Глаголю же
вамъ, яко мнози ѿ въстокъ и западъ приидутъ
и възлягутъ съ авраамомъ, і исаакомъ, і іяко-
вомъ, въ царствии небеснѣмъ. *Сынове же царствия ни кв
изгнани будутъ въ тму кромѣшнюю, ту

бꙋдетъ плачь и скрежетъ ѕꙋбомъ. и рече і҃с
сотникꙋ. иди, и ꙗкоже вѣрова бꙋди тебѣ. і
исцелѣ отрокъ его в (той ча҃)[6]. з҃а, к҃ѕ.

нані в темряву, що назовні; там буде
плач і скрегіт зубів. **13** І сказав Ісус
сотникові: Іди, і хай тобі станеться
так, як ти повірив. І його слуга виздо-
ровів в тім часі. *поч. 26*

ма҃ а҃ лꙋ҃ д҃ *И пришедъ і҃с в домъ петровъ, видѣ тещꙋ
его лежащꙋ и огнемъ жегомꙋ. и прикоснꙋсѧ
рꙋцѣ еѧ, и остави ю огнь и въста, и слꙋжа-
ма҃ а҃ лꙋ҃ д҃ ше емꙋ. *Поздѣ же бывшꙋ, приведоша к немꙋ
бѣсны многи, і изгна дꙋхи словомъ. и вся бо-
лѧщаѧ исцѣли, да сбꙋдетсѧ реченое ісаиемъ
ісаїа н҃г а҃ петр҃ в҃ пр҃рокомъ, г҃лющем. *той недꙋгы нашѧ прі-
ѧтъ, и болѣзни понесе. Видѣв же і҃с [многы
народы][7] окрестъ себе, повелѣ (оученико҃) ити
лꙋ҃ д҃ на онъ пол. *и прістꙋпль єдінъ книжни҃, рече
емꙋ. оучителю, идꙋ по тебѣ ꙗможе аще и-
деши. И (г҃ла)[8] емꙋ і҃с. лиси ꙗзвины имꙋтъ, и
птицѧ н҃бныѧ гнѣзда. с҃нъ же ч҃лчьскіи не
имать гдѣ главы поклонити. дрꙋгіи же ѿ
оученикъ его рече емꙋ. г҃и, повели ми перже
лꙋ҃ д҃ ити, и погребсти ѿ҃ца моего. *і҃с же [рече][9] е-
мꙋ. грѧди по мнѣ, и остави мр҃твыхъ по-
гребсти своѧ мр҃твецѧ. з҃а, к҃з.

14 *І прийшовши до хати Петра, І- мар. 1 лук. 4
сус побачив його тещу, що лежала і
була в гарячці. **15** І Він доторкнувся
до її руки – і гарячка покинула її, і
вона встала і служила Йому. **16** *А мар. 1 лук. 4
коли стало пізно, до Нього привели
численних біснуватих. І Він вигнав
духів словом і оздоровив всіх хворих,
17 щоб збулося сказане пророком І-
саєю, що каже: *Той взяв наші недужі іс. 53 пет1. 2
ги і поніс хвороби. **18** А Ісус, поба-
чивши навколо Себе численні юрби,
наказав учням іти на той бік. **19** *І лук. 9
приступивши, один книжник Йому
сказав: Учителю, ітиму за Тобою, ку-
ди тільки підеш. **20** І сказав йому І-
сус: Лиси мають нори і небесні птахи
гнізда, а Людський Син не має де
прихилити голови. **21** Інший же з йо-
го учнів сказав Йому: Господи, спер-
шу накажи мені іти і поховати мого
батька. **22** *Ісус же йому сказав: Хо- лук. 9
ди за мною і залиш мертвим ховати
своїх мерців. *поч. 27*

ма҃ д҃ лꙋ҃ и҃ (-)[10] *Влѣзшꙋ (же) емꙋ в корабль, по не҃ идоша
оуч҃нци его. и се трꙋсъ великъ бысть в мори,
ꙗкоже кораблю покрыватисѧ влънами, той же
спаше. и пришедше {оученицы его}[11] възбꙋдишѧ
его г҃люще. г҃и, сп҃си [ны][12], погибае҃. и (г҃ла)[13]
имъ, что страшливи есте маловѣри; тогда въс-
тавъ, запрѣти вѣтромъ и морю. и бысть ти-
шина веліа. ч҃лцы же чюдишасѧ г҃люще. кто
есть сей, ꙗко и вѣтри и море (послꙋшаютъ
его)[14]; з҃а, к҃и.

23 *Як же Він увійшов до човна, мар. 4 лук. 8
за Ним пішли його учні. **24** І ось було
велике трясіння в морі, так що човен
покривався хвилями, Той же спав. **25**
І прийшовши, його учні розбудили
Його, кажучи: Господи, спаси нас,
гинемо! **26** І Він сказав їм: Чому бої-
теся, маловіри? Тоді, вставши, Він
погрозив вітрам і морю – і настала
велика тишина. **27** Люди ж здивува-
лися, кажучи: Хто є Той, що і вітри, і
море Його слухаються? *поч. 28*

ма҃ е҃ лꙋ҃ и҃ *И пришедшꙋ емꙋ на онъ полъ, въ странꙋ
[гергесинскꙋю][15], срѣтоста его два бѣсна, ѿ
гробъ исходѧща, люта ѕѣло, ꙗко не можти
никомꙋ минꙋти пꙋтемъ тѣм. и се възъп-
писта г҃люще. что на҃ и тебѣ [і҃се][16] с҃не б҃жіи;
пришелъ еси сѣмо преже времене мꙋчити насъ.
бѧше же далече ѿ нею стадо свиніи много
пасомо. Бѣси же молѧхꙋ его, г҃люще. аще изго-
ниши ны, [повели на҃ ити][17] въ стадо свиное.
и рече имъ, идѣте. они же изшедше идоша
въ [стадо свиное][18]. и се (абіе) оустремисѧ
(стадо все)[19] по брегꙋ в море, и оутопошѧ въ
водахъ. пасꙋщіи же бѣжашѧ, и шедше въ
гра҃, възвѣстиша вся, и о бѣсною. и се весь
гра҃ изыде въ срѣтеніе і҃сови. и видѣвше его
молишѧ, ꙗко дабы прешелъ ѿ предѣлъ ихъ.

28 *І коли Він прийшов на той бік, мар. 5 лук. 8
до Гергесинської країни, Його зустрі-
ли два біснуваті, виходячи з гробів,
дуже люті, так, що ніхто не міг пе-
рейти тією дорогою. **29** І ось вони за-
кричали, кажучи: Що нам і Тобі, Ісу-
се, Сину Божий? Чи Ти прийшов сю-
ди передчасно нас мучити? **30** Було ж
далеко від них велике стадо свиней,
що паслося. **31** Біси ж благали Його,
кажучи: Якщо нас виганяєш, накажи
нам іти в стадо свиней. **32** І Він ска-
зав їм: Ідіть. Вони ж, вийшовши, у-
війшли в стадо свиней. І ось, зразу ж,
все стадо кинулося з берега в море. І
вони втопилися у водах. **33** А ті, що
пасли, втекли, і пішовши до міста,
сповістили все, і про біснуватих. **34** І
ось все місто вийшло назустріч Ісу-
сові. І побачивши Його, вони блага-
ли, щоб він відійшов з їхніх околиць.

Глава 9, *поч. 29*

мар. 2 **1** І увійшовши до човна, Він пере-
лук. 5 плив і прийшов до свого міста. **2** *І
ось принесли Йому паралізованого,
що лежав на лежанці. І побачивши
їхню віру, Ісус сказав паралізовано-
му: Кріпися, дитино! Тобі відпуска-
ються твої гріхи! **3** І ось деякі з книж-
ників сказали в собі: Цей хулить. **4** І
побачивши їхні думки, Ісус сказав:
мар. 2 Чому ви думаєте лукаве у своїх сер-
лук. 5 цях? **5** *Адже що є легше сказати:
Відпускаються тобі гріхи, – чи ска-
зати: Встань і ходи? **6** Але, щоб ви
знали, що Людський Син має владу
відпускати гріхи на землі. Тоді Він
сказав паралізованому: Встань, віз-
ми свій лежак і йди до твого дому! **7**
І вставши, він взяв свій лежак і пішов
до свого дому. **8** Побачивши ж, юрби
дивувалися і прославили Бога, що
дав таку владу людям. *поч. 30*
мар. 2 **9** *І переходячи звідти, Ісус поба-
лук. 5 чив чоловіка, що сидів на митниці,
що звався Матеєм, і йому сказав: Хо-
ди за мною. І вставши, він пішов за
ним. **10** І сталося, що коли Він лежав
при столі в хаті, і ось численні мита-
рі і грішники, прийшовши, лежали
при столі з Ісусом і з його учнями. **11**
І фарисеї, побачивши, говорили його
учням: Чому ваш учитель їсть і п'є з
митарями і грішниками? **12** Ісус же,
почувши, сказав їм: Не здорові по-
йос. 6 требують лікаря, але хворі. **13** Пішов-
ниж. 12 ши, навчіться, що значить: *хочу ми-
лосердя, а не жертви. Бо Я не прий-
мар. 2 шов закликати праведників, *але грі-
лук. 5 шників до покаяння. *поч. 31*
мар. 2 **14** Тоді до Нього приступили Іва-
лук. 5 нові учні, кажучи: *Чому ми і фари-
сеї багато постимо, а твої учні не
постять? **15** І сказав їм Ісус: Чи мо-
жуть ридати весільні сини так довго,
як з ними є жених? Прийдуть же дні,
коли жених буде забраний від них, і
тоді поститимуть. **16** Адже ніхто не
пришиває латки небіленої матерії до
старої одежі, бо вона забере свій кі-
нець від одежі – і діра буде гіршою.
17 Ані не вливають нове вино до ста-
рих бурдюків. Якщо ж ні, то бурдюки
розсадяться – і вино проллється, і
бурдюки пропадуть. Але нове вино
вливають до нових бурдюків, і оба
будуть збережені. *поч. 32*
мар. 5 **18** *Як Він це до них говорив, ось
лук. 8 якийсь князь, прийшовши, кланявся
Йому, кажучи що: Моя дочка тільки
що вмерла, але, прийшовши, поклади
на неї свою руку – і вона оживе. **19** І
вставши, Ісус і його учні пішли за
ним. **20** І ось жінка, що мала кровоте-
чу дванадцять років, приступивши
ззаду, доторкнулася до краю його о-
дежі, **21** бо вона в собі говорила: Як-

Гла҃, д҃. за҃, к҃д.

И влѣзъ в корабль, прейде и прїиде въ
своѝ градъ. *И се принесоша ему ослаб- мр҃ в. лѹ҃ є.
лена жилами на одрѣ лежаща. и ви-
дѣвъ іс҃ вѣрꙋ ихъ, рече ослабленомꙋ, дер-
зай чадо, ѿпꙋщаютъ ти ся (грѣси твои)[1]. И
се нѣцыи ѿ книжникъ, рѣша в себѣ, сей хꙋ-
ли. и видѣвъ іс҃ помышленїа ихъ, рече. вскꙋю
[вы][2] мыслите лꙋкаваа въ срдцы своихъ; *что бо мр҃ в. лѹ҃ є.
есть оудобѣе рещи, ѿпꙋщаютъ ти ся грѣси,
или рещи востани и ходи; но да оувѣсте, яко
власть имать снъ чл҃ческїи на земли ѿпꙋща-
ти грѣхи, тогда (гла)[3] раслабленомꙋ, {въста-
ни}[4]. възми своѝ одръ, и иди в до твои. И
въставъ (вземъ одръ свои, и) иде в домъ свои.
видѣвше же народи чюдишася. и прославиша ба҃,
давшаго власть таковꙋю чл҃комъ. за҃, л҃.
*И преходя іс҃ ѿтꙋдꙋ, видѣ чл҃ка сѣдяща мр҃ в. лѹ҃ є.
на мытници, маѳеа глема, и (гла)[5] емꙋ, по
мнѣ гряди, и въставъ по немъ иде. и бысть
емꙋ възлежащꙋ в домꙋ, и се мнози мытаре и
грѣшницы пришедше, възлежахꙋ съ іс҃омъ, и
съ оученикы его. и видѣвше фарисее, глахꙋ оу-
ченикомъ его. почто с мытари и грѣшникы
(оучитель ваш ястъ [и пїетъ][6])[7]; [іс҃][8] же
слышавъ, рече имъ. не трѣбꙋютъ здравїи вра-
ча но болящїи. шедше (-)[9] наоучитеся, что іѡсїа ѕ҃. ниж в҃і.
есть, *милти хощꙋ, а не жрътвѣ. не прїи-
дохъ бо призвати праведники, *но грѣшникы мр҃ в. лѹ҃ є.
[на покаанїе][10]. за҃, ла҃.
Тогда (приствпиша)[11] к немꙋ оученици
іѡанновы глще. *почто мы, и фарисее пос- мр҃ в. лѹ҃ є.
тимся много, оученицы же твои не постят-
ся; и рече имъ іс҃. еда могꙋтъ снве брачнїи
плакати, донелико время с ними есть же-
нихъ; прїидꙋт же днїе, егда ѿимется ѿ нихъ
женихъ, и тогда постятся. Никтоже бо прис-
тавляетъ приставленїа плата небѣлена, ризѣ
ветсѣ. возмет бо кончинꙋ свою ѿ ризы, и
горши дира бꙋдетъ. ниже вливаютъ вина нова
в мѣхы ветхы. аще ли же ни, то просадят-
ся мѣси, и вино пролїется, и мѣси погыб-
нꙋтъ. но вливаютъ вино ново в мѣхы новы,
и обое съблюдется. за҃, лв҃.
*Сїа емꙋ глащꙋ к ним, се кназь нѣкїи мр҃ є. лѹ҃ и.
пришед кланяшеся емꙋ гла, яко дщи моа
нынѣ оумретъ. но пришед възложи (на ню рꙋкꙋ
свою)[12], и оживетъ. и въставъ іс҃, по немъ
иде, и оученицы его. и се жена кровоточива
дванадесяте лѣтъ, приствпльши съзади,
прикоснꙋся въскрилїи ризы его. глаше бо в

себѣ̀, а҆́ще то́кмо прикоснꙋ́сѧ ри́зѣ є҆гѡ̀, сп҃се́на
бꙋ́дꙋ. і҆͠с же ѡ҆бра́щсѧ, и҆ ви́дѣвъ ю҆̀, рече.
дръзаи́ дщѝ, вѣ́ра твоѧ̀ сп҃се тѧ̀. и҆ сп҃сена
бы́сть жена̀ ѿ часа того. и҆ прише҆ і҆͠с в до́мъ
кнѧ́жь, и҆ (видѣ̀)[13] сопцѧ, и҆ наро҆ млъвѧщъ,
гл҃а [и҆мъ][14], ѿи҆дѣте, не ѹ҆́мретъ бо дв҃ца,
но спитъ. и҆ рꙋгахꙋсѧ є҆мꙋ̀. є҆гд҃а же и҆згнанъ
бы́сть народъ, в҃ше, ѧ҆́тъ ю҆̀ за рꙋ́кꙋ, и҆
въста̀ дв҃ца. и҆ и҆зы́де вѣсть сї по все́и земли
то́и. за҃, л҃г.
И҆ преходѧ́щꙋ ѿтꙋ́дꙋ і҆͠сови, по немъ идоста
два слѣпца, зовꙋща и҆ гл҃юща помилꙋ́и ны (і҆͠се)
сн҃е дв҃въ. {Пришеш҃ꙋ же є҆мꙋ}[15] в҃ домъ, прис-
тꙋпи́ста к҃ немꙋ слѣпца. и҆ гл҃а има і҆͠с. вѣ-
рꙋета ли ꙗ҆́ко могꙋ̀ се сътворити; (гл҃аста)[16]
є҆мꙋ е҆́и г҃и. тогда̀ прикоснꙋ́сѧ ѻ҆чїю и҆х҃, гл҃ѧ.
по вѣрѣ ва́ю бꙋди ва́ма. и҆ ѿверзостасѧ ѻ҆́чи
и҆́ма. и҆ запрѣтѝ и҆́ма і҆͠с, гл҃ѧ. блюдѣта да
никтоже ѹ҆вѣ́сть. ѻ҆на же и҆зше́дша просла́вис-
лꙋ҃ а҃і та є҆го по все́и земли то́и. *тѣ́ма же и҆сходѧ́-
щема, се приведо́шѧ к немꙋ чл҃ка нѣма,
бѣснꙋ́ема. и҆ и҆згна́нꙋ бѣсꙋ, прогл҃а нѣмы́и. и҆
нї҃ к҃а дивишасѧ наро́ди, гл҃юще, (ꙗ҆́ко) николиже ꙗ҆-
м҃ г҃ / лꙋ҃ а҃і виса та́ко въ і҆и҃ли. *фарисе́е же гл҃ахꙋ, ѻ҆
м҃ ѕ҃ кнѧзи бѣсо́вьстѣмъ и҆зго́нитъ бѣсы. *и҆ про-
лꙋ҃ г҃і хож҃аше і҆͠с гра́ды вс҃ѧ и҆ ве́си ѹ҆́ча на сон-
мищихъ и҆х҃, и҆ проповѣдаа є҆ѵ҃лїе ц҃ртвїа, и҆ цѣ-
лѧ всѧкъ недꙋгъ и҆ всѧкꙋ ꙗ҆́зю {в҃ людехъ}[17].
за҃, л҃д.
м҃а ѕ҃ *видѣв же наро́ды, мл҃рдова ѻ҆ нихъ, ꙗ҆́ко бѣхꙋ
смѧте́ни и҆ ѿвръжени, ꙗ҆́ко ѻ҆́вцѧ не и҆мꙋща
лꙋ҃ і҃ па́стырѧ. тогда̀ гл҃а ѹ҆че́никомъ свои҆мъ. *жа́тва
і҆ѡ҃а д҃ ѹ҆бо мно́га, дѣ́лателїи же ма́ло. моли́тесѧ ѹ҆-
бо господинꙋ жа́твѣ, ꙗ҆́ко да и҆зведе҃ дѣ́ла-
телѧ на жа́твꙋ своюю̀.

Гл҃а, і҃. за҃.

м҃а г҃ / лꙋ҃ д҃ И҆ призвавъ* ѻ҆банадесѧте ѹ҆ченика своѧ̀,
дастъ и҆мъ власть на дꙋсѣх҃ нечи́сты҃,
ꙗ҆́ко да и҆зго́нѧ҃ и҆хъ, и҆ сцѣлити всѧкъ
недꙋгъ и҆ всѧкꙋ болѣзнь. двана́десѧти҃
же а҆п҃ломъ и҆мена̀ сꙋ́ть сїа̀. пе́рвыи си́монъ и҆-
же нарица́етсѧ петръ, и҆ а҆ндре́а бра҃т є҆го. (-)[1]
и҆а́ковъ зеведе́ѡвъ, и҆ і҆ѡа́ннъ бра҃ є҆го. фили́ппъ,
и҆ вардоломе́и. дома̀, и҆ матде́и мытарь. і҆а́ковъ
а҆лфеѡвъ, и҆ [келеве́и нареченыи фад҃е́и][2]. сі́мон҃ [ка-
нанитъ][3], и҆ і҆ꙋда и҆скарио́тъскїи и҆же и҆ пре-
дастъ є҆го Сїа̀ ѻ҆банадесѧте посла̀ і҆͠с заповѣ́-
давъ и҆мъ гл҃ѧ. на пꙋть ѧ҆зыкъ не и҆дѣте, и҆ въ
градъ самарѧнскыи не внидѣте. и҆дѣте же паче
лꙋ҃ д҃ къ ѻ҆вцамъ погибши҃ домꙋ і҆и҃лева. *ходѧ́ще же

що тільки доторкнуся до його одежі,
спасуся. **22** Ісус же, обернувшись і
побачивши її, сказав: Кріпися дочко!
Твоя віра тебе спасла. І жінка була
спасенна від тієї години. **23** І прий-
шовши до хати князя, Ісус побачив
сопілкарів і юрбу, що голосила, **24** і
сказав Він їм: Відійдіть, бо дівчина
не померла, але спить. І вони глузу-
вали з Нього. **25** Коли ж вигнано юр-
бу, ввійшовши, Він взяв її за руку – і
дівчина піднялася. **26** І ця вістка о-
бійшла по всій тій землі. *поч. 33*
27 І коли Ісус відходив звідти, за
Ним пішли два сліпці, що гукали і го-
ворили: Помилуй нас, Ісусе, Сину Да-
видів! **28** Як же Він прийшов до хати,
до Нього приступили сліпці, і сказав
їм Ісус: Чи вірите, що можу це зроби-
ти? Сказали вони Йому: Так, Госпо-
ди! **29** Тоді доторкнувся до їхніх о-
чей, кажучи: Хай вам буде за вашою
вірою! **30** І їм відкрилися очі. І заборо-
нив їм Ісус, кажучи: Вважайте, щоб
ніхто не довідався. **31** Вони ж, вий-
шовши, прославили Його по всій тій
землі. **32** *Як же ті виходили, ось до лук. 11
Нього привели німого чоловіка, який
був біснуватий. **33** І коли вигнано бі-
са, німий заговорив. І юрби дивува-
лися, кажучи що: Ніколи не з’являло- ниж. 21
ся таке в Ізраїлі. **34** *Фарисеї ж гово- мар. 3
рили: Він виганяє бісів бісівським лук. 11
князем. **35** *І проходив Ісус всі міста мар. 6
і села, навчаючи на їхніх зборах, і лук. 13
проповідуючи Євангеліє Царства, і
оздоровляючи всяку недугу і всяку
хворобу в народі. *поч. 34*
36 *Побачивши ж юрби, Він зми- мар. 6
лосердився над ними, бо були змішa-
ні і відкинені, як вівці, що не мають
пастиря. **37** Тоді Він сказав своїм уч-
ням: *Отже, жнива великі, а робітни- лук. 10
ків мало. **38** Моліться, отже, до Гос- ів. 4
пода жнив, щоб вивів робітників на
свої жнива.

Глава 10, *поч.*

мар. 3
1 І *прикликавши своїх дванадця- лук. 9
тьох учнів, Він дав їм владу над не-
чистими духами, щоб вони їх виганя-
ли і оздоровляли всяку недугу і всяку
хворобу. **2** А це є імена дванадцятьох
апостолів: перший – Симон, який на-
зивається Петро, і Андрій, його брат;
Яків Зеведеїв і Іван, його брат; **3** Фи-
лип і Вартоломей; Тома і Матей, ми-
тар; Яків Алфеїв і Келевей, названий
Фаддеєм; **4** Симон Кананіт і Юда Іс-
каріотський, який і видав Його. **5**
Цих дванадцятьох Ісус послав, запо-
вівши їм, кажучи: На дорогу поган не
ідіть, і до самарянського міста не
входьте. **6** Ідіть же радше до загиб-
лих овець з ізраїлевого дому. **7** *Іду- лук. 9
чи ж, проповідуйте, кажучи, що: Наб-

лизилося Небесне Царство. **8** Хво-
рих оздоровляйте, прокажених очи-
щуйте, мертвих воскрешайте, бісів
виганяйте. Даром ви одержали, да-
мар. 6 ром дайте. *поч. 35*
лук. 9 **9** *Не беріть золота, ані срібла,
ані мідяків при ваших поясах, **10** ні
торбу на дорогу, ані дві одежі, ані
тим1. 5 обуву, ані палиці, *бо робітник є
лук. 10 гідний своєї винагороди. **11** Коли
ввійдете в яке-будь місто або село,
випитайте, хто в ньому є гідним, і
тут перебудьте, доки не вийдете. **12**
лук. 10 *Входячи ж в дім, вітайте його, ка-
жучи: Мир цьому домові. **13** І як-
що, отже, дім буде гідний, ваш мир
прийде на нього, якщо ж не буде
дія. 3 гідний, ваш мир повернеться до
і 10 вас. **14** *І як хтось вас не прийме, а
лук. 9 не послухається ваших слів, вихо-
мар. 6 дячи з дому або з того міста, обтру-
сіть порох ваших ніг. **15** Амінь, ка-
жу вам: легше буде содомській і го-
морській землі у судному дні, ніж
тому містові. *поч. 36*

лук. 10 **16** *Ось Я вас посилаю, як овець
серед вовків. Отже, будьте мудрі як
змії і невинні як голуби. **17** Стере-
жіться ж людей, бо видадуть вас на
збори і на їхніх зібраннях битимуть
вас. **18** Перед володарів же й царів
вас поведуть задля Мене, на свід-
мар. 13 чення їм і поганам. **19** *Коли ж вас
лук. 12 видають, не журіться, як, або що
скажете, бо вам буде дано в тій го-
дині, що скажете. **20** Бо не ви буде-
те говорити, але Дух вашого Бать-
ка, що говорить у вас. **21** Видасть
же брат брата на смерть і батько
дитину, і діти повстануть проти
батьків і вб'ють їх. **22** І будете зне-
навиджені всіма, задля мого імені.
Хто ж перетерпить до кінця, той
спасеться. *поч. 37*
23 Коли ж вас переслідують в
цьому місті, тікайте до іншого. А-
мінь бо кажу вам: не обійдете ізра-
їльських міст, поки прийде Людсь-
лук. 6 кий Син. **24** *Учень не є понад сво-
ів. 13 го учителя ані раб понад свого па-
і 15 на. **25** Досить учневі, щоб був як
його вчитель, і раб – як його пан.
Якщо господаря дому назвали ве-
мар. 4 елзевулом, скільки радше його до-
лук. 8 машніх! **26** *Отже, не бійтеся їх. Бо
і 12 ніщо не є закритим, що не відкри-
ється, і сховане, що не вийде на яв.
27 Те, що кажу вам в темряві, го-
воріть в світлі, і те, що чуєте до
лук. 12 вуха, проповідуйте на дахах. **28** *І
не бійтеся тих, що вбивають тіло, а
душу не можуть вбити, радше ж
бійтеся того, що може і душу і тіло
лук. 12 погубити в гієні. **29** *Чи не дві
пташки продаються за одного аса-
рія? І ані одна з них не впаде на

проповѣдꙋите, глаголюще, ꙗко приближисѧ црствїе
небное. болѧщаа исцѣлите, {прокаженыѧ очищаи-
те, мртвыѧ вскрешаите, бѣси изгоните}[4]. тꙋ-
не прїасте, тꙋне дадите. за҃. ле҃.
*Не стѧжите злата, ни сребра, ни мѣди при м҃ ѕ҃ лꙋ҃ д҃
поѧсѣхь ваших. ни пиры на пꙋти, ни двою ри-
зꙋ, ни сапогъ, ни жезлъ. *достоинъ бо (есть) а҃ тим҃ е҃ лꙋ҃ і҃
дѣлатель мзды своеѧ. вонже аще колиждо гра или
весь внидете, испытаите кто в немъ досто-
инъ есть, и тꙋ пребꙋдѣте дондеже изыдете.
*входѧще же в домъ, цѣлꙋите его. {глаголюще лꙋ҃ і҃
миръ домꙋ семꙋ}[5]. и аще ꙋбо бꙋдетъ домъ
достоинъ, прїидетъ миръ вашъ нань. аще ли же
не бꙋдетъ достоинъ, миръ вашъ к вам възвра- дѣѧ҃ г҃ и і҃
титсѧ. *и иже аще не прїиметъ васъ, ниже по- лꙋ҃ д҃ м҃ ѕ҃
слꙋшаетъ словесъ вашихъ, исходѧще из домꙋ,
или из града того, отрѧсѣте прахъ ногъ ва-
шихъ. аминь глаголю вамъ, отраднѣе бꙋдетъ зем-
ли содомстѣ и гоморстѣи в днь сꙋдныи, неже
градꙋ томꙋ. за҃, лѕ҃.
*Се азъ посылаю вы ꙗко овцѧ посредѣ влъковъ. лꙋ҃ і҃
бꙋдѣте ꙋбо мꙋдри ꙗко змїа, и цѣли ꙗко го-
лꙋбїе. внемлѣте же от члвкъ. предадѧтъ бо вы
на сонмы, и на соборищих ихъ бїютъ вы. (-)[6]
предъ владыкы же и црѧ ведени бꙋдете, мене
ради. въ свѣдѣтельство имъ, и ѧзыкомъ.
*егда же предаютъ вы, не пецѣтесѧ, како или м҃ гі҃ лꙋ҃ ві҃
что възглаголете. дастъ бо сѧ вамъ в тои часъ,
что възглаголете. не вы бо бꙋдете глаголющеи, но
дхъ отца вашего глаголѧи в вас. предастъ же
братъ брата на смрть, и отцъ чадо. и въс-
танꙋтъ чада на родителѧ, и ꙋбїютъ ихъ.
и бꙋдете ненавидими всѣми, имени моего ради.
претрьпѣвыи же до конца тои спсенъ бꙋдетъ.
за҃, лз҃.
Егда же гонѧтъ вы въ градѣ семъ, бѣгаите
в дрꙋгїи. аминь бо глаголю вам, не имате скончати
грады їилевы, доиндеже прїидетъ снъ члвчкїи.
*Нѣсть ꙋченикъ над ꙋчителемъ {своимъ}[7], лꙋ҃ ѕ҃ іоа҃ гі҃ и҃ еі҃
ниже рабъ, над господиномъ своимъ. довлѣетъ
ꙋченикꙋ, да бꙋдетъ ꙗко ꙋчитель его, и рабъ,
ꙗко гь его. аще господина домꙋ веелзевꙋла наре-
кошѧ, колми паче домашнѧѧ его; *не ꙋбоите- м҃ д҃ лꙋ҃ и҃ и҃ ві҃
сѧ ꙋбо ихъ. ничтоже бо есть покровено, еже не
открыетсѧ. и таино, еже не ꙋвѣдѣно бꙋдетъ.
еже глаголю вамъ въ тмѣ, рцѣте въ свѣтѣ. и
еже въ ꙋши слышите, проповѣдите въ кро-
вѣхъ. *и не ꙋбоитесѧ от ꙋбивающих тѣло, лꙋ҃ ві҃
дшꙋ же не могꙋщих ꙋбити. ꙋбоите же сѧ
паче могꙋщаго и дшꙋ и тѣло погꙋбїти в
геєннѣ. *не двѣ ли птици (цѣнитасѧ единомꙋ лꙋ҃ ві҃
ассарїю)[3]; и ни една от нею падетъ на земли

без Отца вашего. вам же и власи главнии вси изочтени суть. не убойтеся убо, множайших птиць лучши есте вы. зач. ли.
*всяк убо иже исповесть мя пред человеки, исповем (его и аз)[4] пред Отцем моим, иже на небесех. а иже отвержется мене пред человеки, отвергуся [его и азъ][5] пред Отцемъ моимъ, иже на небесехъ. *Не мните яко приидох воврещи миръ на землю. не приидох (бо) воврещи миръ, но мечь. приидох бо разлучити человека на отца своего, и дщере на матере свою. и невестуна свекровь свою. *и врази человеку домашнии его. зач. лд.

*Иже люби отца или матере паче мене, несть мене достоинъ. и иже люби сына или дщере паче мене, несть мене достоинъ. *и иже не приимет креста своего, и вслед мене грядет, несть мене достоинъ. *Обретый душу свою, погубит ю. *а иже погубит душу свою мене ради, обрящет ю. *Иже (васъ приемлет)[11], мене приемлет. и иже приемлет мене, приемлет пославшаго мя. приемлай пророка во имя пророче, мзду пророчю приимет. и приемлай праведника во имя праведниче, мзду праведничю приимет. *И иже аще напоит единого от малых сих чашу студену воду, токмо во имя ученика. аминь глаголю вам, не погубит мзды своея.

землю без вашого Батька, **30** вам же і все волосся голови почислене. **31** Отже, не бійтеся, ви є кращі від багатьох птиць. *поч. 38* мар. 8

32 *Отже, кожного, що визнає Мене перед людьми, визнаю його і Я перед моїм Батьком, що на небесах. **33** А хто відречеться Мене перед людьми, відречуся його і Я перед моїм Батьком, що на небесах. **34** *Не думайте, що Я прийшов принести мир на землю, бо Я не прийшов принести мир, але меч. **35** Бо Я прийшов розлучити чоловіка проти свого батька, і дочку проти своєї матері, і невістку проти своєї свекрухи. **36** *І вороги людині – його домашні. *поч. 39*

лук. 9 і 12 тим2. 2 лук. 12 мих. 7

37 *Хто любить батька або матір більше від Мене, не є Мене гідний; і хто любить сина або дочку більше від Мене, не є Мене гідний; **38** *і хто не бере свого хреста і не йде вслід за Мною, не є Мене гідний. **39** *Хто знайшов свою душу, він її втратить, *а хто втратить свою душу задля Мене, її знайде. **40** *Хто вас приймає, Мене приймає, і хто Мене приймає, приймає Того, що Мене послав. **41** Хто приймає пророка в ім'я пророче, одержить винагороду пророчу; і хто приймає праведника в ім'я праведниче, одержить винагороду праведника. **42** *І хто лиш напоїть одного з цих малих чашею холодної води тільки в ім'я учня. Амінь, кажу вам: не втратить своєї винагороди.

лук. 14 мар. 8 ниж. 16 мар. 8 лук. 9 і 14 лук. 9 і 17 мар. 8, ів. 12 лук. 10 ів. 13 мар. 9

Глава, аі.

И бысть егда скончаша Іисус, заповедая обеманадесяте учеником своим, прейде оттуду учити и проповедати во градех их. зач. м.
*Іоаннъ же слышав во узилищи дела Христова, пославъ [два][1] от ученикъ своих. рече ему. ты ли еси грядый, или иного чаемъ? и отвещавъ Іисус рече имъ. шедша возвестита Іоаннови, яже слышита и видита. слепии прозираютъ и хромии ходятъ, прокаженнии очищаются, и глухии слышат (-)[2] мертвии востают, и нищии благовествуютъ. и блаженъ есть иже аще не соблазнится о мне. тема же исходящема, начатъ Іисус (народомъ глаголати)[3] о Іоанне. чесо изыдосте в пустыню видети? трость ли ветром колеблему? но чесо изыдосте видети? человека ли в мягкия [ризы][4] облечена? се иже мягкая носящеи, во домохъ царскихъ суть. но чесо изыдосте видети? пророка ли? ей глаголю вамъ, и лише пророка. сей [бо][5] есть, о немже есть писано. *Се аз посылаю ангела моего пред лицемъ твоимъ, иже

Глава 11

1 І сталося, що коли Ісус закінчив заповідати дванадцятьом своїм учням, Він перейшов звідти, щоб навчати і проповідувати в їхніх містах. *поч. 40*

2 *Іван же, почувши у в'язниці про Христові діла, пославши двох своїх учнів, **3** сказав Йому: Чи Ти є Той, що йде, чи очікувати іншого? **4** І відповівши, Ісус сказав їм: Пішовши, сповістіть Іванові те, що чуєте і бачите. **5** Сліпі відзискують зір і кульгаві ходять, прокажені стають чистими і глухі чують, мертві встають і бідні благовіщують, **6** і блаженним є той, що не згіршиться Мною. **7** А як ті відходили, Ісус почав юрбам говорити про Івана: Що вийшли ви в пустелю побачити? Чи *не* тростину, колихану вітром? **8** Але що вийшли ви бачити? Чи *не* людину, зодягнену в м'яку одіж? Ось ті, що носять м'яке, є в царських домах. **9** Але що вийшли ви бачити? Чи *не* пророка? Так, – кажу вам, – і більше, як пророка! **10** Бо цей є *той,* про кого є написано: *Ось Я посилаю мого ангела перед твоїм лицем, який підготує твою дорогу пе-

лук. 7 мал. 3 мар. 1 лук. 7

ред Тобою. **11** Амінь, кажу вам: між
народженими від жінок не повстав
більший від Івана Хрестителя, а най-
менший у Небеснім Царстві є біль-
лук. 16 ший від нього. **12** *Від дня ж Івана
Хрестителя *і* дотепер Небесне Царс-
тво здобувається силою, і насильни-
ки його захоплюють. **13** Адже всі Про-
роки і Закон пророкували до Івана.
мал. 4 **14** І якщо хочете прийняти, *той є Іл-
ля, що має прийти. **15** Хто має вуха,
щоб слухати, нехай слухає. *поч. 41*

лук. 7 **16** *До кого ж уподібню цей рід?
Він подібний до дітей, що сидять на
ярмарках і що кличуть до своїх дру-
зів, **17** і кажуть: Ми вам грали на со-
пілці – ви не танцювали, ми вам го-
лосили – і ви не ридали. **18** Бо прий-
шов Іван, що ні не їсть ні не п'є, і ви
кажете: Біса має. **19** Прийшов Люд-
ський Син, що їсть і п'є, і ви кажете:
Ось людина ненажера і п'яниця, друг
митарів і грішників. І оправдалася
премудрість своїми дітьми. *поч. 42*

20 Тоді Ісус почав докоряти міс-
там, в яких сталося найбільше його
чудес, тому що вони не покаялися. **21**
лук. 10 *Горе тобі, Хоразине! Горе тобі, Вит-
саїдо! Бо якщо б в Тирі і Сидоні ста-
лися б чудеса, що сталися у вас, дав-
но, отже, в волосінниці і попелі були
б покаялися. **22** Одначе кажу вам: Ти-
рові і Сидонові відрадніше буде в
день судний, ніж вам. **23** І ти, Капер-
науме, що піднявся до небес, до аду
зійдеш. Тому що якщо б в Содомі
сталися сили, що сталися в тобі, існу-
вали б, отже, до нинішнього дня. **24**
Одначе кажу вам, що содомській зем-
лі буде відрадніше в день судний,
лук. 10 ніж тобі. **25** *В тому часі Ісус відпо-
вів і сказав: Визнаюся Тобі, Батьку!
Господи неба і землі! Бо Ти втаїв це
від премудрих і розумних і відкрив
те немовлятам. **26** Так, Батьку, бо так
було до вподоби Тобі. *поч. 43*

ів. 3 **27** *Все мені передане моїм Бать-
ком. І ніхто не знає Сина, тільки
ів. 2 Батько, *ані Батька ніхто не знає,
тільки Син і *той,* кому лиш хоче Син
відкрити. **28** Прийдіть до Мене всі
струджені і обтяжені – і Я заспокою
вас! **29** Візьміть ярмо моє на себе і
навчіться від Мене, бо Я лагідний є і
єре. 1 покірний серцем, – *і знайдете спо-
ів1. 5 чинок душам вашим. **30** *Ярмо бо
моє добре і тягар мій легкий є.

Глава 12 *поч. 44*

мой5. 23
мар. 2
лук. 6 **1** *В тім часі пішов Ісус у суботу
через засіяні *поля.* Учні ж його зго-
лодніли і почали зривати колосся та
їсти. **2** Фарисеї ж, побачивши, сказа-
ли Йому: Ось твої учні роблять те,
црс1. 21 чого не годиться робити в суботу. **3**
лук. 6
мар. 2 *Він же їм сказав: Чи ви не читали,

оуготовитъ пꙋть твой предъ тобою. аминь глю
вамъ. не воста в рожденныхъ женами болїи ꙇоан-
на кртла. мнїи же, во цртвїи нбнѣмъ, бо-
лїи его есть. *ѿ дни же Іоанна кртла досе- лꙋ ѕі
лѣ, црствїе нбное нꙋдитса. и нꙋжницы вос-
хищаютъ е. вси бо прроци и законъ до ꙇоанна
прорекоша. и аще хощете прїати, *той есть малⷯ д
илїа хотай прїити. имѣай оуши [слыша-
ти][6], да слышитъ. за, ма
*Комꙋ же оуподоблю родъ сей. подобенъ есть дѣтемъ, лꙋ з
сѣдащимъ на торжищихъ, (и)[7] возглашающимъ
{дрꙋгомъ}[8] [своимъ][9], (и глющимъ)[10]. пискахомъ
вамъ, и не пласасте. плакахомъ [вамъ][11], и не
рыдасте. Прїиде бо Іоанъ ни ꙗды ни пїа, и
(глете)[12] бѣсъ имать. прїиде снъ члческїи ꙗдый
и пїа, и (глете)[13], се члкъ ꙗдца и винопїица,
мытаремъ дрꙋгъ и грѣшникомъ. и оправдиса
премꙋдрость. ѿ [чадъ][14] своихъ. за, мв.
Тогда нача {Іс}[15] понашати градовомъ, в нихже бы-
ша множайшаа силы его, зане не покаашаса.
*Горе тебѣ хоразинъ, горе тебѣ (вꙋдсаида)[16]. ꙗко лꙋ і
аще в тѵрѣ и сидонѣ быша силы бывшаа бывшаа-
шаа в васъ, древле оубо во вретищи и пепе-
лѣ покаалиса быша, обаче глю вамъ, тирꙋ и
сидонꙋ ѿраднѣе бꙋдетъ в днь сꙋдный, неже
вамъ. И ты (капернаоумъ)[17], (иже до)[18] нбсъ
вознесыйса, до ада снидеши. зане аще в содо-
мѣхъ быша силы бывшаа, бывшаа в тебѣ, пре-
были оубо быша до (днешнаго дне)[19]. обаче глю
вамъ, ꙗко земли содомъстѣй ѿраднѣе бꙋдетъ в
днь сꙋдный, неже тебѣ. *в то врема ѿвѣща Іс, лꙋ і
рече. исповѣдаю ти са оче Ги нбси и земли,
ꙗко оутаилъ еси сїа ѿ премꙋдрыхъ и разꙋм-
ныхъ, и ѿкрылъ еси та младенцемъ. ей оче, ꙗко тако
(бысть блговоленїе)[20] предъ тобою. за, мг.
*вса мнѣ предана сꙋть оцемъ моимъ. и ник- іоа г
тоже знаетъ сна, токмо ѿцъ, *ни оца кто іоа в
знаетъ, токмо снъ, и емꙋже аще волитъ
снъ ѿкрыти. прїидѣте ко мнѣ вси трꙋждаю-
щеиса и обремененїи, и азъ покою вы. воз-
мѣте иго мое на себе, и наоучитеса ѿ мене,
ꙗко кротокъ есмь, и смиренъ срдцемъ, *и обра- єрема а
щете покой дшамъ вашимъ. *иго бо мое а іоа є
блго, и брема мое легко есть.

Гла, ві. за, мд.

В то* врема иде Іс в сꙋботы сквозѣ сѣ- є мо іг / м в / лꙋ ѕ
анїа. оучнцы же его возалкашаса, и
начаша востерзати класы и ꙗсти.
фарисее же видѣвше, рѣша емꙋ. се оуче-
ницы твои творатъ, егоже не достой твори- а цр ка / лꙋ ѕ / м в
ти в сꙋботы. *он же рече имъ. нѣсте ли чли

что сътвори двдъ, егда възалка (самъ), и су-
в мѡ кд, г мѡ и щїи с нимъ; како вниде в храмъ бжїи, и
и кд, м в хлѣбы преложенїѧ снѣсть, ихже не достоинно
лу ѕ (ему бѣ)[1] ѧсти, ни сущимъ с ними, *токмо
д мѡ ки иереомъ единѣмъ; *или нѣсте чли в законѣ,
ꙗко в суботы сщенницы в црькви суботы сквер-
нѧтъ, и неповинни суть; Глю же вамъ, ꙗко
црькве боле есть здѣ· Аще ли бысте видѣли
іосїа ѕ, вѣі д *что есть млти хощу, а не жертвѣ, николи-
же убо бысте осуждали неповинныхъ. Гь бо есть
(и) суботѣ снъ члческїи· зач, ме·
мр г, лу ѕ *И пришедъ ѿтуду прїиде на сонмище ихъ. И се
члкъ {бѣ ту}[2], руку имы суху. и въпросишѧ
его глюще, аще достоитъ въ суботы цѣлити;
да (нань възглютъ)[3]· Он же рече имъ. кто есть ѿ
васъ члкъ, иже имать овчѧ едино, и аще впа-
детсѧ {-}[4] в суботы въ ѧму, не иметъ ли
(-)[5], и изметъ; кольми убо лучши есть члкъ
овчѧте; Тѣмже (убо) достоитъ в суботы
добро творити· Тогда (гла)[6] члку, простри (ру-
ку твою)[7]. и простретъ, и утвердисѧ цѣла
ꙗко другаа· зач, мѕ·
{фарисее же шедше}[8] совѣтъ сътворишѧ нань,
како да его погубѧтъ. Ис же разумѣвъ, ѿиде
ѿтуду, зач·
И по немъ идошѧ народи мнози, и исцѣли
ихъ всѣхъ· и запрѣти имъ да не ꙗвѣ его
творѧтъ ꙗко да сбудетсѧ реченое исаїемъ
ісаїа мв прркомъ глющемъ· *Се отрокъ мои егоже из-
волихъ, възлюбленный мои, наньже блговоли
дша моѧ. положу дхъ мои на немъ, и судъ
ѧзыкомъ възвѣститъ. не преречетъ, ни възо-
пїетъ. ниже услышитъ кто на распутїихъ
гласа его. трости съкрушены не преломитъ, и
лена вънемшасѧ не угаситъ, дондеже изве-
детъ в побѣду судъ. и на имѧ его ѧзыци
лу аі уповаютъ· *Тогда приведошѧ к нему бѣснующа-
сѧ слѣпа и нѣма, и исцѣли его, ꙗко [слѣпо-
му и нѣмому][9] глати и глѧдати· И дивлѧ-
хусѧ вси народи (глюще)[10]. еда сеи есть (хс),
вѣі д, мр г, лу аі снъ двдвъ; фарїсее же слышавше, рѣшѧ. *сеи не
изгонитъ бѣсы, токмо о веелзевулѣ кнѧзи
бѣсовстѣмъ· вѣдыи же [ис][11] мысли ихъ, рече
мр г, лу аі имъ. *всѧко црство раздѣлшеесѧ на сѧ, за-
пустѣетъ. и всѧкъ градъ, или домъ раздѣли-
выисѧ на сѧ, не станетъ. и аще сатана, са-
тану изгонитъ, на сѧ раздѣлилсѧ есть, како
убо станетъ црство его; И аще азъ о веельзе-
вулѣ изгоню бѣсы, снове ваши о комь изго-
нѧтъ; Сего ради [тїи вамъ будуть су-
дїѧ][12]. аще ли же (азъ о дсѣ бжїи)[13] изгоню
бѣсы, убо постиже на васъ црствїе бжїе· Или

що зробив Давид, коли сам зголоднів
і ті, що були з ним? **4** Як він увійшов мой2. 29
до божого храму і з'їв хліби предло- мой3. 8
ження, яких не годилося їсти *ані* йо- і 24
му, ані тим, що з ним, *тільки одним мар. 2, лук. 6
священикам? **5** *Або хіба ви не чита- мой4. 28
ли в Законі: Що в церкві в суботу
священики безчестять суботу – і є не-
винними? **6** Кажу ж вам, що тут є
більше від церкви. **7** Коби ж ви знали йос. 6
*що значить: хочу милосердя, а не вищ. 9
жертви, то ніколи б не осуджували не-
винних. **8** Бо Людський Син є і Гос-
подом суботи. *поч. 45*

9 *І прийшовши звідти, Він прий- мар. 3
шов до їхнього збору. **10** І ось був лук. 6
там чоловік, що мав суху руку. І Йо-
го запитали, щоб Його оскаржити, ка-
жучи: Чи годиться в суботу оздоров-
ляти? **11** Він же сказав їм: *Чи* хто з
вас є людиною, що має одну вівцю, і
якщо впаде в яму у суботу, чи не ві-
зьме і не вийме? **12** А наскільки лю-
дина є кращою від вівці! Тому, отже,
годиться в суботу робити добро. **13**
Тоді сказав чоловікові: Простягни
твою руку. І він простягнув – і вона
стала здоровою, так як *і* друга. *поч.46*

14 Фарисеї ж, пішовши, зробили
засідання проти Нього, як Його погу-
бити. **15** Ісус же, довідавшись, відій-
шов звідти. *поч.*
І за Ним пішли численні юрби, і Він
їх всіх оздоровив **16** і заборонив їм,
щоб Його не виявляли. **17** Щоб збу-
лося сказане пророком Ісаєю, що го-
ворить: **18** *Ось Мій Слуга, якого Я іс. 42
побажав, Мій Улюблений, якого впо-
добала моя душа. Покладу на Нього
Мого Духа, і Він сповістить суд пога-
нам. **19** Він не протиставиться, ані не
кричатиме, ані не почує ніхто на роз-
доріжжях його голосу. **20** Зламаної
тростини Він не переломить і не зага-
сить гнота, що тліє, доки не виведе
суд у перемогу. **21** І на його ім'я на-
діятимуться погани. **22** *Тоді при- лук. 11
вели до Нього біснуватого: сліпого і
німого. І Він його оздоровив так, що
сліпий і німий говорив і бачив. **23** І
всі юрби дивувалися, говорячи: Чи
цей є Христос, Син Давидів? **24** Фа- вищ. 9
рисеї ж, почувши, сказали: *Цей не мар. 3
виганяє бісів, хіба веелзевулом, бі- лук. 11
сівським князем. **25** А Ісус, знаючи мар. 3
їхні думки, сказав їм: *Кожне цар- лук. 11
ство, що розділилося в собі, запустіє,
і кожне місто чи дім, що розділився в
собі, не встоїть. **26** І якщо сатана
виганяє сатану, він розділився у собі.
Як, отже, стоятиме його царство? **27** І
якщо Я виганяю бісів веелзевулом,
ваші сини ким виганяють? Задля
цього ті вам будуть суддями. **28**
Якщо ж Я Божим Духом виганяю
бісів, отже, на вас надійшло Боже
Царство. **29** Або як може хто ввійти

до дому сильного і розграбувати його
посуд, якщо скоріше не зв'яже силь-
ного? І тоді розграбує його дім.
поч. 47

30 Хто не є зі Мною, є проти
Мене, і хто не збирає зі Мною, – роз-
мар. 3 кидає. **31** Задля цього говорю вам:
лук. 12 *Кожний гріх і хула будуть відпу-
ів1. 5 щені людям, а та хула, що проти Ду-
ха, не буде відпущена людям. **32** І
хто лиш скаже слово проти Людсько-
го Сина, йому відпуститься, а хто
скаже проти Святого Духа, йому не
відпуститься ані в цім віці, ані в
будучому. **33** Або виростіть добре
дерево – і його плід добрий, або
виростіть погане дерево – і його плід
поганий. Бо дерево пізнається від
плоду. **34** Роди гадючі, як можете
лук. 6 говорити добро, будучи злими? *Бо з
повноти серця говорять уста. **35** До-
бра людина з доброго скарбу вино-
сить добрі речі, і зла людина зі злого
скарбу виносить злі речі. **36** Кажу ж
вам, що за кожне марне слово, яке
люди скажуть, дадуть за нього відпо-
відь у день судний. **37** Бо від своїх
слів оправдаєшся і від своїх слів бу-
деш засуджений. *поч. 48*

ниж. 16 **38** Тоді деякі з книжників і фари-
кор1. 1 сеїв відповіли, кажучи: Учителю, *хо-
чемо бачити від Тебе знак. **39** Він же,
лук. 11 відповівши, сказав їм: *Поганий і
перелюбний рід шукає знак, і знаку
йому не дасться, тільки знак пророка
йон. 2 Йони. **40** *Бо так як Йона був у жи-
лук. 11 воті кита три дні і три ночі, так буде і
Людський Син три дні і три ночі в
серці землі. **41** Ніневійські мужі ста-
нуть на суд з цим родом і його осу-
дять, бо вони покаялися на проповідь
йон. 3 *Йони. І ось тут більший від Йони.
лук. 11 **42** Цариця полудня стане на суд з
црс3. 10 цим родом і його засудить, *бо вона
пар2. 9 прийшла з кінців землі, щоб послу-
лук. 11 хати Соломонову премудрість. І ось
лук. 11 тут більший від Соломона. **43** *Коли
ж нечистий дух вийде з людини, він
переходить через безводні місця, шу-
каючи відпочинку. І не знаходить. **44**
Тоді він каже: Повернуся до мого
дому, звідки я вийшов. І прийшовши,
знаходить *його* порожнім, заметеним
і прикрашеним. **45** Тоді іде і бере з
собою сім інших духів, гірших від
себе, і ввійшовши, вони живуть там. І
буде останнє тій людині гірше від по-
переднього. Так буде і цьому злому
родові. *поч. 49*

мар. 3 **46** *Як же Він ще говорив до лю-
лук. 8 дей, ось його мати і його брати стоя-
ли ззовні, намагаючись говорити з
Ним. **47** Сказав же хтось Йому: Ось
твоя мати і твої брати стоять назовні,
бажаючи з Тобою говорити. **48** Він
же, відповівши сказав до того, що го
ворив до Нього: Хто є моя мати і

ка́ко мо́жетъ кто̀ вни́ти в домъ крѣ́пкаго,
и҆ сосу́ды е҆го̀ расхи́тити, а҆́ще не пе́рвѣе свя́-
жетъ крѣ́пкаго, и҆ тогда̀ до́мъ е҆го̀ расхи́-
титъ; за҃, мз҃·
И҆́же нѣ́сть со мно́ю, на́ мя е҆́сть, и҆ і҆́же не собѝ-
ра́етъ съ мно́ю, расточа́е҆· Сего̀ ра́ди гл҃ю вамъ,
*вся́къ грѣ́хъ и҆ хула, ѿпꙋ́стѧтся чл҃комъ, а҆ мр҃ г҃ лѵ҃ бі҃ і҆ѡ҃а є҃
и҆́же на дх҃ъ хꙋла̀, не ѿпꙋ́стится [чл҃кѡ̑мъ][14]. и҆ і҆́же
а҆́ще рече́тъ сло́во на́ сн҃а чл҃ческаго, ѿпꙋ́стится
е҆мꙋ̀. а҆ и҆́же рече́тъ на́ дх҃а ст҃го, не ѿпꙋ́сти-
тся е҆мꙋ̀, ни в сі́и вѣ́къ, ни в бꙋ́дꙋщі́и· И҆ли
сотвори́те дрѣ́во добро, и҆ пло́дъ е҆го до́бръ.
и҆ли сотвори́те дрѣво зло, и҆ пло́дъ е҆го зо́лъ. ѿ
плода̀ бо дрѣво позна́но бꙋ́детъ· Порожде́нїѧ е҆-
хи́днова, ка́ко мо́жете добро гл҃ати, зли сꙋ́ще;
*ѿ и҆збы́тка бо срц҃ꙋ, ѹ҆ста гл҃ютъ· Бл҃гы́и лѵ҃ ѕ҃
чл҃къ, ѿ бл҃гаго сокро́вища и҆зно́ситъ бл҃га́ѧ. и҆
лꙋка́выи чл҃къ, ѿ лꙋка́ваго сокро́вища, и҆зно́-
ситъ лꙋка́ваѧ· Гл҃ю же вамъ, ꙗ҆́ко всѧ́ко сло́во
пра́здно е҆́же [а҆́ще рекꙋтъ][15] чл҃цы, воздадѧ́тъ
ѡ҆ не́мъ сло́во въ дн҃ь сꙋ́дныи· ѿ слове́съ бо
свои́хъ ѡ҆пра́вдишися, и҆ ѿ слове́съ свои҆ ѡ҆сꙋди-
шися· за҃, ми҃·
Тогда̀ ѿвѣща́ша [-][16] нѣці́и ѿ книжни́къ и фа-
рисе́и гл҃юще. ѹ҆чи́телю, *хо́щемъ ѿ тебе знаме́нїе ни҃ бі҃ а҆ кр҃ а҃
видѣ́ти· Ѻ҆н же ѿвѣща́въ рече и҆мъ. *ро́дъ лꙋ- лѵ҃ аі҃
ка́въ и҆ прелюбодѣ́и, знаме́нїѧ и҆́щетъ. и҆ зна-
ме́нїе не дасться е҆мꙋ̀, то́кмо знаме́нїе і҆ѡ́ны
пр҃рка. *ꙗ҆́коже бо бѣ̀ і҆ѡ́на въ чре́вѣ ки́товѣ три і҆ѡ҆на в҃ лѵ҃ аі҃
дн҃и, и҆ три но́щи. та́ко бꙋ́детъ и҆ сн҃ъ чл҃-
ческїи в срц҃и земли три дн҃и, и҆ три но́щи· Мꙋ-
жі́е ниневи́тьстїи въста́нꙋтъ на сꙋ́дъ с родо́мъ
симъ, і҆ ѡ҆сꙋ́дꙗтъ и҆̀, ꙗ҆́ко пока́ꙗшасѧ пропове́-
дїю *і҆ѡ҆́нинѹю. и҆ се бо́ле і҆ѡ́ны здѣ̀· Црц҃а ю҆́же- і҆ѡ҆на г҃ лѵ҃ аі҃
скаа въста́нетъ на сꙋ́дъ с родомъ си́мъ, и҆ ѡ҆сꙋ-
дитъ и҆̀, *ꙗ҆́ко прїи́де ѿ коне́цъ земла̀ слы́шати г҃ цр҃ і҃ в҃ пара҃ ѳ҃ лѵ҃ аі҃
премꙋ́дрость соло́моновꙋ. и҆ се бо́ле соло́мона здѣ̀·
*Е҆гда же нечи́стыи дх҃ъ и҆зы́детъ ѿ чл҃ка, пре- лѵ҃ аі҃
хо́дитъ сквозѣ̀ безво́днаѧ мѣ́ста, и҆ща̀ поко́ѧ, и҆
не ѡ҆брѣта́етъ. тогда рече́тъ, (возвращꙋсѧ в
до́мъ мо́и)[17] ѿнꙋдꙋже и҆зыдо́хъ. и҆ прише́дъ ѡ҆бра́-
щетъ пра́зденъ, поме́тенъ и҆ ѹ҆краше́нъ. тогда̀
и҆де́тъ, и҆ по́иметъ с собою се́мь и҆нѣ́хъ дꙋ́ховъ
лю́тѣиши себѐ, и҆ вше́дше (живꙋтъ)[18] тꙋ̀. и҆ бꙋ-
дꙋтъ послѣ́днѧѧ чл҃кꙋ томꙋ горша пе́рвыхъ. та́-
ко бꙋ́детъ и҆ ро́дꙋ семꙋ лꙋка́вомꙋ· за҃, мд҃·
[*Е҆́ще же е҆мꙋ гл҃ющꙋ][19] к народомъ. се мати мр҃ г҃ лѵ҃ и҃
е҆го и҆ бра́тїѧ е҆го стоѧ́хꙋ вн҃ѣ, {и҆́щꙋще гл҃ати
е҆мꙋ}[20]. рече же нѣ́кїи е҆мꙋ. се мт҃и твоѧ, и҆
бра́тїѧ твоѧ вн҃ѣ стоѧ́тъ хотѧ́ще (гл҃ати
тебѣ)[21]. ѻ҆нъ же ѿвѣща́въ рече къ гл҃ющемꙋ
е҆мꙋ. кто е҆сть мт҃и моѧ, и҆ кто сꙋть бра-

тїѧ моѧ; и простеръ руку свою на оучн҃ки
своѧ, рече. се мт҃и моѧ и братїѧ моѧ. иже бо
аще сътворитъ волю ѿц҃а моего иже (есть) на
нб҃сехъ, тои (бра҃ мои)[22], и сестра, и мт҃и (ми)
есть·

хто є мої брати? **49** І простягнувши
свою руку до своїх учнів, він сказав:
Ось моя мати і мої брати. **50** Бо хто
лиш виконає волю мого Батька, що є
на небесах, той мій брат і є Мені
сестрою і матір'ю.

Гл҃а, г҃і·

ма҃ д҃ лу҃ и҃ В дн҃ь* [же][1] тои изше҃ іс҃ из дому сѣдѧше
при мори. и събрашасѧ к нему народи
мнѡѕи, ıакоже ему в корабль влѣсти (и)
сѣсти, и весь народъ на поморїи стоѧше.
и гл҃а имъ (притчами много)[2], гл҃ѧ. за҃, н҃·
Се изыде сѣѧи да сѣетъ. и сѣющу ему. ова
падоша при пути. [и прїидоша][3] птица, [и][4]
позобаша ѧ҃. другаѧ же падоша на камен-
ныхъ, идѣже не имѣаше землѧ многы, и абїе
прозѧбоша, зане не имѣаше глубины землѧ.
сл҃нцу же въсїавшу, присвѣнуша, и зане не и-
мѣаху коренїѧ, исхоша. другаѧ же падоша
в трьнїи, и взыде трьнїе и подави и҃· другаѧ
же падоша на земли добрѣи. и дааху плодъ. ово
убо сто, ово же шестьдесѧ҃. ово тридесѧть·
Имѣаи уши [слышати][5], да слыши҃· за҃, на҃·
И приступивше оучн҃ци (его), рекоша ему, поч-
то притчами гл҃еши им; онъ же ѿвѣщавъ,
ма҃ и҃ лу҃ и҃ рече имъ. ıако вамъ дано есть разумѣти таины
и҃ ді цр҃твїа нб҃наго. онѣмъ же не дано есть· *Иже
ни҃ ке бо имать, дастьсѧ ему, и преизбудетъ (ему). а
иже не имать, и еже имать възметсѧ ѿ
него· Сего ради в притчахъ {гл҃ю имъ}[6], ıако
исаїа ѕ҃ видѧще не видѧтъ, и слышѧще не слы-
ма҃ д҃ шатъ, ни разумѣютъ. и събываетсѧ в ни҃
лу҃ и҃ прр҃чество исаино, гл҃ющее. *слухомъ оуслышите,
іѡа҃ ві и не имате разумѣти. и зрѧще оузрите, и не
дѣѧ҃ кн имате видѣти. отлъстѣ бо ср҃це людїи си҃,
кри҃ аі и оушима тѧжко слышаша, и очи свои смѣ-
жиша, да не когда оузрѧтъ очима, и оуши-
ма оуслышатъ, и ср҃цем разумѣютъ, и обра-
лу҃ і тѧтсѧ, и исцѣлю ихъ· *ваша же блаженаа о-
чеса, ıако видѧтъ, и оуши ваши, ıако слы-
шатъ· аминь бо гл҃ю вам, ıако мнѡѕи прр҃цы
и праведницы въжелѣша видѣти ıаже види-
те, и не видѣша. и слышати ıаже слыши-
ма҃ д҃ лу҃ и҃ те, и не слышаша· *вы (же) убо оуслышите при-
чю сѣющаго· всѧкому слышащему слово цр҃т-
вїа, и не разумѣвающу, приходитъ лукавыи,
и въсхищаетъ всѣѧнное в ср҃ци его, се есть и-
же при пути сѣѧнное· а на каменныхъ сѣѧнное,
сеи есть (слышаи слово)[7], и абїе с радостїю
прїемлетъ е҃, не имать же корене в себѣ, но
временен есть· бывши же печали или гоненїю
словесе ради, абїе съблажнѧетсѧ· а сѣѧнное в

Глава 13

1 *В тім же дні Ісус, вийшовши з мар. 4 лук. 8
дому, сидів при морі, **2** і до Нього
зібралися численні юрби. Тоді Він у-
війшов і сів у човен, а вся юрба сто-
яла на березі. **3** І Він багато говорив
до них притчами, кажучи: *поч. 50*

Ось вийшов сіяч сіяти. **4** І коли він
сіяв, одне впало при дорозі, і прий-
шли птахи і видзьобали його. **5** Інше
ж впало на камінний грунт, де не бу-
ло багато землі, і зразу зійшло, тому
що не мало глибини землі. **6** Як же
зійшло сонце, воно прив'яло і, тому
що не мало коріння, всохло. **7** Інше ж
впало в терня, і виросло терня і його
задавило. **8** Інше ж впало на добру
землю і давало плід: одне, отже, в
сто, інше ж в шістдесять, *ще* інше в
тридцять. **9** Хто має вуха, щоб слуха-
ти, хай слухає! *поч. 51*

10 І його учні, приступивши, ска-
зали Йому: Чому говориш їм притча-
ми? **11** Він же, відповівши, сказав їм:
Бо вам дано пізнати тайни Небесного мар. 8
Царства, їм же не дано. **12** *Бо хто лук. 8 і 19
має, йому дасться, і він матиме понад ниж. 25
міру, а хто не має, і те, що має, від
нього відбереться. **13** Задля цього го-
ворю їм в притчах, бо, дивлячись, не
бачать і, слухаючи, не чують ані не іс. 6
розуміють. **14** І збувається в них Ісаї- мар. 4
не пророцтво, що говорить: *Слухом лук. 8
почуєте – і не будете розуміти, і, ди- ів. 12
влячись, побачите – і не будете бачи- дія. 28
ти. **15** Бо затовстіло серце цього на- рим. 11
роду, і вухами вони тяжко чують, і
свої очі прижмурили, щоб часом не
побачити очима, і *не* почути вухами,
і *не* зрозуміти серцем, і *не* навернути-
ся, і *щоб* Я їх *не* оздоровив. **16** *Ваші лук. 10
ж очі блаженні, бо бачать, і ваші ву-
ха, бо чують. **17** Амінь бо кажу вам,
що багато пророків і праведників ба-
жали бачити те, що ви бачите, – і не
бачили, і чути те, що ви чуєте, – і не мар. 4
чули. **18** *Отже, ви ж послухайте лук. 8
притчу про сівача. **19** До кожного,
що слухає слово Царства і не розу-
міє, приходить лукавий і забирає по-
сіяне в його серці – це й є те, що
сіяне при дорозі. **20** А посіяне на ка-
м'янистому грунті – це є той, що слу-
хає слово і зараз з радістю його прий-
має. **21** Та він не має кореня в собі,
але є дочасним, коли настав же кло-
піт або переслідування через слово,
він зараз згіршується. **22** А посіяне в
тернях – це є той, що слухає слово, а

клопоти цього віку і обмана багатства давить слово, і воно залишається без плоду. **23** А посіяне на добрій землі – це є той, що слухає слово і розуміє, який, отже, приносить плід. І один робить сто, інший же шістдесять, інший тридцять. *поч.52*

24 Іншу притчу Він запропонував їм, кажучи: Небесне Царство уподібнилося до людини, яка посіяла добре насіння на своєму полі. **25** Як же люди спали, прийшов його ворог і посіяв кукіль серед пшениці і відійшов. **26** Коли ж зійшла трава і видала плід, тоді з'явився і кукіль. **27** Прийшовши ж, раби пана сказали йому: Пане чи ти не сіяв добре насіння на своєму полі? Звідки, отже, воно має кукіль? **28** Він же сказав їм: Людина-ворог це зробила. Раби ж сказали йому: Чи хочеш, отже, щоб ми, пішовши, його випололи? **29** Він же сказав їм: Ні, щоб часом, вириваючи кукіль, ви не вирвали разом з ним і пшеницю. **30** Залиште, щоб обоє росли разом до жнив. І в час жнив скажу женцям: Зберіть швидше кукіль і зв'яжіть його в снопи, щоб його спалити, а пшеницю зберіть до моєї клуні. *поч. 53*

мар. 4 лук. 13
31 *Іншу притчу Він запропонував їм, кажучи: Небесне Царство є подібним до гірчичного зерна, яке людина, взявши, посіяла на своєму полі. **32** Воно, отже, є меншим від всіх зерен, коли ж виросте, є більшим від всього зілля і стає деревом, так що приходять небесні птахи і поселяються на
лук. 13
його гілках. **33** *Іншу притчу Він їм сказав: Небесне Царство є подібним до квасу, якого жінка, взявши, сховала в трьох мірках муки, доки все не
мар. 4
викисне. **34** *Це все Ісус сказав юрбам в притчах. І без притчі нічого до них не говорив, **35** щоб збулося сказане пророком, що говорить: *Від-
пс. 48 і 77
крию мої уста в притчах, вимовлю сховане від створення світу! **36** Тоді, полишивши юрби, Ісус прийшов до дому. *поч. 54*
І до Нього приступили його учні, кажучи: Роз'ясни нам притчу про польовий кукіль. **37** Він же, відповівши, сказав їм: Той, що посіяв добре насіння, – це Людський Син, **38** а поле – є світ, добре ж насіння – це є сини
апо. 14 йоі. 3
Царства, а кукіль – є сини зла. **39** *А ворог, що їх всіяв, – це диявол, а жнива – є кінцем віку, а женці – це ангели. **40** Отже, так як збирають кукіль і палять вогнем, так буде в закінченні цього віку. **41** Людський Син пошле Своїх ангелів, і вони зберуть з його Царства всі згіршення і тих, що чинять беззаконня, **42** і ки-
муд. 3 дан. 12
нуть їх у вогняну піч. Там буде плач і скрегіт зубів. **43** *Тоді праведники

терніи, сеи єсть слышаи слово, и печаль вѣка [сего][8], и лесть богатьства, подавляєть слово, и бес плода бываєть. а (сѣанное на добрѣи земли)[9], сеи єсть слышаи слово, и разумѣваа, иже убо плодъ приноситъ, и творитъ, овъ сто, ов же шестьдесят, овъ тридесять. за҃, нв҃.
Иную притчю предложи имъ гла. уподобися црствие нбное члку сѣавшу доброе сѣмя на селѣ своемъ. спящемъ же члкомъ, прииде (врагъ его)[10], и всѣа плѣвелы посредѣ пшеница, и отиде. єгда же прозябе трава, и плод створи, тогда явишася и плѣвелие. Пришедше же раби господина, рѣша єму. ги, не доброе ли сѣмя сѣалъ єси на (селѣ своемъ)[11]; откуду убо имать плѣвелы; онъ же рече имъ. врагъ члкъ се створи. Раби же [рѣша єму][12]. хощеши ли убо, да шедше исплевемъ я; онъ же {рече им}[13], ни. да не когда въстръгающе плѣвелы, въстръгнете купно с ними (и) пшеницу. оставите расти обое купно до жатвы, и въ время жатвыреку жателем. съберѣте первѣе плѣвелы, и свяжите ихъ в снопы яко съжещи я. а пшеницу съберѣте в житницу мою. за҃, нг҃.
*Иную притчу предложи имъ, гла. подобно єсть црствие нбное, зрьну горушичну, єже вземъ члкъ, всѣа на селѣ своем, єже малѣише убо єсть от всѣх сѣменъ. єгда же възрастетъ, более (всѣхъ) зелии єсть, и бываєтъ древо, яко приити птицамъ нбным, и витати на вѣтвѣхъ его. *Иную притчю гла имъ. подобно єсть црствие нбное, квасу, иже вземши жена съкры в мучныхъ сатѣхъ три, дондеже въскисоша вся. *Сия вся гла іс в притчахъ народомъ, и бес притча ничесоже глаше к нимъ, яко да сбудется реченое прркомъ глющимъ. *Отврьзу въ притчахъ уста моа, отрыгну съкровенаа от сложениа миру. Тогда оставль народы, прииде в дом [іс][14]. за҃. нд҃.
И приступиша к нему учнцы єго глюще. скажи намъ притчю плѣвелъ селныхъ. онъ же отвѣщавъ, рече [имъ][15]. всѣавыи доброе сѣмя, єсть снъ члчскии. а село, єсть миръ. доброе же сѣмя, сии суть снве црствиа. а плѣвели суть снве непріазнинніи. *а врагъ всѣавыи ихъ, єсть діаволъ. а жатва, кончина вѣка єсть. а жателе, аггли суть. якоже убо събираютъ плѣвелъ, и огнемъ съжизаютъ, тако будетъ в скончание вѣка [сего][16]. Послетъ снъ члчскии аггли своа, и съберутъ от црствиа єго вся съблазны, и творящаа безаконие, и вевергутъ ихъ в пещь огнену. ту будетъ плачь, и скрежетъ

Right margin: ма҃ д҃ лу҃ гі҃ (beside "*Иную притчу предложи имъ, гла."); лу҃ гі҃ (beside "єго. *Иную притчю"); ма҃ д҃ (beside "*Сия вся"); ѱло҃ ми҃ и о҃з (beside "*Отврьзу"); апо҃ ді҃ іои҃ г҃ (beside "*а врагъ")

мудр҃о г҃ / дан҃ бі зубом҃· *Тогда праве҃дницы просвѣтятся ꙗко
слн҃це въ црс҃твїи ѡ҃ца и҃хъ. и҃мѣяй оуши [слы-
шати][17], да слышитъ· за҃, н҃е·
[Пакы][18] подобно е҃сть црс҃твїе нбс҃ное съкровищу
съкровенну на селѣ, е҃же о҃брѣтъ члк҃ъ, съкры, и҃
ѿ радости е҃го и҃де҃, и҃ (вся е҃лика и҃мать, про-
даетъ)[19], и҃ купуетъ село то· за҃· Пакы по-
добно е҃сть црс҃твїе нбс҃ное члк҃у купцу, и҃щущу
добрыя бисеры. [и҃же о҃брѣте][20] е҃динъ (многоцѣ-
ненъ бисеръ)[21], шедъ продасть все е҃лико и҃мя-
ше, и҃ купи е҃го· Пакы подобно е҃сть црс҃твїе нб҃-
ное неводу ввержену в море, и҃ ѿ всякого рода
събравшу. и҃же е҃гда и҃сполнися, {и҃звлекоша и҃}[22]
на край, и сѣдше и҃збраша добрыя в сосуды, а҃
злыя и҃звергоша вонъ· Тако будетъ въ сконча-
нїе вѣка. и҃зыдутъ а҃гг҃ли, и҃ ѿлучатъ ѕлыя
ѿ среды праве҃дныхъ, и҃ ввергутъ и҃хъ в пещь о҃г-
нену. ту будетъ плачь и҃ скрежетъ зубомъ·
[Гл҃а и҃мъ ис҃][23], разумѣсте ли сїя вся; гл҃аша
е҃му, е҃й [г҃и][24]· о҃н же рече и҃мъ. сего ради всякъ
книжникъ наоучився црс҃твїю нбс҃ному, подобенъ
е҃сть члк҃у домовиту, и҃же и҃зноситъ ѿ съкро-
вища своего новая и҃ ветхая· за҃, н҃ѕ·
И҃ бысть е҃гда сконча ис҃ притчу сїю, преиде ѿ-
ма҃ ѕ҃ / лу҃ д҃ туду. *и҃ пришедъ въ ѿчьствїе свое, оучаше
и҃хъ на сонмищихъ и҃хъ, ꙗко дивитися и҃мъ, и҃
гл҃ати. ѿкуду сему премудрость сїя и҃ силы;
іоа҃ ѕ҃ *не сей ли е҃сть тектоновь сн҃ъ; не мт҃и ли
е҃го нарицается мр҃їамь, и҃ братїя е҃го, іаковъ,
и҃ {іосїи}[25], и҃ симонъ, и҃ іюда; и҃ сестры е҃го, не
ма҃ ѕ҃ / лу҃ д҃ / іоа҃ д҃ вся ли в насъ суть; ѿкуду оубо сему сїя
вся; *и҃ блажняхуся о҃ немъ· ис҃ же рече и҃мъ.
нѣсть прр҃къ без чести, токмо въ [ѿчьствїи
своемъ][26], и҃ в дому своемъ. и҃ не сътвори ту
силы многы, за невѣрство и҃хъ·

Гл҃а, д҃і· за҃, н҃з·

ма҃ ѕ҃ / лу҃ є҃ В то* время оуслышавъ и҃родъ четверто-
властникъ слухъ ис҃овъ, и҃ рече о҃трокомъ
своимъ, сей е҃сть іоаннъ креститель,
той въскрсе ѿ мрътвыхъ, и҃ сего ради
ма҃ ѕ҃ / лу҃ г҃ силы дѣютъся о҃ немъ· *И҃родъ бо е҃мъ іоан-
на, связа е҃го [и҃ всади в темницу][1], и҃родїяды
ради жены филиппа брата своего· Гл҃аше бо {е҃-
му іоаннъ}[2], не достоитъ ти и҃мѣти ея. и҃
хотяше е҃го оубити, оубояся народа. зане ꙗко
прр҃ка е҃го и҃мѣяху· дн҃и же бывшу рожства и҃-
родова, пляса дщи и҃родїадина посредѣ. и҃ оу-
годи и҃родови, тѣмже (и҃) съ клятвою изрече ей
дати е҃гоже а҃ще въспроситъ· о҃на же наважена
матерїю своею, дажь ми рече здѣ на блюдѣ
главу іоанна кр҃тителя. и҃ печаленъ бысть

засяють, як сонце, в царстві їхнього
Батька. Хто має вуха, щоб слухати,
хай слухає! *поч. 55*
44 Знову, Небесне Царство є по-
дібне до скарбу, схованого на полі, я-
кий людина, знайшовши, сховала; і з
тієї радості іде і продає все, що має, і
купує те поле. **45** Знову, Небесне
Царство є подібним до людини-куп-
ця, що шукає гарних перлів. **46** Вона
знайшла одну дорогоцінну перлину,
пішовши, продала усе, що мала, і ку-
пила її. **47** Знову, Небесне Царство є
подібне до невода, кинутого в море,
що зібрав з усякого роду. **48** Його,
коли він наповнився, витягнули на
берег; і сівши, вибрали добре до по-
судини, а погане викинули геть. **49**
Так буде в закінчення віку: вийдуть
ангели і відлучать злих з-посеред
праведних **50** і кинуть їх у вогняну
піч, там буде плач і скрегіт зубів. **51**
Сказав їм Ісус: Чи ви зрозуміли це
все? Сказали Йому: Так, Господи. **52**
Він же сказав їм: Задля цього кожний
книжник, що навчився про Небесне
Царство, є подібний до заможної лю-
дини, що виносить зі свого скарбу
нове і старе. *поч. 56*
53 І сталося, що коли Ісус закінчив
цю притчу, Він перейшов звідти. **54** мар. 6 лук. 4
*І прийшовши до своєї батьківщини,
навчав їх на зборах їхніх так, що во-
ни дивувалися і говорили: Звідки в
Цього ця премудрість і сили? **55** *Чи ів. 6
Цей не є син теслі? Чи його мати не
називається Марія і його брати Яків,
і Йосій, і Симон, і Юда? **56** І чи не всі
його сестри є між нами? Отже, звідки мар. 6
Цьому це все? **57** *І згіршувалися лук. 4
Ним. Ісус же їм сказав: Пророк не ів. 4
буває без пошани, *хіба* тільки у своїй
батьківщині і у своєму домі. **58** І Він
тут не зробив численних чудес через
їхнє невірство.

Глава 14, *поч. 57*

1 *В тому часі Ірод четвертовлас- мар. 6 лук. 5
ник, почувши чутку про Ісуса, **2** ска-
зав своїм слугам: Цей є Іван Хрести-
тель, той воскрес з мертвих! І задля
цього чудеса діються через нього. **3**
*Бо Ірод, схопивши Івана, зв’язав йо- мар. 6 лук. 3
го і посадив до в’язниці через Іродія-
ду, жінку свого брата Филипа. **4** Бо І-
ван йому говорив: Не годиться тобі її
мати, – **5** і він бажав його вбити. *Та*
злякався людей, тому що його мали
за пророка. **6** Як же настав день Іро-
дових уродин, Іродіядина дочка тан-
цювала посередині – і догодила Іро-
дові. **7** Тому з клятвою він обіцяв їй
дати те, чого попросить. **8** Вона ж,
під’юджена своєю матір’ю, сказала:
Дай мені тут на полумиску голову Іва-
на Хрестителя. **9** І цар був засмуче-

ним, та через клятву і через тих, що
лежали з ним *при столі*, наказав їй да-
ти. **10** І пославши, він відрубав Івано-
ві голову у в'язниці. **11** І принесли йо-
го голову на полумиску, і дали дівчи-
ні, і вона віднесла своїй матері. **12** І
його учні, приступивши, взяли його
тіло і його поховали. І прийшовши,
мар. 6 лук. 9 сповістили Ісусові. **13** *І почувши, І-
сус відійшов звідти у човні до пустин-
ного місця сам. І юрби, почувши, пі-
шли за Ним пішки з міст. *поч. 58*

14 І вийшовши, Ісус побачив чис-
ленну юрбу, і змилосердився над ни-
ми, і оздоровив їхніх недужих. **15** Як
же стало пізно, до Нього приступили
його учні, кажучи: Місце є пустин-
ним, і година вже минула, відпусти
юрби, щоб, пішовши в села, купили
собі їжу. **16** Ісус же сказав їм: Вони
мар. 6 не потребують відійти. Дайте ви їм
лук. 9 їсти. **17** Вони ж Йому сказали: *Не
ів. 6 маємо тут хіба, п'ять хлібів і дві ри-
би. **18** Він же сказав: Принесіть Мені
їх сюди. **19** І Він наказав юрбам роз-
лягтися на траві, і взявши п'ять хлі-
бів і обі риби, поглянувши на небо,
поблагословив, і переломивши, дав
учням хліби, учні ж юрбам. **20** І їли
всі, і наситилися, і взяли повних два-
надцять кошів, частину залишків. **21**
А тих, що їли, було якихось п'ять ти-
сяч мужів, опріч жінок і дітей. *поч. 59*

22 І зараз Ісус приневолив своїх
учнів влізти до човна і випередити
мар. 6 Його на тому боці, доки Він *не* від-
ів. 6 пустить юрби. **23** *І відпустивши юр-
бу, Він сам вийшов на гору, щоб по-
молитися. Як же стало пізно, Він був
там сам. **24** А човен був посеред моря
киданий хвилями, бо був супротив-
ний вітер. **25** У четверту ж сторожу
ночі пішов до них Ісус, ідучи по мо-
рю. **26** І його учні, побачивши, що
Він ходив по морю, злякалися, кажу-
чи, що це привид, і зі страху закрича-
ли. **27** Зараз же промовив до них Ісус,
кажучи: Кріпіться – *це* Я є, не бійте-
ся. **28** Відповівши ж, Петро сказав:
Господи! Якщо Ти є, накажи мені
прийти до Тебе по водах! **29** Він же
сказав: Ходи! І Петро, вийшовши з
човна, ходив по водах, щоб прийти
до Ісуса. **30** А бачачи сильний вітер,
він злякався і, почавши тонути, за-
кричав, кажучи: Господи, спаси ме-
не! **31** І відразу Ісус, простягнувши
руку, схопив його і сказав йому: Ма-
ловіре, чому ти засумнівався? **32** І як
вони ввійшли до човна, вітер припи-
нився. **33** Ті ж, що були в човні, прий-
шовши, поклонилися Йому, кажучи:
По правді, Ти є Божим Сином! **34** І
перепливши, вони прийшли до Гене-
заретської землі. *поч. 60*

35 І мужі того місця, упізнавши
Його, послали по всій тій околиці і

цр҃ь. клѧ́твы (же) ради и҆ за възлежа́щихъ с
ни҃мъ, повелѣ̀ да́ти {ей}[3]. и҆ посла́въ оу҆сѣкнꙋ ї҆ѡ-
а́нна в темни́ци. и҆ принесо́ша главꙋ̀ є҆го на
блю́дѣ, и҆ даша̀ дв҃ци, и҆ ѿнесѐ ма́тери свое́й·
И҆ пристꙋпльше оу҆ченицы є҆го, взѧ́ша тѣло {є҆-
го}[4], и҆ погребо́ша є҆̀, и҆ пришє́дше възвѣсти́ша
ї҆свⷭи· [*И҆ слы́шавъ][5] і҆҃с, ѿи́де ѿтꙋдꙋ в̾ корабли ма͡ѳ ѕ҃ лꙋ͡к и҃
в̾ пꙋсто мѣсто є҆ди́нъ· и҆ слы́шавше наро́ди, по
немъ и҆до́ша, пѣши ѿ градовъ· за҃, ни·
І҆ и҆зше́дъ [і҆҃с][6], видѣ мно́гъ наро́дъ, и҆ млⷭрдова ѡ҆
нихъ, ї҆ и҆сцѣли недꙋжныѧ и҆хъ· Позде же бы́в-
шꙋ, пристꙋпи́ша к немꙋ оу҆ченицы̀ [є҆го][7] гл҃ю-
ще. пꙋсто є҆сть мѣсто, и҆ часъ оу҆же минꙋ̀.
ѿпꙋстѝ наро́ды, да шє́дше в̾ ве́си кꙋпѧтъ
брашна себѣ· і҆҃с же рече и҆мъ, не требꙋютъ
ѿи́ти. дади́те и҆мъ вы ѧ҆́сти· о҆́ни же (гл҃а-
ша)[8] є҆мꙋ. *не и҆́мамы здѣ то́кмо пѧть ма͡ѳ ѕ҃ лꙋ͡к и҃ і҆ѡ͡а ѕ҃
хлѣбъ, и҆ двѣ ры́бѣ· о҆́нъ же рече, принесѣте
ми [и҆хъ сѣмо][9]. и҆ повелѣ наро́домъ възлещи на
травѣ, {и҆ прї́емъ}[10] пѧть хлѣбы, и҆ о҆́бѣ ры-
бѣ, възрѣвъ на нбⷭо, бл҃ви, и҆ преломивъ, дастъ
оу҆чн҃комъ хлѣбы, оу҆ченицы же наро́домъ. и҆ ѧ҆-
до́шѧ вси и҆ насы́тишасѧ. и҆ взѧ́шѧ и҆збыт-
кы оу҆кроухъ, дванадесѧте ко́шѧ и҆спо́лнь. ѧ҆дꙋщи́хъ
же бѣ мꙋжїи ѧ҆́ко пѧть тысꙋщь, ра́звѣ женъ и҆
дѣтїи· за҃, нд·
І҆ а́бїе понꙋди (і҆҃с) оу҆ченикы {своѧ̀}[11] в̾лѣсти в
кора́бль, и҆ вари́ти є҆го на о҆́номъ полꙋ, дондеже
ѿпꙋсти́тъ наро́ды· *И҆ ѿпꙋсти́въ наро́ды, ма͡ѳ ѕ҃ і҆ѡ͡а ѕ҃
в̾зы́де на горꙋ є҆ди́нъ помоли́тисѧ· Позде же
бы́вшꙋ, є҆ди́нъ бѣ тꙋ. корабль же (-)[12] [бѣ по-
средѣ мо́рѧ][13] вла́асѧ влънами. бѣ бо проти́в-
енъ вѣтръ· в четве́ртꙋю же стражꙋ нощи,
и҆де к нимъ (і҆҃с), ходѧ по́ морю. [и҆ видѣвше
є҆го оу҆ченицы][14] по́ морю ходѧща, смꙋти́шасѧ,
гл҃юще, ѧ҆́ко призракъ є҆сть. и҆ ѿ страха възъ-
пиша· а҆́бие же рече [и҆мъ і҆҃с][15], гл҃ѧ. дръза́йте,
а҆зъ є҆смь, не бо́йтесѧ· ѿвѣща́въ же {петръ,
речѐ}[16]. г҃и, а҆́ще ты є҆си, повели ми прїити к
тебѣ по водамъ. о҆́н же ре҃, прї́иди· І҆ и҆злѣзъ
и҆с корабля петръ, хожда́ше по водамъ, [прїи-
ти][17] къ і҆҃сови. видѧ же вѣтръ крѣпокъ, оу҆-
боа́сѧ· и҆ наче́нъ оу҆топати, възъпѝ гл҃ѧ. г҃и,
сп҃си мѧ· (И҆) а́бїе (-)[18] і҆҃с про́стеръ рꙋкꙋ, ѧ҆тъ
є҆го, и҆ (гл҃а)[19] є҆мꙋ. маловѣре, почто сѧ оу҆сомнѣ; и҆
влѣ́зшема и҆ма в кора́бль, преста̀ вѣтръ· Сꙋ-
щїи же в̾ кораблѝ [пришє́дше][20], поклони́шасѧ є҆-
мꙋ, гл҃юще. въи́стинꙋ б҃жїи сн҃ъ є҆си. и҆ пре-
шє́дше, прї́идо́ша в̾ зе́млю геннисаретъскꙋ· за҃, ѯ·

И҆ позна́вше є҆го мꙋжїе мѣста того, посла́шѧ
въ всю̀ странꙋ тꙋ. и҆ принесо́шѧ к̾ немꙋ всѧ

болѧ́щаѧ, и҆ молѧ́хꙋ є҆го̀, да то́кмѡ прикоснꙋ́-
сѧ воскри́лїю ри́зъ є҆гѡ̀. и҆ є҆ли́цы прикоснꙋ́шасѧ-
сѧ, сп҃се́ни бы́ша·

Гл҃а, еі·

ма з Т огда̀* пристꙋпи́ша къ і҆и҃сови [и҆́же][1] ѿ
і҆ерⷭ҇лима [книжницы и҆ фарисе́е][2], гл҃юще.
почто̀ оу҆чени́цы̀ твои̇ престꙋпа́ю преда́-
нїѧ ста́рецъ; не оу҆мыва́ютъ бо рꙋ́къ свои́хъ
в мо к, е мо е, ефе ѕ, ма в, сир г є҆гда̀ хлѣ́бъ ѧ҆дѧ́· о҆́нъ же ѿвѣща́въ рече и҆мъ.
почто̀ и҆ вы престꙋпаете за́повѣдь бж҃їю за
преданїє ва́ше; бг҃ъ бо [заповѣда̀, гл҃ѧ][3]. *чти̇
в мо ка, г мо к, при́ч к, м з ѻ҆ц҃а и҆ ма́тере, *і҆ и҆́же злослови́тъ ѻ҆ц҃а и҆ли
ма́тере, сме́ртїю да оу҆́мретъ. вы же гл҃ете, и҆-
же а҆́ще рече́тъ ѻ҆ц҃ꙋ и҆ли ма́тери, даръ. є҆́же а҆-
ще ѿ мене пользовалсѧ є҆си. [и҆][4] да не поч-
те́тъ ѻ҆ц҃а своего [и҆ли м҃три][5]. и҆ разори́сте за-
повѣдь бж҃їю, за преданїє ваше. лицемѣ́ри,
і҆саіа кѳ, ма з до́брѣ прⷪ҇рчествова ѡ҆ васъ і҆са́їа гл҃ѧ· [*Прибли-
жа́ютсѧ мнѣ̀ лю́дїє сїи оу҆сты̀ свои́ми, и҆][6] оу҆с-
тнами (чтꙋтъ мѧ)[7], срⷣце же и҆хъ далече
ѿстои́тъ ѿ мене. всꙋе же чтꙋтъ мѧ, оу҆-
ча́ще оу҆ченїѧ заповѣди чл҃чскы· И҆ призва́въ на-
ма з ро́ды, *рече и҆мъ. слы́шите, и҆ разꙋмѣ́йте· Не
входѧ́щее въ оу҆ста скверни́тъ чл҃ка, но исходѧ́-
щее и҆зъ оу҆стъ, то̀ скверни́тъ чл҃ка· за҃, ѯа҃·
Тогда̀ пристꙋ́пльше оу҆чн҃цы [его][8], [рѣ́шѧ][9] є҆мꙋ.
вѣ́си ли, ꙗ҆́ко фарисе́е слы́шавше сло́во, соблазни́-
іѡан еі шасѧ; о҆́нъ же ѿвѣща́въ рече. *всѧ́къ садъ є҆-
гоже не насади ѻ҆ц҃ъ мо́й нб҃ный, и҆скорени́тсѧ·
лꙋ ѕ *ѡ҆ста́вите и҆хъ, [вожди сꙋть слѣпи слѣпцемъ][10]·
Слѣпецъ же слѣпца а҆́ще во́дитъ, ѡ҆́ба въ ѧ҆́мꙋ
впаде́тасѧ· ѿвѣща́въ же петръ, рече є҆мꙋ. скажи
намъ при́тчꙋ сїю. [і҆с][11] же рече (и҆мъ). є҆дина́че
ли и҆ вы без ра́зꙋма є҆сте; [не оу҆ ли][12] разꙋмѣ-
ва́єте, ꙗ҆́ко всѧко є҆́же вхо́дитъ во оу҆ста̀, во
чрево вмѣща́етсѧ, и҆ афедро́номъ и҆схо́дитъ; и҆с-
а мо ѕ, и и, ма з ходѧ́щаѧ же и҆зъ оу҆стъ, ѿ срⷣца и҆схо́дѧтъ,
и҆ та̀ скверня́тъ чл҃ка· *ѿ срⷣца бо и҆схо́дѧтъ
помышле́нїѧ зла, оу҆бі́йства, прелюбодѣѧ́нїѧ,
любодѣѧ́нїѧ, та́тбы̀, лжесвидѣ́тельства, хꙋ-
лы̀, сїѧ сꙋть скверня́щаѧ чл҃ка. а є҆́же не оу҆мыве-
нами рꙋка́ми ꙗ҆́сти, не скверни́тъ чл҃ка· за҃, ѯв҃·
ма з *И҆ изше́дъ ѿтꙋдꙋ і҆с, ѿи́де въ страны
тѵ́рскїѧ и҆ сидо́нскїѧ· И҆ се жена ханане́йска ѿ
предѣ́лъ тѣхъ и҆зше́дши, возопи́ [къ немꙋ][13],
гл҃ющи. поми́лꙋй мѧ г҃и, сн҃е дв҃въ, дщѝ моѧ̀
злѣ бѣсꙋ́етсѧ. о҆́нъ же не ѿвѣща е́й слове́се. и҆
пристꙋ́пльше оу҆чн҃цы̀ є҆го, молѧ́хꙋ є҆го, гл҃юще.
ѿпꙋсти ю̀, ꙗ҆́ко вопїє в слѣдъ насъ· о҆́нъ же
ѿвѣща́въ, речѐ. нѣ́смь по́сланъ, то́кмо къ
ѡ҆вца́мъ поги́бшимъ до́мꙋ і҆и҃лева· ѻ҆на же при-

принесли до Нього всіх хворих. **36** І
благали Його, щоб вони тільки до
торкнулися до рубця його одежі. І ті,
що доторкнулися, спаслися.

Глава 15

1 *Тоді приступили до Ісуса ті мар. 7
книжники і фарисеї, що з Єрусалиму,
кажучи: **2** Чому твої учні передання
старців? Бо не вмивають своїх рук,
коли їдять хліб. **3** Він же, відповівши,
сказав їм: Чому і ви порушуєте божу мой2. 20
заповідь через ваше передання? **4** Ад- мой5. 5
же Бог заповів, кажучи: *Почитай еф. 6
батька і матір. *І хто лихословить мар. 6
батька або матір, смертю хай помре. сир. 3
5 Ви ж говорите: Хто лиш скаже мой2. 21
батькові або матері: Даром є те, чим мой3. 20
ти користувався б від мене. **6** То хай при. 20
не пошанує свого батька або матір. І мар. 7
ви знищили божу заповідь через ва-
ше передання. **7** Лицеміри, добре про
вас пророкував Ісая, кажучи: **8** *Цей іс. 29
народ наближається до Мене своїми мар. 7
устами і почитає Мене губами, серце
ж їхнє далеко віддалене від Мене. **9**
Даремно ж Мене почитають, навчаю-
чи наук, людські заповіді. **10** І покли-
кавши юрби, *Він їм сказав: Слухай- мар. 7
те і розумійте! **11** Не те, що входить в
уста, опоганює людину, але те, що
виходить з уст, те опоганює людину.
поч. 61

12 Тоді, приступивши, його учні
сказали Йому: Чи знаєш, що фарисеї,
почувши слово, згіршились? **13** Він
же, відповівши, сказав: *Кожний сад, ів. 15
якого не насадив мій небесний Бать-
ко, буде викорінений. **14** *Лишіть їх, лук. 6
вони є сліпими вождями для сліпців.
Якщо ж сліпець водить сліпця, обид-
ва впадуть в яму. **15** Відповівши ж,
Петро сказав Йому: Поясни нам цю
притчу. **16** Ісус же сказав їм: Чи ще і
ви є без розуму? **17** Чи ще не розумі-
єте, що все, що входить в уста, помі-
щається в животі і виходить відхо-
дом? **18** А те, що виходить з уст, ви-
ходить з серця, і те опоганює люди- мой1. 6
ну. **19** *Бо з серця виходять злі дум- і 8
ки, вбивства, перелюби, розпуста, мар. 7
крадежі, фальшиві свідчення, хули –
20 це є те, що опоганює людину. А
те, щоб їсти немитими руками, не о-
поганює людини. *поч. 62*

21 *І вийшовши звідти, Ісус відій- мар. 7
шов в околиці тирські і сидонські. **22**
І ось хананейська жінка з тих око-
лиць, вийшовши, закричала до Ньо-
го, говорячи: Змилосердься наді мно-
ю, Господи, Сину Давидів! Моя доч-
ка буває дуже біснувата. **23** Він же не
відповів їй слова. І приступивши, йо-
го учні благали Його, кажучи: Відпу-
сти її, бо кричить вслід за нами. **24**
Він же, відповівши, сказав: Я не є по-
сланий, хіба тільки до овець з дому

Ізраїлевого, які згинули. **25** Вона ж,
прийшовши, поклонилася Йому, ка-
жучи: Господи, допоможи мені! **26**
Він же, відповівши, сказав: Не є доб-
ре відібрати хліб у дітей і кинути
псам. **27** Вона ж сказала: Так, Госпо-
ди, адже і пси їдять з крихт, що пада-
ють зі стола їхніх панів. **28** Тоді, від-
повівши, Ісус сказав їй: О жінко, ве-
лика твоя віра! Хай буде тобі, як хо-
чеш! І виздоровіла її дочка від тієї го-
дини. *поч. 63*

29 І перейшовши звідти, Ісус прий-
шов до Галилейського моря, і вий-
іс. 35 шовши на гору, сів там. **30** *І до
Нього приступили численні юрби, ма-
ючи з собою кульгавих, сліпих, ні-
мих, калік та багатьох інших. І кину-
ли їх до Ісусових ніг, і Він їх оздоро-
вив. **31** Тож юрби дивувалися, бача-
чи, що німі говорять, каліки здорові,
кульгаві ходять і сліпі бачать, і прос-
лавляли ізраїльського Бога. *поч. 64*
мар. 8 **32** *Ісус же, покликавши своїх учнів,
сказав їм: Співчуваю цій юрбі, бо
вже дні три перебувають зі Мною і
не мають що їсти. І не хочу відпусти-
ти їх голодними, щоб часом не ослаб-
ли в дорозі. **33** І говорили Йому учні
його: Звідки нам в пустелі *взяти* сті-
льки хлібів, щоб наситилася така юр-
ба? **34** І сказав їм Ісус: Скільки хлібів
маєте? Вони ж сказали: Сім і трохи
риб. **35** І Він звелів юрбам розлягтися
на землі, **36** і взявши сім хлібів і ри-
би, віддавши хвалу, переломив і дав
своїм учням, учні ж – юрбам. **37** І всі
їли і наситилися, і взяли частину за-
лишків – повних сім кошиків. **38** А
тих, що їли, було чотири тисячі му-
жів, опріч жінок і дітей. **39** І відпус-
тивши юрби, Він сів до човна і прий-
шов у Магдалинські околиці.

Глава 16, *поч. 65*

мар. 8 **1** *І до Нього приступили фарисеї
вищ. 12 і садукеї. Спокушаючи, *вони попро-
кор1. 1 сили Його показати їм знак з неба. **2**
лук. 12 Він же, відповівши, сказав їм: Як на-
стає вечір, кажете: злива, бо небо
червоніється. **3** І вранці: нині мороз,
бо небо, захмарюючись, червонієть-
ся. Лицеміри. Отже, лице неба вмієте
розсудити, а знаки часів не можете
розпізнати? **4** Лукавий і перелюбний
рід шукає знак, і знаку йому не дасть-
ів. 2 ся, *тільки знак пророка Йони. І по-
мар. 8 лишивши їх, Він відійшов. **5** *І його
учні, прийшовши на той бік, забули
взяти хліби. *поч. 66*

мар. 8
лук. 12 **6** *Ісус же сказав їм: Зважайте і
стережіться фарисейського і садукей-
ського квасу. **7** Вони ж в собі розду-
мували, кажучи, що вони не взяли

ше́ши [поклони́сѧ][14] є҆мꙋ̀, гл҃ющи. г҃и, помози̑
мѝ. о҆́нъ же ѿвѣща́въ, рече. нѣ́сть добро ѿѧ́ти
хлѣ́ба ча́домъ, и҆ поврещѝ ѱо́мъ. о҆́на же ре҃, е҆́й
г҃и, и҆́бо и҆ ѱи ꙗ҆дѧ́тъ ѿ кру́пицъ падаю́-
щихъ ѿ трапе́зы господі́и своѝ. Тогда ѿвѣ-
щавъ і҆с҃, рече е҆́й. ѽ же́но, ве́лїа (вѣ́ра твоѧ̀)[15],
бꙋди тебѣ ꙗ҆́коже хо́щеши. і҆ и҆сцѣлѣ дщѝ е҆ѧ
ѿ (того часа)[16]. за҃. ѯг҃.
І҆ пре́ше ѿтꙋ́дꙋ і҆с҃, прі́иде на мо́ре галиле́йское.
и҆ взы́де на го́рꙋ, сѣдѣ тꙋ̀. *И҆ приступи́шѧ і҆саи́а л҃е
къ немꙋ̀ наро́ди мно́зи, и҆мꙋ́ще съ собо́ю {хро́мы,
слѣ́пы, нѣ́мы, бѣ́дны}[17], і҆ и҆́ны мно́гы. и҆ при-
верго́шѧ и҆̀, къ нога́ма [і҆с҃овома][18], і҆ и҆сцѣли и҆́хъ,
ꙗ҆́коже наро́домъ дивити́сѧ, видѧ́ще нѣ́мыѧ
гл҃юща, бѣ́дныѧ здра́вы, хро́мыѧ ходѧ́ща, и҆ слѣ-
пы́ѧ ви́дѧща, и҆ славлѧ́хꙋ б҃а і҆и҃лева. за҃, ѯд҃.
*І҆с҃ же призва́въ оу҆чн҃кы своѧ̀, рече (и҆̀мъ). млрдꙋю ѡ҆ м҃а и҃
наро́дѣ (семъ). ꙗ҆́ко оу҆же дн҃и три присѣ́дѧтъ
мнѣ̀, и҆ не и҆мꙋ́тъ чесо ꙗ҆́сти. и҆ ѿпꙋсти́ти и҆̀хъ не
ꙗ҆́дша не хощꙋ̀, да не ка́ко ѡ҆слабѣ́ютъ на
пꙋтѝ. І҆ (гл҃аша)[19] е҆мꙋ̀ оу҆чн҃цы̀ [е҆го][20]. ѿкꙋ́дꙋ
на́мъ в пꙋсты́ни хлѣ́би толи́цы ꙗ҆́ко да на-
сы́титсѧ (толикъ наро́дъ)[21]; и҆ (гл҃а)[22] и҆́мъ
і҆с҃. коли́ко хлѣ́бъ и҆́мате; о҆ни́ же рѣ́ша. се́мь, и҆
ма́ло ры́бицъ. и҆ [повелѣ̀][23] наро́домъ възлещи на
землѝ. [и҆ прїе́мъ][24] се́мь хлѣ́бы, и҆ ры́бы, [-][25]
хвалꙋ̀ възда́въ преломѝ, и҆ да́сть оу҆чн҃комъ
[свои́мъ][26], оу҆чн҃цы же наро́дѡ. и҆ ꙗ҆до́ша вси, и҆
насы́тишасѧ. и҆ [взѧ́ша и҆збы́ткы оу҆крꙋ́хъ][27],
се́мь ко́шницъ и҆спо́лнь. ꙗ҆́дшихъ же бѧ́ше, че-
ты́ри ты́сꙋща мꙋ́жїи, развѣ́ женъ и҆ дѣ́тїи.
И҆ ѿпꙋсти́въ наро́ды, влѣ́зе въ кора́бль, и҆ прі́и-
де въ предѣ́лы [магдалынскы][28].

Гл҃а, ѕі҃. за҃, ѯе҃.

И҆ приступи́ша* (къ немꙋ̀) фарисе́е и҆ са́дꙋ- м҃а и҃
ке́е, и҆скꙋша́юще, *въпроси́ша е҆го, ꙁна- вы҃ ві҃
ме́нїа съ не́бсе показа́ти и҆мъ. о҆́нъ же а҃ кри҃ а҃
ѿвѣща́въ рече и҆мъ. ве́черꙋ бы́вшꙋ, гл҃е- лꙋ҃ ві҃
те, ве́дро, чрьмнꙋ́етъ бо сѧ не́бо. и҆ оу҆́трꙋ, днс҃е
зима̀, чрьмнꙋ́етъ бо сѧ дрѧселꙋ́ѧ не́бо. (лице-
мѣ́ри), лице оу҆бо не́бси оу҆мѣ́ете разсꙋжда́ти, ꙁна-
ме́нїа же времене́мъ, не {мо́жете и҆скꙋси́ти}[1];
ро́дъ лꙋка́въ и҆ прелюбодѣ́йный, ꙁнаме́нїа и҆́щетъ.
и҆ ꙁнаме́нїе не да́стьсѧ е҆мꙋ̀, *то́кмо ꙁнаме́нїе і҆оа́н в҃
і҆о́ны [прр҃ка][2]. и҆ ѡ҆ста́вль и҆̀хъ ѿи́де. *И҆ прешѐше м҃а и҃
оу҆чн҃цы [е҆го][3] на о҆́нъ по́лъ, забы́шѧ хлѣ́бы
взѧ́ти. за҃, ѯѕ҃.
*І҆с҃ же рече и҆̀мъ. внемлѣ́те и҆ блюдѣ́тесѧ ѿ кваса м҃а и҃
фарисе́йска и҆ са́дꙋке́йска. о҆ни́ же помышлѧ́хꙋ лꙋ҃ ві҃
в себѣ̀, гл҃юще. ꙗ҆́ко хлѣ́бы не взѧ́хомъ. разꙋ-

мѣвъ же і҆с҃, рече (и҆мъ). что мыслите в себѣ
маловѣри, ꙗ҆́ко хлѣбы не [взѧ́сте][4]; не оу҆ ли
разѹмѣете, ниже помните, пѧть хлѣбы пѧ-
тимъ тысѹщамъ, и҆ колико, ко́шъ взѧ́сте;
ни҆ ли се҃мь хлѣбы четыремъ тысѹщамъ, и҆
колико ко́шницъ взѧ́сте; ка́ко не разѹмѣете,
ꙗ҆́ко не о҆ хлѣбѣ рѣхъ вамъ, [внимати][5]. но ѿ
кваса фарисе́иска и҆ садѹке́иска; тогда разѹ-
мѣша, ꙗ҆́ко не рече хранитисѧ ѿ кваса хлѣб-
наго, но ѿ оу҆че́нїа фарисе́иска и҆ садѹке́иска.
за҃, ѯ҃з.

хлібів. 8 Зрозумівши ж, Ісус сказав їм: Чому думаєте в собі, маловіри, що ви не взяли хлібів? 9 Чи ще не розумієте ані не пам'ятаєте: п'ять хлібів для п'ятьох тисяч і скільки кошиків ви взяли, 10 ані сімох хлібів для чотирьох тисяч і скільки кошиків ви взяли? 11 Як не розумієте, що Я сказав вам зважати не на хліби, але на фарисейський і садукейський квас? 12 Тоді вони зрозуміли, що Він не сказав остерігатися хлібного квасу, але фарисейського і садукейського навчання. *поч. 67*

мр҃а и҃ / лѹ҃ д҃ *Пришє́дъ же і҆с҃ въ страны кесарі́а филиппо́вы, въпра-
шаше оу҆ч҃нкы своѧ, г҃лѧ. кого [мѧ][6] г҃лютъ
ч҃лцы сѹща с҃на ч҃лческаго; о҆ни же рѣша. о҆вѣ оу҆бо
і҆оа́нна кр҃тлѧ, и҆нїи же и҆лїю, дрѹзїи і҆еремі́ю,
и҆ли е҆ди́ного ѿ п҃ркъ. (г҃ла)[7] и҆мъ {і҆с҃}[8]. вы же ко-
го мѧ г҃лете быти; ѿвѣща́въ же си́монъ
мр҃а и҃ / лѹ҃ д҃ / і҆оа́н ѕ҃ пе́тръ, рече. *ты є҆си х҃с, с҃нъ б҃а живаго. [и҆
ѿвѣщавъ][9] і҆с҃, рече є҆мѹ. блаже́нъ є҆си си́моне,
варъ і҆о́на, ꙗ҆́ко плоть и҆ кровь не ꙗ҆ви тебѣ,
і҆оа́н а҃ но ѿц҃ъ мо́и и҆́же на нб҃сехъ. *і а҆́зъ же тебѣ
г҃лю, ꙗ҆́ко ты є҆си петръ, и҆ на семъ ка́мени съ-
зи́ждѹ цр҃квь (мою). и҆ врата а҆дова не оу҆долѣ́-
ютъ є҆и. [и҆ да́мъ ти][10] ключа цр҃твїа нб҃наго.
і҆оа́н к҃ / ни҃ и҃і *и҆ є҆же а҆ще свѧ́жеши на земли, бѹ́детъ свѧ-
зано на́ нб҃сехъ. и҆ є҆же а҆ще разрѣшиши на зем-
ли, бѹдетъ разрѣшено на нб҃сехъ. за҃, ѯ҃и.

13 *Прийшовши ж в околиці Кесарії Филипової, Ісус запитував своїх учнів, кажучи: Ким люди кажуть є Людський Син? 14 Вони ж сказали: Отож, одні – Іваном Хрестителем, інші ж – Іллею, інші ж – Єремією або одним з пророків. 15 Сказав їм Ісус: Ви ж ким кажете? Хто Я є? 16 Відповівши ж, Симон-Петро сказав: *Ти є Христос, син Бога Живого. 17 І відповівши, Ісус сказав йому: Блаженним є ти, Симоне, син Йони, бо не тіло і кров тобі об'явили, але мій Батько, що на небесах. 18 *І Я ж тобі кажу, що ти є Петром, і на цім камені збудую мою церкву. І брами аду її не переможуть. 19 І дам тобі ключі Небесного Царства. *І те, що лиш зв'яжеш на землі, буде зв'язаним на небесах, і те, що лиш розв'яжеш на землі, буде розв'язаним на небесах. *поч. 68*

мар. 8 / лук. 9 (13)
мар. 8 / лук. 9 / ів. 6 (16)
ів. 1 (18)
ів. 20 / ниж. 18 (19)

Тогда {запрѣти}[11] (і҆с҃) оу҆ч҃нкомъ [свои҆мъ][12], да
никомѹже рекѹтъ, ꙗ҆́ко {се́и}[13] ([і҆с҃][14] є҆сть)[15] х҃с.
ѿтолѣ начатъ і҆с҃ сказовати оу҆ч҃нкомъ сво-
и҆мъ, ꙗ҆́ко подобаетъ є҆мѹ [и҆ти въ і҆ер҃лмъ][16],
и҆ мно́го пострада́ти ѿ старецъ, и҆ а҆рхїере́и и҆
книжникъ, и҆ оу҆бїенѹ быти, и҆ тре́тїи д҃нь
въскр҃нѹти. (пе́тръ же)[17] начатъ прерѣцати
є҆мѹ г҃лѧ. млрдъ ты г҃и, не иматъ быти
тебѣ се. о҆нъ же о҆бращ҃сѧ рече петрови. и҆ди
за мною сатана, съблазнъ {ми є҆си}[18], ꙗ҆́ко не
вы҃і і҃ / мр҃а и҃ / лѹ҃ д҃і мыслиши ꙗ҆́же сѹть б҃жїа, но ч҃лческаа. за҃, ѯ҃ѳ.
*Тогда і҆с҃, рече оу҆ченикомъ свои҆мъ. а҆ще кто хо-
щетъ по мнѣ и҆ти, да ѿвръжетсѧ себе, и҆
возметъ кр҃тъ свои, и҆ по мнѣ грѧдетъ. и҆́же
бо а҆ще хо́щетъ дш҃ѹ свою сп҃ти, погѹбитъ ю҆.
(и҆) і҆же а҆ще погѹбитъ дш҃ѹ свою мене ради,
о҆брѧщетъ ю҆. каа бо полза ч҃лкѹ, а҆ще миръ
весь при҆обрѧщетъ, дш҃ѹ же свою ѿщетитъ;
ни҃ к҃ѕ / мр҃а д҃і и҆ли что дастъ ч҃лкъ и҆змѣнѹ за дш҃ѹ свою;
(*прїити бо и҆матъ с҃нъ ч҃лчскїи)[19] въ славѣ
ѱ҃ло ѯ҃а / крм҃ в҃ ѿц҃а своего, съ а҆г҃глы своими, *и тогда въз-
дастъ комѹждо по дѣанїю є҆го. *а҆минь г҃лю
мр҃а д҃ / лѹ҃ д҃ вамъ, ꙗ҆́ко сѹть нѣцїи ѿ здѣ стоѧщихъ,
и҆́же не и҆мѹтъ вкѹсити смерти, дондеже ви-
дѧ́тъ с҃на ч҃лческаго грѧдѹща въ цр҃твїи свое҆мъ.

20 Тоді Ісус заборонив своїм учням, щоб нікому не сказали, що цей Ісус є Христос. 21 Відтоді Ісус почав говорити своїм учням, що Йому потрібно іти до Єрусалиму і багато терпіти від старців, і архиєреїв, і книжників, і бути вбитим, і третього дня воскреснути. 22 Петро ж почав перечити Йому, кажучи: Змилосердися над собою, Господи! Це не має Тобі статися. 23 Він же, обернувшись, сказав Петрові: Іди від Мене, сатано. Ти є згіршенням для мене, тому що не думаєш *про* те, що боже, а *про* людське. *поч. 69*

24 *Тоді Ісус сказав своїм учням: Якщо хтось хоче іти за Мною, хай відречеться себе, і візьме свій хрест, і за Мною іде. 25 Бо хто лиш хоче спасти свою душу, її стратить, і хто лиш стратить свою душу задля мене, її знайде. 26 Бо яка користь людині, якщо здобуде ввесь світ, а свою душу стратить? Або що дасть людина взамін за свою душу? 27 *Бо Людський Син прийде в славі свого Батька зі своїми ангелами. *І тоді віддасть кожному за його ділами. 28 *Амінь, кажу вам, що є деякі з тих, що тут стоять, які не зазнають смерті, доки *не* побачать Людського Сина, що йде у своєму Царстві.

вищ. 10 / мар. 8 / лук. 14 (24)
ниж. 26 / мар. 14 (27)
пс. 61 / рим. 2 (27)
мар. 9 / лук. 9 (28)

Глава 17, *поч 70*

мар. 9 лук. 9 **1** *І по шістьох днях Ісус взяв Петра, і Якова, і Івана, його брата, і вивів їх самих на високу гору. **2** І переобразився перед ними, і його лице освітилося, як сонце, а його одежа стала білою, як світло. **3** І ось їм з’явилися Мойсей і Ілля, що говорили з ним. **4** Відповівши же, Петро сказав до Ісуса: Господи, добре нам тут бути. Якщо хочеш, зробимо тут три шатра: одне – Тобі, і одне – Мойсейові, і одне – Іллі. **5** А коли він ще говорив, то світла хмара їх отінила. І ось голос з хмари, що говорив: Цей є моїм Улюбленим Сином, в якому Моє вподобання! Того слухайте! **6** І почувши, учні впали ниць і дуже злякалися. **7** І приступивши, Ісус доторкнувся до них і сказав: Встаньте і не бійтеся. **8** Піднявши ж свої очі, вони нікого не бачили, тільки одного Ісуса. **9** Коли вони сходили з гори, Ісус заповів їм, кажучи: Нікому не розповідайте про видіння, доки Син Людський не воскресне з мертвих. *поч. 71*

10 І Його запитали його учні, кажучи:
мар. 9 *Чому, отже, книжники кажуть, що треба, щоб Ілля скоріше прийшов? **11** Ісус же, відповівши, сказав їм: Ілля, отже, скоріше прийде і все підготує. **12** Кажу ж вам, що Ілля вже прийшов. І його не пізнали, але зробили з ним те, що побажали. Так і Людський Син має від них потерпіти. **13** Тоді учні зрозуміли, що Він їм сказав про Івана Хрестителя. *поч. 72*

мар. 9 лук. 9 **14** *І коли вони прийшли до юрби, приступив до Нього чоловік, кланяючись Йому **15** і кажучи: Господи, помилуй мого сина, бо на нові місяці біснується і погано терпить, бо багато разів падає у вогонь і багато разів у воду. **16** І я його привів до твоїх учнів, і вони не змогли його оздоровити. **17** Відповівши ж, Ісус сказав: О роде невірний і розбещений, доки буду з вами, доки вас терпітиму? Приведіть Мені його сюди. **18** І заборонив йому Ісус, і біс вийшов з нього, і юнак виздоровів від тієї години. **19** Тоді учні, приступивши до Ісуса на самоті, сказали: Чому ми не змогли його вигнати? **20** Ісус же сказав їм:
лук. 17 *Через ваше невірство. Амінь бо кажу вам: якщо маєте віру як гірчичне зерно, скажете цій горі: Перейди звідси туди, – і перейде. І ніщо не буде вам неможливим. **21** Цей же рід не виходить, хіба молитвою і постом.
мар. 9 лук. 9 і 24 **22** *Як же жили вони в Галилеї, сказав їм Ісус: Людський Син буде виданий в руки людям, **23** і Його вб’ють, і третього дня Він встане. І вони були дуже засмученими. *поч. 73*

Гл҃а, з҃і· за҃, о҃·

И҆ по́* дне́хъ ше́стихъ, (поѧ́тъ)[1] і҆͒с петра ма҃ д҃ лꙋ҃ д҃
и҆ і҆а́кѡва, и҆ і҆ѡа́нна бра́та є҆гѡ̀, и҆ (възве-
де)[2] и҆́хъ на́ го́рꙋ высо́кꙋ є҆ди́ны. и҆ прео-
бразѝсѧ пре҆д ними, и҆ просвѣти́сѧ лице
є҆гѡ̀ ꙗ҆́кѡ сл҃нце, ри́зы же є҆гѡ̀ бы́ша бѣ̑лы ꙗ҆́кѡ
свѣ́тъ· И҆ се ꙗ҆ви́стасѧ и҆̀мъ мѡѷсі́й і҆ и҆лі́а, [с
ни́мъ гл҃юща][3]· Ѿвѣща́въ же пе́тръ, ре҆ кꙋ і҆͒со-
ви. г҃и, добро є҆сть на́мъ здѣ̀ бы́ти. а҆́ще хо́щеши,
[сътвори́мъ][4] здѣ̀ три сѣ́ни, тебѣ̀ є҆ди́нꙋ, и҆
мѡѷсе́ѡви є҆ди́нꙋ, і҆ {є҆ди́нꙋ и҆лі́и}[5]. є҆́ще (же) є҆мꙋ̀
гл҃ющꙋ, се ѡ҆́блакъ свѣ́телъ ѡ҆сѣ́ни и҆̀· и҆ се гла́съ
и҆зъ ѡ҆́блака гл҃ѧ. се́й є҆́сть сн҃ъ мо́й възлю́бленный,
ѡ҆ не́мже бл҃говоли́хъ, [того послꙋ́шайте][6]· И҆ слы́-
шавше оу҆чн҃цы, падо́ша ни́цы, и҆ оу҆боѧ́шасѧ
ѕѣ́ло. и҆ (пристꙋ́пль)[7] і҆͒с, (-)[8] (прикоснꙋ́сѧ)[9] и҆̀хъ, (и҆)
рече. вста́нѣте, и не бо́йтесѧ· Възве́дше же ѡ҆́чи
своѝ, никогоже ви́дѣшѧ, то́кмо [і҆͒са][10] є҆ди́ного·
(-)[11] И҆сходѧ́щемъ и҆̀мъ съ горы̀, заповѣ́да и҆мъ і҆͒с,
гл҃ѧ. никомꙋ́же повѣ́дите видѣ́нїѧ, до́ндеже сн҃ъ
чл҃вѣ́чїй и҆з̾ ме́ртвыхъ въскре́снетъ· за҃, о҃а·
И҆ вопроси́ша є҆гѡ̀ оу҆чн҃цы [є҆гѡ̀][12], гл҃юще. *что ма҃ д҃
оу҆́бо кни́жницы гл҃ютъ, ꙗ҆́кѡ и҆лі́и подоба́етъ
прїити пре́жде, [і҆͒с][13] же ѿвѣща́въ рече (и҆̀мъ).
и҆лі́а оу҆́бо прїи́детъ [пре́жде][14], и҆ оу҆стро́итъ
всѧ̑· Гл҃ю же ва́мъ, ꙗ҆́кѡ и҆лі́а оу҆́же прїи́де, и҆ не
позна́шѧ є҆го. но сътвори́шѧ ѡ҆ не́мъ, є҆ли́ка
восхотѣ́шѧ· Та́кѡ и҆ сн҃ъ чл҃вѣ́чїй и҆́мать пострада-
ти ѿ ни́хъ· Тогда разꙋмѣ́шѧ оу҆чн҃цы, ꙗ҆́кѡ ѡ҆
і҆ѡа́ннѣ крс҃тли рече и҆̀мъ· за҃, о҃в·
И҆ *прише́дшемъ [и҆̀мъ][15] к̾ наро́дꙋ, пристꙋпи к ма҃ д҃ лꙋ҃ д҃
немꙋ̀ чл҃къ, клан́ѧѧсѧ є҆мꙋ̀ и҆ гл҃ѧ. г҃и, поми́лꙋи
(сн҃а моегѡ)[16], ꙗ҆́кѡ на новы мцⷭ҇ѧ бѣсꙋ́етсѧ, и҆ злѣ̀
стра́ждетъ. мно́жицею бо па́даетъ въ ѡ҆́гнь, и҆
мно́жицею в̾ во́дꙋ. и҆ приведо́хъ є҆го кꙋ оу҆чн҃комъ
твои́мъ, и҆ не възмого́ша є҆го и҆сцѣли́ти· ѿвѣ-
ща́въ же і҆͒с, рече. Ѽ ро́де невѣ́ренъ, и҆ развраще́нъ,
доко́лѣ [бꙋ́дꙋ с ва́ми][17], доко́лѣ трьплю ва́съ;
приведѣ́те ми є҆гѡ̀ сѣ́мѡ. и҆ запрѣти є҆мꙋ̀ і҆͒с, і҆
и҆зы́де и҆з него бѣ́съ, і҆ и҆сцѣлѣ̀ ѡ҆́трокъ ѿ часа̀
того· Тогда̀ пристꙋ́пльше оу҆чн҃цы і҆͒сови є҆ди́номꙋ
рѣ́шѧ. почто мы не възмого́хомъ и҆згна́ти є҆го;
[і҆͒с][18] же рече и҆̀мъ. *за невѣ́рствїе ва́ше· А҆ми́нь лꙋ҃ з҃і
бо гл҃ю ва́мъ. а҆́ще и҆́мате вѣ́рꙋ ꙗ҆́кѡ зе́рно го́рꙋшно,
рече́те горѣ̀ се́й, прейди ѿсю́дꙋ та́мо, и҆ пре́й-
детъ. и҆ ничтоже не невъзмо́жно бꙋ́детъ ва́мъ.
[се́й же ро́дъ не и҆схо́дитъ, то́кмо моли́твою и҆
посто́мъ][19]· *Живꙋ́щемъ же и҆̀мъ в̾ галиле́и. рече ма҃ д҃ лꙋ҃ д҃ и҆ к҃д
и҆̀мъ і҆͒с. (преда́нъ и҆́мать бы́ти сн҃ъ чл҃вѣ́чїй)[20], в
рꙋ́цѣ человѣ́комъ, и҆ оу҆бїю́тъ є҆го, и҆ третїй дн҃ь
вста́нетъ· И҆ скорбни бы́шѧ ѕѣло̀· за҃, о҃г·

Пришедшимъ же имъ в капернаоумъ, приступиша пріемлющей дидрахма къ петрови, и рекоша. оучитель вашъ не дасть ли дидрахма; гла, ей. и егда вниде в домъ, предвари его ис, глагола. что ти ся мнить симоне; цріе земьстіи ѿ кыихъ пріемлють дани, или кинсонъ, ѿ (своихъ ли снов)[21], или ѿ чужихъ; [гла ему петръ][22], ѿ чужихъ. рече ему ис. оубо свободни суть снове. но да не съблазнимъ ихъ. шедъ в море, вверзи оудицу, и иже прежде имеши рыбу возми. и ѿверзъ оуста ей обрящеши статиръ. той вземъ дажь имъ за мя и за ся.

24 Як же вони прийшли до Капернауму, до Петра приступили ті, що беруть дідрахму, і сказали: Чи не дасть ваш Учитель дидрахми? 25 Він сказав: Так. І коли він ввійшов до дому, Ісус його випередив, кажучи: Як тобі здається, Симоне? Земні царі від кого беруть данину або кинсон: чи від своїх синів, чи від чужих? 26 Сказав йому Петро: Від чужих. Сказав йому Ісус: Отже, сини є вільними. 27 Але, щоб ми їх не згіршили, пішовши до моря, закинь вудку і візьми рибу, яку найперше схопиш, і відкривши їй уста, знайдеш статир. Взявши його, дай їм за Мене і за себе.

Гла, ИІ. зач, ОД.

Въ той часъ приступиша оучнцы къ ісу глюще. кто оубо болій есть в цртвіи небесемъ; и призвавъ [ис][1] отроча, постави е посреде ихъ, и рече. аминь глю вамъ, аще не обратитеся, и будете яко дети, не внидете в цртво небное. *иже бо ся смирить яко отроча се, той есть болій в цртвіи нбнемъ. і иже аще пріиметь (-)[2] отроча таково во имя мое, мене пріемлеть. *а иже аще съблазнить единого малыхъ сихъ верующихъ в мя, оуне ему есть, да обесится жерновъ осельскый на выи его, и потонеть в пучине морстеи. горе миру ѿ съблазнъ. нужда бо [есть][3] пріити съблазномъ. обаче горе члку [тому][4], имже съблазнъ приходить. *аще ли рука твоя или нога твоя съблажняеть тя. ѿсецы ю, и врьзи ѿ себе. добрейше ти есть внити в живот хрому, или беднну. нежели две руце (и)[5] две нозе имущу, вверженну быти въ огнь вечный. *и аще око твое съблажняеть тя, изми е, и врьзи ѿ себе. добрейше ти есть съ единемъ окомъ в животъ внити, неже две оци имущу вверженну быти в геену огненую.

Глава 18, *поч. 74*

1 В тій годині підступили до Ісуса учні, кажучи: Отже, хто є найбільшим у Небеснім Царстві? 2 І покликавши дитину, Ісус поставив її серед них 3 і сказав: Амінь, кажу вам: якщо не змінитеся і не станете як діти, не ввійдете в Небесне Царство. 4 *Бо хто упокорить себе як ця дитина, той є найбільшим в Небеснім Царстві. 5 І хто лиш прийме таку дитину в моє ім'я, мене приймає. 6 *А хто лиш згіршить одного з цих малих, що вірять в Мене, краще йому є, щоб повісили ослячі жорна на його шиї і щоб він потонув у морській глибині. 7 Горе світові від згіршень. Адже потрібно, щоб згіршення прийшли, однак горе тій людині, через яку приходить згіршення. *8 Якщо ж твоя рука або твоя нога тебе згіршує, відрубай її і кинь від себе. Краще тобі є ввійти кульгавим або упослідженим в життя, ніж маючи дві руки і дві ноги, бути кинутим у вічний вогонь. 9 *І якщо твоє око тебе згіршує, вибери його і кинь від себе. Краще тобі є з одним оком ввійти в життя, ніж, маючи два ока, бути кинутим у вогняну гієну. *поч. 75*

кор1. 14
мар. 9 лук. 17
мар. 9
вищ. 5

зач, ОЕ.

Блюдете, да не презрите единого ѿ малыхъ сихъ. глю бо вамъ яко аггли ихъ на небесехъ выну видять лице ѿца моего нбнаго. [*Пріиде бо снъ члческій {взыскати и}[6] спсти погибшаго][7]. *что ся вамъ мнить; аще будеть некоемху члку, сто овецъ, и заблудить едина ѿ нихъ. не оставить ли девятьдесять и девять въ горахъ, и шедъ ищеть заблудшее; и аще будеть обрести ю. аминь глю вамъ. яко радуется о ней, паче, неже о девятьдесятихъ и девяти не заблудшихъ. тако несть воля пред ѿцемъ вашимъ нбнымъ, да погибнеть единъ ѿ малыхъ сихъ. *аще (-)[8] съгрешить к тебе братъ

10 Стережіться, щоб ви не нехтували одним з цих малих. Кажу бо вам, що їхні ангели на небесах завжди бачать лице мого небесного Батька. 11 *Бо Людський Син прийшов знайти і спасти того, що згинув. 12 *Що вам здається? Якщо в якогось чоловіка буде сто овець, і одна з них заблукає, – чи не залишить дев'яносто і дев'ять в горах і, пішовши, не шукатиме заблудлої? 13 І якщо станеться, що її знайде? Амінь, кажу вам, що радіє нею більше, ніж дев'яносто і дев'ятьма, що не заблукали. 14 Так немає бажання перед вашим Небесним Батьком, щоб згинуло одне з цих малих. 15 *Якщо твій брат згрішить проти тебе, іди і оскарж його

лук. 10
лук. 15
мой3. 19 лук. 17 як. 5

між собою і ним одним. Якщо тебе
послухає, ти придбав твого брата.
мой5. 17 і 19 ів. 8 кор2. 19 єв. 10 **16** Якщо ж тебе не послухає, візьми
з собою знову одного або двох,
*щоб при устах двох або трьох сві-
дків стало кожне слово. **17** Якщо ж
не послухає їх, скажи церкві, якщо
ж і церкву не послухає, хай тобі бу-
де як поганин і митар. *поч. 76*
ів. 20 вищ. 16 **18** *Амінь, бо кажу вам: все те,
що зв'яжете на землі, буде зв'язане
на небі; і все те, що розв'яжете на
землі, буде розв'язане на небесах.
19 Амінь, знову кажу вам, що якщо
двоє з вас погодяться на землі про
будь-яку річ, яку лиш просите, бу-
де їм від мого Батька, що на небе-
сах. **20** Бо де є два або три, зібрані в
моє ім'я, там Я є серед них. **21** Тоді
Петро, приступивши до Нього, ска-
зав: Господи, скільки разів, якщо
згрішить проти мене мій брат, і
відпущу йому? Чи до семи разів?
22 Сказав йому Ісус: Не кажу тобі
до сімох разів, але до сімдесятьох
разів по сім. *поч. 77*

23 Через це Небесне Царство у-
подібнилося до чоловіка-царя, що
побажав звести порахунки зі свої-
ми рабами. **24** Як же він почав роз-
раховуватися, привели йому одного
заборгованого десятьма тисячами
талантів. **25** Як же він не мав *як*
віддати, його пан наказав продати
його, і його жінку, і дітей, і все, що
він мав, і віддати. **26** Отже, той раб,
впавши кланявся йому, кажучи: Па-
не, потерпи мені, і тобі все віддам.
27 А пан того раба, змилосердив-
шись, простив йому і відпустив йо-
му борг. **28** Вийшовши ж, той раб
знайшов одного зі своїх співрабів,
що був заборгований в нього на сто
пінязів, і схопивши його, давив, ка-
жучи: Віддай мені те, що ти мені
винен. **29** Отже, його співраб, впав-
ши йому до ніг, благав його, кажу-
чи: Потерпи мені, і все тобі віддам.
30 Він же не хотів, але, повівши,
посадив його до в'язниці, доки *не*
віддасть борг. **31** Його співраби, по-
бачивши ж те, що сталося, дуже
засмутилися і, прийшовши, сказали
своєму панові все, що сталося. **32**
Тоді його пан, прикликавши його,
сказав йому: Лукавий рабе, увесь
той борг я тобі простив, тому що ти
мене ублагав. **33** Чи не належалося
і тобі змилосердитися над своїм
співрабом, так як і я змилосердився
над тобою? **34** І його пан, розгні-
вавшись, передав його катам, аж до-
ки не віддасть увесь свій борг. **35**
Так і мій небесний Батько зробить
вам, якщо не відпустите, кожний
своєму братові, їхніх прогріхів від
ваших сердець.

твои, иди (і) обличи его межу собою и тѣмъ
единѣмъ. Аще тебе послушаетъ, приобрѣлъ еси
брата твоего. аще ли (тебе) не послушаетъ, е мо зі и ді
поими с собою пакы единого или два, *да при іон и в кри ді
оустѣхъ {двою или тріехъ свѣдѣтеліи}[9] станетъ еврео і
всякъ глаголъ. Аще же не послушаетъ ихъ, по-
вѣжь црькви. аще же и црьковь преслушаетъ, бу-
ди ти яко язычникъ и мытарь. за, оѕ.
*Аминь (бо) глаголю вамъ, елика аще свяжете на іоан к вы ѕі
земли, будутъ связана на небеси. и елика аще
разрѣшите на земли, будутъ разрѣшена на небесѣхъ.
Пакы аминь глаголю вамъ. яко аще два {от васъ
совѣщаета} на земли, о всякои вещи еже аще
просита, будетъ има от отца моего иже на не-
бесѣхъ. Идѣже бо еста два или тріе собрани въ (и-
мя мое)[10], ту есмь посредѣ ихъ. Тогда прис-
тупль [к нему петръ, рече][11]. господи, коль краты
(аще) съгрѣшитъ в мя братъ мои, и отпущу
ему; до седмь кратъ ли; (глагола)[12] ему іисусъ, не глаголю
тебѣ до седмь кратъ. но до седмьдесятъ кратъ
седмицею. за, оз.
Сего ради оуподобися црьствіе небесное человѣку царю, и-
же въсхотѣ стязати ся о словеси с рабы сво-
ими. начеъншу же ему стязатися, приведоша
ему единого длъжника тмою талантъ. не и-
мущу же ему въздати, повелѣ и [господь его][13] про-
дати, и жену [его][14] и чада, и вся елика и-
мяше, и отдати. Падъ оубо рабъ {тои}[15] клання-
шеся ему глаголя. [господи][16], потрьпи на мнѣ, [и вся
ти въздамъ][17]. Милосрдовавь же господь раба того,
прости его, и длъгъ отпусти ему. Изшедъ же
рабъ тои, обрѣте единого клеврѣтъ своихъ,
иже бѣ длъженъ ему сто пѣнязь. и емъ его
давляше глаголя. отдажь [ми][18] имьже ми еси
длъженъ. падъ оубо клеврѣтъ его [на ногу е-
го][19], моляше его глаголя. потрьпи на мнѣ, и
(вся) въздамъ ти. онъ же не хотяше, но ведъ
всади его в темницу, дондеже въздасть длъ-
жное. Видѣвше [же][20] клеврети его бывшая, съ-
жалиша си ѕѣло, и пришедше сказаша господи-
ну своему вся бывшая. Тогда призвавъ его гос-
подинъ его, (глагола)[21] ему. Рабе лукавыи, весь длъ-
гъ онъ отпустихъ тебѣ, понеже оумоли мя.
не подобаше ли и тебѣ помиловати клеврѣта
своего, якоже и азъ тя помиловахъ; и прог-
нѣвавъся господь его, предасть его мучителемъ,
дондеже въздасть весь длъгъ свои. Тако и отецъ
мои небесныи сътворитъ вамъ, аще не отпусти-
те кождо брату своему от срдцъ вашихъ [прегрѣ-
шеніа ихъ][22].

Гл҃а, ді

м҃а і И бысть* егда скончa Іс словеса сія, прей-
де ѿ галілеа. и пріиде в предѣлы іу-
дейскія, об онъ полъ іордана. и по
немъ идоша народи мнози, і исцѣли
ихъ тү. зач҃, ои.
И приступиша к нему фарисее, искушающе е-
го, и (гл҃аша)[1] {ему}[2]. аще достоитъ чл҃ку пү-
стити жену свою по всякой винѣ; онъже ѿ-
а҃ мо а҃ м҃а і вѣщавъ рч҃е [имъ][3]. нѣсте ли чли, *яко сътъ-
воривый искони, мужескіи полъ и женьскіи съ-
а҃ мо в҃ м҃а і творилъ а҃ есть; и рече, *сего ради оставитъ
а҃ кри ѕ ефе е чл҃къ ѿц҃а (своего) и матере, и прилѣпится к
женѣ своей, *и будета оба в плоть едину. я-
а҃ кри ѕ коже ктому нѣста два, но плоть едина. еже
убо бг҃ъ съчета, чл҃къ да не разлучаетъ. Гл҃а-
е҃ мо кд выі е ша ему. *что убо моусіи заповѣда дати
м҃а і лу єі а҃ кри з книгу распустную, и ѿпустити ю; (гл҃а)[4]
имъ, яко моусіи по жестосрьдію вашему по-
велѣ вамъ пустити жены ваша. из начала
же не бысть тако. Гл҃ю же вамъ, яко иже а-
ще пуститъ жену свою, {развѣ словесе прелюбо-
дѣйна}[5], и оженится иною, прелюбы тво-
ритъ. [и (женяйся пущеницею)[6], прелюбы дѣ-
етъ][7]. (Гл҃аша)[8] ему ученицы его. аще тако
есть вина чл҃ку съ женою, уне есть не жени-
тися. онъ же рече имъ. не вси вмѣщаютъ
словесе сего, но имъже дано есть. суть бо скоп-
цы, иже из чрева матерня родишася тако. и
суть скопцы, иже скопишася ѿ чл҃къ. И суть
скопцы, иже исказиша сами себе црт҃вія ради нб҃-
м҃а і лу иі наго. могіи вмѣстити, да вмѣститъ. *Тогда
приведоша к нему дѣти, да руцѣ възложи
на нй, и помолится, учн҃цы же запрѣтиша
имъ. Іс же рече {имъ}[9]. оставите дѣтіи, и
не възбраняите имъ пріити къ мнѣ. та-
ковыхъ бо есть црт҃во нб҃ное. и възложъ (на
нй руцѣ)[10], ѿиде ѿтуду. зач҃, од.
И се единъ (нѣкіи) приступль, [рече ему][11]. у-
чителю [бл҃гіи][12], что бл҃го сътворю, да имамъ
м҃а і лу иі животъ вѣчный; онъ же рече ему. [*что мя
гл҃еши блага; никтоже бл҃гъ, токмо единъ
в҃ мо кі бг҃ъ][13]. аще ли хощеши [внити в живо][14], съ-
е҃ мо е м҃а і блюди заповѣди. (Гл҃а)[15] ему, кыя; Іс же рече.
лу иі *еже не убіеши, не прелюбы сътвориши, не
іако в выі е украдеши, не лжесвѣдѣтельствуеши. чти ѿ-
ц҃а и м҃тре. и възлюбиши искренаго своего яко
самъ себе. (Гл҃а)[16] ему юноша, вся сія съхра-
нихъ [ѿ юности моеа][17]. что есмь и еще не
докончалъ; рече ему Іс. аще хощеши съвръшенъ
быти, иди, продаждь (имѣніе твое)[18], и даждь

Глава 19

1 *І сталося, що коли Ісус закінчив мар. 10
ці слова, Він перейшов з Галилеї і
прийшов у юдейські околиці, на той
бік Йордану. **2** І за Ним пішли чис-
ленні юрби, і Він їх там оздоровив.
поч. 78
3 І приступили до Нього фарисеї,
спокушаючи Його, і сказали Йому:
Чи годиться чоловікові відпустити
свою жінку з будь-якої причини? **4** мой1. 1
Він же, відповівши, сказав їм: *Чи ви мар. 10
не читали, що Той, хто сотворив на
початку, створив їх чоловічим і жіно- мой1. 2 мар. 10
чим родом? **5** І Він сказав: *Через це кор1. 6 еф. 5
чоловік залишить свого батька і ма-
тір і пристане до своєї жінки, *і оба кор1. 6
будуть одним тілом. **6** Так що вже
більше не є два, але одне тіло. Отже,
те, що Бог злучив, людина хай не мой5. 24 вищ. 5
розлучує. **7** Сказали Йому: *Чому, мар. 10 лук. 16
отже, Мойсей заповів дати книгу від- кор1. 7
пуску і її відпустити? **8** Він сказав їм,
що: Мойсей через ваше тверде серце
наказав вам відпускати ваших жінок,
а від початку так не було. **9** Кажу ж
вам, що хто лиш відпустить свою
жінку, за винятком причини перелю-
бу, і ожениться з іншою, чинить пе-
релюб. І хто жениться з відпущеною,
чинить перелюб. **10** Сказали Йому
його учні: Якщо таким є стан чоло-
віка з жінкою, краще не женитися. **11**
Він же сказав їм: Не всі розуміють це
слово, але ті, кому дано. **12** Бо є скоп-
ці, що такими народилися з лона ма-
тері, і є скопці, що були оскоплені
людьми, і є скопці, що самих себе ос-
копили задля Небесного Царства. Хто
може збагнути, хай збагне. **13** *Тоді мар. 10 лук. 18
привели до Нього дітей, щоб поклав
на них руки і помолився, учні ж їм
заборонили. **14** Ісус же сказав їм: Об-
лиште дітей і не забороняйте їм до
Мене прийти, бо таких є Небесне
Царство. **15** І поклавши на них руки,
відійшов звідти. *поч. 79*

16 І ось якийсь один, приступив-
ши, сказав йому: Учителю добрий,
що доброго робитиму, щоб мав я віч-
не життя? **17** Він же йому сказав: мар. 10
*Чому мене називаєш добрим? Ніхто лук. 18
не *є* добрий, тільки один Бог. Якщо ж
хочеш ввійти до життя, зберігай за- мой2. 20
повіді. **18** Той сказав Йому: Які? Ісус мой5. 5
же сказав: *Не уб'єш, не вчиниш пе- мар. 10 лук. 18
релюб, не крастимеш, не свідчити- як. 2
меш фальшиво, **19** шануй батька і вищ. 5
матір, і любитимеш свого ближнього,
як самого себе. **20** Сказав Йому ю-
нак: Я це все зберіг від моєї моло-
дості. То що ще я не довершив? **21**
Сказав йому Ісус: Якщо хочеш бути
досконалим, іди, продай твоє майно і
дай бідним – і матимеш скарб на

небі, і йди слідом за мною. **22** А
юнак, почувши слово, відійшов су-
муючи, бо був таким, що мав вели-
кі маєтки. **23** Ісус же сказав Своїм
учням: Амінь, кажу вам, що нелег-
ко багатий ввійде в Небесне Царст-
во. **24** Знову ж кажу вам, що є лег-
ше верблюдові перейти через вуш-
ко голки, ніж багатому ввійти в Бо-
же Царство. **25** Почувши ж, його
учні дуже дивувалися, кажучи: От-
же, хто може спастися? **26** А Ісус,
поглянувши, сказав їм: Для людей
мар. 10 це є неможливим, а для Бога все
лук. 18 можливе. **27** *Тоді Петро, відповів-
ши, сказав Йому: Ось ми залишили
все і пішли слідом за Тобою. Отже,
що нам буде? **28** Ісус же сказав їм:
Амінь, кажу вам, що ви, що пішли
за Мною, в другім бутті, коли Люд-
ський Син сяде на престолі своєї
лук. 22 слави, *сядете і ви на дванадцятьох
престолах, судячи дванадцять із-
раїльських племен. **29** І кожний, що
залишить дім, або братів, або сес-
тер, або батька, або матір, або жін-
ку, або дітей, або поля задля мого
мар. 10 імені, одержить в сто разів і успад-
лук. 13 кує вічне життя. **30** *Численні ж
перші будуть останніми, і останні –
першими.

нищымъ, и имѣти имаши съкровище на нбси,
и гряди вслѣдъ мене. Слышавъ же юноша сло-
во, ѿиде скорбя. бѣ бо имѣя стяжаніа мно-
га. Іс же рече оучникомъ своимъ. аминь глю
вамъ, ꙗко (не оудобь богатыи)[19] внидетъ в
црство нбное. Пакы же глю вамъ. {ꙗко}[20] оудо-
бѣе есть вельбоудоу сквозѣ (иглены оуши)[21] прой-
ти, неже богатоу [в црствіе бжіе внити][22].
Слышавше же оученицы [его][23], дивлѧхусѧ ѕѣло,
глюще. кто оубо може спсенъ быти; възрѣвь
же Іс, рече имъ. ѿ члкъ се невъзможно есть, ѿ
бга же вся възможна. *Тогда ѿвѣщавъ м҃а і л҃у ні
петръ, рече емоу. се мы оставихомъ вся, и в
слѣдъ тебе идохомъ. что оубо боудетъ намъ;
Іс же рече имъ. аминь глю вамъ. ꙗко вы шед-
шеи по мнѣ, в пакы бытіе, егда сядетъ снъ
члчкіи на престолѣ славы своеа, *сядете и вы л҃у кв
на двоюнадесяте престолоу, сѫдяще обѣманад-
десяте колѣнома ізлевома. И всякъ иже (о-
ставитъ домъ)[24], или братію, или сестры, или
ѿца, или матере, (или женоу), или чада, или се-
ла, имени моего ради, сторицею пріиметъ, и
животъ вѣчныи наслѣдитъ. *Мнози же боу- м҃а і л҃у гі
доутъ прьви, послѣдніи. и послѣдни, прьвіи.

Глава 20, *поч. 80*

1 Небесне Царство є подібне до
чоловіка – господаря, що вийшов
разом вранці найняти робітників до
свого виноградника. **2** І погодив-
шись з робітниками по пінязю на
день, послав їх до свого винograd-
ника. **3** І вийшовши о третій годині,
побачив інших, що стояли безді-
яльними на торговиці, **4** і тим ска-
зав: Ідіть і ви до мого виноградни-
ка, і дам вам те, що буде справед-
ливим. **5** Вони ж пішли. А вийшов-
ши знову о шостій і дев'ятій годи-
ні, зробив так само. **6** Вийшовши ж
об одинадцятій годині, знайшов ін-
ших, що стояли бездіяльними, і
сказав їм: Чому тут ввесь день сто-
їте бездіяльними? **7** Вони йому ска-
зали: Тому що нас ніхто не найняв.
І той сказав їм: Ідіть і ви до мого
виноградника і одержите те, що
буде справедливим. **8** Як же настав
вечір, пан виноградника сказав до
свого наглядача: Поклич робітників
і дай їм платню, почавши від остан-
ніх до перших. **9** І прийшовши ті,
що *прийшли* об одинадцятій годині,
одержали по пінязю. **10** А перші,
прийшовши, думали, що одержать
більше. І ті одержали по пінязю. **11**
Одержавши ж, вони нарікали на па-
на, **12** кажучи, що ці останні попра-
цювали одну годину, а ти їх зробив

Гла, к. за, п.

Подобно (-)[1] есть црствіе нбное, члкоу домо-
витоу, иже изыиде кѫпно оутро наяти
дѣлателя в виноградъ свои. (и) совѣ-
щавъ (-)[2] съ дѣлатели по пѣнязю на
днь, посла ихъ в виноградъ свои. І изшедъ в
третіи часъ, видѣ ины стояща на тръжищи
праздны, и тѣмъ рече. идѣте и вы в вино-
градъ {мои}[3]. и еже боудетъ правда, дамъ
вамъ. они же идоша. Пакы же изше в шес-
тыи, и девятыи ча, сътвори такоже. въ еді-
ныи же надесяте [часъ][4] изшедъ, обрѣте дроу-
гыя стояща [праздны][5]. и (гла)[6] имъ, что здѣ
стоите весь днь праздны; (глаша)[7] емоу, ꙗко
никтоже на наѧ. (И гла)[8] имъ, идѣте и вы в
виноградъ {мои}[9]. [и еже боудетъ праведно, пріи-
мете][10]. вечероу же бывшоу, (гла)[11] господинъ
винограда къ приставникоу своемоу, призови дѣ-
лателя, и даждь имъ издоу, наченъ ѿ послѣдни до
первыі. и пришеше иже въ едіныи надесяте час,
пріаша по пѣнязю. [Пришеше же][12] первіи,
мнѣхоу вяще пріати. (-)[13] пріаша (и тіи по
пѣнязю)[14]. пріемше же роптахоу на господина,
глюще, (ꙗко) сіи послѣдніи, единъ часъ сътво-
риша, и равны намъ сътворилъ ихъ еси, поне-
шимъ тяготоу дне и варъ. онъ же ѿвѣщавъ,
[рече единомоу и][15]. дроуже, не обижоу тебе. не по

пѣнязю ли совѣща со мною; возми свое, и
иди. хощу же (и) сему послѣднему дати, я-
коже и тебѣ. или нѣсть ми лѣть [сътво-
рити еже хощу][16] въ своихъ ми; аще око твое
лукаво есть, яко азъ благъ есмь; тако бу-
дутъ послѣднїи, првии. и первїи, послѣдни.
[многи бо суть звани, мало же избранныхъ][17].
зач, па.

И въсхода іс въ ієрлимъ, поятъ обанаде-
сяте ученика едины [на пути. и][18] рече имъ.
ма і лу иі *се въсходимъ въ ієрлимъ, и снъ члчскыи преданъ
будетъ архиереомъ и книжникомъ, и осудятъ
его на смерть, и предадятъ его языкомъ, на
поруганїе и бїенїе и пропятїе, и въ третїи
ма і день въскрснетъ. *Тогда приступи къ нему
мати сну зеведеову съ сынома своима, кланя-
ющися, и просящи нѣчто от него. онъ же рече
ей, чесо хощеши; (гла)[19] ему. рци, да сядета
сїа оба сна моя, единъ одесную тебе, и е-
динъ ошую тебе, въ црьствїи твоемъ. отвѣ-
щавъ же іс, рече. не вѣстася чесо просита.
можета ли пити чашу, юже азъ имамъ пи-
ти. [или крщенїемъ, имже азъ крщаюся,
кртитися][20]; (гласта)[21] ему, можевѣ. [и][22]
(гла)[23] има, чашу убо мою испїета, [и крще-
нїемъ, имже азъ крщаюся, кртитася][24]. а е-
же сѣсти одесную мене, и ошую мене,
нѣсть мое дати, но имъже уготовася от
ма і отца моего. *И слышавше десять, негодоваша
лу кв о обою брату. *Іс же призвавъ ихъ, рече. вѣсе-
ма і те яко князи языкъ, господьствуютъ ими,
и велицїи, обладаютъ ими. не такоже бу-
детъ въ васъ. но иже аще хощетъ въ васъ вящ-
шїи быти, да будетъ вамъ слуга. и иже
аще хощетъ въ васъ быти првыи, буди
фили в вамъ рабъ. *Якоже снъ члчскїи не прїиде да
послужатъ ему, но послужити, и дати душю
свою избавленїе за многыхъ. зач, пв.

ма і лу иі И *исходящу ему от ієрихона, по немъ иде
народъ многъ. И се два слѣпца сѣдяща при
пути, слышавша яко іс мимо ходитъ, въ-
зъписта глюща, помилуи ны ги сне двдвъ.
народъ же запрѣти има да умлъчита. она же
паче възпїаста глюща. помилуи ны ги сне
двдвъ. И ставъ іс, възгласи я, и рече. что хо-
щета, да сотворю вама; (гласта)[25] ему. ги,
да отверзетася очи наю. млрдовавь же іс, при-
коснуся очїю има. и абїе прозрѣста [има о-
чи][26], и по немъ идоста.

рівними нам, що понесли тягар дня і
спеку. **13** Він же, відповівши, сказав
одному з них: Друже, не кривджу те-
бе. Чи ти зі мною не згодився по пі-
нязеві? **14** Візьми своє і йди. Хочу ж і
цьому останньому дати, так як і тобі.
15 Хіба мені не можна зробити зі
своїм те, що хочу? Чи твоє око лука-
ве, тому що я добрий? **16** Так останні
будуть першими, і перші – останні-
ми. Бо численні є покликані, мало ж
вибраних. *поч. 81*

17 І йдучи до Єрусалиму, Ісус взяв
дванадцятьох учнів окремо в дорогу і
сказав їм: **18** *Ось ми ідемо до Єруса- мар. 10
лиму, і Людський Син буде виданий лук. 18
архиєреям і книжникам. І Його засу-
дять на смерть, **19** і Його видадуть
поганам на висміювання, і бичуван-
ня, і розіп'яття. І в третій день Він
воскресне. **20** *Тоді приступила до мар. 10
нього мати Зеведеєвих синів зі сво-
ї-
ми синами, кланяючись і просячи
щось у Нього. **21** Він же сказав їй:
Що хочеш? Вона Йому сказала: Ска-
жи, щоб ці два мої сини сіли: один
праворуч Тебе і один ліворуч Тебе –
у твоєму Царстві. **22** Відповівши ж,
Ісус сказав: Не знаєте, чого просите.
Чи можете пити чашу, яку Я буду
пити, або хреститися хрещенням, я-
ким Я хрещуся? Вони Йому сказали:
Можемо. **23** І Він сказав їм: Отже,
питимете мою чашу і хреститеметесь
хрещенням, яким Я хрещуся. А щоб
сісти по правиці моїй і лівиці моїй,
не моє є дати, але кому приготовано
від мого Батька. **24** *І десять, почув- мар. 10
ши, виявляли незадоволення до двох
братів. **25** *Ісус же, покликавши їх, лук. 22
сказав: Знаєте, що князі народів во- мар. 10
лодіють ними і великі панують ними.
26 У вас не буде так. Але хто у вас
хоче стати найбільшим, хай буде вам
слугою, **27** і хто лиш у вас хоче бути
першим, хай буде вам рабом. **28** *Так фил. 2
як Людський Син не прийшов, щоб
Йому послужили, але щоб послужити
і дати свою душу як визволення за
багатьох. *поч. 82*

29 І *як Він виходив з Єрихону, за мар. 10
ним пішла численна юрба. **30** І ось лук. 18
два сліпці, що сиділи при дорозі, по-
чувши, що Ісус переходить мимо, за-
кричали, кажучи: Змилосердься над
нами, Господи, Сину Давидів! **31**
Юрба ж заборонила їм, щоб замовча-
ли. Вони ж ще більше кричали, кажу-
чи: Змилосердься над нами, Господи,
Сину Давидів! **32** І ставши, Ісус зак-
ликав їх і сказав: Що хочете, щоб Я
вам зробив? **33** Вони Йому сказали:
Господи, щоб відкрилися наші очі. **34**
Ісус же, змилосердившись, доторк-
нувся до їхніх очей – і їхні очі одразу
стали видючими. І вони пішли за
Ним.

Глава 21, *поч. 83*

мар. 11 **1** *І коли вони наблизились до Є-
лук. 19 русалиму і прийшли до Витсфагії, до
Оливної гори, тоді Ісус послав двох
учнів, **2** кажучи їм: Ідіть в село, що
напроти вас, і відразу знайдете при-
в’язане осля і з ним ослятко. І від-
в’язавши, приведіть мені. **3** І якщо
хтось вам щось скаже, скажете, що
Господь їх потребує, відразу ж пішле
їх. **4** А все це сталося, щоб збулося
іс. 62 сказане пророком, що говорить: **5**
зах. 9 *Скажіть сіонській дочці: Ось до
ів. 12 тебе іде твій Цар, лагідний, сівши на
осля і ослятко, сина під’яремної! **6** А
учні, пішовши і зробивши так, як зве-
мар. 11 лів їм Ісус, **7** *привели осля і ослятко.
ів. 12 І поклали на них свої одежі, і Він сів
на них. **8** Численні ж юрби стелили
свої одежі по дорозі, другі ж різали
гілля з дерев і стелили по дорозі. **9**
Юрби ж, що були перед Ним і вслід
пс. 117 за Ним, кликали, кажучи: Осанна
мар. 11 Давидовому Синові! *Благословен-
лук. 19 ний Той, Хто йде в ім’я господнє! О-
санна на висотах! **10** І як Він ввійшов
до Єрусалиму, ціле місто захвилювало-
лося, кажучи: Хто є Цей? **11** Юрби ж
говорили: Це є Ісус, Пророк, що з
мар. 11 Назарету галилейського. *поч. 83*
лук. 19 **12** І *Він ввійшов до божої церкви
ів. 2 і вигнав всіх, що продавали і купува-
ли в церкві, і перекинув столи міняй-
іс. 56 лів і сидіння тих, що продавали голу-
мар. 11 бів, **13** і сказав їм: *Написано є: Мій
лук. 19 храм назветься храмом молитви, *ви
єре. 7 ж його зробили печерою розбійників.
мар. 10 **14** І до Нього приступили кульгаві і
лук. 19 сліпі в церкві, і Він їх оздоровив. **15**
Архиєреї ж і книжники, побачивши
чуда, які Він зробив, і дітей, що в
церкві закликали і говорили: Осанна
Давидовому Синові! – **16** обурилися і
сказали Йому: Чи чуєш, що ці го-
ворять? Ісус же їм сказав: Так! Чи ви
пс. 8 ніколи не читали, *що з уст немовлят
і тих, що ссуть, Ти доконав хвалу? **17**
І залишивши їх, Він вийшов геть з
міста до Витаніїм і там замешкав.
поч. 84

18 Вранці ж, повертаючись до
мар. 11 міста, Він зголоднів. **19** *І побачивши
одну фігу при дорозі, прийшов до
неї, і на ній не знайшов нічого, тільки
одне листя, і сказав їй: Хай ніколи не
буде з тебе плоду, навіки. І фіга враз
зісохла. **20** І учні, побачивши, здиву-
валися, кажучи: Як враз фіга зісохла?
21 Відповівши ж, Ісус сказав їм:
Амінь, кажу вам: якщо маєте віру і не
будете сумніватися, не тільки зро-
бите те, що з фігою, але якщо і цій
вищ. 7 горі скажете: Піднесися і кинься в
мар. 11 море! – воно станеться. **22** *І все, що
ів. 14 лиш, віруючи, попросите в молитві,
одержите. *поч. 85*

Гл҃а, к҃а. за҃, п҃г.

Егда* приближишасѧ въ Іерлимъ, и прїи- ма҃ ӕі лѹ҃ ді
доша въ (вѷѳсфагїю)[1] к горѣ елеон-
стѣи. Тогда і҃с посла два оученика, гл҃ѧ
има. идѣта в весь ӕже прѧмо вама.
и абїе обрѧщете ослѧ привѧзано, и жрѣбѧ с
нимъ, (и) отрѣшивше приведѣта ми. и аще
(вама кто)[2] речетъ что, речета, ӕко г҃ь ею
требѹетъ, абїе же послетъ ѧ. Се же все
бысть, да сбѹдетсѧ реченое пррокомъ гл҃ющимъ. ісаиа ѯв
*рцѣте дщери сїоновѣ. се ц҃рь твои градетъ захарїа ѳ
тебѣ кротокъ, (-)[3] всѣдъ на ослѧ и жрѣбѧ, сн҃а іоан ві
ӕремнича. Отеша же оученика, и сътворша ӕкоже
повелѣ има і҃с. *приведоста ослѧ и жрѣбѧ, и ма҃ ӕі іоа҃ ві
възложиша врьхѹ ею ризы [своа][4], и всѣде врь-
хѹ и. Множаишїи же народи постилахѹ (ризы
своа)[5] по пѹти. дрѹѕїи же рѣзахѹ вѣтви от
древъ, и постилахѹ по пѹти. Народи же пре-
ходѧщеи емѹ, и въслѣдъствѹющеи звахѹ ѱло рзі
гл҃юще, осанна сн҃ѹ дв҃двѹ. *бл҃венъ грѧдыи въ ма҃ ӕі
имѧ г҃не, осанна в вышних. И вшедшѹ емѹ въ лѹ҃ ді
Іерлимъ, потрѧсесѧ весь градъ гл҃ѧ, кто есть
сеи; народи же гл҃ахѹ, сеи есть [і҃с пррокъ][6], иже
от назарета галилеиска. за҃, п҃г.
И *вниде (-)[7] в ц҃рковь [бж҃їю][8], і изгна всѧ про- ма҃ ӕі лѹ҃ ді іоа҃ в
дающаѧ и кѹпѹющаѧ в ц҃ркви, и трапезы
тръжнїкомъ испровръже, и сѣдалища продаю- ісаиа н҃ѕ ма҃ ӕі
щихъ голѹбы. и (гл҃а)[9] имъ. *писано есть, хра лѹ҃ ді
мои, храмъ м҃лтвы наречетсѧ. *вы же ([съ- ієреа з ма҃ і
твористе][10] и)[11] врьтепъ разбоинико. И присту- лѹ҃ ді
пиша к немѹ [хроми и слѣпи][12] в ц҃ркви, і исцѣли
ихъ. видѣвше же архїерее и книжницы чюдеса ӕже
сътвори, и отроки зовѹща в ц҃ркви, и гл҃юща,
осанна сн҃ѹ дв҃двѹ. негодоваша, и рѣша емѹ.
слышиши ли, что сїи гл҃ютъ; і҃с же (рече)[13] им,
еи. нѣсте ли чли николиже; *ӕко изъ ѹстъ ѱло и
младенецъ, и ссѹщихъ съврьшилъ еси хвалѹ; и
оставль ихъ, изыде вонъ из града в (вѷѳанїю)[14],
и водворисѧ тѹ. за҃, п҃д.
Оутрѹ же възвращсѧ въ градъ, взалка. *и оузрѣв ма҃ ӕі
смоковницѹ единѹ при пѹти, прїиде к неи, и
ничтоже обрѣте на неи, токмо листвїе едино.
и (гл҃а)[15] еи. да николиже от тебе плода бѹдетъ
въ вѣки. і (абїе исше)[16] смоковница. и видѣвше
оученицы дивишасѧ гл҃юще, како абїе исше смоков-
ница; отвѣщавь же і҃с, рече имъ. аминь гл҃ю
вамъ. аще имате вѣрѹ, и не оусѹмнитесѧ,
не токмо смоковничное сътворите. но аще и
горѣ сеи речете, двигнисѧ, и врьзисѧ в море,
бѹдетъ. *И всѧ елика аще въспросите въ вы҃ з ма҃ ӕі іоа҃ ді
м҃лтвѣ, вѣрѹюще, прїимете. за҃, п҃е.

ма̃ і лу̃ к И҆ *прише́дшꙋ є҆мꙋ въ цр҃ковь, приствпи́ша к
немꙋ оу҆ча́щꙋ, а҆рхїере́е и҆ ста́рцы лю́дстіи гл҃ю-
ще. коеѝ вла́стію сїа твориши; и҆ кто̀ ти
дастъ о҆́бласть сїю; ѿвѣща́вь же і҆с, рече и҆̀м.
въпрошꙋ вы и҆ а҆́зъ слово є҆ді́но, є҆́же а҆́ще рече́те
мн҃ѣ, и҆ а҆́зъ вамъ рекꙋ, коеѝ вла́стію сїа
творю. кр҃щенї̈е і҆оа́нново ѿкꙋ́дꙋ бѣ, с̾ нб҃се ли,
и҆́ли ѿ человѣкъ; о҆ни́ же помышлахꙋ в себѣ
гл҃юще. а҆́ще речемъ с̾ нб҃се, речетъ на̃, почто̀
оу҆бо не вѣровасте є҆мꙋ; а҆́ще ли речемъ ѿ
чл҃къ. боимся наро́да. вси бо [и҆мꙋтъ і҆оа́нна
ꙗ҆ко прр҃ка][17]. и҆ ѿвѣщавше і҆сови, рѣша, не
вѣмы. рече и҆мъ и҆ то́и, ни а҆́зъ (вамъ гл҃ю)[18],
коеѝ вла́стї̈ю сїа творю· за̃, пѕ·
Что́ же ся вамъ мнитъ; чл҃къ {нѣкїи}[19] и҆-
маше {дв҃а сн҃а}[20], и҆ прише҃ к пе́рвомꙋ речѐ.
ча́до, и҆дѝ, днесь дѣ́лаи в̾ виногра́дѣ {мо-
е́мъ}[21]. о҆́н же ѿвѣща̃, речѐ. не хощꙋ. послѣди
же раска́авса, и҆́де. [и҆ приствпль][22] къ дрꙋго-
мꙋ, речѐ та́коже̑. о҆́нъ же ѿвѣща́въ, речѐ. а҆́зъ
г҃и (и҆дꙋ), и҆ не́ иде. кы́и ѿ о҆бою̀ сотвори̇ во́лю
ѿч҃ю; (гл҃аша)[23] [є҆мꙋ][24], пе́рвый. (Гл҃а)[25] и҆мъ і҆с.
а҆ми́нь, гл҃ю ва́мъ. ꙗ҆́ко мытаре и҆ любодѣица
вара́ютъ вы̀ в̾ цр҃твї̈и бж҃їи. прї̈иде бо [к
ва́мъ і҆оа́ннъ][26] (кр҃тль) пꙋтемъ пра́веднымъ,
и҆ не вѣ́ровасте є҆мꙋ. мытаре же и҆ любодѣица
вѣ́роваша є҆мꙋ· вы же видѣ́вше не раска́асте-
і҆саі́а є҆ є҆ре̃м в̾ ся послѣдѝ вѣ́роватї̈ є҆мꙋ· за̃, пз·
ма̃ ві лу̃ к И҆́нꙋ притчꙋ слы́шите. *чл҃къ (нѣкїи) бѣ до-
мови́тъ, и҆́же насадѝ виногра̃, и҆ о҆пло́томъ (о҆-
гради є҆го)[27], и҆ і҆скопа̀ в нѐ̑ точи́ло, и҆ създа̀
столпъ, и҆ вдаст̆ (-)[28] дѣ́лателемъ, и҆ ѿиде·
Є҆гда же прибли́жися время плодо́мъ, посла̀ ра-
бы своя к̆ дѣ́лателемъ, прї̈я́ти плоды є҆го· И҆
е́мше дѣ́лателе рабы є҆го, о҆вого оу҆бо биша, о҆-
вого же оу҆би́ша, о҆вого же ка́менї̈емъ поби́ша·
Па́ки посла̀ и҆ны рабы мно́жаиша пе́рвыхъ. и҆
сътвори́ша и҆мъ та́коже̑· Послѣди же посла̀ к
ни̇̃ сн҃а своє҆го гл҃я, оу҆срама́тся сн҃а моє҆го. дѣ-
і҆оа̃ а҆і лателе же ви́дѣвше сн҃а, рѣша в себѣ, *се́и
є҆сть наслѣ́дникь, прї̈идѣте оу҆бїӗм є҆го, и҆ оу҆-
дръжимъ достоа́нї̈е є҆го. и҆ е́мше є҆го, и҆зведо́-
ша вонъ и҆з виногра́да, и҆ оу҆би́ша· Є҆гда оу҆бо
прї̈идетъ господинъ винограда, что̀ сътво-
ритъ дѣ́лателемъ тѣм̆; (гл҃аша)[29] є҆мꙋ,
злыхъ ѕл҃ѣ погꙋби́тъ и҆̃, и҆ виногра̃ предастъ
и҆нѣмъ дѣлателемъ, и҆́же въздадятъ є҆мꙋ
ѱа̃ ръ҃зі дѣ̃а д҃ плоды въ времена̀ своя· (Гл҃а)[30] и҆мъ і҆с, нѣсте
ма̃ ві ли чл҃и николиже в̾ писанихъ; *ка́мень, є҆гоже не
лу̃ к в ряд̆ сътвори́ша ѕи́ждꙋщеи̇̀, се́и бысть въ
і҆саїа ки главꙋ оу҆глꙋ. ѿ г҃а бысть си. и҆ є҆сть ди́вна
въ о҆чїю {ва́шею}[31]. за̃, пи·

мар. 10 лук. 20 **23** І *коли Він прийшов до церкви,
до Нього, що вчив, приступили архи-
єреї і старці народу, кажучи: Якою
владою Ти це чиниш? І хто Тобі дав
цю владу? **24** Відповівши ж, Ісус ска-
зав їм: Запитаю і Я вас одне слово.
Якщо мені його скажете, і Я вам ска-
жу, якою владою це чиню. **25** Іванове
хрещення звідки було? З неба чи від
людей? Вони ж думали в собі, гово-
рячи: Якщо скажемо: З неба – скаже
нам: Отже, чому ви йому не повіри-
ли? **26** Якщо ж скажемо: Від людей –
боїмося юрби, бо всі мають Івана за
пророка. **27** І відповівши, сказали Ісу-
сові: Не знаємо. Сказав їм і Той: Ані
Я вам не скажу, якою владою Я це
чиню. *поч. 86*

28 Що ж вам здається? Якийсь чо-
ловік мав двох синів, і прийшовши
до першого, сказав: Дитино, нині іди,
працюй у моєму винограднику. **29**
Він же, відповівши, сказав: Не хочу.
А пізніше, розкаявшись, пішов. **30** І
приступивши до другого, Він сказав
так само. Той же, відповівши, сказав:
Пане, я іду. І не пішов. **31** Котрий з
двох виконав батьківську волю? Ска-
зали Йому: Перший! Сказав їм Ісус:
Амінь, кажу вам, що митарі і розпус-
ниці випереджають вас у Божому
Царстві. **32** Бо до вас прийшов Іван
Хреститель дорогою справедливості,
і ви йому не повірили, митарі ж і роз-
пусниці йому повірили, ви ж, поба-
чивши, не розкаялися, щоб пізніше
йому повірити. *поч. 87* іс. 5

33 Слухайте іншу притчу. *Якийсь єре. 2
чоловік був господарем, що насадив мар. 12
виноградник, і обгородив його огоро- лук. 20
жею, і викопав в ньому виноток, і
збудував башту, і найняв робітників,
і відійшов. **34** Коли ж наблизився час
плодів, він послав своїх рабів до ро-
бітників, щоб взяти його плоди. **35** І
робітники, схопивши його рабів, од-
ного, отже, побили, другого убили,
іншого ж побили камінням. **36** Він
знову послав інших рабів, численні-
ших від перших. І зробили їм так са-
мо. **37** Вкінці ж послав до них свого
сина, кажучи: Посоромляться мого
сина. **38** Робітники ж, побачивши си-
на, сказали в собі: *Цей є спадкоєм- ів. 11
цем, ходімо уб'ємо його і одержимо
його спадок. **39** І схопивши, його ви-
вели геть з виноградника і вбили. **40**
Отже, коли прийде пан виноградни-
ка, що зробить тим робітникам? **41**
Сказали Йому: Злих люто вигубить, і
виноградник передасть іншим робіт-
никам, які віддадуть йому плоди в
свої пори. **42** Сказав їм Ісус: Чи ви ні- пс. 117
коли не читали в Писаннях: *Камінь, дія. 4
який не в ряд поклали будівничі, цей мар. 12
став наріжним. Від Господа це стало- лук. 20
ся, і є дивним у ваших очах. *поч. 88* іс. 28

43 Через це кажу вам, що Боже
іс. 8 Царство відбереться від вас і дасться
рим. 9 народові, що приносить його плоди.
пет1. 2 44 *І хто впаде на цім камені, розі-
лук. 2 б'ється, а на кого він впаде, його роз-
чавить. 45 І архиєреї та фарисеї, по-
чувши його притчу, зрозуміли, що
Він про них говорить. 46 І намагаю-
чись його схопити, злякалися юрби,
тому що Його мали за пророка.

Глава 22, *поч. 89*

лук. 14 1 І відповівши, Ісус знову сказав
апо. 19 їм у притчах, кажучи: 2 *Небесне
Царство уподібнилося до чоловіка –
царя, що справляв весілля своєму си-
нові, 3 і послав своїх рабів, щоб за-
кликати запрошених на весілля, і во-
ни не хотіли прийти. 4 Знову він по-
слав інших рабів, кажучи: Скажіть
запрошеним: Ось я приготував мої
страви, мої телята і годованці зарізa-
ні, і все готове. Прийдіть на весілля.
5 Вони ж, знехтувавши, відійшли:
отже, один – на своє поле, а другий –
на своє купно. 6 Інші ж, схопивши
його рабів, їх зневажили і їх убили. 7
І той цар, почувши, розгнівався і, по-
славши своїх вояків, вигубив тих
вбивць, і підпалив їхнє місто. 8 Тоді
він сказав своїм рабам: Отже, весілля
готове, запрошені ж не були гідними.
9 Отже, ідіть на виходи доріг, і кого
лише знайдете, покличте на весілля.
10 І ті раби, вийшовши на роздоріж-
жя, зібрали всіх, кого знайшли, злих
же і добрих. І весілля наповнилося
тими, що лежали *при столах*, 11 а
цар, ввійшовши подивитися на тих,
що лежали, побачив там людину не
зодягнену у весільний одяг. 12 І ска-
зав йому: Друже, як ти сюди ввій-
шов, не маючи весільного одягу? Він
же змовчав. 13 Тоді цар сказав слу-
гам: Зв'язавши йому руки і ноги,
візьміть його і киньте до зовнішньої
темряви, там буде плач і скрегіт зу-
бів. 14 Бо численні запрошені, мало
ж вибраних. *поч. 90*
лук. 20 15 *Тоді фарисеї, пішовши, зроби-
ли раду, щоб схопити Його на слові.
16 І вони до Нього посилають своїх
учнів з іродіянами, кажучи: Учителю,
знаємо, що Ти є правдомовним, і по
правді навчаєш божої дороги, і не
зглядаєшся ні на кого, бо не дивишся
на лице людей. 17 Скажи, отже, нам,
як Тобі здається, чи належиться дати
податок цісареві чи ні? 18 Зрозумів-
ши ж Ісус їхнє лукавство, сказав: Чо-
му Мене спокушуєте, лицеміри? 19
Покажіть Мені податкового золотого.
Вони ж принесли Йому пінязь. 20 І
Він сказав їм: Чий це образ і напис?
рим. 13 21 Вони Йому сказали: Цісаря. Тоді
мар. 12 Він їм сказав: *Отже, віддайте цісаре-

Сегѡ̀ ради глаголю вамъ, ꙗ҆́кѡ ѿи́мется ѿ васъ
црⷭ҇твїе бж҃їе, и҆ дастъся ꙗ҆зы́ку творѧщему ісаиа и
плоды є҆го. *И҆ падый на ка́мени се́мъ, сокрꙋ- кри д
шится. а҆ на не́мже паде́тъ, сотры́етъ и҆̀· пер в
И҆ слы́шавше а҆рхїере́е и҆ фарїсе́е при́тча є҆го, ра- лу в
зꙋмѣ́ша ꙗ҆́кѡ ѡ҆ ни́хъ гл҃етъ. и҆ и҆́щꙋще є҆го
ꙗ҆́ти, оу҆боѧ́шасѧ наро́да. поне́же ꙗ҆́кѡ прⷪ҇рка
є҆го и҆мѣ́ахꙋ·

Гл҃а, кв· за҃, пд·

И҆ ѿвѣща́въ і҆с҃, па́кы речѐ и҆мъ въ при́тчахъ лу ді
(-)[1] гл҃ѧ. *оу҆подо́бисѧ црⷭ҇твїе нб҃ное чл҃кꙋ апока ді
црю, и҆́же сотвори бракы сн҃ꙋ своемꙋ. и҆
посла̀ рабы своѧ призвати зва́ныѧ на́
бракы, и҆ не хотѧхꙋ прїити· Па́кы посла̀ и҆́ны
рабы гл҃ѧ. рцѣ́те зва́нымъ· Се̑ ѡ҆бѣ́ды мои
оу҆гото́вахъ. ю҆́нцы моѝ и҆ оу҆питаннаѧ и҆сколе́-
на, и҆ все̑ гото́ва, прїиди́те на́ бракы· ѻ҆ни
же небре́гше ѿидо́ша, ѻ҆въ оу҆бо на (село своѐ)[2],
ѻ҆въ же на кꙋплѧ своѧ. про́чїи же ѧ҆́мше рабы
є҆го, досади́шѧ (и҆мъ), и҆ оу҆би́шѧ (и҆хъ). [И҆
слы́шавъ црь то́й][3], разгнѣ́васѧ. и҆ посла́въ
воѧ своѧ, погꙋбѝ оу҆бі́йца ѻ҆́ны, и҆ гра́дъ и҆хъ
зажже· Тогда (гл҃а)[4] рабомъ своимъ, бракъ оу҆бо
гото́въ є҆сть. зва́нїи же не бы́ша досто́йни·
И҆ди́те оу҆бо на и҆схо́дища пꙋтїи, и҆ є҆ли́цѣхъ
а҆́ще ѡ҆бращете, призовѣ́те на́ бракы· І и҆зше́-
ше раби ѻ҆ни на распꙋтїѧ, собра́шѧ всѣ́хъ,
є҆ли́цѣхъ ѡ҆брѣто́шѧ злы́ѧ (же) и҆ до́брыѧ. і
и҆сполнисѧ бракъ возлежа́щихъ· Вше́ же црь ви-
дѣ́ти возлежа́щихъ. видѣ̀ тꙋ̀ чл҃ка не ѡ҆бол-
чена въ ѡ҆дѣ́нїе бра́чное· И҆ гл҃а є҆мꙋ, дрꙋ́же,
ка́ко вни́де сѣ́мѡ, не и҆мы̀ ѡ҆дѣ́нїѧ бра́чна; ѻ҆н
же оу҆молча̀· Тогда̀ [рече црь][5] слꙋгамъ. свѧза́в-
ше є҆мꙋ (рꙋцѣ и҆ нозѣ)[6], [возмѣ́те є҆го и҆ вве́р-
зѣте][7], во тмꙋ̀ кромѣ́шнꙋю. тꙋ̀ бꙋ́детъ
плачь и҆ скреже́тъ зꙋбо́мъ. мно́зи бо сꙋть зва-
ни, мало же и҆збра́нныхъ· за҃, ч·
*Тогда шедше фарїсе́е, совѣ́тъ прїе́мше, ꙗ҆́кѡ ма ві
да (ѡ҆блестѧть є҆го)[8] слово́мъ. и҆ посылаютъ к лу к
немꙋ оу҆чн҃кы своѧ̀ со и҆родїѧ́ны, гл҃юще. оу҆чи́-
телю, вѣ́мы ꙗ҆́кѡ и҆́стиненъ є҆си, и҆ пꙋти
бж҃їю воистинꙋ оу҆чи́ши, и҆ не ради́ши ни ѡ҆
ко́мже. не бо̀ зри́ши на лице чл҃ко́мъ. рцы оу҆бо
на́мъ, что̀ ти сѧ мни́тъ; досто́йно ли є҆сть
дати кинсо́нъ кесаре́ви, и҆ли ни; разꙋмѣвъ же і҆с҃
лꙋка́вство и҆хъ, рече. что мѧ и҆скꙋша́ете
лицемѣ́ри; покажи́те ми зла́тицꙋ кинсо́ннꙋю.
ѻ҆ни́ же принесо́ша є҆мꙋ пѣ́нѧзь. и҆ (гл҃а)[9] и҆мъ,
чїи ѡ҆бразъ се́й и҆ написа́нїе; (гл҃аша)[10] є҆мꙋ,
кесаре́въ· Тогда̀ (гл҃а)[11] и҆мъ. *воздади́те оу҆бо кри гі
кесаре́ва кесаре́ви. и҆ бж҃їа бж҃ꙋ· И҆ слы́шавше, ди- ма ві

вни́шасѧ. і҆ ѡ҆ста́вльше є҆го̀ ѿидо́ша· за҃, ча·
ма҃ ві лу҃ ќ *в то́й днь приступи́ша к немꙋ̀ саддꙋке́е,
дѣа҃ кг *и҆́же гл҃ю не бы́ти въскресе́нїю. и҆ въпроси́ша
є҃ мѡ ке ма҃ ві лу҃ ќ є҆го̀, гл҃юще. оу҆чи́телю, *мѡѵсі́и рече. а҆́ще кто̀
оу҆́мретъ не и҆мы̀ ча́дъ, да по́иметъ братъ
є҆го̀ женꙋ̀ є҆го, и҆ въскреситъ сѣмѧ бра́та своє҆го.
бѣше же в насъ се́мь бра́тїа, и҆ пе́рвыи ѡ҆-
женьсѧ оу҆мре, и҆ не и҆мы̀ сѣмене, ѡ҆стави женꙋ̀
свою братꙋ своє҆мꙋ. тако́жде (же) и҆ вто́рыи, и҆
тре́тїи, даже до седма́го· Послѣди же всѣхъ
оу҆мре и҆ жена. в въскрше́нїе оу҆бо, кото́раго ѿ
се́михъ бꙋдетъ жена; вси бо и҆мѣша ю҆· ѿвѣ-
щавь же і҆с, рече и҆мъ. прельща́етесѧ, не вѣ-
дѧще писа́нїа, ни силы бж҃їа. в въскресе́нїе бо
ни же́нѧтсѧ ни посага́ютъ. но ꙗ҆́ко а҆́гг҃ли
бж҃їи на не́беси сꙋть. ѡ҆ въскресе́нїи же мр҃т-
в҃ мѡ г ма҃ ві лу҃ ќ выхъ, нѣсте ли чли рече́наго вамъ бг҃ом, гл҃ю-
щемъ. *а҆зъ е҆смь бг҃ъ а҆враа́мовъ, и҆ бг҃ъ и҆саа́-
ковъ, и҆ бг҃ъ і҆а́ковль; нѣсть бг҃ъ, [бг҃ъ][12] мр҃т-
выхъ, но (бг҃ъ) живы́х· И҆ слы́шавше народи, див-
лѧхꙋсѧ ѡ҆ оу҆че́нїи є҆го· за҃, чв·
ма҃ ві лу҃ і *фарисе́е же слы́шавше ꙗ҆ко (посрами)[13] саддꙋ-
ке́ѧ. събра́шасѧ в кꙋпѣ· И҆ въпроси є҆ди́нъ ѿ
ни́х законооу҆чи́тель, и҆скꙋшаѧ є҆го, [и҆ глѧ][14]. оу҆-
є҃ мѡ в лу҃ і ма҃ ві чи́телю, каа̀ заповѣдь болши (е҆сть) в зако́нѣ;
[і҆с же рече є҆мꙋ][15]. *възлю́биши г҃а бг҃а твое҆го
всѣмъ ср҃цемъ твоимъ. и҆ всею дш҃ею твоею,
и҆ всею мысле́ю твое́ю· Си е҆сть (прьваа и҆ бол-
г҃ мѡ ді ма҃ ві вы҃ е шаа)[16] за́повѣдь· втора́а же подобна е҆́и. *въз-
лю́биши и҆скреня́го твое҆го ꙗ҆ко самъ себе. в
сї́ю ѡ҆бою̀ за́повѣдїю весь законъ (и҆ прр҃цы ви-
ма҃ ві лу҃ ќ сѧтъ)[17]. *Събрано́мъ же фарїсе́ѡ, въпроси и҆хъ
і҆с, глѧ. что сѧ вамъ мнитъ ѡ҆ хр҃тѣ, чїи
(е҆сть сн҃ъ)[18]; (гл҃аша)[19] є҆мꙋ, двдвъ· (Гла)[20]
ѱло рд лу҃ ќ и҆мъ. како оу҆бо двдъ дх҃омъ [г҃а є҆го нарица-
е҆тъ][21] глѧ. *рече г҃ь г҃ви моє҆мꙋ, сѣди ѡ҆дес-
нꙋю мене, до́ндеже положꙋ врагы твоѧ [подно́-
жїе][22] ногама твоима· а҆ще оу҆бо двдъ нарицае҆
є҆го г҃а, (и҆) како сн҃ъ є҆мꙋ е҆сть; и҆ никтоже мо-
жа́ше ѿвѣщати є҆мꙋ словесе, ниже смѣаше
кто ѿ того дн҃е въпроси́ти є҆го ктомꙋ·

Гла, кг· за҃, чг·

Т огда і҆с гл҃а к наро́домъ, и҆ оу҆чн҃комъ
свои́мъ, глѧ. на мѡѵсе́овѣ сѣда́лищи
сѣдо́ша кни́жницы и҆ фарї́сее· всѧ оу҆бо
є҆ли́ка а҆ще рекꙋтъ ва҃ [блюсти][1], [съблю-
да́йте и твори́те][2]· по дѣлом же и҆хъ не тво-
лу҃ аі дѣа҃ еі ри́те· гл҃ютъ бо, и҆ не творѧтъ· *Свѧзꙋютъ
бо бремена тѧжка и҆ бѣднѣ носима, и҆ възла-

ве цісареві, а боже – Богові. **22** І по-
чувши, вони здивувалися і, залишив-
ши Його, відійшли. *поч. 91* мар. 12
23 *В тім дні до нього приступили лук. 20
садукеї, *які кажуть, що немає вос- дія. 23
кресіння, і запитали Його, **24** кажучи:
Учителю, *Мойсей сказав: Якщо хто мойб. 25
помре не маючи дітей, хай його брат мар. 12
візьме його жінку і воскресить насін- лук. 20
ня свого брата. **25** Було ж у нас сім
братів, і перший, оженившись, помер
і, не маючи насіння, залишив свою
жінку своєму братові. **26** Так само ж і
другий, і третій, аж до сьомого. **27** А
після всіх померла й жінка. **28** Отже,
у воскресіння котрому з сімох вона
буде жінкою? Адже всі її мали. **29**
Відповівши ж, Ісус сказав їм: Ви об-
манюєтеся не знаючи писання ані бо-
жої сили. **30** Бо у воскресінні ані не
женяться, ані не виходять заміж, але
є як божі ангели на небі. **31** Чи ж ви
не читали про воскресіння мертвих,
сказаного вам Богом, що говорить: **32** мой2. 3
*Я є Бог Авраама, і Бог Ісаака, і Бог мар. 12
Якова? Не є Бог Богом мертвих, але лук. 20
Богом живих. **33** І почувши, юрби ди-
вувалися його наукою. *поч. 92*
34 *Фарисеї ж, почувши, що Він мар. 12
засоромив садукеїв, зібралися разом. лук. 10
35 І один з них, законовчитель, запи-
тав, спокушаючи Його і кажучи: **36**
Учителю, яка заповідь є найбільшою мой5. 6
в законі? **37** Ісус же йому сказав: *По- лук. 10
любиш твого Господа Бога всім тво- мар. 12
їм серцем, і всією твоєю душею, і всі-
єю твоєю думкою! **38** Це є перша і
найбільша заповідь. **39** Друга ж поді- мой3. 19
бна до неї: *Полюбиш твого ближньо- мар. 12
го, як самого себе. **40** На цих двох за- вищ. 5
повідях тримається увесь Закон і Про-
роки. **41** *Як же були зібрані фарисеї, мар. 12
Ісус їх запитав, **42** кажучи: Що вам лук. 20
здається про Христа? Чий Він Син?
Сказали Йому: Давидів. **43** Він їм
сказав: Отже, як Давид духом нази-
ває Його Господом, кажучи: **44** *Ска- пс. 109
зав Господь моєму Господеві: Сядь лук. 20
праворуч Мене, доки не покладу
твоїх ворогів підніжкою твоїм ногам.
45 Отже, якщо Давид називає Його
Господом, то як Він є йому сином?
46 І ніхто не міг Йому відповісти *ні*
слова, ані ніхто не насмілився від то-
го дня більше Його запитувати.

Глава 23, *поч. 93*

1 Тоді Ісус промовив до юрби і
своїх учнів, **2** кажучи: На Мойсейо-
вім кріслі сіли книжники і фарисеї. **3**
Отже, все, що вам скажуть зберігати,
зберігайте і робіть, а за їхніми ділами
не робіть, бо кажуть і не роблять. **4** лук. 11
*Бо вони в'яжуть тяжкі тягарі і тяжкі дія. 15
до носіння та кладуть на плечі лю-
дей, а своїм пальцем не хочуть їх по-

ворухнути. **5** Всі ж свої діла роб-
мой4. 15 мой5. 22 лять, щоб їх люди бачили. *Поши-
рюють же свої скарбнички і побіль-
мар. 12 лук. 11 і 20 шують рубці своїх одеж, **6** *люб-
лять перші лежанки на вечерях і
перші місця на зборах, **7** і приві-
тання на торговицях, і щоб їх люди
як. 3 кликали: Учителю, учителю! **8** *Ви
мал. 1 ж не називайтеся учителями, *бо є
один ваш учитель – Христос, всі ж
ви є братами. **9** І отцем не називай-
те собі на землі *нікого,* бо один ваш
Отець, що на небі. **10** Ані не нази-
вайтеся наставниками, бо один ваш
наставник – Христос. **11** Найбіль-
ший між вами хай вам буде слугою.
лук. 14 **12** *Адже хто піднесеться, буде
впокорений, і той, що упокоряєть-
ся, буде піднесений. *поч. 94*

мар. 12 лук. 20 **13** *Горе ж вам, книжники і фа-
рисеї, лицеміри! Тому що замикає-
те Небесне Царство перед людьми,
бо ви не входите ані не даєте ввійти
лук. 11 тим, що входять. **14** *Горе вам,
книжники і фарисеї, лицеміри! То-
му що ви з’їдаєте доми вдовиць і
навмисно довго мовите молитви.
Через це ви одержите дуже великий
засуд. **15** Горе вам, книжники і фа-
рисеї, лицеміри! Бо ви переходите
море і сушу, щоб зробити одного
прозеліта. І коли буде, робите його
сином гієни, подвійно *гіршим* від
вас. **16** Горе вам, сліпі вожді, що
говорите: Якщо хтось клянеться
церквою – це ніщо, а хто клянеться
церковним золотом, є винуватим.
17 Дурні, сліпі! Бо котре є біль-
шим: золото чи церква, що освячує
золото? **18** І якщо хто клянеться
жертовником – це ніщо, а хто кля-
неться даром, що на ньому, є вину-
ватим. **19** Дурні і сліпі! Бо що є
більшим: дар чи жертовник, що ос-
вячує дар? **20** Отже, хто клянеться
жертовником, клянеться ним і тим,
що є на ньому. **21** І хто клянеться
церквою, клянеться нею і Тим, що
в ній живе. **22** І хто клянеться не-
бом, клянеться божим престолом і
Тим, що сидить на ньому. *поч. 95*

лук. 11 **23** *Горе вам, книжники і фари-
сеї, лицеміри! Тому що даєте деся-
тину з м’ятки, і кропу, і кмину, і
полишили найбільше в Законі –
суд, і милосердя, і віру. Це ж нале-
жалося робити, і тих не залишати.
24 Сліпі вожді, що відціджуєте ко-
марів, а верблюда пожираєте. **25**
Горе вам, книжники і фарисеї, ли-
деміри! Тому що очищаєте зовніш-
нє склянки і полумиска, всередині
ж є повні здирства і неправедності.
26 Фарисею сліпий, скоріше очисть
нутро склянки і полумиска, щоб і
лук. 11 їхнє зовнішнє було чистим! **27** *Го-
ре вам, книжники і фарисеї, лице-

гаютъ на плеща члчка. [пръстом же][3] своимъ
не хотѧтъ двигнꙋти ихъ. всѧ же дѣла своѧ
творѧтъ, да видими бꙋдꙋтъ члкы. *расширѧю д мо єі є мо кв
же хранилища своѧ, и величаютъ въскрилїа
[ризъ своихъ][4]. *любѧт же прежевъзлеганїа на ма ві лꙋ аі и к
вечерѣхъ, и прежесѣданїа на сонмищихъ, и цѣ-
лованїѧ на тръжищихъ, и зватисѧ ѿ члкъ
оучителю [оучителю][5]. *вы же не нарицаитесѧ іако г
оучителе. *єдинъ бо єсть (оучитель вашъ)[6] [хс][7], мала а
вси же вы братїѧ єсте. и ѿца не зовѣте себѣ
на земли. єдинъ бо [ѿцъ вашъ][8] иже на нб-
сехъ. ниже нарицаитесѧ наставници. [єдинъ бо
(єсть наставникъ вашъ)[9]][10] хс. болїи же в
васъ, да бꙋдетъ вам слꙋга· *иже бо възнесесѧ, лꙋ ді
смиритсѧ. и смѣрѧаисѧ, възнесетсѧ· за, чд·
*Горе же вамъ книжници и фарисее лицемѣри, ѧ- ма ві лꙋ к
ко затворѧете цртвїе нбное предъ члкы. вы бо
не входите, ни входѧщихъ оставлѧете вни-
ти· {*горе вамъ книжницы и фарисее лицемѣри, лꙋ аі
ѧко снѣдаете домы вдовицъ и виною далече
млтвы творѧще. сего ради (лишшее прїиме-
те)[11] осꙋженїе}[12]· Горе вамъ книжници и фарїсее
лицемѣри, ѧко преходите море и сꙋшꙋ, сътво-
рити єдиного пришельца, и єгда бꙋдетъ, твори-
те єго сына геенны, сꙋгꙋбѣиша васъ· Горе
вамъ вожди слѣпїи, глющеи, иже аще кленесѧ
црквїю, ничесоже єсть. а иже кленетсѧ златомъ
црковнымъ, длъженъ є. бꙋи слѣпїи, кое бо боле
єсть, злато ли, или цркви, стѧщїа злато; і и-
же аще кленетсѧ олтаре, ничесоже є. а иже кле-
несѧ даромъ иже врьхꙋ єго, длъженъ є. [бꙋи
и][13] слѣпїи что бо боле, даръ ли, или олтарь
стѧи даръ; иже оубо кленесѧ олтаремъ, кле-
нетсѧ им, и сꙋщи връхꙋ єго. і иже кленетсѧ
црковїю, кленетсѧ єю, и живꙋщи в неи. и кле-
нысѧ нбсемъ, кленетсѧ пртолом бжїим, и сѣ-
дѧщи на немъ. за, че·

*Горе вамъ книжници и фарїсее лицемѣри, ѧко лꙋ аі
одесѧтствꙋете мѧтвꙋ, и копръ, и кꙋминъ. и
остависте вѧщьшаѧ законꙋ, сꙋдъ и млть и
вѣрꙋ. сїа же подобаше творити, и онѣхъ не
оставлѧти· вожи слѣпїи оцѣжающеи комары,
велбꙋда же пожирающе· Горе вамъ книжницы и
фарисее лицемѣри, ѧко очищаете внѣшнее
стклѧници и блюдꙋ, внꙋтрьюдꙋ же сꙋть
полни хищенїа и {неправды}[14]. фарисею слѣпыи,
очисти преже внꙋтренее стклѧници [и блю-
дꙋ][15], да бꙋдетъ и внѣшнее има чисто· *горе лꙋ аі
вам книжници и фарисее лицемѣри, ѧко подоби-
тесѧ гробомъ повапленом, иже внѣюдꙋ оубо ѧв-

лаютсѧ краснї, вну́трьюдуже плъни суть
костїи мр҃твыхъ, и҆ всѧ́коа нечи́стоты· Тако
и҆ вы, внѣю́дꙋ оу҆бо ꙗ҆влѧ́етесѧ чл҃комъ пра-
ведни, внꙋтрьюдꙋ же е҆сте плъни лицемѣрїа
и҆ беззаконїѧ· за҃, чѕ·
Горе вамъ книжници и҆ фарисе́е лицемѣ́ри, ꙗ҆́ко
ѕи́жете гро́бы прр҃чьскїа, и҆ кра́сите ра́кы пра-
ведны҃, и҆ гл҃ете, а҆́ще бы́хомъ были въ дн҃и
ѡ҆ц҃ъ на́ши҃, не быхомъ оу҆бо [о҆́бещници и҆мъ][16]
были в кро́ви прр҃къ· Тѣмже сами свѣдѣтельс-
твꙋете себѣ ꙗ҆́ко сн҃ве е҆сте и҆збивши́хъ прр҃кы.
и҆ вы и҆спо́лните мѣ́рꙋ ѡ҆ц҃ъ вашихъ· ѕмїа по-
рожденїа е҆хи́днова, како оу҆бѣжитѐ ѿ сꙋда
(о҆́гнѧ) гее́нскаго; сего ради се а҆́зъ послю̀ к
вамъ прр҃кы, и҆ премꙋдры, и҆ кни́жникы, [и҆][17]
ѿ них оу҆бїете и҆ ра́спнете, и҆ ѿ нихъ бїете
на со́нмищихъ ваши҃, и҆ и҆жде́нете ѿ града въ
гра҃, ꙗ҆́ко прїиде на вы всѧка кровь пра́ведна про-
а҃ мо҃ д҃ лꙋ҃ аі҃ лива́ема на земли, ѿ крове *авелѧ пра́веднаго,
пара҃ кд҃ до́ крове *заха́рїа сн҃а варахі́нна, е҆гоже оу҆бисте
междꙋ цр҃ковїю і о҆лтаре́мъ· Амин гл҃ю ва́мъ,
лꙋ҃ гі҃ (ꙗ҆́ко) прїидꙋтъ {всѧ сїа}[18] на родъ се́й· *Іе҆р-
ли́мъ, і҆е҆рли́м, и҆зби́вый прр҃кы, и҆ ка́менїемъ
побива́а по́сланныѧ к {тебѣ}[19], колькра́ты въ-
в҃ е҆здра҃ а҃ схотѣхъ събрати ча́да твоѧ, *ꙗ҆́коже [съби-
ра́етъ ко́кошъ][20] птенцѧ своѧ подъ крилѣ, и҆
лꙋ҃ гі҃ не въсхотѣсте; *се о҆ставлѧ́етсѧ вамъ домъ
вашъ пꙋстъ· Гл҃ю бо вамъ, (ꙗ҆́ко) не и҆́мате
мене ви́дѣти ѿселѣ, до́ндеже речете, бл҃венъ
градый въ и҆мѧ гн҃е·

Гл҃а, кд҃. за҃, чз·

ма҃ гі҃ лꙋ҃ ка҃ И҆зше҃* і҆с, [и҆дѧше ѿ цр҃кве][1]. и҆ присꙋ-
пи́шѧ (к немꙋ) оу҆ченицы е҆го, показати
е҆мꙋ зданїа цр҃ко́внаа. (і҆с) же (-)[2] рече
и҆мъ. видите ли всѧ сїа; а҆ми́нь гл҃ю
лꙋ҃ кі҃ и҃ ка҃ ма҃ гі҃ вамъ, *не и҆́мать о҆стати здѣ ка́мень на ка́-
мени, е҆же не разори́тсѧ· за҃, чи·
Сѣдѧ́щꙋ же е҆мꙋ на горѣ е҆леѡ҆́нстѣи, присꙋ-
пи́ша к немꙋ оу҆ченицы на е҆ди́нѣ гл҃юще. рц҃и
намъ, когда сїа бꙋдꙋтъ; и҆ что е҆сть зна́ме-
е҆фе҃ е҃ ма҃ гі҃ в҃ кселꙋ҃ в҃ лꙋ҃ ка҃ нїе твоего прише́ствїа и҆ кончи́на вѣкꙋ; и҆ ѿ-
вѣща́въ і҆с, рече и҆мъ. *блюдѣте, да никтоже
васъ прельсти́тъ. мно́ѕи бо прїидꙋтъ въ и҆-
мѧ моѐ, гл҃юще, а҆́зъ е҆смь х҃с, и҆ мно́гы прельс-
тѧтъ· (оу҆слы́шати же и҆мате)[3] брани, и҆ слы́-
шанїа бра́немъ. зри́те, не оу҆жаса́итесѧ. подо-
ба́етъ бо {всѣмъ си́мъ}[4] бытї. но не тогда
е҆сть кончи́на. въста́нетъ бо ѧ҆зы́къ на ѧ҆-
ѕы́къ, и҆ цр҃тво на цр҃тво· И҆ бꙋдꙋтъ глади и
лꙋ҃ ка҃ ма҃ гі҃ па́гꙋбы и трꙋси по мѣста. всѧ же сїа нача́ло
і҆ѡа҃н еі҃ болѣзнемъ· *Тогда̀ предадѧтъ вы в скорби, и҆

міри! Бо ви подібні до побілених гро-
бів, які, отже, ззовні видаються гарни-
ми, всередині ж є повні мертвих кос-
тей і всякої нечистоти. **28** Так і ви,
отже, ззовні видаєтеся людям справе-
дливими, всередині ж є повними ли-
цемірства і беззаконня. *поч 96*

29 Горе вам, книжники і фарисеї,
лицеміри! Бо будуєте пророчі гроби
та прикрашаєте труни праведників **30**
і кажете: Якщо б ми були в днях на-
ших батьків, ми, отже, не були б їх-
німи спільниками в крові пророків.
31 Тому ви самі собі свідчите, що ви
є синами тих, що повбивали проро-
ків. **32** І ви виповните міру ваших
батьків. **33** Змії, гадюче поріддя! Як
ви втечете від суду гієнського вог-
ню? **34** Через це ось Я до вас пошлю
пророків, і мудреців, і книжників. І з
них ви *деяких* уб'єте і розіпнете, і з
них *деяких* бичуватимете на ваших
зборах і проженете з міста в місто. **35**
Щоб прийшла на вас уся праведна
кров, що проливається на землі: від мой1. 4 лук. 11
крові праведного *Авеля до крові *За- пар2. 24
харії, Варахіїного сина, якого ви вби-
ли між церквою і жертовником. **36** А-
мінь, кажу вам, що це все прийде на
цей рід. **37** *Єрусалиме! Єрусалиме, лук. 13
що вибив пророків і побиваєш камін-
ням до тебе посланих! Скільки разів
Я бажав зібрати твоїх дітей, *так як ез3. 1
квочка збирає своїх ціплят під крила,
і ви не захотіли!.. **38** *Ось вам зали- лук. 13
шається ваш дім порожнім. **39** Бо ка-
жу вам, що відтепер не побачите Ме-
не, доки не скажете: Благословенний,
хто йде в ім'я господнє!

Глава 24, *поч. 97*

1 *І вийшовши Ісус пішов від цер- мар. 13 лук. 21
кви. І до Нього приступили його уч-
ні, щоб показати Йому церковні бу-
дови. **2** Ісус же сказав їм: Чи бачите
це все? Амінь, кажу вам: *не зали- лук. 19 і 21 мар. 13
шиться тут камінь на камені, який не
буде зруйнований. *поч. 98*

3 Як же Він сидів на Оливній горі,
приступили до Нього учні на самоті,
кажучи: Скажи нам, коли це буде? І
який є знак твого приходу і кінця ві-
ку? **4** І відповівши Ісус сказав їм: еф. 5 мар. 13 сол2. 2 лук. 21
*Стережіться, щоб ніхто вас не об-
манув. **5** Бо прийдуть численні в моє
ім'я, кажучи: Я є Христос! – і бага-
тьох обманять. **6** Почуєте ж про вій-
ни і чутки воєн. Глядіть, не лякайте-
ся, бо треба, щоб це все сталося. Але
ще не тоді кінець. **7** Бо повстане на-
род проти народу і царство проти
царства, і будуть голод, і пошесті, і
землетруси по місцях. **8** А все це – лук. 21 мар. 13 ів. 15
початок страждань. **9** *Тоді вас вида-
дуть на терпіння, і вас вбиватимуть, і
будете зненавиджені всіма народами

задля мого імені. **10** І тоді численні згіршаться і видадуть один одного, і зненавидить друг друга. **11** І повстануть численні лжепророки, і обмануть численних, **12** і через розмноження беззаконня любов багатьох пригасне. *поч. 99*

13 Хто ж перетерпить до кінця, той спасеться. **14** І це Євангеліє Царства буде проповідуване по всій вселенній на свідчення всім народам. І тоді прийде кінець. **15** Отже,
дан. 9 коли побачите мерзоту запустіння,
лук. 21 про яку сказав пророк *Даниїл, що
мар. 13 вона стоїть на святому місці, – той, хто читає, хай розуміє, – **16** тоді ті, що є в Юдеї, хай втікають у гори; **17** і хто на даху, хай не сходить взяти те, що в його домі; **18** і хто на полі, хай не повертається назад, щоб взяти свою одежу. **19** Горе ж вагітним і тим, що годують грудьми, у ті дні. **20** Моліться ж, щоб ваша втеча не сталася зимою ані в суботу. **21** Бо тоді буде велике терпіння, таке, якого ж не було від початку світу дотепер, ані не буде. **22** І якщо б ті дні не були вкорочені, отже, не спаслося б ніяке тіло. А
лук. 17 через вибраних будуть вкорочені ті
мар. 13 дні. **23** *Тоді, якщо хтось вам скаже: Ось тут Христос! або: Там, – не вірте. **24** Бо повстануть лжехристи і лжепророки і дадуть великі знаки і чуда, щоб обманути, якщо можливо, і вибраних. **25** Ось Я вам сказав наперед. **26** Отже, якщо вам скажуть: Ось Він є в пустині! – не виходьте: Ось у сховках! – не вірте. *поч. 100*

27 Бо так, як блискавка виходить зі сходу і з'являється до заходу, таким буде і прихід Людського
лук. 17 Сина. **28** *Бо де буде труп, там зберуться орли. **29** *А відразу після
іс. 13 терпіння тих днів сонце померкне, і
єз. 32 місяць не дасть свого світла, і звіз-
йоі. 2 і 3 ди впадуть з неба, і небесні сили по-
лук. 21 рушаться. **30** *І тоді з'явиться знак
мар. 13 Людського Сина на небі, і тоді за-
мар. 13 голосять всі племена землі і поба-
апо. 1 чать Людського Сина, що йде на небесних хмарах з великою силою і
кор1. 15 славою. **31** *І Він пошле Своїх ан-
сол1. 4 гелів з великим трубним голосом, і зберуть його вибраних з чотирьох вітрів, з кінців небес до їхніх кінців. **32** Навчіться ж притчі від фіґи: коли її галузки вже стануть м'якими і появиться листя, – знаєте, що жнива близько. **33** Так і ви, коли бачите це все, – знайте, що є близько, при дверях. *поч. 101*

мар. 3 **34** *Амінь, кажу вам: не мине цей рід, доки все це станеться. **35** Небо і земля мине – мої ж слова не минуть. *поч. 102*

оубїютъ вы, и бꙋдете ненавидими всѣми ѧ-
зыкы, имени моегѡ ради. И тогда съблазнѧтъсѧ
мнѡѕи, и дрꙋгъ дрꙋга предадѧтъ, и възнена-
видѧтъ дрꙋгъ дрꙋга. И мнѡѕи лже прⷪрцы веста-
нꙋтъ, и прельстѧтъ многыѧ, и за оумноженїе
беззаконїа, иззѧкнетъ любы многыхъ. заⷱ҇, чд.
Претръпѣвый же до конца, той спасетсѧ. И про-
повѣстьсѧ сїе еѵⷢлїе црⷭтвїа, по всей вселен-
нѣи, въ свѣдѣтельство всѣмъ ѧзыкомъ, и
тогда прїидетъ кончина. Егда оубо оузрите мръ- дані ді
зость запꙋстѣнїа, реченꙋю *данииломъ прⷪр- лу ка
комъ, стоѧщꙋ на мѣстѣ стѣ, иже чтетъ ма гі
да разꙋмѣетъ. Тогда сꙋщїи въ июдеи, да бѣ-
жатъ на горы. (І) иже на кровѣ, да не сходитъ
взѧти ѩже в домꙋ его. І иже на селѣ, да не
възвратитсѧ вспѧть взѧти ризъ своихъ. Горе же
непраздныⷨ, и доѧщимъ в тыи дни. Молите же
сѧ, да не бꙋдетъ бѣжьство ваше зимѣ, ни в
сꙋботꙋ. бꙋдетъ бо тогда скорбь велїа, ѩкова
(же) нѣсть была ѿ начала мирꙋ, доселѣ, ниже
иматъ быти. и аще не быша прекратилисѧ
днїе тїи, не бы (оубо) спаслаѧсѧ всѧка плоть.
Избранныхъ же ради прекратѧтъ сѧ днїе тїи. лу зі
*Тогда аще кто (речетъ вамъ)[5]. се здѣ хⷭ, или ма гі
ондѣ, не имѣте вѣры. Вестанꙋтъ бо лжехрис-
ти и лже прⷪрцы, и дадѧтъ знаменїѧ велїа и
чюдеса, ѩкоже прельстити аще възможно і изб-
ранныѧ. се преже рѣхъ вамъ. аще оубо рекꙋтъ
вамъ. се в пꙋстыни есть, не изыдѣте. се въ скрови-
щыхъ, не имѣте вѣры. заⷱ҇, р.
Ѩкоже бо молнїи исходитъ ѿ въстокъ, и ѩв-
лѧетсѧ до западъ, тако бꙋдетъ (и) пришествїе
сна члчскаго. *идеже [бо][6] аще бꙋдетъ трꙋпъ, лу зі
тамо съберꙋтсѧ орли. *Абїе же по скорби днїи ісаиа гі
тѣхъ, слнце померкнетъ и лꙋна не дастъ свѣта езекеи лв
своего, и ѕвѣзды спаднꙋтъ с нбсе, и силы не- іоиі в и г
быѧ подвигнꙋтсѧ. *И тогда ѩвитсѧ знаме- лу ка ма гі
нїе сна члчскаго на нбси. И тогда въсплачютсѧ ма гі апока а
вса колѣна земнаѧ. и оузрѧтъ сна члчскаго гра-
дꙋща на ѡблацѣхъ нбсныхъ, съ силою и славою
многою. *и пошлетъ агглы своа, съ трꙋбнымъ а кор еі а селу д
[гласомъ][7] велїемъ, и съберꙋтъ избранныѧ его ѿ
четырех вѣтръ, ѿ конецъ нбсъ, до конецъ ихъ.
Ѿ смоковница же наоучитесѧ притчи. егда оу-
же вѣтвї еа бꙋдꙋтъ млада, и листвїе прозѧб-
нетъ. вѣдите ѩко близъ есть жатва. тако и
вы, егда видите {сїа вса}[8], вѣдите ѩко близъ
есть при дверехъ. заⷱ҇, ра.
*Аминь глю вамъ, [-][9] не мимоидетъ родъ сей, ма г
дондеже вса сїа бꙋдꙋтъ. Нбо и земла мимо-
идетъ, словеса же моа не мимоидꙋтъ. заⷱ҇, рв.

Ѿ дни же томъ, и часѣ, никтоже вѣсть. ни
а҃ мо҃ з҃ агг҃ли не҃бнїи, [-][10] токмо ѿц҃ъ {мои}[11] єдінъ·
л҃у ѕ҃і *Ꙗкоже бо (бысть) въ дни ноевы, тако бу҃де
а҃ пе҃р а҃ [и][12] пришествїе сн҃а чл҃чкаго· Ꙗкоже бо бѣху въ
дни (-)[13] преже потопа, ꙗдуще (же) и пїюще.
женѧщеса и посагающе, до негоже дн҃е вниде
ное в ковче҃, и не оувѣдѣша, дондеже прїиде
вода, и взѧ҃ вса, тако бу҃де и пришествїе сн҃а
чл҃чкаго· Тогда два будета на селѣ, єдінъ по-
емлѣса а другїи оставлѧєса. двѣ мелющи в
жерновах, єдіна поемлєса, и єдіна оставлѧєтса·
з҃а, р҃г·
л҃у в҃і *Бдите оубо, ꙗко не вѣсте в кїи [часъ][14] г҃ь
а҃ се҃лу є҃ вашъ прїидетъ· Се же вѣдите ꙗко аще бы
а҃пока҃ ѕ҃і вѣдалъ дому вл҃ка, в кую стражду тать прї-
в҃ пе҃ръ г҃ идетъ, бдѣлъ оубо бы, и не бы далъ подкопа-
ти храма своєго, сего ради и вы будѣте гото-
ви, ꙗко в оньже (часъ не мните)[15], сн҃ъ чл҃чкїи
л҃у в҃і прїидетъ· *Кто оубо єсть вѣрныи рабъ и му-
дрыи. єгоже (постави)[16] господинъ [єго][17] на҃ {до-
момъ}[18] своим. єже даати имъ пищу въ вре-
мѧ (ихъ)? блаженъ рабъ тои, єго пришє҃ госпо-
динъ єго, обрѧщетъ тако творѧща. аминь
гл҃ю вамъ, ꙗко на҃ всѣмъ имѣнїемъ своимъ
поставитъ єго· Аще ли же рече злыи рабъ тои
в ср҃ци своем, коснитъ [господинъ мои прїи-
ти][19], и начнетъ бити клевретъ своѧ, ꙗсти
же и пити съ пїаницами. прїидетъ госпо-
динъ раба того, в дн҃ь в оньже не чаєтъ, и в
часъ въ ньже не вѣсть, и протешетъ єго
полъма, и часть єго с невѣрными положитъ.
ту будетъ плачъ и скрежет зубомъ.

Гл҃а, к҃е. з҃а, р҃д·

Тог҃а оуподобитса цр҃ствїе нб҃ное десатимъ
дѣвамъ ꙗже прїаша свѣтилникы своѧ,
(і) изыдоша въ срѣтенїе жениху. пать
же бѣ ѿ нихъ (-)[1] (мудры, и пать ю-
родивы)[2]. юродивыѧ приемше свѣтилники своѧ,
не взѧша с собою єлеа. мудрыѧ же прїаша
єлеи въ сосудѣхъ съ свѣтилникы своими. кос-
нѧщу же жениху, въздремашаса всѣ, и спаху.
полунощи же вопль бысть. се женихъ (градет),
исходите въ срѣтенїе єго· Тогда въставше всѣ
дѣвы ты, и оукрасиша свѣтилникы своѧ. юро-
дивыѧ же мудрымъ рѣшѧ, дадите намъ ѿ
масла вашего, ꙗко свѣтилницы наши оугаса-
ютъ· Ѿвѣщаша же мудрыѧ гл҃юще, єда како
недостанетъ намъ и вамъ. идѣте (же) паче
к продающим, и купите себѣ, идущим же имъ
купити прїиде женихъ, и готовыѧ внидоша с
ним на бракы, и затворени быша двери· Послѣди

36 Ніхто ж не знає про той день і
годину, навіть небесні ангели, тіль- мой1. 7
ки одиноко мій Батько. **37** *Бо так, лук. 17
як було в днях Ноя, таким буде і пет1. 1
прихід Людського Сина. **38** Бо так,
як в днях перед потопом їли ж і пи-
ли, женились і віддавалися – *аж* до
того дня, в якому Ной ввійшов до
корабля. **39** І не взнали, доки не
прийшла вода і все *не* взяла. Таким
буде і прихід Людського Сина. **40**
Тоді: два будуть на полі – один бу-
де забраний, *а* другий залишиться;
41 дві, що мелять на жорнах – одна
буде забрана, *а* друга залишиться.
поч. 103 лук. 12
42 *Чувайте, отже, бо не знаєте в сол1. 5
якій годині прийде ваш Господь! **43** апо. 16
Знайте ж це, що якщо б пан дому пар2. 3
знав, в яку сторожу прийде злодій,
отже, чував би і не дав би підкопа-
ти свого дому. **44** Через це і ви
будьте готові, бо Людський Син
прийде в ту годину, про яку не ду-
маєте. **45** *Отже, хто є вірним і лук. 12
мудрим рабом, якого його пан пос-
тавить над своїм домом, щоб дава-
ти їм їжу в їхній час? **46** Блаженний
той раб, якого пан, прийшовши,
знайде його, що він так робить. **47**
Амінь, кажу вам, що поставить йо-
го над всім своїм маєтком. **48** Якщо
ж той злий раб скаже у своєму сер-
ці: Мій пан бариться прийти, – **49** і
почне бити своїх співрабів, їсти ж і
пити з п’яницями, **50** пан того раба
прийде в день, в якому він не очі-
кує, і в годину, про яку не знає, **51** і
розітне його навпіл, і його частку
визначить з невірними. Там буде
плач і скрегіт зубів.

Глава 25, *поч. 104*

1 Тоді Небесне Царство уподіб-
ниться до десятьох дівчат, які взяли
свої світильники і вийшли назуст-
річ женихові. **2** П’ять же з них були
мудрі, а п’ять – дурними. **3** Дурні
ж, взявши свої світильники, не взя-
ли з собою оливи, **4** мудрі ж взяли
оливу в посудинах зі своїми світи-
льниками. **5** А коли забарився же-
них, всі задрімали і спали. **6** Опів-
ночі же був крик: Ось іде жених,
виходіть йому назустріч! **7** Тоді всі
ті дівчата, вставши, прикрасили свої
світильники. **8** Дурні ж мудрим
сказали: Дайте нам вашої оливи, бо
наші світильники гаснуть. **9** Відпо-
віли ж мудрі, кажучи: Щоб часом
не забракло нам і вам, ідіть же рад-
ше до продавців і собі купіть. **10** Як
же вони пішли купити, прийшов
жених, – і готові ввійшли з ним на
весілля, і замкнено двері. **11** Пізні-
ше ж прийшли й інші дівчата, кажу-

чи: Пане, пане, відчини нам! **12** Він же, відповівши, сказав: Амінь, кажу
мар. 13 вам: не знаю вас. **13** *Отже, чувайте, бо не знаєте *ні* дня, ні години, в якому прийде Людський Син. *поч. 105*

лук. 19 **14** *Бо так, як коли якийсь чоловік, відходячи, закликав своїх рабів і передав їм свій маєток; **15** і, отже, одному дав п'ять талантів, другому ж – два, іншому ж – один, кожному згідно з його силою, і зразу відійшов. **16** Пішовши ж, той, що одержав п'ять талантів, орудував ними і заробив других п'ять талантів. **17** Так само ж і той, що *мав* два, придбав і він других два. **18** А той, що одержав один, пішовши, закопав його в землю і заховав срібло свого пана. **19** А по довгому часі прийшов пан тих рабів і розглянув з ними справу. **20** І приступивши той, що одержав п'ять талантів, приніс других п'ять талантів, кажучи: Пане, ти мені передав п'ять талантів – і ось я ними придбав других п'ять талантів. **21** Сказав же йому його пан: Гарний рабе, добрий і вірний. В малім ти був вірним, поставлю тебе над численними, ввійди в радість свого пана. **22** Приступивши ж і той, що одержав два таланти, сказав: Пане, ти мені передав два таланти – ось я ними придбав другі два таланти. **23** Сказав же йому його пан: Гарний рабе, добрий і вірний. В малім ти був вірним, поставлю тебе над численними. Ввійди в радість свого пана. **24** Приступивши ж і той, що одержав один талант, сказав: Пане, я знав тебе, що ти є жорстокою людиною, жнеш, де ти не сіяв, і збираєш, де ти не розсипав, **25** і злякавшись, я, пішовши, сховав твій талант в землі – і ось маєш твоє. **26** Відповівши ж, його пан йому сказав: Злий і лінивий рабе. Ти знав, що я жну, де я не сіяв, і збираю, де я не розсипав. **27** Отже, належалось тобі дати моє срібло торговцям, і я, прийшовши, взяв би своє з відсотком. **28** Отже, візьміть від нього талант і дайте тому, що має де-
мар. 4, лук. 8 і 19, вищ. 13 сять талантів. **29** *Бо тому, хто має багато, буде дано, і він матиме надто, а від того, що не має, і те, що *йому* здається, що він має, буде забране від нього. **30** І непридатного раба киньте у зовнішню темряву. Там буде плач і скрегіт зубів. Кажучи це, Він закликав: Хто має вуха, щоб слухати, хай слухає! *поч. 106*

31 Коли ж Людський Син прийде у своїй славі, і всі святі ангели з Ним, тоді Він сяде на престолі своєї слави. **32** І перед Ним зберуться всі народи, і Він їх розлучить, одного від другого, так як пастух розлучує овець від баранів. **33** І Він поставить овець по

же (прїидоша)[3] и прочаа девы, глюще, Ги Ги, ѿ-
верзи нам. онже ѿвещавъ рече. амин глю вам, не
вемъ вас· *бдите оубо, яко не весте дне ни мф гі
часа, [в оньже снъ члчскїи прїидетъ][4]· за, ре·
*Якоже бо члкъ (некїи) ѿходя, призва своя лу ді
рабы, и предастъ имъ имѣнїе свое, и овому
оубо дастъ пять талантъ, овому же два,
овому же единъ, комуждо противу (силе его)[5],
и ѿиде [абїе. шед же][6] прїемый пять та-
лантъ, дела в нихъ, и сътвори другыя
пять [талантъ][7]· Такожде (же) [і][8] иже два,
[приобрете и той][9] другаа два· Прїемыи же
единъ, шедъ вкопа (его) в землю, и скры
сребро господина своего. по мнозе же времени, прї-
иде господинъ рабъ техъ, и стязася с ними
о словеси· И приступль пять талантъ прїе-
мыи, принесе другыя пять талантъ, гля.
Ги, пять талантъ ми еси предалъ, (и) се
другыя пять талант приобретохъ [ими][10]·
Рече {же}[11] ему Гь его, (добрыи)[12] рабе блгїи и
верныи, о мале бысть веренъ, над многыми
тя поставлю, вниди в радость Га своего· При-
ступль же і иже два таланта [прїемыи][13], ре-
че. Ги, два таланта ми еси предалъ, се дру-
гаа два таланта приобретох [има][14]. рече
(же) ему Гь его, (добрыи)[15] рабе, блгїи и вер-
ныи, о мале бысть верен, над многыми тя
поставлю. вниди в радость Га своего· Прис-
тупль же и прїемый единъ талантъ, рече.
Ги, ведех тя яко жестокъ еси члкъ. жне-
ши, оудуже не сеялъ еси. и събираеши, оуду-
же не расточилъ еси· и оубоявся шед скрыхъ
талант твой в земли, (и) се имаши твое.
Ѿвещав же Гь его рече ему. лукавыи рабе и
ленивыи, ведаше яко жну идеже не сеяхъ,
и събираю оудуже не расточихъ· Подобаше [оу-
бо тебе][16] вдати сребро мое тръжникомъ, и
пришедъ азъ, взялъ быхъ свое с лихвою. възз-
мете оубо ѿ него талант, и дадите иму- мф д, лу и, и ді, вві гі
щему десять талантъ· *Имущему бо вез-
де дано будет и преизбудет. ѿ неимущаго
же, и еже {мнится имея}[17] взято будетъ ѿ
него· И неключимаго раба въвръзете въ тму
кромешнюю, ту будетъ плачъ и скрежет зу-
бомъ· (Сїа гля възглаcи. имеяи оуши слы-
шати, да слышит)· за, рѕ·
Егда же прїидет снъ члчскїи в славе своей, и
вси [стїи][18] аггли с нимъ, тогда сядетъ на
престоле славы своея. и съберутся пред нимъ
вси языцы, и разлучитъ ихъ другъ ѿ дру-
га, якоже пастырь разлучаетъ овца ѿ коз-
лищь. и поставитъ овца одесную себе, а коз-

лица ѡшꙋю· Тогда рече цр҃ь сꙋщимъ ѡдеснꙋю
его. прїидѣте бл҃вени̇и ѿц҃а моего, наслѣдꙋи-
те оуготованное вамъ црⷭ҇твїе, ѿ сложенїа
ісаїа н҃и єзекі҃ иі мирꙋ. *възалкахъ бо са, и дасте ми ѩсти.
възжадахъса, и напоисте ма· Страненъ
бѣхъ, и введосте мене. нагъ, и одѣасте
ма· боленъ, и посѣтисте мене· в темници
бѣхъ, и прїидосте къ мнѣ· тогда ѿвѣща-
ютъ емꙋ праведници гл҃юще. г҃и, когда та
видѣхомъ алчюща, и напитахомъ; или жаж-
дꙋща, и напоихомъ; когда же та видѣхомъ
странна, и введохомъ; или нага, и одѣа-
хомъ; когда же та видѣхомъ болаща, или
в темници, и прїидохом к тебѣ; и ѿвѣщавъ
цр҃ь, речетъ имъ. аминь гл҃ю вам. понеже съ-
твористе единомꙋ сихъ братїи моихъ мен-
шихъ, мнѣ сътвористе· Тогда речетъ и сꙋ-
ѱа҃ло ѕ҃ лꙋ г҃і щимъ ѡшꙋю его. *идѣте ѿ мене прокла-
тїи въ огнь вѣчныи, оуготованныи дїаволꙋ
и агг҃ломъ его· взалкахъ бо са, и не дасте
ми ѩсти. възжадахъса, и не напоисте мене·
Страненъ бѣх и не введосте мене. нагъ, и не
одѣасте мене· Боленъ, и в темници, и не
посѣтисте мене· Тогда ѿвѣщаютъ (емꙋ) и
тїи гл҃юще. г҃и, когда та видѣхомъ алчю-
ща, или жаждꙋща, или странна, или нага, и-
ли болна, или в темници, и не послꙋжихомъ
тебѣ; тогда ѿвѣщаетъ имъ, гл҃а. аминь
гл҃ю вамъ. понеже не сътвористе единомꙋ сихъ
данї в҃і іѡа҃ е҃ меншихъ, ни мнѣ сътвористе· *І идꙋтъ сїи
в мꙋкꙋ вѣчнꙋю. праве҃ници же в животъ вѣч-
ныи·

Гл҃а, к҃ѕ·

И бысть егда скончаⷭ҇ іⷭ҇ (словеса сїа вса)[1],
рече оученикомъ своимъ· за҃, р҃з·
ма҃ дї лꙋ кв *вѣсте ѩко по двою дню пасха бꙋ-
детъ, и сн҃ъ чл҃чскїи преданъ бꙋдетъ
на пропатїе· Тогда събрашаса архїерее [и книж-
ницы][2] и старцы людъстїи, в дворъ архїереовъ,
гл҃емаго каіафа, и съвѣщаша, да іс҃а лестїю
имꙋтъ, и оубїютъ. гл҃ахꙋ же, но не в празниⷦ,
да не молъва бꙋдетъ в людехъ· за҃, р҃и·
іоа҃ аі и бі ма҃ дї Іс҃ꙋ *же бывшꙋ въ виданїи, в домꙋ симона прока-
женаго, приствпи к немꙋ жена, [сткланицꙋ
мѵра имꙋщи][3] многоцѣннаго, и възливаше на
главꙋ его възлежащꙋ. видѣвше же оученицы [е-
го][4], негодоваша гл҃юще, чсо раⷣ гибель сїа
(бысть); можаше бо се {мѵро}[5] продано быти
на многѣ, и датиса нищимъ. разꙋмѣв же іс҃,
рече имъ что трꙋжаете женꙋ; дѣло бо добро
е҃ мо҃ і съдѣла о мнѣ. *всегда бо нищиѧ имате с

своїй правиці, а баранів – по лівиці.
34 Тоді Цар скаже тим, що є по Його
правиці: Прийдіть, благословенні мо-
го Батька, успадкуйте Царство вам
приготоване від створення світу! **35** іс. 58
*Бо Я зголоднів, і ви дали Мені їсти; єз. 18
був спраглим, і ви Мене напоїли; чу-
жинцем був Я, і ви Мене ввели; **36**
нагим, і ви Мене зодягнули; хворим, і
ви Мене відвідали; Я був у в'язниці, і
ви до Мене прийшли. **37** Тоді Йому
відповідатимуть праведники, кажучи:
Господи, коли ми Тебе бачили голод-
ним і нагодували або спраглим і на-
поїли? **38** Коли ж ми Тебе бачили чу-
жинцем і ввели або нагим і зодягну-
ли? **39** Коли ж ми Тебе бачили хво-
рим або у в'язниці і прийшли до те-
бе? **40** І відповівши Цар скаже їм: А-
мінь, кажу вам: тому що ви зробили
одному з цих моїх найменших братів,
ви мені зробили. **41** Тоді Він скаже і
тим, що є по його лівиці: *Ідіть від пс. 6
Мене, прокляті, у вічний вогонь, при- лук. 13
готований дияволові і його ангелам.
42 Бо Я зголоднів, і ви не дали Мені
їсти; Я був спраглим, і ви Мене не
напоїли; **43** Я був чужинцем, і ви Ме-
не не ввели, нагим, і ви Мене не зо-
дягнули, хворим і у в'язниці, і ви Ме-
не не відвідали. **44** Тоді Йому відпо-
відатимуть і ті, кажучи: Господи, ко-
ли ми Тебе бачили голодним, або
спраглим, або чужинцем, або нагим,
або хворим, або у в'язниці і Тобі не
послужили? **45** Тоді Він їм відпо-
вість, кажучи: Амінь, кажу вам: тому
що ви не зробили одному з цих най- дан. 12
менших, ви і мені не зробили. **46** *І ці ів. 5
підуть на вічну муку, праведники ж –
у вічне життя.

Глава 26

1 І сталося, що коли Ісус закінчив
слова всі ці, сказав своїм учням:
поч. 107
2 *Знаєте, що по двох днях буде мар. 14
Пасха і Людський Син буде виданий лук. 22
на розп'яття. **3** Тоді зібралися архиє-
реї, і книжники, і старці народу у
двір архиєрея, який називається Кая-
фа, **4** і змовилися, щоб Ісуса обманою
схопити і вбити. **5** Говорили ж: Але
не в празник, щоб не було заколоту в
народі. *поч. 108* ів. 11
6 Як *же Ісус був у Витанії, у домі і 12
Симона прокаженого, **7** до Нього при- мар. 14
ступила жінка, що мала посудину до-
рогоцінного мира, і злила на голову
Йому, що лежав. **8** Побачивши ж, йо-
го учні обурилися, кажучи: Через що
сталася ця втрата? **9** Бо це миро мог-
ло бути проданим дорого і роздане
бідним. **10** А Ісус, зрозумівши, сказав
їм: Чому докучаєте жінці? Адже вона
зробила добре діло відносно Мене,

мойс. 15 **11** *бо бідних завжди маєте з собою,
Мене ж не завжди маєте. **12** Бо ця,
виливши це миро на моє тіло, під-
готувала Мене на похорон. **13** Амінь,
кажу вам: де тільки буде проповіду-
ваним це Євангеліє в усьому світі,
скажеться і те, що ця зробила, в її па-
мар. 14 м'ять. **14** *Тоді один з дванадцятьох,
лук. 22 що називається Юда Іскаріотський,
пішовши до архиєреїв, **15** сказав: Що
мені хочете дати? Я Його вам видам.
Вони ж йому поставили тридцять срі-
бняків. **16** І відтоді він шукав догід-
мар. 14 ного часу, щоб Його видати. **17** *В
лук. 22 першому ж дні опрісноків приступи-
ли Ісусові учні, кажучи Йому: Де хо-
чеш, щоб ми приготували Тобі їсти
пасху? **18** Він же сказав: Ідіть до міс-
та до того-то, і скажіть йому: Учи-
тель каже: Мій час близько, у тебе
зроблю пасху з моїми учнями. **19** І
мар. 14 учні зробили так, як Ісус їм наказав, і
лук. 22 приготовили пасху. **20** *Як же настав
ів. 13 вечір, Він лежав *при столі* з дванад-
цятьма учнями. **21** І коли вони їли,
Він сказав: Амінь, кажу вам, що один
з вас Мене видасть. **22** І дуже засму-
тившись, вони почали говорити Йо-
му, кожний з них: Чи це я, Господи?
ів. 13 **23** *Він же, відповівши, сказав: Той,
що замочив зі Мною руку в солилі,
той Мене видасть. **24** Та Людський
Син іде, так як є написано про Нього.
Горе ж тій людині, через яку Люд-
ський Син буде виданий, краще б бу-
ло їй, якщо б та людина не народила-
ся! **25** Відповівши ж, Юда, що Його
кор1. 11 видавав, сказав: Чи це я, равві? Він
мар. 14 сказав йому: Ти сказав. **26** *Як же во-
лук. 22 ни їли, Ісус, взявши хліб і поблагос-
ловивши переломив, давав учням і
сказав: Візьміть і їжте – це є моє тіло.
27 І взявши чашу, віддавши хвалу,
дав їм, кажучи: Пийте з неї всі, **28** бо
це є моя кров Нового Завіту, яка про-
ливається за численних на відпущен-
ня гріхів. **29** Кажу ж вам, що віднині
не питиму з цього плоду лози до того
дня, коли його питиму з вами новим
в Царстві мого Батька. **30** І заспівав-
мар. 14 ши, вони вийшли до Оливної гори. **31**
ів. 16 *Тоді Ісус сказав їм: Всі ви Мною
зах. 13 згіршитеся цієї ночі. Бо є написано:
мар. 14 *Вдарю пастиря – і вівці стада розій-
мар. 14 дуться. **32** *А по моєму воскресінні Я
і 16 випереджу вас в Галилеї. **33** Відпо-
вівши ж, Петро Йому сказав: Якщо і
мар. 14 всі Тобою згіршаться, я ніколи не
лук. 22 згіршуся. **34** Сказав йому Ісус: *А-
ів. 13 мінь, кажу тобі, що в цій ночі, ско-
ріше, ніж півень запіє, ти мене від-
речешся три рази. **35** Сказав Йому
Петро: Якщо мені прийдеться і вмер-
мар. 14 ти з Тобою, не відречуся Тебе. Так
лук. 22 само сказали і всі учні. **36** *Тоді Ісус
прийшов з ними до села, що нази-
вається Гетсиманія, і сказав учням:

собою, мене же не всегда имате. възлиавши бо
сиа мѵро се на тѣло мое, на погребение мя
сътвори. аминь глю вамъ. идѣже аще пропо-
вѣдано будетъ еулие се въ всемъ мирѣ, ре-
чется, и еже сътвори сиа в память ея.
*Тогда шедъ единъ ѿ обоюнадесяте, глемый ма ді лу кв
июда искариотьскии къ архиереомъ рече. что
(ми хощете)[6] дати, и азъ вамъ предамъ
его· они же поставиша ему тридесяте сребре-
нии. и ѿтолѣ искаше подобна времене, да его
предасть· *в первыи же (днь) опрѣсночныи, ма ді лу кв
приступиша оучнцы ісови глюще (ему). гдѣ
хощеши оуготоваемъ ти ясти пасху; он же
рч. идѣте въ градъ къ онсици, и рцѣте е-
му, оучитель глетъ, врѣмя мое близъ есть,
оу тебе сътворю пасху съ оучнкы моими. и
сътвориша оученицы, якоже повелѣ имъ іс, и ма ді
оуготоваша пасху· *вечеру же бывшу, възле- лу кв
жаше съ обѣманадесяте {оученикома}[7]· и я- іоа гі
дущемъ имъ, рече. аминь глю вамъ, яко е-
динъ ѿ васъ предасть мя· и скорбяще ѕѣло,
начаша глати ему {единъ кождо ихъ}[8]. еда
азъ есмъ гни; *он же ѿвѣщавъ рече. омочи- іоа гі
выи [съ мною в солило руку][9], тои мя пре-
дасть. снъ же члчскии идетъ, якоже есть пи-
сано о немъ. горе же члку тому, имже снъ
члчскии предастъся, добро бы было ему, аще
ся не бы родилъ члкъ тои· ѿвѣщав же иоуда
предаай его, рече. еда азъ есмъ, равви; гла а кри аі
ему, ты рече· *ядущемъ же имъ, приемъ іс ма ді лу кв
хлѣбъ, и блвивъ, преломи, [даяше оучнкомъ,
и][10] рече. приимѣте, (и) ядите, се есть тѣло
мое. и приемъ чашу, {-}[11] хвалу въздавъ,
дастъ имъ гла. пиите ѿ нея вси. се бо есть
кровъ моя [новаго][12] завѣта, яже за многыя из-
ливаема, въ оставление грѣховъ· глю же
вамъ, [яко][13] не имамъ пити ѿ нынѣ ѿ сего
плода лознаго, до дне того, егда и пию с ва-
ми ново въ црствии ѿца моего· и въспѣвше,
изыдоша в гору елеонскую· *Тогда гла имъ ма ді іоа ѕі
іс. вси вы съблазнитеся о мнѣ в нощь сию.
писано бо есть· *Поражу пастыря, и разыдут- заха гі ма ді
ся овца стада *по въскресении же моемъ, ва- ма ді и ѕі
раю вы в галилеи. ѿвѣщав же петръ, рече е-
му. аще (и) вси съблазнятся о тебѣ азъ
николиже съблажнюся· рече ему іс. *аминь глю ма ді лу кв іоа гі
тебѣ, яко в сию нощь преже даже алекторъ
не възгласитъ, трикраты ѿвержешися мене·
гла ему петръ. аще ми есть (и) (оумрети с
тобою)[14], не ѿвръгуся тебе· такоже и вси
оученицы рѣша· *Тогда приде с ними іс в ма ді лу кв
весь, нарицаемую гедсимани· и (гла)[15] оучнкомъ.

сѣдите тꙋ, дондеже шедъ {помолюся тамо}[16]. И поемъ петра и оба сна зеведеова, начатъ скорбѣти и тꙋжити. Тогда (гла)[17] имъ (Іс), прискорбна есть дша моа до смрьти. пождите здѣ, и бдите съ мною. И прешедъ мало, паде на лици своемъ молася и гла. Отче мои. аще възможно есть, да мимоидетъ ѿ мене чаша сіа. обаче не якоже азъ хощꙋ, но якоже ты. И (пришедъ)[18] къ оучнкомъ, и (обрѣте)[19] ихъ спяща. и (гла)[20] петрови. тако ли, не възмогосте единаго часа побдѣти со мною; бдите и молитеся, да не внидете в напасть. дхъ бо бодръ, плоть же немощна. паки вторицею шедъ, помолися, гла. Отче мои, аще не можетъ [сіа чаша][21] мимоити [ѿ мене][22], аще не пію еа, бꙋди воля твоа. и пришедъ {обрѣте ихъ паки}[23] спяща, бѣста бо имъ очи отяготѣнѣ. и оставль ихъ, {шедъ паки, помолися}[24] третицею, тожде слово рекъ. Тогда (пріиде)[25] къ оучнкомъ [своимъ][26], и (гла)[27] имъ. спите прочее и почиваите. се приближися часъ, и снъ чловѣчьскіи предается в рꙋкы грѣшникомъ. востанѣте, идемъ.
ма ді лꙋ кв іоа ні се приближися предаяи мя. *И еще емꙋ глющꙋ, се іоуда единъ ѿ обоюнадесяте пріиде, и с нимъ народъ многъ, съ (орꙋжіемъ)[28], и дреколми, ѿ архіереи и старецъ людскыхъ. Предаяи же его, дасть имъ знаменіе, гла. егоже аще лобжꙋ, тои есть, имѣте его. І абіе приступль къ Іисови, рече. радꙋися равви, и облобыза его. Іс же рече емꙋ. дрꙋже (твори) на неже еси пришелъ; тогда приступльше, възложиша рꙋцѣ на Іса, и яша его. И се единъ ѿ сꙋщыхъ съ Іисомъ, простеръ рꙋкꙋ, извлече ножъ свои, и (оударии)[29] раба архіереова, (и) оурѣза емꙋ оухо. тогда (гла)[30] емꙋ Іс, възврати ножъ
а мо д апока гі свои в мѣсто его. *вси бо пріемшеи ножъ, ножемъ погибнꙋть. Или мнитися яко не могꙋ (нынѣ) оумолити Ѿца моего, и представитъ ми вяще или двана десяте легеона агглъ; какоже
ісаіа нг оубо сбꙋдоуся писаніа, *яко тако подобаетъ быти; в тои часъ рече Іс народомъ. яко на разбоиника ли изыдосте съ (орꙋжіемъ)[31] и дреколми яти мя. по вся дни [при васъ][32] {сѣдѣхъ в црькъви оуча}[33], и не ясте мене. Се же все бысть да сбꙋдꙋтся писаніа пророчьскаа. Тогда оученицы вси оставльше его бѣжаша. зач, рд.
ма ді лꙋ кв іоа ні (*воини) же емше Іса, ведоша к каіафѣ архіереови, идѣже книжницы и старци събрашася. петръ же идяше по немъ издалече до двора архіереова, и вшедъ внꙋтръ, сѣдяше съ слꙋгами, видѣти кончинꙋ.
ма ді *архіерее же [и старцы][34],

Сидіть тут, доки, пішовши, помолюся там. **37** І взявши Петра і обох Зеведеєвих синів, почав сумувати і тужити. **38** Тоді сказав їм Ісус: Моя душа сумна до смерті, залиштеся тут і чувайте зі Мною. **39** І пішовши трохи далі, Він впав на своє лице, молячись і кажучи: Мій Батьку, якщо можливо, хай Мене обмине ця чаша; однак не як Я хочу, але як Ти. **40** І прийшовши до учнів, Він знайшов, що вони спали, і сказав Петрові: Так чи ви не змогли і однієї години чувати зі Мною? **41** Чувайте і моліться, щоб ви не ввійшли в спокусу, бо дух хоробрий, тіло ж немічне. **42** Знову, пішовши вдруге, Він помолився, кажучи: мій Батьку, якщо Мене ця чаша не може обминути, щоб Я її не пив, хай буде твоя воля. **43** І прийшовши, Він знайшов, що вони знову спали, бо їхні очі були отяжілі. **44** І залишивши їх, пішовши, знову помолився втретє, сказавши те саме слово. **45** Тоді Він прийшов до своїх учнів і сказав їм: Спіть далі і спочивайте! Ось наблизилась година і Людський Син видається в руки грішників! **46** Встаньте, ідім! Ось наблизився той, що Мене
видає! **47** *І як Він ще говорив, ось мар. 14 лук. 22 ів. 18
Юда, один з дванадцятьох, прийшов, і з ним велика юрба зі зброєю і коламі від архиєреїв і старців народу. **48** Той же, що Його видавав, дав їм знак, кажучи: Той, якого лиш поцілую, Той є. Схопіть Його! **49** І відразу, приступивши до Ісуса, він сказав: Радій, равві! – і Його поцілував. **50** Ісус же сказав Йому: Друже, роби те, на що ти прийшов. Тоді, приступивши, вони наклали руки на Ісуса і Його схопили. **51** І ось один з тих, що були з Ісусом, простягнувши руку, вихопив свій меч і вдарив архиєреєвого раба і відтяв йому вухо. **52** Тоді Ісус сказав йому: Поверни свій
меч на його місце, *бо всі, що взяли мой1. 9 апо. 13
меч, мечем згинуть. **53** Хіба тобі здається, що не можу нині ублагати мого Батька? І Він поставить переді Мною більше ніж дванадцять легіонів ангелів. **54** Отже, як же збудуться
Писання, *що так повинно статися? іс. 53
55 В тому часі Ісус сказав юрбам: Чи ви вийшли зі зброєю і полінами, наче проти розбійника, щоб Мене схопити? Всі дні Я сидів при вас, навчаючи в церкві, і ви Мене не схопили. **56** А це все сталося, щоб збулися пророчі Писання. Тоді всі учні, полишивши
Його, втекли. *поч. 109* мар. 14 лук. 22 ів. 18

57 *Вояки ж, схопивши Ісуса, повели до архиєрея Каяфи, де зібралися книжники і старці. **58** Петро ж ішов за Ним на відстані до архиєреєвого двору; і ввійшовши всередину, сидів зі слугами, щоб побачити кінець.

мар. 14 **59** *Архиєреї ж, і старці, і ввесь со-
бор шукали фальшивого свідчення
проти Ісуса, щоб Його убити, **60** і не
знаходили. І хоч приступило багато
фальшивих свідків, не знайшли. Вкін-
мар. 14 і 15 ів. 2 ниж. 27 ці ж два фальшиві свідки, приступив-
ши, **61** сказали: *Цей сказав: Можу
знищити божу церкву і в трьох днях
її збудувати. **62** І архиєрей, вставши,
сказав Йому: Чи не відповідаєш нічо-
го на те, що ці проти Тебе свідчать?
63 Ісус же мовчав. І відповівши, ар-
хиєрей сказав Йому: Заклинаю Тебе
Живим Богом, щоб Ти нам сказав, чи
Ти є Христос – Божий Син? **64** Ска-
зав йому Ісус: Ти сказав. Одначе ка-
мар. 14 вищ. 16 жу вам: *відтепер побачите Людсько-
го Сина, що сидить по правиці Сили і
що йде на небесних хмарах! **65** Тоді
архиєрей роздер свою одіж, кажучи,
що: Він сказав хулу! Навіщо ще по-
требуємо свідків? Ось нині ви чули
Його хулу! **66** Як вам здається? Вони,
відповівши, сказали: Він завинив на
іс. 50 смерть! **67** *Тоді заплювали Його ли-
це і робили Йому пакості. Деякі ж
вдарили в обличчя, **68** кажучи: Про-
мар. 14 лук. 22 ів. 18 рокуй нам, Христе! Хто є Той, що Те-
бе вдарив? **69** *Петро ж сидів назов-
ні, в дворі. І до нього приступила од-
на рабиня, кажучи: І ти був з Ісусом
галилейським. **70** Він же відрікся
перед всіма, кажучи: Не знаю, що го-
вориш! **71** Як же він відійшов до бра-
ми, побачила його друга і сказала
тим, що були там: І цей був з Ісусом
Назореєм! **72** І він знову відрікся з
клятвою, що: Не знаю Чоловіка! **73** А
по короткім часі, приступивши, ті,
що стояли, сказали Петрові: По прав-
ді, і ти є з них, бо і твоя бесіда тебе
явним робить! **74** Тоді він почав бо-
мар. 14 ів. 13 лук. 22 житися і клястися, що: Не знаю Чо-
ловіка! *І враз запіяв півень. **75** І зга-
дав Петро Ісусове слово, сказане йо-
му, що: Скоріше ніж півень запіє,
тричі мене відречешся. І вийшовши
геть, заплакав гірко.

Глава 27, *поч. 110*

1 Як же настав ранок, всі архиєреї
і старці народу скликали раду проти
мар. 15 лук. 22 Ісуса, щоб Його убити. **2** *І зв'язав-
ши, Його повели і видали Його пон-
тійському Пилатові, ігемонові.

поч. 111

3 Тоді Юда, який видав Його, по-
бачивши, що Його засудили, розкаяв-
шись, повернув тридцять срібняків
архиєреям і старцям, **4** кажучи: Я
згрішив, видавши невинну кров. Во-
ни ж сказали: Що нам до того? Ти
дія. 1 побачиш. **5** *І кинувши срібняки в
церкві, він відійшов і, пішовши, пові-
сився. **6** Архиєреї ж, взявши срібня-
ки, сказали: Не годиться вкласти їх в

и҆ со́нмъ ве́сь, и҆ска́хꙋ лже свидѣ́тельства на
і҆и҃са, ꙗ҆́кѡ да {ᲂу҆бїю҆ є҆го}[35], и҆ не ѡ҆брѣта́хꙋ. (и҆)
мно́гомъ [лже свидѣ́телемъ приствꙋпльшемъ][36],
(не ѡ҆брѣто́ша)· Послѣди же прїстꙋпи́вша два̀ ма҃ ді и҃ еі і҆ѡа҃ в нѳ҃ кз
[лже свидѣ́тела][37], рѣ́ста. *се́й рече. могꙋ̀ ра-
зори́ти цр҃ковь бж҃їю, и҆ тре́ми дн҃ьми [създа́тї
ю҆][38]. и҆ въста̀ а҆рхїере́и, рече є҆мꙋ. ничесоже ли
ѿвѣща́ваєши, что сїи на тѧ свидѣ́тельс-
твꙋютъ; і҆с҃ же млъча́ше· и҆ [ѿвѣща́въ][39] а҆р-
хїере́и, рече є҆мꙋ. заклина́ю тѧ бг҃омъ жи-
вы́мъ, да (рече́ши на́мъ)[40], а҆́ще ты̀ є҆си х҃с, сн҃ъ
бж҃їи· (гл҃а)[41] є҆мꙋ і҆с҃. ты̀ рече. ѡ҆ба́че гл҃ю ва́мъ.
*ѿсе́лѣ ᲂу҆́зрите сн҃а чл҃ческаго сѣдѧ́ща ѡ҆деснꙋю ма҃ ді вы҃ ѕі
си́лы, и҆ грѧдꙋща на ѡ҆блацѣхъ нб҃ныхъ· Тог-
да̀ а҆рхїере́и растръза ри́зы своѧ̀ гл҃ѧ. [ꙗ҆ко][42] хꙋ-
лꙋ гл҃а. что (и҆) є҆ще трeбꙋ́емъ свидѣ́телїи; се
нн҃ѣ слы́шасте хꙋлꙋ [є҆го][43]. что̀ сѧ ва́мъ
мни́тъ; ѡ҆ниже ѿвѣща́вше рѣша, пови́ненъ
є҆сть смр҃ти· *Тогда̀ заплева́шѧ лице є҆го, и҆ і҆саі҆а н҃
па́кости є҆мꙋ дѣ́ѧхꙋ· ѻ҆ви же за лани́тꙋ ᲂу҆-
дари́шѧ гл҃юще, прорцы̀ на́мъ х҃е кто є҆сть
ᲂу҆́дарей тѧ; *пе́тръ же [внѣ сѣдѧ́ше][44] в ма҃ ді лꙋ҃ кв і҆ѡа҃ иі
дворѣ· И҆ пристꙋпи к немꙋ є҆ді́на рабы́ни гл҃ю-
щи. и҆ ты̀ бѣ съ і҆с҃омъ галиле́искымъ· ѻ҆́нже
ѿвръже́сѧ пред всѣми гл҃ѧ. не вѣмъ что
гл҃еши. и҆зше́дшꙋ же є҆мꙋ къ вратомъ, ᲂу҆зрѣ
є҆го дрꙋга́ѧ, и҆ (гл҃а)[45] сꙋщи́мъ тꙋ. [и][46] се́й бѣ съ
і҆с҃омъ назорео́мъ. и҆ па́кы ѿвръже́сѧ с клѧт-
вою, ꙗ҆́кѡ не зна́ю чл҃ка. по малѣ же пристꙋ-
пи́вше стоѧ́щеи. рѣша петро́ви, въи҆́стинꙋ и҆
ты̀ ѿ ни́хъ є҆си. и҆бо бесѣда твоѧ̀ ꙗ҆́вѣ тѧ
твори́тъ· Тогда нача́тъ роти́тисѧ и҆ клѧ-
тисѧ, ꙗ҆́кѡ не зна́ю чл҃ка· *і а҆бїе пѣ́телъ въз- ма҃ ді і҆ѡа҃ гі лꙋ҃ кв
гласѝ· И҆ помѧнꙋ̀ пе́тръ гл҃ъ і҆с҃овъ, рече́ныи [є҆-
мꙋ][47]. ꙗ҆́кѡ пре́же да́же пѣтелъ не възгласи́тъ,
трѝ кра́ты ѿвръже́шисѧ мене. і и҆зше́дъ вонъ
пла́касѧ го́рко·

Гл҃а, кз҃. за҃, рі·

Утрꙋ же бы́вшꙋ, совѣтъ {сътвори́-
шѧ}[1] вси̑ а҆рхїере́е, и҆ ста́рцы люде́стїи
на і҆с҃а, ꙗ҆́кѡ ᲂу҆бити є҆го· *И҆ свѧза́вше ма҃ еі лꙋ҃ кв
є҆го ведо́ша, и҆ преда́ша [є҆го][2] понтїиско-
мꙋ пилатꙋ и҆ге́монꙋ· за҃, раі·

Тогда̀ видѣвъ і҆ю́да преда́вый є҆го ꙗ҆́кѡ ѡ҆сꙋди-
шѧ є҆го, раска́авсѧ, възвратѝ тридесѧте сре́б-
реникы а҆рхїере́ѡмъ и҆ ста́рцемъ, гл҃ѧ. съгрѣши́хъ,
преда́въ кровъ непови́ннꙋ· ѻ҆ни же рѣша. что
є҆сть на́мъ; ты ᲂу҆́зриши. *и҆ повръгъ сребрени- дѣѧ҃ а҃
кы в цр҃кви, ѿи҆де, и҆ ше́дъ ᲂу҆да́висѧ· А҆рхиере́е же
прїе́мше сре́бреникы, рѣша. недосто́ино є҆сть
вложи́ти и҆́хъ в корва́нꙋ, поне́же цѣна кро́ве

є҆́сть· Совѣ́тъ же сътво́рше, кꙋпи́шѧ и҆́ми село̀ скꙋдѣлниче, в̾ погребані́е странны́мъ. тѣ́мже наречѐсѧ село̀ то̀, село̀ кро́ве, до сего̀ дне́· Тогда сбы́стьсѧ рече́ное і҆еремі́емъ прⷪ҇ркомъ глаго́лющемъ.
зах҃ аі *И҆ прїа́шѧ тридесѧте сребреникъ цѣ́нꙋ цѣне́наго, є҆гоже цѣни́ша ѿ сн҃въ і҆и҃левъ, и҆ даша̀ а҆̀ на селѣ̀ скꙋделничи, ꙗ҆́коже сказа̀ мнѣ̀ гь҃.
ма еі лу кг іоа иі а ти ѕ І҆с҃ же ста̀ пре҆ и҆гѣмоно́мъ· *И҆ въпроси є҆го и҆гѣмонъ гл҃ѧ. ты̀ ли є҆си црⷭ҇ь і҆юдейскый; І҆с҃ же рече [є҆мꙋ]³, ты̀ гл҃еши. І є҆гда на́нь гл҃ахꙋ а҆рхїере́є и҆ ста́рцы, ничесоже не ѿвѣщава́ше. Тогда (гл҃а)⁴ є҆мꙋ пилатъ. не слы́шиши ли, колико на тѧ̀ свѣдительствꙋютъ; и҆ не ѿвѣща̀ є҆мꙋ, ни къ є҆ди́номꙋ гл҃ꙋ, ꙗ҆́ко дивитисѧ и҆гѣмонꙋ ѕѣло̀·
ма еі лу кг іоа иі *На всѧк же пра́здникъ ѡ҆бы́чаи бѣ̀ и҆гѣмонꙋ ѿпꙋщати є҆ді́ного наро́дꙋ свѧ́зана, є҆гоже хотѧ́хꙋ· И҆мѧхꙋ же тогда свѧзана нарочита, гл҃емаго [-]⁵ варавва· Събраном {же}⁶ и҆мъ, рече и҆мъ пилатъ. кого хощете (ѿ ѡ҆бою) ѿпꙋщꙋ вамъ, [вара́ввꙋ]⁷ ли, и҆ли і҆и҃са гл҃емаго хрⷭ҇та; вѣ́даше бо ꙗ҆́ко за́висти ради преда́шѧ є҆го· Сѣдѧ́щꙋ же є҆мꙋ на сꙋдищи, посла̀ к немꙋ жена̀ є҆го, гл҃ющи. ничтоже тебѣ̀, и҆ пра́ведникꙋ томꙋ. много бо пострадахъ дне́сь въ снѣ̀ є҆го ради·
ма еі лу кв дѣа г и гі *А҆рхїере́е же и҆ ста́рцы наоу҆сти́шѧ наро́ды да и҆спро́сѧтъ вара́ввꙋ, і҆и҃са же погꙋбѧтъ· ѿвѣщав же и҆гѣмонъ рече и҆мъ. кого хо́щете ѿ ѡ҆бою ѿпꙋщꙋ вамъ; ѡ҆ни́ же рѣ́шѧ, вара́ввꙋ. (гл҃а)⁸ и҆мъ пилатъ. что̀ оу҆бо сътворю і҆и҃сꙋ, гл҃емомꙋ хрⷭ҇тꙋ; (гл҃ашѧ)⁹ [є҆мꙋ]¹⁰ всѝ, да распѧтъ бꙋде҆·
ма еі лу кг [И҆гѣмон]¹¹ же рече. *коѐ оу҆бо зло̀ сътвори̇; ѡ҆ни же и҆зли́ха въпїа́хꙋ гл҃юще, да про́пѧтъ бꙋдетъ· Видѣв же пилатъ, ꙗ҆́ко ничтоже оу҆спѣвае҆, но паче млъва бывае҆, прїе́мъ во́дꙋ, оу҆мы̀ рꙋцѣ̀ пре҆ наро̀домъ, гл҃ѧ. неповинень є҆смь ѿ кро́ве [праведнаго сего]¹², вы оу҆зрите· И҆ ѿвѣщавше всѝ людїе, рѣ́шѧ. кровь є҆го на насъ, и҆ на чѧ́дѣхъ нашихъ·
ма еі іоа ді Тогда ѿпꙋсти и҆мъ вараввꙋ, *і҆и҃са же бив предастъ {и҆мъ}¹³, да є҆го пропнꙋтъ·

за҃, рві·

Тогда во́ини и҆гѣ́монови, прїе́мше і҆и҃са на сꙋдищи, събра́шѧ на́нь всѐ множество во́инъ. И҆ съвлекше є҆го, (ѡ҆дѣа́шѧ є҆го хлами́дою чръвле́ною)¹⁴, и҆ сплетше вѣнецъ ѿ трънї́а, възложи́шѧ на главꙋ є҆го, и҆ трость в десні́цꙋ є҆го. И҆ покло́нше сѧ на колѣнꙋ пре҆ нимъ, рꙋгахꙋсѧ є҆мꙋ гл҃юще. радꙋисѧ црю҃ і҆юде́искый· И҆ плю́нꙋвше на́нь, прїашѧ трость, и҆ бїа́хꙋ по главѣ̀ є҆го. И҆ є҆гда порꙋга́шасѧ є҆мꙋ, съвлеко́шѧ с него багрѧ́ницꙋ, и҆ ѡ҆блеко́шѧ є҆го в ри́зы є҆го, и҆ ведо́шѧ є҆го на пропѧтїе·
ма еі лу кг *И҆сходѧ́ще же, ѡ҆б-

скарбничку, тому що це ціна крові. **7** А зробивши нараду, купили ними гончарське поле на захоронення чужинців. **8** Тому те поле зветься Полем Крові до цього дня. **9** Тоді збулося сказане пророком Єремією, що говорить: *І взяли тридцять срібняків – зах. 11
ціну Оціненого, Якого оцінили з ізраїльських синів, **10** і дали їх за гончарське поле, так як мені сказав Господь. **11** Ісус же став перед ігемоном. мар. 15
*І запитав Його ігемон, кажучи: Чи лук. 23
Ти є юдейським Царем? Ісус же йому ів. 18
сказав: Ти кажеш! тим1. 6
12 І коли архиєреї і старці свідчили проти Нього, Він нічого не відповідав. **13** Тоді сказав Йому Пилат: Чи не чуєш скільки проти Тебе свідчать? **14** І Він не відповів йому ані на одне слово, так що ігемон мар. 15
дуже дивувався. **15** *А на кожний лук. 23
празник ігемон мав звичай відпуска- ів. 18
ти юрбі одного в'язня, якого бажали. **16** Мали ж тоді славного в'язня, що називається Варавва. **17** Як же вони були зібрані, Пилат їм сказав: Кого з двох хочете, щоб я вам відпустив, чи Варавву, або Ісуса, що називається Христос? **18** Бо він знав, що Його видали через заздрість. **19** Як же він сидів на судовім кріслі, до нього послала його жінка, кажучи: Нічого тобі і тому Праведникові, бо я нині в сні ба- мар. 15
гато потерпіла через Нього. **20** *Ар- лук. 22
хиєреї ж і старці під'юдили юрби, дія. 3
щоб випросили Варавву, а Ісуса вби- і 13
ли. **21** Відповівши ж, ігемон сказав їм: Кого з двох хочете, щоб я вам відпустив? Вони ж сказали: Варавву. **22** Сказав їм Пилат: Отже, що зроблю Ісусові, що називається Христос? Всі йому сказали: Нехай буде розіп'ятий! мар. 15
23 Ігемон же сказав: *Отже, яке зло лук. 23
Він вчинив? Вони ж ще більше кричали, кажучи: Хай буде розп'ятий! **24** А Пилат, побачивши, що нічого не досягає, але радше стається заколот, взявши воду, умив руки перед юрбою, кажучи: Я є невинний в крові цього Праведника! Ви побачите! **25** І відповівши, ввесь народ сказав: Кров його на нас і на наших дітях! **26** Тоді мар. 15
він їм відпустив Варавву, *Ісуса ж, ів. 19
бичувавши, видав їм, щоб Його розіп'яли. *поч. 112*

27 Тоді ігемонові вояки, взявши Ісуса на судище, зібрали проти Нього все множество вояків; **28** і роздягнувши його, зодягнули Його в червоний одяг, **29** і сплівши вінець з тернини, поклали на його голову і тростину в його правицю; і поклонившись на колінах перед Ним, висміювали Його, кажучи: Радій, юдейський Царю! **30** І плюнувши на Нього, взяли тростину і били по його голові. **31** І коли насміялися з Нього, стягнули з Нього багряницю, і Його зодягнули в його одіж, і

мар. 15 лук. 23 повели Його на розіп'яття. **32** *Виходячи
ж, знайшли киренейського чоловіка на ім'я Симона. І цього
приневолили понести його хрест. *поч. 113*
мар. 15 лук. 23 ів. 19 **33** І *прийшовши на місце, що називається Голгота, що в перекладі означає
Череп-місце, **34** дали Йому пити оцет, змішаний з жовчю. І Він, покуштувавши, не хотів пити.
пс. 21 мар. 15 лук. 23 ів. 19 **35** А розіп'явши Його, *поділили його одіж, кинувши
жереб, **36** і сидячи, стерегли Його там. **37** І поклали над його головою написану
його вину: Цей є Ісус – юдейський Цар. **38** Тоді з ним розіп'яли двох розбійників: одного
праворуч і одного ліворуч.
пс. 21 **39** *А ті, що переходили, хулили Його, киваючи своїми головами
мар. 14 і 15 ів. 22 вищ. 25 **40** і кажучи: *Ти, що нищиш церкву і в трьох днях будуєш,
спаси Себе Самого! Якщо Ти є Божим Сином, зійди з хреста! **41** Так само і говорили
архиєреї, насміхаючись, з книжниками, і старцями, і фарисеями: **42** Інших спас, чи
Себе не може спасти? Якщо Він є ізраїльським Царем, хай нині зійде з хреста – і ми
пс. 21 муд. 2 повіримо в Нього! **43** *Він надіявся на Бога, хай нині Його визволить,
якщо Його хоче! Бо Він сказав, що: Я є Божим Сином! **44** Те саме ж і розбійники з
Ним розіп'яті Йому докоряли. **45** А від шостої години була темрява по всій землі до
дев'ятої години. **46** А в дев'ятій годині закликав Ісус великим голосом, кажучи: Елі,
пс. 21 мар. 15 Елі, ліма савахтані? Що значить: *Боже мій, Боже мій, навіщо Ти Мене
покинув? **47** Деякі ж з тих, що там стояли, почувши, говорили, що Цей кличе Іллю.
пс. 68 ів. 19 **48** І зараз один з них, побігши і взявши губку, *наповнивши ж оцтом і
піднявши на тростині, Його напоював. **49** Інші ж говорили: Облиш, щоб ми побачили, чи
прийде Ілля Його спасти. **50** Ісус же знову крикнувши великим голосом, віддав
пар1. 3 духа. **51** *І ось церковна завіса роздерлася надвоє – з верхнього краю до
долішнього, і земля затряслася, і каміння розпалося, **52** і гроби повідкривалися, і
встало багато тілес померлих святих, **53** і, вийшовши з гробів по його воскресінні,
ввійшли до святого міста, і показалися багатьом. **54** А сотник і ті, що з ним стерегли
Ісуса, побачивши трясіння і те, що сталося, дуже злякалися, кажучи: По правді, Цей був
Божим Сином! **55** Були ж там і численні жінки, що дивились здалека, які ішли за Ісусом з
Галилеї, служачи Йому. **56** Між ними ж була Марія Магдалина, і Марія Якова, і мати Йосії,
мар. 15 лук. 23 ів. 19 і мати Зеведеєвих синів. **57** *Як же стало пізно, прийшов багатий
чоловік з Ариматеї, на ім'я Йосиф, який і сам учився в Ісуса. **58** Цей, приступивши до
Пилата, по-

рѣтоша чл҃ка кириненска, и҆менемъ сі́мона. (и҆)
семꙋ задѣша понести кр҃тъ є҆го̀· за҃, рг҃і·

И҆ *пришє́дше на мѣ́сто нарица́емоѐ голгода. ма҃ еі лꙋ҃ кг іѡ҃н ді
є҆же є҆сть [гл҃емо, кра́ніево мѣсто][15]· даша є҆мꙋ
пити [ѻ҆цетъ][16] съ жє́лчїю смѣшенъ. и҆
вкꙋшь, не хота́ше пи́ти· Распе́нше же є҆го, ѱа҃л ка
*раздѣли́ша ри́зы є҆го, врь́гше жрѣбїа, и҆ сѣ- ма҃ еі
да́ще стрежахꙋ є҆го тꙋ҃· И҆ възложиша връхꙋ лꙋ҃ кг
главы є҆го винꙋ є҆го написанꙋ. се́и есть і҆с, цр҃ь іѡ҃а ді
і҆юдейскыи· Тогда̀ (распа́ша)[17] с нимъ два раз-
бо́йника, є҆ді́ного ѻ҆деснꙋю, і є҆ді́ного ѻ҆шꙋюю·
*Мимо хода́щеи же хꙋлахꙋ є҆го, покива́юще ѱа҃л ка
гла́вами свои́ми, и҆ гл҃юще. *разараа́и црковь, и҆ ма҃ ді
трими дн҃ьми съзида́а, сп҃си́са самъ. а҆ще и҆ еі
сн҃ъ є҆си бж҃їи, [-][18] сниди съ кр҃та· Такоже́же и҆ іѡ҃а кв
а҆рхїере́е рꙋга́ющеса съ кни́жникы [и҆ ста́рцы, и҆ вы҃і ке
фарисе́и][19] гл҃ахꙋ. и҆ны́а сп҃сѐ, себе а҆ли не мо́-
жетъ сп҃стѝ. [а҆ще][20] цр҃ь і҆и҃левъ є҆сть, да
сни́детъ нн҃ѣ съ кр҃та, и҆ вѣрꙋемъ в него.
*ѹ҆пова̀ на́ б҃а, да и҆зба́витъ [нн҃ѣ є҆го][21], а҆ще ѱа҃л ка
хо́щетъ є҆мꙋ. рече б҃о ꙗ҆́ко бж҃їи є҆смь сн҃ъ· Тож҃е мꙋдро҃ в
же и҆ разбо́йника распатаа с нимъ, поноша́с-
та є҆мꙋ· ѿ шестаго же часа̀, тма̀ бысть по
все́и земли̇, до часа девѧ́таго. ѿ девѧ́темъ
же часѣ, възопи̇ і҆с гла́сомъ ве́лиемъ, гл҃а. и҆ли
и҆ли, [лима][22] савахдани; є҆же є҆сть, *б҃е мои б҃е ѱа҃л ка
мои, вскꙋю мѧ є҆си ѻ҆ста́вилъ; нѣ́цїи же ѿ ма҃ еі
тꙋ҃ стоѧ́щи҃ слы́шавше, гл҃ахꙋ, ꙗ҆́ко и҆лїю гла-
ша́етъ се́и· И҆ а҆бїе текъ є҆ді́нъ ѿ нихъ, и҆
прїемъ гꙋбꙋ, *и҆спо́лнив же ѻ҆цта, и҆ възнез на ѱа҃л зи҃ іѡ҃а ді
тросць напаа́ше є҆го. про̀чїи же гл҃ахꙋ, ѻ҆ста́ви,
да ви́димъ а҆ще прїидетъ и҆лїа сп҃ти є҆го· І҆с
же пакы възопивъ гла́сомъ велїемъ, и҆спꙋсти̇
дх҃ъ· *И҆ се завѣса црко́внаа̀ раздра́са [на́ двое, с а҃ пара҃ г
вы́шнаго кра́а до ни́жнаго][23]· И҆ земла пот-
раcе́са, и҆ ка́менїе распаде́са, и҆ гро́би ѿврьзо́-
шаса, и҆ мно́га тѣлеса ѹ҆со́пшихъ ст҃ыхъ
въста́ша. і и҆зше́ше и҆з гробъ по въскресе́нїи
є҆го, внидоша в ст҃ыи градъ, і ꙗ҆ви́шаса мно́-
зѣмъ· Со́тник же и҆ і́же с нимъ стрегꙋщеи̇
і҆са, видѣвше трꙋсъ, и҆ бы́вшаа, ѹ҆боа́шаса
ѕѣло, гл҃юще, въи҆стиннꙋ бж҃їи сн҃ъ бѣ, се́и·
Бѣхꙋ же тꙋ҃ (и҆) жены̇ мно́гы и҆здале́че зраще,
и҆же и҆доша по і҆сѣ ѿ галиле́а, слꙋжа́ще є҆мꙋ. в
ни҃ же бѣ ма́рїа магдалы́ни, и҆ ма́рїа і҆а́ковла ма҃ еі
і [и҆осїи][24] ма́ти. и҆ мати сн҃ꙋ зеведе́ѻвꙋ· *Поз- лꙋ҃ кг
дѣ же бы́вшꙋ, прїиде чл҃къ богатъ, ѿ а҆ри- іѡа҃н ді
маде́а, и҆менемъ і҆ѡсі́фъ, и҆же и҆ то́и ѹ҆чиса ѹ҆
і҆са. се́и приcтꙋпль к пила́тꙋ, проси̇ тѣлесе і҆со-
ва· Тогда пилатъ повелѣ дати [тѣло][25]. и҆
прїемъ тѣло і҆о́сифъ, ѻ҆бвитъ є҆ плаща́ницею

чистою, и положи̑ ѐ в новѣмъ своемъ гробѣ,
иже исѣче в камени. и (възвали)[26] камень ве-
лїи надъ дверїи гроба, (и) ѿиде· бѣ же тѹ
марїа магдалыни, и дрѹгаа марїа, сѣдѧщи
прѧмо гробѹ· за҃, рдї·

въ оутрѣи же днь, иже есть по пѧтцѣ, съ-
брашасѧ архїерее и фарисее к пилатѹ глюще,
господи, помѧнѹхомъ, ꙗко (льстецъ онъ)[27]
рече еще сыи живъ, по трїехъ днехъ встанѹ.
повели ѹбо ѹтвердити гробъ до третїаго
дне. да не како пришеше ѹченицы его, {нощїю
ѹкрадѹтъ его}[28], и рекѹтъ людемъ веста ѿ
мртвыхъ. и бѹдетъ послѣнѧа лесть горша
первыѧ. рѣ {же}[29] имъ пилатъ, имате кѹсто-
дїю, идѣте ѹтвердите ꙗкоже вѣсте· ѡни
же шеше, ѹтвердиша гробъ, знаменавше ка-
мень с кѹстодїею·

просив Ісусове тіло. Тоді Пилат на-
казав дати тіло. **59** І Йосиф, взявши
тіло, обвив Його чистим полотном **60**
і поклав Його до свого нового гробу,
що його висік в камені; і привалив
великий камінь на двері гробу, і ві-
дійшов. **61** Була ж там Марія Магда-
лина і друга Марія, що сиділи нап-
роти гробу. *поч. 114*

62 На другий же день, який є по
п’ятниці, зібралися архиєреї і фарисеї
до Пилата, **63** кажучи: Пане, ми зга-
дали, що Той обманець ще за життя
сказав: По трьох днях встану! **64** От-
же, накажи забезпечити гріб до тре-
тього дня, щоб часом його учні, прий-
шовши вночі, не викрали Його і не
сказали народові: Він встав з мерт-
вих! І остання обмана буде гірша від
першої. **65** Сказав же їм Пилат: Ви
маєте сторож, ідіть забезпечте, як зна-
єте. **66** Вони ж, пішовши, забезпечи-
ли гріб, запечатавши камінь, зі сторо-
жею.

Гла, ки. за. реі·

м҃а ѕі іѡан к҃ Въ *вечер же сѹботныи, свитающи въ е-
динѹ ѿ сѹботъ, прїиде марїа магда-
лыни, и дрѹгаа марїа, видѣти гробъ.
и се трѹсъ бысть велїи. аггелъ бо гнь
съшеь с небсе, [-][1] приступль ѿвали камень {ѿ
дверїи гроба}[2], и сѣдѧше на немъ. бѣ же
зракъ его ꙗко млънїи, и одѣанїе его бѣло ꙗко
снѣгъ· ѿ страха же его сътрѧсошасѧ стре-
гѹщеи, и бышѧ ꙗко мерътви. ѿвѣщав же
м҃а ѕі двѣа гі аггелъ, рече женамъ. *не боитесѧ вы. вѣмъ бо,
ꙗко ісa распѧтаго ищете. нѣсть здѣ. веста
бо, ꙗкоже рече. прїидѣте. видите мѣсто, идеже
лежа [гь][3]. и скоро шеше, рцѣте ѹчнкомъ его,
ꙗко въста ѿ мртвых, и се варѧетъ вы в
галилеи, тамо его ѹзрите. се рѣхъ вамъ· і из-
шеше скоро ѿ гроба съ страхомъ, и радостїю
велїею, текостѣ възвѣстите ѹчнком его. [ꙗ-
коже идѧсте възвѣстити ѹчнкѡ его][4] и се іс
срѣте ѧ, глѧ, радѹитесѧ· онѣже приступль-
ши, ꙗстѣсѧ за (нозѣ его)[5], и поклонистѣсѧ
емѹ· тогда (гла)[6] имъ іс, не боитесѧ. идѣте,
възвѣстите братїи моеи, да идѹтъ в гали-
лею, и тѹ мѧ видѧтъ. идѹщема же има, се
нѣцїи ѿ кѹстодїа пришеше въ градъ, възъ-
вѣстиша архїереомъ вса бывшаѧ. и събрав-
шесѧ съ старцы, совѣтъ (сътворишѧ)[7], среб-
реникы доволны дашѧ воиномъ, глюще. рцѣте,
ꙗко ѹчнцы его нощїю пришедъше ѹкрадоша
его, намъ спѧщемъ. и аще (се ѹслышано бѹ-
детъ)[8] ѹ игемона, мы ѹтолимъ его, и васъ
беспечалны сътворимъ. они же прїемше сребре-

Глава 28, *поч. 115*

1 А *у вечір суботи, як світало, в мар. 16 ів. 20
першім дні по суботі прийшла Марія
Магдалина і друга Марія, щоб поба-
чити гріб. **2** І ось було велике тря-
сіння, бо господній ангел, зійшовши
з неба, приступивши, відвалив камінь
від дверей гробу і сидів на ньому. **3**
Його ж вигляд був наче блискавка, і
його одіж біла, як сніг. **4** А від його
страху сторожі затряслися і були на-
че мертві. **5** Відповівши ж, ангел ска-
зав жінкам: *Не бійтеся ви, бо знаю, мар. 16 дія. 13
що шукаєте Ісуса розіп’ятого. **6** Не-
має Його тут, бо Він встав, так як
сказав. Підіть, подивіться на місце,
де Господь лежав, **7** і, швидко пішов-
ши, скажіть Його учням, що Він
встав з мертвих і ось випереджує вас
в Галилеї. Там Його побачите. Ось я
вам сказав! **8** І вони, швидко вийшов-
ши з гробу, зі страхом і великою ра-
дістю бігли, щоб сповістити його уч-
ням. **9** А коли вони ішли сповістити
його учням, і ось Ісус зустрів їх, ка-
жучи: Радійте! Вони ж, приступив-
ши, схопили Його за ноги і поклони-
лися Йому. **10** Тоді Ісус сказав їм: Не
бійтеся, ідіть, сповістіть моїм братам,
щоб ішли до Галилеї. І там Мене по-
бачать. **11** А коли вони ішли, ось де-
які зі сторожі, прийшовши до міста,
сповістили архиєреям все, що стало-
ся. **12** І вони, зібравшись з старцями,
зробили раду, дали досить срібняків
воякам, **13** кажучи: Говоріть, що його
учні, прийшовши вночі, Його викра-
ли, коли ми спали. **14** І якщо ігемон
це почує, ми його заспокоїмо і зроби-
мо вас без турбот. **15** Вони ж, взявши
срібняки, зробили так, як були нав-

чені. І це слово розійшлося між юдеями, аж до цього дня. *поч. 116*

16 А одинадцять учнів пішли до
Галилеї на гору, куди їм наказав
Ісус, 17 і, побачивши Його, покло-
нилися Йому, деякі ж засумніва-
ів. 17 лися. 18 І приступивши, Ісус сказав
єв. 2 їм, кажучи: *Мені дано всяку владу
на небі і на землі. 19 Отже, пішов-
мар. 16 ши, навчайте всі народи, *хрестячи
їх в ім’я Батька, і Сина, і Святого
Духа, 20 навчаючи їх зберігати все,
що Я вам заповів. І ось Я є з вами
всі дні до закінчення віку! Амінь.

никы, сътвориша ꙗкоже наоучени быша. и
промчеся слово се въ іоудеехъ, даже до сего дн҃е.
за҃, р҃ві
Єдиний же надесяте оучн҃цы, идоша в галилею,
в горꙋ, ꙗможе повелѣ имъ іс҃. и видѣвше его,
поклонишася [емꙋ][9]. ѡви же оусъмнѣшася. И
приступль іс҃, рече имъ, гл҃а. *дасться ми ся іѡа҃н ҃зі
всꙗка власть, на небси и на земли. шедше оубо євре ҃в
наоучите вся ꙗзыкы, *крстѧще ихъ, въ имѧ ма ҃ві
ѡц҃а и сн҃а и ст҃аго дх҃а, оучаще ихъ блюсти
вся єлика заповѣдах вамъ. и се азъ с вами
есмь вся дни до скончанїа вѣка, [аминь][10].

Кінець Святого Євангелія від Матея.
Має в собі 28 глав,

Конецъ, еже ѿ матѳеа ст҃аго еѵл҃їа.
имать в себѣ, гл҃а, к҃и.
а зал҃. црковныхъ, р҃ві.

Передмова святого Євангелія, що від Марка.

Святе Євангеліє від Марка було написане по десятьох роках після Христового вознесіння в Римі. Бо, отже, цей Марко був учнем же і послідовником Петра, якого Петро і називає своїм сином, звісно, що духовним, бо він називався Іваном і *був* небожем Варнави, але і Павлові слугував. Однак, отже, він більше перебував з Петром і був з ним у Римі. Отже, вірні, що в Римі, попросили його не тільки проповідувати без Писання, але і на письмі викласти їм про відкуплення в Христі. Він, з трудом погодившись, написав. А Петрові від Бога було об’явлено, що Марко написав Благовістя. Він, отже, побачивши, засвідчив, що воно відповідає правді. Той також його послав єпископом до Єгипту, де він і проповідував. Він в Александрії заснував церкву і просвітив усіх, що в південній країні. Розповідь Євангелія ясна, і немає нічого скритого. Найближче ж в усьому до Матея наближений цей євангелист, хіба що Матей ширше *описує* і Матей на початку згадує народження в тілі Господа. Він же почав від пророка Івана. Послухай, отже, що він сказав: Початок Євангелія Ісуса Христа...

Прѣсловїе, еже ѿ марка ст҃го еѵл҃їа.

Еже ѿ марка ст҃ое еѵл҃їе, по десятихъ лѣтехъ хв҃а възнесенїа писано бысть в римѣ. сеи оубо сеи марко петрꙋ оучн҃къ же и послѣдователь. егоже и сн҃а своего и менꙋетъ петръ, дх҃овнаго ꙗвѣ. ꙗко, нарицашеся іоаннъ. а неѵеи же варнавѣ. но и павлꙋ съисходенъ. ѡбаче оубо с петромъ пребываше множае, и в римѣ с нимъ сыи. Оумолиша оубо его иже в римѣ вѣрнїи, не точїю без писанїа проповѣдати, но и писанїемъ изложити тѣмъ ꙗже ѡ хр҃тѣ кꙋпла. едва оубо повинꙋвся писа. петрꙋ же ѿкровено бысть ѿ б҃а. ꙗко марко писа бл҃говѣстїе. видѣвъ оубо і извѣствовавъ, ꙗко истинно. таже еп҃па его посла въ егїпетъ. идѣже и провѣдавъ. въ алеѯандрїи же црковь състави. к полꙋденьнѣи странѣ всѣхъ просвѣти. Есть же начрътанїе еѵл҃їа ꙗвествено, и ничтоже имы покровено. Приближ же по всем матѳеови стичетъ сеи еѵл҃їстъ. развѣ ꙗко матѳеи пространнѣиши. и ꙗко оубо матѳеи еже по плоти роженїе гн҃е поминаетъ в началѣ. Сеи же ѿ прр҃ка нача іоанна. слыши оубо что рече. зачало еѵл҃їа іс҃ хв҃а.

Ѿ Марка Свѧтое Благовѣствованїе

Гла, а. за, а.

малах г Начало[1] еѵⷢлїа і͠ѵ х͠ва, с͠на б͠жїа, ꙗкоже
ма аі есть писано [въ прⷪрцѣхъ][2]. *се [азъ][3] по-
лу з сылаю аггла моего прⷣ лицемъ твоимъ,
ісаїа м иже оуготовитъ путь твой [прⷣ тобою][4].
ма г *Гласа вопїющаго въ пустыни. оуготовайте
лу г путь г͠нь, правы творите стезѧ его. *Бысть
іѡа а іѡаннъ крⷭтѧ въ пустыни и проповѣдаѧ кр-
ма г щенїе покаанїа въ ѿпущенїе грѣховъ. и ис-
лу г хождаше к немꙋ всѧ іоудейскаа страна, і іер-
іѡа а лимлѧне (-)[5], и крⷭщахꙋсѧ (вси) {въ іѡрдани рѣ-
дѣа ѕі цѣ ѿ него}[6], исповѣдающе грѣхы своѧ. [*Бѣ
г мо аі же іѡаннъ][7] облеченъ власы велбоужды, и по-
ѧсъ оусменъ о чреслѣхъ его, и ꙗды акриды
ма г и медъ дивїи. *и проповѣдаше гл͠ѧ. грѧдетъ
лу г крѣплїи мене въ слѣдъ мене, емꙋ же нѣсмь
іѡа а достоинъ преклоньсѧ разрѣшити ремень сапогъ
дѣа а его. азъ (оубо) крⷭтихъ вы [в][8] водѣ, тои же
аі и ді крⷭтитъ вы д͠хомъ с͠тым.

за, в.

ма г *И бысть въ онѣхъ днехъ, прїиде і͠с ѿ на-
лу г зарета галилейскаго. и крⷭтисѧ (ѿ іѡанна въ
ма г іердани)[9]. и абїе въсходѧ ѿ воды, *видѣ раз-
лу г водѧщасѧ н͠бса, и д͠хъ ꙗко голꙋбь сходѧщъ
іѡа а нань. и гласъ бысть с н͠бсе, ты еси с͠нъ мой
възлюбленный, о (немже)[10] бл͠говолихъ. *И абїе
ма д д͠хъ (изведе его)[11] въ пꙋстыню. и бѣ [тꙋ в
лу д пꙋстыни][12] (днїи четыридесѧте)[13] искꙋша-
емъ сатаною. и бѣ съ звѣрми, и аггли слꙋ-
ма д жахꙋ емꙋ. *По преданїи же іѡанновѣ, прїиде і͠с
лу д в галилею, проповѣдаа еѵⷢлїе [црⷭтвїа][14] б͠жїа, и
іѡа д гл͠ѧ. *ꙗко исплънисѧ времѧ, и приближисѧ
ма д црⷭтвїе б͠жїе. покаитесѧ, и вѣроуите въ еѵⷢлїе.

за, г.

ма д (-)[15] *Ходѧ (же) при мори галилейстѣмъ, ви-
дѣ симона, и андрѣа, брата {того симона}[16],
вметающа прежа в море, бѣста бо рыбарѣ.
и рече има і͠с, прїидѣта в слѣдъ мене, и съ-
творю ва быти ловца ч͠лкомъ. и абїе остав-
льше прежа [своѧ][17], по немъ идоста. И пре-

Від Марка Святе Благовіствування

Глава 1, *поч. 1*

1 Початок Євангелії Ісуса Христа, мал. 3
Сина Божого, **2** так як є написано в мат. 11
пророків: *Ось Я посилаю мого анге- лук. 7
ла перед твоїм лицем, який підготує іс. 40
твою дорогу перед Тобою. **3** *Голос мат. 3
того, що кричить у пустині: Підго- лук. 3
туйте господню дорогу, простими ро- ів. 1
біть його стежки. **4** *Іван хрестив в мат. 3
пустині і проповідував хрещення, по- лук. 3
каяння на відпущення гріхів. **5** І до ів. 1
нього виходила вся юдейська око- дія. 13
лиця і єрусалимляни, і всі хрестилися
в ріці Йордані від нього, визнаючи
свої гріхи. **6** *А був Іван зодягнений мой3. 11
верблюджим волоссям, і шкіряний
пояс на його бедрах, і він їв саранчу і мат. 3
дикий мед, **7** *і проповідував, кажу- лук. 3
чи: Вслід за мною іде сильніший від ів. 1
мене, якому ж я не є гідний, схи- дія. 1
лившись, розв'язати ремінь його обу- 11 і 19
ви. **8** Отже, я вас охрестив у воді, той
же хреститиме вас Святим Духом.
поч. 2

9 *І сталося, що в тих днях прий- мат. 3
шов Ісус з Назарету галилейського і лук. 3
охрестився в Івана в Йордані. **10** І мат. 3
враз, як Він виходив з води, *по- лук. 3
бачив, що розкривалися небеса, і Ду- ів. 1
ха, що як голуб сходив на Нього. **11** І
з неба був голос: Ти є Моїм улюб-
леним Сином, в якому моє уподобан-
ня. **12** *І відразу Дух вивів Його в мат. 4
пустелю. **13** І Він був там, в пустелі, лук. 4
сорок днів, спокушуваний сатаною; і
був зі звірами, і ангели Йому служи-
ли. **14** *А після того, як Іван був ви- мат. 4
даний, прийшов Ісус до Галилеї, про- лук. 4
повідуючи євангеліє божого царства ів. 4
15 і кажучи, *що: Сповнився час і на- мат. 4
близилося боже царство. Покайтеся і
вірте в євангеліє! *поч. 3*

16 *Ходячи ж при Галилейському мат. 4
морі, Він побачив Симона і Андрія,
брата того Симона, що закидали сіті
в море, бо були рибалками. **17** І ска-
зав їм Ісус: Ходіть вслід за Мною, і
зроблю вас ловцями людей. **18** І від-
разу, залишивши свої сіті, вони піш-
ли за Ним. **19** І пройшовши трохи

звідти, Він побачив Якова Зеведеєвого і Івана, його брата. І вони в човні лагодили сіті. **20** І Він відразу їх покликав. І вони, залишивши свого батька Зеведея в човні з найманитами, пі-
мат. 4 лук. 4 шли за Ним. **21** *І вони ввійшли до Капернауму, і зараз в суботу, ввійшов-
мат. 7 лук. 4 ши до зборів, Він навчав. **22** *І вони дивувалися з його навчання, бо Він навчав їх, як той, що має владу, і не як книжники. *поч. 4*

лук. 4 **23** І *був у їхньому зборі чоловік в нечистім дусі, і він закричав, **24** кажучи: Облиш, що нам і Тобі, Ісусе Назарянине? *Чи* Ти прийшов вигубити нас? Знаю Тебе, хто Ти є, божий святий. **25** І заборонив йому Ісус, кажучи: Замовчи і вийди з нього. **26** І ним потряс нечистий дух – і він закричав великим голосом і вийшов з нього. **27** І жахнулися всі, так що допитувалися вони між собою, кажучи: Що є це? Що це за нове навчання, що з владою? І він наказує нечистим духам, і Його слухаються. **28** І відразу вийшла чутка про Нього по всій Галилейській околиці. *поч. 5*

мат. 8 лук. 4 **29** І *відразу, виходячи зі збору, вони прийшли до Симонового і Андрієвого дому з Яковом і Іваном. **30** А Симонова теща лежала палена гарячкою, і негайно заговорили Йому про неї. **31** І Він, приступивши, підняв її, взявши її за руку, – і зразу гарячка її покинула. І вона їм служила.
мат. 8 лук. 4 **32** *Як же стало пізно, коли сонце заходило, до Нього приносили всіх недужих і біснуватих. **33** І все місто зібралося до дверей.
лук. 4 **34** *І Він оздоровив багатьох, що дуже терпіли від різних недуг, і вигнав численних бісів, і не давав говорити бісам, що Його знали, що Він є Христос. *поч. 6*

35 І вранці, як ще було дуже темно, вставши, Він вийшов і пішов у пустинне місце. І там молився. **36** І гналися за Ним Симон і ті, що з ним, **37** і знайшовши Його, говорили Йому, що всі Тебе шукають. **38** І Він сказав їм: Ідім до ближніх сіл і міст, щоб і там ми проповідували, бо Я на це вийшов. **39** І Він проповідував на їхніх зборах по всій Галилеї і виганяв бі-
мат. 8 лук. 5 сів. **40** *І прийшов до Нього прокажений, благаючи Його, і падаючи на коліна перед Ним, і кажучи Йому, що, якщо хочеш, можеш мене очистити. **41** Ісус же, змилосердившись, простягнувши руку, доторкнувся до нього і сказав йому: Хочу. Стань чистим. **42** І як Він промовив, відразу від нього відійшла проказа, і він став чистим.
мат. 8 лук. 5 і 17 мойз. 14 **43** І погрозивши йому, Він відразу ж його вигнав **44** і сказав йому: Вважай, нікому не кажи нічого, *але, пішовши, покажися священикові; і принеси їм на свідчення за твоє очищен-

шедъ мало (ѿтꙋдꙋ), оузрѣ іакова зеведеова, і
іоанна брата его, и та въ кораблѝ строѧща
мрежа, і абіе възва ѧ. и оставльше ѿца
своего зеведеа въ кораблѝ с наемникы, по немъ ма҃ д҃ лꙋ҃ д҃
идоста. *и (внидоша)[18] в [капернаоумъ][19]. і
абіе в сꙋботы вшедъ в сонмище, оучаше. *и ма҃ з҃ лꙋ҃ д҃
дивлѧхꙋсѧ о оученіи его. бѣ бо оуча ихъ ꙗко
власть имый, и не ꙗко книжницы. за҃, д҃.

И [-][20] *бѣ въ сонмищи ихъ чл҃къ в дꙋсѣ лꙋ҃ д҃
нечистѣ, и възва гл҃ѧ. [остави][21], что намъ
и тебѣ і҃се назарѧнине; пришелъ еси погꙋби-
ти насъ; вѣм тѧ кто еси ст҃ый бж҃іи. и
запрѣти емꙋ і҃с, гл҃ѧ. оумлъчи, і изыди из
него. и сътрѧсе его дꙋхъ нечистыи. и възъ-
пи гласомъ великомъ, (і) изыде из него. и оу-
жасошасѧ вси, ꙗко стѧзатисѧ (имъ) къ себѣ
гл҃юще. что есть се; (что) оученіе новое (се
ꙗко) по области и дꙋховомъ нечистымъ
велитъ, и послꙋшаютъ его; і изыде слꙋхъ
его абіе въ всю странꙋ галилейскꙋ. за҃, е҃.
І *абіе из сонмища исходѧще, пріидоша въ ма҃ и҃ лꙋ҃ д҃
домъ сімоновъ, и андреовъ, съ іаковомъ і
іоанномъ. Теща же сімонова лежаше огнемъ
жегома. і абіе (гл҃аша)[22] емꙋ о ней. и прис-
тꙋпль възвиже ю, емь за рꙋкꙋ [еѧ][23]. и ос-
тави ю огнь [абіе][24], и слꙋжаше имъ. *Поздѣ ма҃ и҃ лꙋ҃ д҃
же бывшꙋ, егда захожаше слн҃це. приношахꙋ к
немꙋ всѧ недꙋжныѧ, и бѣсныѧ, и бѣ весь
градъ събрасѧ къ дверемъ, *і исцѣлѝ многы лꙋ҃ д҃
злѣ страждꙋщаѧ различными недꙋгы. И бѣсы
многы изгна, и не оставлѧше гл҃ати бѣсы,
ꙗко вѣдахꙋ {его х҃а сꙋща}[25]. за҃, ѕ҃.

І оутро нощи сꙋщи ѕѣло, въставъ изыде, і
иде в пꙋсто мѣсто, и тꙋ мл҃твꙋ дѣѧше. И
гнаша его симонъ, і иже с нимъ. и [обрѣт-
ше его][26] (гл҃аша)[27] емꙋ, ꙗко вси {тебе и-
щꙋтъ}[28]. и гл҃а имъ. идемъ (-)[29] въ {ближнѧѧ
веси, и грады}[30]. да и тꙋ (проповѣдаемъ)[31],
на се бо изыдохъ. и [бѣ][32] проповѣдаа на сон-
мищихъ ихъ, въ всей галилеи, и бѣсы изго-
нѧ. *И (пріиде)[33] к немꙋ прокаженъ молѧ его, ма҃ и҃ лꙋ҃ е҃
и на колѣнꙋ падаа [пред нимъ][34], и гл҃ѧ емꙋ,
ꙗко аще хощеши, можеши мѧ очистити. [і҃с
же][35] мл҃рдовавъ, простеръ рꙋкꙋ [коснꙋ его][36], и
(гл҃а)[37] емꙋ. хощꙋ, очистисѧ. и [рекшꙋ емꙋ][38].
абіе ѿиде ѿ него прокаженіе, и чистъ
бысть. и запрѣщъ емꙋ, (и) абіе изгна его. и ма҃ и҃ лꙋ҃ е҃ и҃ зі
(гл҃а)[39] емꙋ, блюди, никомꙋже ничесоже рци. *но г҃ мо҃ ді
(шедъ)[40] покажисѧ іереови, и принеси за очищеніе
твое, ꙗже повелѣ моѵсіи, въ свидѣтельство имъ.

О҆́н же и҆зше́дъ, нача́тъ проповѣ́дати мно́го, и҆
проноси́ти сло́во, ꙗ҆́коже ктомꙋ̀ не мощи̑ е҆мꙋ̀
ꙗ҆вѣ̀ въ гра́дъ вни́ти, но внѣ̀ в пꙋстѣ́хъ мѣс-
тѣхъ бѣ̀, и҆ прихожда́хꙋ к немꙋ̀ ѿ всю́дꙋ.

Гла҃, в҃. за҃, з҃.

И҆ (вни́де)[1] па́ки в (капернаоу́мъ)[2] по́ днехъ,
(и҆) слы́шано бы́сть, ꙗ҆́ко в домꙋ̀ е҆́сть. і҆
[а҆́бїе][3] събра́шасѧ мно́ѕи, ꙗ҆́коже кто-
мꙋ̀ не вмѣща́тисѧ ни при две́рехъ. и҆
м҃а д҃ л҃у е҃ гла́ше и҆̀мъ сло́во. *И҆ (прїидоша)[4] [к немꙋ̀ нося́ще
разсла́блена жи́лами, нося́ма четы́рми][5]. и҆ не м-
огꙋ́ще {прибли́житисѧ}[6] к немꙋ̀ наро́да ра́ди, ѿ-
кры́шѧ покро́въ, и҆дѣ́же бѣ̀, и҆ прокопа́вше,
(свѣ́сиша)[7] о҆́дръ, [на не́мже][8] разсла́бленыи ле-
жа́ше. [ви́дѣв же][9] і҆с҃ вѣ́рꙋ и҆́хъ, (гла)[10] разсла́б-
леномꙋ. ча́до, ѿпꙋща́ютъ ти сѧ грѣ́си (тво-
и҆). бѣ́хꙋ же нѣ́цїи ѿ кни́жникъ, тꙋ̀ сѣдѧ́-
ще, и҆ помышлѧ́юще в срⷣцыхъ свои́хъ. что̀ се́и
та́ко гл҃етъ [хꙋлы][11]; кто̀ мо́жетъ о҆ставлѧ́-
ти грѣхѝ, то́кмо е҆ди́нъ бг҃ъ; и҆ а҆́бїе разꙋмѣ́въ
і҆с҃ дх҃омъ свои́мъ, ꙗ҆́ко та́ко [ті́и][12] помыш-
лѧ́ютъ в себѣ̀. (речѐ)[13] и҆̀мъ: что̀ сїа помы-
м҃а д҃ л҃у е҃ шлѧ́ете в срⷣцыхъ ва́шихъ *что̀ е҃ оу҆до́бѣе ре-
щи разсла́бленомꙋ, ѿпꙋща́ютъ ти сѧ грѣ́си, и҆-
ли рещѝ, въста́ни, и҆ возми о҆́дръ тво́и, и҆ ходи.
но да оу҆вѣ́сте, ꙗ҆́ко власть и҆́мать сн҃ъ чл҃вѣ́чїи
{на землѝ ѿпꙋща́ти грѣхи}[14], (гла)[15] разсла́бле-
номꙋ. тебѣ̀ гл҃ю, въста́ни (и҆) возмѝ о҆́дръ
тво́й, и҆ и҆дѝ в домъ тво́и. и҆ воста̀ (а҆́бїе, и҆)[16]
взе́мъ о҆́дръ, и҆зы́де пре́дъ всѣ́ми, ꙗ҆́ко диви́тисѧ
всѣ́мъ, и҆ сла́вити бг҃а, гл҃ющемъ. ꙗ҆́ко [никол́иже
та́ко][17] ви́дѣхомъ. за҃, и҃.
И҆ і҆зы́де па́кы к мо́рю, и҆ весь наро́дъ и҆дѧ́ше к
м҃а е҃ л҃у е҃ немꙋ̀, и҆ оу҆ча́ше и҆̀хъ. *И҆ мимогрѧды, ви́дѣ леві́ю
а҆лфе́ова, сѣдѧ́ща на мы́тници, и҆ (гла)[18] е҆мꙋ̀,
по мнѣ̀ грѧди. и҆ въста́въ, в слѣ́дъ е҆го и҆де. И҆
бы́сть възлежа́щꙋ е҆мꙋ̀ в домꙋ̀ е҆го, и҆ мно́ѕи
мыта́ре и҆ грѣ́шницы възлежа́хꙋ съ і҆с҃омъ, и҆
съ оу҆чени́кы е҆го. бѣ́хꙋ бо мно́ѕи, и҆ по не́мъ
и҆до́ша. И҆ кни́жницы (и҆ фарїсе́е)[19] ви́дѣвше [е҆го
ꙗ҆дꙋ́ща][20] с мыта́ри и҆ грѣ́шникы, гл҃ахꙋ оу҆че-
ни́комъ е҆го. [что̀ ꙗ҆́ко][21] с мыта́ри и҆ грѣш-
никы [ꙗ҆́сть и҆ пїе́тъ][22]; и҆ слы́шавъ і҆с҃, (гла)[23]
и҆̀мъ. {-}[24] не трѣбꙋ́ютъ здра́вїи врача, но бо-
а҃ тим҃ а҃ м҃а д҃ лѧ́щїи. *не прїидохъ призва́ти пра́ведникы, но
грѣ́шникы (на покаа́нїе). за҃, д҃.
м҃а д҃ л҃у е҃ И҆ *бѣ́хꙋ оу҆чн҃цы і҆оа́нннови и҆ [фарїсе́истїи][25] пос-
тѧ́щесѧ, и҆ (прїидоша и҆ гл҃аша)[26] е҆мꙋ̀. поч-
то оу҆че́ницы і҆оа́нннови и҆ фарїсе́истїи постѧ́т-
сѧ, а҆ твоѝ оу҆чн҃цы не постѧ́тсѧ; и҆ рече и҆̀мъ

ня те, що наказав Мойсей. **45** Він же,
вийшовши, почав багато проповідува-
ти і розповсюджувати слово. Так що
Він більше не міг явно ввійти до міс-
та, але був поза, в пустинних місцях.
І до Нього приходили звідусюди.

Глава 2, *поч. 7*

1 І по днях Він знову ввійшов до
Капернауму, і пішла чутка, що Він є
в домі. **2** І зразу зібралися численні,
так що більше не поміщалися навіть
при дверях, і Він говорив їм слово. **3**
*І прийшли до Нього, несучи спара- мат. 9 лук. 5
лізованого, якого несло чотирьох. **4** І
коли не змогли наблизитися до Нього
через натовп, відкрили дах *там,* де
Він був, і зробивши діру, звісили
лежак, на якому лежав спаралізова-
ний. **5** А Ісус, побачивши їхню віру,
сказав спаралізованому: Дитино, від-
пускаються тобі твої гріхи! **6** Були ж
деякі з книжників, які там сиділи і
думали у своїх серцях: **7** Що цей так
говорить хули? Хто може відпуска-
ти гріхи, хіба тільки один Бог? **8** І
відразу Ісус, зрозумівши своїм ду-
хом, що ті так у собі думають, сказав
їм: Що це думаєте у ваших серцях? **9**
*Що є легше: сказати спаралізовано- мат. 9 лук. 5
му: Відпускаються тобі гріхи, – чи
сказати: Встань, і візьми твій лежак, і
ходи? **10** Але, щоб знали ви, що
Людський Син має владу на землі
відпускати гріхи. Сказав спаралізова-
ному: **11** Тобі кажу: Встань, і візьми
твій лежак, і йди до твого дому! **12** І
він зараз встав, і взявши лежак, вий-
шов перед всіма, так що всі диву-
валися і прославляли Бога, кажучи,
що ніколи ми такого не бачили.
поч. 8

13 І Він знову вийшов до моря, і
ввесь народ ішов до Нього. І Він їх
навчав. **14** *І проходячи, Він побачив мат. 6 лук. 5
Левію Алфеєвого, що сидів на мит-
ниці, і сказав йому: Іди за мною. І
вставши, він пішов вслід за Ним. **15** І
сталося, що як Він лежав *при столі* в
його домі, і багато митарів і грішни-
ків лежало з Ісусом і з його учнями,
бо були численні і за ним ішли, **16** і
книжники, і фарисеї, побачивши Йо-
го, що Він їсть з митарями і грішни-
ками, говорили його учням: Як це,
що Він їсть і п’є з митарями і грішни-
ками? **17** І почувши, Ісус сказав їм:
Не здорові потребують лікаря, але
хворі. *Я не прийшов покликати пра- тим1. 1 мат. 9
ведників, але грішників до каяття.
поч. 9

18 І *фарисейські та Іванові учні мат. 9 лук. 5
постили. І прийшли, і сказали Йому:
Чому Іванові і фарисейські учні пос-
тять, а твої учні не постять? **19** І ска-
зав їм Ісус: Чи можуть весільні сини

постити доки з ними є жених? Так
довго, як мають з собою жениха, не
можуть постити. **20** А прийдуть
дні, коли від них відбереться жени-
ха, і тоді поститимуть, в ті дні. **21** І
ніхто не пришиває латку небіленого
полотна до старої одежі, якщо ж
ні, – нове візьме свій кінець від
старого, і діра гіршою буде. **22** І
ніхто не вливає нового вина до ста-
рих міхів, якщо ж ні, – нове вино
розсадить міхи, і вино виллється, і
міхи пропадуть; але нове вино *тре-
ба* вливати в міхи нові. *поч. 10*

ї҃с, є҆да̀ мо́гꙋтъ сы҃нове бра́чнїи до́ндеже жени́хъ съ ни-
ми є҆́сть, пости́тисѧ; є҆ли́ко вре́мѧ (съ собо́ю и҆-
мꙋ́тъ жениха)[27], не мо́гꙋтъ пости́тисѧ. прїи-
дꙋ́тъ же дні́е, є҆гда̀ ѿи́метсѧ ѿ ни́хъ жени́хъ, и҆
тогда̀ постѧ́тсѧ въ ты́и дни. (И҆) никто́же
приложенїа пла́та небѣ́лена пришива́етъ къ ри́зѣ
ве́тсѣ. а҆́ще ли́ ни, во́зметъ конецъ є҆го но́вое ѿ
ве́тхаго, и҆ го́рши дира бꙋ́детъ. И҆ никто́же вли-
ва́етъ вина но́ва въ мѣ́хы ве́тхы. а҆́ще ли же ни,
просади́тъ вино [но́вое][28] мѣ́хы, и҆ вино [проли-
е́тсѧ, и҆ мѣ́хи погы́бнꙋтъ][29]. но вино но́во въ мѣ-
хи но́вы [влїа́ти][30]. за҃, і҃.

мат. 12
лук. 6
мой5. 23 **23** І *сталося, що як Він в суботу
переходив через засіви, і його учні
почали іти, зриваючи колосся. **24** І
фарисеї говорили Йому: Дивись,
цpc1. 21 що роблять в суботу. Те, що не го-
мат. 12 диться! **25** І Той їм говорив: *Чи ви
лук. 6 ніколи не читали, що зробив Давид,
коли мав потребу і сам зголоднів, і
ті, що з ним? **26** Коли він увійшов
до божого дому за архиєрея Авіта-
мой2. 29 ара і з'їв хліби предложення, яких
мой3. ? не годилося їсти, *хіба священи-
і 24
мат. 12 кам, і дав і тим, що були з ним. **27** І
лук. 6 Він говорив їм: Субота повстала
задля людини, а не людина задля
суботи. **28** Тому Людський Син є
паном і суботи.

И҆ *бы́сть (мимохо́дити є҆мꙋ̀ въ сꙋбо́ты)[31] сквозѣ мѳ҃а ві
сѣѧ̑нїа, и҆ (нача́шѧ оу҆чени́цы є҆го)[32] пꙋ́ть твори- лꙋ҃ ѕ҃
ти, възтръза́юще кла́сы. І҆ фарїсе́е гл҃ахꙋ є҆мꙋ̀. є҃ мо҃ кг
виждь что̀ творѧ́тъ въ сꙋбо́ты, є҆́же не досто-
и́тъ; и҆ [то́и гл҃аше][33] и҆мъ. *Нѣ́сте ли николи- а҃ цр҃ ка
же чли, что̀ сътвори дв҃дъ, є҆гда̀ тре́бованїе и҆- мѳ҃а ві
мѣ, и҆ взалка са́мъ, і҆ и҆̀же съ ни́мъ; ка́ко вни́де въ лꙋ҃ ѕ҃
до́мъ бж҃їи, прї а҆вї́даарѣ а҆рхїере́и, и҆ хлѣ́бы пред҃ло- в҃ мо҃ кд
же́нїа снѣ́сть, и҆̀хже не достоаше ꙗ҆́сти, *то́к- г҃ мо҃
мо і҆ере́омъ, и҆ да́стъ и҆ сꙋ́щимъ съ ни́мъ, и҆ и҆ кд
гл҃аше и҆́мъ. сꙋбо́та чл҃ка ра́ди бы́сть, а҆ не мѳ҃а ві
чл҃къ сꙋбо́ты ра́ди. тѣ́мже г҃ь є҆́сть сн҃ъ чл҃че- лꙋ҃ ѕ҃
скїи и҆ сꙋбо́тѣ.

Глава 3

мат. 12
лук. 6 **1** І Він *знову ввійшов до збору.
І був там чоловік, що мав суху ру-
ку. **2** І підглядали Його, чи оздоро-
вить його в суботу, щоб Його ос-
каржити. **3** І Він сказав чоловікові,
що мав суху руку: Стань посереди-
ні. **4** І Він сказав їм: Чи годиться в
суботу добро робити чи зло робити,
душу спасти чи погубити? Вони ж
мовчали. **5** І глянувши на них з гні-
вом, сумуючи через закаменілість
їхніх сердець, сказав чоловікові:
Простягни твою руку. І той прос-
тягнув – і його рука стала сильною,
здоровою, як друга. *поч. 11*

Гл҃а, г҃.

И҆ вни́де *па́ки въ со́нмище, и҆ бѣ̀ та́мо чл҃- мѳ҃а ві
къ, сꙋ́хꙋ и҆мы̀ рꙋ́кꙋ, и҆ назира́хꙋ є҆го, а҆́ще лꙋ҃ ѕ҃
въ сꙋбо́ты и҆сцѣли́тъ є҆го, да (нань възъ-
гл҃ютъ)[1]. и҆ (гл҃а)[2] чл҃кꙋ, сꙋ́хꙋ (и҆мꙋ́ще рꙋ́-
кꙋ)[3], стани посредѣ. и҆ (гл҃а)[4] и҆́мъ. досто́итъ ли
въ сꙋбо́ты добро̀ твори́ти, и҆ли зло твори́ти;
дꙋ́шꙋ сп҃сти, и҆ли погꙋби́ти; о҆ни́ же мълчахꙋ.
И҆ възрѣ́въ на ни́хъ съ гнѣ́вомъ, скорбѧ̀ ѡ҆
ѡ҆каменѣ́нїи (срьдецъ)[5] и҆́хъ. (гл҃а)[6] чл҃кꙋ, прострѝ
рꙋ́кꙋ {твою}[7]. и҆ прострѐ, и҆ оу҆тверди́сѧ рꙋка є҆го
(цѣла ꙗ҆́ко дрꙋга́а). за҃, а҃і.

6 І відразу, вийшовши, фарисеї з
іродіянами робили нараду проти
Нього, як Його погубити. **7** А Ісус
зі своїми учнями відійшов до моря,
і за ним пішла велика юрба з Га-
лилеї, і з Юдеї, **8** і з Єрусалиму, і з
Ідумеї, і з другого берега Йордану,
і з Тиру, і Сидону. Велике множес-
тво, почувши, що Він робив, прий-
шли до Нього. **9** І Він сказав своїм
учням, щоб був для Нього човен,
задля народу, щоб Йому не надоку-
чали. **10** Бо Він численних оздоро-
вив, так що ті, що мали рани, напа-
дали, щоб до Нього доторкнутися.
11 І нечисті духи, коли Його бачи-
ли, припадали до Нього і кликали,

І҆ и҆зше́дше фарисе́е а҆бїе съ и҆роди́аны, съвѣ́тъ
творѧ́хꙋ нань, ка́ко є҆го погꙋбѧ́тъ. (-)[8] І҆с҃ (же)
(ѿи́де съ оу҆чн҃кы свои́ми)[9] къ мо́рю. и҆ мно́гъ на-
ро́дъ, ѿ галиле́а {по не́мъ и҆де, и҆ ѿ і҆ꙋде́а, и҆
ѿ і҆ерлⷭ҇има}[10], и҆ ѿ и҆дꙋме́а, и҆ съ ѻ҆́ного полꙋ
і҆ѻрда́нѣ, и҆ ѿ тѵ́ра и҆ сидо́на, мно́жество мно́-
го, слы́шавше є҆лика творѧ́ше, прїи҆до́шѧ къ не-
мꙋ. и҆ ре҃ оу҆чн҃комъ свои́мъ, да кора́бль бꙋ́детъ
оу҆ не́го наро́да ра́ди, да не стꙋжа́ютъ є҆мꙋ̀.
мно́гы бо и҆сцѣли, ꙗ҆́коже напа́дати є҆мъ, да
є҆мꙋ̀ прикосн҄ꙋтсѧ, є҆ли́цы и҆ма́хꙋ ра́ны. И҆ дꙋси
нечи́стїи є҆гда (вида́хꙋ є҆го)[11], припа́дахꙋ къ
немꙋ, и҆ зва́хꙋ гл҃юще. ꙗ҆́ко ты̀ єси сн҃ъ бж҃їи. И҆

много прещаше имъ, да не [ꙗвлена его][12]
сотворѧтъ· за҃, вı҃·
ма҃ і лу҃ д И (*взыде)[13] на гору, и (призва)[14] ихже хотѧ-
ше самъ, и прїидоша к нему. и сотвори
дванадесѧте [-][15], да будутъ съ нимъ, и да
посылаетъ и проповѣдати, и имѣти власть
[цѣлити недуги, и][16] изгонити бѣсы· [-][17] И
нарече (сімону имѧ)[18] петръ. и іакова зеведео-
ва, и іоанна брата іаковлѧ, и нарече (имена и-
мена)[19], воанергесъ, еже есть сна громова, и
андрѣа, и фїлиппа, и вардоломеа, и матѳеа,
и ѳому, и іакова алфеова, и ѳадеа, и симона
[кананита][20], и іюду искаріотскаго, иже и
предастъ его· за҃, гı҃·
И [прїидоша][21] в домъ, и (събрасѧ)[22] паки на-
родъ, ꙗко не можаху имъ ни хлѣба ꙗсти· И
слышавше иже бѣху у него, изыдоша да и-
мутъ его. глаху бо, ꙗко неистовъ есть· И
ма҃ д лу҃ аı книжницы иже ѿ ієрлима низшедшеи, глаху,
*ꙗко веелзевула имать, и ꙗко о кнѧзи бѣ-
совстѣмъ изгонитъ бѣсы· И призвавъ ихъ, в
притчахъ глаше имъ. како можетъ сатана
ма҃ вı лу҃ аı сатану изгонити; *и аще цртво на сѧ раз-
дѣлитсѧ, не можетъ стати цртво то· И
аще домъ на сѧ раздѣлитсѧ, не можетъ
[стати до тои][23]. и аще сатана въста на
сѧ самъ, и раздѣлисѧ, не можетъ стати,
но конецъ имать· {Никтоже можетъ}[24] [сосу-
ды крѣпкаго вше в до][25] его расхитити, аще
не первѣе крѣпкаго свѧже, и тогда домъ его
расхититъ· за҃, дı҃·
ма҃ вı лу҃ вı *Аминь глю вамъ, ꙗко всѧ ѿпустѧтсѧ (со-
грѣшенїѧ сномъ члчскимъ)[26], и хуленїа елика
аще въсхулѧтъ· а иже въсхулитъ на дхъ
стыи, не имать ѿпущенїа въ вѣкы, но по-
виненъ есть вѣчному [суду][27]. зане глаху, духъ
ма҃ вı лу҃ и нечистъ имать· [*Прїидоша убо][28] мати и
братїѧ его. и внѣ стоѧще послаша к нему
зовуще его· и сѣдѧше (наро о немъ)[29] (рѣша
же)[30] ему. се мати твоѧ и братїѧ твоѧ, и
сестры твоѧ внѣ ищутъ тебе· и ѿвѣща
имъ [глѧ][31]. кто есть мати моѧ и братїѧ
моѧ; и съглѧдавъ окрестъ себе сѣдѧщаѧ,
(гла)[32], се мати моѧ и братїа моѧ, иже бо
аще сотворитъ волю бжїю, сеи братъ мои и
сестра моѧ, и мати (ми) есть·

Глава, д҃· за҃, еı҃·

ма҃ гı лу҃ и Паки* начатъ учити при мори, и (съ-
брасѧ)[1] к нему наро многъ, ꙗкоже са-
мому [влѣзшу в корабль][2], сѣдѣти в
мори, и весь наро при мори на земли бѧ-

кажучи, що: Ти є Божим Сином. **12** І
Він багато погрожував їм, щоб Його
не виявляли. *поч. 12*

13 І *Він вийшов на гору та при- мат. 10 лук. 9
кликав тих, кого Сам хотів. І вони
прийшли до Нього. **14** І Він настано-
вив дванадцятьох, щоб були з Ним, і
щоб посилати їх проповідувати, **15** і
щоб мали владу оздоровляти хвороби
і виганяти бісів. **16** І Він назвав Си-
монові ім'я Петро, **17** і *покликав* Яко-
ва Зеведеєвого і Івана, брата Якова, і
назвав їм імена Воанергес, що озна-
чає Сини грому, **18** і Андрія, і Фили-
па, і Вартоломея, і Матея, і Тому, і Я-
кова Алфеєвого, і Таддея, і Симона
Кананіта, **19** і Юду Іскаріотського, я-
кий і видав Його. *поч. 13*

20 І вони прийшли додому. І знову
зібралася юрба, так що вони не могли
ані хліба з'їсти. **21** І почувши, ті, що
були у Нього, вийшли, щоб Його схо-
пити, бо говорили, що Він є безум-
ним. **22** І книжники, що зійшли з Є-
русалиму, говорили, *що має веелзе- мат. 9 лук. 11
вула і що виганяє бісів князем бісів-
ським. **23** І прикликавши їх, Він їм
говорив в притчах: Як може сатана
виганяти сатану? **24** *І якщо царство мат. 12 лук. 11
розділиться проти себе, те царство не
може встояти. **25** І якщо дім розді-
литься проти себе, той дім не може
встояти. **26** І якщо сатана повстав
проти себе самого і розділився, він не
може встояти, але це кінець. **27** Ніхто
не може розграбувати посуд сильно-
го, ввійшовши до його дому, якщо
спершу не зв'яже сильного, – і *лише*
тоді розграбує його дім. *поч. 14*

28 *Амінь. Кажу вам, що людсь- мат. 12 лук. 12
ким синам відпустяться всі гріхи і
хули, які тільки хулитимуть. **29** А хто
хулитиме проти Святого Духа – не
має відпущення навіки, але він є ви-
нен вічному суду. **30** Тому що вони
говорили: Він має нечистого духа! **31**
*Отже, прийшли Його мати і брати, і мат. 12 лук. 8
стоячи ззовні, послали до Нього, кли-
чучи Його. **32** А навколо Нього сидів
натовп. Сказали ж Йому: Ось твоя
мати, і твої брати, і твої сестри на-
зовні шукають Тебе. **33** І Він їм від-
повів, кажучи: Хто є моя мати і мої
брати? **34** І поглянувши навколо Себе
на тих, що сиділи, Він сказав: Ось
моя мати і мої брати. **35** Бо хто лиш
виконає божу волю, цей – мій брат і
моя сестра, і є мені матір'ю.

Глава 4, *поч. 15*

1 І *Він знову почав навчати при мат. 13 лук. 8
морі. І до Нього зібралася велика юр-
ба, так що Він сам, увійшовши до
човна, сидів на морі, а весь натовп
був на землі при морі. **2** І Він багато

навчав їх притчами і говорив їм у
своєму навчанні: **3** Слухайте! Ось
вийшов сіяч сіяти. **4** І сталося, що
коли сіяв, одне впало на дорогу, і
прийшли птахи і його видзьобали.
5 Інше ж впало на камінне, де не бу-
ло багато землі, і відразу зійшло, то-
му що не мало глибокої землі; **6** а
як сонце засяяло, прив'яло і, тому
що не мало кореня, зісохло. **7** І інше
впало між терня – і піднялося терня
і його заглушило, і воно плоду не
дало. **8** І інше впало на добру зем-
лю і давало плід, що підносився, і
ріс, і приносив плід в 30, і в 60, і в
сто. **9** І говорив: Хто має вуха, щоб
слухати, нехай слухає! *поч. 16*

10 Коли ж Він був на самоті, за-
питали Його про притчу ті, що бу-
ли з ним з дванадцятьма. **11** І Він
говорив їм: Вам є дано знати таєм-
іс. 6 ниці божого царства, а тим, що на-
мат. 13 лук. 8 зовні, все відбувається в притчах.
ів. 12 дія. 28 **12** *Щоб бачачи бачили – і не поба-
рим. 11 чили, і слухаючи слухали – і не ро-
зуміли; щоб часом не навернулися і
гріхи не були їм відпущені. **13** І Він
мат. 12 їм сказав: Чи не знаєте цієї притчі?
лук. 8 І як зрозумієте усі притчі? **14** *Сіяч
сіє слово. **15** Це ж є ті, що на до-
розі, де сіється слово. І коли почу-
ють, враз приходить сатана і заби-
рає слово, посіяне в їхніх серцях.
16 І це є також ті, що посіяні на ка-
м'янім. Вони, коли почують слово,
зараз з радістю його приймають; **17**
і не мають в собі кореня, але є до-
часними. І як настав утиск або пе-
реслідування задля слова, вони від-
разу згіршуються. **18** А це є ті, що
тим1. 7 сіяні в тернях, що чують слово; **19** і
лук. 12 журби цього віку, *і обмана багатс-
тва та інших похотей, входячи, по-
давляють слово – і воно є безплід-
ним. **20** І це є ті, що сіяні на гарній
землі, що чують слово і прийма-
ють, і приносять плід у 30, і у 60, і
мат. 5 в сто. **21** І говорив їм: *Чи прихо-
лук. 8 дить світильник, щоб поклали його
під посуд або під ліжком? Хіба не
мат. 5 *на те,* щоб його покласти на свіч-
лук. 8 нику? **22** *Бо немає таємного, що
і 12 не виявиться, ані не було затаєним,
хіба щоб вийшло на яв. **23** Якщо
хто має вуха, щоб слухати, хай слу-
хає. *поч. 17*

мат. 7 **24** І Він говорив їм: Зважайте на
лук. 6 те, що чуєте. *Якою мірою міряєте,
мат. 12 *такою* вам буде відміряно! І додас-
і 25 ться вам, що слухаєте. **25** *Бо якщо
лук. 8 хтось має, йому дасться, а хто не
і 19 має, і те, що має, відніметься в ньо-
го! **26** І Він говорив: Таким є і цар-
ство боже. Так як чоловік кидає на-
сіння в землю, **27** і спить, і встає,
вночі і вдень, і насіння сходить і
росте, а як, він не знає. **28** Бо земля

ше. и҆ оучаше и҆хъ притчами мно́го, и҆ гл҃аше
и҆мъ въ оученїи своемъ· Слышите. се и҆зыде сѣ-
ѧй сѣѧти· И҆ бысть егда сѣѧше, ѻ҆во паде на пꙋ-
ти, и҆ прїидоша птица и҆ позобаша е҆· (-)[3] дрꙋ-
гое (же) паде на камени, и҆дѣже не и҆маше зем-
лѧ многи, и҆ а҆бїе прозѧбе, зане не и҆маше глꙋ-
бины земныѧ. (слн҃цꙋ же въсїавшꙋ)[4], присвѧде, и҆
зане не имаше корене, и҆сше· И҆ дрꙋгое паде въ
трънїи, и҆ взыде трънїе, и҆ подави е҆, и҆ плода
не дастъ· И҆ дрꙋгое паде на землю добрѣ, и҆ даа-
ше пло҃, въсходѧщъ, и҆ растꙋщъ. и҆ приплодо-
ваше (на)[5], л҃, и҆ (на)[6], ѯ҃, и҆ (на)[7] сто. и҆ гл҃аше,
и҆мѣѧй оуши слышати да слышитъ· за҃, ѕ҃і·
(-)[8] Е҆гда (же) бысть е҆динъ, въпросиша его и҆же
бѣхꙋ с нимъ съ ѻ҆бѣманадесѧте, ѻ҆ притчи· И҆
гл҃аше и҆мъ, ва҃ (есть дано вѣдати таины)[9] цр҃- и҆саїа ѕ҃
ствїѧ бж҃їѧ, ѻ҆нѣм же внѣшнимъ в притчахъ ма҃ гі лꙋ и҆
вса бываютъ. *да видѧще видѧтъ, и҆ не оуз- и҆ѡ҃а ві
рѧтъ. и҆ слышаще слышатъ, и҆ не разꙋмѣ- дѣѧ҃ кп
ютъ. да не когда ѻ҆братѧтсѧ, и҆ ѻ҆ставѧт- кри҃ аі
сѧ и҆мъ [грѣсѝ][10]. и҆ (гл҃а)[11] и҆мъ. не вѣсте ли
притча сеѧ; и҆ како вса притча разꙋмѣете; ма҃ ві
*сѣѧй, слово сѣетъ. сїи же сꙋть и҆же на пꙋти, лꙋ и҆
и҆дѣже сѣетсѧ слово, и҆ е҆гда оуслышатъ, а҆бїе
прїидетъ сатана, и҆ ѿи́метъ слово сѣѧнное в
[срд҃цихъ и҆хъ][12]· И҆ сїи сꙋть такоже и҆же на ка-
менныхъ сѣемїи. и҆же е҆гда оуслышитъ слово,
а҆бїе с радостїю прїемлютъ е҆, и҆ не и҆мꙋтъ ко-
ренїа в себѣ, но временни сꙋть· Таже бывши пе-
чали, и҆ли гоненїю словесе ради, а҆бїе съблажна-
ютсѧ· И҆ [сїи сꙋть][13] и҆же в трънїи сѣемїи. а҆ тм҃ ꙁ҃
[-][14] (слышащеи слово)[15], и҆ печали вѣка (сего), *и лꙋ ві
лесть богатьства, и҆ ѻ҆ прочихъ похотїи входѧще,
подавлѧю слово, и҆ бесплодно бываетъ· и҆ сїи сꙋть
и҆же на земли добрѣи сѣемїи, и҆же слышатъ слово,
и҆ прїемлютъ, и҆ плодствꙋютъ, (на)[16], л҃, и҆ ма҃ е҆
(на)[17], ѯ҃, и҆ (на)[18] сто· И҆ гл҃аше и҆мъ· *е҆да (свѣ- лꙋ и҆
тилникъ приходитъ)[19], да по спꙋдом положатъ
е҆го, и҆ли по ѻ҆дромъ; не да ли на свѣщницѣ по- ма҃ і
ложенъ бꙋдетъ; *нѣсть бо таино, е҆же не ꙗ҆- лꙋ и҆
витсѧ. ни бысть потаено, но да прїидетъ въ и҆ ві
ꙗ҆вленїе· Аще кто и҆матъ оуши слышати, да
слышитъ· за҃, ѕ҃і·
И҆ гл҃аше и҆мъ, блюдѣте что слышите. *в ню- ма҃ ꙁ҃
же мѣрꙋ мѣрите, възмѣритсѧ вамъ, и҆ прило- лꙋ ѕ҃
житсѧ вамъ [слышащым][20]· *И҆же бо а҆ще и҆- ма҃ ві и҆ кє
матъ, дастьсѧ е҆мꙋ. а҆ и҆же не и҆матъ, и҆ е҆же лꙋ и҆ и҆ ді
и҆матъ, ѿи́метсѧ ѿ него· И҆ гл҃аше, тако е҆сть
и҆ цр҃ствїе бж҃їе, ꙗ҆коже чл҃къ вмѣтаетъ сѣмѧ
в землю, и҆ спитъ, и҆ въстаетъ нощїю и҆
днїю, и҆ сѣмѧ прозѧбаетъ и҆ растетъ, ꙗ҆коже
не вѣсть ѻ҆нъ. в себѣ (бо) землѧ плодитъ преже

трав҄ꙋ, потóм клáсъ. тáже [исполнѧетъ][21] пше-
ницꙋ въ клáсѣ. егдá же созрѣетъ плóдъ, áбїе
пóслетъ српъ, ꙗкω настá жáтва. И глáше,
м҃а г҃і л҃ꙋ г҃і *чесомꙋ оуподóбимъ цр҃твїе бж҃їе; или кое́й [прит-
чи приложимъ е̑][22]; ꙗкω зéрно горꙋшично, е̑же
егдá всѣáно бꙋ́детъ в земли, мнѣе всѣхъ сѣ-
менъ е̑сть земныхъ, и егдá всѣáно бꙋ́детъ
възрастетъ, и бꙋ́детъ бóле всѣхъ зелїи, и
сътворитъ вѣтви вéлїа, ꙗкω мощи подъ сѣнїю
м҃а г҃і е̑гω птицамъ нбснымъ вїтати. *И таковѣ-
ми притчами мнóгами глáше имъ слóво, ꙗкоже
можахꙋ слышати. Бес притча же не глáше
имъ (словесе). Особъ же (оученикомъ своимъ)[23] ска-
заáше всѧ. зачáло, и҃і.
м҃а и҃ л҃ꙋ и҃ *И (глаа)[24] имъ въ тóи днь, вечерꙋ бывшꙋ,
прéидемъ на óнъ полъ. и ѿпꙋщьше нарóды,
поѧ́ша е̑гω, ꙗкоже бѣ в корабли. и и̑нїи ко-
рабли бѣхꙋ с нимъ. И бысть бꙋ́рѧ вѣтрена
велика, (-)[25] влъны (же) вливáхꙋсѧ в корабль,
ꙗкоже оуже погрꙋжатисѧ (е̑мꙋ)[26]. и [бѣ
самъ][27] на кормѣ на възглавници, спѧ, и (въ-
збꙋдиша)[28] е̑гω, и (глаша)[29] е̑мꙋ. оучителю,
нерадиши ли ꙗкω погибáемъ; и въставъ, за-
прѣти вѣтрꙋ, и рече мóрю, млъчи, престáни.
и оулéже вѣтръ, и бысть тишина вéлїа. и
рече имъ, что {тáко страшливи е̑сте; кáко}[30]
не имате вѣрꙋ; и оубоáшасѧ страхомъ вé-
лїемъ, и глахꙋ дрꙋгъ къ дрꙋгꙋ, кто оубо сéи
е̑сть, ꙗкω и вѣтръ и мóре, послꙋшаютъ е̑гω;

Глава, е҃. зачáло, д҃і.

м҃а е҃ л҃ꙋ и҃ Прїидóша* на óнъ полъ мóрю, въ стра-
нꙋ [гадаринскꙋю][1]. И излѣзшꙋ е̑мꙋ ис
корабла, áбїе срѣте е̑гω ѿ гробъ чл҃къ,
въ дꙋсѣ нечистѣ, иже жилище имѧше
въ гробѣхъ. и ни веригами никтоже можáше
е̑гω свѧзáти. зане е̑мꙋ мнóгажды пꙋты и ю̑жи
желѣзны свѧзанꙋ сꙋщꙋ, и растръзáтисѧ ѿ
негω ю̑жемъ желѣзномъ и пꙋтомъ съкрꙋшáти-
сѧ, и никтоже можаше е̑гω оумꙋчити. и вы-
нꙋ нощь и днь въ гробѣхъ и в горахъ бѣ, во-
пїа и тлъкыисѧ каменїемъ. (-)[2] Оузрѣвъ (же)
І҃са издалéче, течè, и поклонисѧ е̑мꙋ, и възъпи
гласомъ вéлїемъ, (рече)[3]. что мнѣ и тебѣ І҃се
сн҃е б҃а вышнагω; заклинáю тѧ бг҃омъ, не мꙋ-
чи мене. глáше бо е̑мꙋ. изыди дꙋше нечи-
стыи ѿ чл҃ка. И въпрашаше е̑гω, что (ти
е̑сть имѧ)[4]; и {ѿвѣща глѧ}[5], легеóнъ имѧ
мнѣ, ꙗкω мнóзи е̑смы, и молиша егω мнóго,
да не {пóслетъ их}[6] внѣ страны. Бѣ же тꙋ
при горѣ стадо свино вéлїе пасóмо. и молиша
[е̑гω вси бѣси глюще][7]. посли ны въ свинїа, да в

з себе видає швидше траву, потім ко-
лос, тоді наповнює пшеницею колос.
29 Коли ж дозріє плід, він відразу по-
силає серп, бо настали жнива. **30** І Він
говорив: *До чого уподібнимо боже мат. 13
царство? Або до якої притчі його при- лук. 13
рівняємо? **31** Воно таке, як гірчичне
зерно, що, коли буде засіяне в землю,
є найменше з усіх земських насінь,
32 а коли буде посіяне, виростає, і
буде більшим від всього зілля, і дасть
велике галуззя, так що під його тінню
можна поселитись небесним птицям.
33 *І такими численними притчами мат. 13
Він говорив їм слово, так як могли
слухати, **34** а без притчі Він їм не
говорив слово. Осібно ж пояснював
усе своїм учням. *поч. 18*

35 *І сказав їм в той день, як нас- мат. 8
тав вечір: Перейдімо на той бік. **36** І лук. 8
відпустивши юрбу, вони Його взяли.
Як же Він був у човні і інші човни
були з ним, **37** то була велика вітряна
буря, а хвилі вливалися до човна, так
що вже він тонув. **38** І Він сам був на
кормі на подушці, сплячи. І Його роз-
будили, і сказали Йому: Учителю, чи
ти не дбаєш, що ми гинемо? **39** І
вставши, Він погрозив вітрові і ска-
зав морю: Мовчи, перестань! І улігся
вітер, і була велика тиша. **40** І Він
сказав їм: Чому ви є такими ляклив-
вими? Як, не маєте віри? **41** І вони
злякалися великим страхом і гово-
рили один до одного: Отже, хто є
цей, що і вітер, і море Його слуха-
ються?

Глава 5, *поч. 19*

1 І *вони прийшли на другий бік мат. 5
моря, до Гадаринської околиці. **2** І як лук. 8
Він зійшов з човна, відразу зустрів
Його чоловік з гробів в нечистому
дусі, **3** що мав житло у гробах. І ніхто
не міг його скувати кайданами. **4** Так
як він часто був зв'язаний путами і
залізними кайданами, він і розривав
залізні кайдани і трощив пута, і ніхто
не міг його опанувати. **5** І він постій-
но був, ніч і день, в гробах і в горах,
кричачи і товчучи камінням. **6** А по-
бачивши Ісуса здалека, він побіг і по-
клонився Йому, **7** і закричав великим
голосом, *і* сказав: Що мені і Тобі, Ісу-
се, Сину Бога Вишнього? Заклинаю
Тебе Богом, не муч мене! **8** Бо Він
йому говорив: Нечистий душе, вийди
з чоловіка! **9** І Він запитав його: Яке
тобі ім'я? І той відповів, кажучи: Ле-
гіон – мені ім'я, бо ми є численні. **10**
І вони дуже благали Його, щоб не
послав їх геть з околиці. **11** Було ж
там при горі велике стадо свиней, що
паслося, **12** і всі біси благали Його,
кажучи: Пошли нас у свиней, щоб ми
ввійшли у них. **13** І відразу Ісус їм

наказав. І нечисті духи, вийшовши, ввійшли в свиней. І стадо кинулося по березі в море, було ж якихось дві тисячі, і вони потопилися в морі. **14** А ті, що пасли свиней, втекли і сповістили в місті і в селах. І ті вийшли побачити, що те, що сталося. **15** І вони прийшли до Ісуса і побачили біснуватого, що сидів, і був зодягнений, і при умі, той, що мав легіон, – і злякалися. **16** А ті, що бачили, розповіли їм, що сталося з біснуватим, і про свиней. **17** І вони почали Його благати відійти від їхніх околиць. **18** І як Він сів у човен, біснуватий благав Його, щоб бути з Ним. **19** Ісус же йому не дозволив, але сказав йому: Іди до твого дому, до твоїх, і сповісти їм, що тобі зробив Господь і *як* змилосердився над тобою. **20** І той пішов і почав проповідувати в десятьох містах, що зробив йому Ісус. І всі дивувалися. *поч. 20*

21 І коли Ісус знову прийшов в човні на другий бік, зібралася навколо
мат. 8 лук. 8 Нього численна юрба, і Він був при морі. **22** *І ось прийшов один з архисинагогів, на ім’я Яір, і побачивши Його, впав при його ногах **23** і дуже Його благав, кажучи, що: Моя дочка є при кінці *життя*. Щоб, прийшовши, Ти поклав на неї руки, щоб спаслася і була живою. **24** І Він пішов з ним. *поч. 21*

І за Ним ішов великий натовп і Його тиснув. **25** І якась жінка, що дванадцять років мала вилив крові **26** і багато перетерпіла від численних лікарів, і видавши все своє *майно* – і не знайшовши ніякої користі, але радше прийшовши до гіршого, **27** почувши про Ісуса, прийшовши в натовпі ззаду, вона доторкнулася до його одежі. **28** Бо говорила, що: Якщо доторкнуся до Його одежі, спасуся. **29** І відразу висохло джерело її крові, і вона зрозуміла тілом, що виздоровіла від рани. **30** І зразу Ісус у собі зрозумів, що сила з Нього вийшла; і обернувшись, в натовпі говорив: Хто доторкнувся до моєї одежі? **31** І його учні говорили Йому: Ти бачиш натовп, що Тебе тисне, і говориш: Хто доторкнувся до Мене? **32** І Він оглядався, щоб побачити ту, що це зробила. **33** А жінка, злякавшись і тремтячи, знаючи те, що їй сталося, прийшла і припала до Нього, і сказала Йому всю правду. **34** Він же їй сказав: Дочко, твоя віра тебе спасла! Іди в мирі і будь здоровою від твоєї рани. **35** Як Він ще говорив, прийшли від архисинагога, кажучи, що: Твоя дочка вмерла, чому ще турбуєш Учителя? **36** А Ісус, відразу, почувши промовлене слово, сказав архисинагогові: Не бійся, тільки віруй! **37** І Він не дав, щоб

ѧ҆ внидемъ. и҆ [повелѣ и҆мъ а҆бїе і҆с҃][8]· И҆ і҆зше́дше
дѹ́си нечи́стїи, внидоша въ свинїѧ. и҆ ѹ҆стре-
мисѧ стадо по́ брегѹ в мо́ре, (бѣхѹ же) ꙗ҆́ко
двѣ тысѧ́щи, и҆ ѹ҆топа́хѹ в мо́ри. (-)[9] пасѹщїи
(же свинїѧ)[10], бѣжаша, и҆ възвѣсти́ша въ
градѣ и҆ в селе́хъ. И҆ і҆зыдо́ша видѣти что е҆сть
бы́вшее. и҆ (прїидо́ша)[11] къ і҆со́ви, и҆ (видѣша)[12]
бѣсновавшагосѧ, сѣдѧща, (и҆) о҆блъчена, и҆ смы́с-
лѧща, и҆мѣвшаго легео́нъ, и҆ ѹ҆боа́шасѧ. (-)[13]
повѣдаша (же) и҆мъ видѣвшеи҆, ка́ко бысть
бѣсномѹ, и҆ о҆ свинїахъ· И҆ нача́ша молити его.
ѿити ѿ предѣлъ и҆хъ· И҆ влѣзшѹ е҆мѹ в ко-
рабль, моля́ше е҆го бѣснова́выисѧ, дабы (бы́лъ
с нимъ)[14]· (і҆с же)[15] не дасть е҆мѹ, но (рече)[16] е-
мѹ. и҆ди в до҆мъ твои к твои҆мъ, и҆ възвѣсти
и҆мъ, е҆ли́ка [ти гь҃][17] сотвори, и҆ помилова тѧ·
И҆ і҆де, и҆ нача проповѣдати в десѧтиградѣ, е-
ли́ка сътвори е҆мѹ і҆с, и҆ вси дивлѧхѹсѧ· за҃, к·
И҆ прешедшѹ і҆сѹ в корабли паки на о҆нъ полъ.
събрасѧ народъ многъ о҆ не҆мъ, и҆ бѣ при мори·
*И҆ [се][18] (прїиде)[19] е҆динъ ѿ а҆рхїсинагогъ, и҆ме- ма҃ й лѹ҃ й
немъ и҆аиръ, и҆ видѣвъ е҆го, паде при ногѹ е҆го.
и҆ (молѧше)[20] е҆го много гл҃ѧ, ꙗ҆ко дщи моѧ на
кончинѣ е҆сть, да прише́дъ възложиши (на ню
рѹцѣ)[21], ꙗ҆ко да спсетсѧ и҆ жива бѹдетъ. и҆
и҆де с нимъ, за҃, ка·
И҆ по немъ и҆дахѹ народи мнози, и҆ ѹ҆гнѣта-
хѹ е҆го· И҆ [жена][22] нѣкаѧ сѹщи в точе́нїи крове,
(лѣ дванадесѧте)[23], и҆ много пострада́вши ѿ
многъ враче́и, и҆ и҆здавши своѧ всѧ, и҆ ни е҆диноѧ
пользы о҆брѣтши, но паче в горше пришедши,
слышавши о҆ і҆сѣ, пришедши в народѣ съзади,
прикоснѹсѧ ризѣ е҆го, гл҃аше бо, ꙗ҆ко а҆ще
прикоснѹсѧ (-)[24] ризамъ е҆го, спсена бѹдѹ. и҆ а҆-
бїе и҆зсѧкнѹ и҆сточникъ крове еѧ. и҆ разѹмѣ
тѣломъ, ꙗ҆ко и҆сцѣлѣ ѿ раны. и҆ а҆бїе і҆с, ра-
зѹмѣ в себѣ силѹ (и҆зшедшѹю ѿ него)[25], (и҆)
о҆бращсѧ в народѣ, гл҃аше. кто (прикоснѹсѧ
ризахъ мои҆)[26]; и҆ гл҃ахѹ е҆мѹ ѹ҆ченицы е҆го. ви-
диши народъ ѹ҆гнѣтающь тѧ, и҆ гл҃еши
кто сѧ прикоснѹ мнѣ; и҆ о҆бъглѧдаше видѣ-
ти (сътворшѹю се)[27] · Жена же ѹ҆боавшисѧ и҆
трепещѹщи, вѣдѧщи е҆же бысть еи҆, прїиде,
и҆ припаде к немѹ, и҆ рече е҆мѹ всю и҆стинѹ. о҆нъ
же рече еи҆, дщи. вѣра твоѧ спсе тѧ. и҆ди в
миръ, и҆ бѹди цѣла ѿ раны твоеѧ· е҆ще е҆мѹ
гл҃ющѹ, прїидоша ѿ а҆рхїсинагога гл҃юще, ꙗ҆ко
дщи твоѧ ѹ҆мре, что е҆ще движеши ѹ҆чите-
лѧ; і҆с же а҆бїе слышавъ слово гл҃емое, гл҃а а҆р-
хїсинагогови. не боисѧ, токмо вѣрѹи. и҆ не о҆с-
тави (по себѣ ни е҆диного)[28] и҆ти, токмо петра,
и҆ і҆акова, и҆ і҆оанна брата и҆аковлѧ· И҆ (прїиде)[29]

в҃ домъ а҆рхїсинагѡ́говъ, и҆ ви́дѣ мо́лвꙋ, {пла-
чꙋ́щєѧ̀сѧ и҆ кричѧ́щє}[30] много, и҆ вѣ́щє, (гл҃а)[31]
и҆мъ. что мо́лвитє, и҆ пла́чєтєсѧ; ѻ҆трокови́-
ца нѣ́сть ꙋ҆мєрла̀, но спитъ. и҆ рꙋга́хꙋсѧ є҆-
мꙋ. ѻ҆́н жє и҆згнавъ всѧ, (поѧ́тъ)[32] ѻ҆тца ѻ҆т-
роковица и҆ мт҃рє, и҆ і҆жє бѣхꙋ с нимъ, (вни́дє)[33]
и҆дѣжє бѣ ѻ҆троковица [лєжащи][34]. и҆ є҆мъ за́
рꙋкꙋ ѻ҆троковицꙋ, гл҃а є́й, талида [кꙋми][35],
є҆́жє є҆сть сказа́ємо, дв҃цє тєбѣ гл҃ю, в҃ста́ни. и҆
а́бїє въста дв҃ца, и҆ хожа́шє. бѣ бо лѣтъ
два̑надєсѧтє. и҆ ꙋ҆жасо́шасѧ (-)[36] ꙋ҆жасомъ вє́-
лїємъ. и҆ запрѣти и҆мъ мно́го, да никтожє
ꙋ҆вѣсть сєго. и҆ рєчє дати є́й ꙗ҆́сти.

за ним ішов ні один, тільки Петро, і
Яків, і Іван, брат Якова. **38** І Він прий-
шов до дому архисинагога і побачив
натовп, що плакав і дуже кричав. **39** І
ввійшовши, сказав їм: Чому метуши-
теся і плачите? Дівчина не умерла, а-
ле спить. **40** І вони сміялися з Нього.
Він же, вигнавши всіх, взявши батька
дівчини, і матір, і тих, що були з Ним,
ввійшов туди, де була дівчина, що ле-
жала. **41** І взявши дівчину за руку, ска-
зав їй: Таліта кумі, – що в перекладі
значить: Дівчино, кажу тобі, встань!
42 І дівчина враз встала і ходила, бо
мала дванадцять років. І вони жахну-
лися великим жахом. **43** І Він їм дуже
пригрозив, щоб ніхто про це не діз-
нався, і сказав дати їй їсти.

Гл҃а, ѕ҃. за҃, кв҃.

ма҃ гі лꙋ҃ д
И҆зы́дє* ѿтꙋ́дꙋ, и҆ прїидє въ ѿ҆чьствїє
своє, и҆ по нє́м и҆дошѧ ꙋ҆чн҃цы є҆го. и҆
бы́вши сꙋбо́тѣ, начатъ {на со́нмищи
ꙋ҆чити}[1], и҆ мно́зи слы́шащє дивлѧ́хꙋ-
сѧ гл҃юще. ѿкꙋ́дꙋ сємꙋ сїа; и҆ что прємꙋд-
рость да́наа є҆мꙋ, и҆ си́лы таковы̀ рꙋкама є҆го
быва́ютъ; нє сє́и ли є҆сть тєктонъ, сн҃ъ мрі҃инъ.
[братъ жє][2] и҆а́ковꙋ, и҆ і҆ѡ́сїи, и҆ і҆ꙋ́дѣ, и҆ си́монꙋ; и҆
іѡ҃а д ма҃ гі лꙋ҃ д
нє (сєстры ли є҆го здѣ сꙋть)[3] в насъ; и҆ блажнѧ́хꙋ-
сѧ ѡ҆ нємъ. (-)[4] Гл҃ашє (жє) и҆мъ і҆с҃, *ꙗ҆́ко нѣсть
прор҃къ бєз чьсти, то́кмо въ ѿ҆чьствїи своє́мъ, и҆ в
сро́дствѣ (-)[5], и҆ в домꙋ своємъ. и҆ нє мога́шє
тꙋ [ни є҆ді́ноа си́лы сътворити][6], токмо ма́ло
нєдꙋ́жныхъ възло́жъ рꙋцѣ, и҆сцѣлѝ. и҆ дивлѧ́шєсѧ
ма҃ д лꙋ҃ гі
за нєвѣрствїє и҆хъ. *И҆ ѡ҆бхожа́шє вє́си ѡ҆́крестъ
ꙋ҆ча.   за҃, кг҃.
ма҃ і вы҃ г лꙋ҃ д
И҆ (*призва̀) ѻ҆банадєсѧтє, и҆ начатъ и҆хъ посы-
ла́ти, два̀ два̀, и҆ даа́шє и҆мъ власть на̀ дꙋ-
ма҃ і лꙋ҃ д
хи нєчи́стыми. *И҆ заповѣда и҆мъ, да ничєсожє
во́змꙋ на пꙋть, то́кмо жє́злъ є҆ді́нъ. ни пиры,
ни хлѣба́, ни при поѧсѣ мѣ́дь, но ѡ҆бꙋвєни в
санда́лїа, и҆ нє ѡ҆блачи́тисѧ в двѣ ри́зѣ. И҆
ма҃ і лꙋ҃ д дѣѧ҃ гі и҆ иі
гл҃ашє и҆мъ, и҆дѣжє а҆́щє вни́дєтє в домъ, тꙋ
прєбыва́итє, до́ндєжє и҆зы́дєтє ѿтꙋ́дꙋ. *и [є҆ли-
цы а҆́щє нє прїимꙋтъ][7] вы, нижє послꙋшаютъ
васъ, и҆сходѧ́щє ѿтꙋдꙋ, ѿтрѧсѣтє прахъ и҆-
жє подъ ногами ва́шими, въ свѣдѣтєльство и҆мъ.
[а҆ми́нь гл҃ю вамъ, ѿраднѣє бꙋ́дєтъ содо́момъ
и҆ гомо́ромъ в дн҃ь сꙋдныи, нєжє гра́дꙋ томꙋ][8]. И҆
і҆зшє́дшє [проповѣдахꙋ][9] да пока́ютсѧ. и҆ бѣ́сы
і҆а́ко҃ є
мно́гы и҆згонѧхꙋ, *и҆ ма́захꙋ ма́сломъ мно́гы
нєдꙋжны, и҆ сцѣлѣва́хꙋ.   за҃, кд҃.
ма҃ ді лꙋ҃ д
И҆ *ꙋ҆слы́шавъ цр҃ь и҆родъ, ꙗ҆вѣ бо бысть и҆мѧ
є҆го. и гл҃ашє, ꙗ҆́ко і҆ѡа́ннъ крститєль {ѿ мє́ртвыхъ
въста̀}[10], и҆ сєго ра́ди (си́лы дѣ́ютсѧ)[11] ѡ҆ нємъ.
И҆нїи (-)[12] гл҃ахꙋ, ꙗ҆́ко и҆лїа є҆сть. и҆нїи жє гл҃а-

Глава 6, *поч. 22*

1 І *Він вийшов звідти і прийшов мат. 13
до своєї батьківщини. І за Ним пішли лук. 4
його учні. **2** І коли була субота, Він
почав на зборі навчати. І численні,
слухаючи, дивувалися, кажучи: Звід-
ки Цьому це? І що це за премудрість
Йому дана і такі сили стаються його
руками? **3** Чи Цей не є тесля, син Ма-
рії, а брат Якова, і Йосії, і Юди, і Си-
мона? І чи не Його сестри є тут у
нас? І вони гіршилися Ним. **4** Гово- ів. 4
рив же їм Ісус, *що пророк не є без мат. 13
пошани, хіба тільки у своїй батьків- лук. 4
щині, і в роді, і в своєму домі. **5** І Він
не міг там зробити ні однієї сили, тіль-
ки оздоровив кількох недужих, пок-
лавши *на них* руки. **6** І Він дивувався мат. 9
їхньому невірству *і обходив навко- лук. 13
лішні села, навчаючи. *поч. 23*

7 І *Він покликав дванадцятьох. І мат. 10
почав їх посилати по два, і давав їм вищ. 3
владу над нечистими духами. **8** *І Він лук. 9
їм заповів, щоб нічого не взяли на до- мат. 10
рогу, тільки жезл один, ані торбу, ані лук. 9
хліба, ані мідяки при поясі, **9** але *щоб
були* взуті в сандалі і не зодягалися в
дві одежі. **10** І Він говорив їм: Де
тільки ввійдете до дому, там перебу-
вайте, аж доки не вийдете звідти. **11** мат. 10
*І якщо якісь не приймуть вас ані не лук. 9
послухають вас, виходячи звідти, об- дія. 13
трясіть порох, що під вашими нога- і 18
ми, на свідчення їм. Амінь. Кажу
вам: Содомі і Гоморрі буде відрадні-
ше в судному дні, ніж тому містові.
12 І вийшовши, вони проповідували,
щоб покаялися, **13** і виганяли числен-
них бісів, *і олією помазували бага- як. 5
тьох недужих – і вони виздоровляли.
поч. 24

14 І *цар Ірод, почувши, бо Його мат. 14
ім’я стало явним, говорив, що Іван лук. 9
Хреститель встав з мертвих, і через
це сили діються через нього. **15** Інші
говорили, що це Ілля, інші ж говори-

ли, що це пророк або один з пророків. 16 А Ірод, почувши, сказав,
мат. 14 лук. 3 що: Той Іван, якому я відрубав голову, той є, той встав з мертвих. 17 *Бо
той Ірод, пославши, схопив Івана і зв'язав його у в'язниці через Іродіяду, жінку свого брата Филипа, тому що одружився з нею. 18 Бо Іван го-
мойЗ. 18 ворив Іродові: *Не годиться тобі мати жінку твого брата Филипа. 19 Іродіяда ж гнівалася на нього і хотіла його вбити. І не могла, 20 бо Ірод боявся Івана, знаючи, що він праведний і святий муж, і беріг його, і послухавши його, багато робив, і він слухав його з насолодою. 21 І як настав догідний день, коли Ірод *з нагоди* своїх уродин робив вечерю своїм князям, і тисячникам, і галилейським старшинам, 22 і коли ввійшла дочка тієї Іродіяди і танцювала, і догодила Іродові і тим, що лежали з ним, цар сказав дівчині: Проси в мене, що тільки хочеш, і дам тобі. 23 І він поклявся їй, що якщо попросиш мене, дам тобі і до половини мого царства. 24 Вона ж, вийшовши, сказала своїй матері: Що проситиму? Та ж сказала: Голову Івана Хрестителя. 25 І ввійшовши відразу, з поспіхом, до царя, попросила, кажучи: Хочу, щоб ти мені дав від нього на полумиску голову Івана Хрестителя. 26 І цар був засмученим, але через клятву і через тих, що лежали з ним, він не захотів їй відмовити. 27 І цар, зараз пославши прибічника, наказав принести його голову. Він же, пішовши, відрубав йому голову у в'язниці, 28 і приніс його голову на полумиску, і дав її дівчині, і дівчина дала її своїй матері. 29 І його учні, почувши, прийшли, і взяли його труп, і поклали його до гробу. *поч. 25*

лук. 19 30 І *апостоли зібралися до Ісуса і сповістили Йому про все: і що зробили, і *що* навчили. 31 І Він сказав їм: Ходіть ви самі до пустинного місця, на самоту, і відпочиньте трохи. Бо були численні, що приходили і відходили, і їм не було коли з'їсти.
мат. 14 лук. 9 32 *І вони одні пішли до пустинного місця човном. 33 І юрби побачили їх, як вони ішли, і численні пізнали їх, і пішки з усіх міст збігалися туди. І випередили їх, і зійшлися до Нього. 34
мат. 9 *І вийшовши, Ісус побачив численний натовп і змилосердився над ними, тому що були наче вівці, що не мають пастуха. І Він почав їх багато навчати. 35 І як вже минуло багато часу, його учні, приступивши до Нього, говорили, що місце є пустинним і час уже пізній. 36 Відпусти їх, щоб, пішовши в довколішні околиці і села, купили собі хліби, бо не мають що їсти. 37 Він же, відповівши, ска-

хꙋ, ꙗко прⷪ҇рокъ (єсть), (или) ꙗко єдинъ ѿ прⷪ҇рокъ· Слꙑшав же иродъ, рече, [ꙗко][13] єгоже азъ оусѣкнꙋхъ [Іѡанна, той єсть, той въста ѿ мертвꙑхъ][14]· *Той бо иродъ пославъ, ѧтъ Іѡанна, и свѧза єго в темници, иродїѧды ради жены Фїлиппа брата своєго, ꙗко (ѡженисѧ єю)[15]. ма҃ ді лꙋ г
Глаше бо Іѡаннъ иродови. (-)[16] *не достоитъ г мѡ҃ иі
тебѣ имѣти женꙋ (Фїлиппа) брата твоєго· Иродїа же гнѣвашесѧ нань, и хотѧше єго оубити, и не можаше. иродъ бо боѧшесѧ Іѡанна, вѣды єго мꙋжа праведна и ст҃а, и съблюдаше єго, и послꙋшав єго многа {творѧше}[17], и в сладость єго послꙋшаше. и приключшꙋсѧ дни потребнꙋ, єгда иродъ рождьствꙋ своємꙋ вечерю творѧше, кнѧѕемъ своимъ и тысꙋщникомъ, и старѣйшинам галилейскамъ. и вшедши дщери тоѧ иродїѧды, и плѧсавши, [и оугождьши][18] иродови, и възлежащимъ (с нимъ). рече црь дѣвици, проси оу мене єже аще хощеши, и дамъ ти. и клѧтсѧ єй [-][19] [-][20], ꙗко аще {попросиши мѧ}[21] дамь ти, (и) до полъ црⷭ҇твїа моєго, (она же)[22] изшедши рече мт҃ри своєй, чесо прошꙋ; Она же рече, главꙋ Іѡанна крⷭ҇тлѧ. и вшедши абїє съ тщанїємъ к црю, проси глющи. хощꙋ, да (ми даси ѿ него)[23] на блюдѣ главꙋ Іѡанна крⷭ҇тлѧ. и прискорбенъ бысть црь, клѧтвы же ради, и за възлежащихъ (с нимъ), не въсхотѣ ѿрещисѧ еа. и абїє пославъ црь спекꙋлатора, повелѣ принести главꙋ єго. [Он же][24] шедъ оусѣкнꙋ єго в темници. и принесе главꙋ єго на блюдѣ, и дастъ ю дѣвици, и дѣвица дастъ ю матери своєй· И слꙑшавше оучн҃цы єго, прїидоша и взѧша трꙋпъ єго, и положиша єго въ гробѣ· за҃, ке·
И (*събрашасѧ)[25] апл҃и къ Іс҃ꙋ, и възвѣстиша ємꙋ вся, (и) єлика сотвориша и {-}[26] наоучиша· И (рече)[27] имъ. прїидѣте вы сами (в пꙋсто мѣсто, єдини)[28], и почїите мало. бѣхꙋ бо приходѧщеи и ѿходѧщеи мнѡѕи, и ни ꙗсти имъ бѣ коли· *И [ідоша в пꙋсто мѣсто кораблемъ][29] єдини. и видѣша ихъ идꙋща (народъ), и познаша {их мнѡѕи}[30], и пѣши ѿ всѣхъ градовъ стицахꙋсѧ тамо. и предвариша ихъ, [и снидошасѧ к немꙋ][31]. *и ізшедъ, видѣ (Іс҃) (народъ многъ)[32], и млрдова о нихъ, зане бѣхꙋ ꙗко овцѧ не имꙋще пастырѧ· И начатъ (ихъ оучити)[33] много· И оуже часꙋ многꙋ бывшꙋ· Приствпльше к немꙋ оучн҃цы єго, глаша. ꙗко пꙋсто єсть мѣсто, и (часъ оуже)[34] многъ, ѿпꙋсти ихъ, да шедше въ окрⷭ҇тныи селехъ и весехъ, кꙋпѧтъ себѣ (хлѣбы)[35]. (не имꙋтъ бо чесо ꙗсти). Он же ѿвѣщавъ, рече имъ.
ма҃ ді лꙋ д
ма҃ д

дади́те и҆̀мъ вы̀ ꙗ҆́сти. и҆ (гл҃аша)[36] є҆мꙋ̀. да
шедше кꙋ́пимъ двѣма стома пѣнѧзь хлѣбы,
и҆ да́мы и҆̀мъ ꙗ҆́сти· ѻ҆́нъ же (рече)[37] и҆̀мъ, коли́-
мѳ҃а ді҃ ко хлѣбы и҆́мате; и҆ди́те [и҆][38] ви́дите. и҆ оу҆вѣ́-
лꙋ҃ ді҃ дѣвше (гл҃аша)[39], *пѧть {хлѣ́бъ}[40], и҆ двѣ̀
іѡ҃а ѕ҃ ры́бѣ. и҆ повелѣ̀ и҆̀мъ посади́ти всѧ̑ на спо́ды
на спо́ды на (травѣ̀ зеле́нѣ)[41]. и҆ возлего́ша
на́ лѣ́хы на лѣ́хы, по сто̀ и҆ по пѧтьдесѧ́т. и
прі́емъ пѧть хлѣ́бъ и҆ двѣ̀ ры́бѣ, возрѣ́въ
на нб҃о, бл҃вѝ, и҆ преломѝ хлѣ́бы, и҆ дая́ше оу҆чн҃и́-
комъ свои̑мъ, да предлага́ютъ пре́ ни́ми, и҆ ѻ҆бѣ̀
ры́бѣ раздѣлѝ всѣ́мъ. и҆ ꙗ҆́доша вси̑, и҆ насы́-
тишасѧ. и҆ взѧ́ша оу҆крꙋ́хы двана́десѧте ко́-
ша и҆спо́лнь, и҆ ѿ ры́бꙋ· (-)[42] бѧ́ше (же) ꙗ҆дꙋ́щи́хъ
хлѣ́бы ꙗ҆́ко пѧть ты́сѧщь мꙋже́и· за҃, к҃ѕ·
И҆ а҆́бїе понꙋ́ди оу҆чн҃и́кы своѧ̑ вни́ти в корабль, и҆
вари́ти (є҆го̀) на ѻ҆́номъ по́лꙋ к Виѳсаи́дѣ, до́н-
мѳ҃а ді҃ деже са́мъ ѿпꙋ́сти наро́ды· *И҆ ѿре́кꙸсѧ и҆̀мъ,
іѡ҃а ѕ҃ и҆дѐ в го́рꙋ помоли́тисѧ· *И҆ ве́черꙋ бы́вшꙋ, бѣ̀
кора́бль посредѣ̀ морѧ, и҆ са́мъ є҆ди́нъ на землѝ· И҆
видѣ̀ и҆̀хъ стра́жꙋща в пла́ванїи, бѣ̀ бо вѣ́тръ
проти́венъ и҆̀мъ. (и҆) ѻ҆ четве́ртѣи стра́жи
но́щнѣи, (прїи́де)[43] к ни́мъ (по̀ мо́рю ходѧ̀)[44].
и҆ хотѧ́ше ми́нꙋти и҆̀хъ. ѻ҆ни́ же ви́дѣвше є҆-
го̀ (ходѧ́ща по мо́рю)[45], [мнѣ́хꙋ при́зракъ бы́-
ти][46], и҆ возопи́ша. вси́ бо є҆го̀ ви́дѣша, и҆
смꙋти́шасѧ. [и҆ а҆́бїе][47] гл҃а с ни́ми. и҆ (рече)[48]
и҆̀мъ, дерза́йте, а҆́зъ є҆́смь, не бо́итесѧ· И҆ вни́-
де к ни́мъ в кора́бль, и҆ оу҆ле́же вѣ́тръ. и҆
ѕѣлѡ̀ и҆зли́ха в себѣ̀ оу҆жаса́хꙋсѧ [и҆ дивлѧ́хꙋ-
сѧ][49]. не разꙋмѣ́ша бо ѻ҆ хлѣ́бѣхъ. бѣ̀ бо (се́р-
мѳ҃а ді҃ це и҆̀хъ)[50] ѻ҆камене́но. *и прешедше, (прїидо́ша в зе́м-
лю)[51] геннисаре́тскꙋ, и҆ приста́ша· за҃, к҃з·
И҆ и҆зше́дшемъ и҆̀мъ и҆с кораблѧ̀. а҆́бїе позна́вше
є҆го̀, ѻ҆бте́кше всю̀ странꙋ̀ тꙋ̀, (-)[52] нача́ша на
ѻ҆дрѣ́хъ (приноси́ти болѧ́щаѧ)[53], и҆дѣ́же слы́-
шахꙋ (ꙗ҆́ко тꙋ̀ є҆́сть)[54]. и҆ ꙗ҆́може а҆́ще вхожда́ше
в ве́си, и҆лѝ въ гра́ды, и҆лѝ се́ла, на распꙋ́тїихъ
полага́хꙋ недꙋ́жныѧ, и҆ молѧ́хꙋ є҆го̀, да по́не
вскри́лїю ри́зы є҆го̀ прико́снꙋтсѧ. и҆ є҆ли́цы а҆́ще
прикаса́хꙋсѧ є҆мꙋ̀, сп҃са́хꙋсѧ·

Гл҃а, з҃·

мѳ҃а еі҃ И҆ собра́шасѧ* к немꙋ̀ фарїсе́е, и҆ нѣ́цїи ѿ
кни́жникъ прише́дшеи ѿ і҆ер҃ли́ма. и҆ ви-
дѣ́вше нѣ́кїѧ ѿ оу҆чн҃и́къ є҆го̀ нечи́сты-
ми рꙋка́ми, си́рѣчь, не оу҆мове́нами ꙗ҆дꙋ́-
щїе хлѣ́бы, {рꙋга́хꙋсѧ}[1]. фарисе́е бо и҆ вси̑ і҆ꙋде́е,
а҆́ще не тры́юще оу҆мы́ютъ рꙋ́къ, не ꙗ҆́дѧтъ,
держа́ще преда́нїѧ ста́рецъ. и҆ ѿ тръ́жища а҆́ще
не покꙋ́плютсѧ, не ꙗ҆́дѧтъ. і҆ и҆́на мно́га сꙋ́ть
ꙗ҆̀же прїѧ́ша держа́ти. погрꙋже́нїѧ сткла́ни-

зав їм: Дайте ви їм їсти. І вони ска-
зали Йому: Хіба, пішовши, маємо ку-
пити хліба за двісті пінязів і дати їм
їсти? **38** Він же їм сказав: Скільки
хлібів маєте? Ідіть і подивіться. І до- мат. 14
відавшись, вони сказали: *П’ять хлі- лук. 19
бів і дві риби. **39** І Він наказав їм по- ів. 6
садити всіх на групи, на групи на зе-
леній траві. **40** І вони розляглися на
групи, на групи по сто і по п’ятдесят.
41 І Він, взявши п’ять хлібів і дві ри-
би, поглянувши на небо, поблагосло-
вив і розломив хліби, і давав своїм
учням, щоб вони клали перед ними, і
обі риби розділив усім. **42** І всі їли і
наситилися. **43** І зібрали дванадцять
повних кошиків кусків, і з риби. **44** А
тих, що їли хліби, було якихось п’ять
тисяч чоловік. *поч. 26*

45 І відразу Він спонукав своїх уч-
нів ввійти до човна і випередити Йо-
го на другому боці при Витсаїді, по-
ки Він сам відпустить юрби. **46** *І від- мат. 14
пустивши їх, Він пішов на гору помо-
литися. **47** *І як настав вечір, човен ів. 6
був посеред моря, і Він сам один на
землі. **48** І Він побачив, що вони му-
чаться з плавбою, бо вітер був їм су-
противний. І близько четвертої сто-
рожі ночі Він прийшов до них, ідучи
по морю, і хотів їх обминути. **49** А во-
ни, побачивши Його, як Він ходив по
морі, думали що це є привид, і закри-
чали. **50** Бо всі Його побачили і роз-
губилися. І Він відразу заговорив до
них. сказав їм: Кріпіться, Я є, не бій-
теся! **51** І Він ввійшов до них до чов-
на – і вітер вщух. **52** І дуже надмірно
в собі вони жахалися і дивувалися, бо
не розуміли про хліби, бо їхнє серце
було закам’янілим. **53** *І перейшов- мат. 14
ши, вони прийшли до Генезаретської
землі і причалили. *поч. 27*

54 І як вони зійшли з човна, від-
разу, пізнавши Його, **55** оббігши всю
ту околицю, почали приносити на ле-
жаках хворих туди, де чули, що Він
там є. **56** І куди тільки Він входив, до
сіл, або до міст, або поселення, вони
клали на роздоріжжях недужих і бла-
гали Його, щоб доторкнулися хоч до
рубця його одежі. І які тільки дотор-
калися до Нього, спасалися.

Глава 7

1 І *до Нього зібралися фарисеї і мат. 15
деякі з книжників, що прийшли з Є-
русалиму. **2** І побачивши, як деякі з
його учнів нечистими руками, зна-
чить не вмитими, їли хліби, **3** сміяли-
ся. Бо фарисеї і всі юдеї, якщо тричі не
вмиють рук, не їдять, дотримуючись
передання старців, **4** і якщо не вику-
паються, *прийшовши* з торговиці, не ї-
дять. І багато іншого такого прийняли
дотримуватися: миття склянок, і збан-

ків, і котлів, і лежаків. *поч. 28*

5 А потім фарисеї і книжники запитували Його: Чому твої учні не ходять за переданням старців, але їдять хліб невмитими руками? **6** Він же, відповівши, сказав їм, що добре про вас лицемірів пророкував Ісая,
іс. 29 мат. 15 так як є написано: *Цей народ Мене почитає устами, а його серце далеко віддалене від Мене. **7** Даремно ж почитають Мене, навчаючи вчення людської заповіді. **8** Бо полишивши божу заповідь, ви держите людські передання: миття збанків і склянок, і робите багато іншого такого подібного. **9** І Він говорив їм: Ви добре
мой2. 20 мой5. 5 еф. 6 мат. 15 сир. 3 відкидаєте – божу заповідь, щоб зберегти ваше передання. **10** *Бо Мойсей сказав: Шануй твого батька і твою матір. І хто злословить батька або матір, смертю хай помре. **11** Ви ж
мой2. 21 мой3. 20 при. 20 мат. 15 кажете: Якщо чоловік скаже батькові або матері: *Корван, що означає: дар те, що ти одержав би від мене. **12** І більше не даєте йому робити нічого для свого батька або своєї матері, **13** переступаючи боже слово вашим переданням, яке ви передали. І ви робите багато такого подібного. *поч. 29*

мат. 15 **14** І *прикликавши всю юрбу, Він говорив до них: Послухайте мене всі і розумійте. **15** Немає нічого, що поза людиною, що входить до неї, що може її занечистити, але те, що з неї виходить, це є те, що занечищує людину. **16** Якщо хто має вуха, щоб слухати, хай слухає. **17** І коли Він ввійшов до дому від юрби, його учні запитали Його про притчу. **18** І Він сказав їм: То чи і ви є нерозумними? Чи не розумієте, що все, що ззовні входить в людину, не може її занечистити? **19** Тому що не входить до її серця, але в живіт, і виходить відходом, вичищуючи всю їжу. **20** Говорив же, що те, що виходить з людини, те занечищує
мой1. 6 і 8 мат. 15 людину. **21** *Бо з середини людського серця виходять погані думки, перелюби, розпуста, вбивства, **22** крадіжки, захланності, образи, лукавства, обмана, безсоромні діла, лукаве око, хула, гордість, безумство. **23** Все це зло виходить зсередини і занечищує людину. *поч. 30*

мат. 15 **24** І *вставши, пішов звідти в околиці Тирські і Сидонські. І ввійшовши в дім, не хотів, щоб хтось про Нього чув. І не зміг утаїтися, **25** бо жінка, якої дочка мала нечистого духа, почувши про Нього, прийшовши, припала до Його ніг. **26** Жінка ж була грекинею, сирофінікійка родом. Вона благала Його, щоб Він вигнав біса з її дочки. **27** Ісус же сказав їй: Облиш. Нехай скоріше наситяться діти, бо не

цѧ̑ и҆ чва́номъ, и҆ ко́тломъ и҆ ѡ҆дро́мъ· за҃, кі·
[Пото́мъ же][2] вопрошахꙋ є҆го фарісеє и҆ книж-
ницы, почто̀ (оу҆ченицы твоѝ не хо́дѧтъ)[3] по пре-
да́нїю ста́рецъ, но не оу҆мвенами рꙋками ѧ҆́-
дѧтъ хлѣбъ; ѻ҆нже [ѿвѣщавъ][4], рече и҆мъ.
[Ꙗ҆́ко][5] добрѣ прⷪ҇рчествова и҆са́їа ѡ҆ васъ лицемѣ-
рехъ. ꙗ҆́коже є҆сть пи́сано. *сїи лю́дїе оу҆стна́ми ісаїа кд ма еі
мѧ чтꙋтъ, срⷣце же и҆хъ дале́че ѿстоитъ ѿ
менѐ. всꙋе же чтꙋтъ мѧ̑, оу҆ча́ще оу҆че́нїа за-
повѣди чл҃чкы, ѡ҆ставльше [бо][6] за́повѣдь бж҃їю,
дръжитѐ преда́нїа чл҃чкаа· [Креще́нїа чваномъ,
и҆ стклѧницамъ, и҆ і҆на подобна такова̀ мно́-
га творитѐ][7]. и҆ гл҃аше и҆мъ, до́брѣ ѿмѣта́е-
те за́повѣдь бж҃їю, да преданїе ва́ше съблюде́- в мо к
те· *Ѱоу҆сїи бо рече, чтѝ ѿц҃а твоєго и҆ мт҃ре е мо е
твою. и і҆́же злосло́витъ ѿц҃а и҆ли мт҃ре, смр- ефе s ма еі
тїю да оу҆мретъ. вы̀ же гл҃ете, а҆́ще речетъ сира г
чл҃къ ѿц҃ꙋ и҆ли мт҃ри, *корва́нъ, є҆́же є҆сть в мо ка
да́ръ, и҆́же а҆́ще ѿ мене пользевалъ є҆си. [и҆ не г мо к
ктомꙋ ѡ҆ставлѧ́ете][8]. є҆го ничесо́же сътвори́ти причи к ма еі
ѿц҃ꙋ (своє́мꙋ) и҆ли ма́тери (свое́й), престꙋпа́юще
сло́во бж҃їе преданїемъ ва́шимъ, є҆́же преда́сте.
и҆ подо́бна такова̀ мно́га творитѐ· за҃, кд·
И҆ *призвавъ весь наро́дъ, гл҃аше и҆мъ. послꙋшай- ма еі
те мене всѝ, и҆ разꙋмѣйте. ничесо́же є҆сть внѣ-
оу҆дꙋ чл҃ка, входи́мо во́нь, є҆́же мо́жетъ ѡ҆скверъ-
ни́ти є҆го. но (и҆сходѧ́щаѧ ѿ него)[9], та сꙋть
скверна́щаа чл҃ка. [а҆́ще кто и҆́мать оу҆ши
слы́шати, да слышит][10]· И҆ є҆гда̀ вни́де в до́мъ
ѿ наро́да, вопрашахꙋ є҆го оу҆ченицы є҆го ѡ҆ при́т-
чи· И҆ (гл҃а)[11] и҆мъ, тако ли и҆ вы неразꙋмливи
є҆сте; не разꙋмѣете ли, ꙗ҆́ко все є҆́же и҆з внꙋ
входи́мое в чл҃ка, не мо́жетъ (ѡ҆сквернити є҆-
го)[12], ꙗ҆́ко не вхо́дитъ є҆мꙋ в срⷣце, но въ́ чрево,
и҆ а҆федро́номъ и҆схо́дитъ, и҆стреблѧ́а всѧ бра́-
шна; гл҃аше же, ꙗ҆́ко и҆схо́дѧщеє ѿ чл҃ка, то а мо s
скверни́тъ чл҃ка. *изъ ю҆тръоу҆дꙋ бо срⷣца чл҃чка и и ма еі
помышленїѧ ѕла̑ и҆схо́дѧтъ, прелюбодѣѧ́нїа,
любодѣѧнїа, (оу҆бі́йства, та́тбы)[13], лихои́мъс-
тва, ѡ҆би́ды, лꙋка́вствїа, лесть, стꙋдодѣѧ-
нїа, ѻ҆́ко лꙋка́во, хꙋла̀, гръды́ни, безꙋмьство.
всѧ сїа ѕла́ѧ и҆зъ оу҆тръ и҆схо́дѧтъ, и҆ сквер-
нѧ́тъ чл҃ка· за҃, л·
[И҆ *ѿтꙋдꙋ въставъ][14] и҆де в предѣ́лы тѵ́рскы ма еі
[и҆ сидо́нскы][15]· И҆ вшедъ в до́мъ, никогоже хо-
тѧ́ше (дабы є҆го чюлъ)[16], и҆ не мо́же оу҆тай-
тисѧ· [слы́шавши бо жена̀][17] ѡ҆ немъ, (є҆ѧ́же
дщи и҆мѧ́ше)[18] дꙋхъ нечи́стъ, пришедши при-
паде к ногама є҆го· Жена же бѣ є҆ллинска, сѵро-
фѵни́сса ро́домъ· (-)[19] молѧ́ше є҆го, да бѣса и҆ж-
денетъ и҆з дще́ре єѧ̀· (І҆с же)[20] рече є́й, ѡ҆ста́ви,
да пръвѣе насытатсѧ чѧ́да. нѣсть бо добро

ѿѧ́ти хлѣ́ба ча́домъ, и҆ (поврещѝ ѱомъ)[21]·
о҆на́ же (ѿвѣща́вши)[22], (гл҃а)[23] емꙋ, [е́и҆ г҃и.
и҆́бо][24] (и҆) ѱи̑ по̑ трапе́зою ѧ҆́дѧтъ ѿ крꙋ-
пи́цъ дѣте́и· И҆ рече е́и҆, ѕа сі́е сло́во и҆дѝ, и҆зы́-
де (бѣ́съ и҆з̾ дще́ре твоеа̀)[25]· И҆ шє́дши в домъ
свои, о҆брѣ́те [бѣ́съ и҆зше́дшъ, и҆ дще́ре лежа́щꙋ
на о҆дрѣ][26]· за҃. л҃а·
И҆ па́кы и҆зше́дъ і҆с҃ ѿ предѣ́лъ тѷ́рскъ, [и си-
до́нскъ. прі и҆де][27] на́ море галиле́иско, межꙋ̀ пре-
дѣ́лы декапо́льскы· И҆ (приведо́ша)[28] к̾ немꙋ
глꙋ́ха [-][29] гꙋгни́ва, и (молѧ́хꙋ)[30] є҆го да възъ-
ложи́ на́нь рꙋ́кꙋ. и҆ пое́мъ є҆го ѿ наро́да є҆ді́ного,
вложѝ пръ́сты своа̀ въ оу҆́ши є҆го, и҆ плю́нꙋвъ
коснꙋ̀ (є҆го въ ѧ҆зы́къ)[31], и҆ възрѣ́въ на́ н҃бо,
въздохнꙋ̀, и҆ (гл҃а)[32] є҆мꙋ, є҆ффа́да. є҆́же є҆сть,
развръзи сѧ. и҆ а́біе развръзо́стасѧ (слꙋ́ха є҆го)[33],
и҆ разрѣши́сѧ ю҆́за ѧ҆зы́ка є҆го, и҆ гл҃аше пра́во, и҆
запретѝ и҆мъ, да никомꙋже повѣ́дѧтъ. є҆ли́-
коже и҆мъ то́и запрѣща́ше, па́че и҆зли́ха пропо-
вѣ́дахꙋ. и҆ преи҆зли́ха дивлѧ́хꙋсѧ гл҃юще, до́брѣ
все творитъ, и҆ глꙋхыа твори́ слы́шати, и҆
нѣмы́ѧ гл҃ати·

є добрим відібрати дітям хліб і кину-
ти псам. **28** Вона ж, відповівши, сказа-
ла Йому: Так, Господи, бо і пси їдять
під столом крихти дітей. **29** І Він ска-
зав їй: За це слово – іди, вийшов біс з
твоєї дочки. **30** І пішовши до свого
дому, вона знайшла, що біс вийшов, і
дочка лежала на ліжку. *поч. 31*

31 І знову, вийшовши з Тирських і
Сидонських околиць, Ісус прийшов
над море Галилейське, між декаполь-
ськими границями. **32** І привели до
Нього глухонімого, і благали Його,
щоб Він поклав на нього руку. **33** І
взявши його з юрби на самоту, Він
вклав свої пальці у його вуха і, плю-
нувши, доторкнувся до його язика. **34**
І поглянувши на небо, зідхнув і ска-
зав йому: Еффата! – що значить: Від-
крийся! **35** І відразу відкрилися його
вуха і розв'язалася зав'язь його язи-
ка, і він говорив правильно. **36** І Він
заборонив їм, щоб нікому не гово-
рили. Чим більше Той їм забороняв,
тим більше вони проповідували **37** і
надміру дивувалися, кажучи: Він все
добре робить: і дає слух глухим і
мову німим.

Гл҃а, и҃· за҃, л҃в·

Глава 8, *поч. 32*

м҃а е҃і Втыя́* дн҃и (ѕѣло)[1] мно́гꙋ наро́дꙋ сꙋ́щꙋ,
и҆ не и҆мꙋ́щимъ чесѡ̀ ѧ҆́сти, призва́въ
(і҆с҃), оу҆чени́кы [своа][2], (гл҃а)[3] и҆̑. млрдꙋю ѡ҆
наро́дѣ, ѧ҆́ко (оу҆же) три дн҃и присѣ́дѧтъ
мнѣ, и҆ не и҆мꙋть чесѡ̀ ѧ҆́сти. и҆ а́ще ѿпꙋщꙋ
и҆хъ не ѧ҆дша в̾ до́мы своѧ, о҆слабѣ́ютъ на пꙋ-
тѝ. (мно́ѕи бо ѿ нихъ)[4] и҆здале́че пришлѝ сꙋть·
И҆ ѿвѣща́ша є҆мꙋ оу҆чн҃цы є҆го. (-)[5] ѿкꙋ́дꙋ сихъ
възможетъ кто̀ здѣ̀ насы́тити хлѣ́ба в̾ пꙋс-
ты́ни; и҆ въпросѝ и҆хъ, коли́ко и҆́мате хлѣ́бы;
о҆ни же рѣ́ша, се́дмь. и҆ (повелѣ)[6] наро́дꙋ възлеж-
ти на земли. и҆ пріе́мъ се́дмь хлѣ́бы, хвалꙋ въз-
давъ преломи, и҆ дааше оу҆чн҃комъ свои́мъ, да
предлага́ю. и҆ предложи́шѧ пре́д наро́домъ. и҆ і҆мѧ́хꙋ
ры́бицъ ма́ло, и҆ {сі́а бл҃вивъ}[7], [рече предложи́ти
и҆ тыа̀][8], [ѧ҆́до́шѧ же][9] и҆ насы́тишасѧ. и҆ взѧ́-
шѧ и҆збы́ткы оу҆крꙋ, се́дмь ко́шницъ· бѣхꙋ же
ѧ҆́дшеи ѧ҆́ко четы́ри ты́сꙋщѧ, и ѿпꙋсти
и҆хъ. и҆ а́біе влѣзъ в̾ кора́бль съ оу҆чн҃кы свои́ми,
пріи҆де въ страны далманꙋда́нскы· за҃, л҃г·
м҃а ѕ҃і И҆ *ізыдо́шѧ фарисе́е, и҆ нача́шѧ стѧза́тисѧ с
нимъ, и҆́щꙋще ѿ него зна́меніа с̾ н҃бсе, и҆скꙋ-
ша́юще є҆го. и҆ въздохнꙋвъ дх҃омъ свои́мъ, (гл҃а)[10].
чесѡ̀ ро́дъ се́и [зна́меніа и҆́щетъ][11]; а҆ми́нь гл҃ю
вамъ, а҆ще да́стьсѧ ро́дꙋ семꙋ зна́меніе. и҆ о҆с-
тавль и҆хъ, влѣзъ па́кы [в кора́бль][12], и҆́де на
м҃а ѕ҃і о҆нъ по́лъ. *и҆ забы́шѧ (оу҆чн҃цы є҆го) взѧти хлѣ́-
бы, и҆ ра́звѣ є҆ді́ного хлѣ́ба не и҆мѧхꙋ с̾ собо́ю в̾

1 В *тих днях, як було дуже багато мат. 15
народу і не мали що їсти, Ісус, покли-
кавши своїх учнів, сказав їм: **2** Зми-
лосерджуся над юрбою, тому що вже
три дні перебувають зі Мною і не ма-
ють що їсти; **3** і якщо відпущу їх без
їжі до своїх домів, вони ослабнуть в
дорозі, бо численні з них прийшли
здалека. **4** І Йому відповіли його уч-
ні: Звідки зможе хтось тут цих наси-
тити хлібом в пустині? **5** І Він за-
питав їх: Скільки хлібів маєте? Вони
ж сказали: Сім. **6** І Він наказав юрбі
розлягтися на землі і, взявши сім хлі-
бів, віддавши хвалу, переломав та да-
вав своїм учням, щоб подавали. І ті
поставили перед юрбою. **7** І вони ма-
ли трохи риб. І, поблагословивши їх,
Він сказав подати і їх. **8** Їли ж і на-
ситилися. І взяли сім кошів з залиш-
ків-кусків. **9** А тих, що їли, було яки-
хось чотири тисячі. І Він їх відпус-
тив. **10** І відразу, ввійшовши до човна
зі своїми учнями, Він прийшов в
Далманутанські околиці. *поч. 33*

11 І *вийшли фарисеї, і почали зма- мат. 16
гатися з ними, шукаючи від Нього
знаку з неба, спокушаючи Його. **12** І
зідхнувши своїм духом, Він сказав:
Чому цей рід шукає знака? Амінь.
Кажу вам: чи дасться знак цьому ро-
дові! **13** І полишивши їх, знову ввій-
шовши до човна, Він пішов на дру-
гий бік. **14** *І його учні забули взяти мат. 16
хліби, і, за винятком одного хліба, не

мат. 16 лук. 12 мали з собою *нічого* в човні. **15** *І Він
застерігав їх, кажучи: Глядіть, стере-
жіться фарисейського квасу та Іродо-
вого квасу. **16** І вони думали один з
одним, кажучи, що: Не маємо хлібів.
17 І зрозумівши, Ісус сказав їм: Чому
думаєте, що не маєте хлібів? Чи ще
не чуєте ані не розумієте? Чи ще
маєте ваше серце закам'янілим? **18**
Маючи очі – не бачите і маючи вуха
ів. 6 – не чуєте? *І чи не пам'ятаєте, **19**
що коли Я переломав п'ять хлібів на
п'ять тисяч, скільки повних кошиків
ви взяли кусків? Сказали Йому: Два-
надцять. **20** Коли ж сім на чотири ти-
сячі, скільки повних кошиків взяли
ви кусків? Вони ж сказали: Сім. **21** І
Він сказав їм: Як не розумієте?
поч. 34

22 І Він прийшов до Витсаїди. І
привели до Нього сліпого, і благали
Його, щоб його доторкнувся. **23** І
взявши за руку сліпого, Він вивів йо-
го геть з села, і плюнувши на його о-
чі, поклавши на нього руки, запитав
його, чи що бачить. **24** І поглянувши,
той говорив: Бачу людей, що ходять
як дерева. **25** Потім же знову поклав
руки на його очі і зробив так, щоб він
прозрів, – і відкрився, і побачив все
ясно. **26** І Він послав його до його
дому, кажучи: До села не входь ані
не розповідай нікому в селі. *поч. 35*

мат. 16 лук. 19 **27** І *вийшов Ісус і його учні до сіл
Филипової Кесарії. І в дорозі Він за-
питував своїх учнів, кажучи їм: За ко-
го люди Мене мають? **28** Вони ж від-
повіли: За Івана Хрестителя, – і інші:
За Іллю, – інші ж: За одного з проро-
ків. **29** І Той їм сказав: Ви ж за кого
мат. 16 Мене маєте? Відповівши ж, Петро
лук. 9 Йому сказав: *Ти є Христос. *поч. 36*
ів. 6 **30** І Він заборонив їм, щоб нікому
не говорили про Нього; **31** і почав їх
навчати, що треба, щоб Людський
Син багато витерпів, і був випробу-
ваний старцями, і архиєреями, і кни-
жниками; і був вбитим, і в третім дні
воскрес. **32** І Він явно говорив слово.
І Петро, взявши Його *вбік*, почав Йо-
му забороняти. **33** Він же, обернув-
шись і поглянувши на своїх учнів,
заборонив Петрові, кажучи: Іди від
мат. 10 Мене, сатано, бо не думаєш про те,
і 16 що є боже, але те, що людське! **34** *І
лук. 9 прикликавши юрби з своїми учнями,
і 14 сказав їм: *поч. 37*

Хто хоче іти за Мною, нехай себе
відречеться, і візьме свій хрест, і йде
мат. 10 за Мною. **35** *Бо хто лиш хоче спасти
лук. 9 свою душу, її погубить, а хто погу-
бить свою душу задля Мене і єван-
гелії, той її спасе. **36** Бо яка користь
людині, якщо придбає ввесь світ і
мат. 10 занапастить свою душу? **37** Або що
лук. 9 дасть людина взамін за свою душу?
і 12 тим2. 2 **38** *Бо якщо хтось завстидається Ме-

корабли. *и҆ прещаше и҆мъ гл҃а. ѕрите, блю- мѳ҃а ѕі лꙋ҃ в҃і
дѣтеса ѿ кваса фарисеиска, и҆ ѿ кваса и҆родо-
ва. и҆ помышлахꙋ дрꙋгъ къ дрꙋгꙋ [гл҃юще][13],
ꙗ҆ко хлѣбы не {и҆мамы}[14]. и҆ разꙋмѣвъ [і҆с҃][15],
(гл҃а)[16] и҆мъ. что помышлаете, ꙗ҆ко хлѣбы не
и҆мате; не оу҆ ли чꙋете, (ниже разꙋмѣете);
[є҆ще][17] ли о҆каменено ср҃це ваше и҆мате; о҆чи и҆-
мꙋще не видите, и҆ оу҆ши и҆мꙋще не слыши-
те; *и не помните ли є҆гда пать хлѣбы пре- і҆ѡ҃а ѕ҃
ломихъ в пать тысащь, колико, кошь (и҆с-
полнь оу҆крꙋхъ)[18] прїасте; гл҃аша є҆мꙋ, двана-
десате. Є҆гда же се҃мь в четыри тысаща,
колико кошницъ и҆сполненїа оу҆крꙋхъ прїасте;
(о҆ни же рѣша)[19], се҃мь. И҆ гл҃а и҆мъ, како не
разꙋмѣете; за҃, л҃д.
И҆ (прїиде)[20] въ видсаидꙋ, и҆ (приведоша)[21] к не-
мꙋ слѣпа. и҆ (молахꙋ)[22] є҆го, да є҆го коснетъ. и҆
емъ за рꙋкꙋ слѣпаго, и҆зведе є҆го вонъ и҆з веси.
и҆ плюнꙋвъ на о҆чи є҆го, възложъ рꙋцѣ нань, въ-
прашаше є҆го, а҆ще что видитъ. и҆ възрѣвъ,
гл҃аше. вижꙋ ч҃лкы (-)[23] ꙗ҆ко древїе (-)[24] хода-
ще. потом (же) пакы възложи рꙋцѣ на очи є҆го,
и҆ (сотвори є҆го прозрѣти)[25], и҆ оу҆твориса, и҆ оу҆-
зрѣ свѣтло все. и҆ посла є҆го в до҃ є҆го гл҃а. ни в
весь вниди, [ни повѣжь комꙋ в веси][26]. за҃, л҃е.
И҆ *изыде і҆с҃, и҆ оу҆ч҃нцы є҆го в веси кесарїа филип- мѳ҃а ѕі лꙋ҃ д҃і
повы. и҆ на пꙋти въпрашаше оу҆ч҃нкы своа,
гл҃а и҆мъ. кого мѧ гл҃ютъ ч҃лцы быти; о҆ни
же [ѿвѣщаша][27]. [-][28] і҆оанна кр҃тла, и҆ і҆нїи
і҆лїю, дрꙋѕїи же є҆диного ѿ прр҃къ. и҆ той гл҃а
и҆мъ. вы же кого мѧ гл҃ете быти; [ѿвѣщавъ мѳ҃а ѕі
же][29] пе҃тръ гл҃а є҆мꙋ, *ты є҆си х҃с. за҃, л҃ѕ. лꙋ҃ д҃ і҆ѡ҃а ѕ҃
И҆ запрѣти и҆мъ, да никомꙋже гл҃ю о҆ немъ. И҆
начатъ оу҆чити и҆хъ, ꙗ҆ко подобаетъ сн҃ꙋ
ч҃лческомꙋ много пострадати, и҆ і҆скꙋшенꙋ быти
ѿ старецъ, и҆ а҆рхїерей, и҆ книжникъ, и҆ оу҆бїенꙋ
быти, и҆ третїи дн҃ь въскр҃нꙋти. И҆ не о҆би-
нꙋаса слово гл҃аше. и҆ прїемь [є҆го петръ][30], на-
чатъ прѣтити є҆мꙋ. о҆н же о҆бращьса, и҆
възрѣвъ на оу҆ч҃нкы своа, запрѣти петрови
(гл҃а)[31]. и҆ди за мною сатана. ꙗ҆ко не мысли- мѳ҃а і҃
ши ꙗ҆же сꙋть бж҃їа, но ꙗ҆же ч҃лческа. *И҆ при- и҆ ѕі
звавъ народы съ оу҆ченикы своими, рече и҆мъ. лꙋ҃ д҃ и҆ д҃і
за҃, л҃з.

[И҆же][32] хощетъ по мнѣ и҆ти, да ѿвръжетса
себе, и҆ возметъ кр҃тъ свои, и҆ по мнѣ гра-
детъ. *И҆же бо а҆ще хощетъ дш҃ꙋ свою сп҃ти, мѳ҃а і҃
погꙋби ю҆. а и҆же погꙋбитъ дш҃ꙋ свою мене лꙋ҃ д҃
ради, і є҆ѵ҃лїа, (той) спсетъ ю҆. Каа бо полза
ч҃лкꙋ, а҆ще приобращетъ миръ весь, и҆ ѿще- мѳ҃а і҃
титъ дш҃ꙋ свою; и҆ли что дастъ ч҃лкъ и҆з- лꙋ҃ д҃
мѣнꙋ на дш҃и своей; *и҆же бо а҆ще постыдит- и҆ в҃і в҃ тим҃ в҃

сѧ менѐ, и҆ мои҆́хъ слове́съ, в ро́дѣ семъ прелю-
бодѣ́йнемъ и҆ грѣ́шнемъ, и҆ сн҃ъ чл҃ческїи посты-
дитсѧ є҆го, є҆гда прїидетъ въ славѣ ѻ҆ц҃а сво-
є҆го, съ а҆́гг҃лы ст҃ыми·

не і моїх слів у цім перелюбнім і
грішнім роді – і Людський Син зав-
стидається його, коли прийде у славі
свого Батька зі святими ангелами!

Гл҃а, д҃· за҃, лз҃·

мф҃а ѕ҃і лꙋ҃ д҃ И҆глаше* и҆мъ. а҆ми́нь гл҃ю вамъ, ꙗ҆́ко сꙋть
нѣ́цїи ѿ здѣ стоѧ́щихъ, и҆́же не и҆-
мꙋ́тъ вкꙋсити смр҃ти, до́ндеже ви́дѧтъ
цр҃твїе бж҃їе пришедшее в си́лѣ· за҃, ли҃·
мф҃а д҃ мф҃а з҃і И҆ по (*шесть дн҃їи)[1] поѧтъ і҆҃с петра̀, и҆ і҆а́-
кова, и҆ і҆оа́нна, и҆ възведе и҆́хъ на́ горꙋ высокꙋ
ѻ҆́собь є҆ді́ны, и҆ преѻ҆́бразисѧ пре҃ ни́ми. и҆ ри́зы
є҆го быша блеща́щесѧ, бѣлы ѕѣло̀ (ꙗ҆́ко снѣ́гъ),
ꙗ҆́цѣх же (не мо́жетъ бѣли́лникъ (-)[2] оу҆бѣлити
на землѝ)[3]. и҆ ꙗ҆́висѧ и҆́мъ, и҆лї́а с мѡѷсе́омъ.
и҆ бѣ́ста съ і҆҃сомъ гл҃юща· И҆ ѿвѣщавъ петръ,
(гл҃а)[4] і҆҃сови. ра́вви, добро̀ є҆сть намъ здѣ̂ бы-
ти, и҆ сътворимъ [кро́вы три]^[5], тебѣ є҆ді́нъ,
и҆ мѡѷсе́ови є҆ді́нъ, и҆ і҆лї́и є҆ді́нъ. не вѣдѧше
бо что ре́щѝ, [бѣхꙋ бо пристра́шни][6]. и҆ бысть
ѻ҆́блакъ ѻ҆сѣнѧ́а и҆҃. и҆ [прїи́де][7] гл҃а и҆зъ ѻ҆́бла-
ка, (гл҃ѧ) се́й є҆сть сн҃ъ мо́и възлю́бленыи, (того
послꙋ́шаите)[8]· И҆ внеза́пꙋ възрѣ́вше, ктомꙋ
никогоже видѣша, {то́кмо}[9] і҆҃са є҆ді́ного с собою·
[сходѧ́щем же][10] и҆мъ с горы̀, запрѣти и҆мъ,
да никомꙋже (повѣдѧтъ ꙗ҆́же видѣша)[11], то́к-
мо є҆гда сн҃ъ чл҃ческїи и҆з мр҃твыхъ въскр҃нетъ·
за҃, лд҃·

Глава 9, *поч. 37*

1 І *Він говорив їм: Амінь. Кажу мат. 16 лук. 9
вам, що є деякі з тих, що тут стоять,
які не зазнають смерті, аж поки не
побачать боже царство, що прийшло
в силі. *поч. 38*
2 І по *шістьох днях Ісус взяв Пет- мат. 9 мат. 17
ра, і Якова, і Івана, і вивів їх одних на
високу гору, на самоту, і переобра-
зився перед ними. 3 І Його одіж стала
блискучою, дуже білою, наче сніг,
так же не може вибілити білильник
на землі. 4 І їм з’явився Ілля з Мой-
сеєм. І вони говорили з Ісусом. 5 І
відповівши, Петро сказав Ісусові:
Равві, добре нам тут бути. І зробім
три шатра: Тобі – одне, і Мойсеєві –
одне, і Іллі – одне. 6 Бо не знав, що
сказати, бо вони були перелякані. 7 І
була хмара, що їх отінила, і з хмари
вийшов голос, що говорив: Цей є мо-
їм улюбленим Сином! Того слухайте!
8 І відразу поглянувши, не бачили з
собою більше нікого, тільки одного
Ісуса. 9 Як же вони сходили з гори,
Він заборонив їм, щоб нікому не роз-
повіли, що бачили тільки, коли Люд-
ський Син воскресне з мертвих.
поч. 39

І҆ сло́во оу҆дръжа́шѧ в себѣ, стѧзающесѧ, что̀
є҆сть є҆́же и҆з мр҃твыхъ въскр҃нꙋти· И҆ въпра-
мф҃а з҃і ша́хꙋ є҆го гл҃юще, *ꙗ҆́ко гл҃ютъ кни́жницы,
ꙗ҆́ко и҆лї́и подоба́етъ прїитѝ пре́же; ѻ҆́н же
(ѿвѣщавъ), рече и҆мъ. и҆лї́а оу҆́бо прише҃ пре́же,
і҆са́їа н҃г оу҆строи́тъ всѧ. *и҆ ка́ко є҆сть пи́сано ѻ҆ сн҃ѣ
чл҃чтѣмъ, да мно́го пострáжетъ, и҆ оу҆ничи-
женъ бꙋдетъ. но̀ гл҃ю вамъ, ꙗ҆́ко (-)[12] и҆лї́а
прїиде, и҆ сътвори́шѧ є҆мꙋ є҆ли́ка хотѣ́шѧ, ꙗ҆́-
коже є҆сть пи́сано ѻ҆ немъ· И҆ прише҃ къ оу҆чн҃-
комъ. видѣ народъ мно́гъ ѻ҆ нихъ, и҆ кни́ж-
ники стѧза́ющасѧ с ни́ми. і҆ а́бїе весь наро҃
видѣвъ є҆го оу҆жасе́сѧ. и҆ прири́щꙋще цѣлова́хꙋ
є҆го, и҆ въпросѝ (кни́жникы)[13], что̀ стѧза́є҆тесѧ
к себѣ; за҃, м҃·
мф҃а з҃і лꙋ҃ д҃ [І҆ *ѿвѣщавъ є҆ді́нъ ѿ наро́да, рече][14]· оу҆чт҃лю,
приведохъ сн҃а моє҆го к тебѣ, и҆мꙋщь дꙋхъ
нѣмъ. и҆ і҆дѣже коли́ждо (и҆ме́тъ є҆го)[15], (-)[16]
разбива́етъ (є҆го), (и҆ пѣ́ны тѣщи́тъ), и҆ скре-
жещетъ зꙋбы̀ (свои́ми), и҆ ѻ҆цѣпѣнѣва́є҆тъ. и҆
рѣхъ оу҆чн҃комъ твои́мъ, да (и҆жене҃ꙋтъ є҆го)[17],
и҆ не възмого́шѧ· ѻ҆́н же ѿвѣщавъ (-)[18] (гл҃а є҆-
мꙋ)[19]. ѡ҆ ро́де невѣ́ренъ, доко́лѣ в҃ ва҃ бꙋдꙋ;

10 І вони в собі стримали слово,
допитуючись, що значить те: З мерт-
вих воскреснути. 11 І вони Його за-
питували, кажучи: *Чому книжники мат. 17
говорять, що треба Іллі спершу прий-
ти? 12 Він же, відповівши, сказав їм:
Отже, Ілля, скоріше прийшовши,
впорядкує все, *і так як є написано іс. 53
про Людського Сина, щоб Він багато
витерпів і був зневаженим. 13 Але
кажу вам, що Ілля прийшов, і зроби-
ли йому, що забажали. Так як є напи-
сано про нього. 14 І прийшовши до
учнів, Він побачив навколо них чис-
ленну юрбу і книжників, що змага-
лися з ними. 15 І відразу вся юрба,
побачивши Його, жахнулася і, прибі-
гаючи, вітала Його. 16 І Він запитав
книжників: Чому змагаєтеся між со-
бою? *поч. 40*
17 І *відповівши, один з юрби ска- мат. 17 лук. 9
зав: Учителю, я привів до Тебе мого
сина, що має німого духа. 18 І як де
його схопить, розбиває його, і він пі-
ну точить, і скрегоче своїми зубами, і
ціпеніє. І я сказав твоїм учням, щоб
вигнали його – і вони не змогли. 19
Він же, відповівши, сказав йому: О
роде невірний, доки буду між вами?
Доки терпітиму вас? Приведіть його
до Мене. 20 І привели його до Нього.

І побачивши Його, дух віразу за-
тряс ним. І впавши на землю, він ка-
чався, точачи піну. **21** І Він запитав
його батька: Скільки є літ, відколи
це йому сталося? Той же сказав: Від
дитинства. **22** І часто кидало його у
вогонь і у воду, щоб його погубити.
Але, якщо щось можеш, поможи
нам, змилосердившись над нами. **23**
Ісус же йому сказав: Якщо щось мо-
жеш вірити, все можливе віруючо-
му. **24** І батько дитини зразу закри-
чав *і* говорив зі сльозами: Вірю, Гос-
поди! Допоможи моєму невірству!
25 А Ісус, побачивши, що юрба збі-
гається, погрозив нечистому духо-
ві, кажучи йому: Німий і глухий ду-
ше. Я тобі наказую: вийди з нього і
більше до нього не входь! **26** І він
вийшов, закричавши і дуже напру-
жившись. І той був наче мертвий,
так що численні говорили, що він
помер. **27** Ісус же, взявши його за
руку, підняв його, і він встав. **28** І
як Він ввійшов до дому, його учні
запитували його на самоті: Як ми
не змогли його вигнати? **29** І Він
сказав їм: Цей рід нічим не може
вийти, тільки молитвою і постом. **30**
І вийшовши звідти, вони ішли че-
мат. 17 рез Галилею. І Він не хотів, щоб
лук. 9 хто дізнався, **31** *бо навчав своїх уч-
і 24 нів і говорив їм, що Людський Син
буде виданий в людські руки, і Йо-
го вб'ють, і вбитий в третім дні вос-
кресне. **32** Вони ж не розуміли сло-
ва і боялися Його запитати. *поч. 41*

33 І Він прийшов до Капернау-
му. І будучи в домі, запитував їх:
Що в дорозі в собі ви думали? **34**
Вони ж мовчали, бо один з одним
змагалися в дорозі, хто є більшим.
35 І сівши, Він покликав дванадця-
тьох і сказав їм: Якщо хто хоче бу-
ти старшим, хай буде найменшим з
усіх і всім слугою. **36** І взявши ди-
тину, поставив її посеред них, і об-
нявши її, сказав їм: **37** Якщо хтось
прийме одну таку дитину в моє
ім'я, Мене приймає. І хто Мене
приймає, не Мене приймає, але То-
лук. 9 го, що Мене послав. **38** *Відповів
же Йому Іван, кажучи: Учителю,
ми бачили якогось, що твоїм іме-
нем виганяв бісів, який з нами не
ходить. І ми йому заборонили, тому
що він не йде за нами. **39** Ісус же
кор1. 12 сказав: Не бороніть йому. *Бо не-
має нікого, що зробить силу в моє
ім'я і зможе скоро Мене злослови-
ти. **40** Бо хто не є проти вас, є з ва-
ми. **41** Бо якщо хтось напоїть вас ча-
шею води в моє ім'я, бо ви є Хри-
мат. 10 стові, – амінь. *Кажу вам: він не
втратить своєї нагороди. *поч. 42*

мат. 18 лук. 17 **42** І *якщо хтось згіршить одно-
го з цих малих, що вірять в Мене,

доко́лѣ тръплю̀ вы̂; приведѣте є̂го ко мнѣ· И
приведо́ша є̂го к҆ немꙋ. и̂ видѣвъ є̂го, (а̂бі́є
дꙋхъ)[20] сътрасѐ є̂го. и̂ падъ на землѝ вала́-
шеса, пѣны тѣща́· и̂ въпросѝ ѿц҃а є̂го, коли́ко
лѣ҃ є̂сть, ѿнелиже сѐ бысть є̂мꙋ; о̂́н же рече,
и̂здѣтска. и̂ мно́гаж҃ы (-)[21] въ о̂́гнь (въвéрже
є̂го)[22], и̂ в҆ во́ды, да погꙋби҃ є̂го. н̂о а́ще что
мо́жеши, помозѝ намъ мл҃рдовавъ о̂ насъ· І҃с же
рече є̂мꙋ. [є̂же а̂ще что мо́жеши вѣ́ровати][23],
вс̂а възможна вѣрꙋю́щемꙋ· [і̂][24] а̂́біє (възъпи)[25]
ѿц҃ь о̂́трочате, [съ слезами][26] гл҃аше. вѣрꙋю
(г҃и), помозѝ моє̂мꙋ невѣрїю· видѣв же І҃с, ꙗ̂́ко
срі́щется народъ, запрѣтѝ дꙋхꙋ нечи́стомꙋ,
гл҃а є̂мꙋ. (дꙋше нѣмы́и и̂ глꙋхї́и)[27], а̂зъ (т҃и
повелѣва́ю)[28], и̂зы́ди и̂з него, и̂ ктомꙋ не в҆ни́ди
в него· И̂ възъпивъ, и̂ мно́го прꙋжа́вса, и̂зы́де·
И̂ бысть ꙗ̂́ко мр҃твъ, ꙗ̂́коже мно́зѣмъ гл҃ати,
ꙗ̂́ко ꙋ̂мре҃· І҃с же́ є́мъ (є̂го за́ рꙋкꙋ)[29], въз҃виже
є̂го, и̂ в҆ста̀· И̂ вше҃шꙋ є̂мꙋ в домъ, оу̂ч҃нцы є̂го
(въпрашахꙋ є̂го є̂ді́ного)[30], ꙗ̂́ко мы не възмого-
хомъ и̂згна́ти є̂го; и̂ рече и̂мъ. се́и р҃о ничи́мже
мо́жетъ и̂зы́ти, то́кмо мл҃твою [и̂ пост҃о][31]. и̂
ѿтꙋдꙋ и̂зше҃ше, и̂да́хꙋ сквозѣ галиле́ю, и̂ не м҃а зі
хотѧше да ктò оу̂вѣсть. *оу̂чаше б̂о оу̂ч҃нкы л҃у д҃
своѧ, и гл҃аше и̂мъ. ꙗ̂́ко с҃нь чл҃вкїи пре́данъ и̂ к҃д
бꙋдетъ в҆ рꙋцѣ҃ чл҃вѣцѣ, и̂ оу̂бїютъ є̂го, и̂
оу̂бїенъ бывъ, в҆ тре́тїи дн҃ь въскр҃нетъ. о̂́ни
же не разꙋмѣва́хꙋ гл҃а, и̂ боа́хꙋса є̂го въпроси-
ти· за҃, м҃а·
И̂́ прїиде в (капернаоу̂мъ)[32], и̂ в домꙋ бывъ,
въпрашá̂ше и̂хъ, что на пꙋти в себѣ помыш-
лѧ́сте; о̂́ни́ же молча́хꙋ. дрꙋгъ къ дрꙋгꙋ б̂о
стѧза́шаса на пꙋти, ктò є̂сть болїи· И̂ сѣ҃д
пригласѝ о̂́банáдесѧте, и̂ (гл҃а)[33] и̂м҃· а̂́ще кто̂
хо́щетъ ста́рѣи быти, да бꙋдетъ всѣхъ
ме́ншїи, и̂ всѣмъ слꙋга̀· И̂ прїимъ о̂́трочa, по-
ста́ви є̂̀ посредѣ и̂хъ. и̂ о̂́бьемъ є̂̀, рече и̂҃м. и̂же
а́ще є̂діно таковыхъ о̂́трочáтъ прїиметъ въ
и̂мѧ моѐ, мене прїє́млетъ. и̂ і̂же мене прїє́м-
летъ, не менѐ прїє́мле҃, н̂о пославшаго мѧ· [*ѿ- л҃у д҃
вѣща же є̂мꙋ і̂ѡ́аннъ, гл҃а][34]· оу̂чителю, видѣ-
хомъ нѣ́коего и̂менемъ твоимъ и̂згонѧ́ща бѣ-
сы, [и̂же не хо́дитъ по насъ, и̂ възбрани́хо҃ є̂мꙋ,
ꙗ̂́ко не послѣдꙋетъ намъ][35]· І҃с же р҃е, не брани́-
те є̂мꙋ. *никтоже б̂о є̂сть и̂же сътворитъ си- а҃ кр҃и в҃і
лꙋ о̂́ и̂мени моемъ, и̂ възмо́же҃ в҆скорѣ зло́слови-
ти мѧ. и̂же б̂о нѣсть на вы, по васъ є̂сть·
*И̂же б̂о а̂ще напои́тъ вы ча́шꙋ во́дꙋ въ [и̂мѧ м҃а і҃
мое][36], ꙗ̂́ко х҃ви є̂сте. а̂ми́нь гл҃ю вамъ, (-)[37] не
погꙋби́тъ мзды̀ своеа̀· за҃, м҃в
И̂́ *і̂же а́ще съблазнитъ є̂ді́ного ѿ малыхъ сихъ м҃а и҃і л҃у з҃і
вѣрꙋющи҃ в мѧ. добрѣе є̂сть є̂мꙋ паче, а̂ще о̂б-

лежитъ (ка́мень жръ́новный)[38] ѡ вы́и е҆го, и҆
ма̃ нї вверьже́нъ бу́детъ в мо́ре· *И҆ а́ще съблажнѧ́етъ тѧ̀
ру́ка твоа̀, ѿсѣци ю̀. добрѣ (ти есть)[39] бѣд-
ни́ку (в живо́тъ вни́ти)[40], не́же обѣ ру́цѣ и҆-
му́щу вни́ти в гее́нну, въ ѻ́гнь неоугаса́ющїи,
ісаї́а ѯ҃ѕ [*и҆́деже че́рвь и҆́хъ не оумира́етъ и҆ ѻ́гнь не оугаса́-
етъ][41]. И҆ а́ще нога твоа̀ съблажнѧ́етъ тѧ, ѿ-
сѣцѝ ю̀. добрѣ (ти е҆сть)[42] вни́ти в жї́вотъ
хро́му. не́же двѣ нозѣ и҆му́щу вве́ржену бы́ти в
гее́нну, [въ ѻ́гнь неоуга́саю́щїи][43], [и҆́деже червь и҆
ма̃ е҃ и҆ нї не оумира́етъ, и҆ ѻ́гнь не оугаса́етъ][44]. *И҆ а́ще
ѻ́ко твое съблажнѧ́етъ тѧ, и҆́сткнѝ е҆̀. добрѣ
(ти е҆сть)[45] съ е҆ді́нѣмъ ѻ́кѡмъ вни́ти в црⷭ҇твї́е
бж҃їе. не́же двѣ ѻ́цѣ и҆му́щу вве́ржену бы́ти в
гее́нну [ѻ́гненую][46], и҆́деже червь и҆́хъ не оуми-
ра́етъ, и҆ ѻ́гнь не оугаса́етъ· всѧ́къ бо ѻ́гнемъ ѻ҆со-
г҃ мо̀ в҃ ли́тсѧ. [*и҆ всѧ́ка же́ртва со́лїю ѻ҆соли́тсѧ][47].
ма̃ е҃ лу̃ дї добро̀ соль. *а҆́ще же соль не слана̀ бу́детъ, чи́мъ
ѻ҆соли́тсѧ; и҆мѣ́ите (соль в себѣ)[48]. и҆ миръ и҆-
мѣ́ите межⷣу собою·

Гл҃а, і҃·

ма̃ дї Ѿту́ду* вставъ, (пре́иде)[1] въ предѣлы
и҆ю҆деискыа, {-}[2] ѻ҆б онъ полъ и҆ѻ҆рда́на. и҆
(снидо́шасѧ)[3] пакы наро́ди к немꙋ. и҆ ꙗ҆́ко
ѻ҆бы́чаи и҆мѣ, па́кы оучаше и҆́хъ· за̃. мг҃·
И҆ присту́пльше фарїсе́е, въпроси́шѧ е҆го, а҆́ще
досто́итъ мужу женꙋ̀ пусти́ти; и҆скꙋша́юще
е҃ мо̀ кд҃ ма̃ е҃ е҆го· ѻ҆нъ же ѿвѣщавъ рече и҆мъ. что вамъ за-
и҆ дї повѣ́да мѡѷсе́и; ѻ҆ни же рѣ́шѧ, [*моисе́и пове-
лу̃ ѕі а҃ кри̃ з҃ лѣ][4] кни́гꙋ распꙋстнꙋю написати, и҆ пꙋстити.
[и҆ ѿвѣща́въ][5] і҆с, рече и҆мъ. по жестосердїю ва̀-
а҃ мо̀ а҃ ма̃ дї шемꙋ написа̀ вамъ за́повѣдь сїю. *Ѿ зача́ла же
създа́нїа, мꙋжа̀ и҆ женꙋ̀ сътвори̃ ѧ҆̀ е҆сть [бг҃ъ][6].
а҃ мо̀ в҃ а҃ кри̃ ѕ҃ е҆фе̃ е҃ ма̃ дї *Сего ради ѻ҆ста́витъ чл҃къ ѿц҃а своего и҆ мт҃ре,
и҆ прилѣпи́тсѧ к женѣ свое́и, и҆ бꙋдꙋтъ ѻ҆́ба в
плоть е҆ді́нꙋ· Тѣмже оуже нѣ́ста два, но
а҃ кри̃ з҃ (плоть е҆ді́на)[7]. *е҆́же оубо бг҃ъ съчета, чл҃къ да не
разлꙋча́етъ· И҆ в домꙋ пакы оучн҃цы е҆го ѻ҆ семъ
въпроси́ша е҆го, и҆ (гл҃а)[8] и҆мъ· за̃, мд҃·

ма̃ е҃ и҆ дї лу̃ ѕі мо̀ кд҃ *И҆́же а҆́ще пꙋститъ женꙋ̀ свою̀, и҆ ѻ҆женитсѧ
и҆́ною, прелюбы̀ твори́тъ на ню· И҆ а́ще [жена̀][9]
[пꙋститъ мꙋ́жа, и҆ поса́гнетъ за и҆но́го][10], пре-
ма̃ д҃ лу̃ нї любы твори́тъ· *И҆ приноша́хꙋ к немꙋ дѣти,
да [ко́снетсѧ и҆́хъ][11]. оучн҃цы же [прѣща́хꙋ при-
носѧ́щимъ][12]. видѣвъ же і҆с, негодова. и҆ рече
и҆мъ, ѻ҆ста́вите дѣтїи приходити ко мнѣ,
(и҆) не брани́те и҆мъ. таци̑ бо е҆сть црⷭ҇твїе
бж҃їе. а҆ми́нь гл҃ю вамъ. и҆́же а́ще не прїиметъ цр҃-
ствїа бж҃їа ꙗ҆́ко отроча̀, не и҆́мать вни́ти в не.

йому є скоріше краще, якщо зав'я-
же жорновий камінь навколо його
шиї, і буде кинутим в море. **43** *І мат. 18
якщо тебе згіршує твоя рука, відру-
бай її. Краще тобі є калікою ввійти
до життя, ніж, маючи обидві руки,
ввійти в гієну, в незгасимий вогонь,
44 *де їх черв'як не вмирає і вогонь іс. 66
не гасне. **45** І якщо твоя нога тебе
згіршує, відрубай її. Краще тобі є
ввійти до життя кульгавим, ніж,
маючи дві ноги, бути кинутим до
гієни, **46** у незгасимий вогонь, де їх
черв'як не вмирає і вогонь не гасне.
47 *І якщо твоє око згіршує тебе, мат. 5 і в 18
вибери його. Краще тобі є з одним
оком ввійти до божого царства,
ніж, маючи обидва ока, бути кину-
тим у вогненну гієну, **48** де їх чер-
в'як не вмирає і вогонь не гасне. **49**
Бо кожний вогнем осолиться, *і мой3. 2
всяка жертва сіллю посолиться. **50**
Сіль – добра. *Якщо ж сіль стане мат. 5 лук. 14
несолоною, чим посолиться? Майте
в собі сіль і майте між собою мир!

Глава 10

1 І *звідти, вставши, Він перей- мат. 19
шов до Юдейських околиць, на дру-
гому боці Йордану. І знову до Ньо-
го зійшлися юрби. І, як мав звичай,
знову Він їх навчав. *пс. 43*

2 І фарисеї, приступивши, запи-
тали Його, спокушаючи Його: Чи
годиться чоловікові відпустити жін-
ку? **3** Він же, відповівши, сказав їм: мой5. 24
Що вам заповів Мойсей? **4** Вони ж мат. 5 і 19
сказали: *Мойсей наказав написати
відпускну книжку і відпустити. **5** І лук. 16 кор1. 7
відповівши, Ісус сказав їм: Він вам
написав цю заповідь через ваше
жорстокосердя. **6** *А від початку мой1. 1 мат. 19
створення Бог створив їх мужем і
жінкою. **7** *Через це чоловік зали- мой1. 2
шить свого батька і матір і приєд- кор1. 6
нається до своєї жінки. **8** І оба бу- еф. 5 мат. 19
дуть одним тілом. Тому вже не є
два, але одне тіло. **9** *Те, отже, що кор1. 7
Бог злучив, людина хай не розлу-
чує. **10** І в домі його учні знову про
це Його запитали. **11** І Він сказав
їм: *поч. 44*

*Якщо хтось відпустить свою мат. 5 і 19
жінку і ожениться з іншою, робить лук. 16
перелюб проти неї. **12** І якщо жінка мой5. 24
відпустить мужа і вийде заміж за
іншого, робить перелюб. **13** *І при- мат. 9 лук. 18
носили до Нього дітей, щоб Він до
них доторкнувся, учні ж забороня-
ли тим, що приносили. **14** А Ісус, по-
бачивши, обурювався і сказав їм:
Облиште дітей, щоб до Мене при-
ходили, і не забороняйте їм, бо та-
ких є боже царство. **15** Амінь. Кажу
вам: якщо хтось не прийме божого

царства, як дитина, не ввійде до ньо-
го! **16** І обнявши їх, поклавши на них
руки, Він благословив їх. *поч.45*

17 І як Він виходив в дорогу, я-
кийсь, прибігши і поклонившись до
колін Йому, запитував Його: Учите-
лю добрий, що зробити, щоб я успад-
кував вічне життя? **18** А Ісус йому
мат. 19 сказав: *Чому Мене називаєш доб-
лук. 19 рим? Ніхто не є добрим, тільки один
мой2. 20 Бог. **19** Заповіді знаєш? *Не роби пе-
мой5. 5 релюбу, не вбий, не кради, не свідчи
мат. 5 ложно, не кривди, шануй твого бать-
і 19 ка і матір. **20** Він же, відповівши, ска-
лук. 18 зав Йому: Учителю, я зберіг це все
від моєї молодості. **21** Ісус же, погля-
нувши на нього, полюбив його і ска-
зав йому: Одного ти не довершив. І-
ди, продай, що лиш маєш, і дай бід-
ним – і будеш мати скарб на небі. І
прийди, і ходи вслід за Мною, взяв-
ши хрест. **22** Він же, засмутившись
через слово, відійшов сумуючи, бо
мав великі маєтки. **23** І поглянувши,
Ісус сказав своїм учням: *поч. 46*

Як нелегко тим, що мають багатс-
тво, ввійдуть в боже царство! **24** Учні
ж жахалися через Його слова. Ісус же
знову, відповівши, сказав їм: Діти, як
нелегко тим, що надіються на багатс-
тво, ввійти до божого царства! **25** Бо
легше є верблюдові пройти через
вушко голки, ніж багатому ввійти до
божого царства. **26** Вони ж ще біль-
ше дивувалися, кажучи до себе: То
хто може спастися? **27** А Ісус, погля-
нувши на них, сказав: В людей *це* не-
мат. 19 можливо, але не у Бога, бо у Бога все
лук. 18 можливе. **28** *Петро ж почав Йому
говорити: Ось ми залишили все і
пішли вслід за Тобою. **29** Відповівши
ж, Ісус сказав: Амінь. Кажу вам: не-
має нікого, хто полишив дім, або бра-
тів, або сестер, або батька, або матір,
або жінку, або дітей, або поля задля
Мене і Євангелія, **30** що не одержить
в сто разів нині, в цьому часі: домів, і
братів, і сестер, і батьків, і матерів, і
дітей, і піль по вигнанні, і в будучому
мат. 19 віці – вічне життя. **31** *Численні ж
лук. 13 перші будуть останніми, і останні –
першими. **32** А вони були в дорозі,
ідучи до Єрусалиму, і випереджував
їх Ісус. І вони жахалися, і ідучи слі-
дом, боялися. *поч. 47*
І знову, взявши дванадцятьох, Він
почав їм говорити про те, що мало
мат. 20 Йому статися. **33** *Бо ось ідемо до
лук. 18 Єрусалиму, і Людський Син буде ви-
даний архиєреям і книжникам. І Його
засудять на смерть, і видадуть Його
поганам, **34** і кпитимуть з Нього, і
зранять Його, і обплюють Його, і у-
б'ють Його, і третього дня Він вос-
мат. 20 кресне. **35** *І перед Нього прийшли
Яків і Іван – Зеєведеєві сини, кажучи:

и҆ ѡ҆бъе́мъ и҆́хъ, [възло́жь рꙋ́цѣ на ни́хъ бл҃ва-
ше и҆́хъ][13]. за҃, ме҃·
И҆ и҆сходѧ́щꙋ є҆мꙋ̀ на пꙋ́ть, притекъ нѣ́кїи и҆
поклѡ́нсѧ на колѣ́нꙋ є҆мꙋ̀, въпраша́ше є҆го̀. оу҆чи-
тлю бл҃гыи, что̀ сотворю̀, да живо́тъ вѣ́чныи
наслѣдствꙋю; і҆с҃ же рече є҆мꙋ̀. *что мѧ гл҃еши ма҃ ді лꙋ҃ ді
бл҃га; никтоже бл҃гъ, то́кмо є҆ді́нъ бг҃ъ. запо-
вѣди вѣси; [*не прелюбы сотвори́ши, не оу҆- в҃ мо҃ к
бї́и][14], не оу҆кради, не лжесвѣ́дѣтельствꙋи, не є҃ мо҃ є ма҃ є
ѡ҆би́ди. чтѝ ѿц҃а твоє҆го и҆ мт҃ре· ѡ҆́н же [ѿ- и҆ ді лꙋ҃ иі
вѣщавъ рече][15] є҆мꙋ̀. оу҆чт҃лю, сїа вс҃ѧ съхра-
нихъ ѿ ю́ности моеа̀· і҆с҃ же възрѣвъ нань,
возлюбѝ є҆го, и҆ рече є҆мꙋ̀. є҆ді́ного є҆си не докон-
чалъ. и҆ди, є҆ли́ка и҆́маши прода́ждь, и҆ да́ждь
ни́щимъ, и҆ і҆мѣти и҆́маши съкро́вище на нб҃си.
и҆ прїидѝ и҆ ходи в̆ слѣ́дъ менѐ [вземъ крестъ][16].
ѡ҆́н же дрѧхлъ быв̆ ѡ҆ словесѝ, ѿи҆де скорбѧ̀,
бѣ бо и҆мѣ́а стѧжанїѧ мно́га. и҆ възрѣвъ і҆с҃.
(гл҃а)[17] оу҆чн҃комъ своимъ· за҃, мѕ҃·
Ка́ко неоу҆до́бь и҆мꙋщеи̇ богатьство в црт҃вїе
бж҃їе вни́дꙋтъ. оу҆чн҃цы же оу҆жаса́хꙋсѧ ѡ҆ сло-
весѣхъ є҆го· і҆с҃ же па́кы ѿвѣщавъ (гл҃а)[18] и҆мъ.
чѧ́да, ка́ко неоу҆до́бь [оу҆пова́ющимъ на богать-
ство][19], в̆ црт҃вїе бж҃їе вни́ти. оу҆до́бѣе (бо)
є҆сть вльбꙋдꙋ сквозѣ и҆глинѣ оу҆ши проитѝ,
неже богатꙋ в̆ црт҃вїе бж҃їе вни́ти· ѡ҆ни же
и҆зли́ха дивлѧ́хꙋсѧ, гл҃юще к̆ себѣ, то кто
мо́жꙿе сп҃се́нъ бы́ти; възрѣв [же][20] на ни҆́ і҆с҃,
(гл҃а)[21]. ѿ чл҃къ невъзможно, н҆о не ѿ бг҃а. вс҃ѧ
бо възможна сꙋть ѿ бг҃а· *Нача́т (же) (петръ ма҃ ді лꙋ҃ иі
гл҃ати)[22] є҆мꙋ̀. се мы ѡ҆ста́вихомъ вс҃ѧ, и҆ в̆
слѣдъ тебе и҆до́хомъ· {ѿвѣщав же і҆с҃, рече}[23]. а҆-
ми́нь гл҃ю вамъ. никтоже є҆сть и҆же ѡ҆ста́вилъ
є҆сть домъ, и҆ли братїю, и҆ли сестры̀, и҆ли (ѿц҃а,
и҆ли мт҃ре)[24], [и҆ли женꙋ][25], и҆ли чѧда, и҆ли се́ла,
мене ради, и҆ є҆ѵ҃лїа, а҆ще не прїиметъ стори́-
цею, нн҃ѣ въ времѧ се, домо҃, и҆ братїѧ и҆
сестръ, (и҆ ѿц҃ѧ) и҆ мт҃ре и҆ чадъ, и҆ селъ, по
и҆згна́нїи. и въ вѣкъ грѧду́щїи живо́тъ вѣч-
ныи· *Мно́ѕи же бꙋдꙋт̆ прьвїи, послѣ́дни, и҆ ма҃ ді лꙋ҃ гі
послѣднїи, пр́ьви· бѣхꙋ же на пꙋти въсходѧ́-
ще въ і҆ер҃ли́мъ, и҆ бѣ варѧа и҆́хъ і҆с҃. и҆ оу҆жаса́-
хꙋсѧ, (и҆) в̆ слѣдъ (-)[26] и҆дꙋще боа́хꙋсѧ· за҃, мз҃·
И҆ поемъ па́кы ѡ҆банадесѧте, нача҃ и҆мъ гл҃а-
ти ꙗ҆́же хотѧхꙋ є҆мꙋ̀ бы́ти. *ꙗ҆́ко се въсхо́- ма҃ к лꙋ҃ иі
димъ въ і҆ер҃ли́мъ, и҆ сн҃ь чл҃чскїи пре́данъ бꙋ-
детъ а҆рхїереѡ́мъ и҆ кни́жникомъ, и҆ ѡ҆сꙋ́дѧтъ
є҆го на см҃рть, и҆ предадѧтъ є҆го ꙗ҆ѕы́комꙿ, и҆
порꙋгаютсѧ є҆мꙋ̀, (и҆ оу҆ѧ́звѧтъ є҆го, и҆ ѡ҆п-
лю́ютъ є҆го)[27], и҆ оу҆бїю҃ (є҆го). и҆ [третїи дн҃ь][28]
въскр҃нетъ· *И҆ пре҃ ни҃ прїидо́ста, и҆ѧ́ковъ и҆ ма҃ к
і҆ѡ҆а́нъ, сн҃а зеведе́ова, гл҃юща (-)[29]. оу҆чт҃лю, хо́-

щевѣ, да еже аще просивѣ (-)[30], сътвориши на-
ма. Он же рече има, что хощета да сътворю
вама; Она же рѣста ему. даждь намъ да е-
динъ [одеснꙋю тебе][31] и единъ [ошꙋюю те-
бе][32] сѧдевѣ в славѣ твоей. Іс же ре има, не
вѣста чесо просита. можета ли пити чашꙋ
юже азъ пію, и крщеніе имже азъ крщаюсѧ
кртитисѧ; Она же рѣста емꙋ, можевѣ. Іс же
рече има. чашꙋ (ꙋбо) юже азъ пію испіета. и
крщеніемъ, имже азъ крещаюсѧ кртитасѧ. а
еже сѣсти одеснꙋю мене, (и)[33] ошꙋюю, нѣсть
мф҃ к҃ мнѣ дати, но имже ꙋготовано есть. *И слышав-
ше десѧть, начаша негодовати о іаковѣ и іо-
аннѣ. (-)[34] (Іс (же) призвавъ ихъ)[35], (гла)[36] имъ.
лꙋ҃ кв҃ мф҃ к҃ *вѣсте, ꙗко мнѧщеисѧ владати ꙗзыкы, съ-
одолѣваютъ имъ. и велицыи ихъ, обладa-
ютъ ими. Не такоже [бꙋде][37] в васъ. но иже
аще хощетъ (в васъ вѧщшіи быти)[38], да
бꙋдетъ ва слꙋга. и иже аще хоще в васъ
быти старѣи, да бꙋдетъ всѣмъ рабъ. Ибо
и снъ члчь не пріиде да послꙋжатъ емꙋ, но
да послꙋжитъ, и дати дшꙋ свою избавленіе
за многы. за. мн.
мф҃ к҃ лꙋ҃ иі *И (пріидоша)[39] въ іерихонъ. и исходѧщꙋ емꙋ
ѿ іерихона, и ꙋчнкомъ его, и народꙋ многꙋ.
снъ тимеовъ, вартимей слѣпыи, [сѣдѧше
при пꙋти просѧ][40]. и слышавъ ꙗко Іс на-
заранинъ есть, начатъ звати и глати. сне
двдвъ Іссе помилꙋи мѧ. и прѣщахꙋ емꙋ мнози,
да ꙋмлъчитъ. Онъ же множае паче зваше,
снꙋ двдвъ, помилꙋи мѧ. И ставъ Іс, рече [его
възгласити][41]. и (възгласиша)[42] слѣпца, глю-
ще емꙋ. дръзаи, въстани, зоветь тѧ. Он же
ѿвръгъ ризы своѧ въставъ пріиде къ Ісови. И
ѿвѣщавъ (гла емꙋ Іс)[43], что (хощеши да
сътворю тебѣ)[44]; слѣпыи же гла емꙋ. ꙋ-
чителю, да прозрю. [Іс же][45] рече емꙋ. иди, вѣ-
ра твоѧ спсе тѧ. и абіе зпрозрѣ, и по [Іcѣ][46]
иде в пꙋть.

Гла, аі. за, мд.

мф҃ ка҃ лꙋ҃ ді И егда {*приближишасѧ}[1] въ іерлимъ, въ
(видсфагію)[2] и виданію к горѣ елеонь-
стѣи, (посла)[3] два ѿ ꙋчнкъ своихъ, и
гла имъ. идѣта в весь ꙗже есть прѧ-
мо вама, и абіе входѧща в ню, обрѧщете
жрѣбѧ привѧзано, на неже никтоже ѿ члкъ
всѣде, (ѿрѣшша е)[4], приведѣта. и аще кто
вама речетъ, что творита се; рцѣта, [ꙗко][5]
гь (требꙋетъ е)[6], и {абіе послетъ е}[7] сѣмо.
(-)[8] Идоста (же), и обрѣтоста жрѣбѧ привѧ-
зано при дверехъ внѣ на распꙋтіи. и (ѿрѣ-

Учителю, ми хочемо, щоб Ти нам
зробив те, що просимо. **36** Він же їм
сказав: Що хочете, щоб Я вам зро-
бив? **37** Вони ж сказали Йому: Дай
нам, щоб, один праворуч Тебе і один
ліворуч Тебе, сиділи ми у твоїй сла-
ві. **38** Ісус же сказав їм: Не знаєте, чо-
го просите. Чи можете пити чашу, я-
ку Я п'ю, і хреститись хрещенням, я-
ким Я хрещуся? **39** Вони ж Йому ска-
зали: Можемо. Ісус же сказав їм: От-
же, питимете чашу, яку Я п'ю, і бу-
дете хреститися хрещенням, яким Я
хрещуся. **40** А щоб сісти праворуч
Мене і ліворуч, не *дано* Мені дати,
але кому приготоване. **41** *І десять, мат. 20
почувши, почали обурюватися на Я-
кова і Івана. **42** Ісус же, прикликавши
їх, сказав їм: *Ви знаєте, що ті, що лук. 22 мат. 20
видаються, що володіють народами,
над ними панують, і їхні знатні ними
володіють. **43** У вас так не буде. Але
якщо хтось у вас хоче бути вищим,
хай буде вам слугою, **44** і якщо у вас
хтось хоче бути старшим, хай буде
всім рабом. **45** Бо і Людський Син не
прийшов, щоб Йому послужили, але
щоб послужити і дати свою душу як
визволення за численних. *поч. 48* мат. 20 лук. 18
46 *І вони прийшли до Єрихону, і
як Він виходив з Єрихону, і його уч-
ні, і численна юрба, Тимеїв син, Вар-
тимей сліпий, сидів при дорозі, жеб-
ракуючи. **47** І почувши, що це Ісус На-
зарянин, він почав кричати і говори-
ти. Сину Давидів, Ісусе, помилуй ме-
не! **48** І численні йому погрожували,
щоб він замовк, а він ще більше кри-
чав: Сину Давидів, помилуй мене! **49**
І ставши, Ісус сказав його покликати.
І покликали сліпця, кажучи йому: Ба-
дьорся, встань, Він тебе кличе! **50** Той
же, відкинувши свою одіж, вставши,
прийшов до Ісуса. **51** І відповівши, І-
сус йому сказав: Що хочеш, щоб Я
тобі зробив? Сліпий же Йому сказав:
Учителю, щоб я прозрів. **52** Ісус же
йому сказав: Іди. Твоя віра тебе спас-
ла. І він відразу прозрів і пішов в до-
рогу за Ісусом.

Глава 11, *поч. 49*

1 І *коли вони наблизилися до Єру- мат. 21
салиму, до Витсфагії і Витанії, до О- лук. 19
ливної гори, Він послав двох зі своїх
учнів **2** і сказав їм: Ідіть до села, яке є
перед вами; і входячи до нього, від-
разу знайдете осля прив'язане, на яке
ніхто з людей не сів. Відв'язавши йо-
го, приведіть. **3** І якщо вам хтось ска-
же: Що це робите? Скажіть, що Гос-
подь його потребує. І Він відразу йо-
го відішле сюди. **4** Вони ж пішли, і
знайшли жереб'я, прив'язане при две-
рях ззовні, на роздоріжжі, і відв'яза-
ли його. **5** І деякі з тих, що там сто-

яли, говорили їм: Що робите, від-
в'язуючи жереб'я? **6** Вони ж їм
сказали так, як Ісус їм заповів, і ті
ів. 12 лишили їх. **7** *І привели жереб'я до
Ісуса, і поклали на нього свою о-
діж, і Він сів на нього. **8** Численні
ж постелили свою одіж на дорозі,
інші ж різали гілля з дерев і стели-
ли по дорозі. **9** І ті, що йшли попе-
пс. 117 реду та ішли ззаду, кричали, кажу-
мат. 21 чи: Осанна! *Благословенний Той,
лук. 19 хто йде в ім'я господнє! **10** Благос-
ловенне те царство нашого батька
Давида, що приходить в ім'я господ-
днє! Осанна на висотах! *поч. 50*
мат. 21 **11** І *ввійшов Ісус до Єрусалиму
лук. 19 і до церкви, і оглянувши все, коли
ів. 2 вже була пізня година, вийшов до
Витанії з дванадцятьма. **12** І на дру-
гий день, коли вони вийшли з Ви-
мат. 21 танії, Він зголоднів. **13** *І побачив-
ши здалека фігу, що мала листя, пі-
дійшов, чи, отже, щось на ній знай-
де. І прийшовши до неї, Він нічого
не знайшов, тільки листя, бо ще не
був час на фіги. **14** І відповівши, І-
сус сказав їй: Хай більше з тебе на-
віки ніхто не з'їсть плоду. І чули
Його учні. **15** І вони знову прий-
шли до Єрусалиму. І ввійшовши до
церкви, Ісус почав виганяти тих, що
продавали і купували в церкві, і пе-
рекинув столи продавцям і крісла
тих, що продавали голуби, **16** і не
давав, щоб хтось ніс посуд через
іс. 56 церкву. **17** І навчав, кажучи їм: Чи
мат. 21 не є написано, *що Мій храм наз-
лук. 19 веться храмом молитви для всіх на-
єре. 7 родів? *Ви ж його зробили пече-
мат. 21 рою розбійників! **18** І почули книж-
лук. 19 ники і архиєреї, і шукали, як Його
погубити. Адже вони Його боялися-
ся, бо весь натовп дивувався його
навчанню. **19** І коли було пізно, Він
мат. 21 виходив геть з міста. **20** *І вранці,
проходячи, побачили фігу, що в
всохла з кореня. **21** І Петро, згадавши,
сказав Йому: Равві, глянь на фігу,
яку Ти прокляв, вона всохла! **22** І
відповівши, Ісус сказав їм: *поч. 51*

Майте божу віру! **23** Амінь. Бо
кажу вам, що хто лиш скаже цій го-
рі: Зрушся і кинься в море, – і не
сумніватиметься у своєму серці, а-
ле має віру, що станеться те, що ка-
мат. 7 же, буде йому те, що лиш скаже. **24**
лук. 11 Через це кажу вам: *Все, що тільки
ів. 14 просите, молячись, вірте, що одер-
15 і 16 жите, – і буде вам. **25** *І коли
мат. 6 стоїте, молячись, відпускайте, якщо
сир. 28 маєте щось проти когось, щоб і ваш
Батько, що є на небесах, відпустив
вам ваші гріхи. **26** Якщо ж ви не
відпускаєте, ані ваш Батько, що є
на небесах, не відпустить вам ва-
ших гріхів. *поч. 52*

шиста)[9] є҃· И нѣцыи ѿ (стоѧщихъ тꙋ)[10], гла-
хꙋ имъ. что дѣета ѿрѣшающа жрѣбѧ; она
же рѣста имъ, якоже заповѣда (има) і҃с, и ос-
тавиша ѧ· *И [приведоста][11] жрѣбѧ къ і҃сови, іѡа҃ бі
и (възложиша)[12] на не ризы своѧ, и всѣде на
не· (-)[13] Мнози (же) ризы своѧ постлаша по пꙋ-
ти. дрꙋзіи же ваіе [рѣзахꙋ ѿ древіа, и пос-
тилахꙋ по пꙋти][14]· И предходѧщеи, и в слѣдъ ѱлѡ рзі
градꙋщеи, въпіахꙋ, [глюще][15]. осанна, *блвенъ мѳа ка
градыи въ имѧ гнє, блвено градꙋщее цртво лꙋ ді
(въ имѧ гнє), ѿца нашего два. осанна в
вышнихъ· за҃, н҃·
І *вниде въ ієрлимъ (і҃с, и) в црковъ. и съ- мѳа ка
глѧдавъ всѧ, поздѣ оуже сꙋщꙋ часꙋ, изыде въ лꙋ ді
виданію, съ обѣманадесѧте· И на оутріа из- іѡа в
шедшемъ имъ ѿ виданіа, взалка. *И видѣвъ мѳа ка
смоковницꙋ издалече имꙋщꙋ листвїе, пріиде,
аще оубо что обрѧщет на неи. и пришед к неи,
(и) ничесоже обрѣте, токмо листвіе. не оу бо
бѣ времѧ смоквамъ· и ѿвѣщавъ (і҃с), рече еи.
да не ктомꙋ (ѿ тебе въ вѣкы)[16] никтоже
плода снѣсть· И слышахꙋ оученицы его· И (прі-
идоша пакы)[17] въ ієрлимъ· И вшедъ (і҃с) в
црковь, нача изгонити продающаѧ и кꙋпꙋю-
щаѧ въ црькви, и трапезы тръжником, и сѣ-
далища продающихъ голꙋби, испроврьже. и не
дааше да кто мимонесетъ сосꙋдъ сквозѣ
црковь· И оучаше (глѧ)[18] имъ. нѣсть ли писано, ісаїа нѕ
*яко храмъ мои, храмъ млтвѣ наречетсѧ мѳа ка
всѣмъ языкомъ; *вы же сътвористе его врь- лꙋ ді
тепъ разбоиникомъ· И слышаша [книжницы і ар- ієреа з
хієреє][19], и искахꙋ, како его погꙋбѧтъ. боѧхꙋ мѳа ка
бо сѧ его. яко весь народ дивлѧшесѧ о оученіи лꙋ ді
его· И яко поздѣ бысть, [исхождаше][20] вонъ из
града· *И (оутро мимоходѧще)[21], видѣша смо- мѳа ка
ковницꙋ, иссохшꙋ ис кореніа· И вспомѧнꙋвъ
петръ, (гла)[22] емꙋ. равви, виждь смоковницꙋ
юже проклѧтъ, оусше· И ѿвѣщавъ і҃с (гла)[23]
имъ· за҃, н҃а·
Імѣите вѣрꙋ бжїю. аминь [бо][24] глю вамъ,
яко иже аще речетъ горѣ сеи, двигнисѧ и вверзисѧ
в море, и не размыслитъ в срдцы своемъ,
но вѣрꙋ иметъ, яко еже глетъ, бываетъ. бꙋ-
детъ емꙋ (еже аще речетъ)· Сего ради глю мѳа з
вамъ, *всѧ елика аще (молѧщесѧ)[25] просите, лꙋ аі
вѣрꙋите яко [пріемлете][26], и бꙋдетъ вамъ· іѡа ді
*И егда стоите молѧщесѧ, ѿпꙋщаите аще еі ѕі
что имате на кого, да и ѿць ваш иже есть мѳа ѕ
на небесехъ, ѿпꙋститъ вамъ съгрѣшеніѧ ваша· сира кн
[Аще ли же вы не ѿпꙋщаете, ни ѿць вашъ
иже есть на небесехъ, ѿпꙋститъ (вамъ) съгрѣ-
шеніи вашихъ][27]· за҃, нв҃·

мѳ ка лꙋ к
І (*прїидоша)[28] паки въ ї҆ер҃лимъ, и҆ в црькви
ходѧщꙋ є҆мꙋ, (прїидоша)[29] к немꙋ, а҆рхїерее и҆
книжницы и҆ старцы. и҆ глаша є҆мꙋ, коею ѡ҆б-
ластїю сїа твориши; (и҆)[30] кто ти [ѡ҆бласть
сїю дасть][31], да сїа твориши; і҆с же (ѿвѣ-
щавъ), рече и҆мъ. въпрошꙋ вы [и҆ а҆зъ][32] (слово
є҆дїно)[33], и҆ ѿвѣщаите ми, и҆ рекꙋ вамъ коею
ѡ҆бластїю сїа творю. Крщенїе і҆оанново, с нбсе ли
бѣ, или ѿ чл҃къ; ѿвѣщаите ми. И҆ мышлѧхꙋ
к себѣ глюще. а҆ще речемъ, с нбсе, рече, почто
ѹ҆бо не вѣровасте є҆мꙋ; но а҆ще речемъ, ѿ чл҃-
къ, боꙗхꙋсѧ людїи. вси бо и҆мѣахꙋ і҆оанна
[ꙗко въи҆стинꙋ][34] пррка бѣ. И҆ ѿвѣщавше
[(глаша)[35]][36], не вѣмы. И҆ {ѿвѣщавъ}[37] і҆с, гла
и҆мъ. ни а҆зъ глю вамъ коею ѡ҆бластїю сїа
творю.

27 І *вони знову прийшли до Єрусалиму. І як ходив Він в церкві, прийшли до Нього архиєреї, і книжники, і старці **28** і говорили Йому: Якою владою Ти це робиш? І хто Тобі дав цю владу, щоб Ти це творив? **29** А Ісус, відповівши, сказав їм: Запитаю і Я вас одне слово, і відповісьте Мені, то скажу вам, якою владою Я це роблю. **30** Чи Іванове хрещення було з неба, чи від людей? Відповідайте мені. **31** І вони думали в собі, кажучи: Якщо скажемо: З неба, – скаже: Отже, чому ви Йому не повірили? **32** Але якщо скажемо: Від людей, – боялися людей, бо всі мали Івана за правдивого пророка. **33** І відповівши, сказали Ісусові: Не знаємо. І відповівши, Ісус сказав їм: І Я не скажу вам, якою владою це роблю.

мат. 21
лук. 20

Гла, бі. за, нг.

мѳ ка лꙋ к ісаїа є є҆рѣа в

И҆ начатъ* и҆мъ в прїтчахъ глати. ви-
ноградъ [насади чл҃къ][1], и҆ ѡ҆гради ѡ҆пло-
томъ, і и҆скопа точило, и҆ създа столпъ,
и҆ предастъ є҆го тѧжателемъ, и҆ ѿи-
де. и҆ посла к тѧжателемъ въ време, раба,
да ѿ тѧжатель прїиметъ ѿ плода виногра-
да. [ѡ҆ни же][2] ѧ҆ше є҆го, бїша, и҆ послаша
тщь. И҆ пакы посла к нимъ дрꙋгїи рабъ, и҆
того [каменїе бивше][3], пробиша главꙋ є҆мꙋ, и҆
[послаша бесчестенъ][4]. и҆ (пакы) и҆ного посла, и҆
того ѹ҆биша, и҆ многы и҆ны, ѡ҆вы ѹ҆бо бїюще,
ѡ҆вы же ѹ҆бивающе. Є҆ще [ѹ҆бо][5] є҆дїного (сна и҆-
мѣ)[6] възлюбленнаго [своего][7], посла [и҆ того][8] [к
ни послѣ][9] гла. ꙗко ѹ҆срамѧтсѧ сна моего.
ѡ҆ни же тѧжателе [рѣша к себѣ, ꙗко][10] сеи
є҆сть наслѣдник, прїидѣте ѹ҆бїемъ є҆го, и҆ на-
ше бꙋдетъ наслѣдствїе. и҆ є҆мше [є҆го ѹ҆би-
ша][11], и҆ и҆звергоша вонъ и҆з винограда. Что
ѹ҆бо сътворитъ гь винограда; прїидетъ и҆
погꙋбитъ тѧжателѧ, и҆ дастъ виногра и҆-
нѣмъ. ни писанїа ли сего чли є҆сте; камень,
є҆гоже не в рѧдꙋ сътвориша зижꙋщеи, сеи
бысть въ главꙋ ѫглꙋ, ѿ га бы си, и҆ є҆сть
дивна въ ѡ҆чїю нашею. І и҆скахꙋ є҆го ѧти, и҆
ѹ҆боꙗшасѧ народа. разꙋмѣша бо, ꙗко к
нимъ притчю рече. и҆ ѡ҆ставльше є҆го ѿидо-
ша. за, нд.

Глава 12, *поч. 53*

1 І *Він почав їм говорити в притчах: Чоловік насадив виноградник, і обгородив плотом, і викопав винотік, і збудував башту. І передав його робітникам, і відійшов. **2** І на час послав раба до робітників, щоб взяв від робітників з плоду виноградника. **3** Вони ж, схопивши його, побили і послали з нічим. **4** І він знову послав до них іншого раба. І побивши *і* того камінням, розбили йому голову і послали збещещеним. **5** І знову послав іншого. І вони того вбили і багатьох інших. Одних, отже, побивали, а інших убивали. **6** Отже, він ще мав одного свого улюбленого сина. І нарешті послав того до них, кажучи, що посоромляться мого сина. **7** А ті робітники сказали до себе, що цей є спадкоємцем. Ходіть, убиймо його – і наслiддя буде наше! **8** І схопивши його, вони вбили і викинули геть з виноградника. **9** Отже, що зробить пан виноградника? Він прийде і вигубить робітників, а виноградник дасть іншим. **10** Чи ви не читали цього писання: Камінь, якого не в ряд поклали будівничі, цей став наріжним каменем. **11** Від Господа це сталося, і є дивним в наших очах. **12** І вони шукали Його схопити і злякалися юрби, бо зрозуміли, що Він до них сказав притчу. **13** І залишивши Його, вони відійшли. *поч. 54*

мат. 21
лук. 20
іс. 5
єре. 2

мѳ кв лꙋ к
І (*послаша)[12] к немꙋ нѣкїа ѿ фарисеи, и і҆ро-
дїанъ, да є҆го ѡ҆бльстѧтъ словомъ. [ѡ҆ни
же][13] пришеше, (глаша)[14] є҆мꙋ. ѹ҆чтлю, вѣмы
ꙗко и҆стиненъ є҆си, и҆ не радиши ни ѡ҆ комже. не
зриши бо на лице чл҃комъ, но въи҆стинꙋ пꙋти
бжїю ѹ҆чиши. достоитъ ли [кинсонъ кесареви
дати][15], или ни; дамы ли, или не дамы; ѡ҆н

І *послали до Нього деяких з фарисеїв і іродіян, щоб Його підманули словом. **14** Вони ж, прийшовши, сказали Йому: Учителю, знаємо, що Ти є правдомовним і не зважаєш ні на кого, бо не дивишся на лице людей, але по правді навчаєш божої дороги. Чи годиться дати цісареві данину, чи ні? Чи нам дати, чи не дати? **15** Він же,

мат. 22
лук. 20

знаючи їхнє лицемірство, сказав їм:
Чому Мене спокушаєте? Принесіть
Мені пінязь, щоб Я побачив. **16** Вони
ж принесли. І Він сказав їм: Чий цей
образ і напис? Вони ж Йому сказали:
рим. 13 мат. 22 Цісарський. **17** І відповівши, Ісус ска-
зав їм: *Віддайте цісареве цісареві і
боже – Богові! І чудувалися Ним.
поч. 55

мат. 22 лук. 20 **18** І *прийшли до Нього садукеї, я-
кі говорять, що немає воскресіння, і
мойс5. 25 мат. 22 лук. 20 запитали Його, кажучи: **19** Учителю,
Мойсей нам написав, *що якщо кому
помре брат і залишить жінку, а не за-
лишить дітей, хай його брат візьме
його жінку і воскресить насіння своє-
му братові. **20** Було сім братів. І пер-
ший взяв жінку, і вмираючи, не зали-
шив насіння, **21** і другий взяв її і по-
мер, і ані той не залишив насіння. І
третій також. **22** І взяли її сім – і не
залишили насіння. А після всіх по-
мерла і жінка. **23** Отже, у воскресін-
ня, коли воскреснуть, якому з них во-
на буде жінкою? Бо сім мали її за
жінку. **24** І відповівши, Ісус сказав
їм: Чи не через це обманюєтесь, не
знаючи Писання ані божої сили? **25**
Адже коли воскреснуть з мертвих,
ані не женять ся, ані не віддаються,
але є як ангели на небесах. **26** А про
мертвих, що вони встають, чи ви не
мойс2. 3 читали в Мойсеєвих книгах, що ска-
мат. 22 лук. 20 зав йому Бог при кущі, говорячи: *Я
– Бог Авраама, і Бог Ісаака, і Бог
Якова? **27** Він не є Богом мертвих,
але Богом живих! Отже, ви дуже по-
миляєтеся. *поч. 56*

мат. 22 **28** І *один з книжників, присту-
пивши, почувши, як вони змагають-
ся, і побачивши, що Він їм добре від-
повів, запитав Його: Котра є перша з
усіх заповідей? **29** Ісус же відповів
мойс5. 6 мат. 22 лук. 10 йому, що найперша з усіх заповідей:
*Слухай, Ізраїлю! Господь Бог ваш –
одинокий Господь є! **30** І полюбиш
твого Господа Бога всім твоїм сер-
цем, і всією твоєю душею, і всім тво-
мойс3. 19 мат. 5 і 22 рим. 13 гал. 5 як. 2 їм умом, і всією твоєю силою. Це є
перша заповідь. **31** І друга, подібна
до неї: *Полюбиш свого ближнього,
як самого себе. Іншої заповіді, біль-
шої від цих, немає. **32** І сказав Йому
книжник: Учителю, по правді добре
ти сказав, що є один Бог, і немає ін-
шого, за винятком Нього; **33** і що лю-
бити Його всім серцем, і всім розу-
мом, і всією душею, і всією силою; і
що любити ближнього, як себе, – є
більшим від всіх всепалень і жертв.
34 Ісус же, побачивши, що він ро-
зумно відповів, сказав йому: Ти є не-
далеко від божого царства. І більше
мат. 22 лук. 20 ніхто не смів Його запитувати. **35** *І
відповівши, Ісус казав, навчаючи в
церкві: Як говорять книжники, що

же вѣды ихъ лицемѣрїе, рече имъ. что мя ис-
кушаете; принесѣте ми пѣнязь да вижу.
они же принесоша. и (гла)[16] имъ, чїи образъ
сїи, и написанїе; они же рѣша ему, кесаревъ.
[и ѿвѣщавъ іс, рече][17] имъ. (*въздадите кр҃и г҃і ма҃ кв
кесарева)[18], кесаревы, и бж҃їа бв҃и. и чюдишася
о немъ· за҃, не·
И (*прїидоша)[19] садукее к нему, иже глю҃ въс- ма҃ кв лу҃ к
крнїю не быти, и въпросиша его глюще. оу-
чтлю, моусеи написа намъ, *яко аще кому є мо ке ма҃ кв лу҃ к
братъ оумре, и оставитъ жену, а [чадъ не
оставитъ][20]. да поиметъ братъ его жену
[его][21], и въскреситъ сѣмя брату своему. сѣмь
братїи бѣ, и первыи поятъ жену, и оумирая
не остави сѣмене· И вторыи поятъ ю, и оу-
мре, [и ни тои остави][22] сѣмене· И [третїи
такоже. и пояша ю сѣмь, и][23] не оставиша
сѣмене. {послѣ же всѣхъ}[24] [оумре и жена][25]. в
въскресенїе (оубо) егда въскрсну, которому ихъ
будетъ жена; сѣмь бо имѣша ю жену· [И
ѿвѣщавъ іс, рече имъ][26]. не сего ли ради прел-
щаетеся, не вѣдаще писанїа, ни силы бжїа;
егда бо из мртвыхъ въскреснутъ, ни женя-
ся, ни посагают· но суть яко агг҃ли на небесехъ·
о мрътвых же яко въстаютъ, нѣсте ли
чли в книгахъ моусеовѣхъ, при купинѣ яко в мо г ма҃ кв лу҃ к
рече ему бъ гла; *азъ бъ авраамовъ, и бъ
исааковъ, и бъ іаковль, нѣсть бъ мртвыхъ,
но {бъ}[27] живыхъ; [вы оубо][28] мнози прелщае-
теся· за҃, нѕ·
І *приступль единъ ѿ книжникъ, слышавъ ма҃ кв
ихъ стязающася, (и) видѣвъ яко добрѣ ѿ-
вѣща им, въпроси его, кая есть (прьвая всѣхъ
заповѣдїи)[29]; [іс же ѿвѣща ему][30]. яко
{прьвѣиши всѣ заповѣдїи}[31], *слыши ісл҃ю. гь є мо в ма҃ кв лу҃ і
бгъ (вашъ)[32], гь единъ есть· И възлюбиши га
ба твоего всѣмъ срцемъ твоимъ, и всею душею
твоею, и всѣмъ оумомъ твоимъ, и всею
крѣпостїю твоею. [сїа есть прьвая запо-
вѣдь][33]· [И вторая подобна еи][34]. *възлюбиши г мо ді ма҃ є и кв кри҃ гі гала҃ є іак в
ближняго своего яко самъ себе· болши сею ина
заповѣдь нѣсть· И рече ему книжникъ. добрѣ
оучителю въистину рече, яко единъ есть (бъ)
и нѣсть инъ развѣ его. и еже любити его всѣ
срцем, и всѣмъ разумомъ, и всею [душею, и
всею крѣпостїю][35]. и еже любити ближняго
яко себе. боле есть всѣхъ всесъжженїи и жрь-
твъ· (-)[36] іс (же) видѣв {-}[37], яко смыслено ѿ-
вѣща, рече ему, не далече еси ѿ цртвїа бжїа·
И никтоже (смѣяше ктому)[38] его въпросити·
*И ѿвѣщавъ іс, глаше, оуча въ цркви· како ма҃ кв лу҃ к
глютъ книжницы, яко хс снъ [есть двдвъ][39];

ѱ҃лѡ р҃д тои [бо]40 дв҃дъ рече дх҃омъ ст҃ымъ. *гл҃а г҃ь
г҃ви моемꙋ, сѣди ѡдеснꙋю мене, дондеже
положꙋ врагы твоѧ подножїе ногама твоима·
Самъ [ꙋбо]41 дв҃дъ глеть его г҃а, и ѿкꙋдꙋ
(сн҃ь емꙋ есть)42; и многъ народ послꙋшаше его
в сладость· за҃, н҃з·
І (гл҃аше (имъ) въ ꙋченїи своемъ)43. блюдѣ-
теса ѿ книжникъ хотѧщихъ въ ѡдѣѧ-
мат҃ к҃г лꙋ҃ а҃і нихъ ходити. и цѣлованїа на тръжищыхъ,
*и преже сѣданїа на сонмищыхъ, и прьво възз-
мат҃ к҃г лꙋ҃ к҃ леженїа на вечерѣ, *поѧдающе домы вдовицъ,
и непщеванїемъ далече молѧщеса. сїи прї-
имꙋть лишше ѡсꙋжденїе· И [сѣдъ ї҃с]44 прѧмо
съкровищномꙋ хранилищꙋ, зрѧше како народъ
лꙋ҃ к҃а мещет мѣдь въ съкровищное хранилище. *и
мнѡѕи богатїи вмѣтахꙋ многа. и пришедши
едїна вдовица ꙋбога, въверже лепте двѣ, еже
есть кодрантъ· И призвавъ ꙋчн҃кы своѧ, рече
имъ. аминь гл҃ю вамъ, ꙗко вдовица сїа ꙋ-
богаа множае всѣхъ вверже вмѣтающыи въ скро-
вищное хранилище. вси бо ѿ избытка своего
ввръгоша. сїа же ѿ лишенїа своего, вса елика
имѧше вверже все житїе свое·

Христос є Давидовим сином? **36** Бо
той Давид сказав Святим Духом:
*Сказав Господь Господеві моєму: пс. 109
Сядь праворуч мене, доки *не* покладу
твоїх ворогів підніжкою твоїх ніг. **37**
Отже, сам Давид говорить, що Він
Господь, то як Йому є сином? І чис-
ленна юрба слухала Його з насоло-
дою. *поч. 57*

38 І Він говорив їм у своєму нав-
чанні: Бережіться книжників, що хо-
чуть ходити в шатах, і *приймати*
привітання на ринках, **39** *і перші мат. 23 лук. 19
місця на зборах, і перші лежанки на
вечерях, **40** *що поїдають доми вдо- мат. 23 лук. 20
виць, і для ока здалека моляться – ці
одержать надмірний осуд! **41** І сівши
навпроти скарбового місця, Ісус ди-
вився, як юрба кидає мідяки до скар-
бниці. *І численні багачі кидали ба- лук. 21
гато. **42** І одна бідна вдовиця, прий-
шовши, кинула дві лепти, тобто код-
рант. **43** І прикликавши своїх учнів,
Він їм сказав: Амінь. Кажу вам, що
ця бідна вдовиця кинула більше від
всіх тих, що кидали до скарбниці. **44**
Бо всі кинули зі свого надлишку, ця
ж зі своєї убогості кинула все, що
мала, ввесь свій прожиток.

Гл҃а, г҃і· за҃, н҃и·

мат҃ к҃д лꙋ҃ к҃а Исходѧщꙋ* емꙋ ѿ црькве, (гл҃а)1 емꙋ е-
дїнъ ѿ ꙋчн҃къ его. ꙋчителю, виждь ка-
ково каменїе, и какова зданїѧ· И [(ѿ-
лꙋ҃ д҃і и к҃а мат҃ к҃д вѣщавъ ї҃с)2, рече емꙋ]3. видиши ли сїа
велика зданїа; *не имать ѡстати здѣ ка-
мень на камени, иже не разоритса· И сѣдѧщꙋ
емꙋ на горѣ елеонстѣи прѧмо црькви, въпра-
шахꙋ его едїного, петръ, і иаковъ, і иоаннъ,
и андреа, рци намъ, когда сїа бꙋдꙋтъ; и кое
(бꙋдетъ) знаменїе, егда имꙋт (вса сїа скон-
ефе҃ е в҃ кслꙋ в҃ мат҃ к҃д лꙋ҃ к҃а чатиса)4; [ї҃с же ѿвѣщав имъ, начатъ гл҃а-
ти]5. *блюдѣтеса, да не кто васъ прельститъ.
мнѡѕи [бо]6 прїидꙋтъ въ имѧ мое гл҃юще,
ꙗко азъ есмь, и многы прельстѧтъ. егда же
ꙋслышите брани, и слышанїа бранемъ, не ꙋ-
жасаитеса. подобаетъ [бо]7 быти, но не ꙋ
кончина. встанетъ бо ꙗзыкъ на ꙗзыкъ, и
црство на црство, [и]8 бꙋдꙋтъ трꙋси по мѣс-
та, (и) бꙋдꙋтъ глади [и мѧтежи]9. начало
болѣзнемъ си· за҃, н҃д·
мат҃ к҃д лꙋ҃ к҃а *Блюдѣте же сѧ вы сами. [предадѧт бо
вы]10 в сонмища, и на съборищихъ бїени бꙋ-
дете. и пред воеводами и цри ведени бꙋдете
мене ради, въ свѣдѣтельство имъ. и въ всѣхъ
мат҃ і ꙗзыцехъ [подобаетъ прежде]11 проповѣдатиса
лꙋ҃ в҃і и к҃а еѵлїю· (-)12 *егда (же) поведꙋтъ вы предающе,
не преже пецѣтеса, что възглете. (ни поꙋчаи-

Глава 13, *поч. 58*

1 І *коли Він виходив з церкви, мат. 24 лук. 21
сказав Йому один з його учнів: Учи-
телю, поглянь яке каміння і які будо-
ви! **2** І відповівши, Ісус сказав йому:
Чи бачиш ці великі будови? *Не за- лук. 19 і 21
лишиться тут камінь на камені, який мат. 24
не буде знищений. **3** І як Він сидів на
Оливній горі навпроти церкви, запи-
тували Його на самоті Петро, і Яків, і
Іван, і Андрій: **4** Скажи нам, коли це
буде? І який буде знак, коли це все
має статися? **5** Ісус же, відповівши еф. 5
їм, почав говорити: *Стережіться, сол2. 2 мат. 24
щоб хтось вас не обманув, **6** бо лук. 21
прийдуть численні в моє ім’я, кажу-
чи, що це Я, і численних обмануть. **7**
Коли ж почуєте про війни і чутки про
війни, не жахайтеся. Бо треба, щоб
сталося. Але ще не кінець. **8** Адже
повстане народ проти народу і
царство проти царства, і будуть
землетруси по місцях, і будуть голод
і розрухи. Це початок страждань.
поч. 59

9 *Стережіться ж ви самі, бо ви- мат. 24 лук. 21
дадуть вас на збори, і на зборах бу-
дете биті, і перед воєвод і царів пове-
дуть вас задля Мене, їм на свідчення.
10 І належиться, щоб найперш між
всіма народами проповіданим було мат. 10
євангеліє. **11** *Коли ж вас поведуть, лук. 12
видаючи, не журіться наперед , що і 21
скажете, ані не повчайтеся, але те, що

буде вам дано в тій годині, це гово-
ріть. Бо не ви будете говорити, але
Святий Дух. **12** Видасть же брат
брата на смерть і батько дитину, і
повстануть діти проти батьків, і
вб'ють їх. **13** І будете зненавиджені
всіма задля мого імені. А той, що
витерпить до кінця, цей спасеться.
мат. 24 *поч. 60*
дан. 9 **14** *Коли ж побачите мерзоту
лук. 21 спустошення, передсказану Даниї-
лом-пророком, що стоїть де не слід,
– хто читає, нехай розуміє, – тоді
ті, що є в Юдеї, нехай втікають в
гори, **15** і той, що на даху, нехай не
спускається в дім ані хай не вхо-
дить взяти щось зі свого дому. **16** І
хто є на полі, нехай не повертаєть-
ся назад взяти свою одіж. **17** Горе
ж вагітним і тим,що кормлять гру-
дьми в тих днях. **18** Моліться ж, щоб
ваша втеча не була зимою. **19** Бо ті
дні будуть скорботою такою, якої
не було від початку сотворення, що
створив Бог, *аж* донині, і не буде!
20 І якщо б Господь не вкоротив
днів, отже, не спаслося б ніяке тіло.
Але задля вибраних, яких Він виб-
мат. 24 рав, Він вкоротить дні. **21** *І тоді,
лук. 17 якщо хтось вам скаже: Ось тут Хри-
стос! – або: Ось там! – не вірте. **22**
Бо повстануть лжехристи і лжепро-
роки і даватимуть знаки і чудеса,
щоб обманути, якщо можливо, і ви-
єз. 32 браних. **23** Ви ж стережіться! Ось Я
іс. 13 вам все сказав наперед. *поч. 61*
йоі. 6 **24** Але *в ті дні, по тій скорботі,
мат. 24 сонце померкне, і місяць не дасть
лук. 21 свого світла, **25** і звізди будуть па-
дати з неба, і зрушаться сили, що
мат. 24 на небі. **26** *І тоді побачать Люд-
апо. 1 ського Сина, що йде на хмарах з
силою і великою славою. **27** І тоді
Він пошле своїх ангелів і збере сво-
їх вибраних з чотирьох вітрів, від
кінця землі – до кінця неба. **28** Від
фіги ж навчіться притчі. Коли її
галуззя вже буде м'яким і випускає
листя, знаєте, що жнива близько.
29 Так і ви, коли бачите, що це ста-
ється, знайте, що є близько, при
дверях. **30** Амінь. Кажу вам, що не
минеться цей рід, поки це все ста-
неться. *поч. 62*
31 Небо і земля промине, а мої
слова не минуться. **32** А про той
день або про годину ніхто не знає:
ані ангели, що є на небесах, ані
мат. 25 Син, тільки Батько. **33** *Стережіть-
ся, чувайте і моліться, бо не знаєте,
коли буде час. **34** Так як чоловік,
відходячи, залишив свій дім, і дав-
ши своїм рабам владу, і кожному
своє діло, і воротареві наказав, щоб
чував, **35** чувайте, отже. Бо не знає-
те, коли прийде пан дому: увечері,
чи опівночі, чи як заспіває півень,

тесѧ). Но̑ е̑же а̑ще дастьсѧ вамъ в҃ то́и часъ,
͗се гл҃ите. не (вы̀ б̑о бꙋдете)[13] гл҃ющеи́, но̑ дх҃ъ
ст҃ыи· (-)[14] Предасть (же) бра҃ брата на см҃рть,
и̑ ѿц҃ь чадо. и̑ в҃ста́нꙋт҃ чада на роди́телѧ, и̑
оу̑бїютъ и̑х҃· и̑ бꙋдете ненавидими всѣми
и́мени мое́го ради· претръпѣвыи же до конца,
се́и сп҃сенъ бꙋдетъ· за҃, з҃·
*Е̑гда же оу̑зрите мерзость запꙋстѣнїа, ма҃ кд҃
(реченнꙋю данї́ломъ прр҃комъ), стоѧ́щꙋ и̑дѣже данї̑ д҃
не подоба етъ, чтыѝ да разꙋмѣ́етъ· Тогдà лꙋ҃ ка҃
сꙋщїи въ ї̑юдеи, да бѣжатъ на́ горы, {ї̑
и́же}[15] на кровѣ, да не сла́зитъ [в҃ домъ][16], ни
да вни́детъ взѧ́ти чесо ѿ домꙋ свое̑го. и̑ и́же
на селѣ сыи, да не възвратитсѧ в҃спѧть, взѧ-
ти ри́зꙋ свою· горе же непра́зным и̑ доѧ́щи҃ в
тыѝ дн҃и· Молите же сѧ, да не [бꙋдетъ бѣ-
жьство ваше зимѣ][17]· Бꙋдꙋтъ б̑о дн҃їе тїи
ско́рбь, ꙗ́кова не бысть такова ѿ нача́ла съз-
да́нїю, е̑же създа б҃ъ до нн҃ѣ, и̑ не бꙋдетъ· И̑
а̑ще не бы̀ г҃ь прекратилъ дн҃їи, не бы̀ оу̑бо сп҃-
ласѧ всѧка плоть· но̑ и̑збранны҃ ради и̑хже и̑з-
бра̀, прекрати҃ дн҃и· *И̑ тогда а̑ще кто (речетъ ма҃ кд҃
вамъ)[18]. ͗се здѣ х҃с, {и̑ли}[19] ͗се о̑нде, не и̑мѣте лꙋ҃ зі҃
вѣры· в҃ста́нꙋтъ б̑о лже христи, и̑ лже прр҃цы, и̑
дадꙋтъ ѕна́менїѧ и̑ чюдеса, къ е̑же прельсти-
ти а̑ще възмо́жно (ї̑) и̑збра́нныа. вы же блюдѣ-
тесѧ, [͗се][20] преж҃е рѣх҃ъ вамъ всѧ· за҃, з҃а· е̑зекі҃ лв҃
Но *в тыи дн҃и по скорби то́и, сл҃нце поме́р- і̑са́ї҃а гі҃
кнетъ, и̑ лꙋнà не дасть свѣта свое̑го. и̑ ѕвѣ- і̑о́и҃ ѕ҃
зды бꙋдꙋтъ ͗ нб҃се спа́дающе, и̑ си́лы ꙗ́же на ма҃ кд҃
нб҃сехъ подви́жꙋтсѧ· *И̑ тогдà оу̑ѕра҃ сн҃а чл҃ч҃- лꙋ҃ ка҃
каго градꙋща на о̑блацѣхъ съ си́лою (и̑ сла́вою ма҃ кд҃
многою)[21]. и̑ тогда по́слетъ а̑гг҃лы [своà][22], и̑ а̑пока҃ а҃
съберетъ и̑збра́нныѧ своѧ ѿ четы́рехъ вѣтръ,
ѿ конца землѝ до конца нб҃ꙋ. ѿ смоковница же
наоу̑читесѧ при́тчи. е̑гда оу̑же вѣтвїе еà (бꙋ-
детъ мла́до)[23], ї̑ и̑зраща́етъ листвїе, вѣдите
ꙗ́ко близь (е̑сть жатва)[24]. та́ко и вы е̑гда [сїа
ви́дите][25] бывающа, вѣдите ꙗ́ко близъ е̑сть
при дверехъ. а̑ми́нь гл҃ю вамъ, ꙗ́ко не и́мать
преитѝ родъ се́и, до́ндеже всѧ сїа бꙋдꙋтъ·
за҃, з҃в·
Нб҃о и̑ землѧ пре́идетъ, словеса же моѧ не пре́и-
дꙋтъ· о̑ дн҃и же томъ и̑ли о̑ часѣ, никтоже
вѣсть, ни а́гг҃ели (и̑же сꙋть) на нб҃сехъ, ни сн҃ъ,
то́кмо ѿц҃ь. *блюдѣте, бди́те, [и̑ моли́тесѧ][26]. ма҃ ке҃
не вѣсте б̑о когда вре́мѧ (бꙋдетъ)[27]· ꙗ́коже
чл҃къ ѿхода, о̑ставль домъ сво́и, и̑ вдавъ ра-
бомъ свои҃ власть, (и̑) комꙋж҃о дѣло своѐ, и̑ вра-
тарю повелѣ, да бди́тъ· бди́те оу̑бо, не вѣсте
б̑о когда г҃ь до́мꙋ прїидетъ, [-][28] вечеръ, и̑ли по-

лꙋнощи, или в пѣтлоглашенїе, или оутро, да
не пришедъ внезапꙋ, ѡбрѧщетъ вы спѧща. а
ѧже вамъ гл҃ю, всѣмъ гл҃ю, бдите.

Гл҃а, д҃і.

ма҃ кѕ҃ лꙋ҃ кв҃ Бѣ *же пасха и ѡпрѣсноцы по двою дн҃їю.
И искахꙋ архїерее и книжницы, како его
лестїю ємше оубїютъ. гл҃ахꙋ же, но не
в празникъ, єда како [млъва бꙋдетъ][1]
людъска. за҃, ѯг҃.
ма҃ кѕ҃ іѡа҃ аі҃ и бі҃ І *сꙋщꙋ емꙋ въ виданїи, в домꙋ симона про-
каженаго, възлежащꙋ емꙋ. Прїиде жена имꙋщи
алавастръ мѵра нардна̀го пистикїа многоцѣн-
ны. (и сътрꙋши)[2] алавастръ, възливаше [емꙋ
на главꙋ][3]. Бѣхꙋ же нѣцїи негодꙋюще в себѣ,
[и гл҃юще][4]. въ что гибель сїа мѵрнаа бысть;
можаше бо се (-)[5] продано быти вѧще [трїи
сотъ пѣнѧѕь][6], и датисѧ нищимъ. и прѣ-
щахꙋ ей. Іс҃ же рече, ѡставите еа, что ей
трꙋды даете; добро дѣло сътвори ѡ мнѣ.
всегда бо нищаѧ имате с собою, и егда хо-
щете, можете имъ добро творити. мене же
не всегда имате. еже (имѣ) [сїа][7], сътвори.
предвари помазати [ми тѣло][8] на погребенїе.
Аминь (-)[9] гл҃ю вамъ. идеже аще проповѣс-
тьсѧ єѵ҃лїе [се][10] въ всемъ мирѣ, и еже
сътвори сїа, гл҃ано бꙋдетъ в памѧть еа.
за҃, ѯд҃.
ма҃ кѕ҃ лꙋ҃ кв҃ И *іоуда искарїѡтскїи єдинъ ѿ ѡбоюнадесѧ-
те, иде къ архїереомъ да {предасть его}[11]
имъ. Ѡни же слышавше възрадовашасѧ, и
ѡбѣщаша емꙋ сребреникы дати, и искаше
како его в подобно времѧ предастъ. *И в прь-
вы дн҃ь ѡпрѣснокъ, егда пасхꙋ жрѧхꙋ, (гл҃а-
ша)[12] емꙋ оученицы его. Гдѣ хощеши, шедше оу-
готоваемъ да ѧси пасхꙋ; и (посла)[13] два ѿ
оученикъ своихъ, и (гл҃а)[14] имъ. идѣта въ градъ, и
срѧщетъ вы чл҃къ в скꙋделницѣ водꙋ носѧ, по
немъ идѣта. и идѣже аще внидетъ, рцѣта
господинꙋ домꙋ, ѧко оучитель гл҃етъ, гдѣ
есть виталница (-)[15], идеже пасхꙋ съ оученикы
моими снѣмъ; и тои вама покажетъ горни-
цꙋ велїю постланꙋ готовꙋ. (-)[16] тꙋ оуготов-
аита намъ. І изыдоста оученика [его][17], и прї-
доста въ градъ, и ѡбрѣтоста ѧкоже рече
има. и оуготоваста пасхꙋ. И вечерꙋ бывшꙋ,
ма҃ кѕ҃ лꙋ҃ кв҃ іѡа҃ гі҃ (прїиде)[18] съ ѡбѣманадесѧте. *и възлежа-
щемъ имъ и ѧдꙋщемъ, (рече Іс҃)[19], аминь гл҃ю
вамъ, ѧко єдинъ ѿ васъ предастъ мѧ ѧ-
дый съ мною. [Ѡни же][20] начаша скорбѣти, и
гл҃ати емꙋ єдинъ по єдиномꙋ. єда азъ; [и
ѱ҃ло ма҃ дрꙋгии, єда азъ][21]; *Ѡн же (ѿвѣщавъ), рече имъ.

36 чи вранці. Щоб несподівано прий-
шовши, не знайшов вас сплячими. **37**
А що вам говорю, говорю всім: Чу-
вайте!

Глава 14

1 *Була ж Пасха і Опрісноки по мат. 26
двох днях. І архиєреї та книжники лук. 22
шукали, як Його вбити, схопивши об-
маною. **2** Говорили ж: Але не в праз-
ник, щоб часом не було заколоту в
народі. *поч. 63* мат. 26
3 І *коли Він був у Витанії в домі ів. 11
Симона прокаженого, як Він лежав і 12
при столі, прийшла жінка, що мала а-
лебастрову посудину мира нардово-
го, пистикійського, дорогоцінного. І
розбила алебастрову посудину *та*
зливала Йому на голову. **4** Були ж
деякі, що обурювалися в собі і гово-
рили: Навіщо сталась ця втрата ми-
ра? **5** Бо це могло бути проданим за
більше як триста пінязів і розданим
бідним. І вони погрожували їй. **6** Ісус
же сказав: Лишіть її. Чому їй завдає-
те клопіт? Вона зробила Мені добре
діло. **7** Бо бідних завжди маєте з со-
бою і, коли хочете, можете їм робити
добро, Мене ж не завжди маєте. **8** Що
ця мала, зробила, вона випередила по-
мазати моє тіло на похорон. **9** Амінь.
Кажу вам: де тільки буде проповіду-
ваним це євангеліє в усьому світі, і
це, що ця зробила, скажеться в її па-
м'ять! *поч. 64* мат. 26
10 І *Юда Іскаріотський, один з лук. 22
дванадцятьох, пішов до архиєреїв,
щоб Його їм видати. **11** Вони ж, по-
чувши, зраділи і обіцяли йому дати
срібняків. І він шукав як Його видати мат. 26
в слушний час. **12** *І в перший день лук. 22
прісного, коли жертвували пасху, Йо-
му говорили його учні: Де хочеш,
щоб, пішовши, ми приготували, щоб
Ти їв пасху? **13** І Він послав двох
своїх учнів і сказав їм: Ідіть до міста,
і зустріне вас чоловік, що несе воду в
глечику. Ідіть за ним. **14** І куди він
тільки ввійде, скажіть панові дому,
що Учитель каже: Де є вітальня, де
з'їм пасху з моїми учнями? **15** І той
вам покаже велику, прибрану, готову
світлицю. Там приготуйте нам. **16** І
вийшли його учні, і прийшли до міс-
та, і знайшли так, як їм сказав, і при-
готували пасху. **17** І як настав вечір, мат. 26
Він прийшов з дванадцятьма. **18** *І лук. 22
коли вони лежали і їли, Ісус сказав: ів. 13
Амінь. Кажу вам, що Мене видасть
один з вас, що їсть зі мною. **19** Вони
ж почали сумувати і говорити Йому
один по одним: Чи я? І другий: Чи я?
20 *Він же, відповівши, сказав їм: пс. 41
Один з дванадцятьох, що замочив зі
Мною в солило. **21** Отже, Людський
Син іде, так як є написано про Нього.
Горе ж тій людині, якою видається

Людський Син! Краще було б їй, як-
мат. 26 що б та людина не народилася. **22**
лук. 22 *І коли вони їли, Ісус, взявши хліб і
кор1. 11 поблагословивши, переломав і дав
їм. *І* сказав: Візьміть, їжте. Це є моє
тіло! **23** І взявши чашу, віддавши
хвалу, дав їм. І пили з неї всі. **24** І
сказав їм: Це є моя кров Нового За-
віту, що проливається за багатьох!
25 Амінь же. Кажу вам, що більше
не буду пити з плоду лози до того
дня, коли його питиму новим у бо-
жому царстві! **26** І заспівавши, во-
мат. 26 ни вийшли на Оливну гору. **27** *І
ів. 16 сказав їм Ісус, що: Ви всі згірши-
тесе Мною цієї ночі. Бо написано є:
зах. 13 *Вдарю пастиря – і вівці розійдуть-
мат. 26 ся. **28** *Але потім, коли воскресну,
ниж. 16 випереджу вас у Галилеї. **29** Петро
мат. 26 ж сказав Йому: Якщо й усі згір-
шаться, та не я! **30** І сказав йому
Ісус: Амінь. Кажу тобі, що ти нині,
цієї ночі, перш ніж півень двічі за-
піє, три рази відречешся *від* Мене!
31 Він же ще більше твердив: Якщо
мені прийдеться з Тобою вмерти, я
Тебе не відречуся! Так же і всі го-
мат. 26 ворили. **32** *І вони прийшли до са-
лук. 22 ду, якому ім'я Гетсиманія. І Він
сказав своїм учням: Сидіть тут, до-
ки не помолюся. **33** І Він взяв Пет-
ра, і Якова, і Івана з Собою. І почав
жахатися і тужити, **34** і сказав їм:
Моя душа смутна до смерті. Будьте
тут і чувайте. **35** І трохи відійшов-
ши, Він впав на землю і молився,
щоб, якщо *це* можливо, Його обми-
нула *ця* година. **36** І говорив: Авва,
Батьку! Все Тобі можливе! Зроби,
щоб Мене обминула ця чаша! Але
не те, що Я хочу, але те, що Ти! **37**
І Він прийшов і знайшов їх сплячи-
ми. І сказав Петрові: Симоне, чи ти
спиш? Ти не зміг чувати і одну го-
лук. 22 дину? **38** *Чувайте і моліться, щоб
ви не ввійшли в спокусу, бо дух ба-
дьорий, тіло ж немічне! **39** І знову,
пішовши, помолився, сказавши те
саме слово. **40** І повернувшись, зно-
ву знайшов їх сплячими, бо їхні очі
були важкими. І вони не мали що
Йому відповісти. **41** І прийшов у-
третє, і сказав їм: Спіть далі і від-
почивайте. Кінець настав. Прийшла
година. Ось Людський Син видаєть-
ся в руки грішників. **42** Встаньте,
ідім! Ось наблизився той, що Мене
мат. 26 видає! *поч. 65*
лук. 22 **43** І *відразу, як Він ще говорив,
ів. 18 прийшов Юда, один з дванадця-
тьох, і з ним велика юрба зі зброєю
і колами від архиєреїв, і книжників,
і старців. **44** А той, що Його вида-
вав, дав їм знак, кажучи: Той, кого
лиш я поцілую, той є. Схопіть Його
і провадьте Його обережно! **45** І
він, прийшовши, відразу до Нього

є҆ди́нъ ѿ ѻ҆боюнадесѧте, ѻ҆мочей со мною в соли́-
ло. (-)[22] сн҃ъ оу҆бо чл҃ческїй и҆де́ ꙗ҆́коже є҆сть пи́сано
ѻ҆ не́мъ. го́ре же чл҃кꙋ томꙋ, и҆́мже сн҃ъ чл҃ческїй
предаетсѧ. до́брѣе [бы́ло бы̀][23] є҆мꙋ̀, а҆́ще не бы̀
роди́лсѧ чл҃къ то́й· *И҆ ꙗ҆дꙋ́щемъ и҆̀мъ, прї-
е҆́мъ [і҆с҃][24] хлѣ́бъ, и҆ бл҃ви́въ прелом́и, и҆ да́сть
и҆̀мъ, (-)[25] рече, прїими́те [ꙗ҆ди́те][26]. се̑ є҆ тѣ́ло
моѐ· И҆ прїи́мъ ча́шꙋ, хвалꙋ̀ вѡздавъ, да́сть и҆̀мъ.
и҆ пи́ша ѿ неѧ̀ вси̑. и҆ ре҃ и҆̀мъ. се̑ є҆сть кро́вь
моѧ̀ [но́ваго завѣ́та][27], {за мнѡ́гы и҆зливаемаѧ}[28]·
А҆ми́нь (же) гл҃ю ва́мъ, ꙗ҆́ко ктомꙋ̀ не и҆́мамъ
пи́ти ѿ плода лозна́го до̀ дн҃е того, є҆гда̀ є҆
пїю но́во в црс҃твїи бж҃їи· и҆ вѡспѣ́вше и҆зыдо́шѧ
в го́рꙋ є҆леѡ́нскꙋю· *И҆ (гл҃а)[29] и҆̀мъ і҆с҃, ꙗ҆́ко вси̑ сѡ-
блазни́тесѧ {ѻ҆ мнѣ̀ в нѡщь сїю}[30]. пи́сано бо
є҆сть, *поражꙋ̀ пастырѧ, и҆ [разыдꙋ́тсѧ ѻ҆вца̑][31].
*но по то́мъ є҆гда̀ вѡскр҃нꙋ варѧю вы в галиле́и·
Пе́тръ же рече є҆мꙋ̀. и҆ а҆́ще вси̑ сѡблазнѧтсѧ, но
не а҆́зъ· И҆ (гл҃а)[32] є҆мꙋ̀ і҆с҃, а҆ми́нь гл҃ю тебѣ̀, ꙗ҆́ко
ты̀ дн҃е [в но́щь сїю][33], пре́жде да́же втори́цею
пѣтел̀ь не вѡзгласи́, три̑ кра́ты (ѿвержешисѧ
менѐ)[34]. ѻ҆н же мно́жае гл҃аше паче. а҆́ще [ми є҆сть][35]
с тобо́ю оу҆мре́ти, не (ѿвргꙋсѧ тебе)[36]. та́ко же
и҆ вси̑ гл҃ахꙋ· *И҆ прїидо́ша в ве́сь, є҆́йже и҆мѧ̀ геѳ-
сїмани́и· И҆ гл҃а оу҆ч҃нкѡ свои́мъ. сѣди́те здѣ̀ до́н-
деже помолю́сѧ· и҆ поѧ́тъ пе́тра, і҆ ї҆а́кова, и҆ і҆ѡ-
а́нна с собо́ю. и҆ нача́тъ оу҆жаса́тисѧ и҆ тꙋжи́-
ти. и҆ (гл҃а)[37] и҆̀мъ, прискорбна є҆сть дш҃а моѧ̀ до
смр҃ти. бꙋдѣ́те здѣ̀ и҆ бди́те. и҆ прешедъ ма́-
ло, паде на земли̑, и҆ моли́шесѧ, да а҆́ще вѡзмож-
но є҆сть, да мимоидетъ ѿ него ча́съ· и҆ гл҃аше,
а҆́вва ѻ҆́ч҃е, всѧ̀ вѡзмо́жна тебѣ̀, мимонеси (ѿ ме-
не ча́шꙋ сїю)[38]. но не є҆́же а҆́зъ хощꙋ̀, но є҆́же ты̀.
и҆ прїиде и҆ ѻ҆брѣте и҆ спѧ́ща. и҆ (гл҃а)[39] петро-
ви, симоне спиши ли; не вѡзмо́же є҆ди́ного ча́са
побдѣти; *бди́те и҆ моли́тесѧ, да не вни́дете
в напа́сть· дх҃ъ бо бо́дръ, пло́ть же немощна· И҆
па́кы ше́ помоли́сѧ, то́же сло́во ре́къ. и҆ [вѡзвра́-
щсѧ, ѻ҆брѣте и҆хъ па́кы][40] спѧща· бѣхꙋ бо
(ѻ҆чеса̀ и҆̀мъ)[41] тѧ́гостна. и҆ не и҆мѣ́ахꙋ что бы-
шѧ ѿвѣщали є҆мꙋ̀· И҆ (прїиде)[42] третицею, и҆
(гл҃а)[43] и҆̀мъ. спи́те прочее и҆ почива́йте. {приспѣ̀
ко́нецъ, прїиде}[44] ча́съ. се̑ предаетсѧ сн҃ъ чл҃ческїи
в рꙋ́кы грѣшникомъ. востанѣте и҆демъ, се̑ пре-
даѧ́й мѧ̀ прибли́жисѧ· за҃, ѯе҃·
И҆ *а҆бїе є҆ще є҆мꙋ̀ гл҃ющꙋ, (прїиде)[45] і҆ꙋ́да є҆ди́нъ
сый ѿ ѻ҆боюна́десѧте, и҆ с ни́мъ наро́дъ (мно́гъ), сѡ
(ѻ҆рꙋжїемъ)[46] и҆ дреко́льми, ѿ а҆рхїере́й и҆ кни́ж-
никъ и҆ ста́рецъ· да́сть же предаѧ́й є҆го знаменїе
и҆̀мъ, гл҃ѧ. є҆гоже а҆́ще лобжꙋ̀, то́й є҆сть, и҆мѣ́те
є҆го̀, и҆ ведѣ́те (є҆го) сѡхра́нно· И҆ прише́дъ, а҆бїе при-
стꙋ́пль к немꙋ̀ гл҃а (є҆мꙋ̀). [ра́вви][47] ра́вви, и҆ ѻ҆б-

(Right margin: мф҃ кв, лк҃ кв, а҆ кор҃ аі; мф҃ кв, і҆ѡа́н ѕі; заха́ гі, мф҃ кв; ни́ ѕі, мф҃ кв; мф҃ кв, лк҃ кв; лк҃ кв; мф҃ кв, лк҃ кв, і҆ѡа́н иі)

лобыза є҆го̀· ѻ҆ни́ же възложи́ша рꙋ́цѣ (своѧ̀) на́нь
и҆ ꙗ҆́ша є҆го̀· Є҆ді́н же нѣ́кто ѿ стоѧ́щихъ и҆з-
влекъ но́жъ, ꙋ҆да́ри раба̀ а҆рхїере́ова, и҆ ꙋ҆рѣ́за
є҆мꙋ̀ ꙋ҆́хо· И҆ ѿвѣща́въ і҆с҃, рече и҆мъ. ꙗ҆́ко на
разбо́йника ли и҆зыдо́сте съ (ѻ҆рꙋ̑жїемъ)[48] и҆ дре-
колми ꙗ҆́ти мѧ̀; по всѧ̑ дни̑ бѣ́хъ при ва́съ
в̾ цр҃кви ꙋ҆ча̀, и҆ не ѧ҆́сте мене. Но да сбꙋ́дꙋт-
сѧ писа́нїа. И҆ ѻ҆ста́вльше є҆го̀, [вси бѣжа́ша][49].
И҆ [є҆ді́нъ нѣ́кто ю҆́ноша][50] и҆́де по не́мъ, ѻ҆-
дѣѧ́нъ в̾ плащани́цꙋ по̀ нагꙋ̀, и҆ (ѧ҆́ша)[51] того
(ю҆́ношꙋ)· ѻ҆н же ѻ҆ста́вль плащани́цꙋ, на́гъ
мф҃ кѕ҃ лк҃ кв҃ і҆ѡ҃ и҃і бѣжа̀ [ѿ ни́хъ][52]. *И҆ ведо́ша і҆с҃а къ (а҆рхїе-
ре́омъ)[53]. и҆ (снидо́шасѧ)[54] [к немꙋ̀][55] вси а҆р-
хїере́е, и҆ кни́жницы и҆ ста́рцы· И҆ пе́тръ и҆зда-
ле́че въ слѣ́дъ є҆го̀ и҆́де до внꙋ́трь въ дво́ръ
а҆рхїере́овъ, и҆ бѣ̀ сѣдѧ̀ съ слꙋга́ми и҆ грѣ́ѧсѧ
мф҃ кѕ҃ при свѣ́щи· *А҆рхїере́е же и҆ ве́сь со́нмъ, и҆ска́хꙋ
на і҆с҃а свѣ́дительства, да ꙋ҆мртвѧ́тъ є҆го̀, и҆
не ѻ҆брѣта́хꙋ. мно́зи бо лжесвѣ́тельствова́хꙋ
на́нь, и҆ ра́вна свѣ́тельствїа не бѣ́хꙋ· И҆ нѣ́ції
і҆ѡ҃ в҃ мф҃ кѕ҃ и҆ кз҃ нж҃ еі вста́вше лже свѣдѣтельствова́хꙋ на́нь, гл҃юще.
ꙗ҆́ко мы слы́шахѡ є҆го̀ гл҃юща, *ꙗ҆́ко а҆́зъ разорю̀
цр҃ко́въ сїю̀ рꙋкотворе́нꙋю, и҆ трими дньми и҆́нꙋ
нерꙋкотворе́нꙋ съзи́ждꙋ, и҆ ни та́ко ра́вно бѣ̀
свѣ́тельство и҆х· И҆ въста̀ а҆рхїере́и посредѣ̀, въ-
просѝ і҆с҃а гл҃ѧ. не ѿвѣщава́єши ли ничесо́же,
что̀ сїи на тѧ̀ свѣдѣтельствꙋ́ютъ; ѻ҆н же
млъча́ше, и҆ ничесо́же ѿвѣщава́ше· па́кы а҆рхїе-
ре́и въпросѝ є҆го̀, и҆ гл҃а є҆мꙋ̀. ты ли є҆си хс҃, сн҃ъ
мф҃ кѕ҃ и҆ ѕі бл҃ве́наго; *і҆с҃ же ре҃, а҆́зъ є҆смь. и҆ ꙋ҆́зрите сн҃а
чл҃ческаго ѻ҆деснꙋю сѣдѧща си́лы, и҆ грѧдꙋща
съ ѻ҆блакы нб҃ными· А҆рхїере́и же растръза ри́зы
своѧ̀ (гл҃ѧ)[56], что̀ є҆ще трѣбꙋ́емъ свѣ́телїи;
слы́шасте хꙋ́лꙋ. что̀ вам сѧ мнитъ; ѻ҆ни
же вси ѻ҆сꙋди́шѧ є҆го̀, [быти пови́нна смр҃ти][57].
И҆ нача́шѧ нѣ́ції плюва́ти на́нь, и҆ прикры-
ва́ти (лицѐ є҆го̀)[58], и҆ мꙋ́чити є҆го̀, и҆ гл҃ати
мф҃ кє҃ лк҃ кв҃ і҆ѡ҃ и҃і є҆мꙋ̀, прорцы̀, и҆ слꙋгы̀ по лани́тома є҆го̀ бїа́хꙋ·
*И҆ сꙋщꙋ пе́трови (въ дворѣ ни́зꙋ)[59], (прїи́де)[60]
є҆ді́на ѿ рабы́нь а҆рхїере́овѣхъ, и҆ видѣвши
пе́тра грѣ́ющасѧ, възрѣвши на́нь (гл҃а)[61]. и҆
ты є҆ с назара́нином (і҆с҃омъ бѣ̀)[62]; ѻ҆н же ѿвръ-
жесѧ гл҃ѧ. не вѣ́дѣ ни свѣ̑ что̀ ты гл҃еши. і҆
мф҃ кѕ҃ лк҃ кв҃ і҆ѡ҃ и҃і и҆зы́де вонъ на прѣ́дворїе, и҆ а҆ле́кторъ възгласѝ.
*И҆ рабы́ни ви́дѣвши є҆го̀ [па́ки, нача́тъ гл҃а-
ти][63] прѣстоѧ́щимъ, ꙗ҆́ко се́и ѿ ни҃ є҆сть. ѻ҆н
же па́кы ѿмѣта́шесѧ. и҆ по ма́лѣ па́кы сто-
ѧ́щїи гл҃ахꙋ пе́трови, вꙋистинꙋ ѿ ни́хъ є҆си.
и҆бо галиле́анинъ є҆си, [и҆ бесѣ́да твоѧ̀ подо́битъ-
мф҃ кѕ҃ і҆ѡа҃н гі лк҃ кв҃ сѧ][64]· ѻ҆н же нача́тъ ротити́сѧ и҆ клѧти́сѧ,
ꙗ҆́ко не вѣ́мъ чл҃ка сего̀, є҆гоже вы гл҃ете. *И҆
[-][65] второ́е а҆ле́кторъ възгласѝ· И҆ помѧнꙋ̀

приступивши, сказав Йому: Равві! Равві! І поцілував Його. **46** Вони ж наклали на Нього свої руки і схопили Його. **47** А хтось один з тих, що стояли, витягнувши меча, вдарив архиєреєвого раба і відтяв йому вухо. **48** І відповівши, Ісус сказав їм: Чи ви вийшли зі зброєю і колами, наче проти розбійника, щоб Мене схопити? **49** Кожного дня Я був при вас, навчаючи в церкві, і ви Мене не схопили. Але хай збудуться Писання! **50** І всі, покинувши Його, втекли. **51** І якийсь один хлопець пішов за ним, зодягнений в простирадло по нагому. І того хлопця схопили. **52** Він же, залишивши простирадло, нагим втік від них. мат. 26 лук. 22 ів. 18
53 *І повели Ісуса до архиєреїв. І зійшлись до Нього всі архиєреї, і книжники, і старці. **54** І Петро здалека пішов вслід за ним, до середини, в двір архиєреїв. І сидів зі слугами і грівся при вогні. **55** *Архиєреї ж і ввесь збір мат. 26
шукали свідчення проти Ісуса, щоб Його убити. І не знаходили. **56** Адже численні лжесвідчили проти Нього – і свідчення не згоджувалося. **57** І деякі, вставши, фальшиво свідчили проти Нього, кажучи, **58** що: Ми чули, як ів. 2
Він говорив, *що: Я знищу цю рукотворну церкву і за три дні збудую іншу, нерукотворну. **59** І ані так їх свідчення не підтверджувалося. **60** І архиєрей, вставши посередині, запитав Ісуса, кажучи: Чи не відповідаєш нічого на те, що ці проти Тебе свідчать? **61** Він же мовчав і нічого не відповідав. Знову архиєрей Його запитав і сказав Йому: Чи ти є Христос, Син Благословенного? **62** *Ісус же сказав: Я є. І мат. 26 і 16
побачите Людського Сина, що сидить по правиці сили і що йде з небесними хмарами! **63** Архиєрей же роздер свою одіж, кажучи: Навіщо нам ще потрібно свідків? **64** Ви чули хулу! Що вам здається? Вони ж всі засудили Його, що Він винен смерті. **65** І деякі почали плювати на Нього, і прикривати його лице, і мучити Його, і говорити Йому: Пророкуй! І слуги били Його по обличчі. **66** *І коли Петро був у мат. 25 лук. 22 ів. 18
дворі, внизу, прийшла одна з архиєреєвих рабинь, **67** і побачивши Петра, що грівся, поглянувши на нього, сказала: І ти був з Ісусом Назарянином! **68** Він же відрікся, кажучи: Не знаю ані не разумію, що ти говориш! І він вийшов геть на переддвір'я. І півень запіяв. **69** *І знову рабиня, побачивши мат. 26 лук. 22 ів. 18
його, почала говорити тим, що стояли, що цей є з них. **70** Він же знову заперечував. І знову, невдовзі, ті, що стояли, говорили Петрові: По праві, ти є з них, бо ти є галилейцем, і твоя мова подібна. **71** Він же почав божитися і клястися, що: Не знаю цього чоловіка, про якого ви говори-

мат. 26 те. **72** *І вдруге півень запіяв. І згадав
ів. 13 Петро слово, яке сказав йому Ісус,
лук. 22 що: Перш ніж півень двічі запіє,
тричі мене відречешся! І почавши,
він плакав.

Глава 15, *поч. 66*

мат. 26 **1** І відразу вранці архиєреї зі стар-
лук. 22 цями і книжниками та ввесь збір зро-
ів. 18 били раду, *зв'язавши Ісуса, повели і
мат. 27 видали Його Пилатові. **2** І запитав
лук. 23 Його Пилат: Чи Ти є юдейським Ца-
ів. 18 рем? Він же, відповівши, сказав йо-
му: Ти кажеш. **3** І архиєреї дуже Його
оскаржували. **4** Пилат же знову запи-
тав Його, кажучи: Чому не відповіда-
єш нічого? Дивись скільки проти Те-
бе свідчать? **5** Ісус же більше нічого
мат. 27 не відповів, так що Пилат дивувався.
лук. 23 **6** *А на кожний празник він відпус-
ів. 18 кав їм одного в'язня, якого просили.
7 Був же *в'язень,* прозваний Варавва,
ув'язнений зі своїми змовниками, які
в змові вчинили вбивство. **8** І юрба, за-
кричавши, почала просити, щоб зро-
бив їм, як завжди. **9** Пилат же їм від-
повів, кажучи: Чи хочете, щоб я вам
мат. 27 відпустив юдейського Царя? **10** Бо він
лук. 23 знав, що архиєреї видали Його через
ів. 18 заздрість. **11** *Архиєреї ж під'юдили
дія. 3 юрбу, щоб радше відпустив їм Варав-
і 13 ву. **12** А Пилат, відповівши, знову ска-
зав їм: Отже, що хочете, щоб я зро-
бив з тим, якого називаєте юдейським
мат. 27 Царем? **13** Вони ж знову закричали,
лук. 19 кажучи: Розіпни Його! **14** *Пилат же
говорив їм: Але ж що злого Він зро-
мат. 27 бив? Вони ж ще більше кричали: Ро-
лук. 19 зіпни Його! **15** *Пилат же, бажаючи
виконати волю юрби, відпустив їм
Варавву і видав, бичувавши, Ісуса,
щоб Його розіп'яли. *поч. 67*

16 Вояки ж повели Його до сере-
дини двору, що є претор, і скликали
всю спіру. **17** І зодягли Його в порфі-
ру, і, сплівши, поклали на Нього тер-
новий вінець. **18** І вони почали вітати
Його і говорити: Радій, юдейський
Царю! **19** І били Його по голові трос-
тиною, і плювали на Нього, і, схиля-
ючи коліна, поклонялися Йому. **20** І,
коли наглумилися з Нього, скинули з
Нього порфіру, і Його зодягнули в йо-
го одіж. І повели Його, щоб Його ро-
мат. 27 зіп'яти. **21** *І наклали на якогось пе-
лук. 23 рехожого Симона Киринейського, що
йшов з поля, батька Александра і Ру-
фа, щоб взяв його хрест. *поч. 68*

мат. 27
лук. 23 **22** І *привели Його на місце Голго-
ів. 19 фту, що в перекладі значить: Черепне
пс. 21 місце. **23** І давали Йому пити вино з
мат. 27 миррою. Він же не взяв. **24** І ті, що Йо-
лук. 23 го розіп'яли, *розділили його одіж,
ів. 19 кидаючи за неї жереб, хто що візьме.
25 Була ж година третя, як Його розі-

петръ гл҃ъ є҆́же рече є҆мꙋ̀ і҆с҃, ꙗ҆́ко преже даже
пѣтель не възгласитъ два краты, (ѿвръже-
шисѧ мене три кра́ты)[66]. и҆ наченъ пла́ка-
шесѧ·

Гл҃а, є҃і. за҄, ѯ҃ѕ

И҆а́біе на ᲂу҆́тріа, съвѣтъ {сътворишѧ}[1] ма҃ кз
а҆рхїере́е съ ста́рцы и҆ кни́жникы, и҆ весь лꙋ҃ кв
со́нмъ, *свѧза́вше і҆с҃а ведоша, и҆ преда́- і҆ѡа҃ ні
ша (є҆го) пилатꙋ· и҆ въпросѝ є҆го пилатъ, ма҃ кз
ты ли є҆си цр҃ь і҆ꙋде́искъ; о҆́н же ѿвѣщавъ (ре- лꙋ҃ кг
че є҆мꙋ)[2], ты гл҃еши· И҆ гл҃ахꙋ нань а҆ръхїере́е і҆ѡа҃ ні
мно́го· Пилат же па́кы въпроси є҆го гл҃ѧ, не
ѿвѣщава́єши ли ничесоже; ви́ждь коли́ко на тѧ
свѣдѣтельствꙋютъ; і҆с҃ же ктомꙋ ничесоже ма҃ кз
ѿвѣща̀, ꙗ҆́ко дивитисѧ пила́тꙋ· *На всѧ́къ лꙋ҃ кг
же пра́здникъ ѿпꙋща́ше и҆̀ є҆ді́наго свѧ́зна, і҆ѡа҃ ні
є҆гоже проша́хꙋ· Бѣ же нарица́емый вара́вва с
ко́вникы (свои́ми) свѧзанъ, и҆́же въ крові ᲂу҆-
би́иство сътвори́ша· И҆ възъпивъ народъ, на-
чатъ проси́ти ꙗ҆́коже [всегда творѧше и҆мъ][3]·
Пилат же ѿвѣща и҆мъ, гл҃ѧ. хо́щете ли пꙋ-
щꙋ вамъ цр҃ѧ і҆юде́иска; вѣдаше бо ꙗ҆́ко за́- ма҃ кз
вистѝ ра́ди преда́ша є҆го а҆рхїере́е· *А҆рхиере́е же лꙋ҃ кг
поманꙋша наро́дꙋ, да паче вара́ввꙋ пꙋститъ і҆ѡа҃ ні
и҆̀· Пила҃ же ѿвѣщавъ пакы рече и҆мъ. что́ дѣѧ҃ г
ᲂу҆бо хо́щете сътворю, є҆гоже гл҃ете цр҃ѧ і҆юде́и- и҆ гі
ска; о҆ни́ же пакы възъпиша гл҃юще, пропни́
є҆го· *пила́т же гл҃аше и҆мъ. что̀ бо (зло̀ съ- ма҃ кз
творѝ)[4]; о҆ни́ же и҆зли́ха въпїахꙋ, пропни́ є҆го· лꙋ҃ ді
*Пила́т же хотѧ наро́дꙋ хотѣнїе сътворити, ма҃ кз
пꙋстѝ и҆мъ вара́ввꙋ, и҆ предасть і҆с҃а бивъ, да лꙋ҃ ді
про́пнꙋтъ є҆го· за҄, ѯ҃з·
Вои́ни же ведо́шѧ є҆го въ нꙋтрь двора, еже є҆ пре-
торъ и҆ (съзва́шѧ)[5] всю спи́рꙋ, и҆ (о҆блеко́ша)[6]
є҆го въ прѣпрꙋдꙋ, и҆ възложи́шѧ нань съпле́тше
тръ́новъ вѣнец. и҆ нача́шѧ цѣловати є҆го, (и҆
гл҃ати), радꙋисѧ цр҃ю і҆юде́искыи. и҆ біа́хꙋ є҆го
по главѣ тростью, и҆ плюва́хꙋ нань, и҆ прегн-
бающе колѣна покланѧ́хꙋсѧ є҆мꙋ· и҆ є҆гда порꙋ-
га́шасѧ є҆мꙋ, съвлеко́шѧ с него препрꙋдꙋ, и҆
о҆блеко́шѧ є҆го в ри́зы своѧ. и҆ і҆зведо́ша є҆го да
про́пнꙋтъ є҆го· *и҆ (задѣша)[7] ми́мохода́щꙋ нѣ- ма҃ кз
коє҆мꙋ си́монꙋ кѵ̈рине́ю, градꙋщꙋ с села̀, ѿц҃ꙋ лꙋ҃ кг
а҆леѯандровꙋ и҆ рꙋдовꙋ, да во́зметъ кр҃тъ є҆го·
за҄, ѯ҃и·
І҆ (*приведо́шѧ)[8] є҆го на голго́дꙋ мѣсто, еже ма҃ кз
є҆сть сказа́емо ло́бное мѣсто. и҆ даа́хꙋ є҆мꙋ [пи- лꙋ҃ кг
ти][9], є҆смирнисмено вино. о҆́н же не прїатъ· и҆ і҆ѡа҃ ді
[распе́ншеи][10]. є҆го, (*раздѣли́шѧ)[11] ри́зы є҆го, ѱа҃ло ка
мѣта́юще жрѣбїа о҆ на кто̀ что̀ во́зметъ· ма҃ кз
Бѣ же часъ третїи, и҆ пропѧ́ша єго· И҆ бѣ лꙋ҃ кг
і҆ѡа҃ ді

написанїе вины его написано. црь їюдейскъ· И с
нимъ распяша два разбойника, єдїного одес-
ную, и єдїного ошуюю єго· [И збыстьса писа-
ісаїа нг лу кв нїе, єже глетъ. *и съ безаконными вмѣни-
ся][12]· И мимоходящей хуляху его покываюше
ма кз и із іоа в вы ді главами своими, и глюще. *оуа. разаряяй
црковь, и [треми дньми съзидаа][13], спсися
самъ, (и сниди)[14] съ крта· Такоже и архїерее
ругающеся другъ къ другу съ книжники
глаху ины спсе, себе не можетъ спти. хс, црь
їилевъ, да снидетъ нн҃ѣ съ креста, да ви-
димъ, и вѣру име {єму}[15]· И пропятая с ни
понашаста ему· (-)[16] Бывшу (же) часу шес-
тому, тма бысть по всей земли до часа де-
вятаго. и в [часъ девятыи][17], возопи їс гла-
сом велїемъ, (гля), єлои, єлои, лима савахдани;
єже єсть сказаемо. бе {-}[18] бже мои, въ что
[мя остави][19]; и нѣцїи ѿ стоящихъ слы-
шавше глаху, се илїю гласитъ· Тек же єдїнъ,
и наполнивъ губу оцта, (и) възложь на
тростъ, напаяше єго гля. оставите, да ви-
димъ, аще прїидетъ илїа снати єго· їс же
пущь гласъ велїи, издше· и завѣса црковная
раздрася на двое, свыше до ниже· видѣв же
сътникъ стоя прямо ему, [яко тако възо-
пивъ издше][20]. рече, въистину (члкъ сей)[21]
[снъ бѣ бжїи][22]· Бѣху же и жены, издалече
зряще, въ них (же бѣ)[23] марїа магдалыни, и
марїа їакова малаго, и їосїи мти, и саломїи.
яже (и) єгда бѣ в галилеи, хождаху по нем и
служаху єму, і ины многыя, яже взыдоша с
ма кз лу кг іоа ді нимъ въ їерлимъ· *И оуже поздѣ бывшу,
понеже бѣ пятокъ, єже єсть к суботѣ·
за, ѯд·

Прїиде їосифъ, иже ѿ аримадеа. блгообразенъ
съвѣтникъ. иже и той бѣ чая цртвїа бжїа.
дрьзнувъ вниде к пилату, и проси тѣло їсо-
во. пилат же дивися, аще оуже оумре· и приз-
вавъ сотника въпроси єго, аще {оуже}[24] оумре.
и оувѣдѣвъ ѿ сотъника, дастъ тѣло їоси-
фови· И купивъ плащаницу, (и) снемъ єго об-
вй плащаницею, и вложи єго въ гробъ, иже бѣ
изсѣченъ ѿ камене· И привали камень на две-
ри гробу· марїя же магдалыни и марїа [иосїе-
ва][25], зряста гдѣ єго полагаху·

п'яли. 26 І був написаний напис Його
вини: Юдейський Цар. 27 І з ним розі-
п'яли двох розбійників: одного право-
руч і одного ліворуч Нього. 28 І збуло- іс. 53
ся Писання, що каже: *І зачислено до лук. 22
беззаконних. 29 І перехожі Його ху-
лили, киваючи своїми головами і ка- мат. 26
жучи: *Овва, той, що нищить церкву і 27
і в трьох днях будує! 30 Спаси Себе ів. 2
сам і зійди з хреста! 31 Так само і ар- вищ. 14
хиєреї, висміюючи, один до одного, з
книжниками говорили: Інших спас,
Себе не може спасти! 32 Христос, із-
раїльський Цар, хай зійде нині з хрес-
та, щоб ми побачили і повірили Йо-
му! І розіп'яті з ним зневажали Його.
33 Як же настала шоста година, була
темрява по всій землі до дев'ятої го-
дини. 34 І о дев'ятій годині Ісус закри-
чав великим голосом, кажучи: Елої,
Елої, ліма савахтані? Що в перекладі
означає: Боже, Боже мій, чому ти Ме-
не покинув? 35 І деякі з тих, що стоя-
ли, почувши, говорили: Ось Він кли-
че Іллю! 36 А один, побігши і напов-
нивши губку оцтом та поставивши на
тростину, напоював Його, кажучи:
Облиште, щоб побачили ми, чи прий-
де Ілля зняти Його. 37 Ісус же, видав-
ши великий голос, віддав духа. 38 І
церковна завіса роздерлася надвоє –
згори додолу. 39 Побачивши ж, сот-
ник, що стояв навпроти Нього, що так,
крикнувши, Він віддав духа, сказав:
По правді, ця Людина була Божим
Сином. 40 Були ж і жінки, що диви-
лися здалека, між ними ж була Марія
Магдалина, і Марія Якова молодшо-
го, і мати Йосії і Соломії. 41 Які, і ко-
ли Він був у Галилеї, ішли за Ним і
Йому служили. І численні інші, які пі-
шли з Ним до Єрусалиму. 42 *І вже мат. 27
коли було пізно, тому що була п'ят- лук. 23
ниця, яка є перед суботою, *поч. 69* ів. 19

43 прийшов Йосиф, що з Арима-
теї, – шляхетний радник, який і сам
очікував божого царства, – насмілив-
шись, він ввійшов до Пилата і попро-
сив тіло Ісусове. 44 Пилат же здиву-
вався, що Він вже помер. І прикли-
кавши сотника, запитав його, чи Він
вже помер? 45 І довідавшись від сот-
ника, дав Йосифові тіло. 46 І той, ку-
пивши полотно і знявши Його, обгор-
нув полотном і поклав Його до гробу,
що був висічений з каменя, і прива-
лив камінь на двері гробу. 47 Марія
ж Магдалина і Марія Йосієва диви-
лись, де Його клали.

Гла, ѕі· за, о·

лу кд іоа к *минувши суботѣ, марїя магдалыни,
и марїа їаковля, и саломи, купиша а-
роматы, да пришедше {помажутъ їса}[1].
И ѕѣло заоутра въ єдїну ѿ суботъ,

Глава 16, *поч. 70*

1 І *коли минула субота, Марія Ма- лук. 24
гдалина, і Марія Якова, і Соломія ку- ів. 20
пили пахощів, щоб, прийшовши, по-
мазати Ісуса. 2 І дуже рано в першім
дні по суботі вони прийшли на гріб,

як засяяло сонце, **3** і говорили до се-
бе: Хто нам відвалить камінь від две-
рей гробу? **4** І поглянувши, вони по-
мат. 28 ів. 20 бачили, що камінь був відвалений, хо-
ча він був дуже великий. **5** *І ввій-
шовши до гробу, вони побачили юна-
ка, що сидів по правиці зодягнений в
білу одіж, і жахнулися. **6** Він же ска-
мат. 28 дія. 13 зав їм: *Не жахайтеся! Ви шукаєте
Ісуса Назарянина, розп'ятого? Він
встав – немає *Його* тут! Ось місце, де
Його поклали! **7** Але ідіть, скажіть йо-
го учням і Петрові, що Він випере-
дить вас у Галилеї. Там Його побачи-
мат. 26 вищ. 14 те, *так як вам сказав. **8** Вийшовши,
вони втекли від гробу, бо їх схопило
тремтіння і жах, і нікому нічого не
сказали, бо боялися. *поч. 71*
ів. 20 **9** *А Ісус, воскреснувши вранці в
першім *дні по* суботі, найперш з'я-
лук. 8 вився Марії Магдалині, *з якої виг-
нав сім бісів. **10** Вона ж, пішовши,
сповістила тим, що були з Ним, що
плакали і ридали. **11** І вони, почувши,
що Він є живим і що вона Його ба-
лук. 24 чила, не повірили. **12** *Після цього ж
з'явився двом з тих, що йшли, в ін-
шому виді, як ішли в село. **13** І ті,
лук. 24 ів. 20 пішовши, сповістили іншим. І навіть
тим не повірили. **14** *Вкінці ж, як ле-
жали одинадцять, Він з'явився і кар-
тав їхнє невірство і твердосердя, що
не повірили тим, що Його побачили
мат. 28 воскреслим. **15** І сказав їм: *Пішов-
ши по всьому світі, проповідуйте є-
вангеліє усьому творінню. **16** Хто по-
ів. 12 вірить і охреститься, спасеться, *а
хто не повірить, буде засудженим. **17**
Такі ж знаки супроводжуватимуть
тих, що повірили: моїм іменем бісів
дія. 2 виженуть; заговорять новими мова-
ми; **18** *братимуть змій; *якщо і щось
дія. 28 смертне вип'ють, їм не пошкодить;
дія. 28 *покладуть руки на недужих, і вони
стануть здоровими. **19** *Отже ж, Гос-
лук. 24 дія. 1 подь, по його словах до них, вознісся
на небо і сів по правиці Бога. **20** Вони
ж, вийшовши, проповідували всюди,
єв. 2 дія. 14 а *Господь помагав і скріплював сло-
ва знаками, що слідували. Амінь.

Кінець Святого Євангелія від Марка.
Має в собі 16 глав,
а церковних початків – 71.

Передмова Святого Євангелія від Луки.

Отже, божественний Лука родом був антіохієць, а лікарем за фахом і великим у зовнішній мудрості, *і* не тільки. Але він і досконало вивчив єврейське навчання, прийшовши до Єрусалиму. Коли навчав наш Господь, як декотрі кажуть, і він був з

(прїидо́ша)[2] на́ гробъ въсїа́вшꙋ с҃лнцꙋ, и҆ г҃лахꙋ
к себѣ. кто ѿвалитъ намъ камень ѿ две-
рїи гроба; и҆ възрѣвше видѣша ꙗко ѿваленъ
бѣ камень. бѣ бо велїи ѕѣло. *И҆ влѣзше въ м҃а кн іѡ҃а к
гробъ, видѣша юношꙋ сѣдѧща в деснꙑхъ,
ѡ҆дѣанъ въ ѡ҆деж҃ꙋ бѣлꙋ, и҆ оужасошасѧ. ѡ҆н
же г҃ла имъ, *не оужасаитесѧ. і҆с҃а и҆щете на- м҃а кн дѣа҃ гі
зарѧнина, пропѧтаго. въста, нѣсть здѣ. се
мѣсто и҆дѣже положиша его. но и҆дѣте, рцѣ-
те оучнко҃ его и҆ петрови, ꙗко варѧе҃ вы в га-
лилеи. тамо его видите, *ꙗкоже рече ва҃. (-)[3] м҃а кѕ вь҃ ді
и҆зшеше, бѣжаша ѿ гроба. имаше же и҆ трепе҃ и҆
оужа҃, и҆ никомꙋже ничесоже рѣша, боахꙋ бо сѧ.
за҃, ѻа.

*въскрсъ же {іс҃}[4] заоутра в первꙋю сꙋботꙋ, ꙗ- іѡ҃а к
висѧ преже мрїи магдалини, *из неѧже и҆згна се҃мь л҃ꙋ и
бѣсовъ. ѡ҆наже шеши възвѣсти с нимъ быв-
шимъ, плачющимсѧ и҆ рыдающимъ. И҆ ѡ҆ни
слышавше ꙗко живъ есть, и҆ видѣнъ быстъ ѿ
неа, не ꙗша вѣры. *По сих же двѣма ѿ нихъ л҃ꙋ кд
градꙋщема, ꙗвисѧ инѣмъ ѡ҆бразомъ, идꙋщема
на село. и҆ та шедъша възвѣстита прочимъ,
(и҆) ни тѣма вѣры ꙗша. *Послѣди же възле- л҃ꙋ кд іѡ҃а к
жащи҃и имъ, единомꙋнадесѧте. ꙗвисѧ, и҆ поно-
си невѣрьствїю ихъ и҆ жестосрьдїю, ꙗко ви-
дѣвши҃ его въставша, не ꙗшѧ вѣры. И҆ рече
имъ. *шеше в миръ весь, проповѣдите е҃ѵлїе м҃а кн
всеи твари. иже вѣрꙋ иметъ и҆ крститсѧ, спсенъ
бꙋдетъ. *а иже не иметъ вѣрꙋ, ѡ҆сꙋженъ бꙋ- іѡ҃а ві
детъ. знаменїа же вѣровавшимъ сїа послѣдꙋ-
ютъ. И҆менемъ моимъ бѣсы иженꙋтъ. ꙗзы-
кы възгл҃ютъ новы. [-][5] *змїѧ возмꙋтъ. *аще дѣа҃ в
и҆ (что смртно)[6] испїютъ, не (врѣдитъ ихъ)[7]. дѣа҃ кн
*на недꙋжныа рꙋкы възложатъ, и҆ здрави бꙋ- дѣа҃ кн
дꙋтъ. *Гь же оубо {-}[8] по гл҃анїи его к нимъ, л҃ꙋ кд дѣа҃ а
възнесесѧ на нбо, и҆ сѣде ѡ҆деснꙋю бга. ѡ҆ни же
изшеше, проповѣдаша всюдꙋ. *гꙋ поспѣшес- еврѣ в дѣа҃ ді
твꙋющꙋ, и҆ слово оутверьжающꙋ послѣдствꙋю-
щими знаменми, [аминь][9].

Конецъ, еже ѿ марка стг҃о е҃ѵлїста,
имать в себѣ. гл҃а, ѕі.
а за҃ црковны҃, ѻа.

Предисловїе, еже ѿ лꙋки стаго е҃ѵалїа.

Лꙋка бж҃твеный, антиохїанинъ оубо бѣ родомъ. вра҃ же хитростїю, и҆ внѣшнеи премꙋдрости многъ. не точїю же, но и҆ еврейское наказанїе извыкъ до конца. въ ІерЛимъ пришедъ. егда гь нашъ оучаше. ꙗкоже нѣцыи рекоша, и҆ того быти ѿ седмьде-

сѧтихъ а҃плъ. и҆ ѿ мр҃твыхъ въста́вшꙋ х҃ви, срѣ́сти с клео́пою· вѕнесшꙋ же сѧ г҃ви. и҆ па́влꙋ вѣ́ровавшꙋ, бы́ти съшественa и҆ послѣдова́телѧ томꙋ гл҃ю павлꙋ. и҆ ꙋ҆бо списа́въ е҆ѵ҃лїе съ всѧкымъ и҆звѣ́ствѡ҇. ꙗ҆́коже и҆ самое то̀ нача́ло его ѡ҆бьꙗ҆́вълѧ́етъ. по пѧтинадесѧтихъ лѣтѣхъ х҃ва вьзнесе́нїа. пи́шетъ же к҇ ѳео́филꙋ, сиг҇кли́тикꙋ сꙋщꙋ и҆ к҇нѧзю. е҆же бо дръжа́вныи, на кнѧѕѣхъ и҆ и҆гѣмонѣхъ гл҃ашесѧ· И҆ па́велъ рече къ и҆ге́монꙋ фѷстꙋ, дръжа́вныи фѷсте. И҆ всѧкъ ч҃лкъ б҃голюбивыи, дръжа́вꙋ надъ страстми въспрїемъ, ѳео́филъ е҆сть дръжа́вныи. сирѣчь, б҃голю́бецъ. и҆же и҆ досто́инъ есть пои́стинѣ слы́шати ст҃го е҆ѵ҃лїа·

сімдесятьох апостолів, і як Христос встав з мертвих, він Його зустрів з Клеоповою. А коли Господь вознісся і Павло повірив, він подорожував разом з названим Павлом, і він написав Євангеліє з повною достовірністю, так як і сам той його початок свідчить. По п'ятнадцятьох роках після Христового вознесіння він же пише до Теофіла, що був сенатором та князем, бо шляхетний, говорилося до князів і володарів. І Павло сказав до володаря Фиста: Шляхетний Фисте. І всяка боголюбива людина, що заволоділа над пристрастями, є шляхетним Теофілом, значить – боголюбивим, який і, по правді, є гідним слухати Святе Євангеліє.

Ѿ Луки Свѧтое Бл҃говѣствованїе

Від Луки Святе Благовіствування

Гл҃а, а҃· з҃а, а҃·

Поне́же[1] ꙋ҆бо мно́ѕи нача́шѧ чини́ти по́вѣсть ѡ҆ и҆звѣстованыхъ в насъ ве́щехъ, ꙗ҆́коже преда́ша намъ иже и҆спе́рва самови́дцы и҆ слꙋгы̀ бы́вшеи̇ словеси̇. и҆зво́лисѧ и҆ мнѣ послѣдовавшꙋ выше всѣхъ и҆спы́тно, по́ рѧдꙋ (писа́ти тебѣ)[2], дръжа́вныи ѳео́фїле, да разꙋмѣ́еши ѡ҆ нихже наоꙋ҆чилъсѧ е҆си словесехъ оꙋ҆твержéнїе· з҃а, в҃·
Бысть въ́ дн҃и и҆́рода ц҃рѧ і҆оꙋ҆деиска, и҆ере́и нѣ́кїи, и҆менемъ заха́рїа, ѿ дн҃евныа чреды а҆вїа́нѧ, и҆ жена̀ е҆го ѿ дще́рїи а҆аро́новѣхъ, і и҆́мѧ еи̇ е҆лїсаведь· Бѣста же пра́ведна о́ба пре҇ б҃мъ, ходѧ́ща въ всѣхъ за́повѣдехъ и҆ ѡ҆правда́нї-

Глава 1, *поч. 1*

1 Отже, тому що численні почали творити розповідь про ті речі, що сталися в нас, 2 так як нам передали ті, що від початку були очевидцями і слугами слова, 3 зволив і я, дослідивши пильно, понад усіх, за порядком написати тобі, шляхетний Теофіле, 4 щоб ти зрозумів певність тих слів, яких ти навчився. *поч. 2*

5 У днях Ірода, юдейського царя, був якийсь священик, на ім'я Захарія, з Авіїної денної черги, і його жінка з Ааронових дочок, і її ім'я Єлизавета.
6 Були ж оба праведні перед Богом, що непорочно ходили в усіх господ-

ніх заповідях і оправданнях. **7** І вони
не мали дитини, тому що Єлизавета
була неплідною. І обоє постарілися у
днях своїх. **8** Сталося ж, що як він
служив в чині своєї черги перед Бо-
мой2. 30 гом, **9** *за звичаєм священства трапи-
лось йому покадити, ввійшовши до
мой3. 16 господньої церкви, **10** *і все множес-
тво народу молилося назовні в години
кадила. **11** З'явився ж йому господній
ангел, що стояв по правиці кадильно-
го вівтаря. **12** І Захарія, побачивши,
жахнувся, і на нього напав страх. **13**
Сказав же до нього ангел: Не бійся,
Захаріє, тому що твоя молитва була
вислухана, і твоя жінка Єлизавета на-
родить тобі сина. І назвеш йому ім'я
Іван. **14** І буде тобі радість і весе-
лість, і численні зрадіють його наро-
дженням, **15** бо він буде великий пе-
ред Господом. І вина, і п'янкого на-
пою він не буде пити, і наповниться
святим духом ще з лона своєї матері,
16 і наверне численних ізраїльських
синів до їхнього Господа Бога. **17** І
той ітиме перед Ним духом і силою
Іллі, щоб навернути серця батьків до
дітей і противних до мудрості пра-
ведних, щоб підготувати Господеві
досконалий народ. **18** І сказав Захарія
до ангела: По чому я це зрозумію?
Адже я є старий, і моя жінка постарі-
лася у своїх днях. **19** І ангел, відпо-
вівши, сказав йому: Я є Гавриїл, що
стоїть перед Богом, і я посланий го-
ворити до тебе і благовістити тобі це.
20 І ось будеш мовчати і не зможеш
промовити до того дня, коли це збу-
деться, тому що ти не повірив моїм
словам, які збудуться у свій час. **21** І
народ чекав на Захарію, і чудувалися,
як він забарився в церкві. **22** А вий-
шовши, він не міг до них говорити. І
вони зрозуміли, що він побачив ви-
діння у церкві. І той говорив їм зна-
ками і залишався німим. **23** І сталося,
що сповнилися дні його служби, *і* він
пішов до свого дому. *поч. 3*
24 А після цих днів зачала Єлизавета,
його жінка. І таїлася п'ять місяців,
кажучи, **25** що так мені зробив
Господь у днях, в яких зглянувся, щоб
зняти мою ганьбу перед людьми. **26**
В шостому ж місяці посланий був ан-
гел Гавриїл від Бога до галилейсько-
мат. 1 го міста, якому ім'я Назарет, **27** *до
дівчини зарученої мужеві, якому ім'я
Йосиф, з дому Давидового. І ім'я дів-
чини Марія. **28** І ввійшовши до неї,
ангел сказав: Радій благодатна! Гос-
подь з тобою, ти благословенна між
жінками. **29** Вона ж, побачивши, за-
журилась його словом і думала, яким
буде цей привіт. **30** І сказав їй ангел:
Не бійся, Маріє, бо ти знайшла ласку у
іс. 60 Бога. **31** *І ось зачнеш у лоні, і поро-
мат. 1 диш сина, *і назвеш йому ім'я Ісус.

ихъ г҃нихъ беспорочна. и не бѣ има чада, по-
неже (елисаведь бѣ)[3] неплоды, и оба заматѡ-
рѣвша въ днехъ своихъ бѣста. Бысть же
слꙋжащꙋ емꙋ в чинꙋ чреды своеа пре б҃мъ *по в҃ мѡ҃ л҃
ѡбычаю с҃щенничества, ключися (емꙋ) покади-
ти вше в црквь г҃ню. *и все множество (людїи г҃ мѡ҃ ѕі
бѣ)[4] м҃литвꙋ дѣѧ внѣ в годъ димїама. Ꙗ-
ви же ся емꙋ агг҃лъ г҃нь, стоа ѡдеснꙋю ѡл-
тарѧ кадилнаго. и смꙋтися захарїа видѣвъ,
и страхъ нападе нань. рече же к немꙋ агг҃лъ.
не бойся захарїа, зане оуслышана бысть
м҃лтва твоа. и жена твоа елїсавед родитъ
с҃на тебѣ, и наречеши имѧ емꙋ їѡаннъ. и
бꙋдетъ (тебѣ радость)[5] и веселїе, и мнѕи ѡ
рожествѣ его възрадꙋютсѧ. бꙋдетъ бо велїи
предъ г҃мь. и вина и сикера не иматъ пити.
и д҃ха с҃та исполнитсѧ еще из чрева м҃тре
своеа. и многы ѿ с҃новъ ї҃илевъ ѡбратитъ къ
г҃ꙋ б҃ꙋ ихъ. И той предидетъ пре нимъ,
д҃хомъ, и силою илїиною. ѡбратити ср҃ца ѿ-
цемъ на чѧда, и противныа в мꙋдрости пра-
веныхъ, оуготовати г҃ви люди съвръшены. и
рече захарїа къ агг҃лꙋ. по чесомꙋ разꙋмѣю се;
азъ бо есмь старъ, и жена моа заматорѣвши
въ днехъ свои. И ѿвѣщавъ агг҃лъ рече емꙋ.
азъ есмь гаврїилъ предъстоаи пре б҃мъ, и
посланъ есмь г҃лати к тебѣ, и б҃говѣстити
тебѣ сїа. и се бꙋдеши млъча и не могы
прог҃лати, до негоже дне бꙋдꙋтъ сїа, зане не
вѣрова словесемъ моимъ, ꙗже сбꙋдꙋтсѧ въ
времѧ свое. И бѣшѧ людїе ждꙋще захарїю, и
чюждахꙋсѧ коснѧщꙋ (емꙋ в црькви)[6]. Изше же
не можаше г҃лати к нимъ. и разꙋмѣшѧ ꙗко
видѣнїе видѣ в црькви. и той бѣ помаваа
имъ, и пребываше нѣмъ. И бысть, ꙗко
исплъниша сѧ днїе слꙋжбы его, иде в домъ
свои. за, г.

По сихъ же днехъ зачатъ елисаведъ жена его,
и таашесѧ м҃цѧ пѧть г҃люще, ꙗко тако
мнѣ сътвори г҃ь въ дни, в нѧже призрѣ ѿ-
ѧти поношенїе мое в ч҃лцехъ. въ м҃ць же
шестыи, посланъ бысть агг҃лъ гаврїилъ ѿ
б҃а, въ гра галїленскыи, емꙋ имѧ назаредъ,
*к дѣвѣ ѡбрꙋченѣи мꙋжеви емꙋже имѧ їѡ- м҃ѳа а҃
сифъ, ѿ домꙋ д҃ва, і имѧ дѣвѣ марїамъ.
и вше к неи (агг҃лъ), рече. радꙋисѧ ѡбрадо-
ваннаа, г҃ь с тобою, [б҃вена ты в женахъ][7].
ѡна же [видѣвши][8], (смꙋтисѧ ѡ словеси (его))[9],
и помышлѧше каково бꙋде цѣлованїе се. И рече
агг҃лъ ей. не боисѧ марїамъ, ѡбрѣте бо
б҃лгть ѿ б҃а. *и се зачнеши въ чревѣ, и ро- ісаїа ѯ҃
диши с҃на, *и наречеши имѧ емꙋ ї҃с. сей бꙋ- м҃ѳа а҃

дет҃ъ велі́й, и҆ сн҃ъ вы́шнѧго наречѐтъсѧ. и҆
дастъ є҆мꙋ̀ г҃ь бг҃ъ прⷭ҇толъ дв҃да ѿц҃а є҆го, и҆
дан҃ї з҃ мїхе́а д҃ въцр҃итсѧ в домꙋ̀ і҆а́ковли въ вѣ́кы, *и҆ цр҃-
ствїю є҆го не бꙋ́детъ конца̀· Рече же марїа̀
къ а҆гг҃лꙋ. ка́ко бꙋ́детъ се, и҆дѣ́же мꙋ́жа не
зна́ю; и҆ ѿвѣща́въ а҆гг҃лъ, рече є҆́й, дх҃ъ ст҃ый
на́идетъ на тѧ̀, и҆ си́ла вы́шнѧго ѻ҆сѣ-
нитъ тѧ̀· Тѣ́мже и҆ ражда́емое ст҃о, наречет-
сѧ сн҃ъ бж҃їй· И҆ се є҆лисаведь ю҆́жника твоа̀, и҆
та зачатъ сн҃а в҆ ста́рости своеѝ. и҆ сїи мц҃ь
шестый є҆сть є҆́й, нарица́емѣй непло́ды. ꙗ҆́ко
не и҆знеможетъ ѿ б҃а всѧкъ гл҃ъ· Рече же
марїамъ. се раба̀ гн҃ѧ, бꙋди мнѣ̀ по гл҃ꙋ
твоє́мꙋ. и҆ ѿі́де ѿ неѧ̀ а҆гг҃лъ· за҃, д҃·
Въста́вши же марїа̀ въ дн҃и ты, и҆́де в го́р-
нѧа съ тща́нїемъ, въ гра҃ і҆ꙋ́довъ, и҆ вниде в
до҃ заха́рїинъ, и҆ цѣлова̀ є҆лисаведь· И҆ бысть
ꙗ҆́ко ѹ҆слы́ша [є҆лисаведь цѣлова́нїе мр҃їино][10], въз-
зыгра́сѧ младе́нецъ, въ чревѣ̀ еѧ̀. и҆ и҆спл҃ънисѧ
дх҃а ст҃а є҆лисаведь, и҆ възъпѝ гла́сомъ ве-
лїемъ, и҆ рече. бл҃ве́на ты в҆ женахъ, и҆ бл҃-
венъ пло҃ чре́ва твоє́го. и҆ ѿкꙋ́дꙋ мнѣ̀ се, да
прїидетъ мати г҃а моє́го къ мнѣ̀; се бо ꙗ҆́ко
бы҃ гла҃ цѣлова́нїа твоє́го въ ѹ҆́шїю моеѝ,
възыграсѧ (младе́нецъ ра́дощами)[11] въ чревѣ̀
моє́мъ· И҆ бл҃же́на вѣ́ровавшїа, ꙗ҆́ко бꙋ́детъ
съвръшенїе гл҃анымъ є҆́й ѿ г҃а· И҆ рече марї-
а́мъ. вели́читъ дш҃а моа г҃а, и҆ възра́довасѧ
дх҃ъ мой ѡ҆ бз҃ѣ сп҃сѣ моемъ· Ꙗ҆́ко призрѣ на
смире́нїе рабы своеѧ̀. се бо ѿ нн҃ѣ блажатъ
мѧ вси ро́ди. Ꙗ҆́ко сътворѝ мнѣ̀ вели́чїе си́л-
ный, и҆ ст҃ое и҆мѧ є҆го· И҆ млⷭ҇ть є҆го в ро҃ и҆ ро҃
на боѧ́щїимсѧ є҆го· Сътвори дръжа́вꙋ мы́ш-
цею своеѝ, расточѝ гръдыѧ мысли ср҃ца и҆хъ·
Низложи си́лныѧ съ престолъ, и҆ възнесѐ сми-
і҆саї́а м҃а ре́ныѧ. *алчꙋщаѧ и҆спл҃ъни бл҃гъ, и҆ бога́тѧ-
щаасѧ ѿпꙋсти тща· Въспрїа́тъ і҆и҃лѧ ѻ҆́т-
а҃ мѡ҃ з҃і рока своє́го, помѧнꙋти ми́лости. *ꙗ҆́коже гл҃а
къ ѿц҃емъ на́шимъ, а҆враа́мꙋ и҆ сѣ́мени є҆го до
вѣ́ка· Пребысть же марїа̀ с нею ꙗ҆́ко (три
мц҃а)[12], и҆ възврати́сѧ в҆ домъ сво́й· Є҆лиса-
вети же и҆спо́лнисѧ вре́мѧ родити є҆́й, и҆ роди
сн҃а. и҆ слы́шашѧ ѻ҆кр҃тъ живꙋщеѝ и҆ ѹ҆жикы
еѧ̀, ꙗ҆́ко възвели́чилъ є҆сть г҃ь млⷭ҇ть свою с
нею, и҆ радовахꙋсѧ с нею· И҆ бысть въ [ѻ҆с-
мый дн҃ь][13], прїидо́шѧ ѻ҆брѣзати ѻ҆трочѧ̀ и҆
нарица́хꙋ е҆ и҆менемъ ѿц҃а є҆го заха́рїю. и҆ ѿ-
вѣща́вши ма́ти є҆го, рече. нѝ, н҆о да наречѐт-
сѧ і҆ѡа́ннъ, и҆ рѣшѧ к҆ ней, ꙗ҆́ко никтоже
є҆сть в҆ сро҃ствѣ твоє́мъ, и҆же нарица́етсѧ и҆-
менемъ тѣмъ· (И҆) помава́хꙋ (-)[14] ѿц҃ꙋ є҆го,
є҆же ка́ко бы хотѣлъ нарещи е҆· І҆ и҆спрошъ

32 Цей буде великим і назветься сином
Вишнього. І Господь Бог дасть Йому
престол Давида, його батька. **33** І Він
зацарює в домі Якова навіки. *І Його дан. 7 мих. 4
царству не буде кінця. **34** Сказала ж
Марія до ангела: Як це буде, коли я
мужа не знаю? **35** І ангел, відповівши,
сказав їй: На тебе зійде Святий Дух, і
тебе огорне сила Всевишнього. Тому і
те святе, що народиться, назветься Бо-
жим Сином. **36** І ось Єлизавета, твоя
родичка, і та зачала сина у своїй ста-
рості. І це їй шостий місяць, що нази-
вається неплідною. **37** Бо у Бога ніяке
слово не буде безсильним. **38** Сказала ж
Марія: Ось *я* господня рабиня, хай буде
мені за твоїм словом! І ангел відійшов
від неї. *поч. 4*

39 А Марія в днях тих, вставши, пі-
шла з поспіхом в гірські околиці до
Юдиного міста. **40** І ввійшла до Заха-
рііного дому, і привітала Єлизавету. **41** І
сталося, що як почула Єлизавета
Маріїне привітання, заворушилося не-
мовля в її лоні. І Єлизавета сповнилася
Святим Духом, **42** і закликала ве ликим
голосом, і сказала: Ти благословенна
між жінками і благословенний плід
твого лона! **43** І звідки мені це, щоб до
мене прийшла мати мого Господа? **44**
Бо ось як в моїх вухах був голос твого
привітання, немовля з радощів заво-
рушилось в моєму лоні. **45** І блаженна
та, що повірила, що здійсниться ска-
зане їй від Господа. **46** І сказала Марія:
Величає моя душа Господа, **47** і мій
дух зрадів в Бозі, моєму Спасителі, **48**
бо Він зглянувся на покору своєї раби-
ні. Ось бо віднині блаженною мене зва-
тимуть всі роди, **49** бо величне зробив
мені Сильний! І святе Його ім’я. **50** І
його милосердя з роду і в рід на тих,
що Його бояться. **51** Він зробив владу
своєю рукою, розсіяв гордих думками
їхнього серця. **52** Він скинув сильних з
престолів і підняв покірних, **53** *голод- іс. 41
них наповнив добрами і багатих відпус-
тив з нічим. **54** Прийняв Ізраїля, свого
слугу, щоб згадати милосердя, **55** *так мой1. 17
як сказав до наших батьків – Авраама і
його насіння довіку! **56** Перебула ж
Марія з нею якихось три місяці і по-
вернулася до свого дому. **57** Єлизаветі
ж виповнився час родити. І вона по-
родила сина. **58** І почули ті, що жили
довкруги, і її родина, що Господь з нею
возвеличив своє милосердя. І вони
раділи з нею. **59** І сталося, що в вось-
мому дні прийшли обрізати дитину. І
називали її Захарією, іменем його бать-
ка. **60** І відповівши, його мати сказала:
Ні, але хай назветься Іваном! **61** І ска-
зали їй, що немає нікого в твоїй родині,
який називається тим іменем. **62** І го-
ворили його батькові знаками, як би
він хотів його назвати. **63** І попро-
сивши дощецку, він написав, кажучи:

Іван – буде йому ім'я! І всі ди-
вувалися. **64** Зразу ж відкрились його
уста і його язик. І він говорив, бла-
гословляючи Бога. **65** І страх був на
всіх, що жили довкруж них, і в усій
Юдейській околиці розповідалося про
всі ці слова. **66** І всі, що чули, покла-
ли у своєму серці, кажучи: Ким, от-
же, буде ця дитина? І господня рука
була з ним. **67** І Захарія, його батько,
наповнився святим духом і пророку-
мат. 1 вав, кажучи: **68** *Благословенний Гос-
подь Бог ізраїльський, бо відвідав і
зробив визволення своєму народові.
69 І Він підняв нам ріг спасіння в до-
єре. 23 мі Давида, свого слуги, **70** *як запо-
відав устами святих його пророків,
що є відвіку, **71** спасіння від наших
ворогів і з руки всіх, що нас нена-
видять, **72** щоб зробити милосердя з
мой1. 26 нашими батьками і згадати свій свя-
єре. 6 тий завіт, **73** *клятву, якою клявся до
пс. 104 Авраама, нашого батька, дати нам **74**
без страху, що визволилися з руки
наших ворогів, **75** щоб Йому служити
преподобністю і праведністю перед
Ним всі дні нашого життя. **76** І ти,
дитино, назвешся пророком Вишньо-
го, бо ітимеш перед господнім лицем,
щоб підготувати його дороги, **77** дати
розум спасіння його народові на від-
пущення їхніх гріхів, **78** задля ми-
лосердя, милосердя нашого Бога, в
зах. 3 якому нас відвідав *Схід з висоти, **79**
щоб просвітити тих, що сидять в тем-
ряві і смертній тіні, спрямувати наші
ноги на мирну дорогу! **80** Дитина ж
росла і кріпилася духом. І Він був в
пустелях до дня своєї появи Ізраїлеві.

Глава 2, *поч. 5*

1 Сталося ж, що в тих днях вий-
шов наказ від цісаря Августа перепи-
сати всю вселенну. **2** Цей перепис
вперше був, коли Сирією володів Ки-
риній. **3** І всі йшли записатися, кож-
ний до свого міста. **4** Пішов же Йо-
ів. 7 сиф з Галилеї, з міста Назарет, *до
Юдеї, до Давидового міста, що зветь-
ся Вифлеєм, тому що він був з Дави-
дового дому і роду, **5** записатися з
Марією, зарученою йому жінкою, що
була вагітною. **6** Сталося ж, що коли
вони були там, сповнилися дні, щоб
мат. 2 їй родити. **7** *І вона породила свого
первородного – Сина, і обвила Його,
і поклала Його в яслах, тому що не
було для них місця в будинку. **8** І пас-
тухи в тій околиці чували і стерегли
нічну сторожу над своїм стадом. **9** І
ось господній ангел став між ними, і
господня слава осяяла їх. І вони зля-
калися великим страхом. **10** І сказав
їм ангел: Не бійтеся, бо ось я благо-
віщу вам велику радість, яка буде
всьому народові, **11** що вам сьогодні
в Давидовому місті народився Спаси-

дщицу, написа глѧ. іѡаннъ будетъ имѧ е-
му. и чюждахусѧ вси. Ѿвръзошасѧ же сѧ оуста
его абїе, и ѧзыкъ его, и глаше блвѧ ба. И
бысть на всѣхъ страхъ живущихъ ѡкртъ ихъ,
и въ всеи (странѣ)[15] іудеистѣи повѣдаеми бѣ-
ху вси гли сїи. И положиша вси слышавшеи в
срци своемъ глюще. что убо ѡтроча се бу-
детъ; и [-][16] рука гнѧ бѣ с нимъ. И захарїа
ѡцъ его исполънисѧ дха ста. и прречествова
глѧ. *Блвенъ гь бъ Ілевъ. ѧко посѣти, и сь- ма а
твори избавленїе людемъ свои. И възъдвиже рогъ
спсенїа нā в дому двдвѣ ѡтрока своего, *ѧ- єрѣа кг
коже гла оусты [стыхъ сущихъ ѿ вѣка
пррокъ его][17], спсенїе ѿ врагъ нашихъ, і из ру-
кы всѣхъ ненавидѧщихъ насъ. сътворити
млтъ съ ѡцы нашими, и помѧнути за- а мо кв
вѣтъ стыи свои. *клѧтву еюже клѧтсѧ къ єрѣа ѕ
авраамѹ ѡцу нашему, дати намъ бе страха ѱло рд
из рукы [врагъ нашихъ][18] избавльшемсѧ. служи-
ти ему прпбїемъ, и правдою пре нимъ всѧ
дни {живота}[19] нашего. И ты (-)[20] ѡтроча пр-
ркъ вышнаго наречешисѧ, преидеши бо [предъ
лицемъ][21] гнимъ оуготовати пути его. дати
разумъ спсенїа людемъ его, въ ѡставленїе
грѣхъ и. млрдїа ради млти ба нашего, в них-
же посѣти насъ *въстокъ свыше. просвѣти- захарїа г
ти въ тмѣ и сѣни смертнѣи сѣдѧщаѧ, на-
правити ногы наша на путь миренъ. Ѿт-
роча же растѧше и крѣплѧшесѧ дхомъ. и бѣ
в пустынахъ, до дне ѧвленїа своего къ Ілю.

Глава, в. за, е.

Бысть же въ дни ты, изыде повелѣнїе
ѿ кесарѧ августа, написати всю все-
ленную. се написанїе первое бысть. владу-
щу сирїею, киринию. і идаху вси напи-
сатисѧ кождо въ свои градъ. възиде же (-)[1] ио-
сифъ ѿ галилеа, из града назареда. *въ іу- іѡа з
дею въ градъ двдвъ, иже нарицаетъсѧ (вид-
леомъ)[2], зане быти ему ѿ дому и ѡчьства
двдва, написатисѧ с марїею [ѡбрученою ему же-
ною][3] сущею непраздною. бысть же егда бысти
тѹ, исполнишасѧ днїе родити еи. *и роди ма в
сна своего первенца, и повитъ его. и положи его
въ ѧслехъ, зане не бѣ има мѣста въ ѡбите-
ли. И пастырїе бѣху в (тоиже странѣ)[4] бдѧ-
ще, и стрегуще стражду нощную ѡ стадѣ
своемъ. и [се][5] агглъ гнь ста в нихъ, и слава
гнѧ ѡсїа ихъ. и оубоѧшасѧ страхомъ велї-
емъ. и рече имъ агглъ, не боитесѧ. се бо бл-
говѣствую вамъ радость велїю, ѧже будетъ
всѣмъ людемъ. ѧко родисѧ вамъ дне спсъ,

и҆́же є҆́сть х҃с г҃ь, въ гра́дѣ дв҃двѣ. и҆ сѐ ва́мъ
зна́мєнїє, ѡ҆бра́щете младе́нецъ пови́тъ {ле-
жа́щь}[6] въ я҆́слехъ. и҆ внеза́пꙋ бы́сть съ а҆́гг-
ломъ мно́жество во́й нбⷭ҇ныхъ, хвала́щихъ бг҃а, и҆
гл҃ющи́хъ. сла́ва въ вы́шнихъ бг҃ꙋ, и҆ на земли̑
ми́ръ, [въ чл҃вѣцѣхъ бл҃говоле́нїе][7]. И҆ бы́сть ꙗ҆́ко
ѿидо́ша ѿ ни́хъ на нб҃о а҆́гг҃ли. [и҆ чл҃вѣцы][8]
па́стырїе рѣ́ша дрꙋ́гъ ко̀ дрꙋ́гꙋ, пре́йдемъ до
вифлее́ма, и҆ ви́димъ гл҃ъ се́й бы́вшїй, и҆́же г҃ь ска-
за̀ на́мъ. И҆ прїидо́ша поспѣ́шшеса, и҆ ѡ҆брѣ-
то́ша марїа́мь же і҆ і҆ѡ́сифа, и҆ младе́нецъ ле-
жа́щь въ я҆́слехъ. Ви́дѣвша же, сказа́ша ѡ҆
гл҃ѣ гл҃аннѣмъ и҆̀мъ ѡ҆ ѡ҆трочя́ти се́мъ. и҆ вси̑
слы́шавшеи̑, диви́шася ѡ҆ гл҃анныхъ ѿ па́с-
тырїи к ни́мъ. Марїа́мь же съблюда́ше (вся)
гл҃ы сїа, слага́ющи в̾ срⷣцы свое́мъ. за҃, ѕ҃.
И҆ възвратиша́ся па́стырїе, сла́вяще и҆ хвала́-
ще бг҃а ѡ҆ всѣ́хъ ꙗ҆́же слы́шаша и ви́дѣша, ꙗ҆́ко-
же гл҃ано бы́сть к ни́мъ. *И҆ є҆гда̀ и҆спо́лниша-
ся (ѡ҆смь днїи)[9], да ѡ҆брѣ́жꙋтъ є҆го̀, и҆ нареко́-
ша и҆мѧ̀ є҆мꙋ̀ і҆с҃, нарече́нное а҆́гг҃еломъ пре́жде да-
же не зача́сѧ въ чре́вѣ. И҆ є҆гда̀ и҆спо́лнишася днїе
ѡ҆чище́нїа є҆ю̀ по зако́нꙋ мѡѷсе́овꙋ. за҃, з҃.
Възнесо́ста є҆го̀ въ і҆ерⷭ҇ли́мъ, поста́вити (є҆го̀) пре́д
гмⷭ҇ъ, ꙗ҆́коже є҆́сть пи́сано в зако́нѣ гн҃и, *ꙗ҆́ко
всѧ́къ младе́нецъ, мꙋ́жеска по́лꙋ, разверза́а ложе-
сна̀, ст҃о гв҃и наречетсѧ. И҆ є҆́же да́ти жр҃твꙋ,
по рече́нномꙋ в зако́нѣ гн҃и, два̀ го́рличища, и҆ли
два птенца го́лꙋбина. за҃, и҃.
И҆ сѐ [бѣ̀ чл҃къ][10] въ і҆ерⷭ҇ли́мѣ, є҆мꙋ́же и҆мѧ̀ симе-
о́нъ, и҆ чл҃къ се́й пра́веденъ и҆ бл҃гочести́въ, ча́а
ѹ҆тѣ́хы і҆и҃левы, и҆ дх҃ъ бѣ̀ ст҃ъ в не́мъ. и҆
бѣ̀ є҆мꙋ̀ ѡ҆бѣща́нно дх҃омъ ст҃ымъ, не ви́дѣ-
ти смр҃ти, пре́же да́же не ви́дитъ х҃а гн҃ѧ. И҆
прїи́де дх҃омъ в̾ црⷦ҇ковь, И҆ є҆гда̀ в̾ведо́ста роди́-
телѧ ѡ҆́трочѧ і҆с҃а, сътвори́ти и҆́ма по ѡ҆бы́чаю
зако́нномꙋ ѡ҆ не́мъ. и҆ то́й прїе́мъ є҆го̀ на рꙋ́кꙋ
[своѝ][11], и҆ бл҃ви бг҃а, и҆ ре́че. нн҃ѣ ѿпꙋща́еши раба̀
твое́го вл҃ко, по гл҃ꙋ твое́мꙋ с ми́ромъ. ꙗ҆́ко
ви́дѣстѣ ѡ҆́чи мои сп҃се́нїе твое, є҆́же є҆си ѹ҆го-
то́валъ пре́д лицемъ всѣ́хъ лю́дїи. свѣ́тъ въ ѿ-
кровенїе ꙗ҆зы́комъ, и҆ сла́вꙋ лю́дїи твои҆́хъ і҆и҃-
лѧ. И҆ бѣ̀ [і҆ѡ́сифъ][12], и҆ мт҃и [є҆го̀][13], чюдѧ́ща-
сѧ ѡ҆ гл҃емыхъ ѡ҆ не́мъ. И҆ бл҃ви ѧ҆̀ симео́нъ, и҆
рече к̾ марїи ма́тери є҆го̀. *се (лежи́тъ се́й)[14] на
паденїе и҆ на въста́нїе мно́гымъ въ і҆и҃ли, и҆
въ зна́менїе прерѣка́емо. и҆ тебѣ̀ же само́й
дш҃ꙋ про́йдетъ (ѡ҆рꙋ́жїе)[15], ꙗ҆́ко ѹ҆бо да ѿкры́ютъ-
сѧ ѿ мно́гъ срⷣцъ помышле́нїа. И҆ бѣ̀ а҆́нна
прⷪ҇рчица, дщи фанꙋ́илева, ѿ ко́лѣна а҆сѷ́рова. си
заматорѣ́вши въ дне́хъ мно́зѣхъ, живши с̾ мꙋ-
жемъ (се́дмь лѣ́тъ)[16] ѿ дѣ́вства своего, и҆ та

Left margin: мо̀ ѕ҃і / г҃ мо̀ в҃і / і҆ѡа҃ з҃ (beside vv. 21); в҃ мо̀ г҃і / і҆ќв и҃ і҆д / д҃ мо̀ и҃ (beside v. 23); і҆са́иа и҃ / к҃рп д҃ / а҃ петр҃ в҃ / м҃а і҆ќа (beside v. 34)

тель, що є Христос Господь. **12** І ось
вам знак: знайдете повите немовля,
що лежить в яслах. **13** І раптом з ан-
гелом з'явилося множество небесних
вояків, що хвалили Бога і говорили:
14 Слава на висотах Богові і на землі
– мир в людях доброї волі! **15** І ста-
лося, що коли відійшли від них анге-
ли на небо і люди-пастухи сказали о-
дин до одного: Перейдімо до Вифле-
єму і подивімося на це слово, що ста-
лося, яке сказав нам Господь! **16** І по-
спішившись, вони прийшли і знайшли
Марію ж, і Йосифа, і Немовля, що ле-
жало в яслах. **17** А побачивши, вони
розповіли про слово, сказане їм про
цю Дитину. **18** І всі, що почули, диву-
валися зі сказаного до них пастуха-
ми. **19** Марія ж зберігала всі ці слова,
укладаючи у своєму серці. *поч. 6*

20 І пастухи повернулися, славля-
чи і хвалячи Бога за все, що чули і мой1. 17
бачили, як було до них сказано. **21** *І мой3. 12
коли виповнилося вісім днів, щоб ів. 7
Його обрізати, вони й назвали його
ім'я Ісус, сказане ангелом скоріше
ніж Він зачався в лоні. **22** І коли
сповнилися дні їхнього очищення за
законом Мойсея, *поч. 7*

Його понесли до Єрусалиму, щоб
поставити Його перед Господом. **23**
Так як є написано в господнім законі, мой2. 13
*що кожне немовля чоловічого роду, 22 і 34
що відкриває лоно, назветься святе мой4. 8
Господеві. **24** І щоб дати жертву згід-
но з сказаним в господнім законі: дві
горлиці або два птахи голуби. *поч. 8*

25 І ось в Єрусалимі був чоловік,
якому ім'я Симеон. І цей чоловік
праведний і шляхетний, що очікував
ізраїльської утіхи; і в ньому був свя-
тий дух. **26** І йому було обіцяно Свя-
тим Духом, що не побачить смерті,
поки не побачить Господнього Хрис-
та. **27** І він прийшов духом до церк-
ви. І коли батьки ввели дитину Ісуса,
щоб їм зробити з Ним згідно з закон-
ним звичаєм, **28** і той взяв Його на
руки свої і поблагословив Бога, і ска-
зав: **29** Нині відпускаєш твого раба,
Владико, згідно з твоїм словом, з ми-
ром, **30** бо мої очі побачили твоє спа-
сіння, **31** яке Ти підготував перед ли-
цем всіх народів. **32** Світло на від-
криття поганам і славу твого народу
Ізраїля! **33** І Йосиф, і його мати диву-
валися тим, що було сказане про
Нього. **34** І поблагословив їх Симеон, іс. 50
і сказав до Марії, його матері: *Ось рим. 9
цей лежить на упадок і на піднесення пет1. 2
багатьох в Ізраїлі, і на знак супереч- мат. 21
ливості. **35** І тобі ж самій зброя про-
шиє душу, щоб, отже, відкрилися
думки численних сердець. **36** І була
пророчиця Анна, Фануїлова дочка, з
Асирового племені. Вона, постарів-
ши в численних днях, поживши з му-

жем сім років від свого дівоцтва, **37** і вона вдова, якихось вісімдесяти чотирьох років, яка не відходила від церкви, служачи день і ніч постом і молитвами. **38** І та, прийшовши в тій годині, визнавалася Господеві і говорила про Нього всім, що очікували визволення в Єрусалимі. **39** І як все скінчилося за господнім законом, повернулися до Галилеї, до свого міста Назарет. **40** Дитина ж росла і міцніла духом, наповнюючись премудрістю, і божа ласка була на Ньому. **41** І ходили його батьки кожного року до Єрусалиму на празник Пасхи. **42** І коли Йому було дванадцять літ, як вони ішли до Єрусалиму за звичаєм празника, **43** і коли скінчилися дні, і вони поверталися, хлопець Ісус залишився в Єрусалимі. І не знав Йосиф і його мати. **44** А думаючи, що ж Він є у натовпі, вони пройшли день дороги. І шукали Його між родиною і між знайомими, **45** і не знайшовши Його, вони повернулися до Єрусалиму, шукаючи Його. **46** І сталося, що по трьох днях знайшли Його в церкві, коли Він сидів серед учителів, і слухав їх, і запитував їх. **47**Дивувалися ж всі, що Його слухали, його розумом і відповідями. **48** І побачивши Його, вони здивувалися. І до Нього сказала його мати: Дитино, чому ти нам так зробив? Ось твій батько і я, вболіваючи, тебе шукали. **49** І Він сказав до них: Чому ви Мене шукали? Чи ви не знаєте, що Мені треба бути в тому, що мого Батька? **50** І ті не зрозуміли слова, яке Він їм сказав. **51** І Він пішов з ними, і прийшов до Назарету, і підпорядковувся їм. А його мати зберігала всі ці слова у своєму серці. **52** І Ісус поступав в премудрості, і рості, і ласці в Бога і людей.

вдова ꙗко лѣтъ ѡсмьдесѧтъ четыри, ꙗже не ѿхождаше ѿ црькви, постомъ и млтвами служащи (днь и нощь)[17]. И та в той часъ приставши. исповѣдавшесѧ (гви)[18], и глаше ѡ немъ всѣмъ чающимъ избавленїа [въ їерлимѣ][19]. И ꙗко скончашасѧ вса по закону гню, възвратишасѧ в галилею, въ градъ свои назаредъ. Ѡтроча же расташе и крѣплашесѧ [дхомъ][20], исплънѧасѧ премудрости, и блгть бжїа бѣ на немъ. И хождаста родителѧ его на всѧко лѣто въ їерлимъ, в празникъ пасхы. И егда бысть (двоюнадесѧте лѣту)[21], въсходѧщемъ имъ [въ їерлимъ][22] по ѡбычаю празника, и скончавшемъ днїи, (и) възвращающимсѧ имъ. ѡста {ѡтрокъ Іс}[23] въ їерлимѣ, и не [разумѣ їѡсифъ, и мати][24] его, мнѣвша же его в дружинѣ сущa, преидоша днє путь, и іскаста его в сродницѣхъ и в знаемыхъ. и не ѡбрѣтша (его), възвратистасѧ въ їерлимъ взыскающа его. и бысть по (трїехъ днехъ)[25], ѡбрѣтоста его в цркви, сѣдѧща посредѣ оучителїи, и послушающа ихъ, и въпрашающа ихъ. Оужасаху же сѧ вси послушающеи его, ѡ разумѣ и ѡ ѿвѣтехъ его. И (видѣвша)[26] его, дивистасѧ, и (к нему мти его рече)[27]. чадо, что сътвори нама тако; се ѿцъ твои и азъ болѧща искаховѣ тебе. И рече к нима. что ꙗко искасте мене; не вѣста ли ꙗко в тѣхъ ꙗже ѿца моего достоитъ быти ми; и та не разумѣста глā, иже глā има. И сниде с нима, и прїиде в назаредъ, и бѣ повинуасѧ има. (-)[28] мти (же) его съблюдаше [вса глы сїа][29] в срци своем. И Іс, преспѣваше премудростїю и възрастомъ и блгтїю ѿ Ба и члкъ.

Глава 3, *поч. 9*

1 А в п’ятнадцятім році володіння цісаря Тиверія, як Юдеєю володів Понтійський Пилат, і Ирод був четвертовладним Галилеї, а Филип, його брат, був четвертовладним Ітуреї і Трахонітської країни, і Лисаній був четвертовладним Авилинії, **2** при архиєреї Анни і Каяфи було боже слово
мат. 3 мар. 1 ів. 1 до Івана, Захаріїного сина, в пустині. **3** *І він пройшов усю Йорданську околицю, проповідаючи хрещення покаяння на відпущення гріхів, **4** так як
іс. 40 мат. 3 мар. 1 ів. 1 є написано в книзі слів пророка Ісаї, що говорить: *Голос того, що кличе в пустині: Підготуйте господню дорогу, простими робіть Його стежки! **5** Всяка дебря наповниться і всяка гора і вершок знизиться! І погане буде добрим і гостре – гладкими дорогами, **6** і всяке тіло побачить боже спа-

Глā, г. зā, д.

В (пѧтое же надесѧть лѣто)[1] влчества тиверїа кесарѧ, ѡбладающу понтїискому пилату їудееѡ. и четвертовластвующу галилееѡ ироду. филиппу же брату его четвертовластвующу итурїею и трахонитъскою страною, и лисанїю, авилинїею четвертовластвующу. прї архїереи аннѣ и каиафѣ, бысть глъ бжїи къ їѡанну захарїину сну в пустыни. *и прїиде въ всю страну иѡрданскую, проповѣдаа крщенїе покаанїа въ ѡставленїе грѣховъ, ꙗкоже есть писано в книзѣ словесъ ісаиа пррка (глюща). *глā въпїющаго в пустыни. оуготовайте путь гнь, правы творите стезѧ его всѧка дебрь исполнитсѧ, и всѧка гора и холмъ смѣритсѧ. И будутъ стропотнаѧ въ праваѧ. и ѡстрїи в пути глакы. И мѳа г мрā а їѡн а
ісаиа м мѳа г мрā а їѡа а

оу҆зрит всѧка плоть сп҃се́ніе бж҃іе· гл҃аше (же)[2] и҆сходѧщим наро́дом кр҃ти́тисѧ ѿ него. *порожде́нїа е҆хи́днова, кто сказа̀ вам бѣжа́ти ѿ грѧ́дущаго гнѣва; сътвори́те оу҆бо плоды досто́йны покаа́нїа, и҆ не начина́йте гл҃ати в себѣ, ѿц҃а и҆мамы а҆враа́ма. гл҃ю бо вам, ꙗ҆ко мо́жет бг҃ ѿ ка́менїа сего въздви́гнути ча́да а҆враа́му. оу҆же бо и҆ сѣки́ра при корени (дре́ва)[3] лежи́т. всѧ́ко оу҆бо дре́во не творѧ́щее плода добра, посѣка́етсѧ и҆ въ о҆гнь вмѣта́етсѧ· И въпраша́ху е҆го народи гл҃юще. что оу҆бо сътвори́м· ѿвѣщав же гл҃а и҆м. *и҆мѣ́ай двѣ ри́зѣ, да подасть не и҆мущему. і и҆мѣ́ай бра́шна, такоже да твори́т· Прїидо́ша же и҆ мытаре кр҃ти́тисѧ (ѿ него), и҆ рѣша к нему. оу҆чи́телю, что сътвори́м; о҆́нже рече к ни́м, ничтоже боле ѿ повелѣ́ннаго вам твори́те· въпраша́ху же е҆го и҆ воини гл҃юще. [и҆ мы́ что сътвори́м][4]; и҆ рече к ни́м. никогоже о҆би́дите, ни о҆клеветава́йте. и҆ дово́лни бу́дете о҆бро́кы ва́шими· Чаѧ́ющем же лю́дем, и҆ помышлѧ́ющем всѣм в ср҃дцых свои́х о҆ і҆оа́ннѣ, е҆да то́й е҆сть х҃с, ѿвѣщава́ше (і҆оа́нн всѣм, гл҃ѧ)[5]· *А҆зъ оу҆бо водою кр҃ща́ю вы, грѧде́т же крѣплїи мене, е҆му́же нѣсмь досто́йн ѿрѣши́ти реме́нь сапо́гу е҆го, то́й вы кр҃ти́т д҃хом ст҃ы́м, и҆ о҆гне́м· *Е҆му́же лопа́та в руку е҆го, [и҆ о҆треби́т][6] гумно своѐ, [и҆ събере́т][7] пшени́цу в житницу свою. плѣвы же съжеже́т о҆гнем негаса́ющим. мно́га же оу҆бо і и҆на оу҆тѣшаа, бл҃говѣствова́ше лю́дем· зач҃, і·

*І҆ро́д же четвертовластник о҆блича́ем ѿ него, о҆ і҆родиѧ́дѣ женѣ брата свое́го, и҆ о҆ всѣх ꙗ҆же сътворѝ злаѧ и҆род. (и҆) приложи и҆ се над всѣми, и҆ затворѝ і҆оа́нна в темни́ци· Бы́сть же е҆гда кр҃ти́шасѧ вси людїе. (-)[8] і҆и҃су кр҃щшусѧ и҆ молѧ́щусѧ, ѿверзесѧ нб҃о, *и҆ сни́де д҃х ст҃ыи теле́сным о҆бразом ꙗ҆ко голубь нань· И глас с нб҃се бы́сть (гл҃ѧ). ты е҆си сн҃ мои възлюбленныи, о҆ тебѣ бл҃говолих· зач҃, аі·

И то́й бѣ і҆с҃, (ꙗ҆ко лѣтом тридесѧте. начина́а)[9], сын [ꙗ҆ко мним сн҃][10] і҆о́сифов, и҆лїев. (маттда́нов)[11], левїи́н. мельхі́ин, и҆анна́ев. и҆о҆сїфов, маттадїе́в. а҆мо́сов, наоу́мов. е҆сли́мов, нагге́ов. маа́дов, матта-ди́ев. семі́ев, (і҆о́сифов)[12]. (і҆оу҆дин)[13], и҆о҆анна́нов. риси́ев, зоровавелев. саладі́илев, нирїев. мелхїев, а҆ддїев. коса́мов, (е҆лмо́дамов)[14]. и҆ров, (і҆о҆сїе́в)[15]. е҆лїезеров, і҆о҆ри́мов, (матт-да́тов)[16], левїин. симео́нов, і҆оу҆дин. і҆о́сифов, (і҆о҆ана́мов)[17]. е҆лиаки́мов, мелеа́ев.

мѳа г
іа́ков в
іоа̃ в
мѳа г
мар а
іоа̃ а
дѣа̃ а
аі и҆ ді
мѳа г
мѳа ді
мар ѕ
мѳа г
мар а
іоа̃н а

сіння! 7 Він же говорив тим юрбам, що виходили, щоб хреститися від нього: *Роде гадючий, хто вам сказав тікати від надходячого гніву? 8 Отже, зробіть плоди, гідні каяття, і не починайте говорити в собі: Маємо батька Авраама! Кажу бо вам, що Бог може з цього каміння підняти дітей Авраамові. 9 Бо вже і сокира лежить при корені дерева. Отже, кожне дерево, що не робить доброго плоду, зрубується і кидається до вогню. 10 І запитували його юрби, кажучи: Отже, що робити? 11 Відповівши ж, він сказав їм: *Хто має дві одежі, хай дасть тому, що не має, і хто має їжу, хай так само робить! 12 Прийшли ж і митарі хреститися від нього і сказали до нього: Учителю, що нам робити? 13 Він же сказав до них: Не робіть нічого більше від наказаного вам! 14 Запитували ж його і вояки, кажучи: І ми, що нам робити? І він сказав до них: Нікого не кривдіть ані не обмовляйте і задовольняйтесь вашею платнею. 15 Як же народ чекав і всі думали у своїх серцях про Івана, чи той є Христос, 16 Іван відповідав всім, кажучи: *Отже, я вас хрещу водою, іде ж сильніший від мене, якому я не є гідний розв'язати ремінь його обуви. Той вас охрестить святим духом і вогнем. 17 *Йому лопата в його руках, і Він очистить свій тік і збере пшеницю до своєї житниці, полову ж спалить невгасимим вогнем. 18 Багато ж, отже, і іншого, потішаючи, він благовістив народові. *поч. 10*

19 *Ірод же четвертовладний, картаний ним за Іродіяду, жінку свого брата, і за все зло, яке зробив Ірод, 20 і додав і це до всього, і замкнув Івана до в'язниці. 21 Сталося ж, що коли хрестилися всі люди, як Ісус охрестився і молився, – небо відкрилося, 22 і на нього *Святий Дух зійшов тілесним видом як голуб. І був голос з неба, що промовляв: Ти є мій улюблений Син, у Тобі моє вподобання. *поч. 11*

23 І був Той Ісус, якихось років тридцяти, коли розпочинав, будучи нібито сином Йосифовим, Ілієвим, 24 Маттановим, Левіїним, Мельхіїним, Яннаєвим, Йосифовим, 25 Маттатієвим, Амосовим, Наумовим, Єслимовим, Наггеєвим, 26 Маатовим, Маттатієвим, Семієвим, Йосифовим, Юдиним, 27 Йоаннановим, Рисієвим, Зоровавелевим, Салатіїлевим, Нирієвим, 28 Мелхієвим, Аддієвим, Косамовим, Елмодамовим, Ировим, 29 Йосієвим, Еліезеровим, Йоримовим, Маттатовим, Левіїним, 30 Симеоновим, Юдиним, Йосифовим, Йоанамовим, Елиякимовим, 31 Мелеаєвим, Меннановим, Маттатаєвим, Натано-

мат. 3
як. 2
ів. 2
мат. 3
мар. 1
ів. 1
дія. 1
11 і 19
мат. 3
мат. 14
мар. 6
мат. 3
мар. 1
ів. 1

вим, Давидовим, **32** Єсеєвим, Овидо-
вим, Воозовим, Салмоновим, Наассо-
новим, **33** Аминодавовим, Арамовим,
Йорамовим, Есромовим, Фаресовим,
Юдиним, **34** Якововим, Іссаковим,
Авраамовим, Таррановим, Нахоро-
вим, **35** Серуховим, Раґавовим, Фале-
ковим, Еверовим, Салановим, **36** Кай-
нановим, Арфаксадовим, Симоновим,
Ноєвим, Ламеховим, **37** Матусалевим,
Еноховим, Яредовим, Малелеілевим,
Кайнановим, **38** Еносовим, Ситовим,
Адамовим – Божим.

меннанов, маттадаевъ. надановъ, двдвъ. іе-
сеовъ, овидовъ. воозовъ, [салмоновъ][18]. наас-
соновъ. (аминодавовъ)[19]. {арамовъ, іоара-
мовъ}[20]. есромовъ, фаресовъ. іудинъ, іаковль. іса-
аковъ, авраамовъ. (даррановъ)[21], нахоровъ. серу-
ховъ, рагавовъ. фалековъ, еверовъ. салановъ,
каинановъ. арфаксадовъ, симоновъ. ноевъ, ламе-
ховъ. мадусалевъ, еноховъ. [іаредовъ][22], малелеи-
левъ. каинановъ, еносовъ. сидовъ, адамовъ.
бжіи·

Глава 4

мат. 4 мар. 1 **1** *Ісус же, сповнений Святого Ду-
ха, повернувся від Йордану, і був ве-
мат. 4 мар. 1 дений Духом до пустині, **2** *днів со-
рок був спокушуваний дияволом, і не
їв нічого в дні ті. І коли вони закінчи-
лися, пізніше Він зголоднів. **3** І ска-
зав Йому диявол: Якщо Ти є Божим
Сином, скажи цьому каменеві, щоб
став хлібом! **4** І відповів йому Ісус,
мойꙗ5. 8 мат. 4 кажучи: Написано є, *що не одним
хлібом житиме людина, але всяким
божим словом. **5** І диявол, повівши
Його на високу гору, показав Йому
всі царства вселенної в дочаснім часі.
6 І сказав Йому диявол: Тобі дам вла-
ду всю цю і їхню славу, бо вона мені
дана, і кому тільки хочу, її дам. **7** От-
же, якщо ти поклонишся переді
мною, тобі буде все. **8** І відповівши,
мойꙗ5. 6 і 10 Ісус йому сказав: Іди від мене, сата-
но! Написано є: *Поклонишся твоєму
мат. 4 Господеві Богові і тому одному по-
служиш! **9** І він повів Його до Єруса-
лиму, і поставив Його на церковному
крилі, і сказав Йому: Якщо Ти є Бо-
жим Сином, кинься звідси додолу. **10**
пс. 90 мат. 4 Бо написано є, *що своїм ангелам за-
повість про Тебе, щоб Тебе оберегти,
11 і на руки Тебе візьмуть, щоб ча-
сом Ти не вдарив об камінь твою но-
гу. **12** І відповівши, Ісус йому сказав,
мойꙗ5. 6 мат. 4 що є сказано: *Не спокушатимеш
твого Господа Бога! **13** І диявол, за-
кінчивши все спокушування, відій-
дія. 10 шов від Нього на час. **14** *І вернувся
Ісус у духовній силі до Галилеї, і про
Нього чутка пішла по всій околиці,
15 і Той навчав на зборах їхніх про-
славлюваний всіма. *поч. 13*
мат. 13 мар. 6 **16** І *прийшов до Назарету, де був
вихований, і ввійшов за своїм звича-
єм в день суботній до збору, і почав
читати. **17** І дали Йому книгу проро-
ка Ісаї, і відкривши книгу, Він знай-
шов місце, де було написано: **18**
іс. 6 *Господній Дух на Мені, через що
помазав Мене, послав Мене благовіс-
тити бідним, оздоровляти розбитих
серцем, проповідувати відпущення
полоненим, і сліпим – відновлення зо-
ру, відпустити побитих у відпущен-
ня, **19** проповідувати рік господнього

Гла, д. за, ві

Іс* же исполнь дха ста възвратися ѿ мѳ д мр а
іордана, и ведашеся дхомъ в пустыі-
на, *дніи четыридесяте искушаемъ мѳ д мр а
ѿ діавола. и не ꙗсть ничесоже въ дни
ты. и скончавшемся и, (послѣди) възалка (и)
рече (-)[1] єму діавол. аще снъ єси бжіи, рци ка-
меневи сему да будетъ хлѣбъ. и ѿвѣща (іс
к нему)[2] (гла). писано єсть, *ꙗко не о хлѣбѣ є мо и мѳ д
єдіномъ живъ будетъ члкъ, [но о всякомъ
глѣ бжіи][3]· И възведъ єго [діаволъ на гору
высоку][4], показа єму вся цртвіа вселенныя, в
часѣ временнѣ. и рече єму діаволъ. тебѣ дам
власть сію всю и славу ихъ, ꙗко мнѣ дана
єсть, и ємуже аще хощу, (дамъ)[5] ю. ты убо
аще поклонишися предо мною, будутъ тебѣ
вся· И ѿвѣщавъ (рече єму іс)[6]. [иди за мною є мо ѕ
сатана][7]. писано єсть. [*поклонишися гу бу и і
твоєму][8], и тому єдіному послужиши· (И) ве- мѳ д
де (-)[9] єго въ ієрлимъ, и постави (єго) на кри-
лѣ цркoвнѣмъ, и рече єму. аще снъ єси бжіи,
врьзися ѿсюду долу. писано бо єсть, *ꙗко аг- ѱало ч мѳ д
гломъ своимъ заповѣсть о тебѣ съхранити
тя, и [-][10] на рукахъ възму тя, да не ког-
да преткнеши о камень ногу твою· И ѿвѣ-
щавъ рече єму іс. ꙗко речено єсть, *не искуси- є мо ѕ мѳ д
ши га ба твоєго. и скончавъ все искушеніє ді-
аволъ, ѿиде ѿ него до времене· *И възврати- дѣꙗ і
ся іс, в силѣ дховнѣи в галилею, и вѣсть и-
зыде по всеи странѣ о немъ. и тои учаше
на сонмищихъ ихъ, славимъ всѣми· за, гі
И *пріиде в {назаредъ}[11], идѣже бѣ въспи- мѳ гі мр ѕ
танъ, и вниде по обычаю своєму в днь су-
ботныи в сонмище, и вста чести. и даша
єму [книгу исаіа пррка][12]. и разгнувъ книгу,
обрѣте мѣсто, идѣже бѣ написано. *дхь гнь ісаиа ѕ
на мнѣ, єгоже ради помаза мя, благовѣстити
нищимъ посла мя, [исцѣлити съкрушеныя
срцемъ][13], проповѣдати плѣненымъ ѿпуще-
ніє, и слѣпымъ прозрѣніє, ѿпустити съкру-
шеныя въ ѿраду, проповѣдати лѣто гне

приѧ́тно. И҆ сгну́въ кни́гꙋ, ѿда́въ слꙋзѣ, сѣ́-
де. и҆ всѣ̀ (в со́мнищи о҆́чи)[14] бѣ́хꙋ зрѧ́ще
нань. (И҆) нача́тъ (-)[15] гл҃ати к ни́мъ, ꙗ҆́ко
днесь сбы́стьсѧ писа́нїе се въ ѹ҆́шїю ва́шею. и҆
вси свѣдѣтельствова́хꙋ є҆мꙋ. за҃, ді
І҆ дивлѧ́хꙋсѧ ѡ҆ словесе́хъ бл҃гти, и҆сходѧ́щихъ
и҆зъ ѹ҆́стъ є҆го. И҆ гл҃ахꙋ. не (се́й ли є҆сть сн҃ъ
і҆ѡсі́фовъ)[16]; и҆ рече к ни́мъ. всѧ́ко рече́те мѝ
при́тчꙋ сі́ю, врачю̀ и҆сцѣлисѧ са́мъ. є҆ли́ка слы́-
ма҃ гі ма҃ ѕ і҆ѡа҃ д шахо҆ бы́вшаѧ в [капернаоу́мѣ][17], сътвори и҆
здѣ въ ѿчьствїи свое́ рече же. *а҆ми́нь гл҃ю
вамъ. ꙗ҆́ко никото́рыи пррⷪ҇къ прїѧ́тенъ є҆сть
г ц҃р зі і҆а́кѡ є въ ѿчьствїи свое́мъ. *по и҆́стинѣ же гл҃ю ва҃.
мно́гы вдови́цѧ бѣ́ша въ дн҃и и҆лїины въ і҆н-
ли, є҆гда заключи́сѧ нбо (три лѣта)[18], и҆ мцѧ
шесть, ꙗ҆́ко бы́сть гладъ вели́къ по всеи зем-
ли̏, и҆ ни къ є҆ді́нои и҆́хъ по́сланъ бы́сть и҆лїа,
то́кмо в саре́птꙋ сидо́нскꙋю, к женѣ вдовици.
д ц҃р є *И҆ мно́зи прокаже́ни бѣхꙋ (прї є҆лисеи прр҃цѣ въ
і҆нли)[19], и҆ нїє҆ді́нже ѿ них ѡ҆чи́стисѧ, то́кмо
нее́ма́нъ, сирїанинъ. И҆ і҆спо́лнишасѧ вси ꙗ҆рос-
ти в со́мнищи, слы́шавше сїа. и҆ вста́вше и҆з-
гнаша є҆го вонъ и҆з гра́да, и҆ ведо́ша є҆го до
врьхꙋ горы̀, на не́иже гра҃ (и҆хъ създанъ ба-
ше)[20], да бы́ша є҆го низри́нꙋли. ѻ҆н же про-
шедъ посрⷣѣ и҆хъ и҆дѧше. за҃, єі
ма҃ д ма҃ а И҆ *сни́де в [капернаоу́мъ][21], града галиле́иска, и҆
бѣ оуча и҆хъ в сꙋ́ботꙑ. *и҆ ѹ҆жаса́хꙋсѧ ѡ҆ оу-
ма҃ з ма҃ а чені́и є҆го, ꙗ҆ко съ власті́ю бѣ сло́во є҆го. *И҆ в
ма҃ а со́мнищи бѣ чл҃къ, и҆мы̀ дꙋхъ бѣса нечиста,
и҆ възъпѝ гласомъ велїемъ (гл҃ѧ). ѻ҆стави,
что намъ и҆ тебѣ, і҆̃се назарѧнине. пришелъ
є҆си погꙋбити на҃с; вѣмъ тѧ кто є҆си, стыи
бж҃їи. И҆ запрѣтѝ є҆мꙋ і҆с҃, гл҃ѧ. премлъчи, и҆
і҆зыди и҆з него. И҆ поврьгъ є҆го бѣсъ посредѣ, и҆-
зы́де и҆з него, никако́же вреди́въ є҆го. И҆ бысть
ѹ҆жасъ на всѣхъ, и҆ стѧза́хꙋсѧ дрꙋгъ къ
дрꙋгꙋ гл҃ще. что слово се; ꙗ҆ко власті́ю и҆ си-
лою велитъ нечистымъ дꙋховом и҆ і҆сходѧтъ;
за҃, ѕі
І҆ и҆схожⷣаше гл҃а ѡ҆ немъ въ всѧко мѣсто
ма҃ и ма҃ а страны. *вставъ же и҆з со́мнища, вни́де в
домъ си́моновъ. Те́ща же симонова бѣ ѡ҆дрь-
жима ѻ҆гнем велїемъ, и҆ молиша є҆го ѡ҆ неи. и҆
став на҃ нею, запрети ѻ҆гню, и҆ ѻ҆стави ю̀. а҆-
ма҃ г ма҃ а бї́е же вставши, слꙋжаше и҆̃. *заходѧщꙋ же
сл҃нцꙋ, вси є҆ли́цы и҆махꙋ болѧщїа недꙋгы раз-
личными, привожахꙋ и҆хъ к немꙋ. ѻ҆н же на
є҆ді́номъ ко́ждо и҆хъ рꙋцѣ възложь, и҆сцѣлѧше
ма҃ а и҆хъ. *И҆схожахꙋ же и҆ бѣси ѿ мно́гъ, въпїюще
и҆ гл҃юще, ꙗ҆ко ты є҆си [хс҃][22], сн҃ъ бж҃їи. И҆ за-
прѣщаѧ не дадѧше и҆мъ гл҃ати, ꙗ҆ко вѣдѧ-

сприйняття! **20** І замкнувши книгу, віддавши слузі, Він сів. І очі всіх в зборі дивилися на Нього. **21** І Він почав говорити до них, що сьогодні збулося це Писання у ваших вухах. **22** І всі Йому свідчили. *поч. 14*

І вони дивувалися словам ласки, що виходили з його уст, і говорили: Чи цей не є сином Йосифа? **23** І сказав до них: Напевно, скажете мені цю притчу: Лікарю, вилікуйся сам! Що ми чули, що сталося в Капернаумі,
зроби і тут, у своїй батьківщині. **24** мат. 13
Він же казав: *Амінь, кажу вам, що мар. 6
ніякий пророк не є прийнятим у своїй ів. 4
батьківщині. **25** *По правді ж, кажу црс3. 17
вам: численними були вдовиці в днях як. 5
Іллі в Ізраїлі, коли небо замкнулося на три роки і шість місяців, так що був великий голод по всій землі, **26** і ані до однієї з них не був посланим Ілля, тільки до Сарепти Сидонської,
до жінки-вдовиці. **27** *І були числен- црс4. 5
ні прокажені в Ізраїлі за пророка Єлисея, і ні один же з них не очистився, тільки сирієць Нееман. **28** І всі наповнилися люттю на зборі, почувши це, **29** і вставши, вигнали Його геть з міста, і повели Його до верху гори, на якій їх місто було збудоване, щоб Його скинути. **30** Він же, перейшовши поміж них, пішов. *поч. 15*

мат. 4
31 І *Він зійшов до Капернауму, мар. 1
галилейського міста, і навчав їх у суботи. **32** *І вони дивувалися його мат. 7
навчанню, бо його слово було з мар. 1
владою. **33** *І в зборі був чоловік, що мар. 1
мав духа нечистого – біса. І він закликав великим голосом, кажучи: **34** Облиш, що нам і Тобі, Ісусе Назарянине! Чи Ти прийшов нас погубити? Знаю Тебе, хто Ти є, – Божий Святий! **35** І заборонив йому Ісус, кажучи: Замовчи і вийди з нього! І біс, кинувши його посередині, вийшов з нього, зовсім йому не пошкодивши. **36** І на всіх був жах, і вони запитували один одного, кажучи: Що це за слово, що владою і силою наказує нечистим духам – і вони виходять? *поч. 16*

37 І чутка про Нього розходилась мат. 8
до всякого місця околиці. **38** *А вставши зі збору, Він ввійшов до Симонового мар. 1
дому. Теща ж Симонова була охоплена великою гарячкою, і Його благали про неї. **39** І Він, ставши над нею, наказав гарячці – і вона її полишила. Зараз же, вставши, вона їм слу- мат. 3
жила. **40** *Як заходило ж сонце, всі, мар. 1
що мали хворих на різні недуги, приводили їх до Нього. Він же, поклавши руки на кожного з них, оздоров-
ляв їх. **41** *А з багатьох і виходили мар. 1
біси, кричачи і кажучи, що: Ти є Христос, Син Божий! І забороняючи, Він не давав їм говорити, що знали, що

Він сам є Христос. **42** Як настав же день, вийшовши, Він пішов до пустинного місця сам. І юрби Його шукали, і прийшли до Нього, і трималися Його, щоб Він не відійшов від них. **43** Він же до них сказав, що: Й іншим містам Мені належиться благовістити боже царство, бо на це Я є посланий. **44** І Він проповідував на галилейських зборах.

ху҃ ха҃ самого сѹща. Бывшꙋ же дн҃и, изшѐдъ идѐ в пѹсто мѣсто (єдин҃), и наро́ди искахѹ єго, и пріидоша до него, и дръжахѹся єго, да не бы ѿшелъ ѿ нихъ. Ѡн же рече к нимъ. Ꙗко и дрѹгымъ градовомъ бл҃говѣстити ми подобаєтъ цр҃твіє бж҃іє, ꙗко на се посланъ єсмь. И бѣ проповѣдаа [на сонмищыхъ галилейскыхъ][23].

Глава 5, *поч. 17*

1 Сталося же, що як на Нього налягала юрба, щоб слухати боже слово, а Той стояв при Генезаретському озері, **2** і Він побачив два човни, що стояли при озері. Рибалки ж, відійшовши від них, мили сіті. **3** Ввійшовши ж до одного з човнів, який був Симонів, просив його трохи відчалити від землі, і сівши, навчав юрби з човна. **4** Коли Він перестав говорити, сказав до Симона: Відпливи в глибінь, і закиньте ваші сіті на лов. **5** І відповівши, Симон сказав Йому: Наставнику, трудившись через всю ніч, ми нічого не зловили, на твоє ж слово закину сіть! **6** І зробивши це, вони зловили дуже багато риби, аж їх сіть рвалася. **7** І вони помахали спільникам, які були в другому човні, щоб, прийшовши, допомогли їм. І вони прийшли і наповнили оба човни так, що вони тонули. **8** Побачивши ж, Симон-Петро припав до Ісусових колін, кажучи: Відійди від мене, бо я є грішним чоловіком, Господи! **9** Бо жах охопив його і всіх, що були з ним, через лов риб, яку зловили, **10** також і Якова, і Івана, Зеведеєвих синів, які були Симоновими спільниками. І сказав Ісус до Симона: Не бійся, відтепер будеш людей ловити! **11** І вони, витягнувши оба човни на землю, полишивши все, пішли вслід за Ним. *поч. 18*

Гл҃а, є҃· за҃, зі҃·

Бысть же (належащꙋ ємꙋ народꙋ)[1], да быша слышали слово бж҃іє, И той бѣ стоя (прі єзерѣ геннисаретстѣ)[2]· Рыбаріє же (ѿшедше ѿ нею)[3], плакахꙋ мрежа· Влѣз же въ єдинъ ѿ кораблю иже бѣ симоновъ, моли єго ѿ земля ѿстѹпити мало. [И сѣдъ оучаше ис корабля̀][4] народы· Ꙗкоже преста̀ гл҃я, рече к симонꙋ, постѹпи въ глꙋбинꙋ, и въврьзѣте мрежа ваша в ловитвꙋ. И ѿвѣщав симонъ, рече [ємꙋ][5]. наставниче, обнощъ всю трꙋждьшеся ничесоже ꙗхо҃, по гл҃ꙋ же твоємꙋ ввергꙋ мрежꙋ, и се сътворше, аша множество рыбъ много, протръзаше же ся мрежа и҃, и поманꙋша причастникомъ [иже бахꙋ][6] въ дрꙋземъ корабли, да пришедше помогꙋтъ имъ. И пріидоша, і исполниша оба корабля̀, ꙗко погрꙋжатися има· Видѣв же симонъ петръ, припадѐ к колѣнома і҃сова, гл҃я· изыди ѿ менѐ, ꙗко мꙋжъ грѣшенъ єсмь г҃и. оужасъ бо одръжаше єго, и вся сѹщая с нимъ, о ловитвѣ рыбъ ꙗже аша. Такожде же і иакова і иоанна, с҃на зеведеова, ꙗже бѣста обещника симонови· и рече к симонꙋ і҃с, не бойся. ѿселѣ (бꙋдеши ч҃лкы)[7] лова̀. і извлекъше (оба) корабля̀ на землю, оставльше вся, въ слѣдъ єго идоша· за҃, иі҃·

мат. 8
мар. 1
12 І *сталося, що коли Ісус був в одному з міст, – і ось чоловік, повний прокази. І він, побачивши Ісуса, впавши ниць, благав Його, кажучи: Господи, якщо хочеш, можеш мене очистити! **13** І простягнувши руку, Він доторкнувся до нього, сказавши: Хочу, стань чистим! І відразу від нього відійшла проказа. **14** І Той йому заповів нікому не розповідати, але, пішовши, покажися священикові *і принеси за твоє очищення так, як наказав Мойсей, їм на свідчення. **15** А розголос про Нього дуже розходився. І сходилися численні юрби, щоб послухати і оздоровитися в Нього від своїх недуг. **16** Той же відходив до пустелі і молився. *поч. 19*

мойЗ. 14
мат. 8
мар. 1
ниж. 15

И *бысть єгда бѣ (і҃с)[8] въ єдиномъ ѿ градовъ, и се мꙋжъ исполнь прокаженіа, [и видѣвъ][9] і҃са, па҃ ниць моляся ємꙋ гл҃я. Г҃и, аще хощеши, можеши мя очистити· и простеръ рꙋкꙋ коснꙋ єго, рекъ. хощꙋ, очистися. І абіє проказа ѿиде ѿ него· И той заповѣда ємꙋ никомꙋже повѣдати, но шедъ покажися ієреови, *и принеси о очищеніи твоємъ, ꙗкоже повелѣ моѷсіи, въ свѣдѣтельство имъ. Прохожаше же паче слово о немъ, и схожахꙋся народи мнози слышати, и цѣлитися [ѿ него][10], ѿ недꙋгъ свой. Той же бѣ ѿхода в пꙋстыню и м҃ляся· за҃, ді҃·

м҃а и҃
м҃а а҃
г҃ мо҃ ді҃
м҃а и҃
м҃а а҃
ни҃ еі҃

17 І сталося, що в одному з днів, і Той навчав. І сиділи фарисеї і зако-

И бысть въ єдинъ ѿ днїи, и той бѣ оуча̀, и бѣхꙋ сѣдаще фарисеє, и законооучителіє, иже

бѧхꙋ пришли ѿ всѧкїѧ веси галилейскїѧ, і
іоудейскїѧ, і ієрлимскїѧ, и сила гнѧ бѣ исцѣ-
мѳ҃ ѳ҃ мр҃ в҃ лѧющи [ихъ][11]· *И се мꙋжїе носѧще на одрѣ
члка, иже бѣ расслабленъ, і искахꙋ внести (его)
и положити [-][12] пред нимъ. и не обрѣтше
кꙋдѣ внести его народа ради. вълѣзше на
храмъ, сквозѣ скꙋдели низвѣсиша его съ од-
ромъ на средꙋ пред ісомъ. и видѣвъ вѣрꙋ ихъ, ре-
че (емꙋ). члче оставлѧютъ ти сѧ грѣси твои.
и начаша помышлѧти книжницы и фарисее,
глюще. кто есть сей, иже глетъ хꙋлы; кто
можетъ [оставлѧти грѣхы][13], токмо единъ
бъ; разꙋмѣв же іс помышленїѧ ихъ, ѿвѣ-
щавъ рече к нимъ. что помышлѧете въ ср-
мѳ҃ ѳ҃ мр҃ в҃ цыхъ ваших; *что есть оудобѣе рещи· остав-
лѧютъ ти сѧ грѣси твои. или рещи, въста-
ни и ходи; но да оувѣсте, ꙗко (власть имать
снъ члческий)[14] на земли ѿпꙋщати грѣхы, рече
расслабленомꙋ. тебѣ глю, въстани, (-)[15] {възь-
ми}[16] одръ твой, иди в домъ свой. і абїе
въста пред ними, вземъ на немже лежаше,
иде в домъ свой, славѧ ба. и оужасъ прїатъ
всѧ, и славлѧхꙋ ба, і исполнишасѧ страха
глюще, ꙗко видѣхом преславнаѧ днсь· за҃, кѕ
мѳ҃ ѳ҃ мр҃ в҃ И *по семъ изыде, и оузрѣ мытарѧ, именемъ
левїю, сѣдѧща на мытници. и рече емꙋ, иди
по мнѣ. и оставль всѧ, въставъ, въ слѣдъ его
иде· И сътвори чреженїе велїе левїи емꙋ въ домꙋ
своемъ. и бѣ народъ (мытарей многъ)[17], і и-
нѣхъ, иже бѣхꙋ с ними възлежаще. и роптахꙋ (кни-
жницы нань, и фарисее)[18] къ оученикомъ его глюще.
почто с мытари и грѣшникы ꙗсте и пїете; и
ѿвѣщавъ іс, рече к нимъ. не трѣбꙋютъ здра-
вїи врача, но болѧщїи. не прїидохъ призвати
праведныхъ, но грѣшныѧ в покаанїе· за҃, ка·
мѳ҃ ѳ҃ мр҃ в҃ *Они же рѣша к немꙋ. [почто][19] оученицы іоан-
нови постѧтсѧ часто, и млтвы творѧтъ,
такоже и фарисейстїи, а твои ꙗдѧтъ и пї-
ютъ; он же [-][20] рече к нимъ. еда можете сны
брачныѧ дондеже женихъ с ними есть, сътвори-
ти поститисѧ; прїидꙋт же днїе, (-)[21] егда
ѿимѣтъ бꙋдетъ ѿ нихъ женихъ, (и) тогда пос-
тѧтсѧ в тыи дни· Глаше же и притчю к
нимъ. ꙗко никтоже приставленїѧ (-)[22] ризы новы
(-)[23] приставлѧетъ на ризꙋ ветхꙋ. аще ли же, ни.
и новꙋю раздеретъ, и ветсѣи не съгласꙋет (-)[24]
еже ѿ новаго· И никтоже вливаетъ вина нова в
мѣхы ветхы, аще ли же ни, расторгнетъ (новое
вино)[25] мѣхы, и само излїетсѧ, и мѣси погиб-
нꙋ, но вино новое в мѣхы новы вливати, [и обое
съблюдетсѧ][26]. и никтоже пивъ ветхое, [абїе][27]
хощетъ новомꙋ. глетъ бо, ветхое лꙋчше есть·

новчителі, які прийшли з усякого га-
лилейського, і юдейського, і єруса-
лимського села, – і сила господня їх
оздоровляла. **18** *І ось мужі, що мат. 9 мар. 2
несли на лежаку чоловіка, який був
спаралізований, і шукали, *як* його
внести і покласти перед Ним. **19** І не
знайшовши, як внести його через
юрбу, вилізши на дім, через черепину
звісили його з лежаком на середину
перед Ісусом. **20** І побачивши їхню
віру, Він сказав йому: Чоловіче, тобі
відпускаються твої гріхи! **21** І книж-
ники, і фарисеї почали думати, кажу-
чи: Хто є Цей, що говорить хулу?
Хто може відпускати гріхи, *хіба* тіль-
ки один Бог? **22** Ісус, зрозумівши ж
їхні думки, відповівши, сказав до
них: Що думаєте у ваших серцях? **23**
*Що є легше, сказати: Відпускаються мат. 9 мар. 2
тобі твої гріхи, – чи сказати: Встань і
ходи? **24** Але щоб ви знали, що Син
Людський має владу на землі відпус-
кати гріхи. Він сказав спаралізовано-
му: Тобі кажу, встань, візьми твій ле-
жак *та* іди до свого дому! **25** І враз
вставши перед ними, взявши те, на
чому лежав, пішов до свого дому,
прославляючи Бога. **26** І жах охопив
всіх, і вони прославляли Бога і спов-
нились страхом, кажучи, що: Ми ни-
ні побачили преславне! *поч. 20*

27 І *після цього Він вийшов і по- мат. 9 мар. 2
бачив митаря на ім'я Левія, що сидів
на митниці. І сказав йому: Іди за
мною. **28** І той, залишивши все, встав-
ши, пішов слідом за Ним. **29** І Левій
зробив Йому велику гостину у своє-
му домі; і була велика юрба митарів і
інших, які з Ним лежали *при столі*. **30**
І нарікали на Нього книжники і фари-
сеї до його учнів, кажучи: Чому їсте і
п'єте з митарями і грішниками? **31** І
відповівши, Ісус сказав до них: Не
здорові потребують лікаря, але хворі.
32 Я не прийшов закликати правед-
них, але грішних до покаяття. *поч. 21*

33 *Вони ж сказали до Нього: Чому мат. 9 мар. 2
Іванові учні часто постять і моляться,
також і фарисейські, а Твої їдять і
п'ють? **34** Він же сказав до них: Чи
можете змусити до посту весільних
синів, поки з ними є жених? **35**
Прийдуть же дні, коли відбереться
від них жениха, і тоді поститимуть, в
ті дні. **36** Він же і до них говорив
притчу, що ніхто не пришиває латки
з нової одежі до старої одежі. Якщо
ж ні – і нову розідре, і зі старою не
годиться та, що з нової. **37** І ніхто не
вливає нового вина до старих міхів.
Якщо ж ні, нове вино розірве міхи – і
само виллється та міхи пропадуть. **38**
Але нове вино *треба* вливати до
нових міхів – і оба збережуться. **39** І
ніхто, пивши старе, зараз не хоче
нового, бо каже: Старе є краще.

Глава 6, *поч, 22*

мат. 12 мар. 2 мой5. 23 **1** *Сталося ж, що в друго-першу суботу Він ішов через засіяне, і зривали його учні колосся, і їли, розтираючи руками. **2** Деякі ж з фарисеїв їм сказали: Чому ви робите те, чого не годиться робити в суботи?
црс1. 21 мат. 12 мар. 2 **3** І відповівши, Ісус сказав до них: *Чи ви цього ані не читали, що зробив Давид, коли зголоднів він сам і ті, що з
мой2. 29 мой3. 8 і 24 мат. 12 мар. 2 ним були, **4** як він увійшов до божого дому, і взявши, і їв, *і дав і тим, що були з ним хліби передложення, яких не годилося їсти, *хіба* тільки одним священикам? **5** І говорив до них, що Людський Син є Господом і суботи.
мат. 12 мар. 1 ів. 3 **6** *Сталося ж і в другу суботу, що Він ввійшов в збір і учив. І був там чоловік, і його права рука була суха. **7** Підглядали ж книжники і фарисеї, чи Він у суботу оздоровить, щоб знайти вину проти Нього. **8** Він же знав їхні думки і сказав чоловікові, що мав суху руку: Піднімись і стань посередині. Той же,підвівшись, став. **9** Сказав же Ісус до них: Запитаю вас, що в суботу годиться – добро робити чи зло робити, душу спасти чи погубити? **10** І поглянувши на всіх них, сказав йому: Простягни твою руку. Він же зробив так, і його рука стала сильною, здоровою, як *і* друга. **11** Вони ж сповнилися безумністю і говорили один до одного, що зроблять Ісусові. *поч. 23*

12 Сталося ж в тих днях, що Він вийшов на гору помолитися і був усю ніч на божій молитві. **13** І коли настав день, Він покликав своїх учнів і вибрав з них дванадцятьох, яких і назвав апостолами: **14** Симона, якого назвав Петром, і Андрія, його брата, Якова і Івана, Филиппа і Вартоломея, **15** Маттея і Тому, Якова Алфейового і Симона, що називається Зилот, **16** Юду, *сина* Якова, і Юду Іскаріотського, який і став зрадником. *поч. 24*

17 І зійшовши, Він став з ними на рівному місці, і юрба його учнів, і дуже багато народу з всієї Юдеї, і Єрусалиму, і помор'я тирського і сидонського, **18** які прийшли послухати Його і оздоровитися від своїх недуг, ті, що терпіли від нечистих духів. І оздоровлялись. **19** І вся юрба шукала доторкнутися до Нього, бо сила з Нього виходила і оздоровляла всіх.
мат. 5 **20** *І Той, піднявши свої очі на своїх учнів, говорив: Блаженні бідні, бо ваше є боже царство. **21** Блаженні голодні нині, бо насититеся. *Блаженні
іс. 61 мат. 5 ви, що нині плачите, бо засмієтеся.
мар. 5 **22** *Блаженні будете, коли вас зненавидять люди і коли розлучать вас, і

Гла, ѕ. за, кв.

Бысть* же [в суботу второпервую][1], ити ему сквозѣ сѣѧнїа, и въстрьгаху мат. 12 мар. 2 мо. 23
оученицы его [класы, и ꙗдаху стираю-
ще руками][2]. Нѣцїи же ѿ фарїсеи рѣша
(имъ). что творите, егоже не достои [твори-
ти][3] в суботы; и ѿвѣщавъ {Іс, рече к нимъ}[4].
*ни ли сего чли есте, еже сътвори двдъ, егда а цр ка мат. 12 мар. 2
взалкаса самъ, и иже с нимъ сущїи, како
вниде в домъ бжїи, и хлѣбы прѣложенїѧ вземъ, в мо кд г мо и
(и) ꙗстъ, *и дастъ [и][5] сущимъ с нимъ, и кд мат. 12
ихже не, достоаше ꙗсти, токмо единѣмъ ере- мар. 2
омъ; и глаше имъ, [ꙗко][6] гь есть [снъ члв-
кїи и суботѣ][7]. *Бысть же и въ другую су- мат. 12
боту, внити ему в сонмище, и оучи. И бѣ (ту мар. 1
члкъ)[8]. и рука ему деснаа бѣ суха. назираху же іоа г
[-][9] книжъницы и фарїсее, аще в суботу [исцѣ-
литъ][10], да обрѧщутъ рѣчь нань. Он же вѣ-
дѧше помышленїа ихъ, (и) рече (-)[11] члку (иму-
щему суху)[12] руку. въстани, и стани посредѣ.
[Он же][13] въставъ, ста. Рече же Іс к нимъ. въ-
прошу вы, [что][14] достоитъ в суботы, добро
творити, или ѕло творити, дшу спти или
погубити; и възрѣвъ на всѧ ихъ, рече ему.
простри руку твою. Он же сътвори (тако). и
оутвердисѧ рука его [здрава ꙗко другаа][15]. Они
же исполнишасѧ безумїѧ, и глаху другъ къ
другу, что быша сътворили Ісови. за, кг.
Бысть же въ дни ты, изыде в гору помолити-
сѧ, и бѣ обнощь в млтвѣ бжїи. И егда
бысть днь, призва оучнкы своѧ. и (избра)[16] ѿ
нихъ дванадесѧте, ихже и аплы нарече. симо-
на, егоже (-)[17] именова петра, и андреѧ брата
его. [-][18] іакова, и іоанна. [-][19] филиппа, и вар-
доломеа. [-][20] матдеа, и дому. [-][21] іакова ал-
деова, и симона нарицаемаго ѕилота. [-][22] иоу-
ду іаковлѧ, и іуду искарїотскаго, иже (и)
бысть предатель. за, кд.
І сшед с ними ста на мѣстѣ равнѣ, и народ
(-)[23] оучнкъ его, и множество много людїи ѿ
всеѧ іудеа, и ієрлима, и поморїа тѵрска и
сидоньска, иже прїидоша послушати его, и
исцѣлитисѧ ѿ недугъ своихъ, (-)[24] стражущеи
ѿ духъ нечистыхъ, (и) исцѣлахусѧ. и весь
народъ искаше прикасатисѧ емъ, ꙗко сила ѿ
него исхождаше и исцѣлѧше всѧ. *И тои възвед мат. 5
очи свои на оучнкы своѧ, глаше. Блжени ни-
щїи, ꙗко ваше есть црствїе бжїе. Блжени ал-
чущеи нынѣ, ꙗко насытитесѧ. *Блжени плачю- ісаіа ѯа мат. 5
щеи нынѣ, ꙗко въсмѣетесѧ. *Блжени будете мар. 5
егда възненавидѧтъ васъ члцы. и егда раз-

лꙋчатъ вы, и поносѧтъ, и пронесꙋтъ имѧ
ваше ꙗко зло, сн҃а чл҃ческаго ради. възрадꙋйтесѧ
въ той дн҃ь и взыграйте, се бо мзда ваша
многа на нб҃си. По сим бо творѧхꙋ прр҃комъ ѿ-
ц҃ы ихъ. зач҃, ке.
амѡ ѕ҃ ісаїа ѯе *обаче горе вамъ богатымъ, ꙗко ѿстоите
оутѣшенїѧ вашего. Горе вамъ насыщенїи
нн҃ѣ, ꙗко възалчете. Горе [вамъ][25] смѣющимсѧ
нн҃ѣ, ꙗко възрыдаете и въсплачете. Горе егда
{добрѣ рекꙋтъ вамъ}[26] вси чл҃цы. По симъ бо
мф҃а е҃ творѧхꙋ лжепрр҃комъ ѿц҃ы ихъ. *Но вамъ гл҃ю
слышащимъ. любите врагы ваша. добро тво-
рите ненавидѧщимъ васъ. бл҃вите кленꙋщаѧ
мф҃а е҃ а҃ кор҃ ѕ҃ кор҃ ві҃ в҃ ѳессал҃ е҃ вы. молитесѧ за творѧщихъ вамъ обидꙋ.
*Бїющемꙋ тѧ в ланитꙋ, подаждь и дрꙋгꙋю.
и ѿ взимающаго ти ризꙋ, и срачицꙋ не
възбрани. всѧкомꙋ [же][27] просѧщемꙋ оу тебе,
дай. и ѿ възимающаго твоѧ, не истѧзай.
зач҃, кѕ.
товїа д҃ мф҃а з҃ І *ꙗкоже хощете да творѧтъ вамъ чл҃цы, [и
вы][28] творите имъ такожде. и аще любите
любѧщаѧ вы, каѧ вамъ бл҃годать есть; ибо и
грѣшницы любѧщаѧ ихъ любѧтъ. и [-][29]
аще бл҃готворите бл҃готворѧщимъ вамъ, каѧ
вамъ бл҃годать есть; [ибо и][30] грѣшницы тожде
творѧтъ. И аще взаимъ даете ѿ нихже ча-
ете въсприѧти, каѧ вамъ бл҃годать есть; [ибо
и][31] грѣшницы грѣшникомъ взаимъ даютъ,
да въсприимꙋтъ равнаѧ. обаче любите врагы
е҃ мѡ ві҃ мр҃ е҃ ваша, и бл҃го творите. *и в заимъ дайте,
ничесоже чающе, и бꙋдетъ мзда ваша многа,
и бꙋдете сн҃ове вышнѧго, ꙗко той бл҃гъ есть,
мф҃а е҃ на безбл҃годатныѧ и ѕлыѧ. *бꙋдѣте (оубо) мило-
срьди, ꙗкоже и ѿц҃ь вашъ млрдъ е. зач҃, кз.
мр҃ ѕ҃ а҃ кор҃ д҃ кор҃ в҃ (-)[32] *Не сꙋдите, и не сꙋдѧтъ вамъ. и не
осꙋжайте, да не осꙋжени бꙋдете. ѿпꙋщай-
те, и ѿпꙋстѧтъ вамъ. дайте, и дастъ-
сѧ вамъ. мѣрꙋ добрꙋ натканꙋ (и) потрѧснꙋ
(и) преливающꙋсѧ, дадꙋтъ на лоно ваше.
мф҃а з҃ мр҃ д҃ *тою бо мѣрою, еюже мѣрите, възмѣритсѧ
мф҃а еі҃ вамъ. Рече же (-)[33] притчю имъ. *еда можетъ
слѣпецъ слѣпца водити; не оба ли въ ѧмꙋ
мф҃а і҃ іѡа҃ гі҃ и҃ еі҃ въпадетасѧ; *нѣсть оученикъ надъ оучителемъ
[своимъ][34]. съвершен же всѧкъ бꙋдетъ, ꙗкоже
мф҃а з҃ оучитель его. *Что же видиши сꙋчецъ иже
есть въ очеси брата твоего, брьвна же еже
есть въ (очеси твоемъ)[35] не чꙋеши; [или ка-
ко][36] можеши рещи братꙋ твоемꙋ. брате ос-
тави, да измꙋ сꙋчецъ, иже есть въ очеси
твоемъ, самъ сꙋщаго въ очеси своемъ брьвна
не видѧ; лицемѣре, изми прьвѣе брьвно изъ
очесе твоего, и тогда прозриши (изѧти сꙋ-

погордять, і рознесуть ваше ім'я як
зло через Людського Сина. **23** Зра-
дійте в тім дні і розвеселіться, бо ось
ваша винагорода велика на небі. За
таким бо робили пророкам їхні бать-
ки. *поч. 25*

24 *Одначе горе вам, багатим, то- ам. 6 іс. 65
му що ви віддалені від вашої потіхи.
25 Горе вам, насиченим нині, бо зго-
лоднієте. Горе вам, що нині смієтеся,
бо заридаєте і заплачите. **26** Горе, ко-
ли про вас добре говоритимуть всі
люди. За цим бо робили лжепроро-
кам їхні батьки. **27** *Але кажу вам, мат. 5
що слухаєте: Любіть ваших ворогів,
добро робіть тим, що вас ненавидять,
28 благословіть тих, що вас прокли-
нають, моліться за тих, що роблять мат. 5
вам кривду. **29** *Тому, що тебе б'є по кор1. 6
щоці, підстав і другу; і від того, що в рим. 12
тебе забирає одіж, не борони і со- сол2. 5
рочки. **30** Кожному ж, що просить у
тебе, дай; і від того, що твоє забирає,
не домагайся. *поч. 26*

31 І *так, як хочете, щоб вам роби- тов. 4 мат. 7
ли люди, і ви їм робіть так само. **32** І
якщо любите тих, що вас люблять, я-
ка вам ласка? Бо і грішники люблять
тих, що їх люблять. **33** І якщо добро
робите тим, що вам добро роблять, я-
ка вам ласка? Бо і грішники те саме
роблять. **34** І якщо позичаєте *тим*,
що очікуєте одержати від них, яка
вам ласка? Бо і грішники позичають
грішникам, щоб одержати однакове.
35 Однак любіть ваших ворогів, і
добро робіть, *і позичайте, нічого не мой5. 15 мар. 5
очікуючи, – і ваша винагорода буде
велика, і будете синами Вишнього.
Бо Той є добрий *і* до невдячних, і *до*
злих. **36** *Будьте, отже, милосердни- мат. 5
ми, так як і ваш Батько є милосерд-
ний. *поч. 27*

37 *Не судіть – і не судитимуть мар. 6 кор1. 4
вас, і не осуджуйте, щоб ви не були рим. 2
осудженими. Відпускайте – і відпус-
тять вам; **38** дайте – і дасться вам,
мірку добру, наповнену, і втрясену, і
що переливається дадуть на ваше ло- мат. 7
но. *Бо тою міркою, якою міряєте, мар. 4
відміряється вам. **39** Сказав же їм
притчу: *Чи може сліпець водити мат. 15
сліпця? Чи не впадуть оба в яму? **40** мат. 10
*Немає учня понад свого учителя, ів. 13
але досконалий же буде кожний, *як-* і 15
що буде як його учитель. **41** *Чому ж мат. 7
бачиш скалку, що є в оці твого брата,
поліна ж, що є в твоєму оці, не від-
чуваєш? **42** Або як можеш сказати
твоєму братові: Брате, залиш, щоб я
вийняв скалку, що є в твоєму оці, –
сам не бачачи того поліна, що є в
твоєму оці? Лицеміре, спочатку вий-
ми поліно з твого ока, а тоді по-
бачиш, як вийняти скалку з ока твого
брата. **43** *Бо немає доброго дерева, мат. 7

що родить поганий плід, ані поганого дерева, що родить добрий
мат. 12 мар. 7 плід. **44** *Бо кожне дерево пізнається зі свого плоду. Бо з терня не збирають фіги, а з куща не збирають
мат. 12 винограду. **45** *Добрий чоловік з доброго скарбу свого серця виносить добро, і поганий чоловік зі злого скарбу свого серця виносить зло. Бо від повноти серця говорять його уста. *поч. 28*

мат. 7 рим. 2 як. 1 **46** *Чому ж Мене кличете: Господи! Господи! – і не робите те, що
мат. 6 Я кажу? **47** *Кожний, що приходить до Мене, і слухає мої слова, і їх виконує, скажу вам до кого є подібний. **48** Він подібний до людини, що будує дім, який викопав, і поглибив, і заклав основу на камені. Як же була повінь, ріка припала до того дому – і не могла його зрушити, бо був заснований на камені. **49** Хто ж почув і не зробив, є подібний до людини, що збудувала дім на землі без основи, до якого припала ріка – і він відрузу впав. І знищення того дому було велике.

Глава 7

1 Коли ж Він закінчив всі свої слова на слух людям, *поч. 29*
мат. 8 Він *ввійшов до Капернауму. **2** Раб же якогось сотника, який йому був дорогим, дуже хворіючи, мав умерти. **3** Почувши ж про Ісуса, він послав до нього юдейських старців, благаючи Його, щоб, прийшовши, спас його раба. **4** Вони ж, прийшовши до Ісуса, ревно Його благали, кажучи, що він є гідний, щоб Ти йому це дав, **5** бо він любить наш народ і той збудував нам собор. **6** Ісус же ішов з ними. Ще ж як той був недалеко від дому, послав до Нього сотник друзів, йому кажучи: Господи, не турбуйся, бо я не є гідний, щоб Ти ввійшов під мій дах, **7** тому я ані себе не вважав гідним прийти до Тебе, але скажи слово – і мій слуга одужає. **8** Бо і я є людиною, поставленою під володарем, маю під собою вояків, і цьому кажу: Іди, – і він іде, і іншому: Прийди, – і він приходить, і моєму рабові: Зроби це, – і робить. **9** А Ісус, почувши це, чудувався йому і, обернувшись до юрби, що йшла за ним, сказав: Кажу вам: ані в Ізраїлі Я не знайшов стільки віри! **10** І послані, повернувшись, знайшли хворого раба здоровим. *поч. 30*

11 І сталося по цьому, що Він пішов до міста, що називається Наїн, і з Ним ішли численні його учні і юрба велика. **12** Коли Він наблизився до брами міста, – і ось виносили

чецъ из̾ ѻчесе брата твоегѡ)[37]. *Нѣсть бо древо до- ма з
бро, творѧ плода ѕла. ниже [-][38] древо ѕло, тво-
рѧ плода добра. *всѧко бо древо ѿ (плода своегѡ)[39] ма бі ма з
познаетсѧ. Не ѿ терніа бо чешꙋть смоквы,
ни ѿ кꙋпины (емлють гроздіа)[40]. *Благіи члкъ ма бі
ѿ благаго съкровища срца [своегѡ][41] износитъ бла-
гое. И злыи (члкъ) ѿ злаго [съкровища срца сво-
егѡ][42] износитъ ѕлое. ѿ избытка бо срца,
глютъ оуста егѡ. за, кі. ма з крн в іакѡ а
*Что же мѧ зовете, Ги Ги, и не творите ѧже
глю; *всѧкъ грѧдыи ко мнѣ, и слышаи (сло- ма ѕ
веса моѧ)[43], и творѧ ѧ, скажꙋ вамъ комꙋ
есть подобенъ. подобенъ есть члкꙋ ѕиждꙋщꙋ
храминꙋ, иже ископа и оуглꙋби, и положи осно-
ваніе на камени. Наводненію же бывшꙋ, припаде
рѣка храминѣ той, и не може поколѣбати еѧ.
[ѡснована бо бѣ на камени][44]. Слышавыи же, и
не сътворивыи подобенъ есть члкꙋ создавшꙋ хра-
минꙋ на земли без̾ ѡснованіа, еиже припаде рѣ-
ка, и абіе падесѧ. и бысть разрꙋшеніе хра-
мины тоѧ веліе.

Гла, з.

Егда же][1] скончѧ всѧ глы своѧ в̾ слꙋхы
людемъ, за, кд.
*вниде в̾ (капернаоꙋмъ)[2]. Сотникꙋ же нѣ- ма и
коемꙋ рабъ (болѧ ѕлѣ)[3] хотѧше оумре-
ти, иже бѣ емꙋ честенъ. Слышав же ѡ Іисѣ,
посла к̾ немꙋ старца іюдеискыѧ, молѧ его, ѧко
да пришед спсет раба его. Они же пришедше къ Іисо-
ви, молѧхꙋ его тощно, глюще. ѧко достоинъ
есть еже аще даси емꙋ, любитъ бо ѧзыкъ
нашъ, и сонмище той създа намъ. Іс же идѧ-
ше с ними. Еще же емꙋ недалече сꙋщꙋ ѿ хра-
мины, посла [к̾ немꙋ][4] (сотникъ дрꙋгы)[5], глѧ
емꙋ. Ги не движисѧ. нѣсмь бо достоинъ, да
подъ кровъ мой вниде ши. тѣмже ни себе дос-
тоина сътворихъ (пріити к тебѣ)[6]. но рци
слово, и исцѣлѣетъ ѡтрокъ мой. ибо и аз̾ члкъ
есмь подъ властію оучиненъ, (имѣю)[7] подъ собою во-
ины, и глю семꙋ, иди, и идетъ. и дрꙋгомꙋ
пріиди, и пріидетъ. и рабꙋ моемꙋ, сътвори се,
и сътворитъ. Слышав же сіа Іс, чюдисѧ емꙋ.
и ѡбращьсѧ идꙋщемꙋ по немъ народꙋ, рече.
глю вамъ, ни въ Іили толикы вѣры ѡбрѣ-
тохъ. и възвращшесѧ (-)[8] посланіи, ѡбрѣтошѧ
[болѧщаго][9] раба исцѣлѣвша. за, л.

И бысть по семъ, идѧше въ градъ, нарицае-
мыи наинъ, и с нимъ идѧхꙋ оучнцы его [мно-
ѕи][10], и народъ мног. Ѩкоже приближисѧ къ
вратѡм града. и се изношахꙋ оумерша, [сна

є҆ді́нородна]11 ма́тери свое́й. и҆ та̀ бѣ̀ вдова̀, и҆
наро́дъ ѿ гра́да мно́гъ (-)12 съ не́ю. И҆ ви́дѣвъ
ю҆̀ гь, милосе́рдова ѡ҆ не́й, и҆ ре́че е́й, не пла́чи. И҆
присту́пль коснꙋ́ся въ ѡ҆́дръ. нося́щїи же
ста́ша. и҆ ре́че, ю҆́ноше, тебѣ̀ гл҃ю, воста́ни. и҆
сѣ́де ме́ртвый, и҆ нача́тъ гл҃ати, и҆ да́стъ є҆го̀
ма́тери свое́й. Прїя́тъ же стра́хъ всѧ, и҆
сла́влѧхꙋ бг҃а гл҃юще. ꙗ҆́ко прр҃къ ве́лїи воста̀ в
на́съ. и҆ ꙗ҆́ко посѣтѝ бг҃ъ лю́дїи свои́хъ.
зач. ла.

мѳ҃ аі И҆ ї҆зы́де сло́во се по все́й ї҆ꙋде́й ѡ҆ не́мъ, и по
все́й странѣ. *И҆ возвѣсти́ша ї҆ѡа́ннꙋ ѹ҆чн҃цы
є҆го ѡ҆ всѣ́хъ си́хъ. и҆ призва́въ два нѣ́каа ѿ
ѹ҆чн҃къ свои́хъ ї҆ѡа́ннъ, посла̀ къ [ї҆с҃ꙋ]13 гл҃ѧ. ты
ли є҆си гряды́й, и҆ли и҆но́го ча́емъ? пришє́дша
же к немꙋ̀ мꙋ́жа ре́кста. ї҆ѡа́ннъ кр҃тль посла̀
на́съ к тебѣ̀ гл҃ѧ. ты ли є҆си гряды́й, и҆ли и҆-
но́го ча́емъ? в [той же]14 ча́съ и҆сцѣлѝ мно́гы
ѿ недꙋ́гъ и҆ ра́нъ, и҆ дꙋ́хъ ѕлы́хъ, и҆ (мно́гымъ
слѣпы́мъ)15 дарова̀ прозрѣ́нїе. И҆ ѿвѣща́въ (ї҆с҃) рече
и҆́ма. (шє́дша) возвѣсти́та ї҆ѡа́ннꙋ, ꙗ҆́же ви-
дѣ́ста и҆ слы́шаста. [ꙗ҆́ко]16 слѣпі́и прозира́-
ютъ, хро́мїи хо́дятъ, прокаже́нїи ѡ҆чища́ют-
сѧ, [-]17 глꙋсі́и слы́шатъ, ме́ртвїи воста́-
ютъ, ни́щїи бл҃говѣствꙋ́ютъ. и҆ бл҃же́нъ є҆сть
и҆́же а҆́ще не соблазни́тсѧ ѡ҆ мнѣ̀. Ѿшє́дшама
же (ѹ҆чн҃кома)18 ї҆ѡа́нновома. нача́тъ гл҃ати к
наро́домъ ѡ҆ ї҆ѡа́ннѣ. чесо̀ и҆зыдо́сте в пꙋсты́ню
вйдѣти. тро́сть ли вѣ́тромъ колѣ́блемъ? но чесо̀
и҆зыдо́сте ви́дѣти? чл҃ка ли в мѧ́гкихъ ри́зы
ѡ҆дѣ́ана? се и҆́же въ ѡ҆де́жи сла́внѣ, и҆ пи́щи
сꙋ́щей, в црс҃твїи сꙋ́ть. но чесо̀ и҆зыдо́сте ви-
дѣ́ти, прр҃ка ли? е҆́й гл҃ю ва́мъ, и҆ ли́ше прр҃ка. Се́й
мала҃ г҃ {бо}19 є҆сть, ѡ҆ не́мже пи́сано є҆сть. *Се а҆́зъ пос-
мѳ҃ аі лю̀ а҆́гг҃ла моего̀ пре́дъ лице́мъ твои́мъ, и҆́же ѹ҆с-
мр҃ а҃ тро́итъ пꙋ́ть тво́й пре́дъ тобо́ю. Гл҃ю [бо]20
ва́мъ, бо́лїи в роже́ныхъ жена́ми [прр҃къ ї҆ѡа́нна
кр҃тлѧ]21 никто́же є҆сть. мнї́и же, в црс҃твїи
бж҃їи бо́лїи є҆го є҆сть. И҆ вси лю́дїе слы́шавше, и҆
мыта́рїе, ѡ҆правди́ша бг҃а, кр҃щьшесѧ кр҃ще́нї-
е҆мъ ї҆ѡа́нновомъ. фарїсе́е же и҆ зако́нницы со-
вѣ́тъ бж҃їи ѿверго́ша в себѣ̀, не кр҃щьшесѧ
ѿ него̀. (рече же гь). зач. лв.
мѳ҃ аі *Комꙋ̀ ѹ҆́бо ѹ҆подо́блю чл҃кы ро́да сего̀. и҆ комꙋ̀
сꙋ́ть подо́бни? подо́бни сꙋ́ть ѡ҆тро́чищемъ сѣ-
дѧ́щимъ на то́ржищыхъ, и҆ приглаша́ю-
щимъ дрꙋ́гъ дрꙋ́га, и҆ гл҃ющимъ. писка́хомъ
ва́мъ, и҆ не пла́састе. рыда́хомъ [ва́мъ]22, и҆
не пла́касте. Прїи́де бо ї҆ѡа́ннъ кр҃тль, ни [хлѣ-
ба ꙗ҆ды̀, ни вина̀ пїѧ]23, и҆ гл҃ете, бѣ́съ и҆-
ма́тъ. Прїи́де сн҃ъ чл҃чскїи ꙗ҆ды̀ и҆ пїѧ, и҆ гл҃ете,

мертвого, єдинородного сина своєї
матері, і та була вдовою, і з нею ве-
лика юрба з міста. **13** І Господь, по-
бачивши її, змилосердився над нею і
сказав їй: Не плач. **14** І Він, присту-
пивши, доторкнувся до мар. Ті, що
несли ж, зупинились, і Він сказав: Мо-
лодче, тобі кажу, встань! **15** І мерт-
вий сів і почав говорити. І Він повер-
нув його своїй матері. **16** Всіх же охо-
пив страх, і вони прославляли Бога,
кажучи, що великий пророк появився
у нас і що Бог відвідав свій народ.
поч. 31

17 І це слово вийшло про Нього по
всій Юдеї і по всій околиці. **18** *І уч- мат. 11
ні Івана сповістили Його про це все. І
Іван, прикликавши якихось двох із
своїх учнів, **19** послав до Ісуса, кажу-
чи: Чи Ти є той, що приходить, чи ін-
шого чекатимемо? **20** Прийшовши ж
до Нього, мужі сказали: Іван Хрести-
тель послав нас до Тебе, кажучи: Чи
Ти є той, що приходить, чи іншого че-
катимемо? **21** В тім же часі Він оздо-
ровив численних від недуг, і ран, і
злих духів, і багатьом сліпим дарував
повернення зору. **22** І відповівши,
Ісус сказав їм: Пішовши, сповістіть
Іванові, що ви бачили і чули, що слі-
пі відзискують зір, кульгаві ходять,
прокажені очищуються, глухі чують,
мертві встають, бідні благовістять, **23**
і блаженним є той, хто лиш не згір-
шиться Мною! **24** Як же відійшли Іва-
нові учні, почав говорити до юрби
про Івана: Що побачити вийшли ви в
пустиню? Чи вітром колихану трости-
ну? **25** Що ж бо вийшли ви побачи-
ти? Чи людину, зодягнену в м'яку о-
діж? Ось ті, що є в славній одежі і
їжі, є в царстві. **26** Але що вийшли ви
побачити? Чи пророка? Так, кажу
вам, і більше від пророка! **27** Бо цей є мал. 3
той, про кого є написано: *Ось Я по- мат. 11
шлю мого ангела перед твоїм облич- мар. 1
чям, який підготує твою дорогу пе-
ред Тобою! **28** Кажу бо вам, що ніхто
не є більшим пророком, в народже-
них жінками, від Івана Хрестителя, а
найменший в божому царстві є біль-
шим від нього! **29** І всі люди і митарі,
почувши, оправдали Бога, охрестив-
шись Івановим хрещенням. **30** Фари-
сеї же і законники відкинули в собі
божий промисел, не охрестившись від
нього. **31** Сказав же Господь: *поч. 32*
*Отже, до кого уподібню людей цьо- мат. 11
го роду? І до кого вони подібні? **32**
Вони є подібні до дітей, що сидять на
ринках і гукають один до одного, і
говорять: Ми вам грали, і ви не тан-
цювали, ми вам плакали, і ви не пла-
кали. **33** Бо прийшов Іван Хрести-
тель, що не їсть хліба ані вина не п'є,
і кажете: Біса має. **34** Прийшов Люд-
ський Син, що їсть і п'є, і кажете:

Ось людина ненажера і п'яниця, друг митарям і грішникам. **35** І премудрість виправдалась від всіх своїх дітей. *поч. 33*

36 Просив же Його якийсь з фарисеїв, щоб їв з Ним. І Він, ввійшовши до дому фарисея, ліг. **37** І ось жінка в місті, яка була грішницею, довідавшись, що Він лежить *при столі* в хаті фарисея, принісши алебастрову посудину мира **38** і ставши при його ногах позаду, з плачем почала мити його ноги слізьми, і обтирала волоссям своєї голови, і цілувала його ноги та мастила миром. **39** Побачивши ж, фарисей, що Його запросив, сказав в собі, мовлячи: Якщо б цей був пророком, Він знав би, хто і яка жінка до Нього доторкається, що вона є грішницею. **40** І відповівши, Ісус сказав до нього: Симоне, маю тобі щось сказати. Він же сказав: Учителю, говори. **41** І сказав: Два боржники були в якогось лихваря: один був винен п'ятсот динаріїв, а другий – п'ятдесят. **42** Оскільки не могли віддати, він обом подарував. Отже, котрий з них, скажи, більше його полюбить? **43** Відповівши ж, Симон сказав: Думаю, що той, якому він більше подарував. Він же сказав йому: Ти правильно розсудив. **44** І повернувшись до жінки, сказав Симонові: Чи бачиш цю жінку? Я ввійшов до твого дому, *та* води на мої ноги ти не дав, а ця слізьми облила Мені ноги і обтерла волоссям своєї голови. **45** Поцілунку ти Мені не дав, ця ж, відколи Я ввійшов, не перестала цілувати мої ноги. **46** Олією ти не помазав моєї голови, ця ж миром помазала Мені ноги. **47** Через це кажу тобі: Відпускаються її численні гріхи, бо вона дуже полюбила. А кому мало відпускається, менше любить. **48** Він же їй сказав: Відпускаються тобі гріхи! **49** І почали ті, що з ним лежали *при столі*, говорити в собі: Хто є цей, що й гріхи відпускає? **50** Він же сказав до жінки: Твоя віра тебе спасла. Іди в мирі!

Глава 8, *поч. 34*

1 І по цьому сталося, що Той проходив через міста і села, проповідуючи і благовіствуючи боже царство, і дванадцять з ним, **2** і деякі жінки, які були оздоровлені від злих духів і недуг: Марія, прозвана Магдалина, *із
мат. 16 якої вийшло сім бісів, **3** й Іванна, жінка Хузи, Іродового прибічника, і Сузанна, і численні інші, які Йому
мат. 13 мар. 4 служили зі своїх маєтків. **4** *Як же велика юрба збагнула і до Нього ішли з усіх міст, Він розповів притчу: *поч. 35*

се чл҃къ ꙗдца и винопїица, другъ мытарємъ и грѣшникомъ. и ѡправдися премудрость ѿ [ча҃д своихъ всѣхъ][24]. за҃, лг҃·

Ꙋолѧше же (єго нѣкїи)[25] ѿ фарїсеи, дабы ꙗлъ с нимъ· и вше҃д в домъ фарїсеовъ, възлеже· и се жена [въ градѣ ꙗже бѣ][26] грѣшница, и оувѣдѣвши ꙗко възлежитъ въ храминѣ фарисеовѣ, принесши алавастръ мѵра, и ставши (при ногу єго ѕъзади)[27], плачущися (начатъ оумывати нозѣ єго слезами)[28], и власы главы своеꙗ ѡтираше, и ѡблобызаше нозѣ єго, и мазаше мѵромъ· видѣв же фарїсеи възвавый єго, рече в себѣ гл҃ѧ· сеи аще бы былъ пр҃ркъ, вѣдѣлъ бы кто и какова жена (-)[29] прикасаетсѧ єи, ꙗко грѣшница єсть· и ѿвѣщавъ і҃с, рече к нему. симоне, имам ти нѣчто рещи· ѡн же (рече), оучт҃лю рц҃и · (и) рече. два длъжника бѣста заимодавцу нѣкоему. єдинъ бѣ длъженъ (пѧтїю сотъ динарїи)[30], другїи же пѧтїюдесѧтъ. не имущема [же][31] въздати. ѡбѣма ѿда. которыи оубо єю [рц҃ы][32] паче възлюбитъ єго; ѿвѣщав [же][33] симонъ, рече. мню ꙗко ємуже вѧще ѿда· ѡн же рече єму, право судилъ єси· и ѡбращсѧ к женѣ, (рече симонови)[34]. видиши ли сїю жену; внидохъ в домъ твои, воды [на нозѣ мои][35] не дастъ. сїа же слезами ѡблїа ми нозѣ, и власы (главы) своеꙗ ѡтры. лобзанїа ми не дастъ, сїа же ѿнелиже внидохъ, не преста ѡблобызающи ми нозѣ. масломъ главы моеꙗ не помаза, сїа же мѵромъ помаза {ми нозѣ}[36]. єгоже ради гл҃ю ти, ѿпущаютсѧ грѣси єа мнози, ꙗко възлюби много· а ємуже мало ѡставлѧетсѧ, менше любитъ. ре҃ же єи, ѿпущаютсѧ тебѣ грѣси· и начаша възлежащеи с нимъ гл҃ати в себѣ. кто сеи єсть, иже и грѣхы ѿпущаетъ; рече же к женѣ, вѣра твоа сп҃се тѧ, иди в миръ·

Гл҃а, и҃· за҃, лд҃·

Ибысть по семъ, и тои прохожаше сквозѣ грады и веси, проповѣдуꙗ и бл҃говѣствуѧ цр҃твїе бж҃їе, и ѡбанадесѧте с нимъ. и жены нѣкыа, иже бѣху исцѣлены ѿ духовъ злыхъ и недугъ. марїа нарицаемаа магдалыни, *из неаже бѣсов се҃мъ изыде, і иоанна, жена хузанѧ приставника иродова, ма҃ ѕі
и сусанна, і ины многы, ꙗже служаху {єму}[1] ѿ имѣнїи своихъ· *разумѣвающу же народу многу. и ѿ всѣхъ градовъ грѧдущїи к нему, рече притчу· за҃, ле҃· ма҃ гі ма҃р д҃

Изыде сѣѧй сѣѧти сѣмене своего. и егда сѣѧше, ово паде при пути, и попрано бысть, и птицѧ небесныѧ позобаша е. а другое паде на камени, и прозѧбъ усше, зане не имѧше влаги. и другое паде посредѣ терніа, и въздрастъ терніе, (и) подави е. другое же паде на земли благѣ, и прозѧбъ сътвори плод сторицею. сіа глѧ възгласи. имѣѧй уши слышати, да слышитъ. въпрашахѹ же его учнцы его, [глюще][2]. что (есть притча сіа)[3]. он же рече,

ісаіа ѕ; ма гі; ма д; іоа ві; двѣа ки; крм аі

вамъ есть дано вѣдати тайны цртвіа бжіа. прочимъ же в притчахъ, *да видѧще, не видѧтъ. и слышаще, не разумѣютъ.

ма гі; ма д

*Есть же сіа притча. сѣмѧ есть слово бжіе. а иже при пути, суть слышащеи. потомже приходитъ діаволъ, и вземлетъ слово ѿ срца ихъ, да не вѣровавше, спсутсѧ. а иже на камени, иже егда услышѧтъ, с радостію пріемлютъ слово. и сіи корене не имутъ. иже въ времѧ вѣруютъ, и въ времѧ напасти ѿпадаютъ. а иже в терніи пашее, сіи суть слышавшеи, и ѿ печали и богатьства и сластьми житеискими ходѧще подавлѧютсѧ, и не съвршѧютъ плода. а иже на добрѣи земли, сіи суть, иже (добрым срцемъ)[4] и благомъ слышавше слово, дръжатъ, и плодъ творѧтъ в трьпѣніи. (Сіа глѧ възгласи. имѣѧи уши слышати, да слышитъ). за, лѕ.

ни ві; ма є; ма д

*Никто же (убо) свѣтилника вжегъ, покриваетъ его съсудомъ, или под одръ подлагаетъ, но на свѣщникъ възлагаетъ, да входѧщеи видѧт свѣтъ. нѣсть бо тайно, еже не ѩвлено будетъ. ниже утаено, еже не познаетсѧ, и въ ѩвленіе пріидетъ. Блюдѣте убо како слышите.

ма гі; и ке; ма д; ни ді

*иже бо имать, дастьсѧ ему. і иже аще не имать, и еже мнитсѧ имѣа, возметсѧ ѿ него.

ма ві; ма г

*Пріидоша же к нему мати и братіѧ его, и не можахѹ бесѣдовати к нему народа ради. [и възвѣстиша][5] ему [глюще][6]. мати твоѧ и братіѧ твоѧ (вне стоѧтъ)[7], [видѣти тѧ хотѧще][8]. онъ же ѿвѣщавъ рече к нимъ. мати моѧ и братіѧ моѧ сіи суть, слышащеи слово бжіе, и творѧще (е). за, лз.

ма и; ма д

(і) *бысть (-)[9] въ единъ ѿ днïи, и тои влѣзе в корабль, и учнцы его, и рече к нимъ. преидемъ на онъ полъ (езера)[10], и поидоша. идущимъ же им, успе. и сниде бурѧ вѣтренаа въ (езеро)[11], и скончавахусѧ и в бѣдѣ бѣху. (и) приступльше (-)[12] въздвигошѧ его, глюще. наставниче, наставниче, погыбаемъ. он же въставъ запрѣти вѣтру, и вълненію водному. и улегоста, и бысть тишина. Рече же

5 Вийшов сіяч сіяти своє насіння. І
коли він сіяв, одне впало при дорозі і
було потоптане, і небесні птахи його
видзьобали. **6** А інше впало на камін-
ня і, зійшовши, всохло, тому що не
мало вологості. **7** Й інше впало серед
терня, і терня виросло та його зада-
вило. **8** Інше ж упало на добру землю
і, зійшовши, зродило плід у сто разів.
Кажучи це, Він закликав: Хто має ву-
ха, щоб слухати, хай слухає! **9** Пита-
ли ж його учні Його, кажучи: Що іс. 6
значить ця притча? **10** Він же сказав: мат. 13
Вам дано знати тайни божого царст- мар. 4
ва. Іншим же – в притчах, *щоб, ба- ів. 12
чачи, не бачили і, чуючи, не розумі- дія. 28
ли. **11** *Ця ж притча означає *таке*: рим. 11
Насіння – це боже слово. **12** А те, що мат. 13
при дорозі, це ті, що слухають, а по- мар. 4
тім приходить диявол і забирає слово
з їхнього серця, щоб не спаслися, по-
віривши. **13** А ті, що на камені, це ті,
що, коли почують, з радістю прийма-
ють слово; і ці кореня не мають, вони
вірять до часу і в час спокуси відпа-
дають. **14** А ті, що впали у терня, це є
ті, що почули, і, ходячи, є обтяжені
клопотами і багатства, і життєвих
насолод – і не приносять плоду. **15** А
ті, що на добрій землі, це є ті, що гар-
ним і добрим серцем почувши слово,
дотримуються – і приносять плід у
терпінні. Кажучи це, Він закликав:
Хто має вуха, щоб слухати, хай слу-
хає! *поч. 36*

16 *Отже ж, ніхто, запаливши сві- ниж. 12
тильник, не закриває його посудиною мат. 5
або кладе під ліжко, але ставить на мар. 4
свічнику, щоб ті, що входять, бачили
світло. **17** Адже немає таємного, яке
не виявиться, ані затаєного, яке не
пізнається і *не* вийде на яв. **18** Ва- мат. 13
жайте, отже, як слухаєте, *бо хто має і 25
– дасться йому і хто лиш не має – і мар. 4
те, що здається, що має, забереться ниж. 19
від нього! **19** *Прийшли ж до Нього
мати і його брати і не могли говорити мат. 12
до Нього через юрбу. **20** І сповістили мар. 3
Йому, кажучи: Твоя мати і твої брати
стоять назовні, бажаючи Тебе бачи-
ти. **21** Він же, відповівши, сказав до
них: Моя мати і мої брати є ці, що
слухають боже слово і його викону-
ють. *поч. 37*

22 І *сталося, що в одному з днів і мат. 8
Той ввійшов до човна, і його учні. І мар. 4
Він сказав до них: Перепливімо на
другий бік озера! І вони відпливли.
23 Як же вони пливли, Він заснув. І
на озеро надійшла вітряна буря, і во-
ни гинули і були в небезпеці. **24** І
приступивши, розбудили Його, кажу-
чи: Наставнику, наставнику, гинемо!
Він же, вставши, погрозив вітру і хви-
люванню води – і вляглися, і була ти-

ша. **25** Він же їм сказав: Де є ваша віра? А злякавшись, вони чудувалися, кажучи один до одного: Отже, хто є цей, що і вітрам і воді наказує, і вони Його слухаються? *поч. 38*

мат. 8
мар. 5
26 І *вони перейшли до Гадаринської околиці, яка є на другому боці Галилеї. **27** Як же Він вийшов на землю, зустрів Його якийсь чоловік з міста, який мав бісів від багатьох років, і не зодягався в одіж, і не жив у хаті, але в гробах. **28** Побачивши ж Ісуса і крикнувши, він припав до Нього і великим голосом сказав: Що мені і Тобі, Ісусе, Сину Бога Вишнього? Благаю Тебе, не муч мене! **29** Отже, Він наказав нечистому духові вийти з чоловіка, бо від багатьох літ його хапав, і його в'язали залізними кайданами і путами, стережачи його. І розриваючи кайдани, він був гнаний бісом крізь пустелі. **30** Запитав же його Ісус, кажучи: Яке тобі ім'я? Він же сказав: Легіон! Бо багато бісів ввійшло в нього. **31** І вони благали Його, щоб не наказав їм іти до безодні. **32** Було ж там велике стадо свиней, що паслося на горі, і Його благали, щоб наказав їм увійти у тих. І Він їм наказав. **33** А біси, вийшовши з чоловіка, ввійшли в свиней. І стадо кинулося по березі в озеро і втопилося. **34** А пастухи, побачивши те, що сталося, втекли і сповістили в місті і в селах. **35** Вийшли ж *люди* побачити те, що сталося, і прийшли до Ісуса, і знайшли чоловіка, з якого вийшли біси, що він сидів зодягненим і при умі при Ісусових ногах – і злякалися. **36** Сповістили ж їм і ті, що бачили, як біснуватий спасся. **37** І благали Його всі люди Гадаринської околиці відійти від них, бо були охоплені великим страхом. Він же, ввійшовши в човен, повернувся. **38** Благав же Його чоловік, з якого вийшли біси, щоб бути з ним. Ісус же його відпустив, кажучи: **39** Повернися до свого дому і розповідай, скільки тобі зробив Бог. І той пішов, по всьому місту проповідуючи, скільки йому зробив Ісус. *поч. 39*

мат. 9
мар. 5
40 Сталося ж, що коли Ісус повернувся, юрба Його прийняла, бо всі Його чекали. **41** *І ось прийшов чоловік, якому ім'я Яір, і той був князем збору. І впавши при Ісусових ногах, благав Його ввійти до свого дому, **42** бо в нього була єдинородна дочка, якихось дванадцяти років, і та вмирала. Коли ж Він ішов, юрби на Нього тиснули. **43** І жінка, що мала тік крові від дванадцятьох років, яка лікарям видала все майно і не могла ні від одного одержати оздоровлення, **44** приступивши ззаду, доторкнулася до краю його одежі – і відразу спинився тік

имъ. гдѣ [єсть][13] вѣра ваша; оубоѧвше же сѧ,
чюдишасѧ, гл҃ще другъ къ другу. кто оубо
сей єсть, ꙗко и вѣтромъ повелѣваєтъ. и водѣ,
и послꙋшаютъ єго; за҃, ли·
И *приидоша въ странꙋ [гадаринскꙋ][14], ꙗже ма҃ и҃ мр҃ є҃
єсть об онъ полъ галилеа· изшедшꙋ же ємꙋ на
землю, срѣте (єго) мужь нѣкїи ѿ града, иже
имаше бѣсы [ѿ лѣтъ многыхъ, и][15] [в ризꙋ
не облачашесѧ][16], и въ храмѣ не живаше, но
въ гробѣхъ· Оузрѣв же іс҃а, (и) възъпивъ припа-
де к немꙋ, и гласомъ велїемъ рече. что мнѣ
и тебѣ іс҃е с҃не б҃а вышнаго; молю ти сѧ, не
(мꙋчи мене)[17]· Повелѣ оубо дꙋхꙋ нечистомꙋ, и-
зыти ѿ ч҃лка, ѿ мног҃ бо лѣтъ въсхищаше
єго, и вазахꙋ єго ѫжи желѣзны, и пꙋты стре-
гꙋще єго, и растръзаѧ ѫзы, гонимъ бываше
бѣсомъ сквозѣ пꙋстынѧ· Въпроси же єго іс҃
[гл҃ѧ][18]. что ти (єсть имѧ)[19]; он же рече, леге-
онъ. ꙗко (бѣси мнози внидоша)[20] вонь. и мо-
лахꙋ єго, да не повелитъ имъ в беꙁднꙋ и-
ти· Бѣ же тꙋ стадо свинїи много, пасомо в
горѣ, и молахꙋ єго, да повелитъ имъ в ты
внити. и повелѣ имъ· изшедше же бѣси ѿ
ч҃лка, внидоша въ свинїа. и оустремисѧ стадо
по брегꙋ въ (єзеро)[21], и истопе· видѣвше же па-
сꙋщїи бывшее. бѣжаша, и възвѣстиша въ
градѣ и в селехъ· Изыдоша же видѣти быв-
шее, и прїидоша къ іс҃ови, и обрѣтоша (ч҃лка
сѣдаща)[22], из негоже бѣси изыдоша, облъчена
и смыслѧща, при ногꙋ іс҃овꙋ, и оубоѧшасѧ· възъ-
вѣстиша же имъ и видѣвшеи, како сп҃сесѧ
бѣсновавыи· И моли єго весь нар҃ страны [гада-
ринскыѧ][23], ѿити ѿ нихъ, ꙗко страхомъ велїе
одръжими бѣхꙋ· он же влѣзъ в корабль, възъ-
вратисѧ· Молѧше же сѧ ємꙋ мꙋжъ, из негоже
изыдоша бѣси, дабы с нимъ былъ· ѿпꙋсти
же єго (іс҃), гл҃ѧ. възвратисѧ в домъ свои. и повѣ-
даи, єлика ти сътвори б҃ъ· И иде по всемꙋ гра-
дꙋ проповѣдаа, єлика сътвори емꙋ іс҃· за҃, лд҃·
[Бысть же єгда][24] възвратисѧ іс҃, прїатъ єго
нар҃. бѣхꙋ бо вси чающе єго· *И се прїиде мꙋ҃, ма҃ д҃ мр҃ є҃
емꙋже имѧ иаиръ, и тои кназь сонмищꙋ
бѣ, и па҃ при ногꙋ іс҃овꙋ, молѧше его внити в
домъ свой. ꙗко дщи єдинородна бѣ емꙋ, ꙗко
лѣтъ двоенадесате, и та оумираше· Єгда
же идаше, народи оугнѣтахꙋ его· И жена, сꙋ-
щи в точенїи крове ѿ (двоюнадесате лѣ-
тꙋ)[25], ꙗже врачемъ издавши все имѣнїе, (и)
не възможе ни ѿ єдиного исцѣлѣти. (и) прис-
тꙋпльши създади коснꙋсѧ краа ризъ єго. и
абїе ста токъ крове еѧ· И рече іс҃, кто єсть

косну́выйся мнѣ; ѿмета́ющимъ же ся
всѣмъ. рече петръ, [и иже с нимъ][26]. нас-
та́вниче, наро́ди ѡдръжатъ тя и гне-
тутъ, [и глаголеши кто есть коснувыйся
мнѣ][27]; Іс же рече, прикоснуся мнѣ нѣкто.
азъ бо чю силу изшедшую из мене. видѣвши
же жена яко не утаися, трепещущи прииде,
и падши пред нимъ, за нюже вину прикоснуся ему,
повѣда ему пред всѣми людми, и яко исцѣлѣ
абие. Онъ же рече ей, [дръзай][28] дщи, вѣра твоя
спасе тя, иди в миръ. Еще ему глаголющу,
(прииде)[29] нѣкто ѿ архисинагога, глаголя [ему][30],
яко умре дщи твоя, не движи учителя. Іс
же слышавъ, ѿвѣща ему [глаголя][31]. не бойся,
токмо вѣруй, и спасена будетъ. Пришедъ же в
домъ, не остави (ни единого внити)[32] (-)[33],
токмо петра и іоанна и іакова, и ѿца ѡтро-
ковица и матере. Плакаху же ся вси, и ры-
даху ея. Онъ же рече, не плачитеся, не умре
бо, но спитъ. И ругахуся ему, вѣдаще яко
умре. Онъ же изгнавъ вонъ всѣхъ, (и)[34] емъ
за руку ея, възгласи глаголя. ѡтроковице востани.
И възвратися духъ ея, и въскресе абие. и по-
велѣ (дати ей)[35] ясти. и дивистася роди-
теля ея. Онъ же повелѣ има, никомуже повѣ-
дати бывшее.

її крові. **45** І сказав Ісус: Хто до Мене доторкнувся? Як же всі відказували, сказав Петро і ті, що з ним: Наставнику, Тебе оточує юрба і натискає, а Ти говориш: Хто до Мене доторкнувся? **46** Ісус же сказав: Хтось до Мене доторкнувся, бо Я відчув силу, що вийшла з Мене. **47** Жінка ж, побачивши, що не втаїлася, прийшла, тремтячи і впавши перед Ним, розповіла Йому перед всім народом з якої причини до Нього доторкнулася і що зразу виздоровіла. **48** Він же їй сказав: Кріпися, дочко, твоя віра тебе спасла! Іди в мирі. **49** Як він ще говорив, прийшов хтось від архисинагога, кажучи до нього, що: Вмерла твоя дочка, не турбуй Учителя. **50** Ісус же, почувши, відповів йому, кажучи: Не бійся, тільки вір – і спасеться! **51** Прийшовши ж додому, не дав ні одному ввійти, тільки Петрові, і Іванові, і Яковові, і батькові, і матері дівчини. **52** Всі ж плакали і ридали за нею. Він же сказав: Не плачте, бо вона не померла, але спить. **53** І вони насміхалися з Нього, знаючи, що вона померла. **54** Він же, вигнавши геть всіх і взявши її за руку, закликав кажучи: Дівчино, встань! **55** І повернувся її дух і вона враз воскресла. І Він наказав дати їй їсти. **56** І дивувалися її батьки, Він же наказав їм нікому не розповідати про те, що сталося.

Глава, д҃. зач, м҃.

ма і / ма г / и ѕ
Созвавъ* же ѡбанадесяте, дастъ имъ
силу и власть на вся бѣсы, и недуги
ма і
цѣлити. *И посла ихъ проповѣдати црс-
ма і / ма ѕ
твие бжие, и исцѣлити болящая. *И
рече к нимъ, ничесоже възмѣте на путь, ни
жезла ни пиры, ни хлѣба, ни сребра. ни по
ма і / ма ѕі / дѣя гі
двѣма ризома имѣти. И во иже домъ вниде-
те, ту пребывайте, и ѿтуду исходите. *И
елицы аще не приемлютъ васъ, исходяще ѿ
града того, [и][1] прахъ ѿ ногъ вашихъ, ѿ-
трясѣте, въ свѣдѣтелство на ня. Исходя-
ще же прохожаху сквозѣ веси благовѣствующе,
и исцѣляюще всюду. зач, ма.
ма ді / ма ѕ
*Слышав же иродъ четвертовластникъ бывающая
[ѿ него][2] вся, и недоумѣвашеся, зане глемо
бѣ ѿ нѣкыхъ, яко іоаннъ въста ѿ мрт-
выхъ. ѿ инѣхъ же, яко ілія явися. ѿ другихъ
же, яко пррокъ единъ ѿ древнихъ въскресе. (И)
рече (-)[3] иродъ. іоанна азъ усѣкнухъ. кто же
есть сей, о немже [азъ][4] слышу таковая; и
ма ѕ
искаше видѣти его. *И възвращьшеся апли,
ма ді / ма ѕ
повѣдаша ему елика сътвориша. *И поимъ
ихъ ѿиде единъ [на мѣсто пусто града на-
рицаемаго видсаида][5]. Народи же разумѣвше, по

Глава 9, *поч. 40*

1 *Покликавши ж дванадцятьох, мат. 10 / мар. 3 / і 6
Він дав їм силу і владу над всіма бісами і оздоровляти недуги. **2** *І пос- мат. 10
лав їх проповідувати про боже царст- мат. 10 / мар. 6
во і оздоровляти недужих. **3** *І сказав до них: Не беріть нічого на дорогу: ані палиці, ані торби, ані хліба, ані срібла, ані *не* майте по дві одежі. **4** І в який дім ввійдете, там залишайтесь і
звідти виходьте. **5** *І як які вас не мат. 10 / мар. 16 / дія. 13
приймають, виходячи з того міста, обтрусіть і порох з ваших ніг на свідчення проти них. **6** Вони ж, виходячи, переходили через села, благовіствуючи і оздоровляючи всюди.
поч. 41

7 *Почувши ж Ірод, четвертовлас- мат. 14 / мар. 6
ник, те все, що стається через Нього, і збентеженим був, тому що деякі говорили, що Іван встав з мертвих, **8** а інші ж – що з'явився Ілля, інші ж – що воскрес один з давніх пророків. **9** І сказав Ірод: Я Іванові відрубав голову. Хто ж є цей, про кого я таке чую? І шукав побачити Його. **10** *І мат. 6
повернувшись, апостоли розповіли Йому, що зробили. *І взявши їх, Він мат. 14 / мар. 6
сам відійшов на пустинне місце міста, що називається Витсаїда. **11** Юрби ж, зрозумівши, пішли за Ним. І

прийнявши їх, Він їм говорив про боже царство і оздоровляв тих, що потребували оздоровлення. **12** День же почав хилитися. *поч. 42*

Приступивши ж, дванадцять сказали Йому: Відпусти юрбу, щоб, пішовши в довколішні села і хутори, розійшлися і знайшли їжу, бо тут ми є в пустинному місці. **13** Сказав же
мат. 14 Він до них: Дайте ви їм їсти! Вони ж
мар. 6 сказали: *Немає у нас більше, хіба
ів. 6 тільки п'ять хлібів і дві риби. Отже, хіба, пішовши, ми купимо їжу для всього цього народу. **14** Адже було якихось п'ять тисяч чоловіків. Він же сказав до своїх учнів: Розсадіть їх на групи по п'ятдесят! **15** І так зробили, і розсадили їх всіх. **16** Взявши ж п'ять хлібів і обі риби, поглянувши на небо, Він поблагословив їх і переломав, і давав учням, щоб поклали перед юрбу. **17** І всі їли і наситилися, і взяли дванадцять кошиків залишених з них кусків. *поч. 43*

мат. 16
мар. 8 **18** *І сталося, що коли Він молився на самоті, *то* з ним були учні. І Він їх запитав, кажучи: Ким кажуть люди, що Я є? **19** Вони ж, відповівши, сказали: Іваном Хрестителем. Інші ж: Іллею. Інші ж: Що один з давніх пророків воскрес. **20** Сказав же
мат. 16 Він їм: Ви ж ким кажете, що Я є? А
мар. 8 Петро, відповівши, сказав: *Христом
ів. 6 Божим. **21** Він же, погрозивши їм, наказав нікому цього не говорити, **22**
мат. 17 сказавши, *що належиться, щоб
мар. 9 Людський Син багато перетерпів; і
лук. 9 був випробуваним старцями, і архиє-
і 24 реями, і книжниками; і був вбитим; і
мат. 10 на третій день воскрес. *поч. 44*
і 16 **23** *Говорив же до всіх: Якщо хтось
мар. 8 хоче іти за Мною, хай відречеться се-
ниж. 14 бе, і бере свій хрест кожного дня, і
мат. 10 йде вслід за Мною. **24** *Бо якщо
мар. 8 хтось хоче спасти свою душу, погу-
ів. 12 бить її, бо хто погубить свою душу
ниж. 17 задля Мене, цей її спасе. **25** Адже, що скористає людина, коли придбає
мат. 10 ввесь світ, а себе погубить або відки-
мар. 8 не? **26** *Бо хто лиш завстидається
тим2. 2 Мене і слів моїх, цього завстидається
ниж. 12 Людський Син, коли прийде у славі своїй, і Батька, і святих ангелів. **27**
мат. 17 *Кажу ж вам, по правді, що є деякі з
мар. 9 тих, що тут стоять, які не зазнають смерті, доки не побачать боже царство. *поч. 45*

мат. 17 **28** *Сталося ж, що якихось вісім
мар. 9 днів по цих словах, і Він, взявши Петра, і Івана, і Якова, вийшов на гору помолитися. **29** І сталося, що коли Він молився, вид його обличчя *став* іншим, і його одежа *стала* білою, що блистіла. **30** І ось два мужі говорили з Ним, які були Мойсеєм і Іллею, **31** що з'явилися у славі, а говорили про

нем идоша. и прием их, глаше им о
црствии бжии. и требующая исцелениа цела-
ше. днь же начат преклонятися. за, мв.
Приступльше же обанадесате, рекоша ему.
отпусти народ, да шедше в окрестныя веси и
села, витают, и обрящут брашно, яко зде
в пусте месте есмы. Рече же к ним, дади- ма ді
те им вы ясти. они же реша, *нест оу ма ѕ
нас вяще, токмо [пять хлеб][6], и рыбе іоа ѕ
две. аще убо не шедше мы купим в вся
люди сия брашна. бяху бо (мужии яко)[7] пять
тысящь. Рече же к учником своим, посади-
те их на купы по пятидесят. и сотво-
риша тако, и посадиша их вся. Приим же
пять хлеб и обе рыбе, возрев на нбо,
блви их, и сломи, и даяше учником, прело-
жити народу. и ядоша и насытишася вси.
и взяша избывшая им укрухы, коша два-
надесяте. за, мг.
*И бысть егда моляшеся един, с ним бяху ма ѕі
ученицы. И вопроси их гля. кого мя глют на- ма и
роди быти; они же отвещавше, реша. іоан-
на крестителя. инии же, илию. друзии же, я-
ко пррк некии от древних воскресе. Рече же
им. вы же кого мя глете быти; (отвещав ма ѕі
же петр)[8], рече. *Ха бжиа. он же запрещь им, ма и
повеле никомуже глати сего, рек, *яко подо- іоа ѕ
бает сну чческому много пострадати, и іс- ма зі
кушену быти от старец, и архиерей и книж- ма д
ник, и убиену быти, и третии днь воста- лу д
ти. за, мд. и кд
*Гляше же к всем. аще кто хощет по мне ма і
ити, да отвержется себе, и возмет крт и ѕі
свой на кийждо днь, и последует ми. *Иже бо ма и
аще хощет душу свою спсти, погубит ю. иже бо ни ді
погубит душу свою мене ради, сей спсет ю. ма і
Что бо пользует чвк, приобрет мир ма и
весь, себе же погубив, или отщетив; *иже іоа ві
бо аще постыдится мене, и моих словес, сего ни зі
сн чческии постыдится, егда приидет в ма і
славе своей, и отчи, и стых аггл. *Глю же ма и
вам воистину, суть нецыи от зде в ти в
стоящих, иже не имут вкусити смрти, ни ві
дондеже видят црствие бжие. за, ме.
*Бысть же по словесех сих яко днии осм. И ма зі
поем петра, і иоанна, і иакова. взыде на го- ма д
ру помолитися. и бысть егда моляшеся, ви-
дение лица его ино. и одеяние его бело блис-
таася. И се мужа два с ним глюща, яже ма зі
беста моусии і илиа, явльшася в славе. ма д
гласта (же) исход его, иже хотяше скончати

въ ієр҇лимѣ· Петръ же и сѹщаа с нимъ бѣхѹ отягчени сномъ· Оубѹждше же ся видѣша славѹ єго, и оба мѹжа стоѧща с нимъ· И бысть єгда разлѹчистася ѿ него, рече петръ къ і҇сѹ, наставниче, добро єсть намъ здѣ быти. и сътворим сѣни три, єдинѹ тебѣ, і єдинѹ моѵсеови, и єдинѹ илїи, не вѣды єже (глаше)[9]· се же ємѹ глющѹ, бысть облакъ (свѣтлъ) и осѣни ихъ. оубояша же ся вшедше имъ въ облакъ, и гла бысть изъ облака, глщь. сей єсть снъ мои възлюбленыи, того послѹшаите. и єгда бысть гла, обрѣтеся іс єдинъ. и тїи оумлъчаша, и никомѹже възвѣстиша в ты дни ничесоже (ѿ тѣхъ) яже видѣша·

зач, мѕ·

Його відхід, який мав завершитися в Єрусалимі. **32** Петро ж і ті, що були з Ним, були зморені сном. Збудившись же, побачили його славу і обох мужів, що стояли з Ним. **33** І сталося, коли вони відлучилися від Нього, Петро сказав до Ісуса: Наставнику, нам добре тут бути. І зробім три шатра: одне – Тобі, і одне – Мойсеєві, і одне – Іллі, – не знаючи, що Він говорив. **34** А як він це говорив, була світла хмара і їх отінила. Вони ж злякалися, як ввійшли в хмару. **35** І з хмари був голос, що казав: Цей є Моїм улюбленим Сином! Того слухайте! **36** І після того, як був голос, Ісус знаходився сам. І ті замовчали і нікому в ті дні не сповістили нічого з того, що побачили. *поч. 46*

ма зі
ма ді
*Бысть же в прочїи днь, сшедшемъ имъ съ горы, срѣте єго народъ многъ· и се мѹжь из народа възъпи гла. оучтлю, молю ти ся, призри на сна моєго, яко єдинороденъ ми єсть, и се дѹхъ ємлетъ єго, и внезапѹ вопиетъ, и прѹжаєтся с пѣнами, и єдва ѿходитъ ѿ него съкрѹшаа єго. и молихся оученикомъ твоимъ, да иждєнѹтъ єго, и не възмогоша· ѿвѣщав же іс, рече. ѽ роде невѣрный и развращенъ, доколѣ бѹдѹ в васъ, и тръплю вы? приведи (ми) [сна твоєго сѣмо][10], єще же грядѹщѹ ємѹ, поврьже єго бѣсъ, и сътрясе. запрѣти же іс дѹхови нечистомѹ, і исцѣли отрока, и вдастъ єго ѿцѹ єго· дивляхѹ же ся вси о величїи бжїи·

зач, мз·

37 *Сталось ж, що в іншому дні, коли вони зійшли з гори, Його зустріла велика юрба. **38** І ось чоловік закликав з юрби, кажучи: Учителю, благаю Тебе, поглянь на мого сина, бо мені є єдинородним! **39** І ось дух його хапає, і він нагло кричить і пручається з піною, і той ледве відходить від нього, ломлячи його. **40** І я благав твоїх учнів, щоб вони його вигнали, – і не змогли. **41** Відповівши ж, Ісус сказав: О роде невірний і розбещений! Доки буду у вас і терпітиму вас? Приведи Мені сюди твого сина. **42** Як же він ще йшов, біс ним кинув і затряс. Погрозив же Ісус нечистому духові – і оздоровив хлопця, і його віддав його батькові. **43** Дивувалися ж всі з божої величі. *поч. 47* мат. 17 мар. 9

всѣм же чѹдящемъся о всѣхъ яже {твораше іс}[11], рече къ оученикомъ своимъ. *вложите
ма зі
ма ді
вы въ оуши ваши словеса сїа. снъ бо члчскїи имать предатися в рѹцѣ члчтѣ· они же не разѹмѣша гла сего, бѣ бо прикровенъ ѿ нихъ, да не ощѹтятъ єго. и бояхѹся въпросити
ма ді
єго о глѣ семъ· *вниде же помышленїє в нихъ, кто (ихъ вящшїи бы былъ)[12]· Іс же вѣды помышленїє срца ихъ, прїємъ отроча, постави є оу себе, и рече имъ. иже аще прїиметъ {отороча се}[13] въ имя моє, мене прїємлетъ. і иже аще мене прїємлетъ, прїємлетъ пославшаго мя. иже бо меншїи єсть в (-)[14] васъ, сей єсть великъ·

зач, мн·

А коли всі чудувалися всім, що Ісус робив, Він сказав до своїх учнів: **44** *Ви вкладіть до ваших вух ці слова: Бо Людський Син має бути виданим в людські руки! **45** Вони же не розуміли цього слова, бо воно було скрите від них, щоб його не збагнули. І вони боялися запитати Його про це слово. **46** *Ввійшов же в них помисл: хто з них був би більшим? **47** Ісус же, знаючи думки їхнього серця, взявши дитину, поставив її біля Себе **48** і сказав їм: Хто лиш прийме цю дитину в моє ім'я, Мене приймає! І хто лиш Мене приймає, приймає того, що Мене послав. Бо хто у вас є найменшим, цей є великим. *поч. 48*

мат. 17 мар. 9
мар. 9

ма ді
*Ѿвѣщав же іоаннъ, рече, наставниче, видѣхомъ нѣкоєго о имени твоємъ изгоняща бѣсы, и възбранихомъ ємѹ, яко в слѣдъ не ходитъ с нами· (И) рече (-)[15] к немѹ іс, не браните. иже бо нѣсть на вы, по васъ єсть· зачало· Бысть же єгда скончавахѹся днїє въсхожєнїю єго, и тои {оутверди лицє своє}[16] ити въ ієр҇лимъ.

49 *Відповівши ж, Іван сказав: Наставнику, ми бачили когось, що твоїм іменем виганяв бісів, і ми йому заборонили, бо не ходить вслід за нами. **50** І сказав до нього Ісус: Не бороніть, бо хто не є проти вас, є за вами! **51** Сталося ж, що коли виповнювалися дні його відходу, і той скріпив своє лице, щоб іти до Єрусалиму, **52** і мар. 9

послав послів перед своїм лицем, і
вийшовши, вони ввійшли до сама-
рянського села, щоб Йому підготува-
ти. **53** І Його не прийняли, бо його
лице ішло до Єрусалиму. **54** Поба-
чивши ж, його учні Яків та Іван ска-
зали: Господи, якщо хочеш, скажемо,
щоб з неба зійшов вогонь і знищив
црс4. 1 їх, *так як зробив Ілля? **55** Ісус же,
обернувшись, заборонив їм і сказав:
Ви не знаєте якого ви є духа, бо Люд-
ський Син не прийшов погубити
людські душі, але спасти. **56** І вони
пішли до іншого села. *поч. 49*
мат. 8 **57** *Сталося ж, що коли вони ішли
по дорозі, сказав якийсь до Нього: Пі-
ду за Тобою, куди тільки підеш, Гос-
поди! **58** І сказав йому Ісус: Лиси ма-
ють нори і небесні птиці гнізда, а
Людський Син не має де прихилити
голову. **59** Він же сказав до іншого:
Ходи вслід за мною. Той же сказав:
Господи, накажи мені спочатку, пі-
шовши, поховати мого батька. **60**
мат. 8 *Сказав же йому Ісус: Залиш мерт-
вих поховати своїх мерців, ти ж, пі-
шовши, сповіщай боже царство! **61**
Сказав же й інший: Піду за Тобою,
Господи! Спочатку ж накажи мені по-
прощатися з тими, що є в моєму домі.
62 Сказав же до нього Ісус: Ніхто,
хто поклав свою руку на плуг і ди-
виться назад, не надається до божого
царства!

Глава 10, *поч. 50*

1 Після цього ж показав Господь і
інших сімдесятьох і послав їх по два
перед своїм лицем до кожного міста і
мат. 9 ів. 4 місця, куди хотів сам іти. **2** *Говорив
же до них: Отже, жнива великі, а ро-
бітників мало. Благайте, отже, пана
жнив, щоб вивів робітників на свої
мат. 10 жнива. **3** Ідіть, *ось Я вас посилаю як
ягнят серед вовків. **4** Не несіть торби,
црс4. 4 ані палиці, ані обуви, і *нікого в до-
мат. 10 розі не вітайте. **5** *До якого ж тільки
дому ввійдете, скоріше кажіть: Мир
цьому домові! **6** І якщо, отже, там бу-
де син миру, ваш мир спочине на
ньому, якщо ж ні, – повернеться до
вас. **7** В тому же домі перебувайте, ї-
тим1. 5 мат. 10 дячи і п'ючи те, що є в них, *бо ро-
бітник є гідний своєї винагороди. Не
переходіть з дому в дім. **8** І в яке
тільки місто входите і вас прийма-
ють, їжте те, що кладуть перед вами,
9 і оздоровляйте недужих, які є в ньо-
му, і говоріть їм: Наблизилося до вас
боже царство! **10** В яке ж тільки міс-
то входите, а вас не приймають, вий-
шовши на його роздоріжжя, скажіть:
11 І порох від вашого міста, що при-
ліпився до нас, вам струшуємо. Од-
наче знайте це, що до вас наблизи-

и҆ посла̀ вѣ́стникы пре́дъ лицемъ своимъ. і҆ и҆з-
шедъше внидоша в̾ весь самарѧнскꙋ, ꙗ҆ко да
оу҆готовать є҆мꙋ. и҆ не прїѧша є҆го, ꙗ҆ко лице
є҆го бѣ грѧды̀ въ і҆ерⷭ҇лимъ· видѣвша же оу҆че-
ника [є҆го][17], і҆аковъ (-)[18] і҆оаннъ, рекоста. гⷭ҇и, хо-
щеши ли речевѣ да о҆гнь сни́детъ с̾ небесе, и҆ по-
требитъ и҆хъ, [*ꙗ҆коже і҆лїа сътвори][19]; ѡ҆б- а҆ црⷭ҇ а҆
ращь же сѧ (і҆с҃) запрѣти и҆ма, {и҆ рече. не вѣ-
ста коего дх҃а єста {вы}[20]. сн҃ъ (бо) чл҃ческый не
прїиде дшъ чл҃ческыхъ погꙋбити, но спасти}[21]. і҆
и҆доша въ инꙋ весь· зач҃. мд҃·
[*Бысть же и҆дꙋщемъ][22] и҆мъ по пꙋти, рече мⷴ҇ а҆
нѣкїи к̾ немꙋ, и҆дꙋ по тебѣ ꙗ҆може а҆ще
и҆деши [гⷭ҇и][23]. и҆ рече є҆мꙋ і҆с҃. лиси ꙗ҆звины
и҆мꙋть, и҆ птицѧ нб҃ныѧ гнѣзда, сн҃ъ же
чл҃чїи не и҆мать гдѣ главꙋ подклонити· рече
же къ дрꙋгомꙋ. ходи в̾ слѣдъ мене· онъ же
рече, гⷭ҇и, повели ми шедше прежде погребсти
ѿца моего· *рече же є҆мꙋ (і҆с҃). остави мр̾твыѧ мⷴ҇ а҆
погребсти своѧ мр̾твецѧ, ты же шедъ
възвѣщай цр҃твїе бж҃їе· рече же и҆ дрꙋгїи. и҆дꙋ
по тебѣ гⷭ҇и. прежде же повели ми ѿвѣщати
ми сѧ, и҆же сꙋть в̾ домꙋ моемъ· рече же к̾ немꙋ
і҆с҃. никтоже възложь рꙋкꙋ (свою) на рало, и҆
зрѧ вспѧть, оу҆правленъ є҆сть въ цр҃твїи
бж҃їи·

Гл҃а, і҃· зач҃. н҃·

По сихъ же ꙗ҆ви гь [і҃][1] и҆нѣхъ семьде-
сѧть [-][2], и҆ посла̀ и҆хъ по двѣма [-][3]
предъ лицемъ своимъ, въ всѧкъ градъ и҆
мѣсто, ꙗ҆може хотѧше самъ и҆ти·
*гл҃аше же к̾ нимъ. жатва оу҆бо многа, дѣла- мⷴ҇ а҆ і҆оа҃ д҃
телїи же мало· молитесѧ оу҆бо господинꙋ жат-
вѣ, да [и҆зведетъ дѣлателѧ][4] на жатвꙋ свою·
и҆дѣте, *се [азъ][5] посылаю вы ꙗ҆ко а҆гньцѧ, по- мⷴ҇ і҆
средѣ влъковъ· не носите влагалищѧ, ни пи-
ры, ни сапоги. и *никогоже на пꙋти цѣлꙋйте· а҆ црⷭ҇ д҃
*вонь же а҆ще (домъ внидете)[6], первѣе гл҃те, мⷴ҇ і҆
миръ домꙋ семꙋ. и҆ а҆ще (оу҆бо) [бꙋдетъ тꙋ][7]
сн҃ъ мира, почїетъ на немъ миръ вашъ. а҆ще
ли же, ни, к вамъ възвратитсѧ· в томъ же
домꙋ пребывайте, ꙗ҆дꙋще и҆ пїюще ꙗ҆же сꙋть
оу҆ нихъ. *достоинъ бо є҆сть дѣлатель мзды а҆ тиⷨ҇ є҆ мⷴ҇ і҆
своеѧ· не преходите и҆з домꙋ в̾ домъ· и҆ вонже
а҆ще градъ входите, и҆ прїемлютъ вы. ꙗ҆дите
предлагаемаа вамъ, и҆ цѣлите недꙋжныѧ и҆же
сꙋть в немъ, и҆ гл҃те и҆мъ. приближисѧ на
вы цр҃твїе божїе· вонже а҆ще градъ входите, и҆ не
прїемлютъ васъ, и҆зшедше на распꙋтїѧ є҆го
рцѣте, и҆ прахъ прилѣпшїи насъ ѿ града

ва́шего [-][8] ѿтрѧса́емъ ва҃. ѻ҆ба́че се вѣ́дите,
ꙗ҆́ко прибли́жисѧ [на вы̀][9] црⷭ҇твїе бж҃їе· Гл҃ю ва́мъ,
ꙗ҆́ко содо́млѧномъ въ дн҃ь то́й ѿра́днѣе бꙋ́детъ,
мѳ҃а аі не́же гра́дꙋ томꙋ· *Го́ре тебѣ̀ хоразинъ. го́ре те-
бѣ̀ видсаи́да. ꙗ҆́ко а҆́ще въ тѵ́рѣ и҆ сидо́нѣ бы-
шѧ си́лы бы́ли бы́вшаѧ въ ва́ю, дре́вле ᲂу҆̀бо въ
вре́тищи и҆ пе́пелѣ сѣдѧ́ще пока́ѧлисѧ бы́ша.
ѻ҆ба́че тѵ́рꙋ и҆ сидо́нꙋ ѿра́днѣе бꙋ́детъ на сꙋдѣ̀,
не́же ва́ма· И҆ ты̀ (капернаᲂу́ме)[10], [и҆́же до нб҃съ
възнесы́исѧ][11], до а҆́да низведе́шисѧ· за҃, н҃а·
мѳ҃а і *Слꙋ́шаай ва́съ, менѐ слꙋ́шаетъ. и ѿмѣта-
і҆ѡа҃ гі а́йсѧ ва́съ, мене ѿмѣта́етсѧ. ѿмѣта́ай же
сѧ мене, ѿмѣта́етсѧ посла́вшаго мѧ̀· Възъ-
врати́шѧ же сѧ се́мьдесѧтъ [-][12] с ра́достїю
гл҃юще, г҃и, и҆ бѣ́си повинꙋ́ютсѧ на҃мъ ѻ҆ и҆́мени
твое́мъ· Рече же и҆̀мъ. видѣ́хъ сатанꙋ̀ ꙗ҆́ко
молнїю с нб҃се спа́дша· за҃·
Се [даю̀][13] ва́мъ вла́сть настꙋпа́ти на змї́ю
и҆ на скорпї́ю, и҆ на всю̀ си́лꙋ вражїю. (-)[14] ниче-
сож̑е ва́съ вреди́тъ· ѻ҆ба́че ѻ҆ се́мъ не ра́дꙋитесѧ,
ꙗ҆́ко дꙋ́си ва҃мъ повинꙋ́ютсѧ. ра́дꙋйте же сѧ ꙗ҆́ко
мѳ҃а аі и҆мена̀ ва́шѧ напи́сана сꙋ́ть на нб҃сѣ́хъ· *В то́й
ча́съ [възра́довасѧ дх҃омъ][15] [і҆с҃][16], и҆ рече. и҆сповѣ-
да́ю ти сѧ ѻ҆́ч҃е, г҃и нб҃си и҆ землѝ, ꙗ҆́ко ᲂу҆-
таи́лъ е҆си сї́а ѿ премꙋ́дрыхъ и҆ разꙋ́мныхъ, и҆
ѿкры́лъ е҆си та̀ младе́нцемъ. е҆́й ѻ҆́ч҃е, ꙗ҆́ко та́-
ко [бы́сть бл҃говоле́нїе][17] пре҆д тобо́ю· за҃, н҃в·
[И҆ ѻ҆бра́щьсѧ къ ᲂу҆чн҃кѡмъ, рече][18]. всѧ̀ мнѣ̀ пре-
да́на бы́ша ѿ ѻ҆́ц҃а моего. и҆ никтоже вѣ́сть
кто̀ е҆сть сн҃ъ, то́кмо ѻ҆́ц҃ь. и҆ кто̀ е҆сть ѻ҆́ц҃ь,
то́кмо сн҃ъ; и҆ е҆мꙋ́же а҆́ще хо́щетъ сн҃ъ ѿкры́-
мѳ҃а гі ти. и҆ ѻ҆бра́щьсѧ къ ᲂу҆чн҃кѡмъ е҆ди́нъ рече· *Бла-
же́нѣ ѻ҆́чи ви́дѧщеѝ ꙗ҆́же ви́дите. гл҃ю бо ва́мъ,
ꙗ҆́ко мно́зи прⷪ҇ро́цы и҆ цр҃ꙋ́е въсхотѣ́шѧ ви́дѣти,
ꙗ҆́же вы̀ ви́дите, и҆ не ви́дѣша. и҆ слы́шати,
ꙗ҆́же слы́шите, и҆ не слы́шашѧ· за҃, н҃г·
мѳ҃а кв И҆ *се зако́нникъ нѣ́кїи въста̀, и҆скꙋша́а е҆го (и҆)
гл҃ѧ. ᲂу҆чт҃лю, что̀ сътвори́въ живо́тъ вѣ́чный
наслѣ́дꙋю; ѻ҆́н же рече к немꙋ. въ зако́нѣ что̀
пи́сано е҆сть; ка́ко чте́ши; ѻ҆́н же ѿвѣща́въ
є҃ мѡ҃ ѕ҃ / мѳ҃а кв / ма҃р ві рече. *възлю́биши г҃а б҃а твое́го ѿ всего̀ ср҃ца
твое́го, и҆ ѿ всеѧ̀ дш҃а твоеѧ̀, и҆ всею̀ крѣпос-
тїю твое́ю, и҆ всѣ́мъ помышле́нїемъ твои́мъ.
г҃ мѡ҃ ді *И҆ бли́жнѧго свое́го ꙗ҆́ко са́мъ себѐ· Рече же
е҆мꙋ̀. пра́во ѿвѣща̀, се сътворѝ, и҆ жи́въ бꙋ-
деши· ѻ҆́н же хотѧ ѻ҆правди́тисѧ са́мъ, рече
къ і҆с҃ꙋ. и҆ кто̀ е҆сть (бли́жнїи мой)[19]; ѿвѣща́в
[же][20] і҆с҃, рече· Ч҃лкъ нѣ́кїи схожда́ше ѿ і҆ер҃лима
въ і҆ерихо́нъ, и҆ в разбо́йникы впаде, и҆́же (-)[21]
съвле́кше е҆го, и҆ ꙗ҆́звы възложи́вше ѿи҆до́шѧ,
ѻ҆ста́вльше е҆лѣ̀ жи́ва сꙋ́ща· по слꙋ́чаю же
сщ҃е́нникъ нѣ́кїи схожда́ше пꙋте́мъ тѣ́мъ,

лося боже царство. **12** Кажу вам, що
содомлянам в тому дні буде
відрадніше, ніж тому містові. **13**
*Горе тобі, Хоразине! Горе тобі, мат. 11
Витсаїдо! Бо якщо б в Тирі і Сидоні
сталися сили, що сталися в вас,
давно, отже, сидячи в мішковині і
попелі, покаялися б. **14** Одначе
Тирові і Сидонові відрадніше буде на
суді, ніж вам. **15** І ти, Капернауме,
що піднявся до неба, до аду зійдеш!
поч. 51

16 *Хто вас слухає, Мене слухає! І мат. 10
хто вас відрікається, Мене відрікаєть- ів. 13
ся! Хто ж Мене відрікається, відріка-
ється того, що Мене послав! **17** По-
вернулися ж сімдесят з радістю, ка-
жучи: Господи, і біси нам підкоря-
ються твоїм іменем! **18** Він же сказав
їм: Я бачив сатану, що впав як блис-
кавка з неба. *поч.*

19 Ось даю вам владу наступати
на змія, і на скорпіона, і на всю во-
рожу силу. Ніщо вам не пошкодить.
20 Одначе не радійте цим, що духи
вам підкоряються. Радійте ж, що
ваші імена є записані на небесах! **21**
*В тій годині Ісус зрадів духом і ска- мат. 11
зав: Визнаюся Тобі, Батьку, Господи
неба і землі, бо Ти це затаїв від
премудрих і розумних і відкрив те
дітям! Так, Батьку, бо так було до
вподоби перед Тобою. *поч. 52*

22 І повернувшись до учнів, Він
сказав: Все мені було передано моїм
Батьком. І ніхто не знає, хто є син, –
тільки Батько, і хто є Батько, – тільки
син, і кому лиш син хоче відкрити. **23**
І повернувшись до учнів, сам сказав:
*Блаженні очі, що бачать те, що ви мат. 13
бачите! **24** Бо кажу вам, що численні
пророки і царі бажали бачити те, що
ви бачите, – і не бачили, і чути те, що
чуєте, – і не чули. *поч. 53*

25 І *ось якийсь законник піднявся, мат. 22
спокушаючи Його і кажучи: Учи-
телю, що зробивши, успадкую вічне
життя? **26** Він же сказав до нього:
Що в законі є написано? Як читаєш? мой5. 6
27 Він же, відповівши, сказав: *По- мат. 22
любиш Господа Бога твого всім тво- мар. 12
їм серцем, і всією твоєю душею, і
всією твоєю силою, і всією твоєю
думкою, *і свого ближнього, як само- мой3. 19
го себе. **28** Сказав же йому: Ти пра-
вильно відповів. Зроби це – і будеш
живим! **29** Він же, бажаючи оправда-
ти себе самого, сказав до Ісуса: І хто
є моїм ближнім? **30** Відповівши ж,
Ісус сказав: Якийсь чоловік сходив з
Єрусалиму до Єрихону і попав між
розбійників, які, обдерши його і зав-
давши ран, відійшли, залишивши за-
ледве живим. **31** Припадком же я-
кийсь священик сходив тією доро-

гою, і побачивши його, обминув. **32** Так само ж і левіт, бувши на тому місці, прийшовши і побачивши, обминув. **33** Самарянин же якийсь, ідучи, прийшов до нього, і побачивши його, змилосердився, **34** і приступивши, обв'язав його рани, зливаючи олію і вино. Посадивши ж його на скотину свою, привів його до гостинниці і дбав за нього. **35** І на завтра, виходячи, вийнявши два срібняки, дав гостинникові і сказав йому: Дбай за нього, і те, що лиш більше видаси, коли повернуся, я тобі віддам. **36** Хто, отже, з тих трьох тобі здається є ближнім тому, що попав між розбійників? **37** Він же сказав: Той, що зробив з ним милосердя. Сказав же йому Ісус: Іди і ти роби так само. *поч. 54*

38 Сталося ж, що як вони ішли, і сам Він увійшов до якогось села, жінка ж якась, на ім'я Марта, прийняла його до свого дому. **39** І її сестра називалася Марія, яка, і сівши при Ісусових ногах, слухала його слово. **40** Марта ж клопоталась великою службою, а ставши, сказала: Господи, чи не дбаєш, що моя сестра мене одну залишила служити? Отже, скажи їй, щоб мені допомогла! **41** Відповівши ж, Ісус сказав їй: Марто, Марто, ти журишся і клопочешся про багато – **42** одне ж є на потребу. Марія ж вибрала добру частку, яка не відбереться від неї!

Глава 11, *поч. 55*

1 І сталося, що коли Він був на якомусь місці, молячись, і коли закінчив, сказав котрийсь з його учнів до Нього: Господи, навчи нас молитися, так як й Іван навчив своїх учнів. **2** Він же сказав їм: Коли молитеся, кажіть: *Батьку наш, що на небесах, нехай святиться твоє ім'я, нехай прийде твоє царство, нехай буде твоя воля, як на небі, *так* і на землі. **3** Хліб наш насушний давай нам кожного дня, **4** і відпусти нам наші гріхи, бо і ми самі відпускаємо кожному нашому довжникові. І не введи нас у спокусу, але визволи нас від лукавого. **5** І сказав до них: Хто з вас має друга і прийде до нього опівночі та скаже йому: Друже, позич мені три хліби, **6** тому що приятель прийшов до мене з дороги і не маю що покласти перед ним. **7** І той, зсередини відповівши, скаже: Не завдавай мені труда, двері вже є замкнені і мої діти зі мною є на ліжку, не можу, вставши, тобі дати. **8** Кажу ж вам, якщо і не дасть йому, вставши, тому що є його другом, але за його настирність, вставши, дасть йому, скільки потребує. *поч. 56*

мат. 6

и видѣв его, мимоиде. Ѕакоже же и левви бывъ на томъ мѣстѣ, пришед и видѣвъ, мимоиде. Самарѧнинъ же нѣкто градыи пріиде на него, и видѣвъ [его][22] милдова. и приступль обѧза струпы его, възливаѧ масло и вино. всадив же его на свои скотъ, приведе его в гостинницꙋ, и прилежа емъ. И наоутріа [изшедъ][23], изем [два сребреника дастъ][24] гостинникꙋ. и рече (емꙋ), прилежи емъ. и еже аще пріиждивеши, азъ егда възвращꙋсѧ въздамъ ти. Кто (оубо) ѿ тѣх тріехъ ближніи мнитъ ти сѧ быти впадшемꙋ в разбойникы; Он же рече, сътворивыи милть с нимъ. Рече же емꙋ Іс. иди и ты твори такоже. за҃, нд.

[Бысть же][25] ходѧщемъ [имъ, и самъ вниде][26] в весь нѣкꙋю. жена же нѣкаа именемъ марѳа пріатъ его [в домъ свой][27]. и (сестра ей бѣ)[28] нарицаемаа маріа, яже и сѣдъши при ногꙋ [Ісовꙋ][29], слышаше слово его. Марѳа же млъваше о мнозѣ слꙋжбѣ. ставши же рече. Ги, небрежеши ли, яко сестра моа единꙋ мѧ остави слꙋжити; рци оубо ей, да ми поможетъ. Ѿвѣщав же (Іс), рече ей (-)[30]. марѳа марѳа печешисѧ, и млъвиши о мнозѣ. едино же есть на потребꙋ. маріа же благꙋю часть избра, яже не ѿиметсѧ ѿ неѧ.

Гла, аі. за҃, не.

И бысть внегда быти емꙋ на мѣстѣ нѣкоемъ молѧщꙋсѧ, (и) яко преста, рече нѣкіи ѿ оученикъ его к немꙋ. Ги, наоучи ны молитисѧ, якоже і Иоаннъ наоучи оученикы своѧ. Рече же имъ. егда молитесѧ, глите. *Оче [нашъ, иже на небесехъ][1], да свѧтитсѧ ма҃ ѕ
имѧ твое. да пріидетъ црствіе твое. [да бꙋдетъ волѧ твоа, яко на небеси и на земли][2]. хлѣбъ нашъ насꙋщныи подавай нам на всѧкъ днь. и остави намъ грѣхы наша. ибо и сами оставлѧемъ всѧкомꙋ длъжникꙋ нашемꙋ. и не введи насъ въ искꙋшеніе, [но избави нас ѿ лꙋкаваго][3]. И рече к нимъ. кто ѿ васъ иматъ дрꙋга, і идетъ к немꙋ полꙋнощи, и речетъ емꙋ, дрꙋже, даждъ ми взаимъ три хлѣбы. понеже дрꙋгъ (-)[4] пріиде с пꙋти къ мнѣ, и не имамъ чесо предложити емꙋ. И той изъ оутрьоудꙋ ѿвѣщавъ речетъ. не твори ми трꙋды, оуже двери затворены сꙋть, и дѣти моѧ со мною на ложи сꙋть, не могꙋ вставъ дати тебѣ. Глю (же) вамъ, аще и не дастъ емꙋ вставъ, зане (дрꙋгъ емꙋ есть)[5], но за безъочьство его вставъ дастъ емꙋ елика требꙋетъ. за҃, нѕ.

мѳ҃ з҃ и҃ ка҃ мр҃ а҃і іѡ҃ ді еі и҃ ѕі іако҃ а҃

И҆ а҆́зъ (гл҃ю ва́мъ)[6]. *проси́те, и҆ да́стсѧ ва́мъ. и҆щи́те, и҆ ѡ҆брѧ́щете. толцы́те, и҆ ѿве́рзетсѧ ва́мъ· всѧ́къ бо просѧ́й, прїе́млетъ. і҆ и҆щѧ́й, ѡ҆брѣта́етъ. и҆ толкꙋ́щемꙋ ѿве́рзетсѧ· мѳ҃ з *Которо́раго же ва́ ѿц҃а впросит сн҃ъ [хлѣ́ба, е҆да ка́мень пода́стъ є҆мꙋ̀; и҆лѝ (-)[7]][8] ры́бы, [е҆да][9] в ры́бы мѣ́сто змі́ю [пода́стъ є҆мꙋ̀][10]; и҆лѝ (-)[11] [а҆́ще][12] про́ситъ ꙗ҆́йца, [е҆да][13] пода́стъ є҆мꙋ̀ скорпі́ю; а҆́ще ᲂу҆̀бо вы̀ зли сꙋ́ще, ᲂу҆мѣ́ете даа́нїа бл҃га дая́ти ча́домъ ва́шимъ. ко́лми па́че ѿц҃ъ и҆́же съ нб҃се да́стъ дх҃а ст҃а́го просѧ́щимъ ᲂу҆ негѡ̀;
зач҃, нз҃·

9 І Я вам кажу: *Просіть – і дасться вам, шукайте – і знайдете, стукайте – і відкриється вам. **10** Бо кожний, що просить, – одержує, і хто шукає – знаходить, і тому, що стукає, – відкриється. **11** *Когось з вас, батька, як попросить син хліба, хіба камінь йому подасть? Або риби – хіба замість риби подасть йому змію? **12** Або, якщо попросить яйце, хіба подасть йому скорпіона? **13** Якщо, отже, ви, будучи злими, вмієте давати добрі дари вашим дітям, то наскільки більше Батько, що з неба, дасть Святого Духа тим, що у нього просять? *поч. 57*

мат. 7 і 21 мар. 11 ів. 14 15 і 16 як. 1
мат. 7

мѳ҃ д҃ и҃ ві
*И҆ бѣ̀ и҆згонѧ̀ бѣ́са, и҆ то́й бѣ̀ нѣ́мъ. бы́сть же бѣ́сꙋ и҆зше́дшꙋ, прогл҃а нѣ́мый, и҆ диви́шасѧ наро́ди· мѳ҃ д҃ и҃ ві мр҃ г҃ *Нѣ́цыи ж ѿ ни́хъ рѣ́ша, ѡ҆ веелзевꙋ́лѣ кнѧ́зи бѣсо́вскѣмъ и҆згони́тъ бѣ́сы· дрꙋ́зїи же и҆скꙋша́юще, зна́менїѧ (ѿ негѡ̀ и҆ска́хꙋ съ нб҃се)[14]. Ѻ҆́нъ же вѣ́дый (помышле́нїѧ и҆́хъ)[15], рече и҆мъ. мѳ҃ ві мр҃ г҃ *всѧ́ко цр҃ство са́мо в себѣ̀ раздѣлѧ́ѧсѧ, запꙋстѣ́етъ. и҆ до́мъ на до́мъ, па́даетъ. а҆́ще же и҆ сатана̀ са́мъ в себѣ̀ раздѣли́сѧ. ка́ко ста́нетъ цр҃ство є҆гѡ̀; ꙗ҆́ко гл҃ете, ѡ҆ веелзевꙋ́лѣ и҆згонѧ́ща мѧ̀ бѣ́сы; а҆́ще же а҆́зъ ѡ҆ веельзевꙋ́лѣ и҆згоню̀ бѣ́сы, сн҃ве ва́ши ѡ҆ ко́мъ и҆згонѧ́тъ; сего ра́ди {ті́и бꙋ́дꙋтъ ва́мъ сꙋдїѧ̀}[16]. и҆згоню̀ бѣ́сы, ᲂу҆̀бо пости́же на ва́съ цр҃ствїе бж҃їе· Е҆гда крѣ́пкїи во҆ѡрꙋжи́всѧ храни́тъ сво́й дво́ръ, въ смире́нїи сꙋ́ть имѣ́нїа є҆гѡ̀· Е҆гда́же крѣпля́и {-}[18] нашедъ побѣди́тъ є҆го̀, всѧ̀ ѻ҆рꙋ́жїе є҆гѡ̀ во́зметъ на не́же ᲂу҆пова́ше, и҆ ко́рысть є҆гѡ̀ раздае́тъ·
зач҃, нѳ҃·

14 *І Він виганяв біса, і той був німим. Сталося ж, що як біс вийшов, *то* німий заговорив – і юрби дивувалися. **15** *Деякі ж з них сказали: Він виганяє бісів веелзевулом, бісівським князем. **16** Інші ж, спокушаючи, шукали від Нього знаку з неба. **17** Він же, знаючи їхні думки, сказав їм: *Кожне царство, що ділиться саме в собі, запустіє, і дім проти дому впаде. **18** Якщо ж і сатана сам в собі розділився, як стоятиме його царство? Бо кажете, що Я веелзевулом виганяю бісів. **19** Якщо ж я веелзевулом виганяю бісів, ваші сини ким виганяють? Через це ті будуть вам суддями. **20** Якщо ж Я божим перстом виганяю бісів, отже, прийшло до вас боже царство. **21** Коли сильний, озброївшись, береже свій двір – його майно є в безпеці. **22** Коли ж сильніший, напавши, переможе його, він забере всю його зброю, на яку той надіявся, і роздасть його добич. *поч. 58*

мат. 9 і 12
мат. 9 і 12 мар. 3
мат. 12 мар. 3

И҆́же нѣ́сть со мно́ю, на́ мѧ є҆́сть. и і҆́же не събира́етъ со мно́ю, расточа́етъ· мѳ҃ ві *Е҆гда {же}[19] нечи́стый дꙋ́хъ и҆зы́детъ ѿ чл҃ка, прехо́дитъ сквозѣ̀ безво́днаѧ мѣ́ста, и҆щѧ̀ поко́ѧ, и҆ не ѡ҆брѣта́ѧ, [-][20] гл҃етъ. възвращꙋ́сѧ в до́мъ мо́й ѿню́дꙋже и҆зы́дохъ. и҆ прише́дъ ѡ҆брѧ́щетъ (и҆) поме́тенъ и҆ ᲂу҆кра́шенъ. тогда и҆́детъ и҆ поéметъ (се́дмь дрꙋги́хъ дꙋ́ховъ, го́ршихъ себе)[21], и҆ вше́дше живꙋ́тъ тꙋ̀. в҃ пе́тр в҃ *И҆ быва́ютъ послѣ̀днѧѧ чл҃кꙋ томꙋ го́рша пе́рвыхъ· Бы́сть же є҆гда гл҃аше сїа. [възвиѓши нѣ́каѧ жена̀ гла́съ ѿ наро́да][22], рече є҆мꙋ̀. блаже́но чре́во носи́вшее тѧ̀, и҆ сосца̀, ꙗ҆́же є҆си ссалъ· Ѻ҆́нъ же рече. тѣ́мже ᲂу҆̀бо бл҃жени слы́шащей сло́во бж҃їе, и҆ храня́ще (є҆)·
зач҃, нд҃·

23 Хто є не зі Мною, є проти Мене, і хто зі Мною не збирає – розкидає. **24** *Коли ж нечистий дух вийде з людини, він переходить через безводні місця, шукаючи спокою і не знаходячи, говорить: Повернуся до мого дому, звідки я вийшов. **25** І прийшовши, знаходить його заметеним і прибраним. **26** Тоді він іде і бере сім інших духів, гірших від себе, і ввійшовши, вони там живуть. *І останнє тій людині буває гіршим від попереднього. **27** Сталося ж, що коли Він це говорив, якась жінка, піднявши голос з юрби, сказала йому: Блаженне лоно, яке Тебе носило, і груди, які ти ссав! **28** Він же сказав: Тому, отже, блаженні ті, що слухають боже слово і його зберігають. *поч. 59*

мат. 12
пет2. 2

Наро́дом же събира́ющимсѧ, нача́тъ гл҃ати. мѳ҃ ві *ро́дъ се́й {-}[23] лꙋка́въ є҆́сть, зна́менїа и҆́щетъ и҆ зна́менїе не да́стсѧ є҆мꙋ̀, і҆ѡ҆́на в҃ *то́кмо зна́менїе і҆ѡ́ны [прр҃ка][24]· Ꙗ҆́коже бо бы́сть і҆ѡ́на (зна́менїе ниневи́томъ)[25], та́ко бꙋ́детъ и҆ сн҃ъ чл҃ческїи

29 Як же збиралися юрби, Він почав говорити: *Цей рід є лукавий, він знак шукає, і знак йому не дасться, *тільки знак Йони, пророка. **30** Бо так, як Йона був знаком для ніневітян, так і Людський Син буде

мат. 12
ів. 2

црс3. 10 для цього роду. 31 *Цариця півдня
пар1. 9 встане на суд з чоловіками цього
мат. 12 роду і їх засудить, бо вона прийшла
з кінців землі, щоб послухати пре-
мудрість Соломона. І ось тут біль-
йон. 2 ше від Соломона. 32 *Ніневітські
мат. 9 чоловіки стануть на суд з цим ро-
дом і його засудять, бо вони пока-
ялися на проповідь Йони. І ось тут
мат. 5 більше від Йони. 33 *Отже, ніхто,
мар. 4 запаливши світильник, не кладе в
вищ. 8 сховок ані під посуд, але на свіч-
ник, щоб ті, що входять, бачили
світло. *поч. 60*

родꙋ семꙋ. *црца южскаа востанетъ на сꙋдъ с г҃ црⷭ҇ і
мꙋжи рода сего, и осꙋдитъ ихъ. ꙗко прїиде а҃ пара҃ д҃
ѿ конецъ землѧ слышати премꙋдрость соломо- ма҃ ві
новꙋ. и се множае соломона здѣ. *мꙋжїе нине- їона в҃
витьстїи востанꙋтъ на сꙋдъ с родомъ симъ, и ма҃ ві
осꙋдѧтъ и, ꙗко покаашасѧ проповѣдїю іо-
нинoю. и се множае іоны здѣ. *Никтоже (ꙋбо) ма҃ є
свѣтилника вжегъ, въ скровѣ полагаетъ, ни ма҃ д҃
подъ спꙋдомъ, но на свѣтилницѣ, да входѧщеи вї й
свѣтъ видѧтъ. за҃, ѯ҃.

мат. 6 34 *Світильником тіла є око. От-
же, коли твоє око буде простим,
все твоє тіло буде світлим, коли ж
буде лукавим, і твоє тіло *буде* тем-
ним. 35 Пильнуй, отже, щоб світло,
що в тобі, *не* було темрявою. 36 Бо
якщо все твоє тіло світле, не маючи
будь якої частини темряви, все бу-
де світлим, так як ось, коли сві-
тильник тебе освічує сяйвом. 37
Коли ж Він говорив, якийсь фари-
сей просив Його, щоб обідав у ньо-
го. Ввійшовши ж, Він ліг *при сто-
лі*. 38 Фарисей же, побачивши, здив-
увався, що спершу не обмився пе-
мат. 23 ред обідом. 39 *А Господь сказав
до нього: Нині ви, фарисеї, вичища-
єте зовнішнє склянки і полумиска,
ваше ж нутро є повне грабежу і
лукавства. 40 Безумні! Чи не той,
хто створив зовнішнє, сотворив і
внутрішнє? 41 Одначе дайте милос-
тиню з того, що є, – і ось все вам
буде чистим. *поч. 61*

*Свѣтилникъ тѣлꙋ есть око (-)[26]. егда [ꙋбо][27] ма҃ ѕ҃
око твое просто бꙋдетъ, (-)[28] все тѣло твое
свѣтло бꙋдетъ. егда же лꙋкаво бꙋдетъ, и тѣ-
ло твое темно. блюди ꙋбо, еда свѣтъ иже в
тебѣ, тма есть. аще бо тѣло твое все свѣт-
ло, не имꙑ [нѣкїа части][29] темны, бꙋдетъ
свѣтло все, ꙗко се егда свѣтилникъ блиста-
нїемъ просвѣщаетъ тѧ. Егда же гл҃аше, мо-
лѧше его фарїсеи [нѣкїи][30], да обѣдꙋетъ ꙋ
него. вшедъ же, възлеже. фарїсеи же видѣвъ ди-
висѧ, ꙗко не прежде крⷭ҇тисѧ прѣвѣе обѣда. *Ре- ма҃ кг҃
че же г҃ь к немꙋ. нн҃ѣ вы фарїсее внѣшнее
стклѧници и блюдꙋ очищаете, внꙋтренее же
ваше, полно грабленїа есть и лꙋкавства. Безꙋм-
нїи, не иже ли сътвори внѣшнее, и внꙋтренее
сътворилъ есть; обаче в сꙋщихъ дадите
мл҃тынѧ, и се вся чиста вамъ бꙋдꙋтъ.
за҃, ѯ҃а.

мат. 23 42 *Але горе вам, фарисеям, тому
що даєте десятину з м'ятки, і рути,
і всякого зілля, але обминаєте суд і
мат. 23 божу любов. Це ж належалося ро-
мар. 12 бити і того не залишати! 43 *Горе
ниж. 20 вам, фарисеям, тому що любите
перші сидіння на зборах і привітан-
мат. 23 ня на торговицях. 44 *Горе вам,
книжники і фарисеї – лицеміри, бо
ви є як невідомі гроби, і люди, що
поверху ходять, не знають. 45 Від-
повівши ж, якийсь з законників ска-
зав Йому: Учителю, кажучи це, нам
докоряєш. 46 Він же сказав: І вам,
мат. 23 законникам, горе, *тому що накла-
дія. 15 даєте на людей тягарі, які нелегко
носити, а самі *й* одним вашим паль-
цем не доторкнетеся до тягарів.
поч. 62

*Но горе вамъ фарїсеѡмъ, ꙗко одесѧтствꙋете ѿ ма҃ кг҃
мѧтвы и пигана, и всѧкого зелїа, и мимохо-
дите сꙋдъ и любве бж҃їа. сїа же подобаше ма҃ кг҃
творити, и онѣхъ не оставлѧти. *Горе вамъ ма҃ ві
фарїсеомъ, ꙗко любите предсѣданїа на сон- нї к҃
мищыхъ. и цѣлованїа на тръжищыхъ. *Горе ма҃ кг҃
вамъ [книжницы и фарїсее лицемѣри][31], ꙗко
есте ꙗко гроби невѣдоми. и ч҃лцы ходѧщеи вр-
хꙋ не вѣдѧтъ. ѿвѣщав же нѣкїи ѿ за-
конникъ, (рече)[32] емꙋ. ꙋчт҃лю, сїа гл҃ѧ, и намъ
досажаеши. онъ же рече, и вамъ законникомъ
горе, *ꙗко накладаете на ч҃лкы бремена неꙋдобь ма҃ кг҃
носима, и сами единѣмъ прьстомъ вашимъ не дѣѧ҃ ѳ҃і
прикасаетесѧ бременемъ. за҃, ѯ҃в.

47 Горе вам, тому що будуєте
гробівці пророкам, ваші ж батьки
повбивали їх. 48 Отже, свідчите і
годитеся ділами ваших батьків, бо
ті, отже, повбивали їх, ви ж будуєте
їхні надгробки. 49 Задля цього і бо-
жа премудрість сказала: Пошлю до
них пророків і апостолів, і *декого* з
них уб'ють і проженуть, 50 щоб від
цього роду домагатися крові всіх
пророків, що пролита від сотворен-

Горе вамъ, ꙗко зиждете гробы прор҃къ. ѡц҃ы же ва-
ши избиша ихъ, ꙋбо свѣдѣтельствꙋете и
съблговолите дѣломъ ѡц҃ь вашихъ. ꙗко тїи ꙋбо
избиша ихъ, вы же зиждете [ихъ гробы][33]. Сего
ради и премꙋдрость бж҃їа рече. послю в нихъ
прор҃кы, и ап҃лы, и ѿ нихъ ꙋбїютъ и ижденꙋтъ,
да взыщетсѧ кровь всѣхъ прор҃къ, проливаемаа
ѿ сложенїа мирꙋ, ѿ рода сего, *ѿ крове авелѧ, а҃ мо҃ д҃

мѳ҃ кг / в҃ пара҃ кд *до кро́ве заха́рїа, поги́бшаго ме́жду олтаре́мъ
и҆ хра́момъ. е҆́й гл҃ю ва́мъ, взы́щетсѧ ѿ ро́да
мѳ҃ кг сего̀. *Го́ре ва́мъ зако́нникомъ. ꙗ҆́ко взѧ́сте
клю́чь разꙋмѣ́нїа. са́ми не вни́досте, и҆ входѧ́-
щымъ възбрани́сте. [Глю́щꙋ же е҆мꙋ̀ сїа̀ к
ни́мъ][34], нача́ша кни́жницы и҆ фарїсе́е ѕѣлѡ̀
гнѣ́ватисѧ (на́нь), и҆ преста́ати е҆го̀ ѡ҆ мно́зѣ,
ла́юще е҆го̀, [и҆́щꙋще][35] ᲂу҆лови́ти нѣ́что ѿ
ᲂу҆́стъ е҆го̀, [да (на́нь възглю́тъ)[36]][37].

Гла҃, в҃і.

Ни́хже събра́вшемсѧ тмѣ̑ наро́да, ꙗ҆́ко по-
пира́ти дрꙋ́гъ дрꙋ́га, нача́тъ гл҃ати
мѳ҃ ѕі / ма҃ и ᲂу҆чени́комъ свои҆̑мъ пръвѣ́е. *внема́йте себѣ̀
ѿ ква́са [фарисе́йска, е҆́же е҆́сть лицемѣ́рїе][1].
за҃, ѯг.
мѳ҃ і / ма҃ д / вы҃ и *Ничто́же бо покрове́но е҆сть, е҆́же не ѿкры́етсѧ.
и҆ та́йно, е҆́же не разꙋмѣ́етсѧ. зане е҆ли́ка въ
тмѣ̀ рѣ́сте въ свѣ́тѣ ᲂу҆слы́шитсѧ. и҆ е҆́же къ
ᲂу҆́хꙋ гла́сте въ хра́мѣхъ, пропо́вѣстьсѧ на
мѳ҃ і кро́вѣхъ. *Гл҃ю же ва́мъ дрꙋ́гомъ свои҆́мъ, не
ᲂу҆бо́йтесѧ ѿ ᲂу҆бива́ющихъ тѣ́ло, и҆ по́томъ
не могꙋ́щихъ ли́шше что̀ сътвори́ти. сказа́ю
же ва́мъ, кого̀ ᲂу҆бои́тесѧ, ᲂу҆бо́йтесѧ (и҆мꙋ́ща-
го власть по ᲂу҆бїе́нїи)[2] въве́рещи в (де́бръ ѻ҆́г-
мѳ҃ і ненꙋ́ю)[3]. е҆́й гл҃ю ва́мъ, того ᲂу҆бо́йтесѧ. *Не
пѧ́ть ли пти́цъ цѣни́тсѧ пѣ́нѧзема двѣ́ма,
и҆ ни е҆ди́на ѿ ни́хъ нѣ́сть забве́на пре́д бг҃омъ.
но и҆ вла́си главы̀ ва́шеѧ всѝ и҆зъчте́ни сꙋ́ть.
не ᲂу҆бои́тесѧ (ᲂу҆бо), мно́ѕѣхъ пти́цъ ᲂу҆ѻ́ньши
мѳ҃ і / ма҃ и / в҃ ти҃ в / вы҃ д е҆сте {вы}[4]. за҃, ѯд.
*Гл҃ю же ва́мъ. всѧ́къ и҆́же а҆́ще и҆спо́вѣсть
мѧ̀ предъ чл҃кы, и҆ сн҃ъ чл҃чьскїи и҆спо́вѣсть е҆го
пре́д а҆́гг҃лы бж҃їими. а҆ ѿве́ргїйсѧ мене пре́д
мѳ҃ ві / ма҃ г / і҆ѡа҃ е чл҃кы, ѿве́ргъженъ бꙋ́детъ пре́д а҆́гг҃лы бж҃їими.
*И҆ всѧ́къ и҆́же рече́тъ сло́во на́ сн҃а чл҃ческаго,
ѻ҆ста́витсѧ е҆мꙋ̀. а҆ на ст҃го дх҃а хꙋли́вшемꙋ,
мѳ҃ і / ма҃ гі не ѻ҆ста́витсѧ. *Е҆гда же приведꙋ́тъ вы на
собо́рища, и҆ вла́сти и҆ вл҃чьства, не пецѣ́тесѧ,
ка́ко, и҆ли что̀ ѿвѣща́ете, и҆ли что̀ рече́те.
ст҃ы́и бо дх҃ъ наᲂу҆чи́тъ вы в то́й часъ, ꙗ҆́же
подоба́етъ рещи. за҃, ѯе.
Рече же (е҆мꙋ нѣ́кїи ѿ наро́да)[5], ᲂу҆чи́телю, рцы
бра́тꙋ моемꙋ раздѣли́ти со мно́ю достоѧ́нїе.
ѻ҆́н же рече е҆мꙋ. чл҃че, кто̀ мѧ поста́ви сꙋдїю,
и҆ли дѣли́телѧ на̑ ва́ми; рече же к ни̑м. блю-
дѣ́те и҆ храни́тесѧ ѿ лихои҆́мьства. ꙗ҆́ко не
ѿ и҆збы́тка комꙋ живо́т е҆го е҆сть ѿ и҆мѣ́нїѧ
е҆го. за҃, ѯѕ.
Рече же при́тчꙋ к ни́мъ гл҃ѧ. чл҃кꙋ нѣ́коемꙋ
бога́тꙋ ᲂу҆гобзи́сѧ ни́ва, и҆ мышлѧше в себѣ̀
гл҃ѧ. что̀ сътворю, ꙗ҆́ко не и҆́мамъ гдѣ̀ съб-

ня світу; **51** *від крові Авеля, *до мойі. 4
крові Захарії, що загинув між жер- мат. 23
товником і храмом. Так, кажу вам, пар2. 24
домагатимуться від цього роду! **52**
*Горе вам, законникам, бо ви взяли мат. 23
ключ розуміння. Самі ви не ввійшли,
і заборонили тим, що входять. **53** Як
же Він це до них говорив, книжники і
фарисеї почали дуже гніватися на
Нього і дуже Його злословити, **54** ла-
ючи Його, шукаючи зловити щось з
Його уст, щоб Його оскаржити.

Глава 12

1 Як же навколо них зібралися
тьми людей, так що один одного тис-
нули, Він передусім почав говорити
своїм учням: *Стережіться самі фа- мат. 16
рисейського квасу, яким є лицемірс- мар. 8
тво. *поч. 63*

2 *Бо ніщо не є прихованим, що не мат. 10
відкриється, і тайним, що не пізна- мар. 4
ється. **3** Тому *все,* що в темряві ви вищ. 8
сказали, – почується при світлі і, що
до вуха ви сказали в кімнатах, – буде
проповідуване на дахах. **4** *Кажу ж мат. 10
вам, своїм друзям: Не бійтеся тих, що
вбивають тіло і потім не можуть зро-
бити більше нічого. **5** Кажу ж вам ко-
го боятися: бійтеся того, що має вла-
ду по убитті кинути у вогняну прір-
ву. Так, кажу вам: того бійтеся! **6** *Чи мат. 10
не п’ять птахів цінять двома пінязя-
ми? І ані один з них не є забутий пе-
ред Богом. **7** Адже й все волосся ва-
шої голови є почислене. Не бійтеся.
Отже, ви є кращі від дуже численних
птахів. *поч. 64* мат. 10

8 *Кажу ж вам: кожний, хто лиш мар. 8
визнає Мене перед людьми, і Людсь- тим2. 2
кий Син визнає його перед божими вищ. 9
ангелами, **9** а хто відречеться Мене
перед людьми, того Я відречуся пе- мат. 12
ред божими ангелами. **10** *І кожно- мар. 3
му, хто скаже слово проти Людсько- ів. 5
го Сина, відпуститься йому, а тому,
що хулив проти Святого Духа, не від-
пуститься. **11** *Коли ж вас приведуть мат. 10
на збори, і до властей, і до влади, не мар. 13
журіться як або що відповісте, або
що скажете, **12** бо Святий Дух нав-
чить вас в тій годині, що треба ска-
зати. *поч. 65*

13 Сказав же Йому якийсь з юрби:
Учителю, скажи моєму братові роз-
ділити зі мною спадок. **14** Він же ска-
зав йому: Чоловіче, хто Мене поста-
вив суддею або розподілювачем над
вами? **15** Сказав же до них: Вважайте
і стережіться захланності, бо не від
надміру його маєтку в когось є його
життя! *поч. 66*

16 Він же сказав притчу до них, ка-
жучи: Якомусь богатому чоловікові
дуже вродила нива. **17** І він думав у
собі, кажучи: Що зроблю, бо не маю

куди зібрати моїх плодів? **18** І ска-
зав: Це зроблю: знищу мої клуні і
збудую більші, і зберу туди все моє
сир. 11 збіжжя і мої добра. **19** *І скажу мо-
їй душі: Душе, маєш багато дібр, що
лежать на численні роки. Спочи-
вай, їж, пий, веселися. **20** Сказав же
йому Бог: Безумний, в цю ніч від
тебе вимагатимуть твою душу, а те,
що ти приготував, кому буде? **21**
Так той, що собі збирає, а не бага-
тіє в Бога. **22** Сказав же Він до сво-
пс. 54 мат. 6 пет1. 5 їх учнів: *Задля цього кажу вам: Не
журіться вашою душею, що їстиме-
те, ні тілом, у що зодягнетеся. **23**
Душа є більша від їжі і тіло від
одежі. **24** Дивіться на ворон, бо ані
не сіють, ані не жнуть, які не мають
схронів ані клунь, – і Бог їх годує.
Наскільки радше ви є кращі від
птахів! **25** Хто ж з вас, журячись,
може додати до свого росту один
лікоть? **26** Якщо, отже, навіть щось
мале не можете, чому журитесь про
інше? **27** Глядіть на лілеї, як рос-
туть: не трудяться ані не прядуть.
Кажу ж вам, що ані Соломон в усій
своїй славі не зодягнувся *так,* як од-
на з цих. **28** Якщо ж траву на полі,
що сьогодні є і завтра в піч кида-
ють, Бог так зодягає, *то* скільки
більше вас, маловіри? **29** І ви не шу-
кайте, що будете їсти або що буде-
те пити, і не вивищуйтеся, **30** бо
цього всього шукають народи цьо-
го світу. Ваш же Батько знає, що
цього потребуєте. **31** Одначе шу-
кайте божого царства, і це все вам
додасться. *поч. 67*

32 Не бійся, стадо мале, бо ваш
Батько зволив дати вам царство. **33**
Продайте ваші маєтки і дайте ми-
мат. 6 лостиню. *Зробіть собі гаманці, що
не старіють, – скарб, що не маліє на
небесах, де злодій не наближається
ані міль не точить. **34** Бо де є ваш
скарб, там і буде ваше серце. **35**
пет1. 1 *Хай ваші бедра будуть підперезані
і світильники хай горять. **36** І ви у-
подібнитесь до людей, що очікують
свого пана, коли повернеться з ве-
сілля, щоб, як прийде і застукає,
зразу йому відчинили. **37** Блаженні
ті раби, яких пан, прийшовши,
знайде, що чувають. Амінь, кажу
вам, що підпережеться, і посадить
їх, і, перейшовши, послужить їм. **38**
І якщо прийде в другу сторожу або
прийде в третю сторожу, і знайде їх
мат. 24 апо. 6 так – блаженні є ті раби. **39** *Це ж
знайте, що якщо б знав пан дому, в
який час прийде злодій, отже, чу-
вав би і не дав би підкопати свого
дому. **40** І ви, отже, будьте готові!
В яку ж годину не сподіваєтесь –
Людський Син прийде! **41** Сказав
же Йому Петро: Господи, чи до нас

рати плодѡвъ моихъ; и рече, се сътворю. разорю
(житница моа)[6], и болша съзижду. и съберу
тꙋ вса [жита моа и блгаа моа][7]. *и рекꙋ сира҃ аі
дши моеи. дше, имаши многа блга, лежаща
на лѣта многа. почивай, ꙗждь, піи, веселиса.
Рече же емꙋ бъ. безꙋмне, в сію нощ дшꙋ твою
истажꙋть ѿ тебе. а ꙗже оуготова, комꙋ
бꙋдеть; тако събираай себѣ, а не в ба бо-
гатѣа. рече же къ оучнкѡ своимъ. *Сего ради чло҃ нд ма ѕ а пѣр е
глю вамъ, не пецѣтеса дшею [вашею][8], что
ꙗсте. ни тѣломъ, въ что облечетеса, дша
{-}[9], болши есть пища. и тѣло одежда. Смот-
рите вранъ, ꙗко ни сѣють ни жнꙋть, имже
нѣсть съкровища, ни житница, и бъ пита-
еть ихъ. колми паче вы есте лꙋчши птицъ;
кто же ѿ васъ пекїнса можеть [приложити
възрастꙋ своемꙋ][10] лакоть [единъ][11]; аще оубо
ни мало чесо можете, что о прочихъ печетеса;
смотрите крины, како растꙋть, не трꙋжда-
ютса, ни прадꙋть. глю же вамъ, {ꙗко}[12] ни
соломонъ въ всеи славѣ своеи облечеса ꙗко единъ
ѿ сихъ. Аще же (травꙋ на селѣ дне сꙋщꙋ)[13], и
оутрѣ в пещъ вмещꙋщемꙋ, бъ тако одѣ-
еть, кольми паче васъ маловѣри; и вы не ищи-
те что ꙗсте, [или][14] что піете и не възноси-
теса. (всѣ бо си)[15] ꙗзыцы мира сего ищꙋ.
вашъ же ѿць вѣсть, ꙗко требꙋете сихъ.
обаче ищите цртвїа [бжїа][16], и сїа {вса}[17] при-
ложатса вамъ.
за, зз.

Не бойса малое стадо, ꙗко блгоизволи ѿць
вашъ дати вамъ цртво. Продадите имѣнїа ва-
ша, и дадите млтына. *Сътворите себѣ ма ѕ
влагалища невѣтшающа, съкровище не оскꙋдѣ-
емо на нбсехъ, идѣже тать не приближаетса, ни
моль растлѣваеть. идѣже бо есть съкровище
ваше, тꙋ и срце ваше бꙋдеть. *да бꙋдꙋть а пѣр а
(чресла ваша)[18] препоасана, и свѣтилници гора-
ще, и вы подобни члкомъ чающимъ га своего,
когда възвратитса ѿ бракъ, да пришедшꙋ и
тлъкнꙋвшꙋ, абїе ѿврьзꙋть емꙋ. Блжени раби
тїи, ихже пришедъ гь обращеть бдаща. аминь
глю вамъ, ꙗко препоашетса, и посадить их,
и минꙋвъ послꙋжить имъ. и аще (прїидеть) въ
вторꙋю (стражꙋ), любо в третїю стражꙋ прїи-
деть, и обращеть (их) тако, блажени сꙋть
[раби тїи][19]. *Се же вѣдите, ꙗко аще бы вѣ- ма кд апока ѕ
далъ господинъ храмины, в кїи часъ тать
прїидеть, [бдѣлъ оубо бы, и не бы][20] далъ подъ-
копати домꙋ своего. и вы [оубо][21] бꙋдѣте го-
тови. ꙗко воньже часъ не мните, снъ члчь
прїидеть. Рече же [емꙋ][22] петръ. гди, к намъ ли

при́тчу сї́ю гл҃еши. и҆ли къ всѣ́мъ; (-)[23] рече (же) г҃ь· за҃, ѯи·
мѳ҃ кд *Кто ѹ҆́бо є҆сть вѣ́рный строи́тель (и҆) мꙋ́дрый, є҆гѡже поста́витъ г҃ь на҄ чела́дїю своє́ю, дая́ти въ вре́мѧ житомѣ́ренїе; блаже́нъ ра́бъ то́й є҆гѡже прише҄ г҃ь є҆го, ѡ҆бря́щетъ творѧ́ща та́ко. въи҆́стинꙋ гл҃ю ва҄, ꙗ҆́ко на҄ всѣ́мъ и҆мѣ́нїемъ свои́мъ поста́витъ є҆го· А҆́ще ли же рече́тъ ра́бъ то́й в҄ ср҃цы свое҄ косни́тъ господи́нъ мо́й прїитѝ, и҆ начне́тъ би́ти рабы̀ и҆ рабы̑нѧ, я҆́сти же и҆ пи́ти, и҆ ѹ҆пива́тисѧ. прїи҆де҄ господи́нъ раба̀ того, в҄ дн҃ь во́ньже не ча́етъ, и҆ в ча́съ во́ньже не вѣ́сть, и҆ протє́шетъ є҆го, и҆ ча́сть є҆го с невѣ́рными поло́житъ· То́й же ра́бъ вѣ́дѣвый во́лю господи́на своє́го, и҆ не ѹ҆гото́вавъ, ниже сътвори́въ по во́ли є҆го, бїе́нъ бꙋ́детъ мно́го· Не вѣ́дѣвый же, сътвори́в же досто́йнаѧ ра́намъ, бїе́нъ бꙋ́детъ ма́лы· за҃, ѯѳ·
всѧ́комꙋ же є҆мꙋ́же дано̀ бꙋ́детъ мно́го, мно́го взы́щетсѧ ѿ него. и҆ є҆мꙋ́же преда́шѧ мно́жайше, мно́жайше про́сѧтъ ѿ него· ѻ҆гнѧ прїидо҄х въвре́щи на҄ зе́млю, и҆ что̀ хощꙋ, а҆́ще ѹ҆́же възгорѣ́сѧ; кр҃щенїе же и҆́мамъ кр҃ти́тисѧ, и҆ ꙗ҆́ко ѹ҆дръжꙋсѧ до́ндеже скончаю́тсѧ;
мѳ҃ і *мни́те ли ꙗ҆́ко ми́ра прїидохъ да́ти на҄ зе́млю; нѝ гл҃ю ва́мъ, но̀ раздѣле́нїа. бꙋ́дꙋ́ бо ѿсе́лѣ пѧ́ть въ є҆ди́номъ до́мꙋ раздѣле́ны, трї́е на҄ два, и҆ два на҄ три. раздѣли́тсѧ ѻ҆ц҃ь на сн҃а, и҆ сн҃ъ на ѻ҆ц҃а, мт҃и на дщере, и҆ дщи на ма́тере, свекры̀ на невѣ́стꙋ свою̀, и҆ невѣ́ста
мѳ҃ ѕі на свекро́вь [свою̀][24]· *Гл҃аше же (-)[25] наро́домъ, є҆гда ѹ҆́зрите ѻ҆́блакъ въсхо́дѧщь ѿ за́пада, а҆́бїе гл҃ете, [-][26] ту́ча гряде́тъ, и҆ быва́етъ та́ко· и҆ є҆гда ю҆́гъ вѣ́ющь, гл҃ете, {-}[27] зно́й бꙋ́детъ, и҆ быва́етъ· Лицемѣ́ри, лице {нб҃ꙋ и҆ земли}[28] вѣ́сте и҆скꙋша́ти. вре́мени же сего [ка́ко не и҆скꙋша́ете][29]; что (-)[30] и҆ ѡ҆ себѣ̀ не сꙋ́дите
мѳ҃ є҃ пра́ведное; *є҆гда бо грѧдеши с҄ сопе́рникомъ свои́мъ къ кнѧзю, на пꙋ́ти да́ждь дѣла́нїе и҆збы́ти ѿ него· да не ка́ко привлече҄ тебѐ к҄ сꙋдїи, и҆ сꙋдї́а тѧ̀ предаст слꙋ́зѣ, и҆ слꙋга̀ (вса́дитъ тѧ̀)[31] в темни́цꙋ· Гл҃ю тебѣ̀, не и҆зы́деши ѿтꙋ́дꙋ, до́ндеже и҆ послѣ́днюю мѣ́дницꙋ въздаси·

говориш цю притчу, чи до всіх? **42**
Сказав же Господь: *поч. 68*
*Хто, отже, є вірним і мудрим управителем, якого пан поставить над своєю челяддю, щоб давати в час мірку зерна? **43** Блаженний той раб, якого пан, прийшовши, його знайде, що він так робить. **44** По правді, кажу вам, що поставить його над усім своїм маєтком. **45** Якщо ж той раб скаже у своєму серці: Мій пан бариться прийти! – і почне бити слуг і служниць, їсти ж, і пити, і впиватись. **46** Прийде пан того раба в день, в який не сподівається, і в годину, про яку не знає, і розітне його, і покладе його частку з невірними. **47** Той же раб, що знав волю свого пана і не приготував ані не зробив за його волею, буде дуже битий; **48** а той, що не знав, а зробив гідне ран, буде мало битий. мат. 24
поч. 69
Кожному ж, кому буде дано багато, багато вимагатиметься від нього, і кому передали дуже багато, дуже багато вимагатимуть від нього.
49 Я прийшов кинути вогонь на землю! І що хочу, хіба щоб вже розгорівся! **50** Хрещенням же маю хреститися, і як втримаюся, доки не
сповниться? **51*** Чи думаєте, що Я прийшов дати мир на землю? Ні, кажу вам, але поділ. **52** Бо відтепер будуть п’ять поділених в однім домі: три проти двох і два проти трьох. **53** Розділиться батько проти сина і син проти батька, мати – проти дочки і дочка – проти матері, свекруха – проти своєї невістки і невістка – мат. 10
проти своєї свекрухи. **54** *Говорив же Він юрбам: Коли побачите хмару, що сходить зі заходу, відразу кажете: Туча йде. І стається так. **55** І коли віє південний, кажете: Буде спека. І стається. **56** Лицеміри, лице неба і землі знаєте випробовувати, часу ж цього чому не випробовуєте? **57** І чому не судите про себе по-справедливому? **58** *Бо, коли ідеш зі своїм супротивником до князя, в дорозі завдай собі труда вирватись від нього, щоб часом він не притягнув тебе до судді, і суддя тебе *не* видав слузі, і слуга *не* посадив тебе до в’язниці. **59** Кажу тобі: Не вийдеш звідти, доки не віддаси й останнього мідяка. мат. 16
мат. 5

Гл҃а, г҃і· за҃, ѻ҃·

Прїидо́ша же нѣ́цїи в то вре́мѧ повѣда́юще є҆мꙋ ѡ҆ галиле́ѧнехъ, и҆́хже кро́вь пила́тъ смѣсѝ съ же́ртвами и҆́хъ· и҆ ѿвѣща́въ [і҆с҃][1], рече и҆́мъ. мни́те ли ꙗ҆́ко галиле́ане сї́и грѣ́шнѣйши па́че всѣ́хъ галиле́ан бѧ-

Глава 13, *поч. 70*

1 Прийшли ж деякі в тім часі, розповідаючи Йому про галилейців, яких кров змішав Пилат з їхніми жертвами. **2** І відповівши, Ісус сказав їм: Чи думаєте, що ці галилейці грішніші були від всіх галилейців, що

вони так потерпіли? **3** Ні, кажу вам, але якщо не покаєтеся, *то* всі так само згинете. **4** Або ті вісімнадцять, на яких впала силоамська башта і їх побила, чи думаєте, що ті були більш винні від всіх, що жили в Єрусалимі? **5** Ні, кажу вам, але якщо не покаєтеся, *то* всі так само згинете. **6** Говорив же цю притчу: Хтось мав фігу посаджену у своєму винограднику, і прийшов, шукаючи плоду на ній, і не знайшов. **7** Сказав же до виноградаря: Ось третій рік, відколи ж приходжу, шукаючи плоду на цій фідзі, і не знаходжу. Зрубай її, отже, чому й землю займає? **8** Він же, відповівши, сказав йому: Пане, залиши її і цього року, доки не обкопаю довкола неї і підсиплю гноєм, **9** і може, отже, зродить плід. Якщо ж ні, в наступному *році* її зрубаєш. *поч. 71*

10 Він же навчав на одному зі зборів в суботу. **11** І ось була жінка, що мала духа недуги вісімнадцять років, і була схилена, і зовсім не могла випростатися. **12** Побачивши ж її, Ісус прикликав і сказав їй: Жінко, ти звільнена від твоєї недуги! **13** І поклав на неї руки – і вона відразу випросталася і прославляла Бога. **14** Відповів же, старшина збору, обурюючись, тому що її Ісус оздоровив в суботу, говорив до юрби: Є шість днів, в яких належить працювати, отже, приходячи в ті, оздоровляйтесь, а не в день суботній. **15** Відповівши ж, отже, Господь йому і сказав: Лицеміре, чи кожний з вас в суботу не відв'язує свого вола або осла від ясел і, повівши, напуває? **16** Цю ж, що є дочкою Авраама, яку сатана зв'язав ось вісімнадцятий рік, чи не годилося, щоб вона звільнилась від цього пута в день суботи? **17** І як Він це говорив, встидалися всі, що Йому противилися, і ввесь народ радів всім славним, що ставалося через Нього. *поч. 72*

мат. 3
мар. 4
18 *Говорив же: До кого подібним є боже царство і до кого його уподібню? **19** Він є подібним до зерна гірчиці, яке, взявши, людина кинула у свій виноградник. І воно виросло, і стало великим деревом, і небесні птахи поселилися у його галуззях. **20** *І
мат. 13
знову сказав: До кого уподібню боже царство? **21** Воно є подібним до квасу, якого, взявши, жінка сховала в трьох сатах муки, доки все не викисне. **22** *І Він переходив через міста і
мат. 9
мар. 6
села, навчаючи і йдучи до Єрусалиму. **23** Сказав же якийсь Йому: Господи, чи є мало тих, що спасаються? Він же сказав до них: **24** *Намагайтеся
мар. 7
ввійти через тісні ворота, бо, кажу вам, численні шукатимуть ввійти, і не зможуть. **25** Коли ж встане пан до-

ху, ꙗко тако пострадаша: ни҃ гл҃ю вамъ, но
аще не покаетеса, вси такоже погыбнете. Или
они осмнадесате на нихже паде столпъ сило-
амъскіи, и поби их. мните ли ꙗко тіи длъ-
жнѣиши бѣху паче всѣхъ (-)[2] живущихъ въ
іерлимѣ: ни҃ гл҃ю вам, но аще не покаетеса,
вси такожде погыбнете. Гл҃аше же сію прит-
чю. Смоковницу имаше нѣкіи (въ винградѣ
своемъ всажену)[3]. и пріиде ища плода на неи,
и не обрѣте. Рече же к винареви, се (третіе лѣ-
то)[4] ѿнеліже прихожу ища плода на смоков-
ници сеи, и не обрѣтаю. посѣци (ю убо)[5], въс-
кую и землю упражнаетъ: он же ѿвѣщавъ,
(рече)[6] ему. г҃и, остави ю и се лѣто, донъ-
деже окопаю окрстъ еа, и осыплю гноемъ, и
аще убо сътворитъ плодъ, [аще ли же ни,
въ градущее][7] посѣчеши ю. за҃, оа.
Бѧше же учѧ на едином ѿ сонмищъ в суботы.
И се жена (бѣ) (имущи дх҃у)[8] недуженъ, лѣтъ
осмнадесать, и бѣ слѧка. и не могущиса
въсклонити ѿнудь. видѣв же ю іс҃, пригласи,
и рече еи, жено ѿпущена еси ѿ недуга твоего.
и възложи на ню руцѣ, и абіе простреса, и
славлѧше б҃а. ѿвѣщав же старѣишина събору,
недугуа, зане в суботу исцѣли (ю) іс҃, гл҃аше
народу. (-)[9] шесть днїи е҃, в наже достоитъ
дѣлати, в ты убо приходаще цѣлитеса, а
не въ днь суботныи. ѿвѣщав же убо ему г҃ь,
и рече. лицемѣре, кождо васъ в суботу не ѿ-
рѣшаетъ ли (своего вола)[10] или осла ѿ ꙗсліи.
и ведъ напаает: сію же дщере авраамлю су-
щу, юже свѧза сатана, се осмоенадесате лѣ-
то, не достоаше ли разрѣшитиса еи ѿ юзы
сеа в днь суботныи: и си (ему гл҃ющу)[11],
стыдахуса вси противлѧющеиса ему. и вси
людіе радовахуса, о всѣхъ славныхъ бываю-
щихъ ѿ него. за҃, ов.
*Гл҃аше (же)[12], кому подобно есть црстві́е бж҃іе. ма҃ г҃ / ма҃ д҃
и кому уподоблю е: подобно есть зерну го-
рушну, еже прієм чл҃къ, вверже в виногра свои, и
възрасте, и бысть древо [веліе][13], и птица нб҃-
ныѧ вселишаса в вѣтвіе его. *И пакы рече. ма҃ гі
кому уподоблю црстві́е бж҃іе: подобно есть
квасу, еже пріемши жена, съкры в муцѣ сата
три, дондеже въскисе все. *И прохождаше скво- ма҃ д҃ / ма҃ ѕ҃
зѣ грады и веси, уча, и шествіе твора въ
іерлимъ. Рече же нѣкіи ему. г҃и, аще мало
есть спсающихса: он же рече к нимъ. *по- ма҃ з҃
двизаитеса внити сквозѣ тѣснаа врата. ꙗ-
ко мнози гл҃ю вамъ взыщут внити, и не въ-
змогутъ. ѿнелі въстанетъ дому влк҃а, и
затвори двери, и начнете вне стоати и уда-

рати в҃ дверѝ глаголюще. гд҃и, [гд҃и][14] ѿверзи
мⷴа з҃ намъ. и҆ ѿвѣщавъ речетъ вамъ. *не вѣдѣ
васъ ѿкꙋдꙋ є҆сте· Тогда̀ на́чнете гл҃ати. ꙗ҆до-
хомъ пред̾ тобою и҆ пи́хомъ, и҆ на распꙋтїихъ на́-
мⷴа к҃е ѱ҃ло ѕ҃ шихъ оу҆чилъ є҆си· *И҆ речетъ, [гл҃ю][15] вамъ, не
вѣмъ ва́ ѿкꙋдꙋ є҆сте, ѿстꙋпите ѿ мене
вс҃и дѣлателїе непра́вдѣ. тꙋ бꙋдетъ плачъ
и҆ скреже́тъ зꙋбомъ· Є҆гда оу҆зрите а҆враа́ма, ї и҆са-
а́ка, ї и҆а́кова, и҆ вся̀ прⷪ҇ркы въ цр҃твїи бж҃їи,
ва́ же и҆згони́мыхъ во́нъ. и҆ прїидꙋтъ ѿ вос-
токъ и҆ запа́д, и҆ сѣвера и҆ юга, и҆ возля́гꙋтъ
мⷴа д҃і мⷴр і҃ въ цр҃твїи бж҃їи· *И҆ се сꙋть послѣднїи, и҆же
бꙋдꙋтъ пе́рви. и҆ сꙋть пе́рвїи, и҆же бꙋдꙋтъ
послѣ́днїи· за҃, о҃г·
В то́й [дн҃ь][16] приступи́ша нѣцїи ѿ фарїсе́й,
гл҃юще є҆мꙋ. и҆зыди ї и҆ди ѿсю́дꙋ, ꙗ҆ко и҆родъ
хо́щетъ тя оу҆би́ти· И҆ рече и҆мъ. шедше рцѣ-
те лисꙋ томꙋ. се и҆згоню бѣ́сы, ї и҆сцѣле́нїа
творю дн҃е и҆ оу҆́трѣ, и҆ в҃ тре́тїи скончаю· о҆-
баче подоба́етъ ми дн҃е, и҆ оу҆́трѣ и҆ въ ближ-
нїи и҆тѝ, ꙗ҆ко не възмо́жно є҆сть прⷪ҇ркꙋ погы́б-
мⷴа к҃г нꙋти кромѣ і҆ер҃лима· *И҆е́р҃лимъ, и҆ер҃лїмъ, и҆зби-
вый прⷪ҇ркы, и҆ ка́менїемъ побивая посланыя к҃
немꙋ. ко́ль кра́ты въсхотѣхъ събрати ча́да
твоя, ꙗ҆коже ко́кошь гнѣздо̀ своѐ по̀д крилѣ, и҆
мⷴа к҃г не въсхотѣсте; *се о҆ставлѧ́ется вамъ до҃мъ
вашъ {пꙋ́стъ}[17]· Гл҃ю же ва́мъ, [ꙗ҆ко][18] не и҆мате ме-
не видѣти, дондеже прїиде́тъ, є҆гда̀ речете, бл҃ве́нъ
градый въ и҆мя гн҃е·

Гла́, д҃і. за́, о҃д·

Бы́сть є҆гда внити є҆мꙋ в до҃мъ нѣкоего
князя фарїсе́йска в сꙋбо́тꙋ (хлѣбъ ꙗ҆с-
ти)[1], и҆ тїи бѣхꙋ назираю́ще є҆го· И҆ се
чл҃къ нѣкїи (и҆мыи во́дныи тру́дъ, бѣ)[2] пред̾
ни́мъ· И҆ ѿвѣщавъ і҆с҃, рече к҃ зако́нникомъ, и҆
фарїсе́омъ гл҃я. [а҆ще][3] достоитъ в сꙋбо́тꙋ цѣ-
ли́ти [-][4]; о҆ни же оу҆млъча́ша. и҆ прїе́мъ и҆сцѣ-
лѝ є҆го, и҆ ѿпꙋстѝ· И҆ [ѿвѣща́въ][5] к нимъ рече.
кото́раго ѿ васъ {о҆се́лъ}[6], и҆ли волъ, в҃ стꙋде-
нецъ в҃падетъ. (-)[7] не а҆бїе ли и҆стръгнетъ
є҆го в҃ дн҃ь сꙋ́ботныи; и҆ не възмого́ша ѿвѣща́-
ти є҆мꙋ к симъ· Гл҃аше же к҃ зва́ннымъ прит-
чю. о҆бдръжа̀ ка́ко прѣдѣда́нїа и҆збира́хꙋ гл҃я к
нимъ. є҆гда̀ зва́нъ бꙋ́деши кимъ на́ бракъ, не
сяди на пре́днемъ мѣ́стѣ, є҆да̀ кто̀ чтнѣе тебе
{бꙋдетъ зва́ныхъ}[8]. и҆ прише́дъ и҆же тебе (зва́вый и҆
о҆́ного)[9], речетъ. (ты)[10] даждь семꙋ мѣ́сто, и҆
тогда̀ начне́ши съ стꙋдо́мъ послѣднее мѣсто
при́тчи к҃е дръжа́ти· *Но є҆гда званъ бꙋ́деши, ше́дъ сяди
на послѣднемъ мѣстѣ, да є҆гда̀ прїидетъ зва́-
вый̀ тя, речетъ ти, дрꙋже, посади вы́ше.

му і замкне двері, і будете назовні
стояти і стукати в двері, кажучи: Гос-
поди! Господи, відкрий нам! І Він,
відповівши, скаже вам: *Не знаю вас, мат. 7
звідки ви є! **26** Тоді почнете говори-
ти: Ми їли і пили перед Тобою, і ти
навчав на наших роздоріжжях. **27** *І мат. 25
Він скаже: Кажу вам, не знаю вас, пс. 6
звідки ви є! Відступіть від Мене всі,
що чините неправедність! **28** Там бу-
де плач і скрегіт зубів, коли побачите
Авраама, і Ісаака, і Якова, і всіх про-
років в божому царстві, а вас – вигна-
ними геть. **29** І прийдуть зі сходу, і
заходу, і півночі, і півдня, і ляжуть в
царстві божому. **30** *І ось – це остан- мат. 19
ні, які будуть першими, і перші, які мар. 10
будуть останніми! *поч. 73*

31 В тім дні приступили деякі з фа-
рисеїв, кажучи Йому: Вийди і йди
звідси, бо Ірод хоче Тебе убити. **32** І
Він сказав їм: Пішовши, скажіть то-
му лисові: Ось Я виганяю бісів і оздо-
ровляю нині і завтра, і в третій *день*
закінчу. **33** Одначе мені треба іти ни-
ні, і завтра, і в наступний, бо є немож-
ливо, щоб пророк загинув поза Єру-
салимом. **34** *Єрусалиме, Єрусалиме, мат. 23
що вибив пророків і камінням поби-
ваєш посланих до нього! Скільки ра-
зів Я бажав зібрати твоїх дітей, так як
квочка своє гніздо під крила, – і ви не
бажали! **35** *Ось ваш дім залишаєть- мат. 23
ся вам пустим. Кажу ж вам, що не по-
бачите Мене, доки *не* прийде *час*, ко-
ли скажете: Благословенний той, хто
йде в господнє ім'я!

Глава 14, *поч. 74*

1 І сталося, коли Він увійшов в дім
якогось фарисейського князя в субо-
ту їсти хліб, і ті Його підглядали. **2** І
ось якийсь чоловік, що мав водяну
недугу, був перед Ним. **3** І відповів-
ши, Ісус сказав до законників і фари
сеїв, кажучи: Чи годиться в суботу оз-
доровляти? **4** Вони ж замовкли. І взяв-
ши, Він його оздоровив і відпустив.**5**
І відповівши, промовив до них: *Коли*
осел або віл когось з вас впаде в кри-
ницю, чи не відразу витягне його в
день суботній? **6** І вони не змогли Йо-
му на це відповісти. **7** Говорив же при-
тчу до запрошених, дивлячись, як ви-
бирали перші лежання, кажучи до
них: **8** Коли будеш запрошений ки-
мось на весілля, не сідай на перше міс-
це, щоб часом хтось шляхетніший від
тебе *не* був між запрошеними, **9** і
прийшовши, той, що запросив тебе і
того, скаже: Ти дай цьому місце. І то-
ді почнеш зі встидом займати остан-
нє місце. **10** *Але коли будеш запро- при. 25
шеним, пішовши сядь на останнє міс-
це, щоб, коли прийде той, що тебе за-
просив, сказав тобі: Друже, сядь ви-

ще. Тоді буде тобі слава перед запро-
мат. 23 ниж. 18 шеними з тобою. **11** *Бо кожний, що підноситься, буде впокорений, і хто впокоряється, буде вивищений! *по. 75*

при. 3 **12** *Говорив же й до того, що його запросив: Коли зробиш обід або вечерю, не клич своїх друзів, ані твоїх братів, ані твоїх кревних, ані багатих сусідів, щоб часом і ті також тебе запросили, – і буде тобі винагорода. **13** Але коли робиш гостину, клич бідних, слабких, кульгавих, сліпих – **14** і будеш блаженним, бо вони не мають чим тобі віддати. Віддасться ж тобі у воскресіння праведних! **15** Почувши ж це якийсь з тих, що лежали з Ним, сказав Йому: Блаженний той, хто їстиме обід у божому царстві! *поч. 76*

мат. 22 апо. 14 **16** *Він же сказав йому: Якийсь чоловік зробив велику вечерю, і запросив багатьох, **17** і послав свого раба в час вечері, щоб сказати запрошеним: Ходіть, бо все вже готове! **18** І всі почали разом відмовлятися. Перший йому сказав: Я купив поле, і мені потрібно вийти і його побачити; благаю тебе, май мене за виправданого. **19** І другий сказав: Я купив п'ять пар волів і йду їх випробувати; благаю тебе, май мене за виправданого. **20** І інший сказав: Я взяв жінку і задля цього не можу прийти. **21** І прийшовши, той раб розповів це своєму панові. Тоді пан дому, розгнівавшись, сказав своєму рабові: Мерщій вийди на роздоріжжя і вулиці міста і введи сюди бідних, і слабких, і сліпих, і кульгавих! **22** І сказав раб: Пане, сталося так, як ти наказав, і ще є місце. **23** І сказав пан до раба: Вийди на шляхи і загорожі і спонукай увійти, щоб мій дім наповнився. **24** Кажу бо вам, що ні один з тих запрошених чоловіків не скуштує моєї вечері. Бо багато є запрошених, мало ж вибраних. *поч. 77*

25 Ішли ж з ним численні юрби, і обернувшись, Він сказав до них: **26** Якщо хто іде до мене і не зненавидить свого батька, і матір, і жінку, і дітей, і братів, і сестер, ще ж і свою
мат. 10 і 16 мар. 8 вищ. 4 душу, *той* не може бути моїм учнем. **27** *І хто не несе свого хреста і *не* іде вслід за Мною, не може бути моїм учнем. **28** Бо хто з вас, бажаючи збудувати башту, найперш, сівши, не почислить маєток, чи має те, що потрібно, щоб докінчити? **29** Щоб, коли покладе основу і не зможе докінчити, всі, що бачать, не почали його висміювати, **30** кажучи, що цей чоловік почав будувати і не може закінчити. **31** Або який цар, ідучи проти іншого царя, щоб зійтися з ним у бою, найперш, сівши, не порадиться, чи має силу зустріти з десятьма тисячами

тогдо̀ бꙋдетъ ти сла́ва предъ [-][11] зва́нными
с тобою· *Ꙗ҆́ко всакъ възносайса, смѣритса. мⷮа҃ кг нⷤі҃ и҃
и҆ смиряайса. възнесе́тса· за, ѻе·
*Гл҃аше же и҆ къ зва́вшемꙋ є҆го. є҆гда сътво- прⷮі҃ г҃
риши ѡ҆бѣдъ и҆ли вече́рꙋ, не зови̇ дрꙋгъ свои҆хъ
ни бра́тїа твоа, и҆ни срⷣодникъ твои҆хъ, ни̇ съ-
сѣдъ бога́тыхъ. є҆да коли и҆ тїи (та та́коже
възъзовꙋтъ)[12], и҆ бꙋдⷣе (ти въздаа́нїе)[13] но є҆г-
да [твориши пи́ръ][14] зови̇ ни́щаа, маломо́щи,
хро́мыа, слѣпы́а, и҆ бл҃женъ бꙋдеши. ꙗ҆́ко не
и҆мꙋтъ (ти (что) въздати)[15]. въздастъ же
ти са в воскрⷭе́нїе праведныхъ· Слы́шав же
нѣкїи ѿ възлежа́щихъ с нимъ сїа, рече є҆мꙋ.
бл҃женъ и҆же снѣсть [ѡ҆бѣдъ][16] в црⷭтвїи бж҃їи·
за҃, ѻѕ·
*Он же рече є҆мꙋ· Чл҃къ нѣкїи сътвори̇ вечерꙋ мⷮа҃ кв апокⷭа҃ дı
велїю, и҆ зва̀ мно́гы. и҆ посла̀ рабъ свой в чⷭ҃ ве-
че́ра, рещи̇ зва́ннымъ, градѣте́, ꙗ҆́ко ѹ҆же го-
това [сꙋть вса][17]· и҆ нача́ша вкꙋпѣ (ѿрица́-
тиса вси)[18]· Пе́рвыи рече є҆мꙋ. село̀ кꙋпихъ, і
и҆́мамъ нꙋждꙋ (и҆зыити и҆)[19] видѣти є҆. молю́
ти са и҆мѣи ма ѿрече́на· И҆ дрꙋгїи рече, сꙋп-
рꙋгъ вѣло́вныхъ кꙋпихъ пать, и҆ градꙋ и҆скꙋ-
сити и҆хъ. молю̀ та и҆мѣи ма ѿрече́на· И҆
дрꙋгїи рече. женꙋ поѧ҆̀, и҆ сего ради не могꙋ
прїити̇· И҆ пришеⷣ рабъ (той), повѣда господи-
нꙋ своє҆мꙋ сїа· Тогда разгнѣвавса домꙋ влⷣка,
рече рабꙋ своє҆мꙋ. и҆зыди скоро на распꙋтїа, и҆
сто́гны гра́да и҆ ни́щаа, и҆ бѣдныа и҆ слѣ́пыа
и҆ хромыа вꙿведи сѣмо. и҆ рече рабъ. гⷭ҇и, бысть
ꙗ҆́коже повелѣ, и҆ є҆ще мѣ́сто є҆. и҆ рече госпо-
ди́нъ к рабꙋ. и҆зы́ди на пꙋти̇ и҆ халꙋгы, и҆
ѹ҆бѣди вни́ти, да наполнитса (домъ мой)[20]·
Гл҃ю бо ва́мъ, ꙗ҆́ко ни є҆ди́нъ мꙋжїи тѣхъ зва́-
ныхъ вкꙋситъ моа вечера. {мно́ѕи бо сꙋть зва-
ни, ма́ло же и҆збра́нныхъ}[21]· за҃, ѻз·
И҆дахꙋ же с нимъ наро́ди мно́ѕи. и҆ ѡ҆бра́щьса
рече к нимъ. а҆́ще кто градетъ къ мнѣ, и҆ не
възненави́дитъ ѿца своє҆го и҆ ма́тере, и҆ женꙋ
и҆ чаⷣ, и҆ бра́тїа и҆ се́стръ, є҆ще же и҆ дꙋшꙋ мⷮа҃ і и҆ ѕı мⷬ҇а и҆ вѣⷭ д
свою, не мо́жетъ {мой бы́ти ѹ҆чн҃къ}[22]· [*і][23] и҆же
не но́ситъ крⷭта своє҆го и҆ (в слѣдъ мене гра-
детъ)[24], не мо́жетъ (мой бы́ти)[25] ѹ҆ченикъ·
Кто̀ бо ѿ ва́съ хота̀й сто́лпъ создати, не преж-
де ли сѣдъ разъчтетъ и҆мѣ́нїе, а҆́ще и҆́мать
є҆же є҆сть на съвръше́нїе; да не когдⷣа положитъ
ѡ҆снованїе, и҆ не възмо́жетъ съвръши́ти. вси ви-
дащеи̇ начнꙋтъ (рꙋга́тиса є҆мꙋ)[26] гл҃юще, ꙗ҆́ко
се́й чл҃къ начатъ здати, и҆ не мо́жетъ съвръ-
шити; и҆ли кїи црⷭ҇ь и҆ды̀ къ и҆номꙋ црⷭ҇ю, сни-
тиса с ни́мъ на́ брань, не сѣдъ ли преже совѣ-
щава́етъ, а҆́ще силенъ є҆ (срѣ́стиса съ деса-

тїю тысѧщъ)[27], градꙋщаго съ двѣма де-
сѧтьма тысѧщама нань; аще ли же ни, еще
(далече емꙋ)[28] сꙋщꙋ, моленїе пославъ, молитсѧ
о смиренїи. Тако ꙋбо всѧкъ ѿ васъ. иже не
ѿречетсѧ всего своего имѣнїа. не можетъ бы-
ма҃ і ма҃ д ти мой ꙋченикъ. *добро [-][29] есть соль. аще
же [-][30] соль обꙋаетъ, в чемъ осолитсѧ; ни в
землѝ ни в гнои требꙋетъ. вонъ извсыпаютъ
ю. Имѣай ꙋши слышати, да слышитъ.

того, що іде з двадцятьма тисячами
проти нього? **32** Якщо ж ні, ще як він
є далеко, пославши послів, просить
про примирення. **33** Так, отже, кож-
ний з вас, хто не відречеться всього
свого майна, не може бути моїм уч-
нем. **34** *Сіль є добра. Якщо ж сіль мат. 10 мар. 9
звітріє, чим посолиться? **35** Вона ні
на землю, ні на гній не корисна – її
геть висиплять. Хто має вуха, щоб
слухати, хай слухає!

Глава. еі. за҃, ои.

Бѣхꙋ же (приближающесѧ емꙋ)[1] всѝ мы-
тарїе и грѣшницы послꙋшати его. И
роптахꙋ фарїсее и книжницы глюще.
ꙗко сей грѣшникы прїемлет, и с ними
ꙗстъ. Рече же к нимъ причю сїю глѧ. кїи
члкъ ѿ васъ имы сто овецъ, и погꙋбль (еди-
нꙋ ѿ нихъ)[2]. не оставитъ ли девѧтьде-
сѧтъ и девѧть в пꙋстыни, і идетъ в слѣдъ
погибъшаа дондеже обрѧщетъ ю; и обрѣтъ
възлагаетъ на рамѣ свой радꙋѧсѧ. И пришед
в домъ съзываетъ дрꙋгы и съсѣды глѧ имъ. ра-
дꙋитесѧ со мною, ꙗко обрѣтохъ овцꙋ мою
погибшꙋю. Глю вамъ, ꙗко тако радость [бꙋ-
детъ на небси][3]. о единомъ грѣшницѣ кающем-
сѧ, нежели о девѧтьдесѧтихъ и девѧть пра-
ведъникъ, иже не требꙋютъ покаанїа. Или каа же-
на (имꙋщи десѧть драмъ)[4], аще погꙋбитъ (еди-
нꙋ драхмꙋ)[5]. не вжизаетъ ли свѣтилника, и
помететъ храминꙋ, і ищетъ прилѣжъно, дон-
деже обрѧщетъ; и обрѣтши съзываетъ дрꙋ-
гынѧ и съсѣды глющи. радꙋитесѧ со мною,
ꙗко обрѣтохъ драхъмꙋ (погибшꙋю)[6]. Тако глю
вамъ, [радость бываетъ][7] пред аггелы бжїи, о
единомъ грѣшницѣ кающимъсѧ. за҃, од.
Рече же. члкъ нѣкїи имѣ два сна. и рече юнѣи-
шїи ею ѡтцꙋ. отче, даждь ми достойнꙋю часть
имѣнїа. [и][8] раздѣли има имѣнїе. и не по
мнозѣ днех събравъ все мнїи снъ, ѿиде на
странꙋ далече, и тꙋ расточи имѣнїе свое, жи-
вы блꙋдно. иждившꙋ же емꙋ все, бысть глад
крѣпокъ на странѣ той, и той начатъ ли-
шатисѧ. и шед прилѣписѧ единомꙋ ѿ жи-
тель тоа страны. и посла его на села своѧ
пасти свинїѧ. и желаше [насытити чрево
свое][9] ѿ рожецъ, ꙗже ꙗдахꙋ свинїѧ. и ник-
тоже дааше емꙋ. в себе же пришед, рече. колико
наемникомъ ѡтца моего избываютъ хлѣбы, аз
же гладомъ [-][10] гиблю; въставъ идꙋ къ ѡтцꙋ
моемꙋ, и рекꙋ емꙋ. отче, съгрѣших на нбо и
пред тобою, (и) ꙋже нѣсмь достоинъ нарещисѧ
снъ твой, сътвори мѧ ꙗко единого ѿ наем-

Глава 15, *поч. 78*

1 До Нього ж наближалися всі ми-
тарі і грішники, щоб Його послухати.
2 І нарікали фарисеї і книжники, ка-
жучи, що Цей приймає грішників і з
ними їсть. **3** Сказав же до них цю
притчу, кажучи: **4** Який з вас чоловік,
маючи сто овець і загубивши одну з
них, не залишить дев'яносто і дев'ять
в пустелі і *не* піде вслід за тою, що
пропала, доки не знайде її? **5** І знай-
шовши, кладе на свої рамена, раді-
ючи. **6** І прийшовши додому, скликає
друзів і сусідів, кажучи їм: Радійте зі
мною, бо я знайшов мою вівцю, що
пропала! **7** Кажу вам, що така буде
радість на небі над одним грішником,
що кається, ніж над дев'яносто і де-
в'ятьма праведниками, які не потре-
бують покаяння. **8** Або яка жінка, ма-
ючи десять драхм, якщо згубить одну
драхму, не запалює світильника, і *не*
замітає хату, і *не* шукає пильно, доки
не знайде? **9** І знайшовши, скликає
подруг і сусідів, кажучи: Радійте зі
мною, бо я знайшла драхму, що про-
пала! **10** Такою, кажу вам, буває ра-
дість перед божими ангелами над од-
ним грішником, що кається. *поч. 79*

11 Сказав же: Якийсь чоловік мав
двох синів. **12** І молодший з них ска-
зав до батька: Батьку, дай мені на-
лежну частину маєтку. І він розділив
їм маєток. **13** І по не багатьох днях,
зібравши все, молодший син відій-
шов в країну далеко і там розтратив
своє майно, живучи розпусно. **14** Як
же він видав все, був сильний голод у
тій країні, і той почав бути в нестат-
ках. **15** І пішовши, пристав до одного
з мешканців тієї країни, і той послав
його на свої поля пасти свиней. **16** І
він бажав наситити свій живіт жолу-
дями, які їли свині, і ніхто йому не
давав. **17** Прийшовши ж до себе, він
сказав: Скільки хліба залишається
найманцям мого батька, я ж гину з
голоду. **18** Вставши, піду до мого
батька і скажу йому: Батьку, я згрі-
шив проти неба і перед тобою **19** і я
вже не є гідний називатися твоїм
сином, зроби мене як одного з твоїх
наймитів! **20** І вставши, він пішов до

свого батька. Ще ж як він був да-
леко, його побачив його батько і
змилосердився, і побігши, впав на
його шию і поцілував його. **21** Ска-
зав же йому син: Батьку, я згрішив
проти неба і перед тобою і вже не є
гідним назватися твоїм сином! **22**
Сказав же батько до своїх рабів:
Винесіть найкращу одіж і зодягніть
його, і дайте перстень на його руку
і обуву на ноги; **23** і привівши годо-
ване теля, заколіть, і ївши, веселі-
мося, **24** бо цей мій син був мерт-
вим – і ожив і згинув був – і знай-
шовся! І вони почали веселитися.
25 А його старший син був у полі. І
як, ідучи, наблизився до хати, по-
чув співи і хороводи **26** і, прикли-
кавши одного зі слуг, запитав: От-
же, що це є? **27** Він же сказав йому,
що: Твій брат прийшов, і твій бать-
ко заколов годоване теля, бо прий-
няв його здоровим. **28** Він же роз-
гнівався і не хотів увійти. А його
батько, вийшовши, благав його. **29**
Він же, відповівши, сказав батько-
ві: Ось стільки літ я тобі служу, і
ніколи я не переступив твоєї запо-
віді, і ти мені ніколи не дав козеня-
ти, щоб я повеселився зі своїми
друзями. **30** Коли ж прийшов цей
твій син, що з'їв твоє майно з роз-
пусницями, ти йому заколов годо-
ване теля. **31** Він же йому сказав:
Дитино, ти завжди є зі мною, і все
моє є твоє. **32** Та належалось розве-
селитись і зрадіти, бо цей твій брат
був мертвим – і ожив і згинув був –
і знайшовся!

никъ твой. и вставъ иде къ ѿц҃у своему. Е-
ще же ему далече сущу, оузрѣ его ѿц҃ъ его, и
милъ ему бысть. и текъ нападе на выю его,
и облобыза его. [Рече же ему сн҃ъ][11]. О҃че, съгрѣ-
шихъ на нб҃о и пре тобою, (и) оуже нѣсмь дос-
тоинъ нарещися сн҃ъ твой. Рече ѿц҃ъ к рабомъ
своимъ. [-][12] изнесѣте одежду первую, и обле-
цѣте его, и дадите прьстень на руку его, и
сапогы на нозѣ. и [приведъше][13] телецъ оупи-
танныи, заколите, и ꙗдъше веселимся, ꙗко
(сн҃ъ мой сей)[14] мртвъ бѣ, и оживе. (і) {из-
гиблъ бѣ}[15], и обрѣтеся. и начаша весели-
тися. Бѣ же сн҃ъ его старѣи на селѣ. и ꙗко
гряды приближися к дому, слыша пѣнїа и
ликы. и призвавъ единого ѿ отрокъ, въпраша-
ше, что оубо (сїа суть)[16]. Он же рече ему. ꙗ-
ко братъ твой прїиде, и закла ѿц҃ъ твой те-
лецъ оупитанныи, ꙗко здрава его прїатъ. Раз-
гнѣвав же ся, и не хотяше внити. ѿц҃ъ же
его изшед моляше его. Он же ѿвѣщавъ, рече
ѿц҃у [-][17]. се толико лѣтъ работаю тебѣ, и
николиже заповѣди твоя преступихъ, и мнѣ
николиже далъ еси козляте, да съ другы свой-
ми възвеселилъся быхъ. Егда же сн҃ъ твой сей.
изѣдыи твое имѣнїе с любодѣйцами, прїиде,
закла ему [телецъ питомыи][18]. Он же рече ему,
чадо, ты всегда со мною еси, и вся моя,
твоя суть. възвеселити же ся и възрадовати
подобаше, ꙗко бра твой сей мртвъ бѣ, и ожи-
ве. [і изгиблъ бѣ][19] и обрѣтеся.

Глава 16, *поч. 80*

1 Говорив же і до своїх учнів:
Був якийсь багатий чоловік, який
мав наглядача, і той був оскарже-
ний перед ним, що розтрачує його
майно. **2** І покликавши його, сказав
до нього: Що це я про тебе чую?
Дай звіт за урядування домом, бо
не зможеш більше домом провади-
ти. **3** Сказав же в собі наглядач до-
му: Що зроблю, бо мій пан забирає
від мене урядування домом? Копа-
ти не можу, жебрати встидаюся. **4**
Знаю, що зроблю, щоб, коли буду
відстороненим від урядування до-
му, мене прийняли до своїх домів.
5 І прикликавши кожного боржника
свого пана, запитав першого: Скіль-
ки ти винен моєму панові? **6** Він же
сказав: Сто мір оливи. І той сказав
йому: Візьми твій записник і, сівши,
швидко напиши п'ятдесят. **7** Потім
же сказав другому: Ти ж скільки ви-
нен? Він же сказав: Сто мір пшени-
ці. І сказав йому: Візьми твій запис-
ник і напиши вісімдесят. **8** І пан до-
му похвалив неправедного урядни-

Гл҃а, ѕі. за҃, п҃.

Гл҃аше же и къ оучн҃комъ {свой}[1]. чл҃къ
нѣкїи бѣ богатъ, иже имяше пристав-
ника, и той оклеветанъ бысть к нему,
ꙗко расточаетъ имѣнїе его, и пригла-
сивъ его, рече ему. что се слышу о тебѣ; въ-
здаждь ѿвѣтъ о приставленїи домовнѣмъ
(-)[2]. не възможеши бо ктому дому строити.
Рече же в себѣ приставник дому. что сътворю, ꙗко
г҃ь мой ѿемлетъ строенїе дому ѿ мене; копа-
ти не могу, просити стыждуся. разумѣхъ
что сътворю. да егда ѿставленъ буду ѿ стро-
енїа дому, прїимутъ мя в домы своя. И приз-
вавъ единого когождо длъжникъ господина своего.
гл҃аше первому, колицѣмъ длъженъ еси гос-
подину моему; Он же рече. сто мѣръ масла. (И)[3]
рече ему, прїими (писанїе твое)[4], и сѣдъ скоро,
напиши, пятьдесятъ. Потомже (рече друго-
му)[5]. ты же колицѣмъ длъженъ еси; Он же рече,
сто мѣръ пшеница. (И гл҃а)[6] ему. прїими (писанїе
твое)[7], и напиши, осмъдесятъ. И похвали г҃ь до-

мꙋ строи́теля непра́веднаго, ꙗ҆́ко мꙋдрѣ сътворѝ.
ꙗ҆́ко сн҃ове вѣка сего мꙋдрѣиши паче сн҃въ свѣта в
родѣ своемъ сꙋть· И҆ а҆зъ вамъ гл҃ю, [сътвори́те
себѣ][8] дрꙋгы̀ ѿ мамо́ны непра́вды, да є҆гда ѡ҆с-
кꙋдѣе́те, прїимꙋ вы в̾ вѣчныя кро́вы· за҃, па·
Вѣ́рныи в̾ ма́лѣ, и҆ въ мно́ѕѣ вѣренъ є҆сть. и҆
(непра́ведныи в̾ ма́лѣ)[9], и҆ въ мно́ѕѣ непра́веденъ
є҆сть· А҆ще ѹ҆бо в̾ непра́веднѣмъ и҆мѣнїи вѣ́рни
не бы́сте, (въ и҆стиннѣмъ)[10] кто̀ вамъ вѣ́рꙋ
и҆меть; и҆ а҆ще в̾ чюжемъ вѣрни не бысте, ва́ше
мѳ҃а ѕ҃ кто̀ ва҃ дасть; *Никі́иже рабъ мо́жеть двѣма
господи́нома рабо́тати. либо є҆ди́ного възненави́-
дить, а҆ дрꙋга́го възлю́би· И҆ли є҆ді́ного дръжит-
ся, (-)[11] ѡ҆ дрꙋѕѣм̾ (же) неради́ти начнет. не
мо́жете бг҃ꙋ рабо́тати и҆ мамо́нѣ· Слы́шахꙋ же
сїа вс҃я и҆ фарїсе́е, сребролюбцы сꙋще, и҆ рꙋгахꙋся
є҆мꙋ· І҆ рече и҆м҃· за҃, пв·
Вы̑ є҆сте ѡ҆правдающеи̇ себѐ пре҃ чл҃кы, бг҃ъ же
вѣсть ср҃дца ваша̀. ꙗ҆́ко є҆же є҆сть въ чл҃цехъ вы-
мѳ҃а а҃і соко, мръзость є҆сть предъ бг҃омъ. *Законъ и҆
про҃рцы до і҆ѡа́нна, ѿто́лѣ цр҃ствїе бж҃їе бл҃го-
мѳ҃а є҃ вѣствꙋ̀етсѧ, и҆ всякъ в н҆е нꙋдитсѧ· *Ѹ҆до́бѣе
мѳ҃а є҃ же є҆сть нб҃ꙋ и҆ земли преити̇, неже ѿ зако́на
и҆ д҃і є҆ди́ной чертѣ погибнꙋти· *Всякъ пꙋщаа́и̇ женꙋ
а҃ кри з свою, и҆ привода и҆́нꙋ, прелюбы дѣеть. и҆ же-
мр҃ і наися пꙋще́ною ѿ мꙋжа, прелюбы̀ творить·
є҃ мѡ̑ к҃д за҃, пг·
Чл҃къ же нѣкїи бѣ богатъ, и҆ ѡ҆блача́шеся в̾
порфѵрꙋ и҆ вѵссонь, веселяся на вс҃я дн҃и свѣтло·
Нищъ же ([бѣ][12] нѣкто)[13] и҆менемъ ла́заръ,
[и҆же][14] лежа́ше пре҃ враты є҆го гно́инъ, и҆ жела́ше
насытитися ѿ [крꙋпи́цъ][15] па́дающи҃ ѿ тра-
пе́зы бога́таго. н҆о и҆ пси приходяще ѡ҆близахꙋ
(гнои̇)[16] є҆го· Бы́сть же ѹ҆мрети ни́щемꙋ, и҆
несе́нꙋ быти а҆гг҃лы на лоно а҆враа́мле· Ѹ҆мре҃ же и҆
бога́тыи, и҆ погребо́шя є҆го· И҆ въ а́дѣ възве҃
ѡ҆́чи своѝ сыи в̾ мꙋкахъ, ѹ҆зрѣ а҆враа́ма и҆здалече,
и҆ лазаря на лонѣ є҆го· И҆ то́и възглашъ, ре҃ ѿч҃е
а҆враа́ме, поми́лꙋи мя, и҆ послѝ ла́заря, да ѡ҆мо́-
чить конецъ пе́рста своего в̾ водѣ, и҆ ѹ҆стꙋ-
дить ꙗ҆зы́къ мои, ꙗ҆́ко стра́ждꙋ в̾ пла́мени се҃·
Рече же а҆враа́мъ. ча́до помяни ꙗ҆́ко въспрїа́лъ
є҆си бл҃га́я твоя в̾ животѣ твое́мъ, и҆ ла́заръ
такоже зла́я. нн҃ѣ же здѣ ѹ҆тѣша́ется, ты
же стра́ждеши· И҆ на҃ всѣми сими, междꙋ на́ми
и҆ вами про́пасть вели́ка ꙋтвердися, ꙗ҆́ко да хо-
тя́щеи̇ преити ѿсю́дꙋ к вамъ, не възмо-
гꙋтъ ни́же ѿтꙋдꙋ к намъ прехо́дять, Рече
же, молю тѧ ѹ҆бо ѿч҃е, до по́слеши є҆го в домъ
ѿц҃а моего. и҆мам бо пять братїя, ꙗ҆́ко да
засвѣдѣтельствꙋеть и҆мъ, да не и҆ тїи прїи-
дꙋт̾ на мѣсто се мꙋчное· (Гл҃а)[17] [є҆мꙋ][18] а҆враа҃,

ка, бо мудро зробив, бо сини цього
віку є мудріші від синів світла у сво-
єму роді. **9** І Я вам кажу: Зробіть
собі друзів з мамони неправеднос-
ті, щоб, коли збіднієте, вас прийня-
ли у вічні помешкання. *поч. 81*

10 Вірний у малому – і у велико-
му є вірний. І неправедний у мало-
му – і у великому є неправедним.
11 Якщо, отже, в неправеднім май-
ні ви не були вірні, хто вам пові-
рить в правдивім? **12** І якщо ви не
були вірні в чужому, ваше хто вам
дасть? **13** *Ніякий же раб не може мат. 6
служити двом панам, бо: або одно-
го зненавидить, а другого полю-
бить; або одного триматиметься, а
другим стане нехувати. Не можете
служити Богові і мамоні! **14** Чули
ж це все і фарисеї, що були грошо-
любами, – і сміялися з Нього. **15** І
Він сказав їм: *поч. 82*

Ви оправдуєте себе перед людь-
ми, Бог же знає ваші серця, бо те,
що в людей є високе, є мерзенне пе-
ред Богом. **16** *Закон і пророки *були* мат. 11
до Івана, відтоді благовіститься бо-
же царство, і кожний його здобуває
силою. **17** *Легше ж є, щоб минули мат. 5
небо і земля, ніж щоб пропала одна
риска з Закону. **18** *Кожний, хто від- мат. 5
пускає свою жінку і жениться з ін- і 19
шою, чинить перелюб, і хто женить- кор1. 7
ся з відпущеною від чоловіка, чи- мар. 10
нить перелюб. *поч. 83* мой5. 24

19 Якийсь же чоловік був бага-
тим і зодягався в порфіру і висон,
гарно веселячись кожного дня. **20**
Був же якийсь бідний, на ім'я Ла-
зар, який лежав у струпах перед йо-
го воротами **21** і бажав наситились
крихтами, що падали зі столу бага-
того, і пси, приходячи, облизували
його гній. **22** Сталося ж, що помер
бідний, і ангели понесли його на Ав-
раамове лоно, помер же й багатий, і
його поховали. **23** І в аді, піднявши
свої очі, будучи в муках, він поба-
чив здалека Авраама і Лазаря на йо-
го лоні. **24** І той, закричавши, ска-
зав: Батьку Аврааме, помилуй мене
і пошли Лазаря, щоб змочив кінець
свого пальця в воді і охолодив мій
язик, бо терплю в цьому полум'ї! **25**
Сказав же Авраам: Дитино, згадай,
що ти одержав твої добра у твоєму
житті, а Лазар так само, *тільки* зло.
Нині ж тут він втішається, ти ж тер-
пиш. **26** І понад це все, між нами і
вами закріпилась велика прірва,
щоб ті, що звідси хочуть перейти до
вас, не змогли ані звідти до нас *не*
переходили. **27** Сказав же він: Бла-
гаю тебе, отже, батьку, щоб ти його
послав до хати мого батька, **28** бо
маю п'ять братів, щоб їм засвідчив,
щоб і ті не прийшли на це місце мук.

29 Сказав йому Авраам: Мають Мойсея і пророків, хай їх слухають! **30** Він же сказав: Ні, батьку Аврааме, але якщо до них прийде хтось з мертвих, вони покаються. **31** Сказав же йому той: Якщо не слухають Мойсея і пророків, не повірять, якщо хтось з мертвих воскресне.

Глава 17

мат. 18 мар. 9 **1** *Сказав же Він до своїх учнів: Не є можливо, щоб не прийшли згрішення. Горе ж тому, через кого воно приходить. **2** Краще йому було б, якщо наклав би на його шию ослячі жорна і кинутим був у море, ніж щоб згрішив одного з цих малих. *поч. 84*

мат. 18 як. 5 мой5. 19 **3** *Зважайте на себе! Якщо твій брат згрішить проти тебе, – скартай його, і якщо покається, – відпусти йому. **4** І якщо сім разів на день згрішить проти тебе і сім разів на день повернеться, кажучи: Каюся! – відпусти йому. **5** І сказали апостоли Господеві: Додай нам віри! **6** Сказав же Господь: мат. 17 *Якщо б ви мали віру як гірчичне зерно, сказали б цьому дереву: Вирвися і посадися в морі! – і воно вас послухало б. **7** Хто ж з вас, маючи раба, що оре або пасе, який, як він прийде з поля, відразу скаже: Прийшовши, лягай? **8** Але чи не скаже йому: Приготуй щось, щоб я повечеряв, і підперезавшись, мені служи, доки не з'їм і вип'ю, і потім ти їстимеш і питимеш? **9** Хіба має похвалу той раб, тому що зробив наказане? Не думаю. **10** Так і ви, коли зробите все вам наказане, говоріть, що ми є непотрібні раби, бо зробили те, що мали зробити. **11** І сталося, що як ішов до Єрусалиму, і Той переходив через Самарію і Галилею. *поч. 85*

12 Як же Він входив до якогось села, зустріли Його десять прокажених чоловіків, які стали здалека. **13** І ті підняли голос, кажучи: Ісусе, наставнику, помилуй нас! **14** І побачивши, Він сказав їм: мой3. 14 мат. 8 мар. 1 вищ. 5 *Пішовши, покажіться священикам! І сталося, що як вони ішли, очистились. **15** Один же з них, побачивши, що виздоровів, повернувся, прославляючи Бога великим голосом. **16** І він впав ниць при його ногах, віддаючи Йому хвалу. І той був самарянином. **17** Відповівши ж, Ісус сказав: Чи не десять очистились, та дев'ять де? **18** Як, не знайшли в собі, повернувшись, віддати славу Богові, тільки цей чужинець? **19** І сказав йому: Вставши, іди, твоя віра тебе спасла. *поч. 86*

20 Як же фарисеї запитали: Коли прийде боже царство? Відповівши їм, Він сказав: Боже царство не приходить з розголосом **21** ані не скажуть:

имꙋтъ моѷсеа и прⷪ҇ркы, да послꙋшаютъ ихъ. Онъ
же рече, ни ѿче авраме, но аще кто ѿ
мртвыхъ идетъ к нимъ, покаютса. Рече же
емꙋ, аще моѷсеа и прⷪ҇ркы не послꙋшаютъ, ни
аще кто ѿ мртвыхъ въскренетъ, не имꙋтъ
вѣры.

Гла, зі

Рече* же къ оучнкомъ своимъ. не възмож- ма ні ма д
но есть [не прїити съблазномъ][1]. [горе
же][2], егоже ради приходитъ. оуне емꙋ
было бы, аще жрънво осельскїи облежалъ
бы о выи его, и ввержен в море, неже да съ-
блазнитъ малыхъ сихъ единого. за, пд.
*внемлѣте себѣ. аще съгрѣшитъ [тебѣ][3] ма ні ꙗко е е мо ді
братъ твои, запрѣти емꙋ. и аще покаетса,
остави емꙋ. И аще седмищи на днь съгрѣ-
шитъ к тебѣ, и седмищи [на днь][4] обра-
титса [-][5] гла каюса, остави емꙋ. И реко-
ша аплли гви. приложи намъ вѣрꙋ. Ре же гь.
*аще бысте имѣли вѣрꙋ ꙗко зерно горꙋшно, ма зі
глали бысте ꙗгодичинѣ сеи, въстръгнися и
всадися в море, и послꙋшала бы васъ. Кото-
рыи же ѿ васъ рабъ имѣа, орꙋщь, или па-
сꙋщь, иже пришедшꙋ емꙋ с села, речетъ (-)[6]
абїе, минꙋв възлази, но не речетъ ли емꙋ, оу-
готовай что вечерꙗю, и препоꙗсавса слꙋжи
ми, дондеже ꙗмъ и пїю, и потомъ ꙗси и пї-
еши ты; еда имать хвалꙋ рабꙋ (томꙋ), ꙗко
сътвори повелѣнаꙗ; [не мню][7]. тако и вы,
егда сътворите вса повелѣннаа вамъ, глите,
ꙗко раби непотребни есмы, ꙗко еже длъжни
бѣхомъ сътворити, сътворихомъ. И бысть и-
дꙋщꙋ [емꙋ][8] въ ѥрлимъ, и тои прохожаше
межꙋ самарию и галилею. за, пе.
(-)[9] входащꙋ (же) емꙋ в нѣкꙋю весь, срѣтоша
его десать прокаженѣхъ мꙋжїи, иже сташа
издалече, и тїи възнесоша гла глюще. Ісе нас-
тавниче помилꙋи ны. И видѣвъ, рече имъ. е мо ді ма и ма а вы е
*шедше покажитеса сщенникомъ. И бысть и-
дꙋщемъ имъ, очистишаса. един же ѿ нихъ
видѣв ꙗко исцѣлѣ, възвратиса съ гласомъ ве-
лїемъ славаща ба, и паде ниць при ногꙋ его
хвалꙋ емꙋ въздаа, и тои бѣ самарꙗнинъ. Ѿ-
вѣщав же Іс, ре. не десать ли очистишаса.
да девать гдѣ; (како) не обрѣтошаса въз-
вращьшеса дати славꙋ бꙋ, токмо иноплемен-
никъ сеи. и рече емꙋ, вставъ иди, вѣра твоа
спсе та. за, пѕ.
въпрошен же бывъ ѿ фарисеи, когда прїи-
детъ црствїе бжїе (ѿвѣщавъ)[10] имъ (-)[11] ре-
че. не прїидетъ црствїе бжїе съ съблюденї-

емъ. ниже рекутъ, се здѣ [или се онде][12]. се
бо црствіе бжіе внутрь васъ есть· Рече же къ
ученикомъ (своимъ). пріидутъ днiе, егда въ-
желѣете единого дне сна чловѣческаго видѣти, и не
ма кд ма ги узрите. *и рекут вамъ, се {здѣ, се онде}[13]. не
изыдѣте, ни поженѣте· Яко бо молнія блис-
тающися ѿ поднебесныя, на поднебеснѣй свѣ-
титися, тако будетъ снъ чловѣческій въ днь свой·
Прежде же подобаетъ ему много пострадати, і
искушену быти ѿ рода сего· зач, пз·
а мо з ма кд а петр г И *якоже бысть въ дни ноевы, тако будетъ и
въ дне сна чловѣка, ядаху, піаху, женяхуся, по-
сягаху, до негоже дне вниде ное въ ковчегъ, и прі-
а мо ді иде потопъ, и погуби вся· *Такоже [и яко-
же][14] бысть въ дни лотовы, ядаху, піаху, ку-
поваху, продааху, сажаху здаху. вонь же днь изы-
де лотъ ѿ содомлянъ, одожди {камыкъ горящь,
и огнь}[15] съ небесе, и погуби вся. по томуже бу-
детъ (и) въ днь, вонь же снъ чловѣческій явитися· въ
той днь иже будетъ на кровѣ, и съсуды его
а мо ді вы д ма і ма и іоан а в дому, да не слазитъ взяти ихъ. І иже на се-
лѣ, такожде да не възвратится вспять. *по-
минайте жену лотову· Иже аще взыщетъ душу
свою спасти, погубит ю. а иже аще погубитъ
(ю), живитъ ю· Глаголю вамъ, в ту нощь буде-
та два на одрѣ единомъ, единъ поемлется,
а другіи оставляется· Будетѣ двѣ (вкупѣ
мелющи)[16], едина поемлется, а другаа остав-
ляется. {два будета на селѣ, единъ поемлет-
ма кд ся, а другіи оставляется}[17]. *И ѿвѣщавше
(глаша)[18] ему, гдѣ Господи; он же рече имъ, идѣ-
же тѣло, тамо [събер утся (и) орли][19].

Глава, иі·

крч ві а солу е Глаше* же и притчю к нимъ, како по-
добаетъ всегда молитися {-}[1], и не
стужати си, глаголя· зач, пи·
Судіа (бѣ нѣкіи)[2] въ нѣкоемъ градѣ,
Бога не боася, и чловѣкъ не срамляася· Вдова же (нѣ-
каа) бѣ въ градѣ том, и прихождаше к нему
глаголющи, ѿмсти мене ѿ съпротивника моего. и не
хотяше на (долзѣ)[3] времени· Послѣди же рече в
себѣ. аще и Бога не боюся, [и чловѣкъ не][4] срамля-
юся, но зане творит ми труды вдовица сіа, ѿ-
мщу еа да не доконца приходящи застоитъ
мене· Рече же Господь. слышите, что судіи неправ-
дѣ глаголетъ. Богъ же не иматъ ли сътворити ѿ-
мщеніе избранъныхъ своихъ, въпіющихъ к
нему днь и нощь, и длъготрьпитъ о них; глаголю
вамъ. яко сътворитъ ѿмщеніе ихъ вскорѣ· о-
баче снъ чловѣческій пришедъ, убо обрящетъ ли си
вѣру на земли; рече же и къ другым уповаю-

Ось тут або ось там! Бо ось боже цар-
ство є у вас всередині! **22** Сказав же
Він до своїх учнів: Прийдуть дні, ко-
ли забажаєте бачити один день Люд-
ського Сина, – і не побачите. **23** *І мат. 24 мар. 13
скажуть вам: Ось тут! Ось там! Не
виходіть ані не ганяйтесь. **24** Бо так,
як блискавка, що блисне від підне-
бесної *і* світить на піднебесній, так
буде Людський Син у свій день. **25**
Спершу ж треба, щоб Він багато пе-
ретерпів і був спокушений цим ро-
дом. *поч. 87*

26 І *так як було в днях Ноя, так мойі1. 7 мат. 24 пет1. 3
буде і в день Людського Сина: **27** їли,
пили, женилися, виходили заміж – до
дня, в якому Ной ввійшов до кораб-
ля, і прийшов потоп, і вигубив усіх.
28 *Так само, як було і в днях Лота: мойі1. 19
їли, пили, купували, продавали, сади-
ли, будували – **29** в тому ж дні, в я-
кому вийшов Лот від содомлян, впа-
ла горіюча сірка і вогонь з неба, і ви-
губили всіх. **30** За цим же буде і в
дні, в якому з'явиться Людський
Син. **31** В тому дні, хто буде на даху і
його посуд в хаті, хай не сходить їх мойі1. 19 вищ. 9 мат. 10 мар. 8 ів. 1
взяти. І хто на полі, також хай не по-
вернеться назад. **32** *Згадайте Лотову
жінку. **33** Хто лиш шукатиме спасти
свою душу, – втратить її, а хто лиш
втратить її, – оживить її. **34** Кажу
вам: В тій ночі будуть два на одному
ліжку – одного візьметься, а другого
залишиться. **35** Будуть дві разом, що
мелять, – одну візьметься, а друга за-
лишиться. **36** Будуть два на полі – од-
ного візьметься, а другий залишить-
ся. **37** *І відповівши, говорили Йому: мат. 24
Де, Господи? Він же сказав їм: Де ті-
ло, там зберуться й орли.

Глава 18

1 *Говорив же і притчу до них, як рим. 12 сол1. 5
треба завжди молитися, і не піддава-
тися, **2** кажучи: *поч. 88*

Був якийсь суддя в якомусь місті,
що не боявся Бога і не соромився лю-
дей. **3** А якась вдова була в тому міс-
ті і приходила до нього, кажучи: За-
хисти мене від мого противника.**4** І
через довгий час не хотів, пізніше ж
сказав в собі: Хоч і Бога не боюся і
людей не встидаюся, **5** але тому що
мені ця вдовиця докучає, відомщу її,
щоб *не* надокучавала мені, постійно
приходячи. **6** Сказав же Господь:
Слухайте, що говорить неправедний
суддя! **7** Чи ж Бог не відомстить сво-
їх вибраних, що до Нього кличуть
день і ніч, і є довготерпеливим за
них? **8** Кажу вам, що відомстить їх
скоро, одначе Людський Син, прий-
шовши, отже, чи знайде віру на
землі? **9** Сказав же і цю притчу до
інших, що надіються на себе, що во-

ни є праведні, і принижують інших:
поч. 89
10 Два чоловіки ввійшли до церк-
ви помолитися: один фарисей, а дру-
гий митар. **11** Фарисей же, ставши,
так в собі молився: Боже, віддаю тобі
хвалу, що я не є таким як інші люди –
грабіжники, неправедні, перелюбни-
ки, або так як цей митар, **12** пощу два
рази в тиждень, даю десятину з усьо-
го, що придбаю. **13** А митар, стоячи
здалека, не сміючи ні очей підняти до
неба, але бився у свої груди, кажучи:
Боже, будь милосердний мені грішно-
му! **14** Кажу вам, що цей зійшов до
вищ. 14 свого дому більше оправданим від то-
мат. 23 го. *Бо кожний, що вивищується, –
буде пониженим, хто ж себе понижує,
– буде вивищений! *поч. 90*
мат. 19 **15** *Приносили ж до Нього і немо-
мар. 10 влят, щоб до них доторкнувся, поба-
чивши ж, учні заборонили їм. **16** Ісус
же, прикликавши їх, сказав: Залиште,
щоб діти до Мене приходили, і не бо-
роніть їм, бо таких є боже царство!
17 Амінь бо, кажу вам: якщо хтось не
прийме боже царство як дитина, до
нього не ввійде! *поч. 91*
мат. 19 **18** *І запитав Його якийсь князь,
мар. 10 кажучи: Учителю добрий, що зробив-
мат. 19 ши, успадкую вічне життя? **19** *Ска-
мар. 10 зав же до нього Ісус: Чому Мене кли-
мой2. 20 чеш добрим? Ніхто не є добрий, тіль-
мой5. 5 ки один Бог! **20** Заповіді знаєш: *не
мат. 5 чини перелюбу, не убий, не кради, не
і 19 свідчи ложно, шануй твого батька і
мар. 10 твою матір? **21** Він же сказав: Я збе-
ріг це все від моєї молодості. **22** По-
чувши ж це, Ісус сказав йому: Ти ще
одного не доконав: все, що маєш,
продай і роздай бідним – і будеш ма-
ти скарб на небі, і ходи в слід за
Мною. **23** Він же, почувши це, став
сумним, бо був дуже багатим. **24** По-
бачивши ж його, що він став сумним,
Ісус сказав: Як нелегко ті, що мають
богатство, ввійдуть до божого царст-
ва! **25** Адже є легше верблюдові пе-
рейти через вушко голки, ніж бага-
тому ввійти до божого царства. **26**
Сказали ж ті, що слухали: То хто
може спастися? **27** Він же сказав: Що
неможливе людям, можливе є у Бога.
мат. 19 **28** *Сказав же Петро: Ось ми зали-
мар. 10 шили все і пішли за Тобою. **29** Він же
їм сказав: Амінь, кажу вам, що немає
нікого, хто залишить дім, або батьків,
або братів, або сестер, або жінку, або
дітей задля божого царства, **30** хто не
одержить багато більше в цьому часі,
а в майбутньому віці – вічне життя!
поч. 92
мат. 20 **31** *Взявши ж дванадцятьох, сказав
мар. 10 до них: Ось ідемо до Єрусалиму, і до-
вершиться все, написане пророками
про Людського Сина. **32** Бо Його ви-
дадуть поганам, і Його висміють, і

щимъ собою, яко суть правєдници, и уничижа-
ющихъ прочихъ, притчю сїю· за, пд·
члка два внидоста въ црковь помолитися. є-
динъ фарисей, а другїи мытарь. фарисей (же)
ставъ, {сице в себѣ}[5] моляшеся, бже хвалу
тебѣ въздаю, яко нѣсмь якоже прочїи члцы.
хищницы неправедъницы, прелюбодѣе, или (-)[6]
якоже сей мытаръ. пощуся два краты в
суботу, десятину даю всего єлика притяжу·
Мытар же издалече стоя, не хотя ни очїю
възвести на нбо, но бїаше перси своя гля, бе
мл тивъ буди мнѣ грѣшному· Глю вамъ,
(яко) сниде сей оправданъ в домъ свой, паче
оного· *Яко всякъ възносяйся смирится. сми-
ряяй же себе, възнесется· за, ч·
*Приношаху же к нему и младенця, да ихъ
коснется. видѣвше же оучнцы запрѣтиша имъ.
іс же призвавъ я, [гла][7]. оставите дѣтїи при-
ходити къ мнѣ, и не браните имъ. таковыхъ
бо есть цртвїе бжїе· Аминь {бо}[8] глю вамъ.
иже аще не прїиметъ цртвїя бжїя яко от-
роча, не имать внити в не· за, ча·
И *въпроси (его нѣкїи)[9] князь, гля. оучителю
блгїи, что сътворивъ животъ вѣчный наслѣдъ-
ствую; *Рече же єму іс. что мя глеши блга;
никтоже блгъ, токмо єдинъ бгъ. заповѣди вѣ-
си; *не прелюбы твори. не оубїи. не оукради. не
лжесвѣдѣтельствуи. чти оца твоєго и мтере
[твою][10]· Он же рече, (вся сїя)[11] съхранихъ от ю-
ности [моея][12]· Слышав же [сїя][13] іс, рече єму.
єще єдиного не доконча лъ еси. вся єлика имаши
продаждь, и раздаи нищимъ, і имѣти имаши
съкровище на нбси. и гради в слѣ мене. Он же
слышавъ се, прискорбенъ бысть, бѣ бо богатъ
ѕѣло. видѣв же єго іс прискорбна бывша, рече.
како неудобь имущеи богатство, в цртвїе бжїе
внидутъ· Оудобѣе бо есть велбуду сквозѣ (иг-
линѣ оуши)[14] пройти, неже богату в цртвїе бжїе
внити· Рѣша же слышавшеи, то кто можетъ
спсенъ быти; Он же рече. невъзможная от члкъ,
въз можна [суть от бга][15]· *Рече же петръ. се
мы [оставихомъ вся, и][16] по тебѣ идохомъ·
Он же рече имъ. аминь глю вамъ, яко ник-
тоже есть иже (оставитъ)[17] домъ, или [ро-
дителя, или братїю, или сестры, илї жену][18],
или чада, цртвїя ради бжїя, иже не прїи-
метъ множицею въ время се, и в вѣкъ
градущїи живо вѣчныи· за, чв·
*Поем же обанадесяте, рече к нимъ. се въсхо-
димъ въ ієрлимъ, и скончаются вся писан-
ная пррки {о снѣ члчестѣ}[19]. предадятъ бо
єго языкомъ, и поругаются єму, и оуко-

рѧтъ є҆го, и҆ ѡ҆плю́ютъ є҆го, и҆ би́вше ꙋ҆бї-
ю́тъ є҆го, и҆ в҃ (третїи дн҃ь)[20] воскр҃нетъ. И҆
тїи ничесоже ѿ сихъ разꙋмѣша. и҆ бѣ҆ гл҃ъ
се́й сокровенъ ѿ ни́хъ, и҆ не разꙋмѣвахꙋ гл҃е-
мыхъ. за҃, ч҃г.

мⷴ҇а к҃ мⷶ҇ і҃ *Бы́сть же є҆гда (приближи́шасѧ)[21] въ і҆ери́хонъ,
слѣпецъ нѣкїи сѣда́ше при пꙋти, просѧ̀.
слы́шав же наро́дъ ми́моходѧщъ, въпрашаше
что̀ {ꙋ҆бо}[22] є҆сть се. Повѣ́даша же є҆мꙋ, ꙗ҆ко і҆с҃
назарѧнинъ ми́мохо́ди. И҆ возпѝ гл҃ѧ. і҆с҃е сн҃е
дв҃двъ поми́лꙋй мѧ. И҆ пре́идꙋщеѝ прещахꙋ є҆мꙋ,
да ꙋ҆млъчи́тъ. О҆́н же паче мно́жае възпїаше,
сн҃е дв҃двъ, поми́лꙋй мѧ. Став же і҆с҃, повелѣ̀
(привести є҆го)[23] к себѣ. Приблиӂшꙋ же сѧ є҆мꙋ
к немꙋ. въпросѝ є҆го [гл҃ѧ][24]. что (хо́щеши да
ти)[25] сотворю; О҆́н же́ рече. г҃и, да прозрю. (-)[26]
і҆с҃ (же) рече є҆мꙋ прозрѝ, вѣра твоа сп҃се́ тѧ. и҆
а́бїе прозрѣ. и҆ в҃ слѣдъ є҆го и҆дѧше, сла́влѧ б҃а.
И҆ вси лю́дїе ви́дѣвше, въздаша хвалꙋ б҃ви.

Гл҃а, д҃і. за҃, ч҃д.

И҆вше́ прохождаше въ і҆ерих҃о. и҆ се мꙋжъ,
(-)[1] нарица́емыи закхей, и҆ се́й бѣ ста-
рѣи мытаре́мъ, [и҆ то́й бѣ бога҃]², і и҆с-
каше ви́дѣти і҆с҃а, кто є҆сть, и҆ не мо-
жаше ѿ наро́да, ꙗ҆ко възрастомъ малъ бѣ. И҆
(преди тек҇)[3], възлѣзе на ꙗ҆годичинꙋ, да ви-
дитъ є҆го, ꙗ҆ко тꙋдѣ хотѧше минꙋти. и҆
ꙗ҆ко прїиде на мѣсто, възрѣвъ і҆с҃, [видѣ є҆го,
и҆][4] рече к немꙋ, закхе́е, потща́вьсѧ слѣзи. дн҃е
бо в домꙋ твое́ подоба́етъ ми быти. И҆ пот-
ща́всѧ слѣзе, и҆ прїатъ є҆го радꙋасѧ. И҆ ви-
дѣвше вси, ропта́хꙋ гл҃юще, ꙗ҆ко къ грѣш-
номꙋ мꙋжꙋ вни́де витати. Ста́в же закхе́й
рече къ г҃ꙋ. се полъ (и҆мѣнїа мое́го)[5] г҃и [дам
ни́щи][6]. и҆ а҆ще кого̀ чимъ ѡ҆бидѣхъ, въз҃вращꙋ
четвери́цею. Рече же к немꙋ і҆с҃. ꙗ҆ко дн҃е сп҃се́нїе
до́мꙋ семꙋ бысть, зане и҆ се́й сн҃ъ а҆враа́мль
мⷴ҇а и҃і є҆сть. *прїиде бо сн҃ъ чл҃чь взыскати и҆ сп҃ти
поги́бшаго. Слы́шащим же и҆мъ сїа, приложи
(-)[7] при́тчю, зане близъ [є҆мꙋ бы́ти і҆ер҃ли́ма][8],
и҆ мнѧ́хꙋ ꙗ҆ко а҆бїе (цр҃тво б҃жїе хо́щетъ)[9] ꙗ҆-
ви́тисѧ, (и҆) рече ꙋ҆бо. за҃, ч҃е.
мⷴ҇а к҃г *Чл҃къ нѣкїи добра̀ ро́да, и҆́де на странꙋ дале́че,
прїати себѣ цр҃тво, и҆ възвратитисѧ. Призвав
же десѧть рабъ свои́хъ, дасть и҆мъ де́сѧть
мнасъ, и҆ рече к нимъ. кꙋплю дѣите дондеже
прїидꙋ. И҆ гражане є҆го ненави́дѧхꙋ є҆го, и҆ посла́-
шѧ мл҃твꙋ въ слѣдъ є҆го гл҃юще, не хо́щемъ
семꙋ да цр҃твꙋе́тъ над нами. И҆ бысть є҆гда̀
възвратисѧ прїимъ цр҃тво, (-)[10] рече пригласи-

Його зневажать, і Його оплюють, **33** і,
бивши, Його вб'ють. І в третій день
Він воскресне! **34** І ті нічого з цього не
розуміли, і це слово було закрите від
них, і не розуміли сказаного. *поч. 93*

35 *Сталося ж, що коли вони наб- мат. 20 мар. 10
лизилися до Єрихону, якийсь сліпець
сидів при дорозі, жебраючи. **36** По-
чувши ж юрбу, що проходила, запи-
тував: Отже, що це є? **37** Сказали ж
йому, що проходить Ісус Назарянин.
38 І він закричав, кажучи: Ісусе, Си-
ну Давидів, помилуй мене! **39** І ті, що
йшли попереду, погрожували йому,
щоб замовчав. Він же ще більше кли-
кав: Сину Давидів, помилуй мене! **40**
Ставши ж, Ісус наказав його привес-
ти до себе. Як же він наблизився до
Нього, запитав його, кажучи: **41** Що
хочеш, щоб Я для тебе зробив? Він
же сказав: Господи, щоб я одержав
зір! **42** Ісус же сказав йому: Будь ви-
дючим, твоя віра тебе спасла! **43** І він
враз одержав зір і йшов вслід за Ним,
прославляючи Бога. І ввесь народ,
побачивши, віддав хвалу Богові.

Глава 19, *поч. 94*

1 І ввійшовши, Він переходив до
Єрихону. **2** І ось муж, що називався
Закхей, і цей був старший над митa-
рями, і той був багатим. **3** І він шукав
побачити Ісуса, хто Він, і не міг через
юрбу, бо був малий ростом. **4** І побіг-
ши наперед, він виліз на дерево, щоб
Його побачити, бо мав там пройти. **5**
І коли він прийшов на місце, Ісус, по-
глянувши, побачив його і сказав до
нього: Закхеє, поспішившись, злізь,
бо сьогодні Мені належиться бути в
твоєму домі! **6** І поспішившись, він
зліз і прийняв Його радіючи. **7** І всі,
побачивши, обурювалися, кажучи, що
ввійшов завітати до грішного чолові-
ка. **8** Ставши ж, Закхей сказав до Гос-
пода: Ось, Господи, половину мого
майна дам бідним, і якщо я когось
чим скривдив, поверну вчетверо! **9**
Сказав же до нього Ісус, що сьогодні
сталося спасення цьому домові, тому
що і цей є Авраамовим сином. **10** *Бо мат. 18
Людський Син прийшов віднайти і
спасти того, що загинув! **11** Як же во-
ни це слухали, Він додав притчу, то-
му що був близько Єрусалиму, і дума-
ли, що зараз має з'явитися боже цар-
ство. **12** І сказав: Отже, *поч. 95*

*якийсь чоловік шляхетного роду мат. 23
пішов далеко в країну, щоб одержати
собі царство і повернутися. **13** Прик-
ликавши ж десятьох своїх рабів, дав
їм десять мін і сказав до них: Торгуй-
те, доки не прийду! **14** І його грома-
дяни ненавиділи його, і послали про-
хання вслід за ним, кажучи: Не хоче-
мо, щоб цей над нами царював! **15** І
сталося, що коли він повернувся, о-

державши царство, сказав покликати тих рабів, яким дав срібло, щоб довідатися, який торг зробили. **16** Прийшов же перший, кажучи: Пане, твоя мина придбала десять мин. **17** І він сказав йому: Добрий і хороший рабе, тому що ти був вірним в малому, май владу над десятьма містами. **18** І прийшов другий, кажучи: Пане, твоя мина придбала п'ять мин. **19** Сказав же він і тому: І ти будь над п'ятьма містами. **20** І прийшов інший, кажучи: Пане, ось твоя мина, яку я мав покладеною в обрусі, **21** бо я тебе боявся, бо ти є жорстокою людиною: береш те, що не поклав, і жнеш те, що не посіяв. **22** Сказав же він йому: З твоїх уст суджу тебе, лукавий рабе. Ти знав, що я є жорстокий чоловік: беру те, що не поклав, і жну те, що не сіяв. **23** І чому ти не дав мого срібла купцям? І я, прийшовши, вимагав би його з прибутком. **24** І тим, що прислуговували, він сказав: Візьміть від нього мину і дайте тому, що має де-
мат. 13 і 25 мар. 4 вищ. 8 сять мин! **25** І сказали йому: Пане, він має десять мин! **26** *Кажу бо вам, що кожному, хто має, дасться, а від того, що не має, і те, що має, відбереться від нього. **27** Однак тих моїх ворогів, що не хотіли, щоб я був над ними царем, приведіть сюди, і вбийте переді мною. **28** І сказавши це, пішов попереду, прямуючи до Єрусалиму. *поч. 96*

мат. 21 мар. 11 **29** *І сталося, що коли Він наблизився до Витсфагії і Витанії, до гори, що називається Оливна, послав двох своїх учнів, **30** кажучи: Ідіть до села, що попереду, входячи до нього, знайдете прив'язане осля, на яке ніхто з людей ніколи не сів. Відв'язавши його, приведіть. **31** І якщо хтось вас запитає: Чому відв'язуєте? Так йому скажіть: Тому що Господь його потребує. **32** Пішовши ж, послані знайшли так, як Він їм сказав. **33** Як же вони відв'язували осля, його господарі сказали до них: Чому відв'язуєте осля? **34** Вони ж сказали: Тому що Господь його потребує. **35**
ів. 12 *І вони привели його до Ісуса, і накинувши свою одіж на осля, посадили Ісуса. **36** Як же Він їхав, вони стелили свою одіж по дорозі. *поч. 97*

37 Коли ж Він уже наближався до підніжжя Оливної гори, відразу все множество учнів, радіючи, почало
пс. 117 мат. 21 мар. 11 хвалити Бога великим голосом за всі сили, які побачили, **38** кажучи: *Благословенний Цар, що іде в ім'я господнє! Мир на небі і слава на висотах! **39** І деякі з фарисеїв з юрби сказали до Нього: Учителю, заборони своїм учням! **40** І відповівши, Він сказав їм: Кажу вам, що якщо ці замовкнуть, закричить каміння. **41** І ко-

ти {-}[11] рабы тїи, имже даст сребро, да оувѣсть каковꙋ кꙋплю сꙋть сътворили· Прїиде же первый гл҃а. г҃и, мнасъ твоа (придѣла десать)[12] мнасъ· И рече емꙋ. [благїи][13] (рабе, (и) добрый)[14]. ѩко о малѣ вѣр҃е быст, бꙋди область имѣа на҃ десатїю градовъ· И прїиде вторый гл҃а. [г҃и, мнасъ твоа][15] сътвори пать мнасъ· Рече же и томꙋ, [и ты бꙋди][16] на҃ патїю градовъ· И дрꙋгїи прїиде гл҃а. г҃и, се мнасъ твоа, юже имѣхъ положенꙋ въ оубрꙋсѣ, боахъ бо са тебе, ѩко ч҃лкъ ѩръ еси. въземлеши егоже не положи. и жнеши егоже не сѣавъ· (Г҃ла)[17] (же) емꙋ, ѿ оустъ твоихъ сꙋжꙋ ти лꙋкавый рабе. вѣдаше ѩко азъ ч҃лкъ ѩръ есмь, {въземлю}[18] егоже не положивъ, и {жнꙋ}[19] егоже не сѣавъ. и почто не вдаст моего сребра кꙋпцемъ. и азъ пришед с лихвою [истазалъ быхъ е][20]. и предстоащимъ рече. възмѣте ѿ него мна҃, и дадите имꙋщемꙋ десать мнасъ. и рѣша емꙋ. г҃и, имат десать мнасъ. *г҃лю (бо) вамъ, ѩко всакомꙋ имꙋщемꙋ дастьса, а ѿ неимꙋщаго, и еже имат ѿиметса [ѿ него][21]· обаче врагы моа оны, не хотѣвшаа мнѣ да ц҃рь быхъ бы҃ над ними, приведѣте сѣмо, і исѣцѣте (-)[22] предо мною· И (сїа рекъ)[23], идаше преди въсхода въ ї҃ер҃лимъ· за҃, ч҃ѕ· мл҃а г҃і и ке мл҃а д҃ вы и

*И быст ѩко приближиса въ видсфагию и виданїю, к горѣ нарицаемѣй елеон, посла два оуч҃нкъ (своих) гл҃а, идѣте в прамнꙋю весь, в нюже входаща обращета жреба привазано на неже никтоже николиже ѿ ч҃лк вседе. [-][24] ѿрѣшша е приведѣта. и аще кто вы въпрошаетъ, почто ѿрѣшаета, сице рцѣта [емꙋ][25], ѩко г҃ь его требꙋет· шедша же посланнаа, обрѣтоста ѩкоже рече има· ѿрѣшающема же има жрѣба, рекоша господїе его к нима. что ѿрѣшаета жрѣба; она же рекоста, ѩко г҃ь его требꙋет. *И приведоста е къ ї҃сови· И възврьгше (ризы своа)[26] на жрѣба, всадиша ї҃са. идꙋщꙋ же емꙋ, постилахꙋ ризы своа по пꙋти· за҃, ч҃з· мл҃а іка мл҃а аі ioа҃ ві

Приближающꙋ же са емꙋ оуже (абїе) къ нисхожению горѣ елеоньстѣй, начаша вс҃е множество оуч҃нкъ, радꙋющеса хвалити б҃а гласомъ велїемъ, о всѣхъ (силахъ ѩже видѣша)[27], гл҃юще. *бл҃вен градый ц҃рь въ има г҃не. [миръ на н҃беси][28], и слава в вышнихъ· И нѣцїи фарисее ѿ народа рѣша к немꙋ. оуч҃тлю, запрѣти оуч҃нкомъ своимъ· и ѿвѣщавъ, рече (имъ). гл҃ю вамъ, [ѩко][29] аще сїи оумлъчат, каменїе възопїетъ· И ѩко приближиса, ви- зач҃ рзі мл҃а іка мл҃а аі

дѣвъ гра҃, пла́каса ѡ҆ не́мъ гл҃а. ꙗ҆́ко а҆́ще бы
разꙋмѣлъ и҆ {ты̀ въ де҅нь се́й}[30] (твой), є҆́же къ
смире́нїю [твое҆мꙋ̀][31]. нн҃ѣ же скры́са ѿ ѻ҆чїю̀
твое́ю. ꙗ҆́ко прїи҆дꙋтъ дні҃е на́ тѧ. и҆ ѻ҆бложа҃т
вра́зи твоѝ ѻ҆стро́гъ ѡ҆ тебѣ̀, и҆ ѻ҆бы́дꙋтъ
тѧ̀, и҆ ѻ҆бъи́мꙋтъ тѧ̀ всю́дꙋ, и҆ разбїю́тъ
тѧ̀, и҆ ча́да твоѧ̑ в тебѣ̀. *и҆ не ѡ҆ста́вѧтъ
ка́мень на ка́мени въ тебѣ̀, поне́же не разꙋмѣ̀
вре́мене посѣще́нїѧ твое҆го· за҃, чи҃·
И҆ *вше҃ въ ц҃рковь, нача́тъ и҆згони́ти продаю́щаѧ
[в не́й, и҆ кꙋпꙋю́щаѧ][32], гл҃ѧ и҆̀мъ. пи́сано є҆́сть.
[-][33] *до́мъ мо́й до́мъ мл҃твы є҆́сть. *вы́ же (съ-
твори́сте є҆го)[34] пеще́рꙋ разбо́йникомъ. и҆ бѣ̀ ᲂу҆ча̀
по всѧ̑ дн҃и въ ц҃ркви· А҆рхїере́е же и҆ кни́жницы
и҆ска́хꙋ є҆го погꙋби́ти, и҆ старѣ́йшины людемъ.
и҆ не ѡ҆брѣта́хꙋ что̀ сотворѧ́тъ {є҆мꙋ̀}[35]. лю́дїе
бо всѝ держа́хꙋсѧ є҆го послꙋша́юще (є҆го)·

ли Він наблизився, побачивши місто, заплакав над ним, **42** кажучи: Ох, коби і ти в цей твій день зрозуміло, що для миру для тебе! Нині ж воно сховане від твоїх очей. **43** Бо на тебе прийдуть дні – і твої вороги обкладуть валом тебе, і оточать тебе, і обхоплять тебе звідусюди, **44** і розіб'ють тебе і твоїх дітей у тобі, мат. 24 мар. 13 ниж. 21
*і не залишать в тобі камінь на камені, тому що ти не зрозумів часу твоїх відвідин! *поч. 98*

45 І *ввійшовши до церкви, Він почав виганяти тих, що в ній продавали і купували, **46** кажучи їм: Написано є: *Мій дім є домом молитви! *Ви ж його зробили печерою розбійників. **47** І Він навчав кожного дня в церкві. Архиєреї ж, і книжники, і старшини народу шукали Його вигубити, **48** і не знаходили, що з Ним зробити, бо ввесь народ Його тримався, слухаючи Його.

(мат. 21, мар. 11, ів. 2; іс. 56, мат. 21, мар. 11; єре. 7, мат. 21, мар. 11)

Гл҃а, к҃. за҃, чд҃·

И҆ бы́сть* въ є҆ди́нъ ѿ дні҃и [ѻ҆нѣ҃][1] ᲂу҆ча́-
щꙋ є҆мꙋ̀ лю́ди въ ц҃ркви, и҆ бл҃говѣ́ствꙋ-
ющꙋ· Прїи҆до́шѧ сщ҃е́нницы и҆ кни́жницы
съ ста́рцы, и҆ рѣ́шѧ (къ немꙋ̀ гл҃юще)[2].
рцы̀ на́мъ коею̀ ѡ҆́бластїю сїѧ̑ твори́ши; и҆лѝ
кто̀ є҆́сть да́вый тебѣ̀ вла́сть сїю̀; ѿвѣща́въ
же ре҃ къ ни҆̑мъ. вопрошꙋ̀ вы̀ и҆ а҆́зъ [є҆ди́ного словесѐ][3],
и҆ рцы́те ми, кр҃ще́нїе і҆оа́нново. съ нб҃се ли бѣ̀;
и҆лѝ ѿ чл҃къ· ѻ҆нѝ же помышлѧ́хꙋ къ себѣ̀
гл҃юще. ꙗ҆́ко а҆́ще рече́мъ съ нб҃се. рече҃, почто̀ {ᲂу҆-
бо}[4] не вѣ́ровасте є҆мꙋ̀; а҆́ще ли же рече́мъ ѿ чл҃къ,
[всѝ лю́дїе][5] ка́менїемъ побїю́тъ ны̀· И҆звѣ́стно
бо є҃ ѡ҆ і҆оа́ннѣ, ꙗ҆́ко прⷪ҇ркъ бѣ̀· И҆ ѿвѣща́шѧ,
не вѣ́мы ѿкꙋ́дꙋ· (-)[6] І҆с҃ же рече и҆̀мъ. ни а҆́зъ
гл҃ю ва́мъ, коею ѻ҆́бластїю сїѧ̑ творю̀·
за҃, р҃·
Нача҃ же къ лю́де҃ гл҃ати при́тчю сїю̀. *чл҃къ нѣ́-
кїй насадѝ виногра́дъ, и҆ вда́стъ є҆го дѣ́лате-
лемъ, и҆ ѿи҆де на лѣ́та мно́га· И҆ въ вре́мѧ
посла̀ къ дѣ́лателемъ, ра́бъ, да ѿ плода вино-
гра́да дадѧ́ть є҆мꙋ̀· дѣ́лателе же (би́вше є҆го,
посла́шѧ)[7] тщ҃ь. и҆ приложѝ (посла́ти дрꙋгі́и)[8]
ра́бъ· ѻ҆ни же и҆ того би́вше, и҆ доса́ждше є҆мꙋ̀,
посла́шѧ тщ҃ь· И҆ приложѝ (посла́ти тре́тїи)[9].
ѻ҆ни́ же и҆ того ᲂу҆ꙗ҆звльше, и҆згна́шѧ· Рече же гос-
поди́нъ виногра́да. что̀ сотворю̀; послю̀ сн҃а мо-
є҆го возлю́бленнаго, є҆да ка́ко сего [видѣ́вше][10], ᲂу҆-
срамлѧ́ютсѧ· Ви́дѣвше же є҆го дѣ́лателе, мы́ш-
лѧхꙋ къ себѣ̀ гл҃юще, се́й є҆сть наслѣ́дникъ, [прї-
и҆дѣте][11] ᲂу҆бїе́мъ є҆го, да на́ше бꙋ́детъ достоѧ́-
нїе· И҆ і҆звѣ҃дше є҆го во́нъ и҆з виногра́да, ᲂу҆би́шѧ.
что̀ ᲂу҆бо сотвори́тъ и҆̀мъ господи́нъ виногра́да;

Глава 20, *поч. 99*

1 *І сталося в однім з тих днів, як Він навчав народ в церкві і благовістив, прийшли священики і книжники зі старцями **2** і сказали до нього, кажучи: Скажи нам, якою владою це робиш? Або хто є той, що дав Тобі цю владу? **3** Відповівши ж, Він сказав до них: Запитаю і я вас одне слово, і скажіть Мені: **4** Чи Іванове хрещення було з неба чи від людей? **5** Вони ж думали в собі, кажучи: Адже, якщо скажемо: З неба, – скаже: Чому, отже, ви йому не повірили? **6** Якщо ж скажемо: Від людей, – ввесь народ нас поб'є камінням, бо відомо є про Івана, що він був пророком. **7** І вони відповіли: Не знаємо звідки. **8** Ісус же сказав їм: То і Я не скажу вам, якою владою Я це роблю! *поч. 100*
9 Він же почав до народу говорити цю притчу: *Якийсь чоловік насадив виноградник, і віддав його робітникам, і відійшов на багато років. **10** І в час послав до робітників раба, щоб дали йому з виноградного плоду. Робітники ж, побивши його, послали з нічим. **11** І він додав послати іншого раба. Вони ж і того, побивши і зневаживши його, послали з нічим. **12** І додав послати третього. Вони ж і того, поранивши, вигнали. **13** Сказав пан виноградника: Що зроблю? Пошлю мого улюбленого сина, може, часом, засоромляться, побачивши його? **14** Побачивши ж його, робітники думали в собі, кажучи: Цей є спадкоємцем. Ходіть, убиймо його, щоб нашим було насліддя! **15** І вивівши його геть з виноградника, убили. Що, отже, зробить їм пан виноградника?

(мат. 21, мар. 11; іс. 5, єре. 2, мат. 21, мар. 12)

16 Прийде і вигубить цих робітників,
і виноградник віддасть іншим. Почув-
пс. 117 ші ж, вони сказали: Хай не станеть-
іс. 8 дія. 4 ся! **17** Він же, поглянувши на них,
рим. 9 сказав: Що, отже, є це писання? *Ка-
пет1. 2 мат. 21 мінь, яким знехтували будівничі, цей
мар. 12 став наріжним. **18** Кожний, що впаде
на той камінь, розіб'ється, а на кого
він упаде, розчавить його. *поч. 101*

19 І шукали архиєреї і книжники
накласти на Нього руки в тому часі, і
злякалися юрби, бо зрозуміли, що до
них Він сказав цю притчу. **20** І підгля-
мат. 22 даючи, *послали підглядачів, що ви-
мар. 12 давали себе за праведних, щоб схопи-
ти Його на слові, щоб видати Його на-
чальству і владі ігемона. **21** І запитали
Його, кажучи: Учителю, знаємо, що
правильно говориш і навчаєш, і не ди-
вишся на обличчя, але, по правді, нав-
чаєш божої дороги. **22** Чи належиться
нам давати данину кесареві, чи ні? **23**
Зрозумівши ж їх лукавство, Він ска-
зав до них: Чому Мене спокушуєте?
24 Покажіть Мені монету. Чий має
образ і напис? Відповівши ж, вони
сказали: Цісарів. **25** Він же сказав їм:
Віддайте, отже, те, що цісареве, ці-
сареві і те, що боже, Богові! **26** І вони
не могли закинути Йому слова перед
людьми, і здивувавшись його відпо-
віддю, замовкли. *поч. 102*

мат. 21 **27** *Приступили ж деякі з садукеїв,
мар. 12 що говорять, що немає воскресіння,
мой5. 25 запитували Його, **28** кажучи: Учите-
мат. 22 лю, Мойсей написав нам: *Якщо ко-
мар. 12 му помер брат, що має жінку, і той по-
мре бездітним, хай його брат візьме
жінку і воскресить насіння своєму
братові. **29** Отже, було сім братів. І
перший, взявши жінку, помер бездіт-
ним. **30** І другий, взявши жінку, і той
помер бездітним. **31** І третій, взявши
її. Так же і всі сім. І не залишили ді-
тей, і померли. **32** А після усіх помер-
ла й жінка. **33** Отже, у воскресіння,
котрого з них буде жінкою? Бо сім
мали її за жінку. **34** І відповівши, Ісус
сказав їм: Сини цього віку женяться і
виходять заміж, **35** а ті, що удосто-
яться одержати той вік і воскресіння,
що з мертвих, ані не женяться, ані не
виходять заміж, **36** бо більше не мо-
жуть вмерти, бо є рівними ангелам і є
божими синами, будучи синами вос-
мой2. 3 кресіння. **37** А що мертві встають, *і
мат. 22 Мойсей сказав при кущі, коли гово-
мар. 12 рив про Господа Бога Авраама, і Бога
Ісаака, і Бога Якова. **38** Він же не є
Бог мертвих, а живих, бо всі для Ньо-
го є живими! **39** Відповівши ж, деякі з
книжників сказали: Учителю, Ти доб-
мат. 22 ре сказав! **40** Більше ж вони не сміли
мар. 12 його нічого запитати. **41** *Сказав же
Він до них: Як *же* кажуть, що Хрис-
пс. 109 тос є Давидовим сином? **42** *Бо сам
мат. 22 Давид говорить в книзі Псалмів: Ска-
зав Господь Господеві моєму сядь

прїидетъ и погубитъ дѣлателя сїя, и вдастъ
виноградъ инѣмъ. Слышавше же, рекоша, да не
будетъ. Онъ же воззрѣвъ на нихъ, рече. что ѱало рзі ісаїа и дѣа д кри д а пер в ма ка ма ві
убо (-)[12] писаное се; *Камень, егоже небрегоша
зиждущей, сей бысть во главу угла. всякъ
падый на (камени томъ)[13], сокрушится. а
на немже падетъ, сотрыетъ его. за, ра.
И взыскаша [архїерее и книжницы][14]. возложи-
ти нань руцѣ в той ча, и убояшася наро-
да. разумѣша бо, яко к ним [притчю сїю ре- ма кв ма ві
че][15]. И соблюше, *послаша лаятеля. творя-
щеся себе праведники быти, да имутъ его во
словеси, во еже предати его началству и об-
ласти игемонови. И вопросиша его глаголюще. у-
чителю. вѣмы яко право глаголеши и учиши, и
не (на лица зриши)[16], но во истину пути
божїю учиши. достоитъ ли намъ кесареви данъ
даяти, или ни; Разумѣвъ же ихъ лукавство,
рече к нимъ. [что мя искушаете][17]; пока-
жите ми цяту. чїи иматъ образъ и написа-
нїе; [Отвѣщавше же][18] рекоша, кесаревъ. Онъ же
рече имъ. воздадите убо, яже кесарева, кесаре-
ви. и яже божїя, богови. И не могоша зазрѣти
{глагола его}[19] пред людми. и дивившеся о от-
вѣтѣ его, умолчаша. за, рв.
*Приступиша же нѣцыи от садукей, глаголющей ма ка ма ві
воскресенїю не быти. вопрашаху его глаголюще.
учителю, моусей написа намъ. *аще кому е мо ке ма кв ма ві
братъ умретъ. имый жену. и той бесчаденъ
[умретъ][20], да (братъ его, пойметъ)[21] жену, и
воставитъ сѣмя брату своему. Седмь убо
братїя бѣ, и первый поятъ жену, умре
бесчаденъ. [И поятъ вторый жену, и той
умре бесчаденъ][22]. и третїи поятъ ю.
такожде же и (вси) седмь (і) не оставиша
чадъ, и умроша. [последиже же всѣхъ, умре и
жена][23]. [во воскрешенїе убо][24], котораго ихъ
будетъ жена; седмь бо имѣша ю жену. И
[Отвѣщавъ][25] рече имъ Іс. сынове вѣка сего,
женятся и посагаютъ. а сподобльшейся вѣкъ
онъ улучити, и воскресенїе еже от мертвыхъ,
ни женятся ни посагаютъ, ни умрети бо
ктому могутъ. равни бо суть аггеломъ, и сынове
суть божїи, воскресенїя сынове суще. а якоже
востаютъ мертвїи, *и моусей сказа при купинѣ, в мо г ма кв ма ві
якоже глаголетъ Господа Бога авраамля, и Бога ісаакова,
и Бога іаковля. Богъ же нѣсть мертвыхъ, но жи-
выхъ. вси бо тому живи суть. Отвѣщавше
же нѣцыи от книжникъ, рекоша. учителю,
добрѣ рече. Ктому же не смѣяху (его во-
просити)[26] ничесоже. *Рече же к нимъ. како ма кв ма ві
глаголютъ Христа [сына Давыдова быти][27]. *самъ бо Давидъ ѱало ра ма кв
глаголетъ в книзѣ ѱаломстѣй. рече Господь Господеви

моему, сѣди ѡдеснѹю мене, дондеже положѹ врагы
твоа подножїе ногама твоима; двдъ ѹбо гда
его нарицаетъ, и како {снъ емѹ}[28] есть;
зач҃, рг·

Ма҃ кг Ма҃ ві Вы҃ аі Слышащим же всѣмъ людемъ, рече ѹченикомъ сво-
имъ. *внемлѣте себѣ ѿ книжникъ, хотащихъ
ходити въ ѡдеждахъ, и любащихъ цѣлова-
нїа на тръжищыхъ, и предсѣданїа на сонми-
Ма҃ кг Ма҃ ві щихъ, и преждезванїа на вечерахъ· *Иже снѣда-
ютъ домы вдовицъ, и виною далече молатса.
сїи прїимѹтъ лишше ѡсѹжденїе·

Глава, ка·

Ма҃ ві [В]ъзрѣвъ* же видѣ вметающаа, въ храмъ
на бдащїи имѣнїа, дары своа бога-
тыа· видѣвъ же и нѣкѹю вдовицѹ ѹбогѹ
вметающѹ тѹ (двѣ лептѣ)[1]. и рече,
въистиннѹ глю вамъ, яко вдовица сїа ѹбогаа
множае всѣхъ вверже. вси бо сїи ѿ избытка
своего въвръгоша в дары [бжїи][2]. сїа же ѿ ли-
Ма҃ кд Ма҃ гі Вы҃ ді шенїа своего, все житїе еже имѣ вврьже· зач҃, рд·
И *нѣкоимъ глющемъ ѡ црькви. яко каменїемь
добрымь и сосѹды ѹкрашена, рече. сїа (же) {-}[3]
видѣте, прїидѹтъ днїе, в няже не ѡста-
нетъ камень на камени, иже не разоритса· въ-
просиша же его глюще. ѹчителю, когда ѹбо сїа
бѹдѹть. и что есть знаменїе егда хотатъ
Ма҃ кд Ма҃ гі Еф҃ е Вс҃лѹ в сїа быти; зач҃, ре·
Он же рече, *блюдѣте, да не прельщени бѹдете.
мнози бо прїидѹтъ въ има мое глюще, [яко][4]
азъ есмь. и время приближиса. не изыдѣте
[ѹбо][5] в слѣдъ ихъ· Егда же ѹслышите брани и
нестроенїа, не ѹбоитеса. подобаетъ бо симъ
быти прежде, но не ѹ абїе кончина· Тогда
глаше имъ. въстанетъ {бо}[6] языкъ на языкъ, и
цртво на цртво. трѹси же велици [по мѣста,
и][7] глади и пагѹбы бѹдѹ, страхованїа же {и
знаменїа велїа съ небсе бѹдѹтъ}[8]. зач҃, рѕ·
Ма҃ кд Ма҃ гі *Прежде же сихъ всѣхъ, възложатъ на вы рѹкы
своа, і иженѹтъ, предающе на сонмища и
темница, ведоми къ црмъ, и влкамъ, имени
моего ради· Прилѹчитъ [же][9] са вамъ въ свѣдѣ-
тельство· Положите ѹбо на срцѣхъ вашихъ, не
преже поѹчатиса ѿвѣщавати. азъ бо (вамъ
дамъ)[10] ѹста и премѹдрость, еиже не възмо-
гѹтъ противитиса, или ѿвѣщати вси про-
тивлающейса вамъ· Предани же бѹдете и ро-
дители и братїею и родомъ и дрѹгы, и ѹ-
мртвятъ ѿ васъ. и бѹдете ненавидими ѿ
Ма҃ і всѣхъ имени моего ради. и власъ главы вашеа
Ма҃ кд Дан҃ д Ма҃ гі не погибнетъ. *в трьпѣнїи вашем, стяжите
дша ваша· *Егда же ѹзрите ѡбъстои (иер-

праворуч Мене, **43** доки не покладу
твоїх ворогів підніжжям твоїх ніг!
44 Отже, Давид його називає Гос-
подом, і як він є йому сином?
поч. 103

45 Як же ввесь народ слухав, Він мат. 23
сказав своїм учням: **46** *Стережіть- мар. 12
ся книжників, що бажають ходити вищ. 11
в шатах і що люблять поздоровлен-
ня на торгах, і перші сидіння на
зборах, і перші запрошення на ве- мат. 23
черях, **47** *які з'їдають доми вдо- мар. 12
виць, і напоказ здалека моляться.
Ці одержать превеликий засуд!

Глава 21

1 *Поглянувши ж, Він побачив мар. 12
тих, що кидали в храм на тривалий
маєток свої багаті дари. **2** Побачив-
ши ж і якусь бідну вдову, що кидала
туди дві лепти, **3** Він і сказав: По
правді, кажу вам, що ця бідна вдова
кинула більше від усіх. **4** Бо ці всі
кинули в дари Богові зі свого дос-
татку, ця ж зі свого нестатку, кинула
все, що мала на прожиття. *поч. 104* мат. 24
5 І *як деякі говорили про церк- мар. 13
ву, що вона прикрашена гарним ка- вищ. 19
мінням і посудом, Він сказав: **6** Це
ж бачите. Прийдуть дні, в яких не
залишиться камінь на камені, який
не буде знищений. **7** Запитали ж
Його, кажучи: Учителю, коли,
отже, це буде і який є знак, коли це
має статися? *поч. 105* мат. 24
8 Він же сказав: *Чувайте, щоб ви мар. 13
не були обманутими. Бо численні еф. 5
прийдуть в моє ім'я, кажучи, що: Я сол2. 2
є і час наблизився! Отже, не виходь-
те вслід за ними! **9** Коли ж почуєте
про війни і розрухи, не бійтеся, бо
треба, щоб це скоріше сталося. Але
ще не зараз кінець. **10** Тоді говорив
їм: Бо повстане народ проти народу
і царство проти царства. **11** Будуть
же великі землетруси місцями, і го-
лод, і пошесті, жахи, і будуть вели-
кі знаки з неба. *поч. 106*
12 *А перед цим всім, накладуть мат. 24
на вас свої руки і проженуть, вида- мар. 13
ючи на збори і у в'язниці, поведуть
вас до царів і володарів задля мого
імені. **13** Станеться ж вам на свід-
чення. **14** Покладіть, отже, у ваших
серцях, щоб наперед не повчатися,
що відповідати, **15** бо Я вам дам ус-
та і премудрість, якій не зможуть
протиставитись, щоб відповісти,
всі, що вам противляться. **16** Вида-
ні ж будете і батьками, і братами, і
родиною, і друзями, і уб'ють *декого*
з вас, **17** і будете зненавиджені всіма
через моє ім'я. **18** *Але* й волосина з мат. 10
вашої голови не згине. **19** *У вашій
терпеливості здобудете ваші душі. мат. 24 дан. 9
20 *Коли ж побачите Єрусалим, об- мар. 13

ложений вояками, тоді знатимете,
що наблизилося його запустіння. **21**
Тоді ті, що є в Юдеї, хай тікають в
гори, і ті, що посеред нього, хай ви-
ходять, і ті, що в околицях, хай до
нього не входять. **22** Бо це є дні пом-
сти, щоб сповнилося все написане.
23 Горе ж тим, що мають в лоні і го-
дують грудьми в ті дні. Бо буде ве-
лика біда на землі і гнів на цьому на-
роді. **24** І вони впадуть від гострого
меча і будуть полонені в усіх наро-
іс. 13 дах, і Єрусалим буде потоптаний
єз. 32 поганами, доки не закінчаться часи
мат. 24 поган. **25** *І будуть знаки в сонці, і
мар. 13 місяці, і звіздах, і на землі туга на-
йоі. 2 родам від наглого морського шуму
і 3 і розбурхання, **26** коли люди вмира-
тимуть зі страху і очікування того,
що находить на всесвіт, бо небесні
сили зрушаться. **27** І тоді побачать
Людського Сина, що іде на хмарах з
великою силою і славою. *поч. 107*

28 Як же це почне ставатись, ви-
простуйтеся і підніміть ваші голо-
ви, тому що наближається ваше ви-
зволення! **29** І Він сказав їм притчу:
Дивіться на фігу і на всі дерева. **30**
Коли вони пускають листя, вже са-
мі, бачачи, знаєте, що близько жни-
ва. **31** Так і ви, коли побачите, що
це стається, знайте, що близько є
боже царство. **32** Амінь, кажу вам,
що не мине цей рід, поки все це
станеться. **33** Небо і земля мине, а
рим. 13 мої слова не минуть. **34** *Стере-
жіться ж, щоб часом не отяжіли ва-
ші серця обжиранням, і пияцтвом,
і життєвими клопотами, і той день
не надійшов на вас нагло. **35** Бо
прийде як сіть на все, що живе на
лиці всієї землі. **36** Отже, чувайте,
постійно молячись, щоб ви удостої-
лися уникнути цього всього, що
має статися, і стати перед Людсь-
ким Сином. *поч. 108*

37 Він же під час дня був у
церкві, навчаючи, вночі ж, виходя-
чи, перебував на горі, що назива-
ється Оливною. **38** І всі люди від
ранку приходили до Нього до церк-
ви, щоб Його слухати.

Глава 22

мат. 26 **1** *Наближався ж празник Опріс-
мар. 14 ноків, що називається Пасха. **2** І ар-
хиєреї, і книжники шукали, як би
Його вбити, та боялися народу. **3**
мат. 26 *Ввійшов же сатана у Юду, що на-
мар. 14 зивається Скаріот, що був з числа
дванадцятьох. **4** І пішовши, він ска-
зав архиєреям і воєводам, як Його
їм видасть. **5** І вони зраділи і пого-
дилися йому дати срібняки. **6** І він
мат. 26 визнав і шукав догідного часу, щоб
мар. 14 Його їм видати без юрби. **7** *Прий-
шов же день Опрісноків, в якому ж

лимъ вои)[11], тогда̀ разꙋмѣете ꙗко приближисѧ
запꙋстѣнїе ѥмꙋ. Тогда сꙋщїи въ Їꙋдеи, да
бѣгаютъ в горы. ї иже посредѣ ѥго, да исходѧтъ ї
иже въ странахъ, да не входѧтъ вонь, ꙗко
днїе ѿмщенїю сїи сꙋть, ꙗко исполнитисѧ
всемꙋ писаномꙋ. Горе же (имꙋщимъ въ ꙋ-
тробѣ)[12], и доѧщимъ в тыи дни. Бꙋдетъ бо
бѣда̀ велїа на землѝ, и гнѣвъ на людехъ сихъ.
и падꙋтъ въ острїи меча, и пленени бꙋ-
дꙋтъ въ (всѧ ꙗзыки)[13], ї Иерлимъ бꙋдетъ
попираемъ ꙗзыки. дондеже скончаютсѧ времена̀ Ісаїа гі
ꙗзыкъ. *И бꙋдꙋтъ знаменїѧ въ слнци и лꙋнѣ Ѥзекеил лв
и звѣздахъ, и на земли тꙋга̀ ꙗзыкомъ, ѿ не- Ма кд
чаанїа шꙋма морскаго и възмꙋщенїѧ, из- Ма гі
дыхающемъ члкомъ ѿ страха и чаанїа гра- Іоил в
дꙋщихъ на вселеннꙋю. силы бо нбсныѧ подви- и г
гнꙋтсѧ. И тогда ꙋзрѧть сна члчка градꙋща
на ѡблацѣ, съ силою и славою многою. за, рз.
Начинающим же сим бывати, въсклонитесѧ и
въздвигнѣте главы̀ вашѧ, зане приближаетсѧ
избавленїе ваше. И рече притчꙋ имъ. видите
смоковницꙋ, и всѧ древа, ѥгда прошибаютсѧ,
ꙋже видѧще сами вѣсте, ꙗко близъ жатва
ѥсть. тако и вы, Ѥгда ꙋзрите сїа бывающа,
вѣдите ꙗко близъ ѥсть цртвїе бжїе. аминь
глю вамъ, ꙗко не иматъ преитѝ родъ сеи, дондеже
{всѧ сїа}[14] бꙋдꙋтъ. Нбо и землѧ мимоидет. а
словеса моѧ не имꙋть преитѝ. *Внемлѣте же кри гі
себѣ, да не когда ѡтѧгчаютъ {срца ваша}[15]
ѡбьѧденїемъ и пїанствомъ, и печальми
житенскими, и наидетъ на вы̀ внезапꙋ днь
тои. ꙗко сѣть бо прїидетъ на всѧ живꙋщаѧ
на лици всеѧ̀ землѧ̀. Бдите [ꙋбо][16] на всѧко
времѧ молѧщесѧ, да сподобитесѧ ꙋбѣжати
(всѣхъ сихъ)[17] хотѧщихъ быти, и стати пред
сномъ члчскымъ. за, ри.
Бѣ же въ дне в цркви ꙋча̀, нощїю же исходѧ̀
въдворѧшесѧ в горѣ нарицаемѣи Ѥлеонъ. И всї
людїе изъ ꙋтра прихождахꙋ к немꙋ в црковъ,
послꙋшати ѥго.

Гла, кв.

Приближаше* же сѧ празникъ ѡпрѣснокъ, Ма кѕ
глемыи пасха. Ї искахꙋ архїерее и книж- Мар ді
ницы, како бышѧ ꙋбили ѥго, боѧхꙋбосѧ
людїи. *Вниде же сатана̀ въ Їꙋдꙋ, нари- Ма кѕ
цаемаго скарїѡтъ, сꙋщꙋ ѿ числа ѡбоюнадесѧте. Ї Мар ді
шедъ гла архїереѡмъ и воеводамъ како (ѥго предастъ
имъ)[1]. и възрадовашасѧ, и совѣщаша ѥмꙋ сребре-
ники дати, ї исповѣда. ї искаше подобна вре-
мени, да предастъ ѥго [имъ без народа][2]. *Прї- Ма кѕ
де же днь ѡпрѣснокъ, вонь же подобно бѣ вре- Мар ді

ма жрѣти пасхꙋ. и посла петра и иоанна,
рекъ. шедше оуготовайте намъ пасхꙋ, да ꙗ-
ми. она же рекоста емꙋ. гдѣ хощеши оугото-
ваемъ; он же рече имъ. се въсходѧщема вама
въ градъ, срѧщетъ вы чл҃къ в скꙋдельницѣ во-
дꙋ несѧ, по немъ идѣта в домъ вонже вхо-
дитъ. и рцѣта (домꙋ владыцѣ)[3]. глетъ те-
бѣ оучитель, гдѣ есть обитель, идѣже пасхꙋ
съ оученикы моими снѣмъ; и той вама пока-
жетъ горницꙋ велию постланꙋ, тꙋ оуготовай-
та. шедша же обрѣтоста ꙗкоже рече има, и
ма кѕ ма ді оуготоваста пасхꙋ. *и егда бысть часъ, въз-
леже, и [обанадесѧте апостола][4] с нимъ. и рече к
нимъ, желанием въжелѣхъ сию пасхꙋ ꙗсти с
вами, преже даже не приимꙋ мꙋкъ. глю бо
вамъ, ꙗко (отселѣ) не имамъ ꙗсти ѿ него,
дондеже скончаютсѧ в црствии бж҃ии. и при-
имъ чашꙋ, хвалꙋ въздавъ рече. приимѣте се
и раздѣлите себѣ. глю бо вамъ, ꙗко не и-
мамъ пити [-][5] ѿ плода лознаго, дондеже
ма кѕ ма ді а кр аі црствие бж҃ие приидетъ. *и приимъ хлѣбъ,
хвалꙋ въздавъ преломи, и дастъ имъ, глѧ.
се есть тѣло мое, еже за вы даемо, се тво-
рите в мое въспоминание. [такожде (же) и ча-
шꙋ][6] по вечери глѧ. сиа чаша новыи завѣтъ
ма кѕ ма ді іоа гі ѱло м (моею кровию)[7], ꙗже за вы проливаесѧ. *обаче се
рꙋка предающаго мѧ, съ мною (есть) на тра-
пезѣ. {и снъ оубо}[8] члчскии [идетъ по реченно-
мꙋ][9]. обаче горе чл҃кꙋ томꙋ, имже предастъ-
сѧ. и тии начаша искати в себѣ, которыи
оубо ѿ нихъ (хотѧй се)[10] сътворити. бысть
же и прѧ в нихъ, кии (мнитсѧ ихъ)[11] быти
болии. он же рече имъ. цри ꙗзыкъ, госпо-
дствꙋютъ имъ, и обладающеи ими, благода-
ма к ма і тели нарицаютсѧ. *вы же не тако. но болии
васъ, да бꙋдетъ ꙗко мнии. и старѣи ꙗко
слꙋжай. кто бо болии, възлежай ли, или слꙋ-
жай не възлежай ли; аз же посредѣ васъ есмь,
ꙗко слꙋжай. вы же есте пребывше со мною в
напастехъ моихъ. и азъ завѣщаваю вамъ,
ма ѳі ꙗкоже завѣща мнѣ ѿцъ мой црство, *да ꙗс-
те и пиете на трапезѣ моей в црствии мо-
емъ, и сѧдете на престолѣхъ, [сꙋдѧще обѣ-
манадесѧте колѣнома][12] ізлевома. [рече же гь][13],
а петр е *симоне симоне, се сатана просит васъ, дабы
свѧлъ ꙗко пшеницꙋ. аз же молихсѧ о те-
бѣ, да не оскꙋдѣетъ вѣра твоа. и ты нѣког-
да обращсѧ, оутверди братию твою. он же
ма кѕ ма ді іоа гі рече емꙋ. ги с тобою готовъ есмь и в тем-
ницꙋ и в смрть ити. *он же рече. глю ти
петре, не възгласи (пѣтелъ днесъ)[14], дондеже,
три краты (ѿвръжешисѧ мене)[15] не вѣдѣти.

був належний час жертвувати пасху,
8 і Він послав Петра і Івана, сказав-
ши: Пішовши, приготуйте нам пасху,
щоб ми їли. **9** Вони ж Йому сказали:
Де хочеш, щоб ми приготували? **10**
Він же їм сказав: Ось як будете іти до
міста, вас зустріне чоловік, що в гле-
чику несе воду, ідіть за ним до дому,
до якого входить, **11** і скажіть панові
дому: Учитель тобі говорить: Де є
світлиця, де з'їм пасху з моїми учня-
ми? **12** І той вам покаже велику приб-
рану світлицю, там приготуйте. **13**
Пішовши ж, вони знайшли *все,* так як
Він їм сказав, і приготували пасху. **14**
*І коли настав час, Він ліг, і дванад- мат. 26 мар. 14
цять апостолів з Ним. **15** І Він сказав
до них: Бажанням забажав Я їсти цю
пасху з вами, перш ніж прийму муки.
16 Кажу бо вам, що відтепер не буду
їсти з неї, доки не сповниться у бо-
жому царстві. **17** І взявши чашу, від-
давши хвалу, сказав: Візьміть це і
розділіть між собою. **18** Кажу бо вам,
що не питиму з плоду лози, доки *не* мат. 26 мар. 14 кор1. 11
прийде боже царство. **19** *І взявши
хліб, віддавши хвалу, переломав і дав
їм, кажучи: Це є моє тіло, що за вас
дається. Це робіть в мою пам'ять. **20**
Також же і чашу по вечері, кажучи:
Ця чаша – Новий Завіт моєю кров'ю, мат. 26 мар. 14 ів. 13 пс. 40
що проливається за вас. **21** *Одначе
ось рука того, що мене видає, є зі
мною на столі. **22** І отже, Людський
Син іде, згідно зі сказаним, одначе
горе тій людині, якою Він буде ви-
даний. **23** І ті почали дошукуватись
між собою, котрий, отже, з них є тим,
що має це зробити. **24** Був же і спір
між ними, хто надається з них бути
більшим. **25** Він же сказав їм: Царі
поган панують над ними, і ті, що ни-
ми володіють, називаються добродія-
ми. **26** *Ви ж не так, але більший між мат. 20 мар. 10
вами, хай буде як менший, і старший,
як той, що служить. **27** Бо хто біль-
ший, чи той, що лежить, чи той, що
служить? Чи не той, що лежить? Я ж
є серед вас як той, що служить, **28** ви
ж є ті, що залишилися зі Мною у мо-
їх випробуваннях. **29** І Я вам завіщаю
царство, так як завіщав Мені мій
Батько, **30** *щоб ви їли і пили при мо- мат. 19
єму столі в моєму царстві, і сядете на
престолах, судячи дванадцять ізра-
їльських племен. **31** Сказав же Гос-
подь: *Симоне, Симоне, ось сатана петІ. 5
просить вас, щоб пересіяти, як пше-
ницю! **32** Я ж молився за тебе, щоб
твоя віра не змаліла, і ти, колись на-
вернувшись, підкріпи твоїх братів! **33**
Він же йому сказав: Господи, з То-
бою є я готовий іти і до в'язниці, і на мат. 26 мар. 14 ів. 13
смерть. **34** *Він же сказав: Кажу тобі,
Петре, *ще* нині півень не запіє, поки
ти три рази відречешся, що Мене не
знаєш! **35** І Він сказав їм: Коли Я вас

послав без калитки, і без торби, і без
обуви, чи вам чогось забракло? Вони
ж сказали: Нічого. **36** Сказав же Він
їм: Але нині, хто має гаманець, хай
візьме також і торбу, а хто не має,
хай продасть свою одіж і купить меч.
37 Кажу бо вам, що ще належиться,
щоб це, написане про Мене, збулося,
іс. 53 мар. 15 *і що до беззаконних *Його* причислено. Бо воно в Мені звершується. **38**
Вони ж сказали: Господи, ось тут два
мечі. Він же їм сказав: Достатньо.
мат. 26 мар. 14 ів. 18 *поч. 109*

39 І *вийшовши, Він пішов за звичаєм на Оливну гору, за Ним же пішли його учні. **40** *Як же Він був на
мар. 14 місці, сказав їм: Моліться, щоб ви не
ввійшли у спокусу. **41** І сам Він відступив від них, як на кидання каменя,
і схиливши коліна, молився, **42** кажучи: Батьку, якщо хочеш, зроби, щоб
ця чаша минула Мене, однак не Моя
воля, але Твоя хай буде! **43** З'явився
ж Йому ангел з неба, що Його підкріплював. **44** І бувши в захваті, Він ревніше молився, а його піт став, як краплі крові, що капали на землю. **45** І
вставши від молитви, Він, прийшовши до учнів, знайшов їх, що вони поснули від смутку, **46** і сказав їм: Чому спите? Вставши, моліться, щоб ви
мат. 26 мар. 14 ів. 18 не ввійшли в спокусу. **47** *Як же Він
ще говорив, – ось юрба і той, що називається Юда, один з дванадцятьох, ішов перед ними і приступив до Ісуса,
щоб Його поцілувати. Бо цей знак він
дав їм: Кого лиш поцілую, той є. **48**
Ісус же йому сказав: Юдо, чи поцілунком видаєш Людського Сина? **49** А ті,
що були з ним, побачивши те, що стається, сказали Йому: Господи, чи нам
вдарити мечем? **50** І якийсь один з них
вдарив архиєреєвого раба і відтяв йому праве вухо. **51** Відповівши ж, Ісус
сказав: Залишіть на цьому. І доторкнувшись до його вуха, оздоровив його. **52** Сказав же Ісус до тих, архиєреїв, і воєвод церковних, і старців, що
прийшли проти нього: Чи ви вийшли,
наче проти розбійника, зі зброєю і полінами, щоб Мене схопити? **53** Кожного дня, як Я був з вами в церкві, ви
не простягнули рук проти Мене, але
мат. 26 мар. 14 ів. 18 це є ваша година і влада темряви. **54**
*Схопивши ж, вони Його повели і
завели Його в двір архиєрея. Петро ж
мат. 26 мар. 14 ів. 18 здалека ішов слідом. **55** *А як вони
запалили вогонь серед двору і вони
разом сиділи, *то* Петро сидів серед
них. **56** Якась рабиня, побачивши ж
його, як він сидів при світлі, і поглянувши на нього, сказала: І цей був з
Ним! **57** Він же відрікся від Нього,
кажучи: Жінко, не знаю Його! **58** І
невдовзі інший, побачивши його, сказав: І ти є з них! Петро же сказав: Чоловіче, я не є! **59** І як минула приб-

И҆ рече и҆мъ, е҆гда послахъ вы безъ влагалища, и҆
безъ мѣха, и҆ безъ сапогъ. е҆да что лишени бысте; о҆ни́ же рѣша ничесоже. ре҄ же и҆, но нн҃ѣ
и҆же и҆ма̑ влага́лище, да во́зметъ, такожде (же)
и҆ мѣхъ. а҆ и҆же не и҆́матъ, да продастъ ризꙋ
свою, и҆ кꙋпитъ ножъ. гл҃ю бо ва̑, ꙗ҆́ко [е҆ще][16]
пи́саное се подоба́етъ да скончаетса о҆ мнѣ,
*е҆же и҆ съ безако́нными вмѣни́са. и҆бо е҆же о҆ ісаїа нг ма҃ е҃і
мнѣ кончи́нꙋ и҆матъ· о҆ни́ же рѣша. г҃и, се
ножа̀ здѣ два̀· о҆н же рече и҆мъ, доволно е҆стъ·
за҃, р҃д·

І *и҆зшедь и҆де по о҆бы́чаю въ го́рꙋ е҆леонъскꙋю, ма҃ кѕ ма҃ ді іоа҃ иі
по не́м же и҆до́ша оу҆ч҃нцы (е҆го)· *Быв же на ма҃ ді
мѣстѣ, рече и҆мъ. моли́теса, да не вни́дете
в напастъ· И҆ самъ ѿступѝ ѿ нихъ ꙗ҆́ко
(връженїе ка́мени)[17]. и҆ покло́нь колѣ́нѣ, мола́шеса гл҃а. ѿч҃е а҆ще во́лиши, [ми́монести][18]
(ча́шꙋ сїю)[19] ѿ менѐ· о҆баче не (моа̀ во́ла)[20], но
твоа̀ да бꙋдетъ· Ꙗ҆ви́ же са е҆мꙋ а҆гг҃лъ, съ
нб҃се, оу҆крѣпла́а е҆го. и҆ бывъ въ по́двизѣ, прилѣжнѣ́е мола́шеса. [быстъ же][21] потъ его ꙗ҆́ко ка́пла кро́ве ка́плющи на́ землю. и҆ въставъ
ѿ моли́твы· {и҆}[22] прише҄ къ оу҆ч҃нкомъ, о҆брѣте (и҆хъ спа́ща)[23] ѿ печали, и҆ рече и҆мъ,
что спитѐ; въста́вше моли́теса, да не вни́дете в напастъ· *Е҆ще [же][24] е҆мꙋ гл҃ющꙋ, се ма҃ кѕ ма҃ ді іоа҃ иі
наро́дъ и҆ нарица́емыи І҆оу́да, е҆ді́нъ ѿ о҆бою́надесате, и҆дꙗше пре҄ ними, и҆ приступѝ къ
І҆с҃ови цѣловати е҆го. {се бо бѣ знаме́нїе далъ
и҆мъ. е҆гоже а҆ще лобжꙋ то́и е҃}[25]· І҆с҃ же рече е҆мꙋ. И҆оу́до, лобза́нїемъ сн҃а чл҃чкаго предае́ши;
видѣвше же и҆же бѣхꙋ о҆ немъ быва́емое
рѣша {емꙋ}[26]. г҃и, а҆ще оу҆да́римъ ноже́мъ; и҆
оу҆да́ри е҆ді́нъ нѣкїи ѿ нихъ а҆рхїере́ова раба̀, и҆
оу҆рѣза [е҆мꙋ оу҆хо][27] десно́е· ѿвѣща́в же І҆с҃, рече,
оста́вите до сего, И҆ коснꙋвъ въ оу҆хо (е҆го), и҆сцѣлѝ е҆го· Рече же І҆с҃ къ прише҄шии нань а҆рхїере́ѡ҃,
и҆ воево́дамъ црк҃овнымъ, и҆ ста́рцемъ. ꙗ҆́ко на
разбо́йника ли и҆зыдо́сте съ о҆рꙋжїемъ и҆ дреколми (ꙗ҆́ти ма). по вса̀ дн҃и сꙋщꙋ ми с
ва́ми въ цр҃кви, не простросте рꙋкъ на ма. но
сѐ е҆стъ ваша годи́на и҆ о́бластъ те́мъна́а· ма҃ кѕ ма҃ ді іоа҃ иі
*Е҆́мше́ же е҆го ведо́ша, и҆ въведоша е҆го въ
дворъ а҆рхїере́ѡ҃· Пе́тръ же въ слѣ҄ и҆дꙗше и҆зда́лече· *Възгнѣщшемъ же о҆гнь посредѣ двора, и҆ ма҃ кѕ ма҃ ді іоа҃ иі
вкꙋпѣ сѣда́щимъ (и҆҃), сѣдаще петръ посредѣ и҆хъ· Оу҆зрѣвши же е҆го рабы́ни нѣкаа сѣдащꙋ при свѣтѣ, и҆ възрѣвши нань рече. и҆
се́и с нимъ бѣ· о҆н же ѿвръжеса [е҆го][28], гл҃а
[же́но, не знаю е҆го][29]· И҆ по ма́лѣ дрꙋгїи видѣвъ е҆го, рече. и҆ ты ѿ нихъ е҆си· петръ же
рече, чл҃че нѣсмь· И҆ мимоше҄шꙋ ꙗ҆́ко часꙋ е҆ді́но-

му, инъ нѣкїи крѣпляшеся гла. воистинну
и сей с нимъ бѣ, ибо галилеанинъ есть. рече
же петръ, члче, не вѣмъ еже глеши. И абїе
ма҃ кѕ їѡа҃ гі ма҃ ді еще глющу ему, возгласи пѣтелъ. *И об-
ращься гь воззрѣ на петра. и помяну петръ
слово гне, якоже рече ему, яко прежде {даже}[30]
пѣтелъ не возгласитъ, [-][31] ѿвръжешися
мене трикраты. і изшедъ вонъ, плакася
горько. И мужїе дръжащеи (їса)[32], ругахуся ему
бїюще. и закрывше [его, бїаху его по лицу,
и][33] [въпрашаху его глще][34]. прорци, кто есть
ударей тя; і ина многа хуляще глаху нань.
ма҃ кз ма҃ еі *И яко бысть днь, собрашася старцы людс-
тїи, и архїерее и книжницы, и ведоша его на
сонмъ свои глюще, аще ты еси хс; рци намъ.
рече же имъ. аще вамъ реку, не имете вѣры.
[аще же и][35] въпрошу (вы), не ѿвѣщаете [мнѣ,
ни ѿпустите][36]. ѿселѣ (-)[37], будет снъ чл-
ческый сѣдяй одесную силы бжїя. рѣша же
вси, ты ли убо еси снъ бжїи; он же к нимъ
рече, вы глете, яко азъ есмъ. они же рѣша,
что еще требуемъ свѣдѣтельства; сами бо
слышахомъ ѿ устъ его.

Гла, кг.

ма҃ кз ма҃ еі їѡа҃ иі И {въставше*}[1] все множество ихъ. за҃, рі
ведоша его къ пилату. Начаша же
нань вадити глюще. сего обрѣтохомъ
развращающа языкъ нашъ, и возбра-
няюща [кесареви дань даяти][2], (-)[3] глюща себе
ма҃ кз ма҃ еі їѡа҃ иі ха цря быти. *Пилат же въпроси его гла.
ты ли еси црь иудеѡⷡ҇; он же ѿвѣщавъ (рече
ему)[4], ты глеши. Пилат же рече къ архїереѡⷡ҇ и
народу. никоеа же обрѣтаю вины в члцѣ
семъ. они же крѣпляхуся глюще, яко развра-
щаетъ люди, уча по всей иудеи. [-][5] началъ
ѿ галилеа, до здѣ. Пилат же слышавъ [га-
лилею][6], въпроси, аще члкъ галилеанинъ есть.
(-)[7] разумѣвъ яко ѿ области иродовы есть,
посла его къ ироду, сущу и тому въ ієрлимѣ
в тыи дни. Ирод же видѣвъ їса, радъ бысть
ѕѣло. бѣ бо (желая ѿ многа времене)[8] видѣти
его, зане слышаше [многа][9] о немъ, и надѣя-
шеся (знаменїе нѣкое)[10] видѣти ѿ него бы-
ваемо. въпрашаше же его словесы многы, онъ
же ничесоже ѿвѣщаваше ему. Стояху же архї-
ерее и книжницы прилѣжно вадяще нань. Уко-
ривъ же его [-][11] иродъ с вои своими, и поругав-
ся, облекъ (его) в ризу свѣтлу, возврати его
к пилату. Быста же ся друга иродъ же и пи-
латъ в той днь съ собою, прежде бо (бѣста)
вражду имуща между собою. Пилат же (соз-

лизно одна година, якийсь інший тве-
рдив, кажучи: По правді, і цей був з
Ним, бо є галилеянином. **60** Сказав же
Петро: Чоловіче, не знаю, що гово-
риш! І зараз, ще як він говорив, півень мат. 26
заспівав. **61** *І Господь, обернувшись, ів. 13
поглянув на Петра. І згадав Петро гос- мар. 14
поднє слово, як Він сказав до нього,
що швидше ніж запіє півень, тричі
Мене відречешся! **62** І вийшовши
геть, заплакав гірко. **63** І мужі, що дер-
жали Ісуса, насміхалися з Нього, б'ю-
чи, **64** і закривши Його, били Його по
лиці, і запитували Його, кажучи: Про-
рокуй, хто є той, хто Тебе вдарив? **65**
І багато іншого, хулячи, наговорюва-
ли на Нього. **66** *І як настав день, зіб- мат. 27
ралися старці народу, і архиєреї, і мар. 15
книжники і повели Його на свої збо-
ри, **67** кажучи: Якщо ти є Христос,
скажи нам! Сказав же Він їм: Якщо
вам скажу, не повірите, **68** якщо ж і
запитаю вас, мені не відповісте ані не
відпустите. **69** Відтепер Людський
Син буде сидіти по правиці божої си-
ли. **70** Сказали ж всі: Отже, чи Ти є Бо-
жим Сином? Він же до них сказав: Ви
кажете, що Я є. **71** Вони ж сказали:
Навіщо ще потрібно нам свідчення?
Адже ми самі чули з Його уст!

Глава 23

1 І *вставши, все їх множество, мат. 27
поч. 110 мар. 15 ів. 18
повели Його до Пилата. **2** Почали ж
Його оскаржувати, кажучи: Ми знай-
шли цього, як Він зводив наш народ і
забороняв цісареві давати данину, що
говорив, що Він є Христом – Царем. мат. 27
3 *Пилат же запитав Його, кажучи: мар. 15
Чи Ти є Царем юдеїв? Він же, відпо- ів. 18
вівши, сказав йому: Ти кажеш! **4**
Пилат же сказав до архиєреїв і юрби:
Не знаходжу ніякої вини в Цій Лю-
дині. **5** Вони ж ще більше твердили,
кажучи, що зводить народ, навчаючи
по всій Юдеї, почавши від Галилеї,
аж доси. **6** Пилат же, почувши про
Галилею, запитав: Чи Чоловік є гали-
лейцем? **7** Зрозумівши, що Він є з
влади Іродової, послав Його до Ірода,
який і був у Єрусалимі в тих днях. **8**
Ірод же, побачивши Ісуса, дуже зра-
дів, бо він бажав від довгого часу Йо-
го побачити, тому що багато чув про
Нього і надіявся якийсь знак побачи-
ти, що від Нього стається. **9** Він же
Його запитував багатьма словами, а
той нічого йому не відповідав. **10**
Стояли ж архиєреї і книжники, запо-
падливо Його оскаржуючи. **11** Ірод зі
своїми вояками, зневаживши ж Його
і покпивши, зодягнувши Його в світ-
лу одіж, повернув Його до Пилата. **12**
Стали ж собі друзями зі собою Ірод
же і Пилат в тому дні, бо раніше во-
рогували між собою. **13** Пилат же по-

кликав архиєреїв, і князів, і народ **14**
мат. 27 мар. 15 *і* *сказав до них: Ви мені привели
Цього Чоловіка, як того, що підбурює
народ. І ось я, допитавши перед вами,
в цьому Чоловіці не знаходжу ані од-
нієї вини, з того, в чому Його оскар-
жуєте. **15** Але ні Ірод, бо я Його пос-
лав до нього. І ось Він не зробив нічо-
го, гідного смерті. **16** Покаравши, от-
мат. 27 мар. 15 же, Його відпущу. **17** *Потребу ж мав
він кожного празника відпускати їм
мат. 27 мар. 15 ів. 18 дія. 3 і 13 одного. **18** *Закричала ж вся юрба, ка-
жучи: Візьми Цього, відпусти ж нам
Варавву, **19** який був кинутий до в'яз-
ниці за якусь змову, що сталася в міс-
ті, і вбивство. **20** Знову ж Пилат зак-
ликав, бажаючи відпустити Ісуса. **21**
Вони ж кричали, кажучи: Розіпни! Ро-
зіпни Його! **22** Він же втретє сказав
до них: Адже яке зло зробив Цей? Я
в Ньому не знайшов нічого, гідного
смерті. Покаравши Його, отже, відпу-
щу. **23** Вони ж настоювали великими
голосами, просячи його на розіп'ят-
тя, – і перемогли їхні голоси і архиє-
реїв. **24** Пилат же судив, щоб сталося
за їхнім проханням. **25** Він же відпус-
тив того, що за змову і вбивство був
посаджений до в'язниці, якого проси-
ли, Ісуса ж видав їхній волі. **26** І як
мат. 27 мар. 15 Його повели, *взявши якогось Симо-
на, киринейця, що ішов з поля, пок-
лали на нього хрест, щоб нести за
Ісусом. **27** Ішла ж вслід за Ним ве-
лика юрба народу і жінки, які і пла-
кали, і Його оплакували. **28** Повер-
нувшись же до них, Ісус сказав: Єру-
салимські дочки, не плачте наді
Мною, радше оплакуйте себе і ваших
дітей, **29** бо ось ідуть дні, в яких ска-
іс. 54 гал. 4 жуть: *Блаженні неплідні і лона, що
не родили, і груди, які не годували.
іс. 2 йос. 10 апо. 6 **30** Тоді почнуть говорити горам:
*Впадьте на нас! – і шпилям: Пок-
рийте нас! **31** Тому що, якщо з сирим
деревом це роблять, що станеться з
сухим? *поч. 111*

мат. 27 мар. 15 ів. 19 **32** Вели ж і інших двох злодіїв з
Ним, щоб убити. **33** *І коли прийшли
на місце, що називається Черепне, там
мат. 5 дія. 7 кор1. 4 розіп'яли Його і злодіїв: одного, от-
же, праворуч, а другого ліворуч. **34**
Ісус же говорив: *Батьку, відпусти їм,
пс. 21 мат. 27 мар. 15 ів. 19 бо не знають, що роблять! *А ті, що
розділяли його одіж, кидали жереб. **35**
І стояв народ, дивлячись. Насміхали-
ся ж і князі з ними, кажучи: Інших
спас, хай спасе й Себе, якщо Він є
Христос, Божий Обранець! **36** Насмі-
халися ж з Нього і вояки, приступаю-
чи і даючи Йому оцет, **37** і говорили:
Якщо Ти є юдейським Царем, спаси
Себе самого. **38** Був же і напис, напи-
саний над ним письмом грецьким, і
римським, і єврейським: Цей є юдей-
ським Царем. **39** Один же з повішених
злодіїв хулив Його, кажучи: Якщо Ти

ва̀)[12] а̂рхїере́а и̂ кна́зѧ и̂ люди, *рече к нимъ. ма҃ ѯз҃ ма҃ ѳі
приведо́сте ми̂ чл҃ка сего, ꙗ҆ко развраща́юща лю-
ди. и̂ се а̂зъ пред вами и̂стѧзавъ, ни е̂ді́ноа
(ѡ̂брѣта́ю)[13] в̂ чл҃цѣ се́мъ вины̀, ꙗ҆́же (на́нь ва-
дите)[14]. но ни и̂родъ. (посла́хъ бо е̂го к не-
му)[15], и̂ се ничтоже (смр҃ти досто́йно)[16] сътво-
ворено е̂сть ѡ̂ не́мъ· Показавъ оу̂бо е̂го ѿпущу· ма҃ ѯе ма҃ ѳі
[*Нужду же и̂ма́ше (на вса̀ пра́зникы ѿпу-
щати и̂мъ)[17] е̂ді́ного][18]. *Възъпи́шѧ же вси ма҃ ѯз҃ ма҃ ѳі і҆ѡа҃ иі дѣа҃ г҃ и̂ г҃і
наро́ди, гл҃юще. возмѝ сего, ѿпусти же намъ
вара́вву. и̂же бѣ за (нѣкую крамолу)[19] бы́вшую
въ градѣ и̂ оу̂бїиство, в̂вѣ́рженъ в темни́цу·
Па́ки же пилатъ възгласѝ [-][20] хотѧ ѿпус-
тити і҃са· ѡ̂ни же възглашаху гл҃юще, распнѝ
распнѝ е̂го· ѡ̂нъ же третицею рече к ни́мъ,
что̀ бо зло сътвори се́й; (ничесоже досто́йна)[21]
смр҃ти ѡ̂брѣтохъ ѡ̂ немъ. показа́въ оу̂бо е̂го
ѿпущу· ѡ̂ни же прилежа́ху гла́сы вели́кими,
прося́ще е̂го на распѧ́тїе. и̂ оу̂стоа́ху гла́си и̂хъ,
[и̂ а̂рхїере́йстїи][22]. (-)[23] Пила́т (же) посуди бы-
ти проше́нїю и̂хъ. ѿпусти же и̂же за кра-
молу и̂ оу̂бїиство вса́жѣнаго в темни́цу, е̂гоже
проша́ху, і҃са же (предав)[24] воли и̂хъ. и̂ ꙗ҆ко
поведо́ша е̂го, *емше си́мона нѣ́коего кирине́а ма҃ ѯз҃ ма҃ ѳі
градуща с̂ села̀, възложиша нань кр҃тъ но-
си́ти по і҃сѣ· И̂да́ше же в̂ слѣдъ е̂го (наро́дъ
мно́гъ)[25] людїи, и̂ жены̀, ꙗ҆́же (и̂) пла́каху сѧ и̂
рыда́ху е̂го· ѡ̂бращь же сѧ к нимъ і҃с, рече.
дщерѧ і̂ер҃лимъскы, не пла́чите ѡ̂ мнѣ, ѡ̂баче
себе пла́чите, и̂ чадъ ва́шихъ. ꙗ҆́ко се {дн҃ї е́
гра́дутъ}[26], в на́же рекутъ. *блаже́ны непло́ды, і̂саі́а н҃д гала҃ д҃
и̂ оу̂тро́бы ꙗ҆́же не родиша, и̂ съсцѝ, и̂же не
доиша· тогда на́чнутъ гл҃ати горамъ,
*падѣте на́ ны. и̂ хлъмо́мъ, покры́ите ны̂. і̂саї́а в҃ і̂ѡсїа і҃ а̂пока҃ ѕ҃
зане а̂ще в сурові древѣ сїа творѧтъ, в сусѣ
что̀ {будетъ}[27]; за҃, ра҃і·
веда́ху же і̂ и́на [два ѕлодѣа][28] с ни́мъ оу̂- ма҃ ѯз҃ ма҃ ѳі і҆ѡа҃ ді
би́ти. *и̂ е̂гда прїидо́ша на мѣсто, нарица́-
емое ло́бное, ту распѧ́ша е̂го, и̂ злодѣа́. ѡ̂во-
го оу̂бо ѡ̂десну́ю, а̂ дру́гаго ѡ̂шую· і҃с же гл҃а- ма҃ є҃ дѣа҃ з҃ а̂ к҃ри д҃
ше, *ѻ҃че ѿпустѝ и̂мъ, не вѣдѧтъ бо что̀
творѧтъ· *Раздѣлѧ́ющеи̂ же ри́зы е̂го, мета́- ѱ҃ло ка҃ ма҃ ѯз҃ ма҃ ѳі і҆ѡа҃ ді
ху жре́бїа. и̂ стоѧ́ху лю́дїе зрѧще· Руга́ху же
сѧ [и̂ кн҃ѕи с ни́ми][29] гл҃юще, и̂ныѧ сп҃сѐ, да
сп҃се́тъ (и̂) себѐ. а̂ще то́й е̂сть х҃с бж҃їи
и̂збра́нныи· Руга́ху же сѧ е̂му и̂ во́ини присту-
па́юще, [и̂ ѡ̂ц҃ѐ придѣ́юще е̂му][30], и̂ (гл҃аху)[31].
а̂ще ты е̂си ц҃рь і̂оуде́искъ, сп҃си сѧ самъ· Бѣ
же и̂ написа́нїе [написано над ни́мъ, пи́смены
е̂лли́нскыми, и̂ ри́мскыми, и̂ е̂вре́йскыми][32]. [се́й
е̂сть ц҃рь і̂оуде́искъ][33]. Є̂ді́н же ѿ ѡ̂бѣше́ною
ѕлодѣю ху́лѧше е̂го, гл҃ѧ. а̂ще ты е̂си х҃с,

спси҃ себе и҆ на́ю. ѿвѣща́в же дрꙋгі́и, прѣща́-
ше е҆мꙋ, гл҃а. ни ли (ты бои́шисѧ)[34] б҃а, ꙗ҆́ко
в̾ то́мже ѡ҆сꙋжен̾ е҆си; и҆ мы ꙋ҆бо в̾ пра́вдꙋ.
достои́наѧ бо (по дѣло́м̾ на́ю)[35] вспрїе́м-
левѣ, сѐй же ни є҆ді́ного зла сътворѝ. и҆ [гл҃аше
і҆҃сови. помѧнѝ мѧ г҃и, е҆гда прїидеши в̾
цр҃твїи си. И҆ рече е҆мꙋ і҆҃с. а҆ми́нь гл҃ю тебѣ][36],
дн҃е со мно́ю бꙋдеши в раѝ. [бѣ же][37] [-][38]
(час̾ ꙗ҆́ко)[39] шесты́и, и҆ тма̑ бысть по всей
землѝ, до часа̀ девѧ́таго. [и҆ поме́рче сл҃нце][40],
(и҆) (завѣса црк҃о́внаа ра̑дра́сѧ (-)[41])[42] посредѣ. И҆
ѱа҃ло л҃ възгла́шь гла́со҃ велі́ем і҆҃с, рече. ѿч҃е, *в рꙋцѣ
твоѝ предаю дх҃ мои́, (и҆) сї́а (-)[43] рек̾,
и҆здъше. видѣв же со́тник̾ бы́вшее, [просла́-
ви][44] б҃а гл҃а. въи́стинꙋ чл҃к сѐй пра́веден̾ бѣ.
И҆ всѝ прише́шеи наро́ди на позо́р̾ сеѝ, видѧще
быва́ющаа, бїю́ще пр҃си (своа), възвраща́хꙋсѧ.
Стоѧ́хꙋ же всѝ знае́мїи е҆го и҆здале́че, и҆ женѝ
ма҃ кз҃ спослѣдъствова́вшаѧ е҆мꙋ ѿ галиле́а, зрѧще
мр҃ еі сих̾. И҆ *се мꙋж̾, и҆́менем̾ і҆ѡ́сиф̾, совѣт-
іоа҃н ді ник̾ сы́и, [мꙋж̾][45] бл҃г̾ и҆ праве́д̾, сѐй не бѣ
приста̑ совѣтꙋ и҆ дѣлꙋ и҆х̾, ѿ а҆римаде́а гра́да
і҆ꙋде́иска, и҆́же {ча́ѧше и҆ тои́}[46] цр҃твїа б҃жїа.
сѐи приствꙋпль к пила́тꙋ просѝ тѣло і҆҃сово. и҆
сне́м̾ {е҆ ѡ҆бвит̾}[47] плащаницею, и҆ положи е҆
в̾ гро́бѣ и҆зсѣченѣ, в немъже не бѣ никтоже
нико́гдаже поло́ж̾. И҆ дн҃ь бѣ пѧто́к̾, и҆ сꙋ-
бо́та свита́ше. в̾ слѣ́д же ше́шаѧ жены̀, ꙗ҆́же
бѣхꙋ пришли (с ним̾ ѿ галиле́а)[48], видѣша
гроб̾, и҆ ꙗ҆́ко положено бысть тѣло е҆го.
възвращьше же сѧ ꙋ҆гото́ваша а҆рома́ты и҆
мѵ́ро, и҆ в сꙋбо́тꙋ ꙋ҆бо ꙋ҆млъча́шѧ по́ запо-
вѣди.

є Христос, спаси Себе і нас! **40** Відповівши ж, інший докоряв Йому, кажучи: Чи Ти не боїшся Бога, бо Ти на те саме є засуджений? **41** І ми, отже, посправедливості, бо ми одержуємо гідне за нашими ділами, цей же не зробив нічого злого! **42** І він говорив Ісусові: Згадай мене, Господи, коли прийдеш у твоєму царстві! **43** І сказав йому Ісус: Амінь, кажу тобі: сьогодні будеш зі мною в раю! **44** Була ж якась шоста година, і була темрява по всій землі до дев'ятої години, **45** і сонце померкло, і церковна завіса роздерлася посередині. **46** І крикнувши великим голосом, Ісус сказав: Батьку, *в пс. 30
твої руки передаю мій дух! І сказавши це, віддав духа. **47** А сотник, побачивши те, що сталося, прославив Бога, кажучи: По правді, Цей Чоловік був праведним. **48** І всі юрби, що прийшли на це видовище, бачачи те, що ставалося, б'ючи свої груди, поверталися. **49** Стояли ж всі Його знайоми здалека і жінки, що ішли вслід за Ним з Галилеї, що на це дивилися. мат. 27
50 І *ось чоловік на ім'я Йосиф, що мар. 15
був радником, добрий і праведний чо- ів. 19
ловік, **51** цей не пристав до ради і їхнього діла, з юдейського міста Ариматея. І той, який очікував боже царство, **52** цей, приступивши до Пилата, попросив Ісусове тіло. **53** І знявши Його, обгорнув полотном, і поклав Його у висіченому гробі, в якому ніхто ніколи не був покладений. **54** І день був п'ятниця, і надходила субота. **55** А ті жінки, що пішли слідом, які були прийшли з Ним з Галилеї, побачили гріб і як покладено було його тіло. **56** Повернувшись же, вони приготували аромати і миро, і в суботу, отже, спочивали за заповіддю.

Гл҃а, к҃д. за҃, рві.

мр҃ ѕі В̾ *є҆ді́нꙋ же ѿ сꙋбот̾, (ѕѣло̀ ра́но,
іоа҃н к прїидо́шѧ на́ гроб̾)[1]. нося́ще ꙗ҆́же ꙋ҆го-
то́ваша а҆рома́ты. [И҆ дрꙋгыа с ними][2].
ѡ҆брѣто́шѧ же ка́мень ѿвале́н̾ ѿ гро-
ба. (и҆) вше́ше (-)[3] не ѡ҆брѣто́ша телесе г҃а і҆҃са. И҆
бысть недомыслѧщимсѧ и҆м̾ ѡ҆ сем̾. И҆ се
мꙋ́жа два̑ ста́ста в них̾, в [ри́зах̾ блища-
щи́хсѧ][4]. Пристра́шнам̾ же бы́вшам̾ и҆м̾, и҆
покло́ншим̾ лица̀ на́ зе҃лю. реко́ста к ним̾.
ма҃ зі Что и҆щете жива́го с мр҃твыми; нѣсть здѣ,
мр҃ д но въста. *помѧнѣте ꙗ҆́коже гл҃а вам̾ е҆щѐ
вы҃ д сы́и в галиле́и, гл҃а. [ꙗ҆́ко подоба́ет сн҃ꙋ чл҃чес-
комꙋ][5] пре́данꙋ бы́ти. в рꙋцѣ чл҃к̾ грѣшни́к,
и҆ про́пѧтꙋ бы́ти, и҆ тре́тїи дн҃ь въскр҃нꙋти.
и҆ помѧнꙋша гл҃ы е҆го. И҆ възвра́щшесѧ ѿ гро-
ба, възвѣсти́ша {всѧ сїа}[6] є҆ді́номꙋнадесѧте,
и҆ всѣм̾ про́чи҃. бѣша же магдали́ни ма́рїа, и҆

Глава 24, *поч. 112*

1 А *в першому дні по суботі дуже мар. 16
рано вони прийшли на гріб, несучи а- ів. 20
ромати, які підготували. І інші з ними. **2** Знайшли ж вони камінь, відвалений від гробу, **3** і ввійшовши, не знайшли тіла Господа Ісуса. **4** І сталося, що як вони нездогадувалися про це, і ось два мужі стали між ними в одежах, що блистіли. **5** Як же вони налякались і схилили лиця до землі, ті сказали до них: Чому шукаєте жи- мат. 17
вого з мертвими? **6** Немає Його тут, мар. 9
але Він встав. *Згадайте, як Він вам вищ. 9
сказав, ще як був у Галилеї, **7** кажучи, що треба, щоб Людський Син був виданий в руки людей-грішників, і був розіп'ятим, і в третій день воскрес. **8** І згадали Його слова, **9** і повернувшись від гробу, вони сповістили це все одинадцятьом і всім іншим. **10** Були ж Марія Магдалина, і Іванна, і Марія Яковова, і інші з ни-

ми, які це говорили до апостолів. **11** І
їхні слова видавалися перед ними –
наче брехня, і їм не вірили. *поч. 113*
ів. 20 **12** *Петро ж, вставши, побіг до гробу
і, схилившись, побачив ризи, що самі
лежали. Він відійшов в собі ди-
мар. 16 вуючись тому, що сталося. **13** *І ось
два з них ішли в тім дні до села, що
віддалене на шістьдесят стадій від
Єрусалиму, якому ім’я Емаус. **14** І ті
говорили між собою про все це, що
трапилось. **15** І сталося, що як вони
розмовляли і допитувались, і сам Ісус
наблизився і йшов з ними, **16** а їх очі
були стримані, щоб Його не впізнали.
17 Сказав же до них: Що це є за сло-
ва, над якими допитуєтесь між со-
бою, ідучи, і є похмурі? **18** Відпо-
вівши ж, один, якому ім’я Клеопа,
сказав до Нього: Ти хіба є одинокий
чужинець в Єрусалимі, *який* не
довідався про те, що сталося в ньому
в ці дні. **19** І сказав їм: Про що? Вони
ж Йому сказали: Те, що про Ісуса На-
зарянина, що був мужем-пророком,
сильний ділом і словом перед Богом і
всім народом, **20** як Його видали ар-
хиєреї і наші князі на засуд смерті і
Його розіп’яли. **21** Ми ж надіялися,
що Цей є тим, що має визволити Із-
раїль. Але і над це все, це сьогодні є
третій день, відколи це сталося. **22**
Але й деякі жінки від нас налякали
нас, побувавши рано при гробі **23** і не
знайшовши його тіла, прийшли, ка-
жучи, що бачили появу ангелів, які
кажуть, що Він живий. **24** І деякі з
нас пішли до гробу – і знайшли, так
як і жінки сказали. Самого ж не по-
бачили! **25** І той сказав до них: О не-
розумні і повільні серцем, щоб пові-
рити в усе, що говорили пророки! **26**
Чи не це належалось перетерпіти
Христові і ввійти у свою славу? **27** І
почавши від Мойсея і від всіх про-
років, Він їм роз’яснював з усього
Писання те, що про Нього. **28** І вони
наблизилися до села, до якого ішли, і
Той вдавав, що іде далі. **29** І спону-
кали Його, кажучи: Залишся з нами,
бо вечоріє і день схилився! І Він
ввійшов, щоб з ними залишитись. **30**
І сталося, що коли Він ліг з ними,
взявши хліб, Він поблагословив, і пе-
реломивши, давав їм. **31** Їм же очі
відкрилися, і вони Його впізнали – і
Той став їм невидимим. **32** І сказали
вони до себе: Чи не палало в нас на-
ше серце, коли Він нам говорив в до-
розі і як пояснював нам Писання? **33**
І вставши в тій годині, вони повер-
нулися до Єрусалиму, і знайшли зіб-
раними одинадцятьох і тих, що були
з ними, **34** які говорили, що, по прав-
ді, Господь встав і з’явився Симоно-
ві. **35** І ті розповіли те, що сталося в
дорозі, і як Він їм об’явився в пере-

і҆оа́нна, и҆ марі́а і҆а́ковлѧ, и҆ про́чаѧ с ни́ми, {ꙗ҆́же}[7]
гл҃аху къ а҆п҃ломъ сі́а. и҆ ꙗ҆ви́шасѧ пред̾ ни́ми ꙗ҆́кѡ
лж҃а гл҃и [и҆́хъ][8], и҆ не вѣ́роваху и҆мъ· за҃, р҃гі·
*Петръ же въста́въ течѐ къ́ гробꙋ. и҆ при- і҆ѡа҃ к҃
ни́кь, (видѣ)[9] ри́зы {є҆ді́ны лежа́ща}[10]. (-)[11] ѡ҆ти́-
де в себѣ дивѧсѧ бы́вшемꙋ. *И҆ се два ѿ ни҃ ма҃ ѕі
[бѣ́ста и҆дꙋ́щѧ в то́иже дн҃ь][12], в̾ ве́сь, ѿсто-
ѧ́щꙋ стаді́и шестьдесѧ҃ ѿ і҆ер҃ли́ма, є҆́иже и҆мѧ
є҆ммаоꙋ́съ. и҆ та҃ бесѣ́доваста к себѣ ѡ҆ всѣхъ
(сихъ приклю́чшихсѧ)[13]. и҆ бы́сть бесѣ́дꙋющема
и҆́ма и҆ съвопрашаю́щимасѧ· И҆ са҃ і҆с҃ (приблі́жи-
сѧ)[14] и҆да́ше с ни́ма, ѻ҆́чи҃ єю̀ дръжа́стасѧ да
(є҆го не позна́ета)[15]. ре҃ же к ни́ма. что (сꙋть)
словеса̀ сі́а, ѻ҆ ни҃же стѧзаетасѧ к себѣ и҆дꙋ-
ща, [и҆ є́ста][16] др҃ѧ́ла; ѿвѣща́в же є҆ді҃, [є҆мꙋ
и҆́мѧ][17] клеѻ́па, речѐ к немꙋ. ты ли є҆ді҃ при-
шеле҃ є҆си въ є҆р҃ли҃, и҆ не оу҆вѣдѣ бы́вши҃ в не҃ въ́
дн҃и сі́а; и҆ ре҃ и҆́ма. кы́и҃; ѻ҆на же рѣ́ста є҆мꙋ,
ꙗ҆́же ѡ҆ і҆с҃ѣ назаранинѣ, и҆́же бы́сть мꙋжъ прр҃къ,
си́ленъ дѣ́ломъ и҆ сло́вомъ, пред̾ бг҃омъ, и҆ всѣ́-
ми лю҃ми· Ка́кѡ преда́шѧ є҆го а҆рхі҆ере́е и҆ кнѧ́ѕи
на́ши на ѻ҆сꙋжденіе смерти, и҆ распѧ́ша є҆го·
Мы́ же надѣ́ѧхомсѧ, ꙗ҆́кѡ се́и є҆сть хотѧ̀ и҆зба́-
вити і҆і҃лѧ· Нѻ҆ и҆ на҃ всѣ́ми си́ми, тре́тіи се
дн҃ь и҆́мать [днесь][18], ѿнели́же сі́а бы́ша· Нѻ҆ и҆
жены̀ нѣ́кыѧ ѿ на҃ оу҆жаси́шѧ ны, бы́вшаѧ̀
ра́но оу҆́ гроба, и҆ не ѻ҆брѣ́тше телесѐ, є҆го, прі и-
до́шѧ гл҃юще. и҆ ꙗ҆влені́е а҆гг҃лъ видѣ́вша, и҆́же
гл҃ютъ є҆го жи́ва. и҆ і҆до́ша нѣ́ції ѿ насъ къ́
гробꙋ, и҆ ѻ҆брѣто́ша та́кѡ, ꙗ҆́коже и҆ жены̀ рѣ-
шѧ, самого же не видѣ́шѧ. и҆ то́и рече к
ни́мъ: Ѡ҆ несмы́сленаѧ, и҆ косна́ѧ̀ ср҃цемъ, є҆же
вѣ́ровати ѡ҆ всѣхъ, ꙗ҆́же гл҃ашѧ проро́цы· не
сі́а ли подоба́ше пострадати х҃ꙋ, и҆ вни́ти въ
сла́вꙋ свою; и҆ наче́нъ ѿ мѡѷсе́а, и҆ ѿ всѣхъ
прр҃къ, сказаа́ше и҆́ма, ѿ всѣхъ писа́ніи ꙗ҆́же
ѡ҆ не́мъ. и҆ приближи́шасѧ в̾ ве́сь, в нюже и҆-
дѧ́ста. и҆ то́и творѧ́шесѧ далеча́ише и҆ти. и҆
нꙋ́жаста є҆го гл҃юще. ѡ҆блѧ́зи с на́ма. ꙗ҆́кѡ к
ве́черꙋ є҆сть, и҆ приклони́лсѧ [-][19] є҆сть дн҃ь. и҆
въни́де (с ни́ма ѡ҆блежти)[20]. и҆ бы́сть ꙗ҆́кѡ въ-
зле́же с ни́ма. прі и҆ хлѣбъ, бл҃ви, и҆ преломи́въ
дая́ше и҆́ма· ѻ҆нѣ́ма же ѿвръзо́стасѧ ѻ҆́чи, и҆
позна́ста є҆го. и҆ то́и неви́димъ бы́сть и҆ма. и҆
реко́ста к себѣ, не ср҃це ли на́ю горѧ бѣ в на́ю.
є҆гда гл҃аше на́ма на пꙋтѝ, [и҆][21] ꙗ҆́кѡ сказоваше
на́ма писа́ні а; и҆ въста́вша в то́и часъ, въ-
зврати́стасѧ въ і҆ер҃ли́мъ. и҆ ѻ҆брѣто́ста съво-
кꙋ́пленны є҆ді́ногона́десѧте, и҆ и҆́же бѧхꙋ с ни-
ми. гл҃ющихъ, ꙗ҆́кѡ въи҆́стиннꙋ въста̀ г҃ь, и҆
ꙗ҆вися сѷмонꙋ. и҆ та҃ повѣ́даста ꙗ҆́же бы́ша
на пꙋтѝ, и҆ ꙗ҆́кѡ позна́сѧ и҆́ма въ преломле́ніи

ма҃ ѕі / іоа҃ к / дѣа҃ гі

хлѣба· за҃, рд҃і·
*Сїа же и҆мъ глаго́лющемъ, са́мъ [і҆с҃][22] ста̀ посредѣ̀ и҆̀хъ, и҆ (гл҃а)[23] и҆̀мъ, ми́ръ ва́мъ· оу҆боа́вше же сѧ и҆ пристра́шни бы́вше, мнѧ́хꙋ дꙋ́хъ ви́дѧще· И҆ рече и҆̀мъ, что̀ смꙋще́ни е҆сте, и҆ почто̀ помышле́нїа вхо́дѧтъ въ [срⷣцѧ][24] ва́шѧ; ви́дите рꙋ́цѣ мои̑ и҆ но́зѣ мои̑, ꙗ҆́ко [са́мъ а҆́зъ е҆́смь][25]. О҆сѧжи́те мѧ̀ и҆ ви́дите, ꙗ҆́ко дꙋ́хъ пло́ти и҆ ко́сти не и҆́мать, ꙗ҆́коже менѐ ви́дите и҆мꙋ́ща· И҆ се рекъ, показа̀ и҆̀мъ рꙋ́цѣ и҆ но́зѣ· е҆щѐ же невѣрꙋ́ющемъ и҆̀мъ, ѿ ра́дости и҆ чюдѧ́щемсѧ, рече и҆̀мъ и҆́мате ли что̀ снѣ́дно здѣ̀. О҆ни́ же да́шѧ е҆мꙋ̀ ры́бы печены ча́сть, [и҆ ѿ пче́лъ сотъ][26]. и҆ взе́мъ предъ ни́ми ꙗ҆́стъ· Рече же и҆̀мъ. сїи (сꙋть) словеса̀ (-)[27], ꙗ҆̀же гл҃ахъ ва́мъ е҆щѐ сы́й с ва́ми. ꙗ҆́ко подоба́етъ скончатисѧ всѣ̑мъ напи́санымъ, в зако́нѣ мѡѷсе́овѣ, и҆ прⷪ҇рцѣхъ, и҆ ѱалмѣ́хъ ѡ҆ мнѣ̀· *Тогда̀ ѿве́рзе и҆̀мъ, оу҆́мъ, разꙋмѣ́ти писа́нїа. и҆ рече и҆̀мъ. ꙗ҆́ко [та́ко пи́сано е҆́сть. и та́ко подоба́ше][28] пострада́ти хрⷭ҇тꙋ. и҆ воскре́снꙋти ѿ ме́ртвыхъ тре́тїи де́нь. и҆ пропо- вѣ́датисѧ во и҆́мѧ е҆го̀ покаа́нїю. [и҆][29] ѿпꙋще́нїю грѣхо́мъ, во всѣ́хъ ꙗ҆зы́цѣхъ, нача́нше ѿ і҆ерⷭ҇ли́ма. [вы же е҆́сте][30] свѣ́дѣтелїе си́мъ *И҆ се а҆́зъ послю̀ ѡ҆бѣтова́нїе ѿца̀ моего̀ на вы. вы же сѧ́дѣте во́ гра́дѣ [і҆ерⷭ҇ли́мстѣ][31], до́ндеже ѡ҆блече́тесѧ [си́лою свы́ше][32]· И҆звед же и҆̀хъ во́нъ, до вида́нїа. и҆ возде́игъ рꙋ́цѣ свои̑, бл҃ви и҆̀хъ. *И҆ бы́сть е҆гда бл҃вѧше и҆̀хъ, ѿстꙋпѝ ѿ ни́хъ, и҆ возноша́шесѧ на́ не́бо. и҆ ті́и поклони́шасѧ е҆мꙋ̀, (и҆) возврати́шасѧ во і҆ерⷭ҇ли́мъ с ра́достїю ве́ликою. и҆ бѣ́хꙋ вынꙋ̀ в црⷦ҇ви, [хвалѧ́ще и҆ бл҃вѧ́ще][33] бг҃а. [а҆ми́нь][34]·

і҆оа҃ є (beside line «ѱалмѣхъ ѡ҆ мнѣ̀· *Тогда̀…»)
і҆оа҃ єі / дѣа҃ а (beside line «і҆ерⷭ҇ли́ма. [вы же е҆́сте]…»)
ма҃ ѕі / дѣа҃ а (beside line «и҆̀хъ. *И҆ бы́сть…»)

Е҆́же ѿ лꙋки ст҃аго е҆ѵ҃листа,
и҆́мать в себѣ̀, к҃д, гл҃а,
а҆ зача́лъ црⷦ҇ковныхъ, рд҃і·

ломленні хліба. *поч. 114*

мар. 16 / ів. 20 / дія. 13

36 *Як же вони це говорили, сам Ісус став серед них і сказав їм: Мир вам! **37** А злякавшись і перестрашившись, вони думали, що бачать духа. **38** І Він сказав їм: Чому ви є в замішанні і чому *такі* думки входять до ваших сердець? **39** Гляньте на мої руки і мої ноги! Що *це* є Я сам! Доторкніться до Мене і подивіться, що дух тіла і костей не має, та Я, як бачите, що маю! **40** І сказавши це, Він показав їм руки і ноги. **41** А як вони ще не вірили з радості і чудувалися, Він сказав їм: Чи маєте тут щось з їжі? **42** Вони ж Йому дали частину печеної риби і крижку від бджіл. **43** І взявши, Він їв перед ними. **44** Він же їм сказав: Це є слова, які Я вам сказав, ще як Я був з вами, що треба, щоб збулося все, написане в законі Мойсея, і Пророках, і Псалмах про Мене. **45** *Тоді Він відкрив їм розум, ів. 5
щоб зрозуміли Писання. **46** І сказав їм, що так є написано, і так треба було перетерпіти Христові і воскреснути з мертвих в третій день, **47** і щоб в його ім'я проповідувалось покаяння і відпущення гріхів між всіма народами, починаючи від Єрусалиму. ів. 15 / дія. 1
48 Ви ж є свідками цього. **49** *І ось Я пошлю на вас обітницю мого Батька, ви ж сидіть в місті Єрусалимі, доки не зодягнетеся силою згори. **50** Вивівши ж їх геть до Витанії і піднявши свої руки, Він їх поблагословив. **51** *І мар. 16 / дія. 1
сталося, що, коли Він їх благословив, Він відступив від них і підносився на небо. **52** І ті, поклонившись Йому, повернулися до Єрусали му з великою радістю **53** і постійно були в церкві, хвалячи і благословлячи Бога. Амінь.

Від Святого євангелиста Луки.
Має в собі 24 глави,
а 114 церковних початків.

Предисло́вїе, е҆́же ѿ і҆оа́нна, ст҃а́го е҆ѵ҃а́лїа·

И҆́же дх҃а си́ла, въ не́мощи совершае́тсѧ. ꙗ҆́коже пи́сано е҆́сть, и҆ вѣ́рꙋемъ. в не́мощи же не теле́сѣ то́чїю, но̀ оу҆бо и҆ сло́ва и҆ премꙋ́дрости, на ꙗ҆зы́цѣ лежа́ща. и҆ се ꙗ҆́вѣ ѿ мно́гихъ оу҆бо и҆́ныхъ. па́че же ѿ и҆́же ѡ҆ вели́комъ бг҃осло́вѣ и҆ бра́тѣ хв҃ѣ бл҃года́тїю зри́мѣмъ· Се́й бо ры́барѧ ѿца̀ бѣ̀. тꙋ́ же хи́трость ѿчьскꙋю прохо́дѧ. не то́чїю ненаоу́ченъ бѣ̀ і҆ꙋде́йскаго, и҆ е҆́ллиньскаго наказа́нїа. но̀ и҆ ѿню́дь безкни́женъ, ꙗ҆́коже и҆ бж҃ественый лꙋка̀ въ дѣѧ́нїихъ свѣдѣ́тельствꙋетъ ѡ҆ не́мъ. и҆́бо ѿе́чьство е҆го̀ хꙋ́до и҆ ненаро́чито. ꙗ҆́коже село̀

Передмова Святого Євангелія, що від Івана.

Сила Духа звершується в немочі, так як є написано і ми віримо. Не тільки ж в немочі тіла, але і слова і премудрості, що лежить на язику. І це явне, отже, з багатьох інших *речей*, а особливо з того, що видно у великому богослові і Христовому браті. Бо він був від батька рибалки і займався з батьком тією самою роботою. Він не тільки не був обізнаний з юдейською і грецькою наукою, але й був зовсім неписьменним, так як і божественний Лука в Діяннях свідчить про нього, бо його рід невидатний і нешляхетний. Адже місцевість була

придатна не для наукової, а рибальської діяльності, бо його видала Витсаїда. Але, однак, подивись, якого духа він одержав, як ні один з інших трьох євангелистів. Такий невидатний, неписьменний *чоловік*, який не мав ніякої красномовності, він першим нас навчив. Цей так загримів, тому що ті займалися тілесними Христовими *ділами* і нічого дуже ясно і дуже явно не сказали про Його превічне буття. Потрібно було, щоб часом деякі, що низом снують і нічого високого не є спроможні зрозуміти, не вважали, що Христос вперше тоді прийшов до буття, коли Він народився від Марії, а не народився предвічно від Батька, чим впевнено занедужав і Павло Самосатський. Задля цього великий Іван говорить про вишнє народження. І, отже, і також втілення Слова він не залишив незгаданим, адже він сказав: І Слово стало тілом! Так як деякі сказали, що його попросили православні написати їм про вишнє народження, тому що в тих днях з'явилися деякі єретики, які передавали, що Ісус був простою людиною. А говориться, що святий, прочитавши те, що від інших євангелистів, був у подиві від правдивого оповідання, що там про все. Він же судив, що все правильно мають і що апостоли нічого про благодать не сказали. Це, що неясно, вони сказали або вповні залишили, це ж він розтягнув, і пояснив, і додав своїм благовістям, яке він написав, будучи на засланні на острові Патма тридцять і два роки після Христового вознесіння. Розпочнемо вже і подавання слова: На початку було Слово...

быти несловесныѧ, но рыбарскыѧ хитрости. видсаида бо сего изнесе. но обаче сицевыи некнигочїи ненарочитыи, иже ничтоже имыи словѧщее. виждь коего оулꙋчи д҃ха. ꙗкоже ꙗже ниединъ ѿ иныхъ трїехъ еѵ҃листъ, прьвое насъ наоучи. сїа сеи възгрѣмѣ. понеже онѣмъ оупражнѧющемсѧ ѡ тѣлесныⷯ х҃вѣⷯ. и ничтоже ѡ превѣчнемъ его бытїи ꙗснѣише и ѡбь ꙗвленнѣише рекшиⷯ. потреба бѣ, да не когда нѣцыи долѣ плѣжꙋщеи, и ничтоже высоко разꙋмѣти могꙋщеи, възнепщꙋютъ х҃а тоⷢа първѣе в бытїе прїити егда ѿ марїа родисѧ. а не превѣчно ѿ ѻ҃ца родитисѧ. еже всѧко пострада и павелъ самосатскыи· Сего ради великїи їоаннъ, ѡ горнемъ роженїи въспрїемлетъ. и оубо, ниже въплощенїе слова невъспомѧнꙋто ѡстави. рече бо, и слово плоть бысть· Ꙗкоже нѣцїи рѣшѧ, ꙗко молишѧ его православнїи, написати тѣмъ ѡ горнемъ роженїи. ꙗкоже ꙗвльшимсѧ нѣкыимъ еретикоⷨ въ д҃нехъ онѣⷯ, предающиⷯ ч҃лка проста быти і҃са. егда же г҃летсѧ ст҃ыи, ꙗже иныхъ еѵ҃листъ прочетъ, подивитисѧ тамо еже ѡ всеⷨ истинныѧ повѣсти. посꙋдити же, ꙗко здраво имꙋщиⷯ, и ничтоже къ бл҃ти рекшимъ ап҃лоⷨ. ꙗже неꙗсно рѣшѧ ѡни, или съвршенѣ ѡставишѧ. сїа же семꙋ распрострети, и їзъꙗснити. и приложити своимъ бл҃говѣстїемъ, еже списа в патмѣ ѡстровѣ, заточенъ пребываа, по тридесѧть и двою лѣтѣхъ х҃ва възнесенїа· да начнемъ оуже и г҃ломъ разгнꙋтїе· В началѣ бѣ слово·

Ѿ Іѡа́нна свято́е бл҃говѣствова́нїе

Гла̃, а҃. за̃, а҃·

В нача́лѣ[1] бѣ сло́во, и сло́во бѣ оу҆ Б҃а, и
коло̃ а҃ Б҃ъ бѣ сло́во· се бѣ и҆скони оу҆ Б҃а· *вся
тѣмъ бы́ша. и без него ({ничтоже }[2]
бысть)[3] еже бысть· в то́мъ живо́тъ
ни̃ г҃ бѣ, *и живо́тъ бѣ свѣтъ ч҃лкомъ· *и
ни̃ и҃ и҃ д҃ свѣтъ въ тмѣ свѣтитсѧ, и тма̀ его не
м҃а г҃ м҃а а҃ лу̃ г҃ объ́ятъ· *Бысть ч҃лкъ посланъ ѿ Б҃а, и҆мѧ
ему Іоа́ннъ· Сей прїиде въ свѣдѣтельство,
да свѣдѣтельствуетъ о свѣтѣ, да вси вѣ-
ру имутъ ему· Не бѣ той свѣтъ, но да
свѣдѣтельствуетъ о свѣтѣ· Бѣ свѣтъ и-
стинный, иже просвѣща́етъ всякаго ч҃лка гря-
дущаго въ миръ· в мирѣ бѣ, и миръ тѣмъ
бысть, и миръ его не позна· въ своя̀ прїиде. и
свои его не прїа́шѧ· Елици же прїа́шѧ его,
дасть имъ ѻ҆бласть чадомъ Б҃жїимъ быти,
вѣрующимъ въ имѧ его· Иже не ѿ крови, ни
ѿ похоти плотьскыѧ̀, ни ѿ похоти мужь-
скыа, но ѿ Б҃а родишасѧ· И слово плоть
бысть, и вселисѧ в ны· И видѣхомъ славу его,
славу ꙗко єдїнороднаго ѿ ѻ҃ца, и҆сполнь бл҃гти
і истинны· Іоаннъ свѣдѣтельствуетъ о
ни̃ г҃ немъ, и възва гл҃а. *сей бѣ егоже рѣхъ, иже
по мнѣ грѧдый, предо мною бысть, ꙗко пер-
коло̃ а҃ вѣе мене бѣ· [*И][4] ѿ исполненїа его мы вси
прїахомъ, и бл҃гть възъ бл҃гть· Ꙗко законъ
моусеѡмъ данъ бысть. бл҃гть {же}[5] і истина І҃с
Х҃мъ бысть· за̃, в҃·
а҃ іоа̃ д҃ а҃ ти̃ ѕ҃ *Б҃а никтоже видѣ нигдѣже. [єдїнородный
с҃нъ][5], сый в лонѣ ѻ҃чи, той исповѣда· И се
есть свѣдѣтельство Іоанново. егда послаша
[-][6] жидове ѿ Іер҃лима іерея и левиты, да въ-
просѧтъ его, ты кто еси; і исповѣда, и не
ни̃ г҃ ѿвержесѧ. *і исповѣда, ꙗко нѣсмь азъ Х҃с· И
въпросиша его. [что оубо, Илїа ли еси ты][7]; и
(гл҃а)[8], нѣсмь. пр҃ркъ ли еси (-)[9]; и ѿвѣща,
ни. рѣша (же)[10] ему, кто еси, да ѿвѣтъ

Від Івана Святе Благовіствування

Глава 1, *поч. 1*

1 На початку було Слово, і Слово
було у Бога, і Бог був Слово. **2** Це
було на початку у Бога. **3** *Все Ним кол. 1
сталося, і без Нього нічого не стало-
ся, що сталося. **4** В тому було життя,
*і життя було світлом для людей. **5** *І ниж. 3
світло в темряві світить, і темрява йо- ниж. 8 і 9
го не обійняла. **6** *Був чоловік, посла-
ний від Бога, ім'я йому Іван. **7** Цей мат. 3 мар. 1
прийшов на свідчення, щоб свідчити лук. 3
про світло, щоб йому всі повірили. **8**
Не був той світлом, але щоб свідчити
про світло. **9** Він був правдивим світ-
лом, що освічує кожну людину, яка
приходить у світ. **10** У світі був, і світ
Ним повстав, і світ Його не пізнав. **11**
Прийшов до своїх, і свої Його не
прийняли. **12** Які ж Його прийняли,
Він дав їм владу стати божими діть-
ми, тими, що вірять в його ім'я. **13** Я-
кі не народилися з крові, ані з тілес-
ної похоті, ані з чоловічої похоті, але
від Бога. **14** І Слово стало тілом і за-
мешкало між нами. І ми бачили його
славу, як славу єдинородного від
Батька, повного ласки і правди. **15**
Іван про Нього свідчить і закликав,
кажучи: *Цей був Той, про кого я ниж. 3
сказав, який по мені йде, переді
мною був, бо раніше від мене був. **16**
*І ми всі одержали з його повноти і кол. 1
ласку за ласкою. **17** Бо закон був да-
ний Мойсеєм, ласка ж і правда ста-
лася через Ісуса Христа. *поч. 2*

18 *Бога ніхто ніде не бачив. Єди- ів. 4 тим1. 6
народний син, що є в батьківському
лоні, той визнав. **19** І це є свідчення
Іванове, коли жиди послали з Єруса-
лиму священиків і левітів, щоб його
запитати: **20** Ти хто є? І він визнав і
не відрікся. *І визнав, що: Не я є ниж. 3
Христос. **21** І запитали його: Що, от-
же, чи є ти Ілля? – І сказав: Я не є. –
Чи ти є пророком? – І він відповів:
Ні. **22** Сказали ж йому: Хто є ти, щоб

відповідь дали ми тим, що послали
іс. 40 нас, що скажеш про себе самого? **23**
мат. 3 Він сказав: *Я голос того, хто кличе в
лук. 3 пустині: Рівняйте господню дорогу! –
мар. 1 так як сказав Ісая, пророк. **24** І пос-
лані були від фарисеїв, **25** і запитали
його, і сказали йому: Чому, отже,
хрестиш, якщо ти не є Христос, ані
мат. 3 Ілля, ані пророк? **26** Відповів їм Іван,
мар. 1 кажучи: Я хрещу водою, а серед вас
лук. 3 стоїть Той, кого ви не знаєте, **27** *Той
дія. 1 є тим, що іде по мені, який переді
11 і 19 мною був, якому я не є гідний від-
ниж. 5 в'язати ремінь обуви його. **28** Це ста-
лося у Витаварі, на другому боці
Йордану, де Іван хрестив. *поч. 3*

29 На другий же день Іван поба-
чив Ісуса, що приходить до нього, і
сказав: Ось боже ягня, що бере гріхи
світу! **30** Цей є Той, про кого я ска-
зав: По мені іде муж, який був переді
мною, бо був раніше від мене. **31** І я
не знав Його, але щоб Він з'явився
Ізраїлеві, задля цього я прийшов, хре-
мат. 3 стячи водою. **32** І Іван свідчив, кажу-
мар. 1 чи, *що: Я бачив Духа, що сходив з
лук. 3 неба як голуб і на Ньому перебував.
ниж. 6 **33** І я не знав Його, але Той, хто мене
послав хрестити водою, Той мені ска-
зав: Над ким побачиш Духа, що схо-
дить і перебуває на Ньому, Той є
тим, що хрестить Святим Духом. **34** І
я побачив і засвідчив, що Цей є Бо-
жим Сином. *поч. 4*

35 На другий же день знову стояв
Іван і двоє з його учнів. **36** І побачив-
ши Ісуса, що ішов, він сказав: Ось
боже ягня! **37** І почули обидва його
учні, як він говорив, і пішли за Ісу-
сом. **38** Обернувшись же, Ісус, і поба-
чивши їх, що за Ним ішли, сказав їм:
Що шукаєте? Вони ж сказали Йому:
Равві, – що в перекладі означає Учи-
телю, – де живеш? **39** І Він сказав їм:
Прийдіть і подивіться. Вони ж прий-
шли і побачили, де Він жив, і пере-
були в Нього той день. **40** Година ж
була яка десята. Андрій же, брат Си-
мона-Петра, був одним з двох, що по-
чули від Івана і що за ним пішли. **41**
Цей спершу знайшов свого брата Си-
мона і сказав йому: Ми знайшли Ме-
мат. 16 сію, – що в перекладі є Христос. **42** *І
привів його до Ісуса. Поглянувши ж
на нього, Ісус сказав: Ти є Симон,
син Йони, ти назвешся Кифа, – що в
перекладі є Петро. *поч. 5*

43 На другий же день Він побажав
вийти в Галилею. І знайшов Филипа,
і сказав йому: Іди за Мною. **44** А Фи-
лип був з Витсаїди, з Андрієвого і
Петрового міста. **45** Филип знайшов
мой1. 49 Натанаїла і сказав йому: Ми знайшли
мой5. 18 Ісуса, сина Йосифового, що з Назаре-
ниж. 5 ту, *про кого написав Мойсей в Зако-
іс. 4 ні *і пророки. **46** І сказав йому Ната-
єз. 34 наїл: Чи з Назарету може бути що

да́мы посла́вшимъ на́сы. что̀ гл҃еши ѡ҇ тебѣ̀ ісаї́а м҃ мѳ҃а г҃ лꙋ҃ г҃ мр҃а а҃
самомъ; рече. *а҃зъ гла́съ вопїю́щаго в пꙋсты́-
ни, и҆спра́вите пꙋть гн҃ь, ꙗ҆́коже рече и҆саі́а
прр҃къ· И҆ посла́нїи, бѣ́хꙋ ѿ фарисе́й. и҆ въпроси́-
шѧ е҆го и҆ рѣшѧ е҆мꙋ. что̀ оу҆́бо крща́еши, а҆́-
ще ты нѣ́си х҃с. ни и҆лї́а, ни прр҃къ; ѿвѣща
и҆мъ і҆оа́ннъ, гл҃ѧ. а҆зъ крща́ю водо́ю, посредѣ̀
[же][11] васъ {стои́тъ}[12], е҆́гоже вы не вѣсте. мѳ҃а г҃ мр҃а а҃ лꙋ҃ г҃ дѣ҃а а҃ аі и҆ ді нн҃ е҃
*то́й е҆сть (градый по мнѣ̀)[13], [и҆́же предо
мно́ю быстъ][14]. емꙋже нѣ́смь а҆зъ досто́инъ,
да ѿрѣшꙋ (реме́нь сапогꙋ е҆го)[15]· сї́а въ {вида-
ва́рѣ}[16] быша, ѡ҆́б онъ полъ і҆орда́на. и҆дѣже
бѣ̀ і҆оа́ннъ крстѧ· за҃, г҃·
Въ оу҆́трѣи (же), (видѣ)[17] і҆оа́нн і҆с҃а градꙋща
к себѣ. и҆ (гл҃а)[18], се а҆гнецъ бж҃їи, вземлѧй грѣ-
хы̀ мі́рꙋ. се́й е҆сть ѡ҆ не́мже а҆зъ рѣхъ. по
мнѣ градетъ мꙋжъ, и҆́же предо мно́ю бысть,
ꙗ҆́ко пе́рвѣе менѐ бѣ· І а҆з не вѣ́дахъ е҆го, но
да ꙗ҆ви́тсѧ і҆и҃леви, сего ради прї́идохъ а҆зъ в
водѣ̀ крстѧ· И҆ свѣдѣтѣ́ствова і҆оа́ннъ, гл҃ѧ. мѳ҃а г҃ мр҃а а҃ лꙋ҃ г҃ нн҃ ѕ҃
*ꙗ҆́ко видѣхъ д҃хъ сходѧщъ ꙗ҆́ко го́лꙋбь с
нб҃се, и҆ пребыстъ на не́мъ. и҆ а҆зъ не вѣдѣхъ
е҆го. но посла́вый мѧ крсти́ти водою̀, то́й мнѣ̀
рече. на́ негоже оу҆зриши д҃хъ сходѧщь, и҆ пре-
бываю́щь на немъ, то́й е҆сть крстѧй д҃хом
ст҃ы́мъ· И҆ а҆́зъ видѣхъ, и҆ свѣдѣтельство-
вахъ, ꙗ҆ко се́и е҆сть сн҃ъ бж҃їи· за҃, д҃·
Въ оу҆́трѣи (же) па́ки стоа́ше і҆оа́ннъ, и҆ ѿ оу҆-
чн҃къ е҆го два. и҆ оу҆зрѣвъ і҆с҃а градꙋща, (гл҃а)[19].
се а́гнець бж҃їи· И҆ слы́шаста [е҆го ѡ҆́ба оу҆чн҃ка][20]
гл҃юща, и҆ по і҆с҃ѣ и҆до́ста· ѡ҆бращь же сѧ і҆с҃, и҆
видѣвъ ѧ по {себѣ}[21] и҆дꙋща, гл҃а и҆́ма, чесо̀
и҆́щета; ѡ҆на же рѣ́ста е҆мꙋ. ра́вви, е҆же гл҃ет-
сѧ сказа́емо, оу҆чи́телю, гдѣ̀ живеши; (и҆ гл҃а)[22]
и҆ма, прї́идѣта и҆ ви́дѣта· Прї́идо́ста (же)[23] и҆
видѣ́ста гдѣ живѧ́ше, и҆ оу҆́ него пребы́ста
дн҃ь то́и. (бѣ̀ (же) часъ)[24] ꙗ҆́ко десѧ́тый· Бѣ
же а҆ндре́а братъ си́мона петра̀, е҆ді́нъ ѿ ѡ҆бою
слы́шавшою ѿ і҆оа́нна, и҆ по немъ ше́шею·
(ѡ҆брѣте)[25] се́и преже̑ бра́та своего си́мона, и҆
гл҃а е҆мꙋ. ѡ҆брѣто́хо҃м месї́ю, е҆же е҆сть сказа́емо
х҃с. [*и҆][26] приведѐ е҆го къ і҆с҃ови· {възрѣв же}[27] мѳ҃а ѕі҃
нань і҆с҃, р҃е. ты е҆си си́монъ сн҃ь [і҆о́нинъ][28], ты
наречѐшисѧ ки́фа, е҆же сказа́етсѧ петръ· за҃. е҃·
Въ оу҆́трѣи (же) въсхотѣ и҆зыти в галиле́ю, и҆
(ѡ҆брѣте)[29] фили́ппа. и҆ (гл҃а)[30] е҆мꙋ (-)[31], градѝ
по мнѣ. бѣ̀ же фили́пп ѿ видсаи́ды, ѿ гра-
да а҆ндре́ова и҆ петро́ва· (ѡ҆брѣте)[32] фили́ппъ а҃ мѡ҃ мд҃ е҃ мѡ҃ иі нн҃ е҃
надана́йла, и҆ (гл҃а)[33] е҆мꙋ. *е҆гоже писа̀ мѡѷсї́и в
зако́нѣ, *и҆ прр҃цы, ѡ҆брѣто́хо҃м і҆с҃а, сн҃а і҆о́сифова ісаї́а д҃ е҆зе лд҃
и҆же ѿ (назаре́да)[34]· И҆ гл҃а е҆мꙋ надана́илъ, ѿ
назаре́да мо́же̑ ли что̀ добро̀ быти; (гл҃а)[35] е҆мꙋ

филиппъ. прїиди и виждь· (видѣв же)[36] і҃с на-
данаила градуща к себѣ, и (г҃ла)[37] о немъ. се
въистину і҃ильтянин, в немже льсти нѣсть·
(Г҃ла)[38] ему наданаилъ. како мя знаеши; ѿ-
вѣща і҃с, и рече ему. прежде даже (не възгласи
тебе филиппъ)[39], суща под смоковницею ви-
дѣхъ тя· ѿвѣща {наданаилъ, и г҃ла}[40] [е-
му][41]. равви. ты еси с҃нъ б҃жїи, ты [еси ц҃рь][42]
і҃илевъ· ѿвѣща і҃с, и рече ему. зане рѣх ти,
яко видѣхъ тя под смоковницею, вѣруеши.
болша сих оузриши· И (г҃ла)[43] ему. аминь а-
минь г҃лю вамъ. [ѿселѣ][44] оузрите н҃бо ѿвръ-
сто, и аг҃глы б҃жїа въсходяща, и низходяща
на с҃на ч҃лчкаго·

доброго? Сказав йому Филип: Прий-
ди і подивися. **47** Побачивши ж Ісус
Натанаїла, що до Нього йде, і сказав
про нього: Ось, по правді, ізраїль-
тянин, в якому немає обмани. **48** Ска-
зав йому Натанаїл: Звідки мене зна-
єш? Ісус відповів і сказав йому: Ско-
ріше ніж тебе покликав Филип, Я те-
бе бачив, як ти був під фігою. **49** Від-
повів Натанаїл і сказав йому: Равві,
Ти є Божий Син! Ти є ізраїльський
Цар! **50** Відповів Ісус і сказав йому:
Тому що Я тобі сказав, що Я тебе
побачив під фігою, віриш? Більше від
цього побачиш! **51** І сказав йому: А-
мінь, амінь, кажу вам: відтепер поба-
чите відкрите небо і божих ангелів,
що підносяться і сходять над Людсь-
ким Сином!

Г҃ла, в҃· за҃, ѕ҃·

Ивъ {третїи д҃нь}[1], бракъ бысть в ка-
нѣ галилейстѣи. и бѣ м҃ти і҃сова тꙋ·
Звань же бысть и і҃с, и оученицы его на
бракъ. и не доставшу вину. (г҃ла)[2] м҃ти
і҃сова к нему, вина не имуть· [-][3] (Г҃ла)[4] ей і҃с.
что (есть) мнѣ и тебѣ жено; не оу прїиде часъ
мой· Г҃ла м҃ти его слугамъ. еже аще г҃летъ
вамъ, сътворите. бѣху же тꙋ (водоноси каме-
ни)[5] шесть, (лежаще по очищенїю иоудейску)[6],
вмѣстящемъ по (двѣма или трїемъ мѣ-
рамъ)[7]· (Г҃ла)[8] имъ і҃с, наполните водоносы воды.
и наполниша ихъ до верха. и (г҃ла)[9] имъ, по-
чръпѣте нн҃ѣ, и принесѣте архїтриклинови.
(и)[10] принесоша· (И якоже)[11] вкуси архїтрикли(н) (ви-
на бывшаго ѿ воды)[12], и не вѣдяше ѿкуду
есть, слугы же вѣдяху почерпшеи воду· (при-
гласи)[13] жениха архитриклин, и (г҃ла)[14] ему.
всяк ч҃лкъ, преже доброе вино полагаетъ, і егда
оупїются, [тогда][15] хужшее. ты (же) съб-
люде доброе вино доселѣ· се сътвори начатокъ
ѕнаменїемъ і҃с, в канѣ галилейстѣи, и яви
славу свою, и вѣроваша вонь оученицы его· за҃, з҃·
По семъ сниде в (капернаоумъ)[16], самъ и м҃ти
его, и братїа его и оученицы его, и тꙋ (не мно-
м҃а к҃а гы д҃ни пребыша)[17]· И бли(з) бѣ пасха іоудейска,
м҃а а҃і и взыде въ ієр҃лимъ і҃с, *и обрѣте в ц҃ркви
лꙋ҃ д҃і продающая (овця и волы)[18], и голуби, и пѣ-
няжникы сѣдящая, и (сътвори)[19] би(ч) ѿ връ-
вїи, вся изгна из ц҃ркве овця и волы. и тръ-
жникомъ рассыпа пѣнязя, и дскы опровръже.
и продающимъ голубы рече, възмѣте сїя ѿ-
сюду, {и}[20] не творите дому ѿц҃а моего, дому
купленаго· [Помянуша же][21] оученицы его, яко
ѱало з҃и писано есть· *жалость дому твоего (снѣсть)[22]
мя· ѿвѣщаша (же)[23] іюдее, и рѣша ему.

Глава 2, *поч. 6*

1 І в третьому дні було весілля в
Кані Галилейській. І там була мати
Ісуса. **2** Запрошеним же на весілля
був і Ісус, і його учні. **3** І як забракло
вина, Ісусова мати сказала до Нього:
Не мають вина. **4** Сказав їй Ісус: Що
це Мені і тобі, жінко? Моя година ще
не прийшла. **5** Його мати сказала слу-
гам: Зробіть те, що лиш вам скаже. **6**
Було ж там шість кам’яних посудин
на воду, що лежали для юдейського
очищення, що вміщали по дві або три
міри. **7** Сказав їм Ісус: Наповніть по-
судини водою. І їх наповнили до вер-
ху. **8** І Він сказав їм: Тепер зачер-
пніть і занесіть старості. І принесли.
9 І як староста покуштував вина, що
повстало з води, і не знав звідки є, –
слуги ж, що зачерпнули воду, знали,
– староста покликав молодого **10** і
сказав йому: Кожна людина спершу
подає добре вино, і коли уп’ються,
тоді гірше. Ти ж добре вино зберіг
дотепер. **11** Такий початок знаків
зробив Ісус в Кані Галилейській і по-
казав свою славу. І його учні пові-
рили в Нього. *поч. 7*

12 Після цього Він зійшов до Ка-
пернауму, Він сам, і його мати, і його
брати, і його учні; і тут перебули
небагато днів. **13** І близько була ю-
дейська Пасха, й Ісус пішов до Єру- мат. 21
салиму. **14** *І Він знайшов в церкві мар. 11
тих, що продавали овець, і волів, і лук. 19
голубів, і міняйл, що сиділи. **15** І Він
зробив бич з мотузок, вигнав з церк-
ви всіх овець і волів, і міняйлам роз-
сипав гроші, і поперекидав столи. **16**
І тим, що продавали голубів, Він ска-
зав: Заберіть їх звідси і не робіть до-
му мого Батька домом торгівлі! **17**
Згадали ж його учні, що це написано:
*Ревність твого дому мене з’їла! **18** пс. 68
Відповіли ж юдеї і сказали Йому:

мат. 26 Який знак показуєш, що це робиш?
і 27 **19** Відповів Ісус і сказав їм: *Зни-
мар. 14 щите цю церкву – і в трьох днях Я
і 15 її збудую. **20** Сказали ж юдеї: Ця
церква була збудована за сорок і
шість років, то чи Ти за три дні її
збудуєш? **21** Він же говорив про
церкву свого тіла. **22** Отже, коли
Він встав з мертвих, учні згадали,
що Він це говорив – і повірили в
Писання і слово, яке Ісус сказав. **23**
Коли ж Він був в Єрусалимі в
празник Пасхи, численні повірили
в його ім'я, бачачи його знаки, які
робив. **24** Сам же Ісус не звірявся
їм, тому що сам знав усе **25** і тому
що не потребував, щоб хто свідчив
про людину, бо сам знав, що було в
людині.

кое знаменїе являеши {-}[24], яко сїа твориши; ма҃ кѕ
отвѣща Іс҃, и рече им. *разорите црковь сїю, и и кз
трїми дньми въздвигну ю. рѣша (же)[25] іюдее. ма҃ ді
четыридесять и шестїю лѣтъ създана и еі
бысть црковь сїа, и ты ли трими дньми въздвигнеши ю; Он же глаше о цркви тѣла своего. Егда убо вста от мртвыхъ, помянуша ученицы (-)[26], яко се глаше, и вѣроваша писанїю, и словеси еже рече Іс҃. Егдаже бѣ въ Ієрлмѣ, в (праздникъ пасхы)[27], мнози вѣроваша въ имя его, видяще (знаменїа его)[28] яже твораше. Сам же Іс҃, не вдааше себе в вѣру им, имже самъ вѣдаше вся. и яко не требоваше да кто свѣдѣтельствуе о чл҃цѣ. самъ бо вѣдаше что бѣ в чл҃цѣ.

Глава 3, *поч. 8*

ниж. 7 **1** Був *же чоловік з фарисеїв, Ні-
і 19 кодим – йому ім'я, жидівський
князь. **2** Цей прийшов до Ісуса вно-
чі і сказав Йому: Равві, знаю, що
Ти прийшов від Бога як Учитель,
бо ніхто не зможе робити цих зна-
ків, які Ти робиш, якщо Бог не буде
з ним. **3** Відповів Ісус і сказав йо-
му: Амінь, амінь, кажу тобі: якщо
хтось не народиться згори, не може
побачити божого царства! **4** Сказав
до Нього Нікодим: Як може чоло-
вік народитися, будучи старим? Чи
може вдруге ввійти в лоно своєї ма-
тері і народитися? **5** Ісус відповів:
Амінь, амінь, кажу тобі: якщо хтось
не народиться водою і Духом, не
може ввійти до божого царства! **6**
Народжене від тіла є тілом, і наро-
джене від Духа є духом. **7** Не ди-
вуйся, що Я тобі сказав: Вам треба
народитися згори. **8** Дух дме, куди
хоче, і чуєш його голос, але не
знаєш звідки приходить і куди іде.
Так є з кожною людиною, що наро-
джена від Духа. **9** Відповів Нікодим
і сказав до Нього: Як це може ста-
тися? **10** Відповів Ісус і сказав йо-
му: Ти є ізраїльським учителем і чи
цього не знаєш? **11** Амінь, амінь, ка-
жу тобі, що говоримо те, що знаємо,
і свідчимо про те, що бачили, – і
нашого свідчення ви не приймаєте.
12 Якщо Я вам сказав про земське
– і ви не вірите, якщо скажу вам
про небесне, як повірите? *поч. 9*

Гла, г. за҃, и.

Бѣ *же чл҃къ от фарїсей, никодимъ имя нии з
ему, князь жидовскый, сей прїиде къ и ді
(Іс҃у)[1] нощїю, и рч҃е ему. равви, вѣмъ, яко от Бга пришелъ еси учитель. никтоже бо можетъ знаменїи (сихъ) творити, яже ты твориши, аще не будетъ Бгъ с ним. отвѣща Іс҃, и рч҃е ему. аминь аминь глю тебѣ. аще не кто родится свыше, не може видѣти црствїа бжїа. (Гла)[2] к нему никодимъ. како можетъ чл҃къ родитися старъ сый; еда можетъ (второе внити въ утробу матере своея)[3], и родитися; отвѣща Іс҃. аминь аминь глю тебѣ, аще (кто не)[4] родится водою и духом, не можетъ внити в црствїе бжїе. Рожденное от плоти, плоть есть. и рожденное от духа, дхъ есть. Не дивися, яко рѣхъ ти, подобаетъ вамъ родитися свыше. дхъ, идѣже хощетъ, дышетъ, и гла его слышиши, но не вѣси откуду приходитъ, и камо идетъ. Тако есть всякъ (чл҃къ) рожденны от дха. отвѣща никодимъ, и рече ему. како могутъ сїа быти; отвѣща Іс҃, и рч҃е ему. ты еси учитель Ізлевъ, и сихъ ли не вѣси; аминь аминь глю тебѣ, яко еже вѣмы, глемъ. и еже видѣхом, свѣдѣтельствуемъ, и свѣдѣтельства нашего не прїемлете. Аще земная рекохъ вамъ, и не вѣруете. како аще реку вамъ нбная, вѣруете.

за҃, д.

ниж. 6 **13** І *ніхто не вийшов на небо,
тільки Той, що зійшов з неба, Люд-
мой4. 21 ський Син, що є на небі. **14** *І так
ниж. 12 як Мойсей підняв змію в пустині,
так треба, щоб піднявся Син Люд-
ський, **15** щоб кожний, що вірить в
Нього, не згинув, але мав вічне
життя. *поч. 10*
ів. 4 **16** *Бо так Бог полюбив світ, що
іс. 9

И *никтоже взыде на нбо, токмо сшедый с нии ѕ
нбсе, сн҃ь члчскїи, [сый на нбси][5]. *И якоже мо-
усїи вознесе змїю в пустыни, тако (подобаетъ д мо ка
възнестися)[6] сну члчскому, да всякъ вѣруяй нии ві
вонь [не погибнетъ, но][7] иматъ животъ вѣчный.

за҃, г.

*Тако бо възлюби Бгъ миръ, яко (и) сна [своего][8] іоа д
ісаїа д

єдінороднаго далъ єсть, да всѧкъ вѣрꙋѧй вонь не
погибнетъ, но имать животъ вѣчный· Не посла бо
бгъ сна [своєго][9] в миръ, да сꙋдитъ мирови, но
да спасетсѧ (имъ миръ)[10]· вѣрꙋѧй вонь, не бꙋ-
детъ осꙋженъ. а невѣрꙋѧй {-}[11], ꙋже осꙋженъ
єсть, ꙗко не вѣрова въ имѧ єдінороднаго сна
вѣі а бжїа· Сей же єсть сꙋдъ, *ꙗко свѣтъ прїиде в
миръ, и возлюбиша члцы паче тмꙋ, неже
свѣтъ. бѣша бо ихъ (дѣла ѕла)[12]· всѧкъ бо
(дѣлаѧй ѕлаа)[13], ненавидитъ свѣта, и не при-
ходитъ къ свѣтꙋ, да не обличатсѧ {дѣла єго
ꙗко лꙋкава сꙋть}[14]· Творѧй же истинꙋ, грѧ-
детъ къ свѣтꙋ, да ꙗвѧтсѧ (дѣла єго)[15] ꙗко
о бзѣ сꙋть сдѣлана· зач., аі·

По сихже прїиде іс и ꙋченицы єго в жидовскꙋю
землю, и тꙋ живѧше с ними, и крещаше· Бѣ же
(-)[16] іоаннъ крстѧ въ єнонѣ, близъ салима, ꙗко
воды многы бѣхꙋ тꙋ. и прихождахꙋ, и креща-
хꙋсѧ· Не ꙋ бо бѣ всаженъ въ темницꙋ іо-
аннъ· Бысть (же)[17] стѧзанїе ѿ ꙋченикъ іоанно-
вѣхъ съ іюдей о очищенїи. и прїидоша къ
іоаннꙋ, и рекоша ємꙋ. равви, иже бѣ с тобою
вѣі а об онъ поль іордана, *ємꙋже ты свѣдѣтельство-
ва, се сей крещаетъ, и вси грѧдꙋтъ к немꙋ·
Ѿвѣща іоаннъ, и рече. не можетъ члкъ прї-
имати [ничесоже][18], аще не бꙋдетъ дано ємꙋ с
вѣі а дѣѧ гі нбсе· (вы сами)[19] мнѣ свѣдѣтельствꙋєте, *ꙗко
рѣхъ, [-][20] нѣсмь азъ хс, но ꙗко посланъ єсмь
пре нимъ· Имѣѧй невѣстꙋ, женихъ єсть. а дрꙋгъ
жениховъ стоѧ и послꙋшаѧ єго, радостїю ра-
дꙋєтсѧ за гла жениховъ· Сїа ꙋбо радость моѧ
исполнисѧ. Онꙋ подобаєтъ расти, мнѣ же
малитисѧ· Грѧдый свыше, надъ всѣми єсть, сый
ѿ землѧ, ѿ землѧ єсть, и ѿ землѧ глетъ·
Грѧдый с нбсе, надъ всѣми єсть. [и][21] єже видѣ
и слыша, се свѣдѣтельствꙋєтъ, и свѣдѣтель-
крм г ства єго никтоже прїємлетъ· *Прїємый єго
свѣдѣтельство, (вѣрова)[22], ꙗко бгъ истиненъ
єсть· Єгоже бо посла бгъ, глы бжїа глетъ. не в
мѳа аі а іоа е мѣрꙋ бо ([бгъ][23] даєтъ)[24] дха. *Отцъ (бо) лю-
битъ сна, и всѧ дасть в рꙋцѣ єго· вѣрꙋѧй в
сна, имать живо вѣчный. а иже не вѣрꙋєтъ в
сна, не ꙋзритъ живота, но гнѣвъ бжїи пре-
бываєтъ на немъ·

і свого єдинородного Сина дав, щоб
кожний, хто вірить у Нього, не зги-
нув, але мав вічне життя. **17** Бо не
послав Бог свого Сина у світ, щоб
судити світ, але щоб Ним спасся
світ. **18** Хто у Нього вірить – не бу-
де засуджений, а хто не вірить – у-
же є засуджений, бо не повірив в
ім'я єдинородного Божого Сина. **19**
Це ж є суд, *що світло прийшло у вищ. 1
світ, і люди радше полюбили темря-
ву, ніж світло, бо їхні діла були по-
гані. **20** Бо кожний, що робить зло,
ненавидить світло і не приходить
до світла, щоб його діла не були ос-
карженими, що вони є лукаві. **21**
Хто ж чинить правду, іде до світла,
щоб виявились його діла, що є зро-
блені в Бозі. *поч. 11*

22 Після цього прийшов Ісус і
його учні до жидівської землі. І там
Він жив з ними і хрестив. **23** Іван
же хрестив в Еноні, біля Салима, бо
там було багато води; і приходили,
і хрестилися. **24** Адже ще Іван не
був посаджений до в'язниці. **25** Був
же спір між Івановими учнями з ю-
деями про очищення, **26** і вони
прийшли до Івана і сказали йому:
Равві, той, що був з тобою по дру-
гому боці Йордану, *якому ти свід- вищ. 1
чив, ось цей хрестить і всі ідуть до
Нього! **27** Відповів Іван і сказав:
Людина не може приймати нічого,
якщо не буде їй дано з неба. **28** Ви
самі мені свідчите, *що я сказав: Я вищ. 1 дія. 13
не є Христос, але що я є посланий
перед ним. **29** Хто має молоду, є
женихом, а друг молодого, стоячи і
слухаючи його, радістю радіє від
голосу жениха. Отже, це моя ра-
дість, вона сповнилась. **30** Йому на-
лежиться рости, мені ж – маліти. **31**
Хто згори приходить, є над всіма.
Хто є з землі, є з землі і з землі го-
ворить. Хто іде з неба, є над всіма.
32 І про те, що побачив і почув, про
це свідчить, і його свідчення ніхто
не приймає. **33** *Хто прийняв його рим. 3
свідчення, повірив, що Бог є прав-
дивим. **34** Бо Той, кого Бог послав,
Він говорить божі слова, бо без мі-
ри Бог дає Духа. **35** *Адже Батько мат. 11 ів1. 5
любить Сина і все дав Йому в руки.
36 Хто вірить в Сина, – має вічне
життя, а хто не вірить в Сина, – не
побачить життя, але на ньому пере-
буває божий гнів.

Глава, д҃·

Егда ꙋбо разꙋмѣ іс, ꙗко ꙋслышаша фа-
рисеє, ꙗко іс множаиша ꙋченикы творитъ
и крещаєтъ, неже іоаннъ. іс же самъ не
крещаше, но ꙋченицы єго. остави іоудею, і
иде пакы в галилею· подобаше же ємꙋ пройти

Глава 4

1 Коли, отже, Ісус зрозумів, що
фарисеї почули, що Ісус робить
більше учнів і хрестить, ніж Іван, –
2 Ісус же сам не хрестив, але його
учні, – **3** Він залишив Юдею і пі-
шов знову до Галилеї. **4** Треба ж

було Йому перейти через Самарію.
поч. 12
5 Прийшов Він, отже, до самарян-
ського міста, що називається Сихар,
мой1. 48 *близько села, яке Яків дав Йосифо-
ві, своєму синові. **6** Було ж тут джере-
ло Якова. Ісус же, змучившись з до-
роги, сидів там при джерелі. Була ж
десь шоста година. **7** Прийшла жінка
з Самарії, щоб зачерпнути води. Ска-
зав їй Ісус: Дай Мені пити. **8** Адже
його учні відійшли були до міста, щоб
купити їжу. **9** Сказала Йому жінка-
дія. 10 самарянка: *Як Ти, будучи жидом,
просиш пити в мене, що є жінкою-
самарянкою? Бо жиди не пристають
до самарян. **10** Відповів Ісус *і* сказав
їй: Якщо б ти знала божий дар і хто є
Той, що тобі говорить: Дай Мені пи-
ти! – ти просила б у Нього, і Він дав
би тобі живої води. **11** Сказала Йому
жінка: Господи, ані черпака не маєш,
і криниця глибока, звідки, отже, ма-
єш живу воду? **12** Чи Ти є більшим
від нашого батька Якова, який дав
нам цю криницю, і той з неї пив, і йо-
го сини, і його скотина? **13** Відповів
Ісус і сказав їй: Кожний, хто п'є цю
воду, знову буде спраглий, **14** а хто
п'є воду, яку Я йому дам, не буде
спраглим навіки, а вода, яку Я йому
дам, буде в ньому джерелом води, що
тече до вічного життя. **15** Сказала до
Нього жінка: Господи, дай мені цієї
води, щоб ані я не була спраглою, ані
не приходила сюди черпати! **16** Ска-
зав їй Ісус: Іди, поклич свого чоло-
віка і прийди сюди. **17** Відповіла жін-
ка і сказала Йому: Не маю чоловіка.
Сказав їй Ісус: Ти добре сказала, що
не маєш чоловіка. **18** Бо ти мала п'я-
тьох чоловіків, і той, якого нині ма-
єш, не є тобі чоловіком. Це ти правду
сказала. **19** Сказала Йому жінка: Гос-
поди, бачу, що Ти є Пророком. **20**
мой5. 12 црс4. 17 *Наші батьки поклонялися на цій го-
рі, і ви кажете, що в Єрусалимі є міс-
це, де треба поклонятися. **21** Сказав
їй Ісус: Жінко, вір Мені, що йде час,
коли ані на цій горі, ані в Єрусалимі
не поклонитесь Батькові. **22** Ви по-
клоняєтеся тому, якого не знаєте, ми
поклоняємося тому, кого знаємо, бо
спасіння є від юдеїв. **23** Але йде го-
дина, і нині є, коли правдиві поклон-
ники поклоняться Батькові духом і
правдою, бо Батько шукає собі таких
кор2. 3 поклонників. **24** *Бог є Духом, і хто
Йому поклоняється, повинен покло-
нятися духом і правдою. **25** Сказала
Йому жінка: Знаємо, що прийде Ме-
сія, який називається Христос, коли
Той прийде, Він нам усе сповістить.
26 Сказав їй Ісус: Я є, що з тобою го-
ворю! **27** І тоді прийшли його учні і
чудувалися, що Він говорив з жінкою.
Однак ніхто не сказав: Що шукаєш?

сквозѣ самарїю· за҃, вı҃·

(Прїиде)[1] оубо въ гра҃ самарїискїи, гл҃емыи сѷ-
харь, *близъ веси юже дастъ іаковъ іосифу а҃ мо҃ ми
сн҃у своему· бѣ же ту источникъ іаковль. іс҃
(же)[2] труждъся ѿ пути, сѣдаше тако на
источницѣ, (бѣ (же) яко ча҃)[3] шестыи· (Прї-
иде)[4] жена ѿ самарїа почръпати воду· (Гл҃а)[5]
ей іс҃, даждь ми пити. оучн҃цы бо его ѿшли
бѣху въ градъ, да брашна купать· (Гл҃а)[6]
ему жена самаряныни. *како ты жидовинъ дѣѧ҃ і
сыи, ѿ мене пити просиши жены самаряныни
сущей; не прикасаю бо ся жидове самарянѣхъ·
ѿвѣща іс҃, (-)[7] рече ей. аще бы вѣдала даръ
бж҃їи, и кто есть гл҃яи ти, даждь ми пити,
ты бы просила оу него, и далъ ти бы воду
живу· (Гл҃а)[8] ему жена, г҃и ни почръпала има-
ши, и студенецъ есть глубокъ. ѿкуду оубо
имаши воду живу; еда ты болїи еси ѿц҃а
нашего іакова, иже дастъ на҃ студенецъ (сей).
и той из него пи, и сн҃ове его, и скоти его;
ѿвѣща іс҃, и рече ей. всякъ пїяи ѿ воды сея,
вжаждется паки. а иже пїетъ ѿ воды юже
азъ дамъ ему, не вжаждется въ вѣкы. но во-
да юже {азъ}[9] дамъ ему, будетъ в немъ ис-
точникъ воды текуща в жївотъ вѣчныи·
(Гл҃а)[10] к нему жена. г҃и, даждь ми сїю воду,
да ни жажду, нї прихожду сѣмо почръпати·
(гл҃а)[11] ей [іс҃][12], иди пригласи мужа своего, и
прїиди сѣмо· ѿвѣща жена, и рече ему. не и-
мамъ мужа· (Гл҃а)[13] ей іс҃. добрѣ ре҃ яко мужа
не имамъ. пять бо мужїи имѣла еси, и
нн҃ѣ егоже имаши, нѣсть ти мужъ. се въис-
тину рекла еси· (Гл҃а)[14] ему жена. г҃и, вижу я-
ко прр҃къ еси ты. *ѿц҃ы наши в горѣ сей по- є҃ мо҃ вı҃ д҃ цр҃ ѕı҃
клонишася. и вы гл҃ете, яко въ іерл҃имѣхъ
есть мѣсто, идѣже кланятися подобаетъ·
(Гл҃а)[15] ей іс҃, (жено, вѣру ми ими)[16], яко гря-
детъ часъ, егда ни в горѣ сей, ни въ іерл҃имѣ
поклонитеся ѿц҃у· вы кланяетеся. егоже не
вѣсте. мы кланяемся егоже вѣмы. яко спсе-
нїе ѿ іоудей есть· но грядетъ часъ, и нн҃ѣ
есть, егда истиннїи поклонницы поклонятся
ѿц҃у дх҃омъ і истиною. ибо ѿц҃ъ, таковѣхъ
ище҃ покланяющихъся ему· *дх҃ъ есть бг҃ъ, і в҃ кор҃ г҃
иже кланяется ему, дх҃омъ і истиною досто-
итъ кланятися· (Гл҃а)[17] ему жена, {вѣмы}[18],
яко месїа прїиде҃ гл҃емыи х҃с, егда (той прїи-
детъ)[19], възвѣститъ на҃ вся· (Гл҃а)[20] ей іс҃.
азъ есмь гл҃яи с тобою· И тогда прїидоша
оученицы его, и чюждахуся яко съ женою гл҃а-
ше. никтоже бо рече чесо ищеши, или что гл҃е-

ши с неѧ̀; ѻ҆ста́ви (же)[21] водоно́съ сво́й жена̀, і҆
и҆́де въ гра҃, и҆ (гл҃а)[22] чл҃комъ. прїиди́те, (и҆) ви-
ди́те чл҃ка, и҆́же рече мѝ вс҄ѧ є҆ли́ка сотвори́хъ.
є҆да то́й є҃ хс҃; и҆зыдоша (же) и҆з града, и҆ гра-
да́хꙋ к немꙋ· междꙋ же симъ, мола́хꙋ є҆го ꙋ-
чн҃цы (є҆го), гл҃юще, равви, ꙗ҆ждъ· ѻ҆́н же рече
и҆мъ. а҆зъ бра́шно и҆ма҃ ꙗ҆́сти, є҆гоже вы не вѣ́с-
те· Гл҃ахꙋ (же)[23] ꙋ҆чн҃цы к себѣ. є҆да кто при-
несе є҆мꙋ ꙗ҆́сти; (гл҃а)[24] и҆мъ і҆с҃. моѐ бра́шно
є҆сть, да сотворю во́лю пославшаго мѧ, и҆ со-
вершꙋ (дѣ́ло є҆го)[25]· не вы̀ ли гл҃ете, ꙗ҆ко є҆ще
четы́ри мѣсѧци сꙋть, и҆ жатва прїи҆детъ;
мѳ҃а д҃ лу҃ і *се гл҃ю вамъ, возведѣте ѻ҆́чи ваши, и҆ ви́ди-
те нивы, ꙗ҆ко пла́вы сꙋть к жатвѣ ꙋ҆же.
[и҆][26] жна́й, мздꙋ прїе́млетъ. и҆ собира́етъ
пло҃ в животъ вѣчныи, да сѣ́ай вкꙋпѣ радꙋ-
етсѧ и҆ жна́й. ѻ҆ семъ бо слово є҆сть и҆стин-
ное, ꙗ҆ко и҆нъ є҃ сѣ́ай, і҆ и҆нъ (є҆сть) жна́й. а҆зъ
послахъ вы жати, и҆дѣже вы не трꙋди́тесѧ.
и҆нїи трꙋди́шасѧ, и҆ вы в трꙋдъ и҆҃ вни́досте·
ѿ града же того мно́зи вѣроваша во́нь ѿ са-
марѧнъ, за̀ слово женѣ свѣдѣтельствꙋющи.
ꙗ҆ко речѐ мѝ вс҄ѧ є҆ли́ка сотвори́хъ· Є҆гда (же)[27]
прїидо́ша к немꙋ самарѧ́не, мола́хꙋ є҆го да бы̀
пребылъ ꙋ҆ ни҃. и҆ пребыстъ тꙋ два̀ дн҃и. и҆
мно́го паче вѣроваша за̀ слово є҆го· Женѣ же гл҃а-
хꙋ, ꙗ҆ко не ктомꙋ за твою бесѣдꙋ вѣрꙋемъ.
сами бо слы́шахомъ. и҆ вѣмы, ꙗ҆ко се́й є҆сть
воистинꙋ сп҃съ мирꙋ [хс҃][28]· По двою҃ дн҃ю и҆зы-
мѳ҃а ҃гі мѳ҃а ѕ҃ лу҃ д҃ де ѿтꙋдꙋ, [і҆ и҆де][29] в галилею. самъ бо і҆с҃
свѣдѣтельствоваше, *ꙗ҆ко прр҃къ въ своемъ
ѻ҆течествии чести не и҆мать. є҆гда (же)[30] прїи҆де в
галилею, прїѧ́шѧ є҆го галилеѧне, вс҄ѧ видѣвше,
ꙗ҆же сотворѝ въ і҆ерлмѣхъ в пра҃зникъ. и҆
тїи бо прїидо́шѧ в пра҃зникъ· Прїи҆де (же)[31]
паки [і҆с҃][32] в ка́нꙋ галилейскꙋ, и҆дѣже сотворѝ
во́дꙋ в вино̀· за҃, гі·
И҆ бѣ нѣкїи црвъ мꙋжъ, є҆гоже сн҃ъ болѧше в
капернаꙋмѣ се́й слы́шавъ ꙗ҆ко і҆с҃ прїи҆де ѿ
і҆ꙋдеа в галилею, и҆де к немꙋ, и҆ мола́ше
[є҆го][33], да сни́детъ і҆ и҆сцѣлитъ (сн҃а є҆го)[34]. хо-
тѧше бо ꙋ҆мрети· рече ꙋбо і҆с҃ к немꙋ. а҆ще
зна́менїи и҆ чюдесъ не ви́дите, не и҆мате вѣ-
роватi· (Гл҃а)[35] к немꙋ црвъ мꙋжъ. г҃и, сниди
пре҃же даже не ꙋ҆мретъ ѻ҆трочѧ моѐ· (Гл҃а)[36] є҆-
мꙋ і҆с҃. и҆дѝ, сн҃ъ твой живъ є҃. [и҆ вѣрова][37]
чл҃къ словесѝ є҆же рече є҆мꙋ і҆с҃, і҆ и҆да́ше· Ꙋ҆же же
(в҆ходѧщꙋ є҆мꙋ)[38], (се) рабѝ є҆го срѣтоша є҆го. {и҆
возвѣстиша є҆мꙋ гл҃юще}[39], ꙗ҆ко [сн҃ъ твой][40]
живъ є҃· вопрашаше ꙋбо [ѿ нихъ часъ][41], в
которы̀ бо́ле є҆мꙋ бы́сть, [и҆ рѣшѧ][42] є҆мꙋ. ꙗ҆ко
вчера̀ в ча҃ є҆́мыи, ѻ҆ста́ви є҆го ѻ҆гнь· Разꙋмѣ

– або: Чого говориш з нею? **28** Жінка
ж залишила свою посудину, і пішла
до міста, і сказала людям: **29** Прий-
діть і подивіться на Чоловіка, який
сказав мені все, що я зробила! Чи
Той не є Христос? **30** Вони ж вийшли
з міста і йшли до Нього. **31** Тим ча-
сом його учні просили Його, кажучи:
Равві, їж. **32** Він же їм сказав: Я маю
їсти страву, якої ви не знаєте. **33** Го-
ворили ж учні між собою: Чи хто
приніс Йому їсти? **34** Сказав їм Ісус:
Моя страва є, щоб Я чинив волю То-
го, хто Мене послав, і довершив його
діло. **35** Чи ви не кажете, що ще є чо-
тири місяці, і прийдуть жнива? *Ось мат. 9 лук. 10
кажу вам: Підведіть ваші очі і по-
гляньте на ниви, що вже є спілими до
жнив. **36** І хто жне, одержує винаго-
роду, і хто збирає плід на вічне жит-
тя, щоб разом раділи, хто сіє і хто
жне. **37** В цьому бо слово є правди-
вим, що інший є, хто сіє, і інший є,
хто жне. **38** Я послав вас жати, де ви
не трудилися, інші трудилися, а ви
ввійшли в їхній труд. **39** З того ж
міста багато самарян повірило в Ньо-
го через слово, яке свідчила жінка,
що: Сказав мені все, що я зробила. **40**
Коли ж самаряни прийшли до Нього,
вони благали Його, щоб Він зали-
шився в них. І Він там залишився два
дні. **41** І багато більше повірило че-
рез його слово. **42** Жінці ж говорили,
що: Більше не віримо через твою мо-
ву, бо ми самі чули і знаємо, що Цей,
по правді, є Спаситель світу, Хрис-
тос. **43** А по двох днях Він вийшов
звідти і пішов до Галилеї, **44** бо сам мат. 13 мар. 6 лук. 4
Ісус свідчив, *що пророк не має по-
шани у своїй батьківщині. **45** Коли ж
прийшов у Галилею, прийняли Його
галилеяни, побачивши все, що Він
зробив в Єрусалимі на празник, бо і
ті прийшли на празник. **46** Прийшов
же знову Ісус до Кани Галилейської,
де перетворив був воду в вино. *поч. 13*

І був якийсь царський муж, якого
син нездужав в Капернаумі. **47** Цей,
почувши, що Ісус прийшов з Юдеї до
Галилеї, пішов до Нього і благав Йо-
го, щоб зійшов і оздоровив його си-
на, бо мав умерти. **48** Сказав, отже,
Ісус до нього: Якщо не бачите знаків
і чудес, не повірите. **49** Сказав до
Нього царський чоловік: Господи,
зійди скоріше ніж помре моя дитина!
50 Сказав йому Ісус: Іди, твій син є
живий! І чоловік повірив у слово, яке
йому сказав Ісус, і пішов. **51** Зараз
же, як він входив, ось його зустріли
його раби і сповістили йому, кажучи,
що твій син є живий. **52** Отже, він ви-
питував в них про годину, в якій йо-
му покращало, і йому сказали, що
вчора о сьомій годині його полишила
гарячка. **53** Зрозумів же батько, що то

була година, в якій Ісус йому сказав,
що: Твій син є живий. І він сам пові-
рив, і ввесь його дім. **54** Знову цей
другий знак зробив Ісус, прийшовши
з Юдеї в Галилею.

Глава 5, *поч. 14*

1 Після цього був юдейський праз-
ник, й Ісус пішов до Єрусалиму. **2** Є
ж в Єрусалимі на Овечій купіль, що
називається по-еврейськи Ветезда, я-
ка має п’ять притворів. **3** В них лежа-
ло багато недужих, сліпих, кульга-
вих, сухих, що очікували зрушення
води. **4** Бо господній ангел кожного
року сходив в купіль і зрушував во-
ду. І хто перший входив по зрушенні
води, ставав здоровим, хоч же б якою
недугою був скований. **5** Був же тут
якийсь чоловік, що мав тридцять і ві-
сім років у своїй недузі. **6** Ісус, поба-
чивши цього, як він лежав, і зрозу-
мівши, що уже мав багато років в не-
дузі, сказав йому: Чи хочеш видужа-
ти? **7** Відповів йому недужий: Так,
Господи! Не маю людини, щоб, коли
зрушиться вода, кинула мене в ку-
піль. Коли ж я приходжу, інший вхо-
дить переді мною. **8** Сказав йому І-
сус: Встань, візьми твого лежака і хо-
ди! **9** І відразу чоловік став здоровим,
і взяв свого лежака, і ходив. **10** Була
ж субота в тому дні. Говорили ж жи-
ди до того, що виздоровів: Субота є,
єре. 17 *і не годиться тобі брати твого лежа-
ка. **11** Він же відповів їм: Той, хто
мене зробив здоровим, Той мені ска-
зав: Візьми твого лежака і ходи! **12**
Запитали ж його: Хто є *Той* Чоловік,
що тобі сказав: Візьми твого лежака і
ходи? **13** Оздоровлений же не знав,
хто Він є, бо Ісус відійшов від юрби,
що була на місці. **14** Пізніше Ісус
його знайшов у церкві і сказав йому:
Ось ти став здоровим, більше не грі-
ши, щоб тобі що гіршого не сталося.
15 Пішов же чоловік і розповів юде-
ям, що Ісус є Той, хто мене зробив
здоровим. **16** І задля цього юдеї пере-
слідували Ісуса і шукали Його вбити,
тому що це робив у суботу. **17** Ісус
же їм відповідав: *поч. 15*

Мій Батько дотепер творить, і Я
ниж. 7 творю. **18** *Задля цього ж ще більше
юдеї шукали Його вбити, бо не тіль-
ки порушував суботу, але й своїм
Батьком називав Бога, роблячи Себе
рівним Богові. **19** Відповівши ж, Ісус
і сказав їм: Амінь, амінь, кажу вам:
син не може робити від себе нічого,
хіба те, що бачить, що робить Батько.
Бо що Він робить – це і син також ро-
бить. **20** Бо Батько любить Сина і по-
казує Йому все, що сам робить, і
більші діла від цього Йому покаже,
щоб ви чудувались. **21** Бо так як

(же)[43] ѿцъ, ꙗ҆́ко то́й бѣ̂ часъ, во́ньже рече ѥ̂мꙋ
і҆с, (ꙗ҆ко) сн҃ъ твой живъ ѥ̂сть. и҆ вѣ́рова самъ.
и҆ (ве́сь домъ ѥ̂го)[44]· Се̂ [-][45] пакы в҃то́рое зна́ме-
нїе сътвори҆̀ і҆с, пришедъ ѿ і҆оу̂де́а въ галиле́ю·

Гл҃а, є҃· за҃, д҃і·

По си́х бѣ̂ пра҃зникъ і҆оу̂де́искый, и҆ взы́де
і҆с въ і҆ерлим· є҆́сть же въ і҆ерли́мѣхъ на
ѻ҆́вчїи кꙋпели. ꙗ҆́же гл҃етсѧ є҆̂вре́искы,
{видє́зда}[1]. пѧть притво́ръ и҆мꙋщи· в
тѣ́хъ слежа́ше множество болѧ́щихъ, слѣпы҃,
хро́мыхъ, сꙋхихъ, [чѧ́ющихъ (движе́нїа во-
дѣ)[2]][3]· [а҃гг҃лъ бо гн҃ь на всѧ́ко лѣто схож҃а́ше
в кꙋпѣ́ль и҆ възмꙋща́ше во́дꙋ· (і҆) и҆же (-)[4] пр҃ъ-
вѣе вла́жаше по возмꙋще́нїи водѣ, здра́в быва́-
ше, ꙗ҆цѣ́м же (недꙋгомъ ѻ҆дръжимъ быва́ше)[5]][6]·
Бѣ же (тꙋ нѣ́кїи ч҃лкъ)[7], тридесѧте и҆ ѻ̂смь л҃ѣ
и҆мый в недꙋ́зѣ своє̂мъ· Сего видѣвъ і҆с лежа́-
ща. и҆ разꙋмѣ́в ꙗ҆ко {мно́га лѣта оу҆же и҆мѧ-
ше}[8] (в недꙋзѣ), (гл҃а)[9] є҆̂мꙋ. хо́щеши ли цѣлъ
бы́ти; ѿвѣща є҆̂мꙋ недꙋ́жъный. (є҆̂й) г҃и, ч҃лка
не и҆мамъ да є҆̂гда възмꙋтитсѧ вода̀, ввер-
жет мѧ̂ в кꙋпѣлъ· є҆̂гда же прихождꙋ а҆́зъ,
и҆нъ прежде мене слазитъ· (Гл҃а)[10] є҆̂мꙋ і҆с, въс-
та́ни, възми҆̀ ѻ҆̂дръ твои, и҆ ходи· И҆ а҆́бїе
(здра́въ бы́сть)[11] ч҃лкъ. и҆ (взе́м)[12] ѻ҆̂дръ сво́и, и҆
хожда́ше. бѣ̂ же сꙋбо́та в то́й дн҃ь· Гл҃ахꙋ
(же)[13] жидове и҆сцѣлѣвшемꙋ. сꙋбота є҆̂сть, *и не єре҃а ѕ҃і
досто́ит ти взѧ́ти ѻ҆̂дра̀ своє̂го· О҆́н же ѿ-
вѣща̀ и҆мъ. и҆же (мѧ̂ сътвори҆̀)[14] цѣла̀, то́й мнѣ
рече. възми ѻ҆́дръ твои и҆ ходи· въпроси́ша (же)
є҆̂го, кто є҆̂сть ч҃лкъ рекїи́ ти възми҆̀ [ѻ҆̂дръ
твои][15] и҆ ходи· И҆сцѣлѣвыи же не вѣдѧше кто
є҆̂сть. і҆с бо оу҆клони́сѧ народꙋ сꙋщꙋ на мѣстѣ·
Потомже (ѻ҆̂брѣте)[16] є҆̂го і҆с въ цр҃кви и҆ рече є̂-
мꙋ. є̂е здравъ бы́сть, ктомꙋ не съгрѣша́и, да
не го́ре ти что бꙋдетъ· И҆де же ч҃лкъ, и҆ по-
вѣда и҆оу̂де́омъ, ꙗ҆́ко і҆с є҆̂сть и҆же (мѧ̂ съ-
твори҆̀)[17] цѣла̀· И҆ сего ради гонѧ́хꙋ [і҆са и҆оу̂де́е,
і и҆ска́хꙋ є҆̂го оу҆би́ти][18], зане сїа творѧ́ше в сꙋ-
бо́тꙋ. і҆с же ѿвѣщаваше и҆мъ· за҃, є҃і·
О҆ц҃ъ мо́и досе́лѣ дѣ́лаетъ, и҆ а҆́зъ дѣ́лаю·
*Сего́же ради {-}[19] па́че и҆ска́хꙋ є҆̂го и҆оу̂де́е оу҆би- н҃и ѕ҃
ти, ꙗ҆́ко не то́кмо разарѧ́ше сꙋбо́тꙋ, но и҆ ѿ-
ц҃а своє̂го гл҃аше б҃а, ра́вен сѧ творѧ б҃ꙋ· (ѿвѣ-
ща́в же)[20] і҆с и҆ рече и҆мъ. а҆̂ми́нь а҆̂ми́нь гл҃ю
ва́мъ, не мо́жетъ сн҃ъ твори́ти ѻ҆̂ себѣ ниче-
со́же, а҆̂ще не є҆̂же ви́дитъ ѿц҃а творѧ́ща. ꙗ҆́же
бо ѻ҆̂нъ твори҆̀ сїа и҆ сн҃ъ такожде твори́тъ·
ѿц҃ъ бо лю́битъ сн҃а. и҆ всѧ̂ показꙋ́етъ є҆̂мꙋ
ꙗ҆́же са́мъ твори́тъ, и҆ бо́лша си́хъ пока́жетъ
є҆̂мꙋ дѣ́ла, да вы̀ чꙋдитесѧ· Ꙗ҆́коже бо ѿц҃ъ

въскрешаетъ мертвыя и живитъ, тако и
снъ ихже хощетъ живитъ· оцъ бо не судит
никомуже, но судъ весь дасть снови, да вси
чтутъ сна, якоже чтутъ оца· иже не
чтетъ сна, не чтетъ оца пославшаго его·
за҃, ѕі·
амин амин глю вамъ, яко слушаяй словесе
моего. и веруяй пославшему мя, имать жи-
вотъ вечный· и на судъ не приидетъ, но прей-
детъ отъ смрти в животъ· амин амин глю
вамъ, яко градетъ часъ, и нне есть, егда
мртвии услышатъ гла сна бжия. и услы-
шавшей, оживутъ· якоже бо оцъ имать жи-
вотъ в себе, тако [дасть и снови животъ][21] и-
мети в себе, и область дасть ему [и][22] судъ
творити яко снъ члчь есть, не дивитеся се-
му· яко градетъ часъ, воньже вси сущии въ гро-
м҃а ке, дан҃ ві — бехъ, услышатъ гласъ (сна бжия)[23]· *и изы-
дутъ сътворшей блгая, въ воскрешение живо-
ту· а сътворшей злая, въ воскрешение суду· не
могу азъ (о себе творити)[24] ничесоже· за҃, зі·
якоже слышу, сужду, и судъ мой праведенъ
есть. яко не ищу волю мою, но волю послав-
шаго мя [оца][25]· аще азъ свидетельствую
о мне, свидетельство мое несть истинно.
инъ есть свидетельствуяй о мне· и вемъ
яко истинно есть свидетельство, еже свиде-
тельствуетъ о мне· вы посласте къ иоан-
ну, и свидетельствова о истинне· азъ же не
отъ члка свидетельства приемлю но сия глю,
да вы спсени будете· онъ бе светилникъ, го-
ря и светя, вы же хотесте възрадоватися
в часъ (светения)[26] его· азъ же имамъ свиде-
тельство боле иоаннова. дела бо яже дастъ
мне оцъ да съвръшу я, тая дела, яже
азъ творю, свидетельствуютъ о мне, яко
м҃а г — оцъ мя посла. и пославый мя оцъ, *той
свидетельствова о мне, ни гласа его нигде-
е мо д — же слышасте· *ни видения его видесте, и
словесе его не имате (пребывающа в васъ)[27]. за-
не егоже (той посла)[28], сему вы веру не емле-
те· испытайте писания, яко вы мните в
нихъ (имети животъ вечный)[29], и тая суть
свидетельствующа о мне, и не хощете прии-
ти къ мне, да живот имате· славы отъ члкъ
не приемлю, но разумехъ вы, яко любве бжия
не имате в себе· азъ приидохъ въ имя оца
моего, и не приемлете мене· аще инъ прии-
детъ въ имя свое, того приемлете· како (вы
можете)[30] веровати. славы другъ отъ друга
ни҃ ві — приемлюще. *и славу юже отъ единого бга не и-
щете; не мните, яко азъ (на вы реку)[31] къ

Батько воскрешає мертвих і оживляє,
так і Син тих, що хоче, оживляє. **22**
Адже Батько не судить нікого, але
ввесь суд дав Синові, **23** щоб всі по-
читали Сина, так як почитають Бать-
ка. Хто не почитає Сина, не почитає
Батька, що Його послав. *поч. 16*

24 Амінь, амінь, кажу вам, що хто
слухає моє слово і вірить в Того, що
Мене послав, має вічне життя! І на
суд він не прийде, але перейшов від
смерті до життя. **25** Амінь, амінь, ка-
жу вам, що приходить година і нині
є, коли мертві почують голос Божого
Сина, і ті, що почують оживуть! **26**
Бо так як Батько має життя в Собі,
так дав і Синові мати життя в Собі.
27 І дав Йому владу і суд чинити, бо
Він є Людським Сином. **28** Не ди-
вуйтеся цьому, бо приходить година,
в якій всі, що є в гробах, почують
голос Божого Сина. **29** *І вийдуть ті, мат. 25 дан. 12
що зробили добро, на воскресіння
життя, а ті, що зробили зло, на вос-
кресіння суду. **30** Я не можу від Себе
нічого робити. *поч. 17*

Так як чую, суджу, і мій суд є
справедливим, бо не шукаю моєї
волі, але волі Того, що Мене послав,
– Батька. **31** Якщо Я про Себе свідчу,
моє свідчення не є правдиве. **32** Є
інший, хто свідчить про Мене; і
знаю, що правдивим є свідчення, я-
ким Він свідчить про Мене. **33** Ви
послали до Івана, і він свідчив про
правду. **34** Я ж не приймаю свідчення
від людини, але це говорю, щоб ви
спаслися. **35** Він був світильником,
що горів і світив, ви ж хотіли зрадіти
на годину його світлом. **36** Я ж маю
свідчення більше від Іванового, бо
діла, які дав Мені Батько, щоб Я їх
довершив, ті діла, які Я роблю, вони
свідчать про Мене, бо Батько Мене
послав. **37** І Той, що Мене послав, –
Батько, *Той свідчив про Мене. Ані мат. 3
його голосу ви ніколи не чули, *ані мой5. 4
його виду ви не бачили, **38** і не маєте
його слова, що у вас перебуває, тому
що Тому, кого Той послав, цьому ви
не вірите. **39** Дослідіть Писання, бо
ви думаєте, що в них маєте вічне
життя, – і вони свідчать про Мене. **40**
І ви не хочете прийти до Мене, щоб
мати життя. **41** Я не приймаю слави
від людей, **42** але Я вас пізнав, що
божої любові ви не маєте в собі. **43** Я
прийшов в ім'я мого Батька – і ви не
приймаєте мене. Якщо інший прийде
у своє ім'я, ви того приймаєте. **44** Як
ви можете вірити, приймаючи славу
один від одного, *і не шукаєте слави, ниж. 12
що від одного Бога? **45** Не думайте,
що Я проти вас говоритиму до Бать-
ка. Є, хто проти вас говорить, –

Мойсей, на якого ж ви надієтеся. **46**
мой1. 13 Бо якщо б ви повірили Мойсеєві, по-
мой5. 18 вірили б, отже, і Мені, *бо той на-
вищ. 1 писав про Мене. **47** Якщо не вірите
його Писанням, як повірите моїм
словам?

ѿцꙋ̀. є҆́сть и҆́же на вы глаго́летъ мѡѷсі́и, на́нь
(же) вы ᲂу҆пова́ете· а҆́ще бо бы́сте вѣ́ровали
мѡѷсе́ови, вѣ́ровали бы́сте ᲂу҆́бо (и҆) мнѣ̀. *ѡ҆ а҃ мо҃ гі є҃ мо҃ иі вы҃ а҃
мнѣ̀ бо то́й писа̀. а҆́ще ли того̀ писа́ніѡмъ не
вѣ́рꙋете, ка́кѡ мои̑мъ глаго́ломъ вѣ́рꙋ и҆́мете;

Глава 6

1 Після цього Ісус пішов на другий
бік моря Тиверіядської Галилеї. **2** І за
ним ішла велика юрба, бо бачили йо-
го знаки, які Він робив над недужи-
ми. **3** Ісус же вийшов на гору і там
сидів зі своїми учнями. **4** Була ж
близько Пасха – жидівський празник.
поч. 18

Гл҃а, ѕ҃·

По сихъ и҆де і҆с҃ на о҆́нъ по́лъ мо́рѧ гали-
леа тиверіа́дьскы, [и҆ по не҃ и҆дѧше][1]
наро́дъ мно́гъ, ꙗ҆́кѡ видѧхꙋ зна́менїа (є҆-
го), ꙗ҆́же творѧ́ше на недꙋ́жныхъ· взы́де
же на̀ горꙋ̀ і҆с҃, и҆ тꙋ̀ сѣдѧше съ оу҆ч҃нкы сво-
и҆ми· бѣ же бли́зъ па́сха, пра́здникъ жидо́вскый·
за҃, и҃і

5 Отже, Ісус, піднявши очі і поба-
чивши, що велика юрба іде до Нього,
сказав до Филипа: Чим купимо хліби,
щоб ці їли? **6** Це Він говорив, випро-
бовуючи його, бо сам знав, що хотів
зробити. **7** Відповів Йому Филип: За
двісті пінязів їм не вистачить хліба,
щоб кожний з них трохи щось о-
держав. **8** Сказав Йому один з його
мат. 14 учнів, Андрій, брат Симона-Петра: **9**
мар. 6 Є тут один хлопець, *який має п'ять
лук. 9 ячмінних хлібів і дві риби, але що це
є на стільки? **10** Сказав же Ісус: Зро-
біть, щоб люди розляглися. Було ж
багато трави на місці. Розляглося,
отже, чоловік числом якихось п'ять
тисяч. **11** Взявши ж хліби і хвалу
віддавши, Ісус подав учням, учні ж
тим, що лежали, також і з риби,
мар. 8 скільки бажали. **12** *І як вони наси-
тилися, Він сказав своїм учням: Збе-
ріть залишки кусків, щоб нічого не
пропало. **13** Зібрали ж і наповнили
дванадцять кошів кусками з п'ятьох
ячмінних хлібів, що запишилося тим,
що їли. *поч. 19*

въз̾ве́ ᲂу҆́бо (і҆с҃ о҆́чи)[2], и҆ видѣ̀ ꙗ҆́кѡ мно́гъ на-
ро́дъ градетъ къ немꙋ̀, (гл҃а)[3] къ фі́ліппꙋ чимъ
кꙋ́пимъ хлѣ́бы, да и҆дѧ́тъ сі́и; се́же гл҃аше и҆с-
кꙋ́шаѧ є҆го. са́мъ бо вѣ́дѧше, что хо́щетъ съ-
твори́ти· ѿвѣща̀ є҆мꙋ̀ фили́ппъ. двѣма сто́-
ма пѣ́нѧзь хлѣ́бы не довлѣ́ю и҆мъ, да кожо́ и҆
ма́ло что прі́иметъ· (гл҃а)[4] є҆мꙋ̀ є҆ді́нъ ѿ оу҆ч҃нкъ
є҆го, а҆ндрѣ́а бра́тъ си́мона пе́тра. є҆́сть ѻ҆́тро- ма҃ ді
чищъ (здѣ̀ [є҆ді́нъ][5])[6], *и҆́же и҆́мать пѧть хлѣ́бъ ма҃ ѕ
ꙗ҆чме́нныхъ, и҆ двѣ̀ ры́бѣ. но сі́и что сꙋ́ть в лꙋ҃ д
се́ликѡ; рече {же}[7] і҆с҃, сътвори́те чл҃кы възлеж-
ти· бѣ же трава̀ мно́га на мѣ́стѣ. възлеже
ᲂу҆́бо мꙋжїи числомъ ꙗ҆́кѡ пѧть ты́сѧщь· прі-
а́тъ (же)[8] хлѣ́бы і҆с҃. и҆ хвалꙋ̀ въздавъ, по-
да́стъ [оу҆ч҃нкомъ, оу҆ч҃нцы же][9] възлежѧ́щимъ·
та́коже и҆ ѿ ры́бꙋ, є҆ли́кѡ хотѧ́хꙋ. (*и҆) ꙗ҆́кѡ (-)[10] ма҃ и
насы́тишасѧ, (гл҃а)[11] оу҆ч҃нкомъ свои҆мъ. съберѣ́те
и҆збы́ткы оу҆крꙋ́хъ, да не поги́бнетъ ничто́же.
събра́ша (же)[12], и҆ і҆спо́лниша двана́десѧте
ко́шѧ оу҆крꙋ́хъ, ѿ пѧти хлѣ́бъ ꙗ҆чме́нныхъ,
и҆́же и҆збы́ша ꙗ҆дъ́шимъ· за҃, ді

14 Люди ж, побачивши знак, який
зробив Ісус, говорили, що Цей є дійс-
но Пророк, що приходить у світ. **15**
Ісус же, зрозумівши, що хочуть прий-
ти, щоб Його схопити і зробити Його
Царем, знову Сам відійшов на гору.
мат. 14 **16** Як стало пізно, його учні зійшли
мар. 9 до моря, **17** *і ввійшли до човна, і іш-
ли на другий бік моря, до Капер-
науму. І враз настала темрява, а Ісус
ще не прийшов до них. **18** Море ж
хвилювалось, тому що подув великий
вітер. **19** Провеслувавши ж якихось
двадцять і п'ять або тридцять стадій,
побачили Ісуса, що ходив по морю; і
як Він був близько човна, – зляка-
лися. **20** Він же сказав їм: Я є, не
бійтеся! **21** Хотіли ж взяти Його до
човна, та зараз човен був на землі, до
якої ішли. **22** На другий же день
юрба, що стояла з другого боку моря,
побачивши, що там не було іншого

чл҃цы (же)[13] видѣвше (зна́менїе, є҆́же сътвори̑)[14] і҆с҃,
гл҃ахꙋ, ꙗ҆́кѡ се́й є҆́сть вѣ́истинꙋ прр҃къ. грѧды́й
в̾ ми́ръ· і҆с҃ (же)[15] разꙋмѣвъ, ꙗ҆́кѡ хотѧ́тъ прі-
и҆ти̂, да въсхи́тѧтъ є҆го, {и҆}[16] сътворѧ̂ (є҆го)
цр҃ѧ, ѿи҆де пакы в̾ горꙋ̀ (-)[17] є҆ді́нъ· ꙗ҆́кѡ (-)[18] поз-
дѣ̀ бы́сть, сни́доша оу҆ченицы є҆го на̀ море. *і҆ ма҃ ді
(влѣзо́ша)[19] в корабль, (и҆) і҆дѧхꙋ на о҆́нъ по́лъ ма҃ д
мо́рѧ в̾ (каперна́оꙋмъ)[20]. и҆ тма̀ а҆бі́е бы́сть, и҆
не оу҆ бѣ̀ пришелъ к ни́мъ і҆с҃· мо́ре же вѣ́трꙋ
ве́лїю дыхающꙋ, въздвиза́шесѧ. гребше (же)[21]
ꙗ҆́кѡ стадїи двадесѧтъ и҆ пѧть, и҆ли три́де-
сѧте, (оу҆зрѣвша)[22] і҆с҃а ходѧща по̀ морю, и҆ бли҃
корабля̀ бывша, (-)[23] оу҆бо́ѧшасѧ· о҆́нъ же (гл҃а)[24]
и҆мъ, а҆зъ є҆смь, не бо́итесѧ. хотѧ́хꙋ (же)[25] прі-
а́ти є҆го в̾ кора́бль, и҆ а҆бі́е [корабль бысть][26] на
земли, в нюже и҆дѧхꙋ· въ оу҆трѣи (же) наро҃ и҆-
же стоѧ́ше ѻ҆б о҆́нъ по́лъ мо́рѧ, [видѣвъ][27]

ѩ҆́ко корабла̀ и҆ного̀ не бѣ̀ тꙋ̀, то́кмо є҆ді́нъ [то́и,
во́ньже внидо́ша оу҆чн҃цы є҆го][28], и҆ ѩ҆́ко не вни́де
съ оу҆чн҃кы свои́ми і҆с҃ в кора́бль, но є҆ді́ни оу҆чн҃цы
є҆го и҆до́ша· (И҆) і҆́ни пріи҆до́ша кораблѝ ѿ тиверіа́-
ды, бли́зъ мѣ́ста, и҆дѣ́же ꙗ҆до́ша (хлѣ́бы)[29], хва-
лꙋ̀ въздавше г҃ви· Є҆гда (же)[30] видѣ́ша наро́ди,
ѩ҆́ко і҆с҃а не бысть тꙋ̀, ни оу҆чн҃кы є҆го, влѣзо́ша
сами в корабла, и҆ пріи҆до́ша в (капернаоу́мъ)[31],
и҆щꙋ́ще і҆с҃а. и҆ ѡ҆брѣ́тше є҆го ѡ҆б онъ полъ мо́ра,
рѣ́ша є҆мꙋ̀. ра́вви, когда здѣ̀ бысть; ѿвѣща̀
и҆мъ і҆с҃, и҆ рече. а҆ми́нь а҆ми́нь г҃лю вамъ. и҆щете
мене, не ѩ҆́ко видѣ́сте зна́меніє, но ѩ҆́ко ꙗ҆до́сте
хлѣ́бы, и насы́тистеса· за҃, к҃·
Дѣ́лаите не бра́шно ги́блющее, но бра́шно пребы-
ва́ющее въ животѣ̀ вѣ́чнемъ, є҆же с҃нъ чл҃ческіи
вы҃і а҃ ма҃ г҃ вамъ дасть. *сего бо ѿц҃ь зна́мена б҃ъ· Рѣ́ша
(же)[32] к нему̀. что сътворимъ, да дѣ́лаемъ
а҃ іѡа҃ г҃ ни҃ зі дѣ́ла б҃жіа; ѿвѣща̀ і҆с҃, и҆ рече и҆мъ. *се є҆сть
дѣ́ло б҃жіє, да вѣ́рꙋете в то́и, є҆гоже посла̀ ѻ҆́нъ·
Рѣ́ша (же)[33] є҆мꙋ̀. ко́е оу҆бо (ты твориши)[34]
зна́меніє, да ви́димъ и҆ вѣ́рꙋ и҆ме҃ тебѣ; что
в҃ мѡ҃ ѕі д҃ мѡ҃ аі ѱа҃ло оз мꙋдро ѕі а҃ кѡри і дѣ́лаеши; ѿц҃ы наши (ꙗ҆до́ша ма́ннꙋ)[35] в пꙋс-
ты́ни, ѩ҆́коже є҆сть писано *хлѣбъ с н҃бсѐ дастъ
и҆мъ ꙗ҆́сти· Рече оу҆бо и҆мъ і҆с҃. а҆ми́нь а҆ми́нь г҃лю
вамъ· не мѡѵсѣи дастъ вамъ хлѣ́б с н҃бсѐ, но
ѿц҃ь мои дастъ вамъ хлѣба (и҆́стиннаго с
н҃бсѐ)[36]· Хлѣбъ бо б҃жіи є҆сть сходаи с н҃бсѐ, и҆
(даа́и живо҃)[37] ми́рꙋ· Рѣ́ша оу҆бо к немꙋ̀. г҃и,
всегда̀ да́ждь намъ хлѣбъ се́и· Ре҃ [же][38] и҆мъ і҆с҃·
за҃, ка҃·
А҆́зъ є҆смь хлѣбъ животныи. грядыи къ мнѣ̀,
ни҃ аі не и҆́мать в҆залка́тися. *и҆ вѣ́рꙋаи в ма̀, не
и҆́мать в҆жада́тися никогдаже. но рѣ́хъ ва҃, ѩ҆́ко
и҆ видѣ́сте ма̀, и҆ не вѣ́рꙋете· все є҆же дастъ
ми ѿц҃ь, къ мнѣ̀ пріи҆де. и҆ грядꙋщаго къ
мнѣ̀ не и҆жденꙋ во́нъ· Ꙗ҆́ко снидохъ с н҃бсе, не да
творю во́лю мою̀, но во́лю посла́вшаго ма̀
{ѿц҃а}[39]· Се же є҆сть во́ля посла́вшаго ма̀
[ѿц҃а][40], да все є҆же дастъ ми, не погꙋблю ѿ
него, но въскрешꙋ є҆ в послѣ́днїи дн҃ь· за҃, кв҃·
Се́ же є҆сть воля (посла́вшаго ма̀)[41], да всякъ
видяи с҃на, и҆ вѣ́рꙋа в него, и҆́мать животъ
вѣ́чныи, и҆ въскрешꙋ є҆го а҆зъ в послѣднїи дн҃ь·
Роптахꙋ оу҆бо і҆оу҆де́е ѡ҆ немъ, ѩ҆́ко рече, а҆зъ є҆смь
ма҃ гі хлѣбъ съшедыи с н҃бсѐ. *и҆ г҃лахꙋ, не се́и ли
є҆сть і҆с҃ с҃нъ і҆ѡ́сифовъ. є҆мꙋже мы зна́емъ ѿц҃а и҆
м҃тре; ка́ко оу҆бо г҃летъ [се́и][42]. ѩ҆́ко с н҃бсе
снидо҃; ѿвѣща̀ {оу҆бо}[43] і҆с҃, и҆ рече и҆мъ. не роп-
щи́те междꙋ собою. Никтоже можетъ пріи҆ти
къ мнѣ̀, а҆ще не ѿц҃ъ посла́выи ма̀ привлече҃
і҆саі́а н҃д є҆ре҃а л҃а є҆го, и҆ а҆зъ въскрешꙋ є҆го в послѣ́днїи дн҃ь· *Є҆сть

човна, тільки той один, до якого
ввійшли його учні, **23** і що Ісус не
ввійшов зі своїми учнями до човна,
але його учні самі пішли і інші чов-
нами прибули з Тиверіяди, близько
місця, де з'їли хліби, віддавши хва-
лу Господеві, **24** коли ж юрба поба-
чила, що Ісуса там не було ані його
учнів, ввійшли самі до човнів і
прийшли до Капернауму, шукаючи
Ісуса. **25** І знайшовши Його на дру-
гому боці моря, сказали Йому: Рав-
ві, коли Ти сюди прибув? **26** Відпо-
вів їм Ісус і сказав: Амінь, амінь,
кажу вам: ви шукаєте Мене не тому
що ви побачили знак, але тому що
ви їли хліби і наситилися. *поч. 20*

27 Працюйте не на їжу, що гине,
але на їжу, що перебуває у вічному
житті, яку вам дасть Людський
Син, *бо назначив Цього Батько – вищ. 1
Бог! **28** Сказали ж до Нього: Що мат. 3
нам робити, щоб чинити божі діла?
29 Відповів Ісус і сказав їм: *Це є ів1. 3
боже діло, щоб ви повірили в Того, ниж. 17
кого Він послав. **30** Сказали ж до
Нього: Отже, який знак Ти робиш,
щоб ми побачили і Тобі повірили?
Що робиш? **31** Наші батьки їли мой2. 16
манну в пустині, так як є написано: мой4. 11
*Хліб з неба дав їм їсти! **32** Сказав, пс. 77
отже, їм Ісус: Амінь, амінь, кажу муд. 16
вам: не Мойсей дав вам хліб з неба, кор1. 10
але мій Батько дав вам правдивий
хліб з неба. **33** Бо божим хлібом є
Той, що сходить з неба і дає життя
світові. **34** Сказали, отже, до Нього:
Господи, завжди давай нам цей
хліб! **35** Сказав же їм Ісус: *поч. 21*

Я є хліб життя! Хто до Мене
приходить, – не зголодніє, *і хто ниж. 11
вірить в Мене, – ніколи не матиме
спраги. **36** Але Я вам сказав, що ви
і бачили Мене, і не вірите. **37** Все,
що Мені дав Батько, до Мене прий-
де, і того, що приходить до Мене,
не вижену геть. **38** Бо Я зійшов з не-
ба не щоб робити мою волю, але во-
лю Того, що Мене послав, – Батька.
39 Це ж є воля Того, що Мене пос-
лав, – Батька, щоб все, що Він мені
дав, Я з нього не втратив, але вос-
кресив його в останій день. *поч. 22*

40 Це ж є воля Того, що Мене
послав, щоб кожний, хто бачить
Сина і вірить в Нього, мав вічне
життя, – і Я його воскрешу в ос-
танній день. **41** Обурювалися, отже,
юдеї на Нього, бо сказав: Я є хліб
що зійшов з неба, – **42** *і говорили: мат. 13
Чи цей не є Ісус, син Йосифа, якого
батька і матір ми знаємо? Як, отже,
Цей каже, що: Я зійшов з неба? **43**
Відповів, отже, Ісус і сказав їм: Не
ремствуйте між собою. **44** Ніхто не
може прийти до Мене, якщо Бать-
ко, що Мене послав, не притягне

іс. 54 його, – і Я його воскрешу в останній
єре. 31 день. **45** *Є написано в пророків: І всі
будуть навчені Богом! Кожний, хто
чув від Батька і навчився, приходить
мат. 11 до Мене, **46** *не тому що хтось побачив Батька, тільки той, що є від Бога,
цей побачив Батька. **47** Амінь, амінь,
кажу вам: хто вірить в Мене, має вічне життя. *поч. 23*

мой2. 16 **48** Я є хліб життя! **49** *Ваші батьки
їли манну в пустині – і померли. **50**
Цей є хлібом, що сходить з неба,
щоб, коли хто з нього з'їсть, не помер. **51** Я є хліб життя, що зійшов з
неба. Якщо хто з'їсть з цього хліба,
житиме вічно, і хліб, який Я дам, є
моє тіло, яке Я дав за життя світу. **52**
Сперечалися ж між собою жиди,
кажучи: Як Цей може нам дати їсти
своє тіло? **53** Сказав же їм Ісус: Амінь, амінь, кажу вам: якщо не їстимете тіла Людського Сина і *не* питимете його крові, не маєте життя в
собі! **54** Хто їсть моє тіло і п'є мою
кров, має вічне життя, і Я його воскрешу в останній день. **55** Бо моє тіло
є правдивою їжею і моя кров є правдивим напитком. *поч. 24*

56 Хто їсть моє тіло і п'є мою
кров, перебуває в Мені і Я в ньому.
57 Так як Мене послав Той, що живе,
– Батько, і Я живу задля Батька. І хто
Мене їсть, і той буде живим задля
Мене. **58** Цей є хлібом, що зійшов з
неба. Не як ваші батьки їли манну і
померли, хто їсть цей хліб, житиме
вічно! **59** Це Він сказав на зборі, навчаючи в Капернаумі. **60** Отже, численні з його учнів, почувши, сказали:
Жорстоким є це слово. І хто може
його слухати? **61** Ісус, знаючи ж в собі, що про це обурюються його учні,
Він сказав їм: Чи це вас згіршує? **62**
вищ. 3 *Отже, *що буде,* коли побачите Людського Сина, що підноситься туди, де
був передше? **63** Дух є той, що оживляє, тіло не приносить ніякої користі.
Слова, які Я вам сказав, є духом і є
життям. **64** Але є з вас деякі, що не
вірять! Бо від початку Ісус знав, хто є
ті, що не вірять, і хто є той, що Його
видасть. **65** І Він говорив: Задля цього Я вам сказав, що до Мене ніхто не
може прийти, якщо йому не буде
дано від мого Батька. **66** Від цього
багато з його учнів відійшли і більше
не ходили з ним. **67** Сказав же Ісус
дванадцятьом: Чи і ви хочете іти? **68**
Відповів Йому Симон-Петро: Господи, до кого підемо? Ти маєш слова
мат. 16 вічного життя, **69** і ми повірили і
мар. 8 пізнали, *що Ти є Христос – Син
лук. 9 Бога живого! **70** Він їм відповів: Чи
не Я вибрав вас дванадцятьох? І один
з вас є дияволом. **71** Говорив же Він
про Юду Симонового, Іскаріота, бо

пи́сано въ прⷪ҇рцѣхъ. и҆ бꙋ́дꙋтъ вси оу҆че́ни бг҃ꙋ·
всѧ́къ слы́шавый ѿ ѻ҆ц҃а и҆ навы́къ, прїи-
детъ къ мнѣ. *не ꙗ҆́ко ѿц҃а ви́дѣлъ є҆ кто̀, м҃а а҃і
то́кмо сы́н ѿ б҃а, сі́й ви́дѣ ѿц҃а· А҆ми́нь а҆ми́нь
гл҃ю ва́мъ. вѣ́рꙋѧй [в мѧ][44], и҆́матъ живо́та
вѣ́чнаго· зач҃, к҃г·
А҆́зъ є҆́смь хлѣ́бъ живо́тный. *ѿц҃ы ва́ши ꙗ҆до́- в҃ мо҃ ѕ҃і
ша [ма́ннꙋ в҃ пꙋсты́ни][45], и҆ оу҆мро́ша· Се́й
є҆́сть хлѣ́бъ сходѧ́й с нб҃сѐ, да а҆́ще кто̀ ѿ не-
го ꙗ҆́стъ, (-)[46] не оу҆́мретъ· А҆́зъ є҆́смь хлѣ́бъ
живо́тный, и҆́же сше́дый с нб҃се. а҆́ще кто̀
снѣ́стъ ѿ {хлѣ́ба сего}[47], жи́въ бꙋ́детъ въ вѣ-
кы. и҆ хлѣ́бъ є҆го́же а҆́зъ да́мъ, пло́ть моѧ
є҆́сть. [ю҆́же а҆́зъ (да́хъ)[48]][49] за живо́тъ мі́ра·
прѧ́хꙋ (же)[50] сѧ ме́ждꙋ собо́ю жи́дове гл҃юще.
ка́ко мо́жетъ се́й на́мъ да́ти пло́ть свою̀ ꙗ҆́с-
ти; рече (же)[51] и҆́мъ і҆с҃, а҆ми́нь а҆ми́нь гл҃ю ва́мъ.
а҆́ще не снѣ́сте пло́ти сн҃а чл҃ческаго, и҆ {пі́ете
кро́вь є҆го}[52], (живо́та не и҆́мате)[53] в҃ себѣ· Ꙗ҆́дый
мою̀ пло́ть, и҆ пі́ѧй мою̀ кро́вь, и҆́матъ живо́тъ
вѣ́чный. и҆ а҆́зъ въскрешꙋ̀ є҆го в҃ послѣ́днїи дн҃ь·
Пло́ть бо моѧ̀ и҆́стинно є҆ бра́шно, и҆ кро́вь моѧ̀
и҆́стинно є҆ пи́во· зач҃, к҃д·
Ꙗ҆́дый мою̀ пло́ть, и҆ пі́ѧй мою̀ кро́в, въ мнѣ
пребыва́етъ, и҆ а҆́зъ в нє҆м· Ꙗ҆́коже посла̀ мѧ жи-
вы́й ѿц҃ъ. и҆ а҆́зъ живꙋ̀ ѿц҃а ра́ди. и҆ ꙗ҆́дый мѧ,
и҆ то́й, жи́въ бꙋ́детъ мене ра́ди. се́й є҆́сть
хлѣ́бъ (сше́дый с нб҃сѐ)[54]. не ꙗ҆́коже ꙗ҆́доша
ѿц҃ы [ва́ши ма́ннꙋ][55], и҆ оу҆мро́ша. ꙗ҆́дый хлѣ́бъ
се́й, {жи́въ бꙋ́детъ}[56] въ вѣ́кы· Сі́а рече на
со́нмищи оу҆ча в (капернаоу҆мѣ)[57]· Мно́ѕи оу҆бо
слы́шавше ѿ оу҆чн҃къ є҆го, рѣ́ша. жесто́ко є҆́сть
сло́во се, (и҆) кто мо́жетъ є҆го послꙋ́шати; вѣ́-
дый же і҆с҃ в себѣ ꙗ҆́ко ро́пщꙋтъ ѡ҆ се́мъ оу҆-
чн҃цы є҆го, рече и҆м. сѐ ли вы блазни́тъ; *а҆́ще оу҆- вы҃ г҃
бо оу҆зри́те сн҃а чл҃ческаго въсходѧ́ща и҆дѣ́же бѣ
пре́жде; дх҃ь є҆́сть и҆́же ѡ҆живлѧ́етъ, пло́ть не
по́лзꙋетъ ничто́же. гл҃ы ꙗ҆́же а҆́зъ гл҃ахъ ва́мъ,
дх҃ь сꙋ́ть и҆ живо́тъ сꙋ́ть. но̀ сꙋ́ть ѿ ва́съ
нѣ́цїи, и҆́же не вѣ́рꙋютъ· вѣ́даше бо и҆скони
і҆с҃. кто сꙋ́ть невѣ́рꙋющеи̇, и҆ кто є҆́сть преда-
ѧ́й є҆го· И҆ гл҃аше, сего ра́ди рѣ́хъ ва́мъ, ꙗ҆́ко
никто́же мо́жетъ прїити̇ ко мнѣ, а҆́ще не бꙋ́-
де (є҆мꙋ да́но)[58] ѿ ѻ҆ц҃а [моє҆го][59]· ѿ сего мно́ѕи
ѿ оу҆чн҃къ є҆го и҆до́шѧ вспѧ́ть, и҆ ктомꙋ̀ не
хожда́хꙋ с ни́мъ· Рече же і҆с҃ ѻ҆бѣмана́десѧте.
є҆да и҆ вы хо́щете и҆ти̇; ѿвѣща̀ є҆мꙋ си́монъ
петръ. г҃и, к кꙋмꙋ̀ и҆́демъ; гл҃ы живота̀ вѣч-
наго и҆́маши. и҆ мы вѣрова́хом, и҆ позна́хомъ,
*ꙗ҆́ко ты є҆си [х҃с, сн҃ь б҃а жива́го][60]· ѿвѣща̀ м҃а ѕ҃і
{и҆́мъ}[61]. не а҆з ли ва́съ двана́десѧте и҆збра́хъ, м҃а и҃
і (є҆ді́нъ ѿ ва́съ)[62] дїа́волъ є҆́сть; гл҃аше же лꙋ҃ д҃

ї҆ꙋ́дꙋ сі́монова ї҆скарїѡ́та. се́й бо хотѧ́ше
предати его, є҆ді́нъ [сы́й][63] ѿ ѻ҆бою́надесѧте·

Гл҃а, з҃· за҃, к҃е·

Хождаше і҆с҃ по си́хъ)[1] в галиле́и. не хо-
тѧ́ше бо въ ї҆ꙋде́и ходи́ти. ꙗ҆́ко ї҆ска́-
г҃ мо҃ к҃г хꙋ его ї҆ꙋде́е ꙋ҆би́ти· *Бѣ же бли́з пра́з-
дникъ ї҆ꙋде́искїй, поставле́нїе сѣни· Рѣ-
ша (же)[2] к немꙋ братїа его. преиди ѿсю́дꙋ, і
и҆ди въ ї҆ꙋде́ю, да и҆ ꙋ҆чн҃цы твои видѧтъ
[дѣла твоа ꙗ҆же][3] твори́ши· Никтоже бо [в таи-
нѣ ничесо́же][4] твори́тъ, і и҆щетъ самъ ꙗвѣ бы-
ти· А҆ще си твори́ши, ꙗ҆ви себе мирови· Ни бра-
тїа бо его вѣровахꙋ в него. (гл҃а)[5] ѹ҆бо и҆мъ і҆с҃·
врема мое не ѹ҆ прїиде, врема же ваше всегда
(готово е҆сть)[6]· не може́т миръ ненавидѣти васъ,
мене же ненави́дитъ· ꙗ҆ко а҆зъ свѣдѣтельствꙋю
ѻ҆ немъ ꙗ҆ко дѣла его ѕла сꙋть. вы взы́дѣте
в пра́зникъ (се́й), а҆з не взы́дꙋ в пра́здникъ се́й,
ꙗ҆ко врема мое не ѹ҆ и҆сполнисѧ. сїа {-}[7] ре́къ
[и҆мъ][8], ѻ҆ста в галиле́и· е҆гда же взыдо́ша бра-
тїа его в празн҃къ, тогда и҆ са҆м взы́де, не ꙗ҆вѣ,
нѡ ꙗ҆ко таи· жи́дове (же)[9] и҆ска́хꙋ его в пра́зник.
и҆ гл҃ахꙋ, гдѣ е҆сть ѻ҆нъ· И҆ ро́потъ {мно́гъ бѣ
ѻ҆ не́мъ}[10] в наро́дѣхъ, ѻ҆ви гл҃ахꙋ, ꙗ҆ко бл҃гъ е҆сть·
и҆нїи же гл҃ахꙋ, ни нѡ льсти́тъ наро́ды· никото́-
рыи же ѹ҆бо ꙗвѣ гл҃аше ѻ҆ немъ, страха ради
ї҆ꙋде́искаго· за҃, к҃ѕ·

Ча҃сїе же въ преполовле́нїе пра́зника, възы́де і҆с҃ въ
црк҃овъ, и҆ ѹ҆ча́ше. (и҆) дивлахꙋсѧ (-)[11] ї҆ꙋде́е гл҃ю-
ще. ка́ко се́и кни́гы вѣсть не ѹ҆чивсѧ, ѿвѣ-
ща ѹ҆бо и҆м і҆с҃, и҆ рече. мое ѹ҆че́нїе нѣсть мое нѡ
посла́вшаго мѧ· а҆ще кто хо́щетъ волю его
твори́ти, разꙋмѣетъ ѻ҆ ѹ҆че́нїи, кое ѿ бг҃а
е҆сть, и҆ли а҆зъ ѻ҆ себѣ гл҃ю. гл҃ѧи ѻ҆ себѣ, сла́-
вы своеа и҆щетъ. а и҆щаи славы посла́вшаго е҆-
го, се́и и҆стиненъ е҆сть, и҆ (нѣсть непра́вды в
в҃ мо҃ к҃д немъ)[12]. *Не мѡѷсїи ли да́стъ вамъ зако́нъ, и҆
вы҃ш є҃ никтоже ѿ ва҆с твори́тъ зако́на; *что мене
и҆щете ѹ҆би́ти; ѿвѣща наро́д [и҆ рече][13], бѣ҆с
ли и҆маши; кто тебе и҆щетъ ѹ҆би́ти; ѿвѣ-
г҃ мо҃ в҃і ща і҆с҃, и҆ рече и҆мъ. е҆ді́но дѣло сътворихъ, и҆
лꙋ҃ в҃ вси дивитесѧ· *Сего ради (не) мѡѷсїи дастъ
вамъ ѻ҆брѣзанїе. не ꙗ҆ко ѿ мѡѷсе́а е҆сть, нѡ ѿ
ѻ҆ц҃ъ. и҆ в сꙋботꙋ ѻ҆брѣзаете ч҃лка. а҆ще ѻ҆брѣ-
занїе прїемлетъ ч҃лкъ в сꙋботꙋ, да не разо-
ритсѧ законъ мѡѷсе́овъ, на мѧ ли гнѣваете-
сѧ, ꙗ҆ко всего ч҃лка здра́ва сътвори́х в сꙋботꙋ;
є҃ мо҃ а҃ *не сꙋдите на лица, нѡ пра́ведныи сꙋд сꙋдите·
Гл҃ахꙋ ѹ҆бо нѣцїи ѿ ї҆ерлимлѧнъ, не се́и ли
е҆сть е҆гоже и҆щꙋтъ ѹ҆би́ти; и҆ се не ѻ҆бинꙋѧсѧ
гл҃етъ, и҆ ничесоже е҆мꙋ не гл҃ютъ, е҆да ка́ко (-)[14]

цей мав Його видати, будучи одним з дванадцятьох.

Глава 7, *поч. 25*

1 Після цього Ісус сходив до Гали-
леї, бо не хотів ходити в Юдеї, бо ю-
деї шукали Його вбити. **2** *Був же мой3. 23
близько юдейський празник кучок. **3**
Сказали ж до Нього його брати: Вий-
ди звідси і йди до Юдеї, щоб і твої
учні побачили твої діла, які робиш. **4**
Адже ніхто нічого потайки не робить
і сам шукає явним бути. Якщо це ро-
биш, об’яви Себе світові. **5** Бо навіть
його брати не вірили в Нього. **6** Ска-
зав, отже, їм Ісус: Мій час ще не
прийшов, а ваш час завжди готовий.
7 Світ не може вас ненавидіти, Мене
ж ненавидить, бо Я свідчу про нього,
що його діла є злі. **8** Ви ідіть на цей
празник, Я не піду на цей празник, бо
мій час ще не сповнився. **9** Сказавши
їм це, Він залишився в Галилеї. **10**
Коли ж пішли його брати на празник,
тоді і Він сам пішов, не явно, але
наче потайки. **11** Жиди ж шукали за
Ним в празник, і говорили: Де Він є?
12 І була велика незгода про Нього в
юрбах: одні говорили, що є добрий,
інші ж говорили, *що* ні, але обманює
юрби. **13** Отже ж, ніхто явно не го-
ворив про Нього через страх перед
юдеями. *поч. 26*

14 Зараз же в половині празника
ввійшов Ісус до церкви і навчав, **15** і
юдеї дивувалися, кажучи: Як Цей
знає книги, не вчившись? **16** Відпо-
вів, отже, їм Ісус і сказав: Моя наука
не є Моя, але Того, що Мене послав.
17 Якщо хто хоче чинити його волю,
розуміє науку, *чи* вона є від Бога, чи
Я від Себе говорю. **18** Хто говорить
від себе, шукає своєї слави, а хто
шукає славу Того, що Його послав,
Цей є правдивий і в Ньому немає не-
правди. **19** *Чи не Мойсей дав вам за- мой2. 24
кон? І ніхто з вас не чинить закону?
*Чому Мене шукаєте вбити? **20** Від- вищ. 5
повіла юрба і сказала: Чи біса маєш?
Хто Тебе шукає вбити? **21** Відповів
Ісус і сказав їм: Я зробив одне діло – мой3. 12
і ви всі дивуєтеся. **22** *Через це *чи* не лук. 2
Мойсей дав вам обрізання? Не тому
що є від Мойсея, але від батьків, і в
суботу ви обрізаєте чоловіка. **23** Як-
що чоловік в суботу одержує обрізан-
ня, щоб не зломати закон Мойсея, чо-
му гніваєтесь на Мене, що Я зробив
усю людину здоровою в суботу? **24**
*Не судіть за лицем, але судіть спра- мой5. 1
ведливим судом. **25** Говорили, отже,
деякі з єрусалимлян: Чи не є Цей
Тим, якого шукають вбити? **26** І ось
Він явно говорить, і Йому нічого не

кажуть. Чи часом князі *не* пізнали,
що Цей є Христос? **27** Але *про* Цього
знаємо, звідки Він є, а коли Христос
прийде, ніхто не знатиме, звідки бу-
де! **28** Закликав, отже, Ісус в церкві,
навчаючи і кажучи: І Мене знаєте, і
знаєте, звідки є Я. І Я не прийшов від
Себе, але правдивим є Той, що Мене
послав, якого ви не знаєте. **29** Я Його
знаю, бо Я є від Нього і Той Мене
послав! **30** Шукали ж, щоб Його схо-
пити, – і ніхто не наклав на Нього
рук, бо ще не прийшов був його час.
31 Численні ж з юрби повірили в
Нього і говорили, що коли Христос
прийде, чи робитиме більші знаки від
цих, які Цей робить? **32** Почули фа-
рисеї, що юрба гомоніла це про Нього,
і фарисеї, і архиєреї послали слуг,
щоб Його схопили. **33** Сказав же І-
сус: Ще короткий час Я є з вами і іду
ниж. 13 до Того, що Мене послав. **34** *Шука-
тимете Мене – і не знайдете, і де Я є
– ви не зможете прийти. **35** Сказали
ж юдеї до себе: Куди Цей хоче іти,
що ми Його не знайдемо? Чи хоче іти
до розсіяних між греками і навчати
греків? **36** Що є це слово, яке Він
сказав: Шукатимете Мене – і не знай-
дете, і де Я є ви не можете прийти.
поч. 27

37 А в останній великий день пра-
зника Ісус стояв і кликав, кажучи:
Якщо хто спрагнений, хай прийде до
Мене і п'є. **38** Хто в Мене вірить, як
іс. 44 сказало Писання, з його нутра поте-
йоі. 2 чуть ріки живої води. **39** *Це ж Він
дія. 2 сказав про духа, якого мали одержати
ті, що вірять в його ім'я. Отже, *ще* не
було Святого Духа, бо ще Ісус не був
прославлений. **40** Численні ж з юрби,
почувши слово, говорили: Цей, по
правді, є Пророком! **41** Інші говори-
ли: Цей є Христос! Інші ж говорили:
мих. 5 Чи Христос приходить з Галилеї? **42**
мат. 2 *Чи Писання не сказало, що з Дави-
лук. 2 дового насіння *і з села Вифлеєм, де
був Давид, приходить Христос? **43**
Була ж незгода в юрбі через Нього.
44 Деякі ж з них хотіли Його схопи-
ти, але ніхто не наклав на Нього рук.
45 Прийшли ж слуги до архиєреїв і
фарисеїв, і ті їм сказали: Чому ви Йо-
го не привели? **46** Відповіли слуги:
Ніколи так не говорив чоловік, як
Цей Чоловік. **47** Відповіли, отже, їм
фарисеї: Хіба і ви обмануті? **48** Чи
хто з князів повірив в Нього або з фа-
рисеїв? **49** Але ця юрба, що не знає
вищ. 3 Закону, – прокляті є вони! **50** *Сказав
до них Нікодим, який прийшов до
Нього вночі, що був один з них: **51**
мой5. 17 *Чи наш закон судить людину, якщо
її скоріше не вислухає і пізнає, що
робить? **52** Відповіли і сказали йому:
Чи і ти є з Галилеї? Досліди і пог-
лянь, що пророк не приходить з Га-

разꙋмѣша кнѧзи, ꙗко сей есть хс; но сего
вѣмы ѿкꙋдꙋ есть. хс же егда прїидетъ, ни-
ктоже вѣсть ѿкꙋдꙋ бꙋдетъ· Возва оубо в
цркви оуча ic, и гла. и мене вѣсте, и вѣсте
ѿкꙋдꙋ есмь. и ѡ себѣ не прїидохъ, но есть
истиненъ пославый мѧ, егоже вы не вѣсте.
азъ вѣмъ его, ꙗко ѿ него есмь, и той мѧ
посла· {Искахꙋ же}[15] да (имꙋть его)[16], и ник-
тоже възложи нань рꙋкы, ꙗко не оу бѣ при-
шелъ часъ его· [Гꙋнози же ѿ народа вѣрова-
ша][17] в него, и глахꙋ, (ꙗко) хс егда прїидетъ,
еда болша знаменїа сътворитъ, ꙗже сей {тво-
ритъ}[18]; слышаша фарїсее нарѡ ропщꙋщъ ѡ
немъ сїа· И послаша [фарїсее и архїерее][19] слꙋ-
гы, да имꙋть его· Рече (же)[20] ic. еще [мало вре-
мѧ][21] с вами есмь, и идꙋ к пославшемꙋ мѧ·
*Поищете мене и не ѡбрѧщете [-][22]· и идеже нй гı
есмь азъ, вы не можете прїити· Рѣша (же)[23]
їюдее к себѣ. камо сей хощетъ ити, ꙗко мы
не ѡбрѧщемъ его; еда в разсѣѧнїе еллиньское
хощетъ ити; и оучити еллины; что есть (се
слово)[24], еже рече, взыщете мене, и не ѡбрѧще-
те [-][25], и идѣже есмь азъ, вы не можете прї-
ити· зач, кз·

в послѣднїи же днь великїи празника, стоаше
ic, и зваше гла. аще кто жаждетъ, да прїи-
детъ къ мнѣ, и пїетъ· вѣрꙋай в мѧ, ꙗко-
же рече писанїе, рѣкы ѿ чрева его истекꙋтъ исаїа мд
воды живы· *Се же рече ѡ дсѣ, егоже хотѧхꙋ іѡн в
прїимати вѣрꙋющеи въ (имѧ его)[26]· Не оубо дѣа в
бѣ [дхъ стый][27], ꙗко ic не оу бѣ прославленъ·
[Гꙋнозїи][28] (же) ѿ народа (-)[29] слышавше слово
(-)[30], глахꙋ. сей есть въистинꙋ пррокъ· дрꙋзїи
глахꙋ, сей есть хс. ѡви же глахꙋ, еда ѿ
галилеа хс приходитъ; *не писанїе ли рече, ꙗко михїа е
ѿ сѣмене двва, *и ѿ видлеемьскыа веси, идѣ- ма в
же бѣ двдъ, [хс прїидетъ][31]; распрѧ (же)[32] лꙋ в
бысть в народѣ его ради. нѣцїи же (ѿ них
хотѧхꙋ)[33] ꙗти его, но никтоже възложи нань
рꙋцѣ· Прїидоша (же)[34] слꙋгы къ архїереомъ и
фарїсеомъ. и рѣша имъ тїи, почто не при-
ведосте его· ѿвѣщаша слꙋгы. николиже [та-
ко глалъ человекъ, ꙗко сей члкъ][35]. ѿвѣщаша
оубо имъ фарисее, еда и вы прельщени бысте;
еда кто ѿ кнѕь вѣрова вонь, или ѿ фарїсей;
но нарѡ сей иже не вѣсть закона, проклѧти
сꙋть· {*Гла}[36] никодимъ к ним, {иже пришедый вы г
к немꙋ нощїю}[37] (-)[38], единъ сый ѿ нихъ. *е- е мо зı
да законъ наш сꙋдитъ члкꙋ, аще не слы-
шитъ (ѿ него прежде)[39], и разꙋмѣетъ что
творитъ; ѿвѣщаша, и рекоша емꙋ, еда и
ты ѿ галилеа еси; испытай и вижь, ꙗко [пррокъ

ѿ галилеа][40] не приходитъ· И҆ і҆де кождо в
домъ свой, і҆с же и҆де в гору є҆леѡньску, заоу́тра
же пакы {прїиде}[41] в цр҃ковь, и҆ вси людїе и҆дѧ-
ху к немꙋ, и҆ сѣдъ оу҆чаше и҆·

Гл҃а, и҃· за҃, кі·

П

риведоша)[1] же книжницы и҆ фарисее {к не-
му женꙋ въ прелюбодѣанїи}[2] ꙗтꙋ, и҆
(поставиша)[3] ю посредѣ, (и҆) {гл҃аша}[4] к
немꙋ, оу҆чителю. сїа жена ꙗта є҆сть
г мо к / є мо кв (нн҃ѣ)[5] въ прелюбодѣанїи· *в законѣ же намъ
мѡѵсїи повелѣ таковыѧ каменїемъ побивати.
ты {же}[6] что гл҃еши; се же рѣша и҆скꙋшающе
є҆го, да быша и҆мѣли что гл҃ати нань. і҆с же
долꙋ преклонься, прьстѡ̃ писаше на земли. {не
слагаа и҆мъ}[7]. ꙗкоже прилежахꙋ въпрашающе
є мо ѕі є҆го. {въсклоньсѧ}[8] рече к нимъ. *и҆же є҆сть без
грѣха в васъ, преже (връзи кам҃ на ню)[9]· И҆
пакы долꙋ преклоньсѧ писаше на земли. ѻ҆ни
же слышавше, {и҆ совѣстїю ѻ҆бличаеми, и҆схожа-
хꙋ є҆динъ по є҆диномꙋ}[10]· Начѧнше ѿ старецъ,
{до послѣднихъ}[11]· и҆ ѻ҆ста [є҆динъ і҆с]12], и҆ жена
посредѣ сꙋщи. въсклонь же сѧ і҆с, {и҆ ни є҆диного
видѣвъ, точїю женꙋ}[13]· Рече {єй}[14], [гдѣ сꙋть
и҆же важдахꙋ на тѧ][15], никыиже ли тебе ѻ҆сꙋди;
ѻ҆на же рече никтоже г҃и, {ре҃ же єй і҆с}[16]. ни а҆зъ
тебе ѻ҆сꙋждаю. и҆ди, и҆ ѿселѣ ктомꙋ не съ-
грѣшай· за҃, кд·
вы а / ни д / а і҆оа а Пакы (же)[17] и҆мъ (і҆с рече)[18], гл҃а· *азъ є҆смъ свѣтъ
мирꙋ. ходѧй по мнѣ, не и҆мать ходити въ
тмѣ, но и҆мать свѣтъ животныи· Рѣша (же)[19]
є҆мꙋ фарисее. ты ѻ҆ себѣ самъ свѣдѣтелствꙋе-
ши. свѣдѣтельство твоє нѣсть и҆стинно· ѿ-
вы є вѣща і҆с и҆ рече и҆м. (*аще)[20] азъ свѣдѣтельс-
твꙋю ѻ҆ себѣ, и҆стинно є҆сть свѣдѣтельство
моє· ꙗко вѣмъ ѿкꙋдꙋ прїидохъ, и҆ камо и҆-
дꙋ. вы же не вѣсте ѿкꙋдꙋ прихождꙋ [и҆][21] ка-
мо грѧдꙋ· вы по плоти сꙋдите. а҆зъ не сꙋж-
дꙋ никомꙋже и҆ а҆ще сꙋждꙋ (-)[22] а҆зъ, сꙋдъ мой
є мо ѕі / и ді / ма иі / а кри гі / євреѡ і и҆стиней є҆сть· Ꙗко є҆динъ нѣсмь, но а҆зъ и҆
пославый мѧ ѿц҃ь. *и҆ в законѣ же вашемъ
писано є҆сть. ꙗко двою чл҃кꙋ свѣдѣтельство и҆с-
тинно є҆сть· аз є҆смь свѣдѣтельствꙋай ѻ҆ мнѣ
самомъ, и҆ свѣдѣтельствꙋетъ ѻ҆ мнѣ посла-
вый мѧ ѿц҃ь. гл҃ахꙋ (же)[23] є҆мꙋ гдѣ є҆сть ѿц҃ъ
твой; ѿвѣща і҆с. ни мене вѣсте ни ѿц҃а мо-
є҆го. а҆ще мѧ бысте вѣдѣли, и҆ ѿц҃а моєго вѣ-
дали бысте. сїа гл҃ы гл҃а (і҆с), в газодилакїи,
оу҆ча въ цр҃кви. и҆ никтоже не а҃ є҆го, ꙗко не оу҆
бѣ пришелъ часъ є҆го· за҃, л·
Рече (же)[24] (и҆мъ пакы)[25] [і҆с][26]. а҆зъ и҆дꙋ, и҆ в взы-
щете мене, и҆ въ грѣсѣ вашемъ оу҆мрете· Ꙗ-

лилеї! **53** І кожний пішов до свого
дому. **8,1** Ісус же пішов на Оливну
гору. **2** Вдосвіта ж знову прийшов до
церкви, і ввесь народ ішов до Нього, і
сівши, Він їх навчав.

Глава 8, *поч. 28*

3 Привели ж книжники і фарисеї
до нього жінку, схоплену в перелюбі,
і поставили її посередині, **4** і сказали
до Нього: Учителю, ця жінка була мой3. 20
нині схоплена в перелюбі. **5** *В зако- мой5. 22
ні ж нам Мойсей наказав таких поби-
вати камінням. Ти ж що кажеш? **6** Це
ж вони сказали, спокушаючи Його,
щоб мали в чому Його оскаржити.
Ісус же, схилившись додолу, пальцем
писав по землі, **7** не зважаючи на
них. Як настоювали, запитуючи Йо-
го, підвівшись, Він сказав до них:
*Хто у вас є без гріха, хай першим мой5. 17
кине на неї каменем! **8** І знову, схи-
лившись додолу, писав по землі. **9**
Вони ж, почувши, і оскаржувані со-
вістю, виходили один по одному, по-
чавши від старців до останніх. І за-
лишився сам Ісус і жінка, що була
посередині. **10** Ісус же, підвівшись і
не побачивши ані одного, тільки жін-
ку, сказав їй: Де є ті, що тебе оскар-
жували, чи ніхто тебе не засудив? **11**
Вона ж сказала: Ніхто, Господи. Ска-
зав же їй Ісус: Ані Я тебе не засу-
джую. Іди і відтепер більше не гріши.
поч. 29

12 Знову ж сказав їм Ісус, кажучи: вищ. 1
*Я є світло для світу! Хто ходить за ниж. 9
Мною, не буде ходити в темряві, але ів1. 1
має світло життя. **13** Сказали ж Йому
фарисеї: Ти сам про Себе свідчиш,
Твоє свідчення не є правдиве. **14** Від-
повів Ісус і сказав їм: *Якщо Я про вищ. 5
Себе свідчу, моє свідчення є прав-
дивим, бо Я знаю звідки Я прийшов, і
куди іду. **15** Ви ж не знаєте звідки
приходжу і куди іду. Ви судите за
тілом, – Я не суджу нікого. **16** І якщо
Я суджу, – мій суд є правдивим, бо Я мой5. 17
не є сам, але Я і Той, що Мене пос- і 19
лав, – Батько. **17** *І у вашому ж за- мат. 18
коні є написано, що свідчення двох кор1. 13
людей є правдивим. **18** Я є той, що єв. 10
свідчу про Себе самого, і про Мене
свідчить Той, що Мене послав, –
Батько! **19** Говорили ж Йому: Де є
твій Батько? Відповів Ісус: Ви ані
Мене не знаєте, ані мого Батька. Як-
що б ви Мене знали, ви і знали б мо-
го Батька. **20** Ці слова сказав Ісус в
скарбниці, навчаючи в церкві. І ніхто
Його не схопив, бо ще не прийшла
його година. *поч. 30*

21 Сказав же їм знову Ісус: Я іду, і
будете Мене шукати, і помрете у ва-
шому грісі. Куди Я іду, ви не можете

прийти. **22** Говорили, отже, юдеї: Хі-
ба сам Себе вб’є, що каже: Куди Я
іду, ви не можете прийти? **23** І Він
сказав їм: Ви є здолу, Я є згори, ви є
від цього світу, **24** Я не є від цього
світу. Отже, Я вам сказав, що помре-
те у ваших гріхах. Бо якщо не по-
вірите, що Я є, *то* помрете у ваших
гріхах. **25** Говорили ж Йому: Ти хто
є? І сказав їм Ісус: Початок, – як і вам
кажу. **26** Багато маю про вас гово-
рити і судити, але Той, хто Мене пос-
лав, є правдивий, і те, що Я почув від
Нього, це говорю в світі. **27** Не зба-
гнули, отже, що Він їм говорив про
Батька. **28** Сказав же до них Ісус: Ко-
ли піднесете Людського Сина, тоді
збагнете, що Я є і що від себе нічого
не роблю, але як мене навчив мій
Батько, – це говорю. **29** І Той, хто
Мене послав, є зі Мною. Батько не
залишив Мене самим, бо Я завжди
роблю те, що Йому до вподоби. **30**
Як Він це говорив, багато повірило в
Нього. *поч. 31*

31 Говорив же Ісус до тих юдеїв,
що повірили в Нього: Якщо ви буде-
те перебувати у моєму слові, по прав-
ді, будете моїми учнями, **32** і пізнаєте
правду, і правда вас визволить! **33**
Відповіли і сказали Йому: Ми є на-
сіння Авраама, і нікому ніколи не
служили. Як Ти говориш, що станемо
вільними? **34** Відповів їм Ісус: Амінь,
рим. 6 пет2. 2 амінь, кажу вам, *що кожний, хто чи-
нить гріх, є рабом гріха. **35** Раб же не
залишається в хаті навіки, Син зали-
шається навіки. **36** Отже, якщо Син
вас визволить, по правді, будете віль-
ними. **37** Знаю, що ви є Авраамове
насіння, але шукаєте Мене вбити, бо
моє слово не вміщається у вас. **38** Я
говорю те, що бачив у мого Батька, і
ви, отже, чините те, що бачили у
вашого батька. **39** Відповіли і сказали
йому: Батько наш є Авраам. Сказав
їм Ісус: Якщо б ви були Авраамови-
ми дітьми, ви чинили б Авраамові
діла. **40** Нині ж шукаєте вбити Мене
– Чоловіка, що вам сказав правду, те,
що Я чув від Бога. Цього Авраам не
зробив. **41** Ви робите діла вашого
батька! Сказали ж Йому: Ми не на-
родилися від розпусти, маємо одного
батька – Бога! *поч. 32*

42 Сказав же їм Ісус: Якщо Бог
був би вашим батьком, ви б, отже,
Мене любили, бо Я від Бога вийшов і
прийшов. Бо не від Себе Я прийшов,
але Той Мене послав. **43** Чому моєї
мови не розумієте? Адже ви не мо-
жете слухати мого слова. **44** Ви є від
вашого батька – диявола і хочете чи-
нити похоті вашого батька. Він був
душогубцем від початку і не стоїть в
правді, бо в ньому немає правди. Ко-

може а҆́зъ и҆ду̀, вы̀ не мо́жете прїитѝ. Гл҃аху
оу҆̂бо і҆удée, е҆да̀ сѧ (самъ оу҆бїетъ)[27], ꙗ҆́ко гл҃е
ꙗ҆́може а҆́зъ и҆ду̀, вы̀ не мо́жете прїитѝ; и҆ рече
и҆мъ, вы̀ ѿ ни́жнихъ е҆́сте, а҆́зъ ѿ вы́шнихъ
е҆́смь. вы̀ ѿ [ми́ра сегѡ̀][28] е҆́сте. а҆́зъ нѣ́смь ѿ
ми́ра сего. рѣхъ оу҆̂бо ва́мъ, ꙗ҆́ко оу҆̂мрете въ
грѣсѣ́хъ ва́ши҃. а҆́ще бо не и҆́мете вѣ́ры ꙗ҆́ко
а҆́зъ е҆́смь, оу҆̂мрете въ грѣсѣ́хъ ва́шихъ. Гл҃аху
(же)[29] е҆мꙋ̀, ты̀ кто̀ е҆сѝ; (и҆) рече и҆мъ і҆с҃, на-
ча́токъ, {ꙗ҆́ко}[30] и҆ гл҃ю ва҃. мно́га и҆́ма҃ ѡ҆ ва҃
гл҃ати и҆ суди́ти, но посла́вый мѧ̀ и҆́стиненъ
е҆сть. и҆ а҆́зъ ꙗ҆́же слы́шахъ ѿ него, сї́а гл҃ю в̆
мі́рѣ. Не разꙋмѣ́ша (оу҆̂бо) ꙗ҆́ко ѿц҃а и҆мъ гл҃а-
ше. Рече (же)[31] и҆мъ і҆с҃. е҆гда̀ вознесе́те сн҃а чл҃ве-
ческаго, тогда̀ разꙋмѣ́ете, ꙗ҆́ко а҆́зъ е҆́смь, и҆ ѡ҆
себѣ̀ (ничесо́же не творю̀)[32], но ꙗ҆́коже наоу҆чѝ мѧ̀
ѿц҃ъ [мо́й][33] сї́а гл҃ю. и҆ посла́вый мѧ̀ со мно́ю
е҃. Не ѡ҆ста́ви мене е҆ді́ного [ѿц҃ъ][34], ꙗ҆́ко а҆́з оу҆-
го́днаѧ е҆мꙋ̀ (всегда̀ творю̀)[35]. сі́и е҆мꙋ̀ гл҃ющꙋ,
мно́ѕи вѣ́роваша в него. за҃, ла҃.
Гл҃аше (же)[36] і҆с҃, к̆ вѣ́ровавшимъ к немꙋ і҆оу҆де́-
омъ. а҆́ще вы̀ пребꙋ́дете в̆ словесѝ мое́мъ, во-
и҆́стинꙋ оу҆чн҃цы мо́и бꙋ́дете, и҆ разꙋмѣ́ете и҆с-
тинꙋ, і҆ и҆́стина свободи́тъ вы̀. ѿвѣща́ша (и҆
рѣ́ша) е҆мꙋ̀, сѣ́мѧ а҆враа́мле е҆смы, и никомꙋ́же
рабо́тахомъ нико́лиже. ка́ко ты̀ гл҃еши ꙗ҆́ко сво-
бо́дни бꙋ́дете; ѿвѣща̀ и҆мъ і҆с҃. а҆ми́нь а҆ми́нь
гл҃ю ва́мъ, *ꙗ҆́ко всѧ́къ творѧ́й грѣ́хъ, ра́бъ е҆сть грѣхꙋ̀. ра́бъ же не пребыва́е҃ в домꙋ̀ во рим ѕ҃ в҃ петр в҃
вѣ́кы. сн҃ъ пребыва́ет̆ во вѣ́кы. а҆́ще оу҆̂бо сн҃ъ вы̀
свободи́тъ, воистинꙋ свобо́дни бꙋ́дете. вѣ́мъ
ꙗ҆́ко сѣ́мѧ а҆враа́мле е҆́сте, но и҆́щете мене оу҆̂би-
ти, ꙗ҆́ко сло́во моѐ не вмѣща́етсѧ въ вы̂. [ѧ҆́зъ
е҆́же][37] видѣ́хъ оу҆̂ ѿц҃а [мое҆го][38], гл҃ю. и҆ вы̀ оу҆̂бо
е҆́же [видѣ́сте][39] оу҆̂ {ѿц҃а ва́шего, твори́те}[40]. ѿ-
вѣща́ша, и҆ рѣ́ша е҆мꙋ̀. ѿц҃ъ на́шъ а҆враа́мъ
е҃. (Гл҃а)[41] и҆мъ і҆с҃. а҆́ще ча́да а҆враа́млѧ бы́сте
бы́ли, дѣ́ла а҆враа́млѧ бы́сте твори́ли. нн҃ѣ же
и҆́щете менѐ оу҆̂бити чл҃ка и҆́же и҆́стинꙋ ва́мъ
гл҃ахъ, ꙗ҆́же слы́шахъ ѿ б҃а. Сего а҆враа́мъ
нѣ́сть сотвори́лъ. вы̀ твори́те дѣ́ла ѿц҃а ва́-
шего. Рѣ́ша (же)[42] е҆мꙋ̀. мы̀ ѿ любодѣѧ́нїа нѣ́с-
мы рожде́ни, е҆ді́ного ѿц҃а и҆́мамы б҃а. за҃, лв҃.
Рече (же) и҆мъ і҆с҃, а҆́ще б҃ъ ѿц҃ъ ва́шъ бы̂
бы́лъ, люби́ли бы́сте оу҆̂бо мене. а҆́зъ бо ѿ б҃а
и҆зыдо́хъ, и҆ прїидо́хъ. Не ѡ҆ себѣ̀ бо прїидо́хъ,
но то́й мѧ̀ посла̀. почто̀ бесѣ́ды моеа̀ не разꙋ-
мѣ́е҆те; ꙗ҆́ко не мо́жете слы́шати словесѐ мое҆-
го. вы̂ ѿц҃а ва́шего дїа́вола е҆́сте, и҆ по̀хоти
ѿц҃а ва́шего хо́щете твори́ти. ѡ҆́нъ чл҃коуб҃і́и-
ца бѣ̀ и҆скони̇, и҆ во и҆́стинѣ не (стои́тъ)[43],
ꙗ҆́ко нѣ́сть и҆́стины в немъ. е҆гда̀ гл҃етъ лжꙋ̀,

ѿ своихъ глетъ, ꙗко лжъ есть, и ѿцъ (лжи)[44].
Азъ же зане истинꙋ глю, не вѣрꙋете мнѣ. Кто
ѿ васъ ѡбличаетъ мѧ ѡ грѣсѣ; аще ли исти-
іѡа д нꙋ глю, почто вы не вѣрꙋете мнѣ; *иже есть
ѿ ба, глы бжїа послꙋшаетъ. сего ради вы не
послꙋшаете, ꙗко ѿ ба нѣсте. ѿвѣщаша їꙋ-
дее, и рѣшѧ емꙋ. не добрѣ ли {мы глемъ}[45].
ꙗко самарѧнинъ еси ты, и бѣсъ имаши; ѿвѣ-
щà іс. азъ бѣса не имамъ, но чтꙋ ѿца мое-
го, и вы не чтете мене. аз же не ищꙋ славы
моеà, есть ищà и сꙋдѧ. зач, лг.
Аминь аминь глю вамъ. аще кто [слово моè][46]
съблюдетъ, смрти не имать видѣти въ вѣкы.
Рѣша ꙋбо емꙋ жидове. нынѣ разꙋмѣхомъ, ꙗко
бѣсъ имаши. авраамъ ꙋмретъ, и пророцы. и
ты глеши, аще кто слово мое съблюдетъ,
(смрти не имать вкꙋсити)[47] въ вѣкы. Еда
ты болїи еси ѿца нашего авраама, иже ꙋмре;
и пррцы ꙋмроша. кого сѧ самъ ты твори-
ши; ѿвеща іс, аще азъ славлюсѧ самъ, слава
моа ничесоже есть. есть ѿцъ мой славлѧй
мѧ, егоже вы глете, ꙗко бгъ нашъ есть, и
не познасте его. аз же вѣмъ его. и аще рекꙋ
ꙗко не вѣмъ его, бꙋдꙋ подобенъ вамъ ложъ.
но вѣмъ его, и слово его съблюдаю. Авраамъ
ѿцъ вашъ радъ бы былъ, дабы видѣлъ днь
мой. и видѣ и възрадовасѧ. Рѣша (же)[48] їꙋдее
к немꙋ, пѧтидесѧти лѣтъ не ꙋ имаши, и ав-
раама ли еси видѣлъ; рече (же) имъ іс. аминь
аминь глю вамъ, преже даже авраамъ не бысть,
азъ есмь. Взѧша (же)[49] каменїе, да връгꙋтъ
нань, іс же скрысѧ, і изыде из црквe, [про-
шедъ посредѣ ихъ, и мимохождаше тако][50].

Гла, д. зач, лд.

И мимоиды, видѣ члка слѣпа ѿ рождьст-
ва. и въпросишѧ его ꙋченицы его глюще,
равви, кто съгрѣши, сей ли или роди-
телѧ его, да слѣпъ родисѧ; ѿвѣщà
іс, ни сей съгрѣши, ни родителѧ его, но да
ꙗвѧтсѧ дѣла бжїа на немъ. [Ѹнѣ][1] подобаетъ
дѣлати дѣла пославшаго мѧ, доньдеже днь
есть. прїидетъ нощь, егда никтоже можетъ
вы а и и дѣлати. *егда въ мирѣ есмь, свѣтъ есмь ми-
ни аі рꙋ. *Сїа рекъ, плюнꙋ на землю, и сътвори
бренїе ѿ плюновенїа, и помаза (ѡчи бренїемъ)[2]
[слѣпомꙋ][3], и рече емꙋ, иди ꙋмыисѧ въ кꙋпѣ-
ли силоамстѣ. еже сказаетсѧ посланъ. иде (же)[4]
и ꙋмысѧ, и прїиде видѧ. Сосѣди (же)[5], и
иже бѣхꙋ видѣли его прежде, ꙗко [слѣпъ
бѣ][6], глахꙋ. не сей ли есть сѣдѧй и просѧ;
ѡви глахꙋ, ꙗко сей есть, инїи (же) глахꙋ, (ꙗко)[7]

ли говорить неправду, від свого гово-
рить, бо брехуном є і батьком брехні.
45 А тому що Я говорю правду, ви
Мені не вірите. **46** Хто з вас Мене ос-
каржує в грісі? Якщо говорю правду,
чому ви Мені не вірите? **47** *Хто є ів1. 4
від Бога – слухає божі слова, ви задля
цього не слухаєте, бо ви не є від Бо-
га! **48** Відповіли юдеї і сказали Йому:
Чи недобре ми говоримо, що Ти є са-
марянином і маєш біса? **49** Відповів
Ісус: Я біса не маю, але шаную мого
Батька, а ви Мене не шануєте. **50** Я ж
не шукаю моєї слави, є Той, хто шу-
кає і судить. *поч. 33*

51 Амінь, амінь, кажу вам: якщо
хто збереже моє слово, не побачить
смерті навіки! **52** Сказали, отже, Йо-
му жиди: Нині ми пізнали, що маєш
біса. Авраам помер і пророки, а Ти го-
вориш: Якщо хто слово збереже моє,
не скуштує смерті навіки. **53** Чи Ти є
більший від нашого батька Авраама,
який помер? І пророки померли. Ким
Ти Себе самого робиш? **54** Відповів
Ісус: Якщо Я прославляю Себе само-
го, моя слава є нічим, є мій Батько,
що Мене прославляє, про якого ви ка-
жете, що є нашим Богом. **55** І ви Йо-
го не пізнали, Я ж Його знаю. І якщо
скажу, що Його не знаю, буду подіб-
ним до вас брехуном, але знаю Його і
зберігаю його слово. **56** Авраам, ваш
батько, був би радий, щоб побачити
мій день, – і побачив, і зрадів! **57**
Сказали ж до Нього юдеї: П'ятдесят
літ ще не маєш, то чи Ти бачив Ав-
раама? **58** Сказав же до них Ісус: А-
мінь, амінь, кажу вам: скоріше ніж
Авраам був, Я є! **59** Взяли ж каміння,
щоб на Нього кинути, Ісус же сховав-
ся і вийшов з церкви, пройшовши по-
серед них. І так переходив.

Глава 9, *поч. 34*

1 І переходячи, Він побачив чоло-
віка, сліпого від народження. **2** І Йо-
го запитали його учні, кажучи: Равві,
хто згрішив, чи цей або його батьки,
що він народився сліпим? **3** Відповів
Ісус: Ані цей не згрішив, ані його
батьки, але щоб на ньому виявилися
божі діла. **4** Мені треба робити діла
Того, хто Мене послав, поки є день.
Прийде ніч, коли ніхто не зможе ро- вищ. 1
бити. **5** *Коли Я є в світі, Я є світло і 8
для світу. **6** *Сказавши це, плюнув на ниж. 11
землю, і зробив болото зі слини, і по-
мазав болотом очі сліпому, **7** і сказав
йому: Іди вмийся в Силоамській ку-
пелі! – що в перекладі означає посла-
ний. Пішов же він і вмився, і прий-
шов видючим. **8** Сусіди ж і ті, що йо-
го раніше бачили, що він був сліпим,
говорили: Чи цей не є тим, що сидів і
жебрав? **9** Одні говорили, що є цим,
інші ж говорили, що є подібним до

нього. Він же говорив, що: Я є! **10** Говорили ж йому: Як тобі відкрилися очі? **11** Він відповів і сказав: Чоловік, що називається Ісус, зробив болото і помазав мої очі, і сказав мені: Іди до Силоамської купелі і вмийся. Пішовши ж і вмившись, я одержав зір. **12** Сказали ж йому: Хто Він є? Він сказав: Не знаю. **13** Повели ж його до фарисеїв, того, що колись був сліпим. **14** Була ж субота, коли Ісус зробив болото і відкрив йому очі. **15** Знову ж запитували його і фарисеї, як він одержав зір. Він же їм сказав: Він поклав болото мені на очі, і я умився і бачу. **16** Говорили ж деякі з фарисеїв: Цей чоловік не є від Бога, бо не зберігає суботу. Інші говорили: Як може грішний чоловік робити такі знаки? І між ними була незгода. **17** Говорили, отже, знову сліпцеві: Ти що скажеш про Нього, адже Він відкрив твої очі? Він же сказав, що Той є Пророком. **18** Отже, юдеї не повірили про нього, що був сліпим і одержав зір, доки не покликали батьків того, що одержав зір. **19** І запитали їх, кажучи: Чи цей є вашим сином, про якого ви кажете, що він народився сліпим? Отже, як нині бачить? **20** Відповіли ж їм його батьки і сказали: Знаємо, що цей є нашим сином і що народився сліпим. **21** Як же нині бачить, – не знаємо, або хто йому відкрив очі, ми не знаємо. Сам є дорослим, самого запитайте. Хай сам за себе говорить. **22** Це сказали його батьки, бо боялися жидів, бо жиди вже змовилися, щоб, якщо хто визнає Його за Христа, був відлученим від збору. **23** Задля цього його батьки сказали, що є дорослим, самого запитайте. **24** Покликали ж вдруге чоловіка, що був сліпим, і сказали йому: Дай славу Богові! Ми знаємо, що цей Чоловік є грішним. **25** Відповів же він і сказав: Чи Він грішником є – не знаю, одне знаю, що я був сліпим, *а* нині бачу. **26** Сказали ж йому знову: Що він тобі зробив? Як відкрив твої очі? **27** Він їм відповів: Я вже вам сказав – і ви не чули. Що знову хочете чути? Чи і ви хочете стати його учнями? **28** Вони ж йому докорили і йому сказали: Ти є учнем того, ми ж є Мойсеєвими учнями. **29** Ми знаємо, що Бог говорив до Мойсея, *про* цього ж не знаємо, звідки Він є. **30** Відповів чоловік і сказав їм: От це бо є дивним, що ви не знаєте, звідки Він є, а Він відкрив мої очі. **31** Знаємо ж, що Бог грішників не вислуховує, але якщо хто Бога шанує і чинить його волю, того Він вислуховує. **32** Споконвіку не чувано, щоб хтось відкрив очі тому, що народився сліпим. **33** Якщо би цей не був від Бога, не міг би нічо-

подобенъ ему є, он {же}[8] глаше, яко азъ есмь· Глаху (же)[9] ему, како [-][10] (ти ся ѿвръзостѣ)[11] очи; ѿвѣща онъ [и рече. члкъ][12] нарицаемыи Іс, бреніе сътвори, и помаза (очи мои)[13], и рече ми, [-][14] иди в [купѣль силоамлю][15], и умыися. шє (же)[16] и умывся прозрѣ· (-)[17] Рѣша (же) ему, (кто есть)[18]; гла, не вѣмъ· (Ведоша же)[19] его к фарісеѡ, иже бѣ иногда слѣпъ. бѣ же субота [егда][20] (сътвори бреніе)[21] Іс, и ѿвръзе ему очи. паки (же)[22] въпрашаху его и фарісее, како прозрѣ, он же рє и. бреніе положи мнѣ на очи. и умыіся, и вижу· Глаху (же)[23] ѿ фарісеи нѣцыи, нѣсть сіи ѿ Бa члкъ, яко суботу не храни. ови [-][24] глаху, како може члкъ грѣшн сицева знаменіа творити; и распрѧ бѣ в нихъ· (Глаху)[25] убо слѣпцу паки. ты что глеши о немъ, яко ѿвръзе (очи твои)[26]; он же рече яко пркъ є· Не яша убо вѣры іудее о нє, яко (слѣпъ бѣ)[27] и прозрѣ, дондеже възгласиша родитела того прозрѣвшаго· И въпросиша ѧ глюще, сеи ли є снъ ваю· егоже вы глете яко слѣпъ родися, како убо [нынѣ видитъ][28]; ѿвѣщаста [же има][29] родитела его, и рѣста. вѣмы яко сеи есть снъ наю, и яко слѣпъ родися. како же нынѣ видитъ, не вѣмы. или кто ѿвръзе ему очи, мы не вѣмы. [самъ възрастъ имать, самого въпросите, са][30] о себѣ да глетъ· Си рекоста родитела его, яко бояста ся жидовъ. уже бо ся бѣху сложили жидове. да аще кто его исповѣсть Ха, ѿлученъ сонмища да будетъ· Сего ра родитела его рекоста, яко възрастъ имать, самого въпросите· Възгласиша (же)[31] (вторицею члка)[32] иже бѣ слѣпъ, и рѣша ему, дажь славу Бви. мы вѣмы, яко [члкъ сеи][33] грѣшенъ есть. ѿвѣща (же)[34] онъ, (и рече). аще грѣшникъ є, не вѣде. едино вѣмъ, яко слѣпъ (бѣх)[35], нынѣ вижу· Рѣша (же)[36] ему [паки][37]. что сътвори тебѣ· како ѿверзе (очи твои)[38]; ѿвѣща имъ, рекохъ ва уже, и не слышасте; что пакы хощете слышати; еда и вы (учнцы его хощете)[39] быти; {Они же укориша}[40] его, и рѣша (ему). ты учнкъ еси того. мы же моvсеови есмы учнцы. мы вѣмы яко моvсеови гла Бъ. сего же не вѣмы ѿкуду есть· ѿвѣща члкъ, и рече имъ. о семъ бо дивно есть, яко вы не вѣсте ѿкуду есть, и ѿвръзе (очи мои)[41]. вѣмы [же][42], яко грѣшникы Бъ не послушаетъ, но аще кто Бгочтецъ есть, и волю его твори, того послушаетъ. ѿ вѣка нѣсть слышано, яко (кто ѿвръзе)[43] очи слѣпурожену. аще не бы бы сеи

ѿ б҃а, не моглъ бы творити ничесоже· ѿвѣ-
щаша и рѣша ему. въ грѣсѣхъ ты родил-
ся еси весь, и ты ли (ны оучиши)[44]; і изгна-
ша его вонъ· Оуслыша і҃с, яко изгнаша его
вонъ. и обрѣтъ его рече [ему][45]. ты вѣруеши
ли в с҃на [б҃жїя][46]; ѿвѣща онъ, и рече. и кто
есть г҃и, да вѣрую в него; [рече же][47] ему і҃с. и
видѣлъ его еси, и гл҃ѧи с тобою, той е҃· он
же ре҃, вѣрую г҃и. и поклонися ему· за҃, л҃е·
И рече і҃с. на судъ азъ в миръ сей прїидохъ,
да невидящей, видя҃. и видящей, слѣпи бу-
дꙋ. [и][48] слышаша ѿ фарїсей сїя сущїи с н҃и,
и рѣша ему, еда и мы слѣпы есмы; рече (же)
и҃ і҃с. аще бысте слѣпи были, не бысте имѣли
грѣха. н҃нѣ же г҃лете яко видимъ, и грѣхъ
вашъ пребывае҃·

го робити. **34** Вони відповіли і йому сказали: Ти ввесь народився в гріхах, і ти ще нас навчаєш? І вигнали його геть. **35** Почув Ісус, що його вигнали геть, і знайшовши його, сказав йому: Чи ти віриш у Божого Сина? **36** Він відповів і сказав: І хто Він є, Господи, щоб я в Нього повірив? **37** Сказав же йому Ісус: Ти і бачив Його, і Він – Той, хто говорить з тобою, Той є. **38** Він же сказав: Вірю, Господи. – і поклонився Йому. *поч. 35*

39 І сказав Ісус: Я на суд прийшов у цей світ, щоб сліпі бачили і видючі стали сліпими! **40** І почули це *деякі* з фарисеїв, які були з Ним, і сказали Йому: Чи і ми є сліпі? **41** Сказав же їм Ісус: Якщо ви були б сліпими, не мали б ви гріха. Нині ж кажете, що бачимо, і ваш гріх залишається.

Г҃ла, і҃· за҃·

Аминь аминь г҃лю вамъ. не входяй две-
ми въ дворъ овчїи, но прелазя инудѣ,
той тать есть и разбойни҃· а входяй
двеми, пастырь есть овцамъ. сему
дверни҃ ѿверзаетъ, и овця г҃ла его слышатъ. и
своя овця глашаетъ по имени, и изгонитъ
ихъ· (и) егда своя [овця][1] иждепетъ, пред ними
ходитъ, и овця по немъ идутъ, яко вѣ-
дятъ г҃ла его. по чужему же не идутъ, но
бѣжатъ ѿ него, яко не знаютъ чужаго гласа·
Сїю притчу рече имъ і҃с, они же не разумѣша,
что бѣше яже глаше имъ· рече (же)[2] {пакы имъ}[3]
і҃с. аминь аминь г҃лю вамъ, яко аз есмь дверь ов-
цамъ. вси елико и прїиде пре҃же мене, татїе
суть и разбойницы, но не послушаша и овця·
за҃, л҃ѕ·

Глава 10, *поч.*

1 Амінь, амінь, кажу вам: хто дверима не входить до овечої кошари, але перелазить деінде, той є злодій і розбійник, **2** а хто входить дверима, є пастухом для овець. **3** Цьому дверник відкриває, і вівці слухають його голос, і він кличе своїх овець по імені і їх виганяє. **4** І коли вижене своїх овець, ходить перед ними, і вівці за ним ідуть, бо знають його голос. **5** За чужим же не ідуть, але втікають від нього, бо не знають чужого голосу. **6** Цю притчу сказав їм Ісус, вони ж не зрозуміли, що було те, про що Він їм говорив. **7** Сказав же знову їм Ісус: Амінь, амінь, кажу вам, що Я є двері для овець. **8** Всі, скільки їх прийшло переді мною, є злодії і розбійники, але вівці їх не послухали. *поч. 36*

Азъ есмь дверь. мною аще кто внидетъ, сп҃сет-
ся, и внидетъ, і изыдетъ, и пажить обря-
щетъ· Тать не приходитъ, развѣ да оукра-
детъ, и оубїетъ и погубитъ· азъ прїидохъ,
ісаіа м҃ / езе҃ л҃д да животъ имутъ, и лише имуть· *азъ есмь
пастырь добрый. пастырь добрый д҃шу свою по-
лагаетъ за овця· (а) наемникъ і иже нѣсть
пастырь, емуже нѣ суть овця своя, видитъ
волка грядуща, и оставляетъ овця и бѣ-
гаетъ, и волкъ расхититъ ихъ, и распудитъ
[овця][4]. [а наемникъ бѣжитъ][5], яко наемникъ
есть, и нерадй о овця҃. аз есмь пастырь доб-
рый, и знаю моя, и знаютъ мя моя, якоже
знаетъ мя ѿцъ, и аз знаю ѿц҃а, и д҃шу мою
полагаю за овця· І ины овця имамъ, яже нѣ
сутъ ѿ двора сего. и тыя (ми подобаетъ)[6]
езе҃ л҃з привести. и г҃ла мой оуслышатъ, *и будетъ
едино стадо, (и) единъ пастырь· за҃, л҃з·

9 Я є двері! Якщо хто Мною ввійде, спасеться, і ввійде, і вийде, і знайде пашу. **10** Злодій не приходить, хіба щоб украсти, і вбити, і вигубити. Я прийшов, щоб мали життя і мали
по достатку. **11** *Я є дорим пастухом! іс. 40 / єз. 34
Добрий пастух кладе свою душу за овець. **12** А найманий і той, що не є пастухом, якому вівці не є його *власними*, бачить вовка, що іде, і покидає овець, і втікає, і вовк їх хапає і розполохує овець. **13** А найманий втікає, бо він є найманим, і не дбає про овець. **14** Я є добрим пастухом, і знаю моїх, і Мене мої знають, **15** так як Мене знає Батько, і Я знаю Батька, і кладу мою душу за овець. **16** Маю й інші вівці, які не є з цього двору, і тих мені треба привести, і вони почують мій голос, *і буде одне стадо і єз. 37
один пастух. *поч. 37*

17 Задля цього мене Батько любить, бо Я кладу мою душу, щоб її знову взяти. **18** Ніхто не візьме її від
дія. 2 мене, але Я її кладу від себе. *Маю владу її покласти і маю владу знову її взяти. Цю заповідь Я одержав від мого Батька. **19** Знову ж виникла незгода між юдеями за ці слова. **20** Численні ж з них говорили: Він біса має і є безумним, чому Його слухаєте? **21** Інші говорили: Ці слова не є *словами* біснуватого. Чи може біс відкрити очі сліпому? *поч.*

Сего ради мѧ ѿцъ любитъ. ꙗко а҃ (дш҃у мою полагаю)[7], да паки прїиму ю. Никтоже (возметъ)[8] ю ѿ мене, но азъ полагаю ю о себѣ. *Ѡбласть имамъ положити ю, и ѡбласть имамъ паки прїати ю. Сїю заповѣдь прїахъ ѿ ѡ҃ца моего. Распрѧ (же) паки бысть въ їудеехъ за словеса сїа. Гл҃аху же мнози ѿ нихъ, бѣсъ имать, и неистовъ есть, что его послушаете; инїи гл҃аху. сїи гл҃и нѣ суть бѣснующагосѧ. еда (можетъ бѣсъ)[9] слѣпому ѡчи ѿверѣсти. зач. дѣа҃ в

мак1. 4 **22** *Було ж тоді обновлення в Єрусалимі і була зима. **23** І ходив Ісус у церкві – у Соломоновому притворі. **24** Оточили ж Його юдеї і говорили Йому: Доки держатимеш наші душі? Якщо ти є Христом, – скажи нам, не відтягуючи! **25** Відповів їм Ісус: Я вам сказав – і ви не вірите. Діла, які Я чиню в ім'я мого Батька, ті свідчать про Мене. **26** Але ви не вірите, бо ви не є з моїх овець, **27** так як Я вам сказав. *поч. 38*

Мої вівці слухають мій голос, і Я їх знаю, і вони ідуть за Мною, **28** і Я дам їм вічне життя, і не згинуть повік, і ніхто їх не вихопить з моїх рук. **29** Мій Батько, який Мені *їх* дав, є найбільшим від всіх, і ніхто не може їх вихопити з руки мого Батька. **30** Я і Батько – Ми є одне! **31** Взяли ж знову юдеї каміння, щоб Його побити. **32** Відповів їм Ісус: Я вам показав багато добрих діл від мого Батька, за яке з цих діл кидаєте на Мене камінням? **33** Відповіли Йому юдеї, кажучи: За добре діло камінням не кидаємо на Тебе, але за хулу, що Ти, будучи людиною, робиш Себе Богом! **34** Відповів їм Ісус: Чи не є написано
пс. 81 у вашому законі: *Я сказав – ви є богами! **35** Якщо богами Він назвав тих, до яких було боже слово, – а Писання не можна знищити, **36** – *то* до Того, кого Батько освятив і послав у світ, ви говорите, що: Хулу говориш, – тому що Я сказав, що Я є Божим Сином? **37** Якщо Я не роблю діла мого Батька, не вірте Мені. **38** Якщо ж роблю, хоч і Мені не вірите, вірте моїм ділам, щоб ви зрозуміли і повірили, що в Мені Батько, а Я – в Ньому. *поч.*

*Быша [же][10] тогда ѡбновленїа въ їерлимѣхъ, [и зима][11] бѣ. и хожаше і҃с в црькви, въ притворѣ соломони. ѡбыдоша (же)[12] его иудее, и гл҃аху ему. доколѣ (дш҃а)[13] наша вземлеши; аще ты еси х҃с, рцы намъ не ѡбинуѧсѧ. ѿвѣща имъ і҃с, рѣхъ вамъ, и не вѣруете. дѣла ꙗже азъ творю ѡ имени ѿ҃ца моего, та свѣдѣтельствуютъ ѡ мнѣ. но вы не вѣруете, нѣсте бо ѿ ѡвецъ моихъ, [ꙗкоже рѣхъ вамъ][14]. зач., ли. и҆ мака҃ д

Ѡвцѧ моа гласа моего слушаютъ, и азъ знаю ихъ, и по мнѣ грѧдутъ, и азъ [животъ вѣчныи дамъ имъ][15], и не погибнутъ въ вѣки, и не въсхититъ (ихъ никтоже)[16] ѿ руки моеа. ѿцъ мой иже дасть мнѣ, (болїи всѣхъ)[17] есть, и никтоже можетъ въсхитити (ихъ) ѿ руки ѿ҃ца [моего][18]. Азъ и ѿцъ едино есвѣ. Взѧша (же) (каменїе паки)[19] иудее, да побїютъ его. ѿвѣща имъ і҃с. многа [добра дѣла ꙗвихъ вамъ][20] ѿ ѡ҃ца [моего][21], за кое ихъ дѣло [каменїе мещете на мѧ][22]; ѿвѣщаша ему иудее [гл҃юще][23]. ѡ добрѣ дѣлѣ каменїе не мещемъ на тѧ, но ѡ хулѣ. ꙗко ты чл҃къ сый, твориши себе б҃а. ѿвѣща имъ і҃с, нѣсть ли писано в законѣ вашемъ.
(-)[24] *азъ рѣхъ, бози есте; аще ѡны рече богы, ѱало па
к нимъже слово бж҃їе бысть, и не можетъ разоритисѧ писанїе, егоже ѿцъ ст҃и, и посла в миръ. вы гл҃ете, ꙗко хулу гл҃еши, зане рѣхъ (ꙗко) сн҃ъ бж҃їи есмь; аще не творю дѣла ѿ҃ца моего, не имѣте ми вѣры. аще ли творю, аще и мнѣ не вѣруете, дѣломъ (моимъ) вѣруите, да разумѣете и вѣруете, ꙗко въ мнѣ ѿцъ, и азъ в [немъ][25]. зач.,

39 І шукали, отже, знову Його схопити, і Він вийшов з їхніх рук **40** і знову пішов на другий бік Йордану, на місце, де Іван скоріше хрестив, і там залишився. **41** І численні прийшли до Нього і говорили, що Іван, отже, не зробив ані одного знака, все ж, що Іван сказав про Цього, було правдою. **42** І там багато повірило в Нього.

{І искаху}[26] убо паки ꙗти его. і изыде ѿ рукъ ихъ, і иде паки на онъ п҃о іѡрдана, на мѣсто идѣже бѣ іѡан прежде кр҃тѧ, и пребысть ту. И мнози прїидоша к нему, и гл҃аху, ꙗко іѡаннъ убо ѕнаменїа не сътвори ни единого. вса же елика рече іѡан ѡ семъ, истина бѣ. и мнози вѣроваша в него ту.

Гл҃а, аі· за҃, лд҃·

мѳ҃а кѕ Бѣ же нѣкто болѧ лаза̑ ѿ виданїѧ, ѿ
мр҃а ді весѝ марїины и̂ ма́ѳы сестры̀ е̂ѧ̀· *Бѣ
нж҃ ві же марїа пома́завшїа г҃а мі́ромъ, и̂ ѿ-
тéрши но́зѣ е̂го власы своими, е̂ѧже
бра́тъ ла́зарь болѧ́ше· Посла́стѣ оу̂бо сестрѣ к
немꙋ гл҃юще. г҃и, се е̂гоже лю́биши, боли́тъ·
Слы́шав же і҃с, рече. сїа болѣзнь, нѣсть къ
смр҃ти, но̂ ѡ̂ сла́вѣ бж҃їи да просла́витсѧ сн҃ъ
бж҃їи е̂ѧ̀ ради· Люблѧше же і҃с ма́ѳꙋ, и̂ сестрꙋ
е̂ѧ̀. и̂ ла́зарѧ· Е̂гда (же)[1] оу̂слы́ша ꙗ̂ко бо-
ли́тъ. тогда̀ пребы́сть на немже бѣ мѣ́стѣ,
два̑ дн҃и· Пото́м же (гл҃а)[2] оу̂чн҃комъ. и̂демъ
въ і̂ю̂де́ю па́ки· (Гл҃ашѧ)[3] е̂мꙋ оу̂чн҃цы̀. ра́вви,
нн҃ѣ и̂ска́хꙋ тебѐ ка́менїе̑ побити і̂ю̂де́е, и̂ па-
ки ли и̂деши та́мо; ѿвѣща і҃с, не два̑ ли на́-
десѧте часа̀ е̂ста во́ дн҃е; а̂ще кто̑ хо́дитъ
во́ дн҃е, не потѝкнетсѧ, ꙗ̂ко свѣтъ ми́ра сего
ви́дитъ· А̂ще же кто̑ хо́дитъ в нощи, потъ-
кнетсѧ, ꙗ̂ко (нѣсть свѣта)[4] в немъ· Сїа
рече, и̂ по семъ (гл҃а)[5] и̂мъ, ла́зарь дрꙋгъ нашь
оу̂спе. но и̂дꙋ̀ да возбꙋжꙋ̀ е̂го· Рѣшѧ (же)[6] оу̂-
чн҃цы е̂го. г҃и, а̂ще оу̂спе, сп҃сенъ бꙋдетъ· Рече
же і҃с. ѡ̂ смр҃ти е̂го· ѻ̂ни же мнѣшѧ, ꙗ̂ко ѡ̂
оу̂спе́нїи сн҃а гл҃етъ· Тогда (-)[7] рече и̂мъ і҃с не
ѡ̂бинꙋѧсѧ, ла́зарь оу̂мре̑, и̂ радꙋюсѧ васъ, ра-
ди, да вѣ́рꙋете, ꙗ̂ко не бѣхъ тамо, но̂ и̂-
демъ к немꙋ· Рече (же)[8] дома, гл҃емыи близ-
не́цъ, оу̂чн҃комъ. и̂демъ и̂ мы, да оу̂мремъ с
ни́мъ· Пришедъ (же)[9] і҃с, ѡ̂брѣте е̂го [четы́ри
дн҃и оу̂же][10] и̂мꙋща въ гробѣ· Бѣ же виданїа
близъ і̂ер҃лима. ꙗ̂ко стадїи пѧтьнадесѧ̑. (и̂)
мно́зи (-)[11] ѿ і̂ю̂деи бѧхꙋ пришлѝ к ма́ѳѣ и̂
марїи, да оу̂тѣшѧтъ и̂хъ ѡ̂ бра́тѣ [е̂ю̀][12].
Ѳа́ѳа (же)[13] е̂гда оу̂слыша ꙗ̂ко і҃с грѧдетъ,
срѣте е̂го. марїа же до́ма сѣдѧше· Рече (же)[14]
ма́ѳа къ і҃сꙋ. г҃и, а̂ще бы здѣ̑ былъ, {не бы
бра́тъ мо́и оу̂мерлъ}[15]. но̂ и̂ нн҃ѣ вѣ̑, ꙗ̂ко е̂ли́-
ка а̂́ще про́сиши ѿ б҃а. да́стъ тебѣ б҃ъ. (гл҃а)[16]
е́и̂ і҃с, воскр҃снетъ бра̑ твои̂· (Гл҃а)[17] е̂мꙋ ма́ѳа.
вѣ́мъ ꙗ̂ко воскр҃снетъ въ воскресенїе в послѣднїи
дн҃ь· Рече {же}[18] е́и̂ і҃с. а̂зъ е̂смь воскресе́нїе и̂ жи-
во́тъ· вѣрꙋаи̂ в мѧ, а̂ще и̂ оу̂мретъ, ѻ̂жи-
вы҃ ѕ ветъ. *и̂ всѧ̑ живы́и̂, и̂ вѣрꙋѧ в мѧ, не оу̂м-
ре̑ въ вѣкы· Е̂млеши ли вѣрꙋ семꙋ; (гл҃а)[19]
е̂мꙋ, е̂и̂ г҃и. а̂зъ вѣровахъ, ꙗ̂ко ты е̂си х҃с сн҃ъ
бж҃їи, и̂же в ми́ръ грѧдыи· И̂ сїа ре́кши, и̂де,
и̂ пригласѝ марїю сестрꙋ свою таи̂ ре́кши. оу̂-
чи́тель пришéлъ е̂сть, и̂ глашае̑ тѧ· Ѻ̂на́же
ꙗ̂ко оу̂слы́ша, въста̀ ско́ро и̂ і̂де к немꙋ. не оу̂-
же бо бѣ пришелъ і҃с в ве́сь, но̂ бѣ [-][20] на

Глава 11, *поч. 39*

1 Був же якийсь хворий Лазар з
Витанії, з села Марії і Марти, її сес-
три. **2** *Марія ж була та, що помазала мат. 26
Господа миром і обтерла його ноги мар. 14
своїм волоссям, якої брат Лазар нез- ниж. 12
дужав. **3** Отже, сестри послали до
Нього, кажучи: Господи, ось той, ко-
го ти любиш, хворіє. **4** Почувши ж, І-
сус сказав: Ця недуга не є на смерть,
але на божу славу, щоб Божий Син
прославився через неї! **5** Любив же
Ісус Марту, і її сестру, і Лазаря. **6** Ко-
ли ж почув, що він хворіє, тоді зали-
шився на місці, в якому був, два дні.
7 Потім же сказав учням: Ідім знову в
Юдею! **8** Сказали Йому учні: Равві,
нині юдеї шукали Тебе побити камін-
ням, і чи знову туди підеш? **9** Відпо-
вів Ісус: Чи не дванадцять години є в
дні? Якщо хто ходить вдень, не спо-
тикнеться, бо бачить світло цього сві-
ту, **10** якщо ж хто ходить уночі, спо-
тикнеться, бо в ньому немає світла!
11 Це Він сказав. І після цього сказав
їм: Лазар, наш друг, заснув, але іду,
щоб його збудити. **12** Сказали ж його
учні: Господи, якщо він заснув, спа-
сеться. **13** Сказав же Ісус про його
смерть, вони ж думали, що Він гово-
рить про спання сну. **14** Тоді Ісус їм
явно сказав: Лазар помер. **15** І радію
задля вас, щоб ви повірили, бо Я не
був там, але ідім до нього. **16** Сказав
же учням Тома, що називається Близ-
нюк: Ідім і ми, щоб умерти з Ним! **17**
Прийшоши ж, Ісус знайшов, що він
вже був у гробі дні чотири. **18** Вита-
нія ж була близько Єрусалиму, яки-
хось п’ятнадцять стадій, **19** і багато з
юдеїв були прийшли до Марти і Ма-
рії, щоб їх потішити по їх братові. **20**
Марта ж, коли почула, що іде Ісус,
Його зустріла, а Марія сиділа вдома.
21 Сказала ж Марта до Ісуса: Госпо-
ди, якщо б Ти був тут, мій брат не
помер би, **22** але і нині знаю, що те,
що тільки попросиш в Бога, Бог тобі
дасть. **23** Сказав їй Ісус: Твій брат
воскресне! **24** Сказала Йому Марта:
Знаю, що воскресне в воскресінні, в
останньому дні. **25** Сказав же їй Ісус:
Я є воскресіння і життя. Хто вірить в
Мене, хоч і помре, оживе. **26** *І кож- вищ. 6
ний, хто живе і вірить в Мене, не
помре повік. Чи ти в це віриш? **27**
Сказала Йому: Так, Господи, я пові-
рила, що Ти є Христос, Син Божий,
що приходить у світ. **28** І сказавши
це, пішла і покликала свою сестру
Марію, потайки сказавши: Учитель
прийшов і тебе кличе. **29** Вона ж, як
почула, швидко встала і пішла до
Нього. **30** Адже Ісус ще не прийшов
був до села, але був на місці, де Його
зустріла Марта **31** Юдеї ж, отже, які

були з нею в хаті і її потішали, побачивши Марію, що вона швидко встала і вийшла, пішли за нею, кажучи, що іде на гріб, щоб там поплакати. **32**
Марія ж, як прийшла, де був Ісус, побачивши Його, впала Йому до ніг, кажучи Йому: Господи, якщо б Ти тут був, мій брат не помер би! **33** Ісус же,
як побачив її, що плакала, і що плакали ті юдеї, що з нею прийшли, розжалобився духом і Сам зворушився. **34**
І сказав: Де ви його поклали? Вони йому сказали: Господи, прийди і поглянь. **35** Просльозився Ісус. **36** Отже, жиди говорили: Дивись, як Він
вищ. 9 його любив! **37** *Деякі ж з них сказали: Чи не міг Цей, що відкрив очі сліпому, зробити так, щоб і цей не помер? **38** Ісус же, знову розжалоблюючись в собі, прийшов до гробу. Була ж печера, і на ній лежав камінь.
39 Сказав Ісус: Заберіть камінь. Сказала йому сестра померлого Марта: Господи, вже смердить, бо *йому* є чотири дні. **40** Сказав їй Ісус: Чи Я не сказав тобі, що, якщо віриш, побачиш божу славу? **41** Взяли ж камінь *з місця*, де лежав померлий. Ісус же, підвівши вгору очі, сказав: Батьку, віддаю Тобі хвалу, тому що Ти Мене вислухав. **42** Я ж знав, що Ти завжди Мене вислухуєш, але задля юрби, що стоїть довкола, Я сказав, щоб вони повірили, що Ти мене послав. **43** І
сказавши це, Він закликав великим голосом: Лазаре, виходи! **44** І вийшов
померлий з обв'язаними руками і ногами крайкою, і своїм лицем, обв'язаним хусткою. Сказав їм Ісус: Розв'яжіть його і пустіть, щоб ішов.
45 Численні, отже, з юдеїв, що прийшли до Марії і побачили, що зробив Ісус, повірили в Нього. **46** Деякі ж з
них пішли до фарисеїв і сказали їм, що Ісус зробив. *поч. 40*

47 Отже, архиєреї і фарисеї зібрали раду і говорили: Що нам зробити, бо цей чоловік робить багато знаків?
48 Якщо Його так залишимо, всі в Нього повірять; і прийдуть римляни, і візьмуть місце і наш народ. **49** Якийсь же один з них, Каяфа, що того року був архиєреєм, сказав їм: Ви ні-
ниж. 18 чого не знаєте **50** *ані не думаєте, що нам є краще, щоб одна людина померла за народ, а не ввесь народ згинув. **51** Цього ж він від себе не сказав, але будучи архиєреєм того року, пророкував, що Ісус мав умерти за народ, **52** і не тільки за народ, але щоб і розсіяних божих дітей зібрати в одне.
мат. 21 **53** *Від того ж дня вони змовилися, щоб Його вбити. **54** Ісус же більше явно не ходив між юдеями, але пішов звідти в околицю біля пустині, до міста, що називається Єфрем, і там ходив зі своїми учнями. **55** Була ж

мѣстѣ идѣже срѣте его марѳа. Іюдее (же) оу-
бо сущіи с нею в дому и оутѣшающе ю. ви-
дѣвше марію яко скоро въста и ізыде, по неи
идоша, [гл҃юще][21], яко идеть на гробъ да пла-
четъ тамо. Марія (же)[22] яко пріиде идѣже
бѣ іс҃, видѣвши его, паде ему на ногу, гл҃юще
ему. г҃и, аще бы былъ здѣ, не бы (оумерлъ
мои)[23] братъ. Іс҃ (же)[24] яко видѣ ю плачющу-
ся, и пришедшая с нею іюдея плачющуся, за-
прѣти духу, и возмутися самъ, и ре҃, гдѣ по-
ложисте его. Глаша ему. г҃и, пріиди и виждь.
прослезися іс҃. Глаху оубо жидове, виждь како
любляше его. *Нѣцыи же ѿ нихъ рѣша, не бѣ҃ ді
можаше ли сеи ѿверзыи очи слѣпому, сътво-
рити да и сеи не оумретъ; іс҃ (же)[25] паки
прѣтя в себѣ (пріиде)[26] къ гробу. Бѣ же
пещера, и камень лежаше на неи. (Гл҃а)[27] іс҃, воз-
мѣте камень. (Гл҃а)[28] ему сестра оумершаго мар-
ѳа. г҃и, оуже смердитъ, четверодневен бо есть.
(Гл҃а)[29] еи іс҃, не рѣ҃ ли ти яко аще вѣруеши,
оузриши славу бж҃ію; взяша (же)[30] камень [и-
дѣже бѣ оумерыи лежа][31]. Іс҃ же (возведъ)[32] очи
горѣ, (-)[33] ре҃, ѿч҃е. хвалу тебѣ въздаю, яко оус-
лыша мя. аз же видѣхъ яко всегда мя пос-
лушаеши, но народа ради стоящаго окрестъ
рѣхъ, да вѣру имутъ яко ты мя посла. И
сія ре҃, гласомъ велико възва. лазаре гряди вонъ.
[и][34] изыде оумерыи обязан (рукама и нога-
ма)[35] оукроемъ, и лице его оубрусомъ обязано.
(гл҃а)[36] имъ іс҃. разрѣшите его, и оставите [-][37]
ити. Мнози оубо ѿ іоудеи пришедшеи к маріи,
и видѣвше яже сътвори (іс҃), вѣроваша вонь.
Нѣцыи же ѿ нихъ идоша к фарісеомъ, и ре-
коша имъ яже сътвори іс҃. за҃, м҃.
Събраша оубо архіерее и фарісее сонмъ, и
гл҃аху, что сътворимъ. яко (ч҃лкъ сеи)[38] [мно-
га знаменія творитъ][39]; аще оставимъ его
тако, вси вѣруютъ в него. и пріидутъ рим-
ляне, и възмутъ (-)[40] мѣсто и языкъ
(нашъ). Единъ же нѣкто ѿ нихъ, каиафа,
архіереи сыи лѣту тому, рече имъ. вы не вѣсте
ничесоже *ни помышляете, яко оуне есть нӣ ні
[намъ][41], да единъ ч҃лкъ оумретъ за люди, а не
весь языкъ погибнетъ. сего же о себѣ не рече, но
архіереи сыи лѣту тому, проре҃, яко хотяше
іс҃ оумрети за люди. и не (токмо за люди)[42]. но
да и чада бж҃ія расточеная съберетъ въ еди-
но. *ѿ того (же)[43] дн҃е съвѣщаша да оубі- ма҃ ка
ютъ его. Іс҃ (же)[44] ктому не явѣ хождаше въ
іоудеехъ, но иде ѿтуду въ страну близъ
пустыня, въ ефремъ нарицаемыи градъ, и ту
[хождаше][45] съ [оученикы своими][46]. Бѣ же близъ

па́сха і҆ꙋде́йска, и҆ взыдо́ша мно́зи въ і҆ер҃лим ѿ
стра́нъ пре́жде па́схы да ѻ҆чи́стѧтсѧ. И҆ска́хꙋ
ѹ҆бо і҆с҃а, и҆ гл҃ахꙋ к себѣ в цр҃кви стоѧ́ще. что
мни́тсѧ ва́мъ, ꙗ҆́ко не и҆́мать ли прїити в
пра́здникъ; да́ша (ѹ҆бо)[47] а҆рхїере́е и҆ фарїсе́е за-
повѣдь. да а҆́ще кто ѡ҆щꙋ́титъ є҆го гдѣ бꙋ-
детъ, повѣ́сть, ꙗ҆́ко да и҆́мꙋ є҆го.

Гл҃а, в҃і. за҃, м҃а.

м҃а і҃s м҃а д҃і вѣ҃ а҃і І҆с (*же)[1] пре́жде шести́хъ дні́и па́схы, прї-
и҆де въ видані́ю, и҆дѣ́же бѣ ла́заръ [ѹ҆-
ме́рый][2], є҆го́же въскрѣ́си ѿ мр҃твы́х. Съ-
твори́ша (же)[3] є҆мꙋ́ вече́рю тꙋ. и҆ ма́рда
слꙋжа́ше. ла́заръ же є҆ди́нъ бѣ ѿ възлежа́щихъ
с ни́мъ. Марі́а (же)[4] прїе́мши ли́трꙋ мѵ́ра, нар-
да пистікы, многоцѣ́нны, пома́за но́зѣ і҆с҃овѣ,
и҆ ѡ҆тре власы̀ свои́ми нозѣ є҆го, хра́мина же и҆с-
пла́нисѧ ѿ вонѧ масти (бл҃гово́нныѧ). (Гл҃а)[5] же
[є҆ди́нъ ѿ ѹ҆чн҃къ є҆го, і҆ꙋда сі́моновъ и҆скарїо́тъ-
скі́и][6], и҆́же хотѧ́ше є҆го преда́ти. чесо ра́ди (мѵ́ро
се)[7] не продано бысть на три́хъ стѣхъ пѣ-
нѧзь, и҆ дано̀ ни́щимъ; (Се же рече)[8], не ꙗ҆́ко ѡ҆
ни́щихъ печа́шесѧ, но ꙗ҆́ко та́ть бѣ. и҆ ковчежецъ
(и҆мѣ́аше. и҆)[9] вмѣта́емааноша́ше. Рече (же)[10]
і҆с҃, (не дѣите)[11] ѥ҆̀, да в дн҃ь погребені́а моего
съблю́детъ е҆. Ни́щаа бо всегда̀ и҆́мате с со-
бо́ю, мене же не всегда и҆́мате. Разꙋмѣ (же)[12]
наро́д мно́гъ ѿ і҆ꙋде́й ꙗ҆́ко тꙋ є҆. и҆ прїидо́ша,
не і҆с҃а ра́ди то́кмо, но да и҆ ла́заря ви́дѧтъ,
є҆го́ въскрѣ́си ѿ мр҃твыхъ. Съвѣща́ша же а҆рхї-
ере́е, да и҆ ла́заря ѹ҆бїю́тъ, ꙗ҆́ко мно́зи є҆го ра́ди
и҆дѧхꙋ ѿ і҆ꙋде́й, и҆ вѣровахꙋ въ і҆с҃а. Въ ѹ҆трѣи
(же) дн҃ь, наро́д мно́гъ пришедый в праздникъ,
м҃а к҃а м҃а а҃і слы́шавше ꙗ҆́ко (і҆с҃ градетъ)[13] въ і҆ер҃лимъ, *прїа́-
ша ва́ие ѿ фꙋникъ, і҆ и҆зыдо́ша въ срѣтені́е
є҆мꙋ́, и҆ зва́хꙋ {гл҃юще}[14]. ѡ҆са́нна, бл҃венъ грады́и
л҃ꙋ д҃і въ и҆́мѧ гн҃е, [-][15] цр҃ь і҆и҃левъ. *ѡ҆брѣ́тъ же і҆с҃
ѡ҆слѧ̀, всѣде на не. ꙗ҆́коже є҆сть пи́сано. *не бо́и-
зах҃ д҃ і҆саі҆а в҃б м҃а к҃а сѧ дщи сїо́нѧ, се цр҃ь твой градетъ, сѣдѧ̀ на
жребѧти ѡ҆сли. сих [же][16] не разꙋмѣша [ѹ҆че-
ницы є҆го][17] пре́же, но є҆гда просла́висѧ і҆с҃. тогда̀
помѧнꙋша, ꙗ҆́ко сі́а бѣша ѡ҆ не́мъ пи́сана,
и҆ сі́а сътвори́ша є҆мꙋ. Свѣдѣтельствоваше
(же)[18] наро́дъ и҆́же бѣ пре́же с ни́мъ є҆гда ла́за-
рѧ възгласи ѿ гроба, и҆ въскрѣси є҆го ѿ мр҃т-
выхъ. Сего ра́ди и҆ срѣте є҆го наро́дъ, ꙗ҆́ко слы́-
шаша {є҆го сі́е}[19] сътво́рша зна́менїе. за҃, м҃в.
Фарісе́е (же)[20] рѣша к себѣ. ви́дите, ꙗ҆́ко ни-
ка́ѧ же по́лза є҆сть; се мі́ръ по не́мъ и҆́детъ.
Бѣхꙋ же (нѣцїи е҆ллини)[21] ѿ вше́дшихъ да по-
клонѧтсѧ въ пра́здникъ. Сі́и ѹ҆бо приствпи-
ша к фили́ппꙋ, и҆́же бѣ ѿ видсаиды галилей-

близько юдейська Пасха, і численні пішли до Єрусалиму з околиць перед Пасхою, щоб очиститись. **56** Шукали, отже, Ісуса і говорили до себе, стоячи в церкві: Як вам здається, чи не прийде на празник? **57** Отже, архиєреї і фарисеї дали наказ, щоб якщо хто довідається про Нього, де він є, щоб сказав, щоб Його схопити.

Глава 12, *поч. 41*

1 Ісус *же шість днів перед Пас- мат. 26
хою прийшов до Витанії, де був по- мар. 14
мерлий Лазар, якого Він воскресив з вищ. 11
мертвих. **2** Зробили ж Йому там вечерю, і Марта служила, а Лазар був одним з тих, що лежали з Ним. **3** Марія ж, взявши літру мира *зі* щирого дорогоцінного нарду, помазала ноги Ісуса і обтерла своїм волоссям Його ноги, дім же наповнився запахом запашної мазі. **4** Сказав же один з його учнів, Юда Симонів, Іскаріотський, який мав Його видати: **5** Задля чого не продано це миро за триста пінязів і не дано бідним? **6** Це ж він сказав, не тому, що журився про бідних, але тому що був злодієм, і мав калитку, і носив те, що кидали. **7** Сказав же Ісус: Облиште її, щоб його зберегла на день мого похорону. **8** Адже бідних завжди маєте з собою, Мене ж не завжди маєте. **9** Довідалась же велика юрба юдеїв, що Він тут є, і прийшли не тільки задля Ісуса, але щоб побачити і Лазаря, якого Він воскресив з мертвих. **10** Змовились же архиєреї, щоб і Лазаря вбити, **11** бо численні через нього відходили від юдеїв і вірили в Ісуса. **12** На другий же день велика юрба, що прийшла на празник, почувши, що Ісус іде до Єруса- мат. 21
лиму, **13** *взяла віття з пальм і вий- мар. 11
шла Йому назустріч. І вони кликали, кажучи: Осанна! Благословенний, хто іде в господнє ім'я! Цар Ізраїлю! **14**
*Знайшовши ж осля, Ісус сів на ньо- лук. 19
го, так як є написано: **15** *Не бійся сі- зах. 9
онська дочко! Ось іде твій Цар, си- іс. 62
дячи на жереб'яті ослиці. мат. 21
16 Цього ж раніше не зрозуміли його учні, але коли Ісус прославився, тоді згадали, що це було написане про Нього, і це йому зробили. **17** Свідчила ж юрба, яка раніше була з Ним, коли Він викликав Лазаря з гробу і воскресив його з мертвих. **18** Задля цього і зустріла Його юрба, бо почули, що Він зробив цей знак. *поч. 42*

19 Фарисеї ж сказали до себе: Дивіться, що ніякої користі немає. Ось світ за Ним іде. **20** Були ж греками деякі з тих, що прийшли, щоб поклонитися на празник. **21** Ці, отже, приступили до Филипа, що був з Витсаїди Галилейської, і благали його, кажучи:

Пане, хочемо бачити Ісуса. **22** Прий-
шов Филип і сказав Андрієві, і знову
Андрій і Филип сказали Ісусові: **23**
Ісус же відповів їм, кажучи: Прий-
шов час, щоб Людський Син прос-
лавився. *поч.*
24 Амінь, амінь, кажу вам: якщо
пшеничне зерно, впавши на землю,
не вмре, воно саме залишається, якщо
мат. 10 ж умре, зробить великий плід. *поч.*
мар. 8 **25** *Хто любить свою душу, погу-
лук. 9 бить її, і хто ненавидить свою душу в
і 17 цьому світі, збереже її на вічне жит-
ниж. 17 тя. **26** *Якщо хто Мені служить, хай
іде вслід за Мною, і де Я є, там і мій
слуга буде. І якщо хто Мені служить,
його пошанує мій Батько. **27** Нині моя
душа розхвилювалась. І що скажу?
Батьку, спаси Мене від цієї години.
Але задля цього Я прийшов на цю го-
дину. *поч.*
28 Батьку, прослав твоє ім'я!
Прийшов же голос з неба: І Я про-
славив і знову прославлю! **29** Юрба
ж, що стояла, почувши, говорила:
Грім був. Інші казали: Ангел до Ньо-
го говорив. **30** Відповів Ісус і сказав:
Не задля Мене був цей голос, але за-
для юрби. **31** Нині є суд цьому сві-
тові, нині князь цього світу буде виг-
вищ. 3 наний геть. **32** *І якщо Я буду підне-
сений з землі, все притягну до Себе.
33 Це ж Він говорив, зазначуючи, я-
кою смертю хотів умерти. **34** Відпо-
пс. 88 віла Йому юрба: *Ми чули з Закону,
іс. 40 що Христос перебуває навіки. І як Ти
говориш: Треба, щоб Людський Син
піднявся? Хто є цей Людський Син?
35 Сказав же їм Ісус: Ще трохи часу
у вас є світло. Ходіть, поки маєте сві-
тло, щоб вас не огорнула темрява. І
хто ходить в темряві, не знає куди
іде. *поч. 43*
36 Поки маєте світло, вірте в світ-
ло, щоб ви були синами світла! Це
сказав Ісус і, відійшовши, сховався
від них. **37** Хоч Він перед ними зро-
бив стільки знаків, вони не вірили в
Нього, **38** щоб збулося слово пророка
іс. 53 Ісаї, яке він сказав: *Господи, хто по-
рим. 10 вірив нашому слухові? І господня
правиця кому відкрилася? **39** Задля
іс. 6 цього не могли вірити, бо знову ска-
мат. 13 зав Ісая: **40** *Він засліпив їхні очі і
мар. 4 скам'янив їх серця, щоб вони не ба-
лук. 8 чили очима ані не розуміли серцем, і
дія. 28 *не* навернулись, і Я їх *не* оздоровив!
рим. 11 **41** Це сказав Ісая, коли побачив його
славу і заговорив про нього. **42** Одна-
че, отже, і багато з князів повірили в
Нього, але через фарисеїв не призна-
вались, щоб не були вигнані зі зборів,
вищ. 5 **43** *бо полюбили радше людську сла-
ву, ніж божу славу. **44** Ісус же заклик-
кав і сказав: Хто вірить в Мене, не ві-
рить в Мене, але в Того, хто Мене
послав! **45** І хто Мене бачить, бачить

скїа, и молахꙋ его глюща. ги, хощемъ ісა
видѣти· (Прїиде)[22] филиппъ, и (гла)[23] андрео-
ви. [и пакы андреа и филиппъ][24] (гласта)[25]
ісови. іс же [отвѣща][26] има гла. прїиде часъ,
да прославится снъ члчскїи· за
Аминь аминь глю вамъ. аще зерно пшенично
па на земли не оумретъ, то едино пребываетъ,
аще ли оумретъ, многъ плодъ сътворитъ· за ма і
*любяи дꙋшꙋ свою, [погꙋбитъ][27] ю, и ненавидяи ма и
дꙋшꙋ свою в мирѣ семъ, в животѣ вѣчнем лꙋ д
съхранитъ ю· *аще {кто мнѣ слꙋжитъ}[28], и зі
мнѣ да послѣдствꙋетъ. і идеже есмь азъ, тꙋ ни зі
и слꙋга мои бꙋдетъ· И аще кто мнѣ слꙋжитъ,
почтетъ его отцъ {мои}[29]· Нынѣ дꙋша моа въз-
мꙋтися. и что рекꙋ; отче спси мя от часа
сего но сего ради прїидохъ на часъ сеи· за
Отче, прослави имя твое· Прїиде (же)[30] гласъ с
небесе, и прославихъ, и паки прославлю· Народъ {же}[31]
стояи {-}[32] слышавъ гласъ, громъ бысть· Инїи
глаголахꙋ аггелъ (гла емꙋ)[33]. отвѣща іс, и рече. не
мене ради гла сеи бысть, но (народа ради)[34].
Нынѣ сꙋдъ есть мирꙋ семꙋ. нынѣ князь мира сего
изгнанъ бꙋдетъ вонъ· *И аще азъ възнесенъ вы г
бꙋдꙋ от земля, вся привлекꙋ к себѣ· Се же
глаше, назнаменꙋа коею смертїю хотяше оум-
рети· отвѣща [-][35] емꙋ народъ, *мы слыша- псло пи
хомъ от закона, яко хс пребываетъ въ вѣкы. ісаїа м
и како [ты глешь][36], {-}[37] възнестися подоба-
етъ снꙋ чловѣчскомꙋ; кто есть сеи снъ чловѣческїи;
рече (же)[38] имъ іс. еще мало время свѣтъ в
васъ есть. ходите [доньдеже][39] свѣтъ имате,
да тма васъ не иметъ. и ходяи въ тмѣ,
не вѣсть камо идетъ· за, мг·
[Доньдеже][40] свѣтъ имате, вѣрꙋите въ свѣтъ,
да снове свѣта бꙋдете· Сїа гла іс, и отшедъ
скрыся от нихъ· Толика (-)[41] (знаменїа сътвор-
шꙋ емꙋ)[42] предъ ними, не вѣровахꙋ в него да
(събꙋдеся слово исаїа пррка)[43], еже рече. *Ги, ісаїа нг
кто вѣрова слꙋхꙋ нашемꙋ; и мышца гня крн і
комꙋ открыся; сего ради не можахꙋ вѣровати, ісаїа ѕ
яко паки рече исаїа. *ослѣпи (очи ихъ)[44], и о- ма гі
каменилъ есть (срдца ихъ)[45], да не видятъ ма д
очима, ни разꙋмѣютъ срдцемъ, и обратятъ- лꙋ и
ся, і исцѣлю ихъ· Сїа рече исаїа, егда видѣ дѣя кн
славꙋ его, и гла о немъ· обаче оубо и от крн аі
князь мнози вѣроваша в него. но фарїсеи
ради не исповѣдовахꙋ, да не из сонмищъ из-
гнани бꙋдꙋтъ. *възлюбиша бо (паче славꙋ вы е
чловѣчскꙋю)[46] неже славꙋ божїю· Іс же възва и рече.
вѣрꙋяи в мя, не вѣрꙋетъ в мя, но в пос-
лавшаго мя· И видяи мя, видитъ послав-

вы҃і г҃ шаго мѧ. *азъ свѣтъ в мiръ прiидох, да
всѧкъ вѣруѧй в мѧ, во тмѣ не пребудетъ.
И аще кто (услышит глы моѧ)[47], [и не вѣ-
рует][48]. азъ не сужду ему. не прiидохъ бо да
ма҃ ѕі сужду мирови, но да спасу мiръ. *Ѿметаѧйсѧ
мене, и не прiемлѧй глъ моихъ, имать
судѧщаго ему. Слово еже глахъ, то судитъ
ему в последнiи днь. Ѩко азъ о себѣ не
глахъ, но пославый мѧ Ѿцъ, той мнѣ запо-
вѣдь дасть, что реку, и что возглю. И
вѣмъ ѩко заповѣдь его животъ вѣчный
есть. Ѩже убо азъ глю, ѩкоже рече мнѣ
Ѿцъ, тако (творю)[49].

Гла҃, гі҃. за҃, мд҃.

Прежде же праздника пасцѣ, вѣдый Іс҃, ѩ-
ко прiиде ему ча҃ да прейдетъ Ѿ мира
сего къ Ѿцу, возлюбль своѧ сущаѧ в
мiрѣ, до конца возлюби ѧ. И вечери быв-
ши, дiаволу уже вложившу въ срдце (Іудѣ Симо-
нову Искарiотскому, да его предастъ)[1]. Вѣдый
[Іс҃][2], ѩко всѧ дасть ему Ѿцъ в руцѣ, и ѩко
Ѿ Бг҃а изыде, и къ Бг҃у градетъ. (Воставъ)[3] с
вечерѧ, и (положи)[4] ризы. И прiемъ лентiонъ
препоѧсасѧ, потом же (влiѧ)[5] воду въ умывал-
ницу, и начатъ умывати ноги учником, и о-
тирати лентiемъ, имже бѣ препоѧсанъ. Прiи-
де (же)[6] к Симону Петру. [И][7] (гла)[8] ему той.
Гд҃и, ты ли мои омыеши нозѣ; Ѿвѣща Іс҃, и
рече ему. еже азъ творю, ты не вѣси нынѣ,
разумѣеши же по сихъ. (Гла)[9] ему Петръ, не
умыеши (ногу моею)[10] во вѣки. Ѿвѣща [ему
Іс҃][11]. аще не умыю тебе, не имаши части съ
мною. (Гла)[12] ему Симонъ Петръ, Гд҃и, не нозѣ
мои токмо, но и руцѣ и главу. (Гла)[13] ему Іс҃.
Измовеный не требуетъ. токмо нозѣ умы-
ни҃ еі ти, *есть бо весь чистъ. И вы чисти есте,
но не вси, вѣдѧше бо предающаго его, сего ра-
ди рече, ѩко не вси чисти есте. за҃, ме҃.
Егда (же)[14] умы ноги ихъ, {-}[15] прiѧтъ ризы
а҃ кри҃ и҃ своѧ, и возлегъ паки, рече имъ. вѣсте ли что
и҃ ві сотворихъ вамъ; *вы глашаете мѧ учтлѧ
фили҃ в҃ и Гд҃а, и добрѣ глете, есмь бо. Аще убо азъ
умыхъ ваши нозѣ, Гдь и учтель, и вы долъ-
жни есте другъ другу умывати нозѣ. Об-
разъ бо дахъ вамъ. да ѩкоже азъ сотворихъ
ма҃ і вамъ, и вы творите. *Аминь аминь глю вамъ,
лу҃ ѕ нѣсть рабъ болiи Гд҃а своего, ни посланникъ бо-
ни҃ еі лiи пославшаго его. аще сiа вѣсте, блжени е-
сте аще творите ѧ. Не о всѣхъ васъ глю.
дѣа҃ а азъ (бо) вѣмъ ихже избра҃. но да писанiе со-
ѱло м будетсѧ. *ѩдый со мною хлѣбъ, воздвиже
лу҃ кв

Того, хто Мене послав! **46** *Я – сві- вищ. 3
тло! Я прийшов у світ, щоб кожний,
хто вірить в Мене, не перебував у
темряві. **47** І якщо хто почує мої сло-
ва, і не вірить, Я його не суджу, бо Я
не прийшов, щоб судити світ, але
щоб спасти світ. **48** *Хто Мене відрі- мар. 16
кається і не приймає моїх слів, має
Того, що його судить. Слово, яке Я
сказав, те його судитиме в останнім
дні. **49** Бо Я від Себе не заговорив,
але Той, що Мене послав, – Батько,
Той Мені дав заповідь, те,що скажу і
що говоритиму. **50** І знаю, що його
заповідь є вічним життям. Що, отже,
Я кажу, так як Мені сказав Батько,
так роблю!

Глава 13, *поч. 44*

1 А перед празником Пасхи Ісус,
знаючи, що прийшла його година,
щоб Він перейшов з цього світу до
Батька, полюбивши своїх, що були в
світі, Він полюбив їх до кінця. **2** І як
була вечеря, як диявол уже вклав у
серце Юди Симонового, Іскаріотсь-
кого, щоб Його видати, **3** Ісус, знаю-
чи, що Батько Йому все дав в руки і
що від Бога вийшов і до Бога іде, **4**
вставши від вечері, Він поклав одіж, і
взявши рушник, підперезався. **5** По-
тім же влив води до умивальниці і
почав вмивати учням ноги і обтирати
рушником, яким був підперезаний. **6**
Приходить же до Симона-Петра, і
той Йому сказав: Господи, чи Ти об-
миєш мої ноги? **7** Відповів Ісус і
сказав йому: Що Я роблю, ти нині не
знаєш, зрозумієш же по цьому. **8**
Сказав Йому Петро: Не вмиєш моїх
ніг повіки! Відповів йому Ісус: Якщо
тебе не вмию, не маєш частки зі
Мною. **9** Сказав Йому Симон-Петро:
Господи, не тільки мої ноги, але і
руки, і голову. **10** Сказав йому Ісус:
Умитий не потребує, хіба тільки ноги
вмити, *бо є ввесь чистий. І ви є чис- ниж. 15
ті, але не всі, **11** бо знав того, що Йо-
го видавав, задля цього Він сказав,
що не всі ви є чисті. *поч. 45*

12 Коли ж умив їхні ноги, взяв
своє одіж і, знову лігши, сказав їм: кор1. 8
Чи знаєте, що Я вам зробив? **13** *Ви і 12
Мене кличите Учителем і Господом, фил. 2
і добре кажете, бо Я є. **14** Отже, якщо
Я, Господь і Учитель, умив ваші но-
ги, і ви повинні один одному вмивати
ноги. **15** Бо Я вам дав приклад, щоб, мат. 10
як Я вам зробив, і ви робили. **16** *А- лук. 6
мінь, амінь, кажу вам: раб не є біль- ниж. 15
ший від свого пана ані посланець *не*
більший від того, що його послав. **17**
Якщо це знаєте, ви є блаженні, коли
це робите. **18** Не про всіх вас говорю,
бо Я знаю, кого вибрав, але щоб збу- дія. 1
лося Писання. *Той, хто їсть зі Мною пс. 40
хліб, підняв проти Мене свою п'яту. лук. 22

19 Відтепер кажу вам: скоріше ніж
станеться, щоб, коли станеться, ви
мат. 10 повірили, що Я є. **20** *Амінь, амінь,
лук. 10 кажу вам: хто лиш приймає того, ко-
го пошлю, – Мене приймає; а хто
мат. 26 Мене приймає, – приймає Того, що
мар. 14 Мене послав! **21** *Сказавши це, Ісус
лук. 22 стривожився духом, і свідчив, і
сказав: Амінь, амінь, кажу вам, що о-
дин з вас Мене видасть. **22** Оглядали-
ся ж між собою учні, не здогадую-
ниж. 21 чись, про кого Він говорить. **23** *Був
же один з його учнів, що лежав на
лоні Ісуса, якого Ісус любив. **24** Кив-
нув же до цього Симон-Петро, щоб
запитав, хто, отже, є *той*, про кого
Він говорить. **25** А той, нахилившись
до грудей Ісуса, сказав Йому: Госпо-
мат. 26 ди, хто є? **26** Відповів Ісус: *Той є,
якому Я, вмочивши хліб, подам. І
вмочивши хліб, Він дав Юді Симо-
новому, Іскаріотському. **27** І тоді по
хлібі до нього ввійшов сатана. Ска-
зав, отже, йому Ісус: Що робиш, –
зроби швидко! **28** Цього ж ніхто не
зрозумів з тих, що лежали, до чого
Він йому сказав. **29** Деякі ж думали,
що, тому що Юда мав калитку, йому
Ісус каже: Купи те, що потребуємо на
празник. Або хай щось дасть бідним.
30 А він, взявши хліб, відразу вий-
шов. Була ж ніч, коли вийшов. **31**
Сказав Ісус: *поч. 46*

Нині Людський Син прославився, і
Бог прославився в Ньому! **32** Якщо
Бог прославився в Ньому, і Бог Його
прославить в Собі і зараз Його про-
славить. **33** Дітоньки, ще трохи Я є з
вищ. 7 вами. Будете Мене шукати, *так як
сказав Я юдеям, що куди Я іду, ви не
ниж. 15 можете прийти, і вам нині кажу. **34**
ів1. 4 Даю вам нову заповідь, *щоб ви лю-
і 3 били один одного. Так як Я вас по-
любив, щоб і ви себе любили. **35** З
цього всі пізнають, що ви є моїми уч-
нями, якщо маєте між собою любов.
36 Сказав йому Симон-Петро: Госпо-
ди, куди ідеш? Відповів йому Ісус:
Куди Я іду, не нині можеш за Мною
іти, пізніше ж за мною підеш. **37** Ска-
зав Йому Петро: Господи, чому я
нині не можу за Тобою піти? Нині за
Тебе покладу мою душу. **38** Відповів
мат. 26 йому Ісус: За Мене покладеш твою
мар. 14 душу? *Амінь, амінь, кажу тобі: пі-
лук. 22 вень не запіє, як тричі Мене відре-
чешся.

на́ мѧ па́тꙋ свою· ѿсе́лѣ гл҃ю вамъ, прежде да-
же не бꙋдетъ, да [е҆гда̀ бꙋдетъ, вѣрꙋ и҆ме-
те][16] ꙗ҆ко а҆зъ е҆смь· *а҆ми́нь а҆ми́нь гл҃ю вамъ. ма҃ і҃ лꙋ҃ і҃
пріе́млѧй а҆ще кого̀ послю, менѐ пріе́млетъ. а҆
(пріе́млѧй менѐ)[17], пріе́млетъ посла́вшаго мѧ· ма҃ к҃ѕ
*сі́а рекъ і҆с҃, възмꙋтисѧ дх҃омъ, и҆ свѣдѣтель- ма҃ д҃і
ствова и҆ рече. а҆ми́нь а҆ми́нь гл҃ю вамъ, ꙗ҆ко лꙋ҃ к҃в
е҆ді́нъ ѿ васъ предастъ мѧ· Съзира́хꙋ же сѧ
междꙋ собою оу҆чн҃цы, недоꙋмѣющесѧ ѡ҆ ко҆
глетъ· *Бѣ [же][18] (е҆ді́нъ ѿ оу҆чн҃къ е҆го възле- н҃і к҃а
жа)[19] на лонѣ і҆с҃овѣ, е҆гоже люблѧше і҆с҃. (пома-
нꙋ же)[20] семꙋ сі́мѡ҆н петръ, въпросити. кто
оу҆бо е҆сть ѡ҆ не́мже глетъ; [напад же][21] то́й
на пръси і҆с҃ови, (гл҃а)[22] е҆мꙋ. г҃и, кто е҆сть; (ѿ-
вѣща̀)[23] і҆с҃, *то́й е҆сть, е҆мꙋже а҆зъ {ѡ҆мочивъ ма҃ к҃ѕ
хлѣбъ подамъ}[24]· [и҆ ѡ҆мо́чь хлѣбъ][25], (дасть)[26]
і҆оу҆дѣ сі́моновꙋ и҆скарио́тскомꙋ. и҆ по хлѣбѣ
тогда̀ вни́де во́нь сатана̀· (Гл҃а)[27] оу҆бо е҆мꙋ і҆с҃,
е҆же твори́ши сътворѝ ско́ро. сего же никтоже
разꙋмѣ ѿ възлежа́щихъ к҆ чесомꙋ рече е҆мꙋ· Нѣ-
ціи же мнѧ́хꙋ, понеже ковче́жець и҆мѣаше і҆оу-
да, ꙗ҆ко глетъ е҆мꙋ і҆с҃, кꙋпѝ е҆же требꙋе́м на
пра́здникъ, и҆ли ни́щимъ да нѣчто дасть.
пріи́м (же)[28] (о́нъ хлѣбъ)[29], [а҆́біе и҆зы́де][30]. бѣ
же нощь, е҆гда (-)[31] и҆зы́де· (Гл҃а)[32] і҆с҃. за҃, м҃ѕ·
Нн҃ѣ просла́висѧ сн҃ъ чл҃вѣчь, и҆ б҃ъ просла́висѧ ѡ҆
немъ. а҆ще б҃ъ просла́висѧ ѡ҆ немъ, и҆ б҃ъ прос-
ла́витъ е҆го в себѣ, и҆ а҆́біе просла́витъ е҆го·
ча҃да, е҆ще (с вами ма́ло)[33] е҆смь. взы́щете
мене. (-)[34] ꙗ҆́коже рѣхъ і҆оу҆де́омъ. *ꙗ҆́ко ꙗ҆́може вы҃ з҃
а҆зъ и҆дꙋ, вы не мо́жете пріи́тѝ, и҆ вамъ гл҃ю
нн҃ѣ. за́повѣдь но́вꙋю даю̀ вамъ, *да лю́бите н҃і е҃і а҃ і҆ѡа҃н д҃ и҃ г҃
дрꙋгъ дрꙋга, ꙗ҆́коже възлюбихъ вы, да и҆ вы
лю́бите себе· ѡ҆ семъ разꙋмѣю҆ вси ꙗ҆́ко моѝ
оу҆чн҃цы е҆сте, а҆ще любо҆ и҆мате междꙋ собою·
(Гл҃а)[35] е҆мꙋ сі́мѡ҆н пе́тръ. г҃и, ка́мо и҆́дешь; ѿ-
вѣща̀ е҆мꙋ і҆с҃. ꙗ҆́може {а҆з}[36] и҆дꙋ, не мо́жеши
(нн҃ѣ по мнѣ)[37] и҆тѝ, [пос҃лѣ же по мнѣ и҆́де-
ши][38]· (гл҃а)[39] е҆мꙋ пе́тръ. г҃и, почто̀ не могꙋ
(нн҃ѣ по тебѣ и҆тѝ)[40]; (нн҃ѣ) дш҃ꙋ мою за
тѧ положꙋ· (ѿвѣща̀)[41] (е҆мꙋ) і҆с҃. дш҃ꙋ ли ма҃ к҃ѕ
твою за́ мѧ положи́ши; *а҆ми́нь а҆ми́нь гл҃ю ма҃ д҃і
тебѣ, не (възгласи́тъ а҆лекто́ръ)[42], дондеже ѿ- лꙋ҃ к҃в
ве́ржешисѧ мене три́щи·

Глава 14, *поч. 47*

1 Хай ваше серце не тривожиться.
Вірте в Бога і в Мене вірте. **2** В домі
мого Батька є багато помешкань. Як-
що б же ні, Я сказав би вам: іду при-
готувати вам місце. **3** І коли приго-
тую вам місце, знову прийду і візьму
вас до Себе, щоб де є Я, і ви були, **4** і

Гл҃а, д҃і· за҃, м҃з·

Да не смꙋща́етсѧ (ср҃це ва́ше)[1], вѣрꙋите
в б҃а, и҆ в мѧ вѣрꙋите. в домꙋ ѿц҃а
моего ѡ҆бители мно́ги сꙋть· а҆ще ли же
ни, реклъ быхъ ва҃, [-][2] и҆дꙋ оу҆готова-
ти мѣсто ва́мъ, и҆ а҆́ще (оу҆готовꙋю)[3] мѣсто
ва́мъ, па́ки пріи́дꙋ, и҆ поимꙋ вы к себѣ, да

идѣже єсмь азъ, и вы бꙋдете, и ꙗможе азъ
идꙋ, вѣсте, [и пꙋть вѣсте][4]. (Гла)[5] ємꙋ дома.
Ги, не вѣмы камо идеши, [и][6] како можемъ
пꙋть вѣдѣти; (Гла)[7] ємꙋ іс, азъ єсмь пꙋть,
и істинна, и животъ. Никтоже пріидетъ къ
ѡцꙋ, токмо мною. Аще мѧ бысте знали, и
ѡца моєго знали бысте (ꙋбо), и ѿселѣ (познас-
те)[8] єго, и видѣсте єго. (Гла)[9] ємꙋ филиппъ,
Ги, покажи намъ ѡца, и довлетъ намъ.
(Гла)[10] ємꙋ іс. толико времѧ с вами єсмъ, и не
позна мене филиппе; видѣвыи мене, видѣ ѡца.
[и][11] како ты глеши покажи на ѡца; не вѣ-
рꙋєши ли ꙗко аз въ ѡци, и ѡцъ въ мнѣ
єсть. за, ми.
Глы ꙗже азъ глю вамъ, о себѣ не глю. ѡцъ
же въ мнѣ пребываѧи, (тои) творитъ дѣла
(-)[12]. вѣрꙋите мнѣ ꙗко азъ въ ѡцы, и ѡцъ
въ мнѣ. Аще ли же ни, за (тіа дѣла)[13] вѣрꙋи-
те [ми][14]. аминь аминь глю вамъ, вѣрꙋѧи в
мѧ, дѣла ꙗже азъ творю, и тои сътворитъ,
ма з / ма аі / ни єі / лу аі / іако а — и болшѧ сихъ сътворитъ, ꙗко азъ къ ѡцꙋ
(моємꙋ) градꙋ. *И єже аще что просите {ѡца}[15]
о имени моємъ, то сътворю, да прославитсѧ
ѡцъ въ снѣ. (І) аще чесо просите {-}[16] въ имѧ
моє, азъ сътворю. Аще любите мѧ, заповѣди
моѧ съблюдѣте. и азъ ꙋмолю ѡца, и іного
ꙋтѣшителѧ да вам, да [бꙋдетъ с вами въ
вѣки][17], дхъ истинныи, єгоже миръ не мо-
жетъ пріѧти, ꙗко не видитъ єго, ниже знаєт
[єго][18]. вы [же][19] знаєте єго, ꙗко в васъ пре-
бываєтъ, и в васъ бꙋдетъ. Не оставлю васъ
сиры, пріидꙋ к вам. єще мало. и миръ (ктомꙋ
не видитъ мене)[20]. вы же видите мѧ. ꙗко
азъ живꙋ, и вы живи бꙋдете. в тои днь ра-
зꙋмѣєте вы, ꙗко азъ въ ѡцы моємъ, и вы
въ мнѣ, и азъ в вас. за.
Имѣѧи заповѣди моѧ и съблюдаѧ ихъ, тои
єсть любѧи мѧ. а любѧи мѧ, възлюбленъ бꙋ-
детъ ѡцемъ моимъ, и азъ възлюблю єго, и ꙗв-
люсѧ ємꙋ самъ. (Гла) ємꙋ іꙋда не скариоте-
кыи. Ги, и что бысть, ꙗко нам хощеши ꙗви-
тисѧ, а не мирови; ѿвѣща іс и рече ємꙋ. аще
кто любит мѧ, слово моє съблюдетъ, И ѡць
мои възлюбитъ єго. и к немꙋ пріидевѣ, и о-
битель ꙋ него сътворивѣ. Не любѧи мѧ, сло-
весъ моихъ не съблюдаєт. И слово єже (слышас-
те)[21], нѣсть моє, но пославшаго мѧ ѡца. Сіа
ни єі — глахъ вамъ, в васъ сыи. *ꙋтѣшитель же
дхъ стыи, єгоже послет ѡцъ въ имѧ моє,
тои вы наꙋчитъ всемꙋ. и въспомѧнетъ
вамъ всѧ ꙗже рѣхъ вамъ [-][22]. Миръ остав-
лѧю вамъ. миръ мои даю вамъ. не ꙗкоже

куди Я іду, знаєте, і дорогу знаєте. **5**
Сказав Йому Тома: Господи, не зна-
ємо, куди ідеш, і як можемо дорогу
знати? **6** Сказав йому Ісус: Я є доро-
га, і правда, і життя! Ніхто не при-
ходить до Батька, *хіба* тільки через
Мене. **7** Якщо б ви Мене знали, і, от-
же, знали б мого Батька. І відтепер
ви Його пізнали і Його побачили. **8**
Сказав Йому Филип: Господи, по-
кажи нам Батька – і нам вистачить.
9 Сказав йому Ісус: Стільки часу Я
є з вами, і ти Мене не пізнав, Фили-
пе? Хто Мене бачив, побачив Бать-
ка. І як ти говориш: Покажи нам Ба-
тька? **10** Чи не віриш, що Я в Бать-
ку і Батько є в Мені? *поч. 48*
Слова, які Я вам кажу, не говорю
від Себе. Батько ж, що в Мені пе-
ребуває, Той робить діла. **11** Вірте
Мені, що Я в Батьку і Батько в
Мені. Якщо ж ні, вірте Мені за ті
діла. **12** Амінь, амінь, кажу вам: хто
вірить в Мене, і той зробить діла,
які Я роблю, і зробить більші від — мат. 7 / мар. 11
цих, бо Я іду до мого Батька. **13** *І — ниж. 15 / лук. 11
що тільки попросите Батька в моє — як. 1
ім'я, те зроблю, щоб Батько
прославився в Сині. **14** І якщо
будете щось просити в моє ім'я, Я
зроблю. **15** Якщо любите Мене,
зберігайте мої заповіді. **16** І Я вбла-
гаю Батька – і вам дасть іншого
Утішителя, щоб був з вами навіки
17 Дух Правди, якого світ не може
прийняти, бо Його не бачить ані
Його не знає. Ви ж Його знаєте, бо
у вас перебуває і у вас буде. **18** Не
залишу вас сиротами, прийду до
вас. **19** Ще трохи, і світ більше
Мене не побачить. Ви ж бачите
Мене, що Я живу, і ви будете
живими. **20** В тому дні ви пізнаєте,
що Я в моєму Батьку, і ви в Мені, і
Я у вас. *поч.*

21 Хто має мої заповіді і їх збе-
рігає, той Мене любить. А хто Ме-
не любить, буде полюблений моїм
Батьком, і Я його полюблю, і об'яв-
люся йому сам. **22** Сказав Йому Ю-
да, не Іскаріотський: Господи, і що
сталося, що нам хочеш з'явитися, а
не світові? **23** Відповів Ісус і сказав
йому: Якщо хто Мене любить, моє
слово збереже. І мій Батько його по-
любить, і прийдемо до нього, і зро-
бимо у ньому помешкання. **24** Хто
не любить Мене, не зберігає моїх
слів. І слово, яке ви чули, не є Моє,
але Того, що Мене послав, – Батька.
25 Це Я вам говорив, будучи між ва-
ми. **26** *А Утішитель, Святий Дух, я- — ниж. 15
кого пошле Батько в моє ім'я, той
вас навчить всього і пригадає вам
все, що Я вам сказав. **27** Мир ли-
шаю вам, мій мир даю вам. Не так,

як світ дає, Я даю вам. *поч. 49*
Хай не тривожиться ваше серце ані не жахається. **28** Ви чули, що Я вам сказав: Іду і прийду до вас. Якщо б ви Мене любили, ви зраділи б, отже, що Я сказав: Іду до Батька. Бо мій Батько є більший від Мене! **29** І нині Я вам сказав, раніше ніж станеться, щоб, коли станеться, ви повірили. **30** Більше не говоритиму багато з вами, бо йде князь цього світу, і в Мені він не має нічого. **31** Але щоб світ зрозумів, що Я люблю Батька і, так як Мені Батько заповів, так роблю. Встаньте, ідім звідси!

Глава 15, *поч. 50*

1 Я є правдива лоза, і мій Батько
мат. 15 є робітником. **2** *Всяку парость, що
в Мені не родить плоду, Він її забере, і всяку, що робить плід, обітне її, щоб принесла більший плід. **3**
вищ. 13 *Уже ви є чисті за слово, яке Я вам
сказав. **4** Будьте в Мені, і Я в вас. Так як парость не може зробити плоду від себе, якщо не буде на лозі, так і ви, якщо не перебуватимете в Мені. **5** Я є лоза, ви ж парості. І хто буде в Мені і Я в ньому, той зробить великий плід, бо без Мене
кол. 1 не можете робити нічого. **6** *Якщо
хто в Мені не перебуває, буде кинутим геть, так як парость, і всохне. І її збирають і кидають у вогонь, і вона згоряє. **7** Якщо будете
ів1. 3 перебувати в Мені, і мої слова у вас
вищ. 14 перебуватимуть, *просіть, що тільки хочете, – і вам буде. **8** В цьому прославився мій Батько, щоб ви зробили великий плід, – і будете моїми учнями. *поч. 51*
9 Так як Мене полюбив Батько, і Я вас полюбив. Перебувайте в моїй любові. **10** Якщо збережете мої заповіді, перебуватимете в моїй любові, так як Я зберіг заповіді мого Батька і перебуваю в його любові.
вищ. 13 **11** Це Я вам сказав, щоб моя ра-
сол1. 4 дість була у вас і ваша радість ста-
ів1. 3 ла повною. **12** *Це є моя заповідь,
і 4 щоб ви любили один одного так, як
еф. 5 я вас полюбив. **13** Більшої любові
ніхто не має від цієї, щоб хто душу свою поклав за своїх друзів. **14** Ви є мої друзі, якщо робите те, що Я вам заповідаю. **15** Більше не називаю вас рабами, бо раб не знає, що робить його пан. Вас же Я назвав друзями, бо все, що чув Я від мого Батька, Я вам сказав. **16** Не ви Мене вибрали, але Я вас вибрав і настановив вас, щоб ви ішли і плід принесли, і плід ваш зостанеться, щоб те, що тільки попросите від Батька в моє ім'я, Він дав вам. *поч. 52*

миръ даетъ, азъ даю вамъ· зач. мд·
Да не смущаетсѧ (сердце ваше)[23] ни оустрашаетъ·
Слышасте ꙗко (-)[24] рѣхъ вамъ, иду и прїиду
к вамъ· Аще бысте любили мѧ, възрадовалисѧ
бысте убо. ꙗко [рѣхъ][25] иду къ Отцу. ꙗко
Отецъ [мой][26] болїи мене есть· И нынѣ рѣхъ
вамъ, преже даже не будетъ. да егда будетъ,
вѣру имете· Ктому не много глю с вами· Грядетъ бо (сего) мира кнѧзь, и въ мнѣ не имать
ничесоже. но да разумѣетъ миръ, ꙗко люблю Отца. и ꙗкоже заповѣда мнѣ Отецъ, тако творю.
въстанѣте идемъ отсюду·

Глава, еі· зач. н·

Азъ есмь лоза истиннаѧ, и Отецъ мой
дѣлатель есть. *всѧку розгу о мнѣ не мат. еі
творѧщую плода, изметъ ю. и всѧку
(творѧщую плодъ)[1], отребитъ ю. да
[множайшїи плодъ][2] принесетъ· *Уже вы чисти вы. гі
есте, за слово еже глахъ вамъ. будѣте въ мнѣ,
и азъ в васъ· Ꙗкоже розга не можетъ плода сътворити о себѣ, аще не будетъ на лозѣ,
тако (и)[3] вы, аще въ мнѣ (не) пребудете· Азъ
есмь лоза, вы (же) рождїе. (и) їже будетъ въ
мнѣ, и азъ в немъ, той сътворитъ плодъ
многъ. ꙗко без мене не можете творити ничесоже· *Аще кто въ мнѣ не пребудетъ, извержется вонъ. ꙗкоже розга, и иссышетъ. и събираютъ колс. а
{ю}[4], и въ огнь влагаю, и сгараетъ· Аще пребудете въ мнѣ. и глы мои в васъ пребудутъ.
*емуже аще хощете просите, и буде вамъ· о а їоа. г
семъ прослависѧ Отецъ мой, да плодъ многъ сътворите. и будете мои оученицы· зач. на· вы. ді
Ꙗкоже възлюби мѧ Отецъ, и азъ [възлюбихъ
васъ][5]. будѣте в любви моей· Аще заповѣди
моѧ съблюдете, пребудете в любви моей, ꙗкоже азъ заповѣди Отца моего съблюдохъ, и пребываю в него любви· Сїѧ глахъ вамъ, да радость моа в васъ будетъ, и радость ваша вы. гі
исплънитсѧ· *Си есть заповѣдь моа, да любите а селу. д
другъ друга, ꙗкоже възлюбихъ вы· Болша сеа а їоа. г
любве никтоже имать, да кто душу свою положитъ и д
за другы своѧ. вы друзи мои есте, аще творите елика азъ заповѣдаю вамъ. не ктому ефе. е
[васъ глю][6] рабы. ꙗко рабъ не вѣстъ что творитъ (гь его)[7]. васъ же рекохъ другы, ꙗко всѧ
ꙗже слышахъ от Отца моего, сказахъ вамъ· Не вы
мене избрасте, но азъ избрахъ васъ и положихъ
васъ, да вы идете, и плодъ принесете, и плодъ
вашъ пребудетъ· да егоже аще просите от Отца
въ имѧ мое, дастъ вамъ· зач. нв·

Сїѧ заповѣдаю вамъ, да любите другъ друга·
аще мiръ васъ ненавидитъ, видите, ꙗко мене
преждѣ васъ вьзненавидѣ. аще ѿ мира бысте бы-
ли, мiръ оубо свое любилъ бы· Ꙗкоже ѿ мира
нѣсте, но азъ избрахъ вы ѿ мира, сего ради
вы҃ г҃i ма҃ i҃ лꙋ҃ ѕ҃ ненавидитъ васъ мiръ· Поминайте слово, еже азъ
рѣхъ вамъ· *Нѣсть рабъ болїи гс҃а своего· *аще
ма҃ к҃д мене изгнаша, и васъ иждену́тъ. аще слово мое
съблюдоша, и ваше съблюдутъ· Но сїа всѧ
ни҃ ѕ҃i творѧтъ вамъ за имѧ мое, *ꙗко не вѣдѧтъ
пославшаго мѧ· Аще не бы҃ пришелъ и гл҃алъ
имъ, грѣха не бышѧ имѣли· Нн҃ѣ же вины
не имутъ о грѣсѣ своемъ· Ненавидѧи мене, и
ѿц҃а моего ненавидитъ· аще дѣлъ не бы҃ сътво-
рилъ в ни҃, ихже инъ никтоже сътвори, грѣха
не бышѧ имѣли· Нн҃ѣ же и видѣшѧ, и вьз-
ненавидѣша {-}[8] мене и ѿц҃а моего. но да сбу-
ѱа҃ л҃д детсѧ слово, писаное в законѣ ихъ, *ꙗко вьз-
ненавидѣша мѧ туне· Егда [же][9] прїидетъ
лꙋ҃ к҃д дѣ҃ а҃ вы҃ д҃i оутѣшитель, *егоже азъ послю ва҃ ѿ ѿц҃а.
дх҃ъ истинны, иже ѿ ѿц҃а исходитъ, той свѣ-
дѣтельствуетъ о мнѣ. и вы же свѣтель-
ствуете, ꙗко искони со мною есте·

Гл҃а, ѕ҃i·

Сїа гл҃ахъ вамъ, да не съблазнитесѧ,
ѿ сонмищь иж҃енутъ вы· за҃, н҃г·
Но прїидетъ часъ, да всѧкъ иже оубї-
етъ вы, мнитъсѧ службу приносити
вы҃ е҃i бв҃у· *И сїа сътворѧтъ, ꙗко не познашѧ ѿц҃а,
ни мене. но сїа гл҃ахъ вам, да егда прїидет
часъ [-][1], поминайте е, ꙗко азъ рѣхъ вамъ·
Сихъ же вамъ испервѣва не рѣхъ, ꙗко с вами
бѣхъ· Нн҃ѣ же иду к пославшему мѧ. и ник-
тоже ѿ васъ въпрашаетъ мене камо идеши;
но ꙗко сїа гл҃ахъ вамъ, скорбь исполни (ср҃цѧ
вашѧ)[2]. но азъ истину (вамъ гл҃ю)[3]. оуне есть
вамъ да азъ иду, аще бо не иду (азъ), оутѣ-
шитель не прїидетъ к вамъ· аще ли же и-
ду, послю его к вамъ. и пришедъ онъ, обли-
читъ мира, о грѣсѣ, и о правдѣ, и о судѣ.
о грѣсѣ оубо, ꙗко не вѣруютъ в мѧ. о
правдѣ же, ꙗко къ ѿц҃у [моему][4] иду, и кто-
му не видите мене· о судѣ же, ꙗко кнѧзь
мира сего осуженъ бысть· еще много имамъ
[гл҃ати вамъ][5], но не можете носити нн҃ѣ.
Егда же прїидетъ онъ дх҃ъ истинны, наста-
витъ вы на (всѧку истинну)[6]· не (о себѣ бо
гл҃ати иматъ)[7], но елика [аще][8] оуслышитъ,
гл҃ати иматъ, и грѧдущаѧ вьзвѣститъ
вамъ· онъ мѧ прославитъ, ꙗко ѿ моего прїи-
метъ, и вьзвѣститъ вамъ· за҃, н҃д·

17 Це Я вам заповідаю, щоб ви
любили один одного. **18** Якщо вас
ненавидить світ, знайте, що він Мене
раніше від вас зненавидів. **19** Якщо б
від світу ви були, отже, світ своє лю-
бив би. А що ви не є від світу, але Я
вибрав вас від світу, задля цього не- вищ. 13
навидить вас світ. **20** Згадуйте слово, мат. 10
яке Я вам сказав: *Раб не є більший лук. 6
від свого пана. *Якщо Мене прогна- мат. 24
ли, і вас проженуть; якщо слово моє
зберегли, і ваше збережуть. **21** Але це
все вам роблять за моє ім'я, *бо не ниж. 16
знають того, хто Мене послав. **22** Як-
що б Я був не прийшов і їм *не* го-
ворив, гріха були б не мали. Нині ж
не мають оправдання за свій гріх. **23**
Хто ненавидить Мене, і мого Батька
ненавидить. **24** Якщо б Я не зробив
між ними діла, яких ніхто інший не
зробив, гріха були б не мали. Нині ж
і бачили, і зненавиділи Мене і мого
Батька. **25** Але, щоб збулося слово,
написане в їхньому Законі, *бо зне- пс. 34
навиділи Мене даремно. **26** Коли ж лук. 24
прийде Утішитель, *якого Я вам по- дія. 1
шлю від Батька, Дух правди, який ви вищ. 14
ходить від Батька, той свідчитиме
про Мене! **27** І ви ж свідчите, бо ви
від початку є зі Мною.

Глава 16

1 Це Я вам сказав, щоб ви не згір-
шилися. **2** Вас виженуть зі зборів,
поч. 53
але прийде година, що кожний, хто
вас уб'є, вважатиме, що приносить
службу Богові. **3** *І це зроблять, бо не вищ. 15
пізнали Батька ані Мене. **4** Але Я вам
це сказав, щоб, коли година прийде,
ви згадували це, що Я вам сказав.
Цього ж вам від початку Я не сказав,
бо Я був з вами. **5** Нині ж іду до То-
го, хто Мене послав, і ніхто з вас Ме-
не не запитує: Куди ідеш? **6** Але, то-
му що Я вам це сказав, смуток напов-
нив ваші серця. **7** Але Я вам кажу
правду: краще є вам, щоб Я пішов, бо
якщо Я не піду, Утішитель не прийде
до вас. Якщо ж піду, – пошлю Його
до вас. **8** І прийшовши, Він оскар-
жить світ за гріх, і за справедливість,
і за суд. **9** За гріх, отже, бо не вірять в
Мене. **10** За справедливість же, бо іду
до мого Батька, і більше не побачите
Мене. **11** За суд же, бо князь цього
світу є засуджений. **12** Ще багато
маю вам говорити, але ви нині не мо-
жете знести. **13** Коли ж Він прийде,
Дух правди, Він вас настановить на
всяку правду, бо не буде від себе
говорити, але що тільки почує, *те*
буде говорити, і сповістить вам, що
має настати. **14** Він Мене прославить,
бо від Мого одержить і вам сповіс-
тить. *поч. 54*

15 Все, що має Батько, є Моїм. Задля цього Я сказав, що від Мене одержить і вам сповістить. **16** Незабаром – і більше не побачите Мене, і знову незабаром – і побачите Мене, бо Я іду до Батька. **17** Сказали ж, *декто* з його учнів до себе: Що є це, що нам говорить:Незабаром – і не побачите Мене, і знову незабаром – і Мене побачите, і що Я іду до Батька? **18** Говорили, отже: Що є це незабаром, що Він говорить? Не знаємо, що говорить. **19** Зрозумів же Ісус, що хотіли Його запитати, і сказав їм: Чи допитуєтеся між собою про це, що Я сказав: Незабаром – і не побачите Мене, і знову, незабаром – і Мене побачите? **20** Амінь, амінь, кажу вам, що ви заплачете і заридаєте, а світ зрадіє; ви ж будете сумувати, але ваш смуток обернеться в радість. **21** Коли жінка родить, має смуток, що прийшла її година. Коли ж народить дитину, більше не пам’ятає смутку через радість, що народилася людина на світ. **22** І ви ж, отже, нині маєте смуток, та знову вас побачу, і ваше серце зрадіє, і вашої радості ніхто від
мат. 7 вас не забере. **23** І в той день Мене не
мар. 11 проситимете нічого. *поч. 55*
лук. 11 *Амінь, амінь, кажу вам, що все,
вищ. 14 і 15 що тільки попросите від Батька в моє
як. 1 ім’я, Він дасть вам. **24** Дотепер ви не просили нічого в моє ім’я. Просіть – і одержите, щоб ваша радість була повною. **25** Це Я вам сказав в притчах, але прийде година, коли більше не говоритиму вам в притчах, але явно сповіщу вам про батька. **26** В той день попросите в моє ім’я, – і не кажу вам, що Я ублагаю Батька за вас, **27** бо сам Батько любить вас, бо ви Мене
ниж. 17 полюбили *і повірили, що Я вийшов від Бога. **28** Я вийшов від Батька і прийшов у світ, і знову залишаю світ і іду до Батька! **29** Сказали Йому його учні: Ось нині явно говориш, а ніякої притчі не говориш. **30** Нині знаємо, що знаєш усе, і не потребуєш, щоб хтось Тебе запитував. З цього віримо, що Ти вийшов від Бога. **31** Відповів їм Ісус: Чи нині вірите? **32**
мат. 26 *Ось іде година, і нині прийшла, щоб
мар. 14 кожний розійшовся до свого, і залишите Мене самого. Та Я не є сам, бо Батько є зі Мною. **33** Це Я вам сказав, щоб в Мені ви мали мир. В світі будете в смутку, але бадьортесь, бо Я переміг світ!

Глава 17, *поч. 56*

1 Це сказав Ісус і підняв свої очі до неба, і промовив: Батьку, прийшов час. Прослав свого Сина, щоб і твій
мат. 28 Син Тебе прославив. **2** *Так як Ти
єв. 2 дав Йому владу над всяким тілом,

вся єлика имать ѡтцъ, моя сꙋть. сего ради рѣхъ, яко ѿ мене прїиметъ, и възвѣститъ вамъ· в малѣ, и ктомꙋ не видите мене, и пакы в малѣ, и оузрите мя, [яко идꙋ къ ѡтцꙋ][9]· рѣша (же)[10] ѿ оученикъ его к себѣ. что есть се еже глаголетъ намъ, в малѣ и не видите мене, и пакы в малѣ и оузрите мя, и яко [азъ][11] идꙋ къ ѡтцꙋ; глаголахꙋ оубо, что (се есть)[12], еже глаголетъ, в малѣ; не вѣмы что глаголетъ· разꙋмѣ (же) Іисꙋсъ, яко хотяхꙋ его въпрашати, и рече имъ. о семъ ли стязаетеся межꙋ собою, яко рѣхъ, в малѣ и не видите мене, и паки в малѣ и оузрите мя· аминь аминь глаголю вамъ, яко въсплачетеся и възрыдаете вы, а миръ възрадꙋется. вы [же][13] печални бꙋдете. но печаль ваша в радость бꙋдеть, Жена егда раждаетъ, скорбь имать, яко прїиде годъ ея. егда же родитъ отроча. ктомꙋ не помнитъ скорби за радость, яко родися человѣкъ в миръ· и вы (же печаль имате оубо нынѣ)[14]. пакы же оузрю вы, и възрадꙋется (срдце ваше)[15], и радости вашея никтоже възметъ ѿ васъ· И в той день мене не въпросите ничесоже· зач, нє·
*Аминь аминь глаголю вамъ. [яко елика аще][16] чесо просите ѿ Отца въ имя мое. дастъ вамъ· доселѣ не просисте ничесоже въ имя мое. просите, и прїимете, да радость ваша исполънена бꙋдетъ· Сїа в притчахъ глаголахъ вамъ. [но][17] прїидетъ часъ, егда ктомꙋ в притчахъ не глаголю вамъ, но явѣ о Отци възвѣщꙋ вамъ· в той день въ имя мое въпросите. и не глаголю вамъ, яко азъ оумолю Отца о васъ. самъ бо Отецъ любить вы, яко вы мене възлюбисте, *и вѣровасте, яко азъ ѿ Бога изыдохъ изыдохъ ѿ Отца и прїидохъ в миръ, (и) пакы оставляю миръ и идꙋ къ Отцꙋ· (Глаголаша)[18] [емꙋ][19] оученицы его. се нынѣ не обинꙋяся глаголеши, а притча никоеяже не глаголеши. нынѣ вѣмы яко вѣси вся, и не требꙋеши да кто тя въпрашаетъ. о семъ вѣрꙋемъ, яко ѿ Бога изшелъ еси. ѿвѣща имъ Іисꙋсъ, нынѣ ли вѣрꙋете; *се градетъ часъ, и [нынѣ прїиде][20], да разыдетеся кождо въ своя, и мене единого оставите. и нѣсмь единъ, яко Отецъ со мною есть· Сїа глаголахъ вамъ, да въ мнѣ миръ имате· в мирѣ скорбни {бꙋдете}[21]. но дръзайте, (яко) азъ побѣдихъ миръ·

Глава, зі· зач, нѕ·

Сїа глагола Іисꙋсъ. и възведе очи свои на небо и рече. Отче, прїиде часъ, прослави (Сына своего)[1]. да [и Сынъ твои][2] прослави тя· *Якоже далъ еси емꙋ власть всякоя

плóти· да всѧ́ко є҆́же да́лъ є҆си є҆мꙋ̀, да́стъ
а҃ і҆ѡа̃ г҃ вы҃ ѕ҃ и҆́мъ живо́тъ вѣ́чный. *се́ же є҆́сть (живо́тъ вѣ́ч-
ный)[3], да зна́ютъ тебе є҆ди́ного и҆́стиннаго бг҃а. и҆
є҆го́же посла̀ і҆с҃ х҃а. а҆́зъ (просла́вихъ тѧ)[4] на землѝ.
[дѣ́ло съверши́хъ][5] є҆́же да́лъ є҆си мнѣ да сът-
ворю· И҆ нн҃ѣ просла́ви мѧ ты ѿч҃е ꙋ҆ тебе
самого, сла́вою ю҆́же и҆мѣ́хъ {ꙋ҆ тебе пре́жде мі́ръ
не бы́сть}[6]· Ꙗ҆ви́хъ (и҆́мѧ твоѐ)[7] чл҃комъ, и҆̀хже
да́лъ є҆си мнѣ ѿ мі́ра. твоѝ бѣ́ша, и҆ мнѣ и҆̀хъ
да́лъ є҆си, и҆ сло́во твоѐ съхрани́ша· Нн҃ѣ разꙋ-
мѣ́ша ꙗ҆́ко всѧ̑ є҆ли̑ка да́лъ є҆си мнѣ̂, ѿ тебе
сꙋ́ть. ꙗ҆́ко гл҃ы и҆̀хже да́лъ є҆си мнѣ̂, да́хъ и҆̀мъ.
вы҃ ѕ҃і и҆ ті̑и прі҆ѧ́ша. *и҆ разꙋмѣ́ша воистинꙋ, ꙗ҆́ко
ѿ тебе и҆зыдо́хъ. и҆ вѣ́роваша ꙗ҆́ко ты мѧ
посла̀· А҆́зъ ѡ҆ си́хъ молю. не ѡ҆ всéмъ мі́рѣ
молю. но ѡ҆ тѣ́хъ и҆̀хже да́лъ є҆си мнѣ̂, ꙗ҆́ко
твоѝ сꙋ́ть· И҆ моѧ̀ всѧ̑, твоѧ̀ сꙋ́ть, и҆ твоѧ̀
моѧ̀, и҆ просла́вихсѧ в ни́хъ. и҆ ктомꙋ̀ нѣ́смь в
мі́рѣ, и҆ сі́и в мі́рѣ сꙋ́ть, и҆ а҆́зъ к тебѣ̀ гра-
дꙋ̀· ѿч҃е ст҃ый, съблюдѝ и҆̀хъ во и҆́мѧ твоѐ,
{И҆̀хже}[8] да́лъ є҆си мнѣ̂, да бꙋ́дꙋтъ є҆ди́но ꙗ҆́коже
{и҆}[9] мы̀· є҆гда̀ бѣ́хъ с ни́ми [в мі́рѣ][10], а҆́зъ съ-
ни҃ і҆и блюда́хъ и҆̀хъ во и҆́мѧ твоѐ. [*и҆̀хже да́лъ є҆си
мнѣ][11] съхрани́хъ, и҆ никтоже ѿ ни́хъ поги́бе,
ѱа҃ло р҃и то́кмо сн҃ъ поги́белный· *да (сбꙋ́дєсѧ писа́ні҆є)[12].
Нн҃ѣ же к тебѣ̀ грѧдꙋ̀, и҆ сі̑а гл҃ю в мі́рѣ, да
и҆мꙋ́тъ ра́дость мою̀ и҆спо́лненꙋ в себѣ̀· А҆́зъ да́хъ
и҆̀мъ сло́во твоѐ. и҆ мі́ръ възненави́дѣ и҆̀хъ, ꙗ҆́ко
нѣ́ сꙋ́ть ѿ мі́ра, ꙗ҆́коже и҆ а҆́зъ (ѿ мі́ра
нѣ́смь)[13]· Не молю̀ да возме́ши и҆̀хъ ѿ мі́ра, но
да съблю́деши и҆̀хъ ѿ непрі҆ѧ́зни· ѿ мі́ра нѣ́ сꙋ́ть,
ꙗ҆́ко (и҆) а҆́зъ [ѿ мі́ра нѣ́смь][14]· Ст҃и и҆̀хъ воистин-
нꙋ [твою̀][15], сло́во твоѐ и҆́стина є҆́сть· зл҃, н҃з·
Ꙗ҆́коже мене посла̀ в мі́ръ, и҆ а҆́зъ посла́хъ и҆̀хъ в
мі́ръ. и҆ за ни́хъ а҆́зъ ст҃ꙋ̀ себе, да {и҆ ті̑и бꙋ-
дꙋ́ть}[16] ст҃ѣ́ни воистинꙋ· Не ѡ҆ си́хже молю̀
то́кмо, но и҆ ѡ҆ вѣ́рꙋющі̑ихъ слове́сѐ и҆̀хъ ра́ди в мѧ.
да всѝ є҆ди́но сꙋ́ть. ꙗ҆́коже ты ѿч҃е въ мнѣ, и҆
а҆́зъ в тебѣ. да и҆ ті̑и в на́съ [є҆ди́но][17] бꙋ́дꙋ·
да (и҆) мі́ръ вѣ́рꙋ и҆́метъ, ꙗ҆́ко ты мѧ посла̀. и҆
а҆́зъ сла́вꙋ ю҆́же да́лъ є҆си мнѣ̂, да́хъ и҆̀мъ. да
бꙋ́дꙋ є҆ди́но, ꙗ҆́коже (и҆) мы є҆ди́но [є҆смы][18]· а҆́зъ в
ни́хъ, и҆ ты въ мнѣ, да бꙋ́дꙋтъ съверше́ни въ
є҆ди́но, [и҆ да][19] разꙋмѣ́етъ мі́ръ ꙗ҆́ко ты мѧ
посла̀, И҆ възлюби́лъ и҆̀хъ є҆си, ꙗ҆́коже мене възъ-
вы҃ ві любилъ є҆си· *ѿч҃е, [и҆̀хже][20] да́лъ є҆си мнѣ̂, хощꙋ̀
да и҆дѣ́же є҆смь а҆́зъ, и҆ ті̑и бꙋ́дꙋтъ съ мно́ю.
да ви́дѧтъ сла́вꙋ мою̀, ю҆́же далъ є҆си мнѣ̂.
ꙗ҆́ко възлюби́лъ мѧ є҆си прежде сложені̑ѧ мі́ра·
ѿч҃е пра́ведный, и҆ мі́ръ тебе не позна̀· а҆з же тѧ
позна́хъ, и҆ сі̑и позна́ша, ꙗ҆́ко ты мѧ посла̀· И҆
сказа́хъ и҆̀мъ и҆́мѧ твоѐ, и҆ скажꙋ̀ да любы̀ є҆ю́же

щоб всьому, кого Ти Йому дав, Він ів1. 3
дав їм вічне життя. **3** *Це ж є вічне вищ. 6
життя, щоб пізнали Тебе, єдиного
правдивого Бога, і Того, кого Ти
послав, – Ісуса Христа. **4** Я Тебе
прославив на землі, довершив діло,
яке Ти мені дав, щоб Я довершив. **5**
І тепер прослав Мене Ти, Батьку, у
Тебе самого славою, яку Я мав у
Тебе скоріше ніж світ повстав. **6** Я
об'явив твоє ім'я людям, яких Ти
Мені дав зі світу. Твої були, і Ти їх
Мені дав, і твоє слово вони збере-
гли. **7** Нині вони зрозуміли, що все,
що Ти Мені дав, від Тебе є. **8** Бо
слова, які Ти Мені дав, Я їм дав, і ті
прийняли *і, по правді, зрозуміли, вищ. 16
що Я від Тебе вийшов, і повірили,
що Ти Мене послав. **9** Я за цих бла-
гаю, не благаю за ввесь світ, але за
тих, яких Ти Мені дав, бо вони є
Твої. **10** І все Моє є Твоє, і Твоє –
Моє. І Я прославився в них. **11** І Я
більше не є в світі, а ці є в світі, і Я
іду до Тебе! Батьку Святий, збе-
режи їх у твоє ім'я, – тих, що Ти
Мені дав, – щоб були одне, так як і
Ми. **12** Коли Я був з ними в світі, Я
їх зберігав в твоє ім'я, – *тих, що ниж. 18
Ти Мені дав, – Я зберіг, і ніхто з
них не загинув, тільки син поги-
белі, *щоб збулося Писання. **13** Ни- пс. 108
ні ж до Тебе іду і говорю це в світі,
щоб мали мою радість, сповнену в
собі. **14** Я дав їм твоє слово, але
світ їх зненавидів, бо вони не є від
світу, так як і Я не є від світу. **15** Не
благаю, щоб Ти їх забрав від світу,
але щоб зберіг їх від лиха. **16** Вони
не є від світу, так як і Я не є від
світу. **17** Святи їх твоєю правдою.
Твоє слово є правда. *поч. 57*

18 Так як Ти Мене послав у світ,
і Я їх послав у світ. **19** І за них Я
себе освячую, щоб і ті були по
правді освячені. **20** Не тільки же за
цих благаю, але і за тих, що пові-
рять в Мене задля їх слова, **21** щоб
всі були одне, – так як Ти, Батьку, в
Мені а Я в Тобі, – щоб і ті в нас
були одне, щоб і світ повірив, що
Ти Мене послав. **22** І Я дав їм сла-
ву, яку Ти Мені дав, щоб були од-
не, так як і Ми є одне. **23** Я в них, а
Ти в Мені, хай будуть досконалі в
єдності і хай світ пізнає, що Ти Ме-
не послав. І Ти їх полюбив, так як
Ти Мене полюбив. **24** *Батьку, тих, вищ. 12
що Ти Мені дав, хочу, щоб, де є Я, і
ті були зі Мною, щоб побачили
мою славу, яку Ти Мені дав, бо Ти
Мене полюбив раніше від створен-
ня світу. **25** Батьку справедливий!
Світ Тебе не пізнав, Я ж Тебе пі-
знав, і ці пізнали, що Ти Мене пос-
лав. **26** І Я їм сказав твоє ім'я, і

скажу, щоб любов, якою Ти Мене полюбив, була в них і Я – в них.

Глава 18, *поч. 58*

1 І сказавши це, Ісус вийшов зі своїми учнями на другий бік потоку Кедрону, де був сад, до якого ввійшов сам і його учні. **2** Знав же місце Юда, який Його видавав, бо часто Ісус збирався тут зі своїми учнями. **3** *Юда ж, взявши чоту, і слуг від архиєреїв, і фарисеїв, прийшов туди зі смолоскипами, і свічами, і зброєю. **4** Ісус же, знаючи все, що надходить на Нього, вийшовши, сказав їм: Кого шукаєте? **5** Відповіли Йому: Ісуса Назарянина. Сказав їм Ісус: Я є. Стояв же з ними і Юда, який Його видавав. **6** Як Він сказав їм: Я є! – вони подалися назад і попадали на землю. **7** Знову ж запитав їх Ісус: Кого шукаєте? Вони ж сказали: Ісуса Назарянина. **8** Відповів Ісус: Я сказав вам, що Я є! Якщо, отже, Мене шукаєте, залиште цих, щоб ішли. **9** Щоб збулося слово, яке Він сказав, *що тих, кого Ти Мені дав, Я не втратив нікого з них. **10** А Симон-Петро, маючи меч, витягнув його і вдарив архиєреєвого раба, і відтяв йому праве вухо, ім'я ж раба було Малх. **11** Сказав же Ісус Петрові: Вложи меч до піхви. Чашу, яку Мені дав Батько, чи Я не маю її пити? **12** Чота ж, і тисяцький, і юдейські слуги, схопили Ісуса і зв'язали Його. **13** *І спочатку повели Його до Анни, був бо тестем Каяфи, який був архиєреєм того року. **14** Каяфа ж був тим, що дав пораду юдеям, що є краще одній людині вмерти за народ. **15** А за Ісусом ішов Симон-Петро та інший учень. А той учень був знаний архиєреєві і ввійшов з Ісусом до двору архиєрея. **16** Петро ж стояв при дверях ззовні. Вийшов, отже, той учень, який був знайомий архиєреєві, і сказав придверниці, і ввів Петра. **17** *Сказала ж рабиня-придверниця Петрові: Чи і ти є з учнів цього Чоловіка? Він сказав: Я не є. **18** Стояли ж раби і слуги, запаливши вогонь, бо був мороз, і грілися. Був же з ними Петро, що стояв і грівся. **19** Архиєрей же запитав Ісуса про його учнів і про його навчання. **20** Відповів йому Ісус: Я явно говорив світові. Я завжди навчав у синагогах і в церкві, куди сходиться ввесь народ, і потайки Я нічого не говорив. **21** Чому Мене запитуєш? Запитай тих, що слухали, про що Я їм говорив. Ось ці знають те, що Я сказав. **22** Як же Він це сказав, один з присутніх слуг вдарив Ісуса в лице, сказавши: Чи так Ти відпові-

мат. 26, мар. 14, лук. 22, дія. 1 (до ст. 3)
вищ. 17 (до ст. 9)
мат. 26, мар. 14, лук. 26, вищ. 11 (до ст. 12–13)
мат. 26, мар. 14, лук. 22 (до ст. 17)

(мѧ̀ є҆сѝ возлюби́лъ)[21], в ни́хъ бꙋ́детъ, и҆ а҆́зъ в ни́хъ·

Гл҃а, и҃і· за҃, и҃і·

И҆ (сі́а)[1] ре́къ і҆с҃, и҆зы́де съ оу҆чени́кы свои́ми на о҆́нъ по́лъ пото́ка ке́дрьска, и҆дѣ́же бѣ̀ врьтогра́дъ, во́ньже вни́де са́мъ, и҆ оу҆ч҃нцы є҆го̀· вѣ́даше же (-)[2] і҆оу́да преда́ай є҆го̀ мѣ́сто, ꙗ҆́ко мно́жицею събира́шеся і҆с҃ тꙋ̀ съ оу҆ч҃нкы свои́ми· *І҆оу́да (же)[3] прі є́мъ спи́рꙋ, и҆ ѿ а҆рхїере́й и҆ [-][4] фарїсе́й слꙋгы̀, прі и҆́де та́мо съ свѣти́лы и҆ свѣща́ми и҆ ѻ҆рꙋ́жїи· і҆с҃ {же}[5] вѣ́ды вса грѧдꙋ́щаа на́нь. [и҆зше́дъ рече][6] и҆мъ, кого̀ и҆́щете; ѿвѣща́ша є҆мꙋ̀, і҆с҃а назара́нина. (гл҃а)[7] и҆мъ [і҆с҃][8], а҆зъ є҆смь· Стоа́ше же і҆ і҆оу́да и҆́же предаа́ше є҆го̀, с ни́ми. да ꙗ҆́коже рече и҆мъ, а҆зъ є҆смь, и҆до́ша вспѧ́ть, и҆ падо́ша на зе́млю· Па́кы (же)[9] въпросѝ и҆хъ (і҆с҃), кого̀ и҆́щете; ѻ҆ни́ же рѣ́ша, і҆с҃а назаре́а· ѿвѣща і҆с҃, рѣ́хъ ва́мъ, ꙗ҆́ко а҆зъ є҆смь. а҆́ще оу҆̀бо менѐ и҆́щете, ѻ҆ста́вите си́хъ и҆тѝ. да сбꙋ́детсѧ сло́во є҆́же рече. *ꙗ҆́ко и҆́хже да́лъ є҆сѝ мнѣ̀, не погꙋби́хъ ѿ ни́хъ никого́же· Си́мон (же)[10] пе́тръ и҆мы̀ но́жъ, и҆звлечѐ є҆го̀, и҆ оу҆да́ри а҆рхїере́ова раба̀, и҆ оу҆рѣ́за є҆мꙋ̀ оу҆́хо десно́е. бѣ̀ же и҆́мѧ рабꙋ малхъ· Рече (же)[11] (петрови і҆с҃)[12], вънзѝ но́жъ в но́жницꙋ· Ча́шꙋ ю҆́же да́стъ ми ѿц҃ъ, не и҆ма́мъ ли пи́ти єа̀; спи́ра (же)[13], и҆ ты́сꙋщникъ, и҆ слꙋгы̀ і҆оу҆де́йскыа ꙗ҆́ша і҆с҃а, и҆ свѧза́ша є҆го̀, *и҆ ведо́ша (є҆го̀) къ а́ннѣ пе́рвѣе. бѣ̀ бо те́сть каїа́фѣ, и҆́же бѣ̀ а҆рхїере́й лѣ́тꙋ томꙋ· Бѣ̀ же каїа́фа да́вый съвѣ́тъ і҆оу҆де́омъ, ꙗ҆́ко оу҆́не є҆сть є҆дї́номꙋ чл҃кꙋ оу҆мре́ти за̀ лю́ди· По і҆с҃ѣ же и҆дѧ́ше си́монъ пе́тръ, и҆ дрꙋгїи оу҆ч҃никъ· Оу҆ч҃никъ же то́й бѣ̀ зна́емъ а҆рхїере́ови, и҆ вни́де съ і҆с҃омъ въ дво́ръ а҆рхїере́овъ· Пе́тръ же стоа́ше при две́рехъ внѣ̀· И҆зы́де оу҆̀бо оу҆ч҃никъ {то́й}[14] и҆́же бѣ̀ зна́емъ архїере́ови, и҆ рече две́рници, и҆ въведе петра̀· (*гл҃а же)[15] (раба̀ две́рница петро́ви)[16], є҆да и҆ ты ѿ оу҆ч҃никъ є҆сѝ чл҃ка сего̀; (гл҃а)[17] ѻ҆́нъ, нѣ́смь· Стоа́хꙋ же рабѝ и҆ слꙋгы̀ ѻ҆́гнь сътво́рше· Ꙗ҆́ко зима̀ бѣ̀ и҆ грѣ́ахꙋсѧ. бѣ же [с ни́ми пе́тръ][18] стоа и҆ грѣ́асѧ· а҆рхїере́й (же)[19] въпросѝ і҆с҃а ѻ҆ оу҆ч҃ницѣхъ є҆го̀, и҆ ѻ҆ оу҆че́нїи є҆го̀. ѿвѣща̀ є҆мꙋ̀ і҆с҃. а҆зъ не ѻ҆бинꙋ́асѧ гл҃ахъ мирꙋ̀. а҆зъ всегда̀ оу҆чи́хъ на со́нмищи, и҆ въ цр҃кви, и҆дѣ́же вси (лю́дїе)[20] сне́млютсѧ, и҆ та́й не гл҃ахъ ничесо́же. что мѧ̀ въпраша́еши; въпросѝ слы́шавшихъ, что̀ гл҃ахъ и҆мъ. се сі́и вѣ́дѧтъ ꙗ҆́же рѣ́хъ а҆зъ· Сі́а же (ре́кшꙋ є҆мꙋ̀)[21], є҆ді́нъ ѿ пре́стоа́щихъ слꙋгъ, оу҆да́ри в ланитꙋ і҆с҃а, рекъ,

мф҃ ѯ҃ѕ, мр҃ ѯ҃д, лꙋ҃ ѯ҃в, дѣ҃ ѯ҃а
бы҃ ѯ҃і
мф҃ ѯ҃ѕ, мр҃ ѯ҃д, лꙋ҃ ѯ҃в, бы҃ ѯ҃аі
мф҃ ѯ҃ѕ, мр҃ ѯ҃д, лꙋ҃ ѯ҃в

та́ко ли ѿвѣща́ва́еши а҆рхїере́ови; ѿвѣща е҆му̀
ма҃ кѕ҃ ма҃ дı҃ лу҃ кв҃ Іс҃, а҆́ще злѣ гла҃хъ, свѣтельствꙋй ѡ҆ злѣ. а҆́ще ли
до́брѣ, что̀ мя бїе́ши; *посла {же}[22] е҆го а҆нна свя́-
ма҃ кѕ҃ ма҃ дı҃ лу҃ кв҃ зана к каїа́фѣ а҆рхїере́ови. *Бѣ же си́монъ петръ
стоя̀ и҆ грѣ́ася. рѣша (-)[23] емꙋ. е҆да и҆ ты ѿ
оу҆ченикъ е҆го е҆си; (ѻ҆́н же ѿвръжеся)[24] и҆ рече, нѣ́смь.
(Гл҃а)[25] е҆ді́нъ ѿ рабъ а҆рхїере́овъ, оу҆жика сы́й, е-
мꙋже (петръ оу҆рѣ́за)[26] оу҆хо. не а҆́зъ ли тя ви-
дѣхъ в врьтогра́дѣ с нимъ; паки оу҆бо (петръ
ѿврьжеся)[27], и҆ а́бїе пѣтель възгласи. за҃, нд҃.
ма҃ кз҃ ма҃ еı҃ лу҃ кг҃ (*ведо́ша же)[28] і҆са ѿ каї́афы в прето́ръ. бѣ
же оу҆тро, и҆ тїи не внидо́ша в прето́ръ, да не
ѡ҆скверня́тся, но да я҆дя́тъ пасхꙋ. И҆зы́де (же)[29]
{пилатъ к ни҆мъ вонъ}[30], и҆ (рече)[31]. кꙋ́ю рѣчь при-
но́сите на чл҃ка сего; ѿвѣщаша и҆ рѣша е҆мꙋ.
а҆́ще не бы былъ се́й злодѣ́й, не бы́хомъ (предали
е҆го тебѣ)[32]. рече (же)[33] и҆мъ пилатъ. по́имѣ-
те е҆го вы, и҆ по зако́нꙋ ва́шемꙋ сꙋди́те е҆мꙋ.
рѣша {же}[34] е҆мꙋ і҆ꙋде́е. намъ не досто́итъ
оу҆бити никогоже. да сло́во і҆сово събꙋдется е҆же
рече, назна́менꙋя коею̀ смертїю хотя́ше оу҆мре-
ма҃ кз҃ ма҃ еı҃ лу҃ кг҃ ти. *вниде (же)[35] паки (пилатъ в прето́ръ)[36], и҆
гласѝ і҆са, и҆ рече е҆мꙋ. ты ли е҆си црь і҆ꙋде́йскъ;
ѿвѣща̀ [е҆мꙋ][37] Іс҃. ѡ҆ себѣ ли ты се гл҃еши,
и҆́ли и҆́нїи [тебѣ реко́ша][38] ѡ҆ мнѣ; ѿвѣща̀
пила҃, е҆да а҆́зъ жидовинъ е҆смь; ро́дъ твой, и҆
а҆рхїере́е предаша тя мнѣ. что̀ е҆си сътворилъ;
ѿвѣща Іс҃. црство мое нѣсть ѿ ми́ра сего. а҆́-
ще ѿ ми́ра сего бы́ло бы црство моѐ, слꙋгы
моя̀ оу҆бо подвиза́лися бы́ша, да не преданъ
бы былъ і҆ꙋде́омъ. нн҃ѣ же црство моѐ нѣсть
ѿсю́дꙋ. рече (же)[39] е҆мꙋ пила҃. оу҆бо црь ли е҆си
ты ѿвѣща Іс҃ ты гл҃еши, я҆́ко црь е҆смь [а҃][40].
а҆зъ на сѐ родихся, и҆ на сѐ прїидо҃ в ми́ръ, да
свѣдѣтельствꙋю и҆сти́нꙋ (и҆) всякъ и҆́же е҃ ѿ
и҆́стины, послꙋша́етъ (гла́са моего)[41]. (Гл҃а)[42]
е҆мꙋ пила҃, что̀ е҃ и҆́стина; и҆ се рекъ, паки и҆-
ма҃ кз҃ ма҃ еı҃ лу҃ кг҃ зы́де къ і҆ꙋде́омъ, и҆ (гл҃а)[43] и҆мъ. а҆зъ ни е҆ді́-
ноя̀ [вины ѡ҆брѣта́ю в немъ][44]. *Е҆сть же ѡ҆бы́-
дѣа҃ г҃ ма҃ кз҃ ма҃ еı҃ лу҃ кг҃ чаи ва҃, да е҆ді́ного [вамъ ѿпꙋщꙋ][45] на па́схꙋ.
хощете ли оу҆бо, да ѿпꙋщꙋ ва҃ царя і҆ꙋде́йска;
*възъпи́ша (же)[46] {вси}[47] гл҃юще, не сего, но
(вара́вꙋ)[48]. Бѣ же вара́вва разбо́йникъ.

Гл҃а, ді҃

ма҃ кз҃ ма҃ еı҃ Тогда* оу҆бо {пилатъ поятъ і҆са}[1], и҆ бѝ
(е҆го). и҆ во́и҆ни съплетше вѣнецъ ѿ
те́рнїа, възложи́ша е҆мꙋ на главꙋ. и҆ в
ри́зꙋ багрянꙋ ѡ҆блеко́ша е҆го. и҆ [-][2] гл҃а-
хꙋ ра́дꙋися црю і҆ꙋде́искїи. и҆ бїя́хꙋ е҆го по ла-
нитома. (И҆зы́де же)[3] па́ки вонъ Пила́тъ. и҆ (гл҃а)[4]
и҆мъ, сѐ и҆звожꙋ (е҆го вамъ)[5] во́нъ. да разꙋмѣе-

даєш архиєреєві? **23** Відповів йому
Ісус: Якщо Я зле сказав, свідчи про мат. 26
зло, якщо ж добре, чому Мене б’єш? мар. 14
24 *Послав же Його Анна зв’язаним лук. 22
до Каяфи, архиєрея. **25** *А Симон- мат. 26
Петро стояв і грівся. Сказали йому: мар. 14
Чи і ти є з його учнів? Він же від- лук. 22
рікся і сказав: Я не є. **26** Сказав один
з архиєреєвих рабів, що був кревним
тому, якому Петро відтяв вухо: Чи я
тебе не бачив в саду з Ним? **27** Знову,
отже, Петро відрікся. І тут запіяв пі-
вень. *поч. 59* мат. 27
28 *Повели ж Ісуса від Каяфи у мар. 15
претор. Був же ранок, і ті не ввійшли лук. 23
до претору, щоб не занечиститися,
але щоб *могли* їсти пасху. **29** Вийшов
же Пилат до них надвір і сказав: Яку
скаргу приносите проти цього Чоло-
віка? **30** Вони відповіли і сказали йо-
му: Якщо б цей не був злочинцем, ми
б Його тобі не видали. **31** Сказав же
їм Пилат: Візьміть Його ви і судіть
Його за вашим законом. Сказали ж
йому юдеї: Нам не вільно нікого уби-
ти, – **32** щоб сповнилося слово Ісуса,
яке Він сказав, зазначаючи, якою мат. 27
смертю мав умерти. **33** *Ввійшов же мар. 15
знову Пилат у претор і покликав Ісу- лук. 23
са, і сказав Йому: Чи Ти є юдейським
Царем? **34** Відповів йому Ісус: Чи ти
від себе це говориш, чи інші тобі про
Мене сказали? **35** Відповів Пилат: Чи
я є жидом? Твій рід і архиєреї Тебе
мені видали. Що Ти зробив? **36** Від-
повів Ісус: Моє царство не є з цього
світу. Якщо б з цього світу було моє
царство, мої слуги, отже, змагалися
б, щоб Мене не видано юдеям. Нині
ж моє царство не є звідси. **37** Сказав
же Йому Пилат: Отже, чи є Ти Ца-
рем? Відповів Ісус: Ти кажеш, що Я є
Царем. Я на це народився і на це
прийшов у світ, щоб свідчити про
правду. І кожний, хто є від правди,
слухає мій голос. **38** Сказав Йому
Пилат: Що є правда? І сказавши це,
знову вийшов до юдеїв і сказав їм: Я
ані однієї вини не знаходжу в Ньому. мат. 27
39 *Є ж у вас звичай, щоб вам я мар. 15
відпустив одного на Пасху. Чи хо- лук. 23
чете, отже, щоб я вам відпустив ю- дія. 3
дейського Царя? **40** *Закричали ж у- мат. 27
сі, кажучи: Не цього, але Варавву! А мар. 15
Варавва був розбійником. лук. 23

Глава 19

1 *Отже, тоді Пилат взяв Ісуса і мат. 27
бив Його. **2** І вояки, сплівши вінець з мар. 15
терну, поклали Йому на голову, і зо-
дягли Його в багряну одіж, **3** і гово-
рили: Радій, юдейський Царю! – і би-
ли Його по обличчі. **4** Вийшов же
Пилат знову у двір і сказав їм: Ось я
Його виводжу вам у двір, щоб ви
зрозуміли, що я в Ньому не знаходжу

ніякої провини. **5** Вийшов же у двір
мат. 27 Ісус, несучи терновий вінок і багряну
мар. 15 одіж. І *Пилат* сказав їм: Ось Чоловік.
лук. 23 **6** *Коли ж архиєреї і слуги побачили
дія. 3 Його, закричали, кажучи: *поч. 60*
і 13

Розіпни, розіпни Його! Сказав їм Пилат: Візьміть Його ви і розіпніть, бо я не знаходжу в Ньому провини. **7** Відповіли Йому юдеї: Ми маємо Закон, і за нашим Законом належиться Йому вмерти, бо Він Себе зробив Божим Сином! **8** Коли ж Пилат почув це слово, ще більше злякався, **9** і ввійшов знову до претору, і сказав Ісусові: Звідки є Ти? Ісус же не дав йому відповіді. **10** Сказав же Йому Пилат: Чи Ти до мене не говориш? Чи не знаєш, що маю владу Тебе розіп'яти і маю владу Тебе відпустити? **11** Відповів Ісус: Не маєш наді Мною ніякої влади, якщо б не була тобі дана згори. Задля цього Той, хто тобі Мене видав, має більший гріх. **12** Від цього *часу* Пилат шукав Його відпустити. Юдеї ж кричали, кажучи: Якщо Цього відпустиш, ти не є другом цісаря! Кожний, хто себе робить царем, противиться цісареві! **13** Пилат же, почувши це слово, вивів Ісуса у двір і сів на судовім кріслі на місці, що називається літостратон, – по-єврейськи ж гаввата. **14** Була ж п'ятниця Пасхи, година ж яка шоста. І він сказав юдеям: Ось ваш Цар! **15** Вони ж кричали: Візьми, візьми, розіпни Його! Сказав їм Пилат: Чи розіпну вашого Царя? Відповіли архиєреї: Не маємо царя, тільки цісаря. **16** Тоді ж
мат. 27 той видав Його їм, щоб був розп'ятим. Взявши ж Ісуса, вони повели. **17**
мар. 15 *І носячи свій хрест, Він вийшов на
лук. 23 те місце, що називається Черепним, яке по-єврейськи називається Голгота. **18** Де Його розіпяли, і з ним двох інших: звідси і звідси, посередині ж – Ісуса. **19** Написав же й надпис Пилат і поклав на хресті. Було ж написано: Ісус Назарянин, Цар юдейський! **20** Цей же надпис читало багато з юдеїв, бо місце було близько до міста, де розіп'яли Ісуса. І було написано по-єврейськи, по-грецьки, по-римськи. **21** Говорили ж Пилатові юдейські архиєреї: Не пиши: Цар юдейський, але що сам сказав: Я є юдейським Царем.
мат. 27 **22** Відповів Пилат: Що я написав, я
мар. 15 написав. **23** *Вояки ж, коли розіп'яли
лук. 23 Ісуса, взяли його одіж і розділили на чотири частини, кожному воякові частину, і хитон. А хитон був не шитий, ввесь витканий згори. **24** Сказали ж до себе: Не роздираймо його, але кинемо жереб за нього, кому припаде. Щоб збулося Писання, що го-
пс. 21 ворить: *Розділили собі мою одіж, і
мат. 27 за мою одежину кинули жереб. Воя-
мар. 15 ки ж, отже, це зробили. *п. 61*
лук. 23

те, ꙗко [в немъ ни єдиноѧ вины обрѣтаю][6]. Изыде (же)[7] (вонъ іс)[8]. носѧ терновъ вѣнецъ. и багрѧнꙋ ризꙋ. и (гла)[9] имъ. се чл҃къ. *Єгда (же)[10] видѣша єго архієрее и слꙋги, възъпиша г҃люще. за, ѯ. — ма кз, ма еі, лꙋ кг, дѣа г, и гі

Распни распни [єго][11]. (гла)[12] имъ пила. поимѣте єго вы и распнѣте. азъ бо не обрѣтаю в немъ вины. ѿвѣщаша ємꙋ іꙋдее. мы законъ имамы, и по законꙋ [нашемꙋ][13], долженъ єсть оумрѣти, ꙗко [себе сн҃а бж҃іа][14] сътвори. Єгда (же)[15] слыша пилатъ се слово, паче оубоасѧ, и вниде въ преторъ пакы, и (гла)[16] ісови, ѿкꙋдꙋ єси ты. іс же, ѿвѣта не дастъ ємꙋ. (Гла же)[17] ємꙋ пила, мнѣ ли не г҃леши; не вѣси ли ꙗко власть имамъ [распати тѧ, и власть имам пꙋстити][18] тѧ; [ѿвѣща][19] іс, не имаши власти (ни єдиноѧ на мнѣ)[20], аще не бы (ти дано)[21] свыше. Сего ради предавыи мѧ тебѣ, боліи грѣхъ имать. ѿ сего (искаше пилатъ)[22] пꙋстити єго. Іоудее же въпіахꙋ г҃люще, аще сего пꙋстиши, нѣси дрꙋгъ кесаревъ, всѧкъ иже цр҃ѧ себе творѧи, противитсѧ кесарю. Пилат (же)[23] слышавъ (се слово)[24], изведе вонъ іса, и сѣде на сꙋдищи на мѣстѣ глемѣ лидостротон, єврейски же гаввада. Бѣ же патоќ пасцѣ, ча [же ꙗко][25] шестыи. И (гла)[26] іꙋдеомъ, се цр҃ь вашь. [Они же въпіахꙋ][27], възми възми распни єго. (Гла)[28] имъ пилатъ, цр҃ѧ ли вашего распнꙋ; ѿвѣщаша архієрее, не имамы цр҃ѧ токмо кесарѧ. Тогда (же)[29] предастъ єго имъ да распнетсѧ. — ма кз, ма еі, лꙋ кг
Поємше (же)[30] іса, [и ведоша][31], *и носѧ [к҃ртъ свои][32], изыде въ глемое лобное мѣсто, єже глетсѧ єврейскы, голгоѳа, идѣже (пропаша єго)[33], и с ни ина два, сюдꙋ и сюдꙋ, посредѣ же іса. написа же и титла пилатъ, и положи на к҃ртъ. Бѣ же написано, іс назарѧнин, цр҃ь иоудейскыи. Сего (же)[34] титла многи чтоша ѿ иоудеи, ꙗко близъ бѣ мѣсто града, идѣже пропаша іса. [И бѣ написано, єврейскы, грѣческы, римскы][35]. Глахꙋ (же) пилатꙋ архієрее іоудейстіи не пиши, цр҃ь іоудейскыи, но ꙗко сам рече, цр҃ь єсмь іоудейскыи. ѿвѣща пилатъ. єже — ма кз, ма еі, лꙋ кг
писахъ, писа. *воини (же)[36], єгда пропашѧ іса, пріаша ризы єго, и сътвориша четыри части, комꙋждо воинꙋ часть, и хитонь. бѣ же хитонь не швенъ, свыше истканъ весь. Рѣша (же)[37] к себѣ, не предеремъ єго, но мєтнемъ жребіа о немъ, кємꙋ бꙋдетъ. да (събꙋдетсѧ — ѱло ка, ма кз, ма еі, лꙋ кг
писаніє)[38] г҃люще. *раздѣлиша ризы моѧ себѣ, и о матисмѣ моеи меташа жребіа. воини же оубо сіа сътвориша. за, ѯа.

Стояху же при кр҃ті і҃сові, мати єго, и сес-
тра матере єго, марїа (клеопова)[39], и марїа
магдалыни· і҃с (же)[40] видѣвъ матере, и оучн҃ка
стояща, єгоже любляше. (г҃ла)[41] матери [своей][42].
жено, [се][43] сн҃ь твой· Потомже (г҃ла)[44] оучн҃ку, [се][45]
мати твоя. и ѿ того часа поятъ {ю оу-
чн҃къ}[46] въ своя си· По семъ вѣды і҃с, яко [вся
оуже][47] съвръшишася, да събудется писанїе,
мат҃ѳа кз҃ (г҃ла)[48], жажду· *Съсуд {же}[49] стояше (полнъ
ѱал҃о зи҃ оцта)[50]. [Они же исполнивше губу оцьта, и
на тростъ възнъзше][51], придѣша къ (оустомъ
его)[52]. єгда (же)[53] прїятъ оцетъ і҃с, рече. съ-
врьшишася· И преклонь главу, предастъ д҃хъ·
Иоудее (же)[54], понеже пятокъ бѣ, да не оста-
нутъ на кр҃тѣ тѣлеса в суботу, бѣ бо
великъ д҃нь тоя суботы, молиша пилата, да
пребїю (голени ихъ)[55], и возмутъ· прїидоша
(же)[56] воини, и прьвому оубо пребиша голени, и
другому распятому с нимъ· на і҃са же при-
шедше, яко видѣша [его оуже][57] оумерша, не
пребиша ему геленїи, но единъ ѿ вои копїемъ
(ребра ему)[58] прободе. и [абїе изыде][59] кровъ и
вода. и видѣвый, свѣдѣтельствова, і истинно
(есть свѣдѣтельство его)[60]· и той вѣсть яко
истину г҃летъ, да [-][61] вы вѣру имете· Быша
в҃ мо вi д҃ мо д҃ бо сїя, да (събудется писанїе)[62], *кость не
съкрушится ѿ него· И пакы другое писанїе
захар҃ вi г҃летъ. *възрятъ нань єгоже прободоша·
за҃, з҃в·

25 Стояли ж при Ісусовому хрес-
ті його мати, і сестра його матері,
Марія Клеопова, і Марія Магдали-
на. 26 Ісус же, побачивши матір і уч-
ня, що стояв, якого любив, сказав
своїй матері: Жінко, ось твій син!
27 Потім же сказав учневі: Ось
твоя мати! І від тієї години учень
взяв її до себе. 28 Після цього Ісус,
знаючи, що вже все сповнилося,
щоб збулося Писання, сказав: Я мат. 27
спраглий. 29 *Стояла ж посудина, пс. 68
повна оцту. Вони ж, наповнивши
губку оцтом і настромивши на трос-
тину, піднесли до його уст. 30 Коли
ж Ісус взяв оцет, сказав: Звершило-
ся! І схиливши голову, Він віддав
духа. 31 Юдеї ж, тому що була п’ят-
ниця, щоб тіла не залишилися на
хресті в суботу, був бо великий
день тієї суботи, просили Пилата,
щоб перебили їхні голінки і забра-
ли. 32 Прийшли ж вояки і, отже,
першому перебили голінки, і друго-
му, розіп’ятому з ним. 33 А прий-
шовши до Ісуса, як побачили, що
Він вже помер, не перебили Йому
голінок, 34 але один з вояків спи-
сом пробив йому ребра, і відразу
вийшла кров і вода. 35 І той, що ба-
чив, засвідчив, і його свідчення є
правдивим. І той знає, що говорить
правду, щоб ви повірили. 36 Бо це
сталося, щоб збулося Писання: мой2. 12
*Кістка у Нього не буде зломана. мой4. 9
37 І знову інше Писання говорить:
*Поглянуть на Того, кого прокололи- зах. 12
ли. *поч. 62*

мат҃ѳа кз҃ мар҃ка еi лук҃а кг҃ *По сих же моли пилата іосифъ иже ѿ
аримадеа, сый оученикъ і҃совъ, потаен же страха
ради іоудейска, да възметъ тѣло і҃сово. и
повелѣ пилатъ· Прїиде (же)[63], и взятъ [тѣло
вы҃ г҃ і҃сово][64]· *прїиде же и никодимъ пришедыи [къ
і҃сови нощїю][65] прежде, нося смѣшенїе змурнено
и алоино, яко литръ сто· Прїяста (же)[66] тѣло
і҃сово, и обвиста е ризами съ ароматы, якоже
обычай есть іоудеом погрѣбати· Бѣ же на
мѣстѣ идѣже распятся, вр҃тъ. и в вр҃тѣ
гробъ новъ в немже николиже никтоже положенъ
бѣ· ту оубо пятка ради іоудейска, яко близъ
бяше гробъ, положиста і҃са·

38 *Після цього ж Йосиф, що з А- мат. 27
риматеї, що був учнем Ісуса, таєм- мар. 15
ним же, задля юдейського страху, лук. 23
попросив Пилата, щоб взяти тіло І-
суса. І Пилат дозволив. Прийшов же
він і взяв Ісусове тіло. 39 *Прийшов вищ. 3
же і Нікодим, який раніше вночі
прийшов до Ісуса, несучи суміш
смирни і алое, якихось сто літрів.
40 Взяли ж вони Ісусове тіло і об-
горнули його полотном з пахоща-
ми, так як є звичай ховати в юдеїв.
41 Був же сад на місці, де Він був
розп’ятий, і в саду новий гріб, в я-
кому ніколи ніхто не був похова-
ний. 42 Отже, там поклали Ісуса
задля юдейської п’ятниці, тому що
гріб був близько.

Г҃ла, к҃· за҃, з҃г·

мат҃ѳа ѕi лук҃а кд҃ Въ *єдину же ѿ суботъ, марїа магдалы-
ни (прїиде)[1] заоутра, (еще сущи тмѣ)[2],
на гробъ, и видѣ камень взятъ ѿ гроба·
(Течѐ)[3] оубо, и прїиде к симону петру, и
к другому оученику, єгоже любляше і҃с, и (г҃ла)[4]
има. взяша г҃а ѿ гроба, и не (вѣмъ)[5] гдѣ
положиша єго· Изыде (же)[6] петръ, и другїи

Глава 20, *поч. 63*

1 В *першому ж *дні* по суботі мар. 16
Марія Магдалина прийшла на гріб лук. 24
вдосвіта, ще як була темрява, і по-
бачила камінь, відсунутий від гро-
бу. 2 Вона, отже, побігла і прихо-
дить до Симона-Петра і до другого
учня, якого Ісус любив, і сказала
їм. Взяли Господа з гробу, і не
знаю, де Його поклали. 3 Вийшов

же Петро і другий учень і пішли до
гробу. **4** Бігли ж оба разом; і другий
учень побіг швидше від Петра і
прийшов скоріше до гробу. **5** І на-
хилившись, він побачив полотно, що
лук. 24 лежало, одначе не ввійшов. **6** *Прий-
шов же Симон-Петро вслід за ним, і
ввійшов до гробу, і побачив полотно,
що одне лежало, **7** а судар, який був
на його голові, не лежав з полотном,
але окремо згорнутий на одному міс-
ці. **8** Тоді, отже, ввійшов і другий у-
чень, що прийшов швидше до гробу,
– і побачив, і повірив. **9** Бо вони ще
не знали Писання, що треба, щоб Він
воскрес з мертвих. **10** Учні ж знову
пішли до себе. *поч. 64*

мат. 28 **11** *Марія ж стояла біля гробу
мар. 16 ззовні, плачучи. Коли вона плакала,
вона нахилилась до гробу **12** і поба-
чила двох ангелів у білих одежах, що
сиділи: одного – у головах і одного –
у ногах, де лежало Ісусове тіло. **13** І
вони їй сказали: Жінко, чому пла-
чеш? Вона їм сказала: Бо взяли мого
Господа, і не знаю, де Його поклали.
мар. 16 **14** *І сказавши це, вона обернулася
назад і побачила Ісуса, що стояв, і не
впізнала, що це Ісус. **15** Сказав їй
Ісус: Жінко, чого плачеш? Кого шу-
каєш? Вона ж, думаючи, що Він є са-
дівником, сказала Йому: Пане, якщо
Ти Його взяв, скажи мені, де Ти Його
поклав, і я Його візьму. **16** Сказав їй
Ісус: Маріє! Вона ж, обернувшись,
сказала Йому: Раввуні! – що означає
Учителю. **17** Сказав їй Ісус: Не до-
торкайся до Мене, бо Я ще не пішов
пс. 21 до мого Батька. *Іди ж до моїх братів
єв. 2 і скажи їм: Іду до мого Батька і ва-
шого Батька, і мого Бога і вашого
Бога! **18** Прийшла ж Марія Магда-
лина, розповідаючи учням, що поба-
чила Господа і що Він це їй сказав.
поч. 65

мар. 16
лук. 24
кор1. 15 **19** *Як же було пізно в тому дні, в
дія. 13 першому по суботі, і замкнуті були
двері, де його учні були зібрані зі
страху перед юдеями, прийшов Ісус, і
став посередині, і сказав їм: Мир
вам! **20** І сказавши це, показав їм ру-
ки, і ноги, і свої ребра. Зраділи ж уч-
ні, побачивши Господа. **21** Сказав же
їм Ісус знову: Мир вам! Так як Мене
послав Батько, і Я вас посилаю! **22** І
сказавши це, дихнув і сказав їм:
мат. 16 Прийміть Святого Духа! **23** *Кому
і 18 відпустите гріхи, – відпустяться їм, і
кому затримаєте, – затримаються. **24**
Тома ж, що називається Близнюк, о-
дин з дванадцятьох, не був там з ни-
ми, коли прийшов Ісус. **25** Говорили
ж йому інші учні: Ми побачили Гос-
пода! Він же сказав їм: Якщо не по-
бачу на його руках ран від цвяхів і *не*
вкладу мого пальця в рани від цвяхів,
і *не* вкладу мою руку в його ребра, –

ѹченикъ, і идѧста къ гробѹ. течаста же
оба вкѹпѣ, и дрѹгыи ѹченикъ тече скорѣе
петра, и прїиде прежде къ гробѹ. и приникъ,
(видѣ)[7] {ризы лежаща}[8], обаче не вниде· (*Прї- лѹ кд
иде же)[9] [-][10] симонъ петръ, в слѣдъ его, и
вниде въ гробъ, и (видѣ)[11] ризы (єдины) ле-
жаща, и сѹдаръ иже бѣ на главѣ его, не с
ризами лежащь, но особь свитъ на єдиномъ
мѣстѣ· Тогда ѹбо вниде и дрѹгїи ѹченикъ,
пришедыи прежде къ гробѹ, и видѣ, и вѣрова·
Не ѹ бо вѣдахѹ писанїа, ꙗко подобаетъ емѹ
из мртвыхъ въскреснѹти· Идоста (же)[12] пакы
к себѣ ѹчнка· зв҃, зд҃·
*Марїа же стоꙗше ѹ гроба внѣ плачющи. ма кн
ꙗкоже (-)[13] плакашеса, приниче въ гробъ, и ма ѕі
(видѣ)[14] два агг҃ла в бѣлахъ (ризахъ) сѣдѧ-
ща, єдиного ѹ главы, и єдиного ѹ ногѹ, идѣ-
же бѣ лежало тѣло ісово· и (гл҃аста)[15] ей она.
жено, что плачешиса; (гл҃а)[16] има, ꙗко взѧ-
ша г҃а моего, и не вѣмъ гдѣ положиша его,
[*и][17] сїа рекши, обратиса вспѧть, и (ви- ма ѕі
дѣ)[18] іс҃а стоꙗща, и не вѣдаше ꙗко іс҃ есть·
(Гл҃а)[19] ей іс҃, жено, что плачеши; кого ищеши;
онаже мнѧщи ꙗко вртоградаръ есть, (гл҃а)[20]
емѹ, г҃и, аще ты еси взѧлъ его, повѣжь ми,
гдѣ еси положилъ его, и азъ (възмѹ его)[21].
(Гл҃а)[22] ей іс҃, марїе. (онаже обращшиса)[23],
(гл҃а)[24] емѹ (-)[25], раввѹни, еже гл҃етса, ѹчите-
лю· (Гл҃а)[26] ей іс҃, не (прикасаиса мнѣ)[27]. не ѹ
бо взыдох къ оц҃ѹ [моемѹ][28], *иди же къ бра- ѱло ка
тїи моей, и рци имъ, въсхожѹ къ оц҃ѹ мое- єврео в
мѹ, и оц҃ѹ вашемѹ. и бг҃ѹ моемѹ. и бѹ ва-
шемѹ· (Прїиде)[29] (же) марїа магдалыни, повѣ-
дѹющи ѹченико, ꙗко видѣ г҃а, и сїа ре ей·
зв҃, зе·
*Сѹщѹ же поздѣ въ дн҃ь той, въ єдинѹ ѿ ма ѕі
сѹботъ, и дверемъ затворенои, идеже бѣхѹ лѹ кд
ѹчн҃цы {его събрани}[30] страха ради іѹдеиска· а кри еі
Прїиде іс҃, и ста посредѣ, и гл҃а имъ, миръ дѣа гі
вамъ. и се рекъ, показа (имъ) рѹцѣ, (и нозѣ),
и ребра [своа][31]. възрадоваша (же)[32] са ѹчн҃цы,
видѣвше г҃а. рече (же)[33] имъ іс҃ пакы, миръ
вамъ· ꙗкоже посла мѧ оц҃ъ, и азъ посылаю
вы. и се рекъ дѹнѹ, и гл҃а имъ. прїимѣте
дх҃ъ ст҃ъ· *Имже ѿпѹстите грѣхы, ѿпѹс- ма ѕі
тѧтса имъ. і имже дръжите. дръжатса· и ні
Фома же єдинъ ѿ обою надесѧте гл҃емыи близ-
нецъ, не бѣ (тѹ) с ними егда прїиде іс҃· Гл҃а-
хѹ (же)[34] емѹ дрѹѕїи ѹчн҃цы, видѣхо г҃а· он
же рече имъ. аще не вижѹ на рѹкѹ его ꙗзвы
гвоздинныа, и вложѹ прьста моего въ ꙗзвы
гвоздинъныа, и вложѹ [рѹкѹ мою][35] в ребра его,

не и҆́мꙋ вѣ́ры. И҆ по̀ дне́хъ ѻ҆сми́хъ, паки бѣ́хꙋ
внꙋтрь оу҆чн҃цы є҆го, и҆ ѳѡма̀ съ ни́ми. (прїи́де)[36]
і҆с҃, две́ремъ затворе́номъ. и҆ ста̀ посредѣ̀ (и҆́хъ),
и҆ рече, ми́ръ ва́мъ. Пото́мъ (гл҃а)[37] ѳѡмѣ̀. при-
несѝ пе́рстъ твой сѣ́мо, и҆ ви́ждь рꙋцѣ̀ моѝ,
и҆ принесѝ рꙋ́кꙋ твою̀, и҆ вложѝ въ ре́бра моа̀. и҆
не бꙋди невѣ́ренъ, но вѣ́ренъ. Ѿвѣща ѳѡма̀, и҆
рече є҆мꙋ. г҃ь мой, и҆ б҃ъ мой. (Гл҃а)[38] є҆мꙋ і҆с҃,
ꙗ҆́ко видѣвъ мѧ̀, вѣ́рова. Бл҃же́ни не видѣв-
шеѝ, и҆ вѣ́ровавше. *Мно́га же (-)[39] і҆ и҆́на зна-
ме́нїа сотворѝ і҆с҃, предъ оу҆чн҃кы свои́ми. ꙗ҆́же
нѣ́ сꙋть пи́сана въ (кни́гахъ си́хъ)[40]. сїа же пи-
сана бы́ша, да вѣ́рꙋєте ꙗ҆́ко і҆с҃ є҆сть х҃с сн҃ъ
б҃жїй. И҆ да вѣ́рꙋюще, живо́та и҆́мате во и҆́мѧ
є҆го.

ниж҃ к҃а

Гл҃а, к҃а. за҃, ѯ҃ѕ.

По се́мъ ꙗ҆́висѧ паки і҆с҃ оу҆ченико́мъ {сво-
и҆́мъ въставъ ѿ ме́ртвыхъ}[1], на мо́ри
тиверїа́дстѣмъ. Ꙗ҆́ви же сѧ си́це. Бѣ́-
хꙋ въ кꙋпѣ̀ си́мон пе́тръ, и҆ ѳѡма̀ нари-
ца́емый бли́зънецъ, и҆ нада́наилъ, и҆́же (бѣ̀) ѿ
ка́ны галиле́йскїа, и҆ сн҃а зеведе́ова, и҆ і҆́на ѿ оу҆-
чн҃къ є҆го два̀. (Гл҃а)[2] и҆́мъ си́монъ пе́тръ, и҆дꙋ̀
ры́бъ лови́ти. (Гл҃аша)[3] є҆мꙋ, и҆́демъ и҆ мы̀ с
тобо́ю. И҆зыдо́ша (же) и҆ всѣдо́ша (а҆́бїе) въ ко-
ра́бль. и҆ въ тꙋ̀ но́щь не ꙗ҆́ша ничесо́же. оу҆́трꙋ
же (-)[4] бы́вшꙋ, ста̀ і҆с҃, при́ брезѣ̀, не позна́ша
же оу҆чн҃цы ꙗ҆́ко і҆с҃ є҆сть. (Гл҃а же)[5] и҆́мъ і҆с҃, дѣ-
ти, є҆да̀ что̀ снѣ́дно и҆́мате. Ѿвѣща́ша є҆мꙋ,
нѝ. Ѻ҆н же рече и҆́мъ, вве́рзѣте (мре́жꙋ ѻ҆деснꙋ́ю
странꙋ̀ корабла̀)[6] и҆ ѻ҆бра́щете. вврьго́ша (же)[7],
и҆ ктомꙋ не (можа́хꙋ привлещѝ є҆ѧ̀)[8] ѿ мно́-
жества ры́бъ. (Гл҃а же)[9] оу҆чени́къ то́й, є҆гоже
любла́ше і҆с҃, петро́ви, г҃ь є҆сть. си́монъ (же)[10]
пе́тръ слы́шавъ, ꙗ҆́ко г҃ь є҆сть, є҆пенди́томъ пре-
поѧ́сасѧ, бѣ̀ бо на́гъ, и҆ вврьжесѧ въ мо́ре. а҆
дрꙋзїи оу҆ченицы корабице́мъ прїидо́шѧ. не бѣ́-
шѧ бо далече ѿ землѧ̀, но ꙗ҆́ко двѣстѣ̀ лак-
тїи. влекꙋ́ще мре́жꙋ ры́бъ. Ꙗ҆́коже (-)[11] и҆злѣзо́-
ша на́ землю, (видѣшѧ)[12] ѻ҆́гнь лежа́щь, и҆ ры́-
бꙋ на не́мъ лежа́щꙋ, и҆ хлѣ́бъ. (И҆ гл҃а)[13] и҆́мъ
і҆с҃. принесѣ́те ѿ ры́бъ ꙗ҆́же ꙗ҆́сте нн҃ѣ. Влѣ́зъ
(же)[14] си́монъ пе́тръ, (-)[15] и҆звлечѐ мре́жꙋ на́ зем-
лю, по́лнꙋ, (вели́кы ры́бъ)[16], р҃ (и҆) н҃ (и҆) три́. и҆
толи́кꙋ сꙋ́щꙋ, не прото́ржесѧ мре́жа. (Гл҃а)[17]
и҆́мъ і҆с҃, прїидѣ́те ѻ҆бѣ́дꙋите. Ни є҆ди́нъ же
смѣ́аше ѿ оу҆ченикъ и҆стѧза́ти є҆го, ты̀ кто̀
є҆си, вѣ́дꙋще ꙗ҆́ко г҃ь є҆сть. (Прїи́де же)[18] і҆с҃, і҆
(прїа̀)[19] хлѣ́бъ, и҆ {дастъ}[20] и҆̀мъ. и҆ ры́бꙋ тако́ж-
де. Се̑ оу҆же тре́тїе ꙗ҆́висѧ і҆с҃ оу҆ченико́мъ [сво-
и҆́мъ][21], въставъ ѿ ме́ртвыхъ. за҃, ѯ҃ѕ.

не повірю! **26** І по восьмох днях знову
його учні були всередині, і Тома з
ними. Прийшов Ісус, хоч двері були
замкнені, і став серед них, і сказав:
Мир вам! **27** Потім сказав Томі: При-
неси сюди твій палець і поглянь на
мої руки, і принеси твою руку і вло-
жи в мої ребра, – і не будь невірую-
чим, але віруючим. **28** Відповів Тома
і сказав йому: Господь мій і Бог мій!
29 Сказав йому Ісус: Тому що ти Ме-
не побачив, ти повірив! Блаженні ті,
що не бачили і повірили! **30** *Багато
ж й інших знаків зробив Ісус перед
своїми учнями, які не є записані у
цих книгах. **31** Це ж було написане,
щоб ви повірили, що Ісус є Христос,
Божий Син, і щоб віруючи, ви мали
життя в його ім'я.

ниж. 21

Глава 21, *поч. 66*

1 Після цього Ісус знову з'явився
своїм учням на Тиверіядському морі,
після того, як встав з мертвих. З'я-
вився ж так: **2** разом були Симон-
Петро і Тома, що називається Близ-
нюк, і Натанаїл, що був з Кани
Галилейської, і Зеведеєві сини, й інші
два з його учнів. **3** Сказав їм Симон-
Петро: Іду ловити рибу. Сказали йо-
му: Ідемо і ми з тобою. Вийшли ж і
сіли відразу до човна, і тієї ночі не
зловили нічого. **4** Як же настав ранок,
Ісус став при березі, а учні не піз-
нали, що це Ісус. **5** Сказав же їм Ісус:
Діти, чи маєте щось їстивного? Від-
повіли Йому: Ні. **6** Він же їм сказав:
Закиньте сіті по правій стороні човна
– і знайдете. Вони ж закинули, і вже
не могли її витягнути від великого
числа риб. **7** Сказав же Петрові той
учень, якого Ісус любив: Це Господь!
А Симон-Петро, почувши, що це
Господь, підперезався перев'язкою,
бо був нагий, і кинувся в море. **8** А
інші учні прийшли човном, бо не
були далеко від землі, але якихось
двісті ліктів, тягнучи сіті з рибою. **9**
Як вони вийшли на землю, побачили
вогонь, що лежав, і на ньому рибу,
що лежала, і хліб. **10** І сказав їм Ісус:
Принесіть з риби, яку ви нині
зловили. **11** А Симон-Петро, влізши,
витягнув на землю сіть, повну вели-
ких риб, – 100, і 50, і три. І хоч було
стільки, сіть не роздерлася. **12** Сказав
їм Ісус: Прийдіть, обідайте. Ані один
же з учнів не смів запитати Його: Ти
хто є? – знаючи, що це Господь. **13**
Прийшов же Ісус і взяв хліб та дав
їм, і рибу також. **14** Це уже втретє
з'явився Ісус своїм учням, після того,
як встав з мертвих. *поч. 67*

15 Коли ж вони обідали, сказав
Ісус Симонові-Петрові: Симоне Йо-
нин, чи любиш Мене більше від цих?
Він Йому сказав: Так, Господи, Ти
знаєш, що люблю Тебе! Сказав йому:
Паси мої ягнята! **16** Сказав йому зно-
ву, вдруге: Симоне Йонин, чи любиш
Мене? Він Йому сказав: Так, Госпо-
ди, Ти знаєш, що Тебе люблю! Ска-
зав йому: Паси мої вівці! **17** Сказав
йому втретє: Симоне Йонин, чи лю-
биш Мене? Засмутився ж Петро, то-
му що йому втретє сказав: Чи любиш
Мене? І він Йому сказав: Господи, Ти
все знаєш, Ти знаєш, що люблю Те-
бе! Сказав йому Ісус: Паси мої вівці!
18 Амінь, амінь, кажу тобі: коли ти
був молодим, сам підперезувався і
ходив, куди хотів; коли ж постарієш-
ся, піднімеш твої руки, і інший тебе
підпереже, і поведе, куди не захочеш.
пет2. 1 **19** *Це ж Він сказав, зазначуючи, я-
кою смертю прославить Бога. І ска-
завши це, промовив до нього: Іди за
Мною! **20** А Петро, обернувшись, по-
бачив учня, якого Ісус любив, що і-
вищ. 13 шов вслід, *який і на вечері ліг на йо-
го груди і сказав: Господи, хто є той,
що Тебе видає? **21** Петро, побачивши
цього, сказав Ісусові: Господи, цей
же що? **22** Сказав йому Ісус: Якщо
хочу, щоб той залишився, доки не
прийду, що тобі? Ти іди за Мною! **23**
Вийшло ж це слово між братів, що
той учень не помре. І не сказав йому
Ісус, що він не помре, але: Якщо хо-
чу, щоб той залишився, доки *не*
прийду, що тобі? **24** Це є учень, що
свідчить про це, який і написав це. І
знаю, що його свідчення є правди-
вищ. 20 вим. **25** *Є ж і багато іншого, що Ісус
зробив, що якщо було б в подроби-
цях написаним, *то* думаю, що ані
сам ввесь світ не *міг би* помістити на-
писаних книг. Амінь.

Від святого Івана, євангелиста.
Має в собі 21-у главу,
а 67 церковних початків.

Єгда же обѣдоваша. (гла)[22] симону петру іс.
симоне [іонинъ][23], любиши ли мѧ паче сихъ;
(гла)[24] ему, ей ги, ты вѣси ꙗко люблю тѧ.
(гла)[25] ему, паси агньцѧ моа. (гла)[26] ему па-
кы второе. симоне [іонинъ][27], любиши ли мѧ;
(гла)[28] ему, ей ги, ты вѣси ꙗко люблю тѧ.
(гла)[29] ему, паси овцѧ моѧ. (гла)[30] ему тре-
тїе, симоне [іонинъ][31], любиши ли мѧ; оскръ-
бѣ (же) петръ, ꙗко рече ему третїе, любиши
ли мѧ. И (гла)[32] ему. ги, (ты всѧ)[33] вѣси,
ты вѣси, ꙗко люблю тѧ. (гла)[34] ему іс, паси
овцѧ моѧ. Амин амин глю тебѣ, егда бѣ
юнъ, поѧсашесѧ самъ, и хожаше ꙗможе хо-
тѧше. егда же състарѣешисѧ, въздежеши
руцѣ твои, и инъ тѧ поѧшетъ, и ведетъ,
ꙗможе не хощеши. *се же рече, назнаменуа ко- в пер а
ею смртїю прославитъ бга. И сїа рекъ,
(гла)[35] ему, иди по мнѣ. обращъ [же][36] сѧ
петръ, (видѣ)[37] оученика, егоже любѧше іс,
въ слѣдъ идуща, *иже и възлеже на вечери на вы гі
прьси его, и ре. ги, кто есть предаай тѧ;
сего (-)[38] видѣв петръ, (гла)[39] ісови. ги, сей же
что; (гла)[40] ему іс. аще хощу да той пребы-
ваетъ, дондеже прїиду, что к тебѣ; ты по
мнѣ гради. Изыде (же)[41] (слово се)[42] в братїю,
ꙗко оученикъ той не оумретъ. [И не рече][43]
ему іс, ꙗко не оумре. но аще хощу тому пре-
бывати дондеже прїиду, что к тебѣ; Сей
есть оученикъ свѣдѣтельствуай о сихъ, {иже
и}[44] написа сїа. и (вѣм)[45] ꙗко истинно [есть
свѣдѣтельство его][46]. *Суть же и ина многа, вы к
ꙗже сътвори іс, ꙗже аще (поединому писана
бываютъ)[47], ни самому мню всему миру
вмѣстити пишемых книгъ, [аминь][48].

Еже ѿ іоанна стго еѵлиста,
имать в себѣ, гла, ка.
а зачалъ црковныхъ, зз.

Сказанїе дѣѧнїи апⷭ҇льски списана

стыⷨ апⷭ҇ломъ і ѥѵⷢ҇листомъ лукою. по лѣтехъ мнозѣхъ стⷭ҇ти гнѧ.

Сїѧ книгы дѣѧнїѧ апⷭ҇льска нарицаютсѧ. ѥльма же дѣѧнїѧ апⷭ҇льска съдержатъ· повѣдаѧи ѥсть лука ѥѵⷢ҇листъ. антиохїанинъ убо сыи родомъ, врачь же хитростїю. хождаше съ апⷭ҇лы, паче же с павлоⷨ. и вѣдыи въ истину пишетъ· Повѣдаѥтъ же, како облакомъ поѥмшемъ възнесесѧ гь. и бывше пролитїе стаго дха в пентикостїю, на апⷭ҇лы же, и на всѧ бывшаѧ тогда тў. оустроенїе же матѳїино, въ іюды мѣсто предателѧ. и оустроенїе седми дїаконъ. и избранїе павлово, и ѥлика пострада. и ѥлика сътвориша чюдеса апⷭ҇ли, млтвою и вѣрою хвою· апⷭ҇ломъ же имена суть си. симонъ, рекомыи петръ. и андреѧ братъ ѥго. іаковъ, і иоаннъ. филиппъ, и вардоломеи. дома, и матѳеи мытарь. іаковъ алфеовъ. и симонъ кананитъ. і иуда іаковль, и матѳїа причтеныи съ ѥдинѣми надесѧте. въ іуды мѣсто предателѧ· оустроеныхъ же дїакоⷩ имена суть си. стефанъ, филиппъ. прохоръ, никаноръ. тимонъ, пармена. и николаи. посемъ прїѧтъ бысть и павелъ избранныи сосудъ. сих же апⷭ҇лъ знаменїѧ и чюдеса. ѩже сътвориша суть сїѧ·

Розповідь про апостольські діяння, написані

святим апостолом і євангелистом Лукою багато років після господніх страстей.

Ця книга називається Діяння Апостолів, тому що містить апостольські діяння. Той, хто розповідає – це євангелист Лука. Він же, родом будучи антіохійцем, а лікарем за фахом, ходив з апостолами, найбільше ж з Павлом. Він розповідає, як Господь вознісся, піднятий хмарою, і *про* злиття Святого Духа на апостолів і на всіх, що тоді там були, яке відбулося в П’ятдесятницю. *Розповідає про* наставлення Маттія на місце Юди-зрадника, і наставлення сімох дияконів, і вибір Павла, і скільки той потерпів, і які чуда апостоли зробили молитвою і христовою вірою. А імена апостолів є ці: Симон, прозваний Петром, і Андрій, його брат, Яків та Іван, Филип і Вартоломей, Тома і Матей-митар, Яків Алфеїв і Симон Кананіт, і Юда Яковів, і Маттій, причислений до одинадцятьох, на місце Юди-зрадника. А імена наставлених дияконів є ці: Стефан, Филип, Прохор, Никанор, Тимон, Пармен і Миколай. Після цього прийнятим був і Павло – вибрана посудина. Це є знаки і чуда цих апостолів, які вони зробили.

ДІЯННЯ СВЯТИХ АПОСТОЛІВ,
написане святим апостолом і євангелистом

Лукою.

Глава 1, *поч. 1*

1 Отже, перше слово, о Теофіле, я
написав про все, що Ісус почав роби-
ти та навчати **2** до того дня, в якому
вознісся, заповівши Святим Духом а-
постолам, яких вибрав. **3** Перед ними
ж Він і поставив Себе живим по своє-
му терпінні, в численних знаках з'яв-
ляючись їм впродовж сорока днів і
говорячи про боже царство. **4** І як їв з
ними, наказував їм не відлучатися від
лук. 24 Єрусалиму, але очікувати батьківсь-
ів. 15 кої обітниці, *про яку ви чули від ме-
не. **5** *Бо Іван, отже, хрестив водою,
мат. 3 ви ж маєте хреститися Святим Духом
мар. 1 по небагатьох цих днях. **6** Отже, во-
лук. 3 ни, зійшовшись, запитували Його, ка-
ів. 1 жучи: Господи, чи в цьому часі вста-
ниж. 2 новиш ізраїльське царство? **7** Сказав
10 і 19 же Він до них: Не є вашим знати часи
і роки, які Батько поклав своєю вла-
ниж. 2 дою. **8** *Але одержите силу, як на вас
зійде, – Святий Дух, і будете Мені
свідками в Єрусалимі ж і в усій Юдеї
лук. 24 та Самарії, і аж до країв землі. **9** *І
мар. 16 сказавши це, як вони дивились, Він
був взятий, і хмара Його взяла з їхніх
очей. **10** І коли вони дивилися на не-
бо, як Він ішов, і ось два мужі повс-
тали перед ними у білій одежі, **11** які
й сказали: Мужі галилейські, чому
стоїте, дивлячись на небо? Ось Ісус,
який від вас вознісся на небо, так
само прийде, тим же видом, яким ви
бачили, як Він ішов на небо. *поч. 2*

12 Тоді вони повернулися до Єрусалиму з гори, що називається Оливна, яка є близько Єрусалиму, маючи *відстань* дороги в суботу. **13** І коли вони ввійшли, ввійшли до кімнати, де перебували Петро ж, і Яків, і Іван, і Андрій, Филип, і Тома, Вартоломей, і Матей, і Яків Алфеїв, і Симон Зилот, і Юда Якова. **14** Ці всі однодуш-

Дѣѧнїѧ ст҃ыхъ апⷭ҇лъ, написа́нїѧ ст҃ымъ апⷭ҇ломъ и҆ є҆ѵⷢ҇лїстомъ

Лꙋкою.

Гл҃а, а҃. за҃, а҃.

Пе́рвое[1] оу҆́бо сло́во сотвори́хъ ѡ҆ всѣ́хъ, ѡ҆
ѳеѡ́филе, ѡ҆ ни́хже нача́тъ і҆͞с, твори́ти
же и҆ оу҆чи́ти, до негѡ́же дне́, заповѣ́-
давъ а҆п͞ломъ д͞хомъ ст҃ымъ, и҆̀хже и҆з-
бра̀, вознесе́сѧ. пре́ ни́ми же и҆ поста́ви себе жи́-
ва, по страда́нїи свое́мъ, въ мно́зѣхъ зна́менї-
и҆хъ, дньми четы́редесѧ́тьми ꙗ҆вла́ѧсѧ и҆̀, и҆
гл҃ѧ ꙗ҆̀же ѡ҆ ц҃ртвїи б҃жїи, и҆ с ни́ми ꙗ҆ды́,
(повелѣва́ше)[2] и҆́мъ ѿ і҆е҆рⷭ҇ли́ма не ѿлꙋча́тисѧ, но̀ лꙋ҃ кд҃
жда́ти ѡ҆бѣтова́нїе ѿ҇че, *е҆́же слы́шасте ѿ ме- і҆ѡа҃ еі҃
нѐ· *Ꙗ҆́ко і҆ѡа́ннъ оу҆́бо крⷭ҇ти́лъ е҆́сть водо́ю, вы̀ же ма҃ г҃
(и҆́мате крⷭ҇ти́тисѧ д҃хо̀ ст҃ы́мъ)[3], не по мно́зѣхъ ма҃ а҃
си́хъ дне́хъ· ѡ҆ни́же оу҆́бо сшⷣ҇шесѧ, въпроша́хꙋ лꙋ҃ г҃ і҆ѡа҃ а҃
е҆го, гл҃юще. г҃и, а҆́ще въ (лѣ́то)[4] сѐ оу҆страѧ́еши ни҃ в҃ і҃ и҃ ді҃
ц҃ртвїе (і҆и҃левѡ)[5]; рече́ же къ ни́мъ. нѣ́сть ва́ше
разꙋмѣ́ти времена̀ и҆ лѣ́та, ꙗ҆̀же ѿц҃ъ положѝ
своею ѡ҆́бластїю· *Но̀ прїи́мете си́лꙋ нашⷣ҇шꙋ ст҃о́- ни҃ в҃
мꙋ д҃хꙋ на̀ вы. и҆ бꙋ́дете ми свидѣ́телїе, въ
і҆е҆рⷭ҇ли́мѣ же, и҆ въ всеи і҆ꙋде́и и҆ сама́рїи, и҆ да́же
до послѣ́днихъ земли́· *И҆ сїа ре́къ. зрѧ́щемъ лꙋ҃ кд҃ ма҃ ѕі҃
и҆́мъ, взѧ́тсѧ, и҆ ѡ҆́блакъ поѧ́тъ е҆го ѿ ѡ҆́чїю
и҆̀. и҆ ꙗ҆́ко взира́юще бѧ́хꙋ на̀ н҃бо и҆дꙋ́щꙋ е҆мꙋ̀.
и҆ се мꙋ́жа два̀ ста́ста пре́ ни́ми въ ѡ҆де́ждахъ
бѣлѣ, ꙗ҆́же и҆ рекоста. мꙋ́жїе галиле́истїи, что̀
(стои́тѐ)[6] зрѧ́ще на̀ н҃бо; (се)[7] і҆͞с, вознесы́исѧ ѿ
ва́съ на н҃бо, та́кожде прїи́де, и҆́мже ѡ҆́бразомъ
ви́дѣсте е҆го и҆дꙋ́ща на н҃бо· за҃, в҃.
Тогда̀ возврати́шасѧ въ і҆е҆рⷭ҇ли́м, ѿ горы̀ нарица́-
емыѧ е҆леѡ́нъ. ꙗ҆́же е҆сть бли́зъ і҆е҆рⷭ҇ли́ма, сꙋбо́-
тѣ и҆мꙋ́щи пꙋ́ть· И҆ е҆гда̀ вни́доша, (взы-
до́ша на го́рницꙋ)[8], и҆дѣ́же бѧ́хꙋ пребыва́юще.
пе́тръ же, (і҆ и҆а́ковъ. і҆ и҆ѡа́ннъ, и҆ а҆ндре́а)[9].
фили́ппъ, и҆ ѳома̀. варѳоломе́и, и҆ матѳе́и. (і҆)
и҆а́ковъ а҆лфе́овъ, и҆ си́монъ зило́тъ. і҆ и҆ю́да і҆а-

ковль. сі́и вси бя́ху, терпя́ще єдінодꙋшно
млтвою [и҆ моле́ніемъ][10]. съ жена́ми, и҆ мріею
мтрію і҆совою, и҆ бра́тіею є҆го. И҆ въ дни сїѧ,
въста́въ пе́тръ, посредѣ оу҆ченикъ, рече. бѣ же
наро́дъ и҆ме́нъ викꙋпѣ ꙗ҆́ко сто (и҆) двадесѧте,
ѱ҃ло м҃ мꙋжїе бра́тїа, подоба́ше сконча́тисѧ писа́нїю
і҆ѡ҃а г҃і [семꙋ][11], *є҆́же пре́же ре҃ дхъ стый оу҆сты дв҃ды,
і҆ѡ҃а и҃і *ѡ҆ і҆ю́дѣ бы́вшемъ вожди є҆мшимъ і҆са. ꙗ҆́ко
причте́нъ бѣ с на́ми, и҆ прїѧ жребїи слꙋжбы
м҃ѳа к҃ѕ сеѧ. *Сей оу҆бо стѧжа село ѿ мъзды непра́-
ведныѧ. и҆ ницъ бы́въ, просѣдесѧ посредѣ, і҆
и҆злїѧсѧ всѧ оу҆тро́ба є҆го и҆ разꙋмно бы́сть
всѣмъ живꙋщимъ въ і҆ерлимѣ. ꙗ҆́ко наречесѧ
селꙋ томꙋ свои́мъ (и҆хъ ꙗ҆зы́комъ)[12], а҆келда́-
ма. є҆же є҆сть село кро́ве. (Пише)[13] бо въ книзѣ
ѱ҃ло ѯ҃и ѱалóмьстѣи. *да бꙋдетъ дво́ръ є҆го пꙋстъ, и҆
ѱ҃ло р҃и не бꙋдетъ живѧи в немъ. *і҆ є҆пкпьство є҆го
пре́иметъ и҆нъ. Подобаетъ оу҆бо ѿ съшедшихсѧ
с на́ми мꙋжей, въ всѧко лѣто в не́же вниде і҆
и҆зы́де в насъ гь і҆с. начен́ъ ѿ крщенїа і҆оа́н-
нова, до негоже дне възнесесѧ (на нбо) ѿ насъ,
свидѣтелѧ въскрнїю є҆го (быти с нами)[14] є҆ді-
номꙋ ѿ сихъ. И҆ постáвиша два. и҆ѡ́сифа на-
рицáемаго варсáвꙋ. и҆же нарече́нъ бы́сть
и҆оу́стъ, и҆ (матдеѧ)[15], и҆ помоли́вшесѧ рѣша.
Ты гй срцевѣдче всѣхъ, покажи, є҆гоже и҆збра ѿ
сею ѡ҆бою є҆ді́ного прїѧти, [жребїи][16] слꙋже́нїѧ
сего и҆ а҆плъства. и҆з него́же и҆спаде і҆ю́да, и҆ти
въ мѣсто свое. и҆ да́ша жре́бїѧ и҆ма. и҆ паде
жре́бїи на матдеѧ. и҆ причте́нъ бы́сть къ
є҆ді́номꙋнáдесѧте а҆плꙋ.

Гла, в. за, г.

И҆ є҆гда скончава́шасѧ днь пѧтьдесѧ́тни-
цы, бѣша {вси а҆пли}[1] [є҆дїнодꙋшно][2] викꙋ-
бы҃т а҃ ни҃ж а҃і и҃ д҃і пѣ. *и бы́сть внезáпꙋ с нбсе шꙋмъ,
ꙗ҆́ко носимꙋ дыха́нїю бꙋрнꙋ, і҆ и҆спо́лни
весь до́мъ и҆дѣже бѧ́хꙋ сѣдѧ́ще. І҆ ꙗ҆ви́шасѧ
и҆мъ раздѣле́ни ꙗ҆зы́цы ꙗ҆́ко ѡ҆гнени. [сѣде же][3]
на є҆ді́номъ кого́ждо и҆хъ. і҆ и҆спо́лнишасѧ вси дха
м҃ѳа ѕ҃і ста. *И҆ нача́ша глати и҆нѣми ꙗ҆зы́ки, ꙗ҆́коже
дхъ даѧше (и҆мъ провѣщевáти)[4]. бѧхꙋ же [въ][5]
і҆ерлимѣ живꙋщей і҆оу́дее мꙋжїе блгоговѣйни, ѿ
всего ꙗ҆зы́ка и҆же по нбсе́мъ. бы́вшꙋ же глáсꙋ
семꙋ, снидесѧ наро, и҆ і҆зꙋмѣсѧ. ꙗ҆́ко слы́шахꙋ
є҆диного кого́ждо свои́мъ ꙗ҆зы́комъ глющемъ и҆мъ.
дивлѧхꙋ же сѧ {вси}[6] и҆ чꙋжа́хꙋсѧ глюще [дрꙋгъ
къ дрꙋгꙋ][7], Не се ли вси сїи сꙋть глющей гали-
леѧне; и҆ ка́ко мы слы́шимъ ко́ждо свой ꙗ҆зы-
комъ на́шимъ, в не́мже родихомсѧ; пáрдане, и҆
ми́дане, і҆ є҆ламите, и҆ живꙋщей междꙋ рѣкáма.
въ і҆оу́дей же, и҆ каппадокїи. въ по́нтѣ, и҆ въ

но перебували на молитві й благанні
з жінками і Марією, Ісусовою мат-
р'ю, і його братами. **15** І в ці дні Пет-
ро, вставши серед учнів, сказав, було
ж людей разом якихось сто і двад-
цять імен: **16** Мужі, брати! Треба бу- пс. 40
ло, щоб сповнилося це Писання, *яке ів. 13
раніше сказав Святий Дух Давидови-
ми устами *про Юду, що був провід- ів. 18
ником тих, що схопили Ісуса, **17** бо
він був причислений до нас і одержав
жереб цієї служби. **18** *Отже, цей мат. 26
придбав поле від неправедної винаго-
роди і, впавши ниць, розтріснувся по-
середині, і все його нутро вилилось.
19 І явним стало всім, що жили в Є-
русалимі, так, що поле ж названим
було їхньою мовою Акелдама, – що є
Поле крові. **20** Бо пише в книзі Псал-
мів: *Хай його двір стане пустим, і пс. 68
не буде нікого, що жив би в ньому, *і пс. 108
його єпископство хай візьме інший!
21 Отже, треба, щоб з-поміж мужів,
що з нами зійшлися впродовж усього
часу, в якому ввійшов і вийшов в нас
Господь Ісус, **22** почавши від Іванового хрещення до того дня, в якому
Він вознісся від нас на небо, один з
цих був з нами свідком Його воскре-
сіння. **23** І поставили двох: Йосифа,
прозваного Варсавою, який був проз-
ваний Юстом, і Маттія. **24** І помолив-
шись, вони сказали: Ти, Господи, сер-
цезнавче всіх, покажи одного, якого з
цих двох Ти вибрав, **25** щоб взяти же-
реб цієї служби та апостольства, з я-
кого відпав Юда, щоб піти на своє
місце! **26** І кинули їм жереб, і жереб
впав на Маттія. І його причислено до
одинадцятьох апостолів.

Глава 2, *поч. 3*

1 І коли закінчалися дні П'ятдесят-
ниці, всі апостоли були однодушно
разом. **2** *І раптом був з неба шум, вищ. 1
наче подув буйного вітру, і наповнив ниж. 11
ввесь дім, де вони сиділи. **3** І з'явили- і 19
ся їм, наче поділені, вогняні язики,
сіли ж на кожному з них. **4** І всі на-
повнилися Святим Духом *і почали мат. 16
говорити іншими мовами, так як Дух
давав їм говорити. **5** А в Єрусалимі
жили юдеї, побожні мужі з кожного
народу, що під небом. **6** Як же був
цей шум, зійшлася юрба і збентежи-
лася, бо чули, що кожний говорив до
них їх власною мовою. **7** Дивувалися
ж усі і чудувалися, кажучи один до
одного: Ось чи не всі ці, що говорять,
є галилеянами? **8** І як *же* ми, кожний,
чуємо у нашій власній мові, в якій ми
народилися? **9** Партяни, і мідяни, і
еламіти, і ті, що живуть між ріками, в
Юдеї ж і Кападокії, в Понті, і в Азії,
10 у Фригії ж, і Памфілії, в Єгипті, і
лівійських околицях, ті, що біля Ки-

ренеї, і римляни, що прийшли, **11**
юдеї ж і прозеліти, критяни і араби,
чуємо, як вони говорять нашими
мовами про божі величі! **12** Ди-
вувалися ж всі і були збентежені,
кажучи один до одного: Що, отже,
це має бути? **13** Інші ж, насміха-
ючись, говорили, що вони є повні
вина. *поч. 4*

14 Ставши ж, Петро з одинад-
цятьма підняв свій голос і сказав
їм: Юдейські мужі, всі що живете в
Єрусалимі! Це хай вам буде знаним
і вислухайте мої слова! **15** Адже ці
не є п’яні, так як ви думаєте, бо є
іс. 44 третя година дня, **16** але це є ска-
йоі. 2 зане пророком Йоілом: **17** *І буде в
ів. 7 останніх днях, – говорить Господь,
– що виллю мого Духа на всяке
тіло; і ваші сини, і ваші дочки про-
рокуватимуть, і ваші юнаки поба-
чать видіння, і ваші старці побачать
сни. **18** Бо в ті дні на моїх рабів і на
моїх рабинь виллю мого Духа – і
пророкуватимуть **19** і дам чуда на
небі вгорі і знаки на землі внизу:
кров, і вогонь, і куряву диму. **20**
Сонце перетвориться в темряву, і
місяць у кров раніше ніж прийде
йоі. 2 великий і просвічений господній
рим. 10 день. **21** *І буде, що кожний, хто
лиш прикличе господнє ім’я, спа-
сеться. *поч. 5*

22 Ізраїльські мужі, слухайте ці
слова Ісуса Назарянина, мужа зас-
відченого між вами Богом, силами,
і чудами, і знаками, які Бог Ним
зробив посеред вас, так як і ви самі
знаєте, **23** Цього, одержавши вида-
ним визначеною постановою і бо-
жим провидінням, прибивши рука-
ів. 10 ми беззаконних, ви вбили. **24** *Йо-
го ж Бог воскресив, розв’язавши бо-
лі смерті, бо не було можливим,
щоб вона Його вдержала. **25** Бо Да-
пс. 15 вид говорить про Нього: *Я завжди
бачив Господа переді мною, бо Він
є по моїй правиці, щоб я не захи-
тався. **26** Задля цього звеселилося
моє серце і мій язик зрадів, ще ж і
моє тіло поселиться в надії, **27** бо
не залишиш мою душу в аду ані не
даси своєму преподобному побачи-
ти зітління. **28** Ти мені об’явив до-
роги життя і наповниш мене весе-
лістю з твоїм лицем. **29** Мужі-бра-
ти! Треба сміливо говорити до вас
црс3. 2 про патріярха Давида, *що помер і
ниж. 13 був похований, і його гріб є у нас
аж до цього дня. **30** Отже, будучи
црс1. 7 пророком і знаючи, що Бог йому
пс. 131 клятвою поклявся *з плоду його
лона за тілом підняти Христа і Йо-
го посадити на його престолі, **31**
пс. 16 передбачивши, сказав про Христо-
ниж. 17 ве воскресіння, *що його душа не
залишилася в аду ані його тіло не

асїи. въ фригїи же, и памфилїи. въ египтѣ,
и странахъ ливїиска. иже по киринїи. и прихо-
дѧщеи римлѧне іудеи же и пришелцы критѧ-
не, і аравлѧне слышимъ гл҃ющемъ имъ наши-
ми ѩзыки величїа бж҃їа· дивлѧхꙋ же сѧ вси и
недомышлѧхꙋ, единъ къ дрꙋгомꙋ гл҃юще. что
(оубо) хощетъ се быти; инїи же рꙋгающесѧ
глахꙋ, ѩко виномъ исполнени сꙋть· зач҃, д҃·
Став же петръ, съ единѣмънадесѧте, възд-
вижe гл҃а свои и рече имъ· мꙋжїе іудейстїи, (-)[8]
живꙋщеи въ іер҃лимѣ вси. се вамъ разꙋмно да
бꙋдетъ, и внꙋшите гл҃ы моѧ. не бо ѩкоже вы
мните сїи пьѧни сꙋть, есть бо часъ третїи ісаїа м҃д
дн҃е. но се есть реченное прр҃комъ іоилем· *И бꙋ- іои҃л в҃
де въ послѣднѧа дн҃и гл҃етъ {г҃ь}[9]. излїю ѿ іоа҃н з҃
дх҃а моего на всѧкꙋ плоть. и прорекꙋтъ сн҃ове
ваши, и дщерѧ ваша. і юноша ваша видѣнїа
оузрѧтъ, и старцы ваши сонїа видѧтъ. ибо
на рабы моѧ и на рабынѧ моѧ въ дн҃и оны из-
лїю ѿ дх҃а моего, и прорекꙋтъ. и дамъ чюде-
са на нб҃си горѣ, и знаменїѧ на земли низꙋ.
кровь і огнь, и кꙋренїе дыма. слн҃це преложитсѧ
въ тмꙋ, и лꙋна въ кровь· Прежде [даже][10] не прї- іои҃л в҃
ити дн҃ю гн҃ю великомꙋ и просвѣщенномꙋ, *и рим і҃
бꙋдетъ, всѧкъ иже аще призовет имѧ гн҃е,
спасетсѧ. зач҃, е҃·
Мꙋжїе іи҃льтестїи слышите словеса сїа. іс҃а на-
зарѣа, мꙋжа (ѿ бг҃а извѣствованна)[11] въ васъ,
силами и чюдесы и знаменїи, иже сътвори
тѣмъ бг҃ъ посредѣ вас. ѩкоже (и) сами вѣсте.
сего нарекованнымъ совѣтом и проразꙋмѣнїемъ
бж҃їимъ, продана [приемше][12], рꙋкама беззакон-
ныхъ пригвождьше оубисте. *егоже бг҃ъ въскреси, іоа҃н і҃
раздрѣшь болѣзни смертныѧ. ѩкоже не бѧше
мощно держанꙋ быти емꙋ ѿ неѧ. двд҃ъ бо
гл҃етъ о немъ. *предзрѣхъ г҃а предо мною выну, ѱало еі
ѩко одеснꙋю мене есть, да сѧ неподвижꙋ. сего
ради възвеселисѧ срдце мое и възрадовасѧ ѩзыкъ
мои. еще же и плоть моѧ вселитисѧ на оупо-
ванїе. ѩко не оставиши дш҃ꙋ мою въ адѣ, ни
даси (же) прпдбномꙋ своемꙋ видѣти истлѣнїа.
сказалъ ми еси пꙋти живота. (і) исполниши
мѧ веселїа съ лицемъ твоимъ· мꙋжїе братїе,
достоитъ рещи съ дерзновенїем къ вам о па-
трїарсѣ двдѣ, *ѩко (-)[13] оумре и погребен бысть, г҃ црс в҃
и гробъ его есть в насъ даже до дн҃е сего. пр- ниж гі
рокъ оубо сыи и вѣдыи ѩко клѧтвою клѧтсѧ
емꙋ бг҃ъ, *ѿ плода чреслъ его, {по плоти възд- а҃ црс з҃ ѱало рла
двигнꙋти хрс҃а, и}[14] посадити (его) на престолѣ
его, превидѣвъ, гл҃а о въскресенїи хр҃тѣ. *ѩко не ѱало ѕі ниж ѕі
остависѧ [дш҃а его][15] въ адѣ, ни плоть его
видѣ истлѣнїа· сего іс҃а въскреси бг҃ъ. емꙋже вси

мы есмы свидѣтеле. десницею убо божїею възнесеся, обѣтованїе же святаго духа прїемъ ѿ отца излїа, се [еже (вы нынѣ)[16]][17] видите и слышите. не бо давидъ възыде на небеса. глаголетъ бо

ψало рд самъ. *рече господь господеви моему сѣди одеснуюмене, дондеже положу враги твоя подножїе ногама твоима· твердо убо да разумѣетъ весь домъ израилевъ. яко и господа (и христа его)[18] [богъ сътворилъ есть][19] сего Іисуса, егоже вы распясте· Слышавше же умилишася сердцемъ, рѣша же къ петру, и прочїимъ апостоломъ. что сътворимъ мужїе братїе?

зачало, ѕ·

Петръ же [рече к нимъ, покаитеся][20] и да крститися кождо васъ въ имя Іисуса Христа, въ оставленїе грѣхомъ [-][21]. и прїимете даръ святаго духа. вамъ бо есть обѣтованїе, и чадомъ вашимъ. и всѣмъ далнимъ, елико аще призоветъ господь богъ нашъ· Иными же словесы множаишими свѣдѣтельствоваше, и моляше я глаголя. спаситеся ѿ рода строптиваго сего· они же убо [любезно][22] (прїяша)[23] слово его, (и) крстишася. и приложишася въ день той, душа яко три тысяща· Бяху же терпяще въ ученїи апостолъ, и въ общенїи, [и][24] преломленїи хлѣба, и въ молитвахъ· Бысть же на всякои души страхъ. многа бо чюдеса и знаменїя. ѿ апостолъ быша {въ іерусалимѣ· Страхъ же велїи бяше на всѣхъ ихъ}[25]· вси же вѣровавшеи, бяху въ купѣ, і имяху вся обща. и стяжанїя і имѣнїа продаяху. и раздаяху (-)[26] всѣмъ еже аще кто требоваше· по вся же дни терь-

нижѣ к пяще идяху єдинодушно въ церковъ. *и ломяще (по домохъ хлѣбы)[27], прїимаху пищу въ радости, и въ простотѣ сердца хваляще бога. і имуще благодать къ всѣмъ людемъ. господь же прилагаше (по вся дни спасающаяся)[28] [церкви][29].

Глава, г· зачало, з·

В[ъкупѣ же, петръ][1] і иоаннъ въсхождаста въ святилище (на молитву въ часъ)[2] девятыи· и нѣкїи мужь хромъ ѿ чрева матере своея сыи носимъ бываше. егоже полагаху по вся дни предъ дверми церковными рекомыми красными, просити милостыня ѿ входящихъ въ церковь· Иже видѣвъ петра і иоанна хотящихъ внити въ церковь, прошаше милостыня [-][3]. възрѣвъ же петръ нань съ іоанномъ, рече. възри на ны. онъ же прилежаше има, мня нѣчто ѿ нихъ прїяти. рече же петръ. сребра и злата нѣсть у мене, но еже имамъ, се ти (дамъ)[4]. въ имя Іисуса Христа назарея въстани и ходи. и емъ его за десную руку

побачило зітління. 32 Цього Ісуса воскресив Бог, якому всі ми є свідками. 33 Отже, Він був вивищений божою правицею, а одержавши обітницю Святого Духа від Батька, вилив це, що ви нині бачите і чуєте. 34 Адже Давид не піднявся на небо, бо сам говорить: *Сказав Господь моєму Гос- пс. 109
подеві: Сядь по правиці моїй, 35 доки не покладу твоїх ворогів підніжжям твоїм ногам. 36 Отже, хай впевнено знає ввесь ізраїльський дім, що цього Ісуса Бог зробив і Господом і Христом, Того, якого ви розіп'яли. 37 Почувши ж, вони розчулились серцем, сказали ж до Петра та інших апостолів: Що нам робити, мужі-брати?

поч. 6

38 Петро ж сказав до них: Покайтеся, і хай кожний з вас охреститься в ім'я Ісуса Христа на відпущення гріхів, і одержите дар Святого Духа. 39 Бо для вас є обітниця, і для ваших дітей, і для всіх, що далеко, яких тільки покличе наш Господь Бог. 40 Іншими ж багатьма словами він свідчив і заохочував їх, кажучи: Спасіться від цього поганого роду! 41 Вони ж, отже, з любов'ю прийняли його слово і охрестилися. І в тому дні пристало якихось три тисячі душ. 42 Вони ж були постійно в навчанні апостолів, і в спільності, і ламанні хліба, і в молитвах. 43 А на кожній душі був страх, бо багато чудес і знаків сталося від апостолів в Єрусалимі. Великий же страх був на всіх них. 44 Всі ж, що повірили, були разом, і мали все спільним, 45 і продавали, і роздавали всім добра і маєтки, що тільки хто потребував. 46 Кожного ж дня пильно ішли однодушно до церкви
*і, ламаючи по хатах хліби, прийма- ниж. 20
ли їжу в радості і в простоті серця, 47 хвалячи Бога і маючи ласку в усіх людей. Господь же кожного дня додавав до Церкви тих, що спасалися.

Глава 3, *поч. 7*

1 А Петро та Іван разом ішли до храму на молитву о девятій годині. 2 І несли якогось чоловіка, кульгавого від лона своєї матері, якого клали кожного дня перед дверима церкви, що називаються гарними, аби просити милостиню від тих, що входять до церкви. 3 Він, побачивши Петра та Івана, що хотіли ввійти до церкви, просив милостиню. 4 А Петро, поглянувши на нього з Іваном, сказав: Поглянь на нас. 5 Він же пильно дивився на них, думаючи щось від них одержати. 6 Сказав же Петро: Срібла і золота у мене немає, але те, що маю, це тобі дам. В ім'я Ісуса Христа Назарянина встань і ходи! 7 І взявши його за руку праву, він підвів. Від-

разу ж скріпилися його стопи і суглоби. І підскочивши, він став і ходив,
8 і ввійшов з ними до церкви, ходячи,
і скачучи, і хвалячи Бога. 9 І його побачив
ввесь народ, як він ходив і хвалив Бога.
10 Знали ж його, що цей був тим, що задля милостині сидів при гарних церковних дверях, і наповнилися подивом і страхом за те, що йому сталося. *поч. 8*

11 Оскільки ж виздоровлений кульгавий держався Петра та Івана, до них здивованим збігся ввесь народ у притвор, що називається Соломоновим.
12 Побачивши ж, Петро відповів народові: Мужі ізраїльські! Чому ви цим чудуєтеся? Або чому на нас зглядаєтеся, наче б ми своєю силою або побожністю зробили, щоб
ниж. 5 він ходив? 13 *Бог Авраама, й Ісаака, і Якова, Бог наших батьків прославив свого слугу Ісуса, якого, отже, ви видали і відреклися Його перед Пилатовим обличчям, коли він судив відпустити.
мат. 27 мар. 15 лук. 23 ів. 19 ниж. 13
14 *Ви ж відреклися святого і праведного і випросили дати вам мужа-вбивцю,
15 а вбили проводиря життя, якого Бог воскресив з мертвих, якому ми є свідками.
16 І вірою його імені цього, якого бачите і знаєте, скріпило його ім'я. І віра, що задля Нього, дала йому все це оздоровлення перед всіма вами.
17 І нині, мужі-брати, знаю, що ви це зробили з незнання, так як і ваші князі.
18 А Бог, так як наперед звістив устами всіх своїх пророків, що Христос має потерпіти, так виконав. *поч. 9*

19 Отже, покайтеся і наверніться, щоб ви очистились від ваших гріхів,
20 щоб прийшли часи прохолоди від господнього обличчя і Він послав раніше вам названого Ісуса Христа,
21 якого треба, отже, щоб небо прийняло аж до часів впорядкування, про які сказав Бог устами всіх від віку своїх святих пророків.
22 Отже, Мойсей сказав до батьків, *що ваш Господь Бог вам підніме пророка з ваших братів, так як мене. Того слухайтеся в усьому, що тільки до вас скаже.
мой5. 18 ниж. 7
23 Буде ж, що кожна душа, яка тільки не послухається того пророка, буде викорінена з народу.
24 І всі ж пророки, які говорили, від Самуїла і інших, і сповістили про ці дні.
25 Ви є синами пророків і Завіту, через яких же заповів Бог вашим батькам, кажучи до Авраама: І в твоєму насінню поблагословиться всі земні сім'ї.
26 Вам найперше Бог, піднявши свого слугу Ісуса, послав Його, що вас благословить, щоб кожний *з вас* відвертався від своїх злоб.

въздвиже [-][5]. Абіе же утвердистеся (ему
плеснѣ)[6] и глезнѣ. И въскочивъ, ста и хожаше.
И вниде с нима въ церковь, ходя и скача,
и хваля Бога. И видѣша (его вси людіе)[7] ходяща
и хваляща Бога. Знаяху же его, яко сей
бяше милостыня ради сѣдяй при красныхъ
дверехъ церковныхъ. І исполнишася чюда и ужаса
о приключившемся ему. зач., и.
Держащу же ся (исцѣлѣвшему хромому)[8] петра
і Иоанна. Притекоша (к нимъ вси людіе)[9]
въ притворъ нарицаемыи соломоновъ, ужасни. Видѣв
же петръ. Отвѣщеваше къ людемъ: Мужіе
ізраильтяне, что чюдитеся о семъ; Или на
ны что взираете, яко своею ли силою или благочестіемъ
сътворихомъ (его ходити)[10]; *Богъ авраамовъ,
і [-][11] исааковъ, і [-][12] иаковль, Богъ
отецъ нашихъ, прослави отрока своего Іисуса, егоже
(убо вы)[13] предасте, и отвергостеся (его) пред
лицемъ пилатовѣмъ, судившу оному пустити,
*вы же святаго и праведнаго отвергостеся,
і испросисте мужа убіицу дати вамъ, началника
же жизни убисте, егоже Богъ въскреси от
мертвыхъ, емуже мы свидѣтеле есмы, і о вѣрѣ
имени его, сего егоже видите и вѣсте, утверди
имя его, и вѣра яже его ради, дасть
ему всю цѣлость сію, пред всѣми вами. И нынѣ
мужіе братіа вѣмъ. Яко по невѣдѣнію (се)
сътвористе, якоже и князи ваши. Богъ же,
якоже провозвѣсти усты всѣхъ пророкъ (своихъ)
пострадати Христу (-)[14] сконча тако. зач., д.
Покаитеся убо и обратитеся да очиститеся
от вашихъ грѣхъ, яко да пріидутъ времена
прохладна от лица Господня, и послетъ преже
нареченнаго вамъ, {Іисуса Христа}[15], егоже подобаетъ небеси
убо пріяти, даже до лѣтъ устроеніа. (-)[16] Ихъже
глагола Богъ усты [всѣхъ][17] святыхъ [своихъ
пророкъ, от вѣка][18]. Моисеи убо [къ отцемъ рече][19],
*яко пророка вамъ въздвигнетъ Господь Богъ
вашъ от братіа вашея, якоже мене, того
послушаите о всемъ, елика аще речетъ къ
вамъ. Будетъ же всяка душа, яже аще не
послушаетъ пророка того, потребится от людіи.
И вси же пророцы от самуила и прочихъ, елицы
глаголаша и възвѣстиша дни сіа. Вы есте
сынове пророкъ, и завѣта, ими же завѣща Богъ
къ отцемъ вашимъ, глаголя къ аврааму. И о сѣмени
твоемъ благословятся вся отечествіа земная.
Вамъ первѣе [Богъ въздвигъ][20] отрока своего
(Іисуса), посла его благословяща васъ, отвращатися комуждо
от злобъ вашихъ.

Г҃ла, д҃. за҃, і҃.

Глаго́лющем же и́мъ къ лю́демъ, наидо́ша
на ни́хъ свѧще́нницы и́ воево́да цр҃ко́вныи,
и́ садꙋке́е, стꙋжа́юще си за е́же оу́чи́ти
и́мъ лю́ди, и́ възвѣща́ти о́ і҃сѣ въскр-
се́ніе мр҃твыхъ. и́ възложи́ша на ни́хъ рꙋцѣ, и́
положи́ша (и́хъ) въ соблюде́ніе до оу́трѣ, бѣ
бо ве́черъ оу́же. мно́зи же ѿ слы́шавшихъ сло́-
во, вѣ́роваша, и́ бы́сть число̀ мꙋжі́и ѩ́ко ты́-
сѧщь пѧ́ть. Бы́сть же наоу́трѣи̇ събра́тисѧ
(кнѧзе́мъ и̇҃)[1], и́ ста́рцемъ и́ кни́жником въ
і҆ер҃лм҃ѣ і҆ а́нна а́рхіере́й, и́ каіа́фа. і҆ и́оа́ннъ, і҆
а́лекза́ндръ. и́ е́ли́цы бѣ́ша ѿ ро́да а́рхіере́иска. и́
поста́вльше и̇҃ посредѣ, въпраша́хꙋ. коею̀ си́лою,
и́ли ко́имъ и́менемъ сътвори́сте се вы; тогда̀
пе́тръ и́спо́лнивсѧ дх҃а ст҃а, речѐ к ни́мъ. кнѧ́-
ѕи лю́дьстіи, и́ ста́рцы [і҆и҃левы][2]. а́ще мы дне́сь
и́стѧза́еми е́смы, о́ бл҃годѣ́ѧніи чл҃ка не́мощ-
на, о́ че́со́мъ се́й спсесѧ, разꙋ́мно бꙋди всѣ́мъ
ва́мъ, и́ всѣ́мъ лю́демъ і҆и҃левомъ, ѩ́ко въ и́мѧ і҃са
х҃а назаре́а, е́го́же вы распѧ́сте, е́го́ бг҃ъ въскрси
ѿ мр҃твыхъ, о́ се́мъ се́й (сто́й)[3] пре́ ва́ми
здра́въ. *Се́й е́сть ка́мень оу́коре́нныи ѿ ва́
зи́ждꙋщи́и, бы́вый въ главꙋ́ оу́глꙋ, и́ нѣ́сть о́
и́но́мъ ни о́ е́ді́номже спсе́ніа. нѣ́сть бо (и́ного
и́мени)[4] по̑ нб҃семъ, да́наго въ чл҃цѣхъ, о́ не́м-
же подоба́етъ спсти́сѧ на́мъ. за҃, аі҃.

ч҃ло рз҃і і҆саі́а к҃и м҃а і҃са л҃ꙋ к҃ кр҃и д҃ а҃ петр҃ в҃ м҃а в҃і

Видѧ́ще же петро́во дерзнове́ніе і҆ и́оа́нново. и́
разꙋмѣ́вше ѩ́ко чл҃ка некни́жна е́ста и́ про́ста,
дивлѧ́хꙋсѧ, зна́ахꙋ же и̇҃, ѩ́ко съ і҃со́мъ бѣ́с-
та. чл҃ка же видѧ́ще с ни́ми стоѧ́ща и́сцѣ-
лѣ́вшаго, ничто́же и́мѧ́хꙋ проти́вꙋ рещи̇. Пове-
лѣ́вше же и́ма во́нъ и́з со́нмища и́зы́ти, стѧ-
за́хꙋсѧ к себѣ̑ гл҃юще. что̑ сътвори́мъ чл҃кома
си́ма; ѩ́ко оу́бо разꙋмно зна́меніе бы́сть и́ма,
всѣ́мъ живꙋ́щимъ въ і҆ерлимѣ ѩ́вѣ, и́ не мо́-
жемъ ѿвре́щисѧ. но̑ да не бо́лѣ про́стретсѧ въ
лю́дехъ, [прещѐніемъ][5] да запрѣти́мъ и́ма, кто-
мꙋ́ не гл҃ати о́ и́мени се́мъ ни е́ді́номꙋ ѿ
чл҃къ. и́ призва́вше и́хъ, заповѣ́даша (и́ма) ѿ-
нꙋдъ не провѣща́вати, ни оу́чи́ти о́ и́мени і҃со-
вѣ. Пе́тръ же і҆ и́оа́ннъ, ѿвѣща́вше (к ни́ма
рѣ́ста)[6], а́ще пра́ведно е́сть пре̑ бг҃омъ, ва́съ
послꙋ́шати па́че, не́же ли б҃а; сꙋ́дите. не мо́-
жемъ бо мы ѩ́же ви́дѣхомъ и́ слы́шахомъ, не
гл҃ати. о́ни́ же призапрѣ́щьше (и́ма), пꙋсти́-
ша и́хъ. ничто́же о́брѣто́ше ка́ко мꙋ́чити и́х
лю́діи ра́ди. ѩ́ко вси прославлѧ́хꙋ бг҃а о́ бы́в-
шемъ. лѣ́ты бо бѧ́ше мно́жае четы́редесѧ́те чл҃къ,
о́ не́мже бы́сть чꙋ́до сі́е и́сцѣле́ніѧ. за҃, в҃і.

Глава 4, *поч. 10*

1 Як же вони говорили до народу,
до них надійшли священики, і цер-
ковний воєвода, і садукеї, 2 засмучені
тим, що вони навчали народ, і звіща-
ли в Ісусі воскресіння з мертвих, 3 і
наклали на них руки, і поклали їх під
нагляд до ранку, бо вже був вечір. 4
Численні ж з тих, що чули слово, по-
вірили, і число мужів було якихось
п’ять тисяч. 5 Сталося ж, що на дру-
гий день зібралися їхні князі, і старці,
і книжники в Єрусалимі, 6 і Анна, ар-
хиєрей, і Каяфа та Іван, і Александер,
і які були з архиєрейського роду; 7 і
поставивши їх посередині, випитува-
ли: Якою силою або яким іменем ви
це зробили? 8 Тоді Петро, сповнив-
шись Святим Духом, сказав до них:
Князі народу й ізраїльські старці! 9
Оскільки нас сьогоді допитують про
добрий вчинок над недужим людині-
ком, як цей спасся, 10 хай знаним бу-
де вам усім і всьому народові Ізраїля,
що в ім’я Ісуса Христа Назорея, яко-
го ви розіп’яли. Його ж Бог воскре- пс. 117
сив з мертвих. Цим цей стоїть здоро- іс. 28
вим перед вами. 11 *Цей є камінь, мат. 21
знехтуваний вами, будівничими, що лук. 20
став наріжним *каменем*. 12 І в нікому рим. 9
іншому немає спасіння, бо немає ін- пет1. 2
шого імені під небом, даного людям, мар. 12
яким належиться нам спастися.
поч. 11

13 Бачачи ж відвагу Петра та Іва-
на, і пізнавши, що вони є невчені і
прості люди, дивувалися. Знали ж їх,
що вони були з Ісусом. 14 А бачачи з
ними оздоровленого чоловіка, який
стояв, нічого не мали, чим закинути
проти. 15 Наказавши ж їм вийти геть
зі збору, сперечалися між собою, 16
кажучи: Що зробимо цим людям?
Адже ж через них стався явний знак,
явно всім, що живуть в Єрусалимі, і
ми не можемо заперечити. 17 Але,
щоб більше не поширювалося між
народом, заборонімо їм з погрозою
більше не говорити в це ім’я нікому з
людей. 18 І покликавши їх, заповіли
їм більше не говорити ані не навчати
в Ісусове ім’я. 19 Петро ж та Іван,
відповівши їм, сказали: Чи є спра-
ведливо перед Богом радше вас пос-
лухати, ніж Бога? Розсудіть. 20 Адже
ми не можемо не розповідати про те,
що побачили й почули. 21 Вони ж,
погрозивши їм, відпустили їх, нічого
не знайшовши, як би їх покарати че-
рез народ, бо всі прославляли Бога за
те, що сталося. 22 Бо чоловік, над я-
ким сталося це чудо оздоровлення,
мав більше ніж сорок років. *поч. 12*

23 Як же були відпущені, вони прийшли до своїх і сповістили те, що до них сказали архиєреї і старці. **24** Вони ж, почувши, однодушно підняли голос до Бога і сказали: Владико! Ти, Боже, що створив небо, і землю, і море, і все, що в них, **25** який Святим Духом, устами нашого батька Дави-
пс. 2 да, твого слуги, сказав: *Чому заметушились погани і народи навчилися марного? **26** Зійшлися царі землі і князі зібралися разом проти Господа і проти його Христа. **27** Бо, по правді, в цьому місті зібралися проти твого святого слуги Ісуса, якого Ти помазав, Ірод же й Понтійський Пилат з поганами та ізраїльським народом, **28** щоб зробити те, що твоя рука і твоя рада раніше сказала, що має статися. **29** І нині, Господи, поглянь на їхні погрози і дай твоїм рабам з усією сміливістю говорити твоє слово, **30** коли простягнеш твою руку на оздоровлення, і знаки, і чуда, щоб ставалися святим ім'ям твого слуги Ісуса. **31** І коли вони помолилися, сколихнулося місце, де вони були зібрані, і всі наповнились Святим Духом і зі сміливістю говорили боже слово. **32** В юрбі ж тих, що повірили, було одне серце і душа, і ніхто ж не казав, що щось з маєтку є його власним, але все для них було спільним. **33** І апостоли великою силою давали свідчення воскресінню Господа Ісуса, а на всіх них була велика ласка. **34** Тож не було ні одного опущеного між ними, бо ті, що були панами піль або хат, продаючи, приносили гроші з проданого **35** і клали при ногах апостолів. Давалося ж кожному те, що тільки хто потребував. **36** Йосиф же, прозваний Варнавою, що з апостолів, – що в перекладі означає син потіхи, – левіт, кіприянин родом, **37** маючи поле, коли продав, приніс ціну і поклав перед ногами апостолів.

Глава 5, *поч. 13*

1 А якийсь чоловік на ім'я Ананій зі своєю жінкою Сапфірою продали поле, **2** і він затаїв частину грошей, – про що знала і його жінка, – і він, принісши якусь частину, поклав перед ногами апостолів. **3** Сказав же Петро: Ананіє, чому сатана наповнив твоє серце, щоб обманути Святого Духа і затаїти частину ціни поля? **4** Чи воно не твоїм було і *чи* продане *не* було у твоїй владі? Чому ти цю річ поклав у своє серце? Ти не збрехав людям, але Богові. **5** Ананія ж, почувши ці слова, впавши, віддав духа. І був великий страх на всіх, що це чули. **6** Вставши ж, хлопці його спорядили і, винісши, поховали. **7** Сталося ж, що, коли минуло якихось три го-

Ѿпꙋщєна жє бывша, прїидоста къ своимъ, и възвѣстиста єлика к нимъ архїерєи и старцы рѣша. Они жє слышавшє, єдинодꙋшно въздвигоша гласъ къ Бгꙋ, и рєкоша. Влдко ты [Бє][7] сътворивыи нбо и землю и море, и вса ꙗжє в нихъ. {иже дхомъ стымъ ꙋсты ѡтца нашего двда ѻтрока твоєго рєкїи}[8]. *Вскꙋю шаташаса ѱлⷪ в҃
ꙗзыцы, и людїє поꙋчишаса тщєтным. прїсташа царїє зємстїи. и кнази събрашаса вкꙋпѣ, на Га и на Ха єго. Събраша бо са въистинꙋ въ градѣ сємъ, на стго ѻтрока твоєго Іса, єгожє помаза, Ирод жє и понтєискїи пилатъ, съ ꙗзыкы и людми Іилєвыми, сътворити єлика рꙋка твоа и съвѣтъ твои прєжє нарєчє быти. И нынѣ Ги, призри на прєщєнїа ихъ, и даждь рабомъ твоимъ съ (всѣмъ дєрзновєнїємъ)[9] глати слово твоє, внєгда рꙋкꙋ твою простр҄ѣти, въ исцѣлєнїа, и знамєнїа и чюдєса бывати имєнємъ стго ѻтрока твоєго Іса. И помолившємса имъ, подвижєса мѣсто идѣжє бахꙋ събрани, і исполнишаса вси (Дха Ста)[10]. и глахꙋ слово Бжїє съ дрьзновєнїємъ. Народꙋ жє вѣровавшимъ, бѣ срцє и дша єдина, И ни єдинъ (жє) что ѿ имѣнїа {своєго}[11] глашє своє быти, но бахꙋ имъ вса ѻбща, и (вєлїєю силою)[12] въздаахꙋ свѣдѣтєлство апли въскрнїю Га Іса. Блгодать жє (бѣ вєлїа)[13] на всѣхъ ихъ. нє (башє бо лишєнъ ни єдинъ)[14] в нихъ. єлицы бо господїє сєломъ или домовомъ бахꙋ, продающє приношахꙋ цѣны продаємыхъ и полагахꙋ при ногахъ аплъ. даашє жє са комꙋждо єжє ащє кто трєбовашє. (Іѡсїфъ)[15] нарєчєнныи варнава, ѿ аплъ, єжє єсть сказаємо снъ ꙋтѣшєнїа, лєввїи, кипрѧнинъ родомъ, имѣа сєло, продавъ принєсє цѣнꙋ, и положи прєдъ ногама аплъ.

Гла, є҃. зач҃, гі҃.

Мꙋжъ жє нѣкїи, ананїа имєнємъ, съ сапфирою жєною своєю (продаста)[1] сєло, и ꙋтаи ѿ цѣны свѣдꙋщи и жєнѣ (єго), и (принєсѣ)[2] часть нѣкꙋю прєдъ ногама аплъ положи. Рєчє жє пєтръ, ананїє, почто исполъни сатана срцє твоє, сългати Дхꙋ Стомꙋ, И ꙋтаити ѿ цѣны сєла; нє сꙋщєє ли твоє бѣ, и продано въ твоєи ѻбласти башє; что ꙗко положи (вєщь сїю въ срцы своємъ)[3]; нє солга члкомъ, но Бгꙋ. Слышав жє ананїа словєса сїа, падъ издшє. и бысть страхъ вєликъ на всѣхъ слышащихъ сїа. въставшє жє юноша, стрєбиша єго. І изнєсшє погрєбоша. Бы жє ꙗко (трємъ часомъ)[4] минꙋвшємъ, и жєна єго нє

вѣдꙋщи бы́вшаго, вни́де. ѿвѣща́в же є҆́й
пе́тръ: рцы̀ мѝ а҆́ще на толи́цѣ село̀ ѿда́ста;
ѻ҆на́ же рече, є҆́й, на толи́цѣ. пе́тръ же речѐ к
не́й, что ꙗ҆́ко съгласи́стасѧ и҆скꙋси́ти дх҃ъ
гн҃ь; сѐ но́ги погре́бшихъ мꙋ́жа твоѐго при две́-
рехъ, и҆ и҆зне́сꙋтъ тѧ̀. паде́ же а҆́бїе пред нога́-
ма є҆го, и҆ и҆здъ́ше. вше́дше же ю҆́ноша, ѻ҆брѣто́-
ша ю҆ ме́ртвꙋ: и҆ изне́сше погребо́ша (ю҆) ѹ҆ мꙋ-
жа є҆ѧ̀. и҆ бы́сть стра́хъ ве́лїй на все́й црк҃ви
и҆ на всѣ́хъ слы́шащих сїа. зач҃, дї.

Рꙋка́ма же а҆пⷭ҇лъскама бы́ша знаме́нїѧ и҆ чю-
деса̀ (въ лю́дехъ мно́га)[5]. и҆ бѧхꙋ є҆дїнодꙋшно
все въ притворѣ соломони: ѿ про́чих же никто-
же смѣѧ́ше прилѣплѧ́тисѧ и҆́мъ, но велича́хꙋ
и҆хъ лю́дїе. па́че же прилага́хꙋсѧ вѣрꙋющїи
гв҃и мно́жество мꙋже́й и҆ же́нъ, ꙗ҆́ко и҆ на рас-
пꙋтїѧхъ и҆зноси́ти недꙋ́жныѧ, и҆ полага́ти
на посте́лѧхъ и҆ на ѻ҆дрѣ́хъ, да грѧдꙋщꙋ
петрꙋ, поне сѣ́нь ѻ҆сѣ́нитъ нѣ́коего ѿ них.
схожа́ше же сѧ мно́жество, ѿ ѻ҆кре́стныхъ
градо́въ въ і҆ерⷭ҇лимъ, приносѧ́ще недꙋ́жныѧ, и҆
стра́жꙋщаа ѿ дꙋ́хъ нечи́стыхъ, и҆же и҆сцѣле-
ва́хꙋсѧ все: въста́в же а҆рхїере́и, и҆ все и҆же с
ни́мъ, сꙋ́щаѧ є҆ресь саддꙋке́искаѧ̀, и҆спо́лниша-
сѧ за́висти. и҆ възложи́ша рꙋ́ки [своѧ̀][6] на а҆пⷭ҇-
лы, и҆ посла́ша и҆х въ съблюде́нїе ѻ҆бщее: а҆́гглъ
же гн҃ь, но́щїю [ѿвръ́зе][7] две́ри темни́ци. и҆зве́дъ
же и҆хъ, речѐ. и҆дѣ́те, и҆ ста́вше гл҃ите въ
црк҃ви лю́дем вся гл҃ы жи́зни сеѧ̀. зач҃, єі.

Слы́шавше же внидо́ша по ѹ҆́тренници въ
црк҃овь, и҆ ѹ҆ча́хꙋ: Пришед же архїере́и, и҆ и҆же с ни́мъ,
съзваша съборъ, и҆ вся̀ ста́рца сн҃овъ і҆и҃левъ, и҆
посла́ша въ ѹ҆зи́лище привестѝ и҆х. [слꙋги́ же
ше́дше][8], не ѻ҆брѣто́ша и҆хъ въ темни́цы. въз-
врати́вше же сѧ възвѣсти́ша гл҃юще, ꙗ҆́ко [ѹ҆-
бо][9] темни́цꙋ ѻ҆брѣто́хомъ заключе́нꙋ съ всѧ-
цѣмъ ѹ҆тверже́нїем, и҆ блю́стителѧ стоѧ́ща
пред две́рми, ѿве́рзъше же внꙋтрь ни є҆ди́ного ѻ҆б-
рѣто́хом: ꙗ҆́коже слы́шаша словеса̀ сїа̀, [свѧще́нникъ
же и҆][10] воєво́да црк҃о́вныи, и а҆рхїере́и, недоѹ҆мѣ-
ва́хꙋсѧ ѻ҆ ни́хъ, что ѹ҆бо бꙋдетъ сѐ: Пришед
же нѣ́кто възвѣсти и҆́мъ, ꙗ҆́ко сѐ мꙋ́жїе и҆же
всади́сте в темни́цꙋ, сꙋть въ црк҃ви стоѧ́ще,
и҆ ѹ҆ча́ще лю́ди: Тогда̀ шед воєво́да съ слꙋга́ми,
и҆ приведѐ и҆хъ, но не с нꙋ́жею. боѧ́хꙋ бо сѧ
лю́дїи, да не побїю́тъ (и҆хъ) ка́менїемъ. при-
ве́дше же и҆хъ поста́виша на со́нмищи: и҆ въпро-
сѝ и҆х а҆рхїере́и, гл҃ѧ. не запрѣще́нїемъ ли запрѣ-
ти́хомъ ва́мъ, не ѹ҆чи́ти ѻ҆ и҆́мени се́мъ; и҆
сѐ и҆спо́лнисте і҆ерⷭ҇лимъ ѹ҆че́нїемъ ва́шимъ, и҆
хо́щете навестѝ на́ ны кро́вь чл҃ка сего; ѿвѣ-

дини, ввійшла і його жінка, не знаю-
чи того, що сталося. **8** Відповів же їй
Петро: Скажи мені, чи за стільки ви
віддали поле? Вона ж сказала: Так, за
стільки. **9** Петро ж сказав до неї: Як
це, що ви змовилися випробувати Гос-
поднього Духа? Ось при дверях ноги
тих, що поховали твого чоловіка, во-
ни і тебе винесуть. **10** Вона ж одразу
впала перед його ногами і віддала
духа. А хлопці, ввійшовши, знайшли
її мертвою і, винісши, поховали її
біля її мужа. **11** І був великий страх
на всій церкві і на всіх, що це чули.
поч. 14

12 Руками ж апостолів сталося ба-
гато знаків і чудес в народі, і всі були
однодушно в Соломоновому притво-
рі. **13** А ніхто з інших не смів до них
приставати, але народ їх величав. **14**
Радше ж приставало багато мужів і
жінок, що повірили в Господа, **15**
так, що й на роздоріжжя виносили
недужих і клали на постелях і на ле-
жаках, щоб, як Петро йшов, хоч тінь
декого з них отінила. **16** Сходилося ж
до Єрусалиму велике число з довко-
лішних міст, приносячи недужих і
тих, що терпіли від нечистих духів.
Всі вони видужували. **17** Вставши ж,
архиєрей і всі, що з ним, що є садду-
кейської єресі, вони наповнилися заз-
дрості **18** та наклали свої руки на а-
постолів і послали їх до громадської
в’язниці. **19** Ангел же господній вно-
чі відкрив двері в’язниці *і*, вивівши ж
їх, сказав: **20** Ідіть, і ставши, говоріть
в церкві народові всі слова цього
життя. *поч. 15*

21 Почувши ж, вони вдосвіта ввій-
шли до церкви і навчали. Прийшов-
ши ж, архиєрей і ті, що з ним, скли-
кали собор і всіх старців ізраїльських
синів і послали до в’язниці, щоб їх
привести. **22** Слуги ж, пішовши, не
знайшли їх у в’язниці, а, повернув-
шись, сповістили, **23** кажучи, що в’я-
зницю, отже, ми знайшли замкненою
з усім обезпеченням, і сторожів, що
стояли перед дверима. А відкривши,
всередині ми не знайшли нікого. **24**
Як же почули слова ці священик, і
церковний воєвода, і архиєреї, вони
були ними збентежені, що, отже, це
було. **25** А хтось, прийшовши, спо-
вістив їм, що ось мужі, яких ви по-
садили до в’язниці, є в церкві, стоячи
і навчаючи народ. **26** Тоді, пішовши,
воєвода зі слугами їх привів, але не з
силою, бо боялися народу, щоб не
побив їх камінням. **27** Привівши ж, їх
поставили на соборі. І запитав їх ар-
хиєрей, **28** кажучи: Чи не забороною
ми вам заборонили навчати в це ім’я?
І ось ви наповнили Єрусалим вашим
навчанням і хочете навести на нас
кров цього чоловіка? **29** Відповівши

ж, Петро й апостоли сказали: Треба радше вірити Богові, ніж людям! **30**
вищ. 3 *Бог наших батьків підняв Ісуса, якого ви вбили, повісивши на дереві. **31** Цього Бог своєю правицею підняв на начальника і спасителя, щоб дати покаяння Ізраїлеві і відпущення гріхів. **32** І ми є свідками того цим словом, і Святий Дух, якого Бог дав тим, що повірили в Нього. **33** Вони ж, почувши, лютували і змовилися їх вбити. **34** Вставши ж, на зборі якийсь фарисей на ім'я Гамаліїл, законовчитель, шанований всім народом, наказав, щоб апостоли на трохи вийшли надвір. **35** Сказав же він до них: Мужі-ізраїльтяни, самі зважайте на цих
ниж. 21 людей, що хочете зробити. **36** *Адже перед цими днями повстав Тевда, кажучи, що він є чимось, до якого пристало якихось чотириста мужів числом. Він був вбитий, і всі, що в нього вірили, розійшлися і стали нічим. **37** Після цього повстав Юда, галилеєць, в днях перепису і потягнув досить народу вслід за собою. І той згинув, і всі, що його слухалися, розсипалися. **38** І нині вам кажу: Відступіть від цих людей і залишіть їх, бо якщо від людей буде рада або це діло, воно розлетиться, **39** якщо ж є від Бога, не можете його знищити, щоб часом ви і богоборцями не стали. Вони ж його послухали **40** і, покликавши апостолів, побивши, пригрозили їм не говорити в Ісусове ім'я, і відпустили їх. **41** Вони ж, отже, ішли від лиця собо-
рим. 5 ру радіючи, *що удостоїлися прийняти зневагу за Його ім'я. **42** Кожного ж дня в церкві і в домах не переставали, навчаючи і благовіствуючи Ісуса Христа.

щáвъ же пéтръ и҆ а҆п҃ли рѣ́ша. вѣ́ровати подо-
ба́етъ бз҃ѣ, па҃, не́же ли чл҃ко́мъ. *Бг҃ъ ѿц҃ъ вы҃ г
на́шихъ въздви́же і҆и҃са, е҆го́же вы оу҆би́сте повѣ́сивь-
ше на́ дре́вѣ. сего́ бг҃ъ нача́льника и҆ сп҃са (възне-
не́съ)[11] десни́цею свое́ю, да́ти покаа́нїе і҆и҃леви и҆
ѡ҆ставле́нїе грѣхѡ҃. и҆ мы е҆смы (того) свѣдѣте-
ле гл҃омъ симъ, и҆ дх҃ъ же ст҃ыи, е҆го́же дастъ
бг҃ъ вѣ́ровавшимъ е҆мꙋ· ѡ҆ни же слы́шавше на-
дыма́хꙋса. и҆ съвѣща́ша оу҆би́ти и҆хъ· въста́въ
же нѣ́кїи на со́нмищи фарисе́и и҆менемъ гама-
лїи́лъ, зако́ноꙋчи́тел, чтомъ всѣми лю́ми, по-
велѣ, внѣ ма́ло что а҆плѡ҃ оуступи́ти. рече́ же
к ни́мъ, мꙋ́жїе і҆и҃льтане, внима́ите себѣ ѡ҆
чл҃цѣ сихъ, что хо́щете сътвори́ти. *предъ си- ни҃ і҆са
ми бо дньми въста ѳе́вда, гл҃а бы́ти нѣ́что
себѐ, е҆мꙋ́же прилѣпи́шася (числомъ мꙋ́жїи)[12]
ꙗ҆́ко четы́риста, и҆́же оубїенъ бысть, и҆ вси е҆-
ли́цы вѣ́роваша е҆мꙋ, разы́до́шася, и҆ бы́ша ни-
вочто́же· Посе́мъ въста̀ і҆ꙋ́да галї́леанинъ въ
дн҃и написа́нїа, и҆ ѿвлечѐ люди [дово́льны][13] въ
слѣ́ себѐ. и҆ то́и погибе и҆ вси е҆ли́цы послꙋ́шаша
е҆го, разсы́пашася, и҆ нн҃ѣ гл҃ю ва҃, ѿстꙋ́пите
ѿ чл҃къ си҃, і ѡ҆ста́вите и҆хъ. ꙗ҆́ко а҆́ще бꙋ-
детъ ѿ чл҃къ съвѣ́ (-)[14], и҆ли дѣ́ло се, разо-
ри́тся. а҆́ще ли же ѿ ба҃ е҆сть, не мо́жете ра-
зори́ти [то][15], е҆да ка́ко и҆ бг҃обо́рцы ѡ҆бра́щете-
са· послꙋ́шаша е҆го, и҆ призва́вше а҆п҃лы, би́вше за-
прѣти́ша (и҆мъ), не гл҃ати ѡ҆ и҆мени і҆с҃овѣ, и҆
ѿпꙋсти́ша [и҆хъ][16]. ѡ҆ни́ же оу҆бо и҆да́хꙋ ра́дꙋ-
ю́щеся ѿ лица̀ събо́рꙋ, *ꙗ҆́ко (за́ и҆ма {е҆го}[17] кр҃и е
сподо́бишася)[18] бесче́стїе прїа́ти. въ вса́ же
дн҃и въ цр҃кви, и҆ в (до́мѣхъ)[19] не преста́ахꙋ
оу҆ча́ще, и҆ бл҃говѣ́ствꙋюще (і҆са ха҃)[20]·

Глава 6, *поч. 16*

1 В цих же днях, як помножилися учні, було нарікання греків на євреїв, що їхні вдовиці були занедбувані у щоденному служінні. **2** Дванадцять же, скликавши множество учнів, сказали: Не годиться нам, покинувши боже слово, служити столам. **3** Отже, придгляньте, брати, сімох засвідчених з-поміж вас мужів, повних Святого Духа і премудрості, яких ми поставимо над цією службою. **4** Ми ж залишимося в молитві і служінні слова. **5** І до вподоби було це слово перед всією громадою. І вибрали Стефана – мужа повного віри і Свя-
ниж. 21 того Духа, *і Филипа, і Прохора, і Никанора, і Тимона, і Пармена, і Миколая, прозеліта з Антіохії. **6** Цих поставили перед апостолами. І вони, помолившись, поклали на них руки. **7** І боже слово росло, і дуже множилося число учнів в Єрусалимі. І ве-

Гл҃а, ѕ҃· за҃, ѕі·

Въ дн҃и же сихъ, оу҆мно́жившемса оу҆чн҃-
комъ, бысть ропта́нїе е҆́ллиномъ къ е҆в-
реѡ҃, ꙗ҆́ко презри́ми быва́хꙋ въ слꙋже́нїи
повседн҃евнѣмъ вдови́ца и҆хъ· Призва́вше
же двана́десатїи мно́жество оу҆чени́къ, рѣ́ша.
не оу҆го́дно е҆сть на́мъ ѡ҆ста́вльшемъ сло́во бж҃їе,
слꙋжи́ти трапе́замъ· оу҆смотри́те [оу҆бо][1] бра́тїе
мꙋ́жа ѿ ва́съ свидѣ́тельствованы се҃мь, и҆спо́лне-
ны дх҃а [ст҃а][2] и҆ премꙋ́дрости, и҆́хже поста́вимъ
на҃ слꙋ́жбою сею́. мы же въ мл҃твѣ и҆ слꙋже́нїи
сло́ва пребꙋ́демъ. и҆ оу҆го́дно бысть сло́во (се) предъ
всѣ́мъ наро́домъ· И҆ избра́ша стефа́на, мꙋ́жа и҆с-
по́лнена вѣ́ры и҆ дх҃а ст҃а, *и҆ фї́липпа и҆ про́- ни҃ і҆са
хора, и҆ никоно́ра, и҆ ти́мона, и҆ парме́на, и҆ ни-
кола́а прише́лца а҆нтио́хїискаго, и҆́хже поста́-
виша предъ а҆п҃лы, и҆ помоли́вшеса, възложи́ша
на́ на рꙋ́цѣ. и҆ сло́во бж҃їе раста́ше, и҆ мно́жа-

шеса число оучн҃къ въ іерлимѣ ѕѣло. и многъ
наро свщенникъ, послушаху вѣрою· за҃, зі·
Стефанъ же исполнь вѣры и силы, твораше
знаменїа и чюдеса, велїа въ людехъ. въста-
ша же нѣцыи ѿ сонма глемаго ливертинска,
и киринейска, и алеѯандрьска, і иже ѿ киликїа
и асїа, състазающеса съ стефаномъ, и не
можаху противу стати премудрости, и духу
имже глаше· Тогда изведоша мужа, глюща ѩ-
ко слышахомъ его глюща глы хулны на моѵ-
сеа и на ба· сподвигоша же люди и старца и
книжники, и въставше въсхитиша его, и
приведоша на сонмище. поставиша же свѣ-
дѣтела ложны, глюща· (Ѩко) чл҃къ сей не пре-
стаетъ [глаголы хулныа гла][3], на мѣсто
стое сїе и законъ· Слышахо бо его глюща,
ѩко Іс назарей сей разорит мѣсто сїе, і из-
мѣнит обычаа, ѩже предаде намъ моѵсей· И
възрѣвше нань вси сѣдащей въ сонмищи, ви-
дѣша лице его ѩко лице аггл҃у·

Гла, з҃·

Рече же архїерей. аще [оубо][1] сїа тако
суть; он же рече, мужїе братїа и ѿ-
цы послушайте. бг҃ъ славы ѩвиса ѿцу
нашему авраамȣ. сущу въ междорѣчїи,
Прежде даже не вселитиса ему в харрань, И ре-
а мѡ ві че к нему, *изыди ѿ землѧ твоа и ѿ рода
твоего, (и ѿ дому ѿца твоего), и прїиди въ
землю, еаже аще ти покажу, тогда изыде
ѿ землѧ халдѣискїа, вселиса въ харрань· И
ѿтуду по оумертїи ѿца его, пресели его въ
землю сїю, на нейже вы нн҃ѣ живете. и не
дастъ ему наслѣдїа в ней, ни стопы нозѣ· И
обѣща дати ему въ одержанїе еа, и сѣме-
ни его по немъ. нѣ сущу ему чаду. гла же
а мѡ еі сице бг҃ъ, *ѩко будетъ сѣма его пришелцы
въ зе҃ли чюждеи, и поработатъ е, и ѕлоба
лѣтъ четыриста. и ѩзыку емуже поработа-
ютъ, сужу азъ, [ре бг҃ъ][2]. и по сихъ изы-
а мѡ зі дутъ и послужат ми на мѣстѣ семъ. *и
а мѡ іка дастъ ему завѣт обрѣзанїа. *и тако роди
а мѡ іке ісаака, и обрѣза его въ днь осмый· *І исаакъ
а мѡ ікд и л іѩкова. і *иѩковъ обанадесате патрїарха. и
а мѡ лз патрїарси. позавидѣвше іосифу, *продаша (его)
въ египе. и бѣ бг҃ъ с нимъ. і изатъ его ѿ
а мѡ ма ѱло рд всѣх скорбей его, *и дасть ему блгть и пре-
мудрость пре фараоном царемъ египеть-
скимъ, и постави его вожда на египтомъ и
надо всѣмъ домомъ своимъ. прїиде же гла
[на всю землю египетскую][3], и ханааню, и
скорбь велїа, и не обрѣтаху сытости ѿцы

лика юрба священиків була послуш-
на вірі. *поч. 17*

8 Стефан же, повний віри і сили,
робив великі знаки і чуда в народі. **9**
Піднялися ж деякі зі збору, що нази-
вається Ливертинським, і Киринейсь-
ким, і Александрійським, і ті, що з
Килікії і Азії, що сперичалися зі Сте-
фаном **10** і не могли протиставитись
премудрості і Духові, яким говорив.
11 Тоді вивели мужів, що говорили,
що чули, як він говорив хульні слова
проти Мойсея і проти Бога. **12** Вони
ж підбурили народ, і старців, і книж-
ників і, вставши, схопили його та
привели на збір. **13** Поставили ж
фальшивих свідків, що говорили, що
цей чоловік не перестає говорити
хульні слова проти цього святого
місця і закону. **14** Адже ми чули, як
він говорив, що цей Ісус Назорей
знищить це місце і змінить звичаї, які
нам передав Мойсей. **15** І поглянув-
ши на нього, всі, що сиділи на зборі,
побачили його обличчя, наче обличчя
ангела.

Глава 7

1 Сказав же архиєрей: Чи, отже, це
так є? **2** Він же сказав: Мужі, брати, і
батьки, послухайте! Бог слави з'я-
вився нашому батькові Авраамові,
коли він був у Месопотамії перед
тим, як він поселився у Харрані, **3** і
сказав до нього: *Вийди з твоєї землі, мойІ. 12
і від твого роду, і від дому твого
батька і прийди в землю, яку Я тобі
покажу. **4** Тоді він вийшов з Халдей-
ської землі, поселився в Харрані. І
звідти, по смерті його батька, *Бог* йо-
го переселив в цю землю, на якій ви
сьогодні живете. **5** І Він не дав йому
насліддя в ній ані на стопу ноги і
обіцяв дати її в посідання йому і його
насінню по ньому. Як у нього не
було дитини, **6** сказав же так Бог,
*що його насіння буде захожим у чу- мойІ. 15
жій землі і його поневолять, і гноби-
тимуть чотириста літ. **7** І народ, яко-
му служитимуть, буду Я судити, –
сказав Бог. І після цього вони вий-
дуть і послужать Мені на цьому міс-
ці. **8** *І Він дав йому завіт обрізання. мойІ. 17
*І так той породив Ісаака і обрізав мойІ. 21
його в восьмому дні, *й Ісаак – Я- мойІ. 25
кова, і *Яків – дванадцятьох патріяр- мойІ. 29 і 30
хів. **9** І патріярхи, позаздрівши Йоси-
фові, *продали його в Єгипет. І Бог мойІ. 37
був з ним, **10** і визволив його від усіх
його скорбот, *і дав йому ласку і пре- мойІ. 41 пс. 104
мудрість перед фараоном, єгипетсь-
ким царем, і він поставив його вож-
дем над Єгиптом і над всім своїм до-
мом. **11** Прийшов же голод на всю Є-
гипетську і Ханаанську землю і вели-
ке горе. І наші батьки не знаходили

мой1. 42 поживи. **12** *А Яків, почувши, що є
пшениця в Єгипті, послав найперш
мой1. 45 наших батьків, **13** *і коли вдруге
вони прийшли, Йосиф дав себе пізнати
нати своїм братам – і явним став
фараонові рід Йосифа. **14** Йосиф же,
пославши, прикликав свого батька
Якова і ввесь рід – сімдесят і п'ять
мой1. 46 душ. **15** *Зійшов же Яків до Єгипту,
мой1. 49 *де* *і помер він сам і наші батьки. **16**
мой1. 50 *І були перенесені до Сихему і по-
іс нав. 24 кладені в гробі, *який Авраам купив
мой1. 23 ціною срібла від Сихема, від Еммо-
рових синів. **17** І коли наблизився час
мой2. 1 обітниці, якою клявся Бог Авраамові,
пс. 104 *народ розрісся і розмножився в Є-
гипті, **18** доки не настав інший цар,
який не знав Йосифа. **19** Цей, за-
думавши зло проти нашого роду, і
гнобив наших батьків, щоб заморити
їхніх немовлят і не дати *їм* жити. **20**
мой2. 2 *В цьому часі народився Мойсей. І
єв. 11 він був угодний Богові, він був го-
дований три місяці в домі свого бать-
мой2. 2 ка. **21** Як же його викинули, *взяла
його фараонова дочка і вигодувала
його собі за сина. **22** І Мойсей був
навчений всієї єгипетської мудрості,
а був сильний в ділах і словах. **23** І як
йому виповнялося сорок літ часу,
ввійшло йому на серце відвідати сво-
мой2. 2 їх братів – ізраїльських синів. **24** *І
побачивши, як якогось кривдили, він
допоміг і відомстив покривдженого,
убивши єгиптянина. **25** Він же думав,
що його брати розуміють, що Бог йо-
го рукою дасть їм спасіння. Вони ж
мой2. 2 не зрозуміли. **26** *На другий же день
він з'явився їм, що билися, і притягав
їх до примирення, сказавши: Мужі,
ви є братами, чому кривдите один
одного? **27** А той, що кривдив ближ-
нього, відкинув його, сказавши: Хто
тебе поставив князем і суддею над
нами? **28** Чи ти мене хочеш вбити
тим самим способом, яким ти вчора
убив єгиптянина? **29** Мойсей же втік
через це слово і був приходьком у
Мадіамській землі, де породив двох
синів. **30** І коли закінчилося сорок
мой2. 3 років, *йому зявився в пустині Си-
найської гори господній ангел в вог-
няному полум'ї, в кущі. **31** Мойсей
же, побачивши, дивувався видінню.
Як же він приступав, щоб подиви-
тись, був до нього господній голос:
32 Я Бог твоїх батьків, Бог Авраама,
Бог Ісаака, і Бог Якова! Мойсей же,
затремтівши, не смів дивитися. **33**
Сказав же йому Господь: Розв'яжи
обуву твоїх ніг, бо місце, на якому ти
стоїш, є свята земля! **34** Побачивши,
Я побачив гноблення мого народу,
що в Єгипті, і Я почув їхній стогін і
зійшов їх визволити. І нині іди, і
пошлю тебе до Єгипту. **35** Цього
Мойсея, якого відкинули, сказавши:

на́ши. *слы́шавъ же іа́ковъ сꙋ́щꙋю пшени́цꙋ [въ а мо мв
єгѵ́птѣ][4], посла ѿца наша пе́рвѣе, *и внегда а мо ме
второе (пріидо́ша) позна́нъ бы́стъ іѡ́сифъ бра-
тіи свое́й, и я́вѣ бы́стъ фараѡ́нови ро́дъ іѡси-
фовъ. Посла́въ же іѡ́сифъ, призва (ѿца своего іа-
кова)[5], и ве́сь ро́дъ дшъ семьдеся́тъ (и) пя́ть. а мо мѕ
[*сни́де же][6] іа́ковъ въ єгѵ́птъ, *и скончася а мо мѳ
са́мъ и ѿцы наши. *и пренесе́ни бы́ша въ си- а мо н
хемъ. и положе́ни бы́ша въ гробѣ, *еже кꙋпи іс на кд
авраамъ цѣною сребра́, ѿ сновъ еммо́ровъ сихе- а мо кг
ма. (и) я́коже приближа́шеся вре́мя ѡбѣтова-
нія, иже кля́тся бгъ авраа́мꙋ, *възрасто́ша в мо а ѱло рд
лю́діе, и оумно́жишася въ єгѵ́птѣ, до́ндеже
наста́ ца́рь инъ [-][7] иже не знаяше іѡ́сифа. сей
ѕлѣ оумы́сливъ ѡ ро́дѣ на́шемъ, (и) ѡзло́би
ѿца наша оуморити младе́нца ихъ и не ѡжи-
вити. *в неже вре́мя роди́ся мѡѵсей, и бѣ в мо в еврео аі
оугоде́нъ бгови, иже въспита́нъ бы́стъ мца
три в домꙋ ѿца (своего). ѿве́рженꙋ же емꙋ,
*взя́тъ его дщи фараѡ́нова, и въспита́ его в мо в
себѣ въ сна, и наказа́нъ бы́стъ мѡѵсеи всей
премꙋдрости єгѵ́пестѣи. бѣ же силенъ въ
(дѣлехъ и словесѣхъ)[8] (-)[9]. (и) я́коже наполня́-
шеся емꙋ четы́редесятъ лѣ вре́мя, взы́де на
срце емꙋ посѣтити бра́тію свою сны іилевы.
*и видѣвъ нѣкоего ѡби́дима, пособьствова, и в мо в
сътвори ѿмще́ніе ѡби́димомꙋ оубивъ єгип-
тянина. мняше же разꙋмѣти братіямъ
свои́мъ, я́ко бгъ рꙋко́ю его да́стъ (имъ спсе́-
ніе)[10]. ѡни же не разꙋмѣша. *въ оутрѣй же в мо в
днь, я́вися имъ тяжꙋщемся, и привлача́ше
ихъ въ смире́ніе, ре́къ, мꙋ́жіе бра́тіа есте
вы, въскꙋ́ю ѡби́дите дрꙋ́гъ дрꙋ́га; ѡби́дяи
же ближнаго ѿри́нꙋ и ре́къ, кто тя поста́ви
кня́ѕя и сꙋ́дію на́дъ нами; еда оуби́ти мя
ты хо́щеши, имже ѡ́бразомъ оуби́лъ еси вчера
єгѵ́птянина; бѣжа же мѡѵсе́й ѡ словеси се́мъ,
и бы́стъ пришле́цъ въ земли мадіа́мстѣи, и-
дѣже роди сна два. и исполньшемся лѣтомъ
четы́редеся́те, *я́вися емꙋ въ пꙋсты́ни горы в мо г
сина́искіа агглъ [гнь][11], въ пла́мени ѡ́гненѣ въ
кꙋпи́нѣ мѡѵсе́й же видѣвъ. дивля́шеся видѣ-
нію. присто́ꙋпающꙋ же емꙋ разꙋмѣти, бы́стъ
гла́съ гнь (к немꙋ), а́зъ бгъ ѿцъ твои́хъ.
бгъ авраа́мовъ. (-)[12] [бгъ][13] ісаа́ковъ. и [бгъ][14]
іа́ковль. тре́петенъ же бы́въ мѡѵсе́й, не смѣя́-
ше смотри́ти. рече же емꙋ гь, разрѣши са-
по́гъ но́гꙋ твое́ю, мѣсто бо на нѣже (стои́-
ши)[15], земля́ стя е́сть. видя́ видѣхъ ѡзлоб-
ле́ніе лю́діи моихъ, иже въ єгѵ́птѣ, и стена-
ніе ихъ оуслы́шахъ, и снидо́хъ изя́ти ихъ, и
нынѣ гради (и) [послю][16] тя въ єгѵ́петъ. сего

моѵсеа, єгоже ѿринꙋша, рекше, кто тѧ пос-
тави кнѧза и сꙋдїю; сего бг҃ъ [-][17] кнѧза ї
в҃ мо з҃ и҃ д҃ и҃ ѕі изба́вителѧ посла рꙋкою агг҃ла ꙗвльшагосѧ є-
мꙋ въ кꙋпинѣ· *Сеи изведе ихъ, сътворивъ
чюдеса и знаменїа въ земли єгѵпетьстѣи, и
въ чермномъ мори. и въ пꙋстыни, лѣтъ
в҃ мо и҃ вы҃і г҃ четыредесѧть· Сеи єсть моѵсеи, рекїи сн҃омъ
іи҃левомъ. *пр҃рока вамъ въздвигнеть гь бг҃ъ
(вашъ) ѿ братїа вашеа, ꙗко мене {того пос-
в҃ мо ді лꙋшаите}[18]· *Сеи єсть бывыи въ црк҃ви въ
пꙋстыни съ агг҃ломъ г҃лавшемъ ємꙋ въ горѣ
синаистеи, и ѿц҃емъ нашимъ, иже прїѧтъ
словеса жива дати на҃, єгоже не въсхотѣша
послꙋшати ѿц҃ы наши, но ѿринꙋша (и), и
обратишасѧ [ср҃цемъ своимъ][19] въ єгѵпетъ,
в҃ мо лв҃ *рекше ааронꙋ, сътвори намъ боги иже преи-
дꙋтъ пре҃ нами. моѵсеи бо сеи иже изведе
насъ ѿ землѧ єгипетскїѧ, не вѣмы что
бысть ємꙋ. и телець сътвориша въ дни о-
ны и принесоша жертвꙋ идолꙋ. и веселѧхꙋсѧ
въ дѣлехъ рꙋкꙋ своею. ѿврати же сѧ бг҃ъ и
предаде ихъ слꙋжити воем н҃бнымъ. ꙗкоже
амо҃ є҃ пишеть въ книзѣ пр҃рокъ. *єда заколенїѧ и
жертвы принесосте ми лѣтъ четыредесѧте,
въ пꙋстыни, доме іи҃левъ; и въспрїасте (кровъ)[20]
молоховъ, и звѣздꙋ бога вашего {ремфана}[21],
образы ꙗже сътвористе поклонѧтисѧ имъ. и
преселю вы далее вавилона. сѣнь свидѣнїѧ бѣ-
в҃ мо ке҃ євре и҃ ше ѿц҃емъ нашим въ пꙋстыни, ꙗкоже по-
велѣ г҃лаи *моѵсеови, сътворити ю по образꙋ
іс на г҃ єгоже видѣ. *ѥже и внесоша прїємше ѿц҃ы на-
ши съ ісꙋсо҃, въ одержанїе ꙗзыкомъ. ѥже из-
ринꙋ бг҃ъ ѿ лица ѿц҃ъ наши҃ даже до днїи
двд҃а, иже обрѣте бл҃гть пре҃ бг҃омъ, і испроси
г҃ цр҃ в҃ ни҃ зі обрѣсти селенїе [бг҃ꙋ][22] іаковлю· *Соломон же съ-
ісаїа ѯѕ҃ зда ємꙋ храмъ. *но вышнїи не въ рꙋкотворе-
нахъ црк҃вахъ живетъ, ꙗкоже пр҃рокъ г҃летъ.
н҃бо мнѣ пр҃толъ (єсть), землѧ же подножїе нога-
ма моима. кїи храмъ съзиждете ми г҃летъ
гь, или кое мѣсто покоищꙋ моємꙋ; не рꙋка
єреа ѕ҃ єзехе мд҃ ли моа сътвори сїа вса; *жестокосыини, и не-
обрѣзани ср҃цы и оушесы, вы присно дх҃ꙋ ст҃о-
мꙋ противитесѧ, ꙗкоже ѿц҃ы ваши, тако и
вы. кого ѿ пророкъ не изгнаша ѿц҃ы ваши; и
оубиша провъзвѣстившаѧ о пришествїи пра-
в҃днаго, ємꙋже (вы нн҃ѣ)[23] предателе и оубїица
в҃ мо ді бысте· *Иже прїѧсте законъ по велѣнїемъ аг-
г҃лъ, и не съхранисте· Слышаще же сїа, рас-
пыхахꙋсѧ ср҃цы своими, и скрежетахꙋ зꙋбы нань·
(Стефан) же сыи исполнь дх҃а ст҃а, въззрѣвъ
на н҃бо, видѣ славꙋ бж҃їю, і іс҃а стоѧща одес-
нꙋю бг҃а. и р҃че, се вижꙋ н҃беса ѿврьста, и сн҃а

Хто тебе поставив князем і суддею? –
цього Бог рукою ангела, що йому з'я-
вився в кущі, послав князем і визво- мой2. 7
лителем. **36** *Цей їх вивів, зробивши і 9
чуда і знаки в Єгипетській землі, і в і 16
Червоному морі, і в пустині, *впро-
довж* сорока років. **37** Цей є Мойсей,
що сказав ізраїльським синам: *Ваш мой2. 18 вищ. 3
Господь Бог підніме вам пророка з
ваших братів, так як мене, того слу-
хайте! **38** *Цей є той, що був в церкві мой2. 19
в пустині з ангелом, що говорив до
нього на Синайській горі і нашим
батькам, який одержав живі слова,
щоб нам дати; **39** якого не схотіли
послухатися наші батьки, але його
відкинули і повернулися своїм сер-
цем до Єгипту, **40** *сказавши Ааро- мой2. 32
нові: Зроби нам богів, які ітимуть пе-
ред нами, бо цей Мойсей, який нас
вивів з Єгипетської землі, не знаємо,
що йому сталося. **41** І зробили в днях
тих теля, і принесли жертву ідолові, і
веселилися у ділах своїх рук. **42** А
Бог відвернувся і передав їх служити
небесним воякам, так як пише в книзі
Пророків: *Чи ви Мені сорок років у ам. 5
пустелі приносили заколення і жерт-
ви, ізраїльський доме? **43** Та ви взяли
молохове шатро і ремфанову звізду
вашого бога – образи, які ви зробили,
щоб їм поклонятися. І переселю вас
подалі від Вавилону. **44** Наші батьки
мали шатро свідчення в пустині, так мой2. 25
як наказав Той, що говорив до *Мой- єв. 8
сея, щоб зробити його за образом, я-
кий бачив. **45** *Яке, взявши, і внесли іс нав. 3
наші батьки з Ісусом в посідання на-
родів, яких Бог відкинув від лиця на-
ших батьків аж до днів Давида, **46** я-
кий знайшов ласку перед Богом і ви-
просив знайти помешкання Богові Я- црс3. 6
кова. **47** *Соломон же збудував Йому ниж. 17
храм. **48** *Але Всевишній не живе в іс. 66
рукотворних церквах, так як каже
пророк: **49** Небо Мені є престолом,
земля ж – підніжжям моїх ніг. Який
храм Мені збудуєте, – каже Господь,
– або яке місце мого спочинку? **50** Чи
не моя рука зробила це все? **51** *Твер- єре. 6
доші і необрізані серцями і вухами, єз. 49
ви завжди противитеся святому духо-
ві, так як ваші батьки, так і ви! **52** Ко-
го з пророків не прогнали ваші бать-
ки? І вони убили тих, що наперед зві-
стили про прихід праведника, якого
ви нині стали зрадниками і вбивцями.
53 *Ви, що одержали закон з наказу мой2. 19
ангелів і не зберегли! **54** Слухаючи ж
це, вони лютували своїми серцями і
скреготали на нього зубами. **55** Сте-
фан же, будучи повний Святого Ду-
ха, поглянувши на небо, побачив бо-
жу славу й Ісуса, що стояв по правиці
Бога, **56** і сказав: Ось бачу відкриті
небеса і Людського Сина, що стоїть
по правиці Бога! **57** Закричавши ж

великим голосом, вони затулили свої вуха і кинулися однодушно на нього. **58** І вивівши поза місто, били його камінням. І свідки поклали одіж при ногах хлопця, що називався Савло. **59** І вони камінням били Стефана, що молився і говорив: Господи Ісусе, прийми мого духа! **60** Схиливши ж
мат. 5 лук. 23 кор1. 4 коліна, він крикнув великим голосом: *Господи не постав їм цього гріха! І сказавши це, він заснув.

чл҃ча ѡ҆десн́ꙋю стоѧ́ща б҃а. възопи́вше же гла́сомъ ве́лїемъ, затыка́хꙋ оу҆́ши сво̀ѧ, и҆ оу҆стреми́шасѧ є҆дїнодꙋшно на́нь· И҆ і҆звє́ше внѣ̑ града, ка́менїемъ побива́хꙋ є҆го. и҆ свѣдѣтелїе положиша ризы при ногꙋ ю҆́ноша нарица́емаго са́вла. и҆ ка́менїемъ побивахꙋ стефана мо́лѧщасѧ и҆ гл҃юща. г҃и і҆̑се, прїими дх҃ъ мои· Преклонь же колѣни, и҆ възопи гла́сомъ ве́лїемъ, *г҃и, не поста́ви и҆мъ (грѣха̀ сего)[24]. и҆ сїѧ рекъ оу҆спе· ма҃ е лꙋ҃ кг а҃ кри҃ д

Глава 8

1 Савло ж схвалював його вбивство. Було ж в тому дні велике переслідування проти Єрусалимської церкви, всі ж, за винятком апостолів, розсіялися по юдейських і самарійських околицях. **2** А побожні мужі спорядили Стефана і зробили над ним велике голосіння. **3** Савло ж нищив церкву, входячи до домів, виволікаючи ж чоловіків і жінок, він передавав до в'язниці. **4** Отже ж, вони, розсіявшись, пішли благовіствуючи слово. *поч. 18*

5 Филип же, зійшовши до Самарійського міста, проповідував їм Христа. **6** А юрби однодушно слухали те, що Филип говорив, слухаючи і бачачи знаки, які він чинив, **7** бо з численних, що мали нечистих духів, кричучи великим голосом, вони виходили, багато ж спаралізованих і кульгавих оздоровилося. **8** І була велика радість в тому місті. **9** А якийсь муж на ім'я Симон перед тим у місті був чародієм і дивував самарійський народ, кажучи, що є він щось великого. **10** Його слухали від малого аж до великого, кажучи: Це є велика божа сила. **11** Слухали ж його, тому що досить часу він їх захоплював чарами. **12** Коли ж вони повірили Филипові, що благовістив про боже царство і в імені Ісуса Христа, хрестилися ж мужі і жінки. **13** І той же Симон повірив і, охрестившись, перебував з Филипом. Бачачи ж великі сили і знаки, що ставалися, дивувався. **14** А ті апостоли, що в Єрусалимі, почувши, що Самарія прийняла боже слово, послали до них Петра та Івана, **15** які, зійшовши, помолилися над ними, щоб вони одержали Святого Духа. **16** Бо Він ще не зійшов ні на одного, тільки ж були хрещені в ім'я Господа Ісуса. **17** Тоді вони поклали на них руки, і ті одержали Святого Духа. *поч. 19*

18 А Симон, побачивши, що накладанням рук апостолів дається Святий Дух, приніс їм срібло, **19** кажучи: Дайте і мені цю владу, щоб, на кого тільки покладу руки, він одержав Святого Духа. **20** Петро ж сказав до нього-

Гл҃а, и҃·

Са́влъ же бѣ̑, съи҆зволѧ̀ оу҆бїйствꙋ є҆го· Бы́сть же в то́й дн҃ь гоне́нїе ве́лїе на цр҃ковъ і҆ер҃лимъскꙋю, вси же разъсѣѧ́шасѧ по стра́нахъ і҆оу҆денска҃, и҆ самарїи́ска҃, кромѣ а҆п҃лъ· Стреби́ша же стефа́на мꙋжїе бл҃гоговѣ́йни, и҆ сътвори́ша пла́чь вели́къ над нимъ· Са́влъ же ѡ҆злоблѧ́ше цр҃ковь, по домо҃ въхода̀, влача же мꙋжа и҆ жены̀, предаѧ́ше в темницꙋ. ѡ҆ни́ же оу҆бо разсѣѧ́вшесѧ, прои҆до́ша бл҃говѣствꙋюще сло́во· за҃, и҃і·

филиппъ же съше́ въ градъ самарїйскїи, пропов́ѣдаше и҆мъ х҃а· вънимахꙋ же народи гл҃емымъ ѿ фїли́ппа є҆дїнодꙋ́шно· слы́шаще и҆ видѧ́ще зна́менїѧ ꙗ҆́же творѧ́ше. мно́гимъ бо и҆мꙋщимъ дꙋхи нечи́сти, въпїюще гла́сомъ ве́лїемъ и҆схожа́хꙋ. мноѕи же разсла́бленїи и҆ хро́мїи и҆сцѣлишасѧ. (и҆) бысть (-)[1] (радость ве́лїѧ)[2] въ градѣ то́мъ· Мꙋжь же нѣкїи и҆мене́мъ си́монъ, пре́же бѣ̑ въ градѣ волхвꙋѧ́, и҆ оу҆дивлѧ́а ꙗ҆зы́къ самарїйскїи, гл҃ѧ быти нѣкоего себе вели́ка, є҆мꙋже внима́хꙋ (-)[3] ѿ ма́ла да́же до вели́ка гл҃юще, (се)[4] есть си́ла бж҃їѧ вели́каѧ· внима́хꙋ же є҆мꙋ, за є҆же дово́лно вре́мѧ волхвова́нїи оу҆дивлѧ́ти и҆хъ· Є҆гда же вѣрова́ша фїли́ппꙋ бл҃говѣствꙋющꙋ ꙗ҆́же ѡ҆ црт҃вїи бж҃їи, і҆ ѡ҆ и҆́мени і҆с х҃вѣ, кр҃щахꙋсѧ мꙋжїе же и҆ жены̀· Си́мо҃н же, и҆ то́й вѣ́рова, и҆ кр҃щъсѧ, бѣ̑ (же) пребыва́ѧ оу҆ фїли́ппа· видѧ́ же си́лы и҆ зна́менїѧ ве́лїѧ быва́ема, дивлѧ́шесѧ· Слы́шавше же и҆же въ і҆ер҃лимѣхъ а҆п҃ли ꙗ҆́ко прїѧ҃ самарїѧ сло́во бж҃їе, посла́ша к нимъ петра̀ і҆ и҆оа́нна, и҆же съше́дше, помоли́шасѧ ѡ҆ ни́хъ, ꙗ҆́ко да прїимꙋтъ дх҃ъ ст҃ы́и. не оу҆̀ бо бѣ̑ ни на є҆ди́нагоже сни́де, то́чїю же кр҃ще́ни бѧ́хꙋ въ и҆мѧ г҃а і҆са· Тогда̀ възложи́ша рꙋцѣ̑ на́ нѧ и҆ (прїѧ́ша)[5] дх҃ъ ст҃ъ· за҃, д҃і·

Видѣ́в же си́монъ ꙗ҆́ко възложе́нїемъ рꙋ́къ а҆п҃лъ даетсѧ дх҃ъ [ст҃ы́и][6], принесѐ и҆мъ (сребро)[7] гл҃ѧ, дади́те и҆ мнѣ̑ вла́сть сїю̀, да на негоже а҆́ще положꙋ рꙋцѣ, прїиметъ дх҃ъ ст҃ъ· Пе́тръ же рече к немꙋ, сребро̀ твое с тобо́ю да

бꙋ́детъ въ поги́бель, ꙗ҆́кѡ да́ръ бж҃їи непщева́лъ є҆сѝ (сребро́мъ)[8] стѧжа́ти· Нѣ́сть тѝ
ча́сти ни жребїѧ въ словесѝ се́мъ. И҆́бо срⷣце
твоѐ нѣ́сть пра́во пред бг҃омъ. Пока́исѧ ᲂу҆̀бо ѿ
зло́бѣ твое́й сей, и҆ моли́сѧ (бг҃ꙋ)[9], а҆́ще ᲂу҆́бо
ѿпꙋсти́тъ ти сѧ помышле́нїе срⷣца твоегѡ̀·
въ же́лчи бо го́рести, и҆ съю́зѣ непра́вды зрю̀
тѧ сꙋ́ща. Ѿвѣща́въ же сі́мѡнъ, речѐ. помоли́тесѧ вы̀ ѡ҆ мнѣ̀ ко гдⷭ҇ꙋ, ꙗ҆́кѡ да ничто́же наи҆дѐ
на́ мѧ, и҆́хже рѣ́косте· ѻ҆нѝ же ᲂу҆́бо засвидѣтельствова́вше и҆ гл҃авше сло́во гдⷭ҇не, возврати́шасѧ во і҆ерⷭ҇ли́мъ, мно́гимъ же ве́семъ самарі́искимъ бл҃говѣсти́ша· зач., ѯ҃·

Ꙗ҆́гг҃лъ же гдⷭ҇нь речѐ къ фїлі́ппꙋ, гл҃ѧ, воста́ни
і҆ и҆дѝ на полꙋ́днє, на пꙋ́ть, сходѧ́щїи ѿ і҆ерⷭ҇ли́ма въ га́зꙋ, (и҆) то́й є҆́сть пꙋ́стъ· И҆ воста́въ по́иде, и҆ се мꙋ́жъ мꙋ́ринъ, є҆внꙋ́хъ си́ленъ, канда́кїѧ цари́цы мꙋ́рьскїѧ, и҆́же бѣ̀ надо всѣ́ю га́зы то́ѧ. И҆́же прїи́де поклони́тисѧ
во і҆ерⷭ҇лі́мѣ, бѣ́ же возвраща́ѧсѧ и҆ сѣда̀ на колесни́цы свое́и, и҆ чта́ше прⷪ҇рка і҆са́їю· Речѐ же дх҃ъ къ фїлі́ппꙋ приствꙋпи́, и҆ прилѣпи́сѧ колесни́цы се́и· Прите́къ же фїлі́ппъ, ᲂу҆слы́ша
є҆го чтꙋ́ща проро́ка і҆са́їю· И҆ речѐ, ᲂу҆́бо разꙋмѣ́еши ли ꙗ҆̀же чте́ши; ѻ҆́н же речѐ, ка́кѡ ᲂу҆́бо могꙋ̀, а҆́ще не кто̀ наста́витъ мѧ; ᲂу҆моли́ же фїлі́ппа возше́дша сѣ́сти с ни́мъ· Сло́во же писа́нїа
і҆са́їа нг҃ є҆́же чта́ше, бѣ̀ се· *Ꙗ҆́кѡ ѻ҆вча̀ на заколе́нїе
ведѣ́сѧ, и҆ ꙗ҆́кѡ а҆́гнецъ прѧ́мо стригꙋ́щемꙋ є҆го
безгла́сенъ та́кѡ не ѿверза́етъ ᲂу҆́стъ свои́хъ·
въ смире́нїи є҆го, сꙋ́дъ є҆го взѧ́тсѧ· Ро́дъ [же][10] є҆го кто̀ и҆сповѣ́сть; ꙗ҆́кѡ взе́млетсѧ ѿ земла̀
живо́тъ є҆го· Ѿвѣща́въ же каже́никъ къ фїли́ппꙋ речѐ. молю́ тѧ, ѡ҆ ко́мъ прⷪ҇ркъ гл҃етъ се.
ѡ҆ себѣ̀ ли, и҆лѝ ѡ҆ и҆но́мъ нѣ́коемъ· Ѿве́рзъ же
фїлі́ппъ ᲂу҆ста своѧ̀, и҆ нача̀ ѿ писа́нїа сего,
бл҃говѣсти́ти є҆мꙋ̀ і҆са̀. (и҆) ꙗ҆́коже и҆дѧ́хꙋ пꙋ́темъ, прїидо́ша на нѣ́кꙋю во́дꙋ· И҆ (речѐ)[11] каже́никъ. се вода̀, что̀ возбранѧ́етъ ми кр҃ти́тисѧ; {Речѐ же є҆мꙋ̀ фїлі́ппъ, а҆́ще вѣ́рꙋеши
ѿ всегѡ̀ срⷣца своегѡ, мо́щно ти є҆́сть· Ѿвѣща́въ
же речѐ вѣ́рꙋю сн҃а бж҃їѧ бы́ти і҆са̀ хр҃та}[12]. И҆ повелѣ̀ ста́ти колесни́цы. и҆ слѣзо́ста ѻ҆́ба на́ во́дꙋ, фїлі́ппъ же и҆ каже́никъ, и҆ кр҃тѝ є҆го. є҆гда́ же взыдо́ша ѿ воды̀, дх҃ъ {ст҃ый нападѐ
на каже́ника. а҆́гг҃лъ же}[13] гдⷭ҇нь восхитѝ фїлі́ппа, и҆ не видѣ̀ є҆го ктомꙋ̀ каже́никъ· и҆дѧ́ше
бо въ пꙋ́ть свои ра́дꙋѧсѧ· зач., ѯа҃·

Фїлі́ппъ же ѡ҆брѣ́тесѧ во а҆зо́тѣ. и҆ проходѧ
бл҃говѣстствова́ше градо́мъ всѣ́мъ, до́ндеже прїитѝ є҆мꙋ̀ въ кеса́рїю·

го: Твоє срібло з тобою хай буде на погибель, бо ти думав сріблом придбати божий дар. **21** Немає тобі частки ані жеребу у цьому слові, бо твоє серце не є просте перед Богом. **22** Покайся, отже, за цю твою злобу і молися до Бога, може, отже, відпуститься тобі задум твого серця. **23** Бо бачу, що ти є в гіркоті жовчі і оковах неправди. **24** Відповівши ж, Симон сказав: Помоліться ви за мене до Господа, щоб на мене не найшло нічого з того, що ви сказали. **25** Вони ж, отже, засвідчивши і мовивши господнє слово, повернулися до Єрусалиму, благовістили ж численним самарійським селам. *поч. 20*

26 Ангел же господній промовив до Филипа, кажучи: Встань і йди на південь, на шлях, що сходить з Єрусалиму до Гази, і той є порожній. **27** І вставши, він пішов. І ось муж-мурин, – євнух, вельможа Кандакії, муринської цариці, який був над всім її скарбом, – він прийшов поклонитися в Єрусалимі. **28** Він же повертався і сидів на своїй колісниці та читав пророка Ісаю. **29** Сказав же дух до Филипа: Приступи і пристань до цієї колісниці. **30** Филип же, прибігши, почув, що він читав пророка Ісаю. І він сказав: Отже, чи розумієш те, що читаєш? **31** Він же сказав: Як, отже, можу, якщо хтось мене не настановить? Попросив же він Филипа, щоб той, ввійшовши, сів з ним. **32** Слово ж Писан-
ня, яке він читав, було це: *Як вівця, іс. 53
він був ведений на заріз, і як ягня безголосе перед тим, що його стриже, так не відкриває своїх уст. **33** В його приниженні йому відмовлено суд. А його рід хто визнає? Адже забирається з землі його життя. **34** Відповівши ж, скопець сказав Филипові: Благаю тебе, про кого це пророк говорить? Чи про себе, чи про когось іншого? **35** Филип же, відкривши свої уста, почав від цього Писання благовістити йому Ісуса. **36** І як вони ішли дорогою, прийшли до якоїсь води, і сказав скопець: Ось вода, що забороняє мені охреститися? **37** Сказав же йому Филип: Якщо віриш з усього свого серця, тобі можна. Відповівши ж, він сказав: Вірю, що Ісус Христос є Божим Сином. **38** І він наказав колісниці спинитись. І оба зійшли до води – Филип же і скопець, і той охрестив його. **39** Коли ж вони вийшли з води, Святий Дух напав на скопця, а господній ангел схопив Филипа. І скопець більше його не побачив, а йшов своєю дорогою, радіючи. *поч. 21*

40 А Филип знайшовся в Азоті. І проходячи, він благовістив всім містам, доки не прийшов до Кесарії.

Глава 9

гал. 1 **1** *Савло ж, ще дихаючи погрозою
і вбивством проти господніх учнів,
приступивши до архиєрея, **2** випро-
сив у нього листів до Дамаску, до
зборів, щоб, якщо знайде якихось чо-
христовій ловіків і жінок, що є *на дорозі, зв'я-
заними привести до Єрусалиму. **3**
ниж. 22 Коли ж він ішов, він наближався до
кор1. 15 Дамаску. *І нагло його осяяло світло
кор2. 12 з неба, **4** і, впавши на землю, він
рим. 9 почув голос, що йому говорив: Сав-
ле, Савле, чому Мене переслідуєш? **5**
Він же сказав: Хто є Ти, Господи?
Господь же сказав: Я є Ісус, якого ти
переслідуєш. **6** Тяжко тобі є іти
проти бодця. Тремтячи ж, і збенте-
жений він сказав: Господи, що хо-
чеш, щоб я зробив? Господь же ска-
зав до нього: Але встань і ввійди до
міста, і тобі скажеться, що тобі треба
робити. **7** Чоловіки ж, що ішли з ним,
стояли, чудуючись, отже, чуючи го-
лос, а нікого не бачачи. **8** Встав же
Савло з землі, хоч мав свої очі від-
критими, він нікого не бачив. Ведучи
ж його за руку, ввели до Дамаску. **9** І
був три дні, не бачачи, і ані не їв, ані
не пив. *поч.*

10 Був же якийсь головний учень в
Дамаску на ім'я Ананій. І сказав до
нього Господь у видінні: Ананіє! Він
же сказав: Ось я, Господи! **11** Гос-
подь же до нього: Вставши, піди на
вулицю, що зветься Рівна, і шукай в
юдиній хаті Савла, на ім'я Тарсянин,
бо ось він молиться. **12** І той побачив
у видінні чоловіка на ім'я Ананій, що
ввійшов і поклав на нього руки, щоб
він відзискав зір. **13** Відповів же Ана-
ній: Господи, я від багатьох чув про
цього чоловіка, скільки зла він зро-
бив твоїм святим у Єрусалимі. **14** І тут
він має владу від архиєреїв зв'язати
всіх, що називають твоє ім'я. **15** Ска-
зав же до нього Господь: Іди, бо цей
є для Мене вибраною посудиною, щоб
понести моє ім'я перед народи і царів
та ізраїльських синів. **16** Бо Я йому
скажу, скільки йому треба потерпіти
за моє ім'я. **17** Пішов же Ананій, і
ввійшов до дому, і поклавши на ньо-
го руки, сказав: Савле, брате, мене
послав Господь Ісус, що з'явився то-
бі на дорозі, якою ти ішов, щоб ти
відзискав зір і сповнився Святим Ду-
хом. **18** І відразу відпали з його очей
наче луски, а він враз відзискав зір і,
вставши, охрестився. **19** І прийнявши
їжу, він підкріпився. *поч. 22*

Був же Савло з тими учнями, що є
ниж. 27 в Дамаску, декілька днів. **20** *І одразу
він у синагогах проповідував Ісуса,
що цей є Божим Сином. **21** Дивува-
лися ж всі, що слухали, і говорили:

Глава д҃.

Савлъ* же еще дыхаа прещеніе, и убіис- къга а
тво на ученики гн҃а, приступль къ ар-
хіерею, испроси ѿ него посланіа въ да-
маскъ, къ соборищем, яко да аще нѣ-
кіа обрящетъ *на пути сущаа мужа и же- хв҃ѣ
ны, связаны приведетъ въ іерлимъ. внегда же
идущу, бысть ему приближитися къ дамас- нѝ кв
ку, *и внезапу (облиста его)[1] свѣтъ ѿ нбсе, а къри еі
и па на землю, слыша гл҃а глющь ему. савле в къри ві
савле что мя гониши; рече же, кто еси гн҃и; кри д
(гь)[2] же (рече). азъ есмь іс, егоже ты гониши.
{жестоко ти есть противу рожну прати. тре-
петен же и недооумѣвася рѐ. гн҃и, что хощеши
да сътворю; гь же (рече) к нему}[3]. но въстани
и вниди въ гра, и речетъ ти ся что ти
подобает творити. мужіе же идущеи с ним,
стояху чюдящеся, слышаще убо гласъ, ни-
когоже видяще. (въставъ)[4] же савлъ ѿ зем-
ля ѿверъстома {-}[5] очима его, ни единаго ви-
дяше. водяще же его за руку, введоша въ
дамаскъ. и бѣ дн҃и три не видя. и ни
ястъ ни питъ. за.
Бѣ же нѣкто ученикъ (первыи) въ дамасцѣ, и-
менемъ ананія. и рече к нему (гь въ видѣ-
ніи)[6], ананіе. он же рече, се азъ гн҃и. гь же к
нему. въставъ поиди на стогну нарицаемую
праву, и взыщи въ дому іудовѣ, савла име-
немъ тарсянина. се бо млтву дѣетъ. и ви-
дѣ {въ видѣніи мужа}[7] (именемъ ананію)[8]
вшедша и възложша нань (руку)[9], яко да про-
зритъ. ѿвѣщав же ананіа, гн҃и, слышахъ ѿ
мнг҃о о мужи се колика, ѕла (сътвори сты
твоимъ)[10] въ іерлимѣ. и здѣ имать власть
ѿ архіереи, связати вся нарицающаа имя
твое. рече же к нему гь. иди, яко съсудъ
избранъ (ми е)[11] сеи, пронести имя мое пре
языки и царьми, и снми іилевыми. аз бо
скажу ему, елика подобаетъ ему о имени
моемъ пострадати. поиде же ананіа, и вниде
въ храмину, и възло нань руцѣ, рече. савле
брате, гь посла мя іс, явлеи ти ся на
пути, имже идяше, яко да прозриши, і ис-
полнишися дх҃а ста. і абіе ѿпадоша [ѿ о-
чію его][12]. яко чешуя, прозрѣ же {абіе}[13], и
въставъ кртися. и пріемъ пищу укрѣпися.
за кв.
Бысть же (савлъ) съ сущими въ дамасцѣ у-
чнкы дн҃и нѣкіа. *и абіе на сонмищихъ про- нѝ кз
повѣдаше іса, яко сеи есть снъ бжіи. див-
ляху же ся вси слышащеи, и глаху, не сеи ли

є҆сть гони́вый въ і҆ерлⷭ҇имѣ нарицающаѧ и҆́мѧ
сі́е, и҆ здѣ̂ на сѐ пріи҆де, да свѧ́заны тѣхъ
приведетъ къ а҆рхїерео́мъ; са́влъ же паче крѣп-
лѧ́шесѧ, и смꙋща́ше і҆ꙋде́ѧ живꙋщаѧ въ да-
ма́сцѣ, препира́ѧ, ꙗ҆́ко се є҆сть хⷭ҇. ꙗ҆́коже и҆спо́л-
нишасѧ дні́е дово́лни, съвѣща́ша і҆ꙋде́е ꙋ҆би́-
в̄ корі а̄і ти є҆го. *ꙋ҆вѣ́ден же бы́сть са́влꙋ съвѣтъ и҆́хъ.
стрѣжа́хꙋ же (-)[14] врата днь и҆ нощь, ꙗ҆́ко да
(ꙋ҆біютъ того)[15]. поє́мше же [є҆го ꙋ҆ченцы][16] но́-
щїю [свѣси́ша по стенѣ][17] въ кошницы. при-
ше́дъ же (са́влъ) въ і҆ерлⷭ҇имъ, покꙋша́шесѧ при-
лѣплѧ́тисѧ ꙋ҆ченцѣхъ. и҆ вси боѧ́хꙋсѧ є҆го, не
вѣ́рꙋюще ꙗ҆́ко є҆ ꙋ҆чени́къ. варна́ва же прїє́мъ
є҆го приведе къ а҆плⷭ҇омъ, и҆ повѣ́да и҆̑мъ, ка́ко на
пꙋтѝ видѣ га, и҆ ꙗ҆́ко гла є҆мꙋ, и҆ ка́ко въ
дамасцѣ дерза́аше о҆ и҆́мене і҆совѣ. и҆ бѣ́аше с
ни́ми входѧ і҆ и҆сходѧ̀ въ і҆ерлⷭ҇имѣ, (и҆) дерза́а о҆
и҆́мени га (і҆са). гла́ше же и҆ стѧза́шесѧ съ
є҆́ллины. о҆ни́ же и҆ска́хꙋ є҆го ꙋ҆би́ти. разꙋмѣвше
же бра́тїа, сведоша є҆го въ кесарі́ю. и҆ ѿпꙋс-
ти́ша {-}[18] въ та́рсъ· црькви же ꙋ҆бо по всеи
і҆ꙋде́и̇ и҆ галилеи и҆ самарі́и и҆мѧ́хꙋ ми́ръ, съѕи-
да́ющесѧ и҆ ходѧ́ще въ́ страсѣ гни, и҆ ꙋ҆тѣ-
ше́нїемъ стаго дха ꙋ҆множа́хꙋсѧ. за̑ кг·
(и҆) бы́сть (-)[19] петрꙋ посѣща́ющꙋ всѣ́хъ, сни́-
ти и҆ къ стымъ живꙋщимъ въ (ли́дѣ)[20].
о҆брѣте же тꙋ члка нѣ́коего, (є҆неа и҆́менемъ)[21], ѿ
(о҆́сми лѣ́тъ)[22] лежа́ща на о҆дрѣ, и҆́же бѣ раз-
сла́бленъ· и҆ рече є҆мꙋ пе́тръ· є҆не́ѧ, и҆сцѣлѧетъ
тѧ і҆с хс· въста́ни (с посте́лѧ твое́ѧ)[23]. и҆
а҆бі́е въста̀· и҆ видѣша є҆го вси живꙋщеи̇ въ
(ли́дѣ)[24] и҆ въ (а҆ссаро́нѣ)[25] и҆́же о҆брати́шасѧ
къ гꙋ· въ і҆о́пїи же (бѣ нѣ́каа)[26] ꙋ҆ченца
и҆́менемъ тави́да, ꙗ҆́же сказа́ема гле́тсѧ се́рна.
сїѧ бѧ́ше и҆спо́лнена [блгихъ дѣлъ][27] и҆ мл-
тынѧ и҆̀хже творѧ́ше, бы́сть же въ дни ты,
болѣ́вши е́й ꙋ҆мрети. о҆мы́вше же [ю҆̀, поло-
жи́ша][28] въ го́рницы. бли́з же сꙋщи (ли́дѣ
и҆о҆пі́и)[29], ꙋ҆ченцы́ (же) слы́шавше, ꙗ҆́ко пе́тръ
є҆сть в неи, посла́ша два мꙋжа к немꙋ, мо-
лѧ́ще, не о҆блени́тисѧ прїити до (них)[30]. въс-
та́в же пе́тръ, и҆́де с ни́ми є҆гоже прише́дша
възведо́ша въ го́рницꙋ, и҆ престаша є҆мꙋ всѧ
вдови́ца пла́чюще, и҆ показꙋюще ри́зы и҆ о҆де́жа
є҆ли́ка творѧше с ними сꙋщи се́рна. и҆згнав же
вонъ всѧ петръ, и҆ преклонь колѣнѣ помоли́сѧ, и҆
о҆бращьсѧ к тѣ́лꙋ рече, тави́да въста́ни. о҆на
же ѿве́рзе о҆́чи свои, и҆ видѣ́вши петра, сѣде
подав же е́й рꙋкꙋ, въставі ю҆̀ призва́в же
стыѧ и҆ вдови́ца, поста́ві ю҆̀ живꙋ ꙋ҆вѣ́дано
же бысть (се) по всеи і҆о́пїи, и҆ (мно́ѕи вѣро-
ваша)[31] въ га· бы́сть же дни доволны пре-

Чи це не той, що переслідував в Є-
русалимі тих, що називали це ім’я, і
сюди прийшов на це, щоб зв’язаними
їх привести до архиєреїв? **22** Савло ж
ще більше кріпився і бентежив жи-
дів, що жили в Дамаску, доводячи,
що Цей є Христос. **23** Як сповнилося
досить днів, юдеї змовилися його
убити. **24** *Відомою же Савлові стала кор2. 11
їхня змова. Стерегли ж брами день і
ніч, щоб його вбити, **25** а учні, взяв-
ши його, вночі спустили в кошику по
стіні. **26** Савло ж, прийшовши до Є-
русалиму, намагався пристати до уч-
нів, і всі його боялися, не вірячи, що
він є учнем. **27** Варнава ж, взявши
його, привів до апостолів і розповів
їм, як він в дорозі побачив Господа, і
як йому говорив, і як в Дамаску від-
важно виголошував в Ісусове ім’я. **28**
І він був з ними в Єрусалимі, входячи
і виходячи, і відважно голосячи в
ім’я Господа Ісуса. **29** Він же говорив
і змагався з елленами, вони ж шукали
його вбити. **30** Брати ж, зрозумівши,
повели його до Кесарії і відпустили
до Тарсу. **31** Отже ж, церкви по всій
Юдеї, і Галилеї, і Самарії мали мир,
будуючись і ходячи в господньому
страсі, і множились втіхою Святого
Духа. *поч. 23*

32 І сталося, що як Петро відвіду-
вав всіх, він зійшов і до святих, що
жили в Лиді. **33** Знайшов же він там
якогось чоловіка на ім’я Еней, що від
вісімох років лежав на ліжку, який
був спаралізованим. **34** І сказав йому
Петро: Енеє, тебе оздоровляє Ісус
Христос! Встань з твоєї постелі! І він
відразу встав. **35** І його побачили всі,
що жили в Лиді і в Ассароні, які на-
вернулися до Господа. **36** В Йопії ж
була якась учениця на ім’я Тавита, –
що в перекладі означає Сарна. Ця бу-
ла повна добрих діл і милостинь, які
вона робила. **37** Сталося ж в тих
днях, що як вона хворіла, вона по-
мерла. Обмивши ж її, вони поклали у
світлиці. **38** А оскільки Ліда була
близько до Йопії, учні ж, почувши,
що Петро є в ній, послали до нього
двох чоловіків, благаючи, не поліну-
ватися прийти до них. **39** Петро ж,
вставши, пішов з ними. Як він прий-
шов, його повели у світлицю і його
оточили всі вдови, плачучи і показу-
ючи одіж і покриття, які робила Сер-
на, як була з ними. А Петро, вигнав-
ши всіх геть і схиливши коліна, по-
молився. І повернувшись до тіла, він
сказав: Тавито, встань. Вона ж від-
крила свої очі і, побачивши Петра, сі-
ла. **41** Подавши ж їй руку, її він під-
вів, а прикликавши святих і вдовиць,
поставив її живою. **42** Відомим же
стало це по всій Йопії, і численні по-
вірили в Господа. **43** Сталося ж, що

він багато днів перебував в Йопії в якогось Симона, гарбаря.

быти (ємꙋ) въ Іѡпїи, оу нѣкоего сїмона оусмарѧ.

Глава 10, *поч. 24*

1 У Кесарії ж був якийсь чоловік на ім'я Корнилій – сотник з полку, що зветься Італійським, **2** побожний і богобоязливий з усім своїм домом, що робив численні милостині людям і завжди молився до Бога. **3** Він явно побачив у видінні біля дев'ятої години дня божого ангела, що зійшов до нього і сказав йому: Корниліє! **4** Він же, поглянувши на нього і перелякавшись, сказав: Що є, Господи? Сказав же Він йому: Твої молитви і твої милостині прийшли на пам'ять перед Богом. **5** І нині пошли до Йопії чоловіків і приклич Симона, що називається Петром. **6** Цей гостює в якогось Симона, гарбаря, який має дім при морі. Той тобі скаже слова, якими спасешся ти і ввесь твій дім. **7** І як відійшов ангел, що говорив до Корнилія, прикликавши двох зі своїх рабів і побожного воїна з тих, що йому служили, **8** і розповівши їм все, послав їх до Йопії. **9** А на другий день, як вони ішли дорогою і наблизилися до міста, Петро вийшов на гору помолитися о шостій годині. **10** Був же він голодний і хотів їсти. Як же вони готували, на нього найшло захоплення. **11** І він побачив відкрите небо і якийсь посуд, що сходив до нього як велика скатертина, прив'язана за чотири краї, яка спускалася вниз на землю. **12** В ній були всі чотироногі землі, і звірі, і гади, і небесні птахи. **13** І був до нього голос: Петре, вставши, заріж і їж! **14** Петро ж сказав: Ніколи, Господи, бо я ніколи не їв нічого поганого або нечистого. **15** І ось знову голос до нього вдруге: Що Бог очистив, ти не погань! **16** Це ж було тричі, і знову посуд піднявся на небо. **17** Коли Петро в собі дивувався, що, отже, було б видіння, яке він побачив, – і ось мужі, послані від Корнилія, запитавшись і розвідавши про дім Симона, стали перед дверима **18** і, крикнувши, запитали, чи тут мешкає Симон, що називається Петром. **19** Як же Петро думав про видіння, сказав йому Дух: Ось тебе шукають
ниж. 15 чоловіки, **20** *тож, вставши, зійди і іди з ними, зовсім не вагаючись, тому що Я їх послав. *поч. 25*

Гл҃а, ї. за҇ кд҃.

Мꙋжъ же нѣкїи [бѣ][1] въ кесарїи, именемъ корнилїе, сотни҃. ѿ спиры нарицающаѧсѧ италїйскїа. бл҃гоговѣинъ, и боѧсѧ б҃а съ всѣмъ домо҇ свои҇. творѧ (же) млⷭ҇тынѧ многы людемъ, и молѧсѧ б҃ꙋ всегда. видѣ въ видѣнїи ꙗвѣ, ꙗко в часъ девѧтыи дн҃е, аг҃гла бж҃їа съшⷣ҇ша к немꙋ, и рекша ємꙋ. корнилїе. Ѻн же възрѣвъ нань, и пристрашенъ бывъ, рече. что є҇ г҃и; рече же ємꙋ. мл҃твы твоа и милостынѧ твоѧ, възыдоша на памѧть пр҃е бг҃омъ. и нн҃ѣ посли (въ Іѡпїю мꙋжа)[2] и призови сїмона [-][3] [нарицаемаго петра][4]. сеи странничьствꙋетъ оу нѣкоего сїмона оусмарѧ. ємꙋже єсть храмъ при мори. (тои речетъ тебѣ гл҃ы, в нихже сп҃сишисѧ ты и вс҃ь до҇ твои. и) ꙗкоже ѿиде аг҃глъ гл҃ѧи (корнилїю)[5], пригласивъ два ѿ рабъ (свои҇), и воина бл҃гочьстива ѿ слꙋжащих҇ ємꙋ. и сказавъ (имъ всѧ)[6], послѧ ихъ въ Іѡпїю. въ оутрѣи же идꙋщемъ и҇ по пꙋти, и къ градꙋ приближающи҇сѧ, взыде петръ на горницꙋ помолитисѧ, въ часъ шестыи. бысть же прилаченъ, и хотѧше вкꙋсити, готовѧщем же онѣмъ нападе нань оужасъ, и (видѣ)[7] нб҃о ѿвръсто, и сходѧщь [нань][8] съсꙋд҇ нѣкїи ꙗко плащеницꙋ великꙋ, ѿ четыри краѧ [привѧзанъ][9], и низꙋ висѧщь на землю, въ немже бѧхꙋ всѧ четвероногаа [зе҇ли, и ѕвѣрїе, и гади][10], и птица нб҃ныа и бы҇ гласъ к немꙋ, въставъ петре заколи, и ꙗждь. петръ же рече, никакоже г҃и. ꙗко николиже ꙗдохъ всѧко скверно (или)[11] нечисто. И (се) гласъ паки (к немꙋ вторицею)[12] ꙗже бг҃ъ очистилъ єсть, ты не скверни. се же бысть трищи. и [пакы][13] взѧсѧ съсꙋд҇ на нб҃о. Ꙗкоже в себѣ дивлѧшесѧ петръ, что оубо бꙋдетъ видѣнїе єже видѣ, [и][14] се мꙋжїе посланїи ѿ корнилїа въпрошше, (и оувѣдѣвше) домꙋ сїмонова, сташа пр҃е враты, и възгласше въпрошахꙋ, аще сїмонъ, нарицаемыи петръ здѣ обитаетъ. петрꙋ же помышлѧющꙋ о видѣнїи, рече ємꙋ дх҃ъ, се мꙋжїе
[-][15] [ищꙋтъ][16] тебе, *но въставъ сниди, і иди с нимі, ничтоже разсꙋждаѧ, зане азъ послахъ ихъ. нй҃ єі
за҇ ке.

21 Зійшовши ж, Петро до чоловіків сказав: Ось я є той, кого шукаєте. Яка є причина, задля якої ви прийшли? **22** Вони ж сказали: Корнилій – сотник, муж праведний і який боїться Бога, засвідчений всім юдейським народом.

Съше҇ же петръ к мꙋжемъ (и) рече. се азъ єсмь єгоже ищете. Что є҇ вина, єѧже ради прїидосте; они же рекоша, Корнилїе сотникъ, мꙋж҇ праведенъ и боѧсѧ б҃а, Свѣдѣтелствованъ ѿ всего ꙗзыка іоудейска. Гл҃ано бысть ємꙋ ѿ аг-

ѓла ст҃а, призвати тѧ в домъ свои, и слы-
шати глы ѿ тебѐ, призвавъ (же)[17] и оучреди.
На оутрїи же (петръ) въставъ иде с ними. и
нѣцыи ѿ братїа еже ѿ іопїи идоша с
нимъ. И на оутрїи [внидоша][18] въ кесарїю.
корнилїе же бѣ чаѧ ихъ съзвавъ сродники своѧ,
и любезныѧ други. Ꙗкоже бысть внити петрꙋ,
срѣте его корнилїе, падъ на ногꙋ (его) покло-
нисѧ. Петръ же (его въздвиже)[19] глѧ, въста-
ни, и азъ самъ чл҃къ есмь. и с нимъ бесѣ-
дꙋѧ вниде, и (обрѣте)[20] събравшасѧ многи,
іоа҃н д҃ Рече же к нимъ, вы вѣсте, *ꙗко не лѣпо есть
мꙋжꙋ іоудеанинꙋ, Прилѣплятисѧ или прихо-
дити иноплеменникꙋ. И мнѣ бг҃ъ показа, ни
единого (же) скверна или нечиста глати чл҃ка,
тѣмже и без сꙋмнѣнїѧ прїидохъ призванъ.
въпрошаю (вы), оубо кои словом послаcте по ме-
не; И корнилїе рече. ѿ четвертаго дне даже до
сего часа бѣхъ [постѧсѧ, и в девѧтыи часъ][21]
(молѧхъсѧ)[22] въ домꙋ моемъ. и се мꙋжъ
ста предо мною въ одежи свѣтлѣ. И рече,
корнилїе, оуслышана бысть (мл҃тва твоѧ)[23] и
мл҃тынѧ твоѧ. помѧнꙋшасѧ пред бг҃омъ, Посли
оубо въ іопїю, и призови симона, иже нарица-
етсѧ петръ, сеи обитаетъ в домꙋ симона
оусмарѧ, близ морѧ, [иже пришедъ глетъ те-
бѣ][24]. абїе оубо послах к тебѣ. ты же добрѣ
сътвори пришед. Нн҃ѣ оубо вси мы пред бг҃омъ
прїидохомъ, слышати вса повелѣнаа тебѣ
ѿ бг҃а. за҃ кѕ.

е҃ мо҃ і
іо҃ ла҃
кри҃ в҃
а҃ петр а҃ Ѿверзъ же петръ оуста рече, по истинѣ ра-
зꙋмѣваю, *Ꙗко не на лица зритъ бг҃ъ. но въ
всѧкомъ ѧзыцѣ боѧисѧ его и дѣлаѧи правдꙋ,
прїѧтен емꙋ есть. Слово еже посла сн҃омъ
іилевомъ, бл҃говѣствꙋѧ миръ іс҃ хм҃ъ, сеи есть
всѣмъ гь҃. вы вѣсте (глъ бывшїи)[25] по всеи
ѧу҃ д҃ іоудеи, *Началъ ѿ галилеа, по крщенїи еже про-
повѣда іоаннъ, Іс҃а иже ѿ назарета, ꙗко
помаза его бг҃ъ дх҃омъ ст҃ымъ и силою, иже
прїиде бл҃годѣтельствꙋѧ, і исцѣлѧѧ всѧ на-
силованныѧ ѿ дїавола, Ꙗко бг҃ъ бѧше с
нимъ. и мы (есмы) свѣдѣтеле всѣмъ, ихже
сътвори въ странѣ іоудеистѣи, и въ іер-
лимѣ, Егоже и оубиша повѣсивше на древѣ.
сего бг҃ъ въздвиже третїи днь, И даде емꙋ
ꙗвѣ быти не всѣмъ людемъ, но свѣдѣте-
лемъ прежде нареченным ѿ бг҃а намъ, Иже ꙗдо-
хомъ с нимъ и пихомъ по въскрсенїи его ѿ
мртвых. и повелѣ намъ проповѣдати людем, и
засвѣдѣтельствовати, Ꙗко тои есть нарече-
ереа ла
мл҃а з҃
нж҃ еі ныи ѿ бг҃а сꙋдїѧ живымъ и мертвымъ. о
семъ вси пррцы свѣдѣтельствꙋють, *остав-

Сказано йому було святим ангелом
тебе покликати до свого дому і по-
слухати від тебе слова. **23** Покли-
кавши ж, він їх погостив. А на дру-
гий день Петро, вставши, пішов з ни-
ми, і деякі з братів, що з Йопії, пішли
з ним. **24** І наступного дня вони ввій-
шли до Кесарії. Корнилій же їх очіку-
вав, покликавши своїх кревних і лю-
бих друзів. **25** Як Петро ввійшов, йо-
го зустрів Корнилій, впавши до його
ніг, він поклонився. **26** Петро ж під-
вів його, кажучи: Встань, бо я сам є
людиною! **27** І розмовляючи з ним,
ввійшов і знайшов багатьох зібраних.
28 Сказав же він до них: Ви знаєте,
*що не годиться чоловікові-юдеєві ів. 4
приставати або приходити до чужин-
ця. І мені Бог показав, щоб ні одну
людину не називати брудною або не-
чистою, **29** тому покликаний я і без
вагання прийшов. Запитую вас, отже,
з якої причини ви по мене послали?
30 І Корнилій сказав: Четвертого дня
в цій годині я постив і о дев'ятий го-
дині молився у моєму домі. І ось чо-
ловік став переді мною у світлій оде-
жі **31** і сказав: Корнилію, твоя молит-
ва вислухана і твої милостині згадані
перед Богом. **32** Отже, пошли до Йо-
пії і поклич Симона, що називається
Петро. Цей мешкає в домі Симона,
гарбаря, біля моря. Він, прийшовши,
говоритиме до тебе. **33** Отже, я відра-
зу послав до тебе. Ти ж добре зробив,
що прийшов. Отже, сьогодні ми всі
прийшли перед Богом слухати все
тобі Богом наказане. *поч. 26*

34 А Петро, відкривши уста, сказав: мой5. 10
По правді, розумію, *що Бог не ди- йов. 34
виться на обличчя, **35** але в кожнім рим. 2
народі той, хто Його боїться і чинить пет1. 1
справедливість, є ним сприйнятий. **36**
Слово, яке Він послав ізраїльським
синам, благовіствуючи мир Ісусом
Христом. Цей є Господом для всіх. **37**
Ви знаєте слово, що сталося по всій
юдеї, *почавши з Галилеї, по хре- лук. 4
щенні, яке проповідував Іван, **38** *про*
Ісуса, який з Назарету, якого помазав
Бог Святим Духом і силою, який
прийшов, роблячи добро і оздоровля-
ючи всіх поневолених дияволом, бо
Бог був з Ним. **39** І ми є свідками
всього, що Він зробив у юдейській
околиці і в Єрусалимі, якого і вбили,
повісивши на дереві. **40** Цього Бог
підняв у третій день, і Він дав Йому
з'явитися **41** не всім людям, але нам,
свідкам раніше назначеним від Бога,
які з Ним їли і пили по Його вос-
кресінні з мертвих. **42** І Він наказав
нам проповідувати людям і засвідчи-
ти, що Той є Богом, призначений суд- єре. 31
дя живих і мертвих. **43** Про Цього мих. 7
свідчать всі пророки, *що його іме- ниж. 15

нем відпущення гріхів одержує кожний, хто вірить в Нього. *поч. 27*

44 Ще ж як Петро говорив ці
слова, Святий Дух зійшов на всіх, що
слухали слово. **45** І жахнулися ті вірні, що з обрізання, які прийшли з
Петром, що й на поган вилитий був
дар Святого Духа. **46** Бо чули їх, як
говорили мовами і величали Бога.
Тоді відповів Петро: **47** Чи хтось може заборонити воду, щоб не хрестилися ці, що одержали Святого Духа,
так як і ми? **48** Він же наказав їм
хреститися в господнє ім’я. Тоді його
благали побути декілька днів.

Глава 11

1 Почули ж апостоли і брати, що
були в Юдеї, що й погани прийняли
боже слово. **2** І коли Петро пішов до
Єрусалиму, ті, що з обрізання, змагалися з ним, **3** кажучи: Що ти ввійшов
до чоловіків, що не мають обрізання і
ти з ними їв. **4** Петро, почавши ж, він
розповів їм за порядком, кажучи: **5** Я
був у місті Йопії, молячись. І я в захваті побачив видіння, що спускався
якийсь посуд, неначе велика скатертина з чотирьох країв, що звисала з
небес, і наблизилася аж до мене. **6**
Поглянувши до неї, я роздивився і
побачив чотироногих, і земних звірів,
і гадів, і небесних птахів. **7** І я почув
голос, що говорив мені: Вставши, Петре, заріж і їж! **8** Я ж сказав: Ніколи,
Господи, бо нічого брудного або нечистого ніколи не ввійшло до моїх
уст! **9** Відповів же мені вдруге голос
з неба, що казав: Що Бог очистив, ти
не погань! **10** Це ж сталося тричі, і
знову все піднялося до неба. **11** І ось
одразу перед домом, в якому я був,
спинились три чоловіки, послані до
мене з Кесарії. **12** Мені ж Дух сказав
іти з ними, зовсім не вагаючись.
Прийшли ж зі мною і цих шість
братів, і ми ввійшли у дім чоловіка.
ниж. 15 **13** *Він же нам розповів, як побачив
святого ангела у своєму домі, який
став і йому сказав: Пошли чоловіків
до Йопії і поклич Симона, що називається Петро, **14** який скаже до тебе
слова, якими спасешся ти і ввесь твій
вищ. 2 дім. **15** *Коли ж я почав говорити, на
ниж. 13 них спав Святий Дух, так як і на нас
мат. 3 на початку. **16** Згадав же я господнє
мар. 1 слово, що говорило: *Іван, отже, хре-
лук. 3 стив водою, ви ж будете хреститися
ів. 1 Святим Духом. **17** Отже, якщо Бог
вищ. 1 дав їм однаковий дар, як і нам, що
ниж. 19 повірили в Господа Ісуса Христа, я ж
хто був, щоб міг перешкодити Богові? **18** Почувши ж це, вони замовкли і
прославляли Бога, кажучи: Отже, і
поганам Бог дав покаяння на життя.
поч. 28

ленїє грѣхомъ прїѧти именемъ єго всѧкому
вѣрующему вонь· за҃ кз҃·
Єще (же) г҃лющу петру г҃лы сїѧ, нападе д҃хъ
с҃тыи на всѧ слышащаѧ слово, и оужасошасѧ
иже ѿ обрѣзанїа вѣрнїи, єлицы прїидоша с
петро҃, ꙗко и въ ꙗзыцѣхъ даръ с҃таго д҃ха
излїѧсѧ. слышаху бо ихъ г҃люща ꙗзыкы и
величающа б҃а· Тогда ѿвѣща петръ. єда воду
[възбранити можетъ кто][26], єже не к҃ртити-
сѧ сим иже д҃хъ с҃тыи прїаша ꙗкоже и мы;
повелѣ же имъ (к҃ртитисѧ. въ имѧ {г҃дне}[27])[28]
тогда молиша єго пребыти д҃ни нѣкыѧ·

Г҃ла, а҃і·

лышашѧ же а҃пли, и братїѧ сущїи
въ іудеи, ꙗко и ꙗзыцы прїѧша слово
б҃жїє· (и) єгда (-)[1] взыде петръ въ іер-
ли҃, препираху сѧ с нимъ иже ѿ обрѣза-
нїѧ, г҃люще, Ꙗко (к мужемъ обрѣзанїѧ не
имущимъ вниде)[2] и ꙗде с ними· Начен же
петръ, сказаше имъ по рѧду, г҃лѧ· Азъ бѣхъ
въ градѣ иопїистемъ молѧсѧ, и видѣхъ въ
оужасѣ видѣнїє, съходѧщъ съсудъ нѣкїи ꙗ-
ко плащаницу велїю ѿ четыри краѧ висѧщу
с н҃бс, и прїиде даже до мене, в нюже възрѣвъ
смотрѧхъ, и видѣхъ (четвероногаѧ, и звѣрѧ
земныѧ)[3] и гады и птица н҃бныѧ· (И) слышахъ
(-)[4] гла҃ г҃лющь мнѣ, въставъ петре заколи, и
ꙗжь, рѣхъ же, никакоже г҃и, ꙗко (всѧко)
скверно ли нечисто николиже вниде въ оуста
моѧ· [ѿвѣща же ми гласъ вторицею с н҃бсе][5]
(г҃лющь), ꙗже б҃ъ очисти, ты не скверни. се
же бысть трищею, и (пакы взѧшасѧ)[6] всѧ
на н҃бо· И се абїє трїє мужие сташа пре храминою, въ неиже бѣхъ, послани ѿ кесарїѧ къ
мнѣ. ре҃ же [ми д҃хъ][7] ити с ними, ничтоже
разсуждаа· Прїидоша же съ мною и шесть бра-
тїа сїи, и внидохомъ в домъ мужа. *сказа ни҃ ѕ҃і
же намъ, како видѣ аг҃гла (с҃та) в дому сво-
емъ, ставша и рекша [єму][8], посли въ іоппъ
(мужа), и призови симона нарицаемаго петра,
иже речетъ г҃лы к тебѣ, в нихже сп҃сешисѧ
ты и весь домъ твои· *внегда же нача г҃ла- вы҃ в҃
ти, нападе д҃хъ с҃тыи на нихъ, ꙗкоже и на ни҃ г҃і
ны въ началѣ· помѧнух же г҃лъ г҃нь, ꙗкоже ма҃ г҃
г҃лаше· *іоаннъ оубо к҃рти водою, вы же имате ма҃ а҃
к҃ртитисѧ д҃хом с҃тымъ· да аще оубо равен даръ лу҃ г҃
даде им б҃ъ, ꙗкоже и нам вѣровавшимъ въ іоа҃ а҃
г҃а і҃са х҃а, аз (же) кто бѣхъ силенъ възбра- вы҃ а҃
нити б҃га; Слышавше же сїѧ оумолкоша, и ни҃ д҃і
славлѧху б҃а, г҃люще, оубо і ꙗзыкомъ б҃ъ по-
каанїє (дасть въ животъ)[9]· за҃ ки҃·

Ѻ҆би же ѹ҆бо разсѣѧнни быша ѿ скорби бывшаѧ
при стефанѣ, прїидоша до фѵнїкїа, и҆ кѵпра,
и҆ а҆нтїохїа, ни є҆діномꙋ же гл҃юще слова, ток-
мо є҆дінѣмъ і҆ѹдеѡмъ· Бахꙋ же нѣцыи ѿ нихъ
мꙋжїе кѵпрьстїи, и҆ кѵринейстїи, и҆же вшедше
въ а҆нтїохїю, гл҃ахꙋ (-)[10] къ е҆ллином, бл҃говѣс-
твꙋюще гд҃а і҆с҃а. и҆ бѣ рꙋка гн҃ѧ с ними,
много же число вѣровавше, ѡ҆братишасѧ къ гдꙋ.
слышано же бысть слово въ ѹ҆шию цр҃кве, сꙋ-
щей же въ і҆ерлимѣхъ ѡ҆ нихъ, и҆ послаша вар-
навꙋ прейти до а҆нтїохїа. и҆же пришедъ, и҆
видѣвъ бл҃гть бж҃їю, възрадовасѧ, и҆ молѧше
всѣхъ и҆зволенїемъ срц҃а терпѣти ѡ҆ гдѣ, ꙗ҆ко
бѣ мꙋжъ бл҃гъ, і҆ и҆спонь дх҃а ст҃а и҆ вѣры. и҆
приложисѧ народъ многъ гв҃и· И҆зыде же въ
тарсъ (варнава), възыскати савла. и҆ ѡ҆брѣтъ
(е҆го), приведе (и҆) въ а҆нтїохїю. бысть же и҆мъ
лѣто цѣло събратисѧ въ цр҃кви, и҆ ѹ҆чити
народ многъ, нарещи же преже въ а҆нтїохїи
ѹ҆ч҃нікы хрїстїаны· въ тыѧ же дн҃и снидоша-
сѧ ѿ і҆ерлима прр҃оцы въ а҆нтїохїю. въстав
же є҆дінъ ѿ них и҆мене а҆гавъ, назнаменаше
дх҃омъ, глад великъ хотѧщъ быти по всей
вселеннѣи. и҆же (и҆) бысть при клавдїи (кесари)·
нѣ҃ вї {*Оу҆ч҃нікы же, а҆ще и҆мѣаше}[11] кто. повелѣша
кождо и҆ на слꙋжбꙋ послати живꙋщимъ въ
і҆ѹдеи братїамъ, е҆же и҆ сътвориша, пославше
къ старцє҆ рꙋкою варнавлею и҆ савлею·

19 Отже ж, деякі були розсіяні че-
рез скорботу, що сталася через Сте-
фана, вони прийшли до Фінікії, і Кіп-
ру, і Антіохії, нікому ж не говорячи
слова, тільки одним юдеям. **20** Були
ж деякі з них мужі кіпрські і кири-
нейські, які, ввійшовши до Антіохії,
говорили до елленів, благовіствуючи
Господа Ісуса. **21** І господня рука бу-
ла з ними. Велике ж число, повірив-
ши, навернулося до Господа. **22** Дій-
шло ж про них слово до вух церкви,
що була ж в Єрусалимі, і послали
Варнаву, щоб він пішов до Антіохії.
23 Він, прийшовши і побачивши лас-
ку божу, зрадів і заохочував всіх рі-
шучістю серця триматися Господа,
24 бо був добрим чоловіком, і пов-
ним Святого Духа і віри. І пристало
багато людей до Господа. **25** Вийшов
же Варнава до Тарсу, відшукати Сав-
ла. **26** І знайшовши його, привів його
до Антіохії. Вони ж цілий рік збира-
лися в церкві і навчали велику грома-
ду. Вперше ж в Антіохії учнів назва-
но християнами. **27** В ті ж дні про-
роки зійшли з Єрусалиму до Антіохії.
28 Вставши ж, один з них, іменем А-
гав, Духом провістив великий голод,
що мав статися по всій вселенній, я-
кий і настав за цісаря Клавдія. **29**
*Учні ж, наскільки хто мав, постано- ниж. 12
вили, кожний з них, послати на служ-
бу тим братам, що жили в Юдеї. **30**
Що й зробили, пославши до старців
рукою Варнави і Савла.

Гл҃а, вї· за҃ кд҃·

Въ оно же время, възложи и҆род цр҃ь рꙋ-
цѣ, ѡ҆злобити нѣкїа и҆же ѿ цр҃кве· Оу҆-
би же і҆акова брата і҆ѡ҆аннова мечемъ· (и҆)
видѣвъ (-)[1] ꙗ҆ко годѣ е҆сть і҆ѹдеѡмъ
приложи ꙗ҆ти и҆ петра· Бѣхꙋ же дн҃їе ѡ҆прѣс-
ночнїи, е҆гоже и҆ е҆мъ, всади въ темницꙋ. пре-
давъ четыремъ четверицамъ воиномъ стрещи
е҆го, хотѧ по пасцѣ и҆звести е҆го к людемъ.
(и҆) ѹ҆бо петра стрежахꙋ въ темницы. молит-
ва же бѣ прилѣжна бываема ѿ цр҃кве къ бг҃ꙋ
ѡ҆ немъ· Е҆гда же хотѧше (е҆го и҆звести)[2] и҆-
родъ, в нощи той бѣ петръ спѧ междꙋ
двѣма воинома, свѧзанъ ѹ҆жема желѣзнома
двѣма, стражїе пре дверми стрежахꙋ темни-
цꙋ· И҆ се а҆гг҃лъ гн҃ь прїиде, и҆ свѣтъ въсїѧ
въ храминѣ· Тлъкнꙋв же въ ребра петра въз-
движе е҆го гл҃ѧ, въстани въскорѣ· и҆ спадоша
е҆мꙋ ѹ҆жа желѣзнаа с рꙋкꙋ. ре҃ же а҆гг҃лъ к не-
мꙋ, препоѧшисѧ, и҆ въстꙋпи въ плесницы своѧ.
Сътвори же тако. и҆ гл҃а е҆мꙋ, ѡ҆блецысѧ въ
ризꙋ свою и҆ послѣдствꙋи ми· І҆ и҆зшед въ слѣ и҆-
дѧше е҆го, и҆ не вѣдѧше ꙗ҆ко и҆стинна е҃ быв-

Глава 12, *поч. 29*

1 В тому ж часі цар Ірод наклав
руки, щоб заподіяти зло деяким, що з
церкви. **2** Убив же мечем Якова, бра-
та Івана, **3** і побачивши, що *це* подо-
бається юдеям, додав схопити і Пет-
ра. Були ж дні Опрісноків. **4** І схо-
пивши його, він посадив до в’язниці,
передавши чотирьом четвіркам воя-
ків, щоб його стерегли, бажаючи йо-
го вивести до народу після Пасхи. **5** І,
отже, Петра стерегли у в’язниці, була
ж ревна молитва від церкви до Бога
за нього. **6** Коли ж Ірод мав його ви-
вести, тієї ночі Петро спав між двома
вояками, зв’язаний двома залізними
кайданами, сторожі перед дверима
стерегли в’язницю. **7** І ось прийшов
господній ангел, і світло засяяло в
кімнаті. Штовнувши ж Петра в ребра,
підвів його кажучи: Скоро встань! І
спали йому залізні кайдани з рук. **8**
Сказав же до нього ангел: Підпере-
жися і надінь твою обуву. Він же так
зробив. І сказав йому: Зодягнися у
свою одіж і йди за мною. **9** І вийшов-
ши, він ішов вслід за ним і не знав,
що дійсністю є те, що сталося через
ангела, а думав, що бачить сон.

10 Пройшовши ж першу і другу сто-
рож, вони прийшли до залізних брам,
що провадили до міста, які *самі* від
себе їм відкрилися. І вийшовши, вони
пройшли одну вулицю, і відразу ан-
гел відступив від нього. **11** І Петро,
прийшовши до себе, сказав: Нині, по
правді, знаю, що Бог послав свого ан-
гела і вирвав мене з Іродової руки і
всього сподівання юдейського наро-
ду. *поч. 30*

12 Роздумавши ж, він прийшов до
дому Марії, матері Івана, прозваного
Марком, де були зібрані і молилися
численні. **13** Як же Петро застукав у
двері двору, приступила рабиня на
ім'я Рода, щоб послухати, **14** і пізнав-
ши голос Петра, з радості не відкрила
дверей, а, прибігши, сказала, що Пет-
ро стоїть перед дверима. **15** Вони ж
до неї сказали: Чи ти біснуєшся? Во-
на ж твердила, що так є. Вони ж го-
ворили: Це його ангел. **16** Петро ж
далі стукав. Відкривши ж, вони його
побачили і жахнулися. **17** Він же ру-
кою дав їм знак, щоб вони мовчали,
розповів їм, як Господь його вивів з
в'язниці, та сказав: Сповістіть це
Якову і братам. І вийшовши, пішов в
інше місце. **18** Як же настав день,
було немале замішання між вояками,
що, отже, з Петром сталося. **19** Ірод
же, пошукавши його і не знайшовши,
і допитавши сторож, наказав їх від-
вести. Він, вийшовши з Юдеї до Ке-
сарії, *там* жив. **20** Ірод же гнівався
на тирян і сидонян. Однодушно ж
вони прийшли до нього і, ублагавши
Власта, царського постельника, про-
сили миру, щоб їхні околиці живи-
лися з його царства. **21** В назначений
же день Ірод, зодягнувшись у царсь-
ку одіж і сівши на судилищі перед
юрбою, з гордістю до них промовляв.
22 Юрба ж кричала: Голос божий, а
не людський! **23** Нагло ж вдарив його
господній ангел, тому що він не
віддав славу Богові. І *після того*, як
був з'їджений червами, він помер. **24**
І боже слово росло і множилось.
поч. 31

вищ. 11 **25** *Варнава ж і Савло повернули-
ся до Єрусалиму, закінчивши служ-
бу, взявши ж з собою й Івана, що
прозваний Марком.

Глава 13

1 Були ж деякі пророки і учителі в
церкві, що була в Антіохії: Варнава ж
і Симеон, прозваний Нігер, і Лукій,
киринеєць, Манаїн же, друг Ірода, че-
твертовласника, і Савло. **2** Як же во-
рим. 1 ни служили Господеві і постили,
ниж. 14 Святий Дух сказав: *Відділіть мені
Варнаву і Савла на діло, на яке Я їх
покликав. **3** Тоді, попостивши, і по-

шее ѿ а́гг҇ла, ѡ҆нꙗ́ше же со́нъ зрѣ́ти. проше́дше же пръвꙋю стражꙋ и҆ вторꙋю, прїидоста
въ врата желѣ́знаꙗ въводащаꙗ въ гра, ꙗ҆же
ѡ҆ себѣ ѿверзошасѧ и҆ма. і҆ и҆зшедше преидоша
стогнꙋ є҆дїнꙋ. и҆ а҆бїе ѿстꙋпи а҆гг҇лъ ѿ него.
и҆ петръ (бывъ въ себѣ)[3], рече. нн҃ѣ вѣмъ
вꙑи҆стиннꙋ, ꙗ҆ко посла {бгъ}[4] а҆гг҇ла своего і҆ и҆з-
ѧтъ мѧ и҆з рꙋки и҆родовы, и҆ всего чаꙗнїѧ
людїи і҆оу҆де́искыхъ. за҃ л҃.
Смотрь же, прїиде в домъ марїинъ, матере
і҆оанновы, нарицаемаго марка, и҆дѣже бѣхꙋ мно-
зи събрани, и҆ молѧщесѧ. тлъкнꙋвшꙋ же (пет-
рꙋ)[5] въ врата дворꙋ. приступи рабыни слыша-
ти, и҆менемъ родїи. и҆ познавши гласъ пет-
ровъ, ѿ радости не ѿврьзе вратъ, притекши
же сказа (петра пре врата стоѧща)[6]. ѡ҆ни же
к неи рѣша, бѣснꙋєши ли сѧ; ѡ҆на же креп-
лѧшесѧ тако быти. ѡ҆ни же гл҃ахꙋ, а҆гг҇лъ
[є҆го є҆сть][7]. петръ же пребываше тлъкїи. ѿ-
врьзше же видѣша є҆го, и҆ оу҆жасошасѧ. Пома-
авъ же и҆ рꙋкою, молчати, сказа и҆, како гь є҆го
и҆зведе и҆с темницы. рече же, възвѣстите
і҆аковꙋ, и҆ братїамъ сїа. і҆ и҆зшедъ и҆де въ
и҆но мѣсто. Бывшꙋ же дн҃и, бѣ молва не мала
въ воинѣхъ, что оу҆бо петрꙋ бысть. и҆род же
пои҆скавъ є҆го, и҆ не ѡ҆брѣтъ, (и҆) і҆стѧзавъ
стражїи, повелѣ ѿвести (и҆хъ). (-)[8] и҆зше ѿ
и҆оу҆деа в кесарїю живѧше. бѣ же (і҆родъ) гнѣ-
ваѧсѧ на тираны и҆ сидонаны. є҆дїнодꙋшно
же прїидошѧ к немꙋ, и҆ оу҆моливше власта пос-
телника царева, прошахꙋ миръ да быша пи-
талисѧ {страны и҆}[9] ѿ (црⷭ҇тва є҆го)[10]. (въ на-
рочи)[11] же днь (ѡ҆блъкъсѧ і҆родъ)[12] въ ѡ҆дежꙋ
царьскꙋ, и҆ сѣ на сꙋдищи пре народо съ гор-
достию гл҃аше к ни. народъ же възглашаше,
(гласъ бжїи)[13] (а҆)[14] не члчь. внезапꙋ же порази
є҆го а҆гг҇лъ гнь, зане не даде славꙋ бгꙋ. и҆ бывъ
червми и҆зъѧденъ, и҆здъше. (и҆) слово (-)[15] бжїе
растѧше и҆ множашесѧ. за҃ ла҃.
*Варнава же и҆ савлъ възвратистасѧ въ і҆ер- вы̑ а҃і
лимъ скончавше слꙋжбꙋ. Поемше (же) съ собою
і҆ и҆оанна нарицаемаго марка.

Гла, гі.

Бѧхꙋ же [нѣцыи][1] въ а҆нтїохїи сꙋщеи
црькви, пророцы и҆ оу҆чителе, варнава же и҆
симеѡ нарицаемыи нигеръ, и҆ (лꙋкїе)[2]
кириниаининъ, манаинъ же и҆родꙋ четвер-
товластникꙋ другъ, і҆ савлъ. слꙋжащим же
и҆мъ гви, и҆ постѧщимъсѧ, рече дхъ стыи, крⷨ а҃
*ѿдѣлите ми варнавꙋ и҆ савла на дѣло, на ни҃ ді

неже призвахъ и҆́хъ. Тогда постившесѧ и҆ по-
молившесѧ, и҆ възложше рꙋ́ки на́ нѧ, (послаша
и҆̀)[3]. Сїа оу҆́бо послана бывша ѿ (дх҃а ст҃а)[4],
снидо́ша въ селевкі́ю· ѿтꙋ́дꙋ же ѿплы́ша въ
ки́пръ. и҆ бывше въ саламі́нѣ, възвѣщаа́хꙋ
сло́во бж҃їе на со́нъмищихъ ї҆ꙋде́йскихъ. И҆мѣ́с-
та же (-)[5] ї҆ѡа́нна слꙋгꙋ. проше́дша же (-)[6] ѻ҆́с-
тро̀в да́же до па́фа, ѻ҆брѣто́ста (же) (нѣ́коего
мꙋ́жа)[7] волхва лжепророка ї҆ꙋде́анина є҆мꙋже и҆мѧ
вар ї҆и҆сꙋсъ, и҆же бѣ съ а҆ндипа́томъ се́ргїемъ
па́вломъ мꙋжемъ разꙋмны́мъ· Се́й призвав варна́-
вꙋ и҆ са́вла, взыска̀ оу҆слы́шати сло́во бж҃їе· Про-
тивлѧ́ше же сѧ и҆̀мъ (є҆ллима)[8] влъ́хвъ, тако бо
сказае́сѧ и҆мѧ є҆го. и҆скї́и развратити а҆ндипа́та
ѿ вѣ́ры· Са́влъ же, и҆же и҆ па́велъ и҆спо́лънисѧ
дх҃а ст҃а, (и҆) възрѣвъ нань, рече· ѿ и҆спо́лънене
всѧ́коѧ̀ льсти и҆ всѧ́коѧ̀ зло́бы, сы́не дї́аво-
ловъ, вра́же всѧ́коа пра́вды, не преста́ешли ли
развраща́ѧ пꙋтѝ гн҃ѧ пра́выѧ; и҆ ны́нѣ се рꙋ́ка
гн҃ѧ на́ тѧ, и҆ бꙋдеши слѣпъ, не видѧ сл҃нца
до́ времене, и҆ вънезапꙋ нападе нань мра́къ и҆
тьма, и҆ ѻ҆сѧза́ѧ и҆скаше (вожда)[9]· Тогда̀ видѣвъ
а҆ндѵ́патъ бы́вшее, вѣ́рова, дивѧ́сѧ ѻ҆ оу҆че́нїи
гн҃и· за̀ лв·

Ѿве́ше же сѧ ѿ па́фа сꙋщїѝ съ па́вло̀, прї и-
до́ша въ пергїю памфилї́йскꙋю· *Ї҆ѡа́ннъ же ѿ-
лꙋчи́всѧ ѿ нею, възъврати́сѧ въ ї҆ерли́мъ. ѻ҆на
же проше́дша ѿ пергїи, прїидо́ста въ а҆нтїѻ-
хї́ю писидї́йскꙋю, и҆ вше́дше въ со́нмище въ дн҃ь
сꙋбо́тный, сѣдо́ста· По чте́нїи же зако́на и҆
прр҃къ, посла́ша нача́лницы со́нмища к нѝмъ, гл҃ю-
ще, мꙋ́жїе бра́тїа, а҆́ще (-)[10] є҆сть (сло́во въ васъ)[11]
оу҆тѣшенїѧ къ лю́демъ, гл҃ита· Въста́в же
па́велъ, и҆ помаа́въ рꙋко́ю, рече· мꙋ́жїе ї҆и҃льтѧ-
не, и҆ боѧ́щеисѧ б҃а, оу҆слы́шите. б҃ъ лю́дїи сихъ
(-)[12], и҆збра̀ ѿц҃а на́шѧ, *и лю́ди възнесѐ въ
пришельствїи въ земли є҆гѵ́петстѣи· *И҆ съ мы́ш-
цею высо́кою и҆зведе и҆хъ и҆з неѧ̀, *и҆ до четы́ри-
десѧть лѣ́тъ препита и҆хъ въ пꙋсты́ни· И҆
низложи́въ ѩ҆зыкъ седмь, въ земли ханаа́нь-
стѣи, даде и҆̀мъ въ наслѣ́дїе землю и҆хъ· [И҆ по
си́хъ ѩ҆́ко лѣтъ четы́риста и҆ пѧ́десѧть][13],
дадѐ (и҆мъ) сꙋдїѧ до самꙋила прр҃ка· *И҆ ѿ-
тꙋдꙋ проси́ша цр҃ѧ, *и дадѐ и҆мъ б҃ъ саоу́ла сн҃а
ки́сова, мꙋжа ѿ колѣна венїами́нова, лѣтъ четы́-
ридесѧ́ть· И҆ преста́вль є҆го, въздви́же [и҆̀мъ дв҃да][14]
въ цр҃ѧ. є҆мꙋже и҆ рече свѣдѣтельствова́въ· *ѻ҆б-
рѣто́хъ дв҃да ї҆есе́ѡва, мꙋжа по́ ср҃цꙋ моемꙋ, и҆же съ-
твори́тъ всѧ хотѣ́нїа моѧ̀. (ѿ сего̀ сѣмени б҃ъ)[15]
по ѻ҆бѣтова́нїю, въздви́же ї҆и҃лю сп҃се́нїе ї҆с҃а, *Про-
повѣ́давшꙋ ї҆ѡа́ннꙋ прѐ лицѐ внитїа є҆го, крще́-
нїе покаа́нїѧ всѣмъ лю́дѐмъ ї҆и҃левымъ· за̀ лг·

Левий берег (посилання):
ни́ ѕі
в҃ мѡ а҃
в҃ мѡ г҃
в҃ мѡ ѕ҃
а҃ цр҃ и҃ и҃ і҃
а҃ цр҃ ѕі
ѱа́ло пи
ма г҃ ма а҃

молившись, і поклавши на них руки,
вони їх послали. **4** Отже, вони, пос-
лані Святим Духом, зійшли до Селев-
кії. Звідти ж відпливли до Кіпру. **5** І
бувши в Саламіні, звіщали боже сло-
во на юдейських зборах. Мали ж Іва-
на як слугу. **6** Пройшовши ж острів
аж до Пафу, вони знайшли якогось
чоловіка-ворожбита, лжепророка, ю-
дея, якому ім’я Вар-Ісус, **7** який був з
антипатом Сергієм-Павлом, розум-
ним чоловіком. Цей, покликавши
Варнаву і Савла, шукав почути боже
слово. **8** Противився же їм Еллима-
ворожбит, – так перекладається його
ім’я, – шукаючи відвернути антипата
від віри. **9** Савло ж, який і є Павло,
сповнившись Святим Духом і погля-
нувши на нього, **10** сказав: О, повний
всякої обмани і всякої злоби, сину
диявола, вороже всякої правди! Чи не
перестанеш перекручувати прості го-
сподні дороги? **11** І нині ось на тобі
господня рука, і будеш сліпим, до ча-
су не бачачи сонця. І нагло на нього
напала мряка і темрява, і, обертаю-
чись, він шукав провідника. **12** Тоді
антипат, побачивши, що сталося, по-
вірив, дивуючись господньому нав-
чанню. *поч. 32*

13 Відпливши ж з Пафу, ті, що бу-
ли з Павлом, прийшли до Пергії Пам-
філійської. *Іван же, відлучившись ниж. 15
від них, повернувся до Єрусалиму. **14**
Вони ж, пройшовши, прийшли з Пер-
гії до Пісидійської Антіохії і, ввій-
шовши до збору в день суботній, сі-
ли. **15** А після читання Закону і Про-
років начальники збору послали до
них, кажучи: Мужі-брати, якщо є у
вас слово потіхи для народу, гово-
ріть! **16** Павло, вставши ж і давши
знак рукою, сказав: Мужі-ізраїльтяни
і ті, що боїтеся Бога, послухайте! **17**
Бог цього народу вибрав наших бать-
ків *і підняв народ у скитанні в єги- мойж2. 1
петській землі. *І високою рукою Він мойж2. 3
вивів їх з неї **18** *і до сорок років го- мойж2. 6
дував їх у пустині. **19** І підкоривши
сім народів у Ханаанській землі, дав
їм в насліддя їхню землю. **20** І після
цього, якихось чотириста і п’ятдесят
років, дав їм суддів до пророка Саму- црс1. 8 і 10
їла. **21** *І відтоді вони просили царя,
*і Бог дав їм Саула, Киссового сина, црс1. 16
мужа з племені Веніямина, – сорок
років. **22** І відставивши його, підняв
їм на царя Давида, якому і сказав, за-
свідчивши: *Я знайшов Єсеєвого Да- пс. 88
вида, чоловіка за моїм серцем, який
виконає всі мої бажання. **23** З цього
насіння Бог за обітницею підняв Із- мат. 3 мар. 1
раїлеві спасіння – Ісуса. **24** *Як Іван
проповідував перед лицем його вхо-
ду хрещення покаяння всьому ізра-
їльському народові *поч. 33*

25 і як Іван закінчував біг, гово-
ів. 3 рив: *За кого мене маєте? Я не є, але
ось після мене іде той, якому я не є
гідний розв'язати ремінь його обуви.
26 Мужі-брати, сини Авраамового
роду, і ті між вами, що бояться Бога,
вам послано слово цього спасіння. **27**
Бо ті, що живуть в Єрусалимі, і їхні
князі, не зрозумівши цього і засудив-
мат. 27 ши, сповнили пророчі голоси, що чи-
мар. 15 таються кожної суботи, **28** і не знай-
лук. 23 шовши ніякої смертельної вини, *по-
ів. 19 просили у Пилата вбити Його. **29** Ко-
вищ. 3 ли ж виконали все, що про Нього на-
писане, знявши з дерева, покалали в
мат. 28 гробі. **30** Бог же воскресив Його з
мар. 16 мертвих. **31** *Він з'являвся через чис-
лук. 24 ленні дні тим, що пішли з ним з Га-
ів. 20 лилеї до Єрусалиму, які нині є його
свідками перед народом. **32** І ми вам
свідчимо про ту обітницю, зроблену
до батьків, **33** що Бог це завершив
нам, їхнім дітям, піднявши Ісуса. Так
пс. 20 як і в другому псалмі пише: *Ти є мо-
єв. 1 їм Сином, Я нині Тебе породив. **34** А
що воскресив Його з мертвих *так*,
що більше не повернеться в зітління,
іс. 55 так сказав: *Дам вам Давидове вірне,
преподобне. **35** Тому і в іншому *псал-*
пс. 16 *мі* говорить: *Не даси своєму препо-
вищ. 2 добному побачити зітління. **36** Адже
Давид, отже, послуживши своєму ро-
црс3. 2 дові, з божої волі *заснув і переста-
вищ. 2 вився до своїх батьків – і бачив зіт-
ління. **37** А той, якого Бог підняв, не
побачив зітління. **38** Отже, хай буде
вам відомим, мужі-брати, що через
це вам проповідується відпущення
гріхів, і від всього, від чого ви не
могли оправдатися в Мойсеєвому за-
коні, **39** у цьому оправдується кож-
ний, що вірить. **40** Стережіться, отже,
щоб на вас не прийшло сказане в
авв. 1 пророків: **41** *Дивіться, глумителі, і
дивуйтеся, і побачите – і пропадете,
бо Я зроблю діло у ваших днях, яко-
му не повірите, коли хтось вам розка-
же. **42** Як же вони виходили з юдей-
ського збору, погани просили в нас-
тупну суботу до них говорити ці сло-
ва. **43** Як же розійшлися зі збору, ба-
гато з юдеїв і шляхетних прозелітів
пішло за Павлом і Варнавою. Вони,
говорячи їм, переконували їх перебу-
вати у божій ласці. **44** В наступну ж
суботу зібралося мало не все місто,
щоб послухати боже слово. **45** Юдеї
ж, побачивши юрби, сповнилися заз-
дрості і перечили тому, що Павло го-
ворив, протиставляючись і хулячи.
46 А Павло і Варнава, набравшись
сміливості, сказали: Належалось ско-
ріше до вас говорити боже слово, а
оскільки ви його відкинули і робите
самих себе негідними вічного життя,
то повертаємося до поган. **47** Бо так
іс. 46 нам заповів Господь: *Я тебе поклав

(И҆) ꙗ҆́коже скончава́ше і҆ѡа́ннъ тече́ніе, гл҃аше· *Ко- і҆ѡа҃ г҃
го мѧ непщꙋ́ете бы́ти; нѣ́смь а҆́зъ, но се҆ гра-
де҃ по мнѣ, є҆мꙋ́же нѣ́смь досто́инъ (разрѣши-
ти реме́нь сапогꙋ̀ є҆го̀)[16]. Мꙋ́жїе бра́тїа, сн҃ове
ро́да а҆враа́млѧ, і҆ и҆́же въ ва́съ боѧ́щеисѧ б҃а,
ва́мъ сло́во сп҃се́нїа сегѡ̀ посла́сѧ. живꙋ́щїи бо
въ і҆ерлⷭ҇и́мѣ и҆ кнѧ́ѕи и҆́хъ сегѡ̀ не разꙋмѣ́вше,
и҆ гла́съ прⷪ҇ро́ческїй и҆́же по всѧ сꙋббѡ́ты чтѡ́мый, мѳа҃ кз҃
сꙋди́вше сконча́ша, и҆ ни є҆ди́нꙑѧ вины̀ смр҃тныѧ мр҃а еі҃
ѡ҆брѣ́тше, *проси́ша ᲂу҆ пїла́та ᲂу҆би́ти є҆го̀. лꙋ҃ кг҃
ꙗ҆́коже сконча́ша всѧ̀ ꙗ҆̀же ѡ҆ не́мъ пи́санаа, і҆ѡа҃ ді҃
снє́мше съ̀ дре́ва. положи́ша въ гро́бѣ, б҃ъ же вы҃ г҃
въскр҃си є҆го̀ ѿ ме́ртвыхъ, *и҆́же ꙗ҆ви́сѧ на́ мѳа҃ кі҃
дни҃ мнѡ́ги, взше́дшимъ съ ни́мъ ѿ галїле́ѧ въ мр҃а ѕі҃
і҆ерлⷭ҇и́мъ, и҆̀же нн҃ѣ сꙋ́ть свидѣ́телїе є҆гѡ̀ къ лю́дем. и҆ лꙋ҃ кд҃
мы ва́м бл҃говѣ́ствꙋемъ є҆́же къ ѡ҆ц҃є́мъ ѡ҆бѣтова́- і҆ѡа҃ к҃
нїе бы́вшее, ꙗ҆́кѡ сїе́ б҃ъ сконча̀ ча́домъ и҆́хъ,
на́мъ въздви́гъ і҆и҃са. ꙗ҆́коже и҆ [въ ѱалмѣ̀ вто-
ромъ пи́шетъ][17], *сн҃ъ мо́й є҆си ты̀, а҆́зъ дн҃есь ѱа҃л в҃
роди́хъ тѧ̀· (Ч) ꙗ҆́коже въскр҃сѝ є҆го̀ ѿ мр҃т- є҆вре҃ а҃
выхъ, не ктомꙋ̀ хотѧ́ща взврати́тисѧ въ
и҆стлѣ́нїе, си́це речѐ, ꙗ҆́кѡ *да́мъ ва́мъ преподо́бнаѧ і҆са́їа не҃
дв҃дова вѣ̑рнаѧ. тѣ́мже и҆ въ дрꙋго́мъ гл҃етъ,
*не да́си прпⷣбномꙋ свое́мꙋ ви́дѣти и҆стлѣ́нїѧ. ѱа҃л ѕі҃
дв҃дъ бо ᲂу҆̀бо свое́мꙋ ро́дꙋ послꙋжи́въ, бж҃їимъ вы҃ в҃
совѣ́томъ *ᲂу҆́спе, и҆ приложи́сѧ ко ѻ҆тцє́мъ свои҆́мъ,
и҆ ви́дѣ и҆стлѣ́нїе. а҆ є҆го́же б҃ъ воздви́же, не ви- г҃ цр҃ в҃
дѣ и҆стлѣ́нїѧ. вѣ́домо ᲂу҆̀бо да бꙋ́детъ ва́мъ мꙋ́- вы҃ в҃
жїе бра́тїѧ, ꙗ҆́кѡ ра́ди сегѡ̀ ва́мъ ѡ҆ставле́нїе
грѣхѡ́въ проповѣ́даетсѧ, и҆ ѿ всѣ́хъ, и҆́хже не
могѡ́сте в зако́нѣ мѡѷсе́овѣ ѡ҆правди́тисѧ, ѡ҆
се́мъ всѧ́къ вѣ́рꙋѧй ѡ҆правда́етсѧ. блюди́те
ᲂу҆̀бо, да не прїи́детъ [на ва́съ][18] рече́нное въ
прⷪ҇ро́цѣхъ. *ви́дите неради́вїи, и҆ чꙋди́тесѧ, (и҆ а҆вва҃ а҃
ᲂу҆зри́те) і҆ и҆счезне́те. ꙗ҆́кѡ дѣ́ло (а҆́зъ содѣ́ла-
ю)[19] во дни҃ ва́ша, [-][20] є҆мꙋ́же не и҆́мате вѣ́ро-
вати, а҆́ще кто̀ повѣ́сть ва́мъ. и҆сходѧ́щимъ же и҆̀мъ
[ѿ со́нмища і҆ꙋде́йска][21], молѧ́хꙋ (ꙗ҆зы́цы) въ
дрꙋгꙋ́ю сꙋббѡ́тꙋ гл҃атисѧ и҆̀мъ гл҃ѡмъ си҆́мъ. раз-
ше́дшꙋ же сѧ сънѡ́рꙋ, послѣ́доваша мнѡ́ѕи ѿ
і҆ꙋде́й и҆ чтꙋ́щихъ пришле́цъ, па́влꙋ и҆ варна́вѣ,
и҆̀же гл҃юще и҆̀мъ, ᲂу҆вѣща́хꙋ и҆̀хъ пребыва́ти въ бл҃го-
да́ти бж҃їи. въ грѧдꙋ́щꙋю же сꙋббѡ́тꙋ ма́ло
сѧ не ве́сь гра́дъ събра̀ послꙋ́шати [сло́во бж҃їе][22].
ви́дѣвше же і҆ꙋде́е наро́ды, и҆спо́лнишасѧ за́вис-
ти, и҆ въпре́ки гл҃ахꙋ гл҃емы́мъ ѿ па́вла, [сопро-
ти́въ гл҃юще, и҆][23] хꙋ́лѧще. дерзнꙋ́вша же па́-
велъ и҆ варна́ва, рекоста. ва́мъ бѣ̀ лѣ́по пре́жде
гл҃ати сло́во бж҃їе. {а҆ поне́же}[24] ѿверго́сте є҆̀. и҆
недосто́йны твори́те са́ми себе вѣ́чномꙋ живо-
тꙋ, се ѡ҆браща́емсѧ во ꙗ҆зы́ки. та́кѡ бо запо-
вѣ́да на́мъ г҃ь, *положи́хъ тѧ̀ въ свѣ́тъ ꙗ҆- і҆са́їа мѕ҃

зы́комъ, еже бы́ти ти въ сп҃се́нїе даже до послѣдънй земли̇̀· Слы́шаще же ꙗ҆зы́цы радовахꙋсѧ. и҆ славлѧхꙋ слово г҃не· И҆ вѣроваша е҆лицы оу҆̑чинени бѣхꙋ въ жизнь вѣчьнꙋю· проношаше же сѧ слово г҃не по всеи странѣ· І҆оу҆̑де́е же наоу҆̑стиша бл҃гочестивыѧ жены, [и҆][25] бл҃гобра̑ныѧ и҆ прьвыхъ граждань. и҆ въздвигоша гоненїе (велико) на па́вла и҆ ва̑навꙋ, і҆ и҆̑згнаша
ма҃ і҃ | ма҃ ѕ҃ | лꙋ҃ д҃ и҆́хъ ѿ предѣлъ свои̑· *о҆̑на же ѿрѧсше прахъ ѿ но́гъ (свои҆́хъ) на нихъ, прїидо́шѧ въ и҆ко́нїю̇· оу҆̑ченицы же и҆сплънѧ́хꙋсѧ радости и҆ дх҃а ст҃а·

на світло для поган, щоб бути тобі на спасіння аж до кінців землі. **48** А погани, чуючи, раділи і прославляли господнє слово. І повірили ті, що були призначені до вічного життя. **49** Слово ж господнє розходилося по всій околиці. **50** Юдеї ж підбурили побожних жінок і шляхетних та визначних горожан, і підняли велике переслідування проти Павла і Варнави, і вигнали їх зі своїх околиць. **51** *Вони ж, обтрусивши проти них порох зі своїх ніг, прийшли до Іконії. **52** Учні ж сповнювалися радістю і Святим Духом. мат. 10 | мар. 6 | лук. 9

Гл҃а, д҃і·

Бы́сть же въ и҆конї́и въкꙋпѣ внити и҆̑ въ со́нмище і҆оу҆̑де́иское, и҆ гл҃ати тако, ꙗ҆́ко вѣровати і҆оу҆̑де́омъ же и҆ е́ллино̑ множество много· Невѣрꙋю́щїи же і҆оу҆̑де́е, въздвигоша и о҆̑злобиша дш҃а ꙗ҆зыко̑ на братїю· дово́лно же оу҆̑бо вре́мѧ пребышѧ дръза́юще, о҆ г҃ѣ *свѣдѣтельствꙋю́щимъ сло́вꙋ бл҃годати своеѧ̀, {и҆ да́ющꙋ}[1] зна́менїѧ и҆ чюдеса̀ быти рꙋками и҆́хъ· Раздѣлишѧ же сѧ мно́жество града. и о҆́ви оу҆̑бо бѧхꙋ съ і҆оу҆̑де́и, о҆̑ви же съ а҃плы· (и҆) ꙗ҆́коже бысть стромленїе ꙗ҆зыкомъ же і҆ и҆оу҆̑де́омъ съ началники и҆́хъ, досадити и҆ ка́менїемъ побити и҆́хъ, оу҆̑вѣдѣвше (же)· за̑ л҃д·
ма҃ ві (at line 7)

Прибѣгоста въ́ грады лѵ҆̏каонскїѧ, въ лѵ҆̏стрꙋ и҆ дервїи, і и҆же въ о҆̑крестны̑, и҆ тꙋ бѣста бл҃говѣствꙋю́ще· И҆ нѣкто мꙋжъ [въ лѵ҆̏стрѣхъ не́мощенъ][2] нога́ма сѣдѧше хро́мъ ѿ чрева матери своеѧ (сын), И҆же николиже бѣ ходи̑. се́й слы́шаше па́вла гл҃юща· Иже възрѣвъ нань, и҆ видѣвъ ꙗ҆́ко (вѣрꙋ и҆́мать)[3] сп҃тисѧ, рече велї́и гла̑со {тебѣ г҃лю, во и҆мѧ (-)[4] і҆̈са х҃а}[5], въста́ни на ногꙋ свою правъ· (о҆̑н же) {а҆́бїе}[6] (въскочивъ)[7] и҆ хож҃аше· Народи же видѣвше е҆̑же сътвори па́велъ, възвигоша гласъ свои лѵ҆̏каонь́ски, гл҃юще. Бо́ѕи оу҆̑подо́бльшесѧ чл҃ком снидоша к намъ· Нарицахꙋ же (оу҆̑бо) варна́вꙋ дı́ѧ, павла же е҆̑рмїю, понеже то́и бѧше началникъ словꙋ· Жре́цъ же дїе́въ, сꙋщаго пр҃е градомъ (и҆̑), ((приведе)[8] пр҃е враты ю҆́нца и҆ вѣнца)[9], съ народы хотѧше жрети· Слы́шавше а҃пли, варнава и҆ па́велъ, растрьзавше ризы своѧ въскочиша въ на҃ро, зовꙋще и҆ гл҃юще, Мꙋжїе что сїѧ творите̇; и҆ мы подобострастна е҆̑свѣ вамъ чл҃ка,
а҃ мо҃ а҃ | ѱа҃ло р҃ме | и҆ р҃ле | а҆пока̑ д҃і | і҃с сн҃ ні҃

Бл҃говѣствꙋю́ща вамъ, ѿ си́хъ сꙋетны̑ о҆̑бращатисѧ къ б҃гꙋ живꙋ, *И҆же сътвори̇̀ н҃бо и҆ землю, и҆ мо́ре, и҆ всѧ ꙗ҆̑ в ни̑· и҆̑ въ мимошѣшаѧ ро́ды *о҆̑стави̑ бѣ всѧ ꙗ҆зыки ходити въ пꙋти своа, и҆де оу҆̑бо не несвѣдѣтельство-
ѱа҃ло п҃

Глава 14

1 Сталося ж, що в Іконії вони разом ввійшли до юдейського збору і говорили так, що повірило дуже велике число юдеїв же і греків. **2** А ті юдеї, що не повірили, підбурили і роз’ятрили душі поган проти братів. **3** Отже ж, вони перебули досить часу, будучи відважними в Господі, *що свідчив *про* слово своєї ласки і давав, щоб їхніми руками ставалися знаки і чуда. **4** А народ міста розділився: і одні, отже, були з юдеями, другі ж – з апостолами. **5** І коли напали погани і юдеї з їхніми провідниками, щоб їх зневажити і побити камінням, **6** довідавшись, *поч. 34* мат. 16

вони втекли до лікаонських міст: у Лістру, і Дервію, і в довколішні *околиці*. **7** І там благовіствували. **8** І якийсь муж сидів в Лістрі, хворий на ноги, що був кульгавим від лона своєї матері, який ніколи не ходив. **9** Цей слухав Павла, що говорив. Він, поглянувши на нього і побачивши, що має віру, щоб спастися, **10** сказав великим голосом: Тобі кажу! В ім’я Ісуса Христа встань просто на свої ноги! Він же зараз вскочив і ходив. **11** Юрби ж, побачивши, що зробив Павло, підняли свій голос, кажучи по-лікаоньському: До нас зійшли Боги, уподібнившись до людей! **12** Називали ж, отже, Варнаву Зевсом, Павла ж – Гермієм, тому що той мав провід слова. **13** А жрець Зевса, що був перед їхнім містом, привів перед брами бичків і вінці, він хотів з юрбою принести жертву. **14** Почувши ж, апостоли Варнава і Павло роздерли свою одіж *і* скочили між юрбу, кричучи **15** і кажучи: Люди! Чому це робите? І ми є до вас подібні люди, що вам благовіствуємо відвертатися від цих марнот до живого Бога, *що створив небо, і землю, і море, і все, що в них. **16** Який в минулих родах *залишив, щоб всі погани ходили своїми дорогами, **17** який, отже, не
мойі. 1 | пс. 145 | і 135 | апо. 14 | іс нав. 18
пс. 80

залишив Себе незасвідченим, творячи добро, даючи з неба вам дощі і плідні часи, насичуючи наші серця їжею і веселістю. **18** І говорячи це, заледве заспокоїли юрби, щоб їм не приносили жертву, **19** але кожний відійшов до себе. Як же вони *там* перебували і навчали, прийшли ж деякі юдеї з Антіохії і Іконії. І коли вони з ними відважно змагалися, ті підбурили юрби відступити від них, кажучи, що не говорять нічого правдивого, але про все брешуть. І підбурили юрби,
кор2. 11 ниж. 16 *і побивши Павла камінням, виволікли поза місто, думаючи, що він помер. **20** Як же його оточили учні, вставши, він ввійшов до міста.

поч. 35

вана себѣ̀ ѡ҆ста́ви бл҃готворѧ̀, съ не́бсе ва́мъ дождевы даѧ̀, и҆ вре́мена плодоно́сна, насыща́ѧ пи́ща и҆ весе́лїѧ ср҃ца на́ша· И҆ сїѧ гл҃юще, е҆́два ѹ҆ста́виста наро́ды не жре́ти и҆́ма. {Но ѿи́ти комѹ́ждо въ своа си}[10]· {Пребыва́ющема же и҆́ма и҆ ѹ҆ча́щема}[11]. прїидо́ша же ѿ а҆нтїо́хїа і҆ и҆ко́нїа, {нѣ́цыи}[12] і҆ѹ҆де́е, {и҆ стѧза́ющемасѧ и҆́ма съ дръзновенїемъ· Наѹ҆сти́ша наро́ди ѿстѹпи́ти ѿ не́ю, гл҃юще, ꙗ҆́ко ничто́же (гл҃ета и҆́стинно)[13], но всѐ лже́та}[14]· И҆ наѹ҆сти́вше наро́ды, *и҆ ка́менїемъ поби́вше па́вла, и҆звлеко́ша внѣ̀ гра́да, мнѧ́ще е҆го ѹ҆ме́рша. Ѻ҆́крестъ же ста́вшемъ (е҆го ѹ҆чн҃кѡмъ)[15], въста́въ вни́де въ гра́дъ· — в҃ къри а҃і ни҃ ѕ҃і

за́, ле·

І на другий день він вийшов з Варнавою до Дервії. **21** Благовістивши ж тому містові і навчивши багатьох, вони повернулися в Лістру й Іконію та Антіохію, **22** підкріплюючи душі учнів, благаючи залишитися у вірі, *кажучи*, що: Через численні терпіння нам треба ввійти до божого царства. **23** Висвятивши ж їм пресвітерів для всіх церков і помолившись з постом, вони їх передали Господеві, в якого повірили. **24** І пройшовши Писідію, вони прийшли до Памфилії, **25** і говоривши в Пергії господнє слово, зійшли до Італії. **26** І звідти відпливли до Антіохії,
вищ. 13 *звідки були передані божій ласці на діло, яке довершили. **27** Як же прийшли і зібрали церкву, розповіли, скільки зробив Бог з ними, що відкрив поганам двері віри. **28** Перебули ж тут не короткий час з учнями.

И҆ наѹ҆трі́и и҆зы́де съ варна́вою въ де́рвїю. бл҃говѣствова́вше же гра́дѹ томѹ̀, и҆ наѹ҆чи́вше мно́ги, възврати́стасѧ въ ли́стрѹ і҆ и҆ко́нїю и҆ а҆нтїо́хїю, ѹ҆твержа́юще дꙋ́ша ѹ҆чени́комъ, молѧ́ще пребы́ти въ вѣ́рѣ, И҆ ꙗ҆́ко мно́гими скорбьми подоба́етъ на́мъ вни́ти въ цр҃ствїе бж҃їе· Ѻ҆свѧ́тивше же и҆́мъ (попы на всѧ цр҃кви)[16], (И҆) помоли́вшесѧ съ посто́мъ, преда́ша и҆хъ гв҃и, в негоже вѣ́роваша· и҆ проше́дше писи́дїю, пройдо́ста въ па́мфилїю. и҆ гл҃авше в пе́ргїи сло́во {гн҃е}[17] снїдо́ста въ (и҆талїю)[18]· И҆ ѿтꙋ́дꙋ ѿплы́ша въ (а҆нтїо́нїю)[19], *ѿнꙋ́дꙋже бѣ́ста пре́дана блг҃тти бж҃їи въ дѣ́ло е҆́же сконча́ста· Прише́дша и҆ събра́вша цр҃ковь, сказа́ста е҆ли́ка сътворѝ бг҃ъ с ни́ма, и҆ ꙗ҆́ко ѿве́рзе ꙗ҆зы́комъ две́рь вѣ́ры· Пребы́ста же (тꙋ̀) вре́мѧ не ма́ло съ ѹ҆чени́кы· — в҃і г҃і

Глава 15

гал. 5 **1** І *деякі, зійшовши з Юдеї, навчали братів, що якщо не обріжетеся за Мойсеєвим звичаєм, не можете спастися. **2** Як, отже, була суперечка і немале змагання з ними для Павла і Варнави, постановили, щоб Павло і Варнава та деякі інші з них пішли до апостолів і старців в Єрусалим з цим питанням. **3** Послані ж церквою, вони переходили Фінікію і Самарію, розповідаючи про навернення поган, і чинили велику радість всім братам. **4** Прийшовши ж до Єрусалиму, вони були прийняті церквою й апостолами та старцями, розповіли ж, скільки Бог зробив з ними і як відкрив поганам двері віри.

поч. 36

5 Встали ж деякі, що з фарисейської єресі, які повірили, кажучи, що треба їх обрізати і заповісти зберігати Мойсеїв закон. **6** Зібралися ж апостоли і старці, щоб розглянути цю справу. **7** Коли був же великий до-

Гл҃а, еі·

Нѣ́цыи* сше́дше ѿ і҆ѹде́а ѹ҆ча́хѹ бра́тїю, ꙗ҆́ко а҆́ще не ѡ҆брѣ́жетесѧ по ѡ҆бы́чаю мѡѷсе́овѹ, не мо́жете сп҃тисѧ. бы́вши же (ѹ҆бо) распрѝ, и҆ стѧза́нїю не ма́лѹ па́влѹ и҆ варна́вѣ к ни́мъ, ѹ҆чини́ша взы́ти па́влѹ и҆ варна́вѣ и҆ нѣ́кымъ дрꙋги́мъ ѿ ни́хъ, къ а҆п҃ломъ и҆ ста́рцемъ въ і҆ер҃лимъ, ѡ҆ въпроше́нїи се́мъ. препосла́нїи же ѿ цр҃кве, прохожа́хѹ фини́кїю и҆ сама́рїю, повѣ́дающе ѡ҆браще́нїе ꙗ҆зы́кѡмъ, и҆ творѧ́хѹ ра́дость вели́кѹ всеи бра́тїи· Прише́дъше же въ і҆ер҃ли́мъ, прїа́та бы́ста ѿ цр҃кве и҆ а҆п҃лъ и҆ ста́рецъ, сказа́ста же е҆ли́ка бг҃ъ сътворѝ с ни́ма. (и҆ ꙗ҆́ко ѿве́рзе ꙗ҆зы́комъ две́ръ вѣ́ры)· — к҃ра е҃

за́, лѕ·

Въста́ша же нѣ́цыи и҆́же ѿ е҆́реси фарїсе́искїа вѣ́ровавшеи̇̀, гл҃юще, ꙗ҆́ко подоба́етъ ѡ҆брѣ́зати и҆́хъ, завѣща́вати же и҆ блюсти̇̀ зако́нъ мѡѷсе́овъ. събра́ша же сѧ а҆п҃ли и҆ ста́рцы вѣ́дѣти ѡ҆ слове́си̇̀ се́мъ. мно́гѹ же взыска́нїю бы́вшꙋ,

вѣ́ї і и҆ а҃і

въста́въ пе́тръ речѐ к ни́мъ· *Му́жїе бра́тїе, вы̂ вѣ́сте, ꙗ҆́ко ѿ дні́и пе́рвыхъ [бг҃ъ въ на́съ и҆збра][1], оу҆сты̀ мои́мы оу҆слы́шати ꙗ҆зы́кѡмъ сло́во бл҃говѣ́стїа, и҆ вѣ́ровати. и҆ срⷣцевѣ́децъ бг҃ъ свѣдѣ́тельствова и҆̂мъ, да́въ [и҆̂мъ][2] дх҃ъ ст҃ы́и, ꙗ҆́коже и҆ на́мъ, и҆ ничто́же разсꙋдѝ ме́ждꙋ на́ми же и҆ ѻ҆нѣ́ми, *вѣ́рою ѡ҆чи́щь срⷣца и҆́хъ. *нн҃ѣ оу҆̂бо что̀ и҆скꙋша́ете бг҃а възложи́ти и҆́го на вы́ꙗ оу҆чн҃кѡмъ, є҆̂го́же ни ѿц҃ы на́ши, ни мы̑ възмого́хомъ понестѝ; Но бл҃гдтїю гд҃а і҆с҃а {х҃а}[3] вѣ́рꙋемъ сп҃ти́сѧ, ꙗ҆́коже и҆ ѻ҆нѝ. оу҆молча́ же все мно́жество, и҆ послꙋ́шахꙋ варнавꙋ и҆ па́вла повѣ́дающїи̂ є҆ли́ка сътворѝ бг҃ъ зна́менїа и҆ чюдеса̀ въ ꙗ҆зы́цѣхъ с ни́ма. по оу҆молча́нїи же и҆́хъ, ѿвѣща̀ і҆ꙗ҆́ковъ, гл҃ѧ. мꙋ́жїе бра́тїе послꙋ́шаите мене. сѷмеѡ́нъ повѣ́да, ꙗ҆́ко пре́жде бг҃ъ посѣтѝ прїа́ти ѿ ꙗ҆зы́къ лю́ди ѡ҆ и҆́мени своемъ. и҆ семꙋ сългласꙋ́ютъ словеса̀ прⷪ҇ро́къ, ꙗ҆́коже пи́шетъ,

а҆мѡ̀ д҃і

*По си́хъ ѡ҆браща́ꙋсѧ, и҆ създи́ждꙋ кро́въ дв҃двъ па́дшїи. и҆ раско́панаѧ є҆го създи́ждꙋ, і и҆спра́влю є҆го, ꙗ҆́ко да взы́щꙋтъ про́чїи чл҃цы гд҃а, и҆ вси ꙗ҆зы́цы в ни́хъже нарица́етсѧ и҆́мѧ мое на ни́хъ, гл҃етъ гь твора́и сїа [всѧ][4]. [разꙋмна ѿ вѣ́ка сꙋть бв҃и всѧ дѣ́ла є҆го][5]. тѣ́мже а҆зъ сꙋждꙋ не стꙋжа́ти и҆́же ѿ ꙗ҆зы́къ ѡ҆браща́ющи̂хсѧ къ бг҃ꙋ, но заповѣ́дати, и҆́мъ ѡ҆грѣба́тисѧ ѿ тре́бъ и҆до́льскихъ, и҆ ѿ блꙋда, и҆ оу҆да́вленины, и҆ ѿ кро́ве. {(-)[6] є҆ли́ка не оу҆го́дна себѣ̀ бы́ти и҆́нѣмъ не твори́ти}[7], мѡѷсе́и бо ѿ родо́въ дре́вних, по всѧ гра́ды проповѣ́дающаѧ є҆го и҆́мать, въ со́нмищихъ по всѧ̀ сꙋбо́ты чтомы́хъ· Тогда̀ и҆зво́лисѧ а҆пⷭ҇ломъ и҆ ста́рцемъ, съ всею црⷭ҇ко́вїю, и҆збра́вше мꙋ́жа ѿ ни́хъ, посла́ти въ а҆нтїо́хїю, съ па́вломъ и҆ варна́вою, і҆ꙋ́дꙋ нарица́емаго (варса́вꙋ)[8], и҆ си́лꙋ мꙋ́жа наро́читы въ бра́тїи, писа́вше [рꙋко́ю свое́ю сїа][9] а҆пⷭ҇ли и҆ ста́рцы [и҆][10] бра́тїа, сꙋщимъ въ а҆нтїо́хїи, и҆ сѷрі́и и҆ кїликі́и бра́тїи и҆́же ѿ ꙗ҆зы́къ, (ѡ҆ гдⷭ҇ѣ) ра́доватисѧ· Поне́же оу҆̂бо слы́шахѡмъ, ꙗ҆́ко нѣ́цыи ѿ на́съ и҆зше́дше възмꙋти́ша ва́съ словесы̀, развраща́юще дꙋ́шѧ ва́шѧ, [гл҃юще ѡ҆брѣ́затисѧ и҆ блюстѝ зако́нъ][11], и҆̂мже не сложи́хомсѧ. и҆зво́лисѧ на́мъ бы́вшимъ є҆ді́нодꙋшно и҆збра́вше мꙋ́жа посла́ти к ва́мъ, съ возлю́бленными на́шими варна́вою и҆ па́вломъ, чл҃ко́ма и҆́же преда́вшема дꙋ́шѧ своѧ ѡ҆ и҆́мени гд҃а на́шего і҆и҃са х҃а· Посла́хѡмъ оу҆̂бо і҆ꙋ́дꙋ и҆ си́лꙋ, и҆ тѣ́хъ сло́вомъ сказа́ющихъ та́ѧжде. и҆зво́ли бо сѧ (ст҃о́мꙋ дх҃ꙋ)[12] и҆ на́мъ, ничто́же мно́жае възложи́ти ва́мъ тѧго́тꙋ, ра́звѣ (нꙋ́жныхъ си́хъ)[13], ѡ҆грѣба́тисѧ ѿ и҆доложе́ртвенныхъ, и҆ кро́ве, и҆ оу҆да́вленины и҆ блꙋда̀. {и҆ є҆ли́ка не хо́щете ва́мъ

вѣ́ї і а҃ кⷪ҇рі а҃

м҃ѳа кг҃ ма҃р а҃ лꙋ҃ а҃і

пит, вставши, Петро до них сказав: *Мужі-брати, ви знаєте, що від перших днів Бог в нас вибрав, щоб моїми устами погани почули слово благовістя і повірили. **8** І серцезнавець Бог засвідчив їм, давши їм Святого Духа, так як і нам, **9** і не зробив же між нами і ними ніякої різниці, *вірою очистивши їхні серця. **10** *Отже, чому нині спокушаєте Бога, щоб покласти учням на шиї ярмо, якого ані наші батьки, ані ми не змогли понести? **11** Але віримо, що спасемося ласкою Господа Ісуса Христа, так як і вони. **12** Замовкли ж всі люди і слухали Варнаву і Павла, які розповідали, скільки знаків і чудес зробив Бог між поганами через них. **13** Як же вони замовкли, Яків відповів, кажучи: Мужі-брати, послухайте мене. **14** Симон розповів, що раніше Бог відвідав, щоб взяти з поган народ для свого імені, **15** і з цим годяться слова пророків, оскільки пишеться: **16** *Після цього повернуся і збудую Давидів намет, що впав, і збудую його знищене, і його поставлю, **17** щоб решта людей шукали Господа і всі погани, в яких називається на них моє ім’я, говорить Господь, що це все робить. **18** Знаними від віку є Богові всі його діла. **19** Тому я суджу не дошкуляти тим з поган, що навертаються до Бога, **20** але заповісти їм остерігатися ідольських жертов, і від розпусти, і задушеного, і від крові. Те, що не є миле для тебе, не робити іншим. **21** Адже Мойсей від давніх родів в усіх містах має своїх проповідників у зборах, що читані кожної суботи. **22** Тоді сподобалось апостолам і старцям з усією церквою, вибравши мужів з-поміж них, послати в Антіохію з Павлом і Варнавою: Юду, прозваного Варсавою, і Силу – мужів славних між братами, **23** написавши своєю рукою це: Апостоли, і старці, і брати тим, що є в Антіохії, і Сирії, і Килікії, братам, що з поган, – в Господі радіти! **24** Тому що, отже, ми почули, що деякі, вийшовши від нас, збентежили вас словами, хвилюючи ваші душі, кажучи обрізатися і зберігати закон, до яких ми не пристали, **25** сподобалося нам, однодушно зібраним, вибравши мужів, послати до вас з нашими улюбленими Варнавою і Павлом – **26** людьми, які віддали свої душі в ім’я нашого Господа Ісуса Христа. **27** Отже, ми послали Юду і Силу, і вони словом розкажуть те саме. **28** Бо подобалося Святому Духові і нам не накладати на вас ніякого більшого тягаря, за винятком цього конечного: **29** стримуватись від ідоложертвенного, і крові, і задушеного, і розпусти. І те, що не хочете, щоб

вищ. 10 і 11

вищ. 10 кор1. 1

мат. 23 мар. 1 лук. 11

ам. 9

вам ставалося, не чиніть іншим. Остерігаючи себе від цього, добре зробите. Вітайте! **30** Вони ж, отже, бувши посланими, прийшли до Антіохії і, зібравши людей, передали послання. **31** Прочитавши ж, вони зраділи потіхою. **32** Юда ж і Сила та ті, будучи пророками, численними словами потішили братів і підкріпили. **33** Перебувши ж рік, відпущені були з миром братами до апостолів. **34** Сподобалось же Силі залишитись там, Юда ж повернувся до Єрусалиму.
поч. 37

быти, имъ не творите}[14]. ѿ нихже съблюдаю-
ще себе, бл҃го сътворите. здраствꙋите· ѻни же
ꙋбо послани бывше, прїидоша въ антїѡхїю,
и събравше народъ, въдаша посланїе, Прочетъ-
ше же възрадовашасѧ ѡ ꙋтѣшенїи іꙋда же
и сила и та прⷪрока сꙋща. словомъ мнозѣмъ
ꙋтѣшиста братїю и ꙋтвердиста. пребыв-
ше же (лѣто)[15], ѿпꙋщена быста с миромъ
ѿ братїа къ (апⷭломъ)[16]. {изволи же сѧ силѣ
пребыти тꙋ}[17]. {іюда же възвратисѧ въ іер-
лимъ}[18]. зⷶ, лз·

35 Павло ж і Варнава жили в Антіохії, навчаючи і благовіствуючи з багатьма іншими господнє слово. **36** По якихось же днях сказав Павло до Варнави: Повернувшись, треба відвідати наших братів в усіх містах, в яких ми проповідували господнє слово, як вони маються. **37** Варнава ж побажав взяти з собою Івана, прозваного Марком, **38** Павло ж казав: Того,
вищ. 12 *що відступив від нас з Памфілії і не пішов з ними на діло, на яке вони були покликані, його не брати з собою! **39** Була ж, отже, незгода, так що вони розділилися між собою. І Варнава, отже, взявши Марка, відплив до Кіпру. **40** Павло ж, вибравши Силу, вийшов, братами переданий божій ласці. **41** Він переходив Сирію і Килікію, зміцнюючи церкви.

Павелъ же и варнава живаста въ анътїонїи,
ꙋчаще и бл҃говѣствꙋюще съ иными многы-
ми, слово гн҃е· По нѣких же дн҃ехъ, рече (павелъ
къ варнавѣ)[19]. възвращьшесѧ (подобаетъ посѣ-
тити)[20] братїю (нашꙋ) въ всѣхъ градѣхъ в
нихже проповѣдахомъ слово гн҃е, како пребыва-
ютъ· варнава же въсхотѣ поѧти съ собою
(-)[21] іѡанна нарицаемаго марка· павел же велѧ-
ше *ѿстꙋпльшаго ѿ (наю)[22] ѿ памъфилїа, вѣй ві
и не шедша с ними на дѣло въ неже положе-
ни быша не поѧти сего съ собою· бысть ꙋбо
распрѧ, ꙗко ѿлꙋчитисѧ имъ ѿ себе. и вар-
нава (ꙋбо) поемъ марка, ѿплы въ кꙋпръ·
павелъ же избравъ силꙋ, изыде преда бл҃гти
[бж҃їи][23] ѿ братїа· прохожаше сирїю и киликїю
ꙋтвержаа цр҃кви·

Глава 16

рим. 16 **1** Прийшов же він до Дервії і Лістри. І ось там був якийсь учень на
фил. 2 ім'я *Тимотей, син якоїсь вірної жін-
сол1. 3 ки-юдейки, а від батька грека. **2** Якому свідчили ті брати, що були в Лістрах і Іконії. **3** Павло забажав, щоб цей з ним ішов. І взявши, він його обрізав через юдеїв, що були в тих місцевостях, бо всі знали його батька, що він був греком. **4** І як переходили міста, він передавав їм зберігати звичаї, рішені апостолами і старцями, що в Єрусалимі. **5** Церкви ж скріплювалися вірою і прибували числом кожного дня. **6** Пройшовши ж Фригію і Галатійську околицю, Святий Дух заборонив їм говорити слово в Азії. **7** Прийшовши ж до Мисії, вони намагалися піти до Витинії, і Дух їм не дозволив. **8** Перейшовши ж Мисію, вони зійшли до Троади. **9** І вночі з'явилося Павлові видіння: якийсь чоловік, македонець, стояв, благаючи його і кажучи: Прийшовши до Македонії, допоможи нам! **10** Коли він побачив видіння, ми відразу постаралися піти до Македонії, пізнавши, що Господь покликав нас їм

Гл҃а, ѕі·

Прииспѣ же [-][1] въ дервь и листрꙋ, и се
ꙋчн҃къ нѣкїи бѣ тꙋ именем *тимо- к҃ри ѕі филп в а ѳесЛꙋ г
деи, сн҃ъ жены (нѣкїѧ) іꙋдеаныни вѣр-
ны, ѿ ѻц҃а же еллина· иже свѣдѣтельс-
твованъ бѣ ѿ сꙋщих въ лѵстрѣхъ і иконїи
братїи, сего въсхотѣ павелъ с нимъ изыти·
и прїем ѡбрѣза его, за іꙋдеи сꙋщихъ на мѣс-
тѣхъ ѻнѣхъ· вѣдахꙋ бо [вси ѿца его, ꙗко
еллинъ][2] баше· (и) ꙗкоже прохожахꙋ грады,
(предааше)[3] имъ хранити нравы сꙋжденыа ѿ
апл҃ъ и старецъ иже въ іерлимѣ· цр҃кви же (-)[4]
ꙋтвержахꙋсѧ вѣрою, и прибывахꙋ в число по
всѧ дн҃и. прошедше же фрѵгїю и галатїйскꙋю
странꙋ, възбранени быша ѿ ст҃аго дх҃а гл҃ати
слово въ асїи. пришедше же въ мисїю, покꙋ-
шастасѧ въ видїнїю пойти, и не ѡстави ихъ
дх҃ъ [-][5]. прешедше же мисїю, снидоша въ тро-
адꙋ. и видѣнїе въ нощи (ꙗвисѧ павлꙋ)[6]. мꙋжъ
(нѣкїи бѣ македонѧнинъ)[7] стоѧ, (-)[8] молѧ его,
и гл҃ѧ. пришедъ въ македонїю помози намъ.
ꙗкоже видѣнїе видѣ, абїе възыскахомъ изы-
ти въ македонїю, разꙋмѣвше, ꙗко прива ны

[г҃ь][9] бл҃говѣстити имъ. ѿвезше же сѧ ѿ троады, прїидохомъ въ самофракъ, въ оутрѣи же въ неаполь. (ѿтꙋдꙋ же)[10] въ фїлиппꙋсы, иже есть перваѧ часть македонїи градъ колонїа. бѣхом же в томъ градѣ пребывающе дн҃и нѣкїа. въ дн҃ь же сꙋботъныи, изыдохомъ вн҃ѣ (града)[11] при рѣцѣ, идѣже мнѧшесѧ молитвеница быти, и сѣдше гл҃ахомъ събравшимсѧ женамъ. и нѣкаа жена, именем лѵдїа, порфѵропродалница, града дїатирскаго чтꙋщи б҃а, слышаше. еиже г҃ь ѿверзе ср҃це, внимати гл҃емымъ ѿ павла. ꙗкоже кр҃тисѧ (т҃а) и домъ еа, оумоли гл҃ющи, аще смотристе мѧ вѣрнꙋ г҃ви быти, вшедше в домъ мои пребꙋдите. и принꙋди насъ· за҃, ли҃·

Бысть же идꙋщимъ на҃ на м҃лтвꙋ, рабыни нѣкаѧ имꙋщи дꙋхъ пытлив҃ срѣте насъ, ꙗже дѣланїе много дааше господемъ своим вълхвꙋющи. т҃а послѣдовавши павлꙋ и намъ, взываше гл҃ющи. сїи ч҃лцы раби б҃га вышнѧго сꙋть, иже възвѣщаютъ намъ пꙋть сп҃сенїа. се же творѧше на многы дн҃и, стꙋжив же си павел, и обращьсѧ, дꙋхови р҃е. запрѣщаю ти именемъ і҃с х҃а, изыди из неѧ. і изыде томъ часѣ. видѣвше же господїе еа, ꙗко изыде надежа дѣланїа ихъ, поемше павла и силꙋ, привлекоша на торгъ къ кнѧзем, и ведше и къ воєводамъ, рѣша, сїи ч҃лцы възмꙋщаютъ нашъ градъ їоудее сꙋще, и завѣщаваю обычаа, ꙗже не достоитъ намъ прїимати, ни творити римлѧномъ сꙋщем. и снидесѧ народъ на нихъ

в҃ кор҃и а҃і
а҃ селꙋ в҃

и воєводы растерзавше имъ ризы, *велѧхꙋ палицами бити (ихъ). многы же давше им раны, въсадиша въ темницꙋ. завѣщавше темничномꙋ стражꙋ твердо стрещи ихъ· {он же}[12] завѣщанїе таково прїемъ, всади ихъ въ внꙋтренюю темницꙋ, и ногы [ихъ заби][13] въ кладѣ. въ полꙋнощи же павел и сила молѧщесѧ поѧста б҃а· послꙋшахꙋ же ихъ ꙋзницы. внезапꙋ же трꙋсъ бысть велїи, ꙗко поколѣбатисѧ основанїю темничномꙋ. ѿверзоша же сѧ абїе двери вс҃ѧ, и всѣм ꙋзы ослабѣша· възбꙋждь же сѧ темничныи стражъ, и видѣвъ ѿверсты двери темници, извлекъ ножъ хотѧше себе оубити, мн҃ѧ избѣгша ꙋзникы· възгласи же [гласомъ великымъ павелъ][14], гл҃ѧ· ничтоже сътвори себѣ ѕла, вси бо есмы здѣ· просив же свѣща, въскочи, и трепетенъ бывъ, припаде къ павлꙋ и силѣ· і изведъ ихъ вонъ р҃е, господїе, что ми подобае творити, да сп҃сꙋсѧ; она же рекоста, вѣрꙋи въ г҃а і҃с [х҃а][15], (-)[16]

благовістити. **11** Відпливши ж з Троади, ми прийшли до Самотракії, а на другий день – до Неаполя, **12** звідти ж до Филиппус, який є першою частиною Македонії, місто-колонія. А в тому місті ми перебували декілька днів. **13** А в день суботній ми вийшли поза місто до ріки, де вважалося, що є молитовне місце, і сівши, ми говорили до збору жінок. **14** І слухала якась жінка на ім’я Лідія, продавець порфіри *з* міста Тіатиру, що почитала Бога. Їй Господь відкрив серце, щоб сприймати те, що Павло говорив. **15** Так що охрестилася та і її дім. Вона ублагала *нас*, кажучи: Якщо ви мене вважали за вірну Господеві, ввійшовши до мого дому, перебувайте. І змусила нас. *поч. 38*

16 Сталося ж, що як ми ішли на молитву, якась рабиня, що мала дух віщуна, зустріла нас. Яка, віщуючи, давала великий прибуток своїм панам. **17** Та, ідучи вслід за Павлом і нами, викликала, кажучи: Ці люди є рабами Всевишнього Бога, які нам провіщають дорогу спасіння! **18** Це ж вона робила впродовж багато днів. А це надокучило Павлові, і він, обернувшись, сказав духові: Наказую тобі іменем Ісуса Христа – вийди з неї! І він вийшов в тому часі. **19** Побачивши ж її пани, що пропала надія їхнього заробітку, взявши Павла і Силу, приволокли на торговицю до князів, **20** і повівши їх до воєвод, сказали: Ці люди, будучи юдеями, колотять наше місто **21** і завіщають звичаї, які нам, що є римлянами, не годиться приймати ані чинити. **22** І збіглася проти них юрба і воєводи, роздерши їм одіж, *веліли бити їх палицями. **23** кор2. 11
Завдавши ж їм багато ран, посадили сол1. 2
до в’язниці, заповівши в’язничному сторожеві пильно їх стерегти. **24** Він же, одержавши такий наказ, посадив їх до внутрішньої в’язниці і забив їхні ноги в колодки. **25** Опівночі ж Павло і Сила, молячись, оспівували Бога. Слухали ж їх в’язні. **26** Нагло ж стався великий землетрус, так, що затряслася основа в’язниці, враз всі двері відчинились, і всім послабли кайдани. **27** А сторож темниці, збудившись і побачивши двері в’язниці відкриті, витягнувши меч, бажав себе убити, думаючи, що в’язні повтікали. **28** Павло ж закричав великим голосом, кажучи: Не роби собі ніякого зла, бо всі ми є тут! **29** Попросивши ж світла, він вскочив і, тремтячи, припав до Павла і Сили, **30** і вивівши їх геть, сказав: Пани, що мені треба робити, щоб я спасся? **31** Вони ж сказали: Вір у Господа Ісуса Христа – *і* спасешся ти і ввесь твій дім. **32** І

вони говорили господнє слово йому і всім, що в його домі. **33** І взявши їх в тому часі вночі, обмив від ран і відразу охрестився сам і вся його родина. **34** Ввівши ж їх до свого дому, поставив гостину і зрадів з усім своїм домом, повіривши Богові. **35** Як же настав день, воєводи послали паличників, кажучи: Відпусти тих людей. **36** Сказав же темничний сторож ці слова Павлові, що воєводи послали, щоб вас відпустити. Нині, отже, вийшовши, ідіть з миром. **37** Павло ж сказав до них: Бивши перед людьми нас, незасуджених людей, що є римлянами, посадили до в'язниці, а нині потайки нас виводять? Отже, ні. Але хай виведуть, самі прийшовши. **38** Сказали ж паличники ці слова воєводам. І вони налякалися, почувши, що вони є римлянами, **39** і прийшовши, вони їх ублагали, і вивівши, просили, щоб вийшли з міста. **40** І вийшовши ж з в'язниці, прийшли до Лідії. І побачивши братів, потішили їх і вийшли.

Глава 17, *поч. 39*

1 Пройшовши ж Амфиполь і Аполонію, вони ввійшли в Солунь, де був юдейський збір. **2** А за своїм звичаєм Павло ввійшов до них і змагався через три суботи з ними з писання, **3** вияснюючи і доводячи їм, що Христові треба було потерпіти і воскреснути з мертвих і що Христом є цей Ісус, якого я вам проповідую. **4** І деякі з них повірили і пристали до Павла і Сили, і дуже багато з побожних елленів, а й немало шляхетних жінок. **5** А ті юдеї, що не підкорилися, ставши заздрісними і взявши торговців, деяких поганих мужів, і вчинивши заколот, робили розруху по місті. Прийшовши ж до Ясонового дому, намагалися їх вивести до юрби, **6** а не знайшовши їх, поволокли Ясона і деяких з братів до начальників міста, кричачи, що ті, що підбурили вселенну, ці сюди прийшли. **7** Їх прийняв Ясон, і всі ці чинять всупереч наказам цісаря, кажучи, що царем є інший – Ісус. **8** Підбурили ж вони юрбу і начальників міста, що це слухали, **9** і взявши мито від Ясона і від інших, їх відпустили. **10** Брати ж відразу вночі відіслали Павла і Силу до Берії. Вони, прийшовши, пішли до юдейського собору. **11** Ці ж були шляхетнішими від тих, що в Солуні. Вони прийняли слово з усією ревністю, кожного дня досліджуючи Писання, чи це так є. **12** Отже, багато з них повірили, і немало з шляхетних грецьких жінок і мужів. **13** І як довідалися ті юдеї, що з Солуня, що і в

спсешися ты и (вс) дом твои· И гласта ему слово гне и всѣмъ иже въ дому его. и поемъ и въ тои часъ нощїю измы ѿ ранъ. и кр-тися самъ, и свои ему вси абїе· въвед же ихъ въ домъ (свои), постави трапезу. и възрадовася съ всѣ домомъ (своимъ), вѣровавъ бу· дни же бывшу послаша въеводы паличники, глюще, ѿпусти члка она. сказа же темничныи стражъ словеса сїа павлу, яко послаша воеводы да ѿпущени будете· нн҃ѣ убо изшедше идѣта с миро: павелъ же рече к ни. бивше насъ пре людми, неосуждена члка римлянина суща, въсадиша въ темницу, и нн҃ѣ отаи (извода насъ)[17]: ни убо. но да пришедша сами изведут. сказаша же (паличницы въеводамъ)[18] глы сїа. (и) убояшася (-)[19] слышавше яко римлянина еста. и пришедше умолиша ихъ, і извеше моляху изыти из града· (і) изшѣше же ис темницы, прїидоша къ лидїи· и видѣвше [братїю утѣшиша ихъ][20] і изыдоша·

Гла, зі· за, лд·

Прешеше же амфиполь и аполлонїю, вънидоста въ селунь идѣже бѣ сонмище іудеиское. по обычаю же (своему) {павел}[1] вниде к нимъ, И по суботахъ трехъ стязашеся с ними ѿ писанїи, сказая и прелагая (им), яко хү подобаше пострадати, и въскреснути ѿ мртвыхъ, и яко сеи есть хс іс, егоже азъ проповѣдаю вамъ. и нѣцыи ѿ нихъ вѣроваша, и приложишася къ павлу и силѣ· {И}[2] ѿ блгочестивых же еллинъ множество же много, жен же блгородныхъ не мало· възревновавше же (непокоршеися) іудее, и прїемше торжники (нѣкїа мужа)[3] ѕлы, и крамолу сътворше молвяху по граду. (-)[4] пришедше (же) въ домъ иассонов, искаху ихъ извести къ народу. не обрѣтше же их, влечаху иассона и нѣкїа ѿ братїа къ градоначалникомъ, въпїюще, яко иже вселенную развративше, сїи (здѣ прїидоша)[5], ихже прїа иассонъ. и сїи вси противно велѣнїю кесаревомъ творятъ, цря (глюще иного)[6] быти іса· смутиша же наро и градоначалникы слышащихъ сїа. и прїемше мыто ѿ иассона и ѿ прочих ѿпустиша ихъ· Братїа же абїе въ нощи ѿслаша павла и силу въ беръ. иже пришедше (идоша въ соборъ іудеискїи)[7]· сїи же бяху блгороднѣиши въ солуни, иже прїяша слово съ всѣ усердїемъ, по вся дни разсужающе писанїа, аще суть сїа тако· мнози убо ѿ нихъ вѣроваша, и ѿ еллинскихъ женъ блгообразныхъ, и мужеи не мало· (И) яко (-)[8] у-

вѣдаша иже ѿ солуна іудее, яко и въ берѣ проповѣдася ѿ павла слово б҃жіе, пріидоша и тамо движуще [-][9] народы· Абіе тогда павла ѿпустиша братіа ити на поморіе· Осташа же сила и тимодеи ту. провожающеи же павла, ведоша (его) до адинъ· И пріемше заповѣдь къ силѣ и тимодею, да яко въскорѣ пріидутъ к нему, (і) изыдоша· за҃, м҃·

Въ адинѣх же ждущу ихъ павлу, раздражашеся дх҃ъ его в немъ зряще идолы полнъ сущъ градъ· Стязаше же ся убо на сонмищи съ іудеи, и съ честивыми, И на (торжищихъ)[10] по вся дн҃и съ приключающимися· Нѣцыи же (-)[11] ѿ епикуріи и ѿ стоикъ философъ, стязахуся с нимъ· И нѣцыи гл҃аху, что убо хощетъ бладивыи сеи гл҃ати; иніи же, чюжим бѣсомъ мнится проповѣдникъ быти, якоже і҃са и въскршеніе бл҃говѣствоваше [имъ][12]. за҃·

Поемше же его, на аріевъ л҃е ведоша гл҃юще· (не) можемъ разумѣти, что новое сіе ученіе тобою гл҃емое; странна бо нѣкая влагаеши въ ушеса наша· хощемъ убо разумѣти что хотя҃ сія быти. адинее же вси и приходящеи страннии, ни въ чтоже ино упражнѣхуся, развѣ гл҃ати что или слышати новое· Став же павел посредѣ аріева леда, рече· мужіе адинейстіи, по всему (зрю яко въ вѣрѣ блудяще есте)[13]. Проходяи бо и съглядая боги ваша, обрѣтохъ и кумиръ на немже бѣ написано (имя) невѣдомому б҃у. егоже убо не вѣдуще бл҃голѣпнѣ чтете, Сего азъ проповѣдую вамъ. б҃ъ сътворивыи миръ и вся яже в немъ, сеи неб҃у и земли (г҃ь сыи)[14], *Не въ рукотвореныхъ храмѣхъ живе҃, ни ѿ рукъ чл҃ческыхъ угоженія пріемлетъ требуя что. самъ дая всѣмъ живо҃, и дыханіе (по всѣческий)[15]. Сътворилъ же есть ѿ единоа [крове][16] ве҃ языкъ чл҃чь, жити по всему лицу земному, уставивъ преоучиненая времена, и предѣлы селенія ихъ, възыскати [г҃а][17], аще убо възыщут его, и обрящутъ. яко не далече е҃ ѿ единого кождо насъ суща. о немъ бо живемъ и движемся и есмы· Якоже и нѣцыи ѿ вашихъ книжникъ рекоша, сего бо и родъ есмы. *ро҃ убо суще б҃жіи, не должни есмы непщевати, (подобну быти б҃жтву злату или сребру или каменію начертанію худо҃жну и смышленію чл҃ка)[18], лѣта убо невѣдѣнія презрѣвъ б҃ъ, яже нн҃ѣ повелѣваетъ чл҃комъ всѣмъ, всюду покаятися, зане уставилъ есть дн҃ь вонже хощетъ судити вселеннѣи въ правду, о мужи о нем

Ψа҃лѡ и҃ вы҃ѣ з҃

Ісаїа м҃

Берії слово боже є проповідуване Павлом, *то* прийшли і туди, підбурюючи юрби. **14** Зараз же тоді брати відпустили Павла, щоб він ішов на побережжя, а Сила і Тимотей залишилися там. **15** Ті ж, що супроводжували Павла, провели його до Атен і, одержавши наказ для Сили і Тимотея, щоб швидко до нього прийшли, вони і вийшли. *поч. 40*

16 А коли їх Павло очікував в Атенах, в ньому палав його дух, *коли* бачили, що місто переповнене ідолами. **17** Він, отже ж, змагався в зборі з юдеями і з побожними і кожного дня на торговицях з тими, що траплялися. **18** Деякі ж з епікурейців і з стоїків-філософів змагалися з ним. І деякі говорили: Що, отже, хоче цей балакун сказати? Інші ж *говорили*: Він, здається, є проповідником чужих бісів, бо їм благовістив Ісуса і воскресіння. *поч.*

19 Взявши ж його, вони повели в Ареопаг, кажучи: Не можемо зрозуміти, що це за нове навчання, *про* яке ти говориш, **20** бо вкладаєш щось чужого до наших вух. Хочемо, отже, знати, що це має бути. **21** Атенці ж і всі ті чужинці, що приходять, не займалися нічим іншим, хіба щоби щось говорити або почути нове. **22** А Павло, ставши посеред Ареопагу, сказав: Атенські мужі, з усього бачу, що ви блудите у вірі. **23** Бо переходячи і оглядаючи ваших богів, я знайшов і престол, на якому було написано: Невідомому Богові. Отже, не знаючи Його, ви побожно шануєте, *і* Цього я вам проповідую. **24** Бог, що сотворив світ і все, що в ньому, цей, будучи Господом неба і землі, *не живе в рукотворних храмах **25** ані не приймає служби з людських рук, нічого *не* потребуючи, сам даючи всім життя і дихання в усьому. **26** Він же створив з однієї крові ввесь людський рід, щоб він жив по всьому лиці землі, наперед определивши визначені часи і межі їхнього проживання, **27** щоб шукали Господа, чи *може*, отже, шукатимуть Його, і знайдуть, бо Він не є далеко від кожного з нас. **28** Адже в Ньому ми живемо, і рухаємося, і є. Так як і деякі з ваших поетів сказали: Бо і ми є з Його роду. **29** *Отже, будучи з божого роду, ми не повинні вважати, що божество є подібним до золота, або срібла, або каміння – мистецького витвору і вигадок людини. **30** Отже, Бог, незважаючи на часи незнання, нині наказує всім людям всюди покаятися, **31** тому що Він настановив день, в якому має судити вселенну в справедливості Чолові-

пс. 8 вищ. 7

іс. 40

ком, яким наказав, подаючи всім віру, воскресивши Його з мертвих. **32** А почувши про воскресіння з мертвих, одні, отже, висміювали, другі ж сказали: Послухаємо тебе про це знову. **33** І так Павло вийшов з-посеред них. **34** Деякі ж мужі, приставши до нього, повірили. Між ними був і Діонисій Ареопагіт і жінка, на ім'я Дамар, і з ними багато інших.

же повелѣ, вѣру подаѧ всѣмъ, въскресивъ єго ѿ мертвыхъ, Слышавше же въскресенїє мертвыхъ, ѻви оубо ругахуся, ѻви же рѣша, да слышимъ тѧ (паки ѻ семъ. и)[19] тако павелъ изыде ѿ среды ихъ· Нѣцыи же мужїе прилѣпившася єму, вѣроваша. в нихже (бѣ) и дїонисїе ареопагитскїи, и жена имене дамарь, и другїи (мнози) с ними·

Глава 18

1 Після цього ж Павло відійшов з Атен і прийшов до Коринту. **2** І він
рим. 16 знайшов якогось жида, *на ім'я Акилу, понтійця родом, що недавно прибув з Італії, і його жінку Прискилу, тому що Клавдій наказав всім юдеям відійти з Риму, і він прийшов до них. **3** І оскільки вони були того самого ремесла, він залишився в них і працював, бо за ремеслом були виробниками шатер. **4** Змагався же він на зборах кожної суботи, вони ж переконували юдеїв і елленів. **5** І коли з Македонії прийшли Сила ж і Тимотей, Павло тужив духом, свідчачи юдеям про Ісуса Христа. **6** Як же вони
мат. 10 вищ. 13 опиралися і хулили, *обтрусивши свою одіж, він до них сказав: Ваша кров на ваших головах, я чистий. Відніні піду до поган. **7** І пішовши звідти, він прийшов до дому якогось, на ім'я Юст, що почитав Бога, якого
кор1. 1 дім був на краю збору. **8** *Крисп же, голова збору, повірив Господеві з усім своїм домом, і багато з коринтян, почувши, повірили і хрестилися. **9** Сказав же Господь у нічнім видінні Павлові: Не бійся, але говори, і не замовкни, **10** тому що Я є з тобою. І ніхто тобі не зробить зла, тому що в цьому місті мій народ є численним. **11** Він же сидів рік і шість місяців, навчаючи в них боже слово. **12** А як Галіон був антипатом в Ахаї, юдеї однодушно напали на Павла і привели його на суд, **13** кажучи, що цей проти закону підбурює людей почитати Бога. **14** Як же Павло хотів відкрити уста, Галіон сказав до юдеїв: Якщо б була яка неправедність або зла образа, о юдеї, отже, я послухав би вас за словом. **15** Якщо ж є змагання про слово, і про імена, і про ваш закон, глядіть самі, бо я не хочу бути суддею цього. **16** І він вигнав їх із суду. **17** А всі еллени, схопивши Состена, голову збору, били перед судом, і Галіон про це зовсім не дбав. **18** Павло ж, ще перебувши досить днів і поцілувавши братів, відплив до
мой4. 6 ниж. 21 Сирії, і з ним Акила, і Прискила. *Остригши голову в Кенхреях, бо дав був обітницю, **19** він причалив в Ефесі, і їх там залишив. Сам же, ввій-

Глава, и҃і·

По сихъ же ѿлучивсѧ павелъ ѿ[1] адинъ, (и) прїиде въ коринфъ. и обрѣте нѣкоего жидовина *именемъ акилу, Понтанина родомъ, новопришедша ѿ италїа, и прискилу жену єго, зане повелѣ клавдїе ѿлучитися всѣ їудеомъ ѿ рима, (и) прїиде к ни. и зане єдинохудожникомъ быти (и), пребысть оу нихъ, и дѣлаше. бяху бо оусмаре хитростїю· стязаше же ся на сонмищихъ по вся суботы, препираша же їудеа і еллины· (И) якоже снидоста ѿ македонїа сила же и тимофей, тужаше [духомъ][2] павель, свѣдѣтельствуя їудеомъ (ха)[3] іса· противящим же ся имъ и хулящи, *ѿтрясъ ризы {своя}[4], рече к нимъ, кровь ваша на главахъ вашихъ, чистъ аз. ѿ нынѣ въ языки иду· и прешедъ ѿтуду, прїиде въ домъ нѣкоего, именем [-][5] іоустъ, чтуща ба, ємуже храмина бѣ въскрай сонмища· *Криспъ же начялникъ събору вѣрова гви съ всѣмъ домомъ своимъ. и мнози ѿ коринфянъ слышавше вѣроваху, и кр҇щахуся· Рече же гь въ видѣнїи нощьномъ павлу, не бойся, но гли, и да не оумлъкнеши, зане азъ єсмь с тобою· И никтоже приложитъ озлобити тя, Зане людїе суть ми мнози въ градѣ семъ· сѣде же лѣто и мѣсяца шесть, оуча в ни слову бжїю· (Галиону)[6] же андипату сущу въ ахаи, нападоша єдинодушно їудее на павла, и приведоша єго на судилище, глюще, яко кромѣ закона (сеи развѣщаваєтъ)[7] члки чтити бга· Хотящу же павлу ѿверсти оуста, рече (галионъ)[8] къ їудеомъ· Аще бы (неправда была)[9] кая или обида зла ѿ їудее, по слову оубо послушалъ быхъ васъ· Аще ли же стязанїя суть о словеси, и о имене, и о законѣ вашемъ, вѣдите сами. судїя [бо][10] азъ симъ не хощу быти· І изгна ихъ ѿ судилища. ємше же вси [еллини][11] сосфена начялника собору, бїяху пред судищемъ, и ничтоже о сих (галиону)[12] радѣнїе бысть· Павелъ же єще пребывъ дни довлъны, (и) (цѣловавъ братїю)[13] ѿпли въ сирїю, и с ни (акила и прискила)[14] *острыгъ (главу, въ

Right margin: кри ѕі; ма і вы гі; а кри а; д мо ѕ ни ка

кеґхреѣхъ)[15], (ѡ҆брекъса бо бѣ)[16]. [приста][17] же
въ е҆фесѣ, и҆ тѣхъ ѡ҆стави тꙋ· Сам же вше҃
въ сонмище стазашеса съ і҆ꙋдеи. молѧщи же
и҆мъ е҆го, ѡ҆ мнозѣ времени пребыти [оу ни][18], не
ѡ҆бѣщаса, н҆о (ѿреса и҆)[19], рекъ, (ꙗ҆ко) [подоба-
етъ ми всꙗко праз҃никъ грꙗдꙋщїи сътворити
а҃ кѡр д҃ / іак д҃ въ і҆ерлимѣ][20], *паки (же) възврꙗщꙋса къ вамъ
бг҃ꙋ хотꙗщꙋ. (и҆) ѿвезеса ѿ е҆фе́са· {а҆кила же
(и҆ прискила) ѡ҆сташа въ е҆фесѣ}[21]. за҃, ма·
И҆ съше҃ въ кесарїю, възше҃ и҆ цѣлова҃ црковь,
сниде въ а҆нтиѡ҆нїю. и҆ сътворь врема нѣкое,
и҆зыде, (и҆) прохода по рꙗдꙋ галатїискꙋю странꙋ
и҆ фригїю, оутвержаа вса оученикы· і҆ꙋдеанинъ
же нѣкто а҆поллосъ и҆менемъ, а҆лез҃андрꙗнинъ ро-
домъ, мꙋжъ словесенъ, приключиса въ е҆фесѣ,
силенъ сыи въ книгахъ. сеи бѣ ѡ҆глашенъ пꙋ-
ти гн҃ю, и горꙗ дх҃о, гл҃аше и҆ оучаше и҆звѣст-
но, ꙗ҆же ѡ҆ гн҃ѣ, вѣдыи токмо крщенїе і҆ѡ҆анно-
во. (и҆) сеи же нача҃ дрьзати на сонмищи·
Слышавше же е҆го [а҆кꙋла и҆ прискила][22] прїꙗша
е҆го, і҆ и҆звѣстнѣе томꙋ сказаша ({гн҃ь}[23]
пꙋть)[24]. хотꙗщꙋ же е҆мꙋ преити въ а҆хаию
пре҃пославше братїа. написаша оучн҃комъ прї-
ꙗти е҆го· И҆же (и҆) прише҃ (тамо) пособьствова
много вѣровавши блг҃тїю. тврьдо бо і҆ꙋдеꙗ не
престаа ѡ҆бличаше пре҃ людьми, сказаꙗ писан-
ми быти х҃а і҃са·

Гл҃а, д҃і· за҃, мв҃·

Бысть же внегда а҆пполосꙋ быти въ ко-
риндѣ, павлꙋ (же) прошедшꙋ вышнꙗꙗ
страны, прїити въ е҆фесъ. и҆ ѡ҆брѣтъ
нѣкыа оучн҃кы, ре҃ к нимъ, а҆ще (оубо)
дх҃ъ ст҃ъ прїали е҆сте вѣровавше; ѡ҆ни же (рѣ-
ша) к немꙋ. н҆о ниже а҆ще дх҃ъ ст҃ъ е҆сть слы-
шахомъ, рече же [к нимъ][1], въ что оубо кр҃-
тистеса; ѡ҆ни же рекоша, въ і҆ѡ҆анново крще-
нїе. рече же павелъ, і҆ѡ҆аннъ (оубо) кр҃ти крще-
нїемъ покаанїа, людемъ гл҃ꙗ, въ грꙗдꙋщаго
по немъ да вѣрꙋютъ, сирѣчь въ [х҃а і҃са][2].
слышавше же кр҃тишаса въ и҆мꙗ г҃а і҃са. и҆
възложьшꙋ на на па҃лꙋ рꙋцѣ, прїиде дх҃ъ
ст҃ыи на на. гл҃ахꙋ же въ ꙗ҆зыкы, и҆ про҃рочес-
твовахꙋ. бѣше же всѣхъ мꙋжеи ꙗ҆ко двана-
десꙗте. вше҃ же въ сонмище, (дрьзаше) не ѡ҆би-
нꙋꙗса оучаше по (три мц҃а)[3], бесѣдꙋа и҆ оу-
вѣрꙗа ꙗ҆же ѡ҆ цр҃твїи бж҃їи· (и҆) ꙗ҆коже нѣцыи
ѡ҆жесточахꙋса и҆ прꙗхꙋ ѕлословꙗще пꙋть (гн҃ь)
пре҃ народо҃, ѿстꙋпль ѿ нихъ, ѿлꙋчи оучн҃кы,
по вса дн҃и стꙗзааса въ оучилищи мꙋчите-
лꙗ [нѣкоего][4]. Се же бысть по (двѣ лѣтѣ)[5],
ꙗ҆коже всѣмъ живꙋщи въ а҆сїи слышати слово

шовши до збору, змагався з юдеями. **20** Як же вони його благали довгий час залишитися в них, не обіцяв, **21** але, попрощавшись з ними, сказавши, що: Треба, щоб я конечно наступаючий празник провів у Єрусалимі; *знову ж повернуся до вас, як Бог захоче. І він відплив від Ефесу. Акила ж і Прискила залишилися в Ефесі. *поч. 41*

кор1. 4
як. 4

22 І зійшовши до Кесарії, пішовши і поздоровивши церкву, він зійшов до Антіохії. **23** І перебувши якийсь час, вийшов. І він за порядком переходив Галатську околицю і Фригію, підкріплюючи всіх учнів. **24** А якийсь юдей на ім'я Аполлос, александрієць родом, промовистий чоловік, притрапився в Ефесі, будучи сильним в Писаннях. **25** Цей був наставлений на господню дорогу і, горіючи духом, впевнено говорив і навчав про Господа, знаючи тільки хрещення Івана. **26** І цей почав відважно виступати на зборі. Почувши ж його, Акила і Прискила прийняли його і точніше йому виклали дорогу господню. **27** Як же він хотів піти до Ахаї, брати поручивши, написали учням, щоб його прийняли. І він, прийшовши туди, багато допоміг тим, що повірили ласкою, **28** бо сильно не перестаючи, оскаржував юдеїв перед народом, доводячи Писаннями, що Ісус є Христос.

Глава 19, *поч. 42*

1 Сталося ж, що коли Аполлос був в Коринті, Павло ж, обійшовши горішні околиці, прийшов до Ефесу і, знайшовши деяких учнів, **2** він сказав до них: Отже, чи ви, повіривши, одержали Святого Духа? Вони ж сказали до нього: Але ми ані не чули, що є Святий Дух. **3** Сказав же він до них: Отже, в що ви хрестилися? Вони ж сказали; В Іванове хрещення. **4** Сказав же Павло: Отже, Іван хрестив хрещенням покаяння, кажучи народові, щоб повірили в Того, що іде по ньому, значить в Ісуса Христа. **5** Почувши ж, вони охрестилися в ім'я Господа Ісуса. **6** І як Павло поклав на них руки, на них зійшов Святий Дух, вони ж говорили мовами і пророкували. **7** Було ж усіх якихось дванадцять мужів. **8** Ввійшовши ж до збору, він сміливо, не вагаючись, навчав три місяці, говорячи і доказуючи те, що про боже царство. **9** І коли деякі опиралися і змагалися, злословлячи господню дорогу перед юрбою, відступивши від них, він відлучив учнів, кожного дня змагаючись в школі якогось тирана. **10** Це ж було впродовж двох років, так що всі, що жили в

Азії, почули слово Господа Ісуса,
жиди ж і еллени. **11** А Бог руками
Павла чинив непрості сили, **12** так
що і на недужих клали хустини і
полотна з поту його тіла, і вони
оздоровлялися від недуг, і з них ви-
ходили злі духи. **13** Почали ж деякі
з мандрівних юдеїв-чарівників зак-
ликати ім'я Господа Ісуса на тих,
що мали злих духів, кажучи: Закли-
наємо вас Ісусом, якого проповідує
Павло. **14** Було ж якихось сім синів
Скеви, юдея, архиєрея, які це ро-
били. **15** Відповівши ж, злий дух
сказав: Знаю Ісуса і знаю Павла, а
ви хто є? **16** І накинувся на них чо-
ловік, в якому був злий дух, і здо-
лавши їх, поборов їх так, що вони
втекли нагими і зраненими з хати
того. **17** Це ж стало відоме всім, що
жили в Ефесі, юдеям же і елленам.
І напав страх на них всіх, і велича-
лося ім'я Господа Ісуса. **18** Числен-
ні ж з тих, що повірили, приходи-
ли, визнаючи і розповідаючи про
свої діла. **19** Численні ж з тих, що
робили чари, зібравши свої книги,
спалили перед усіма. І почислили
їхню ціну, і знайшли срібла п'ять
разів по десять тисяч. **20** Так силь-
но росло і кріпилося господнє сло-
во. **21** І коли це скінчилося, Дух
вклав Павлові, пройшовши Маке-
донію і Ахаю, іти до Єрусалиму,
сказавши: Що побувавши мені там,
треба мені і Рим побачити. **22** Пос-
лавши ж до Македонії двох з тих,
що йому служили, Тимотея і Ерас-
та, сам же залишився до часу в
Азії. **23** Було ж в тому часі немале
замішання про господню дорогу, **24**
бо якийсь Дмитро, на ім'я Золот-
ник, що робив срібні Артемідині
храми, давав митцям немало робо-
ти. **25** А зібравши їх і тих, що таке
робили, сказав: Мужі, ви знаєте, що
від цієї роботи є прибуток *для* на-
шого життя. **26** І бачите, і чуєте, що
не тільки Ефес, але й майже всю А-
зію цей Павло переконав, і він на-
вернув велику юрбу, кажучи, що не
є богами ті, що зроблені людськи-
ми руками. **27** Не тільки ж це, наша
частка може прийти в занепад, але і
храм великої богині Артеміди вва-
житимуть за ніщо. І буде ж знище-
на велич тієї, яку почитає вся Азія і
вселенна. **28** Почувши ж і напов-
нившись люті, вони кричали, кажу-
чи: Велика ефеська Артеміда! **29** І
все місто наповнилося заворушен-
ням. Кинулись же однодушно до
стадіону, схопивши Гая і Арис-
тарха – македонців, друзів Павла.
30 Як же Павло хотів ввійти в юр-
бу, учні йому не давали. **31** Деякі,
що з азійських начальників, які бу-

г҃а (і҃са), жидовомъ же и елиномъ. силы же не
просты (твораше б҃гъ)[6] рꙋкама павловома, ꙗ-
коже и на недꙋжныа наносити ѿ (пота тѣла)[7]
его главотажа и оубрꙋсца, і исцѣлитиса имъ
ѿ недꙋгъ, и дꙋховомъ лꙋкавымъ исходити (ѿ
нихъ). Начаша же нѣцыи ѿ скитающихся іоу-
деи обаанникъ именовати на имꙋщаа дꙋхи
лꙋкавыа, имѧ г҃а і҃са, г҃люще, [заклинаемъ][8] вы
і҃сомъ егоже пав҃е проповѣдꙋетъ. бахꙋ же нѣ-
цыи (с҃нове скевы іоудеанина архіереа седмь)[9], [и-
же][10] се творѧще. ѿвѣщав же дꙋхъ лꙋкавыи,
рече (-)[11]. і҃са [-][12] знаю и павла свѣмъ, вы же
кто есте; и скача (на нихъ ч҃лкъ)[13] в немже бѣ
дꙋхъ лꙋкавыи, {и одолѣвъ}[14] [имъ][15] оукрѣписѧ
на нихъ, ꙗкоже нагомъ и оураненомъ избѣжа-
ти ѿ храма оного. се же бысть разꙋмно всѣмъ
(живꙋщим въ ефесѣ іоудеом же и елиномъ)[16],
и нападе страхъ на всѣхъ ихъ, и величашесѧ
имѧ г҃а і҃са. многи же ѿ вѣровавшихъ прихожа-
хꙋ исповѣдающе и сказꙋюще дѣла своа. доволни
же ѿ (сътворшихъ чародѣаніѧ)[17], събравше кни-
ги (своѧ), съжигахꙋ пред всѣми. и сложиша
цѣны ихъ, и обрѣтоша сребра (пѧть темъ)[18].
сице крѣпко слово г҃не растѧше и крѣплѧше-
сѧ. (И) ꙗкоже скончашасѧ сіа, вложи павлови
д҃хъ, прошедъ македонію и ахаию, ити въ іер-
лимъ, рек, ꙗко бывшꙋ ми тамо, подобаетъ
ми и римъ видѣти. Послав же въ македонію
два ѿ слꙋжащихъ емꙋ, тимодеѧ и ераста,
сам же пребыстъ времѧ въ асіи. Быстъ же въ
времѧ оно молва не мала о пꙋти (г҃ни). ді-
митріе бо нѣкто именемъ, сребросѣчецъ, тво-
рѧ храмы сребрѧны артемидѣ, дааше хитрѣ-
цемъ (дѣланіе не мало)[19], ихже събравъ, и ꙗже
о сицевых дѣлателѧ, рече, мꙋжіе, вѣсте ꙗко ѿ
сего дѣланіѧ довольство житію нашемꙋ есть.
И видите и слышите, ꙗко не токмо ефес, но
ѿнꙋдъ и всю асію павелъ сеи препрѣвъ (і) об-
рати мно нар҃о, г҃лѧ, ꙗко нѣ сꙋть бози иже
рꙋками (ч҃лчкама) бываеміи. не токмо же се,
бѣдꙋ пріемлетъ наша часть въ обличеніе прі-
ити, но и великіѧ богинѧ {храмъ артеми-
динъ}[20] ни въчтоже вмѣнитсѧ, хощетъ же и
разоритисѧ величество еѧ, еꙗже всѧ асіа и все-
леннаа почитаетъ. Слышавше же, и бывше ис-
полнени ꙗрости, въпіаше г҃люще, велика арте-
мида ефесыкаѧ, і исполнисѧ градъ (весь) мѧте-
жа. оустремиша же са едінодꙋшно въ позори-
ще, въсхищьше гаіа и аристарха македонѧны,
дрꙋги павловы. павлꙋ же хотѧщꙋ внити въ
народъ, не оставлѧхꙋ его оуч҃нцы. нѣцы иже і
ѿ асіискихъ началникъ, сꙋще емꙋ любезни, пос-

лавше к нему молаху не вдати себѐ въ позоръ· другии же убо, ино нѣчто въпіяху, бѣ бо собраніе смущенно и множайшии не вѣдяху чесо ради събрашася. ѿ народа же избраша алеѯандра, изведшимъ его іудеомъ алеѯандръ же помаавъ рукою, хотяше ѿвѣщати народу· разумѣвше же яко іудеанинъ есть, гласъ бы҃ единъ ѿ всѣхъ яко въ (два часа)[21] въпіющи҃, велика артемида ефесьская. уставль же книжникъ наро҃, рече, мужіе ефесьтіи, кто бо есть чл҃къ иже не вѣсть яко ефесьскіи градъ служитель есть велицеи (богини) арътемиди, и діопетови· без всякого ѿвѣта убо сущемъ симъ, потребно есть вамъ безмолвы быти, и ничтоже безчинно творити· приведосте бо мужа сія, ни храмъ (артемидинъ) ѡкрадша ни хулящe {богиня}[22] вашея. аще убо димитреи сей иже с нимъ художницы имуть къ кому слово, судіи суть и андупати суть, да поемлють другъ на друга, аще ли что ѡ иныхъ ищете· по закону цр҃кви да разрѣшится· ибо бѣдствуемъ ѡклеветаеми быти ѡ крамолѣ ѡ днешнѣи, ни единѣи винѣ сущи, ѡ неиже възможемъ въздати слово ѡ крамолѣ сеи, и сія рекъ, распусти събравшися народъ·

Гл҃а, к҃·

По уставленіи же молвы, призвавъ павелъ учнікы (утѣши)[1]. (и) цѣловавъ (ихъ), изыде ити въ македонію· проше҃ же страны тыя, и утѣшивъ ихъ слово҃ мнозѣмъ, пріиде въ елладу. сътвор же мц҃а три, бывшу (же) (нань навѣту)[2] ѿ іудеи, хотящу ѿвестися въ сирію быстъ хотѣніе възвратитися сквозѣ македонію· Послѣдова же ему [даже до асіи][3] сосипатръ (берянинъ пировъ)[4]. Селунянь же, аристархъ и секундъ, и гаія дерванинъ, и тимоѳеи. асіяне же тихикъ и трофимъ. сіи (-)[5] прежде шедше ждаху насъ въ троадѣ. мы же ѿвезохо҃ся по днѣ҃ ѡпрѣсночнѣ҃ ѿ филиппъ, и пріидохомъ к нимъ въ троаду до днїи пять, идѣже пребыхомъ дни седмь· за҃, мг·

бы҃ в въ едину же ѿ суботъ, събраномъ (ученикомъ)[6] *преломити хлѣбъ, паве҃ (же) бесѣдоваше к нимъ хотя изыти на утреи и простре слово до полунощи. бяху же свѣща многи въ горницы идѣже бѣхомъ събрани· Сѣдя же нѣкто юноша именемъ евтvхъ при ѡконцы, ѡтягченъ сномъ глубоко҃, гл҃ющу павлу ѡ мнозѣ, Преклонъся ѿ сна, паде ѿ трикровни-

ли його приятелями, пославши до
нього, благали, щоб він не ішов до
стадіону. **32** Інші ж, отже, щось іншо-
го кричали, бо зібрання було в замі-
шанні, і багато не знало задля чого
зібралися. **33** З юрби ж вибрали А-
лександра, як його випровадили ю-
деї, Александер же дав знак рукою,
хотів відповісти юрбі. **34** Зрозумівши
ж, що він є юдеєм, був один голос від
усіх через якихось дві години, що
кричали: Велика ефеська Артеміда!
35 А писар, втихомиривши юрбу, ска-
зав: Ефеські мужі, адже, яка є люди-
на, яка не знає, що місто Ефес є слу-
жителем великої богині Артеміди і
Діопета? **36** Отже, оскільки це є без
будь якого заперечення, вам треба
бути погамованими і не робити ні-
чого нерозумного. **37** Бо ви привели
цих мужів, що ані не обікрали храму
Артеміди, ані не хулили вашої боги-
ні. **38** Отже, якщо цей Дмитро і ті
митці, що з ним, мають справу до ко-
гось, є судді і є антипати. Хай пози-
вають один одного. **39** Якщо ж шука-
єте чогось іншого, хай буде розв’яза-
ним за законом зборів, **40** бо нам за-
грожує небезпека бути оскарженими
в бунті за сьогоднішнє, *бо* не маємо
жодної причини, якою зможемо вип-
равдати цей заколот. І сказавши це,
він розпустив зібрані юрби.

Глава 20

1 По вгамуванні ж заколоту Павло,
покликавши учнів, потішив і, поцілу-
вавши їх, вийшов, щоб іти до Маке-
донії. **2** Пройшовши ж ті околиці і
потішивши їх багатьма словами, він
прийшов до Еллади. **3** Перебувши ж
три місяці, як же була проти нього
змова від юдеїв, бажаючи відплисти
до Сирії, він мав бажання повернути-
ся через Македонію. **4** Ішов же за
ним аж до Азії Сосипатер, верянин,
пирієць, солуняни ж Аристарх і Се-
кунд, і Гай, дервієць, і Тимотей, азій-
ці ж Тихік і Трофим. **5** Ці, пішовши
вперед, очікували нас в Троаді. **6** Ми
ж відпливли по днях Опрісноків з
Филиппів і прийшли до них до Тро-
ади до п’ятьох днів, де ми були сім
днів. *поч. 43*

7 В першім же дні по суботі, як
зібралися учні, *щоб розломати хліб, вищ. 2
Павло ж говорив до них, бажаючи
відбути на другий день, і розтягнув
слово до півночі. **8** Було ж багато сві-
чок у світлиці, де ми були зібрані. **9**
Як же якийсь юнак, на ім’я Євтих
сидів при вікні, обтяжений глибоким
сном, бо Павло довго говорив, він,
нахилившись від сну, впав з третього

поверху додолу, і взяли його мерт-
вим. **10** Зійшовши ж, Павло припав
до нього і, обнявши його, сказав: Не
тривожтеся, бо його душа є в ньо-
му. **11** Ввійшовши ж і переломавши
хліб та поївши, а говоривши довго,
аж до зорі, він так *і* відбув. **12** При-
вели ж юнака живим, і втішились
немало. **13** Ми ж, прийшовши до
корабля, відпливли до Ассону, звід-
ти, бажаючи взяти Павла, бо так нам
наказав, сам бажаючи іти пішки. **14**
І як він до нас пристав в Ассоні,
взявши його, ми прийшли до Міти-
лин. **15** І відпливши звідти, ми на
другий день причалили до Антикри-
хій, в наступний же день відпливли
до Самона. І прибувши до Тронги-
лії, в наступнім же дні ми прийшли
до Мілету, *поч. 44*

16 бо Павло вирішив обминути
Ефес, щоб він не забарився в Азії.
Бо поспішав, щоб, якщо буде мож-
ливим, в день П'ятидесятниці він
був в Єрусалимі. **17** З Мілету ж, по-
славши до Ефесу, він закликав цер-
ковних презвітерів. **18** І як до нього
прийшли, він до них сказав: Ви зна-
єте, що від першого дня, відколи я
прийшов до Азії, коли я був з вами
ввесь час, **19** служачи Господеві з
усією покірністю, і багатьма сльо-
зами, і в напастях, що мені трапили-
ся від юдейських засідок, **20** я нічо-
го не проминув з корисного, щоб не
сказати вам і навчати вас привсе-
людно і по домах, **21** засвідчуючи
юдеям же і елленам перед Богом
каяття і віру в нашого Господа Ісу-
са Христа. **22** І ось тепер я, зв'яза-
ний Духом, іду до Єрусалиму, не
знаючи те, що в ньому має мені
трапитися, **23** однак Святий Дух по
всіх містах мені свідчить, кажучи,
що мене очікують кайдани і терпін-
ня. **24** Але я не маю ні однієї журби
ані не маю мою душу собі за доро-
гоцінну, щоб з радістю закінчити
мій біг і службу, яку я одержав від
Господа Ісуса, щоб засвідчити Є-
вангеліє божої ласки. **25** І ось нині
я знаю, що ви всі, між якими я
пройшов, проповідуючи боже царс-
тво, більше не побачите мого об-
личчя. **26** Тому свідчу вам в сьогод-
нішньому дні, що я чистий від кро-
ві всіх, **27** бо я не ухилявся від того,
щоб вам сказати всю божу волю. **28**
Отже, пильнуйте себе і все стадо, в
якому Святий Дух поставив вас є-
пископами, щоб пасти церкву Гос-
пода і Бога, яку Він відкупив своєю
кров'ю. **29** Бо я знаю це, що по
моєму відході до вас ввійдуть хижі
вовки, не щадячи стада. **30** І з вас
самих повстануть мужі, що гово-
рять згубне, щоб відтягати учнів

ка долу, и взѧша єго мертва. Сшедъ же павелъ
нападе нань, и обьемъ (єго) рече, не молвите, ибо
душа єго в немъ єсть. вшедъ же и преломль хлѣбъ
и вкушь. доволно же бесѣдоваⷡ даже до зорей,
(и) тако изыде. приведоша же отрока жива, и
оутѣшишасѧ не мало. Мы же пришедше въ
корабль, ѿвезохомсѧ въ ассонъ, ѿтуду хотѧще
поѧти павла. тако бо (бѣ (намъ) повелѣлъ)[7] хотѧ
самъ пѣшъ ити. (и) ꙗкоже съвкуписѧ с
нами въ ассонѣ, (и) вземше єго придохомъ въ
митилинъ. И ѿтуду ѿвезшесѧ въ оутрей
пристахомъ в (антикрихїи)[8]. въ другїи же
ѿвезохомсѧ въ самонъ. [и пребывше въ трог-
гилїи][9], въ настоѧщїи же дн҃ь прїидохомъ въ
милитъ. за҃, м҃д.

Суди бо павелъ мимойти єфесъ, ꙗко да не бу-
детъ єму закоснѣти въ асїи. тщаше бо сѧ
аще възможно будетъ єму въ дн҃ь пѧтьдесѧт-
ныи, быти въ ієрлимѣ. Ѿ милита же пославъ
въ єфесъ, призвати попы црковныѧ. (и) ꙗкоже
прїидоша к нему, рече к нимъ. вы вѣсте ꙗко
ѿ перваго дн҃е ѿнелиже прїидохъ въ асїю како
с вами все времѧ быхъ работаѧ гв҃и съ всѣмъ
смиреномудрїемъ, и (многими) слезами, и на-
пастьми, прилучившимъ ми сѧ ѿ (іудеискихъ
навѣтъ)[10], ꙗко ничтоже обинухсѧ ѿ полез-
ныхъ, єже не сказати вамъ, и наоучити васъ
пред людми и по домомъ, засвѣдѣтельствуѧ іу-
деомъ же и єллиномъ, єже къ бг҃у покаанїє, и
вѣру ꙗже {къ г҃у нашему і҃су х҃у}[11]. И нн҃ѣ се
(азъ свѧзанъ)[12] дх҃омъ, граду въ ієрлмъ, ꙗже в
немъ хотѧщаѧ приключитисѧ мнѣ, не вѣ-
дыи, обаче ꙗко дх҃ъ ст҃ыи по всѧ грады свѣ-
дѣтельствуєть ми гл҃ѧ, ꙗко оузы (мене и скор-
би)[13] ждуть. [но нѣсть ми попеченїє ни єдино,
ни имамъ душу мою][14] честну себѣ, ꙗко єже
скончати теченїє мое [съ радостїю][15], и службу
юже прїѧхъ ѿ г҃а і҃са. засвѣдѣтельствовати єѵ҃г-
лїє бл҃годати бж҃їа. И нн҃ѣ се азъ вѣмъ, ꙗко
ктому не оузрите лица моєго вы вси, в нихже
проидохъ проповѣдуѧ [црствїє бж҃їє][16]. Тѣмже
свѣдѣтельствую вамъ въ днешнїи дн҃ь, ꙗко
чистъ азъ ѿ крове всѣхъ. не обинухъ бо сѧ
єже не сказати (вамъ всю волю бж҃їю)[17]. Вни-
маите (оубо) себѣ, и всему стаду, в немже васъ
дх҃ъ ст҃ыи постави єпископы, пасти црковь [г҃а и
бг҃а][18], єѧже снабдѣ кровїю своєю. Азъ [бо вѣмъ
се][19], ꙗко (по ѿшествїи моємъ вънидутъ)[20]
волцы тѧжцы въ васъ, не щадѧще стада. И
ѿ васъ самѣхъ въстанутъ мужїє гл҃юще раз-
вращеннаѧ, єже ѿторгати оучн҃кы въ слѣдъ
себе. Сего ради бдите поминающе, ꙗко три

лѣта нощь и днь не престаахъ (оучѧ съ
слезами)[21] единого когождо {васъ}[22]. И нн҃ѣ
предаю васъ (братїе) бг҃ови, и словꙋ блг҃одати
его, могꙋщемꙋ наздати и дати (вамъ) нас-
лѣдїе въ освѧщенныхъ всѣ҃. сребра или златꙋ
а҃ кор҃ д҃ или ризамъ, ни единомꙋ въждєлѣхъ. сами
а҃ сол҃ в҃ вѣсте, *Ꙗко требованїю моемꙋ и сꙋщимъ съ
в҃ сол҃ г҃ мною послꙋжисте рꙋцѣ (мои) сїи. всѧ сказахъ
вамъ ꙗко тако трꙋждающимсѧ подобаетъ
застꙋпати немощныѧ· Поминаите же слово
г҃а і҃са, ꙗко сам рече. блаженѣе есть паче даа-
ти, нежели прїимати. и сїа рекъ, преклонь
колѣнѣ свои съ всѣми ими помолисѧ· Ѹногъ
же (бысть пла҃)[23] всѣмъ. и напа҃ше на выю
павлꙋ облобызахꙋ его. скорбѧще наипаче о
словеси еже рече, ꙗко ктомꙋ не и҃мꙋ лице его
оузрѣти. провожахꙋ его въ корабль·

Гл҃а, к҃а·

И (ꙗкоже)[1] бысть ѿвестисѧ намъ ѿ-
торгъшесѧ ѿ ни҃, прѧмо ходивше прї-
идохом въ конъ. въ дрꙋгїи же днь въ
родонъ, и ѿтꙋдꙋ въ патарꙋ. и об-
рѣтше корабль преходѧщь въ финикїю, възше҃-
ше ѿвезохомсѧ· възникшꙋ же кѵпрꙋ, и оставль-
ше его ошꙋю, плавахомъ въ сирїю, и приста-
хомъ въ тѵрѣ. тꙋ бо бѧше кораблю изложи-
ти бремѧ. (і) изъобрѣтше (-)[2] оучн҃ки, пребы-
хомъ тꙋ днїи се҃мь, иже павлови гл҃ахꙋ дх҃о не
въсходити въ їерлим· Егда же бысть намъ
скончати дни, изше҃ше идѧхомъ, провождаю-
щимъ насъ всѣ҃ съ женами и дѣтми, до внѣ
града· И поклонше колѣнѣ при мори помоли-
хомсѧ. (и лобызавше)[3] дрꙋгъ дрꙋга, (-)[4] внидохо҃
въ корабль (и ѿвезохомсѧ)· они же възвратиша-
сѧ въ своѧ си. мы же плаванїе начен҃ше ѿ тѵ-
ра, пристахомъ въ птолемаидѣ, и цѣловавше
братїю, пребыхомъ днь единъ оу нихъ· за҃, ме·
въ оутрѣи же изше҃ше [иже о павлѣ][5], прїидо-
вы҃ ѕ҃ хомъ въ кесарїю. и вше҃ше въ домъ *филиппа
блг҃овѣстника, сꙋща ѿ се҃михъ (дїаконъ), пре-
быхомъ оу него. сегоже бѧхꙋ дщерѧ (дѣвца че-
тыри)[6] прорицающе. пребывающи҃ же [намъ][7] на
дни многи· Сниде нѣкто ѿ їоудеѧ пр҃ркъ и-
менемъ агавъ. и прише҃ к намъ, и възе҃ по-
ѧсъ павловъ, (и) свѧзав (же) свои рꙋцѣ и но-
зѣ, рече, тако гл҃е дх҃ъ ст҃ый, мꙋжа егоже
есть поѧсъ сей, тако свѧжꙋ (его) въ їерлимѣ
їоудее и предадѧтъ в рꙋцѣ ꙗзыкомъ. (и)
ꙗкоже слышахомъ сїа, молѧхомъ мы же и
намѣстнїи, не въсходити емꙋ въ їерлимъ·
{(ѿвѣщав)[8] же павелъ и рече}[9]. что творите

вслід за собою. **31** Задля цього чу-
вайте, згадуючи, що три роки день і
ніч я не переставав, зі сльозами нав-
чаючи кожного з вас. **32** І тепер пе-
редаю вас, брати, Богові і слову Його
ласки, що може збудувати і дати вам
наслідля між всіма освяченими. **33**
Срібла, або золота, або одежі я від кор1. 4
нікого не жадав. **34** Самі знаєте, *що сол1. 2
моїй потребі і тим, що є зі мною, по- сол2. 3
служили ці руки мої. **35** Я вам все
сказав, бо трудячись так, треба засту-
патися за немічних. Згадуйте ж слово
Господа Ісуса, що сам сказав: Блажен-
нішим є радше давати, ніж одержува-
ти! **36** І сказавши це, схиливши свої
коліна, він помолився з ними всіма. **37**
Був же великий плач всім. І впавши на
шию Павлові, його цілували, **38** суму-
ючи найбільше за слово, яке сказав,
що більше не зможуть побачити його
лице. Його проводили до корабля.

Глава 21

1 І коли ми відчалили, відірвав-
шись від них, пливучи прямо, ми
прийшли до Кон, а на другий день –
до Роди, і звідти – до Патари. **2** І
знайшовши корабель, що ішов до Фи-
нікії, ввійшовши, ми відпливли. **3** Як
же виринув Кіпр, ми його і залишили
по правиці, ми попливли до Сирії і
пристали в Тирі, бо тут корабель мав
виладувати вантаж. **4** І знайшовши
учнів, ми тут пробули сім днів, вони
Павлові Духом говорили не іти до
Єрусалиму. **5** Коли ж нам закінчи-
лися дні, вийшовши, ми ішли, як нас
проводили всі з жінками і дітьми
поза місто. І схиливши при морі ко-
ліна, ми помолилися, **6** і поцілувавши
один одного, ми ввійшли до корабля і
відпливли. Вони ж повернулися до
себе. **7** Ми ж, розпочавши плавбу з
Тиру, пристали до Птолемаїди, і бра-
тів поцілувавши, пробули в них один
день. *поч. 45*

8 А на другий день ті, що з Пав-
лом, вийшовши, прийшли до Кесарії,
і ввійшовши до хати *Филипа-благо- вищ. 6
вісника, що був з сімох дияконів, ми
перебули в нього. **9** В цього ж були
чотири дочки-дівиці, що пророкува-
ли. **10** Як же ми перебували через
численні дні, зійшов хтось з Юдеї,
пророк на ім’я Агав, **11** і прийшовши
до нас, і взявши пояс Павла та зв’я-
завши свої руки і ноги, сказав: Так
говорить Святий Дух. Чоловіка, яко-
го є цей пояс, так його зв’яжуть в Є-
русалимі юдеї і видадуть в руки по-
ган. **12** І коли ми це почули, ми ж і ті,
що на місці, *то* благали, щоб він не
ішов до Єрусалиму. **13** Відповівши
ж, Павло і сказав: Що робите, пла-
чучи і розбиваючи мені серце? Адже

я не тільки хочу бути зв’язаним, але я
є готовий і вмерти в Єрусалимі в ім’я
Господа Ісуса. **14** Як же він не під-
давався, ми замовкли, сказавши: Хай
буде господня воля. **15** А по цих
днях, приготувавшись, ми пішли до
Єрусалиму. **16** Прийшли ж з нами і
деякі з учнів з Кесарії, знаючи того
Мнасона, у якого замешкаємо, яко-
гось, кіприянина, давнього учня. **17**
Як же ми були в Єрусалимі, нас бра-
ти прийняли з любов’ю. **18** А на дру-
гий день Павло ввійшов з нами до Я-
кова. Прийшли ж всі старці, **19** і поз-
доровивши їх, він в подробицях роз-
повідав все, що Бог зробив між по-
ганами його служінням. **20** Вони ж,
почувши, славили Бога. І вони ска-
зали йому: Брате, чи бачиш скільки
десятків тисяч є юдеїв, що повірили?
І всі є ревнителями Закону. **21** А про
тебе вони є навчені, що навчаєш всіх
юдеїв, що живуть між поганами, від-
ступати від Мойсейового закону, ка-
жучи їм не обрізувати дітей ані не
ходити за звичаями. **22** Отже, що є?
Напевно, збіжиться юрба, бо почу-
ють що ти прийшов. **23** Отже, зроби
це, що тобі говоримо. У нас є чотири
чоловіки, що себе обіцяли Богові. **24**
мой4. 6 Взявши цих, очисться з ними і видай
вищ. 18 на них, *щоб обстригли собі голови. І
всі пізнають, що те, що навчені є про
тебе, не є нічим, але що і сам пере-
буваєш в зберіганні Закону. **25** А про
тих поган, що повірили, ми послали,
розсудивши, щоб вони нічого такого
вищ. 15 не дотримувались, *тільки щоб обе-
рігали себе від ідоложертовного, і
крові, і задушеного, і розпусти.
поч. 46

ниж. 24 **26** *Тоді Павло на другий день,
взявши мужів, з ними, очистившись,
ввійшов до святилища, сповіщаючи
закінчення днів очищення, коли за
кожного з них принесеться жертва.
27 І коли ті сім днів мали закінчити-
ся, юдеї, що з Азії, побачивши його в
святині, підбурили всю юрбу і нак-
лали на нього руки, **28** кричачи: Ізра-
їльські мужі, допоможіть! Це є чо-
ловік, що всюди навчаючи всіх проти
народу і Закону та проти цього міста,
ще ж і елленів ввів до церкви і збе-
щестив це святе місце. **29** Бо вони по-
бачили з ним в місті Трофима, ефеся-
нина, про якого думали, що *його* Пав-
ло ввів до церкви. **30** Все місто заме-
тушилось, і було збіговисько людей.
І схопивши Павла, вони волокли його
геть з церкви, і відразу двері замкну-
лися. **31** Як же вони намагалися його
убити, вийшла вістка до тисяцького
чоти, що ввесь Єрусалим заворушив-
ся. **32** Він негайно, взявши вояків і
сотників, прибув до них. Вони ж, по-
бачивши тисяцького і вояків, перес-

плачꙋще, и сокрꙋшающе ми срдце: азъ бо не
точїю свѧзанъ быти {хощꙋ}[10], но и ꙋмрети
въ іерлимѣ готовъ есмь ѡ имени га іса. не
повинꙋющꙋ же сѧ емꙋ, ꙋмолчахѡ рекше, (волѧ
гнѧ)[11] да бꙋдетъ. По днехъ же сихъ, ꙋготов-
льшеса, взыдохомъ въ ієрлимъ. Прїидоша же (с
нами и нѣцыи ѿ ꙋченикъ ѿ кесарїа)[12], (вѣдꙋ-
ще)[13] ꙋ негоже ѡбитаемъ мнасона нѣкоего
кѵпрѧнина древнѧ ꙋчника. Бывшем же намъ
въ ієрлимѣ, любезно прїѧша насъ братїѧ. На
ꙋтрѣи же вниде павелъ с нами къ іаковꙋ.
вси же прїидоша старцы. и цѣловавъ ихъ,
сказааше по единомꙋ когождо ихже сотвори бгъ въ
ѧзыцѣхъ слꙋженїемъ его. Ѡни же слышавше
славлѧхꙋ бга. (И) [рекше][14] емꙋ. видиши ли бра-
те, колико темъ есть іꙋдеи вѣровавшихъ: и
вси ревнителе законꙋ сꙋть. наꙋчени же сꙋть
ѿ тебе. ѧко ѿстꙋпленїю ꙋчиши ѿ (закона)
моѵсеѡва живꙋщаа въ ѧзыцѣхъ всѧ іꙋдеѧ.
глѧ не ѡбрѣзовати имъ чадъ, ни по ѡбычаемъ
ходити. Что ꙋбо есть, всѧко [подобаетъ на-
родꙋ снитисѧ. ꙋслышатъ бо][15], ѧко пришелъ
еси. Сїе ꙋбо твори еже ти глемъ. сꙋть ꙋ
насъ мꙋжїе четыре ѡбѣщавше себе (бгꙋ). сихъ
поимъ. ѡчистисѧ с ними і иждиви на нихъ, *да ꙳д мо ѕ
ѡстрижꙋтъ си главы, и разꙋмѣютъ вси ѧко ꙳вы ии
имже наꙋчени сꙋть ѿ тебе, ничтоже есть,
но пребываеши и самъ (законъ хранѧ)[16]. ѡ вѣро-
вавшихъ же ѧзыцѣхъ, мы послахомъ [сꙋдивь-
ше, ничтоже таковое соблюдати имъ, *ток- вы еі
мо][17] да хранити себе ѿ идоложертвъ и крове и
ꙋдавленины и блꙋда. зач, мѕ.
*Тогда павелъ поимъ мꙋжа на ꙋтрѣи, с ними нѳ кд
ѡчищьсѧ, вниде въ стилище завѣщаѧ сконча-
нїе дней ѡчищенїа, дондеже принесено бысть за
единого когождо ихъ приношенїе. (И) ѧкоже хо-
тѧхꙋ седмь днїи скончатисѧ, иже ѿ асїа іꙋ-
дее видѣвше его въ стилищи, навадиша весь
народъ, и възложиша нань рꙋцѣ, вопїюще, мꙋ-
жїе ізльстестїи, помозите. сеи есть чловекъ иже
на люди и законъ, и на место сїе, всѣхъ всюдꙋ
ꙋча. Еще же и еллины въведе въ црковь, и ѡс-
квернѝ стое место сїе. Бѧхꙋ бо видѣли тро-
фима ефесѧнина въ градѣ с нимъ, егоже мнѧ-
хꙋ ѧко въ црковь въвелъ есть павелъ. подвиже
же сѧ градъ весь, и бысть стеченїе людемъ. И ем-
ше павла влечахꙋ его вонъ изъ цркве, и абїе за-
творишасѧ двери. ищꙋщимъ же имъ (ꙋбити е-
го)[18], взыде вѣсть къ тысѧщникꙋ спирѣ, ѧко
весь възмꙋтисѧ ієрлимъ. иже абїе поимъ воины
и сотники, приите на нѧ. Ѡни же видѣвше
тысѧщника и воины, престаша бїюще павла.

(-)[19] Приступль (же) тысящни́къ ꙗ҆тъ є҆го, и҆ повелѣ́ свѧза́ти є҆го вери́гама желѣ́знома двѣ́ма, и҆ въпраша́ше кто (оу҆бо) є҆сть, и҆ что сътвори́лъ є҆сть. дрꙋзїи же и҆но нѣчто въпїѧхꙋ въ наро́дѣ. не могїи же разꙋмѣти и҆звѣ́стное мо́лвы ра́ди, повелѣ́ ѿвестѝ є҆го въ по́лкъ· є҆гда же бы́сть на степе́нехъ, прилꙋчи́сѧ въздви́женꙋ бы́ти є҆мꙋ ѿ во́инъ, нꙋжды ра́ди наро́да· Послѣ́доваше бо мно́жество людїи зовꙋ́ще (взѧти)[20] є҆го. хотѧ́ же вни́ти въ по́лкъ па́велъ, (гл҃а)[21] тысѧщникꙋ. а҆́ще лѣть ми є҆сть гл҃ати (-)[22] тебѣ; о҆́нъ же рече, (то) гре́чески оу҆мѣ́єши ли; *не ты ли є҆си є҆гѵ́птѧнинъ и҆́же пре́жде сих дн҃їи превѣщa. и҆ и҆зве́дъ въ пꙋсты́ню четы́ре ты́сѧща мꙋ́жїи сикаре́и; ре-
вы҃і є

че же па́велъ. *азъ чл҃къ оу҆бо є҆смь жидови́нъ, ѿ та́рса кꙋликі́искаго, (славнаго)[23] гра́да житель· Молю́ же тѧ повели ми гл҃ати къ лю́дем. повелѣ́вшꙋ же є҆мꙋ. Па́велъ стоѧ̀ на степе́нехъ, {помаа́}[24] рꙋко́ю къ лю́демъ. многꙋ же безмо́лвїю бывшꙋ, възгласѝ є҆врѣ́искимъ ꙗ҆зы́комъ гл҃ѧ·
нї ӏв

тали бити Павла. **33** А тисяцький, приступивши, схопив його і наказав його зв'язати двома залізними кайданами, і випитував, отже, хто він є і що він зробив, **34** інші ж що іншого кричали в юрбі. А не можучи докладно зрозуміти через заколот, наказав його відвести у полк. **35** Коли ж він був на сходах, трапилося, що вояки його піднесли, з конечності, перед юрбою. **36** Бо за ним ішов численний народ, що кричав: Забери його! **37** Як же Павло мав увійти до полку, сказав тисяцькому: Чи можна мені до тебе говорити? Він же сказав: То чи ти вмієш по-грецьки? **38** *Чи ти не є єгиптянином, що перед цими днями вчинив заколот і вивів в пустиню чотири тисячі мужів-сикаріїв? вищ. 5
39 Сказав же Павло: *Отже, я є чоловіком-жидом з киликійського Тарсу, громадянин славного міста. Прошу ж тебе, дозволь мені говорити до народу. ниж. 22
40 Як же він йому дозволив, Павло, стоячи на сходах, махнув рукою до народу. А як настала велика мовчанка, він крикнув єврейською мовою, кажучи:

Гл҃а, ӏв·

Мꙋжїе бра́тїе и҆ ѿц҃ы, оу҆слы́шите мои къ вамъ нн҃ѣ ѿвѣ́тъ· слы́шавше же ꙗ҆́ко є҆вре́искимъ ꙗ҆зы́комъ възгласѝ к нимъ, паче приложи́ша безмолвїе· и҆ рече, а҆зъ [оу҆бо][1] є҆смь мꙋжъ і҆оу҆деѧнинъ, роди́всѧ в та́рсѣ кꙋликі́истѣмъ, въспита́н же въ градѣ се́мъ, при ногꙋ гамалии́ловꙋ, нака́занъ и҆звѣ́стно ѻ҆те́ческомꙋ законꙋ, ревни́тель сыи бж҃їи ꙗ҆́коже всѝ вы є҆сте днесь, и҆́же се́и пꙋ́ть гони́хъ да́же до смр҃ти, вѧжа̀ и҆ предаѧ̀ в темнї́цꙋ, мꙋжа же и҆ жены̀, ꙗ҆́коже (-)[2] а҆рхїере́и свидѣтельствꙋ́етъ ми, и҆ всѝ ста́рцы, ѿ нихже и҆ посла́нїа прїемъ къ живꙋ́щимъ бра́тїам в дама́скѣ, и҆дѧ́хъ привестѝ (-)[3] та́мо сꙋщаа свѧ́заны въ і҆ерл҃ᲂ҆и, да мꙋчатсѧ. бы́сть же ми и҆дꙋщꙋ и҆ приближа́ющꙋсѧ къ дама́скꙋ, въ полꙋдн҃е· *внеза́пꙋ съ нб҃се ѡ҆блиста̀ свѣтъ мно́г ѡ҆ мнѣ̀, па-
вы҃і д

дох же на́ землю, и҆ слы́шах гл҃а гл҃ющь ми, са́вле са́вле что мѧ го́ниши; а҆з же ѿвѣщахъ, кто є҆си гн҃и; рече же къ мнѣ. а҆зъ є҆смь і҆с҃ назоре́и є҆го́же ты го́ниши. а҆ и҆́же съ мною сꙋщїи свѣтъ оу҆бо видѣ́ша, [и҆ пристра́шни бы́ша][4], гла́са же не слы́шаша гл҃ющаго къ мнѣ̀. рекох же что сътворю̀ гн҃и; гь҃ же ре къ мнѣ̀, въста́въ и҆дѝ въ дама́скъ, и҆ тꙋ (рече́т ти)[5] сѧ ѡ҆ всѣхъ, и҆́хже повелѣ́но ти є҆сть творити· (і) ꙗ҆́коже не ви́дѣхъ ѿ сла́вы свѣта ѻ҆́ного, за̀ рꙋ́кꙋ водимъ ѿ сꙋщихъ съ мною, внидохъ в дама́скъ·

Глава 22

1 Мужі-брати і батьки! Вислухайте нині мою відповідь до вас. **2** Почувши ж, що він заговорив до них єврейською мовою, ще більше замовкли. І він сказав: **3** Отже, я є чоловіком-юдеєм, народився в кілікійському Тарсі, вихований же в цьому місті при Гамаліїлових ногах, докладно навчений батьківського закону, будучи божим ревнителем, так як всі ви нині є, **4** що цю дорогу переслідував аж до смерті, в'яжучи і передаючи до в'язниці мужів же і жінок. **5** Так як мені свідчить архиєрей і всі старці, від яких і, одержавши листи до тих братів, що жили в Дамаску, я йшов, щоб привести тих, що там були зв'язаними, до Єрусалиму на муки. **6** Сталося ж, що як я ішов і наближався до Дамаску, в полудень *нагло з неба вищ. 9
засяяло велике світло навколо мене. **7** Я ж впав на землю і почув голос, що мені говорив: Савле, Савле, чому Мене переслідуєш? **8** Я ж відповів: Хто Ти, Господи? Він же сказав до мене: Я є Ісус Назорей, якого ти переслідуєш. **9** А ті, що були зі мною, отже, побачили світло і перелякалися, а не чули голосу, що говорив до мене. **10** Я ж сказав: Що маю робити, Господи? Господь же сказав до мене: Вставши, іди до Дамаску, і там тобі скажеться про все, що треба тобі робити. **11** І оскільки я не бачив від слави того світла, за руку ведений тими, що були зі мною, я ввійшов до Да-

маску. **12** Ананія ж якийсь, побожний чоловік за законом, засвідчений всіма юдеями, що жили в Дамаску, **13** прийшовши до мене і ставши, сказав мені: Савле, брате, відзискай зір! І я в тому часі поглянув на нього. **14** Він же мені сказав: Бог наших батьків зволив, щоб ти півнав його волю і побачив праведника та почув голос з його уст, **15** бо будеш йому свідком перед всіма людьми про те, що ти побачив і почув. **16** І нині чому зволікаєш? Вставши, охрестися і обмий свої гріхи, прикликавши ім'я Господа Ісуса. **17** Сталося ж, що коли я повертався до Єрусалиму і молився в церкві, я був у захваті **18** і побачив Його, що до мене говорив: Поспішися і скоро вийди з Єрусалиму, тому що не приймуть твого свідчення про Мене. **19** І я сказав: Господи, самі знають, що я садив до в'язниці і бив по зборах тих, що вірять в Тебе. **20** І коли проливалася кров Стефана – твого свідка, я сам стояв і погоджувався з його вбивством та стеріг одіж тих, що його вбивали. **21** І Він сказав до мене: Іди, бо я тебе пошлю до народів далеко. **22** Слухали ж його аж до цього слова, і підняли свій голос, кажучи: Забери такого з землі, бо не належиться йому жити! **23** Як же вони кричали, і кидали одіж, і кидали порох в повітря, **24** тисяцький наказав відвести його до полку, сказавши побиттям його випитати, щоб зрозуміти, з якої причини так кричали проти нього. **25** І коли його розтягнули шнурами, Павло сказав до того сотника, що стояв,: Чи можна вам бити чоловіка-римлянина і не засудженого? **26** Почувши ж, сотник приступив до тисяцького, промовив, кажучи: Гляди, що хочеш зробити, бо цей чоловік є римлянином! **27** А тисяцький, приступивши, сказав йому: Скажи мені, чи ти є римлянином? Він же сказав: Так. **28** Відповів же тисяцький: Я за велику ціну придбав цю назву і громадянство. Павло ж сказав: Я ж і народився в ньому. **29** Зараз же, отже, відступили від нього ті, що мали його допитати. І тисяцький налякався, зрозумівши, що він є римлянином і що його взяв. **30** На другий же день, бажаючи пізнати правду, задля чого він оскаржений юдеями, звільнив його від кайдан і наказав, щоб прийшли архиєреї і ввесь їхній собор. І привівши Павла, поставив його перед ними.

Ананїа же нѣкїи мужь блгоговѣинъ по закону, свѣтельствованъ ѿ всѣхъ живущихъ [в дамасцѣ][6] їудеи, пришедъ къ мнѣ, и ставъ рече ми. савле брате прозри. и азъ в той часъ възрѣхъ нань. ѡн же рече {ми}[7]. бгъ ѿцъ нашихъ изволи тѧ разумѣти хотѣнїе его, и видѣти праведника, и слышати гласъ ѿ оустъ его. ꙗко будеши (ему свѣдѣтель)[8] къ всѣм члкѡмъ, ихже видѣ и слыша. И нынѣ что медлиши; въставъ крстисѧ и ѡмыи грѣхи своѧ, призвавъ имѧ (гда іса)[9]. Бысть же ми възвращающусѧ въ ієрлимъ, и молѧщу ми сѧ въ црькви, быти (-)[10] въ оужасѣ, и видѣти его глюща ми. потщисѧ, і изыди скоро ѿ ієрлима. зане не прїимутъ (свѣдѣтельства твоего)[11] еже ѡ мнѣ, и азъ рѣхъ, ги сами вѣдатъ ꙗко азъ бѣхъ всажаѧи в темницу и бїахъ по сонмищихъ вѣрующаѧ в тѧ. И егда изливашесѧ кровь стефана свѣдѣтелѧ твоего, (-)[12] самъ бѣхъ стоѧ и поощаѧ [ѡ оубїиствѣ его][13], и стрегїи ризы оубивающихъ его. И рече къ мнѣ, иди, ꙗко азъ въ ꙗзыки далече послю тѧ. послушаху же его даже до сего словесе, и въздвигоша гласъ свой глюще, възми ѿ землѧ таковаго, не подобаетъ бо ему жити. въпїющемъ же имъ и пометающимъ ризы, и прахъ възмѣтающимъ на въздухъ. повелѣ тысѧщникъ ѿвести его въ полкъ, рекъ ранами истѧзати его, да разумѣетъ за кую вину тако въпїаху нань. (и) ꙗкоже протѧгоша его вервьми. рече къ стоѧщему сотнику павел. аще члка римлѧнина и не ѡсуждена лѣтъ есть вамъ бити; Слышав же сотникъ, приступи къ тысѧщнику сказа глѧ. [вижь][14] что хощеши сътворити. члкъ бо сей римлѧнинъ есть. приступль же тысѧщникъ рече ему, гли ми (аще) ты римлѧнинъ еси; ѡн же рече, еи. ѿвѣща же тысѧщни, азъ многою цѣною (наречѣнїе сїе и жительство)[15] стѧжахъ. Павелъ же рече, азъ же и родихсѧ (в немъ). абїе (же) оубо ѿступиша ѿ него хотѧщеи его истѧзати. И тысѧщникъ же оубоѧсѧ, разумѣвъ ꙗко римлѧнинъ есть, и ꙗко (бѣ его)[16] вдал. на оутрѣи же хотѧ разумѣти истину что ради ѡклеветаетсѧ ѿ їудеи, разрѣши его [ѿ оузъ][17], и повелѣ прїити архїереѡмъ и всему събору ихъ. и свѣдъ павла постави (его пред ними)[18].

Гла, кг· за, мз·

Възрѣв же павелъ на сонм, рече. мужіе
братіе, азъ всею совѣстію благою живу
бгви даже до сего дне· Архіерей же ана-
ніа повелѣ предъстоащимъ ему би-
ти ему оуста· Тогда павелъ рече к нему, би-
ти та имать бгъ стѣно повапленаа. и ты
сѣдиши суда ми по закону, и преступаа
законъ велиши (да біютъ ма)[1]; престоащіи
же рѣша, архіерею ли бжію досаждаеши; рече же
павелъ, не вѣдахъ братіе ꙗко (архіерей есть)[2].
в мо кв писано бо есть, (-)[3] *кнзю людіи своихъ да не
речеши зла· Разумѣв же павелъ, ꙗко едіна
часть есть садукеи, а другаа фарісеи, възва
ни кд фили г въ сонмищи, мужіе братіе, *азъ фарісеи есмь,
снъ фарисеовъ. о оуповании и о въскресеніи
мертвыхъ, азъ судъ пріемлю· се же ему рек-
шу, бысть распра фарісеомъ и садукеомъ. и
ма кв раздѣлиса народъ. *садукеи бо глю не быти
въскресенію, ни аггла ни дха. фарісее же ис-
повѣдуютъ обоа· Бысть же кличь великъ. и
въставше (-)[4] книжницы сущіи части фари-
сейскіа, праху са (межи собою) глюще, ни едіно
зло обрѣтаемъ въ члцѣ семъ· Аще ли же
дхъ гла ему или агглъ, [не противимса бу][5]·
Многѣ же бывши распри, оусумнѣвса тысащ-
никъ да не растерзанъ буде павелъ ѿ них,
повелѣ воиномъ снити (и) въсхитити его ѿ
среды их, и вести (его) въ полкъ. Въ настав-
шую же нощь предъстав ему гь рече, дерзаи
[павле][6]. ꙗкоже бо свѣдѣтельствова ꙗже о
мнѣ въ ієрлимѣ, сице ти подобаетъ и въ
римѣ свѣдѣтельствовати· Бывшу же дни, [съ-
творше нѣцыи ѿ іоудеи съвѣтъ][7], заклаша
себе глюще, не ꙗсти ни пити дондеже оубі-
ютъ павла· Бѧше же множае четыредесате
(мужіи), иже сію клатву сътворшеи, иже
приступльше къ архіереомъ и старцемъ, рѣ-
ша, клатвою проклахомъ себе ничтоже вку-
сити, донде же оубіемъ павла. нынѣ оубо вы ска-
жите тысащнику съборомъ, ꙗко да [оутрѣ][8]
сведетъ его къ вамъ, ꙗко хотаще разумѣ-
ти извѣстнѣе ꙗже о немъ· мы же преже да-
же не приближитиса ему, готови есмы оуби-
ти его· Слышав же снъ сестры павловы, ковъ,
пришед и влѣзъ въ полкъ, сказа павлу· Призвав
же павелъ едіного ѿ сотникъ рече. юношу сего
приведи къ тысашнику, имать бо (ему нѣч-
то сказати)[9]· Он же оубо поимъ его приведе
къ тысащнику, и (рече)[10]. оузникъ павелъ приз-
вавъ ма оумоли, сего юношу привести к тебѣ,

Глава 23, *поч. 47*

1 А Павло, поглянувши на збір,
сказав: Мужі-брати, я всією доброю
совістю живу перед Богом аж до цьо-
го дня! **2** Архиєрей же Ананія нака-
зав своїм прислужникам бити його в
уста. **3** Тоді Павло сказав до нього:
Би ти тебе буде Бог, побілена стіно. І
ти сидиш, судячи мене за законом і
переступаючи закон, велиш мене би-
ти? **4** Прислужники ж сказали: Чи до-
коряєш божому архиєреєві? **5** Сказав
же Павло: Я не знав, брати, що це ар-
хиєрей, бо є написано: *Князеві сво- мой2. 22
го народу не скажеш злого. **6** А Пав-
ло, зрозумівши, що одна частина є
садукеї, а друга – фарисеї, закликав
на зборі: Мужі-брати, *я є фарисеєм, ниж. 24 фил. 3
син фарисея! За надію і за воскре-
сіння мертвих я приймаю суд! **7** Як
же він це сказав, була незгода між
фарисеями і садукеями, і юрба поді-
лилася. **8** *Адже садукеї кажуть, що мат. 22
немає воскресіння, ані ангела, ані
духа, фарисеї же визнають оба. **9** Був
же великий крик, і вставши, книжни-
ки, що були з фарисейської частини,
змагалися між собою, кажучи: Не
знаходимо нічого злого в цій людині.
Якщо ж до нього заговорив Дух або
ангел, – не противмося Богові! **10** Як
же була велика незгода, тисяцький
налякавшись, щоб ними Павло не був
роздертим, наказав воякам зійти і
схопити його з-посеред них і повести
його до полку. **11** В наступній же
ночі, ставши перед ним, Господь
сказав: Бадьорся, Павле! Бо так як ти
свідчив про Мене в Єрусалимі, так
тобі треба і в Римі свідчити. **12** Як же
настав день, деякі з юдеїв, зробивши
змову, закляли себе, кажучи, що не
їстимуть ані не питимуть, доки не
вб'ють Павла. **13** Було ж більше ніж
сорок чоловік, які склали цю клятву.
14 Вони, приступивши до архиєреїв і
старців, сказали: Клятвою ми себе за-
кляли нічого не їсти, доки не уб'ємо
Павла. **15** Отже, нині ви скажіть ти-
сяцькому зі собором, щоб завтра його
привів до вас, наче бажаючи доклад-
ніше зрозуміти те, що про нього. Ми
ж скоріше ніж він наблизиться, є го-
товими його убити. **16** Почувши ж,
син сестри Павла про змову, прий-
шовши і ввійшовши до полку, сказав
Павлові. **17** Павло, покликавши ж од-
ного з сотників, сказав: Приведи цьо-
го юнака до тисяцького, бо він має
щось йому сказати. **18** Він же, отже,
взявши його, привів до тисяцького і
сказав: В'язень Павло, покликавши
мене, попросив до тебе привести цьо-
го юнака, що має щось тобі сказати.
19 А тисяцький, взявши його за руку
і відійшовши на бік, запитував його,

що є те, що маєш мені сповістити.
20 Він же сказав, що юдеї змови-
лися попросити тебе, щоб завтра ти
привів Павла до них на собор, ніби
вони бажають докладніше випита-
ти про нього. **21** Ти, отже, не вис-
лухай їх, бо на нього засідають
більше ніж сорок чоловік з них, які
закляли себе ані не їсти, ані не
пити, доки не уб'ють його. І тепер
вони є готові, очікуючи від тебе о-
біцянки. **22** Тисяцький же, отже,
відпустив юнака, наказавши: Ніко-
му не розповіси, що ти це мені о-
б'явив. **23** І покликавши якихось
двох сотників, сказав: Приготуйте
мені двісті озброєних вояків, щоб
пішли до Кесарії, а сімдесят кіннот-
ників і двісті стрільців, від третьої
години ночі. **24** Приведіть же ско-
тину, щоб, посадивши Павла, вони
і провели до ігемона Филика. **25** Він
же написав і листа, що мав цей вид:
26 Клавдій Лисія – шановному іге-
монові Филикові. Радіти! **27** Цього
чоловіка, схопленого юдеями, і що
мав бути ними вбитий, я, присту-
пивши з вояками, вирвав його, до-
відавшись, що він є римлянином.
28 А бажаючи пізнати причину, че-
рез яку його оскаржували, я його
повів в їхній збір. **29** Я знайшов, що
його оскаржували за питання їх-
нього закону і що він не мав ні-
якого проступку, гідного смерті або
кайдан. **30** Як же мені було сказано
про засідку проти чоловіка, що ма-
ла бути від юдеїв, відразу я його
послав до тебе, наказавши і оскар-
жувачам перед тобою говорити те,
що мають проти нього. Будь здоро-
вим! **31** Отже, вояки, взявши Пав-
ла, за їм наказаним повели вночі до
Антипатриди. **32** А на другий день,
залишивши, щоб вершники ішли з
ним, вони повернулися до полку.
33 Вони ж, прийшовши до Кесарії і
давши ігемонові листа, поставили
перед ним і Павла. **34** А ігемон,
прочитавши послання, і запитавши
з якої околиці він є, і довідавшись,
що з Киликії, **35** сказав: Вислухаю
про тебе, коли й твої оскаржувачі
прийдуть. Наказав же його стерег-
ти в Іродовому преторі.

имущa нѣчто глаголати тебѣ. Пои́мъ же (его за
руку)[11] тысящникъ, и отшедъ на единѣ вопроша-
ше (его), что есть еже имаши возвѣстити
ми. Рече же, яко іудеє сговѣщаша умолити
тя, яко да утрѣ павла сведеши (к нимъ)
въ соборъ, яко хотящемъ (-)[12] извѣстнѣе ис-
тязати яже о немъ. ты убо не послушаи
ихъ, ловятъ бо его от нихъ мужіе множае че-
тыридесяте, иже закляша себе ни ясти ни
пити дондеже убіютъ его. И нынѣ (готови
суть)[13], чающе еже от тебе обѣщанія. ты-
сящникъ же убо отпусти юношу, завѣщавъ
ни единому же повѣдати яко сія явилъ еси
мнѣ. И призвавъ два нѣкія от сотникъ, рече.
уготовите (ми) воины (вооружены) двѣстѣ,
яко да идутъ до кесаріа, а конникъ, семь-
десятъ, и стрѣлецъ, двѣстѣ, от третіяго
часа нощи, скотъ же привести да всадивше
павла (и) проводятъ до филикса игемона, (на-
писа же и)[14] посланіе, имуще образъ сей. Клавдіе
лисія державному игемону филиксу радоватися.
мужа сего ята от іудей, и хотящу убієну
быти от нихъ, приступль с воины отяхъ (его),
увѣдѣвъ яко римлянинъ есть. хотя же
разумѣти вину еяже ради поимаху нань, сведохъ
[его][15] в сонмище ихъ, егоже обрѣтохъ поемлема о
взысканіи закона ихъ, ни едино же достойно
смерти или узамъ (согрѣшеніе имуща)[16] .
Сказану же бывшу ми кову на мужа [хотящу
быти от іудей, абіе][17] послахъ (его) к тебѣ,
завѣщавъ и клеветникомъ глаголати (пред тобою, яже
имуть нань)[18], [здравъ буди][19]. Воини убо по
повелѣнному имъ, вземше павла ведоша об-
нощь въ антипатриду. въ утрѣи же оставль-
ше конники ити с нимъ, возвратишася въ
полкъ. они (же) пришедше въ кесарію, и давше
посланіе игемону, представиша и павла ему. про-
четъ же (игемонъ) {посланіе}[20], и вопрошь, от
коея области есть, и увѣдѣвъ яко от ки-
ликія, да услышу о тебѣ рече егда и кле-
ветницы твои пріидутъ. (повелѣ же)[21] (его въ
преторѣ иродовѣ стрещи)[22].

Глава 24

1 А по п'ятьох днях прийшов ар-
хиєрей Ананія зі старцями і з я-
кимсь промовцем Тертилом, які
сказали ігемонові про Павла. **2** Як
же його покликано, Тертил почав
оскаржувати, кажучи: Маємо вели-
кий мир завдяки тобі, і як цей на-
род справляється твоїм промислом
– **3** всяким видом і всюди хвалимо,

Глава, кд.

По пятихъ же днехъ, сниде архіерей ана-
нія съ [старцы][1], и съ риторомъ (тер-
тиломъ)[2] нѣкоимъ, иже сказаша игемо-
ну о павлѣ. Призвану же бывшу ему,
начатъ понашати (тертилъ)[3], глаголя. многъ
миръ улучающе тобою, і исправленіемъ бывае-
мымъ языку сему твоимъ промышленіемъ.

всѧкимъ образомъ и вездѣ, хвалимъ преславне фи-
лиѯе, съ всѧкымъ благодарениемъ. но да не множае
(стужаю тебѣ)[4], молю тѧ послушати насъ
въ кратцѣ твоею кротостию. обрѣтше бо
мужа сего губителѧ, и движуща противление
всѣмъ іудеомъ, (живущимъ)[5] по вселеннѣи, и
предстатела суща назореистеи ереси, иже и
церковъ покусисѧ осквернити· егоже и ѩхомъ, {и
по закону нашему хотѣхомъ судити (ему)·
пришедъ же лисиѧ тысѧщъникъ, многою силою
ѿ рукъ нашихъ исхити, (и к тебѣ посла)· по-
велѣвъ (и намъ) глющимъ нань приити к те-
бѣ}[6], о немже възможеши самъ (разсудити,
и)[7] о всѣхъ сихъ познати, о нихже мы поем-
лемъ нань. сложиша же сѧ іудее глюще, симъ
тако быти. ѿвѣща же павелъ, поманувшу е-
му игемону глати· ѿ многъ лѣтъ суща тѧ
судию {праведна}[8] ѩзыку сему свѣды, благодуш-
нее ѩже о мнѣ ѿвѣщаю, могущу ти разумѣ-
ти. ѩко не множае есть ми днии дванаде-
сѧтихъ, ѿнелиже възыдохъ поклонитисѧ въ
іерлимѣ. и ни въ церкви обрѣтоша мѧ къ нѣ-
коему, глюща или развѣтъ творѧща народу,
ни въ сонмищихъ ни въ градѣ, ниже довести
(ми могутъ)[9] елика (тебѣ) нынѣ (на мѧ
глютъ)[10]. исповѣдую же (тебѣ се)[11], ѩко въ
путь егоже (сии) глютъ ересь, тако служу
отеческому бгу, вѣруѧ всѣмъ сущимъ въ за-
конѣ и прорцѣхъ писанымъ, упование имыи на
ба, егоже и сами сии чаютъ, въскрние хотѧщее
быти мертвымъ. праведником же и грѣшни-
комъ. о сем (же) і азъ подвизаюсѧ, непорочну
съвѣсть имѣа къ бу и чакомъ всегда. по лѣтех
же мнозѣхъ (приидохъ млтынѧ сътворити въ
вѣ ка ѩзык мои)[12] и приношениа, *в нихже обрѣтоша
мѧ (постившесѧ)[13] въ церкви, ни съ народомъ, ни
съ млъвою. нѣцыи же ѿ асиа іудее, имже по-
добаетъ предъ тѧ приити и глати, аще (и-
мутъ что[14]) на мѧ. или сами тии да
глютъ, кую обрѣтоша [въ мнѣ][15] неправду,
ставшу ми въ сонмищи. или о единомъ семъ
вѣ кг гласѣ иже, възопихъ (стоѧ в нихъ)[16], *ѩко о въс-
кр̃нии мертвыхъ азъ судъ приемлю днесь ѿ
васъ· [Слышав же сиѧ филиѯъ, ѿвѣщеваше
имъ][17], извѣстнѣе свѣдыи ѩже о (проповѣди
еѵльстеи)[18], глѧ, егда лисиа тысѧщникъ при-
детъ, разсужду ѩже о васъ. повелѣв (же) сот-
нику стрещи (павла)[19], имѣти же ослабу, и ни
единому (же) възбранѧти своимъ ему служити
[или приходити][20] к нему. по днех же нѣкихъ
пришедъ филиѯъ съ друсилиею женою своею сущею
іудеанынею, призва павла, (да слышитъ)[21] ѿ него

преславний Філіксе, з усякою по-
дякою. **4** Але щоб я тобі більше не
надокучав, благаю тебе твоєю ла-
гідністю коротко нас вислухати. **5**
Адже знайшовши цього згубного
чоловіка, що й підбурював до спро-
тиву всіх юдеїв, що живуть по все-
ленній і що є провідником назорей-
ської єресі, **6** який намірявся і цер-
кву збещестити, його ми і схопили,
і бажали його судити за нашим за-
коном. **7** А Лисія, тисяцький, прий-
шовши з великою силою, вирвав
його з наших рук і послав до тебе,
наказавши і нам, що його оскаржу-
ємо, прийти до тебе. **8** Про це змо-
жеш сам розсудити і про все це діз-
натися, про що ми його оскаржує-
мо. **9** Долучилися ж юдеї, кажучи,
що це так є. **10** Відповів же Павло,
як ігемон дав йому знак, щоб він
говорив: Знаючи, що від багатьох
років ти є справедливим суддею для
цього народу, сміливіше про себе
відповідаю, **11** бо ти можеш зрозу-
міти, що не є мені більше ніж два-
надцять днів, відколи я пішов пок-
лонитися до Єрусалиму. **12** І вони
не знайшли, щоб я в церкві до ко-
гось говорив або робив розрух в юр-
бі ані в зборах, ані в місті; **13** ані не
можуть мені доказати те, що тобі
нині супроти мене говорять. **14** Ви-
знаю ж тобі це, що в дорозі, яку ці
називають єрессю, так служу бать-
ківському Богові, вірячи всьому, що
є написане в Законі і Пророках, **15**
маючи надію на Бога, якого і вони
самі очікують, воскресіння з мерт-
вих, що має бути для праведних же
і грішників. **16** В цьому ж і я по-
двизаюся, маючи завжди непороч-
ну совість до Бога і людей. **17** А по
багатьох роках я прийшов до мого
народу зробити милостиню і жерт-
ву, **18** *в чому вони мене знайшли в вищ. 21
церкві, як я постив, не з юрбою ані
не з заколотом. **19** А деякі юдеї з А-
зії, яким належиться прийти перед
тебе і говорити, якщо мають щось
проти мене. **20** Або хай ті самі го-
ворять, яку знайшли в мені непра-
ведність, коли я став в зборі, **21** хі-
ба за цей одинокий виголос, яким я
закликав, стоячи між ними, *що я вищ. 23
сьогодні приймаю від вас суд за вос-
кресіння мертвих. **22** Почувши ж
це, Фелікс відповідав їм, з певністю
знаючи те, що про євангельську
проповідь, кажучи: Коли прийде
Лисія, тисяцький, розсуджу про вас,
– **23** наказавши ж сотникові стерег-
ти Павла, дати полегшення і не за-
бороняти ані одному з близьких йо-
му служити або до нього приходи-
ти. **24** А по деяких днях, прийшов-
ши, Фелікс зі своєю жінкою Друси-

лією, що була юдейкою, покликав Павла, щоб почути від нього про віру, що в Христа Ісуса. **25** Як же він говорив про правду, і про стриманість, і про суд, що має бути, Фелікс, перелякавшись, відповів: Отже, нині іди, а знайшовши час, тебе покличу. **26** Заразом же і надіявся, що йому Павлом буде дана винагорода, щоб він його відпустив, тому і часто його кличучи, говорив з ним. **27** А як закінчилися два роки, Фелікс одержав на заміну Поркія Фиста. Фелікс же, бажаючи зробити юдеям вгодне, залишив Павла ув'язненим.

вѣру ꙗже въ ха іса. глющу же ємꙋ о правдѣ и о въздержаніи, и о судѣ хотѧщемъ быти, пристрашенъ бы филиксъ ѿвѣща, нн҃ѣ оубо иди, времѧ же получивъ призову тѧ. въкупѣ (же) и надѣѧсѧ ꙗко мзда дастьсѧ ємꙋ ѿ павла, ꙗко [да ѿпустить єго][22]. тѣмже и часто (призываѧ єго)[23] бесѣдоваше с нимъ· двѣма же лѣтома скончавшемасѧ, прїатъ измѣненїе филиксъ, поркїа фиста. хотѧ же оугодное сътворити іоудеомъ филиксъ, остави павла свѧзана·

Глава 25

1 Фест, отже ж, взявши владу, по трьох днях пішов до Єрусалиму з Кесарії. **2** Промовили ж йому архиєреї і провідники юдеїв проти Павла, і благали його, **3** просячи ласку супроти нього, щоб він його послав до Єрусалиму, роблячи засідку, щоб його убити в дорозі. **4** А Фест наказав стерегти Павла в Кесарії, сам же бажаючи скоро піти. **5** Отже, – сказав, – ті з вас, що можуть, пішовши зі мною, хай говорять проти нього, якщо є якась неправда в цьому мужі. **6** Перебувши ж у них не більше як десять днів, він зійшов до Кесарії. На другий день, сівши на суді, наказав привести Павла. **7** Як же його привели, навколо стали ті юдеї, що прийшли з Єрусалиму, приносячи проти Павла численні і тяжкі обвинувачення, яких не могли доказати. **8** Коли він відповідав, що: Ані проти юдейського закону, ані проти церкви, ані проти цісаря я нічого не згрішив, – **9** Фест же, бажаючи зробити вгодне юдеям, відповівши, сказав Павлові: Чи хочеш, пішовши до Єрусалиму, там про це суд від мене прийняти? **10** Сказав же Павло: Я стою на суді цісаря, де мені належиться суд прийняти. Юдеїв я нічим не скривдив, так як і ти добре знаєш. **11** Отже, якщо я вчинив несправедливість або щось гідне смерті, не відрікаюся вмерти. Якщо ж в мені немає нічого з того, в чому ці мене оскаржують, ніхто не може їм видати мене, що покликаюся на цісаря. **12** Тоді Фест, порадившись з радниками, відповів: Ти покликався на цісаря, підеш до цісаря. **13** А як минули деякі дні, *поч. 48*

цар Агриппа і Вернікія прийшли до Кесарії поздоровити Феста. **14** Коли ж вони там перебули багато днів, Фест сказав цареві те, що про Павла, кажучи: Є якийсь чоловік-в'язень, залишений Феліксом, **15** про якого, як я був в Єрусалимі, об'явили архиєреї

Гла, ке·

Фистъ (же) оубо прїєм власть, по трехъ днехъ възыде въ ієрлимъ ѿ кесарїѧ. сказаша же ємꙋ архїерее и первїи іоудеомъ на павла, и молѧху єго просѧще блгть нань, ꙗко да послетъ єго въ ієрлим, ловитву творѧще ꙗко да оубїютъ єго на пути. фистъ же (-)[1] повелѣ стрещи павла въ кесарїи, сам же хотѧ въскорѣ изыти. иже оубо (силни въ васъ, рече)[2], съ мною шедше аще єсть каѧ (неправда въ мужи)[3] (семъ), да глютъ нань. пребыв же оу нихъ (не множае десѧти днїи, сниде)[4] въ кесарїю· на оутрѣи сѣдъ на судищи, повелѣ павла привести. приведену же бывшу ємꙋ, окрстъ сташа иже ѿ ієрлима сшедъшии іоудее, многи и тѧжки вины приносѧще (на павла), ихже не можаху изъѧвити, (ѿвѣщавающу ємꙋ)[5], ꙗко ни въ законѣ іоудеистѣ ни въ цркви ни на кесарѧ что съгрѣшихъ. фистъ же хотѧ (оугодное іоудеомъ)[6] сътворити, ѿвѣщавъ павлови рече. хощеши ли въ ієрлимъ възшедъ тамо о сихъ судъ прїати ѿ мене; рече же павелъ, на судищи кесаревѣ стоѧ єсмь, идѣже ми достоитъ судъ прїати. іоудеа ничимже обидих єсмь, ꙗкоже и ты добрѣ вѣси. аще оубо (неправдуа или)[7] достоиное смерти сътворих что, не ѿмещусѧ оумрети. аще ли же ничтоже єсть (о мнѣ) єже сїи (на мѧ клевещутъ)[8], никтоже мѧ можетъ тѣмъ выдати, кесарѧ нарицающу. тогда фистъ състѧзавсѧ съ совѣтникы, ѿвѣща, кесарѧ ли нареклъ єси; къ кесарю да идеши. днем же минувшимъ нѣкоимъ· зач, ми· агрипа црь и верникїи снидоша в кесарїю цѣловати фиста. ꙗкоже многи дни пребыста ту, фистъ (сказа црю)[9] ꙗже о павлѣ, глѧ, муж нѣкїи єсть оставленъ ѿ филикса оужникъ, о немже бывшу ми въ ієрлимѣ, ꙗвиша архїерее и старцы іоудеистїи, просѧще нань пра. к

нимже ѿвѣщахъ, ꙗко нѣсть обычаи римлѧ-
номъ выдати коего чл҃ка [на погибель][10], преже
даже оклеветаемыи предъ лицемъ не имать
клевещꙋщихъ (его), и мѣсто ѿвѣта пріи-
метъ о (своемъ) съгрѣшеніи. сшедшим (же)[11]
сѧ имъ здѣ, закоснѣніа ни единаго (же) съ-
творихъ, на оутрѣи сѣдъ на сꙋдищи, повелѣ
привести мꙋжа. окрестъ его ставше клеветницы,
ни единꙋ винꙋ нанесоша ихже (непщевахъ азъ)[12]
[-][13]. стѧзаніа же нѣкаа о своеи различнѣи
вѣрѣ имѧхꙋ к немꙋ, и о нѣкоемъ Іс҃ѣ оумер-
шемъ, егоже (павелъ гл҃аше)[14] жива сꙋща. Не-
доꙋмѣѧ же сѧ азъ еже о семъ възысканіи,
(і истѧзаніи). гл҃а аще хощетъ ити въ
іерлимъ, и тамо сꙋдъ пріимати о сихъ. пав-
лꙋ же испросившꙋ блюденꙋ быти емꙋ до раз-
сꙋженіѧ авгꙋста, Повелѣхъ блюсти его донде-
же послю его къ кесарю. Агрippа же къ фистꙋ
[рече][15], хотѣхъ азъ и самъ чл҃ка (сего) слыша-
ти. [онже][16] (рече, оутрѣ)[17] оуслышиши его. На
оутрѣи (же)[18] пришедшꙋ агриппѣ и верникію
съ многою гордостію, и вшедшимъ в сꙋдебнѣи
полатѣ, съ тысѧщники, и с нарочитыми
мꙋжи града, и повелѣвшꙋ фистꙋ, приведоша
павла. и (рече)[19] фистъ, агриппо царю, и вси
пришедшеи с нами мꙋжіе, видите сего, о
немже все множество іоꙋдеи сꙋжахꙋ ми, въ іер-
лимѣ же и здѣ, въпіюще, (ꙗко) не подоба-
етъ (жити емꙋ)[20] ктомꙋ. аз же разꙋмѣвъ
ничтоже достоино емꙋ смерти сътворша, [и][21]
самомꙋ же семꙋ нарицающꙋ севаста сꙋдих пос-
лати его. о немже извѣстнѣе что писати гос-
подинꙋ не имамъ, тѣмже (и) приведохъ его
пред вами, (-)[22] наипаче пред тѧ (агриппо царю)[23],
ꙗко да разсꙋжденію бывшꙋ, имам что пи-
сати. безсловесно бо мнит ми сѧ посылающꙋ
юзника. ((а)[24] ꙗже нань вины не)[25] сказати.

і юдейські старці, просячи проти нього засуду. **16** До них я відповів, що немає у римлян звичаю видати якогось чоловіка на загибель скоріше ніж оскаржений не має перед лицем його оскаржувачів, і не матиме змоги відповісти за свій злочин. **17** Як же вони тут зійшлися, я зовсім не забарився, *а* на другий день, сівши на суді, я наказав привести чоловіка. **18** Оскаржувачі, ставши довкруги нього, не принесли ані одне оскарження з того, про що я підозрівав. **19** Вони ж з ним мали якісь суперечки про свою різну віру і про якогось Ісуса, що помер, про якого Павло говорив, що є живим. **20** А я, розгубившись в цьому розгляді і суперечці, говорив, чи він не хоче іти до Єрусалиму і там прийняти суд відносно цього. **21** А як Павло попросив, щоб його стерегти до вирішення Августа, я наказав його стерегти, доки не пошлю його до цісаря. **22** Агрippа ж сказав до Феста: І я сам бажав чути цього чоловіка. Він же сказав: Завтра його почуєш. **23** А на другий день, коли прийшов Агриппа і Верникія з великою гордістю і коли увійшли до судової палати з тисяцькими і з шляхетними мужами міста, і коли Фист наказав, привели Павла. **24** І сказав Фист: Агриппо, царю, і всі мужі, що прийшли з нами, бачите цього, про якого мені в Єрусалимі і тут докучало все множество юдей, кричучи, що йому більше не належиться жити. **25** Я ж, зрозумівши, що він не зробив нічого гідного смерті, і як же він сам відкликався до севаста, я судив його послати. **26** Про нього ж щось докладнішого написати панові не маю, тому і я привів його перед вас, особливо перед тебе, Агриппо, царю, щоб, дослідивши, я мав щось писати. **27** Бо мені здається недоречним, як посилаю в'язня, не зазначити те обвинувачення, що проти нього.

Гл҃а, кѕ҃. зач҃, мд҃.

Агриппа же къ павлꙋ рече, повелѣваетъ
ти сѧ о себѣ самомꙋ гл҃ати. Тогда
павелъ (ѿвѣщеваше простеръ рꙋкꙋ)[1]. о
всѣхъ о нихже оклеветаемъ есмь ѿ
іоꙋдеи ц҃рю агриппо, непщꙋю себе бл҃жена (пріи-
ти к тебѣ), (хотѧща пред тобою ѿвѣщати
дн҃е)[2], паче вѣдꙋща {тѧ сꙋща}[3] всѣм іоꙋдеис-
кимъ обычаем же и възысканіемъ. тѣмже
молю тисѧ, долготерпѣливно послꙋшати мене.
Житіе оубо мое еже ѿ юности испервa бывъ-
шее въ ꙗзыцѣ моемъ въ іерлимѣ, вѣдѧтъ
вси іоꙋдее, вѣдѧще мѧ исперва, аще хотѧтъ
свѣдѣтельствовати, ꙗко по извѣстнѣи ереси

Глава 26, *поч. 49*

1 Агриппа ж сказав до Павла: Наказується тобі про себе самого говорити. Тоді Павло відповідав, простягнувши руку: **2** Про все, про що оскаржений я є юдеями, царю Агриппо, вважаю себе блаженним, що я прийшов до тебе, бажаючи перед тобою сьогодні відповісти, **3** особливо тому що ти є обізнаний зі всіма юдейськими звичаями і питаннями. Тому прошу тебе терпеливо мене вислухати. **4** Отже, моє життя, що від молодості, що від початку було в моєму народі в Єрусалимі, знають всі юдеї, **5** які мене знають від початку, аби хотіли свідчити. Бо по відомій єресі нашої

віри я жив як фарисей. **6** І нині я
стою суджений за надію обіцянки,
що була від Бога нашим батькам, **7**
до якої надіються дійти наших два-
надцять племен, безперервно слу-
жачи ніч і день. За цю надію я є
оскаржений юдеями, царю Агрип-
по. **8** Хіба ви вважаєте неймовір-
ним, що Бог воскрешає мертвих? **9**
Бо я, отже, вважав себе противни-
ком імені Ісуса Назорея, *і* що нале-
житься зробити багато противного,
вищ. 8 **10** *що я і зробив в Єрусалимі, і
багатьох зі святих я замикав у в’яз-
ницях, одержавши владу від архиє-
реїв. Як же вони були вбивані, я да-
вав згоду. **11** І багато разів, мучаю-
чи їх на всіх зборах, я примушував
хулити, дуже ворогуючи проти них.
Я *їх* переслідував і аж до зовнішних
міст. **12** Ідучи ж до них до Дамаску
з владою і наказом, що від архиє-
реїв, **13** в полудень в дорозі я поба-
чив, царю, з небес сяйво більше від
сонячного, світло, що осяяло мене і
тих, що йшли зі мною. **14** А як ми
всі впали на землю, я почув голос,
що говорив до мене і казав єврейсь-
кою мовою: Савле, Савле, чого ме-
не переслідуєш? Тяжко тобі є зма-
гатись проти бодця. **15** Я ж сказав:
Хто ти є, Господи? Він же сказав: Я
є Ісус, якого ти переслідуєш. **16** А-
ле встань і стань на свої ноги, бо на
це я тобі з’явився, щоб зробити те-
бе слугою і свідком того, що ти ба-
чив, і того, що тобі об’явлю, **17** ви-
бираючи тебе з юдейського народу
і з поган, до яких Я тебе пошлю, **18**
щоб відкрити їхні очі, щоб вони
відвернулися від темряви до світла,
і від влади сатани до Бога, щоб
вони одержали відпущення гріхів і
наслiддя між святими вірою в Ме-
не. **19** Тому, царю Агриппо, я не
противився небесному видінню, **20**
вищ. 9 *але скоріше тим, що були в Дамас-
ку, і в Єрусалимі, в кожній юдейсь-
кій околиці, і поганам, я пропові-
дую покаятися і навернутися до Бо-
га, роблячи діла, гідні покаяння. **21**
вищ. 21 *Задля цього юдеї, схопивши мене
в святилищі, хотіли роздерти. **22**
Отже, одержавши поміч від Бога,
стоячи аж до цього дня, свідчу ма-
лому ж і великому, не говорячи ні-
чого, за винятком того, що пророки
і Мойсей говорили, що має статися.
23 Чи то муку приймає Христос, чи
то перший з воскресіння мертвих,
світло має проповідувати юдейсько-
му народові і поганам. **24** Як же він
це відповідав, Фест великим голо-
сом сказав: Чи біснуєшся, Павле!
Багато книг тебе заводять до безум-
ності! **25** Він же сказав: Не бісную-
ся, шляхетний Фесте, але говорю

нашеа вѣры, жихъ фарисеи· И нынѣ о оуповании
обѣтованїа, (бывшаго ѿ ба къ ѿцемъ на-
шимъ)[4], стою судим, в немже обѣнадесяте
колѣнѣ наши беспрестани нощъ и днь служа-
ще, надѣются доити. о немже оуповании окле-
ветаемъ есмь ({царю агриппо}[5] ѿ їоудеи)[6]. что
невѣрно судится вами, аще бъ мртвыя въз-
ставляеть; азъ бо оубо мнѣх себе противу имени
їса назорея, яко подобаетъ многа (сътворити
съпротивна)[7], *еже и сътвори въ їерлимѣхъ. и вѣ и
многи ѿ стыхъ азъ въ темницахъ затворях,
еже ѿ архїереи область прїем. оубиваемом же
имъ прилагахъ съвѣтъ, и на всѣхъ сонми-
щахъ множицею муча ихъ принуждахъ хулити,
преизлиха же враждуа на ня, гонях даже и до
внѣшних градовъ· въ нихже иды въ дамаскъ,
съ областїю и повелѣнїемъ еже ѿ архїереи, в
полудне на пути видѣхъ царю, съ нбсе паче
сїянїа слнчнаго осїявши мя свѣтъ, і иже
съ мною идущихъ. всѣм же пашимъ намъ на
землю, слышахъ гласъ [глющь къ мнѣ, и вѣ-
щающъ][8] еврейскимъ языкомъ. савле савле, что
мя гониши; жестоко ти есть противу ражну
прати· Азъ же рѣхъ, кто еси Гн; он же [-][9] рч,
азъ есмь Іс егоже ты гониши. но въстани, и
стани на ногу своею. на се бо явих ти ся, съ-
творити тя слугу и свѣдѣтеля, ихже ви-
дѣлъ еси [-][10] і ихже явлю тебѣ, изимаа тя
ѿ людїи (їоудеискихъ) и ѿ язык, к нимже азъ
(тя послю)[11], ѿверсти очи их, да обратятся
ѿ тмы въ свѣтъ, и ѿ области сатанины
къ бгу, еже прїати имъ оставленїе грѣхомъ,
и достоянїе въ стых вѣрою иже въ мя· Тѣм-
же царю агриппо, не бых противенъ нбномꙋ ви-
дѣнїю. *но сущимъ въ дамасцѣ преже, и въ вѣ д
їерлимѣхъ, въ всяку же страну їоудеиску и я-
зыком проповѣдаю покаятися, и обращатися
къ бгу, достоина покаянїю дѣла творяще·
*Сихъ ради мя їоудее емше [-][12] въ стилищи вѣ ка
хотяху растерзати· Помощь оубо оулучивъ яже
ѿ бга, даже до дне сего (стоя, свѣдѣтельс-
твую)[13] малу же и велику, ничтоже кромѣ вѣ-
щаа, ихже прроцы рекоша хотящих быти, и
моусеи· Аще муку прїемлет хс, аще первыи ѿ
въскрешенїа мертвыхъ, свѣтъ хощетъ пропо-
вѣдати людемъ (їоудеискимъ) и языком· Сїя
же ему ѿвѣщавающу, фистъ велїемъ гласомъ
(рече)[14], бѣснуеши ли ся павле. многїя тя
книги въ неистовьство прелагаютъ· (он)[15] же,
не бѣснуюся рече державныи фисте, но истинны
и цѣломудрїа глы вѣщаю. вѣсть бо о сих
царь, к немуже и съ дерзновенїемъ глю. оутаи-

ти бо ся ему что ѿ сихъ не вѣрую ни
едино. Нѣсть бо въ углѣ сътворено се. Вѣ-
руеши ли царю агриппо прркомъ; вѣмъ яко
вѣруеши. Агриппа же къ павлу рч҃е. въ малѣ
мя препираеши христіанина быти. Павелъ
же (рече). молилъ убо быхъ бг҃а и въ малѣ и
въ мнозѣ, не токмо тебе, но и всѣ слыша-
щи мя днесь, быти (имъ) тацѣмъ, якоже
и азъ есмь, кромѣ узъ сихъ. [И сіа рекшу
ему, въста][16] царь, і игемонъ, и верникія и
сѣдящеи с ними. И ѿшедше бесѣдоваху
другъ къ другу глще, яко ничтоже смерти
(достоинно или узамъ)[17] [-][18] творитъ члкъ сеи.
Агриппа же фисту рече, ѿпущенъ можаше
члкъ сеи быти, аще не бы нарицалъ кесаря. {И
тако суди ему игѣмонъ, послати (его) къ ке-
сарю}[19].

правдиві і розумні слова, **26** бо про це
знає цар, до якого і говорю з відва-
гою, бо не вірю, щоб йому щось одне з
цього затаїлося, адже це не є зробле-
не в закутку. **27** Чи віриш, царю Аг-
риппо, в пророків? Знаю, що віриш. **28**
Агриппа ж сказав до Павла: Вкоротці
мене переконаєш стати християни-
ном. **29** Павло ж сказав: Отже, я бла-
гав Бога і в короткому, і в довгому,
щоб не тільки ти, але і всі, що мене
сьогодні чують, стали такими, яким і
я є, за винятком цих кайдан. **30** І як він
це сказав, встав цар, і ігемон, і Верні-
кія, і ті, що сиділи з ними, **31** і відій-
шовши, говорили один до одного, ка-
жучи, що цей чоловік не робить нічо-
го, гідного смерті або кайдан. **32** Аг-
риппа же сказав Фестові: Цей чоло-
вік міг би бути відпущеним, якщо б
не покликався на цісаря. І так ігемон
вирішив послати його до цісаря.

Гла, кз. за, н.

И (якоже)[1] суждено бысть ѿплыти намъ
въ италію, предааху павла же, і (ины
нѣкія)[2] юзники сотнику имене іулію,
в҃ кр҃и а҃і спиры севастійскія. *Вшедше же въ ко-
рабль адрамитскыи, въсхотѣвше плыти въ асій-
скаа мѣста, ѿвезохомся, Сущу с нами арис-
тарху македонянину ѿ солуня. Въ другіи
же пристахомъ въ сидонѣ. Члколюбіе же іуліе
павлови дѣя, повелѣ къ другомъ ѿшедшу
прилѣжаніе улучити. И ѿтуду ѿвезшеся,
пріидохомъ въ кипръ, Зане вѣтри бѣху про-
тивни. Пучину же килікійскую и памфилійи-
скую преплывше, Пріидохомъ въ миру ликійи-
ску. И ту обрѣтъ сотникъ корабль алексан-
дрьскыи пловущь въ италію, всади ны вонь.
Въ многи же дни косно плавающе, и едва быв-
ше въ книдѣ, не оставляющу насъ вѣтру,
Преплыхомъ въ крит иже въ салмонъ. Едва же
избирающе (краи)[3], Пріидохомъ на мѣсто нѣ-
кое нарицаемое доброе пристанище, идѣже (бѣ
близъ града)[4] ласеи. Многу же времени минувшу.
И сущу уже съблазнену плаванію, занеже и
постъ уже бѣ пришелъ, съвѣтоваше павелъ
гля имъ, Мужіе вижду яко съ досаженіемъ, и
многою тщетою, не токмо бремену и кораб-
лю, но и душамъ нашимъ хощетъ быти плава-
ніе. Сотникъ же кормъчію и навклира послу-
шаше паче, неже ли павломъ глемыхъ. Не
добру же пристанищу сущу къ озимѣнію,
корабницы съвѣщаша ѿвестися ѿтуду, а-
ще како възмогутъ достигше въ финикію
озимѣти, въ пристанищи критѣмъ, зря-
щимъ на ливу и къ хору. Дъхнувшу же югу,

Глава 27, *поч. 50*

1 І коли було вирішено нам від-
плисти до Італії, передали ж Павла та
деяких інших в'язнів сотникові на
ім'я Юлій з севастійського полку. **2**
*Ввійшовши ж до адрамитського ко- кор2. 11
рабля, що мав пливти до азійських
місць, ми відпливли, коли з нами був
Аристарх, македонець з Солуня. **3** В
наступному ж дні ми причалили до
Сидону. А Юлій, виказуючи Павлові
чоловіколюб'я, дозволив, пішовши
до друзів, скористатись послугою. **4** І
відпливши звідти, ми прийшли до
Кіпру, тому що вітри були супротив-
ні. **5** А перепливши килікійське і пам-
филійське море, ми прийшли до Ми-
ри ликійської. **6** І сотник, знайшовши
там александрійський корабель, що
плив до Італії, посадив нас на нього.
7 А повільно пливучи через багато
днів і заледве доплившu до Кніду, бо
нам не давав вітер, ми перепливли до
Криту, що в Салмоні. **8** Ледве ж ми-
нувши край, ми прийшли на якесь
місце, що називається Добра Прис-
тань, де близько було місто Ласей. **9**
А як минуло багато часу і плавба вже
була небезпечною, тому що ж і піст
вже був прийшов, Павло радив, **10**
кажучи їм: Мужі, бачу що плавба мо-
же бути з небезпекою і великою втра-
тою не тільки для товару і корабля,
але й для наших душ. **11** А сотник
більше слухав керманича і власника
судна, ніж те, що говорив Павло. **12**
Оскільки ж пристань не була доброю
для зимівлі, моряки змовилися звідти
відплисти, якщо якось зможуть, дій-
шовши до Финікії, перезимувати в
критській пристані, що звернена до
півдня і до північного заходу. **13** Як
же подув південний вітер, думаючи

осягнути своє бажання, піднявши
вітрила, пливучи попри берег, вони
прийшли до Криту. **14** А по недов-
гому часі повіяв йому супротивний
бурний вітер, що називається евро-
клидон. **15** Як же схопило кора-
бель, і він не міг протистояти віт-
рові, піддавшись хвилям, ми були
несені. **16** А минувши якийсь ост-
рів, що називається Клавдій, ми за-
ледве змогли втримати корабель, **17**
витягнувши його, всяким способом
ми помагали, підкріплюючи кора-
бель, боячись, щоб не попасти в
Сирт. Спустивши вітрило, так ми
були несені. **18** А на другий день,
як буря нас дуже кидала, ми вики-
дали вантаж, **19** і на третій день
своїми руками ми викинули знаряд-
дя корабля. **20** Та оскільки ані сон-
це, ані звізди не з’явилися через ба-
гато днів, а немала буря налягала,
вповні пропадала вся надія, щоб нам
спастися. **21** А поскільки довго не
їли, тоді Павло, ставши серед них,
сказав: Треба було, отже, о мужі, по-
слухавши мене, не відпливати з
Криту – і оминути це нещастя і
втрату. **22** І ось нині благаю вас
бути бадьорими, бо не буде погибе-
лі ні однієї душі з вас, хіба корабля.
23 Бо переді мною в цій ночі став
божий ангел той, кого я є, якому ж
і служу, **24** кажучи: Не бійся, Пав-
ле! Тобі треба стати перед цісарем,
і ось тобі Бог подарував всіх, що з
тобою пливуть. **25** Тому бадьортеся
мужі, бо вірю Богові, що буде так,
як мені було сказано. **26** Нам же
треба дійти до якогось острова. **27**
Коли була чотирнадцята ніч, як нас
несло в Адріатичній глибині, опів-
ночі моряки здогадувалися, що во-
ни наближаються до якоїсь країни.
28 І виміряли глибину, знайшли
двадцять сажнів. А трохи пройшов-
ши і знову вимірявши, знайшли
п’ятнадцять сажнів. **29** А боячись,
щоб якось не попасти в скелясті міс-
ця, кинувши з носа корабля чотири
якорі, ми молилися, щоб настав
день. **30** А як моряки шукали втек-
ти з корабля і спустили човен в мо-
ре під вимовкою, наче хочуть з но-
са спустити якорі, **31** Павло сказав
до сотника і до вояків: Якщо ці не
залишаться на кораблі, ви не зможе-
те спастися. **32** Тоді вояки відрізали
шнури човна і залишили, щоб він у-
пав. **33** Поки мав настати день, Пав-
ло просив всіх прийняти їжу, кажу-
чи: Нині, чекаючи, залишаєтесь чо-
тирнадцятий день без їжі, не ївши
нічого. **34** Тому вас благаю взяти ї-
жу, бо це є на ваше спасіння, адже
ані одному з вас не впаде волос з
голови. **35** Сказавши ж це і взявши

мнѣвше волю (свою) ꙋлꙋчити, (въземше вѣт-
рила, везꙋщеся въскраи)[5], прїидоша въ кри. не
по мнозѣ же възвѣѧ противенъ ему вѣтръ
бꙋрен, нарицаемыи [евроклидонъ][6]. въсхищенꙋ же
бывшꙋ кораблю, и не могꙋщꙋ съпротивитисѧ
вѣтрꙋ, въдавшесѧ (волнамъ) носими бѣхо̑. о̑с-
тров же нѣкїи мимотекше, нарицающьсѧ [кла-
вдїи][7], (едва възмогохо̑)[8] ꙋдръжати корабль, е-
гоже вземше (всѧкимъ о̑бразо̑) помагахꙋ по̑ꙋ-
твръжающе корабль, бокщесе же сѧ да не в
сирть въпадꙋ. низпꙋстивше парꙋсъ, сице {но-
сими бѣхом}[9], велми же о̑бꙋреваемо̑ намъ, на
ꙋтрѣи измѣтанїе творѧхꙋ бременемъ. и въ
третїи (днь) своима рꙋкама ѧдрило корабленое
[вергохомъ][10]. Ни слнцꙋ же ни звѣздам ѧвль-
шемсѧ на многи дни, зимѣ же не малѣ нале-
жащи. Прочее ѿимашесѧ надежда всѧ еже сп-
тисѧ намъ. многꙋ же неѧденїю сꙋщꙋ. Тогда
ставъ павелъ посредѣ ихъ, рече. подобаше ꙋбо
ѡ мꙋжїе послꙋшавше мене, не ѿвестисѧ ѿ
крита. избыти же досаженїѧ сего и тщеты.
и (се) нн҃ѣ молю вы блгодꙋшьствовати, Поги-
бель бо дши ни единого бꙋде ѿ васъ, развѣ ко-
раблѧ. предста бо ми в сїю нощь, (-)[11] егоже
(азъ есмь)[12] емꙋже и слꙋжꙋ, аггелъ (бжїи) гла.
не боисѧ павле, кесарю ти подобает предстати.
и се дарова тебѣ бъ всѧ плавающаѧ с тобою.
тѣмже дръзаите мꙋжїе, вѣрꙋю бо бгови ѧко
тако бꙋде, имже о̑бразомъ рено ми быстъ. въ
о̑стров же нѣкїи подобаетъ на ѿпасти. ѧ-
коже четвертаанадесѧть нощь бысть, носи-
момъ на въ адрїискои пꙋчинѣ въ полꙋнощи,
непщевахꙋ корабленицы приближитисѧ (и) къ
нѣкоеи странѣ. І измѣривше глꙋбинꙋ, о̑брѣто-
ша саженеи двадесѧть. Шало же прешедше, и
паки измѣривше, о̑брѣтоша саженеи, пѧтьнаде-
сѧть. Бояще же сѧ да не како въ прꙋднаѧ
мѣста {въпадꙋтъ}[13]. ѿ носа (кораблю) връгше
котвы четыре, (молѧхомсѧ)[14] да днь бꙋде. Ко-
рабленико̑ же ищꙋщемъ бѣжати ис кораблѧ, и
нивѣсившемъ ладїю въ море, извѣтом ѧко ѿ
носа (хотѧще̑ котвы)[15] простръти. Рече павелъ
к сотникꙋ и воино̑, аще не сїи пребꙋдꙋтъ въ
корабли, вы спстисѧ не можете. Тогда (воини
ѿрѣзаша)[16] ꙋжа ладїицы, и о̑ставишѧсѧ ѿ-
пасти. дондеже (хотѧше днь)[17] быти, молѧше
павелъ всѣ прїати пищꙋ гла. Четыренадесѧ-
тыи днесь днь чающе не ѧдше пребываете ни-
чтоже вкꙋсивше. Тѣмже молю ва прїѧти пи-
щꙋ, се бо къ вашемꙋ спасенїю есть. Ни едино-
мꙋ бо ѿ васъ власъ ѿ главы ѿпаде. рекъ же
сїѧ, и прие хлѣбъ, блгодари ба предъ всѣми,

(-)[18] преломль, нача́ ꙗ́сти. бл҃гонадежни же бы́-
ше вс҃и, и҆ ті́и пріꙗ́ша пищꙋ. бѣ же (въ ко-
рабли всѣхъ дꙋшъ)[19] двѣстѣ ѯ҃мьдесѧтъ
шесть· Насы́щше же сѧ бра́на, ѡ҆блегчи́ша ко-
ра́бль, и҆зметаю́ще пшени́цꙋ в мо́ре. є҆гда же
дн҃ь бы́сть, землѧ не познавахꙋ, нѣдро же нѣ́-
кое смотрахꙋ и҆мꙋще пѣсокъ, въ неже съвѣ-
щаша а҆ще мо́щно є҆сть и҆влещи кора́бль· и҆
а҆нгыкѵ́ры събра́ше везахꙋсѧ̀ по морю, (и҆) и҆кꙋпно
ѡ҆слабише оу҆же кормило, и҆ въдвигше малое
вѣтрило, (и҆ дыха́ющꙋ вѣтрецꙋ везо́хомсѧ на
кра́и)[20]. въпаше же въ мѣсто и҆со́пно, ѡ҆ста-
виша кора́бль, и҆ но́сꙋ оу҆бо ѡ҆прѣ́вшꙋсѧ, пре-
бы́сть недвижи́. корми́ло же разъбива́шесѧ ѿ
нꙋжа во́лнъ. воино же съвѣтъ бысть, да
оу҆́жники побию, да не кто̀ поплывъ и҆збѣгне·
Со́тникъ же хотѧше съблюстѝ па́вла, възъ-
брани (съвѣтꙋ и҆хъ)[21]. повелѣ же могꙋщи
пла́вати въскочьшеи прьвѣе (и҆зы́ти на
кра́и)[22]. (ч)[23] прочїи ѡ҆ви оу҆бо на дщи́цахъ, ѡ҆ви
же на нѣчемъ ѿ карабла. и҆ та́ко бы́сть
всѣмъ спсти́сѧ на́ землю·

хліб, він подякував Богові перед всі-
ма, *і* переломивши, почав їсти. **36** А
всі, підбадьорившись, прийняли їжу.
37 Було ж всіх душ на кораблі двісті
сімдесят шість. **38** А наситившись
їжею, вони облегшили корабель, ви-
кидаючи пшеницю в море. **39** Коли ж
настав день, вони не пізнавали землі,
а бачили якусь затоку, що мала пісок,
до якої змовилися витягнути кора-
бель, якщо це можливо. **40** І піднявши
якорі, вони пливли по морі, і заразом
розв'язавши мотузки корми і підняв-
ши мале вітрило, оскільки дув віт-
рець, ми пустилися до берега. **41** А
наскочивши на мілке місце, вони за-
лишили корабель, і коли ніс, отже,
запоровся, він став непорушним, кор-
му ж трощила сила хвиль. **42** А пора-
да вояків була, щоб повбивати в'яз-
нів, щоб хтось не втік, попливши. **43**
Сотник же бажав зберегти Павла, він
заборонив їхньому наміру, а наказав
тим, що можуть плавати, вскочивши,
першими вийти на берег. **44** А інші,
отже, – одні на дошках, інші ж на
дечому з корабля. І так сталося, що
всі спаслися на землю.

Гл҃а, к҃и· за҃, н҃а·

Спасе́ни же)[1] бы́вше (и҆же ѡ҆ па́влѣ ѿ ко-
рабла), тогда́ (разꙋмѣша)[2] ꙗ́ко (меле-
ті́и)[3] ѡ҆стро́въ нарица́етсѧ. варвари же тво-
рахꙋ не ма́ло мл҃рдїе на́мъ· възгнѣщь-
ше бо ѡ҆́гнь, прїа́ша всѣхъ насъ, за (настоѧ́-
щі́и до́ждь)[4] и҆ зи́мꙋ· Съграма́ждьшꙋ же па́в-
лꙋ (мно́жество ро́ждїѧ)[5], и҆ възло́шꙋ на ѡ҆́гнь·
м҃а ѕ҃і *є҆хи́дна ѿ тепло́ты и҆зше́дши, сѣкнꙋ въ рꙋкꙋ
є҆го. (и҆) ꙗ́коже видѣша ва́рвари ви́сѧщꙋ ѕмі́ю
ѿ рꙋки є҆го, (гл҃ахꙋ дрꙋгъ къ дрꙋгꙋ)[6], всѧко
оу҆бі́ица є҆сть чл҃къ се́и, є҆гоже спасе́на ѿ морѧ,
сꙋдъ (бж҃їи) жи́ти не ѡ҆ста́ви· Тои же оу҆бо ѿ-
тра́съ змі́ю въ ѡ҆́гнь, не пострада̀ ничтоже
зла. ѡ҆́ни же чаѧхꙋ є҆го хотѧща възгорѣти-
сѧ, и҆ли па́сти внеза́пꙋ ме́ртва· ѡ҆ мно́зѣ же
того ча́юще и҆ зрѧщемъ ничтоже ѕла в немъ
бы́вша, претворшесѧ гл҃ахꙋ (б҃а того бы́ти)[7]·
ѡ҆крестъ же мѣ́ста ѡ҆́ного бѣа́хꙋ се́ла прьваго
въ ѡ҆стровѣ и҆мене́ попліа, и҆же прїимъ насъ,
м҃а ѕ҃і три дн҃и любезнѣ и҆ ср҃дчнѣ оу҆чреди· *бы́сть же
ѿц҃ꙋ поплі́євꙋ ѡ҆гне́мъ и҆ водны́мъ трꙋдо́мъ ѡ҆дрьжи́мꙋ
лежати. к немꙋ (же) па́велъ вше́дъ и҆ помоли́всѧ,
(и҆) възло́жъ рꙋцѣ (свои̇) нань, и҆сцѣли є҆го· Семꙋ
же бы́вшꙋ, и҆ прочїи (и҆́мꙋщеи недꙋги въ ѡ҆с-
тровѣ)[8], прихожа́хꙋ, і и҆сцѣлева́хꙋсѧ, и҆же (-)[9]
мно́гими честьми почто́ша на́съ, и҆ ѿвозѧщи́мсѧ
(намъ дарова́нїа мно́га възнесше), полага́хꙋ

Глава 28, *поч. 51*

1 Як же врятувалися з корабля ті,
що з Павлом, тоді пізнали, що острів
називається Мальта. **2** Варвари ж ро-
били нам немале милосердя, бо, запа-
ливши вогонь, прийняли всіх нас зад-
ля тривалого дощу і морозу. **3** А коли
Павло нагромадив багато хмизу і по-
клав на вогонь, *гадина, виповзши з мар. 16
теплоти, вкусила його в руку. **4** І ко-
ли варвари побачили, що змія звиса-
ла з його руки, говорили один до од-
ного: Цей чоловік напевно є вбив-
цею; йому, що спасся з моря, божий
суд не дав жити. **5** Отже ж, той, стря-
сши змію у вогонь, не потерпів нічо-
го злого. **6** Вони ж чекали, що він за-
гориться або нагло впаде мертвим.
Як же довго того очікували і бачили,
що нічого злого в ньому не було, змі-
нившись, говорили, що він був бо-
гом. **7** Навколо ж того місця були по-
сілості першого на острові на ім'я
Поплій, який нас прийнявши, три дні
він любязно і сердечно угостив. **8**
*Сталося ж, що батько Поплія був о- мар. 16
хоплений гарячкою і водною хворо-
бою, а Павло, ввійшовши до нього, і
помолившись, і поклавши на нього
свої руки, оздоровив його. **9** А як це
сталося, і інші на острові, що мали
недуги, приходили і оздоровлялися.
10 Вони нас вшанували багатьма по-
честями, і як ми відпливали, приніс
ши багато дарів, давали те, що на
потребу. **11** А по трьох місяцях ми

відпливли в александрійському ко-
раблі, присвяченому Діоскурам, що
перезимував на острові, **12** і доплив-
ши до Сиракуз, ми перебули дні три,
13 а відпливши звідти, ми прийшли
до Ригії, і по одному дні, як повіяв
південний вітер, в другому дні ми
прийшли до Потиол, **14** де, знайшов-
ши братів, ми далися ними намовити
перебути сім днів. І так ми прийшли
до Риму. **15** І там брати, почувши про
нас, вийшли нам назустріч аж до А-
пієвого торгу і трьох корчм. Павло,
побачивши їх і подякувавши Богові,
набрав сміливості. **16** Коли ж ми
прийшли до Риму, сотник передав
в'язнів воєводі, а Павлові дозволив
перебувати самим зі своїм воякам-
сторожем. **17** А сталося, що по трьох
днях Павло скликав тих, що були
першими в юдеїв. Як же вони зій-
шлися, він до них говорив: Мужі-
брати, я не зробив нічого противного
проти народу або батьківських звича-
їв. Я був переданий в'язнем єрусали-
млянами в руки римлян, **18** які, роз-
судивши мою справу, хотіли відпус-
тити, тому що ані однієї смертельної
провини не було в мені. **19** А як юдеї
говорили проти, мені конечним було
відкликатись до цісаря, не-начебто я
мав якусь скаргу проти мого народу.
20 Отже, з цієї причини я попросив
вас побачити і говорити, бо я є обкла-
дений цими кайданами задля ізраїле-
вої надії. **21** Вони ж до нього сказали:
Ми про тебе ані не одержали письмо
від юдеїв, ані ніхто з братів, прий-
шовши, не сповістив або сказав щось
злого про тебе. **22** Просимо ж від те-
бе почути, що ти думаєш, бо про цю
єресь нам є відомо, що всюди їй про-
тиставляться. **23** Як же призначили
йому день, численні прийшли до нь-
ого в гостинницю, яким він говорив,
свідчачи про боже царство, переко-
нуючи ж їх з закону Мойсеєвого і
пророків в тому, що про Ісуса, від
ранку і аж до вечера. **24** І отже, одні
повірили в те, що говорилося, інші ж
не вірили. **25** А не годячись одні з од-
ними, відходили, як Павло сказав од-
іс. 6 не слово, що Святий Дух добре ска-
мат. 13 зав пророком Ісаєю до ваших батьків,
мар. 4 **26** кажучи: *Іди до цього народу і
лук. 8 скажи: Слухом почуєте, та не зрозу-
ів. 12 мієте, і бачачи побачите, і не будете
рим. 11 бачити. **27** Бо серце цього народу
стало тяжким, і вухами тяжко чули, і
прижмурили свої очі, щоб часом не
побачили очима, і *не* почули вухами,
і *не* зрозуміли серцем, і *не* наверну-
лися – і Я їх оздоровив. **28** Отже, хай
буде вам відомим, що боже спасіння
послано до поган, і самі слухайте. **29**
І як він це сказав, юдеї відійшли, маю-
чи між собою велику суперечку. **30** А

ꙗ҆́же на потре́бꙋ· По трехъ же мцⷭ҇ехъ ѿвезо́-
хомъсѧ въ корабли, презимѣвшиⷨ въ о҆стровѣ
а҆леѯа́ндрьстѣⷨ пⷪ҇писаномъ дио҆́скоры, и҆ доплывⷲ҇е
в сиракꙋсы, пребыхоⷨ дни҃ три, ѿтꙋдꙋ (же) ѿ-
плывше· Прїидохоⷨ въ ригі́ю и҆ по є҆ді́ноⷨ дни҃,
възвѣа́вшꙋ ю҆́гꙋ, въ вто́рыи днь҃ прїидохомъ
въ потио́лъ, и҆дѣже о҆брѣ́тше бра́тїю, ꙋ҆мо-
лени бы́хомъ ѿ ни́хъ пребыти дн҃ии се҃мь, и҆
тако въ ри҃ѵ прїидохомъ· И҆ тꙋ бра́тїа слы́-
шавше ꙗ҆́же о҆ на҃с. и҆зыдо́ша въ срѣтенїе на-
ше, даже до (а҆пїева)[10] торга̀ и҆ трїехъ корчем-
ницъ. и҆хже видѣв па́вел, (и҆) бл҃годаривъ б҃а, прїа҃т
дръзновенїе· Є҆гда же прїидохомъ в ри҃мъ, [со́т-
никъ преда҃ ꙋ҆́жники воє҆во́дѣ. па́влꙋ же пове-
лѣ][11] пребыва́ти о҆ себѣ, съблюда́ющимъ є҆го
во́и҆номъ· Бы́сть же по днехъ трехъ, съзвати
(па́влꙋ)[12] сꙋщаа і҆ꙋ҆деомъ пръвыѧ· Съшеⷣшем
же сѧ и҆́мъ, гл҃аше к ни҃м. (мꙋ҆жїе бра́тїе а҆́зъ)[13]
ничтоже съпроті́вно (сътвори҃х)[14] лю́демъ, и҆ли
о҆бы́чаеⷨ о҆теческымъ, ꙋ҆́жникъ ѿ і҆єр҃лимлянъ
преданъ быхъ въ рꙋцѣ ри́млянъ, и҆́же разсꙋди́в-
ше ꙗ҆́же о҆ мнѣ хотѧ́хꙋ пꙋстити, зане ни
є҆ді́нѣи винѣ смр҃тнѣи бы́ти въ мнѣ· съпро-
ти́в же гл҃ющемъ і҆ꙋ҆де́омъ, нꙋ҆́жа ми҃ бы́сть
нарица́ти кесарѧ, Не ꙗ҆́ко на ꙗ҆зы́къ мои и҆-
мѣѧ что҃ о҆клевета́ти· Сеѧ̀ ради ꙋ҆бо вины̀
ꙋ҆моли҃х вась ви́дѣти и҆ бесѣдовати. наде́жда
же ради і҆и҃левы вери́гами си́ми о҆бложенъ є҆смь.
О҆ни же к немꙋ рѣша, мы ни писа́нїа о҆ те-
бѣ прїа́хоⷨ ѿ і҆ꙋ҆де́и, ни пришеⷣ кто҃ ѿ бра́тїѧ
възвѣстити и҆ли гл҃а что҃ о҆ тебѣ зл҃о. Мо́лим
же сѧ ѿ тебе слы́шати, ꙗ҆́же мꙋдръствꙋєши.
О҆ є҆реси же се́и вѣдомо (є҃ на҃м)[15], ꙗ҆́ко всю́дꙋ съ-
противъ гл҃ема є҃. ꙋ҆ста́вивше же є҆мꙋ днь҃, прї-
идоша к немꙋ въ страннопрїе́мницꙋ мно́жаи҆-
шїи, И҆мже сказа́ше свѣдѣтельствꙋѧ црт҃вїе
бж҃їе, ꙋ҆вѣрѧа же и҆хъ ꙗ҆́же о҆ і҆с҃ѣ, ѿ зако́на
мѡѷсе́ова и҆ пророкъ, ѿ ꙋ҆тра да́же (и҆) до́ вече-
ра. И҆ о҆́ви ꙋ҆бо вѣ́ровахꙋ гл҃емы҃м, о҆́ви же не вѣ-
ровахꙋ. не съгла́сни же сꙋще дрꙋгъ къ дрꙋгꙋ,
ѿхожа́хꙋ. рекшꙋ па́влꙋ гл҃ь є҆ді́нъ· Ꙗ҆́ко до́брѣ
дх҃ъ ст҃ыи гл҃а і҆саї́є҆мъ пр҃ркомъ къ ѿцемъ ва-
ши́м гл҃ѧ, *И҆дѝ к лю́демъ си҃м и҆ рцы̀, слꙋ́хомъ
ꙋ҆слы́шите, и҆ не и҆мате разꙋмѣти. и҆ ви́дѧще
ꙋ҆́зрите, и҆ не и҆мате ви́дѣти. о҆дебелѣ бо ср҃це
лю́дїи сихъ, и҆ ꙋ҆ши́ма тѧ́жко слы́шаша, и҆
о҆́чи свои смѣжи́ша, да не ка́ко ви́дѧ҃т о҆чи́ма,
и҆ ꙋ҆ши́ма ꙋ҆слы́ша҃т, и҆ ср҃це҃м ꙋ҆разꙋмѣ́ютъ, и҆ ісаїа ѕ҃
о҆братѧтсѧ, і҆ и҆сцѣлю̀ и҆хъ· Вѣ́домо ꙋ҆бо да мѳ҃а гі҃
бꙋ́де҃т вамъ, ꙗ҆́ко ꙗ҆зы́комъ посла́сѧ (-)[16] сп҃се́нїе ма҃р д҃
бж҃їе, Са́ми и҆ да слы́шатъ. [И҆ сї́а томꙋ ре́к- лꙋ҃ и҆
шꙋ, ѿи҆до́ша і҆ꙋ҆де́е, мно́го и҆мꙋще въ себѣ взы- іоа҃ ві
 кри҃ аі

сканїе][17]. Пребы́сть же па́велъ двѣ лѣтѣ и҆с-
по́лнь свое́ю мъздо́ю, и҆ прїима́ше всѧ прихо-
да́щаѧ к немꙋ̀ проповѣ́дꙋѧ̀ црⷭ҇твїе бж҃їе, и҆
ѹ҆ча̀ ꙗ҆̀же ѡ҆́ гдⷭ҇ѣ (на́шемъ) і҆҆сѣ хрⷭ҇тѣ, съ вса́-
кимъ дерзнове́нїемъ невъзбра́нно·

Павло перебув два роки вповні на своєму утриманні і приймав всіх, що до нього приходили, **31** проповідуючи боже царство і навчаючи те, що про нашого Господа Ісуса Христа, з усякою сміливістю, без заборони.

Коне́цъ дѣѧ́нїемъ стꙋ҃ыхъ а҆плⷭ҇ъ·
И҆ма́ть в себѣ, гл҃а, к҃и·
н҃а зача́лъ цр҃ко́вныхъ, н҃а·

Кінець Діянь Святих Апостолів.
Має в собі 28 глав,
а 51 – церковних початків.

Сказа́нїе събо́рнаго посла́нїа, і҆а́ковлѧ·

Розповідь про Соборне Послання Якова.

Понеже са́мъ і҆ꙗ́ковъ сїе пишⷮ҇ сꙋ́щимъ ѿ ѡ҆бою̀ на́десѧте колѣ́нꙋ, разсѣ́ѧвшимсѧ, и҆ вѣ́ровавшимъ въ гд҃а на́шего і҆҆с хрⷭ҇а. пи́шет же ѹ҆чи́телно посла́нїе, ѹ҆ча̀ ѡ҆ различныхъ и҆скꙋше́нїихъ, ко́е ѹ҆бо е҆сть ѿ бг҃а, ко́е же ѿ своего̀ срⷣца чл҃комъ. и҆ ꙗ҆ко не сло́вомъ то́кмо, но и҆ дѣ́ломъ показа́ти вѣ́рꙋ подоба́етъ, и҆ ꙗ҆ко не слы́шателїе зако́нꙋ, но творцы̀ ѡ҆правъда́ютсѧ. ѡ҆ бога́тых же завѣща́ва́етъ, да не лꙋчши творѧтсѧ ни́щихъ бога́тїи въ цр҃квахъ, но па́че и҆ ѹ҆ꙗ҆звлѧ́ютсѧ ꙗ҆ко презори́ви. и҆ коне́цъ ѹ҆тѣша́ѧ ѡ҆би́димыѧ, и҆ прⷣповелѣва́ѧ и҆̑ долготерпѣ́ти до прише́ствїа хв҃а. и҆ наѹ҆чи́въ ѡ҆ тръпѣ́нїи, ѿ і҆́ѡва бл҃гаго тръпѣ́нїа. повелѣва́етъ призва́ти попы̀ цр҃ко́вныѧ над болѧ́щими, и҆ тща́тисѧ ѡ҆браща́ти заблꙋ́ждьшаѧ къ и҆́стинѣ. бы́ти бо ѡ҆ семъ въ́змездїе ѿ гд҃а, ѡ҆ставле́нїю грѣ́хомъ, и҆ си́це сконча́ваетъ посла́нїе·

Оскільки сам Яків його пише тим, що в розсіянні з дванадцятьох поколінь і які повірили в Господа нашого Ісуса Христа, він пише повчальне послання, навчаючи про різні спокуси: отже, які є від Бога, а які в людей від власного серця. І що не тільки словом, але й ділом треба показати віру, і що не слухачі закону, але виконавці будуть оправдані. А відносно багатих він заповідає, щоб багаті не вважалися кращими від бідних в церквах, але радше хай їх картають, бо вони горді. І вкінці він потішає покривджених і наказує їм бути довготерпеливими до Христового приходу. І повчивши про терпіння від доброго терпіння Йова, він наказує покликати церковних попів до хворих і дбати про повернення заблудлих до правди, бо за це є винагорода від Господа – відпущення гріхів. І так він закінчує послання.

СОБОРНЕ ПОСЛАННЯ ЯКОВА

Глава 1, *поч. 50*

1 Яків, раб Бога і Господа Ісуса
Христа – дванадцятьом племенам,
що в розсіянні. Вітаю! **2** Майте всяку
рим. 5 радість, мої брати, коли впадаєте в
дія. 5 різні спокуси, **3** *знаючи, що випро-
бування вашої віри виробляє витри-
валість, **4** а витривалість хай має дос-
конале діло, щоб ви були досконалі і
бездоганні і щоб вам нічого не бра-
кувало. **5** Якщо кому з вас бракує
мат. 7 премудрості, хай просить в того, що
мар. 11 дає всім разом і не докоряє – в Бога. І
лук. 11 йому буде дано. **6** *Хай же просить з
ів. 14 вірою, зовсім не сумніваючись. Бо
і 16 хто сумнівається, є подібним до мор-
ського хвилювання, що колихане і
розвіюване вітрами. **7** Хай та людина
не думає, що одержить щось від Бога.
8 *Він,* чоловік двоєдушний, непостій-
ний в усіх своїх дорогах. **9** Хай же
хвалиться покірний брат у своїм
сир. 14 вивищенні, **10** а багатий – у своєму
іс. 40 приниженні, *тому що мине так як
пет1. 1 цвіт трави. **11** Бо засяяло сонце зі
спекою і висушило траву, і її цвіт
йов. 5 відпав, і пропала краса її лиця. Так і
при. 3 багатий в'яне у своїй ході. **12** *Бла-
єв. 12 женний чоловік, що перетерпить спо-
апо. 3 кусу, тому що, бувши спокушеним,
одержить вінець життя, якого Бог
обіцяв тим, що Його люблять. **13**
Ніхто спокушуваний хай не каже, що
я є спокушуваний Богом, адже Бог не
є спокусником *до* злого, Він же
нікого не спокушує. **14** Кожний же
спокушається своєю похоттю, що
затягує і обманює, **15** тоді похоть,
зачавши, родить гріх, а вчинений гріх
родить смерть. **16** Не обманюйтесь,
мої улюблені брати. **17** Кожний
добрий дар і кожний досконалий дар
є згори, що сходить від Батька світла,
у якого немає зміни або тіні пе-
реміни. **18** Бо забажавши, Він по-
родив нас словом правди, щоб ми
були якимось початком його твово-
рінь. *поч. 51*

при. 17 **19** Тому, мої улюблені брати, *хай
всяка людина буде швидкою слухати
і повільною говорити, повільною до
гніву, **20** бо гнів чоловіка не чинить
божої справедливості. **21** Задля цьо-
го, відклавши всяку нечистоту і над-
мір злоби, в лагідності приймайте по-
саджене слово, що може спасти ваші

СОБОРНОЕ ПОСЛАНІЕ ІАКОВЛЕ

Гл҃а, а҃· за҃, н҃·

Іаковъ[1] бг҃у и гд҃у іс҃ хр҃у рабъ, обѣманаде-
сяте колѣнома иже въ разсѣяніи радо-
ватися. всяку радость имѣйте бра-
тіе моя, егда въ искушенія въпадае-
те различна. *вѣдяще яко искушеніе вашея кри҃ е҃ дѣа҃ е҃
вѣры, съдѣловаетъ трьпѣніе. терпѣніе же дѣ-
ло съвръшено да иматъ, яко да будете съ-
вершени и всецѣли, и ничимже лишени. аще (-)[2]
кто ѿ васъ лишенъ есть премудрости. да
проситъ ѿ дающаго бг҃а всѣмъ вкупѣ, и не мѳ҃а з҃
поношающа, и дасться ему. *да проситъ же ма҃ аі лу҃ аі
вѣрою, ничтоже сумняся. сумняй бо ся упо- іоа҃ ді и ѕі
добися волънѣнію морскому вѣтры възмѣта-
ему и развѣваему. да не (-)[3] мнитъ чл҃къ онъ
яко пріиметъ что ѿ (бг҃а)[4]· мужъ двоеду-
шенъ, неустроенъ въ всѣхъ путехъ своихъ. да
хвалитъ же ся братъ смиреныи, въ высотѣ іс сира҃ ді
своей богатыи же, въ смиреніи своемъ, *зане ісаія м
якоже цвѣтъ травныи мимоидетъ. въсія бо а петр а
слн҃це съ зноемъ, і иссуши траву, и цвѣтъ ея
ѿпаде, и бл҃голѣпіе лица ея погибе. сице и
богатыи въ хожденіи своемъ (увядаетъ)[5]. іѡ е
*бл҃женъ мужъ иже претрьпитъ искушеніе, при г
зане искусенъ бывъ, пріиметъ вѣнецъ жизни, евре ві апока г
егоже обѣща {бг҃ъ}[6] любящимъ его· Никтоже
искушаемъ да гл҃етъ яко ѿ бг҃а искушаемъ
есмь. бг҃ъ бо нѣсть искуситель ѕлымъ, не
искушаетъ же той никогоже· Кождо же искуша-
ется ѿ своея похоти влекомъ и прельщаемъ.
таже похоть зачѣнши ражаетъ грѣхъ, грѣхъ же
съдѣянъ ражаетъ смерть. не льститеся
братіе моя възлюбленая. всяко даяніе бл҃го,
и всякъ даръ съвръшенъ свыше есть, сходя
ѿ оц҃а свѣтомъ, у негоже {нѣсть}[7] премене-
нія или преложенію стѣнь. въсхотѣвъ {бо по-
роди}[8] на словомъ истины въ еже быти намъ,
начатокъ нѣкіи създаніомъ его· за҃, на҃·
[Тѣмже][9] братіе моя възлюбленая, *да бу- при зі
детъ всякъ чл҃къ скоръ услышати, (и)
косенъ гл҃ати, косенъ въ гнѣвъ. гнѣвъ бо
мужу, правду бж҃ію не съдѣваетъ. сего ради
ѿложьше всяку скверну і избытокъ ѕлобы, въ
кротости пріимите всажденное слово, могуще

ма з кри в спсти дша ваша, *бываите же творцы словꙋ,
а не точїю слышателе, прельщающе себѣ самѣ.
зане аще кто (есть слышатель словꙋ)[10] а не
творець, таковый ꙋподобися мꙋжꙋ смотрѧю-
щꙋ лице бытїа своего въ зерцалѣ. ꙋсмотри бо
себѣ, и ѿиде, и абїе забы каковъ бѣ· Прини-
кїи же в законъ съвръшенъ свободѣ, и пребывъ,
[сей][11] не слышатель забытливъ бывъ, но тво-
рець дѣлꙋ, сей блаженъ въ дѣланїи своемъ бꙋ-
детъ· Аще то мнитсѧ добродѣтеленъ бы-
ти [въ васъ][12], (и) не (обꙋздаваетъ)[13] ѩзыка
своего, но (льститъ)[14] срдце свое, сего сꙋетна
есть добродѣтель. (вѣра)[15] {бо}[16] чиста и нес-
кверна пре бгомъ и ѿцемъ сїа есть, еже по-
сѣщати сирыхъ и вдовицъ въ скорбѣхъ ихъ,
(и) нескверна себе съблюсти ѿ мира·

Гла, в· за, нв·

г мо ді е мо а и ѕі при кд іс си мд Братїе моѧ *не на лица зрѧще имѣите
вѣрꙋ га нашего іс ха славы. аще бо
внидетъ въ сонмище ваше мꙋж, зла пер-
стень носѧ (и) в ризѣ свѣтлѣ. внидет
же и нищъ въ хꙋдѣ одежди, [и възрите][1] на
носѧщего ризꙋ свѣтлꙋ, и речете [емꙋ][2], ты
сѧди здѣ добрѣ. и нищемꙋ речете, ты ста-
ни [тамо, или сѧди здѣ][3] на подножїи моемъ,
[и не][4] расмотристе в себѣ и бысте сꙋдїѧ по-
мышленїемъ ѕлыхъ. слышите братїе моа въ-
злюбленаа, не бгъ ли избра нищаа {мира сего}[5],
богаты въ вѣрѣ, и наслѣдники цртвїю, еже
обѣща любѧщимъ его; вы же ꙋкористе ни-
щаго. не богатїи ли насилꙋютъ вамъ, и тїи
влекꙋтъ вы на сꙋдища; не тїи ли хꙋлѧтъ
г мо ді ма е ма ві кри гі кга е доброе имѧ нареченное на васъ; аще ꙋбо законъ
съвръшаете црскїи по писанїю, *възлюбиши ис-
кренѧго своего ѩкоже самого себѣ, добрѣ творите.
г мо ді е мо а и ѕі аще ли на лица зрите, (то) грѣхъ съдѣваете,
*обличаеми ѿ закона ѩко преститпницы· Иже бо
весь законъ съблюдетъ, съгрѣшит же въ еді-
ма ді номъ, бысть всѣмъ повиненъ. *рекїи бо не пре-
любы сътвориши, рекль есть, и не ꙋбїеши. аще
ли не прелюбы сътвориши, ꙋбиваеши же. бысть
престꙋпникъ законꙋ. тако глете и тако тво-
рите, ѩко закономъ свободномъ хотѧще сꙋдъ
прїѧти. сꙋдъ бо без милости не сътворшемꙋ
милости. хвалитсѧ милость на сꙋдѣ· за, нг·
Каѧ польза братїе моѧ, аще вѣрꙋ глетъ кто
имѣти, дѣла же не имать, еда можетъ вѣра
лꙋ г а іоа г спсти его; *аще [же][6] братъ или сестра нага
бꙋдета, и лишени бꙋдета дневныѧ пища, речет
же кто има ѿ васъ, идѣта с миромъ, грѣи-
тасѧ и насыщайтасѧ, не дасть же има тре-

душі. **22** *Будьте же творцями слова, мат. 7
а не тільки слухачами, обманючи рим. 2
себе самих. **23** Тому що, якщо хтось є
слухачем слова, а не виконавцем,
такий став подібним до чоловіка, що
оглядає обличчя свого буття в
дзеркалі. **24** Бо він побачив себе і
відійшов та відразу забув яким був.
25 Хто ж вдивляється у досконалий
закон свободи і перебуває *в ньому*,
цей став не слухачем-забудьком, але
творцем діла, цей буде блаженний у
своїх ділах. **26** Якщо хто з вас думає,
що є чеснотливим і не приборкує
свого язика, але обманює своє серце,
його чеснотливість є марна. **27** Адже
чиста і непорочна віра перед Богом і
Батьком є ця, щоб відвідувати сиріт і
вдовиць в їхньому горі і зберегти
себе від світу непорочним.

Глава 2, *поч. 52*

1 Мої брати, *майте віру Господа мойЗ. 19
нашого слави – Ісуса Христа, не ди- мойБ. 1
влячись на обличчя! **2** Бо якщо до ва- і 16
шого збору ввійде муж, що носить при. 24
золотий перстень і в світлій одежі, а сир. 44
ввійде і бідний в бідній одежі, **3** і ви
поглянете на того, що носить світлу
одіж, і йому скажете: Ти сядь тут ви-
гідно; а бідному скажете: Ти стань
там або сядь тут на моєму підніжжі, –
4 і ви не розсудили в собі і стали суд-
дями поганих задумів. **5** Слухайте,
мої улюблені брати: чи не Бог вибрав
бідних цього світу, багатих у вірі і
спадкоємців царства, яке обіцяв тим,
що Його люблять? **6** Ви ж зневажили
бідного. Чи не багаті вам чинять на-
сильство і ті тягнуть вас на суди? **7**
Чи не ті хулять гарне ім'я, яким вас
названо? **8** Отже, якщо виконуєте мойЗ. 19
царський закон згідно з Писанням: мат. 5
*Полюбиш свого ближнього, як са- мар. 12
мого себе, – добре робите. **9** Якщо ж рим. 13
дивитесь на обличчя, то робите гріх, гал. 5
*засуджувані законом як переступни- мойЗ. 19
ки. **10** Бо хто збереже ввесь закон, а мойБ. 1
згрішить в одному, – став винуватий і 16
в усьому. **11** *Бо Той, хто сказав: Не мат. 19
чинитимеш перелюб, – сказав і: Не
уб'єш! Якщо ж не робиш перелюб, а
вбиваєш, – ти став переступником
закону. **12** Так говоріть і так робіть,
бо одержите суд законом свободи. **13**
Адже суд є без милосердя тому, що
не зробив милосердя. Милосердя хва-
литься на суді. *поч. 53*

14 Яка користь, мої брати, якщо
хтось каже, що віру має, а не має діл?
Чи віра може його спасти? **15** *Якщо лук. 3
ж брат або сестра будуть нагі і ів1. 3
будуть позбавлені щоденної їжі, **16** а
хтось з вас їм скаже: Ідіть з миром,
грійтеся і насичуйтеся, а не дасть їм

потрібне для тіла, – яка користь? **17**
Так і віра, якщо немає діл, є в собі
мертва. **18** Але хтось скаже: Ти
маєш віру, я ж маю діла. Покажи
мені твою віру з твоїх діл, і я тобі
покажу мою віру з моїх діл. **19** Ти
віриш, що є один Бог? Добре ро-
биш. І біси вірять і тремтять. **20** Чи
ж хочеш зрозуміти, о марний чо-
ловіче, що віра без діл є мертва? **21**
Чи наш батько Авраам не оправ-
мой1. 22 дався з діл, *принісши свого сина
Ісаака на жертовник? **22** Чи бачиш,
що віра співдіяла його ділам і віра
мой1. 15 вдосконалилася з діл? **23** І сповни-
рим. 4 лося Писання, що говорить: *Ав-
гал. 3 раам же повірив Богові, і йому за-
числено в праведність, і він був
названий божим другом. **24** Чи
бачите, отже, що людина оправ-
дується з діл, а не з самої віри? **25**
іс нав. 2 Так само ж і *Раав, блудниця, чи не
оправдалась з діл, прийнявши роз-
відників і вивівши їх іншою до-
рогою? **26** Бо так як і тіло без духа
є мертве, так і віра без діл є мертва.

Глава 3, *поч. 54*

мат. 23 **1** *Мої брати, не ставайте чис-
ленними учителями, знаючи, що о-
держимо більший осуд, **2** бо всі ба-
сир. 14 гато грішимо. *Якщо хто не грі-
і 15 і 19 шить словом, цей досконалий чоло-
вік, спроможний приборкати і все
тіло. **3** Бо ось і коням вкладаємо
вуздечки в уста, щоб нам корилися,
і повертаємо все їхнє тіло. **4** Ось і
кораблі, будучи великими і гнани-
ми бурхливими вітрами, поверта-
ються малим стерном, куди тільки
хоче бажання керманича. **5** Так са-
мо ж і язик: є малим членом і дуже
хвалиться. Ось вогонь малий, і які
великі речі він спалює. **6** І язик –
вогонь, прикраса неправди. Так і
язик співіснує між нашими члена-
ми, занечищаючи все тіло і палячи
коло нашого буття, і є палений гі-
єною. **7** Адже ж всякий рід звірів і
птахів, гадів же і риб приборкуєть-
ся і є приборканим людською при-
родою, **8** а язика ніхто з людей не
може приборкати, бо *він* необмеже-
не зло, повний смертоносної їді. **9**
Ним ми благословимо Бога і Батька
і ним проклинаємо людей, які ство-
рені за божою подобою. **10** З тих
же уст виходить благословення і
клятва. Не годиться, мої улюблені
брати, щоб це так було. *поч. 55*

11 Бо чи джерело з одного пото-
ку видає солодкість і гіркоту? **12** Чи
може, мої брати, фіга родити олив-
ки або виноградна лоза фіґи? Так
само ані одне джерело не може да-
вати солону і солодку воду. **13** Хто
премудрий і досвідчений між вами?

бованїе тѣлесное, каа польза; тако и вѣра аще
(дѣлъ не имать)[7], мертва есть о себѣ. Но ре-
четъ кто, ты вѣру имаши, (азъ же)[8] дѣла и-
мамъ. покажи ми вѣру твою [ѿ][9] дѣлъ [тво-
ихъ][10], и азъ [покажу тебѣ][11] ѿ дѣлъ моихъ вѣру
[мою][12]. ты вѣруеши яко [бгъ единъ есть][13]; до-
брѣ твориши. и бѣси вѣруютъ и трепещутъ.
хощеши же ли разумѣти о члче суетне, яко вѣра
без дѣлъ мертва есть; авраамъ ѿцъ нашъ, не
ѿ дѣлъ ли оправдася. *възнесъ исаака сна своего а мѡ кв
на олтарь; видиши ли, яко вѣра поспѣшествова-
ваше дѣломъ его и ѿ дѣлъ вѣра съвершися; а мѡ єі
и съвершися писанїе глющее, *вѣрова же авраа рим д
бгови, и вмѣнися ему въ правду, и другъ бжїи гал г
наречется. зрите ли [убо][14] яко ѿ дѣлъ оправ-
дается члкъ, а не ѿ вѣры единыя; такожде
же и *раавь блудница не ѿ дѣлъ ли оправда- ис на в
ся, прїемше {сходники}[15], и инымъ путемъ изве-
дше (ихъ). Якоже бо (и) тѣло без духа мертво
есть, тако и вѣра без дѣлъ мертва есть.

Гла, г. за, нд.

Не* мнози учители бывайте братїе моя, ма кг
вѣдаще яко вяшее осужденїе прїимем,
много бо съгрѣшаемъ вси. *аще кто въ ис сн ді и єі и ѳі
словѣ не съгрѣшаетъ, сей съвершенъ
мужъ, силенъ обуздати и все тѣло. {се}[1] бо
(и) конемъ уздьı въ уста влагаемъ, да пови-
нуются намъ и все тѣло ихъ обращаемъ. се и
корабли велицы суще, и ѿ [жестокихъ вѣтровъ][2]
затачаеми, обращаются малымъ кормилцемъ, я-
може аще стремленїе правящаго хощетъ. та-
кожде (же) и языкъ малъ удъ есть, и велми
хвалится. се [малъ][3] огнь (и) коль велицы вещи
съжигаетъ. и языкъ огнь, лѣпота неправдѣ.
{сице и}[4] языкъ въдворяется въ удесѣхъ на-
шихъ, сквернѧ все тѣло, и палѧ около твари
{нашея}[5], и опаляемся ѿ геены. всяко бо есте-
ство звѣреи же и птицъ, гадъ же и рыбъ, у-
мучается и умучится естествомъ члчес-
кимъ. языкъ же никтоже [може ѿ члкъ умучи-
ти][6], неодержимо (бо) зло, исполнь яда смерто-
носна. тѣмъ блгословляемъ [бга][7] и ѿца, и
тѣмъ кленемъ члки, иже по подобїю бжїю
бывшая. ѿ тѣхъ же устъ исходитъ блгосло-
венїе и клятва. не подобаетъ братїе моя
(възлюбленая) симъ тако бывати. за, не.
Еда убо источникъ ѿ единого устїа истача-
етъ сладкое и горкое; еда можетъ братїе моя,
смоковница маслины творити, или виноградная
лоза смоквы; [такожде][8] [ни единъ источникъ сла-
ну и][9] сладку творити воду. Кто премудръ и

хꙋдогъ въ васъ: да покажетъ ѿ добраго житїѧ
дѣла своѧ въ кротостнѣй премꙋдрости. А҆ще
ли зависть горкꙋ имате и рвенїе въ {сер-
дцыхъ}[10] вашихъ, не хвалитесѧ ни лжите на
истиннꙋ. Нѣсть сїѧ премꙋдрость свыше низ-
ходѧщи, но земна, дꙋшевна, бѣсовъска. Идѣже
бо зависть и рвенїѧ, тꙋ нестроенїе, и всѧка
зла вещь. А иже свыше премꙋдрость, прьвѣе
ꙋбо чиста е҆, потом же мирна, кротка, благопо-
корлива, исполнь милости и плодовъ благыхъ. не-
сꙋмнѣнна. [и][11] нелицемѣрьна. Плод же правды
(съмиренїемъ)[12] сѣетсѧ творѧщїи миръ.

Глава, д.

Ѿкꙋдꙋ брани [и свары въ васъ][1]: не ѿсюдꙋ
ли ѿ сластеи вашихъ воюющихъ въ ꙋ-
дѣсехъ вашихъ: желаете, и не имате.
Ꙋбиваете и завидите, и не можете
ꙋлꙋчити. сварѧетесѧ и борете, {и не има-
те}[2], зане не просите. Просите, и не прїемле-
те, зане зле просите, да въ сластехъ вашихъ
иждивете. [Прелюбодѣицы и][3] прелюбодѣица, не
вѣсте ли ꙗко любы мира {сего}[4], вражда бгꙋ
е҆. иже бо въсхощетъ дрꙋгъ быти мирꙋ, врагъ
бжїи бываетъ. Или мните ꙗко всꙋе писанїе
глетъ, къ зависти желаетъ дхъ, иже все-
лисѧ в ны: болшꙋю же даетъ блгть. Тѣмже
при г а петр е глетъ, *гь гордымъ противитсѧ, смиренымъ же
даетъ благодать. зач, нѕ.
ефе д Повинитесѧ ꙋбо бгꙋ *противите же сѧ дїаво-
лꙋ, и бѣжитъ ѿ васъ. приближитесѧ бгꙋ, и при-
ближитсѧ вамъ. Очистите рꙋцѣ грѣшницы,
(-)[5] исправите срца (ваша) двоедꙋшнїи. Пострa-
жите и слезите и плачитесѧ, смѣхъ вашъ въ
плачь да обратитсѧ, и радость в сѣтованїе.
а петр е *смиритесѧ предъ {бгомъ}[6], и възнесетъ вы. Не
оклеветаите дрꙋгъ дрꙋга братїе. оклеветаю-
щїй {бо}[7] брата, или осꙋжаѧй брата своего,
оклеветаетъ закон, и осꙋжаетъ законъ. А҆ще
ли закон осꙋжаеши, нѣси творецъ законꙋ, но
сꙋдїи. Єдинъ есть законоположникъ, и сꙋдїи,
рим ді могїи спсти и погꙋбити. *Ты же кто еси о-
сꙋжаѧй дрꙋга: слышите нынѣ глющеи, днесь
[и][8] ꙋтрѣ поидемъ в сей градъ, и сътворимъ
тꙋ лѣто [єдино][9], и кꙋплю дѣемъ и приобрѣ-
тенїе. иже не вѣсте что ꙋтрѣ (слꙋчитсѧ).
Каѧ [бо][10] жизнь ваша: пара ꙋбо есть, иже
въмалѣ ꙗвлѧетсѧ, потом {же}[11] исчезаетъ.
дѣѧ ді а кор д вмѣсто еже вы глати вамъ, *аще гь въсхощетъ, и
живи бꙋдемъ и сътворимъ сїе или оно. нынѣ же
хвалитесѧ въ гордынѧхъ вашихъ. всѧка хва-
ла такова, зла есть. вѣдѧщемꙋ (же) ꙋбо

Хай покаже свої діла з доброго життя
в лагідній премудрості. 14 Якщо ж
маєте гірку заздрість і сварливість у
ваших серцях, не хваліться ані не го-
воріть брехні на правду. 15 Це не є
премудрість, що сходить згори, але
земна, душевна, бісівська. 16 Бо де є
заздрість і чвари, там безладдя і вся-
ка річ зла. 17 А та премудрість, що
згори, отже, найперше є чистою, по-
тім же мирною, лагідною, поблаж-
ливою, повною милосердя і добрих
плодів, нелицемірна і без вагання. 18
А плід праведності примиренням сі-
ється тим, що чинять мир.

Глава 4

1 Звідки між вами бійки і чвари?
Чи не з цього – з ваших пристрастей,
що воюють у ваших членах? 2 Ви по-
жадаєте – і не маєте, вбиваєте і заз-
дрите – і не можете осягнути, свари-
теся і воюєте – і не маєте, тому що не
просите. 3 Просите – і не одержуєте,
тому що зле просите, щоб розтратити
у ваших пристрастях. 4 Перелюбники
і перелюбниці, чи не знаєте, що лю-
бов цього світу – це ворожнеча проти
Бога? Бо хто побажає бути другом
світу, стає божим ворогом. 5 Або *чи*
думаєте, що даремно Писання гово-
рить: До заздрості прагне дух, що по-
селився у нас. 6 Більшу ж ласку Він
дає, тому говорить: *Господь гордим при. 3
противиться, а покірним дає ласку. пет1. 5
поч. 56

7 Отже, підкоріться Богові, а *про- еф. 4
тиставтеся дияволові, і він втече від
вас. 8 Наблизьтеся до Бога, і Він на-
близиться до вас. Очистіть руки, грі-
шники, випрямість ваші серця, двоє-
душні. 9 Терпіть, і сльозіть, і плачте.
Хай ваш сміх обернеться в плач, а ра-
дість – у смуток. 10 *Упокоріть себе пет1. 5
перед Богом, і Він вас вивищить. 11
Не обмовляйте один одного, брати.
Бо той, хто обмовляє брата або засу-
джує свого брата, обмовляє Закон і
засуджує Закон. Якщо ж ти засуджу-
єш закон, ти не є виконавцем закону,
але суддя. 12 Є один законодавець і
суддя, що може спасти і погубити.
*Ти ж хто є, що засуджуєш друга? 13 рим. 14
Слухайте нині ви, що кажете: Сьо-
годні і завтра підемо до цього міста й
перебудемо там один рік, і торгува-
тимемо, і зароблятимемо. 14 Ви, що
не знаєте, що станеться завтра, – яке
ваше життя? Воно, отже, є пара, що
на мить з'являється, а потім пропа-
дає. 15 Замість того, щоб вам сказа-
ти: *Якщо Господь схоче і будемо дія. 19
живими, то зробимо це чи інше. 16 кор1. 4
Нині ж ви хвалитеся у ваших гор-
дощах. Кожна така хвала є поганою.

17 А той, отже, що вміє робити
добро і не робить, гріх йому є.

добро̀ твори́ти, и҆ не творѧ́щꙋ, грѣ́хъ е҆мꙋ̀
є҆́сть.

Глава 5

1 Прийдіть нині, багаті, плачте і
ридайте над вашими жахливими
злиднями, що на вас находять. **2** Ва-
ше багатство згнило, і вашу одіж
молі поїли. **3** Ваше золото і срібло,
рим. 2 *яке ви назбирали в останні дні, по-
ржавіло, і їхня іржа буде на свід-
чення проти вас і з'їсть ваше тіло, як
вогонь. **4** Ось платня робітників, що
обробляли ваші ниви, вами затрима-
на, кричить, і крики тих, що жали,
ввійшли до вух Господа Саваота. **5**
Ви повеселилися на землі і насоло-
дилися, ви вигодували ваші серця,
немов на день зарізу. **6** Ви засуди-
ли, вбили Праведного. Він вам не
протиставиться. **7** Будьте терпели-
вими, отже, мої брати, до господ-
нього приходу. Ось рільник очікує
дорогоцінний плід від землі, маючи
над ним терпеливість, доки не одер-
жить ранній і пізній дощ. **8** Отже, і
ви будьте терпеливими. Скріпіть ва-
ші серця, бо наблизився Господній
прихід. **9** Не нарікайте один на од-
ного, брати, щоб ви не були засу-
дженими. Ось суддя стоїть перед
дверима. *поч. 57*

Гл҃а, є҃.

Прїиди́те нн҃ѣ бога́тїи̇ пла́чите сѧ (и҆ ры-
да́йте)[1] ѡ҆ лю́тыхъ скѡ́рбехъ ва́шихъ грѧ-
дꙋ́щихъ {на в҆ы}[2]. Бога́тьство ва́ше и҆з-
гнѝ, и҆ ри́зы ва́ша мо́лїе поѧдо́шѧ, зла́-
то ва́ше и҆ сребро̀ и҆зоржа́вѣ, и҆ ржа̀ и҆́хъ в
послꙋ́шество̀ на ва́съ бꙋ́детъ, и҆ снѣ́сть пло́ти
ва́ша а҆́ки ѻ҆́гнь (*є҆го́же) сниска́сте въ пос- кр҃и в
лѣ́днѧѧ дн҃и. Се̑ мзда̀ дѣ́лателїи, дѣ́лавшихъ
ни́вы ва́ша лише́ни ѿ ва́съ, вопїе́тъ, и҆
вопїе́нїѧ жа́вшихъ въ оу҆́ши г҃а савао́ѳа вни́доша.
Възвесели́стесѧ на земли̇̀, и҆ наслади́стесѧ,
оу҆пита́сте ср҃ца ва́ша [а҆́ки][3] въ дн҃ь заколе́нїѧ.
Осꙋди́сте, оу҆би́сте пра́веднаго, не проти́витсѧ
ва́мъ. Длъготръпи́те оу҆́бо бра́тїе (моѧ) до при-
ше́ствиѧ г҃нѧ. Се̑ землед́ѣлецъ жде́тъ чт҃ны́й
пло́да ѿ земли̇̀ долготерпѧ̀ ѡ҆ не́мъ, до́ндеже
прїи́метъ [дождь][4] ра́нъ и҆ по́зденъ. До́л-
готерпи́те {оу҆́бо}[5] и҆ в҆ы. Оу҆тверди́те ср҃ца ва́ша,
ꙗ҆́ко прише́ствїе г҃не прибли́жисѧ. Не възд-
ды́хайте [дрꙋ́гъ на́ дрꙋ́га бра́тїе][6], да не ѡ҆-
сꙋ́ждени бꙋ́дете. Се̑ сꙋдї̀ѧ пре́д две́рми стои́тъ.

за҃, н҃з.

10 Мої брати, майте образ тер-
піння і терпеливості пророків, які
говорили господнім іменем. **11** Ось
щасливими називаємо тих, що тер-
піли. Ви чули про терпіння Йова і
знаєте Господній кінець, що Гос-
подь є дуже милосердний і щедрий.
мат. 5 **12** Понад усе, мої брати, *не кля-
ніться ані небом, ні землею, ані ін-
шою якоюсь клятвою. Хай буде ж
вам те, що так, – так, і те, що ні, – ні,
щоб ви не впали в лицемірство. **13**
Якщо хтось між вами терпить зло,
хай молиться. Якщо хтось радіє, хай
співає. **14** Якщо хтось між вами хво-
ріє, хай покличе церковних презви-
мар. 6 терів і хай помоляться над ним, *по-
мазавши його олією в господнє і-
м'я. **15** І молитва віри спасе хворо-
го, і Господь його підніме, і коли він
вчинив гріхи, йому відпустяться. **16**
Отже, визнавайте один одному грі-
хи і моліться один за одного, щоб ви
црс1. 17 і 3 лук. 4 виздоровіли, бо багато може ревна
молитва праведного. **17** *Ілля був
людиною, подібний до нас нахила-
ми. І він помолився молитвою, щоб
не було дощу, і на землі не падав
дощ три роки і шість місяців. **18** І
він знову помолився – і небо дало
мат. 18 лук. 17 мойЗ. 19 дощ, і земля видала свій плід. **19**
*Браття, якщо хтось з вас заблукає
з дороги правди, а хтось його на-

Ѡ҆бра́зъ прїими́те [бра́тїе моѧ][7], ѕлострѣ́стїю и҆
длъготерпѣ́нїю, проро́кы, и҆̀же гл҃аша и҆ме́немъ
г҃нимъ. Се̑ блажи́мъ терпѣ́вшаѧ. Терпѣ́нїе і҆ѡ́вово
слы́шасте, и҆ кончи́нꙋ г҃ню видѣ́сте, ꙗ҆́ко мно́-
гомл҃стивъ є҆ѓь, и҆ ще́дръ. Пре́жде всѣ́хъ (-)[8]
бра́тїе моѧ, *не клени́тесѧ, ни не́бомъ ни зем- ма҃ є
ле́ю, ни́же {и҆но́ю клѧ́твою ко́ею}[9]. Бꙋди же
ва́мъ, є҆́же е҆́й, е҆́й. И҆ є҆́же ни, ни. да не [в ли-
цемѣ́рїе][10] впаде́те. Ѕло̀ стра́жетъ ли кто̀ въ
ва́съ; да мл҃твꙋ дѣ́етъ. Бл҃годꙋ́шьствꙋетъ
ли кто̀; да поѐтъ. Боли́тъ ли кто̀ въ ва́съ; да
призове́тъ попы̀ црк҃о́вныѧ, и҆ да мл҃твꙋ сътво-
рѧ́тъ на́дъ ни́мъ, *пома́завше є҆го ма́сломъ въ ма҃ ѕ
и҆́мѧ г҃не. И҆ моли́тва вѣ́ры, сп҃се́тъ болѧ́щаго,
и҆ въздви́гнетъ є҆го, г҃ь. И҆ а҆́ще грѣхи бꙋ́детъ
сътвори́лъ, {ѿпꙋстѧ́тсѧ}[11] є҆мꙋ̀. И҆спо́вѣдайте
оу҆́бо дрꙋ́гъ дрꙋ́гꙋ съгрѣше́нїѧ, и҆ моли́тесѧ
дрꙋ́гъ за́ дрꙋ́га, ꙗ҆́ко да и҆сцѣлѣ́ете. Мно́го
{бо}[12] мо́жетъ мл҃тва пра́веднаго поспѣ́шествꙋема. а҃ цр҃ зі, и г, лꙋ д
*И҆лїѧ чл҃къ бѣ̀ подобостра́стенъ на́мъ, и҆ мл҃твою
помоли́сѧ, да не бꙋ́детъ до́ждь, и҆ не ѡ҆дожди́ по
земли̇̀ лѣ́та три́, и҆ м҃цъ ше́сть. И҆ па́ки по-
моли́сѧ, и҆ не́бо до́ждь да́сть, и҆ землѧ̀ прозѧбе ма҃ иі, лꙋ зі, г мо ді
пло́дъ сво́й. *Бра́тїе а҆́ще кто̀ въ ва́съ заблꙋ́дитъ
ѿ {пꙋти̇̀ и҆́стинны}[13], и҆ ѡ҆брати́тъ кто̀ є҆го, да

вѣсть, ꙗко обратившїй грѣшника ѿ заблу-
женїѧ пути его, (и) спасетъ душу [ѿ смер-
ти][14], и покрыетъ множество грѣховъ·

Конецъ їаковлю съборному посланїю.
Имать в себѣ, глава, е·
а зачалъ црковныхъ, и·

верне, **20** хай знає, що той, хто на-
вернув грішника з блудної його до-
роги, він і спасе душу від смерті, і
покриє велике число гріхів.

Кінець Соборного Послання Якова.
Має в собі 5 глав,
а 8 церковних початків.

Сказанїе соборъному петрову посланїю первому·

Сїе пишетъ блаженый петръ посланїе оу-
чително въ разсѣѧнїи сущимъ їоудеомъ,
и бывшимъ хрстїаномъ, понеже бо ѿ
їоудеи вѣроваша, оутвержаетъ ихъ. и пер-
вѣе оубо повѣдуетъ, и сказуетъ ꙗко ꙗже въ ха
вѣра, ѿ пророкъ възвѣстися, и тѣми изъꙗсни-
сѧ еже кровїю его избавленїе, ꙗко тѣмиже и
ꙗзыком благовѣстишасѧ вьсѧ, в наже желаютъ
аггли приникнути. таже съвѣщавъ достоино
звавшаго жителствовати. повелѣваетъ и црѧ
почитати. женам же и мужемъ едїномыслїе завѣ-
щаваетъ· и о нравѣхъ наказавъ мало, повѣду-
етъ ꙗко и въ адѣ бысть ѿ га проповѣдь
спсенїа и въскресенїа. да и прежде оумершеи въ-
скрснутъ, и судатсѧ оубо съ плотїю, блгтїю
же въскресенїа пребудутъ. и ꙗко кончина всѣхъ
оуже приближисѧ. и подобаетъ всѣмъ готовымъ
быти ꙗко слово ѿдати судїи. и тако сконче-
ваетъ посланїе·

Розповідь про Перше Соборне Послання Петра

Блаженний Петро пише це повчальне послання тим юдеям, що є в розсіянні і стали християнами. Він їх підкріплює, бо вони повірили від юдеїв. І по-перше, отже, розповідає і говорить, що віра в Христа була сповіщена пророками і ними подано пояснення про Його спасіння кров'ю, бо ними і народам сповіщено все, про що бажають знати ангели. І закликавши гідно жити, відповідно до Того, хто покликав, наказує і царя шанувати. Жінкам же і мужам заповідає однодумність і, трохи повчивши про звичаї, говорить, що і в аду була від Господа проповідь про спасіння і воскресіння, щоб і ті, що раніше померли, воскресли і були суджені з тілом та встояли благодаттю воскресіння. Також всім треба бути готовими, щоб віддати слово судді. І так він закінчує послання.

СОБОРНОЕ ПОСЛАНЇЕ ПЕТРОВО

Глава, а· зач, ни·

Петръ[1] апслъ іс хвъ, избраннымъ пришел-
цемъ разсѣѧнїа. понту, галатїи, кап-
падокїи, асїи, и видинїи· По презрѣнїю ба
(и) ѿца, въ стыню дха, въ послуша-
нїе и кропленїе крови іс хвы. блгть ва и миръ
а кри а ефе а да оумножитсѧ· зач· *Блвенъ бъ (-)[2] ѿцъ га
нашего іс ха, иже по множѣи своей мти, по-
рожей насъ въ оупованїе живо въскрсенїемъ іс

СОБОРНЕ ПОСЛАННЯ ПЕТРА

Глава 1, *поч. 58*

1 Петро, апостол Ісуса Христа, –
вибраним розсіяним переселенцям
Понту, Галатії, Каппадокії, Азії і
Вітинії. **2** За передбаченням Бога і
Батька, на святість Духа, в послух і
окроплення крові Ісуса Христа, хай
вам ласка і мир помножаться! **3**
*Благословенний Бог, Батько на- кор1. 1 еф. 1
шого Господа Ісуса Христа, який зі
свого великого милосердя породив

нас до живої надії воскресінням Ісуса Христа з мертвих, 4 до нетлінного, і непорочного, і нев'янучого наслідця, що на небесах збережене для нас, 5 які божою силою збережені вірою на спасіння, що готове з'явитися в останні часи. 6 Цим трохи нині радійте, якщо можна, засмучені в різних напастях, 7 щоб випробування вашої віри, яка багато цінніша від золота, що гине, та випробовувана вогнем, знайшлася на похвалу, і славу, і честь у відкриття Ісуса Христа, 8 якого, не бачивши, любите, на якого нині, не споглядаючи, а вірячи, радійте непогамовною і прославленою радістю, 9 одержуючи повноту вашої віри – спасіння душ. 10 Про це спасіння розвідували і досліджували пророки, які провістили вашу ласку, 11 досліджуючи, в котрий або в який час в них об'являв Христовий дух, раніше свідчачи про Христове терпіння і славу, що після цього. 12 Яким відкрите було, що не їм самим, але ж і нам служили ці, що нині сповіщені вам тими, що благовістили вам Святим Духом, посланим з неба, на що ангели бажають поглянути. *поч.*

лук. 12 **13** Тому, улюблені, *підперезавши бедра вашого ума, будучи тверезими, досконало надійтеся на ту ласку, що вам приноситься об'явленням Ісуса Христа. **14** Як діти послуху, не зображаючись попередніми похотями вашого незнання, **15** але Тому святому,
лук. 1 що вас покликав, і самі *будьте святими в усьому житті. **16** Тому що є
мойЗ. 11 і 19 і 20 написано: *Будьте святими, так як Я є святим. **17** І якщо *нелицемірно на-
мой5. 10 рим. 2 гал. 2 пар2. 19 зиваєте Батьком Того, *який* судить кожного за ділом, живіть зі страхом час вашого життя, **18** знаючи, що ви
еф. 6 кол. 3 муд. 6 сир. 35 дія. 10 були відкуплені від марного вашого життя, переданого батьками не тлінним сріблом або золотом, **19** *але дорогоцінною кров'ю непорочного і не-
кор1. 6 і 7 єв. 9 ів1. 1 апо. 1 рим. 16 еф. 3 кол. 1 оскверненого ягняти – Христа. **20** *Який, отже, передбачений був перед заснуванням світу, а з'явився в останніх часах задля вас, **21** які через Нього повірили в Бога, який підняв *Його з мертвих і дав Йому славу,
тим2. 1 тит. 1 щоб ваша віра і надія була на Бога. **22** Очистивши ваші душі духом на
ниж. 2 рим. 12 еф. 4 послух правди *в нелицемірне братолюб'я, ревно любіть один одного з чистого серця, **23** відроджені не з тлінного насіння, але з нетлінного,
іс. 40 сир. 14 як. 1 пс. 102 словом живого Бога, і який перебуває навічно. **24** *Бо кожне тіло – як трава, і кожна слава людини – як цвіт трави. Висохла трава – і її цвіт відпав. **25** А господнє слово перебуває вічно. Це ж є слово благовіствуване у вас.

хвымъ ѿ мертвыхъ, въ наслѣдїе нетлѣнно
и нескверно и неѹвѧдаемо, съблюдено на нб҃-
сехъ въ васъ, иже силою бж҃їею съблюдены вѣ-
рою, въ сп҃сенїе готово ꙗвитисѧ въ времѧ
послѣднее. о немже радѹитесѧ мало нн҃ѣ, аще
лѣпо есть, прискорбъни бывше въ различныхъ
напастехъ, да искѹшенїе вашеѧ вѣры, много
чтн҃ѣйше злата гибнѹща, огнемъ же искѹ-
шена, обрѧщетсѧ въ похвалѹ и славѹ и
честь, въ ѿкровенїи іс҃ хв҃ѣ. егоже не [видѣв-
ше][3] любити, на негоже нн҃ѣ не зряще, вѣ-
рѹюще же, радѹитесѧ радостїю неизглаголанною и
прославленною, прїемлюще кончинѹ вѣрѣ вашеи,
сп҃нїе дшамъ· о нейже сп҃сенїи взыскаша и ис-
пыташа прр҃оцы, иже о вашеи бл҃гти прорек-
шеи, испытающе въ каково или въ кое времѧ
ꙗвлѧше в нихъ дхъ хвъ прежде свѣдѣтель-
ствѹѧ о хвыхъ страстехъ, и ꙗже по сихъ
славахъ, имже ѿкрысѧ ꙗко не имъ самѣмъ,
(но и) намъ же слѹжахѹ сїа, ꙗже нн҃ѣ възвѣс-
тишасѧ вамъ, бл҃говѣствовавшими вамъ дхо-
мъ ст҃ымъ посланнымъ с нбсе, в наже жела-
ютъ аггелы приникнѹти· зач҃

Тѣмже (възлюбленїи), *препоѧсавше чресла по- лѹ вї
мышленїа вашего, трезвѧщесѧ, съвръшенѣ ѹ-
поваите на приносимѹю вамъ бл҃гть, ѿкрове-
нїемъ іс҃ хвымъ, ꙗко чада послѹшанїю, не
преобразѹющесѧ первыми невѣдѣнїа вашего
похотѣнїи, но по звавшемѹ вы ст҃омѹ, и са-
ми ст҃и *въ всемъ житїи бѹдите. зане пи- лѹ а
сано есть, [-][4] *ст҃и бѹдѣте, ꙗко азъ ст҃ъ г мо аі и ді и к
есмь. и аще ѿца называете *нелицемѣрно сѹ- е мо і
дѧща комѹждо по дѣлѹ, съ страхомъ жи- крн в гал в
тїа вашего времѧ жительствѹете, вѣдаще в пар ді
ꙗко не истлѣнным сребромъ или златомъ избавистесѧ ефе з
ѿ сѹетнаго вашего житїа ѿцы пре- кола г мѹдро з
даннаго *но честною кровїю ꙗко агньца непо- іс сн ле дѣѧ і
рочна и нескверна ха· *Предъѹвѣдѣна ѹбо пре- а крн з и з
же сложенїа мира ꙗвльша же сѧ въ послѣд- еѵе д а іоа а
нѧа лѣта васъ ради, иже его ради [вѣровав- апока а
шихъ][5] въ ба, въздвигъшаго *его из мерт- крн ві
выхъ, и славѹ емѹ давша, ꙗко да вѣра ваша, ефе г кола а
и ѹпованїе бѹдетъ на ба. дша ваша очис- в тї а
тивше въ послѹшанїе истинѣ [дхомъ][6], *въ тї а
братолюбїе нелицемѣрно, ѿ чиста срца дрѹгъ ни в
дрѹга любите прилѣжно, порождени не ѿ сѣ- крн ві
мене истлѣнна, но неистлѣнна, словомъ живаго ефе д
ба, и пребывающаго [въ вѣки][7]· *Зане всѧка ісаїа м іс сн ді
плоть ꙗко трава, и всѧка слава [чл҃кѹ][8] ꙗко ꙗкѡ а ѱло рв
цвѣтъ травныи. исше трава и цвѣтъ [еѧ][9]
ѿпаде, гл҃ъ же гн҃ь пребываетъ въ вѣки. сей
же есть гл҃ъ бл҃говѣствованыи въ васъ·

Гла҃, в҃·

к҃ри є҃ ефе҃ д҃ кала҃ г҃ евре҃ ві Ѿложше* оубо всѧкꙋ злобꙋ, и всѧкꙋ
лесть, и лицемѣрїе и зависть, и всѧ
клеветы, ꙗко новорожени младенцы, сло-
весное {и}[1] нелестное млеко възлюбите,
да ѡ немъ въврастете въ спсенїе· [Понеже][2]
вкꙋсисте ꙗко блгъ гь, к немꙋ (же) приходѧ-
ще, камени живꙋ, ѿ члкъ оубо оуничиженꙋ,
ѿ бга же избранꙋ честнꙋ, и сами ꙗко каме-
нїе живо зиждѣтесѧ въ храмъ дховенъ,
апока҃ а҃ *сщенъство сто, възнести {жертвы дховны}[3],
блгоприꙗтны бви ис хмъ· Зане писано е въ
исаїа҃ ки к҃ри д҃ писанїи, *се полагаю въ сїонѣ камень краеоу-
голенъ избра, честе. и вѣрꙋѧи вонь, не посты-
ѱло різ ма҃ ке дѣа҃ д҃ дитсѧ· вамъ оубо честь вѣрꙋющимъ, а
исаїа и к҃ри д҃ противѧщимсѧ, *камень, егоже небрегоша зи-
ма҃ ві жꙋщеи, сей бысть въ главꙋ оуглꙋ. и камень
лꙋ к претыканїю, и камень съблазнꙋ, (ѡ немже и)
а҃ петр в҃ претыкаютсѧ словꙋ противлѧющеисѧ, ѡ нем-
в҃ мо҃ ді апока҃ є҃ же и положени быша· вы же ро избранъ, *црское
сщенїе, ꙗзыкъ стъ, людїе ѡбновленїа, ꙗко
да добродѣтели възвѣстите, иже ис тмы
ѡсїа в҃ к҃ри ѳі ниж г҃ васъ призвавшемꙋ въ чюдныи его свѣтъ.
*иже иногда не людїе, нн҃ѣ же людїе бжїи.
иже не помиловани, нн҃ѣ же помиловани бысте·
за҃·

гала҃ є҃ к҃ри ѳі ниж г҃ възлюбленїи, молю ꙗко пришелца и странники,
*ѡгребатисѧ ѿ плотьскїх похотїи, ꙗже вою-
ма҃ є҃ ют на дꙋшꙋ, *житїе ваше (имꙋще добро въ
ꙗзыцѣх)[4], да ѡ немже клевещꙋтъ васъ ꙗко
злодѣа, ѿ добрыхъ дѣлъ видѣвше, просла-
к҃ри ѳі мꙋдро є҃ ті г҃ вѧтъ ба въ днь посѣщенїа. *повинитесѧ
[оубо][5] всѧкомꙋ члчю създанїю га ради· аще
же црю, ꙗко преобладающꙋ. аще ли же кнѧзем,
ꙗко ѿ него посланомъ, въ ѿмщенїе {оубо}[6]
злодѣемъ, въ похвалꙋ же блготворцемъ· ꙗко
тако есть волѧ бжїа, блготворѧщемъ ѡбꙋз-
довати безꙋмныхъ члкъ невѣждьство. ꙗко
свободни, а не ꙗко прикровенїе имꙋще злобѣ
свободꙋ, но ꙗко [раби бжїи][7], всѣ почитайте,
вы҃ а҃ к҃ри ві *братство възлюбите· Бга бойтесѧ, црѧ
ефе҃ є҃ кол҃ г҃ чтѣте· *раби повинꙋитесѧ въ всѧком стра-
сѣ влкамъ· Не токмо блгимъ и кроткимъ,
в҃ к҃ри з҃ но и строптивымъ. *се бо (есть) оугодно {пре
бгомъ}[8], аще совѣсти ради бжїѧ терпитъ
кто скорби стражда бес правды· Каѧ бо хвала,
аще съгрѣшающе и мꙋчими терпите? но аще
добро творѧще и стражꙋще терпите, сїе
оугодно пре бгомъ. на сїе бо {и}[9] звани бысте·
за҃, ид҃·

Глава 2

1 *Отже, відклавши всяку злобу, і рим. 6
всяку обману, і лицемірство, і задз- еф. 4
рість, і всі обмови, **2** як новонародже- кол. 3
ні немовлята полюбіть словесне і не- єв. 12
обманливе молоко, щоб в ньому ви
виросли на спасіння. **3** Оскільки ж ви
закуштували, що Господь добрий, от-
же, приходячи до Нього, – живого ка-
меня, знехтуваного людьми, а Богом
вибраного, чесного, **5** і самі будуй-
теся в духовний дім як живе каміння,
– *святе священство, щоб Ісусом апо. 1
Христом піднести духовні жертви,
добре сприйнятні Богові. **6** Тому що
написано в Писанні: *Ось кладу в Сі- іс. 28
оні наріжний, вибраний, дорогоцін- рим. 9
ний камінь, і хто в нього вірить, не пс. 117
завстидається. **7** Отже, вам, що ві- мат. 25
рите, честь, а тим, що протиставлять- дія. 4
ся, *камінь, яким знехтували будів- іс. 8
ничі. Цей став наріжним, **8** і каменем рим. 9
спотикання, і каменем згіршення, об мар. 12
який і спотикаються ті, що протис- лук. 20
тавляться слову, і на це були постав- пет1. 2
лені. **9** Ви ж – вибраний рід, *царське мой2. 19
священство, святий народ, обновле- апо. 5
ний народ, щоб звіщати чесноти То-
го, що з темряви вас покликав до Йо- йос. 2
го подиву гідного світла. **10** *Ви, що рим. 13
колись *були* не народом, нині ж *є* бо- ниж. 3
жим народом, ви що непомилувані,
нині ж були помилувані. *поч.*

11 Улюблені, благаю *вас*, як при- гал. 5
ходьків і мандрівників, *стримувати- рим. 13
ся від тілесних похотей, які воюють ниж. 3
проти душі. **12** *Проводьте ваше мат. 5
життя гарно між народами, щоб за те,
за що вас обмовляють, як злочинців,
побачивши добрі діла, прославили
Бога в день відвідин. **13** *Отже, під- рим. 13
коріться всякому людському сотво- муд. 6
рінню задля Господа, – чи цареві, як тит. 3
тому, що володіє, **14** чи ж князям, як
Ним, отже, посланим на помсту зло-
чинцям, а на похвалу доброчинцям.
15 Бо такою є божа воля, щоб, роб-
лячи добро, приборкувати неуцтво
безумних людей, **16** як свобідні, а не
як ті, що мають покривало свободи
для злоби, але як божі раби. **17** Ша- вищ. 1
нуйте всіх, *любіть братів, бійтесь рим. 12
Бога, шануйте царя. **18** *Раби, в у- еф. 6
сякому страсі коріться панам, не кол. 3
тільки добрим і лагідним, але і при-
крим. **19** *Бо це є миле перед Богом, кор2. 7
якщо хтось задля божої совісті тер-
пить злидні, несправедливо терпля-
чи. **20** Бо яка похвала, якщо грішачи,
також терпите кару? Але якщо роб-
лячи добро, переносите, терплячи, –
це миле перед Богом, **21** бо на це ви і
були покликані. *поч. 59*

Тому що і Христос потерпів за
нас, залишивши нам приклад, щоб ми
іс. 53 ів1. 3 ішли за стопами Його, **22** *що не вчи-
нив гріха ані не знайдено обмани в
його устах. **23** Він принижуваний не
принижував, терплячи, не погрожу-
вав, а передавав Тому, що справедли-
іс. 53 мат. 8 во судить. **24** *Він сам підняв на сво-
єму тілі на дерево наші гріхи, щоб,
визволившись від гріхів, ви справед-
ливістю жили. Ви ж його раною оз-
доровлені. **25** Бо ви були як блукаючі
вівці, що не мають пастуха. Але ви
нині повернулися до пастиря і нас-
тавника ваших душ.

Зане и҆ Хс пострада̀ по на́съ, намъ ѡ҆ста́вль
ѡ҆́бразъ, да (послѣ́дуемъ)[10] стопамъ є҆го, *и҆́же ісаїа нг а іѡа г
грѣха не сътвори, ни ѡ҆брѣтесѧ ле́сть въ
ѹ҆стѣхъ є҆го. И҆́же ѹ҆карѧ́емъ проти́ву не
ѹ҆карѧше, стражда, не прѣща́ше, предаѧше
же сѹдѧщемѹ пра́ведно, *и҆же грѣхи наша ісаїа нг ма и
са́мъ възнесѐ на́ тѣлѣ свое́мъ на́ древо, да ѿ
грѣхъ и҆збы́вше, правдою поживе́мъ, є҆гоже ꙗ҆́звою
и҆сцѣлѣсте· Бѣсте бо ꙗ҆ко ѡ҆́вца заблѹ́жшаѧ,
(не и҆мѹще па́стꙑрѧ). Н҆о възврати́стесѧ нн҃ѣ
къ па́стырю, и҆ посѣти́телю дш҃ъ ва́ших·

Глава 3

кол. 3 еф. 5 кор1. 11 **1** *А також і жінки хай підкоря-
ються своїм чоловікам, щоб, хоч і де-
які не підкоряються Слову, були по-
лоненими без Слова життям жінок, **2**
побачивши ваше чисте життя, що зі
тим1. 2 страхом. **3** *Хай вам буде не зовніш-
нє плетіння волосся і обкладання зо-
лота або краса від вбирання одежі, **4**
але схована людина серця в нетлін-
ність лагідного і мовчазного духа, що
є дорогоцінним перед Богом. **5** Бо так
колись і святі жінки, що надіялися на
Бога, себе прикрашали, підкоряю-
чись своїм мужам, **6** так як Сарра
мой2. 18 слухала Авраама, *називаючи його
паном. Роблячи добро і не боячись ні
одного страху, ви стали її дітьми. **7**
кор1. 7 *Також мужі: разом живучи зі своїми
жінками, по-розумному віддаючи
честь жіночій посудині як неміч-
нішій, як і спадкоємці ласки життя,
щоб не було перешкоди вашим мо-
литвам. **8** Нарешті ж, всі будьте од-
при. 15 нієї думки, милостиві, братолюбні,
і 20 милосердні, ласкаві, мудролюбні, по-
мат. 5 кірні, **9** *не віддаючи злом за зло або
рим. 12 дошкуляння за дошкуляння, навпаки
сол1. 5 ж, благословлячи, знаючи, що ви на це
були покликані, щоб успадкувати
благословення. *поч. 60*

пс. 33 **10** *Бо хто хоче любити життя і
бачити добрі дні, хай стримає свій я-
зик від зла і свої уста, щоб не гово-
іс. 1 рити обмани. **11** *Хай ухиляється від
зла і хай зробить добро, хай шукає
покору і хай її дотртмується. **12** Тому
що господні очі – на праведних, і йо-
го вуха *звернені* до їхньої молитви. А
господнє лице проти тих, що роблять
зло, щоб знищити їх з землі. **13** І хто
зробить вам зло, якщо будете насліду-
вачами добра? **14** Але якщо і терпите
мат. 5 задля правди, – ви блаженні. *Не ля-
кайтеся ж їхнього страху ані не три-
вожтесь. **15** А Господа Бога освячуй-
те у ваших серцях, *будьте* завжди ж
готові до всякої відповіді тому, хто
запитає вас слово про вашу надію, **16**
вищ. 2 *з лагідністю і страхом, маючи добру

Гла, г·

Таковже* же и҆ жены̀ повинѹ́ющесѧ свои́мъ кола г ефе е а кри аі
мѹжемъ, да и҆ а҆ще нѣ́цыи не повинѹ-
ютсѧ сло́вѹ, же́ньскимъ жи́тїе, без сло-
ва плѣнени бѹдѹт, видѣвше є҆́же съ
страхомъ чи́сто жи́тїе ваше· *И҆́мже да есть а тии в
не внѣ́шнее плетенїе вла̃, и҆ ѡ҆бложе́нїе зла́та,
и҆ли ѡ҆дѣа́нїемъ ризъ лѣ́пота, н҆о потае́ный срца
члкъ, въ нетлѣ́нїе кроткаго и҆ мо́лчаливаго
дха, є҆́же є҆сть пре бгомъ многоцѣ́нно· Таико бо
и҆ногда и҆ стыѧ жены̀ ѹ҆пова́ющаѧ на́ ба, ѹ҆к-
ра́шахѹ себе, повинѹющесѧ свои́мъ мѹже́мъ. Ꙗ҆-
коже са́рра послѹ́шаше а҆враа́ма, *господина того в мо ии
зовѹ́щи· Є҆́аже бысте ча́да бл҃готворѧ́ще, и҆ не
боѧ́щесѧ ни є҆дїного стра́ха· *Мѹ́жїе та́кожде а кри з
въ кѹпѣ живѹще (съ свои́ми жена́ми) по ра́зѹ-
мѹ ꙗ҆ко немощнѣ́йшѹ съсѹдѹ же́нскомѹ, възда-
ю́ще честь, ꙗ҆ко и҆ снаслѣ́дницы бл҃годатнѣи жи́з-
ни, въ є҆́же не прекраща́тисѧ мл҃твамъ ва́-
шимъ· Коне́цъ же, вси є҆дїномѹдрени, ми́лости-
ви, братолю́бцы, (милосе́рди) бл҃гоѹ҆тро́бни, {мѹд- при еі и к
ролю́бцы, смиреномѹдри}[1], *не въздаю́ще ѕла за ма е
ѕло̀ и҆ли досажде́нїе за досажде́нїе, сѹпроти́вно кри ві
же, бл҃ва́ще. [вѣ́дѧще][2] ꙗ҆ко на сѐ звани бы́с- а кселѹ е
те, да бл҃ве́нїе наслѣдите· за, з

*Хотѧи̇ бо живо̃ люби́ти, и҆ ви́дѣти дни ѱло лг
бл҃ги, да ѹ҆держи́ ꙗ҆зы́къ [свои][3] ѿ зла̀, и҆ ѹ҆с-
тнѣ [свои̇][4] не гл҃ати льсти. *да ѹ҆клони́тсѧ ісаїа а
[-][5] ѿ зла̀ и҆ да сътвори́т бл҃го· да възы́-
щетъ смире́нїе, и҆ да держи́сѧ є҆го, зане ѡ҆́чи
гн҃и на пра́ведныѧ, и҆ ѹ҆ши є҆го въ мл҃твѹ и҆хъ.
лице́ же гн҃е на творѧщаѧ злаа. {є҆́же потре-
би́ти и҆ ѿ землѧ̀}[6]· И҆ кто ѡ҆зло́битъ ва̃ а҆́ще
бл҃го́мѹ подо́бницы бѹдете; н҆о а҆́ще и҆ стра́-
жете пра́вды ра̃ бл҃жени. *стра́ха же и҆хъ не ѹ҆- ма е
бо́йтесѧ, ни́же смѹща́йтесѧ· Га же [Ба][7] сти́-
те въ срцы́хъ ва́шихъ. гото́вы [же присно][8]
къ ѿвѣтѹ всѧ́комѹ въпраша́ющемѹ вы сло́-
во, ѡ҆ ва́шемъ ѹ҆пова́нїи, [-][9] *съ кро́тостїю и҆ вы в

страхомъ, совѣсть имуще блгу, да ѡ немже [клевещутъ ва ꙗко злодѣа][10], постыдѧтсѧ злословѧщеи ваше блгое ѡ хрⷭ҇ѣ житїе. Луче бо (є) блготворѧщи, аще хощетъ волѧ бжїѧ, пострадати, нежели зло творѧщи. *Зане и хс единою ѡ грѣсѣхъ пострада, праведникъ за неправедники, да (приведетъ {ны}[11])[12] бгови, оумерщвенъ оубо плотїю, ожив же дхомъ. ѡ немже и сущимъ въ темницы дхомъ сшедъ проповѣда, противльшимсѧ иногда, *егда ожидаше бжїе длъготерпѣнїе, въ дни ноєвы дѣлаемѹ ковчегѹ, в неже мало, сирѣчь, осмь дшъ спасошасѧ ѿ воды. Егоже [въображенїе нн҃ѣ и насъ][13] спасаетъ крщенїе, не плотьскїѧ ѿложенїе скверны, но совѣсти блги въпрошенїе оу бга, въскрнїемъ іс хвымъ, иже есть ѡдеснѹю бга, възшедъ на нбо, покоршесѧ емѹ аггеломъ и властемъ и силамъ.

кри є, евре д · і мо з, ма кд, лу зі

Гла, д. за, ѯа.

Хоу оубо [пострадавшу за ны плотїю][1], и вы в тѹже мысль въорѹжитесѧ, зане пострадавый плотїю преста ѿ грѣха, въ еже не ктомѹ в чл҃чскїѧ похоти, но въ волю бжїю прочее въ плоти жити время. *доволѣетъ бо {ва}[2] мимошедшее время [житїѧ][3] волю ꙗзыческую творити, ходивше въ нечистотахъ, въ похотехъ, (в мужеложъствѣ, въ скотоложъствѣ)[4], въ помыслохъ, въ пїанъствѣ, въ козлогласованїихъ, (в лихоиманїихъ), и бгомерьскихъ идолослѹженїихъ, ѡ немже дивѧтсѧ не исходѧщимсѧ ва въ тоже блѹда разлїанїе, хулѧще, иже въздадѧтъ слово готовѹ сущемѹ судити живымъ и мртвымъ. На се бо и мртвымъ блговѣстисѧ, да сѹдъ оубо прїимѹтъ (плотїю по чл҃кѹ)[5], поживѹтъ же по бзѣ дхомъ. всѣм же кончина приближисѧ. Оуцѣломѹдритесѧ оубо, и трезвитесѧ въ млтвахъ, прежде [же][6] всѣхъ ꙗже к себѣ любовъ прилѣжнѹ имѹще. *зане любовь покрываетъ множество грѣховъ. *Страннолюбцы дрѹгъ къ дрѹгу безъ роптанїи, кождо ꙗкоже прїатъ дарованїе междѹ себе сїе слѹжаще, ꙗко добрїи строителїе разлічныѧ блгодати бжїи. Аще кто глетъ, ꙗко словеса бжїѧ. аще кто слѹжитъ, ꙗко ѿ крѣпости, ꙗкоже подаетъ бгъ, да ѡ всемъ славитсѧ бгъ іс хмъ, емѹже есть слава и держава въ вѣки вѣкомъ, аминь. за, ѯв.

Възлюбленїи не дивитесѧ иже въ васъ раждженїю, къ искѹшенїю ва бываемѹ, ꙗко чюждѹ вамъ слѹчающѹсѧ, но понеже приобщаетесѧ хвымъ стртемъ, радѹитесѧ, ꙗко да и въ

ефе д · при і · евре ги, кри бі, филі в

совість, щоб в тому, в чому вас обмовляють як злочинців, завстидалися ті, що говорять наклепи на ваше добре життя в Христі. **17** Бо краще є, якщо хоче воля божа, щоб ми потерпіли, чинячи добро, ніж чиняючи зло. **18** *Тому що і Христос раз потерпів за гріхи, праведник за неправедників. Щоб привести нас до Бога, Він, отже, убитий тілом, а оживлений духом. **19** Який і тим, що були у в'язниці, зійшовши духом, Він проповідував. **20** Тим, що колись противилися, *коли *їх* очікувала і божа довготерпеливість в днях Ноя, як він робив корабель, в якому мало – значить вісім душ – спаслося від води. **21** Нині і нас спасає його зображення – хрещення. Не відкладання тілесної нечистоти, але допитування доброї совісті в Бога воскресінням Ісуса Христа, **22** який, зійшовши на небо, є по правиці Бога. Йому підкорилися ангели, і влада, і сили.

рим. 5, єв. 9 · мой1. 7, мат. 24, лук. 17

Глава 4, *поч. 61*

1 Отже, коли Христос потерпів за нас тілом, і ви озбройтеся тією думкою, тому що Той, що потерпів тілом, перестав грішити, **2** щоб більше не за людською похоттю, але за божою волею в тілі жити позосталий час. **3** *Бо вам досить *того, що* в минулому часі життя ви виконували волю поган, ходячи в нечистотах, в похотях, в гомосексуалізмі, в розпусті з тваринами, в *поганих* задумах, в пиястві, в пристрастях, в розгульності і Богові мерзенних службах ідолам. **4** Дивуються тим, що ви не сходитеся на те багно розпусти, хулячи. **5** Вони дадуть слово Тому, що є готовий судити живих і мертвих. **6** Бо на це і мертвим благовістилося, щоб, отже, по-людському прийняли суд – тілом, а пожили по-божому – духом. **7** Всьому ж кінець близький. Отже, будьте мудрі і тверезі в молитвах, **8** перш за все, маючи до себе ревну любов, *тому що любов покриває велике число гріхів. **9** *Гостинні один до одного, без нарікань, **10** кожний – за одержаним даром, між собою ним служачи, як добрі управителі різноманітної божої ласки. **11** Якщо хто говорить, – наче божі слова, якщо хто служить, – наче в силі, так як подав Бог. Щоб в усьому славився Бог через Ісуса Христа, якому є слава і влада на віки віків! Амінь. *поч. 62*

12 Улюблені! Не дивуйтеся тому розпалові, що у вас стається вам на спокушування, наче вам трапляється щось чуже, **13** але тому, що ви є учасниками Христового терпіння, радійте, щоб і в появі його слави ви зраділи, веселячись. **14** *Якщо вас гань-

еф. 4 · при. 10, єв. 13, рим. 12, фил. 2 · мат. 5

блять за Христове ім'я, – ви є бла-
женними, бо божий дух слави спо-
чине на вас. **15** Ними ж Він хулиться,
а вами прославляється. Отже, хай
хтось з вас не потерпить як убивця,
або як злодій, або як злочинець, або
як той, що встряває в чужі справи. **16**
Якщо ж як християнин, хай не
встидається, але хай прославляє ж
єре. 25 Бога в цій частці. **17** *Бо час розпо-
чати суд від божого дому. Якщо ж
він скоріше *починається* від вас, *то*
при. 11 який кінець тих, що противляться
Божій Євангелії? **18** *І якщо правед-
ник заледве спасається, безбожний і
грішний де виявиться? **19** Тому і ті,
що терплять згідно з божою волею,
як вірному Сотворителеві хай пере-
дадуть свої душі на добродійство.

Глава 5

1 Благаю старців, які у вас, будучи
старцем і свідком Христових терпінь,
який і є спільником слави, що має
з'явитися: **2** пасіть те боже стадо, що
у вас, відвідуючи не з примусу, але
радо і по-божому, і не задля непра-
ведного доходу, але ревно, **3** не як ті,
що панують над клиром, але ставайте
прикладом для стада. **4** І коли з'яви-
ться голова пастирів, одержите нев'я-
нучий вінець слави. **5** Також *ви,* мо-
лоді, коріться старцям. Всі ж, коря-
рим. 2 чись одні одним, придбайте покір-
як. 4 ність, *тому що Бог гордим проти-
виться, а покірним дає ласку. *поч. 63*

як. 4 **6** *Отже, впокоріться під сильну
пс. 54 божу руку, щоб вас підняв в час, **7**
муд. 12 *поклавши на Нього всю вашу жур-
мат. 6 бу, бо Він про вас дбає. **8** Будьте
лук. 12 тверезі, будьте мужні, *бо ваш ворог
лук. 22 – диявол ходить як лев, рикаючи,
шукаючи, кого проковтнути. **9** Йому
ж противтеся тверді вірою, знаючи,
що ті ж терпіння трапляються вашим
братам, що в світі. **10** А Бог всякої
ласки, що вас покликав до своєї
вічної слави в Христі Ісусі, як трохи
потерпите, Той хай вас удосконалить,
хай укріпить, хай зміцнить, хай твер-
до поставить. **11** Тому слава і влада
на віки віків! Амінь. **12** Через Си-
луана, вам вірного брата, як думаю,
коротко я написав, благаючи і засвід-
чуючи, що це є правдива божа ласка,
в якій ви стоїте. **13** Здоровлять вас ті
рим. 16 співвибрані, що у Вавилоні, і мій син
кор1. 16 Марко. **14** *Цілуйте один одного по-
кор2. 13 цілунком любові. Мир всім вам в
Христі Ісусі. Амінь.

Кінець Першого Соборного Пос-
лання святого апостола Петра.
Має в собі 5 глав,
а 6 церковних початків.

ꙗвлєніи славы єго възрадуєтесѧ веселѧщесѧ.
*аще оукарѧєми бываєте ѡ имени хвѣ, бла- ма е
жєни (єсте)· Ꙗко славы и бжїи дхъ, на васъ
почїєтъ. [Ѡнѣми оубо хулитсѧ. а вами прос-
лавлѧєтсѧ][7]. да не кто оубо ѿ васъ пострá-
жєтъ ꙗко оубїнца, или ꙗко тать, или ꙗко
ѕлодѣи, или ꙗко чюжь посѣтитель· Аще ли же
ꙗкы хртїанинъ, да не стыдитсѧ. Но да про-
славлѧєт же Ба в части сєи. *Ꙗко времѧ на- єрєа ке
чати суда ѿ дому бжїѧ· Аще ли преже ѿ
{ва}[8], что кончина противѧщимсѧ бжїю євлїю;
*И аще праведникъ єдва спасаєтсѧ, нечестивыи при аі
и грѣшныи гдѣ ꙗвитсѧ; тѣмже и стра-
жущєи по воли бжїи, ꙗко вѣрну ѕижителю да
предадѧтъ дша своѧ, въ благотворєнїє·

Гла, е·

Старца (ꙗже)[1] въ васъ молю, {ꙗко}[2] ста-
рецъ (сыи), и свѣдѣтель хвымъ стр-
темъ, иже и хотѧщеи ꙗвитисѧ сла-
вѣ ѡбщникъ, пасите єже въ васъ стадо
бжїє, посѣщающе не нужею но волею, (и) по бзѣ,
ниже неправедными прибытки, но оусердно. ни ꙗ-
ко ѡбладающе ряду, но ѡбрази (бываите)[3] ста-
ду. и ꙗвлъшусѧ пастырєи начѧлнику, прїи-
мете неоувѣдаємыи славы вѣнец· Такоже юнїи,
повинитесѧ старцє, вси же другъ другу (по-
винуюшесѧ), смиреномудрїє стѧжите. *зане кри в
Бъ гръдымъ противитсѧ, смиренымъ же да- іако д
єтъ блгть· за, зг·
*Смиритесѧ оубо подъ крѣпкую руку бжїю, да вы іꙗко д
възнесетъ въ времѧ, *всю печаль вашу въз- ѱло на
врьгше нань, ꙗко тои печєтсѧ ѡ васъ· Трезви- мудро ві
тесѧ, бодръствуите, {*зане}[4] супостатъ вашъ ма ѕ
дїаволъ ꙗко левъ рыкаѧ ходитъ искы кого лу ві
поглотити. ємуже противитесѧ тверди вѣрою, лу кв
вѣдѧще {ꙗко}[5] тѣже страсти ({случаютсѧ}[6]
вашему братству єже въ мирѣ)[7]· Бгъ же всѧ-
кїѧ блгти призвавыи васъ въ вѣчную свою славу
ѡ хвѣ ісѣ, мало пострадавшемъ, тои [да съ-
вершитъ вы][8], да оутвердит, да оукрѣпит, да
ѡсноветъ. тому (слава и) държава въ вѣки
[вѣкомъ][9], аминь· Сїлуаномъ вамъ вѣрныи бра-
том, ꙗко непщую, въ малѣ написахъ, молѧ и
засвѣдѣтельствуѧ, сеи быти истиннѣи блгти
бжїи въ неиже стоите. цѣлуєтъ вы ꙗже въ
вавѵлонѣ съизбраннаѧ, и марко снъ мои. *цѣ- кри ѕі
луите другъ друга лобзанїємъ любви· Миръ а кри ѕі
вѣмъ вамъ о хвѣ [ісѣ][10]. [аминь][11]. в кри гі

Конецъ, съборному посланїю первому
стаго апла петра·
Имать в себѣ гла, е.
За црковныи, ѕ.

Сказа́нїе соборному посла́нїю петрову, в҃ му.

И сїе па́ки тожде пе́тръ посыла́етъ, оу҆же вѣ́ровшимъ і҆оуде́емъ и҆ ꙗ҆зы́ком, е҆́сть же посла́нїе. въспомина́нїе прьвыхъ. вѣ́дыи бо ско́рое своего бы́ти е҆́же ѿ плоти распряже́нїе, потща́шеса всѣмъ въспомяну́ти, о҆ нихже наоу҆чи́шася оу҆чени и҆хъ. И҆ прьвѣе оу҆бо сказуетъ о҆ вѣре, ꙗ҆вла́ѧ ѿ прр҃къ е҆́ѧ пре́възвѣщену бы́вшу. И҆ ꙗ҆́ко прр҃чества ꙗ҆́же о҆ сп҃сѣ, не сꙋть чл҃чка, н҆о ѿ б҃а гл҃ашася. Потом же завѣщава́етъ, не внима́ти прелща́ющимъ, гл҃ѧ ꙗ҆́ко бꙋдетъ и҆ тѣмъ погибель, ꙗ҆́коже и҆ приѿсту́пльшим а҆гг҃лехъ бы҃. Пре́възвѣща́етъ же въ посла́нїи ꙗ҆́ко бꙋдꙋтъ дн҃ие, в нихже лестьцы̀ ходи́ти и҆́мꙋтъ, прельща́юще нѣ́киⷯ гл҃юще ꙗ҆́ко всꙋе гл҃ется ѿ на҃, второе прише́ствїе хв҃о быти. за е҆́же всегда гл҃ется, а҆ не бы́сть е҆́ще, ѿ сиⷯ оу҆бо ѕѣ́лне завѣщева́етъ ѿмета́тися, оу҆ча̀ не пренемага́ти въ временехъ, все бо въкꙋпѣ вре́мѧ ꙗ҆́ко ничто́же е҆́сть пре҃ гм҃ь. За е҆́же и҆е҆ди́нъ дн҃ь ꙗ҆́ко ты́сѧща лѣтъ бы́ти, и҆ ты́сѧща лѣтъ ꙗ҆́ко дн҃ь е҆ди́нъ. бы́ти же въскорѣ днꙋ гн҃ю и҆звѣствꙋ́етъ и҆ показꙋетъ. И҆ повелѣва́етъ готовымъ бы́ти всѣмъ, в той дѣлы бл҃гыми. и҆ люби́ти ꙗ҆́же ѿ павла а҆п҃ла пи́саннаа, и҆ не внима́ти клевещꙋ́щиⷨ сїа̑, зане и҆ вса бж҃твенаа писа́нїа клеве́щꙋтъ. въспомѧнꙋ́в оу҆бо и҆ наоу҆чи́въ всѣхъ пре҃вѣдѣти вещи, завѣщаваетъ не ѿпадати и҆́стинныѧ вѣры. И҆ тако сконча́ваетъ посла́нїе.

Розповідь про Друге Соборне Послання Петра

І це *послання* знову посилає той же Петро тим юдеям і поганам, що повірили. А це послання – нагадування попереднього. Бо знаючи, що швидким є його відхід від тіла, він подбав всім пригадати те, чого вони навчилися їхнім навчанням. І отже, скоріше розповідає про віру, виказуючи, що вона передбачена пророками, і що пророцтва відносно Спасителя, не є людські, але сказані Богом. Потім же заповідає не зважати на тих, що обманюють, кажучи, що і для них буде така погибель, яка була для ангелів, які переступили. Наперед же в посланні звіщає, що будуть дні, в яких будуть ходити обманці, обманюючи декого, кажучи, що ми даремно говоримо, що буде другий прихід Христа, тому що завжди *про нього* говориться, а *його* ще не було. Отже, він каже сильно таких цуратися, навчаючи не підупадати в часі, бо ввесь час разом є як ніщо перед Господом. Тому що один день є як тисяча літ, а тисяча літ – як один день. Він провіщає і показує, що скоро буде господній день, і наказує всім бути готовими до нього добрими ділами і любити апостолом Павлом написані послання та не звертати уваги на тих, що про них зле говорять, тому що вони зле говорять і про всі божественні писання. Отже, згадавши і навчивши всіх передбачати речі, заповідає не відступати від правдивої віри. І так він закінчує послання.

СОБОРНОЕ ПОСЛАНІЕ ПЕТРОВО

второе.

Гл҃а, а, за҃, зд҃[1].

С{і́монъ}[2] петръ, рабъ и҆ посла́нникъ і҆с хв҃ъ, въ равночестнꙋю намъ полꙋчившиⷨ вѣ́рꙋ, пра́вдою б҃а на́шего и҆ сп҃са і҆с х҃а. Бл҃гть вамъ и҆ ми́ръ да оу҆мно́житсѧ въ позна́нїе бж҃їе, и҆ {х҃а і҆са}[3] г҃а на́шего, ꙗ҆́ко вса намъ бж҃твеныѧ си́лы свое҆ѧ̀, ꙗ҆́же къ животꙋ и҆ бл҃гоче́стїю подана, разꙋмомъ призва́вшаго на҃, [сла́вою и҆ добродѣтелїю][4], и҆мже [чес-

СОБОРНЕ ПОСЛАННЯ ПЕТРА

друге.

Глава 1, *поч. 64*

1 Симон-Петро, раб і посланець
Ісуса Христа, – до тих, що одержали
рівноцінну до нас віру правдою нашого Бога і Спасителя Ісуса Христа.
2 Ласка і мир хай вам помножиться у
пізнання Бога і нашого Господа Ісуса
Христа! **3** Бо нам все подане від Його
божественної сили, те що для життя і
побожності, розумом Того, що нас
покликав, славою і чеснотливістю.

4 Яким нам були подаровані доро-
гоцінні і великі обітниці, щоб через
них ви стали учасниками божест-
венної природи, уникнувши те зіт-
ління похоті, що в світі. 5 I саме ж,
доклавши все це дбання, подайте у
вашій вірі чесноту, в чесноті ж – пі-
знання, 6 в пізнанні ж – стрима-
ність, а в стриманості – терпели-
вість, а в терпеливості – побож-
ність, 7 в побожності ж – братолю-
біє, а в братолюбії – любов. 8 Бо як
це є у вас і примножується, не зро-
бить *вас* бездіяльними чи безплід-
ними в пізнання нашого Господа І-
суса Христа. 9 Бо хто цих не має, є
сліпим, маючи зажмурені очі, *та-
кий* забув про очищення своїх дав-
ніх гріхів. *поч. 65*

10 Тому, брати, радше постарай-
теся впевнено чинити ваше покли-
кання і вибрання, бо роблячи це, ні-
коли не згрішите. 11 Бо так щедро
подасться вам вхід до вічного царс-
тва нашого Господа і Спасителя –
Ісуса Христа. 12 Задля цього не бу-
ду лінивим вам постійно про це на-
гадувати, хоч ви й знаєте і є впев-
нені в теперішній правді. 13 Бо вва-
жаю праведним, доки я є в цьому
тілі, пробуджувати вас нагадуван-
ням, 14 знаючи, що невдовзі є від-
хід мого тіла, так як і Господь наш
ів. 22 Ісус Христос *мені сказав. 15 А
дбатиму і завжди, щоб ви по моєму
відході про це пам'ятали. 16 Бо ми
кор1. 2 вам *об'явили силу і прихід Госпо-
да нашого – Ісуса Христа, не ідучи
за хитрими байками, але бувши о-
чевидцями його величі. 17 Бо одер-
жавши честь і славу від Бога Бать-
ка, коли до Нього прийшов такий
мат. 17 голос від величної слави: *Цей є
Мій улюблений Син, якого Я впо-
добав! 18 І ми чули, як цей голос
зійшов з неба, будучи з ним на свя-
тій горі. 19 І маємо певне пророче
слово. Добре робите, сприймаючи
його як світло, що сяє в темному
місці, і доки не засяє день, і рання
зоря не засяє у ваших серцях.
поч. 66

20 Знаючи найперш це, що кож-
не пророцтво Письма не буває за
своїм поясненням, 21 бо ніколи з
власної волі не було пророцтво для
людей, але святі божі люди говори-
ли, просвічені Святим Духом.

тнаѧ намъ и великаѧ обѣтованїѧ][5] дарова-
шасѧ, ꙗко да сихъ ради будете бж҃твенагѡ
причастницы естества, ѿбѣгше иже въ мирѣ
похотныѧ тлѧ. И само же сїе тщанїе все
привнесше, подадите въ вѣре вашей добродѣтель,
въ добродѣтели же, разумъ, въ разумѣ же,
въздръжанїе, въ воздержанїи же, терпѣнїе, въ
терпѣнїи же, бл҃гочестїе, въ бл҃гочестїи же,
братолюбїе, въ братолюбїи же, любовь. Симъ
бо въ васъ сущимъ и множащимсѧ, непраздныхъ ниже
бесплодныхъ сътворитъ въ г҃а нашего і҃с х҃а
познанїе. Емуже бо нѣсть сихъ, слѣпъ есть.
мжа, забвенїе прїемъ чищенїѧ древнихъ своихъ
грѣховъ. за҃, ѯе҃.

Тѣмже паче братїе, потщитесѧ извѣстно
ваше званїе і избранїе творити. Сїѧ бо тво-
рѧще. не имате съгрѣшити никогдаже. сице
бо обилно приподастъсѧ вамъ въходъ въ вѣчное
цр҃тво г҃а нашего и спаса і҃с х҃а. [сего ради не
ѡблѣнюсѧ][6] (въспоминати вамъ присно)[7] ѡ сихъ,
аще и вѣдите и утвержени есте въ нас-
тоѧщей истинѣ. праведно бо мню, доньдеже
есмь въ семъ тѣлеси, въставлѧти васъ въспо-
минанїемъ вѣдый ꙗко скоро есть ѿложенїе
тѣлеси моему, ꙗкоже и г҃ь нашъ і҃с х҃с *сказа іѡа҃ кв
мнѣ. Потщу же сѧ и всегда имѣти васъ по
моемъ исходѣ ꙗже ѡ сихъ памѧть творити.
не ухищреными бо баснемъ послѣдовавше *ска- а҃ кри҃ в
захомъ вамъ силу (и пришествїе г҃а нашего і҃с
х҃а)[8]. но самовидцы бывше величествїю оного. прї-
емъ бо ѿ б҃а ѿц҃а честь и славу, гласу
пришедшу к нему таковѹ ѿ велелѣпныѧ славы,
[*сей есть сн҃ъ мой възлюбленый][9], ѡ немже азъ ма҃ зі
бл҃гоизволихъ. и сей гласъ мы слышахомъ съ нб҃се
съшедшъ с нимъ суще на [горѣ ст҃ѣй][10]. І
имамы извѣстнѣе пророческое слово, еже добрѣ
творите внимающе ꙗкоже свѣтилнику сїающу
въ темнѣ мѣсте, (и) дондеже днь озаритъ, и
денница въсїаетъ въ ср҃цахъ вашихъ.
за҃, ѯѕ҃.

Сїе прежде вѣдуще, ꙗко всѧко пррочество книж-
ное по своему сказанїю не бываетъ. ни бо волею
бысть [когда (чл҃комъ) пррочество][11], но ѿ
ст҃аго дх҃а просвѣщаеми, гл҃аша [ст҃їи][12] бж҃їи
чл҃цы.

Глава 2

1 У народі ж були і фальшиві пр-
ороки, так як і між вами будуть
фальшиві учителі, які внесуть єресі
погибелі і будуть відрікатися Вла-
дики, що їх викупив, наводячи на
себе швидку погибель. 2 І численні

Гл҃а, в҃.

Бѣша же и лъживи пррцы въ людехъ, ꙗ-
коже и въ васъ будутъ лъживи учи-
тели иже внесутъ ереси погибели, і ис-
купльшаго и влк҃и ѿметающесѧ, приво-
дѧще себѣ скорѹ погибель. и мнози послѣд-

стѹпѧтъ и҆́хъ нечисто́тамъ, и҆́миже пѹ́ть и҆с-
ти́нныи похѹ́литсѧ, и҆ въ преѹмноже́нїи льсти́-
выхъ слове́съ ва́съ ѹловѧ́тъ. и҆̀хже сѹ́дъ и҆скони
не косни́, и҆ поги́бель и҆́хъ не [въздрѣмлетъ][1].
і҆ѡ҃ д иѹ҃ ѕ *а҆́ще бо бг҃ъ а҆гг҃лѡвъ съгрѣши́вшихъ не пощадѣ,
но плени́цами мра́ка свѧза́въ, преда́стъ на сѹ́дъ
мѹ́чимы блюстѝ, и҆ пе́рваго мі́ра не пощадѣ,
но ѻсма́го нѡ́ѧ пра́вдѣ пропо́вѣдника съхранѝ по-
а҃ мѡ ҃ді то́пъ мі́рѹ нечьствова́вшихъ наве́дъ, *и҆ гра́-
ды съдо́мъскїѧ и҆ гомо́рьскїа съже́гъ, разоре́нї-
емъ ѻсѹдѝ, ѻбразъ хотѧ́щимъ нечествова́ти
положи́въ. и҆ пра́ведника ло́та ѻби́дима ѿ без-
зако́нныхъ (и҆ живѹщихъ) въ нечисто́тѣ жи-
те́истеи и҆зба́ви· видѣ́нїемъ бо и҆ слѹ́хомъ
пра́ведныи живы́й в ни́хъ, дн҃ь ѿ дне дш҃ѹ
пра́веднѹ беззако́нными дѣ́лы мѹча́ше· за҃, вѣ́-
стъ гь бл҃гочти́выѧ ѿ напа́сти и҆збавлѧ́-
ти, непра́ведники же въ дн҃ь сѹ́дныи мѹчи́мы
блюстѝ· (Ни) па́че же въ слѣ́дъ (по́хоти пло́ть-
скїа)[2] скврънне́нїа ходѧ́щихъ, и҆ ѻ господьствѣ
нерадѧ́щихъ. продръза́телехъ, себѣ ѹго́дныхъ,
сла́вы не трепе́щѹтъ хѹлѧ́ще. и҆дѣже а҆гг҃ли
крѣпостїю и҆ си́лою бо́лши сѹ́ще, не тръпѧ́тъ
на́ сѧ ѿ гд҃а ѹкори́зненъ сѹ́дъ. сїи же ꙗ҆́ко
(ско́ти)[3] [живо́тни є҆стество́мъ][4] бы́вше въ поги́-
бель и҆ тлю̀, в ни́хже не разѹмѣ́ютъ хѹлѧ́ще,
въ и҆стлѣ́нїи свое́мъ и҆стлѣ́ютъ, прїемлюще
мздѹ̀ непра́веднѹ, сла́сть мнѧ́ще всеедне́вное на-
сыще́нїе, скверни́тели и҆ поро́чницы, пита́юще-
сѧ ле́стьми свои́ми, ꙗ҆́дѹще с ва́ми, ѻ҆́чи и҆мѹ-
ще и҆спо́лнь блѹдодѣ́анїѧ и҆ непреста́емаго грѣ-
ха, прельща́юще дш҃а неѹтверже́ны, ср҃дце наѹ-
че́но лихоимъствѹ и҆мѹ́ще, клѧтвы ча́да, ѻс-
д҃ мѡ ҃кв иѹ҃ а та́вльше пра́выи пѹ́ть, заблѹди́ша, *послѣдо-
ва́вше пѹтѝ валаа́мовѹ восо́рова, и҆́же мздѹ̀ не-
пра́веднѹ възлюбѝ, ѻбличе́нїе же и҆мѣ̀ своего без-
зако́нїа. подъѧремникъ безгла́сенъ, чл҃чьскимъ гла́сомъ
иѹ҃ а провѣща́вша, възбранѝ прр҃окѹ безѹмїе· *Сї́и
сѹ́ть и҆сто́чницы безво́дни, и҆ ѻ҆́блацы и҆ мглы̀
ѿ вѣ́тръ преноси́ми, и҆́мже мра́къ те́мныи
{въ вѣ́кы}[5] блюде́тсѧ· прего́рдаѧ̀ бо сѹ́еты
вѣща́юще прельща́ютъ въ (скве́рны пло́тьскїѧ
по́хоти)[6], (-)[7] [ѿбѣга́юще][8] (ѻ҆ти́нѹ) живѹщи́хъ
і҆ѡа҃ н кри҃ ѕ въ льсти, свобо́дѹ и҆мъ ѻбѣща́ва́юще, *са́ми рабѝ
сѹ́ще тлѣ́нїю. и҆́мже бо кто̀ побѣже́нъ быва́-
етъ, семѹ̀ (и҆) рабо́тенъ є҆́сть. а҆́ще бо ѿбѣг-
ше скве́рнъ мі́ра въ разѹ́мъ гд҃а на́шего и҆ сп҃са
і҆с҃ х҃а, си́миже па́кы съплетшесѧ побѣжда́еми
лѹ҃ а быва́ютъ, *бы́ша (же) и҆мъ послѣ́днѧѧ го́рша
пе́рвыхъ· лѹ́чше бо бѣ̀ и҆мъ не позна́ти пѹтѝ
пра́вды, нежели позна́вшем възврати́тисѧ ѿ

підуть за їхніми нечистотами, якими
буде хулитися дорога правди. **3** І вас
ловитимуть в розмноженні обманли-
вих слів, *бо* їхній суд від початку не
бариться і їхня погибель не дрімає. **4** йов. 4
*Бо якщо Бог не пощадив ангелів, що юда 1
згрішили, але зв'язавши кайданами
мороку, передав мученими зберігати
на суд, **5** і не пощадив першого світу,
але восьмого, Ноя, проповідника
правди зберіг, навівши світові потоп
на безбожних, **6** *і спаливши міста мой1. 19
Содому і Гомору, засудив знищен-
ням, поклавши на приклад тим, що
будуть безбожними. **7** І Він визволив
праведника Лота, що був пригнічe-
ний беззаконними і тими, що жили в
нечистоті життя. **8** Бо праведник, жи-
вучи між ними, видінням і слухом з
дня на день мучив праведну душу без-
законними ділами. *поч. 67*

9 Господь знає, як побожних виз-
воляти від напасті, а неправедних
зберігати мученими на день суду, **10**
особливо ж тих, що ходять вслід за
похоттю тілесної нечистоти і не дба-
ють про панування *над собою*, що
зухвалі, собі догоджають, хулячи, не
бояться слави, **11** де ангели, будучи
більшими силою і міццю, не терплять
проти себе від Господа зневажливого
суду. **12** Ці ж як нерозумна скотина,
що з природи є на погибель і зітлін-
ня, хулячи в тому, чого не розуміють,
зітліють у своїм зітлінні, **13** одержу-
ючи винагороду неправедності, вва-
жаючи пристрасть щоденною насоло-
дою. Брудні і нечисті, що годуються
своїми обманами, що з вами їдять, **14**
маючи очі, повні розпусти і безперер-
вного гріха, що обманюють нестійкі
душі, маючи серце, навчене захлан-
ністю, діти прокляття, **15** які заблу-
кали, покинувши правильну дорогу, мой4. 22
*ідучи за дорогою Валаама Восоро- юда 1
вого, який полюбив неправедну
винагороду, **16** а мав докір за своє
беззаконня. Німий звір, заговоривши
людським голосом, спинив безумство
пророка. **17** *Такі є безводними дже- юда 1
релами і хмарами та імлою, що пе-
реноситься вітром, для яких зберіга-
ється темна мряка навік. **18** Бо го-
ворячи прегорді марноти, вони обма-
нюють до нечистоти тілесної похоті
тих, що ледве утікають від тих, що
живуть в обмані, **19** обіцяючи їм сво- ів. 8
боду, *самі будучи рабами зітління. рим. 6
Бо чим хто є переможений, він є і
рабом цього. **20** Бо якщо, втікши від
нечистот світу в розум нашого Гос-
пода і Спасителя – Ісуса Христа, цим
же знову оплутані, вони є перемо-
жені, *останнє ж їм стало гіршим від лук. 1
першого. **21** Бо їм було краще не піз-
нати дороги правди, ніж, пізнавши,

відвернутися від їм переданої свя-
тої заповіді. **22** Бо з ними сталася
при. 26 правдива притча: *Пес повернувся
до своєї блювотини, а свиня, об-
мившись, – в багно калу.

Глава 3, *поч. 68*

1 Це вже, улюблені, пишу вам
друге послання, в яких вас пробу-
джую нагадуванням чистого мис-
лення **2** згадати раніше сказані сло-
ва святими пророками і вашими а-
тим1. 4 постолами, і заповіді Господа і Спа-
тим2. 3 сителя, **3** *знаючи насамперед це,
юда 1 що в останні дні прийдуть кепкуни,
які ходять за своїми похотями **4** і го-
ворять: Де є обітниця його приходу?
Адже відколи упокоїлись батьки,
все залишається так, як від початку
створення. **5** Скриється бо від тих,
що це хочуть, що небо було від по-
чатку і земля від води і сотворена
водою божим словом. **6** Через що
тодішній світ, потоплений водою,
згинув. **7** А сьогоднішнє небо і зем-
ля тим же словом є збережені для
вогню, бережені на день суду і на
погибель безбожних людей. **8** Це ж
одне хай не затаїться від вас, улюб-
пс. 89 лені, *що перед Господом один день
– як тисяча років, і тисяча років –
як один день. **9** Господь обітниці не
єз. 18 бариться, так як деякі вважають за
і 33 зволікання, але є довготерпеливим
тим1. 2 над нами, *не бажаючи, щоб хтось
згинув, але щоб всі прийшли до ка-
мат. 24 яття. **10** *А господній день прийде
сол1. 5 як злодій вночі. В ньому, отже, не-
апо. 3 бо минеться зі шумом, а розпалені
і 16 первні знищаться, земля ж і ті діла,
що на ній, згорять. **11** Отже, як це
все знищиться, якими треба бути у
святих перебуваннях і побожностях
нам, **12** що очікуємо і бажаємо щоб
скоро збувся прихід божого дня, че-
рез який розпалене небо знищиться
іс. 65 і розпалені первні розтопляться? **13**
і 66 *А за його обітницею очікуємо но-
апо. 21 ве небо і нову землю, в яких живе
справедливість. **14** Тому, улюблені,
очікуючи цього, постарайтеся перед
Ним знайтися чистими і непорочни-
рим. 5 ми в мирі. **15** І *довготерпеливість
нашого Господа вважайте спасін-
ням, так як і улюблений наш брат
Павло за йому даною премудрістю
вам написав, **16** так як і в усіх своїх
посланнях він говорить, в них, про
це. В них є дещо нелегко зрозуміле,
що ненавчені і нестійкі перекручу-
ють, так як і інші писання, собі на
власну погибель. **17** Ви ж, отже, у-
люблені, раніше знаючи, бережіть-
ся, щоб ви не відпали від своєї стій-
кості, зведені обманою беззакон-
них, **18** але ж ростіть в ласці і розу-

предания и стыя заповѣди, случи [бо][9] ся им
истинная притча, *песъ възвращься на свою при кѕ
блевотину, и свиніа омывшися въ калѣ тин-
нѣ.

Гла, г. за, зи.

Сіе уже възлюбленіи второе вамъ пишу
посланіе, в нихже възбуждаю васъ въспо-
минаніемъ чистаго смысла, помянути пре-
жереченныя глы ѿ стыхъ прркъ, и аплъ а тим д в тим г юд а
вашихъ, (и) заповѣди га и спса, *сіе прежде вѣ-
дуще, яко пріидутъ въ послѣдняя дни [-][1]
ругателе, по своихъ похотехъ ходяще, и глю-
ще, гдѣ есть обѣтованіе пришествіа его; ѿ-
нелиже бо ѿцы успоша, вся тако пребываютъ ѿ
начала създанію. утаитъ бо ся имъ сіе хо-
тящимъ, яко нбса бѣша исперва и земля ѿ
воды и въдою съставлена бжіимъ словомъ, и-
миже тогдашніи миръ въдою потопленъ бывъ
погибе. а нынѣшняя нбса и земля тѣмже сло-
вомъ съкровена суть, огнемъ блюдома въ днь
суда и въ погибель нечьстивымъ человѣкомъ.
Едино же сіе да не утаится вамъ възлюб-
леніи. *яко единъ днь предъ гмъ яко тысяща ѱало пд
лѣтъ, и тысяща лѣтъ яко днь единъ, не кос-
нитъ гь обѣтованія, якоже нѣцыи коснѣніе езе иі и лг а тим в
мнятъ, но длъготръпитъ на насъ, *не хотя
да никтоже погибнетъ, но да вси въ покаяніе
пріидутъ. *Пріидетъ же днь гнь, яко тать ма кд а селу е апока г и ѕі
[в нощи][2], воньже нбса (убо) съ шумомъ ми-
моидутъ, стихіа же съжегаемы разорятся,
{-}[3] земля (же) и яже на ней дѣла [съгорятъ][4].
симъ [убо][5] всѣмъ разоряемомъ, кацѣмъ по-
добаетъ быти намъ въ стыхъ пребываніихъ и
блговѣріихъ, чающемъ и скорѣе быти желаю-
щемъ пришествіа бжіаго дне егоже ради нбса
жегома разорятся, и стихіа опаляеми раста-
ются; *нова же нбса и землю нову по обѣто- исаіа ѯе и ѯѕ апока ка
ванію его чаемъ, в нихже правда живетъ.
Тѣмже възлюбленіи, сихъ чающе, потщитеся
нескверни и непорочни тому обрѣстися въ
мирѣ. И *га нашего долготерпѣніе, спсеніе неп- кри е
щуите. якоже и възлюбленый нашъ братъ
павелъ, по данѣй ему премудрости написа
вамъ, якоже и въ всѣхъ (своихъ) посланіихъ
гля в нихъ о сихъ, в нихже суть неудобь
разумна нѣкая, яже не наученіи и неут-
верженіи развращаютъ. якоже и прочая писаніа,
къ своей (погибели имъ)[6]. вы (же) убо възлюб-
леніи прежде вѣдуще, хранитеся, да не (лестію
беззаконныхъ)[7] сведени бывше, ѿпадете своего
утверженіа (но) да растѣте же въ блгти и

разꙋмѣ г҃а нашего и сп҃са і҃с х҃а. Тomꙋ слава и н҃нѣ и въ д҃нь вѣка аминь.

мі нашого Господа і Спасителя – Ісуса Христа. Йому слава і нині, і в день віку. Амінь.

Конець, посланїю второмꙋ ст҃аго ап҃ла петра.
Имать в себѣ гл҃а, г҃
а зачалъ церковны҃, е҃.

Кінець Другого Послання святого
апостола Петра.
Має в собі 3 глави,
а 5 церковних початків.

Сказанїе, съборномꙋ, посланїю, їоанновꙋ первомꙋ.

Розповідь про Перше Соборне Послання Івана

Сїе посылаетъ бл҃женыи їоанн пъисавыи ст҃ое еѵ҃лїе оутвержаѧ и въспоминаѧ вѣровавшимъ оуже въ г҃а. и первѣе оубо ꙗкоже въ еѵ҃лїи, сице и в семъ посланїи бг҃ословествꙋетъ о бз҃ѣ слове. сказꙋѧ того присно въ бз҃ѣ. и оучитъ ѿц҃а свѣтъ быти. да и сице оуразꙋмѣемъ слова. ꙗкоже сїѧнїе ѿ него быти. Бг҃ословьствꙋѧ же, повѣдаетъ, не ново быти еже по на҃ таиньство, но из начала оубо и присно быти емꙋ, н҃нѣ же ꙗвльшеса г҃демъ, иже есть жизнь вѣчнаа, и б҃ъ истиненъ. И виновно еже пришествїю его и ꙗвленїю полагаетъ, гл҃ѧ, на разоренїе дѣломъ дїаволъскимъ бывше сїе, и да насъ свободи ѿ дїавола и смерти. И вѣдати на҃ ѿц҃а и того самого сн҃а г҃а нашего і҃с х҃а. Пишетъ оубо къ всѧкомꙋ възрастꙋ. Къ дѣтем, къ юноша҃, къ старымъ, ꙗко б҃ъ оубо познанъ бысть. ч҃ дїаволе дѣиство побѣдиса, прочее оупразнившиса смерти. таже прочее въ всемъ посланїи о любви оучитъ, хотѧ на҃ да дрꙋгъ дрꙋга любимъ, понеже и х҃с възлюбилъ есть насъ. таже по радꙋ сказꙋетъ о различїи страха и любве, и ча҃ бж҃їихъ, и чадъ дїаволихъ. и о грѣсѣ смертнѣ и о несмертнѣ. И о различїи д҃ховъ. и прочихъ раздѣлѧетъ, которыи оубо д҃хъ ѿ бг҃а есть. которыи же лестечь. И когда оубо познаваемсѧ чада бж҃їѧ, когда же дїавола, и о коемъ грѣсѣ должни есмы молитисѧ о съгрѣшающихъ, и о коемъ не подобаетъ молитисѧ. и ꙗко не любѧи ближнѧго, нѣсть достоинъ званїю, ни можетъ гл҃атисѧ х҃въ. И единенїе сн҃а къ ѿц҃ꙋ сказꙋетъ, и ꙗко ѿмѣтаѧиса сн҃а, ни ѿц҃а имать. Разсꙋжаетъ же въ посланїи семъ гл҃ѧ. что есть свойствено антихристꙋ, быти же сїе, еже гл҃ати, не быти і҃са самого х҃а, сице сказꙋю ꙗко

Його посилає блаженний Іван, який написав Святе Євангеліє, згадуючи вірним і вже підкріплюючи в Господі. І отже, найперше, так як у Євангелії, так і в цьому посланні богословить про Бога Слово, говорячи, що Він завжди у Бозі, і навчає, що Батько є світлом, щоб ми так зрозуміли Слово, як сяяння від Нього. А богословлячи, розповідає, що *це* не нове таїнство відносно нас, але, отже, від початку і завжди Він є, а нині появився Господом Він, що є вічним життям і правдивим Богом. І говорячи, причиною Його приходу і появи він називає це знищення, що сталося через диявольське діло, і щоб нас визволити від диявола і смерті, і щоб ми пізнали Батька і самого його Сина, нашого Господа Ісуса Христа. Він, отже, пише до *людей* різного віку: до дітей, до юнаків, до старих, бо Бог дав Себе пізнати. А диявольська дія переможена, між іншим і смерть знищена. І опріч того в усьому посланні він навчає про любов, бажаючи, щоб ми любили один одного, тому що і Христос нас полюбив. І він детально розповідає про різницю між страхом і любов'ю і між божими дітьми і диявольськими дітьми, і про смертельний гріх, і про несмертельний, і про різновидності духів. І він далі розділяє: який, отже, дух є від Бога, а котрий обманливий, і коли нас можна визнати за божих дітей, а коли за диявольських, і відносно якого гріха ми повинні молитися за тих, що грішать, а в якому не належиться молитися, і що той, що не любить ближнього, не є гідний назви ані не може називатися Христовим. І він говорить про злуку Сина з Батьком, а хто відрікається Сина, і Батька не має. Говорячи в цьому посланні, він розглядає, що є властивим антихристові. А це те, коли говориться, що сам Ісус не є Христом. Так кажу, що

коли Він не є, Його називається неправдивим. Навчає ж в усьому посланні, щоб вірні не підупадали в Господі, коли є зненавиджені в світі, але щоб радше раділи. Бо ненависть світу виявляє, що віруючі перейшли з цього світу і вже є небесними жителями. І вкінці ж послання знову згадує, кажучи, що Божий Син є вічним життям, правдивим Богом, і щоб, працюючи для Нього, ми себе оберігали від ідолів.

не сꙋщꙋ ѻ҆номꙋ, того рещи лъжива. оу҆чить же въ всѣмъ посланїи, не пренемогати вѣрꙋющїи҆ въ г҃а, а҆ще ненавидими бываютъ въ мирѣ, но паче радоватисѧ· Ꙗ҆ко ненависть мира ꙗ҆влѧетъ вѣрꙋющаа прейти ѿ сего мира, и҆ быти прочее н҃бныѧ жителѧ· И҆ на концы же посланїѧ паки въспоминаетъ г҃лѧ, ꙗ҆ко с҃нъ б҃жїи жизнь вѣчнаѧ є҆сть, б҃ъ и҆стиненъ. и҆ ꙗ҆ко да семꙋ работающе, хранимъ себе ѿ и҆долъ·

СОБОРНЕ ПОСЛАННЯ ІВАНА

Съборное посланїе Їѡанново

Глава 1, *поч. 68*

1 Те, що було від початку, що ми почули, що ми побачили нашими очима, що ми побачили і *чого* наші руки доторкнулися, – про Слово життя. **2** І життя з’явилося, і ми по бачили, і свідчимо, і сповіщаємо вам вічне життя, яке було в Батька і нам з’явилося. **3** Яке ми побачили і почули, ми вам сповіщаємо, щоб і ви мали спільність з нами. І наша ж спільність – з Батьком і з його Сином – Ісусом Христом. **4** І це ми пишемо вам, щоб і ваша радість була повна. **5** І це є обітниця, яку ми від Нього почули і сповіщаємо вам,
ів. 8 *що Бог є світло, і в Ньому немає ніякої темряви. **6** Якщо скажемо, що маємо спільність з Ним, а ходимо в темряві, – брешемо і не чинимо правди. **7** Якщо ж ходимо у світлі,
єв. 6 так як Він сам є у світлі, маємо
пет1. 1 спільність один з одним, *і кров
апо. 1 його Сина – Ісуса Христа, очистить нас від усякого гріха. *поч. 69*

црс3. 8 **8** *Якщо скажемо, що не маємо
пар2. 6 гріха, ми себе обманюємо, і в нас
при. 20 немає правди. **9** Якщо визнаємо на-
екл. 7 ші гріхи, Він є вірним і праведним, щоб відпустити нам гріхи і очистити нас від усякої неправди. **10** Якщо скажемо, що ми не згрішили, ми робимо Його неправдомовним і в нас немає його слова.

Гла, а҃· за҃, ѯи҃·

Еже[1] бѣ и҆сперва, є҆же слышахомъ, є҆же видѣхомъ ѻ҆чима нашима, є҆же оу҆зрѣхо҃, и҆ рꙋки наша ѻ҆сѧзаша ѡ҆ словеси животнѣмъ, и҆ живо҃ ꙗ҆висѧ, и҆ видѣхомъ, и҆ свѣдѣтельствꙋемъ, и҆ възвѣщаемъ вамъ животъ вѣчныи, и҆же бѣ оу ѻ҆ц҃а, и҆ ꙗ҆висѧ намъ· Є҆же видѣхомъ и҆ слышахомъ, повѣдаемъ [-][2] вамъ, да и҆ вы ѻ҆бщенїе и҆мате с нами· И҆ прїѡ҆бщенїе же наше съ ѻ҆ц҃емъ и҆ съ с҃номъ є҆го і҃с х҃мъ· И҆ сїѧ пишемъ [вамъ][3], да (и҆) радость ваша бꙋдетъ и҆сполнена· И҆ {сїе є҆сть}[4] ѻ҆бѣтованїе, є҆же слышахо҃ ѿ него, и҆ повѣдаемъ вамъ,
*ꙗ҆ко б҃ъ свѣтъ є҆сть, и҆ тмы в немъ нѣсть ні҆оа҃ и҃
ни є҆диноѧ· А҆ще речемъ, ꙗ҆ко причастїе и҆мамы с нимъ, и҆ въ тмѣ ходимъ. лъжемъ, и҆ не творимъ и҆стины· А҆ще ли же въ свѣтѣ ходи҃, ꙗ҆ко самъ є҆сть въ свѣтѣ, причастїе и҆мамы дрꙋгъ є҆вре҃ ѕ҃
къ дрꙋгꙋ, *и҆ кровь [і҃с х҃а с҃на є҆го][5] ѻ҆чиститъ а҃ петр҃ а҃
насъ ѿ всѧкого грѣха· за҃, ѯѳ҃· а҆пока҃ а҃
*А҆ще речемъ, ꙗ҆ко грѣха не и҆мамы, себе прель- г҃ цр҃ и҃
щаемъ ї и҆стины нѣсть въ насъ. а҆ще и҆сповѣ- в҃ пара҃ ѕ҃
даемъ грѣхи наша, вѣренъ є҆сть и҆ праведенъ, при҃ к҃
да ѻ҆ставитъ намъ грѣхи, и҆ ѻ҆чисти҃ насъ є҆кле҃ з҃
ѿ всѧкїѧ неправды. а҆ще рече҃ ꙗ҆ко не съгрѣшихомъ, лъжа твори҃ є҆го, и҆ слово є҆го нѣсть въ насъ·

Глава, в҃.

Чадца моѧ, сїѧ пишꙋ вамъ, да не съгрѣшаите. и аще кто съгрѣшитъ, ходатаа имамы къ ѿцꙋ, іс҃ ха праведника. и тои ѡцѣщенїе есть ѡ грѣсѣхъ нашихъ. не ѡ нашихъ же точїю, но и ѡ всемъ мирѣ. и ѡ семъ разꙋмѣемъ, ꙗко познахомъ его, аще заповѣди его съблюдаемъ. глаголѧи ꙗко познахъ его, и заповѣди его не съблюдаетъ, ложъ есть, и в семъ истины нѣсть. иже бо аще съблюдетъ (слово его)[1], поистинѣ в семъ любы бжїа съвершена есть. ѡ семъ разꙋмѣемъ, ꙗко в немъ есмы. глаголѧи в немъ пребывати, должен есть, ꙗкоже онъ ходилъ есть, и сеи такоже да ходитъ. зач҃, о҃.

Возлюбленїи, не заповѣдь новꙋ пишꙋ вамъ, но заповѣдь ветхꙋ, ꙗже имате испрьва. заповѣдь ветха, есть слово еже слышасте [испрьва][2]. Пакы заповѣдь новꙋ пишꙋ вамъ, еже есть поистинѣ в немъ и въ васъ, ꙗко тма мимоходитъ, и свѣтъ истинныи (сеи)[3] сїаетъ. Глаголѧи въ свѣтѣ быти, а брата своего ненавидитъ, въ тмѣ есть доселѣ. любѧи брата своего, въ свѣтѣ пребываетъ, и съблазна в немъ нѣсть. а ненавидѧи брата своего, въ тмѣ есть, и въ тмѣ ходитъ, и не вѣсть камо идетъ, ꙗко тма ослѣпи ѡчи емꙋ. Пишꙋ вамъ чадца, ꙗко ѡставлѧютсѧ вамъ грѣси именемъ его. пишꙋ вамъ ѿцы, ꙗко познасте безначалнаго. пишꙋ вамъ юноша, ꙗко побѣдисте лꙋкаваго. пишꙋ вамъ дѣти, ꙗко познасте ѿца. писахъ вамъ ѿцы, ꙗко познасте исконнаго. писахъ вамъ юноша, ꙗко крѣпцы есте, и слово бжїе въ васъ пребываетъ, и побѣдисте лꙋкаваго. Не любите мира, ни ѧже въ мирѣ. аще кто любитъ миръ, нѣсть любве ѿча в немъ. ꙗко все еже (есть) въ мирѣ, похоть плотьскаѧ, и похоть ѡчима, и гордость житеискаа, нѣсть ѿ ѿца. но ѿ мира (сего) есть. и миръ (сеи) преходитъ и похоть его. а творѧи волю бжїю пребываетъ въ вѣки. зач҃, оа҃.

Дѣти, послѣднѧѧ година есть. и ꙗкоже слышасте, ꙗко антихристъ грѧдетъ, и нынѣ антихристи мнози быша. (и) ѿ сего разꙋмѣваемъ ꙗко послѣднїи часъ есть. ѿ насъ изыдоша, но не бѣша ѿ насъ. аще бо [быша ѿ насъ][4], пребыли ꙋбо быша с нами. но да ꙗвѧтсѧ ꙗко не {бѣша}[5] вси ѿ насъ. и вы помазанїе имате ѿ стаго, [и вѣсте всѧ][6]. не писахъ вамъ, ꙗко не вѣсте истинꙋ, но ꙗко вѣсте ѧ. И ꙗко всѧка лъжа ѿ истины нѣсть.

Глава 2

1 Мої дітоньки, пишу це вам, щоб
ви не грішили. І якщо хто згрішить,
маємо заступника перед Батьком –
праведника Ісуса Христа. **2** І Той є о-
чищенням за наші гріхи, не тільки ж
за наші, але і за ввесь світ. **3** І з цього
пізнаємо, що ми Його пізнали, якщо
зберігаємо його заповіді. **4** Хто каже,
що я Його пізнав, а не зберігає його
заповіді, є неправдомовним, і в цьо-
му немає правди. **5** Бо хто збереже
його слово, то, по правді, в цьому бо-
жа любов є досконалою, з цього піз-
наємо, що ми є у Ньому. **6** Хто гово-
рить, що в Ньому перебуває, має *хо-
дити,* так як він ходив, і цей так само
хай ходить. *поч. 70*

7 Улюблені, не пишу вам нову за-
повідь, але стару заповідь, яку маєте
від початку. Слово, яке чули ви від
початку, – це стара заповідь. **8** Знову
пишу вам нову заповідь, що є, по
правді, в Ньому і у вас, що темрява
минає, і правдиве Світло – Воно сяє.
9 Хто говорить, що він є у світлі, а
ненавидить свого брата, дотепер є у
темряві. **10** Хто любить свого брата,
перебуває у світлі, і згіршення в нь о-
му немає. **11** А хто ненавидить свого
брата, є у темряві, і ходить у темряві,
і не знає куди іде, бо темрява ослі-
пила йому очі. **12** Пишу вам, дітонь-
ки, бо відпускаються вам гріхи його
іменем. **13** Пишу вам, батьки, бо ви
пізнали Безначального. Пишу вам,
юнаки, бо ви перемогли лукавого.
Пишу вам, діти, **14** бо ви пізнали
Батька. Написав я вам, батьки, бо ви
пізнали Того, що від початку. Напи-
сав я вам, юнаки, бо ви є сильними, і
боже слово у вас перебуває, і ви пе-
ремогли лукавого. **15** Не любіть світу
ані те, що в світі. Якщо хто любить
світ, в ньому немає любові Батька, **16**
бо все, що є в світі, тілесна похоть, і
похоть очей, і життєва гордість, не є
від Батька, але є від цього світу. **17** І
цей світ, і його похоть минає, а хто
чинить божу волю, той залишається
навіки. *поч. 71*

18 Діти, це остання година, і так як
ви чули, що приходить антихрист, і
нині повстало багато антихристів. І з
цього пізнаємо, що це остання годи-
на. **19** Вони від нас вийшли, але не
були від нас, бо якщо були б від нас,
отже, були б залишилися з нами, але
щоб виявилося, що всі не були від
нас. **20** І ви маєте помазання від Свя-
того і знаєте все. **21** Я не написав
вам, що не знаєте правди, але що її
знаєте і що всяка брехня не є від
правди. **22** Хто є неправдомовець?

Тільки той, хто відрікається, що Ісус не є Христос. Цей є антихрист, що відрікається Батька і Сина. **23** Кожний, що відрікається Сина, і Батька не має, а хто визнає Сина, має і Батька. **24** Отже, те, що ви почули від початку, хай перебуває у вас. І якщо у вас перебуватиме те, що ви почули від початку, і ви перебуватимете в Сині і Батькові. **25** І це є обітниця, яку Він сам обіцяв нам, – вічне життя. **26** Я це вам написав про тих, що вас обманюють. **27** А помазання, яке ви одержали від Нього, у вас перебуває; і не потребуєте, щоб хто навчав вас, але те помазання навчає вас в усьому, і є правдивим, і не є неправдивим. І так як вас навчило, перебувайте в ньому. **28** І нині, дітоньки, перебувайте в Ньому, щоб, коли Він з'явиться, ми мали сміливість і не засоромилися перед Ним в його прихід. **29** Якщо знаєте, що Він є праведним, знайте, що кожний, хто чинить правду, народився від Нього.

ктѡ̀ є҆́сть лжи́вый, то́чїю ѿмета́ѧйсѧ, ꙗ҆́ко і҆҃с, нѣ́сть х҃с. се́й є҆́сть а҆нтїхрїстъ, ѿмета́ѧйсѧ ѻ҆ц҃а и҆ с҃на. всѧ́къ ѿмета́ѧйсѧ с҃на, ни ѻ҆ц҃а и҆́мать. (а҆) и҆сповѣ́даѧй с҃на, и҆ ѻ҆ц҃а и҆́мать· вы̀ [ѹ҆̂бо][7] є҆́же слы́шасте и҆спе́рва, въ ва́съ да пребыва́етъ. (и҆) а҆́ще въ ва́съ пребꙋ́детъ є҆́же (слы́шасте и҆спе́рва)[8], и҆ вы̀ въ с҃нѣ и҆ ѻ҆ц҃ы пребꙋ́дете. и҆ сї́е є҆́сть ѡ҆бѣтова́нїе, є҆́же са́мъ ѡ҆бѣща̀ на́мъ живо́тъ вѣ́чный· Сї́ѧ писа́хъ ва́мъ ѡ҆ льстѧ́щихъ ва́съ. и҆ вы̀ пома́занїе є҆́же прїѧ́сте ѿ него̀, (въ ва́съ пребыва́етъ)[9]. и҆ не тре́бꙋете да кто̀ ᲂу҆чи́тъ вы̀, но ꙗ҆́ко то̀ пома́занїе ᲂу҆чи́тъ вы̀ ѡ҆ все́мъ, и҆ і҆́стинно є҆́сть, и҆ нѣ́сть ло́жно· И҆ ꙗ҆́коже наᲂу҆чѝ ва́съ, пребыва́йте въ не́мъ· И҆ нн҃ѣ ча́дца пребыва́йте ѡ҆ не́мъ, да є҆гда̀ ꙗ҆ви́тсѧ, и҆́мамы дерзнове́нїе, и҆ не посрами́мсѧ ѿ него̀ въ прише́ствїи є҆гѡ̀· А҆́ще вѣ́сте ꙗ҆́ко пра́веденъ є҆́сть, разꙋмѣ́йте, ꙗ҆́ко [-][10] всѧ́къ творѧ́й пра́вдꙋ, ѿ него̀ роди́сѧ·

Глава 3

1 Глядіть, яку любов дав нам Батько, щоб ми назвалися божими дітьми! І ми є. Задля цього світ не знає вас, тому що не пізнав Його. **2** Улюблені, нині ми є божими дітьми, і ще не виявилося чим будемо. Знаємо ж, що як з'явиться, ми будемо подібними до Нього і побачимо Його таким, яким Він є. **3** І кожний, хто має свою надію в Ньому, очищує себе так, як Він є чистим. **4** Кожний, хто чинить гріх, чинить і беззаконня, і
іс. 55 гріх є беззаконня. **5** *І ви знаєте, що
пет1. 2 Він з'явився, щоб взяти наші гріхи, і в Ньому немає гріха. **6** Кожний, хто перебуває в Ньому, не грішить, кожний, хто грішить, не бачив Його ані не пізнав Його. **7** Дітоньки, хай ніхто не обманює вас. Хто чинить правду, є праведним, так як Він є праведним. **8**
ів. 8 *Хто чинить гріх, він є диявола, бо диявол грішить від початку. Задля цього Божий Син з'явився, щоб знищити діла диявола. **9** Кожний, хто народився від Бога, не чинить гріха, бо його насіння перебуває в ньому, і не може грішити, бо він народився від Бога. **10** Задля цього явними є божі діти і діти диявола. *поч. 72*

Кожний, хто не чинить правди і
ів. 13 хто не любить свого брата, не є від
і 15 Бога. **11** Бо це є обітниця, яку ви чули
ниж. 4 від початку, *щоб ми любили один
мой1. 4 одного. **12** *Не так, як Каїн, *що* був від злого і вбив свого брата. І з якої причини він його вбив? Тому що його діла були лукаві, а його брата праведні. **13** Не дивуйтеся, мої брати,

Гл҃а, г҃·

Ви́дите, ка́ковꙋ любо́вь да́лъ є҆́сть (ѻ҆ц҃ъ на́мъ)[1] да ча̑да б҃жї̑а нарече́мсѧ, и҆ є҆смы. сего̀ ра́ди мі́ръ не вѣ́сть ва́съ, занѐ не позна̀ є҆гѡ̀· възлю́бленїи, нн҃ѣ ча́да б҃жї̑ѧ є҆смы, и҆ не ѹ҆̀ ꙗ҆ви́сѧ что̀ бꙋ́демъ. вѣ́мы [же][2] ꙗ҆́ко а҆́ще ꙗ҆ви́тсѧ, подо́бни є҆мꙋ̀ бꙋ́демъ, (и҆)[3] ᲂу҆́зримъ є҆го̀ ꙗ҆́коже є҆́сть· И҆ всѧ́къ и҆мѣ́ѧй наде́ждꙋ свою̀ на́нь, ѡ҆чища́етъ себѐ, ꙗ҆́коже ѻ҆́нъ чи́стъ є҆́сть. всѧ́къ творѧ́й грѣ́хъ, и҆ беззако́нїе
твори́тъ, и҆ грѣ́хъ є҆́сть беззако́нїе· *И҆ вѣ́сте, ꙗ҆́ко ѝсаї́а н҃е а҃ петр҃ в҃
ѻ҆́нъ ꙗ҆ви́сѧ, да грѣхи̑ [на̑ша][4] во́змowетъ. и҆ грѣха̀ в не́мъ нѣ́сть· всѧ̑ и҆̀же ѡ҆ не́мъ пребыва́ѧй, не съгрѣша́етъ. всѧ́къ съгрѣша́ѧй не ви́дѣ є҆гѡ̀, ни разꙋмѣ̀ є҆гѡ̀· Ча́дца, никто́же да льсти́тъ ва́съ. творѧ́й пра́вдꙋ, пра́ведникъ є҆́сть. ꙗ҆́коже
ѻ҆́нъ пра́веденъ є҆́сть. *творѧ́й грѣ́хъ, ѿ непрїѧ́- і҆ѡа҃ и҃
зни є҆́сть, ꙗ҆́ко ѿ и҆спе́рва непрїѧ́знь съгрѣша́етъ. сего̀ ра́ди ꙗ҆ви́сѧ с҃нъ б҃жїи, да разрꙋ́шитъ дѣ́ла непрїѧ́знина· всѧ́къ роже́ный ѿ б҃а, грѣха̀ не твори́тъ. ꙗ҆́ко сѣ́мѧ є҆гѡ̀ въ не́мъ пребыва́етъ, и҆ не мо́жетъ съгрѣша́ти, ꙗ҆́ко ѿ б҃а роди́сѧ· Сегѡ̀ ра́ди ꙗ҆вле́на сꙋ́ть ча́да б҃жї̑а, и҆ ча́да непрїѧ́знена· за҃, ов·
всѧ́къ не творѧ́й пра́вдꙋ, нѣ́сть ѿ б҃а, и҆ не
лю́бѧй бра́та своегѡ̀. ꙗ҆́ко се̑ є҆́сть ѡ҆бѣтова́нїе і҆ѡа҃ г҃і
є҆́же слы́шасте и҆спе́рва, *да лю́бимъ дрꙋ́гъ дрꙋ́- и҆ є҃і нн҃ ҃д
га· *Не ꙗ҆́коже ка́їнъ, ѿ непрїѧ́зни бѣ̀, и҆ за- а҃ мѡ҃ д҃
кла̀ бра́та своегѡ̀. и҆ за ко́ю вин҆ꙋ̀ закла̀ є҆го̀; ꙗ҆́ко дѣ́ла є҆гѡ̀ лꙋка́ва бѣ́ша, а҆ бра́та є҆гѡ̀ пра́ведна· [-][5] Не чꙋди́тесѧ бра́тїѧ [моѧ̑][6], а҆́ще

ненави́дитъ васъ миръ. мы вѣ́мы ꙗ́ко прей-
дохомъ ѿ смерти въ живо́тъ, ꙗ́ко лю́бимъ бра-
г҃ мо҃ ді тїю. *не любѧ́й (бо) [бра́та][7], пребыва́етъ въ
смерть. всѧ́къ ненавидѧ́й брата своего, ч҃лко-
оубі́йца есть· и вѣсте ꙗко всѧ́къ ч҃лкооубі́йца
не и́мать живота̀ вѣ́чнаго въ себѣ̂ пребываю́-
іѡа҃ еі ефе҃ е щꙗ. *о семъ позна́хомъ любовь, ꙗ́ко о́нъ по насъ
д҃шꙋ свою положѝ. и мы до́лъжни есмы по бра́-
лꙋ҃ г іако҃ в тїи д҃ша полагати· *иже оу́бо и́мать (бога́ть-
ство)[8] ми́ра (сего), и ви́дитъ бра́та своего тре-
бꙋ́юща и затворѝ оу́тробꙋ свою ѿ него, ка́ко
любы б҃жїа пребываетъ в не́мъ; ча́дца [моа][9],
не лю́бимъ сло́вомъ {и}[10] ꙗ́зы́комъ, но дѣ́ломъ і
и́стиною. и о сем разꙋмѣ́емъ ꙗ́ко ѿ и́стины
есмы, и пред нимъ смирѧ́емъ с҃рца на́ша. занѐ
аще зазираетъ (намъ) на́ше с҃рце ꙗ́ко бо́лїи есть
б҃ъ с҃рца нашего и вѣстъ всѧ· за҃. ог҃·
възлю́бленїи, аще с҃рце наше не за́зритъ [намъ][11].
ма҃ кв іѡа҃ еі и ѕі дерзнове́нїе и́мамы къ б҃гꙋ. (-)[12] *егоже аще
про́симъ, прїе́млемъ ѿ него, аще за́повѣди его
съблюда́емъ, и оу́го́днаѧ предъ нимъ тво-
ни҃ е іѡа҃ ѕ и зі римъ. *и сїѧ есть за́повѣдь его да вѣ́рꙋемъ въ
и́мѧ с҃на его і҃с х҃а, и любимъ дрꙋгъ дрꙋга, ꙗ́-
іѡа҃ гі и еі коже далъ есть за́повѣдь на́мъ· *и съблюдаай
за́повѣди его, в не́мъ пребываетъ, и то́и в
немъ. и о се́мъ разꙋмѣ́емъ ꙗ́ко пребываетъ
въ насъ ѿ д҃ха, егоже {да́лъ есть намъ}[13].

Г҃ла, д҃.

Възлю́бленїи не всѧкомꙋ дꙋхꙋ вѣ́рꙋите,
но искꙋшаите дꙋхи аще ѿ б҃а сꙋть·
ꙗко мно́зи лъжи́ви про҃роцы изыдоша въ
ми́ръ. о се́мъ разꙋмѣите д҃хъ б҃жїи, (и
дꙋхъ льстечь)· всѧ́къ д҃хъ иже исповѣ́дꙋетъ і҃с
х҃а въ плоть пришедша, ѿ б҃га есть. и всѧкъ
дꙋ́хъ иже не исповѣ́дꙋетъ [і҃с х҃а][1] [въ пло́ть
пришедша][2], б҃жїи нѣсть. и се́и есть антихри́с-
товъ егоже слы́шасте ꙗ́ко градетъ. и н҃нѣ въ
ми́рѣ есть оу́же· вы ѿ б҃а есте чадца, и побѣ-
ди́сте тѣхъ, ꙗ́ко бо́лїи есть иже въ васъ, не́-
же́ли иже въ ми́рѣ. они̇̀ ѿ мира сꙋть, сего ради
ѿ мира г҃лютъ, и ми́ръ тѣхъ послꙋ́шаетъ. мы ѿ
іѡа҃ и б҃а есмы. *разꙋмѣва́ѧй б҃га, послꙋ́шаетъ на҃. иже
нѣ́сть ѿ б҃а, не послꙋ́шаетъ насъ· о се́мъ разꙋ-
мѣваемъ д҃хъ и́стинный, и дꙋ́хъ льстечь· за҃·
възлюбленїи, възлюбимъ дрꙋгъ дрꙋга, ꙗ́ко лю-
бы̀ ѿ б҃а есть. и всѧкъ любѧ́й, ѿ б҃а рожденъ
есть, и разꙋмѣ́етъ б҃га. (а) не любѧ́й, не поз-
іѡа҃ г ісаїа д҃ на̀ б҃га, ꙗ́ко б҃гъ любы есть. *о семъ ꙗви́сѧ
любы̀ б҃жїѧ въ насъ, ꙗ́ко с҃на своего единоро́днаго
посла̀ б҃гъ въ ми́ръ, да живи бꙋдемъ и́мъ, о
се́мъ есть любы. не ꙗ́ко мы възлюби́хомъ б҃а,

якщо вас ненавидить світ. **14** Ми
знаємо, що ми перейшли від смерті
до життя, бо любимо братів. *Бо хто мой3. 19
не любить брата, перебуває в смерті.
15 Кожний, хто ненавидить свого
брата, є душогубом. І знаєте, що вся-
кий душогуб не має в собі вічного ів. 15
життя, що перебуває *в ньому*. **16** *З еф. 5
цього ми пізнали любов, що Він за
нас поклав свою душу, і ми повинні
класти душі за братів. **17** *Отже, хто лук. 3
має багатство цього світу і бачить, як. 2
що його брат потребуючий, а замкне
від нього своє лоно, як же божа
любов перебуває в ньому? **18** Мої
дітоньки, не любімо словом і язиком,
але ділом і правдою. **19** І з цього
пізнаємо, що ми є від правди, і перед
Ним заспокоюємо наші серця. **20**
Тому що якщо нас оскаржує наше
серце, та Бог є більшим від нашого
серця і все знає. *поч. 73*

21 Улюблені, якщо наше серце не
оскаржує нас, маємо сміливість до мат. 22
Бога, **22** що *те, що тільки попро- ів. 15
симо, одержимо від Нього, якщо збе- і 16
рігаємо його заповіді і чинимо миле ниж. 5
перед Ним. **23** *І це є його заповідь, ів. 6
щоб ми повірили в ім'я його Сина – і 17
Ісуса Христа і ми полюбили один од-
ного, так як Він дав нам заповідь. **24**
*І хто зберігає його заповіді, пере- ів. 13
буває в Ньому і той в Ньому. І з цьо- і 15
го пізнаємо, що Він у нас перебуває,
від Духа, якого Він нам дав.

Глава 4

1 Улюблені, не вірте кожному ду-
хові, але випробовуйте духів, чи є від
Бога, бо багато лжепророків вийшло
в світ. **2** З цього пізнавайте божого
духа і духа обмани. Кожний дух, я-
кий визнає, що Ісус Христос прий-
шов у тілі, є від Бога, **3** і кожний дух,
який не визнає, що Ісус Христос
прийшов у тілі, не є божим, і цей є
антихрист, про якого ви чули, що йде
і нині вже є у світі. **4** Ви є від Бога,
дітоньки, і ви перемогли тих, бо біль-
шим є Той, що у вас, ніж той, що у
світі. **5** Вони є зі світу, задля цього
говорять від світу, і їх слухає світ. **6**
Ми є від Бога. *Хто пізнав Бога, – ів. 8
слухає нас, хто не є від Бога, – не
слухає нас. З цього пізнаємо духа
правди і духа обмани. *поч.*

7 Улюблені, полюбім один одного,
бо любов є від Бога, і кожний, хто
любить, народився від Бога і знає
Бога. **8** А хто не любить, не пізнав
Бога, бо Бог є любов. **9** *З цього в нас ів. 3
виявилася божа любов, що Бог пос- іс. 9
лав у світ свого єдинородного Сина,
щоб ми були живими через Нього. **10**
В цьому є любов. Не тому що ми по-
любили Бога, але тому що Той полю-

бив нас і послав свого Сина як очищення за наші гріхи. *поч.*

11 Улюблені, якщо Бог нас так полюбив, і ми повинні любити один одного. *поч.*

ів. 1 тим1. 6 **12** *Бога ніхто ніде не бачив. Якщо любимо один одного, Бог у нас перебуває і його любов у нас є досконала. **13** З цього пізнаємо, що ми перебуваємо в Ньому і Той у нас, бо Він дав нам свого Духа. **14** І ми побачили і свідчимо, що Батько послав Сина як спасителя світу. **15** Хто визнає, що Ісус є Божий Син, – Бог перебуває в ньому, а той – у Бозі. **16** І ми пізнали і повірили в любов, яку Бог має у нас. Бог є любов. І хто перебуває в любові, перебуває у Бозі, і Бог в ньому перебуває. **17** В цьому є повнота любові з нами, щоб ми мали сміливість в день суду, тому що так як він є, і ми є в цьому світі. В любові немає страху, **18** але досконала любов геть виганяє страх, бо страх має муку. Хто ж боїться, – не є досконалий в любові. **19** Ми Його любимо, бо Той скоріше нас полюбив. *поч. 74*

20 Якщо хто скаже, що: Я люблю Бога, – а ненавидить свого брата, є брехуном. Бо хто не любить свого брата, якого побачив, як може любиів. 13 вищ. 3 ти Бога, якого не побачив? **21** *І ми маємо від Нього цю заповідь, щоб *той*, хто любить Бога, любив і свого брата.

Глава 5

1 Кожний, хто вірить, що Ісус є божим сином, народився від Бога, і кожний, хто любить Того, що породив, любить і Того, що народився від Нього. **2** З цього знаємо, що любимо божих дітей, коли любимо Бога і зберігаємо його заповіді. **3** Бо це є божа любов, щоб ми зберегли його заповімат. 11 ді. *І його заповіді не є тяжкими. **4** Бо кожний, хто народився від Бога, перемагає світ. І це є перемога, що кор1. 15 перемогла світ, – наша віра. **5** *Хто є той, що перемагає світ, як не той, що вірить, що Ісус є Божим Сином? **6** Цей є Той, що прийшов водою, і кров'ю, і духом, – Ісус Христос. Не лише водою, але водою і кров'ю. І Дух є тим, що свідчить, бо Дух є правдою. **7** Бо є ті три, що свідчать, – **8** Дух, і вода, і кров, і три є в одному. **9** Коли ми приймаємо людське свідчення, то боже свідчення є більшим. Бо це є боже свідчення, яке Він засвідчив ів. 3 про свого Сина. **10** *Хто вірить у Божого Сина, – має в собі свідчення, хто не вірить Богові, – зробив Його неправдомовним, бо не повірив в свідчення, яке Бог засвідчив про сво-

но ꙗ́ко то́й възлюби́ насъ, и посла́ сн҃а своего
ѡ҆чище́нїе ѡ грѣсѣхъ на́шихъ· за҃·
възлюбленїи, а́ще сице (възлюбилъ есть насъ
бг҃ъ)[3]. и мы длъжни есмы другъ друга люби́-
ти· за҃·
*Бг҃а никто́же нигдѣже видѣ. а́ще лю́бимъ ioа҃ а҃ а҃ ти҃ ѕ҃
другъ друга, бг҃ъ въ насъ пребыва́етъ, и любы̀
его [съвръшена есть въ насъ][4], ѡ се́мъ разумѣ-
емъ ꙗ́ко в немъ пребываемъ, и то́й в на҃, ꙗ́ко
ѿ дх҃а своего далъ есть намъ. и мы видѣхо҃ и
свѣдѣтельствуемъ, ꙗ́ко ѿц҃ъ посла̀ сн҃а сп҃си-
тела миру. иже а́ще исповѣсть ꙗ́ко і҃с есть сн҃ъ
бж҃їи, бг҃ъ в немъ пребыва́етъ, и то́й въ бз҃ѣ. и
мы позна́хомъ и вѣ́ровахомъ, любо́вь юже имать
бг҃ъ в на҃. бг҃ъ любы есть· и пребыва́ай въ любвѝ,
въ бз҃ѣ пребыва́етъ, и бг҃ъ в нем пребыва́етъ· ѡ
семъ съвръшаа҃еса любы̀ с нами, да дрьзнове́нїе
и́мамы въ дн҃ь судныи, зане ꙗ́коже ѡнъ є҃, и
мы есмы въ мирѣ семъ· Страха нѣсть въ
любвѝ, но съвръше́на любы̀, вонъ изгонаетъ
стра́хъ. ꙗ́ко стра́хъ муку имать· Боай же са
не съвръша́етса въ любви. мы лю́бимъ [его][5], ꙗ́ко
то́й прьвѣе възлюбилъ есть насъ· за҃, од҃·
А́ще кто речет ꙗ́ко люблю бг҃а, а бра́та своего
ненави́дитъ, ло́жъ есть ибо не любай бра́та
своего егоже видѣ, бг҃а, егоже не видѣ, [ка́ко][6]
мо́жет любити; *и сїю за́повѣдь и́мамы ѿ ioа҃ гі҃ вы҃ г҃
него. да любай бг҃а, лю́битъ и бра́та своего·

Гл҃а, є҃·

Всакъ вѣ́руай, ꙗ́ко і҃с есть (сн҃ъ бж҃їи)[1],
ѿ бг҃а рожде́нъ є҃ и вса́къ любай ро́ж-
дьшаго, лю́битъ и рожде́ннаго ѿ него
ѡ се́мъ вѣмы ꙗ́ко лю́бимъ ча́да бж҃їа,
егда бг҃а лю́бимъ, и за́повѣди его [съблюдаемъ][2]·
сїа бо есть любы бж҃їа, да за́повѣди его съ-
блюдемъ, *и за́повѣди его та́жки не суть. ма҃ аі҃
ꙗ́ко вса́къ рожде́нный ѿ бг҃а, побѣжда́етъ
ми́ръ. и сїа есть побѣда побѣждьшїа ми́ръ,
вѣ́ра наша. *кто [-][3] есть побѣждаа́й ми́ра то́- а҃ кри҃ еі҃
кмо вѣ́руай, ꙗ́ко і҃с есть сн҃ъ бж҃їи; Сеи есть
пришедыи водо́ю и {кро́вїю, и дх҃омъ}[4], і҃с х҃с,
не водо́ю точїю, но водою и кро́вїю. и дх҃ъ есть
свѣдѣтельствуай, ꙗ́ко дх҃ъ есть истина· Ꙗ́ко
трїе суть свѣдѣтельствующеи дх҃ъ и вода̀
и кро́вь, и трїе въ еди́но суть. а́ще свѣдѣ-
тельство чл҃ческо прїемлемъ, свѣдѣтельство бж҃їе
бо́ле есть. ꙗ́ко сїе есть свѣдѣтельство бж҃їе
еже свѣдѣтельствова ѡ сн҃ѣ свое҃. *вѣ́руай въ іѡа҃ г҃
сн҃а бж҃їа, имать свѣдѣтельство ѡ немъ. не
вѣ́руай бв҃и. лъжа̀ сътворилъ есть его, ꙗ́ко не
вѣ́рова въ свѣдѣтельство, еже свѣдѣтельство-

ва б҃ъ ѡ҆ сн҃ѣ свое́мъ· и҆ сі́е є҆́сть свѣдѣ́тель-
ство, ꙗ҆́ко живо́тъ вѣ́чныи да́лъ є҆́сть на́мъ
б҃ъ, и҆ се́й живо́тъ въ сн҃ѣ є҆го є҆́сть, и҆мѣ́ай сн҃а
(бж҃їа), и҆́мать живо́тъ. (а҆) не и҆мы́и сн҃а бж҃їа,
живота̀ не и҆́мать· Сї́а писа́хъ ва́мъ [вѣ́рꙋющимъ
въ и́мѧ сн҃а бж҃їа][5], да вѣ́сте ꙗ҆́ко живо́тъ
(вѣ́чныи и҆́мате)[6], [и҆ да вѣ́рꙋете][7] въ и́мѧ
сн҃а бж҃їѧ. и҆ се̑ є҆ дрьзнове́нїе є҆́же и҆́мамы к не-
вѕ҃і г҃ мꙋ· *Ꙗ҆́ко а҆́ще чесо̀ про́сиⷨ по во́ли є҆го, послꙋ́шаеⷮ
на́ⷭ· И҆ а҆́ще вѣ́мы ꙗ҆́ко оу҆слы́шитъ на́ⷭ, є҆гоже а҆-
ще про́сиⷨ. вѣ́мы ꙗ҆́ко и́мамы проше́нїа и҆́хже
проси́хомъ ѿ него· А҆́ще кто̀ оу҆́зритъ бра́та (-)[8]
съгрѣша́юща грѣ́хъ не къ сме́рти, да про́-
ситъ, и҆ да́стъ є҆мꙋ̀ живо́тъ съгрѣша́ющиⷨ не
м҃а ві / л҃ꙋ ві къ сме́рти. *є҆сть грѣ́хъ къ смр҃ти, не ѡ҆ то́мъ
гл҃ю да помо́литсѧ. всѧ́ка непра́вда грѣ́хъ
є҆́сть, и҆ є҆́сть грѣ́хъ не къ сме́рти· вѣ́мы (же)
ꙗ҆́ко всѧ́къ рожде́ныи ѿ б҃а, не съгрѣша́етъ, но̀
рожде́ныи ѿ б҃а блюде́тъ себе, и҆ лꙋка́выи не
прикаса́етсѧ є҆мꙋ. вѣ́мы ꙗ҆́ко ѿ б҃а є҆смы, и҆
ми́ръ весь въ ѕлѣ̑ лежи́тъ· вѣ́мы же ꙗ҆́ко сн҃ъ
бж҃їи прїи́де, (-)[9] да́лъ є҆́сть на́мъ (свѣ́тъ и҆)
разꙋ́мъ, да позна́емъ (б҃а) и҆́стиннаго. и҆ да
бꙋ́демъ въ и҆́стиннѣмъ сн҃ѣ є҆го і҆с҃ х҃ѣ· Се́й є҆
и҆́стинныи б҃ъ, и҆ живо́тъ вѣ́чныи. Ча́дца хра-
ни́те себѐ ѿ тре́бъ и҆́дольскыхъ. [а҆ми́нь][10].

Коне́цъ, соборномꙋ посла́нїю і҆ѡ҆́анновꙋ пе́рьвомꙋ·
И҆́мать в себѣ гл҃а є҃.
А҆ црковныхъ зача́лъ з҃,

го Сина. **11** І це є свідчення, що Бог дав нам вічне життя, і це є життя в його Сині. **12** Хто має Божого Сина, – має життя, а хто не має Божого Сина, – не має життя. **13** Це я написав вам, які вірите в ім'я Божого Сина, щоб ви знали, що маєте вічне життя, і щоб ви повірили в ім'я Божого Сина. **14** І це є сміливість, яку маємо до Нього. *Бо якщо попросимо щось по його волі, Він нас вислухає. вищ. 3 **15** І якщо знаємо, що вислухає нас, в чому тільки попросимо, знаємо, що маємо прошення, які ми просили в Нього. **16** Якщо хто побачить брата, що грішить гріхом не на смерть, хай просить, – і Він дасть йому життя, тим, що грішать не на смерть. *Є гріх на смерть. мат. 12 лук. 12 Не говорю, щоб молився про той. **17** Кожна неправда є гріхом, і є гріх не на смерть. **18** Знаємо ж, що кожний, що народився від Бога, не грішить, але *той,* хто народився від Бога, береже себе, і лукавий не доторкається до нього. **19** Знаємо, що ми є від Бога і що ввесь світ перебуває у злі. **20** Знаємо ж, що Божий Син прийшов, дав нам світло і розум, щоб ми пізнали правдивого Бога і щоб ми були в правдивому його Сині – Ісусі Христі. Цей є правдивий Бог і вічне життя. **21** Діти, стережіться від ідольських жертв. Амінь.

Кінець Першого Соборного
Послання Івана.
Має в собі 5 глав,
а 7 церковних початків.

Сказа́нїе събо́рномꙋ посла́нїю і҆ѡ҆а́нновꙋ второмꙋ·

Се ꙗ҆́ко ста́рецъ пи́шеⷮ, госпо́дыни и҆ ча́-
домъ є҆ѧ̀. непщева́нїе же посла́нїю се̑ є҆́сть.
вида̀ ча́да є҆ѧ̀ добрѣ̀ живꙋ́ща въ вѣре· И҆
мно́ги ле́стьца ѡ҆бходѧ́щихъ, и҆ гл҃ющихъ
не быти пришествїю х҃вꙋ въ плоти· Пи́шетъ пос-
ла́нїе сі́е. и҆ пръвѣ́е оу҆́бо хва́литъ ча́да є҆ѧ̀. та́же
оу҆ча̀ не но́вꙋ бы́ти є҆́же ѡ҆ на́съ таи́нствꙋ· Пи́шеⷮ
па́ки ѡ҆ любви. и҆ да пребыва́ютъ въ оу҆че́нїи преда-
нѣмъ и҆́мъ ѿ него. и҆ прочее оу҆чи́тъ а҆нтихрис-
тꙋ бы́ти гл҃ющемꙋ въ пло́ти не пришеⷣша х҃ꙋ.
завѣ́щеваетъ же ꙗ҆́ко таковыхъ ни є҆ди́ного прїи-
ма́ти въ до́мъ, ниже гл҃ати таковы́мъ ра́до-
ва́тисѧ, и҆ та́ко сконча́ваеⷮ посла́нїе·

Розповідь про Друге Соборне Послання Івана.

Це він пише як старець пані і її дітям. Причина цього послання така. Бачачи, що її діти добре живуть у вірі і що численні обманці ходять і говорять, що Христовий прихід не є у тілі, він пише це послання. І швидше, отже, хвалить її дітей, навчаючи, що це не нове таїнство відносно нас. Знову пише про любов, і щоб вони пребували у ним їм переданому навчанні, і далі навчає, що від антихриста є той, хто навчає, що Христос не прийшов у тілі. Заповідає ж, щоб ні одного з таких не приймати до хати ані не вітати. І так він закінчує послання.

СОБОРНЕ ПОСЛАННЯ ІВАНА
друге.

Глава 1, *поч. 75*

1 Старець – вибраній пані і її
дітям, яких я по правді люблю. І не
тільки я, але і всі, що пізнали прав-
ду **2** через правду, що в нас пере-
буває і буде з нами навіки. **3** Хай
буде з вами ласка, милосердя, мир
від Бога Батька і Господа Ісуса
Христа, Сина Батька, в правді і лю-
бові! **4** Я дуже зрадів, що знайшов,
що твої діти ходять у правді, так як
ми одержали заповідь від Батька. **5**
І нині тебе благаю, пані, не тому,
що пишу тобі нову заповідь, але ту,
що маємо від початку, щоб ми лю-
били один одного. **6** І це є любов,
щоб ми ходили у Його заповідях.
Це є заповідь, так як ви чули від
початку, щоб в ній ви ходили. **7** Бо
ввійшли численні обманці у світ,
які не визнають, що Ісус Христос
прийшов у тілі. Такий є обманцем і
антихристом. **8** Стережіться, щоб
те не втратили добро, яке ми зроби-
ли, але щоб ви одержали досконалу
винагороду. Кожний, що пересту-
пає і не залишається в навчанні Хри-
ста, не має Бога. Хто ж перебуває у
навчанні Христа, цей має і Батька, і
Сина. **10** Якщо хтось приходить до
вас і не приносить цього навчання,
рим. 16 *не приймайте його до хати і не го-
воріть йому: Радіти! **11** Бо хто го-
ворить йому: Радіти! – стає спіль-
ником його злих діл. **12** Я мав на-
писати вам багато, але не бажав па-
пером і чорнилом, але надіюся
прийти до вас і говорити устами до
уст, щоб наша радість була повна.
13 Здоровлять тебе діти твоєї виб-
раної сестри. Амінь.

Кінець Другого Соборного
Послання Івана.
Має в собі 1 главу
та 1 церковний початок.

Сꙋ́борноє посланїє Їѡа́нново
второ́е·

Гл҃а, а҃· за҃, ое҃·

Старе́цъ[1] и҆бра́ннѣи господы́ни и҆ ча́домъ
є҆ѧ̀, и҆̂хже а҆́зъ люблю̀ въи҆́стиннꙋ· И҆ не а҆́зъ
точї́ю, н҆о и҆ вси разꙋмѣ́вшеи҆ и҆́стинꙋ, за
и҆́стинꙋ пребыва́ющꙋю в насъ, и҆ с на́ми
бꙋ́детъ въ́ вѣ́кы· да бꙋ́детъ с ва́ми блг҃ть
мл҃ть миръ, ѿ б҃а ѻ҆ц҃а, и҆ [г҃а][2] і҆с҃ х҃а сн҃а ѻ҆ч҃а,
въ и҆́стиннѣ, и҆ любвѝ· Възра́довахъсѧ ѕѣ́ло, ꙗ҆́ко
ѡ҆брѣ́тохъ ѿ ча́дъ твои҆х ходѧ́ща въ и҆́стин-
нѣ, ꙗ҆́коже за́повѣдь прїѧ́хомъ ѿ ѻ҆ц҃а· И҆ нн҃ѣ
молю̀ тѧ̂ госпоже. не ꙗ҆́ко за́повѣдь ({пишꙋ}[3]
тебѣ̂ но́вꙋ)[4], н҆о є҆ѧ́же (и҆́мамы)[5] и҆с пръ́ва да лю́-
бимъ дрꙋгъ дрꙋга. и҆ сїѧ̀ є҆́сть любы̀, да хо-
димъ по́ за́повѣдемъ є҆го· Сїа [є҆сть за́повѣдь][6],
ꙗ҆́коже слы́шасте и҆с пръ́ва, да в неи҆ хо́дите.
зане мно́ѕи лестцы̀ [внидоша][7] въ миръ, и҆̂же не
и҆сповѣ́дꙋюще і҆с҃ х҃а пришеше въ плоти. се́и҆
є҆сть льстецъ и҆ а҆нтихри́стъ· Блюдѣ́те себѐ,
да не [погꙋби́мъ][8] ꙗ҆́же дѣлахомъ (до́браѧ), н҆о
да мꙁдꙋ съвръше́нꙋ въспрїимете· Всѧ́къ прес-
тꙋпаѧи҆ и҆ не пребываѧи҆ въ ѹ҆че́нїи х҃вѣ, б҃а не
и҆́мать. пребыва́ѧи҆ (же) въ ѹ҆че́нїи [х҃вѣ][9], се́и҆ и҆
ѻ҆ц҃а и҆ сн҃а и҆́мать. А҆́ще кто̂ прихо́дитъ къ
вамъ, и҆ сего ѹ҆че́нїѧ не прино́ситъ. *не прїє́м- к҃ри ѕі
лите є҆го въ домъ, и҆ радоватисѧ є҆мꙋ не гл҃и-
те. гл҃ѧи҆ бо є҆мꙋ ра́доватисѧ, съѻ҆бщаєтсѧ
дѣ́ломъ є҆го злымъ· Мно́га (и҆мѣхъ)[10] (писа́ти
вамъ)[11], (н҆о) не въсхотѣхъ хартї́ею и҆ черни́-
ломъ. н҆о надѣ́юсѧ прїити̂ къ вамъ и҆ ѹ҆стꙑ̀
къ ѹ҆стѡ̂ гл҃ати. да радость на́ша (бꙋ́детъ
и҆спл́ънена)[12]. цѣлꙋ́ютъ тѧ̂ ча́да, сестрꙑ̀ тво-
є҆ѧ̀ и҆збра́нныѧ, [а҆ми́нь][13].

Коне́цъ, съборномꙋ посла́ю І҆ѡа́нновомꙋ второ́мꙋ·
И҆́мать в себѣ гл҃а, а҃.
а҆ зача́ло цр҃ковное, а҃·

Сказа́ніе іѡа́ннова тре́тїѧго посла́нїѧ·

Є҆́сть посла́нїе сі́е ѡ҆ страннолю́бїи. и҆ пе́рвѣе ꙋ҆́бо хвали́тъ га́їа свѣдѣтельствꙋ́ема ѿ всѣ́хъ ѡ҆ страннолю́бїи. и҆ мо́литъ є҆го въ таковомъ и҆зволе́нїи пребыва́ти, и҆ прїима́ти и҆ провожа́ти бра́тїю. па́ки же прино́съ є҆го хвали́тъ· ᲂу҆кара́етъ же діѡ́трефеѧ, ꙗ҆́ко ни са́мъ да́етъ ни́щимъ, но̑ и҆ и҆́нымъ възбраня́етъ, и҆ мно́го блꙋдѧща. таковы́ѧ же гл҃етъ чꙋжи́мъ бы́ти ѿ и҆́стины, и҆ невѣ́дѣти бг҃а. димитрі́ѧ же прїима́ти, свѣдѣтельствꙋѧ є҆го до́брая дѣ́ла·

Розповідь про Третє Послання Івана

Це послання є про гостинність. І найперше, отже, він хвалить Гая, якому всі свідчать про гостинність, і просить його перебувати в такому настрою і приймати, і проводжати братів. Знову ж хвалить його дар. Докоряє ж Диотрефеєві, який ані сам не дає бідним, але й іншим забороняє і *каже*, що він дуже блудить. Він каже, що такі є відчуженими від правди і не знають Бога. Димитрія ж *каже* приймати, свідчачи про його добрі діла.

Сбо́рное посла́нїе ї҆ѡа́нново г҃е.

СОБОРНЕ ПОСЛАННЯ ІВАНА

третє

Гл҃а, а҃· за҃, оѕ҃·

Ста́рецъ[1], га́їеви възлю́бленномꙋ, є҆го́же а҆зъ
люблю̀ въ и҆́стинꙋ· възлю́бленне, па́че всѣ́хъ
моли́сѧ ѡ҆ тебѣ̀, спѣ́ѧти, и҆ здравъ-
ствова́ти, ꙗ҆́коже спѣ́етъ ти сѧ дш҃а.
радова́сѧ {-}[2] ѕѣ́ло, грѧдꙋ́щимъ бра́тїѧмъ, и҆
свѣдѣтельствꙋ́ющимъ твою̀ и҆́стинꙋ, ꙗ҆́коже
ты̀ въ и҆́стинѣ хо́диши. бо́лша сеѧ̀ не и҆́мамъ
ра́дости, да слы́шꙋ моѧ̑ ча̑да въ и҆́стинѣ хо-
дѧ́ща· възлю́блене, вѣ́рно твори́ши, є҆́же а҆́ще
дѣ́лаеши въ бра́тїю и҆ [въ][3] стра́нныхъ, и҆̀же
свѣдѣ́тельствоваша твое́й любвѝ прⷣе цр҃кові́ю,
и҆̀хже до́брѣ (твори́ши)[4] препосла́въ досто́йно бг҃ꙋ.
ѡ҆ и҆́мени бо {є҆го̀}[5] и҆зыдо́ша, ничто́же прїе́млюще
ѿ ꙗ҆зы́къ. мы̀ ᲂу҆̀бо до́лжни є҆смы̀ прїима́ти
таковы́хъ, да поспѣ́шницы бꙋ́демъ и҆́стинѣ·
писа́хъ цр҃кви, но̀ первоволю́бецъ и҆́хъ, діѡ́трефесъ
не прїе́млетъ на́съ. сегѡ̀ ра́ди а҆́ще прїидꙋ̀, въс-
помѧнꙋ̀ є҆мꙋ̀ дѣ́ла ꙗ҆̀же твори́тъ, словесы̀ лꙋка́-
выми ᲂу҆кара́ѧ на́съ. и҆ недово́ленъ быва́ѧ ѡ҆
си́хъ. ни са́мъ прїе́млетъ бра́тїю, и҆ хотѧ́-
щимъ възбранѧ́етъ. и҆ ѿ цр҃кви и҆згони́тъ· възъ-
лю́блене, не ᲂу҆подобла́йсѧ ѕло́мꙋ, но̀ бл҃го́мꙋ. бл-
готворѧ́й, ѿ бг҃а є҆́сть. {а҆}[6] зло́е творѧ́й, не ви-
дѣ̀ бг҃а. димитрі́еви свѣдѣтельствова́сѧ ѿ
всѣ́хъ, и҆ ѿ са́мыѧ и҆́стины, и҆ мы̀ же свѣдѣ-

Глава 1, *поч. 76*

1 Старець – улюбленому Ґаєві ,
якого я по правді люблю. **2** Улюб-
лений, понад усіх благаю за тебе,
щоб добре *тобі* велося і ти був здо-
ровим, так як добре ведеться твоїй
душі. **3** Я дуже зрадів, коли прий-
шли брати і засвідчили про твою
правду, що ти ходиш у правді. **4** Не
маю більшої радості від цієї, ніж
почути, що мої діти ходять у прав-
ді. **5** Улюблений, вірно робиш в то-
му, що робиш для братів і для чу-
жинців, **6** які перед Церквою зас-
відчили про твою любов, добре
зробиш, коли їх належно вирядиш з
Богом. **7** Бо в його імені вони вий-
шли, нічого не беручи від поган. **8**
Отже, ми повинні таких примати,
щоб ми стали співробітниками пра-
вди. **9** Я писав до Церкви, але той,
що в них любить бути першим, Ді-
отрефес, нас не приймає. **10** Задля
цього, коли прийду, згадаю йому
діла, які він робить, докоряючи нам
поганими словами. І будучи цим
незадоволений, ані сам не приймає
братів і забороняє та з церкви вига-
няє тих, що хочуть *приймати*. **11** У-
люблений, не наслідуй зло, але до-
бро. Хто робить добро, є від Бога, а
хто робить зло, не бачив Бога. **12**
Димитрієві свідчать всі – і сама

правда. І ми ж свідчимо, і знаєте, що
наше свідчення є правдивим. **13** Я
мав багато писати, але не хочу тобі
писати чорнилом і тростиною. **14**
Надіюся ж зараз тебе побачити і го-
ворити устами до уст. **15** Мир тобі!
Тебе цілують друзі. Цілуй друзів
поіменно. Амінь.

тельствꙋ́емъ· И҆ [вѣ́сте][7] ꙗ҆́ко свѣдѣтельство на́ше и҆́стинно є҆́сть· Мно́га и҆мѣ́х [писа́ти][8] но не хощꙋ̀ черни́ломъ и҆ тростїю тебѣ̀ писа́ти. оу҆пова́ю же а҆́бїе [ви́дѣти тѧ̀][9], и҆ оу҆́сты̀ къ оу҆сто́мъ {гл҃ати}[10]. ми́ръ тебѣ. цѣлꙋ́ютъ тѧ̀ дрꙋ́зи. цѣлꙋ́и дрꙋ́ги по̀ и҆́мени {а҆ми́нь}[11].

Кінець Третього Послання Івана.
Воно має в собі 1 главу
та 1 церковний початок.

Коне́цъ посла́нїю і҆ѡа́ннову тре́тїемꙋ.
Ѻ҆ и҆́мать в себѣ, гла҃, а҃.
а҆ цр҃ковное за҃, а҃·

Розповідь про Соборне Послання Юди

Сказа́нїе събо́рномꙋ посла́нїю і҆ю́динꙋ·

Це послання він пише тим юдеям а також поганам, які вже повірили. А причина цього послання така. Оскільки появилися деякі обманці і навчали, що гріх без провини, і відрікалися Господа, йому потрібно було написати і укріпити братів. І отже, найперше, просить їх боротися і перебувати у переданій їм вірі, і оскаржує, і проганяє їх як обманців, і наказує віруючим нічого спільного не мати з такими, і щоб знали, що для спасіння не вистачає тільки бути покликаним, якщо не ходять достойно за покликанням. Адже і Господь вдавнину, вививши народ із Єгипту, погубив *його*, коли він не залишився в божественному законі. І Він не пощадив ангелів, що не зберегли свій чин. Треба, отже, від таких відлучатися, тому що і архангел Михаїл не стерпів диявольської хули. Він каже ж, що їхня погибель буде як *погибель* содомлян і нагадує про звичаї. І помолившись за них, щоб їм від Господа була дарована стійкість у вірі, він закінчує послання.

Сї́е посла́нїе пи́шетъ, вѣ́ровавшимъ оу҆́же і҆оу҆дѣ́ом же и҆ ꙗ҆зы́комъ. вина же посла́нїю є҆́сть сїѧ. лестьцемъ нѣ́кым, ꙗ҆́вльшимсѧ и҆ оу҆ча́щемъ непови́ннꙋ бы́ти грѣхꙋ, и҆ ѿмѣта́ющимсѧ г҃а. нꙋ́ждꙋ и҆мѣ̀ писа́ти, и҆ оу҆крѣпи́ти бра́тїю. и҆ пе́рвѣе оу҆́бо мо́литъ и҆́хъ, подвиза́тисѧ и҆ пребыва́ти въ преданнѣи и҆̀мъ вѣ́ре· Та́же ѡ҆блича́етъ и҆ ѿгонѧ́етъ и҆́хъ ꙗ҆́коже лестьца. и҆ повелѣва́етъ вѣ́рнымъ ни є҆ді́но и҆мѣ́ти съѻ҆бще́нїе съ таковы́ми· и҆ да вѣ́дѧтъ ꙗ҆́ко не довлѣ́етъ къ сп҃нїю, є҆́же призва́номъ бы́ти то́чїю, а҆́ще недосто́йнѣ хо́димъ зва́нїю. и҆́бо и҆ дре́внїѧ лю́ди и҆звед ѿ є҆ги́пта г҃ь, и҆ не пребы́вшихъ въ бж҃ственномъ зако́нѣ, погꙋбѝ. і҆ а҆г҃глов же не съхра́ншимъ сво́й чи́нъ, не пощадѣ̀. подоба́етъ оу҆́бо ѿ таковы́хъ ѿлꙋча́тисѧ. занѐ и҆ миха́илъ а҆рхаа́г҃глъ не претръпѣ̀ хꙋлы̀ дїа́вола. бы́ти же гл҃етъ поги́бели и҆́хъ ꙗ҆́коже и҆ съдо́млѧномъ, та́же наказꙋ́етъ ѡ҆ нра́вѣхъ. и҆ помоли́всѧ ѡ҆ ни́хъ ѡ҆ оу҆твръже́нїи въ вѣ́рѣ дарова́ти и҆̀мъ ѿ г҃а. скончава́етъ посла́нїе·

СОБОРНЕ ПОСЛАННЯ ЮДИ.

СОБОРНОЕ ПОСЛАНІЕ ІЮДИНО:

Глава 1, *поч. 77*
1 Юда, раб Ісуса Христа, а брат
Якова, – тим, що освячені в Бозі
Батьку Ісусом Христом, збереже-
ним, покликаним. **2** Милосердя вам
та мир і хай любов помножиться!

Гла҃, а҃· за҃, ѻ҃з·

І҆оу҆́да[1] і҆с҃ хрⷭ҇тꙋ ра́бъ, бра́тъ же і҆а́ковꙋ· Сꙋщимъ ѡ҆ бз҃ѣ ѿц҃и [ѡ҆сщ҃е́ннымъ][2], {-}[3] і҆с҃ хрⷭ҇томъ съблюде́нымъ, зва́нымъ млⷭ҇ть ва́мъ и҆ ми́ръ и҆ любы̀ да оу҆мно́житсѧ· Въз-

люблєнїи, всѧко тщанїе творѧ писати вамъ,
ѡ ѡбщемъ (спснїи {вашемъ}[4])[5], нужда ми
бысть писати вамъ, молѧ подвизатисѧ ѡ
(преданнѣи вѣрѣ стыи єдиною)[6], привнидоша бо
нѣцыи члцы иже древле преоуставлени на сїе
ѡсужденїе нечестїа. Бга нашего блгть прелагающе въ скверну. и єдиного влки [Бга][7] и Гда нашего Іс Ха ѿмѣтающесѧ. Въспомѧнути же
вамъ хощу, вѣдущимъ (и) вамъ [єдиною се,
ѧко Гь][8] люди ѿ землѧ єгѵпетьскїѧ (спсе)[9],
в петр в іюд д послѣди невѣровавшихъ погуби. *Агглех же не
съблюдшїи своего начальства, но ѡставльшихъ
свое жилище, на судъ великаго дне оузами вѣчными
а мо ді ными по мракомъ съблюде. *Ѧкоже содома и
гомора, и ѡкрестъныѧ ихъ грады подобнимъ
[и ѡбразомъ][10] преблудивше, и ходивше въ слѣдъ
плоти иныѧ. прележатъ в показанїе ѡгню вѣчному,
ному, судъ прїемше. такожде оубо и сїи, сонїа видѧще, плоть оубо скверн... господьства
же ѿмѣтаютсѧ. славы же (хулѧще не трепещутъ)[11]. Михаил же архагглъ, єгда со дїаволомъ разсужаѧ глаше ѡ мѵсеѡвѣ телеси, не
(смѣѧ)[12] суда навести хулна, но рече, да запрѣтитъ тебѣ Гь. сїи же єлика оубо не вѣдѧтъ хулѧтъ, єлика же по єстеству ѧко
безсловеснаѧ живѡнаа вѣдѧтъ в сихъ скверпѧтсѧ.
зв, ѡи.
а мо д *Горе имъ, ѧко въ путь каиновъ ходиша, и
д мо кв въ лесть *валаамовы мзды пролїѧшасѧ, и въ
д мо ѕі прерѣканїи (*корреѡвѣ)[13] погибоша. Сїи суть
в петр в въ любвахъ вашихъ сквернителе с вами ѧдуще,
в петр в без боѧзни себе пасуще. *ѡблацы безводни ѿ
вѣтръ преносими, древеса єсенна безплодна, дважды оумерша искоренена. волны свирѣпыа морѧ
въспѣнѧющи своѧ струѧ, звѣзды прелестныѧ, имже мракъ тмы въ вѣки блюдетсѧ.
Пророчествова же и ѡ сихъ седмыи ѿ адама
апокал а єнохъ глѧ, *се прїидетъ Гь въ {стыхъ тмахъ
агглъ}[14] {своихъ}[15], сътворити судъ ѡ всѣхъ і
изъѡбличити {всѣхъ нечестивыхъ}[16] ѡ всѣхъ
дѣлехъ нечестїѧ ихъ, имиже нечествоваша, и ѡ
всѣхъ жестокыхъ, {словесехъ}[17] (ихъ), ихже глаша нань грѣшницы нечестивїи, сїи суть ропотницы, оукорителе часть порочна, въ похотѣхъ своихъ ходѧще, {нечестїемъ и законопреступленїемъ}[18], *и оуста ихъ глютъ прегордаѧ, чюдѧщесѧ лицемъ ползы ради. Вы же възлюбленїи, поминаите глы преже реченныа ѿ аплъ
а тим д Гда нашего Іс Ха, зане глаху вамъ, *ѧко въ
в тим а
в петр г послѣднее времѧ будутъ ругателе, по своихъ
похотехъ ходѧще (и нечестїихъ)[19]. сїи суть
ѿдѣлѧюще {себе}[20] (ѿ єдиности вѣры, и суть)

3 Улюблені, роблячи всяке старання
писати вам про ваше спільне спасін-
ня, мені було конечним написати
вам, благаючи, щоб ви подвизалися в
раз переданій вірі святим. **4** Бо ввій-
шли деякі люди, які від-давна приз-
начені на це засудження безбожності,
що ласку нашого Бога переносять на
нечистоту і відрікаються єдиного Во-
лодаря – Бога і Господа нашого Ісуса
Христа. **5** Хочу ж вам нагадати, воч і
вже це знаєте, що Господь спас народ
з Єгипецької землі, а пізніше вигубив
тих, що не повірили. **6** *Та ангелів, я- пет2. 2 йов. 4
кі не зберегли свого начальства, але
покинули своє помешкання, Він збе-
ріг на суд великого дня під темрявою
вічними кайданами. **7** *Так як Содо- мой1. 19
ма і Гомора та довколишні їх міста,
що розпустували подібним способом
до них і ходили вслід іншого тіла,
підпадають на приклад вічному вог-
ню, одержавши засуд. **8** Так само, от-
же, і ці. Отже, бачачи сни, опоганю-
ють тіло, а відкидають владарюван-
ня, хулячи славу, не бояться. **9** А Ми-
хаїл, архангел, коли, змагаючись з
дияволом, говорив про Мойсеєве ті-
ло, не сміючи вивести хульного суду,
сказав: Хай тобі заборонить Господь.
10 Ці ж, отже, хулять те, чого не зна-
ють, а в тому, в чому за природою, як
безсловесні звірі знають, в цьому
брудняться. *поч. 78*

11 *Горе їм, бо вони пішли доро- мой1. 4
гою Каїна і розтеклися обманою *Ва- мой4. 22
лаамової винагороди, і згинули в
бунті *Корри. **12** Ці є бруднителі у мой4. 16
вашій любові, що з вами їдять, без пет2. 2
страху себе пасучи, *безводні хмари, пет2. 2
гнані вітрами, безплідні осінні дере-
ва, що два рази вмерли, викорінені,
13 бурхливі хвилі моря, що пінять
свої струмені, обманливі звізди, яким
навіки зберігається морок темряви.
14 Пророкував же і про цих сьомий
від Адама, Енох, кажучи: *Ось Гос- апо. 1
подь прийде у десятках тисяч своїх
святих ангелів, **15** щоб вчинити суд
над всіма і виявити всіх безбожних в
усіх ділах їхньої безбожності, якими
безбожно поступили, і в усіх їхніх
жорстоких словах, які безбожні гріш-
ники говорили проти Нього. **16** Це є
ті, що нарікають, ремствують, – не-
чиста частка, що ходять у своїх похо-
тях безбожністю і переступанням за-
кону, *і їхні уста говорять горде, во- пс. 16
ни підлещуються задля користі. Ви
ж, улюблені, згадуйте слова, раніше
сказані апостолами нашого Господа
Ісуса Христа, **18** тому що вони вам тим1. 4
говорили, *що в останнім часі будуть тим2. 1
кепкуни, що ходитимуть за своїми пет2. 3
похотями і безбожностями. **19** Ці є ті,
що відділяють себе від єдності у вірі

і є тілесні, не маючи духа. **20** Ви ж, у-
люблені, будуючи себе вашою свя-
тою вірою, святим духом, молячись,
21 зберігайте самих себе в божій лю-
бові, очікуючи милосердя нашого
Господа Ісуса Христа на вічне життя.
22 І над усім, отже, розсуджуючи,
милосердіться, **23** а інших спасайте,
страхом вириваючи від вогню. Ос-
каржуйте ж зі страхом, ненавидячи і
ту одіж, що забруднена тілом. **24**, А
Тому, хто може вас зберегти без грі-
ха і без нечистоти і поставити непо-
рочними на радість перед своєю сла-
вою, **25** єдиному премудрому Богові і
нашому Спасителеві Ісусом Христом
– нашим Господом, слава і велич,
влада і могутність перед усім віком, і
нині, і на всі віки! Амінь.

телесни, дха не имуще. вы же възлюбленїи, [стою вашею верою назидающе себе][21], дхомъ стымъ (и) молящеся, сами себе въ любви бжїи съблюдайте, ждуще млти га нашего іс ха въ жизнь вечную. І (о всехъ)[22] оубо милуйте разъсужающе, овех же (страхомъ) спасайте ѿ огня въсхищающе. (-)[23] {обличайте}[24] же съ боязнїю. ненавидяще и яже ѿ плоти оскверненую ризу. Могущему же (вы съхранити)[25] без греха и {без скверны и}[26], поставити пред славою своею непорочны въ радость, єдїному [премудрому][27] бу, (и) спсу нашему, іс хмъ гмъ нашим. слава, (и) величїе, държава и область, прежде всего века и нне и въ вся веки аминь.

Кінець Послання Юди.
Має в собі 1 главу
та 2 церковні початки.

Конецъ посланїю іюдину.
Имать в себе гла, а,
а за, црковныхъ, в.

Розповідь про Послання до Римлян святого апостола Павла.

Це послання він посилає з Коринту, ще не бачивши римлян, *але* про них він почув і бажав їх побачити. І найперше, отже, хвалить їхню віру, бачачи, що про неї всюди звіщають, потім каже, що він багато разів бажав піти до Риму, через бажання, яке *має* до них. І отже, не зміг прийти. І так він далі чинить повчальне послання: про покликання поган, і що обрізання було до часу і нині усунене, і що Христом надолужено гріхопадіння Адама, і що минула тінь Закону. І так подає, що покликання поган є гарним, так сказавши всім людям, що з природою є даний Закон і для всіх навчання з природи, і з самого створіння можна пізнавати Бога. Тому і добре винними робить еллинів, тому що Бог об’явив їм сотворіннями світу пізнання Себе і своєї, завжди присутньої сили, якою є його Слово, в якому ж і яким Він все створив. А вони ж, що зі створінь не пізнали, що Він є Богом Творцем цього, обоготворили його створіння і послужили створінню радше ніж Йому. Винними ж робить він юдеїв, бо вони не зберели закон, але радше переступом закону обесчестили Бога. І так обом юдеям же і еллинам авторитетно робить висновок і робить закид про беззаконня, щоб показати, що всі

Сказанїе, иже к римляномъ посланїю стаго апла павла.

Сїе посылаетъ ѿ коринда, не оу еще видевъ римляны. слыша же о нихъ, и желая техъ видети. и первее оубо хвалитъ веру ихъ, възвещаему видя всюду. потомже сказуетъ многажды себе въсхотевша ити в рим, желанїемъ еже к ним, и оубо не възможе ити, и тако прочее оучително посланїе творитъ о званїи языкъ. и яко обрезанїе даже до времене бысть, и нне преста. И яко хмъ разрешися грехопаденїе адамово. И сень закона прейде. и оубо званїе языковъ лепотно быти оустояет. Сице сказавъ всемъ чловкомъ, естествомъ вдаженну быти закону, и всемъ безъ оученїя естества. И ѿ самого създанїя мощи познавати бга. Темже и в лепоту виновны творитъ еллины. яко оубо бгу обявльшу имъ ѿ сътворенїи мира, еже о себе разумъ, и присносущныя силы своея, еже есть слово его, о нем же і имже вся сътворилъ. онех же непознавшихъ его ѿ твари быти ба симъ съдетеля. творенїя же его обоготворивша. и твари паче нежели тому послуживша. виновны же творитъ иоудея, яко не съхраниша закона, но и паче преступленїемъ закона, бга безчествовавшихъ. и тако обоимъ иоудеом же и еллином болшема за-

ключаетъ, и̂ ѡ̂бличаетъ ѡ̂ беззаконіи. да покажетъ ꙗ̂ко равни быша вси грѣшницы, равнѣ вси ꙗ̂ко повинни и̂збавителю молѧтсѧ. бл҃гти же и̂ і̂збавленію равно, и̂оу̂деѡ̂мъ бывши и̂ на ꙗ̂зыцѣхъ, в лѣпотꙋ и̂ званіе бысть ꙗ̂зыкомъ. званію же бывшꙋ ꙗ̂зыкомъ, ѿ нꙋжа преста ѡ̂брѣзаніе, и̂ законнаѧ сѣнь. а̂врамъ бо рече не въ ѡ̂брѣзаніи, н̂о преже ѡ̂брѣзаніѧ ѡ̂правдасѧ преименовасѧ и̂менемъ а̂враамъ, ꙗ̂ко ѿцъ многимъ ꙗ̂зыкомъ хотѧше быти, по вѣрѣ ꙗ̂же в неѡ̂брѣзаніи. прїѧт же по ѡ̂правданіи, и̂ ѡ̂брѣзаніе плоти, да знаменіе бꙋдетъ по плоти раж҃аемымъ ѿ него. престати же ѡ̂брѣзанію, е̂гда ꙗ̂зыцы бꙋдꙋ чада а̂враамлѧ, начинающемъ ходити по вѣрѣ а̂враамовѣ, в нейже ѡ̂правдасѧ, е̂гда бѣ в неѡ̂брѣзаніи. сихъ бо ради преименовасѧ а̂враам. по нꙋжди же пришедшимъ знаменанымъ, престати знаменаномꙋ. а̂ще оу̂бо ꙗ̂зыцы нꙋдѧтсѧ ѡ̂брѣзатисѧ, да престанꙋ и̂ ѿ и̂мене а̂враамова, и̂ да и̂менꙋетсѧ а̂врамъ· Ѵ̂ще ли же а̂враамъ ѿ бг҃а преименовасѧ, не подобаетъ ѡ̂брѣзатисѧ ꙗ̂зыкомъ· Но ниже тѣмъ и̂же е̂ще по плоти и̂оу̂деѡ̂м. да бꙋдетъ и̂мѧ и̂звѣстно, и̂ ѿцъ многимъ ꙗ̂зыкѡ зоветсѧ. и̂бо не трєбѣ и̂мать кто прочее ѡ̂брѣзатисѧ доволенъ вѣрою а̂враамлею, ниже и̂ныѧ законныѧ сѣни. не ѿ сихъ бо, н̂о ѿ вѣры ѡ̂прав҃аетсѧ всѧкъ, ꙗ̂коже и̂ а̂враамъ· Сїѧ сице оу̂строивъ. сказꙋетъ паки, ꙗ̂ко и̂нако не бꙋдетъ и̂збавленіе и̂ бл҃годать і̂и҃леви, и̂ ꙗ̂зыкомъ. а̂ще не разрѣшитсѧ грѣхъ а̂дамовъ древніи, и̂же на всѣхъ бывшіи, и̂нѣмже сеи не мощи ѡ̂у̂чѣститисѧ р҃е, точію і̂с х҃мъ с҃номъ бж҃їимъ, и̂мже і̂ и̂значала клѧтва бысть. не бо мощно бѧше и̂номꙋ раздрѣшити прегрѣшеніе. таже пишетъ, ꙗ̂ко и̂нако сїе не бꙋдетъ, а̂ще не в тѣло ѡ̂блечесѧ с҃нъ бж҃їи, и̂ бꙋдетъ ч҃лкъ. да сїе привнесъ за всѣхъ, всѧ свободитъ ѿ смерти. и̂ ꙗ̂коже е̂динѣмъ ч҃лкомъ грѣхъ в миръ вниде. такоже е̂динѣмъ ч҃лкомъ і̂с х҃мъ бл҃годать бꙋдетъ. и̂ прочее ꙗ̂ко добръ строитель, и̂оу̂деа оу̂бо оу̂тѣшаетъ, ꙗ̂ко не престꙋпницы бꙋдете законꙋ, а̂ще въ х҃а вѣрꙋете. сꙋщимъ же ѿ ꙗ̂зыкъ повелѣваетъ, не възвышатисѧ на і̂и҃лѧ. н̂о вѣдѣти, зане ꙗ̂ко вѣтви на корени, сице на ѡ̂нѣхъ присадишасѧ· Посихъ же оу̂тѣшительна словеса въ ѡ̂бычаѡ̂хъ наказавъ. скончаваетъ посланіе·

грішники є рівні, однаково всі як винні моляться до Спасителя. А ласка і спасіння, що було для юдеїв, однаково є і для поган, справді і покликання є для поган. А раз було покликання поган, з конечності закінчилося обрізання і тінь Закону. Адже він сказав: Аврам не в обрізанні, але, бувши оправданим перед обрізанням, одержав зміну імені на Авраам, бо він мав стати за вірою батьком багатьох народів, що в необрізанні. А після оправдання він же одержав обрізання тіла, що мали як знак ті, що за тілом народжуються від нього. А обрізання закінчується, коли погани стануть дітьми Авраама, які починають ходити за Авраамовою вірою, в якій він був оправданий, коли був у необрізанні. Адже задля цього він був переіменований Авраамом. А з конечності, коли приходить вказане, силу тратить те, що вказує. Якщо, отже, поган змушують обрізатися, хай вони і полишать ім'я Авраама і хай він називається Аврамом. Оскільки ж Авраам був переіменований Богом, не належиться поганам обрізуватися, але й ані тим, що за тілом є юдеями. Хай ім'я буде відомим, він назветься батьком багатьом народам. Бо ніхто не потребує надалі обрізуватися, йому вистачає Авраамової віри, ані *не потрібне* інше з тіні Закону, бо не з цього, але з віри оправдається кожний, так як і Авраам. Це так подавши, знову говорить, що інакше не буде спасіння і благодать Ізраїлеві і поганам, якщо не буде прощений давній Адамів гріх, що є на всіх. Він каже, що в іншому неможливо очиститися, хіба Ісусом Христом, Божим Сином, через якого і від початку була клятва, бо не було можливо іншому звільнити від гріха. Тоді він пише, що це не станеться, хіба що Божий Син зодягнеться в тіло і стане людиною, щоб, принісши це за всіх, визволити всіх від смерті. І так як через одну людину гріх увійшов у світ, так само і однією людиною, Ісусом Христом, буде ласка. І далі, як добрий будівничий, він, отже, юдеїв потішає, що вони не стануть переступниками Закону, якщо повірять у Христа. А тим, що з поган, наказує не підніматися над Ізраїль, тому що так як галузки на корені, так вони насаджені на них. А після цього, подавши слова потіхи, повчивши про звичаї, він закінчує послання.

До Римлян Послання святого апостола Павла

КРИЛЯНОПОСЛАНIЕСТОАПЛА

павла[1]· Гла, а, за, од·

Глава 1, *поч. 79*

дія. 13 **1** Павло, раб Ісуса Христа, *покли-
каний апостол, вибраний на божу
благовість, **2** яку Він раніше обіцяв
Своїми пророками у Святих Писан-
нях, **3** через свого Сина, що був з Да-
видового насіння за тілом, **4** назва-
ний Божим Сином в силі, за Духом
освячення, через воскресіння з мерт-
вих – *про* Ісуса Христа, нашого Гос-
пода, **5** яким ми одержали ласку і
послання в послух віри для всіх на-
родів в його імені, **6** між якими є і ви,
кор1. 1 покликані Ісуса Христа! **7** Всім, що є
еф. 1 в Римі, Богові улюбленим, *поклика-
тим2. 1 ним святим, – ласка вам і мир від Бо-
га нашого Батька і Господа Ісуса
Христа! *поч.*
8 Перш за все, отже, дякую моєму
Богові через Ісуса Христа за всіх вас,
що ваша віра розголошується по
всьому світі. **9** Бо свідком мені є Бог,
якому я служу моїм духом в благо-
вісті його Сина, що я безперервно
сол1. 3 *пам'ятаю про вас, **10** завжди моля-
чись у моїх молитвах. Може, отже,
колись пощастить з божої волі прий-
ти до вас. **11** Адже бажаю бачити вас,
щоб вам подати якийсь духовний дар
на ваше підкріплення, **12** тобто з
вами потішитись спільною вірою –
вашою ж і моєю. **13** Не хочу ж, щоб
ви, брати, не знали *того*, що я бажав
багато разів до вас прийти і мав пе-
решкоди дотепер, щоб мав я і в вас
якийсь плід, так як і в інших народах,
14 греках же і варварах. І мудрим, і
нерозумним я є боржником, **15** нас-
кільки залежить від моєї ревності, і
вам, що є в Римі, благовістити. **16** Бо
я не встидаюся Христового благовіс-
кор1. 1 тя, бо *це* є *божа сила на спасіння
кожному, що вірить, юдеєві ж перше,
нherefore
ниж. 3 і грекові. **17** Бо в ньому виявляється
*божа правда з віри у віру, так як є
авв. 2 написано: А *праведний з віри буде
гал. 3
єв. 5 жити. *поч. 80*

18 Адже божий гнів з неба відкри-
вається на всяку людську безбож-
ність і неправду, що держать правду
в неправді, **19** тому що ж боже ро-
зумне є явним у них, бо Бог їм об'я-
вив. **20** Бо його невидиме від ство-
рення світу через створіння є видиме

Павелъ[1] рабъ [Іс Хвъ][2], званъ апл҇ъ, *из- дѣа гі
бранъ въ благовѣстїе бжїе, еже преже о-
бѣща пррки своими въ писанїихъ
стыхъ, о снѣ своем, бывшемъ ѿ сѣ-
мени дѣва по плоти. нареченѣмъ снѣ бжїи в
силѣ, по дхꙋ стыня, из въскрешенїа мрт-
выхъ Іс Ха Га нашего. имже прїахомъ благо-
дать и посланїе въ послꙋшанїе вѣры въ вся
языки, о имени его, въ нихже есте и вы зва-
ни Іс Хꙋ. всѣм сꙋщимъ в римѣ, възлюбле- а кри а
нымъ Бꙋ, *званымъ стымъ, благть ва и ефе а
миръ ѿ Бга ѿца нашего и Га Іс Ха· за· в тим а
Пръвое ꙋбо благодарю Ба моего Іс Хм о всѣхъ
васъ, яко вѣра ваша възвѣщается въ всемъ
мирѣ. свѣдѣтель бо ми есть Бъ, емꙋже слꙋ-
жꙋ дхомъ моимъ, въ благовѣствованїи сна е-
го, яко безпрестани *память о васъ творю а солꙋ г
всегда въ млтвахъ моихъ моляся, аще ꙋбо
когда поспѣшенъ бꙋдꙋ волею бжїею прїити
къ вамъ. желаю бо видѣти васъ, да нѣкое
подамъ (вамъ дарованїе)[3] дховное къ ꙋтвер-
женїю вашемꙋ, сїе же есть съꙋтѣшитися
въ васъ, объщею вѣрою, вашею же и моею· Не
хощꙋ же ва не вѣдѣти братїе, яко множи-
цею въсхотѣхъ прїити къ ва и възбраненъ
быхъ доселѣ, да нѣкїи плодъ имѣю и въ васъ,
якоже и въ прочихъ языцѣхъ, еллинѣх же и
варварехъ, мꙋдрым же и неразꙋмным долженъ
есмь, (толико есть)[4] еже по моемꙋ ꙋсръдїю, и
вамъ сꙋщимъ в римѣ благовѣстити. не
стыжꙋ бо ся благовѣствованїемъ [Хвымъ][5],
*сила бо бжїа есть въ спснїе всякомꙋ вѣрꙋю- а кри а
щемꙋ, Іꙋдеови же преже і еллинꙋ, *правда бо ни г
бжїа в не является, ѿ вѣры въ вѣрꙋ. я-
коже есть писано, *праведныи же ѿ вѣры авва в
живъ бꙋдет· за, п· гала г
Ѿкрывается бо ся гнѣвъ бжїи с нбсе, на евре е
всяко нечестїе и неправдꙋ члчскꙋ, съдержащихъ
истинꙋ въ неправдѣ. занеже разꙋмное бжїе
явѣ есть в ни. Бъ бо (явилъ есть имъ)[6]. не-
видимая бо его ѿ създанїя мира творенми
помышляема видима сꙋть, и прносꙋщная же

(сила єго)[7] и бж҃ство, въ еже быти имъ безъ-
ѿвѣтномъ. зане же разумѣвше бг҃а, не яко
єфє г҃ бг҃а прославиша или бл҃годариша. *но осуєтиша-
ся помышленїи своими, и омрачися неразум-
ное ихъ ср҃це. гл҃ющеся быти мудры, и объю-
родѣша. ї измѣниша славу нетлѣннаго бг҃а,
въ подобїє образа тлѣнна чл҃ка, и птицъ, и
четвероногъ, и гадъ. тѣмже и предастъ ихъ
бг҃ъ в похоть ср҃цъ и҃, въ нечистоту, въ еже
сквернитися телесемъ ихъ въ себѣ самѣхъ.
иже премѣниша истину бж҃їю въ лъжу, и
почтоша и послужиша твари, па҃ творца, иже
єсть бл҃гословенъ въ вѣки, аминь· Сего ради
предастъ ихъ бг҃ъ въ страсти безчестїя. и
жены бо ихъ измѣниша єстественую подобу
въ презъєстественую· Такожде и мужи, оставль-
ше єстественую (подобу)[8] женьска полу, разжего-
шася похотїю своєю другъ на друга, мужи
на мужѣхъ студъ содѣвающе, и възмѣздїе
єже подобаше прелести ихъ, въ себѣ въспрї-
емлюще· за҃, па·
И якоже не искусиша бг҃а имѣти въ разумѣ,
(сего ради) предасть и҃ бг҃ъ въ неискусенъ умъ,
творити неподобная, исполненыхъ всякоя не-
правды, [блуженїа, лукавьства, лихоиманїа, ѕло-
бы][9], исполненыхъ зависти, убїиства, рвенїя,
льсти, ѕлонравїя. шепотники, клеветники, бг҃о-
мерзки, досадителя, величавы, горды, обрѣта-
теля ѕлым, родителемъ непокоривы, неразум-
ны, непримирителе, нелюбовны, (неклятвохрани-
тели), немилостиви· Нѣцыи же (и) оправданїе
бж҃їе разумѣвше, яко иже таковая творящеи
достоини смерти суть, не точїю (же) сїя
творятъ, но и волю дѣю творящимъ·

Гл҃а, в҃·

ма҃ з҃ / а҃ кри д҃ / лу ѕ҃ Сего ради безъѿвѣтенъ єси ѿ чл҃че,
*всякъ судяй· Имже бо {судомъ}[1] су-
диши другу, себе осуждаєши, тажде
бо твориши судяй. вѣмы же яко судъ
бж҃їи єсть по истинѣ на творящихъ тако-
вая· Помышляєши же ли сїе ѿ чл҃че, судяй
таковая творящимъ, и творя (самъ) таж-
де, яко ты избѣжиши ли суда бж҃їя; или о
в҃ петр г҃ / а҃ петр г҃ богатьствѣ бл҃гости єго, *и кротости и дол-
готерпѣнїя нерадиши, не невѣдыи яко
бл҃гть бж҃їа въ покаянїе тя въводитъ; по
жестокому (же), (и твоєму)[2] непокаянному
їако є҃ ср҃цу, *събираєши себѣ гнѣвъ въ дн҃ь гнѣва,
ѱло ѯа / ма ѕі и ѿкровенїя [и][3] праведнаго суда бж҃їя, *иже
въздасть коємуждо по дѣломъ єго. овѣмъ
ни д҃ убо по терпѣнїю дѣла бл҃гаго, *славу и чт҃ь

роздумом, і Його ж завжди присутня
сила і божество, так що вони є без
оправдання. **21** Тому що, пізнавши
Бога, не як Бога прославили або дя-
кували, *але вони стали марними еф. 3
своїми думками, і їхнє нерозумне
серце затьмарилося. **22** Кажучи, що
вони є мудрі, вони стали дурними **23**
і змінили славу нетлінного Бога на
вид образу тлінної людини, і птахів, і
чотироногих, і гадин. **24** Тому і Бог
передав їх у похоть їхніх сердець, в
нечистоту, щоб вони робили нечисте
їхніми тілами в собі самих. **25** Вони
замінили божу правду на брехню, і
віддали честь, і послужили створін-
ню радше ніж Творцеві, який є бла-
гословенний навіки. Амінь. **26** Задля
цього Бог їх видав на ганебні прист-
расті: бо і їхні жінки замінили при-
родне єднання в протиприродне, **27**
також і чоловіки, полишивши при-
родне використання жіночого роду,
розгорілися своєю пристрастю один
до одного, чоловіки на чоловіках, чи-
нячи постидне і в собі одержуючи на-
лежну винагороду їхнього блуду.
поч. 81

28 І оскільки вважали непотрібним
мати Бога в умі, задля цього Бог їх
видав невправному розуму чинити
ганебне, їх, що **29** повні всякої не-
правди, розпусти, лукавства, захлан-
ності, злоби, повні заздрості, вбивс-
тва, колотнечі, обмани, лихих звича-
їв, обмовники, **30** наклепники, мер-
зенні Богові, зухвалі, хвальки, горді,
винахідники зла, батькам непокірні,
31 нерозумні, немирні, безсердечні,
які не зберігають клятву, немилосер-
дні. **32** Деякі ж і пізнавши божий суд,
що ті, які таке коять, є гідні смерті,
не тільки ж це роблять, але й пого-
джуються з тими, що *так* чинять.

Глава 2

1 Задля цього без оправдання є ти, мат. 7
о чоловіче, *кожний, що судиш. Бо я- кор1. 4
ким судом судиш другого, себе осу- лук. 6
джуєш, бо чиниш те саме, що ти за-
суджуєш. **2** Знаємо ж, що божий суд
є згідно з правдою проти тих, що та-
ке чинять. **3** Чи ж думаєш про це, о чо-
ловіче, який судиш тих, що таке чи-
нять, і сам чиниш те саме, що ти у-
никнеш божий суд? **4** Або чи не дба- пет2. 3
єш за багатство його доброти, *і ла- пет1. 3
гідності, і довготерпеливості, знаючи,
що божа ласка провадить тебе до по-
каяння? **5** А за твоїм твердим і нероз-
каяним серцем *ти собі збираєш гнів як. 5
в день гніву, і викриття, і справедли-
вий божий суд, **6** *який кожному від- пс. 61
дасть за його ділами. **7** Отже, одним мат. 16
за терпеливістю доброго діла – *сла- ниж. 9
ву, і честь, і нетлінність, тим, що

шукають вічне життя; **8** а які *ішли* за
потягами і які, отже, противилися
правді, що корилися ж неправді, –
лють, і гнів. **9** І горе, і лихо, на всяку
душу людини, що чинить зло, насам-
перед же юдеєві і гелленові, *поч. 81*

мой5. 10 **10** слава ж, і честь, і мир кожному,
пар2. 19 що чинить добро, насамперед же ю-
йов. 37 деєві і гелленові. **11** *Бо у Бога не-
дія. 10 має зглядання на обличчя. **12** Адже я-
пет1. 1 кі без Закону згрішили, без Закону і
згинуть, а які згрішили в Законі, бу-
муд. 6 дуть суджені Законом. **13** *Бо не слу-
сир. 35 хачі Закону праведні перед Богом, а-
гал. 2 ле виконавці Закону, ці оправда-
еф. 6 ються. *поч. 82*
сол2. 5
мат. 7
як. 1

14 Бо коли народи, не маючи За-
кону, природно чинять законне, ці, не
маючи Закону, є самі собі Законом.
15 Вони виявляють діло Закону, на-
писане в своїх серцях, про що свід-
чить їм їхня совість: як думки між со-
бою засуджують або оправдують. **16**
В день, коли Бог судитиме таємне
людей, *судитиме* Ісусом Христом за
моїм благовістям. **17** Ось ти называ-
єшся юдеєм, і спочиваєш на Законі, і
хвалишся Богом, **18** і знаєш *Божу*
волю, і розрізняєш те, що краще, нав-
чений Законом, **19** а надієшся, що ти
вождем є для сліпих, світлом для тих,
що є в темряві, **20** вихователем бе-
зумних, учителем дітей, що маєш об-
раз пізнання і правди в Законі. **21**
Отже, чому, навчаючи іншого, себе
не навчаєш? *Чому*, проповідуючи не
красти, крадеш? **22** *Чому*, говорячи
не чинити перелюб, чиниш перелюб?
Чому, бридуючи ідолами, крадеш свя-
те? **23** *Чому* ти, що хвалишся Зако-
ном, збещещуєш Бога порушенням
іс. 52 Закону? **24** *Адже боже ім'я хулить-
єз. 36 ся вами між народами, так як є напи-
сано. **25** Отже, обрізання дає користь,
якщо чиниш Закон, якщо ж ти є пе-
реступником Закону, твоє обрізання
стало необрізанням. **26** Якщо, отже,
необрізання збереже оправдання За-
кону, чи його необрізання не вважа-
тиметься обрізанням? **27** І *чи* те, що з
природи є необрізанням, що довер-
шує Закон, *не* осудить тебе, що з Пи-
санням і обрізанням є переступником
Закону? *поч. 83*

28 Бо не той є юдеєм, що *ним є*
явно, ні *не* те є обрізання, що явне у
тілі, **29** але той, що таємно є юдеєм,
кол. 2 цей є юдеєм, *і обрізання духом сер-
ця, а не Писанням, якому похвала не
від людей, але від Бога.

Глава 3

1 Що, отже, є більше юдеєві? Або
яка користь обрізання? **2** Багато під
кожним оглядом. По-перше, отже, то-
ниж. 9 му що їм були повірені божі слова. **3**
тим2. 2 Що ж, якщо деякі не увірували. *Чи,

и нетлѣнїе ищущимъ живота вѣчнаго, а иже по
ревнѣнїю и противлѧющимсѧ [оубо][4] истинѣ, пови-
нующимъ же сѧ неправдѣ, ѩрость и гнѣвъ, (и)
скорбь и тѣснота, на всѧкꙋ дꙋшꙋ чл҃ка твораща-
го злое, иоудееви же прежде и еллинꙋ. за҃, па҃.
Слава же и честь и миръ всѧкомꙋ дѣлающе- е мо і / в пара ді / іѡ лз / дѣѧ і / а петр а
мꙋ блгое, иоудееви же прежде и еллинꙋ. *Нѣсть бо
на лица зрѣнїѧ оу б҃а. елицы бо беззаконно съ-
грѣшиша, беззаконно и погибнꙋтъ и елицы въ
законѣ съгрѣшиша, закономъ сꙋдъ прїимꙋтъ. мꙋдро в / сира ле / гала в
*Не слышателїе бо законꙋ праведни пре бг҃омъ, ефе в / селꙋ е
но творцы законꙋ, сїи оправдаютсѧ. за҃, пв҃. ма з
Егда бо ѩзыцы не имꙋще закона, естествомъ іако а
законнаѧ творѧтъ, сїи закона не имꙋще, са-
ми себѣ сꙋть законъ, иже ѩвлѧютъ дѣло
законное написано въ срдцыхъ своихъ, спослꙋшес-
твꙋющи имъ совѣстї (и), и межꙋ собою по-
мысломъ осꙋждающи, или (-)[5] ѡвѣщающимъ
въ дн҃ь, егда сꙋдитъ бг҃ъ таинаѧ чл҃комъ,
по блговѣстїю моемꙋ [іс х҃мъ][6]. [Се][7] ты іоу-
деи именꙋешисѧ, и почиваеши на законѣ, и
хвалишисѧ о б҃зѣ, и разꙋмѣеши волю и раз-
сꙋждаеши лꙋчшаѧ, наоучаемъ ѿ закона, оуповаѧ
же себе вожа быти слѣпы, свѣтъ сꙋщимъ
въ тмѣ, наказателѧ безꙋмны, оучителѧ
младенце, имꙋща образъ разꙋма і истинны
въ законѣ. наоучаѧи оубо иного, себе ли не оу-
чиши; проповѣдаѧи не красти, крадеши;
глаѧи не прелюбы творити, прелюбы твориши.
гнꙋшаѧсѧ идолъ, стаѧ крадеши; иже въ
законѣ хвалишисѧ, престꙋпленїемъ закона б҃а
безчествꙋеши; *имѧ бо бж҃їе вами хꙋлитсѧ ісаїа нв / езеа лв
въ ѩзыцѣхъ, ѩкоже есть писано. обрѣзанїе оубо
пользꙋетъ, аще законъ твориши. аще же (за-
кона престꙋпни)[8] еси, обрѣзанїе твое, необрѣ-
занїе бысть. аще оубо необрѣзанїе оправданїе
закона съхранитъ, не необрѣзанїе ли его въ
обрѣзанїе въмѣнитсѧ; и осꙋдитъ, иже ѿ
естества необрѣзанїе, закон съвершающи, тебе
иже писанїемъ и обрѣзанїемъ (сꙋща) прес-
тꙋпника законꙋ; за҃, пг҃.
Не бо иже ѩвѣ иоудеи е҃, ни еже ѩвѣ въ пло-
ти обрѣзанїе. Но иже въ таинѣ іоудеи, (сеи
іоудеи есть) *и обрѣзанїе срдца дхомъ, (а) не кола в
писанїемъ. емꙋже похвала, не ѿ чл҃къ, но ѿ
б҃а.

Гла, г҃.

Что оубо лишшее іоудею; или каѧ поль-
за обрѣзанїю; много по всѧкомꙋ обра-
зꙋ. первѣе оубо ѩко вѣрована быша (имъ)
словеса бж҃їѧ. что бо, аще не вѣроваша

нѳ д в тм в нѣцыи. *Еда (убо) невѣрствіе ихъ вѣру божію
іоа г упразднитъ; да не будетъ. *да будетъ же богъ
ѱло рі истиненъ, *всякъ же человѣкъ ложь, якоже есть пи-
ѱло н сано, *яко да оправдишися въ словесѣхъ сво-
ихъ, и побѣдиши внегда судитъ ти ся. аще
ли неправда наша, божію правду составляетъ, что
речемъ; еда неправеденъ богъ, наносяй гнѣвъ; по человѣку
глаголю, да не будетъ. понеже како судити имать
богъ (всему) миру. аще (убо)[1] истина божія въ
моеи лжи избыточествова въ славу его, что
еще и азъ яко грѣшникъ осуждаюся; и не я-
коже хулимся, {-}[2] якоже глаголютъ нѣцыи насъ
глаголати, яко сотворимъ злая, да пріидутъ
{на ны}[3] благая. ихже судъ праведенъ есть. Что
убо; повинни ли есме; никакоже. преукорихомъ
бо (убо) іудеехъ и еллинѣхъ всѣмъ подъ грѣхомъ
ѱло ѕі и нг быти. якоже есть писано, *яко нѣсть пра-
веденъ никтоже. нѣсть разумѣвая, (и) нѣсть
взыскаяй бога. вси уклонишася, вкупѣ непо-
требни быша. Нѣсть творяй благостыню,
ѱло е нѣсть даже до единаго. *гробъ отверстъ гортань
ѱло рлд ихъ, языки своими льщаху, *ядъ аспидовъ
ѱло і подъ устнами ихъ. *ихже уста клятвы и го-
исаіа нд при а рести полна суть, *скоры ноги ихъ пролияти
кровь. сокрушеніе и озлобленіе на путехъ ихъ.
ѱло ле и пути мирна не познаша. *нѣсть страха
божія предъ очима ихъ. зач. пд.
гала в *вѣмы же яко елика законъ глаголетъ, сущимъ
въ законѣ глаголетъ. да всяка уста заградят-
ся, и повиненъ будетъ весь миръ богови. Зане
отъ дѣлъ закона не оправдится всяка плоть
предъ нимъ. закономъ бо познаніе грѣха. Нынѣ
же кромѣ закона правда божія явися, свидѣ-
евр а тельствуема отъ закона и пророкъ. *правда же
божія вѣрою Іисусъ Христовою [въ вся и на вся][4] вѣ-
рующія. Нѣсть бо разньствія. вси бо согрѣши-
ша, и лишени суть славы божія. оправдаеми
туне благодатію его, (і)[5] избавленіемъ еже о
Христѣ Іисусѣ, егоже предположи богъ очищеніе вѣрою
въ крови его, въ явленіе правды своея, за от-
пущеніе прежде бывшихъ грѣховъ, въ долготер-
пѣніи божіи, (и) въ сказаніе правды его, въ
нынѣшнее время, въ еже быти ему праведну, и
оправдающу сущаго отъ вѣры Іисусовы. гдѣ убо
похвала; отгнася. Которымъ закономъ; дѣлы
ли; ни. но закономъ вѣры. зач. пе.
Мыслимъ бо (вѣрою оправдатися)[6] человѣку без дѣлъ
закона. или іудеемъ богъ токмо; (а) не и язы-
комъ; ей и языкомъ. понеже единъ богъ, иже
оправдитъ (и) обрѣзаніе отъ вѣры, и необрѣзаніе
вѣрою. Законъ ли убо разоряемъ вѣрою; да не
будетъ. но законъ утверждаемъ.

отже, їхнє невірство знищить божу ві-
ру? **4** Хай не буде! *Хай же буде Бог ів. 3
правдивий, *а кожна людина *є* брех- пс.115
лива. Так як є написано: *Щоб Ти оп- пс. 50
равдався у своїх словах, і переможеш,
коли судитимешся. **5** Якщо ж наша не-
праведність підкріплює божу правед-
ність, що скажемо? Чи несправедли-
вий Бог, коли виявляє гнів? По-люд-
ському говорю. **6** Хай не буде! Тому
що як Бог буде судити ввесь світ, **7**
якщо, отже, божа правда помножи-
лась в моїй неправді на його славу, чо-
му ще і я засуджуюся як грішник? **8** І
не так ніби хулимо, як деякі говорять,
що ми говоримо: Зробімо зло, щоб на
нас прийшло добро. Їхній суд є спра-
ведливий. **9** Що отже? Чи ми є винні?
Зовсім ні! Адже ми наперед обвинува-
тили юдеїв і гелленів, отже, що всі є
під гріхом, **10** так як є написано, *що пс. 13 і 53
немає ніякого праведного, **11** немає
того, що розуміє, і немає того, що шу-
кає Бога. **12** Всі разом ухилилися, ста-
ли непотрібними. Немає того, що чи-
нить добро, немає ні одного. **13** *Їхня пс. 5
гортань є відкритим гробом, своїми я-
зиками вони обманювали, *їдь гаспи- пс. 139
да під їхніми губами, **14** *їхні ж уста пс. 9
повні є прокляття і гіркоти, **15** *їхні іс. 59
ноги швидкі проливати кров. **16** Зни- при. 1
щення і кривда є на їхніх дорогах, **17**
і дороги миру вони не пізнали. **18**
*Немає божого страху перед їхніми пс. 35
очима. *поч. 84*

19 *Знаємо ж, що те, що говорить гал. 2
Закон, він говорить тим, що є під За-
коном. Хай всі уста будуть закриті і
хай буде підкореним ввесь світ Бого-
ві, **20** тому що від діл Закону не оп-
равдається ніяке тіло перед Ним, бо
Законом пізнається гріх. **21** Нині ж
Божа правда з'явилася поза Законом,
засвідчена Законом і Пророками, **22**
*а божа правда – вірою Ісуса Христа вищ. 1
в усіх і на всіх, що вірять. Бо немає
різниці, **23** бо всі згрішили і є позбав-
лені божої слави, **24** *але* оправдані да-
ром – його ласкою і визволенням, що
в Ісусі Христі, **25** якого наперед Бог
поклав як очищення вірою в його кро-
ві на виявлення своєї праведності, на
відпущення раніше зроблених гріхів
26 в божій довготерпеливості, і на ви-
явлення його правди в нинішньому
часі. Щоб Він був праведний і оправ-
дував того, що з віри Ісуса. **27** Отже,
де похвала? Виключена. Яким зако-
ном? Чи ділами? Ні, але законом ві-
ри! *поч. 81*

28 Бо ми думаємо, що людина оп-
равдується вірою без діл Закону. **29**
Чи Бог тільки для юдеїв, а не і для
народів? Так, і для народів. **30** Тому
що один Бог, який оправдає і обрі-
зання з віри і необрізання вірою. **31**
Чи, отже, руйнуємо Закон вірою?
Хай не буде! Підсилюємо Закон.

Глава 4

1 Отже, що скажемо, що знайшов
наш батько Авраам за тілом? **2** Бо як-
що Авраам оправдався від діл, він
мой1. 15 має похвалу, але не від Бога. **3** Бо що
гал. 3 говорить Писання? *Авраам же пові-
як. 2 рив Богові – і *це* йому зачислено за
праведність. *поч. 86*

4 Адже тому, хто робить, винаго-
рода не зачислюється за ласкою, але
як належне, **5** а тому, хто не робить, а
вірить в Того, що оправдує безбож-
ного, його віра зачислюється в пра-
ведність. **6** Так як і Давид говорить,
що блаженна людина, якій Бог зачис-
лює праведність без діл Закону. **7**
пс. 31 *Блаженні ті, яким відпущено безза-
коння і яким покрито гріхи. **8** Бла-
женний чоловік, якому Господь не
зарахує за гріх. **9** Отже, це блажен-
ство чи на обрізання, чи на необрі-
зання? Бо говоримо, що Авраамові
зараховано віру в праведність. **10** Як,
отже, йому зараховано? Чи як він був
в обрізанні, чи в необрізанні? Не в
мой1. 17 обрізанні, але в необрізанні! **11** *І він
одержав знак обрізання як печать
праведності віри, яка в необрізанні,
щоб він був батьком всіх, що вірять в
необрізанні, щоб і тим зараховано за
праведність, **12** і батьком обрізання
не тільки тим, що є з обрізання, але і
тим, що ходять в стопах віри, що в
необрізанні нашого батька Авраама.
поч. 87

13 Бо не Законом обітниця Авра-
амові або його насінню, що він стане
спадкоємцем світу, але праведністю
віри. **14** Бо якщо ті, що з Закону є
спадкоємцями, – віра втратила силу і
обітниця знищена. **15** Адже Закон
спричиняє гнів, бо де немає Закону,
тут немає переступу. **16** Задля цього
обітниця з віри, щоб була за ласкою,
щоб обітниця стала відомою всьому
насінню, не тільки тим, що є з Зако-
ну, але і тим, що є з Авраамової віри,
який є батьком всіх нас, **17** як є напи-
мой1. 17 сано, *що: Я тебе настановив бать-
сир. 44 ком багатьох народів, – перед Богом,
якому повірив, що оживляє мертвих і
кличе те, що не є, як те, що є. **18**
Який понад надію повірив в надію,
що він стане батьком багатьох наро-
мой1. 15 дів, згідно зі сказаним: *Таким буде
твоє насіння. **19** І він не знеміг вірою,
будучи майже столітнім, а глянув на
своє тіло, що вже змертвіло і змерт-
вілість лона Сарри, **20** та божій обіт-
ниці не засумнівався невірством, але
підкріпився вірою, віддавши славу
Богові **21** і будучи певним, що те, що
Він обіцяв, Він і є спроможний зро-
бити. **22** Тому і зараховано йому за
праведність. **23** А *це* не було напи-
сано тільки задля того одного, що

Гл҃а, д҃·

Что̀ оу҆бо рече́мъ ѡ҆брѣсти а҆враа́ма (ѿц҃а)[1]
на́шего по̀ пло́ти; а҆́ще бо а҆враа́мъ ѿ
дѣлъ ѡ҆пра́вдасѧ, и҆́мать похвалꙋ̀, но не
къ бг҃ꙋ. что̀ бо писа́нїе гл҃етъ; *вѣ́рова а҃ мо҃ єі галаѓ г҃ іа́кѡ в҃
же а҆враа́мъ бг҃ви, и҆ вмѣни́сѧ є҆мꙋ̀ въ пра́вдꙋ·
за҃, пѕ҃·

Дѣ́лающемꙋ же мзда̀ не вмѣнѧ́етсѧ по бл҃го-
да́ти, но по̀ до́лгꙋ. а҆ не дѣ́лающемꙋ, вѣ́рꙋю-
щꙋ же на ѡ҆правда́ющаго нечести́ва, причита-
є҆́тсѧ вѣ́ра є҆го̀ въ пра́вдꙋ. ꙗ҆́коже и҆ дв҃дъ
гл҃етъ бл҃женство чл҃кꙋ, є҆мꙋ́же бг҃ъ причита́-
є҆тъ пра́вдꙋ без дѣ́лъ зако́на. *бл҃жени и҆̀мже ѱа҃ло л҃а
ѿпꙋсти́шасѧ безако́нїѧ, и҆ и҆̀мже прикры́шасѧ
грѣси̇̀. бл҃женъ мꙋ́жъ, є҆мꙋ́же не вмѣни́тъ г҃ь
грѣха̀. бл҃же́нство оу҆бо сїе, на ѡ҆брѣ́занїе ли,
и҆лѝ (-)[2] на необрѣ́занїе; гл҃емъ бо, ꙗ҆́ко вмѣни-
сѧ а҆враа́мꙋ вѣ́ра въ пра́вдꙋ. ка́ко оу҆бо въмѣ-
ни́сѧ (є҆мꙋ̀); въ ѡ҆брѣ́занїи ли сꙋ́щꙋ, и҆лѝ не во
ѡ҆брѣ́занїи; не во ѡ҆брѣ́занїи но в необрѣзанїи.
*и҆ зна́менїе прїѧ҃ ѡ҆брѣ́занїѧ, печа́ть пра́вды а҃ мо҃ зі
вѣ́ре, ꙗ҆́же в необрѣ́занїи. є҆́же бы́ти є҆мꙋ̀ ѿц҃ꙋ
всѣ́мъ вѣ́рꙋющимъ в необрѣ́занїе, въ є҆́же въ-
мѣни́тисѧ и҆ тѣ́мъ въ пра́вдꙋ. и҆ ѿц҃а ѡ҆б-
рѣ́занїю, не и҆̀же ѿ ѡ҆брѣ́занїѧ, (сꙋ́щимъ) то-
чїю, но и҆ ходѧ́щимъ в стопа́хъ (вѣ́ры ꙗ҆́же в
необрѣ́занїи)[3] ѿц҃а на́шего а҆враа́ма· за҃, пз҃·
Не зако́номъ бо ѡ҆бѣтова́нїе а҆враа́мꙋ, и҆лѝ сѣ́ме-
ни є҆го̀, ꙗ҆́ко наслѣ́дникꙋ (бы́ти є҆мꙋ̀)[4] мі́рꙋ, но
пра́вдою вѣ́ры· а҆́ще бо сꙋ́щїи ѿ зако́на нас-
лѣ́дницы, и҆спразни́сѧ вѣ́ра, и҆ разори́сѧ ѡ҆бѣто-
ва́нїе· Зако́нъ бо гнѣвъ содѣлова́етъ. и҆дѣ́же
бо нѣ́сть зако́на, тꙋ̀ ни престꙋпле́нїе· Сего
ра́ди ѿ вѣ́ры, да по бл҃года́ти, во є҆́же бы́ти
и҆звѣ́стнꙋ ѡ҆бѣтова́нїю все́мꙋ сѣ́мени, не є҆́же
(то́чїю (сꙋ́щимъ) ѿ зако́на)[5], но и҆ сꙋ́щимъ ѿ
вѣ́ры а҆враа́мовы, и҆́же є҆́сть ѿц҃ъ всѣ́мъ на́мъ,
ꙗ҆́же є҆́сть пи́сано, *ꙗ҆́ко ѿц҃а мно́гимъ ꙗ҆зы́комъ а҃ мо҃ зі і҃с сі҃ м҃д
положи́хъ тѧ̀, прѧ́мо є҆мꙋ́же вѣ́рова бг҃ꙋ живо-
творѧ́щемꙋ ме́ртвыѧ, и҆ нарица́ющꙋ не сꙋ́щаѧ
ꙗ҆́ко сꙋ́щаѧ· И҆́же па́че оу҆пова́нїѧ на оу҆пова́нїе
вѣ́рова. во є҆́же бы́ти є҆мꙋ̀ ѿц҃ꙋ мно́гимъ ꙗ҆зы́-
комъ, по рече́нномꙋ, *та́ко бꙋ́детъ сѣ́мѧ а҃ мо҃ єі
твое. и҆ не и҆зне́мо́гъ вѣ́рою, (но) оу҆смотри̇ свою
пло́ть оу҆же оу҆мерщвле́нꙋ столѣ́тенъ нѣ́гдѣ сы́й,
и҆ ме́ртвость ложе́снъ са́рринъ· въ ѡ҆бѣтова́нїи
же бж҃їи не оу҆сꙋмнѣ́сѧ невѣ́рованїемъ, но въз-
мо́же вѣ́рою да́въ сла́вꙋ бг҃ви. и҆ и҆звѣ́стенъ бы́въ,
ꙗ҆́ко є҆́же ѡ҆бѣ́ща, си́ленъ є҆́сть и҆ сътвори́ти·
Тѣ́мже и҆ вмѣни́сѧ є҆мꙋ̀ въ пра́вдꙋ. не пи́сано
же бы́сть за того (є҆ди́ного) то́чїю, ꙗ҆́ко вмѣ-

нися є҆мꙋ̀, но и҆ за ны, и҆́мже хо́щетъ вмѣни́тися, вѣ́рꙋющимъ на воскреси́вшаго і҆и҃с (х҃а) г҃а на́шего и҆з ме́ртвыхъ, и҆́же преданъ бысть за прегрѣше́нїѧ на́ша, и҆ воста̀ за ѡ҆правда́нїе на́ше·

йому зараховано, **24** але і задля нас, яким буде зараховано, тим, що вірять у Того, що воскресив з мертвих Ісуса Христа – нашого Господа, **25** який був виданий за наші гріхи і піднявся задля нашого оправдання.

Гла, є҃· за҃, пи҃·

ѡ҆правди́вшесѧ оу҆́бо вѣ́рою, ми́ръ и҆ма́мы ко бг҃ꙋ, г҃мъ на́шимъ і҆и҃с х҃мъ, *и҆́мже и҆ приведе́нїе ѡ҆брѣто́хомъ вѣ́рою въ бл҃года́ть сїю, в не́йже стои́мъ и҆ хва́лимсѧ оу҆пова́нїемъ сла́вы бж҃їѧ. *не то́чїю же, но и҆ хва́лимсѧ въ ско́рбехъ, вѣ́дѧще ꙗ҆́ко ско́рбь терпе́нїе содѣ́ловаетъ, терпѣ́нїе же и҆скꙋ́сство, и҆скꙋ́сство же оу҆пова́нїе. оу҆пова́нїе же не посрами́тъ, ꙗ҆́ко лю́бы бж҃їѧ и҆злїѧ́сѧ в сер҃дца̀ на́ша, дх҃омъ ст҃ы́мъ да́ннымъ на́мъ· за҃·

ефе҃ в҃

ꙗ҆ко҃в а҃

Глава 5, *поч. 88*

1 Отже, оправдавшись вірою, маємо мир до Бога нашим Господом Ісусом Христом, **2** *яким ми і знайшли доступ вірою до цієї ласки, в якій стоїмо і хвалимося надією божої слави. **3** *Не тільки ж, але і хвалимося в терпіннях, знаючи, що терпіння чинить терпеливість, **4** а терпеливість – досвід, а досвід – надію. **5** Надія же не засоромить, бо божа любов вилилася у наших серцях Святим Духом, що нам даний. *поч.*

еф. 2

як. 1

ефе҃ д҃
а҃ петр҃ г҃

*Є҆ще́ бо х҃с, сꙋ́щемъ на́мъ немощнѡ̑ [-][1] на вре́мѧ, за нечести́выхъ оу҆́мре, є҆два̀ бо (кто̀ оу҆́мретъ за пра́ведника)[2], за бл҃га́го же не́гли кто̀ и҆ дерзне́тъ оу҆мре́ти. составлѧ́етъ свою̀ любо́вь в на́съ бг҃ъ, ꙗ҆́ко (и҆) є҆щѐ грѣ́шникомъ сꙋ́щемъ на́мъ, х҃с за ны оу҆́мре. ко́льми (же) оу҆́бо па́че ѡ҆правда́ни бы́вше нн҃ѣ кро́вїю є҆гѡ̀, сп҃се́мсѧ и҆ ѿ гнѣ́ва· за҃. пд҃·

6 *Бо Христос умер на час, ще як ми були немічні, за безбожних. **7** Бо навряд чи хто помре за праведника, за доброго ж може хто і відважиться умерти, **8** *а* Бог виявляє свою любов до нас, коли ще ми були грішниками, Христос за нас умер. **9** Тим більше ж тепер, оправдані його кров'ю, спасемося Ним від гніву. *поч. 89*

еф. 9
пет1. 3

А҆́ще бо вра́зи бы́вше, примири́хомсѧ ко бг҃ꙋ сме́ртїю сн҃а є҆гѡ̀, мно́жае па́че примири́вшесѧ сп҃се́мсѧ въ живо́тѣ є҆гѡ̀· Не то́чїю же, но и҆ хва́лимсѧ ѡ҆ бз҃ѣ г҃мъ на́шимъ і҆и҃с х҃мъ, и҆́мже нн҃ѣ примире́нїе прїѧ́хомъ· Сегѡ̀ ра́ди, ꙗ҆́коже є҆ди́нѣмъ чл҃ко́мъ грѣ́хъ в ми́ръ вни́де, и҆ грѣ́хомъ сме́рть, и҆ та́кѡ во всѧ̑ чл҃ки сме́рть вни́де, ѡ҆ не́мже вси̑ согрѣши́ша. до зако́на бо грѣ́хъ бѣ̀ в ми́рѣ. грѣ́хъ же не вмѣнѧ́шесѧ, не сꙋ́щꙋ зако́нꙋ. но ц҃рствова сме́рть ѿ а҆да́ма да́же до мѡѷсе́ѧ, и҆ на не согрѣши́вшихъ, по подо́бїю престꙋпле́нїѧ а҆да́мова, и҆́же є҆́сть ѡ҆́бразъ бꙋ́дꙋщагѡ. но не ꙗ҆́коже прегрѣше́нїе, та́коже и҆ да́ръ· А҆́ще бо є҆ди́нагѡ прегрѣше́нїемъ мно́зи оу҆мро́ша, ко́лми па́че бл҃года́ть бж҃їѧ, и҆ да́ръ бл҃года́тїю є҆ди́нагѡ чл҃ка і҆и҃с х҃а во мно́гихъ преизлишествова. и҆ не ꙗ҆́коже є҆ди́нѣмъ согрѣши́вшимъ, дарова́нїе, (грѣ́хъ)[3] бо и҆з є҆ди́нагѡ во ѡ҆сꙋжде́нїе. да́ръ же ѿ мно́гихъ прегрѣше́нїи во ѡ҆правда́нїе· за҃, ч҃·

10 Бо якщо, будучи ворогами, ми примирилися з Богом смертю його Сина, тим більше, примирившись, спасемося в його житті. **11** Не тільки ж, але і хвалимося в Бозі нашим Господом Ісусом Христом, яким нині ми одержали примирення. **12** Задля цього, так як одною людиною, в якій всі згрішили, ввійшов гріх у світ, і гріхом – смерть. І так в усіх людей увійшла смерть. **13** Бо до Закону гріх був у світі, а гріх не вважався *гріхом*, як не було Закону, **14** але царювала смерть від Адама аж до Мойсея, і на тих, що не згрішили за подобою Адамового переступлення, який є прообразом майбутнього. **15** Але і дар не такий як гріх. Бо якщо гріхом одного численні померли, оскільки більше щедро вилилась божа ласка і дар на багатьох ласкою однієї людини – Ісуса Христа. **16** І дар не такий, як з одним, що згрішив, бо гріх з одного – на засуд, а дар на оправдання – з багатьох гріхів. *поч. 90*

А҆́ще бо є҆ди́нагѡ прегрѣше́нїемъ, сме́рть ц҃рствова є҆ди́нѣмъ· Мно́жае па́че и҆зб̾ы́токъ бл҃года́ти и҆ да́ръ пра́вды прїе́млюще, въ жи́зни воц҃рѧ́тсѧ є҆ди́нѣмъ і҆и҃с х҃мъ· Тѣ́мже оу҆́бо ꙗ҆́коже є҆ди́нагѡ прегрѣше́нїемъ во всѧ̑ чл҃ки (вни́де ѡ҆сꙋжде́нїе)[4]· Та́коже и҆ є҆ди́нагѡ ѡ҆правда́нїемъ во всѧ̑ чл҃ки (вни́де ѡ҆правда́нїе)[5] жи́зни. ꙗ҆́коже бо ѡ҆слꙋ-

17 Бо якщо гріхом одного зацарювала смерть через одного, тим більше надмір ласки і дар праведності одержують ті, що в житті запанують одним Ісусом Христом. **18** Тому, отже, так як гріхом одного на всіх людей прийшов осуд, так і оправданням Одного для усіх людей прийшло оправдання життя. **19** Бо так як непослу-

хом однієї людини численні стали
грішними, так і послухом однієї чис-
ленні стануть праведними. **20** Закон
же ввійшов, щоб гріх помножився, бо
де помножився гріх, *там* надмірно
вилилася ласка, **21** щоб так як гріх
царював смертю, так і ласка заца-
рювала праведністю на вічне життя
Ісусом Христом, нашим Господом.

Глава 6

1 Отже, що скажемо? Чи залиши-
мося в грісі, щоб помножилася лас-
ка? **2** Хай не буде! Бо якщо ми по-
мерли для гріха, як знову в ньому
оживемо? *поч. 91*

3 Або чи не розумієте, що ті з нас,
гал. 3 що *хрестилися в Христа Ісуса, ох-
рестилися в його смерть? **4** Отже, ми
кол. 2 з Ним *поховані хрещенням в смерть,
щоб так як Христос устав з мертвих
еф. 4 кол. 3 славою Батька, *так і ми почали хо-
єв. 12 пет1. 2 дити в обновленні життя. **5** *Бо якщо
ми стали однакові з Ним подобою
кор1. 6 тим2. 2 його смерті, то і будемо співучасни-
ками воскресіння. **6** Знаючи це, що
стара наша людина розіп'ята з Ним,
щоб знищити гріховне тіло, щоб ми
більше не служили гріхові. **7** Бо той,
хто вмер, оправдався від гріха. **8** Як-
що ми вмерли з Христом, віримо, що
й будемо живими з Ним, **9** знаючи,
що Христос, вставши з мертвих, вже
більше не вмирає, смерть над Ним
більше не володіє. **10** Бо як помер
для гріха, – раз помер, а як живе, –
для Бога живе. *поч. 92*

11 Так само і ви думайте в собі,
що ви, отже, є мертвими для гріха, а
живими для Бога в Христі Ісусі, на-
шому Господі. **12** Отже, хай гріх не
царює у вашому смертному тілі, щоб
його слухати в його похотях, **13** ані
не давайте ваших членів як зброю не-
праведності гріхові, але віддавайте
себе Богові, як живі з мертвих, і ваші
члени – як зброю праведності Богові.
14 Адже хай вами гріх не володіє, бо
ви не є під Законом, але під ласкою.
15 Що, отже, чи будемо грішити, то-
му що ми не є під Законом, але під
ів. 8 пет2. 2 ласкою? Хай не буде! **16** *Чи ви не
знаєте, що кому ви себе віддаєте як
раба на послух, ви є рабами того, ко-
го слухаєте, або гріха на смерть, або
послуху на праведність? **17** Дякуймо,
отже, Богові, бо ви були рабами грі-
ха, ви ж послухали від серця і ви від-
далися в той образ навчання. *поч. 93*

18 А звільнившись від гріха, ви
стали рабами праведності. **19** По-люд-
ському говорю, з огляду на неміч ва-
шого тіла. Бо отже, так як ви віддали
ваші члени в рабство нечистоті і без-
законню на беззаконня, так і нині ви
віддали ваші члени в рабство правед-

шанїемъ єдїного чл҃ка, грѣшни быша мнѡѕи.
тако и послꙋшанїемъ єдїного, праведни бꙋдꙋтъ
мнѡѕи. закон же привниде, да ѹмножитсѧ
прегрѣшенїе. идѣже бо ѹмножисѧ грѣхъ, преизбы-
точьствова бл҃гть. да якоже црствова грѣхъ
смертїю такожде и бл҃гть въцрится правдою·
въ жизнь вѣчнꙋю і҃с х҃мъ г҃мъ нашимъ·

Глава, ѕ҃·

Что ѹбо речемъ; пребꙋдемъ ли въ грѣсѣ,
да бл҃гть ѹмножитсѧ; да не бꙋ-
детъ. (аще бо)[1] ѹмрохомъ грѣхови, како
паки оживемъ в немъ· за҃, ча҃·
Или не разꙋмѣете яко єлицы (въ х҃а і҃са *кр- гала҃ г҃
стихомъся)[2], въ смрть єго кр҃стихомсѧ; *спо- кола҃ в҃
гребохомсѧ ѹбо с нимъ кр҃щенїемъ въ смрть,
да яко воста х҃с ѿ мртвыхъ, славою ѿчею. єфе҃ д҃ кола҃ г҃ євре҃ ві҃
*тако и мы въ обновленїи жизни ходити нач- а҃ петр҃ в҃
немъ· *аще бо сообразны быхом подобїю смрти
єго, но и воскр҃нїю бꙋдемъ (причастницы)· Сїе а҃ кри҃ ѕ҃ в҃ ти҃ в҃
вѣдаще яко ветхїи нашъ чл҃къ с нимъ срас-
патсѧ, да ѹпразнитсѧ тѣло грѣховное, яко
ктомꙋ не работати намъ грѣхꙋ. ѹмерыи бо
оправдисѧ ѿ грѣха· аще ли ѹмрохомъ съ
х҃мъ, вѣрꙋемъ, яко и живи бꙋдемъ с нимъ,
вѣдаще яко х҃с воста ѿ мртвыхъ, ктомꙋ
(ѹже) не ѹмретъ, смрть нань ктомꙋ не об-
ладаетъ. єже бо ѹмре, грѣхꙋ ѹмре єдїною, а
єже живетъ, (б҃гови живетъ)[3]· за҃, чв҃·
Такоже и вы помышляите себѣ, (мертвымъ
ѹбо быти)[4] грѣхꙋ, живы же б҃ви о х҃ѣ і҃сѣ
[г҃дѣ нашемъ][5]· да не царьствꙋетъ ѹбо грѣхъ
въ мртвеннѣмъ вашемъ тѣлѣ, въ єже послꙋ-
шати ємꙋ въ похотѣхъ єго. ниже предъ-
ставляите ѹды ваша орꙋжїа неправды грѣ-
хꙋ, но престявляите себе б҃ви, яко ѿ мрт-
выхъ живы, і ѹды ваша орꙋжїа правды
б҃ви. грѣхъ бо вами да не обладаетъ. нѣсте
бо подъ закономъ, но подъ бл҃гтїю. что ѹбо съ-
грѣшимъ ли, зане нѣсмы подъ закономъ, но подъ
бл҃гтїю; да не бꙋдетъ. *не вѣсте ли, яко іоа҃ и҃ в҃ петр҃ в҃
ємꙋже престявляєте себе рабы въ послꙋшанїе,
рабы єсте єгоже послꙋшаєте, или грѣха въ
смрть, или послꙋшанїа въ правдꙋ; (бл҃годарим
ѹбо)[6] б҃а, яко бѣсте рабы грѣхꙋ, послꙋшасте
же ѿ срдца, вънже (и) предастесѧ образъ ѹ-
ченїа· за҃, чг҃·
Свобождьше же сѧ ѿ грѣха, поработистесѧ
правдѣ. чл҃ческо гл҃ю, за немощь плоти вашеа.
якоже бо (ѹбо) престависте ѹды ваша рабы
нечистотѣ, и беззаконїю въ беззаконїе. тако
(и) нн҃ѣ представите ѹды ваша рабы правдѣ

въ ст҃ыню. Ѥгда бо рабы бѣсте грѣху, сво-
бѡ҃ни бѣсте ѿ правды. кїй убо плѡ҃ имѣсте
тогда, ѡ нихже нн҃ѣ стыдитеся; кончина бо
ѡнѣмъ смерть. Нн҃ѣ же свобождьшеся ѿ грѣ-
ха, поработивше же ся бв҃и, имате плоⷣ
вашъ въ ст҃ыню, кончину же жи҃нь вѣчную.
ѡброцы бо грѣху смерть. дарованїе же бж҃їе
живоⷮ вѣчныи, ѡ хр҃ѣ ӏс҃ѣ гд҃ѣ нашемъ.

Гл҃а, з҃. за҃, чд҃.

Или не разумѣете братїе, вѣдущимъ
бо законъ гл҃ю. яко законъ ѡбладаетъ
на҃ чл҃комъ въ елико время живетъ; и-
бо мужатаѧ жена живу мужу, приваѧ-
зана есть закономъ. Аще ли же умретъ мужъ
(еѧ), разрѣшися ѿ закона мужескаго. тѣмже
убо живу сущу мужу. преблудодѣица быва-
етъ, аще будетъ мужеви иному. аще ли у-
мре мужъ (еѧ), свобо҃на есть ѿ закона, не бы-
ти ей преблудодѣицы, бывши мужу иному.
Тѣмже братїа моѧ, и вы умросте закону
тѣломъ хв҃ымъ, въ еже быти вам иному въс-
тавшему из мертвыхъ, да плодъ принесе҃
бв҃и. егда бо бѣхомъ въ плоти, страсти грѣ-
ховныѧ, яже закономъ дѣиствовахѹ въ удѣхъ
нашихъ, въ еже плоⷣ творити смерти. Нн҃ѣ
же упраⷣнихомъся ѿ закона, умерше имже
дрьжими бѣхомъ, яко работати намъ (бв҃и)
въ ѡбновленїи дх҃а, а не въ ветхости писме-
ни. что убо речемъ; законъ ли грѣхъ; да не
будетъ. но грѣха не знахъ, точїю закономъ. по-
в҃ мо к҃ е҃ мо е҃ хоти же невѣдаⷯ, аще не зако҃ гл҃аше, *не похо-
щеши. вину же прїемъ грѣхъ заповѣдїю, съ-
дѣла въ мнѣ всякую похоть. без закона бо грѣ҃
мрьтвъ (есть). азъ же живяхъ кромѣ закона
иногда. пришеⷣши же заповѣди, грѣхъ (убо)
ѡживе, аз же умрохъ. и ѡбрѣтеⷭ ми ся запо-
вѣдь яже въ животъ, сїѧ въ смерть. Грѣхъ
бо вину прїе҃ заповѣдїю, прельсти мя, и тою
а тм҃ а умертви (мя). *тѣмже убо законъ ст҃ъ, и
заповѣдь ст҃а, и правⷣна и бл҃га. бл҃гое ли убо,
(бысть мнѣ)[1] смерть; да не будетъ, но грѣхъ,
да явится грѣхъ бл҃гомъ ми съдѣваѧ смерть,
да будетъ по премногу грѣшенъ грѣхъ запо-
вѣдїю. за҃, че.
вѣмы бо яко законъ дх҃овенъ есть, аз же пло-
тенъ есмь, проданъ подъ грѣхомъ. Еже бо съ-
дѣваю, не разумѣю. не бо еже хощу, сїе тво-
рю, но еже ненавижду, то сдѣловаю. аще ли е-
же не хощу, сїе творю. хвалю законъ яко добръ.
Нн҃ѣ же не аз (сїе съдѣваю)[2], но живыи въ мнѣ

ності на святість. **20** Адже коли ви
були рабами гріха, ви були вільними
від праведності. **21** Який, отже, ви то-
ді плід мали? Те, чим нині встидаєте-
ся, бо їх кінець – смерть. **22** Нині ж,
звільнившись від гріха, ставши ж ра-
бами Бога, ви маєте ваш плід на свя-
тість, а кінець – вічне життя. **23** Бо
заплата гріха – смерть, а божий дар –
вічне життя в Христі Ісусі, нашому
Господі.

Глава 7, *поч. 94*

1 Або чи ви не розумієте, брати,
бо говорю тим, що знають Закон, що
Закон панує над людиною *стільки*,
скільки часу вона живе? **2** Бо і заміж-
ня жінка, коли чоловік живий, є по-
в'язана законом. Якщо ж помре її чо-
ловік, вона звільнена від закону чоло-
віка. **3** Отже, тому, коли чоловік є жи-
вий, вона стає перелюбницею, якщо
буде іншому чоловікові. Якщо ж по-
мре її чоловік, вона є вільною від За-
кону, щоб вона не була перелюбни-
цею, як стане *жінкою* іншому чолові-
кові. **4** Тому, мої брати, і ви померли
для Закону тілом Христовим, щоб ви
стали іншому, що встав з мертвих,
щоб ми принесли плід Богові. **5** Бо
коли ми були в тілі, гріховні прис-
трасті, які Законом діяли в наших
членах, чинили плід смерті, **6** нині ж
ми звільнилися від Закону, померши
для того, ким були втримувані, щоб
ми були рабами Богові в оновленні
духа, а не в стародавності письма. **7**
Отже, що скажемо? Чи Закон – гріх?
Хай не буде! Але я не знав гріха,
тільки через Закон. Я ж не знав би
похоті, якщо б Закон не казав: *Не мой2. 20
пожадатимеш. **8** А гріх, взявши при- мой5. 5
від від заповіді, викликав в мені вся-
ку похоть, бо гріх без Закону є мерт-
вим. **9** Я ж колись жив без Закону. Як
же прийшла заповідь, отже, гріх о-
жив, **10** а я умер, і заповідь, що на
життя, вона стала мені на смерть. **11**
Бо гріх, взявши привід заповіддю, об-
манув мене і нею мене убив. **12** *Але, тим1. 1
отже, Закон – святий і заповідь – свя-
та, і праведна, і добра. **13** Чи отже,
добро стало мені на смерть? Хай не
буде! Але гріх, щоб виявитися грі-
хом, завдав мені добром смерть, щоб
гріх став дуже грішним заповіддю.
поч. 95

14 Бо знаємо, що Закон є духов-
ний, я ж є тілесний, проданий під
гріх, **15** бо чиню те, чого не розумію.
Бо не те, що хочу, це роблю, але те,
що ненавиджу, те роблю. **16** Якщо ж
роблю не те, що хочу, – хвалю Закон,
що він добрий. **17** Нині ж не я це ро-
блю, але той гріх, що живе в мені.

18 Адже знаю, що в мені, значить в
моєму тілі, не живе добро. Бо в мені є
бажання, а не знаходжу *можливості*
виконати добро, **19** бо не роблю те
добро, яке хочу, але те зло, яке не
хочу, це роблю. **20** Якщо ж я роблю
те, що не хочу, уже не я це роблю, а-
ле той гріх, що живе в мені. **21** Отже,
я відкриваю закон, що як хочу ро-
бити добро, мені зло накидається. **22**
Бо я насолоджуюся Божим Законом
за внутрішньою людиною, **23** а бачу
інший закон у моїх членах, що воює
проти закону мого ума і полонить ме-
не законом гріха, що є в моїх членах.
24 Я нещасна людина, хто мене виз-
волить від тіла цієї смерті? **25** Дякую
моєму Богові Ісусом Христом, на-
шим Господом. Тому, отже, я сам
моїм умом служу Божому Законові, а
тілом – гріховному законові.

гр҃ѣ. вѣмъ бо ꙗко не живетъ въ мнѣ, си-
рѣчь, въ плоти моеи, добро. еже бо хотѣти
прилежитъ ми, а еже съдѣвати доброе, [не ѡб-
рѣтаю][3]. не еже бо хощу (доброе творю)[4], но еже
не хощу злое сїе съдѣваю. аще ли егоже не хощу
азъ, сїе творю, уже не азъ (сїе творю)[5], но жи-
выи въ мнѣ грѣхъ. ѡбрѣтаю убо зако҃, хо-
тящу ми творити доброе, ꙗко мнѣ злое при-
лежи. съслажаю бо ся закону бж҃їю по внутре-
нему ч҃лку. вижду же инъ законъ въ удѣхъ
моихъ, противу воюющъ закону ума моего, и
плѣняющъ мя законо҃ грѣховнымъ сущи҃ въ
удѣхъ мои҃. ѡкааненъ азъ ч҃лкъ. кто мя из-
бавитъ ѿ тѣла смрти сея: [б҃лгодару б҃а][6]
(моего) і҃с х҃мъ г҃мъ нашимъ· тѣмже убо
самъ азъ {-}[7] умомъ (мои҃) работаю закону
бж҃їю, плотїю же закону грѣховному·

Глава 8

1 Отже, нині немає ніякого засуду
для тих, що є в Христі Ісусі, що хо-
дять не за тілом, але за Духом. *поч.
96*

2 Бо Закон Духа – життя в Христі
Ісусі звільнив мене від закону гріха і
смерті. *поч.*

3 Бо немічне Закону, в якому він
був немічний тілом, Бог послав свого
Сина в подобі тіла гріха і в грісі засу-
див гріх тілом, **4** щоб здійснилося оп-
равдання Закону в нас, які ходимо не
за тілом, але за Духом. **5** Бо ті, що хо-
дять за тілом, думають *про* тілесне, а
ті, що ходять за Духом, – духовне. **6**
Бо тілесне мудрування є смертю, а ду-
ховне мудрування – життям і миром.
7 Тому що тілесне мудрування – воро-
жнеча проти Бога, бо не кориться Бо-
жому Законові та й не може. *поч.*

8 А ті, що є в тілі, не можуть до-
годити Богові. **9** Ви ж не є в тілі, але
в дусі, тому що у вас живе божий
дух. Якщо ж хто не має Христового
духа, цей не є Його. **10** Якщо ж Хрис-
тос у вас, отже, тіло мертве через
гріх, а дух живе через праведність. **11**
Якщо ж у вас живе Дух Того, що вос-
кресив Ісуса з мертвих, Той, що під-
няв Христа з мертвих, оживить і ваші
мертві тіла тим його Духом, що живе
у вас. **12** Тому, отже, брати, ми не є
боржниками тіла, щоб жити за тілом.
13 Бо якщо живете за тілом, помрете,
якщо ж духом умертвляєте тілесні
діла, будете жити. *поч. 97*

14 Бо ті, що керуються божим Ду-
хом, ці є божі сини. **15** Адже ви не о-
держали духа рабства знову на страх,
але ви одержали духа усиновлення, в
якому кличемо: Авва, Батько! **16** Сам

Г҃ла, и҃·

Ничтоже убо н҃нѣ ѡсужденїе сущимъ ѡ
х҃ѣ і҃сѣ [не по плоти ходящимъ, но по
д҃ху][1]· за҃, ч҃ѕ·
Законъ бо д҃ха жизни ѡ х҃ѣ і҃сѣ, свобо-
дилъ [мя][2] есть ѿ закона грѣховнаго и
смрти· за҃·
Немощное бо закону, ѡ немже немощьствоваше
плотїю, б҃ъ (с҃на своего)[3] (посла)[4], въ подобїи
плоти грѣха, и ѡ грѣсѣ ѡсуди грѣхъ плотїю,
да ѡправданїе закона исплъниса въ на҃, иже
не по плоти ходящи҃, но по д҃ху. ходящеи бо
по плоти, плѡскаа мрьствую҃. а (ходящеи) по
д҃ху, д҃ховнаа. мудрованїе бо плѡское смрть (есть).
а мудрованїе д҃ховное, живо҃ и ми҃, зане мудрова-
нїе плотьское вражда на б҃а. закону бо бж҃їю
не покаряетъся, ни можетъ бо· за҃·
а (сущїи въ плоти)[5], б҃у угодити не могутъ.
вы же нѣсте въ плоти, но въ д҃сѣ, понеже д҃хъ
бж҃їи живе҃ въ васъ· аще ли кто д҃ха х҃ва не
имать, сеи нѣсть еговъ. аще ли х҃с въ васъ,
плоть убо мртва грѣха ради, д҃хъ же живетъ
правды ради. аще ли же д҃хъ въскрсившаго і҃са
ѿ мр҃твыхъ живетъ въ васъ, въздвигїи х҃а
из мртвыхъ, ѡживотвори҃ и мртвенаа тѣлеса
ваша, живущимъ (д҃хомъ его)[6] въ васъ. тѣмже
убо братїе, должни есмы не плоти, еже по пло-
ти жити. аще бо по плоти живете, имате
умрети. аще ли д҃хомъ дѣанїа плотьскаа у-
мрьщвляете, живи будете· за҃, ч҃з·
Елици бо д҃хомъ бж҃їимъ водятся, сїи [сутъ
с҃нве бж҃їи][7]· не прїясте бо д҃хъ работы паки
въ боязнь, но прїясте д҃хъ с҃нopoложенїя, ѡ
немже въпие҃ авва ѿч҃ъ, самыи д҃хъ послушес-

тствуетъ дꙋхови нашемꙋ, ꙗко есмы чада бжїѧ. аще же чада, и наслѣдницы. наслѣдницы ѹбо бꙋ, снаслѣдницы же хꙋ. понеже с нимъ стражемъ, да и с нимъ прославимсѧ· Непщꙋю бо ꙗко недостойны страсти нынѣшнѧго времене, къ хотѧщеи славѣ ꙗвитисѧ въ насъ. чаанїе бо твари, ѿкровенїе сновъ бжїихъ чаетъ· Сꙋетѣ бо тварь повинꙋсѧ, не волею, но за повинꙋвшаго (ю) на ѹпованїе. ꙗко и сама тварь свободитсѧ ѿ работы истлѣнїа, въ свободꙋ славы чадъ бжїихъ· зач҃, чи·

вѣмы бо ꙗко всѧ тварь с нами съвъздыхаетъ и съболѣзнꙋетъ даже до нынѣ. не точїю же, но и сами начатокъ дха имꙋще, [и мы сами][8] въ себѣ въздыхаемъ въсыновленїа чающе избавленїѧ тѣлꙋ нашемꙋ. ѹпованїем бо спасохомсѧ. ѹпованїе же видимо, нѣсть ѹпованїе· еже бо видитъ [кто, что и][9] ѹповаетъ; аще ли его не видимъ, надѣемсѧ, трьпѣнїем ждемъ. сице (-)[10] и дхъ съпособствꙋет (намъ) [въ немощехъ][11] нашихъ. что бо помолимсѧ ꙗкоже подобаетъ, не вѣмы, но сам дхъ ходатайствꙋет [о насъ][12], въздыханїи неизглаголанными. испытаѧи же срдца, вѣсть что есть мꙋдрованїе дха, ꙗко по бѕѣ молитсѧ по стыхъ· зач҃, чд·

вѣмы же ꙗко любѧщимъ ба, всѧ поспѣшьствꙋютъ въ благое, (сꙋщим по преѹвѣденїю званымъ)[13]. ихже бо преѹвѣде, (тѣхъ) и преѹстави, съобразнымъ быти образꙋ сна своего, ꙗко быти емꙋ прьворо́днꙋ въ многихъ братїи· а ихже преѹстави, тѣхъ и призва. (а)[14] ихже призва, сихъ и оправда. а ихже оправда, сихъ и прослави· Что ѹбо речемъ к симъ; аще бгъ по насъ, кто на ны; иже ѹбо (сна своего)[15] не пощадѣ, но за ны всѧ преда есть его. како (ѹбо) не и с ним всѧ нам дарьствꙋетъ; кто

ісаїа н поемлетъ на избранныа бжїѧ; *бгъ оправдаѧи, кто осꙋждаѧи хс іс, ѹмерый паче же и въскресъ, иже и есть одеснꙋю ба, иже и приповѣдꙋетъ о насъ· Кто ны разлꙋчитъ ѿ любве {бжїѧ}[16]; скорбъ ли, или тѣснота, или гоненїе или гладъ, или нагота, или бѣда, или

ψло мг мечъ; ꙗкоже есть писано. *ꙗко тебе ради ѹмерщвлѧеми есмы весь днь, вмѣнихомсѧ ꙗкоже овцѧ заколенїю· но о сихъ всѣхъ препобѣждаем за възлюбльшаго ны. извѣстихъ бо сѧ, ꙗко ни смерть ни животъ, ни аггли ни {началства ни силы}[17] ни настоѧщаѧ ни градꙋщаа, (-)[18] ни высота ни глꙋбина, ни ина тварь каѧ възможетъ нас разлꙋчити ѿ любве бжїа, ꙗже о хрѣ ісѣ гдѣ нашемъ·

Дух свідчить нашому духові, що ми є божими дітьми. **17** Якщо ж ми діти, то й співспадкоємці, отже, божі спадкоємці, а співспадкоємці Христа, тому що з Ним ми терпимо, щоб і з ним прославитися. **18** Бо вважаю, що терпіння нинішнього часу не варті майбутньої слави, що має з'явитися нам. **19** Бо очікування сотворіння, воно очікує відкриття божих синів. **20** Адже сотворіння не волею підкорилося марноті, але через того, що підкорив її в надії, **21** що і саме сотворіння звільниться від рабства зітління в свободу слави божих дітей. *поч. 98*

22 Бо знаємо, що все сотворіння з нами разом стогне і співстраждає аж донині. **23** Не тільки ж, але й самі, маючи початок Духа, і ми самі в собі стогнемо, очікуючи воскресіння, відкуплення нашого тіла, **24** бо ми спаслися надією. Надія ж, яку бачиться, не є надія. Бо хіба хтось і надіється на те, що бачить? **25** Якщо ж надіємось на те, чого не бачимо, очікуємо з терпеливістю. **26** Так і Дух нам допомагає в наших немочах, бо як не знаємо помолитися так як належиться, але сам Дух за нас заступається невимовними зітханнями. **27** А Той, що досліджує ж серця, знає, яке є бажання Духа, що по-божому молиться за святих. *поч. 99*

28 Знаємо ж, що тим, що люблять Бога, все виходить на добро, тим, що є покликані за передбаченням. **29** Бо яких Він передбачив, тих і наперед призначив, щоб були подібні до образу його Сина, щоб Він був перворoдним серед багатьох братів. **30** А яких Він наперед призначив, тих і покликав; а яких покликав, цих і оправдав; а яких оправдав, цих і прославив. **31** Що, отже, скажемо на це? Якщо Бог з нами, хто проти нас? **32** Отже, Той, що не пощадив свого Сина, але видав Його за нас усіх, як, отже, з Ним і не подарує нам усе? **33** Хто оскаржуватиме божих вибраних? *Бог іс. 50
оправдує, *а* **34** хто засуджує? Христос Ісус, що помер, радше ж і воскрес, який і є по правиці Бога, який і заступається за нас. **35** Хто нас відлучить від божої любові? Чи терпіння, або утиски, або переслідування, або голод, або нагота, або небезпека, або меч? **36** Так як є написано, що
*задля Тебе нас убивають ввесь день, пс. 43
ми стали як вівці на заріз. **37** Але це все перемагаємо задля Того, що нас полюбив. **38** Адже я впевнився, що ані смерть, ані життя, ані ангели, ані власті, ані сили, ані теперішнє, ані майбутнє, **39** ані висота, ані глибина, ані інше яке сотворіння не зможе нас відлучити від божої любові, що в Христі Ісусі, нашому Господі.

Глава 9, *поч. 100*

1 Правду говорю в Христі, не об-
манюю, як мені свідчить моя совість
Святим Духом, **2** що в мені є великий
смуток і безнастанний біль мого сер-
дія. 4 кор1. 15 ця. **3** *Бо я благав би, щоб я сам був
відлучений від Христа задля моїх
братів, моїх кревних за тілом, **4** яки-
вищ. 2 ми є ізраїльтяни, яких є усиновлення,
*і слава, і завіти, і *законодавство, і
еф. 2 служіння, і обітниця, **5** яких є батьки,
і з них Христос за тілом, який є над
всіма благословенним Богом навіки.
Амінь. *поч. 101*
вищ. 3 **6** *Не є ж так, що відпало боже
слово, бо не всі, що є з Ізраїля, вони –
Ізраїль. **7** Ані тіому, що вони є насін-
ням Авраамовим, всі є дітьми *Авраа-*
мой1. 21 ев. 11 *ма*, але Він сказав: *В Ісааку назветь-
ся насіння. **8** Значить, не тілесні діти
гал. 4 є божими дітьми, *але діти обітниці
причислюються до насіння. **9** Бо сло-
мой1. 18 во *обітниці таке: У цьому часі прийду
ду – і буде в Сарри син. **10** Не тільки
мой1. 25 ж, *але й Ревека, маючи з однієї пос-
телі нашого батька Ісаака. **11** Отже,
ще як не народилися ані не зробила
щось доброго, або злого, щоб за виб-
ранням була Божа постанова, **12** не від
діл, але від Того, що кличе, їй сказа-
мой1. 25 но, *що більший послужить меншо-
мал. 1 му. **13** Так як є написано: *Якова Я по-
любив, а Ісава Я зненавидів. **14** Отже,
що скажемо? Чи у Бога неправед-
мой1. 33 ність? Хай не буде! **15** *Адже Він
Мойсеєві говорить: Помилую, кого
лиш помилую, і змилосерджуся, над
ким лиш змилосерджуся. **16** Тому, от-
же, ані того, що хоче, ані того, що бі-
жить, але Того, що милосердиться, –
Бога. **17** Бо Писання говорить фарао-
мой1. 25 нові, що: *Власне на це Я тебе під-
няв, щоб на тобі показати мою силу і
щоб моє ім'я сповістилося по всій
землі. *поч. 102*
мал. 1 **18** Тому, отже, кого хоче, милує, *і
кого хоче, робить зачерствілим. **19**
Отже ж, мені кажеш: Задля чого, от-
же, Він докоряє? Бо хто може проти-
витися його волі? **20** Тому, отже, о
муд. 15 ic. 45 єре. 18 чоловіче, хто ти є, що сперечаєшся з
Богом? *Хіба творіння каже Тому, що
його створив: Чому Ти мене таким
зробив? **21** Або чи гончар не має вла-
ди над глиною, з того самого місива
зробити, отже, одну посудину на
честь, другу ж не на честь? **22** Що ж,
Бог, бажаючи показати свій гнів і ви-
явити свою силу, у великій терпели-
вості приніс посудини гніву, готові на
погибель, **23** щоб виказати багатство
своєї слави на посудинах милосердя,
які й раніше приготував на славу **24**
нас, яких і прикликав, не тільки з ю-
йос. 2 пет1. 2 деїв, але і з народів. **25** Так як і Осія
каже: *Назву не мій народ моїм наро-

Гла, д. за, р.

Истину глю о хрті, не лжу, послушес-
твующи ми совѣсти моеи дхомъ
стымъ. яко скорбь ми есть велїа, и
не престающїя болѣзнь срдцу моему.
*молилъ быхъ бо ся (самъ азъ ѿлученъ бы- двба д а кри еі
ти)[1] ѿ хта по братїи моей сродникъ мой по
плоти, иже суть ізльте, ихже сновленїе *и сла- вві в
ва, и завѣти и *законоположенїе и служенїе и ефе в
обѣтованїе, ихже ѿцы, и ѿ нихже хс по пло-
ти, иже е над всѣми бгъ, блвенъ въ вѣки,
аминь. за, ра.
*Не тако же яко ѿпаде слово бжїе. не вси бо вві г
сущїи ѿ ізля, сїи ізль. ни зане суть сѣмя
авраамле, вси чада, *но о ісаацѣ рече наречется а мо ка євре аі
сѣмя. сирѣчь, не чада плотьская, сїя чада
бжїя. *Но чада обѣтованїя причитаются в гала д
сѣмя. *обѣтованїю бо слово сице. На (се вре- а мо иі
мя)[2] прїиду, и будетъ саррѣ снъ. не точїю
же, *но и ревека ѿ единого ложа имущи ісаака а мо ке
ѿца нашего. не убо рожьшися, ниже сътвор-
шим чесо блго или зло, да по избранїю предложе-
нїе бжїе пребудетъ, не ѿ дѣлъ, но ѿ при-
зывающаго, речеся ей. *Яко болїи поработа- а мо ке
етъ меншему. якоже есть писано, *іакова въз- мала а
любихъ, исава же възненавидѣхъ. что убо
речемъ; еда неправда у ба; да не будетъ.
*Моусеови бо глетъ, помилую, егоже аще поми- а мо лг
лую. и ущедрю, егоже аще ущедрю. тѣмже
убо ни хотящему, ни текущему, но милу-
ющему бу. Глетъ бо писанїе фараонови, *яко а мо ке
на истое се въздвигох тя, да покажу тобою
силу мою, и яко да възвѣстится имя мое
по всеи земли. за, рв.

Тѣмже убо егоже хощет, милует. *а егоже хо- мала а
щетъ ожесточитъ. речеши (же) ми убо, чесо
ради убо укаряетъ; воли бо его кто проти-
витися может. тѣмже убо ѿ члче, ты кто
еси противъ ѿвѣщаяй бви; *еда речетъ зданїе мудро еі ісаїа ме єрєа иі
създавшему (е), почто мя сътворилъ еси та-
ко; или не имать власти скуделник брения, ѿ
тогоже смѣшенїя сътворити, овъ убо (съ-
судъ въ честь)[3], ов же не въ честь; аще ли
же хотя бгъ показати гнѣв (свои), і явити
силу свою, пренесе въ мнозѣ длъготрьпѣнїи
съсуды гнѣва съвръшены въ погибель. и да
скажетъ богатьство славы своея на сосудехъ
млти, яже преже уготова въ славу, ихже и
призва на, не точїю ѿ іудеи, но и ѿ язык.
Якоже і осїя глетъ. *нареку не люди моя, іосїа в а петр в

люди моя. и не возлюбленую, возлюбленую. и
ѡсіа а будетъ на мѣстѣ, идѣже речеся имъ, *не
людіе мои (есте) вы, тꙋ нарекꙋтся сн҃ве бг҃а
исаіа е живаго. *Исаіа же вопіетъ о і҆и҃ли, аще и
будетъ число сн҃овъ і҆и҃левъ яко песокъ морскіи,
останокъ спсется. слово бо скончавая и
обращая [въ правду, яко слово сокращено][4]
сотворитъ гь на земли. и якоже прорече исаіа.
зачало.
исаіа а *Аще не бы гь саваоѳъ оставилъ на сѣмене,
якоже содом убо были быхо и яко гомору уподобилися быхомъ. что убо речемъ; яко языци не гонящеи правду, постигоша правду,
правду же яже ѿ вѣры. і҆иль же гоня законъ
правды, въ [законъ правды][5] не постиже. чесо ра-
мф҃ ка мр҃ еі лк҃ к дѣя҃ д ψл҃о рзі исаіа и и кд а петр в ди; зане не ѿ вѣры, но ѿ дѣлъ [закона][6].
преткоша (бо) ся о камень претыканія. якоже есть писано, *се полагаю въ сіонѣ камень
претыканія, и камень соблазну. и [всякъ][7] вѣ-
руяи вонь, не постыдится.

дом, і не улюблену – улюбленою. **26** І
буде на місці, де скажеться їм: *Ви йос. 1
не є моїм народом, – там назвуться
синами живого Бога. **27** *Ісая ж ви- іс. 5
голошує про Ізраїль: Якщо й число
ізраїльських синів буде як пісок мо-
ря, останок спасеться. **28** Ото ж, до-
вершуючи слово і повертаючи в пра-
ведність, вже скоро Господь виконає
слово на землі. **29** І так як провіщав
Ісая: *поч.*
*Якщо б Господь Савоат не зали- іс. 30
шив нам насіння, отже, ми були б так,
як Содома і ми були б уподібнилися
до Гомори. **30** Отже, що скажемо? Що
народи, які не шукали за праведніс-
тю, осягнули праведність, правед-
ність же, що з віри, **31** а Ізраїль, що
шукав за законом праведності, не дій-
шов до Закону праведності? **32** Задля
чого? Тому що не з віри, але з діл За- мат. 21
кону. Бо вони спотикнулися об ка- мар. 15 лук. 20
мінь спотикання, **33** так як є написа- дія. 4
но: *Ось кладу в Сіоні камінь споти- пс. 117 іс. 8
кання і камінь згіршення. І кожний, і 24
хто вірить в Нього, не завстидається. пет1. 2

Гл҃а, і. зач҃, рг.

Братіе, благоволеніе моего срдца, и млтва
яже къ бгу по [і҆и҃ли есть][1] въ спсеніе.
Свидѣтельствую бо имъ, яко ревность
бжію имутъ, но не по разуму. Не разу-
мѣюще бо бжію правду, и свою правду ищуще
поставити, правдѣ бжіи не повинуша ся.
гал г *кончина бо закону хс, въ правду всякому вѣ-
рующему. моусіи бо пишетъ правду яже ѿ
г мо и ѥзе к гал г закона, *яко сотворивыи та члкъ, живъ бу-
детъ в нихъ. а яже ѿ вѣры правда, сице
е мо л глетъ. *да не речеши въ срдцы своемъ, кто взы-
детъ на нбо; сирѣчь, ха свести. или кто сни-
детъ въ бездну; сирѣчь, ха ѿ мртвыхъ воз-
е мо г вести. но что глетъ {писаніе}[2]; *близъ ти
глъ есть во устѣхъ твоихъ, и въ срдцы твоемъ.
сирѣчь глъ вѣры, егоже проповѣдаемъ. яко аще
исповѣси усты своими гда іса, и вѣруеши въ
срдцы своемъ, яко бгъ того воздвиже из мрт-
выхъ, спсешися. Срдцемъ бо вѣруется въ прав-
ду, усты же исповѣдуется въ спсеніе. зач҃, рд.
Глетъ бо писаніе, всякъ вѣруяи вонь, не пос-
тыдится. нѣсть бо разнствія, іудееви же
и еллину. тои бо (бгъ)[3] всѣмъ, богатяи въ
дѣя в іѡи в всѣхъ призывающихъ его. *всякъ бо иже аще
призоветъ имя гне, спсется. Како убо призо-
вутъ, в негоже не вѣроваша; како же вѣру-
ютъ, егоже не услышаша; како же услы-
шатъ, без проповѣдающаго; како же пропо-
вѣдатъ, аще не послани будутъ; якоже

Глава 10, *поч. 103*

1 Брати, добре бажання мого серця
і молитва, що до Бога, є за Ізраїль на
спасіння. **2** Бо свідчу їм, що мають бо-
жу ревність, але не за розумом. **3** Бо
не розуміючи божу праведність і шу-
каючи поставити свою праведність,
не підкорилися божій праведності. **4**
*Бо завершення Закону – Христос в гал. 3
праведність кожному, що вірить. **5**
Адже Мойсей пише про праведність, мой3. 18
що з Закону, *що та людина, яка те єз. 20
зробить, житиме в них. **6** А про ту гал. 3
праведність, що з віри, так говорить:
*Не скажеш у своєму серці: Хто вий- мой5. 1
де на небо? – значить – Христа звес-
ти. **7** Або: Хто зійде в безодню? Зна-
чить – Христа з мертвих підняти. **8**
Але що говорить Писання? – *Близь- мой5. 3
ко до тебе є слово, в твоїх устах і в
твоєму серці, – значить слово віри,
яке ми проповідуємо. **9** Якщо визна-
єш своїми устами Господа Ісуса і ві-
риш у своєму серці, що Бог Того під-
няв з мертвих, спасешся. **10** Бо сер-
цем віриться на праведність, устами
ж визнається на спасіння. *поч. 104*
Адже Писання говорить: Кожний,
хто вірить в Нього, не завстидається.
Бо немає різниці між юдеєм же і гел-
леном, бо той самий Бог усіх, що зба-
гачує в усьому тих, що Його прикли-
кують, **13** *Бо кожний, хто тільки при- дія. 2 ів. 2
кличе господнє ім’я, спасеться. **14** От-
же, як прикличуть Того, в якого не
повірили? Як же повірять в Того, ко-
го не почули? Як же почують без про-
повідника? **15** Як же будуть пропові-
дувати, якщо не будуть послані? Так

іс. 52 нау. 1 як є написано: *Які гарні ноги тих,
що благовіствують мир, що благовіс-
твують добро. 16 Але не всі послуха-
іс. 53 ів. 12 ли благовість, бо Ісая каже: *Госпо-
ди, хто повірив нашому слухові? 17
Тому, отже, віра – від слухання, а
слухання – через боже слово. 18 Але
кажу: Чи вони не чули? Радше, отже,
пс. 18 *по всій землі вийшло їхнє віщуван-
ня, і в кінці вселенної – їхні слова. 19
Але кажу: Чи Ізраїль не пізнав? Пер-
мой5. 32 єре. 15 ший Мойсей говорить: *І я роздраж-
ню вас не народами, але нерозумним
народом розгніваю вас. 20 Ісая ж ос-
іс. 65 мілюється і говорить: *Я був знайде-
ний тими, що мене не шукали, явним
став я тим, що про мене не розпитува-
іс. 65 ли. 21 До Ізраїля ж говорить: *Весь
день я піднімав мої руки до непокір-
ного народу і такого, що нарікає.

є҆́сть пи́сано. *Ко́ль кра́сны но́ги [благовѣ́ствующихъ ми́ръ][4], благовѣ́ствующихъ бл҃га́а. Но̀ не вси̑ послу́шаша благовѣ́ствованїѧ. Ҍса́їа бо гл҃етъ, *Г҃и, кто̀ вѣ́рова слу́ху на́шему; тѣ́мже у҆́бо вѣ́ра ѿ слу́ха. слу́хъ же гл҃омъ бж҃їимъ. Но̀ гл҃ю, є҆да̀ не слы́шаша; па́че у҆́бо *во всю̀ зе́млю и҆зы́де вѣща́нїе и҆́хъ, и҆ въ конца̑ вселе́нныѧ гл҃ы и҆́хъ, но̀ гл҃ю є҆да̀ (не разумѣ̀ і҆и҃ль)[5]; пе́рвый мѡѷсе́й гл҃етъ. (*И҆) а҆́зъ раздражу̀ вы̀ не ѡ҆ ꙗ҆зы́цѣхъ, (но̀) ѡ҆ ꙗ҆зы́цѣ неразу́мнѣ прогнѣ́ваю ва́съ. Ҍса́їа же дерза́етъ, и҆ гл҃етъ, *ѡ҆брѣто́хсѧ [-][6] не и҆щу́щимъ менѐ, ꙗ҆вле́нъ бы́хъ (не вопраша́ющимъ ѡ҆ мнѣ̀)[7]. къ і҆и҃лю же гл҃етъ. *ве́сь дн҃ь воздѣ́хъ ру́цѣ мои̑ къ лю́демъ непокори́вымъ и҆ прерѣка́ющимъ.

і҆са́їа н҃в на́ѹ а҃ · і҆са́їа н҃г і҆ѡа̃ в҃і · ѱа̃ и҃і · є҃ мѡ̃ л҃в є҆ре̃ е҃і · і҆са́їа ѯ҃є · і҆са́їа ѯ҃є

Глава 11

1 Кажу, отже, чи Бог відкинув свій
народ? Хай не буде! Бо і я є ізраїль-
тянином, з насіння Авраамового, Ве-
ніяминового племені. 2 Бог не відки-
нув свій народ, якого раніше пізнав.
поч. 105

Або чи не знаєте про Іллю? Що
говорить Писання, коли він скар-
црс3. 19 житься Богові на Ізраїль: 3 *Господи,
твоїх пророків повбивали і розбили
твої жертовники, і я один залишився,
і шукають моєї душі, щоб її взяти. 4
Але що говорить йому божественна
црс3. 19 відповідь? – *Я собі залишив сім
тисяч чоловік, які не схилили коліна
перед Ваалом. 5 Так, отже, і в тепе-
рішньому часі останок був за вибо-
ром ласки. 6 Якщо ж за ласкою, то не
з діл, тому що ласка вже не буває
ласкою. Якщо ж вона з діл, вона
більше не є ласкою, а діло вже не є
іс. 6 ділом. 7 І що ж? Того, що Ізраїль шу-
мат. 13 кав, цього не одержав, а одержали
мар. 4 вибрані, інші ж осліпили, 8 так як є
лук. 8 написано: *Бог дав їм духа приго-
ів. 12 ломшення: очі, щоб не бачили, і вуха,
дія. 28 щоб не чули, аж до нинішнього дня.
пс. 68 9 І Давид говорить: *Хай їхній стіл
буде сильцем, і пасткою, і згіршен-
ням, і їм на відплату! 10 Хай потем-
ніють їхні очі, щоб не бачили, і пов-
містю зігни їхній хребет. 11 Кажу, от-
же, чи вони згрішили, щоб відпасти?
Хай не буде! Але їхнім падінням є
спасіння поганам, на те, щоб їх роз-
дратувати. 12 Якщо ж їхній гріх –
багатство для світу, а їхнє відлучення
– багатство для поган, *то* наскільки
більше їхня повнота? *поч. 106*

13 Адже говорю вам, народам, то-
му що, отже, я є апостолом народів,
прославляю мою службу, – 14 може
якось роздратую своїх *за* тілом і

Гла̃, а҃і.

Гл҃ю у҆́бо, є҆да̀ ѿри́ну бг҃ъ лю́ди своѧ̑; да не бу́детъ. И҆́бо и҆ а҆́зъ і҆и҃льтѧни́нъ є҆́смь, ѿ сѣ́мене а҆враа́млѧ, колѣ́на венїами́нова. не ѿри́ну бг҃ъ лю́дїи свои́хъ, и҆̀хже пре́жде разумѣ̀. за̃, р҃е.

И҆лѝ не вѣ́сте, ѡ҆ и҆лїи̂ что̀ гл҃етъ писа́нїе; ꙗ҆́коже приповѣ́дуетъ бг҃у на і҆и҃лѧ, *Г҃и, прⷪ҇рѡ́ки твоѧ̑ и҆зби́ша, (и҆) ѻ҆лтарѧ̑ твоѧ̑ раскопа́ша. и҆ а҆́зъ ѡ҆ста́хъ є҆ди́нъ, і҆ и҆́щутъ душу̀ мою̀ (и҆зѧ́тї ю҆). но̀ что̀ гл҃етъ є҆му̀ бж҃ественый ѿвѣ́тъ; *ѡ҆ста́вихъ себѣ̀ се́дмь ты́сѧщъ муже́й, и҆̀же не преклони́ша колѣ́на пре́дъ ваа́ломъ. Та́ко у҆́бо и҆ въ ны́нѣшнее вре́мѧ, ѡ҆ста́нокъ по и҆збра́нїю бл҃гти бы́сть. а҆́ще ли по бл҃гти, то̀ не ѿ дѣ́лъ. занѐ бл҃года́ть, у҆же не быва́етъ бл҃года́ть. [а҆́ще ли ѿ дѣ́лъ, ктому̀ нѣ́сть бл҃года́ть. а҆ дѣ́ло, у҆же нѣ́сть дѣ́ло][1]. что̀ у҆́бо; є҆гѡ́же и҆ска́ше і҆и҃ль, сегѡ̀ не полꙋчи̂. а҆ и҆збра́нїе полꙋчи̂, про́чїи же ѡ҆слѣпи́шасѧ. ꙗ҆́коже є҆́сть пи́сано, *да́сть и҆̀мъ бг҃ъ ду́хъ ѹ҆миле́нїѧ, ѻ҆́чи не ви́дѣти, и҆ ѹ҆́ши не слы́шати, да́же до дне́шнѧгѡ днѐ. и҆ дв҃дъ гл҃етъ, *да бу́детъ трапе́за и҆́хъ въ сѣ́ть и҆ въ ло́въ, и҆ в соблазнъ, и҆ въ воздаѧ́нїе и҆́хъ. да помрача́тсѧ ѻ҆́чи и҆́хъ не ви́дѣти, и҆ хребе́тъ и҆́хъ ѿню́дъ преклони̂. Гл҃ю у҆́бо, є҆да̀ согрѣши́ша, да ѿпаду́тъ; да не бу́детъ. но̀ и҆́хъ паденї́емъ, сп҃нїе ꙗ҆зы́комъ, въ є҆́же раздражи́ти и҆́хъ. а҆́ще ли же прегрѣше́нїе и҆́хъ, бога́тство мі́ру, и҆ ѿпаде́нїе и҆́хъ, бога́тство ꙗ҆зы́комъ ко́льми па́че и҆сполне́нїе и҆́хъ; за̃, р҃ѕ.

Ва́мъ бо гл҃ю ꙗ҆зы́комъ. поне́же у҆́бо є҆́смь а҆́зъ ꙗ҆зы́комъ а҆п҃лъ, слꙋ́жбу мою̀ прославлѧ́ю, а҆́ще ка́кѡ раздражу̀ си́ плоть, и҆ сп҃су нѣ́кїѧ ѿ ни́хъ.

г҃ црⷭ҇ ѳ҃і · г҃ црⷭ҇ ѳ҃і · і҆са́їа ѕ҃ мⷴ҇ ѳ҃і мⷬ҇ д҃ лꙋ̃ и҃ і҆ѡа̃ в҃і дѣѧ̃ к҃и · ѱа̃ ѯ҃з

а҆́ще бо ѿложе́нїе и҆́хъ, примире́нїе ми́ру, что̀
прїѧ́тїе, развѣ̀ жи́знь и҆з мертвыхъ; а҆́ще ли
нача́тѡкъ ст҃ъ, (то) и҆ примѣше́нїе. и҆ а҆́ще ко́-
рень ст҃ъ (то) и҆ вѣ́тви. а҆́ще ли нѣ́цыи ѿ
вѣ́твей ѿломи́шасѧ. ты же ді́вїѧ ма́слина
сыи прицѣпи́лъсѧ є҆си в ни́хъ, и҆ прича́стникъ
коре́нїю (и҆) ма́сти ма́слинныѧ бы́лъ є҆си, не
хвали́сѧ на вѣ́тви а҆́ще ли же хва́лишисѧ, не
ты ко́рень но́сиши, но ко́рень тебѐ. рече́ши оу҆́бо,
ѿломи́шасѧ вѣ́тви, да а҆́зъ прицѣплю́сѧ, до-
бро̀. невѣ́рїем ѿломи́шасѧ, ты же вѣ́рою сто-
и҆́ши. не высо́ко мудръ́ствуи, но бо́исѧ. а҆́ще
бо бг҃ъ є҆сте́ственыѧ вѣ́тви не пощадѣ̀, є҆да
ка́ко и҆ тебе не поща́дитъ. ви́ждь оу҆́бо бл҃гость и҆
непощадѣ́нїе бж҃їе. на ѿпа́дшихъ оу҆́бо непоща-
дѣ́нїе, а҆ на тебѣ̀ бл҃гость бж҃їѧ, а҆́ще пребу́де-
ши въ бл҃гости. (а҆́ще ли же ни, то)[2] и҆ ты ѿ-
сѣче́нъ бу́деши. И҆ о҆ни́же а҆́ще не пребу́дутъ
въ невѣ́рствїи, прицѣпѧ́тсѧ. Си́ленъ бо є҆сть
бг҃ъ па́ки прицѣпи́ти и҆́хъ. а҆́ще бо ты ѿ є҆с-
те́ственныѧ ѿсѣче́нъ диві́а ма́слины, (-)[3] чре
є҆сте́ство̀ прицѣпи́лъсѧ є҆си къ до́брѣи ма́сли-
нѣ. ко́льми па́че сї́и, и҆́же по є҆сте́ству прицѣ́-
пѧтсѧ свое́й ма́слинѣ; за҃, рз҃.
Не бо̀ хощу̀ ва́съ не вѣ́дѣти (та́йну сїю̀ бра-
тїе)[4], да не бу́дете о҆ себѣ̀ му́дри. ꙗ҆́ко не-
доу҆мѣ́нїе ѿ ча́сти і҆и҃леви бы́сть, до́ндеже и҆с-
полне́нїе ꙗ҆зы́комъ вни́детъ, и҆ та́ко весь і҆и҃ль сп-
се́тсѧ. ꙗ҆́коже є҆сть пи́сано, *прїи́детъ ѿ сї-
о҆́на и҆збавлѧ́ѧй, (и҆) ѿврати́тъ нече́стїе ѿ і҆а́-
кова. и҆ се и҆́мъ ѿ мене завѣ́тъ, *є҆гда ѿи́му
грѣхи и҆́хъ. По бл҃говѣ́ствова́нїю оу҆́бо вра́зи ва́съ
ра́ди. по и҆збра́нїю же, възлю́блени ѿц҃ъ ра́ди.
нерас́каѧна бо дарова́нїа (и҆збавле́нїе)[5] бж҃їе. ꙗ҆́ко-
же бо [и҆][6] вы и҆ногда проти́вистесѧ бз҃и, нн҃ѣ же
поми́лова́ни бы́сте си́хъ проти́вленїемъ. та́коже и҆ сї́и
нн҃ѣ проти́вишасѧ ва́шеи млт҃и, да и҆ ті́и [-][7]
поми́лова́ни бу́дутъ. затво́ри бо бг҃ъ всѣ́хъ въ про-
тивле́нїе, да всѣ́хъ поми́лу́етъ. ѡ҆̀ глубина бо-
га́тества и҆ прему́дрости и҆ ра́зума бж҃їа. ꙗ҆́ко
неи҆спы́тани су́дове є҆го, и҆ неи҆слѣ́дова́ни пу́тїе
є҆го. *кто бо разумѣ̀ оу҆́мъ гн҃ь; и҆ли кто съвѣ́т-
никъ є҆му бы́сть. и҆ли кто пре́жде да́сть є҆му, и҆
въздастьсѧ є҆му; ꙗ҆́ко и҆с того, и҆ тѣ́мъ, и҆ в
не́мъ всѧ́ческаѧ. тому сла́ва въ вѣ́ки а҆ми́нь.
за҃, ри҃.

Молю̀ оу҆́бо вас бра́тїе щедрота́ми бж҃їими,
пре́дста́вите тѣ́леса ва́ша же́ртву живу, ст҃у,
бл҃гоугоднѹ бз҃и, слове́сное слу́же́нїе ва́ше. и҆ не
съо҆бразу́итесѧ вѣ́ку сему, но прео҆бразу́итесѧ
*обновле́нїемъ оу҆ма [ва́шего][8], въ є҆же и҆скуша-
ти вамъ, что (є҆сть) волѧ бж҃їа, бл҃гаѧ и҆ оу-

і҆саї́а нд҃
і҆саї́а кз҃ / є҆ре́а кд҃ / и҆ ла҃ / є҆вре и҃
і҆саї́а м҃ / а҃ кри в҃ / му́дро д҃ / сира а҃
є҆фе а҃ / а҃ селу д҃

спасу деяких з них. 15 Бо якщо їхнє
відкинення є примиренням світу, *то*
що прийняття, чи не життя з мерт-
вих? 16 Якщо ж початок святий, то і
щіпка, і якщо корінь святий, то й га-
луззя. 17 Якщо ж деякі з галузок від-
ломалися, ти ж, будучи дикою олив-
кою, прищепився до них і став спіль-
ником кореня і оливкового соку, 18
то не хвалися перед галуззям. Якщо
ж хвалишся, *то* не ти носиш корінь,
але корінь тебе. 19 Скажеш, отже: Га-
лузки відломалися, щоб я прищепив-
ся. 20 Добре, *бо* вони відломалися не-
вірою, ти ж стоїш вірою. Не гордися,
але бійся, 21 бо якщо Бог не пощадив
природні галузки, щоб часом і тебе
не пощадив. 22 Гляди, отже, на ласку
і божу безпощадність. Отже, на тих,
що відпали, – безпощадність, а на
тобі – божу ласку, якщо ти залишиш-
ся в ласці. Якщо ж ні, то і ти будеш
відрубаним. 23 І вони ж, якщо не за-
лишаться в невірстві, будуть прищеп-
лені, бо Бог має силу їх знову прище-
пити. 24 Адже якщо ти відрубаний
від природної дикої оливки, понад
природу прищепився до шляхетної
оливки, – наскільки більше ці, які *є*
такими з природи, прищепляться до
своєї оливки? *поч. 107*

25 Бо не хочу, брати, щоб ви не
знали цієї таємниці, щоб не були му-
дрими в собі, бо засліплення част-
ково сталось на Ізраїлеві, доки не
ввійде повнота поган. 26 І так ввесь
Ізраїль спасеться, так як є написано:
Визволитель *прийде від Сіону і від- іс. 59
верне від Якова безбожність. 27 І ось іс. 27
їм завіт від Мене, *коли відніму їхні єре. 24
гріхи. 28 Отже, за благовістям вони і 31
вороги задля вас, а за вибором – у- єв. 8
люблені задля батьків, 29 бо невід-
кличні дарування *і* боже спасіння. 30
Бо так як і ви колись противилися
Богові, а нині були помилувані їхнім
супротивом, 31 так і ці нині спроти-
вилися вашому милосердю, щоб і ті
були помилувані, 32 бо замкнув Бог
усіх у спротив, щоб всіх помилувати.
33 О глибина багатства, і премудрос-
ті, і божого розуму! Бо незбагненні
його суди і недослідимі його дороги. іс. 40
34 *Бо хто пізнав господній ум? Або кор1. 2
хто йому став радником? 35 Або хто муд. 9
раніше дав йому і йому віддасться? сир. 1
36 Бо з Того, і Тим, і в Ньому все. То-
му слава навіки! Амінь. *поч. 108*

12,1 Благаю, отже, вас, брати, бо-
жими щедростями! Принесіть ваші
тіла як живу, святу, добревгодну Бо-
гові жертву, розумове ваше служін-
ня, 2 і не пристосовуйтеся до цього
віку, але перетворюйтеся *відновлен- еф. 1
ням вашого розуму, щоб ви випробо- сол1. 4
вували, яка є добра, і угодна, і дос-

конала божа воля. **3** Кажу, отже, лас-
кою, мені даною, кожному, що є між
вами, не роздумувати понад те, що
належиться роздумувати, але розду-
кор1. 12 мувати в скромності, *так як кожно-
му Бог розділив міру віри. *поч. 109*

4 Бо так як в одному тілі маємо ба-
гато членів, а не всі члени мають ту
саму роботу, **5** так само і ми численні
є одним тілом в Христі, а по одному
– один одному членами. *поч. 110*
пет1. 4 **6** *Маємо ж різноманітні дари за
ласкою нам даною: якщо пророцтво,
– по мірі віри, **7** якщо ж служіння, – в
служінні, якщо той, що навчає, – в
навчанні, **8** якщо той, що потішає, – в
мат. 6 потішанні, хто подає, – *в щедрості,
а хто служить, – в простоті, з ревніс-
кор1. 9 тю, хто милосердиться, – *з доброю
ам. 5 волею. **9** Любов – нелицемірна, *не-
пс. 96 навидить зло, пристає до добра. **10**
еф. 4 *Братолюб'ям *будьте* любі один до
пет1. 1 одного, пошаною один одного робля-
і 2 чи більшим, **11** ревністю не лінуйте-
ся, палаючи духом, служіть Господе-
лук. 18 ві, **12** радіючи надією, *терплячи го-
кор1. 6 ре, перебуваючи в молитві, **13** *дба-
єв. 13 ючи в потребах святих, *дотримую-
мат. 5 чись гостинності. **14** *Благословіть
тих, що вас переслідують, благосло-
віть, а не проклинайте. **15** *Треба* ра-
діти з тими, що радіють, і плакати з
тими, що плачуть. **16** Те саме один з
одним думайте, не роздумуючи про
при. 3 високе, але керуючись покірністю.
іс. 5 *Не ставайте зарозумілими в собі, **17**
при. 20 *нікому ж злом за зло не віддавайте,
кор2. 8 *дбаючи про добро перед всіма
людьми. **18** Якщо можливо, коли *за-
мат. 5 лежить* від вас, з усіма людьми май-
лук. 6 те мир, **19** *не мстіть *за* себе, улюб-
кор1. 6 лені, але дайте місце гніву. Бо є напи-
сано: Моя помста, Я віддам, – гово-
при. 25 рить Господь. **20** *Отже, якщо твій
ворог голодує, – нагодуй його хлі-
бом, якщо спрагнений, – дай йому
пити, бо роблячи це, збираєш на його
голову розпечене вугілля. **21** Не будь
переможений злом, але перемагай
зло добром.

муд. 6
Глава 13, *поч.111*
тит. 3 **1** *Всяка душа хай кориться пану-
пет1. 2 ючій владі, бо немає влади, якщо не є
від Бога, ті влади є поставлені від
Бога. **2** Тому, хто противиться владі,
противиться божому наказові. А ті,
що противляться, беруть собі гріх, **3**
бо князі не є страхом для добрих діл,
але злих. Чи ж хочеш не боятися
влади? Роби добро – і будеш мати
похвалу від неї, **4** бо вона є божим
слугою тобі на добро. Якщо ж зло ро-
биш, – бійся, бо не без ума носить
меч, бо є божим слугою, що мстить
на гнів тому, що робить зло. **5** Тому

годна и҆ соверше́на. Гл҃ю оу҆бо бл҃годатїю да́в-
шеѧ ми сѧ, всѧкомꙋ сꙋщемꙋ въ вас, не мꙋ-
дръствовати паче, є҆же подобаєть мꙋдръст-
вова́ти, но мꙋдръствовати в цѣломꙋдрїи, *ко- а҆ к҃ри ві
мꙋждо ꙗкоже бг҃ъ раздѣлилъ є҆сть мѣрꙋ вѣры.
за҃, рѳ҃.

Ꙗкоже бо въ є҆ді́номъ тѣлеси, мнѡги оу҆ды и҆-
мамы, оу҆ды же вси не то́жде и҆мꙋть дѣла-
нїє. такожде (и҆) мнѡѕи є҆ді́но тѣло є҆смы ѡ҆
Хрт҃ѣ, а҆ по є҆ді́номꙋ дрꙋгъ дрꙋгꙋ оу҆ди. за҃, рі҃.
*И҆мꙋщꙋ же дарованїа по бл҃гти да́ннѣй намъ а҆ петр҃ д҃
различна. а҆ще пррочьство по мѣрѣ вѣры. а҆ще
ли слꙋже́нїє, въ слꙋже́нїи, а҆ще оу҆чай, въ оу҆че́-
нїи, а҆ще оу҆тѣшаѧй въ оу҆тѣше́нїи. подава́-
ѧй *в щедростѣ, (и҆) в простотѣ престоѧй ма҃ ѕ҃
со тщанїемъ, милꙋѧй *съ добрымъ и҆зволенї- а҆ к҃ри д҃
емъ. любы не лицемѣрна, *ненавидѧщи ѕлое, а҆мо є҃ ѱл҃о чѕ҃
прилѣплѧющеся бл҃гомꙋ. *братолюбїемъ дрꙋгъ є҆фе д҃ а҆ петр҃ а҃ и҆ в҃
къ дрꙋгꙋ любе́зни, честїю дрꙋгъ дрꙋга болша
творѧ́ще. тщанїемъ не лѣниви, дх҃омъ горѧ́-
ще, гв҃и рабо́тающе, оу҆пова́нїемъ радꙋющеся,
*скорби терпѧ́ще, въ мл҃твѣ пребыва́юще, лꙋ҃ и҃і
*въ требованїихъ ст҃ымъ прилежа́ще, *стран- а҆ к҃ри ѕ҃і
нолю́бїа дръжащеся. *бл҃влѧ́йте гонѧ́щаѧ є҆вре гі҃
вы. бл҃вите, (а҆)[9] не клените. Радоватисѧ с ра- ма҃ є҃
дꙋющимися, [и҆][10] плакати съ плачющими,
то́жде дрꙋгъ, къ дрꙋгꙋ мꙋдръствꙋюще, *не при҃ г҃ і҆саі҆а є҃
высо́каѧ мꙋдръствꙋюще, но смире́ными ведꙋ-
щеся. Не быва́йте мꙋдри ѡ҆ себѣ, *ни є҆ді́номꙋ при҃ к҃
(же) ѕло за ѕло въздающе, *промышлѧ́юще до- в҃ к҃ри и҃
браѧ пре҃ всѣми чл҃кы. А҆ще възмо́жно є҆же ѿ
васъ съ всѣми чл҃кы миръ и҆мѣйте. *Не себе ма҃ є҃ лꙋ҃ ѕ҃ а҆ к҃ри ѕ҃
ѿмщающе възлю́бленїи но дадите мѣсто
гнѣвꙋ. Писано бо є҆сть, мнѣ ѿмще́нїє, а҆зъ
въздамъ, гл҃етъ гь҃. [*А҆ще оу҆бо][11] а҆лче врагъ при҃ к҃є
твой, оу҆хлѣби є҆го. а҆ще ли жа́жетъ, напои
є҆го, сїє бо творѧ оу҆глїє ѻ҆гнено собира́єши на
главꙋ є҆го непобѣжденъ быва́й ѿ ѕла̀, но по-
бѣжда́й бл҃гимъ ѕлое.

Гл҃а, гі҃. за҃, рѳ҃і.

Всѧ́ка* дш҃а властемъ предержа́щимъ да мꙋдро ѕ҃ ти҃ г҃ а҆ петр҃ в҃
повинꙋется. нѣсть бо власть а҆ще не
ѿ бг҃а сꙋщи ꙗже [власти][1] ѿ бг҃а оу҆чинене-
ны сꙋть. Тѣмже противлѧ́ѧйсѧ влас-
ти, бж҃їю повелѣнїю противлѧ́єтсѧ. противлѧ́-
ющеи же сѧ, себѣ (грѣхъ)[2] прїе́млють. кнѧ́-
ѕи бо не́ сꙋть боꙗзнь добрым дѣломъ, но
ѕлымъ. хощеши же ли не боꙗтисѧ власти;
бл҃гое твори, і҆ и҆мѣти бꙋдеши похвалꙋ ѿ не-
го. бж҃їи бо слꙋга є҆сть тебѣ въ бл҃гое. а҆ще
ли ѕлое твориши, бойсѧ. не бо без ꙋма мечь но-

сить. бж҃їи бо слꙋга єсть, ѿмститель вь
гнѣвъ злое творѧщемꙋ· тѣмже потреба повино-
ватисѧ, не токмо за гнѣвъ, но и за съвѣсть. сего
бо ради и дани даєте. слꙋжители бо бж҃їи сꙋть
вь истое се пребывающе. въздадите (оубо) всѣмъ
м҃ѳа к҃в м҃р ді длъжнаѧ. *ємꙋже (оубо) оурокъ, оурокъ. а ємꙋже
дань, дань. (а) ємꙋже страхъ, страхъ· И ємꙋже
честь, честь. ни єдїномꙋ (же) ничимже должни
бываите. точїю єже любити дрꙋгъ дрꙋга· лю-
в҃ мѡ҃ к҃ є҃ мѡ҃ є҃ бѧи бо дрꙋга, законъ сконча. *єже бо не прелюбы
сътвориши, не оубїеши, не оукрадеши, {не лже-
г҃ мѡ҃ ді м҃ѳа є҃ свѣдѣтельствꙋеши}[3], не похощеши, и аще (-)[4]
и к҃в м҃р ві ина заповѣдь, в семъ словеси съвръшаєтсѧ, *вь
гала҃ є҃ їако҃ в҃ єже възлюбиши искренѧго своєго ꙗкоже самъ себе.
любы искренемꙋ зло не творить, *исполненїе оубо
а҃ ти҃ а҃ законꙋ. любы єсть· И сїе вѣдѧще времѧ, ꙗко часъ
оуже [намъ][5] ѿ сна въстати·   за҃, рв҃і·
Нн҃ѣ оубо ближаншее намъ сп҃сенїе, нежели єгда
вѣровахомъ· Нощъ оубо прейде, а дн҃ь прибли-
жисѧ. ѿложимъ оубо дѣла темнаѧ, [и обле-
лꙋ҃ ка чемсѧ][6] вь орꙋжїе свѣта. *ꙗко вь дн҃е бл҃гооб-
разно да ходимъ, не къзлогласованїи и пїанст-
вы, не любодѣанїи, и стꙋдодѣанїи не рвенїемь
гала҃ є҃ а҃ петр҃ в҃ и завистїю. *но облецѣтесѧ гм҃ь (нашимъ) ї҃с
хм҃ъ. и плоти оугодїѧ не творите вь похоти·

треба коритися, не тільки через
гнів, але й через совість. **6** Адже
задля цього і даєте податки, бо во-
ни є божими слугами, саме на це,
що є. **7** Отже, дайте всім належне: мат. 22
*кому, отже, податок, – податок, а мар. 15
кому данину, – данину, а кому
страх, – страх, і кому пошану, –
пошану. **8** Ні одному ж в нічому не
будьте винними, тільки любіть о-
дин одного, бо хто любить друга,
виконав Закон. **9** *Бо ти не чини- мой2. 20
тимеш перелюб, не уб'єш, не вкра- мой5. 5
деш, не свідчитимеш ложно, не по-
жадатимеш… та будь-яка інша за- мой3. 19
повідь завершується в цьому слові, мат. 5
що: *Полюбиш свого ближнього, і 22
як самого себе. **10** Любов ближньо- мар. 12
му не робить зла, отже, *любов є гал. 5
повнотою Закону. **11** І знаючи цей як. 2
час, що вже нам година піднятися тим1. 1
зі сну, *поч. 112*
отже, нині нам ближче спасіння,
ніж тоді, коли ми повірили. **12** От-
же, ніч минула, а день наблизився.
Відкладімо, отже, діла темряви і зо-
дягнімося у зброю світла, **13** *щоб лук. 21
ми чесно ходили в дні: не в криках
і пияцтві, не в розпусті і розгнуз-
даності, не в сварні і заздрості, **14** гал. 5
*але зодягніться Господом нашим пет1. 2
Ісусом Христом і не догоджайте ті-
лові в похотях.

Гл҃а, д҃і·

Изнемогающаго же ѡ вѣрѣ оутвръжаите,
не вь съмнѣнїе помышленїи. ѡвъ бо
вѣрꙋєть ꙗсти всѧ, а изнемагаѧи, зелїе
да ꙗсть. Ꙗдыи, не ꙗдꙋщаго да не оу-
корѧє҃. [и][1] не ꙗдыи, ꙗдꙋщаго да не ѡсꙋждає҃.
їако҃ д҃ б҃ъ бо єго прїѧт҃, *ты кто єси сꙋдѧи чюж-
демꙋ рабꙋ; своємꙋ гв҃и стоит҃, или падаєть
станє҃ же. силенъ бо єсть (б҃ъ) поставити єго·
ѡвъ оубо [-][2] расꙋждаєть дн҃ь чрезъ дн҃ь, ѡвъ
же сꙋдить на всѧкъ дн҃ь. кождо своєю мыслїю
да извѣствꙋєтсѧ·   за҃, рг҃і·
Ѡмꙋдрьствꙋѧи дн҃ь, гв҃и мꙋдрьствꙋєть. [и не
мꙋдръствꙋѧи дн҃ь, гв҃и не мꙋдрьствꙋєть][3]. и
ꙗдыи, гв҃и ꙗсть, (и)[4] бл҃годарить б҃а. и не
ꙗдыи гв҃и, не ꙗсть, и бл҃годари б҃а. никтоже бо
насъ себѣ живеть, и никтоже себѣ оумира-
єть. аще оубо живемъ, гв҃и живемъ. аще оу-
мираємъ, гв҃и оумираємъ· Ѡще оубо живе҃, аще
ли оумирає҃ гв҃и єсмы·   за҃, рд҃і·

На се бо х҃с [и][5] оумре и въскресе и оживе, да (-)[6]
мрътвыми и живыми ѡбладає҃· Ты же почто
в҃ к҃ри є҃ ѡсꙋждаєши брата своєго· Или (-)[7] ты что оу-
їсаїа ме҃ фили҃ в҃ ничижаєши брата своєго; *вси бо пр҃естанемъ

Глава 14

1 Підкріпляйте ж того, що знема-
гає у вірі, не в непевності думок. **2**
Бо один вірить, що можна все їсти,
а хто знемагає, хай їсть зілля. **3** Хто
їсть, хай не понижує того, що не
їсть. А хто не їсть, хай не засуджує
того, що їсть, бо Бог його прийняв. **4**
*Ти ким є, що судиш чужого раба? як. 4
Перед своїм паном він стоїть або
впаде. Стоятиме ж, бо сильним є Бог
його втримати. **5** Отже, один су-
дить день від дня, інший же судить
кожний день. Кожний хай впевню-
ється своєю думкою. *поч. 113*
6 Хто розрізняє день, – розрі-
зняє Господеві, а хто не розрізняє
день, – не розрізняє Господеві. І хто
їсть, – Господеві їсть і дякує Богові,
а хто не їсть, – Господеві не їсть і дя-
кує Богові. **7** Адже ніхто з нас не жи-
ве для себе і ніхто для себе не вми-
рає. **8** Якщо, отже, живемо, живемо
для Господа, якщо умираємо, уми-
раємо для Господа. Чи, отже, живе-
мо, чи вмираємо – ми є господніми.
поч. 114
9 Бо на це Христос і помер, і
воскрес, і ожив, щоб володіти мерт-
вими і живими. **10** Ти ж чому за-
суджуєш свого брата або ти чому кор2. 5
гордуєш своїм братом? *Бо ми всі іс. 45
фил. 2

станемо перед Христовим судом. **11** Бо є написано, що: Я живу, – говорить Господь, – Мені поклониться кожне коліно, і всякий язик визнаватиметься Господеві. **12** Тому, отже, кожний з нас віддасть за себе слово Господеві. **13** Отже, більше не засуджуймо один одного, але радше судіть це, щоб не класти братові спотикання на згіршення. **14** Я знаю і я є певним в Христі Ісусі, що ніщо не є нечистим задля Нього. Тільки тому, що вважає, що щось є нечистим, тому воно є нечистим. **15** Отже, якщо твій брат терпить через їжу, вже не ходиш за любов'ю. Не губи своєю їжею того, за кого помер Христос, **16** щоб, отже, ваше добро не хулилося. **17** Бо царство Боже не є їжа і напиток, але праведність, і мир, і радість у Святому Дусі. **18** Хто ж в цьому служить Христові, – є добревгодний Богові і досвідчений перед людьми. *поч. 115*

19 Тому, отже, полюбім мир і те, що на збудування один одному. **20** Не нищ через їжу боже діло. Бо все чисте, але зло для людини, що їсть, для спотикання. **21** Добре не їсти м'яса ані не пити вина, ані те, через що твій брат спотикається, або гіршиться, або знемагає. **22** Ти маєш віру, май для самого себе перед Богом. Блаженний, хто себе не засуджує в тому, що випробовується. **23** А хто сумнівається, якщо їсть, засуджується, тому що не з віри, а все, що не з віри, є гріхом. **16,25** А Тому, що може вас скріпити за моїм благовістям і проповіддю Ісуса Христа, по об'явленні тайни, що від вічних літ в мовчанні. **16,26** Об'явилось же нині через пророчі Писання, за наказом вічного Бога, об'явилося на послух віри в усіх народах **16,27** одним премудрим Богом – Ісусом Христом, якому слава навіки! Амінь.

Глава 15, *поч. 116*

1 Треба ж, щоб ми сильні носили немочі немічних і собі не догоджали. **2** Хай же кожний з вас догоджає ближньому на добро, на збудування. **3** Бо й Христос собі не догодив, але,
пс. 68 так як є написано: *Зневаги тих, що Тебе зневажали, впали на Мене. **4** Бо те, що раніше було написане, раніше було написане на наше повчання, щоб терпеливістю і потіхою Писань
кор1. 1 фил. 3 ми мали надію. **5** *А Бог терпеливості і потіхи хай вам дасть те саме думати один з одним в Христі Ісусі, **6** щоб ви однодушно, одними устами славили Бога і Батька нашого – Господа Ісуса Христа. *поч. 117*

7 Тому приймайте один одного, так як і Христос прийняв вас до бо-

сꙋдищꙋ хвꙋ. писано бо єсть, живꙋ азъ глетъ гь, ꙗко мнѣ поклонитсѧ всѧко колѣно, и всѧкъ ꙗзыкъ исповѣстьсѧ гви· тѣмже ꙋбо кождо насъ ѡ себѣ слово дастъ (гви)[8]. не ктомꙋ ꙋбо дрꙋгъ дрꙋга ѡсꙋждаемъ, но сїе (паче сꙋдите)[9], еже не полагати притыканїе братꙋ (в соблазнъ)[10]· вѣмъ, і извѣщенъ есмь ѡ хѣ ісѣ, ꙗко ничтоже скверно его ради. точїю помышлѧющемꙋ что скверно быти, ѡномꙋ скверно есть. аще ꙋбо брашна ради брат твои скръбит. ꙋже не по любви ходиши. не брашном своимъ того погꙋблѧи, за негоже хс ꙋмре. да не хꙋлитсѧ ꙋбо ваше благое· нѣсть бо црство бжїе, брашно и питїе, но правда и миръ, и радость ѡ дсѣ стѣ. иже бо сими слꙋжит хви, благоꙋгоденъ есть бгови, і искꙋсенъ· члкомъ· за, рєі·

тѣмже ꙋбо миръ възлюбимъ, и ꙗже къ созданїю дрꙋгъ къ дрꙋгꙋ. не брашна ради, разарѧи дѣло бжїе· всѧ бо чиста, но зло члкꙋ притыканїем ꙗдꙋщемꙋ· добро не ꙗсти мѧсъ, ни пити вина, ни ѡ немъже братъ твои притыкаетсѧ, [или съблажнѧетсѧ, или изнемогаетъ][11]. ты вѣрꙋ [-][12] имаши. ѡ себѣ самъ имѣи пре бгомъ. блженъ не ѡсꙋждаѧи себе, ѡ немже искꙋшаетсѧ. а съмнѧисѧ аще ꙗстъ, ѡсꙋждаетсѧ, зане не ѿ вѣры, всѧко же еже не ѿ вѣры, грѣхъ есть. [могꙋщемꙋ же васъ ꙋтвердити, по бговѣствованїю моемꙋ, и проповѣданїю іс хвꙋ, по ѿкровенїю таины, лѣты вѣчными ꙋ маълчанѣ, ꙗвльши же сѧ нынѣ писанїи прорческими, по повелѣнїю вѣчнаго бга, въ послꙋшанїе вѣры, въ всѣхъ ꙗзыцѣхъ познавшисѧ, єдінѣмъ премꙋдрым бгомъ іс хмъ, емꙋже слава въ вѣки аминь][13].

Гла, еі· за, рѕі·

Должни же есмы мы силнїи, немощи немощных носити, и не себѣ ꙋгажати, кождо (же) {вас}[1] ближнемꙋ да ꙋгажает въ благое къ създанїю· ибо и хс не себѣ ꙋгоди. но ꙗкоже есть писано, *поношенїѧ поносащих тебѣ нападоша на мѧ. елика бо пре- ѱло ѯи
написана быша, въ наше наказанїе пренаписашасѧ. да трьпѣнїем и ꙋтѣшенїемъ, писанїи, ꙋпованїе имамы. *бгъ же трьпѣнїѧ и а кор а
филп г
ꙋтѣшенїа да дастъ вам тожде мꙋдрьствовати дрꙋгъ къ дрꙋгꙋ, ѡ хѣ ісѣ. да єдінодꙋшно, єдіными ꙋсты славите бга и ѡца га нашего іс ха· за, рѕі·

тѣмже прїемлите дрꙋгъ дрꙋга, ꙗкоже і хс прїѧт вас въ славꙋ бжїю· глю же ха (іса) слꙋжи-

тела бывша ѡбрѣзанїю по истинѣ бж҃їи, въ
еже ꙋтвръдити ѡбѣтованїа (бж҃їа) ѡц҃ь. а
ꙗзыкомъ по мл҃ти прославити б҃а. ꙗкоже есть
ѱал҃ зі писано, *сего ради исповѣмсѧ тебѣ въ ꙗзы-
цѣхъ {г҃и}[2], і имени твоемꙋ пою. и паки
г҃летъ, възвеселитесѧ ꙗзыцы, съ людми его.
ѱал҃ рѕі *и паки, хвалите (г҃а вси ꙗзыцы)[3], (-)[4] похва-
ісаїа аі лите его вси людїе. и паки ісаїа г҃летъ, *бꙋ-
детъ корень їессеѡвъ, и въстаѧи владѣти на
ꙗзыки, на того ꙗзыцы ꙋповаю. б҃ъ же ꙋпо-
ванїа, да исплънитъ васъ всѧкоѧ радости и
мира, въ вѣрѣ избыточьствовати вамъ въ
ꙋпованїи, силою д҃ха ст҃го. извѣщенъ есмь бра-
тїе моа и самъ азъ ѡ васъ, ꙗко и сами вы
полни есте бл҃гости, (і) исполнени всѧкого разꙋ-
ма, могꙋще і [ин҃ѣ][5] наꙋчити. дръзѣе же пи-
сахъ ва̃ [братїе][6] (моа) ѿ части, ꙗко въспо-
минаѧ вамъ, за бл҃годать даннꙋю мі ѿ
б҃га, въ еже быти мі слꙋжителю (і҃с х҃бꙋ)[7] въ
ꙗзыцѣ, сщ҃еннодѣиствꙋюща бл҃говѣствованїе
бж҃їе. да бꙋде приношенїе, еже ѿ ꙗзыкъ бл҃го-
прїатно, (и) ѡсщ҃енно д҃хомъ ст҃ымъ. за҃, рі҃і.
имамъ ꙋбо похвалꙋ ѡ х҃ѣ і҃сѣ ꙗже къ б҃ꙋ. не
смѣю бо [г҃лати что][8], иже не съдѣа х҃с мною,
въ послꙋшанїе ꙗзыкомъ, слово и дѣломъ, въ
силѣ (и) знаменїихъ и чюдесѣхъ, силою д҃ха
бж҃їа. ꙗкоже мі ѿ ієр҃лима и ѡкрⷭ҇тъ даже до
илирика исплънити бл҃говѣствованїе х҃во. сице
же потщавсѧ бл҃говѣстити, не идѣже имено-
васѧ х҃с, да не на чюже ѡснованїи съзиждꙋ. но
ісаїа нв ꙗкоже е҃ писано, *имъ не възвѣстисѧ ѡ не҃,
(тїи) ꙋзрѧ. і иже не ꙋслышаша, ꙋразꙋмѣю.
а҃ селꙋ г҃ *тѣмже и възбраненъ бы҃ многажды прїити
къ ва҃м. н҃нѣ же ктомꙋ мѣста не имыи въ
странахъ сихъ, желанїе же имыи прїити къ
вамъ ѿ мн҃о лѣтъ, ꙗко аще поидꙋ въ испа-
нїю. [прїидꙋ къ вамъ][9]. ꙋповаю бо мимогрѧ-
дыи видѣти васъ, и вами проводитисѧ та-
мо, аще васъ прежде ѿ части насыщꙋсѧ. н҃нѣ
же грѧдꙋ въ ієр҃лим во слꙋженїе, ст҃ы бл҃говоли-
ша бо македонїа і ахаїа, ѡбщенїе нѣкое съ-
творити, къ нищи҃ ст҃ымъ (живꙋщи҃)[10] въ ієр-
лимѣ. бл҃говолиша бо, и длъжни (имъ сꙋть)[11].
а҃ кор҃и д҃ *аще бо въ д҃ховны҃ и причастникы быша ꙗ-
зыцы, длъжни сꙋть и въ плотьски҃ послꙋжи-
ти имъ. сїе ꙋбо скончавъ и запечатлѣвъ и҃
пло҃ сеи, поидꙋ вами въ испанїю. вѣм же ꙗко
грѧдыи къ ва҃, въ исплъненїе бл҃венїа, [бл҃го-
вѣстїа][12] х҃ва прїидꙋ. за҃, рі҃ѳ.
молю же вы братїе, г҃мъ нашимъ і҃с х҃мъ, и
любовїю д҃ха, съпоспѣшествꙋите мі въ мл҃т-
вахъ ѡ мнѣ къ б҃ꙋ, да избавлюсѧ ѿ (про-

жої слави. **8** Кажу ж, що Ісус Христос
став служителем обрізання за божою
правдою, щоб закріпити божі обітни-
ці до батьків, **9** а народи – за мило-
сердям, щоб прославляли Бога, так як
є написано: *Задля цього визнавати- пс. 17
муся Тобі між народами, Господи, і
твоєму імені співатиму! **10** І знову
каже: Розвеселіться, народи з його
народом! **11** *І знову: Хваліть Госпо- пс. 116
да всі народи, похваліть Його всі лю-
ди! **12** І знову говорить Ісая: *Буде іс. 11
Єссеїв корінь і той, що встає пану-
вати над народами, – на того народи
надіються. **13** А Бог надії, хай напов-
нить вас усякою радістю і миром у
вірі, щоб ви розбагатіли в надії си-
лою Святого Духа. **14** Я сам є пев-
ний, мої брати, і про вас, що і ви самі
є повні доброти і повні всякого ро-
зуму, що можете й інших навчити. **15**
Я ж вам сміливіше написав, мої бра-
ти, частково пригадуючи вам, за лас-
кою мені даною від Бога, **16** щоб я
був служителем Ісуса Христа між на-
родами, священнодіючи боже благо-
віствування, щоб принос, що від по-
ган, став добросприйнятним і освяче-
ний Святим Духом. *поч. 118*

17 Отже, маю похвалу в Христі І-
сусі щодо Бога. **18** Бо я не смію го-
ворити щось, чого Христос не вчинив
через мене на послух народів словом
і ділом, **19** в силі, і знаках, і чудах,
силою Божого Духа. Так, що я від
Єрусалиму і околиць аж до Ілірика
виконав Христове благовістя, **20** так
же постаравшись благовістити, не де
іменувався Христос, щоб я не буду-
вав на чужій основі, **21** але так як є
написано: *Кому про Нього не спові- іс. 52
щено, ті побачать, і які не почули,
зрозуміють! **22** *Тому і перешкодже- сол1. 3
но мені багато разів до вас прийти.
23 Нині ж, не маючи більше місця в
цих околицях, а маючи бажання прий-
ти до вас від багатьох літ, **24** *надіюся*,
що прийду до вас, якщо піду до Іс-
панії, бо надіюся, переходячи, поба-
чити вас і вами супроводитися туди,
якщо вами скоріше частково насичу-
ся. **25** Нині ж іду до Єрусалиму на
службу святим, **26** бо Македонія і А-
хая зволили зробити якусь збірку для
бідних святих, що живуть в Єрусали-
мі. **27** Зволили ж і є їхніми боржника-
ми. *Бо якщо народи стали співучас- кор1. 9
никами в їхніх духовних, повинні є
їм і в тілесних послужити. **28** Отже,
закінчивши це і запечатавши їм цей
плід, піду через вас до Іспанії. **29**
Знаю ж, що, ідучи до вас, прийду на
повноту благословення Христового
благовістя. *поч. 119*

30 Благаю ж вас, брати, нашим
Господом Ісусом Христом і любов'ю
Духа, – помагайте мені в молитвах за

мене до Бога, **31** щоб я визволився від
тих, що мені протиставляться в Юдеї,
щоб моя служба, що в Єрусалимі, бу-
ла мила святим, **32** щоб я до вас прий-
шов з радістю, з божої волі, і спочив з
вами. **33** Бог миру – з усіма вами!
Амінь.

тивлѧщихъ ми сѧ)[13] въ їоудеи. (-)[14] да
слꙋжба моа ꙗже въ ієрлимѣ блгопріѧтна
(бꙋдетъ стымъ)[15], да {съ радостїю прїидꙋ}[16] къ
вамъ, волею бжїею, [и оупокоюсѧ съ вами][17].
бгъ же мира съ всѣми вами. аминь·

Глава 16, *поч. 120*

Поручаю ж вам Тивею, нашу сес-
тру, що є служницею церкви, що в
Кенхреях, **2** щоб ви її прийняли в
Господі, як належиться святим, і по-
могли їй в тій речі, яку від вас потре-
бує. Бо і вона була заступницею за
дія. 18 багатьох і мені самому. **3** *Здоровіть
Прискилу і Акиллу – моїх помічників
в Христі Ісусі, **4** які за мою душу по-
клали свої шиї, яким дякую не я о-
дин, але і всі церкви народів, **5** і їхню
домашню церкву. Здоровіть мого у-
любленого Епенета, який є початком
Ахаї в Христі. **6** Здоровіть Марію,
яка багато за нас потрудилася. **7** Здо-
ровіть Андроніка і Юнію – моїх крев-
них і моїх співполонених, які є славні
між апостолами, які і раніше від мене
повірили в Христа. **8** Здоровіть Амп-
лія мого улюбленого в Господі. **9**
Здоровіть Урвана, нашого помічника
в Христі, і Стахія, мого улюбленого в
Господі. **10** Здоровіть Апелея, досвід-
ченого в Христі. Здоровіть тих, що є
від Аристовула. **11** Здоровіть Іродіо-
на, мого кревного. В Господі здоро-
віть тих, що є від Наркисса. **12** Здоро-
віть Трифена і Трифосу, що трудять-
ся в Господі. Здоровіть улюблену
Персиду, яка багато потрудилася в
Господі. **13** Здоровіть вибраного Ру-
фа в Господі, і його і мою матір. **14**
Здоровіть Асинкрита, Флегонта, Ер-
ма та Патрова, Ермина і тих братів,
що є з ними. **15** Здоровіть Филолога і
Юлію, Нирея і його сестру, і Олим-
кор1. 16 пана, і тих, що є з ними, всіх святих.
кор2. 13 **16** *Здоровіть один одного святим по-
пет2. 5 цілунком. Вас здоровлять всі Христо-
ві церкви. *поч. 121*

17 Благаю ж вас, брати, стере-
жіться тих, що роблять сварку і роз-
дори через навчання, яке ви навчили-
ів2. 5 ся, *і ухиляйтеся від них. **18** Бо такі
не служать нашому Господеві Ісусові
фил. 3 Христові, *але своєму животові, вони
добрими словами і благословенням
обманюють серця невинних. **19** Адже
ваш послух усюди дійшов. Радію ж
вами, хочу ж, отже, щоб ви були муд-
рими на добро та лагідними на зло,
20 а Бог миру хай швидко знищить
сатану під вашими ногами! Ласка на-
дія. 16 шого Господа Ісуса Христа з вами!
фил. 2 **21** *Здоровить вас Тимотей, мій по-
мічник, і Лукій, і Яссон, і Сосипатер,
мій кревний. **22** Здоровлю вас і я,

Глава, ѕі· зач, рк·

Рꙋчаю же вамъ (дивею)[1] сестрꙋ нашꙋ,
сꙋщꙋ [-][2] слꙋжителницꙋ црькви ꙗже въ
кегхреихъ, да {прїимете ю}[3] о гдѣ дос-
тоинѣ стыи, и поспѣшествꙋите еи, о
неиже аще ѿ васъ потребꙋетъ вещи. Ибо и сїѧ
застꙋпница многимъ бысть, и (самомꙋ мнѣ)[4]·
*цѣлꙋите {прискилꙋ}[5] и акиллꙋ, споспѣшника дѣѧ ні
моѧ о хѣ ісѣ, иже по дши моеи своѧ выѧ по-
ложиша, ихже не азъ єдинъ блгодарю, но и всѧ
црькви ꙗзыческїѧ, и домашнюю ихъ црьквь· цѣлꙋи-
те єпенета възлюбленаго ми иже єсть нача-
токъ [ахаіи][6] въ ха· цѣлꙋите [марїамъ][7], ꙗже
много трꙋдисѧ [о насъ][8]· цѣлꙋите андроника
і иоунїю, сродники моа и сплѣнники моѧ, иже
сꙋть нарочиты въ аплѣхъ, иже и прежде мене
вѣроваша въ ха. цѣлꙋите амплїѧ възлюблен-
наго ми о гѣ· цѣлꙋите оурвана, споспѣшника
нашего о хѣ, и стахїа възлюбленаго ми (о
гѣ)· цѣлꙋите (апелеа)[9] искꙋсна о хѣ. цѣлꙋите
сꙋщихъ ѿ аристовꙋла· цѣлꙋите иродїона съ-
родника моего. цѣлꙋите иже ѿ наркисса сꙋщаа
о гѣ. цѣлꙋите трифена и трифоса, трꙋжаю-
щихсѧ о гѣ· цѣлꙋите персидꙋ възлюбленꙋю,
ꙗже много трꙋдисѧ о гѣ. цѣлꙋите рꙋфа,
избраннаго о гѣ, и мтрь єго и мою. Цѣлꙋи-
те асигкрита, флегонта, єрма, (и) патрова,
(єрмина)[10], и сꙋщꙋю с ними братїю. цѣлꙋите
филолога, і иоулїю нирея, и сестрꙋ єго, і о- а кри ѕі
лимпана, и сꙋща с ними всѧ стыѧ *цѣлꙋи- в кри гі
те дрꙋгъ дрꙋга лобзанїемъ стымъ· цѣлꙋютъ вы в петр є
(всѧ црькви)[11] хвы. зач, рка·

Молю же вы братїе блюдитесѧ ѿ (творѧ-
щихъ распрѧ и раздоры, чрезъ оученїа ємꙋже вы
наоучистесѧ)[12], *и оуклонитесѧ ѿ нихъ· та- в іоа є
ковїи бо гви нашемꙋ (іс) хꙋ не работаютъ,
*но своемꙋ чревꙋ, иже блгими словесы и блвенї- филп г
ємъ прельщаютъ срдца незлобивыхъ· ваше бо
послꙋшанїе, къ всѣмъ достиже· {радꙋю же сѧ
єже о васъ}[13]· хощꙋ же васъ мꙋдрымъ [оубо][14]
быти въ благое, кротко же въ злое· бгъ же
мира, {да съкрꙋшитъ}[15] сатанꙋ подъ ноги ваша
въскорѣ· блгть га нашего іс [ха][16] с вами.
*цѣлꙋетъ вы тимоѳеи споспѣшникъ мои, и дѣѧ ѕі
лꙋкїе, і иассонъ, и сосипатръ (сродникъ мои)[17]. филп в

цѣлꙋю вы (-)[18] и азъ тертїе, написавый посла-
нїе (сїе) о гдѣ. цѣлꙋетъ вы гаїе страннопрїи-
мецъ мой, и (црькве всеѧ)[19]. цѣлꙋетъ вы е-
растъ строитель градскїи, и кꙋартъ братъ.
[блгдть гда нашего іс ха съ всѣми вами, а-
минь][20]. [-][21]

Терцій, що написав це послання в Господі. **23** Здоровить вас Гай, гостинний для мене і всієї Церкви. Здоровить вас Ераст, міський економ, і брат Куарт. **24** Ласка Господа нашого Ісуса Христа з усіма вами! Амінь.

Конецъ посланїю к рїмлѧнѡмъ.
имать в себѣ главъ ѕі.
а зачалъ црьковныхъ, мд.

Кінець Послання до Римлян.
Має в собі 16 глав
та 44 церковних початки.

Сказанїе еже к коринѳомъ, посланїе. стаго апла павла. а е,

Розповідь про Перше Послання святого апостол Павла до Коринтян.

Сїе посылаетъ ѿ ефеса асїискаго. видѣвъ ихъ оуже и наоучивъ, и въспоминаетъ имъ посланїемъ симъ. и извѣтъ же посланїю сей есть. коринѳане ѿ любопрѣнїа водими. раздѣлѧхꙋсѧ разꙋмы. и бѣша прочаѧ в нихъ расколы, и сꙋщимъ расколомъ, презирахꙋ поймшаго мачехꙋ свою. инїи же хотахꙋ оставлѧти своѧ жены, извѣтомъ въздержанїѧ. нѣцыи же въ требищихъ идольскихъ ꙗдахꙋ, ꙗко неразномъ сꙋщи идоложертвенымъ. и ниже иныхъ оубо оуничижахꙋ. и глющихъ различными ꙗзыки хвалѧхꙋ. и конечнѣ, прельщахꙋсѧ, и о таинствѣ въскресенїѧ, глюще, не въстати плоти сей. Симъ всѣмъ въ коринѳѣ движимымъ. пишꙋтъ людїе къ аплꙋ. и прочее противꙋ всѣхъ тѣхъ въсписꙋетъ. И прьвѣе оубо свѣдѣтельствꙋетъ имъ, ꙗко и мꙋдри и разꙋмни сꙋть, не хвалит же ихъ творѧщихъ расколы. но и съвѣтꙋетъ не въ словѣ но въ дѣлѣ и силѣ добродѣтель мнѣти быти. таже запрѣтивъ, поимшемꙋ мачехꙋ. и пооучивъ не имѣти тѧжбы дрꙋгъ къ дрꙋгꙋ. прочее ѿвѣщаваетъ о нихъ же писаша, о женитвѣ оубо оуча нераспрѧженꙋ быти спрѧженїю, и на времѧ точїю въздержатисѧ млтвы ради, а за еже любити имъ въздержанїе. Пишетъ о дѣвствѣ, ꙗко не по нꙋжи, но по изволенїю семꙋ быти подобаетъ. Таже о идоложертвеныхъ завѣщаваетъ, да не надымаютсѧ разꙋмомъ, но любовїю и смиреномꙋдрїемъ да жительствꙋютъ. възбранѧет же въ требищехъ идольскихъ пировати, да не съблажнѧютсѧ малїи. таже о дховныхъ дарованїихъ пишетъ, да не разньствꙋютъ въ дарованїихъ, ниже да предпочитаютъ имꙋщаго дарованїе сїе ѿ имꙋщаго оно. всѣхъ бо тогоже дха быти глетъ. И прочее о въскресенїи оучитъ, ꙗко плоть въстанетъ, оумираюши оубо тлѣнна.

Це *послання* він посилає з Ефесу азійсько вже після того, як він їх бачив та навчив, і цим посланням їх нагадує. І причина ж послання є ця. Коринтяни, супроводжувані суперечками, розходилися умами, і надалі були у них розколи. І як повстали розколи, вони не зважали на того, що взяв свою мачуху, інші ж бажали покидати своїх жінок, подаючи як причину стриманність. Деякі ж їли в ідольських храмах, тому що ідоложертвенне не є нічим. Інші ж, отже, іншими погорджували, а хвалили тих, що говорили різними мовами. І вкінці вони обманювалися і відносно таїнства воскресіння, кажучи, що це тіло не воскресає. Як це все в Коринті колотиться, люди пишуть до апостола. І далі він на те все відповідає. І найперше, отже, свідчить їм, що вони є і мудрими, і розумними, а не хвалить їх, що чинять розколи, але й радить вважати, що чеснотливість не є в слові, але в ділі і силі. І погрозивши тому, що взяв мачуху, та повчивши не мати суперечки один з одним, далі відповідає на те, про що писали. Отже, відносно шлюбу навчає, що злука є нерозривною і щоб тільки стримувалися на час задля молитви. А тому що вони люблять стриманість, він пише про дівоцтво, що це має бути не з примусу, але за згодою. Також про ідоложертвенне він заповідає, щоб вони не бундючилися розумом, але щоб жили любов'ю та покірністю, забороняє ж в ідольських храмах бенкетувати, щоб не згіршувалися слабкі. Він також пише про духовні дари, щоб не було незгоди про дари і щоб не вивищували того, що має такий дар, понад того, що має інший, бо каже, що вони всі від того ж Духа. І далі навчає про воскресіння, що тіло підніметься, вмираючи як тлінне, а встаючи як нетлінне, – за господ-

ньою ласкою. Воскресіння ж підтверджує тим, що і Христос воскрес. І вкінці пише повчальні слова для виправлення звичаїв і дає завіщання про милостиню святим. І так закінчує послання.

въстающии же нетлѣнна по благодати гдни. въскресенїе же съставляетъ. тѣмъ нако и хс въскресе. и конець оучителна словеса ко исправленїю нравовъ пишетъ и о милостыни еже къ стымъ завѣщаваетъ. и сице скончаваетъ посланїе.

До Коринтян 1-е Послання святого апостола Павла

Къ коринѳомъ посланїе стаго апла павла. а е.

Глава 1, *поч. 122*

1 Павло, з божої волі покликаний апостол Ісуса Христа і брат Состен, – 2
дія. 15 сол1. 4 божій церкві, що є в Коринті, *освяченим в Ісусі Христі, *покликаним
рим. 1 еф. 1 кол. 1 тим2. 1 тим2. 2 святим з усіма, що прикликають ім'я нашого Господа Ісуса Христа на кожному місці, їхнього і вашого. 3 Ласка вам і мир Бога, нашого Батька, і Господа Ісуса Христа. *поч. 123*

4 Завжди за вас дякую моєму Богові в божій ласці, даній вам в Ісусі
кол. 1 Христі, 5 *що в усьому ви збагатилися в Ньому, в усякому слові і всякому розумі, 6 так як свідчення Христа закріпилося у вас. 7 Так що ви не маєте
тит. 2 фил. 3 браку ані в одному дарі, *очікуючи об'явлення нашого Господа Ісуса
сол1. 3 Христа, 8 *який і закріпить вас аж до кінця невинними в день нашого Господа Ісуса Христа. 9 *Вірний Бог, я-
сол1. 5 ким ви були покликані до спільності його Сина, Ісуса Христа, – нашого Господа. *п. 124*

10 Благаю ж вас, брати, іменем
рим. 15 фил. 3 нашого Господа Ісуса Христа, *щоб ви всі говорили те саме і щоб не було в вас розколів, щоб ви були закріплені в тій самій думці і в тому самому звичаї. 11 Бо мені сповіщено про вас, мої брати, посланими від Хлоїса, що у вас є чвари. 12 Кажу ж це, що кожний з вас говорить: Я, отже, є Павла, я ж – Аполоса, я ж – Кифи, я ж – Христа. 13 Чи Христос розділився? Чи Павло розіп'явся за вас або чи ви хрестилися в ім'я Павла? 14 Дякую Богові, що я не хрестив ні-
дія. 18 кого з вас, *тільки Криспа і Гая, 15 щоб ніхто не сказав, що я хрестив в моє ім'я. 16 Я ж охрестив і Стефанів дім. Більше не знаю, чи кого іншого я

Гла, а. зач, ркв.

Павелъ званъ апостолъ [іс хвъ][1], волею бжї-
ею, и сѳенъ братъ, црькви бжїи су-
щеи въ коринѳѣ, *осщеннымъ о хѣ дѣа еі а сол д
ісѣ, *званымъ стымъ, съ всѣми призива- кри а
ющими имя га нашего іс ха, въ всякомъ ефе а кола а
мѣстѣ, тѣхже и вашемъ. зач, ркг. в ти а в ти в

Благодать вамъ и миръ, ба ѿца нашего, и га іс
ха. благодарю ба моего всегда о васъ, о благода-
ти бжїи, даннѣи вамъ о хѣ ісѣ, *нако въ кола а
всемъ обогатистеся о немъ, въ всякомъ сло-
вѣ, и всякомъ разумѣ, накоже свѣдѣтельство
хво извѣстися въ васъ, нако вамъ не лиши- ти в
тися ни въ единомъ дарованїи, *чающимъ ѿ- фили г
кровенїе га нашего іс ха, *иже и оутвердитъ а сол г
васъ даже до конца, неповинныхъ въ днь га на-
шего іс ха. *вѣренъ бъ, имже звани бысте въ об- а сол е
щенїе сна его іс ха га нашего. зач, ркд.
Молю же вы братїе, именемъ га нашего іс ха.
*да тожде глете вси, и да не суть в васъ кри еі фили г
распря, да есте же оутвержени в томже мыс-
ли, и в томже нравѣ. възвѣсти бо ми ся о
васъ братїе моя (посланными) ѿ хлоиса, нако
рвенїя въ васъ суть. глю же се, нако кождо
васъ глетъ, азъ убо есмь павловъ, аз же апол-
лосовъ, аз же кифинъ, аз же хвъ. {еда}[2] раз-
дѣлися хс; еда павелъ распяся по васъ; или
въ имя павлово кртистеся. благодарю ба, нако
ни единаго ѿ васъ кртихъ *точїю криспа и дѣа ні
гаїа, да никтоже речетъ нако въ мое имя
[крестихъ][3]. кртихъ же и стефаниновъ домъ.
прочее не вѣмъ, аще кого иного крестихъ. не

ѣо посла мя хс крстити. но благовѣстити. не
въ премудрости слова, да не изпразднится
кртъ хвъ· зач, рке·
Слово бо крстное, погибающимъ убо, юродство
кори а есть, а спасающимъ же ся намъ, *сила бжія
ісаія кд есть· Писано бо есть, *погублю премудрость
премудрыхъ, и разума разумныхъ ѿвергуся.
ісаія лг *гдѣ премудръ. гдѣ книжникъ. гдѣ съвопро-
сникъ вѣка сего· не обуи ли бгъ премудрость
мира [сего][4]· понеже бо въ премудрости бжіи,
не разумѣ миръ премудростію ба, блгоизволи
бгъ буиствомъ проповѣданія спасти вѣрую-
мѳа ві и ѕі щая· *Понеже (бо)[5] іудее знаменія просятъ,
и еллини премудрости ищут. мы же проповѣ-
дуемъ ха распята, іудеомъ убо съблазнъ,
[еллиномъ][6] же безуміе. самѣм же званнымъ,
кори а *иудеомъ же и еллиномъ, ха бжію силу, и
бжію премудрость· Зане буее бжіе, премудрѣе
члкъ есть. и немощное бу крѣпчае члкъ
(есть)· зач, рке·
Видите бо званіе ваше братіе, яко не мнози
ли премудріи по плоти, не мнози ли силни, не
мнози ли блгородни. но буяя мира избра бгъ,
да (премудрыя посрамитъ)[7]. и немощная ми-
ра избра бгъ, да посрамитъ крѣпкая. и
худородная мира и уничиженная избра бгъ,
[и][8] не сущая, да сущая упразнит, яко да
не похвалится всяка плоть предъ бгомъ· Из
негоже вы есте, о хѣ ісѣ иже бысть (намъ
ереа кг *премудрость)[9] ѿ ба, правда же и осщеніе и
ереа д, в кори і ізбавленіе, да якоже пишется, *хвалайся о
гѣ да хвалится·

Гла, в·

И азъ пришедъ къ вамъ братіе, пріидох,
не по превосходному словеси или премуд-
рости, възвѣщая вамъ [свѣдѣтель-
ство бжіе][1]. не суди бо [вѣдѣти что][2]
дѣя иі в васъ, точію іс ха, и сего распята· *И азъ в
немощи и страсѣ, и трепетѣ мнозѣ бых к вам.
в петр а и слово мое, и проповѣдь, моя *не по препрѣнію
[члчкія][3] премудрости словесѣхъ, но въ явленіи
дха и силы, да вѣра ваша не (в мудрости
члчьстеи, но в силѣ бжіи будетъ)[4]· зач, рѕ·
Премудрость же глемъ в совершенных, премуд-
рость же не вѣка сего, ни кнзь вѣка сего прес-
тающую, но глемъ (премудрость бжію)[5] въ
таинѣ, съкровенную, юже преоустави бгъ прежде
вѣкъ въ славу нашу, юже никтоже ѿ кнзь
вѣка сего разумѣ. аще бо быша разумѣли, не
быша га славѣ распяли· Но якоже есть пи-
сано· зач, рз·

хрестив. **17** Адже Христос не послав
мене хрестити, але благовістити, *і то*
не в премудрості слова, щоб Христо-
вий хрест не втратив силу. *поч. 125*

18 Бо слово хреста, отже, для тих,
що гинуть, є глупотою, а для нас,
тих, що спасаємося, *є божою силою. рим. 1
19 Бо написано: *Знищу премудрість іс. 29
премудрих і відкину розум розумних.
20 *Де премудрий, де книжник, де іс. 33
дослідник цього віку? Чи Бог не обе-
зумив премудрість цього світу? **21** Бо
тому що світ премудрістю не пізнав
Бога в божій премудрості, Бог зволив
глупотою проповіді спасти тих, що
вірять. **22** *Бо оскільки юдеї просять мат. 12 і 16
знак, а греки шукають премудрість,
23 ми ж проповідуємо розіп'ятого
Христа, отже, згіршення – для юдеїв,
а для гелленів – безумність, **24** а для
самих покликаних *юдеїв же і гелле- рим. 1
нів – Христа, божу силу і божу
премудрість. **25** Тому що безумне у
Бога є премудрішим від людей і не-
мічне у Бога є сильнішим від людей.
поч. 125

26 Адже гляньте на ваше поклика-
ння, брати, що небагато ж премудрих за
тілом, небагато ж сильних, небагато
ж шляхетних. **27** Але безумне світу
Бог вибрав, щоб засоромити премуд-
рих; і немічне світу Бог вибрав, щоб
засоромити сильних; **28** і нешляхет-
не, і понижене світу, і те, що неіснує,
Бог вибрав, щоб обезсилити те, що
існує, **29** щоб ніяке тіло не похвали-
лося перед Богом. **30** Від Нього ви є в
Христі Ісусі, який став для нас *пре- єре. 23
мудрістю від Бога, праведністю ж, і
освяченням, і відкупленням, **31** щоб,
так як написано: *Хто хвалиться, хай єре. 9 кор2. 10
хвалиться в Господі!

Глава 2

1 І я, прийшовши до вас, брати,
прийшов не з вишуканими словами
або премудрістю, звіщаючи вам боже
свідчення. **2** Бо я не судив знати щось
між вами, тільки Ісуса Христа, і Цьо-
го розіп'ятого. **3** *І я був між вами в дія. 18
немочі, і страсі, і великому тремтінні.
4 І моє слово, і моя проповідь *не *бу- пет2. 1
ла за переконливістю слів людської
премудрості, але в об'яві духа і сили,
5 щоб ваша віра не була в людській
мудрості, але в божій силі. *поч. 126*

6 А говоримо про премудрість в
досконалих, а не *про* премудрість
цього віку чи князів цього віку, яка
минає, **7** але говоримо про божу пре-
мудрість, сховану в тайні, яку приз-
начив Бог перед віками на нашу сла-
ву, **8** яку ніхто з князів цього віку не
зрозумів. Бо якщо були б зрозуміли,
не були б розіп'яли Господа слави. **9**
Але так, як є написано: *поч. 127*

іс. 64 *Те, чого око не побачило, і вухо не
почуло, і на серце людини не зійшло,
те приготовив Бог тим, що Його люб-
лять. **10** Нам же Бог відкрив своїм
Духом, бо Дух все досліджує, і божі
глибини. **11** Бо хто з людей знає те,
що в людині? Лише дух людини, що
живе в ньому. Так само ж і боже
ніхто не знає, тільки Божий Дух. **12**
Ми ж не одержали духа цього світу,
але Духа, що від Бога, щоб ми знали
те, що нам дароване від Бога. **13** Що
й говоримо не в учених словах люд-
ської премудрості, але в учених *сло-
вах* Святого Духа, духовними розсу
джуючи духовне. **14** Душевна ж
людина не приймає те, що від Божого
Духа, бо для неї воно є безумністю, і
не може розуміти, тому що *це*
при. 27 розсуджується духовно. **15** *Духовна
муд. 9 ж, отже, розсуджує все, а вона сама
іс. 40 ніким не розсуджується. **16** *Хто бо
рим. 11 пізнав господній ум, хто його роз'яс-
нить? Ми ж маємо Христовий ум.

Глава 3

1 І я, брати, не міг вам говорити
так як до духовних, але як до тілес-
них, як до немовлят в Христі. **2** Я вас
напоїв молоком, а не їжею, ви *ж* не
могли *сприйняти*, та ще і тепер не мо-
жете, **3** бо ви ще є тілесними. Бо
звідки у вас заздрість, і суперечки, і
поділи? Чи ви не є тілесними і не хо-
дите за людськістю? **4** Бо коли хтось
говорить: Я, отже, є Павла, інший же:
Я Аполлосів, я ж Кифин, інший: Я ж
Христовий, – чи ви не є тілесними? **5**
Хто, отже, є Павло? Хто ж Аполлос?
Хіба тільки служителі, якими ви по-
вірили. І кожному, так як Господь
дав. **6** Я насадив, Аполлос напоїв, а
Бог виростив. **7** Тому, ані той, що са-
дить, не є чимось, ані той, що напо-
ює, але той, що вирощує, – Бог. **8** А
той, що насаджує і що зрошує, є од-
ним. Кожний же одержить свою вина-
городу за своєю працею. *поч. 128*

9 Адже ми є помічниками Бога, ви
є божа посілість, божа будова. **10** За
божою ласкою, даною мені, як пре-
мудрий архітект, я поклав підвалину,
інший же будує. Кожний же хай вва-
жає, як будує, **11** бо іншої підвалини
ніхто не може покласти замість тієї,
що лежить, якою є Ісус Христос. **12**
Якщо ж хто будує на цій підвалині
золотом, сріблом, дорогоцінним ка-
мінням, деревом, сіном, тростиною,
13 кожного діло стане явним, бо день
об'явить, тому що об'являється вог-
нем, і кожного діло, яке ж воно є, ви-
пробує вогонь. **14** І чиє діло, яке він
збудував, зостане, – він одержить ви-
нагороду, **15** а чиє діло згорить, – во-
но буде відкинутим: він сам же спа-

*Ѩже ѻ́ко не ви́дѣ, и̂ оу́хо не слы́ша, и̂ на́ ісаїа ѯд
срдце чл҃кꙋ не взы́де, ꙗ̂же оу̂гото́ва бг҃ъ любѧ-
щимъ є̂го· Намъ же (бг҃ъ ѿкры́лъ є̂сть)[6] дх҃омъ
[свои́мъ][7]· дх҃ъ бо всѧ̂ и̂спытꙋ́етъ, и̂ глꙋби́ны
бж҃їѧ. кто бо вѣ́сть ѿ чл҃къ ꙗ̂же въ чл҃цѣ,
точїю дх҃ъ чл҃ка (живꙋщїи)[8] в не́мъ; такожде
(же) и̂ бж҃їѧ никтоже вѣ́сть, точїю дх҃ъ
бж҃їи· мы же не дх҃ъ мі́ра {сего}[9] прїѧ́хомъ, но̂
дх҃ъ и̂́же ѿ бг҃а, да вѣ́мы дарова́нныѧ намъ ѿ
бг҃а, и̂́же и̂ гл҃емъ, не в наоу̂че́ныхъ чл҃ческїѧ
премꙋ́дрости словесехъ. но̂ в наоу̂че́ныхъ дх҃а
[ст҃аго][10], дх҃овнаѧ дх҃овными сразсꙋжда́юще· дꙋ-
ше́вен же чл҃къ не прїемлетъ ꙗ̂же ѿ дх҃а
бж҃їѧ. ю̂родство бо є̂мꙋ̀ є̂сть, и̂ не можетъ
разꙋмѣти, зане дх҃овнѣ вꙿстѧзꙋетсѧ, *дх҃о- пр҃ кз
ныи же вꙿстѧзꙋе (оу̂бо) всѧ̂ а̂ са̂мъ то́й ни ѿ
є̂ді́наго вꙿстѧзꙋетсѧ· *Кто бо разꙋмѣ оу̂мъ мꙋдро а҃ ісаїа м҃ кри аі
гд҃нь, и̂́же и̂зъꙗ̂сни́тъ и̂ мы же оу̂мъ хв҃ъ и̂́-
мамы·

Гл҃а, г҃·

Азъ бра́тїе, не могохъ (ва̂мъ гл҃ати)[1] ꙗ́-
коже дх҃овнымъ, но̂ ꙗ́коже пло́тѧномъ,
ꙗ́ко младенцемъ ѡ̂ хр҃тѣ. млеко̂мъ вы напои́хъ
(а̂) не брашномъ· не оу̂бо можа́сте, но̂
ни є̂ще (можете нн҃ѣ)[2]. є̂ще бо пло́тстїи є̂сте.
и̂дѣже бо въ васъ за́висти, и̂ рве́нїѧ, [и̂ рас-
прѧ̀][3]. не плотꙿстїи ли̂ є̂сте, и̂ по чл҃чествꙋ
хо́дите; є̂гда̂ бо гл҃етъ кто̂, а̂зъ оу̂бо є̂смь
па́вловъ· дрꙋгі́и же а̂зъ а̂поллосовъ, (а̂зъ же ки́-
финъ. и̂нъ, а̂з же хв҃ъ)· [Не плотꙿстїи][4] ли є̂сте;
кто оу̂бо є̂сть [па́велъ; кто же ли̂ а̂полло́съ][5];
[но̂ точї́ю][6] слꙋжителе. и̂миже вѣ́ровасте, и̂ ко-
мꙋ́ждо ꙗ́коже гь҃ дастъ· а̂зъ насади́хъ, а̂поллосъ
напоѝ, бг҃ъ же възрастѝ. тѣ́мже ни насаждаѧи
є̂сть что̂, ни напаа́ѧи, но̂ възраста́ѧи бг҃ъ. на-
сажда́ѧи же и̂ напаа́ѧи, є̂ді́но є̂ста. ко́ждо же свою̀
мздꙋ́ прїи́метъ по своє̂мꙋ трꙋдꙋ́· за̂, рк҃и·
Бг҃ꙋ бо є̂сме поспѣшники, бж҃їе тѧжа́нїе, бж҃їе
зда́нїе є̂стѐ· По бл҃годати бж҃їи даннѣи мнѣ,
ꙗ́коже премꙋ́дръ а̂рхитекто́нъ ѡ̂снова́нїе поло-
жи́хъ, и̂нъ же назида́етъ. ко́ждо же да блю-
детъ како назида́етъ. ѡ̂снова́нїѧ бо и̂ного ник-
тоже можетъ положити паче лежа́щаго, и̂́же
є̂сть іс҃ хс҃· а̂́ще ли кто̂ назида́етъ на ѡ̂снова-
нїи [семъ][7], зла́то, сребро̀, каменїи честны́ѧ, дрова̀
сѣ́но, тростїе. кого́ждо дѣ́ло ꙗ̂влено бꙋдетъ, дн҃ь
бо ꙗ̂витъ, зане ѡ̂гнемъ ѿкрыва́етсѧ. и̂ ко-
го́ждо дѣ́ло ꙗ́ково же є̂, ѡ̂гнь [-][8] и̂скꙋситъ.
(и̂) є̂гоже дѣ́ло а̂́ще пребꙋ́детъ є̂гоже назда,
мздꙋ̀ прїи́метъ· (а̂)[9] є̂гоже дѣ́ло сгоритъ, ѡ̂т-
щети́тсѧ, самъ же спсе́тсѧ· Такожде ꙗ́коже ѻ́г-

не́мъ. не вѣ́сте ли ꙗ҆́кѡ хра́мъ бж҃їи є҆́сте, и҆
дх҃ъ бж҃їи живе́тъ въ ва́съ; а҆́ще ли кто̀ хра́мъ
в҃ кор҃ ѕ҃ ниⷤ ѕ҃ бж҃їи растли́тъ, растли́тъ сего̀ бг҃ъ. *хра́мъ бо бж҃їи
ст҃ъ є҆̀, и҆̀же є҆́сте вы̀· зач҃, ркѳ·
Никто́же себе́ да прельща́етъ. а҆́ще кто̀
мни́тсѧ му́дръ бы́ти въ ва́съ, въ вѣ́цѣ се́мъ,
бу́й да быва́етъ, ꙗ҆́кѡ да бу́детъ прему́дръ.
прему́дрость бо ми́ра сего̀, бу́йство ᲂу҆ бг҃а є҆́сть·
і҆ѡ҃ є҃ Пи́сано бо є҆́сть, *запина́ѧй прему́дрымъ въ
ѱа҃ чг҃ кова́рствѣ и҆́хъ. И҆ па́ки, *гдь вѣ́сть помышле́-
нїѧ {чл҃чска}[10], ꙗ҆́кѡ сꙋ́ть сꙋ́єтна. тѣ́мже ни́к-
тоже да хва́литсѧ въ чл҃цѣхъ. всѧ̀ бо ва́ша
сꙋ́ть, а҆́ще па́велъ, а҆́ще а҆поллѡ́съ, а҆́ще ки́фа,
и҆лѝ ми́ръ, и҆лѝ живо́тъ. и҆лѝ сме́рть, и҆лѝ настоѧ́-
щаѧ, и҆лѝ бꙋ́дꙋщаѧ, всѧ ва́ша (сꙋ́ть), вы же
хв҃и, хс҃ же бж҃їи·

Гл҃а, д҃. зач҃, рл·

в҃ кор҃ ѕ҃ Тако на́съ да непщꙋ́етъ чл҃къ, *ꙗ҆́коже
слꙋ́гꙋ хв҃ы, и҆ строи́телѧ та́йнамъ
бж҃їимъ. а҆ є҆гѡже про́чее и҆́щете въ стро-
и҆́телехъ, да вѣ́ренъ кто̀ ѡ҆брѧ́щетсѧ.
мѳ҃ з҃ *мнѣ́ же не въ вели́ко є҆́сть, да ѿ ва́съ
и҆стѧжꙋсѧ, и҆лѝ ѿ чл҃ческагѡ дн҃е. но ни са́мъ
себе́ вътѧзаю· Ничто́же бо себѣ̀ съвѣ́мъ, но
ни ѡ҆ се́мъ ѡ҆правда́юсѧ. вътѧза́ѧй же мѧ̀
гь є҆́сть· зач҃, рл·
рїм в҃ мр҃ з҃ лꙋ ѕ҃ *Тѣ́мже пре́жде вре́мени ничто́же сꙋди́те, до́н-
деже прїи́детъ гь, и҆́же (-)[1] въ свѣ́тѣ приве-
детъ та́йнаѧ те́мнаѧ, и҆ ѡ҆бъѧ́витъ свѣ́-
ты срдчныѧ. и҆ тогда̀ похва́ла бꙋ́детъ комꙋж-
до ѿ бга· Сїа же бра́тїе (моѧ̀) преѡ́бразихъ на
себе́, и҆ а҆поллоса ва́съ ра́ди, да ѿ на́ю наꙋчи-
тесѧ не паче ([мꙋдрствовати][2]. написаньї)[3]
да не є҆ди́нъ по є҆ди́номꙋ горди́тесѧ на́ дрꙋга.
кто́ бо тѧ̀ разсꙋжда́етъ; что́ же и҆́маши є҆гоже
не́си прїѧ́лъ; а҆́ще ли (-)[4] прїѧ́лъ є҆си, что сѧ
хва́лиши ꙗ҆́кѡ не прїемъ; ѐ сы́ти є҆́стѐ, ѐ ѡ҆-
богати́стесѧ, без на́съ црствова́сте. и҆ є҆ще ᲂу҆-
бо да въцри́тесѧ, да и҆ мы бы́хо́ с ва́ми цр-
ствова́ли. зач҃, рла·
Мню́ бо [ꙗ҆́кѡ][5] бг҃ъ на́сы посла́нникы послѣ́днѧѧ
ꙗ҆ви ꙗ҆́кѡ насмертникы. зане позоръ быхомъ
ми́рꙋ, и҆ а҆гг҃ломъ и҆ чл҃комъ. мы (ᲂу҆бо) бꙋ́и хв҃а
ра́ди, вы мꙋ́дри ѡ҆ хв҃ѣ. мы не́мощни, вы же
крѣ́пцы. вы сла́вни, мы же безчестни. до нн҃ѣ-
дѣѧ к҃ а҆ сол҃ в҃ в҃ сол҃ г҃ шнѧгѡ ча́са и҆ а҆лче́мъ и҆ жа́ждемъ, и҆ наготꙋ́емъ
и҆ стра́ждемъ, и҆ скита́емсѧ, *и҆ трꙋжда́емсѧ,
мѳ҃ є҃ лꙋ кг҃ дѣѧ з҃ дѣ́лающе свои́ми рꙋка́ми. *ᲂу҆корѧ́еми бл҃влѧ-
емъ. гони́ми, тръпимъ. хꙋ́лими, ᲂу҆тѣша́-
емъ. ꙗ҆́коже ѡ҆тре́бы ми́рꙋ бы́хомъ всѣ́мъ по-
пра́нїе доселѣ. не срамлѧ́ѧ ва́съ пишꙋ̀ сї́а, но

сеться, так наче через вогонь. **16** Чи
ви не знаєте, що ви є божим храмом і
божий дух живе у вас? **17** Якщо ж
хтось знищить божий храм, цього
знищить Бог, *бо божий храм є свя- кор2. 6
тий, ним є ви. *поч. 129* ниж. 6

18 Ніхто ж хай себе не обманює.
Якщо хто вважає, що він є мудрий
між вами у цьому віці, хай стає дур-
ним, щоб став премудрим. **19** Бо пре-
мудрість цього світу є безумністю в
Бога. Бо є написано: *Він той, хто ло- ів. 5
вить премудрих в їхніх хитрощах. **20**
І знову: *Господь знає людські дум- пс. 93
ки, що вони є марні. **21** Тому хай ніх-
то не хвалиться в людях, бо все є ва-
ше, **22** чи Павло, чи Аполлос, чи Ки-
фа, чи світ, чи життя, чи смерть, чи
теперішнє, чи будуче – все є ваше. **23**
Ви ж – Христові, а Христос – Божий.

Глава 4, *поч. 130*

1 Так хай нас вважає людина, *як кор2. 6
христових слуг і управителів божими
тайнами. **2** А те, що вподальшому ви-
магаєте у управителів, щоб хтось
знайшовся вірним. **3** *Мені ж не є мат. 7
важливим, щоб я був суджений вами
або людським днем, але й сам себе не
суджу, **4** бо ні в чому не почуваю се-
бе винним, але і цим не оправдуюся.
Той же, хто мене судить, є Господь.
поч. 130

рим. 2 мар. 7 лук. 6
5 *Тому не судіть нічого перед ча-
сом, доки не прийде Господь, який у
світло виведе таємне *і* темне та ви-
явить задуми сердець. І тоді кожному
буде похвала від Бога. **6** Це ж, мої
брати, я відніс до себе і Аполлоса
задля вас, щоб ви від нас навчилися
не надто мудрувати написаним, щоб
ви не гордилися один проти одного,
проти друга. **7** Бо хто тебе судить?
Що ж ти маєш, чого не одержав?
Якщо ж ти одержав, чому хвалишся,
як той, що не одержав? **8** Ось ви є
ситими, ось ви збагатилися, ви без
нас зацарювали; і хоча б, отже, ви
зацарювали, щоб і ми зацарювали з
вами. *поч. 131*

9 Бо думаю, що Бог нас, посланців,
показав останніми, як приречених на
смерть, тому що ми стали видовищем
для світу, і ангелів, і людей. **10** Отже,
ми дурні задля Христа, ви ж мудрі у
Христі, ми немічні, ви ж сильні, ви
славні, ми ж без честі. **11** До нинiш-
ньої години ми і голодуємо, і є спраг- дія. 20
нені, і є нагі, і терпимо, і скитаємося, сол1. 2
12 *і трудимося, працюючи руками сол2. 3
своїми. *Ображувані ми благослови-
мо, переслідувані терпимо, **13** як нас мат. 5 лук. 23
хулять, потішаємо. Ми стали наче по- дія. 7
кидьки світу для всіх, потолоч досі. **14**
Не пишу це, щоб вас засоромити, але

повчаю як моїх улюблених дітей. **15** Бо якщо і маєте численних учителів у Христі, та не-багато батьків. Адже я вас породив в Христі Ісусі благовіствуванням **16** і благаю ж вас: ставайте подібними до мене, так як я – до Христа. *поч. 132*

17 Задля цього я до вас послав Тимотея, який, для мене є улюбленою і вірною дитиною в Господі, який вам пригадає мої дороги, що в Христі Ісусі, так як і всюди, і в кожній церкві навчаю. **18** Бо, як я не іду до вас, деякі загорділи. **19** Прийду ж скоро
дія. 19 до вас, *якщо Господь схоче, і пізнаю не слово тих, що загорділи, але
як. 4 силу. **20** Бо царство боже не у слові, але в силі. **21** Що хочете? Чи маю прийти до вас з палицею, чи з любов'ю і духом лагідности?

ꙗко чада моѧ възлюбленаѧ наказую· аще бо (и) многих пѣстѹ имате о хр҃ѣ, но не многы ѿца. о хр҃ѣ бо іс҃ѣ бл҃говѣствованїемъ аз вы родихъ. (и) молю же ва, подобни мнѣ бывайте. {ꙗкоже азъ хр҃у}[6]. за҃, рлв·

Сего ради послах к вамъ тимодеа, иже (ми есть)[7] чадо възлюблено и вѣрно о г҃ѣ, иже вамъ въспомѧнетъ пути моа, ꙗже о хр҃ѣ іс҃ѣ, ꙗкоже (и) вездѣ (и) въ всѧкои цр҃кви ѹчю. ꙗко не грѧдущу (-)[8] ми къ вамъ, (нѣцыи разъгордѣшасѧ)[9]. прїиду же скоро къ вам, *аще г҃ь въсхощетъ, и ѹразумѣю не слово разгордѣвшихсѧ, но силу. не во словеси бо цр҃тво бж҃їе, но въ силѣ. что хощете; палицею ли прїиду к вамъ, или любовїю и дх҃омъ кротости· дѣѧ҃ ді / їако д

Глава 5

1 Чи звідти, *що* у вас чути про розпусту і *то* таку розпусту, якої ж і не-
мой3. 18 має між поганами, *що хтось має жінку батька. **2** І ви загорділи і радше не плакали, щоб видалити з-посеред
кол. 2 вас того, що зробив це діло. **3** *Отже я, будучи, наче відсутнім від вас тілом, а там живучи духом, я вже розсудив як той, що там є, того, що так вчинив. **4** Це іменем Господа нашого Ісуса Христа, коли зберетеся ви і мій дух зі силою нашого Господа
тим1. 1 Ісуса Христа, **5** *передати такого сатані на муки тіла, щоб його дух спасся в день нашого Господа Ісуса Христа. **6** Не *є* добра ваша похвала. *поч. 133*

Чи не знаєте, що трохи квасу заквашує все тісто? **7** Очистьте, отже, старий квас, щоб ви були новим тістом, тому що є ви прісні, бо наша Пасха за нас пожертвувалася – Христос. **8** Тому святкуймо не в старому квасі ані в квасі злоби і лукавства, але в прісності чистоти і правди. *поч. 134*

9 Я вам написав в посланні не приставати до розпусників, **10** і не тільки до розпусників цього світу, або зажерливих, або загарбників, або ідолослужителів, тому що ви, отже, маєте вийти з цього світу. **11** Нині ж я вам написав не приставати, якщо хтось, що називається братом, є розпусником, або зажерливим, або ідолослужителем, або наклепник, або п'яниця, або загарбником, – з такими навіть не їсти. **12** Тож чому я маю і зовнішніх судити? Чи ви не судите внутрішнє? **13** Зовнішнім же судитиме Бог. І заберіть злого з-поміж вас самих.

Гл҃а, є҃·

Нудѹ ли слышитсѧ въ васъ блуженїе, и таково блуженїе ꙗково (же) ни въ ꙗзыцѣх [именуетсѧ][1], *ꙗко (нѣкоему имѣти жену ѿчюю)[2]. и вы разгордѣсте, и не паче плакасте, да изметсѧ ѿ среды вашеа, сътворивыи дѣло сїе, *азъ ѹбо [аки][3] не (ѹ ва) сыи тѣломъ, ту же живыи дх҃омъ, ѹже судихъ ꙗко тѹ сыи. (сътворѣвъшего сице, сїе)[4] о имени г҃а нашего іс҃ [хр҃а][5], събравшимсѧ вамъ, и моему дх҃у, съ силою г҃а нашего іс҃ (хр҃а), *предати таковаго сатанѣ въ изможденїе плоти, да дх҃ъ его спсетсѧ въ днь г҃а {нашего іс҃ хр҃а}[6]· Не добра похвала ваша· за҃, рлг· г҃ мо҃ иі / ко кол҃ в / а҃ ти҃ а

Не вѣсте ли, ꙗко малъ квасъ все смѣшенїе квасить; очистите [ѹбо][7] ветхїи квасъ да будете ново смѣшенїе ꙗкоже есте безъквасни. ибо пасха наша за ны пожренъ бысть хс҃. тѣмже да празнуем не въ квасѣ ветсѣ, ни въ квасѣ злобы и лукавствѣ, но в бесквасїи, чистоты і истины· за҃, рлд·

Писахъ вамъ въ посланїи, не примѣшатисѧ блудникомъ, [и][8] не точїю блудникомъ мира сего, или лихоимцемъ, [или][9] хищникомъ, или идолослужителемъ. понеже должни есте ѹбо ѿ мира (сего) изыити· Нн҃ѣ же писахъ вамъ, не примѣшатисѧ, аще нѣкїи братъ именуемъ буде, блудникъ, или лихоимецъ, или идолослужитель, или досадитель, или пїꙗница, или хищникъ, с таковыми ниже ꙗсти· что бо ми [и][10] внѣшнии осуждати. не внутренимъ ли вы судите; внѣшним же б҃ъ судит. [і измѣте][11] ѕлаго ѿ васъ самѣхъ·

Глава, ѕ҃.

Смѣет ли кто ѿ васъ, вещь имѣа къ
иному, судитиса ѿ неправедныхъ, а
мꙋдро г҃ не ѿ стыхъ; *не вѣсте ли, ꙗко стїи
мирови хотатъ судити; и аще вами
судъ прїиметъ миръ, недостоини есте судищемъ
худыи; не вѣсте ли ꙗко агглом судити хощеꙗ
а не точїю житенскимъ; житенска бо (-)[1] су-
дища аще имате, уничижєныхъ въ црькви. сихъ
посаждаете, къ сраму вамъ глю. тако ли нѣсть
ни єдїнъ въ васъ мудръ, иже можетъ разсу-
дити между (братїи)[2] своихъ; но братъ съ
братомъ судитса, да еще пре невѣрными. сїе
убо ѿнюдъ срамъ вамъ єсть, ꙗко тажбы
мѳа е҃ лꙋ ѕ҃ кри вı҃ а҃ селꙋ д҃ имате межи себѣ. *почто не паче обидими єс-
те; почто не паче лишени бываете; но вы
сами обидите и лишаете, да еще братїе или
не вѣсте, ꙗко неправедницы (црьтва бжїа)[3] не
наслѣдатъ; не льстите себе, ни блудницы, ни
идолослужители, ни прелюбодѣе, ни скверните́ле,
ни малакїа. ни мужеложницы, ни лихоимцы ни
татїе, ни пїаницы, ни досадителе, ни хищ-
к тиму г҃ ницы, црьтвїа бжїа [не][4] наслѣдатъ. *и тог-
да что бѣсте· но омыстеса, но остистеса,
но оправдистеса именемъ га {нашего іс ха}[5],
и духомъ ба нашего· за҃, рле҃·
сира҃ лѕ *вса ми лѣть суть, но не вса на ползу. (и)
вса ми лѣть суть, но не азъ обладанъ бу-
ду ѿ кого· брашна чреву, и чрево брашномъ.
бъ же (-)[6] и сїа да упразнитъ. тѣло же не
блуженїю, но гви, и гь тѣлу. бъ же и га
възъдвиже, и насъ (с нимъ) въздвигнетъ си-
лою своею· Не вѣсте ли, ꙗко тѣлеса ваша,
удове хви суть; взе ли убо уды хвы, съ-
творю уды блудничи; да не будетъ. или не
кри ѕ҃ а мо в҃ мѳа дı҃ мра ı҃ ефе е҃ вѣсте ꙗко прилѣплаайса скверноде́вицы, єдїно
тѣло єсть; (съ блудодѣвицею). *будета бо
рече оба въ плоть єдїну. прилѣплаай же са
гви, єдїнъ духъ є (съ гмъ). бѣгайте блу-
додѣанїа, всакъ (бо) грѣхъ, иже аще съ-
творитъ чл҃къ, кромѣ тѣла єсть· а блудай, въ
в кри ѕ҃ вы г҃ свое тѣло съгрѣшаетъ. *или не вѣсте, ꙗко
{тѣлеса}[7] ваша храмъ (живущему) въ васъ сто-
а петр а҃ му духу суть єгоже имате ѿ ба, *и нѣсте
себѣ; куплени бо єсте цѣною· за҃, рлѕ·
Прославите убо ба, въ (тѣлесехъ)[8] вашихъ, [и
въ (душахъ)[9] вашихъ, ꙗже суть бжїа][10].

Глава 6

1 Чи сміє хто з вас, маючи справу
з іншим, судитися в безбожних, а не
в святих? **2** *Чи не знаєте, що святі муд. 3
мають судити світ? І якщо від вас
світ має прийняти суд, чи ви є негідні
малих судів? **3** Чи не знаєте, що ма-
ємо судити ангелів, а не тільки жит-
тєве? **4** Адже якщо маєте життєві су-
ди, упослідження у Церкві, цих са-
діть. **5** На сором вам говорю. То чи
немає між вами ні одного мудрого,
що може розсудити між своїми бра-
тами? **6** Але брат судиться з братом,
та й ще перед невірними. **7** Отже, це
вповні є вам соромом, що маєте між мат. 5
собою розправи. *Чому радше не лук. 6
терпите образу? Чому радше не тер- рим. 12
пите кривду? **8** Але ви самі кривдите сол1. 4
і обдираєте, та ще й братів. **9** Або чи
не знаєте, що неправедні не успад-
кують божого царства? Не обманюй-
те себе, ані розпусники, ані ідолослу-
жителі, ані перелюбники, ані брудні,
ані нечисті, ані мужоложники, **10** ані
грабіжники, ані злодії, ані п'яниці,
ані наклепники, ані розбійники бо-
жого царства не успадкують. **11** *І тит. 3
тоді чим ви були? Але ви обмилися,
але освятилися, але ви оправдалися
іменем нашого Господа Ісуса Христа
і Духом нашого Бога. *поч. 135*

12 *Все мені можна, але не все на сир. 36
користь. І все мені можна, але я не
буду кимось опанований. **13** Їжа для
живота, і живіт для їжі, а Бог хай
знищить і це. Тіло ж не для розпусти,
але для Господа, і Господь для тіла.
14 Бог же і Господа воскресив, і нас з
Ним воскресить своєю силою. **15** Чи
не знаєте, що ваші тіла є Христовими
членами? Чи, отже, взявши Христові
члени, зроблю *їх* членами розпусни-
ці? Хай не буде! **16** Або чи не знаєте, рим. 6
що той, що пристає до розпусниці, є мой1. 2
одним тілом з розпусницею? *Бо ска- мат. 19
зав: Оба будуть одним тілом. **17** Хто мар. 10
ж пристає до Господа, є з Господом еф. 5
одним духом. **18** Втікайте від розпус-
ти. Бо кожний гріх, який тільки лю-
дина зробить, є поза тілом, а хто ро-
бить розпусту, грішить проти свого
тіла. **19** *Або чи не знаєте, що ваші кор2. 6
тіла є храмом того Святого Духа, що вищ. 3
у вас живе, якого маєте від Бога. *І пет1. 1
ви не є для себе? **20** Адже ви є
куплені ціною. *поч. 136*

Отже, прославте Бога у ваших ті-
лах і у ваших душах, які є божими.

Глава 7

1 А про те, що ви мені написали, добре чоловікові не доторкатися до жінки. **2** Але через розпусту, хай кожний має свою жінку, і кожна жінка хай має свого чоловіка. **3**
пет1. 3 *Жінці чоловік хай віддає належну любов, так само і жінка чоловікові. **4** Жінка не володіє своїм тілом, але чоловік, так само і чоловік не володіє своїм тілом, але жінка. **5** Не позбавляйте один одного, хіба тільки за згодою до часу, щоб ви перебували в пості і молитві, – і знову збирайтеся разом, щоб вас не спокушував сатана вашою нестриманістю. **6** Це ж кажу як пораду, а не як наказ. **7** Адже хочу, щоб всі люди були так, як і я, але кожний має свій дар від Бога: один, отже, такий, інший же такий. **8** Кажу ж незаміжнім і вдовицям, добре їм є, якщо залишаться так, як і я. **9** Якщо ж не можуть стриматися, хай виходять заміж, бо краще є виходити заміж, ніж розпалюватися. **10** А тим, що одружилися, заповідаю не я, але Господь, *щоб жінка не відлучалася від чоловіка. **11** Якщо ж і розлучиться, хай залишається неодружена або хай помириться зі своїм чоловіком. І чоловік хай не відпускає жінки. **12** Іншим же кажу я, а не Господь: *поч. 137*

мат. 5 і 19 мой5. 24 мар. 10 лук. 16

якщо якийсь брат має невірну жінку, і та погоджується з ним жити, хай її не покидає. **13** І жінка, якщо має невірного мужа, і той погоджується жити з нею, хай його не покидає. **14** Бо невірний чоловік через вірну жінку, а невірна жінка святиться через вірного чоловіка. Інакше, отже, ваші діти нечисті, а тепер є святими. **15** Якщо ж невірний відлучається, хай розлучається, бо брат або сестра не підчинятиметься в такому. Адже Господь Бог прикликав нас до миру. **16** Бо звідки знаєш жінко, чи спасеш чоловіка? Або чи знаєш, чоловіче, чи спасеш жінку? **17** Тільки кожному – як Бог розділив,
еф. 4 *кожний – як був покликаний Господом, так хай ходить. І так наказую в усіх церквах. **18** Як хтось був покликаний в обрізанні, хай не відрікається. Як хтось був покликаний в необразінні, хай не обрізується. **19** Обрізання не є нічим і необрізання не є нічим, але зберігання божих заповідей. **20** Кожний хай залишається в тому покликанні, в якому був покликаний. **21** Чи ти був покликаний рабом? Не журися, але якщо і можеш стати вільним, ще більше себе підпорядкуй. **22** Бо раб, покликаний Господом, є вільним в Господі. Так само і покликаний вільним є

Гл҃а, з҃.

А҆ ѡ҆ ни́хже писа́сте [мн҃и][1], добро̀ чл҃кꙋ женѣ не прикаса́тисѧ но блꙋдодѣѧ́нїа ра́ди, ко́ждо свою женꙋ да и҆́мать, и҆ ка́аждо (жена̀) сво́и мꙋжъ да имать. *женѣ а҃ петр҃ г҃
мꙋжъ [до́лжнꙋю любо҃][2] да въздаетъ, такожде и҆ жена̀ мꙋжꙋ. жена свои́мъ тѣломъ не владѣетъ, но мꙋжъ. такоже и҆ мꙋжъ свои́мъ тѣломъ не владѣ́етъ, но жена̀. Не лиша́йте дрꙋгъ дрꙋга, точїю по съгла́сїю ко́ времени, да пребыва́ете въ [постѣ и҆][3] мл҃твѣ, и҆ паки вкꙋпѣ събира́йтесѧ. да не и҆скꙋшае҃ ва҃ сатана̀ невъздержанї҃е ваши҃. сїе же гл҃ю по совѣтꙋ, (а҆) не по повелѣнїю. хощꙋ бо да вси̏ чл҃цы бꙋдꙋтъ, ꙗ҆́коже и҆ а́зъ. но ко́ждо своѐ (дарованїе и҆́мать)[4] ѿ б҃а, о҆́въ оу҆бо си́це, о҆́в же си́це. Гл҃ю же безбра́чнымъ и҆ вдови́цамъ, добро и҆мъ (є҆сть), а҆ще пребꙋдꙋтъ ꙗ҆́коже и҆ а́зъ. а҆ще ли не оу҆дръжа́тсѧ, да посага́ютъ. лꙋчше бо є҃ жени́тисѧ, нежели ра́жизатисѧ. Ѡ҆ ѡ҆жени́вшимсѧ завѣщава́ю, не а҆҃ но г҃ь, *женѣ ѿ мꙋжа не ра́лꙋча́тисѧ а҆ще ли же и҆ разлꙋчитсѧ, да пребыва́етъ безъбрачна. и҆ли (да смири́тсѧ с мꙋжемъ)[5] (свои́мъ). и҆ мꙋжꙋ жены не ѿпꙋщати. Про́чи҃ же (а҆҃ гл҃ю)[6] (а҆) не г҃ь. ма҃ є҃ и҃ ді є҃ мо̀ кд҃ ма҃ і лꙋ҃ ѕі

за҃, ра҃з.

А҆́ще который братъ женꙋ и҆́мать невѣрнꙋ, и҆ та бл҃говоли́тъ жити с ни҃, да не ѡ҆ставлѧетъ є҆ѧ̀. И҆ жена а҆ще (-)[7] и҆́мать мꙋжа невѣ́рна, и҆ той бл҃говолитъ жити с нею, да не ѡ҆ставлѧ́етъ [є҆го][8]. ст҃итъ бо сѧ мꙋжъ невѣ́ре҃ ѡ҆ женѣ {вѣрне}[9], и҆ ст҃итсѧ жена̀ невѣрна, ѡ҆́ {мꙋжи вѣрне}[10]. понеже оу҆бо чада ваша нечи́стаѧ сꙋть, нн҃ѣ же ст҃а сꙋть. а҆ще ли невѣрный ѿлꙋча́етсѧ, да разлꙋчитсѧ. не поработитъ бо сѧ братъ и҆ли сестра в таковыхъ. въ миръ бо призва [насъ][11] (г҃ь) б҃ъ. что̀ бо вѣси жено, а҆ще мꙋжа сп҃сеши, и҆ли что̀ вѣси мꙋжꙋ, а҆ще женꙋ сп҃сеши; точїю коемꙋждо ꙗ҆́коже раздѣли҃ є҆сть [б҃ъ][12]. *ко́ижд҃о ꙗ҆́коже призванъ бы́сть [гм҃ъ][13], є҆фе҃ д҃ тако да ходитъ. и҆ тако въ (всѣхъ цр҃квахъ)[14] повелѣваю. во ѡ҆брѣзанїи ли кт҃о призванъ бысть; да не ѿто́ргнетсѧ. в неѡ҆брѣ́занїи ли [кт҃о призванъ бы҃][15]; да не ѡ҆брѣзꙋетсѧ. ѡ҆брѣ́занїе ничтоже є҆сть, и҆ неѡ҆брѣзанїе ничтоже є҆сть, но съблюде́нїе за́повѣдей б҃жїихъ. кожд҃о въ зва́нїи в не҃же призванъ бысть, в то҃ да пребывает҃. Ра́бъ ли призванъ былъ є҆си; да не нерадиши. но а҆ще и҆ мо́жеши свободъ быти, больши порабо́ти себе. (призва́ный бо гм҃ъ)[16] рабъ, свободни҃ г҃нь є҆сть. Такожд҃е [и҆][17] призва́нный

вы ѕ
свободь, рабъ есть хвъ. *цѣною куплени бысте, не бывайте раби члкомъ· зач, рли·
Кождо в немже призванъ бысть, братїе, в томъ да пребываетъ предъ бгомъ· О (юнотах же и) дѣвахъ повелѣнїя ѿ (ба)[18] не имамъ. совѣтъ же даю, яко помилованъ ѿ га вѣренъ быти. мню убо сїе добро быти за настоящую нужду, яко добро члку еже тако быти· Привязаеши ли ся женѣ; не ищи разрѣшенїя. ѿрѣшаеши ли ся жены; не ищи жены. аще ли и оженишися, не съгрѣшил еси. и аще посягнетъ дѣва, не съгрѣшила есть· Скорбь же плоти имѣти будутъ таковїи· аз же вы щадя. сїе же глю братїе, {яко}[19] время прекращено е прочее, да и имущеи жены яко не имуще будутъ. и плачющеися якоже не плачуще. и радующеся, яко не радующеся и купующеи. яко не съдръжаще. и требующеи мира {сего}[20] яко не требующе. преходит бо образ мира сего· Хощу же васъ безъпечалномъ быти. не оженивыйся, печется о гнихъ, како угодити гви· а оженивыйся, печется о мирскихъ, како угодити женѣ. [раздѣлися и][21] жена [и дѣва. не посягъшїя][22] печется о гнихъ, (како угодити гви), да есть свята и тѣломъ и духомъ. а посягшїя, печется о миръскихъ, како угодити мужу· зач, рлд·
Сїе же на пользу вамъ самѣмъ глю, не да силу вам наложу, но къ блгообразїю и блгоприступанїю гви безмолвно· Аще ли же кто безъобразити о дѣвѣ своей непщуетъ, аще есть превъзрастна, и тако длъжна есть быти, еже хощетъ да творит. не съгрѣшаетъ {да (аще) посягнетъ}[23]. а иже стоитъ [твръдо срцем][24], не имый нужда, власть же имать о своеи воли, и се разсудилъ есть въ (срцы своемъ)[25] блюсти (дѣву свою)[26], добрѣ творит· Тѣмже и вдаяй браку свою дѣву, добрѣ творит. и не вдаяй, лучше творитъ. жена привязана есть [закономъ][27] в елико время живетъ мужъ ея· Аще ли умретъ мужъ (ея), свободна есть за негоже хощетъ посягнути, точїю о гѣ. блаженѣйша же е, аще тако пребудетъ по моему съвѣту. мню бо ся и аз духъ бжїи имѣя·

Гла, и·

Оидоложрътвеных же вѣмы яко вси разумъ имамы. разумъ (убо) кичитъ. а любы же съзидаетъ. аще ли кто мнится вѣдѣти что, не у ничтоже разумѣ якоже подобаетъ разумѣти. аще же

христовим рабом. 23 *Ви були куплені ціною, не ставайте рабами людей. *поч. 138* вищ. 6

24 Кожний, брати, в тому, в чому був покликаний, в тому хай перебуває перед Богом. 25 А про хлопців і дівчат не маю наказу від Бога. Пораду ж даю як той, що помилуваний Господом, що є вірний. 26 Думаю, отже, що це є добре через налягаючі клопоти, що добре людині, щоб була такою. 27 Чи прив'язуєшся до жінки? Не шукай розв'язання. Чи звільняєшся від жінки? Не шукай жінки. 28 Якщо ж і оженишся, ти не згрішив, і якщо дівчина вийде заміж, вона не згрішила. Такі ж будуть мати терпіння для тіла, я ж, вас щадячи, 29 це говорю, брати, бо час, що залишився, є короткий. Хай і ті, що мають жінок, будуть як ті, що не мають; 30 і ті, що плачуть, так як ті, що не плачуть; і ті, що радіють, так як ті, що не радіють; і ті, що купують, як ті, що не посідають; 31 і ті, що потребують цей світ, так як ті, що не потребують; бо минає образ цього світу. 32 Хочу ж, щоб ви були безжурними. Хто не оженився, дбає про господнє, як догодити Господеві, 33 а хто оженився, журиться про світське, як догодити жінці. 34 Поділилася і жінка, дівчина. Та що не вийшла заміж, журиться про те, що господнє, як догодити Господеві, щоб бути святою і тілом, і духом. А та, що вийшла заміж, журиться про світське, як догодити чоловікові. *поч. 139*

35 Це ж вам самим на користь говорю, не щоб накласти на вас сильце, але для гідності і ревності Господеві без клопотів. 36 Якщо ж хто вважає, що чинить погане для своєї дівчини, якщо вона старіє – і такою має бути; хай робить те, що хоче, не грішить, якщо вона вийде заміж. 37 А хто стоїть твердо серцем, не маючи примусу, а має владу над своєю волею і це розсудив у своєму серці, щоб берегти свою дівчину, добре робить. 38 Отже, і хто віддає свою дівчину, добре робить, і хто не віддає, краще робить. 39 Жінка є зв'язана законом, скільки часу живе її чоловік. Якщо ж помре її чоловік, вона є вільною віддатися, за кого хоче, тільки в Господі. 40 Блаженнішою ж є, якщо так залишиться, за моєю порадою. Бо думаю, що і я маю Божого Духа.

Глава 8

1 Про ідоложертвоване ж знаємо, що всі маємо розум. Отже, розум роздуває, а любов будує. 2 Якщо ж хто вважає, що щось знає, ще нічого не зрозумів, так як належиться зрозуміти. 3 Якщо ж хто любить Бога, цей

був Ним пізнаний. **4** Про їду ж ідо-
ложертвованого знаємо, що немає
ідола в світі і що немає іншого
Бога, тільки один. **5** Бо якщо і є так
звані боги або на небі, або на землі,
оскільки є багато богів і багато
панів, **6** але для нас є один Бог
Батько, з якого все, і ми в Ньому, і
один Господь Ісус Христос, через
ів. 13 якого все, і ми через Нього, **7** *і
один Святий Дух, в якому все, і ми
в Ньому. Але не в усіх розум. Одні
ж ідольською совістю аж дотепер
їдять, так як ідоложертовне, і їхня
совість, будучи немічною, зане-
чищується. *поч. 140*

ктѡ̑ лю́би́ бг҃а, се́й познанъ бысть ѿ него. ѡ̑
ꙗ̑де́нїи же и̑доложрътвенѣмъ, вѣ́мы ꙗ̑́ко ни
є̑ді́нъ и̑долъ в мирѣ. и̑ ꙗ̑́ко никтоже бг҃ъ
[и̑́нъ][1], токмо є̑ді́н. и̑бо а̑́ще и̑ сꙋть глг҃емїи
бо́зи, и̑ли на нб҃си, и̑ли на земли. ꙗ̑́коже сꙋть
бо́зи мнѡ́зи, и̑ господїе мно́зи· Н̑о намъ є̑ді́нъ
бг҃ъ ѿц҃ъ, и̑з негоже вс҃ѧ и̑ мы оу̑ него. и̑ є̑ді́нъ
гь҃ і҃с х҃с, и̑мже вс҃ѧ и̑ мы тѣмъ· {*И̑ є̑ді́нъ іѡа҃ гі
дх҃ъ ст҃ъ, в не́мже всѧ́ческаѧ, и̑ мы̀ в немъ}[2].
Н̑о не въ вс҃ѣ ра́зꙋмъ. нѣ́цыи же съвѣстїю
(и̑долъскою даже досе́лѣ)[3] ꙗ̑́коже и̑доложрътвеное
ꙗ̑дѧтъ. и̑ со́вѣсть и̑хъ немощна сꙋщи скверн-
ни́сѧ· за҃, рм҃·

8 Їжа ж нас не поставить перед
Богом, бо як їмо, не маємо користі,
9 і якщо не їмо, не тратимо. Вва-
жайте ж, щоб якось ця ваша влада
не стала спотиканням для немічних
братів. **10** Бо якщо хтось бачить,
що ти, що маєш розум, лежиш *при
столі* у святині, чи його совість,
будучи немічною, не буде заохо-
рим. 14 чена їсти ідоложертовне? **11** *І в
твоєму розумі згине немічний брат,
за якого Христос помер. **12** А так
грішачи проти братів і б’ючи їхню
совість, що є немічною, грішите
проти Христа. **13** Тому, якщо їжа
гіршить мого брата, не буду їсти
м’яса навіки, щоб я не згіршив
мого брата.

Бра́шно же насъ не поста́витъ предъ бг҃омъ,
[ни́же бо а̑́ще ꙗ̑́мы, и̑збы́точьствꙋем· Ниже а̑́ще
не ꙗ̑́мы, лишйсѧ][4]. блю́дѣте же сѧ, да не
како власть ва́ша сїа, претікнове́нїе бꙋдетъ
не́мощнымъ (бра́тїи). а̑́ще бо кто види́тъ тѧ
и̑мꙋща разꙋмъ, въ требищи възлежаща, не
со́вѣсть ли є̑го є̑мꙋ немо́щна сꙋщи, сози́жетсѧ
и̑доложрътвенаѧ ꙗ̑сти; {*и̑ поги́бнетъ}[5] немощ- кр҃и ді
ныи [(братъ) въ твое́ ра́зꙋмѣ][6], є̑гоже ради х҃с
оу̑мре· Та́ко́де съгрѣша́ющи въ бра́тїю, и бью́-
ще и̑ со́вѣсть не́мощнꙋ сꙋщꙋ, въ х҃а съгрѣ-
ша́ете· Тѣмже а̑́ще брашно съблажнѧ́єтъ бра-
та моє́го, не и̑́мамъ ꙗ̑́сти мѧса въ вѣки, да
не (съблажню брата моє́го)[7]·

Глава 9

1 Чи я не є апостолом? Чи я не є
вільним? Чи ми не побачили Ісуса
Христа, нашого Господа? Чи не ви
є моє діло в Господі? **2** Якщо, отже,
іншим я не є апостолом, але, отже,
я є для вас. *поч. 141*

Гл҃а, д҃·

Нѣ́смь ли [а̑п҃лъ; нѣ́смь ли свободъ][1]; не і҃с
(х҃а) л̑и г҃а на́шего (видѣхомъ)[2]; не дѣло
ли мое вы є̑сте ѡ̑ г҃ѣ; а̑́ще (оу̑бо) и̑ны̑
нѣсмь а̑п҃лъ, н̑о оу̑бо вамъ є̑смь· за҃, рма҃·

Бо ви є печаттю мого апостоль-
ства в Господі. **3** Адже моя відпо-
відь тим, що мене запитують, є ця:
4 Чи не маємо влади їсти і пити? **5**
Чи не маємо влади водити сестру-
жінку, так як і інші апостоли, і гос-
подні брати, і Кифа? **6** Або чи один
я і Варнава не маємо влади не пра-
цювати? **7** Хто коли воює своїм
коштом? Або хто садить виноград,
і не їсть з його плоду? Або хто пасе
стадо, і не їсть з молока стада? **8** Чи
мой5. 25 по-людському це говорю? Чи не
тим1. 5 Закон це говорить? **9** *Бо в Мойсе-
йовому законі написано: Не засту-
пи уст вола, що молотить. Чи Бог
журиться про волів? **10** Чи не го-
ворить все задля нас? Бо задля нас
написано: Що в надії орач повинен
орати, і хто молотить з надією, хай
рим. 15 посмакує своєї надії. **11** *Якщо ми
вам посіяли духовне, чи є великим,
якщо ми пожнем ваше тілесне?

Печа́ть бо моє́мꙋ а̑п҃льствꙋ вы є̑сте ѡ̑ г҃ѣ· Ѡ̑́ни
(бо) ѿвѣтъ въстѧзающимъ менѐ (се́й є̑сть)[3],
є̑да не и̑́мамы власть ꙗ̑сти и̑ пити; є̑да не и̑-
мамы власть сестрꙋ женꙋ̑ водити, ꙗ̑́коже и̑
про́чїи а̑п҃ли, и̑ братїѧ г҃нѧ, и̑ ки́фа; и̑ли є̑ді́нъ
а̑зъ и̑ варна́ва, не и̑́мамы власть є̑же не
дѣлати; ктѡ̑ вои́нствꙋєтъ своими ѡ̑бро́ки ког-
да̀; (и̑ли) ктѡ̑ насажда́етъ виноградъ, и̑ ѿ
плода̀ є̑го не ꙗ̑́сть; и̑ли ктѡ̑ пасе́тъ стадо, и̑ ѿ
млека стадꙋ не ꙗ̑́сть; є̑да по ч҃лкꙋ сїѧ гл҃ю;
не и̑ законъ л̑и сїа гл҃етъ; *въ мѡѷсе́овѣ бо за- є҃ мѡ̀ ке҃ а҃ ти҃ є҃
ко́нѣ пи́шетъ, да не заградиши оу̑ста вола̀
молотѧща. є̑да ѡ̑ воло́вѣхъ ради́ бг҃ъ; н̑о насъ
ради всѧко гл҃етъ; на҃ бо ради въписа́сѧ· Ꙗ̑́ко
(ѡ̑ наде́жди долженъ є̑сть)[4] ѡ̑ра̀ ѡ̑рати, и̑
молотѧ́и [с надеждею да своє́го оу̑пова́нїѧ при-
частиться][5]· *А̑́ще мы (дх҃овнаѧ сѣѧхомъ вамъ)[6], кр҃и еі
велико ли а̑́ще мы ва́ша теле́снаѧ по́жнем; а̑́ще

иніи власти вашеи причащаютсѧ, не паче ли
мы; но не сотворихомъ по области сеи, но
всѧ терпимъ, да не (прекращеніе кое)[7] дамы
благовѣствованію Христову. зач, рмв.
е мо иі *Не вѣсте ли яко дѣлающіи священная, ѿ свя-
тилища ядятъ; (и) (служащіи олтарю)[8], съ
олтаремъ сподѣляются; тако и Господь, повелѣ,
(проповѣдующимъ благовѣстіе)[9], ѿ благовѣстія
питатися. азъ же ни (едино сотворихъ)[10] ѿ
сихъ. не писахъ же сія, да тако будетъ о
мнѣ. добрѣе бо мнѣ паче оумрети, нежели по-
хвалу мою кто да испразднитъ. аще бо благо-
вѣствую, нѣсть ми похвалы, нужда бо ми
належитъ. горе же мнѣ (-)[11] аще не благовѣст-
вую, аще оубо волею сіе творю, мзду имамъ.
аще ли неволею, строеніе ми есть предано. Кая
ли оубо ми есть мзда; да благовѣствующу
ми безъ мзды положу благовѣстіе [Христово][12], въ еже
не творити ми по области моей въ благо-
вѣствованіи. зач, рмг.
Свободенъ бо сый ѿ всѣхъ, всѣмъ себе пора-
ботихъ, да множайшихъ приобрящу. (-)[13] быхъ
іудеомъ, якоже іудей, да іудея приобря-
щу. подзаконнымъ якоже подзаконенъ, [-][14] да
подзаконныя приобрящу. беззаконнымъ, яко
беззаконенъ. нѣ сый беззаконникъ Богу, но за-
конникъ Христовъ, да приобрящу беззаконныя. Быхъ
немощнымъ [яко][15] немощенъ, да немощныя
приобрящу. всѣмъ быхъ вся, да всяко нѣ-
кія спасу. [сіе][16] же творю за благовѣстіе, да
сообщникъ ему буду. Не вѣсте ли, яко
текущіи въ позорищи (-)[17], вси оубо текутъ,
единъ же пріемлетъ почесть; тако тецѣте
да постигнете. всякъ же подвизаяися, ѿ
всѣхъ воздержится. и они оубо да истлѣнны
вѣнецъ пріимутъ, мы же не истлѣненъ. азъ
оубо тако теку, не яко безвѣстно. тако по-
двизаюся, не яко воздухъ бія. но оумерщ-
вляю (тѣло свое)[18] и поработщу (е). да не како
инымъ проповѣдуя, самъ неключимъ буду.

Глава, і. зач.

в мо гі
д мо ді Не хощу же васъ невѣдѣти братіе, *яко
отцы наши вси подъ облакомъ бѣша,
в мо ді *и вси сквозѣ море пройдоша, и вси въ
мусеа крестишася въ облацѣ и въ
в мо ѕі
псал оз морѣ. *и вси тожде (брашно духовно)[1] ядоша,
д мо аі
мудр ѕі *и вси тожде (пиво духовно пиша)[2]. піяху бо
іоан ѕ ѿ духовнаго послѣдующаго камени. камень же
в мо зі бѣ Христосъ. зач, рмд.
д мо к
псал оз
и рд Но не во множайшихъ ихъ благоволи Богъ. *пораже-
д мо ѕ ни бо быша въ пустыни. сія же образы

12 Якщо інші учащають у вашій вла-
ді, чи не радше ми? Але ми не зроби-
ли за цією владою, але все терпимо,
щоб у чомусь не применшити Хрис-
тового благовіствування. *поч. 142*
13 *Чи не знаєте, що ті, що працю- мой5. 18
ють у священних, їдять із святилища,
і ті, що служать жертовникові, мають
частку із жертовника? **14** Так і Гос-
подь наказав тим, що проповідують
благовістя, жити з благовістя. **15** Я ж
нічого з цього не зробив. Я ж це не
написав, щоб так було зі мною. Бо
мені краще вмерти, ніж щоб хто зни-
щив мою похвалу. **16** Бо якщо бла-
говіствую, мені немає похвали, бо на
мене налягає конечність. Горе ж
мені, якщо не буду благовістити. **17**
Якщо, отже, добровільно це чиню,
маю винагороду; якщо ж примусом,
мені передано завідування. **18** Яка,
отже, для мене винагорода? Щоб я,
благовіствуючи, без-корисно поклав
Христове благовістя, щоб я не чинив
за своєю владою в благовіствуванні.
поч. 143
19 Бо будучи вільним від всіх, я
себе всім підкорив, щоб здобути ба-
гатьох. **20** Я став юдеям як юдей,
щоб здобути юдеїв. Тим, що під За-
коном, як той, що під Законом, щоб
здобути тих, що під Законом. **21** Тим,
що без Закону, як той, що без Закону,
не будучи без божого закону, але під
Христовим законом, щоб я здобув
тих, що без Закону. **22** Я став неміч-
ним, як немічний, щоб здобути не-
мічних. Я став всім усе, щоб конче
деяких спасти. **23** Це ж я чиню за
благовістя, щоб я був спільником з
ним. **24** Хіба не знаєте, що ті, що в
стадіоні біжать, отже, всі біжать, а
один одержує славу? Так біжіть, щоб
ви осягнули. **25** А кожний, що змага-
ється, стримується від усього. І отже:
вони, – щоб одержати тлінний ві-
нець, а ми – нетлінний. **26** Отже, я
так біжу, так змагаюся, не як навман-
ня, не наче б'ючи повітря, **27** але у-
мертвляю своє тіло і його прибор-
кую, щоб часом, проповідуючи ін-
шим, я сам не став непридатним.

Глава 10, *поч.*

мой2. 13
мой4. 14
1 Не хочу ж, щоб ви не знали, бра- мой2.
ти, *що всі наші батьки були під хма-
рою, *і всі перейшли через море, **2** і мой2. 16
всі хрестилися в Мойсея – у хмарі і в пс. 77
морі, **3** *і всі їли ту саму духовну їжу, мой4. 11
4 *і всі пили той самий духовний на- муд. 16
питок. Бо пили з духовного каменя, ів. 6
що слідував, а каменем був Христос. мой2. 17
поч. 144 мой4. 20
пс. 77
і 104

5 Але Бог не благоволив їх, що у
великому числі, *бо були побиті в мой4. 6

пустині. **6** Ці ж були прикладом для
мой4. 11 і 26 пс. 106 нас, щоб ми не були пожадливі злого,
*так як і вони пожадали. **7** І не ста-
вайте ідолослужителями, так як деякі
мой2. 32 з них, *так як є написано: Народ сів
їсти і пити і встав, *щоб* танцювати. **8**
І не розпутствуймо, так як деякі з них
мой4. 25 розпутствували, *і впали в однім дні
двадцять і три тисячі. **9** І не спо-
мой4. 21 пс. 106 кушаймо Бога, так як деякі з них
спокусили *і загинули від гадюк. **10**
мой4. 14 *І не нарікайте, так як деякі з них на-
рікали і загинули від всегубителя. **11**
А всі ці приклади їм траплялися, на-
писані ж були для нашого навчання,

поч. 145

до яких дійшли кінці віків. **12** То-
му той, хто вважає, що він стоїть, хай
стережеться, щоб не впав. **13** На вас
не найшла спокуса, хіба людська, а
сильним є Бог, який не допустить вам
бути спокушеними понад те, що мо-
жете, але зі спокусою дасть і вихід,
щоб ви могли знести. **14** Тому, мої у-
люблені брати, втікайте від ідолослу-
жіння. **15** Говорю к мудрим: ви су-
діть те, що говорю. **16** Чаша благос-
ловення, якою благословимо, – чи не
є участь в Христовій крові? Хліб, я-
кий ломимо, – чи не є участь в Хрис-
товому тілі? **17** Бо одним хлібом ми
численні є, одним тілом, бо всі при-
чащаємося з одного хліба. **18** Глядіть
на Ізраїль за тілом: чи не *тоді,* коли
їдять жертви, вони є учасниками
жертовника? **19** Отже, що кажу? Що
ідол чимось є або жертвуване ідолам
чимось є? **20** Але тому що те, що на-
роди жертвують, жертвують бісам, а
не Богові. Не хочу ж, щоб ви були
спільниками бісів. **21** Не можете
пити господню чашу і бісівську ча-
шу. Не можете бути спільниками гос-
поднього столу і бісівського столу.
22 Чи будемо викликати лють Госпо-
да? Чи ми є сильнішими від Нього?

поч.146

сир. 37 вищ. 6 **23** *Все мені є дозволено, але не
все на користь. Все мені можна, але
не все будує. **24** Ніхто хай собі не
шукає свого, але кожний те, що *для*
ближнього. **25** Їжте все, що продаєть-
ся на торговиці, зовсім не сумніваю-
чись задля совісті, **26** бо господня
земля і її повнота. **27** Якщо ж хтось з
невірних вас просить, і хочете іти,
їжте все, що кладуть перед вами, зов-
сім не сумніваючись задля совісті. **28**
Якщо ж хто вам скаже: Це є жер-
твуване ідолам, не їжте через того,
пс. 23 що сказав і совість, *бо господня
земля і її повнота. **29** Не кажу ж за
свою совість, але другого. Адже чому
моя воля судиться совістю іншого?
30 Якщо я з ласкою учащаю, чому
маю хулу за те, за що я дякую? **31**
кол. 3 *Отже, якщо їсьте, якщо ж п'єте,

намъ быша, ꙗко не быти намъ похотникомъ ѯ҃ мѡ ѯі и ѯѕ
ѕлыхъ, *ꙗкоже и ѻни похотѣша. Ни идолослꙋ- ѱлѡ рѕ
жители бываите, ꙗкоже нѣцыи ѿ нихъ, *ꙗко- в мѡ лв
же есть писано, сѣдоша людїе ꙗсти и пити,
и въсташа играти. ниже съблꙋдимъ, ꙗкоже
нѣцыи ѿ нихъ съблꙋдиша, *и падоша въ е- ѯ мѡ ке
динъ днь, двадесѧте (и) три тысꙋщи. Ни да
искꙋшаимъ {ба}[3], ꙗкоже нѣцыи ѿ нихъ искꙋси- ѯ мѡ ка ѱлѡ рѕ
ша, *и ѿ ѕмїи погибоша. *ни ропщите, ꙗко-
же нѣцыи ѿ нихъ поропташа, и погибоша ѿ ѯ мѡ ді
всегꙋбителѧ. {сїѧ же всѧ}[4] ѻбрази прилꙋчахꙋсѧ
ѻнѣмъ, писана же быша в наоученїе наше, в
нихже концы вѣкъ достигоша. за, рме.
Тѣмже мнѧйсѧ стоѧти, да блюдетсѧ, да
не падетъ. Напасть васъ не достиже, точїю
члчека. силенъ же бгъ, иже не ѻставитъ ва
искꙋситисѧ, паче еже можете. но сътворитъ
съ искꙋшенїемъ и ізбытїе, ꙗко възмощи
[вамъ][5] понести. Тѣмже (братїа) (моѧ въз-
любленаѧ)[6], бѣгаите ѿ идолослꙋженїѧ. Ꙗко
мꙋдрымъ глю, сꙋдите вы еже глю, чаша
блгословенїа, еѧже блгословлѧемъ, не ѻбщенїе
ли [крови хвѣ есть][7]; хлѣбъ егоже ломимъ, не
ѻбщенїе ли тѣлꙋ хвꙋ есть; ꙗко едїнъ
хлѣбъ, едїно тѣло (есмы мнози)[8]. вси бо ѿ
едїного хлѣба причащаемсѧ. видите ізлѧ по
плоти. не ꙗдꙋщей ли жертвы, ѻбѣщницы
ѻлтаревни сꙋть; что ꙋбо глю; ꙗко (идолъ
что есть, или идоложертвено что есть)[9]; но
занѐ ꙗже жрꙋтъ [ꙗзыцы][10], бѣсѡ [жрꙋт, а не
бгви][11]. Не хощꙋ же васъ ѻбѣщникомъ (быти
бѣсомъ)[12]. не можете чашꙋ гню пити, и ча-
шꙋ бѣсовскꙋ. Не можете трапезѣ гни
причащатисѧ, и трапезѣ бѣсовстѣи. или
раздражаемъ га, еда крѣпчаиши его есмы.
за, рмѕ.
*всѧ [ми][13] лѣть есть, но не всѧ на пользꙋ. сира лз вы ѕ
всѧ [ми][14] лѣть сꙋть, но не всѧ назидаю,
никтоже своего си да ищетъ, но ꙗже ближнаго
[кождо][15]. все еже на торжищи продаемое ꙗди-
те, ничтоже сꙋмнѧщесѧ за совѣсть. Гнѧ бо
землѧ, и іспоненїе еѧ. аще ли кто (ѿ невѣр-
ныхъ призываетъ вы)[16], и хощете ити. все
предлагаемое вамъ ꙗдите, ничтоже сꙋмнѧще-
сѧ за совѣсть. за, рмз. Аще ли кто вамъ ре-
четъ, се идоложертвено есть, не ꙗдите, за ѻ-
ного повѣдавшаго, и совѣсть, [*Гнѧ бо землѧ ѱлѡ кг
и іспоненїе еѧ][17]. Совѣсть же глю, не свою но
дрꙋгаго. вскꙋю бо свобода моѧ сꙋдитсѧ ѿ и-
ноѧ совѣсти; аще азъ блгодатїю причащаю-
сѧ, почто хꙋлꙋ прїемлю, ѻ немже азъ блго-
дарю, *аще ꙋбо ꙗсте, аще ли пїете, аще ли колоса г

ино что творите, вся въ славу бж҃ию творите. безпреткновени (бывайте иудеемъ)[18] и еллиномъ и цр҃кви бж҃ии. якоже и азъ въ всемъ всѣмъ угаждаю, не иский свою пользу, но многихъ да спасутся. подражатели мнѣ бывайте, якоже и азъ хр҃у.

якщо ж іншого що робите, – все робіть на божу славу. **32** Будьте без спотикання для юдеїв, і греків, і божій церкві, **33** так як і я в усьому всім догоджаю, не шукаючи своєї користі, але багатьох, щоб вони спаслися. **11,1** Будьте моїми послідовниками, так як і я – Христа.

Глава, аі

Хвалю же вы [братие][1], яко вся моя помните. И якоже предахъ вамъ, преданиа держите. *хощу же васъ вѣдѣти, яко всякому мужу глава хс҃ есть. Глава жены, мужъ. Глава же хр҃у, бг҃ъ. всякъ мужъ молитву дѣя, или пророчествуя, покрытою главою, срамляетъ главу свою. (и) всяка (-)[2] жена молитву дѣющи, или пророчествующи, откровенною главою, срамляетъ главу свою. едино бо есть и тожде остругани. аще убо не покрывается жена, да стрижется. Аще ли же срамъ женѣ стрищися или бритися, да покрывается. Мужъ бо не долженъ есть покрывати главу, *образъ и слава бж҃иа сый. жена же слава мужу есть. зач҃. рми.

єфе͂ є
а҃ петр г
колѡ г

а҃ мѡ а
колѡ г

*Нѣсть бо мужъ отъ жены но жена отъ мужа. Ибо не созданъ бысть мужъ жены ради, но жена мужа ради. Сего ради должна есть жена власть имѣти на главѣ аггелъ ради. обаче (ни мужъ без жены, ни жена без мужа)[3] о гд҃и. якоже бо жена отъ мужа, сице и мужъ отъ жены, вся же отъ бг҃а. въ васъ самѣхъ судите. Лѣпо ли есть женѣ откровенѣ бг҃у молитися; [или][4] (и) не (самое естество)[5] учитъ вы, яко мужъ убо, аще власы растить, безчестие ему есть. жена же аще власы раститъ, слава ей есть; зане растѣние власомъ, вмѣсто одѣяниа дано бысть ей, аще ли кто мнися спорливъ быти, мы таковаго обычаа не имамы, ниже цр҃кви бж҃иа. сие же завѣщавая не хвалю. яко не на лучшее, но на хуждшее сбираетеся. Первое убо сходящимся вамъ въ цр҃кви, слышу (въ васъ распра)[6] сущу, и часть нѣкую сихъ вѣрую. подобаетъ бо и ересемъ въ васъ быти, да [-][7] искуснии явлени бываютъ въ васъ. Сходящимся убо вамъ вкупѣ, нѣсть господьскую вечерю ясти. кождо бо свою вечерю предваряетъ въ снѣдение, и овъ убо алчетъ, овъ же упивается. еда бо домовъ не имате въ еже ясти и пити; или о цр҃кви бж҃ии нерадите, и срамляете не имущая; что вамъ реку; похвалю ли вы; о семъ не похвалю. зач҃, рмд.

а҃ мѡ в

Азъ бо приахъ отъ гд҃а, еже и предахъ вамъ.

Глава 11

2 Хвалю ж вас, брати, що про все моє пам'ятаєте і дотримуєтеся передань так, як я вам передав. **3** *Хочу ж, щоб ви знали, що головою кожного чоловіка є Христос. Головою ж жінки – чоловік. Головою ж Христа – Бог. **4** Кожний чоловік, що молиться або пророкує з покритою головою, соромить свою голову. **5** І кожна жінка, що молиться або пророкує з відкритою головою, соромить свою голову, бо це одне і те саме, якби була обстрижена. **6** Отже, якщо жінка не покривається, хай стрижеться. Якщо ж жінці сором стригтися або голитися, хай покривається. **7** Адже чоловік не повинен покривати голову, *будучи божим образом і славою, а жінка є слава чоловіка. *поч. 148*

еф. 5
пет1. 3
кол. 3

мой1. 1
кол. 3

8 *Бо чоловік не є від жінки, але жінка від чоловіка, **9** адже чоловік не був створений задля жінки, але жінка задля чоловіка. **10** Через це жінка повинна мати владу на голові задля ангелів. **11** Однак ані чоловік без жінки, ані жінка без чоловіка – в Господі. **12** Бо так як жінка від чоловіка, так і чоловік від жінки – все ж від Бога. **13** У вас самих судіть: чи годиться жінці непокритою помолитися Богові? **14** Або чи і не сама природа вас учить, отже, що якщо чоловік вирощує волосся, це для нього безчестя, **15** а якщо жінка вирощує волосся, це для неї слава. Тому що вирощування волосся було їй дане замість одягу. **16** Якщо ж хто бажає сперечатись, *то* ані ми не маємо такого звичаю, ані божі церкви. **17** Це ж завіщаючи, не хвалю, бо не збираєтеся на краще, але на гірше. **18** Отже, найперше, чую, що як ви сходитеся в церкві, *то* між вами є роздори, і *в* якусь частину цих вірю. **19** Бо треба, щоб і єресі були між вами, щоб досвідчені у вас об'явилися. **20** Отже, коли ви разом сходитесь, не *сходитеся* їсти господню вечерю, **21** бо кожний приносить їсти свою вечерю. І отже, один голодує, а інший впивається. **22** Та чи не маєте домів, щоб їсти і пити? Або чи не зважаєте на Божу церкву та соромите тих, що не мають? Що вам скажу? Чи похвалю вас? За це не похвалю. *поч. 149*

мой1. 2

23 Бо я від Господа одержав те, що я і вам передав, що Господь Ісус тієї

мат. 26 мар. 14 лук. 22 ночі, в якій був виданий, *взявши хліб **24** і поблагословивши, переломив і сказав: Візьміть, їжте – це є моє тіло, яке за вас ламається. Це робіть в мою пам'ять. **25** Так само і чашу по вечері, кажучи: Ця чаша є новим завітом в моїй крові. Це робіть кожного разу, як тільки п'єте в мою пам'ять. **26** Бо кожного разу, як тільки їсьте цей хліб і п'єте цю чашу, звіщаєте господню смерть, доки, отже, не
ів. 6 прийде. **27** *Отже, тому той, хто тільки їсть цей хліб або п'є господню чашу негідно, буде винен за господнє тіло і кров. **28** *Хай же людина
кор2. 13 себе випробовує і так хай їсть хліб та хай п'є з чаші. **29** Бо хто негідно їсть і п'є, – суд собі їсть і п'є, нерозсуджуючи господнього тіла. **30** Через це між вами багато хворих і недужих, і численні упокоїлися. *поч. 150*

31 Бо якщо ми себе судили б, отже, ми не були б засудженими. **32** А суджені Господом картаємося, щоб ми не були засуджені зі світом. **33** Тому, мої брати, коли сходитеся їсти, чекайте один на одного. **34** Якщо ж хто голодує, хай їсть удома, щоб ви не сходилися на гріх. Коли ж прийду, розпоряджуся про інше.

Ꙗко г҃ь і҃с, в нощь в нюже преданъ бываше, ма҃ кв
*прїемъ хлѣбъ, и бл҃годаривъ преломи, и рече. мр҃ ді лк҃ кв
[прїимите, ядите][8]. се (есть тѣло мое)[9] еже за
вы [ломимое][10]. се творите в мое въспомина-
нїе. Такожде и чашу по вечери гл҃а. сїа чаша
новый завѣтъ есть о моеи крови. Сїе творите,
елижды аще пїете, в мое въспоминанїе. елиж-
ды бо аще ясте хлѣбъ сей, и чашу [сїю][11]
пїете, смерть г҃ню възвѣщаете, дондеже убо
прїидетъ. *Тѣмже (убо) иже аще ястъ хлѣбъ іѡ҃ ѕ
[сей][12], или пїетъ чашу г҃ню недостоине, пови-
ненъ будетъ тѣлу и крови г҃ни. *да искуша- в кр҃и гı
етъ же ч҃лкъ себе, и тако ѿ хлѣба да ястъ,
и ѿ чаши да пїетъ. Ядый бо и пїа [недос-
тоинѣ][13], судъ себѣ ястъ, и пїе, неразсужда
тѣла [г҃на][14]. сего ради в васъ мнози немощ-
ни и недужливи, и спятъ доволни. зач҃, рн҃.
Аще бо быхомъ себе разсуждали, не быхомъ у-
бо осуждени были, судими же ѿ г҃а наказуем-
ся, да не с миромъ осудимся. Тѣмже братїа
моа, сходащеся ясти, другъ друга ждите.
аще ли кто алчетъ, в дому да ястъ, да не
въ грѣхъ сходитеся. о прочих же егда прї-
иду устрою.

Глава 12

1 А про духовне, брати, не хочу, щоб ви не знали. **2** Знаєте, що коли ви були невірними, ви ішли до німих ідолів, наче ведені. **3** Тому кажу вам,
мат. 9 мар. 9 ів. 13 фил. 2 *що ніхто, говорячи Божим Духом, не каже: Анатема Ісус. І ніхто не може сказати: Господь Ісус, – хіба Святим Духом. **4** Є ж розподіл дарів, а той самий Дух. **5** І є розподіл служб, а той самий Господь. **6** І є розподіл діянь, а той самий Бог, що і робить все в усіх. *поч. 151*

7 Кожному ж дається об'явлення Духа на користь. **8** Адже одному дається Духом слово премудрості, іншому ж – слово пізнання в тому ж Дусі, **9** іншому ж – віра тим самим Духом, іншому ж – дар оздоровлень в тому ж Дусі, **10** іншому ж – дія сил, іншому ж – пророцтво, іншому ж – розсуджування духів, іншому ж – роди мов, іншому ж – пояснення мов. **11** Все же це робить один і той самий Дух, розділяючи владою кожному, так як хоче. *поч. 152*

12 Бо так є як одне тіло, і воно має багато членів, всі ж є членами одного
рим. 12 еф. 4 тіла, будучи численними, є одним тілом. Так і Христос. **13** *Бо одним Духом ми всі охрестились в одне тіло, чи юдеї, чи греки, чи раби, чи вільні, – і всі Духом були напоєні

Гл҃а, вı҃.

Духовныхъ же братїе не велю вамъ не вѣдѣ-
ти. вѣсте яко егда невѣрни бѣсте, ко
идоломъ безгласнымъ, яко ведоми ведос-
теся. тѣмъже сказую вамъ, *яко ник- ма҃ д мр҃ д іѡ҃ гı филѝ в
тоже духомъ бж҃їимъ гл҃а, речетъ анадема іс҃а.
и никтоже можетъ рещи г҃а іс҃а, точїю духомъ
ст҃ымъ. раздѣленїа же дарованїемъ суть, а той-
жде духъ. и раздѣленїа служенїи суть, а тойж-
де г҃ь. И раздѣленїа дѣиствомъ суть, а тойжде
б҃ъ, (и) дѣиствуа вся въ всѣхъ. зач҃, рна҃.
Комуждо же дается явленїе духа, на ползу. о-
вому бо духомъ дается слово премудрости, ино-
му же слово разума, о томже дс҃ѣ. другому [же][1]
вѣра, тѣмже духомъ. иному же дарованїа ис-
цѣленїемъ о томже дс҃ѣ другому же дѣист-
вїа силамъ. иному же пророчество. другому же
разсужденїа духовомъ. иному [же][2] роди языкомъ,
другому же сказанїа языковъ вся же сїа дѣис-
твуетъ единыи (-)[3] тойжде духъ, раздѣляа
(властїю) коемуждо якоже хощетъ. зач҃, рнв҃.
Якоже бо тѣло едино есть, и уды (имать
многи)[4] вси же уды ([единаго][5] тѣла)[6], мнози
суще, едино суть тѣло тако и х҃с. *Ибо еди- кр҃и вı ефе҃ д
нѣмъ духомъ мы вси въ едино тѣло кр҃сти-
хомся, аще іудее, аще еллини. или раби или
свободни, и вси единѣмъ {пиво}[7] дх҃омъ напоихом-

ся. ибо тѣло нѣсть єдїнъ оудъ, но мнози. а-
ще речетъ нога ꙗко нѣсмь рꙋка, нѣсмь ѿ
тѣла, не сего ради нѣсть ѿ тѣла; и аще
речетъ оухо, (-)[8] нѣсмь око, нѣсмь ѿ тѣла. не
сего ради нѣсть ѿ тѣла; (и) аще все тѣло
око, гдѣ слꙋхъ; аще (же) все слꙋхъ, гдѣ оу-
ханїе; нн҃ѣ же (положи бг҃ъ)[9] оуды єдїного коє-
гождо ихъ в телеси, ꙗкоже изволи· Аще ли бы-
ша вси єдїнъ оудъ, гдѣ тѣло; нн҃ѣ же мно-
ѕи оубо оудове, єдїно же тѣло· Не можетъ о-
ко рещи рꙋцѣ, не требѣ ми єси, или паки
глава ногама, не требѣ ми єсте. но много па-
че мнящїися оуди тѣла немощнѣйши бы-
ти, нꙋжнѣйши сꙋть. і ихже мнимъ безчест-
нѣйшихъ быти тѣлꙋ, симъ честь множай-
шꙋ прилагаемъ. и не бл҃гообразнїи наши, бл҃го-
образїє множайше имꙋтъ а бл҃гообразнїи наши,
не требѣ имꙋ но бг҃ъ раствори тѣло, хꙋдѣй-
шемꙋ болшꙋ давъ честь, да не бꙋдетъ расп-
ря в телеси, но да тожде в себѣ пекꙋтся
оуди· И аще стражетъ єдї оудъ, с нимъ стра-
жꙋтъ вси оуди. аще ли же славится єдїнъ
оудь, с нимъ срадꙋются вси оуди. зач҃, рнг҃·
єфе҃ д҃ *вы же єсте тѣло хв҃о, і оуди ѿ части і (о
всѣхъ)[10] оубо положи бг҃ъ въ црк҃ви, пръвѣе ап҃-
лы, второє пр҃ркы, третїе оучителя, потом
(же) силы, таже дарованїа исцѣленїемъ. зас-
тꙋпленїа, исправленїє, роди ꙗзыкомъ. єда вси
ап҃ли; єда вси пр҃рцы. єда вси оучт҃лы; єда вси
силы; єда вси дарованїа имꙋть исцѣленїемъ;
єда вси ꙗзыкы гл҃ютъ; єда вси сказꙋютъ;
ревнꙋйте же дарованїи болшихъ. и єще по пре-
восхожєнїю пꙋть вамъ показꙋю·

одним напитком, **14** бо тіло не є одним членом, але багатьма. **15** Якщо нога скаже, що я не є рука, я не є від тіла, – чи задля цього не є від тіла? **16** І якщо вухо скаже, *що* я не є око, я не є від тіла, – чи задля цього не є від тіла? **17** І якщо все тіло оком, – де слух? Якщо ж все слухом, – де нюх? **18** Тепер же Бог поклав члени кожного одного з них в тіло, як захотів. **19** Якщо ж усі були б одним членом, – де тіло? **20** Нині ж, отже, є численні члени, а одне тіло. **21** Не може ж око сказати руці: Не ти мені є потрібна. Або знову голова ногам: Ви мені є непотрібні. **22** Але багато більше конечними є ті члени тіла, що вважаються за немічніші, **23** а ті, які вважаємо менш шляхетними для тіла, цим даємо більшу почесть. І наші негарні *члени* мають більшу повагу, **24** а наші гарні цього не потребують. Але Бог розділив тіло, давши слабшому більшу шану, **25** щоб не було поділу в тілі, але щоб так само про себе члени дбали. **26** І якщо терпить один член, з ним терплять всі члени, якщо ж величається один член, з ним радіють всі члени. *поч. 153*

27 *Ви ж є Христовим тілом, і членами в частинах. еф. 4
28 І між всіма, отже, Бог поставив у церкві: найперше – апостолів, по-друге – пророків, по-третє – учителів, а потім – сили, тоді – дари оздоровлення, заступництво, провідництво, роди мов. **29** Чи всі апостоли? Чи всі пророки? Чи всі учителі? Чи всі сили? **30** Чи всі мають дари оздоровлень? Чи всі говорять мовами? Чи всі пояснюють? **31** Змагайтеся ж за більші дари. І показую вам ще вищу дорогу.

Гл҃а, гі·

Аще ꙗзыкы чл҃чскими гл҃ю, и агг҃льскими,
любве же не имамъ, быхъ мѣдь зве-
нящи или кимвалъ звяцая и аще имамъ
пр҃рчество, и вѣмъ таины вся, и весь
разꙋмъ, и аще имамъ всю вѣрꙋ, ꙗко (и) горы
преставляти, любве же не имамъ, ничтоже
єсмь. и аще раздамъ вся имѣнїя моя, и аще
предамъ тѣло мое въ єже съжещи є҃, любве же
не имамъ никоєя ползы ми єсть· зач҃, рнд҃·
Любы долготерпитъ, млр҃дьствꙋєтъ. любы не
завидитъ, любы не превъзносится, не гордитъ,
ни безчинствꙋєтъ, не ищетъ своихъ си, не
раздражаєтся, не вмѣняєтъ злое, не радꙋется
о неправдѣ, радꙋєт же ся о истинѣ, вся лю-
бит, всемꙋ вѣрꙋ ємлетъ, все оуповаєтъ вся тер-
питъ. любы, николиже ѿпадаетъ· Аще же пр҃р-
чествїя, оупразнятся, аще ли ꙗзыцы оумолкъ-

Глава 13

1 Якщо я говорю людськими і ангельськими мовами, а не маю любові, я став дзвенящою міддю або гучним цимбалом. **2** І якщо маю пророцтво, то знаю всі тайни і все пізнання, і якщо маю всю віру, так що і гори переставляю, а не маю любові, – я є нічим. **3** І якщо роздам все моє майно, і якщо передам моє тіло, щоб його спалити, а не маю любові, я не маю ніякої користі. *поч. 154*

4 Любов довготерпелива, милосердна, любов не заздрить, любов не величається, не гордиться, **5** і не надимається, не шукає свого власного, не злоститься, не вважає за зле, **6** не радіє неправедністю, радіє ж правдою, **7** все любить, кожному вірить, на все надіється, все терпить. **8** Любов ніколи не минає. Якщо ж *є* пророцтва, – скінчаться, чи *є* мови, – за-

мовкнуть, чи є розум, – пропаде. **9**
Адже ми частково розуміємо і част-
ково пророкуємо. **10** Коли ж прийде
досконале, тоді часткове пропаде.
поч.

11 Брати, коли я був дитиною, я
говорив як дитина, мудрував як ди-
тина, думав як дитина. Коли ж став
мужем, я відкинув дитяче. **12** Отже,
тепер в думках бачимо, як у дзеркалі,
тоді ж – лицем до лиця. Тепер част-
ково розумію, тоді ж пізнаю так, як і
я був пізнаний. **13** Тепер же є віра,
надія, любов, цих три, а найбільшою
з цих – любов.

кнꙋтъ, аще разꙋмъ испразнитсѧ ѿ части бо
разꙋмѣваемъ, и ѿ части прорчествꙋемъ, егда
же прїидетъ съвершеное, тогда еже ѿ части
ꙋпразнитсѧ· зач.
Братїе, егда бѣхъ младенецъ, (ꙗко младенецъ
глахъ)[1], (ꙗко младенецъ мꙋдръствовахъ)[2] (ꙗко мла-
денецъ смышлѧхъ)[3]. егда [же][4] быхъ мꙋжъ,
ѿвергохъ младенческаѧ. видимъ ꙋбо нынѣ ꙗкоже
зерцаломъ въ гаданїихъ, тогда же лицемъ
къ лицꙋ· Нынѣ разꙋмѣю ѿ части, тогда же поз-
наю ꙗкоже и познанъ быхъ. нынѣ же пребыва-
ютъ, вѣра, надежа, любы, трое сїе. больши
же сихъ, любы·

Глава 14

1 Держіться любові, прагніть же
до духовного, особливо, щоб проро-
кувати. **2** Бо хто говорить мовами, не
говорить до людей, але до Бога, бо
ніхто не чує, а він духом говорить та-
ємне. **3** А хто пророкує, говорить лю-
дям про збудування, і потіху, і під-
кріплення. **4** Бо хто говорить мовами,
себе будує, а хто пророкує, будує Цер-
кву. **5** Хочу ж, щоб ви всі говорили
мовами, *але* радше ж, щоб пророку-
вали, бо більшим є той, що пророкує,
ніж той, хто говорить мовами, хіба
що хтось пояснює, щоб і Церква мала
збудування. *поч. 155*
6 А тепер, брати, якщо прийду до
вас, говорячи мовами, яку вам ко-
ристь принесу, якщо не говоритиму
до вас або за об'явленням, або в ро-
зумі, або в пророцтві, або в навчанні?
7 Однак бездушне, що видає голос,
чи сопілка, чи гуслі, якщо не вида-
дуть різноманітний звук, як буде зро-
зумілим гра, або звук? **8** Бо якщо тру-
ба видасть невідомий звук, хто підго-
тується до бою? **9** Так і ви, якщо не
дасьте язиком добре зрозуміле слово,
як зрозуміється сказане? Адже буде-
те говорити на вітер. **10** Отже, стіль-
ки лиш трапляється родів мов, що є у
світі, і ані одна з них не є безголоса.
11 Отже, якщо не знатиму силу голо-
су, буду подібний до того, що слухає
чужинця, і до того, що говорить мені
чужою мовою. **12** Так само і ви, тому
що ви є ревнителями духовного, про-
сіть те, що для збудування Церкви,
щоб щедро мати. **13** Тому той, хто
говорить мовами, хай молиться, хай
пояснює. **14** Бо якщо помолюся мо-
вою, мій дух молиться, а мій ум є без
плоду. **15** Отже, що є? Помолюся ду-
хом, помолюся ж і умом, заспіваю
духом, заспіваю ж і умом. **16** Тому,
якщо ти благословиш духом, той, хто
займає місце невігласа, як скаже а-
мінь після твоєї подяки? Адже не

Глава, ді·

Держитесѧ любве, ревнꙋите же дꙋховнаѧ,
паче же да прорчествꙋете. глаголѧй бо ꙗ-
зыкы, не человѣкомъ глаголетъ, но богꙋ. никто-
же бо слышитъ, дꙋхом же глаголетъ таины.
а пророчествꙋай человѣкомъ глаголетъ създанїе и ꙋ-
тѣшенїе и ꙋтверженїе. глаголѧи (бо) ꙗзыки, себе
зиждетъ, а пророчествꙋай, церковь зиждетъ· хо-
щꙋ же вс ѣхъ васъ глаголати ꙗзыки, паче же да
прорицаете. болїи бо прорчествꙋай, нежели глаголѧй
ꙗзыки, развѣ аще кто не сказꙋетъ, да и
церковь съзиданїе приемлетъ· зач., рне·
Нынѣ же братїе, аще прїидꙋ къ вам ꙗзыки
глаголѧ, кꙋю вамъ пользꙋ сътворю; аще вамъ не
глаголю, или по ѿкровенїи, или в разꙋмѣ, или въ
пророчествїи, или въ наꙋченїи; обаче бездꙋш-
наѧ гласъ дающа, аще сопѣль, аще гꙋсли,
аще разньствїа писканїемъ не дадѧтъ, како
разꙋмно бꙋдетъ писканїе, или гꙋденїе; ибо
аще безвѣстенъ [гласъ трꙋба][1] дастъ, кто
ꙋготовитсѧ на брань; тако и вы, (аще не
благоразꙋмно слово дадите ꙗзыкомъ)[2], како ꙋ-
разꙋмѣетсѧ глаголемое; бꙋдете бо въ воздꙋхъ
глаголюще. толико (ꙋбо) аще сѧ ключи роды гла-
совъ сꙋть въ мирѣ, и ни един [ихъ][3] безъ-
гласенъ. Аще ꙋбо не ꙋвѣмъ силꙋ гласꙋ, бꙋ-
дꙋ (подобенъ слышащемꙋ)[4] инокꙗзычника, и глаголю-
щаго мнѣ инокꙗзычески. такожде и вы, понеже
ревнители есте дꙋховнымъ, ꙗже къ създанїю
церкви просите, да избыточьствꙋете· Тѣмже
глаголѧй ꙗзыки, да молитсѧ, да сказꙋетъ. аще
бо помолюсѧ ꙗзыком, дꙋхъ мои молитсѧ, а
ꙋмъ мои без плода есть. что ꙋбо есть; помо-
люсѧ дꙋхомъ, помолю же сѧ и ꙋмом. въспою
дꙋхом, въспою же и ꙋмом. понеже аще благос-
ловиши дꙋхом, исполнѧѧй мѣсто. невѣжда како
речетъ аминь по твоемꙋ благодаренїю, понеже (не

вѣсть что глеши)[5]. ты оубо добрѣ благода-
риши, но другіи не съзидаетсѧ. Благодарю Ба
{моего}[6], паче всѣхъ васъ ꙗзыки [глѧ][7]. но въ
цркви хощу пѧть словес оумомъ моимъ гла-
ти, да и іны пользую, нежели тмы словесъ
ꙗзыкомъ. зач, рнѕ.
ма ні *Братіе, не дѣти бывайте оумы, но злобою
младеньствуйте, оумы же съвершени бывай-
ісаїа кн те. въ законѣ пишетъ. *ꙗко инoꙗзычными и
оустны инѣми възглю людемъ сим, и ни
такоже послушаютъ мене, глетъ гь. Тѣмже ꙗ-
зыцы въ знаменіе суть не вѣрующимъ, но не
вѣрнымъ. а пррочество, не невѣрным, но вѣрую-
щим. Аще оубо снидетсѧ цркви всѧ вкупѣ, и
вси (ꙗзыцы глютъ)[8]. внидутъ же и неразу-
мивіи, или невѣрніи, не рекут ли, ꙗко бѣсну-
етесѧ; аще же вси пррочествуютъ, вънидетъ
же нѣкіи невѣренъ, или невѣжа, (и) обличa-
етсѧ всѣми, (и) истѧзуетсѧ ѿ всѣх. [и си-
це][9] таинаѧ срдца его ꙗвлена бываютъ. и та-
ко пад ниць, поклонитсѧ бви, възвѣщаѧ ꙗко
въистину бгъ с вами есть. зач, рнз.
Что оубо (-)[10] братіе; егда сходитесѧ, кождо
{васъ}[11] ѱаломъ имать, оученіе имать, (ꙗ-
зыкъ имать, ѿкровеніе имать)[12], сказаніе и-
мать. всѧ (же) къ създанію да бываютъ.
аще ꙗзыкомъ кто глетъ, по двѣма, или
множае по тремъ, и по части, и единъ да
сказуетъ. аще ли не будет сказатель, да
молчитъ въ цркви, себѣ же да глетъ и бго-
ви. Прроцы же два или тріе да глютъ, и
друзіи да разсуждаютъ. Аще ли иному ѿкры-
етсѧ сѣдѧщу, первый да молчит. можете
бо (вси по единому)[13] пррочествовати, да вси
оучатсѧ, и вси оутѣшаютсѧ. и дси пррочес-
тіи, пррком повинуютсѧ. нѣсть бо нестрое-
нію бгъ. но миру, ꙗкоже въ всѣхъ црквах
а тим в стыхъ. *жены [ваша][14] въ (цркви)[15] да мол-
чатъ. не повелѣ бо сѧ имъ глати, но пови-
а мо г новатисѧ, *ꙗкоже и законъ глетъ. аще ли
чесому наоучитисѧ хотѧтъ, в домѣх своѧ
мужа да въпрошаютъ. срамно бо есть женѣ
(въ цркви глати)[16]. или ѿ васъ слово бжіе
изыде; или въ васъ единѣхъ достиже; аще
кто мнитсѧ пррокъ быти, или дховенъ, да
разумѣетъ ꙗже пишу вам, зане гнѧ суть за-
повѣди. аще ли кто не разумѣетъ, да не
разумѣваетъ. тѣмже братіа моѧ, ревнуйте
еже пррочествовати, и еже глати [ꙗзыки не
възбранѧйте][17]. всѧ же блгообразно, и по чи-
ну да бываютъ.

знає, що ти говориш. **17** Отже, ти
добре дякуєш, але інший не будуєть-
ся. **18** Дякую моєму Богові, що біль-
ше від вас всіх говорю мовами. **19**
Але в Церкві хочу моїм умом гово-
рити п'ять слів, щоб і іншим дати
користь, ніж десятки тисяч слів мо-
вою. *поч. 156*
20 *Брати, не будьте дітьми ума- мат. 18
ми, але будьте немовлятами злобою,
умами ж ставайте досконалими. **21** В
Законі пишеться, *що: Чужими мова- іс. 28
ми й іншими устами заговорю до
цього народу, і навіть так не послу-
хаються мене, – говорить Господь. **22**
Тому мови є на знак для невірних,
але не для вірних, а пророцтво не для
невірних, але для вірних. **23** Якщо,
отже, зійдеться вся церква разом, і
всі говорять мовами, а ввійдуть і не-
вігласи або невірні, чи не скажуть,
що біснуєтеся? **24** Якщо ж усі про-
рокують, а ввійде якийсь невірний а-
бо невіглас, і є оскаржений всіма, і є
осуджений всіма. **25** І так тайне його
серця стає явним. І так, впавши
додолу, поклониться Богові, звіща-
ючи, що по правді Бог є з вами.
поч. 157
26 Що, отже, брати? Коли сходи-
теся, кожний з вас має псалом, має
навчання, має мову, має об'явлення,
має пояснення. Все ж хай буде на
збудування. **27** Якщо хто говорить
мовою, по двоє або найбільше по
троє, і по порядку, то один хай пояс-
нює. **28** Якщо ж не буде того, що по-
яснює, хай мовчить в церкві, хай же
говорить собі і Богові. **29** А два або
три пророки хай говорять, і інші хай
розсуджують. **30** Якщо ж іншому, що
сидить, дано буде об'явлення, хай
перший мовчить. **31** Бо всі можете по
одному пророкувати, щоб всі навча-
лися і всі потішалися. **32** І духи про-
років коряться пророкам, **33** Бог адже
не є *Богом* безладу, але миру, **34** так
як в усіх святих церквах. *Ваші жін- тим1. 2
ки у церкві хай мовчать, бо їм не доз-
волено говорити, але підкорятися,
*так як і Закон говорить. **35** Якщо ж мой1. 3
хочуть чогось навчитися, у своїх до-
мах хай запитують чоловіків, бо є со-
ромно жінці говорити в церкві. **36** А-
бо чи боже слово вийшло від вас? А-
бо чи до вас одних дійшло? **37** Якщо
хто вважається за пророка або духов-
ного, хай розуміє, що вам пишу, тому
що це є господні заповіді. **38** Якщо ж
хто не розуміє, хай не розуміє. **39**
Тому, мої брати, ревнуйте, щоб про-
рокувати, і не забороняйте говорити
мовами. **40** Все ж хай відбувається
гарно і організовано.

Глава 15, *поч. 158*

гал. 1 **1** *Кажу ж вам, брати, благовіст-
вування, яке я вам благовістив, яке
ви і прийняли, в якому й стоїте, **2**
ним і спасаєтеся, якщо держите це
слово, яким я вам благовістив, хіба
що ви надаремно повірили. **3** Бо я вам
від початку передав те, що і я одер-
жав, що Христос помер задля наших
іс. 53 гріхів, *згідно з Писаннями, **4** *і що
ів. 2 був похований, і що встав в третьому
ів. 20 дні, згідно з Писаннями, **5** *і що з'я-
вився Кифі і також одинадцятьом, **6** а
потім з'явився більше як п'ятистам
братам разом, з яких численні пере-
бувають дотепер, деякі ж і упокоїли-
ся. **7** Потім же з'явився Яковові і всім
дія. 9 апостолам. **8** *А після всіх, як яко-
рим. 9 мусь покидькові, з'явився і мені. **9**
еф. 3 *Бо я є найменший з апостолів, який
не є гідним назватися апостолом, то-
му що я переслідував Божу церкву.
10 А божою ласкою я є те, що є, і Йо-
го ласка, що в мені, не була намарно,
але я потрудився понад їх усіх. Не я
ж, але божа ласка, що зі мною. **11** От-
же, чи я, чи вони, – так ми проповіду-
ємо і так ви повірили. *поч. 159*

12 Якщо ж проповідується, що
Христос встав з мертвих, як деякі в
вас кажуть, що немає воскресіння
мертвих? **13** Якщо ж немає воскре-
сіння мертвих, то й Христос не встав.
14 Якщо ж Христос не встав, отже,
марна наша проповідь, марна ж і ва-
ша віра. **15** Й стаємо фальшивими бо-
жими свідками, тому що ми свідчили
проти Бога, що Він воскресив Хрис-
та, якого Він не воскресив, тому що,
отже, мертві не встають. **16** Отже,
якщо мертві не встають, то й Христос
не встав. **17** Якщо ж Христос не
встав, марна ваша віра, ви ще є у
ваших гріхах. **18** То, отже, і ті, що
померли в Христі, загинули. **19** І
якщо тільки в цьому житті надіємося
на Христа, ми є найнещаснішими з
усіх людей. *поч. 160*

кол. 1 **20** *А тепер Христос встав з мерт-
апо. 1 вих, Він був первістком мертвих. **21**
Адже тому що через людину сталася
смерть, і через людину воскресіння
мертвих. **22** Бо так як всі в Адамі у-
мирають, так само і в Христі всі ожи-
сол1. 4 вуть, **23** *кожний же у своєму поряд-
ку. Початок – Христос, а потім ті, що
Христові, – в його прихід, **24** а потім
– кінець, коли Він передасть царство
Богові і Батькові, коли знищить вся-
пс. 109 ку владу і всяке панування та силу.
дія. 2 **25** *Бо належиться Йому царювати,
єв. 1 доки не покладе всіх ворогів під свої
пс. 8 ноги. **26** Останній же ворог – смерть
єв. 2 буде знищений, **27** *бо Він усе підко-
рив під його ноги. Коли ж каже, що

Гла, еі. за, рни.

Сказую* же вамъ братіе блговѣствова- кга а
ніе, еже блговѣстихъ вамъ, еже и прі-
ясте, в немже и стоите, имже и спса-
етеся кацѣ словомъ блговѣстихъ вамъ,
аще съдержите, развѣ аще не всуе вѣровасте.
предахъ бо вамъ испѣрва, еже и пріяхъ, яко исаіа нг
хс оумре грѣхъ ради нашихъ *по писаніихъ, *и іоа в
яко погребенъ бысть и яко въста въ (тре-
тіи днь)[1], по писаніихъ, *и яко явися ки- іоа к
фѣ, таже {едіномунадесяте}[2], потом (же) я-
вися боле пятіи сотъ братіямъ едіною, ѿ
нихже множайши пребываютъ доселѣ, нѣцыи же
[и][3] почиша. потом (же) явися іакову, таже ап-
ломъ всѣмъ. *послѣди же всѣ, яко (нѣкоему) дѣа д
извергу явися и мнѣ. *азъ бо есмь мніи ап- кри д
ловъ, иже нѣсм достоинъ нарещися аплъ, зане ефе г
гонихъ црковь бжію. блгтію же бжіею есмь, еже
есмь. и блгодать его яже въ мнѣ, не тъща
бысть, но паче (всѣхъ ихъ)[4] потрудихся. не
аз же, но блгодать бжія, яже съ мною. Аще
оубо азъ, аще ли они, тако проповѣдаемъ, и
тако вѣровасте. за, рнд.

Аще же хс проповѣдуется, яко из мертвыхъ
въста, како глютъ (нѣцыи въ васъ)[5], яко
въскресеніа мртвымъ нѣсть, аще же въскресе-
нія мртвыи нѣсть, то ни хс въста. Аще же
хс не въста, тще оубо [-][6] проповѣданіе наше,
тща (же) и вѣра ваша. обрѣтаемъ же ся и
лжесвѣдѣтеле бжіи, яко послушествовахомъ
на ба, яко въскреси ха, егоже не въскреси. поне-
же оубо мртвіи не въстаютъ. аще оубо мртъ-
віи не въстаютъ, то ни хс въста. аще
ли хс не въста, суетна вѣра ваша, еще есте
въ грѣсѣхъ вашихъ. то оубо и оумершіи о
хѣ, погибоша. (и) аще въ животѣ семъ (оу-
повающе есме въ ха)[7] тočію, окаяннѣиши
всѣхъ члкъ есме. за, рѕ.

*Нынѣ же хс въста ѿ мртвыхъ, начатокъ кола а
оумершим бысть. понеже бо члка ради смерть апока а
(бысть), и члка ради въскресеніе мртвымъ. я-
коже бо о адамѣ вси оумираютъ, такожде и
о хѣ вси оживутъ. *кождо же въ своемъ а селу д
чину, начатокъ хс, потом (же) хртовіи, въ
пришествіе его. Потом (же) кончина, егда пре-
дастъ цртво бу и ѿцу, егда испразнитъ
всяку власть и всяко влчьство и силу. *подо- ѱло рд
баетъ бо ему цртвовати, доиdеже положитъ дѣа в
вся враги под ногама своима. послѣдніи (же) евреѡ а
врагъ испразнится смерть, *вся бо покори ѱло и
под ногѣ его. внегда же речетъ яко вся поко- евре в

ре́на сꙋ́ть є̑мꙋ̀, ꙗ҆вѣ̀ ꙗ҆́ко ра́звѣ покоршагѡ є̑мꙋ̀
вс҄а. є̑гда́ же покори҃ є̑мꙋ̀ всѧ́ческаѧ, тогда̀ и҆
са́мъ сн҃ъ покори́тсѧ покόршемꙋ є̑мꙋ̀ всѧ-
ческаѧ, да бꙋ́детъ бг҃ъ всѧ́ческаѧ во всѣ́хъ·
за҃, рѯ҃а·
Понеже, что творѧтъ кр҃тѧщеисѧ мр҃твы҃ ра-
ди, а҆́ще ѿню́дъ мр҃твіи не въста́ютъ; что̀
и҆ кр҃щаютсѧ мертвыхъ ради; почто (же) и҆
мы бѣ́ды пріе́млемъ на всѧ́къ ча҃; по вса̀ дн҃и
(ᲂу҆мира́юще)[8], тако мн҃и ва́ша похвала бра́тїе,
ю҆́же и҆́мамы ѡ҆ хрⷭ҇тѣ і҆с҃ѣ гдⷭ҇ѣ на́шемъ· А҆ще (бо)
ісаїа кв мꙋдро в — по чл҃кꙋ съ звѣ́ремъ борахсѧ въ є҆фе́сѣ, ка́ѧ мн҃и
по́льза, а҆́ще мр҃твіи не въстаю҃т; *да ѧ҆́мы и҆
піе́мъ, ᲂу҆́трѣ бо ᲂу҆́мремъ· Не льсти́тесѧ. тлѧ҃
ѡ҆бы́чаѧ бла́ги, бесѣ́ды ѕлы. И҆стрезви́тесѧ пра́-
ведно, и҆ не съгрѣша́йте. невѣ́дѣнїе бо бж҃їе
нѣ́цыи и҆́мꙋтъ. къ сра́мꙋ ва҃ гл҃ю. Н҆о речетъ
нѣ́ктѡ, како (въстанꙋтъ)[9] мр҃твіи; ко́им же
тѣ́ломъ пріидꙋтъ; безꙋ́мне, ты є҆́же сѣ́еши,
(ѡ҆живетъ ли)[10] а҆́ще не ᲂу҆́мретъ. и҆ є҆́же ты
сѣ́еши, не тѣ́ло сꙋщее сѣ́еши, н҆о голо̀ зерно. а҆-
ще слꙋчитсѧ пшени́цы, и҆ли и҆но́го ѿ про́чихъ.
бг҃ъ же дае́тъ є҆мꙋ̀ тѣ́ло ꙗ҆́коже въсхоще҃, и҆
коемꙋжⷣо сѣ́мени свое тѣ́ло·
за҃, рѯ҃в·
Не всѧка пло́ть, таже плоть, н҆о и҆́на ᲂу҆бо чл҃-
комъ, и҆́на же пло́ть ско́томъ, (и҆́на же ры́бамъ,
и҆́на же (-)[11] пти́цамъ)[12]. и҆ тѣлеса̀ нбⷭ҇наѧ, и҆
тѣлеса зе́мнаѧ. н҆о и҆́на ᲂу҆бо нбⷭ҇нымъ сла́ва, и҆́на же
зе́мнымъ, и҆́на сла́ва слн҃цꙋ, і҆ и҆́на сла́ва лꙋнѣ̀, і҆
и҆́на сла́ва звѣзда́мъ. звѣзда̀ бо звѣзды̀ и҆зоо҆-
билꙋетъ въ сла́вѣ. такожде и҆ воскрⷭ҇енїе ме́р-
твы҃. сѣ́етсѧ въ тлѣ́нїе, въста́етъ въ не-
тлѣ́нїе. сѣ́етсѧ не́ в че́сть, въста́етъ въ
сла́вꙋ. сѣ́етсѧ в҆ не́мощи, въста́етъ въ си́лꙋ.
сѣ́етсѧ тѣ́ло дш҃е́вно, въста́етъ тѣ́ло дх҃о́в-
но. (-)[13] є҆́сть тѣ́ло дш҃е́вно, (и҆ є҆́сть)[14] (тѣ́ло)
а мо в — дх҃о́вно. Ꙗ҆ко и҆ є҆́сть пи́сано. *бы́сть пе́рвыи чл҃къ
а҆да́мъ въ дш҃ꙋ живꙋ, послѣ́днїи а҆да́мъ, въ
дх҃ъ животворѧ́щъ· Н҆о не пре́жⷣе дх҃о́вныи, но
дш҃е́вныи, пото́м же дх҃о́вныи·
за҃, рѯ҃г·
Пе́рвыи чл҃къ ѿ земли̇̀, пе́рстенъ. вторыи [чл҃-
къ, гь][15] съ нб҃се· Ꙗ҆ко́въ пе́рстныи, тако́віи
пе́рстніи. и҆ ꙗ҆ко́въ нбⷭ҇ныи, та́цы (же) и҆ нбⷭ҇ніи.
и҆ ꙗ҆́коже ѡ҆блеко́хомсѧ въ ѡ҆́бразъ пе́рстнагѡ,
да ѡ҆блечемсѧ и҆ въ ѡ҆бра҃ нбⷭ҇нагѡ· Сїе же гл҃ю бра-
тїе, ꙗ҆́ко пло́ть и҆ кро́вь цр҃твїѧ бж҃їѧ наслѣ́ди-
ти не мо́гꙋт. ни тлѣ́нїе нетлѣ́нїѧ наслѣ́дс-
твꙋе҃· Се҆ та́инꙋ ва҃ гл҃ю, вси [бо][16] не ᲂу҆спнемъ,
вси же и҆змѣни́мсѧ, вско́рѣ, въ мгнове́нїи
мѳа кд а солу д — ѡ҆́ка, *въ послѣ́днеи трꙋ́бѣ. вострꙋ́битъ бо,
и҆ мр҃твіи въста́нꙋтъ нетлѣ́нни, и҆ мы и҆з-
мѣ́нимсѧ· Подоба҃е бо тлѣ́немꙋ семꙋ ѡ҆блещи-

все є Йому підкореним, явно, що за винятком Того, що підкорив Йому все. **28** Коли ж підкорить Йому все, тоді і сам Син підкориться Тому, що підкорив Йому все, щоб Бог був усім в усьому. *поч. 161*

29 Тому-то, що роблять ті, що хрестяться через мертвих, якщо мертві зовсім не встають? Чому і хрестяться задля мертвих? **30** Чому ж і ми кожної години приймаємо нещастя, **31** вмираючи кожного дня? Така мені ваша похвала, брати, яку маємо в Христі Ісусі, нашому Господі. **32** Бо якщо по-людському я в Ефесі боровся зі звірем, яка мені користь, якщо мертві не встають? *Їжмо і пиймо, бо завтра помремо. **33** Не обманюйтеся. Добрі звичаї нищать погані розмови. **34** Отверезіться праведно і не грішіть. Адже деякі мають боже незнання, – на сором вам говорю. **35** Але хтось скаже: Як встануть мертві? В якім же тілі прийдуть? **36** Безумний, чи оживе те, що ти сієш, якщо не умре? **37** І те, що ти сієш, не сієш будуче тіло, але голе зерно, – чи *як* трапиться пшениці, чи чогось іншого. **38** А Бог дає йому тіло так як схоче, і кожному насінню своє тіло. *поч. 162*

іс. 22
муд. 2

39 Не кожне тіло *має* те саме тіло, але, отже: інше – в людини, інше ж тіло – в скотини, інше ж – в риб, інше ж – в птиць. **40** І *є* небесні тіла і земні тіла. Але, отже, інша слава небесних, інша ж – земних. **41** Інша слава сонця, і інша слава місяця, і інша слава звізд. Адже звізда звізду перевищує у славі. **42** Так само і воскресіння мертвих. Сіється в тлінні, встає в нетлінні. **43** Сіється не в честь, встає у славі. Сіється в немочі, встає у силі. **44** Сіється душевне тіло, встає духовне тіло. Є душевне тіло, і є духовне тіло. **45** Так і є написано: *Адам був першим чоловіком з живою душею, *а* останній Адам – з Духом, що оживляє. **46** Однак не спочатку духовний, але душевний, а потім духовний. *поч. 163*

мой1. 2

47 Перший чоловік з землі – земний, другий чоловік – Господь з неба. **48** Який земний, – такі земні, і який небесний, – такі ж і небесні. **49** І так як ми зодягнулися в образ земного, зодягнімся і в образ небесного. **50** Це ж говорю, брати, що тіло і кров не можуть успадкувати боже царство ні тлінне не успадкує нетлінне. **51** Ось говорю вам таємницю, бо не всі упокоїмося, а перемінимося всі **52** скоро, в мить ока, *по останній сурмі. Бо вона затрубить – і мертві встануть нетлінними, і ми перемінимося. **53** Бо потрібно, щоб це тлінне зодягнулося

мат. 24
сол1. 4

в нетлінне, і це смертне зодягнулося
в безсмертя. **54** Коли ж це тлінне
йос. 3 *зодягнеться в нетлінність і це смерт-
не зодягнеться в безсмертя, тоді збу-
деться написане слово: Пожерта була
смерть перемогою. **55** Де твоє жало,
смерте? Де твоя перемога, аде? **56**
Жало ж смерті – гріх, а сила гріха –
Закон. **57** Богові ж подяка, що дав
нам перемогу нашим Господом Ісу-
сом Христом. *поч. 164*

58 Тому, мої улюблені брати,
будьте непохитими і непоступними,
завжди маючи надмір в господньому
ділі, знаючи, що ваш труд не є да-
ремний перед Господом.

Глава 16

1 Відносно ж милостині, що для
святих, так як я постановив галатій-
ським цервам, так само і ви робіть. **2**
Кожної суботи кожний з вас хай кла-
де, зберігаючи у себе, що тільки да-
не, щоб збору не було тоді, коли
прийду. **3** Коли ж прийду, пошлю
цих, яким тільки довірите посланням,
щоб понесли вашу ласку до Єруса-
лиму. *поч. 165*

4 Якщо ж достойним буде і мені
іти, вони підуть зі мною. **5** Прийду ж
до вас, коли перейду Македонію, бо
проходжу Македонію. **6** А якщо мені
трапиться, *то* перебуду у вас або пе-
резимую, щоб ви мене провели, куди
тільки піду. **7** Бо не хочу вас нині в
вищ. 4 переході бачити, маю ж надію якийсь
як. 4 час перебути у вас, *якщо Господь
дозволить. **8** Перебуду ж у Ефесі до
П'ятдесятниці, **9** бо мені відкрилися
великі і успішні двері, і противників
багато. **10** Якщо ж прийде Тимотей,
вважайте, щоб у вас був без страху,
бо він чинить господнє діло, так як і
я. **11** Хай ніхто, отже, ним не гордує.
Проведіть же його з миром, щоб він
прийшов до мене, бо очікую його з
братами. **12** А відносно брата Аполо-
са, я його дуже благав, щоб прийшов
до вас з братами, і він ніяк не мав ба-
жання тепер прийти, прийде ж, коли
звільниться. *поч. 166*

13 Бадьортеся, стійте у вірі, будьте
мужні, кріпіться. **14** Все між вами
хай буде з любов'ю. **15** Благаю ж вас,
брати: знаєте Стефанів і Фортунатів
дім, що вони є початком Ахаї і відда-
ли себе на службу святим. **16** І ви та-
ким коріться, і кожному, що співслу-
жить і трудиться. **17** Я ж зрадів Сте-
фановим, і Фортунатовим, і Ахаїко-
вим приходом, бо ці заповнили вашу
відсутність, **18** бо заспокоїли мій і
ваш дух. Пізнавайте, отже, таких. **19**
Здоровлять вас східні церкви, дуже
здоровлять вас в Господі Акилла і

сѧ въ нетлѣ́нїе и҆ мѐртвеномꙋ семꙋ, ѡ҆блещи-
сѧ въ безъсме́ртїе. є҆гда же тлѣ́нное сїе *ѡб- Іѡсї҃а г҃
лечетсѧ въ нетлѣнїе, и҆ смертное сїе ѡ҆блечет-
сѧ въ бесмертїе, тогда бꙋдет̾ сло́во напи́сан-
ное, поже́рта быст̾ смерт̾ побѣдою. гдѣ̂ ти
смерти [жало; гдѣ̂ ти а҆́де побѣ́да][17]; жало же
смерти, грѣхъ. си́ла же грѣхꙋ, законъ. б҃ꙋ же
бл҃годаренїе давшемꙋ намъ побѣдꙋ. г҃мъ
на́шим҃ і҃с х҃мъ. за҃, рѯ҃д.
Тѣмже братїѧ моѧ възлюбленаѧ, тве́рди
бываите, непостꙋ́пни, и҆збы́точьствꙋюще въ
дѣлѣ г҃ни всегда̀, вѣ́дѧще ꙗ҆ко трꙋдъ вашъ
нѣст̾ тощъ (пр҃е)[18] г҃мъ.

Гла҃, ѕ҃і.

Млс҃тыни же, ꙗ҆́же къ ст҃ым҃, ꙗ҆́коже ꙋ҆с-
троихъ црк҃вам҃, галатїискамъ, та́кожде
и҆ вы сътворѧите. по є҆ди́нѣи ѿ сꙋ-
ботъ ко́ждо васъ (да полага́етъ ꙋ҆ се-
бе)[1] съхранѧѧ, є҆́же а҆́ще поспѣши́сѧ, да не є҆гда̀
прїидꙋ, тогда събранїѧ быва́ютъ. є҆гда же прї-
идꙋ, и҆хже а҆́ще и҆скꙋ́сите посланїемъ, сихъ послю̀
принести бл҃гтъ ва́шꙋ въ і҆ер҃лимъ. за҃, рѯ҃е.
А҆́ще ли же достоино бꙋдетъ и҆ мнѣ и҆ти̂, съ
мно́ю поидꙋтъ. прїидꙋ же к вамъ є҆гда ма-
кедонїю прейдꙋ̀. македонїю бо прохожꙋ. ꙋ҆ васъ
же а҆́ще слꙋчитъ ми сѧ, пребꙋ́дꙋ, и҆ли {-}[2] ѡ҆-
зимѣ́ю. да вы̀ мѧ̂ прово́дите, а҆́може а҆́ще пои́-
дꙋ. не хощꙋ бо васъ н҃нѣ въ мимохожєнїи ви́-
дѣти, ꙋ҆пова́ю же вре́мѧ нѣ́кое пребы́ти ꙋ҆ вы҃ д҃
васъ, *а҆́ще г҃ь повелитъ. пребꙋ́дꙋ же въ є҆фе́сѣ Іа́ко҃ д҃
до пентико́стїѧ. дверь бо ми сѧ ѿве́рзе вели́ка и҆
поспѣшна, и҆ съпротивнїи мно́ѕи. А҆́ще же прїи-
де тимоѳе́и, блюди́те да без̾ страха бꙋдетъ
ꙋ҆ васъ. дѣло бо г҃не дѣ́лаетъ, ꙗ҆́коже и҆ а҆зъ.
да никтоже ꙋ҆бо є҆го ꙋ҆ничижитъ. проводите
же є҆го с ми́ромъ, да прїидетъ къ мнѣ. ждꙋ̀
бо є҆го съ братїею. ѡ҆ а҆поло́сѣ же бра́те, мно́го
молихъ є҆го, да прїидетъ къ вам съ братї-
ею, и҆ всѧко не бѣ̂ во́лѧ, да н҃нѣ прїидетъ,
прїидетъ же є҆гда ꙋ҆пра́зниттсѧ. за҃, рѯ҃ѕ.
Бо́дръствꙋите, стоите въ вѣрѣ, мꙋжа́итесѧ,
ꙋ҆твержаитесѧ. вс҃ѧ вамъ любовїю да быва́-
ютъ. молю же вы братїе, вѣ́сте домъ сте-
фаниновъ, {и҆ фꙋртꙋна́товъ}[3], ꙗ҆ко є҆ста нача-
токъ а҆ха́їи, и҆ въ слꙋженїе ст҃ым҃ ꙋ҆чиниша се-
бѐ. да и҆ вы повинꙋитесѧ таковымъ, и҆ всѧ-
комꙋ споспѣшествꙋю́щꙋ и҆ трꙋжающꙋсѧ. (възъ-
ра́довах)[4] же сѧ ѡ҆ пришествїи стефаниновѣ, и҆
фꙋртꙋна́товѣ, и҆ а҆хаиковѣ. ꙗ҆ко ва́ше лишенїе
сїи и҆спо́лниша. поко́иша бо мо́и дх҃ъ и҆ ва́шъ.
познава́ите ꙋ҆бо таковыѧ. цѣлꙋ́ю вы црк҃ви

(въсточныѧ)[5]. цѣлую вы ѡ гдѣ много (акилла)[6]
кѡри ѕі и [прискилла][7], съ домашнею ихъ црковїю. цѣ-
в кѡри гі лують вы братїѧ всѧ. *цѣлуите другъ
а петр е друга лобзанїемъ стымъ. цѣлованїе моею рукою
павлею. иже не любитъ га (іса), да будетъ
проклѧтъ. маранада. блгтъ га (нашего) іс
[ха][8] с вами, (и) любы моѧ съ всѣми вами, ѡ
хтѣ істѣ [аминь][9].

Прискилла з їхною домашньою церк-
вою. **20** Вас здоровлять всі брати. рим. 16
*Здоровіть один одного святим поці- кор2. 13
лунком. **21** Поздоровлення моєю, пет1. 5
Павловою рукою. **22** Хто не любить
Господа Ісуса, хай буде проклятий.
Марана та! **23** Ласка нашого Господа
Ісуса Христа з вами **24** і моя любов з
усіма вами в Христі Ісусі. Амінь.

Конецъ коринѳскому первому посланїю.
Имать в себѣ гла, ѕі,
а зачл црковныхъ, мз.

Кінець Першого Послання до
Коринтян.
Має в собі 16 глав
та 47 церковних початки.

Сказанїе еже къ коринѳомъ посланїе стго апла павла, в е.

Розповідь про 2-е Послання святого апостола Павла до Коринтян.

Сїе посылаетъ ѿ македонїи. вина же посланїю сїе есть. прїемше коринѳане первое посланїе, умилишасѧ о грѣсѣ прїимшаго мачеху свою, и оскорбишасѧ ꙗко презрѣвше сицевое прегрѣшенїе. Такожде прельщахусѧ ѿ нѣкихъ, творѧщихъ извѣты на ꙗко приспѣдѣти писмени законому. и неполезну мнѣти ꙗже ѿ ха блгть. и паче внимаху в лице хвалѧщимсѧ. бѣаху же и ꙗже къ стымъ млтыни добрѣ пекущесѧ. къ симъ убо пишетъ. и первѣе убо хвалитъ ихъ ѿринувши беззаконнова вшего. таже утѣшивъ ихъ, и учитъ, раскаѧвшагосѧ оного прїимати. учит же и ѡ законѣ, раздѣлѧѧ писмѧ, и сказуетъ, ꙗко не подобаетъ прїимати точїю писмѧ законное. но в самомъ писмени скрытыи испытовати разумъ, не точїю бо глы есть законъ, но въ глемыхъ и умъ дха есть. таже учитъ. ꙗко ху пришедшу, новъ законъ бысть, и не подобаетъ по ветхому жити, но ꙗкоже в новѣи твари по всему ѡбновлѧтисѧ. и празднꙋ прочее быти ѡбрѣзанїю. хвалит же ихъ и ѡ служенїи къ стымъ, и повелѣваетъ ихъ наипаче умножити е. укарѧѧи же в лице хвалѧщихсѧ, исчитаетъ всѧ елика пострада ха ради. и видѣнїѧ же сказуетъ ꙗже видѣ, и еже в раи и до третїаго нбси въсхищенїе. таже завѣщаваетъ не съгрѣшати, и съгрѣшающимъ каѧтисѧ. и сице съ блгодаренїемъ скончавает посланїе.

Це *послання* він посилає з Македонії. Причина ж послання є така. Коринтяни, одержавши перше послання, покаялися за гріх того, що взяв свою мачуху, і були засмучені, тому що не звернули увагу на такий гріх. Також вони були обмануті деякими, щоб віддатися писанню Закону і некорисною вважати ласку, що від Христа, і вони радше зважали на тих, що хвалилися в обличчя. Були ж і такі, які добре дбали про милостиню для святих. До цих він пише, і найперше, отже, їх хвалить *за те*, що вони відкинули того, що вчинив беззаконня, і потішивши їх, і навчає прийняти того, що покаявся. Навчає ж і про Закон, розділяючи писання, і вказує, що не лише треба приймати письмо Закону, але і в самому письмі досліджувати скрите розуміння, бо Закон не тільки у словах, але в тому, що говориться, є і розум Духа. Тоді навчає, що як Христос прийшов, настав новий Закон. І не годится жити по-старому, але в усьому обновлятися, так як у новому творінні, і що вже безсильним є обрізання. Він же їх хвалить і про службу відносно святих і наказує їм ще більше її помножити. А докоряючи тим, що хваляться в лице, перечислює все, що він потерпів задля Христа. І він розказує про видіння, які він побачив, і піднесення до раю, і до третього неба. Тоді завіщає не грішити, і тим, що грішать, каятися. І так з подякою закінчує послання.

Інша розповідь.

Все слово в цьому посланні є про себе і про коринтян та про фальшивих апостолів. І з цієї причини він переходить *говорити* про те, що відноситься до божої ласки, і про добре життя, за доброю совістю і духовними подвигами, а не за грошолюбством, і чесноту давання, і про лукавство та гордість фальшивих апостолів.

До Коринтян 2-е Послання святого апостола Павла

Глава 1, *поч. 167*

1 Павло, з божої волі посланець Ісуса Христа, і брат Тимотей – Божій церкві, що є в Коринті, з усіма святими, що є в усій Ахаї. **2** Вам ласка і мир від нашого Бога-Батька і Господа Ісуса Христа. *поч.*

еф. 2 пет1. 1 **3** *Благословенний Бог і Батько нашого Господа Ісуса Христа, Батько милосердя і Бог усякої потіхи, **4** що нас потішає в усякій нашій скорботі, щоб ми могли потішити тих, що є в усякій скорботі, потіхою, якою самі потішаємося від Бога. **5** Тому що так як надмірними є в нас Христові терпіння, так і Христом надмірною є і наша потіха, **6** коли ж журимося про вашу потіху і спасіння, що діються в терпеливості його терпінь, якими ми і терпимо. **7** І наша надія про вас певна, коли ж потішаємося вашою утіхою і спасінням, знаючи, що тому що так як ви є спільниками у наших терпіннях, так і в потісі. *поч. 168*

8 Брати, не хочемо, щоб ви не знали про наш смуток, що стався нам в Азії, бо ми дуже обтяжилися, і понад силу, так що ми не надіялися й жити. **9** Але ми самі в собі мали засуд смерті, щоб ми не надіялися на себе, але на Бога, який підносить мертвих, **10** який визволив нас і визволяє від такої великої смерті. На Нього ми й поклали надію, що ще визволить, **11** як і ви помагаєте молитвою за нас, щоб той дар, що у нас, від багатьох осіб, численними приносилася за вас подяка. *поч. 169*

12 Бо ця наша похвала є: свідчення нашої совісті, що в простоті і бо-

И҆но́е сказа́нїе.

Все сло́во е҆́сть в посла́нїи се́мъ ѡ҆ себѣ, и҆ ѡ҆ ко-
рїнѳѧнѣхъ, и҆ ѡ҆ лжи́хъ а҆постолѣхъ. и҆ ѿ
сеѧ вины̀ прехо́дитъ въ ꙗ҆́же ѡ҆ бл҃гти бж҃їи.
и҆ ѡ҆ до́бромъ жи́тельствѣ, по добрѣи съвѣс-
ти. и҆ подвизѣхъ дх҃овныхъ· И҆ не сребролю́бїю.
и҆ ѡ҆ пода́телнѣи добродѣтели. и҆ ѡ҆ лука́вст-
вѣ и҆ го́рдости лжи́х а҆п҃ловъ·

Къ корі́нѳомъ посла́нїе ст҃го ап҃ла

па́вла в҃ е

Гл҃а, а҃· за҃, рз҃з·

П а́велъ посла́нни(к) (і҆с хв҃ъ)[1], во́лею бж҃їею,
и҆ тимоѳе́и бра́тъ, црк҃ви бж҃їи, сꙋ́щеи
въ корі́нѳѣ, съ ст҃ы́ми всѣми сꙋ́щими
въ всеи а҆ха́їи. бл҃гть ва҃ и҆ ми́ръ ѿ б҃а
ѿц҃а на́шего, и҆ г҃а і҆с х҃а· за҃·
*Бл҃вен бг҃ъ, и҆ ѿц҃ъ г҃а на́шего і҆с х҃а ѿц҃ъ ще- єфє̃ в҃ а҃ петр҃ а҃
дротамъ, и҆ бг҃ъ всѧ́коѧ ᲂу҆тѣхи, ᲂу҆тѣша́ѧи
на́съ ѡ҆ всѧ́кои ско́рби на́шеи, ꙗ҆́ко възмощѝ намъ
ᲂу҆тѣшити сꙋ́щаа въ всѧ́кои ско́рби, ᲂу҆тѣ-
ше́нїем, и҆́мже ᲂу҆тѣша́емсѧ сами ѿ б҃а. занѐ
ꙗ҆́коже и҆збыточьствꙋютъ страда́нїа хв҃а в на҃,
та́ко (и҆) хм҃ъ и҆збыточьствꙋетъ и҆ ᲂу҆тѣше́-
нїе на́ше, а҆́ще ли же скорби́мъ ѡ҆ ва́шемъ ᲂу҆-
тѣше́нїи и҆ сп҃се́нїи, [дѣиствꙋющїисѧ въ тер-
пѣнїи того̀ страда́нїи, и҆́миже и҆ мы̀ стра́-
жемъ· И҆ ᲂу҆пова́нїе на́ше и҆звѣстно ѡ҆ ва́съ. а҆́ще
ли ᲂу҆тѣша́емсѧ ѡ҆ ва́ше ᲂу҆тѣше́нїи и҆ сп҃се́-
нїи][2]. вѣдаще занѐ ꙗ҆́ко ѡ҆бщницы е҆стѐ страс-
темъ (наши), та́коже и҆ ᲂу҆тѣше́нїю· за҃, рз҃и·
Не (-)[3] хо́щемъ васъ (бра́тїе невѣ́дѣти)[4] о ско́рби
на́шеи, бы́вшеи [намъ][5] въ а҆сїи, ꙗ҆́ко по пре-
мно́гꙋ (и҆) паче си́лы ѡ҆тѧготи́хомсѧ, ꙗ҆́ко не на-
дѣатисѧ намъ и҆ жи́ти. н҆о са́ми в себѣ ѡ҆сꙋ-
же́нїе смр҃ти и҆мѣхо̀, да не надѣющесѧ бꙋдемъ
на́ сѧ, н҆о на́ б҃а въставлѧю́щаго мр҃твыѧ, и҆́же
ѿ толь вели́кїа смр҃ти и҆зба́вил ны є҃ і҆ и҆збав-
лѧе. во́ньже (и҆) ᲂу҆пова́хом, ꙗ҆́ко и҆ е҆щѐ и҆зба́-
витъ, поспѣша́ющимъ и҆ ва́мъ по насъ мл҃т-
вою, да ѿ мно́гъ ли́ць, е҆́же в на́съ дарова́нїе,
мно́гими бл҃агодари́тсѧ ѡ҆ ва́съ· за҃, рз҃д·
Похвале́нїе бо на́ше, сїе е҆́сть, свѣдѣтельство
со́вѣсти на́шеѧ, ꙗ҆́ко въ простотѣ и҆ чисто-

тѣ бж҃їи а не въ мѹдрости плотьстѣи, но
бл҃гтїю бж҃їею жихомъ въ мирѣ, множае же
ѹ васъ· Не инаѧ бо пишемъ вамъ, но ꙗже
чтете и разѹмѣваете, ѹповаю же ꙗко (и) до
конца ѹразѹмѣете ꙗкоже и разѹмѣсте насъ
ѿ части, ꙗко похваленїе вамъ есмы, ꙗкоже и
вы намъ, въ дн҃ь г҃а нашего і҃с (х҃а). и симъ
ѹпованїемъ хотѣхъ (къ вамъ прїити прежде)[6]
да вторѹю бл҃гть имате, и вами проити въ
македонїю, и паки ѿ македонїи прїити к
вамъ, и вами проводитисѧ въ їѹдею. сїе (хо-
тѧ еда что ѹбо)[7] легкотою дѣѧхъ: или ꙗже
съвѣщаваю, по плоти съвѣщаваю: да бѹдетъ
ѹ мене, еже, ей, ей. и еже, ни, ни. вѣренъ же
б҃ъ, ꙗко слово наше еже къ вамъ, не [бысть][8]
ей, и ни, ибо бж҃їи с҃нъ і҃с х҃с, иже ѹ васъ нами
проповѣданыи. мною и силѹаномъ, и тимоде-
омъ, не бысть ей, и ни, но (в немъ самомъ,
ей)[9] бысть. елика бо ѡбѣтованїѧ бж҃їа, въ
томъ ей, [и въ томъ][10] аминь, къ б҃ѹ славѣ
нами· за҃, ро·
Извѣствѹай же насъ с вами въ х҃а, и пома-
завыи насъ б҃ъ, иже и запечатлѣвыи насъ, и
давыи ѡбрѹченїе д҃ха въ ср҃ца наша. азъ же свѣ-
дѣтелѧ б҃а призываю. на мою д҃шѹ, ꙗко щадѧ
васъ ктомѹ не прїидохъ въ коринѳъ не ꙗко ѡб-
ладаемъ (вѣрѣ вашеи)[11], но (ꙗко) споспѣшни-
цы есмы (вашеи радости)[12]. вѣрою бо стоите·

Гла҃, в҃·

Сѹдих же въ себѣ сїе, не паки скорбїю
къ вамъ прїити. аще бо азъ скорбь
творю вамъ, то кто [есть][1] веселѧаи мѧ,
точїю прїемлѧаи скорбь ѿ мене: {ибо}[2]
[писахъ вамъ сїе истое][3], да не пришедъ скорбь
{на скорбь}[4] прїимѹ, ѿ нихже подобаетъ ми сѧ
радовати. надѣѧсѧ на всѧ вы· за҃, роа·
Ꙗко моѧ радость всѣмъ вамъ есть. ѿ (пе-
чали бо многїѧ)[5] и тѹги ср҃ца, написахъ
вамъ, многими слезами, не ꙗко да ѡскорбите-
сѧ, но любовь да познаете, юже имамъ изо-
ѡбилно къ вамъ· Аще ли же кто ѡскорбилъ
(мене), не мене ѡскорби, но ѿ части да не ѡ-
тѧгчю всѣхъ васъ. довольно (бо) таковомѹ запрѣ-
щенїе сїе еже ѿ многихъ, тѣмже сѹпротивное
паче вамъ даровати и ѹтѣшити, да не ка-
ко многою скорбїю пожертъ бѹдетъ таковыи.
тѣмже молю вы, ѹтвердите к немѹ любовь.
на се бо и писахъ, да разѹмѣю искѹство ва-
а҃ петр в҃ ше, аще въ всемъ послѹшливи есте. *емѹже
(аще) что дарѹете, и азъ. ибо (и) азъ аще что
подахъ, емѹже подахъ, васъ ради ѡ лицѣ (і҃с)

жій чистоті, а не в тілесній мудрості,
що божою ласкою ми жили в світі,
особливо ж у вас. **13** Бо не пишемо
вам інше, але те, що ви читаєте і піз-
нали. Надіюся ж, що і вповні зрозу-
мієте, **14** так як і ви нас частково зро-
зуміли, бо ми є вам похвалою, так як
і ви нам в день нашого Господа Ісуса
Христа. **15** І цією надією я бажав ра-
ніше до вас прийти, щоб ви мали
другу ласку, **16** і через вас перейти до
Македонії, і знову з Македонії прий-
ти до вас, і вами супроводитися до
Юдеї. **17** Чи ж, бажаючи це, отже, я
зробив щось легкодушно? Або, що
задумую, чи за тілом задумую? Щоб
у мене було те, що так, – так і те, що
ні, – ні. **18** Вірний Бог, що те наше
слово, щодо вас, не було так і ні, **19**
бо Божий Син Ісус Христос, що між
вами *і* нами проповідуваний мною, і
Силуаном, і Тимотеєм, не був так і
ні, але в ньому самому було – так. **20**
Адже скільки божих обітниць в тому
так і в тому амінь для Бога нами на
славу. *поч. 170*

21 Хто ж нас запевняє з вами в
Христі, і нас помазав Бог, **22** який і
поклав печать на нас і дав запоруку
Духа у наших серцях. **23** Я ж як свід-
ка прикликаю Бога на мою душу, що
вас щадячи, я більше не прийшов до
Коринту, **24** не наче пануючи над ва-
шою вірою, але тому що ми є поміч-
никами вашої радості, бо стоїте ві-
рою.

Глава 2

1 Я ж у собі це рішив, щоб знову не
прийти до вас з прикрістю. **2** Бо якщо
я роблю вам прикрість, то хто є той,
що мене веселить, хіба тільки той о-
держує від мене прикрість? **3** Бо я вам
написав саме це, щоб, прийшовши, я
не одержав смуток за смутком від
тих, від яких мені належиться радіти,
надіючись на всіх вас, *поч. 171*

бо моя радість є для вас усіх. **4** Ад-
же я вам написав від великого смутку
і туги серця, з багатьма слізьми, не
щоб ви засмутилися, але щоб ви піз-
нали любов, яку маю до вас понад мі-
ру. **5** Якщо ж хтось мене засмутив,
він засмутив не мене, але частково,
щоб я не переборщив, – вас усіх. **6**
Досить же такому ця кара, що від
багатьох. **7** Тому навпаки вам радше
потрібно вибачати і потішати, щоб
часом такий не був охоплений вели-
ким смутком. **8** Тому благаю вас,
скріпіть до нього любов. **9** Бо на це я
і написав, щоб пізнати вашу досвід-
ченість, чи ви в усьому є послушні.
10 *Кому лиш щось даруєте, і я, бо і пет1. 2
якщо я щось подарував, кому пода-
рував, – задля вас перед лицем Ісуса

Христа, **11** щоб ми не були оскаржені сатаною, бо нам не є невідомі його задуми. **12** Прийшовши ж до Троади на Христове благовістя, і хоч мені були відкриті великі двері в Господі, **13** я не мав спокою для мого духа, як я не знайшов Тита, мого брата, але попрощавшись з ними, я вийшов до Македонії. *поч. 172*

хрⷭ҇тѣ, да не ѡ҆би́дими бꙋ́демъ ѿ сатаны̀, не (неразꙋмѣва́емъ бо ᲂу҆мышле́нїа є҆го)[6]. Прише́дъ же въ тро́адꙋ, въ бл҃говѣ́стїе хрⷭ҇то и҆ две́ри ѿве́рзенѣ ми бы́вши (вели́цѣи) ѡ҆ гⷭ҇ѣ, не и҆мѣ́хъ поко́ѧ дх҃ꙋ моемꙋ̀, не ѡ҆брѣ́тшꙋ ми ти́та бра́та моегѡ̀, н҆о ѿре́кса и҆мъ. и҆зыдо́хъ въ македо́нїю. за҃, ро҃в.

14 Подяка ж Богові, який завжди виявляє нас в Христі Ісусі і нами виявляє на кожному місці пахощі його розуму, **15** Бо ми є Бога милим запахом Христові і між тими, що спасаються, і між тими, що гинуть. **16** Отже, для одних запахом смерті – на смерть, а для інших запахом життя – на життя. І до цього хто здатний? **17** Адже ми не є такими як ті численні, що нечисто проповідують боже слово, але наче від чистоти, але наче від Бога говоримо перед Богом в Христі.

Бг҃ꙋ же бл҃годаре́нїе, и҆́же всегда̀ ѧ҆вля́ющꙋ на́съ ѡ҆ хрⷭ҇тѣ (і҆с҃ѣ), и҆ воню̀ ра́зꙋма є҆го ѧ҆вля́ющꙋ на́ми въ вся́комъ мѣ́стѣ. ѧ҆́ко хрⷭ҇тꙋ бл҃гоᲂу҆ха́нїе є҆смы̀ бж҃їи, и҆ въ сп҃са́емыхъ и҆ в погиба́ющихсѧ. ѡ҆вѣ́мъ ᲂу҆́бо вона смртна́ѧ, въ смр҃ть. ѡ҆вѣ́мъ же вона живо́тнаа въ живо́тъ. и҆ къ си́мъ кто̀ дово́ленъ; нѣ́смы бо ѧ҆́коже мно́зїи нечи́сто пропов҃ѣ́дꙋюще сло́во бж҃їе, н҆о ѧ҆́ко ѿ чистоты̀, н҆о ѧ҆́коже ѿ бг҃а, пря́мо бг҃ꙋ ѡ҆ хрⷭ҇тѣ гл҃емъ.

Глава 3

1 Починаємо ж знову говорити вам те, що про нас самих. Але чи потребуємо, так як деякі, рекомендаційних послань до вас або від вас рекомендацій? **2** Адже ви є нашим посланням, написаним в наших серцях, що пізнається і читається всіма людьми, **3** що виявляєтеся такими, якими ви є, посланням Христовим, обслуженим нами, написаним не чорнилом, але Духом живого Бога не на камінних таблицях, але на тілесних таблицях сердець. *поч. 173*

Гл҃а, г҃.

Зачина́ем (же) па́ки (ѧ҆́же ѡ҆) на́съ са́мѣхъ и҆звѣща́вати (ва́мъ), и҆лѝ тре́бꙋемъ ѧ҆́коже нѣ́цыи и҆звѣщава́телныхъ посла́нїи къ ва́мъ, и҆лѝ ѿ ва́съ [и҆звѣсти́телныхъ][1]; посла́нїе (бо) на́ше вы̀ є҆стѐ, напи́сано въ срⷣцыхъ на́шихъ, зна́емо и҆ прочита́емо ѿ всѣ́хъ чл҃къ, ѧ҆вля́еми ѧ҆́ко є҆стѐ посла́нїе хрⷭ҇то, слꙋ́жено на́ми, напи́сано не черни́ломъ, н҆о дх҃омъ бг҃а жи́ва, не на скрижа́лѣхъ ка́меныхъ, н҆о на скрижа́лехъ срⷣцъ пло́тѧнъ. за҃, ро҃г.

4 Маємо ж таку надію через Христа до Бога **5** не тому що ми є самодостатніми, *щоб* від себе щось подумати, наче від себе, але наша спроможність від Бога, **6** який і дав нам стати служителями Нового Завіту, – не письмом, але духом; бо письмо вбиває, а дух оживляє. **7** Якщо ж служіння смерті, зображене письмом в камені, було на славу, так що ізраїльські сини не могли дивитися на Мойсеєве лице через славу його лиця, яка минає, **8** хіба не набагато більше служіння Духа буде у славі? **9** Бо якщо служба осуду є славою, *то* набагато більше служба справедливості виявиться в славі. **10** Бо прославлене в цій частині не прославилося через надмірну славу. **11** Бо якщо те, що минає, є славою, набагато більше те, що залишається в славі. *поч. 174*

Надѣ́ѧнїе же таково̀ и҆́мамы хрⷭ҇томъ къ бг҃ꙋ, не ѧ҆́ко (дово́лни є҆смы̀ ѿ себѐ)[2] помы́слити что̀ ѧ҆́ко ѿ себѐ, н҆о дово́льство на́ше ѿ бг҃а. И҆́же и҆ ᲂу҆дово́ли на́съ слꙋжи́теле (бы́ти) но́вꙋ завѣ́тꙋ; не пи́смене, н҆о дх҃ꙋ. пи́смѧ бо ᲂу҆бива́етъ, а҆ дх҃ъ живи́тъ. а҆́ще ли слꙋже́нїе смр҃ти пи́смены̀ ѡ҆бразова́но [въ][3] ка́мени бы́сть въ сла́вꙋ, ѧ҆́ко не мощѝ взира́ти сн҃омъ і҆и҃левомъ на лицѐ мѡѷсе́ѡво, сла́вы ра́ди лица̀ є҆го преста́ющїѧ. ка́ко не мно́жае па́че слꙋже́нїе дх҃а бꙋ́детъ въ сла́вѣ; а҆́ще бо слꙋже́нїе ѡ҆сꙋже́нїѧ, сла́ва. мно́гѡ па́че и҆збы́точьствитъ слꙋже́нїе пра́вды [въ][4] сла́вѣ. и҆́бо не просла́висѧ просла́вленое въ (ча́сти се́й)[5], за превосходѧ́щꙋю сла́вꙋ. а҆́ще бо преста́ющее сла́вою. мно́гѡ па́че пребыва́ющее въ сла́вѣ. за҃, ро҃д.

12 Отже, маючи таку надію, діємо великою відвагою. **13** *І не як Мой-
мой4. 34 сей, кладучи покривало на своє лице, тому що ізраїльські сини не могли дивитися на кінець того, що минає. **14** Але їхні думки осліпли, бо аж до цього дня те саме покривало залишається, не відкриваючись в читанні Старого Завіту, бо завершуються в Христі.

И҆́мꙋще ᲂу҆́бо таково̀ ᲂу҆пова́нїе, мно́гимъ дерзнове́нїемъ дѣ́ствꙋемъ, *и҆ не ѧ҆́коже мѡѷсе́й пола- д҃ мѡ҃ л҃д
га́ше покрыва́ло на лицы̀ своемъ, за є҆́же не мощѝ възира́ти сн҃омъ і҆и҃левомъ на коне́цъ преста́ющаго. н҆о ѡ҆слѣпи́шасѧ помышле́нїѧ и҆хъ. да́же бо до сего̀ дн҃е то́же покрыва́ло въ чте́нїи ве́тхаго завѣ́та пребыва́етъ не ѿкрыва́ѧ-

сѧ, занѐ ѡ҆ хрⷭ҇тѣ престаетъ. но даже до днⷭ҇есь
внегда̀ чтⷮесѧ мѡѷсей, покрывало на срⷣцы ихъ
лежитъ. внегда̀ же ѡ҆братѧтсѧ къ гⷭ҇ꙋ, взи-
ioã д маетсѧ покрывало. *гⷭ҇ь же дх҃ъ єсть. а҆ и҆дѣже
дх҃ъ гн҃ь, [тꙋ][6] свобода̀. мы же всѝ ѿкрове-
ннымъ лицемъ славꙋ гн҃ю взирающе, въ тоже
ѡ҆бразъ преѡ҆бразꙋемсѧ ѿ славы въ славꙋ, ꙗ҆ко-
же ѿ гн҃ѧ дх҃а.

15 Адже ж до сьогодні, коли читаєть-
ся Мойсей, покривало лежить на їх-
ньому серці. 16 Коли ж вони навер-
нуться до Господа, покривало забе-
реться. 17 *Господь же є Духом, а де ів. 4
Господній Дух, там свобода. 18 Ми ж
всі, дивлячись на господню славу з
відкритим лицем, перетворюємося в
той самий образ від слави в славу,
наче від Господнього Духа.

Глⷡа, д҃. за҃, рое҃.

Сего̀ ради имꙋще слꙋженїе се ꙗ҆коже по-
милованы быхомъ да не стꙋжаемъ си,
но ѿрекохомсѧ дѣлесъ тайныхъ срам-
ныхъ. не (въ лꙋкавьствїи ходѧще)[7], ни
льстѧще словесе бж҃їа, но ꙗ҆вленїемъ и҆стины
представлѧюще себе къ всѧкой совѣсти чл҃чес-
ти предъ бг҃омъ. а҆ще ли же (-)[1] єсть покровенно
бл҃говѣствованїе наше, въ гибнꙋщихъ єсть
покровено, в нихъже бг҃ъ вѣка сего ѡ҆слѣпи разꙋ-
мы невѣрныхъ, въ єже не въсїати [имъ][2]
свѣтꙋ бл҃говѣствованїѧ славы хв҃ы, иже єсть
ѡ҆бразъ бг҃а (невидимаго). не себе бо проповѣда-
емъ, но [хрⷭ҇та і҆с҃а][3] гⷭ҇а, себе же самѣхъ, рабы
вамъ, і҆с҃а (гⷭ҇а) ради. за҃, роѕ҃.
а҃ мо а҃ *Ꙗ҆коже бг҃ъ рекїи ис тмы свѣтꙋ въсїати,
иже всїѧ въ срⷣцыхъ нашихъ, къ просвѣщенїю
разꙋма славы бж҃їа, ѡ҆ лицы і҆с҃ хрⷭ҇тѣ. имамы же
съкровище сїе въ скꙋдельныхъ съсꙋдѣхъ, да пре-
множество силы бꙋдетъ бж҃їѧ, а҆ не ѿ насъ.
въ всемъ скорбѧще, но не стꙋжающе си. нечаа-
еми, но не ѿчаваеми. гоними, но не ѡ҆ставлѧ-
еми. низлагаеми но не погибающе. всегда мерт-
вость (гⷭ҇а) і҆с҃а въ тѣлѣ носѧще, да и҆ жи-
вотъ і҆с҃овъ въ тѣлѣ нашемъ ꙗ҆витсѧ. прис-
но бо мы живїи въ смрть предаемсѧ і҆с҃а ради,
да и҆ живо і҆с҃овъ ꙗ҆витсѧ въ мертвенѣи пло-
ти нашеи. тѣмже смрть (ѹ҆бо) въ насъ дѣйс-
твꙋетсѧ, а҆ животъ въ васъ. за҃, роз҃.
Имꙋще же тоже дх҃ъ вѣры, по писанномꙋ,
ѱало рı҃ *вѣровахъ, тѣмже {и҆}[4] възглахъ, и҆ мы вѣрꙋемъ,
тѣмже и҆ глаголемъ. вѣдѧще ꙗ҆ко въздвигїи гⷭ҇а
і҆с҃а, и҆ насъ съ і҆с҃омъ въздвигнетъ, и҆ представи
съ вами. всѧ бо васъ ради, да бл҃годати ѹ҆м-
ноживши сѧ, множайшими бл҃годаренїе и҆збыто-
чьствитъ въ славꙋ бж҃їю. тѣмже не стꙋжа-
емъ си. но а҆ще и҆ внѣшнїи нашъ чл҃къ тлѣ-
єтъ, но внꙋтреный нашъ ѡ҆бновлѧетсѧ по всѧ
дни. єже бо нн҃ѣ легкое печали нашеѧ. по пре-
ѹ҆множенїю въ преспѣѧнїе, (тѧготꙋ вѣчныѧ
славы)[5] съдѣловаетъ намъ, не смотрѧю-
щимъ на видимаѧ, но невидимаѧ. видимаа бо
временна, невидимаа же вѣчна.

Глава 4, *поч. 175*

1 Задля цього, маючи цю службу,
ми були так як помилувані, щоб ми
собі не дорікали, 2 але відреклися та-
ємних ганебних діл, не ходячи в лу-
кавстві і не обманюючи боже слово,
але появою правди, що ставить себе
перед всякою людською совістю пе-
ред Богом. 3 Якщо ж наше благовістя
є закритим, воно є закритим для тих,
що гинуть, 4 в яких бог цього віку за-
сліпив розуми невірних, щоб їм не
засяяло світло благовістя Христової
слави, що є образом невидимого Бо-
га. 5 Бо ми не проповідуємо себе, але
Христа Ісуса – Господа, себе ж самих
як ваших рабів задля Господа Ісуса.
поч. 176

6 *Оскільки Бог, що сказав, щоб з мой1. 1
темряви засяяло світло, Він засяяв у
наших серцях на просвічення пізнан-
ня Божої слави в особі Ісуса Христа.
7 А цей скарб ми маємо в череп'яних
посудинах, щоб надмір був божої си-
ли, а не від нас. 8 В усьому терплячи,
але не дорікаючи собі, прибиті, але
не без надії, 9 переслідувані, але не
покинуті, повалені, але не гинучи, 10
завжди мертвість Господа Ісуса нося-
чи в тілі, щоб і життя Ісусове об'я-
вилося у нашому тілі. 11 Бо ми, живі,
завжди видаємо себе на смерть задля
Ісуса, щоб і життя Ісуса з'явилося у
нашому смертному тілі. 12 Тому, от-
же, смерть діє в нас, а життя – у вас.
поч. 177

13 А маючи той самий дух віри,
згідно з написаним: *Я повірив і то- пс. 115
му заговорив, – і ми віримо, тому й
говоримо, 14 знаючи, що Той, що
підняв Господа Ісуса, і нас підніме з
Ісусом та поставить з вами. 15 Бо все
задля вас, щоб коли помножиться
ласка, вона щедро принесла подяку
багатьма на Божу славу. 16 Тому не
дорікаймо собі. Хоча і наша зовнішня
людина тліє, але наша внутрішня *лю-
дина* обновлюється кожного дня. 17
Бо теперішній наш легкий смуток, з
надміру в надмір, робить вагому віч-
ну славу нам, 18 адже не дивимося на
видиме, але на невидиме, бо видиме
– дочасне, а невидиме – вічне.

Глава 5

1 Бо знаємо, що коли зруйнується
наш земний дім тіла, маємо будову
від Бога, нерукотворний дім, вічний
на небі. **2** Бо задля цього зітхаємо, ба-
жаючи зодягнутися в наше небесне
помешкання, **3** щоб, хоч і зодягнув-
шись, ми не знайшлися нагими. **4** Бо
ми, що є в цьому тілі, обтяжені зітха-
ємо, тому що ми не хочемо роздяг-
нутися, але зодягнутися, щоб мертве
було охоплене життям. **5** А Той, що
нас створив саме на це, – Бог. Він і
дав нам запоруку Духа. **6** Отже, зав-
жди маючи сміливість і знаючи, що
живучи в тілі, відходимо від Бога, **7**
бо ходимо вірою, а не образом, **8** ма-
ємо ж сміливість і маємо добру волю
радше відійти від тіла і піти до Бога.
9 Тому і стараймося чесною любов'ю
– чи входячи чи відходячи – Йому
бути добревгодними, *поч. 179*

Гл҃а, є҃· за҃, ро҃и·

Вѣмы бо ꙗ́ко а́ще земна́ѧ на́ша хра́мина
тѣ́ла разори́тсѧ, созда́нїе ѿ бг҃а и҆-
ма́мы, хра́минꙋ нерꙋкотворе́нꙋ, вѣ́чнꙋ
на нб҃сѣ́хъ. И҆́бо ѡ҆ се́мъ воздыха́емъ,
въ жили́ще на́ше нбⷭ҇ное ѡ҆блещи́сѧ жела́юще, а҆́ще
и҆ ѡ҆бле́кшесѧ, не на́зи ѡ҆бра́щетесѧ. И҆́бо сꙋ́щїи
въ тѣ́ле {се́мъ}[1] воздыха́емъ ѡ҆тѧгъча́еми·
Поне́же не хо́щемъ совлещи́сѧ но пооблещи́сѧ, да
поже́рто бꙋ́детъ ме́ртвеное живото́мъ· Сотво-
ри́вый же насъ в сїе́ се и҆́стое, бг҃ъ, и҆́же [и҆][2]
да́стъ на́мъ ѡ҆брꙋ́ченїе дх҃а· дерза́юще оу҆́бо все-
гда̀, и҆ вѣ́дꙋще ꙗ́ко живꙋ́ще в тѣ́лѣ. ѿхо́-
димъ ѿ (бг҃а)[3]. вѣ́рою бо хо́димъ, а҆ не ѡ҆́бразомъ.
дерза́емъ же, и҆ бл҃говоли́мъ па́че ѿитѝ ѿ
тѣ́ла, и҆ вни́ти къ (бг҃ꙋ)[4]· Тѣ́мже и҆ чтⷭ҇ною лю-
бо́вїю тщи́мсѧ, а҆́ще входѧ́ще, а҆́ще ли ѿхо-
дѧ́ще, бл҃гоꙋго́дни є҆мꙋ̀ бы́ти· за҃, ро҃ѳ·

10 бо нам усім треба з'явитися пе-
ред Христовим судом, щоб кожний
одержав те, що зробив з тілом: або
добро, або зло. **11** Знаючи, отже, гос-
подній страх, переконуємо людей, а
виявляємо себе Богові, надіємося ж,
що й у вашому сумлінні ми є явними.
12 Бо знову ми себе не хвалимо пе-
ред вами, але даємо вам нагоду пох-
валитися нами, щоб ви мали для тих,
що хваляться лицем, а не серцем. **13**
Бо якщо ми стали безумними, – *то*
для Бога; якщо добре думаємо, – *то*
для вас. **14** Адже нас держить божа
любов, що це судили: що коли один
помер за всіх, то, отже, всі померли.
поч.180

Всѣ́мъ бо (ꙗви́тисѧ на́мъ)[5] подоба́етъ пре́д сꙋ-
ди́щемъ хв҃ымъ· да прїи́метъ кождо ꙗ́же с
тѣ́ломъ, (-)[6] сдѣ́ла, и҆́ли бл҃га, и҆́ли зла· вѣ́-
дꙋще оу҆́бо стра́хъ гн҃ь. чл҃кы оу҆вѣща́ваемъ, бг҃о-
ви же ꙗ́влени бы́хомъ· Оу҆пова́ем же и҆ в со́-
вѣ́стехъ ва́шихъ ꙗ҆вле́ни є҆́сме. не па́ки [бо][7]
себѐ хва́лимъ пре́д ва́ми, но вин̾ꙋ да́емъ ва́мъ
похвале́нїю по на́съ, да и҆́мате къ хвалѧ́щимсѧ
в лицѐ а҆ не в срⷣцы. а҆́ще бо и҆зꙋми́хомсѧ, бг҃ꙋ.
а҆́ще ли до́брѣ мы́слимъ, ва́мъ. И҆́бо любы́
(бж҃їѧ)[8] сдержи́тъ нас, сꙋ́ждшихъ сїе́, ꙗ́ко
{а҆́ще}[9] є҆ди́нъ по всѣ́хъ оу҆́мре, то оу҆́бо всѝ оу҆м-
ро́ша· за҃, ро҃п·

15 Бо і Христос помер за всіх, щоб
ті, що живуть, більше не жили для се-
бе, але для Того, що помер за них і
воскрес. **16** Тому і ми відтепер не зна-
ємо ні одного за тілом, хоч же і пізна-
ли Христа за тілом, але тепер більше
не пізнаємо. **17** Тому, якщо щось у
Христі, воно нове творіння, давнє ми-
нуло, – ось все стало новим. **18** Все ж
від Бога, що примирив нас Собі через
Ісуса Христа і що дав нам службу при-
мирення. **19** Тому що Бог був у Хри-
сті, примирюючи з Собою ввесь світ,
незважаючи ради Нього на їхні гріхи
і поклавши в нас слово примирення.
20 Отже, через Христа благаємо, на-
че благає Бог через нас. Благаємо, от-
же, через Христа: примиріться з Бо-
гом! **21** Бо Той гріхом зробив Того, що
не пізнав за нас гріха, щоб ми в Нь-
ому стали божою справедливістю.

(И҆́бо) и҆ (хс҃) за всѧ̀ оу҆́мре, да живꙋ́щеи не кто-
мꙋ̀ себѣ̀ живꙋ́тъ. но оу҆ме́ршемꙋ за ни́хъ и҆ вос-
кре́шемꙋ· Тѣ́мже (и҆) мы́ ѿ нн҃ѣ ни є҆ди́наго
вѣ́мы по́ пло́ти. [а҆́ще ли же и҆][10] разꙋмѣ́хомъ
по́ пло́ти хрⷭ҇а, но нн҃ѣ ктомꙋ не разꙋмѣ́емъ.
тѣ́мже а҆́ще ктѡ̀ ѡ҆ хрⷭ҇тѣ, нова̀ тва́рь. дре́внѧѧ
мимоидо́ша, се бы́ша {всѧ̀ нова}[11]· Всѧ́ческа же
ѿ бг҃а, примири́вшаго на́съ себѣ̀ (іс҃) хрⷭ҇томъ, и҆ дав-
шаго на́мъ слꙋже́нїе примире́нїѧ. зане́ (бг҃ъ бѣ)[12]
ѡ҆ хрⷭ҇тѣ (весь) мі́ръ примирѧ́ѧ себѣ̀. не вмѣни́въ
тѣ́мъ согрѣше́нїѧ и҆́хъ, и҆ положи́въ в на́съ
сло́во примире́нїа. по хрⷭ҇тѣ оу҆́бо мо́лимъ, ꙗ́ко бг҃ꙋ
молѧ́щꙋ на́ми. мо́лимсѧ (оу҆́бо) по хрⷭ҇тѣ, при-
мири́тесѧ съ бг҃омъ. И҆́же бо не вѣ́дѣвшаго
грѣ́ха. по на́съ грѣ́хъ сотвори, да мы́ бꙋ-
демъ пра́вда бж҃їѧ ѡ҆ не́мъ·

Глава, ѕ҃. зач, рна

Поспѣшествующе же (-)[1] молимъ, не вотщє благодать бжїю прїяти вамъ. Глаголетъ
бо, *въ время прїятно послушахъ тебе, исаїа мд
и въ день спасенїя помогохъ ти. Се нынѣ
время благопрїятно, се нынѣ день спасенїя. ни е-
дино ни в чемже дающе претыканїе, да (служе-
нїе беспорочно будетъ)[2], *но во всемъ представля- а кор д
юще себе якоже бжїя слуги, в терпѣнїи мно-
зѣ, въ скорбѣхъ, въ бѣдахъ, въ тѣснотахъ, въ
ранахъ, въ темницахъ, въ нестроенїихъ, въ
трудѣхъ, въ бдѣнїихъ, въ пощенїихъ, во
очищенїихъ, въ разумѣ, въ долготерпѣнїи, во
благости, въ дсѣ стѣ, въ любви нелицемѣрне
въ словеси истиннѣ, въ силѣ бжїи, оружїи прав-
ды десными и шуйными, славою и безчестїемъ,
гажденїемъ, и благохваленїемъ, яко лестцы и
истинни, яко незнаеми, и познаваеми, яко у-
мирающе, и се живи есми, яко наказаеми, а не
умерщвляеми. Яко скорбяще, присно же радую-
щеся. яко нищи, а многихъ богатяще. яко
ничесоже имуще, а вся содержаще. зач, рнв.
Уста наша отверзошася къ вамъ, коринѳяне.
срдце наше распространися. Не тѣсно вмѣща-
етеся въ насъ, утѣсняетеже ся во утро-
бахъ вашихъ. Тожде възмѣздїе якоже ча-
домъ глю. распространитеся и вы. (*и) не бы- сира гі
вайте удобь преложени къ иному ярму, яко-
же невѣрнїи. кое бо причастїе правдѣ къ беза-
конїю; или кое общенїе свѣту къ тмѣ; кое
же съгласїе хви, съ велїаромъ; или кая часть
вѣрну съ невѣрными; (или)[3] кое сложенїе црква
бжїи съ идолы; зач, рнв.
[*вы бо есте црковь ба][4] жива, якоже рече бгъ, а кор г и ѕ
*яко вселюся в нихъ, и похожду, и буду имъ г мо кѕ
бгъ, и тїи будутъ мнѣ людїе. *Тѣмже исаїа нв
изыдѣте от среды ихъ, и отлучитеся, глаголетъ
гь, *и нечистотѣ не прикасайтеся, и азъ ієреа ла
прїиму вы, и буду вамъ во отца, и вы будете
мнѣ въ сны и дщери, глаголетъ гь вседержитель.

Глава 6, *поч. 181*

1 Співпрацюючи ж, благаємо, щоб
ви не надармо одержали божу ласку.
2 Бо говорить: *У догідний час Я те- іс. 49
бе вислухав, і в день спасіння Я тобі
допоміг. Ось тепер – догідний час.
Ось тепер – день спасіння. **3** Хай слу-
жіння буде непорочним, не даючи
ніякого спотикання в нічому, **4** *але в кор1. 4
усьому виявляючи себе як божих
слуг: у великій терпеливості, в смут-
ках, в бідах, в пригніченнях, **5** в ра-
нах, у в’язницях, в заколотах, в труд-
нощах, в чуваннях, в постах, **6** в очи-
щеннях, в знанні, в терпеливості, в
доброті, у Святім Дусі, в нелицемір-
ній любові, **7** у слові правди, у божій
силі, зброєю справедливості в прави-
цях і лівицях, **8** славою і безчестям,
неславою і вихвалянням; як обманці і
правдиві, **9** як незнані і знані; як ті,
що вмирають, – і ось ми є живими; як
карані, а не вбиті, **10** як ті, що су-
мують, завжди ж радіють; як бідні,
але ті, що багатьох збагачують; як ті,
що нічого не мають, а все посідають.
поч. 182

11 Наші уста відкрилися до вас,
коринтяни, наше серце розширилося.
12 Не тісно поміщається у нас, ви ж
тіснитеся у ваших лонах. **13** Вина-
города та сама. Говорю як дітям: роз-
ширтеся і ви **14** *і не ставайте тими, сир. 13
що легко віддаються в інше ярмо, так
як невірні. Бо яка спільність спра-
ведливості з беззаконням? Або яка
спільність світла з темрявою? **15** Яка
ж спільність Христа з веліяром? Або
яка частка вірного з невірними? **16**
Або яка згода Божої церкви з ідо-
лами? *поч. 182* кор1. 3
*Адже ви є церквою живого Бога, і 6
так як Бог сказав, *що: Поселюся в мойЗ. 26
них і ходитиму, і буду для них Богом,
і ті будуть для Мене народом! **17**
*Тому вийдіть з-посеред них і від- іс. 52
лучіться, – говорить Господь, – *і не єре. 31
доторкайтеся до нечистоти. І Я вас
прийму **18** і буду для вас як батько, і
ви будете для мене як сини і дочки, –
говорить Господь Вседержитель.

Глава, з҃.

Сицева убо имуще обѣтованїя о воз-
любленїи. зач, рнг.
очистимъ себе от всякїя скверны пло-
ти и дха, творяще стыню въ страсѣ
бжїи. вмѣстите ны. ни единого обидѣхомъ,
ни единого истлихомъ, ни единого лихоимствова-
хомъ. не на осужденїе глю. прежде бо рѣхъ, яко
въ срцыхъ нашихъ есте, во еже умрети с вами

Глава 7

1 Отже, маючи такі обітниці, о у-
люблені, *поч. 183*
очистьмо себе від усякої нечисто-
ти тіла і духа, чинячи святість у бо-
жому страсі. **2** Помістіть нас. Ми ані
одного не скривдили, ані одного ми
не зіпсували, ані одного ми не вико-
ристали. **3** Не на засуд говорю. Адже
раніше я сказав, що ви є в наших сер-
цях на те, щоб померти з вами і спів-

жити. **4** В мене велика сміливість до вас, *маю* велику похвалу у вас. Я наповнився потіхою, я переповнений радістю в усякому нашому смутку. **5** Адже коли ми прийшли до Македонії, наше тіло не мало ніякого спочинку, але сумуючи в усьому: зовні – боротьба, всередині – страх. **6** Та Той, що потішає покірних, – Бог потішив нас приходом Тита. **7** Не тільки ж його приходом, але і потіхою, якою ми потішилися вами, розповідаючи нам ваше бажання, ваше ридання, вашу ревність відносно мене, так що я ще більше зрадів. **8** Бо хоч і я вас засмутив посланням, не розкаюся, хоч і каявся б, бо бачу, що те послання, хоч і на час, воно вас засмутило. **9** Нині радію, не тому що ви були засмучені, але тому що засмутилися на покаяння. Бо ви засмутилися по-божому, щоб в нічому від нас не потерпіти лиха. *поч. 184*

и҆ съжи́ти· Ѱного ми дерзнове́нїе къ ва́мъ, мно́га ми похва́ла по васъ. и҆спо́лнихсѧ оутѣ́хи. преи҆збы́точьствꙋю ра́достїю, ѡ҆ вся́кои печа́ли нашеи· И҆бо прише́дшимъ на́мъ въ македо́нїю, ни є҆ди́ного и҆мѣ́ покоѧ пло́ть наша, но въ всемъ скорбѧ́ще, внѣю́дꙋ бра́нь, внꙋтрьꙋ́дꙋ боѧ́знь· Но оутѣша́ѧи смире́нныѧ, оутѣ́ши на́съ бг҃ъ прише́ствїемъ ти́товымъ· Не то́кмо же прише́ствїемъ є҆го, но и҆ оутѣше́нїемъ и҆́мже оутѣ́шишасѧ ѡ҆ ва́съ, повѣ́даѧ намъ ва́ше жела́нїе, ва́ше рыда́нїе, ва́шꙋ ревность по мнѣ̀. ꙗ҆́коже ми паче възра́доватисѧ. ꙗ҆́ко а҆́ще и҆ ѡ҆скорби́хъ васъ посла́нїемъ, не раска́юсѧ, а҆́ще и҆ раска́ахъсѧ виждꙋ бо ꙗ҆́ко посла́нїе ѻ҆́но, а҆́ще и҆ въ ча́съ ѡ҆скорби ва́съ. ны́нѣ ра́дꙋюсѧ, не ꙗ҆́ко скорбни бы́сте но ꙗ҆́ко ѡ҆скорбистесѧ въ покаа́нїе. ѡ҆скорби́стесте бо по́ бз҃ѣ, да ни ѡ҆ є҆ди́номъ ѿщети́тесѧ ѿ на́съ· за́, рп҃д·

пет1. 2

10 *Бо смуток, що в Бозі, чинить стійке покаяння на спасіння, а біль цього світу чинить смерть. **11** Бо ось саме ваше засмучення по-божому яку викликало у вас старанність, яку відповідь, яке обурення, який страх, яке бажання, яку ревність, яку помсту. В усьому ви себе поставили чистими в справі. **12** Бо якщо і я вам написав, *то* не задля того, що образив, ані задля того, що ображений, але щоб виявилося ваше старання, що за вас, для вас перед Богом. **13** Задля цього ми потішилися вашою втіхою, найбільше ж ми зраділи радістю Тита, що його дух був заспокоєний всіма вами. **14** Так що, якщо я чимось йому похвалився про вас, я не засоромився. Але так як все по правді ми вам говорили, так і правдивою була та наша похвала, що перед Титом. **15** І його лоно дуже до вас прихильне, згадуючи послух вас усіх, що зі страхом і тремтінням ви його прийняли. **16** Радію, що в усьому я маю до вас сміливість.

(*Печа́ль бо ꙗ҆́же по́ бз҃ѣ)[1] покаа́нїе (нераска́ѧнно въ сп҃се́нїе)[2] съдѣлова́етъ· а҆ сего мира печа́ль смрть съдѣловаетъ, се бо са́мо є҆́же по́ бз҃ѣ ѡ҆скорбѣти [ва́мъ][3], коли́ко съдѣла [въ][4] васъ тща́нїе, но ѿвѣтъ, но негодова́нїе, но стра́хъ но въжделѣ́нїе, но ре́вность, но ѿмще́нїе· въ всемъ предста́висте себе чи́стомъ бы́ти въ ве́щи. а҆́ще бо и҆ писа́хъ вамъ, не ѡ҆би́дѣвшаго ради, ниже ѡ҆би́димаго ради, но за є҆́же ꙗ҆ви́тисѧ тща́нїю вашемꙋ є҆́же по васъ къ ва́мъ пред бг҃омъ· Сего ради оутѣ́шихомсѧ ѡ҆ оутѣше́нїи ва́шемъ· Ли́ше (же) паче възра́довахомсѧ ѡ҆ ра́дости ти́товѣ, ꙗ҆́ко поко́исѧ дх҃ъ є҆го ѿ всѣхъ васъ· Ꙗ҆́ко а҆́ще что є҆мꙋ ѡ҆ васъ похвали́хъсѧ, не посрами́хсѧ. но ꙗ҆́ко всѧ̀ въꙵи҆́стинꙋ гл҃ахомъ вамъ, та́ко и҆ похвале́нїе наше є҆́же къ ти́тꙋ, и҆́стинно бы́сть· И҆ оутро́ба є҆го и҆злиха въ ва́съ є҆сть, въспомина́ющꙋ всѣхъ васъ послꙋша́нїе, ꙗ҆́ко страхомъ и҆ тре́петомъ прїѧ́сте є҆го. радꙋюсѧ, ꙗ҆́ко въ всемъ дръза́ю въ васъ·

а҃ петр҃ в҃

Глава 8, *поч. 185*

1 Говорю ж вам, мої брати, про божу ласку, дану в Македонських церквах, **2** що надмір їхньої ласки в великому досвіді болів, і та їхня бідність, що до глибини, помножилася на багатство їхньої простоти. **3** Бо я свідчу, проти своєї сили і понад силу, добровільно, **4** з великим проханням вони нас благали, щоб ми прийняли ласку і спільність служби між святими. **5** І не так, як ми надіялися, але спочатку вони себе віддали Господеві і нам з Божої волі, **6** щоб ми ублагали Тита, щоб, так як раніше

Гл҃а, и҃· за́, рп҃е·

Сказꙋю же ва́мъ бра́тїа (моѧ̀), бл҃гть бж҃їю, даннꙋю въ цр҃квахъ македо́нскахъ, ꙗ҆́ко въ мно́зѣмъ и҆скꙋствѣ печа́леи, и҆збы́токъ бл҃годати и҆́хъ, и҆ ꙗ҆́же въ глꙋбинѣ нищета и҆́хъ, и҆збы́точьствова въ богатьство простоты̀ и҆́хъ. ꙗ҆́ко проти́вꙋ си́лѣ (и҆́хъ), свѣдѣтельствꙋю, и҆ па́че си́лы, самово́лны. съ мно́гимъ моле́нїемъ молѧ́щесѧ насъ, бл҃гть и҆ ѡ҆бще́нїе слꙋже́нїа є҆́же въ ст҃ыхъ {прїѧ́ти намъ}[1]. и҆ не ꙗ҆́коже надѣѧ́хомсѧ, но себе вда́ша пре́вѣе гв҃и, и҆ намъ во́лею бж҃їею, въ є҆́же оумолити

на́мъ ти́та· да ꙗ҆́коже пре́жде нача́тъ, та́коже
и҆ скончае҆ въ ва҃ блг҃ть сі́ю· за҃, рп҃ѕ·

розпочав, так і закінчив у вас цю
ласку. *поч. 186*

Нѡ҆ ꙗ҆́коже во всемъ и҆збы́точьствꙋете, вѣ́рою, и҆
сло́вомъ и҆ ра́зꙋмомъ, и҆ всѧ́цѣмъ тща́нїемъ, и҆
любо́вїю ꙗ҆́же ѿ [ва҃ къ на҃][2], да и҆ в се́и блг҃-
ти и҆збы́точьствꙋете· Не по повелѣ́нїю гл҃ю, но
за и҆нѣ́хъ тща́нїе, и҆ ва́шеѧ любве и҆́стинное и҆скꙋ-
ша́ѧ· вѣ́сте бо блг҃ть г҃а на́шего і҃с х҃а, ꙗ҆́ко
ва́съ ра́ди ѡ҆бнища̀ бога́тъ сы́й, да вы̀ нище-
то́ю є҆го ѡ҆бога́титесѧ· И҆ съвѣ́тъ (даю̀ ѡ҆
се́мъ)[3]. се бо ва́мъ є҆сть на по́лзꙋ, (вы) и҆́же не
то́чїю є҆́же твори́ти, но и҆ є҆́же хотѣ́ти пре́жде
нача́сте ѿ проше́дшаго лѣ́та, н҃нѣ же и҆ є҆́же
твори́ти сконча́йте, да ꙗ҆́коже ѹ҆се́рдїе хотѣ́нїю,
та́коже и҆ сконча́ти ѿ є҆́же и҆мѣ́ти. а҆́ще бо ѹ҆-
се́рдїе предлежи́тъ, по є҆ли́ко а҆́ще кто и҆́мать,
бл҃гопрїѧ́тенъ є҆, (а҆) не по є҆ли́ко не и҆́ма҃. не бо̀ да
и҆́нѣмъ (ѹ҆бо) ѿра́да ва҃ [же][4] ско́рбь, но ѿ и҆зрав-
не́нїѧ въ н҃нѣ́шнее вре́мѧ, ва́ше и҆збы́точьствїе,
въ ѡ҆нѣ́хъ лише́нїе, да и҆ ѡ҆нѣ́хъ и҆збы́токъ бꙋде҃
въ ва́ше҃ лише́нїи. ꙗ҆́ко да бꙋде҃ ра́веньство,
ѯ҃ мо҃ ѕ҃ ꙗ҆́коже є҆ пи́сано· *И҆́же мно́гое, не преѹ҆мно́жилъ
є҆, і и҆́же ма́лое не ѹ҆ма́лилъ· за҃, рп҃з·

7 Але так як в усьому достатньо
маєте: вірою, і словом, і знанням, і
всяким дбанням, і любов'ю, що від
вас до нас, щоб і в цій ласці дос-
татньо ви мали. 8 Не говорю як на-
каз, але як турботу за інших, і ви-
пробовуючи вашу правдиву любов. 9
Бо ви знаєте ласку нашого Господа
Ісуса Христа, що задля вас Він
збіднів, будучи багатим, щоб ви зба-
гатилися його бідністю. 10 І в цьому
даю пораду, бо це вам на користь,
вам, що скоріше почали, від мину-
лого року, не тільки творити, але і
бажати, 11 нині ж і закінчіть чинити.
Щоб так як є ревне бажання, так і
доконати з того, що маєте. 12 Бо як-
що ревність є за тим, що хтось має, а
не за тим, що не має, вона є милою.
13 Бо, отже, *це* не на те, щоб іншим
була відрада, а вам – смуток, але з
рівності. 14 В нинішньому часі ваш
надмір – в них брак, щоб і їхній
надмір був у вашому браку, щоб була
рівність. 15 Так як є написано: *Той, мой2. 6
що *мав* багато, не примножив, і хто
мав мало, не мав браку. *поч. 187*

Бл҃годаре́нїе же б҃ви, да́вшемꙋ то́жде тща́нїе ѡ҆
ва́съ въ ср҃це ти́тово, ꙗ҆́ко моле́нїе ѹ҆бо прї-
ѧ́тъ, тщи́вѣ и҆́же сы́й, своє́ю во́лею и҆зы́де къ
ва́мъ· Посла́хом же с ни́мъ (и҆) бра́та, є҆гоже
похвала̀ въ бл҃говѣ́стїи по все҃ ц҃рква҃, не то́-
чїю же, но и҆ ѡ҆сщ҃ьсѧ ѿ (ц҃ркви)[5] с на́ми ходи́-
ти, въ бл҃года́ти се́й слꙋжи́мѣи на́ми, къ
са́мого г҃а сла́вѣ, и҆ ѹ҆спѣ́хꙋ ва́шемꙋ посыла́еми·
Блюдꙋ́щесѧ того. да не кто̀ на́съ поре́че҃ въ
к҃р҃и в҃і велѝчьствїи се҃ слꙋжи́мѣмъ на́ми, [*промыш-
лѧ́юще][6] до́браѧ, не то́кмо пре҃ бг҃омъ, но и҆ пре҃
ч҃лки, посла́хо҃ же с ни́ми (и҆) бра́та на́шего.
є҆го́же и҆скꙋси́хомъ въ мно́гихъ мно́гащи въс-
та́йлива сꙋ́ща, н҃нѣ же ѕѣло̀ въстанивѣ́йша,
надѣ́ѧнїемъ мно́гимъ є҆́же въ ва́съ, а҆́ще (же)
по ти́тѣ, ѡ҆бѣ́щникъ мнѣ, и҆ въ ва҃ пос-
пѣ́шникъ, а҆́ще ли ѿ бра́тїа на́ша· Посла́нни-
цы ц҃рква҃, сла́ва х҃ꙋ. показа́нїе ѹ҆бо любвѝ ва-
шеи, и на́шемꙋ хвале́нїю є҆́же ѡ҆ ва҃, в ни҃ [по-
кажи́те][7] (и҆) в лицѐ ц҃рква҃·

16 Подяка ж Богові, що дав таке
саме дбання за вас у серце Тита, 17
бо, отже, одержавши прохання, буду-
чи дбайливим, зі своєї волі пішов до
вас. 18 Ми ж послали з ним і брата, я-
кого похвала в Благовісті по всіх цер-
квах, 19 і не тільки, але він і був пос-
вячений Церквою з нами ходити в цій
ласці, обслужуваній нами для слави
самого Господа і послані для вашого
успіху, 20 остерігаючись того, щоб
хтось нас не зганьбив за цю велич-
ність, якій ми служимо, 21 *задуму- рим. 12
ючи добро не тільки перед Богом, але
і перед людьми. 22 Ми ж послали з
ними і нашого брата, якого ми випро-
бували в багатьох *обставинах* багато
разів, що він є ревним, нині ж дуже
ревним, з великої надії щодо вас. 23
Відносно ж Тита, *то* він мені спіль-
ник і для вас помічник. Відносно на-
ших братів, *то* вони посланці Церков
– слава Христові. 24 Отже, їм пока-
жіть і обличчю Церков доказ вашої
любові і нашої похвали щодо вас.

Гл҃а, д҃·

Ѡ слꙋжбѣ бо ꙗ҆́же къ ст҃ымъ, ли́ше ми
є҆сть писа́ти к ва҃. вѣмъ бо ѹ҆се́рдїе ва-
ше, є҆́же ѡ҆ ва́съ хвалюсѧ македо́нѧно҃,
ꙗ҆́ко а҆хаі́ѧ пригото́висѧ ѿ мимоше́дша-
го лѣ́та, и҆ ꙗ҆́же ѿ ва́съ ре́вность раздражѝ
множа́йшихъ· Посла́х же бра́тїю, да не пох-
вале́нїе на́ше є҆же ѡ҆ ва҃ и҆спразни́тсѧ въ ча́сти

Глава 9

1 Адже про службу, щодо святих,
мені є зайво до вас писати, 2 бо знаю
вашу ревність, якою про вас хвалюся
македонцям, що Ахая підготувалася
від минулого року, і та ревність, що у
вас, заохотила багатьох. 3 Я ж послав
братів, щоб та наша похвала, що про
вас, не виявилася даремною щодо

цього, але щоб так, як я сказав, ви були підготовані. **4** Щоб часом, коли зі мною прийдуть македонці і знайдуть вас неготовими, і завстидаємося ми, щоб ми не сказали, *що* ви, в цій частці похвали. **5** Отже, я вважав потрібним упросити братів, щоб швидше прийшли до вас і підготували раніше сповіщене ваше благословення, щоб це було готовим, так як благословення, а не як захланність. *поч. 188*

6 Це ж кажу: хто скупо сіє, скупо і пожне, а хто сіє з благословенням, з благословенням і пожне. **7**
рим. 12 Кожний, коли має бажання серцем,
сир. 35 *не зі смутку ані з конечності, *бо
любить Бог того, що радо дає. **8** А Бог сильний у вас помножити всяку ласку, щоб в усьому завжди, маючи всякий достаток, ви мали по достатку на всяке добре діло, **9** так
пс. 111 як є написано: *Розсипав, дав бідним; його праведність перебуває на віки. **10** А Той, що дає насіння сіячеві і хліб в їжу, хай дасть і помножить ваше насіння і хай виростить жита вашої праведності, **11** збагачуючись в усьому на всяку простоту, що чинить нами подяку Богові. *поч. 189*

12 Бо виконання цього служіння не тільки доповнює брак святих, але сповнена багатьма подяками Богові, **13** випробуванням цієї служби славлячи Бога в покірності вашого визнавання, в благовіствуванні Христа і простоті тієї спільності, що з ним і в усьому, **14** і їх молитвою за вас, що вас бажають, через превелику божу ласку, що у вас. **15** Подяка ж Богові за його невимовний дар!

Глава 10

1 Я сам, Павло, благаю вас Христовою лагідністю і покірністю. Який, отже, на лице покірний у вас, не будучи ж у вас, насмілююся у вас. **2** Благаю ж, не будучи там, бути сміливими в надії, якою думаю бути сміливим проти деяких, що вважають, що ми ходимо за тілом, **3** бо ходячи в тілі, не воюємо за тілом. **4** Бо зброя нашої боротьби не тілесна, але сильна *завдяки* Богові на знищення твердинь; що нищить думки **5** і всяку гордість, що підноситься проти божого знання, і полонить всякий ум на Христовий послух, **6** і є готовою помстити всякий непослух, коли ваш послух сповниться. **7** Чи ви дивитеся на лиця? *поч. 190*

Якщо хто надіється, що він є Христовим, хай це знову думає у

сей, но да ꙗ҆́коже гл҃ахъ, пригото́вани бꙋ́дете,
є҆да̀ ка́ко а҆́ще прїи҆́дꙋтъ съ мно́ю македо́нѧне, и҆
ѡ҆брѧ́щꙋтъ вы̀ непригото́ванꙑхъ, (и҆) посты́-
димсѧ мы̀, да не гл҃емъ, вы̀ въ ча́сти се́й
[похвале́нїѧ][1]. Потре́бно ᲂу҆̀бо ᲂу҆мы́слихъ ᲂу҆моли́ти
бра́тїю, да пре́жде прїи҆́дꙋтъ къ ва́мъ, и҆ предъ-
ᲂу҆гото́ваютъ пре́жде възвѣще́нное бл҃гослове́нїе ва́-
ше, сїѐ гото́во бы́ти, та́ко ꙗ҆́коже бл҃ве́нїе, (а҆)[2]
не ꙗ҆́ко лихои́мство. зач҃, рпи.
Сѐ же (гл҃ю), сѣ́ѧй скꙋ́достїю, скꙋ́достїю и҆
по́жнетъ. (а҆)[3] сѣ́ѧй ѡ҆ бл҃гослове́нїи, ѡ҆ бл҃гослове́нїи
и҆ по́жнетъ. кꙋ́ждо ꙗ҆́коже и҆зволе́нїе и҆́мать ср- кри ві
цемъ. *не ѿ ско́рби ни ѿ нꙋ́жды. *доброхо́тна
бо да́тела лю́битъ бг҃ъ. Си́ленъ же бг҃ъ всѧ́кꙋ сира йе
бл҃года́ть и҆зъѡ҆би́ловати въ ва́съ, да ѡ҆ все́мъ
всегда̀ всѧ́ко дово́льство и҆мꙋ́ще, и҆збы́точествꙋ-
ете въ всѧ́ко дѣ́ло бл҃го. Ꙗ҆́коже є҆́сть пи́сано,
*расточѝ даде ᲂу҆бо́гимъ, пра́вда є҆гѡ̀ пребыва́етъ ѱло рі
въ вѣ́ки. Да́ѧй же сѣ́мѧ сѣ́ющемꙋ, и҆ хлѣ́бъ
въ снѣ́дь, да пода́стъ и҆ ᲂу҆мно́житъ сѣ́мѧ
ва́ше, и҆ да възрасти́тъ жи́та пра́вды ва́шеѧ,
ѡ҆ все́мъ бога́тѧщесѧ въ всѧ́кꙋ простотꙋ̀.
ꙗ҆́же съдѣ́ваетъ на́ми бл҃годаре́нїе къ бг҃ꙋ.
зач҃, рпд.

Ꙗ҆́ко рабо́та (семꙋ̀ слꙋже́нїю)[4], нѣ́сть то́чїю и҆с-
полнѧ́ющи лише́нїѧ ст҃ы́хъ. но и҆збы́точествꙋю-
щи мно́гими бл҃годаре́ньми бг҃ови, и҆скꙋше́нїемъ
слꙋже́нїю семꙋ̀, сла́вѧще бг҃а въ покоре́нїи и҆сповѣ-
да́нїѧ ва́шего, въ бл҃говѣ́ствова́нїи хв҃ѣ и҆ прос-
тотѣ̀ съѡ҆бще́нїѧ (е҆́же) къ ни́мъ, и҆ въ всѣ́хъ, и҆
тѣ́хъ моли́твою по ва́съ, въжделѣ́ющемъ ва́съ,
за премно́гꙋю бл҃года́ть бж҃їю на ва́съ. бл҃годаре́нїе
(же) бг҃ови ѡ҆ неи҆сповѣ́димѣмъ є҆гѡ̀ да́рѣ.

Гла, ӏ҃.

Са́мъ же а҆́зъ па́велъ молю̀ вы̀ кро́тостїю
и҆ тихостїю хв҃ою, и҆́же на лицы̀ ᲂу҆̀бо
смире́нъ въ ва́съ, не сы́й же (ᲂу҆ ва́съ)
де́рзаю въ ва́съ. молю́ же е҆́же не сы́й
(тꙋ̀) де́рзати надѣ́ѧнїемъ, и҆́мже помышлѧ́ю,
смѣ́ти на нѣ́кїѧ непщꙋ́ющаѧ на́съ ꙗ҆́ко по̀
пло́ти хо́дѧщихъ. въ пло́ти бо хо́дѧще, не по̀
пло́ти вои́ньствꙋемъ. ѡ҆рꙋ́жїѧ бо вои́ньства на́-
шего, не плотска̑ѧ, но си́льна бг҃ви, на разоре́нїе
тве́рдемъ, помышле́нїѧ низлага́юще. и҆ всѧ́ко
възноше́нїе възима́ющеесѧ на ра́зꙋмъ бж҃їи, и҆ плѣ-
нѧ́юща всѧ́къ ра́зꙋмъ въ послꙋша́нїе хв҃о, и҆
гото́во и҆мꙋ́ще ѿмсти́ти всѧ́ко преслꙋша́нїе, є҆г-
да̀ и҆спо́лнитсѧ ва́ше послꙋша́нїе. ꙗ҆́же на лица
ли зри́те; зач҃, рч.
А҆́ще кто̀ надѣ́етсѧ себѣ̀ хв҃ъ бы́ти, се да по-
мышлѧ́етъ па́ки ѿ себѐ, занѐ ꙗ҆́коже ѻ҆́нъ хв҃ъ,

такожде и мы (хви). Аще бо и лише что пох-
валюся, о власти нашеи, юже дасть {намъ
гь}[1] въ създаніе, (а)[2] не на разореніе ваше, не
постыжуся. Но да не явлюся яко страша ва
посланьми· яко посланія убо (рече)[3] тяжки и
крѣпки, а пришествіе тѣла, немощно и слово
уничижено· Сіе да помышляеть таковыи,
яко яцы (же) есмы словомъ посланіи отстоя-
ще, таковіи (тү)[4] суще (есмы) дѣломъ. не
смѣемъ бо судити или прикладовати себе и-
нымъ хвалящимъ себе самѣ. Но сами в себѣ
себе измѣряюще. и прилагающе себе, себѣ, не
разумѣвають· Мы же не безмѣрная похва-
лимся, но по мѣрѣ правила, егоже раздѣли
намъ бгъ мѣру достизати даже и до васъ.
не яко бо не досяжуще до васъ, паче простя-
раемъ себе, даже бо и до ва достигохомъ бл-
говѣстіемъ хвымъ, не в безмѣрная хваля-
щеся, ниже в чюжи трудѣх, упованіе (-)[5] и-
муще растущи вѣрѣ вашеи въ васъ, велича-
тися по правилу нашему, изобилно, въ пре-
вышшая намъ блговѣстити, не чюжимъ
єрєа д а кри а правиломъ в готовая похвалитися. *Хваляи
же ся, о гѣ да хвалится. не хваляи бо себе
сеи искусенъ, но егоже (бгъ)[6] въсхваляеть·

собі, тому що так як він Христовий,
також і ми Христові. **8** Бо якщо і
чимось більше похвалюся про нашу
владу, яку нам дав Господь на збуду-
вання, а не на ваше знищення, не зав-
стидаюся. **9** Але щоб я себе не пока-
зував, що лякаю вас посланнями, **10**
бо сказав, отже, послання тяжкі і си-
льні, а прихід в тілі немічний і слово
жалюгідне. **11** Хай такий думає про
це, що якими ж ми є відсутні, словом
в посланнях, такими, будучи там, ми
є ділом. **12** Адже ми не сміємо суди-
ти або порівнювати себе до інших,
що хвалять себе самих, але самі в со-
бі, міряючи себе і порівнюючи себе
собі, не розуміють. **13** Ми ж не без-
мірно хвалимося, але за мірою прави-
ла, якого вділив нам Бог, мірою, що
досягає аж і до вас. **14** Бо не так як ті,
що до вас не досягають, ми більше о-
сягаємо, бо ми дійшли і аж до вас
Христовим благовістям; **15** не хваля-
чись безмірно ані чужими трудами,
маючи надію щедро величатися за
правилом нашим, як ростиме у вас
ваша віра, **16** щоб ми благовістили
превисоке, *а* не похвалилися чужим єре. 9
правилом в готовому. **17** *Хто ж кор1. 1
хвалиться, хай хвалиться у Господі,
18 бо досвідченим не є цей, що себе
хвалить, але кого хвалить Бог.

Гла, аі· за, рча.

Аще бысте пріяли малое безуміе мое,
но и пріемлете (-)[1] ревную бо о васъ
бжіею ревностію. обручи бо васъ едино-
му мужу, дву чисту преставити хви.
а мо г бою же ся, да не како *якоже змія (евву
прельсти)[2] лукавство своимъ, [тако][3] истлѣють
(и) разумы ваша от простоты [-][4] яже о хѣ.
аще бо градыи иного іса проповѣдаеть, егоже
не проповѣдахом, или дхъ инъ пріемле, егоже
не пріясте, или блговѣствованіе ино, еже не
пріясте добрѣ бысте пріяли. за, рчв·
Непщую бо ничимже лишитися предни аплъ.
аще бо и невѣжа слово. но не разумо. но вездѣ
явльшеся о все въ васъ· Или грѣхъ сътво-
рихъ себе смиряя да вы възнесетеся; яко
туне бжіе блговѣствованіе блговѣсти вамъ;
от иныхъ црквеи уимъ (и) примъ оброкъ
вашему служенію. и прише къ вамъ, и въ
скудости бы, не стужихъ ни единому. ску-
дость бо мою исполниша братія пришеше от
македоніи. и о всемъ без стуженія (вамъ се-
бе)[5] съблюдохъ, и съблюду. есть истинна хва
въ мнѣ, яко похваленіе се не заградится о
мнѣ въ странахъ ахаистѣхъ. почто ли; зане
не люблю ли васъ; бгъ вѣсть еже творю, и съ-

Глава 11, *поч. 191*

1 Коли б ви прийняли були моє ма-
ле безумство. Але й приймаєте, **2** бо я
ревную за вами божою ревністю. Бо я
вас заручив одному мужеві, щоб пос-
тавити перед Христом як чисту діву.
3 Боюся ж, щоб часом змій не обма-
нув своїм лукавством, *як Еву, так *не* мой1. 3
зітліли і ваші розуми від простоти,
що в Христі. **4** Бо якщо той, що прихо-
дить, проповідує іншого Ісуса, якого
ми не проповідували, або іншого духа
приймаєте, якого не прийняли, або
іншу благовість, якої ви не одержали,
ви були б гарно прийняли. *поч. 192*

5 Адже я вважаю, що я нічим не є
меншим від перших апостолів. **6** Бо
якщо я і невіжа словом, але не розу-
мом, але всюди я показався, в усьому
у вас. **7** Або чи я зробив гріх, впоко-
ряючи себе, щоб ви піднеслися? Ад-
же даром я вам благовістив божу
благовість. **8** Взявши від інших цер-
ков, і одержавши плату за ваше слу-
жіння, **9** і прийшовши до вас, і бувши
в нестатках, я не надокучив ні одно-
му, бо мій нестаток поповнили брати,
прийшовши з Македонії. І в усьому
без надокучання вам я себе зберіг і
збережу. **10** В мені є Христова прав-
да, що ця похвала мені не заборо-
ниться в ахайських країнах. **11** Чому
ж? Чи тому що не люблю вас? **12** Бог

знає те, що чиню, і зроблю, щоб уникнути закиду. Ті, що хочуть причини, хай в тому, в чому хваляться, знайдуться такими, як і ми. **13** Бо такі – фальшиві апостоли, обманливі діячі, що прикидаються Христовими апостолами, **14** і не дивно, бо сам сатана перетворюється на ангела світла. **15** Отже, не надзвичайне, коли і його слуги видають себе за слуг праведності. Та їхній кінець буде за їхніми ділами. **16** Знову кажу: Хай ніхто мене не вважає за безумного, якщо ж ні, прийміть мене хоч як безумного, щоб і я чимось трохи похвалився. **17** А те, що кажу, не кажу за Господом, але наче в безумності в цій частці похвали. **18** Тому що численні хваляться за тілом, і я похвалюся, **19** бо ви радо приймаєте безумних, будучи мудрими. **20** Адже ви приймаєте, якщо хто вас уярмлює, якщо хто виїдає, якщо хто приймає не на добро, якщо хто вас б’є по обличчі, якщо хто величається. **21** На догану говорю, тому що ми стали наче немічні. *поч. 193*

Якщо хтось в чомусь насмілюється, – безумно говорю, – і я насмілююся. **22** *Чи вони є евреями? – І я. Чи є ізраїльтянами? – І я. Чи є насіння Авраама? – І я. **23** Чи є Христовими слугами? – Не в мудрості говорю: я – ще більше. Більше – в подвигах, дуже багато – в ранах, понад міру – у в’язницях, часто – в смерті. **24** Від юдеїв я п’ять разів одержав сорок без одного. **25** *Три рази я був битий палицями. Один раз я був каменований. Три рази корабель зі мною розбився – ніч і день я був у глибині. **26** Часто в подорожах: небезпеки в ріках, небезпеки від розбійників, небезпеки від рідних, небезпеки від поган, небезпеки в містах, небезпеки в пустині, небезпеки на морі, небезпеки від фальшивих братів; **27** в клопоті і подвизі; часто в чуваннях, в голоді і в спразі; дуже часто в постах, в морозі і наготі. **28** Опріч зовнішніх випадків, що є кожного дня, і дбання за всі церкви. **29** Хто знемагає, чи я не знемагаю? Хто гіршиться, чи я не розпалююся? **30** Якщо мені треба хвалитися, похвалюся тим, що відноситься до немочі моєї.

фил. 3

мой5. 25 дія. 14 і 16

Глава 12, *поч. 194*

31 Бог і Батько нашого Господа Ісуса Христа знає, – Він, що є благословенний навіки, – що я не говорю неправди. **32** *В Дамаску поганський князь царя Арети стеріг місто Дамаск, бажаючи мене схопити, але мене спустили крізь віконце в кошику

дія. 9

творю̀, да ѿсѣку винꙋ̀. хотѧ́щемъ винѣ̀, да
ѡ҆ нѥ́же хвалѧтсѧ, ѡ҆брѧщꙋтсѧ ꙗ҆́коже и҆ мы.
такові́и бо. лживи а҆п҃ли, дѣлатели льстивїи,
преѡ҆бразꙋю́щесѧ въ а҆п҃лы х҃вы. и҆ не дивно.
са́м (бѣ)[6] сатана̀ преѡ҆бразꙋетсѧ въ а҆гг҃ла
свѣта. не велїе ꙋ҆бо а҆ще и҆ слꙋжи́телїе є҆го
преѡ҆бразꙋю́тсѧ ꙗ҆ко слꙋжи́тели правды, и҆хже
кончи́на бꙋдетъ по дѣломъ и҆хъ. паки г҃лю,
да никто́ (мни́т мѧ)[7] безꙋмна быти, а҆ще
ли ни, понѐ ꙗ҆ко безꙋмна прїимите мѧ да и҆
а́зъ мало что̀ похвалю́сѧ, (а҆) еже г҃лю, не (г҃лю
по г҃ѣ)[8], н҆о ꙗ҆ко въ безꙋмїи в се́и части
похвалы. понеже мно́ѕи хвалѧтсѧ по́ плоти, і҆
а́зъ похвалюсѧ. любе́зно бо прїемлете безꙋм-
ныѧ мꙋдры сꙋще. прїемлете бо а҆ще кто васъ
порабоща́етъ, а҆ще кто поꙗ҆даетъ, (-)[9] а҆ще
кто не въ лѣпотꙋ проторитъ. а҆ще кто по
лицꙋ̀ (бїетъ вы̀)[10], (а҆ще кто велича́етсѧ), по
досаже́нїю г҃лю, зане ꙗ҆ко мы и҆знемого́хомъ·
за҃, р҃чг·

ѡ҆ немже а҆ще (дерза́етъ кто)[11], несмы́слено г҃лю,
дерзаю, и҆ а́зъ. *евре́и ли сꙋть и҆ а҃. і҆и҃льте ли фили҃ г҃
сꙋть, и҆ а́зъ. сѣмѧ а҆враа́мле ли сꙋть, и҆ а́зъ.
слꙋжи́тели х҃ви ли сꙋть, не въ мꙋдрости г҃лю,
паче а҆зъ въ трꙋдѣхъ множа́е въ [ра́нахъ пре-
бо́лѣ, въ темни́цахъ и҆зли́ха][12], въ с҃мртехъ мно́-
гощи. ѿ іꙋ҆деехъ пѧтькра́ты четыридесѧть є҃ мо҃ і҃є
ра́звѣ є҆ді́ныѧ прїѧ҆хъ, *три́щи палицами бїенъ дѣ҃ѧ д҃і и҃ ѕ҃і
быхъ, є҆ді́ною каменьми наме́танъ быхъ, три-
кра́ты кора́бль ѡ҆проверже́сѧ съ мно́ю, нощь и҆ д҃нь
въ глꙋбинѣ̀ сътворихъ. въ пꙋтныхъ шест-
вїихъ множицею бѣды̀ в рѣкахъ, бѣды ѿ
разбо́ини҃, бѣды̀ ѿ сродникъ, бѣды̀ ѿ ꙗ҆зы́къ,
бѣды̀ въ градѣхъ, бѣды̀ въ пꙋстыни, бѣ-
ды въ мо́ри, бѣды̀ въ лжебра́тїи, [въ трꙋ-
дѣ][13] и҆ подвизѣ, въ бдѣнїихъ мно́жицею, въ
а́лчьбѣ и҆ въ жа́жди, въ поще́нїихъ мно́гощи,
в зимѣ̀ и҆ наготѣ, кромѣ внѣшнихъ (нападе́-
нїи)[14] ꙗ҆́же по всѧ д҃ни, и҆ попече́нїе всѣмъ
ц҃рквамъ. кто и҆знемага́е, и҆ не и҆знемога́ю; кто
съблажнѧ́етсѧ и҆ а́зъ не ра́зжиза́юсѧ; а҆ще
хвали́ти ми сѧ подоба́етъ, ꙗ҆же ѡ҆ не́мощи мо-
е́и похвалюсѧ·

Г҃ла, в҃і· за҃, р҃чд·

Б҃гъ и҆ ѿц҃ъ г҃а (нашего) і҃с (х҃а), вѣсть,
сыи б҃лвенъ въ вѣки, ꙗ҆ко не лжꙋ. *въ дѣ҃ѧ д҃
дама́сцѣ ꙗ҆зы́ческїи кнѧ́зь а҆ре́ды царѧ̀,
стрежа́ше (дама́скъ градъ)[1], ꙗ҆́ти мѧ
[хотѧ̀][2], и҆ ѡ҆́концемъ въ ко́шницы свѣшенъ
быхъ по стенѣ і҆ и҆збѣгохъ и҆з рꙋкꙋ є҆го. {по-

дѣѧ̑ д҃ хвали́тїй}[3] сѧ не польѕуетъ ми, *прїиду бо въ
вѣдѣнїѧ и ѿкровенїѧ г҃нѧ. вѣмъ ч҃лка ѡ
х҃ѣ, прежде лѣтъ четыринадесѧте, аще въ
тѣлѣ, не вѣмъ, аще ли кромѣ тѣла не вѣмъ,
б҃ъ вѣсть, въсхищена бывша таковаго до тре-
тїаго н҃бсе. и вѣмъ такова ч҃лка, аще въ тѣлѣ,
или кромѣ тѣла, не вѣмъ, б҃ъ вѣсть, ꙗко
въсхищенъ бысть в раи, и слыша неизреченны
г҃лы, ихже не лѣть есть ч҃лку г҃лати ѡ тако-
вѣмъ похвалюсѧ, ѡ себѣ же не похвалюсѧ, токмо
ѡ немощехъ [мои҃]¹⁴. аще бо въсхощу похвалити-
сѧ, не буду безуменъ, истину бо реку. щажду
же еда не како кто (възнепщуетъ ѡ мнѣ)[5] паче
еже видитъ мѧ или слышитъ что ѿ мене.
и за премногаа ѿкровенїа [-][6] да не превозношусѧ,
дасть ми сѧ пакостникъ плоти, аг҃глъ сата-
нинъ, да ми пакости дѣетъ, да не превозно-
шусѧ. ѡ семъ трикраты г҃а молихъ, да ѿ-
ступитъ ѿ мене, и рече ми, довлѣетъ ти
бл҃гть моѧ. сила бо [моѧ][7] в немощи съверша-
етсѧ сладцѣ оубо похвалюсѧ паче в немощехъ
моихъ, да вселитсѧ в мѧ сила х҃ва. за҃, р҃че.
Тѣмже бл҃говолю в немощехъ, в досажденїихъ
въ бѣдахъ, (и) въ изгнанїихъ, (въ)[8] тѣсно-
тахъ по х҃ѣ. егда бо немощьствую, тогда
силенъ есмь. быхъ несмысленъ [хвалѧсѧ][9], вы
мѧ понудисте. азъ бо долженъ бѣхъ ѿ васъ
хвалимъ бывати. ничимже бо лишихсѧ преж-
нихъ ап҃лъ, аще и ничтоже есмь. Знаменїѧ бо
ап҃лова съдѣвашасѧ в васъ, въ всѧкомъ тер-
пѣнїи, и в знаменїих и чюдесѣхъ и силахъ.
что бо есть, егоже лишистесѧ паче прочих цр҃к-
вей, аще точїю ꙗко (азъ самъ)[10] не стужих ва҃;
дадите ми неправ҃ду сїю. се третїе готовъ
есмь прїити к ва҃, и не стужу (вамъ). не
ищу бо вашихъ, но васъ. Не должна бо суть
чада родителемъ снискати имѣнїѧ, но роди-
телїе чадомъ. Азъ же въ сладость иждиву, і
иждивенъ буду по д҃шахъ вашихъ, аще и
паче ва҃ люблю менши любимъ есмь. буди же,
азъ не ѡтѧгчихъ ва҃, но коваренъ сыи, лестїю
васъ прїѧхъ. Еда егоже послахъ к вамъ, тѣмъ
лихоимствовахъ ли ва҃; оумоли҃ тита, и с нимъ
посла҃ брата. еда лихоимствова ли чимъ ва҃
ти҃; не тѣмже ли д҃хомъ ходиховѣ, не тѣ-
миже ли стопами; паки ли мните, ꙗко ѿвѣтъ
вамъ творимъ; пр҃е б҃гомъ ѡ х҃ѣ г҃лемъ, все
же възлюбленїи ѡ вашемъ създанїи (и оут-
верженїи). за҃, р҃чѕ.
Бою же сѧ, еда како приш҃е, не ѧцѣх (же).
хощу ѡбрѧщу васъ, и а҃ ѡбрѧщусѧ вамъ,
ꙗкова не хощете. да не како рвенїѧ, зависти,

33 по стіні, – і я втік з його рук. **12,1**
Похвалитися ж мені не корисно, *бо дія. 9
прийду до господніх видінь і об'яв-
лень. **2** Знаю людину в Христі понад
чотирнадцять років, – чи в тілі, не
знаю, чи без тіла, не знаю: Бог знає, –
що була підхоплена до третього неба.
3 І знаю таку людину, – чи в тілі, або
без тіла: не знаю, Бог знає, – **4** що бу-
ла підхоплена в рай і почула неви-
мовні слова, яких не можна людині
говорити. **5** Таким похвалюся, собою
ж не похвалюся, лише в моїх немо-
чах. **6** Адже, якщо захочу похвалити-
ся, не буду безумним, бо скажу прав-
ду, стримаюся ж, щоб часом хто не
вважав мене більшим ніж бачить в
мені або щось чує від мене. **7** І через
пребагато об'явлень, щоб я не загор-
дів, мені дано пакосника тіла – анге-
ла сатани, щоб мені чинив пакості,
щоб я не загордів. **8** За це я тричі
Господа благав, щоб він відступив від
мене, **9** і Він мені сказав: Досить тобі
моєї ласки, бо моя сила довершується
в немочі. Отже, радо похвалюся рад-
ше в моїх немочах, щоб в мені посе-
лилася Христова сила. *поч. 195*

10 Тому радію в немочах, в кло-
потах, в бідах і в вигнаннях, в утис-
ках за Христа. Бо коли я є немічним,
тоді я є сильним. **11** Став я нерозум-
ним, хвалячись, ви мене змусили. Ад-
же належалося вами мене хвалити, бо
я нічим не є менший від перших а-
постолів, якщо і є нічим. **12** Бо у вас
виявилися знаки апостола в усякому
терпінні, і в ознаках, і чудах, і силах.
13 Бо що є, чого ви були позбавлені
більше від інших церков, хіба тільки,
що я сам вам не надокучив? Пода-
руйте мені цю несправедливість. **14**
Ось я втретє готовий прийти до вас, і
не дошкулятиму вам, бо не шукаю
вашого, але вас. Бо не діти родичам
повинні придбати маєток, але родичі
дітям. **15** Я ж з насолодою видам і
видам себе за ваші душі, – хоч і
більше вас люблю, *а* є менше люблe-
ний. **16** Хай же буде, що я вас не об-
тяжив, але, будучи хитрим, здобув
вас обманою. **17** Чи я пограбував вас
тим, кого я до вас посилав? **18** Я
впросив Тита і з ним послав брата.
Чи Тит вас в чомусь пограбував? Чи
ми не ходили тим самим духом, не
тими самими стопами? **19** Чи знову
думаєте, що ми виправдовуємося пе-
ред вами? Перед Богом в Христі го-
воримо. А все, улюблені, на ваше збу-
дування і закріплення. *поч. 196*

20 Боюся ж, чи часом, прийшов-
ши, не знайду вас такими, як хочу, і я
для вас знайдуся таким, яким не хо-
чете. Щоб часом не було сварок, зaз-
дрощів, люті, чвар, обмов, намов-

лянь, задиркуватостей, безладів. **21** Щоб знову, коли прийду, мене не впокорив мій Бог перед вами; і заплачу над багатьма, що раніше згрішили і не покаялися за нечистоту, і розпусту, і безсоромність, які вчинили.

Глава 13

мойб. 17 і 19 мат. 18 ів. 8 єв. 10

1 Ось втретє іду до вас, *щоб при устах двох або трьох свідків стало кожне слово. **2** Я раніше сказав і наперед кажу, що, будучи вдруге і тепер відсутній, пишу тим, що раніше згрішили, і всім іншим, що коли знову прийду, *то* не помилую, *поч. 197*

3 тому що шукаєте випробовувати того Христа, що говорить в мені, який в вас не є немічним, але сильним у вас. **4** Бо якщо і був розп'ятий з немочі, то є живим з божої сили. Бо і ми є немічні в Ньому, але будемо живі з Ним від божої сили у вас. **5** *Випробовуйте себе, чи ви є у вірі, випробовуйте себе. Хіба не знаєте себе, що Ісус Христос є у вас? Хіба чим тільки ви є недосвідчиними? **6** Надіюся ж, що зрозумієте, що ми не є недосвідчені. **7** Благаємо ж Бога, щоб ви не зробили ніякого зла: не, щоб ми виявилися досвідченими, але щоб і ви зробили добро, а ми щоб були як недосвідчені. **8** Бо ми не можемо нічого проти правди, але згідно з правдою. **9** Радіємо ж, коли ми є немічні, а ви стаєте сильними. Ось же і ми молимося за вашу досконаліть. **10** Задля цього, не будучи у вас, пишу це, щоб, прийшовши, я не повівся нещадно за владою, яку Господь дав мені на збудування, а не на знищення. **11** Тому, брати, радійте, удосконалюйтеся, потішайтеся, думайте те саме, майте мир – і Бог любові та миру буде з вами. **12** *Вітайте один одного святим поцілунком. Вітають вас усі святі. **13** Ласка нашого Господа Ісуса Христа і любов Бога і Батька та спільність Святого Духа – з усіма вами. Амінь.

кор1. 11

рим. 16 кор1. 16 пет1. 5

Кінець Другого Послання до Коринтян.
Має в собі 13 глав,
а 32 церковні початки.

ꙗ҆́рости, ре́ти, клеветы̀, шептані́ѧ, кичені́ѧ,
нестрое́нїа· Е҆да̀ паки пришéша мѧ смирѝ (-)[11]
бг҃ъ мо́и к вамъ, и҆ въсплáчюсѧ мно́гихъ прежⷣе
съгрѣ́шшихъ, и҆ не покаа́вшихсѧ ѻ҆ нечисто-
тѣ и҆ блꙋже́нїи и҆ стꙋдоло́ствїи ꙗ҆̀же сътвѣ-
ꙗ́ша·

Гла҃, гі҃·

Т ретíцею сѐ грꙗдꙋ къ вамъ. *да при оу҆с- | е҆ мѡ҃ зі
тѣ двою̀ (и҆ли)[1] трїе҃ (свѣдѣтелехъ) ста́- | и҆ ді
не҃ всѧкъ гл҃ъ. преже рѣхъ, и҆ предгл҃ю, | ма҃ ні
ꙗ҆́ко бы́въ второе, и҆ не сы́и нн҃ѣ [пишꙋ][2], | іѡа҃ и҆
прежде съгрѣшъшимъ, и҆ прочимъ всѣмъ. ꙗ҆́ко | е҆врⷪ҇ і
а҆́ще прїидꙋ паки, не пощажꙋ· за҃, рчз҃·
Понеже и҆скꙋшенїе и҆щете гл҃ющаго въ мнѣ хⷭ҇а.
и҆̀же въ ва҃ неи҆знемогае҃, но мо́жетъ въ ва҃. и҆бо
[а҆́ще][3] и҆ распѧ҃ бысть ѿ немощи, но жи́въ
е҆сть ѿ си́лы бж҃їѧ· И҆бо мы немощьствꙋе҃м ѻ҆
немъ, но жи́ви бꙋдемъ с ни҃м ѿ силы бж҃їѧ
въ васъ. *себе и҆скꙋша́йте. а҆́ще е҆сте въ вѣрѣ, | а҃ кри҃ аі
себе и҆скꙋша́йте. и҆ли не зна́ете себе, ꙗ҆́ко і҆с хⷭ҇
въ ва҃ [е҆сть][4]; а҆́ще точїю (чи҃) неи҆скꙋсни е҆сте.
оу҆пова́ю же, ꙗ҆́ко разꙋмѣти и҆мате ꙗ҆́ко мы
нѣ́смы неи҆скꙋсни· Молимъ же сѧ къ бг҃ꙋ, не съ-
твори́ти ва҃ ни е҆ді́наго зла. не ꙗ҆́ко да мы
и҆скꙋсни ꙗ҆ви́мсѧ, но да и҆ вы̀ доброе сътвори́те,
мы́ же ꙗ҆́ко неи҆скꙋсни бꙋдемъ. ничто́же бо
мо́жемъ на и҆́стинꙋ, но по и҆стинѣ. радꙋем же
сѧ е҆гда мы немоществꙋе҃, вы же си́лни быва́-
ете· Се же и҆ моли́мсѧ ѻ҆ вашемъ съвръше́нїи.
сего ради (не сы́и оу҆ ва҃ сїѧ)[5] пишꙋ, да не
пришⷣе, бесщадно сътворю, по́ власти, ю҆̀же гь҃
да҃ ми е҆сть въ созданїе. а҆ не на разоренїе·
Тѣмже брáтїе, радꙋйтесѧ. съверша́йтесѧ, оу҆-
тѣша́йтесѧ, тожⷣе мꙋдръствꙋйте, ми҃р и҆-
мѣ́йте, и҆ бг҃ъ любве и҆ ми́ра бꙋдетъ с вами· | кри҃ ѕі
*Цѣлꙋйте дрꙋгъ дрꙋга (лобза́нїемъ ст҃ымъ)[6]· | а҃ кри ѕі
цѣлꙋютъ вы ст҃їи всѝ· Бл҃гть г҃а (нашого) і҆с | а҃ петр҃ е
хⷭ҇а, и҆ любы̀ бг҃а и҆ ѿц҃а, и҆ ѻ҆бщенїе ст҃аго дх҃а,
съ всѣми ва́ми. [а҆ми́нь][7]·

Конⷱ҇, послáнїю к кори́нѳѡ҃ второмꙋ.
и҆́мать в себѣ гл҃а гі҃.
а҆ за҃, цр҃квны҃ лв҃·

Сказа́нїе и҆́же къ гала́томъ посла́нїе ст҃го ап҃ла па́вла.

Сї́е посыла́етъ ѿ ри́ма, ви́дѣвъ и҆́хъ оу҆жѐ и҆ наоу́чивъ. вина́ же посла́нїю сї́а. наоу́чени бы́вше до́брѣ гала́те ѿ ап҃ла, и҆ вѣ́ровавше и҆скре́нно въ х҃а. По ѿше́ствїи ап҃ловѣ, прельсти́шаса ѿ нѣ́кихъ ꙗ҆́ко ѡ҆брѣ́затиса. сї́а оу҆бо оу҆вѣ́дѣвъ ап҃лъ, пи́шетъ к ни́мъ. и҆ пе́рвѣе оу҆бо свѣдѣ́тельствꙋетъ и҆̀, ѡ҆́не и҆́же и҆мѣ́ахꙋ вѣ́рѣ, і҆ и҆скре́ннѡ ѡ҆ х҃ѣ и҆зволе́нїи. оу҆кара́етъ же, ꙗ҆́ко несмы́слено съдѣ́лавшимъ, и҆ преложи́вшемса. Та́же повѣ́ствꙋетъ ѡ҆ зако́нѣ, и҆ вѣ́рѣ ꙗ҆́же по а҆враа́мꙋ. и҆ показꙋ́етъ ѿ зако́на же, и҆ ѿ же́нъ а҆враа́мовыхъ, и҆носказа́телне толкꙋ́а и҆̀, до вре́мене дано̀ бы́вшимъ и҆ сѣ́ни, и҆ ѡ҆брѣ́занїю і҆ и҆спраздни́тиса и҆мъ про́чее х҃вымъ прише́ствїемъ. и҆ си́це и҆зъꙗ҆сни́въ, завѣща́ваетъ про́чее и҆мъ ктомꙋ̀ не внима́ти прельща́ющихъ а҆̀, но па҆ч держа́тиса вѣ́ры ꙗ҆́же въ х҃а. и҆ вѣ́дѣти ꙗ҆́ко ꙗ҆́же ѡ҆ х҃ѣ бл҃гть, оу҆праздна́етъ е҆́же по́ пло́ти ѡ҆брѣза́нїе. И҆ си́це паки ѡ҆ ѡ҆бы́чаехъ наоу́чивъ и҆ наказа́въ сконча́ваетъ посла́нїе.

Розповідь про Послання святого Апостола Павла до Галатів.

Це послання він посилає з Риму після того, як він їх побачив і навчив. Причина ж послання така. Після того, як галати були добре навчені апостолом і ревно повірили у Христа, після відходу апостола вони були обмануті деякими, щоб обрізатися. Отже, апостол, довідавшись про це, пише до них. І найперше, отже, свідчить їм про віру, яку вони мали, і ревну настанову до Христа. Картає ж як тих, що нерозумно вчинили і змінилися. Тоді він говорить про Закон і віру, що за Авраамом, і показує ж з Закону і від Авраамових жінок, даючи їх пояснення, що до часу були дані, і тінь, і обрізання; і що далі вони втратили силу через Христовий прихід. І так, пояснивши, заповідає надалі їм більше не слухатися тих, що їх обманюють, але радше дотримуватися віри, що в Христі, і знати, що ласку, що в Христі, нівечить обрізання в тілі. І так, знову повчивши про звичаї та нагадавши, він закінчує послання.

Къ гала́тѡмъ посла́нїе ст҃го ап҃ла па́вла

Гл҃а, а҃. за҃, рч҃и.

Па́велъ ап҃лъ, ни ѿ чл҃къ, ни чл҃комъ. но і҆с
х҃мъ, и҆ б҃мъ (и҆) ѿц҃емъ, въскре́сившемъ
е҆го̀ и҆з ме́ртвыхъ, і҆ и҆́же съ мно́ю вса бра́-
тїа, цр҃квамъ гала́тїискамъ. за҃, рч҃д.
Бл҃гть вамъ и҆ ми́ръ ѿ б҃а ѿц҃а, [и҆ г҃а на́шего][1] і҆с
лꙋ҃ а҃ х҃а, да́вшаго себѐ по грѣсѣ́хъ на́шихъ, *ꙗ҆́ко да
и҆зба́витъ ны ѿ [настоѧ́щаго вѣ́ка][2] лꙋка́ваго, по
во́ли б҃а и҆ ѿц҃а на́шего, е҆мꙋ́же сла́ва въ вѣ́кы
вѣ́ком, а҆ми́нь. Чю́ждꙋса, ꙗ҆́ко та́ко ско́ро прела-
га́етеса ѿ зва́вшаго вы бл҃гтїю х҃вою, въ и҆но
бл҃говѣ́ствова́нїе. е҆́же нѣ́сть и҆но, то́чїю нѣ́цыи
сꙋ́ть смꙋща́юще вы, и҆ хотѧ́ще преврати́ти
бл҃говѣ́ствова́нїе х҃во. но и҆ а҆́ще мы, и҆ли а҆́гг҃лъ
с нбсе бл҃говѣсти́тъ вамъ, па́че, е҆́же бл҃го-
вѣсти́хомъ вамъ, а҆наѳе́ма да е҆́сть. ꙗ҆́коже
пре́дрекохомъ, и҆ нн҃ѣ паки гл҃ю, а҆́ще кто вамъ

До Галатів Послання святого апостола Павла

Глава 1, *поч. 198*

1 Павло, апостол не від людей ані
через людину, але через Ісуса Христа,
і Бога, і Батька, що воскресив Його з
мертвих, **2** і всі ті брати, що зі мною,
– галатійським церквам. *поч. 199*
3 Ласка вам і мир від Бога-Батька і
нашого Господа Ісуса Христа, **4** що
дав себе за наші гріхи, *щоб визволи- лук. 1
ти нас від теперішнього лукавого ві-
ку, за волею Бога і нашого Батька, **5** я-
кому слава на віки віків. Амінь. **6** Чу-
дуюся, що ви так скоро залишаєте То-
го, що вас покликав Христовою лас-
кою, на іншу благовість, **7** яка не є ін-
ша, тільки є деякі, що вас баламутять
і хочуть змінити Христову благовість.
8 Але якщо і ми чи ангел з неба бла-
говіститиме вам більше, понад те, що
ми вам благовістили, – хай буде ана-
фема! **9** Так як раніше ми сказали, і те-
пер знову кажу: якщо хтось вам бла-

говістить понад те, що ви одержали,
хай буде анафема! **10** Бо *чи* тепер
змагаюся з людьми, чи з Богом або
чи шукаю догодити людям? І якщо б
я ще людям догоджав, отже, я не був
би рабом Христа. *поч. 200*
кор1. 15 **11** *Сповіщаю ж вам, брати, благо-
віствування, сповіщене мною, що во-
но не є людським, **12** бо я його ані не
одержав від людей, ані не навчився, а-
дія. 9 ле через появу Ісуса Христа. **13** *Ад-
же ви чули про моє колишнє життя в
жидівстві, що я дуже переслідував Бо-
жу церкву і її нищив; **14** і досягав в
жидівстві понад багатьох моїх ровес-
ників в моєму роді, будучи дуже *силь-
ним* ревнителем моїх батьківських пе-
редань. **15** Коли ж Бог, що мене виб-
рав з лона моєї матері і приликав сво-
еф. 3 єю ласкою, зволив **16** *об'явити в ме-
ні свого Сина, щоб я Його благовіс-
тив між поганами, – я відразу не ра-
дився *в* тіла і крові **17** ані не пішов до
Єрусалиму до тих, що раніше від ме-
не були апостолами, але я пішов до А-
равії і знову повернувся до Дамаску.
18 Потім, по трьох роках, я пішов до
Єрусалиму, щоб побачити Петра, і пе-
ребував у нього п'ятнадцять днів. **19**
Іншого ж з апостолів я не бачив, хіба
Якова, господнього брата. **20** А те, що
вам пишу, – ось перед Богом, що не
говорю неправду. **21** Потім я прий-
шов в сирійські і килікійські околиці,
22 а був незнаний з обличчя юдейсь-
ким церквам, що в Христі. **23** Тільки
ж вони чули, що той, що колись нас
переслідував, нині благовістить віру,
яку колись нищив. **24** І прославляли
за мене Бога.

Глава 2

1 Потім, по чотирнадцятьох роках,
я знову пішов до Єрусалиму з Вар-
навою, взявши з собою і Тита. **2** Я ж
пішов по об'явленню і виклав їм бла-
говість, яку проповідую між погана-
ми, насамоті ж тим, що слідкували,
щоб часом я тепер не біг намарно або
давніше біг. **3** Але ані Тит, що зі
мною, будучи греком, не був приму-
шений обрізатися. **4** Через тих лже-
братів, що прийшли, які прийшли,
щоб підглянути нашу свободу, яку ма-
ємо в Христі Ісусі, щоб нас понево-
лити, **5** їм ані на мить ми не відда-
лися в підданство, щоб у нас зберег-
лася правда благовістя. *поч. 201*
мой5. 10 **6** А від тих, що вважаються вели-
пар2. 19 кими, якими б, отже, вони були, я ні-
йов. 34 чим не відрізняюся, *бо Бог не прий-
дія. 10 має обличчя людини. Адже мені ті,
рим. 2 що вважаються чимось, нічого не до-
дали, **7** але навпаки, пізнавши ж, що
мені довіреною була та благовість,
що між поганами, так як і Петрові

бл҃говѣсти́тъ паче є҆́же прїѧ́сте, а҆на́ѳема да
є҆́сть. нн҃ѣ бо чл҃ки препира́ю, и҆ли бг҃а. и҆ли и҆щꙋ̀
чл҃кѡ́мъ ꙋ҆гажа́ти; и҆ а҆́ще бы́хъ є҆щѐ чл҃кѡмъ ꙋ҆га-
жа́лъ, хрⷭ҇тꙋ ра́бъ не бы́хъ ꙋ҆́бо бы́лъ. за҃, г҃.
*Сказꙋ́ю же ва́мъ бра́тїе, бл҃говѣствова́нїе а҃ кѡри є҃і
бл҃говѣщє́нное ѿ мене, ꙗ҆́ко нѣ́сть по чл҃кꙋ. ни бо
а҆́зъ ѿ чл҃ка прїѧ́хъ є҆̀, ни наꙋ҆чи́хсѧ, но҆
ꙗ҆вле́нїемъ і҆с҃ хрⷭ҇то́вымъ *слы́шасте бо мое житїе дѣа҃ ѳ҃
и҆ногда въ жидо́вьствѣ, ꙗ҆́ко по премно́гꙋ
гони́хъ цр҃ковь бж҃їю, и҆ раздрꙋша́хъ ю҆̀, и҆
преспѣва́хъ въ жидовьствѣ паче мно́гихъ
све́рьстникъ (мои́хъ) в ро́дѣ мое́мъ и҆зли́ха рев-
нитель сыи ѻ҆теческимъ моимъ преда́нїемъ.
є҆гда же бл҃говоли̇̀ бг҃ъ, и҆збра́вый мѧ̀ ѿ чрева
мт҃ре моеѧ̀, и҆ призва́въ бл҃годатїю своею
*ꙗ҆ви́ти сн҃а своє́го въ мнѣ, да бл҃говѣствꙋ́ю є҆фе҃ г҃
є҆го въ ꙗ҆зы́цѣхъ. а҆́бїе не приложи́хсѧ пло́ти и҆
крови, ни възыдо́хъ въ і҆ер҃лимъ къ прежнимъ менѐ
а҆п҃ломъ, но҆ и҆до́хъ въ а҆равїю, и҆ паки
възврати́хсѧ в дамаскъ. пото́мже по {трїехъ
лѣтехъ}[3] възыдо́хъ въ і҆ер҃лимъ, съглѧ́дати [пе-
тра̀][4], и҆ пребы́хъ оу҆ него̀ днїи пѧтьнадесѧть,
и҆но́го же ѿ а҆п҃лъ не видѣ́хъ, то́кмо і҆а҆́кова
брата гн҃ѧ ч҃ ꙗ҆же пишꙋ̀ вамъ, се пре́ бг҃омъ,
ꙗ҆ко не лжꙋ̀. потомже прїидохъ въ страны̀
сирьскїѧ, и҆ кѵликїискїѧ, бѣхъ же незна́емъ
лицꙋ̀ цр҃квамъ і҆ꙋдейскимъ, ꙗ҆же ѡ҆ хрⷭ҇тѣ. то́чїю же
слы́шаще бѧхꙋ ꙗ҆ко гонѧи насъ и҆ногда̀, нн҃ѣ
бл҃говѣствꙋетъ вѣ́рꙋ, є҆́же и҆ногда̀ раздрꙋша́-
ше, и҆ сла́влѧхꙋ ѡ҆ мнѣ бг҃а.

Гла҃, в҃.

Пото́мже по четы́рихъна́десѧте лѣтѣхъ
па́ки възыдо́хъ въ і҆ер҃лим съ варна́вою
пои́мъ съ собою и҆ ти́та. възыдо́х же по
ѿкрове́нїю, и҆ възложи́хъ и҆мъ бл҃говѣс-
твова́нїе є҆же пропо́вѣдꙋю въ ꙗ҆зы́цѣхъ. на є҆ди́нѣ
же мни́мымъ. да не ка́ко въ тще текꙋ̀ и҆ли
теко́хъ. но҆ ни ти́тъ и҆же съ мно́ю, є҆́ллинъ
сыи, нꙋженъ бы҃ ѡ҆брѣ́затисѧ, и҆ за пришедшꙋю
лжебра́тїю, и҆же привнидо́ша съглѧ́дати свобо́ды̀
на́шеѧ, ю҆же и҆мамы ѡ҆ хрⷭ҇тѣ і҆с҃ѣ, да насъ пора-
бо́тѧтъ. и҆мже ни к часꙋ̀ повинꙋхомсѧ въ по-
коре́нїе, да и҆стина бл҃говѣстїѧ пребꙋдетъ въ
(насъ)[1]. за҃, са҃.
Ѿ мни́мыхъ же быти великих ꙗ҆ковы̀ оу҆бо бѣ- є҃ мо҃ і҃
ша, ничто́же ми ра́зньствꙋетъ. *лицѐ бг҃ъ чл҃кꙋ в҃ пара҃ ді
не прїемле. мнѣ бо мни́мїи, ничтоже ми при- і҆ѡвъ л҃д
возложи́ша, но съпроти́вное, оу҆разꙋмѣвше (же) ꙗ҆ко дѣа҃ і҃
оу҆вѣрено ми бысть бл҃говѣстїе є҆же въ ꙗ҆- кри в҃
зы́цѣхъ. ꙗ҆коже (и҆) петрꙋ̀ въ ѡ҆брѣзанїи. и҆бо съ-

поспѣшьствовавый петру въ посланїе обрѣзанїѧ, поспѣшьствова и мнѣ въ ѧзыки. и познавше благодать данную ми, (ї) ѩковъ, и кифа, ї иоаннъ, мнимїи столпи быти, десныѧ даша мнѣ и варнавѣ общенїѧ. да мы въ ѧзыки, они же въ обрѣзанїе, точїю нищихъ да помнивѣ, еже и потщахсѧ сїе истое сътворити· зач., рв·

Егда же прїиде [петръ][2] въ антиохїю, въ лице ему противу стахъ, ѩко зазоренъ ми бѣ. прежде бо даже не прїити нѣкимъ ѿ їакова, съ ѧзыки ядѧше. егда же прїидоша, опрѧташесѧ и ѿлучашесѧ, боѧсѧ сущихъ ѿ обрѣзанїѧ. и лицемѣришасѧ съ нимъ и прочїи їудее, ѩко и варнавѣ пристати (лицемѣрьству ихъ)[3]· Но егда видѣхъ ѩко неправо ходѧтъ къ истинѣ благовѣствованїѧ, рекохъ [петру][4] предъ всѣми, аще ты їудей сый, ѧзычески, (а)[5] не їудейски живеши, почто ѧзыки нудиши їудейски жительствовати; мы естествомъ їудее, (а)[6] не ѿ ѧзыкъ грѣшницы· зач., рг·

Оувѣдѣвше же, ѩко не оправдитсѧ человѣкъ ѿ дѣлъ закона, но токмо вѣрою іисъ христовою, и мы въ христа іисуса вѣровахомъ да оправдимсѧ ѿ вѣры христовы, (а)[7] не ѿ дѣлъ закона· зане (не оправдитсѧ ѿ дѣлъ закона)[8] всѧка плоть· *Аще
кори г ли ищуще оправдитисѧ о христѣ, обрѣтохомсѧ и сами грѣшницы, христосъ оубо грѣху ли служитель; да не будетъ. аще бо ѩже разорихъ, сїа паки съзидаю, преступника себе представлѧю. азъ бо закономъ закону оумрохъ, да богу живъ буду, христови съраспѧхсѧ. живу же не ктому азъ но живетъ въ мнѣ христосъ. а еже нынѣ живу въ плоти, вѣрою живу сына божїа, възлюбившаго мене и предавшаго себе по мнѣ· зач., рд·

Не ѿмѣтаюсѧ благодати божїа. аще бо закономъ правда, оубо христосъ туне оумре.

Глава, г·

Ѡ несмысленїи галате, кто вы прельстилъ есть [не покоритисѧ истиннѣ][1]; имже предъ очима іисъ христосъ прежде написанъ бысть [въ васъ][2] распѧтъ. сїе точїю хощу оувѣдѣти ѿ васъ, ѿ дѣлъ ли закона духъ прїасте, или ѿ слуха вѣры; Тако несмыслени есте начеише духомъ, нынѣ плотїю скончаваете; толика пострадасте без ума, аще же и без ума. подаай оубо вамъ духъ, и дѣиствуай силы въ васъ ѿ дѣлъ ли закона, или ѿ слуха вѣры;
а мѡ еї / кѡри д / ѩкѡ в *ѩкоже авраамъ вѣрова богу, и вмѣнисѧ ему въ правду. разумѣйте оубо ѩко сущїи ѿ вѣры, сїи [суть сынове][3] авраамли· зач., ре·

між обрізаними, – **8** бо той, що допоміг Петрові в посланні обрізання, допоміг і мені між поганами, – **9** і пізнавши ласку, мені дану, і Яків, і Кифа, і Іван, що вважаються стовпами, дали мені і Варнаві правиці спільності, щоб ми *ішли* до поган, вони ж до обрізання, **10** аби тільки ми пам'ятали про бідних, що власне я і постарався зробити. *поч. 202*

11 Коли ж Петро прийшов до Антіохії, я йому протиставився в лице, бо він заслужив на докір. **12** Бо скоріше ніж прийшли деякі від Якова, він їв з поганами, коли ж вони прийшли, він сторонився і відмежовувався, боячись тих, що є з обрізання. **13** І з ним лицемірили і інші юдеї, так що й Варнава пристав до їхнього лицемірства. **14** Але коли я побачив, що неправильно ходять в правді благовістя, я сказав Петрові перед усіма: Якщо ти, будучи жидом, живеш по-поганському, а не по-юдейському, чому змушуєш поган жити по-юдейському? **15** Ми з природи юдеї, а не грішники з поган. *поч. 203*

16 А пізнавши, що людина не оправдається з діл Закону, але тільки вірою в Ісуса Христа, і ми повірили в Христа Ісуса, щоб ми оправдалися з Христової віри, а не з діл Закону, тому що з діл Закону не оправдається ніяке тіло. **17** *Якщо ж, шукаючи оправ- рим. 3
датися в Христі, і ми самі знайшлися грішниками, чи, отже, Христос – служитель гріха? Хай не буде! **18** Бо якщо те, що я знищив, це знову будую, роблю себе переступником. **19** Бо *я за* Законом помер Законові, щоб для Бога жити. Я розіп'явся з Христом. **20** Живу ж вже не я, але в мені живе Христос. А те, що нині живу в тілі, живу вірою Божого Сина, що мене полюбив і видав себе за мене. *поч. 204*

21 Не відрікаюся божої ласки. Адже якщо праведність через Закон, отже, Христос даремно помер.

Глава 3

1 О нерозумні галати! Хто вас підманув не підкорятися правді? Вас, у яких перед очима раніше зображений був розіп'ятий Ісус Христос. **2** Тільки це хочу довідатися від вас: чи ви одержали Духа від діл Закону, чи від слухання віри? **3** Ви є такими нерозумними! Зачавши Духом, тепер закінчите тілом? **4** Стільки ви безумно потерпіли, якби ж і безумно. **5** Отже, Той, що вам дає Духа і робить сили між вами, чи є від діл Закону чи від слуху мой1. 15
віри? **6** *Коли Авраам повірив Богові, рим. 4
і йому зараховано в праведність. **7** як. 2
Отже, розумійте, що ті, що є від віри, ці є Аврамовими синами. *поч. 205*

8 Бо передбачивши Писання, що
Бог з віри оправдає поган, скоріше
мой1. 12 Він благовістив Авраамові, *що: В
тобі будуть благословенні всі народи.
9 Тому ті, що з віри, благословляться
з вірним Авраамом. **10** Бо ті, що є від
діл Закону, є під клятвою. Адже є на-
мой5. 27 писано: *Проклятий кожний, хто не
зостанеться в усіх приписах в книзі
Закону, щоб це чинити. **11** А що в
як. 2 Законі ніхто не оправдується в Бога,
рим. 1 явно ж, *що праведний з віри буде
єв. 10 жити. **12** А Закон не є з віри, *але та
мой3. 18 людина, що це чинить, буде жити в
них. *поч. 206*

13 Христос нас відкупив від клят-
ви Закону, ставши за нас клятвою. Бо
мой5. 21 є написано: *Проклятий кожний, хто
висить на дереві, – **14** щоб в поганах
було Авраамове благословення в
Христі Ісусі, щоб ми вірою одержали
обітницю духа. *поч. 207*

15 Брати, говорю по-людському:
єв. 9 *однак людиною затвердженого запо-
віту ніхто не відкидає або *до нього не*
мой1. 12 і 15 додає. **16** *Авраамові ж сказані були
обітниці, і його насінню. Не говорить
же: і насінням, – наче про численних,
але наче про одного: І твоєму насін-
ню, – яким є Христос. **17** Це ж кажу:
завіт, наперед затверджений Богом в
Христі, який – Закон, що прийшов по
чотириста і тридцятьох роках, не від-
кидає, щоб знищити обітницю. **18** Бо
якщо б наслідя *було* від Закону, вже
більше не *було б* від обітниці. Авраа-
мові ж Бог подарував обітницею. **19**
Отже, чим *є* Закон? Він доданий че-
рез переступ, доки не прийде насін-
дія. 7 ня, якому обіцяно, *якому наказано
ангелами рукою посередника. **20** А
для одного немає посередника, та Бог
є один. **21** Отже, чи Закон проти бо-
жих обітниць? Хай не буде! Бо якщо
б був даний Закон, що може оживи-
ти, отже, по правді, від Закону була б
рим. 3 праведність. **22** *Але Писання замкну-
ло все під гріхом, щоб обітниця від
віри Ісуса Христа була дана тим, що
вірять. *поч. 208*

23 А перед приходом віри ми були
бережені під Законом, замкнені від
рим. 10 тієї віри, що мала відкритися. **24** *То-
му Закон нам був вихователем до
Христа, щоб ми оправдалися від віри.
25 Як же прийшла віра, вже ми не є
під вихователем, **26** бо ви всі є бо-
жими синами вірою в Христа Ісуса.
рим. 6 **27** *Бо ви, що хрестилися в Христа,
зодягнулися в Христа. **28** Немає юдея
ані грека, немає раба ані вільного,
немає чоловічого роду ані жіночого;
бо ви всі є одним в Христі Ісусі. **29**
Якщо ж ви Христові, то, отже, ви є
Авраамове насіння і спадкоємці за о-
бітницею.

Прежде видѣвше бо писаніе, ꙗко ѿ вѣры оп-
равдаетъ ꙗзыки бг҃ъ, преже бл҃говѣствова авра-
аму, *ꙗко бл҃гословатся о тебѣ вси ꙗзыци· а҃ мѡ҃ бі
Тѣмже сущіи ѿ вѣры бл҃ватся с вѣрны авраа-
момъ. елицы бо ѿ дѣлъ закона суть, под
клятвою суть. писано бо есть, (-)[4] *проклятъ е҃ мѡ҃ кз
всякъ, иже не пребудетъ въ всѣхъ писаных
въ книзѣ законнѣи, ꙗко творити а. а ꙗко
в законѣ никтоже оправдается ѿ бг҃а, ꙗвѣ іꙗкѡ в҃ кри а҃ евре і҃
(же), *ꙗко праведныи ѿ вѣры живъ будетъ.
законъ же нѣсть ѿ вѣры, *но сътворивыи та г҃ мѡ҃ иі
[чл҃къ][5], живъ будетъ в нихъ· за҃, ѕ҃і·
Хс҃ ны искупилъ есть ѿ клятвы законныя,
бывъ по насъ клятва. писано бо есть, *прок- е҃ мѡ҃ ка
лятъ всякъ висяи на древѣ, да въ ꙗзы-
цѣхъ бл҃веніе авраамле будетъ о хрс҃ѣ іс҃ѣ, да
обѣтованіе дх҃а пріимемъ вѣрою· за҃, з҃і·
Братіе по чл҃ку гл҃ю, *обаче чл҃ку утвержена евре д҃
завѣта никтоже ѿмѣтаетъ, или приповелѣ-
ваетъ. *аврааму же речени быша обѣты, и сѣ- а҃ мѡ҃ бі и҃ еі
мени его. не гл҃етъ (же) и сѣменемъ, ꙗко о
многихъ, но ꙗко о единомъ, и сѣмени тво-
ему· иже есть хс҃. сіе же гл҃ю, завѣтъ преже
утверженыи ѿ бг҃а, [въ хр҃а][6], иже по (лѣтѣхъ
четыриста и тридесяте)[7] бывыи законъ, не
ѿмѣтаетъ, въ еже разорити обѣтованіе·
Аще бо ѿ закона наслѣдіе, не ктому (уже)
ѿ обѣтованія. аврааму же обѣтованіемъ даро-
ва бг҃ъ. что убо законъ; преступленія ли ради
приложися, дондеже пріидетъ сѣмя, емуже
обѣтовася, *повелѣнъ аг҃глы рукою ходатая. дѣꙗ з҃
ходатаи же единому нѣсть, бг҃ъ же единъ
есть. законъ ли убо на обѣтованій бж҃іихъ;
да не будетъ. аще бо (законъ данъ бысть)[8]
могіи оживити, воистинну (убо) ѿ закона
бы была правда *но затвори писаніе вся под кри г҃
грѣхомъ, да обѣтованіе ѿ вѣры іс҃ хв҃ы дас-
тся вѣрующимъ· за҃, и҃і·

Прежде же пришествія вѣры, под закономъ
стрегоми бѣхомъ, затворени въ хотящую
вѣру ѿкрытися· *Тѣмже законъ пѣстунъ кри і҃
нашъ бысть въ хр҃а, да ѿ вѣры оправдимся·
пришедши же вѣрѣ, уже не под пѣстуномъ есмы.
вси бо вы сн҃ове бж҃іи есте, вѣрою о хрс҃ѣ іс҃ѣ·
*Елицы бо въ хр҃а крститеся, въ хр҃а кри ѕ҃
облекостеся. (нѣсть)[9] іудеи, ни еллинъ.
(нѣсть)[10] рабъ, ни свобод. (нѣсть)[11] мужескіи
полъ, ни женьскіи. вси бо вы едино есте о хрс҃ѣ
іс҃ѣ· Аще ли же вы хв҃и, то убо авраамле
сѣмя есте, (и) по обѣтованію наслѣдницы·

Гла҃, д҃.

Глаго́лю же, в нелико время наслѣ́дникъ мла҃
ѐсть, ничи́мже лꙋчши ѐсть раба̀, г҃ь (сын
всѣмъ)[1], но̂ по̂ повели́тели (и̂ приста́в-
ники ѐсть)[2], до наро́ка ѿ҃ча. Такоже и̂
мы̂, ѐгда̀ бѣхомъ мла́ди, по̂ стихі́ами (бѣ-
хомъ мира)[3] порабоще́ни, за҃, є҃д.
Ѐгда же пріи́де кончи́на лѣтꙋ, посла̀ б҃ъ с҃на
своѐго, ѐді́норо̂днаго, раждаѐмаго ѿ же́ны, быва́е-
кр҃и н҃ ма по̂ зако́номъ, да по̂зако́нныѧ и̂скꙋпи̂, *да
въ оу҆с҃нені́е въспрі́имѣ. да ꙗ҆́коже ѐсте с҃нове,
посла̀ б҃ъ дх҃а с҃на своѐго, въ ср҃ца наша, въ-
пію́ща, а̂́вва ѿ҃че. тѣмже оу҆́же нѣси ра́бъ,
но̂ с҃нъ. а̂́ще ли же с҃нъ, и̂ наслѣдъникъ [бж҃ії
(і҃с) х҃мъ][4]. за҃, є҃і.
Но̂ тогда̀ оу҆бо невѣ́дꙋще б҃а, слꙋжи́сте не по
ѐстествꙋ сꙋщимъ бого́мъ. нн҃ѣ же позна́вше
б҃а, па҃ же позна́ни бы́вше ѿ б҃а, ка́ко възвра-
ща́етесѧ па́ки, на немощныѧ и̂ хꙋды́ѧ сти-
хі́ѧ, и̂мже (свы́ше паки)[5] слꙋжи́ти хо́щете;
дн҃и смотрѧ́юще, и̂ м҃ца и̂ времена и̂ лѣта.
Боюсѧ ѡ̂ васъ, ѐда ка́ко вꙋе трꙋди́хсѧ оу҆
васъ. бꙋдите ꙗ҆́коже а̂зъ, зане и̂ а̂зъ ꙗ҆́коже
(и̂) вы̂. Бра́тїе, молю вы̂, ничи́мже мене ѡ̂би́-
дѣсте. вѣ́сте же, ꙗ҆́ко за немощь пло́ти бл҃-
говѣсти̂х вамъ пръвѣе. І̂ и̂скꙋшенїе [мое ѐже][6]
въ пло́ти моѐи не оу҆ничижи́сте, ни ѡ̂плева́сте
но̂ ꙗ҆́коже а̂гг҃ла бж҃їѧ прі́ѧсте мѧ, ꙗ҆́коже (и̂)
х҃а і҃са. [Коѐ][7] оу҆бо [бл҃же][8] бл҃женъство ва́ше;
свѣ́дѣтельствꙋю бо ва҃, ꙗ҆́ко а̂́ще бы бы́ло
мо́щно, ѡ̂чеса̀ ва́ша и̂звертѣ́вше, (оу҆бо) да́ли
ми бы́сте. Тѣмже врагъ ва҃ быхъ и̂́стинꙋ вамъ
гл҃ѧ; ревнꙋ́ютъ по ва҃ не до́брѣ, но̂ ѿлꙋчи́ти
васъ хотѧ҃, да и̂́мъ ревнꙋ́ете. добро ѐже
ревнова́ти (всегда̀ до́брое)[9], и̂ не то́чїю внегда̀
приходи́ти ми к ва҃. Ча҃да моѧ ѡ̂ ни́хже паки
болѣзнꙋю, дондеже въѡ̂бразитсѧ х҃с въ васъ.
Хотѣхъ же прі́ити̂ к вамъ нн҃ѣ, і̂ и̂змѣни́ти
гла҃ мои, ꙗ҆́ко недомышлѧ́юсѧ ѡ̂ васъ. гл҃ите
ми и̂же по̂ зако́но̂ хотѧ́щеи бы́ти, зако́на ли
не слы́шасте; пи́сано бо ѐсть. ꙗ҆́ко, за҃, є҃і.
а҃ мѡ̂ ѕ҃і *А҆враа́мъ два̂ с҃на и̂мѣ, ѐді́наго ѿ рабы, (а̂)[10]
дрꙋга́го ѿ свобо̂дныѧ. но̂ и̂же ѿ рабы̀, по́ пло-
а҃ мѡ̂ к҃а ти родисѧ, *а̂ и̂же ѿ свобо̂дныѧ по ѡ̂бѣтова́-
нїю, ꙗ҆́же ѐста̀ и̂носказа́ема, сїѧ бо ѐста два̂
завѣта, ѐді́нъ оу҆бо ѿ горы̀ сина́искїѧ, въ
работꙋ ража́ѧ, ѐже ѐсть а̂гарь, а̂гарь бо, сина
гора̀ ѐсть въ а̂равїи, прилага́е же сѧ нн҃ѣш-
немꙋ і҆ер҃лимꙋ. работа́е же с чады свои́ми. а̂
вы́шнїи і҆ер҃лимъ, свобо̂ ѐсть, и̂же ѐ м҃ти
і҆саї́а н҃д лꙋ҃ к҃г [всѣмъ][11] намъ. Пи́сано бо ѐсть, *възвесели́сѧ

Глава 4

1 Кажу ж, що доки спадкоємець є
малим, нічим він не є кращим від ра-
ба, будучи паном всього. **2** Але є під
опікунами і управителями до часу,
призначеного батьком. **3** Так само і
ми, коли були малими, були понево-
лені під первнями світу. *поч. 209*

4 Коли ж прийшла повнота часу,
Бог послав свого єдинородного Сина,
що народжується від жінки, що є під
Законом, **5** щоб Він відкупив тих, що
під Законом, *щоб ми одержали уси- рим. 8
новлення. **6** Тому що ви є синами, Бог
послав Духа свого Сина в наші серця,
що кличе: Авва, Батьку! **7** Тому ти у-
же не є рабом, але сином. Якщо ж си-
ном, *то* і божим спадкоємцем через
Ісуса Христа. *поч. 210*

8 Але тоді, отже, не знаючи Бога,
ви служили тим, що по природі не є
богами. **9** А тепер, півнавши Бога, –
радше ж пізнані Богом – чому знову
ви повертаєтеся до немічних і слаб-
ких первнів, яким згори знову хочете
служити, **10** дивлячись на дні, і міся-
ці, і часи, і роки? **11** Боюся за вас, чи
часом я марно не трудився у вас. **12**
Будьте так як я, тому що і я, так як і
ви. Брати, благаю вас, нічим ви мене
не образили, **13** знаєте ж, що через
неміч тіла я вам раніше благовістив.
14 І моєю спокусою, що в моєму тілі,
ви не погордували ані не обплювали,
але ви мене прийняли як божого ан-
гела, як і Христа Ісуса. **15** Отже, яке
було ваше блаженство? Бо свідчу вам,
що якщо було б можливим, вирвав-
ши ваші очі, ви, отже, мені дали б. **16**
Чи тому я вам став ворогом, кажучи
вам правду? **17** Не *на* добро за вас
ревнують, але хочуть вас відлучити,
щоб ви їм ревнували. **18** Добре завж-
ди за добрим ревнувати, і не тільки,
коли я до вас приходжу. **19** Мої ді-
тоньки, за яких знову терплю, доки у
вас не відобразиться Христос. **20** Хо-
тів же б я до вас сьогодні прийти і
змінити мій голос, тому що не знаю,
що з вами робити. **21** Скажіть мені ви,
що хочете бути під Законом, чи ви не
чули Закон? **22** Адже є написано, що
поч. 210

*Авраам мав двох синів – одного мой1. 16
від рабині, а другого від вільної. **23**
Але той, що від рабині, народився за
тілом, *а той, що від вільної, – за о- мой1. 21
бітницею. **24** Це має інше значення,
бо це є два завіти. Отже, один з Си-
найської гори, що родить у рабство,
яким є Агар. **25** Бо Агар є гора Синай
в Аравії, що відповідає теперішньому
Єрусалимові, – служить же зі своїми
дітьми. **26** А вільним є горішній Єру-
салим, що є матір'ю всіх нас. **27** Бо є іс. 54
написано: *Розвеселися неплідна, що лук. 23

не родиш, вибухни і заклич ти, що не
боліла, бо багато дітей в опущеної,
більше ніж в тої, що має мужа!
поч. 211

рим. 9 **28** *Ми ж, брати, за Іссааком є діти
обітниці. **29** Але так як тоді той, що
народився за тілом, переслідував ду-
ховного, так і тепер. **30** Але що гово-
мой1. 21 рить Писання? – *Прожени рабиню і
її сина, бо син рабині не успадкує з
сином вільної. **31** Тому, брати, ми не
є дітьми рабині, але вільної!

неплóды неражáющїи, растóргъгни и̂ вг̃ъзопи небо-
лѣ́вшїѧ, ꙗ̂́ко мнóга чада пꙋстыѧ̂ паче, неже-
ли и̂мꙋщїѧ мꙋжа· за҃, сѧ҃і·
*Мы же братїе, по і̂саáкꙋ ốбѣтованїѧ чада къри д
є̂смы. Но ꙗ̂́коже тогда и̂ пó плоти родивыйсѧ,
гонѧ́ше дх҃ó вънаго тáко и̂ нн҃ѣ. Но что̀ гл҃етъ
писáнїе; *и̂зжени̂ рабꙋ, и̂ сн҃а є̂ѧ· Не и̂матъ бо а мо ка
наслѣ́довати сн҃ъ рабы́ни, съ сн҃омъ свобо́дныѧ·
Тѣмже брáтїе, нѣ́смы рабы́нина чáда, но сво-
бодъныѧ·

Глава 5

1 Отже, ви стоїте свободою, якою
Христос нас визволив, і знову не під-
давайтеся під ярмо рабства. **2** Ось я,
Павло, кажу вам, що якщо обріжете-
ся, Христос вам нічим не допоможе.
3 Свідчу ж знову кожній людині, що
обрізується, що вона мусить зберіга-
ти ввесь Закон. **4** Ви, що оправдує-
теся Законом, ви відпали від Христа,
ви відпадаєте від ласки, **5** бо ми ду-
хом з віри очікуємо надію праведнос-
ті. **6** Бо в Христі Ісусі ані обрізання
нічого не може, ані необрізання, але
віра, що діє через любов. **7** Ви добре
бігли. Хто вам заборонив коритися
правді? **8** Переконання не від Того,
що вас покликав. **9** Мало квасу ро-
бить, щоб все тісто скисло. **10** Я на-
діюся щодо вас в Господі, що нічого
іншого не думаєте. Той, що вносить у
вас замішання, понесе гріх, хто б
тільки він не був. *поч. 212*

11 Брати, якщо ж я ще проповідую
обрізання, чому мене ще пересліду-
ють? Отже, ударемнилося згіршення
хреста. **12** Хай будуть відкинутими
ті, що вас псують. **13** Адже ви, брати,
були прикликані до свободи. Тільки
щоб ваша свобода не стала причиною
мой3. 19 *жити за* тілом, але любов'ю служіть
мат. 5 один одному. **14** Бо ввесь Закон збу-
мар. 12 вається в одному слові, *в тому, що
рим. 13 полюбиш свого ближнього так, як
як. 2 себе. **15** Якщо ж один одного гризете
і 4 і їсьте, стережіться, щоб ви не були
з'їджені один одним. **16** Кажу ж: хо-
діть духом і не виконуйте тілесних
пет1. 2 похотей. **17** *Бо тіло має похоть про-
ти духа, а дух – проти тіла. Ці ж про-
тивляться один одному, щоб ви чи-
нили не те, що хочете. **18** Якщо ж ви
є ведені Духом, ви не є під Законом.
19 Явними ж є тілесні діла, якими є:
перелюб, розпуста, нечистота, безсо-
ромність, **20** ідолослужіння, чародій-
ство, ворожнечі, сварки, заздрощі,
лють, гнів, суперечки, згіршення, є-
ресі, **21** злоба, вбивство, п'янство,
гульня, крики і подібне до цих. Про
що вас попереджаю і раніше я сказав,
що ті, що таке чинять, царства божо-
го не успадкують. *поч. 213*

Гл҃а, є҃·

С[вобóдою ꙋ̂бо є̂ю́же х҃с насъ свободи̂, сто-
и́те][1] и̂ не пáки подъ и̂́гомъ рабóтѣ дер-
жи́тесѧ, се а̂́зъ пáвелъ гл҃ю ва̂м, ꙗ̂́ко а̂́ще
ốбрѣзáетесѧ х҃с васъ ничтоже пользꙋетъ·
Свѣдѣтельствꙋю же паки, всѧ́комꙋ человѣкꙋ
ốбрѣзáющемꙋсѧ, ꙗ̂́ко дóлъженъ є̂сть весь за-
конъ твори́ти. ꙋ̂празднúстесѧ ѿ х҃а, и̂же за-
конѡ̂м ốправдáетесѧ, ѿ бл҃гти ѿпадáете. мы бо
дх҃омъ ѿ вѣ́ры ꙋ̂повáнїа прáвды ждемъ. ô х҃ѣ
бо і҃сѣ. ни ốбрѣзанїе что мо́же, ни неốбрѣза-
нїе, но вѣра любовїю споспѣшествꙋема. течáсте
дóбрѣ, кто вамъ въ҃збрани (не покарѧ́тисѧ
и̂стиннѣ)[2]; препрѣнїе не ѿ призвáвшаго вы,
ма̂л квасъ всѐ смѣшенїе кваси̂. а̂зъ надѣюсѧ
ô васъ ô г҃ѣ, ꙗ̂́ко и̂ного ничтоже мы́слите.
смꙋщáѧ и̂же васъ понесе́тъ (грѣхъ)[3] и̂же а̂́ще
є̂сть· за҃, сві҃·
А̂з же брáтїе а̂́ще ốбрѣ́занїе є̂ще проповѣ́дꙋю,
почто є̂ще гони̂м є̂смь; ꙋ̂бо ꙋ̂пра́зднисѧ соб-
лáзнъ кр҃та. дабы ѿсѣчени были развращáющеи̂
васъ· вы̂ бо на свободꙋ̀ звáни бысте брáтїе,
точїю да не свобода̀ (вáша) въ винꙋ̀ плоти но г мо ді
любовїю работáйте др҃ꙋ дрꙋгꙋ. и̂бо весь законъ ма є
въ є̂ді́номъ словеси̂ съврьшаетсѧ, *въ є̂же възлю́- ма ві
биши ближнаго своего ꙗ̂́коже себѐ. а̂́ще же дрꙋгъ кри гі
дрꙋга грызáете и̂ снѣдáете, блюдѣтесѧ, да не іако в
дрꙋгъ ѿ́ дрꙋга и̂стребле́ни бꙋдете· Гл҃ю же, и д
дх҃омъ ходи́те, и̂ пóхоти плóскїѧ не съврьшáй-
те· *Плоть бо похотьствꙋетъ на́ дꙋхъ, дꙋх же а петр в
на плоть. сїа же (противи́стасѧ дрꙋгъ дрꙋгꙋ)[4].
да не ѧ́же хóщете сїѧ твори́тѐ. а̂́ще ли дх҃омъ
води́ми є̂стѐ, нѣсте по̂д закóномъ. ꙗ̂́влена же
сꙋть дѣ́ла плотьскáа, ꙗ̂́же сꙋть, [прелюбодѣѧ́-
нїе][5], блꙋдъ, нечистота̀, стꙋдодѣѧ́нїе, и̂доло-
слꙋже́нїе, чародѣѧ́нїе, враждѝ. рве́нїа, зави́ды ꙗ̂́-
рости, разжежéнїа, распра̀, соблáзны. є̂́реси, зáвис-
ти, ꙋ̂бїиства пїѧ́нъства, безчи́нны кличѝ, и̂
подóбнаѧ си́мъ, ꙗ̂́же прере̂цáю вáм [и̂][6] прежде
рекохъ, ꙗ̂́ко таковáѧ творѧ́щеи, цр҃твїа бж҃їа
не наслѣ́дѧ̂т· за҃, сгі҃

Пло́дъ же дх҃овный є҆́сть, любы̀, ра́дость, ми́ръ.
долготерпѣ́нїе, бл҃гость, млс҃рдїе. вѣ́ра, кро́тость
воздержа́нїе. на таковы́хъ нѣ́сть зако́на. а҆
и҆̀же хв҃ꙋ, і҆с҃ꙋ пло́ть распѧ́ша съ страстьмѝ и҆
по́хотьми. а҆́ще живе́мъ дх҃омъ, дх҃омъ и҆ да
хо́димъ не быва́имъ тщеславни, дрꙋ́гъ дрꙋ́га
ра́дражающе, дрꙋ́гъ дрꙋ́гꙋ завидѧще·

Гл҃а, ѕ҃·

Бра́тїе, а҆́ще (-)[1] въпаде́тъ чл҃къ в нѣ́кое
прегрѣше́нїе, вы дх҃овнїи и҆справлѧ́йте
таковаго дх҃омъ кро́тости, блюды́и себе́,
да не и҆ ты̀ и҆скꙋшенъ бꙋ́деши· за҃, сд҃і
Дрꙋ́гъ дрꙋ́гꙋ тѧготы̀ носи́те, и҆ та́ко и҆сполни-
те зако́нъ хв҃ъ· А҆́ще бо (кто мни́тъ)[2] себе
бы́ти что, ничто́же сы́и, (себѣ̀ льсти́тъ)[3]. дѣ́ло
же свое да и҆скꙋша́етъ ко́ждо· И҆ тогда̀ в себѣ
то́чїю хвале́нїе да и҆́мать, а҆ не ко и҆но́мꙋ.
ко́ждо бо свое бре́мѧ поне́се. да о҆бща́етъ же оу҆-
ча́исѧ слове́си оу҆ча́щемꙋ, о҆ всѣ́хъ бл҃гихъ. не
льсти́тесѧ, бг҃ъ порꙋга́емъ не быва́етъ. е҆́же бо
а҆́ще сѣ́етъ чл҃къ. тожде и҆ пожне́тъ. ꙗ҆́ко сѣ-
ѧ́и въ пло́ть свою, ѿ пло́ти по́жнетъ и҆стлѣ-
нїе. а҆ сѣ́ай въ дх҃ъ, ѿ дх҃а по́жнетъ живо́тъ
вѣ́чный. до́брое же творѧ́ще да не стꙋжа́емъ
сѧ, въ врема бо свое по́жнемъ не о҆слабѣ́юще.
тѣ́мже оу҆бо до́ндеже вре́мѧ и҆́мамы, да дѣла́имъ
бл҃гое ко всѣ́мъ, па́че же при́снымъ въ вѣ́ре· за҃, сеі
ви́дите колицѣ́ми (книгами писахъ вамъ)[4]
мое́ю рꙋ́кою. е҆ли́цы хотѧтъ хвали́тисѧ по́
пло́ти, сі́и нꙋдѧ́тъ вы о҆брѣ́затисѧ, то́чїю да
не кр҇томъ хв҃ымъ го́нѧтсѧ. ни бо о҆брѣза́ю-
щїисѧ са́ми зако́нъ хранѧ́тъ, но хотѧ́тъ вы о҆б-
рѣзова́ти. да во ва́шей пло́ти похва́лѧтсѧ·
за҃·
Мнѣ же да не бꙋ́детъ хвали́тисѧ, то́чїю о҆
кр҇тѣ гд҃а нашего і҆с҃ хр҃а, и҆́же мнѣ (весь) ми́ръ
распѧсѧ, и҆ а҆ (всемꙋ) мі́рꙋ. [о҆ хр҃тѣ бо і҆с҃ѣ, ни][5]
о҆брѣза́нїе что [мо́жетъ][6], ни необрѣза́нїе, но
но́ва тва́рь. и҆ е҆ли́цы пра́виломъ си́мъ {житель-
ствꙋютъ}[7], ми́ръ на ни́хъ и҆ млт҃ь, на і҆и҃ли
бж҃їи. про́чее же трꙋды̀ да (никтоже дает
ми)[8]· А҆зъ бо ꙗ҆звы [гд҃а і҆с҃а][9] на тѣ́ле мое́мъ
ношꙋ· Бл҃гть гд҃а нашего і҆с҃ хр҃а съ дх҃ом ва́-
шимъ бра́тїе. а҆ми́нь·

Коне́цъ посла́нїю к гала́томъ·
И҆мать в себѣ. гл҃а, ѕ҃,
а҆ зача҃, цр҃ковныхъ, ді҃·

22 А духовний плід є любов, ра-
дість, мир, терпеливість, доброта, ми
лосердя, віра, **23** лагідність, стрима-
ність. На таких немає Закону. **24** А ті,
що є Христа, Ісусові, розіп’яли тіло з
пристрастями і похотями. **25** Якщо
живемо духом, духом і ходімо. **26** Не
ставаймо марнославними, один одно-
го дратуючи, один одному заздрячи.

Глава 6

1 Брати, якщо людина впаде в я-
кийсь прогріх, ви, духовні, виправ-
ляйте такого духом лагідності, пиль-
нуючи себе, щоб і ти не був споку-
шеним. *поч. 214*
2 Носіть тягарі один одного – і так
виконаєте Христовий закон. **3** Бо як-
що хто думає, що він є чимось, буду-
чи нічим, він себе обманює. **4** Хай же
кожний випробовує своє діло, і
тільки тоді в собі хай має похвалу, а
не перед іншим. **5** Бо кожний понесе
свій тягар. **6** Хай же той, що навча-
ється слова, ділиться з тим, що нав-
чає, в усьому доброму. **7** Не обма-
нюйтеся – Бога не можна висміюва-
ти. Бо що лиш сіє людина, те і пожне.
8 Бо той, що сіє у своєму тілі, – з тіла
пожне зітління, а той, що сіє в дусі, –
з духа пожне вічне життя. **9** Не надо-
кучаймо собі, роблячи добро, бо в
свій час пожнемо без підупадання. **10**
Отже, тому, поки маємо час, чинімо
добро для всіх, радше ж для тих, що
рідні у вірі. *поч. 215*
11 Дивіться, якими буквами я вам
написав моєю рукою! **12** Ті, що хочуть
хвалитися за тілом, ці вас змушують
обрізатися, тільки щоб не були пере-
слідувані хрестом Христовим. **13** Бо
ті, що обрізуються, самі не зберігають
Закон, але хочуть вас обрізати, щоб
похвалитися у вашому тілі. *поч.*
14 Мені ж хай не буде похвали, хі-
ба тільки в хресті нашого Господа І-
суса Христа, яким мені ввесь світ ро-
зіп’явся і я всьому світові. **15** Адже в
Христі Ісусі ані обрізання нічого не
може, ані необрізання, але нове тво-
ріння. **16** І на тих, що живуть за цим
правилом, на них мир і милосердя, *і*
на божому Ізраїлі. **17** Надалі ж хай
ніхто мені не надокучає, бо я на тілі
моєму ношу рани Господа Ісуса. **18**
Ласка нашого Господа Ісуса Христа з
вашим духом, брати! Амінь.

Кінець Послання до Галатів.
Має в собі 6 глав,
а 19 церковних початків.

Розповідь про Послання святого Апостола Павла до Ефесян.

Це *послання* він посилає з Риму. Отже, ще не побачивши їх, а почувши про них. Причина ж цього послання є така. Ефесяни, повіривши в нашого Господа Ісуса Христа, мали до Нього правдиву віру і любов до всіх святих та бажали бути підкріпленими Павлом. Отже, апостол, довідавшись про це, пише до них це повчальне послання. І найперше каже, що тайна відносно нас не є новою, але вона є від початку і раніше, від створення світу, щоб Христос за нас терпів і ми спаслися через Нього. Тоді говорить про покликання поган, щоб показати їм гідність тих, що повірили, і об'явити, що наше покликання було не людиною, але Ісусом Христом, який є Божим Сином; щоб від Того вони навчилися, що повіривши в Христа, вони не стали слугами людини, але, по правді, прихильниками Бога. Він каже, що і він задля цього був посланий, щоб проповідувати благовістя; і що він і за них дбає. У посланні він подає повчальні слова чоловікам і жінкам, батькам і дітям, панам і рабам. Заразом він озброює всіх проти диявола і його бісів, кажучи, що наша війна є проти них. І наче добрий подвижник, озброївши всіх словами проти бісівської злобної хитрості, він закінчує послання.

Сказанїе иже къ ефесеомъ посланїю стаго апла павла.

Се посылаетъ ѿ рима, не оувидѣвъ оубо ихъ, слыша же о нихъ. вина же посланїю сїа есть. ефесане вѣровавше въ га нашего іс ха, искреню имѣахꙋ в него вѣрꙋ, и въ вса стыа любовь. И хотахꙋ ѿ павла оутвердитиса. оувѣдѣвъ оубо сїе апль, пишетъ к нимъ сїе посланїе оучително. И первѣе оубо сказꙋетъ не новꙋ быти еже по насъ таиньствꙋ. но изначала и прежде сложенїа мирꙋ. бывше сїе благоволенїе бжїе. Ꙗкоже хꙋ по насъ страдати, и намъ тѣмъ спстиса. Тажe о призванїи ꙗзыкъ бесѣдꙋетъ, да покажетъ ихъ достоино вѣровавшихъ, и ꙗвлаетъ ꙗко призванїе наше бысть не чл҃комъ, но іс хмъ, иже есть снъ бжїи. да и ѿ того навыкнꙋтъ, ꙗко не чл҃ко слꙋжителе быша вѣровавше въ ха, но истиннїи бгочтиви. сказꙋетъ же и себе сего ради послана бывша, да проповѣдꙋетъ благовѣстїе, и ꙗко и о нихъ печашеса, потомъ оучителна словеса, мꙋжемъ, и женамъ, ѿцем, и чадомъ, господемъ и рабомъ, полагаетъ въ посланїи. вькꙋпѣ всѣ ополчаваетъ на дїавола, и бѣсовъ его, гла, противꙋ ихъ быти нашеи брани. и ꙗкоже нѣкїи добръ подвижникъ, въорꙋжилъ всѣ словесы на бѣсовское ѕлохитрїе. Сице скончаваетъ посланїе.

Послання святого Апостола Павла до Ефесян

Къ Ефесеомъ посланїе стаго апла павла

Глава 1, *поч. 216*

Гла, а. за, сѕі.

кор1. 2 **1** *Павло, з божої волі посланець Ісуса Христа, – святим, що є в Ефесі, і вірним в Христі Ісусі. **2** *Вам ласка
пет1. 1
кор1. 1 і мир від Бога, нашого Батька, і Господа Ісуса Христа! **3** Благословенний Бог і Батько нашого Господа Ісуса Христа, що поблагословив нас всяким духовним благословенням в небесних у Христі, **4** так як вибрав нас в Ньому раніше від створення світу, щоб ми були святими і непорочними перед ним в любові. **5** Він, раніше призначивши нас до усиновлення Ісусом Христом в Ньому, за благоволінням

Павелъ* посланникъ [іс хвъ][1], волею бжїею. а кри в
стымъ сꙋщи въ ефесѣ, и вѣрнымъ о хѣ
іс҃ѣ. *Блгть вамъ и миръ, ѿ ба ѿца на- а петр а
а кри а
шего и га іс ха. блгвенъ бъ и ѿцъ га
нашего іс ха, блгословивыи насъ всацѣмъ благословенїемъ дховнымъ, въ нбныи о хѣ. ꙗкоже избра насъ о немъ прежe сложенїа мира, быти намъ стымъ и непорочнымъ пред нимъ въ любви, прежде нарекъ насъ въ оусненїе іс хмъ оу него, по благоволенїю хотѣнїа его, в похвалꙋ славы благодати его, в неиже облагодати насъ о

въз҆любленѣмъ· о немже, за҃, є҃зі·
Имамы избавленїе кровїю єго, (и) оставленїе
прегрѣшенїемъ, по богатьству бл҃годати єго,
юже преоумножилъ єсть в насъ, въ всѧкой
премудрости и разумѣ, сказавъ нам таину
воли своеѧ, по бл҃говоленїю єго. юже прежде по-
ложи о немъ, въ смотренїе исполненїѧ временъ,
възглавити всѧческаѧ о Хр҃тѣ, ꙗже на нб҃сѣхъ
и ꙗже на земли им, о немже и наслѣдницы
быхомъ, прежде наречени бывше, по прозрѣнїю
{бж҃їю}[2], всѧ дѣиствующаго по совѣту воли
своеѧ, ꙗко быти намъ въ похваленїе славы
єго, преже оуповавшимъ въ Хр҃та. о немже и вы
слышавше слово истины. бл҃говѣствованїе сп҃се-
нїа нашего, въ немже и вѣровавше знаменас-
тесѧ (обѣтованїѧ дхомъ)[3] ст҃ыи, иже єсть об-
рученїе наслѣдїю нашему, въ избавленїе снаб-
дѣнїю, въ похвалу славы єго· Сего ради и азъ
слышавъ вашу вѣру о (Хр҃тѣ)[4] Іс҃ѣ, и любовь ꙗже къ
всѣмъ ст҃ымъ· за҃, сі҃и·
Не престаю бл҃годарѧ о васъ, поминанїе [о
васъ][5] творѧ въ млт҃вахъ моихъ. да Бг҃ъ, (и
Ѡц҃ъ) Г҃а нашего Іс҃ Хр҃та, Ѡц҃ъ славы, дастъ
вамъ Дх҃ъ премудрости и ѿкровенїѧ, въ
познанїе єго, просвѣщенымъ очеса ср҃ца вашего,
ꙗко оувѣдѣти вамъ, что єсть оупованїе
званїѧ єго, [и][6] что богатьство славы достo-
ѧнїѧ єго въ ст҃ыхъ. и что преспѣющее ве-
личьство силы єго в насъ вѣрующихъ по дѣи-
ству державы крѣпости єго, юже съдѣѧ о
Хр҃тѣ, въскресивъ єго ѿ мертвыхъ, и посаждь
одесную себе на нб҃ныхъ, превыше всѧкого
начальства и власти, и силы и гд҃ьства, и
всѧкаго имени именуемаго, не точїю въ
вѣцѣ сем, но и въ градущемъ· за҃, с҃ді·
И всѧ покори под нозѣ єго. и того дастъ
главу выше всѣхъ црк҃ви, ꙗже єсть тѣло єго,
исполненїе исполнѧющаго всѧческаѧ въ всѣхъ·

Гл҃а, в҃·

кола в҃ Ивасъ сущихъ мертвыхъ прегрѣшенми (-)[1]
грѣхи вашими, в нихже иногда ходисте,
по вѣку мира сего, (*и) по кнѧзю власти
въздушныѧ, духа, иже нн҃ѣ дѣиствуєтъ
въ сынохъ противленїа, в нихже и мы вси жихомъ
иногда въ похотѣхъ плоти нашеа, творѧще
волю плоти и помышленїи и бѣхомъ (єстес-
твомъ чада)[2] гнѣву, ꙗкоже и прочїи· за҃, є҃к·
Бг҃ъ же богатъ сыи въ млт҃и, за премногую
любовь свою, єюже възлюби насъ, и сущихъ
насъ мертвыхъ прегрѣшенми, съоживи Хр҃томъ.
бл҃годатїю єсте сп҃сени, и с нимъ въскреси, и

його бажання, **6** в похвалу слави його
ласки, в якій обдарував нас в улюб-
леному. **7** В Ньому *поч. 217*

ми маємо відкуплення його кров'ю
і відпущення прогріхів за багатством
його ласки, **8** яку Він щедро помно-
жив у нас, в усякій премудрості і ро-
зумі, **9** об'явивши нам тайну своєї во-
лі за його благоволінням, яку раніше
поклав в Ньому **10** в осягнення пов-
ноти часів, щоб у Христі зібрати все,
що на небі і що на землі. Ним, **11** в я-
кому і ми стали спадкоємцями, скорі-
ше бувши призначені, за божим пе-
редбаченням, що чинить усе за радою
своєї волі; **12** щоб ми були на похвалу
його слави, ми, що раніше надіялися
на Христа. **13** В Ньому і ви, почувши
слово правди, благовіствування нашо-
го спасіння, в якого і повіривши, ви
були позначені Святим Духом обітни-
ці; **14** який є запорукою нашого нас-
ліддя, в відкуплення придбаного, в
похвалу його слави. **15** Задля цього і я,
почувши про вашу віру в Христі Ісусі
і любов відносно всіх святих, *поч. 218*

16 не перестаю дякувати за вас,
згадуючи вас у моїх молитвах; **17**
щоб Бог і Батько нашого Господа
Ісуса Христа, що є Батьком слави,
дав вам Духа премудрості і об'явлен-
ня на його пізнання, **18** просвітивши
очі вашого серця; щоб ви пізнали, яка
є надія його покликання, і яке багат-
ство слави його насліддя між святи-
ми, **19** і яка надмірна велич його сили
в нас, що віримо за діянням влади йо-
го сили, **20** яку Він вчинив у Христі,
воскресивши Його з мертвих і поса-
дивши по правиці Себе на небесах, –
21 вище від усякого начальства, і
влади, і сили, і панства, і всякого
імені, що іменується не тільки в цьо-
му віці, але й у майбутньому.
поч. 219

22 І Він все підкорив під його ноги.
І Того Він дав вище від усіх – як голо-
ву Церкви, **23** яка є його тілом, повно-
тою того, що виповнює все в усьому.

Глава 2

1 І вас, що були мертві прогрішен-
нями, вашими гріхами, **2** в яких ко-
лись ви ходили за віком цього світу *і кол. 2
за князем влади повітря, духа, що ни-
ні діє в синах непокори, **3** в яких і ми
всі колись жили в похотях нашого ті-
ла, чинячи волю тіла і задумів, і з
природи були дітьми гніву, так як і
інші. *поч. 220*

4 А Бог, будучи багатим в мило-
серді, з превеликої своєї любові, я-
кою нас полюбив, **5** і Христом ожи-
вив нас, що були мертвими прогрі-
шеннями. Ви спаслися ласкою. **6** І з
Ним Він воскресив і посадив на небе-

сах в Христі Ісусі, **7** щоб виявити в майбутніх віках превелике багатство своєї слави добротою на нас в Христі Ісусі. **8** Адже ви спаслися ласкою і вірою. І це не від вас, *а* божий дар, **9** не від справ, щоб ніхто не похвалився. **10** Бо ми є його творіння, і створені в Христі Ісусі на добрі діла, які наперед приготував Бог, щоб ми ходили в них. *поч. 220*

11 Тому згадуйте, що ви, які колись *були* поганами в тілі, що називалися необрізанням, тим що називалося рукотворним обрізанням в тілі, **12** ви, що були в тому часі без Христа,
рим. 9 відчужені від життя Ізраїля *і чужі завітові обіцянки, не маючи надії, і безбожні в світі. **13** Нині ж в Христі Ісусі ви, що колись були далеко, стали близькими Христовою кров'ю. *поч. 221*

14 Бо Той є наш мир, що зробив оба одним, і знищивши тілом своїм стіну загорожі – ворожнечу, **15** усунувши навчаннями заповіді Закону, щоб обох збудувати собою в одну нову людину, роблячи мир, **16** і обох примирити одним тілом Богові через хрест, убивши на ньому ворожнечу. **17** І прийшовши, Він благовістив мир
рим. 5 вам, далеким і близьким, **18** *тому що через Того ми маємо доступ, обоє в одному Дусі, до Батька. *поч. 222*

19 Тому, отже, ви більше не є чужинцями-приходьками, але співгромадянами святих і близькі Богові, **20** збудовані на основі апостолів і пророків, а наріжним каменем є сам Ісус Христос, **21** в якому всяке сотворіння твориться, росте у святу церкву Господеві. **22** В ньому і ви будуєтеся на боже помешкання Духом.

Глава 3

1 Задля цього і я, Павло, в'язень Ісуса Христа, похвалюся вами, поганами. **2** Отже, якщо ви чули про служіння божої ласки, даної мені у вас, **3** що за об'явленням виявлено мені тайну, так як я раніше коротко написав; **4** з чого і можете, читаючи, зрозуміти моє розуміння щодо Христової тайни, **5** яка не була виявлена іншим родам – людським синам, так як нині Святим Духом відкрилася його святим апостолам і пророкам; **6** що погани є співспадкоємцями, і співтілесними, і співучасниками Його обітниці в Христі Ісусі – **7** благовіствування, якому я став служителем за даром божої ласки, мені даної, за дією його сили. *поч. 223*

кор1. 15 **8** *Мені, найменшому з усіх свя-
гал. 1 тих, дана ця ласка: благовістити *між поганами недослідиме Христове багатство **9** і просвітити всіх, що є слу-

съпосади на нбныхъ о хрѣ ісѣ, да явитъ въ
вѣцѣхъ грядущихъ, преѕѣлное богатьство
блгодати своея, блгостынею на насъ о хрѣ
ісѣ. блгодатію бо есте спсени и вѣрою. и се
не ѿ васъ, бжїи даръ, не ѿ дѣл, да никтоже
похвалится. того бо есмы твореніе, (и) създани
о хрѣ ісѣ. на дѣла блгаа, яже прежде уго-
това бъ, да в нихъ ходимъ. за, сі.
Тѣмже поминаите яко вы, иже иногда язы-
цы въ плоти, глемїи необрѣзаніе. ѿ рекомаго
обрѣзанїя въ плоти рукотворенаго, яко бѣ-
сте въ время оно без ха, отуждени житїя
інлева, *и чюжи ѿ завѣтъ обѣтованїя, у- кри д
пованїя не имуще, и безбожни въ мирѣ. Нн҃ѣ
же о хрѣ ісѣ, вы, бывше иногда далече, (близъ
бысте)[3] кровїю хвою. за, сіа.
Той бо есть миръ нашъ, сътворивый обоя е-
дино, и срѣдостѣніе ограды разоривъ, вражду пло-
тїю своею, закона заповѣдемъ, ученїи упразд-
нивъ, да оба съзиждетъ собою въ единого новаго
члка. творя миръ, и примиритъ обоихъ еди-
нѣмъ тѣломъ бви кртомъ, убивъ вражду на
немъ. и пришед блговѣсти миръ вамъ, далнимъ
и [-][4] ближним. *зане тѣмъ имамы приведе- кри е
ніе. обои въ единѣ дхъ къ ѿцу. за, сів.
Тѣмже убо ктому нѣсте странни пришелцы,
но (-)[5] съжителе стымъ, и присніи бу, наз-
дани бывше на основанїи аплъ и пррокъ, су-
щу краеуголну самому (іс ху)[6], о немже всяко
създаніе съставляемо, раститъ въ црковь
стую гви. о немже и вы съзидаетеся въ
жилище бжїе дхомъ.

Гла, г.

Сего ради (и) азъ павелъ узни (іс хвъ)[1]
о васъ языцѣ {похвалюся}[2]. Аще убо
слышасте смотреніе блгти бжїи дан-
ныя мнѣ въ васъ, яко по ѿкровенїю
сказа ми ся таина, якоже пренаписахъ вма-
лѣ, о немже (и) можете чтуще разумѣти ра-
зумъ мои о таинѣ хвѣ, яже инымъ родо не
сказася снмъ члческимь, якоже нн҃ѣ ѿкрыся
стымъ (его апломъ)[3], и пррокомъ дхомъ (стым).
яко быти языкомъ сънаслѣдникомъ, и сътѣ-
лесникомъ, и съпричастникомъ обѣтованїю
[его][4] о хрѣ ісѣ, блговѣствованїемъ емуже быхъ
служитель по дару блгодати бжїа даныа мнѣ,
по дѣиству силы его. за, сіг.
*Мнѣ меншему всѣхъ стыхъ, дана бысть а кри еі
блгодать сїя, [*въ][5] языцѣ блговѣстити не- гла а
изслѣдованное богатьство хво, и просвѣтити

крн ві, кол а, в тм а, тит а, а петр а

вса, что єсть смотреніє *таины сокровенныя ѿ вѣкъ въ бзѣ, (създавшим всаческая)[6] [іс хсомъ][7], да скажется нынѣ началомъ и властемъ на нбныхъ, црковію, много различная премꙋдрость бжїа, по преложенію вѣкъ, яже сътвори о хѣ ісѣ гдѣ нашемъ. о немже ймамы дерзновеніє, и приведеніє въ надѣаніє. вѣрою єго. тѣмже молю (вы), не стꙋжати ся въ скорбѣхъ моихъ яже о васъ. єже є слава ваша· Сего ради прекланаю колѣнѣ мои къ ѡцꙋ [га нашего іс ха][8], из негоже всяко отечество на нбсѣхъ и на земли именꙋется, да дасть вам по богатьствꙋ славы своея, силою оутвердитися, дхом єго, въ внꙋтренимъ члцѣ, вселитися хꙋ вѣрою въ срца ваша, въ любви въкоренени и основани, да възможете разꙋмѣти съ всѣми стыми, что широта и долгота, и [глꙋбина и высота][9]. разꙋмѣти же преспѣющїи разꙋмъ любве хвы, да исполнитеся въ всяко исполненіє бжіє.

крн ві

*могꙋщемꙋ же вся творити по преизбыточьствію ихже просимъ или разꙋмѣемъ, по силѣ дѣиствꙋемѣи въ насъ, томꙋ слава въ црькви (-)[10] о хѣ ісѣ, въ вся роды вѣка вѣкомъ аминь·

Гла, д. за, скд·

филп а, кол а, а сол в, а крн з

Молю* оубо вы азъ оузникъ о гѣ, достойно ходити званію, в неже звани бысте, съ всякимъ смиреномꙋдріем и кротостію, съ долготрьпѣніемъ,

а петр а

*терпяще дрꙋгъ дрꙋга любовію, тщащеся блюсти єдиненіє дха, в соꙋзѣ мира. єдино тѣло и єдинъ дхъ, якоже и звани бысте въ єдином оуповаліи званія вашего. єдинъ гь, єдина вѣра, єдино крщеніє

мал в

*єдинъ бъ и ѡцъ всѣмъ, иже надо всѣми, и о всѣхъ, и въ всѣхъ [нас][1]· зачало·

крн в, а крн ві

*Єдиномꙋ же комꙋждо насъ дасться блгть по мѣре дарованія хва· Тѣмже глетъ,

в крн і, ψло зз

*възшед на высотꙋ, плѣнилъ єси плѣнъ, прїалъ єси даяніє въ члцѣхъ· а єже взыде, что є, аще не точію якоже и сниде {прежде}[2] в долнѣишаа страны земли: сошедыи, той є и въсшедыи превыше всѣх нбсъ, да исплънитъ всячьская· И той далъ єсть,

а крн ві

*овы оубо аплы, овы же пррки, овы же блговѣстники, овы пастыря и оучителя, къ съвершенію стымъ, въ дѣло слꙋженія, въ созданіє тѣла хва, дондеже достигнемъ вси въ єдиненіє вѣры, и в разꙋмъ сна бжїа, въ мꙋжа съвершена, въ мѣрꙋ възраста исполненія хва· за, скє

Да не бываемъ ктомꙋ младенцы оумомъ,

рим. 16, кол. 1, тим2. 1, тит. 1, пет1. 1

жінням *таємниці, схованої відвіку в Бозі, що створив усе Ісусом Христом; **10** щоб нині виявити церквою началам і властям на небесах дуже різноманітну божу премудрість **11** за постановою віків, яка зроблена в Христі Ісусі, нашому Господі, **12** в якому маємо сміливість і приступання в надії його вірою. **13** Тому благаю вас не клопотатися моїми терпіннями, що за вас, що є вашою славою. **14** Задля цього схиляю мої коліна до Батька нашого – Господа Ісуса Христа, **15** від якого все батьківство на небесах і на землі бере назву; **16** щоб Він дав вам за багатством своєї слави підкріпитися силою, його Духом, у внутрішній людині; **17** щоб Христос поселився у ваших серцях вірою, вкоріненою і заснованою в любові; **18** щоб ви змогли пізнати зі всіма святими, яка ширина, і довжина, і глибина, і висота, **19** пізнати ж Христову любов, що перевищує розум; щоб ви сповнилися всякою божою повнотою.

рим. 16

20 *Тому ж, що може все чинити понад те, що просимо або розуміємо, за силою, що діє в нас, **21** – Тому слава в Церкві в Христі Ісусі на всі роди віку віків. Амінь.

Глава 4, *поч. 224*

фил. 1, кол. 1, сол1. 2, кор1. 7

1 *Отже, благаю вас я, в'язень в Господі, гідно ходити за покликанням, в якому ви були покликані, **2** з усякою покірністю і лагідністю, з терпеливістю

пет1. 1

*терплячи один одного любов'ю, **3** стараючись берегти єдність духа у союзі миру. **4** Одне тіло і один дух, так як і ви були покликані в одній надії вашого покликання. **5** Один Господь, одна віра, одне хрещення,

мал. 2

6 *один Бог і Батько всіх, який над усіма, і через усіх, і в нас усіх. *поч.*

рим. 2, кор1. 12

7 *Кожному ж з нас дана ласка за мірою Христового дару. **8** Тому говорить:

кор2. 10, пс. 67

*Піднявшись на висоту, Ти полонив полон, Ти взяв дар в людей. **9** А те вийшов, що є, як не тільки, що й скоріше зійшов в долішні частини землі? **10** Той, що зійшов, є тим самим, як і Той, що піднявся понад усі небеса, щоб все наповнити. **11** І Той, отже, дав

кор1. 12

*одних апостолами, а інших пророками, інших же благовісниками, а інших – пастирями і учителями**12** на досконалість святим, на діло служіння, на будування Христового тіла, **13** доки всі не дійдемо до єдності віри і до пізнання Божого Сина, до досконалого мужа, до міри росту Христової повноти. *поч. 225*

14 Не будьмо ми більше немовлятами умом, що хвилюються і носять-

ся на всякому вітрі навчання, в людській обмані, в хитрості підступу, **15** будучи ж правдомовними в любові, щоб ми зросли в Ньому в усьому, хто є головою, – Христос. **16** З якого все тіло скаладається і належно сполучене різними з’єднаннями подачі, за мірою дії кожної частини, дає зростання тілу собі на збудування любов’ю. *поч. 226*

17 Отже, говорю це і свідчу в Господі, щоб ви більше не ходили так як
рим. 1 і інші *погани ходять в марноті їхнього ума, **18** затемнені совістю, будучи відчуженими від божого життя через незнання, що є в них, через закам’янілість їхніх сердець; **19** що, ввійшовши в безнадійність, передали себе на розпусту, і на роблення всякої нечистоти, і на захланність. **20** Ви ж не так пізнали Христа. **21** Отже, якщо ви Його почули і в Ньому навчилися, що є правда в Ісусі, **22** *треба*
кол. 3 щоб ви *відкинули за попереднім життям стару людину, що тліє в
рим. 6 обманливих похотях, **23** щоб ваш ум
кол. 3 обновлювався духом **24** *і ви
єв. 12
пет1. 2 зодягалися в нову людину, збудовану за божою правдою і в преподібність правди. *поч. 227*

зах. 8 **25** Тому, відклавши обману, *говоріть правду, кожний до свого ближнього, тому що ми є один одному
пс. 4 членами. **26** *Гнівайтеся – і не грішіть. Хай сонце не зайде у вашому
як. 4 гніві, **27** *і не дайте місце дияволові. **28** Хто ж краде, хай більше не краде, але радше хай трудиться, роблячи добро своїми руками, щоб мав що по-
ниж. 5 дати тому, хто потребує. **29** *Всяке погане слово хай не виходить з ваших уст, але тільки те, що є добрим, на збудування віри, щоб дати ласку тим, що слухають. **30** І не засмучуйте Святого Божого Духа, в якому ви назначені на день відкуплення. **31** Всяка гіркота, і гнів, і лють, і крик, і хула хай буде забрана від вас зі всякою злобою. **32** Будьте ж добрими один до одного, милосердні, догоджаючи один одному, так як і Бог в Христі вам догодив.

Глава 5, *поч. 228*

ів. 3 **1** Отже, ставайте наслідувачами
ів1. 3 Бога, як улюблені діти, **2** *і ходіть в любові, так як і Христос нас полюбив
вищ. 4 і видав себе за нас як принос і жертву
сол2. 3 Богові на милий запах. **3** *Розпуста ж і всяка нечистота та захланність хай зовсім не згадуються між вами, як належиться святим; **4** і безсоромність, і дурні балачки, і масні жарти, і те, що негідне, але радше подяка. **5** Адже знайте це, що ніякий розпусник, або нечистий, або захланний, що є ідоло-

влающеса и скитающеса въ всяко вѣтре оуче-
нїа, во лжи чл҃честеи, в коварствѣ кознеи льще-
нїа, истиньствующе же в любви, да възрастимъ
в него всячьскаа иже есть глава х҃с, из негоже
все тѣло съставляемо и счинѣваемо приличнѣ,
всяцѣмъ осязанїемъ подаанїя, по дѣиству
в мѣру единои коеиждо части, възращенїе тѣлу
творитъ, въ созданїе себѣ любовїю. за҃, сѕ҃.
Се оубо гл҃ю, и послушествую о г҃и, ктому не
(ходити ва҃)[3], якоже и [прочїи][4] *языцы хо- кр҃и а҃
дятъ в суетѣ оума ихъ, помраченни совѣс-
тїю, суще отчюждени ѿ жизни б҃жїя, за не-
вѣжьство сущее в нихъ, за окаменнѣнїе ср҃цъ
и҃, иже в нечаанїе вложшеся, (предаша себе)[5]
студодѣанїю, (и) в дѣланїе (всякїя нечисто-
ты)[6] {и лихоиманїя}[7]. вы же не тако познас-
те х҃а, аще оубо (слышасте его)[8], и о немъ
наоучистеся, якоже есть истина о і҃сѣ *ѿло- кол҃а г҃
жити вамъ по первому житїю ве҃хаго ч҃лка,
тлѣющаго въ похотѣхъ прелестны҃, обнов- кр҃и ѕ҃
лятися же духо҃ оуму вашему, *и облецѣтеся кол҃а г҃
в новаго ч҃лка, създаннаго (въ б҃жїю правду)[9] и евре҃ в҃і
въ пр҃пбїе истины. за҃, сз҃. а҃ петр҃ в҃
Тѣмже ѿложше лжу, *гл҃ите истину кождо къ заха҃ и҃
искренему своему, зане есмы другъ другу оу-
дове. *гнѣваитеся, и не съгрѣшаите. Слн҃це ѱ҃ло д҃
да не заиде въ гнѣвѣ вашемъ, *ни дадите іяко҃ д҃
мѣсто дїаволу. Крадыи (же), ктому да не
крадетъ. но паче да тружаетъся дѣлая сво-
има рукама благое, да иматъ подаати тре-
бующему. *всяко слово гнило (да не исходи҃ ни҃ е҃
изъ оустъ вашихъ)[10]. но точїю еже (е) бл҃го,
къ създанїю {вѣры}[11], да дастъ бл҃гть слы-
шащимъ. И не оскорбляите д҃хъ (б҃жїи с҃тыи)[12],
о немже знаменастеся въ д҃нь избавленїя.
всяка горесть и гнѣвъ, и ярость и кли҃ и
хула, да възметься ѿ васъ съ всякою злобою.
Бываите҃ другъ къ другу блази, мл҃рди, оу-
гажающе другъ другу, якоже и б҃гъ о х҃ѣ
оугодилъ есть вамъ.

Гл҃а, е҃. за҃, сї҃и.

Бываите оубо подражатели б҃у, яко҃ чада
възлюблена *и ходите въ любви, якоже іоа҃ г҃
и х҃с възлюби насъ и предастъ себе за а҃ іоа҃ г҃
ны. приношенїе и жертву б҃у въ воню
бл҃гооуханїя. *Блуд же, и (всяка нечистота)[1] вы҃і д҃
(и)[2] лихоимъство, никакоже да именуется въ сел҃у г҃
васъ, якоже подобаетъ с҃тым, и сквернословїе
и буесловїе, и кощуны, и яже неподобнаа, но
паче бл҃годаренїе. сїе бо да есте вѣдуще, яко
всякъ блудникъ, или нечистъ, или лихоимецъ,

мѳ кд иже есть идолослужитель, не имать достоя-
мр гі нїя въ црⷭ҇твїи хⷭ҇а и бⷭ҇а· *Никтоже васъ да не
лу ка льстит суетными словесы. сихъ бо ради гря-
в сол в детъ гнѣвъ бжїи на сны непокоривыя, не
бываите убо съпричастницы имъ. бѣсте бо
иногда тма, нынѣ же свѣтъ о гдⷭ҇ѣ· зачало, сїд·
Якоже чада свѣта ходите. плодъ бо [духовный][3]
(есть) въ всякои блгостыни и правдѣ і ис-
тиннѣ, искушающе что есть блгоугодно бгви.
и не приобщайтеся къ дѣломъ неподобнымъ (и
темнымъ)[4], паче же и обличайте. бываемая
бо отаи от нихъ, срамно есть и глати. вся
же обличаема от свѣта являются. все бо
являемо, свѣтъ есть. сего ради глетъ въс-
тани спяи, и въскрни от мртвыхъ и освѣтитъ
тя хⷭ҇. блюдите убо опасно, како ходите,
кол д *не якоже немудри, но якоже премудри, иску-
пующе время, яко днїе лукави суть. *сего
рим вı ради не бываите несмыслени, но [разумѣваю-
а сол д ще][5], что (есть) воля бжїя и не упиваитеся
виномъ, в немже есть блудъ. но (паче) ис-
полняитеся дхомъ, глюще себѣ въ ѱалмѣхъ,
и пѣнїихъ и пѣснехъ дховныхъ, въспѣвающе
и поюще въ срдцыхъ вашихъ гви· зачало, сл·
Блгодаряще въсегда о всѣхъ о имени гⷭ҇а
кол г нашего іс хⷭ҇а, (и) бⷭ҇а и оца. повинующеся
тит в другъ другу въ страсѣ бжїи· *Жены своимъ
а петр г мужемъ [повинуитеся][6], якоже (и) гу. *зане
а кор аі мужъ есть глава женѣ, якоже и хⷭ҇ глава
црⷭ҇кви, [и тои есть][7] спситель тѣлу. но яко-
же црⷭ҇кви повинуется хⷭ҇у, такожде и жены (сво-
имъ) мужемъ въ всемъ· зачало, сла·
кол г *Мужїе любите [своя жены][8], якоже и хⷭ҇ възлюби црⷭ҇ковь, и себе предастъ за ню, да (освятитъ ю)[9], очистивъ банею водною гломъ,
да престави (ю себѣ)[10] славну црⷭ҇ковь, не иму-
щу скверны или порока, или нѣкое от таковыхъ,
но да есть ста и непорочна· Тако должни
суть (-)[11] мужїе любити своя жены, яко
своя тѣлеса, любяи (бо) свою жену, себе лю-
битъ. никтоже бо когда свою плоть възненавидѣ, но питаетъ и грѣетъ ю, якоже и
а мо в гь црⷭ҇ковь· Яко уди есмы тѣла его, [от
мѳ ѳі плоти его и от костей его][12]· *Сего ра (рече)
мр і оставитъ члкъ оца (своего) и мтрь, и
а кор ѕ прилѣпится женѣ своей, и будета оба въ
плоть едину. таина сїя велика есть, аз же
глю въ хⷭ҇а и црⷭ҇ковь. зачало, слв·
Обаче и вы по единому кождо свою жену сице
да любитъ, якоже (и) себе· а жена да боит-
ся (своего) мужа·

служителем, не має насліддя в мат. 24
царстві Христа і Бога. **6** *Хай ніхто мар. 13
вас не обманює марними словами, бо лук. 21
через це приходить божий гнів на не- сол2. 2
покірних синів. **7** Отже, не ставайте
їм спільниками. **8** Бо ви колись були
темрявою, нині ж *є* світлом в Гос-
поді. *поч. 229*

Ходіть, як діти світла. **9** Бо духов-
ний плід є в усякій доброті, і спра-
ведливості, і правді, **10** випробову-
ючи те, що є добровгодне Богові. **11** І
не ставайте спільниками в негідних і
темних ділах, радше ж і оскаржуйте.
12 Бо що вони потайки роблять, є со-
ромно і говорити. **13** А все, що оскар-
жується, виявляється у світлі, **14** бо
все, що виявляється, є світлом. Задля
цього говорить: Встань ти, що спиш,
і воскресни з мертвих, – і тебе ос-
вітить Христос. **15** Отже, пильно сте-
режіться, як ходите: *не як немудрі, кол. 4
але як мудрі, **16** використовуючи час,
бо дні є погані. **17** *Задля цього не рим. 12
ставайте нерозумними, але пізнайте, сол1. 4
якою є божа воля. **18** І не упивайтеся
вином, в якому є розпуста, але радше
наповняйтеся Духом, **19** говорячи со-
бі в псалмах, і співах, і духовних
піснях, виспівуючи і співаючи у ва-
ших серцях Господеві, *поч. 230*

20 завжди дякуючи за все в ім'я
нашого Господа Ісуса Христа, і Бога,
і Батька, **21** підкоряючись один одно- кол. 3
му у божому страсі. **22** *Жінки, ко- тит. 2
ріться своїм чоловікам, так як і Гос- пет1. 3
подеві, **23** *тому що чоловік є голо- кор1. 11
вою жінки, так як і Христос – голова
Церкви, і Той є Спасителем тіла. **24**
Але так як Церква кориться Христо-
ві, так і жінки – своїм чоловікам в у-
сьому. *поч. 231*

25 *Чоловіки, любіть своїх жінок, кол. 3
так як і Христос полюбив Церкву і
віддав себе за неї, **26** щоб її освятити,
очистивши купіллю води, словом, **27**
щоб поставити її собі славною церк-
вою, що не має нечистоти або плями,
або щось такого, але щоб була свя-
тою і непорочною. **28** Чоловіки по-
винні любити своїх жінок так, як свої
тіла. Бо хто любить свою жінку, себе
любить. **29** Адже ніхто ніколи не зне-
навидів свого тіла, але годує і гріє
його, так як і Господь Церкву; **30** бо мой1. 2
ми є членами його тіла, з його тіла і з мат. 19
його костей. **31** *Задля цього сказав: мар. 10
Чоловік залишить свого батька і ма- кор1. 6
тір і пристане до своєї жінки, і оба
будуть одним тілом. **32** Ця тайна є
велика, я ж говорю про Христа і
Церкву. *поч. 232*

33 Тож і ви, кожний хай так лю-
бить свою жінку, як і себе, а жінка
хай боїться свого чоловіка.

Глава 6

кол. 3 **1** *Діти, слухайте своїх родичів в
Господі, бо це є праведним. **2** *Ша-
мой2. 20 мой5. 5 сир. 7 мат. 15 мар. 7 нуй свого батька і матір – така є
перша заповідь в обітниці, **3** щоб тобі
було добре і будеш довголітнім на
землі. **4** І *ви*, батьки, не дратуйте св-
кол. 3 оїх дітей, але виховуйте їх в послусі і
тит. 2 господньому навчанні. **5** *Раби, слу-
пет1. 2 хайте своїх панів за тілом зі страхом і
тремтінням, в простоті вашого серця,
так як і Христа, **6** не служачи тільки
задля ока, як ті, що догоджають лю-
дям, але як Христові раби; і чиніть
божу волю з душі, **7** з розсудливістю
служачи, як Господеві, а не як лю-
дям, **8** знаючи, що кожний, яке тільки
зробить добро, це одержить від Гос-
мой5. 5 пода, – чи раб чи вільний. **9** І *ви*,
пар2. 19 пани, так само робіть з ними, по-
йов. 32 лишаючи погрози їм, знаючи, що і ви
муд. 6 самі, і ті мають Господа на небесах,
сир. 35 *а у Нього немає зважання на лице.
дія. 5 рим. 2 гал. 2 кол. 3 пет1. 1 *поч. 233*

10 Дальше ж, мої брати, кріпіться
в Господі і у владі його сили. **11**
Зодягніться в усю божу зброю, щоб
ви змогли стати проти диявольських
засідок, **12** бо наша боротьба не є з
тілом і кров'ю, але з началами, і з
владою, і з правителями темряви цьо-
го віку, з піднебесними духами зло-
би. **13** Задля цього візьміть всю божу
зброю, щоб ви змогли протистави-
тися у поганий день, і зробивши все,
встояти. **14** Отже, станьте, підпере-
завши ваші бедра правдою, і зодяг-
нувшись в панцир праведності, **15** і
обувши ноги в готовність благо-
вістування миру. **16** Понад усе ж,
взявши щит віри, в якому зможете
погасити всі розжарені стріли лука-
іс. 54 вого; **17** *і візьміть шолом спасіння і
сол1. 5 духовний меч, яким є боже слово.
поч. 234

18 Молячись всякою молитвою і
кол. 4 благанням кожного часу духом *і чу-
ваючи власне на це в усякій терпе-
сол2. 3 ливості і молитві за всіх святих **19** *і
за мене, щоб мені було дано слово на
відкривання моїх уст, *аби* з відвагою
говорити тайну благовіствування, **20**
за яку я є зв'язаний залізними кайда-
нами, щоб в Ньому я смів говорити,
як мені належиться. **21** Отже, щоб я-
кось і ви довідалися щодо мене, що
роблю, все ж вам скаже Тихік, улюб-
лений брат і вірний служитель в Гос-
поді, **22** якого я послав до вас саме на
це, щоб ви довідалися те, що про нас,
і щоб він потішив ваші серця. **23** Мир
братам і любов з вірою від Бога-
Батька і нашого Господа Ісуса Хрис-

Глвa, ѕ҃·

Чада* послꙋшайте (своихъ родителей)[1] о҆ колд г
Гдѣ, сїе бо єсть праведно· *Чти ѿца в мо к
своего и мтрь, ѩже єсть (первая запо- є мо є сира з
вѣдь)[2] въ обѣтованїи, да бл҃го ти мa ѕi мa з
бꙋдетъ, и бꙋдеши долголѣтенъ на земли· И ѿ-
цы, не раздражайте чадъ своихъ, но въспита- колд г
вайте ихъ, въ наказанїи и оучнїи гни· *Раби, кти в а петр в
послꙋшайте [господїи (своихъ) по плоти][3], съ
страхомъ и трепетомъ, въ простотѣ срца ва-
шего, ѩкоже (и) ха. не пре очима (точїю) рабо-
тающе ѩко чл҃коꙋгодницы· но ѩкоже раби хви
(и) творяще волю бжїю ѿ дша, съ блгоразꙋ-
мїемъ слꙋжаще ѩкоже гꙋ, (а)[4] не (ѩко) члком·
вѣдꙋще ѩко {кождо еже аще}[5] сътвори блго,
сїе прїиметъ ѿ га, аще рабъ аще свободь· И є мо є
господїе такожде творите къ нимъ, ослаб- в пара ді
ляюще (и) прещенїя· вѣдꙋще ѩко и вамъ са- ію лд мꙋдро ѕ
мѣмъ и тѣм, гь єсть на нбсѣхъ, *и оби- сира ле
новенїя лицꙋ нѣсть оу него· за, слг· дѣя є кри в
Прочее (же) [братїе моя][6], възмагайте о гѣ, и гала в
в державѣ крѣпости єго. облецѣтеся въ вся кола г а петр а
оржїа бжїа, ѩко възмощи вамъ стати про-
тивꙋ козне мъ дїавольским, ѩко нѣсть наша
брань къ плоти и крови. но к началомъ, (и) къ
властемъ, (и) къ миродержителемъ тмѣ [вѣ-
ка][7] сего, къ дꙋховомъ ѕлобѣ поднбснымъ· Сего
ради прїимѣте вся ѻрꙋжїя бжїя, да возможете
противитися въ днь лю, и вся съдѣлавше
стати· станете оубо препоясани чресла ваша
истиною, и оболъкшеся в броня правды, и о-
бꙋвше нозѣ въ оуготованїе блговѣствованїя
мирꙋ. надо всѣми (же) въспрїимше щитъ вѣры,
в немже възможете вся стрѣлы лꙋкаваго разже-
женыя оугасити, *и шлемъ спсенїа въспрїи- исаїа нд а селꙋ є
мите, и мечь дховный, еже єсть глъ бжїи·
за, слд·
Всякою млтвою и моленїем молящеся на вся-
ко время дхомъ, *и в сїе истое бдяще въ колд д
всяко терпѣнїи и млтвѣ, о всѣхъ стыхъ,
*и о мнѣ, да дасть ми ся слово въ ѿверзенїе в селꙋ г
оустомъ моимъ, съ дерзновенїемъ сказати
тайнꙋ блговѣствованїя, о немже свяζанъ
єсмь оузы желѣзными, да в немъ дерзаю ѩко-
же подобаетъ ми глати. да ѩко (оубо)[8] оу-
вѣсте и вы ѩже о мнѣ, что дѣлаю, вся
(же) {вам скажетъ}[9] тихикъ възлюбленый бра
и вѣренъ слꙋжитель о гѣ, єгоже послахъ к
вам на се истое, да оувѣсте ѩже о насъ, и
оутѣшитъ срца ваша. миръ братїи, и лю-
бовъ съ вѣрою, ѿ ба ѿца и га (нашего) іс

х҃а. бл҃гть съ всѣми любѧ́щими г҃а нашего і҆с
х҃а, в нетлѣ́нїи [а҆ми́нь][10].

Коне́цъ посла́нїю и҆́же къ є҆фесе́ѡмъ·
И҆́матъ в себѣ, гл҃а, ѕ҃,
ч҃ а҃ з҃а, церко́вныхъ, к҃а·

та. 24 Ласка з усіма, що люблять нашого Господа Ісуса Христа в нетлінності. Амінь.

Кінець Послання до Ефесян.
Має в собі 6 глав,
а 21 – церковних початків.

Сказа́нїе, и҆́же къ филипписе́ѡмъ. посла́нїю ст҃ѡго а҆п҃ла па́вла·

С҆їе посыла́етъ ѿ ри́ма, видѣ́въ и҆́хъ вкꙋ́пѣ же и҆ наꙋчи́въ. вина́ же посла́нїю сїа посла́вшимъ филипписе́ѡ слꙋже́нїе па́влꙋ. и҆ нѣ́кимъ ѡ҆бходѧ́щимъ, и҆ растлѣва́ющимъ слꙋхи незло́бивѣ́йшихъ, вино́ю сѣни зако́ныа и҆ ѡ҆брѣза́нїа, и҆ гл҃ющи́й кромѣ̀ си́хъ не мощи̑ ѡ҆правда́тисѧ. оу҆вѣ́дѣвъ а҆п҃лъ, пи́шетъ къ филипписе́ѡмъ· И҆ пе́рвѣе оу҆бо хва́литъ вѣ́рꙋ и҆́хъ, и҆ сказꙋ́етъ себѐ помина́ти и҆́хъ. та́же повѣ́дꙋетъ ꙗ҆́ко ѧ҆́тъ бы́сть в ри́мѣ. ѡ҆бѣща́, и҆ ꙗ҆́ко нѣ́цыи тѧ́жцы є҆мꙋ̀ бы́ша въ ꙋ҆́захъ, за́висть нань движꙋ́ще. пото́м же повелѣва́етъ и҆̀м дрꙋ́гъ дрꙋ́га люби́ти, сказꙋ́ѧ сп҃сово чл҃колю́бїе, ꙗ҆́ко б҃ъ сы́и, чл҃къ бы́сть на́съ ра́ди, та́же ѡ҆ ѡ҆брѣза́нїи· И҆ ѡ҆ ве́тхомъ зако́нѣ сказа́въ, ꙗ҆вла́етъ про́чее пра́здно бы́вше ѡ҆брѣза́нїе· Своею при́тчею и҆звѣ́ствꙋѧ и҆́хъ, и҆ гл҃ѧ, ꙗ҆́ко сїѧ̀ всѧ̀ вмѣни́хъ х҃а ра́ди тщетꙋ̀ тѣ́мже и҆ оу҆ча́щихъ є҆ще ѡ҆ ѡ҆брѣза́нїи и҆ хотѧ́щихъ прелсти́ти и҆́хъ оу҆кори́въ и҆ ре́къ врагѝ х҃вы бы́ти и҆́мъ, бл҃года́ритъ филипписе́ѡх ѡ҆ є҆́же к немꙋ̀ дая́нїи ѡ҆бще́нїѧ. и҆ наꙋчи́въ па́ки и҆́хъ въ ѡ҆бы́чаехъ, скон́чаваѐ посла́нїе·

Розповідь про Послання святого апостола Павла до Филип'ян.

Це *послання* він посилає з Риму, побачивши їх і заразом повчивши. Причина ж послання ця, що филип'яни послали на служіння Павлові; і що деякі обходили і нищили незлобних приводом тіні Закону і обрізання; і що говорили, що без цих неможливо оправдатися. Апостол, дізнавшись, пише до филип'ян. І найперше, отже, хвалить їхню віру і каже, що він їх згадує, тоді каже, що його схопили в Римі. Сказав, що і деякі тяжкими були до нього, що в кайданах, піднімаючи проти нього заздрість. Потім наказує їм любити один одного, розповідаючи про чоловіколюб'я Спасителя, що Він, будучи Богом, став людиною задля нас, та про обрізання. І розповівши про старий Закон, об'являє, що надалі обрізання нечинне, своїм прикладом показуючи їм і кажучи, що: Це все я вважаю за марноту задля Христа. Тоді, докоривши і тих, що навчають ще про обрізання і бажають їх обманути, і сказавши, що вони Христові вороги, дякує филип'янам за дар спільності для нього. І знову, повчивши їх про звичаї, закінчує послання.

Къ фїлиписі́ємъ посла́нїе ст҃а́гѡ а҆п҃ла па́вла

Гл҃а, а҃. з҃а, сле·

П҆а́велъ и҆ тимоде́й, раби (і҆с х҃вѝ)[1], всѣ́мъ ст҃ы́мъ ѡ҆ х҃ѣ і҆с҃ѣ, сꙋ́щимъ въ фї́лїпписі́ихъ съ є҆п҃и́скопы и҆ дїа́коны. бл҃года́ть ва́мъ и҆ ми́ръ, ѿ б҃а ѿц҃а на́-
а҃ сла́ѵ а҃ шего, и҆ г҃а і҆с х҃а. *бл҃года́рю б҃а моего ѡ҆ все́й

До Филип'ян Послання святого апостола Павла

Глава 1, *поч. 235*

1 Павло і Тимотей, раби Ісуса Христа, – всім святим в Христі Ісусі, що є у Филипах, з єпископами і дияконами. **2** Ласка вам і мир від нашого Бога-Батька і Господа Ісуса Христа. **3**
*Дякую моєму Богові за всю вашу сол1. 1

пам’ять **4** завжди, в кожній моїй молитві за вас всіх. З радістю я молюся **5** за вашу спільність в благовіствуванні – від першого дня і аж дотепер, **6** надіючись власне на те, що Той, що у вас почав добре діло і його завершить аж до дня Ісуса Христа. **7** Як мені справедливо це думати про вас усіх, тому що я вас маю в серці в моїх кайданах, і в обороні, і утвердженні благовістя. Ви всі є мені спільниками ласки.

поч. 236

8 Бо свідок мені є Бог, що люблю вас усіх за милосердям Ісуса Христа **9** і молюся за це, щоб ваша любов ще більше і більше зростала в пізнанні і в усякому почуванні, **10** щоб ви краще досліджували, щоб ви були чистими і без спотикання в день Христовий, **11** сповнені плодів праведності Ісусом Христом – на божу славу і похвалу.

поч. 237

12 Хочу ж, щоб ви, брати, пізнали, що те, що до мене, радше вийшло на користь благовіствування. **13** Бо мої кайдани за Христа стали явними в усьому суді, і в усіх інших, **14** і численним братам в Господі, які мали надію в моїх кайданах радше бути сміливими, без страху говорити боже слово. **15** Деякі, отже, з заздрості і ревнощів проповідують Христа, а інші – з доброї волі. **17** Одні, отже, з ревнощів сповіщають Христа нечисто, думаючи нанести біль моїм кайданам, **16** інші ж – з любові, знаючи, що стою в обороні благовістя. **18** Що ж? Однак всяким видом, – чи навмисно, чи по правді, – Христос проповідується, і я цим радію. **19** Але й зрадію, бо знаю, що це мені буде на спасіння вашою молитвою і за подачею Духа Ісуса Христа, **20** за очікуванням і моєю надією. *поч. 238*

Бо ні в чому не завстидаюся, але з усією сміливістю, так як завжди, і нині звеличиться Христос в моєму тілі: чи життям, чи смертю. **21** Бо для мене життя – Христос, і смерть є здобутком. **22** Якщо ж моє життя в тілі – це для мене плід діла, але не знаю, що вибрати. **23** Я ж є охоплений обома, маючи бажання розв’язатися, бо набагато краще бути з Христом, **24** а перебувати в тілі є конечнішим задля вас. **25** І це знаю з певністю, що буду і залишуся з усіма вами для вашого успіху і радості віри, **26** щоб ваша похвала збільшувалась в Христі Ісусі в мені з моїм повторним приходом до вас.

поч. 239

еф. 4 кол. 1 сол1. 2 **27** *Тільки гідно живіть за Христовим благовіствуванням, щоб, як-

па́мѧти ва́шеи, всегда̀ въ всѧ́кои мл҃твѣ моеи
за всѣ́х ва́съ. с ра́достїю мл҃твꙋ мою (творю̀)[2] ѡ҆
ѻ҆бщенїи вашемъ въ бл҃говѣствованїе, ѿ пе́рва-
го дн҃е да́же (и҆) до нн҃ѣ, надѣꙗвсѧ сїе и҆́стое,
ꙗ҆́ко начныи в҇ васъ дѣло бл҃го, (и҆) съверши҆ е҆̀
да́же до дн҃е {і҆с҃ хв҃а}[3], ꙗ҆́коже е҆́сть пра́ведно мн҃ѣ
сїе мꙋдрьствовати ѡ҆ всѣхъ васъ, за е҆́же и҆мѣ-
ти ми въ срⷣцы ва҆ въ ѹ҆́захъ мои҆ и҆ въ ѿ-
вѣте, и҆ і҆звѣщенїи бл҃говѣстїа, съѻ҆бщники
ми бл҃годати всѣхъ васъ сꙋщихъ· за҃, сл҃ѕ·
Свѣдѣтель бо ми [е҆́сть][4] бг҃ъ, ꙗ҆́ко люблю̀
всѣхъ васъ по мл҃ти (і҆с҃ хв҃ѣ)[5], и҆ ѡ҆ семъ молю-
сѧ, да любо́вь ва́ша е҆́ще па́че и҆ паче и҆збы́то-
чьствꙋетъ, въ ра́зꙋмѣ, и҆ въ всѧкомъ чювьс-
твїи, въ е҆́же и҆скꙋша́ти вамъ лꙋчьшаѧ, да
бꙋдете чи́сти и҆ непретикнове́ни въ дн҃ь хв҃ъ, и҆с-
по́лнени пло́довъ пра́вды і҆с҃ хм҃ъ, въ сла́вꙋ и҆
похвалꙋ бж҃їю· за҃, сл҃з·
Разꙋмѣти же ва҆ хощꙋ̀ бра́тїе, ꙗ҆́ко ꙗ҆́же ѡ҆
мнѣ, паче въ спѣхъ бл҃говѣствова́нїю прїидо-
ша. ꙗ҆́коже ѹ҆́зам моимъ ꙗ҆вленѣмъ ѡ҆ хⷭ҇ѣ быв-
шим въ всемъ сꙋдищи, и҆ въ про́чихъ всѣхъ и҆
мно́жаишимъ бра́тїамъ ѡ҆ гⷭ҇ѣ, надѣꙗ҆́вшимсѧ
ѡ҆ ѹ҆́зах моихъ паче дерза́ти бе́з стра́ха̀ слово
{бж҃їе}[6] гл҃ати· Нѣ́цыи ѹ҆́бо (-)[7] по за́висти и҆
ре́вности. дрꙋзїи же и҆ за бл҃говоле́нїе хⷭ҇а пропо-
вѣдꙋютъ. [ѻ҆́вы (ѹ҆́бо)[8] ѿ рве́нїа хⷭ҇а возвѣща́-
ютъ нечи́стѣ, мнѧ́ще печа́ль нанестѝ ѹ҆́замъ
моимъ. ѻ҆́вы же ѿ любвѐ, вѣ́дѧще ꙗ҆́ко въ
ѿвѣтѣ бл҃говѣствова́нїа лежꙋ̀][9]. что ѹ҆́бо; [ѻ҆-
ба҆][10] всѧ́цѣмъ ѻ҆́бразомъ, а҆́ще вино́ю, а҆́ще и҆с-
тинною, хⷭ҇ проповѣда́емъ е҆ и҆ ѡ҆ семъ ра́дꙋюсѧ,
н҆о и҆ възра́дꙋюсѧ вѣ́мъ бо ꙗ҆́ко сїе ми съ-
бꙋдесѧ въ сп҃нїе ва́шею мл҃твою, и҆ по пода́нїю
дх҃а і҆с҃ хв҃а, по чаѧ́нїю і҆ ѹ҆пова́нїю моемꙋ·
за҃, сл҃и·
Ꙗ҆́ко ни ѡ҆ е҆ди́номъ постыжꙋсѧ, н҆о въ всѧ́ко
дерзнове́нїи, ꙗ҆́коже всегда̀· И҆ нн҃ѣ възвели́чит-
сѧ хⷭ҇ въ тѣ́лѣ моемъ, а҆́ще животомъ, а҆́ще ли
сме́ртїю. мнѣ бо е҆́же жи́ти, хⷭ҇. и҆ е҆́же ѹ҆́мрети,
приѻ҆брѣтенїе (е҆́сть). а҆́ще ли е҆́же жи́ти (ми)
тѣ́ломъ, сїе ми пло́дъ дѣ́лꙋ, н҆о что и҆зво́лю не
вѣ́м. ѻ҆бдержи́м же е҆смь ѿ ѻ҆бою· жела́нїе и҆мыи
разрѣши́тисѧ, и҆ съ хм҃ъ бы́ти [мно́го па́че][11]
лꙋчше. а҆ е҆́же пребыва́ти въ пло́ти, нꙋжнѣ́йше
(е҆́сть) васъ ра́ди. и҆ сїе и҆звѣстнѣ вѣмъ ꙗ҆́ко
бꙋдꙋ и҆ съпребꙋдꙋ всѣмъ вамъ въ ва́шъ ѹ҆с-
пѣхъ и҆ ра́дость вѣ́рѣ, ꙗ҆́ко да похвала̀ ваша
и҆збыточьствꙋетъ ѡ҆ хⷭ҇ѣ і҆с҃ѣ въ мнѣ, моимъ
прише́ствїемъ па́ки къ вамъ· за҃, сл҃д·
*Точїю досто́иннѣ бл҃говѣствова́нїю хв҃ꙋ живѣте, е҆фе҃ д҃ кола҃ а҃ а҃ селꙋ҃ в҃
да а҆́ще пришⷣе и҆ видѣвⷲ҇ васъ, а҆́ще ли кромѣ

сын, оуслышꙋ ꙗже ѡ васъ, ꙗко (истинною)
стоите въ єдиномъ дсѣ, (и) єдинодꙋшнѣ,
сподвизающесѧ по вѣрѣ блговѣствованїꙗ (во-
лею), и не колѣблющесѧ ни ѡ єдином (же) ѿ
съпротивныхъ, ꙗже [тѣмъ оубо єсть][12] ꙗвле-
нїе погибели. вам же спсенїю. и сїе ѿ ба, ꙗко
вамъ даровасѧ єже ѡ хрѣ, не токмо єже въ него
вѣровати, но и єже по немъ страдати, той-
же подвигъ имꙋще, ꙗковъ (же) видѣсте въ
мнѣ, и нынѣ слышите ѡ мнѣ·

що прийду і вас побачу або, будучи
відсутнім, почую щось про вас, що
стоїте правдою в одному дусі й одно-
душності, добровільно змагаючись за
віру благовістя **28** і не сумніваючись
в ні одному ж з супротивів, які тим,
отже, є причиною загибелі, а вам –
спасіння. І це від Бога **29** Бо вам да-
рувалося в Христі не тільки в Нього
вірити, але і за Нього терпіти, **30** ма-
ючи той самий подвиг, який ви поба-
чили в мені, і нині чуєте про мене.

Глава, в·

Аще оубо кое оутѣшенїе (и оумоленїе) ѡ
хрѣ, или аще кое оутверженїе любве, аще
нѣкое ѡбщенїе дха, аще кое млрдїе и
щедроты, исполните мою радость, да
тоже мꙋдрьствꙋите, тꙋже любовъ имꙋще,
єдинодꙋшни, єдиномꙋдрени· Ни єдиноже что по
рвенїю, или по тщеславїю но смиреномꙋдрїемъ
дрꙋгъ дрꙋга непщꙋюще преимѣюща себе, не
своихъ си кождо блюдꙋще, но {-}[1] дрꙋжнаго
[которыиждо][2] (сматраите)· зач, см·
Сїе [же][3] да мꙋдрьствꙋетсѧ въ васъ, єже (-)[4]
ѡ хрѣ їсѣ, иже въ ѡбразѣ бжїи сын, не въсхи-
щенїемъ непщева быти равенъ бꙋ, но себе оу-
мфа к малилъ, *зракъ раба прїимъ, въ подобїи чл-
честѣм бы, и ѡбразомъ ѡбрѣтесѧ ꙗкоже
євре в члкъ. *смирилъ себе, бывъ послꙋшливъ даже
до смрти, смртїи крстныи. тѣмже и бгъ єго
превъзнесе и дарова ємꙋ имѧ, єже паче всѧкого
корн ді имени. *да ѡ имени їсовѣ всѧко колѣно покло-
ісаїа ме нитсѧ, нбсных, и земны и преисподнихъ, и
іоан г всѧкъ ꙗзыкъ исповѣстъ, *ꙗко гь їс хс, въ
а корн и славꙋ бꙋ ѡцꙋ· зач, сма·
Тѣмже (братїа)[5] моѧ, ꙗкоже всегда послꙋшас-
те мене. не ꙗкоже въ пришествїи моє точїю,
но (и) нынѣ много паче въ ѿшествїи моем, съ
страхом и трепетом свое спсенїе съдѣвайте. бгъ
бо єсть дѣиствꙋѧи въ вас, и єже хотѣти и
а петр д єже дѣлати ѡ блговоленїи· *всѧ творите без
ропотанїа и размышленїа, да бꙋдете непороч-
ни и цѣли, (и) чада бжїа непорочна, посредѣ
мфа є рода стропотива и развращена, *в нихже ꙗвлѧ-
єтесѧ ꙗкоже свѣтила въ мирѣ, слово живот-
но предръжаще, въ похвалꙋ мнѣ въ днь хвъ·
зач, смв·
Ꙗко не вътще текохъ, ни вътще трꙋдихсѧ.
но аще и жрѣнъ бываю, ѡ жертвѣ и слꙋжбѣ
вѣры вашеѧ, радꙋюсѧ, и срадꙋюсѧ всѣми
вами· Такожде и вы радꙋитесѧ, и срадꙋите
дѣѧ ѕі ми сѧ· Оуповаю же ѡ гѣ їсѣ, *тимодеа въ-
скорѣ послати къ вамъ. да и азъ веселꙋю, оу-

Глава 2

1 Якщо, отже, є якась втіха і від-
рада в Христі або якщо яке підкріп-
лення любові, якщо яка єдність духа,
якщо яке милосердя і щедрість, **2** до-
повніть мою радість, щоб ви думали
те саме, маючи ту саму любов, *були*
однодушні, однієї думки. **3** Нічого *не*
робіть за суперечливістю або за мар-
ною славою, але в покорі, вважаючи
один одного більшим від себе, **4** кож-
ний маючи на увазі не своє собі, але
кожний зважайте *на те, що* ближ-
нього. *поч. 240*

5 Це ж думайте в собі, що в Христі
Ісусі, **6** який, будучи в божому обра-
зі, не вважав посяганням бути рівним
Богові, **7** але впокоривши Себе,
*прийняв вид раба, будучи в людсь- мат. 20
кій подобі, і образом знайшовся як
людина, **8** *впокорив Себе, ставши єв. 2
послушним аж до смерті, смерті ж
хресної. **9** Тому і Бог Його підняв і
дав Йому ім’я, що понад усяке ім’я, рим. 14
10 *щоб в Ісусовому імені кожне ко- іс. 45
ліно поклонилося – небесних, і зем-
них, і підземних; **11** і кожний язик
визнав, *що Господь Ісус Христос – ів. 3
на славу Бога-Батька. *поч. 241* кор1. 8

12 Тому, мої брати, так як ви зав-
жди мене слухали, не тільки в моїй
присутності, але й значно більше те-
пер, в моїй відсутності, зі страхом і
тремтінням звершуйте своє спасіння.
13 Бо Бог є Той, що діє в вас і *спо-*
нукає бажати і діяти в добрій волі. **14**
*Все чиніть без нарікання і вагання, пет1. 4
15 щоб ви були непорочними і прос-
тими та непорочними божими дітьми
серед лукавого і розбещеного роду, *в мат. 5
яких ви являєтеся як світила в світі,
16 держачи слово життя, на похвалу
мені в день Христовий, *поч. 242*

що я недаремно біг ані недаремно
трудився. **17** Але якщо і жертвованим
стаю за жертву і службу вашої віри,
радію і співрадію з усіма вами. **18**
Так само і ви радійте і співрадійте зі
мною. **19** Надіюся ж в Господі Ісусі
скоро послати до вас *Тимотея, щоб і дія. 16
я звеселився, впевнившись щодо вас.

20 Бо не маю ні одного рівного ду-
шею, який ревно за вас клопочеться,
кор2. 10 **21** *бо всі собі шукають свого, а не
того, що Христа Ісуса. **22** А його дос-
відченість ви знаєте, тому що, як
батькові дитина, він зі мною послу-
жив у благовісті. **23** Цього ж, отже,
надіюся послати відразу, коли дові-
даюся щодо мене. *поч. 243*

24 Надіюся ж в Господі, що і сам
скоро прийду до вас. **25** Конечним же
вважав я послати до вас Епафродита
– брата, і помічника, і мого співвоїна,
вашого ж посланця і служителя моїй
потребі. **26** Адже бажанням він бажав
побачити вас усіх і він тужив, так як
ви чули, що він хворів. **27** Бо він був
хворим до смерті, але Бог його поми-
лував, не тільки ж його, але й мене,
щоб я не одержав смуток на смуток.
28 Отже, я його дуже скоро послав,
щоб, побачивши його, ви знову зраді-
ли і я був без смутку. **29** Отже, прий-
міть його в Господі з усякою радістю
і майте таких в пошані, **30** тому що
він наблизився до смерті за Христове
діло, віддавши себе вседушно, щоб
доповнити ваш брак в моїй службі.

Глава 3, *поч. 244*

1 Далі ж, мої брати, радійте в Гос-
поді. Бо, отже, вам писати саме те
мені не тяжко, а вам потрібно. **2** Сте-
режіться псів, стережіться поганих
робітників, стережіться відкинення
невірних. **3** Бо обрізанням є ми, які
духом служимо Богові і хвалимося в
Христі Ісусі, а не надіємося на тіло. **4**
Бо і я маю надію на тілі, якщо хтось
інший думає, що надіється на тіло, я
ще більше. **5** Обрізаний восьмого
дня, з ізраїльського роду, Веніямино-
кор2. 11 дія. 13 вого племені, єврей від євреїв, *за За-
коном – фарисей, **6** за ревністю – я
переслідував Божу церкву, будучи
непорочним за законною праведніс-
тю. **7** Але те, що мені було здобут-
ком, це я вважав втратою задля Хри-
ста. **8** Але, отже, і все вважаю втра-
тою за високе пізнання Христа Ісуса
– нашого Господа. *поч. 245*

Задля Нього я всього позбувся і
вважаю все за сміття, щоб здобути
Христа **9** і знайтися в Ньому, не ма-
ючи своєї праведності, що від Закону,
але вірою Ісуса Христа, що правед-
ність є від Бога, *що* над вірою; **10** щоб
пізнати Його, і силу його воскресіння,
і спільність його терпінь, стаючи по-
дібним до його смерті; **11** щоб якось
дійти до воскресіння мертвих. **12** Не
тому що я вже осягнув або вже вдо-
сконалився, змагаюся ж, щоб і ося-
гнути, – в чому і я був охоплений
Христом Ісусом. **13** Брати, я *про* себе
ще не вважаю, що осягнув. Одне ж те,

вѣдѣвъ разꙋмно ꙗ҆́же ѡ҆ ва́съ· Ни є҆ди́наго бо
и҆́мамъ равнодꙋшна, и҆́же прилѣ́жнѣ ѡ҆ ва́съ пече́т-
сѧ. *всѝ бо свои҆́хъ си и҆́щꙋтъ, а҆ не ꙗ҆́же хр҃та і҆и҃са. в҃ кр҃и і҃
и҆скꙋ́ство же є҆го зна́ете, зане ꙗ҆́коже ѿцꙋ ча́до,
съ мною порабо́талъ въ бл҃говѣ́стїи· Сего же
ѹ҆бо ѹ҆пова́ю посла́ти, (а҆бїе повнегда ѹ҆вѣмъ
ꙗ҆́же ѡ҆ мнѣ)[6]· за҃, смг҃·
Надѣ́ю же сѧ ѡ҆ гдⷭ҇ѣ, ꙗ҆́ко и самъ скоро прїидꙋ
{къ вамъ}[7]. потре́бнѣе же възмнихъ, є҆пафро-
ди́та брата и҆ спосп҃ѣшника и҆ своистве́на
мнѣ вашего же посла́нника и҆ слꙋжителѧ по-
требѣ моеи, посла́ти къ ва́мъ· Поне́же (желанїе́мъ
желаше ви́дѣти)[8] всѣ́хъ ва́съ и҆ тꙋжа̀, зане слы́-
шасте ꙗ҆́ко болѣ. и҆бо болѣ бли́зъ сме́рти, н҆о бг҃ъ
поми́лова є҆го не є҆го́ то́кмо, н҆о и҆ мене, да не
ско́рбь на ско́рбь прїимꙋ. скорѣ́е ѹ҆бо послахъ
є҆го, да видѣ́вше є҆го па́ки възра́дꙋетесѧ, и҆ а҆́зъ
безпечаленъ пребꙋдꙋ· Прїимѣте ѹ҆бо є҆го ѡ҆ гдⷭ҇ѣ
съ вса́кою ра́достїю, и҆ таковыѧ чтнѣ́ и҆-
мѣ́йте, зане за дѣ́ло хр҃то до смр҃ти прибли́жи-
сѧ, понꙋди́въ себе вседꙋшно, да и҆сплънитъ ва-
ше лише́нїе, є҆́же къ моеи слꙋжбѣ·

Гла́ва, г҃. за҃, смд҃·

Прочее (же) бра́тїа моѧ, ра́дꙋйтесѧ ѡ҆
гдⷭ҇ѣ. та́ѧже (бо) писа́ти вамъ, мнѣ
ѹ҆бо нелѣ́ностно, ва́мъ же тве́рдо. блюдѣ-
тесѧ ѿ псо́въ, блюдѣ́тесѧ ѿ злыхъ
дѣ́лателеи, блюдѣ́тесѧ ѿсѣче́нїѧ (невѣ́рныхъ)·
Мы бо є҆смы̀ ѡ҆брѣ́занїе, и҆́же (бг҃ꙋ дх҃омъ)[1] слꙋ-
жимъ. и҆ хва́лимсѧ ѡ҆ хр҃тѣ і҆и҃сѣ, а҆ не въ плоть
надѣ́емсѧ, и҆бо и҆ а҆зъ (надѣ́анїе и҆мѣю)[2] въ пло-
ти, а҆́ще кто̀ и҆нъ мни́тъ надѣ́ятисѧ въ плоти,
а҆зъ паче, ѡ҆брѣ́занїе ѡ҆смодне́вное, ѿ рода і҆и҃лева,
колѣ́на венїаминова, є҆врейнъ ѿ є҆вреехъ. *по зако́- в҃ кр҃и аі҃ дѣѧ҃ гі҃
нꙋ фарисе́и, по ре́вности (гоня́)[3] цр҃ковь {бж҃їю}[4], по
пра́вдѣ законнѣи бывъ непоро́ченъ. н҆о ꙗ҆́же {ми ба́-
хꙋ}[5] приѡ҆брѣте́нїа, сїа вмѣнихъ хр҃та ради тще-
тꙋ̀. н҆о ѹ҆бо и҆ мню̀ всѧ тщетꙋ̀ быти, за пре-
възходѧ́щее разꙋма хр҃та і҆и҃са гдⷭ҇а (нш҃его)[6]· за҃, сме҃·
Є҆го́же ради всѣ́хъ ѿщети́хсѧ, и҆ мню̀ (всѧ) ѹ҆-
меты [быти][7] да хр҃та приѡ҆брѧ́щꙋ. и҆ ѡ҆брѧ́-
щꙋсѧ ѡ҆ немъ не и҆мыи моеѧ правды ꙗ҆́же ѿ
зако́на. н҆о вѣ́рою (і҆с҃) хр҃товою, сꙋщꙋю ѿ бг҃а
правдꙋ, на вѣ́рою ꙗ҆́ко разꙋмѣти є҆го, и҆ силꙋ
въскресенїа є҆го, и҆ съѡ҆бщенїе стра́стеи є҆го, съ-
ѡ҆бразꙋа́сѧ смр҃ти є҆го, а҆́ще како дойдꙋ въ
воскресенїе мр҃твыхъ. не занѐ ѹ҆же достиго́хъ, и҆́ли
ѹ҆же съверши́хсѧ. гоню́ же, а҆́ще и҆ постигнꙋ, ѡ҆
немже и҆ пости́женъ быхъ ѿ хр҃та і҆и҃са· Бра́тїе,
а҆зъ себѐ {не ѹ҆}[8] помышлѧю дости́гнꙋти. є҆ди́-
но же, за́днихъ ѹ҆бо забываѧ въ пре́днѧѧ же

простира́ѧсѧ, съ оусе́рдїемъ гоню̀, къ почести вы́шнѧго зва́нїѧ б҃жїѧ ѡ҆ х҃ѣ і҆с҃ѣ. Е҆ли́цы оу҆бо съверше́ни, сїе да мꙋдрьствꙋи҆. и҆ е҆же а҆ще и҆но что мы́слите, и҆ сїе б҃ъ вамъ ѿкрыетъ. ѻ҆ба-
че в неже достиго́хомъ, [тоже мꙋдрствовати,
кор҃и ѕ҃і а҃ кор҃и а҃ *и҆ тѣмже пра́виломъ жительствовати][9], по-
до́бни ми быва́ите бра́тїе, и҆ смотрѧ́ите не
тако ходѧ́щаѧ, ꙗ҆́коже и҆мате ѻ҆бразъ насъ.
кор҃и ѕ҃і *мно́ѕи бо хо́дѧтъ, и҆хже мно́гажды гл҃ахъ
вамъ, н҃нѣ же и҆ пла́ча гл҃ю, вра́ги кр҃та х҃ва,
и҆мже кончи́на, поги́бель, и҆мже б҃ъ чре́во, и҆ сла́-
ва въ стꙋдѣ и҆хъ, и҆же земна́ѧ мꙋдрꙋствꙋ-
ю҆ще. зач҃, с҃мѕ.
а҃ кор҃и а҃ ти́тъ в҃ На́ше бо жи́тїе на нб҃сехъ е҆сть, ѿнꙋдꙋже *и҆
сп҃си́телѧ ждемъ г҃а (на́шего) і҆с҃ х҃а, и҆же пре-
ѻ҆бразитъ тѣ́ло смире́нїѧ на́шего, [ꙗ҆́ко быти
семꙋ][10] съѻ҆бра́знꙋ тѣлꙋ сла́вѣ е҆го, по дѣ́йс-
твꙋ е҆же възмога́ти е҆мꙋ, и҆ покори́ти себѣ
всѧ́ческаѧ.

що позаду, отже, забуваючи, а пряму-
ючи до того, що попереду, **14** з рев-
ністю змагаюся до почесті – вишньо-
го божого покликання в Христі Ісусі.
15 Отже, ми, що досконалі, думаймо
про це. І якщо щось інше думаєте, і
це Бог вам об'явить. **16** Однак, що ми
осягнули, те треба думати *і тим пра- рим. 15 кор1. 1
вилом жити. **17** Наслідуйте мене,
брати, і вважайте на тих, що так не
ходять, як маєте нас за приклад. **18**
*Бо численні ходять, про яких часто рим. 16
я вам говорив, нині ж і з плачем
говорю, що є ворогами Христового
хреста, **19** яких кінець – погибель,
яких Бог – черево, і слава їм на встид,
які думають земне. *поч. 246*

20 Бо наше життя є на небесах,
звідки *й очікуємо Спасителя – на- кор1. 1 тит. 2
шого Господа Ісуса Христа, **21** який
перевтілить тіло нашої покори так,
щоб воно було подібним до тіла його
слави, за Йому можливою дією, і під-
корить Собі все.

Гл҃а, д҃.

Тѣмже бра́тїѧ моѧ възлю́бленнаѧ, и҆ въ-
желѣ́ннаѧ, ра́дость и҆ вѣнецъ мо́и, тако
сто́ите ѡ҆ г҃ѣ възлю́бленїи. е҆ѵѡдїю мо-
лю̀, и҆ сѵнтѵхїю молю, тоже мꙋдрьс-
твовати ѡ҆ г҃ѣ. Е҆и молю и҆ тебѐ (сꙋпрꙋ́жниче
при́сныи)[1], спосп҃ѣшьствꙋи и҆мъ ꙗ҆́же въ бл҃го-
вѣствова́нїи сподвиза́шасѧ со мною, и҆ съ кли́-
ментом, и҆ съ про́чими спосп҃ѣшники мои́ми,
а҆покал҃ г҃ и҆ к҃ и҆ к҃а *и҆же и҆мена въ (кни́гахъ живо́тныхъ)[2]. зач҃, с҃мз.
Ра́дꙋитесѧ (всегда̀ ѡ҆ г҃ѣ)[3], (и҆) паки рекꙋ ра-
дꙋйтесѧ. кро́тость ваша разꙋмна да е҆ всѣмъ
ч҃лкомъ. г҃ь бли́зъ, ничтоже пече́тесѧ, но въ
всемъ моли́твою и҆ моле́нїемъ съ бл҃годаре́нїемъ
проше́нїѧ ваша да сказꙋ́ютсѧ къ б҃ꙋ. и҆ миръ
б҃жїи превъсходѧ́и всѧ́кого оу҆ма̀, да съблюда́-
етъ ср҃ца ваша и҆ разꙋмѣ́нїа ваша ѡ҆ х҃ѣ і҆с҃ѣ.
Про́чее (же) бра́тїе (моѧ), е҆лика с҃ꙋ и҆сти́нна, е҆ли́-
ка ч҃тна, е҆ли́ка пра́вдна, е҆ли́ка преч҃та (и҆) е҆ли́ка
прелю́безна, е҆лика доброхва́льна, а҆ще каѧ добро-
дѣ́тель, и҆ а҆ще каѧ похвала̀, сїѧ помышлѧ́и-
те, ꙗ҆́же и҆ наоу́чистесѧ, и҆ прїѧ́сте, и҆ слы́-
шасте, и҆ ви́дѣсте въ мнѣ, сїа твори́те, и҆
б҃ъ ми́ра да е҆сть с ва́ми. зач҃, с҃ми.
Въздра́довах же сѧ ѡ҆ г҃ѣ ве́лми, ꙗ҆́ко оу҆же когда̀
въспомѧнꙋсте пещи́сѧ ѡ҆ мнѣ, понеже и҆ пе-
ча́стесѧ, но непого́дным времене́мъ, ѻ҆бдержис-
тесѧ. Не ꙗ҆́ко по скꙋ́дости гл҃ю. а҆зъ бо нави-
ко́хъ в ни́хже е҆смь, доволенъ быти. вѣмъ и҆
смиритисѧ, вѣмъ і҆ и҆збы́точествовати. въ все́мъ
и҆ въ всѣхъ. навыко́хъ, и҆ насыща́тисѧ и҆ а҆л-
ка́ти, і҆ и҆збы́точьствовати, и҆ лиша́тисѧ.

Глава 4

1 Тому, мої улюблені і милі брати,
моя радість і вінець, так, улюблені,
стійте в Господі. **2** Благаю Еводію і
благаю Синтихію те саме думати в
Господі. **3** Так благаю і тебе, вірний
друже, помагай їм, що співпрацю-
вали зі мною в благовісті, і з Кли-
ментом, і з іншими моїми поміч-
никами, *яких імена в книгах життя. апо. 3 1 20 і 21
поч. 247

4 Радійте завжди в Господі. І знову
кажу: радійте! **5** Ваша лагідність хай
буде відома всім людям. Господь
близько. **6** Нічим не журіться, але в
усьому молитвою і благаннями з по-
дякою хай ваші прохання будуть вис-
ловлені до Бога. **7** І божий мир, що
перевищує всякий ум, хай береже
ваші серця і ваше розуміння в Христі
Ісусі. **8** Далі ж, мої брати, що є прав-
диве, що чесне, що праведне, що пре-
чисте, і що дуже любе, що похвальне,
якщо яка чеснота і якщо яка похвала,
– це роздумуйте, **9** що й навчилися, і
одержали, і почули, і побачили в мені
– це чиніть. І Бог миру хай буде з
вами. *поч. 248*

10 Я ж дуже зрадів у Господі, що
вже колись ви згадали про мене дба-
ти, тому що ви і дбали, але через не-
догідний час стрималися. **11** Не гово-
рю, наче з браку, бо я звик бути задо-
волений тим, в чому є. **12** Знаю і бути
покірним, знаю і бути в достатку. В
усьому і в усіх я звик: і насичуватися,
і голодувати, і бути в достатку і в
нестатку. **13** Все можу в Тому, хто

мене зміцнює, – Ісусі Христі. **14** Однак ви добре зробили, ставши учасниками мого болю. **15** Знайте ж і ви, филип'яни, що на початку благовіствування, коли я вийшов з Македонії, ані одна церква мені не була спільницею в слові давання і приймання, – тільки ви одні; **16** так що і в Солуні і раз і два ви мені послали на мою потребу. **17** Не тому, що шукаю дару, але шукаю плоду, що множиться на вашу славу. **18** Я ж одержав все і є в достатках. І я наповнився, одержавши від Епафродита ваше послання – приємний запах, милу жертву, добревгодну Богові. **19** А мій Бог хай задовольнить всяку вашу потребу, за своїм багатством, славою в Христі Ісусі. **20** Богові ж і нашому Батькові – слава на віки віків! Амінь. **21** Здоровіть кожного святого в Христі Ісусі. Вас здоровлять ті брати, що є зі мною. **22** Здоровлять вас всі святі, найбільше ж ті, що з цісаревого дому. **23** Ласка нашого Господа Ісуса Христа з усіма вами. Амінь.

Кінець Послання до Филип'ян.
Має в собі 4 глави,
а 14 церковних початків.

Розповідь про Послання святого апостола Павла до Колосян.

Це *послання* він посилає з Риму, не побачивши їх, отже, але почувши про них. А причина послання така. Деякі бажали колосян обманути еллинськими хитрощами, і законними їжами, і обрізанням від віри, що в Христа. Отже, довідавшись про це, апостол пише це повчальне послання до них. І найперше, отже, дякуючи Богові. І каже, що вони прийшли з темряви до світла правди і що Христос, в якого вони повірили, є божим Образом і його Словом, яким усе сталося. І що потрібно було Йому, що був Сотворителем, бути первородженим з творіння і первістком з мертвих; щоб обох злучити і все оживити. Наказує ж їм залишатися у вірі, кажучи, що сам Павло є слугою благовіствування, якого ті навчилися. Також і про Закон, і про їжу, що в ньому, говорить, і про дні, і про роки. І доказує, що давнє і обрізання є безсилі. І ра-

вся могу о укрѣпляющемъ мя (Ис) [Хѣ][4]. обаче добрѣ сътвористе сприобщившеся (печали моей)[5] вѣсте же и вы филипписіане, яко в началѣ благовѣствованія егда изыдох ѿ македоніи, ни едина (же) ми церковь общевася в слово даанія и пріятія, точію вы едини. яко и в селуни, и единою и дващи въ требованіе мое посласте (ми). не яко ищу даанія, но ищу плода множащагося въ (славу)[6] вашу. (пріях)[7] же вся і избыточьствую. (і) исполнихся пріемъ ѿ епафродита (посланія)[8] ѿ вас, воню благоуханія, жертву пріятну благоугодну Богу. Богъ же мой да исплънитъ всяко требованіе ваше, по богатству своему славою, о ХѣІсѣ. Богу же и Отцу нашему слава, въ вѣки вѣкомъ аминь· Цѣлуйте всякаго свята о Хѣ Ісѣ. цѣлуют вы сущая съ мною братія. цѣлуютъ вы вси стіи, паче же иже ѿ кесарева дому. Благодать Га (нашего) Іс Ха съ [всѣми][9] вами [аминь][10].

Конецъ, посланію филиписійскому
Иматъ в себѣ главъ, д.
а зачалъ церковныхъ ді·

Сказаніе колосанскому посланію стаго апла павла·

Сїе посылаетъ ѿ рима. не видѣвъ убо ихъ, слышав же о нихъ· вина же посланію сіа. коласаяны хотѣша нѣцыи прельстити хитрословіи еллинскими, ѿ вѣры яже въ Ха, и о законныхъ брашнѣхъ, и обрѣзанія· Сіа убо увѣдѣвъ апслъ, пишетъ посланіе сіе к ним аки учително. и первѣе убо благодаря Ба, и сказуетъ ѿ тмы пришедшим къ свѣту истины. и яко Хс, в негоже вѣроваша, образъ есть Бжіи и слово его, имже вся быша· И яко подобаше ему съдѣтелю сущу, быти ему первороженну твари, и первенцу ѿ мертвыхъ. да обоя съвокупитъ и оживотворитъ всяческая. повелѣваетъ же имъ пребывати въ вѣрѣ, сказуя яко сам павелъ служитель есть благовѣствованію, емуже тіи научишася· Таже и о законѣ и яже по немъ брашнѣх, повѣствуетъ и о днехъ и о лѣтѣхъ· И показуетъ

оупразднившимся древнимъ, и обрѣзанїемъ. и съвѣтуетъ и непрельщатися ѿ оухищряющихъ, и съблажняющихъ ихъ. и прочее завѣщавъ в томъ родителемъ и чадомъ, мужемъ же и женамъ, господемъ же и рабомъ. и къ прочимъ обычаемъ наказавъ и наоучивъ яже къ ѿцу приведенїемъ хсмъ быти, а не ѿ агглъ якоже сїи мняху. Скончаваетъ посланїе, завѣщаваетъ же имъ да егда прочтено будетъ оу нихъ посланїе, створятъ да прочтено будетъ и въ цркви лаодикїистѣи, и еже ѿ лаодикїи оу нихъ да прочтенно будетъ.

дить їм не датися обманути хитрунам і тим, що їх згіршують. І далі, заповівши в ньому батькам і дітям, чоловікам і жінкам, панам і рабам, і повчивши їх про інші звичаї, навчивши, що прихід до Батька через Христа, а не ангелів, – так як вони думали, – він закінчує послання. Завіщає ж їм, щоб, коли послання буде прочитане у них, вони зробили так, щоб було прочитаним і в Лаодикійській церкві. І те, що з Лаодикії, хай буде прочитане у них.

КЪ КОЛАСАЕМЪ ПОСЛАНІЕ СТАГО АПОСТОЛА
ПАВЛА

До Колосян Послання святого апостола Павла

Глава, а, за, смд.

Павелъ[1] посланникъ (ис хсвъ)[2], волею бжїею, и тимоѳеи бра сущимъ въ (каласаехъ)[3], стымъ (-)[4] вѣрнымъ братїамъ о хѣ исѣ.
за.

Блгть вамъ и миръ, ѿ ба ѿца нашего, [и га ис ха][5]. Блгодарим бга [и][6] ѿца гу нашему ис ху, всегда о васъ молящеса, слышавше вѣру вашу яже о хѣ исѣ, и любовь юже имате къ всѣмъ стымъ. За оупованїе лежащее вамъ на нбсехъ, егоже преже слышасте в словеси истиннѣ блговѣствованїя сущаго въ васъ, якоже (есть и въ всемъ мирѣ)[7], плодоносимо и растимо, якоже и въ васъ. ѿ негоже дне слышасте и разумѣсте блгть бжїю въистинну. Якоже (слышасте. и оувѣдѣсте)[8] ѿ епафраса възлюбленаго сработника нашего, иже есть (о васъ вѣренъ)[9] служитель хсвъ, иже и яви намъ вашу любовь (о дсѣ)[10]. сего ради и мы ѿ негоже дне слышахомъ, не престаемъ о васъ моляще са, и просяще да исплъните са в разумѣ воля его, въ всякои премудрости и разумѣ духовнѣмъ, *яко ходити [вамъ][11] достоиннѣ бу, въ всякомъ оугоженїи, и всякомъ дѣлѣ блазѣ. плодоносни, и възраста-

ефе д
фили а
а селу в
а кри а

Глава 1, *поч. 249*

1 Павло, з божої волі посланець Ісуса Христа, і брат Тимотей – **2** тим святим, що є в Колосах, вірним братам в Христі Ісусі. *поч.*

Ласка вам і мир від Бога, нашого Батька, і Господа Ісуса Христа. **3** Дякуємо Богові і Батькові нашого Господа Ісуса Христа, завжди молячись за вас, **4** почувши про вашу віру, що в Христі Ісусі, і любов, яку маєте до всіх святих. **5** Через надію, що вам покладена на небі, яку ви раніше почули в слові правди благовістя, **6** що було у вас, як є, і в усьому світі; що приносить плід і росте, так як і у вас, від того ж дня, в якому ви почули і по правді пізнали божу ласку. **7** Так як ви почули і навчилися від Епафраса, нашого улюбленого співробітника, який для вас є вірним Христовим служителем, **8** який і виявив нам вашу любов у Бозі. **9** Задля цього і ми від того дня, в якому почули, не перестаємо молитися за вас і просити, щоб ви наповнилися розумом його волі в усякій премудрості і духовному розумі, **10** *щоб ви ходили гідно за Богом в усякому догоджан-

еф. 4
фил. 1
сол1. 2
кор1. 1

ні і всякім добрім ділі, приносячи
плід і зростаючи в божому розумі, **11**
підкріплюючись всякою силою, – за
владою його слави, в усякій терпели-
вості і лагідності з радістю. *поч. 250*

12 Дякуючи Богові і Батькові, що
вас покликав до участі в наслідді свя-
тих у світлі. **13** Який нас визволив від
влади темряви і переніс до царства
Сина Своєї любові, **14** в якому маємо
відкуплення його кров'ю і відпущен-
ня гріхів. **15** Який є образом неви-
димого Бога, первородним з усього
ев. 1 створіння. **16** *Бо в Ньому було ство-
ів. 1 рене все, що на небі і що на землі,
видиме і невидиме, – чи престоли, чи
панування, чи начала, чи влади, – все
ів. 1 *було створене через Нього і в Нь-
ому. **17** І Той є перед усіма, і все
стоїть у Ньому. *поч. 251*

кор1. 15 **18** І *Той є головою тіла – Церкви.
апо. 1 Він є початком, первородним з мерт-
вих, щоб Він був першим в усьому,
19 бо в Ньому зволила поселитися
вся повнота. **20** І через Нього прими-
рити з Собою все, Собою примирив-
ши, кров'ю свого хреста, – чи земне,
чи небесне. **21** І вас, що колись були
відчуженими і думками вороги в лу-
еф. 1 кавих ділах, **22** нині ж Він примирив
кор1. 1 в тілі свого тіла його смертю, *щоб
тит. 2 поставити вас святими і непорочни-
ів. 1 ми та невинними перед собою. **23** От-
же, якщо перебуваєте основані у вірі,
і тверді, і непорушні в надії благо-
віствування, яке ви почули, яке було
проповідуване між усім піднебесним
створінням, якому я, Павло, був слу-
жителем. *поч. 252*

24 Нині в моїх терпіннях радію за
вас, тому що в моєму тілі доповнюю
те, що бракує Христовим терпінням
за його тіло, яким є Церква, **25** якої я
рим. 16 став служителем за божим передба-
еф. 3 ченням, даним мені у вас, щоб вико-
тим2. 2 нати боже слово, – **26** *таємницю,
тит. 1 сховану від віків і від родів. Нині ж
пет1. 1 вона з'явилася його святим, **27** яким
тим1. 1 Бог побажав виявити, яке багатство
слави цієї таємниці між поганами,
яким у вас є Христос, – надія слави,
28 якого ми проповідуємо, перекону-
ючи кожну людину і навчаючи кож-
ну людину в усій премудрості, щоб
поставити кожну людину доскона-
лою в Христі Ісусі. **29** В тому і тру-
джуся і змагаюся за його дією, що в
мені діє зі силою.

ющє вь разꙋмѣ бж҃їи, всѧкою силою возма-
гающє, по державѣ славы єго, въ всѧкомъ тер-
пѣнїи и кротости, с радостїю· за҃, сн҃·
Бл҃годарѧщє {б҃а и}[12] ѿц҃а, {призвавшаг҃}[13] васъ
въ причастїє наслѣдїѧ ст҃ыхъ въ свѣтѣ, иже
избавы насъ ѿ власти темныѧ, и престави въ
црство сн҃а любве своеѧ, о немже имамы избав-
лєнїє {кровїю єго}[14], (и) оставлєнїє грѣхомъ, и-
же єсть образъ б҃а невидимаго прьворожєнъ
всеѧ твари· *Ꙗко о немъ создана быша всѧ- євре а іоа а
ческаѧ, ꙗже на нб҃си и [ꙗже][15] на земли, види-
маа и невидимаѧ, аще прстоли, аще гсствїѧ,
аще начала, аще власти, всѧческаѧ *тѣмъ и іоа а
о немъ создашасѧ. и той єсть прежде всѣхъ, и
всѧческаѧ о немъ състоѧтсѧ· за҃, сн҃а·
И *той єсть глава тѣлу црькве, иже єсть на- а кри еі апока а
чатокъ, прьворожєнъ изъ мртвыхъ, ꙗко да
бꙋдетъ въ всѣхъ той прьвенствꙋѧ, ꙗко в
немъ бл҃гоизволи все исполънєнїє вселитисѧ, и
тѣмъ примирити всѧческаа къ себѣ, оумн-
ривъ кровїю крта своєго, собою, аще земнаа, аще
ли нб҃наа· И васъ иногда сꙋщихъ ѿчюжденыхъ
и враговъ помышлєнми въ дѣлѣхъ лꙋкавыхъ·
Нн҃ѣ же примири въ тѣлѣ плоти своеѧ смр- єфе а
тїю {єго}[16], *представити васъ ст҃ы и непорочны а кри а тит в
и неповинны пред собою· Аще оубо пребываєте въ іоа аі
вѣрѣ основани, и тверди, и неподвижими ѿ
оупованїѧ бл҃говѣствованїѧ, єже слышасте,
проповѣдано бывше по всеи твари поднебѣи,
ємꙋже быхъ азъ павелъ слꙋжитель· за҃, св҃·
Нн҃ѣ радꙋюсѧ въ страданїихъ {моихъ}[17] о васъ,
(ꙗко) исполънѧю лишенїє скорбеи хв҃ыхъ въ
плоти моеи, за тѣло єго, єже єсть црькви, єи-
же быхъ азъ слꙋжитель, по смотренїю бж҃їю кри ѕі
данномꙋ мнѣ въ васъ, исполънити слово бж҃їє, єфе г
*таинꙋ съкровенꙋю ѿ вѣкъ и ѿ родовъ· Нн҃ѣ в ти а
же ꙗвисѧ ст҃ымъ єго, имже въсхотѣ бг҃ъ сказа- тит а
ти, что богатьство славы таины сеѧ въ ꙗ- а петр а
зыцѣхъ иже єсть хс въ васъ оупованїє славы, а ти а
єгоже мы проповѣдꙋємъ, наказꙋюще всѧкого чл҃ка,
и оучаще всѧкого чл҃ка въ всѧкꙋю премꙋд-
рость. да представимъ всѧкого чл҃ка съвръшєна
о хрт҃ѣ [ісѣ][18], в неже и трꙋжаюсѧ, (и подви-
заюсѧ)[19] по дѣиствꙋ єго, дѣиствꙋємомꙋ въ
мнѣ силою·

Глава 2, *поч. 253*

1 Отже, хочу, щоб ви знали, який
подвиг я маю за вас і за тих, що є в
Лаодикії і в Єраполі, тих, що не по-
бачили мого лиця в тілі. **2** Хай їхні
серця потішаться, загорівшись в лю-
бові і в усякому багатстві повноти

Гл҃а, в. за҃, сн҃г·

Хощꙋ оубо васъ вѣдѣти, коликъ под-
вигъ имамъ о васъ, и о сꙋщихъ въ лао-
дикїи, {и въ їєрополїи}[1]· (-)[2] Єлицы не ви-
дѣша лица моєго въ плоти, да оутѣ-
шатсѧ срдца и сънемшисѧ въ любви, и въ

всѧкомъ богатствѣ извѣщенїѧ разума, въ поз-
нанїе таины [бга (-)[3] ѡтца и хрта][4], въ немже сꙋть
всѧ съкровища премꙋдрости и разꙋма съкровени·
Сїе [же][5] глю, да никтоже васъ прельститъ сло-
а҃ кор҃и є҃ вопрѣнїи. *аще бо и плотїю ѡстою, но дхомъ
съ (всѣми) вами есмь, радꙋѧсѧ, и видѧ вашъ
чинъ, и оутвръжденїе (вашеѧ вѣры иже въ
хрта)[6]. ꙗкоже оубо прїѧсте хрта ісꙋса гда, (такоже) въ
немъ ходите оукоренени, и назани о немъ, і из-
а҃ кор҃и а҃ вѣствовани вѣрою, ꙗкоже наоучистесѧ, *избыто-
чьствꙋюще [въ неи блгодаренїемъ][7]· за҃, снд·

розуму на пізнання таємниці Бога-
Батька і Христа, **3** в якому сховані
всі скарби премудрості і пізнання.
4 Це ж говорю, щоб ніхто вас не
обманув доводами. **5** *Бо хоч і ті- кор1. 5
лом я віддалений, але духом я є з
усіма вами, радіючи і бачачи ваш
порядок і твердість вашої віри, що
в Христі. **6** Отже, так як ви прийня-
ли Христа Ісуса, Господа, так в
Ньому ходіть, **7** вкорінені і збудо-
вані в Ньому, і закріплені вірою,
так як ви навчилися, *ростучи в ній кор1. 1
з подякою. *поч. 254*

(Братїе) блюдѣтесѧ да никтоже васъ бꙋдетъ
прельщаѧ, хитростїю и тщетною лестїю, по
преданїю члчческомꙋ, по стихїамъ мира (сего),
(а)[8] не по хртѣ (ісѣ). ꙗко в томъ живетъ всѧко
исполнєнїе бжтва телеснѣ, и да бꙋдете в
немъ исполнени, иже есть глава всѧкомꙋ на-
кор҃и ѕ҃ ефе҃ а҃ чалꙋ и власти, о немже і обрѣзани бысте *об-
рѣзанїем нерꙋкотвореннымъ, въ съвлеченїи тѣла
[грѣховнаго][9] плоти, въ обрѣзанїи хртѣ, спогреб-
шесѧ емꙋ крщенїемъ, о немже и съвъстасте
вѣрою, дѣиствомъ бга, въскресивша его изъ
мертвыхъ· за҃, снє·

8 Брати, стережіться, щоб вас
ніхто не обманув філософією і мар-
ною обманою за людським перека-
зами, за стихіями цього світу, а не
за Христом Ісусом. **9** Адже в Тому
– тілесно живе, всяка повнота бо-
жества, **10** щоб і ви були в Ньому
виповнені. Він є голова всякого на-
чала і влади, **11** в якому і ви були рим. 6
обрізані *нерукотворним обрізан- еф. 1
ням, в скиненні гріховного тіла –
плоті в обрізанні Христа, **12** похо-
вавшись з Ним хрещенням, в якому
ви і піднялися вірою – дією Бога,
що Його воскресив з мертвих.
поч. 255

ефе҃ в҃ И *васъ мртвыхъ сꙋща въ прегрѣшенїихъ, и
въ необрѣзанїи плоти вашеи, съоживилъ есть
[-][10], с нимъ, даровавъ вамъ, всѧ прегрѣшенїѧ,
истребивъ еже на насъ рꙋкописанїе, оученїи, еже
бѣ съпротивно намъ, и то взѧтъ ѿ среды.
пригвоздивъ е на крстѣ, съвлексѧ начала и
властеи, посрами дрьзновенїемъ обличивъ и въ
немъ· да никтоже оубо васъ осꙋжаетъ о ꙗденїи
[или][11] о питїи, или о части праздника, или
о новомѣсѧчиихъ, или о сꙋботахъ, ꙗже
(бѣша)[12] стѣнь градꙋщихъ, тѣла же хрта
никтоже васъ да не небрежетъ, изволенын емꙋ
смиреномꙋдрїем, и въ слꙋжбѣ аггльстѣи, ꙗже не
оувѣдѣ оуча, без ꙋма дмѧсѧ ѿ мысли плоти
своеѧ, и не дрьжа главы. из неѧже все тѣло
съставы и съоузы подаемо. и съемлемо,
раститъ възращенїе бжїе· за҃, снѕ·

13 І *вас, що були мертвими в еф. 2
гріхах і в необрізанні вашого тіла,
Він оживив з Ним, простивши вам
всі гріхи, **14** знищивши той руко-
пис, що проти нас, що суперечив
нам навчанням, забравши його з-
посеред *нас*, прибивши його на
хресті. **15** Скинувши начала і влас-
ті, Він сміло засоромив, оскаржив-
ши їх в Ньому. **16** Отже, хай ніхто
вас не судить в їжі, або в напитку,
або про участь празника, або про
нові місяці, або про суботи, **17** які
були тінню майбутнього, а Христо-
вого тіла. **18** Хай ніхто з вас не зне-
важає самовільною покорою і в ан-
гельській службі, навчаючи те, що
не побачив, безумно надимаючись
розумом свого тіла **19** і не держа-
чись голови, з якої все тіло, об’єд-
нане і зміцнене суглобами і зв’язка-
ми, росте божим ростом. *поч. 256*

Аще {оубо}[13] оумросте съ хртомъ ѿ стихїи мира.
почто аки живꙋще въ мирѣ стѧзаетесѧ; не
коснисѧ, ниже вкꙋси, ни прикоснисѧ, ꙗже сꙋть
всѧ въ истлѣнїе (і истощенїе)[14], заповѣдьми и
оученми члчческими, ꙗже сꙋть слово оубо имꙋще
премꙋдрости, в самоволнѣи слꙋжбѣ и смирено-
мꙋдрїи, и непощадѣнїи тѣла, не въ чести
нѣкоеи къ сытости плоти·

20 Отже, якщо ви померли з
Христом для первнів світу, чому
змагаєтеся, наче живучи у світі? **21**
Не рухай, і не їж, і не дотикайся. **22**
Це все є на зітління і на вживання за
людськими заповідями і навчання-
ми. **23** Вони, отже, мають слово пре-
мудрості в самовільній службі, і по-
корі, і умертвінні тіла, не в якійсь
вартості, *хіба* для ситості тіла.

Глава 3

1 Отже, якщо ви воскресли з Христом, шукайте горішнього, де Христос сидить по правиці Бога. **2** Думайте про горішнє, а не земне. **3** Адже ви померли і ваше життя є поховане з Христом у Бозі. *поч. 257*

4 Коли ж з'явиться Христос – ваше життя, тоді і ви з'явитеся у сла-
еф. 5 ві. **5** *Отже, умертвіть ваші члени, що на землі: розпусту, нечистоту, пристрасть, погане пожадання і захланність, що є ідолослужінням. **6** Через
рим. 6 що приходить божий гнів на синів
еф. 4 спротиву, **7** між яким і ви колись хо-
єв. 12 дили, коли жили у них. **8** *Нині ж
пет1. 2 відкиньте і ви все: гнів, лють, злобу,
і 4 хулу і сороміцькі слова з ваших уст. **9** Не говоріть неправди один до одного, скинувши з себе стару людину з її
мой1. 2 ділами **10** і зодягнувшись в нову, що
і 5 і 9 оновлюється в пізнання *за образом
кор1. 11 Того, що її створив; **11** де немає грека ані юдея, обрізання і необрізання, варвара і скита, раба і вільного, але все і в усіх – Христос. *поч. 258*

еф. 6 **12** *Отже, як святі і улюблені божі вибранці зодягніться в милосердя ласкавості і доброту, в покірність, лагідність і довготерпеливість, **13** приймаючи один одного і догоджаючи собі, якщо хтось проти кого має скаргу. Так як і Христос догодив вам, так само і ви. **14** А понад це все, придбайте любов, яка є зв'язком досконалості. **15** І хай у ваших серцях перебуває божий мир, в якому ви і покликані були в одне тіло. Будьте вдячними. **16** Хай Христове слово перебуває у вас щедро. В усякій премудрості, навчаючи і врозумляючи себе самих, в псалмах, і співах, і духовних піснях, у ласці співаючи у ваших серцях Господеві. *поч. 259*

кор1. 10 **17** І *все, що тільки робите словом або ділом, все в ім'я Господа Ісуса Христа, дякуючи Богові і Батькові за
еф. 5 Нього. **18** *Жінки, підпорядковуйтеся своїм чоловікам, так як належиться в
пет1. 3 Господі. **19** *Чоловіки, любіть ваших
еф. 6 жінок і не гнівайтеся на них. **20** *Діти, слухайте своїх батьків у всьому, бо це вгодне Господеві. **21** Батьки, не
еф. 6 дратуйте ваших дітей, щоб вони не
тит. 2 занепадали духом. **22** *Раби, будьте
пет1. 2 послушні у всьому вашим тілесним панам, служачи не тільки перед очима, як ті, що людям догоджають, але в простоті серця, боячись Бога. **23** І
мой5. 10 все, що робите, робіть з душі, як для
муд. 6 Бога, а не для людей, **24** *знаючи, що
сир. 35 одержите винагороду від Бога за вашим насліддям, бо служите Господеві, Христові. **25** А хто кривдить, о-

Глава, г҃.

Аще оубо воскреснусте съ Хрстомъ, вышнихъ
ищите, идеже Хс есть одесную Бга седя.
Горняя мудрствуйте, а не земная.
оумросте бо, и живо̀тъ вашъ сокровенъ
есть съ Хрстомъ въ Бозе. за҃, снз҃.
Егда (же) Хс явится животъ вашъ, тогда и
вы с нимъ явитеся въ славе. *оумертвите оубо еф҃е е҃
оуды [ваша][1] яже на земли, блудъ, нечисто-
ту, страсть, похоть злую, и лихоиманіе еже
есть идолослуженіе, ихже ради грядетъ гневъ
Бжіи на сыны противленія, в нихже и вы (и- к҃ри ѕ҃ еф҃е д҃
ногда ходисте)[2], егда живясте в нихъ. *нынѣ же евре ві
отверзите и вы вся̀ческая, гневъ, ярость, зло- а҃ петр҃ в҃ и д҃
бу, хуленіе, (и) срамословіе ѿ оустъ вашихъ.
Не лжите другъ другу, совлекшеся ветхаго члка
съ деяньми его, и облекшеся в новаго обновля-
емаго въ разумъ *по образу создавшаго его, и- а҃ мо в҃ и е҃ и д҃ а҃ кри аі
деже (нѣсть)[3] еллинъ, ни іоудеи. обрѣзаніе, и
необрѣзаніе, варваръ, (и) скифъ, рабъ {и}[4] свобо-
но вся̀ческая и въ всѣхъ Хс. за҃, сни҃.
*облецѣтеся оубо якоже избранніи Бу, стіи и еф҃е ѕ҃
возлюблени, въ млть щедротъ, (и) благость, въ
смиреномудріе, кротость, (и) долготерпѣніе, прі-
емлюще другъ друга, и оугажающе себѣ, аще
кто на кого имать поре́ченіе, якоже и [Хс][5] оу-
годилъ есть вамъ, такоже и вы. надо всѣми
же сими, (стяжите) любовь, яже есть соузъ
совершеньства, и миръ [Бжіи][6] да вдворяется
въ срцыхъ вашихъ, в немже и звани бысте
въ едино тѣло, (-)[7] благодарни бывайте. слово
Хво да вселяется въ васъ богатно, въ всякои
премудрости, оучаще и вразумляюще себе са-
мѣхъ, въ ѱалмѣхъ, (и) пѣніихъ, и пѣснехъ
духовныхъ, о благодати поюще въ срцыхъ ва-
шихъ Гви. за҃, снд҃.
И *всѐ еже аще творитѐ словомъ или дѣломъ, а҃ кри і҃
вся въ имя {Га Іс Ха}[8]. благодаряще Бга (и)
Ѿца о немъ. *Жены̀ повинуитеся {своимъ му- еф҃е е҃
жемъ}[9], якоже подобаетъ о Гѣ. *Мужіе лю- а҃ петр҃ г҃
бите жены̀ {ваша}[10], и не гнѣваитеся на нихъ.
*Чада послушаите родитель (свои) въ всемъ, сіе еф҃е ѕ҃
бо оугодно есть Гви. Ѿцы не раздражаите чадъ еф҃е ѕ҃
вашихъ, да не оунываютъ. *Рабѝ послушаите титъ в҃ а҃ петр҃ в҃
по всему̀ плотьскихъ господіи (вашихъ). не пре
очима точію работающе аки члкооугодницы,
но въ простотѣ срца, бояшеся [Бга][11]. {и
всяко еже}[12] творитѐ, ѿ дша дѣлаите,
якоже (Бгу а)[13] не члкомъ, *вѣдаще яко ѿ е҃ мо і҃ мудр҃ ѕ҃
(Бга)[14] пріимете воздаяніе по достоянію (ва- сира҃ ле҃
шему). Гу [бо][15] Ху работаете. а обидяи,

к҇ри в҃ гала҃ в҃ єфе҃ ѕ҃ въсприиметъ еже обидѣ. *и нѣсть лицꙋ обиновенїе.

Гла҃, д҃.

Господїе, правдꙋ и оуравненїе рабомъ дайте, вѣдаще яко и вы имате г҃а на [н҃бс҃ѣ][1]. за҃, с҃з.

лꙋ҃ и҃і в҃ селꙋ҃ є҃ єфе҃ ѕ҃ в҃ селꙋ҃ г҃
въ *м҃лтвѣ терпите, пребывающе в ней съ бл҃годаренїемъ, *молящеся вкꙋпѣ и о насъ, да б҃ъ ѿверзетъ намъ двери словꙋ, прогл҃ати тайнꙋ х҃вꙋ, еяже ради и связанъ есмь, да явлю ея якоже подобаетъ ми гл҃ати. за҃.

єфе҃ є҃
въ *премꙋдрости ходите къ внѣшнимъ, время искꙋпꙋюще. слово ваше (да бываетъ) всегда въ бл҃гти солїю растворено, вѣдѣти како подобаетъ ва҃ единомꙋ комꙋждо ѿвѣщавати. а яже о мнѣ, вся скажетъ вамъ, тихикъ, възлюбленыи братъ, и вѣренъ слꙋжитель, и сработникъ о г҃ѣ. егоже (и) послахъ къ вамъ на се истое, яко да разꙋмѣете, яже о насъ, и оутѣшитъ

филї а҃
ср҃ца ваша. *съ онисимомъ вѣрнимъ и възлюбленыимъ братомъ (нашимъ), иже есть ѿ ва҃, (и) вся вамъ скажꙋтъ яже здѣ. за҃, с҃ѯа.

Цѣлꙋетъ вы аристархъ съплѣнникъ мои, и марко анеѱеи варнавинъ, егоже ради прїясте (заповѣдь)[2], аще (же) прїидетъ къ вамъ, прїимѣте его. и їсꙋсъ нареченыи иоустъ, сꙋщїи ѿ обрѣзанїя, сїи едини споспѣшницы въ ц҃ртво б҃жїе, иже быша ми оутѣшенїе. цѣлꙋетъ вы епафра҃ иже ѿ васъ рабъ {ї҃с х҃ꙋ}[3], всегда подвизаяся о васъ въ м҃лтвахъ, да бꙋдете съвершени и їсполнени въ всякои воли б҃жїи. Свѣдѣтельствꙋю бо о нем, яко имать [ревность][4], (и болѣзнь) о васъ, и о сꙋщихъ в лаодикїи, и въ иераполи. Цѣлꙋетъ вы лꙋка врачь възлюбленыи, и димасъ. Цѣлꙋите (братїю сꙋщꙋю въ лаодикїи)[5], и нимфана, и домашнюю (и)[6] ц҃рковь. и егда прочтется ѿ ва҃ посланїе (сїе), сътворите да и в лаодикїистеи ц҃ркви прочтено бꙋдетъ. и (написанное)[7] ѿ лаодикїи, да и вы прочтете. и рцѣте архиппꙋ, блюди слꙋженїе, егоже прїялъ ѿ г҃а, да (-)[8] довершиши. Цѣлованїе моею рꙋкою павлею, поминайте моя оузы. бл҃годать съ (всѣми) вами [аминь][9].

Конецъ колас анискомꙋ посланїю.
Имать в себѣ, Гла҃, д҃.
а҃ зачалъ ц҃рковныхъ, г҃і.

держить те, як кривдив, *і немає огляду на лице. рим. 2 гал. 2 еф. 6

Глава 4

1 Пани, дайте справедливе і належне рабам, знаючи, що і ви маєте пана на небесах. *поч. 260*

2 В *молитві будьте терпеливі, перебуваючи в ній з подякою, **3** також *молячись і за нас, щоб Бог нам відкрив двері слова, щоб розголосити Христову тайну, задля якої я і є зв'язаним, **4** щоб я її так об'явив, як мені належиться говорити. *поч.* лук. 18 сол2. 5 еф. 6 сол2. 3

5 Відносно зовнішніх, ходіть в *премудрості, викуповуючи час. **6** Хай ваше слово завжди буде з ласкою, розбавлене сіллю, щоб вам знати, як належиться кожному відповідати. **7** А щодо мене, все вам скаже Тихік, улюблений брат, і вірний служитель, і співробітник в Господі, **8** якого я і послав до вас саме на це, щоб ви пізнали те, що про нас, і щоб він потішив ваші серця **9** *з Онисимом, нашим вірним і улюбленим братом, який є від вас. І вони вам скажуть про все, що є тут. *поч. 261* еф. 5 фил. 1

10 Вас здоровить Аристарх, мій співполонений, і Марко, небіж Варнави, про якого ви одержали заповідь; якщо ж прийде до вас, прийміть його; **11** і Ісус, прозваний Юст, що є з обрізання. Ці одні є помічники в божому царстві, які були мені потіхою. **12** Вас здоровить Епафрас, який з вас, раб Ісуса Христа, що завжди турбувався про вас в молитвах, щоб ви були досконалі і довершені в усякій божій волі. **13** Адже свідчу про нього, що має велику ревність і біль за вас і за тих, що є в Лаодикії і в Єраполі. **14** Здоровить вас улюблений лікар Лука і Димас. **15** Здоровіть братів, що є в Лаодикії, і Нимфана, і його домашню церкву. **16** І коли це послання буде вами прочитане, зробіть так, щоб було прочитаним і в Лаодикійській церкві; і прочитайте і ви, написане з Лаодикій. **17** І скажіть Архипові: Бережи службу, яку ти одержав від Господа, щоб ти довершив. **18** Поздоровлення моєю, Павловою, рукою! Пам'ятайте про мої кайдани. Ласка з усіма вами. Амінь.

Кінець Послання до Колосян.
Має в собі 4 глави,
а 13 церковних початків.

Розповідь про Перше Послання святого апостола Павла до Солунян.

Це *послання* він посилає з Атен, раніше побачивши їх і поживши у них. Причина ж послання така. Апостол перетерпів багато скорбот у Вирії і Филіпах Македонських, і в Коринті. А знаючи, скільки він потерпів і в Солуні, і боячись, щоб часом солуняни, почувши, скільки він потерпів у вищезгаданих містах, не були спокушені спокусником-сатаною і не згрішилися, та ще довідавшись, що й безмірно сумують за померлими, він посилає до них Тимотея з цим посаланням. Отже, найперше, він скріплює їх у вірі, щоб вони не похитнулися задля скорбот і нічим чужим не вважали те, що потерпіли від юдеїв, які і Господа вбили. Бо говорить, що для християн є властивим терпіти скорботи в цьому житті. Багато ж, заповідавши так жити, як вони, прийняли від нього. Пише далі про тих, що вмирають, потішаючи їх і навчаючи не дуже сумувати, бо смерть не є загибеллю, але дорогою до воскресіння. Тоді їх навчає і про роки, щоб знаючи, що день є невідомим, постійно були готовими, і хай не сприймають нічого з того, що про це говориться. Бо каже, що прихід такий, що ті, що залишилися і є живими в тому дні, не випередять тих, що встають з мертвих. Бо навчає, що переміна всіх буде одночасною. До цього ж, завіщаючи їм, щоб ставали кращими в звичаях, наказує їм завжди радіти в надії і завжди їм молитися і дякувати Господеві. І він заклинає їх прочитати це послання перед всіма братами і так його закінчує.

Сказанїе еже к солунаномъ, первому посланїю, стаго апла павла·

Сїе посылаетъ ѿ адинъ видѣвъ ихъ прежде и поживъ оу нихъ. вина же посланїю сїа. аплъ многи скорби претерпѣвъ въ верїи. и въ фїлїппѣхъ македонїи, и въ коринѳѣ, вѣдый же елика пострада и в солуни, и боаса да не како слышавше солунане, елика пострада, въ пререченныхъ градѣхъ, искушени будутъ ѿ искушающаго сатаны и съблазнатса. еще и оувѣдѣвъ ꙗко и о оумирающихъ безмѣрно скорбатъ, посылаетъ тимодеа къ нимъ съ посланїемъ симъ· Первѣе оубо оутвержаетъ ихъ въ вѣрѣ, ꙗко не поколѣбатиса имъ скорбей дѣла, и ничтоже странно пострадавшимъ мнѣти имъ ѿ иоудей, иже и гда оубиша. хрїстїаномъ бо свойствено есть еже скорби терпѣти въ житїи семъ глетъ. много же завѣщавъ имъ сице, ꙗкоже прїаша ѿ него, тако жительствовати· Пишетъ прочее о оумирающихъ, оутѣшаа ихъ, и оуча, не велми скорбѣти, нѣсть бо смерть погибель, но путь къ въскрснїю· Таже и о лѣтехъ ихъ оучитъ, да безвѣстенъ днь вѣдаще, выну готови бываютъ, и да ни единому внимаютъ вѣщающему о немъ. быти бо рече пришествїю тако. ꙗко оставшимъ и обрѣтаемымъ въ днь онъ, живымъ не предварити въстающаа ѿ мертвыхъ. вкупѣ бо быти всѣхъ премѣненїю оучитъ. къ симъ же завѣщаваа имъ лучшимъ бывати въ обычаехъ, повелѣваетъ имъ всегда радоватиса о оупованїи, и молитиса и благодарити имъ всегда гви. и заклинаетъ ихъ прочитати посланїе се предо всѣми братїи, и сице скончаваетъ е·

До Солунян 1-е Послання святого апостола Павла

Къ солунеѡмъ посланїе стаго апла павла. ае·

Глава 1, *поч. 262*

1 Павло, і Силуан, і Тимотей – Солунській церкві в Бозі, нашому Батькові, і Господі Ісусі Христі. Ласка вам і мир від Бога, нашого Батька, і Господа Ісуса Христа.

Гла, а, за, сзв·

Павелъ[1], и силуанъ и тимодей, црькви солунстѣй, о бзѣ ѿцы {нашемъ}[2] и гѣ
ис хѣ. блгть вамъ и миръ [ѿ бга ѿца
нашего, и га ис ха][3]. *блгодаримъ ба все- в селу а филип а

гда̀ ѡ҆ всѣ́хъ ва́съ, помина́нїе [ва́ше][4] творѧ́ще въ мл҃твахъ свои́хъ. непреста́нно помина́юще ва́ше дѣ́ло (и҆ вѣ́ру)[5], и҆ тру́дъ любве́ (же) и҆ терпѣ́нїю, (и҆) ᲂу҆пова́нїе на г҃а на́шего і҆҃с х҃а, пре҆д бг҃омъ и҆ ѻ҆́тцемъ на́шимъ. вѣ́дѧще бра́тїе возлю́бленаѧ, ѿ бг҃а и҆збра́нїе ва́ше, ꙗ҆́ко бл҃говѣ́ствова́нїе на́ше не бы́сть къ ва́мъ въ сло́вѣ то́чїю, но и҆ си́лою, и҆ дх҃омъ ст҃ы́мъ, и҆ во и҆звѣще́нїи мно́зѣ, ꙗ҆́коже и҆ вѣ́сте, ка́кови бы́хомъ въ ва́съ, ра́ди ва́съ· зач., сѯг·

И҆ вы̀ подо́бницы на́мъ бы́сте, (-)[6] г҃нѣ прі҆и́мше сло́во въ ско́рби мно́зѣ, (и҆) съ ра́достїю дх҃а ст҃а́го. ꙗ҆́ко бы́ти ва́мъ ѻ҆́бразъ всѣ́мъ вѣ́рующимъ, въ макед́онїи, и҆ а҆ха́їи. ѿ ва́съ бо промча́сѧ сло́во г҃не не то́кмо въ макед́онїи и҆ {-}[7] а҆ха́їи, [но и҆][8] въ вся́комъ мѣ́стѣ вѣ́ра ва́ша, ꙗ҆́же къ бг҃у и҆зы́де, ꙗ҆́ко не тре́бовати на́мъ гл҃ати что̀, ті́и бо ѡ҆ на́съ возвѣща́ютъ ка́ковъ вхо́дъ и҆мѣ́хомъ къ ва́мъ, и҆ ка́ко ѻ҆брати́стесѧ къ бг҃у ѿ и҆до́лъ, рабо́тати бг҃у живу̀ и҆ и҆́стинну, и҆ жда́ти сн҃а є҆гѡ̀ съ нб҃съ, є҆го́же воскр҃сѝ и҆з ме́ртвыхъ, і҆҃са и҆збавлѧ́ющаго на́съ ѿ гнѣ́ва грѧду́щаго·

2 *Завжди дякуємо Богові за всіх вас, чинячи згадку про вас в своїх молитвах, безперервно 3 згадуючи ваше діло, і віру, і труд любові, і терпеливість, і надію на нашого Господа Ісуса Христа перед Богом і нашим Батьком. 4 Знаючи, улюблені брати, ваш вибір від Бога, 5 що наше благовіствування у вас не було тільки в слові, але і з силою, і Святим Духом, і у великому переконанні, як і ви знаєте, якими ми були у вас *і* задля вас. *поч. 263* солз2. 1 фил. 1

6 І ви наслідували нас, прийнявши господнє слово у великій скорботі і з радістю Святого Духа, 7 так що ви стали взірцем для всіх віруючих в Македонії і Ахаї. 8 Бо від вас поширилося господнє слово не тільки в Македонії і Ахаї, але і на всяке місце вийшла ваша віра в Бога, так що нам не потрібно ще щось говорити. 9 Бо ті про нас звіщають, який ми мали вхід у вас і як ви навернулися до Бога від ідолів, щоб служити живому і правдивому Богові 10 і очікувати його Сина з небес, якого Він воскресив з мертвих, Ісуса, що визволяє нас від гніву, що надходить.

Гл҃а, в҃, зач., сѯд·

Са́ми бо вѣ́сте бра́тїе, вхо́дъ на́шъ и҆́же къ ва́мъ, ꙗ҆́ко не вотщѐ бы́сть, но пре́жде пострада́вше и҆ досажде́нїе бы́вше, ꙗ҆́коже вѣ́сте, *въ фили́ппѣхъ, дерзну́хомъ ѡ҆ бз҃ѣ на́шемъ, гл҃ати къ ва́мъ бл҃говѣ́ствованїе бж҃їе, съ мно́гимъ по́двигомъ, ᲂу҆тѣше́нїе бо на́ше, не ѿ пре́лести, ни ѿ нечистоты̀, ни ле́стїю но ꙗ҆́коже и҆ску́сихомсѧ ѿ бг҃а вѣ́рни бы́ти прїѧ́ти бл҃говѣ́ствова́нїе, та́ко гл҃емъ, не а҆́ки чл҃комъ ᲂу҆гажа́юще, но бг҃у и҆скуси́вшему ср҃дца на́ша никогда́же бо въ слове́сѝ ласка́нїѧ бы́хомъ (къ ва́мъ) ꙗ҆́коже вѣ́сте, ни́же вино́ю лихои҆ма́нїѧ, бг҃ъ свидѣ́тель, ни и҆́щуще ѿ чл҃къ сла́вы, ни ѿ ва́съ, ни ѿ и҆ны́хъ, могу́ще въ тѧготѣ̀ бы́ти, ꙗ҆́коже хр҃ⷭ҇тѡви а҆п҃ли. но бы́хомъ [ти́си][1] посредѣ̀ ва́съ, ꙗ҆́коже доилица грѣ́етъ своѧ̑ ча́да, та́кожде жела́юще ва́съ, бл҃говоли́хомъ пода́ти ва́мъ не то́чїю бл҃говѣ́ствова́нїе бж҃їе, но и҆ дꙋ́шы своѧ̑, зане́ же возлю́блени (бы́сте на́мъ)[2]· зач., сѯе·

Помни́те бо бра́тїе тру́дъ на́шъ, и҆ по́двигъ. но́щь бо и҆ де́нь *дѣ́лающе, ꙗ҆́ко не ѡ҆тѧготи́ти ни є҆ди́наго ѿ ва́съ. пропо́вѣдахомъ ва́мъ бл҃говѣ́ствова́нїе бж҃їе. вы̀ свидѣ́телє, и҆ бг҃ъ, ꙗ҆́ко прпⷣ҇бнѡ и҆ пра́веднѡ и҆ непоро́чнѡ ва́мъ вѣ́рующымъ бы́хомъ, ꙗ҆́коже вѣ́сте зане́ є҆ди́наго кого́ждо ва́съ, ꙗ҆́коже ѻ҆те́цъ ча́да своѧ̑, молѧ́ще (и҆

Глава 2, *поч. 264*

1 Бо самі знаєте, брати, про наш вхід, що до вас, що не був надаремно, 2 але, як ми раніше потерпіли і були зневажені *у Филипах, як ви знаєте, ми насмілились у нашому Бозі говорити до вас Боже благовіствування з великим подвигом. 3 Бо наша потіха не з обмани і не з нечистоти, ані обманою, 4 але, оскільки ми були випробувані Богом, що ми є вірні одержати благовіствування, так говоримо, не наче догоджаючи людям, але Богові, що випробував наші серця. 5 Адже ми ніколи не звернулися до вас зі словом обмани, як знаєте, ані по причині поганого зиску – Бог свідок, 6 ані не шукаючи від людей слави, ані від вас, ані від інших, 7 можучи бути тягарем, як Христові апостоли. Але ми посеред вас були тихі, так як годувальниця, що гріє своїх дітей, 8 так само бажаючи вас, ми зволили вам подати не тільки Божу благовість, але й свої душі, тому що ж ви були нам улюблені. *поч. 265* дія. 16

9 Адже згадайте, брати, наш труд і подвиг. Бо *працюючи і день *і* ніч, щоб не обтяжити нікого з вас, ми вам проповідували Божу благовість. 10 Ви і Бог свідки, що ми були преподобні, і праведні, і непорочні для вас, що вірите, 11 як знаєте. Тому що кожного з вас, як батько своїх дітей, 12 благаючи і потішаючи вас та свід- дія. 10 кор1. 4 сол2. 3

еф. 4 фил. 1 кол. 1 кор1. 1 чачи вам *ходити гідно за Богом, що покликав вас у своє царство і славу. **13** Задля цього і ми безперервно дякуємо Богові, що, одержавши слово божого слухання від нас, ви прийняли не як людське слово, але як воно по правді є, боже слово, що діє у вас, що вірите.

поч. 266

14 Бо ви, брати, стали подібними до божих церков, що є в Юдеї в Христі Ісусі, нашому Господі. Тому що і ви те саме потерпіли від своїх земляків, так як і ті від юдеїв, **15** що вбили Господа Ісуса і його пророків, і нас вигнали, і Богові не вгодили, і противляться всім людям, **16** і забороняють нам говорити поганам, щоб спаслися, щоб вони завжди поповнювали свої гріхи. На них же вповні надійшов гнів. **17** Ми ж, брати, осиротівши від вас на час і годину, лицем, а не серцем,
рим. 1 *дуже постаралися великим бажанням побачити ваше лице. **18** Тому що ми побажали прийти до вас, я ж, Павло, один раз і двічі, але нам не дав сатана. **19** Бо хто для нас надія, або радість, або вінець похвали, якщо не ви перед нашим Господом Ісусом Христом в його прихід.

Глава 3, *поч. 267*

20 Бо ви є наша слава і радість. **3,1** Тому вже не терплячи, ми зволили залишитися в Атенах самі **2** і
дія. 16 послали нашого брата *Тимотея, і божого служителя, і нашого помічника в Христовій благовісті, щоб вас підкріпити і потішити у вашій вірі, **3** щоб ані одного смутку ви не мали в цих скорботах, бо самі знаєте, що ми поставлені саме на це. **4** Бо коли ми були у вас, ми вам наперед сказали, що маємо терпіти, що й сталося і ви побачили. **5** Задля цього і я, більше не терплячи, послав пізнати вашу віру, щоб часом вас не спокусив спокусник і даремним не був наш труд. **6** Тепер же, як до нас прийшов Тимотей від вас і благовістив нам вашу віру і любов, і що маєте про нас добру пам’ять, завжди бажаючи нас бачити, так як і ми вас, **7** задля цього ми, брати, потішилися вами в усій біді і нашому горі, задля вашої віри. **8** Бо ми тепер є живі, якщо ви стоїте в Господі.

поч. 268

9 Бо яку подяку можемо віддати Богові за вас, понад всю радість, якою радіємо задля вас перед нашим
рим. 1 Богом? **10** Дуже молячись, *ніч і день, щоб побачити ваше лице і поповнити брак вашої віри. **11** А сам Бог і наш Батько та наш Господь –

оутѣшающе васъ)[3], и свѣдѣтельствующе (ва҃ еф҃е д҃ фил҃ а҃ кол҃ а҃ а҃ кр҃и а҃
*ходити)[4] достойно б҃у, {призвавшему}[5] вы въ
свое ц҃рство и славу. [-][6] сего ра҃ и мы бл҃годаримъ
б҃а непрестанно, яко пріемше слово слышанія
(бж҃ія ѿ насъ)[7], пріясте не яки слово чл҃ческо, но
якоже есть въистину слово бж҃іе, еже (-)[8] дѣи-
ствуется въ ва҃ вѣрующи҃· за҃, с҃з҃ѕ·
вы бо подобни бысте братіе ц҃рквамъ бж҃іамъ,
сущимъ въ іудеи о х҃ѣ і҃сѣ. (г҃ѣ нашемъ)· За-
не тажде (и вы пострадасте)[9] ѿ своихъ съ-
племенникъ, якоже и тіи ѿ іудеи, (-)[10] (убив-
шихъ г҃а)[11] і҃са, и [его][12] пр҃роки, и насъ изгнав-
шихъ, и б҃у не угодивши҃. и всѣмъ чл҃комъ про-
тивящи҃ся, (и) възбраняющихъ намъ (гл҃ати
языкомъ)[13], да сп҃сутся, въ еже исполнити имъ
грѣхи (своя) всегда. пости҃ же на нихъ гнѣвъ до
конца· Мы же братіе осирѣвше ѿ васъ къ времени
(и) часу, лицемъ, а не ср҃цемъ, *лишше потща- кр҃и а҃
хомся лица вашего видѣти многимъ желані-
емъ. зане въсхотѣхомъ пріити къ вамъ, аз
же павелъ (-)[14] единою и дважды, и възбрани намъ
сатана. кто бо намъ упованіе или радость,
или вѣнецъ похваленію; аще не (-)[15] вы, пре҃
г҃мъ нашимъ і҃с (х҃мъ), въ пришествіи его·

Гл҃а, г҃, за҃, с҃з҃з·

Вы бо есте слава наша и радость. тѣм-
же уже не трьпяще, бл҃говолихомъ ос-
татися въ аѳинѣхъ едини, и посла-
хомъ *тимоѳеа брата нашего, [и служи- дѣ҃а ѕ҃і
теля бж҃іа, и споспѣшника нашего][1], въ бл҃аго-
вѣстіи х҃вѣ, утвердити ва҃ и утѣшити о
вѣре вашеи, яко ни единаго смущенія имѣти
въ скорбѣхъ си҃. сами бо вѣсте, яко на се ис-
тое лежи҃ ибо егда у васъ бѣхомъ, преже реко-
хомъ вамъ, яко имамы скорбѣти, еже и
бысть, и видѣсте. сего ради и азъ ктому не
терпя, посла҃ разумѣти вѣру вашу, да не
како искусилъ вы будет искушаай, и въ тще
будетъ трудъ нашъ. н҃нѣ же пришедшу
тимоѳею къ намъ ѿ ва҃, и бл҃говѣстившу
намъ вѣру (вашу и любовь)[2], и яко имате
память о на҃ бл҃гу, всегда, желающе насъ
видѣти, якоже и мы васъ. сего ради у-
тѣшихомся братіе о васъ, въ всеи бѣдѣ и
скорби нашеи, вашея ради вѣры. яко мы н҃нѣ
живи есмы, аще вы стоите о г҃ѣ· за҃, с҃з҃и·
Кое бо бл҃годареніе (б҃у можемъ)[3] въздати о
васъ, на҃ всею радостію еюже радуемся, васъ
ради пре҃ б҃мъ наши҃, *нощь и д҃нь преизлиха кр҃и а҃
молящеся видѣти (лице ваше)[4], и съвершити
лишеніе вѣры вашея· Сам же б҃ъ и ѿц҃ъ

на́шъ, и҆ гдⷭ҇ь на́шъ і҆с (хс) да и҆спра́витъ пꙋ́ть
на́шъ къ ва́мъ. ва́съ же гдⷭ҇ь да ᲂу҆мно́житъ, и҆
да и҆збы́точествитъ любо́вїю дрꙋ́га къ дрꙋ́гꙋ,
и҆ къ всѣ́мъ, ꙗ҆́коже и҆ мы̀ ѡ҆ ва́съ, ᲂу҆тверди́те
ва́ша срⷣца непоро́чна въ стꙑни, прⷣе бг҃омъ и҆
ѻ҆́тцемъ на́шимъ, въ прише́ствїе гдⷭ҇а на́шего і҆с
ха, съ всѣ́ми стꙑ́ми є҆го̀ а҆ми́нь·

Глⷡа, д҃. за҃, сѯ҃д·

Тѣ́мже ᲂу҆́бо бра́тїе пра́шаемъ вы̀ и҆ мо-
лимъ ѡ҆ (хрⷭ҇тѣ)[1] і҆сѣ, да ꙗ҆́коже прїѧ́сте ѿ
на́съ, ка́ко подоба́етъ ва́мъ ходи́ти, и҆ ᲂу҆-
гожа́ти бг҃ови, та́кожде и҆ ходи́те, да
и҆збы́точествꙋете па́че· вѣ́сте бо ка́кова̀ повелѣ́-
нїѧ да́хомъ ва́мъ, ѡ҆ гдⷭ҇ѣ і҆сѣ. *сїѧ бо є҆сть во́лѧ кри в҃і / є҆фе҃ є҃
бж҃їѧ, свѧтьба̀ ва́ша, храни́те себе самѣ́хъ ѿ
блꙋда̀, (и҆) вѣ́дѣти комꙋ́ждо ѿ ва́съ свои сосꙋдъ
стѧжава́ти въ стꙑни и҆ че́сти, (а҆) не въ
стра́сти по́хотнѣи, ꙗ҆́коже и҆ ꙗ҆зы́цы не вѣ́да-
щїи бг҃а· (*и҆) є҆же не престꙋпа́ти и҆ лихои́мъ- а҃ кри ѕ҃
ствова́ти въ ве́щи бра́та своего, занѐ мьсти́-
тель (є҆сть) гдⷭ҇ь ѡ҆ всѣ́хъ си́хъ, ꙗ҆́коже и҆ пре́жⷣе реко́-
хомъ к ва́мъ, и҆ засвѣ́дѣтельствова́хомъ. *не при- а҃ кри а҃
зва бо на́съ бг҃ъ на нечистотꙋ̀ но въ свѧтьбꙋ·
Тѣ́мже ᲂу҆́бо ѿмѣта́ѧйсѧ, не чл҃ка ѿмѣта́ет-
сѧ, но бг҃а, {-}[2] да́вшаго дх҃ъ свои стꙑи въ
ва́съ· ѡ҆ братолю́бїи же не тре́бꙋете да пи́шет-
сѧ къ ва́мъ. *са́ми бо вы бг҃омъ ᲂу҆че́ни є҆сте, і҆оа҃ г҃і / и҃ і҃ / а҃ і҆оа҃ в҃
є҆же люби́ти дрꙋ́гъ дрꙋ́га, и҆бо твори́те то къ
всѣ́мъ бра́тїи сꙋщей въ всей македо́нїи· Молимъ же
вы бра́тїе, и҆збы́точествова́ти па́че, и҆ любе́зно
прилежа́ти. безмо́лвьствова́ти (же, и҆ ѿ свои́хъ
дѣѧти простра́нно)· И҆ дѣ́лати своѧ, *и҆ дѣ́ла- в҃ сол҃ г҃ / а҃ кри і҃є
ти (свои́ма рꙋка́ма)[3] ꙗ҆́коже (повелѣ́хомъ ва́мъ)[4],
да хо́дите бл҃гоѡ҆бра́зно къ внѣ́шнимъ. и҆ ни є҆-
ди́наго же тре́бова́ти· за҃, со·
Не хощꙋ же ва́съ (бра́тїе не вѣ́дѣти)[5] ѡ҆ ᲂу҆ме́р-
шихъ, да не скорби́те, ꙗ҆́коже и҆ про́чїи не и҆-
мꙋщей ᲂу҆пова́нїѧ. а҆ще бо вѣ́рꙋемъ ꙗ҆́ко і҆с ᲂу҆́м-
ре и҆ въскр҃се· Тако и҆ бг҃ъ ᲂу҆ме́ршаѧ ѡ҆ і҆сѣ приведе́тъ
с ни́мъ. сїе бо ва́мъ гл҃емъ словесемъ гн҃имъ,
ꙗ҆́ко мы живꙋ́щїи ѡ҆ста́влени въ прише́ствїе
гн҃е, не и҆ма́мы пре́варити ᲂу҆ме́ршихъ· Ꙗ҆́ко
са́мъ гдⷭ҇ь въ повелѣ́нїи, въ гла́сѣ а҆рхагг҃лѣ, *и҆ ма҃ кд / а҃ кри ієе / в҃ сол҃ а҃
въ трꙋ́бѣ бж҃їи сни́детъ с нб҃се, и҆ ме́ртвїи ѡ҆
хрⷭ҇тѣ въскрⷭ҇нꙋтъ пре́же. пото́мже мы живꙋ́щїи
ѡ҆ста́вшеи, кꙋ́пно с ни́ми въсхище́ни бꙋ́демъ на
ѡ҆́блацѣхъ, въ срѣ́тенїе гн҃е на въздꙋ́сѣ. и҆ та́ко
всегда̀ съ гдⷭ҇емъ бꙋ́демъ· за҃, сѻа·

Тѣ́мже ᲂу҆тѣша́йте дрꙋ́гъ дрꙋ́га въ словесѣ́хъ
си́хъ·

Ісус Христос хай випрямить нашу
дорогу до вас. **12** Господь же хай
вас помножить і хай наповнить
любов'ю один до одного та до всіх,
так як і ми до вас. **13** Скріпіть ваші
непорочні серця у святості перед
Богом і нашим Батьком у прихід
нашого Господа Ісуса Христа з
усіма його святими. Амінь.

Глава 4, *поч. 269*

1 Отже, далі, брати, просимо вас
і благаємо в Христі Ісусі, щоб так
як ви від нас одержали, як вам на-
лежиться ходити і догоджати Бого-
ві, так і ви ходили, щоб ви ще біль-
ше наповнялись. **2** Бо знаєте, які
накази ми вам дали в Господі Ісусі.
3 *Бо це є божа воля – ваше освя- рим. 12
чення. Бережіть самих себе від роз- еф. 5
пусти, **4** і хай кожний з вас знає
тримати свою посудину в святості і
шані, **5** а не в пристрасті похоті, так
як і погани, що не знають Бога. **6** *І кор1. 6
не переступайте, і не кривдіть в ре-
чі свого брата, тому що Господь є
месником в усьому цьому, так як і
раніше ми сказали до вас і засвід-
чили. **7** *Бо Бог нас не прикликав кор1. 1
на нечистоту, але до освячення. **8**
Отже, тому той, хто відкидає, не
людину відкидає, але Бога, що дав
свого Святого Духа в вас. **9** А про
братолюбство не потребуєте, щоб ів. 13
до вас писати. *Бо ви самі є навчені і 15
Богом, щоб любити один одного, ів1. 2
10 бо робите те до всіх братів, що є
в усій Македонії. Благаємо ж вас,
брати, щоб ви ще більше просува-
лися вперед **11** і дбали з любов'ю,
були ж тихі, і щедро давали зі сво- сол2. 3
го, і робили своє, *і працювали сво- кор1. 15
їми руками, так як ми вам звеліли;
12 щоб ви гідно ходили відносно
зовнішніх і ні одного ж не потребу-
вали. *поч. 270*

13 Не хочу ж, брати, щоб ви не
знали про мертвих, щоб не сумува-
ли, так як і інші, що не мають надії.
14 Бо якщо віримо, що Ісус помер і
воскрес, так і Бог померлих в Ісусі
приведе з Ним. **15** Бо це говоримо
вам господнім словом, що ми, що
живемо, що залишимося до господ-
нього приходу, не випередимо по-
мерлих. **16** Бо сам Господь з нака- мат. 24
зом, з голосом архангела *і з бо- кор1. 15
жою трубою зійде з неба – і мертві сол2. 1
в Христі найперше воскреснуть. **17**
Потім ми, що живемо, що зостали-
ся, разом з ними будемо підхоплені
на хмари, на зустріч Господеві в
повітрі, – і так завжди з Господом
будемо. *поч. 271*

18 Тому потішайте один одного
цими словами.

Глава 5

мат. 24 **1** А про роки і про часи, брати,
пет2. 3 вам не потрібно писати, **2** бо ви са-
апо. 3 мі напевно знаєте, *що господній
і 16 день так приходить, як злодій вно-
чі. **3** Бо коли скажуть: Мир і безпе-
ка, – тоді нагло на них надійде
знищення, так як і біль тієї, що має
в лоні, і вони не втечуть. **4** Ви ж,
брати, не є в темряві, щоб вас день
застав, як злодій. **5** Бо ви всі є си-
нами світла і синами дня, ми не є
синами ночі ані темряви. **6** Отже,
тому не спім, так як і інші, але чу-
ваймо і будьмо тверезі. **7** Бо ті, що
сплять, сплять вночі, і ті, що впи-
ваються, впиваються вночі. **8** Ми ж,
іс. 59 будучи синами дня, будьмо тверезі,
еф. 6 *зодягнувшись в броню віри і лю-
бові, і шолом надії – спасіння.
поч. 272

9 Бо не поставив нас Бог на гнів,
але на придбання спасіння нашим
Господом Ісусом Христом, **10** що
помер за нас, щоб ми, – чи чуваємо,
чи спимо, – разом з Ним і ожили.
11 Задля цього потішайте один од-
ного і будуйте кожний ближнього,
так як і робите. **12** Благаємо вас,
брати, щоб ви знали тих, що тру-
дяться у вас, і ваших настоятелів в
Господі, і тих, що вас напоумлю-
ють, **13** і вважайте їх за великих в
любові за їхнє діло. Майте мир у
собі. *поч. 273*

при. 17 **14** Благаємо ж вас, брати, врозум-
мат. 5 ляйте неробів, потішайте малодуш-
рим. 12 них, заступайтесь *за* немічних, будь-
пет1. 3 те терпеливі до всіх. **15** *Стережіть-
сир. 18 ся, щоб ніхто не віддав комусь зло
лук. 6 за зло, але завжди думайте про доб-
кол. 4 ро один для одного і для всіх. **16**
лук. 18 Завжди радійте, **17** *безперервно
моліться, **18** дякуйте за все, бо це є
божа воля в Христі Ісусі у вас. **19**
Не гасіть Духа, **20** не понижуйте
пророцтва, **21** а випробовуючи усе,
держіть добро, **22** віддаляйтеся від
всякої злої речі. **23** Сам же Бог ми-
кор1. 1 ру *хай освятить вас досконалими
в усьому. І ваш вседосконалий дух,
і душа, і тіло хай збережуться непо-
рочними до приходу нашого Госпо-
да Ісуса Христа. **24** Вірний Той, що
вас покликав, що і зробить. **25** Бра-
ти, моліться і за нас. **26** Здоровіть
всіх братів святим поцілунком. **27**
Заклинаю вас Господом прочитати
це послання перед всіма братами. **28**
Ласка нашого Господа Ісуса Хрис-
та з вами. Амінь.

Кінець Першого Послання до
Солунян.
Має в собі 5 глав,
а 12 церковних початків.

Глава, є.

О лѣтѣхъ и ѡ временехъ братїе, не требѣ
есть вамъ писати. сами бо вы извѣс- мф кд
тно вѣсте, *ꙗкѡ день гнь ꙗкоже тать в петр г
въ нощи тако прїидетъ. Егда [бо][1] ре- апока г
кутъ миръ и оутвержденїе, тогда внезапу (на- и ві
падетъ на нихъ)[2] всегубительство. ꙗкоже (и)
болѣзнь имущей во чревѣ, и не имутъ избѣ-
жати. Вы же братїе, нѣсте во тмѣ, да день
васъ ꙗкоже тать постигнетъ. Вси бо вы сынове
свѣту есте и сынове дне, нѣсмы нощи ниже
тмы. Тѣмже оубо да не спимъ ꙗкоже и про-
чїи, но да бодрствуимъ и трезвимся. Спя-
щїи бо, въ нощи спятъ, и оупивающїися, въ
нощи оупиваются. Мы же (сынове) (сущи дню)[3],
да трезвимся, *ѡболкшеся въ броню вѣры и исаїа нд
любве, и шлемъ оупованїю спасенїя. зач, сов. ефе ѕ
Ꙗкѡ не положи насъ Бгъ во гнѣвъ, но въ снаб-
дѣнїе спасенїю Гмъ нашимъ Іс Хмъ, оумершимъ
за насъ, да аще бдимъ, аще ли спимъ, купно
с нимъ и ѡживемъ. Сего ради оутѣшайте
другъ друга, и созидайте (кождо ближнаго)[4]
ꙗкоже и творите. Молимъ же вы братїе, (зна-
йте)[5] труждающихся оу васъ, и настоятелей
вашихъ ѡ Гѣ, и наказующыя вы, и мните
ихъ по преизлиха въ любви, за дѣло ихъ, мирст-
вуйте въ себѣ. зач, сог.
Молимъ же вы братїе, вразумляйте бесчинныя, при зі
оутѣшайте малодушныя, заступайте мф е
немощныя, долготерпите ко всѣмъ. *блюдите, рим ві
да никтоже зла за зло кому воздаст но всегда а петр г
добрая мыслите {-}[6] другъ ко другу, и ко сир ні
всѣмъ. всегда радуйтеся, *непрестанно лу ѕ
молитеся ѡ всемъ благодарите. сїя бо (есть) кол д
воля бжїя ѡ Хѣ Іісѣ въ васъ. Дха не лу ні
оугашайте. прорчествїя не оуничижайте вся же
(искушающе)[7], доброе держите. ѡ всякїя вещи
злыя ѡгребайтеся. Самъ же Бгъ мира *да а кор а
ѡсвятитъ вы совершенныхъ ѡ всемъ. и всесовершенъ
вашъ дхъ, и душа, и тѣло непорочно въ
пришествїе Га нашего Іс Ха да сохранится.
Вѣренъ призвавый васъ, иже и сотворитъ.
Братїе, молитеся и ѡ насъ. цѣлуйте братїю
всю лобзанїемъ стымъ. Заклинаю вы Гдемъ
прочести посланїе (сїе) пре всею братїею.
Блгодать Га нашего Іс Ха съ вами. [аминь][8].

Конецъ первому посланїю, иже къ десалоникомъ.
Имать в себѣ глав е,
а зачалъ црковныхъ, ві

Сказа́нїе и҆́же къ солꙋ́нѧнѡмъ второ́мꙋ посла́нїю ст҃а́гѡ а҆п҃ла па́ѵла·

Сї́е посыла́етъ ѿ ри́ма. вина́ же посла́нїю сі́ѧ. нѣ́цыи ѿ селꙋ́нѧнъ пра́здни и҆ безчи́нни, ѡ҆бходѧ́ще бра́тїю прельща́хꙋ, ꙗ҆́кѡ ᲂу҆же̑ прише́ствїю гн҃ю наста́вшꙋ, прельща́хꙋ же слы́шащихъ, ꙗ҆́кѡ а҆п҃лꙋ сказꙋ́ющꙋ, сїе̑ и҆ ѿ дх҃а слы́шавше. сїа ᲂу҆́бо ᲂу҆вѣ́дѣвъ а҆п҃лъ, пи́шетъ посла́нїе сїе̑· И҆ пе́рвѣе ᲂу҆́бо хва́литъ вѣ́рꙋ и҆́хъ ра́стꙋщꙋ. и҆ ꙗ҆́кѡ ѡ҆ ни́хъ хвалѧ́шесѧ до́блественѣ терпѧ́щихъ ско́рби за хрⷭ҇та̀· Оу҆тѣша́етъ же и҆́хъ, ꙗ҆́кѡ ѿмще́нїю хотѧ́щꙋ бы́ти и҆́мъ ѿ бг҃а на ѡ҆би́дѧщаѧ и҆́хъ· Та́же ѡ҆ прише́ствїи гн҃и ᲂу҆чи́тъ, не послꙋ́шати и҆̀мъ ни є҆ди́номꙋ ни́же смꙋща́тисѧ, ни́же дх҃ѡ́мъ, ни́же ꙗ҆́ки само́мꙋ списа́вшꙋ, ни́же ѿню́дъ мнѣ́ти наста́вшее прише́ствїе є҆гѡ̀· Не пре́жде бо бы́ти є҆мꙋ̀ а҆́ще не ѿстꙋпле́нїе пре́жде прїи́детъ и҆ пото́мъ а҆нтихрⷭ҇тъ сы́нъ поги́белный, є҆го́же прише́ствїю въ зна́менїихъ и҆ чꙋдесѣ́хъ лживы́хъ, по дѣ́йствꙋ сатани́нꙋ бы́ти сказꙋ́етъ· Та́же завѣща́въ и҆̀мъ стоѧ́ти до́блественѣ и҆ держа́ти преда́нїѧ, и҆̀мже наᲂу҆че́ни бы́ша ѿ него̀, повелѣва́етъ ни є҆ди́но съѡ҆бще́нїе и҆мѣ́ти съ ходѧ́щими безчи́нно. но̀ и҆ ѿгна́ти и҆́хъ, бы́ти бо речѐ лꙋка́вымъ и҆ льсти́вымъ· Сказа̀ си́цевыхъ ѿню́же повелѣва́етъ не послꙋ́шающаго сло́весъ є҆гѡ̀. сего̀ и҆з̾ цр҃кви и҆згна́ти. и҆ про́чее помо́лсѧ ѡ҆ ми́рѣ и҆́хъ сконча́ваетъ посла́нїе· Цѣлова́нїе своѐю рꙋ́кою написа́въ, є҆́же зна́менїю бы́ти вса́комꙋ посла́нїю сказꙋ́етъ·

Розповідь про Друге Послання святого апостола Павла до Солунян.

Це *послання* він посилає з Риму. Причина ж послання така. Деякі з солунян, бездіяльні і нероби, обходячи братів, обманювали, що вже настав господній прихід. Обманювали ж слухачів, як розповідає апостол, що вони і це почули від Духа. Отже, апостол, дізнавшись про це, пише це послання. І отже, найперше, хвалить їхню віру, що зростає, і *каже*, що він ними хвалиться, як про тих, що мужньо терплять скорботи за Христа. Він потішає їх, що їм буде помста від Бога проти тих, що їх кривдять. Також навчає про господній прихід, щоб вони нікого не слухали ані не переймалися ні духом, ні, наче він сам написав, ні зовсім не вважати, що настав Його прихід, бо Він скоріше не прийде, якщо раніше не прийде відступлення, а потім антихрист – син погибелі. І каже, що його прихід буде зі знаками і фальшивими чудами, за дією сатани. Також, завіщавши їм стояти відважно і дотримуватись передання, якого вони навчилися від нього, наказує не мати нічого спільного з тими, що ходять без діла, але й проганяти їх, бо каже, що це погане і обманливе. Розповівши про таке, взагалі наказує виганяти з церкви того, що не слухає його слів. І відтак, помолившись про їхній мир, закінчує послання. Написавши привітання своєю рукою, вказує, що це знак на всякому його посланню.

Къ солꙋ́нѧнѡмъ посла́нїе ст҃а́гѡ а҆п҃ла па́ѵла. в҃ є҆

Гла́ва, а҃, за҄, сⷪ҇д·

Па́ѵелъ[1], и҆ сїлꙋа́нъ, и҆ тимоѳе́й, цр҃кви солꙋ́нстѣй, ѡ҆ бз҃ѣ ѻ҆ц҃ы̀ на́шемъ и҆ гдⷭ҇ѣ
і҆и҃сѣ хрⷭ҇тѣ̀. бл҃гдть ва́мъ и҆ ми́ръ, ѿ бг҃а
а҃ сл҃ꙋ а҃ ѻ҆ц҃а̀ на́шегѡ, и҆ гдⷭ҇а і҆и҃са хрⷭ҇та̀· *Бл҃годари́ти
до́лжни є҆смы̀ бг҃а всегда̀ ѡ҆ ва́съ бра́тїе, ꙗ҆́коже
досто́йно є҆́сть, ꙗ҆́кѡ превъзраста́етъ вѣ́ра ва-

До Солунян 2-е Послання святого апостола Павла

Глава 1, *поч. 274*

1 Павло, і Силуан, і Тимотей – Солунській церкві в Бозі, нашому Батькові, і Господеві Ісусові Христові. 2 Ласка вам і мир від Бога, нашого Батька, і Господа Ісуса Христа. 3 *Ми сол1. 1
повинні завжди за вас дякувати Богові, брати, як належиться, бо ваша віра

дуже зростає і множиться любов –
кожного з усіх вас – один до одного.
4 Так що ми самі вами хвалимося у
божих церквах, про вашу терпеливість і віру в усіх ваших переслідуваннях і скорботах, які одержуєте, –
5 знак справедливого божого суду,
щоб ви удостоїлися божого царства,
задля якого і терпите, **6** оскільки, отже, праведним є перед Богом відплатити скорботою тим, що вас пригноблюють. **7** А вам, що терпите утиски, –
сол1. 4 відлигу з нами *в об'явленні нашого
Господа Ісуса Христа з неба з ангелами своєї сили **8** у полумї вогню, що
дає помсту тим, які не знають Бога і
не слухають благовісті нашого Господа Ісуса Христа, **9** які одержать муку, вічну погибель від господнього
обличчя і від слави його сили, **10** коли Він прийде прославитися між своїми святими і стати подиву гідним
між всіма віруючими. *поч. 274*

Бо ви в тому дні повірили нашому
свідченню у вас. **11** Про це і молимося завжди за вас, щоб наш Бог вас
удостоїв покликання і наповнив всякою доброю волею та добротою і ділом віри в силу, **12** щоб прославилося ім'я нашого Господа Ісуса Христа
у вас, а ви в Ньому, за ласкою нашого Бога і Господа Ісуса Христа.

Глава 2, *поч. 275*

1 Благаємо ж вас, брати, відносно
приходу нашого Господа Ісуса Христа і нашого відходу до Нього, **2** щоб
ви не скоро зводилися розумом ані не
жахалися, ні духом, ні словом, ні
мат. 24 посланням, наче нами посланим, що,
мар. 13 отже, Христовий день настає. **3** *Хай
лук. 21 ніхто вас не обманить жодним способом. Бо *не буде*, якщо раніше не
прийде відступлення і не відкриється
людина беззаконня, син погибелі – **4**
противник і той, що возноситься понад кожного так званого бога або
святощів; так, щоб він сів у божій
церкві наче бог, показуючи себе, що
він є богом. **5** Чи не пам'ятаєте, що,
ще живучи між вами, я вам це говорив? **6** І нині знаєте про те, що стримує, щоб він з'явився у свій час. **7** Бо
вже діє таємниця беззаконня. Тільки
є Той, що нині стримує, доки не буде
усунений з-посеред *нас*. **8** І тоді з'я-
іс. 11 виться беззаконний, *якого Господь
Ісус уб'є духом своїх уст і знищить
появою свого приходу. **9** Його прихід
є за дією сатани, в усякій силі: і знаках, і фальшивих чудах, **10** і в усякій
обмані, і неправедності для тих, що
гинуть, тому що не прийняли правдиву любов, щоб вони спаслися. **11** І
задля цього Бог їм пошле дію обмани, щоб вони повірили обмані, **12** аби

ша. И҆ мно́житсѧ любо́вь є҆ді́нагѡ кого́ждо всѣ́хъ
васъ дрꙋ́гъ ко дрꙋ́гꙋ, ꙗ҆́кѡ сами́мъ на́мъ (хва-
лѧ́тисѧ ѡ҆ ва́съ)[2] въ цр҃квахъ бж҃їахъ, ѡ҆ тер-
пѣ́нїи ва́шемъ, и҆ вѣ́рѣ, во всѣ́хъ гоне́нїихъ
ва́шихъ, и҆ ско́рбехъ, ꙗ҆̀же прїе́млете, показа́нїе
пра́ведномꙋ сꙋ́дꙋ бж҃їю, въ є҆́же сподо́битисѧ
ва́мъ цр҃твїю бж҃їю, є҆гѡ́же ра́ди и҆ стра́жете.
А҆́ще ᲂу҆́бѡ пра́ведно ѿ бг҃а возда́ти (ско́рбь,
ѡ҆скорблѧ́ющимъ ва́съ)[3], и҆ ва́мъ ѡ҆скорблѧ́е-
мымъ. ѿра́дꙋ с на́ми, *въ ѿкрове́нїи г҃а (на- а҃ селꙋ д҃
шего) і҆̑с (х҃а) съ нб҃се съ а҆́гг҃лы си́лы своеѧ̀, въ
ѻ҆гни̇̀ пла́меннѣ, даю́щемꙋ ѿмще́нїе невѣ́дꙋ-
щимъ бг҃а, и҆ не послꙋ́шающимъ бл҃говѣ́ствова-
нїа г҃а на́шегѡ і҆̑с (х҃а), и҆̀же мꙋ́кꙋ прїи́мꙋтъ,
поги́белнꙋ вѣ́чнꙋю, ѿ лица̀ гн҃ѧ, и҆ ѿ сла́вы
крѣ́пости є҆гѡ̀, є҆гда̀ прїи́детъ просла́витисѧ
во ст҃ы́хъ свои́хъ, и҆ ди́венъ бы́ти во всѣ́хъ
вѣ́ровавшихъ. за҃, со҃д.
Ꙗ҆́кѡ ᲂу҆вѣ́рисѧ свѣдѣ́тельство на́ше (въ дн҃ь
ѻ҆́нъ въ ва́съ)[4]. Въ не́мже и҆ мо́лимсѧ всегда̀ ѡ҆
ва́съ, ꙗ҆́кѡ да вы̑ сподо́битъ зва́нїю бг҃ъ на́шъ,
і҆ и҆спо́лнитъ всѧ́кагѡ бл҃говоле́нїа (и҆ бл҃гости)[5],
и҆ дѣ́ло вѣ́ры въ си́лꙋ. Ꙗ҆́кѡ да просла́витсѧ и҆́-
мѧ г҃а на́шегѡ і҆̑с {х҃а}[6] въ ва́съ, и҆ вы̑ ѡ҆ не́мъ,
по бл҃годѣ́ти бг҃а на́шегѡ и҆ г҃а і҆̑с х҃а.

Гл҃а, в҃, за҃, сое҃.

Мо́лим же вы̑ бра́тїе, ѡ҆ прише́ствїи г҃а
на́шегѡ і҆̑с х҃а, и҆ на́шемъ сни́тїи ѡ҆
не́мъ, ꙗ҆́кѡ не ско́рѡ подви́затисѧ ва́мъ
ѿ ᲂу҆ма̀, ни ᲂу҆жаса́тисѧ, ни́же дх҃омъ,
ни́же сло́вомъ ни посла́нїемъ ꙗ҆́кѡ ѿ на́съ (по́с-
ланїемъ), ꙗ҆́кѡ ᲂу҆́бѡ настои́тъ дн҃ь [х҃въ][1]. *Да мѳ҃а к҃д мр҃а г҃і лꙋ҃ к҃а
никто́же ва́съ прельсти́тъ ни по є҆ді́номꙋ (же)
ѻ҆́бразꙋ. Ꙗ҆́кѡ а҆́ще не прїи́детъ ѿстꙋпле́нїе пре́жде,
и҆ ѿкры́етсѧ чл҃къ беззако́нїю, сы́нъ поги́бели,
проти́вникъ, и҆ превозносѧ́йсѧ па́че всѧ́кагѡ гл҃е-
ма́гѡ бг҃а, и҆лѝ чти́лища ꙗ҆́коже є҆мꙋ̀ (сѣ́сти въ
цр҃кви бж҃їи [а҆́ки бг҃ꙋ][2], показꙋ́ѧ себѐ ꙗ҆́кѡ бо́гъ
є҆́сть. Не по́мните ли ꙗ҆́кѡ є҆щѐ живы́й ᲂу҆ ва́съ
сїѧ̑ гл҃ахъ ва́мъ; и҆ нн҃ѣ ѡ҆держа́щее вѣ́сте, ꙗ҆-
ви́тисѧ є҆мꙋ̀ въ своѐ є҆мꙋ̀ вре́мѧ. Та́йна бо ᲂу҆-
жѐ дѣ́етсѧ беззако́нїю. То́чїю держа́ай нн҃ѣ, до́н-
деже ѿ среды̀ бꙋ́детъ, и҆ тогда̀ ꙗ҆ви́тсѧ беззако́н-
ный, *є҆го́же г҃ь і҆̑с ᲂу҆бїе́тъ дх҃омъ ᲂу҆́стъ свои́хъ, и҆ і҆саїа а҃і
ᲂу҆праздни́тъ ꙗ҆вле́нїемъ прише́ствїа своегѡ̀, є҆гѡ́-
же є҆́сть прише́ствїе по дѣ́йствꙋ сатани́нꙋ, во
всѧ́кой си́лѣ и҆ зна́менїихъ и҆ чꙋдесѣ́хъ ло́ж-
ныхъ, и҆ всѧ́кой ле́сти (и҆) непра́вдѣ, въ поги-
ба́ющихъ, занѐ любвѐ и҆́стинныѧ не прїѧ́ша
во є҆́же сп҃стисѧ и҆̀мъ. И҆ сегѡ̀ ра́ди по́слетъ и҆̀мъ
бг҃ъ дѣ́йство ле́сти, во є҆́же вѣ́ровати и҆̀мъ

лжѝ, да сꙋдъ прїимꙋтъ вси невѣровавшеи ис-
тинѣ, но бл҃говолиша о неправдѣ· за҃, соѕ·
Мы́ же до́лжни ѥсмы̀ бл҃годарити б҃а всегда̀ о
васъ братїе возлюбленнаѧ ѿ г҃а, ꙗ҆́ко изъбралъ
ѥсть васъ б҃ъ нача́токъ въ сп҃се́нїе, въ ст҃ыни
д҃ха и вѣры (і истиннѣ)[3], в не́же призва̀ васъ
бл҃говѣствова́нїемъ нашимъ, въ снабдѣнїе
сла́вы г҃а на́шего і҃с х҃а· Тѣмже ᲂу҆бо братїе, сто́йте
и дръжите преда́нїе имже наоу҆чи́стеса, или сло-
вомъ, или посла́нїе нашим· Сам же г҃ь нашъ і҃с
х҃с, и б҃ъ и ѿц҃ъ нашъ, възлюби́вый насъ, и
да́вый ᲂу҆тѣшенїе вѣчно, и ᲂу҆пова́нїе бл҃го въ
бл҃дти, да ᲂу҆тѣшит с҃рца ваша. и да ᲂу҆твер-
дитъ васъ въ вся́ком словѣ и дѣлѣ бла́зѣ·

суд прийняли всі, що не повірили
правді, але воліли неправду. *поч. 276*
13 Ми ж повинні завжди дякувати
Богові за вас, брати, улюблені Гос-
подом, бо вас вибрав Бог як початок
на спасіння в святості духа, і віри, і
правди, **14** до якої вас покликав на-
шим благовіствуванням в придбання
слави нашого Господа Ісуса Христа.
15 Отже, тому, брати, стійте і три-
майтеся передання, якого ви навчи-
лися чи то словом, чи то нашим пос-
ланням. **16** А сам наш Господь Ісус
Христос і Бог та наш Батько, що нас
полюбив і дав вічну потіху та добру
надію в ласці, **17** хай потішить ваші
серця і хай вас закріпить в усякому
слові і доброму ділі.

Гл҃а, г҃.

єфе҃ ѕ Прочéе* (же) моли́тесѧ (о на҃ братїе)[1], да
слово г҃не течетъ, и сла́витсѧ, ꙗ҆́коже
колⷭ҇ д и въ ва҃, (-)[2] *да избавимсѧ ѿ злы́хъ
и лꙋкавыхъ человѣкъ· Не всѣмъ бо (є҃)
вѣра, вѣрен҃ ѥсть г҃ь, иже ᲂу҆тверди вы, и съ-
храни ѿ лꙋкаваго· Оу҆пова́ем же на́ г҃а о васъ,
ꙗ҆́ко ꙗ҆́же повелѣва́емъ [вамъ][3] и творите и
сътворите· Г҃ь же да исправитъ (с҃рца ваша)[4]
въ любовь бж҃їю и въ терпѣнїе х҃во·
за҃, соз·

Глава 3

1 *Надалі ж моліться за нас, брати, еф. 6
щоб господнє слово ширилося і сла-
вилося, так як і у вас; **2** *щоб ми виз- кол. 4
волилися від злих і поганих людей,
бо віра не є для всіх. **3** Вірний є Гос-
подь, який вас зміцнить і збереже від
лукавого. **4** Надіємося ж на Господа
за вас, що те, що вам наказуємо, ви і
робите та робитимете. **5** А Господь
хай спрямує ваші серця до божої
любові і до Христової терпеливості.
поч. 277

Повелѣва́ем же вамъ братїе о имени г҃а
нашего і҃с х҃а, ѿлꙋчи́тисѧ вамъ ѿ всѧ́каго
брата, бесчи́нно ходѧща, (а)[5] не по преда́нїю,
а҃ к҃ри аі ѥже прїѧша ѿ на҃. сами бо вѣсте *како лѣпо
а҃ селꙋ д ѥсть ва́мъ подобитисѧ на҃, *ꙗ҆́ко не бесчи-
дѣѧ҃ к҃ а҃ к҃ри д а҃ селꙋ в новахо҃ ᲂу҆ васъ, *ни тꙋне хлѣба ꙗ҆́дохомъ ᲂу҆
кого, но въ трꙋдѣ и подвизѣ, въ нощъ и
днь дѣла́юще, да не (отѧгчи)[6] никоѥгоже ѿ
а҃ к҃ри аі ва҃. не ꙗ҆́ко не и́мамы вла́сти, *но ꙗ҆́ко да себе
обра҃ да́мы ва҃, въ ѥже ᲂу҆подобитисѧ намъ.
ибо ѥгда̀ бѣхомъ ᲂу҆ васъ, сїе завѣщава́хомъ
(запрѣща́юще)[7], ꙗ҆́ко аще (не хо́щетъ кто)[8]
дѣлати, да не ꙗ҆́стъ. слы́шим бо нѣкїѧ
(бесчи́нно ходѧ́ща ᲂу҆ ва҃)[9]. ничто҃ дѣла́ющи, но
лꙋкавно обходѧщаа· таковы҃ запрѣщаѥ҃ и моли҃
[о г҃ѣ наше҃ і҃с х҃ѣ][10], да съ безмо҃вїе҃ дѣла́юще
кол҃ ѕ свои хлѣбъ ꙗ҆́дѧ҃· *Вы́ же братїе, не стꙋ-
жа́йте ся доброе творѧ́ще· Аще ли же кто не
послꙋшае҃ словесѐ нашего, посла́нїемъ ѥго ска-
а҃ к҃ри є зꙋйте, [*и][11] не [примѣша́йтесѧ][12] с ним, да
посрами́тсѧ, и не а́ки врага̀ имѣйте (ѥго), но
наказꙋ́йте ꙗ҆́ко҃ брата· Сам же г҃ь ми́ра, да
дастъ вамъ ми҃ всегда̀, въ всѧ́комъ о́бразѣ.
г҃ь съ всѣми вами· Цѣлова́нїе моею рꙋкою па́в-
лею ѥже ѥсть зна́менїе, въ всѧ́комъ посла́нїи
си́це пишꙋ· Бл҃дть г҃а нашего і҃с х҃а съ всѣми

6 Наказуємо ж вам, брати, іменем
нашого Господа Ісуса Христа, щоб
ви відлучилися від усякого брата, я-
кий ходить безчинно, а не за пере-
данням, яке ви одержали від нас. **7** Бо
самі знаєте, *як вам належиться нас кор1. 11
наслідувати, *адже ми у вас не були сол1. 4
без діла **8** *ні даром ми у нікого не дія. 20
їли хліб, але в труді і подвизі, в ночі і кор1. 4
в дні працюючи, щоб не обтяжити сол1. 2
нікого з вас. **9** Не тому що ми не
маємо влади, *але щоб ми себе вам кор1. 11
дали як приклад, щоб ви уподібни-
лися до нас. **10** Бо коли ми були у
вас, ми це завіщали, погрожуючи, що
якщо хтось не хоче працювати, хай
не їсть. **11** Бо чуємо, що деякі між
вами ходять без діла, що нічого не
роблять, але лукаво ходять по людях.
12 Таким забороняємо і благаємо в
нашому Господі Ісусі Христі, щоб
вони, мовчки працюючи, їли свій
хліб. **13** *Ви ж, брати, не втомлюй- кол. 6
теся, чинячи добро. **14** Якщо ж хто не
послухається нашого слова, затав-
руйте його посланням *і не приста- кор1. 5
вайте з ним, хай засоромиться. **15** І
не майте його за ворога, але картайте,
як брата. **16** А сам Господь миру хай
завжди дасть вам мир в усякому виді.
Господь з усіма вами. **17** Поздоров-
лення моєю, Павловою рукою, що є
знаком, в усякому посланні. Ятак пи-
шу. **18** Ласка нашого Господа Ісуса

Христа з усіма вами. Амінь.

Кінець Другого Послання до Солунян.
Має в собі 3 глави,
а 5 церковних початків.

вами, [а҆ми́нь][13].

Конецъ, посла́нїю второму̀, и҆́же к фессалоникомъ.
И҆́матъ в себѣ̀ гла́въ, г҃.
а҆ за҄ цр҃ковъны҃, є҃·

Розповідь про Перше Послання святого апостола Павла до Тимотея.

Це *послання* він посилає з Лаодикії. Причина ж послання є така. Деякі в Ефесі, живучи по-юдейському, починали по-іншому навчати і обманювати простих вимовкою Закону. Почувши це, апостол наказує Тимотеєві там перебувати їм на виправлення. Пише ж це послання і отже, найперше, згадує Тимотеєві про віру в Христа, про яку він знає, навчаючи його про Закон: стримувати тих, що не говорять за правильним навчанням, і їм забороняти, бо і він сам передав сатані Іменея та Александра, які переступили у вірі, щоб вони навчилися не хулити. Згадавши це, далі подає йому церковні правила про молитву, як і де та про кого потрібно молитися. І щоб у церкві жінки мовчали і радше навчалися, а не навчали. Про єпископів, і презвітерів, і дияконів: як і якими мають бути ті, що їх ставлять. Про тих, що у церкві є вдовами: від скільки літ належиться їх причисляти, і якими вони мають бути, і як вони мають поводитися. І про цнотливість молодих *вдів*: і наказувати *їм* радше виходити заміж, а не жити в нечистоті. І навчає багатих не возноситися ані не надіятися на багатство, що пропадає. Виклавши це, велить йому так навчати і більше не пити води, дбати про себе і навчання, знаючи, що будуть часи, в яких деякі відступлять від віри. А навчивши, що їжа чиста, і заповівши йому відвертатися від спірних досліджень, тому що вони погані, а деякі, хвалячись ними відступили від правдивої віри. Так він закінчує послання.

Сказа́нїе є҆́же к тимоде́ю первагѡ посла́нїа ст҃го а҆п҃ла па́вла·

Сїе посыла́етъ ѿ лаѻдикїи. вина́ же пос-
ла́нїю сїѧ є҆сть. въ є҆фе́сѣ нѣцыи ї҆оу҆де́и-
ски живꙋще, начина́хꙋ и҆́нако оу҆чи́ти, и҆
прельща́ти простѣйшихъ и҆звѣтомъ за-
ко́на· Сїе же оу҆слы́шавъ а҆п҃лъ, вели́тъ тимоде́ю
та́мо пребывати на и҆справле́нїе и҆мъ. пи́шет
же посла́нїе сїе, и҆ пе́рвѣе оу҆бо въспомина́етъ
тимоде́ю вѣдꙋщемꙋ ю҆́же въ х҃а вѣрꙋ, оу҆ча̀ є҆го
ѻ҆ зако́нѣ възбрана́ти гл҃ющи҄ не по пра́вомꙋ
оу҆че́нїю, и҆ запрѣща́ти и҆мъ. и҆бо и҆ са́мъ и҆ме-
не́а и҆ а҆леѯа́ндра, погрѣши́вшихъ ѻ҆ вѣре пре-
да́лъ є҆сть сатанѣ̀, да нака́жꙋтсѧ не хꙋли́ти.
сїѧ въспомѧнꙋвъ, про́чее оу҆ставлѧ҄е є҆мꙋ пра-
ви́ла цр҃ко́внаѧ, ѻ҆ мл҃твѣ, како и҆ гдѣ̀ ї҆ ѻ кои҄
подоба́етъ моли́тисѧ. ї҆ ѻ҆ е҆́же мо҄ча́ти въ
цр҃кви жена́мъ, и҆ па́че оу҆чи́тисѧ а҆ не оу҆чи́ти
и҆мъ· ѻ҆ є҆п҃ко́пѣх҄ и҆ презви́терѣхъ и҆ дїѧ́конѣхъ,
ка́ко и҆ ка́цѣмъ бы́ти подоба́етъ поставлѧ́е-
мымъ· ѻ҆ сꙋщих҄ въ цр҃кви вдови́цахъ, ѿ ко-
ли́къ лѣтъ подоба́ет҄ и҆мъ съчита́тисѧ, и҆
ка́ковѣмъ лѣпо и҆҄ бы́ти подоба́етъ и҆ ка́ко и҆҄
подоба́ет҄ внима́ти, ѻ҆ е҆́же цѣломꙋ́дрити ю҆нѣ́и-
шихъ, и҆ велѣ́ти па́че посѧга́ти, а҆ не скве́рно
жи́ти. ї҆ ѻ҆ є҆́же оу҆чи́ти бога́тыхъ не высо́ко
мꙋдръствова́ти, ниже оу҆пова́ти на бога́ство
ги́блющее· Сїѧ расчини́въ вели́тъ є҆мꙋ сїѧ оу҆-
чи́ти. и҆ ктомꙋ̀ воды̀ не пи́ти. внима́ти же
себѣ̀ и҆ оу҆че́нїю. вѣ́дꙋще ꙗ҆́ко бꙋдꙋтъ времена̀,
въ ни҄же ѿстꙋпѧтъ нѣцыи ѿ вѣры. наоу҆чи́в
же чи́стымъ бы́ти бра́шно҄· И҆звѣща́въ є҆мꙋ,
ѿвраща́тисѧ спо́рливых҄ взыска́нїи, а҆ки скверны҄
ѻ҆ них же нѣцыи хвалѧ́щесѧ престꙋпи́ша вѣрꙋ
пра́вꙋ, си́це скончава́етъ посла́нїе·

Къ Тїмоѳею посла́нїе ст҃а́гѡ а҆п҃ла

па́вла, а҃ є҃·

Гл҃а, а҃. за҃, сои·

кола҃ а҃ Па́велъ посла́нникъ (і҆с҃ хв҃ъ)[1], по повелѣ́нїю
дѣѧ҃ ѕі б҃а, сп҃са на́шегѡ, и҆ (г҃а) (і҆с҃ х҃а)[2]. *ᲂу҆пова́-
пока҃ а҃ нїѧ на́шегѡ· Тїмоѳе́ю при́сномꙋ ча́дꙋ въ
вѣ́рѣ. бл҃года́ть, млⷭ҇ть, (и҆) ми́ръ, ѿ б҃а
ѻ҆́ц҃а [на́шегѡ][3], (-)[4] (і҆с҃ х҃а)[5] г҃а на́шегѡ. Ꙗ҆́коже
ᲂу҆моли́хъ тѧ̀ пребы́ти въ є҆фе́сѣ, и҆ды́й въ
македо́нїю, да запрети́ши нѣ́кимъ, не ходи́-
ни҃ д҃ ти къ и҆ны́мъ ᲂу҆чи́телемъ, *ниже внима́ти
тит҃ а҃ ба́снемъ и҆ родосло́вїемъ безконе́чнымъ, ꙗ҆̀же ста-
ни҃ ѕ҃ за́нїѧ па́че творѧ́тъ, (а҆ не)[6] (б҃жїе строе́нїе)[7]
ри҃м гі є҆́же въ вѣ́рѣ· *Главизна же бл҃говѣ́стїю є҆́сть,
любы̀ ѿ чиста срⷣца и҆ со́вѣсти бл҃ги и҆ вѣ́ры
нелицемѣ́рныѧ. и҆̀хже нѣ́цыи погрѣши́вше, ᲂу҆кло-
ни́шасѧ въ безꙋ́мнаѧ словеса̀. хотѧ́щїе бы́ти
законоᲂу҆чи́тели, не разꙋмѣ́юще ни ꙗ҆̀же гл҃ютъ,
ни ѡ҆ ни́хже ᲂу҆твержда́ютсѧ· за҃, сод·
ри҃м з҃ *Вѣ́мы же ꙗ҆́кѡ до́бръ зако́нъ (є҆сть), а҆́ще кто̀
є҆го зако́ннѣ твори́тъ. вѣ́дый се, ꙗ҆́кѡ првⷣнникꙋ за-
ко́нъ не лежи́· Но беззако́ннымъ и҆ непокори́вымъ,
нечести́вым (же) и҆ грѣ́шникомъ. (и҆) непра́вед-
нымъ, и҆ скве́рнымъ. хꙋ́льникомъ ѻ҆ц҃а и҆ мт҃ре до-
сади́телемъ, мꙋжеᲂу҆бі́йцамъ, блꙋ́дникомъ, мꙋ-
жело́жникомъ. разбо́йникомъ. клеветнико́мъ. (ско-
толо́жникомъ). лжи́вымъ. клѧтвопрестꙋ́пникѡⷨ.
и҆ а҆́ще что̀ и҆́но здра́вомꙋ ᲂу҆че́нїю проти́витсѧ·
ни҃ ѕ҃ *По бл҃говѣ́стїю сла́вы бл҃же́нагѡ б҃а, є҆́же мнѣ̀ ᲂу҆-
вѣ́рено бы́сть. за҃, сп·
[И҆][8] бл҃года́рю ᲂу҆крѣплѧ́ющаго мѧ̀ х҃а і҆с҃а г҃а на́-
шегѡ. ꙗ҆́кѡ вѣ́рна мѧ̀ непщева, положи́въ (мѧ̀)
въ слꙋ́жбꙋ, (бы́вша {мѧ}[9] и҆́ногда̀)[10] хꙋ́льника, и҆
гони́телѧ, и҆ досади́телѧ, но поми́лованъ бы́хъ,
ꙗ҆́кѡ не вѣ́дый сотвори́хъ въ невѣ́рствїи. ᲂу҆-
преᲂу҆мно́жи же сѧ бл҃года̀ г҃а на́шегѡ (і҆с҃ х҃а), съ
вѣ́рою и҆ любо́вїю ꙗ҆̀же ѡ҆ х҃ѣ і҆с҃ѣ· за҃
ма҃ д҃ Вѣ́рно сло́во, и҆ всѧ́комꙋ прїѧ́тїю досто́йно, *ꙗ҆-
ма҃ в҃ кѡ х҃с і҆с҃ прїи́де въ мі́ръ грѣ́шники сп҃сти, ѿ
ни́хже пе́рвый є҆́смь а҆́зъ· Но сегѡ̀ ра́ди поми́лованъ
бы́хъ, да ѡ҆ мнѣ̀ пе́рвомъ пока́жетъ [і҆с҃ х҃с][11]
всѐ долготерпѣ́нїе, за ѡ҆́бразъ хотѧ́щымъ вѣ́рова-
ти є҆мꙋ̀ въ жи́знь вѣ́чнꙋю. царю же вѣ́кѡмъ,

До Тимотея 1-е Послання святого апостола Павла

Глава 1, *поч. 278*

1 Павло, посланець Ісуса Хрис-
та, за наказом Бога, нашого Спаси- кол. 1
теля і Господа Ісуса Христа, *на- дія. 16
шої надії, **2** – Тимотеєві, правдиво- апо. 1
му синові в вірі. Ласка, милосердя і
мир від Бога, нашого Батька, Ісуса
Христа, нашого Господа. **3** Я, ідучи
до Македонії, тебе вблагав залиши-
тися в Ефесі, щоб ти заборонив де- ниж. 4
яким ходити до інших учителів **4** *а- тит. 1
ні не слухати байок і безконечних ниж. 6
родоводів, які радше спричиняють
чвари, а не боже збудування у вірі.
5 *Ціллю ж благовістя є любов з рим. 13
чистого серця і доброї совісті та не-
лицемірної віри, **6** від яких деякі від-
ступивши, попали в безумні слова, **7**
бажаючи бути законовчителями, не
розуміючи ані те, що говорять, ані
те, що стверджують. *поч. 279*
8 *Знаємо ж, що Закон є добрий, рим. 7
якщо хто його законно виконує. **9**
Знаючи це, що Закон покладено не
для праведника, але для беззакон-
них і непокірливих, безбожних же
й грішників, і неправедних, і нечис-
тих, хулителів батька і матері, тим,
що дошкуляють, *для* вбивць, **10** роз-
пусників, мужоложців, розбійників,
обмовників, скотоложців, обманців,
клятвопорушників, і якщо щось ін-
шого противиться здоровому вчен-
ню, **11** *за благовістям слави бла- ниж. 6
женного Бога, яке мені було дові-
рене. *поч. 280*
12 І дякую тому, що мене скріп-
лює, – Ісусові Христові, нашому
Господеві, що вважав мене вірним,
який настановив мене на службу,
13 мене, що колись був хулителем,
і переслідувачем, і насильником, а-
ле я був помилуваний, бо я це зро-
бив в невірстві незнання. **14** А лас-
ка нашого Господа Ісуса Христа ду-
же помножилась з вірою і любо-
в'ю, що в Христі Ісусі. *поч.*
15 Вірне слово і гідне всякого сприй-
няття, *що Христос Ісус прийшов у мат. 9
світ, щоб грішників спасти, з яких мар. 2
першим є я. **16** Але задля цього я
був помилуваний, щоб у мені пер-
шому Ісус Христос показав всю дов-
готерпеливість, як приклад тим, що

мають повірити в Нього на вічне життя. **17** Цареві ж віків, – нетлінному, невидимому, єдиному, премудрому Богові, – честь і слава на віки віків! Амінь. *поч. 281*

18 Це ж веління передаю тобі, дитино Тимотеє, за пророцтвами, які про тебе були раніше, щоб ти в них
ниж. 6 боровся доброю боротьбою, **19** *маючи віру і добру совість, яку деякі відкинувши, відпали від віри. **20** З
кор1. 5 них є Іменей і Александер, *яких я і передав сатані, щоб вони навчилися не хулити.

нетлѣнному. невидимому единому [премудру][12] бу, чть и слава во вѣки вѣкомъ аминь.

за, спа.

Сие (же) завѣщание предаю ти чадо тимофее, по бывшихъ на тя прежде пррчествиихъ, да воинствуеши въ нихъ добрымъ воинствомъ,
*имѣя вѣру и блгу совѣсть, еже нѣцыи нй в
отринувше, о вѣры отпадоша, о нихже есть
именей и александръ, *иже (и) предахъ сата- а кор е
нѣ, яко да накажутся не хулити.

Глава 2, *поч. 282*

1 Благаю, отже, передусім звершувати молитви, благання, прохання, подяки за всіх людей, **2** за царя і за всіх, що при владі є, щоб ми тихо і без заколоту прожили життя – в усякій побожності і чистоті. **3** Бо це добре
пет1. 3 і миле перед нашим Спасителем
єз. 18 Богом, **4** *який хоче, щоб усі люди
і 33 спаслися і прийшли до правдивого пізнання. **5** Бо є один Бог і один посередник між Богом та людьми – Людина Ісус Христос, **6** що дав Себе як відкуплення за всіх, – свідчення у
тим2. 1 свої часи; **7** *на що я був поставлений проповідником і апостолом, – правду говорю в Христі, не брешу, – учителем поган у вірі і правді. **8** Хочу, отже, щоб мужі молилися на кожному місці, підносячи преподобні руки – без гніву і суперечливості. **9**
пет1. 3 *Так само і жінки в прикрасі і покірній одежі, із сором’язливістю і скромністю хай себе прикрашають, не в заплітаннях, ані золотом, ані самоцвітами, ані дорогоцінною одежею, **10** але так, як належиться жінкам, що посвятилися побожності, – добрими ділами. **11** Жінка хай навчається в мовчазності, з усякою покорою. **12**
кор1. 14 *Жінці ж не дозволяю навчати ані панувати над мужем, але хай буде в
мой1. 1 мовчанні, **13** бо *Адам першим був
мой1. 3 створений, а потім Єва. *І Адам не був спокушений, жінка ж, бувши спокушена, була в переступі. **14** А спасеться через народження дітей, якщо залишиться у вірі, і любові, і в святості зі скромністю.

Гла, в. за, спв.

Молю убо прежде всѣхъ творити млтвы, моления, прошения, блгодарения за вся члки, за царя, и за вся иже въ власти суть, да тихо и безмолвно житие поживемъ, въ всякомъ блговѣрии и чис-
тотѣ. Се [бо][1] добро и приятно пре спсите- а петр г
лемъ нашимъ бгомъ, *иже всѣмъ члкомъ хо- езе и
щетъ спстися, и в разумъ истинный при- и лг
ти. Единъ бо (есть) бгъ, и единъ ходатай бу и члкомъ, члкъ хс ис, давый себе избавление за
всѣ. свѣдѣтельство времены своими. *в нѣже в тим а
поставленъ быхъ азъ проповѣдникъ и аплъ. Истину глю [о хрт][2] не лжу, учитель языкомъ въ вѣрѣ и истинѣ. Хощу убо да млтвы творятъ мужие на всяко мѣстѣ, воздѣюще прпбныя руки без гнѣва и размыш-
ления. *Такожде и жены въ украшении, (и у- а петр г
творении смиренномъ)[3]. съ стыдѣниемъ и цѣломудриемъ, украшати себе, не въ плетениихъ, ни златомъ или бисеромъ, или ризами многоцѣнными, но якоже подобаетъ женамъ, обѣщавающимся блгочтию дѣлесы блгими. Жена въ безмолвии да учится, съ всякимъ покорени-
емъ. (*Женѣ же учити)[4] не повелѣваю, ни вла- а кор ді
дѣти на мужемъ, но быти въ безмолвии. *А- а мо а
дамъ бо прежде созданъ бысть, потом (же)
евва. *И адамъ не прельстися, жена же прель- а мо г
стившися, въ преступлении бысть, спасетъ же ся чадородия ради, аще (пребудетъ)[5] въ вѣрѣ и любви, и въ стыни съ цѣломудриемъ.

Глава 3, *поч. 283*

тит. 2 **1** Вірне слово: *якщо хто бажає єпископства, бажає добре діло. **2** Треба ж, щоб єпископ був непорочний, чоловік однієї жінки, тверезий, розважливий, побожний, чесний, гостинний, учителем, **3** не п’яницею, не бився, не сварливий, не захланний, але лагідний, не іздрісний, не грошолюбний, **4** що своїм домом добре ря-

Гла, г. за, спг.

Вѣрно слово, *аще кто епископству хо- титъ в
щетъ, добру дѣлу желаетъ. Подобае (же)[1] епископу (быти непорочну)[2], единой женѣ мужу, трезвену, цѣломудру, (блгоговѣйну), честну, страннолюбиву, учителну, не пияницы, не биицы, не сварливу, {не нешелоимцу}[3] но кроку. Не завистливу, не сребролюбцу,

своегѡ дома добрѣ правѧщꙋ, чада имꙋщꙋ въ послꙋшанїи съ всѧкою чистотою. Аще бо кто своегѡ домꙋ (не оумѣетъ правити)[4], како ѡ церкви бжїи прилежати възможетъ; не новокрещенꙋ. да не разгордѣвсѧ въ (грѣхъ)[5] впадетъ, (и в сѣть) дїаволю. подобаетъ же [емꙋ][6] и свѣдѣтельство добро имѣти ѿ внѣшнихъ, да не въ поношенїе въпадетъ, и въ сѣть непрїазненꙋ. дїакономъ (же) такоже чистомъ, не двоесловцемъ, не винꙋ многꙋ внимающемъ, не скверностѧжателном, (*но) имꙋщемъ таинство вѣры въ чистѣи совѣсти. и сїи же (оубо) да искꙋшаютсѧ преже, потомъ (же) да слꙋжатъ непорочни сꙋще. женамъ (же) такоже чистамъ не клеветивамъ, (не навадницамъ), трезвенамъ, вѣрнымъ ѡ всемъ. дїакони да бываютъ единои женѣ мꙋжи, чада добрѣ застꙋпающе, и своѧ домы. слꙋжившеи бо добрѣ, степень себѣ добръ снискаютъ, и многое дерзновенїе въ вѣрѣ ѡ Хрстѣ Іисѣ. зач., спд.

Сїѧ (пишꙋ тебѣ)[7], оуповаѧ прїити к тебѣ скоро. аще же замедлю, да оувѣси како подобаетъ въ домꙋ бжїи жити; иже есть церкви Бга жива, столпъ и оутвержденїе истины, и исповѣдꙋемѣи велїка есть блгочтїѧ таина. [Бгъ][8] ꙗвисѧ въ плоти, ѡправдасѧ въ дсѣ, показасѧ аггломъ, проповѣданъ бысть въ ꙗзыцѣхъ, вѣрова же сѧ въ мирѣ, вознесесѧ въ славѣ.

Глава, д.

Дхъ же ꙗвственѣ *глетъ, ꙗко въ последнѧѧ времена ѿстꙋпѧтъ нѣцыи ѿ вѣры, внемлюще дхѡвомъ лестьчемъ и оученїемъ бѣсовскимъ, въ лицемѣрїи лжесловесникъ, съжженыхъ своею совѣстїю, възбранѧюще женитисѧ, оудалѧтисѧ ѿ брашенъ, ꙗже Бгъ сътвори въ снѣденїе съ блгодаренїемъ вѣрнымъ, и познавшимъ истинꙋ. зач., спе.

Зане всѧко създанїе бжїе добро, и ничтоже ѿмѣтно съ блгодаренїемъ прїемлемо. ѡсщаетъ бо сѧ словомъ бжїимъ и молитвою. Сїѧ (всѧ) сказаѧ братїи, добръ бꙋдеши слꙋжитель Хрꙋ Іисꙋ, питаемъ словесы вѣры, и добрымъ оученїемъ, емꙋже последовалъ еси. Скверныхъ же и изгнившихъ басней ѿрицаисѧ. ѡбꙋчаи же себе къ блгочтїи. тѣлесное бо ѡбꙋченїе, въ малѣ есть полезно, а блгочестїе, на все полезно есть, ѡбѣтованїе имѣѧ живота нынѣшнѧгѡ и грѧдꙋщагѡ. зач., спе.

Вѣрно слово и всѧкомꙋ прїѧтїю достоино. На сїе бо [и][1] трꙋждаемсѧ, и поношаеми есмы, ꙗко оуповахомъ на Бга жива, иже есть спситель всѣмъ чловѣкомъ, паче же вѣрнымъ. завѣщавай сїѧ и оучи.

дить, має дітей в послусі, з усякою чистотою. 5 Бо якщо хтось не вміє рядити своєю хатою, як зможе дбати про Божу церкву? 6 Не нововаверненим, щоб загордівшись, не впав у гріх і в тенета диявола. 7 Треба ж, щоб він і мав добре свідчення від зовнішних, щоб не впав у зневагу і в тенета супротивника. 8 Дияконі ж також чисті, не двоязичні, що не вживають багато вина, не жадібні брудного зиску, 9 *але які мають таємницю віри у чистій совісті. вищ. 1 10 І отже ж, хай ці скоріше випробовуються, а потім хай служать, якщо є непорочними. 11 Жінки ж також чисті, не осудливі, не обмовні, тверезі, вірні в усьому. 12 Диякони хай будуть мужами однієї жінки, що добре рядять дітьми і своїми домами. 13 Бо ті, що добре служать, здобувають собі добрий ступінь і велику сміливість у вірі в Христі Ісусі. *поч. 284*

14 Це тобі пишу, надіючись прийти до тебе скоро. 15 Якщо ж забарюся, знай, як належиться жити в Божому домі, що є Церквою живого Бога, стовпом і підвалинами правди. 16 І відомо, що великою є тайна побожності. Бог з’явився в тілі, оправдався в Дусі, показався ангелам, був проповідуваний між поганами. Повірили ж в Нього в світі, Він вознісся в славі.

Глава 4

тим2. 3 пет1. 3

1 А Дух явно *говорить, що в останні часи деякі відступлять від віри, сприймаючи духів обмани і бісівські навчання, 2 в лицемірстві обманців, спалених своєю совістю, 3 що забороняють женитися, *наказують* стримуватись від їжі, яку Бог зробив на споживання з подякою для вірних і тих, що пізнали правду. *поч. 285*

4 Тому що всяке боже створіння добре; і не є до відкинення нічого, що приймається з подякою, 5 бо освячується божим словом і молитвою. 6 Кажучи це все братам, будеш добрим служителем Ісуса Христа, годованим словами віри і добрим навчанням, за яким ти пішов. 7 А нечистих і поганих байок відрікайся, вправляй же себе у побожності. 8 Адже тілесна вправа є малокорисна, а побожність до всього є корисна, маючи обітницю нинішнього і майбутнього життя. *поч. 285*

9 Вірне *це* слово і гідне всякого сприймання. 10 Бо на це і трудимося, і ми є погорджувані, бо ми надіялися на живого Бога, який є спасителем всіх людей, найбільше ж вірних. 11 Наказуй це і навчай. 12 Ніх-

то хай не гордує твоєю молодістю, але будь прикладом для вірних словом, життям, любов'ю, духом, вірою, чистотою. **13** Поки прийду, пильнуй читання, потішання, навчання, **14** не занедбуй свого дару, що в тобі живе, який був тобі даний пророцтвом, з покладанням рук священства. **15** В цьому повчайся, в цьому перебувай, про це роздумуй, щоб твій поступ в усьому був явним. **16** Пильнуй себе і навчання, і перебувай в них, бо роблячи це, і сам спасешся, і ті, що тебе слухають.

Глава 5, *поч. 285*

1 Старцеві не чини прикрості, але потішай, як батька, **2** юнака – як братів, старших жінок – як матерів, молодих дівчат – як сестер, з усякою чистотою. **3** Шануй вдовиць, тих, що є правдивими вдовицями. **4** Якщо ж яка вдовиця має дітей або внуків, хай спочатку вчаться свій дім побожно впорядковувати і віддати пошану батькам, бо це є добровгодне перед Богом. **5** А та, що є правдивою вдовою і самітною, надіється на Бога і перебуває в молитвах та благаннях день і ніч. **6** А та, що розкошує, – жива померла. **7** Це наказуй, щоб були непорочними. **8** Якщо ж хто про своїх, а найбільше про домашніх не дбає ані не старається, він відрікся віри і є гіршим від невірного. **9** Хай же та числиться вдовою, що має не менше шістдесяти років, що була жінкою одного чоловіка, **10** що засвідчена в добрих ділах: якщо вона виховала дітей, якщо вмивала ноги святих, якщо прийняла подорожніх, якщо була потіхою для пригнічених, якщо виконала всяке добре діло. *поч. 286*

11 А молодих вдовиць оминай: бо коли вони в Христі є охоплені пристрастю, хочуть виходити заміж, **12** маючи гріх, тому що відреклися першої віри. **13** Заразом же і ліниві: привчаються обходити хати; не тільки же ліниві, але і балакучі і пустомовні: говорять те, чого не личить. **14** Отже, наказую молодим вдовам виходити заміж, родити дітей, рядити домом, в нічому ж не давати приводу противникові задля хули. **15** Отже, ось деякі пішли вслід за сатаною. **16** Якщо якийсь вірний або вірна має вдовиць, хай їм допомагає, щоб церква не була обтяженою, щоб помагала тим, що є правдивими вдовицями. **17** А ті попи, що добре головують, хай удостояться подвійної честі, найбіль-

Никтоже ѡ (юности твоей)[2] да не нерадитъ, но
ѡбра буди вѣрным, словомъ, житїемъ, любовїю,
дхомъ, вѣрою, чистотою. дондеже прїиду, внемли
чтенїю, ѹтѣшенїю, ѹченїю, не неради ѡ сво-
емъ дарованїи (живущемъ в тебѣ), еже дано
тебѣ бысть прречествомъ, съ възложенїемъ ру-
ку сщенничества. въ сихъ поѹчайся, въ сихъ
пребывай, (въ сихъ разумѣвай)· да (преспѣянїе
твое)[3] явлено буде [въ][4] всѣ· Внимай себѣ и ѹ-
ченїю. (и) пребывай в нихъ. сїя бо творя, и
самъ спсешися, и послушающеи тебе·

Гла, е. за, спе·

Старцу не твори пакости, но ѹтѣшай
якоже ѡца. юноша, якоже братїю, ста-
рица, якоже мтре. юныя якоже сестры,
съ всякою чистотою. вдовица чти, су-
щая истинныя вдовица. аще ли кая вдовица
чада или внучата имать, да ѹчатся прежде
свои домъ блгочестиво ѹстроити, и честь въз-
дати родителемъ· Сїе бо есть блгоѹгодно пре
бгомъ· а сущая истинная вдовица и ѹединенна,
ѹпова на бга, и пребываетъ въ млтвах и
моленїихъ, (днь и нощь)[1]. а питающияся
пространно, жива ѹмерла. сїя завѣщавай, да
непорочни будутъ· аще ли кто ѡ своихъ, (-)[2]
паче (же) ѡ присныхъ не промышляетъ (ни
прилежитъ), вѣры ѿверглъся есть, и (невѣрнаго
горши есть)[3]· вдовица же да причитается не
менши лѣтъ шестьдесятихъ. бывши едино-
му мужу жена, въ дѣлехъ добрыхъ свѣдѣ-
тельствуема· аще чада въспитала есть. (аще
стыхъ нозѣ ѹмы, аще странныя прїя)[4], аще
скорбнымъ ѹтѣшенїе бысть, аще всякому дѣлу
блгу послѣдовала есть· за, спѕ·

Юныхъ же вдовицъ ѿрицайся, егда бо расвѣрѣ-
пѣютъ ѡ хрⷭ҇тѣ, посагати хотятъ, имуща
(грѣхъ)[5], яко первыя вѣры ѿвергошася· Купно
же и праздны ѹчатся преходяща домы, не
точїю же праздны, но и бдядивы и ѡплазивы,
глюще яже не подобаетъ· Повелѣваю ѹбо
юнымъ (вдовицамъ) посагати, чада ражати,
домъ строити, ни единому же вину дяати
противному. хулы ради· Се ѹбо нѣцыи развра-
тишася въ слѣдъ сатаны· аще кто [вѣренъ
или][6] вѣрна имать вдовица, да довлѣйся имъ,
яко да не тяготится црковь, да сущи истин-
ныхъ вдовицъ ѹдоволитъ· Прилежащеи (же) доб-
рѣ попы, сугубыя чести да сподобляются,
паче (же) тружающеися въ словѣ и ѹченїи·
Глаголетъ бо писанїе, *вола верхуща не ѡбротиши· е мо ке а кри д

мала҃ і лу і *И҆ досто́инъ дѣ́латель мзды̀ своеѧ҄. На попа̀
хꙋлы̀ не прїемли, ра́звѣ при двою̀ и҆ли трїехъ
свѣдѣтелехъ. сгрѣша́ющих же, пре̑ всѣми
вы҃і ѕ ѡ҆блича́и, да и҆ про́чїи стра́хъ и҆мꙋтъ. *засвѣ-
дѣтельствꙋю пре̑ бг҃омъ, и҆ [гмъ і҆с хм҃]⁷, и҆
і҆збра́нными (є҆го) а҆гг҃лы, да сїѧ съхрани́ши без
(всѧ́кїѧ вины̀), пре̑нѧѧ и҆збра́нїѧ. ничесо́же
твора̀ по оу҆моле́нїю. за҃, спз.

ше ж ті, що трудяться у слові і навчанні. **18** Бо Писання говорить: *Не зав'яжеш рота волові, що молотить; мой5. 25 кор1.9
і: *Гідний робітник своєї винагороди. мал. 10 лук. 10
19 Не приймай оскарження проти попа, хіба що при двох або трьох свідках. **20** А тих, що грішать, оскаржуй перед всіма, хай і інші мають страх.
21 *Засвідчую перед Богом і Господом Ісусом Христом та його вибраними ангелами, щоб ти це зберіг без усякого вагання, передше вибране, нічого не чинячи за намовою. *поч. 287* ниж. 6

Рꙋкѝ ско́ро (не възлага́и ни на кого́же)⁸, ниже
приѡ҆́бщаисѧ (чюжихъ грѣ́сѣ)⁹. себѐ чи́ста съ-
блюда́и. Ктомꙋ̀ не пїи воды̀, но ма́ло вина̀
прїемли̇̀, стома́ха ради [своє̑го]¹⁰, и҆ части́
твои̇̀ недꙋгъ. Нѣкїи (же) чл҃къ грѣсѝ ꙗ҆вле́ни
сꙋть. пре̑варѧ́юще на сꙋ́дъ, нѣкимъ же и҆ по-
слѣ́дствꙋютъ. та́кожде и҆ (до́браѧ дѣ́ла)¹¹
ꙗ҆вле́на (сꙋть), и҆ сꙋщаѧ и҆нако, оу҆таи́тисѧ не
мо́гꙋ.

22 Рук поспішно не покладай на кого-будь ані не приймай участі в чужих гріхах. Бережи себе чистим. **23** Більше не пий води, але бери трохи вина задля свого шлунка і твоїх частих недуг. **24** Гріхи деяких людей є явними, випереджаючи суд, а за деякими ж ідуть слідом. **25** Так само і добрі діла є явні, і ті, що є іншими, не можуть втаїтися.

Гл҃а, ѕ҃.

Глава 6

Є҆лицы сꙋть по̑ и҆го́мъ рабѝ, своѧ госпо-
ды̀ всѧ́кїѧ че́сти да сподоблѧ́ютъ.
да (и҆́мѧ бж҃їе не хꙋлитсѧ и҆ оу҆че́нїе)¹,
и҆мꙋщїи же вѣ́рны госпо́ды̀, да не нера-
дѧ́тъ (ѡ҆ ни́х) поне́же бра́тїѧ сꙋть. но па́че да
рабо́таютъ, занѐ вѣ́рни сꙋть и҆ възлю́блени, и҆же
застꙋпа́ющеи, и҆ бл҃года́ть въспрїе́млюще. сїѧ
оу҆чѝ, и҆ молѝ, а҆́ще ли кто̀ и҆нако оу҆чи́тъ, и҆ не
пристꙋпае̑ къ здра́вымъ словесемъ г҃а на́шего
і҆с҃ х҃а, и҆ (оу҆че́нїю, є҆́же по бл҃говѣ́рїю)², разгордѣ́сѧ
ничтоже вѣ́дыи, но недꙋгꙋетъ ѡ҆ стѧза́нїи
(-)³ словопрѣнїи҆. ѿ ни́хже быва́етъ, за́висть,
вы҃і а҃ рве́нїе, хꙋлы̀, непщева́нїѧ лꙋка́ва, *бесѣ́ды ѕлы̀
растлѣ́вши чл҃ко̑ оу҆мо̑, и҆ лише́ныхъ и҆́стины,
непщꙋющи҆ приѡ҆брѣте́нїе бы́ти бл҃гоче́стїю,
[ѿстꙋпа́и ѿ таковы́хъ]⁴. є҆́сть же снискан́їе
і҆ѡ́въ а҃ ве́лїе, бл҃гоче́стїе съ дово́льствомъ. *Ничто̑же бо
вънесо́хомъ въ ми́ръ се́и, [ꙗ҆вѣ]⁵ (же) ꙗ҆ко ни
при҃ кз и҆знестѝ что̀ мо́жемъ. *и҆мѣ́юще же пи́щꙋ и҆
ѡ҆дѣѧ́нїе, си́ми дово́льни бꙋ́демъ. а҆ хотѧ́щїи
богатитисѧ, въпа́даютъ въ напа́сти и҆ сѣ́ти
и҆ по́хоти мно́ги несмы́слены и҆ вража́ющаѧ, ꙗ҆́же
погрꙋжа́ютъ чл҃ки въ всегꙋби́тельство (и҆стлѣ́-
нїа) и҆ поги́бель. ко́рень бо всѣ́мъ ѕлы́мъ, (сребро-
любїе є҆сть)⁶, є҆мꙋ́же нѣ́цыи (жела́юще), заблꙋ-
ди́вше прелсти́шасѧ ѿ (и҆́стинныѧ) вѣ́ры, и҆
себѐ пригвозди́вша болѣ́знемъ мно́гимъ. Ты̀ же
ѡ҆ чл҃че бж҃їи си́хъ бѣга́и. за҃, спи.

1 Ті раби, що є під ярмом, хай шанують в усьому своїх панів, щоб не хулилось Боже ім'я та навчання. **2** А ті, що мають вірних панів, хай не нехтують ними, тому що є братами, але хай більше служать, тому що є вірні і улюблені, які заступаються і одержують ласку. Це навчай і нагадуй. **3** Якщо ж хто по-іншому навчає і не прислухається до здорових слів нашого Господа Ісуса Христа та навчання, що в побожності, **4** загордів, не знаючи нічого, бо недужий у питаннях та диспутах, з яких повстає заздрість, сварка, хула, лукаві підозри, **5** *погані бесіди людей, зіпсованих розумом і позбавлених правди, вищ. 1
які побожність вважають здобутком. Відступай від таких. **6** Побожність з задоволенням є великим здобутком. **7**
*Бо ми нічого не внесли до цього світу, явно ж, що ані не можемо чогось йов. 1
винести. **8** *Маючи ж їжу і одяг, за- при. 27
довольняймось цими. **9** А ті, що хочуть збагачуватися, впадають в спокуси, і тенета, і численні похоті. Нерозумні і шкідливі, вони топлять людей в всепогубності зітління і погибелі. **10** Адже грошелюбство є корінь всього зла, якого деякі бажаючи, заблукавши, відійшли від правдивої віри і себе прибили до численних болів. **11** Ти ж, о божий чоловіче, цього оминай. *поч. 288*

Гони́ же пра́вдꙋ, бл҃гочтїе, вѣ́рꙋ, любо́вь, тер-
пѣ́нїе, кро́тость. подвиза́исѧ до́брымъ по́дви-
го̑ вѣ́ры, є҆млисѧ за вѣ́чнꙋю жи́знь, в нюже
{и҆}⁷ зва́нъ бы́сть, и҆ і҆сповѣ́дасѧ до́бры̑ и҆сповѣ-

Змагайся ж за праведність, побожність, віру, любов, терпеливість, лагідність. **12** Змагайся добрим подвигом віри, хапайся за вічне життя, до якого ти і був покликаний, і визнавай

добре визнання перед численними
вищ. 5 свідками. **13** *Завіщаю тобі перед
Богом, що все оживляє, Христом
мат. 27 Господом, що засвідчив *при Пон-
тійському Пилаті добре визнання, –
14 щоб ти зберіг заповідь незапля-
мованою і бездоганною, аж до поя-
вищ. 1 ви нашого Господа Ісуса Христа,
апо. 17 **15** який свого часу об’явить, *бла-
і 19 женний і єдиний сильний, Цар ца-
рюючих і Господь панів, **16** одино-
кий, що має безсмертя і що живе в
ів. 1 неприступному світлі, *якого ніхто
ів1. 4 з людей не бачив ані бачити не
може, якому честь і вічна влада на-
віки. Амінь. *поч. 289*
мат. 4 **17** *Багатим в нинішньому віці
лук. 12 нагадуй, щоб не надималися ані не
покладалися на багатство, що гине,
але на живого Бога, що нам все ще-
дро дає на насолоду: **18** щоб добро
робити, збагачення у добрих ділах,
щоб радо давали і ділились, – **19**
мат. 6 *збираючи собі добру основу в
лук. 12 майбутньому, аби ви осягнули віч-
і 16 не життя. **20** О Тимотеє, зберігай
вищ. 1 і 4 передання, *уникай нечистих бала-
чок і суперечок фальшивого знан-
ня, **21** якими деякі хвалячись, від-
пали від віри. Ласка з тобою. А-
мінь.

данїемъ, пре многими свѣдѣтели· *Завѣщаваю вы е
ти пре бгомъ, оживляющимъ всяческая, (-)[8]
хмъ (гмъ)[9], свѣдѣтельствовавшемъ *при пон- ма кз
тїистѣмъ пилатѣ, доброе исповѣданїе, съ-
блюсти ти заповѣдь нескверну, (и) не зазорну,
даже до явленїя га нашего їс ха. еже въ (своя вы а
времена)[10] явитъ *блаженный и єдинъ сильный, црь апока зі
царьствующихъ, и гь господьствующихъ, е- и ді
динъ имѣяй безсмертїе, {и}[11] въ свѣтѣ жи-
вый неприступнѣмъ. *егоже нѣсть видѣлъ ник- іоа а
тоже ѿ члкъ, ниже видѣти может. емуже чть и а іоа д
держава вѣчная (въ вѣки) аминь· за, спд·
*Богатымъ въ нынѣшнемъ вѣцѣ, запрѣщай, ма д
не высокомудръствовати, ниже уповати на бо- лу ві
гатьство погибающее, но на ба [жива][12], даю-
щаго намъ вся обилно въ наслажденїе, благое
дѣлати, богатитися въ дѣлехъ добрыхъ, бл-
гоподатливомъ быти, и общителнымъ, *скры- ма s
вающе себѣ основанїе добро въ будущее, да лу ві
прїимутся за [вѣчную][13] жизнь· о тимоѳее, и sі
преданїе съхрани, *уклоняися скверныхъ суесло- вы а и д
вїи, и прекословїих лъжеименнаго разума, о нихже
нѣцыи хвалящеся, ѿ вѣры погрѣшиша. блгть
[с тобою][14] [аминь][15].

Кінець Першого Послання святого
Апостола Павла до Тимотея.
Має в собі 6 глав,
а 14 церковних початків.

Конецъ посланїю первому къ тимоѳею, стаго
апла павла·
Имать в себѣ гла, s.
а зача црковныхъ дї·

Розповідь про Друге Послання святого апостола Павла до Тимотея.

Це *послання* він посилає знову з Риму. Причина ж послання така. Як ті, що пішли з Павлом, його покинули і як апостол хотів, щоб до нього прийшов Тимотей, він пише це послання. І отже, найперше, розповідає і про віру його батьків. Тоді розповідає, що ті, що з Азії, з яких є Фиґел і Єрмоґен, відвернулися від нього, бачачи кайдани, а хвалить Онисифора, що прийшов до Риму і був з ним. Заповідає ж йому відмовлятися від марних суперечок, тому що від них розгоряються сварки, бо Іменей і Філит так змінилися, відступили від правди, кажучи, що воскресіння вже було, і декого нищать. Далі ж наказує йому вважати на себе і на навчання і

Сказанїе иже къ тимоѳею второму посланїю стго апла павла·

Сїе посылаетъ пакы ѿ рима. вина же по-
сланїю сїя. шедшии съ павломъ остав-
льшии его, и хотя апл прїити к нему
тимоѳея, пишет посланїе сїе. и прьвѣе
убо сказует и вѣры прародителїи его. таже
сказуетъ якоже сущїи ѿ асїи, ѿ нихже есть
фигелъ і ермогенъ· ѿвратишася его, зряще его
вериги. онисифора же хвалитъ пришедша въ рим,
и пребыша с ним· Завѣщавает же ему ѿрица-
тися буихъ стязанїи, за еже ѿ нихъ раждатися
свары, ибо именей же и филитъ тако
превратившася преступиша истину, глюще,
въскресенїе уже бывше. и нѣкихъ развращаютъ.
паче же повелѣваетъ ему внимати себѣ и учє-
нїю. и видѣти яко въ послѣдняя врѣмена бу-

дꙋтъ чл҃цы самолю́бцы, и҆ сластолю́бцы па́че, не́жели бг҃олю́бцы, и҆ предвидѧ́щꙋ сїѧ̀, ᲂу҆твержда́ти и҆ны̑ да никто́же ѿ ни́хъ прельсти́тсѧ. и҆ въ ѻ҆бы́чаехъ і҆ и҆звѣ́стїе ᲂу҆че́нїѧ мно́гими по́двигъ є҆го̀, и҆ сказа́въ вре́мени разрѣше́нїю є҆го̀ настоѧ́ти, и҆ хотѧ́щꙋ мꙋ́читисѧ и҆ свидѣ́тельствовати, повелѣва́етъ є҆мꙋ̀ прїити къ немꙋ̀ ско́ро и҆ принестѝ фело́нъ и҆ кни́ги. И҆ завѣща́ваетъ є҆мꙋ̀ блюсти́сѧ а҆леѯа́ндра ковача̀, ꙗ҆́ко мно́га зла̀ показа́вша є҆мꙋ̀. И҆ си́це сконча́ваетъ посла́нїе.

знати, що в останніх часах будуть люди-самолюбці і любителі пристрастей радше ніж боголюбці; і передбачаючи це, скріплювати інших, щоб ніхто з них не був обманутим. І дуже його заохотивши, про звичаї вірогідністю повчання, і сказавши, що наступає час його відходу і що він бажає бути мученим і свідчити, наказує йому скоро прийти і принести плащ і книги. І заповідає йому остерігатися Александра, коваля, тому що він йому заподіяв багато зла. І так він закінчує послання.

Къ тимоѳею посланїе ст҃аго а҆п҃ла па́вла. в҃ е.

До Тимотея 2-е Послання святого апостола Павла

Гл҃а, а҃. за҃, сч

Па́велъ посла́нникъ (і҆с҃ х҃въ)[1], во́лею бж҃їею,
по ѻ҆бѣтова́нїю жи́зни, ꙗ҆́же ѡ҆ х҃ѣ і҆с҃ѣ.
тимоѳе́ю възлю́бленномꙋ ча́дꙋ, бл҃гть
млт҃ь, (и҆) ми́ръ ѿ б҃а ѻ҆ц҃а и҆ х҃а і҆с҃а г҃а
на́шего. за҃.
Бл҃годарю б҃а, є҆мꙋ́же слꙋжꙋ̀ ѿ прароди́телей, чи́-
стою со́вѣстїю, ꙗ҆́ко непреста́ннꙋю и҆ма́мъ ѡ҆ тебѣ̀
па́мѧть въ мл҃твахъ мои́хъ (дн҃ь и҆ но́щь)[2], же-
ла́ѧ (ви́дѣти тѧ̀)[3], помина́ѧ (сле́зы твоѧ̀)[4], да
ра́дости и҆спл҃ънюсѧ, въспомина́нїе прїе́млѧ ѡ҆
сꙋ́щей въ тебѣ̀ нелицемѣ́рней вѣ́рѣ, ꙗ҆́же всели́-
сѧ пре́жде въ ба́бꙋ твою̀ лоі́дꙋ, и҆ въ ма́терь
твою̀ є҆вникі́ю, ᲂу҆пова́ю же ꙗ҆́ко и҆ въ тебѣ̀, є҆ѧ̀-
же ра́ди вины̀ въспомина́ю тебѣ̀. Възгрѣва́ти
да́ръ бж҃їи, живꙋ́щїи въ тебѣ̀, възложе́нїемъ рꙋ́кꙋ
моє́ю. Нѣ́сть бо (намъ да́лъ)[5] б҃ъ дх҃ъ стра́ха,
но си́лы и҆ любве и҆ цѣломꙋ́дрїѧ. за҃, сча.
Не постыди́сѧ ᲂу҆бо (свѣдѣ́нїю)[6] г҃а на́шегѡ (і҆с҃ х҃а),
ни мною ю҆зникомъ є҆го̀, но пострадай бл҃говѣст-
а҃ корі а вова́нїю (х҃вꙋ), по си́лѣ б҃а спа́сшаго на́съ, *и при-
ефе а тимоѳ г зва́вшаго зва́нїемъ ст҃ымъ, *не по дѣлѡ́мъ на́шимъ, но
по своемꙋ̀ бл҃говоле́нїю, и҆ бл҃гти данней намъ
корі еі ефе г ѡ҆ х҃ѣ і҆с҃ѣ пре́жде лѣ́тъ вѣ́чныхъ, *ꙗ҆вльшей же
кола а сѧ ны́нѣ просвѣще́нїемъ сп҃сителѧ на́шего [і҆с҃
тимоѳ а а петр а х҃а][7]. Разрꙋши́вшаго ᲂу҆бо смерть, (и҆) въсїѧ́вшаго
в тим в (-)[8] жизнь и҆ нетлѣ́нїе бл҃говѣствова́нїемъ, *въ
не́же поста́вленъ быхъ а҆зъ пропов҃ѣдникъ и҆ а҆п҃лъ,
[и҆ ᲂу҆чи́тель ꙗ҆зы́комъ][9]. Є҆ѧ́же ра́ди вины {-}[10] сїѧ̀
стра́жꙋ, но не постыжꙋ́сѧ. вѣмъ бо є҆мꙋ́же вѣ-
рова́хъ, і҆ и҆звѣсти́хсѧ ꙗ҆́ко си́ленъ є҆сть преда́нїе

Глава 1, *поч. 290*

1 Павло, посланець Ісуса Христа
з божої волі, за обітницею життя,
що в Христі Ісусі, – 2 Тимотеєві, у-
любленій дитині. Ласка, милосердя
і мир від Бога-Батька, і Христа Ісу-
са,нашого Господа. *поч.*

3 Дякую Богові, якому я служу
від прародичів чистою совістю, що
маю про тебе безперервну пам’ять
в моїх молитвах день і ніч. 4 Бажа-
ючи тебе бачити, згадуючи твої
сльози, щоб я наповнився радістю,
5 згадуючи ту нелицемірну віру,
що є в тобі, що оселилася спочатку
у твоїй бабі Лоїді і в твоїй матері
Евнікії, надіюся ж, що і в тобі. 6
Задля цього нагадую тобі, щоб ти
розпалював дар божий, що живе в
тобі покладанням моїх рук. 7 Бо не
дав нам Бог духа страху, але сили і
любові та поміркованості. *поч. 291*

8 Отже, не соромся терпіння на-
шого Господа Ісуса Христа ані ме-
не, його в’язня, але терпи за Хрис-
тове благовістя за силою Бога, 9 що
спас нас *і покликав святим покли- кор1. 1
канням, – *не за нашими ділами, еф. 1
але за своїм бажанням і ласкою, да- тит. 3
ною нам в Ісусі Христі перед вічни-
ми роками, 10 *що з’явилося нині рим. 16
просвіченням нашого Спасителя І- еф. 3
суса Христа, що, отже, знищив кол. 1 тит. 1
смерть і освітив життя і нетлінність пет1. 1
благовістям, 11 *в якому я був пос- тим2. 2
тавлений проповідником, і апосто-
лом, і учителем поган. 12 Тому це
терплю, але не встидаюся, бо знаю
кому я повірив, і я є певним, що є

сильним зберегти моє передання в той день, **13** маючи приклад здорових слів, які ти від мене почув у вірі і любові, що в Христі Ісусі. **14** Святим Духом збережи добре завіщання, що живе в нас. **15** Чи знаєш це, що від мене відвернулися всі, що з Азії, між ними є Фигел і Ермоген. **16** Хай же
ниж. 4 Господь дасть милосердя *Онисифоровому домові, бо багато разів мені дав відраду і не завстидався моїх кайдан, **17** але, прийшовши до Риму, пильно мене шукав – і знайшов. **18** Хай йому Бог дасть знайти милосердя від Господа в тому дні. І ти добре знаєш, скільки він мені послужив у Ефесі.

моѐ сохрани́ти въ (дн҃ь о҆́нъ)[11]. ѻ҆́бразъ и҆мѣ́й
здра́выхъ слове́съ, и҆̀хже ѿ мене слы́шалъ є҆си въ
вѣ́рѣ и҆ любвѝ ꙗ҆́же ѡ҆ хрⷭ҇тѣ і҆исѣ. до́брое завѣща́нїе
сꙋблю́ди, дх҃омъ ст҃ымъ, живꙋ́щимъ въ на́съ.
вѣ́си ли сїе, ꙗ҆́ко ѿврати́шасѧ ѿ мене вси̑ и҆̀же
ѿ а҆сїи, ѿ ни́хже є҆сть фиге́лъ и҆ є҆рмоге́нъ. да
да́стъ (же) млⷭ҇ть гдⷭ҇ь *ѻ҆нисифо́ровꙋ до́мꙋ, ꙗ҆́ко нѝ д҃
мно́гажды мѧ̀ ᲂу҆поко́и, и҆ вери́гъ мои́хъ не
ᲂу҆стыдѣ́сѧ, но прише́дъ въ ри́мъ, тща́нѣе взыс-
ка мѧ̀, и҆ ѡ҆брѣ́те. да да́стъ є҆мꙋ̀ (бг҃ъ)[12] ѡ҆б-
рѣ́сти млⷭ҇ть ѿ гдⷭ҇а въ (дн҃ь о҆́нъ)[13]. и҆ є҆ли́ко
во є҆фе́сѣ послꙋжи́ {ми}[14] до́брѣ ты̀ вѣ́си.

Глава 2, *поч.292*

1 Отже ти, моя дитино Тимотеє, кріпися в ласці, що в Христі Ісусі. **2** І те, що ти від мене почув через багатьох свідків, це передай вірним людям, які будуть спроможні також інших навчити. **3** Отже, ти потерпи, як добрий воїн Ісуса Христа. **4** Бо ніхто, що є воїном, не обтяжується життєвими закупами, щоб догодити воєводі. **5** Якщо ж і хтось потерпить, не буде увінчаний, якщо законно не потерпить. **6** Тому робітникові, що працює, найперш належиться скуштувати з плоду. **7** Зрозумій те, що кажу, бо тобі Господь дасть розум в усьому. **8** Згадуй Господа Ісуса Христа, що встав з мертвих, з Давидового насіння, – за моїм благовістям, **9** в якому зло терплю – до кайдан, наче злодій. Але боже слово не сковати. **10** Задля цього все терплю задля вибраних, щоб і ті одержали спасіння, що в Христі Ісусі, з вічною славою.
поч. 293
рим. 6 **11** *Вірне слово. Бо якщо ми з Ним
лук. 9 померли, то, отже, і з Ним оживемо;
мат. 10 **12** якщо терпимо, то і з Ним будемо
мар. 8 царювати; *якщо відречемося, і Той нас відречеться; **13** *якщо не віримо,
рим. 3 Він залишиться вірним, бо не може
і 9 Себе зректися. **14** Пригадуй це, свідчачи перед Богом. Не змагайся словами, що на ніщо не корисне, тільки на знищення слухачів. **15** Постарайся себе поставити досвідченим перед Богом, незасоромленим робітником, що настановляє на слово правди. **16** Уникай нечистих балачок, бо вони найбільше провадять до безчестя. **17** І їхнє слово, як ґанґрена, коли знайде жир. З них є Іменей і Филит, **18** які відпали від правди, говорячи, що воскресіння уже було, і баламутять деяким віру. **19** А тверда божа основа стоїть, маючи цю печать: Господь пізнав тих, що є Його, і хай відступить від неправедності кожний, що прикликує господнє ім'я! *поч. 294*

Гла́ва, в҃. за́ч҃ сч҃в.

Ты̀ ᲂу҆́бо ча́до моѐ (тімоѳе́е), возмога́й ѡ҆
бл҃года́ти, ꙗ҆́же ѡ҆ хрⷭ҇тѣ і҆исѣ. и҆ ꙗ҆̀же слы́-
ша ѿ мене, мно́гими свидѣ́тели, сїѧ̑
преда́ждь вѣ́рнымъ чл҃кѡ́мъ, и҆̀же дово́льни
бꙋ́дꙋтъ и҆ и҆́ныхъ наᲂу҆чи́ти. Ты̀ (ᲂу҆́бо) постра́жди
ꙗ҆́ко до́бръ во́инъ (і҆и҃са хрⷭ҇то́въ)[1]. никто́же (бо) во́инъ
быва́ѧ ѡ҆бѧзу́етсѧ кꙋ́плами жите́йскими, да
воево́дѣ ᲂу҆го́денъ бꙋ́детъ. А҆́ще же и҆ постра́-
жетъ кто̀, не вѣнча́етсѧ, а҆́ще не зако́нно мꙋ-
че́нъ бꙋ́детъ. Трꙋжда́ющемꙋсѧ дѣ́лателю (пре́-
жде подоба́етъ)[2] ѿ плода̀ вкꙋси́ти. Разꙋмѣ́й ꙗ҆̀же
гл҃ю. да́стъ бо тебѣ̀ гдⷭ҇ь ра́зꙋмъ ѡ҆ всемъ. По-
мина́й (гдⷭ҇а) і҆и҃са хрⷭ҇та̀ воста́вшаго ѿ ме́ртвыхъ, ѿ
сѣ́мене дв҃два, по бл҃говѣствова́нїю моемꙋ̀, въ не́м-
же злострада́ю до ᲂу҆́зъ ꙗ҆́ко злодѣ́й, но сло́во бж҃їе
не вѧ́жетсѧ. Сего̀ ра́ди всѧ̑ терплю̀ и҆збра́нныхъ
ра́ди, да и҆ ті̀ сп҃се́нїе ᲂу҆лꙋча́тъ, є҆́же ѡ҆ хрⷭ҇тѣ̀ і҆исѣ
со сла́вою вѣ́чною.   за́ч҃ сч҃г.
*вѣ́рно сло́во. а҆́ще бо съ ни́мъ ᲂу҆мро́хомъ (то ᲂу҆́бо) кор҃и ѕ҃
и҆ съ ни́мъ ѡ҆живе́мъ. А҆́ще те́рпимъ, (то) и҆ съ лꙋ҃ д҃
ни́мъ ца́рствꙋемъ. *а҆́ще ѿвержемсѧ, и҆ то́й ма҃ і҃ ма҃ и҃
ѿвержетсѧ на́съ. *А҆́ще не вѣ́рꙋемъ, ѻ҆́нъ вѣ́ренъ кор҃и г҃
пребыва́етъ, ѿре́щисѧ бо са себѐ не мо́жетъ. и҆ д҃
Сїѧ̑ воспомина́й засвидѣ́тельствꙋѧ пред бг҃омъ.
не словесы̀ прѣ́тисѧ ни на кꙋ́юже потре́бꙋ, (то-
чїю) на разоре́нїе слы́шащимъ. Потщи́сѧ себе
и҆скꙋ́сна поста́вити пред бг҃омъ, дѣ́лателѧ непос-
ты́дна, пра́вѧща сло́во и҆́стинное. Скве́рныхъ же
тщегла́сїй ѿмета́йсѧ, найпаче бо преспѣ́-
ютъ въ нече́стїе. и҆ сло́во и҆́хъ ꙗ҆́ко га́ггрена
(є҆гда̀) жи́ръ ѡ҆бря́щетъ. ѿ ни́хже є҆сть ᲂу҆мене́й и҆
фі́литъ, и҆̀же ѡ҆ и҆́стиннѣ погрѣши́ста, гл҃юще
ꙗ҆́ко воскресе́нїе ᲂу҆жѐ бы́сть, и҆ возмꙋща́ютъ
нѣ́которыхъ вѣ́рꙋ. Тве́рдое же ѡ҆снова́нїе бж҃їе
сто́итъ и҆му́щее печа́ть сїю̀, позна̀ гдⷭ҇ь сꙋ́щаѧ є҆го̀, и҆
да ѿстꙋ́питъ ѿ непра́вды всѧ́къ и҆менꙋ́ѧй и҆́-
мѧ гдⷭ҇не.   за́ч҃ сч҃д.

Вь велицѣ же домꙋ, нѣ точїю сосꙋди злати
и сребрени, но и древѧни и глинни, і ови ꙋбо
вь честь. ови не вь че҃ аще же кто ѡчисти
себе ѿ си҃, бꙋде҃ съсꙋдь вь че҃ ѡсщенъ, [и][3]
благопотребе҃ влцѣ, на всѧко дѣло благо
ꙋготованъ· Похотеи юны҃ бѣгаи, держи же сѧ
в҃ кор҃ а҃ а҃ тим҃ а҃ и҃ д҃ тит҃ г҃ правды, вѣры любве мира, сь {всѣми призыва-
ющими}[4] Га ѿ чистаго срца. *бꙋих же и
ненаказаны҃ стѧзанїи ѿрицаисѧ, вѣдыи ꙗко
ражаю свары. рабꙋ же гню не подобаеть сва-
ритисѧ, но тихꙋ быти кь всѣм, ꙋчителнꙋ,
незлобивꙋ, сь кротостїю наказꙋющꙋ против-
ныѧ, еда како дасть и бъ покаѧнїе в ра-
зꙋмь истины, и възникнꙋть ѿ дїаволскїѧ
сѣти, живы ꙋловлены ѿ него вь свою его
волю·

20 У великому ж домі є не тільки
золоті і срібні посудини, але і дере-
в'яні, і глиняні; і одні, отже – на
честь, другі ж – не на честь. 21 Якщо
ж хто себе очистить з цього, буде по-
судиною на честь, освяченою і корис-
ною для Володаря, приготовленою на
кожне добре діло. 22 Уникай молоде-
чих похотей, тримайся ж праведності,
віри, любові, миру з усіма, що прик-
ликують Господа з чистого серця. 23 кор2. 1 тим1. 1 і 4 тит. 3
*А дурних і непоміркованих супере-
чок оминай, знаючи, що породжують
сварки. 24 Адже господньому рабові
не личить сваритися, але бути тихим
до всіх, повчальним, незлобним, 25
що з лагідністю картає противників,
бо може їм Бог дасть покаяння на ро-
зуміння правди – 26 і вирвуться з
диявольських тенет, зловленими ним
живими йому на свою волю.

Гла, г҃, за҃, сче҃·

а҃ тим҃ д҃ в҃ петр҃ г҃ юд҃ а҃ Сїе *же вѣждь, ꙗко вь послѣднѧа дни
настанꙋт времена люта. бꙋдꙋть бо
члцы самолюбцы, сребролюбцы, величави,
горди, хꙋлницы, родителемь противлѧ-
щесѧ, неблгодарни, неправедни, нелюбовни, (не-
примирителни), продерзиви, (възносливи)· Прела-
гатае, клеветники, невъздержницы, некротцы,
неблголюбцы, предателе, нагли, напыщени, сла-
столюбцыпаче, нежели бголюбцы. имꙋще об-
разь благочестїѧ, силы же его ѿвергъшесѧ. и
сихь ѿвращаисѧ. ѿ си бо сꙋть понырѧющеи
в домы, и пленѧюще женищца събраны грехи,
(и) въдима похотьми различными, всегда ꙋ-
чащасѧ, и николиже в разꙋмь истинныи прї-
в҃ мѡ҃ з҃ ити могꙋща. *ꙗкоже ианнїи и амъврїи про-
тивистасѧ моѵсею, такоже и сїи противлѧ-
ютсѧ истинѣ, члцы растлѣни ꙋмомь, (и)
неискꙋсни о вѣре, но преꙋспѣють (паче) на
мнозѣ, безꙋмїе бо ихь, ꙗвлено бꙋдеть
всѣмь, ꙗкоже и онѣхь бысть· за҃, счѕ҃·
Ты же послѣдовальмиеси ꙋченїю, житїю, при-
вѣтꙋ, вѣрѣ, долготерпѣнїю, любви, терпѣнїю,
изгнанїемь, страданїемь, ꙗкова (же) ми быша
вь антїохїи, (и) вь иконїи, (и) в листрехь. (и)
ꙗкова изгнанїѧ прїѧ҃ и ѿ всѣхь мѧ изба-
виль есть гь. и вси (-)[1] хотѧщеи благовѣрно
жити о хѣ ісѣ, гоними бꙋдꙋть. лꙋкавїи же
члцы, и чародѣе преꙋспѣють на горшее, прель-
щающе и прельщаеми· Ты же пребываи в них-
же наꙋчень еси и вѣрень бысть, вѣдыи ѿ [кого][2]
наꙋчилсѧ. и ꙗко измлада сщеннаѧ писанїѧ ꙋ-
мѣеши, могꙋщаѧ тѧ ꙋмꙋдрити вь спнїе,
вѣрою ꙗже о хѣ ісѣ· за҃, счз҃·

Глава 3, *поч. 295*

1 Це *ж знай, що в останні дні нас- тим1. 4 пет2. 3 юда 1
тануть погані часи. 2 Бо люди будуть
самолюбні, грошолюбні, чванливі,
гордівливі, наклепники , противитися
родичам, невдячні, неправедні, 3 не-
дружелюбні, непримиренні, злочин-
ні, горді, зрадливі, обмовники, нес-
тримані, нелагідні, недобролюбні, 4
зрадники, нахабні, бундючні, роз-
кошолюбні більше ніж боголюбні, 5
що мають вигляд побожності, а від-
реклися її сили. І цих оминай. 6 З
таких бо є ті, що прокрадаються в
доми і полонять жінок, обтяжених
гріхами і відданих різним похотям; 7
які завжди вчаться і ніколи не мо-
жуть прийти до пізнання правди. 8
*Так як Янній і Амврій протистави- мой2. 7
лися Мойсеєві, так само і ці про-
тивляються правді – люди, що зітліли
умом і недосвідчені в вірі. 9 Але
дуже матимуть успіх у багатьох, та їх
безумність стане явною всім, так як і
в тих було. *поч. 296*

10 Ти ж пішов вслід за моїм нав-
чанням, життям, наміром, вірою, дов-
готерпеливістю, любов'ю, витрива-
лістю, 11 переслідуванням, терпіння-
ми, які мені сталися в Антіохії, і в
Іконії, і в Лістрах, і переслідування,
які я поніс, та від усіх мене визволив
Господь. 12 І всі, що хочуть побожно
жити в Христі Ісусі, будуть пересл-
ідувані. 13 А погані люди і чародії
ступлять на гірше, обманюючи і бу-
дучи обманутими. 14 Ти ж залишайся
в тому, в чому ти був навчений і *в* що
повірив, знаючи, від кого ти навчив-
ся. 15 І що змолоду знаєш Священне
Писання, яке може тебе навчити муд-
рості на спасіння вірою, що в Христі
Ісусі. *поч. 297*

16 *Всяке Писання є богонатхненне і корисне для навчання, для картання, для виправлення, для нагадування, на праведність, **17** щоб божа людина була досконалою, приготована на кожне добре діло.

*всяко писанїе бгодхновено и полезно есть, къ в петр а
оученїю къ обличенїю, къ исправленїю, къ на-
казанїю еже въ правду, да съвершенъ бу-
детъ бжїи чл҃къ, на всяко дѣло блгооугото-
ванъ·

Глава 4

1 Я ж свідчу перед Богом і нашим Господом Ісусом Христом, що хоче судити живих і мертвих у своїй появі і царстві своїм. **2** Проповідуй Слово, настоюй, наполягай вчасно і невчасно, оскаржуй, погрожуй, благай з усякою терпеливістю і навчанням. **3** Бо буде час, коли не послухають здорового навчання, але за своїми похотями виберуть собі учителів, уприємнюючи слух, **4** і від правди відвернуть слух, і схиляться до байок.
поч. 298

Гла, д·

Засвѣдѣтельствую [же азъ][1] пре бмъ и
(гмъ нашимъ) (ис хмъ)[2], хотащим
судити живымъ и мертвымъ, (-)[3] въ
явленїи его и црствїи его, проповѣдуи
слово, настои, понуди блговременнѣ (и) безвремен-
нѣ. обличи, запрѣти, оумоли, съ всакїм долго-
терпѣнїемъ и оученїемъ· будетъ бо врема,
егда здраваго оученїа не послушаютъ. но по
своихъ похотѣх (изберутъ себѣ)[4] оучителя че-
шеми слухомъ, і ѿ истинны слх ѿвратятъ,
(и) къ баснемъ (-)[5] оуклонятся· за, сч·

5 Ти ж будь тверезий в усьому, терпи зло, роби діло благовісника, виконай свою службу. **6** Бо я вже є жертвуваним, і настав час мого відходу. **7** Я змагався добрим подвигом, я завершив біг, зберіг віру. **8** Отже, надалі мені збережено вінець праведності, який Господь – справедливий суддя мені дасть в той день, не тільки ж мені, але і всім, що полюбили Його появу.
поч. 299

Ты же трезвися о всем, зло постражи, дѣло съ-
твори блговѣстника. служенїе свое извѣстно
сътвори· азъ бо оуже жренъ бываю, и врема
[моего ѿшествїа][6] наста. [подвигом добрымъ][7]
подвизахся. теченїе скончахъ, вѣру съблюдохъ.
прочее (оубо) съблюдаетъ ми ся (вѣнецъ прав-
дѣ)[8] егоже въздастъ ми гь въ (днь онъ)[9]. пра-
ведныи судїа, не токмо же мнѣ но и всѣмъ
възлюбльшимъ явленїе его· за, сч·

9 Постарайся скоро прийти до мене. **10** Адже Димас мене полишив, полюбивши нинішній вік, і пішов до Солуня, Крисп – до Галатії, Тит – до Далматії. **11** Одинокий Лука є зі мною. Взявши Марка, приведи з собою, бо він є мені дуже потрібний на службу. **12** Тихика ж я послав до Ефесу. **13** Ідучи, принеси плащ, який я залишив в Троаді у Карпа, і книги, а найбільше пергаментні. **14** Александер, коваль, мені зробив багато зла. Хай йому віддасть Господь за його ділами. **15** Від нього і ти себе оберігай, бо він дуже противиться нашим словам. **16** Ніхто не прийшов зі мною на мою першу росправу, але всі мене покинули. І хай не буде їм зараховане. **17** Господь же став при мені і підкріпив мене, щоб через мене проповідь була явною, і почули всі погани, і я був визволений з пащі лева. **18** І Господь визволить мене від всякого поганого діла і спасе у своєму небесному царстві. Йому слава на віки віків! Амінь. **19** Здорови Прискиллу і
вищ. 1 Акилу та *Онисифорів дім. **20** Ераст залишився в Коринті, Трофима ж я залишив в Мiлiтi хворим. **21** Постарайся прийти перед зимою. Тебе здоровлять Еввул, і Пуд, і Лін, і Клавдія, і всі брати. **22** Господь Ісус Христос з

Потщися (скоро прїити къ мнѣ)[10]. димасъ
бо мене остави възлюбль нынѣшнїи вѣкъ, і и-
де въ солунь. криспъ въ галатїю· титъ въ
далматїю. лука (единъ есть)[11] съ мною. мар-
ка поемъ приведи съ собою, есть бо ми блго-
потребен въ службу. тихика же послахъ въ
ефесъ· фелонь его оставихъ въ троадѣ оу кар-
па, градыи принеси, и книги, паче {же}[12] кож-
ныя. александръ ковачь многа ми зла сътвори,
да въздастъ ему гь по дѣломъ его, ѿ него-
же и ты себе блюди, зѣло бо противится
словесемъ нашимъ. въ первыи мои ѿвѣтѣ ник-
тоже (прїиде съ мною)[13], но вси мя остави-
ша. (и) да (не вмѣнится им)[14]. гь же мнѣ
предста, и оукрѣпи мя, да мною проповѣданїе
извѣстно будетъ, і оуслышатъ вси языцы.
і избавленъ быхъ ѿ оустъ львовъ. [і][15] изба-
витъ мя гь ѿ всякаго дѣла лукава, и
спсетъ въ црствїи своемъ небеснѣмъ, емуже
слава въ вѣкы вѣкомъ, аминь· цѣлуи прис-
киллу и акила, і *онисифоровъ домъ. ерастъ вві а
оста въ коринѳѣ, трофима же оставихъ въ
милитѣ боляща. потщися прежде зимы прї-
ити. цѣлуютъ тя еввулъ, и пудъ. и линъ
и клавдїе, и братїа вся, гь [іс хс][16] съ

дх҃омъ твоимъ. бл҃гть съ (всѣми) вами [а҆минь][17].

твоїм духом. Ласка з усіма вами. Амінь.

Конецъ второму посланїю иже къ тимоѳею, ст҃аго ап҃ла павла.
И҆ма в себѣ, гл҃а, д҃,
а҆ зача҃ цр҃ковныхъ, ı҃.

Кінець Другого Послання святого апостола Павла до Тимотея.
Має в собі 4 глави,
а 10 церковних початків.

Сказанїе иже къ титу, посланїе ст҃ого ап҃ла павла.

Сїе посылаетъ ѿ никопола, тамо бо ѡ҆зимѣ. вина же посланїю сїа. въ критѣ ѡ҆стави тита. да оу҆строй по градомъ попы. многимъ же сущимъ тамо начинающимъ и҆звѣтомъ закона прельщати люди. сїе оу҆вѣдѣвъ павелъ пишетъ къ титу. и҆ первѣе оу҆бо бл҃годаря б҃а, за є҆го бл҃гоговѣиньство, сказует ꙗ҆же ѡ҆ х҃ѣ вѣрѣ не новѣ быти, но ѿ вѣка оу҆готованѣ, и҆ ѡ҆бѣтованнѣ є҆й бывши ѿ б҃га. таже ѡ҆ поставленїи поповъ и҆ сего̀ оу҆читъ, како и҆ каковы и҆мъ быти подобаетъ. и҆ запрѣщати повелѣваетъ є҆му противящи҆ся здравѣи вѣрѣ, и҆ наипаче же сущимъ ѿ ѡ҆брѣзанїа. вѣдѣти же критянехъ ꙗ҆ко праздни суть и҆ требую прѣщенїя. и҆ наоу҆чивъ вся брашна чиста быти чистымъ. и҆ каковѣмъ быти подобаетъ презвитеромъ самѣмъ должнымъ сущимъ оу҆цѣломудряти юнныя, сказует же како подобаетъ рабомъ служити своимъ вл҃камъ. и҆ въ кратцѣ рещѝ въспомянувъ, ꙗ҆ко сп҃сова бл҃гть не ѿ д҃ѣ насъ ѡ҆правда̀, но своимъ ч҃лколюбиемъ. и҆ завѣщавъ законныхъ сваровъ ѿвращатися, ꙗ҆ки неполезны сущихъ. Сказуетъ є҆му по є҆же послати к нему̀ а҆ртему, да и҆ самъ прїидетъ к нему̀. И҆ повелѣваетъ є҆му да оу҆чи и҆ свои добрымъ дѣло прилежати. и҆ тако скончавае посланїе.

Розповідь про Послання святого апостола Павла до Тита.

Це *послання* він посилає з Никополя, бо там він перезимував. Причина ж послання така. Він залишив Тита у Криті, щоб він наставив попів по містах. А що численні з тих, що там були, починали під вимовкою Закону обманювати людей, Павло, довідавшись про це,пише до Тита. І, отже, найперше, дякуючи Богові за його побожність, каже, що віра в Христа не є новою, але від віку приготована і була обіцяна Богом. Тоді і цього навчає про наставлення попів, як і якими їм треба бути. І наказує йому забороняти тим, що противляться здоровій вірі, і найбільше ж тим, що є з обрізання, і щоб він знав, що критяни є ліниві і потребують погроз. І навчивши, що всяка їжа є чистою для чистих і якими мають бути самі пресвітери, яким належиться повчати молодих, розповідає ж як рабам потрібно служити своїм панам. І, коротко сказавши, згадавши, що ласка Спасителя не оправдала нас через діла, але своїм чоловіколюб'ям, і заповівши остерігатися сварок через Закон, тому що вони не на користь, каже йому, щоб після того, як він до нього пошле Артема, щоб і він сам до нього прийшов. І наказує йому, щоб навчав і своїх дбати про добрі справи. І так закінчує послання.

До Тита Послання святого апостола Павла

Глава 1, *поч. 300*

1 Павло, божий раб, посланець Ісуса Христа за вірою божих вибранців і пізнанням правди, що за побожністю,
рим. 16 **2** в надії вічного життя, яке *перед вічними часами обіцяв Бог, що не має обмани, **3** а об'явив у свої часи своє
еф. 3 слово проповідю, *яка мені була до-
кол. 1 ручена за наказом Спасителя, нашого
тим2. 1 Бога, – **4** Титові, щирій дитині за
пет1. 1 спільною вірою. Ласка, милосердя,
гал. 1 мир від Бога-Батька і Господа Ісуса Христа, нашого Спасителя. *поч. 300*

5 Задля цього я тебе залишив в Криті, щоб ти впорядкував недокінчене і наставив попів по всіх містах,
тим2. 3 так як я тобі наказав: **6** *коли хтось є непорочний, чоловіком однієї жінки, що має вірних дітей, не в оскарженні розпусти або непідпорядкованості. **7** Бо потрібно, щоб єпископ – як Божий управитель – був незаплямований, що не собі догоджає, не *є* загонистий, не поривчастий, не гнівливий, не п'яниця, не задерикуватий, не пожадливий поганого зиску, **8** але гостинний, добролюбивий, чеснотливий, праведний, святий, стриманий, **9** що дотримується, згідно з вірними словами вчення, аби сильний був потішити в здоровому навчанні, і противників оскаржувати. **10** Бо є багато пустомовних, що не підкоряються і *є* обманщики розумом, а найбільше тих, що є з обрізання, **11** яких треба сильно оскаржувати і їхні уста затуляти, які баламутять всі доми, навчаючи те, що не годиться, задля брудного зиску. **12** Сказав же якийсь з них – власний їхній пророк: Критяни – постійні брехуни, погані звірі, ледачі ненажери. **13** Це свідчення є правдивим. А задля цієї причини оскаржуй їх безпощадно, щоб були здоровими у вірі, **14** *не
тим1. 1 сприймаючи юдейських байок ані людської заповіді, що відвертають від правди. *поч. 301*

рим. 14 **15** *Адже все є чистим для чистих, а для нечистих і невірних ніщо не *є* чисте, оскільки їх розум і совість занечистилися. **16** Вони визнають, що знають Бога, а ділами Його відкидають, будучи мерзенними і непокірними та недосвідченими на жодне добре діло.

Къ Титꙋ посланїе стаго апостола Павла·

Гл҃а, а҃, за҃, т҃·

Павелъ рабъ бж҃їи, посланъникъ (-)[1] іс҃ хв҃ъ, по вѣрѣ избранныхъ бж҃їихъ, и разꙋмꙋ истины, ꙗже по бл҃говѣрїю о ᲂупованїи жизни вѣчныа юже ѡбѣтова нелѡжныи
бг҃ъ *прежде лѣтъ вѣчныхъ. ꙗви же въ вре- кри ѕı
мена своѧ слово свое проповѣданїемъ, *еже ефе г
(мнѣ порꙋчено быстъ)[2]· По повелѣнїю сп҃сителѧ кола а
нашего бг҃а. титꙋ приснꙋ чадꙋ, по ѡбщеи в тн а, а петр а
вѣрѣ, бл҃гть, [мл҃ть][3] миръ, ѿ бг҃а ѿц҃а, и гала а
[г҃а іс҃ х҃а][4] сп҃са нашего· за҃, т҃·
Сего ради ѡставихъ тѧ въ критѣ, да недоконачанаѧ исправиши, и ᲂустроиши по всѣхъ градѣхъ попы, ꙗкоже (тебѣ азъ)[5] повелѣхъ,
*аще кто есть непороченъ, єдінои женѣ мꙋжъ в тн г
чада имыи вѣрна, не въ ᲂукоренїи блꙋда. или непокорива. подобаетъ бо єпископꙋ без порока быти, ꙗкоже бж҃їю строителю, не себѣ ᲂугаждающꙋ, (не дерзꙋ, не напраснивꙋ), не гнѣвливꙋ, не пїаницы, не бїицы, не скверностѧжателнꙋ, но страннолюбивꙋ, бл҃голюбцꙋ, цѣломꙋдренꙋ праведнꙋ, препбнꙋ, въздержателънꙋ, посовъствꙋющꙋ по вѣрнемъ словеси ᲂученїѧ, да силенъ бꙋдетъ (-)[6] ᲂутѣшити въ здравѣмъ ᲂученїи, и противлѧщаѧсѧ ѡбличати, сꙋть бо мнози (-)[7] непокориви, сꙋесловцы, и ᲂумомъ прельщени, (и) наипаче сꙋщеи ѿ ѡбрѣзанїа ихже подобаетъ (крѣпцѣ ѡбличати и) ᲂуста ихъ заграждати, иже вса домы развращаютъ, ᲂучаще ꙗже не подобаетъ, скверънаго ради прибытка· рече {же}[8] нѣкто ѿ нихъ свои имъ прркъ, критѧне присноложивїи, ѕлїи ѕвѣрїе, ᲂутробы празныѧ. свѣдѣтельство сїе истинно есть. сеѧ же ради вины ѡбличаи ихъ безщаднѡ, да
здрави бꙋдꙋ въ вѣрѣ, *не внимающе їоꙋ- а тн а
деискимъ баснемъ, ни заповѣдемъ чл҃ческимъ. ѿвращающимсѧ ѿ истинны· за҃, та·
*всѧ [бо][9] чиста чистымъ. ѡскверненым же и кри ді
невѣрнымъ, ничтоже чисто, но ѡсквернисѧ ихъ и ᲂумъ и съвѣсть. бг҃а исповѣдꙋютъ вѣдѣти а дѣлы ѿмещꙋтсѧ (єго). мерзцы сꙋще и непокориви, и на всѧко дѣло благо неискꙋсни·

Глава, в҃.

Ты же гл҃и ꙗже подобаеть здравому оученїю·
а҃ тї҃м г҃ *Старцемъ трезвеном быти, чистѡ цѣ-
ломудренымъ, здравъствующимъ вѣрою,
любовїю, терпѣнїемъ· Старицамъ та-
кожде, (чтными), въ оукрашенїи столѣпнѣ, не
клеветивамъ, не вину многу порабощенамъ,
доброоучителнамъ, ꙗко да оуцѣломудрят юныѧ.
мужелюбицамъ быти, чадолюбицамъ, цѣлому-
дренымъ, чистымъ, домы добрѣ правящимъ,
ефе҃ е҃ блгымъ, *покаряющимся своимъ мужемъ. да
не слово бж҃їе (хулится {и оученїе}[1])[2]. юната
также моли цѣломудръствовати· ѡ всемъ
(же) са себе подаваѧ ѡбразъ добрыхъ дѣлъ, въ
оученїи независтнѣмъ, ѡчищенїи, [нетлѣнїи][3],
словѣ здравомъ незазорномъ, (неропотномъ), да
ефе҃ е҃ противныи посрамится, ничтоже имѣѧ глати
кола҃ г҃ ѡ насъ оукорно· *Рабѡ, своимъ господемъ пови-
а҃ петр҃ новатися, ѡ всемъ блгооугодномъ быти, не
в҃ прекословномъ, не крадущимъ, но [вѣру всяку
ꙗвляющимъ благу][4], да оученїе спсителя
нашего ба оукрашаютъ ѡ всемъ· за҃, тв·

а҃ кр҃и а҃ *Ꙗвися бо блгодать бжїѧ, спсителнаѧ всѣмъ
фил҃и а҃ члкомъ, наказующи насъ, да ѿвергшеся нечес-
тїѧ и мирьскихъ похотей, цѣломудрено и пра-
ведно и блговѣрно поживемъ въ нн҃ѣшнемъ вѣ-
цѣ, ждуще блженаго оупованїѧ, и ꙗвленїѧ сла-
вы великаго ба и спса нашего іс ха, иже далъ
есть себе за ны, да избавит ны ѿ всякого
беззаконїѧ, и ѡчиститъ себѣ люди избраны.
ревнителя добрымъ дѣломъ· Сїѧ гл҃и и моли,
и ѡбличай съ всяцѣмъ повелѣнїемъ. да никто-
же тя преѡбидитъ (или нерадитъ ѡ тебѣ)·

Глава 2

1 Ти ж говори те, що відповідає
здоровому навчанню. **2** *Щоб стар- тим1. 3
ці були тверезі, чисті, чеснотливі,
здорові вірою, любов'ю, терпели-
вістю. **3** Старші жінки також чесні,
у прикрасі святості: не обмовниця-
ми, не віддані дуже напитку, щоб
навчали добра, **4** щоб молодих пов-
чали любити мужів, любили дітей,
5 були чеснотливими, чистими, доб-
ре управляли домами, *щоб були* доб-
рими, *що підпорядковуються сво- еф. 5
їм мужам, – аби не зневажалося бо-
же слово і навчання. **6** Також заохо-
чуй молодь, щоб була чеснотлива, **7**
в усьому ж самого себе даючи як
приклад добрих діл: у чистому нав-
чанні, очищенні, нетлінності, **8** здо-
ровому й бездоганному слові, без
нарікань, щоб супротивник засоро-
мився, не маючи нічого поганого еф. 5
сказати про нас. **9** *Раби, щоб ко- кол. 3
рилися своїм панам, були добро- пет1. 2
вгодні в усьому, не перечили, **10** не
крали, але виявляли всяку добру ві-
ру, щоб в усьому прикрашали нав-
чання Спасителя – нашого Бога.
поч. 302

11 *Бо з'явилась божа ласка – кор1. 1
спасенна всім людям, **12** що повчає фил. 1
нас, щоб відрікшись безбожності і
світських похотей, чеснотливо, і
праведно, і побожно ми пожили в
теперішньому віці, **13** очікуючи
блаженної надії і появи слави вели-
кого Бога і нашого Спасителя Ісуса
Христа, **14** який Себе дав за нас,
щоб відкупити нас від всякого без-
законня і очистити Собі вибраний
народ, ревнителя добрих діл. **15** Це
говори, і благай, і картай з усією
силою, щоб ніхто тобою не нехту-
вав або тобою гордив.

Глава, г҃·

кр҃и гі Въспоминай тѣмъ *начальствующимъ
а҃ петр҃ в҃ [и][1] владѣющїи повиноватися (и) покаря-
тися. (и) къ всякому дѣлу блгу го-
товом быти, ни единаго хулити, не
сварливомъ быти, но тихомъ (и кроткомъ), (и)
всяку ꙗвляющимъ кротость къ всѣмъ члкѡ·
а҃ кр҃и ѕ҃ *Бѣхомъ бо иногда и мы несмыслени, {и}[2] непо-
кориви, (и) прельщени, работающе похотемъ, и
сластемъ различнымъ, въ ѕлобѣ и зависти жи-
вуще. мерзцы суще, (и) ненавидяще другъ дру-
га· Егда же блгодать и члколюбїе ꙗвися спса
в҃ тї҃м а҃ нашего ба, *не ѿ дѣлъ праведныхъ, иже съ-
творихомъ мы, но по своей его млти, спсе
насъ, банею паки бытїѧ, и ѡбновленїемъ дха
стаго, егоже излїѧ на насъ ѡбилно іс хмъ, сп-

Глава 3

1 Нагадуй їм, щоб корилися і під-
корялися *тим, що в начальстві і рим. 13
владі, і були готовими на всяке пет1. 2
добре діло, **2** щоб нікого не хулили,
не були сварливими, але тихими і
лагідними, і щоб виявляли всяку
лагідність до всіх людей. **3** *Бо ко- кор1. 6
лись і ми були дурними, і невірни-
ми, і обманутими, що служили по-
хотям і різним насолодам, живучи
у злобі і заздрості, будучи мерзен-
ними і ненавидячи один одного. **4**
Коли ж з'явилась ласка і чолові-
колюб'я Спасителя, нашого Бога, **5**
*не з праведних діл, які ми зроби- тим2. 1
ли, але з Його власного милосердя,
Він спас нас купіллю нового буття і
обновою Святого Духа, **6** якого
щедро пролив на нас через Ісуса

Христа – нашого Спасителя, **7** щоб,
оправдавшись його ласкою, ми
стали спадкоємцями за надією віч-
ного життя. *поч.*

8 Дитино Тите, – вірне слово, і
хочу тебе про це запевнити, щоб у
добрих ділах старалися перебувати
тим1. 1 і 4 тим2. 2 ті, що повірили Богові. Це є корис-
не і добре для людей. **9** *Дурні ж
дослідження, і родоводи, і супереч-
ки, і сварки про Закон оминай, бо
вони є некорисні і марні. **10** Лю-
дину-єретика по першому і друго-
му напоумленні оминай, **11** знаю-
чи, що такий зійшов на манівці і
грішить та сам є засудженим. **12**
Коли пошлю до тебе Артема або
Тихика, поспішися прийти до мене
в Никополь, бо я вирішив там пе-
резимувати. **13** Дбайливо відряди
Зину, законника, і Аполлоса, і хай
їм нічого не бракує. **14** Хай же і
наші вчаться дбати в добрих ділах,
в конечних потребах, щоб не були
безплідними. **15** Тебе здоровлять
всі ті, що є зі мною. Здорови тих,
що люблять нас у вірі. Ласка з у-
сіма вами. Амінь.

Кінець Послання до Тита.
Має в собі 3 глави,
а 4 церковні початки.

спителемъ нашимъ, да оправдившеся благода-
тїю его, наслѣдницы будемъ по упованїю
жизни вѣчныя· за҃·
(Чадо тите) вѣрно слово, и о сихъ хощу тя
извѣщати, да пекутся добрымъ дѣломъ при-
лежати вѣровавшеи Богу· Сїя суть полезна (чл҃- а҃ ти҃ а҃ и҃ д҃ в҃ ти҃ в҃
комъ и добра)[3]· *Буйная же стязанїя и родосло-
вїя, и рвенїя, и свары законныя ѿступаи·
Суть бо неполезна и суетна· Еретика чл҃ка по
первемъ и второмъ наказанїи ѿрицайся, вѣ-
дыи яко развратися таковыи, и съгрѣшаетъ
(и есть)[4] самоосужденъ· Егда послю артему къ
тебѣ, или тихика, потщися прїити къ мнѣ
въ никополь, ту бо судихъ озимѣти. зину
законника, и аполлоса, тощно препосли, (и) да
ничтоже има скудно будетъ· да учатъ же
ся и наши добрымъ дѣломъ прилежати въ
нужная требованїя, да не буду бесплодни·
цѣлуютъ тя иже съ мною сущїи вси· Цѣлуи
любящая ны о вѣрѣ, бл҃гть съ всѣми вами
[аминь][5]·

Конецъ иже къ титу посланїю·
Имать в себѣ гл҃а г҃,
а зачалъ црковны҃ д҃·

Розповідь про Послання святого апостола Павла до Филимона.

Це *послання* він посилає з Риму. А причина послання така. Онисим, Филимонів раб, утік і, прийшовши до апостола, був ним навчений і був йому потрібним для служіння. Отже, про нього він пише до Филимона, наказуючи йому про Онисима, щоб він ревно за нього дбав і більше не вважав його за раба, але за брата. Він заповідає ж йому і приготувати помешкання, щоб, якщо він туди піде, мав де перебувати. І так він закінчує послання.

Хай буде відомим, що цей Онисим удостоївся свідчення, значить мучеництва в місті Римі, коли Тертил мав владу. Він перетерпів ломлення голінок і мучеництво мечем.

Сказанїе иже къ фїлимону посланїю, стаго апла павла·

Сїе посылаетъ ѿ рима, вина же посланїю сїя. онисимъ рабъ фїлимоновъ бѣжа, и приступль къ аплу, наученъ бысть ѿ него, и бысть ему потребенъ въ служенїе. о семъ убо пишетъ къ фїлимону, приказываа ему онисима да прилежитъ о немъ искрено. и не мнѣти его ктому аки раба, но якоже брата· Завѣщаваетъ же ему и обитель приуготовити. да аще тамо поидетъ обрящетъ гдѣ пребудетъ. и тако скончаваетъ посланїе·

вѣдомо же да будетъ, яко сеи онисимъ свѣдѣтельству сподобися, сирѣчь мученїю. в римстѣмъ градѣ тертилу убо область держащу, голенемъ сокрушенїе. и мечное претерпѣвша мученїе·

КЪ ФИЛИМОНУ ПОСЛАНІЕ СТАГО АПОСТОЛА

павла·

Гла҃, а҃·

Павелъ юзникъ (і҃с х҃въ)[1], и тимоѳей
братъ, филимону възлюбленому и спос-
пѣшнику нашему, і апфіи сестрѣ въ-
злюбленнѣи, і архиппу сущему воину
нашему, и домашней твоеи цр҃кви. бл҃гть вамъ
и миръ, ѿ б҃га ѿц҃а (и г҃а нашего)[2] і҃с х҃а.
а҃ селу҃ а҃ в҃ селу҃ а҃ *бл҃годарю б҃а моего, всегда памят (-)[3] тво-
ря въ мл҃твахъ моихъ, слышавъ (любовь
твою)[4] и вѣру юже имаши къ г҃у (нашему) і҃с
{х҃у}[5], и къ всѣмъ ст҃ымъ. яко да общеніе
(твоея вѣры)[6] дѣиствовано будетъ, в разумѣ
всему бл҃гу иже {-}[7] о х҃ѣ [і҃сѣ][8]. Радость бо
(имамъ многу)[9] и утѣшеніе, о любви тво-
еи, яко утробы ст҃ыхъ почиша тобою брате·
Сего ради (и) много (дерзновеніе имамъ о
х҃ѣ)[10], повелѣвати тебѣ еже потребно есть
любве ради, паче (и) молю таковъ сыи, якоже
павелъ старецъ (и мл҃твеникъ), нн҃ѣ же и съ-
узникъ (і҃с х҃у)[11]· Молю тя о моемъ чадѣ,
кола҃ д҃ *егоже родихъ въ узахъ [мои][12] онисима, и-
ногда тебѣ непотребна нн҃ѣ же [-][13] тебѣ и
мнѣ бл҃гопотребна, егоже въспослах [ти. ты
же его, сирѣчь мою утробу пріими][14], егоже азъ
хотѣхъ у себе держати, да въ тебе мѣсто
(послужитъ ми)[15] въ узахъ бл҃говѣствованія.
без твоея же воля ничтоже въсхотѣхъ сът-
ворити да не аки по нужи бл҃гое твое бу-
детъ, но по воли. негли бо ради сего разлу-
чися въ часъ, да вѣчна того пріимеши, (но)
не якоже раба ктому, но выше раба, брата
възлюблена, паче мнѣ, колми же паче тебѣ, и
по плоти и о г҃ѣ: аще убо (имаши мене)[16]
обѣщника, пріими сего якоже мене. аще же
въ чесомъ обидѣ тебе, или долженъ есть,
(мнѣ сіе)[17] вмѣни. азъ павелъ написахъ (рукою
моею)[18], азъ въздамъ, да не реку тебѣ. яко
и самъ собою ми еси долженъ ты. еи брате азъ
(да получу еже прошу у тебе)[19] о г҃ѣ, упо-
кои (мою утробу)[20] о г҃ѣ. надѣявся послу-
шанію твоему написахъ тебѣ, вѣдыи яко и
паче еже гл҃ю сътвориши. купно же и уготови

До Филимона Послання святого апостола Павла

Глава 1

1 Павло, в'язень Ісуса Христа, і
Тимотей, брат, – улюбленому Фили-
монові, нашому помічникові, **2** і Ап-
фії, улюбленій сестрі, і Архипові, що
є нашим вояком, і твоїй домашній
церкві. **3** Ласка вам і мир від Бога-
Батька і нашого Господа Ісуса Хрис-
та. **4** *Дякую моєму Богові, завжди сол1. 1 сол2. 1
маючи пам'ять в моїх молитвах, **5** по-
чуши про твою любов і віру, яку ма-
єш до нашого Господа Ісуса Христа і
до всіх святих, **6** аби в дії виявилась
спільність твоєї віри в пізнанні всьо-
го добра, що в Ісусі Христі. **7** Бо маю
велику радість і потіху з твоєї лю-
бові, бо тобою, брате, спочили лона
святих. **8** Задля цього і маю велику
сміливість в Христі тобі наказувати
те, що є потрібним **9** задля любові,
радше ж і благаю, будучи таким стар-
цем Павлом і благальником, нині ж і
в'язнем Ісуса Христа. **10** Благаю тебе
за мою дитину, *яку я породив у моїх кол. 4
кайданах, Онисима, **11** який колись
тобі *був* непотрібний, нині ж тобі і
мені дуже потрібний, **12** якого я тобі
відіслав. Ти ж його, значить моє
лоно, **13** прийми, того, кого я хотів у
себе затримати, щоб замість тебе
послужив мені в кайданах благовістя.
14 А без твоєї волі я не хотів нічого
зробити, щоб твоє добро не було ніби
з примусу, але добровільно. **15** Бо
може задля цього він відлучився на
час, щоб ти його прийняв навіки, – **16**
але більше не як раба, але вище від
раба, – як улюбленого брата, – о-
собливо для мене, але ж більше тобі:
і за тілом, і в Господі. **17** Отже, якщо
мене маєш за спільника, прийми його
так, як мене. **18** Якщо ж у чомусь він
тебе скривдив або є винен, мені це
зарахуй. **19** Я, Павло, написав моєю
рукою: я віддам; щоб не сказав я
тобі, тому що і само собою мені ти є
винен. **20** Так, брате, хай я одержу те,
що у тебе прошу в Господі. Дай спо-
чинок моєму лонові в Господі. **21** На-
діючись на твій послух, я тобі напи-
сав, знаючи, що зробиш і більше від
того, що говорю. **22** Заразом же й
приготуй мені помешкання, бо наді-
юся, що через ваші молитви буду вам

подарований. **23** Тебе здоровить Епафрас, що є зі мною полонений в Христі Ісусі, **24** Марко, Аристарх, Димас, Лука – мої помічники. **25** Ласка нашого Господа Ісуса Христа з вашим духом. Амінь.

Кінець Послання до Филимона.
Має в собі 1 главу.

ми ѡбитель. ѹповаю бо ꙗко млтвами вашими дарованъ бꙋдꙋ вамъ. цѣлꙋетъ тѧ епафрасъ сꙋщїи съ мною плѣнникъ, ѡ хрстѣ їсѣ. марко, аристархъ. димасъ. лꙋка съпоспѣшницы мои. блгдть га [нашего][21] їс ха съ дꙋхомъ вашим [аминь][22].

Конецъ посланїю иже къ филимонꙋ·
Имать в себѣ, гла, а,

Розповідь про Єврейське Послання святого апостола Павла

Це *послання* він посилає з Італії. Причина ж послання є ця. Тому що юдеї опиралися Законом і тінню, тому апостол Павло, будучи учителем поган і посланим до поган проповідувати благовість та, пославши послання всім поганам, пише далі і всім євреям, що з обрізання, які повірили *в* це пояснюване послання про Христовий прихід, і що тінь Закону вже минула. І найперше, отже, каже, що пророки були наперед послані задля цього. Отже, щоб вони сповістили про Спасителя і щоб після них Він прийшов. Пророки ж – раби і вісники його приходу, а сам Христос є Божим Сином, через якого все повстало, і що цьому Синові потрібно було стати людиною, щоби жертвою свого тіла Він усунув смерть. Бо не телячою або козлячою кров'ю, але Христовою кров'ю мало прийти спасіння людям. Він каже, що Закон нічого не удосконалив, але мав тінь майбутніх дібр, і що люди не спочили, але нам усім залишився спільний день спочинку. Також каже, що архиєрейське служіння перейшло від Аарона до Христа, образом якого був Мелхиседек, що не був від Левія. І каже, що батьки були оправдані вірою, а не від діл Закону. Також, знову повчивши і їх про звичаї, і похваливши їхнє терпіння за Христа, і заповівши почитати презвітерам, він закінчує послання.

Сказанїе еврейскомꙋ посланїю, стого апла павла·

Сїе посылаетъ ѿ италїи. вина же посланїю сїа есть. понеже їоудеи противлахꙋсѧ закономъ и сѣнми. сего ради апалъ павелъ ѹчитель ꙗзыкомъ бывъ, и въ ꙗзыки послан бывъ проповѣдати блговѣствованїе. и посланїа пославъ всѣмъ ꙗзыкомъ, пишетъ прочее и всѣмъ иже ѿ ѡбрѣзанїа вѣровавшимъ евреѡмъ, сказателно посланїе сїе ѡ пришествїи хвѣ. и ѡ еже сѣни законнѣи преставши ѹже. и прьвѣе ѹбо сказꙋетъ прркомъ, сегѡ ради ѹбо препосланнымъ бывшемъ имъ, да ꙗже ѡ спсѣ възвѣстѧтъ, и по ниⷯ самъ прїидетъ· Рабы же быти прроки, и възвѣстителѧ его пришествїю, самого же ха сна быти бжїѧ, имже всѧ быша, и ꙗко семꙋ снꙋ подобаше члкꙋ быти, да жрътвою телеси своего и ѹпраздни смрть. не кровїю бо телчею или козлею, но кровїю хвою хотѧше быти спнїе чловкомъ· Сказꙋетъ же ꙗко ничтоже съвръшилъ есть законъ, но сѣнь имѣаше градꙋщихъ блгъ, и ꙗко не почиша людїе, но ѡбщъ всѣмъ намъ ѡстасѧ днь покоища· Таковѡ сказꙋетъ, ꙗко архїерѣиска слꙋжба преложисѧ ѿ аарона въ ха, емꙋже ѡбразъ бѣ мелхиседекъ, не сыи ѿ левїѧ вѣрою же ѡправданымъ бывшимъ ѡцемъ сказꙋетъ, а не ѿ дѣлъ закона· Таже паки ѡ ѡбычаехъ наоучивъ и сиⷯ, и похваливъ ихъ еже за ха тръпѣнїе. и завѣщавъ почитати презвитеры скончавае посланїе·

КЪ ЕВРЕ́ѠМЪ ПОСЛА́НІЕ СТ҃ГѠ АП҃ЛА
па́вла.

Гл҃а, а҃. за҃, сг҃·

Многоча́стнѣ и҆ многоѡ҆бра́знѣ дре́вле б҃ъ
гл҃авъ ѿц҃емъ пр҃оки, въ послѣ́докъ дн҃ій
си́хъ гл҃а на҃мъ въ сн҃ѣ, є҆го́же положѝ нас-
лѣ́дника всѣ́мъ, и҆́мже и҆ [вѣ́ки сътво-
колѡ҃ а҃ / му҃дро з҃ рѝ][1], *и҆́же сы́и сі́а́ніе сла́вы ѿч҃а, и҆ ѡ҆́браз и҆пос-
та́си є҆го̀, нося́ же вся́ческая гл҃омъ си́лы своея̀,
[собо́ю][2] ѡ҆чище́ніе [сътвори́въ грѣ́ховъ на-
ши́хъ][3], сѣ́де ѡ҆деснꙋ́ю (пр҃стола) вели́чествія
на высо́кихъ· Толи́ко лꙋ́чши бы́въ а҆гг҃лъ, є҆ли́ко
пресла́внѣе па́че и҆́хъ наслѣ́дъствова и҆́мя· Ко-
ѱа҃ло в҃ / ни҃ж є҃ мꙋ̀ бо речѐ когда̀ ѿ а҆гг҃лъ, *сн҃ъ мо́й є҆си ты̀,
а҆́зъ дн҃ь роди́хъ тя̀; и҆ па́ки *а҆́зъ бꙋ́дꙋ є҆мꙋ̀ въ
в҃ цр҃ з҃ / а҃ пара҃ кв҃ ѿц҃а, и҆ то́й бꙋ́детъ мнѣ̀ въ сн҃а· Є҆гда̀ же
па́ки въводи́тъ пръворо́днаго въ вселе́ннꙋю, гл҃етъ·
И҆ да поклоня́тся є҆мꙋ̀ всѝ а҆гг҃ли б҃жіи. и҆ къ
ѱа҃ло рг҃ а҆гг҃ломъ ꙋ҆́бо гл҃етъ, *творя́и а҆гг҃лы своя̀ дꙋ́хы,
ѱа҃ло мд҃ и҆ слꙋ́гы своя̀ ѻ҆́гнь паля́щъ. къ сн҃ꙋ же, *пр҃столъ
тво́й б҃же въ вѣ́къ вѣ́ка. [-][4] же́злъ правле́нію,
же́злъ цр҃ствія твоє́го. възлюби́лъ є҆си пра́вдꙋ,
и҆ възненави́дѣ беззако́ніе, сего ра́ди пома́за
тя̀ б҃е, б҃ъ тво́й, є҆ле́ѡмъ ра́дости, па́че прича́ст-
ни́къ твои́хъ· за҃, сд҃·

ѱа҃ло ра҃ *И҆́ (па́ки), ты̀ въ нача́лѣ г҃и зе́млю ѡ҆снова̀, и҆
дѣ́ла рꙋ́кꙋ твои́хъ сꙋ́ть нб҃са. та̀ поги́бнꙋтъ,
ты́ же пребыва́єши и҆ вся̀ ꙗ҆́коже ри́за ѡ҆бетша́-
ютъ, и҆ ꙗ҆́ко ѡ҆де́ждꙋ свие́ши и҆́хъ, [-][5] і и҆змѣ-
ня́тся. ты́ же то́жде є҆си и҆ лѣ́та твоя̀ не
ѡ҆скꙋдѣ́ютъ· Комꙋ́ же ѿ а҆гг҃лъ речѐ когда̀
ѱа҃ло рд҃ *сѣди ѡ҆деснꙋ́ю менѐ до́ндеже положꙋ̀ враги
твоя̀ подно́жіе нога́ма твои́ма; не вси́ ли сꙋ́ть
слꙋже́бніи дꙋ́си, въ слꙋже́ніе посыла́єми за хо-
тя́щихъ наслѣ́довати сп҃се́ніе·

Глава, в҃·

Сего̀ ра́ди подоба́етъ (намъ ли́шше
внима́ти)[1] слы́шаннымъ, да не когда̀ ѿ-
паде́мъ· за҃, се҃·
А҆́ще бо (гл҃анное а҆гг҃лы)[2] сло́во бы́сть и҆з-
вѣ́стно, и҆ вся́ко престꙋпле́ніе и҆ ѡ҆слꙋша́ніе,
(пра́ведно пріятъ)[3] мздовъзда́ніе ка́ко мы ꙋ҆-
бѣжи́мъ ѡ҆ є҆ли́цѣ нерадѣ́вше сп҃сніи, є҆́же нача́ло

До Євреїв Послання святого апостола Павла

Глава 1, *поч. 303*

1 Дуже часто і багатьма способами
віддавна Бог, що говорив до батьків
через пророків, **2** в кінці цих днів за-
говорив до нас у Сині, якого поста-
вив спадкоємцем усього, яким і ство-
рив віки; **3** *який, будучи сяйвом кол. 1
батьківської слави і образом його при- муд. 7
роди, носячи ж усе словом своєї си-
ли, зробивши собою очищення наших
гріхів, сів праворуч престолу Велич-
ності на висотах. **4** Настільки кращим
Він був від ангелів, наскільки прес-
лавніше від них успадкував ім'я. **5** Бо
кому з ангелів і коли сказав: *Ти є мо- пс. 2
їм Сином, Я сьогодні Тебе породив? І ниж. 5
знову: *Я буду Йому за Батька, і Той црс2. 7
буде мені за Сина. **6** Коли ж знову пар1. 22
вводить Первородного у вселенну, го-
ворить: І хай Йому поклоняться всі
божі ангели. **7** І отже, до ангелів го-
ворить: *Той, що робить духів своїми пс. 103
ангелами і палаючий вогонь – своїми
слугами. **8** До Сина ж: *Твій престол, пс. 44
Боже, на віки віків, палиця правління
– палиця твого царства. **9** Ти полю-
бив справедливість і зненавидів безза-
коння, задля цього помазав Тебе, Бо-
же, твій Бог, олією радості, понад тво-
їх спільників. *поч. 304*

10 *І знову: Господи, Ти на почат- пс. 101
ку заснував землю, і небеса є ділом
твоїх рук. **11** Ті згинуть, – Ти ж пере-
буваєш. І все постаріється, як одіж,
12 і зміниш їх, як одіж. І вони зміня-
ться. Ти ж є тим самим, і твої роки не
зменшаться. **13** Кому ж з ангелів ко-
ли сказав: *Сядь праворуч Мене, до- пс. 109
ки не покладу твоїх ворогів підніж-
жям для твоїх ніг? **14** Чи не всі є ду-
хами служіння, що посилаються на
службу задля тих, що мають успад-
кувати спасіння?

Глава 2

1 Задля цього нам потрібно дуже
зважати на те, що ми чули, щоб ми
часом не відпали. *поч. 305*

2 Бо якщо слово, сказане ангела-
ми, стало відомим, і кожний перес-
туп і непослух одержав справедливу
відплату, **3** як ми уникнемо, занед-
бавши таке велике спасіння, яке мало
початок від Господа тими, що почу-

ли? В нас було підтвердженим. 4
мар. 16 *Коли Бог свідчив знаками ж, і чу-
дами, і різними силами, і роздаван-
ням Святого Духа за своєю волею.
5 Бо не ангелам Бог підкорив май-
бутню вселенну, про яку говоримо.
6 Засвідчив же десь хтось, кажучи:
пс. 8 *Чим є людина, що про неї пам'я-
таєш? Або людський син, що наві-
дуєшся до нього? 7 Ти його зробив
малим, дещо меншим від ангелів.
Славою і честю ти його увінчав і
мат. 28 поставив його над ділами твоїх рук.
ів. 17 8 *Ти все підкорив під його ноги.
Коли ж підчинив йому все, ніщо не
залишив йому непідпорядкованим.
Тепер же ще не бачимо, що йому
все підкорене, 9 а що був щось
фил. 2 трохи меншим від ангелів. *Бачимо
Ісуса, який через прийняття смерті
увінчаний славою і честю, щоб *за*
божою ласкою за всіх зазнав
смерть. 10 Бо годилося, щоб Він,
через якого все і яким усе, що
привів багатьох синів до слави, –
провідника їхнього спасіння тер-
пінням удосконалити. *поч. 306*
11 Бо і Той, що освячує, і ті, що
освячуються, – всі від Одного. Че-
рез цю причину не встидається їх
пс. 21 називати братами, 12 кажучи: *Спо-
ів. 8 віщу Твоє ім'я моїм братам, оспіву-
ватиму Тебе серед Церкви. 13 І зно-
пс. 17 ву: *Я буду надіятися на Нього. І
іс. 8 знову: *Ось Я і діти, яких Мені дав
Бог. 14 Тому що, отже, діти стали
спільниками тіла і крові, і подібно
Він став їх спільником, щоб смер-
тю знищити того, що має владу
смерті, тобто диявола, 15 і визволи-
ти тих, що страхом смерті в усьому
житті були підпорядковані рабству.
16 Отже, не від ангелів колись прий-
має, але з насіння Авраамового
приймає. 17 Тому треба було в усьо-
му уподібнитися до братів, щоб бу-
ти милосердним і вірним первосвя-
щеником щодо Бога, щоб очистити
людські гріхи. 18 Бо в чому Він сам
потерпів, бувши випробуваним, мо-
же і випробовуваним допомогти.

прїе́мше гл҃атисѧ ѿ г҃а, слы́шавшими въ на́съ
и҆звѣсти́сѧ· *Свидѣтельствꙋ́ющꙋ б҃ꙋ, зна́мен- ма҃ ѕі
ми же и҆ чюдесы̀ и҆ разли́чными си́лами, и҆ д҃ха
ст҃го раздѣле́нми, по свое́й є҆мꙋ̀ во́ли. не а҆гг҃ломъ
бо покорѝ (б҃ъ) вселе́ннꙋю грѧдꙋ́щꙋю, ѡ҆ не́йже
гл҃емъ. засвидѣтельствова же нѣ́гдѣ нѣ́кто гл҃ѧ,
*что̀ є҆́сть чл҃къ, ꙗ҆́кѡ по́мниши є҆го̀; и҆лѝ сн҃ъ ѱа҃ло и҃
чл҃ческїй, ꙗ҆́кѡ посѣща́еши и҆̀; ѹ҆ма́лилъ є҆сѝ и҆̀ малы̑
нѣ́чимъ ѿ а҆гг҃лъ, сла́вою и҆ чт҃їю вѣнча́лъ є҆сѝ
є҆го̀, {и҆ поста́вилъ є҆сѝ є҆го̀ на̑ дѣ́лы рꙋ́кꙋ тво-
є҆ю̀}[4]. *всѧ̑ покори́лъ є҆сѝ по̑ ногѣ̀ є҆го̀. внегда́ же ма҃ кн ioа҃ зі
покори́ти є҆мꙋ̀ всѧ́ческаѧ, ничто́же ѡ҆ста́ви є҆мꙋ̀
непокоре́но· Нн҃ѣ же не ѹ҆̀ ви́дим̑ є҆мꙋ̀ всѧ́ческаѧ
покоре́на. а҆ ѹ҆ма́ленаго ма́лымъ чи́мъ ѿ а҆гг҃лъ,
*ви́дим̑ і҆и҃са за прїѧ́тїе сме́рти сла́вою и҆ чт҃їю филі҃ в
вѣнча́на, ꙗ҆́кѡ да бл҃гдт҃їю бж҃їею за всѣ́хъ
вкꙋ́ситъ сме́рть. подоба́ше бо є҆мꙋ̀, є҆го́же ра́ди
всѧ́ческаѧ, і҆ и҆́мже всѧ́ческаѧ (приве́дшꙋ мно́ги сн҃ы
въ сла́вꙋ)[5]. нача́льника сп҃сенїю и҆́хъ страда́нми съ-
вершити· за҃, тѕ҃·
И҆́ ѡ҆свѧща́ѧй бо и҆ ѡ҆свѧща́ємїи, ѿ є҆ди́наго всѝ.
є҆ꙗ҆́же ра́ди винꙋ̀ не стыди́тсѧ бра́тїю (нари-
цати и҆́хъ)[6] гл҃ѧ, *возвѣщꙋ̀ и҆́мѧ твое бра́тїи ѱа҃ло ка ioа҃ и
мое́й, посредѣ̀ цр҃кве воспою̀ тѧ̀. и҆ па́ки, *а҆́зъ ѱа҃ло зі
бꙋ́дꙋ надѣ́ѧсѧ на̑. и҆ па́ки, *се̑ а҆́зъ и҆ дѣ́ти ісаїа и
ꙗ҆́же ми да́лъ б҃ъ· Поне́же ѹ҆̀бо дѣ́ти прїѡ҆б-
щи́шасѧ (пло́ти и҆ кро́ви)[7] и҆ то́й подо́бнѣ
прїѡ҆́бщисѧ тѣ́хже. да сме́ртїю ѹ҆праздни́тъ
(и҆мꙋ́щаго держа́вꙋ)[8] сме́рти, сирѣ́чь, дїа́вола, і҆
и҆зба́витъ си́хъ є҆ли́цы стра́хомъ сме́рти по
всемꙋ̀ житїю пови́нны бѣ́ша рабо́тѣ. не ѿ
а҆гг҃лъ ѹ҆̀бо когда̀ прїе́млетъ, но ѿ сѣ́мене а҆в-
раа́мова прїе́млетъ, ѿню́дꙋже до́лженъ бѣ̀ по
всемꙋ̀ (подо́битисѧ, бра́тїи)[9], да млт҃ивъ бꙋ-
детъ и҆ вѣ́ренъ первосщ҃е́нникъ ꙗ҆́же къ б҃ꙋ, въ
є҆́же ѡ҆чи́стити грѣхѝ лю҆дскїѧ. ѡ҆ не́мже бо пос-
тра̀да̀ са́мъ и҆скꙋше́нъ бы́въ, мо́жетъ и҆ напаст-
вова́ннымъ помощѝ·

Глава 3, *поч. 307*

1 Тому, святі брати, учасники бо-
жого покликання, пізнайте послан-
ця і святителя нашого визнавання –
Ісуса Христа, 2 що є вірний тому,
мой4. 12 який Його створив, так як *і Мой-
сей в усьому своєму домі. 3 Бо Він
удостоївся цієї, більшої слави від
Мойсея, наскільки більшу честь по-
над дім має той, що його збудував.
4 Бо кожний будинок будується
кимось, а той, що все створив, –
Бог. *поч. 308*
5 Мойсей, отже, є вірним в усьо-
му своєму домі, як угодник, *що*

Гла҃, г҃. за҃, тз҃·

Тѣ́мже бра́тїе ст҃аѧ, зва́нїю (бж҃їю)[1] при-
ча́стницы, разꙋмѣ́йте посла́нника и҆ ст҃и-
лѧ и҆сповѣ́данїю на́шемꙋ, і҆и҃с (х҃а), вѣ́рна
сꙋ́ща сотво́ршемꙋ є҆го̀, ꙗ҆́коже *и мѡѷ- д҃ мо҃ ві
сє́й во все́мъ до́мꙋ свое́мъ. множа́йшеѧ бо [сла́вѣ
се́й][2] па́че мѡѷсе́ѧ сподо́бисѧ· Ꙗ҆́коже є҆ли́ко мно-
жа́йшꙋ че́сть и҆́мать па́че до́мꙋ соѡ҆ри́вый
є҆го̀· вѧ́кїй бо хра́мина созида́етсѧ ѿ нѣ́коего.
а҆ (сотвори́вый всѧ́ческаѧ)[3] б҃ъ· за҃, ти҃·
(-)[4] Мѡѷсе́й ѹ҆̀бо вѣ́ренъ (є҆́сть) во всемъ до́мꙋ
свое́мъ ꙗ҆́коже ѹ҆го́дникъ въ свидѣ́тельство

гл҃аны̏. х҃с же ꙗ́коже сн҃ъ въ домꙋ своемъ, егоже до҃ (мы есмы)[5], а́ще оу̑бо дерзновенїе и̑ похвалꙋ̀ оу̑пова́нїѧ, [даже до конца̀ и̑звѣстно][6] оу̑держи́мъ. Тѣмже ꙗ́коже гл҃етъ дх҃ъ ст҃ый.
ѱа́лѡ ч҃д *дн҃е а́ще гла́са его оу̑слы́шите, не ѡ̑жести́те ср҃цъ ва́шихъ, ꙗ́коже въ прогнѣ́ванїи. по дн҃и и̑скꙋше́нїа въ пꙋсты́ни, и̑дѣже и̑скꙋси́ша [мѧ][7] ѻ҆ц҃ы ваши, [и̑скꙋси́ша мѧ][8], и̑ видѣша дѣла моѧ, четы́редесѧть лѣтъ. Сего ра́ди, негодовахъ ро́да того, и̑ рѣхъ, при́но прельща́ютсѧ ср҃цемъ. тїи же не позна́ша пꙋтїи мои́хъ, ꙗ́ко клѧ́хсѧ въ гнѣвѣ моемъ, а́ще вни́дꙋтъ въ поко́й мой. за҃, тд҃.
Блюдѣте бра́тїе, да нѣкогда̀ бꙋ́де въ нѣкоемъ ѿ васъ ср҃це лꙋка́во, (и̑спо́лнено) невѣ́рїѧ, еже ѿстꙋпи́ти ѿ б҃а жи́ва. но оу̑тѣша́йте себѐ на всѧкъ дн҃ь, дондеже еже (сїе) днесь при-зыва́етсѧ. да не ѡ̑жести́тсѧ нѣкто ѿ васъ ле́стїю грѣхо́вною. Прича́стницы (б҃ꙋ)[9] бы́хомъ, а́ще оу̑бо нача́то съста́ва даже до конца̀ и̑з-вѣстно оу̑держимъ, внегда̀ гл҃етъ, дне́сь а́ще гласъ его оу̑слы́шите, не ѡ̑жести́те ср҃цъ ва-шихъ, ꙗ́коже въ прогнѣ́ванїи. Нѣцыи бо слы́-шавше, прогнѣ́ваша, но не вси̑ и̑зше́дшеи и̑з егѵ́пта съ мѡѷсе́омъ. Ко́ихъ же негодова̀ четы-редесѧть лѣтъ; не съгрѣ́шившихъ ли, и̑хже (ко́сти)[10] падо́ша въ пꙋсты́ни; кото́рым же клѧтсѧ не вни́ти въ поко́ище его. ꙗ́вѣ ꙗ́ко проти́вльшимсѧ; и̑ ви́димъ ꙗ́ко не възмого́-ша вни́ти за невѣ́рствїе.

Гл҃а, д҃. за҃, ти҃.

Да оу̑бои́мсѧ оу̑бо, да не когда̀ ѡ̑ста́вленꙋ ѡ̑бѣтова́нїю възни́ти въ поко́ище его, мни́ кто ѿ васъ лиши́тисѧ. и̑бо есмы бл҃говѣ́ствова́ни, ꙗ́коже и̑ ѻ̑ни. но не по́льзова сло́во слꙋха ѻ̑нѣхъ, нерастворе́ныхъ вѣ-рою слы́шавшимъ. да вхо́димъ оу̑бо въ поко́и-ще вѣ́ровавшеи, ꙗ́коже рече, ꙗ́ко клѧ́хсѧ въ гнѣвѣ моемъ, а́ще вни́дꙋтъ въ поко́ище мое. ѩ̑ще и̑ дѣ́ломъ ѿ сложе́нїѧ ми́ра бы́вшемъ.
а҃ мѡ҃ в҃ / в҃ мѡ҃ к҃ / и҃ л҃а рече бо нѣгдѣ ѡ̑ седмо́мъ си́це. *И̑ почи̑ б҃ъ въ дн҃ь се́дмый ѿ всѣ́хъ дѣлъ свои́хъ. І̑ ѡ̑ се́мъ па́ки, а́ще вни́дꙋтъ въ поко́ище мое. поне́же оу̑бо лише́ни нѣцыи вни́ти въ нѐ. и̑ і̑же пре́же бл҃говѣствова́ни бы́ша, не внидо́ша за непослꙋша́нїе. Па́ки нѣ́кїи оу̑ставлѧ́етъ дн҃ь, дне́сь въ двд҃ѣ гл҃ѧ, по толи́цѣ лѣтѣхъ, ꙗ́-коже пре́же гл҃асѧ, дн҃е а́ще гла҃ его оу̑слы́шите, не ѡ̑жести́те ср҃цъ ва́ших. ѩ̑ще бо бы ѻ̑нѣхъ і҃с поко́илъ, не бы ѡ̑ и̑но́мъ (дн҃и гл҃алъ по си́хъ)[1]. и̑бо ѡ̑ста́влено есть (и̑ еще) сꙋбо́тьство

сказано на свідчення. **6** Христос же – як син у своєму домі, якого домом, отже, ми є, якщо непохитно збережемо сміливість і похвалу надії аж до кінця. **7** Тому так говорить Святий Дух: *Сьогодні, якщо почуєте його пс. 94
голос, **8** не робіть ваших сердець закам'янілими, так як в прогніванні, в день спокуси в пустині, **9** де Мене випробували ваші батьки, випробували Мене і побачили мої діла, – **10** сорок років. Задля цього Я обурився тим родом і сказав: Вони постійно блукають серцем, ті ж не пізнали моїх доріг, –**11** так що Я поклявся в моєму гніві, що не ввійдуть у мій спочинок. *поч. 309*

12 Вважайте, брати, щоб часом не було в когось з вас лукаве серце, повне невіри, щоб відступити від живого Бога, **13** але потішайте себе кожного дня, доки це називається нині, щоб дехто з вас не закам'янів гріховною обманою. **14** Отже, ми стали співучасниками Бога, якщо початок буття твердо збережемо аж до кінця, **15** як мовиться: Сьогодні, якщо почуєте його голос, закам'янілими не робіть ваших сердець, так як в прогніванні. **16** Бо деякі, почувши, прогнівили, але не всі, що вийшли з Єгипту з Мойсеєм. **17** А на яких обурювався сорок років? Чи не на тих, що згрішили, яких кості полягли в пустині? **18** Кому ж клявся, що не ввійдуть в його спочинок? Явно, що тим, що противилися. **19** І бачимо, що вони не змогли ввійти через невірство.

Глава 4, *поч. 310*

1 Біймося, отже, щоб, поки залишається обітниця, ми ввійшли у його спочинок, щоб комусь з вас не здавалося, що він позбавлений. **2** Бо ми одержали благовість, так як і вони, але слово слухання не принесло користі їм, що не слухали з вірою. **3** Отже, входімо в спочинок ми, що повірили, так як сказав, що: Я поклявся у моєму гніві, що не ввійдуть у мій спочинок, – хоч і діла сталися від створення світу. **4** Бо десь сказав про сьо- мой1. 2
мий *день* так: *І Бог спочив у сьомо- мой2. 20
му дні від всіх своїх діл. **5** І знову про і 31
це: Якщо ввійдуть у мій спочинок. **6** Отже, тому що деяким не дано, щоб до нього увійти, і ті, що раніше одержали благовість, не ввійшли через непослух. **7** Знову призначає якийсь день, – сьогодні, – говорячи через Давида по стількох роках, як вище говорилося: Сьогодні, якщо почуєте його голос, не робіть закам'янілими ваших сердець. **8** Бо якщо б їм Ісус дав спочинок, не говорив би про ін-

ший день по цьому, **9** бо залишено ще суботу божому народові. **10** Бо хто ввійшов до його спочинку, той і спочив від своїх діл, так як і Бог від своїх. **11** Отже, поспішімося ввійти в той спочинок, щоб хтось не впав у той приклад супротиву. **12** Адже боже слово живе, і діюче, і гостріше від всякого двосічного меча, і проходить аж до поділу душі ж і духа, членів же і мозку, і судить думки та помисли серця. **13** І немає сотворіння, що не є явне перед Ним, все ж наге і об'явлене перед очима його, до якого нам слово. *поч. 311*

14 Маючи, отже, великого архиєрея, що пройшов небо, – Ісуса, Божого Сина, – тримаймося визнавання. **15** Бо не маємо архиєрея, що не може співчувати нашим немочам, але випробовуваного в усьому за подобою, за винятком гріха. **16** Отже, приступімо зі сміливістю до престолу ласки, щоб ми одержали милосердя і знайшли ласку на своєчасну поміч.

Глава 5

1 Адже кожний первосвященик, взятий від людей, настановляється за людей на служби щодо Бога, щоб він приносив дари ж і жертви за гріхи, **2** що рівно ж, покірно може співтерпіти за невіж і заблудлих, адже і той немічччю є оточений, **3** і задля цього повинен так як за людей, так само і за себе приносити за гріхи. *поч.*

4 І ніхто від себе не приймає честі, але покликаний Богом, так як і Аарон. **5** Так і Христос не прославив Себе, щоб стати первосвящеником, а-
пс. 2 вищ. 1 ле Той, що говорив до Нього: *Ти є моїм Сином, Я сьогодні Тебе породив.
пс. 109 ниж. 7 **6** Так як і деінде говорить: *Ти є священиком навіки – за чином Мелхиседека. **7** Він у днях свого тіла зі сильним голосінням і зі сльозами, принісши благання ж і молитви до Того, що може Його спасти від смерті, і бувши вислуханим за благочестя, **8** бо будучи Сином, Він навчився послуху через те, що потерпів, **9** і завершив усе, став причиною вічного спасіння всім, що Йому слухняні. **10** Він Богом названий, первосвящеником за чином Мелхиседековим. *поч. 312*

11 Про Нього нам велике слово і нелегке до висловлення, тому що ви стали немічними слуханням. **12** Бо ви, що повинні бути учителями задля років, знову потребуєте вчитися яким є письмо, початок божих слів, і потребуєте молока, а не твердої їжі. **13** Бо кожний, що бере молоко, недосвідчений в слові правди, бо є дити-

людемъ бж҃їимъ. вше́дый бо въ поко́ище
его, и тои почи ѿ дѣлъ своихъ, якоже (и) ѿ
своихъ бгъ. Потщимся оубо внити въ о́но по-
ко́ище, да не (кто въ тоиже)[2] притчи (про-
тивленїя впаднетъ)[3]. живо бо слово бж҃їе, и
дѣйствено, и острѣише паче всякаго меча о-
бою́ду остра, и проходя даже до раздѣленїя
души (же) и дꙋха, членовъ же и мозговъ, и сꙋ-
дително помышленїемъ и мыслемъ сердеч-
нымъ. и нѣсть тварь не явлена пред нимъ,
вся же нага и обнажена пред очима его, к
немꙋже намъ слово. зач҃, тлі
Имꙋще оубо архїерея велика, прошедшаго нбса,
Іиса сна бж҃їя, да держимся исповѣданїя. не и-
мамы бо архиерея не могꙋща спострадати не-
мощемъ нашимъ, но искꙋшена по всяческихъ,
по подобїю, развѣ грѣха да приступаемъ оубо
съ дрьзновенїемъ къ престолꙋ блгти, яко да прї-
имемъ млть и блгть обрящемъ въ благо-
времен҃нꙋю помощь.

Глава, е.

Всякъ бо первосщенникъ, ѿ чл҃къ прїем-
лемъ, за чл҃ки поставляется (на слꙋж-
бы) яже къ бгꙋ, да приноситъ дары же
и жертвы о грѣсѣхъ равно (смиренїемъ)
съпострадати могїи о невѣжьствꙋющихъ и-
заблꙋждающихъ, понеже и тои (немощїю обло-
женъ)[1] есть. и сего ради долженъ есть якоже
о людехъ, такоже и себе ради приносити о
грѣсѣхъ. зач҃.
И никтоже собою прїемлетъ честь, но званный
ѿ бга, якоже и ааронъ. Тако и хс не себе про-
слави быти первосщенникꙋ, но глаголавый к немꙋ. Ѱал в выш а
*снъ мои еси ты, азъ днесь родихъ тя. Якоже
и инде глетъ, *ты {еси}[2] сщенникъ въ вѣкы по Ѱал рѳ ниж з
чинꙋ мелхиседекову. Иже въ днехъ плоти сво-
ея, моленїя и млтвы къ могꙋщемꙋ спсти его
ѿ смерти, съ воплемъ крѣпкомъ и съ слеза-
ми принесъ, и оуслышанъ бывъ ѿ благоговѣи-
нъства, ибо (снъ сый)[3], навыче ѿнꙋдꙋже пос-
трада послꙋшанїе, и (съверши вся)[4], бысть
всѣмъ послꙋшающимъ его виновенъ спсенїю
вѣчномꙋ. нареченъ ѿ бга первосщенникъ по
чинꙋ мелхиседекову. зач҃, тві
О немже много намъ слово, и неоудобь сказаемо
глати, понеже немощни бысте слꙋхи. Ибо дол-
жни сꙋще быти оучителе лѣта ради, паки
требꙋете оучитися вамъ, кая писмена начало
словесемъ бж҃їимъ, и бысте требꙋюще млека,
а не крѣпкїя пищи. всякъ бо причащаяися
млекꙋ, неискꙋсенъ словꙋ правдѣ, младенецъ бо

є҆́сть. совершє́нымъ же є҆́сть твє́рдаѧ пи́ща, и҆му́щимъ чꙋ́вствїѧ ѡ҆бꙋ́чєна до́лгимъ оу҆чє́нїємъ въ разсꙋждє́нїє добрꙋ́ жє и҆ ѕлꙋ̀.

ною. **14** А тверда їжа є для досконалих, що мають почуття, випробувані довгим навчанням на розсуджування добра ж і зла.

Гла҃, ѕ҃.

Глава 6

Тѣ́мжє ѡ҆ста́вльшє нача́ло х҃ва словесѐ, на совершє́нїє вєде́мсѧ, да нє па́ки ѡ҆снова́нїє (покаѧ́нїю полага́ющє)[1] ѿ мр҃твыхъ дѣ́лъ, и҆ вѣ́ры на́ б҃а. Кр҃щє́нїємъ, оу҆чє́нїємъ, (и҆) возложє́нїємъ рꙋкꙋ̀, воскрєсє́нїє жє мр҃твымъ, и҆ сꙋдꙋ̀ вѣ́чномꙋ. и҆ сїє сотвори́мъ а҆́щє (б҃ъ повєли́тъ)[2]. Нє возмо́жно бо просвѣщє́ныхъ є҆ди́ною и҆ вкꙋ́сившихъ да́ра нб҃наго, и҆ прича́стникомъ бы́вшимъ д҃ха ст҃аго, и҆ добра̀ вкꙋ́сившимъ б҃жїѧ гл҃а, (и҆) си́лы жє грѧдꙋ́щаго вѣ́ка и҆ ѿпа́дшихъ, па́ки ѡ҆бновлѧ́ти въ покаѧ́нїє, второ́є распина́ющє себѣ̀ с҃на б҃жїѧ и҆ ѡ҆блича́ющє. Зємлѧ̀ бо, пи́вшаѧ сходѧ́щаго на ню̀ мно́жицєю дождѧ̀, и҆ ражда́ющи бы́лїѧ добра̀ ѡ҆нѣ́мъ, и҆́жє ра́ди и҆ дѣ́лаєма є҆́сть, прїє́млєтъ бл҃вє́нїє ѿ б҃а. (а҆) и҆зносѧ́щаѧ жє тє́рнїє и҆ волчє́цъ, нєпотрє́бна є҆́сть и҆ клѧ́твы бли́зь. є҆́ѧжє кончи́на поѕжє́нїє. за҃, тг҃і.

1 Тому, залишивши початок Христового слова, ідімо до досконалості, щоб знову не закладати основу: покаяння від мертвих діл та віри в Бога, **2** хрещенням, навчанням і покладанням рук, воскресіння мертвих і вічний суд. **3** І це зробимо, якщо Бог дозволить. **4** Бо неможливо, щоб ті, що раз просвітилися і скуштували небесний дар, і стали співучасниками Святого Духа, **5** і скуштували добро божого слова і сили будучого віку, **6** і відпали, – знову обновлялися в покаяння, вдруге оскаржуючи і розпинаючи в собі Божого Сина. **7** Бо земля, що напилася того дощу, що на неї часто сходить і що родить добре зілля тим, задля яких і обробляється, – одержує благословення від Бога. **8** А та, що видає терня і бур'ян, є непотрібна і близька *до* прокляття. Її кінець – спалення. *поч. 313*

И҆звѣ́стихомъ жє сѧ ѡ҆ ва́съ возлю́блєнїи, лꙋ́чшаѧ и҆ придєржа́щихсѧ сп҃сє́нїю, а҆́щє и҆ та́кѡ гл҃ємъ. нє ѡ҆би́длив бо б҃ъ забы́ти дѣ́ла ва́шєго, [и҆ трꙋда̀][3] и҆ любвѐ ю҆́жє показа́стє во и҆́мѧ є҆гѡ̀ послꙋжи́вшє ст҃ымъ (є҆гѡ̀) и҆ слꙋжа́щє. жєла́єм жє когѡ́ждо ва́съ (ꙗ҆влѧ́ти то́ждє)[4] тща́нїє, къ и҆звѣщє́нїю оу҆пова́нїѧ до конца̀, да нє лѣни́ви бꙋ́дєтє, но подо́бницы наслѣ́дствꙋющимъ вѣ́рою и҆ долготєрпѣ́нїєм ѡ҆бѣтова́нїѧ. за҃, тд҃і.

9 Ми ж впевнилися *в тому* про вас, улюблені, що краще і *що* держиться спасіння, хоч і так говоримо. **10** Адже Бог не є несправедливим, щоб забути ваше діло, і труд, і любов, яку ви виказали в його ім'я, послуживши і служачи його святим. **11** Бажаємо ж, щоб кожний з вас виявляв ту саму дбайливість до виповнення повної надії, **12** щоб ви не були лінивими, але наслідувачами, що наслідують вірою і довготерпеливістю обітниці. *поч. 314*

а҃ мѡ҃ єі и҃ ѕі и҃ ка ѱлѡ рд лꙋ҃ а

А҆враа́мꙋ жє ѡ҆бѣтова̀ б҃ъ, понє́жє ни є҆ди́нѣмъ и҆мѧ́шє бо́льшимъ клѧ́тисѧ, клѧ́сѧ собо́ю, гл҃ѧ, (*и҆́стиннѡ)[5] бл҃гословє́ствꙋѧ бл҃влю̀ тѧ̀, и҆ мно́жа оу҆мно́жꙋ тѧ̀. и҆ та́кѡ долготєрпѣ́въ, полꙋчѝ ѡ҆бѣтова́нїѧ. чл҃цы жє бо́льшимъ клєнꙋ́тсѧ. и҆ всѧ́комꙋ и҆́хъ прєкослѡ́вїю кончи́на во ꙗ҆вѣщє́нїє клѧ́тва (є҆́сть). ѡ҆ нє́мжє ли́шє хотѧ̀ б҃ъ показа́ти наслѣ́дникомъ ѡ҆бѣтова́нїѧ, нєприло́жноє совѣ́та своєгѡ̀, и҆сходата́и клѧ́твы. ꙗ҆́кѡ да двѣма̀ вє́щма нєпрєло́жнома, (понє̀)[6] нє возмо́жно солга́ти б҃ꙋ, крѣ́пко оу҆тѣшє́нїє и҆ма́мы, прибѣ́гшєи дєржа́тисѧ за прєлєжа́щєє оу҆пова́нїє, є҆́жє ꙗ҆́кѡ ѡ҆снова́нїє и҆ма́мы дꙋши̑, твє́рдо жє и҆ и҆звѣ́стно, и҆ входѧ́щєє во вꙋ́трєнєє завѣ́сѣ, и҆дѣ́жє прєдтє́ча ѡ҆ на́съ вни́дє х҃с. по̀ чинꙋ̀ мєлхисєдє́ковꙋ, пєрвосщ҃є́нникъ бы́въ во вѣ́ки.

13 Авраамові ж Бог обіцяв. Так як не мав ніким більшим поклястися, Він поклявся собою, **14** кажучи: *По правді, благословлячи, благословлю тебе, і множачи, розмножу тебе. **15** І так, бувши терпеливим, він одержав обітницю. **16** Люди ж клянуться більшим, і вкінці кожної їхньої незгоди на підтвердження є клятва. **17** Цим Бог, щедро бажаючи показати спадкоємцям обітниці незмінність свого рішення, вклав клятву, **18** щоб двома незмінними речами, – тому що неможливо, щоб Бог збрехав, – сильну потіху мали ми, що прибігли триматися за теперішню надію, **19** яку маємо як основу душі, тверду ж і певну; і що входить до внутрішньої завіси, **20** куди за нас ввійшов предтеча Христос за чином Мелхиседековим, ставши первосвящеником навіки.

мой1. 12 і 17 і 21 пс. 104 лук. 1

Глава 7, *поч. 315*

мой1. 14 **1** Бо цей Мелхиседек, *Салимський цар, священик Всевишнього Бога, зустрів Авраама, що повернувся з бою з царями, і Він його благословив. **2** Йому і десятину з усього виділив Авраам. Отже, насамперед перекладається – цар справедливості, а потім – Салимський цар, що означає цар миру. **3** Без батька, без матері, без приналежності роду, що не має ані початку днів, ані життя кінця, уподібнений до Божого Сина він залишається священиком назавжди. **4** Отже, чи бачите яким є цей, якому і десятину дав патріярх Авраам від вибраних?
мой4. 18 мой5. 10 і 18 йос. 14 **5** І отже, ті, що одержують священство, з левіїних синів, *мають заповідь брати десятину в людей за Законом, тобто у своїх братів, – і що більше від тих, що вийшли з бедр Авраамових? **6** А непричислений до них родом взяв десятину від Авраама і поблагословив того, що мав обітницю. *поч. 316*

7 Без жодної ж суперечки менше благословиться більшим. **8** І отже, тут десятини одержують смертні люди, там же – той, про кого свідчать, що є живим. **9** Тож,так би мовити, через Авраама і Левій, що бере десятину, дав десятину. **10** Бо він ще був у бедрах батька, коли його зустрів Мелхиседек. **11** Отже, якщо була б досконаліcть через левітське священство, бо народ був на це узаконений, навіщо ще треба, щоб за чином Мелхиседека повстав інший священик, а не називався за чином Аарона? **12** Отже, як міняється священство, конечно й міняється Закон. **13** Бо той, про кого це говориться, був причислений до іншого племені, з якого ніхто не мав участі при жертовнику. **14** Адже явно, що наш Господь засяяв з юдиного племені, плем’я, про яке Мойсей нічого не сказав відносно священства. **15** І ще більше явним є, коли за подобою Мелхиседека повстане інший священик, **16** який не був за законом тілесної заповіді, але за силою незнищенного життя.
пс. 109 вищ. 5 **17** Бо свідчить, що: Ти є *священиком навіки за чином Мелхиседековим. *поч. 317*

18 Отже, відкидається попередня заповідь через її немічність *та* некорисність. **19** Бо Закон нічого не довершив, зміна ж є до кращої надії, якою наближаємося до Бога. **20** І оскільки не без клятви, бо вони – без є клятви, ставши священиками, **21** Цей же – з клятвою задля Того, що говорить до Нього: Поклявся Господь і не розкається, *Ти є священи-
пс. 109

Гл҃а, з҃, за҃, тєі·

Сеи бо мелхиседекъ *црь҃ салимскїи, сщ҃енни́къ а҃ мо҃ ді
Б҃а вышнѧго (срѣте)[1] авраама възвращ-
шасѧ ѿ сѣча црей, и (блв҃и)[2] его, емꙋже
и десѧтинꙋ ѿ всѣхъ ѿдѣли авра-
амъ, первое ꙋбо сказꙋетсѧ црь правдѣ, по-
томже (-)[3] црь салимъскїи, еже є҃ црь смиренїа
без ѿц҃а без матере, без причта родꙋ, ни
начала днемъ, ни животꙋ конца имѣѧ,
ꙋподобленъ (-)[4] сн҃ꙋ бж҃їю, пребываетъ
сщ҃енникъ вынꙋ· видите ли (ꙋбо) еликъ сеи,
емꙋже и десѧтинꙋ (далъ есть авраамъ
патрїархъ ѿ избранныхъ)[5]. и прїемлющеи д҃ мо҃ ні
ꙋбо (сщ҃енъство ѿ снов҃ъ левїинъ)[6], *заповѣдь є҃ мо҃ і
имꙋтъ ѡдесѧтствовати лю҃ по законꙋ, и ні
сирѣчь братїю свою, и паче изшедшаѧ ѿ иосиа ді
чреслъ авраамовъ. не причитаемыи же родомъ
ѿ нихъ, ѡдесѧтъствова авраама, і имꙋща҃го
ѡбѣтованїѧ блв҃и· за҃, тѕі·
Без всѧкого же прекословїѧ, меншее ѿ болшаго
бл҃гословлѧетсѧ. и здѣ ꙋбо десѧтины (чл҃цы
ꙋмирающе)[7] прїемлютъ, тамо҃ свѣдѣтель-
ствꙋемыи ꙗко живъ есть· ꙗко слово рещи
авраама ради и левїи (прїемлѧи десѧтины)[8],
десѧтины далъ є҃· еще бо въ чреслѣхъ
ѿчїихъ бѧше егда срѣте его мелхиседекъ·
аще ꙋбо съвръшенъство левитьскомъ сщ҃енъ-
ствомъ бы было, людїе бо на не взаконени
быша, почто еще требѣ по чинꙋ мелхиседе-
ковꙋ иномꙋ въстати сщ҃енникꙋ, а не по чинꙋ
аароновꙋ гл҃атисѧ; прелагаемꙋ ꙋбо сщ҃енъст-
вꙋ, по нꙋжи и законꙋ премѣненїе бывае҃. ѡ не҃-
же бо гл҃ютсѧ сїѧ, колѣнꙋ иномꙋ причасти-
тисѧ, ѿ негоже никтоже причастисѧ къ ѡл-
тарю· ꙗвѣ бо, ꙗко ѿ (колѣна їꙋдова)[9] въсїа
г҃ь нашъ· ѡ немже колѣнѣ (моѵсеи ѡ сщ҃ень-
ствѣ ничесоже)[10] гл҃а. и лишшее еще ꙗвѣ є҃, а-
ще по подобїю мелх҃иседековꙋ въстанетъ сщ҃ен-
ник҃ инъ, иже не по законꙋ заповѣди пло҃скїѧ
бысть, но по силѣ живота неразрꙋшеннаго·
Свѣдѣтельствꙋетъ бо, ꙗко ты {еси}[11]
*сщ҃енникъ въ вѣки по чинꙋ мелхиседековꙋ· ѱл҃о р҃ѳ вы҃ є҃
за҃, тзі·
Ѿлаганїе ꙋбо бываетъ преже бывшїѧ запо-
вѣди, за (немощное еѧ)[12] (-)[13] неполезное· Ни-
чтоже бо съвершилъ есть законъ, приложенїе же
(есть) лꙋчшемꙋ ꙋпованїю, имже приближаем-
сѧ къ бг҃ꙋ. и еликоже не бе҃ клѧтвы· они бо
без клѧтвы сꙋть сщ҃енницы бывше. сеи же съ
клѧтвою ради гл҃ющего къ немꙋ, клѧтсѧ г҃ь
и не раскаетсѧ, *ты {еси}[14] сщ҃енникъ въ вѣ- ѱл҃о р҃ѳ

ки, [по̀ чи́нꙋ мелхиседе́ковꙋ][15]. По толи́кꙋ [-][16] лꙋ́чшꙋ завѣ́тꙋ бы́сть и҆спорꙋ́чникъ і҆с҃. И҆ ѻ҆ни̑ мно́жайши сꙋ́ть (свѧще́нницы бы́вше)[17], занѐ сме́ртїю възбране́ни сꙋ́ть пребыва́ти, се́й же, за е҆́же пребыва́ти е҆мꙋ̀ въ вѣ́ки, непресꙋ́пно и҆́мать свѧще́нство. Тѣ́мже и҆ спасти (мо́жетъ до конца̀)[18] приходѧ́щихъ е҆го ра́ди къ бг҃ꙋ. всегда̀ жи́въ сы́й, (и҆)[19] ходата́йствовати ѡ҆ ни́хъ. за҃, тиі.

ком навіки за чином Мелхиседековим, – 22 настільки Ісус став запорукою кращого завіту. 23 І вони є численні, ставши священиками, тому що їм смертю перешкоджено залишатися, 24 а Цей, тому що Він перебуває навіки, має нескінченне священство. 25 Тому, завжди будучи живим, і може вповні спасти тих, що приходять через Нього до Бога, і заступатися за них. *поч. 318*

г҃ мо̀ ві Такові́ бо на́мъ [-][20] подоба́ше а҆рхїере́и, прпⷣбенъ, незло́бивъ, бескве́рненъ, (и҆) ѿлꙋче́нъ ѿ грѣ́шникъ, и҆ вы́ше нбⷭ҇ъ бы́въ, и҆́же не и҆́мать по всѧ дни нꙋ́жды, ꙗ҆́коже первосщ҃е́нницы, пре́же ѡ҆ свои́хъ грѣсѣ́хъ же́ртвꙋ приноси́ти, *пото́мже ѡ҆ лю́дскихъ. Сїе́ бо сътвори̑ е҆ди́ною себе прине́съ. зако́нъ бо чл҃ки поставлѧ́етъ первосщ҃е́нники и҆мꙋ́щаѧ немощь сло́во же клѧ́твеное е҆́же по зако́нѣ, сн҃а въ вѣ́ки съверше́на.

26 Отже, нам потрібно було такого архієрея: преподобного, невинного, чистого, і відлученого від грішників, і що був вищим від небес, 27 який не має потреби кожного дня, так як первосвященики, спочатку приносити жертву за свої гріхи, *потім за людські. Адже Він це зробив раз, принісши Себе. 28 Бо Закон наставляє на первосвящеників людей, що мають неміч, а слово клятви, що за Законом, – Сина, досконалого навіки. мой3. 16

Гла҃, и҃.

Гла́ва́ же ѡ҆ глаго́лемыхъ такова̀ и҆́мамы первосщ҃е́нника, и҆́же сѣ́де ѡ҆десню́ю прⷭ҇тла величествїю на нбⷭ҇ехъ, стꙑ҃мъ слꙋжи́тель, и҆ ски́нїи и҆сти́ннѣи, ю҆́же съорꙋжи гь҃ (а҆) не чл҃къ. за҃, тиі.

Всѧ́къ бо первосщ҃е́нникъ. въ е҆́же приноси́ти дары же и҆ жертвы поставлѧ́етсѧ быва́етъ, тѣ́мже потре́ба и҆мѣ́ти что̀ и҆ семꙋ̀, е҆́же принесетъ, а҆́ще ꙋ҆бо бы былъ на земли́, не бы̀ ꙋ҆бо бы́лъ первосщ҃е́нникъ, сꙋ́щимъ [сщ҃е́нникомъ][1] приносѧ́щимъ по зако́нꙋ дары, и҆́же ѡ҆́бразомъ и҆ сѣ́нїи слꙋжа́тъ нбⷭ҇нымъ. ꙗ҆́коже гл҃ано бы́сть мѡѷсе́ю, хо-
в҃ мо̀ к҃е, дѣѧ҃ з҃ тѧ́щꙋ сътвори́ти ски́нїю. *ви́ждь бо рече, (и҆) сътвори́ши всѧ по ѡ҆́бразꙋ показа́нномꙋ ти на горѣ. Нн҃ѣ же лꙋ́чшее ꙋ҆лꙋчи́ слꙋже́нїе, по е҆ли́кꙋ и҆ больша́ (завѣ́та е҆́сть)[2] хода́тай, и҆́же на лꙋ́чшаа ѡ҆бѣтова́нїа взако́нисѧ. за҃, тѳі.
е҆ре҃ ла, и҆ лв и҆ лг, и҆ лд А҆́ще бо бы̀ пе́рвый (зако́нъ)[3] (непоро́ченъ бы́лъ)[4], *не бы̀ второ́мꙋ и҆ска́лосѧ мѣ́сто. ꙋ҆кара́ѧ бо
кр҃и аі, нж і и҆́хъ гл҃етъ. *се дн҃и грѧдꙋ́тъ гл҃етъ гь҃, и҆ съвершꙋ̀ на́ до́мъ і҆и҃левъ, и҆ на́ до́мъ і҆ꙋ́довъ завѣ́тъ но́въ, не по завѣ́тꙋ, е҆гоже сътвори́хъ ѿцемъ и҆́хъ, въ де́нь (во́нже) е҆́мшꙋ ми (и҆́хъ за рꙋ́кꙋ)[5], и҆зве́сти и҆́хъ ѿ земли́ е҆гѵ́петьскїѧ. Занѐ тїи не прибы́ша въ завѣ́тѣ мое́мъ, и҆ а҆́зъ нерадихъ ѡ҆ ѡ҆нѣхъ, гл҃етъ гь҃. Ꙗ҆́ко се́й завѣ́тъ, е҆гоже завѣща́ю до́мꙋ і҆и҃левꙋ, по
е҆ре҃ кд, и҆ ла (ѡ҆нѣхъ днехъ)[6], гл҃етъ гь҃, *да́ѧ зако́ны моа въ мы́слехъ и҆́хъ, и҆ на срⷣцахъ и҆́хъ напишꙋ и҆́хъ. и҆ бꙋ́дꙋ и҆́мъ бг҃ъ, и҆ тїи бꙋ́дꙋтъ мнѣ̀ лю́дїе, и҆ не и҆́мать наꙋчи́ти ко́ждо {и҆скреннѧго}[7] свое́го, и҆ ко́ждо бра́та свое́го гл҃ѧ, позна́й гаⷭ҇. ꙗ҆́ко вси

Глава 8

1 Головне ж про те, що говориться: маємо такого первосвященика, який сів по правиці престолу величі на небесах, 2 служитель святих і шатра правди, якого поставив Господь, а не людина. *поч. 318*

3 Бо кожний первосвященик настановляється на те, щоб приносити дари ж і жертви, тому потрібно, щоб і Цей мав щось, щоб принести. 4 Адже, якщо б був на землі, отже, не був би первосвящеником, як є ті, що є священиками, що приносять дари за Законом; 5 які служать образові і тіні небесного, так як було сказано Мой- мой2. 25
сеєві, що мав зробити шатро. *Бо дія. 7
гляди, – сказав, – і зробиш все за образом тобі показаним на горі. 6 Тепер же Він одержав *настільки* краще служіння, наскільки і є посередником більшого завіту, який узаконений на кращих обітницях. *поч. 319*

7 Бо якщо б перший Закон був не- єре. 31
порочним, *не шукалося б місця для і 32 і 33
другого. 8 Бо картаючи їх, говорить: і 34
*Ось приходять дні, – говорить Гос- рим. 11
подь, – і довершу над ізраїльським ниж. 10
домом і над юдиним домом новий завіт, 9 не за завітом, який Я зробив з їхніми батьками в день, в якому Я їх взяв за руку, щоб вивести їх з Єгипетської землі. Тому що ті не залишилися у моєму завіті, і Я їх незлюбив, – говорить Господь. 10 Бо це завіт, який заповім ізраїльському домові по тих днях, – говорить Господь, –
*даючи мої закони в їхній розум, і їх єре. 24
напишу на їхніх серцях. І буду для і 31
них Богом, і ті будуть для Мене народом. 11 І кожний не буде навчати свого ближнього, і кожний свого брата, кажучи: Пізнай Господа, – бо всі

Мене пізнають, від малого і аж до їх-
нього великого. **12** Тому що буду ми-
лосердний над їхніми неправедностя-
ми, і їхніх гріхів, і їхніх беззаконь
більше не згадаю. **13** Коли ж гово-
рить: Новий, – перший зробив ста-
рим. А те, що давніє і старіє, є близь-
ке до зітління.

Глава 9, *поч. 320*

1 Бо перше шатро оправдання ма-
мой2. 26 ло служби, людські святощі. **2** *Бо
збудоване було перше шатро, в яко-
му свічник, і стіл, і предложення хлі-
бів, що називається святим. **3** За дру-
гою ж завісою, – шатро, що назива-
ється святе святих, **4** що мало золоту
кадильницю, і кивот завіту, всюди о-
кутий золотом, в якому золота посу-
мой4. 17 дина, що мала манну, *і палиця Аа-
црс3. 8 рона, що розквітла, *і таблиці завіту.
пар2. 5 **5** Над ним же – херувими слави, що
мой2. 25 отінювали вівтар, про які не час нині
говорити докладно. **6** Як же це так
було вставлено, то, до першого шатра
постійно входили священики, викону-
мой2. 30 ючи служби, **7** до другого ж – *один
мой3. 16 раз в році сам архиєрей, не без крові,
яку приносить за себе і за людські
гріхи. *поч. 321*

8 Святий Дух об'явив це, що ще
не об'явився шлях святих, коли ще
стоїть перше шатро. **9** Його притча
збулася в теперішньому часі, в якому
приносяться дари і жертви, що не
можуть за совістю удосконалити слу-
жачих, **10** тільки в їжі, і напитках, і
різних вмиваннях, і оправданнях тіла,
– і залишається аж до часу виправ-
лення. *поч.*

11 А Христос, прийшовши архиє-
реєм будучих дібр, більшим і доско-
налішим шатром, нерукотворним,
тобто не цього творення, **12** ані кро-
в'ю козлів, ані телят, але своєю кро-
мой3. 16 в'ю ввійшов один раз до святого, зро-
мой4. 19 бивши вічне відкуплення. **13** *Бо як-
що кров козлів і телят та покропле-
пет1. 1 ний попіл телиць освячує нечистих
ів1. 1 від тілесної чистоти, **14** *наскільки
апо. 1 більше кров Христа, що приніс себе
Святим Духом непорочним Богові, о-
чистить нашу совість від мертвих діл,
щоб ми служили живому і правдиво-
му Богові! **15** І тому він є посередни-
рим. 5 ком нового завіту, *щоб померши для
пет1. 3 відкуплення переступів, покликані в
першому завіті одержали обітницю
вічного наслiддя. **16** Бо де завіт, пот-
рібно, щоб прийшла смерть на запо-
гал. 3 вітника. **17*** Адже завіт має силу над
мертвими, тому що він безсилий, ко-
ли живе заповітник. **18** Тож і перший
не був обновлений без крові. **19** Бо як
була сказана кожна заповідь за зако
ном Мойсея всім людям, взявши кров

оувѣдѧтъ мѧ ѿ мала даже (и) до велика ихъ.
занѐ млстивъ бꙋдꙋ ѡ неправдахъ ихъ, [и грѣ-
хи ихъ и беззаконїѧ ихъ][8] не имамъ помѧ-
нꙋти ктомꙋ, внегда (же) глетъ новъ. ѡб-
ветши первагѡ. а ѡбетшаюшее и състарѣю-
щеесѧ, близъ (есть) истлѣнїѧ·

Глава, д. зач, тік·

Имѣѧше бо (-)[1] {-}[2] перваа {скинїѧ}[3] ѡ-
правданїѧ слꙋжбы, стое же (людское)[4].
*скинїа бо съѡрꙋжена бысть прьваа, въ в мо кѕ
неиже свѣтилни и трапеза и предложенїе
хлѣбѡвъ, ꙗже глетсѧ стаа. по вторѣи же завѣ-
сѣ, скинїа глемаа стаа стыхъ, златꙋ имꙋщи
кадилницꙋ, и ковчегъ завѣтꙋ, ѡкованъ всюдꙋ
златомъ, в немже стамна злата имꙋщїѧ ман- д мо зі
нꙋ, *и жезлъ аароновъ прозѧбшїи, *и скрижали г цр и
завѣта, превыше же еѧ, херꙋвими славы, ѡсѣ- в пара е
нѧющїи (ѡлтарь)[5], ѡ нихже нѣсть нынѣ глати в мо ке
подробнꙋ. симъ же тако оустроенѡмъ, въ прь-
вꙋю оубо скинїю вынꙋ вхожахꙋ свщенницы, слꙋж-
бы свершающе, въ вторꙋю же *единою въ лѣ- в мо л
то, единъ архїереи, не бес крове, юже приноси за г мо ѕі
себе, и ѡ людски сгрѣшенїи, зач, тка·
Се ꙗвлѧющꙋ дхꙋ стмꙋ, ꙗко не оу ѧвисѧ
стыхъ пꙋть, еще прьвѣи скинїи имꙋщеи стоѧ-
нїе. еиже прича въ времѧ настоѧщее оутвердисѧ,
сѧ, въ неиже дарове и жрътвы приносѧтсѧ не
могꙋщаа по совѣсти съвершити (слꙋжащи)[6],
точїю на брашна и питїа и различныхъ ѡ-
мовенїихъ, (и) ѡправданїихъ плоти, (и) даже
до времене исправленїи належащаа· зач·
Хс же пришедъ архїереи градꙋщихъ благъ болшею и
съвершеннѣишею скинїею, нерꙋкотворенною, сирѣчь
не сею тварїю, ни кровїю козлїю ни телчею, но
своею кровїю, вниде единою въ стаа вѣчное из-
бавленїе сътворивъ, *аще бо кровь козлїѧ и тел- г мо ѕі
чаѧ, и пепелъ юнчїи кропѧщїи, ѡскверненыѧ ѡсщает д мо ді
къ плотнѣи чистотѣ, *колми паче кровь хва, а петр а
иже дхомъ {стымъ}[7] себе принесе непорочна бꙋ, не а іоа а
ѡчистит ли совѣсть нашꙋ ѿ мртвыхъ дѣлъ, въ апока а
еже слꙋжити намъ бꙋ живꙋ {і истиннꙋ}[8]; И сего
ради (новꙋ завѣтꙋ)[9] ходатаи е, *ꙗко да смр- кри е
ти бывши, въ избавленїе престꙋпленїю (быв- а петр г
ши), въ прьвомъ завѣте (-)[10], ѡбѣтованїе (вѣч-
наго наслѣдїѧ, прїимꙋтъ званїи)[11], идѣже
бо завѣтъ, смрти нꙋжно есть носитисѧ на
завѣщающаго· *Завѣтъ бо на мрътвыми извѣс- гала г
тенъ есть, понеже ничесоже можетъ егда живъ
есть завѣщаваѧи· Тѣмже ни первыи без крови
ѡбновленъ бысть. реченѣи бо всѧкои заповѣди
по законꙋ ѿ моѷсеѧ всѣмъ людемъ, прїемъ

кровь {козлїю и телчїю}[12], съ водою и волною
червленою и губою, самы же тыя книги и
в мо кд всѧ люди покропи гла, *сїя кров завѣту, его-
же завѣща къ вам Бгъ. И скинїю (-)[13] и вся
съсуды служебныя, кровїю такоже покропи, и от-
нудъ кровїю вся очищаются, по закону. И
без кровопролитїя не бываетъ оставленїе, по-
треба убо образом небесным (силам) сими очища-
тися, са мѣм же небеснымъ, лучшими жрът-
вами пач сих. за, ткв.
Не въ рукотворенаа бо (стаа вниде)[14] Хс, про-
тивообразна истинных, но в самое небо, нынѣ да
явится лицу бжїю о нас. Ни да многащи
принесет себе, якоже прьвосвященникъ входитъ въ
стаа, {стыхъ}[15], по вся лѣта съ кровїю чю-
жею, понеже подобаше ему множицею прїима-
ти страсть от сложенїя (всего) мира. Нынѣ же
единою въ кончину вѣковъ, въ отметанїе
грѣху, жрътвою своею явися. И якоже лежит
человѣкомъ единою умрѣти, потом же судъ. та-
кр и е а петр г кожe *и Хс, единою (приведеся)[16], въ еже (въз-
нести многих)[17] грѣхи, второе без грѣха явит-
ся, ждущим его {вѣрою въ спасенїе}[18].

козлів і телят, – з водою і червоною
вовною та губкою, – він же покропив
самі ті книги і ввесь народ, **20** кажу-
чи: *Це кров завіту, який вам заповів мой2. 24
Бог. **21** І він також кров'ю покропив
шатро і ввесь посуд служби. **22** І
відтоді все за Законом очищується
кров'ю, і без кровопролиття не буває
відпущення. **23** Отже, потрібно, щоб
подоби небесних сил очищалися ци-
ми, а самі небесні кращими від цих
жертвами. *поч. 322*

24 Бо Христос не ввійшов до руко-
творного святого, що відображало
правдиве, але до самого неба, щоб те-
пер з'явитися за нас перед божим ли-
цем. **25** І не щоб себе принести бага-
то разів, так як входить первосвяще-
ник до святого святих, кожного року
з чужою кров'ю, **26** тому що Йому
треба було б багато разів терпіти від
створення всього світу. А тепер, раз
на прикінці віків, на знищення гріха
він з'явився своєю жертвою. **27** І так
як людям постановлено раз умерти, а рим. 5
потім суд, **28** так *і Христос, був раз пет1. 3
приведений, щоб підняти гріхи бага-
тьох, а вдруге без гріха з'явиться
тим, що Його очікують з вірою на
спасіння.

Глва, і. за, ткг.

г мо ѕі Сѣнь бо имый *законъ градущихъ благъ,
(а) не самый образъ вещей, на вся лѣ-
та тѣми жрътвами, ихже прино-
сятъ выну. Иже никогдаже могутъ
приступающихъ съвершити понеже престали
бы убо быша приносимы, за еже ни едину и-
мѣти еще совѣсть о грѣсѣхъ, служащимъ,
единою очищеномъ. Но в нихъ въспоминанїе
грѣхомъ (е) на коеждо лѣто. Не възможно бо
г мо ѕі *крови юнчи и козлїи отпущати грѣхи. Тѣм-
ѱало лд же входя въ мир, глетъ. *жрътву и прино-
шенїе не въсхотѣ. тѣло же съвершил ми еси,
всесожженїя и о грѣсѣхъ не възыскалъ еси.
тогда рѣхъ се прїиду, въ главизнѣ книжнѣи
пишеться о мнѣ, яко сътворити (волю
твою бе)[1]. выше гла, яко жрътву и прино-
шенїе, и всесъжегаемыхъ о грѣсѣхъ не въсхо-
тѣлъ еси, ни благоволилъ еси яже по закону
приносятся. Тогда рече, се прїиду сътворити
волю твою бже мой. Отемлетъ первое, да вто-
рое поставитъ. о нейже воли освящени есмы,
приношенїемъ тѣла Іс Хва единою. И всякъ
убо священникъ стоит на вся днь служа, и ты-
яже множицею принося жертви, яже никогда-
ѱало ра же могу отъяти грѣхи. Он же единою о грѣсѣх
а кри еі принесъ жрътву, *всегда сѣдит одесную Ба,
вы а прочее ожидая, дондеже положатся врази его по-

Глава 10, *поч. 323*

1 Бо *Закон, маючи тінь майбутніх мой3. 16
благ, а не сам вид речей, не можуть
ніколи удосконалити тими жертвами,
які постійно приносять на всі роки,
тих, що приступають, **2** тому що, от-
же, перестали б приноситися, тому
що не було б більше ніякого почуття
гріхів у раз очищених служачих. **3** А-
ле в них кожного року є свідомість
гріхів, **4** бо неможливо, щоб *кров мой3. 16
телят і козлів відпускала гріхи. **5** То-
му, входячи у світ, говорить: *Жерт- пс. 39
ву і приношення Ти не забажав, тіло
ж Ти Мені дав, **6** *а* всепалення і
жертви за гріхи Ти не домагався. **7**
Тоді я сказав: Ось іду, – в главі книги
написано про Мене, – щоб зробити
твою волю, Боже. **8** Вище кажучи: Бо
жертви і приносу та всепалення за
гріхи Ти не забажав ані не вподобав,
які приносяться за Законом. **9** Тоді
сказав: Ось іду, щоб зробити твою
волю, мій Боже. Він відміняє перше,
щоб поставити друге. **10** За тою во-
лею ми є освячені одноразовим при-
ношенням тіла Ісуса Христа. **11** І от-
же, кожний священик стоїть, служа-
чи кожного дня і багато разів прино-
сячи ті самі жертви, які ніколи не мо-
жуть усунути гріхів, **12** а Він, приніс- пс. 109
ши раз жертву за гріхи, *завжди си- кор1. 15
дить по правиці Бога, **13** далі очіку- вищ. 1
ючи, доки його вороги не будуть пок-
ладені як підніжжя його ніг. **14** Адже
одним приношенням Він назавжди

удосконалив тих, що освячуються. **15** Свідчить же нам і Святий Дух, за раніше сказаним: **16** *Цей завіт, який їм завіщаю по тих днях, – говорить Господь, – даючи мої закони, запишу їх в їхні серця і в їхні уми. **17** І говорить Господь: Більше не згадаю їхні гріхи і їхні беззаконня. **18** А де є відпущення цього, більше немає приношення за гріхи. *поч. 324*

єре. 31
рим. 12
вищ. 8

19 Отже, брати, маючи сміливість – вхід до святих кров'ю Ісуса Христа, **20** який Він нам відновив, – нову і живучу дорогу завісою, значить своїм тілом, **21** і великого архієрея у божому домі, **22** приступаймо з праведним серцем, з впевненістю віри, маючи серця, очищені від поганої совісті, і тіла, обмиті чистою водою, **23** непохитно держімо визнавання надії, бо вірним є Той, що обіцяв. **24** І вважаймо один на одного в заохочуванні до любові і добрих діл, **25** не опускаючи своїх церковних зібрань, так як деякі мають звичай, але заохочуючи один одного і стільки більше молячись, наскільки бачите, що наближається день судній. **26** Бо коли ми добровільно грішимо після одержання розуму правди, немає більше жертви за гріхи, **27** а якесь страшне очікування суду і ревність вогню, що хоче пожерти противників. **28** Як хтось відрікся Мойсеєвого закону, він без милосердя *умирає при двох або трьох свідках. **29** Якої гіршої муки думаєте удостоїться той, що потоптав Божого Сина і вважав за нечисть кров завіту, в якій освятився, і зневажив Духа ласки? **30** Бо знаю того, що сказав: *Мені – помста, Я віддам, – говорить Господь. І знову, що: Господь судитиме свій народ. **31** Страшно впасти в руки живого Бога. *поч. 323*

мой3. 17
і 19
мат. 18
ів. 8
кор2. 13

мой5. 31
рим. 12

32 Згадуйте ж ваші попередні дні, в яких, просвітившись, ви перетерпіли багато мук і терпінь: **33** або ставши видовищем зневагами і клопотами, або ж і бувши спільниками тих, що так живуть. **34** Бо і з моїми кайданами ви співтерпіли, і ви з радістю прийняли розграбування вашого майна, знаючи, що маєте для себе вічне і краще майно на небесах. *поч. 326*

35 Отже, не покидайте вашої сміливості, що має велику винагороду, **36** бо маєте потребу терпеливості, щоб, виконавши божу волю, ви одержали обітницю. **37** *Бо ще мало, тільки-тільки, – і Той, хто іде, прийде, – і не забариться. **38** *А праведник з віри буде жити, і якщо ж він відступить, моя душа в ньому не матиме вподобання. **39** Ми ж, брати, не є *дітьми* відступлення на погибель, але віри на придбання душі.

авв. 3

рим. 1
гал. 3
авв. 2

ножїе ногама єго. Єдинѣмъ бо приношенїемъ
съвръшилъ є вьину осщаемы. Свѣдѣтельс-
твуетъ же намъ и дхъ стыи, по (-)[2] [реченому
преже][3]. *сей завѣтъ єгоже завѣщаю к нимъ, по
днехъ онѣхъ, глетъ гь, даа законы моа на срдца
ихъ, и въ помышленїи ихъ напишу и. {таже
глетъ}[4] (гь), (-)[5] грѣхи ихъ и беззаконїа ихъ не имамъ
помянути ктому. а идѣже отпущенїе сихъ, кто-
му нѣсть приношенїа о грѣсѣ. за, тѕд.
Имуще убо (дрьзновенїе братїе)[6], входъ стыхъ,
кровїю іс хвою, єгоже обновилъ єсть намъ путь
новъ, и живъ завѣсою, сирѣчь, плотїю своею и
архїереа велика в дому бжїи, да приступаемъ
съ истиннымъ срдцемъ, (і) извѣщенїемъ вѣры. очи-
щени срдца от совѣсти лукавыа, і измовени
тѣлеса водою чистою, да держимъ исповѣданїе
упованїю неуклонно. вѣренъ бо (є) обѣщавыи.
и да разумѣваемъ другъ друга въ поощренїи
любве, и добрыхъ дѣлъ. Не оставляюще (црков-
ныхъ) събранїи своихъ, якоже (єсть) (нѣкимъ о-
бычаи)[7], но (другъ друга) побизающе и толико
паче (молящеся), єлико видите приближающь
днь (судныи). волею бо съгрѣшающимъ намъ по
прїятїи разума истины, ктому о грѣсѣхъ
не обрѣтаетъся жрътва, страшно же нѣкое
чаянїе суда, и огня ревность поясти хотя-
щаго супротивныя. Отвръгся кто закона мои-
сеова, без милосердїа *при двою или трехъ свѣдѣ-
тель умираетъ, колицѣ (мнитѣ)[8] горшеи сподоби-
тися муцѣ, иже сна бжїа поправыи, и кровь
завѣтную скверну възмнивъ, в нейже освятися и
дхъ блгти укоривъ: вѣмъ бо рекшаго, *мнѣ
отмщенїе, азъ въздамъ [глетъ гь][9]. И паки,
(яко) судитъ гь людемъ своимъ. страшно єже
впасти въ руцѣ бга жива. за, тке.
Въспоминаите же прьвыа дни {ваша}[10] в нихже
просвѣтившеся, многыа страсти претрьпѣсте
(и) страданїи ово убо поношенми и печалми по-
зору бывше, ово же (и) обѣщницы (бывше живу-
щимъ тако)[11]. Ибо съ [оузами моими][12] постра-
дасте, и разграбленїе имѣнїа вашего съ радос-
тїю прїясте, вѣдяще имѣти [себѣ][13] (имѣ-
нїе [на небесехъ][14] пребывающее и лучшее)[15]. за, ткѕ.
Не отложите убо дрьзновенїа вашего еже имать
(мздовъздаанїе велико)[16]. терпѣнїе бо имате
потребу, да волю бжїю сътворше, прїимете
обѣтованїе. (*И) єще бо мало єлико єлико, гря-
дыи прїидетъ, и не закоснитъ. (*а) праведныи же [-][17]
от вѣры живъ будетъ. И аще обинется не благо-
волитъ дша моа о немъ. мы же (братїе) нѣсмы
обиновенїа въ погибель, но вѣре в снабдѣнїе
дши.

Гл҃а, а҃і.

Есть же вѣра уповаемымъ извѣщеніе.
вещемъ обличеніе невидимымъ. въ сей
бо свѣдѣтельствовани быша древніи.
а҃ мѡ҃ а҃ вѣрою разумѣваемъ *съвершитися вѣкѡ҃
гл҃омъ бж҃їимъ, въ еже ѿ невидимыхъ види-
а҃ мѡ҃ д҃ маа бывша. *Вѣрою множаишу жертву авель,
паче каина принесе б҃у, еюже свѣдѣтельствованъ
бы҃ быти пра҃вникъ, свѣдѣтельствующу о
дарѣхъ его б҃у, и тоа ради (и умре, и)[1] еще
а҃ мѡ҃ є҃ сира҃ м҃д и м҃ѕ [глетса][2]. *Вѣрою енох преложися не видѣти
смерти, и не обрѣташеся, зане преложи его
б҃ъ. преже бо преложеніа [его][3], свѣдѣтельство-
ванъ бысть угодивъ б҃у. Без вѣры же не въз-
можно угодити (б҃у). Вѣровати же подобаетъ
приходащи҃ къ б҃у, яко есть, и взыскающимъ
а҃ мѡ҃ ѕ҃ сира҃ м҃д его мздовъздатель бываетъ. *Вѣрою ѿвѣтъ
пріимъ ное, о нижже не у҃ бѣ видѣвъ, (и) у-
боався сътвори ковчегъ въ сп҃сеніе дому свое-
му, имже осуди (весь) миръ, и яже по вѣрѣ
правды бысть наслѣдникъ. за҃, тк҃з.
а҃ мѡ҃ в҃і *Вѣрою зовомъ авраамъ, послуша изыти на
мѣсто еже хоташе пріати въ наслѣдіе. и
изыде не вѣдыи камо градетъ. за҃, тк҃и.
Вѣрою пріиде (авраамъ) на землю обѣтованіа
якоже на чюжду, въ кровы (вселися)[4], съ исаа-
комъ, и іаковѡ҃, сънаслѣдникома обѣтованіа
тогожде. ждаше бо основаніе имущаго града,
емуже художникъ и съдѣтель б҃ъ. Вѣрою и
а҃ мѡ҃ з҃і и к҃а сама *сарра неплоды, силу вложеннаго сѣмени
пріа҃, и паче времени възраста [роди][5], поне҃ вѣр-
на непщева обѣтовавшаго. Тѣмже (-)[6] ѿ еди-
наго родишася (вси). да еще умерщвенаго тѣ-
ломъ, якоже звѣзды н҃бныа множествомъ, и
якоже пѣсокъ въскраи мора бесчислени. По вѣрѣ
умроша (-)[7] вси не пріе҃ше обѣтованіа, но из-
далече (видѣвше а҃)[8], и възлюбивше, и исповѣ-
давше, яко страннїи, и пришелцы суть на
земли. Ибо таковаа гл҃ющіи являются яко о-
течествіа взыскуют҃, и аще она помнаху ѿ
нихже изыдоша, имѣли убо быша врема въ-
звратитися. Нн҃ѣ же лучшаго желаютъ, си-
рѣчь, н҃бнаго. тѣмже не стыдится сими б҃ъ,
б҃ъ нарицатися имъ. уготова бо имъ гра҃.
за҃, тк҃д.
а҃ мѡ҃ к҃в *Вѣрою приведе авраамъ исаака, искушаемъ, и
единоро҃днаго приношаше, обѣтованіа пріемыи, к
а҃ мѡ҃ к҃а кр҃и д҃ немуже гл҃ано бысть, *яко о исаацѣ нарече҃ ти
са сѣма, помысли҃в, яко и из мр҃твы҃ въс-
кресити силенъ {есть}[9] б҃ъ. Тѣмже того и въ
притчи пріа҃. Вѣрою и о градущихъ бл҃гослови

Глава 11

1 Віра ж є запевненням надії, ос-
карженням невидимих речей, **2** бо в
ній стародавні були засвідчені. **3**
Вірою розуміємо, *що віки спов- мойі. 1
нюються за божим словом, щоб з
невидимих сталось видиме. **4** *Ві- мойі. 4
рою Авель приніс Богові більшу
жертву від Каїна, якою засвідчено,
що він є праведником, коли про йо-
го дари свідчить Бог; і задля того мойі. 5
він і помер. І ще говориться: **5** *Ві- сир. 44
рою Енох був переставлений, щоб і 46
не побачив смерті; і його не знахо-
дили, тому що Бог його переставив,
бо перед його переставленням про
нього засвідчено було, що він дого-
див Богові. **6** Без віри ж неможливо
догодити Богові. А тим, що прихо-
дять до Бога, треба вірити, що Він є
і що винагороджує тих, що Його
шукають. **7** *Вірою Ной, одержавши мойі. 6
відповідь про те, чого ще не поба- сир. 44
чив, і злякавшись, зробив ковчег на
спасіння свого дому, яким засудив
ввесь світ і став спадкоємцем тієї
праведності, що за вірою. *поч. 327*

8 *Вірою Авраам, покликаний, мойі. 12
послухав, щоб вийти на місце, яке
мав отримати в насліддя, – і вий-
шов, не знаючи, куди іде. *поч. 328*

9 Вірою Авраам прийшов до обі-
цяної землі, як до чужої; він посе-
лився під шатрами з Ісааком і Яко-
вом – співспадкоємцями тієї самої
обітниці, **10** бо очікував заснування
будучого міста, якого творцем і
будівничим є Бог. **11** Вірою і сама
неплідна *Сарра, прийнявши силу мойі. 17
вкладеного насіння, і поза часом ві- і 21
ку породила, тому що вірним вва-
жала Того, що обіцяв. **12** Тому всі
народилися з одного і ще завмерло-
го тілом численністю – як небесні
звізди і безчислені – як пісок край
моря. **13** У вірі померли всі, не о-
державши обітниці, але здалека по-
бачивши їх, і полюбивши, і визнав-
ши, що є чужинцями і приходьками
на землі. **14** Адже ті, що таке гово-
рять, виказують, що шукають бать-
ківщину. **15** А якщо б пам’ятали те,
з чого відійшли, мали б, отже, час
повернутися. **16** Нині ж бажають
кращого, значить небесного. Тому
Бог не встидається ними, назива-
тися їхнім Богом, бо приготовив їм
місто. *поч. 329*

17 *Вірою випробуваний, Авра- мойі. 22
ам привів Ісаака, і єдинородного
приносив він, що одержав обітниці;
18 до якого було сказано, *що в І- мойі. 21
сааці назветься твоє насіння. **19** По- рим. 9
думавши, що Бог має силу і з мерт-
вих воскресити, тому того й одер-
жав у притчі. **20** Вірою і на будуче

мой1. 27 і 36 *Ісаак поблагословив Якова і Ісава.
21 Вірою *Яків, вмираючи, побла-
мой1. 48 гословив кожного Йосифового си-
на і схилився на кінець своєї пали-
мой1. 50 ці. **22** *Вірою Йосиф, умираючи, па-
м'ятав про вихід ізраїльських синів
мой2. 2 дія. 7 і заповів про свої кості. **23** *Вірою
Мойсей, народившись, був перехо-
ваний три місяці своїми батьками,
тому що побачили гарну дитину і не
побоялися царського наказу. *поч.*

мой2. 1 **24** *Вірою Мойсей, ставши ве-
ликим, відмовився називатися си-
ном фараонової дочки, **25** а радше
зволив терпіти з божим народом,
ніж мати насолоду дочасного гріха;
26 вважаючи Христову погорду
більшим багатством, ніж єгипетські
скарби, бо дивився на винагороду.
27 Вірою він покинув Єгипет, не
злякавшись царського гніву, бо як
видючий терпів невидимого. **28** Ві-
мой2. 12 рою він зробив *Пасху і пролиття
крові, щоб той, що вигублював пер-
вородних, не доторкнувся до них.
29 Вірою вони перейшли через
мой2. 14 *Червоне море, наче по сухій землі,
а єгиптяни, спокусившись на це,
іс нав. 6 потонули. **30** Вірою і впали *єри-
хонські стіни, обходженням впро-
іс нав. 6 довж сімох днів. **31** Вірою *Раав,
розпусниця, не згинула з тими, що
протиставилися, прийнявши розвід-
ників з миром і вивівши іншою до-
суд. 6 рогою. **32** І що ще скажу? Бо мені не
суд. 4 стане часу, як буду розповідати про
суд. 13 *Гедеона, *Варака ж, *і Сампсона,
суд. 11 і 12 *Єфтая, *про Давида ж, і Самуїла та
про інших пророків, *поч. 330*

црс1. 1 і 13 **33** які вірою перемогли царства,
вчинили справедливість, одержали
обітниці, замкнули пащі левам, **34**
згасили силу вогню, втекли від гос-
трого меча, мали силу в немочі, бу-
ли сильними на війнах, до втечі по-
вернули полки чужинців. **35** І жін-
ки одержали ж своїх мертвих з вос-
кресіння, інші ж були вбиті, не о-
державши спасіння, щоб радше о-
держати воскресіння. **36** Ще інші
були випробувані насмішками і ра-
нами, ще й в'язничними кайдана-
ми. **37** Були побиті камінням, були
перерізані, були випробувані, по-
мерли вбивством меча, ходили в
накидках і в козячих шкірах – поз-
бавлені, знедолені, покривджені, **38**
яких світ не був гідний, що скита-
лися в пустинях, і горах, і в пече-
рах, і в земних проваллях. **39** І всі
ці, бувши засвідчені вірою, не о-
державши обітниці, **40** бо Бог для нас
передбачив щось кращого, щоб во-
ни без нас не одержали доскона-
лість.

*ісаа́къ, іа́кова, и҆ ісава· вѣ́рою *іа́ковъ оу҆мирая а҃ мо҃ кз҃ и҆ лѕ҃
коегождо сна іѡ́сифова бл҃ви, и҆ поклони́ся на а҃ мо҃ ми҃
коне́цъ жезла̀ е҆го· *вѣ́рою иѡ́сифъ оу҆мира́я, ѡ҆ а҃ мо҃ н҃
и҆схожені́и сно́въ і҆и҃левъ па́мятьствова, и҆ ѡ҆
костехъ свои́хъ заповѣда̀· *вѣ́рою мѡѷсеи в҃ мо҃ в҃ дѣа҃ з҃
роди́вся съкровенъ бысть три мца ѿ ѡ҆цъ
свои́хъ, занѐ видѣша красно̀ ѡ҆троча, и҆ не оу҆-
боя́шася повелѣні́я црева· за҃·

*вѣ́рою мѡѷсеи вели́къ бывъ, ѿвержеся нарица́- в҃ мо҃ а҃
тися сн҃ъ дщери фараѡ́новы, паче (же и҆зво́ли)[10]
страдати с людьми бж҃іими, нежели (и҆мѣти
временнаго)[11] грѣха сла́дость. бо́лшее богатьство
вмѣнивъ е҆гѵпетьскихъ съкро́вищъ, поноше́ніе
хво, взира́ше бо на мздовъздая́ніе· вѣ́рою ѡ҆ста́-
ви е҆гѵ́пта, не оу҆боя́вся я́рости цревы. неви́ди-
маго бо я́ко видя терпя́ше· вѣ́рою сътвори
*па́схꙋ и҆ проли́тіе кро́ви, да не погꙋбля́яй пер- в҃ мо҃ ві҃
ворожденая, ко́снется и҆мъ· вѣ́рою преидо́ша
*чермное мо́ре, а҆ки по̀ сꙋсѣ земли̇. е҆мꙋже и҆скꙋ- в҃ мо҃ ді҃
ше́ніе пріе́мше е҆гѵ́птяне и҆стопи́шася· вѣ́рою
(и҆) стѣны *і҆ерихо́ньскіа падо́ша ѡ҆бхоже́ніемъ і҃с на҃в ѕ҃
се́михъ днехъ· вѣ́рою *раа́вь блꙋдная не поги́бе і҃с на҃в ѕ҃
съ сопротивльшимися, пріи́мши схо́дники съ
миро҃. (и҆ і҆ны́мъ пꙋтемъ и҆звѣ́дши)· И҆ что е҆ще
гл҃ю; недоста́нетъ бо ми повѣствꙋющꙋ лѣто, сꙋди҃ ѕ҃
ѡ҆ *гедеѡ́нѣ, *вара́цѣ [же, *и҆][12] самѱо́нѣ, *і҆е҆ф- сꙋди҃ д҃
да́и, (*ѡ҆) двдѣ же, и҆ самꙋилѣ, и҆ (ѡ҆ дрꙋгихъ) сꙋди҃ гі҃
прр҃цѣхъ· за҃, тл҃· сꙋди҃ аі҃ и҆ ві҃
а҃ цр҃ а҃ и҆ гі҃

И҆же вѣ́рою побѣди́ша цртвія, съдѣя́ша пра́в-
дꙋ, полꙋчи́ша ѡ҆бѣтова́нія, загради́ша оу҆ста
льво́мъ, оу҆гаси́ша си́лꙋ ѡ҆́гненꙋю, и҆збыша ѡ҆ст-
рія ме́ча, възмогоша ѿ не́мощи, быша крѣп-
цы въ бра́нехъ, (ѡ҆брати́ша въ бѣгство по́л-
ки)[13] чюжи́х. пріа́ша (же и҆) женѝ ѿ въскрсенія
мертвыя своя̀· И҆ніи же и҆збіе́ни быша не
пріе́мше и҆збавле́нія, да лꙋчшее въскрсе́ніе оу҆-
лꙋчатъ· дрꙋзіи же рꙋганіи и҆ ранами и҆скꙋше́ніе
пріяша, е҆ще же (и҆ оу҆́зами темничными)[14]. ка-
меніемъ побіени быша, [претре́ни быша, и҆скꙋ-
ше́ни быша][15], оу҆біиство́ мечa оу҆мро́ша· Проидо́-
ша въ мило́тѣхъ (и҆) въ ко́зіяхъ ко́жахъ, ли-
ше́ни скорбя́ще, ѡ҆ѕлобле́ни, и҆хже не бѣ̀ досто́-
инъ ми́ръ, въ пꙋстыняхъ скита́ющеся, и҆ го-
рахъ, и҆ въ вертепахъ, и҆ въ про́пастехъ зем-
ныхъ. И҆ сіи вси послꙋшествова́ни бывше вѣ́рою,
не пріа́ша ѡ҆бѣтова́нія· Бгꙋ (лꙋчше что ѡ҆
насъ)[16] прѣзрѣвшꙋ, да не без насъ съверше́нь-
ство пріимꙋтъ·

Гла, ві. зач, тла·

кри ѕ кола г ефе д а петр в и д

Тѣмже оубо и мы толикъ имуще *облежащъ насъ обла свѣдѣтелей, (гордость всяку шложьше)[1], и оудобь обьстоятелный грѣхъ, терпѣнїемъ да течемъ на предълежащїи намъ подвигъ, възирающе на (началника вѣрѣ)[2], и съвершителя Іса. иже в мѣсто прѣлежащїя ему радости, претерпѣ кртъ, о срамотѣ нерадивъ, одесную же престола бжїя сѣде· Помыслите оубо таковое пострадавшаго ш грѣшникъ, въ себѣ прекословїе, да не стужайтеся дшами своими ослабѣюще. не оу до крови стасте противу грѣху подвизающеся, и забысте оутѣшенїе, еже вамъ яко снмъ глетъ· *Сне мой, не принемогай наказанїемъ гнимъ, ниже ослабѣй ш него обличаемъ· зач·

при г апока г иако а

Егоже любитъ гь, наказуетъ· Біетъ же всякаго сна, егоже прїемлетъ. (и) {аще}[3] наказанїе терпите, якоже сном вамъ обрѣтаетеся бгъ· Который бо [есть][4] снъ, егоже не наказуетъ штцъ: аще ли без (наказанїя есте)[5], емуже причастницы быша вси, то оубо преблудодѣйчищи (есте, а не снове)[6]. обаче, плоти нашей штца имѣхом казателя, и срамляхомся, не много ли паче повинемся штцу духовомъ, и живи будемъ: они бо в мало днїи якоже годѣ имъ бѣ наказаху (насъ)· а сей, на пользу, да причастимся стыни его· всяко бо наказанїе въ настоящее время не мнится радость быти, но печаль. послѣди же плод миренъ· Наоученїем тѣмъ въздает правдѣ· Тѣмже ослабленыя руки, и ослабленая колѣна исправите. и стезя правы сътворите ногама вашима, да не хромое съвратится, но паче да исцѣлѣетъ· зач, тлв·

Мирь имѣйте, (и стыню, съ всѣми)[7], ихже кромѣ никтоже оузритъ га. смотряюще да никтоже лишится блгти бжїа. еда кто корень горести выспрь прозябая пакость сътворитъ. и тѣмъ осквернятся мнози. еда кто блудодѣй или скверни́тель якоже *иса, иже за

а мо ке

ядь едину шда есть перворо́дьство свое. *вѣсте

а мо кз

яко и потомъ похотѣвъ наслѣдовати блвенїе, швърженъ бысть. покаянїю бо мѣста не обрѣте, аще и съ слезами поискалъ его· Не приступисте бо ([*горѣ][8] осязаемѣ)[9], и

в мо ді и кі

погорѣвшей огнемъ, и облаку, и сумраку, и бурѣ. и трубному звуку и гласу (шумящу) глъ. егоже слышавшей шрекошася. да не приложися им слово. не терпяху бо повелѣвающаго

Глава 12, *поч. 331*

рим. 6 кол. 3 еф. 4 пет1. 2 і 4

1 Тому, отже, і ми, маючи таку велику хмару свідків, *що нас оточує, відклавши всяку гордість і гріх, що легко обплутує, терпеливо біжімо до того подвигу, що лежить перед нами, **2** дивлячись на проводиря і вершителя віри – Ісуса, який замість тієї радості, що належалась Йому, перетерпів хреста, незважаючи на сором, сів по правиці божого престолу. **3** Отже, подумайте про Того, що на собі потерпів таку наругу від грішників, щоб не трудилися, слабнучи своїми душами. **4** Ви ще не стали до крові, змагаючись проти гріха, **5** і забули про потіху, яку вам, як синам, говорить: *Мій сину, не знемагай від господнього картання ані не слабни, караний Ним. *поч.*

при. 3 апо. 3 як. 1

6 Кого Господь любить, Він картає, б’є ж кожного сина, якого приймає. **7** І якщо терпите картання, Бог з вами поводиться, як з синам. Бо який є син, якого батько не картає? **8** Якщо ж ви є без картання, якого всі стали учасниками, то ви, отже, є плід перелюбу, а не сини. **9** Однак ми ж мали батька, що карав наше тіло, і ми соромилися, *то* чи не багато радше підкоримося Батькові Духів – і будемо жити? **10** Адже вони впродовж небагатьох днів, як їм було можливо, картали нас, а цей – на користь, щоб ми були учасниками його святості. **11** Бо кожне картання в теперішньому часі не вважається за радість, але біль, *та* пізніше ж – за плід миру. Тим навчанням віддають справедливість. **12** Тому випростуйте послаблі руки і послаблі коліна **13** і простими зробіть стежки для ваших ніг, щоб кульгаве не повернулось, але радше, щоб виздоровіло. *поч. 332*

14 Майте мир і святість з усіма, без яких ніхто не побачить Господа, **15** дивлячись, щоб ніхто не був позбавлений божої ласки, щоб хтось знову не зробив пакість, випускаючи корінь гіркоти, і тим численні не занечистилися; **16** щоб хтось *не був* розпусником або нечистим, так як

*Ісав, який за одну їжу віддав своє первородство. мой1. 25

17 *Знайте ж, що і потім, забажавши успадкувати благословення, – був відкинутий, бо не знайшов місця покаяння, хоч і зі сльозами його шукав. мой1. 27

18 Бо ви не приступили до *гори, якої доторкається, і що погоріла вогнем, і хмари, і темряви, і бурі, мой2. 19 і 20

19 і звуку труби, і голосу шумного слів, якого відреклися ті, що чули, аби слово їм не додалося, **20** бо не терпіли того, що наказував: *Як- мой2. 19

що звір доторкнеться до гори, то, отже, буде побитий камінням. **21** І таким страшним було те, що бачилося, бо Мойсей сказав: Я є переляканий і тремчу. **22** Але ви приступили до гори Сіон, і до міста живого Бога, і небесного Єрусалиму, **23** і на видовище сотень тисяч ангелів, і собору первородних, вписаних на небесах, і Бога – судді всіх, до досконалих духів праведників, **24** і до посередника нового завіту – Христа, і крові, і покроплення, що краще говорить від *Авелевого. *поч. 333*
мой1. 4

*и҆́ли ѕвѣ́рь прикоснет́сѧ горѣ̀, (то̀ оу҆́бо) каме- в҃ мо҃ д҃і
ні́емъ побіе́нъ бꙋ́детъ. и҆ та́ко стра́шно бѣ̀,
ви́димое. моѷсе́й (бо) речѐ, пристра́шенъ є҆́смь, и҆
трепе́тенъ. но̀ приступи́сте къ сїѡ́новѣ горѣ̀,
и҆ ко гра́дꙋ бг҃а жи́ва, (и҆) і҆ерⷭ҇ли́мꙋ нбⷭ҇номꙋ, и҆ къ
(позорꙋ тма́мъ а҆́гг҃ловъ)[10], и҆ събо́рꙋ перворо́дныхъ
напи́саныхъ на нбⷭ҇ѣхъ. и҆ сꙋдїи (всѣхъ бг҃ꙋ)[11]. и҆
дх҃омъ пра́ведныхъ съверше́ныхъ, и҆ къ (ходата́ю за-
вѣта но́ваго)[12] (хр҇та)[13], и҆ кро́ви (и҆) кропле́нїа лꙋч-
ше гл҃юще нежели *а҆велевѣ. зч҃, тлг҃.
а҃ мо҃ д҃

25 Пильнуйте ж, не відрікайтеся Того, хто говорить: Бо якщо не втекли вони, відрікшись того, що пророкував на землі, тим більше ми не відрікаймося небесного, **26** якого голос тоді захитав землею. Тепер же Він обіцяв, кажучи, що: Ще раз Я потрясу не тільки землею, але і небом. **27** А те, що: Ще раз потрясу, – говорить про переставлення потрясеного, як сотвореного, щоб залишилося те, що є непохитне. *поч.*

Блюди́те (же), не ѿрица́йтесѧ гл҃ющагѡ. а҆́ще бо
(не и҆збѣжа́ша о҆нѝ)[14] (ѿре́кшесѧ прⷪ҇рчьствꙋю-
щаго на землѝ)[15], мно́жае па́че мы ѿрица́ющесѧ
нбⷭ҇наго, є҆го́же гла́съ зе́млю (тогда поколѣба̀)[16].
нн҃ѣ же ѡ҆бѣтова̀ гл҃ѧ, (ꙗ҆́ко) є҆щѐ є҆ди́ною а҆́зъ по-
трѧсꙋ̀ не то́кмо землею, но̀ и҆ нбⷭ҇омъ. а҆ є҆́же (є҆ди́-
ною є҆щѐ)[17] (потрѧсꙋ̀), сказꙋ́етъ колѣблемыхъ
преложе́нїе, ꙗ҆́ко сотворе́номъ, да пребꙋ́дꙋтъ ꙗ҆́же
сꙋ́ть неподви́жимаѧ. зч҃.

28 Тому, одержуючи непохитне царство, маємо ласку, якою добровгодно служимо Богові з побожністю і страхом. **29** *Адже наш Бог є пожираючим вогнем.
мой5. 4

Тѣ́мже црⷭ҇тво непоколеби́мо прїе́млюще, и҆́мамы
блгⷣть, є҆́юже слꙋ́жимъ блгооуго́дно бг҃ꙋ съ бла́гого-
вѣ́нїемъ и҆ стра́хомъ. *и҆́бо бг҃ъ на́шъ ѻ҆́гнь поѧда́ѧй
(є҆сть). є҃ мо҃ д҃

Глава 13

Гла́ва, гі.

рим. 12
пет1. 4
мой1. 18 і 19
рим. 12

1 Хай зостається братолюб'я. **2** *Не забувайте гостинності, бо тим показано, що деякі *прийняли ангелів. **3** *Згадуйте про кривджених в'язнів, наче з ними зв'язані, наче і самі, будучи в тілі. **4** Чесне подружжя в усьому, і ліжко не забруднене. А розпусників і перелюбників судитиме Бог. **5** Не *будьте* грошолюбні зазвичай, задоволені тим, що є. Бо Той сказав: *Не полишу тебе ані не відступлю від тебе. **6** Так що ми відважуємося сказати: *Господь – мені помічником, і не злякаюся. Що мені зробить людина? *поч. 334*
іс нав. 7
пс. 117

Бра́толю́бїе да пребыва́етъ, *страннолю́- кр҃и в҃і / а҃ петр҃ д҃
бїѧ не забыва́йте тѣ́мъ бо ви́дѣшасѧ а҃ мо҃ и҃і / и҆ д҃і
нѣ́цыи *прїе́мше а҆́гг҃лы. *помина́йте кр҃и в҃і
ю҆́жники, ꙗ҆́ко съ ни́ми свѧ́зани, ѡ҆зло́блѧе-
мыѧ, ꙗ҆́ко и҆ са́ми сꙋ́ще въ тѣ́лѣ. че́стна же-
ни́тва ѡ҆ все́мъ и҆ ло́же нескве́рно. блꙋдникѡ́въ же и҆
прелюбодѣ́емъ сꙋди́тъ бг҃ъ. не сребролю́бцы нра́вомъ.
дово́лни сꙋ́щими. то́й бо речѐ. *не и҆́мамъ тебѐ і҆с на҃в з҃
ѡ҆ста́вити, ни́же и҆́мамъ ѿ тебѐ ѿстꙋпи́ти. ꙗ҆-
ко дерза́ющимъ на́мъ гл҃ати, *гдⷭ҇ь мнѣ̀ помо́щ- ѱа҃ло р҃зі
никъ, и҆ не оу҆бою́сѧ, что̀ сотвори́тъ мнѣ̀
чл҃къ. зч҃, тлд҃.

7 Згадуйте ваших наставників, які вам говорили боже слово; дивлячись на їхній кінець життя, наслідуйте їхню віру. **8** Ісус Христос вчора і сьогодні той самий і навіки. **9** До чужих і різноманітних наук не приставайте. Бо добре ласкою запевняти і підкріпляти серця, а не стравами, від яких користі не мали ті, що в них ходили. **10** Маємо ж жертовник, з якого не мають влади їсти ті, що служать тіні. **11** *Адже кров тих звірів, яких первосвященником вноситься до святого за гріхи, їх тіла спалюються поза табором. **12** Тому і Христос, щоб освятити народ своєю кров'ю, зволив
мой3. 6 і 16

Помина́йте наста́вники ва́ша, и҆̀же гл҃аша ва́мъ
сло́во бж҃їе, и҆́хже взира́юще на сконча́нїе жи́тельс-
тва, подража́йте вѣ́рꙋ (и҆́хъ). і҆с хр҇с, вчера̀ и҆
дне́сь, то́йже и҆ во вѣ́ки. въ наоу҆че́нїа (стра́нна
и҆ разли́чна)[1] не прилага́йтесѧ. добро́ бо блгⷣтїю
(и҆звѣща́вати и҆) оу҆твержа́ти срⷣца, (а҆) не
бра́шны ѿ ни́хже не прїѧ́ша по́льзꙋ [ходи́вшеи][2]
(въ ни́хъ). и҆́мамы (же) ѻ҆лта́рь ѿ негѡ̀ (не
и҆́мꙋтъ вла́сть ꙗ҆́сти слꙋ́жащеи сѣ́ни)[3]. *и҆́хже г҃ мо҃ ѕ҃ / и҆ ѕ҃і
бо (кро́вь живо́тныхъ вносѝсѧ во ст҃аѧ за грѣхѝ)[4]
первосщ҃е́нникомъ, си́хъ тѣлеса̀ сожига́ютсѧ внѣ̀
стана. тѣ́мже і҆ і҆с҃ хр҇с да ѡ҆ст҃и́тъ (лю́ди своє́ю
кро́вїю)[5], внѣ̀ вра́тъ пострада́ти и҆зво́ли. тѣм-

же оубо да исходимъ к немꙋ внѣ стана, поноше-
михїа в нїе его носѧще. *не имамы бо здѣ пребыва-
ющаго града, но градꙋщаго взыскꙋемъ тѣмъ оу-
бо приносимъ жертвꙋ хваленїа вынꙋ богꙋ, си-
їосїа ді рѣчь, *плодъ оустенъ исповѣдающесѧ имени
его. благотворенїѧ же и общенїѧ не забывай-
те. таковыми бо жертвами (оугажати)[6] богꙋ·
зач҃, тл҃е·

Повинꙋитесѧ наставникомъ вашимъ и покарѧй-
тесѧ тїи бо бдѧтъ о душахъ вашихъ, аки
слово въздати хотѧще, да съ радостїю сїе
творѧтъ, а не въздыхающе· Нѣсть бо по-
лезно вамъ сїе. молитесѧ о насъ. оуповахомъ
бо, яко добрꙋ совѣсть имамы, въ всемъ, доб-
рѣ хотѧще жити. лише же молю сїе (твори-
те)[7], да въскорѣ оустроюсѧ вамъ. богъ же ми-
ра възведый из мертвыхъ пастырѧ овцамъ ве-
ликаго, кровїю завѣта вѣчнаго, господа нашего Іисꙋса
{Христа}[8], да совершитъ вы въ всякомъ [дѣлѣ][9] бла-
зѣ, сътворити волю его, творѧ въ {васъ}[10]
благооугодное предъ нимъ, Іисꙋсъ Христомъ, емꙋже слава
въ вѣки вѣкомъ аминь· Молю же вы братїе,
прїимите слово оутѣшенїѧ. ибо въ малѣ
(написавъ) послахъ вамъ. знайте брата нашего
(отпꙋщена тимодеѧ)[11], с нимже аще скорѣе
прїидетъ, оузрю васъ. цѣлꙋите всѧ настав-
ники ваша, и всѧ стыѧ. цѣлꙋютъ вы иже
от италїи (сꙋщїи). благодать съ всѣми вами,
[аминь][12]·

Конецъ посланїю, иже къ евреомъ·
Имать в себѣ, главъ, гі·
а зачалъ церковныхъ, лв·

терпіти поза брамами. **13** Тому, отже,
виходімо до Нього поза табір, носячи
його наругу, **14** *бо не маємо тут мих. 2
сталого міста, але шукаємо будучого.
15 Ним, отже, завжди приносімо
жертву хвали до Бога, значить *плід йос. 14
уст, що визнають його ім'я. **16** Не
забувайте ж робити добро і спіл-
кування, бо такими жертвами *треба*
догоджати Богові. *поч. 335*

17 Коріться вашим наставникам і
підкоряйтесь, бо вони чувають над
вашими душами як ті, що мають від-
дати слово. Хай це роблять з радістю,
а не зідхаючи, бо це вам не корисне.
18 Моліться за нас, бо надіємося, що
маємо в усьому добру совість, бажа-
ючи добре жити. **19** Дуже ж благаю:
чиніть це, щоб я скоро був вам по-
вернутий. **20** А Бог миру, що з мер-
твих підняв великого пастиря овець
кров'ю вічного завіту – нашого Гос-
пода Ісуса Христа, **21** хай вас удос-
коналить в усякому доброму ділі,
щоб виконати його волю, чинячи в
вас добровгодне перед Ним – Ісусом
Христом, якому слава на віки віків!
Амінь. **22** Благаю ж вас, брати, прий-
міть слово потіхи, бо коротко напи-
савши, я до вас послав. **23** Знайте, що
наш брат Тимотей відпущений, з я-
ким побачу вас, якщо він скоро прий-
де. **24** Здоровіть всіх ваших наставни-
ків і всіх святих. Вас здоровлять ті,
що є з Італії. **25** Ласка з усіма вами.
Амінь.

Кінець Послання до Євреїв.
Має в собі 13 глав,
а 32 церковних початки.

Апокалипсис святого Івана Теолоґа

Глава 1

1 Апокалипсис Ісуса Христа, яке
Бог дав йому (=*Іванові*), *щоб* показа-
ти своїм рабам те, що мало незаба-
ром статися. І показав, пославши сво-
їм ангелом своєму рабові Іванові, **2** я-
кий засвідчив боже слово і свідчення
Ісуса Христа, те, що побачив. **3** Бла-
женний той, що читає і слухає слова
його пророцтва і зберігає написане в
ньому, бо час близький. **4** Іван – сі-
мом церквам, які є в Азії. Благодать
мой2. 3 вам і мир від Того, хто є, *і який був,
і що приходить, і від сімох духів, які
є перед його престолом; **5** і від Ісуса
пс. 88 Христа, *який є вірним свідком,
кор1. 15 *первородний з мертвих і князь зем-
кол. 1 них царів, що любить нас, і омив нас
єв. 9 із наших гріхів *своєю кров'ю, **6** і
пет1. 1 зробив нас *царями і священиками
ів1. 1 своєму Богові і Батькові. Тому слава
пет1. 2 і влада на віки віків! Амінь. **7** *Ось
іс. 3 Він іде з хмарами, і Його побачить
мат. 24 всяке око і ті, що його прокололи, і
мар. 13 всі племена земні видадуть плач над
юдт. 14 собою задля Нього. Так, амінь! **8** *Я є
ниж. 21 і 22 Альфа і Омеґа, Початок і Кінець, –
говорить Господь, – Той, що є, і був,
і приходить – Вседержитель! **9** Я,
Іван, який є і вашим братом, і спіль-
ником у смутку, і в царстві, і в тер-
пінні Ісуса Христа, я був на острові,
що називається Патмос, за боже сло-
во і за свідчення Ісуса Христа. **10** Я
був у дусі в дні недільному, і я почув
за собою великий голос, наче труби,
11 що говорить: Я є Альфа і Омеґа,
Перший і Останній. І те, що бачиш,
запиши в книги і пошли церквам, що
є в Азії: в Ефес, і в Смирну, в Пер-
гам, і в Тиатир, і в Сардію, і в Фі-
ладельфію, і в Лаодикію. **12** І я ог-
лянувся, щоб побачити голос, який
говорив зі мною. І обернувшись, я
побачив сім золотих свічників, **13** і
посередині сімох свічників – подіб-
ного до Людського Сина, зодягнено-
го в довгу одіж і підперезаного на
грудях золотим поясом. **14** Його ж
голова і волосся біле, як біла вовна,
як сніг, і його очі – як вогняне по-
лум'я; **15** і його ноги подібні до хал-
коливанової міді, наче в розжареній
печі; і його голос – як голос великих
вод. **16** І Він тримав у своїй правій

Апокалѷѱїс ст҃аго і҃оанна ѳеолога

Гла҃, а҃.

Апокалѷѱисъ[1] і҃с х҃а, иже да҃ ему б҃гъ по-
казати рабомъ своимъ, имже подобаше
быти вскорѣ, и сказа пославъ агг҃-
ломъ своимъ, рабу своему іоанну, иже
свѣдѣтельствова слово б҃жїе, и свѣдѣтельство
і҃у х҃во, елико видѣ. Бл҃женъ чтый и слыша-
щїи словеса пр҃рчествїа {его}[2], и съблюдающїи
писанаа в немъ, время бо бли҃. іоаннъ се҃ми
цр҃квам иже (суть) въ асїи. бл҃гть ва҃ и миръ,
ѿ сущаго, *і иже бѣ, и градущаго, и ѿ се҃- в҃ мо г҃
ми духовъ, иже пре҃ пр҃толомъ его, (суть). и ѿ ѱ҃ло п҃и
і҃с х҃а *иже (есть) свѣдѣтель вѣрныи, *пр҃ьвене҃ а҃ кр҃и е҃і
из мр҃твы҃, и кн҃зь цр҃еи земскыхъ, любащу кола҃ а҃
ны и (омы)[3] насъ ѿ грѣхъ нашихъ *кровїю евре҃ д҃
своею, и сътворилъ есть насъ *цр҃а (и) іереа а҃ петр҃ а҃
б҃у и ѿц҃у своему. тому слава и дрьжава въ а҃ іоа҃ а҃
вѣкы вѣко҃ аминь. *Се градетъ съ облакы, а҃ петр҃ в҃
и оузри и всако око, і иже его прободоша, и ісаїа г҃
плачь сътвора҃ на са о н҃е вса колѣна зем- м҃а к҃д
скаа. еи аминь. *а҃ есмь алфа и ѡ, [начато҃ и м҃а г҃і
конецъ][4], гл҃етъ г҃ь (-)[5], сыи, и бѣ, и градыи, юди҃ д҃і
вседрьжитель. а҃ іоаннъ иже (и) братъ вашъ, ни҃ к҃а
и обѣщникъ въ печали и [въ][6] цр҃твїи, и въ и к҃в
трьпѣнїи і҃с [х҃вѣ][7]. бы҃ въ островѣ, нарицае-
момъ патьмосъ, за слово б҃жїе и за свѣдѣ-
тельство і҃с [х҃во][8]. быхъ в д҃сѣ въ (д҃нь н҃ел-
ныи)[9]. и слыша҃ за собою гла҃ велїи ꙗко трубу,
гл҃щъ (азъ есмь алфа и ѡ, пр҃ьвыи и послѣ-
нїи. и) ꙗже видиши, напиши в книги, и пос-
ли (-)[10] цр҃квамъ, (ꙗже суть въ асїи), въ е-
фесъ, и въ змѷрну, (-)[11] в пергамъ, и въ ди-
ꙗтиръ, и въ сардїю, и въ диладельфїю, и в
лаодикїю. и обратихъса видѣти гла҃ иже
гл҃ше съ мною. И обращса видѣхъ се҃мь свѣ-
тилникъ златыхъ, и посредѣ [се҃ми][12] свѣ-
тилникъ подобенъ с҃ну ч҃лвчю облеченъ в по-
диръ, и препоасанъ при сосцу поасомъ зла-
тымъ. глава же его и власи бѣлы ꙗко ꙗрина
бѣлаа ꙗко снѣгъ, и очи его ꙗко пламень ог-
ненъ. и нозѣ его подобни мѣди х҃аколивановѣ,
ꙗко в пещи ражеженѣ. И гла҃ его, ꙗко гла҃ во҃
многъ, и дрьжа в {руцѣ своеи деснѣи}[13] (се҃мъ

ѕвѣ́здъ)[14] і изъ оустъ его мечь ѡбоюду
ѡстръ изъѡстренъ исходѧй· И лице его ıако
слнце сıаетъ в силѣ своей. И егда видѣхъ его,
падохъ к ногама его ıако мртвъ, и положи
десницу свою на мнѣ гла (ми), не боисѧ· Азъ
есмь прьвыи и послѣднїи и живыи, и бы
мртвъ, и се живъ есмь въ вѣкы вѣкомъ. (-)[15]
имам ключа смрти и аду. напиши оубо ıаже
видѣ, и ıаже суть і имже подобаетъ быти
по семъ· Таинство семи ѕвѣздъ ıаже видѣлъ
еси на десници моеи, и семъ свѣтилникъ зла-
тыхъ, семъ ѕвѣздъ (су), агли семи црквеи
суть. (-)[16] [сем (же) свѣтилни, ıаже видѣ][17],
семъ црквей су·

руці сім звізд, і з його уст виходив вигострений двосічний меч, і його лице сяє наче сонце у своїй силі. **17** І коли я Його побачив, я впав до його ніг, наче мертвий. І Він поклав свою правицю на мене, кажучи мені: Не бійся. Я є перший і останній, **18** і Той, що живе. І Я був мертвий, і ось я є живим на віки віків. Маю ключі смерті і аду. **19** Отже, напиши те, що ти побачив, і те, що є, і те, що має статися після цього. **20** Таїнство сімох звізд, які ти побачив на моїй правиці, і сімох золотих свічників, вони є: сім звізд – вони ангели сімох церков, а сім свічників, які ти побачив, – це сім церков.

Гла, в·

Аглу ефескїа црькве напиши тако глетъ
дръжай семь ѕвѣздъ в десници своей, и
ходѧй посредѣ семи свѣтилникъ зла-
тыхъ. вѣмъ (твоѧ дѣла) и тру
[твои][1] и трьпѣнїе твое, и ıако не можеши
носити злы. і искусил еси глющаѧсѧ (быти)
аплы, и нѣ суть, и ѡбрѣте а лжа. и [по-
неслъ еси и трьпѣнїе имаши][2]. (и) за имѧ
мое (трудисѧ), и не изнеможе. но имам на тѧ,
ıако любо твою прьвую ѡстави. помѧни оубо
ѿкуду спаде, и покаисѧ. и прьваѧ дѣла сь-
твори· Аще ли ни, граду ти [скоро][3], и двиг-
ну свѣтилникъ твои ѿ мѣста своего, аще
не покаешисѧ. но се имаши, ıако ненавидиши
дѣлъ николаитескъ, ихже и азъ ненавижу· И-
мѣай оухо да слышитъ что дхъ глетъ црк-
вамъ, побѣждающему дамъ ıасти ѿ древа
животнаго, еже есть посредѣ раѧ бжїа· І агг-
лу църкви (змурнскїа)[4] напиши. тако гле прь-
выи и послѣднїи, иже бы мртвъ, и се живъ
есть. вѣмъ твоѧ [дѣла, и][5] скорбь, и нище-
ту. но богат еси, и хулы, глющихъсѧ (быти
іоудеа)[6], и нѣ суть. но сонмище сатанино. не
боисѧ ничесоже а хощеши пострадати. се {бо}[7]
имать (дїаволъ всажати)[8] ѿ васъ в темни-
цѧ да искуситесѧ. і имате скорбь до деся-
ти днїи. буди вѣренъ до смрти, и дамъ
ти вѣнец живота· Имѣаи оухо (слышати) да
слыши. что дхъ глетъ црква. побѣждаай, не
имать вредитисѧ ѿ смрти вторыѧ. и агг-
лу пергамскїа църкви напиши. тако глетъ
имѣай мечь ѡбоюду изѡщренъ. вѣ [дѣла
твоѧ, и][9] гдѣ живеши идѣже прстлъ сата-
нинъ. и дръжиши имѧ мое, и не ѿвръжесѧ
вѣры моеѧ. и в (моѧ) дни. антипасъ свѣдѣ-
тель мои вѣрныи [-][10] иже оубїенъ бысть в

Глава 2

1 Напиши ангелові Ефеської церкви: Так говорить Той, що держить сім звізд у своїй правиці і що ходить серед сімох золотих свічників: **2** Знаю твої діла, і твій труд, і твою терпеливість, і що не можеш зносити злих; і ти випробував тих, що називають себе апостолами, а не є, і ти їх знайшов неправдомовними. І ти переніс **3** і маєш терпеливість, і ти потрудився за моє ім’я і не знеміг. **4** Але маю проти тебе те, що ти покинув твою першу любов. **5** Отже, згадай, звідки ти впав, і покайся, і чини попередні діла. Якщо ж ні, скоро прийду до тебе і зрушу твій свічник зі свого місця, якщо не покаєшся. **6** Але маєш те, що ненавидиш миколаїтські діла, які і Я ненавиджу. **7** Хто має вухо, хай слухає, що Дух говорить Церквам: Тому, що перемагає, дам їсти з дерева життя, яке є серед Божого раю. **8** І ангелові Смирнської церкви напиши: Так говорить перший і останній, який був мертвим і ось є живим. **9** Знаю твої діла, і скорботу, і бідність, але ти є багатий, і *знаю* зневагу тих, що називаються юдеями і не є, але зборищем сатанинським. **10** Не бійся нічого з того, що маєш потерпіти. Бо ось диявол має посадити *декого* з вас до в’язниці, щоб ви були випробувані. І матимете скорботу до десяти днів. Будь вірним до смерті, і дам тобі вінець життя. **11** Хто має вухо, щоб слухати, хай слухає, що Дух говорить Церквам: Той, хто перемагає, не потерпить шкоди від другої смерті. **12** І ангелові Пергамської церкви напиши: Так говорить Той, що має двосічний меч. **13** Знаю твої діла і де живеш – там, де престол сатани, і держиш моє ім’я, і ти не зрікся моєї віри, і в мої дні Антипас – мій вірний свідок, який був убитий у вас, де живе сатана.

14 Але маю проти тебе мало, тому що тут маєш тих, що тримаються
мой4. 24 Валаамового навчання, *який навчав Валака покласти згіршення перед ізраїльськими синами: їсти ідольські жертви і чинити розпусту. **15** Так і ти маєш тих, що тримаються миколаїтського вчення, яке Я ненавиджу. **16** Покайся, якщо ж ні, скоро прийду до тебе і зведу з ними боротьбу мечем моїх уст. **17** Хто має вухо, щоб слухати, хай слухає, що Дух говорить Церквам. Тому, хто перемагає, дам їсти зі скритої манни, і дам йому білий камінь, і на камені написане нове ім'я, якого ніхто не знає, – тільки той, що отримує. **18** І ангелові Театирської церкви напиши: Так говорить Божий Син, що має свої очі, як вогняний полумінь, і його ноги подібні до халколиванової міді. **19** Знаю твої діла, і любов, і віру, і службу, і твою терпеливість, і твої діла. І останні більші від перших. **20** Але маю трохи проти тебе, що
црс3. 16 дозволяєш жінці *Єзавелі, що називає себе пророчицею, навчати і обманювати моїх рабів, щоб розпутствували і їли ідольську жертву. **21** І Я дав їй час, щоб вона покаялася від своєї розпусти, – і не покаялася. **22** Ось Я її кладу на ліжко, і тих, що з нею розпутствували, – у велику скорботу, якщо не покаються від своїх діл. **23** І їхні діти пом-
црс1. 16 руть смертю, і всі церкви пізнають,
пс. 7 що Я є *той, що досліджує серця і
єре. 11 нутро, і дам кожному з вас за ва-
і 17 шими ділами. **24** Вам же говорю та іншим, що є в Театирі, які не мають цього навчання і які, як кажуть, не розуміють сатанинської глибини: на вас не покладу іншого тягаря; **25** тільки тримайте той, що маєте, доки не прийду. **26** І тому, що перемагає і зберігає мої діла до кінця,
пс. 2 йому дам владу над народами. **27** *І він пастиме їх залізною палицею, і будуть так, як посуд і розбиті черепки. **28** Так як і Я одержав від мого Батька, і йому дам ранню звізду. **29** Хто має вухо, щоб слухати, хай слухає, що Дух говорить Церквам.

ва, идеже (живетъ сатана)[11]. но имамъ на тя мало, яко имаши ту држащая ученїе валаамово, *иже учаше валака, положити съ- д мо кд
блазнь пред сн҃ъми iилевыми, ясти жрътвы идолскїа, и любы творити. тако имаши и ты држащаа ученїе николаитъско, [егоже ненавижу][12]. покайся [-][13], аще ли ни, прїиду ти скоро, и брань сътворю с ними мечемъ устъ моихъ. имеяй ухо (слышати) да слышитъ, что дх҃ъ глетъ црквамъ. побеждающему дамъ {-}[14] [ясти][15] отъ манны съкровенныя· и дамъ ему камень белъ, и на камени имя ново написано, егоже никтоже вестъ, токмо прїемляй· И ангелу дїатирскїа церкви напиши. тако глетъ снъ бжїи, имеяй очи свои яко пламень огненъ. и нозе его подобни меди халколивановe. вемъ твоя дела и любовь и веру и службу и тръпенїе твое, и дела твоа, и последняа болша первыхъ, но имамъ на тя {мало}[16], яко оставляеши жене *iезавель глющеся (быти) г црс ѕi
пррчца, (-)[17] учитъ и лститъ моа рабы любодействовати, и снести жрътву идолскую. и дахъ ей время да покается (отъ любодейства своего, и не (покаяся)[18])[19]. се азъ полагаю ю на одре, и любодеющаа с нею въ скорбь велїю, аще ся не покаютъ отъ делъ [своихъ][20], и чада и (умрутъ)[21] смртїю. и разумеютъ вся а црс ѕi
црскви, яко азъ есмь *испытаай (срца и псло з
(утробы)[22])[23], и дамъ вамъ комуждо по деломъ ерма аi
вашимъ, вамъ же глю, {и}[24] прочимъ сущимъ въ и ѕi
дїатире, иже не имутъ ученїа сего (i) иже не (разумеютъ)[25] глубины сатанины, яко глю не възложю на вы (тяготы иноя)[26], токмо еже имате дръжите, дондеже прїиду· И побеждающему и съблюдающему (дела моа до конца)[27], дамъ ему власть на языцехъ *и упасетъ я псло в
жезломъ железнымъ, (и) яко съсуды (и) скуделнича съкрушатся. якоже и азъ прїяхъ отъ оца моего· И дамъ ему ѕвезду утреню. имеяй ухо (слышати) да слышитъ что дхъ глетъ црквамъ·

Глава 3

1 І ангелові Сардійської церкви напиши: Так говорить Той, що має сім божих духів і сім звізд. Знаю твої діла, що маєш ім'я як живого, а ти є мертвим. **2** Чувай і підкріплюй інших, які мають умерти. Адже я не знайшов твої діла доско-
ниж. 16 налими перед твоїм Богом. **3** Отже,
сол1. 5 згадай як ти одержав і почув – і
пет2. 3 зберігай, і покайся. *Отже, якщо не

Глва, г·

Иангелу садїискїа црькви напиши, тако глетъ имеяй семь дхъ бжїихъ, и семь звездъ. вемъ твоа дела, яко имя имаши яко живъ, а мртвъ еси· Буди бдя, и утвержаа прочаа, имже умрети. не обретохъ бо (делъ твоихъ)[1] сконча́ны пре
бгомъ· (твоимъ)[2]. Поминаи убо како прїятъ, ниж ѕi
и слыша и съблюдаи и покайся. *аще убо не а селу е
в петр г

бдиши, пріиду [на тя][3] ꙗко тать, и не имаши
почюти, в кіи годъ пріиду на тя· но има-
ши мало именъ и в сардіи, иже не осквернн-
ша ризъ своихъ, и ходити имутъ съ мною
въ бѣлыхъ, ꙗко достоини суть, побѣждаай той
облечется в ризы бѣлыя, и не имамъ ѿмыти
фил҃ д҃ ни҃ к҃ и҃ ка҃ имени его *ѿ книгъ живо҃ны҃ і исповѣмъ имя
его пре҃ ѿцемъ мои҃, и пре҃ агг҃лы его. имѣай оухо,
да слышитъ, что дх҃ъ гл҃етъ црк҃вам· И агг҃лу
филадельфіискіа црк҃ви, напиши. тако гл҃е ст҃ыи
іѡ҃ ві ісаїа кв истинныи, имѣай ключъ дв҃въ. *ѿверзаай, и
никтоже затвори҃. {-}[4] затворяай, и никтоже
ѿверзетъ· вѣмъ твоя дѣла. се да҃ пре҃ тобою
двери ѿверсты {и}[5] никтоже можетъ затвори-
ті и҃, ꙗко малу имаши силу, и съблюде мое
слово, и не ѿвръжеся имени моего. се даю ѿ сон-
мища сатанина, гл҃ющаяся (быти іоудеа)[6] и
нѣ су҃т, но лжутъ. се сътворю а҃ да пріидутъ
и поклонятся пре҃ ногама твоима, и разумѣю
ꙗко азъ възлюби҃ тя· Ꙗко съблюде слово тръ-
пѣніа моего, и азъ тя съблюду ѿ годины
искушеніа хотящаа пріити на (всю вселенную)[7],
искусити живущая на зе҃ли, {се}[8] граду скоро,
държи еже имаши, да никтоже пріиме҃ вѣнца
твоего· Побѣждающаго сътворю (-)[9] столпа црк҃ви
б҃а моего. и боле не има҃ изынити ктому· {-}[10]
И напишу на не҃ имя б҃а моего, і имя града
б҃а моего нова҃ іерлима сходящаго с нб҃съ ѿ б҃а
моего і имя мое новое. имѣаи оухо да слы-
шитъ что дх҃ъ гл҃етъ црк҃вамъ· И агг҃лу лао-
дікіискіа црк҃ви напиши, тако гл҃етъ, аминь
свѣдѣтель вѣрныи і истиныи, начатокъ съз-
даніа бж҃іа. вѣмъ твоя дѣла ꙗко ни сту-
денъ еси ни теплъ. не да студе҃ бы былъ, ни
теплъ, тако ꙗко обьоуморенъ еси, и ни теплъ
ни студе҃. (изблевати тя ѿ оустъ моихъ
има҃)[11] зане гл҃еши ꙗко богатъ есмь, и обога-
тихъся и ничтоже требую. и не вѣси ꙗко
ты еси окаанен и мніи и нищъ и слѣпъ и
нагъ· Съвѣщаю тебѣ купити ѿ мене зла-
то ражежено огнемъ, да обогатишися, и (одѣ-
яніемъ бѣлы҃)[12] облечешися, да не ꙗвится сра-
мота наготы твоеа. и коллуріемъ помажи о-
при҃ г҃ евре҃ ві іꙗко҃ а҃ чи твои да видиши. *азъ ихже аще люблю, об-
личаю и кажю. ревнуи оубо и покаися, се стою
при дверехъ, и тлъку, аще кто оуслышитъ
гл҃ мои, и ѿвръзетъ двери, [-][13] вниду к нему и
вечеряю с нимъ и той съ мною. побѣждаю-
щему дамъ (-)[14] сѣсти съ мною на пр҃тлѣ
моемъ. ꙗкоже и азъ побѣдихъ и сѣдохъ съ
оцемъ моимъ на пр҃тлѣ его. имѣаи оухо, да
слышитъ что дх҃ъ гл҃етъ црк҃вамъ·

чуватимеш, прийду проти тебе, наче
злодій, і не почуєш, в яку годину
прийду проти тебе. **4** Але маєш кіль-
ка імен і в Сардії, які не заплямували
свою одіж і будуть ходити зі мною в
білій, бо є гідні. **5** Той, хто перемагає,
той зодягнеться в білу одіж; і не зітру фил. 4
його ім'я *з книг життя, і визнаю ниж. 20
його ім'я перед моїм Батьком і перед і 21
його ангелами. **6** Хто має вухо, хай
слухає, що Дух говорить Церквам. **7** І
ангелові Філадельфійської церкви на-
пиши: Так говорить Святий, правди-
вий, що має Давидів ключ, *який від- ів. 12
чиняє – і ніхто не замкне, який за- іс. 22
микає – і ніхто не відчиняє. **8** Знаю
діла твої. Ось Я дав перед тобою від-
криті двері, і ніхто не може їх за-
крити. Бо маєш малу силу, але ти
зберіг моє слово і не відрікся мого
імені. **9** Ось даю з сатанинського збо-
ру тих, що називаються юдеями, а не
є, але брешуть. Ось вчиню з ними,
щоб вони прийшли і поклонилися пе-
ред твоїми ногами і пізнали, що Я те-
бе полюбив. **10** Тому що ти зберіг
слово моєї терпеливості, і Я тебе збе-
режу від години спокуси, що має
прийти на всю вселенну, щоб вип-
робувати тих, що живуть на землі. **11**
Ось скоро приходжу. Держи те, що
маєш, щоб ніхто не взяв твого вінця.
12 Того, хто перемагає, зроблю стов-
пом церкви мого Бога, і більше вже
не вийде. І напишу на ньому ім'я мо-
го Бога і ім'я міста мого Бога – но-
вого Єрусалиму, що сходить з небес
від мого Бога, і нове моє ім'я. **13** Хто
має вухо, хай слухає, що Дух гово-
рить Церквам. **14** І ангелові Лаоди-
кійської церкви напиши: Так гово-
рить Амінь – вірний і правдивий сві-
док, початок божого творіння. **15**
Знаю твої діла, що ти не є ні зимним,
ні теплим. Коби ти був зимним або
теплим. **16** Так, тому що ти є літеп-
ним, – ані теплим, ані зимним, – виб-
люю тебе з моїх уст. **17** Бо говориш,
що: Я є багатим, і я збагатився та
нічого не потребую. І не знаєш, що
ти є нещасний, і малий, і бідний, і
сліпий, і нагий. **18** Раджу тобі купити
в мене золото, розжарене вогнем,
щоб ти збагатився і зодягнувся білою
одіжжю, щоб не показався сором
твоєї наготи, і колирієм помаж твої при. 3
очі, щоб ти побачив. **19** *Тих, кого Я єв. 12
люблю, оскаржую і картаю. Отже, як. 1
ревнуй і покайся. **20** Ось Я стою при
дверях і стукаю. Якщо хтось почує
мій голос і відкриє двері, ввійду до
нього і повечеряю з ним, і Той зі
мною. **21** Тому, що перемагає, дам
сісти зі Мною на моєму престолі, так
як і Я переміг і сів з моїм Батьком на
його престолі. **22** Хто має вухо, хай
слухає, що Дух говорить Церквам.

Глава 4

1 Після цього я побачив, і ось – відкриті двері на небі. І перший голос, який я почув, – наче труба, що говорила зі мною, кажучи: Вийди сюди, і покажу тобі те, що має статися після цього. **2** Я ж одразу був у дусі. І ось на небі стояв престол, і на престолі Той, що сидів. **3** А Той, що сидів, видом був подібний до каменя яшми й сердоліку, і була райдуга довкола престолу видом подібна до смарагдової. **4** А навколо престолу – двадцять чотири престоли, і на престолах я побачив двадцять чотири старці, що сиділи, зодягнені в білу одіж; і вони мали золоті вінці на своїх головах. **5** І з престолу виходили блискавки, і громи, і голоси, і сім свічників, що горять вогнем перед престолом, які є сім Божих духів. **6** І перед престолом – скляне море, подібне до кришталю. І серед престолу, і довкола престолу – чотири звірі, повні очей спереду і ззаду. **7** І перше животне – подібне до лева, і друге животне – подібне до теляти, і третє животне мало лице, наче людини, і четверте животне – подібне до орла, що літає. **8** І чотири животні, кожний з них має по шість крил, *а* довкола і всередині вони є повні очей, і не мають спочинку день і ніч, говорячи: Святий, святий, святий Господь Бог Вседержитель, який був, і є, і приходить! **9** І коли животні віддали славу, і честь, і похвалу Тому, що сидить на престолі, що живе віки віків, **10** двадцять чотири старці впали перед Тим, що сидить на престолі, і поклонилися Тому, що живе віки віків. І вони поклали свої вінці перед престолом, кажучи: **11** Ти є гідним, Господи, одержати славу, і честь, і силу, бо Ти створив усе, і з твоєї волі вони є і є створені.

Глава, д҃·

По сихъ видѣхъ, и҆ се двери ѿверсты на небеси. и҆ гл҃а первый егоже слышах҃ ꙗко трꙋбꙋ гл҃ющъ со мною гл҃а· взыди сѣмо, и҆ покажꙋ ти ем҃ꙋ подобаетъ быти по сихъ· Ч҃бїе (же) быхъ въ д҃сѣ, и҆ се пр҃тлъ стоꙗше на небеси, и҆ на пр҃тлѣ сѣдащъ, и҆ сѣдай (бѣ) подобенъ видѣнїю камени їаспиди, и҆ сардиинови· И҆ (бѣ) дꙋга ѡ҆кртъ пр҃тла подобна видѣнїемъ змарагдови. и҆ ѡ҆крт҃ пр҃тла пр҃толи двадесать четыри. и҆ на пр҃тлѣхъ (видѣхъ) двадесать четыре старцы сѣдаща. ѡ҆блечены в (бѣлы ризы)[1]. і (имахꙋ) (вѣнца златы на глава҃ свой)[2] и҆ ѿ пр҃тола и҆схожахꙋ молнїа и҆ громи и҆ гласы. и҆ седмь свѣщникъ ѡ҆гненъ горащихъ пре҃ пр҃толомъ, ꙗже сꙋть седмь дх҃овъ бж҃їихъ. и҆ пре҃ пр҃тло҃ {-}[3] море стеклано подобно кристаллꙋ. и҆ посредѣ пр҃тла, и҆ ѡ҆кртъ пр҃тла четыри животна и҆сполнь ѡ҆чесъ съпреди и҆ съзади. и҆ животно первое подобно львꙋ, и҆ второе животно подобно телцꙋ, и҆ третїе животно и҆мый лице ꙗко чл҃къ, и҆ четвертое животно подобно ѡ҆рлꙋ летащꙋ. и҆ животна четыри, едінъ кожо҃ и҆хъ. и҆мый по шесть кр҃лъ ѡ҆кртъ и҆ внꙋтрьꙋдꙋ и҆сполнь сꙋть ѡ҆чесъ· И҆ покоа не (имꙋще)[4] дн҃ь и҆ нощь гл҃юще, ст҃ъ ст҃ъ ст҃ъ, г҃ь б҃ъ вседержитель, иже бѣ и҆ сый, и҆ градый, і егда {даша}[5] живо҃наа славꙋ и҆ честь и҆ хвалꙋ сѣдащемꙋ на пр҃тлѣ живꙋщемꙋ въ вѣкы вѣко҃ (падоша)[6] двадеса҃ четири старцы пре҃ сѣдащимъ на пр҃тлѣ, и҆ (поклонишаса)[7] живꙋщемꙋ въ вѣкы вѣкомъ. и҆ (положиша)[8] вѣнца своа пре҃ пр҃толом҃ гл҃юще, достоинъ еси [г҃и][9] прїати славꙋ и҆ честь и҆ силꙋ, ꙗко ты еси създа҃ всаческаа, и҆ волею твоею [сꙋть][10] и҆ сътворени·

Глава 5

1 І я побачив у правиці Того, що сидів на престолі, книгу, списану всередині і ззовні, запечатану сімома печаттями. **2** І я побачив могутнього ангела, що проповідував великим голосом: Хто є гідний відкрити книгу і зірвати її печаті? **3** І ніхто не міг – і ні на небі, ні на землі, ні під землею – відкрити книги чи заглянути до неї. **4** І я дуже плакав, бо ніхто не знайшовся гідним відкрити і прочитати книгу чи заглянути до неї. **5** І один зі старців сказав мені: Не плач; ось переміг лев, що є з Юдиного племені, корінь Давидів, щоб відкрити книгу і зірвати її сім печатей. **6** І я побачив: і

Гла, е҃·

И҆ видѣхъ в десници сидаща҃ на пр҃тлѣ книгꙋ написанꙋ [внꙋтрьꙋдꙋ и҆ внѣюдꙋ][1], запечатлѣнꙋ (седмїю печатїю)[2] и҆ видѣхъ а҆гг҃ла крѣпъка проповѣдающе гласо҃ великымъ. кто есть достоинъ разгнꙋти книгꙋ, и҆ разрѣшити печати еа; и҆ никто҃ можаше, (и҆ ни) на небеси ни на земли ни҃ подъ землею разгнꙋти книгы ни зрѣти еа· І [азъ плакаса҃ много][3], ꙗко (не ѡ҆брѣтеса никтоже достоинъ)[4] разгнꙋти {и҆ почести}[5] книги ниже зрѣти еа· И҆ единъ ѿ старецъ (гл҃а)[6] ми, не плачиса, се побѣдилъ есть левъ и҆҃ сый ѿ колѣна і҆ꙋдова корень дв҃въ, разгнꙋти кни-

гꙋ, и҆ {разрѣшити}[7] седмь печатїи є҆ѧ̀. и҆ ви-
дѣхъ, (и҆ се) посредѣ прⷭ҇тола, и҆ четырⷭ҇е живот-
ныⷯ, и҆ посредѣ старецъ, а҆гнецъ стоѧⷵ ꙗ҆ко за-
коленъ, и҆мꙋщъ роговъ сеⷣмь и҆ ѻ҆чесъ сеⷣмь, є҆же
є҆сть седмь дх҃ъ бж҃їихъ посланыхъ въ всю зем-
лю. и҆ прїиде и҆ прїѧтъ {книгꙋ}[8] ѿ десница сѣ-
дѧщаго на прⷭ҇толѣ. и҆ є҆гда̀ прїѧтъ книгꙋ, че-
тыри живóтна, и҆ двадесѧть (и҆) четыри ста́р-
цы падоша преⷣ а҆гньцемъ, и҆мꙋще кождо гꙋсли
и҆ фиалы златы полны димїама, и҆же сꙋть мл҃-
твы ст҃ыхъ· И҆ пою̑ пѣснь новꙋ гл҃юще, достó-
инъ є҆си прїѧти книгꙋ, и҆ ѿврьсти печати є҆ѧ.
ꙗ҆ко заколенъ бысть, і̑ и҆скꙋпи [бг҃и насъ][9] кро-
вїю своею ѿ всѧкого колѣна, и҆ ꙗ҆зыка и҆ людїи
а҃ петр҃ в҃ / в҃ мѡ҃ д҃і и҆ племенъ, *и҆ сътвори́ є҆си {насъ}[10], бг҃ви наше-
мꙋ, [црⷭ҇ѧ][11] і̑ и҆ереа и҆ (въцр҃имсѧ)[12] на землѝ· И҆
видѣхъ, и҆ слышахъ гласъ а҆гг҃лъ многъ ѻ҆крⷭ҇тъ
прⷭ҇тола, и҆ животныхъ и҆ старецъ, и҆ бѣ число и҆ⷯ
(-)[13] тысѧща тысѧщами, гл҃юще гласомъ ве-
ликимъ. достои́нъ є҆сть а҆гнецъ заколеный прїѧти
силꙋ и҆ богатество и҆ премꙋдрⷭ҇ и҆ крѣпⷭ҇ и҆ чⷭ҇е и҆
славꙋ и҆ бл҃венїе. и҆ всѧко създанїе, є҆же [є҆сть][14] на
нбⷭ҇и и҆ на землѝ и҆ подъ землею, и҆ на мори,
[ꙗ҆же сꙋть][15] и҆ сꙋщаа в ниⷯ всѧ, слышахъ гл҃ю-
ща сѣдѧщемꙋ на прⷭ҇толѣ, и҆ а҆гнъцю бл҃венїе и҆
чⷭ҇е и҆ славꙋ и҆ державꙋ въ вѣкы вѣкомъ. и҆ че-
тыри животна гл҃ахꙋ. а҆минь· И҆ (двадесѧть и҆
четыри) старцы падоша и҆ поклонишасѧ (живꙋ-
щемꙋ въ вѣки вѣкомъ)·

Гл҃а, ѕ҃·

И҆ видѣхъ є҆гда ѿврьзе а҆гнецъ є҆динꙋ ѿ
седми печатїи, и҆ слышахъ є҆диного ѿ че-
тырⷭ҇е животныхъ гл҃юща ꙗ҆ко гла̑ гро-
мныи, грѧди и҆ виждь· И҆ видѣхъ, и҆ се
конь бѣлъ, и҆ сѣдѧи на немъ и҆мѣаше лꙋкъ, и҆
данъ бы҃ є҆мꙋ вѣнецъ, і̑ и҆зыиде побѣжⷣаѧи {-}[1]
да побѣдитъ. и҆ є҆гда̀ ѿверзе печать вторꙋю,
слышахъ второе животно гл҃юще, грѧди {и҆
виⷤ}[2]. і̑ и҆зыде дрꙋгїи конь рыжъ, и҆ сѣдѧ-
щемꙋ на немъ дано бысть (-)[3] взѧти миръ
ѿ землѧ̀, и҆ да (ѹ҆бїетъ дрꙋгъ дрꙋга)[4], и҆ данъ
бысть є҆мꙋ мечь великїи. и҆ є҆гда ѿврьзе
(третїю печать)[5]. слышаⷯ третїе животно гл҃ю-
ще, грѧдѝ [и҆ виⷤ][6]. и҆ видѣхъ, и҆ се конь во-
ронъ. и҆ сѣдѧѝ на немъ и҆мѣѧше мѣрило в рꙋ-
цѣ своей. и҆ слышахъ [-][7] гласъ посредѣ четы-
рехъ животныхъ гл҃ющь. мѣра пшеницы за ди-
нарь, и҆ три мѣры ꙗ҆чменю за динарь, і̑ є҆леи и҆
винò не вредѝ· И҆ єгда ѿврьзе (четвертꙋю пе-
чать)[8], слышахъ гласъ четвертаго животна
гл҃ющь, грѧди [и҆ виждь][9]. и҆ видѣхъ. и҆ се конь

ось серед престолу й чотирьох звірів, і серед старців – Ягня, що стояло, наче заколене, що мало сім рогів і сім очей, що є сім божих духів, посланих на всю землю. **7** І Він прийшов і взяв книгу з правиці Того, що сидів на престолі. **8** І коли Він взяв книгу, чотири животні і двадцять і чотири старці впали перед Ягням, кожний, маючи гуслі і золоті посудини, повні ладану, які є молитви святих. **9** І вони співають нову пісню, кажучи: Ти є гідний взяти книгу і відкрити її печаті, бо Ти був заколений і відкупив нас Богові своєю кров'ю від всякого роду, і люду, і народу, і племен; **10**
*і зробив нас нашому Богові царя- пет1. 2 / мой2. 14
ми і священиками; і зацарюємо на землі. **11** І я побачив і почув голос багатьох ангелів довкола престолу, і животних, і старців – і їх число було тисячі тисяч, **12** які говорили великим голосом: Заколене Ягня є гідним одержати силу, і багатство, і премудрість, і честь, і славу, і благословення. **13** І всяке створіння, що є на небі, і на землі, і під землею, і на морі, які є, і все те, що в них, я почув, як вони говорили Тому, що сидів на престолі, і Ягняті: Благословення, і честь, і слава, і влада на віки віків! **14** І чотири животні говорили: Амінь! І двадцять і чотири старці впали і поклонилися Тому, що живе на віки віків.

Глава 6

1 І я побачив, що Ягня відкрило одну з сімох печатей; і я почув одного з чотирьох животних, що говорило, наче голосом грому: Ходи і подивись! **2** І я побачив: і ось – білий кінь; і той, що на ньому сидів, мав лук; і йому дано вінець; і вийшов переможець, щоб перемогти. **3** І коли відкрив другу печать, я почув друге животне, що говорило: Прийди і подивись! **4** І вийшов інший кінь – рудий. І тому, що сидів на ньому, дано забрати мир з землі, і щоб один одного убивав; і йому дано великий меч. **5** І коли відкрив третю печать, я почув третє животне, що говорило: Прийди і подивись! І я побачив: і ось – чорний кінь, і той, що на ньому сидів, мав мірило у своїй руці. **6** І я почув голос серед чотирьох животних, що говорив: Мірка пшениці – за динарій і три мірки ячменю – за динарій, а оливу і вино не шкодь. **7** І коли відкрив четверту печать, я почув голос четвертого животного, що говорив: Прийди і подивись! **8** І

я побачив: і ось – блідий кінь; і той, що сидів на ньому, йому ім'я – Смерть; і Ад ішов вслід за ним. І йому дано владу над четвертою частиною землі, щоб убити зброєю, і голодом, і смертю, і земними звірами. **9** І коли відкрив п'яту печать, я під престолом побачив душі вбитих за боже слово і за свідчення, яке мали. **10** І вони закричали великим голосом, кажучи: Доки, святий і правдивий Владико, не судиш і не мстиш нашої крові на тих, що живуть на землі? **11** І кожному з них дано білу одіж, і їм було сказано, щоб спочили ще трохи часу, доки не помруть і їхні співслуги, і їхні брати, що мають бути вбиті, так як і ті. **12** І я побачив, коли відкрив шосту печать: і ось був великий землетрус, і сонце стало темним, наче волосяний міх, і місяць став, наче кров. **13** І небесні звізди впали на землю, як фіґа, що скидає свої овочі, розколихана великим вітром. **14** І небо відлучилося як сувій, що звивається, і всяка гора, і острів зрушили зі своїх місць. **15** І земні царі, і вельможі, і багачі, і тисяцькі, і сильні, і кожний раб, і кожний
іс. 2 вільний сховалися в печерах та гір-
йос. 10 ських каміннях **16** *і говорили го-
лук. 23 рам та камінням: Впадіть на нас і сховайте нас від лиця Того, що сидить на престолі, і від гніву Ягняти. **17** Бо прийшов великий день його гніву – і хто може встояти?

слѣдъ. и̂ сѣдѧ́й на немъ и̂мѧ ѥ̂мꙋ смр҃ть, и̂ а́дъ и̂дѧше въ слѣдъ ѥ̂го. и̂ дана̀ бысть [ѥ̂мꙋ][10] ѡ҆́бласть на четвертои ча́сти землѧ̀ ꙋ҆бити ѻ҆рꙋжїемъ и̂ гла́домъ и̂ смертїю, и̂ ѕвѣрми̂ земными. и̂ егда ѿве́рзе пѧтꙋю печа́ть. видѣхъ по҃ ѻ҆лтаремъ дш҃а и̂збїе́ныхъ за слово бж҃їе и̂ за свѣдѣтельство ѥ̂же и̂мѣа́хꙋ и̂ възопи́ша гласомъ вели́комъ гл҃юще, доко́лѣ вл҃ко ст҃ыи ї и́стинныи, не сꙋ́диши, и̂ не м́стиши кро́ви на́ша ѿ живꙋщихъ на земли: и̂ даны быша (комꙋждо и̂хъ)[11] ри́зы бѣлы̀. и̂ ре́чено бысть и̂мъ да почїютъ ѥ̂щѐ времѧ ма́ло дондеже сконча́ютсѧ и̂ клевре́ти и̂хъ, и̂ братїа и̂хъ хотѧ́щеи̂ и̂збїени быти ꙗ҆́коже и̂ тїи. и̂ видѣ́х ѥ̂гда ѿве́рзе (шестꙋю печа́ть)[12]. и̂ {се}[13] (бысть трꙋсъ велїи)[14], и̂ сл҃нце [мра́чно бысть][15] ꙗ҆́ко врети́ще вла́сѧно. и̂ лꙋна̀ [-][16] бысть ꙗ҆́ко кро́вь. и̂ ѕвѣзды нб҃сныѧ падоша на́ землю, ꙗ҆́ко смоко́вница {ѿмѣта́ющи}[17] пꙋпы своа ѿ вѣтра вели́ка дви́жима· И̂ нб҃о ѿлꙋчи́сѧ ꙗ҆́ко свитокъ свива́емо. и̂ всѧка гора̀ и̂ о́стровъ ѿ мѣстъ свои̂хъ двигнꙋшасѧ, и̂ цр҃їе земъстїи и̂ велмо́жи и̂ [бога́тїи и̂ тыс́ꙋщницы][18] и̂ си́лнїи. и̂ всѧ́к рабъ и̂ [всѧкъ][19] свободъ, скрышасѧ в пещерахъ и̂ каменїи горъстѣмъ. *и (гл҃аша)[20] горамъ и̂ ка́менїю, падѣте на ны и̂ покрыите ны, ѿ лица сидѧщаг на прс҃толѣ, и̂ ѿ гнѣва а̂гньчѧ. ꙗ҆́ко прїиде дн҃ь вели́кїи гнѣва ѥ̂го, и̂ кто мо́жетъ ста́ти· Ісаїа в҃ Іѡсїа і҃ лꙋ кг҃

Глава 7

1 І після цього я побачив чотирьох ангелів, що стояли на чотирьох краях землі, що держали чотири вітри землі, щоб вітер не дув на землю ані на море, ані на ніяке дерево. **2** І я побачив іншого ангела, що підносився зі сходу сонця, що мав печать живого Бога, і закричав великим голосом до чотирьох ангелів, яким було дано шкодити землі і морю, **3** кажучи: Не шкодьте ані землі, ані морю, ані дереву, доки не позначимо рабів нашого Бога на їхніх чолах. **4** І я почув число позначених – сто сорок чотири тисячі позначених – з кожного племені ізраїльських синів. **5** З Юдиного племені дванадцять тисяч позначених, з Рвимового племені дванадцять тисяч позначених, з Ґадового племені дванадцять тисяч позначених, **6** з Асирового племені дванадцять тисяч позначених, з Нефталимового племені дванадцять тисяч позначених, з Манасіїного племені дванадцять тисяч позначених, **7** з Симеонового племені дванадцять ти-

Гл҃а, з҃·

И̂посемъ видѣхъ четы́ри а̂гг҃лы стоѧ́ща на четырехъ ѹ҆́глехъ земли̂, держа́ща четыри вѣтры земъскїа, да не дыше́т вѣтръ на землю ни на́ море, ни на всѧко древо. и̂ видѣ́х и̂нъ а̂гг҃лъ въсходѧщъ ѿ восхода сл҃нцꙋ, и̂мыи печать б҃а живаго, и̂ възпи гласомъ велїимъ к четыремъ а̂гг҃ломъ. и̂мже дано̀ бысть вредити землю̀ и̂ мо́ре, гл҃ѧ. не вредите ни зе́млю ни море ни древа, дондеже запечатлѣемъ рабы̀ б҃а нашего на челѣхъ и̂хъ· И̂ слы́шахъ число запечатлѣнныхъ, сто четыредесѧтъ четыре ты́сѧщи запечатлѣнны́х ѿ всѧкого колѣ́на. с҃новъ і̂и҃левъ ѿ колѣна і̂ꙋ҆дова, дв҃анадесѧть ты́сѧщъ запечатлѣ́нныхъ, ѿ колѣ́на рꙋви́мова, дв҃анадесѧть ты́сѧщь (запечатлѣ́нныхъ), ѿ колѣ́на га́дова дв҃анадесѧть ты́сѧщь (запечатлѣнны́х)· ѿ колѣ́на а̂сꙋ́рова, дв҃анадесѧть ты́сѧщъ (запечатлѣнныхъ). ѿ колѣна нефдали́млѧ дв҃анадесѧть ты́сѧщъ (запечатлѣ́нныхъ). ѿ колѣ́на манасїина, двана-десѧть ты́сѧщъ (запечатлѣ́нныхъ). ѿ колѣ́на

сѷмеѡнова, дванадесѧть тысѧщъ (запечатлѣнныхъ). ѿ колѣна левїина. дванадесѧть тысѧщъ (запечатлѣнныи). ѿ колѣна ісахарова. дванадесѧть тысѧщъ (запечатлѣнныи). ѿ колѣна завулона, дванадесѧть тысѧщъ (запечатлѣнныхъ). (и) ѿ колѣна іѡсифова, дванадесѧть тысѧщъ (запечатлѣнныхъ). ѿ колѣна венїаминова, дванадесѧть тысѧщъ запечатлѣнныхъ· По сихъ видѣхъ и се народъ многъ, егоже исчести [-][1] никтоже можетъ, ѿ всѧкаго ѧзыка и колѣна и людїи и племенъ. стоѧще предъ престоломъ, и предъ агнъцемъ, облечены в ризы бѣлы, и финицы в рукахъ ихъ. и възопиша гласомъ велїимъ глаголюще, спасенїе (сѣдѧщаго на престолѣ бга нашего)[2] и агнъца. и вси аггели стоѧху окрестъ престола, и старецъ и четыре животныхъ. и падоша (на лицы (-)[3] предъ престоломъ)[4] и поклонишасѧ богу. глаголюще, аминь. блгвенїе и слава и премудрость и хвала и честь и сила и крѣпость богу нашему въ вѣки вѣкомъ аминь· И ѿвѣща единъ ѿ старецъ глаголѧ ми. сїи облеченїи в ризы бѣлыѧ, кто суть и ѿкуду прїидоша; и рѣхъ ему, г҃и {-}[5], ты вѣси· И рече ми, сїи суть иже прїидоша ѿ скорби великїѧ, і испраша ризы своѧ и убѣлиша (ризы своѧ)[6] во крови агнъчи, сего ради суть предъ престоломъ бжїимъ и служатъ ему днь и нощъ въ црькви его. и сѣдѧи на престолѣ вселитсѧ в нѧ.
ісаїа мд *не възалчутъ ктому ни въжаждутъ [-][7]· Не иматъ же пасти на нихъ слнце, и всѧкъ зной· Ꙗко агнецъ иже посредѣ престола упасетъ ѧ и наставитъ ихъ на животныѧ источники
ісаїа ке нѣ ка водъ, *и ѿиметъ бгъ всѧку слезу ѿ очїю ихъ·

Глава, и·

И егда ѿверзе (седмую печать)[1], бысть безмлъвїе на нбси ѧко полъ часа. и видѣхъ седмь аггелъ, иже предъ бгмъ стоѧху, и дано бысть имъ седмь трубъ· И другїи аггелъ прїиде, и ста предъ олтаремъ имѣѧи кадилницю злату, и даны быша ему дїмїами мнози, да дастъ молитвамъ стыхъ всѣхъ на олтарь златыи сущїи предъ престоломъ. и ізыде дымъ кадилныи млтвамъ стыхъ ѿ рукы аггела предъ бгомъ. и взѧтъ аггелъ кадилницу и наполни ю огнѧ (сущаго) на олтари и положи на земли· И быша гласы и громи и блистанїа и трусъ. и седмь аггелъ, иже имѣѧху седмь трубъ, уготовашасѧ да въструбѧтъ· И прьвому [аггелу][2] (въструбившу)[3], и бысть градъ и огнь смѣшенъ съ кровїю. и паде на

сяч позначених, з Левіїного племені: дванадцять тисяч позначених, з Ісахарового племені дванадцять тисяч позначених, **8** з Завулонового племені дванадцять тисяч позначених, і з Йосифового племені дванадцять тисяч позначених, з Веніяминового племені дванадцять тисяч позначених. **9** Після цього я побачив – і ось велика юрба, якої ніхто не може почислити, з кожного люду, і роду, і народу, і племен, що стояло перед престолом і перед Ягням, зодягнені в білу одіж, і пальми в їхніх руках. **10** І вони закричали великим голосом, кажучи: Спасіння Того, що сидить на престолі – нашого Бога і Ягняти! **11** І всі ангели стояли довкола престолу, і старці, і чотири животні. І вони впали на лиця перед престолом і поклонилися Богові, **12** кажучи: Амінь. Благословення, і слава, і премудрість, і хвала, і честь, і сила, і могутність нашому Богові на віки віків. Амінь. **13** І один зі старців відповів, говорячи мені: Ці, зодягнені в білу одіж, хто бони і звідки прийшли? **14** І я йому сказав: Господи, ти знаєш. І він мені сказав: Це є ті, що прийшли з великої скорботи, і випрали свою одіж, і вибілили свою одіж в крові Ягняти. **15** Задля цього вони є перед божим престолом і служать йому день і ніч в його церкві. І Той, що сидить на престолі, поселиться в них. **16**
*Вони більше не голодуватимуть іс. 49
ані не будуть спрагнені. Не впаде ж на них сонце і всяка спека, **17** бо Ягня, що посеред престолу, пастиме їх і скерує їх на живі джерела
вод. *І Бог відніме всяку слезу з іс. 25 ниж. 21
їхніх очей.

Глава 8

1 І коли відкрив сьому печать, була мовчанка на небі, якихось пів години. **2** І я побачив сімох ангелів, що стояли перед Богом, і їм дано сім труб. **3** І прийшов інший ангел і став перед жертовником, маючи золоту кадильницю. І йому було дано багато ладану, щоб додав молитвам всіх святих на золотий жертовник, що є перед престолом. **4** І вийшов кадильний дим молитвам святих з руки ангела перед Богом. **5** І ангел взяв кадильницю і наповнив її вогнем, що є на жертовнику, і поклав на землю. І були голоси, і громи, і блискавки, і трясіння. **6** І сім ангелів, які мали сім труб, приготувалися, щоб затрубіти. **7** І коли затрубів перший ангел, був і град, і вогонь, змішаний з кров'ю, і впав

він на землю. І згоріла третя час-
тина дерев, і згоріла всяка зелена
трава. **8** І затрубів другий ангел – і
в море була кинута наче велика,
палена вогнем гора. І третя частина
моря сталася кров'ю, **9** і в морі
вимерла третя частина створіннь,
що мають душі, і загинула третя
частина кораблів. **10** І затрубів
третій ангел – і з неба впала велика
звізда, горіючи наче свіча, і впала
на третю частину рік і водних
джерел. **11** І ім'я звізди називається
Апинтос. І третя частина вод стала
наче полин, і багато людей помер-
ло від вод, бо вони стали гіркими.
12 І затрубів четвертий ангел – і
була зранена третя частина сонця, і
третя частина місяця, і третя час-
тина звізд, щоб темною стала їх
третя частина і щоб не світила тре-
тину дня і також ночі. **13** І я по-
бачив і почув одного ангела, що
ширяв серед неба, що говорив ве-
ликим голосом: Горе, горе, горе
тим, що живуть на землі, від інших
голосів труби трьох ангелів, що ма-
ють трубіти!

землѝ. {-}[4] и҆ тре́тїа ча́сть дре́ва погорѣ̀, и҆
вса́ка трава̀ злачнаѧ погорѣ. И҆ вторыи а҆́гг҃лъ
въстрꙋбѝ, и҆ ꙗ҆́ко гора вели́ка ѻ҆́гнемъ жего́ма
въвр́ъжена бысть въ мо́ре. и҆ бы́сть тре́тїа
часть мо́рѧ кро́вь. и҆ ꙋ҆мре тре́тїѧ часть съз-
да́нїѧ въ мо́ри и҆мꙋщихъ дш҃а. и҆ тре́тїѧ
часть кораблей поги́бе· И҆ тре́тїи а҆́гг҃лъ въ-
стрꙋби. и҆ падѐ с нб҃си ѕвѣзда велика горѧщи
ꙗ҆́ко свѣща̀, и҆ паде на тре́тїей ча́сти рѣкъ, и҆
і҆сто́чникъ водныхъ. и҆ і҆мѧ ѕвѣздѣ гл҃етсѧ
а҆ѱинъдосъ, и҆ бы́сть тре́тїѧ часть во́дъ ꙗ҆́ко
пелы́нь, и҆ мно́ѕи ѿ чл҃къ ꙋ҆мро́ша ѿ во́дъ, ꙗ҆́ко
го́рки бѣ́ша. и҆ четве́ртыи а҆́гг҃лъ въстрꙋбѝ, и҆
ꙋ҆ꙗ҆зве́на бы́сть тре́тїа часть сл҃нцꙋ, и҆ тре́-
тїѧ часть лꙋнѣ̀, и҆ тре́тїѧ часть ѕвѣздъ,
да затми́тсѧ тре́тїѧ часть и҆хъ, и҆ дн҃ѧ
(тре́тїѧ часть да не свѣтитъ)[5] (-)[6]. и҆ но́щъ
такоже. и҆ видѣхъ и҆ слы́шахъ є҆ди́нъ [а҆́гг҃лъ][7]
парѧщь посредѣ нб҃се, гл҃ющъ гла́сомъ вели́-
комъ. го́ре го́ре го́ре живꙋщимъ на землѝ ѿ про́-
чихъ гласъ трꙋбныхъ, трїехъ а҆́гг҃лъ, хотѧ-
щихъ трꙋбити·

Глава 9

1 І затрубів п'ятий ангел – і я по-
бачив звізду, що впала з неба на
землю. І дано їй ключ колодязя бе-
зодні. **2** І вона відкрила колодязь
безодні, і піднявся дим з колодязя,
наче дим з великої печі, і потемніло
сонце і повітря від диму колодязя.
3 І з диму вийшли сарана на землю,
і дано їй владу, так як мають владу
і земні скорпіони. **4** І сказано їм,
щоб не шкодили земній траві, ані
всякій зелені, ані всякому дереву,
але тільки людям, які не мають бо-
жої печаті на своїх чолах. **5** І їм да-
но, щоб їх не вбили, але щоб мучи-
лися п'ять місяців. І їхня мука –
наче мука скорпіона, коли вжалить
людину. **6** І в ті дні люди шукати-
муть смерті – і не знайдуть її, і за-
бажають умерти – і смерть втече
від них. **7** І подоба сарани подібна
до коней, готових до бою. І на їхніх
головах наче вінці, подібні до золо-
та, і їхні обличчя – наче обличчя
людини. **8** І мали волосся, наче жі-
ноче волосся, і їхні зуби були наче
левів. **9** І мали панцери, наче заліз-
на броня. І шум їхніх крил – наче
голос колісниць і багатьох коней,
що біжать у бій. **10** І мали хвости
подібні до скорпіонів, також жала
їхніх хвостів. І їм дано владу шко-
дити людям п'ять місяців. **11** І мали
над собою царя – ангела безодні,
якому ім'я по-єврейськи Аввадон, а
по-грецьки – Аполліон. **12** Одне го-

Гл҃а, д҃·

И҆ пѧ́тыи а҆́гг҃лъ въстрꙋби. и҆ видѣхъ
ѕвѣздꙋ с нб҃се спа́шꙋ на́ землю, и҆ данъ
бысть е҆́й клю́чь стꙋденца бе́зны, и҆ ѿ-
врь́зе стꙋденца бе́зны, и҆ взы́иде дымъ
ѿ стꙋденца ꙗ҆́ко дым̾ пе́щи вели́ки, и҆ ѻ҆мрьче
сл҃нце и҆ а҆́еръ ѿ дыма стꙋдени́чнаго. и҆ ѿ ды-
ма и҆зыдо́ша прꙋѕи на́ землю, и҆ дана̀ бы́ и҆мъ
ѻ҆́бласть, ꙗ҆́ко и҆мꙋтъ ѻ҆́бласть (и҆) скорпїи зем-
нїи, и҆ речено бысть и҆м̾ да не вредѧтъ травы̀
земны́ѧ, ни всѧ́кого зла́ка, ни всѧ́кого дре́ва. н҆о
чл҃кы то́чїю и҆же не и҆мꙋтъ печати бж҃їа [на
челѣхъ свои҆хъ][1]. и҆ дано̀ бысть и҆мъ, да не ꙋ҆-
бїютъ и҆хъ, н҆о да мꙋкꙋ прїимꙋтъ (пѧть
мц҃ь)[2]. и҆ мꙋче́нїе и҆хъ ꙗ҆́ко мꙋченїе скорпїево,
є҆гда̀ стѣкнетъ чл҃ка. и҆ в (ты дн҃и)[3] взы́щꙋтъ
чл҃цы сме́рти, и҆ не ѻ҆брѧщꙋ є҆ѧ̀, и҆ вожделѣютъ
ꙋ҆мрѣти, и҆ бѣжитъ [ѿ нихъ сме́рть][4]. и҆ ꙋ҆-
подобле́нїѧ прꙋгомъ подо́бно ко́немъ ꙋ҆гото́вле-
ны на́ брань, и҆ на глава́ и҆хъ ꙗ҆́ко вѣнцѝ ꙋ҆-
подобле́ни зла́тꙋ, и҆ лица̀ и҆хъ ꙗ҆́ко лица чл҃ка. и҆
і҆мѣхꙋ власы, ꙗ҆́ко власы̀ женскыѧ, и҆ зꙋбы и҆хъ
ꙗ҆́ко львѡ́въ бѣша. и҆ і҆мѣхꙋ бронѧ̀ ꙗ҆́ко бронѧ же-
лѣзны· И҆ гласъ крылъ и҆хъ ꙗ҆́ко гл҃а колесницъ
(и҆) ко́неи мно́го текꙋщихъ на́ брань. и҆ (і҆мѧ́хꙋ)[5]
ѻ҆́шиби подобни скорпїинымъ, и҆ жа́ла (ѻ҆́шибеи)[6]
и҆х̾. (и҆ дана̀ бѣ) ѻ҆́бласть и҆мъ вредити чл҃кы
(пѧть мц҃ь)[7], {и҆}[8] (і҆мѣли)[9] надъ собо́ю цр҃ѧ а҆́гг҃ла
бе́зны, {є҆мꙋже и҆мѧ}[10] є҆врейскы, а҆вва́дон̾. а҆ є҆ллинс-

кы, (аполионъ)[11]. горе едино ѿиде, се [гря-
дутъ][12] два горя по сихъ. И шестый аггелъ
вострубй, и слышахъ гласъ единъ ѿ четыр
рогъ олтаря златаго сущаго предъ богомъ, глаголюща
шестому аггелу. имѣющу трубу. разрѣши
четыри аггелы связаны на рѣцѣ велицѣй ев-
ратъ. и разрѣшены быша четыри аггелы уго-
тованы на часъ. и день, и месяць, и лѣто, да из-
біютъ третію часть человѣкъ. И число воинъ
конныхъ двойцею тма тмами слышахъ число
ихъ. И тако видѣхъ (в видѣніи, кони)[13], и
сѣдящія на нихъ имуща броня огнены, и а-
киндны и жупелны. и главы конемъ (ихъ) яко
главы лвовъ, и изъ устъ ихъ исхождаше огнь и
дымъ и жупелъ, (и) ѿ трехъ язвъ сихъ
погибе третія часть человѣкъ, ѿ огня и ѿ
дыма и ѿ жупела исходящихъ изъ устъ ихъ.
Область бо конемъ въ устѣхъ ихъ (есть)[14]. [-][15]
(и)[16] ошиби ихъ подобни змиемъ имуще главы, и
тѣми пакости дѣюще. И прочіи ѿ человѣкъ иже
не вреждени быша язвами сими. ни покаяшася
ѿ дѣлъ рукъ своихъ да не поклонятся демо-
номъ, ни идоломъ златымъ и сребренымъ и мѣ-
днымъ и каменымъ и древянымъ, иже ни
видѣти могутъ ни слышати ни ходити. и
не покаяшася ѿ убійствъ своихъ, ни ѿ вол-
хвованія ихъ. ни ѿ блуда их ни ѿ татьбы
ихъ.

ре відійшло, ось два горя після цьо-
го ідуть. **13** І шостий ангел затрубів
– і я почув голос одного з чотирьох
рогів золотого жертовника, що є
перед Богом, **14** що говорив до
шостого ангела, що мав трубу:
Звільни чотирьох ангелів, зв'язаних
на великій ріці Євфрат. **15** І звіль-
нені були чотири ангели, пригото-
вані на годину, і день, і місяць, і
рік, щоб вибити третю частину лю-
дей. **16** І число кінних воїнів – под-
війно *від* десять тисяч раз десятки
тисяч: я почув їхнє число. **17** І так у
видінні я побачив коней і тих, що
сидять на них, що мають вогняну, і
гіацинтову, і сірчану броню. І голо-
ви їхніх коней – наче голови левів,
а з їхніх уст виходив вогонь, і дим,
і сірка. **18** І від цих трьох кар за-
гинула третя частина людей: від
вогню, і від диму, і від сірки, що
виходили з їхніх уст. **19** Бо влада
коней була в їхніх устах; і їхні
хвости подібні до зміїв, що мають
голови, і тими шкодять. **20** А інші
люди, які не були ушкоджені цими
карами, не покаялися від діл своїх
рук, щоб не поклонятися демонам,
ні золотим, ні срібним, ні мідним,
ні камінним, ні дерев'яним ідолам,
які ні не можуть бачити, ані чути,
ані ходити, **21** і не покаялися за
свої вбивства, ні за їхні чародійст-
ва, ні за їхню розпусту, ні за їхні
злодійства.

Глава, і.

И видѣхъ инъ аггелъ крѣпокъ сходящъ с
небесе, облеченъ въ облакъ, и дуга на
главѣ его, и лице ему яко солнце, и нозѣ
его яко столпы огнены. і имѣя в руцѣ
своей книгу разгибену. и постави ногу свою дес-
ную на мори, а шую на земли. и возопи гла-
сомъ велікымъ яко левъ рыкая. і егда воз-
гласи, глаголаша седмь громовъ. гласы своими. І егда
возгласиша седмь громовъ (гласы своими). хо-
тѣхъ писати. и слышахъ гласъ съ небесе
глаголющъ (ми), запечатлѣй яже глаголаше седмь гро-
дани҃ вi мовъ, и сего не пиши. *И аггелъ егоже видѣхъ
стояща на мори и на земли, воздвиже руку
свою [-][1] на небо и клятся живущимъ въ вѣкы
вѣкомъ, иже созда небо, и яже на немъ, и
землю, и яже на ней, и море, и яже в немъ.
яко лѣта уже не будетъ. Но въ дни гласа сед-
маго аггела, егда имать вострубити. и скон-
чати тайну божію, еже благовѣсти своими рабы
пророкы. и (гласъ его)[2] слышахъ с небесе паки глаголющъ
со мною. и (глагола)[3]. иди (и) пріими книжицу раз-
гнутыя въ руцѣ аггела стоящаго на мори и

Глава 10

1 І я побачив іншого, могутнього
ангела, що сходив з неба, зодягне-
ного в хмару; і райдуга на його
голові, і його лице – наче сонце, і
його ноги – наче вогняні стовпи, **2** і
що мав у своїй руці відкриту книгу.
І він поставив свою праву ногу на
море, а ліву на землю. **3** І закликав
великим голосом, рикаючи, наче
лев. І коли він закликав, – сім гро-
мів заговорили своїми голосами. **4** І
коли сім громів проголосили свої-
ми голосами, я хотів написати, і по-
чув голос з неба, що мені говорив:
Запечатай те, що сказали сім гро-
мів, і цього не пиши. **5** *І ангел, я- дан. 12
кого я бачив, що стояв на морі і на
землі, підняв свою руку до неба **6** і
поклявся Тим, який живе на віки
віків, який створив небо й те, що в
ньому, і землю й те, що на ній, і
море й те, що в ньому, – що вже ча-
су не буде. **7** Але в днях голосу сьо-
мого ангела, коли він затрубить, –
тоді закінчить божу таємницю, яку
благовістив своїми рабами – проро-
ками. **8** І я почув його голос з неба,
що знову говорив зі мною, і сказав:

Іди і візьми розкриту книжку, що в руці ангела, що стоїть на морі й на землі. **9** І я пішов до ангела, кажучи йому: Дай мені книжку. І він мені сказав: Візьми і з’їж її, і в твоєму животі буде гіркою, але в устах тобі буде солодкою, наче мід. **10** І я взяв книгу з руки ангела і з’їв її. І в моїх устах була, наче солодкий мед, а коли я її з’їв, була гіркою в моєму животі. **11** І він мені сказав: Тобі потрібно знову пророкувати між народами, і між племенами, і між людом, і між багатьма царями.

на землѝ. Ї и̂дохъ къ а̂гг҃лу гл҃а є̂му, да́ждь ми книжица и̂ (рече)[4] ми, прїими и̂ снѣждь а̀ и̂ горка будетъ въ́ (чревѣ твоемъ)[5], но въ оу̂стѣхъ ти (сладка будетъ)[6] ꙗ̂ко ме̑. И̂ прїахъ книгу ѿ рукѝ а̂гг҃ла, и̂ снѣдохъ а̀. и̂ быша въ оу̂стѣхъ мои̂хъ ꙗ̂ко медъ сладкїи. и̂ є̂гда снѣдохъ а̀ горка баше въ́ чревѣ моє̂мъ. и̂ (рече)[7] ми подоба́етъ ти паки прⷪ҇рчьствова́ти в людехъ. и̂ въ племенехъ и̂ въ ꙗ̂зы́цехъ и̂ въ цр҃ехъ мнѡ́ѕѣхъ·

Глава 11

1 І мені дано тростину, подібну до палиці, кажучи: Встань і виміряй Божу церкву, і вівтар, і тих, що в ній поклоняються. **2** А двір, що є всередині церкви, винеси назовні і не міряй його, тому що дано народам, – і топтатимуть святе місто сорок і два місяці. **3** І дам обом моїм свідкам, і пророкуватимуть тисяча двісті і шістдесят днів, зодягнені в мішковину. **4** Ці є дві оливки і два свічники, що стоять перед Богом землі. **5** І коли хто їм вчинить несправедливість, вогонь виходить з їхніх уст і пожере їхніх ворогів. І тому, хто хоче їх кривдити, цьому треба бути вбитим. **6** І ці мають владу замкнути небо, щоб дощ не зійшов на землю в днях їхнього пророкування. І вони мають владу над водами, щоб їх перетворювати у кров, і побити землю всякою карою, якою тільки захочуть. **7** І коли й закінчать своє свідчення, звір, що виходить з безодні, вестиме з ними війну, і переможе їх, і вб’є їх, **8** і їхній труп залишить на вулицях великого міста, який духовно зветься Содом та Єгипет, де і наш Господь був розп’ятий. **9** І побачать народи, і людність, і роди, і племена їхні тіла три і пів дні, і він не дасть покласти до гробу їхні трупи. **10** І ті, що живуть на землі, зрадіють і розвеселяться через них і пошлють один до одного дари, бо обидва ці пророки мучили тих, що жили на землі. **11** І по трьох і пів днях дух життя ввійде в них від Бога, і обидва стануть на своїх ногах, і великий страх нападе на тих, що їх бачать. **12** І вони почують великий голос з неба, що їм говорить: Ходіть сюди! І вони піднялися на небо на хмарах – і їх побачили їхні вороги. **13** І в тому часі був великий трус, і впала десята частина міста, і загинуло від трусу сім тисяч людських імен, а інші перелякалися і дали славу не-

Гл҃а, а҃і·

И дана̀ ми бысть тро́сть, подобна жезлу, гл҃юще въста́ни, ї и̂змѣ́ри цр҃квь б҃жїю, ї ѻ̂лтарь, и̂ кланающаѧсѧ в неи. а̂ дворъ сущїи {внутрь}[1] цр҃кве и̂знесѝ вънѣ́юду. ниже и̂змѣ́ри є̂го зане данъ бы҃ ꙗ̂зы́кѡⷨ и̂ градъ ст҃ыи поперуть (четы́редесѧⷮ и̂ два̂ мц҃ѧ)[2]· И̂ дамъ ѻ̂бѣма свѣдѣтелема мои̂ма и̂ прорицаютъ дн҃еи ты́сѧщу двѣстѣ (и̂) шестьдесаⷮ, ѻ̂болче́на въ вре́тища, с̂и є̂ста двѣ̂ ма́слици и̂ два̂ свѣщника прⷣ҇ [бм҃ъ][3] землѧ̀ стоꙗ̂ща. ї и̂же и́ма непра́вду сътворитъ, ѻ̂́гнь и̂сходитъ и̂зъ оу̂стъ єю̀ и̂ поꙗ̂́сть врагѝ и̂хъ, ї и̂же хощетъ (ѻ̂бидѣти и̂хъ)[4] (семѹ̀)[5] подоба́етъ оу̂бїє́ну быти. (и̂) сїи и̂мутъ ѻ́бласть затвори́ти нб҃о да не (сни́де дождъ)[6] (на землю) во́ дни прорица́нїа єю̀. и̂ ѻ́бласть и̂мутъ на водахъ ѻ̂бращатї а̀ въ кро́вь. и̂ порази́ти землю всѧкою ꙗ̂звою, є̂лика а̂ще въсхо́щета. ї єгда̀ (и̂) скончае́та свѣдѣтельство свое. ѕвѣ́ръ и̂же и̂сходитъ ѿ бездны, сътворитъ с ними бра́нь, и̂ побѣди́ и̂хъ ї оу̂бїетъ а̀. и̂ трупъ єю̀ (ѻ̂ста́витъ) на стогнахъ града вели́каго, и̂же нарица́етсѧ дх҃овнѣ, содо́мъ, ї єгѵ́петъ, и̂дѣже и̂ г҃ь {нашъ}[7] распѧ́тъ бысть. и̂ оу̂зрѧтъ ѿ людїи ї ꙗ̂зы́къ и̂ ѿ колѣнъ и̂ племе́нъ [тѣлеса̀][8] єю̀, дн҃и три̂ и̂ полъ, и̂ трупу єю̀ не ѻ̂ста́витъ положити въ́ гробѣ. и̂ живущеѝ на землѝ {възра́дуютсѧ}[9] (и̂ [възвеселѧ́тсѧ][10] ѻ̂ нихъ)[11], и̂ да́ры послютъ другъ къ́ другу, ꙗ̂ко (ѻ́ба сїа)[12] прⷪ҇рка мучиста живущаѧ на землѝ. и̂ по трехъ дн҃ехъ и̂ полъ, дх҃ъ живо́тенъ ((вни́детъ)[13] в нѧ̀ ѿ́ бг҃а)[14], и̂ (ста́нета ѻ̂ба)[15] на нога́хъ свои̂хъ, и̂ страхъ ве́лїи нападѐ на зрѧ́щихъ єю̀. и̂ {оу̂слы́шатъ}[16] гласъ ве́лїи с нб҃се гл҃ющъ и̂ма, взыдѣта сѣ́мо, и̂ взыдоша на нб҃о на ѻ́блацехъ· И̂ видѣша а̀ враѕи и̂хъ. и̂ в (часъ тои трусъ бы҃)[17] ве́лїи, и десатаѧ часть гра́да паде и̂ поги́бе трусомъ и̂ме́нъ чл҃къ (се̑мъ ты́сѧщъ)[18]· И̂ про́чїи пристра́шни

быша, и даша славу б҃у н҃бному. горе второе
ѿиде, се горе третїе градетъ скоро. и сед-
мый агг҃лъ вострубѝ. и быша гласи велицы
на н҃бсехъ, гл҃юще, бысть ц҃рство мира г҃а нашѐ
и х҃а его, и въцрится въ веки веко̑ и два-
десять (и) четыри старцы пре̑ б҃мъ седя-
щая на пр҃столехъ своихъ, падоша на лица
своя̀ и поклонишася б҃у гл҃юще. хвали̑ тя г҃и
б҃же вседержителю. сый, и бе, и грядый, ꙗко
прїятъ силу твою великую и въцрися и
ꙗзыцы прогнѣвашася, и прїиде гнѣвъ твой.
и время мр҃твым су̑д прїяти. и дати
мзду рабомъ твои̑ пр҃рокомъ и ст҃ымъ, и бо-
ящимся имени твоего малымъ и великымъ,
и растлити посмра̑жьшая землю. и ѿврьзеся
хра̑ б҃жїи на н҃беси, и ꙗви̑ кивотъ завета его
въ ц҃ркви его. и быша блистанїя и гласы и
громи и трусъ и градъ великъ·

бесному Богові. **14** Друге горе відій-
шло, ось скоро приходить третє горе.
15 І сьомий ангел затрубів – і були
великі голоси на небесах, що казали:
Настало царство миру нашого Госпо-
да і його Христа! І Він зацарює на
віки віків! **16** І двадцять і чотири
старці перед Богом, що сиділи на
своїх престолах, впали на свої облич-
чя і поклонилися Богові, **17** кажучи:
Хвалимо Тебе, Господи Боже Вседер-
жителю, що є, і був, і приходиш, бо
Ти взяв твою велику силу і зацарю-
вав. **18** І народи розлютувалися – та
прийшов твій гнів, і *настав* час мер-
твим прийняти суд і дати винагороду
твоїм рабам: пророкам, і святим, і
тим, що бояться твого імені, малим і
великим, – і знищити тих, що зане-
чищають землю. **19** І відкрився Бо-
жий храм на небі, і з’явився кивот йо-
го завіту в його церкві. І були блис-
кавки, і голоси, і громи, і трясіння, і
великий град.

Гл҃а, в҃і·

И знаменїе велїе ꙗвися на небесѝ, жена̀
облечена въ солнце, и луна̀ под ногама
ея̀ и на главе ея̀ венецъ ѿ ѕвездъ
двоюнадесяте. и въ чреве имущи [во-
пїетъ][1] болящи, и страждущи родити. и ꙗ-
вися ино ѕнаменїе на н҃беси, и се ѕмїи великъ
чрьменъ, имея главъ седмь, и роговъ де-
сять, и на главахъ его се̑мь венецъ. и хо-
ботъ его ѿтрьже третїю часть ѕвездъ н҃бе-
ныхъ, и положи я̀ в землю. и змїи стояше
пре̑д женою хотящею̀ родити, да егда̀ ро-
дитъ (снесть чадо ея̀)[2]. и роди с҃на мужеска
иже иматъ оупастѝ вся ꙗзыкы жезломъ же-
лезнымъ. и въсхищено бы҃ чадо ея̀ къ б҃у и
пр҃столу его а жена̀ бежа̀ въ пустыню ідеже
(імѣ)[3] [-][4] место оуготовано ѿ б҃а, да тамо
питаетъся днїи тысящу двести̑ шестьде-
сятъ. и бысть брань на н҃беси. михаилъ, и
агг҃ли его, брань сътвориша съ ѕмїемъ. и ѕмїи
брася и агг҃ли его, и не [въземогоша][5], и ме-
ста не обретеся имъ ктому на н҃беси. и вло-
женъ бысть ѕмїи великїи ѕмїи древнїи, нари-
цаемый дїаволъ и сатана̀, льстяи вселеную всю,
(и) вложенъ бысть на землю, и агг҃ли его с
нимъ ввержени быша· И слышахъ гл҃а велїи на
н҃беси гл҃ющъ, н҃не бысть сп҃нїе и сила и ц҃рство
б҃а нашего и область х҃а его, ꙗко низложенъ бы҃
клеветникъ братїя нашея оклевещаяя ихъ пре̑
б҃мъ нашимъ дн҃ь и но҃ и тїи победиша его
для крове агнъча і за слово свѣдѣтельства и҃,
і не възлюбиша д҃шъ свои̑ даже до смр҃ти. сего

Глава 12

1 І на небі з’явився великий знак:
жінка, зодягнена в сонце, і місяць під
її ногами, а на її голові – вінець з
дванадцятьох звізд. **2** І маючи в лоні,
кричить, боліючи і терплячи роди. **3** І
з’явився на небі інший знак: і ось ве-
ликий червоний змій, що мав сім го-
лов і десять рогів, і на його головах
сім вінців. **4** І його хвіст скинув тре-
тю частину небесних звізд і поклав їх
на землю. І змій стояв перед жінкою,
що мала родити, щоб, коли вродить,
з’їсти її дитину. **5** І вона народила
Сина чоловічого роду, що має пасти
всі народи залізною палицею. І її ди-
тя було взяте до Бога і його престолу.
6 А жінка втекла в пустелю, де мала
Богом приготоване місце, щоб там
прожити тисячу двісті шістьдесят
днів. **7** І на небі повстав бій. Михайло
і його ангели звели бій зі змієм. І во-
ював змій і його ангели. **8** І не пере-
могли, і більше не знайшлося місця
для них на небі. **9** І скинутий був
великий змій, давній змій, що зветься
диявол і сатана, що обманює ввесь
всесвіт; і був скинутий на землю, і з
ним були скинуті його ангели. **10** І я
почув великий голос на небі, що го-
ворив: Тепер сталося спасіння, і сила,
і царство нашого Бога і влада його
Христа, бо скинуто оскаржувача на-
ших братів, що їх обвинувачує день і
ніч перед нашим Богом. **11** І ті його
перемогли через кров Ягняти і через
слово їхнього свідчення, і не полюби-
ли своїх душ аж до смерті. **12** Задля
цього веселіться небеса і ті, що жи-
вуть на них! Горе тим, що живуть на
землі і на морі, бо до вас зійшов ди-

явол, маючи велику лють, знаючи, що має мало часу. **13** І коли змій побачив, що був скинутий на землю, він переслідував жінку, що породила Хлоп'я. **14** І жінці дано два крила великого орла, щоб вона летіла в пустелю на своє місце, де була перехована тут на час часів і пів часу від обличчя змія. **15** І змій випустив за жінкою воду, наче ріку, зі своїх уст, щоб її втопити в ріці. **16** І земля допомогла жінці, і земля відкрила свої уста та проковтнула ріку, яку змій вивів зі своїх уст. **17** А змій, розгнівавшись на жінку, пішов вести війну з тим її насінням, що залишилося, які зберігають божі заповіді і мають свідчення Ісуса Христа.

ра́ди весели́тесѧ нб҃са и҆ (живꙋщеи̇ на ни҃)[6]· Го́ре {живꙋщи҃ на земли̇ и҆ морю}[7], ꙗ҆́ко сни́иде дї́аволъ [8]к вамъ и҆мѣѧ ꙗ҆р҃о великꙋю, вѣ́ды ꙗ҆́ко (врє́мѧ ма́ло) и҆матъ. и҆ єгда̀ видѣвъ ѕмїи, ꙗ҆́ко низложе́нъ бы́стъ на́ землю. гонѧше женꙋ̀, и҆́же роди мꙋжеска. и҆ данъ̀ быша женѣ̂ двѣ̂ крылѣ, ѻ҆рла̀ вели́каго да паритъ в пꙋсты́ню в мѣсто своѐ, и҆дѣже препита́на бѣше тꙋ̂ врє́мѧ временъ и҆ по҃ времени, ѿ лица̀ ѕмїи́на. і҆ и҆спꙋсти̇ ѕмїи (за жено́ю и҆зъ ѹ҆́стъ свои҆хъ)[9] во́дꙋ ꙗ҆́ко рѣкꙋ, да ю҆̀ в рецѣ потопитъ. и҆ помо́же землѧ̀ женѣ. и҆ ѿвръ́зе землѧ ѹ҆́ста̀ своа и҆ пожре рѣ̀кꙋ, ю҆̂же и҆зведѐ ѕмїи ѿ ѹ҆́стъ свои҃. и҆ разгнѣ́вавсѧ ѕмїи на женꙋ̀, і҆ и҆де сътвори́ти брань съ ѻ҆ста́вшимъ сѣменемъ еѧ̀, и҆́же съблюда́ютъ за́повѣди бж҃їа, і҆ и҆мѣ̂ютъ свѣдѣтельство і҃с (хв҃о)·

Глава 13

18 І я став на морському піску **13,1** і побачив, що з моря виходив звір, що мав сім голів і десять рогів, і на його рогах десять вінців, а на його головах – хульні імена. **2** І звір, якого я бачив, був подібний до рисі, і його ноги – наче медвежі, і його паща – наче паща лева. І змій йому дав свою силу, і свій престол, і велику владу. **3** І я побачив одну з його голів, вона наче побита на смерть, але рана його смерті загоїлася. І вся земля чудувалася вслід за звіром. **4** І поклонилися змієві, який дав владу звірові. І поклонилися звірові, кажучи: Хто подібний до звіра і хто може з ним боротися? **5** І йому дано уста, що говорили велике і хульне; і йому дано владу діяти сорок два місяці. **6** І він відкрив свої уста на зневагу проти Бога, щоб хулити його ім'я, і його помешкання, і тих, що живуть на небі. **7** І йому дано вести бій зі святими і їх перемогти; і йому дано владу над всяким поколінням народів, і над людністю, і племенами. **8** І йому поклоняться всі, що живуть на землі, *яких імена не є записані в книгах життя Ягняти, заколеного від створення світу. **9** Якщо хто має вухо, хай слухає! **10** Той, що бере в полон, піде в полон; *якщо хтось уб'є зброєю, треба, щоб він був убитий зброєю. Тут є терпіння і віра святих. **11** І я побачив іншого звіра, що виходив з землі, і мав два роги, подібні до Ягняти, і говорив як змій. **12** І всю владу першого звіра чинив перед ним, і чинив, щоб земля і все, що живе на ній, поклонилося першому зві-

вищ. 3 ниж. 20 і 21 фил. 4

мой1. 9 мат. 26

Гл҃а, г҃і·

И҆ста҃ на пѣсцѣ морстѣ̂ и҆ вид҃ѣ и҆з морѧ звѣръ и҆схода҃, и҆мꙋщъ (гл҃а се҃мь, и҆ роговъ деса҃)[1], и҆ на ро҃зѣ є҆го (вѣ́нецъ деса҃)[2] а҆ на глава҃ є҆го и҆мена̀ хꙋлна и҆ ѕвѣръ є҆г҃о вид҃ѣ, б҃ѣ подоб҃е ры́си. и҆ нозѣ є҆мꙋ ꙗ҆́ко медвѣди. и҆ ѹ҆́ста̀ є҆го ꙗ҆́ко ѹ҆́ста̀ льво́ва. и҆ дасть є҆мꙋ ѕмїи си́лꙋ свою, и҆ пр҃столъ свои, и҆ ѻ҆́бласть вели́кꙋю. и҆ (видѣхъ) є҆ді́нꙋ ѿ главъ є҆го, ꙗ҆́ко заколе́нꙋ въ ср҃ть и҆ ꙗ҆́зва ср҃ти є҆го и҆сцѣлѣ. и҆ чюдисѧ всѧ землѧ въ слѣдъ ѕвѣри, и҆ поклони́шасѧ ѕмїю̀, и҆́же дасть ѻ҆бласть ѕвѣрю, и҆ поклони́шасѧ ѕвѣрю гл҃юще кт҃о подобеи̇ ѕвѣрю, и҆ кт҃о мо́жетъ рато-ва́тисѧ с нимъ; и҆ данъ̀ бы́ша є҆мꙋ ѹ҆́ста̀ гл҃ю-ща вели́ка и҆ хꙋлна. и҆ дана бы́сть є҆мꙋ ѻ҆́бласть твори́ти мц҃ь четыринадесѧть {-}[3] дв҃а. и҆ ѿ-вр́ьзе ѹ҆́ста̀ своѧ въ хꙋле́нїе къ б҃ꙋ, хꙋлити и҆́мѧ є҆го, и҆ селе́нїе є҆го, [и҆][4] живꙋщаа на нб҃си. и҆ данѡ̀ бы́сть є҆мꙋ (бра́нь твори́ти)[5] съ ст҃ыми, и҆ побѣ-дитї а҃. и҆ дана̀ бы́сть є҆мꙋ ѻ҆бласть на всѧком колѣнѣ (людїи), и҆ на ꙗ҆зы́цехъ и пле́менехъ. и поклонѧ́тсѧ є҆мꙋ вс҃и. живꙋщеи на земли, {*и҆мже не напи́сана сꙋть и҆мена̀}[6] въ кни́гахъ живо́т-ныхъ а҆гнца заколе́наго ѿ сложенїа ми́рꙋ. а҆ще кт҃о и҆́матъ ѹ҆́хо, да слы́шит. и҆́же а҆ще въ пле-ненїе {ведетъ}[7], въ пленїе по́идетъ. *а҆ще кт҃о ѻ҆рꙋжїемъ ѹ҆бїетъ, (подоба́етъ) є҆мꙋ ѻ҆рꙋжїем ѹ҆бїе́нꙋ быти. здѣ є҆сть терпѣнїе и҆ вѣ́ра ст҃ыхъ. и҆ видѣхъ и҆нъ ѕвѣръ въсходѧщъ ѿ землѧ, і҆ и҆мѧше ро́га дв҃а. подобна а҆гньчимъ, и гл҃ше ꙗ҆́ко ѕмїи. и҆ власть пр́ьваго ѕвѣри вс҃ю {творѧше}[8] пр҃е нимъ, и҆ [творѧше][9] зе́млю и҆ (всѧ)[10] (живꙋщаѧ на не́и)[11], поклонитисѧ (пр́ь-вомꙋ ѕвѣ́рю)[12], є҆мꙋже и҆сцѣлена бы́сть ꙗ҆́зва ср҃тнаа (-)[13]. и҆ (сътвори)[14] чюдеса велика, да і҆

вы҃ г҃ нж҃ к҃ и҆ ка҃ фили҃ д҃

а҃ мо҃ д҃ ма҃ кѕ

огнь сътворитъ {сходити съ небесе}[15] на землю пред человеки. и льститъ живущаа на земли, ради знамении яже дана быша ему (пред зверемъ творити)[16], (глаголя)[17] живущимъ на земли, сътворити образъ звѣря, (і) иже иматъ язву (оружную)[18], и живъ бысть, и дано бысть ему дати духъ образу звѣрину, да (-)[19] проглаголетъ икона звѣрина и сътворитъ да иже аще не поклонится образу звѣриному убиенъ будетъ. и {сътвори}[20] вся малыя и великыя, (-)[21] богатыя и убогия, свободныя и рабоныя да дастъ имъ начертание на (деснѣи руцѣ ихъ)[22], или на челохъ ихъ. {-}[23] да никтоже възможетъ ни купити ни продати, токмо кто и иматъ начертание (или) имя звѣри или число имени его. здѣ мудрость есть, иже иматъ умъ, да почтетъ число звѣрино, число бо человѣчко есть. и число его, х҃, ѯ҃, ѕ҃.

Глава, ді.

И видѣхъ, и се агнець стояше на горѣ сионъстѣ, и с нимъ сто (и) четыредесятъ (и) четыри тысуща, имуще (-)[1] имя отца его написано на челохъ своихъ. и слышахъ гласъ с небес яко гласъ водъ многъ, и яко гласъ грома велика, и [гласъ][2] слышахъ [-][3] гудецъ гудущихъ въ гусли своя, и поющихъ яко пѣснь нову пред престоломъ и пред четыри животными, и старцы. и никтоже можаше навыкнути пѣсни, токмо сии, сто (и) четыредесятъ (и) четыре тысящи, искуплени отъ земля. сии суть иже съ женами не осквернишася, (зане) дѣвственницы бо суть· сии, последуютъ агнцу, яможе аще поидетъ. сии суть куплени отъ людии, прьвѣнцы богу и агнцу, и въ устѣхъ ихъ не обрѣтеся лесть (яже) без порока (убо) суть (пред престолом божиимъ)· И видѣхъ инъ ангелъ паряшь посредѣ небесе, имуще евангелие вѣчно, благовѣстити живущимъ на земли, и всякому племеню і языку и колѣну и людемъ, глаголя гласомъ великимъ. убоитеся бога и дадите ему славу, яко прииде часъ суда его и поклонитеся *сътворшему небо и землю, и море і источникы водныя· І

ψало рме и рле, дѣа ді, а мо а, сира и

инъ ангелъ въ {-}[4] слѣдъ иде глаголя, *паде паде вавилонъ (градъ) великии, зане отъ вина ярость любодѣяния своего напои вся языкы· И (-)[5] (третии ангелъ)[6] въ слѣдъ {его}[7] иде глаголя гласомъ великымъ. иже аще кто покланяется звѣрю і иконѣ его, и приемлетъ начертание на челѣ своемъ, или на руцѣ своей, и той иматъ пити отъ вина ярости божия, чвана нерастворе-

ісаїа іа, ѥреа на, нї ні

ровi, якому оздоровлено смертельну рану. **13** І він зробив великі чуда, щоб зробити, щоб і вогонь сходив з неба на землю перед людьми. **14** І він обманює тих, що живуть на землі, через знаки,які йому було дано чинити перед звіром. Він сказав тим, що живуть на землі, зробити образ звіра і того, що має рану від зброї і є живим. **15** І йому дано дати дух образові звіра, щоб образ звіра заговорив, і зробив *так*, щоб той, що тільки не поклониться звіра образові, був убитий. **16** І він зробив всім малим і великим, багатим і бідним, вільним і рабам, щоб їм дано знак на їхній правій руці або на їхніх чолах; **17** щоб ніхто не зміг ані купити, ані продати, тільки той з них, хто має знак або ім'я звіра, або число його імені. **18** Тут є мудрість. Хто має розум, хай вирахує число звіра, бо число є людським. І його число – 600, 60, 6.

Глава 14

1 І я побачив, і ось Ягня стояло на Сіонській горі, і з ним сто, і сорок, і чотири тисячі, що мають ім'я його Батька, написане на своїх чолах. **2** І я почув голос з небес, наче голос великих вод і наче голос великого грому. І я почув голос музикантів, що грали на своїх гуслях, **3** і наче співали нову пісню перед престолом і перед чотирма животними і старцями. І ніхто не міг навчитися пісні, тільки ці сто, і сорок, і чотири тисячі викуплених з землі. **4** Це є ті, що не опоганилися з жінками, тому що є невинними. Ці ідуть за Ягням, куди тільки лиш ходить. Ці є викуплені з народів – первістки Богові і Ягняті. **5** І в їхніх устах не знайшлося обмани, вони, отже, є безплямними перед божим престолом. **6** І я побачив іншого ангела, що ширяв серед неба, що має вічне Євангеліє, щоб благовістити тим, що живуть на землі, – і всякому племені, і людності, і родові, і народові, – **7** кажучи великим голосом: Бійтеся Бога і віддайте Йому славу, бо прийшла година його суду! І поклоніться *Тому, хто створив небо, і землю, і море, і водні джерела. **8** І

пс. 145 і 135 дія. 14 мойї. 1 сир. 8

інший ангел пішов вслід, кажучи: *Впав, впав Вавилон – велике місто, тому що від вина люті своєї розпусти він напоїв всі народи. **9** І третій ангел вслід за ним пішов, говорячи великим голосом: Хто тільки поклоняється звіреві і його образу і приймає печать на своєму чолі або на своїй руці, **10** і той має пити з вина божої люті, нерозбавленої посудини в чаші його гніву; і буде мучений вогнем і сіркою перед святими ангелами і пе-

іс. 21 єре. 51 ниж. 18

ред Ягням. **11** І дим їхніх мук підноситься на віки віків. І вони не мають спокою день і ніч, ті, що поклоняються звіреві і образові і одержують знак його імені. **12** Тут є терпіння святих, які зберігають Божу заповідь та Ісусову віру. **13** І я почув голос з неба, що мені говорив: Напиши: Блаженні мертві, що вмирають у Господі. Віднині так говорить Дух: Хай спочинуть від своїх трудів, бо їхні діла ходять вслід за ними. **14** І ось я побачив: і світла хмара, і на хмарі Той, що сидить, подібний до Людського Сина, маючи на своїй голові золотий вінець, і в його руці гострий серп. **15** І інший ангел вийшов з храму, кричачи великим голосом до Того, що сидить на хмарі: Пішли твій серп і жни, бо прийшла година жати, тому що висохла трава землі! **16** І той, що сидить на хмарі, поклав свій серп на землю, і земля була вижата. **17** І з церкви вийшов інший ангел, що є на небі, і той, маючи гострий серп. **18** І інший ангел вийшов від жертовника, маючи владу над вогнем, і закликав великим голосом до того, що має гос-
ів. 3 мат. 13 трий серп, говорячи: *Пошли твій гострий серп і збери грона винограду землі, бо вже дозріли її грона! **19** І ангел поклав свій серп на землю – і зібрав виноград землі, і поклав в точило великої божої люті. **20** І видушене було *в* точилі поза містом – і вийшла кров з точила аж до кінських вуздечок, на тисячу і шістсот стадій.

на, в ча́ши гнѣ́ва є҆го, и҆ бꙋ́детъ мꙋ́ченъ ѻ҆гне́мъ и҆ жꙋ́пеломъ, предъ а҆́гг҃лы ст҃ы́ми, и҆ предъ а҆́гнцемъ. И҆ ды́мъ мꙋче́нїѧ и҆́хъ въ вѣ́кы вѣ́комъ въсхо́дитъ. И҆ не и҆́мꙋть поко́ѧ дн҃ь и҆ но́щь покланѧ́ющеисѧ ѕвѣ́рю, и҆ ѻ҆́бразꙋ (-)[8] и҆ (прїе́млющеи)[9] начерта́нїе и҆́мени є҆го. Здѣ̀ (є҆́сть терпѣ́нїе ст҃ы́хъ)[10], и҆̀же соблюда́ютъ за́повѣдь б҃жїю и҆ вѣ́рꙋ і҆҃совꙋ. И҆ слы́шахъ гл҃а с нб҃се гл҃ющ [мѝ][11], напишѝ, бл҃жени мр҃твїи, ᲂу҆мира́юще ѡ҆ г҃ѣ, ѿ нн҃ѣ е҆́й, гл҃етъ дх҃ъ, да почї́ютъ ѿ трꙋдо́въ свои́хъ. дѣ́ла бо и҆́хъ хо́дѧтъ въ слѣ́дъ с ни́ми. и҆ ви́дѣхъ, и҆ се ѻ҆́блакъ свѣ́телъ. и҆ на ѻ҆́блацѣ сидѧ́й подо́бенъ сн҃ꙋ чл҃ческомꙋ имѣ́ѧ на главѣ̀ свое́и вѣ́нецъ зла́тъ, и҆ в рꙋцѣ̀ є҆го се́рпъ ѻ҆́стръ. І҆ и҆́нъ а҆́гг҃лъ и҆зы́иде и҆з хра́мꙋ, вопїа (велі́имъ гла́сомъ)[12] сѣдѧ́щемꙋ на ѻ҆́блацѣ. послѝ се́рпъ тво́и, и҆ жнѝ. ꙗ҆́ко прїи́де ча́съ пожа́ти, зане и҆́сше (трава̀)[13] ѕе́скаѧ. и҆ положѝ сѣдѧ́й на ѻ҆́блацѣ, се́рпъ свои на́ землю, и҆ пожа́та бы́сть земл́ѧ. І҆ и҆́нъ а҆́гг҃лъ и҆зы́де и҆з цр҃кве сꙋ́щїа на нб҃си, и҆мы́и и҆ то́и се́рпъ ѻ҆́стръ. І҆ и҆́нъ а҆́гг҃лъ и҆зы́де ѿ ѻ҆лтарѧ. и҆мы̀ ѻ҆́бласть на ѻ҆гнѝ, и҆ вопѝ кли́чемъ ве́лїимъ ко и҆мꙋ́щемꙋ се́рпъ ѻ҆́стрыи гл҃ѧ, *послѝ (се́рпъ тво́и)[14] ѻ҆́стрыи и҆ ѻ҆бъе́мли гро́зды виногра́да земна́гѡ ꙗ҆́ко съѕрѣ́ша (ᲂу҆́же) гро́зды е҆ѧ̀. И҆ положѝ а҆́гг҃лъ се́рпъ свои на землѝ, и҆ ѻ҆бере виногра́дъ зе́мъскїи, и҆ вложѝ в точи́ло (вели́кїѧ ꙗ҆́рости б҃жїа)[15]. І҆ испра́но бы́сть точи́ло внѣ̀ гра́да, і҆ и҆зы́иде кро́вь ѿ точи́ла да́же до ᲂу҆́здъ ко́ньскихъ, ѿ стадїи ты́сѧща (и҆) ше́сть сѡ҃. іѡа̑ г҃ ма̑ ді

Глава 15

1 І я побачив інший великий і чудний знак на небі – сім ангелів, що мають сім останніх кар, бо в тих довершиться божа лють. **2** І я побачив наче скляне море, змішане з вогнем, і тих, що перемогли звіра, і його образ, і його знак, і число його імені, що стояли на скляному морі, маючи божі гуслі **3** і співаючи пісню Мойсея, божого раба, і пісню Ягняти, кажучи: Великі і подиву гідні твої діла, Господи Боже
пс. 144 Вседержителю! *Справедливі і правдиві твої дороги, Царю святих! **4** Хто Тебе не боятиметься, Господи, і не прославить твоє ім'я? Бо Ти є одинокий преподобний, бо всі народи прийдуть і поклоняться перед Тобою, бо об'явилися твої оправдання! **5** І після цього я побачив, і ось на небі відкрився храм шатра свідчення. **6** І з храму вийшло сім ангелів, які мали сім кар, зодягнені в чисту і світлу лляну одіж, і опере-

Гл҃а, є҃і.

И҆ ви́дѣхъ и҆́но зна́менїе на нб҃си ве́лїе и҆ чю́дно, (се́дмь а҆́гг҃лъ)[1] и҆мꙋ́щихъ (се́дмь ꙗ҆́звъ)[2] послѣ́днихъ, занѐ в тѣ́хъ скончае́тсѧ ꙗ҆́рость б҃жїѧ. И҆ ви́дѣхъ ꙗ҆́ко мо́ре стеклѧ́но, смѣ́шено съ ѻ҆гне́мъ, и҆ побѣди́вшаа ѕвѣ́рѧ, и҆ ѻ҆́бразъ є҆го, и [начерта́нїе є҆го, и҆][3] числѡ̀ и҆́мени є҆го, стоѧ́ща на́ мори стъкл́ѧномъ, и҆мꙋ́ще гꙋ́сли б҃жїа. И҆ пою́ще пѣ́снь мѡѷсе́овꙋ раба б҃жїѧ, и҆ пѣ́снь а҆́гнчю, гл҃юще, ве́лїа и҆ ди́вна дѣла твоѧ г҃и, б҃е вседержи́телю, *пра́ведни и҆ і҆́стинни пꙋ́тїе твои, цр҃ю (ст҃ы́хъ)[4]. кто̀ не ᲂу҆бои́тсѧ (тебе) г҃и, и҆ просла́витъ и҆́мѧ твое; ꙗ҆́ко є҆ди́нъ преподо́бенъ є҆си. ꙗ҆́ко вси ꙗ҆зы́цы прїи́дꙋтъ, и҆ покло́нѧтсѧ предъ тобо́ю, ꙗ҆́ко ѻ҆правда́нїѧ твоѧ ꙗ҆ви́шасѧ. И҆ по си́хъ ви́дѣхъ, и҆ {се}[5] ѿве́рзесѧ хра́мъ ски́нїѧ свѣ́денїѧ на нб҃си. и҆ і҆зы́де се́дмь а҆́гг҃лъ (и҆з хра́ма, и҆̀же и҆мѣ́ꙗхꙋ се́дмь ꙗ҆́звъ)[6]. ѻ҆блече́ны в ри́зы лнѧ́ны чи́сты (и҆) свѣ́тлы. и҆ препоѧ́сани на пе́рсехъ по́ꙗсы зла́тыми. И҆ є҆ди́нъ ѱа̑ло рмд

ѿ четырь живо́тныхъ, дасть се́мимъ а҆гг҃-
ломъ се́мь фїа́лъ злаѳыхъ и҆спо́лнь ꙗ҆́рости, б҃а,
живꙋ́щаго въ вѣ́кы вѣ́комъ· И҆ наполнисѧ храмъ
дыма, ѿ сла́вы б҃жїѧ, и҆ ѿ силы е҆гѡ· И҆ ник-
тоже можа́ше внити въ храмъ, до́ндеже скон-
ча́ютсѧ се́мь ꙗ҆звъ, се́миⷯ а҆гг҃лъ·

зані на грудях золотими поясами. **7** І
один з чотирьох животних дав сімом
ангелам сім золотих чаш, повних
люті Бога, що живе на віки віків. **8** І
храм наповнився димом від божої
слави і від його сили. І ніхто не міг
ввійти до храму, доки не скінчаться
сім кар сімох ангелів.

Гл҃а, ѕі·

И҆ слы́шахъ (гласъ ве́лїи)[1] ѿ храма гл҃ющъ
се́мимъ а҆гг҃лѡ, и҆дѣте и҆ и҆злѣйте се́мь
фїа̑ ꙗ҆́рости б҃жїѧ на́ землю· И҆ і҆де пер-
вый (а҆гг҃лъ), и҆ і҆злїа фїа́лъ свои на́ зем-
лю. и҆ бысть гнои зо́лъ и҆ лютъ на ч҃лцѣхъ и҆-
мꙋ́щихъ начерта́нїе ѕвѣ́рино, и҆ кланѧ́ющихсѧ
и҆ко́нѣ е҆гѡ· И҆ вторый [а҆гг҃лъ][2] и҆злїѧ фїа́лъ
свои в мо́ре, и҆ бысть кро́вь ꙗ҆́ко мр҃твца, и҆
всѧ́ка д҃ша жива оу҆́мре, в мо́ри· И҆ третїи
[а҆гг҃лъ][3] и҆злїа фїа̑ свои на рѣ́кы, и҆ на и҆с-
то́чникы во́дныѧ, и҆ бы́ша кровь. и҆ слы́шахъ
а҆гг҃ла во́дьнаго гл҃юща, пра́ведень е҆си (г҃и), сый,
и҆ бѣ, {и҆}[4] пр҃пбень, ꙗ҆́ко сїѧ сꙋди́лъ е҆си. зане̑
кро́вь ст҃ыхъ и҆ прр҃къ и҆злїа́ша. и҆ кро́вь и҆̑ далъ
е҆си пити, досто́йни бо сꙋ́ть· И҆ слы́шахъ
(дрꙋ́гаго) {ѿ}[5] о҆́лтарѧ гл҃юща. е҆́и г҃и б҃е все-
дръжителю. и҆стинни и҆ прави сꙋди твои· И҆
четвертый [а҆гг҃лъ][6] и҆злїѧ фїа́лъ свои на
с҃лнце, и҆ дано̀ бысть е҆мꙋ о҆палати ч҃лкы о҆г-
нё̑, и҆ о҆палишасѧ ч҃лцы зно́емъ вели́кымъ, и҆
хꙋлиша и҆мѧ б҃жїе, и҆́же и҆матъ о҆́бласть на
ꙗ҆́звахъ сихъ, и҆ не пока́ꙗшасѧ дати е҆мꙋ
сла́вы· И҆ пѧтый [а҆гг҃лъ][7] и҆злїа фїа́лъ свои на
пр҃тлѣ ѕвѣ́ринѣ, и҆ бы̑ цр҃тво е҆гѡ о҆мраче́но. и҆
жва́хꙋ ꙗ҆зы́ки своѧ ѿ болѣзни. и҆ хꙋлиша б҃а
н҃бнаго, ѿ болѣзни (-)[8] и҆ ѿ ꙗ҆звъ свои̑. и҆ не
пока́ꙗшасѧ ѿ дѣлъ свои̑· И҆ шестый [а҆гг҃лъ][9]
и҆злїа фїа́лъ свои на рѣ́кꙋ вели́кꙋ е҆ѵфратъ, и҆
і҆ссѧче вода̀ е҆ѧ̀, да оу҆гото́витсѧ пꙋ́ть цр҃емъ
сꙋщи̑ ѿ въсто́къ с҃лнчныхъ· И҆ видѣхъ и҆зъ
оу҆́стъ ѕмїевъ, и҆ і҆зъ оу҆́стъ звѣ́ринѣ, и҆ і҆зъ
оу҆́стъ лжа́го прр҃ка д҃хы три нечи́стыѧ ꙗ҆́ко
жа́бы (и҆сходѧ́ща)· Сꙋ́ть бо д҃уси демонстїи
творѧ́щѣ зна́менїа, ꙗ҆́же и҆сходѧтъ на цр҃еи
вы̑ г̃ ма̑ кд̃ лꙋ̑ в̃і к̃ крн̃ е̃ а̃ сѡлꙋ̑ е̃
(всеѧ вселе́ныѧ)[10], събра́ти ѧ на бра́нь [дн҃и
того вели́каго][11] б҃а вседръжителѧ· *Се̑ грѧдꙋ
ꙗ҆́ко та̑. бл҃же бдѧй и҆ блюды́и ри́зы своѧ да
не нагъ хо́дитъ, и҆ оу҆зрѧтъ срамотꙋ̀ е҆гѡ. и҆
събра и҆хъ на мѣ́сто нарица́емое, е҆врейски,
а҆рмаге́ддонъ· И҆ се́мый [а҆гг҃лъ][12] и҆злїѧ фїа́лъ
свои на а҆́еръ. и҆ і҆зы́де гл҃а ве́лїи ѿ храма
[н҃бꙋ][13] ѿ пр҃тла, гл҃ѧ бꙋди и҆ бы́ша блис-
та́нїа и҆ гро́ми и҆ гла́си. и҆ (бысть трꙋ́съ)[14]
вели̑ ꙗ҆́ковъ николиже не бысть ѿ нелѣже [бы-

Глава 16

1 І я почув великий голос з храму,
що говорив до сімох ангелів: Ідіть і
вилийте сім чаш божої люті на
землю! **2** І пішов перший ангел, і ви-
лив свою чащу на землю – і появився
поганий і жахливий гній на людях,
що мають знак звіра і що поклоня-
ються його образу. **3** І другий ангел
вилив свою чашу на море – і стало
наче кров'ю мерця, і всяка жива ду-
ша в морі померла. **4** І третій ангел
вилив свою чашу на ріки і на
джерела вод – і вони стали кров'ю. **5**
І я почув водного ангела, що говорив:
Справедливий є Ти, Господи, що є, і
був, і преподобний, бо Ти це судив, **6**
тому що вони пролили кров святих і
пророків. І Ти дав їм пити кров, бо
вони є гідні *цього*. **7** І я почув іншого,
що говорив від жертовника: Так, Гос-
поди Боже Вседержителю, твої суди
правдиві і справедливі. **8** І четвертий
ангел вилив свою чашу на сонце – і
дано йому палити людей вогнем. **9** І
люди були обпалені великою спекою
і хулили ім'я Бога, який має владу
над цими карами, та не покаялися,
щоб віддати Йому славу. **10** І п'ятий
ангел вилив свою чашу на престол
звіра – і його царство стало темним, і
вони з болю кусали свої язики **11** та
хулили небесного Бога з болю і від
своїх ран, але не покаялися за свої ді-
ла. **12** І шостий ангел вилив свою ча-
шу на велику ріку Євфрат – і висохла
її вода, щоб приготувати дорогу ца-
рям, що є зі сходу сонця. **13** І я поба-
чив три нечисті духи, наче жаби, що
виходили з уст змія, і з уст звіра, і з
уст фальшивого пророка. **14** Адже
вони є демонські духи, що чинять
знаки, які виходять до царів всієї все-
ленної, щоб їх зібрати на бій того
великого дня Бога Вседержителя. **15** вищ. 3 мат. 24 лук. 12 кор2. 5 сол1. 5
*Ось приходжу, мов злодій. Блажен-
ний той, хто пильнує і береже свою
одіж, щоб не ходив нагим і *не* поба-
чили його сором! **16** І він зібрав їх на
місце, що називається по-жидівськи
Армагедон. **17** І сьомий ангел вилив
свою чашу на повітря – і вийшов ве-
ликий голос з небесного храму, від
престолу, кажучи: Хай буде! **18** І бу-
ли блискавки, і громи, і голоси, і бу-
ло велике трясіння, якого ніколи не
було, відколи були люди на землі,
такий землетрус, такий великий! **19** І

розпалося велике місто на три час-
тини, і міста народів упали. І
єре. 25 великий *Вавилон був згаданий
перед Богом, щоб дати йому чашу
вина люті свого гніву. **20** І кожний
острів втік, і гір не знайдено. **21** І
великий град в талант зійшов з
неба на людей. І люди хулили Бога
через кару граду, бо дуже велика
його рана.

ша ча҃цы][15] на земли, толи́къ тру́съ, такъ ве-
лі́и. и҆ бы́сть гра҃ вели́къ въ три ча́сти, и҆ гради
ꙗ҆зы́честїи падо́ша. И҆ *вавѵ́лѡ́нъ вели́кїи пома- і҆ере҃ а҃ ке
новенъ бы́сть пре҃ бг҃омъ, дати е҆мꙋ̀ ча́шꙋ вина̀
ꙗ҆́рости гнѣва своего. И҆ вса҃ ѻ҆́стровъ бѣжа, и҆
горы не ѡ҆брѣто́шасѧ. и҆ гра҃ вели́къ ꙗ҆́ко тала́н-
тесъ снъі́иде с нб҃се на ча҃кы. и҆ хꙋли́ша ча҃цы
бг҃а ѿ ꙗ҆звы гра́ныѧ, ꙗ҆́ко велі́ѧ ꙗ҆зва е҆го ѕѣло̀.

Глава 17

1 І прийшов один з семи ангелів,
що мали сім чаш, і говорив зі
мною, кажучи мені: Прийди, щоб я
тобі показав суд великої розпусни-
ці, що сидить на багатьох водах, **2** з
якою розпутствували земні царі, і
впилися ті, що живуть на землі, ви-
ном її розпусти. **3** І він мене духом
повів у пустинне місце, і я побачив
жінку, що сиділа на червоному звi-
рі, повному хульних імен, який мав
сім голів і десять рогів. **4** І жінка
була зодягнена в порфіру і багряну
одіж, і позолочена золотом, і доро-
гим камінням, і перлами, маючи зо-
лоту чашу у своїй руці, повну мер-
зоти і нечистот її розпусти. **5** І на її
чолі написане ім'я, таємниця: Ве-
ликий Вавилон – мати розпусниць і
земних гидот. **6** І я побачив жінку
п'яну від крові святих і крові Ісу-
сових свідків. І побачивши її, я зди-
вувався великим дивом. **7** І ангел
мені сказав: Чому дивуєшся? Я тобі
розповім таємницю цієї жінки і зві-
ра, що її носить, що має сім голів і
десять рогів. **8** Звір, якого бачиш, –
був і немає, і має прийти з безодні,
і піде на згубу. І здивуються ті, що
живуть на землі, яких імена не за-
писані є в книзі життя від ство-
рення світу, бачачи, що звір був, і
немає, і минувся. **9** Тут – розум,
який має мудрість. І сім голів – є
сім гір, на яких жінка сидить, і є
сім царів: **10** п'ять їх впало і один є,
а інший ще не прийшов. Коли
прийде, він коротко пробуде. **11** І
звір, який був і немає, і той є
восьмий, і є з сімох, і піде в по-
гибель. **12** І десять рогів, які ти ба-
чив, є десять царів, які не одержали
царство, але одержать *на* одну го-
дину владу як царі зі звірем. **13** Ці
мають одну волю, і силу, і свою
владу віддадуть звіреві. **14** Ці вчи-
нять війну з Ягням, і Ягня їх пе-
ниж. 19 реможе, *бо є паном панів і царем
царів. І ті, що є з ним, – покликані,
і вибрані, і вірні. **15** І він мені
сказав: Води, які ти побачив, де
сидить розпусниця, є народи, і юр-
би, і племена, і людності. **16** І де-
сять рогів, які ти побачив на звірі, –

Гл҃а, з҃і

Прі́иде е҆ди́нъ ѿ се҃ми а҆́гг҃лъ, и҆мꙋ́щихъ
се҃мь фі́алъ, и҆ гл҃а со мною гл҃ѧ [ми][1],
прі́иди да покажꙋ ти сꙋдъ любодѣ́ица
вели́кїа сидѧщаа на вода҃ мно́гахъ, с не-
юже любодѣ́ѧша цр҃и зе҃мстїи, и҆ оу҆пи́шасѧ жи-
вꙋщеи на земли̇ ѿ вина̀ любодѣѧнїѧ еѧ̀. и҆
веде мѧ в пꙋ́сто мѣсто дх҃омъ, и҆ видѣхъ
женꙋ сѣдѧщꙋ на звѣ́ри червленѣ, и҆спо́лнь и҆-
ме́нъ хꙋлныхъ и҆же и҆мѣаше главъ се҃мь и҆ ро-
говъ десѧть. И҆ жена̀ бѣ ѡ҆блечена в порфирꙋ и҆
червленицꙋ и҆ позлащена златомъ и҆ ка́менїемъ
драгимъ и҆ бисеромъ. И҆мꙋщи чашꙋ златꙋ в
рꙋцѣ своей полнꙋ ме́рзости и҆ скве́рнъ любодѣѧ-
нїѧ еѧ. и҆ на челѣ еѧ̀ (написано и҆мѧ)[2], таина,
вавѵлѡнъ вели́кыи, мати любодѣица҃ и҆ ме́рзос-
темъ земъскимъ. И҆ видѣ҃ женꙋ пїанꙋ кро́вми
ст҃ыⷯ, и҆ кро́вми свидѣтелеи і҆совыхъ. и҆ дивихсѧ
видѣвъ еѧ̀ дивомъ вели́кымъ. и҆ рече мѝ
а҆́гг҃лъ, что̀ сѧ дивиши; а҆з҃ [ти рекꙋ][3] таинꙋ
жены̀ (сеѧ̀), и҆ звѣ́ри носѧщаго ю҆, (се҃мь главъ
и҆мꙋща)[4], и҆ ро́говъ десѧ҃. Звѣрь е҆гоже видиши,
бѣ, и҆ нѣсть, и҆ і҆мать прїити ѿ бе́здны, и҆ в
пагꙋбꙋ и҆де҃. И҆ оу҆дивѧтсѧ живꙋщїи на земли̇,
и҆мже ([и҆мена̀][5] не написана сꙋть)[6] въ книгꙋ
животнꙋю ѿ сложе́нїа мирꙋ, видѧще (ꙗ҆ко
звѣрь)[7] бѣ, и҆ нѣсть и҆ преста. Здѣ оу҆мъ и҆же
и҆мать мꙋдрость. (И҆) се҃м главъ, (горы сꙋть
се҃мь)[8], и҆дѣже жена̀ сѣдитъ на ни҃, и҆ цр҃іе се҃мь
сꙋть. Пѧть и҆хъ пало, и҆ е҆ди́нъ е҆сть, а҆ дрꙋгїи
е҆ще не пришелъ, (-)[9] е҆гда̀ прїидетъ мало е҆мꙋ
е҆сть пребыти. И҆ звѣрь и҆же бѣ, и҆ нѣсть, и҆
тои ѡ҆смыи е҃, и҆ ѿ се҃миⷯ е҆сть, и҆ в пагꙋбꙋ
и҆де҃. И҆ десѧть рогъ ꙗ҆же видѣ, десѧть цр҃ь
е҆сть, и҆же цр҃тва не прїѧша. но ѡ҆бласть ꙗ҆ко
цр҃и, е҆ди́нъ ча҃ прїимꙋ съ звѣремъ. Сїи е҆ди́нꙋ
волю и҆мꙋ, и҆ силꙋ, и҆ ѡ҆бласть свою звѣрꙋ дадꙋ.
сїи съ а҆гнцемъ брань сътворѧтъ, и҆ а҆гнецъ
побѣдитъ ѧ҆, *ꙗ҆ко гь҃ гм҃ъ е҆сть, и҆ цр҃ь цр҃емъ. ни҃ ді
и҆ сꙋщїи с нимъ званїи и҆ і҆збранїи и҆ вѣрни. и҆
гл҃а мѝ, воды ꙗ҆же е҆си видѣлъ, и҆дѣже любо-
дѣица сѣдитъ, людїе и҆ народи с҃ꙋ, и҆ племена̀
и҆ ꙗ҆зыцы. И҆ десѧть рогъ ꙗ҆же видѣ (на)[10] звѣ-

ри, сїи (любодѣйцу възненавидятъ)[11], и запустѣвшу сътворятъ ю и нагу, и плоть ея сънѣдятъ, и (съжгутъ ю)[12] огнемъ· Богъ бо далъ есть въ сердца ихъ сътворити волю его, и (сътвориша)[13] єдину волю, и (даша)[14] царство ихъ звѣру, дондеже скончаются глаголы божїа. И жена юже видѣ, (градъ есть)[15] великїи, иже имать царство надъ цари земными·

Глава, ин·

И []¹ по сихъ видѣхъ инъ ангелъ, сходящъ с небесе, имущъ область велїю. И земля просвѣтися ѿ славы его· И възпи в крѣпости гласомъ велїимъ, глаголя, *паде паде вавулонъ великыи, и бысть жилище бѣсомъ, и хранитель всякому духу нечисту, и хранилище всѣхъ птицъ нечистыхъ, [-][2] и ненавидиму. Яко ѿ вина ярости любодѣянїа ея {напои}[3] вся языки· И царїе земстїи с нею любы дѣяша, и купцы земстїи ѿ силы пища ея разбогатѣша· И слышахъ (гласъ инъ)[4] с небесе глаголющъ, [изыидѣте из нея людїе мои][5], да не причаститеся грѣсѣхъ ея, и ѿ язвъ ея да не вредитеся· Яко прилѣпишася (грѣси ей)[6] даже до небеси, и помяну Богъ неправды ея· Въздадите ей яко и та въздасть [вамъ][7], и усугубите [ей][8] сугубо по дѣломъ ея· Чашею еюже чрьпа (вамъ), чрьплите ей сугубо. Елико прославися и разсвирѣпѣ, толико дадите ей мукъ и рыданїи. Яко въ сердци своемъ глагола, яко сѣжу царицею, и вдова нѣсмь, и рыданїя не имамъ видѣти· Сего ради въ єдинъ день прїидутъ язвы ей. смерть и плачь и гладъ, и огнемъ сожжена будетъ· Яко крѣпокъ Господь Богъ судяи ей. И възрыдаютъ и въсплачутся ея царїе земстїи, любы дѣявшеи с нею, и разсвирѣпѣвше, егда узрятъ дымъ запаленїа ея издалеча стояще за страхъ мукъ ея, глаголюще, горе горе, градъ великїи вавулонъ градъ крѣпкыи, яко въ єдинъ часъ прїиде судъ твои. И купцы земстїи [възрыдаютъ и въсплачются][9] о немъ, яко бременъ ихъ никтоже купуєтъ ктому, бремени злата и сребра и каменїа драгаго и бисера и вїсса и порфуры и шика и чрьвени· И всякого древа дипна, и всякого сосуда стислонова. И всякого сосуда ѿ древа честнаго, и мѣдяна и желѣзна и мраморна, и корица, [-][10] и думіама и мира и ливана и вина, і єлеа и семидалинъ и пшеница, и скота і овецъ и конь и колесницъ, и тѣлесъ, и душъ человѣческыхъ, и [овощя похотїи душа твоея][11] ѿиде ѿ тебе, и вся тучнаа и свѣтлаа ѿидоша ѿ тебе, и ктому (не имаши обрѣстї ихъ)[12]. Куп-

ісаїа ка
ієрєа на
вѣі ді

ці зненавидять розпусницю і зроблять її спустошеною, і нагою, і з'їдять її тіло, і спалять її вогнем. **17** Бо дав Бог у їхні серця чинити його волю, і вони вчинили одну волю, і віддали їхнє царство звірові, доки не збудуться божі слова. **18** І жінка, яку ти побачив, є великим містом, яке має царство над земними царями.

Глава 18

1 І після цього я побачив іншого ангела, що сходить з неба, що має велику владу. І земля освітилася від його слави. **2** І в силі він закликав великим голосом, кажучи: *Впав, впав великий Вавилон та став житлом бісів, і в'язницею кожному нечистому духові, і в'язницею всіх нечистих птиць, **3** бо з вина люті її розпусти вона напоїла всі народи! І земні царі чинили з нею розпусту, і земні купці з сили її їжі розбагатіли. **4** І я почув інший голос з неба, що говорив: Вийдіть з неї, мій народе, щоб ви не були учасниками в її гріхах і щоб ви не були ушкоджені її карами. **5** Бо її гріхи прилипли аж до неба, і Бог згадав її неправедності. **6** Віддайте їй, як і та вам віддала, і подвойте їй подвійно за її ділами. Чашею, якою вам черпала, зачерпніть їй подвійно. **7** Наскільки прославилася і розпустилася, настільки завдайте їй мук і плачу. Бо у своєму серці вона сказала що: Сиджу царицею, і я не є вдовою і не побачу ридання. **8** Задля цього в одному дні надійдуть на неї кари: смерть, і плач, і голод, і буде спалена вогнем. Бо сильний Господь Бог, що її судить. **9** І заридають, і заплачуть над нею земні царі, що чинили з нею розпусту і розпустилися, коли побачать дим її палення. **10** Стоячи здалека, через страх її мук кажучи: Горе, горе, велике місто Вавилон, сильне місто, бо в одній годині прийшов твій суд. **11** І земні купці заридають і заплачуть над ним, бо їхніх вантажів більше ніхто не купує: **12** вантажів *зі* золота, і срібла, і дорогоцінного каміння, і перлів, і висону, і порфіри, і шовку, і багряниці, і всякого тинного дерева, і всякого посуду зі слонової кості, і всякого посуду з коштовного дерева, і мідний *посуд,* і залізний, і мармуровий, **13** і цинамон, і ладан, і миро, і ливан, і вино, і оливу, і семидаль, і пшеницю, і худобу, і вівці, і коні, і колісниці, і тіла, і людські душі. **14** І плоди похоті твоєї душі відійшли від тебе, і все вигодоване й славне відій-

іс. 21
єре. 51
вищ. 14

шло від тебе, – і більше їх не знай-
деш. **15** Твої купці, які цим збага-
тилися, стануть здалека зі страху її
мук, ридаючи, і плачучи, **16** і гово-
рячи: Горе, горе, велике місто, зо-
дягнене висоном, і порфірою, і баг-
ряницею, і позолочене золотом, і
дорогоцінним камінням, і перлами!
17 Бо в одній годині пропало таке
багатство. І кожний керманич, і
кожний, що пливе в кораблях, і
кожний, який працює на морі, ста-
ли здалека **18** і кричали, бачачи
дим його спалення, говорячи: Хто
подібний до великого міста? **19** І
поклали порох на своїх головах і
закричали, плачучи і ридаючи, го-
ворячи: Горе, горе, велике місто, –
в якому від його коштовності зба-
гатилися всі, що мали кораблі в
морі, – бо в одній годині воно за-
пустіло. **20** Веселися цим небо, і
святі апостоли, і пророки, бо судив
Бог ваш суд над ним! **21** І один
сильний ангел взяв великий камінь,
наче жорно, і кинув в море, гово-
рячи: Так з розгону буде вкинений
Вавилон – велике місто, і більше не
знайдеться. **22** І голос гудків, і му-
зикантів, і сопілок, і труб більше в
тобі не почується, і кожний худож-
ник всякого мистецтва більше в
тобі не знайдеться, і шум жорен в
тобі не почується, **23** і світло сві-
тильника більше в тобі не світити-
ме, і голос молодого й молодої в
тобі більше не почується. Бо твої
купці були земними вельможами,
бо твоїми чародійствами були об-
мануті всі народи. **24** І в ньому
знайшлася кров пророків, і святих,
і всіх вбитих на землі.

Глава 19

1 І після цього я почув великий
голос великого натовпу на небі, що
говорив: Алилуя! Спасіння, і слава,
і честь, і сила Господеві, нашому
Богові! **2** Бо правдиві і справедливі
його суди, бо засудив велику роз-
пусницю, яка занечистила землю
своєю розпустою, і відомстив кров
своїх рабів з її руки. **3** І вдруге ска-
зали: Алилуя! І її дим підносився
на віки віків. **4** І двадцять, і чотири
старці та чотири животні впали і
поклонилися Богові, що сидить на
престолі, кажучи: Амінь! Алилуя! **5**
І вийшов голос від престолу, що
говорив: Оспівуйте нашого Бога всі
його раби і ті, що Його бояться, і
малі, і великі! **6** І я почув наче го-
лос великої юрби, і наче голос ве-
ликих вод, і наче голос сильних
громів, що говорили: Алилуя! Бо
зацарював Господь Бог Вседержи-

цы (твоѝ) си̑ ѡ҆богатѧ́шесѧ (-)[13] и҆здалеча ста́-
нꙋтъ за стра̑ мꙋче́нїа еѧ̀, рыда́юще и҆ пла́чю-
щесѧ {и҆ гл҃юще}[14], го́ре го́ре, гра̑ ве́лїкыи ѡ҆бле-
че́ныи вѷссо̀ и҆ порфѵ́рою и҆ чр҃ъвеницою, и҆ позла-
ще́ны̀ зла́томъ и҆ каменїемъ драгимъ и҆ бисе-
ромъ, ꙗ҆́ко въ є҆ди́нъ ча́съ поги́бе толико бога́-
ство. И҆ всѧ́къ ко́рмъчїи, и҆ всѧ́къ (пла́ваѧ и҆ в
[корабле̑][15])[16]. и҆ (-)[17] всѧ́къ є҆ли́къ в мо́ри дѣ-
ла́ан, и҆здале́че ста́ша, и҆ въпїахꙋ ви́дѧще ды̑
ра́жеже́нїа є҆го, гл҃юще, кто подо́бенъ градꙋ вели-
комꙋ. и҆ положи́ша прьсть на глава́хъ свои́хъ,
и҆ възъпи́ша пла́чющесѧ и҆ рыда́юще, гл҃юще
го́ре го́ре, гра́дъ ве́лїкїи, въ не́мже ѡ҆бога́ти-
шасѧ вси̑ и҆мꙋщеи̑ корабла̀ в мо́ри ѿ че́сти є҆го,
ꙗ҆́ко є҆ди́нѣ часомъ запꙋсте̑. веселисѧ ѡ҆ семъ
не́бо, и҆ ст҃ии [-][18] а҆п҃ли и҆ пр҃рцы, ꙗ҆́ко сꙋди̑ бг҃ъ
сꙋдъ ва́шъ ѿ него. И҆ взѧтъ є҆ди́нъ а҆́гг҃лъ
крѣ́покъ ка́мень (ве́ликъ ꙗ҆́ко жръ́новъ)[19], и҆ ве́р-
же в мо́ре гл҃ѧ, тако стромле́нїемъ въвер́женъ
бꙋде̑ вавѷлонъ гра̑ ве́лїкїи, и҆ не и҆́мать ѡ҆б-
рѣ́стисѧ ктомꙋ. и҆ гла̑ гꙋдецъ и҆ мꙋсикїи и҆
пискъ и҆ трꙋбъ не и҆мать слы́шатисѧ (ктомꙋ̀
в тобѣ)[20], и҆ всѧ́кь хи́трецъ всѧ́кїа хи́трости не
ѡ҆бращесѧ (ктомꙋ̀ в тобѣ)[21]. и҆ шꙋмъ жерновныи
не бꙋде̑ слы́шанъ в тобѣ (-)[22], и҆ свѣ́ свѣ-
тилника не свѣти̑ в тебѣ ктомꙋ̀ и҆ гла́съ
жени́ха̀ и҆ невѣ́сты не и҆́мать слы́шанъ бы́ти в
тобѣ ктомꙋ. Ꙗ҆́ко кꙋпцы̀ твои̑ бѣ́ша вел́можи
земстїи, ꙗ҆́ко волхвова́нїи твоими пре́льщени бы-
ша вси̑ ꙗ҆зыцы, и҆ в нем̑ кро́вь пророческа, и҆
ст҃ыхъ ѡ҆брѣ́тесѧ и҆ всѣ́хъ и҆збїеныхъ на зем-
ли̑.

Гла҃, ѳ҃ı.

И [][1] по си́хъ слы́шахъ гла̑ ве́лїи наро́да
мно́га на не́би, гл҃ющъ, а҆ллилꙋ́їа. сп҃нїе и҆
сла́ва и҆ {честь и҆}[2] си́ла (гꙋ̀) бг҃ꙋ на́шемꙋ,
ꙗ҆́ко и҆́стинни и҆ пра́ви сꙋди є҆го, ꙗ҆́ко сꙋ-
ди́лъ є҆сть любодѣ́ици великои, и҆́же просмради
зѣлю любодѣ́анїемъ свои̑. и҆ мсти̑ кровь рабъ
свои́хъ ѿ рꙋкы̀ еѧ̀. и҆ второе рѣ́ша а҆ллїлꙋ́їа, и҆
ды́мъ еѧ̀ (въсхождаше)[3] въ вѣ́кы вѣ́комъ. и҆
падо́ша (два́десѧть (и҆) четы́ре ста́рцы)[4], и҆
четы́ре живо́тна, и҆ поклони́шасѧ бг҃ви сѣдѧще-
мꙋ на пр҃тлѣ гл҃юще, а҆ми̑ а҆ллїлꙋ́їа. И҆ гла̑ (и҆зы-
де ѿ пр҃то́ла)[5] гл҃ющъ, пои́те бг҃ꙋ на́шемꙋ вси
рабѝ є҆го, и҆ бо́ѧщеисѧ є҆го, (и҆) ма́лїи и҆ велицїи.
И҆ слы́ша̑ ꙗ҆́ко гла̑ наро́да мно́га, и҆ ꙗ҆́ко гла̑ во̑
мно̑, и҆ ꙗ҆́ко гла̑ гро́мо̑ крѣ́пкы̑ гл҃ющи̑ а҆ллїлꙋ́їа.
ꙗ҆́ко въцрисѧ {гь бг҃ъ}[6] вседръжите̑, радꙋимсѧ и҆
весели́мсѧ и҆ да́ди̑ сла́вꙋ є҆мꙋ ꙗ҆́ко прїиде бра̑ а҆гнь-

чїи· И҆ жена̀ є҆го̀ оу҆готова́ла є҆ себѐ, и҆ дано̀ бы҃ ей ѡ҆блещи́ся въ вѷссо̀ (чистъ [и҆][7] свѣ́тлѣ)[8]. вѷссо̀ бо ѡ҆правда́нїа ст҃ы́хъ є҆сть· И҆ (гл҃а)[9] мѝ
мѳ҃а кв҃ *напишѝ, бл҃же́ни зва́нїи на ве́черю бра́ка а҆гнь-
ча. и҆ (гл҃а)[10] мѝ, сїи словеса̀ и҆́стинна бж҃їа
сꙋть· И҆ па́дъ прѐдъ нога́ма є҆го̀ [поклони́хсѧ][11] є҆мꙋ̀.
и҆ (гл҃а)[12] мѝ, ви́ждь, нѝ, клеврѐтъ ти є҆см҃, и҆ бра-
тїа твоеѧ̀ и҆мꙋ́щыхъ свѣдѣ́тельство і҆҃сово,
бг҃ꙋ поклони́сѧ. свѣдѣ́тельство бо і҆҃сово є҆ дх҃ъ
прр҃чествїа· И҆ ви́дѣхъ н҃бо ѿве́рсто, и҆ се конь
бѣ́лъ и҆ сѣдѧ́и на не́мъ [вѣренъ і҆ и҆́стиненъ][13], и҆
(правдосꙋ́дный, и҆ вои́нный)[14], ѻ҆́чи же є҆мꙋ̀ є҆стà
ꙗ҆́ко пла́мень ѻ҆́гненъ, и҆ на главѣ̀ є҆го̀ вѣнцы̀
і҆са́їа ѕ҃ мно́ѕи· *И҆мы̀ и҆́мѧ напи́сано, є҆́же никто́же
вѣ́сть, то́кмо ѻ҆́нъ са́мъ· И҆ ѡ҆блече́нъ в ри́зꙋ
чр҃ъвленꙋ крові̀ю, (-)[15] нарица́етсѧ и҆́мѧ є҆го̀ сло́-
во бж҃їе· И҆ вои̑нства н҃бнаа и҆дѧ́хꙋ въ слѣ́дъ
є҆го̀, на конехъ бѣ́лы́хъ. (и҆) ѡ҆блече́ни въ вѷссо̀
бѣ́лъ {и҆}[16] чистъ· И҆ и҆з ѹ҆стъ є҆го̀ и҆зы́де (ѻ҆-
ψло в҃ рꙋ́жїе)[17] ѻ҆́стро̀, да тѣ́мъ и҆збїе́тъ ꙗ҆зы́кы, *и той
ѹ҆пасе́тъ ѧ҆ жезло́мъ желѣ́знымъ, и҆ то́й пере́тъ то́чи́ло
вина̀ ꙗ҆́рости и҆ гнѣ́ва бж҃їа вседръжи́телева· І҆
и҆́матъ на ры́зѣ и҆ на стегнѣ̀ своѐмъ и҆́мѧ на-
вы҃ш зі а҃ тм҃ ѕ пи́сано, *цр҃ь цр҃ей, и҆ г҃ь г҃дъ· И҆ ви́дѣхъ є҆ди́нъ
а҆́гг҃лъ стоѧ́щъ на сл҃нци· И҆ возопѝ гла́сомъ ве́лї-
емъ, гл҃ѧ, всѣ́мъ пти́цамъ парѧ́щимъ посре-
дѣ̀ н҃беси· Прїиди́те (и҆) съберѣ́тесѧ на ве́черю
ве́ликꙋю бж҃їю, да снѣ́сте пло́ти цр҃ей, и҆ пло-
ти (крѣпкы́хъ, и҆ пло́ти ты́сѧщникѡвъ)[18],
и҆ пло́ти ко́ней, и҆ сѣдѧ́щихъ на ни́хъ, и҆ пло́ти
всѣ́хъ свобо́дныхъ и҆ рабѡ́въ, и҆ малы́хъ и҆ вели́-
кыхъ· И҆ ви́дѣхъ ѕвѣ́ра и҆ цр҃и зе́мныѧ, и҆ воѧ̀
и҆́хъ събраны, сътвори́ти бра́нь съ сѣдѧ́щимъ
на конѝ, и҆ с вои́нствы є҆го̀. и҆ ꙗ҆́тъ бы́сть
ѕвѣ́ръ, и҆ с ни́мъ лживы́й прр҃къ сотво́рьвый
зна́менїѧ пре́дъ ни́мъ, и҆́миже прельстѝ прїе́м-
шаа на́чрътанїе ѕвѣ́рино, и҆ покланѧ́ющаасѧ
і҆ко́нѣ є҆го̀· Жи́ва въвръже́на бы́ста ѻ҆́ба въ є҆́зеро
ѻ҆́гнено горѧ́щее жꙋ́пело́мъ· А҆ про́чїи (ѹ҆бїе́ни бꙋ́-
дꙋтъ)[19] (ѻ҆рꙋ́жїемъ)[20] сѣдѧ́щаго на конѝ и҆зше́д-
шимъ и҆з ѹ҆стъ є҆го̀, и҆ всѧ̀ пти́ца насы́ти-
шасѧ ѿ пло́тї и҆́хъ·

Гла҃, к҃·

И҆ ви́дѣхъ а҆́гг҃ла сходѧ́ща съ н҃беси и҆мѣ́ѧ
клю́чъ бе́зднѣ, и҆ ѫ҆́же ве́ли́ко в рꙋцѣ̀ є҆го̀.
и҆ ꙗ҆́тъ змїа, змїю дре́внюю, є҆́же є҆сть
дїа́волъ и҆ сатана̀, и҆ свѧ́за и҆̀ на ты́-
сѧща лѣ́тъ, и҆ (в бе́зднꙋ затворѝ є҆го̀)[1] и҆ за-
ключи (є҆го̀), и҆ запечатлѣ̀ на́дъ ни́мъ, да не прельсти́тъ
ктомꙋ ꙗ҆зы́кы, до́ндеже скончае́тсѧ ты́сѧща
лѣ́тъ. [и҆][2] по си́хъ подоба́етъ [є҆мꙋ ѿрѣшенꙋ

тель! 7 Радіймо, і веселімося, і даймо
Йому славу, бо прийшло весілля Яг-
няти, і його жінка себе приготувала!
8 І дано їй зодягнутися у чистий і
світлий висон, бо висон є оправдання
святих. **9** І він мені сказав: *Напиши: мат. 22
блаженні покликані на вечерю весіл-
ля Ягняти. І сказав мені: Це є прав-
диві божі слова. **10** І впавши перед
його ногами, я йому поклонився, і він
мені сказав: Гляди, ні! Я є твоїм спів-
рабом і твоїх братів, що мають Ісу-
сове свідчення. Поклонися Богові! Бо
Ісусове свідчення є дух пророцтва. **11**
І я побачив відркрите небо. І ось білий
кінь і Той, що на ньому сидить, – вір-
ний, і правдивий, і справедливо су-
дить, і войовничий. **12** Його ж очі є
наче полум'я вогню, і на його голові
багато вінців. *Він має ім'я написане, іс. 6
яке ніхто не знає, тільки Він сам. **13** І
Він зодягнений в одіж червону *від*
крові. Його ім'я зветься – Боже сло-
во. **14** І небесні війська ішли вслід за
ним на білих конях, і вони зодягнені
в білий і чистий висон. **15** І з його уст
вийшла гостра зброя, щоб нею вибити
ти народи. *І Той їх пастиме залізним пс. 2
жезлом, і Той топче точило вина гні-
ву і гніву Бога Вседержителя. **16** І *Він*
має ім'я, написане на одежі і на своє- вищ. 17
му стегні: *Цар царів і Пан панів. **17** І тим1. 6
я побачив одного ангела, що стояв на
сонці. І він закликав великим голо-
сом, кажучи всім птахам, що літають
серед неба: Прийдіть і зберіться на
велику божу вечерю, **18** щоб з'їсти
тіла царів, і тіла сильних, і тіла ти-
сяцьких, і тіла коней й тих, що на них
сидять, і тіла всіх вільних, і рабів, і
малих, і великих. **19** І я побачив зві-
ра, і земних царів, і вояків їх го-
товими, щоб чинити війну з Тим, хто
сидить на коні, і з його військом. **20** І
звір був схоплений і з ним лже-
пророк, що зробив знаки перед ним,
якими обманув тих, що прийняли
знак звіра і що поклоняються його
образові; Обидва були кинуті жи-
вими у вогняне озеро, що горить сір-
кою. **21** А інші будуть вбиті зброєю
Того, що сидить на коні, яка вийшла
з його уст, і всі птахи наситилися їх-
німи тілами.

Глава 20

1 І я побачив ангела, що сходить з
неба, що має ключ безодні, і великий
ланцюг в його руці. **2** І він схопив
змія, давнього змія, яким є диявол і
сатана, і зв'язав його на тисячу років;
3 і замкнув його в безодню, і закрив
його, і запечатав над ним, щоб біль-
ше не обманув народи, доки не скін-
читься тисяча років. І після цього він
має бути звільнений на короткий час.

4 І я побачив престоли і тих, що на
них сиділи. І їм дано суд і душі
страчених за Ісусове свідчення і за
боже слово, які не поклонилися зві-
реві ані його образові і не прий-
няли знак на своїх чолах й на своїй
руці. І вони ожили й зацарювали з
Христом тисячу років. **5** А інші
мерці не ожили, доки не скінчиться
тисяча років. Це перше воскресін-
ня. **6** Блаженний і святий, хто має
частку у першому воскресінні, над
якими друга смерть не має влади,
але будуть священиками Богові і
Христові, і зацарюють з Ним ти-
єз. 39 сячу років. **7** *І коли скінчиться
тисяча років, сатана буде звільне-
ний зі своєї в'язниці **8** і вийде, щоб
обманути народи, що є на чотирьох
кутах землі, Гога і Магога, щоб
зібрати їх на війну, яких число –
наче морський пісок. **9** І вийдуть на
ширину землі, і оточать табір
святих та улюблене місто; і вогонь
зійде від Бога з неба і їх пожере. **10**
І диявол, що їх обманює, буде ки-
нутий у вогняне і сірчане озеро, де
звір і лжепророк, і будуть мучені
день і ніч на віки віків. **11** І я по-
бачив великий білий престол і
Того, що сидів на ньому, від облич-
чя якого втекло небо і земля, і їм не
знайшлося місця. **12** І я побачив
фил. 4 вищ. 3 ниж. 21 малих і великих мерців, що стоять
перед Богом. *І книги відкрилися, і
інша книга відкрилася, яка є *кни-
гою* життя. І мерці прийняли суд за
написаним в книгах, за їхніми діла-
ми. **13** І море віддало своїх мерців;
і смерть, і ад віддали своїх мерців. І
вони прийняли суд за своїми діла-
ми. **14** І смерть, і ад були кинуті у
вогняне озеро. І це є друга смерть.
15 І хто не знайдеться записаним в
книзі життя, буде кинутий до вог-
няного озера.

быти]³ мало время. И видѣхъ престолы и (сѣ-
дящая)⁴ на нихъ. и судъ данъ бысть имъ. и
души растесаныхъ за свидѣтельство іисово, и за
слово божіе, (-)⁵ иже не поклонишася звѣрю ни
иконѣ его, и не пріяша начертанія на челѣхъ
[своихъ]⁶ и на руцѣ своей и ожиша и воцари-
шася съ христомъ тысяща лѣтъ. [и]⁷ прочіи (же)
мертвеци не ожиша, дондеже скончается ты-
сяща лѣтъ, се воскресеніе первое, блаженъ и святъ
иже имать часть въ воскресеніи первѣмъ, на
нихже [смерть вторая]⁸ не имать области, но
будутъ іереи богу и христу, и воцарятся с нимъ ты-
сяща лѣтъ. *И егда скончается тысяща іезе лд
лѣтъ, разрѣшенъ будетъ сатана от темница
своея, і изыдетъ прелстити языки сущая на
четырехъ оуглехъ земля. гога и магога собра-
ти ихъ на брань, ихже число [-]⁹ яко пѣсокъ
морскыи. И (взыдутъ)¹⁰ на широту земля, и
(обыидутъ)¹¹ (святыхъ станъ)¹², и градъ възлюбле-
ныи, и сниде огнь от бога с небесе и поясть я, и
діаволъ лестяи ихъ въверженъ будетъ въ езеро ог-
нено и жупелно, идѣже [-]¹³ звѣрь и лживыи
пророкъ, и мучени будутъ день и нощъ въ вѣ-
кы вѣкомъ. И видѣхъ престолъ великъ бѣлъ, и
сѣдящего на немъ, емуже от лица бѣжа (небо и
земля)¹⁴, и мѣсто не обрѣтеся имъ. И ви-
дѣхъ мертвеца (малыя и великія)¹⁵, стояща филп д вы г ни ка
предъ (богомъ)¹⁶, *и книги разгнушася, і ина книга
отверзеся яже есть животная, и судъ пріяша мерт-
веци от написаныхъ въ книгахъ по дѣломъ ихъ. И
дасть море мертвеца (своя)¹⁷, и смерть и адъ
даша (своя мертвеца)¹⁸. и судъ пріяша (-)¹⁹
по дѣломъ своимъ. и смерть и адъ воверженa быста
въ езеро огненое, {и}²⁰ се (есть вторая смерть)²¹.
і иже ся не обрѣте въ книзе животнеи напи-
санъ, (въверженъ будетъ)²² въ езеро огненое.

Глава 21

іс. 66 **1** І *я побачив нове небо і нову
землю. Бо перше небо і перша зем-
ля проминули, і моря більше немає.
2 І я, Іван, побачив нове святе місто
Єрусалим, що приготованим сходи-
ло від Бога з неба, наче молода,
прикрашена для свого чоловіка. **3** І
я почув великий голос з неба, що
говорив: Ось боже помешкання з
людьми; і Він поселиться з ними, і
ті будуть його народом, і сам Бог
іс. 25 вищ. 7 буде з ними – їхній Бог. **4** *І Бог за-
бере всяку сльозу з їхніх очей. І
смерті більше не буде, ані плачу,
ані крику, ані більше не буде болю,
бо попереднє минуло. **5** І Той, що
іс. 4 кор2. 5 сидить на престолі, сказав: *Ось
все творю нове. І сказав мені: На-

Глава, ка.

И видѣхъ* небо ново и землю нову. первое бо ісаїа ѯѕ
небо и (земля первая)¹ преидоша, и мо-
ря нѣсть ктому. І (азъ іоаннъ) (ви-
дѣхъ градъ святыи іерусалимъ, новъ)² схо-
дящъ [от бога с небеси]³ приготованъ, яко не-
вѣсту оукрашену мужу своему. И слышахъ
гласъ веліи с [небесе]⁴ глаголющъ, се скинія божія съ
человѣкы, и вселится с ними, и тіи людіе его бу-
дутъ, и самъ богъ (будетъ с ними богъ ихъ)⁵,
*и отиметъ {богъ}⁶ всяку слезу от очію ихъ. И ісаїа ке вы з
смерти не будетъ ктому ни плача ни вопля
ни болѣзни не будетъ ктому, яко первая
мимоидоша. и рече сѣдяи на престолѣ, *се нова ісаїа д в кор е
(вся творю)⁷. и (глагола)⁸ [ми]⁹, напиши, яко сіи

вы҃і а҃ ни҃ кв҃ словеса̀ ѝстинна и҆ вѣ̑рна сꙋ́ть. *И҆ рече ми съ-
връшишасѧ. А҆зъ є҆смь а҆лфа, и҆ ѡ҆ начато̀ и҆
конецъ· А҆зъ жаждꙋщемꙋ дамъ ѿ и҆сто́чника
воды̀ животныѧ тꙋне· Побѣждаѧй наслѣди̑
(всѧ)[10], и҆ бꙋдꙋ є҆мꙋ бг҃ъ, и҆ то́й бꙋдетъ мнѣ̀
в сн҃а· Страшли́вым же и҆ невѣ́рнымъ, и҆ скве́р-
нымъ и҆ оу҆бі́йца̑, и҆ бл҃ꙋ творѧщимъ, и҆ чары
творѧщи̑ и҆доложрецє̑ и҆ всѣмъ лжи́вы̑ часть и҆
въ є҆зерѣ горѧщє̑ ѻ҆гнѣ̑ и҆ жꙋпело̑, є҆же є҃ смрть
втора́ѧ· И҆ пріи́де (ко мнѣ) є҆ді́нъ ѿ се҃ми
а҆гг҃лъ и҆мꙋщи се҃мь фіа̑, и҆сплъненыхъ се҃мыхъ
ꙗ҆звъ посл҃ѣднихъ, и҆ рече ко мнѣ̑ гл҃ѧ. Гради̑
да покажꙋ̀ ти невѣстꙋ (а҆гнчю женꙋ)[11]· И҆ ве-
де мѧ дх҃омъ на горꙋ вели́кꙋ и҆ высо́кꙋ, и҆ по-
каза ми гра̑ великый стый і҆ер҃ли̑ низходѧ́щъ с
нб҃си ѿ бг҃а и҆мꙋще славꙋ бж҃ію· И҆ свѣти́ло є҆го
подобно ка́мени драго́мꙋ. ꙗ҆́ко камени а҆спиди.
крѷсталнꙋ· І҆мꙋщъ стѣнꙋ велі́кꙋ и҆ высокꙋ,
и҆мꙋщъ вратъ двана́десѧть и҆ на вратѣхъ
а҆гг҃лов, в҃і. і҆ и҆мена̀ напи́сана, ꙗ҆же сꙋть и҆мена̀,
дванадесѧте. колѣ̑нма сн҃въ і҆и҃лев. Ѿ востока
врата̀ трѡ, и҆ ѿ сѣвера врата̀ трѡ, и҆ ѿ
ю́га врата̀ троа и҆ ѿ запада̀ врата̀ трѡ. И҆
стѣна градꙋ и҆мꙋщи ѻ҆сновані́и. в҃і, и҆ на нихъ
и҆менъ. в҃і, а҆п҃лвъ а҆гнчи̑· И҆ гл҃ѧй съ мно́ю
и҆мѧше трость зла́тꙋ, да и҆змѣритъ гра̑ и҆
врата̀ є҆го и҆ стѣны є҆го· И҆ гра̑ на четы̀ри
оу҆глы стои́тъ, (-)[12] долгота є҆го толика є҆сть
є҆лика (же) и҆ широта̀. І҆ и҆змѣри градъ трос-
тію на стадіи дванадеса̑ тыса̑ долгота̀ и҆
широта̀· І҆ высота́ є҆го ра́вна є҃, и҆ размѣри
стѣнꙋ є҆го, во́ сто (и҆) четыридеса̑ (и҆) четы́ре
лакти, в мѣрꙋ чл҃чкꙋ, ꙗ҆же є҃ а҆гг҃льскꙋ· И҆ бѣ̀
созданіє стѣны є҆го, а҆спи̑, и҆ гра̑ ѿ злата
чи́ста, подобенъ стклꙋ чи́стꙋ· [И҆][13] ѻ҆снованіє
стѣны градꙋ всѧ́цѣмъ (драгы̑ каменіємъ)[14]
оу҆крашено· Ѻ҆снованіє прьвое, и҆а҆списъ. второ́е, сап-
фи́ръ. тре́тіе, халкидѡ̑. четве́ртое, змара́гдъ.
пѧтое сардони̑, шесто́е, сардіѻ҆съ, се҃мое, хри-
соли̑. ѻ҆смое, вѷрі́ллосъ. девѧ́тое, топазіѻ҆нъ.
десѧ́тое, хрисопрасосъ. а҃і, і҆акѷндъ. в҃і, а҆ме-
дѷстъ· И҆ дванадесѧте вра̑, дванадесѧте би-
сера. да є҆ді́на кааждо врата̀ бѣше ѿ є҆ді́ного
бисера· И҆ сто́гны градꙋ зла́то чи́сто, ꙗ҆ко
стекло пресвѣтло. И҆ цр҃кви не видѣхъ в не̑· Г҃ь
бо бг҃ъ вседръжитель цр҃кви є҆мꙋ є҃, и҆ а҆гнецъ.
ни҃ кв҃ і҆саїа ѯ҃ *И҆ гра̑ не требꙋа сл҃нца и҆ лꙋны̀ да свѣтѧ̑ в
немъ, сла́ва бо бж҃їѧ просвѣти и҆̀. И҆ свѣтил-
никъ є҆мꙋ а҆гнецъ. (-)[15] (ꙗ҆зыцы (спа́сени) свѣто̑
є҆го поидꙋтъ)[16], и҆ цр҃и земстіи принесꙋ̑т сла́-
і҆саїа ѯ҃ вꙋ и҆ ч҃ть свою во́нь, *и врата̀ є҆го не и҆мꙋтъ
затвори́тисѧ въ дн҃е, но́щи бо не бꙋдетъ тꙋ·

пиши, бо ці слова є правдиві і вірні. **6**
*І сказав мені: Завершилося! Я є вищ. 1 ниж. 22
Альфа і Омеґа, початок і кінець. Я
спраглому даром дам з джерела жи-
вої води. **7** Хто перемагає, успадкує
усе, і буду йому Богом, і той буде
Мені за сина. **8** А боязливим, і невір-
ним, і нечистим, і вбивцям, і тим, що
чинять розпусту і роблять чари, ідо-
ложертовним, і всім фальшивим – їм
частка в озері, що горить вогнем і
сіркою, що є другою смертю. **9** І до
мене прийшов один з сімох ангелів,
що мав сім чаш, повних сімох остан-
ніх кар, і промовив до мене, кажучи:
Ходи, щоб я тобі показав молоду –
жінку Ягняти. **10** І він мене духом
повів на велику і високу гору і пока-
зав мені велике святе місто Єруса-
лим, що сходить з неба від Бога, **11**
маючи божу славу. І його сяяння по-
дібне до дорогоцінного каменя, наче
каменя яшми, кришталю, **12** що має
велику і високу стіну, що має два-
надцять брам, а на брамах 12 ангелів
та написані імена, які є іменами два-
надцятьох племен ізраїльських синів.
13 Зі сходу – три брами, і з півночі –
три брами, і з півдня – три брами, і з
заходу – три брами. **14** І стіна міста
має 12 основ, і на них 12 імен апосто-
лів агнця. **15** І той, що говорив зі
мною, мав золоту тростину, щоб ви-
міряти місто, і його брами, і його сті-
ни. **16** І місто є чотирикутне: його
довжина є така, якою ж і ширина. І
він виміряв місто тростиною на два-
надцять тисяч стадій: довжина, і ши-
рина, і його висота дорівнює *тому
ж*. **17** І він розміряв його стіну на
сто, і сорок, і чотири лікті в міру лю-
дини, яка є ангельською. **18** І будова
його стіни була *з* яшми, і місто з чис-
того золота, подібне до чистого скла.
19 І основа стіни міста прикрашена
різноманітним коштовним камінням:
перша основа – яшма, друга – сапфір,
третя – халкидон, четверта – смарагд,
20 п'ята – сардонікс, шоста – сардій,
сьома – хризоліт, восьма – берил,
дев'ята – топазій, десята – хризопраз,
11-а – яхонт, 12-а – аметист. **21** І
дванадцять брам – дванадцять пер-
лин, щоб кожна брама була з однієї
перлини. І дороги міста – чисте зо-
лото, наче прозоре скло. **22** І церкви я
в ньому не побачив, бо Господь Бог
Вседержитель і Ягня є йому церк- ниж. 22
вою. **23** *І місто не потребує сонця і іс. 60
місяця, щоб світили в ньому, бо божа
слава його освітила і йому Ягня є
світильником. **24** Народи, що спас-
лися, підуть в його світлі, і земні царі
принесуть свою славу і честь до
нього. **25** *і його брами не замк- іс. 60
нуться вдень, бо ночі тут не буде. **26**
І принесуть славу і честь народів до

нього. **27** І до нього не ввійде нічого
фил. 4 вищ. 3 і 4 нечистого, і той, що робить мерзенне
і брехню, але тільки записані *в
книгах життя Ягняти.

Глава 22

1 І він мені показав чисту ріку
живої води, світлу, наче кришталь,
що виходить з божого престолу і Ягняти. **2** Серед його доріг – по обох
боках ріки – дерево життя, що дає
дванадцять плодів, даючи свій плід
на кожний місяць, і листя дерева – на
оздоровлення народам. **3** І більше не
буде ніякої анафеми. І в ньому буде
божий престол і Ягняти, і йому
послужать його раби; **4** і побачать
його лице, а його ім'я на їхніх чолах.
вищ. 21 іс. 60 **5** *І ночі там не буде, і не потребуватимуть світла від світила ані сонячного світла, бо Господь Бог їх
освічує, і зацарюють на віки віків. **6** І
він сказав мені: Ці слова вірні і правдиві. І Господь Бог святих пророків
послав свого ангела показати своїм
рабам те, що має скоро статися. **7** Ось
скоро прийду. Блаженний, хто зберігає слова пророцтва цієї книги! **8** І я,
Іван, це побачив і почув. І коли я
почув і побачив, я впав, щоб поклонитися до ніг ангела, що мені це показував. **9** І він мені сказав: Гляди, ні!
Отже, я є твоїм співслугою, і твоїх
братів – пророків, і тих, що зберігають слова цієї книги. Богові поклонися! **10** І він мені сказав: Не запечатай
слова пророцтва цієї книги, бо час
близько. **11** Хто кривдить, хай ще
кривдить, і нечестивий хай ще буде
нечестивим, і справедливий хай ще
чинить справедливість, і святий хай
ще освячується. **12** І ось скоро приходжу, і моя винагорода зі мною, щоб
віддати кожному за його ділами. **13** Я
є Альфа і Омега, Початок і Кінець,
Перший і Останній. **14** Блаженні ті,
що чинять його заповіді, хай вони
мають владу над деревом життя і
ввійдуть брамами до міста. **15** А поза
містом – пси, і чародії, і розпусники,
і вбивці, і ідолослужителі, і кожний,
що любить і чинить брехню. **16** Я,
Ісус, послав мого ангела, щоб вам це
засвідчити у Церквах. Я є корінь і
Давидів рід, і рання звізда та денниця. **17** І Дух і молода говорять: Прийди! І хто чує, хай говорить: Прийди! І
спраглий хай прийде, і хто хоче, хай
даром візьме воду життя. **18** Адже
свідчу кожному, хто чує слова пророцтва цієї книги: Якщо хтось додасть до них, Бог накладе на нього
кари, за писані в цій книзі. **19** І якщо
хтось відніме від слів пророцтва, що
є в цій книзі, Бог забере його частку

И принесꙋ славꙋ и чть ꙗзыкѡ вонь, и не и-
мать вонь внїити всего сквернаго, (и) творѧй
мерзость и лжꙋ, но токмо написанныѧ *въ филп д вы г и к
книгах животныѧ агнчи.

Гла. кв.

И показа ми чистꙋ рѣкꙋ, воды живот-
ныѧ, свѣтлꙋ ꙗко кристалъ, исходѧ-
щꙋ ѿ пртла бжїа и агнча. посреди
стогны его. и оба полы рѣкы древо жи-
вотное, иже творитъ пло дванадесѧте, на
(кыиждо мць)[1] въздаѧ пло свой. И листвїе
древꙋ въ исцѣленїе ꙗзыкомъ. и всѧка анаде-
ма не бꙋдетъ ктомꙋ. и престолъ бжїи и
агнчь (бꙋдетъ в нем)[2]. и рабы его послꙋ-
жатъ емꙋ, и оузрѧ лице его, и имѧ его на
челѣхъ ихъ. *И нощи не бꙋдетъ [тамо][3], и вы ка ісаїа з
не потребꙋютъ свѣта ѿ свѣтилника, ни
свѣта слнчнаго. ꙗко гь бъ просвѣщаетъ ѧ,
и въцрѧтсѧ въ вѣки вѣкомъ. И рече ми. си
словеса вѣрна и истинна. и гь, бъ [стыхъ][4]
прркъ посла аггла своего показати рабѡ своимъ,
имже есть быти вскорѣ. [-][5] Се прїидꙋ скоро
блаженъ съблюдаѧй словеса пророчества книги
сеѧ. И азъ їоанъ (видѣхъ сїа и слышахъ)[6]. И
егда слышахъ и видѣхъ, падохъ поклонити-
сѧ на ногꙋ агглꙋ показꙋющемꙋ ми се, и
(гла)[6] ми, виждь, ни, клевретъ твой (оубо)
есмь, и братїѧ твоеѧ прркъ, и съблюдаю-
щихъ словеса книги сеѧ, бꙋ поклонисѧ. И
(гла)[8] ми, не запечатлѣй словесъ пророчествїа
книги сеѧ, ꙗко времѧ бли есть. обидѧй, да
обидитъ еще. и скверный, да сквернитсѧ еще, и
праведный, правдꙋ да творитъ еще. И стый, да
стітсѧ еще. [и][9] се грѧдꙋ скоро, и мзда моѧ
съ мною, въздати комꙋждо по дѣломъ (-)[10]
его. Азъ есмь, алфа и ѡ. начатокъ и конецъ
первый и послѣднїи. Блажени [творѧщеи запо-
вѣди его][11], да бꙋдетъ ѡбласть имъ на древо
животное, и враты внидꙋтъ въ градъ. Внѣ
(же) псы и чародѣе, и любодѣи, и оубїйца, и
идолослꙋжители, и всѧкъ любѧй и творѧй
лжꙋ. Азъ іс посла аггла моего засвѣдѣтель-
ствовати вамъ сїа въ црквахъ. Азъ есмь
корень и родъ двдвъ. [И][12] звѣзда оутреннѧѧ и
денница. и дхъ и невѣста (глѧй)[13], прїиди.
и слышай да глетъ, прїиди. и жаждай да прїи-
детъ, (и) хотѧй да прїиметъ водꙋ живот-
нꙋю тꙋне. свѣдѣтельствꙋю (бо) всѧкомꙋ слы-
шащемꙋ словеса прорчества книги сеѧ. аще
кто приложитъ на нихъ, наложитъ бъ на
него ꙗзвы написаныѧ въ книзѣ сей. и аще кто

ѿи́метъ словесъ (сꙋщихъ пр҇рчествї а въ кни́зе се́й)[14], ѿи́метъ б҃ъ часть ѐго ѿ (кни́ги)[15] животныѧ, и ѿ града ст҃го, ꙗ҆же напи́сана въ кни́зѣ се́й· Г҃летъ свѣдѣтельствꙋѧй сїѧ̀, е́й прї-
идꙋ скоро· ꙵми́нь [е́й][16] грѧди г҃и і҃се. бл҃годать г҃а {на́шего і҃с х҃а}[17] съ {всѣми ва́ми}[18]. [а҆ми́нь][19]·

з книги життя і зі святого міста, що записано в цій книзі. **20** Говорить Той, що це свідчить: Так, скоро прийду! Амінь! Так, приходи, Господи Ісусе! **21** Ласка нашого Господа Ісуса Христа з усіма вами. Амінь.

Конецъ а҆покали́ѱисꙋ ст҃аго і҆оа́нна бг҃осло́ва
И́матъ в себѣ, гл҃а, кв·

Кінець Апокалипсиса святого Івана Богослова.
Має в собі 22 глави.

Соборникъ всѣмъ ві҃ мцемъ

ЗБІРКИК НА 12 МІСЯЦІВ

Сказа́а главы коемꙋжⷣо а҆п҃лꙋ і҆ е҆ѵ҃лі́ю. и҆ і҆збра́ннымъ ст҃ы́мъ. и҆ пра́зникѡмъ.

Покажчик глав на всі апостоли та євангелія, для вибраних святих і на празники.

		Мц҃а септеврі́а въ первыи. начало и҆нди́ктꙋ. си́рѣчь новомꙋ лѣтꙋ.	Місяця вересня у перший день: Початок Індикта, значить нового року.		
а҃	а҃	И҆ память прп҃бнаго ѻ҆тц҃а нашего, симео́на столпника. на лїт҃, а҆п҃л, за҃ сп҃в. и҆ ст҃мꙋ, сн҃и. е҆ѵ҃, лꙋ҃, г҃і. и҆ прп҃бномꙋ, е҆ѵ҃, м҃ѳ, м҃г.	І пам’ять прп. отця нашого Симеона Стовпника. На літ. ап. поч. 282, і св. 258, єв. лук. 13, і прп. єв. мат. 43.	1	1
в҃	з҃	Ст҃а́го м҃ч мамонта. и҆ прп҃б ѻ҆тц҃а, і҆ѡ҃, постника. на лїт҃, а҆п҃л, за҃, ч҃д. е҆ѵ҃, м҃ѳ, л҃ѕ.	Св. муч. Мамонта і прп. отця Івана Посника. На літ. ап. поч. 99, єв. мат. 36.	7	2
г҃	ѕ҃	Ст҃го сщ҃е́нном҃ч а҆нѳи́ма. и҆ прп҃бна ѳеѻ́ктиста. на лїт҃. а҆п҃лъ, за҃, т҃лд. е҆ѵ҃, і҆ѡ҃, л҃ѕ.	Св. сщмч. Анфима і прп. Теоктиста. На літ. ап. поч. 334, єв. Івана 36.	6	3
д҃	е҃	Ст҃го сщ҃е́нном҃ч вавилы а҆нтіѻ́хі́искаго. и҆ трехъ младенецъ. и҆ вавилы никомиді́искаго. и҆ с ни́мъ младен҃ц п҃д. и҆ ст҃ы́хъ м҃ч е҆рмио́на и҆ е҆втиха, и҆ вели́каго прр҃ка мѡѷсеа. на лїт҃, а҆п҃л за҃, т҃л. е҆ѵ҃, м҃ѳ, л҃и.	Св. сщчм. Вавили Антіохійського і трьох хлопців, і Вавили Никомидійського і з ним 84 дітей, і св. му. Ерміона і Евтиха, і великого пророка Мойсея. На літ. ап. поч. 330, єв. мат. 38	5	4
е҃	д҃	Ст҃а́го прр҃ка захарі́и. на лїт҃, а҆п҃л за҃, т҃ді. е҆ѵ҃, м҃ѳ, ч҃ѕ.	Св. прк. Захарії. На літ. ап. поч. 314, єв. мат. 96.	4	5
ѕ҃	г҃	Чю́до нб҃наго а҆рхистратига миха́ила и҆ ст҃а́го м҃ч е҆вдоѯі́а, и҆ і҆же с ни́мъ. на лїт҃, а҆п҃л, за҃, т҃е. е҆ѵ҃, лꙋ҃, н҃а.	Чудо небесного архистратига Михаїла і ст. муч. Евдоксія і тих, що з ним. На літ. ап. поч. 305, єв. лук. 51.	3	6
з҃	в҃	Предпра҃ р҃ѡ, пр҃тыѧ бц҃а. и҆ ст҃а́го м҃ч созонта. на лїт҃, слꙋ҃ ѻ҆́бща м҃ч.	Передпраденьство Народження Пресвятої Богородиці і св. муч. Созонта. На літ. загальна служ. муч.	2	7
и҃	а҃	Ржтво пр҃тыѧ вл҃чца нашеѧ бц҃а. на ꙋ҃, е҆ѵ҃, лꙋ҃, за҃, д҃. на лїт҃, а҆п҃л, за҃, см҃. е҆ѵ. лꙋ҃, н҃д.	Народження Пресвятої нашої Володарки Богородиці. На ут. єв. лук. поч. 4, на літ. ап. поч. 240, єв. лук. 54.	1	8
ѳ҃	з҃	Ст҃ы́хъ бг҃оѻ҆тц҃ъ і҆ѡа́кима и҆ а́нны. и҆ ст҃а́го м҃ч северіа́на. на лїт҃, а҆п҃л, за҃, с҃і, ѿ п҃ѡ. е҆ѵ҃, лꙋ҃, л҃ѕ.	Св. Богоотців Йоакима і Анни, і св. муч. Северіяна. На літ. ап. поч. 210 від пол., єв. лук. 36.	7	9
		Сꙋб҃ѡ, пре҃ въздвиженіемъ. на лїт҃, а҆п҃л, за҃, р҃кѕ. е҆ѵ҃, м҃ѳ, л҃ѳ.	Субота перед Воздвиженням. На літ. ап. поч. 126, єв. мат. 39.		
		Н҃ел, пре҃ въздвиже́ніемъ. на лїт҃, а҆п҃л, за҃, с҃еі. е҆ѵ҃, і҆ѡ҃, ѳ҃.	Неділя перед Воздвиженням. На літ. ап. поч. 215, єв. ів. 9.		
і҃	ѕ҃	Ст҃ы́хъ м҃чн҃ць. минодоры, митродоры и҆ ни҆мѳодоры. на лїт҃ слꙋ҃, д҃е, д҃.	Св. мц. Минодори, Митродори і Нимфодори. На літ. служ. груд. 4.	6	10
а҃і	е҃	Прп҃б мт҃ре ѳеѻ́доры. на лїт҃, слꙋ҃, прп҃бныжъ женамъ.	Прпн. матері Теодори. На літ. служ. прпн. жінок.	5	11
в҃і	д҃	Сщ҃е́нм҃ч а҆втонома. на лїт҃, слꙋ҃ пра҃.	Сщчм. Автонома. На літ. служ. праз.	4	12
г҃і	г҃	Ѻ҆бновлені́е храма ст҃го въскр҃нїа хв҃а. и҆ предпра҃ въздв҃и ч҃тнаго кр҃та и҆ сщ҃е́нм҃ч корнилі́а сотника, на лїт҃, а҆п҃л, за҃, т҃з, е҆ѵ҃, м҃ѳ, ѯ҃з.	Обновлення храму св. Воскресіння Христового, і передпразденьство Воздвиження Чесного Хреста, і сщчм. Корнилія сотника. На літ. ап. поч. 307, єв. мат. 67	3	13
д҃і	в҃	Всемирное въздви́женіе ч҃тна́го и҆ животворѧщаго кр҃та. на ꙋ҃. е҆ѵ҃, і҆ѡ҃ м҃в, ѿ п҃ѡ. на лїт҃, а҆п҃л, за҃, р҃ке. е҆ѵ҃, і҆ѡ҃, ѯ҃.	Всемірне Воздвиження чесного і животворного Хреста. На ут. єв. ів. 42 від пол., на літ. ап, поч. 125, єв. ів. 60	2	14

15	1	Св. влмч. Никити. На літ. ап. поч. 292, єв. мат. 36.	Стаго великомч҃ никиты, на лит҆, а҆пⷧ҇ за сч҃в. е҆ѵ҃, м҃, лѕ҃·	а҃	еі
		Субота по Воздвиженні. На літ. ап. поч. 125 від пол., єв. ів. 30.	Субо҃, по въздвиженіи. на лит҆, а҆пⷧ҇ за рк҃е, ѿ по҃. е҆ѵ҃, і҆ѡ҃, л҃·		
		Неділя по Воздвиженні, і сщмч. Симеона, родича Господнього. На літ. ап. поч. 203, єв. мар. 37.	Нед҃ по въздвиженіи. и҆ сщ҃енном҃, сѵмеѡ́на срⷪ҇ника гн҃ѧ. на лит҆ а҆пⷧ҇, за сг҃. е҆ѵ҃, м҃, лз҃·		
16 –	7	Св. влмц. Евфимії. На літ. поч. 181, єв. лук. 33.	Стыѧ великомч҃нцы е҆ѵфимі́и, на лит҆ а҆пⷧ҇, за҃, рпа҃. е҆ѵ҃, лꙋ҃, лг҃·	з҃	ѕі
17	6	Св. мц. Софії та її дітей Віри, Надії і Любові. Служ. празника і св.	Стыѧ мч҃нцы со́фіи. и҆ ча҃ еѧ. вѣры, надежи, и҆ любве. слꙋ҃, празникꙋ, и҆ стымъ·	ѕ҃	зі
18	5	Прп. Евменія. Служ. праз. і св.	Прпⷣб е҆вменіѧ слꙋ҃ пра҃ и҆ стомꙋ·	е҃	иі
19	4	Св. мч. Трофина, Саватія і Доримедонта. Служ. праз. і св.	Стыⷯ мч҃ трофима, саватіа, и҆ доримедонта. слꙋ҃, пра҃, и҆ стымъ·	д҃	ді
20	3	Св. влмч. Евстафія і тих, що з ним. На літ. ап. поч. 233, єв. лук. 106	Стаго велм҃ е҆ѵстафіѧ. и҆ и҆́же с ни҃. на лит҆, а҆пⷧ҇, за҃, слг҃. е҆ѵ҃, лк҃ рѕ҃.	г҃	к҃
21	2	Св. апл. Кондрата. В цьому дні відданя праз.	Стаго а҆пⷭ҇ла кондрата. в сі́и дн҃ь ѿдаетсѧ пра҃·	в҃	ка҃
22	1	Сщмч. Фоки. На літ. служ. сщмч.	Сщ҃енном҃ фокы. на лит҆, слꙋ҃, сщ҃ен҃никомъ·	а҃	кв҃
23	7	Зачаття св. Івана Предтечі. На літ. ап. поч. 210 від пол., єв. лук. 2.	Зача́тіе стаго і҆ѡа́нна прⷣтчи. на лит҆ а҆пⷧ҇, за҃, сі ѿ по҃. е҆ѵ҃ лꙋ҃, в҃·	з҃	кг҃
24	6	Св. першомц. Теклі. на літ. ап. поч. 296, єв. мат. 100	Стыѧ первом҃ ѳе́клы. на лит҆. а҆пⷧ҇ за҃, сч҃ѕ. е҆ѵ҃, м҃, р҃·	ѕ҃	кд҃
25	5	Прпн. Евфрозинії. Служ. загальна.	Прпⷣб е҆фросинїи. слꙋ҃, ѻ҆бычнаѧ·	е҃	ке҃
26	4	Переставлення св. євн. Івана Богослова. На ут. єв. ів. поч. 67, на літ. ап. поч. 73 від пол., єв. ів. 61.	Преставленїе стаго а҆пⷭ҇ла і҆е҆ѵ҃ста і҆ѡа҃ бг҃ослова· на ꙋ҃, е҆ѵ҃, і҆ѡ҃, за҃, ѯз҃ на лит҆, а҆пⷧ҇, за҃, ѻг҃. ѿ по҃, е҆ѵ҃. і҆ѡ҃, ѯа҃·	д҃	кѕ҃
27	3	Св. муч. Калістрата і його групи.	Стаго м҃, калистрата и҆ дрꙋжины е҃.	г҃	кз҃
28	2	Прп. отця нашого Харитона ісповідника. На літ. ап. поч. 213. єв. мат. 43	Прпⷣб ѿц҃а на҃ харитона и҆сповѣдника. на лит҆, а҆пⷧ҇, за҃ сгі. е҆ѵ҃, м҃ мг҃	в҃	ки҃
29	1	Прп. отця Кіріяка самітного. На літ. служ. загальна.	Прпⷣб. ѿц҃а. кѵрїака ѿшельника. на лит҆. слꙋ҃. ѻ҆бща·	а҃	кѳ҃
30	7	Сщмч. Григорія Великої Арменії. На літ. ап. поч. 166, єв. мат. 103.	Сщ҃енном҃, григорїа. великїа а҆рменіѧ. на лит҆, а҆пⷧ҇, за҃, рѯѕ҃. е҆ѵ҃, м҃, рг҃·	з҃	л҃

Місяця жовтня в перший *день.*

Мц҃а ѻ҆ктѡврїа въ первый.

1	6	Покров пресвятої Богородиці, і св. апл. Ананії, і прп. Романа співця. На літ. ап. поч. 21 від пол., єв. лук. 51.	Покровъ прⷭ҇тыѧ бц҃а. и҆ стаго а҆пⷭ҇ла а҆на́нїи, и҆ прпⷣбнаго романа пѣвца. на лит҆, а҆пⷧ҇, за҃, ка҃. ѿ по҃. е҆ѵ҃, лꙋ҃. на҃·	ѕ҃	а҃
2	5	Св. муч. Кипріяна і Юстини. На літ. ап. 280, єв. ів. 36.	Стыⷯ мч҃никъ кѵпрїана, и҆ ꙋ҆стины на лит҆, а҆пⷧ҇, сп҃. е҆ѵ҃, і҆ѡ҃, лѕ҃	е҃	в҃
3	4	Св. сщмч. Діонізія Ареопагіта. На літ. ап. поч. 40, єв. мат. 55 від пол.	Стаго сщ҃енном҃ дїѡ́нисїа а҆реѡ́пагита на лит҆, а҆пⷧ҇, за҃, м҃. е҆ѵ҃, м҃, не҃, ѿ по҃.	д҃	г҃
4	3	Сщмч. Єротея.	Сщ҃енномч҃ника е҆рѡѳеѧ·	г҃	д҃
5	2	Св. мц. Харитини.	Стыѧ мч҃нцы, харитины·	в҃	е҃
6	1	Св. апл. Томи. На літ. ап. поч. 131, єв. ів. 65	Стаго а҆пⷭ҇ла ѳомы. на лит҆, а҆пⷧ҇ъ, за҃, рла҃, е҆ѵ҃, і҆ѡ҃, ѯе҃·	а҃	ѕ҃
7	7	Св. муч. Сергія і Вакха. На літ. ап. поч. 330. єв. лук. 106.	Стыхъ м҃ сергїа, и҆ вакха. на лит҆, а҆пⷧ҇, за҃, тл҃. е҆ѵ҃, лꙋ҃, рѕ҃·	з҃	з҃
8	6	Прпн. матері нашої Пелагії.	Прпⷣб мт҃ре нашеѧ, пелагїи·	ѕ҃	и҃
9	5	Св. апл. Якова Алфеєвого. Служ. загальна.	Стаго а҆пⷭ҇ла і҆а́кова а҆лфеѡ́ва. слꙋ҃ ѻ҃·	е҃	ѳ҃
10	4	Св. муч. Евлампія і Евлампії.	Стыхъ м҃, е҆вла҃пїа, и҆ е҆влампїи·	д҃	і҃
11	3	Св. апл. Филипа, одного з сімох. На літ. ап. поч. 20. І пам'ять сьомого собору. Служ. писана в нед. 7 по Пасці. На літ. ап. поч. 334.	Стаго а҆пⷭ҇ла филиппа, є҆ди́наго ѿ се҃ми на лит҆, а҆пⷧ҇, за҃, к҃. и҆ памѧть се҃маго собора. слꙋ҃. пи҃, в нⷣе, з҃, по па҃. на лит҆, а҆пⷧ҇, за҃, тлд҃·	г҃	аі

в҃і	в҃	Ст҃ы́й м҃. про́ва, та́рха, и҆ а҆ндрони́ка. и҆ прп҃б, ко́змы, маи҆ꙋ́м·	Св. муч. Прова, Тараха і Андроніка, і прп. Козми Маюмського.	2	12
г҃і	а҃	Ст҃го м҃. ка́рпа и҆ папи́лы·	Св. муч. Карпа і Папили.	1	13
д҃і	з҃	Ст҃ы́й м҃, наза҃ ге҃ва и҆ прп҃ параске́вїи	Св. муч. Назара, Герваса, і прпн. Параскевії.	7	14
є҃і	ѕ҃	Прп҃б є҆ѵѳи́мїа но́вагѡ. и҆ лꙋкїа́на презві́тера·	Прп. Евфимія Нового, і Лукіяна презвитера.	6	15
ѕ҃і	є҃	Ст҃го м҃, лонгі́на со́тника. на лит҃, а҆п҃л, за҃, с҃ч. є҆v҃, м҃ ргі·	Св. муч. Логина сотника. На літ. ап. поч. 292, єв. мат. 113.	5	16
з҃і	д҃	Ст҃го прр҃ка ѡ҆сі́а. и҆ пр҃ м҃, а҆нд́рєа крит҃. и҆ ст҃ы́хъ вра́чєвъ ко́змы, и҆ дамїа́на и҆̀же ѿ а҆раві́тъ·	Св. прк. Йосії, і прпмч. Андрея Критського, і св. лікарів Козми і Дам'яна, що з Аравії.	4	17
и҃і	г҃	Ст҃го а҆п҃ла и҆ є҆v҃ли́ста лꙋ́кы. на лит҃, а҆п҃л, за҃, з҃ѯ. є҆v҃, л҃ꙋ, на·	Св. апл. і євн. Луки. На літ. ап. поч. 67, єв. лук. 51.	3	18
ѳ҃і	в҃	Ст҃го прр҃ка и҆ѡ҆и́ла. и҆ ст҃го м҃, и҆ꙋа́ра. и сщ҃енном҃ садо́да и҆ и҆̀же съ ни҃м·	Св. прк. Йоіла, і св. муч. Іуара, і сщмч. Садота і тих, що з ним.	2	19
к҃	а҃	Ст҃го вл҃м, а҆ртемі́а. на лит҃, а҆п҃л, за҃, с҃ч. є҆v҃, і҆ѡ҃, нв·	Св. влмч. Атремія. На літ. ап. поч. 292. єв. ів. 52.	1	20
к҃а	з҃	Прп҃б ѻ҆ц҃а и҆ларїѡ́на ве҃. на лит҃, а҆п҃л, за҃, рпи. є҆v҃, л҃ꙋ, к҃д·	Прп. отця Іларіона Великого. На літ. ап. поч. 188, єв. лук, 24.	7	21
к҃в	ѕ҃	Ст҃го а҆ве́ркїа, и҆ се҃ми, ѻ҆́трокѡвъ, и҆̀же въ є҆фе́сѣ, на лит҃, а҆п҃л, за҃, ткв. є҆v҃, і҆ѡ҃, і҃·	Св. Аверкія, і сімох юнаків, що в Ефесі. На літ. ап. поч. 322, єв. ів. 10.	6	22
к҃г	є҃	Ст҃го а҆п҃ла і҆а́кѡва бра́та гн҃ѧ. на лит҃ а҆п҃л, за҃, с҃. є҆v҃, м҃, нѕ·	Св. апл. Якова, Господнього брата. На літ. ап. поч. 200, єв. мат. 56.	5	23
к҃д	д҃	Ст҃го м҃ а҆рє́ѳы. и҆ и҆̀же съ ни́мъ. и҆ а҆ѳанасі́ѧ патрїа́рха. на лит҃, а҆п҃л, за҃ тл҃. є҆v҃, л҃ꙋ, з҃ѯ·	Св. муч. Арефи і тих, що з ним, і Афанасія, патріярха. На літ. ап. поч. 330, єв. лук, 67.	4	24
к҃є	г҃	Ст҃ы́й м҃, маркїа́на и҆ мартирі́а. на лит҃, а҆п҃л, за҃, скд. є҆v҃, м҃, л҃д, ѿ по҃·	Св. муч. Маркіяна і Мартирія. На літ. ап. поч. 224, єв. мат. 34 від пол.	3	25
к҃ѕ	в҃	Ст҃го вели́ком҃ дими́трїа. и҆ въспомина́нїе стра́шнагѡ тру́са. на ᲂу҆́трєни, є҆v҃, м҃, за҃, лѕ. на лит҃, а҆п҃л, за҃ тла. ѿ по҃. и҆ м҃, с҃ч. є҆v҃, м҃, к҃з и҆ ст҃мꙋ, і҆ѡ҃, нв·	Св. влмч. Димитрія і згадка страшного трясіння. На ут. єв. мат. поч. 36. На літ. ап. поч. 331 від пол. і муч. 292, єв. мат. 27 і св. ів. 52.	2	26
к҃з	а҃	Ст҃го м҃, нєсте́ра.	Св. муч. Нестера.	1	27
к҃и	з҃	Ст҃ы́й м҃. тере́нтїа. и҆ нєѡ́нилы. и҆ прп҃б стефа́на савва́ита. и҆ ст҃ы́ѧ ве҃, м҃ параскевгі́и и҆ ст҃го а҆рсе́нїа се́рбска·	Св. муч. Терентія і Неоніли, і прп. Стефана Саваїта, і св. влмц. Параскевії, і св. Арсенія Сербського.	7	28
к҃ѳ	ѕ҃	Ст҃ы́ѧ м҃, а҆наста́сїи ри́млѧ. и҆ преподо́бнагѡ а҆враа́мїѧ·	Св. мц. Анастазії Римлянки, і прп. Аврамія.	6	29
л҃	є҃	Ст҃ы́хъ м҃ ѕинові́а и҆ ѕинові́и·	Св. мч. Зіновія і Зінівії.	5	30
л҃а	д҃	Ст҃ы́хъ а҆п҃л ста́хїа, и҆ а҆мплі́а, и҆ про́чи. и҆ ст҃го м҃, є҆пима́ха. сл҃ꙋ м҃.	Св. апл. Стахія і Амплія та інших, і св. муч. Епимаха. Служ. муч.	4	31

М҃ца ноє́мврїа. въ, а҃· — Місяця листопада в 1-ий *день.*

а҃	г҃	Ст҃ы́хъ безсребре́никъ, ко́змы, и҆ дамїа́на. на лит҃, а҆п҃л, за҃, рнг. є҆v҃ м҃, л҃д. ѿ по҃·	Св. безсребреників Козми і Дам'яна. На літ. ап. поч. 153, єв. мат. 34 від пол.	3	1
в҃	в҃	Ст҃ы́й м҃, а҆кинди́на и҆ пигасі́и. и҆ и҆̀же съ ни́ми. сл҃ꙋ. м҃·	Св. муч. Акиндина і Пигасії і тих, що з ними. Служ. муч.	2	2
г҃	а҃	Ст҃ы́хъ м҃, а҆кепси́мы є҆п҃па. и҆ і҆ѡ́сифа презві́тера. и҆ а҆ї́тала. и҆ ѡ҆сщ҃е́нїе ц҃ркве ст҃го м҃, гєѡ́ргїа сл҃ꙋ м҃·	Св. муч. Акепсими єпископа і Йосифа презвитера і Аїтала, І освячення церкви св. Юрія. Служ. муч.	1	3
д҃	з҃	Прп҃б ѻ҆ц҃а, і҆ѡанникі́а ве҃, и҆ ст҃ы́й м҃ ника́ндра и҆ є҆рмі́ѧ, на лит҃, сл҃ꙋ прп҃б.	Прп. отця Йоанікія Великого, і св. муч. Никандра і Ермія. На літ. служ. прп.	7	4
є҃	ѕ҃	Ст҃ы́хъ м҃, галактїѡ́на, і є҆пистимі́и, а҆ллилꙋ́їа·	Св. муч. Галахтіона і Епистимії, алилуя.	6	5
ѕ҃	є҃	Ст҃го па́вла и҆сповѣ́дника. на лит҃, а҆п҃л, за҃, тиі, є҆v҃, л҃ꙋ. з҃ѯ, ѿ по҃	Св. Павла ісповідника. На літ. ап. поч. 318, єв. лук. 64 від пол.	5	6

7	4	Св. 33 муч., і прп. Лазара, що в Галисеї. На літ. служ. прп.	Ст҃ы́и м҃, л҃г. и прп҃б лазаря иже в галисе́и, на лі҃р, сл҃у, прп҃б·	д҃	з҃
8	3	Собор св. архистратига Михаїла та інших безтілесних. На літ. служ. 6-го вер.	Съборъ ст҃го архистратига михаила, и прочихъ безплотныи. на лі҃р, сл҃у, се҃, ѕ҃·	г҃	и҃
9	2	Св. муч. Онисифора і Порфирія, і прпн. Матрони, і Теоктистії.	Ст҃ыхъ м҃. онисифора и прьфиріа, и прп҃б. матроны, и феоктистіи.	в҃	ѳ҃
10	1	Св. апл. Ераста, Олимба і Родіона та інших.	Ст҃ыхъ ап҃л ераста, олимба. и родиона. и прочи҃·	а҃	і҃
11	7	Св. муч. Мини, Віктора і Викентія і Стефаніди, і прп. Теодора Студита. На літ. ап. муч. загальний, єв. ів. 52, і прп. ап. поч. 335, єв. загальне.	Ст҃ыхъ м҃, мины, виктора и викентія и стефаниды. и прп҃б. феодора студи҃. на лі҃р ап҃л, м҃, общіи. єv҃, ио҃, нв. и прп҃б, ап҃л, за҃, тле. єv҃, обще·	з҃	аі
12	6	Св. отця Івана Милостивого, і прп. отця Ніля. На літ. ап., єв. ів. загальне прп. 311, єв. мат. 10 від пол.	Ст҃го ѿц҃а іо҃, млстиваго, и прп҃б, ѿц҃а, нила. на лі҃р ап҃л, іеv҃, іо҃. прп҃б, обще. таі, єv҃ м҃. і. ѿ по҃	ѕ҃	ві
13	5	Св. отця Івана Золотоустого. На ут. єв. ів. 35 від пол. На літ. ап. поч. 318, єв. ів. 36 від пол.	Ст҃го ѿц҃а іо҃а, златоустаго. на у҃, єv҃, іо҃. ле. ѿ по҃. на ли҃, ап҃л, за҃ тиі. єv҃, іо҃а, лѕ, ѿ по҃·	є҃	гі
14	4	Св. апл. Филипа. На літ. ап. поч. 20, єв. ів. 5	Ст҃го ап҃ла филиппа. на ли҃, ап҃л, за҃, к. єv҃, іо҃, є·	д҃	ді
15	3	Св. ісповідників Гурія, Самона і Авиба. Служ. муч., єв. лук. 64 від пол.	Ст҃ы́и исповѣдникъ, гуріа, самоны, і авива. сл҃у, м҃, єv҃ лу҃, ѯд. ѿ по҃	г҃	єі
16	2	Св. апл. і євн. Матея. На літ. ап. поч. 131, єв. мат. 30.	Ст҃го ап҃ла і еv҃листа, матѳея. на лі҃р, ап҃л, за҃, рла. єv҃, м҃, л·	в҃	ѕі
17	1	Св. отця Григорія. На літ. ап. поч. 151, єв. мат. 34 від пол.	Ст҃го ѿц҃а. григоріа, на лі҃р, ап҃л за҃, рна. єv҃, м҃, лд. ѿ по҃·	а҃	зі
18	7	Св. муч. Платона і Романа.	Ст҃ыхъ м҃, платона и романа·	з҃	иі
19	6	Св. прк. Авдія.	Ст҃го прр҃ка авдіѣа·	ѕ҃	ѳі
20	5	Св. муч. Варлама, і св. Прокла, Патріярха Константинополя, і прп. Григорія Декаполіта, і передпразденьство Введення. Служ. свт.	Ст҃го м҃ варлама. и ст҃го прокла патріарха констаньтина. и прп҃б, григоріа декапо҃. и пре҃пра҃, въведенію. сл҃у. ст҃лемъ·	є҃	к҃
21	4	Введення в церкву пресвятої Богородиці. На ут. єв. лук. 4. На літ. ап. поч. 320, єв. лук. 54.	Въведеніе, въ ц҃рковь прест҃ѣи бц҃и, на оу҃р, єv҃, лу҃, д҃. на лі҃р, ап҃л, за҃, тк, єv҃, лу҃. нд·	д҃	ка
22	3	Св. апл. Филимона і тих, що з ним. Служ. праз. і св. На літ. служ. апл.	Ст҃го ап҃ла филимона і иже с нимъ сл҃у, пра҃. и ст҃ымъ, на ли҃, сл҃у, ап҃льска·	г҃	кв
23	2	Св. отця Амфилохія, і Григорія Акрагантійського. Служ. свт.	Ст҃го ѿц҃а. амфилохіа. и григоріа акрагантъ. сл҃у, ст҃лемъ·	в҃	кг
24	1	Св. влмц. Катерини, і Меркурія. На літ. ап. поч. 233. єв. лук. 106.	Ст҃ыа ве҃, м҃ екатерины. и меркуріа. на лі҃р, ап҃л, за҃, слг. єv҃, лу҃, рѕ҃	а҃	кд
25	7	Прп. отця нашого Климента, папи Римського, і Петра Александрійського. Служ. свт. і віддання праз.	Прп҃б, ѿц҃а нашего, климента папы римскаго. и петра алеѯандръ, сл҃у бц҃и. и ст҃лемъ. и ѿдается пра҃·	з҃	кє
26	6	Прп. Алимпія стовпника.	Прп҃б алимпіа столпника.	ѕ҃	кѕ
27	5	Св. муч. Якова Перського, і прп. отця Паладія. Служ. муч.	Ст҃го м҃. іакова перскаго. и прп҃б ѿц҃а паладіа сл҃у, мн҃чка·	є҃	кз
28	4	Св. муч. Іринарха, і Стефана Нового. На літ. ап. поч. 291, єв. мар. 37.	Ст҃го м҃ иринарха, и стефана новаго на лі҃р, ап҃л, за҃, сча. єv҃, м҃ лз,	д҃	ки
29	3	Св. муч. Парамона, і Філумена, і прп. отця Акакія.	Ст҃го м҃, парамона, и филумена и прп҃б ѿц҃а акакіа·	г҃	кѳ
30	2	Св. апл. Андрія Первозванного. На літ. ап. поч. 131, єв. ів. 4.	Ст҃го ап҃ла андреа первозва҃, на ли҃, ап҃л, за҃, рла, єv҃, іо҃, д҃·	в҃	л҃

Місяця грудня в 1-ий *день*. — Мц҃а декавріа въ, а҃·

1	1	Св. прк. Наума.	Ст҃го, прр҃ка наума·	а҃	а҃
2	7	Св. прк. Аввакума	Ст҃го прр҃ка аввакума·	з҃	в҃
3	6	Св. прк. Софонії.	Ст҃го прр҃ка софоніа·	ѕ҃	г҃

Грудень

д҃	е҃	Ст҃ыѧ вмч҃, варвары. и҆ прп҃бъ, і҆ѡа́ дамаскина. на лі҆, а҆п҃л, за҄, с҃и. є҆ѵ҃, м҃, к҃а·	Св. влмц. Варвари, і прп. Івана Дамаскина. На літ. ап. поч. 208, єв. мар. 21.	5	4
е҃	д҃	Прп҃бъ ѿц҃а нашегѡ, савы ѡ҆с҃щеннагѡ. на ѹ҆҃, є҆ѵ҃, л҃ѹ, к҃д. на лі҆р, а҆п҃л, за҄, с҃гі. є҆ѵ҃, м҃, м҃г·	Прп. отця нашого Сави священного. На ут. єв. лук. 24. На літ. ап. поч. 213, єв. мат. 43.	4	5
ѕ҃	г҃	Ст҃гѡ ѿц҃а николы, архіеп҃па мѷрлі҆ на ѹ҆҃, є҆ѵ҃, і҆ѡ҃, л҃ѕ. на лі҆р, а҆п҃л, за҄, т҃ле. є҆ѵ҃, л҃ѹ, к҃д·	Св. отця Миколи, архиєпископа Мир Ликійських. На ут. єв. ів. 36. На літ. ап. поч. 335, єв. лук. 24	3	6
з҃	в҃	Ст҃гѡ ѿц҃а а҆мвросі́а медіола́нскагѡ	Св. отвя Амброзія Медіоланського.	2	7
и҃	а҃	Прп҃днагѡ ѿц҃а нашегѡ, потапі́ѧ·	Прп. отця нашого Потапія.	1	8
ѳ҃	з҃	Зача́тіе ст҃ыѧ а҆нны. є҆гда зача́тъ бц҃ꙋ. сл҃ꙋ, се҃, ѳ҃·	Зачаття св. Анни, коли зачала Богородицю. Служ. 9-го вер.	7	9
і҃	ѕ҃	Ст҃ыхъ м҃ мины, є҆рмогена, и҆ є҆ѵграфа. на лі҆р, а҆п҃л, за҄, с҃лг. є҆ѵ҃, л҃ѹ р҃ѕ·	Св. муч. Мини, Ермогена і Евграфа. На літ. ап. поч. 233, єв. лук. 106.	6	10
а҃і	е҃	Прп҃бнагѡ даніила столпника·	Прп. Данила стовпника.	5	11
в҃і	д҃	Прп҃бнагѡ ѿц҃а нашегѡ, спиридона. сл҃ꙋ, сегѡ м҃ца, ѕ҃·	Прп. отця нашого Спиридона. Служ. цього місяця 6 *день*.	4	12
г҃і	г҃	Ст҃ыхъ вмч҃, є҆встратіѧ а҆вѯентіа і҆ и҆́же с ними. и҆ прп҃бъ а҆рсені́ѧ, и҆́же в латрѣ. на ѹ҆҃, є҆ѵ҃, и҆ на лі҆р, сл҃ꙋ м҃·	Св. влмч. Евстратія, Авксентія і тих, що з ними, і прп. Арсенія, що в Латрі. На ут. єв. і на літ. служ. муч.	3	13
д҃і	в҃	Ст҃ыхъ м҃, фѷрса, и҆ левкі́а, і҆ и҆́же с ними·	Св. муч. Фирса і Левкія і тих, що з ними.	2	14
є҃і	а҃	Сщ҃енном҃ є҆леѵѳері́ѧ, и҆ прп҃бъ павла и҆́же в латрѣ, и҆ стефана сꙋрожскагѡ, сл҃ꙋ ѻ҆бща, коемꙋ и҆зволишъ·	Сщчм. Елевтерія, і прп. Павла, що в Латрі, і Стефана Сурожского. Служ. загальна, до кого забажаєш.	1	15
ѕ҃і	з҃	Ст҃гѡ пр҃рка, а҆ггеѧ·	Св. прк. Ангея.	7	16
з҃і	ѕ҃	Ст҃гѡ пр҃рка даніила, и҆ трїе ѻ҆трокъ на лі҆, а҆п҃л, т҃л, є҆ѵ҃, л҃ѹ, ѯ҃в	Св. прк. Данила і трьох юнаків. На літ. ап. 330, єв. лук. 62.	6	17
и҃і	е҃	Ст҃гѡ м҃ севастіана, и҆ дрꙋжины є҆гѡ	Св. муч. Севастіяна і його групи.	5	18
ѳ҃і	д҃	Ст҃гѡ м҃ вонифантіѧ·	Св. муч. Воніфатія.	4	19
		Нед҃ѧ ст҃ыхъ праѿц҃ъ, на лі҆р, а҆п҃л, за҄, с҃нз, є҆ѵ҃, л҃ѹ, ѻ҃ѕ·	Нед. св. Праотців. На літ. ап. поч. 257, єв. лук. 76.		
		Сꙋбо́, пре ржт҃вомъ хв҃ымъ, на лі҆, а҆п҃л, за҄, с҃е, є҆ѵ҃, л҃ѹ, ѻ҃в·	Суб. перед Різдвом Христовим. На літ. ап. поч. 205, єв. лук. 72.		
		Нед҃ пре҃ ржт҃вомъ хв҃ымъ ст҃ыхъ ѿц҃ъ, на лі҆, а҆п҃л, за҄, т҃км, є҆ѵ҃, м҃ а҃·	Нед. перед Різдвом Христовим, св. Отців. На літ. ап. поч. 328. єв. мат. 1.		
к҃	г҃	Предпра́зднство ржт҃ва хв҃а и҆ ст҃гѡ і҆гнатіѧ бг҃оносца, на лі҆, а҆п҃л, за҄, т҃аі, є҆ѵ҃, м҃, м҃а·	Передпразденьство Різдва Христового, і св. Ігнатія Богоносця. На літ. ап. поч. 311, єв. мар. 41.	3	20
к҃а	в҃	Предпра́ и҆ ст҃ыѧ м҃ і҆ꙋліанїи, и҆ ст҃гѡ петра митрополита, сл҃ꙋ ст҃льска,	Передпразденьство, і св. мц. Юлиянії, і св. Петра митрополита, служ. свт.	2	21
к҃в	а҃	Предпра́, и҆ ст҃ыѧ м҃ а҆настасїи, на лі҆ а҆п҃л, за҄, с҃и, є҆ѵ҃, л҃ѹ, л҃г·	Передпразденьство, і св. мц. Анастазії. На літ ап. поч. 208, єв. лук. 33.	1	22
к҃г	з҃	Предпра́, и҆ ст҃ыхъ, і҃, м҃, и҆́же в критѣ	Передпразденьство, і св. 10 муч., що в Криті	7	23
к҃д	ѕ҃	Предпра́ ржт҃вꙋ, и прп҃бм҃ є҆ѵгенїи·	Передпразденьство Різдва, і прпмц. Евгенії.	6	24
		На, а҃, часѣ, а҆п҃л, за҄, т҃г, є҆ѵ҃ м҃, в҃·	На 1 часі: ап. поч. 303, єв. мат. 2.		
		На, г҃, часѣ, а҆п҃л, за҄, с҃и, є҆ѵ҃, л҃ѹ, е҃·	На 3 часі: ап. поч. 208, єв. лук. 5		
		На, ѕ҃, часѣ, а҆п҃л, за҄, т҃д, є҆ѵ҃ м҃, г҃·	На 6 часі: ап. поч. 304, єв. мат. 3		
		На, ѳ҃, часѣ, а҆п҃л, за҄, т҃ѕ, є҆ѵ҃ м҃, д҃·	На 9 часі: ап. поч. 306, єв. мат. 4		
		В навечері́е ржт҃ва хв҃а. на лі҆, а҆п҃л, за҄, т҃г· а҆ще в сꙋ, и҆ли, в нє, а҆п҃л, с҃з, є҆ѵ҃, л҃ѹ, е҃·	В навечір'я Різдва Христового. На літ. ап. поч. 303. Якщо в суб. або нед. ап. 207, єв. лук. 5.		
к҃е	е҃	Є҆́же по плоти рж҃ство гд҃а нашегѡ і҆с҃ хр҃та, на ѹ҆҃, м҃, в҃, на лі҆, а҆п҃л, за҄, с҃ѳ є҆ѵ҃. м҃, г҃·	В тілі народження Господа нашого Ісуса Христа. На ут. мат. 2, на літ. ап. поч. 209, єв. мат. 3.	5	25
к҃ѕ	д҃	Съборъ пр҃тыѧ бц҃а, и҆ сщ҃енном҃, є҆ѵфимі́ѧ. на лі҆р, а҆п҃л, за҄, т҃ѕ, є҆ѵ҃, м҃, д҃·	Собор пресвятої Богородиці, і сщчц. Евфимії. На лит. ап. поч. 306, єв. мат. 46.	4	26
		Сꙋбо по рж҃ствѣ хв҃. на лі҆р, а҆п҃л, за҄, с҃пи. є҆ѵ҃, м҃, м҃ѕ·	Суб. по Різдві Христовім. На літ. ап. поч. 288, єв. мат. 46.		
		Нед҃, по рж҃ствѣ. памѧть ст҃ымъ, і҆ѡ́сифꙋ ѻ҆брꙋчникꙋ, и҆ і҆а́кова брата гн҃ѧ, и҆ дв҃да цр҃ѧ, на лі҆р, а҆п҃л, за҄ с҃. є҆ѵ҃, м҃, д҃·	Нед. по Різдві. Пам'ять св. Йосифа Обручника і Якова, Господнього брата, і царя Давида, на літ. ап. поч. 200, єв. мат. 4.		

3	27	Св. первомч. Стефана, і прп. Теодора, на літ. ап. поч. 17, єв. мат. 87.	Ст҃го прьвом҃ стефана, и пр҃п ѳеѡ́дора, на лі҃т, а҆п҃л, за҃, ꙁі, єѵ҃, м҃ пз	кз	г҃
2	28	Св. 20 тис. муч., на літ. ап. поч. 331, єв. лук. 51.	Ст҃ыхъ м҃ двꙋ҃ тмъ, на лі҃т, а҆п҃л, за҃, тла. єѵ҃, лꙋ҃, на·	кн	в҃
1	29	Св. 14 тис. дітей вигублених за Христа, і прп. Маркела Ігумена, на літ. ап. поч. 180, єв. мат. 4.	Ст҃ыѝ младенецъ, и҆збїенъ҃ хⷭ҇а ради. дı҃, тысѧщь, и҆ прп҃б, маркела и҆гꙋмена, на лі҃т, а҆п҃л, за҃, рп єѵ҃, м҃, д·	кд	а҃
7	30	Св. муч. Анисії, і прп. Меланії і Зотика.	Ст҃ыѧ м҃ а҆нисїи, и҆ прп҃б меланїи и҆ зотика·	л	з҃
6	31	Прпн. нашої матері Меланії римлянки.	Прп҃б мт҃ре на҃ меланїи римлѧныни·	ла	ѕ҃

Місяця січня в 1-ий *день*.

Мц҃а генварѧ. въ, а҃·

5	1	В тілі Господнє обрізання, і св. отця Василія Великого. На ут. єв. ів. 36, на літ. ап. поч. 254, єв. лук. 6.	Є҆́же по плоти ѡ҆брѣзанїе гн҃е. и҆ ст҃го ѻ҆ц҃а васи́лїа великагѡ. на ꙋ҃, єѵ҃, їѡ҃ лѕ. на лі҃т, за҃, снд єѵ҃, лꙋ҃, ѕ·	а҃	є҃
		Субота перед Просвіченням. На літ. ап. поч. 284, мат. 5.	Сꙋб҃ пре҃ просвѣщенїемъ. на лі҃т, а҆п҃л, за҃, спд, м҃, є·		
		Неділя перед Просвіченням. На літ. ап. поч. 298, єв. мар. 1.	Нє҃, пре҃ просвѣщенїе҃, на лі҃т, а҆п҃л, за҃, сч҃и. єѵ҃, м҃, а҃·		
4	2	Праз. і св. отця Силвестра папи.	Пре҃пра҃, и҆ ст҃го ѻ҆ц҃а селивестра папы	в҃	д҃
3	3	Праз. і св. прк. Малахії, і муч. Гордія, служ. муч.	Пре҃пра҃, и҆ ст҃го прⷪ҇ка малахїа, и҆ м҃ гордїа, сл҃ꙋ, м҃,	г҃	г҃
2	4	Праз. і собор св. 70-х апл., і прп. Теоктиста.	Пре҃пра҃, и҆ съборъ ст҃ыхъ, о҃, а҆п҃л, и прп҃б, ѳеокти́ста·	д҃	в҃
1	5	Праз. і св. муч. Теопемпта і Теони, і прпн. Синклитикії.	Пре҃пра҃, и҆ ст҃ыхъ м҃ ѳеѡ́пента, и҆ ѳеѡ́ны. и҆ прп҃б синклитикїи·	є҃	а҃
		На 1 часі: ап. поч. 33, єв. мат. 5	На, а҃ часѣ, а҆п҃л, за҃, лг. єѵ҃, м҃, є҃		
		На 3 часі: ап. поч. 42, єв. мар. 1	На, г҃, ча҃, а҆п҃л, за҃, мв. єѵ҃, м҃ а҃		
		На 6 часі: ап. поч. 91, єв. мар. 2	На, ѕ҃, ча҃, а҆п҃л, за҃, ча, єѵ҃, м҃, в҃		
		На 9 часі: ап. поч. 302, єв. лук 9. На літ. ап. 143. Якщо немає посту читай його від пол. єв. лук. 9.	На, ѳ҃, ча҃, а҆п҃л, за҃, тв, єѵ҃, лꙋ҃ ѳ҃. на лі҃ а҆п҃л, рмг· а҆́ще ли нѣсть по҃ чти є҆го ѿ по҃. єѵ҃, лꙋ҃, ѳ·		
7	6	Святе Богоявлення нашого Господа Ісуса Христа. На ут. єв. мар. 2, на літ. ап. поч. 302, єв. мат. 6.	Ст҃ое бг҃оꙗвленїе гⷭ҇а нашего і҆с҃ хⷭ҇. на ꙋ҃, єѵ҃, м҃, в҃. на лі҃т, а҆п҃л, за҃ тв. єѵ҃, м҃, ѕ·	ѕ҃	з҃
6	7	Собор св. Івана Хрестителя. На літ. ап. поч. 42, єв. ів. 3.	Съборъ ст҃го і҆ѡа҃, кр҃тлѧ на лі҃т, а҆п҃л, за҃, мв. єѵ҃, і҆ѡ҃, г·	з҃	ѕ҃
		Субота по Просвіченні. На літ. ап. поч. 233, єв. мат. 7.	Сꙋб҃, по просвѣщенїи. на лі҃т а҆п҃л, за҃, слг. єѵ҃, м҃, з·		
		Неділя по Просвіченні. На літ. ап. поч. 224 від пол., єв. мат. 8	Нє҃, по просвѣщенїи, на лі҃т, а҆п҃л, за҃, скд, ѿ по҃, єѵ҃, м҃, и·		
5	8	Прп. Юрія і Домніки, та iсповідника Еміліяна.	Прп҃б и҆ геѡ́ргїа, и҆ доминикїи є҆мельѧна и҆сповѣдника·	и҃	є҃
4	9	Св. муч. Полиевкта.	Ст҃го м҃, полиѵ́кта·	ѳ҃	д҃
3	10	Св. отця Григорія Нисійського, і Дометіяна Мелетійського, і прп. отця Маркіяна, економа. Служ. 17 лист.	Ст҃го ѻ҆ц҃а григорїа нисскагѡ, и҆ доментїана мелетїнскагѡ, и҆ прп҃б ѻ҆ц҃а, маркїана и҆кономa, сл҃ꙋ, ноє҃, ꙁі·	і҃	г҃
2	11	Прп. нашого отця Теодозія. На ут. єв. лук. 24, на літ. ап. поч. 176, єв. мат. 43.	Прп҃б ѻ҆ц҃а нашего ѳеѡ́досїа, на ꙋ҃, єѵ҃, лꙋ҃, кд. на лі҃т, а҆п҃л, за҃, рѕѕ. єѵ҃, м҃, мг·	аі	в҃
1	12	Св. мц. Татіяни, і св. Сави Сербського. На ут. єв. мат. 11, на літ. ап. поч. 318, єв. ів. 36.	Ст҃ыѧ м҃ татїаны, и҆ ст҃го савы сербъскагѡ. на ꙋ҃, єѵ҃, м҃, аі. на лі҃ а҆п҃л, за҃, тиі. єѵ҃, і҆ѡ҃, лѕ·	ві	а҃
7	13	Св. муч. Ермила і Стратоніка. Служ. св. отцям, вигубленим.	Ст҃ыхъ м҃ є҆рмила, и҆ стратоника, сл҃ꙋ, ст҃ымъ ѻ҆ц҃емъ и҆збїеннымъ·	гі	з҃
6	14	Прп. отців, що вигублені в Синаю і в Раїфі. Вся служ. віддання праз.	Прп҃б ѻ҆ц҃ъ и҆̀же в синаи, и҆ в раифѣ и҆збїенъ҃, сл҃ꙋ, вся ѿданїю пра҃·	ді	ѕ҃

є҃	еі	Прп҃б павла, ѳивеⷺ іѡ҃а́ колибника,	Прп. Павла Тивейського, та Івана Колибника.	15	5
д҃	ѕі	Поклоненїе веригⷢ҇ ст҃гѡ а҆п҃ла петра, на лїтⷬ҇, а҆п҃л, за҃, кд҃. іѡ҃, ѯз	Поклін кайданам св. апл. Петра. На літ. ап. поч. 29, ів. 67.	16	4
г҃	зі	Прп҃б и҆ бг҃онⷭ҇ ѿц҃а нашегѡ, а҆нтонїа вл҃. на лїтⷬ҇, а҆п҃л, за҃, тле҃. є҆ѵ҃. лѹ҃, кд҃·	Прп. і богоносного нашого отця Антонія Великого. На літ. ап. поч. 335, єв. лук. 24	17	3
в҃	иі	Ст҃ыхъ ѿц҃ъ а҆ѳанасїа а҆лезандрїйскагѡ, и҆ кѷрила. на лїⷮ, а҆п҃л, за҃, тлд҃ є҆ѵ҃, мⷴ҇, аі·	Св. отців Атаназія Алексадрійського, і Кирила. На літ. ап. поч. 334, єв. мат. 11.	18	2
а҃	ді	Прп҃б ѿц҃а нашегѡ макарїа є҆гѵ҃петскагѡ. слѹ҃, прп҃бническа·	Прп. нашого отця Макарія Єгипетського. Служ. преподобного.	19	1
з҃	к҃	Прп҃б ѿц҃а нашегѡ є҆ѵѳимїа вл҃. на ѹ҃ є҆ѵ҃, мⷴ҇, мг҃. слѹ҃, сегѡ мц҃а, зі·	Прп. нашого отця Евтимія Великого. На ут. єв. мат. 43. Служ. 17-го дня цього місяця.	20	7
ѕ҃	ка	Прп҃б максима и҆сповѣ҃, и҆ ст҃ыхъ мⷱ҇ неофита, и҆ є҆vгенїа, и҆ и҆же съ ними слѹ҃, всѧ пи҃, в нⷣе, всѣхъ ст҃ыхъ·	Прп. Максима іс., і св. муч. Неофіта та Евгенія і тих, що з ними. Вся служ. записана в Нед. Всіх Святих.	21	6
є҃	кв	Ст҃гѡ а҆п҃ла тимоѳеа, и҆ сщ҃енномⷱ҇, а҆настасїа. на лїтⷬ҇, а҆п҃л, с҃ч, ѿ пⷪ҇. є҆ѵ҃, мⷴ҇, ли·	Св. апл. Тимотея, і сщчм. Анастазія. На літ. ап. 290 від пол., єв. мат. 38.	22	5
д҃	кг	Сщ҃енно мⷱ҇, климента, и҆ а҆гаѳаггела а҆ще хощеши, слѹ҃, гл҃, г҃·	Сщчм. Климента, і Агатангела. Якщо бажаєш, служ. 3-го вер.	23	4
г҃	кд	Прп҃б, мт҃ре, ѯенїи·	Прпн. матері Ксенії.	24	3
в҃	ке	Ст҃гѡ ѿц҃а григорїа бг҃ослова. на ѹ҃, є҆ѵ҃, іѡ҃, ле҃, ѿ пⷪ҇. на лїⷮ, а҆п҃л, за҃, рна҃. є҆ѵ҃, іѡ҃, лѕ·	Св. отця Григорія Богослова. На ут. єв. ів. 35 від пол., на літ. ап. поч. 151, єв. ів. 36.	25	2
а҃	кѕ	Прп҃б ѿц҃а, ѯенофонта, и дрѹжины є҆гѡ, и҆ ѳеѡдора стѹдїйскагѡ·	Прп. отця Ксенофонта і його групи, і Теодора Студійського.	26	1
з҃	кз	Възвращенїе мощемъ іѡ҃а, злаѹ҃, на ѹ҃, є҆ѵ҃, іѡ҃, ле҃, ѿ пⷪ҇. слѹ҃, нѡѧбрїа, гі·	Повернення мощів Івана Золотоустого. На ут. єв. ів. 35 від пол. Служ. 13-го лист.	27	7
ѕ҃	ки	Прп҃б є҆фрема сѵрина, слѹ҃, прп҃б·	Прп. Ефрема Сирійця. Служ. прп.	28	6
є҃	кѳ	Пренесенїе мощемъ сщ҃енномⷱ҇ и҆гнаⷮа бг҃онⷭ҇. слѹ҃, дк҃, к҃·	Пренесення мощів сщмч. Ігнатія Богоносця. Служ. 20-го груд.	29	5
д҃	л҃	Сщ҃енномⷱ҇, и҆пполита, и҆ ст҃ыⷯ трⷰ҇ ст҃лей, василїа вл҃, григорїа бг҃ослⷡ҇ и҆ іѡ҃а злаѹ҃, на ѹ҃, є҆ѵ҃, іѡ҃, лѕ, и҆ на лїтⷬ҇, а҆п҃л, за҃, тлд҃. є҆ѵ҃, іѡ҃ н҃, ѿ пⷪ҇·	Сщчм. Іполита, і св. трьох свт. Василія Великого, Григорія Богослова і Івана Золотоустого. На ут. єв. ів. 36, і на літ. ап. поч. 334. єв. ів. 50 від пол.	30	4
г҃	ла	Ст҃ыхъ безсребренникъ, кѵра іѡ҃а, слѹ҃, нѡѧбрїа, а҃·	Св. безсребреників Кира та Івана. Служ. 1-го лист.	31	3

Мц҃а деврала, въ, а҃· — Місяця лютого в 1-ий *день*.

в҃	а҃	Прпрⷣа, срⷮѣ, и҆ ст҃гѡ мⷱ҇ трифона, слѹ҃, мⷱ҇·	Ппраз. Стрітення, і св. муч. Тирифона. Служ. муч.	1	2
а҃	в҃	Срѣтенїе г҃а нашегѡ іс҃. х҃а. на ѹ҃, є҆ѵ҃, лѹ҃, и҃. на лїтⷬ҇ а҆п҃л, за҃, тѕі. є҆ѵ҃, лѹ҃, з҃·	Срітення нашого Господа Ісуса Христа. На ут. єв. лук. 8, на літ. ап. поч. 316. єв. лук. 7.	2	1
з҃	г҃	Ст҃гѡ сѵмеѡна бг҃опрїемца слѹ҃ прⷪ҇ркⷪ҇	Св. Симеона Богопріїмця. Служ. прк.	3	7
ѕ҃	д҃	Прп҃б ѿц҃а, и҆сидора пилѹсїѡтъ·	Прп. отця Ізидора Пилусіотського.	4	6
є҃	є҃	Ст҃ыѧ мⷱ҇, а҆гаѳїи·	Св. мц. Агафії.	5	5
д҃	ѕ҃	Прп҃б вѵкѹла змѵрскагѡ·	Прп. Викули Смирнського.	6	4
г҃	з҃	Прп҃б ѿц҃а, пароѳенїа, и҆ лѹкы тѵⷬ҇	Прп. Партенія і Луки Тирського.	7	3
в҃	и҃	Ст҃гѡ вмⷱ҇ ѳеѡдора стратилата, и҆ захарїи прⷪ҇рка, слѹ҃, іюⷩ҇, и҃·	Св. влмч. Теодора Стратилата, і прк. Захарії. Служ. 8-го черв.	8	2
а҃	ѳ҃	Ст҃гѡ мⷱ҇, никифора·	Св. муч. Никифора.	9	1
з҃	і҃	Ст҃гѡ мⷱ҇, харалампїа·	Св. муч. Харалампія.	10	7
ѕ҃	аі	Ст҃гѡ сщ҃енномⷱ҇, власїа·	Св. сщчм. Власія.	11	6
є҃	ві	Ст҃гѡ ѿц҃а нашегѡ мелентїа а҆нтиохїйскагѡ·	Св. нашого отця Мелетія Антіохійського.	12	5
д҃	гі	Прп҃б ѿц҃а нашегѡ, мартинїана·	Прп. нашого отця Мартиняна.	13	4
г҃	ді	Прп҃б ѿц҃а нашегѡ. а҆ѵѯентїа·	Прп. нашого отця Авксентія.	14	3

2	15	Св. апл. Анисима.	Ст҃го ап҃ла анисима·	еі	в
1	16	Св. муч. Памфила і Порфирія та *їхньої* групи.	Ст҃ыѣ м҃ч памфила и порфѵрїа и дрꙋ҃·	ѕі	а
7	17	Св. влмч. Теодора Тирона.	Ст҃го вл҃м ѳеѡдора тѷрона·	зі	з
6	18	Св. Леонтія, Папи римського.	Ст҃го леѡнтїа папы римскаго·	иі	ѕ
5	19	Св. апл. Архиппа.	Ст҃го ап҃ла архїппа·	ді	е
4	20	Св. нашого отця Льва, Катаньского єпископа.	Ст҃го ѿц҃а на҃ льва еп҃па катаньска҃·	к	д
3	21	Прп. нашого отця Тимотея, і Евстатія Антіохійського.	Прп҃б ѿц҃а нашего тимоѳеа, и еѵстадїа, антиохїискаго·	ка	г
2	22	Віднайдення св. муч., що в Євгенії.	Ѡбрѣтенїе ст҃ыѣ м҃ч иже въ еѵгенїи·	кв	в
1	23	Сщмч. Полікарпа.	Сщ҃енном҃, поликарпа·	кг	а
7	24	Віднайдення голови св. Івана Хрестителя. На ут. єв. лук. 31, на літ. ап. поч. 176, єв. мат. 40.	Ѡбрѣтенїе главы ст҃го їѡа҃ кр҃тла, на ꙋ҃, еѵ҃, лꙋ҃, ла. на лїт҃, ап҃л, за҃, рѡѕ. еѵ҃, м҃, м·	кд	з
6	25	Св. нашого отця Тарасія, архиєпископа.	Ст҃го ѿц҃а на҃ архїеп҃па, тарасїа·	ке	ѕ
5	26	Св. нашого отця Порфирія, списконпа Ґази.	Ст҃го ѿц҃а на҃ порфѵрїа еп҃па газскаго.	кѕ	е
4	27	Прп. отця Прокопія Декаполіта.	Прп҃б ѿц҃а, прокопїа декаполита·	кз	д
3	28	Прп. отця Василія, ісповідника.	Прп҃наго. ѿц҃а. василїа. исповѣдника·	ки	г
2	29	Прп. отця Касіяна, римлянина.	Прп҃б. ѿц҃а касїана римлянина·	кѳ	в

Місяця березня в 1-ий *день*. — Мц҃а марта, въ, а҃·

3	1	Прпн. нашої матері Евдокії.	Прп҃б мт҃ре нашеѧ евдокеи·	а	г
2	2	Сщмч. Теодота	Сщ҃еном҃ч. ѳеѡдота·	в	в
1	3	Св. муч. Евтропія і Клеоніка.	Ст҃го м҃ч, евтропїа, и клеѡника·	г	а
7	4	Св. муч. Конона.	Ст҃го м҃ка. конона·	д	з
6	5	Прп. нашого отця Герасина, що на Йордані.	Прп҃б. ѿц҃а нашего, герасима· иже на їордани·	е	ѕ
5	6	Св. 42 муч., що в Аморії.	Ст҃ыхъ м҃ч, м҃в. иже въ аморїи·	ѕ	е
4	7	Сщмч. Василія, Ефрема і тих, що з ними.	Сщ҃еном҃ка, василїа ефрѣма. і иже с ними·	з	д
3	8	Прп. отця Теоктиста.	Прп҃б ѿц҃а, ѳеѡктиста·	и	г
2	9	Св. 40 великих муч., що в Севастії. На ут. єв., на Передшеосвячених ап. поч. 331, єв. мат. 80.	Ст҃ыхъ ве҃ м҃ч, м҃. иже в севастїи на ꙋ҃т, еѵ҃, на прежеѡсщ҃енной, ап҃лъ за҃, т҃ла, еѵ҃, м҃ѳ. п·	ѳ	в
1	10	Св. муч. Кондрата і його групи.	Ст҃го м҃ч, кѡ҃драта, и дрꙋжины е҃·	і	а
7	11	Св. отця Софрона.	Ст҃го ѿц҃а, сѡфрона·	аі	з
6	12	Прп. отця Теофана, ісповідника.	Прп҃б ѿц҃а, ѳеѡфана исповѣдника·	ві	ѕ
5	13	Перенесення мощів св. отця Никифора.	Пренесенїе мо҃. ст҃го ѿц҃а никифора	гі	е
4	14	Прп. отця Венедикта.	Прп҃б ѿц҃а, венедикта·	ді	д
3	15	Св. муч. Агапія і тих, що з ним.	Ст҃го м҃ч, агапїа. і иже с нимъ·	еі	г
2	16	Св. муч. Савина.	Ст҃го м҃ч, савина·	ѕі	в
1	17	Прп. нашого отця Алексія, божого чоловіка.	Прп҃б ѿц҃а нашего, алеѯїа. ч҃лка бж҃їа·	зі	а
7	18	Св. нашого отця Кирила Єрусалимського.	Ст҃го ѿц҃а нашего кѵрила. їер҃лимска҃	иі	з
6	19	Св. муч. Хризанта і Дарії.	Ст҃ыхъ м҃ч, хрисанѳа, и дарїи·	ѳі	ѕ
5	20	Прп. отців, що були вигублені в монастирі св. Сави.	Прп҃б ѿц҃а, иже въ ѡбители ст҃го савы избїеныхъ·	к	е
4	21	Прп. Якова, ісповідника.	Прп҃б їакова исповѣдника·	ка	д
3	22	Сщмч. Василія, Анкирської церкви.	Сщ҃еном҃ч, василїа. ангирскїа цр҃кви·	кв	г
2	23	Прп. отця Никона і 200 його учнів.	Прп҃б ѿц҃а, никона. и с҃ оучнкъ е҃	кг	в
1	24	Ппраз. Благовіщення, і св. отця Артемія.	Прѣпра҃, бл҃говѣщенїа, и ст҃го ѿц҃а артемїа·	кд	а
7	25	Благовіщення Пресвятої Богородиці. На ут. єв. лук. 4, ап. поч. 306, єв. лук. 3	Бл҃говѣщенїе прест҃ѣи бц҃и, на ꙋ҃р еѵ҃ лꙋ҃. д, ап҃л, за҃, т҃ѕ, еѵ҃. лꙋ҃. г	ке	з
6	26	Собор св. ангела Гавриїла.	Съборъ ст҃го аг҃гла гаврїила·	кѕ	ѕ
5	27	Св. мц. Матрони.	Ст҃ыа м҃ци, матрѡны·	кз	е
4	28	Прп. отця Іларіона Нового, і св. Стефана.	Прп҃б ѿц҃а. иларїона новаго. и ст҃го стефана·	ки	д

г҃	к҃д	Прпⷣбъ ѿц҃а, ма́рка. и҆ кири́лла дїа́ко́на і҆ и҆́нѣхъ мно́гихъ·	Прп. отця Марка, і диякона Кирила і численних інших.	29	3
в҃	л҃	Прпⷣбъ, і҆ѡ҃а́, лѣстви́чника·	Прп. Івана Лествичника.	30	2
а҃	л҃а	Прп҃, и҆патї́а. е҆пⷭ҇па а҆нкѵ́рскагѡ	Прп. Іпатія, Анкирського єпископа.	31	1

Мцⷭ҇а, а҆прі́ллїа, въ а҃· — Місяця квітня в 1-ий *день*.

з҃	а҃	Прпⷣбъ мт҃ре на́шеѧ, мр҃і́и є҆гѵ́птѧ́нкѝ·	Прпн. матері нашої Марії єгиптянки.	1	7
ѕ҃	в҃	Прпⷣбъ ѿц҃а, ті́та·	Прп. отця Тита.	2	6
є҃	г҃	Прпⷣбъ ѿц҃а. ники́ты и҆гꙋ́мена·	Прп. отця Микити, ігумена.	3	5
д҃	д҃	Прпⷣбныѝ. ѻ҃. і҆ѡ́сифа творца̀, и҆ геѡ́ргїа. и҆́же в ма́леи·	Прп. отців Йосифа, творця *канонів*, і Юрія, що в Малеї.	4	4
г҃	є҃	Ст҃ы́хъ мч҃, ѳеѡ́дꙋла, и҆ а҆гаѳопо́да·	Св. муч. Теодула і Агатопода.	5	3
в҃	ѕ҃	Прпⷣбъ ѿц҃а на́шегѡ. є҆ѵтѷхїа·	Прп. отця нашого Евтихія.	6	2
а҃	з҃	Прпⷣбъ ѿц҃а геѡ́ргїа митрополи́та·	Прп. отця Юрія, митрополита.	7	1
з҃	и҃	Ст҃ы́хъ а҆пⷭ҇л, роди́ѡна, а҆́гава, рꙋ́фа, і҆ и҆̀же с ни́ми·	Св. апл. Родіона, Агава, Руфа і тих, що з ними.	8	7
ѕ҃	ѳ҃	Ст҃а́гѡ мч҃ є҆ѵѱи́хїа·	Св. муч. Евпсихія.	9	6
є҃	і҃	Ст҃ы́хъ мч҃къ, терентї́а и҆ помпі́а і҆ и҆̀же с ни́ми·	Св. муч. Терентія і Помпія і тих, що з ними.	10	5
д҃	а҃і	Сщ҃енномч҃къ, а҆нті́пы. перга́мскагѡ	Сщмч. Антипи Пергамського.	11	4
г҃	в҃і	Прпⷣбъ ѿц҃а, васи́лїа парі́йскагѡ·	Прп. отця Василія Парійського.	12	3
в҃	г҃і	Сщ҃енномч҃къ, а҆ртемо́на·	Сщмч. Артемона.	13	2
а҃	д҃і	Ст҃а́гѡ марті́на. и҆сповѣ́дника·	Св. Мартина, ісповідника.	14	1
з҃	є҃і	Ст҃ы́хъ а҆пⷭ҇л, а҆ріста́рха, пꙋ́да и҆ трѡ́фима·	Св. апл. Аристарха, Пуда і Трофима.	15	7
ѕ҃	ѕ҃і	Ст҃ы́хъ мцⷰъ а҆га́пїи. и҆ хїо́нїи·	Св. мц. Агапії і Хіонії.	16	6
є҃	з҃і	Прпⷣбъ ѿц҃а, сѷмеѡ́на пе́рскагѡ і҆ а҆ка́кїа мелети́нъскагѡ·	Прп. отця Симеона Перського і Акакія Мелетинського.	17	5
д҃	и҃і	Прпⷣбъ ѿц҃а на́шегѡ і҆ѡа́нна·	Прп. отця нашого Івана.	18	4
г҃	ѳ҃і	Прпⷣбъ ѿц҃а, і҆ѡ҃а́, ветхі́а ла́вры·	Прп. отця Івана зі старої лаври.	19	3
в҃	к҃	Прпⷣбъ ѳеѡ́дора, трихи́ны·	Прп. Теодора Трихини.	20	2
а҃	к҃а	Сщ҃енномч҃къ, а҆нꙋрі́а и҆ дрꙋжи́ны є҆гѡ̀. и҆ ѳеѡ́дора и҆́же в пергі́и·	Сщмч. Ануарія і його групи, і Теодора, що в Пергії.	21	1
з҃	к҃в	Прпⷣбъ, ѳеѡ́дора. сикеѡ́та·	Прп. Теодора Сикеота.	22	7
ѕ҃	к҃г	Ст҃а́гѡ великомч҃ка, геѡ́ргїа· на ᲂу҆́тр. є҆ѵⷢ҇. лꙋ҃. ѯ҃г, на лїⷮ а҆пⷭ҇л, за҃ к҃д є҆ѵⷢ҇, і҆ѡа́нна, н҃в·	Св. великомученика Юрія. На ут. єв. лук. 63, на літ. ап. поч. 29, єв. ів. 52.	23	6
є҃	к҃д	Ст҃а́гѡ мч҃къ, са́вы стратила́та·	Св. муч. Сави Стратилата.	24	5
д҃	к҃є	Ст҃а́гѡ а҆пⷭ҇ла і҆ є҆ѵⷢ҇ли́ста ма́рка на лїⷮ а҆пⷭ҇лъ, за҃, ѯ҃г. є҆ѵⷢ҇, мр҃, к҃г·	Св. апл. і євангелиста Марка. На літ. ап. поч. 63, єв. мар. 23,	25	4
г҃	к҃ѕ	Сщ҃енномч҃къ, васи́лїа а҆маси́йскагѡ·	Сщмч. Василія Амасійського.	26	3
в҃	к҃з	Сщ҃енномч҃къ, сѷмеѡ́на. сро́дника гн҃ѧ на лїⷮ а҆пⷭ҇л, за҃, р҃ла, є҆ѵⷢ҇, мѳ҃, н҃ѕ·	Сщмч. Симеона, родича Господнього. На літ. ап. поч. 131, єв. мат. 56.	27	2
а҃	к҃и	Ст҃ы́хъ а҆пⷭ҇л, і҆а́ссѡна и҆ сѡсі́патра и҆ ст҃а́гѡ мч҃къ, ма́ѯима, і҆ и҆̀же с ни́мъ·	Св. апл. Яссона і Сосипатра, і св. муч. Максима і тих, що з ним.	28	1
з҃	к҃ѳ	Ст҃ы́хъ мч҃къ, ѳ҃, и҆̀же въ кѷ́зицѣ, и҆ прпⷣбъ, мемно́на чꙋдотво́рца·	Св. 9 муч., що в Кизиці, і прп. Мемнона, чудотворця.	29	7
ѕ҃	л҃	Ст҃а́гѡ а҆пⷭ҇ла і҆а́кѡва. бра́та і҆ѡ҃а́, бг҃осло́ва на лїⷮ, а҆пⷭ҇л, за҃, к҃д, є҆ѵⷢ҇ лꙋ҃. з҃і·	Св. апл. Якова, брата Івана Богослова. На літ. ап. поч. 29, єв. лук. 17.	30	6

Мцⷭ҇а, ма́їа, въ а҃· — Місяця травня в 1-ий *день*.

є҃	а҃	Ст҃а́гѡ прⷪ҇рка, і҆еремі́ѧ. на лїⷮ а҆пⷭ҇л, за҃, р҃нѕ. є҆ѵⷢ҇, лꙋ҃, д҃і·	Св. прк. Єремії. На літ. ап. поч. 156, єв. лук. 14.	1	5
д҃	в҃	Ст҃а́гѡ ѿц҃а на́шегѡ. а҆ѳана́сїа, а҆леѯа́ндрїйскагѡ, на лїⷮ а҆пⷭ҇л, т҃и҃і, є҆ѵⷢ҇, мѳ҃ а҃і	Св. отця нашого Атаназія Александрійського. На літ. ап. 318, єв. мат. 11.	2	4

3	3	Св. муч. Тимотея і Маври, і прп. отця Теодозія Київського. Служ. 5-го груд.	Стыхъ мчк, тимодеа и мавры. и прпб ѿца деодосіа, кыевскагѡ. слу. де, є·	г҃	г҃
2	4	Св. мц. Пелагії.	Стыа мцы пелагіи·	д҃	в҃
1	5	Св. мц. Ірини.	Стыа мцы, ирины·	є҃	а҃
7	6	Св. праведного Йова.	Стго іѡва, праведнагѡ.	ѕ҃	з҃
6	7	Згадка про знак чесного хреста, який з'явився на небесах, і св. муч. Акакія. Служ. 14-го вер.	Въспоминаніе иже на нбси явльшагѡса знаменіа чтнагѡ крта· и стго мчк, акакіа, слу, се ді	з҃	ѕ҃
5	8	Св. апл. і євангелиста Івана Богослова, і прп. отця нашого Арсенія Великого. На ут. єв. ів. 67, на літ. ап. 69, єв. ів. 61.	Стго апла и еѵглиста, іѡа, бгослова и прпб ѿца нашегѡ арсеніа великагѡ. на у, еѵ. иѡа зз, на лит апл, зд еѵ, іѡанна, за·	и҃	є҃
4	9	Св. прк. Ісаї, і св. муч. Христофора, і перенесення мощів св. Миколи, чудотворця. Служ., якщо бажаєш, 6-го груд., і прк. цього місяця в 1 *дні*.	Стго пррка исаіа, и стго мчк, христофора, и пренесеніе мощей стго николы, чюдотворца. слу, аще хощеши де, ѕ, и прркѹ сегѡ мца, въ а·	ѳ҃	д҃
3	10	Св. апл. Симона Зилота. Служ. 27-го кві.	Стго апла симона зилота· слу, апри, кз·	і҃	г҃
2	11	Св. муч. Мокія.	Стго мчк. мокіа·	аі	в҃
1	12	Св. Епіфанія Кипрського. На літ. служ. святителя.	Стго епифаніа кѵпрьскагѡ, на лир слѹжба стительска·	ві	а҃
7	13	Св. мц. Гликерії.	Стыа мцы. гликеріи·	гі	з҃
6	14	Св. муч. Сидора.	Стго мчк сидора·	ді	ѕ҃
5	15	Прп. отця нашого Пахомія Великого. На літ. служ. 20-го груд., ап. 213.	Прпб ѿца нашегѡ пахоміа великагѡ на лир, слу, де. к. апл сгі	єі	є҃
4	16	Прп. отця нашого Теодора Освяченого.	Прпб ѿца нашегѡ, деѡдора ѡсщена	ѕі	д҃
3	17	Св. апл. Андроніка і тих, що з ним.	Стго апла андроника. і иже с ни·	зі	г҃
2	18	Св. муч. Теодота, і св. муч. Петра і Дионізія, і 7 дівиць.	Стго мчк. деѡдота, и стыхъ мчк петра, и деонисіа, и з, двъ·	иі	в҃
1	19	Сщмч. Патрикія і тих, що з ним.	Сщенномчк, патрикіа, і иже с ни.	ѳі	а҃
7	20	Сщмч. Талелея.	Сщенномчк, фалелеа·	к҃	з҃
6	21	Св. великих царів Константина і Олени. На літ. ап. 200, якщо ж у 50-ці, читай 49, єв. ів. 35 від пол.	Стыхъ великихъ црей. константина, и елены, на лир, апл, с, аще ли внѹтрь н цы, чти, мѳ еѵ, иѡанна, ле, ѿ полѹ.	ка	ѕ҃
5	22	Св. муч. Василіска.	Стго мѹченика василиска·	кв	є҃
4	23	Прп. отця Михайла, Синадського єпископа.	Прпб, ѿца. михаила. синадскогѡ еппа.	кг	д҃
3	24	Прп. отця Симеона Дивногорця.	Прпб, ѿца. сѷмеѡна дивногорца.	кд	г҃
2	25	Віднайдення чесної голови св. Івана Предтечі. На літ. служ. 24-го лют.	Ѡбрѣтеніе чтныа главы. стго іѡ. пртечи. на ли, слѹ фе кд·	ке	в҃
1	26	Св. апл. Карпа, одного з 70-х.	Стго апла карпа единогѡ ѿ о·	кѕ	а҃
7	27	Св. сщмч. Терапонта.	Стго сщенномчнка дерапонта·	кз	з҃
6	28	Прп. отця Микити Халкидонського.	Прпб ѿца. никиты. халкидѡнска.	ки	ѕ҃
5	29	Св. прпмц. Теодозії.	Стыа, прпб. мцы деѡдосіи·	кѳ	є҃
4	30	Прп. отця нашого Ісакія Далматського.	Прпб, ѿца нша ісакіа далмацка·	л҃	д҃
3	31	Св. муч. Ермія.	Стго мчка. ермиа·	ла	г҃

Місяця червня в 1-ий *день*.

Мца, іюна, въ а·

2	1	Св. муч. Юстина Філософа і тих, що з ним.	Стго мѹченика иѹстина философа і иже с нимъ·	а҃	в҃
1	2	Св. отця нашого Никифора, патріярха.	Стго ѿца, нашегѡ. никифора патріарха·	в҃	а҃
7	3	Св. муч. Лукіяна і тих, що з ним.	Стго мч, лѹкіана, і иже с ни·	г҃	з҃
6	4	Св. отця нашого Митрофана, патріярха.	Стго ѿца нашегѡ. митрофана. патріарха·	д҃	ѕ҃
5	5	Сщмч. Доротея, Тирського єпископа.	Сщенномч, дородеа еппа тирска.	є҃	є҃
4	6	Прп. отців наших Іларіона і Висаріона.	Прпб, ѿца нашегѡ. иларіѡна, и висаріѡна·	ѕ҃	д҃

г҃	з҃	Ст҃го, м҃. ѳеѡ́дота а҆гкνрскагѡ·	Св. муч. Теодота Анкирського.	7	3
в҃	и҃	Ст҃го вл҃, м҃ника. ѳеѡ́дора стратилата, а҆п҃лъ за҃ сч҃в. є҆ѵ҃. м҃, л҃ѕ.	Св. влмч. Теодора Стратилата. Ап. поч. 292, єв. мат. 36.	8	2
а҃	ѳ҃	Ст҃го ѻ҆ц҃а, кνрі́ла, сл҃ꙋ ге҃. иі·	Св. отця Кирила. Служ. 18-го січ.	9	1
з҃	і҃	Ст҃го м҃ника, тімоѳеа·	Св. муч. Тимотея.	10	7
ѕ҃	а҃і	Ст҃ы́ а҆п҃лъ, варѳоломеа, и҆ варнавы на лі҃р а҆п҃л за҃ ки, є҆ѵ҃, л҃ꙋ, на·	Св. апл. Вартоломея і Варнави. На літ. ап. поч. 28, єв. лук. 51.	11	6
є҃	в҃і	Прп҃бнаго ѻ҆ц҃а, а҆ѻу҆нꙋфрі́а великаг҃ и҆ петра а҆ѳѡ́скаго сл҃ꙋ прп҃бни́скаа.	Прп. отця Онуфрія Великого, і Петра Атонського. Служ. преподобного.	12	5
д҃	г҃і	Ст҃ыа м҃нци а҆кѵлины, и҆ трифиліа є҆п҃кпа·	Св. мц. Акилини, і Трифилія, єпископа.	13	4
г҃	д҃і	Ст҃го пр҃рка є҆лисеа. и҆ меѳо́діа, патрі́арха. на лі҃р а҆п҃л за҃ нз, є҆ѵ҃ л҃ꙋ ді.	Св. прк. Єлисея, і Методія, патріярха. На літ. ап. поч. 57, єв. лук. 14.	14	3
в҃	є҃і	Ст҃го пр҃рка. а҆моса·	Св. прк. Амоса.	15	2
а҃	ѕ҃і	Ст҃го тиҳона. є҆п҃па а҆маѳскаг҃·	Св. Тихона, Аматунського єпископа.	16	1
з҃	з҃і	Ст҃ы́ м҃, манꙋила савеліа. и҆смаила, сл҃ꙋ, но҃е, к҃д·	Св. муч. Мануїла, Савелія та Ізмаїла. Служ. 24-го лист.	17	7
ѕ҃	и҃і	Ст҃го м҃, леѡ́нтіа. сл҃ꙋ а҆пр҃и к҃г.	Св. муч. Леонтія. Служ. 23-го кві.	18	6
є҃	ѳ҃і	Ст҃го а҆п҃ла, і҆ꙋ́ды на лі҃р а҆п҃л за҃ ѻ҃з·	Св. апл. Юди. На літ. ап. поч. 77.	19	5
д҃	к҃	Ст҃го м҃, меѳедіа, патрі́скагѡ.	Св. муч. Методія Патриського.	20	4
г҃	к҃а	Ст҃го м҃ника, і҆ꙋліана·	Св. муч. Юліяна.	21	3
в҃	к҃в	Сщ҃енном҃, є҆всевіа. самоса́скаг҃·	Сщмч. Евсевія Самосатського.	22	2
а҃	к҃г	Ст҃ыа м҃нци, а҆грипины·	Св. мц. Агрипіни.	23	1
з҃	к҃д	Рж҃ство ст҃го пр҃рка і҆ѡа́нна, кр҃тла на ꙋ҆т҃ри. є҆ѵ҃, л҃ꙋ ма. на лі҃, а҆п҃лъ за҃, р҃ві. є҆ѵ҃, л҃ꙋ, а҃·	Народження св. пророка Івана Хрестителя. На ут. єв. лук. 41, на літ. ап. поч. 112, єв. лук. 1.	24	7
ѕ҃	к҃є	Ст҃ыа прп҃бном҃нци февроні́и, сл҃ꙋ сеппевріа, ѕ҃і·	Св. прпмц. Февронії. Служ. 16-го вер.	25	6
є҃	к҃ѕ	Прп҃наго д҃вда, и҆же в селꙋни·	Прп. Давида, що в Солуні.	26	5
д҃	к҃з	Прп҃бнаго ѻ҆ц҃а, самсона·	Прп. отця Сампсона.	27	4
г҃	к҃и	Възвраще́ніе мощ҃е. ст҃ы́ безсребрѣникъ. кѵра, і҆ѡа҃ сл҃ꙋ, но҃е а҃·	Повернення мощів св. безсребреників Кира іа Івана. Служ. 1-го лист.	28	3
в҃	к҃ѳ	Ст҃ы́ верховныхъ а҆п҃лъ. петра. и҆ павла. на ꙋ҆т҃ є҆ѵ҃ і҆ѡ з҃з. на лі҃р, а҆п҃лъ, за҃ р҃чг. є҆ѵ҃, м҃ з҃з·	Св. верховних апостолів Петра і Павла. На ут. єв. 67, на літ. ап. поч. 193, єв. мат. 67	29	2
а҃	л҃	Соборъ ст҃ыхъ, ві, а҆п҃лъ. на лі҃р а҆п҃лъ за҃, л҃а. є҆ѵ҃, м҃, ві·	Собор св. 12 апл. На літ. ап. 31, єв. мар. 12.	30	1

М҃ца і҆ю́ла. въ а҃· — Місяця липня в 1-ий *день.*

з҃	а҃	Ст҃ы́ безм҃езникъ козмы и҆ дамі́ана сл҃ꙋ, но҃ріа, а҃·	Св. безмездників Козми і Дам'яна. Служ. 1-го лист.	1	7
ѕ҃	в҃	Положеніе ч҃тныа ризы прс҃тыа б҃ца на лі҃р а҆п҃л, т҃к. є҆ѵ҃, л҃ꙋ, д҃·	Покладання чесної одежі пресвятої Богородиці. На літ. ап. 303, єв. лук. 4.	2	6
є҃	г҃	Ст҃го м҃ника, и҆ѡа́кинѳа·	Св. муч. Йоакинта.	3	5
д҃	д҃	Прп҃б, а҆ндреа кри́тскагѡ. и҆ ст҃ыа м҃ѳы. на лі҃р а҆п҃л, за҃ тиі. є҆ѵ҃ м҃ мг.	Прп. Андрія Критського, і св. Марти. На літ. ап. поч. 318, єв. мат. 43.	4	4
г҃	є҃	Прп҃б ѻ҆ц҃а нашего, а҆ѳанасіа а҆ѳо́нскаго. на ꙋ҆т҃, є҆ѵ҃, м҃. мг на лі҃р а҆п҃л за҃ ті. є҆ѵ҃, л҃ꙋ, к҃д·	Прп. отця нашого Атаназія Атонського. На ут. єв. мат. 43, на літ. ап. поч. 313, єв. лук. 24.	5	3
в҃	ѕ҃	Прп҃б ѻ҆ц҃а на҃, сисоа великагѡ·	Прп. отця нашого Сісоа Великого.	6	2
а҃	з҃	Прп҃бнаго ѻ҆ц҃а н҃шего, ѳомы, и҆же в малеи, і҆ а҆какі́а и҆же в лѣствици сл҃ꙋ, прп҃бническа·	Прп. отця нашого Томи, що в Малеї, і Акакія, що в ліствиці. Служ. преподобного.	7	1
з҃	и҃	Ст҃го великом҃ка, прокопі́а. на лі҃р а҆п҃лъ за҃, сч҃в. є҆ѵ҃, м҃, л҃ѳ·	Св. влмч. Прокопія. На літ. ап, поч. 292, єв. мат. 39.	8	7
ѕ҃	ѳ҃	Сщ҃енном҃ника панкратіа·	Сщмч. Панкратія.	9	6
є҃	і҃	Ст҃ы́ м҃ м҃е. и҆же в никополи·	Св. 45 муч., що в Нікополі.	10	5
д҃	а҃і	Ст҃ыа вел҃м є҆ѵфимі́и. сл҃ꙋ є҃ ѕі·	Св. влмц. Евфимії. Служ. 15-го вер.	11	4

3	12	Св. муч. Прокла та Іларія, і прп. Михаїла Малеїнського.	Ст҃ы́й мч҃, про́кла и҆ларі́ѧ. и҆ прпⷣбна михаи́ла малеи́нскогѡ·	ві	г҃
2	13	Собор св. ангела Гавриїла, і прп. Стефана Саваїта. Служ. 6-го вер.	Со́боръ ст҃го а҆ггла. гаврїи́ла. и҆ прпⷣб стефа́на савва́ита слꙋ се ѕ҃·	гі	в҃
1	14	Св. апл. Акили.	Ст҃го а҆пⷭ҇ла, а҆ки́лы·	ді	а҃
7	15	Св. муч. Кирика і Юліти, і переставлення великого князя Володимира. На літ. ап. 154 від пол., єв. лук. 51 від пол. для Володимира. Служ. 21-го тра.	Ст҃ы́й мч҃, кири́ка. и҆ ꙋ҆ли́ты, и ꙋ҆спе́нїе вели́кагѡ, кнѧ́зѧ влади́мера, на лїт а҆пⷭ҇л, рнⷣ. ѿ по́л, є҆ѵⷢ҇ лꙋ на, ѿ по́л владимерꙋ. слꙋ маѧ, ка·	єі	з҃
6	16	Сщмч. Антиногена і 10 його учнів, і пам'ять св. 318 отців, що зійшлися на 1-ий собор до Нікеї, і 150, які *були* на другому соборі в Царгороді, і 200, що *були* на 3-му – в Ефезі, і 630, що *були* на 4-му – в Халкидоні, і 160, що *були* на 5-му, і 170, що *були* на 6-му. Служ. 11-го жов.	Сщ҃енномч҃. а҆нди́ногена и҆ і҃ ꙋ҆чени́къ є҆го, и҆ па́мѧть ст҃ы́хъ ѿцъ, и҆̀же на а҃, собо́рѣ в нике́и, сшє́дшихсѧ тиі. и҆ на вто́ромъ въ цр҃и гра́дѣ рн и҆ на г҃ мъ. въ є҆фе́сѣ с҃. и҆ на д҃ мъ в халкидо́ни хл и҆ на є҃ мъ рѯ. и҆ на ѕ҃ мъ ро слꙋ ѻ҃ аі·	ѕі	ѕ҃
5	17	Св. влмц. Марини, служ. 16-го вер., і прп. Лазара.	Ст҃ы́ѧ вмч҃цы мари́ны слꙋ се ѕі· и҆ прпⷣбнаго, лазарѧ·	зі	є҃
4	18	Св. муч. Якинта.	Ст҃го мч҃ка, а҆ки́нфа·	иі	д҃
3	19	Св. Макрини, і прп. отця Дія. Служ. дня.	Ст҃ы́ѧ макри́ны. и҆ прпⷣбнаго ѿца дїѧ. слꙋ, днѧ́·	ѳі	г҃
2	20	Св. прк. Іллі. Служ. 14-го черв.	Ст҃го прⷪ҇рка і҆лїи, слꙋ і҆ꙋнѧ ді·	к	в҃
1	21	Прп. отців Івана і Симеона юродивого, і св. прк. Езекеїла.	Прпⷣб ѿцъ, і҆ѡа и҆ сѵмео́на ꙋ҆роди. и҆ ст҃го прⷪ҇рка, і҆езекі́илѧ·	ка	а҃
7	22	Св. Марії Магдалини, і сщмч. Фоки. На літ. ап. 141, єв. лук. 34.	Ст҃ы́ѧ марі́и магдали́ни. и҆ сщ҃енномч҃ фо́кы. на лїт а҆пⷭ҇л рма є҆ѵⷢ҇ лꙋ лд·	кв	з҃
6	23	Св. муч. Трофима і Теофіла і тих, що з ними.	Ст҃ы́хъ мч҃, трофи́ма, и҆ дєо́фила і и҆̀же с ни́ми·	кг	ѕ҃
5	24	Св. мц. Христини, служ. 16-го вер., і св. страстотерпців Бориса і Гліба. На ут. єв. лук. 106, на літ. ап. 233 або 99, єв. ів. 52.	Ст҃ы́ѧ мч҃цы, христи́ны слꙋ се ѕі и҆ ст҃ы́хъ стртотерпе́цъ бори́са и҆ глѣ́ба, на ꙋ҆ є҆ѵⷢ҇ лꙋ рѕ. на лїт а҆пⷭ҇л саг или чд, є҆ѵⷢ҇ іѡ нв.	кд	є҃
4	25	Успення св. Анни, матері Богородиці, і св. жінок Олимпіяди та Евпраксії. Служ. 9-го вер.	Ꙋ҆спе́нїе ст҃ы́ѧ а҆нны, мт҃ре бцⷣи, и҆ ст҃ы́хъ же́нъ а҆лимпїа́ды и҆ є҆ѵпракзі́и слꙋ, се, д·	ке	д҃
3	26	Сщмч. Ермолая і тих, що з ним.	Сщ҃енномч, є҆рмолаѧ, и҆̀же с ни́мъ·	кѕ	г҃
2	27	Св. влмч. Пантелеймона. На літ. ап. поч. 292, єв. ів. 52.	Ст҃го великомч҃ка, пантелеи́мона на лїт а҆пⷭ҇лъ за сч҃в, є҆ѵⷢ҇ іѡ нв·	кз	в҃
1	28	Св. апл. Прохора і Никанора, Тимона і Пармена.	Ст҃ы́хъ а҆пⷭ҇лъ, прохора и҆ никонора тимона и҆ пармена·	ки	а҃
7	29	Св. муч. Каленіка.	Ст҃го мч҃ка, каленика·	кѳ	з҃
6	30	Св. апл. Сили і Силуана і тих, що з ними.	Ст҃ы́хъ а҆пⷭ҇лъ, силы и҆ силꙋана и҆ с ни́ми·	л	ѕ҃
5	31	Пpаз. хреста, і св. Евдокима. Служ. хреста і прп.	Предпраз, кртꙋ. и҆ ст҃го є҆вдокима, слꙋ, кртꙋ, и҆ прпⷣб·	ла	є҃

Місяця серпня в 1-ий *день*. — Мцⷭ҇а а҆́вгꙋста, въ а҃

4	1	Похід з чесним і животворним хрестом, і св. 7 мучеників-братів Маккавеїв, і їхнього учителя Елеазара, і їхньої матері Соломони над водою. Ап. поч. 306, єв. ів. 14, на літ. ап. 125, другий 330, єв. ів. 14.	Произхожде́нїе чтⷭ҇наго и҆ животворѧ́щаго крта. и҆ ст҃ы́хъ, мч҃, з҃, бра́тїи по пло́ти маккавеи, и҆ ꙋ҆чителѧ и҆хъ є҆леаза́ра, и҆ мт҃ре и҆хъ соломо́ни на́ водою, а҆пⷭ҇лъ за тѕ. є҆ѵⷢ҇ іѡ ді на лїт а҆пⷭ҇лъ ркє, дрꙋ тл. є҆ѵⷢ҇ іѡ ді·	а	д҃
3	2	Перенесення мощів св. первомуч. Стефана. Служ. 27-го груд.	Пренесе́нїе мо, ст҃го первомч҃ка, стефа́на, слꙋ дє, кз·	в	г҃
2	3	Прп. отців наших Ісакія, Далмата і Фавста, алилуя.	Прпⷣб ѻ на и҆саакїа, далмата, и҆ фавста, а҆ллилꙋїа·	г	в҃
1	4	Св. сімох юнаків, що в Ефезі.	Ст҃ы́хъ седмь ѻ҆трокъ и҆̀же въ є҆фе	д	а҃
7	5	Праз. і св. муч. Евсигнія.	Предпразньство и҆ ст҃го мч҃ка, є҆ѵсигнїа·	є	з҃
6	6	Св. Переображення нашого Господа Ісуса Христа. На ут. єв. лук. 43, ап. 65, єв. мат. 70.	Ст҃ое преѡбраже́нїе гд҃а на́шего і҆с ха. на ꙋ҆ є҆ѵⷢ҇ лꙋ мг, а҆пⷭ҇лъ ѯє, є҆ѵⷢ҇ мѳ о.	ѕ	ѕ҃
5	7	Прпмч. Дометіян. На літ. ап 233, єв. ів. 52.	Прпⷣбном доменті́ана, на лїт а҆пⷭ҇лъ саг, є҆ѵⷢ҇лїе, іѡа, нв·	з	є҃

д	и	Ст҃го, Еменіана еп҃па Кизику.	Св. Еменіяна, єпископа Кизика.	8	4
г	ѳ	Ст҃го ап҃ла, Матѳеа, на лит. ап҃лъ в деян. за҃ в е, еу҃аліе лу҃, м	Св. апл. Матія. На літ. ап. в діяннях, поч. 2, єв. лук. 40.	9	3
в	і	Ст҃го м҃ч, и архідіакона Лаврентіа.	Св. муч. і архидиякона Лаврентія.	10	2
а	аі	Ст҃го Еѵпла діакона.	Св. Евпла, діякона.	11	1
з	ві	Ст҃ы м҃ч, Фотіа и Аникиты.	Св. муч. Фотія і Аникити.	12	7
ѕ	гі	Прп҃б о҃ нш҃ Максима исповѣдника.	Прп. отця нашого Максима, ісповідника.	13	6
е	ді	Предпра҃з, и ст҃го пррка Михеа.	Праз. і св. прк. Михея.	14	5
д	еі	Оуспеніе пр҃тыа вл҃дчца наша бц҃а, на оу҃т ев҃ лу҃ д, ап҃лъ сm ев҃ лу҃ нд.	Успення Пресвятої нашої Володарки Богородиці. На ут. єв. лук. 4, ап. 240, єв. лук. 54.	15	4
г	ѕі	Пренесеніе нерукотвореннаго образа г҃а нашего І҃с Х҃а еже е оубрусъ. и ст҃го м҃ч, Діомида, на лит ап҃лъ за҃ сиі. еу҃аліе лу҃ ѿ полу.	Перенесення нерукотворного образа нашого Господа Ісуса Христа, яким є обрус, і св. муч. Діомида. На літ. ап. поч. 218, єв. лук. від пол.	16	3
в	зі	Ст҃го м҃ника Мирона.	Св. муч. Мирона.	17	2
а	иі	Ст҃ы м҃никъ Фрола и Лавра.	Св. муч. Фрола і Лавра.	18	1
з	ѳі	Ст҃го м҃ч Андрѣа стратилата и с ни҃м. в тысущъ е со ч҃г.	Св. муч. Андрія Стратилата і 2 тисячі 5 сот 93, що з ним.	19	7
ѕ	к	Ст҃го пррка Самоила.	Св. прк. Самоїла.	20	6
е	ка	Ст҃го ап҃ла Ѳаддеа, и ст҃ыа м҃ницы Василисы.	Св. апл. Таддея, і св. мц. Василиси.	21	5
д	кв	Ст҃го м҃ч Агафоника, и дружины его и ст҃го м҃ка, Лупа.	Св. муч. Агатоніка і його групи, і св. муч. Луппа.	22	4
г	кг	Ст҃го м҃ч Лупа, в сіи днь ѿдае пра҃з.	Св. муч. Луппа, і в цьому дні віддаємо празник.	23	3
в	кд	Ст҃го свщ҃енном҃ч Еѵтихіа оученика Іоанна бг҃ослова.	Св. сщмч. Евтихія, учня Івана Богослова.	24	2
а	ке	Возвращеніе мощей. ст҃го ап҃ла Варѳоломеа, и памѧт ст҃го ап҃ла Тита, на лит ап҃лъ за҃ т, еу҃аліе м҃ аі.	Повернення мощів св. апл. Вартоломея, і пам'ять св. апл. Тита. На літ. ап. поч. 300, єв. мат. 11	25	1
з	кѕ	Ст҃ы м҃ч Андріана и Наталіи.	Св. муч. Адріяна і Наталії.	26	7
ѕ	кз	Прп҃б ѿца на҃го Пимина великаго. аще хощеши слу҃ прп҃бническа.	Прп. отця нашого Пімена Великого. Якщо бажаєш, служ. преподобного.	27	6
е	ки	Прп҃б о҃ нш҃ Моѵсеа Мурина ап҃л сг҃і.	Прп. отця нашого Мойсея Мурина. Ап. 213.	28	5
д	кѳ	Оусѣкновеніе чт҃ныа главы. ст҃го пррка Іоа҃ кр҃тла. на оу҃т ев҃ м҃ нз, на лит ап҃лъ за҃ лг, еу҃аліе м҃ кд.	Усікновення чесної голови св. прк. Івана Хрестителя. На ут. єв. мат. 57, на літ. ап. поч. 33, єв. мар. 24.	29	4
г	л	Ст҃ы патріархъ Костѧнтина гра҃ Алеѯандра Іоа҃, и Павла новаго.	Св. патріярхів царгородських Александра, Івана і Павла Нового.	30	3
в	ла	Положеніе чт҃наго поѧса, пр҃тыѧ бц҃а в Халкопратіи, на лит слу҃ всѧ Іюлѧ, въ в.	Покладання чесного пояса Пресвятої Богородиці в Халкопраті. На літ. вся служ. 2-го лип.	31	2

Ч҃тли і еу҃аліа, ст҃ымъ общи҃ имже егда твори҃ слу҃бу бесплотны҃ ап҃лъ за҃ т҃е, ев҃ лу҃ ма и м҃ нв.	Загальні ап. і єв. святих, коли їм творимо службу. Безтілесних: ап. поч. 305, єв. лук. 41 і мат. 52.
Пр҃стѣи бц҃и ап҃л за҃ т҃к ев҃ лу҃ д и дн.	Пресвятій Богородиці: ап. поч. 320, єв. лик 4 і 54.
Ст҃ы ап҃ломъ, ап҃лъ за҃ рла, ев҃ м҃ лд, и лу҃, н. и на.	Св. апостолам: ап. поч. 131, єв. мат. 34, і лук. 50.
Пррко҃ ап҃лъ за҃ рнѕ ев҃ лу҃ ді и ѯв.	Пророкам: ап. поч. 156, єв. лук. 14 і 62.
Ст҃ы м҃нико҃, ап҃лъ за҃ слг и тл ев҃ м҃ лѕ, и лу҃ рѕ.	Св. мученикам: ап. поч. 233 і 330, єв. мат. 36 і лук 106.
Свщ҃енном҃, ап҃лъ за҃ таі и тле, ев҃ лу҃ кд и нв и ѯз и оз.	Священномученикам: ап. поч. 311 і 335, єв. лук. 24 і 52 і 67 і 77.
Ст҃ы м҃нца҃, ап҃лъ за҃ рпа, еу҃аліе м҃а ѯв м҃а ка.	Св. мученицям: ап. поч. 181, єв. мат. 62, мар. 21.
Иерархомъ ап҃лъ за҃ тиі, еу҃аліе м҃ аі и ле и лѕ.	Єрархам: ап. поч. 318, єв. мат. 11 і 35 і 36.
Прп҃бны҃ ап҃л за҃ сгі, ев҃ м҃ і и мг.	Преподобним: ап. поч. 213, єв. мат. 10 і 43.
Прп҃бны҃ жена҃, ап҃лъ за҃ сн, еу҃аліе м҃ рд лу҃ лг.	Прпн. жінкам. ап поч. 250, єв. мат. 104, лук. 33.
Прп҃бно, м҃никомъ, ап҃лъ, за҃, сча. ев҃, м҃, ли, лу҃, ѯд.	Прп. муч.: ап. поч. 291, єв. мат. 38, лук. 64.

ПОКАЖЧИК ЄВАНГЕЛЬСЬКИХ ЧИТАНЬ УТРЕНІ

та апостолів і євангелій на тижні всього року, докладно.
У святу велику неділю Пасхи.

	ап. поч. 1	єв. ів. 1
В неділю веч.		єв. ів. 65
В понеділок	ап. поч. 2	єв. ів. 2
У вівторок	ап. поч. 4	єв. лук. 113
В середу	ап. поч. 5	єв. ів. 4
В четвер	ап. поч. 6	єв. ів. 8
У п'ятницю	ап. поч. 7	єв. ів. 7
В суботу	ап. поч. 8	єв. ів. 11

Неділя 2, про Тому,
єв. на утрені 1.

	ап. поч. 14	єв. ів. 65
В понеділок	ап. поч. 9	єв. ів. 6
У вівторок	ап. поч. 10	єв. ів. 10
В середу	ап. поч. 11	єв. ів. 15
В четвер	ап. поч. 12	єв. ів. 16
У п'ятницю	ап. поч. 13	єв. ів. 17
В суботу	ап. поч. 15	єв. ів. 19

Неділя 3, про мироносиць,
єв. на утрені 3.

	ап. поч. 16	єв. мар. 62
В понеділок	ап. поч. 17	єв. ів. 13
У вівторок	ап. поч. 18	єв. ів. 20
В середу	ап. поч. 19	єв. ів. 21
В четвер	ап. поч. 20	єв. ів. 22
У п'ятницю	ап. поч. 21	єв. ів. 23
В суботу	ап. поч. 22	єв. ів. 52

Неділя 4, про розслабленого,
єв. на утрені 4.

	ап. поч. 23	єв. ів. 14
В понеділок	ап. поч. 24	єв. ів. 24
У вівторок	ап. поч. 25	єв. ів. 25

В середу, переполовлення.

	ап. поч. 34	єв. ів. 26
В четвер	ап. поч. 26	єв. ів. 29
У п'ятницю	ап. поч. 27	єв. ів. 30
В суботу	ап. поч. 29	єв. ів. 31

Неділя 5, про самарянку,
єв. на утрені 7.

	ап. поч. 28	єв. ів. 12
В понеділок	ап. поч. 30	єв. ів. 32
У вівторок	ап. поч. 31	єв. ів. 33

Сказа́нїе є҆ѵⷢ҇льскимъ ᲂу҆́треннимъ

а҆пⷭ҇ломъ и҆ є҆ѵⷢ҇лїамъ и҆звѣ́стно седми́цамъ всегѡ̀ лѣ́та, въ ст҃ꙋ́ю вели́кꙋю нл҃ю па́схи.

	а҆пⷭ҇ла за҄ а҃	є҆ѵⷢ҇ і҆ѡ҃ а҃
Въ ст҃ꙋ нл҃ю веⷱ҇		є҆ѵⷢ҇ і҆ѡ҃ ѯє҃
Въ пн҃	а҆пⷭ҇ла за҄ в҃	є҆ѵⷢ҇ і҆ѡ҃ в҃
Въ втоⷬ҇	а҆пⷭ҇ла за҄ д҃	є҆ѵⷢ҇ лꙋ҃ ргі҃
Въ срⷣе	а҆пⷭ҇ла за҄ є҃	є҆ѵⷢ҇ і҆ѡ҃ д҃
Въ чⷮе	а҆пⷭ҇ла за҄ ѕ҃	є҆ѵⷢ҇ і҆ѡ҃ и҃
Въ пѧⷮ҇	а҆пⷭ҇ла за҄ з҃	є҆ѵⷢ҇ і҆ѡ҃ з҃
Въ сꙋⷠ҇	а҆пⷭ҇ла за҄ и҃	є҆ѵⷢ҇ і҆ѡ҃ аі҃

Нл҃ѧ, в҃, ѡ҆ Ѳѡмѣ,
є҆ѵⷢ҇ ᲂу҆тⷬ҇ а҃

	а҆пⷭ҇ла за҄ ді҃	є҆ѵⷢ҇ і҆ѡ҃ ѯє҃
Въ пн҃	а҆пⷭ҇ла за҄ ѳ҃	є҆ѵⷢ҇ і҆ѡ҃ ѕ҃
Въ втоⷬ҇	а҆пⷭ҇ла за҄ і҃	є҆ѵⷢ҇ і҆ѡ҃ і҃
Въ срⷣе	а҆пⷭ҇ла за҄ аі҃	є҆ѵⷢ҇ і҆ѡ҃ єі҃
Въ чⷮе	а҆пⷭ҇ла за҄ ві҃	є҆ѵⷢ҇ і҆ѡ҃ ѕі҃
Въ пѧⷮ҇	а҆пⷭ҇ла за҄ гі҃	є҆ѵⷢ҇ і҆ѡ҃ зі҃
Въ сꙋⷠ҇	а҆пⷭ҇ла за҄ єі҃	є҆ѵⷢ҇ і҆ѡ҃ ѳі҃

Нл҃ѧ, г҃. нѧ́же ѡ҆ мѵроно́сицахъ.
є҆ѵⷢ҇, ᲂу҆́тренее, г҃.

	а҆пⷭ҇ла за҄ ѕі҃	є҆ѵⷢ҇ мр҃ ѯв҃
Въ пн҃	а҆пⷭ҇ла за҄ зі҃	є҆ѵⷢ҇ і҆ѡ҃ гі҃
Въ втоⷬ҇	а҆пⷭ҇ла за҄ иі҃	є҆ѵⷢ҇ і҆ѡ҃ к҃
Въ срⷣе	а҆пⷭ҇ла за҄ ѳі҃	є҆ѵⷢ҇ і҆ѡ҃ ка҃
Въ чⷮе	а҆пⷭ҇ла за҄ к҃	є҆ѵⷢ҇ і҆ѡ҃ кв҃
Въ пѧⷮ҇	а҆пⷭ҇ла за҄ ка҃	є҆ѵⷢ҇ і҆ѡ҃ кг҃
Въ сꙋⷠ҇	а҆пⷭ҇ла за҄ кв҃	є҆ѵⷢ҇ і҆ѡ҃ нв҃

Нл҃ѧ, д҃. ѡ҆ разсла́бленнѣмъ.
є҆ѵⷢ҇, ᲂу҆́тренее, д҃.

	а҆пⷭ҇ла за҄ кг҃	є҆ѵⷢ҇ і҆ѡ҃ ді҃
Въ пн҃	а҆пⷭ҇ла за҄ кд҃	є҆ѵⷢ҇ і҆ѡ҃ кд҃
Въ втоⷬ҇	а҆пⷭ҇ла за҄ кє҃	є҆ѵⷢ҇ і҆ѡ҃ кє҃

Въ срⷣе, преполовле́нїѧ.

	а҆пⷭ҇ла за҄ лд҃	є҆ѵⷢ҇ і҆ѡ҃ кѕ҃
Въ чⷮе	а҆пⷭ҇ла за҄ кѕ҃	є҆ѵⷢ҇ і҆ѡ҃ кѳ҃
Въ пѧⷮ҇	а҆пⷭ҇ла за҄ кз҃	є҆ѵⷢ҇ і҆ѡ҃ л҃
Въ сꙋⷠ҇	а҆пⷭ҇ла за҄ кѳ҃	є҆ѵⷢ҇ і҆ѡ҃ ла҃

Нл҃ѧ, є҃. ѡ҆ самаѧ́нынѣ.
є҆ѵⷢ҇, ᲂу҆́тренее, з҃

	а҆пⷭ҇ла за҄ ки҃	є҆ѵⷢ҇ і҆ѡ҃ ві҃
Въ пн҃	а҆пⷭ҇ла за҄ л҃	є҆ѵⷢ҇ і҆ѡ҃ лв҃
Въ втоⷬ҇	а҆пⷭ҇ла за҄ ла҃	є҆ѵⷢ҇ і҆ѡ҃ лг҃

Вср҃е	а҆пⷭ҇ла за҃ лв	є҆ѵ҃ ї҆ѡ҃ иі	В середу	ап. поч. 32	єв. ів. 18
Вч҃е	а҆пⷭ҇ла за҃ ле	є҆ѵ҃ ї҆ѡ҃ ле	В четвер	ап. поч. 35	єв. ів. 35
Впт҃	а҆пⷭ҇ла за҃ лѕ	є҆ѵ҃ ї҆ѡ҃ лѕ	У п’ятницю	ап. поч. 36	єв. ів. 36
Всꙋ҃	а҆пⷭ҇ла за҃ лз	є҆ѵ҃ ї҆ѡ҃ ли	В суботу	ап. поч. 37	єв. ів. 38

Нл҃а, ѕ҃. ѻ҆ слѣпцы̀. є҆ѵ҃, ꙋ҆́тренее, и҃. — **Неділя 6, про сліпого, єв. на утрені 7.**

	а҆пⷭ҇ла за҃ ли	є҆ѵ҃ ї҆ѡ҃ лд		ап. поч. 38	єв. ів. 34
Впн҃	а҆пⷭ҇ла за҃ лѳ	є҆ѵ҃ ї҆ѡ҃ м	В понеділок	ап. поч. 39	єв. ів. 40
Вто҃	а҆пⷭ҇ла за҃ м	є҆ѵ҃ ї҆ѡ҃ мв	У вівторок	ап. поч. 40	єв. ів. 42
Вср҃е	а҆пⷭ҇ла за҃ ма	є҆ѵ҃ ї҆ѡ҃ мг	В середу	ап. поч. 41	єв. ів. 43

Вч҃е, взнесе́нїѧ. ꙋ҆́тренее є҆ѵ҃ г҃. — **В четвер, Вознесіння, єв. на утрені 3.**

	а҆пⷭ҇ла за҃ а	є҆ѵ҃ лꙋ҃ рді		ап. поч. 28	єв. ів. 12
Впт҃	а҆пⷭ҇ла за҃ мв	є҆ѵ҃ ї҆ѡ҃ мз	В п’ятницю	ап. поч. 30	єв. ів. 32
Всꙋ҃	а҆пⷭ҇ла за҃ мг	є҆ѵ҃ ї҆ѡ҃ ми	У суботу	ап. поч. 31	єв. ів. 33

Нл҃а, з҃, ст҃ыхъ ѻ҆ц҃ъ. є҆ѵ҃ ꙋ҆́тренее, і҃. — **Неділя 7, святих отців, єв. на утрені 10.**

	а҆пⷭ҇ла за҃ мд	є҆ѵ҃ ї҆ѡ҃ нѕ		ап. поч. 44	єв. ів. 56
Впн҃	а҆пⷭ҇ла за҃ ме	є҆ѵ҃ ї҆ѡ҃ мѳ	В понеділок	ап. поч. 45	єв. ів. 49
Вто҃	а҆пⷭ҇ла за҃ мѕ	є҆ѵ҃ ї҆ѡ҃ нг	У вівторок	ап. поч. 46	єв. ів. 53
Вср҃е	а҆пⷭ҇ла за҃ мз	є҆ѵ҃ ї҆ѡ҃ нд	В середу	ап. поч. 47	єв. ів. 54
Вч҃е	а҆пⷭ҇ла за҃ ми	є҆ѵ҃ ї҆ѡ҃ не	В четвер	ап. поч. 48	єв. ів. 55
Впт҃	а҆пⷭ҇ла за҃ н	є҆ѵ҃ ї҆ѡ҃ нз	У п’ятницю	ап. поч. 50	єв. ів. 57
Всꙋ҃	а҆пⷭ҇ла за҃ на	є҆ѵ҃ ї҆ѡ҃ ѯз	В суботу	ап. поч. 51	єв. ів. 67

Нл҃а, и҃, є҆ѵ҃ ꙋ҆́тренее. ѳ҃. — **Неділя 8, єв. на утрені 9.**

	а҆пⷭ҇ла за҃ г	є҆ѵ҃ ї҆ѡ҃ кз		ап. поч. 3	єв. ів. 27
Впн҃	а҆пⷭ҇ла за҃ скд	є҆ѵ҃ ї҆ѡ҃ ѻе	В понеділок	ап. поч. 229	єв. мат. 75
Вто҃	а҆пⷭ҇ла за҃ ѻд	є҆ѵ҃ мⷴ і	У вівторок	ап. поч. 79	єв. мат. 10
Вср҃е	а҆пⷭ҇ла за҃ п	є҆ѵ҃ мⷴ ві	В середу	ап. поч. 80	єв. мат. 12
Вч҃е	а҆пⷭ҇ла за҃ па	є҆ѵ҃ мⷴ гі	В четвер	ап. поч. 81	єв. мат. 13
Впт҃	а҆пⷭ҇ла за҃ пв	є҆ѵ҃ мⷴ ді	У п’ятницю	ап. поч. 82	єв. мат. 14
Всꙋ҃	а҆пⷭ҇ла за҃ ѻд	є҆ѵ҃ мⷴ еі	В суботу	ап. поч. 89	єв. мат. 15

Нл҃а, а҃, всѣ́хъ ст҃ы́хъ, є҆ѵ҃ ꙋ҆́тренее а҃. — **Неділя 1, всіх святих, єв. на утрені 1.**

	а҆пⷭ҇ла за҃ тл	є҆ѵ҃ мⷴ ли		ап. поч. 330	єв. мат. 38
Впн҃	а҆пⷭ҇ла за҃ пг	є҆ѵ҃ мⷴ ѳі	В понеділок	ап. поч. 83	єв. мат. 19
Вто҃	а҆пⷭ҇ла за҃ пѕ	є҆ѵ҃ мⷴ кв	У вівторок	ап. поч. 86	єв. мат. 22
Вср҃е	а҆пⷭ҇ла за҃ пз	є҆ѵ҃ мⷴ кг	В середу	ап. поч. 87	єв. мат. 23
Вч҃е	а҆пⷭ҇ла за҃ пѳ	є҆ѵ҃ мⷴ кз	В четвер	ап. поч. 89	єв. мат. 27
Впт҃	а҆пⷭ҇ла за҃ ч	є҆ѵ҃ мⷴ ла	У п’ятницю	ап. поч. 90	єв. мат. 31
Всꙋ҃	а҆пⷭ҇ла за҃ пд	є҆ѵ҃ мⷴ к	В суботу	ап. поч. 84	єв. мат. 20

Нл҃а, в҃, є҆ѵ҃ ꙋ҆́тренее в҃. — **Неділя 2, єв. на утрені 2.**

	а҆пⷭ҇ла за҃ па	є҆ѵ҃ мⷴ ѳ		ап. поч. 81	єв. мат. 9
Впн҃	а҆пⷭ҇ла за҃ чд	є҆ѵ҃ мⷴ лд	В понеділок	ап. поч. 94	єв. мат. 34
Вто҃	а҆пⷭ҇ла за҃ че	є҆ѵ҃ мⷴ ле	У вівторок	ап. поч. 95	єв. мат. 35
Вср҃е	а҆пⷭ҇ла за҃ чѕ	є҆ѵ҃ мⷴ лѕ	В середу	ап. поч. 96	єв. мат. 36
Вч҃е	а҆пⷭ҇ла за҃ чи	є҆ѵ҃ мⷴ лз	В четвер	ап. поч. 98	єв. мат. 37
Впт҃	а҆пⷭ҇ла за҃ ра	є҆ѵ҃ мⷴ ли	У п’ятницю	ап. поч. 101	єв. мат. 38
Всꙋ҃	а҆пⷭ҇ла за҃ пе	є҆ѵ҃ мⷴ кд	В суботу	ап. поч. 85	єв. мат. 24

Неділя 3, єв. на утрені 3.			Нд҃лѧ, г҃, є҃ѵ ᲂу҆́треннее г҃		
	ап. поч. 88	єв. мат. 18		а҆п҃л за҄ пи	є҃ѵ м҃ иі
В понеділок	ап. поч. 102	єв. мат. 40	Вп҃н	а҆п҃л за҄ рв	є҃ѵ м҃ м
У вівторок	ап. поч. 104	єв. мат. 41	Вт҃о	а҆п҃л за҄ рд	є҃ѵ м҃ ма
В середу	ап. поч. 105	єв. мат. 42	Вс҃ре	а҆п҃л за҄ ре	є҃ѵ м҃ ма
В четвер	ап. поч. 106	єв. мат. 43	Вч҃е	а҆п҃л за҄ рѕ	є҃ѵ м҃ мг
У п’ятницю	ап. поч. 107	єв. мат. 44	Вп҃ѧ	а҆п҃л за҄ рз	є҃ѵ м҃ мд
В суботу	ап. поч. 92	єв. мат. 26	Вс҃ѹ	а҆п҃л за҄ чв	є҃ѵ м҃ кѕ

Неділя 4, єв. на утрені 4.			Нд҃лѧ, д҃ є҃ѵ ᲂу҆́треннее д҃		
	ап. поч. 93	єв. мат. 25		а҆п҃л за҄ чг	є҃ѵ м҃ ке
В понеділок	ап. поч. 109	єв. мат. 45	Вп҃н	а҆п҃л за҄ рѳ	є҃ѵ м҃ ме
У вівторок	ап. поч. 114	єв. мат. 46	Вт҃о	а҆п҃л за҄ рді	є҃ѵ м҃ мѕ
В середу	ап. поч. 117	єв. мат. 48	Вс҃ре	а҆п҃л за҄ рз	є҃ѵ м҃ ми
В четвер	ап. поч. 118	єв. мат. 49	Вч҃е	а҆п҃л за҄ рні	є҃ѵ м҃ мѳ
У п’ятницю	ап. поч. 120	єв. мат. 50	Вп҃ѧ	а҆п҃л за҄ рк	є҃ѵ м҃ н
В суботу	ап. поч. 97	єв. мат. 30	Вс҃ѹ	а҆п҃л за҄ чз	є҃ѵ м҃ л

Неділя 5, єв. на утрені 5.			Нед҃ѧ, є҃ є҃ѵ ᲂу҆́треннее є҃		
	ап. поч. 103	єв. мат. 28		а҆п҃л за҄ рг	є҃ѵ м҃ кн
В понеділок	ап. поч. 121	єв. мат. 51	Вп҃н	а҆п҃л за҄ рка	є҃ѵ м҃ на
У вівторок	ап. поч. 122	єв. мат. 52	Вт҃о	а҆п҃л за҄ ркв	є҃ѵ м҃ нв
В середу	ап. поч. 127	єв. мат. 53	Вс҃ре	а҆п҃л за҄ ркз	є҃ѵ м҃ нг
В четвер	ап. поч. 129	єв. мат. 54	Вч҃е	а҆п҃л за҄ ркѳ	є҃ѵ м҃ нд
У п’ятницю	ап. поч. 130	єв. мат. 55	Вп҃ѧ	а҆п҃л за҄ рл	є҃ѵ м҃ не
В суботу	ап. поч. 100	єв. мат. 32	Вс҃ѹ	а҆п҃л за҄ р	є҃ѵ м҃ лв

Неділя 6, єв. на утрені 6.			Нед҃ѧ, ѕ҃ є҃ѵ ᲂу҆́треннее ѕ҃		
	ап. поч. 110	єв. мат. 29		а҆п҃л за҄ рі	є҃ѵ м҃ кѳ
В понеділок	ап. поч. 134	єв. мат. 56	Вп҃н	а҆п҃л за҄ рлд	є҃ѵ м҃ нѕ
У вівторок	ап. поч. 136	єв. мат. 57	Вт҃о	а҆п҃л за҄ рлѕ	є҃ѵ м҃ нз
В середу	ап. поч. 137	єв. мат. 60	Вс҃ре	а҆п҃л за҄ рлз	є҃ѵ м҃ ѯ
В четвер	ап. поч. 138	єв. мат. 61	Вч҃е	а҆п҃л за҄ рли	є҃ѵ м҃ ѯа
У п’ятницю	ап. поч. 139	єв. мат. 63	Вп҃ѧ	а҆п҃л за҄ рлѳ	є҃ѵ м҃ ѯг
В суботу	ап. поч. 108	єв. мат. 39	Вс҃ѹ	а҆п҃л за҄ ри	є҃ѵ м҃ лѳ

Неділя 7, єв. на утрені 7.			Нед҃ѧ, з҃ є҃ѵ ᲂу҆́треннее з҃		
	ап. поч. 116	єв. мат. 33		а҆п҃л за҄ рѕі	є҃ѵ м҃ лг
В понеділок	ап. поч. 142	єв. мат. 65	Вп҃н	а҆п҃л за҄ рмв	є҃ѵ м҃ ѯе
У вівторок	ап. поч. 144	єв. мат. 66	Вт҃о	а҆п҃л за҄ рм	є҃ѵ м҃ ѯѕ
В середу	ап. поч. 145	єв. мат. 68	Вс҃ре	а҆п҃л за҄ рме	є҃ѵ м҃ ѯи
В четвер	ап. поч. 147	єв. мат. 69	Вч҃е	а҆п҃л за҄ рмз	є҃ѵ м҃ ѯѳ
У п’ятницю	ап. поч. 148	єв. мат. 71	Вп҃ѧ	а҆п҃л за҄ рми	є҃ѵ м҃ оа
В суботу	ап. поч. 111	єв. мат. 47	Вс҃ѹ	а҆п҃л за҄ раі	є҃ѵ м҃ мз

Неділя 8, єв. на утрені 8.			Нед҃ѧ, и҃ є҃ѵ ᲂу҆́треннее и҃		
	ап. поч. 124	єв. мат. 58		а҆п҃л за҄ ркд	є҃ѵ м҃ ни
В понеділок	ап. поч. 150	єв. мат. 74	Вп҃н	а҆п҃л за҄ рн	є҃ѵ м҃ од
У вівторок	ап. поч. 152	єв. мат. 76	Вт҃о	а҆п҃л за҄ рнв	є҃ѵ м҃ оѕ
В середу	ап. поч. 154	єв. мат. 80	Вс҃ре	а҆п҃л за҄ рнд	є҃ѵ м҃ п
В четвер	ап. поч. 155	єв. мат. 81	Вч҃е	а҆п҃л за҄ рне	є҃ѵ м҃ па
У п’ятницю	ап. поч. 157	єв. мат. 83	Вп҃ѧ	а҆п҃л за҄ рнз	є҃ѵ м҃ пг
В суботу	ап. поч. 113	єв. мат. 64	Вс҃ѹ	а҆п҃л за҄ ргі	є҃ѵ м҃ ѯд

Неділя 9, єв. на утрені 9.			Нд҃лѧ, ѳ҃ є҃ѵ ᲂу҆́треннее ѳ҃		
	ап. поч. 124	єв. мат. 58		а҆п҃л за҄ рки	є҃ѵ м҃ нѳ
В понеділок	ап. поч. 150	єв. мат. 74	Вп҃н	а҆п҃л за҄ рнѳ	є҃ѵ м҃ пд

Втоⷦ҇	а҆пⷭ҇ла за҄ рѯ҃а	є҆ѵⷢ҇ мⷴ҇ п҃е	У вівторок	ап. поч. 152	єв. мат. 76
Всрⷣе	а҆пⷭ҇ла за҄ рѯ҃е	є҆ѵⷢ҇ мⷴ҇ п҃ѕ	В середу	ап. поч. 154	єв. мат. 80
Вчеⷦ҇	а҆пⷭ҇ла за҄ рѯ҃з	є҆ѵⷢ҇ мⷴ҇ п҃и	В четвер	ап. поч. 155	єв. мат. 81
Впѧⷦ҇	а҆пⷭ҇ла за҄ рѯ҃ѳ	є҆ѵⷢ҇ мⷴ҇ ч҃а	У п’ятницю	ап. поч. 157	єв. мат. 83
Всⷠ҇ꙋ	а҆пⷭ҇ла за҄ рѳ҃і	є҆ѵⷢ҇ мⷴ҇ о҃г	В суботу	ап. поч. 113	єв. мат. 64
Нⷣлѧ, і҃ є҆ѵⷢ҇ ѹ҆тренее і҃			Неділя 10, єв. на утрені 10.		
	а҆пⷭ҇ла за҄ рл҃а	є҆ѵⷢ҇ мⷴ҇ о҃в		ап. поч. 131	єв. мат. 72
Впнⷣ	а҆пⷭ҇ла за҄ ро҃а	є҆ѵⷢ҇ мⷴ҇ ч҃д	В понеділок	ап. поч. 171	єв. мат. 94
Втоⷦ҇	а҆пⷭ҇ла за҄ ро҃в	є҆ѵⷢ҇ мⷴ҇ ч҃е	У вівторок	ап. поч. 172	єв. мат. 95
Всрⷣе	а҆пⷭ҇ла за҄ ро҃г	є҆ѵⷢ҇ мⷴ҇ ч҃ѕ	В середу	ап. поч. 173	єв. мат. 96
Вчеⷦ҇	а҆пⷭ҇ла за҄ ро҃е	є҆ѵⷢ҇ мⷴ҇ ҁ҃ѳ	В четвер	ап. поч. 175	єв. мат. 99
Впѧⷦ҇	а҆пⷭ҇ла за҄ ро҃з	є҆ѵⷢ҇ мⷴ҇ р҃	У п’ятницю	ап. поч. 177	єв. мат. 100
Всⷠ҇ꙋ	а҆пⷭ҇ла за҄ рк҃г	є҆ѵⷢ҇ мⷴ҇ о҃и	В суботу	ап. поч. 123	єв. мат. 78
Нⷣлѧ а҃і є҆ѵⷢ҇ ѹ҆тренее а҃і			Неділя 11, єв. на утрені 11.		
	а҆пⷭ҇ла за҄ рм҃а	є҆ѵⷢ҇ мⷴ҇ о҃з		ап. поч. 141	єв. мат. 77
Впнⷣ	а҆пⷭ҇ла за҄ ро҃ѳ	є҆ѵⷢ҇ мⷴ҇ в҃	В понеділок	ап. поч. 179	єв. мар. 2
Втоⷦ҇	а҆пⷭ҇ла за҄ рп҃	є҆ѵⷢ҇ мⷬ҇ г҃	У вівторок	ап. поч. 180	єв. мар. 3
Всрⷣе	а҆пⷭ҇ла за҄ рп҃в	є҆ѵⷢ҇ мⷬ҇ д҃	В середу	ап. поч. 182	єв. мар. 4
Вчеⷦ҇	а҆пⷭ҇ла за҄ рп҃г	є҆ѵⷢ҇ мⷬ҇ е҃	В четвер	ап. поч. 183	єв. мар. 5
Впѧⷦ҇	а҆пⷭ҇ла за҄ рп҃д	є҆ѵⷢ҇ мⷬ҇ ѳ҃	У п’ятницю	ап. поч. 184	єв. мар. 9
Всⷠ҇ꙋ	а҆пⷭ҇ла за҄ рк҃е	є҆ѵⷢ҇ мⷬ҇! п҃в	В суботу	ап. поч. 125	єв. мат. 82
Нⷣлѧ в҃і є҆ѵⷢ҇ ѹ҆трене а҃			Неділя 12, єв. на утрені 1.		
	а҆пⷭ҇ла за҄ рн҃и	є҆ѵⷢ҇ мⷬ҇! о҃ѳ		ап. поч. 158	єв. мат. 79
Впнⷣ	а҆пⷭ҇ла за҄ рп҃ѕ	є҆ѵⷢ҇ мⷬ҇ а҃і	В понеділок	ап. поч. 186	єв. мар. 11
Втоⷦ҇	а҆пⷭ҇ла за҄ рп҃з	є҆ѵⷢ҇ мⷬ҇ в҃і	У вівторок	ап. поч. 187	єв. мар. 12
Всрⷣе	а҆пⷭ҇ла за҄ рп҃ѳ	є҆ѵⷢ҇ мⷬ҇ г҃і	В середу	ап. поч. 189	єв. мар. 13
Вчеⷦ҇	а҆пⷭ҇ла за҄ рч҃	є҆ѵⷢ҇ мⷬ҇ д҃і	В четвер	ап. поч. 190	єв. мар. 14
Впѧⷦ҇	а҆пⷭ҇ла за҄ рч҃в	є҆ѵⷢ҇ мⷬ҇ е҃і	У п’ятницю	ап. поч. 192	єв. мар. 15
Всⷠ҇ꙋ	а҆пⷭ҇ла за҄ рк҃ѕ	є҆ѵⷢ҇ мⷬ҇! ч҃	В суботу	ап. поч. 126	єв. мат. 90
Нⷣлѧ г҃і є҆ѵⷢ҇ ѹ҆тренее в҃			Неділя 13, єв. на утрені 2.		
	а҆пⷭ҇ла за҄ рѯ҃ѕ	є҆ѵⷢ҇ мⷬ҇ п҃з		ап. поч. 166	єв. мат. 87
Впнⷣ	а҆пⷭ҇ла за҄ рч҃е	є҆ѵⷢ҇ мⷬ҇ ѕ҃і	В понеділок	ап. поч. 195	єв. мар. 16
Втоⷦ҇	а҆пⷭ҇ла за҄ рч҃ѕ	є҆ѵⷢ҇ мⷬ҇ з҃і	У вівторок	ап. поч. 196	єв. мар. 17
Всрⷣе	а҆пⷭ҇ла за҄ рч҃з	є҆ѵⷢ҇ мⷬ҇ и҃і	В середу	ап. поч. 197	єв. мар. 18
Вчеⷦ҇	а҆пⷭ҇ла за҄ рч҃и	є҆ѵⷢ҇ мⷬ҇ ѳ҃і	В четвер	ап. поч. 198	єв. мар. 19
Впѧⷦ҇	а҆пⷭ҇ла за҄ с҃а	є҆ѵⷢ҇ мⷬ҇ к҃	У п’ятницю	ап. поч. 201	єв. мар. 20
Всⷠ҇ꙋ	а҆пⷭ҇ла за҄ рл҃	є҆ѵⷢ҇ мⷴ҇ ч҃г	В суботу	ап. поч. 130	єв. мат. 93
Нⷣлѧ д҃і є҆ѵⷢ҇ ѹ҆тренее г҃			Неділя 14, єв. на утрені 3.		
	а҆пⷭ҇ла за҄ ро҃	є҆ѵⷢ҇ мⷴ҇ п҃ѳ		ап. поч. 170	єв. мат. 89
Впнⷣ	а҆пⷭ҇ла за҄ с҃в	є҆ѵⷢ҇ мⷬ҇ к҃а	В понеділок	ап. поч. 202	єв. мар. 21
Втоⷦ҇	а҆пⷭ҇ла за҄ с҃д	є҆ѵⷢ҇ мⷬ҇ к҃в	У вівторок	ап. поч. 204	єв. мар. 22
Всрⷣе	а҆пⷭ҇ла за҄ с҃з	є҆ѵⷢ҇ мⷬ҇ к҃г	В середу	ап. поч. 207	єв. мар. 23
Вчеⷦ҇	а҆пⷭ҇ла за҄ с҃и	є҆ѵⷢ҇ мⷬ҇ к҃е	В четвер	ап. поч. 208	єв. мар. 25
Впѧⷦ҇	а҆пⷭ҇ла за҄ с҃і	є҆ѵⷢ҇ мⷬ҇ к҃ѕ	У п’ятницю	ап. поч. 210	єв. мар. 26
Всⷠ҇ꙋ	а҆пⷭ҇ла за҄ рл҃в	є҆ѵⷢ҇ мⷴ҇ ч҃з	В суботу	ап. поч. 132	єв. мат. 97
Нⷣлѧ е҃і є҆ѵⷢ҇ ѹ҆тренее д҃			Неділя 15, єв. на утрені 4.		
	а҆пⷭ҇ла за҄ ро҃ѕ	є҆ѵⷢ҇ мⷬ҇ ч҃в		ап. поч. 176	єв. мат. 92
Впнⷣ	а҆пⷭ҇ла за҄ с҃аі	є҆ѵⷢ҇ мⷬ҇ к҃з	В понеділок	ап. поч. 211	єв. мар. 27
Втоⷦ҇	а҆пⷭ҇ла за҄ с҃ві	є҆ѵⷢ҇ мⷬ҇ к҃и	У вівторок	ап. поч. 212	єв. мар. 28
Всрⷣе	а҆пⷭ҇ла за҄ с҃ді	є҆ѵⷢ҇ мⷬ҇ к҃ѳ	В середу	ап. поч. 214	єв. мар. 29
Вчеⷦ҇	а҆пⷭ҇ла за҄ с҃ѕі	є҆ѵⷢ҇ мⷬ҇ л҃	В четвер	ап. поч. 216	єв. мар. 30

У п’ятницю	ап. поч. 210	єв. мар. 26	Впѧ҃к	а҆п҃л за҃ сзі	є҆ѵ҃ м҃ лв
В суботу	ап. поч. 132	єв. мат. 97	Всб҃у	а҆п҃л за҃ рмѕ	є҆ѵ҃ м҃ ра
Неділя 16, єв. на утрені 5.			Нлѧ҃ ѕі є҆ѵ҃ ѹ҆тренее є		
	ап. поч. 181	єв. мат. 105		а҆п҃л за҃ рпа	є҆ѵ҃ м҃ ре
В понеділок	ап. поч. 219	єв. мар. 48	Впн҃	а҆п҃л за҃ сді	є҆ѵ҃ м҃ мн
У вівторок	ап. поч. 222	єв. мар. 50	Вто҃	а҆п҃л за҃ скв	є҆ѵ҃ м҃ н
В середу	ап. поч. 223	єв. мар. 51	Вср҃е	а҆п҃л за҃ скг	є҆ѵ҃ м҃ на
В четвер	ап. поч. 225	єв. мар. 52	Вчт҃е	а҆п҃л за҃ ске	є҆ѵ҃ м҃ нв
У п’ятницю	ап. поч. 226	єв. мар. 53	Впт҃к	а҆п҃л за҃ скѕ	є҆ѵ҃ м҃ нг
В суботу	ап. поч. 156	єв. мат. 104	Всб҃у	а҆п҃л за҃ рнѕ	є҆ѵ҃ м҃ рд
Неділя 17, єв. на утрені 6.			Нлѧ҃ зі є҆ѵ҃ ѹ҆тренее ѕ		
	ап. поч. 182	єв. мат. 62		а҆п҃л за҃ рпв	є҆ѵ҃ м҃ ѯв
В понеділок	ап. поч. 227	єв. лук. 10	Впн҃	а҆п҃л за҃ скз	є҆ѵ҃ лу҃ і
У вівторок	ап. поч. 230	єв. лук. 11	Вто҃	а҆п҃л за҃ сл	є҆ѵ҃ лу҃ аі
В середу	ап. поч. 231	єв. лук. 12	Вср҃е	а҆п҃л за҃ сла	є҆ѵ҃ лу҃ ві
В четвер	ап. поч. 232	єв. лук. 13	Вчт҃е	а҆п҃л за҃ слв	є҆ѵ҃ лу҃ гі
У п’ятницю	ап. поч. 234	єв. лук. 14	Впт҃к	а҆п҃л за҃ слд	є҆ѵ҃ лу҃ ді
В суботу	ап. поч. 162	єв. лук. 15	Всб҃у	а҆п҃л за҃ рѯв	є҆ѵ҃ лу҃ єі
Неділя 18, єв. на утрені 7.			Нлѧ҃ иі є҆ѵ҃ ѹ҆тренее з		
	ап. поч. 188	єв. лук. 17		а҆п҃л за҃ рпи	є҆ѵ҃ лу҃ зі
В понеділок	ап. поч. 235	єв. лук. 16	Впн҃	а҆п҃л за҃ сле	є҆ѵ҃ лу҃ ѕі
У вівторок	ап. поч. 236	єв. лук. 18	Вто҃	а҆п҃л за҃ слѕ	є҆ѵ҃ лу҃ иі
В середу	ап. поч. 237	єв. лук. 21	Вср҃е	а҆п҃л за҃ слз	є҆ѵ҃ лу҃ ка
В четвер	ап. поч. 238	єв. лук. 23	Вчт҃е	а҆п҃л за҃ сли	є҆ѵ҃ лу҃ кг
У п’ятницю	ап. поч. 239	єв. лук. 24	Впт҃к	а҆п҃л за҃ слд	є҆ѵ҃ лу҃ кд
В суботу	ап. поч. 164	єв. лук. 19	Всб҃у	а҆п҃л за҃ рѯд	є҆ѵ҃ лу҃ ді
Неділя 19, єв. на утрені 8.			Нлѧ҃. ді. є҆ѵ҃, ѹ҆тренее и·		
	ап. поч. 194	єв. лук. 26		а҆п҃л за҃ рчд	є҆ѵ҃ лу҃ кѕ
В понеділок	ап. поч. 241	єв. лук. 25	Впн҃	а҆п҃л за҃ сма	є҆ѵ҃ лу҃ ке
У вівторок	ап. поч. 242	єв. лук. 27	Вто҃	а҆п҃л за҃ смв	є҆ѵ҃ лу҃ кз
В середу	ап. поч. 243	єв. лук. 28	Вср҃е	а҆п҃л за҃ смг	є҆ѵ҃ лу҃ ки
В четвер	ап. поч. 244	єв. лук. 31	Вчт҃е	а҆п҃л за҃ смд	є҆ѵ҃ лу҃ ла
У п’ятницю	ап. поч. 245	єв. лук. 32	Впт҃к	а҆п҃л за҃ сме	є҆ѵ҃ лу҃ лв
В суботу	ап. поч. 168	єв. лук. 20	Всб҃у	а҆п҃л за҃ рѯи	є҆ѵ҃ лу҃ к
Неділя 20, єв. на утрені 9.			Нлѧ҃, к. є҆ѵ҃, ѹ҆тренее, д·		
	ап. поч. 200	єв. лук. 30		а҆п҃л за҃ с	є҆ѵ҃ лу҃ л
В понеділок	ап. поч. 248	єв. лук. 33	Впн҃	а҆п҃л за҃ сми	є҆ѵ҃ лу҃ лг
У вівторок	ап. поч. 249	єв. лук. 34	Вто҃	а҆п҃л за҃ смд	є҆ѵ҃ лу҃ лд
В середу	ап. поч. 251	єв. лук. 37	Вср҃е	а҆п҃л за҃ сна	є҆ѵ҃ лу҃ лз
В четвер	ап. поч. 252	єв. лук. 41	вчт҃е	а҆п҃л за҃ снв	є҆ѵ҃ лу҃ ма
У п’ятницю	ап. поч. 253	єв. лук. 42	впт҃к	а҆п҃л за҃ снг	є҆ѵ҃ лу҃ мв
В суботу	ап. поч. 174	єв. лук. 22	всб҃у	а҆п҃л за҃ род	є҆ѵ҃ лу҃ кв
Неділя 21, єв. на утрені 10.			Нлѧ҃, ка. є҆ѵ҃, ѹ҆тренее, і·		
	ап. поч. 203	єв. лук. 35		а҆п҃л за҃ сг	є҆ѵ҃ лу҃ ле
В понеділок	ап. поч. 255	єв. лук. 43	впн҃	а҆п҃л за҃ сне	є҆ѵ҃ лу҃ мг
У вівторок	ап. поч. 256	єв. лук. 44	вто҃	а҆п҃л за҃ снѕ	є҆ѵ҃ лу҃ мд
В середу	ап. поч. 259	єв. лук. 47	вср҃е	а҆п҃л за҃ снд	є҆ѵ҃ лу҃ мз
В четвер	ап. поч. 260	єв. лук. 48	вчт҃е	а҆п҃л за҃ сѯ	є҆ѵ҃ лу҃ ми
У п’ятницю	ап. поч. 261	єв. лук. 50	впт҃к	а҆п҃л за҃ сѯа	є҆ѵ҃ лу҃ н
В суботу	ап. поч. 178	єв. лук. 29	всб҃у	а҆п҃л за҃ рои	є҆ѵ҃ лу҃ кд

Нл҃ѧ, к҃в, є҆ѵ҃ оу҆́тренеє, а҃і. — Неділя 22, єв. на утрені 11.

	а҆п҃л за҄ с҃єі	є҆ѵ҃ лꙋ҃ п҃г		ап. поч. 215	єв. лук. 83
в п҃н	а҆п҃л за҄ с҃ѯв	є҆ѵ҃ лꙋ҃ н҃в	В понеділок	ап. поч. 262	єв. лук. 52
в ꙋ҃то	а҆п҃л за҄ с҃ѯг	є҆ѵ҃ лꙋ҃ н҃є	У вівторок	ап. поч. 263	єв. лук. 55
в с҃рє	а҆п҃л за҄ с҃ѯд	є҆ѵ҃ лꙋ҃ н҃ѕ	В середу	ап. поч. 264	єв. лук. 56
в ч҃є	а҆п҃л за҄ с҃ѯє	є҆ѵ҃ лꙋ҃ н҃з	В четвер	ап. поч. 265	єв. лук. 57
в п҃ѧ	а҆п҃л за҄ с҃ѯѕ	є҆ѵ҃ лꙋ҃ н҃и	У п’ятницю	ап. поч. 266	єв. лук. 58
в с҃ꙋ	а҆п҃л за҄ р҃пє	є҆ѵ҃ лꙋ҃ л҃ѕ	В суботу	ап. поч. 185	єв. лук. 36

Нл҃ѧ, к҃г. є҆ѵ҃ оу҆́тренеє, а҃. — Неділя 23, єв. на утрені 1.

	а҆п҃л за҄ с҃к	є҆ѵ҃ лꙋ҃ л҃и		ап. поч. 220	єв. лук. 38
в п҃н	а҆п҃л за҄ с҃ѯз	є҆ѵ҃ лꙋ҃ н҃ѳ	В понеділок	ап. поч. 267	єв. лук. 59
в ꙋ҃то	а҆п҃л за҄ с҃ѯи	є҆ѵ҃ лꙋ҃ ѯ҃	У вівторок	ап. поч. 268	єв. лук. 60
в с҃рє	а҆п҃л за҄ с҃ѯѳ	є҆ѵ҃ лꙋ҃ ѯ҃а	В середу	ап. поч. 269	єв. лук. 61
в ч҃є	а҆п҃л за҄ с҃оа	є҆ѵ҃ лꙋ҃ ѯ҃в	В четвер	ап. поч. 271	єв. лук. 62
в п҃ѧ	а҆п҃л за҄ с҃ов	є҆ѵ҃ лꙋ҃ ѯ҃г	У п’ятницю	ап. поч. 272	єв. лук. 63
в с҃ꙋ	а҆п҃л за҄ р҃ча	є҆ѵ҃ лꙋ҃ м҃	В суботу	ап. поч. 191	єв. лук. 40

Нл҃ѧ, к҃д. є҆ѵ҃, оу҆́тренеє, в҃ — Неділя 24, єв. на утрені 2.

	а҆п҃лъ за҄ с҃ка	є҆ѵ҃ лꙋ҃ л҃ѳ		ап. поч. 221	єв. лук. 39
в п҃н	а҆п҃л за҄ с҃ог	є҆ѵ҃ лꙋ҃ ѯ҃є	В понеділок	ап. поч. 273	єв. лук. 65
в ꙋ҃то	а҆п҃л за҄ с҃од	є҆ѵ҃ лꙋ҃ ѯ҃и	У вівторок	ап. поч. 274	єв. лук. 68
в с҃рє	а҆п҃л за҄ с҃оє	є҆ѵ҃ лꙋ҃ ѯ҃ѳ	В середу	ап. поч. 275	єв. лук. 69
в ч҃є	а҆п҃л за҄ с҃оѕ	є҆ѵ҃ лꙋ҃ о҃	В четвер	ап. поч. 276	єв. лук. 70
в п҃ѧ	а҆п҃л за҄ с҃оз	є҆ѵ҃ лꙋ҃ о҃г	У п’ятницю	ап. поч. 277	єв. лук. 73
в с҃ꙋ	а҆п҃л за҄ р҃чѳ	є҆ѵ҃ лꙋ҃ м҃ѕ	В суботу	ап. поч. 199	єв. лук. 46

Нл҃ѧ, к҃є. є҆ѵ҃, оу҆́тренеє, г҃ — Неділя 25, єв. на утрені 3.

	а҆п҃л за҄ с҃кд	є҆ѵ҃ лꙋ҃ н҃г		ап. поч. 224	єв. лук. 53
в п҃н	а҆п҃л за҄ с҃ои	є҆ѵ҃ лꙋ҃ о҃є	В понеділок	ап. поч. 278	єв. лук. 75
в ꙋ҃то	а҆п҃л за҄ с҃оѳ	є҆ѵ҃ лꙋ҃ о҃з	У вівторок	ап. поч. 279	єв. лук. 77
в с҃рє	а҆п҃л за҄ с҃па	є҆ѵ҃ лꙋ҃ о҃и	В середу	ап. поч. 281	єв. лук. 78
в ч҃є	а҆п҃л за҄ с҃пг	є҆ѵ҃ лꙋ҃ п҃	В четвер	ап. поч. 283	єв. лук. 80
в п҃ѧ	а҆п҃л за҄ с҃пд	є҆ѵ҃ лꙋ҃ п҃в	У п’ятницю	ап. поч. 284	єв. лук. 82
в с҃ꙋ	а҆п҃л за҄ с҃є	є҆ѵ҃ лꙋ҃ м҃ѳ	В суботу	ап. поч. 205	єв. лук. 49

Нл҃ѧ, к҃ѕ. є҆ѵ҃, оу҆́тренеє, д҃. — Неділя 26, єв. на утрені 4.

	а҆п҃л за҄ с҃кѳ	є҆ѵ҃ лꙋ҃ ѯ҃ѕ		ап. поч. 229	єв. лук. 66
в п҃н	а҆п҃л за҄ с҃пє	є҆ѵ҃ лꙋ҃ п҃ѕ	В понеділок	ап. поч. 285	єв. лук. 86
в ꙋ҃то	а҆п҃л за҄ с҃пѕ	є҆ѵ҃ лꙋ҃ п҃з	У вівторок	ап. поч. 286	єв. лук. 87
в с҃рє	а҆п҃л за҄ с҃пз	є҆ѵ҃ лꙋ҃ ч҃	В середу	ап. поч. 287	єв. лук. 90
в ч҃є	а҆п҃л за҄ с҃пѳ	є҆ѵ҃ лꙋ҃ ч҃в	В четвер	ап. поч. 289	єв. лук. 92
в п҃ѧ	а҆п҃л за҄ с҃ч	є҆ѵ҃ лꙋ҃ ч҃є	У п’ятницю	ап. поч. 290	єв. лук. 95
в с҃ꙋ	а҆п҃л за҄ с҃гі	є҆ѵ҃ лꙋ҃ н҃а	В суботу	ап. поч. 213	єв. лук. 51

Нл҃ѧ, к҃з. є҆ѵ҃, оу҆́тренеє є҃. — Неділя 27, єв. на утрені 5.

	а҆п҃л за҄ с҃лг	є҆ѵ҃ лꙋ҃ о҃а		ап. поч. 233	єв. лук. 71
в п҃н	а҆п҃л за҄ с҃чд	є҆ѵ҃ лꙋ҃ ч҃з	В понеділок	ап. поч. 294	єв. лук. 97
в ꙋ҃то	а҆п҃л за҄ с҃чз	є҆ѵ҃ лꙋ҃ ч҃и	У вівторок	ап. поч. 297	єв. лук. 98
в с҃рє	а҆п҃л за҄ с҃чѳ	є҆ѵ҃ лꙋ҃ ч҃ѳ	В середу	ап. поч. 299	єв. лук. 99
в ч҃є	а҆п҃л за҄ т҃	є҆ѵ҃ лꙋ҃ р҃	В четвер	ап. поч. 300	єв. лук. 100
в п҃ѧ	а҆п҃л за҄ т҃а	є҆ѵ҃ лꙋ҃ р҃а	У п’ятницю	ап. поч. 301	єв. лук. 101
в с҃ꙋ	а҆п҃л за҄ с҃иі	є҆ѵ҃ лꙋ҃ ѯ҃з	В суботу	ап. поч. 218	єв. лук. 67

Нл҃ѧ, к҃и. є҆ѵ҃, оу҆́тренеє ѕ҃. — Неділя 28, єв. на утрені 6.

	а҆п҃л за҄ с҃н	є҆ѵ҃ лꙋ҃ о҃ѕ		ап. поч. 250	єв. лук. 76
в п҃н	а҆п҃л за҄ т҃и	є҆ѵ҃ лꙋ҃ р҃в	В понеділок	ап. поч. 308	єв. лук. 102

У вівторок	ап. поч. 297	єв. лук. 98	вт҃о	а҆п҃л за҃ т҃і	є҆ѵ҃ л҃у р҃ѕ
В середу	ап. поч. 299	єв. лук. 99	ср҃е	а҆п҃л за҃ тв҃і	є҆ѵ҃ л҃у р҃д
В четвер	ап. поч. 300	єв. лук. 100	ч҃е	а҆п҃л за҃ те҃і	є҆ѵ҃ л҃у р҃з
У п’ятницю	ап. поч. 301	єв. лук. 101	п҃ѧ	а҆п҃л за҃ тз҃і	є҆ѵ҃ л҃у р҃и
В суботу	ап. поч. 218	єв. лук. 67	с҃у	а҆п҃л за҃ с҃к	є҆ѵ҃ л҃у о҃в
Неділя 29, єв. на утрені 7.			Н҃лѧ, к҃ѳ. є҆ѵ҃, ᲂу҆́тренее з҃.		
	ап. поч. 257	єв. лук. 85		а҆п҃л за҃ сн҃з	є҆ѵ҃ л҃у п҃е
В понеділок	ап. поч. 319	єв. мар. 33	п҃н	а҆п҃л за҃ тѳ҃і	є҆ѵ҃ м҃ л҃г
У вівторок	ап. поч. 321	єв. мар. 34	вт҃о	а҆п҃л за҃ тк҃а	є҆ѵ҃ м҃ л҃д
В середу	ап. поч. 323	єв. мар. 36	ср҃е	а҆п҃л за҃ тк҃г	є҆ѵ҃ м҃ л҃ѕ
В четвер	ап. поч. 326	єв. мар. 39	ч҃е	а҆п҃л за҃ тк҃ѕ	є҆ѵ҃ м҃ л҃ѳ
У п’ятницю	ап. поч. 327	єв. мар. 41	п҃ѧ	а҆п҃л за҃ тк҃з	є҆ѵ҃ м҃ м҃а
В суботу	ап. поч. 228	єв. лук. 74	с҃у	а҆п҃л за҃ ск҃и	є҆ѵ҃ л҃у о҃д
Неділя 30, єв. на утрені 8.			Н҃лѧ, л҃, є҆ѵ, ᲂу҆́тренее и҃.		
	ап. поч. 258	єв. лук. 91		а҆п҃л за҃ сн҃и	є҆ѵ҃ л҃у ч҃а
В понеділок	ап. поч. 329	єв. мар. 42	п҃н	а҆п҃л за҃ тк҃ѳ	є҆ѵ҃ м҃ м҃в
У вівторок	ап. поч. 333	єв. мар. 43	вт҃о	а҆п҃л за҃ тл҃г	є҆ѵ҃ м҃ м҃г
В середу	ап. поч. 50	єв. мар. 44	ср҃е	а҆п҃л за҃ н҃	є҆ѵ҃ м҃ м҃д
В четвер	ап. поч. 51	єв. мар. 45	ч҃е	а҆п҃л за҃ н҃а	є҆ѵ҃ м҃ м҃е
У п’ятницю	ап. поч. 52	єв. мар. 46	п҃ѧ	а҆п҃л за҃ н҃в	є҆ѵ҃ м҃ м҃ѕ
В суботу	ап. поч. 249	єв. лук. 81	с҃у	а҆п҃л за҃ см҃ѳ	є҆ѵ҃ л҃у п҃а
Неділя 31, єв. на утрені 9.			Н҃лѧ, л҃а. є҆ѵ҃, ᲂу҆́тренее ѳ҃.		
	ап. поч. 280	єв. лук. 93		а҆п҃л за҃ с҃п	є҆ѵ҃ л҃у ч҃г
В понеділок	ап. поч. 53	єв. мар. 48	п҃н	а҆п҃л за҃ н҃г	є҆ѵ҃ м҃ м҃и
У вівторок	ап. поч. 54	єв. мар. 50	вт҃о	а҆п҃л за҃ н҃д	є҆ѵ҃ м҃ н҃
В середу	ап. поч. 55	єв. мар. 51	ср҃е	а҆п҃л за҃ н҃е	є҆ѵ҃ м҃ н҃а
В четвер	ап. поч. 56	єв. мар. 52	ч҃е	а҆п҃л за҃ н҃ѕ	є҆ѵ҃ м҃ н҃в
У п’ятницю	ап. поч. 58	єв. мар. 53	п҃ѧ	а҆п҃л за҃ н҃и	є҆ѵ҃ м҃ н҃г
В суботу	ап. поч. 273	єв. лук. 84	с҃у	а҆п҃л за҃ с҃ог	є҆ѵ҃ л҃у п҃д
Неділя 32, єв. на утрені 10.			Н҃лѧ л҃в є҆ѵ҃ ᲂу҆́тренее і҃		
	ап. поч. 285	єв. лук. 94		а҆п҃л за҃ сп҃е	є҆ѵ҃ л҃у ч҃д
В понеділок	ап. поч. 59	єв. мар. 54	п҃н	а҆п҃л за҃ н҃ѳ	є҆ѵ҃ м҃ н҃д
У вівторок	ап. поч. 60	єв. мар. 55	вт҃о	а҆п҃л за҃ ѯ҃	є҆ѵ҃ м҃ н҃е
В середу	ап. поч. 61	єв. мар. 56	ср҃е	а҆п҃л за҃ ѯ҃а	є҆ѵ҃ м҃ н҃ѕ
В четвер	ап. поч. 62	єв. мар. 57	ч҃е	а҆п҃л за҃ ѯ҃в	є҆ѵ҃ м҃ н҃з
У п’ятницю	ап. поч. 64	єв. мар. 58	п҃ѧ	а҆п҃л за҃ ѯ҃д	є҆ѵ҃ м҃ н҃и
В суботу	ап. поч. 293	єв. лук. 88	с҃у	а҆п҃л за҃ сч҃г	є҆ѵ҃ л҃у п҃и
Неділя 33, єв. на утрені 11.			Н҃лѧ л҃г є҆ѵ҃ ᲂу҆́тренее а҃і.		
	ап. поч. 296	єв. лук. 89		а҆п҃л за҃ сч҃ѕ	є҆ѵ҃ л҃у п҃ѳ
В понеділок	ап. поч. 66	єв. мар. 59	п҃н	а҆п҃л за҃ ѯ҃ѕ	є҆ѵ҃ м҃ н҃ѳ
У вівторок	ап. поч. 67	єв. мар. 60	вт҃о	а҆п҃л за҃ ѯ҃з	є҆ѵ҃ м҃ ѯ҃
В середу	ап. поч. 68	єв. мар. 61	ср҃е	а҆п҃л за҃ ѯ҃и	є҆ѵ҃ м҃ ѯ҃а
В четвер	ап. поч. 69	єв. мар. 62	ч҃е	а҆п҃л за҃ ѯ҃ѳ	є҆ѵ҃ м҃ ѯ҃в
У п’ятницю	ап. поч. 70	єв. мар. 63	п҃ѧ	а҆п҃л за҃ о҃	є҆ѵ҃ м҃ ѯ҃г
В суботу	ап. поч. 295	єв. лук. 103	с҃у	а҆п҃л за҃ сч҃е	є҆ѵ҃ л҃у р҃г
Неділя 34, єв. на утрені 1.			Н҃лѧ л҃д є҆ѵ҃ ᲂу҆́тренее а҃.		
	ап. поч. 135	єв. лук. 79		а҆п҃л за҃ рл҃е	є҆ѵ҃ л҃у о҃ѳ
В понеділок	ап. поч. 71	єв. мар. 49	п҃н	а҆п҃л за҃ о҃а	є҆ѵ҃ м҃ м҃ѳ
У вівторок	ап. поч. 72	єв. мар. 64	вт҃о	а҆п҃л за҃ о҃в	є҆ѵ҃ м҃ ѯ҃д
В середу	ап. поч. 73	єв. мар. 65	ср҃е	а҆п҃л за҃ о҃г	є҆ѵ҃ м҃ ѯ҃е
В четвер	ап. поч. 74	єв. мар. 66	ч҃е	а҆п҃л за҃ о҃д	є҆ѵ҃ м҃ ѯ҃ѕ
У п’ятницю	ап. поч. 75	єв. мар. 68	п҃ѧ	а҆п҃л за҃ о҃е	є҆ѵ҃ м҃ ѯ҃и

Сб҃у лє҃ масопꙋ́стнꙋю	В суботу 35, м'ясопусну.
а҆пⷭ҇л зач҃ р҃чѕ є҆ѵⷢ҇ лꙋ҃ р҃є	ап. поч. 196 єв. лук. 105
Нлⷣ. лє҃. масопꙋ́стнаѧ є҆ѵⷢ҇ ᲂу҃ в҃.	Неділя 35, м'ясопусна, єв. на утрені 2.
а҆пⷭ҇л зач҃ р҃м є҆ѵⷢ҇ м҃ р҃ѕ	ап. поч. 140 єв. лук. 79
Впⷩ҇ а҆пⷭ҇л зач҃ ѻ҃ѕ є҆ѵⷢ҇ лꙋ҃ ч҃ѕ	В понеділок ап. поч. 76 єв. мар. 49
Втоⷬ҇ а҆пⷭ҇л зач҃ ѻ҃з є҆ѵⷢ҇ лꙋ҃ р҃д	У вівторок ап. поч. 77 єв. мар. 64
Вчеⷮ҇ а҆пⷭ҇л зач҃ ѻ҃и є҆ѵⷢ҇ лꙋ҃ р҃і	В четвер ап. поч. 78 єв. мар. 66
Сб҃у лѕ҃ сы́рнꙋю	В суботу 36, сирну.
а҆пⷭ҇л зач҃ р҃єі є҆ѵⷢ҇ м҃ ѕі и҆ тл҃є	ап. поч. 115 єв. лук. 105 і 335
в нлⷣю сы́рнꙋю· є҆ѵⷢ҇ ᲂу҆́тр҃ѣ г҃.	Неділя 35, сирну, єв. на утрені 3.
а҆пⷭ҇л зач҃ р҃ві є҆ѵⷢ҇ м҃ ѕі	ап. поч. 112 єв. лук. 16
Нача́ло вели́цеи четыредеса́тницы сꙋбо́тамъ и҆ нлⷣмъ, стго вели́кагѡ поста̀·	Початок великої чотиридесятниці. Суботи і неділі святого великого посту.
Сꙋ̑, а҃. поста, и҆ стго ѳео́дѡра тирѡна а҆пⷭ҇л зач҃, тг҃· и҆ стомꙋ, а҆пⷭ҇л. зач҃, сч҃в· є҆ѵⷢ҇ м҃ і҆ѡ҃ нв	1 субота посту, і св. Теодота Тирона. Ап. поч. 303, і св. ап. поч. 292, єв. мар. 10, ів. 52.
Нлⷣ. а҃, поⷭ҇, є҆ѵⷢ҇, ᲂу҆́тр҃ѣнєє, д҃.	1 неділя посту, єв. на утрені 4.
а҆пⷭ҇л зач҃ тк҃д є҆ѵⷢ҇ і҆ѡ҃ є҃	ап. поч. 329 єв. ів. 5
Сб҃у в҃ поⷭ҇ а҆пⷭ҇л зач҃ т҃д є҆ѵⷢ҇ м҃ ѕ҃	2 суб. посту ап. поч. 309 єв. мар. 6
нлⷣ. в҃, поⷭ҇, є҆ѵⷢ҇, ᲂу҃ є҃,	2 неділя посту, єв. на утрені 5.
а҆пⷭ҇л зач҃, т҃д є҆ѵⷢ҇ м҃ з҃	ап. поч. 304 єв. мар. 7
Сꙋ̑, г҃. поⷭ҇. а҆пⷭ҇л, тк҃є. є҆ѵⷢ҇ м҃ и҃	3 суб. посту ап. поч. 325 єв. мар. 8
Нлⷣ, г҃. поⷭ҇ є҆ѵⷢ҇ ᲂу҆́тр҃ѣнєє ѕ҃	3 неділя посту, єв. на утрені 6.
а҆пⷭ҇л зач҃ т҃аі є҆ѵⷢ҇ м҃ лз	ап. поч. 311 єв. мар. 37
Сꙋ̑, д҃. поⷭ҇ а҆пⷭ҇л тг҃і є҆ѵⷢ҇ м҃ ла	4 суб. посту ап. *поч.* 313 єв. мар. 31
Нлⷣ, д҃. поⷭ҇ є҆ѵⷢ҇ ᲂу҆́тр҃ѣнєє· з҃	4 неділя посту, єв. на утрені 7.
а҆пⷭ҇л зач҃ тд҃і є҆ѵⷢ҇ м҃ м҃	ап. поч. 314 єв. мар. 40
Сꙋ̑, є҃. поⷭ҇ а҆пⷭ҇л зач҃ тк҃в є҆ѵⷢ҇ м҃ лє	5 суб. посту ап. поч. 322 єв. мар. 35
Нлⷣ, є҃. поⷭ҇ є҆ѵⷢ҇ ᲂу҃ и҃	5 неділя посту, єв. на утрені 8.
а҆пⷭ҇л тк҃а є҆ѵⷢ҇ м҃ мз·	ап. *поч.* 321 єв. мар. 47
сꙋ̑, ѕ҃. ла́заревa. а҆пⷭ҇л зач҃ тл҃г є҆ѵⷢ҇ і҆ѡ҃ лд·	6 суб. лазарева, ап. поч. 333 єв. ів. 39
в нлⷣю цвѣ́т є҆ѵⷢ҇ ᲂу҃ м҃ пг	У квітну неділю єв. на утрені мат. 83
а҆пⷭ҇л зач҃ смз є҆ѵⷢ҇ і҆ѡ҃ ма	ап. поч. 247 єв. ів. 41
Въ стыи вє҃ пнⷣа є҆ѵⷢ҇ м҃ ци	У св. великий понеділок єв. мат. 98
Втоⷬ҇ вє҃ м҃ рв	У вівторок єв. мат. 102
Вср҃є вє҃ м҃ ри	У середу єв. мат. 108
Въ стыи вє҃, чє҃. а҆пⷭ҇л, зач҃, рмд є҆ѵⷢ҇ м҃ рз	У св. великий четвер. ап. поч. 149, єв. мат. 107.
на ᲂу҆мыве́ніє ногъ, є҆ѵⷢ҇ і҆ѡ҃ мє·	На умивання ніг, єв. ів. 45
Є҆ѵⷢ҇, ві, стыⷯ страстей гд҃а на́шегѡ і҆с҃ х҃а, є҆ѵⷢ҇, і҆ѡ҃, а҃, г҃, мѕ· нн҃ѣ прослáвисѧ сн҃ъ чл҃чскїи. кѡ҃, и҆ ᲂу҆ченицы є҆гѡ·	12 єв. св. страстей нашого Господа Ісуса Христа, єв. ів. 1-е, поч. 46: Нині Людський Син прославився... кін. ...і його учні.
є҆ѵⷢ҇, в҃, і҆ѡ҃, нн. и҆зы́де і҆с҃ съ ᲂу҆ченикы свои́ми. кѡ҃, да ѧ҆ⷣѧⷮ пасхꙋ·	2-е єв. ів. 58. Ісус вийшов зі своїми учнями... кін. ...щоб *могли* їсти пасху.
є҆ѵⷢ҇, г҃, м҃, рд. вои́ни ѧ҆́мше і҆с҃а, кѡ҃, пла́ка го́рко·	3-е єв. мат. 109. Вояки, схопивши Ісуса... кін. ...заплакав гірко.
є҆ѵⷢ҇, д҃, і҆ѡ҃, нд. ведо́ша і҆с҃а ѿ каїа́фы, кѡ҃, да є҆гѡ про́пнꙋтъ·	4-е єв. ів. 59. Повели Ісуса від Каяфи... кін. ...щоб був розп'ятим.
є҆ѵⷢ҇, є҃, м҃, раі. видѣ́въ і҆ꙋ́да предавыи є҆гѡ, кѡ҃, понести крⷭ҇тъ є҆гѡ.	5-е єв. мат. 111. Юда, який видав Його, побачивши... кін. ...понести його хрест.
є҆ѵⷢ҇, ѕ҃, м҃, ѯз· вѡ́ини поємше і҆с҃а. кѡ҃, вѣ́рꙋ и҆́мемъ є҆мꙋ·	6-е єв. мар. 67. Вояки, взявши Ісуса... кін. ...щоб ми повірили Йому!

7-е єв. мат. 113. І прийшовши на місце... кін. ...По правді, Цей був Божим Сином!
8-е єв. лук. 111. Вели з Ісусім і інших двох... кін. ...з Галилеї, що на це дивилися.
9-е єв. ів. 61. Стояли при Ісусовому хресті його мати... кін. ...кого прокололи.
10-е єв. мар. 69. Прийшов Йосиф, що з Ариматеї... кін. ...де Його клали.
11-е єв. ів. 62. Попросив Пилата Йосиф... кін. ...там поклали Ісуса.
12-е єв. мат. 114. На другий же день... кін. ...зі сторожею.

Служба часів св. великої п’ятниці.
1-ий час, ап. поч. 215 від пол.

єѵ҃, з҃, м҃, рг҃і. пришє́дшє в иниќа мѣсто, кѡ҃, въ истиннꙋ сн҃ъ бж҃їи бѣ сей·
єѵ҃, и҃, лꙋ҃, рві҃!. ведахꙋ съ ї҆сомъ и҆на два, кѡ҃, ѿ галиле́а зрѧще сѧ҃·
єѵ҃, д҃, і҆ѡ҃, ѯа҃. стоѧ́хꙋ при крⷭ҇тѣ ї҆совѣ мт҃и є҆го, кѡ҃, є҆гоже прободо҃·
єѵ҃, і҃, м҃, ѯ҃д, приш҃е і҆ѡ́сифъ ѿ аримадеа. кѡ҃, и҆дѣже и҆ полагахꙋ.
єѵ҃, аі҃, і҆ѡ҃, ѯв҃, моли пилата і҆ѡ́сифъ. кѡ҃, и҆дѣже положиша і҆с҃а·
єѵ҃, ві҃, м҃, рд҃і. въ оу҆трѣи же днь кѡ҃, с кꙋстодїею·
Послѣдованїе часовомъ ст҃го вє҃. п҃т
ча҃, а҃, а҆п҃л, за҃, сеі, ѿ по҃·

В Острозькій Біблії є дві кенцеві сторінки, і тут подаємо обі.
Слідує перша кінцева сторінка.

єв. мат. 110.
3-ий час, ап. поч. 85, єв. мар. 67.
6-ий час, ап. поч. 306, єв. лук. 112
9-ий час, ап. поч. 324, єв. ів. 59
В ту ж п’ятницю ввечорі ап. поч 125, єв. мат. 110.
У св. велику суботу на утрені ап. поч. 133, єв. мат. 114, на літ. ап. поч. 91, єв. мат. 115.
Різні апостоли і євангелія на всяку потребу: на освячення церкви ап. поч. 319 і 307, єв. ів. 37 і мат. 67.
На постриг монахів: ап. поч. 296, єв. мат. 39 і 43.
Над хворими: ап. поч. 57, єв. мат. 21, лук. 3, ів. 13.
На освячення олії сімома попами:
1- ап. поч. 57, єв. ів. 14.
2- ап. поч. 116, єв. лук. 94.
3- ап. поч. 153, єв. мат. 44 від пол.
4- ап. поч. 152, єв. мар. 23.
5- ап. поч. 203, єв. ів. 49.
6- ап. поч. 258, єв. лук. 33.
7- ап. поч. 233, єв. мат. 17.
А нам на освячення олії.:
єв. 1-е: мат. 44 від пол., 2-е: мар. 53, 3-е: лук. 40, 4-е: мат. 32, 5-е: мар. 21, 6-е: лук. 39, 7-е: мат. 26.
За померших: ап. поч. 106, і 163, і 270, єв. ів. 15, 16 і 21.
Задля землетрусу: ап. поч. 331 від пол., єв. мат. 27.
Коли є напад чужоземців:
ап. поч. 220, єв. мар. 51.
За перемогу царя: ап. поч. 233, єв. мар. 51.
В час посухи: ап. поч. 57, єв. мар. 51.
В час пожежі: ап. поч. 332, єв. лук. 69.
Чин монашого образа: єв. мат. 39 і 43.
На всяке прошення: єв. мат. 20 від пол. і лук. 88.
Сповідь: лук. 78.

єѵ҃, м҃, рі҃·
ча҃, г҃, а҆п҃л, за҃, пє҃, єѵ҃, м҃, ѯз҃·
ча҃, ѕ҃, а҆п҃л, за҃, тѕ҃, єѵ҃, лꙋ҃ рві҃·
ча҃, д҃, а҆п҃л. за҃ ткд҃. єѵ҃ і҆ѡ҃ нд҃·
в то́иже пѧтокъ вечеръ. а҆п҃л, за҃. ркє҃. єѵ҃. м҃, рі҃·
въ ст҃ꙋю вє҃. сꙋботꙋ· на оу҆трь· а҆п҃л. за҃ рлг҃. єѵ҃ м҃. рді҃· на лї. а҆п҃л. за҃. ча҃. єѵ҃ м҃. рєі҃·
а҆п҃ли і҆ єѵ҃лїа различни, на всѧ́кꙋ потребꙋ, на ѡ҆сщ҃енїе црк҃ви, а҆п҃л, за҃, тді҃, и҆ тз҃. єѵ҃, і҆ѡ҃, лз҃, и҆ м҃, ѯз҃·
На постригáнїе мнх҃. а҆п҃л, за҃ сч҃ѕ єѵ҃, м҃, лд҃, и҆ мг҃·
На̑ болѧщими. а҆п҃л, за҃, нз҃· єѵ҃ м҃, ка҃. лꙋ҃, г҃. і҆ѡ҃, гі҃·
На ѡ҆сщ҃енїе маслꙋ ѕ҃мъ поповъ·
а҃, а҆п҃л, за҃, нз҃. єѵ҃, і҆ѡ҃, ді҃·
в҃, а҆п҃л, за҃, рѕі҃. єѵ҃, лꙋ҃, чд҃·
г҃, а҆п҃л, за҃, рнг҃. єѵ҃, м҃ мд҃ ѿ по҃
д҃, а҆п҃л, за҃, рнв҃. єѵ҃, м҃ кг҃·
є҃, а҆п҃л, за҃, сг҃. єѵ҃, і҆ѡ҃, мѳ҃·
ѕ҃, а҆п҃л, за҃, сни҃. єѵ҃, лꙋ҃, лг҃·
з҃, а҆п҃л, за҃, слг҃. єѵ҃, м҃, зі҃·
ч҃, еже намъ на ѡ҆сщ҃енїе маслꙋ.
єѵ҃, а҃ м҃, мд҃, ѿ по҃. в҃, м҃ нг҃· г҃, лꙋ҃, м҃· д҃, м҃, лв҃· є҃, м҃, ка҃· ѕ҃, лꙋ҃, лд҃· з҃, м҃, кѕ҃·
За мр҃твыи. а҆п҃л, за҃, рѕ҃, и҆ рѯг҃· и҆ со҃. єѵ҃ і҆ѡ҃, єі҃, ѕі҃, и҆ ка҃
Трꙋса ради· а҆п҃л, за҃, тла҃, ѿ по҃ єѵ҃, м҃, кз҃·
Ѿ нашéствии брани и҆ноплемéнныи·
а҆п҃лъ, за҃, ск҃. єѵ҃, м҃, на҃·
Ѿ побѣдѣ црѧ. а҆п҃лъ, за҃, слг҃. єѵ҃лїе, м҃, на҃·
Ѿ бездождїи. а҆п҃лъ, за҃, нз҃. єѵ҃лїе, м҃, на҃·
Ѿ запалéнїи огнѧ. а҆п҃л, за҃ тлв҃ єѵ҃лїе, лꙋ҃, ѯд҃·
Въ ѡ҆бразъ мнх҃. єѵ҃ м҃ лд҃, и҆ мг҃·
За всѧ́ко прошéнїе. єѵ҃ м҃ к҃ ѿ по҃, и҆ лꙋ҃, пи҃·
И҆сповѣданїю. лꙋ҃, ои҃·

Женамъ исповѣданіе. еѵ҃ іѡ҃ кн҃.
Страха ради. еѵ҃ м҃ кз҃, и лꙋ҃ лз҃·
А҃пли за оумершихъ по вся дни
В пн҃е а҃пл҃ъ за҃ рг҃і
В вто҃ а҃пл҃ъ за҃ рѯ҃
В сре҃ а҃пл҃ъ за҃ ро҃
В че҃ а҃пл҃ъ за҃ рѯ҃
В пя҃ а҃пл҃ъ за҃ рѯ҃г
В су҃ а҃пл҃ъ за҃ со҃

Сповідь жінок: єв. ів. 28.
В часі страху: єв. мат. 27 і лук. 37.
Апостоли за померлих на кожний день:
В понеділок ап. поч. 113.
У вівторок ап. поч. 160.
У середу ап. поч. 170.
У четвер ап. поч. 160.
У п'ятницю ап. поч. 163.
В суботу ап. поч. 270.

Изволеніемъ ѿца. и съ поспешеніемъ сн҃а, и съвершеніемъ ст҃го дх҃а· повелѣнїе бл҃гочестиваго кн҃зя василїа констѧнтиновича острозъскаго, воеводы киевскаго, маршалка земли волынскїя старосты владимирьскаго, и про҃ч· Напечатана бысть сїя книга гл҃емаа библїя, еже е҃ ветхїи, и новыи завѣтъ. въ бг҃оспс҃аемо градѣ его ѿчизномъ, острозѣ. многогрѣшны, и недостоины. рабо҃ ивано҃ ѳеодоровы сн҃омъ москвитино· в лѣто ѿ созданїя мирꙋ. ҂з҃пи. а ѿ воплощенїя г҃а б҃а и сп҃са нашего іс҃ хр҃а. ҂афп· м҃ца іюля в҃і дн҃ь.

З волі Батька і з поміччю Сина і через довершення Святого Духа, за розпорядженням побожного князя Василя Константиновича Острозького, Воєводи Київського, Маршалка Волинської землі, Старости Володимирського і так далі, надруковано цю книгу, що називається Біблією, що містить Старий і Новий Завіти, в богоспасенному його прадідному місті Острозі многогрішним і недостойним рабом Іваном, сином Теодора, москвичем, в 7088 році від створення світу, а в 1580 році від народження нашого Господа Бога і Спасителя Ісуса Христа, у 12 дні місяця липня.

Слідує друга кінцева сторінка.

еѵ҃лїе, м҃, рі҃·
ча҃, г҃, а҃пл, за҃, пе҃, еѵ҃, м҃, ѯз҃·
ча҃, ѕ҃, а҃пл, за҃, тѕ҃, еѵ҃, лꙋ҃ рві҃·
ча҃, д҃, а҃пл. за҃ ткд҃. еѵ҃ іѡ҃ нд҃·
в тоиже пятокъ вечеръ. а҃пл, за҃. ркє҃. еѵ҃. м҃, рі҃·
Въ ст҃ꙋю в҃е. сꙋботꙋ· на оутрѣ· а҃пл. за҃ рлг҃. еѵ҃ м҃. рді҃· на лі҃. а҃пл. за҃. ча҃. еѵ҃ м҃. реі҃·
А҃пли іеѵ҃лїя различни, на всякꙋ потребꙋ, на освщенїе цркви, а҃пл, за҃, тді҃, и тз҃. еѵ҃, іѡ҃, лз҃, и м҃, ѯз҃·
На постриганїе мнх҃. а҃пл, за҃ счѕ҃ еѵ҃, м҃, лд҃, и мг҃·
На болящими. а҃пл, за҃, нз҃· еѵ҃ м҃, ка҃. лꙋ҃, г҃. іѡ҃, гі҃·

єв. мат. 110.
3-ий час, ап. поч. 85, єв. мар. 67.
6-ий час, ап. поч. 306, єв. лук. 112
9-ий час, ап. поч. 324, єв. ів. 59
В ту ж п'ятницю ввечорі ап. поч 125, єв. мат. 110.
У св. велику суботу на утрені ап. поч. 133, єв. мат. 114, на літ. ап. поч. 91, єв. мат. 115.
Різні апостоли і євангелія на всяку потребу: на освячення церкви ап. поч. 319 і 307, єв. ів. 37 і мат. 67.
На постриг монахів: ап. поч. 296, єв. мат. 39 і 43.
Над хворими: ап. поч. 57, єв. мат. 21, лук. 3, ів. 13.

На освячення олії сімома попами:

1- ап. поч. 57, єв. ів. 14.

2- ап. поч. 116, єв. лук. 94.

3- ап. поч. 153, єв. мат. 44 від пол.

4- ап. поч. 152, єв. мар. 23.

5- ап. поч. 203, єв. ів. 49.

6- ап. поч. 258, єв. лук. 33.

7- ап. поч. 233, єв. мат. 17.

А нам на освячення олії.:
єв. 1-е: мат. 44 від пол., 2-е: мар. 53, 3-е: лук. 40, 4-е: мат. 32, 5-е: мар. 21, 6-е: лук. 39, 7-е: мат. 26.

За померших: ап. поч. 106, і 163, і 270, єв. ів. 15, 16 і 21.

Задля землетрусу: ап. поч. 331 від пол., єв. мат. 27.

Коли є напад чужоземців:
ап. поч. 220, єв. мар. 51.

За перемогу царя: ап. поч. 233, єв. мар. 51.

В час посухи: ап. поч. 57, єв. мар. 51.

В час пожежі: ап. поч. 332, єв. лук. 69.

Чин монашого образа: єв. мат. 39 і 43.

На всяке прошення: єв. мат. 20 від пол. і лук. 88.

Сповідь: лук. 78.

Сповідь жінок: єв. ів. 28.

В часі страху: єв. мат. 27 і лук. 37.

Апостоли за померлих на кожний день:
В понеділок ап. поч. 113.
У вівторок ап. поч. 160.
У середу ап. поч. 170.
У четвер ап. поч. 160.
У п’ятницю ап. поч. 163.
В суботу ап. поч. 270.

На ѡсщ҃е́нїе ма́слꙋ се҃мъ поповъ·
а҃, ап҃л, за҃, нз. ев҃, іѡ҃, ді·
в҃, ап҃л, за҃, рѕі. ев҃, лꙋ҃, чд·
г҃, ап҃л, за҃, рнг. ев҃, м҃ мд ѿ по҃
д҃, ап҃л, за҃, рнв. ев҃, м҃ кг·
е҃, ап҃л, за҃, сг. ев҃, іѡ҃, мд·
ѕ҃, ап҃л, за҃, сни. ев҃, лꙋ҃, лг·
з҃, ап҃л, за҃, слг. ев҃, м҃, зі·
ч҃, еже на́мъ на ѡсщ҃е́нїе ма́слꙋ.
ев҃, а҃ м҃, мд, ѿ по҃. в҃, м҃ нг· г҃, лꙋ҃, м· д҃, м҃, лв· е҃, м҃, ка· ѕ҃, лꙋ҃, лд· з҃, м҃, кѕ·
За мр҃твы҃. ап҃л, за҃, рѕ, и рѯг· и со. ев҃ іѡ҃, еі, ѕі, и ка
Трꙋса ра́ди· ап҃л, за҃, тла, ѿ по҃ ев҃, м҃, кз·
Ѿ нашє́ствіи брани иноплемє́нны҃·
ап҃лъ, за҃, ск. ев҃, м҃, на·
Ѿ побѣдѣ цр҃ѧ. ап҃лъ, за҃, слг. ев҃лїе, м҃, на·
Ѿ бездо́ждїи. ап҃лъ, за҃, нз. ев҃лїе, м҃, на·
Ѿ запале́нїи огнѧ̀. ап҃л, за҃ тлв ев҃лїе, лꙋ҃, ѯд·
Въ ѻ҃бразъ мни҃. ев҃ м҃ лд, и мг·
За всѧ́ко проше́нїе. ев҃ м҃ к ѿ по҃, и лꙋ҃, пи·
Исповѣда́нїю. лꙋ҃, ѻи·
Жена́мъ исповѣданїе. ев҃ іѡ҃ ки.
Страха ра́ди. ев҃ м҃ кз, и лꙋ҃ лз·
Ч҃пли за оумершихъ по всѧ дн҃и
Впн҃е ап҃лъ за҃ рві
Вто҃ ап҃лъ за҃ рѯ
Вср҃е ап҃лъ за҃ ро
Вч҃е ап҃лъ за҃ рѯ
Впѧ҃ ап҃лъ за҃ рѯг
Всꙋ҃ ап҃лъ за҃ со

Овсесильний і неосяжний Боже, що в трьох особах, якому все створіння покланяається і славить, Ти є начало і причина всієї доброти, поміч і завершення. Отже Ти зволив, щоб православний князь розумом перейнявся цим, щоб мені многогрішному і дуже недостойному приказати твоє божественне

Ω παντοδύναμε και ἀνέκφρασε θεὲ ἐν τρίσι ὑποστάσεσι παρὰ πάσης της κτίσεως προσκυνοῦμενος και δοξομολογοῦμενος εἶ. Καιγε τὴς πάσης ἀγαθοσύνης, αρχὴ καὶ αἰτία, σπουδη δε και το πλήρωμα, και ουν ευδοκισας ὁρθόδοξῳ ἄρχοντι ἐις τὴν διανοιαν προσδεχθηναι, ὅπως ἐμὲ ἀνρτολώτατον και αναξιωτάτον προσάξη ὁ θειος λόγος σοῦ πάντοις πανταχοῦ τῇ ἐντυπώει προσ-

Ѿвсесилный и неизрече́нный б҃е въ трехъ сос-та́вехъ. ѿ всеѧ̀ тва́ри пок-ланѧ́емыи и сла́вимыи. ты̑ еси всѧ́коѧ бл҃гости нача́ло и вина поспѣшенїе же и свер-шенїе. бл҃говоли еси оу́бо право-сла́вномꙋ кнѧѕю въ оу́мъ сїе прїати, да мнѣ мно́гогрѣш-номꙋ, и ѕѣло недосто́йномꙋ повели бж҃твенное слово твое

всѣмъ повсюдꙋ тисненїе печатныи прєложити. тѣмже оубо а҆ще и҆ недостоина, и҆ тимѣнїе грѣха о҆держима, свѣдыи себѐ. повинꙋсѧ повеленїю, надѣаѧсѧ щедротамъ твоимъ, врьгохсѧ в пꙋчинꙋ неи҆слѣдимꙋю бж҃твеннаго и҆ всесвѣтлаго писанїа твоего, кꙋпно с поспѣшники, и҆ є҆диномысленики моими. ꙗкоже нн҃ѣ твоимъ чл҃колюбїемъ въ пристанище съврьшенїѧ достигохомъ. дш҃а колѣни преклонѧюще, и҆ главами нашими в землю оударѧюще, съ слезами радости славимъ и҆ превозносимъ твое трс҃тое и҆ прехвалное и҆мѧ, ѿца и҆ сн҃а и҆ ст҃го дх҃а. всѣмъ же повсюдꙋ православнымъ хр҃тїаномъ, господїемъ, и҆ братїи, и дрꙋгомъ, раболѣпно метанїе до лица земнаго оумилено сътворѧю. ѿ оусердїѧ же дш҃и прилѣжно молю, а҆ще приключисѧ нѣкое погрѣшенїе прощаите. сами же сподобльшесѧ ѿ богатодавца болшихъ дарованїи дх҃овных, и҆справлѧите. вѣдꙋще ꙗко господинъ винограда сего прїемлетъ послѣднѧго ꙗко и҆ пєрваго, и҆ ѿ є҆динагонадесѧте часа дѣлавшего, ꙗко и҆ тѧготꙋ вседневнаго вара понесшаго.

θήσει. Διο οὖν ἐγω κἂν ἀναξιωτάτον και τῳ της πήλῳ ἁμαρτιας περιερχόμενον ἰδιως ἐμαυτὸν ὑπεταγήθητῳ προσταγματι ἐλπιζων τοῖς οἰκτιρμοῖς σοῦ εἰς τὸ τῆς θειας και ἱερᾶς σοῦ γραφῆς ἀνεξιχνίαστον πέλαγον μετα πάντων τῶν συνεργῶν και ὁμονόων μοῦ ἐριψάμην. ὥστε νῦν τη σῇ φιλανθρωπίᾳ ἐις τὸν λίμην της πληρόσεως ἐφθάκαμεν τὰ της ψυχῆς γόνατα κατακύψαντες, καιγε ταις κεφαλαῖς ἡμων ἐις τὴν γὴν κροῦοντες τοῖς δε δακρύοις χάρας δοξάζομεν και ὑπερυψοῦμεν το σον τρισἅγιον και πανέυφημον ὄνομα, πατέρα, και ὑιον, και τὸ ἅγίον πνευμα. Τοῖς δὲ οὖν πάντοις πνταχοῦ ὀρθόδοξοις χριστινοῖς, κυρίοις και ἀδελφοῖς μοῦ και φίλοις δουλικως προσκυνοῦμαι ἕως τῆς τοῦ προσώπου γῆς. Και γὲ ἐκ τῆς προθυμίας ψυχης ἐκτενὼς ἱκετεύω. κἂν τὶ ἑυρίσκεται τô σφάλμα συγχώρημα ἔχετε. οἱ δε οὖν ἠξιωθεντες παρα τοῦ ὀλβοδότου περισσῶτερον πνευματικὼν δώρων συνορθοσατε. εἴδωντες ὅτι ὁ κυριος της ἀμπέλου προσδέχεται τον εσχατον ὡς και τον πρωτον, και τὸν ἐνδεκατῶ καιρῳ ἐργάζοντα ωσπὲρ και της ὅλης ἡμέρας βάρυς βαστάζοντα.

слово всім усюда друком подати. Отож, хоч я є свідомий того, що я негідний і оточений нечистим гріхом, я підкорився приказові, і надіючись на твоє милосердя я передав себе недослідимій глибині твого божественного і всесвітлого Писання разом з помічниками і моїми однодумцями. Оскільки сьогодні ми доpливли до пристані завершення, схиляючи коліна душі і вдаряючи нашими головами об землю, зі сльозами радості прославляємо і величаємо твоє трисвяте і прехвальне ім’я, Батька і Сина і Святого Духа. А усюда всім православним християнам, панам, і братам і друзям, щирий поклін до землі покірно складаю. А зі щирої душі ревно прошу, що коли є якась помилка, прощайте, а ви самі, удостоївшись від Того, Хто щедро дає, ще більших духовних дарів, її виправляйте, знаючи, що пан цього виноградника приймає останнього так, як і першого, і того, що працює від одинадцятої години так як і того, що переніс спеку дня.

А Його сприйнятні книги Старого і Нового Завіту, які напоумлюють душу, були надруковані мною, многогрішним Іваном, сином Теодора з Москви, у Богом охороненому місті Острозі в 7084 році від створення світу, а в 1581 *році* від народження нашого Господа і Бога і Спасителя Ісуса Христа в 12 дні місяця серпня.

Τὰ μὲν γὰρ παρόντα θεοδεκτα και ψυχογωνικὰ βιβλια. παλαιάς τε και νέας διαθήκης τετυπωνται ὑπ̓ έμοῦ ἁμαρτώτατου ἰωαννου, τοῦ θεοδώρος τοῦ ἐκ τῆς μεγάλης ρωσίας. ἐν θεοφυλακτῃ πολει ὀστροβία. ἔτει ἀπο κτίσεως του κόσμου ͵ζπ̂θ. και απο σαρκόσεως τοῦ κυριου θεοῦ και σωτερος ηνων ἰησοῦ χριστοῦ. ͵α̂ φπ̂α. βοηδρημιώνος, ι̂β ἡμερᾳ.

Сꙋщїа же е҆г҃о прїа́нꙑѧ и҆ дꙋ́шеправителные книгы ве́тхаго и҆ но́ваго завѣта, напеча́таша мною многогрѣшнꙑи҃ і҆ѡа́ном деѡ҆доровꙑи҃ сꙑ́ном з мо́сквꙑ, въ бг҃охрани́момъ гра́дѣ ѡ҆строзѣ в лѣто ѿ созда́нїа ми́ра, ҂з҃ п҃д. ѿ воплоще́нїа г҃а б҃а и҆ сп҃са нашего і҃с х҃а. ҂а҃ф п҃а. мц҃а а҆вгꙋста ві҃ дн҃ѧ.

Список скорочень книг Біблії

ав.	= Авдій	мат.	= Євангеліє від Матея
авв.	= Аввакум	мих.	= Михея
ам.	= Амос	мой.	= П'ятикнижжя Мойсея
анг.	= Ангей	мой1.	= 1 Мойсея, Буття
апо.	= Апокаліпсис	мой2.	= 2 Мойсея, Вихід
бут.	= Буття	мой3.	= 3 Мойсея, Левіт
вар.	= Варух	мой4.	= 4 Мойсея, Числа
вих.	= Вихід	мой5.	= 5 Мойсея, Второзаконня
вищ.	= вище	муд.	= Мудрість
гал.	= Послання до Галатів	нау.	= Наум
дан.	= Даниїл	нее.	= Неемія
дія.	= Діяння Св. Апостолів	ниж.	= нижче
ез1.	= 1Ездра	пар1.	= 1 Параліпоменон
ез2.	= 2Ездра	пар 2.	= 2 Параліпоменон
ез3.	= 3 Ездра	пет1.	= 1 лист Петра
екл.	= Еклезіяст	пет2.	= 2 лист Петра
ест.	= Естера	пл.єр.	= Плач Єремії
еф.	= Ефесян	при.	= Приповідки
єв.	= Євреїв	пс.	= Псалми
єз.	= Єзекиїл	рим.	= Послання до Римлян
єре.	= Єремія	рут	= Рут
зах.	= Захарія	сир.	= Сирах
ів.	= Євангеліє від Івана	сол1.	= 1 Послання до Солуннян
ів1.	= 1 лист Івана	сол2.	= 2 Послання до Солуннян
ів2.	= 2 лист Івана	соф.	= Софонія
іс.	= Ісая	суд.	= Судді
іс нав.	= Ісус Навин	тим1.	= 1 Послання до Тимотея
йов.	= Йов	тим2.	= 2 Послання до Тимотея
йоі.	= Йоіл	тит.	= Послання до Тита
йон.	= Йона	тов.	= Товит
йос.	= Йосія	фил.	= Послання до Филип'ян
кол.	= Послання до Колосян	црс1.	= 1 Царств
кор1.	= 1 Послання до Коринтян	црс2.	= 2 Царств
кор2.	= 2 Послання до Коринтян	црс3.	= 3 Царств
лук.	= Євангеліє від Луки	црс4.	= 4 Царств
мак1.	= 1Макавеїв	юда	= Юда
мак2.	= 2 Макавеїв	юдт.	= Юдита
мал.	= Малахія	як.	= Яків
мар.	= Євангеліє від Марка		

Список скорочень у покажчику

ап.	= апостол (книга)	нед.	= неділя
апл.	= апостол (людина)	ппраз.	= передпразденьство
влмч.	= великомученик	пол.	= половина
влмц.	= великомучениця	поч.	= початок
вер.	= вересень	праз.	= празник
груд.	= грудень	прп.	= преподобний
євн.	= євангелист	прпн.	= преподобна
єв.	= євангеліє	прпмц.	= преподобномучениця
ів.	= євангеліє Івана	прпмч.	= преподобномученик
лук.	= євангеліє Луки	прк.	= пророк
мат.	= євангеліє Матея	св.	= святий
мар.	= євангеліє Марка	свт.	= святитель
жов.	= жовтень	сщмц.	= священомучениця
іс.	= ісповідник	сщмч.	= священомученик
кві.	= квітень	січ.	= січень
кін.	= кінець	служ.	= служба
лип.	= липень	суб.	= субота
лист.	= листопад	тис.	= тисяча
літ.	= літурія	тра.	= травень
лют.	= лютий	ут.	= утреня
муч.	= мученик	черв.	= червень
мц.	= мучениця		

СЛОВО ДО ЧИТАЧА

В першу чергу бажаю подякувати всім, що мені в будь-якій мірі допомогли, щоб цю працю видати і щоб вона побачила денне світло.

Особливу подяку складаю Слузі Божому Патріярхові Йосифові Сліпому за його довіру до мене, бо з його бажання і за його дорученням я за це діло взявся 1975 р.б. Бажанням Слуги Божого Патріярха Йосифа було, щоб наша Церква мала повний український переклад Святого Письма з церковнослов'янської мови. Спершу до цього використовувалося текст Синодального видання Св. Письма, а пізніше, коли було придбано з Оксфорду текст Острозької Біблії на фотографічній плівці, вирішено виконати повний переклад.

Оскільки при порівнянні тексту Острозької Біблії з текстом грецької Септуагінти виявилося, що є немалі розбіжності, вважалося за доцільне провести порівняння і відтак подати читачеві текст Острозької Біблії із замітками та з українським перекладом.

Працю значно полегшило факсимільне видання Острозької Біблії, яке з'явилося з нагоди ювілею Тисячоліття Християнства в Україні заходами Братства св. Апостола Андрея в Канаді, а також доступ до оригінального видання Острозької Біблії в Центральному архіві міста Львова.

Бажаю також подякувати колишньому директорові Центрального Архіву бл. п. Мацюку Оресту Ярославовичу, теперішньому директорові Центрального Архіву Пельц Діані Іванівній та бібліотекарям за можливість безперешкодно працювати в Архіві над остаточною коректурою церковнослов'янського оригіналу.

Вважаю своїм обов'язком подякувати найближчим співробітникам: панству Ігору та Олі Осадчим і пані Дарії Бубняк, які присвятили немало свого часу і зусиль на те, щоб це видання вчасно побачило світ.

Читачеві подаємо оригінал Острозької Біблії та його український переклад. Сподіваємося, що це видання хоч в дечому спричиниться до духовного оновлення на землях України і в поселеннях.

Принципи праці та Джерела

Основний принцип – якнайвірніше передати оригінальний церковнослов'янський текст Острозької Біблії.

Для цього відтворено букви і шрифт Острозької Біблії з деякими відмінностями. Для кожної букви відтворено ту, яка найбільш вживана в оригіналі, коли буква має більше ніж одну форму. Всі скорочення у тексті і винесення букв понад текст збережено такими, якими вони є в оригіналі. Старослов'янський текст передано точно, без винятків, але слова поділено за сучасними правилами. Між окремими словами використано пробіл і, коли частину слова переноситься до наступного рядка, подано риску за сучасними правилами правопису. В оригіналі слова дуже часто не розділені пробілом або ж він застосовується посеред слова і вкінці рядка, а частини слова перенесені до наступного рядка без помітки.

Поділи на глави подано за оригінальним текстом Острозької Біблії навіть у випадках, коли він відмінний від того, що є в грецьких виданнях. Розбивка на стишки в тексті не використовується, бо її немає в оригіналі. Однак в українському перекладі такий поділ наявний, для полегшення пошуку відповідного місця в інших біблях. Оскільки є різні розподіли на глави і стишки, тут вжито поділ критичного видання.

У Старому Завіті відмінності між старослов'янським текстом і критичним грецьким виданням Септуагінти: *Septuaginta, Vetus Testamentum Graecum auctoritate Academiae Scientiarum Gottingensis editum, vol. I-XVI, Göttingen, Vandenhoek & Ruprecht, 1974-1999* – для наступних книг: Буття, Вихід, Левіт, Числа, Второзаконня, 1Езра, Неемія, 2Езра, Естер, Йов, Псалми, Мудрість Соломона, Сирах, Ісая, Єремія, Плач Єремії, Варух, Єзекиїл, Даниїл, Йосія, Йоіл, Амос, Авдій, Йона, Міхея, Наум, Аввакум, Софонія, Ангей, Захарія, Малахія, 1-3 Макавеїв; *Septuaginta, Id est Vetus Testamentum graecae iuxta LXX interpretes, edidit Alfred Rahlfs, Duo volumina in uno, Stuttgart, Deutsche Bibelgesellschaft, 1979* – для наступних книг: Ісус Навин, Судді, Рут, 1-4 Царств, 1-2 Параліпоменон, Приповідки, Еклезияст, Пісня Пісень; *Biblia Sacra Iuxta Vulgatam Versionem, adiuvantibus Bonifatio Fischer OSB, Iohanne Gribomont OSB, H.F.D. Sparks, W. Thiele, recensuit et brevi apparatu instruxit Robertus Weber OSB, Editio altera emendata, Tomus II, Würtembergishe Bibelanstalt, Stuttgart 1975* – для наступних книг: 3Езра, Товит, Юдит – зазначено в тексті круглими () та квадратними [] дужками.

В Новому Завіті відмінності між старослов'янським текстом і критичним грецьким виданням Нового Завіту: *Novum Testamentum Graecae, post Eberhard et Erwin Nestle, editione vicesima septima revisa, communiter ediderunt Barbara et Kurt Aland, Johannes Karavidopoulos, Carlo M. Martini, Bruce M. Metzger, Apparatum criticum novis curis elaboraverunt Barbara et Kurt Aland una cum Instituto Studiorum Textus Novi Testamenti Monasterii Westphaliae, Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart 1993* – зазначено в тексті круглими (), квадратними [] та фігурними {} дужками.

Круглі дужки () вказують на те, що поміщений в них текст ***не має*** відповідника в критичному грецькому. Якщо в круглих дужках поміщено риску (-), це означає, що в церковнослов'янському виданні бракує тексту, який знаходиться в критичному грецькому. Коли після круглих дужок подано число, напр., ()[5], (-)[8] – відмінності критичного грецького тексту подано у посиланні під цим числом.

Квадратні дужки [] вказують на те, що ***є відповідник*** в грецькому критичному. Оскільки після квадратних дужок слідує число, напр., [][5], у відповідному посиланні можна знайти перелік грецьких видань, які мають текст, тотожний із старослов'янським. Якщо в квадратних дужках поміщено риску [-], це вказує, що є грецькі тексти, в яких немає того, що є в старослов'янському. Коли читач звернеться до відповідного посилання, знайде грецький текст, якого немає в старослов'янському, а також перелік грецьких джерел, в яких немає того ж тексту. У Новому Завіті, ще в додатку до вище сказаного, квадратні дужки вказують, що цитований текст знаходиться у ***койне*** – загальновживаний грецький текст.

Фігурні дужки {} вживані виключно в Новому Завіті і вказують на те, що ***є відповідник*** в грецькому критичному, але ***не у койне***. Оскільки після фігурних дужок слідує число, напр., {}[5], у відповідному посиланні можна знайти перелік грецьких джерел, які мають текст, тотожний із старослов'янським. Якщо у фігурних дужках поміщено риску, {-}, це вказує, що є грецькі тексти, в яких немає того, чого й в старослов'янському. Коли читач звернеться до відповідного посилання, знайде поданий грецький текст, якого немає в старослов'янському, а також перелік грецьких джерел, в яких його також немає.

Основними джерелами для цієї порівняльної праці є вище цитовані видання критичного грецького тексту. Всі посилання до джерел взято з них, а також збережено форму та порядок, щоб зацікавлений читач зумів легко знайти відповідне місце і перелік їх у виданні, з якого вони запозичені. Тут подано лише ті посилання до джерел, перелік джерел та пояснення скорочень, які були необхідні для цієї праці. А повний перелік всіх джерел, посилань та скорочень до грецького тексту обох Завітів слід шукати в вище цитованих критичних виданнях.

Вважаю доцільним підкреслити, що ця праця являє собою перевидання старослов'янського тексту Біблії, яка появилася в Острозі 1581 р., до якої додано пояснення з критичного видання у відсилках, однак оригінал ***не змінено*** і ***не пристосовано*** до критичного грецького тексту.

Український переклад, який розміщений поруч із старослов'янським, – це переклад старослов'янського оригіналу, до якого додано поділ на стишки, хоча в старослов'янському тексті його немає.

Вважаю за потрібне попередити читача, що поданий переклад не є літературно та мовно відшліфований. Його подано з метою полегшення розуміння старослов'янського тексту, а також і числа, які в українському перекладі подано т. зв. арабськими цифрами.

Велика подяка Господу Богу, який дав завершити і видрукувати цю працю. Також велике спасибі всім, хто в будь-якій мірі спричинився до перевидання Остозької Біблії – найдавнішої повної слов'янської Біблії.

Запевняю шановних читачів, що ми доклали всіх зусиль, щоб текст був виданий без помилок. Однак, коли хто при читанні знайде помилку, хай з любов'ю справляє та помолиться за мене, недостойного божого раба.

єрмнх., арх. Рафаїл, студ., мон.

ЗМІСТ